ԳՐԻԳՈՐ ՏԱԹԵՎԱՑԻ

«ԳԻՐՔ ՀԱՐՑՄԱՆՑ»

ՀԱՄԱԲԱՐԲԱՌ

Կազմեց՝ բանասիրական գիտությունների թեկնածու
Սուսաննա Գրիգորյան

ԳԻՐՔ Բ

Բ - Ծ

ԵՐԵՎԱՆ
«Տիգրան Մեծ» հրատարակչություն
2012

Տպագրվում է ՀՀ ԳԱԱ Հ. Աճառյանի անվան լեզվագիտության ինստիտուտի գիտական խորհրդի որոշմամբ:

Պատասխանատու խմբագիր՝
բանասիրական գիտությունների դոկտոր
Լ. Շ. Հովհաննիսյան

Գրիգորյան, Ս. Մ.
«Գիրք հարցմանց», Համաբարբառ/Գրիգոր Տաթևացի: Կազմ.՝ Ս. Մ. Գրիգորյան: Խմբ.՝ Լ. Շ. Հովհաննիսյան, - Եր.: «Տիգրան Մեծ» հրատարակչություն, 2012.
Հ. Բ. - 1168 էջ:

Բնագրային համաբարբառը գրեթե փոխարինում է բնագրին: Գրիգոր Տաթևացու նշանավոր «Գիրք հարցմանց»-ը հրատարակվել է 1729 թվականին, Կ. Պոլսում: Նրա բնագրային համաբարբառը կարող է դառնալ սեղանի գիրք՝ թե հոգևորական գործչի, թե բանասերի, թե հայագիտությամբ և միջնադարով զբաղվող յուրաքանչյուր մասնագետի համար:

© Սուսաննա Գրիգորյան, 2012

Բ

ԲԱԲԻԼԱՑԻ - Եւ յետ գերութեանն իսրայէլի անցեալ ամք **ճլե**, ել արքայն *բաբիլացւոց* նաբուգոդոնոսոր ի վերայ երուսաղէմի. ի **ժ** ամի թագաւորութեանն յովակիմայ. և էառ հարկ ի նմանէ. և զմեծ մասն սրբութեանց տաճարին աւերեաց: - 447. Եւ եղև գերութիւնն *բաբիլացւոց* **ի** ամ ի վերայ յուդայ և ո՛չ ի վերայ իսրայէլի որպէս ասէր երեմիա: - 447. Երրորդ՝ որպէս զստնդիայի մանուկն **է** ամ խրատէ՛ դայեակն. այսպէս ժողովուրդն որ ել յերկրէն իւրեանց, երկիրն *բաբիլացւոց* **ի** ամ ի գիրկս իւր դայեկեաց զնոսա և սնոյց. զի յետ դարձին յերկիրն իւրեանց՝ զբարիս գործեսցեն: - 448. Չորրորդն ի դաւթէ՛ մինչև ցգերութիւնն *բաբիլացւոց*: - 467

ԲԱԲԻԼՕՆ - ...ի *բաբիլօն* տալով մեզ զմիսայէլ, զանանիա, և զազարիա: - 28. Եւ յետ **եճ** և **իե** ամաց ջրհեղեղին էր սկիզբն շինուածոյ ամբարտակին ի աշխարհին *բաբելօնի* ի դաշտին քաղանէ: - 297. Սարդիոն. շիկագոյն արիւնատեսիլ. գտանի ի *բաբիլօն*. և թափանց է և դեղ առողջութեան: - 348. Յակինթ. կարմիր է. գտանի առ *բաբիլոնիւ*: - 348. Տևեալ ամս **ն**. մինչ ի սեդեկիա որ գերեցաւ ի *բաբիլօն*. և հրձիգ եղև տաճարն և եւուսաղէմ: - 446. Եւ զդանիէլ՝ և **զգ** մանկունքն՝ և **ժռ** այր ի մեծամեծացն գերի տարաւ ի *բաբիլօն*: - 447. Եւ ըմբռնեաց զսեդեկիա արքա յուդայ, և փորեալ զաչսն տարաւ ի *բաբիլօն*: - 447. Եւ յետ ե ամսոյ՝ նաբուզարդան դահճապետն հրձիգ արար զերուսաղէմ և զտաճարն և զտուն թագաւորացն. և զպարիսպն կործանեաց. և զսիւնսն պղնձի և զաւազանն և զամենայն կահ պղնձի և արծաթի տարաւ ի *բաբիլօն*: - 447. Վասն է՞ր **ի** ամ եդ զվճիռ գերւոյն *բաբիլօնի* ի ձեռն երեմիայի: - 448. Չորրորդ՝ գերիլն ի *բաբիլօն* զգերութիւն բնութեանս նշանակէ. և եօթանասուն ամն զեօթն դար կենցաղոյս. և ապա դարձումն ի հայրենի բնակութիւնն մեր ի ձեռն փրկչին մերոյ և աստուծոյ: - 448. Դարձեալ՝ յերիս ժամանակս ազատեցան ի *բաբիլօնէ՛*. այսինքն կիւրոսիւ սաղմանասարաւ. դարեհիւ զօրաբաբէլ. արտաշէսիւ եզր դպիր և նէեմի: - 448. Ա՛րդ՝ ծնանի ի *բաբելօն* ի ցեղէն դանայ. և եկեսցէ յերուսաղէմ և թլփատեսցէ զինքն: - 707. Իսկ վաթսունն *զբաբելօնի* պատկերն **կ** կանգուն երկայն, և **զ** լայն. յորում ընդարձակեցաւ կռամոլութիւն: - 708

ԲԱԳԻՆ + Իններորդ, գեթէօն՝ այն որ զցօղն ետես ի վերայ գեղման, զիօր իւրոյ զեզն պարարակ հրամանաւ հրեշտակին ի մէջ գիշերին պատարագեալ. և զանտառն և զսեղանն բահաղու կործանեալ և զերծեալ ի ձեռաց նոցա. որ էր օրինակ փրկչին. զի նա՛ է եզն պարարակ պատարագեալ. և ի մէջ գիշերի *զբագինսն* դժոխոց կործանեալ և յարուցեալ և ապրեալ ի մահու: - 513. մինչ խօսիլ տայ *բագնեաց*, և լերանց գնալ, և ծառոց ծաղկիլ և չորանալ. և մեռելոց յառնել. և հրոյ իջանել յերկնից. և չար հոգւովն խօսիլ տայ այլ և այլ լեզուս: - 708

ԲԱԶԱՅ, ԲԱԶԷ + Կամ կտուց. որպէս *բազէի*: - 216. Այլ այժմ վասն զգեստուց պահեմք զոչխարս. և վասն կերակրոյ զեզինս. և վասն բեռին զէշս. և վասն բառնալոյ զմեզ զձիս. և վասն զթշնամիս հալածելոյ զշունս. և վասն զթռչունս ըմբռնելոյ *զբազէս*. և զայլսն նմանապէս: - 217. Սոքա՛ են հոսանք ջուրցն լիութեան. զորոց յերգս գտանի սիրելոյ. որ ի խորութիւնն հայեցեալ աղաւնւոյն, ի գալստենէ *բազային* զգուշանայ: - 756

ԲԱԶԿԱՏԱՐԱԾ + Եւ տէրն *բազկատարած* ի խաչին զսատանայ կործանէր: - 329

ԲԱԶԿՈՒՐԱՐ + Այլ և բազպան, և *բազկուրար* զահեակ ուսովն: - 608. *Բազկուրար* յահեակ բազուկն ուսովն ածեալ՝ և կապեալ ի վերայ արմնկանն ի կախ ունելով: - 608

ԲԱԶՄԱԲԱՆ + Եւ երրորդն որ է նշանակաւ, ա՛յլ առաւել և ընդարձակ և *բազմաբա՛ն* է. վասն զի խառնի ի զգալիսս. որ բազո՛ւմ է և բաժանեալ: - 123

ԲԱԶՄԱԲԱՇԽ + Եւ հոգին սուրբ *բազմաբա՛շխ* է և անպակաս հեղումն ի վերայ մարմնոյ: - 523

ԲԱԶՄԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ - Զագահութիւնն՝ *բազմաբաշխութիւնն*. որ ետ զմարմին իւր ի կերակուր և զարիւնն իւր ըմպելի. զհոգին ի գին. զջուր կողին ի լուացումն. զհանդերձն՝ խաչողացն. զմարմինն՝ աշակերտացն. և զմայրն՝ յոհաննու: - 489

ԲԱԶՄԱԲԵՂՈՒՆ + Եւ զայս առնէ միտքն իբրև մշակ. որ առեալ զսերմն և *բազմաբեղունս* աճեցուցանէ. այսպէս և միտքն խորհելով զչարն՝ զայսոսիկ ախտս առաւելու ի մեզ: - 564

ԲԱԶՄԱԳՈՒԹ + Են և ասին, որպէս աստուած. արարիչ. ողորմած. *բազմագութ*: - 55

ԲԱԶՄԱԴԷՄ + Նաև անբարիշտ կամք նորա դարձել է յատելութիւն և ի նախանձ մարդոյն. զի ամենայն ջանիւ նկրտի ի կործանումն նորա *բազմադիմի* փորձութեամբ: - 146

ԲԱԶՄԱԴԻՄԻ + Բազմօրինակ մասամբք և *բազմադիմի* ստուերակերպութեամբ: - 456. Այլ *բազմադիմի* է մեկնութիւնն «որ ասիցէ բան զորդւոյ մարդոյ՝ թողցի»: – 566

ԲԱԶՄԱԵՂԱՆԱԿ - Գիտելի՛ է, զի ոչ են *բազմաեղանակ* ասի: - 111. *Բազմաեղանա՛կ* է: - 308. Եւ գիտելի է, զի *բազմաեղանակ* տեսանի գործ ողորմութեան և արդարութեանն աստուծոյ: - 457. Եւ *բազմաեղանակ* է օծումն: - 474. *Բազմաեղանա՛կ* է: - 665

ԲԱԶՄԱԶԱՆ + Իսկ յերիս երրեակս թըւեալ՝ *բազմազա՛ն* է իմանալի: - 134. Հինգերորդ՝ զի *բազմազան* կենդանիք ի ջուրս զտեղի կալցեն: - 207. Եւ թէպէտ կարելի՛ է ըստ *բազմազան* եղանակաց այս կարգ համեմատութեան ի սոյն խնամով աշխատասիրաց: - 304. Արդ՝ *բազմազան* եղանակաւ համեմատի մեծն մովսէս փրկչին մերոյ քրիստոսի...: – 328. Խնկաղացն՝ *բազմազան* առաքինութեամբ խնկեալք: - 346. Դարձեալ՝ *բազմազա՛նք* են առաքինութիւնքն ի մեզ հանդերձ քաղցրութեամբն: - 381. Քսանևէ, Վասն անապականութեան մարմնոյն քրիստոսի *բազմազան* վկայութեամբք: - 455. Արդ՝ կարգեցին *բազմազան* վկայութիւնս զոր հաստատապէս տօնեմք զծնունդն քրիստոսի ի վեցն յունվարի: - 483. Այլ սակայն բնախօս քննութեամբ ցուցցուք *բազմազան* եղանակաւ: - 498. Տեսութիւնն է աստուծոյ. որք ըստ *բազմազան* գործոց իւրեանց տեսանեն. և որպէս ի տան փառաւորին: - 686. Եւ ոմանք յորոց սրբազան առաջնորդն մեր, պակասութիւն ասաց զոլ զորս յետոյ կրեցին անդամք նորա. այսինքն ըզհատումն մասանց. այրումն հրոյ. և այլ իմն *բազմազան* տանջանս. յորմէ թուով պակասեաց ի քրիստոս և յաւելաւ անդամս իւր: - 781. Եւ այլք ի բազմազան տանջանարանս մաշեալք: - 788

ԲԱԶՄԱԶԱՆԱՊԷՍ - Դարձեալ՝ հասարակն և յատուկն աստուածային՝ *բազմազանապէս* ասի ի սրբոյն դիոնիսեայ: - 105

ԲԱԶՄԱԺԱՄԱՆԱԿԵԱՅ + Նախ՝ զի *բազմաժամանակեա՛յ* է: - 114. Այլ զի *բազմաժամանակեայ* է և յաւիտենից: - 114

ԲԱԶՄԱԽԱՉ + Եւ ունին զգեստ՝ նափորտ *բազմախաչ*. և ի վերայ եմիփորոն ե կրկին խաչիւ զարդարեալ: - 607

ԲԱԶՄԱԾԻՆ + Զի սրտիւն ապրին մարմնակեր գազանք. և հեշտ ցանկութեամբ *բազմածին* կենդանիք աճեն. և երկչոտութեամբ ապրին նապաստակք և տկարք ի հզօրից...: – 563

ԲԱԶՄԱԿԱՆ + Յորժամ ըզսարսափելի գլուխն յովհաննու մկրտչին՝ բերին ի մէջ *բազմականացն* հերովդէի, - 656

ԲԱԶՄԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ + Չորրորդ՝ ի խրախութիւն գինւոյ՝ ժ մեղք գործին. այսինքն Նա՛խ՝ *բազմակերութիւն*. – 322

ԲԱԶՄԱԿԵՑՈՒԹԻՒՆ + Եւ *բազմակեցութեամբ* էհաս մինչև յելսն յեգիպտոսէ: - 320

ԲԱԶՄԱԿՈՒԼ - Բերանն մեծ՝ *բազմակո՛ւլ* է և անգութ և անհնազանդ: - 247

ԲԱԶՄԱՀԱՒԱՔ + Զոր և ես զօրէն մշակաց *բազմահաւաք* պտղոց. կամ փունջ մի անուշահոտ բազմերանգ ծաղկանց. կամ չնչին թռչնոյ զխորհիսխ մեղու. կամ որպէս զլոմայս այրւոյն տառապեալ գոյիւ: - 772

ԲԱԶՄԱՁԵՒ + Եւ թէ՝ դատաստանն աստուծոյ է՛ միաձև *բազմաձև* և ամենաձև. և այլ սոյնպիսիք եթէ բերեն վկայութիւն. և թէ մտացածին բանիւ հաւանութիւն տան: - 705

ԲԱԶՄԱՄԱՅՐ - Տասներորդ՝ *բազմամա՛յր* եղև սառա ըստ նահապետացն. *բազմամա՛յր* է և կոյսն ըստ հաւատացելոցն. *բազմամա՛յր* է և եկեղեցի ըստ վերածնելոցն...: - 307

ԲԱԶՄԱՄԱՐՄԻՆ + և որկրամոլութեամբ նման *բազմամարմինք*. և ատելութեամբ զերծանի ոչխարն ի գայլէ. և խորոխտումն մեծարգոյ առնէ զձին. և այլն նմանապէս: - 563

ԲԱԶՄԱՆԱՄ + Եւ բարին մի է և ի միո՛յ պատճառ է որէ աստուած. թէպէտ առ մեզ ի բազումս *բազմանայ*: - 23. Ա՛րդ՝ տեսութիւն զրոց սրբոց մի և նոյն ելով՝ առ բազումս *բազմանայ*. որպէս մի և նոյն պարզագոյն ջուր՝ իւրաքանչիւր բնութիւնս տնկոց: - 93. Նոյնպէս և էութիւնն աստուծոյ ի յէքս *բազմացեալ*. և աստուած անունն ի բազում աստուածս. և մնացեալ նոյն մի աստուած ըստ պօղոսի, «մեզ մի է աստուած հայր յորմէ ամենայն»: – 106. Վեցերորդ՝ միակն պատկելով *բազմանայ*. և աստուած է շարունակօղ բազմութեան էից: - 109. Երկոտասաներորդ՝ զի ընդ բազումս *բազմանայ*, և ի միութեան իւրում կայ և մնայ ըստ միոյն օրինակի: - 110. Ո՞րպէս *բազմանայ* և բազմապատկի աստուած: - 110. Նախ՝ զի մի անձն հօր *բազմացաւ* ի յանձն որդւոյ. և բազմապատկի ի յանձն հոգւոյն սրբոյ: - 110. Երկրորդ՝ *բազմանայ* ի նախագաղափարն. և բազմապատկի յարարչագործութիւն եղելոցս: - 110. Երրորդ՝ *բազմանայ* ի յէութիւն եղելոցս. և բազմապատկի ի կեանս. ի շնորհս. և յայլ պարգևս: - 110. Չորրորդ՝ *բազմանայ* ի սեռս և ի տեսակս. և

բազմապատկի դարձեալ ի տեսակս և յանհատս նոցա: - 110. Հինգերորդ՝ *բազմանայ* ի նախկինս և ի սկզբնաւորս. և բազմապատկի յածանցեալս ի նոցանէ և յառաջ եկեալս: - 110. Զորօրինակ՝ միակ թիւն ի բազումս *բազմանայ*, և մի է ըստ ինքեան: - 112. Եւ դարձեալ՝ որպէս ամենայն գիծ բոլորակին՝ ի միջին կէտն միաւորին առ միմեանս. և հեռացեալք ի միջին կէտէն բաժանին ի միմեանց. և զորօրինակ՝ մի է սեռն՝ և ի բազում տեսակս *բազմանայ*: - 112. Եւ որպէս մի է արեգակն, և *բազմանայ* ի ներգործութիւնս իւր: - 113. Եւ որպէս մի է ձայնն, *բազմանայ* ի բազում լսելիս: - 113. Եւ որպէս մի է կնիք մատանւոյն, և *բազմանայ* ի կնքեալ մոմս: - 113. Այսպէս մի է յարացոյցն ըստ ինքեան. և *բազմանայ* ըստ *բազմացելոցն* ի նմանէ: - 113. Զի որքան ի վերուստ ի վայր իջանէ՝ ի բազումս բաժանի. որպէս ի սեռէ ի տեսակս և յանհատս իջեալ *բազմանայ*: - 123. Վասն երկրորդ մի՞ է թէ բազում, ասեմք եթէ՝ ի սկիզբն մի է ըստ էութեան ի միոյ պատճառէ՛ յառաջ եկեալ. և ի բազումս *բազմացեալ* ըստ որակութեան. որպէս է արփեան և ըստ աստիճանաց: - 140. Իսկ բազմատեսա՛կ է՝ յորժամ ի զգայութիւնս եկեալ *բազմանայ*: - 143. Երկրորդ՝ զի առաջին և սկիզբն է թուոց. որպէս միակն թիւ *բազմանայ* և խառնի յայլս, այսինքն՝ ի **ժ**. ի **ճ**. ի **ռ**. և ի բիւրն. և ի միութենէն իւրմէ ո՛չ որոշի: - 178. Եւ զի կաւ և տիղմ և գարշութիւնք *բազմանան*: - 197. Երրորդ՝ ամպն ի սակաւ ժամանակս աճէ՛ և *բազմանայ*: - 206. Իսկ **ժ**երորդ՝ յորում ամուսնութիւնն մխիթարութիւն տուաւ մեռելոյն. ըստ այնմ, «աճեցէք և *բազմացարուք* և լցէք զերկիր»: – 280. Եւ որ քան օրս յաւելու, նոյնպէս և ցաւս մեր *բազմանայ*: - 292. Վասն որոյ օրհնութեամբ ցրուեաց զնոսա ի վերայ երկրի, զի աճեսցին և *բազմասցին* և լցցեն զերկիր ծննդօք և շինութեամբ և բարեգործութեամբ ի փառս ամենասուրբ Երրորդութեանն ամէն: - 298. Ուստի *բազմացեալ* լցին զարևելս ի պալի. յորմէ թագաւորք պարսից և հայոց արշակունիք կոչեցեալ: - 330. Չորրորդ՝ զի յայտնեսցի թէ՝ ի մէջ ծառայութեանն յեգիպտոս այնքան բազմացոյց զնոսա խնամքն աստուծոյ. այսքան բազմութիւնս ի տեղիս իւրեանց խաղաղութեամբ բնակեալ՝ ո՞րքան անթիւ *բազմասցին*: - 377. Եւ մին այր կարէ՛ ի բազում կանանց ծնանիլ զաւակ. այլ մին կնոջ ի բազում արանց ո՛չ *բազմանայ* ծնունդ: - 401. Եօթներորդ՝ զի ի *բազմա՛ցելոց* հոգի ասէ նիւսացին միաւորի ընդ մարմնոյ: - 479. Սակայն մի և նոյն բանն *բազմանայ* ի բազումս. որպէս ի հրեշտակս և ի մարդիկ. ի հին և ի նոր օրէնս. այլ ի միութենէն ո՛չ բաժանի: - 529. Զի մի է ըստ իւրում անձնաւոր գոյութեանն. և *բազմանայ* ի բազումս երևեալ: - 529. Զոր օրինակ, ներտրամադրեալ բանն մի է՝ և յառաջ բերեալ *բազմանայ* ի լսելիս և ի գիրս: - 529. Եւ դարձեալ զոր օրինակ, բան թագաւորին մի է, այլ ի բազում լեզուս և ի բազում լսելիս և ի բազում թուղթս որակացեալ և *բազմացեալ*, յիւրում միութենէն ո՛չ է քակտեալ: - 529. Զի յատուկ է անմարմնոյ, որպէս ի բազումս *բազմանայ* և ի միութենէն ո՛չ բաժանի, այսպէս ի մասունս մասնաւորի և ի բոլորէն ո՛չ քակտի: - 529-530. Եւ թէ ոք ասիցէ, երևի ապա թէ նոյն անձնաւոր բանն աստուծոյ է յաւետարանս խօսեցեալ յայնժամ *բազմացեալ* է անձամբ և գոյութեամբ: - 530. Դարձեալ զորօրինակ, մարմինն քրիստոսի մի և նոյն էր ի խաչին բևեռեալ, և մի և նոյն մարմինն է ի բազում նշխարս միաւորեալ և ո՛չ *բազմացեալ*. զի նոյն է գոյացութիւն հացին և գոյացութիւն մարմնոյն քրիստոսի: - 530. Զի *բազմանայ* և ի միութեան մնայ. բովանդակի անբովանդակապէս. և բաժանի անբաժանապէս. որ է մի և նոյն տեսակաւ և գոյացութեամբ որպէս ցուցաւ: - 530. Պսակն է խորհուրդ մեծ. որով օրհնութիւնն աստուծոյ կատարեալ լինի. որպէս ասաց «աճեցէք և *բազմացարուք* և լցէք զերկիր»: - 609. Նոյնպէս և ի դրախտին նախ օրհնեաց աստուած և ասէ «աճեցէք և *բազմացարուք* և լցէք զերկիր»: - 610. Եւ դարձեալ գործս այս լրումն է աստուածային հրամանին որ ասէ «աճեցէք և *բազմացարուք»*: - 613. Վասն որոյ յերկրի աստ *բազմանան* թուով. և ապա՛ միահաղոյն մտցեն անդ որպէս բազմութիւնք հրեշակաց: - 662. Բարեաց՝ զի քաւեսցին փոշետեսակ յանցանք ինչ. և կամ զի պսակքն *բազմասցին*: - 668. Ասաց աստուած առաջին մարդոյն «աճեցէք և *բազմացարուք* և լցէք զերկիր»: - 716. Եւ որ քան գործեմք զմեղս, այնքան *բազմանայ* ծնունդն նոցա. և ծուլութիւն և հեշտութիւն մեր սնունդ է նոցա: - 753. Սպառիլ սիրոյ և հատումն յուսոյ. *բազմանալ* անօրէնութեանց և տիրել անզղջութեանց: - 789

ԲԱԶՄԱՆԿՈՂԻՆ + Եւ այլ բազում և զանազան ազգապղծութիւն ընդ հոգևորս և ընդ մարմնաւորս. երկու եղբարց և բ քերց. և ընդ քերց հոգևոր մօր. և անխտիր ի *բազմանկողինս* և այլս բազումս որ զազիր է խօսելոյ օրէնքէ նոցա: - 552

ԲԱԶՄԱՆՇԱՆԱԿ + Ոչ կարելն *բազմանշանա՛կ* է: - 44

ԲԱԶՄԱՇԱՐԱՒ + Եւ լուասցէ *զբազմաշարաւ* զազրացեալ ոսկերս՝ մեղօք մեռելոյս: - 773

ԲԱԶՄԱՉԱՐՉԱՐ + Մետասաներորդ, նախ ետ զայս կեանքս որ է՛ ցաւալից և *բազմաչարչար*. – 663

ԲԱԶՄԱՉԵԱՅ + Տասներորդ՝ յատուկ առանձնապէս տըպաւորութիւնք խորհրդական. որպէս քերօբէքն *բազմաչեայք* և ընդ թևանք. և սերօբէքն սրբաբան՝ ընդ աթոռոցն քառակերպեան: - 138

ԲԱԶՄԱՊԱՏԻԿ + Ութևժերորդ՝ *բազմապատիկ* մեծ է քան զերկիր. և փո՛քր քանակով ցուցանի: - 127. Չորրորդ՝ զի ընդ ծառս դրախտին և յանթառամ ծաղիկս և ի *բազմապատիկ* պտուղսն պչուցեալ էին, ո՛չ զերկնչիլն գիտէին և ո՛չ զամաչելն: - 278. Նախ նշանակէ *զբազմապատիկ* չարութիւն նոցա: - 334. Նա՛խ ցուցանէ զառատութիւն պարգևացն աստուծոյ, որ ո՛չ զուգակշիռ գործոցն հատուցանէ, այլ *բազմապատիկ* և հազարաւոր: - 351. Այսպէս *բազմապատիկ* թողութիւն շնորհէ քահանայականն կարգ՝ ծեռնդնելով և բանիւ շնորհաց սրբելով: - 605

ԲԱԶՄԱՊԱՏԿԵՄ + Ո՞րպէս բազմանայ և *բազմապատկի* աստուած: - 110. Նախ՝ զի մի անձն հօր բազմացաւ ի յանձն որդւոյ. և *բազմապատկի* ի յանձն հոգւոյն սրբոյ: - 110. Երկրորդ՝ բազմանայ ի նախագաղափարն. և *բազմապատկի* յարարչագործութիւն եղելոցս: - 110. Երրորդ՝ բազմանայ ի յէութիւն եղելոցս. և *բազմապատկի* ի կեանս. ի շնորհս. և յայլ պարգևս: - 110. Չորրորդ՝ բազմանայ ի սեռս և ի տեսակս. և *բազմապատկի* դարձեալ ի տեսակս և յանհատս նոցա: - 110. Հինգերորդ՝ բազմանայ ի նախկինս և ի սկզբնաւորս. և *բազմապատկի* յաճանցեալս ի նոցանէ և յառաջ եկեալս: - 110. Եւ ա՛յսպէս *բազմապատկելով* զհազարն և զբիւրն՝ յանբաւս ելանէ: - 141. Հինգերորդ՝ էեկի շնորհօք *բազմապատկեալ* ի հոգւոյն. ոչ առաւելու արգելեալ. և ոչ նուազէ բաշխեալ: - 444

ԲԱԶՄԱՊԱՐՏ + Բազում ողորմ առ *բազմապարտ* դարձեալսն ի մեղաց. որպէս պարտապանն բիւր քանքարոյ: - 351

ԲԱԶՄԱԶԱՆ + Զի նա՛ ծնաւ զմեզ ըստ բանի՝ *բազմաջան* երկօք. կրթեալ ի մամուլս վարժարանի և ի յոյսն կենդանի: - 773

ԲԱԶՄԱՍՏՈՒԱԾ + Ութերորդ՝ թէ *բազմաստուածք* ասեն: - 30. Զի թէ ասէք հայր աստուած՝ և որդի աստուած՝ և հոգի աստուած, *բազմաստւած* էք որպէս հեթանոսքն: - 54. Ասեն դարձեալ թէ՝ և հեթանոսք մի աստուածս անուանեն զամենայն կուռս, այլ բազումք են. որպէս և մարդկութեանս մի ասի բնութիւն, այլ բազումք են մարդիկք. ապա և դուք *բազմաստւածք* էք: - 54. Զի՞նչ պատասխանեմք երկաբնակացն որք հարցանեն զմեզ, թէ մասունքն քրիստոսի աստուած է՝ այսինքն ոտքն և ձեռքն և գլուխն ապա *բազմաստուածք* էք: - 91. Ապա ուրեմն յայտնապէս նոքա ուրանան զայս, և ասեն թէ՝ ձեռքն քրիստոսի ոչ է աստուած. և գլուխն քրիստոսի ո՛չ է աստուած. և այլն. զի մի *բազմաստուածք* լիցին: - 91. Զա՛յս հարցեր, եթէ մասունքն քրիստոսի աստուած են, նաև *բազմաստուած* էք. զի բազում են մասունքն: - 92. Իսկ թէ ասես միայնաբար աստուած է մարմինն՝ և աստուած է հոգին. այսու ո՛չ լինիս *բազմաստուած*. զի մի՛ է աստուածութիւնն ի սոսա միաւորեալ էութեամբ և գոյացութեամբ: - 93. Դարձեալ՝ որպէս ասելն զհայր աստուած, և որդի աստուած, և հոգի աստուած, ո՛չ է *բազմաստուած*. այլ մի աստուած: - 93. Նոյնպէս և ասելն թէ՝ մարմինն քրիստոսի աստուած է. և արիւնն աստուած է. և հոգին աստուած է. ո՛չ է *բազմաստուած*. այլ մի աստուած: - 93

ԲԱԶՄԱՍՏՈՒԱԾՈՒԹԻՒՆ + Եւ թէ ասես միայնաբար՝ աստուած է մարմինն. և աստուած է արիւնն, լինի *բազմաստուածութեան* ցոյցք: - 92

ԲԱԶՄԱՎԱՍՏԱԿ + Եզինքն՝ արդիւնարարք և *բազվաստակ*: - 374

ԲԱԶՄԱՏԵՍԱԿ + Նմանապէս և սէրն է միատեսակ և *բազմատեսակ*: - 143. Իսկ *բազմատեսա՛կ* է՝ յորժամ ի զգայութիւնս եկեալ բազմանայ: - 143

ԲԱԶՄԱՑՈՒՑԱՆԵՄ + Առաջին պատճառ, զի ընդ ինքեան մարդկայինս բնութիւն այլայլո՛տ է և ցաւօք. և յորժամ աստուած ևս *բազմացուցանէ*, ո՞վ կարէ զաղէտն պատմել: - 292. Չորրորդ՝ զի յայտնեսցի թէ՝ ի մէջ ծառայութեանն յեգիպտոս այնքան *բազմացոյց* զնոսա խնամքն աստուծոյ. այսքան բազմութիւնս ի տեղիս իւրեանց խաղաղութեամբ բնակեալ՝ ո՞րքան անթիւ բազմասցին: - 377. Նա՛խ՝ բնական. զի կամէր աստուած *բազմացուցանել* զծնունդն: - 401

ԲԱԶՄԱՒՈՐ + Դժոխ՝ զդժուար զնեղ և զանձուկն նշանակէ. և կոչի *բազմաւոր*, Նախ վասն բազում կրիցն. ուր լալ աչացն է և կրճել ատամանց և խաւար ներքին և արտաքին և այլն: - 505

ԲԱԶՄԱՒՈՐԱԿԱՆ + Վասն է՞ր ասի դժոխք *բազմաւորական*. և ոչ դժոխ միաւորական: - 505

ԲԱԶՄԱՔՐԻՍՏՈՍ - Եւ ես ասեմ քեզ. զի թէ մասունքն քրիստոսի քրիստոս է, ապա *բազմաքրիստոս* էք և դուք: - 92

ԲԱԶՄԵՐԱՆԳ + Զոր և ես զօրէն մշակաց բազմահաւաք պտղոց. կամ փունջ մի անուշահոտ *բազմերանգ* ծաղկանց. կամ չնչին թռչնոյ զխորիսխ մեղու. կամ որպէս զլոմայս այրւոյն տառապեալ գոյիւ: - 772

ԲԱԶՄԻՄ + Նմանապէս և որդին միածին էր ի ծոց հօր և յարգանդ կուսին. ի խաչին անարգեալ՝ և

յաթոռ փառաց *բազմեալ*...: – 71. Վասն որոյ ասէ տէրն՝ «բազումք գայցեն յարևելից և *բազմեսցեն* յարքայութեան. և որդիքն արքայութեան ելցեն ի խաւարն արտաքին: – 310. Յնգետասաներորդ՝ ընդ աջմէ *բազմեցաւ* մայրն սողոմոնի: - 441. Նա՛խ՝ քառադէմ կառքն եզեկիէլի, և տէր *բազմեալ* ի վերայ: - 494. Յինգերորդ՝ զի խոստովանի ամենայն լեզու թէ տէր է յիսուս քրիստոս ի փառս հօր աստուծոյ *բազմեալ*: - 529. Ոմանք ասեն թէ ի հասարակ ընթրիսն յորժամ *բազմեցան*՝ ի հասարակ սեղանոյն թացեալ զպատառն ետ յուդայի. - 599. Իսկ տեարքն *բազմեալ* ի հանգիստ վայելման: - 656. Կամ ոսկի՝ արծաթ՝ ականս. զի արդարքն առաւել պայծառանան և ապա՛ *բազմին* ի սեղան հօրն երկնաւորի պաշտելովն ի քրիստոսէ: - 721. և Դարձեալ, զի յարևելս *բազմեալ* դատաւորն. և աջակողմեանքն լինին ի վերայ օդոյ ի կողմն հիւսիսոյ. և ձախակողմեանքն վայր ի յերկրի ի կողմն հարաւոյ. - 731. Ա՛րդ՝ ի վերայ երից սոցա *բազմեալ* է տէր մեր յիսուս քրիստոս ո՛չ միայն յերկրի, այլ և յերկինս...: - 736. Երրորդ՝ ժամանակ կենցաղոյս մինչև ի մահ, է՛ ընդունելութեան աստուծոյ. ըստ որում *բազմեալ* է յաթոռ շնորհաց ըստ առաքելոյ. իսկ յետ այնորիկ ո՛չ ևս. զի փոխի յաթոռ դատաստանաց ըստ աւետարանին: - 780

ԲԱԶՄԻՄԱՍՏ + Երկրորդ՝ զի ի բազում ժամանակս *բազմիմաստք:* - 378

ԲԱԶՄՈՑ + Եւ ապա ի գիշերին դնին սրբութիւնքն ի վերայ *բազմոցին* մինչև յառաւօտն անշարժապէս որպէս ասացաք: - 647

ԲԱԶՄՈՒԹԻՒՆ + Ասեմք առ այս, եթէ այսու վկայե՛ս և դու մեզ՝ թէ ո՛չ է հարկ. զի ի բոլոր քաղաքն այնքան բիւր մարդիկ՝ ծեր և տղայ՝ ե՛րբ և ո՛ւր ի մի շարժումն աստեղաց ծնան, որք ի միասին կործանեցան. կամ *բազմութիւն* զօրացն. կամ որք ի նաւին կային. զի սոքա ամենեքեան յայլևայլ ժամանակս և այլևայլ շարժումն աստեղաց էին ծնեալք. ապա ուրեմն ո՛չ է հարկ բախտի և ճակատագրի: - 13. Երրորդ՝ ի միակէ, զի ամենայն *բազմութիւն* է ի միակէ՛. որպէս տեսակն յանհատէ. և գիծն ի կիտէ. և բազում թիւ է՛ ի միոյն: - 25. Զի ո՛չ նա այսմ և ո՛չ սա այնմ կարէ միակ գոլ. վասն որոյ հա՛րկ է գոլ այնպիսի միակ՝ որ և ամենայն *բազմութեան* և միակաց է՛ միակ. որ է աստուած: - 26. Այսպէս է միութեամբ որոշեալ և բաժանեալ. և *բազմութեամբ* միացեալ: - 106. Ըստ այսմ ապա և *բազմութիւն* արարածոցս միո՛յ են հաղորդեալ. մի սկզբան. մի աստուծոյ. և մի խնամողի: - 106. Վեցերորդ՝ միակն պատկելով բազմանայ. և աստուած է շարունակօղ *բազմութեան* էից: - 109. Իսկ ի ներքուստ ի վեր՝ ի *բազմութենէ* առ մինն ընթանայ. որպէս խորհրդական աստուածաբանութիւնն արտաքոյ թողեալ *զբազումութիւն* էից և ի մինն ընթացեալ, որ ամենեւին անբանութիւն է և անիմացութիւն. անճառելի. անիմանալի. և լռութեամբ պատիւ յամենայն արարածոց: - 123. Վասն է՞ր այնչափ *բազմութիւնք* ջուրց եղեն: - 207. Երկրորդ՝ զի երկիր չո՛ր է և ցամաք, պարտ էր լինիլ *բազմութեան* ջուրց. զի խառնեսցի ընդ երկիր և ծննդականս արասցէ: - 207. Այս ամենայն և առաւել քան զայս օգտութիւն է ի *բազմութեանց* ջուրց: - 208. Երրորդ՝ զառատ *բազմութիւնն* նշանակէ: - 212. Յի՞նչ պէտս են այնչափ *բազմութիւնք* բուսոց և ծառոց: - 212. Ա՛րդ՝ եթէ մնայ հինն ընդ նորոյն հանապազ. նա՛ ծանրանայ. և ո՛չ կարէ զայն քան ամաց *բազմութիւն* պտղոցն կրել, և այսպէս լինին ամենայն ծառքն կոտորեալ և ապականեալ...: – 224. Նոքա յերկար ապրէին՝ զի յաճախեսցին բարիք և ծնունդք նոցա. և մեք պակաս, զի կարճեսցին չարիք և *բազմութիւնք* մարդկան: - 291. Եւ ի քրիստոս *բազմութիւն* ամենայն հաւատացելոց սերեալք անդամք յանդամոց նորա և մարմինք ի մարմնոյ նորա ծննդեամբ ի նմանէ աւազանաւն: - 306. Չորրորդ՝ զի յայտնեսցի թէ՝ ի մէջ ծառայութեանն յեգիպտոս այնքան բազմացոյց զնոսա խնամքն աստուծոյ. այսքան *բազմութիւնս* ի տեղիս իւրեանց խաղաղութեամբ բնակեալ՝ ո՞րքան անթիւ բազմասցին: - 377. Երկրորդ՝ զի այն քան *բազմութիւնք* հաւատացելոց կորնչելո՛ց էին, որ ո՛չ վայելէր ամէնիմաստ գիտութեանն աստուծոյ: - 467. Եւ որպէս անչափ են սպեղանիք և դեղք բժշկականք մարմնոյ ի բազում և զանազան ծաղիկս խոտոյ և յարմատս, ի տերևս ի պտուղս. և յայլսն. զի սոքա յայտնեն *զբազմութիւն* հիւանդութեանց մարմնոյ: - 531. Վասն որոյ յերկրի աստ բազմանան թուով. և ապա՛ միահաղոյն մտցեն անդ որպէս *բազմութիւնք* հրեշակաց: - 662. Ուր ետես զիդ երիցունսն շուրջ զաթոռովն աստուծոյ. և *զբազմութիւն* հոգւոց սրբոց յամենայն ազգաց ժողովեալ անդ: - 688. Զի՞նչ լինին *բազմութիւնք* նշանաց խաչին: - 732. Երրորդ, *բազմութիւնք* երկնաւոր զօրացն ընդ նմա իջցեն...: - 737. Որքան մնացին հրեշտակք ի յերկինս, նոյնքան և *բազմութիւնք* ի մարդկանէ ընտրեսցին: - 760. Եւ յետ նոցա ամենայն *բազմութեանց* ժողովելոց յամենայն ազգաց ասէ. որք եկին ի բազում վշտաց աշխարհի. այսինքն որք զանազան առաքինութեամբ և բազում նեղութեամբ մտին ի հանգիստն: - 760. Նա՛խ վասն *բազմութեանն.* որպէս ասէ տեսիլն...: – 763. Զվիշտս յայտ առնէ անցելոցն նուազութիւն և կորուսելոցն *բազմութիւն*: - 764. Ոչ այլ ինչ գոլով սիւն աշխարհի զգալապէս, բայց միայն *բազմութիւն*

լերանց և քարանց: - 788. Զոր և անբաւ *բազմութեամբ* ասպատակեալ աւերեաց զաշխարհս հայոց, պարսից, վրաց, և զամենայն արևելեայս: - 788

ԲԱԶՄՕՐԵԱՅ + Որպէս ասաց հրեշտակն եղիայի, «արի՛ կե՛ր և ա՛րբ. զի ի *բազմօրեայ* ճանապարհ ես ընթանալոյ». որ է՛ քառասունք պահոցն: - 657

ԲԱԶՄՕՐԻՆԱԿ + Թողում զայլսն *բազմօրինակ* համանմանութիւն: - 305. Զայս և այլ սոյնպիսիս *բազմօրինակ* ստուերագրութեամբ առ ճշմարտութիւն իրին. իսկութեամբ ոչ գոլ անհնարին երկասիրացդ ի սոյն դեգերմամբ զոր ի պարապ ժամու քննութեան: - 306. Վեցերորդ, նոքա հանապազ մատուցանէին վասն հանապազ յանցմանն ի *բազմօրինակ* մեղս...: – 354. *Բազմօրինակ* մասամբք և բազմադիմի ստուերակերպութեամբ: - 456

ԲԱԶՈՒԿ + Եօթներորդ՝ եթէ մասն աստուծոյ կոչի հոգին սուրբ. և աջ և *բազուկ* է որդին. ապա ուրեմն և ի նմանէ՛ է: - 61. *Բազուկն* **բ** ոսկր: - 243. Ի սոցանէ երակ կտրէ մարդն ի *բազկացն*: - 244. *Բազուկն* երկայն որ միջին մատն հասանէ ի ծունկն՝ ուժե՛ղ է: - 247. Ձեռն բարձր և *բազուկ* հզօր: - 285. Զի՞նչ է ձեռն բարձր և *բազուկ* հզօր: - 395. Չորրորդ՝ ձեռն գործոց է նշանակ, և *բազուկն* զօրութեան զի անաշխատ գործէ: - 395. Իսկ որդին աջ և *բազուկ* է հօր, վասն որոյ աջմէ հօր նստի: - 441. Եւ տէրն *զբազուկս* ի վերայ խաչին: - 441. Եւ այն էր զի զաքարիա ի վերայ *բազկացն* յովսեփու թլփատեաց զնա: - 486. Զնախանձն՝ տարածումն *բազկացն*. որ նշանակէ՛ զգիրկս արկանելն սիրով: - 489. Երկրորդն է՛ տարածումն *բազկացն* ի գիրկ արկանել. և նշան ընդունելոյ զդարձեալսն ի մեղաց: - 489. Վասն այն ո՛չ ետ մարիամու մերձենալ. այլ պահեաց զնա *բազկին* այնմիկ որ նստոյց զնա ընդ աջմէ իւրմէ: - 518. Բազկուրար յահեակ *բազուկն* ուսովն ածեալ՝ և կապեալ ի վերայ արմնկանն ի կախ ունելով: - 608. Եւ զայս երիցս ասացեալ՝ էջ մարմինն սուրբ ի վերայ *բազկացն* յովսեփայ: - 631. Այսորիկ են երեք *բազուկքն* անգուցեալք իբրև ուռս որթոյ. ուստի ճշմարտութիւնն ասէ յաւետարանին, «ես եմ որթն ճշմարիտ, և դուք ուռ»: - 755

ԲԱԶՈՒՄ + Եւ թէ ոք ասիցէ, *բազում* բանք մեր բացորոշակի լինին ի հանդերձեալն. որպէս թագաւորն յորժամ ասէ շինեսցի քաղաք, և շինի. և ասեմք թէ այսանուն մարդ մեռանելոց է, և մեռանի. և աղօթեմք և լինի. և այլն նմանապէս անէծք կամ օրհնութիւնք: - 9. Եւ այս վասն *բազում* պատճառի: - 13. Զորօրինակ՝ թէ *բազում* մարդիկ անցանեն զճանապարհայն, և մերձ կացեալն տեսանէ նախ ըզմինն՝ և ապա զերկուսն՝ և որ զկնի: - 15. Զի նախախնամութեամբ *բազում* բարիս յառաջած է ի չարէ. որպէս սատանայի թոյլ տալ, զի փորձեսցին բարիքն և յաւելցին պսակքն: - 17. Եւ գիտելի է այս, եթէ նախասահմանութիւնն աստուծոյ առնէր հարկ գործոց մարդկան, չարի և բարւոյ, լինէր *բազում* անպատշաճութիւն որ վասն բախտին ասացեալ եղև. զորև աստ կարգեսցուք: - 20. Եւ բարին մի է և ի միո՛յ պատճառ է որէ աստուած. թէպէտ առ մեզ ի *բազումս* բազմանայ: - 23. Իսկ չարն *բազում* է և ի *բազում* պատճառաց: - 23. Երրորդ՝ ի միակէ, զի ամենայն բազմութիւն է ի միակէ՛. որպէս տեսակն յանհատէ. և գիծն ի կիտէ. և *բազում* թիւ է՛ ի միոյն: - 25. Ա՛րդ՝ *բազում* աւուրք անցին յետ մէսիային ծերոյ, այսինքն աւելի՛ քան զհազար և չորս հարիւր ամ. ապա և ո՛չ էր նա մէսիայն: - 27. Ապա ուրեմն ամենայնն ցուցանէ *զբազումս*: - 27. Դարձեալ՝ ի գալստեանն քրիստոսի՝ *բազում* գազանաբարոյ անբարիշտք եկին ի հնազանդութիւն քրիստոսի: - 28. Զի որպէս գիջակնութիւնն չտայ թոյլ տեսանել յստակ, այսպէս երկիւղն յետս քարշէ *զբազումս* ո՛չ հաւատալ ի քրիստոս որպէս ասէ յօհաննէս. «զայս ասացին ծնօղքն կուրին՝ զի երկնչէին ի հրէիցն խոստովան լինիլ զքրիստոս»: - 32. Եւ սոքա գիտութեամբ յանձինս իւրեանց անարգեցին. «զի լաւ էր նոցա թէ բնաւ չէին ծանուցեալ զարդարութեան ճանապարհն. քան թէ ծանեան և յետս կացին ի սուրբ պատասխանի». և այլս *բազում* նմանապէս: - 34. Եւ այս վասն *բազում* բաղդատութեան կոչին սոքա նեռն: - 34. Ութերորդ՝ զնա օ՛ձ դարանակալ ասէ ի ճանապարհի. և սոքա առաջին օձին նմանեալ՝ հրապուրեն *զբազումս*. և արտաքսեն ի դրախտէ եկեղեցւոյ. և թոյնք իժից ի ներքոյ շրթանց ունելով և խայթոց՝ զի առորս մերձենան, ի յսկիզբն բանից կամ ի վերջն՝ մահացուցանեն զհոգիս. երկճղի ունելով լեզու նենգաւոր՝ չար և բարի, ծածուկ և յայտնի: - 35. Եւ այլս *բազում* բաղդատութիւն գոլով հերձւածողի և նեռինն. և զորս տէրն գնեաց՝ սոքա ուրացեալք՝ ածեն ի վերայ անձանց զերագահասն կորուստ: - 35. Ապա թէ ոչ՝ հա՛րկ է քեզ ասել ըստ *բազում* անուանցն և *բազում* բնութիւնս գոլ աստուծոյ: - 38. Ութերորդ հարցումն արիանոսացն, զի ասէ սօղօմոն՝ «տէր ըստացաւ զիս ի սկիզբն ճանապարհաց իւրոց յամենայն գործս իւր». և զի յառաջ էր քան զմարմնական ծնունդն քրիստոսի *բազում* ամօք. ապա ուրեմն զառաջին լինելութիւնն ասէ ստեղծուած քան զամենայն եղելոց ասեն: - 40. Իսկ վասն չարչարանաց հնազանդութեանն քրիստոսի *բազում* պատճառս դնէ յայսմ վայրի աստուածաբանն գրիգորիոս: - 42. Իսկ բանն աստուած է՛ ծնեալ ի հօրէ՝ այլ

ո՛չ բաժանեալ. որպէս ո՛չ բաժանի բան՝ ի մտաց. թէպէտ ի *բազում* լսելիք մտանէ. և թէ ի վերայ քարտիսի մարմին զգենու: - 45. Իսկ մի և ճշմարիտ ասելովն՝ յատկացնէ՛ ի *բազում* և ի սուտ աստուածոց հեթանոսաց որ անուամբ միա՛յն են: - 47. Է՛ և այլ *բազում* միտք վասն բանին. զոր մեք զսակաւն գրեցաք: - 49. Իսկ այլ *բազում* օրինակ երրորդութեանն ասացաւ ի վերոյ յերեք համարն: - 53. Տասներորդ՝ թէ բանն աստուծոյ և հոգին արարա՛ծ են և այլ բնութիւն, յայնժամ ո՛չ լինի մի աստուած. այլ *բազում* և զանազան աստուած. զի յոլովութիւնն յոլովութիւն է աստուծոյ. որպէս թէ երեք բնութիւնն երեք աստուած, և երկու բնութիւնն երկու աստուած: - 56. Եւ ցուցանէ զմիոյն ի *բազումս* ծաւալումն շնորհաց հոգոյն: - 60. Այլ և մեծն դիոնէսիոս ի *բազում* տեղիս միաւորեալ և մի բնութիւն խոստովանի բանին աստուծոյ մարդացելոյ: - 83. Զի թէ ասես միաւորական, ահա՛ արարեր դու զանձն բնութիւն. զի բնութիւն է միարար ըստ պորփիւրի, տեսակին կցորդութեամբ *բազում* մարդիկ **մու**: - 86. Ոչ նմանամասնաբար. զի նոքա բոլորին՝ և միմեանց հոմանունաբար ասին. որպէս փայտ ի *բազում* փայտս: - 88. Մինն է ընդ դէմ երկուին և *բազմին*. և նոյնն է ընդ դէմ այլին: - 91. Զա՛յս հարցեր, եթէ մասունքն քրիստոսի աստուած են, նաև բազմաստուած էք. զի *բազում* են մասունքն: - 92. Եւ դարձեալ որպէս ասեմք զմարմինն և զարիւնն և զհոգին և զբանն քրիստոս՝ և ո՛չ է *բազում* քրիստոս: - 93. Նոյնպէս ասելն զնոսա աստուած՝ո՛չ է *բազում* աստուած: - 93. Ա՛րդ՝ տեսութիւն գրոց սրբոց մի և նոյն ելով՝ առ *բազումս* բազմանայ. որպէս մի և նոյն պարզագոյն ջուր՝ իւրաքանչիւր բնութիւնս տնկոց: - 93. Եւ այսպէս *բազում* է ի գիրս հարցմանցս վասն միաւորութեան բանին և մարմնոյն ընդ դէմ նեստորի և երկաբնականց. որ բաւական լուծումն է բանիս: - 95. **բ**) Վասն յարացուցի. մի է. և *բազում*: - 101. Զի խաւարի միտքն. և մոլորի՛ իմացումն. և կապի ընդարձակ տեսութիւնն. և ծանրանայ_թեթեւութիւնն. և անջատի ի *բազումս*. և տգեղանայ պատկերն: - 104. Եւ միտքն ի *բազում* օրինակաց ի ճշմարտութիւն հաստատեալ: - 104. Ա՛րդ՝ միութիւն սուրբ Երրորդութեանն *բազում* է և յայտնի: - 104. Նմանապէս և հասարակն թէպէտ *բազում* է, այլ երկոտասան գլխով նշանակի. նախ Բնութիւն. որ նոյն է էութիւն. ապա Բարութիւն. Կամք. Անմահութիւն. Իմաստութիւն. Լուսաւորութիւն. Գեղեցկութիւն. Անփոփոխութիւն. Ցնծութիւն. Փառք. Իշխանութիւն. և Արարչութիւն: - 105. Որպէս կնիք մատանւոյ ի *բազում* մոմս: - 106. Եւ որպէս գիծն կոչեցեալ այբ՝ ի *բազում* վանգս բաժանեալ. և մնացեալ մի: - 106. Նոյնպէս և էութիւնն աստուծոյ ի յէքս բազմացեալ. և աստուած անունն ի *բազում* աստուածս. և մնացեալ նոյն մի աստուած ըստ պօղոսի, «մեզ մի է աստուած հայր յորմէ ամենայն»: – 106. Նախ՝ զի ո՛չ է *բազում*, այլ մի: - 109. Մետասաներորդ՝ որպէս մինն ի *բազումս* եկեալ ընդարձակի. և ի *բազմաց* ի մինն ընթացեալ նեղի: - 110. Երկոտասաներորդ՝ զի ընդ *բազումս* բազմանայ, և ի միութեան իւրում կայ և մնայ ըստ միոյն օրինակի: - 110. Յարացոյցս այս մի՞ է՝ թէ *բազում*: - 112. Այլ *բազո՛ւմ* է և զանազան ըստ պատկերի և նմանութեան յարացուցելոցս որք են *բազումք*. զի աստուած միով յարացուցիւ *զբազումս* տեսանէ. որպէս անմարմնութեամբն զմարմնաւորս տեսանէ. և յաւիտենիւ զժամանակեայս: - 112. Այսպէս ի մի և ի նոյն սկիզբն որ է՛ յարացոյցն՝ *զբազում* սկսեալքս ըստ յարացուցին: - 112. Եւ *բազում* է ըստ *բազում* պատկերաց: - 112. Զորօրինակ՝ միակ թիւն ի *բազումս* բազմանայ, և մի է ըստ ինքեան: - 112. Եւ դարձեալ՝ որպէս ամենայն գիծ բոլորակին՝ ի միջին կէտն միաւորին առ միմեանս. և հեռացեալք ի միջին կէտէն բաժանին ի միմեանց. և զորօրինակ՝ մի է սեռն՝ և ի *բազում* տեսակս բազմանայ: - 112. Եւ որպէս մի է ձայնն, բազմանայ ի *բազում* լսելիս: - 113. Եւ վասն օրինացն մովսէսի ասէ օրէնքն, «յաւիտենական լիցի». որ նշանակէ *զբազում* ժամանակս: - 115-116. Դարձեալ՝ զնիւթեղէնսն աննիւթապէս տեսանէ. և զբաղադրեալսն պարզ. և զժամանակեայսն յաւիտենական. և *զբազումս* և զբաժանեալս միեղէն և անբաժան: - 118. Երրորդ՝ և բաժանի և զանազանի ի *բազումս*. և այնպէս շրջագայութեամբ գտանէ զճշմարիտն. և այսպէս է բնական քննութիւն իմաստասիրացն: - 120. Չորրորդ՝ միեղէն է նոցա տեսութիւնն և ի միոյ. իսկ մերս *բազում* և ի *բազմաց*. զի բաժանեալ զգայարանօք զբաժանեալ իրս տեսանեմք: - 120. Վասն *բազում* պատճառի: - 121. Նախ՝ զի բանականն առ երկրաւորս և *բազում* ճշմարտութեամբ կատարի: - 122. Եւ երրորդն որ է նշանակաւ, ա՛յլ առաւել և ընդարձակ և բազմաբա՛ն է. վասն զի խառնի ի զգալիսս. որ *բազո՛ւմ* է և բաժանեալ: - 123. Զի որքան ի վերուստ ի վայր իջանէ՝ ի *բազումս* բաժանի. որպէս ի սեռէ ի տեսակս և յանհատս իջեալ բազմանայ: - 123. Կամ որպէս բունն մի է ծառոյն, և ճուղքն և տերևքն *բազում*. նմանապէս և աստուածաբանութիւնն: - 123. Պատասխանեմ առաջնոյն, թէպէտ մի և նոյն ուրացական մասնիկն որ է ո՛չն՝ գործէ՛ զուրացումն և զբառնալն, այլ ուրացումն և բառնալն ո՛չ է նոյն. զի *բազում* պատահի որ գործին նոյն է որպէս ձեռն. այլ գործելն ո՛չ է նոյն. որպէս կտրելն և կարելն: - 124. Այսպէս և այլք *բազումք* գոն հաւասարութիւնք: - 125. Եւ այս վասն *բազում* յատկութեան: - 125. Այլ վասն *բազում* պատճառի աննման նմանութեամբ գրեցին: - 131. Երրորդ՝ զի անդ *բազմաց* շրտնու տեսութիւնն.

և աստ միայն զօրանայ տեսողական մասն միոյն. որպէս աշակերտին եղիսէի: - 133. Եւ քերօբէն որ է՛ *բազում* գիտութիւն՝ ի դէմս որդւոյ. զի նա՛ է իմաստութիւն և գիտութիւն հօր ըստ առաքելոյն: - 135. Երկրորդ՝ մի՞ թէ *բազում*: - 140. Վասն երկրորդ մի՞ է թէ *բազում*, ասեմք եթէ՝ ի սկիզբն մի է ըստ էութեան ի միոյ պատճառէ՛ յառաջ եկեալ. և ի *բազումս* բազմացեալ ըստ որակութեան. որպէս է արփեան և ըստ աստիճանաց: - 140. Եւ դարձեալ՝ *զբազումքս* միաւորէ՛ ինքեամբ՝ առ պատճառն իւր. որպէս լոյս արևու ի *բազում* տեսութիւնս: - 140. Եւ ըստ որում մի է սկիզբն և կատարումն և թափանցումն. վասն որոյ միով և ինքեամբ գիտէ *զբազումս*. և ո՛չ որպէս մեք *բազմօր զբազումս:* - 142. *Բազումք* բազում ինչ ասեն: - 147. Քառասունսմի) Յատկութիւնք ջուրց ութն թուով. և զի *բազում* են ջուրք. և դառն է ծով և աղի: - 155. Ասեմ թէ *բազում* եղանակաւ: - 156. Հինգերորդ՝ գործ բնութեանն է մի առ *բազումս*. իսկ կամացն *բազում* առ *բազումս*: - 156. Վասն *բազում* պատճառի: - 158. Երրորդ՝ և թէպէտ իցեն *բազում* արբանեակք շինւածոյն, այլ մինն է արհեստաւորն և պատճառ: - 164. Իսկ աննմանութիւն *բազում* ևս: - 164. Ութերորդ՝ զի *բազմօր զբազումս* տեսանեմք, կամ *բազմօր* զմի: - 164. Իսկ նախատեսութիւնն աստուծոյ միով *զբազումս* տեսանէ, և միով զմի: - 164. Եւ այլ *բազում* զանազանութիւն է գործոց մարդկան և աստուծոյ. զի մեք կարօտ եմք նիւթոյ. ժամանակի. տեղւոյ. օգնականի: - 164. Երկրորդ՝ զի *բազումք* գայթակղութեամբ կորնչին. արդ ի հարկէ որպէս ասացաւ՝ կամ միոյ կամ *բազմաց* լինի կորուստ: - 167. Եւ ուսեալք զայս, ընկա՛լ և այժմ զլուծումն խնդրոյն. եթէ լինելութիւն աշխարհի ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ ո՛չ է զօրութեամբ՝ այլ ներգործութեամբ վասն *բազում* պատճառի: - 168. Հինգերորդ՝ գոյացութիւն մի է, և պատահումն *բազում*: - 170. Զի թէ գոյր պատահումն ի յաստուած, լինէր *բազում* և ո՛չ մի. իսկ աստուած մի է և ո՛չ *բազում*...: – 170. Եւ ըստ *բազում* բաղդատութեան կոչի աստուած գոյ: - 171. Եօթներորդ՝ մի է գոյն՝ և *բազում* պատահմունք. և մի է աստուած՝ և բազում եղեալքս: - 171. Եօթներորդ՝ մի է գոյն՝ և բազում պատահմունք. և մի է աստուած՝ և *բազում* եղեալքս: - 171. Այլ ունին սոքա *բազում* զարմանալի տեսութիւնս: - 175. Դարձեալ՝ ա՛յլ է բնութիւն մարմնոյն. ա՛յլ ոսկերացն. և ա՛յլ է ջիլն և երակն և մորթն և մազն և իւրաքանչիւր մաղձքն. ըստ այսմ ապա ասա՛ և *բազում* բնութիւնս քրիստոսի: - 176. Եւ այս վասն *բազում* պատճառի: - 177. Վեցերորդ՝ զի ի *բազում* բանս մտանէ և գրի քան զայլ ձայնաւորս. և յա՛յտ է, զի *բազում* իմաստութիւնս ծնանի: - 178. Դարձեալ՝ իմաստութեամբն տիրեմք ծովու և ցամաքի. և *բազում* բարութիւն հոգւոյ և մարմնոյ ի նմանէ ծնանի: - 178. Եւ ևս *բազումք*. զի աշխարհ կոչի աշխարհարարն. և աշխարհս. և մարդս ըստ հոմերոնի: - 179. Ապա ուրեմն հա՛րկ է մի գոլ աշխարհի և ո՛չ *բազում*: - 179. *Բազումք* են. որպէս ասէ մարգարէն՝ «երկինք երկնից». և առաքեալն ասէ վասն քրիստոսի, «որ ելն ի վերոյ քան զամենայն երկնիս»: – 183. Վարդապետք ասեն թէ վասն *բազում* պատճառի: - 192. Երրորդ՝ *բազում* աստուածախօսութիւնք ի նմա եղեն. յելանելն նոյի ի տապանէն. և առ աբրահամ. և առ մովսէս ի սինա լեառն. և տուչութիւն օրինացն ի կիրակէ եղև: - 193. Եւ *բազումք* տեսանեն զսուրն ի մէջ պատենիցն հալեալ, և պատեանքն անխանձ մնացեալ: - 204. Տասներորդ՝ ի ներքոյ անկանի *բազում* ամբոխմանց: - 207. Այսմ *բազում* են պատճառք: - 207. *Բազումք* դնեն այսմ պատճառ: - 208. Եւ այլք ասեն թէ՝ *բազում* աղբիւրք բղխեն ի ծովն. որպէս մեռայի ջուրն, և փոխեն զծովն ի դառն: - 208. Յաղագս Երկրորդին ասի «ջուրք *բազում* ժողովուրդ *բազում»*: – 209. Յաղագս Ութերորդին ասի, «առաքե՛ա զձեռն քո և փրկեա՛ զիս ի ջուրց *բազմաց*, և ի ձեռաց որդւոց օտարաց»: – 209. Յաղագս Տասներորդին ասի «գիտութեամբ տեառն լցաւ երկիր իբրև ջուրք *բազումք* որ ծածկեն զծովս»: – 209. Ասեմք թէ՝ ամենայն մարմնական կենդանիք ի չորից տարերաց են եղեալ. և յայտ է ի *բազում* պատճառաց: - 214. Ասեմք թէ՝ *բազումք* են: - 216. Վասն *բազում* պիտոյից որ գոյ ի նոսա: - 217. Իսկ մարդոյս հնարք և իմաստութիւնն բանականութեամբ է. վասն այն *բազում* է ի նոսա հնարք. և առաւել և նուազ, և ո՛չ հաւասարք: - 218. Զի մարդս *բազում* հրօք զբաղեալ է ի միտս. իսկ նոքա միայն ի բնութիւնս իւրեանց փութով ճանաչեն: - 218. Ո՞րպէս գիտեմք թէ մարդն իշխան է ի վերայ անասնոց. զի ահա՛ *բազումք* անհնազանդք են. որպէս վայրիք և գազանք և այլք: - 220. Եւ զի մարդն թագաւոր և իշխան է ամենայն կենդանեաց՝ յա՛յտ է ի *բազմաց*: - 220. Որպէս դանիէլ առիւծուցն յաղթեաց. և պօղոս իժին. և *բազում* ճգնաւորաց որք անապատս էին՝ գազանք և անասունք սպասաւորէին նոցա: - 220. Եւ *բազում* վարդապետք ի մէնջ և յօտարաց այսմ համաձայնին: - 221. Եւ *բազում* մտացածին բանս տողեն: - 225. Ասեն սուրբք, որպէս ի միոյ լուսոյ *բազում* լոյսք վառին: - 226. Ասեմք վասն *բազում* պատճառի: - 229. Եւ վասն *բազում* պատճառի յետոյ ստեղծաւ մարդս: - 230. Վասն *բազում* պատճառի: - 232. Չորրորդ՝ ի գլուխ մարդոյն սակաւ է հողն և օդն *բազում*. վասն այն ի վերո՛յ է: - 233. Իսկ այլ կենդանեացն հողն *բազում* է. վասն որոյ ծանրացեալ ի վա՛յր հակէ: - 233. Նա՛խ ցուցանի զի մի է արարիչ սոցա, և *բազում* արարածք. յաղագս որոյ նմանին և զանազանին: - 237. Այժմ տեսցուք թէ

զի՞նչ է շահն աննման պատկերաց. զի *բազում* վնաս էր լինելոց թէ անհատք ո՛չ էին որոշեալ դիմօք: - 238. Ութերորդ՝ զի ո՛չ երևէր բարեկամն և թշնամին. սիրելին և ատելին. և լինէին *բազում* սպանութիւնք և աւերք. զի ոչ զգուշանային միմեանց: - 238. Որպէս բունն մի է ծառոյն. և ի *բազում* ճիւղս բաժանի: - 244. Չորրորդ՝ զի *բազմաց* լինի նշան պատահական և ո՛չ բնական: - 246. Եւ ա՛յս է բացադարձութիւն իմացմանն. զոր ի *բազում* տեղիս ասեն վարդապետք: - 251. Երկրորդ՝ բոյս մեղաց և հոգ կենցաղոյս ի սիրտն *բազո՛ւմ* է: - 251. Ծանիր և զայս. զի *բազում* զարմանագործութիւն գոյ ի սմա: - 256. Եւ *բազում* ևս այսպիսիս: - 256. Եւ բնակա՛ն է, զի յանկատարէն ի կատարեալն ելանէ. որպէս աստիճանաւ ի գլուխ սանդղոյն. և ի սակաւուն ի *բազումս*. այսպէս և հոգի: - 258. Այսմ ասեն վարդապետք *բազում* պատճառս: - 266. Ուստի յա՛յտ է՝ զի յառաւել կերակրի և աւելի աճէ և *բազումս* ծնանի տունկն քան զանասունս: - 266. Զիմաստութիւնն հոմանուն է և ի *բազում* տեսակս որոշի. և բնաւքն ամենայն՝ մտա՛ցն են ներգործութիւն. վասն այն կոչի իմաստութիւն որ է իմացութիւն: - 269. Եւ ըստ այսմ *բազում* եղանակաւ ասի մարդն պատկեր աստուծոյ: - 271. Վասն *բազում* պատճառի: - 276. Այլ կամ իբր զիրեշտակս, կամ որպէս ի միոյ լուսոյ *բազումք*, կամ կուսութեամբ ծնունդ. որպէս սուրբ կոյսն մարիամ աստուածածին սրբութեամբ և կուսութեամբ ծնեալ փոխեաց զկարգ բնութեան ծննդեանս որ ի սերմանէ առն և կնոջ. զի սա՛ ծնունդ միայն ի մօրէ՛: - 280. Եւ թէ մին կին *բազում* այր չառնոյր. այլ մարդն առնոյր. և զկին եղբօրն առնուլ: - 285. Աստ հայր ազգաց *բազմաց* եղև. մանաւանդ թէ և նորին իսկ քրիստոսի ըստ մարմնոյն: - 288. Եւ եղիաս նախանձախնդիրն աստուծոյ. և այլք *բազումք*: - 288. Եւ նախնին կրօնաւորաց մեծն անտոն. և այլք *բազումք* ըստ տեառն հրամանի, թէ «որ արասցէ և ուսուսցէ, նա մեծ կոչեսցի»: – 288. Երկրորդ՝ զի մարդիկք *բազում* ամս յաճախէին ի մեղս յուսով վերջին ապաշխարութեանն. և յետոյ սովորեալ ի մեղս ո՛չ կարէին դառնալ, *ամենքին* կորնչէին: - 292. Չորրորդ՝ յա՛յտ է, զի աշխարհս հայոց բ գետով և տապանաւն առաւելու քան *զբազումս*: - 295. Եւ այս վասն *բազում* պատճառի: - 295. Զայն է իմանալ, որ ի բաժանել զլեզուս, բան և բառ և անուն խա՛ռն գտանին *բազում* ազգաց: - 297. Եւ յայսմանէ երևի *բազում* բարութիւն: - 298. Իսկ մեզ հոգևորապէս ետ պարգև զբնակութիւնս երկնից. ուստի մերժեցաւ հակառակորդն մեր սատանայ. զոր ասէ՝ (տեղի անկելոց հրեշտակաց.) թէպէտ և յետո՛յ կատարէ որպէս և նոցայն *բազում* ամօք և չարչարանօք: - 306. Տասներորդ՝ բազմամա՛յր եղև սառա ըստ նահապետացն. բազմամա՛յր է և կոյսն ըստ հաւատացելոցն. բազմամա՛յր է և եկեղեցի ըստ վերածնելոցն. «զի *բազումք* են որդիք սկնդկիդ առաւել քան զարամբւոյն» ասէ: - 307. Անդրանիկ է իսահակ ի մէջ *բազմացն*: - 308. Անդրանիկ է էմմանուէլն ի *բազում* եղբարս: - 308. Չորրորդ՝ զի մի է և միակ անդրանիկն ի մէջ *բազում* եղբարց. որպէս մի է գլուխն և *բազում* անդամք: - 310. Իսկ այն որ երբեմն անդրանիկն խոտիւր և կրտսերն ընտրիւր, *բազում* ունի խորհուրդ և նշանակութիւն: - 310. Զերրորդն՝ զի *բազում* եղեն յազգէ նորա մարտիրոսք վասն քրիստոսի յետոյ: - 313. Այլ և *բազում* բաղդատութիւն է մուտն իէլի յեգիպտոս և ելն անտի: - 314. Եւ այս վասն *բազում* պատճառի: - 315. Եւ թէպէտ յովսէ՛փ իջոյց ի խաչէն, և յովսէփ և նիկոդիմոս պատեցին, այլ ինքն կամաւն էջ ի *բազւկսն* յովսեփայ և պատեցաւ զմռով: - 316. *Բազում* ունի խորհուրդ: - 321. Ասեմք եթէ՝ *բազում* շահ և օգտութիւն է ի բանս նոցա յաշխարհի արդարոց և մեղաւորաց: - 325. և յայնցանէ աճեցոյց տէր զինչս և զանասունս նորա. որպէս յանապատին զսակաւն աճեցոյց նկանակ, և *զբազումսն* կերակրեաց: - 326. Իսկ զխորհուրդ նորն ադամայ *բազումս* տպաւորէր: - 327. Քսանևթ, մովսէս միայն եմուտ յեգիպտոս և *բազմօք* ել: - 329. Երկրորդ՝ զի գաւազանն մովսէսի մի վիշապ եղեալ կլանէր *զբազում* վիշապս նոցա որ և հե՛տն միանգամայն ո՛չ երևէր. ընդէ՞ր ապա և նոցայն ո՛չ եկուլ զմովսէսին. քանզի սո՛ւտ էր: - 335. Երրորդ՝ զի *բազում* օրհնութիւնս փոխանակէին ի զանազան համսն: - 339. Վասն *բազում* պատճառի: - 342. *Բազում* է խորհուրդն. բայց նախ հրեշտակաց յարմարի ցոյցք տապանին. զի նոքա են անապական և անմահ: - 344. *Բազում* ողորմ առ բազմապարտ դարձեալսն ի մեղաց. որպէս պարտապանն բիւր քանքարոյ: - 351. Վասն *բազում* պատճառի մեծահրաշ սքանչելիքս եղև առ մովսէս: - 352. Եւ այս *բազում* զանազանութեամբ: - 353. Չորրորդ՝ ի *բազում* անսուրբ իրաց առնու մեղուն. ի սուրբ իրացէ նւէրքն աստուծոյ: - 356. Չորրորդ, ի *բազում* ամանս փոփոխի. փոփոխականն մեղքն է: - 356. Սոքա նշանակեն զնահատակսն որք *բազում* վշտաց և փորձանաց համբերեցին: - 357. Եւ ըստ միտս, զի առաքինութիւնն է ի փառս աստուծոյ. այլ և ի պատիւ և ի գովութիւն մարդկան. զի *բազումք* հաղորդին սրբութեան նորա: - 358. Նա՛խ՝ բերել ի դուռն խորանին և տաճարին. և ո՛չ ի *բազում* մեհեանս. զի ցուցցէ զմինն աստուած՝ և յանուն նորա ընծայել: - 359. Եւ ո՛չ յօշէին զթռչունքն. զի անբաժանելի՛ է յինքեան աստուածութիւնն և մարդկութիւնն. այլ և *զբազումս* հաղորդութեամբն իւրով մի՛ արար անբաժանելի: - 361. Այլ խորհուրդն է, Նա՛խ՝ զի օրինակ *բազում* է, և ճշմարտութիւնն մի: - 374. Նա՛խ՝ էպատիկ՝ *զբազո՛ւմն*

Նշանակէ. իբր թէ ըստ բազում մեղաց մերոց *բազում* և առաւել է պատուհասն: - 376. Երկրորդ՝ զի ի *բազում* ժամանակս բազմիմաստք: - 378. *Բազո՛ւմ* է տեսութիւնն: - 384. Եւ *բազո՛ւմ* է տեսութիւնն: - 385. Երրորդ, զի մարգարէութեամբ նորա *բազում* ազգաց հեթանոսաց օգուտ եղև. զի յայնմանէ եկին մոգք և երկիր պագին քրիստոսի: - 387. Այլ ոմանք մնացեալք ի մարմնի, և *բազումք* ժամանեալք յօթևանս վերին: - 391. Զի ասեն եթէ՝ **խ** օր էր պայմանն ադամայ. յետ **խ** աւուր ուտէր ասեն՝ ի փայտէն գիտութեան և սրբութեամբ որդիս ծնանէր. և ապա՛ ուտէր ի կենաց փայտէն և վերափոխեր. և այլ *բազում* բանս տողե՛ն: - 391. Եւ դարձեալ՝ զի *բազմացն* շատ տացէ զբաժին երկրին, և սակաւուցն փոքր: - 392. Այլ ե թագաւորք մադիանացիքն էին, և **բ** այսորքիկ. որ են է դևք է գլխաւոր մեղաց. որք ի կեանս պատերազմին, և յետ մահու ընդ հոգւոցն *բազումք*: - 393. *Բազում* է խորհուրդն: - 394. *Բազո՛ւմ* է տեսութիւնն: - 395. Այլ և մարգարէքն և առաքեալքն և *բազում* սուրբք և արդարք յազգէ նոցա եղեն: - 398. Եւ հայր աստուած որ ո՛չ կատարի կամք նորա ի մեզ. յայնժամ ըստ *բազում* գթութեան իւրոյ առաքեաց զմիածին որդին որ փոխանակ մեր կախեցաւ զփայտէն և ազատեաց զմեզ յանծիցն օրինաց...: – 400. Վասն է՞ր է որ մին կին թէ *բազում* այր առնէ՝ պոռնիկ է. և թէ այրն *բազում* կանայս առնէր, չէր պոռնիկ որպէս ի հինն օրէնս: - 401. Այլ որ մարդն առնոյր *բազում* կանայս՝ և կինն ո՛չ, ա՛յս է պատճառն: - 401. Եւ մին այր կարէ՛ ի *բազում* կանանց ծնանիլ զաւակ. այլ մին կնոջ ի *բազում* արանց ո՛չ բազմանայ ծնունդ: - 401. Երկրորդ՝ բարոյական. զի մին կնոջ ի *բազում* արանց ո՛չ երևի հարազատ զաւակն. իսկ մի այր ի *բազում* կանանց կարէ՛ ծնանիլ հարազատ մանկունս և սիրել զնոսա: - 401. Երրորդ՝ օրինական. զի որպէս մին գլխոյ *բազում* անդամ կարէ՛ լինիլ. այլ ո՛չ անդրադարձեալ: - 401. Նոյնպէս գլուխ է այր կարէ՛ *բազում* կանայս առնուլ: - 401. Եւ մի է աստուած և արարածք *բազումք*: - 401. Եւ մի հաւատ և հաւատացեալք *բազումք*: - 401. Իսկ մի այր և *բազում* հաւատք և *բազում* աստուածք՝ շնութիւն է հոգևոր: - 401. Մի ճանապարհ գալն է. և է *զբազումս* ասէ ի փախչիլն: - 404. Եւ առ այս յարմարեն *բազում* տեսութիւնս վարդապետք եկեղեցւոյ: - 409. Այլ և քարինք *բազումք* էին ի վեր և ի վայր՝ բաց ի յունաց յոր անցանէին. որ կրթեալ և սրբեալ էին: - 415. Վեցերորդ՝ զի թէ լինի անկարօտ գող և զրկօղ, ընդ տեառն իւրոյ կորուսանէ և զինչսն. որպէս աքարն որ ունէր *բազում* ստացւածս, և գողացաւ ի նզովիցն երիքովի. տեսին ամենայն ժողովուրդն և ցասեան ի վերայ նորա և իրաւունս ետուն սատակմանն: - 416. **Բարձրամեծարն գործոյ ներմարդութեան բանին աստուծոյ՝ *բազում* եղեն նախատիպք խորհրդոյ. որպէս մովսէս, յովսէփ, իսահակ**: - 417. Եօթներորդ՝ ռահաբ եթող զկուռս և *զբազում* հոմանիս. և ցանկացաւ յեսուայ: - 417. Արին Սամփսոն *բազում* բաղդատութեամբ խորհուրդ և օրինա՛կ է Տեառն մերոյ ամենազօր փրկողին: - 421. Երրորդ՝ զի ոտք և ձեռք կապեալ *բազումք* զգաւակս զոհէին նմա. նոյնպէս և նորայն հատան: - 426. Կամ զի աղքատասէ՛ր էր դաւիթ և *բազումք* շրջէին ընդ նմա, վասն այն յեփուսացիքն նախանձեցան: - 431. Եւ *բազում* իրօք օրինակն համեմատի առ ճշմարտութիւնն: - 435. Ոմանք ասեն եթէ արիւն *բազում* եհեղ դաւիթ: - 439. Ասեմք եթէ՝ մովսէս արիւն եհեղ. և յեսու *բազում*. և սամուէլ. և ո՛չ մեղանչեցին: - 439. Քսանևդ, եբեր *բազում* պատարագս. ոսկի և ակն և խունկ: - 441. Ութերորդ՝ *բազում* աշխատութիւն անձին կալաւ: - 442. Իններորդ՝ և *բազում* ծախիւք և փարթամութեամբ եկն: - 442. Չորրորդ՝ ի տիպ մարմնոյն փրկական. զի ոչ յաւելու ի *բազում* պատարագելն. և ոչ նւազէ ի ճաշակելն: - 444. Չորեքտասաներորդ, Օծեալ և քրիստոս *բազում* եղանակաւ: - 454. Եւ այսպէս *բազումս* տեսանի ըստ մասին գործ ողորմութեան և արդարութեանն աստուծոյ: - 458. Զի օծեալք սոքա էին քահանայք և թագաւորք. յորոց և *բազումք* մարգարէք եղեն: - 461. Վասն *բազում* պատճառաց: - 461. *Բազում* պատճառաւ եկեղեցի սուրբ խոստովանի աստուածածին զկոյսն: - 466. Այս քան վասն բանին մարդեղութեան, զի *բազում* են պատճառք ասացեալ վարդապետաց. զոր մեք ըզսակաւն եդաք աստ: - 468. Այլ և ի զաւակն էին *բազում* սքանչելիք: - 469. Նա՛խ՝ ի *բազում* եղբարս. և երկրորդ՝ երէց և առաջին: - 472. Եւ զառաջինն կոչի անդրանիկ՝ յորժամ եղև ի *բազում* եղբարս. լինելով մարդ և որդի մարդոյ: - 472. Հինգերորդ՝ զի հոգի միաւորեալ ընդ մարմնոյ՝ է՛ ի մարմնումն էութեամբ և ո՛չ այլ ուրեք թէ և մտօք *բազումս* տեսանէ: - 478. Իսկ ի միաւորութիւն փրկչին բոլորից՝ բանն անդրանիկ կոչի և ի *բազում* եղբարս. և մարդն միածին հօր...: – 479. Հնգետասաներորդ՝ յա՛յտ է յայսմանէ. զի վասն տօնի տեառնընդառաջին առաքեաց յուստիանոս կայսրն յէմ զօրս *բազում* երիցս անգամ, - 484-485. Այլ պատշա՛ճ էր թլփատութիւն նորա վասն *բազում* պատճառի: - 485. Այլ ասեն վարդապետք *բազում* պատճառս: - 486. Զի օծն ի *բազում* ժամանակս վիշապ լինի: - 488. Չորրորդ՝ զի ի տօնի զատկին ի մէջ *բազում* ժողովրդոց: - 490. Զի պետրոս քարոզեալ ասէ հոգւոցն որ ի *բազում* ժամս կատարի: - 495. Ոմանք դ ասեն. և այլք՝ *բազումք*. զի ի գերեզմանի ասեն տանջիլ. և յօդս. և ի ծովս. և ի վէմս: - 504. Եւ որպէս ի մի արքայութիւնն օթևանք և փառք *բազում* են ըստ գործոցն. այսինքն երեսնաւոր. վաթսնաւոր. և ճաւոր: - 504-505. Նոյնպէս ի մի դժոխքն տեղիք *բազումք*

են և տանջանք: - 505. Դժոխ՝ զդժուար զնեղ և զանձուկն նշանակէ. և կոչի բազմաւոր, Նախ վասն *բազում* կրիցն. ուր լալ աչացն է և կրճել ատամանց և խաւար ներքին և արտաքին և այլն: - 505. Երկրորդ՝ վասն *բազում* մասանցն. որք կրեն զտանջանս մարմնոյ մասամբ և զգայութեամբ. և հոգւոյ զօրութեամբ և մտաց իմացմամբ: - 505. Նմանապէս և աստ յայսմ աւուր շաբաթու որ ի կիրակէ յարութեան տօնեմք, այժմ յինն ժամուն ի վեր նախատօնակ առնեմք յարութեանն քրիստոսի. և այս վասն *բազում* պատճառի: - 509. Նա՛և *բազում* տեսակք են ի ջուրս և ի յօդս. որպէս չղջիկանն առանց արեան է կե՛ր զամենայն: - 511. Այլ որք ուղղաձնութեան են աշակերտք՝ ի մէջ գիշերի ասեն զժամ յարութեանն քրիստոսի ի գերեզմանէն. որոց հետևիմք և մեք և հաստատեմք *բազում* վկայութեամբ և օրինակաւ: - 512. Իսկ պատանքն ո՛չ ծալեալ. զի խորհուրդ տըՆօրէնութեանն ո՛չ ամենևիմբ յայտնի է և ո՛չ անյայտ. որպէս կտաւն *բազո՛ւմ* ունէր փոթուածս: - 517. *Բազում* պատճառս ասեն վարդապետք: - 519. Նա՛խ՝ զի հաստատեսցի յարութիւն իւր *բազում* կերպիւ: - 520. Իսկ հոգին սուրբ երագ էջ յառաքեալսն. զոր արեգակն քրիստոս *բազում* ամօք յերկարեալ մարմնով ել յերկինս: - 522. Եւ *բազումք* զհոգին ո՛չ կարեն ընդունել. «զի ո՛չ ճանաչեն և ո՛չ տեսանեն զնա) որպէս ասաց տէր»: - 522. Այլ ընդ տն մերոյ *բազումք* խօսակիցք եղեն և տեսին: - 522. Եւ այս *բազում* համեմատութեամբ: - 523. Երկրորդ, մի է՝ թէ *բազում* բանն աստուծոյ և սուրբ գրոց: - 525. Քառասունևզ, Երեքսրբեանն *բազում* հարցմամբ: - 527. Բանն աստուծոյ մի է թէ *բազում*. զի *բազում* երևի ի հին և ի նոր կտակս և յիւրաքանչիւր թուղթս գրեալ. – 529. Սակայն մի և նոյն բանն բազմանայ ի *բազումս*. որպէս ի հրեշտակս և ի մարդիկ. ի հին և ի նոր օրէնս. այլ ի միութենէն ո՛չ բաժանի: - 529. Եւ թէ ոք ասիցէ, երևի այպէս ասելդ թէ՝ մի է և *բազում*. և այս ո՞րպէս լինի: - 529. Ասեմք առ այս, եթէ ո՛չ է արտաքոյ ուղիղ տեսութեան եթէ մի է առ հօր և *բազում* է առ մեզ: - 529. Զի մի է ըստ իւրում անձնաւոր գոյութեանն. և բազմանայ ի *բազումս* երևեալ: - 529. Եւ այս *բազումս* որ առ մեզ է, ի *բազում* թուղթս գրեալ մի և նոյն բանն է որ նախ քան զյաւիտեանս ի հօրէ ծնեալ: - 529. **Եւ դարձեալ զոր օրինակ, բան թագաւորին մի է, այլ ի *բազում* լեզուս և ի *բազում* լսելիս և ի *բազում* թուղթս որակացեալ և բազմացեալ, յիւրում միութենէն ո՛չ է քակտեալ**: - 529. Զի յատուկ է անմարմնոյ, որպէս ի *բազումս* բազմանայ և ի միութենէն ո՛չ բաժանի, այսպէս ի մասունս մասնաւորի և ի բոլորէն ո՛չ քակտի: - 529-530. Ասեմք առ այս թէ՝ մի և նոյն անձնաւոր բանն աստուծոյ է յաւետարանս խօսեցեալ. այլ ո՛չ է *բազում* անձն և գոյութիւն բանին: - 530. Զոր օրինակ, մի՛ է արեգակն անձամբ և գոյութեամբ, և ի *բազում* լուսանցս և ի հայելւոջ երևեալ նոյն մի անձամբ և գոյութեամբ և ո՛չ *բազում*: - 530. Դարձեալ զորօրինակ, մարմինն քրիստոսի մի և նոյն էր ի խաչին բևեռեալ, և մի և նոյն մարմինն է ի *բազում* նշխարս միաւորեալ և ո՛չ բազմացեալ. զի նոյն է գոյացութիւն հացին և գոյացութիւն մարմնոյն քրիստոսի: - 530. **Եւ որպէս անչափ են սպեղանիք և դեղք բժշկականք մարմնոյ ի *բազում* և զանազան ծաղիկս խոտոյ և յարմատս, ի տերևս ի պտուղս. և յայլսն. զի սոքա յայտնեն զբազմութիւն հիւանդութեանց մարմնոյ:** - 531. Եւ այս վասն *բազում* յատկութեանց գլխոյ: - 532. Նա՛խ՝ որպէս մի է գլուխ, և անդամք *բազում*: - 532. Իսկ հաւատացեալք *բազումք*: - 532. և Երկրորդ, մի անուն՝ և նշանակեալքն *բազումք*. որպէս խոյ է յերկինս և յերկրի և ի ծովս. նոյնպէս մի կոչի եկեղեցի կենդանի մարդն և շինեալն ի քարանց և եկեղեցին անդրանկացն յերկինս. սակայն զանազա՛ն են որպիսութեամբ: - 533. Իսկ գործ առաքելութեանն է ըստ *բազում* օրինակի: - 535. **Երրորդ, դիւական. որպէս կռոց սուտ մարգարէքն. սեդեկիայն և այլոց *բազմաց*. որ այժմ երևին ի պատասխանիս կախարդաց. նաև հաւկռիչք և գարէդիւթք. որք են բնաւ սուտք և ոչինչք**: - 536. Զորօրինակ, քահանայ ոք ի վաճառանոցն ի *բազում* հացս և ի գինիս ասասցէ «ա՛յս է մարմին իմ և արիւն իմ» ո՛չ կատարի. զի ոչ ունի զդիտաւորութիւնն. նոյնպէս և աստ: - 539. ...և զթէոդորիտոս եդին գլուխ ժողովոյն վասն մարդահաճութեան թագուհւոյն և թագաւորին. և զդէոսկորոս հայրապետն աղէքսանդրու, և զպետրոս անտիոքու, և զտիմոթէոս և զանատօլ, և զայլս *բազումս* խոտեցին. և վկայեցին նոքա ճշմարտութեան: - 543. Եւ յետոյ *բազումք* զղջացան և ասացին, պատառեցաք զկանոնս հաւատոյ: - 543. Եւ զպղոքոնոս աշակերտաց *բազմաց* վարդապետ. և ծեր, որ զմեռեալս յարուցանէր սքանչելեօք: - 544. Ժողովեալ խ եպիսկոպոսաց և *բազում* վարդապետաց և ժողովրդոց. կողմակալք և մարզպանք, մեծամեծօքն հայոց, և սպարապետն վարդան ազգայնօքն իւր: - 544. Երրորդ ժողովն է դվնայ, ի չորրորդ ամի թագաւորութեանն կոստանդեայ հռոմոց. հրամանաւ մեծի կաթողիկոսին հայոց ներսէսի շինողի. և այլ է և **Ժ** եպիսկոպոսաց՝ և վարդապետաց *բազմաց* և իշխանաց...: – 544. Եւ տէր սիոն հայոց կաթողիկոսն անդր հասեալ *բազում* եպիսկոպօսօք և մեծամեծ ազատօք հայոց և իշխանօք նոցին. ընդ դէմ աղանդոց ա՛յնր ժամանակի, և թուլութեան կարգաւորաց եկեղեցւոյ, և բռնութեան իշխանաց: - 545. Ժողովեալ *բազում* եպիսկոպոսաց յամենայն կողմանց. և իշխանաց և մեծամեծաց հայոց. կարգեցին սահմանս կանոնականս **իբ** գլխով. և պայծառացուցին զեկեղեցի սուրբ: -

545. Եւ **զճ** ամ աւելի՝ *բազում* ազգ Ֆռանկաց ո՛չ հնազանդեցան չար ժողովոյն քաղկեդոնի: - 547. Դարձեալ՝ ճշմարիտն մի է և սուտն *բազում*. և բարին մի է և չարն *բազում*. և առաքինութիւնն մի է և մոլորութիւնն *բազում*: - 550. Այլ և արդ կարելի՛ է զի մինն *բազմաց* հակառակեսցի և յաղթեսցէ. որպէս ազգս հայոց զայլս ամենայն որ *բազո՛ւմ* են և ո՛չ մի: - 550. Դարձեալ՝ յայտնապէս ասել ո՛չ է հարկ՝ է ամենայն *բազում* պատուական է քան զմին. զի ահա՛ գոյացութիւնն մի է և պատահումն *բազում*. և արեգակն մի է և աստեղք *բազում*. և գլուխն մի է և անդամք *բազում*: - 551. Նմանապէս և ազգս հայոց թէպէտ մի է, կարէ՛ պատուական գոլ *բազմաց*: - 551. Դարձեալ, ի նախաստեղծուածս՝ մարդն միա՛յն էր՝ և կենդանիք *բազում*: - 551. Եւ նոյ միայն ապրեցաւ, և *բազումք* կորեան: - 551. Աբրահամ միայն էր աստուածապաշտ, և քանանացիք *բազում*: - 551. Յոբ միայն համբերօղ, և ազգն *բազում*: - 551. Յովսէփ միայն, և եգիպտացիք *բազում*: - 551. **Եւ զայս վասն է՞ր յերկարել ինձ. զի ցուցանիցի թէ ո՛չ է պարտ միոյն ճշմարտի *բազում* ստոց հետևիլ:** - 551. **Եւ լաւ է մի ակն պաուական՝ քան *զբազում* քարինս անպիտան:** - 551. **Դարձեալ, զորօրինակ *բազումք* ընթանան ի մի ճանապարհ, և ամենեքեան թողեալ զնոյն՝ ընդ այլս գնասցեն, և մինն մնասցէ ի նոյնն. ո՛չ ասեմք թէ մինն բաժանեցաւ ի ճանապարհէն, այլ՝ այլքն**: - 551. Եւ այլ *բազում* և զանազան ազգապղծութիւն ընդ հոգևորս և ընդ մարմնաւորս. երկու եղբարց և **բ** քերց. և ընդ քերց հոգևոր մօր. և անխտիր ի բազմանկողինս և այլս *բազումս* որ զազիր է խօսելոյ օրէնքէ նոցա: - 552. Եւ յայսոսիկ միաբանութիւնս որ ըստ կանոնի՝ յաւէտ միաբանութիւն զայս է իմանալ՝ որ ըստ բոլորին օրինադրութեանց սահմանաց կամ ըստ գլխաւորագունիցն լինիցի. և ո՛չ մասամբ միով միաբանեալք և *բազմօր* զանազանեալք. մանաւանդ թէ հակառակեալք և ընդդիմացեալք: - 552. Եօթներորդ՝ ի պահս և յաղօթս և յայլ աւանդութիւնս *բազում* ունել որոշումն: - 553. Եւ այսպէս *բազում* ունելով իւրաքանչիւր ոք սահմանս առանձին, միայն հայք նախատեալ լինին որպէս ո՛չ ունել միաբանութիւն ընդ այլս ի քրիստոնէից. այլ առանձին միայնաբար ընթանալ. և այսու որպէս հակառակ եպերեալ: - 553. Եւ այլք *բազումք* գոն պարապով տեսեալք: - 554. Բայց նախ զայս ասասցուք. զի մեղք մտացն կատարեալ մեղք է վասն *բազում* պատճառաց: - 556. Եւ է՛ հպարտութիւնն առաւել մեղք քան զամենայն վասն *բազում* պատճառի: - 561. Ոմանք *բազում* եղանակս ասեն. այսինքն Պատճառաւ մեծ. որպէս մեղք արուսեկին: - 565. Այն որ *բազում* գործեաց՝ մեծագոյն պատիժք զմիսն: - 565. Եւ *բազո՛ւմ* է ներգործութիւն յուսոյն: - 574. Սէրն *զբազում* իրս նշանակէ: - 575. Երբեմն առեալ լինի վասն **եռանդեան սիրոյն**. ըստ այնմ «թողեալ լիցին նմա մեղք իւր *բազում*, զի յոյժ սիրեաց»: – 575. Սահմանք առաքինութեան *բազում* են: - 578. Վասն այսորիկ զիններորդ յաղթանակն ասէ «վարձք ձեր *բազո՛ւմ* են յերկինս»: - 586. Տե՛ս զի *բազում* ասէ զվարձս բամբասանաց որչափ նախատիցին: - 586. Վարդապետք դնեն *բազում* պատճառս: - 587. Են և այլ *բազում* վկայութիւնք ի գրոց սրբոց որ զայսպիսի հերձուածս սուտ և ընդունայն երևեցուցանեն: - 590. Որ և այսպիսի կարծիքս սո՛ւտ է *բազում* վկայութեամբ: - 594. Ասեմք թէ՝ յատկութիւն պատահմունք են. այլ խորհուրդն ի յէութիւնն է կացուցեալ որ մի է, և ո՛չ ի պատահմունքն որ *բազումք* են: - 596. Զի՞նչ է որ յեկեղեցիս մեր մի նշխար օրհնեմք. և ա՛յլ ազգ *բազում*: - 597. Մի նշխարն է խորհրդաւոր և ո՛չ *բազումն*: - 597. Եւ թէ ոք ասիցէ, կարողութիւն ունի քահանայն *բազում* հացս օրհնել: - 597. Ասեմք թէ՝ կարողութիւնն է ի դիտաւորութիւն. և դիտաւորութիւնն է ի կոպարն որ է մին հացն. որ ասաց «այս է մարմին իմ». ապա ուրեմն ո՛չ կարէ *զբազում* հացս օրհնել: - 597. Եւ թէ ասեն՝ կարէ՛ մին քահանայն ի մին ժամս *բազում* տղայս մկրտել. ապա և կարէ՛ *բազում* հացս օրհնել: - 597. Ասեմք թէ՝ կացոյց քրիստոս *զբազումս* մկրտել...: – 597. ...և *բազումք* անհաղորդ մեռանին և զրկին ի քրիստոսէ: - 600. Եւ որպէս *բազում* են ներելիքն և անթիւ որ ի զգայարանս և ի միտս: - 605. ...զի *բազում* արգելմունք գոն պսակին. որպէս ազգակցութիւնն հոգևոր կամ մարմնաւոր. կամ տկարութիւն բնութեանն. կամ պոռնկութիւնն. կամ այսահարութիւնն. կամ ծառայութիւնն. կամ բռնութեամբն. կամ այլ ինչ այսպիսի պատճառ. որով բաժանին այրն և կինն: - 610. ...զի սէրն սփռեսցի և տարածեսցի ի *բազում* ազգս: - 612. Մին կին է միոյ առն օրինադրեալ և ո՛չ աւելի, յաղագս *բազում* պատճառի: - 612. Երրորդ, զի ասէ «եղիցին երկուքն ի մարմին մի». և ո՛չ երեքն, կամ *բազումք*: - 612. Եօթներորդ, զի և քրիստոս ո՛չ ընդ *բազում*, այլ ընդ մի Կաթուղիկէ եկեղեցի միաւորի: - 612. Զի ահա՛ նահապետքն *բազում* կանայս առին և հարճ ևս: - 613. Ա՛րդ՝ նահապետքն առնուին *բազում* կանայս վասն որդէծնութեան և լրման մարմնաւոր օրհնութեանն: - 613. Ա՛րդ՝ **բ** եկեղեցոյս մին է անուն. և ունին *բազում* բաղդատութիւն ըստ մի անուանն: - 613. Վասն *բազում* պատճառի: - 615. Այսմ *բազում* են պատճառք: - 619. Այլ և արտասուքն բռնադատէ՛ զաստուած յողորմութիւն. որպէս *բազում* որդիք մօրն...: - 620. Դարձեալ ասեն իմաստունք թէ՝ յերկնից յերկիր *բազում* տարեն ճանապարհ է: - 620. Եւ յաչացն ի յերեսն սակաւ. որ արտասուքն ելանէ. բայց սակաւ ճանապարհս այս յաղթէ՛ զայն *բազում* տարւոյ

ճանապարհն: - 620. ...յորում *բազումս* նեղեաց զմեզ թշնամին մեր. գանկատիմք նմա և խնդրեմք զփրկութիւն: - 621. Նախ գոհութիւն է և շնորհակալութիւն *բազում* երախտեացն առ մեզ: - 624. Եւ վասն *բազում* պատճառի պարտ է գոհանալ: - 626. Եւ *զբազումս* ի մանկտեացն: - 637. Նոյն զօրութիւն է ամենայն խաչի. որպէս *բազում* ճառագայթք արեւուն. - 639. Եւ գրակալք և բեմն, լեառն սինա անմատոյց *բազմաց*: - 644. Վասն *բազում* պատճառի: - 647. Եւ այսպէս *բազում* են խորհուրդ քառասնորդացն. և ըստ խորհրդոցն պահքն ո՛չ լուծանի: - 651-652. Իսկ շաբաթապահքն *բազում* ունի նշանակ: - 653. *Բազո՛ւմ* է խորհուրդն: - 654. Վեցերորդ, ընդ կերակուր և ըմպելիս մեր՝ դնն որ թշնամի է մեր *բազում* վնասս խառնէ. – 654. Չորրորդն, զի *բազում* աշխատօղք գոն կերակրոցն և ըմպելեացն, - 655. Այսպէս և այս կարգաւո՛ր է և ուղիղ վասն *բազում* պատճառի: - 662. Ապա և ո՛չ լրումն թուոյն. զի միակն յառաջ է քան *զբազումն*: - 662. Վասն որոյ բռունք յափշտակեն. և *բազում* նեղութեամբ մտանեն: - 663. Չորրորդ, տայ մեծութիւն և նոցա. որք *բազում* չարիս՝ և մի մասն բարեաց ունին...: - 664. ...որպէս ցուցանի յառաջիկայդ *բազում* վկայութեամբ: - 670. Եւ զի օծանի վասն *բազում* պատճառի: - 672. Երկրորդ, զի ննջեցեալն եղբա՛յր է մեր և ունի *բազում* պատերազմ, օգնական լինիմք նմա: - 676. Երկրորդ, զի աստ մի միա՛յն տանջանք, և անդ *բազում* և ազգի ազգի: - 679. Եւ երեք աւուր յիշատակ ննջեցելոց ունի *բազում* խորհուրդ: - 681. Զոր *բազում* հարուածովք եհան զժողովուրդն. - 682. Եւ ի ձեռն հրեշտակի *բազում* պատուհաս և հարուած կրէ աստ մարմինս. - 682. Զի՞նչ է տուն հօր և օթևանք *բազում*: - 686. և *բազումք* մոլորին զհետ բանից նոցա և յառասպելս նոցա կործանին: - 701. Եւ վեցն՝ ի կատարումն վեցեակ դարին նոր ապստամբն ելցէ և կորուսցէ *զբազումս*: - 708. Այլ և ռ ամն է յառաջին գալստենէն քրիստոսի մինչ յերկրորդն. զի *զբազում* և զառաւելն նշանակէ: - 710. Իսկ իդ թիւն ո՛չ եթէ սահման և կէտ է. այլ սովորութիւն է գրոց փոքր թուով *զբազումսն* ցուցանել: - 711. Երրորդ, որպէս իդն *բազում* է քան զչորսն. նոյնպէս կարծի վեհագոյնքն ի մարդկանէ *բազում* գոլ քան զվեհագոյնս երկնայնոցն: - 711. Այլ արդ ի կեանս յայս տեսանեմք *զբազումս* որ բարիքն ի նեղութեան են և չարքն ի հանգստեան. - 715. ըստ որում երեքօրեայ յարեաւ ի գերեզմանէն անապական մարմնով. և *զբազումս* յարոյց ընդ իւր և մտին ի քաղաքն սուրբ. - 716. Եւ բաւական է սակաւս ի *բազմաց* սուրբ գրոց վկայութիւն եթէ գոյ ճշմարտապէս յարութիւն մարդկան: - 716. Եւ այս վասն *բազում* պատճառի: - 716. Նոյնպէս և եզեկիէլ թանձրամիտ ժողովրդեանն զյարութիւնն ննջեցելոցն ի *բազումս* բաժանեաց. - 717. Ասի այսմ *բազում* պատճառ. բնական և բարոյական. և նախ բնական: - 723. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ *բազում* անդամք են ի մեզ լցեալ աղտեղի ապաւառով՝ և նոքա ո՞չ յառնեն: - 725. Եւ թէ ոք ասիցէ, *բազում* անդամք են կենդանականք, որպէս սիրտն լեարդն թոքն և այլքն որք ի յարութեանն ո՛չ են պէտք. զի ո՛չ է հարկ կենդանութիւն մարդկան: - 725. Նշան *բազում* ետ քրիստոս իւրոյ գալստեանն: - 730. Նիւթ նշանացս է՛ *բազում* և զանազան. այլ զօրութիւն և ձևն մի և նոյն է խաչին: - 732. Դարձեալ զոր օրինակ *բազում* ստուերք ի մեծ ստուերն միաւորին: - 732. և Դարձեալ՝ զոր օրինակ *բազում* ճառագայթք շողից ի լոյսն արևու միաւորին. - 732. այսինքն յորժամ զճառագայթ *բազում* նշանացս առ ինքն ժողովէ խաչն սուրբ՝ յայնժամ ամենայն կարծիք լուծանին: - 732. Վեցերորդ՝ զի գործ աստուծոյ է ի նւաստ և ի փոքր ինչ իր զմեծամեծսն ներգործել. որպէս կաւովն զկուրին աչքն եբաց, և ի վիմէն ջուր բղխեցոյց **ըժ**ան. և այլ *բազումս*: - 733-734. Վասն *բազում* պատճառի ասէ: - 735. Եւ այս յա՛յտ է *բազում* օրինակաւ: - 744. Սա է հատն ցորենոյ որ անկեալ յերկիր՝ *բազում* պտուղս աշխարհի պտղաբերեաց...: - 755. Եւ նոքա որք *բազում* համբաւեն դժոխս, մի ասեն գոլ արքայութիւն. պատճառելով եթէ՝ բարին մի է և չարն *բազում*: - 758. Ասեմք եթէ՝ բնութեամբ բարին մի է. որպէս ասէ մեծն դիոնէսիոս. այլ ներգործութեամբ *բազում* է ի զանազան կամաց յառաջ եկեալ: - 758. Եւ դարձեալ՝ թէ տեսանես ուղղակի՝ ըստ ինքեան առաւել է բարին և *բազում*. զի է՛ բնութեամբ բարի որպէս աստուած. և ներգործութեամբ բարի որպէս արարածք ամենայն: - 758. Եւ այլ *բազում* վկայութեամբ կարէ՛ հաստատիլ եթէ մի է արքայութիւնն երկնից որ է կեանքն յաւիտենից: - 759. Եւ յետ նոցա ամենայն բազմութեանց ժողովելոց յամենայն ազգաց ասէ. որք եկին ի *բազում* վշտաց աշխարհի. այսինքն որք զանազան առաքինութեամբ և *բազում* նեղութեամբ մտին ի հանգիստն: - 760. Առաւել պարտ էր մարդկան վաստակիլ միայն՝ զի կարասցեն գոլ ի միում աւուր ընդ երանելի սրբուհւոյ աստուածածին կուսին. քան *բազում* վաստակիլ վասն յաւիտենական փառացն: - 763. Որ պորփիւր օրինակէ՛ զմատանին աստուծոյ. թէ մի է և ի վերայ *բազմաց* բերի և ի *բազումս* և ո՛չ ի *բազմաց* է: - 769. Որ ի վաղուց հետէ *բազումս* թախանձէր: - 772. Եւ ապա ի սէր և անձուկ ժտելոյ նորին, ապաստանեալ ի նոյն որ զօրացոյց զտկարս, ձեռն ի գործ արկեալ աւարտեցաւ *բազում* միջոցաւ. և փախստեամբ ի տեղիս. և մեծ ջանիւ փութացեալ: - 772. Բովանդակեալ ոչ զամենայն որ ամենեցունց է գիտելի. այլ զբանս *բազումս* որ *բազմա՛ց* է պիտանի և խնդրելի: - 772. Որ և ձեզ յիշողացդ և մեզ

յուստղացս առհասարակ ողորմեսցի բարերար և *բազում* ողորմ մարդասէրն աստուած և տէրն մեր յիսուս քրիստոս ամէն: - 773. Վասն *բազում* վկայութեանցն որ առեալ է ի գիրս յայս, զի անտարակոյս լիցի: - 773. Ո՛չ իբր կարօտի *բազմաց* բաշխողի. կամ փոքրոյի փոքոյ սիրալի: - 773. Խնամք մարդասիրութեանն աստուծոյ որ զամենայն յամենայնի տընօրինէ՛, արգել զայս. զի մի՛ ունիցին ինչ ի մտի յարուցեալքն ի մեռելոց. ապա թէ ոչ, որ ի սկզբանէ բարէատեացն էր և մարդասպան, *բազում* և զանազան երևոյթս, - 775. Եւ այս յայտ է *բազում* վկայութեամբ ի հարցմանցդ վերոյ: - 776. Իսկ թէ ըստ նախահօրն ազատութեան ըստ նմին ազատեցան և որդիք, յա՛յտ է ի *բազմաց*: - 776. Եւ որպէս թէ *բազումք* զմիմեանց զմիօջէ կախեալք զվախէ՛. և եթէ ոք խզեսցէ զառաջնոյն զկապ, միապէս անկանին. թէպէտ մինն առաջին: - 777. իսկ Որքանութեամբ, զի նա միով և միանգամ. իսկ նոքա *բազմօք* և բազում անգամ: - 777. Իսկ այլ *բազում* ժամք ի դատարկութեան՝ ո՛չ է հաճոյ նմա: - 779-780. Եւ յարամնայութիւն կնքոյն պատճառէ՛ ոմանց գերագոյն պատիւս. և ոմանց խստագոյն պատիժս. ըստ *բազում* գանից առակի ասիցն: - 783. Գիտելի՛ է, զի դևք ո՛չ ունին հաւատս իսկապէս. և յա՛յտ է ի *բազմաց:* - 784. Զի որոց *բազում* աւանդեցաւ. առաւել ինչ պահանջեցաւ. և փքացելոց հպարտութեամբ՝ ստորասուզեալ մակբեկութեամբ: - 789

ԲԱԶՈՒՄՔ + Դարձեալ ասեն թէ՝ *բազումք* ի մարդկանէ գործեն ի խառնուածոյ մարմնոյն, որք հարկաւորին ի շարժմանէ աստեղացն: - 10. Ասեմք առ այս, թէպէտ խառնուածք մարմնոյն լինին ի շարժմանէ՛ աստեղացն, այլ *բազումք* անձնիշխան կամօք նըւաճեն զվատախառնութիւն մարմնոյն, և գործեն զբարիս: - 10. Այլ արդ՝ *բազմաց* նոյնպէս մահ, հիւանդութիւն, և այլն. ապա ուրեմն ո՛չ է ի հարկէ: - 11. Որպէս տուրքն նաբուգոդոնոսորայ. և աղօքքն եզեկիայ. որ յետս դարձոյց զմահ. և այլք *բազումք*. ապա ուրեմն ո՛չ է հարկ: - 11. Դարձեալ թե ի հարկէ՛ է ոչ լինին օգուտ խրատք և սպառնալիք և ուսմունք. որովք *բազումք* յորդորին ի բարիս, և հեռանան ի չարեաց կենցաղոյս: - 11. Զորօրինակ՝ ի կենդանեաց *բազումք* նշանակեն զլինելոց իրաց, և ո՛չ են նոքա պատճառք լինելոյ չարեացն կամ բարեաց: - 12. Ա՛րդ՝ եթէ միակս այս շարադրի *բազմաց*, ո՛չ մնաց մին. իսկ եթէ ոչ շարադրի, ո՛չ գոն *բազումք*. այլ մի և մի. և այս որպէս այս: - 25-26. Ա՛րդ՝ ըստ որում յոլովք են *բազումք*, ուրեմն և միակք: - 26. Եւ այսպէս առ քրիստոս ոչ ամենայն ազգ, այլ *բազումք* յամենայն ազգաց եկին: - 27. Որք հերձեալ ըստ ինքեան սարտուցան ի կենաց. և զհերձուած կորստեան ուսուցին *բազմաց*: - 31. Այլ և ատելութիւնն դարձուցանէ զմիտս *բազմաց* ի հաւատոցն. որպէս ատելութիւն և նախանձ փարիսեցւոցն՝ ո՛չ տային թոյլ հաւատալ ի քրիստոս. թէպէտ տեսանէին զամենայն նշանսն զորս առնէր...: - 32. Այլ սոքա ինքեանց և *բազմաց*. այսինքն հօտին քրիստոսի. «յափշտակելով ի նմանէ և ինքեանց առնելով» ասէ սուրբն կիւրեղ. և յետոյ գրով աւանդեցին զչար աղանդն այլոց չար յիշատակ և ի կորուստ անձանց իւրեանց: - 33. Իսկ թէ ոչ կամաւ. ո՛ է որ զնա բռնադատեաց. զի բնութիւնն ողջախո՛հ է. և յայտնէ զայս կուսութեամբ կեալն *բազմաց*: - 36. Նախ՝ զի *բազումք* են երբևեկքն: - 44. Ասեն դարձեալ թէ՝ և հեթանոսք մի աստուածս անուանեն զամենայն կուռս, այլ *բազումք* են. որպէս և մարդկութեանս մի ասի բնութիւն, այլ *բազումք* են մարդիկք. ապա և դուք բազմաստուածք էք: - 54. Պատասխանեմք թէ՝ ո՛չ են հեթանոսաց աստուածքն մի, այլ *բազումք* և միմեանց հակառակք կամօք պաշտմանն և զոհիւք խնդրոյն: - 54. Նաև մարդիկ ո՛չ միայն զի ի *բազմաց* են գոյացեալ, այլ և ժամանակաւ առաւելք մի քան զմի. և կամօք բաժանեալք և ի միմեանց և իրերաց հակառակք: - 54. Իններորդ՝ թէ արարիչ է աստուած՝ և բան իւր և հոգին արարած, ապա և ինքն ո՛չ է պարզ և մէկին՝ այլ բաղադրեալ և ի *բազմաց* գոյացեալ: - 56. Ութևտասներորդ՝ ո՛չ ոք իմանալի ստեղծուած և մասնաւոր՝ կարէ հաղորդիլ *բազմաց*: - 59. Իսկ ի վերն քան զամենայն անուն. թէպէտ և անուանեին և յեսու՝ և օծեալք *բազումք* ի հինն և ի նորս: - 95

ԲԱԶՈՒՄ ԻՆՉ + Երրորդ՝ զփոփոխումն ի խորհրդոց և կամաց մարդկան. զի *բազում ինչ* խորհիմք և կամիմք և ո՛չ կատարի: - 26. Եւ այլ *բազում ինչ* հայհոյութիւն հետևի կարծեացն նեստորի: - 68. *Բազում ինչ*: - 106. Բազումք *բազում ինչ* ասեն: - 147. Այլ ասիցէ ոք, թէ *բազում ինչ* գոն ի յայլս գոյացութիւն և ի յայլս պատահումն. որպէս ջերմութիւն ի հուրն գոյացութենէ, և ի անորակ մարմինն պատահումն. և տերևն ըստ ինքեան գոյացութիւն է, և ի ծառն պատահումն. այսպէս և մազն: - 169. *Բազում ինչ* բարութիւն և յատկութիւն է լուսնի: - 185. *Բազում ինչ*: - 186. *Բազում ինչ* է պիտանութիւն բուսոց: - 212. *Բազում ինչ*: - 308. Երրորդ՝ զի կարէ՛ այլոց խրատ լինիլ *բազում ինչ* զփործ առեալ: - 378. *Բազում ինչ* անդ բնութիւն կորոյս զօրէնս իւր. այսինքն ի կողմանէ մօրն, ի կողմանէ զաւակին, և ի կողմանէ կերպին: - 469. Եւ այլ *բազում ինչ* ունիմք հաւասարութիւն. որպէս ցուցանի յառաջիկայդ ի լը համարն: - 533. Զպիղծ կենդանիս ո՛չ խաբել. և զհեղձուցեալսն ուտել. և այլ *բազում ինչ*: - 553.

Բազում ինչ: - 575. *Բազում ինչ* է: - 645. Երրորդ պակասութիւն տրտմութիւնն է ի հոգին. զի *բազում ինչ* խնդրէ և ո՛չ կարէ առնուլ. և *բազում ինչ* ոչ խնդրէ և լինի նմա...: - 722

ԲԱԶՈՒՄ ԱՆԳԱՄ + *բազում անգամ* խորհելովն հանդիպիմք բարւոյ, և փախչիմք ի չարէ ...: – 11. *բազում անգամ* անարժանիցն բարիս խոստանան, և արժանեացն չարիս: - 12. Ասեմք եթէ՝ սուրբ գիր խօսի *բազում անգամ* առակաւ. որպէս ասէ դատաւորքն, «ծառաքն կամեցան առնել իւրեանց թագաւոր»: - 27. Այլք ասեն թէ՝ խնծո՛ր. վասն զի *բազում անգամ* ի յերգսն խնծոր յիշի: - 224. Որ *բազում անգամ* բանայ և խփէ՝ երկչոտ է և թոյլ: - 246. *Բազում անգամ* է: - 352. Քառասուներորդ, սաւուղ *բազում անգամ* խնդրէր զդաւիթ և ո՛չ կարէր ըմբռնել. և որդիքն սաւուղայ զտէրն. զի ո՛չ էր հասեալ ժամ նորա: - 437. Զի ի հօրէ միշտ ծնանի աստուած. ի մօրէ միանգամ ծնաւ մարմինն. և ի միտս ծնանի *բազում անգամ:* - 471. Որպէս *բազում անգամ* ի ժամանակս պատժոց մեղաց՝ և արդարք ընդ մեղաւորացն կրեն զպատուհասն: - 507. Երրորդ՝ *բազում անգամ* ի միտ ածէ: - 575. Նաև բժշկութիւնն *բազում անգամ* ժուժկալութիւն ուսուցանէ ընդդէմ անչափութեան կերակրոց. - 665. Ասեմք թէ ո՛չ. այլ առաւել վտա՛նգ է նոցա. զի ի *բազում անգամ* ի ծեռս դիւաց արտաքս ընկեցեալ լինին մարմինք նոցա: - 678. իսկ Որքանութեամբ, զի նա միով և միանգամ. իսկ նոքա բազմօր և *բազում անգամ*: - 777. Իսկ ի հանդերձելումն ապա զիա՞րդ թէ *բազում անգամ* զղջասցին ո՛չ գտանեն թողութիւն ասէ գիրն: - 778

ԲԱԶՈՒՄ ՈՒՐԵՔ + Զի գ գլխոյն կրկին է եղջիւր. որ է հպարտութիւն՝ նախանձ՝ և բարկութիւն. զի սրքօք յաջ և յահեակ պատերազմի. և առ ընտիրս և առ խոտանս գտանին *բազում ուրեք* երեքին ախտքս այսորիկ: 151-152. Եւ ինքն *բազում ուրեք* առանձին կայր յաղօթս: - 623. Թէպէտ *բազում ուրէք* զսոյն բանս ի դաւանութիւն երից անձանց և միոյ բնութեանն խոստովանիմք: - 633. Եւ այս *բազում ուրէք* ասացեալ է ի վարդապետաց: - 668. Եւ ի նորս առաքեալն պօղոս *բազում ուրէք* գրէ զյարութիւնն. - 715. Զի *բազում ուրէք* վկայէ՛ գիրն աստուածաշունչ, զնախահայրն մեր ադամ ազատեալ ի դժոխոցն: - 775. Եւ *բազում ուրէք* որք ընդ արեգակամբս խորհրդածուք էին, ի լուր բանից և ի տես սքանչելեաց ածին յուղղութիւն: - 785. Որպէս և *բազում ուրէք* յերգս գտանի. վէմք պատառեալ. երկիր շարժեալ առ խաչին քրիստոսի: - 788

ԲԱԶՊԱՆ + Խոյրն, վարշամակն. և Միթրն և թիթեղն ոսկի, պատկերք սրբոցն նկարեալ. և երկոքին *Բազպանն*, փոխանակ անդրավարտեաց: - 348. Այլ և *բազպան*, և բազկուրար զահեակ ուսովն: - 608

ԲԱԺԱԿ + Ութերորդ՝ զի հաց և *բաժակ* պատարագէր: - 50. Եւ զիա՞րդ *բաժակաւ* լրումն հանդիպեսցի կենդանաբուղխ ջրհորոյ: - 93. Դարձեալ՝ հիւղով զանգեալ բաղարջն և նոյն չափ հիւղովն որ չափ մասն գինւոյն. այն է՝ զի ընդ օրհնութեան բանին աստուծոյ՝ և հոգին սուրբ իջանէ ի հացն և ի *բաժակն* և կատարէ՛ մարմին և արիւն քրիստոսի: - 361. Եւ ի վերայ *բաժակին*, «Ա՛յս է արիւն իմ նորոյ ուխտի ի քաւութիւն»: - 594. Այլ գիտելի է, զի ոմանք հետևօղք չար աղանդոյն քաղկեդոնի մոլորեալք ի ճշմարտութենէն՝ ջուր խառնեն յանապական *բաժակ* արեանն քրիստոսի: - 594. Որք ասեն՝ պա՛րտ է յամենայն աւուր ջերմ հաց հանել ի սեղանն և անապական *բաժակ*. զի անապական արեամբն քրիստոսի փրկեցաք: - 595. Զի առաւել յարմա՛ր է անապակ *բաժակն* անապականն արեանն քրիստոսի, քան թէ խառնեալն ի ջրոյ և ապականեալն: - 595. ...վասն որոյ անխմոր հացիւ և անապական *բաժակաւ* կատարեմք զխորհուրդ մարմնոյ և արեան նորա: - 597. Այսպէս և ի ճշմարտութիւնս մի է նշխարն դնելի, և մի *բաժակով* գինի: - 597. Երրորդ՝ բաժան ի միմեանց օրհնեմք զհացն և *զբաժակն*. և յետոյ միաւորեմք ի ճաշակելն...: - 598. Նոյնպէս և զօրհնեալ *բաժակն* առին առաքեալքն և բաժանեցին և յայնմանէ ո՛չ մնաց: - 599. Եւ զօրհնեալ *բաժակն* առաջի եդ զի կամաւ արբցեն: - 600. Որ և հարցանէր որդւոցն զեբեթեայ թէ՝ կարո՞ղ էք ըմպել *զբաժակն.* այլ ո՛չ թէ միայն նոցա ետ և յայլ առաքելոցն արգել: - 600. Այլ և ի վերնատունն *զբաժակն* օրհնեաց: - 655. Վասն որոյ ըմպելի եղև քրիստոնէիցս և օրհնութեան *բաժակ*: - 655. Այլ մեր *զբաժակ* օրհնութեան ճաշակեմք զչափաւորն. և ո՛չ զանչափն որ է մեղաց՝ և արբեցութիւն: - 656. Զի՞նչ նշանակէ բաժանել *զբաժակն* ըստ կարգի: - 656

ԲԱԺԱՆ + Իսկ որք ոչ միաւորեն, *բաժան* և որիշ նշանակեն զբանն ի մարմնոյ իւրմէ. որպէս երկաբնակքն քաղկեդոնիկք: - 598. Երրորդ՝ *բաժան* ի միմեանց օրհնեմք զհացն և զբաժակն. և յետոյ միաւորեմք ի ճաշակելն. - 598. Իսկ այժմ որ *բաժա՛ն* է՝ բաժանմամբ հասանէ ի նա ամենայն սրբութիւն: - 605

ԲԱԺԱՆԱԿԱՆ + Թէպէտ բնութեամբ միաւորին՝ տարբերութիւնն ո՛չ բառնի. զի տարբերութեանցն մնալ՝ խափանումն ո՛չ առնէ միաւորութեանն. որպէս հոգւոյ և մարմնոյ. ոսկւոյ և հրոյ. և ծանի՛ր՝ զի կրկին է տարբերութիւն. բաղկացական և *բաժանական*: - 85. Իսկ *բաժանական* է՝ որպէս բանականն և անբանն բաժանեն զմարդ և զձի: - 85. Ա՛րդ՝ դուք որ բ բնութիւնս ասէք քրիստոսի, *զբաժանական*

տարբերութիւնս ասէք. և մեք մի խոստովանիմք զբաղկացականս միաւորութիւն: - 85. Անձն այն *բաժանակա՞ն* է՝ թէ միաւորական: - 86. Իսկ թէ *բաժանական* է անձն՝ որպէս յա՛յտ է ի սահմանէն՝ անհաղորդելի կայացութիւն: - 86. Ապա և *բաժանակա՛ն* է ընդ մարդկային բնութեանն՝ և ո՛չ է միաւորեալ ընդ օտար տարբերեալ բնութիւն. և եղեր նեստորեան. **բ** անձն և բ բնութիւն յատուկ ասելով քրիստոսի: - 86. Եօթներորդ՝ գործ բնութեան անբաժա՛ն է. իսկ կամացն *բաժանական*: - 156. Ամենակատար և անշփոթ մարդանալովն ըստ մեզ մարդասիրապէս՝ ի բութիւնս մեր տեսակացեալ, և առ *բաժանականս* մեր անայլայլաբար ըստ բնութեան միոյ յառաջ եկեալ: - 477. Չորս. այսինքն սահմանական. *բաժանական*. ապացուցական. և վերլուծական: - 537

ԲԱԺԱՆԱՍԷՐ + Իմա՛ ինձ և ա՛յլ ևս՝ սո՛ւր ես մտօք և *բաժանասէր*: - 176

ԲԱԺԱՆԱՐԱՐ + Մանաւանդ թէ առ առաջին պատճառն վերանայ այս անիրաւութիւն, որ ետ զօրութիւն աստեղացն այսպէս անիրաւ *բաժանարար* գոլ: - 12. *Բաժանարա՛ր* է: - 202. *Բաժանարա՛ր* է: - 202

ԲԱԺԱՆԵԼԻ - Զի թէպէտ ըստ ներգործութեանն բաժանին երբեմն ի *բաժանելի* մարմնոյն՝ զի առանց մարմնոյն ո՛չ կարեն ներգործել սոքօք, այլ անբաժանելի մնան ըստ էութեանն ի հոգին. որպէս ցուցանելոց եմք յառաջիկայսդ: - 249

ԲԱԺԱՆԵՄ + Վեշտասաներորդ՝ զի թէ չարն է յաստուծոյ որպէս բարին, և երկուցն սկիզբն է աստուած, և արդ՝ եթէ միևնոյն է սկիզբն երկուցն, անկարելի է ներհակացն ի միասին ունիլ մի սկիզբն. զի լինէր սկիզբն այն ո՛չ պարզ. այլ երկատեսակ. և ո՛չ միեղէն՝ այլ *բաժանեալ* և այլայլեալ. նաև լինէր ինքն ինքեան հակառակ, և յառաջ եկելոցն ի նմանէ: - 14. Յերձեալք ի հաւատոց՝ *բաժանեն* զքրիստոս. և զայլ եկեղեցիս հերձւածօղս կոչեն: - 34. Ոմանք սոսկ մարդ ասելով *բաժանեն* զաստուածութիւնն բ բնութիւն, բ կամք, և *բաժանեալ* գործ, և այլն: - 35. Թէ ոչ՝ Զի թէ մերձ էիր դու քեզ որպէս ոք առ ոք, *բաժանեցար* ընդ երկու. և զիա՞րդ մի իցես: - 37. Եւ պատաճառն է այս. զի թէպէտ մի է բնութիւն ծնողաց և ծնիցելոց, բայց ոչ ունին զմի կամս. զի հատեալ *բաժանեցաւ* որդին ի հօրէն: - 45. Իսկ բանն աստուած է՛ ծնեալ ի հօրէ՝ այլ ո՛չ *բաժանեալ*. որպէս ո՛չ *բաժանի* բան՝ ի մտաց. թէպէտ ի բազում լսելիք մտանէ. և թէ ի վերայ քարտիսի մարմին զգենու: - 45. Եւ որպէս լոյս ո՛չ *բաժանի* ի հրոյ, այսպէս և ոչ զատի բանն ի հօրէ: - 45. Իսկ այլ ամենայն անուանքն՝ ներգործութեանցն են առ մեզ արարեալ՝ և հովանւոյն. բայց *բաժանին* ամենայն անւանք յերկուս: - 49. Նաև մարդիկ ո՛չ միայն զի ի բազմաց են գոյացեալ, այլ և ժամանակաւ առաւելք մի քան զմի. և կամօք *բաժանեալք* և ի միմեանց և իրերաց հակառակք: - 54. Զի եթէ զբնութիւնն, ահա *բաժանեցիր* զբնութիւնն ի բղխօղ և ի բղխեալ. որպէս ի ծնօղ և ի ծնեալ. որ է մակեդոնի և արիոսի: - 62. Եօթներորդ՝ զի թէ մեք որպէս և եմք ընդ լծով ծառայութեան՝ այսպէս և նա՛, զիա՞րդ յառակսն որ յաւետարանն՝ յետ ծառայիցն՝ որդի առաքի. զոր տեսեալ *բաժանօղք* այգւոյն ասեն՝ «սա՛ է ժառանգն և սպանին զնա»: – 67. Իննևժերորդ՝ զի թէ առանձնապէս մարդ է, ապա հետևի *բաժանեալ* բնութիւն և բ կամք և կրկին ներգործութիւն. յայնժամ ո՛չ լինի բանն մարդ եղեալ. այլ մարդն բնակութեամբ ի փառս բանին բարձրացեալ: - 68. Զի թէ աստուած մարդացեալ, ապա զիա՞րդ ուրանայք և *բաժանէք* յերկուս բնութիւնս զաստուածն և մարդն: - 68. Ա՛րդ՝ ո՛վ *բաժանօղք*, ո՞ր բնութիւն է ի քրիստոս երկրպագելի: - 68. Ո՛վ *բաժանօղդ*՝ որոյ որդւոյ ասես սրբիլ հոգւովն սրբով: - 69. Եւ հարցանեմ *բաժանօղսդ* քրիստոսի եթէ՝ յո՛ր բնութիւն մկրտիս. յաստուծոյն թէ ի մարդոյն: - 69. Յարցանեմ *զբաժանօղսդ* յերկուս, զո՞ր բնութիւն կերակրիս որով կենդանանաս: - 69. Ասա՛ ո՛վ *բաժանօղդ*, ո՛ր բնութիւն ասէ զայս ի քրիստոս: - 69. Եւ զայս դու *բաժանօղդ*՝ յո՞ր դէմս ասես այսպէս ընկալեալ: - 70. Ասա՛ ինձ ո՛վ *բաժանօղդ*՝ ո՛ր դիմաց գոլ ասացեալ զայս: - 70. Եւ ահա՛ չորեքտասան հարցմունքս այս՝ է ընդ դէմ երկաբնակ աղանդոցն. որք զմի քրիստոսն յերկուս *բաժանեն* բնութիւնս: - 70. Եթէ մի է առհասարակ բնութիւն երրորդութեանն և ո՛չ *բաժանեալ*, ո՞րպէս իմանամք զբանն միայն մարմնացեալ. և ո՛չ զհայր և զհոգի: - 74. Ոմանք զբոլորն *բաժանեալ* ասեն աստուած և մարդ. որպէս նեստորականքն: - 77. Եւ ոմանք մասամբ և *բաժանեալ*. որպէս քաղկեդոնիկքն ասեն: - 77. Սուրբն կիւրեղ ընդդէմ նեստորի՝ որ **բ** բնութիւն *բաժանեալ* ասէր քրիստոսի՝ ասաց, մի բնութիւն միաւորեալ աստուած մարմնացեալ և մարդացեալ: - 79-80. Ո՞րպէս փախիցուք ի նեստորի *բաժանելոյն*, և յեւտիքեայ շփոթելոյն: - 80. Նոյնպէս և ի տնօրէնութիւնն քրիստոսի նեստոր չարաչա՛ր *բաժանէ* զանձինս և զբնութիւնս, զկամս և զգործս: - 81. Իսկ որք յետ միաւորութեանն բ ասեն բնութիւնս ի քրիստոս, և *բաժանեն* զկամս, և զգործս, և զկիրս, թէպէտ և անձն մի համբաւեն: - 81. Որք **բ** անձն և **բ** բնութիւնս՝ և **բ** կամս՝ և **բ** գործս *բաժանեն* քրիստոսի. **բ** որդի՝ և **բ** քրիստոս յայտնապէս ասեն. զմինն տէր, և զմինն ծառայ, զմինն բնութեամբ որդի աստուծոյ, և զմիւսն շնորհօք. և այլն: - 82. Եւ ոմանք որպէս քաղկեդոնիկքն՝ մի անձն համբաւեն, և յերկու բնութիւնս *բաժանեն* զմի քրիստոսն. և **բ** կամք. և **բ** գործք.

որպէս անիծեալն լեռն. և փլաբիանոս, և ընկերք նոցա: - 82. Իբր թէ բանն և մարդն *բաժանեալ* են էութեամբ և բնութեամբ, իսկ մի են որդիութեամբ: - 82. Այսպէս սոքա կոչմամբ և ձայնիւ միաւորեն, և իրօք և բնութեամբ *բաժանեն* և որոշեն: - 82. Զի միաւորեալն ո՛չ *բաժանի*. վասն զի միութիւնն եբա՛րձ զերկուութիւնն: - 83. Զի մի յատկացին բ անձինք ի քրիստոս. զի թէ բ բնութիւն *բաժանեմք* ի հարկէ երկու անձն *բաժանի*: - 84. Իսկ բաժանական է՝ որպէս բանականն և անբանն *բաժանեն* զմարդ և զձի: - 85. Որք միաւորէք անձամբ. և յերկուս բնութիւնս *բաժանէք*: - 86. Իսկ անհատ ասի՝ զի ո՛չ քակտի և ո՛չ հատանի որպէս բոլորն ի մասունս. զի թէ *բաժանես* զնա որպէս ի հոգի և ի մարմին, կամ յոտս և ի ձեռս և ի գլուխս, ո՛չ մնայ բոլորն: - 86-87. Այսպէս և մի անձն է քրիստոս և մի անհատ. զի թէ *բաժանես* զնա՛ յաստուած և ի մարդ, ո՛չ մնայ բոլորն ի նոյն. այլ մասն ինչ և մասն. կամ ոմն և ոմն: - 87. Ա՛րդ՝ ցուցցուք՝ զի զվեցեքինն սոցա *բաժանեն* երկաբնակքն: - 87. *Բաժանեն* և ուրեք զյատուկ անունն. այսինքն աստուած և մարդ. այս է զմարդկային բնութիւնն մարդ, և զաստուածային բնութիւնն աստուած. որպէս նեստորի թըլի: - 87. Արդ՝ տեսցուք թէ ըստ որո՞յ եղանակի *բաժանէք* զմի անձն յերկուս բնութիւնս: - 87. Եւ պարտէ գիտել, զի որպէս սեռ ի տեսակս ո՛չ կարէ *բաժանիլ*: - 87. Նախ՝ զի յընդդիմաբաժանեալ տեսակս սեռի՝ ո՛չ գոյ առաջին և վերջին. որպէս *բաժանի* կենդանին ի բանականն և յանբանն. և ո՛չ է ասել թէ՝ բանականն յառաջ է քան զանբանն. այլ զոյգ և համայնք են: - 87. Երրորդ՝ զի *բաժանեալ* անհատքն ունին զնոյն բնութիւն տեսակին: - 88. Ապա ուրեմն ո՛չ *բաժանի* մին քրիստոս որպէս տեսակ յանհատս: - 88. Ապա ուրեմն ո՛չ *բաժանի* որպէս բոլոր ի մասունս: - 88. Ա՛րդ՝ նո՛յն է եթէ ի բնութենէ *բաժանեն*, և եթէ յանձնէ յանձն ըստ նեստորի. և եթէ յանձնէ ի բնութիւն *բաժանեն* ըստ քաղկեդոնի: - 88. Ահա տե՛ս յայտնապէս. զի որք *բաժանեն* զմի քրիստոսն յերկուս բնութիւնս, ո՛չ պահեն զմիաւորութիւնն անբաժանելի: - 88. Այլ բաժանմամբ բնութեանցն՝ *բաժանին* և անձինքն ի քրիստոս. թէպէտ պատճառելով անձն մի համբաւեն: - 88. Իսկ թէ զաստուածային անձն և զմարդկային բնութիւնն ասէք մի քրիստոս, ահա յա՛յտ է զի *բաժանեցիք* յաստուածային բնութենէն զքրիստոս. զի անձն աստուծոյ և զբնութիւն մարդոյ ասէք մի քրիստոս. և զաստուածային բնութիւնն որոշէք: - 89. Որք զմասունս *բաժանեն*. և զբոլորն ժողովեն: - 90. Նոյնպէս և այս ընդ դէմ նոցա է՝ որք մի ասեն անձն, և յերկուս բնութիւնս *բաժանեն*: - 91. Եւ թէ մարմինն քրիստոսի չէ աստուած, և հոգին քրիստոսի չէ աստուած, որպէս նոքա բարբանջեն. ապա և բոլորն քրիստոս չէ աստուած. զի բոլորն քրիստոս յաստուածութենէն միաւորեալ լինի մի քրիստոս. և *բաժանեալ* ո՛չ է քրիստոս: - 91. Զի թէ ասեմք եթէ ոչ է աստուած, յայնժամ *բաժանեալ* յաստուածութենէն՝ ո՛չ լինի աստուծոյ ձեռն. և ո՛չ աստուծոյ մարմին. կամ արիւն. զի մասն *բաժանեալ* ի բոլորէն ո՛չ է բոլորին մասն. և ո՛չ կոչի. որպէս ձեռն հատեալ յանդամոցն՝ ո՛չ կոչի մասն բոլորին: - 92. Երանելին պօղոս՝ զխորհուրդն աստուածպաշտութեան յայտնի և մեծ ասէ. ըստ որում երևեցաւ բանն մարմնով. բնաւին ապա *բաժանելն* ի մարմնոյն ամբարշտութիւն է և իմացմամբ և բանիւ: - 93. Երևի թէ *բաժանե՛ս* զմարդկութիւնն և ուրիշ իմանաս զմարդն և զաստուածն: - 95. Այո՛ բնութեամբ *բաժանե՛մ*, այլ անձամբ միաւորե՛մ: - 95. Ա՛րդ՝ եթէ *բաժանեցեր* զքրիստոս՝ *բաժանեցար* ի հաւատոցդ. և ո՛չ լինիս քրիստոնեայ: - 95. Ասեմք առ այս. թէ մինչև ցայժմ զբնութիւնն *բաժանէիր*, և այժմ զանձն ևս: - 98. Իսկ թէ ա՛յլ է բանին և այլ է մարմնոյն, ապա *բաժանե՛ս* զմարդկութիւնն ի յանձնէն. և ասես բ անձն. և երկու բնութիւն. ըստ նեստորի առաջնորդին քոյ. և պօղոսի սամոստացւոյ. որ մինչև ցայժմ ծածուկ է իր նեստորեան, և այժմ յայտնեցեր զքեզ: - 98. Եւ յատուկ՝ զի որոշեալ և *բաժանեալ* է յարարածոց. և ո՛չ մի է ըստ սոսա. ո՛չ մասն է արարածոց և ո՛չ բոլոր: - 106. Այսպէս է միութեամբ որոշեալ և *բաժանեալ*. և բազմութեամբ միացեալ: - 106. Եւ որպէս գիծն կոչեցեալ այբ՝ ի բազում վանգս *բաժանեալ*. և մնացեալ մի: - 106. Իսկ Երրորդութիւն կոչեմք՝ *բաժանելով* յերեք թըւոյն: - 107. Հինգերորդ՝ զի գ թիւն *բաժանին* ի միմեանց. զի յորժամ *բաժանես* զմի թիւն՝ ո՛չ է երկուքն ընդ նմա: - 108. Չորրորդ՝ մի է և միակ. զի ո՛չ *բաժանի*. և ո՛չ քակտի: - 109. Եւ սահման միոյն է այս. մի է որ յինքեան անբաժանելի է, և յայլմէ *բաժանեալ*: - 110. Եւ էութիւնն աստուծոյ ըստ ինքեան անբաժանելի է, և յարարածոց *բաժանեալ*: - 110. Այլ *բաժանի* էն նախ ի յերիս: - 111. Դարձեալ՝ եղեալ էութիւն *բաժանի* կրկնակի. ի գոյացութիւն և ի պատահումն: - 111. Ա՛րդ՝ ո՛չէ ի յաստուած անձնաւոր էութիւն. որպէս Երրորդական անձինքն. և ո՛չ *բաժանեալ* ի նմանէ. որպէս հրեշտակաց դասքն. և ո՛չ որպէս սոսկ մտածութիւն ի տեսութիւնն աստուծոյ: - 112. Եւ դարձեալ՝ որպէս ամենայն գիծ բոլորակին՝ ի միջին կէտն միաւորին առ միմեանս. և հեռացեալք ի միջին կէտէն *բաժանին* ի միմեանց. և զորօրինակ՝ մի է սեռն՝ և ի բազում տեսակս բազմանայ: - 112. Քանի՞ս *բաժանի* կեանքն: - 116. Դարձեալ՝ զնիւթեղէնսն աննիւթապէս տեսանէ. և զբաղադրեալսն պարզ. և զժամանակեայսն յաւիտենական. և զբազումս և *զբաժանեալս* միեղէն և անբաժան: - 118. Պարզ և միեղէն, զի զնիւթաւորքս և *զբաժանեալքս* միով և պարզ

տեսանեն: - 119. Երրորդ` և *բաժանի* և զանազանի ի բազումս. և այնպէս շրջագայութեամբ գտանէ զճշմարիտն. և այսպէս է բնական քննութիւն իմաստասիրացն: - 120. Չորրորդ` միեղէն է նոցա տեսութիւնն և ի միոյ. իսկ մերս բազում և ի բազմաց. զի *բաժանեալ* զգայարանօք *զբաժանեալ* իրս տեսանեմք: - 120. Ծանիր և զայս ուշիմ մտօք, զի ամենայն աստուածաբանութիւն նախ յերկուս *բաժանի*. այսինքն դրութեամբ և բացբարձմամբ: - 123. Եւ երրորդն որ է նշանակաւ, ա՛յլ առաւել և ընդարձակ և բազմաբա՛ն է. վասն զի խառնի ի զգալիսս. որ բազո՛ւմ է և *բաժանեալ*: - 123. Զի որքան ի վերուստ ի վայր իջանէ` ի բազումս *բաժանի*. որպէս ի սեռէ ի տեսակս և յանհատս իջեալ բազմանայ: - 123. Եւ որ ըստ ինքեանէ յերկուս *բաժանի*: - 142. Եւ է՞ յորժամ իմացումն ի յիշողութիւնն ի տրամախոհութիւնն և յայլս *բաժանի*, և նոքօք իմանայ և տեսանէ զաստուած. և այս ևս է կատարեալ տեսութիւն. և կոչի սա բնական տեսութիւն: - 142. Իսկ «առաւօտի», զի ի սկիզբն ստեղծման աշխարհի ընդ *բաժանիլ* ի մէջ լուսոյն և խաւարին` յայնժամ միայն ծագեցին յառաջին օրն յանկարծակի և անկան յերկնից. թէպէտ ոմանք յերկրորդ օրն ասեն: - 148. Երկրորդ` պատահմունքն *բաժանեալ* ի գոյացութեանց ո՛չ կարեն ըստ ինքեան կեալ: - 169. Այլ արարածք *բաժանեալ* յարարչէն` կարե՛ն ըստ ինքեան կեալ: - 169. Իսկ անեղ և պարզ էութեանն պատշաճի միայն նմանապէս համեմատութեամբ. զի Է կոչի աստուած, ըստ այնմ «ես եմ որ էն». և ո՛չ ըստ այնմ որ *բաժանի* ի գոյացութիւն և ի պատահումն. որպէս հոմանուն կամ փաղանուն. կամ ի միոջէ և առ մի. որպէս ընդհանուր էակն է` *բաժանի* առ մեզ: - 171. Իսկ Գոյացութիւն կոչի աստուած, ո՛չ ըստ որում ներհակ պատահմանց է ընդունական որպէս մեք. այլ ըստ որում *բաժանի* ընդդէմ պատահմանց. որ է՛ միայն պարզ գոյացութիւն որպէս ասացուք: - 171. Տասներորդ` գոյն *բաժանի* ընդդէմ պատահմանց միայն պարզ գոյացութիւն: - 171. Եւ ո՛չ թիւ պատահական կամ բան տարալուծական. այլ մի երրեակ. և երրեակ մի. ըստ որում սկիզբն է թուոց` և ո՛չ թիւ. և *բաժանեալ* յա՛յլ էակաց: - 171. Եւ ուստի՞ է յայտ ասիցէ ոք. այսինքն զի բանն անմարմին է որ *բաժանէ* զսուսա. զի այս է կարգն որ մարմին զմարմին *բաժանէ*. և անմարմին զանմանմինն: - 175. Եւ մարմնով ո՛չ *բաժանին* սոքա. թէպէտ և մանր փոշի լինին` ունին զքանակն զորակն և զայլն. զի անմեկնելի որոշմունք են գոյացութիւն և պատահմունք: - 175. Արդ` եթէ անմարմին բանիւ *բաժանին* սոքա, յա՛յտ է թէ անմարմին են և *բաժանեալքն*: - 175. Եւ որպէս ի ժողովիլ հոգւոյ և մարմնոյ լինի մարդ. և ի *բաժանիլն* կորնչի. այսպէս և զայս իմա: - 175. Ա՛րդ` *բաժանի* երկինքն յերիս. այսինքն ի բնականն. յատկականն և ի նմանականն: - 183. Եւ *բաժանի* նախ յանեղ և յեղական լոյս: - 185. Իսկ եղական լոյսն դարձեալ *բաժանի* յիմանալին և ի զգալին: - 185. Իսկ զգալի լոյս դարձեալ *բաժանի* յերկնայինս և յերկրայինս: - 185. Իսկ միւսն է ընդ ծագումն լուսոյն. յորում զպահք և զուտիք *բաժանեն*. այսինքն լոյսն և գիշերն: - 194. Ժամանակն թէ ո՞րպէս *բաժանի* ի մշտնջենաւորն և յաւիտեանցն` ասացաւ ի վերոյ ի **ը** գլուխն` **ժբ** համարն: - 198. Ուսաք յիմաստնոց թէ` ի *բաժանիլ* լեզուաց **hբ** տանուտերանց, և ի գնալն յիւրաքանչիւր տեղիս ի հեռու կամ ի մօտաւոր աշխարհս. զօրն զայն տարեմուտս կարգեցին. և ուսուցին որդւոց իւրեանց պատուեալ զօրն զայն տրօք ընչից: - 200. Այլ և յորժամ սատակեցաւ յուլիանոս, զժողովեալ ինչսն սուրբն բարսեղ *բաժանեաց* ժողովրդեանն. նոր տարի անուանեալ ի կեսարիայ: - 200. Եւ զորօրինակ` լիտր մի ցորեան, կամ այլ ինչ. յորժամ ձեռօքդ *բաժանես* և ցրուես զհատսն, ո՛չ մնայ կշիռն: - 202. Եւ ոմանք ասեն` ի տարրական հրոյն *բաժանի* կիզումն. և լոյսն միա՛յն իջանէ...: – 203. Եւ նախ ի չորս դէմս *բաժանին* ամենայն հողմունք. և իւրաքանչիւրքն դարձեալ յերիս *բաժանին*. որ լինի բովանդակն **բժ**ան: - 205. Արևելայինքն որք կոչին Եւրոսք, *բաժանին* յերիս: - 205. Ամենայն պտուղք ի չորս *բաժանին*: - 213. Վեցերորդ` զի *բաժանեսցի* մարդն ի կենդանեաց և ի տնկոց. զի տունկք զհակառակն ունին զարմատն որ է՛ գլուխ` ի յերկիր, և զոտն ի յերկինս: - 233. Եւ *բաժանին* **բժ**ան անդամքն ըստ երկոտասան կենդանակերպիցն. և **բժ**ան մասին երկրի: - 241. Վտարականն է` յորժամ եփի և հալի կերակուրն, բանա՛յ զդրունսն և *բաժանէ* զնսսա: - 242. Որ և անդ *բաժանի* հրատեսակն ի տեսանելիքն. և ծխատեսակն ի մազ գլխոյն: - 242. Նմանապէս և զմիջին դուռն բանայ, և զպարզ կերակուրն ի լեարդն յուղարկէ. և նա ներկէ յարիւն և *բաժանէ*: - 242. Ձդառնութիւնն ի լեղին. և զհոտածն յերիկամունքն. և զմրուրն և զթթուն ի փայծեղն. և զքաղցր արիւնն ի սիրտն. և սիրտն երակովն և շնչովն *բաժանէ* ի բոլոր մարմինն: - 242. Նա՛խ` խելապատակն սկիզբն է ջլացն. որ միայնաբար ընդ ուղնուղս պարանոցին անցանէ. և *բաժանի* ի թիկունս, ի ձեռս, և յա՛յլ մարմինս: - 244. Որպէս բունն մի է ծառոյն. և ի բազում ճիւղս *բաժանի*: - 244. Եւ յայս կողմս ունի **դ** երակ առանց արեան լի ջերմութեամբ. և *բաժանի* ամենայն երակ` յերեսունս երակս. որ լինի ամէնն **ճիը** երակ: - 244. Եւ *բաժանին* ամենայն երակք ի լերդէն մըը երակք: - 244. Եւ ջիլքն *բաժանին* **գճխը** թուով: - 244. Զի՞նչ է որ զայր և զկին *բաժանէ*: - 245. Վասն այսորիկ կատարեալ իմաստութիւնն յերկուս *բաժանի*. ի տեսականն և ի գործնականն. այս ըստ դաւթի: -

248. Իսկ ըստ այլոց, զօրութիւնք հոգւոյն *բաժանին* յերկուս. որ է իմացումն և կամքն: - 248. Դարձեալ են զօրութիւնք հոգւոյն *բաժանեալք* ի մարմնոյն. որպէս իմանալն և կամիլն: - 249. Զի թէպէտ ըստ ներգործութեանն *բաժանին* երբեմն ի բաժանելի մարմնոյն՝ զի առանց մարմնոյն ո՛չ կարեն ներգործել սոքօք, այլ անբաժանելի մնան ըստ էութեանն ի հոգին. որպէս ցուցանելոց եմք յառաջիկայսդ: - 249. Դարձեալ զօրութիւնք հոգւոյն *բաժանին* ի ներքին զգայութիւնքն և յարտաքին: - 249. Դարձեալ զօրութիւնք հոգւոյն *բաժանին* երրակի ըստ երից ներգործութեանցն. որ է՛ կենդանանալն. զգալն. և բանաւորիլն: - 249. Եւ ըստ որում իմանայ և խորհի, կոչի բանական հոգի. որպէս այլուր *բաժանի* ի տեսողական զօրութիւնն. և յիմացականն. և ի յիշողականն. մնալով անբաժանելի ներգործէ՛ ի նոսա: - 259. Եւ զորօրինակ՝ մի է էութիւն իմացման, այլ ի **ե** զգայութիւնս *բաժանի* ըստ ներգործութեանն: - 259. Այսպէս մի է էութիւն հոգւոյն ըստ ինքեան, և յերիս *բաժանի* ըստ ներգործութեան: - 259. Եւ յորժամ *բաժանի* արեգակն ի մէնջ, նշոյլքն իւր անբաժանելի են ի նմանէ: - 260. Եւ թէ ասիցէ ոք, ո՞րպէս է մի, զի ահա ի մահուանն *բաժանին* ի նմանէ: - 260. Ասեմք առ այս, եթէ և յետ մահուան ո՛չ *բաժանին* սոքա ի հոգւոյն ըստ էութեան. զի մի է էութիւն սոցա. այլ ըստ ներգործութեան. զի ո՛չ է մարմին՝ ո՛չ կարէ ներգործել: - 260. Եւ այսպէս ո՛չ է *բաժանեալ* ի հոգւոյն, այլ ի մարմնոյն: - 260. Դարձեալ և տէրն *բաժանէ* զհասակ մարդոյ ի **դ**. յերեկոյ. ի մէջ գիշեր. ի հաւախօս. և ընդ առաւօտս: - 265. Իսկ բնական երազն *բաժանի* ի չորս ըստ սրբոյն նիւսացւոյ ի գիրս կազմութեան: - 268. Վաքսունեզ, Վասն աւարաց *բաժանելոյ*: - 285. Զայն է իմանալ, որ ի *բաժանել* զլեզուս, բան և բառ և անուն խա՛ռն գտանին բազում ազգաց: - 297. Եւ սահման կոչէ զլեզուս որ *բաժանէ՛* ի միմեանց զազգս և զազինս. որպէս որք պարըսպով և նշանիւ սահման դնեն և զանդս *բաժանեն*: - 298. Եւ թէ ո՞րպէս *բաժանեցաւ*: - 298. Եւ որպէս անդ հոգին ի նմանութիւն հողմոյ եկեալ զմինն իբ *բաժանեաց*: - 298. Երբ լեզուքն *բաժանեցան*, զառաջին գիրն ո՞րպէս կարէին կարդալ: - 299. Եւ սոքա *բաժանին* ի **դ**: - 306. Իններորդ՝ ըստ փոփոխման ասի. զի յղացեալ ունիմք զմահ անդըստին. և ի վախճան մերձեալ հասանէ երկն ցաւոց. և *բաժանեալ* հոգին ծնանի ի մահ: - 308. Յոգեկանն *բաժանի* ի չորս: - 317. Իսկ կապ մարմնական՝ և նա՛ *բաժանի* ի **դ** տեսակս: - 317. Նախ՝ կոչի մարմինն զգեստ՝ գոյացական՝ անփոփոխ և անքակ միութեամբն. զի բաժանմամբ մարմնոյն և բանին ո՛չ է քրիստոս. որպէս ի *բաժանիլ* հոգւոյ և մարմնոյ ո՛չ է մարդ: - 318. Է՛ և այլ իմն պայծառ տեսութիւն այսմ բանի. զի զգեստ և տաճար կոչի մարմինն ստուգապէս ո՛չ աստուածութեանն քրիստոսի՝ որ ո՛չ *բաժանեցաւ* ի մարմնոյն ոչ ի մահ և ո՛չ ի գերեզմանն: - 319. Ուստի յա՛յտ է զի *բաժանեցաւ* հոգին, այլ աստուածութիւնն անբաժանելի մնաց ի *բաժանեալ* հոգւոյն և ի մեռեալ մարմնոյն: - 319. Եւ յերկուս մասունս *բաժանեալ* ծովուն, - 338. Դարձեալ գիտելի է, որք զքրիստոս *բաժանեն* յերկուս բնութիւնս. և յերկուս գործս սոյնպէս. զմինն աստուած՝ և զմիւսն մարդ. հզօր և տկար. և գործ մարդոյ և գործ աստուծոյ. որպէս աղանդն քաղկեդոնի: - 350. Գիտել պա՛րտ է, զի ամենայն պատարագ հին օրինացն նախ ի յերկուս *բաժանի*: - 357. Ապա պա՛րտ է զի այրն հեղցէ զարիւնն և *բաժանեսցէ* զգլուխ կենդանւոյն: - 365. Երրորդ՝ ընտրութիւն է ի զենումն. զի *բաժանեսցի* նախ արիւնն, և ընդ նմա՛ շունչն և բնական ջերմութիւնն: - 366. Նա՛խ՝ զի բոլոր զգայարանքն են ի գլուխն. պա՛րտ է *բաժանել* զնոսա: - 366. Երկրորդ՝ զի շնչերակք և արեան երակք և կենդանականքն անդ ի միասին *բաժանին*: - 366. Այլ ես ասեմ, եթէ ամենայն տուրք *բաժանի* յերեք: - 375. Եւ նոյն այս որ շահ և գլուխ խնդրի, *բաժանի* յերեք: - 375. Եւ այլք **գ** *բաժանեն*. յառաջին. միջին. և վերջին: - 378. Իսկ այլք ի **դ** *բաժանեն* ըստ չորից տարերաց և **դ** պահու գիշերոյն. որպէս ասացաւ ի վերն **ժզ** գլուխն **իզ** համարն: - 378. Ասեմք եթէ, կիրքն *բաժանի* ի **դ**. այսինքն ի կամաւորն և յակամայն. յանգոսնելին և յանանգոսնելին: - 383. Եւ այսպէս *բաժանեսցեն* զաւարն. ի **ճէն** զմինն տայցեն քահանայապետին. և յիսնէն զմինն քահանայից և աղքատաց. և հնգէն զմինն թագաւորաց բաժին. և կէսն աւար բերողացն է զինւորացն. և կէսն այլ հեծելիցն. որպէս *բաժանեաց* մովսէս: - 390. Զի՞նչ նշանակէ եղիազար քահանայ, և յեսու, և իշխանքն որք *բաժանեցին* զերկիրն: - 391. Եւ սոքա *բաժանեալ* մեզ զերկիրն պարգևաց. այսինքն աստ զնոր օրէնքն, և անդ զվերինն երուսաղէմ: - 391. Փակեաց թէ ամենևին ո՛չ *բաժանի* օրհնեալ պսակն մինչ ի մահ: - 401. Զի որպէս քահանային օծումն ի հոգւոյն ո՛չ *բաժանի* յաւիտեան, և պսակի օրհնութիւնն որ ի մարմինն է՝ ո՛չ *բաժանի* մինչ ի մահ ի մարմնոյն: - 401. Զայն ցուցանէ որ պատճառաւ իրիք կամ պոռնկութեամբ կամ այլ ինչ յորժամ *բաժանին*, առանց ամուսնութեան մնասցեն թէ երկուքն են բաժանմանն պատճառ, մինչև հաշտեսցին: - 401. Իսկ որ զարձակեալն առնուին, և յառաջին *բաժանեալն* ո՛չ տային, վասն երկիւղի առն և կնոջ էր, զի մի՛ լիցին պատճառ բաժանման: - 401. Օրհնութիւնն աստուծոյ *բաժանի* յերկուս. որ է՛ երկնաւորաց և երկրաւորաց. որ է՛ հոգևոր և մարմնաւոր. անցաւոր և անանց: - 403. Եւ *բաժանեաց* **բժ**ան ցեղիցն ի խորհուրդ փրկչին

յիսուսի: - 414. Վասն է՞ր ո՛չ միայն *բաժանեցաւ* գետն, այլ և յետս դարձաւ: - 414. Եւ կէս գետոյն *բաժանեալ* և մտեալ ի ծովն աղի. նշանակ կորստեան մեղաւորաց և անհաւատից ի յատակս դժոխոց: - 414-415. և Երեսուներորդ, յեսու *բաժանեաց* զերկիրն ամենայն ցեղիցն. և եղիազար քահանայ և իշխանքն ընդ նմա: - 419. Նա՛խ՝ զի *բաժանեցաւ* թագաւորութիւնն ի սաւուղայ: - 427. Արդ ի *բաժանիլ* թագաւորացն հրէաստանի յերկուս, յուդայի և իսրայէլի: - 446. Դարձեալ գիտելի՛ է, զի հին կտակարանքն ամենայն՝ յերիս *բաժանին*: - 451. Յետ սողոմոնի յերկուս *բաժանեցաւ* թագաւորութիւնն իէլի: - 452. Այսպէս և նիւսացին գրիգոր՝ գործ ստեղծման և գործ նախախնամութեան *բաժանէ* ի սեռէ՛ ողորմութեան և արդարութեանն աստուծոյ: - 457. Սրբութիւնն ի դ *բաժանի*: - 462. Ա՛րդ՝ անշաղկապ միաւորութիւնն *բաժանի* յերիս տեսակս: - 475. Իսկ միաւորութիւնն որ է շաղկապաւ, և սա՛ *բաժանի* յերիս: - 476. Իսկ շաղադրեալն միաւորութիւն՝ և սա՛ *բաժանի* յերիս. այսինքն ըստ դրութեան. ըստ ժողովման. ըստ կոչման: - 476. Երրորդ՝ որպէս *բաժանեալ* ի միմեանց՝ ո՛չ գոյ մարդ. այլ մեռեալ մարմին կամ մերկ հոգի: - 477. Եւ յա՛յսմանէ յա՛յտ է, զի սուրբքն զծնունդն և զյայտնութիւնն ի միասին տօնէին. և յետոյ *բաժանեցին* ոմանք վասն բեթլէհէմի և յորդանանու: - 482. Ո՛չ հատանելով զի անպատշա՛ճ էր *բաժանիլ* ի մարմնոյ կամ յարենէ նորա: - 486. Զի վարդապետք ի դ *բաժանեն* զթլփատութիւնն քրիստոսի: - 486. Զի ո՛չ ասաց թէ որ ի դմա՛ է կամ դոքա ըստ *բաժանողաց*. այլ թէ դա՛. որ մի անձն բնութեամբ միացեալ նշանակէ: - 487. Եւ սոքա *բաժանին* ի դ: - 491. Իսկ եկամուտ կիրքն *բաժանի* յերիս տեսակս: - 496. Զորօրինակ՝ մի ոմն ծառ հատանէ, և այլ ոմն զհատեալն դարձեալ հերձու և *բաժանէ՛* և տայ յայրումն: - 498. Այլ միաւորեալ ընդ ինքեան *բաժանեաց* զմեղս ի հոգւոյն և զապականութիւն ի մարմնոյն. որպէս հուր ընդ ոսկւոյ միաւորեալ *բաժանէ* զժանգն ի նմանէ: - 500. Այլ այժմ ասասցուք թէ ամենայն կիրք *բաժանին* ի չորս դէմս. կամաւոր և ակամայ. անգոսնելի և անանգոսնելի: - 502. Իմաստունք զտեղին յերկուս *բաժանեն*. ի վերին և ի ներքին. զի սոքա են հակակայք և առինչք միմեանց. իսկ միջին տեղի ո՛չ է...: – 505. Բնական օրն է մարմնաւոր. որ *բաժանէ* զպահս և զուտիսս: - 508. Ապա զի ուտիք էր յորում *բաժանեաց* զծունկն: - 510. Եւ տէրն ի գիշերի ելեալ ի գերեզմանէն *բաժանեաց* և էառ զհոգիս մարդկան ի նմանէ. և արար իւր հանդերձ զսուրբ ժողովուրդ իւր: - 513-514. Չորրորդ՝ զի փայլատակեալն անբաժանելի մնայ յինքենէ. այսպէս և շնորհք հոգոյն սրբոյ անբաժանելի գոլով *բաժանեցաւ* յառաքեալսն: - 522. Եւ կարգաւ *բաժանելն*. և թափել գինւոյն. և ընթրիսն. և բարեկենդանն: - 527. Սակայն մի և նոյն բանն բազմանայ ի բազումս. որպէս ի հրեշտակս և ի մարդիկ. ի հին և ի նոր օրէնս. այլ ի միութենէն ո՛չ *բաժանի*: - 529. Զի յատուկ է անմարմնոյ, որպէս ի բազումս բազմանայ և ի միութենէն ո՛չ *բաժանի*, այսպէս ի մասունս մասնաւորի և ի բոլորէն ո՛չ քակտի: - 529-530. Զոր օրինակ, բան մարդոյ յիւրաքանչիւր մասնաւոր լսելիս *բաժանի*, և բոլոր և կատարեալ է և ո՛չ մասն: - 530. Զի բազմանայ և ի միութեան մնայ. բովանդակի անբովանդակապէս. և *բաժանի* անբաժանապէս. որ է մի և նոյն տեսակաւ և գոյացութեամբ որպէս ցուցաւ: - 530. Նոյնպէս մի է տէր մեր յիսուս քրիստոս և ո՛չ երկու ըստ *բաժանողաց* ոմանց: - 532. Ի քանի՞ս *բաժանի* մարգարէութիւնն: - 536. Երկրորդ՝ որպէս սահմանն *բաժանէ՛* զմարդն ի ծիոյ: - 538. Այսպէս և կանոնն *բաժանէ՛* զհաւատացեալսն յանհաւատից: - 538. Զի ա՛նդ *բաժանեցին* զբանն ի մարմնոյ. և պատառեցին զկանոն սուրբ հարցն: - 547. Եւ *բաժանեալ* զսուրբ տեղիս տընօրինական, ետուն զսուրբ յակոբն պատրիարգարան, և զգողգոթայն, և զսուրբ կարապետն և զնարսն. և արկեալ վիճակս ի վերայ յարութեանն՝ անկաւ հայոց. և տրտմեցան ոմանք յազգէ նոցա: - 548. Դարձեալ, զորօրինակ բազումք ընթանան ի մի ճանապարհ, և ամենեքեան թողեալ զնոյն՝ ընդ այլս գնասցեն, և միոն մնասցէ ի նոյնն. ո՛չ ասեմք թէ միոն *բաժանեցաւ* ի ճանապարհէն, այլ՝ այլքն: - 551. **Այսպէս և ամենայն ազգք քրիստոնէից զնոյն ունէին ճանապարհ դաւանութեան և աւանդութեան յառաքելոց անտի մինչ ի ժողովն քաղկեդոնի. և յետ անտի *բաժանեցան* ամենայն ազգք յամենայն իրս, որպէս յա՛յտ է յիւրաքանչիւր եկեղեցիս:** - 551. **Ապա յա՛յտ է թէ ո՛չ ազգս հայոց եթող և *բաժանեցաւ*, այլ նոքա թողին զուղիղն և *բաժանեցան*:** - 551. Որպէս զինչ ասեմ համառօտ թէ՝ թերութիւն է մեր *բաժանել* զբանն ի մարմնոյն յերկու բնութիւնս և յերկու դէմս. ի կրկին կամս և ի գործս: - 552. Ապա ուրեմն յա՛յտ է յայսցանէ՝ թէ առ միոն իցէ ճշմարիտ հաւատ և օրէնք՝ նա՛ է ճշմարիտ և ո՛չ այլքն. թէպէտ *բաժանեալ* լիցի ի նոցանէ: - 552. Ազգ առ ազգ *բաժանեալ* լինի գաւառաւ և լեզւաւ և կանոնական սահմանաւ որ են աւանդութիւնք և հաւատք եկեղեցւոյ: - 552. Երկրորդ յա՛յտ է ի բաժանմանէ. զի յերիս *բաժանի* տեսակ մեղաց. այսինքն ի մտաւորն, ի բանաւորն, և ի մարմնաւորն: - 556. Նա՛խ ըստ միութեան. զի մի է մեղքն սկզբնական և ո՛չ *բաժանի*. որպէս մահացուն է. և ներելին գ: - 567. Դարձեալ զանազանին ըստ թուոյ. զի մահացուն յեօթն *բաժանի*. որք են գլխաւորագոյնք: - 568. Դարձեալ՝ ըստ ենթակային *բաժանի* մեղքն յերիս. այսինքն ի մեղք սրտին. ի մեղք բերանոյն. և ի մեղք մարմնոյն: - 568. Դարձեալ ըստ

կատարման *բաժանի* մեղքն յերիս. այսինքն ի գործ մեղացն, և յունակութիւնն, ի պատիժն: - 568. Դարձեալ *բաժանին*, զի գործ մեղացն է՛ յանցեալն և գնացեալն: - 568. Եւ սա *բաժանի* յերկուս. այս է յիմացումն և ի կամքն: - 572. Չորրորդ՝ *զբաժանեալքս* միացնէ ի տէր և առ միմեանս: - 573. Եւ դարձեալ՝ որպէս բոլոր նշխարն մի մարմին է, և ի մասունս *բաժանեալ* իւրաքանչիւրն բոլոր և կատարեալ մարմին է քրիստոսի: - 598. Նոյնպէս և բոլոր մարմին և հոգին է մի աստուած ընդ բանին միաւորեալ. և *բաժանեալ* ամբողջական մասունքն է՛ բոլոր և կատարեալ աստուած: - 598. ...վասն զի աղբիւր արեանն *բաժանեալ* ի մարմնոյն՝ դարձեալ միաւորեցաւ առ ինքն և ժողովեցաւ ի մարմինն իւր և ո՛չ ցրուեցաւ ա՛յլ արտաքոյ: - 598. Նոյնպէս և զօրհնեալ բաժակն առին առաքեալքն և *բաժանեցին* և յայնմանէ ո՛չ մնաց: - 599. ...և կամ զմեղքն *բաժանէ*. և զկէսն մին քահանային ասէ և զկէսն մին: - 601. Ոմանք ասեն եթէ՝ մովսէս զդատաւորսն ի դ *բաժանեաց* ամենայն ժողովրդեանն. որ էր ժապետ. յիսնապետ. ճապետ. և ռապետ: - 609. Իսկ խորհուրդն այն է, զի մի՛ *բաժանեսցին*: - 610. Զի թէպէտ և եկեղեցի սուրբ կարէ՛ *բաժանել* վասն արգելմանցն. - 610. զի բազում արգելմունք գոն պսակին. որպէս ազգակցութիւնն հոգևոր կամ մարմնաւոր. կամ տկարութիւն բնութեանն. կամ պոռնկութիւնն. կամ այսահարութիւնն. կամ ծառայութիւնն. կամ բռնութեամբն. կամ այլ ինչ այսպիսի պատճառ. որով *բաժանին* այրն և կինն: - 610. Այլ ո՛չ է պարտ *բաժանել* զպսակն զայն որ օրինօք լինի պսակեալ...: - 610. ...վասն որոյ ո՛չ է պարտ *բաժանել* զօրհնաւոր պսակն որքան կենդանի իցեն: - 611. Գիտելի է, զի նախ առաջին *բաժանի* ազգն ի բնականն՝ և յօրինացն՝ և ի հոգևորն: - 611. Արդ մարմնոյ ազգն *բաժանի* յերեք դէմս. ի վեր, ի վայր, և ի կողմն: - 611. Վեցերորդ օրհնեմք, զի *բաժանեսցի* յայլ աշխարհական տանց որք ո՛չ ունին զօծումն սրբութեան: - 615. Յայտնապէս *բաժանեն* զխաչեալն քրիստոս և սոսկ մարդ խոստովանին: - 633. Սոքա քաղկեդոնին են. որք *բաժանեն* զբանն ի մարմնոյն. և զխաչեալն՝ մարդ սոսկ և տկար և մահկանացու խոստովանին: - 635. Ասեն եթէ՝ սեփաննոս ոմն երաժիշտ զամենայն ձայնս գոյից *բաժանեաց* **hq**...: – 640. Իսկ մի տախտակն յերկուս *բաժանեալ* և հնգիւք փակեալ. - 646. Իսկ հայրապետքն *բաժանեցին* զերկու քառասունսն ի շաբաթապահս: - 649-650. Չորրորդ, զի *բաժանեսցի* կերակուր մեր ի յանանուց...: – 654. ...զի երկուքն *բաժանեն* զմի հացն...: – 655. Նա՛խ՝ զի այսու՝ խաչին քրիստոսի հաղորդեսցուք. և սուրբ հացին զոր ի վերնատունն *բաժանեաց*: - 655. Վասն այն ընդ քրիստոնէի՛ց պարտ է *բաժանել* զհացն. – 655. Նա՛խ՝ զի *բաժանիցուք* յայնցանէ որք զգինի մեղաց ըմպեն. և վասն մեղաց արբենան և շռայլին: - 656. Զի՞նչ նշանակէ *բաժանել* զբաժակն ըստ կարգի: - 656. Նոյնպէս և աղքատութիւնն բնականապէս *բաժանի* ի չորս: - 664. Զի մարմինն *բաժանեալ* ի հող լուծանի ուստի առաւ...: - 667. ...և ապա մեռանի և *բաժանի* ի հոգւոյն. - 667. Մահն ի քանի՞ս *բաժանի*: - 668. Մահն *բաժանի* յերկուս. այսինքն յիմանալի և ի զգալի. որպէս և կեանքն է իմանալի և զգալի: - 668. Իսկ մարմնաւոր մահն *բաժանի* ի **դ**. այսինքն ի բնականն, ի պատահականն, յանձնիշխանականն, և ի խնամականն: - 668. Որպէս որք ի խաւար բանտից զերծանին և ազատեալք զլոյս տեսանեն. նոյնպէս և հոգին *բաժանեալ* ի մարմնոյ. և են ի լոյս և յերանութեան հանգիստն: - 669. Այլ և ի *բաժանիլ* չար հոգւոյն ի չարացեալ մարմնոյն...: - 669. ...զի որպէս հոգևոր սիրով կեցաք. նոյնպէս սիրով *բաժանիմք.* և թէ իցէ քէն ինչ, զայն շնորհմեք միմեանց: - 673. ...վասն որոյ երիցս խնդրեմք զի այժմ *բաժանեալ* հոգին խաղաղութեամբ ժամանեսցէ յօթևանս լուսոյ...: - 675. **Նշանաքարն** կրկին, Նախ ցուցանէ զհոգի և մարմին *բաժանեալ* ի միմեանց: - 679. Այսպէս և *բաժանեալ* հոգին ի մարմնոյ՝ ընթանայ յերկինս և ամփոփի ի տեղւոջ լուսոյ յօթևանս հոգւոց. - 681. Յետ մարմնոյ կատարմանց՝ հարցանեմ և վասն *բաժանեալ* հոգւոց: - 685. Ի մարմնոյ *բաժանեալ* հոգին պայծառանայ տեսութեամբ. որպէս որք ի խաւար բանտից ազատին: - 685. յորժամ *բաժանին* օդիքն և այծիք. որ է արքայութիւնն երկնից և դժոխքն յաւիտենից: - 686. Նոյնպէս և հոգին պատճառէ՛ զմարմինն՝ թէ յորմէ հետէ *բաժանեցայ* ի նմանէ՝ ո՛չ մեղանչեցի: - 691. այսինքն *բաժանեսցէ* զարդարս և զմեղաւորս: - 693. իսկ հոգին *բաժանեալ* ի մարմնոյն տակաւին ո՛չ է կատարեալ իւր յատուկ կատարելութեամբն: - 694. Քսանևե, ամենայն ներգործութիւնք կամ ենթակայից են, և կամ անձանց. իսկ հոգին *բաժանեալ* ի մարմնոյն՝ ո՛չ է անձն և ո՛չ ենթակայ: - 694. Չորրորդ, սոքա իւրաքանչիւր հոգւոցն ասեն ընդ *բաժանիլն*. և ոսկեբերանն ի վերջին օրն համընթաց այրեցումն: - 703. Երկրորդ՝ *բաժանիլ* հոգւոյ ի մարմնոյ. և սոքա կոչին առաջին մահ: - 710. Նոյնպէս և եզեկիէլ թանձրամիտ ժողովրդեանն զյարութիւնն ննջեցելոցն ի բազումս *բաժանեաց*...: - 717. Ասեմք առ այս, եթէ մարմին մարդոյ *բաժանեալ* ի հոգւոյ, և հոգին գնացեալ ի կայանս հոգւոց առ աստուած որ ետ զնա՛. և մարմինն ի հող լուծեալ կամ յայլ տարերս. – 718. Եւ նշանս այս անքակտելի՛ է ի հոգւոյն և ի մարմնոյն խառնեալ. և յորժամ *բաժանի* հոգին՝ սա ո՛չ *բաժանի* ի հոգւոյն և ո՛չ լուծանի ընդ մարմնոյն: - 719. Նոյնպէս հոգին *բաժանեալ* և մարմին լուծեալ ի հասարակ տարրն, այսու

խառնեալ դրոշմիւս ճանաչեն զմիմեանս անսխալապէս: - 719. Եւ նոքա դարձեալ յերիս *բաժանեցան*: - 720. ...նմանապէս և մարմինք մեռեալք յերկրի և հոգիք ի կայանս իւրեանց ի միասին կան առհասարակ արդարոց և մեղաւորաց մինչ դատաստանաւն *բաժանեսցին* օդիքն և այծիք: - 721. և այս բառնի ի հոգւոյն և լինի անրութիւն և հաստատութիւն. զի զաստուած հաստատապէս ըմբռնեմք և բնաւ ո՛չ *բաժանիմք* ի նմանէ և ոչ մոռանամք: - 722. Երկրորդ պակասութիւն է մարմնոյն՝ սևութիւն և աղտեղութիւն. և *բաժանի* այս ի մարմնոյն և զարդարի լուսով որպէս զարեգակն: - 722. Եւ այսպէս *բաժանեսցին* ի միմեանց տեղեաւ և փառօք. որպէս օդիք և այծիք յաջմէ և յահեկէ քրիստոսի: - 738. Եւ դատաստան հատուցման ամենեցուն է, այլ դատաստան քննութեանն ո՛չ. զի ի չորս *բաժանին* ամենայն դատեցեալք: - 738. Նա՛խ՝ զի այրեցումն *բաժանի* ի լուսոյն և մնայ անփոփոխ ի հուրն: - 750. Նմանապէս և հուրն որով հրեղէն լեզուօք երևեցաւ սրբութեան հոգին, *բաժանեսցի* այրեցումն և մշտափայլ լուսով փայլեսցի որպէս զարփին և որպէս զարեգակն: - 759-760. Ոչ *բաժանեալ* կամ հատեալ ի հօրէ և ի հոգւոյն. որպէս ո՛չ ջերմութիւն ի հրոյ կամ ի լուսոյ. կամ նկարագիր յէութենէ: - 770. Ղամպարք ի միում տան. և ուրուք շարժեցելոյ՝ ի նոցանէ լոյսն ո՛չ շարժի և ոչ *բաժանի* և ո՛չ հատանի թէ անջրպետ ոչ կայցէ ի միջի. և անդ ո՛չ է միջոց: - 770. Թէ ի բերան պատերազմի յել անմահին և ի մուտ մահկանացուին. դիցես պահապան բերանոյդ. լար կարմիր շրթանցդ. այսինքն հաւատով սիրով զօրացեալ. և ո՛չ բաժանիլ ի *բնասիրութիւն* և յարծաթսիրութիւն. յառաքինասիրութիւն. և յախտասիրութիւն. յընկերսիրութիւն և յարատսիրութիւն: - 770-771. Ջորօրինակ՝ յակն աղբեր խառնեալ ինչ՝ ապականեսցին *բաժանեալ* առուքն: - 776

ԲԱԺԱՆԻՉ - Երկրորդ՝ *բաժանիչք* և սահմանք են երկրի: - 211

ԲԱԺԱՆՈՐԴ + որք հաղո՛րդ եմք մարմնոյն քրիստոսի և *բաժանորդք* արքայութեանն երկնից: - 655

ԲԱԺԱՆՈՒՄՆ + Այլ և ո՛չ ի յէս է չարն. և զայս ցուցցուք ի *բաժանմանէ*: - 22. Առ երկրորդն ասեմք՝ թէ ո՛չ *բաժանումն* բնութեան առնէ զանչարչարութիւն բանին, այլ անեղութիւն բնութեանն: - 76. Եւ այս ո՛չ մասամբ կամ *բաժանմամբ*. այլ բոլորիւ և միութեամբ: - 77. Որպէս ասեմք զաստուածածին կոյսն մայր և կոյս. ո՛չ բ բնութիւն կամ բ անձն. որ է մասամբ և *բաժանմամբ*. այլ զմի և զնոյն. ունելով զայս և զայն յատկութիւն: - 77. Եւ բարձեալ զխտրոցս *բաժանման* ասէ՝ երկոքեանն մի՛ են. առնլովն աստուծոյ և մարդանալովն. և մարդոյն աստուածանալովն. ահա զբնութեանցն միաւորութիւնն եցոյց: - 80. Ջի սա ընդ դէմ վասն մի բնութեանն ասէ որ յԵրրորդութիւնն է և ի անօրէնութիւնն բանին. սոքա զընդդէմն վասն *բաժանմանն* իմանան: - 80. Նախ այսպէս, ասէ թէ *բաժանմունք* որ յԵրրորդութիւնն է, ո՛չ է հնար միաւորութեան. զի ա՛յլ ոմն է և ա՛յլ: - 80. Իսկ *բաժանմունքն* յորոց փրկիչն՝ ընդդէմ է այնմ. զի բնութեամբ է միաւորեալ. որ ո՛չ է հնար շփոթելոյ: - 80. Դարձեալ՝ զի ասէ թէ, ա՛յս միաւորութիւնս որ ի քրիստոս է, ո՛չ է իբրև զայն որ յԵրրորդութիւնն է. զի անդ միութիւն է, բայց *բաժանումն* անձանց: - 80. Իսկ աստ թէպէտ միութիւն է, բայց ոչ է *բաժանումն* անձանց. այլ ըստ միութեան բնութեանն մի՛ է անձն: - 80. Ջի ո՛չ երբեք՝ ոչ բանիւ՝ ո՛չ իմացմամբ՝ և ո՛չ իրօք *բաժանումն* ունելով: - 83. Ջի միաւորեալն ո՛չ երկատի. զի բ բնութիւն ասել կամ իմանալ՝ երկատութիւն և *բաժանումն* է քրիստոսի: - 84. Եւ դարձեալ՝ անձին միաւորութեան՝ *բաժանումն* հետևի. և բնութիւնն անբաժ միանայ: - 84. Այսպէս և բանն աստուած կատարէր մի ներգործութիւն մարմնով իւրով. զի միաւորութիւն բնութեանցն առանց փոփոխման և *բաժանման* է: - 86. Ութ են եղանակք *բաժանման* ըստ փիլիսոփային. այսինքն Որպէս սեռ ի տեսակս. Տեսակ յանհատս: - 87. Այլ *բաժանմամբ* բնութեանցն՝ բաժանին և անձինքն ի քրիստոս. թէպէտ պատճառելով անձն մի համբաւեն: - 88. Եւ որպէս ասէ փիլիսոփայն՝ երեք են յասացելոցդ իսկապէս եղանակք *բաժանման*. այսինքն Որպէս սեռ ի տեսակս. Որպէս բոլոր ի մասունս. Որպէս համանուն ձայն: - 89. Իսկ եթէ զաստուածային անձն և զաստուածային բնութիւնն և զմարդկայինն ասէք մի քրիստոս, այս լինի կամ միաւորութեամբ կամ *բաժանմամբ*: - 90. Եւ եթէ *բաժանմամբ*, այս լինի բ քրիստոս, կամ գ՝ ըստ անձին և բնութեանցն *բաժանման*: - 90. Իսկ ասելն «զնա», կամ ըստ միութեան իմանի. և կամ ըստ այլոց *բաժանմամբ*: - 94. Ջի եթէ *բաժանմամբ*, այս կամ բանին իմասցի, և կամ մարմնոյն: - 94. Եւ զայս եթէ *բաժանմամբ*, ո՛չ է առանձնապէս բանն քրիստոս. զի ո՛չ գոյ մեծագոյն օծանօղ նմա. որ և ո՛չ առանց մարմնոյ փրկեաց: - 94. Քսանևը) Ո՞ր է սկիզբն աւուր. և *բաժանումն* լուսոյ և խաւարի: - 154. Եւ *բաժանմամբ* ցուցանի. զի դ ազգ է բարին: - 160. Ապա ուրեմն յա՛յտ է ի *բաժանման* է թէ ի յաստուած ո՛չ գոյ իր ինչ զօրութեամբ. այլ բովանդակն ներգործութեամբ որպէս ցուցաւ: - 169. Եւ *բաժանումն* ասեմ ո՛չ ըստ նախախնամութեան, այլ ըստ գոյացութեան: - 169. Եւ ո՛չ ուրեք երբեք միտք ուղղափառաց *բաժանմամբ* տեսանէ. ո՛չ զբնութիւնս և ո՛չ զկամս և ո՛չ ներգործութիւնս որ յառաջն հարցափորձեցաք սակաւիկ: - 174. Եւ որովհետև ծանեաք զի անմարմին են սոքա, յա՛յտ է զի *բաժանումն* սոցա քակէ՛

զնիւթն ի մարմնոյ. ապա ուրեմն ի մի վայր ժողովումն՝ ծնանի զնիւթական մարմինն: - 175. Զի ուղղածնութեան ուսուցիչք ի *բաժանմանէ* ի միութիւն եկեալ խոստովանին զքրիստոս. և սոքա ի միութենէ ի *բաժանումն* որոշեն: - 176. Զի՞նչ է *բաժանումն* լուսոյ և խաւարի: - 194. Տե՛ս՝ ի չորից *բաժանմանցդ* մինն է ընտրելի, և գն խոտելիք են: - 215. Երեքտասաներորդ՝ *Բաժանումն* առն և կնոջ և քարցի: - 227. Եօթներորդ՝ Վասն աշտարակին. և *բաժանման* լեզւացն հբ: - 283. Այլ խառնումն ի *բաժանմանէ* է: - 297. Դարձեալ՝ խառնակիլ լեզուին ա՛յն է որ ընդ պատուհասն զբարութիւնն խառնեաց. զի թէպէտ *բաժանումն* լեզուաց պատուհաս երևի, այլ պիտանի՛ է: - 297. Երրորդ՝ կազ հովուացն. և *բաժանումն* ղովտայ: - 304. Նախ՝ կոչի մարմինն զգեստ՝ գոյացական՝ անփոփոխ և անքակ միութեամբն. զի *բաժանմամբ* մարմնոյն և բանին ո՛չ է քրիստոս. որպէս ի բաժանիլ հոգւոյ և մարմնոյ ո՛չ է մարդ: - 318. Երրորդ՝ զենումն. զի լիցի *բաժանումն* արեան և շնչոյ և բնական կենդանութեանն: - 365. Չորրորդ՝ ընտրելի է զէնն որ է՛ գործիք. զի լիցի սուր երկաթոյ. զի երկա՛թն է գործի *բաժանման*: - 366. Զայն ցուցանէ որ պատճառաւ իրիք կամ պոռնկութեամբ կամ այլ ինչ յորժամ բաժանին, առանց ամուսնութեան մնասցեն թէ երկուքն են *բաժանմանն* պատճառ, մինչև հաշտեսցին: - 401. Իսկ որ զարձակեալն առնուին, և յառաջին բաժանեալն ո՛չ տային, վասն երկիւղի առն և կնոջ էր, զի մի՛ լիցին պատճառ *բաժանման*: - 401. Առաջինն, Վասն *բաժանման* գետոյն: - 412. Այլ և մարգարէութեանց *բաժանումն* ի նոր օրէնքն ասացաւ: - 430. Զի իսկոյն էր անդ *բաժանումն* արեանն. թանձրանալն. ծևանալն. հոգևորիլն. և աստուածանալն: - 469-470. Եւ յայտնեսցի բանս մեզ ի *բաժանմանէ*: - 502. Մետասաներորդ, Միաբանութեան և *բաժանման* ամէն եկեղեցւոյ ազգաց: - 525. Դարձեալ և այլապէս երևի միութիւն ի *բաժանմանէ* գ եղանակաց: - 533. Ես խոստովանիմ զքրիստոս ճշմարիտ աստուած և բնութեամբ որդի աստուծոյ. և դու *բաժանմամբ* մա՛րդ դաւանիս և շնորհօ՛ք որդի աստուծոյ: - 548. Եւ թէ ոք ասիցէ, ապա ուրեմն լա՛ւ է տարածայնութիւն քան զհամաձայնութիւն. և *բաժանումն* քան զմիութիւն: - 551. Ասեմք առ այս թէ՝ ո՛չ է հարկաւոր այս ամենայն ուրէք. զի գո՛յ և տարածայնութիւն բարի՝ քան զհամաձայնութիւն ընդ հերձուածօղս. և լաւ է *բաժանումն* ի չար ժողովոց՝ քան զմիաբանութիւն: - 551. Եւ *բաժանումն* յաւէտ զքան զաւառաւ և լեզուաւ՝ կանոնական սահմանաւն ասացեալ լինի. այսպէս և առ միաբանութիւնս է իմանալ. առաւել միաբանութիւն ասել զորս կանոնական սահմանադրութեամբ է, քան որ գաւառաւ և լեզուաւ: - 552. Երկրորդ յա՛յտ է ի *բաժանմանէ*. զի յերիս բաժանի տեսակ մեղաց. այսինքն ի մտաւորն, ի բանաւորն, և ի մարմնաւորն: - 556. Այս *բաժանումս* է՛ ըստ տեսակի մեղաց: - 568. Այս ո՛չ եթէ *բաժանմամբ*. այլ նկատմամբ ի յատկութիւնս անձանց. ըստ որում սկիզբն է հայր. և փրկութիւն է որդին. և ջերմութիւն հոգին: - 577. Իսկ այժմ որ բաժա՛ն է՝ *բաժանմամբ* հասանէ ի նա ամենայն սրբութիւն: - 605. Տասներորդ, Վասն *բաժանման* հոգւոցն թէ ճանաչե՞ն զմիմեանս. և գիտե՞ն զմեզ. և աղօթե՞ն ի վերայ մեր: - 660. Ապա ուրեմն մինչ ի վերջին օրն ո՛չ է *բաժանումն* արդարոց և մեղաւորաց: - 693. Նոյնպէս և հոգին յետ *բաժանման* մարմնոյն ո՛չ կարէ քաւել: - 699. Զլինիլ արտասուաց՝ ուսուցանեն գիրք կազմութեան և որ ի բժշկաց, յերիս *բաժանմանէ* բնաւորեալ կերակրոց: - 786

ԲԱԺԻՆ + Նախ՝ զի արիւնն և շունչն կենդանութիւնն է որ է աստուծոյ *բաժին*. վասն այն արիւնն ո՛չ է ուտելի: - 295. Հինգերորդ՝ անդրանիկն *բաժին* աստուծոյ է. որպէս եդ ի յօրէնսն զամենայն անդրանիկ մարդոյ և անասնոյ *բաժին* տալ աստուծոյ: - 309. Երկրորդ, զի ի նուիրացն աստուծոյ առնուն *զբաժին* քահանայքն և ո՛չ ի մարդոյ. և ամենայն ոք աստուծոյ տայ և ո՛չ մարդոյ: - 363. Նա՛խ՝ զի զկենդանութիւնն տացեն տուողին կենաց՝ *բաժին*: - 371. Երկրորդ՝ զի ողորմութիւն և մարդասիրութիւն ուսցին. տալ *զբաժին* աղքատաց և տնանկաց: - 371. Որպէս և այլ ուր զ**ժ** էն մինն աստուծոյ *բաժին*: - 371. Հինգերորդ՝ զի և վայրի անասնոց և գազանաց *բաժին* լիցի ի վաստակն մեր. զի նոցա է երկիրս այս և տեղիք ուր մեք բնակեցաք: - 372. զի ժ երորդն աստուծոյ է *բաժին*. և թ մարդկան. զի անկատարք են: - 376. Դարձեալ, տասն են մասունք զգալի արարածոց. այսինքն՝ **է** մոլորական գունդք. և **ը**՝ անմոլարքն. և իններորդ ի լուսոյդ ի վայր. և մարդս **ժ** երորդ ի վերայ նոցա. որ է՛ բանական և *բաժին* աստուծոյ: - 376. Եւ զհինգ *բաժնէն* մի մասն տուգանք, զի **ե** զգայութեամբ մեղաւ: - 384. Եւ զխոստովանութիւնն եկեղեցոյն *բաժին*, զի զկանոնս նորա ելոյծ: - 384. Եւ այսպէս բաժանեսցեն զաւարն. ի **ճէն** զմինն տայցեն քահանայապետին. և յիսնէն զմինն քահանայից և աղքատաց. և հնգէն զմինն թագաւորաց *բաժին*. և կէսն աւար բերողացն է զինւորացն. և կէսն այլ հեծելիցն. որպէս բաժանեաց մովսէս: - 390. Այլ և ոսկին ի յաւարացն թագաւորին է *բաժին*. և արծաթն թագուհւոյն և կամ իշխանացն: - 390. Եւ դարձեալ՝ զի բազմացն շատ տացէ *զբաժին* երկրին, և սակաւուցն փոքր: - 392. Եւ ղևեայ ցեղին *բաժին* ո՛չ ետ: - 412. **Տասներորդ՝ և նորս թլփատութիւն սրտի՝ վէմն քրիստոս լինելոց**

էր. որ կարծրացաւ աստուածութեամբն. և էարկ սուր յերկիր և *բաժին*: - 415. Վասն է՞ր ոչ ետ ղևեայ ցեղին *բաժին*: - 417. Նա՛խ՝ զի տէր ինքն էր *բաժին* նոցա. և զամենայն իրաւունս ի քահանայսն տային: - 417. Զի թէպէտ փակեալ էր օրէնքն խառնիլ երկուց ցեղիցն ընդ միմեանս, սակայն ղևտացւոցն ո՛չ գոյր ժառանգութիւն և *բաժին*, խառնեին երբեմն ընդ թագաւորական ազգն յուդայ: - 461. Եւ ապաշխարութիւնն գ *բաժին* ունի. այսինքն զղջումն սրտի. խոստովանութիւն բերանոյ. և ապաշխարութիւն գործով: - 601. Եւ գո՛րծ է նոցա ծեռնադրել զարք եպիսկոպոսունս. որք են ընդ իւր վիճակաւն ի չորս *բաժինս* տիեզերաց: - 607. և յետոյ *զբաժին* նոցա ի վերայ լնուին. նոյնպէս ի տունս և ի դուրս յորժամ յիշէին: - 656. Այլ *բաժին* ննջեցելոց քրիստոնէից արքայութիւնն է և կեանքն քրիստոս: - 656. Նա՛խ՝ զի *բաժինն* աստուծոյ ընտիրն լիցի և մի՛ անարգն: - 657. ...և *զբաժին* իւր գիտացէ որ լինելոց է ի կատարածի. – 669. Եօթներորդ՝ զի սիրելի և համբուրելի է նշխարքն սուրբ որ ի քրիստոս միացաւ և օծաւ, և քրիստոսի եղև *բաժին*: - 673

ԲԱԼԱՍԱՄԻՆ - Ասեմք թէ, ի հնարից չարին բարձին մարդիկք զխոստովանութիւնն որ հարկաւոր էր, յայն ապաւինեալ թէ՝ ի վերջին օրն օծանիմք ծիթով *բալասամինաւ* և արդարանամք: - 604

ԲԱԽԵՄ + Ա՛յլ է բանն՝ և ա՛յլ է ձայնն. զի բանն անմարմին ծնունդն է մտաց. և ձայնն է՛ շարժումն օդոյ ի ձայնական գործեաց ի յօդս *բախեալ*. իսկ ի սրտի միաւորին նոքա՝ այսինքն բանն և ձայնն. և լեզուաւ յօ՛դս բախեալ՝ հասանէ մինչև ի լսելիս, և անդ ձայնն արտաքոյ մնացեալ, և բանն անմարմին ի միտս լողացն նստեալ: - 131. Ի վերուստ *բախէ*՛ և ի վե՛ր բարձրացուցանէ: - 202. Եւ ըզկուրծսն *բախելն*, որ բնաւորեալ է կանանց յապաշաւելն զկուրծսն *բախել* և ողբալ: - 628

ԲԱԽՈՒՄՆ + Երրորդ՝ բացակացեալն ընդ աղօտ լսէ ո՛չ զձայն բերանոյն, այլ զձայն *բախման* օդոյն. որպէս արձագանչումն յինքն նկարէ զձայնն և ո՛չ զբանն: - 131

ԲԱԽՏ + Նոքա որք *զբախտ* և զճակատագիր և զհրամանն համբաւեն, ո՛չ ինչ ասեն ի կամաց մեր գործիլ. այլ զամենայն ի հարկէ՛ ասեն. զի զեղխաբար զկենցաղս վճարեսցեն: - 7. Զի ո՛չ այլ ինչ է *բախտն*, եթէ ոչ զօրութիւն աստեղաց. զոր առեալ յառաջին պատճառէն՝ հա՛րկ առնեն ի վերայ մեր: - 7-8. Իսկ որք *զբախտ* և զճակատագիր վերագրեն մարդկան, և զամենայն ինչ մեր ի հարկէ ասեն, այսինքն ի զօրուէ աստեղացն – 10. Դարձեալ ասեն, թէ բազում ինչ հանդիպի արտաքոյ կամաց մերոց. որպէս չար հիւանդութիւն. վատաբախտութիւն. մահ. և այլն, ապա ուրեմն նոքա ի հարկէ *բախտի* և ճակատագրի: - 11. Եւ թէ հետևեսցի՝ ոչ որ գործեաց զգեղեցիկս և զգարշելիս, այլ որ պատճառն է և հարկ՝ գովեսցի և պարսաւեսցի. այսինքն *բախտն* և ճակատագիրն: - 11. Ասեմք առ այս, եթէ այսու վկայե՛ս և դու մեզ՝ թէ ո՛չ է հարկ. զի ի բոլոր քաղաքն այնքան բիւր մարդիկ՝ ծեր և տղայ՝ ե՛րբ և ո՛ւր ի մի շարժումն աստեղաց ծնան, որք ի միասին կործանեցան. կամ բազմութիւն զօրացն. կամ որք ի նաւին կային. զի սոքա ամենեքեան յայլևայլ ժամանակս և այլևայլ շարժումն աստեղաց էին ծնեալք. ապա ուրեմն ո՛չ է հարկ *բախտի* և ճակատագրի: - 13. Նախ՝ եթէ դու քեզէ՛ն խոստովանեցար եթէ ոչ գոյ հարկ. այլ՝ աստուած և բնութիւնն և արհեստն ևս ներգործեն. ապա թէ է գործ արհեստի և բնութեան, ո՛չ է հարկ *բախտի* և ճակատագրի: - 13. Ասելով թէ պատճառ ամենայնի՝ բարեաց և չարեաց մերոց ո՛չ մեք եմք, այլ է՛ առաջին պատճառն աստուած. որք փախչելով յառաջ ասացեալ *բախտէ*՛ և ճակատագրէ՛ աստեղացն, փոխանակ նոցա յառաջին պատճառն վերագրեն զհարկն. որպէս զի մի՛ ասիցեն երկու սկիզբն ըստ մանիքոսի: - 13. Եւ գիտելի է այս, եթէ նախասահմանութիւնն աստուծոյ առնէր հարկ գործոց մարդկան, չարի և բարւոյ, լինէր բազում անպատշաճութիւն որ վասն *բախտին* ասացեալ եղև. զորև աստ կարգեսցուք: - 20

ԲԱԿ + Երեսունևէ) Ծիածանն, *բակն*, և բռիչ աստեղաց. և լոյսն. և փայլակն. և այլն: - 155. Զի՞նչ է *բակն* որ զլուսնիւ և զարեգակամբն: - 203

ԲԱՅԱՂՈՒ - *Զբահաղու* մարգարէսն կոտորեաց: - 413. Վասն է՞ր զմարգարէսն *բահաղու* կոտորեաց: - 444. Իններորդ, զեթէօն՝ այն որ զգօղն ետես ի վերայ գեղման, զհօր իւրոյ զեզն պարարակ հրամանաւ հրեշտակին ի մէջ գիշերին պատարագեալ. և զանտառն և զսեղանն *բահաղու* կործանեալ և զերծեալ ի ծեռաց նոցա. որ էր օրինակ փրկչին. զի նա՛ է եզն պարարակ պատարագեալ. և ի մէջ գիշերի զբագինսն դժոխոց կործանեալ և յարուցեալ և ապրեալ ի մահու: - 513. ...վասն այն ո՛չ կոչին ճշմարիտ մարգարէ պարզաբար. այլ բաղադրեալ. որպէս մարգարէ *բահաղու*. կամ մարգարէ բարձանց կամ անտառին: - 536

ԲԱՂԱԱՄ - *Բաղաամ* վասն է՞ր է բան մարգարէացաւ: - 387. *Բաղաամ* մո՛գ էր և կախարդ. և սովո՛ր էր ընդ դևս խօսիլ. վասն որոյ յառաջեաց աստուած և խօսեցաւ: - 387. Նա՛խ՝ զի մի՛ հպարտասցի *բաղաամ*. զի և էշն ետես զհրեշտակն: - 388. *Բաղաամու* Ձ: - 412

ԲԱՂԱԴՐԵՄ + Այլ թէ գործ և կամք կրկին յաստուած, ո՛չ է պարզ մի. այլ *բաղադրեալ*. որ է անտեղի: - 14. Երկրորդ՝ երկեակն բաղադրեալ է, իսկ միակն պարզ. այլ ամենայն *բաղադրեալ* ի պարզէ՛ է: - 20. Ապա ուրեմն ո՛չ է երկեակն սկիզբն որ է՛ *բաղադրեալ*. այլ միակն որ է՛ պարզ: - 20. Իններորդ՝ թէ արարիչ է աստուած՝ և բան իւր և հոգին արարած, ապա և ինքն ո՛չ է պարզ և մէկին՝ այլ *բաղադրեալ* և ի բազմաց գոյացեալ: - 56. Այսպէս և ծնեցեալն որդի միաւորեալ մարմնովն է և ասի աստուած և մարդ. ի *բաղադրեալ* միաւորութեանն. և ո՛չ ասի **բ** անձն կամ **բ** բնութիւն: - 77. Երկրորդ՝ զի պա՛րզ է և ո՛չ *բաղադրեալ*: - 109. Դարձեալ՝ զնիւթեղէնսն աննիւթապէս տեսանէ. և *զբաղադրեալսն* պարզ. և զժամանակեայսն յաւիտենական. և զբազումս և զբաժանեալս միեղէն և անբաժան: - 118. Երրորդ՝ պա՛րզ է նոցա տեսութիւնն. և մերս *բաղադրեալ* և նիւթական: - 120. Նախ՝ զի պարզ ներգործութիւն է աստուած. զի եթէ գոյ ինչ զօրութեամբ նախատեսութիւնն աստուծոյ՝ ապա *բաղադրեա՛լ* է և ոչ պարզ ներգործութիւն: - 168. Երրորդ՝ զի պատահումն ընդ գոյացութիւն խառնեալ՝ լինի *բաղադրեալ*. որպէս նիւթ և տեսակ: - 170. Երկրորդ՝ զի մի գոյութիւն է մարդն *բաղադրեալ* ի հոգւոյ և ի մարմնոյ. ոչ է պարտ բ լինիլ սկիզբն. այլ մի էութեանն մի է սկիզբն: - 253-254. Պարզն *բաղադրեալ*: - 470. վասն այն ո՛չ կոչին ճշմարիտ մարգարէ պարզաբար. այլ *բաղադրեալ*. որպէս մարգարէ բահաղու. կամ մարգարէ բարձանց կամ անտառին: - 536

ԲԱՂԱՁԱՅՆ + Երրորդ՝ հեգն՝ ի ձայնաւորէ՛ և ի *բաղաձայնէ*: - 177. Արդ ինչէ զձայնն ըստ ինքեան միայն. և ծնանի զբանն շարադրեալ ընդ *բաղաձայնս*: - 177. Նախ՝ զի առաջին է և հայր և ծնօղ ամենայն գրոց ձայնաւորաց և *բաղաձայնից*: - 178. Երրորդ՝ ի ձայնաւորէ՛, կիսաձայնէ՛, և *բաղաձայնէ՛*. որպէս բանական զգայական և տնկական: - 178

ԲԱՂԱՄ - Վաքսունևդ, Վասն *բաղամ* մոգին. նզովք և անէծք: - 285

ԲԱՂԱՐԿՈՑԵՄ + Եւ ևս. կրկնեալ սուտք համազգիք ճշմարիտ. *բաղարկոցի* ըստ ասիցդ վերոյ: - 787

ԲԱՂԱՐՋ + Ուր եկեալ աբրահամ, և նա՛ ել ընդ առաջ նորա ջերմ *բաղարջ* հացով և գինեաւ օրինակ տէրունեան խորհրդոյն: - 300. Ութերորդ, ապականութիւն է խմորն. վասն այն տէրն զանապական մարմինն իւր *բաղարջով* աւանդեաց: - 356. Եւ ո՛չ միայն այս, այլ զեօթն օր անխմոր *բաղարջ* ուտէին ամենայն ժողովուրդն. և Աբրահամ և ղովտ *բաղա՛րջ* յօրինեցին զխորհուրդ փրկական մարմնոյ տեառն որ ի վերնատունն *բաղարջով* աւանդեաց: - 356. **Իսկ պան *բաղարջն* է՛ նաշիին զանգեալ իւղով. և որպէս բոկեղն եփեալ ի թոնրի**: - 357. Երկոտասաներորդ, ոչխար տարևոր մեծի զատկին յելսն եգիպտոսի, խորովեալ հրով. և *բաղարջ* ընդ եղեգի կերեալ: - 359. Դարձեալ՝ իւղով զանգեալ *բաղարջն* և նոյն չափ իւղովն որ չափ մասն գինւոյն. այն է՝ զի ընդ օրհնութեան բանին աստուծոյ՝ և հոգին սուրբ իջանէ ի հացն և ի բաժակն և կատարէ՛ մարմին և արիւն քրիստոսի: - 361. Նա՛խ՝ զիաց պատարագին *բաղարջ* առնել: - 553. Իսկ զի անխմոր *բաղարջով* է խորհուրդն՝ ասացաւ ի վերոյ **իա** գլուխն **լը** համարն: - 597

ԲԱՂԱՐՋԱԿԵՐՔ + Երկրորդ՝ *բաղարջակերքն* ազատութեան. և ի նորս «զատիկ մեր զենաւ քրիստոս»: – 372. Հինգերորդ՝ պասքայն. որ է՛ *բաղարջակերք*: - 373. Երկրորդ՝ է էին աւուրք *բաղարջակերացն*: - 373. Ասեմք թէ և այդ ևս է սուտ պատճառ. զի հրէից նախ զատիկն էր և ապա *բաղարջակերքն* պահք: - 510. Առաջին զատիկ *բաղարջակերքն*. որ է ե շաբաթին: - 524. Եւ ամաց է օր *բաղարջակերք*, և տօն տաղաւարահարացն: - 626. Չորրորդ, է աւուր *բաղարջակերքն* ի յելսն եգիպտոսի: - 653

ԲԱՂԴԱՏ - Ոմանք ասեն թէ՝ բարեկամքն իւր որ էին յազգէն եսաւայ ելիփազ. սովփար. և *բաղդատ*. որք եկին մխիթարել զնա ի վշտացն, նոքա գրեցին. որպէս ինքն ասէր, «ո՛ տայր ինձ գրել զբանս իմ յիշատակ յաւիտենից»: - 320

ԲԱՂԴԱՏԱԿԱՆ + Իսկ Առինչ կոչի, ո՛չ որպէս առ մեզ առինչք են մակագոյեղքն. այլ գոյացական, կամ *բաղդատական*. որպէս ծնօղ. ծնեալ. բղխօղ. բղխեալ. կամ արարիչ և տէր արարածոց և ծառայից: - 172

ԲԱՂԴԱՏԵՄ + Իսկ աստ այլապէս *բաղդատի* արեգակն սրբոյ Երրորդութեանն ըստ այսմ օրինակի: - 124. Իսկ *բաղդատի* արեգակն միայն առ բանն մարմնացեալ...: – 125. Նոյնպէս զլուսոյ և զհրոյ յատկութիւնս *բաղդատել* դիւրին է իմանալի լուսոյն ճշմարտի. որպէս գրեալ ի ի գլուխն՝ լե համարն տե՛ս անդ: - 127. Իսկ աստուած է պարզ գոյացութիւն և անշարադիր. ըստ որում, ի լոյս *բաղդատի*: - 170. Ի նորս ա՛յսպէս *բաղդատին*: - 348. Սաւուղ առաջին թագաւոր, *բաղդատի* ի տէր մեր: - 426. Երեսուննէ, Վասն առանձնակի եկեղեցոյս մեր կարգաւ. և զի՞նչպէս *բաղդատի* եկեղեցին՝ մարդն՝ և շինեալն: - 526. Եւ այսպէս *բաղդատի*: - 744. Այսպէս *բաղդատի* կոչումն կշռոյ եթէ ումէք հաճոյ

մարթասցի: - 745. Զի նւազունք են ամենայն փափկութիւնք որ լինին յաշխարհի մինչև ցօրն դատաստանի, *բաղդատեալ* առ այն քաղցրութիւն. որպէս կաթիլ մի ջրոյ առ համեմատութիւն ընդ հանուր ծովու: - 762. Նախ եղիցի ուրախութիւն ի մարմնի, *բաղդատելով* առ այն որ եղիցի մեծ ինքեան. այսինքն զի ա՛յլ մարմինք փառաւորեալ առաջի նորա հրճուին: - 764. Իսկ եթէ *բաղդատելով* ոք ասիցէ, թէ ի մարմնի գոլով ապաշխարեալ սրբեցաւ նա ի ներգործականէն իւրմէ մեղաց. և այս ո՛չ ուրէք երևի ցոյցք ի գիրս սուրբս: - 775-776

ԲԱՂԴԱՏՈՒԹԻՒՆ + Ութևժերորդ՝ զի թէ չարնէ յաստուծոյ, այս լինի կամ հակակայութեամբ յառաջ եկեալ. որպէս սպիտակն յո՛չ սպիտակէն. կամ *բաղդատութեամբ*. որպէս կենդանին ի կենդանւոյ: - 14. Իսկ թէ *բաղդատութեամբ*, աստուած բարի՛ է և ի բարւոյն բարի լինի և ո՛չ չար: - 14. Եւ այս վասն բազում *բաղդատութեան* կոչին սոքա նեռն: - 34. Եւ այլս բազում *բաղդատութիւն* գոլով հերձւածողի և նեռինն. և զորս տէրն գնեաց՝ սոքա ուրացեալք՝ ածեն ի վերայ անձանց զերագահասն կորուստ: - 35. **դ**) *Բաղդատութիւն* բանին աստուծոյ և մարդկութեանս: - 101. Զի՞նչ է *բաղդատութիւն* որ բանն աստուած է էառ զմարդկայինս բնութիւն: - 106. Քառասուներորդ) *Բաղդատութիւն* ամպոյ և մեղաց. ամպոյ և սուրբ կուսին. և յատկութիւնք փայլման ի հոգին սուրբ: - 155. Եւ ըստ բազում *բաղդատութեան* կոչի աստուած գոյ: - 171. Եւ աստ **զ** շարժմունքն. և **գ** հասակ մարդոյս. և *բաղդատութիւն* **դ** տարերց և եղանակաց և ժամուց աւուրն: - 228. Իններորդ՝ Մելքիսեդեկի. *բաղդատութիւն* առ քրիստոս, և յաբրահամ: - 283. Եւ *բաղդատութեան* իսահակայ և տեառն ի թուով: - 283. Տասներկու՝ *Բաղդատութիւն* երից ծնողաց և ծննդոց. այսինքն սառայի, և մարիամու սրբոյն, և եկեղեցւոյ: - 283. Տասնևզ՝ *Բաղդատութիւն* յովսէփայ և տեառն ի գլխով: - 283. Տասնևէ՝ *Բաղդատութիւն* մահու և յարութեան **ժ** գլխով: - 283. Տասնևը՝ Առիւծու ընդ տեառն *բաղդատութիւն* **ի** գլխով: - 283. Քսանգ, *Բաղդատութիւն* մովսէսի և տեառն **լ** գլխով. և ազգահամարն աբրահամու: - 283. *Բաղդատութիւն* կրից և գործոց յովսեփու առ քրիստոս: - 313. Այլ և բազում *բաղդատութիւն* է մուտն իսրայէլի յեգիպտոս և ելն անտի: - 314. Չորրորդ՝ *Բաղդատութիւն* յեսուայ և տեառն **լ** գլխով: - 412. Եօթներորդ՝ *Բաղդատութիւն* սամփսոնի և տեառն **լե** գլխով: - 412. Տասներորդ, *Բաղդատութիւն* սաւուղայ և տեառն **ժ** գլխով: - 412. Ութևժ, *Բաղդատութիւն* դաւթի և տեառն **ծ** գլխով: - 413. Քսաննմի, *Բաղդատութիւն* սողոմոնի և տեառն լ գլխով: - 413. Արին Սամփսոն բազում *բաղդատութեամբ* խորհուրդ և օրինա՛կ է Տեառն մերոյ ամենազօր փրկողին: - 421. Է՛ և այլ եղանակ ծննդեան տն *բաղդատութեամբ* առ մովսէս ասացեալ ի վերոյ ի ի գլուխն, ի **իգ** համարն: - 472. Այս քան *բաղդատութեամբ*: - 478. Ա՛րդ՝ **բ** եկեղեցոյս մին է անուն. և ունին բազում *բաղդատութիւն* ըստ մի անուանն: - 613. Երկրորդ *բաղդատութեամբ* այնորիկ՝ որ եղիցի ի ներքոյ ինքեան. այսինքն զի ներքին մարմինք մարմնոյ փառաւորելոյ տեղի՛ տան: - 764. Երրորդ *բաղդատութեամբ* այնորիկ՝ որ եղիցի ի վերոյ ինքեան. զի առ հոգի իւր կատարեալ կարիցէ ունել հնազանդութիւնս: - 764. Քանակաւ. Օրինակաւ. Որքանութեամբ. Պարագայիւ. և *Բաղդատութեամբ*: - 777. իսկ *Բաղդատութեամբ*. որպէս է սկզբնականն առ ներգործականն մեղք. այսպէս ադամայն առ որդւոցն նորա: - 777

ԲԱՂԿԱՆԱՄ + Երկրորդ՝ զի յընդդիմաբաժանեալ տեսակս՝ ո՛չ ունի պէտս մինն միւսոյն առ ի *բաղկանալ*: - 87. Յորժամ ձեռն քրիստոսի ոչ է աստուած, ապա ուրեմն և բոլոր մարմինն ո՛չ է աստուած. զի բոլորն ի մասանցն *բաղկանայ*: - 91. Եւ գոյացութիւն ասեմ, որով տարորոշի ընդդէմ ոչ գոյին. և որակութեամբ բացորոշի յանմարմին էութեանց. ուստի *բաղկանայ* մարմին գոյացութեամբ և որակութեամբ: - 175. Երկրորդ՝ յերից գծից *բաղկանայ*. որպէս մարդ ի հոգւոյ և ի մարմնոյ և ի մտաց: - 178. Եւ բոլորակ ձևն պա՛րզ է քան զամենայն ձև. զի եռանկիւնին յերից գծից *բաղկանայ*, և քառանկիւնին ի քառից. նոյնպէս և այլքն: - 182. Իսկ բոլորակ ձևն ի միոյ գծոյ *բաղկանայ*: - 182. Եւ դարձեալ՝ զի ի գոլորշեաց է *բաղկացեալ*՝ արտաքին մասն հով է և գէջ, և ներքինն ջերմ և չոր. վասն որոյ զարտաքինսն պահէ՛, և զներքինսն ապականէ: - 204. Ըստ այսմ ապացուցի. զի բնութիւնն ի սեռո՛ւմն է և ի տարբերութեան ուստի *բաղկանայ*. և անձն ի բութիւնն է յորմէ կայանայ. և դէմքն ի յանձնէ՛. և կերպարանն ի դիմաց. և պատկերն ի կերպարանաց. և տիպն ի պատկերաց. և որակ տպաւորեալ ի պատահմանց: - 235. Եւ պակասեալ ի սմանէ տեղին, լինի տիպ ի քանակէ և ի ձևոյ *բաղկացեալ*. որպէս յա՛յտ է ի մոմն տպացեալ: - 236. Եւ բնական, Նա՛խ այսպէս. զի ամենայն իր մարմնական ի նոյն տարերաց են *բաղկացեալ*. վասն որոյ ունին նմանութիւն առ միմեանս: - 236. Եւ յետ նորա **ժ** թիւն կենդանեա՛ցն է, որ ի չորից են *բաղկացեալ*. որպէս **ժ** ի դ թւոց: - 291. Եւ ամիսն **գ** տասամբ *բաղկանայ*. զոր ի հաւատ սուրբ Երրորդութեանն և **ժ** բանեան օրինացն յանցաւոր գտաք: -

683. Գիտելի՛ է, զի ոմանք հերձուածօղք մոլորեցան վասն յարութեան մեռելոց և ասացին թէ մարմինն ո՛չ *բաղկանայ* ի չորից տարերց. այլ լինի պարզ: - 720. Եւ գեղեցկութիւն մարմնոյն *բաղկանայ* յերից. այսինքն ի մաքրութիւնն, ի չափաւորութիւնն, ի ձև անդամոցն: - 766

ԲԱՂԿԱՑԱԿԱՆ + Թէպէտ բնութեամբ միաւորին՝ տարբերութիւնն ո՛չ բառնի. զի տարբերութեանցն մնալ՝ խափանումն ո՛չ առնէ միաւորութեանն. որպէս հոգւոյ և մարմնոյ. ոսկւոյ և հրոյ. և ծանի՛ր՝ զի կրկին է տարբերութիւն. *բաղկացական* և բաժանական: - 85. *Բաղկացական* տարբերութիւն է՝ ուստի տեսակքն գոյանան. որպէս բանականն և մահկանացուն՝ զբնութիւն մարդոյն կատարեն: - 85. Ա՛րդ՝ դուք որ բ բնութիւնս ասէք քրիստոսի, զբաժանական տարբերութիւնս ասէք. և մեք մի խոստովանիմք *զբաղկացականս* միաւորութիւն: - 85. Այլ է՛ *բաղկացական* մարմնոյ, և է՛ տեղի պատահական: - 174. *Բաղկացական* է, որ ընդ մարմնոյ մասնկանցն գոյանայ ի ներս և ի դուրս. վերոյ և ներքոյ շուրջանակի. զի իւրաքանչիւր մասունք ի տեղին ունին զդրութիւնն. և կայացեալ ի բոլորն: - 174

ԲԱՂԿԱՑՈՒՑԱՆԵՄ Նախ՝ երկեակն ո՛չ կարէ սկիզբն լինիլ. զի ի թիւս՝ երկեակն ի միակէն *բաղկանայ*: - 20. Արդ՝ նա՛խէ որ *բաղկացոյցն*՝ քան զոր *բաղկացաւն*: - 20. Արդ՝ բարի և չար ո՛չ են հակակայք որպէս առինչք. զի առինչքն համանգամա՛յն են. և ի միմեանց *բաղկանան*. իսկ բարին և չարն ո՛չ են համանգամայն. և չարն ի բարւոյն ո՛չ գոյանայ. և ո՛չ բարին ի չարէն: - 21

ԲԱՂՁԱՄ + Ամբարտաւանութիւն է որ *բաղձայ* զյատուկ բարձրանալն իւր, և անկարգ և անսահման լինի: - 569. Այլ զի և մեք նոցին *բաղձասցուք* և նոցա մասնակից լիցուք և զնոսա բարեխօս կալցուք և զնոսա՛ օրինակ դիցուք. - 628. Զի ոչ ինչ է արտաքս որում *բաղձան*. ոչ ինչ ի ներքս յորմէ տաղտկանան: - 767

ԲԱՂՁԱՆՔ + Այլ և հրեշտակն խօսի ընդ աստուծոյ. զի *զբաղձանս* իւր ընծայէ՛ նմա: - 145. Զի հոգին խօսի ընդ աստուծոյ *բաղձանօքն* որ մերկապարանո՛ցն է առաջի նորա: - 145. Դարձեալ՝ հոգին խօսի ընդ դիւին, զի *զբաղձանք* սրտին տպաւորէ ի զգայութիւնսն: - 145. Որկրամոլութիւն է անսահման *բաղձանք* ուտելոյ և ըմպելոյ: - 570

ԲԱՃԿՈՆ + *Բաճկոնն* և փիլոնն, որպէս զրահ: - 674

ԲԱՄԲԱԿ + Եւ *բամպակ* երեսացն՝ զպայծառ հաւատն: - 671

ԲԱՄԲԱՍԱՆՔ + Զի՞նչ է տրտունջն. և զի՞նչ է *բամբասանքն*: - 381. Տրտունջն դժգոհանքն է. և *բամբասանքն* բասիր բանք զայլմէ՛: - 381. Տե՛ս զի բազում ասէ զվարձս *բամբասանաց* որչափ նախատիցին: - 586. Տրտունջ և *բանբասանք* - 807

ԲԱՄԲԱՍԵՄ + Որպէս եղև առ մարիամ բորոտութիւն վասն *բանբասելոյն* զմովսէս. որ աստ սակաւ ինչ տանջեցաւ, զի մի՛ ելցէ յերկնից ժառանգութենէն: - 159. Չորրորդ՝ զի և *բանբասօղքն* պատիժս կրեսցեն վասն նախատելոյն զնա: - 325. Եւ այսպէս ամենայն ուրեք հնարի սատանայ զի և *զբանբասեալն* և կամ *զբանբասօղսն* կորուսցէ: - 325. Յինգերորդ՝ զի *բամբասեալ* լինէր: - 433. Նա՛խ՝ *բամբասողօք*. որք բառնան զբարեկամս և զբարի համբաւս: - 486. Զի՞նչ պատասխանեմք որք *բամբասեն* զազգս հայոց ո՛չ միաբանիլ այլոց: - 550

ԲԱՅ + Զի մեծ է յառաջարկութեան եզրակացութիւն. և ո՛չ *բայիւք*, այլ՝ մակբայիւք է փրկութիւն: - 785

ԲԱՅՑ + Ասեմք առ այս թէպէտ ունին զօրութիւնս, *բայց* այլ և այլ կերպիւ. զի բոյսք որք յերկրի են դարմանիչք և բժշկութիւնք մարմնոց. այլ երկնային աստեղքն են արարիչք լուսոյ և ժամանակաց. և ի նշանս ապագայից. զի յամենայն ուստեք տեսեալ պատրաստեսցին մարդիկք. որպէս ասէ գիր, եղիցին լուսատու լինիլ երկրի. ի ժամանակս և ի նշանս: - 12. Նախ թէ աստուած ստեղծ զկամքն բարի. և զբարին եդ առաջի կամիլ. իսկ նա անձնիշխանութեամբ հեռացեալ ի բարւոյն՝ գտա՛կ եղև չարին. զի չարն ո՛չ այլ ինչ է, *բայց* հեռացումն. կամ պակասութիւն բարւոյ. ապա ուրեմն թէպէտ բանն և կամքն է աստուծոյ, այլ կամիլն և ընտրելն զչարն՝ ոչ է յաստուծոյ, այլ կամացն և բանին: - 16. *Բայց* նախախնամութիւնն աստուծոյ ճանաչէ զփրկեալսն, և տայ զկերպ փրկելոցն որով փրկին ընտրեալքն: - 18. Ութևժերորդ՝ Չիք ոք բարի. *բայց* մի աստուած: - 29. *Բայց* հարցմունքս այս կարէ՛ ասիլ ի վերայ մեր. զի ասիմք՝ յէից եղեալ և յոչ էից: - 37. *Բայց* է և այլ իմն տեսութիւն խորին և գեղեցիկ. զի նա՛ վասն սրբութեան չարչարեցաւ. և որ ոք ևս չարչարեսցի վասն սրբութեան՝ մի և նոյն է դիտաւորութիւն երկուցն. յայնժամ օգնեսցէ նմա. այսինքն միաւորեսցի ընդ նա՛ սրբութեամբն, և եղիցի աստուած ամենայն յամենայնի. այսինքն կատարեսցէ զնա աստուածս առնելովն. և եղիցին աստուածք ամենայնքն: - 43. Այսորիկ մեզ անկա՛ր են և անհնարինք. *բայց* ոչ յաստուծոյ. այլ հնարաւորք և կարելիք են նմա: - 44. *Բայց* ա՛յս է անկարութիւն աստուծոյ. չարանալ և ոչ էանալ: - 44. *Բայց* և այս բան՝ հանգոյն առաջնո՛յն է իմանալ. որք միտս ունին և ո՛չ նուազին: - 45. Եւ պատճառն է այս. զի թէպէտ մի է բնութիւն

ծնողաց և ծնիցելոց, *բայց* ոչ ունին զմի կամս. զի հատեալ բաժանեցաւ որդին ի հօրէն: - 45. Զի՞նչ է որ առ փորձիչ օրինաւորն ասաց՝ (չիք ոք բարի՝ *բայց* մի աստուած:) - 47. *Բայց* քըւի թէ՝ էն և Աստուածն մերձ է աստուծոյ բնութեանն քան զայլսն: - 49. Իսկ այլ ամենայն անուանքն՝ ներգործութեանցն են առ մեզ արարեալ՝ և հովանւոյն. *բայց* բաժանին ամենայն անւանք յերկուս: - 49. *Բայց* կարծիք զանազան են հոգւոյն: - 51. *Բայց* ո՛չ ծնեալ ասեմք՝ և ո՛չ անծին. այլ արտաքս առաքեալ ի հօրէ. որպէս վկայէ քրիստոս թէ՝ (հոգին որ ի հօրէ՛ ելանէ.) թերևս ճշմարիտ աստուածաբա՛ն իցէ քան զքեզ: - 52. Եւ ո՛չ ասի ի գիրս սուրբս ըստ այդմ բառի, *բայց* այլ կերպիւ ցուցանէ զայդ. այսինքն զի ասէ, «Ես եմ ալֆա և օմեգա». յայսմանէ իմանամք զանսկիզբն և զանվախճանն: - 55. Բարի՛ է հայր. «զի չիք ոք բարի՝ *բայց* մի աստուած»: - 57. Ութերորդ՝ «մի է օրէնսդիր և դատաւոր» ասէ յակոբոս. և ինքն քրիստոս դնելով զօրէնսն ասէր, ասացաւ առաջնոցն այս ինչ, *բայց* ես ասեմ զայս ինչ և զայս: - 71. Եւ հաստատեալ այսու եթէ՝ հոգին և մարմինն է միաւորեալ ընդ բանին աստուծոյ, կարգէ՛ և զայն. *բայց* որդիք ասէ ո՛չ բ. և ո՛չ աստուածք. զայս վասն դիմաց միաւորութեանն ասէ: - 80. Դարձեալ՝ զի ասէ թէ, ա՛յս միաւորութիւնս որ ի քրիստոս է, ո՛չ է իբրև զայն որ յերրորդութիւնն է. զի անդ միութիւն է, *բայց* բաժանումն անձանց: - 80. Իսկ աստ թէպէտ միութիւն է, *բայց* ոչ է բաժանումն անձանց. այլ ըստ միութեան բնութեանն մի՛ է անձն: - 80. Եւ թէպէտ համաձայն մեզ այլք ասացին մի անձն՝ *բայց* թիւրապէս: - 83. Եւ թէպէտ և ոմանք նմանապէս մեզ ասեն մի բնութիւն՝ *բայց* շփոթեալ: - 83. *Բայց* կամեցաւ և յայտնեաց զինքն որդի և զհայր՝ ի ձեռն նշանաց աշակերտաց իւրոց. որպէս ի պտղոյն ծառն երևի: - 96. Եւ թէպէտ լոյս կերպարանի այժմ, *բայց* չտեսնու զլոյս իւր. որպէս և ո՛չ մեք զմեր հոգւոյս: - 147. Հրեշտակք ի վերոյ ջրո՛յ են. *բայց* ի ներքոյ հաստատութեան խնամածուք կարգեալ են աշխարհի և մարդկան: - 150. Եւ ոմանք ո՛չ յերկնից *բայց* յերկինս. որպէս ի մարդկանք սուրբք: - 151. Եւ ոմանք են յերկնից *բայց* ո՛չ յերկինս. որպէս դևք: - 151. Որպէս թոյնք իժից, զի են ինքեանք բնութեամբ չար- և պատճառե՛ն զչար. *բայց* պատահեցաւ ոմանց՝ դեղ լինիլ: - 160. Եւ ըստ ա՛յսմ կերպի է փորձութիւնն բարի. զի բնութեամբ չար է. և պատճառէ՛ զչար մեղքն. *բայց* պատահեցաւ ոմանց զի յաղթեցին փորձութեանց և ընտրիք երևեցան: - 160. *Բայց* սոքա և յոյնք իւրեանց ամսամտօք ո՛չ վարին. այլ ծառայաբար զհետ երթան այլոց: - 201. *Բայց* ասեն ոմանք թէ՝ յաւուրս մանասէի՝ Նումաս պումիլոս բ ամիս յաւել ի տարին հռօմոց. զի յառաջ քան զնա՝ ժ էր. և յաւել ի նոսա զյունվար և զփետրվար: - 201. *Բայց* կին մարդոյն դ ոսկր աւելի՛ է քան զառն. այսինքն է ծննդական անդամոցն: - 243. Կարծե՛մ որպէս ասացեալ եղև այս. *բայց* ո՛չ լիապէս: - 264. Քսաննդ, ըստ ունակութեան՝ զօրութեան՝ և ներգործութեան. *բայց* այլազգաբա՛ր են ի մեզ և յաստուած: - 272. Զոր օրինակ ո՛չ ասի մարդ մարդոյ նման գոլ ըստ մարդկութեան. վասն զի նոյնութիւն է և ոչ նմանութիւն. *բայց* ասի նման մարդ մարդոյ ըստ երեսացն և գունոյն և ձևոյն նմանութեան: - 272. *Բայց* վասն կամացն աստուծոյ մշտնջենաւոր մնան հրեշտակք և հոգիք մարդկան: - 274. *Բայց* սուրբն գրիգոր նիւսացին **Ժ** ատիճան դնէ անկման մարդոյն ի դրախտէն ի գիրս կուսութեան: - 280. Իսկ ենովքայն թէպէտ գիրք ո՛չ յայտնեն, *բայց* միայն թէ «ենովք հաճոյ եղեալ աստուծոյ՝ փոխեցաւ յերկինս»: – 290. *Բայց* սեմ չէ՛ր կենդանի որ օրհնէր զնա՛. և քարայ չէր օրհնօղ: - 300. Տասներորդ՝ և որպէս իսահակ նախասիրէր զանդրանիկն որդի, *բայց* յետոյ ետ զօրհնութիւնն նորին՝ որդւոյն կրսերոյ: - 305. Բազում է խորհուրդն. *բայց* նախ հրեշտակաց յարմարի ցոյցք տապանին. զի նոքա են անապական և անմահ: - 344. Իսկ այն որ զմեղրովն պտուղն նուիրէին քահանայից, *բայց* ի սեղանն ոչ: - 356. *Բայց* յենքեանց սատակեալն՝ և զազանաբեկն՝ և գիշատեալն ի հաւուց՝ մի՛ ուտիցի: - 366. Գեղմն և ցօղն մի էր. *բայց* նշանն կրկին: - 421. *Բայց* զի յուսացեալ ի բանն ճշմարտութեան յաղագս որոյ բանս հարցափորձութեան, հետևելով ուսուցչացն ուղղութեան, և յուսոյ ուսողացդ նպաստութեան. բացցուք զբերանս մտաց, և ձգեսցուք ի մեզ զհոգին շնորհաց: - 456. *Բայց* վարդապետք ասեն զմիաւորութիւնն **Ե** եղանակաւ: - 476. *Բայց* անյա՛յտ էր գրեալն. մինչ խաչիւ և չարչարանօք զգիրն պատրանաց նախաստեղծիցն պատառեաց, և ապա՛ զայս գիր ետ յայտնապէս: - 481. ...*բայց* մագդաղենացին ջե՛րմ էր ի սէրն քրիստոսի՝ եկաց զի ա՛յլ ինչ լուիցէ կամ տեսցէ: - 515. Չորրորդ՝ որ ո՛չ գիտէ. և գիտէ որ ոչ գիտէ, *բայց* սնափառ հպարտութեամբն լըլկի և յանդըգնի խօսիլ զոր ո՛չ գիտէ: - 537. Այլ որ **ճճ** ամաւ յառաջ եկին ի հայք՝ ասորիք արք քաջաբանք, և կամեցան սերմանել զաղանդն նեստորի. որք նզովեալ որոշեցան. *բայց* ոմանք ընկալեալ էին և թարգմանեալ ի նոցանէ գիրս սուտս, Զգօրտոսակ. Զկիրակոսակ. Զպղի տեսիլն: - 545. *Բայց* պարտ է այնոցիկ որք ո՛չ գիտեն՝ և կամ թէ կամաւ տգիտանան՝ ցուցանել զմիաբանութիւն ազգիս հայոց առ այլ քրիստոնեայսն. զի գիտացեալ յամօթ լիցին յաղթեալք ի ճշմարտութենէն: - 553. *Բայց* ոմանք բերանաբաց եղեալ հակառակին՝ զծնունդն և որ ըստ նորին

ամենեցուն առ հասարակ միաբանեալ բաց ի հայոց: - 554. Եւ յառնուլ զաստիճան սարկաւագութեան ո՛չ տան հրաման կին առնուլ հայք և լատինք և յոյնք. *բայց* ասորիք ո՛չ: - 554. *Բայց* նախ զայս ասասցուք. զի մեղք մտացն կատարեալ մեղք է վասն բազում պատճառաց: - 556. *Բայց* կրկին է զրկումն լուսոյ. մի՝ որ ի ճառագայթէ՛ լուսոյն զակն խփէ և խաւարի. և բ՝ որ ընդ դէմ բոլորակի արեգականն հայիցի՝ կորուսանէ զլոյսն և խաւարի: - 562. Այլ կոյսն մարիամ աստուածածին՝ էր ազատ ի մահացուէն և ի ներելւոյն. *բայց* ո՛չ ի սկզբնականէն. զոր հոգւովն սրբով մաքրեցաւ: - 568. *Բայց* մասունք արիութեան են դ. այսինքն մեծագործութիւն. ապաստանութիւն. համբերութիւն. և յարամնայութիւն: - 580. Դարձեալ գիտելի է, զի աստ ասեն հերձուածօղ ազգն Ֆռանկաց թէ՝ թէպէտ մկրտութիւնն գործ քահանայի է, *բայց* ի հարկաւոր ժամանակն թէ քահանայ ո՛չ լինի ամենայն ոք որ գիտէ զձև մկրտութեան՝ կարէ մկրտել: - 588. *Բայց* գիտելի է, զի գործ մկրտութեանն է սրբել զհոգիս յամենայն մեղաց զոր ունիցի. թէ բնական թէ ներգործական և ի պատժոց մեղացն. զի թէ նոր մկրտեալն մեռանի, առ ժամայն թռչի ի կեանս յաւիտենականս: - 590. Բոլորովիմբ մարդ ի ձեռն մկրտութեանն ներքուստ և արտաքուստ սրբի. *բայց* դարձեալ սերմն նորա ի ձեռն մարմնոյն ցանկութեանն պղծի: - 592. Մահուամբն քրիստոսի լուծան մեղք. *բայց* մեք ի հաւատ մահուն քրիստոսի մկրտիմք. զի տնկակից լիցուք մահու նորա: - 592. Երրորդ՝ Մետրապօլիտք. որք են մայրաքաղաքացիք. և ունին սըքեմ զնոյն. *բայց* եմփորոնն գ կրկին: - 607. Եւ ունին զնոյն սըքեմ. *բայց* եմփորոնն կրկին: - 607. Եւ յաչացն ի յերեսն սակաւ. որ արտասուքն ելանէ. *բայց* սակաւ ճանապարհս այս յաղթէ՛ զայն բազում տարւոյ ճանապարհն: - 620. *Բայց* յորժամ երթայ միտքն ի մեղք՝ է՛ մահու չափ: - 620. *Բայց* դարձեալ տեսանել պարտ է զկանոնագլուխս ընդ կանոնացն կարգաւորեալ: - 629. *Բայց* կին մարդոյ ո՛չ է պարտ բանալ զգլուխն, այլ առաւել ծածկել յեկեղեցւոջ: - 635. *Բայց* արքեղայոս դարձեալ մաքրեաց զամենայն որ ուսաւ ի ծովային կենդանեաց: - 640. Այլ ի ժողովն նիկիոյ քարոզեցաւ պահք, *բայց* պատարագ մատչիլ: - 651. զի առաջին աղօթք յամենայն կարգադրութիւնս՝ գոհանամք պարտ է դնել. *բայց* առաւել ի կնքելն՝ և ի թաղել մեռելոյն: - 659. Նախ քան զքրիստոս, առ հասարակ ի դժոխս. *բայց* յետ քրիստոսի, առհասարակ ի կայանս հոգւոց. և երրորդն ի կատարածի, - 686. *Բայց* այժմ ըստ ինքեան, և անդ ըստ հատուցման: - 690. *բայց* վարձ հատուցման ո՛չ կարէ ընդունիլ առանց մարմնոյն. զի ո՛չ միայն հոգւոյն է վաստակն, այլ և մարմնոյն: - 691. ...*բայց* ըստ վերերևութեանն ցուցանէ զսրբութիւն. զի դիւրաւ խաբեսցէ: - 707. *Բայց* ի կատարածի փոքրիկ լինին հասակք մարդկան քան զմերս. որպէս մերս քան զառաջնոցն: - 708. Նոյնպէս և մարմինք մարդկան մերկ թաղին՝ այլ մերկ ո՛չ յառնեն. *բայց* գեղեցիկ յոյժ և պատուական զգեստով զարդարեալ: - 721. *Բայց* եօթն զարդքն զոր ունին սուրբքն որք են հարսունք քրիստոսի՝ ո՛չ ունին անսուրբքն որք են հարսունք սատանայի: - 723. *Բայց* զոր ինչ մեզ փառաւոր երևի՝ զնոյն և աստուծոյ փառս կոչեմք: - 736. Այլ զկնի դատաստանին՝ բարիքն թէպէտ տեսցեն զչարսն ի տանջանս, *բայց* չարքն ո՛չ երբէք այնուհետև տեսցեն զբարիսն որպէս ցուցաւ: - 754

ԲԱՅՑ ԹԷ - Իսկ որ ասէ յովէլ՝ «հեղից յոգւոյ իմոյ», հեղումն ո՛չ այլ ինչ է, *բայց թէ* առաքումն: - 60. *Բայց թէ* թոյլ տըւութեամբ՝ որ մեզ երևի չար. և է՛ ծածուկ բարութիւն ի նմա: - 158. Չորրորդ՝ որ ինքն ո՛չ է բարի, և ո՛չ պատճառէ զբարի. *բայց թէ* պատահմամբ: - 160. Նոյնպէս և հոգի մարդոյ զկնի մահու ո՛չ կարէ արդարանալ ըստ ինքեան. *բայց թէ* ի ձեռս այլոց վճարի պարտ նոցա և հասանին ողորմութեան: - 508. Նոյնպէս և հոգի մարդոյ զկնի մահու ո՛չ կարէ արդարանալ ըստ ինքեան. *բայց թէ* ի ձեռս այլոց վճարի պարտ նոցա և հասանին ողորմութեան: - 508. ...*բայց թէ* ազատեալ լիցի տն կամօք. որպէս նեսիմոնս այն. իսկ թէ զայր որ ընդ ծառայութեամբ է՝ ո՛չ հրամայեցին հայրապետքն սուրբք գալ ի յաստիճան եկեղեցւոյ...: - 589

ԲԱՅՑ ՄԻԱՅՆ + Վասն այնորիկ ո՛չ երևի ճշմարիտ նոցա, զոր ո՛չ ըմբռնէ միտք. և ո՛չ այլ իրիք հաւատան, *բայց միայն* զայն՝ զոր իմանան: - 31. Նոյնպէս ո՛չ կարէ իմանալ յորժամ ի սուրբ գրոց և ի սքանչելեաց և ի բանից սուրբ վարդապետաց՝ դարձուցանէ զմիտքն. որպէս ասէ առակն՝ պակասամիտն ոչ ընդունի զբանս խոհեմութեանց. *բայց միայն* զայն՝ որ շրջին ի միտս նորա: - 31. Չորրորդ՝ է՛ հեռաւորութիւն հաւատալեացն. զի որք ո՛չ կրթին ի գործ իմացման, *բայց միայն* ի զգայութեանց՝ հեռի՛ են ի հաւատալեացն որպէս երկիր յերկնէ: - 31. Եւ տնտեսութեամբն ո՛չ. *բայց միայն* հնազանդելոցն: - 42. Յասացելոցս ո՛չ ինչ է վայելչական աստուծոյ. *բայց միայն* ըստ պատճառին: - 109. Այլ սկիզբն և վախճան ո՛չ տեսանի մեզ. *բայց միայն* եղեալ արարածքս: - 268. Նմանապէս և զայս սահման լեզուի ո՛չ ոք կարէ փոփոխել. ո՛չ բռնաւոր և ո՛չ իշխան. *բայց միայն* աստուած որ եդ զսա: - 298. Զառաջիկայն և զմիտս մարդկան ո՛չ ոք գիտէ. ո՛չ հրեշտակք և ո՛չ դևք և

ո՛չ մարդիկք. *բայց միայն* աստուած որ քննէ զսիրտս և զերիկամունս: - 336. Եւ ինչ ոչ գոյր ի հրէիցն, *բայց միայն* սողոմոն. որոյ հրամանաւն շինեցաւ ի տիպ հեթանոսաց եկեղեցւոյ զոր շինելոց էր տէր մեր: - 440. Յասիցելոցս ո՛չ ոքն յարմարի միաւորութեան փրկչին. *բայց միայն* երրորդն առաջնոյն. այսինքն էութիւն առ էութիւն անշփոթ խառնումն. որպէս հոգւոյ և մարմնոյ. զոր և յառաջիկայդ ցուցցի: - 476. *Բայց միայն* զի խաբէութեամբ աստուածածին ասացին զկոյսն սուրբ: - 543. *Բայց միայն* փրկչին մեր քրիստոս էր ազատ ի սկզբնականէն: - 568. ...և առանց ցանկութեան մեղաց ո՛չ ոք կարէ ծնանիլ. *բայց միայն* տէր մեր որ առանց ցանկութեան ի կուսական արգանդէ ծնաւ` ո՛չ ունէր զմեղս սկզբնական: - 592. Եւ վասն այն զանազան իւղ ո՛չ ունիմք, *բայց միայն* զմեռոնն սուրբ. - 605. Եւ անմեղութեան, որ ո՛չ ոք է առանց մեղաց. *բայց* նա՛ *միայն* որ ծնաւ առանց մեղաց. - 666. Առ առաջինն ասեմք թէ` որպէս ո՛չ ոք ընդ քրիստոսի ի խաչ ելեալ է` *բայց միայն* աւազակն, - 697. այսպէս և ո՛չ ոք առեալ զպատիւ, *բայց միայն* աւազակն: - 697. Եւ այս ո՛չ միայն փութանցիկ գոլոյ վասն, կամ ներիակաբար հատուցման որպէս սովորութիւն է. այլ զի ո՛չ ինչ կարեն տանիլ ընդ ինքեանս. *բայց միայն* նշխարիս ինչ յիշատակութեան ուրուական տեսլեան: - 775. Ոչ այլ ինչ գոլով սիւն աշխարհի զգալապէս, *բայց միայն* բազմութիւն լերանց և քարանց: - 788

ԲԱՆ + Որպէս արեգակն զի ո՛չ այրէ որ է հեռաւոր պատճառ. այլ հուրն ի նմանէ առեալ զջերմութիւն ի մերձ գոլով այրէ՛. որպէս յա՛յտ է ի հայելւոջն, որ առեալ զնշոյլս յարեգականէն` այրէ՛. ա՛յսպէս և բանս մեր ի հարկէ նոցա լինի` զոր ստորասեմք կամ բացասեմք: - 8. Եւ նախ առ նոսա` որք ասեն *զբանս* մեր ի հարկէ գոլ կամ ո՛չ գոլ: - 8. Նախ` եթէ լինէր *բանս* մեր ի հարկէ ճըշմարիտ, նա ո՛չ մինն միայն, այլև ամենայն *բան* զինչ ասէաք` ճշմարիտ լինէր. որպէս շինել քաղաք, կամ ո՛չ շինել. տընկել այգի, կամ ո՛չ տնկել: - 8. Ա՛րդ` թէ ամենայն ո՛չ լինի ճըշմարիտ, նաև մի *բանն* ո՛չ լինի ճշմարիտ: - 8. Երրորդ` եթէ զոր ինչ ասէաք և ճշմարիտ էր, յայնժամ *բանս* մեր ո՛չ հետևէր իրացն. այլ իրն *բանիցն* հետևէր. որ է՛ յայտնապէս սուտ. զի մնացականն` ոչ մնացականին ո՛չ հետևի. այլ անդրադարձեալ. զի հետքն` ընթացից ոտիցն հետևին. և ո՛չ ոտքն հետոցն: - 8-9. Ապա ուրեմն յա՛յտ է` զի *բանն* զիրն ո՛չ կարէ ճշմարտել. այլ իրն *զբանն* ճշմարտէ. յորժամ գոյ կամ ո՛չ գոյ. որպէս ասէ իհարկէ՛ գոլ զէակն յորժամ է՛. և ո՛չ գոլ յորժամ ո՛չ է: - 9. Ապա յա՛յտ է` թէ զոր ինչ խորհիմք` ի հանդերձեալն զնոյն առնեմք. և ո՛չ ի հարկէ *բանն* մեր որպէս ցուցաւ: - 9. Իսկ *բանին* արիստոտէլի` թէ ի հակասութեանց մի կողմն ճշմարիտ է, այսինքն կամ ստորասութիւնն կամ բացասութիւնն: - 9. Ապա և *բանս* մեր ո՛չ է հարկիւ. այլ հանդիպելով: - 9. Եւ թէ ոք ասիցէ, բազում *բանք* մեր բացորոշակի լինին ի հանդերձեալն. որպէս թագաւորն յորժամ ասէ շինեսցի քաղաք, և շինի. և ասեմք թէ այսանուն մարդ մեռանելոց է, և մեռանի. և աղօթեմք և լինի. և այլն նմանապէս անէծք կամ օրհնութիւնք: - 9. Եւ որովհետև ծանեաք զայս, արդ պատասխանեմք առարկութեանցն, եթէ որքան է՛ ի հարկաւոր պատճառ է՛, լինի բացորոշապէս *բանն* ճշմարիտ. որպէս *բան* թագաւորի. և մարդոյն մեռանիլն. և արև ծագելն. և լինիլն գարուն յետ ձմռան: - 10. Ամենայն ինչ որ լինի` ունի պատճառ. և ամենայն պատճառ ի հարկէ է՛ նախքան զպատճառելին. ապա թէ հարկաւոր պատճառս այս ո՛չ է *բանն* մեր որպէս ցուցաւ, է՛ ուրեմն զորութիւնն աստեղաց ի շարժմանէ նոցա ազդեցեալ: - 10. Նախ թէ աստուած ստեղծ զկամքն բարի. և զբարին եդ առաջի կամիլ. իսկ նա անձնիշխանութեամբ հեռացեալ ի բարւոյն` գտա՛կ եղև չարին. զի չարն ո՛չ այլ ինչ է, բայց հեռացումն. կամ պակասութիւն բարւոյ. ապա ուրեմն թէպէտ *բանն* և կամքն է աստուծոյ, այլ կամիլն և ընտրելն զչարն` ոչ է յաստուծոյ, այլ կամացն և *բանին*: - 16. Նախ` թէ ըստ այդմ *բանի* հա՛րկ է ապա և քեզ ջուր լինիլ և զջուրն գիտել. և քար լինիլ և զքարն ճանաչել, և զայլսն նոյնպէս: - 17. Եւ ի բացայայտութիւն այսմ *բանի*` ծանիր ըստ օրինակի: - 20. Այլ զի արեգակն անբանապէս տայ զլոյսն. իսկ աստուած *բանիւ* և իմացմամբ ընտրէ զարժանիսն և փրկէ. որպէս մարդիկ զընտրելիս ընտրեն, և ոչ զխոտելիս: - 20. Եւ ո՛չ են որպէս ստորասութիւնք և բացասութիւնք, որ միայն ի *բա՛նն* են հակակայք. որպէս ճշմարիտ, և սուտ. այլ չար և բարի` ի *բանս* և ի գործս պատահին: -21. Եւ վասն չորրորդին ասէ դաւիթ, «դնէ՛ զձիւն որպէս զասր». և թէ` «առաքէ զ*բան* իւր և հալէ՛ զնոսա». և թէ «բուսուցեր զխոտ ի լերինս, զդալարի ի ծառայութիւն մարդկան»: - 26. Եւ ի նոյն տեղւոջն ասէ, «ամենայն այր իէլ ասացին թէ` բարի՛ է խորհուրդ քուսեայ». միթէ ամենայն իէլ ասա՞ց *զբանս* զայս, ո՛չ: - 27. Այլ ոմանք ասեն թէ` նախ ասացեալ *բանքս*` ո՛չ լինին զառաջին գալստենէն քրիստոսի ասացեալ, այլ զերկրորդէն: - 27. Ասեմք եթէ` խոստումն աստուծոյ կատարեցաւ ի ժամանակս զօրաբաբէլի և եզրայ. որպէս ասէ Նէեմի յաղօթս իւր, «յիշեա՛ տէր *զբանն* զոր պատուիրեցեր ծառային քոյ մովսէսի», որ ասէր, «թէ իցեն ցրւեալք մինչև ի ծագս երկրի, անտի ժողովեցից և ածից ի տեղի զոր ընտրեցի»: - 28. Այլ և զամս ծննդեանն քրիստոսի` և վասն եօթներորդացն դանիէլի` գտցես ի չորրորդ թագաւորութեանց վերջքն ի լ համարն. զոր

ընդդէմ հրէից գտցես *բան*: - 29. Այլ և որդի և *բան* անուանի՝ ժ գլխով: - 29. Այլ և ընդդէմ նոցա՝ որք արարած ասեն *զբանն* աստուծոյ, և զհոգին: - 30. Քսաներորդ՝ Յարցմունք երկաբնակացն ի վերայ մարդեղութեան *բանին*: - 30. Նոյնպէս ո՛չ կարէ իմանալ յորժամ ի սուրբ գրոց և ի սքանչելեաց և ի բանից սուրբ վարդապետաց՝ դարձուցանէ զմիտքն. որպէս ասէ առակն՝ պակասամիտն ոչ ընդունի *զբանս* խոհեմութեանց. բայց միայն զայն՝ որ շրջին ի միտս նորա: - 31. Իններորդ՝ զի նոցա բանականն է մոլորեալ. և ո՛չ ցասումն և ցանկութիւնն. յորոց վերայ *բանն* բռնադատէ խղճիւն, և ստիպէ զնոսա յուղղութիւն. այլ ինքն կառավարն խոհեմութիւնն մոլորեալ ո՛չ ուղղի: - 32. Իսկ սոցա մարդեղութիւն *բանին*: - 33. Վեցերորդ՝ հակառակէ քրիստոսի՝ և քրիստոնէից. և սոքա հակառակին սուրբ եկեղեցւոյ և ուղղափառ հաւատոյ. և զոր բանն աստուած առեալ զմարդկայինս բնութիւն միաւորեաց ընդ իւրում աստուածութեանն՝ սոքա ընդդէմ նմին որոշեն *զբանն* ի մարմնոյն. զի մի՛ իցէ աստուած մարդացեալ ըստ նոցա՝ և մարմինն աստուած. և պատճառս հայթայթելով պատրեն զմարդիկ: - 35. Ութերորդ՝ զնա օ՛ձ դարանակալ ասէ ի ճանապարհի. և սոքա առաջին օձին նմանեալ՝ հրապուրեն զբազումս. և արտաքսեն ի դրախտէ եկեղեցւոյ. և թոյնք իժից ի ներքոյ շրթանց ունելով և խայթոց՝ զի առորս մերձենան, ի յսկիզբն *բանից* կամ ի վերջն՝ մահացուցանեն զհոգիս. երկճղի ունելով լեզու նենգաւոր՝ չար և բարի, ծածուկ և յայտնի: - 35. Այլ մեզ մի է որ շարժիցին և շարժումն. որպէս մի է ասումն և *բան*. «զի զամենայն զոր կամեցաւ և արար» ըստ մարգարէին: - 36. Զի լուծումն է *բանիդ* յերկրուց դիմաց և հաստատող էութեանն հօր: - 37. Առաջին՝ զի թէ աստուած էր անծնելութիւնն, պա՛րտ էր ունել և անծնելութեանն ստեղծուած ինչ. և զի ոչ ունի, և ո՛չ ոք ասէ ի հեթանոսացն այսպիսի *բան*. այլ ամենքն խոստովանին թէ աստուած է աստուած. և ո՛չ անծնելութիւն աստուած: - 38. Պատասխանեմք թէ՝ կարի՛ յիմարութիւն է հարցումնդ. և զի գոյ հայր ըստ քում *բանիդ* ծնօղ որդւոյ. ապա ուրեմն ո՛չ կարէ ոչ լինիլ և ծնանիլ: - 38. Պատասխանեմք թէ՝ մի՛ պատառեր զգիրս աստուածաշունչ. տե՛ս և զմեկնութիւն *բանիդ* թէ՝ «որ առաքեացն զիս հայր՝ ընդ իս է»: - 39. Եւ ի միւս *բանին* թէ՝ «հայր իմ մեծ է քան զիս». զքանն չա՛փ իմացիր՝ թէ մեծ է որչափ ես. որպէս ասէ որդի, «ես և հայր իմ մի եմք»: - 39. Դարձեալ քննեսցուք ըստ մեզ. զի ո՛չ են հակառակ առաքելոյն *բանն* և աւետարանին, թէ հայր մեծ է քան զորդի. զի երկոքին նոյն ինքն աստուածութեանն իմանին. ըստ այնմ որ զմեր նուաստ և տկար բնութիւնս միացոյց ընդ իւրում աստուածութեանն, և անտեսանելին տեսանիւր՝ և ծառայի կերպիւ շրջէր վասն տնօրէնութեան՝ ասի փոքր յայս միաւորութեանս քան զհայր. իսկ ըստ այնմ որ է՛ անճառ և նախքան զյաւիտեանս ծնունդ ի հօրէ՛, հաւասա՛ր է հօր և ոչ փոքր: - 40. Նախ ասեմք թէ՝ թագաւոր էր այր կերօղ և արբեցօղ և վաւաշոտ. զի՞նչ իցէ ի համար *բան* նորա. թէպէտ կարի ասել ո՛չ կարեմք: - 40. Իսկ այլ վարդապետք ասեն թէ՝ *բանիւս* այսու՝ ցուցանի կերպ աստուածային ծննդեանն. քանզի ի ծնունդն՝ ծնեալն առնու զբնութիւն ծնողին որ է՛ կատարելութիւն: - 41. Իսկ *բանս* մեզ այսպէս լուծցի: - 42. Իսկ հնազանդիլն որդւոյ հօր, ո՛չ թէ այժմ անհնազանդ է վասն հակառակութեան. զի այս աւազակա՛ցն է. և անհնա՛ր է ասել զմի և զնոյն էութիւնն ինքն ինքեան հնազանդ և անհնազանդ ըստ այնմ որ *բան* է. այսինքն զպարզ աստուածութիւնն: - 42. Յայտնի մեկնութիւն *բանիս* եդաւ ի չորրորդ գլուխն: - 43. Մեզ ճշմարտապէս ստեղծօղ՝ որպէս և նմա ո՛չ *բանին* այլ երևելոյն: - 43-44. Եւ թէ *բան* իմանաս՝ և ոչ պահքն պատշաճ էր սրբեցելոցն *բանիւն*. ...զի պահքն զոչ սուրբն սրբէ. իսկ նոքա զի սուրբք էին ոչ պատշաճ պահքն. վասն այն ո՛չ կարէին: - 44. Բայց և այս *բան* հանգոյն առաջնո՛յն է իմանալ. որք միտս ունին և ո՛չ նուազին: - 45. Իսկ բանն աստուած է՛ ծնեալ ի հօրէ՝ այլ ո՛չ բաժանեալ. որպէս ո՛չ բաժանի *բան* ի մտաց. թէպէտ ի բազում լսելիք մտանէ. և թէ ի վերայ քարտիսի մարմին զգենու: - 45. Եւ որպէս լոյս ո՛չ բաժանի ի հրոյ, այսպէս և ոչ զատի *բանն* ի հօրէ: - 45. Ասեմք զայս ըստ մարդկութեանն. զի ո՛չ ունէր բնութիւնս մեր. այլ յորժամ միացաւ ընդ *բանին* և եղև որպէս առօղն և առեալն իշխան և տէր ամենեցուն: - 46. Այլ որպէս *բանին* սեպհական է և բնութեամբ և ո՛չ ստացմամբ, այսպէս իմացիր և մարմնոյն վասն անճառ միաւորութեան *բանին* զի իւր է մարմինն. վասն այն ոչ ինչ *բանին* է՝ ասի մարմնոյն: - 46. Ո՛չ ցուցանէ այս բ կամք հակառակ միմեանց. զի առողին է *բանս* և ո՛չ առեցելոյն. այսինքն *բանին* և ո՛չ մարդկութեանն: - 46. Ըստ քում *բանիդ* աստ հօ՛ր տաս զաստուածութիւնն և բառնաս յորդւոյ. և ի մարգարէն՝ որդւոյ ասես զաստուածութիւնն և բառնաս ի հօրէ, ապա հա՛րկ է քեզ լինիլ անաստուած. զի միովն միւսոյն յաղթութիւն տաս: - 47. Դարձեալ՝ փորձիչս այս փառասիրութեամբ յառաջեաց առ քրիստոս. ուստի և ի *բանից* իւրոց երևի թէ ամենայն պատուիրանացն պահպանօղ եմ. զոր տէրն պակաս լինել յանդիմանեաց: - 47. Այլ ա՛յս է, Զի ճանաչէ՛ իբրև զաստուած. այլ իբրև զմարդ անգիտնայ. զի բացարձա՛կ է որդւոյն անունն. այսինքն անորոշակի. զի որոյ և տացես թէ *բանին* և թէ մարմնոյն՝ կարէ՛ ասիլ: - 48. Չորրորդ՝ զի անորոշելի է ի հօրէ որպէս *բան* ի մտաց: - 49. Իսկ զի *Բան* անուանի: - 49. Նախ՝

զի *բանն* մտա՛ցն է ծնունդ: - 49. Հինգերորդ՝ զի *բանն* է սահման. և որպէս յայտնիչ է սահմանն սահմանելոյն, այսպէս և որդի սահմանէ՛ զէութիւն հօր...: - 49. Եօթներորդ՝ զի թէ և լռեալ է *բանն* և ոչ արտաբերեալ, *բա՛ն* է մտացն: - 49. Ութերորդ՝ ասի *բան* վասն հաստատելոյ զամենայն. ըստ այնմ թէ՝ «*բանիւ* տեառն երկինք հաստատեցան»: - 49. Տասներորդ՝ զի որպէս *բանն* թարգման և պատմօղ է մտացն, այսպէս և որդի հօր: - 49. Է՛ և այլ բազում միտք վասն *բանին*. զոր մեք զսակաւն գրեցաք: - 49. Տասներորդ՝ հովական *բանիւ* մխիթարէ՛ զնոսա: - 49. Իսկ որք բառնան զաստուածութիւնն ի միոյն՝ և ո՛չ երկոցունց տան զաստուածութիւնն, իմա՛, ըստ առաքելոյն զօրութիւն և իմաստութիւն է հօր որդի. և *բան* ըստ աւետարանին յօհաննու: - 51. Եւ թէ էր երբեմն հայր առանց *բանի* և իմաստութեան, ի՞ւ խորհէր յետոյ ծնանիլ զորդի: - 51. Այլ մեր *բանս* ո՛չ է ընդ այլսն ամենայն, այլ որք զօրութիւն և արարած ասեն գոլ զհոգին: - 51. Ապա թէ ո՛չ՝ ստեցար դու ինքնին ի *բանից* քոց. զի հոգին անեղ է: - 53. Ապա թէ ո՛չ՝ ըստ *բանիդ* և հայր լինի եղեալ ի ձեռն որդւոյ: - 53. Այս է միաւորութեանն *բան*: - 54. Արդ՝ Նա՛խ՝ *բան* աստուծոյ՝ և հոգի աստուծոյ՝ ո՛չ պատշաճի արարածոյ. այլ միայն աստուծոյ: - 55. Որպէս հոգի մարդոյ և *բան* մարդոյ՝ միայն մարդո՛յ է: - 55. Եւ հոգի հրեշտակի և *բան* հրեշտակի՝ միայն հրեշտակի՛ է: - 55. Երկրորդ՝ *բանն* է իմաստութիւնն, և հոգին կենդանութիւնն: - 55. Երրորդ՝ իմաստութեամբ արար ըզհոգին և *զբանն* և ո՛չ անիմաստութեամբ: - 55. Ա՛րդ՝ իմաստութիւնն այն որ արար *զբանն* և զհոգին, նա՛ է *բան* աստուծոյ. և հոգի աստուծոյ. և ո՛չ արարած: - 55. Չորրորդ՝ կարողութեամբ արար *զբանն* և զհոգին և ո՛չ տկարութեամբ: - 56. Ա՛րդ՝ կարողութիւնն այն է *բան* և հոգի աստուծոյ. և ո՛չ եղեալք ի նմանէ: - 56. Հինգերորդ՝ թէ արտաքոյ արարածք են *բանն* և հոգին աստուծոյ, ապա անկարելի՛ է արարածոց՝ արարչի *բան* և հոգի լինիլ: - 56. Վեցերորդ՝ թէ արարա՛ծ է *բանն* և հոգին աստուծոյ՝ ապա օտա՛ր է յէութենէ աստուծոյ և եկամուտ և աւելոր՛դ նմա: - 56. Եօթներորդ՝ թէ արարա՛ծ է *բանն* և հոգին աստուծոյ և են յէութենէ նորին, ապա և ինքն արարած է որոյ է *բանն* և հոգին: - 56. Ութերորդ՝ թէ արարա՛ծ է *բանն* աստուծոյ և հոգին, ապա կրկին է և ո՛չ մէկին. զի *բանն* արարած՝ և արարչի բան. և հոգին արարած՝ և արարչի հոգի: - 56. Իններորդ՝ թէ արարիչ է աստուած՝ և *բան* իւր և հոգին արարած, ապա և ինքն ո՛չ է պարզ և մէկին՝ այլ բաղադրեալ և ի բազմաց գոյացեալ: - 56. Տասներորդ՝ թէ *բանն* աստուծոյ և հոգին արարա՛ծ են և այլ բնութիւն, յայնժամ ո՛չ լինի մի աստուած. այլ բազում և զանազան աստուած. զի յոլովութիւնն յոլովութիւն է աստուծոյ. որպէս թէ երեք բնութիւնն երեք աստուած, և երկու բնութիւնն երկու աստուած: - 56. Իսկ պօղոս *զբանս* զայս վերաբերէ ի հոգին սուրբ ի գործքն ասելով՝ «բարւո՛ք խօսեցաւ հոգին սուրբ ի ձեռն եսայեայ առ հարսն մեր ասելով, լըւիջիք և մի՛ իմասջիք»: – 58. Այլ և ի նոյն ինքն մխիթարիչ հոգին այսպէս ուղղակի՛ է *բանս*: - 59. Պատասխանեմք եթէ՝ թէպէտ հոգին ունի զբնութիւնն ի հօրէ՝ սակայն ո՛չ ծննդեամբ որպէս որդի, այլ բղխմամբ. որպէս շունչն և *բանն* ունին զէութիւնն հոգւոյն այլ և այլ կերպիւ. և որպէս ադամ յառաջ էած յինքենէ զսէթ և զեւա. զմինն ծնունդ և զմիւսն ո՛չ ծնունդ. և ունին երեքեանն զմի և զնոյն բնութիւն մարդոյ: - 60. Եւ նախ զվկայութիւնս նոցա լուծցուք, և ապա զճշմարիտն արտադրեսցուք *բան*: - 61. Ութներորդ՝ որպէս խօսքն ի մտացն է և ի *բանէն*. այսպէս և հոգին ի հօրէ՛ է և յորդւոյ: - 61. Վեցերորդին պատասխանեմք, թէ ասիցես որդին անկենդան է յորմէ հոգին ո՛չ բղխէ. ապա՛ և ըստ քեզ հոգին անբան է զի *զբանն* ո՛չ ծնանի: - 61-62. Ուղիղ է, զի որպէս խօսքն թարքման է մտաց և *բանի*, այսպէս և հոգին սուրբ՝ հօր և որդւոյ...: – 62. Նախ՝ զի խօսքն որ է արտաբերեալ *բանն*, նոյն սա՛ է ներտրամադրեալն *բան*: - 62. Երկրորդ՝ զի խօսքն միայն ի *բանէն* ձևանայ և ո՛չ ի մտացն: - 62. Ա՛րդ՝ որպէս արտաշնչումն ո՛չ ելանէ ի *բանէ*, և ո՛չ հոգի ի յորդւոյ: - 63. Նաև ի կանոն երից սուրբ ժողովոցն՝ ընդ *բանիւ* արգելեալք կան նոքա՝ որ ա՛յլ կերպիւ քարոզեն և այլ կերպիւ ուսուցանեն քան զոր նոքա ուսուցանեն: - 64. Եւ գիտելի է, զի որպէս *բան* կոչի որդին աստուծոյ, նոյնպէս խօսք կոչի հոգին սուրբ...: – 66. Նախ՝ զի խօսքն է ի մտացն յառաջ եկեալ, որպէս ներտրամադրեալ *բանն* ծնեալ. և հոգին սուրբ ի հօրէ բղխեալ. որպէս *բանն* ծնեալ: - 66. Երկրորդ՝ խօսքն ունի զիմաստ *բանին* և զմտացն. և հոգին սուրբ զիմաստութիւն հօր և որդւոյ: - 66. Երրորդ՝ խօսքն պատմէ՛ զգիտութիւն *բանին* և զմտացն: - 66. Չորրորդ՝ խօսքն նոյն է բնութեամբ ընդ *բանին* և մտացն. և հոգին սուրբ նոյն է բնութեամբ ընդ հօր և որդւոյ: - 66. Հինգերորդ՝ որպէս այլ է անձն՝ այլ է խօսքն՝ և այլ միտքն. նոյնպէս ա՛յլ է անձն հօր, և ա՛յլ *բանին*, և ա՛յլ հոգւոյն սրբոյ: - 66. Ուստի մինն տըւօղ և միւսն առօղ ըստ նոցայն. այս է *բանն* և մարդն: - 66. Ա՛րդ եթէ է՛ այլ որդի և եղև աթոռակից հօր, ուրեմն ի բաց էհան *զբանն* ի նստելոյն ընդ աջմէ հօր որ է սեփհական նմա և վայելուչ հօր՝ լինիլ աթոռակից և գահակից: - 67. Իննևժերորդ՝ զի թէ առանձնապէս մարդ է, ապա հետևի բաժանեալ բնութիւն և բ կամք և կրկին ներգործութիւն. յայնժամ ո՛չ լինի *բանն* մարդ եղեալ. այլ մարդն բնակութեամբ ի փառս *բանին* բարձրացեալ: - 68. Եւ թէ մերկ *բանին*, հետևիս գոյութեան սկիզբն ի մօրէն գոլ և ո՛չ յաստուծոյ հօրէ:

- 68. Զի թէ զաստուծոյն միայն՝ անկար ի յարիոսին. զի *զբանն* առանձին քրիստոս ասացեր. այսինքն օծեալ և սրբեալ ի հօրէ. յորմէ իմանի պակաս գոլ քան զհայր: - 68-69. Իսկ թէ զմարդն միայն ասես, զրկեցեր *զբանն* ի տէրութենէ. և առանձին մարդո՛վ ասես եղեալ զամենայն. որ է անհնարին չար: - 69. Իսկ եթէ զմարդկութիւնն բնութեամբ որդի ասացեր, ահա որ հաներ *զբանն* յորդիութենէ: - 69. Զի թէ ասես զառ ի յաստուծոյ հօրէ *բանն*, ահա կարգեցեր զնա ընդ եղեալքս կարօտ սրբութեան և շնորհօք որդիութեան: - 69. Եւ դարձեալ՝ զի հաներ *զբանն* ի կազէ Երրորդութեանն. շարադասելով զմարդն ի տեղի նորին: - 69. Զի թէ զաստուծոյն ըստ ինքեան, ահա և անուտելի՛ է *բանին* բնութիւնն: - 69. Եթէ զաստուծոյն ասես, ցուցանես *զբանն* կարօտ գոլ փառաց. և հա՛րկ է հետևիլ քեզ արիոսի: - 69. Զի թէ *բանին*, աննման ինչ խորհիս. զի նա՛ բնութեամբ ունի. մանաւանդ եղեր արիոսեան: - 70. Իսկ թէ զմարդն ասես նստեալ, ահա՛ *զբանն* զրկեցեր յաթոռակցութենէ հօր՝ ո՛վ սիրօղդ առանձնութեան: - 70. Եւ թէ միայն *բանին* որ ի յերկնից իջեալ, ահա՛ որ երկու կամք ընդ դէմ միմեանց խոստովանիս. ծնողին և *բանին*: - 70. Զի եթէ ըստ ինքեան *բանին*, ահա՛ կարգեցեր զանմահն ընդ մահուան: - 70. Եւ զղազար կոչեաց ի գերեզմանէն և կենդանացոյց *բանիւ*: - 70. Այլ թերևս ասիցէ ոք եթէ՝ վերոյ ասացեալ գործառնութիւնքս պատշաճին քրիստոսի վասն բնութեան *բանին*, և ո՛չ վասն մարմնոյն: - 72. Իսկ եղևս այս՝ նշանակէ զմիաւորութիւն *բանին* և մարմնոյն: - 72. Նոյնպէս բանն աստուած եկաց մնաց *բան*, և եղև մարմին: - 72. Եւ զի *բանն* մարմին եղև միաւորութեամբն. ուրեմն յայտ է՝ զի մարմին *բանին* *բան* եղև նոյն միաւորութեամբն: - 72. Ա՛րդ՝ որով ամենայն՝ յարմարի *բանին*. ըստ այնմ ամենայն՝ «ինչ *բանիւն* եղև». և յիսուս կոչի մարդն: - 72. Ապա ուրեմն մի է տէր և մի քրիստոս *բանն* մարդացեալ: - 72. Արդ *բանն* առանց մարմնոյն քրիստոս ո՛չ է. ապա ուրեմն յա՛յտ է զի միացեալ մարմնովն է՛ հաւասար և ի կերպարանս աստուծոյ տէր մեր յիսուս քրիստոս: - 72. Վեցերորդ՝ բանն աստուած անմարմին է և ի սկզբանէ. ըստ այնմ՝ «ի սկզբանէ՛ էր *բանն»*: – 73. Ապա ուրեմն շօշափելի մարմինն է *բան* կենաց և աստուած: - 73. Եօթներորդ՝ իջանելն յերկնից՝ *բանին* յարմարի. զի միաւորեցաւ ի մարմնի այն է իջանելն: - 73. Ութերորդ՝ ելանելն յերկինս պատշաճի մարմնոյն քրիստոսի. որպէս ի տեսս առաքելոցն վերացաւ յերկինս. և իջանելն՝ *բանին* որպէս ասացաւ: - 73. Այսպէս և խոնարհագոյնքն են աստուծոյ *բանին* վասն միաւորութեանն. որպէս մարդ ծնանիլ ի կուսէ՛ ժամանակեայ. խաչիլ և մեռանիլ...: – 74. Եթէ մի է առհասարակ բնութիւն երրորդութեանն և ո՛չ բաժանեալ, ո՞րպէս իմանամք *զբանն* միայն մարմնացեալ. և ո՛չ զհայր և զհոգի: - 74. Յարցումնս այս է՛ ո՛չ գիտողաց զհասարակութեանն *բան* և զառանձնութեանն: - 74. Ա՛րդ՝ ըննդէմ քումդ խոհեմութեան ո՛րպէս իմանաս ի միում հասարակ բնութեան *զբանն* ծնեալ և զհոգին բղխեալ. իսկ հայր ոչ ծնեալ կամ բղխեալ. և անդրադարձեալ ևս: - 74. Նոյնպէս իմա՛ և զաստուածն *բան*. ունելով զնոյն բնութիւն յառանձնութեան իւրում. և միայն միացեալ ի մարմնի և ո՛չ հայր և հոգի ըստ առաքելոյ. «ի նմա բնակէ՛ ամենայն լրումն աստուածութեանն մարմնապէս. որ է՛ էապէս»: – 74. Նոյնպէս ի մարդեղութեան *բանին* անբաժան գոլով հայր և հոգի...: – 75. Սակայն *բա՛նն* մարմին եղև. և ո՛չ հայր և հոգի: - 75. Այսպէս և անմահ է *բանն* ըստ իւրում բնութեանն. և նոյնն մահացեալ ըստ միաւորութեանն: - 75. Այսպէս իմասցիս ըստ միաւորութեան *բանին* և անշփոթելի խառնմանն: - 75. Այսոքիկ և այսպէս ասել՝ քակէ՛ և ուրանայ զմիութեանն *բան*: - 76. Յաղագս երից պատճառաց ուրանան զմիաւորութիւնն ի մարդեղութիւն *բանին*: - 76. Առ երկրորդն ասեմք՝ թէ ո՛չ բաժանումն բնութեան առնէ զանչարչարութիւն *բանին*, այլ անեղութիւն բնութեանն: - 76. Ո՛չ յեղմամբ կամ շփոթմամբ. այլ անշփոթ միաւորութեամբ *զբանն* մարմին եղեալ և միաւորեալ զբնութիւնս մեր կատարելապէս ընդ իւրում աստուածութեանն: - 76. Եւ թէ՝ մի ասեմք զտէր մեր յիսուս քրիստոս. և մի զբնութիւն նորա. զի մի՛ է բնութիւն *բանին* մարմնացելոյ: - 76 - 77. Զի՞նչ է ծայրագոյն միաւորութիւն *բանին* մարմնացելոյ: - 77. Նախ՝ զնոյն ինքն *բանն* աստուած և մարդ. այսինքն մարդկութեամբն մարդ, և աստուածութեամբն աստուած: - 77. Դարձեալ՝ ըստ նոյն սարասի՝ բանն աստուած ունի ծնունդ ի հօրէ նախ քան զյաւիտեանս. և ունի ծնունդ ի մօրէ ի յետին ժամանակիս. և ո՛չ ասի երկածին. այլ՝ միշտ միածին. այսպէս նոյն *բանն* ունի զբնութիւն աստուծոյ ի հօրէ. ունի և զբնութիւն մարդոյ ի մօրէ՛. և ո՛չ ասի բ բնութիւն. այլ մի բնութիւն վասն միաւորութեանն: - 77. Զի մեծն աստուածաբան ընդ դէմ արիոսի պատերազմի. որ արարած ասէր *զբանն* աստուածացեալ յետոյ: - 79. Վասն որոյ ասէր՝ մինն աստուած էր բնութեամբ *բանն*. աստուած արարիչ և ստեղծիչ: - 79. Իսկ միւսն մա՛րդ էր բնութեամբ յարարեալ և ստեղծեալ բնութենէ. և խառնելով ընդ *բանին* եղև առեալն որպէս առօղն զո՛յգ և հաւասար աստուած. ըստ այնմ թէ՝ «զնա տէր և օծեալ աստուած արար»: – 79. Իսկ սուրբն կիւրեղ ընդ դէմ նեստորի զինէր. որ ասէր բնակութեամբ *զբանն* ի մարմնի. և նախ զմարդն ծնեալ ի կուսէն և շրջեալ ի յերկրի, և յետոյ բնակեալ բանն աստուած յետ մկրտութեանն. և յետ յարութեանն փառաւորեաց զնա և զօրացոյց յարակցութեամբ

ընդ ինքեան: - 79. Վասն որոյ ասէ սուրբն կիւրեղ եթէ՝ ո՛չ մարդն աստուածացաւ, այլ աստուած *բանն* էջ յարգանդ կուսին և առեալ հոգի և մարմին ի նմանէ՝ աստուածն մարդ եղև. ըստ այնմ թէ՝ «*բանն* մարմին եղև»: – 79. Եթէ՝ բանն աստուած մարմնացաւ և մարդացաւ. և մարդկութիւնն աստուածացաւ խառնելով և միանալով *բանին*: - 79. *Զբանն* աներևոյթ և անժամանակ ասաց. և զմարմինն երևելի և ժամանակեայ: - 80. *Զբանս* զայս չարափառքն այսպէս մեկնեն, թէ միութիւն *բանին* ընդ դէմ է միութեան Երրորդութեանն. զի անդ բնութիւնն մի՝ և **գ** անձինք. իսկ աստ **բ** բնութիւն և մի անձն: - 80. Զի սա ընդ դէմ վասն մի բնութեանն ասէ որ յԵրրորդութիւնն է և ի անօրէնութիւնն *բանին*. սոքա զընդդէմն վասն բաժանմանն իմանան: - 80. Իսկ մեք դասք ուղղափառաց կրկին կերպիւ իմանամք *զբանս* զայս: - 80. Եւ այսպէս փախչելով ի թիւր ծայրիցն, զմիջինն պահելով ընթացք բարեպաշտութեան, անշթոփ և անբաժան միութիւն, խոստովանիմք զքրիստոս՝ աստուած մարդացեալ. մի անձն և մի բնութիւն. և մի կամք և գործք ըստ ուղղութեանն *բանի*: - 81. Զի՞նչ տայ իմանալ մի բնութիւն ասելն *բանին* և մարմնոյն: - 81. Արդ՝ որ պարզապէս մի բնութիւն ասեն *բանին* և մարմնոյն՝ կատարեալ ամբարշտութիւն է: - 81. Վարանեցայ ի տարակոյսս. մեկնեա՛ *զբանդ*: - 81. Ասեմք եթէ՝ յորժամ մի ասեմք բնութիւն *բանին* և մարմնոյն, այս լինի կամ արիոսին. որ *զբանն* արարած ասէ և զմարմինն արարած. և այսպէս մի բնութիւն է արարածոյն ասէ. և *զբանն* ընդ մարմնոյն չարչարելի և մահկանացու: - 81. Դարձեալ՝ մի բնութիւն ասէ ապօղինար. որ զհոգի և զմիտս ուրացաւ. և միայն զմարմին ասէ առեալ, և ի տեղի հոգւոյ *զբանն* բնակեալ: - 81. Եւ կամ *բանն* բնութեամբ մարմնոյ թանձրացեալ որպէս ջուր սառուցեալ:- 82. Որք ասեն զսկիզբն *բանին* ի կուսէն առեալ. և ո՛չ նախ քան զյաւիտեանս ի հօրէ ծնեալ: - 82. Այլ և նոքա որք անանձն և անգո՛յ ասեն *զբանն* մարմնացեալ. որպէս մեր *բանս*: - 82. Այսոքիկ են չար աղանդաւորացն համբաւօղք մի բնութիւն *բանին* և մարմնոյն: - 82. Իբր թէ *բանն* և մարդն բաժանեալ են էութեամբ և բնութեամբ, իսկ մի են որդիութեամբ: - 82. Զի *բանն* որդի կոչի, և մարդն որդի կոչի: - 82. Եւ *բանն* քրիստոս կոչի, և յիսուս, և տէր. և աստուած. նոյնպէս և մարդն կոչի քրիստոս, և յիսուս, և տէր, և աստուած: - 82. Իսկ մեք դասք ուղղափառաց՝ գիտեմք զբնութեանն *բան*: - 82. Զի ո՛չ երբեք՝ ոչ *բանիւ*՝ ո՛չ իմացմամբ՝ և ո՛չ իրօք բաժանումն ունելով: - 83. Արդ՝ մեք ո՛չ մտացածին *բանիւ* ինչ իշխեմք յաւելո՛ւլ կամ պակասեցուցանել: - 84. Անձն *բանին* զմարդկային ա՞նձն էառ՝ թէ զբնութիւնն: - 84. Որպէս միաւորեալ ասեմք զբնութիւն մարդոյն ընդ էութեանն աստուծոյ, այսպէս միաւորեալ և մի է կամք *բանին* մարդացելոյ: - 85. Եւ այսպէս ասեմք մի բնութիւն և մի կամք և մի ներգործութիւն *բանին* մարմնացելոյ: - 85. Ասեմք եթէ՝ մի և նոյն հրացեալ նիւթո՛յն է կտրելն և այրելն. այսպէս մի և նոյն միաւորութեանն էր այսինքն մարդացեալ *բանին* բարձրագոյնքն և նըւաստականքն: - 85. Եւ որպէս ձայնն և *բանն* մի ներգործութիւն կատարեն և ո՛չ երկուս: - 86. Իսկ աստ նման միմեանց՝ և բոլորին կոչի քրիստոս. ըստ որում ասի՝ քրիստոս էջ յերկնից. որ է *բանն*. և քրիստոս եդաւ ի գերեզմանի. որ միայն մարմինն է աստուածութեամբն. և քրիստոս էջ ի դժոխս. որ միայն հոգին էր աստուածութեամբն: - 88. Այլ և ո՛չ որպէս պատահումն ի յէութիւն. զի բանն աստուած ո՛չ է անանձն և ազդումն ինչ որպէս մեր *բանս* ըստ ոմանց. որպէս մարկեղոս և փոտինոս դանդաչեն: - 88. Այլ է՛ որպէս ի միոջէ և առ մի. այսինքն ի միոջէ *բանէն* առ մի մարդկութիւն նորին կամ աստուածութիւն որպէս նոքա կամին: - 88. Եւ զոր դուք զայլս զրպարտէիք՝ ի նոյն *բանս* ձեր ընկղմեցայք: - 90. Եւ զփառս *բանին* զրկելով՝ ետուք մարդոյն. և եղէք մարդապաշտք, և մարդոյ մարմնակերք. և ի մարդ մկրտեալք. և սուտ է փրկութիւն մարդոյ մարգարէն կնքեաց: - 90. Դարձեալ՝ որպէս ձեռն և ոտն մարդոյ ո՛չ է մարդ, նոյնպէս և ձեռն քրիստոսի ո՛չ է քրիստոս. և ոտն և այլ մասունքն ո՛չ են քրիստոս. ապա և բոլոր մարմինն ո՛չ է քրիստոս. և հոգին ո՛չ է քրիստոս. ապա թէ սոքա չեն քրիստոս, և *բանն* ըստ ինքեան ո՛չ է քրիստոս: - 91. Ելե՛ր ի *բանէդ* և դժուարինս խօսիս. և զոր հարցի՝ ո՛չ ընկալայ զպատասխանին: - 92. Եւ դարձեալ որպէս ասեմք զմարմինն և զարիւնն և զհոգին և *զբանն* քրիստոս՝ և ո՛չ է բազում քրիստոս: - 93. Երանելին պօղոս՝ զխորհուրդն աստուածպաշտութեան յայտնի և մեծ ասէ. ըստ որում երևեցաւ *բանն* մարմնով. բնաւին ապա բաժանելն ի մարմնոյն ամբարշտութիւն է և իմացմամբ և *բանիւ*: - 93. Ասաց թէ՝ որ ի կերպարանս աստուծոյ էր *բանն*, այսինքն էակից հօր, ո՛չ ինչ զրկումն համարեցաւ ի ներգոյական փառաց զլինիլն հաւասար մեզ: - 93. Որպէս ասի ներտրամադրեալ *բանն* պատկեր մտացն. նոյն և յառաջ բերեալն *բան* և թանձրացեալ՝ է՛ պատկեր նորին և հաւասար մտացն: - 93. Զի եթէ բաժանմամբ, այս կամ *բանին* իմասցի, և կամ մարմնոյն: - 94. Զիա՞րդ միայն ի դէմս *բանին* իցէ այն՝ որ ի կերպարանս հօր է և հաւասար աստուծոյ: - 94. Զի որ խոնարհեցաւ *բանն* ի մարմին՝ նո՛յն բարձրացաւ մարմնով. և որ էջն ի ստորինս երկիր, նո՛յն է որ ելն ի վերոյ քան զամենայն երկինս. և որ ունայնացաւ՝ նո՛յն ելից զամենայն: - 94. Զի ո՛չ ասեմք մարմին զմարմնացեալն, այլ *զբանն* մարմին եղեալ: - 94. Եւ զայս եթէ բաժանմամբ, ո՛չ է առանձնապէս *բանն* քրիստոս. զի ո՛չ գոյ

մեծագոյն օծանօղ նմա. որ և ո՛չ առանց մարմնոյ փրկեաց: - 94. Վասն զի հայր առաքեաց *զբանն*: - 94. Եւ այժմ զինեսցուք առ քեզ՝ քոյին *բանիւ*. որպէս դուդ ասես՝ շնորհօք տըւաւ մարդոյն այն անուն օծութեան և որդիութեան և տէրութեան և իշխանութեան: - 94. Ահա զսակաւ ընծայ կարճառօտութիւն *բանիս* ընկալ ի քում ընդարձակութեան գանձարանի սրտի՝ երիցագոյն հարազա՛տդ Գէորգի է: - 95. Զի թէ գոյացութիւն՝ և միաւորեալ է ընդ գոյացութիւն *բանին*, զիա՞րդ ո՛չ գիտէ զաստուածութիւն իւր: - 95. Եւ այսպէս բազում է ի գիրս հարցմանցս վասն միաւորութեան *բանին* և մարմնոյն ընդ դէմ նեստորի և երկաբնականց. որ բաւական լուծումն է *բանիս*: - 95. Եւ հաստատութիւն՝ սուրբ գրոց վկայութիւնք, և *բանք* վարդապետաց, և կանոնք օրինաց: - 96. Եւ միածին որդի գիտացաք *զբանն* ծնեալ ի հօրէ. և եղեալ որդի կուսին: - 96. Եւ թէ ասես *բանին* ետ և ո՛չ մարմնոյն: - 96. Եւ կամ *բանն* զմարդկութիւնն իւր զրկեաց ի գիտութենէն և ո՛չ ետ: - 96. Արդ կամ ստեաց զաւետարանն, կամ սուտ լեր ի *բանս* քո ըստ նմանութեան հօր քոյ սատանայի: - 97. Եւ թէ զհայր ո՛չ գիտէ, զիա՞րդ *զբան* նորա պահէ առ ինքեան: - 98. Ա՛րդ՝ եթէ *բանն* քրիստոսի *բան* մարդոյ է և տգիտի, ապա անցաւո՛ր է: - 98. Իսկ թէ աստուծոյ *բան* է և անանց, ո՛չ ուրեմն է տգէտ կամ նըւազ գիտութեամբ: - 98. Ա՛րդ՝ եթէ մի անձն խոստովանիս քրիստոսի, և բնութիւն մարդոյն միացեալ ի յանձն *բանին*, զոր ինչ *բանին* է բնութեամբ, ամենայնն եղիցի և մարմնոյն իւրոյ միաւորութեամբ: - 98. Իսկ թէ ա՛յլ է *բանին* և այլ է մարմնոյն, ապա բաժանե՛ս զմարդկութիւնն ի յանձնէն. և ասես բ անձն. և երկու բնութիւն. ըստ նեստորի առաջնորդին քոյ. և պօղոսի սամոստացւոյ. որ մինչև ցայժմ ծածուկ է իր նեստորեան, և այժմ յայտնեցեր զքեզ: - 98. Նա՞ է առեալ միաւորութեամբ *բանին* զաստուածութիւնն և զճանաչումն ամենայնի: - 100. Այլ դատաւորին պարտէ ունիլ անհուն գիտութիւն. զի քննել կարասցէ զամենայն բնութիւն հրեշտակաց և մարդկան. և զամենայն գործս եղեալս և զլինելոցն. զխորհուրդս և *զբանս* բոլորից. զառաջինն՝ զմիջինն՝ և վերջինն: - 100. Այսպէս մարմինն քրիստոսի միաւորեալ ընդ բանն աստուած՝ ունի զկարողութիւն և զաստուածութիւն *բանին*. – 100. որպէս ասէ աստուածաբանն Գրիգոր, (համարձակիմ և ասեմ հաւասար աստուած՝ որպէս առօղն՝ նոյնպէս և առեալն. զի անմարմինն մարմնացաւ. *բանն* թանձրացաւ. և աստուածն մարդ եղև. մի անձնաւորութեամբ՝ և միաւորեալ բնութեամբ. մի տէր. մի քրիստոս. մի որդի աստուծոյ և որդի կուսին: - 100. Այսքան առ տըռօրէնութիւն *բանին*: - 101. ȡ) Վասն թէ *բան* ունի աստուած: - 101. Եւ թէ՝ *բանս* մեր միաւորեալ է ընդ ձայնի: - 102. Պարտ է գիտել, զի ի ներքոյ *բանին* է զգալեացս տեսութիւն: - 103. Եւ մերձ *բանին* իմանալեացն քննութիւն: - 103. Եւ ի վերոյ *բանին* աստուածաբանութիւն: - 103. Անճառելի է բնութեան և էութեանն *բան*. և ճառելի են անուանքն: - 103. Չորրորդ՝ աչքն ի գեղեցկութիւնն հեշտանայ, և միտք ի գեղեցկութիւն *բանին*: - 104. Որդի և *բան*: - 106. Ոմանց գոյութիւն միայն. և այլոց կեանք. և *բան*. և իմացումն. որպէս տիպ կնքեալ ի մոմի: - 106. Երրորդ՝ *բանն* պատկեր է հօր. և մարդն պատկեր *բանին*. պատկերն զպատկերն էառ կամ նախատիպն զպատկերն: - 107. Չորրորդ՝ *բանն* գերագոյն է յիմանալիսն. և մարդն գերագոյն է ի զգալիսս. վասն որոյ մարդ եղև: - 107. Հինգերորդ՝ ի *բանէն* կրկին էութիւնք յառաջեցան. այսինքն իմանալի և զգալի. զի թէ միայն ի հրեշտակաց էր առեալ՝ պակասէ՛ր զգալին. և թէ ի կենդանեաց՝ պակասէ՛ր իմանալին: - 107. Եւ որպէս մի է հոգի և *բան* և կենդանութիւն իւր. որ է՛ խօսքն և շունչն: - 107. Նմանապէս և արարիչն աստուած. ներքոյ և հիմն է ամենեցուն որ կրէ զամենայն *բանիւ* զօրութեան իւրոյ: - 110. Վասն է՞ր կոչեմք զնա էր. և է՛. և եղիցի. ըստ այսմ. «ես եմ որ էն». և «ի սկզբանէ էր *բանն*». և եղիցի աստուած ամենայն յամենայնի: - 111. Եւ յառաջ քան զյաւիտեանս ծնաւ *զբանն*: - 116. Որպէս յորժամ ասեմք անբան և յիմարութիւն, գերագոյն ունիլ *զբան* և զիմաստութիւն քան զմերս: - 118. Երրորդ՝ զի ամենայն գործսն տեսանէ ի ներս և ի դուրս. զմտաց և *զբանից* և զայլն: - 119. Նախ՝ զի լպրծի՛ միտք մեր և մոռանայ *զբանն.* զի հով և գէջ է պարուտակն և ուղեղ գլխոյն: - 120. Երկրորդ՝ զի հարստահարեալ ի մարմնոյ ախտից՝ մոռանայ *զբանն*: - 120. Երրորդ՝ ի պատրանաց թշնամւոյն մոռանայ զբարի *բանս*: - 120. Այսպէս և տեսականն որ է բանականն՝ սկսեալ է ի ճշմարտութենէն որ է՛ *բանն* աստուծոյ, և կատարի առ նոյն ճշմարտութիւնն: - 121. Վասն է՞ր ասեմք աստուծոյ *բան* ունիլ. ըստ այնմ «*բանիւ* տեառն երկինք հաստատեցան»: – 121. Նախ՝ զի լպրծի՛ միտք մեր և մոռանայ *զբանն.* զի հով և գէջ է պարուտակն և ուղեղ գլխոյն: - 120. Երկրորդ՝ զի հարստահարեալ ի մարմնոյ ախտից՝ մոռանայ *զբանն*: - 120. Երրորդ՝ ի պատրանաց թշնամւոյն մոռանայ զբարի *բանս*: - 120. Այսպէս և տեսականն որ է բանականն՝ սկսեալ է ի ճշմարտութենէն որ է՛ *բանն* աստուծոյ, և կատարի առ նոյն ճշմարտութիւնն: - 121. Վասն է՞ր ասեմք աստուծոյ *բան* ունիլ. ըստ այնմ «*բանիւ* տեառն երկինք հաստատեցան»: – 121. Նախ՝ զի ամենայն *բանից* և իմաստութեանց է բաշխօղ: - 121. Երկրորդ՝ զի զամենայն է քրիստոս ի նախագաղափար *բանն* իւր ժողովեալ ունի...: – 121. Երրորդ՝ զի *բանս* մեր ձայնիւ յամենայն լսելիս անցանէ և թղթով յամենայն տեղիս

ընթանայ. և *բանն* աստուծոյ սո՛ւր է և հատու և ընդ ամենայն է քրիստոս անցանէ թափանցաբար: - 121. Չորրորդ՝ զի պարզի *բանս* մեր երիւրմամբ խռչափողիցն. և «*բանք* տեառն պարզեալ են ասէ եօթնպատիկ իբր զարծաթ ի հողոյ»: – 121. Հինգերորդ՝ զի ընդարձակի *բանս* մեր քան զամենայն ինչ. և *բանն* աստուծոյ ընդարձակեալ է առ ամենայն ինչ՝ գոյացութեամբ և արարչութեամբ: - 121. Նոյն պարզ և աստուածային *բանն* է ճշմարտութիւնն. որ ո՛չ ունի ինչ ստութիւն և հակառակ իւր: - 121. Դարձեալ՝ ճշմարիտ է մարդոյս *բանն*. և ճշմարտութիւն է աստուածային *բանն*: - 121. Դարձեալ՝ ճշմարիտն փոխի երբեմն ի սուտն. որպէս իմաստասիրաց *բանքն*: - 121. Իսկ բացբարձականքն ի խորհրդական աստուածաբանութեանն է. նախ որ է՛ և ո՛չ ասի. որպէս անսկիզբն և անվախճան. ո՛չ *բան* և ո՛չ միտ. ո՛չէ և այլն: - 123. Որպէս յորժամ ասեմք բառնալով՝ ո՛չէ, ո՛չ *բան*, ո՛չ միտ, ո՛չ որդիութիւն, ո՛չ հայրութիւն. և այլն: - 124. Իսկ բացբարձականն ըստ գերազանցութեան է. զի գերազա՛նց *բան* է՝ և գերագունա՛կ միտ. և գերագոյն և առաւել հայր՝ և որդի. և ո՛չ ըստ մեր կարգիս որպէս մեր *բանս* է և միտք: - 124. Նոյնպէս և *բանն* մարմին եղև. և հոգին ո՛չ: - 125. Եւ զմասնաւոր խորհուրդս *բա՛նն* յայտնեաց: - 125. Եւ սէր առ աստուած *բանիւն* բորբոքեցաւ...: – 125. Եւ նա՛խ եկաւորի հոգին ամենայն ուրեք. որպէս ի մարգարէսն և ի կոյսն սուրբ, և ապա՛ *բանն* մարմնացաւ. և յետոյ հոգին սուրբ էջ յառաքեալսն և յեկեղեցի մնաց: - 125. Իսկ բաղդատի արեգակն միայն առ *բանն* մարմնացեալ...: – 125. Դարձեալ՝ և առ տընօրէնութիւն *Բանին* տեսանին սոքա չորեքկին: - 129. Երկրորդ՝ ես եմ սկիզբն և կատարած ամենայնի. զի ի *բանէն* աստուծոյ եղեն ամենեքեան և ի նոյն *բանն* վախճանին: - 129. Զի՞նչ է պատճառ՝ որ արտաբերեալ *բանս* մեր միաւորեալ է ընդ ձայնի. և բացակայքն զձայնն լսեն՝ և *զբանն* ո՛չ: - 131. Ա՛յլ է *բանն* և ա՛յլ է ձայնն. զի *բանն* անմարմին ծնունդն է մտաց. և ձայնն է՛ շարժումն օդոյ ի ձայնական գործեաց ի յօդս բախեալ. իսկ ի սրտի միաւորին նոքա՝ այսինքն *բանն* և ձայնն. և լեզուաւ յօ՛դս բախեալ՝ հասանէ մինչև ի լսելիս, և անդ ձայնն արտաքոյ մնացեալ, և բանն անմարմին ի միտս լսողացն նստեալ: - 131. Ա՛րդ՝ ասեմք նախ եթէ՝ ձայնն ծածկո՛յթ է *բանին*. յաղագս որոյ հեռաւորքն զծածկո՛յթն տեսանեն, և զծածկեալն ո՛չ: - 131. Իսկ *բանին* ընդունարան է միտքն ի խո՛ր և ի հեռի կացեալ: - 131. Երրորդ՝ բացակացեալն ընդ աղօտ լսէ ո՛չ զձայն բերանոյն, այլ զձայն բախման օդոյն. որպէս արձագանչումն յինքն նկարէ զձայնն և ո՛չ *զբանն*: - 131. Նմանապէս և նըւագ ձայնն այն՝ փոխո՛ւմն է առաջին ձայնին. վասն այն լսէ զձայնն՝ և ո՛չ *զբանն*: - 131. Եւ նոքա ըստ առաւելութեան. զի ունին զիմացականն *բան* և զգայութիւն: - 132. Նախ՝ զբնական որակութիւն երկնայնոցն նշանակէ. այսինքն Մարդն *զբանն*: - 132. Հինգերորդ՝ նշանակէ զչորեսին աւետարանիչքն. մարդն զՄատթէոս՝ զմարդեղութիւն *բանին* ցուցեալ առիւծն զՄարկոս՝ արիաբա՛ր աւետարանեալ. «և էր ընդ գազանսն» ասէ. եզն զՂուկաս՝ յերկարաձիգ պատմութեամբ. և եզն պարարակ կոչեցեալ. արծւին ըզՅօհաննէս՝ ի վերուստ զբանն աւետարանեալ: - 132-133. Հինգերորդ՝ նշանակէ զչորեսին աւետարանիչքն. մարդն զՄատթէոս՝ զմարդեղութիւն բանին ցուցեալ առիւծն զՄարկոս՝ արիաբա՛ր աւետարանեալ. «և էր ընդ գազանսն» ասէ. եզն զՂուկաս՝ յերկարաձիգ պատմութեամբ. և եզն պարարակ կոչեցեալ. արծւին զՅօհաննէս՝ ի վերուստ *զբանն* աւետարանեալ: - 132-133. Եօթներորդ ի մեզ, մարդն *բանն*. առիւծն ցասումն. եզն ցանկութիւնն. արծըւին գիտութիւն բարձրաթռիչ զվերինն խորհիլ միշտ: - 133. Եւ զայլ մասնապէս զբացայայտութիւն կոչմանց ամենայն դասուց՝ գտցես յայլուրեք ի *բանն* գրեալ որ ասէ՝ «ո՞ արար զհրեշտակս յոգիս»: – 136. Վասն որոյ պարունակ *բանիւ* կոչին էութիւնք, զօրութիւնք, և այլն: - 137. Իսկ հրեշտակաց և մարդկան, Նախ՝ զի մարդիկ միջնորդութեամբ հրեշտակաց առնուն, և ո՛չ անդրադարձեալ. թէ և մարդացեալ *բանիւն*: - 138. Վասն երրորդին անչա՞փ է թէ չափաւոր՝ գիտելի՛ է, զի անչա՛փ է շնորհն ըստ իւրում ինքնութեան. այլ չափաւորի՛ ըստ տըւողին կամաց և ըստ ընդունողին կարեաց. որպէս *բան* մարդոյ ի լսելիս: - 140. Նախ՝ զի հրեշտակն միեղէն և բոլոր իմանայ. իսկ հոգին *բան բան* և մասնաւոր. վասն որոյ բանական կոչի: - 141. Վասն որոյ գրով և *բանիւ*՝ այսինքն ընթերցմամբ և լսելով ժողովեմք զգիտութիւն: - 143. Իսկ հրեշտակք զի ո՛չ ունին զգայարանք՝ ո՛չ կարօտին գրոց և *բանից*: - 143. Ո՞րպէս ասեն վարդապետք՝ երեքկին է *բանն*. մտաց. բերանոյ, և գործոյ: - 144. Ա՛րդ՝ *բանիւ* մտացն խօսի աստուած ընդ հրեշտակաց. նո՛յնպէս և հրեշտակք ընդ աստուծոյ: - 144. Իսկ *բանիւ* բերանոյ խօսի մարդ ընդ մարդոյ, հրեշտակք ընդ մարդոյ՝ ձևացեալ մարմնովն: - 145. Իսկ *բանիւ* գործոյ խօսի աստուած ընդ դիւին. նա՛և հրեշտակք ընդ սատանայի. որպէս որոտ և կայծակունք հրոյ ի վերայ նոցա. ըստ այնմ, (որոտաց տէր յերկնից. և բարձրեալն ետ զձայն իւր ի կարկուտ և ի կայծակունս հուր:) – 145. Նախ՝ ձայնական *բանիւ*՝ ձևացեալ մարմնովն: - 145. Որպէս ասէ սուրբն իրինոս *զբանս* յուստիանոսի, թէ բարւոք ասաց վկայն յուստիանոս եթէ՝ «մինչ ի գալուստն քրիստոսի ո՛չ իշխէր հայհոյել զաստուած, զի յո՛յս ունէր դառնալոյ ի փառս. այլ յորժամ լուաւ զպարտութիւն իւր և զարտաքսիլն ի փառաց, ապա քարացաւ ի չարութեան իմաստութեան

սիրտ նորա. և անամօթաբար հայհոյէր զնա և մատնիւր յաւիտենից տանջանացն»: – 153. Զոր ի տեսիլն անտօնի խոստովանէին *զբանս* զայս մեկնելով ի վերայ ինքեանց. այս վասն առաջնոյն: - 153. Երկոտասաներորդ՝ զի սուրբքն *բանիւ* մեզ ուսուցանեն՝ նեղութեան և փորձանաց համբերել. պատրին ինքեանք գործով կատարել զնոյն. զի հաւատարիմ լիցին *բանք* նոցա: - 159. Եւ օգտութիւն փորձանաց գրեալ է ի սաղմոսն, յայն *բան* գի՛տ և կարդա՛: - 162. Երկրորդ՝ զի *բանիւ* գործէ արուեստաւորն. այսինքն իմաստութեամբ և կամօք. այսպէս և արարիչն աստուած զամենայն եղեալքս կամեցաւ և արար...: - 164. Եւ ապա զի ներգործօղն *բա՛նն* է աստուածային որ ո՛չ երբէք արգելի: - 167. Զորօրինակ՝ ներտրամադրեալ *բանն* է՛ նախ ի խորհուրդն կատարեալ. և յետոյ ժամանակաւ լինի յառաջ բերեալ և գրեալ *բան*. և նո՛յն *բանն* էր յառաջ բերեալս և գրեալս որ էր նախ ի խորհուրդն: - 169. Երկրորդ՝ թէպէտ յետոյ եղեն արարածք, ո՛չ են պատահումն. որպէս և *բանն* էր յառաջ, և յետոյ եղև մարմին. այլ մարմինն *բանին* ո՛չ է պատահումն. և որդի հօրն ո՛չ է պատահումն թէպէտ յետոյ ծնանի զի առ ինչ է հօրն: - 170. Այլ ի յաստուած ոչ ինչ է յետոյ. այլ ինքն նախ քան զամենայն է. զի «ի սկզբանէ՛ էր *բանն*». և այլն: - 170. Եւ ո՛չ թիւ պատահական կամ *բան* տարալուծական. այլ մի երրեակ. և երրեակ մի. ըստ որում սկիզբն է թուոց՝ և ո՛չ թիւ. և բաժանեալ յա՛յլ էակաց: - 171. Իսկ *բան* ներտրամադրեալ և անբաժանական: - 171. Իսկ Ունիլ ասի, իմաստութիւն և *բան* ունի և զարարածս. և ունի յատկութիւն որով տարորոշի յարարածոց: - 172. Իսկ Առնելն՝ յարարածոց յայտ է. և Կրել զնոսա *բանիւ* զօրութեան իւրոյ ըստ առաքելոյ: - 172. Իսկ *բանք* փիլիսոփայիցն ո՛չ են ընդդէմ եկեղեցւոյ. այլ համաձայնին միմեանց: - 173. Եւ թէ ոք ասիցէ, որովհետև ներգործութիւնքն բնութեանց հետևին, որպէս հուրն միշտ այրէ, և ջուրն ցրտանայ և ջերմանայ. ապա ճշմարիտ երևի *բանն* դամասկացւոյն՝ եթէ է՛ ի քրիստոս կրկին ներգործութիւն. որպէս և կրկին բնութիւն: - 174. և Դարձեալ՝ որպէս մի է բնութիւն *բանին* մարդացելոյ ըստ սրբոյն կիւրղի, մի է և ներգործութիւնն ըստ սրբոյ աստուածաբանին գրիգորի և դիոնէսիոսի: - 174. Եւ ուստի՞ է յայտ ասիցէ ոք. այսինքն զի *բանն* անմարմին է որ բաժանէ զսոսա. զի այս է կարգն որ մարմին զմարմին բաժանէ. և անմարմին զանմանմինն: - 175. Արդ՝ եթէ անմարմին *բանիւ* բաժանին սոքա, յա՛յտ է թէ անմարմին են և բաժանեալքն: - 175. Այսպէս իմա՛ ինձ և *զբանին* մարդեղութիւն յայլևայլ բնութեանց միաւորեալ ի մի էութիւն և ի մի դէմ անձնաւորեալ և ո՛չ շփոթեալ բնութեանցն յատկութիւն: - 176. Վասն որոյ խոստովանիմք ընդ սրբոց հարցն վասն միաւորութեանն մի բնութիւն աստուծոյ *բանին* մարդացելոյ: - 176. Ապա թէ կամիս զորոշումն բնութեանց ի ներքս բերել ո՛վ երկաբնակ, մի՛ ասեր **բ** բնութիւն. այլ **գ**. այսինքն զմարմնոյ և զհոգւոյ և *զբանին* բնութիւն: - 176. Այլ մի է պետրոսն ըստ անձին անհատ գոլոյն. և մի է բնութիւն պետրոսին ըստ միաւորութեան *բանին*. իսկ սոքա օրինակ՝ և նա՛ ճշմարտութիւն: - 176. Չորրորդ՝ զի գրովն որ է մարմին՝ հասանիմք յանմարմին *բանն*: - 177. Հինգերորդ՝ զի յետոյ լինելոցն էր *բանն* աստուծոյ մարմին. որպէս գիրն ունի յինքեան *զբանն*. և խօսի ընդ մեզ: - 177. Վեցերորդ՝ *բանն* խօսեցեալ յայտնի մեկնութեամբ: - 177. Առաջին՝ զի ամենայն գիր գործիք է *բանի*. և ունի իմաստութիւն և *բան* ծածկեալ յինքեան: - 177. Երկրորդ՝ զի ծնանի *զբանն*: - 177. Երրորդ՝ զի պարփակէ. այսինքն ժողովէ և որոշէ *զբանն*: - 177. Արդ հնչէ զձայնն ըստ ինքեան միայն. և ծնանի *զբանն* շարադրեալ ընդ բաղաձայնս: - 177. Որպէս ի նիւթոյ և ի տեսակէ մարմին. և ի հոգւոյ և ի մարմնոյ կենդանին. և յարուէ՛ և իգէ ծնեալն. նոյնպէս ի ձայնաւորէ՛ և յանձայնէ՛ *բանն* ծնանի: - 177. Այլ և ժողովէ՛ *զբանն* և որոշէ. այսինքն զհեգ. զբառ. *զբան*. և զիմաստութիւն: - 178. Եւ կամ *բան*, ցասումն, և ցանկութիւն: - 178. Վեցերորդ՝ զի ի բազում *բանս* մտանէ և գրի քան զայլ ձայնաւորս. և յա՛յտ է, զի բազում իմաստութիւնս ծնանի: - 178. Երկրորդ՝ զի ծնունդ եմք կամացն աստուծոյ, և արարածք *բանին*: - 179. Զայս *բան* եհարց դշխոյն սաբայ՝ առ իմաստնացեալն յաստուծոյ սողոմոն: - 179. Նոյնպէս և աշխարհ, յայն նման է «որ կրէ զամենայն *բանիւ* զօրութեան իւրոյ» ըստ առաքելոյ: - 180. Վեցերորդ՝ *բանն* աստուծոյ կրէ՛ զամենայն զօրութեամբ իւրով. ըստ այնմ, «հաստատեաց զերկիր ի վերայ հաստատութեան իւրոյ, զի մի՛ սասանեսցի յաւիտեան»: – 182. Վեցերորդ՝ կամեցաւ աստուած զի մեք *բանիւ* և տեսութեամբ վայելիցեմք ի գործս արարչին: - 192. Վասն այն՝ ձեռն և ձայն և *բան* և թիւ և կարգ աւուրցն եդան: - 192. Վեցերորդն է՛ իմաստութեան. ուստի ասի՝ «որ աւուր բղխէ *զբան*. և գիշեր գիշերի ցուցանէ զգիտութիւն»: – 195. Չորրորդ՝ զի չէ՛ր բանաւոր, և *բանից* տեսակով խաբեաց զմարդն: - 218. Եւ զի երկատեսա՛կ էր *բանն* այսինքն սուտ և ճշմարիտ, լեզուն երկճղի եղև: - 219. Երրորդ՝ զի ադամայ ետ աստուած զբնական իմաստութիւնն առ ի ցուցանել զլաւագոյն ծնունդս *բանին*՝ հրամայէ՛ անունս դնել: - 219. Զի ի կոչումն անուան՝ չորքս այսոքիկ երևին միանգամայն. *բանն* և խօսքն և ձայնն և տեսութիւնն. այսոքիւք զմարդն կատարեալ երևեցոյց աստուած: - 219. Իսկ *զբանն* ներսէսի՝ ա՛յսպէս պարտ է իմանալ: - 222. Եւ բազում մտացածին *բանս* տողեն: - 225. Այլ մեզ զոր գիրք

սուրբք լռեալ են՝ լռութեամբ պատուեսցի. և մի՛ մտացածին *բանիւք* վտարանդեալ ի գուբ կորստեան անկցուք: - 226. Քսաներորդ՝ Վասն էութեան հոգւոյն լուծումն հակառակ *բանից*. և ճշմարտութեանն հաստատութիւն զանազան հարցմամբ: - 228. Նա՛խ՝ ըստ փիլիսոփայիցն ներքին մասունքն հոգւոյն պատճառե՛ն զարտաքին մասունս մարմնոյն. և ըստ պղատոնի՝ հոգին եռամասնեալ գոլով՝ *բան* և ցասումն և ցանկութիւն: - 232. Եւ է՛ *բանն* առաջին մասն և զօրութիւն հոգւոյն: - 232. Այսպէս և գլուխն ի մարմինն է՛ վերջին մասն. որ է՛ գործիք *բանին*. և սիրտն ի մէջն. և երիկամունքն վերջին: - 232. Իններորդ՝ ի վեր է գլուխն, զի լեզուն և ձեռն սպասաւորեսցեն *բանի* և գործոց: - 233. Եւ պիտոյանայր լեզու երկայն և շրթունք ստուար, զի ժողովեսցէ զկերակուր. և յայնժամ ո՛չ կարէր սպասաւորել *բանի* որպէս ա՛յժմ: - 233. Երրորդ՝ զի զաստուածային *բանս* և զհոգևորս ականջն միա՛յն լսէ: - 235. Նախ՝ բնական. զի յառաջ եղեալն աչացն անփոփո՛խ է իրօք. և ականջին ձայնն և *բանն* փոփոխական: - 239. Ի բերանն քաղցր. զի զամենայն *բան* քաղցր խօսեսցի: - 243. Յականջն դառն. որ զչար *բանս* մի՛ լուիցէ: - 243. Եւ նա՛ է հնազանդ *բանին*: - 244. Իսկ մաքսիմոս իմաստասէրն ասէ, Հոգի մարդոյ բ զօրութիւն ունի. միտք և *բան*: - 248. Իսկ *Բանին*, Խոկումն. Գործ. Առաքինութիւն. Հաւատ: - 248. Իսկ *բանն* սկիզբն առեալ ի խոկմանէն, զտեղի առնու ի բարին: - 248. Դարձեալ հոգին ունի զօրութիւնս ոմանս անխառն ընդ մարմնոյն. որպէս *բանն* կամքն՝ և սոյնպիսիք: - 249. Իսկ զոմանս ունի ո՛չ հասարակ ընդ անասնոց. որպէս *բանն*. իմացումն. և կամքն. և սոյնպիսիք: - 249. Դարձեալ զօրութիւնք հոգւոյն. ոմանք են հնազանդ *բանին*. և ոմանք են անհնազանդ: - 249. Եւ հնազանդ են *բանին* զգայականն. որպէս ցասումն և ցանկութիւնն: - 249. Իսկ անհնազանդ *բանին* որպէս բանականն և տնկականն: - 249. *Բանն* ձեռք: - 250. Զի լոյս *Բանին* և պայծառախօսութիւն՝ ի խելքն ծագէ. և Իմացականն՝ ի միջին փորուած գլխոյն: - 250. Կապ *բանին* ի շրթունսն: - 250. Ի խորհուրդն և ի *բանն* իւր: - 250. Իսկ զբանականն և զիմաստութիւնն՝ կատարեալքն հասակաւ. յորժամ *բանին* մասն կատարի ի մարդն: - 251. Այլ այժմ տնկականն զո՛յ ի նմա թէպէտ ո՛չ շունչն և ոչ *բանն*: - 256. Երրորդ՝ զի հատեալն մասնաւորի. այլ ընդ ծնանիլ զաւակին՝ ոչ ինչ պակասի ի ծնօղն. *բան*, կամ շունչ, կամ կենդանութիւն. այլ բոլորն է ի ծնօղն և բոլորն ի ծնեալն: - 257. Եւ դարձեալ պարզ և յայտնի, այսպէս ասէ սուրբն գրիգոր նիւսացին եթէ, բանականին շնորհ ընդ լրումն մարդկութեանս թա՛փ էանց ի տեսութիւնն աստուծոյ՝ որքանութիւնն և որպիսութիւնն. *բանիւն* որ ասէ՝ «արար աստուած զմարդն ի պատկեր իւր». այսինքն զբոլոր մարդկային բնութիւնս: - 258. Այլ է՛ նա՛խ էացեալ ի *բանն* աստուծոյ, և համանգամայն ընդ մարմնոյն երևեալ ի պարգևաց այնմ նախատես *բանի*: - 260. Եւ արդ՝ ուսեալք զայս, մտցուք և ի ներքս *բանիցս* այսուցիկ և տեսցուք: - 261. Դարձել **դ** տարր, և տնկականն և զգայականն, և երեք մասունք հոգւոյն *բան* ցասումն և ցանկութիւն, որ լինի **թ**: - 264. Եւ է ամեայ ուսումն ստանայ. վասն որոյ մինչև յեօթն ամն երեխայ կոչի. զի **գ** մասունք են հոգւոյն. *բան*. ցասումն. և ցանկութիւն. ըստ պղատոնի: - 264. Թէպէտ ոմանք փոխեն զայս կարգ, ո՛չ ընդ դէմ *բանիցս* կարգի. այսպէս ասելով: - 265. Դարձեալ՝ զկարգ յղացման յարգանդին պահէ՛ աստ և ի ծննդեանն. այսինքն զսննդեան և զգայութեան և *զբանի* ներգործութիւնս այսպէս: - 266-267. Եւ մի՛ աստ ընդ դէմ բերցի *բանիս* թէ՝ ամենայն մեծամեծք գութ ունին փոքունց. զի և այս նախախնամութեանն է. որ եդ ի բնութեանս խնամ տանիլ նոցա, մինչ ինքեանք ևս ի չափ հասակի եկեսցեն և զերծանիցեն ի վնասուց: - 267. Երրորդ՝ իմաստութիւն ասի և բանական քննութիւն. որք *բանիցն* տեղեկացեալ ընտրեն զստոյգն ի ստոյն: - 269. Եւ է՛ գործի նոցա՝ տրամախոհութիւնն. և ենթակայ՝ *բանից* զանազանութիւնք: - 269. Դարձեալ՝ հանճարն է ի յարհեստն. իմաստութիւնն ի *բանն*. և գիտութիւնն առ երկոքինն. այսինքն ի յարհեստն և ի *բանն*: - 270. Դարձեալ՝ իմաստութիւնն է *բանին*. զի նորա՛ է իմանալն. գիտութիւնն ցասմանն. զի նորա է ընտրելն. և հանճարն ցանկութեանն. զի նորա է յանճարն տռփիլ: - 270. Դարձեալ՝ իմաստութիւնն պատշաճի հօր ըստ կարողութեան. և գիտութիւնն որդոյ իբր *բան*. և հանճարն հոգւոյն բղխման: - 270. Հայր և Որդի և Հոգին սուրբ. այսպէս ի մարդն միտքն *բանն* հոգին. ըստ եզնկացւոյ պլուզ վարդապետին: - 271. Ութերորդ՝ **գ** անձինք կատարեալք. և թէ մինն պակասիցէ՝ ո՛չ է կատարեալ աստուած. և մարդս երրորդությամբ է կատարեալ. հոգւով և մարմնով և *բանիւ*. և թէ մինն պակասիցէ՝ անկատա՛ր է մարդն ասէ վարդապետն վարդան: - 271. Երկոտասաներորդ՝ անճառ և անպատո՛ւմ է աստուած. և հոգւոյն միացումն ի մարմնի ի վեր է քան *զբան*: - 272. Ա՛րդ՝ նոյնութեամբ պատկեր ասի միածին *բանն* հօր. որպէս գրէ առաքեալն առ թեսաղոնիկեցիս. «պատկեր հօր և կերպարան էութեան է քրիստոս»: – 272. Դարձեալ՝ պատկեր է հոգիս մեր. զի *բանն* և շունչ կենդանութեանն ի նմանէ՛ յառաջ գայ: - 273. Իսկ մարգարէութիւնն լռեաց, զի ո՛չ ևս երևի *բան* մի յիշատակ շնորհաց նորա: - 279. Տասներորդ՝ առ յատուկ բարին մերձենալ. այսինքն առ ամենևին զուտ բարին որ է՛ աստուած. խորհրդով *բանիւ* և գնացիւք: - 281. Երեսուներորդ, **ծ** *բան*

օրհնացն: - 283. Եօթանասունենե, Տալ զօրէնս հեթանոսաց. և օրհնութիւն և անէծք. և *բան* ընդդէմ հրէիցն որք մարմնաւոր ունին զօրհնութիւնս: - 285. Նա՛խ՝ **գ** մասունք հոգւոյն, *բան* ցասումն՝ և ցանկութիւն. և **դ** տարերաց խառնուածն որովք մեղանչէ մարդ: - 287. Դարձեալ՝ ցանկութիւնն ի ներքոյ. ցասմնականն ի մէջն. և *բանն* թռչուն ի վերոյ: - 293. Եւ **բ** գետն ի *բանն* և ի հոգին սուրբ որ բղխեն ի հօրէ. զի հրաւիրակք են մեզ՝ յակն տանելով ուստի բղխեն սոքա: - 295. Ձայն է իմանալ, որ ի բաժանել զլեզուս, *բան* և բառ և անուն խա՛ռն գտանին բազում ազգաց: - 297. Դարձեալ՝ պիտանի է ի ստուգաբանութիւնս *բանի.* զի թէ ոք զամենայն լեզուս գիտիցէ, ոչ ինչ բառի կարօտանայ: - 297. Եւ *բան* կոչի ներտրամադրեալն՝ և յառաջ բերեալն: - 297. Վեցերորդ՝ նուիրեաց մելքիսեդեկ զպատարագն և ընկալաւ զտասանորդն. որպէս քրիստոս պարգևէ՛ հաւատացելոց զշնորհս, և առնու զտասնեակս զկատարեալ և զբարի գործս. կամ զտասն *բանեան* օրէնս ժ զգայարանօք: - 301. Եւ քրիստոսն օծեալ ո՛չ ըստ իւղոյ ինչ երևութապէս օծման, այլ միանալով ընդ *բանին* աստուծոյ՝ ասի օծեալ: - 301. Նոյնպէս և տէրն մեր ետ հաւատացելոցն զկենարար մարմինն և արիւնն իւր. յորոց խնդրէ ըզգործս տասնաւոր. այսինքն զկատարեալս. և զկատարումն **ժ** *բանեան* օրինացն. ի յորս է՛ մաքրութիւն **ժ** զգայարանացս որպէս ի վերոյ ասացաւ: - 302. Այլ զոր այժմ օժանդա՛կն է *բանիս* մեր, դիտեսցուք: - 305. Երկրորդ՝ հոգեկան. որ յաւազանէն ծնանիմք ի հոգւոյն սրբոյ. այսինքն յղացեալք ի *բանէն* հաւատոյ՝ ծնանիմք յորդիս աստուծոյ: - 308. Չինգերորդ՝ ըստ *բանի*՝ յղացեալք խոհեմութեամբ և ծնանիմք զիմաստութիւն: - 308. Ութերորդ՝ առ ի ցուցանել թէ մարդկային միտք ի քննութիւն աստուածային *բանին* կա՛ղ գտանին: - 311. Տասներորդ՝ հայրն առաքեաց զյովսէփ առ եղբարսն որ էին հովիւք և երիցունք տեսանել զնոսա. և *բանիւն* յուդայի վաճառեցաւ և եղև տէր երկրին և կերակրիչ: - 313. Նոյնպէս և մեք աստէն քաղցեալ եմք *բանիւ* մինչ ա՛նդր երթիցուք, և ապա անդ զկրկին զգեստն զգեցցուք. այսինքն զփառս հոգւոյ և մարմնոյ: - 314. Եւ տէր մեր հզօր զօրութեամբ, «որ կրէ զամենայն *բանիւ* զօրութեան իւրոյ»: – 315. Նախ՝ կոչի մարմինն զգեստ՝ գոյացական՝ անփոփոխ և անքակ միութեամբն. զի բաժանմամբ մարմնոյն և *բանին* ո՛չ է քրիստոս. որպէս ի բաժանիլ հոգւոյ և մարմնոյ ո՛չ է մարդ: - 318. Եւ կոչի տաճար մարմինն միաւորեալ ընդ *բանին* անբաժանելի: - 319. Եւ երկրորդ՝ զի լրիւ աստուածութիւն *բանին* է՛ բովանդակեալ ի մարմնի և ո՛չ մասամբ. ըստ այնմ «ի նմա՛ բնակէ ամենայն լրումն աստուածութեանն մարմնապէս» որ է՛ էապէս: - 319. Է՛ և այլ իմն պայծառ տեսութիւն այսմ *բանի*. զի զգեստ և տաճար կոչի մարմինն ստուգապէս ո՛չ աստուածութեանն քրիստոսի՝ որ ո՛չ բաժանեցաւ ի մարմնոյն ոչ ի մահ և ո՛չ ի գերեզմանն: - 319. Իսկ լեառն հողեղէն բնութեանս մերում, կամաւ հօր վկայելով ի վերայ նորա՝ և հաճութեամբ սուրբ հոգւոյն աղաւնակերպ իջմամբ, և անքակտելի միացեալ *բանիւն* եղև լեառն մածեալ մշտնջենաւոր և անեզր յաւիտենիւ բարձրացեալ օրհնութեամբ և առաւելեալ: - 320. Ոմանք ասեն թէ՝ բարեկամքն իւր որ էին յազգէն եսաւայ ելիփազ. սովփար. և բաղդատ. որք եկին մխիթարել զնա ի վշտացն, նոքա գրեցին. որպէս ինքն ասէր, «ո՛ տայր ինձ գրել *զբանս* իմ յիշատակ յաւիտենից»: – 320. Եւ այլք թէ՝ սողոմոն. զի չափաւո՛ր է *բանքն* տնատեալ հանգոյն *բանիցն* սողոմոնի: - 320. Այլ որ ըստոյգն է ասեն թէ՝ մովսէս գրեաց որպէս պատմութիւն, և սողոմոն ստիքսեաց որպէս զիւր *բանսն*. յետոյ գրեաց և եզրաս հոգւովն աստուծոյ երբ ծախեցան գրեանքն ի հրէից: - 321. Երրորդ՝ ի խորհուրդ **ժ** *բանեան* օրինացն **ժ** պատարագ մատուցանէր: - 322. **զ**՝ այլայլէ՛ *զբանն*. է՝ այլ և զգործն...: – 322. Երրորդ՝ ցուցանէ զգողացեալն ի *բանից*, զնոյնն կրկնել և շրջել պատասխանելով: - 323. Դարձեալ գիտելի՛ է, զի յոբ կրկնելով *զբանսն* ուղղէ՛ր զբարեկամսն և ընկրկէ՛ր զսատանայ. զի այսպէս ամենայն ոք կարէ՛ յաղթել սատանայի յորժամ զընկերն ուղղէ ի *բանս* կամ ի գործս կամ ի հաւատս և յայլսն. յայնժամ սատանայ թիւրի և հեռանայ: - 323. Դարձեալ՝ **բ** իրօք յաղթեաց յոբ զսատանայ. գոհութեամբ *բանի*՝ և համբերութեամբ գործոյն: - 323. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ յորժամ սոյնպէս չարք էին՝ զնոցա *բանքն* ընդէ՞ր գրեաց հոգին սուրբ: - 325. Ասեմք եթէ՝ բազում շահ և օգտութիւն է ի *բանս* նոցա յաշխարհի արդարոց և մեղաւորաց: - 325. Սոյնպէս բարեկամք յոբայ թէպէտ շարժեալք էին ի բանսարկուէն, այլ աստուծոյ հոգւովն զօգտակարսն բարբառէին. վասն այն գրեցան *բանք* նոցա ի սուրբ գիրս: - 325. Երրորդ՝ զի մի հպարտասցի յետ յաղթութեանն սատանայի, խօսեցաւ աստուած և յաղթեաց *բանիւ*. զի տեսցէ զտկարութիւն իւր և խոնարհեսցի: - 325. Եւ այլն ամենայն *բանք* և գործք յոբայ ի տիպ օրինակի էր նորն ադամայ չարչարանաց թաղման և յարութեան որպէս յա՛յտ է ի գիրս պատմութեան նորա: - 327. Առ այս կրկին են *բանք* վարդապետաց: - 330. Երկրորդ՝ բնութիւնս ադամայ ել ի դրախտէն և բորոտացաւ զանազան մեղօք. մինչև *բանն* էառ ի ծոց աստուածութեան իւրոյ և հաստատեցաւ յառաջինն: - 332. Երրորդ՝ հարուածն է մունն որ է՛ մանր տիզ. կամ մոծակ. կամ մժեխ. ի ցուցանել զի մանրակրծո՛ւ էին բարուք և խոցոտիչք *բանիւք*: - 334. Չինգերորդ, մա՛հ անասնոց. քանզի **ե** զգայարանօք իբրև զանասունս

եղեն և կորուսին յինքեանց *զբանն*: - 334. Երկրորդ՝ կարկուտն զիպարտ և զիայիոյիչ *բանս* նոցա խայտառակէ, և հուրն զբարկութիւն սրտին զոր ունէին առ որդիսն իսրայէլի: - 334. Որպէս սովորութիւն է մարդոյ որ վատացն ասէ, ե՛ս արարի զայդ *բանդ* որ զքեզ ի քո կամդ թողի և ո՛չ խրատեցի: - 336. Նմանապէս և հոգին սուրբ ի գիշեր կենցաղոյս լուսով աւետարանին առաջնորդէ՛ մինչև հասուցանէ յայգն հանդերձեալ աւուր ի ցօղաւոր անպն որ է՛ *բանն* մարմնացեալ. որ է հովանի և հանգիստ ամենայն սրբոց: - 338. Նա՛խ՝ զի ե *բանն* ի միում տախտակի էր աստուածային. զի ասէր «ե՛ս եմ տէր աստուած քո. և մի՛ արասցես կուռս. և մի սուտ երդնուր. և պահեա՛ զօր շաբաթուն. և պատուեա՛ զհայր և զմայր»: – 340. Նա՛խ՝ զի ամենայն ոք յինքն ծգեսցէ *զբանս* օրինացն. և մի՛ ծուլասցի թէ հասարակա՛ց է կատարելի: - 340. Եւ **ժ** *բան* է՛ օրինացն. և **խգ** իրաւանցն. բովանդակն **ծգ**. խորհուրդ ազատութեան մերոյ հաւատով Երրորդութեանն: - 340. Իսկ մեզ կատարելոցս՝ *բանիւ* աւանդեաց: - 341. Չորրորդ՝ ինքն անկարօտ գոլով ստեղծեաց զարարածս. և բարձեալ կրէ՛ զամենայն *բանիւ.* և նոյն ինքն հրամայէ՛ խորան կազմել: - 342. Ի յորում **բ** տախտակք են գրեալ. հոգի և մարմին միաւորեալ *բանիւն*: - 345. Դարձեալ՝ է ճրագն և է բերան ճրագացն որ լինի չորեքտասան, նշանակէ՛ զչորեքտասան աստիճան հաւատոյն. է ի յանմարմին բնութիւն աստուծոյ, և է ի տնօրէնութիւն *բանին*: - 347. Երկու ծիթենիք՝ երկոքին *բանքն* սրտի և բերանոյ: - 347. Եւ է բերանքն՝ է *բանքն* խօսեցեալք ի վերայ խաչին: - 347. Եօթն բերանն՝ է *բանք* խօսեցեալ կուսին յաւետարանին: - 347. Եօթներորդ՝ յօրինակ *բանին* մարդեղութեան գրեցաւ *բանն* ի տախտակի, և նա՛ կոչեցաւ վէմ կարծրացեալ աստուածութեամբն փոխանակ հողացելոյն ադամայ: - 349. Երրորդ՝ զի անարժանք էին մեռեալքն հոգւով՝ կենդանի *բանին* աստուծոյ տեսանել ա՛յն աչօքն որ տեսին զորթն. և համբուրել շրթամբք: - 350. Չորրորդ՝ զմարդեղութիւն *բանին* ի յետին ժամանակս: - 350. Եւ թեքևացնէ՛ զպարտս մեղաց. որպէս արար ողորմութիւն միածին բանն աստուած յիշելոյ զառաջին արդարսն. ըստ այնմ, «յիշեաց յաւիտենից զուխտ իւր. և *զբանն* զոր պատուիրեաց մինչ ի **ռ** ամ»: – 351. Տասներորդ՝ ընդ նոսա ծայնն աստուծոյ խօսեցաւ. և ընդ մեզ *բանն*: - 353. Առաջին, զի նախ ծայնն հասանէ, և ապա՛ *բանն* իբր կարապետ եղեալ *բանին*: - 353. Երկրորդ՝ նոքա զծայնն ի հեռուստ լսէին. և մեք *զբանն* ի մօտոյ: - 353. Երրորդ՝ զծայնն միայն լսեցին և զտեսիլն ո՛չ տեսին. և մեք լուաք և տեսաք և շօշափեցաք *զբանն* կենաց: - 353. Հինգերորդ, նոցա ծայնն որոտմամբ ահագին. և մեզ *բանն* հանդարտ և քաղցր: - 354. Վեցերորդ, նոցա ծայնիւ օրինակաւ. և մեզ *բանիւ* ճշմարտութեամբ: - 354. Եօթներորդ, նոցա ծայն զգայարանաց. և մեզ *բանն* իմաստութեան: - 354. Ութերորդ, ծայն փոփոխի. և *բանն* մնայ: - 354. Իններորդ, զծայն և անասունք լսեն. և *զբանն* մարդ միայն: - 354. Տասներորդ՝ ծայնն երկիւղէ տղայոց. և *բանն* երկիւղէ կատարելոց: - 354. Ըստ այնմ, «օրէնք զմարդիկ կացուցանեն քահանայապետ զզգածեալս տկարութեամբ. իսկ *բանն* երդմանն յետ օրինացն զորդի»: – 354. Եօթներորդ, անդ ի հօրէ. և աստ ի մարմնացեալն *բան* է. և անդ ի հոգւոյն սրբոյ: - 355. Այլ և զխոհեմութիւն ի *բանս* ըստ առաքելոյ. «ամենայն *բանք* ձեր իբրև աղիւ համեմեալ լիցին»: – 356. Դարձեալ՝ իւղով զանգեալ բաղարջն և նոյն չափ իւղովն որ չափ մասն գինւոյն. այն է՝ զի ընդ օրինութեան *բանին* աստուծոյ՝ և հոգին սուրբ իջանէ ի հացն և ի բաժակն և կատարէ՛ մարմին և արիւն քրիստոսի: - 361. Որ նշանակէ ի մեզ զերեք մասանց թիւրիլն. այսինքն *բանից,* ցասման, և ցանկութեան հինգ զգայարանօք: - 367. Երկրորդ՝ սերմն *բանին* պատուիրանացն որ ո՛չ կենդանանայ: - 368-369. Վեցերորդ՝ այլ և ի թողութեան ամն ուսուցէ թողուլ զպարտիս *բանից* և գործոց մերոց պարտապանաց: - 372. Երրորդ՝ արծաթ *զբանն* նշանակէ. որոյ չէ՛ պարտ վասն իրաւանց և քարոզութեան արծաթ առնուլ: - 375. Ի խոստման աւետիսն ծե՛ր էր աբրահամ, և կինն ամուլ. զի մի՛ անյուսասցին ի բնութիւնն նայելով. այլ ի *բանն* աստուծոյ որ ամենազօ՛ր է. վասն այն ասացաւ անթիւ լինիլ զաւակացն. և եղև այնպէս: - 377. Եւ պակասն ի գիտութեանց *բանին*, և կնատքն և բղջախոհքն ո՛չ կարգին զինուորք աստուծոյ: - 377. Իսկ այլ տասունքն իմաստասիրաց *բանքն*. որպէս պղատոնին. արիստոտէլին. պիթագորին և այլք. որք միայն զաստեա՛ցս պատմեն մեզ: - 380. Իսկ Թուզն քաղցր և մանրակորիզ. *բանքն* աստուծոյ քա՛ղցր են ի մեզ և մանրաքնին: - 381. Տրտունջն դժգոհանքն է. և բամբասանքն բասիր *բանք* զայլմէ՛: - 381. Եւ թէպէտ զարհուրելի *բանս* յերկարեաց ի խրատս, ո՛չ լուան. վասն որոյ ո՛չ սրբեցան: - 382. Բաղաամ վասն է՞ր է *բան* մարգարէացաւ: - 387. Նա՛խ՝ զի է էր պատարագն. վասն զի մատոյց է զուարակ. և է խոյ. վասն որոյ ընկալաւ պարգևս է *բանից* մարգարէութեան: - 387. Երրորդ՝ զի ցուցցէ թէ ոչ ինչ զօրութիւն ունի *բան* նորա: - 388. Եւ յա՛յտ է, զի ոչ ինչ զօրութիւն ունէր *բան* նորա: - 388. Նա՛խ՝ զի բարկացեալ՝ զէշն կամէր սպանանել սրով. թէ գոյր ի ձեռին ընդէ՞ր *բանիւ* ոչ սատակէր: - 388. Եւ դարձեալ՝ ոչ ինչ շնորհ ունէր *բան* նորա. զի այնքան օրհնեաց զժողովուրդն, ընդէ՞ր ոչ դարձաւ մահն և սատակումն: - 388. Ուխտն *բանիւն* է, և սահմանն գործով: - 389. Այն է որ թէ ի մասանց

հոգւոյն և մարմնոյն այսինքն *բանիւ*՝ ցասմամբ՝ և ցանկութեամբ, կամ աչօք կամ լսելեօք կամ այլ ինչ գործով մեղանչէ դարձեալ, ուխտն ո՛չ եղև ամբողջ. դարձեալ նո՛ր պարտ է ապաշխարել: - 390. Զի ասեն եթէ՝ **խ** օր էր պայմանն ադամայ. յետ խ աւուր ուտէր ասեն՝ ի փայտէն գիտութեան և սրբութեամբ որդիս ծնանէր. և ապա՛ ուտէր ի կենաց փայտէն և վերափոխեր. և այլ բազում *բանս* տողե՛ն: - 391. Եւ սա՛ բղխէ զկաթն և զմեղր. որ է՛ քաղցրութիւն և թողութիւն մեղաց. նոյնպէս և զժ *բանեան* օրէնս: - 395. Նա՛խ՝ *բանիւ* ասաց. զի նախապետք բնական օրէնք ընկալան. աբրահամ. նոյ. և այլք: - 395. Է՛ և ա՛յլ իմն տեսութիւն *բանիս*. զի կամի՛ զպաշտօնս մեր որոշել ի կռոց զոհիցն. զի **սուտանուն** դիքն խնդրէին ուստերս և դստերս և արջառս և ոչխարս զոհել և սպանումն օտարաց: - 396. Դարձեալ՝ և ա՛յլ իմն է միտք *բանիս* որ ասէ՝ «սիրեսցես յամենայն անձնէ քումմէ»: – 396. Վեցերորդ՝ միտք *բանիս* այս է, որ պա՛րտ է կատարեալ սիրով սիրել զաստուած: - 396. Զի՞նչ է «ո՛չ միայն հացիւ կեցցէ մարդ, այլ ամենայն *բանիւն* աստուծոյ»: – 397. Այլ *բանն* աստուծոյ ի ծովէ լորամարգ ի վիմէն ջուր և յօդոյ մանանայիւ կերակրեաց զնոսա. զի ամենակա՛ր է զօրութիւնն աստուծոյ: - 397. Երկրորդ՝ զի խ ամ յանապատին հաց ո՛չ ետ նոցա. այլ մանանայ և զայլսն. զի *բանիւն* աստուծոյ կերակրեցան հոգւով. և ո՛չ մարմնական հացիւ: - 397. ...որպէս ասաց մովսէսի թէ՝ «լո՛յծ զկօշիկս քո». և ո՛չ կերակրոյ հացի ունէին պէտք. այլ *բանն* աստուծոյ կերակրէր զնոսա որպէս ասացաւ...: – 397. Չորրորդ՝ հաց ի յերկնից իջեալ մանանայն կենարար. և *բանն* աստուծոյ նոյն ինքն տէրն մեր. որպէս ասաց առ փործիչն թէ՝ ինև կերակրին ամենայն սուրբք և ո՛չ հացիւ: - 397. Հինգերորդ՝ նոյն ինքն մարմինն սուրբ ո՛չ թէ հացիւ միայն կայր որպէս հասարակ մարդ. այլ *բանիւն* կենդանի ի նմա՛ միացեալ: - 397. Եօթներորդ՝ որպէս հացն մարմնո՛յ է կերակուր, և *բանն* իմաստութեան աստուծոյ՝ հոգւոյ. զոր ի պակասիլն ասէր, «տաց ձեզ ո՛չ սով հացի և ծարաւ ջրոյ, այլ սով լսելոյ *զբանն* աստուծոյ»: – 397. Ութերորդ՝ մովսէս ի լեառն եկաց **խ** տիւ և **խ** գիշեր անսուաղ. և կերակրիւր *բանիւն* աստուծոյ. նոյնպէս և եղիա. նաև տէր մեր ի փործութեան լերինն: - 397. ...և ապա ըստեամբք կերակրէ զնա մայր իւր *բանիւն* աստուծոյ. զոր ասեն յաշխարհի, եթէ զմին դուռն փակէ աստուած, նա զերկուքն բանայ. զի յորժամ զմին դուռն պորտին փակեցաւ, բ ստինքն բացան: - 397. Տասներորդ՝ ի յարութեանն ո՛չ է մարմնական կերակուր և ըմպելի. այլ *բանն* աստուծոյ է կերակուր. որպէս այժմ հրեշտակաց յերկինս: - 397. Նոյնպէս և մտօք զմասունսն հոգւոյս *զբան*՝ զցասումն՝ և զցանկութիւնն տեսանել և զարթարել: - 397. Ի խրատ՝ զի սնուցօղն մի լիցի չարչարօղ. և *բանն* օրհնութեան մի՛ անիծեսցէ զոք: - 399. Չորրորդ՝ նշան թէ՝ զոր ասէ և լինի. և տէր մեր զգործս աստուծոյ գործէր առ կաղս և կոյրս և հիւանդս և մեռեալս. զոր ասէր *բանիւ*՝ կատարէր գործով: - 399. Իսկ որ խտրոց դնէ թէ «առանց *բանի* պոռնկութեան»: – 401. Զի հանապազ քօղ երեսացն մովսէսի առագա՛ստ է ի վերայ սրտից նոցա. և ոչ իմանան զտեսութիւն *բանին*. վասն որոյ ո՛չ հաւատան: - 405. Զի թէ զամենայն *բան* քննեմք, աստուծոյ զի՞նչ թողումք յապայ: - 405. Եւ *բանն* որ կրէ՛ զամենայն զօրութեամբ իւրով: - 405. Իսկ առ մեզ Նախ ծածուկ ներտրամադրեալն *բան*. զի աստուած քննէ զսիրտս: - 406. Եւ յայտնի յառաջ բերեալ *բանն*. «զի զոր լսեմն դատեմ» ասէ: - 406. Հինգերորդ՝ ծածո՛ւկ է աստուածային բնութեանն *բան*. և յայտնի դիմացն և անձանց: - 406. Զի ասեմք՝ տե՛ս զհամն և զհոտն. տե՛ս *զբանդ*. տե՛ս թէ ջե՞րմ է կամ ծանր: - 407. ...ըստ որում մեզ ասաց, բարկանայք *բանիւ*, և մի՛ մեղանչէք գործով. նոյնպէս բարկութիւնն աստուծոյ՝ սպառնա՛լն է. և սրտմտիլն գործն: - 408. Նա՛խ՝ զի մի՛ արհամարհիցեմք զսաստն. իբր թէ սոսկ *բանք* են: - 408. Եւ սպառնալիքն աստուծոյ և մարդկան ո՛չ են նման. զի մարդոյս դատարկ *բան* է. իսկ սպառնալիքն աստուծոյ՝ է՛ *բան* զարհուրական. յորմէ լսօղքն զերծանին, և անլուրքն ըմբռնին ի նոյն: - 408. Նա՛խ՝ զի ընդ աստուծոյ խօսեցաւ և ետես և լուաւ *զբանն*: - 411. Բարձրամեծարն գործոյ ներմարդութեան *բանին* աստուծոյ՝ բազում եղեն նախատիպք խորհրդոյ. որպէս մովսէս, յովսէփ, իսահակ: - 417. Եւ այն զի քամեալ լցաւ կուրն և ո՛չ երկիր. զի մնացին և կատարեցան *բանք* մարգարէիցն ամենայն և ո՛չ եղծան. իսկ յետոյ հոգի տեառն ելից զտիեզերս մարգարէութեամբ և շնորհօքն քրիստոսի: - 421. Հինգերորդ՝ գզաթ էր կոյսն մարիամ. և ցօղ *բանն* աստուծոյ. որ աւետեօք հրեշտակապետին էջ ի վերայ նորա առանց ոտնաձայնութեան և ծածուկ: - 421. Եւ յեօթներորդ երեկոյի վախճանին, ծանիցեն և հրէայք զմարդեղութիւն *բանին*: - 422. Թողում զգերծումն մերկութեան և զթօշումն անարգութեան և տկարութեան խաչին. զայպանելն խաչողաց. և զխաւար լուսաւորացն. և յայլ դէմս դարձուցից *զբանս*: - 424. Այժմ տեսցուք *զբանսն* սաւուղայ: - 429. Չորրորդ՝ զի թէ սամուէլ էր որ ասաց թէ՝ տէր հեռացաւ ի քէն, և այս ո՛չ է մարգարէութիւն. զի կրկնեաց զիւր *բանն*. և թէ ո՛չ էր սամուէլ, այլ զանունն ընկալաւ և ինքն դև էր, սուտ խօսեցաւ ապա: - 430. Հինգերորդ՝ *բանն* որ ասաց սաւուղայ, կամ հրամայական էր, կամ մարգարէութիւն: - 430. Արդ եթէ սամուէլ յարեաւ և մեռաւ և կամ կինն, նա՛ ճշմարիտ եղիցի *բանն*. ապա թէ կինն ոչ մեռաւ և սաւուղ մեռաւ, սուտ խօսեցաւ:

- 430. Հինգերորդ՝ *բանիւ* և արդեամբ սպան զուրիա, և նոյնպէս վճարի. բանիւ նախատէ սիմէի, և արդեամբ աբիսողոմ: - 433. Հինգերորդ՝ բանիւ և արդեամբ սպան զուրիա, և նոյնպէս վճարի. *բանիւ* նախատէ սիմէի, և արդեամբ աբիսողոմ: - 433. Զի *բանիւ* սաղմոս երգեաց. և արդեամբ յաթոռ թագաւորութեան հաստատեցաւ: - 434. Որ օրինակաւ ակնարկէ՛ ի տէր մեր ի մարդացեալ *բանն*. որոյ գործք ձեռացն արդարութիւն և իրաւունք են: - 435. Եօթնևժ, անդ միով քարամբ էհար. և աստ մի *բանիւ* բերանոյ ի պարսէ՛ լեզուին: - 436. Դարձեալ, ժամանակն ունի մասունս երիս. և մշտնջենաւորն. և դարձեալ յաւիտենական է *բանն*. և ժամանակեայ մարմինն. և մշտնջենաւոր հոգին. և անքակտելի միութիւնն ցուցանէ մեզ զչորս թուոյն. և ամենայնիւ կատարեալ գոյացութեամբ: - 437-438. Երեսունևէ **զօրավարք** դաւթի. և **լէ** թիւ հնոյն օրինաց. և այլ նորոց կտակի. և կամ **իբ** գլխաւո՛ր են գրոց հնոց. և **ժ** *բան* օրինաց. և չորից աւետարանաց. և մինն առաքելական: - 438. Յօրինակ ամենայն մարդոյ. զի պա՛րտ է ստուգել զամենայն *բան*. և **ո՛չ դիւրապատիր լինիլ** և թողուլ զիրամանն աստուծոյ: - 443. Ընդէ՞ր ասի՝ «ո՞չ աւանիկ գրեալ են մնացորդք *բանին»*: – 443. Կամ սուտ լիցի *բան* մարգարէին: - 443. Իններորդ՝ լուր *բանին* և տեսութիւն աչաց: - 444. *Բանք* յոստոսի: - 450. Եւ մարդեղութիւն փրկչին **ծգ** ամաւ յառաջ է քան *զբան* մարգարէիցն: - 451. Եւ վասն է *բանից* նորին: - 454. Իններորդ, *Բանն* մարմին եղև **ժ** պատճառաւ: - 454. Եօթն *բան* խօսեցեալ ի վերայ խաչին: - 454. Եւ վասն կրից և մահու և ապականութեան *բանք*: - 455. Եւ վասն ձկան *բանք*: - 455. Զանսկիզբն սկզբան ի սկզբանէ՛ գոյին, և զանճառելի թաքնութեան և անհաս խորութեան յառաջ ճանապարհ ի մեզ միածին *բանին*: - 456. *Բանքն* ճշմարտեցին: - 456. Զի թէ աստուածայինքն ամենայն որք շուրջ զաստուծով՝ են անհպելիք. քանի՞ ևս անզննելի իւրն էութեան և եղելութեան աստուածն *բանի*: - 456. Բայց զի յուսացեալ ի *բանն* ճշմարտութեան յաղագս որոյ *բանս* հարցափործութեան, հետևելով ուսուցչացն ուղղութեան, և յուսոյ ուսողացդ նպաստութեան. բացցուք զբերանս մտաց, և ձգեսցուք ի մեզ զհոգին շնորհաց: - 456. Զի՞նչ է որ ասէ՝ «հաւատարիմ է աստուած յամենայն *բանս* իւր»: – 457. Չորրորդն է ի տեղի անփոփոխ ճշմարտութեան. ըստ որում, «հաւատարիմ է աստուած ի *բանս* իւր» ասէ դաւիթ: - 457. Այսինքն երդումն աբրահամու և դաւթի՝ մարդ լինիլ *բանին* ի վերայ երկրի ի պտղոյ յորովայնէ նորա. և նստել յաթոռ հօր նորա. և ի նմանէ օրհնիլ ամենայն ազգաց: - 457. Երբեմն արդարութիւն կոչի *բանն* միածին. ըստ որում «արդարացոյց զմեզ»: – 457. Հինգերորդ՝ ողորմութիւնն երևի ի մարդեղութիւն *բանին*. և արդարութիւնն ի մահ նորին: - 458. Այլ ո՛չ յարմարի *բանս*. զի և յերկինս տեսանի գործ արդարութեան առ հրեշտակս եղեալ. որք հպարտացեալ կործանեցան: - 458. Այլ որ ստուգիւ տեսութիւն է *բանս*, յերկինս ասել զողորմութիւն, զառաւել մեծութիւնն նշանակէ: - 458. Եւ այսպէս առեալ լինի *բանն* այն՝ «ողորմութեամբ տն լի եղև երկիր»: – 459. Եւ այսպէս առեալ լինի *բանն* այն՝ «ողորմութիւն և ճշմարտութիւն պատահեցին. արդարութիւն և խաղաղութիւն համբուրեցին»: – 459. իսկ ի կատարել զգործ ողորմութեանն՝ ո՛չ ինչ պահանջի, եթէ ոչ կամքն նորա, որպէս երևեցաւ ի մարդեղութիւն *բանին* աստուծոյ ի սրբոյ կուսէն մարիամայ: - 459. Եւ հաստատէ՛ զայս *բան* յաւետարանին որ ասէ. «հոգին սուրբ եկեսցէ ի քեզ»: – 463. Եւ յինն ամիս ի տաղաւար արգանդի տարեալ զաստուած *բանն*: - 463. Էութիւն առ էութիւն. ծառայ առ ծառայ. *բանն* առ *բան*: - 463. Նոյնպէս պա՛րտ է ամենայն մարդոյ յորժամ լսիցէ *զբանն*, նախ խորհիլ և հարցանել, և ապա՛ հաւանիլ: - 465. Ապա թէ առանց ընտրողութեան ամենայն *բանի* հաւանին՝ կորիցեն որպէս եւա: - 465. Իսկ հաւանական պատասխանիք սրբուհւոյ կուսին մարիամու են **դ** *բանք*: - 465. Այլ և ծանիր. զի է *բան* յիշէ սուրբ գիրք զոր խօսեցաւ աստուածածին կոյսն: - 465. Եւ տե՛ս, զի ամենայն *բանք* կուսին են կարճ: - 466. Նոյնպէս և որ ասէ, (*բանն* մարմին եղև.) յա՛յտ է թէ ի կնոջէ. ապա ուրեմն մայր է *բանին* մարմնացելոյ: - 466. Որպէս ասէ աստուածահայրն դաւիթ՝ «առաքեաց *զբան* իւր և բժշկեաց զնոսա. և փրկեաց զնոսա յապականութենէ իւրեանց»: – 467. Վասն է՞ր *բա՛նն* մարմին եղև. և ո՛չ հայր կամ որդի: - 468. Իսկ թէ մինն համագոյ երրորդութեան *բանն* մարմին եղև՝ ցուցցի այժմ: - 468. Չորրորդ՝ միտք և հոգին ո՛չ երևին. և *բանն* երևի և ի դուրս գայ. և մարդիկք տեսանեն և գրեն. վասն այն *բանն* մարմնացաւ, և ո՛չ հայր կամ հոգին: - 468. Հինգերորդ՝ *բանն* պատկեր է հօր էական. և մարդն պատկեր նմանութեան. վասն այն *բանն* աստուծոյ եղև ի պատկեր մարդոյ: - 468. Եօթներորդ՝ *բանին* էր պատշաճ պատմել զհօրէ. և երևիլ մեզ. որպէս ներտրամադրեալ *բանն* յառաջ գայ և լինի բարբառ և գրեալ ի քարտիսի, երևի և շօշափի: - 468. Այս քան վասն *բանին* մարդեղութեան, զի բազում են պատճառք ասացեալ վարդապետաց. զոր մեք ըզսակաւն եդաք աստ: - 468. Ասեմք եթէ յետ յղացման *բանին* յարգանդի կուսին օրհնօք և ոչ օրհնօք բնութեան, ժուժկալեալ ամսոց ըննից և աւուրց հնգից, ըստ հասարակաց ասեմ և անդրանկաց. ըստ հնգից յաւելեալ թւոց նախաստեղծին նախարարչութեան աւուրց: - 469. Պարտ ուրեմն էր *բանին* կենաց ելանել յայնմ անդամոց, որ պատերազմի՛ ընդ մահու: - 469.

Նոյնպէս և զամբողջութիւն կուսին` մուտ և ել աստուածն *բան* ո՛չ խախտեաց: - 469. Դարձեալ ի սկիզբն յղութեան անդ բանական հոգւով գիտաց զամենայն միաւորեալ ընդ *բանին*: - 470. *Բանն* թանձրացեալ: - 470. Երկրորդ` ընդ մտանելն յարգանդ *բանին* շնչաւորիլն և գտանիլն որպէս քառասնօրեայ: - 471. Երկրորդ ծնունդ իջումն *բանին* յարգանդ կուսին մինչ չև ծնեալ ի մօրէ. ըստ հրեշտակին «որ ի նմայն ծնեալ է` ի հոգւոյն սրբոյէ»: – 471. Եւ ինքն ասէր, «որ ունի *զբանս* իմ` նա՛ է իմ մայր»: – 471. Չորրորդ` զի նա՛ միա՛յն է ծնունդ անբաժան ի ծնողէն. ըստ որում «*բանն* էր առ աստուած»: – 472. Տասներորդ գերագոյն սոցա` ըստ բնութեան միաւորութեան. որպէս *բանին* աստուծոյ ընդ մարդկութիւնս: - 474. Օծօղն է հայր. և Օծումն որպէս իւղ հոգին սուրբ. և Օծեալն *բանն* մարմնացեալ: - 475. Այլ և ո՛չ յառաջ քան զյղանալն օծաւ. զի սրբիլ և առաքիլ և իջանել յերկնից ո՛չ այլ ինչ է, եթէ ոչ մարմին լինիլ և մարմնով երևիլ *բանին*: - 475. Չորրորդ` միաւորութիւն ասեմք գոլ և զզանգումն որ ի նա է՛ և ի չորո՛յ բնաւորեցաւ լինիլ. յորում ո՛չ ամբողջ պահի *բան* որակութեանն: - 476. Սուրբն աթանաս և կիւրեղ և այլք` զհոգւոյ և զմարմնոյ միաւորութիւնս ասեն *բանին* մարմնացելոյ: - 477. Այսպէս յայլ և այլ բնութեանց *բանն* մարմին եղեալ` մի անձն է և մի դէմ: - 477. Այսպէս և մարդկութիւնն միաւորեալ ընդ *բանին*` ո՛չ ունի տգիտութիւն ինչ մարդկային. այլ գիտէ զամենայն աստուածաբար: - 477. Այսպէս միաւորեալն ընդ *բանին* մարմին` է՛ և ասի միշտ կենդանի և կենդանարար: - 477. Գերաբնապէս ապա և *բանն* մարմին եղեալ անփոփոխելի և անապական ներգործեալ մարմին ըստ մերոյս բնութեան անբաժ միաւորութեան: - 477. Այսպէս և բոլոր տընօրէնութիւն մարդացելոյն *բանի*` միով զօրութեամբ և կարողութեամբ ըստ միութեանն կամաց մի ներգործութիւն երևի: - 478. Այսպէս և միաւորութիւնն քրիստոսի է՛ յաւիտենից և ժամանակեայ. անմահ և մահկանացու. աստուած և մարդ. նոյն ինքն *բանն* մարմին եղեալ: - 478. Իսկ *բանին* աստուծոյ քաջ սիրով եռացումն ընդ մարմնոյ անբաժ և անորիշ գործեաց միաւորութիւն: - 478. Իսկ ի միաւորութիւն փրկչին բոլորից` *բանն* անդրանիկ կոչի և ի բազում եղբարս. և մարդն միածին հօր...: – 479. Եօթներորդ` գիրք սուրբք մարդեղութիւն ասեն *բանին*. այլ մարդն կոչումն յատուկ արական է և ո՛չ իգական թէ և հասարակաց կոչի: - 480. Ասեն վարդապետք եթէ` որպէս մարգարէքն և առաքեալքն զխօսեցեալ *բանս* իւրեանց ի ձեռս ունին իբր պատգամաբեր յաստուծոյ առ մարդիկ: - 481. Այս դպրութիւնքս *բանին* ի կատարածի ըստ դանիէլի. որպէս գրեալ է աստ յայլում տեղւոջ` անդ տեսցես: - 481. Նա՛խ` զի որ *բանն* մարդ եղև` ո՛չ գարշի յեղեալ օրինացն իւրոց զի վասն մարդկան եդ: - 485. Նախ` որ ասէ «դա՛» նշանակէ զմիաւորութիւն *բանին* առեցեալ մարմնովն: - 487. Զի՞նչ է է *բանն* որ խօսեցաւ ի խաչին: - 492. Վերին մասն զխոհեմ և զիամեստ *բանս* իբրև աղիւ համեմեալ: - 493. Հինգերորդ` ապականութիւն մեր մարմնոցս է՛ ի սերմանէ հօր ի ձեռն կնոջ խառնեալ. իսկ մարմին *բանին* ո՛չ է ի սերմանէ հօր և մօր. այլ ի կուսական արգանդէ և յանապական արենէ բեղնաւորեալ որպէս ցուցաւ ի վերոյ ի սոյն գլուխ ի ժ համարն. ապա ուրեմն անապակա՛ն է մարմին *բանին* աստուծոյ: - 499. Եւ թէպէտ ասացաւ ճշմարիտն թէ անապակա՛ն է մարմինն տն, այլ այժմ դիցուք *զբանս* նոցա թէ վասն է՞ր ասեն ապականացու. և յարմարեսցուք զպատասխանիսն: - 500. Ասեմք եթէ, *բանն* մարմնացաւ ի կուսէն. և կոյսն էր ի բնութենէն ադամայ ի հողոյ ստեղծեալ: - 501. Այլ ո՛չ ասեմք *զբանն* ի բնութիւնն իւր սառուցեալ, կամ զմարմինն ի յերկնից բերեալ: - 501. Այլ զի *բան* ի յերկնից իջեալ միացաւ ի մարմնի. վասն այն և մարմնոյն ասէր «ա՛յս է հացն ի յերկնից իջեալ»: – 501. Այսպէս և ընդ անապական *բանին* միաւորեալ` անապական էր և *բանին* մարմին: - 501. Եւ այս է նոցա զինուց զէն մեծ զրախօսութեան ի մարմին *բանին*: - 501. Եւ յայտնեսցի *բանս* մեզ ի բաժանմանէ: - 502. Զի ըստ որում աստուած` ո՛չ կրէր ակամայ. և ըստ որում մարդ ճշմարիտ և մարմին *բանին*` կրէր զկամաւորն: - 502. Եւ բերէ՛ վկայ *զբանն* սաղմոսին «փրկեցեր զանձն իմ ի դժոխոց ներքնոց»: – 504. Եւ սոյնպէս շաղփաղփ երևէին *բանք* նոցա. և տեսիլքն սակայն ամենայնք` զմի և զնոյն յարութիւնն պատմէին: - 515. Դարձեալ, հայր է քրիստոսի ըստ էութեանն. և աստուած վասն միաւորութեանն. զի հա՛յր միաւորեաց *զբանն* ի մարմնի. ըստ որում ասէ` «զնա տէր և օծեալ աստուած արար»: – 518. Իններորդ` այլ և ենթակայ *բանից* լինի օդ: - 523. Զայն խնդրէ պօղոս յաշակերտացն. «զի ինձ տացի *բան* ի բանալ բերանո»: – 523. Տասներորդ` զի օդ յիւրաքանչիւր ոք զանազան արտաբերէ զձայն և *զբան*: - 523. Այսպէս և (ումեմն ի հոգւոյն տուեալ է *բան* իմաստութեան. այլումն *բան* գիտութեան. և այլն: - 523. Երրորդ` համարձակութիւն քարոզութեան առանց երկիւղի խօսիլ *զբանն* առաջի ազգաց և ազանց և թագաւորաց. որպէս պետրոս ի միում ժամու զերեք հազարսն հաւատացոյց: - 524. Դարձեալ` զի հայր մարմնով ո՛չ երևեցաւ որպէս *բանն* մարմնացեալ. կամ որպէս հոգին սուրբ աղաւնակերպ և հրաձև: - 525. Երկրորդ, մի է` թէ բազում *բանն* աստուծոյ և սուրբ գրոց: - 525. Եւ թէ վասն է՞ր այնչափ գիրք և *բանք* գրեցան: - 525. Երեսունգ, Վերջին օծումն յերկա՛ր *բանիւք*: - 526. Յետ այսորիկ հարցանելի՛ է ի նոր օրինաց և յեկեղեցւոյ

կարգաւորապէս ըստ մարդեղութեան *բանին* յարմարեալ. իբր պատճառելիք առ պատճառ նորին հետևեալ և շարադասեալ: - 528. Զոր տէրն օրէնք կոչեաց զմարգարէական *բանն* դաւթի. «ո՞չ յօրէնս ձեր գրեալ է ես ասացի թէ աստուածք իցէք»: – 528. *Բանն* աստուծոյ մի է թէ բազում. զի բազում երևի ի հին և ի նոր կտակս և յիւրաքանչիւր թուղթս գրեալ...: – 529. իսկ թէ մի է, ո՞րպէս կարասցուք ասել մի և զնոյն *բանն* աստուծոյ որ նախ քան զյաւիտեանս. և այսօր գրեալ ի քարտիսի: - 529. Մի է *բանն* աստուծոյ անձնաւոր էութիւն և գոյացութիւն. որ էր ՙի ծոց հօր անմարմին. որով ամենայնքն ի լինելութիւն եկին: - 529. Եւ մի և նոյն *բանն* խօսեցաւ ի նախահարս և ի մարգարէս առանց մարմնոյ: - 529. Սակայն մի և նոյն *բանն* բազմանայ ի բազումս. որպէս ի հրեշտակս և ի մարդիկ. ի հին և ի նոր օրէնս. այլ ի միութենէն ո՛չ բաժանի: - 529. Եւ այս բազումս որ առ մեզ է, ի բազում թուղթս գրեալ մի և նոյն *բանն* է որ նախ քան զյաւիտեանս ի հօրէ ծնեալ: - 529. Զոր օրինակ, ներտրամադրեալ *բանն* մի է՝ և յառաջ բերեալ բազմանայ ի լսելիս և ի գիրս: - 529. Եւ մի և նոյն *բանն* է ներտրամադրեալն ի սրտի. զի ըստ *բան* գոլոյն ո՛չ զանազանի. սակայն ըստ որպիսութեան որակին. զի էր անմարմին ի սրտի՝ և այժմ մարմնացաւ ի քարտիսի: - 529. Եւ դարձեալ զոր օրինակ, *բան* թագաւորին մի է, այլ ի բազում լեզուս և ի բազում լսելիս և ի բազում թուղթս որակացեալ և բազմացեալ, յիւրում միութենէն ո՛չ է քակտեալ: - 529. Եւ թէ ոք ասիցէ, ծանեաք զմիութիւնն. այլ թուի թէ անկատար է քան *զբանն* աստուծոյ՝ *բան* աւետարանիս: - 529. Ասեմք առ այս, եթէ անմարմին իր անկատար ո՛չ լինի. զի սոյն *բան* աւետարանիս նոյն կատարեալ *բանն* է աստուծոյ որ ի մարմնի է միացեալ. և նախ քան զյաւիտեանս ծնեալ: - 529. Զոր օրինակ, *բան* մարդոյ յիւրաքանչիւր մասնաւոր լսելիս բաժանի, և բոլոր և կատարեալ է և ո՛չ մասն: - 530. Այսպէս և *բանն* աստուծոյ բոլոր և կատարեալ է յիւրաքանչիւր աւետարանս և ո՛չ մասնաւոր: - 530. Այսպէս մի և նոյն *բանն* է յիւրաքանչիւր աւետարանս ձևացեալ, և ըստ աջմէ հօր նստեալ. և ոչ աւելի և ո՛չ նուազ: - 530. Եւ թէ ոք ասիցէ, երևի ապա թէ նոյն անձնաւոր *բանն* աստուծոյ է յաւետարանս խօսեցեալ յայնժամ բազմացեալ է անձամբ և գոյութեամբ: - 530. Ասեմք առ այս թէ՝ մի և նոյն անձնաւոր *բանն* աստուծոյ է յաւետարանս խօսեցեալ. այլ ո՛չ է բազում անձն և գոյութիւն *բանին*: - 530. Նմանապէս և *բանն* աստուծոյ մի և նոյն է անձամբ և բնութեամբ ի գոյացութեան իւրում, և ի գիրս աւետարանաց գրեալ: - 530. Եւ թէ ոք ասիցէ, զնոյնութիւնն ընկալայ. այլ ինձ այսպէս թուի թէ աւետարանս *բանն* է քրիստոսի, և քրիստոս *բանն* աստուծոյ. ապա ուրեմն և աւետարանս *բան* է *բանին*: - 530. Պատասխանեմք թէ՝ նման է այնմ որ ասեն թէ՝ *բան* աստուած է պատկեր հօր, և մարդն ի պատկեր *բանին*. ապա մարդն ո՛չ է պատկեր աստուծոյ, այլ պատկեր պատկերի: - 530. Որպէս գրեալ է ի գիրս պարապմանց այսպէս. եթէ մարդն պատկեր է *բանին*՝ և *բանն* է աստուած. ապա և մարդն է պատկեր աստուծոյ: - 530. Նմանապէս և առ այս ասեմք, թէ ո՛չ ինչ է զանազանութիւն. զի յորժամ աւետարանն *բանն* քրիստոսի է ճշմարիտ, և քրիստոս աստուած է ճշմարիտ. ապա ուրեմն աւետարանն *բանն* աստուծոյ է ճշմարիտ: - 530. Եւ թէ ոք ասիցէ, ո՞րպէս է մի *բանն* աստուծոյ. զի ահա՛ *բանն* մարմնացեալ էր. և հայր *բանիւ* վկայեաց ի վերայ որդւոյն. և անյարմար է ինքն ինքեան վկայել: - 530. Ասեմք առ այս, թէ յԵրրորդութիւնն սուրբ մի է *բանն* և իմաստութիւնն և բնութիւն և կեանք և ներգործութիւն և այլն ամենայն. բաց յառանձնութենէն որ է ծնօղ ծնեալ և բղխեալ: - 530. Ա՛րդ՝ յորժամ ամենայն ինչ նոյն է սուրբ Երրորդութեանն, որով յա՛յտ է՝ թէ հայր խօսի, և թէ որդի, և թէ հոգին սուրբ, մի և նոյն *բանիւն* խօսին. ապա ուրեմն ո՛չ է անյարմար եթէ հայր նոյն *բանիւն* վկայեսցէ ի վերայ որդւոյ. զի որդի և հայր նշանակէ զյատկութիւն անձանցն: - 530-531. Դարձեալ յայտնապէս, զի *բանն* միացեալ ի մարմնի՝ էր անբաժանաբար ի հայր. որպէս առ մեզ ներտրամադրեալս *բան* և գրեալն ի թղթի: - 531. Ա՛րդ՝ ո՛չ է անյարմար եթէ հայր անբաժանելի *բանիւն* վկայեսցէ *բանին* որ էր ի մարմնի: - 531. Զորօրինակ, յորժամ վկայեսցէ թագաւորն ներտրամադրեալ *բանիւն* ի վերայ գրեալ *բանին* իւրոյ եթէ՝ ստուգապէս սա՛ է իմ գիր և *բան*: - 531. Վասն է՞ր այսչափ ամենայն գիրք և *բանք* և խրատք գրեալ եղեն: - 531. Նոյնպէս և անչափութիւն *բանից* և խրատուց հարց և իմաստնոց գիրք սուրբք՝ հին և նոր կտակարանք ցուցանեն զանչափ հիւանդութիւն հոգւոյ. զի սոքօք առողջասցին: - 531. Հինգերորդ՝ ի գլխո՛յն են փառք և խնդութիւն. *բան* և իմաստութիւն: - 532. Նոյնպէս քրիստոս է փառք և ցնծութիւն, *բան* և իմաստութիւն եկեղեցւոյ սրբոյ: - 532. Իսկ ակն տեսանօղ՝ մարգարէքն. և առաքեալքն ինքնատեսք *բանին* աստուծոյ: - 534. Բերան՝ աւետարանիչքն. և լեզուք՝ քարոզք *բանին* կենաց: - 534. Ունկն՝ աշակերտք ճշմարտութեան *բանին*: - 534. Երրորդ՝ մարգարէք որպէս խորհեցեալն *բան*. առաքեալք որպէս խօսեցեալն. և վարդապետք որպէս գրեալն: - 535. Հինգերորդ՝ առաջին առաքեալքն իբր կատարումն *բանից*. երկրորդ մարգարէք նախաձայնք նոցին. երրորդ վարդապետք մեկնիչք և թարգմանք երկուցն քարոզութեանց: - 535. Հինգերորդ՝ ի բժշկութիւն. «առաքեաց *զբան* իւր և բժշկեաց զնոսա»: –

536. Զի թէպէտ քահանայն և *բանքն* նոյն է, այլ ո՛չ դիտաւորութիւնն: - 539. Եւ դարձեալ՝ որպէս բանն աստուած անէծ զադամ, նոյն *բանն* դարձեալ օրհնեաց մարմնովն. թէպէտ մի է գործ Երրորդութեանն: - 542. Զի ա՛նդ բաժանեցին *զբանն* ի մարմնոյ. և պատառեցին զկանոն սուրբ հարցն: - 547. Որպէս զինչ ասեմ համառօտ թէ՝ թերութիւն է մեր բաժանել *զբանն* ի մարմնոյն յերկու բնութիւնս և յերկու դէմս. ի կրկին կամս և ի գործս: - 552. Տե՛ս զի ո՛չ *բանիւ* և ո՛չ գործով էր, այլ միայն ի միտս ունէին և յանդիմանեցան ի տնէ: - 557. Այլ դու ո՛վ այրդ աստուծոյ մաքրամիտ և ճգնազգեաց միայնաւոր սուրբ հայրդ սահակ, թէ և զիջանես եղբայրական սիրով խնդրել *բանս* ի մէնջ. սակայն կարօղ ես և զթերին լնուլ և զյաւելորդն կշռել. և զմեզ օգտեցուցանել ի ներգոյէ՛ քոյին պայծառամիտ սրբութեան սրտի: - 558. Դարձեալ ասեմք թէ՝ այլ վարդապետք է ասեն զմեղս, զի դ տարերք են մարմնոյն, և գ զօրութիւնք հոգւոյն. այսինքն *բան*, ցասումն, և ցանկութիւն: - 559. Յպարտութիւնն է *բանին*. Նախանձն ցանկութեանն: - 559. *Բանին* գոլ զհպարտութիւն և զնախանձ առ ներքինս և առ վերինս: - 559. Ի ջրոյ պոռնկութիւն և փառասիրութիւն. որ գէճ է և թոյլ. և փառասէրն յայլոյ *բանս* մեղկի և թուլանայ: - 560. Վասն *բանին* և անձնիշխան կամացն. զի անձնիշխան կամք անասնոց ո՛չ է. այլ բանականին: - 563. Վասն որոյ թէպէտ գործն նոյն է, այլ *բանն* և կամքն ո՛չ է նոյն: - 563. Այլ բազմադիմի է մեկնութիւնն «որ ասիցէ *բան* զորդւոյ մարդոյ՝ թողցի»: – 566. Չորրորդ՝ որք միայն զորդւոյ ասեն *բան* սակաւ պատիժն, զի մի է յերրորդութենէն. իսկ որ զփառակիցն ևս՝ կրկնապատիկ հատուցանի նմա: - 566. Իսկ անիրաւելն է *բանիւ* առ վերինս և առ ներքինս և առ հաւասարս: - 568. Արիստոտէլ գ սեռս զօրութեան ասէ հոգւոյն. այսինքն է մինն անհնազանդ *բանին*. և մինն հնազանդ. և մինն *բան* էութեամբ: - 572. Որ անհնազանդ է *բանին*, որպէս տնկականն. հալելն և աճիլն և այլն. և սոքա ոչ կարեն լինիլ ենթակայ առաքինութեանց: - 572. Իսկ երկրորդ սեռն հնազանդ *բանին* ցասումն և ցանկութիւնն. և սոքա ո՛չ կարեն լինիլ ենթակայ իմանալի առաքինութեանց: - 572. Իսկ երրորդ սեռն որ է նոյն ինքն *բանն* որ է՛ ենթակայ աստուածային առաքինութեանց: - 572. Որպէս **ժ** *բան* է օրհնացն՝ և **ժ** *բան* է հայր մեր որ յերկինս: - 572. Նոյնպէս **ժ** *բան* է հաւատամքն որ է՛ այսպէս: - 572. Իններորդ ըստ հոգւոյն մասանց. հաւատն է ի *բանն*. յոյսն ի ցասումն. սէրն ի ցանկութիւնն: - 578. Երկրորդ խոհեմութիւն. և այս է չափաւորութեամբ *բանից*. որպէս ասէ յառակս. «որ հանդա՛րտ է շրթամբք, է՛ խոհեմագոյն». և սաղմոսն «դի՛ր տէր պահապան բերանոյ իմոյ. զդուռն ամուր շրթանց իմոց», և այլն: - 580. Այլ զայն ասացեալ յառաջն զձև *բանիցն*. որ և արժանաւորապէս տուեալ լինի շնորհք հոգւոյն: - 588. Եւ յայնմ ձևական *բանիցն* ո՛չ է պարտ ի բաց թողուլ. և ո՛չ այլ *բան* ի ներս խառնել: - 588. Իսկ զէութիւն *բանին* որ է՛ յանուն Յօր և Որդւոյ և Յոգւոյն սրբոյ՝ ասելն մի՛անգամ պարտ է ասել և ո՛չ կրկնել տգիտաբար: - 588. Եւ թէ այր մարդ ոչ լինի և տղայն մերձ ի մեռանիլ լինի, կինն կարէ՛ մկրտել թէ գիտէ զձև *բանին* զոր քրիստոս ուսոյց «յանուն Յօր և Որդւոյ և Յոգւոյն սրբոյ». ցանէ՛ զջուրն և ասէ՝ մկրտեալ լինի: - 588-589. Եւ զայս ցուցանէ նոյն ձև *բանին* որ է կոչմունք Երրորդութեանն. և նոյն դաւանութիւն հաւատոյն և այլն: - 590-591. Այսպէս շնորհք հոգւոյն սրբոյ ի մկրտութեանն զաղտս մեղաց լուանայ. զծարաւ հոգւոյն *բանիւն* աստուծոյ շիջուցանէ. և զկորուսեալ պատկերն աստուծոյ դարձուցանէ: - 591. Դարձեալ՝ խառնումն է աստուծոյ իմաստութեանն ընդ մարդկան. որ *բանիւն* խառնեալ միաւորեցան. որպէս ասէ սուրբն դիոնէսիոս: - 596. Այլ և զայս հարցանեմք ձեզ. ո՞ր *բան* է որ զջուրն ի խորհուրդ կատարէ: - 596. Չորրորդ՝ *բանն* քրիստոսի որ ասէ «ա՛յս է մարմին իմ. և այս է արիւն իմ»: - 597. Երկրորդ՝ զի հրամայեաց եզական *բանիւ* «ա՛յս է մարմին իմ. և ա՛յս է արիւն իմ». որ զմին հացն նշանակէ՛: - 597. Չորրորդ՝ զի սովաւ իմացուք զմարդեղութիւն *բանին* կրկին կերպիւ: - 598. նոյնպէս վերերևոյթ կերպարանքն նոյն է ըստ ձևին. այլ բնութիւնն միաւորեալ է ընդ *բանին* աստուծոյ և եղեալ աստուած: - 598. Նոյնպէս և բոլոր մարմին և հոգին է մի աստուած ընդ *բանին* միաւորեալ. և բաժանեալ ամբողջական մասունքն է՛ բոլոր և կատարեալ աստուած: - 598. Երկրորդ՝ երբեմն նշանակէ հացն ցամաք *զբանն* ի յերկնից իջեալ. և գինին զմարդկութիւնն. ըստ որում «հաղորդեցաւ մարմնոյ և արեան մերձաւորութեամբն իւր»: – 598. Իսկ որք ոչ միաւորեն, բաժան և որիշ նշանակեն *զբանն* ի մարմնոյ իւրմէ. որպէս երկաբնակքն քաղկեդոնիկք: - 598. Եւ ա՛յլ տեսութիւն *բանիս*. որպէս ասացեր ի մարմինն է կապեալ արիւնն և այլն...: - 600. Եւ թէ պատճառեն *զբանն* սողոմոնին, «կերիցեն սիրելիք իմ և արբցեն նազելիք իմ» ասէ: - 600. Ասեմք առ այս, եթէ *բանն* սողոմոնի ո՛չ թէ զրկէ՛ զոմանս յարեանն հաղորդութենէ. - 600. Զի որպէս **գ** կերպիւ մեղանչեմք. այսինքն ի խորհուրդս, ի *բանս*, և ի գործս: - 601. Նովին *բանիւն* արձակեմ զքեզ յամենայն մասնակցութենէ մեղաց. ի խորհրդոց ի *բանից* և ի գործոց. յանուն հօր և որդոյ և հոգւոյն սրբոյ: - 602. Նա՛խ՝ թէ խոստովանահայրն չունի իշխանութիւն արձակելոյ. կամ ընդ *բանիւ* արգելեալ է: - 603. Դարձեալ՝ մահու չափ մեղքն *բանիւ* սրբի ի ձեռն քահանային. - 604. այսպէս և ներելին սրբի *բանիւ* քահանային և աղօթիւք: - 604. Ապա

ուրեմն *բան* քահանային՝ անուամբն աստուծոյ սրբէ զներելիսն: - 605. Այսպէս բազմապատիկ թողութիւն շնորհէ քահանայականն կարգ՝ ծեռնդնելով և *բանիւ* շնորհաց սրբելով: - 605. հաստատի հաւանութեամբ սրտիցն յորժամ յայտնեն *բանիւ*. - 609. Եւ որպէս աստուծոյ *բանն* կատարէ զհաղորդութիւնն որ ասէ «ա՛յս է մարմին իմ և այս է արիւն իմ»: - 610. Նոյնպէս աստուծոյ *բանն* է որ առնէ զերկոսեանն մի՝ զայրն և զկինն: - 610. Յաւատն է՞ զի ո՛չ ոք ի յերկուցն պղծեսցի օտար անկողնով. որպէս այն որ թողու զհաւատն և ուրանայ *բանիւ*, - 610. Որոյ պատճառէ. զի հոգին եռամասնեա՛յ է. այսինքն *բան* ցասումն՝ և ցանկութիւն. - 611. Իսկ որդէգիրն որ *բանիւ* և կամօք լինի, ո՛չ լինին խնամիք մինչ ի կրկին ծնունդն. - 612. ...վասն զի *բանից* և կամա՛ց են զաւակք: - 612. Եւ *բանն* կրկին է. այսինքն ներտրամադրեալն և յառաջ բերեալն. - 612. ...զի անխառնակ և անշփոթ երևեսցի մադանալն *բանին* յազգէն յուդայ. որպէս ասացաւ ի վերոյ ի **լ** գլուխն, **դ** համարն: - 612. Վասն որոյ նոյն աստուածային *բանիւն* օրհնեմք և սրբեմք յառաջին անծիցն: - 615. Երկրորդ *բանիւ*. ըստ այնմ «ունկնդիր *բանից* բերանոյ իմոյ»: – 619. Եւ այս է պատճառն, զի աստուած ետ մեզ միտք և *բան* և ձայնի գործիք և մարմնոյ մասունք և ինչք. վասն որոյ յամենայնէ՛ նուիրելի՛ է աստուծոյ: - 619. Նա՛խ՝ վասն զի հոգին եռամասնեայ է. *բան,* ցասումն, և ցանկութիւն. և ունի իմացումն և կամք: - 622. Նա՛խ ի տէրունական *բանիցն* է յայտ. որպէս ուսոյց հասարակ աղօթել. - 623. Իսկ սկսուածն ընդ երգոյն խառնեալ, Նախ նշանակէ՛ թէ զմարգարէից և զառաքելոցն *բանս* ի միասին խառնեալ ունի նորս եկեղեցի: - 627. Երրորդ՝ զդատաւորին և զդատելոցն *բանս*: - 627. Եւ կրկին տուն սաղմոսին, զի հոգի և մարմին եղև *բանն*: - 628. *Զբանս* զայս՝ մարգարէն ի դէմս հօր ասէ. զի յայնժամ միայն զհայր պատմէին: - 632. Թէպէտ բազում ուրէք զսոյն *բանս* ի դաւանութիւն երից անձանց և միոյ բնութեանն խոստովանիմք: - 633. Վասն որոյ զոր սերովբէքն երից դիմացն երգէին, աստ աւետարանիչն ի դէմս *բանին* ասաց: - 633. Իսկ որք ի վերայ Երրորդութեանն ասեն՝ երեք վնաս կայ ի *բանս* նոցա: - 633. ...յորժամ ասեն՝ սուրբ աստուած հայր, սուրբ և հզօր *բան,* սուրբ և անմահ հոգի. - 633. ...և կատարումն ամենայն աղօթից առ *բանն* մարմնացեալ. որպէս ասացաւ: - 633. պարտ է *զբանիւ* պատուականն հիմն դնել. որ է՛ երեքսրբեանն...: - 634. Սոքա քաղկեդոնին են. որք բաժանեն *զբանն* ի մարմնոյն. և զխաչեալն՝ մարդ սոսկ և տկար և մահկանացու խոստովանին: - 635. Երկրորդ՝ ամենևին ձայն առանց *բանի*. որպէս գոչումն: - 639. Երրորդ՝ որ *բանն* առաւե՛լ է քան զձայնն. որպէս երգ շարականաց: - 639. Չորրորդ՝ ձայնն առաւել քան *զբանն*. որպէս ձայնաւոր երգք: - 639. Հինգերորդ՝ որ հաւասա՛ր է *բանն* և ձայնն ի լեզուն. որպէս բարբառ խօսից: - 639. ...խառնեաց զնոսա ի *բանս* հոգւոյն...: - 641. Երրորդ՝ զի քաղցր ձայնիւ հեշտացեալ մարդիկ՝ զանխլաբար ուսցին զհոգւոյն *բանս*: - 641. Չորրորդ՝ զի մասունք արարածոց ձայն ունին և *բան* չունին...: - 641. ...վասն որոյ խառնէ՛ զձայնս նոցա ի *բանս* իւր և մատուցանէ աստուծոյ: - 641. Դարձեալ՝ նոցա կրկին աղի. իսկ մերն *բան* և ձայն. և հոգի և մարմին: - 641. Տասն աղին՝ **ժ** զգայութիւնքն հոգւոյ և մարմնոյ. և **ժ** մասունք արարածոց ընդ *բան* օրհնացն: - 641. Երկրորդ, ի կոյսն բնակեցաւ *բանն* **թ** ամիս. և ի խաչն յաւիտեանս յաւիտենից: - 642. Ասեմք նա՛խ՝ թէ մարգարէքն իբր յառաջասաց՝ պատմեցին զմարդեղութիւն *բանին* և զփրկութիւն մարդկան: - 643. Դարձեալ՝ մարգարէքն ի հեռուստ տեսին. և առաքեալքն մերձ *զբանն* մարմնացեալ: - 643. որք աւետաւորք եղեն գալստեան *բանին*: - 644. ...իսկ խունկն մերձեալ ի հուրն և զհոտն բուրեալ՝ է՛ մարմինն միաւորեալ ընդ *բանին*. և զհոտ անոյշ բուրեալ աշխարհի: - 645. Եւ երկաթ՝ *բանն* որ կոտորէ՛ զախտ ստորադասեալ: - 645. Դարձեալ, նշանակէ զժողովուրդն աստուծոյ. յորոց ունկն ընթերցեալ լինին միշտ *բանք* աստուածայինք. հնգիւք զգայութեամբք հոգւոյ և մարմնոյ առ միմեանս յեռեալք: - 646. Դարձեալ՝ ի դատաստանի յորժամ դպրութիւնք *բանին*, որք աստ ի ձախմէ մարմնոյ՝ փոխեսցին յաջմէ. և որք յաջմէ՝ յահեկէ՛: - 646. Հայր սուրբ՝ ուսո՛ մեզ *զբան* քո: - 659. Եւ *բանից* դատաւորին և վճռոցն: - 661. Քառասուներորդ, Վասն արքայութեան *բան* յերկար: - 661. Եւ վասն հաւատոյ *բան*: - 661. Յայս միտս՝ յորժամ փոշիմանիմք ի վերայ *բանի* կամ տրտմիմք, ատամամբք զմատն խածանեմք...: – 670. Երրորդ, զի երիւք մեղանչէ մարդ. այսինքն մտօք և *բանիւ* և գործով մարմնոյ...: – 675. Այլ և մտաց և *բանից* և գործոց մեղացն քաւութեան: - 679. Այլ և բանական հոգւոյն **գ** են զօրութիւնք. *բան* ցասումն և ցանկութիւն: - 681. Նաև երիւք լինի թողութիւն մեղաց. այսինքն զղջմամբ խոստովանութեամբ և ապաշխարութեամբ. որ լինի մտօք *բանիւ* և գործով: - 681. Մանանայ նոցա *բանն* աստուծոյ. և ջուր հոգին սուրբ: - 682. Իսկ ամիսն որ է՛ **գժ**, տասն զգայութեամբ մեր մտօք և *բանիւ* և գործով մեղանչեմք: - 683. Եւ ո՛չ որպէս շաղակրատեն ոմանք մտացածին *բանիւ*. թէ երեք օրն՝ կամ յեօթն՝ կամ յամիսն՝ և կամ ի տարին ելանեն ի քաւարանէն: - 683-684. վասն որոյ իւրաքանչիւր ոք ի *բանից* վկայութեանց ինչ զկարծիս իւր հաստատէ՛: - 687. Չորրորդ, ասէ սուրբն եպիփան ի հաւատոց գիրն, եթէ որպէս հոգին միայն դատի ըստ *բանի* հերձուածողացն զի կարէ՛ ասել

մարմնոյն եղեալ զյանցանքն: - 691. Յինգերորդ, ասէ աստուածաբանն գրիգոր՝ եթէ հաւանիմ իմաստնոյն *բանի*՝ թէ հոգի բարի և աստուածասէր յորժամ ի մարմնոյն արձակի, կայ և մնայ նմա բարին որ լինի: - 691. Այս է ի միւսանգամ գալուստն. որք զարծաթ *բանին* շահեցան, տալ զփառս և զմուտն ուրախութեան. և որք ո՛չ՝ նոյնպէս զտանջանս: - 693. Նախ ընդ դէմ բերեն *զբան* մեծատանն և ղազարու. որ մինն ի գոգն աբրահամու և միւսն ի տանջանքն էջ: - 695. Դարձեալ ասեն *զբանն* պօղոսի, «ցանկամ ելանել ի մարմնոյս և մտանել առ աստուած»: - 695. Դարձեալ ասեն *զբանն* սողոմոնի, «մարմինն դառնայ ի հող, և հոգին երթայ առ աստուած որ ետ զնա»: - 695. Դարձեալ ասեն *զբանս* օրինացն, «մի՛ պահեսցես զվարձ վարձկանի քո ի վաղիւ»: - 695. Դարձեալ ասեն *զբանն* ղուկասու, «որ ունիցի բարեկամ և երթայ առ նա ի գիշերի, և նա ասէ՝ մանկունքս ընդ ինև են»: - 696. Զի ասէ մեծն իգնատիոս մեկնիչն յայսմ *բանի*, եթէ բարեկամ եկեալ՝ զպահանջօղ հրեշտակն ասէ յօր մահուն. իսկ առաջին բարեկամ է՛ աստուած: - 697. Իսկ թէ ժամանակեայ, ընդ դէմ ասէք աստուածային *բանին*. զի տէրն մի հուր ասաց. և զայն յաւիտենից. - 700. և բազումք մոլորին զհետ *բանից* նոցա և յառասպելս նոցա կործանին: - 701. Արծաթ՝ *բան* քարոզութեանն: - 702. Եւ որ քարոզէ՛ առանց հաւատոյ՝ ոչ խօսի *զբանն* հաւատարիմ որ ըստ աստուծոյ: - 702. և Ոսկի՝ ճշմարիտ և արդար *բանքն*. - 702. Դարձեալ՝ խոտն մտաւոր մեղք խորհրդոց. և եղէգն յանցանք *բանից*. և փայտն մարմնական մեծամեծ մեղք: - 702. Եւ յետ սակաւուց ի նոյն գլուխն ի վերայ այնմ *բանի* թէ՝ «կինն փախեաւ յանապատ զի կերակրեսցի անդ» ասէ, - 703. Եւ ի **խբ** գլուխն ի վերայ այնմ *բանի* թէ՝ «տանջեսցին նոքա հրով և ծծմբով...»: - 703. Եւ ի **խե** գլուխն ի վերայ այնմ *բանի* «ո՛չ ոք կարէ մտանել ի տաճարն մինչև կատարեսցին եօթն հարուածք յեօթն հրեշտակացն», ասէ մեկնիչն. ոչ արդարոցն հանգչելոյն աղաչանք, և ո՛չ մեղաւորացն ի տանջանս հառաչանք...: - 703. Տեսէք եղբարք զսրբոց վարդապետաց *բանսն* զի ո՛չ գոյ անդ քաւարան հրոյ: - 703. Ասեմք նախ՝ եթէ սուրբն ոսկեբերան մեկնէ *զբանս* զայս աստի դատաւորաց և հատուցմանց այսպէս: - 704. Եւ թէ՝ դատաստանն աստուծոյ է՛ միաձև բազմաձև և ամենաձև. և այլ սոյնպիսիք եթէ բերեն վկայութիւն. և թէ մտացածին *բանիւ* հաւանութիւն տան: - 705. Այլ և լինի հայհոյիչ. զի խօսեսցի *բան* ընդ դէմ բարձրելոյն: - 707. Զի գերազանց գո՛րծ է *բանին* ուսուցանելն զճշմարտութիւնն. և զայս ունին վարդապետքն: - 712. Զի դիոնէսիոս հաստատէ՛ զմովսէսի *բանն* թէ «կացոյց սահմանս հեթանոսաց ըստ թւոյ հրեշտակաց աստուծոյ»: - 713. Եւ *զբանս* օդն ունի. եթէ հոգևոր եթէ մարմնաւոր. զի օդով խօսեցաք: - 714. Թէպէտ *բան* յարութեան է ի մասնէ հաւատոյ, որպէս սկիզբն աշխարհի և վախճան...: - 714. ...զի «հաւատով իմանամք զյաւիտեանս հաստեալ *բանիւն* աստուծոյ» ըստ առաքելոյ. և նոյն հաւատովն զվախճան աշխարհի և զյարութիւն մարդկան: - 714. ...և ի դադարիլ ժամանակին՝ ի նոյն կէտն համանգամայն վերառեցեալ մտանեն ի կեանս առաջին ըստ խոստման *բանին*: - 716-717. Եւ այսպէս կրկին իմանի առաքելոյ *բանն*: - 717. Եւ բերեն վկայ *զբանն* պօղոսի որ ասէ, «սերմանի մարմին շնչաւոր, և յառնէ մարմին հոգևոր»: – 720. Այլ *բանն* պօղոսի ո՛չ է այսպէս թէ մարմինն էութեամբ հոգի լինի. այլ նման հոգւոյ. զի անմահ լինի որպէս հոգի և անկարօտ կերակրոյ: - 720. Ասեմք առ այս, եթէ *բան* սաղմոսին այսպէս մեկնի: - 724. Չորրորդ՝ գալարիլ երկնից զգալուստն քրիստոսի նշանակէ. զի գիրք ա՛յնր գիտութեանն *բանին*: - 729. ...ըստ այնմ «օր աւուր բղխէ *զբան* և գիշեր գիշերի ցուցանէ զգիտութիւն»: - 729. Թէպէտ ո՛չ ունին *բանք* և ոչ խօսք, այլ ընդ ամենայն երկիր ել բարբառ վկայութեան նոցա. զի ամենայն տեղիք և ամենայն ժամանակք մարդկան առ նոսա է՛ յայտնի: - 729. Երկրորդ՝ զի աստուած զամենայն արարածս կրէ *բանիւ* զօրութեան իւրոյ ասէ առաքեալն և ի նոյնութեան պահէ. և սոքա պահին առանց միաւորութեան էութեան նորա: - 733. Ուստի յայտ է թէ՝ զմարմին *բանին* ապականացու խոստովանին նոքա՝ որ զխաչն ապականացու ասեն. և են նեստորականք: - 733. Իսկ որք *զբանն* մարմնով անապական խոստովանի, պա՛րտին և զխաչն աստուածընկալ անապական խոստովանիլ: - 733. Չորրորդ յա՛յտ է յօրինակաց. զի գաւազանն ահարօնի որ ծաղկեցաւ՝ օրինա՛կ էր խաչին. և տախտակքն *բանին*. և ծառն կենաց որ ի մէջ դրախտին: - 733. Եւ այս ո՛չ թէ լոյս միայն է. զի զլոյսն ո՛չ ետ մեզ նշան. այլ զխաչն փայտեղէն յորոյ վերայ զձեռն իւր տարածեաց միածին *բանն*: - 734. Որպէս մեծութիւնն աստուծոյ անչափ է՝ և փառքն անհաս. ըստ իմաստ նոյն որ ասէ «փառքն աստուծոյ ծածկեն *զբանս»*: - 736. Դարձեալ որպէս ի վեր անդր ի հրեշտակացն՝ *բանն* յերիս որոշեցաւ. այսինքն է՛ *բան* մտաց և *բան* լեզուի և *բան* գործոյ: - 739. Արդ *բանիւ* մտաց խօսի ընդ բուն արդարս և ընդ հրեշտակս որք դատենն զայլս: - 739. Եւ *բանիւ* գործոյ խօսի ընդ բուն չարս և ընդ դևս որք առաքին ի տանջանս: - 739. Եւ *բանիւ* բերանոյ խօսի ընդ միջակ արդարս և ընդ մեղաւորս. ասելով «եկա՛յք օրհնեալք. և երթայք անիծեալք»: – 739. Միո՞վ *բանիւ* խօսի ընդ **բ** դասքն՝ թէ կրկին: - 739. Զի՞նչ է որ ասէ դանիէլ «դպրութիւնք *բանին»*: - 741. Յոգի և մարմինս է որպէս մագաղաթ. կամք և իմացումն

դպիր և գրօղ. հաւատքն գրիչ. արտասուքն մելան. և գիրն գործք բարի կամ *__բան__* աղօթից: - 741. Մանաւանդ թէ՝ հոգին սուրբ գրօղ դպիր. և ուղղութիւնն գրիչ գործիք. և որք զմելանն առատ տամք և զմագաղաթն, զսուրբ գործս անկեղծաւոր և *__զբանս__* աղօթից օրինաւոր, ա՛յնքան առաւել գրիմք ի գիրն կենաց: - 741. Յօրէնքն հրամայեցաւ **բ** և **գ** վկայք սպաննելոյն և ամենայն *__բանի__*: - 742. Վեցերորդ, զի **գ** է *__բանին__* տեղիք. մին՝ միտք դատաւորին. և **բ**՝ լսելիք դաւողացն: - 742. Եօթներորդ, այլ և **գ** է գործիք *__բանին__*. խելքն որ ծնանի. սիրտն որ խորհի. լեզուն որ խօսի: - 742. Իններորդ, զի բնական օրինացն **գ** են վկայք. *__բանն__* և գիրն և աւետարանն. որ տուաւ նահապետացն և մարգարէիցն և առաքելոցն: - 742-743. Իսկ ըստ քանակի, չափու գործելեացն առաւել և նուազ իւրաքանչիւրոց ի խորհուրդս ի *__բանս__* և ի գործս: - 746. Երրորդ՝ ի փրկութիւն մարդկան ի ձեռն մարդանալոյ *__բանին__*: - 748. Մետասաներորդ, հնձան կոչի և հաւատն սուրբ. զի ի նա՛ հաւաքի ամենայն *__բան__* և գործք մեր. և ճմլեալ այսինքն քննեալ՝ լինի գինի ուրախարար աստուծոյ և հրեշտակաց: - 749. Առաջին արքայութիւնն է *__բանն__* անճառելի: - 755. Աւազան պղնձի՝ *__բանք__* են աստուածայինք: - 756. Որք վասն այնորիկ ասին աւազան, զի զսուրբս բարեպաշտ *__բանիւք__* առատաբանս առնեն: - 756. Զաւազանն պղնձի ի հայելեաց կանանց կազմեաց. այսինքն *__զբանն__* աստուածային՝ ի սրբոցն հաստատեաց օրինօք: - 756. Որդիքն ահարօնի՝ են սուրբքն. որք նախ քան զվերափոխիլն ի սենեակ վերին արքային, աստուածայնովքն *__բանիւք__* յամենայն հպարտութենէ մեղաց մաքրին: - 756. Որ *__բանիւքս__* այսոքիւք հարսն ասէ զինքն պահեալ սիրելոյն: - 756. Նա՛խ՝ սերմ է *__բանք__* և քարոզք աւետարանին: - 757. Այլ քանզի վարդապետաց մերոց և մեծաց է ասացեալ *__բանքն__* ո՛չ ընդդիմանամք: - 759. Եօթն զարդ հարսին որպէս ցուցաւ. և օժիտք յաւիտենիցն կենացն. պսակք և արկանելիք, ասացան մեզ փոքրիշատէ յառաջագոյն ի *__բանից__* սրբոց: - 761. Եւ տերև գիտութիւն հոգւոյն. և ծաղիկ ծագումն *__բանին__*. և պտուղ արդեանցն հօր: - 765. Դարձեալ ի վեր յառաջին *__բանն__* մեր երթիցուք որ էր ծառ կենաց ի մէջ դրախտին: - 767. Իսկ առաւօտ և երեկոյ այս է. զի տեսեալ ի *__բանն__* աստուծոյ բարձրագոյն և աստուածային իմաստ՝ առաւօտեա՛ն է ճանաչումն. իսկ ի նոյն *__բանն__* տեսեալ զգիտութիւն արարածոց՝ երեկոյեան ճանաչումն է համարեալ: - 767. Դարձեալ, ծառ կենա՛ց է աստուածածին կոյսն մարիամ բղխեալ յարմատոյն յեսսեայ. երկնուղէշ զարգացմամբ մշտասաղարթ կուսութեամբ ծաղկեալ և պայծառացեալ հոգւոյն սրբոյ եկաւորութեամբն. և պտղաբերեալ մեզ անմահ պտուղ *__զբանն__* մարմնացեալ. յորմէ վայելեալք երկնաւորք և երկրաւորք ի շնորհաց նորին զյաւիտենից կեանսն ժառանգեցաք: - 768. Որպէս միտք հոգւոյ, և *__բան__* մտաց, և ակն մարմնոյ, և լոյսական: - 769. Որպէս *__բան__* ի ձայն՝ և *__բան__* ի գիր՝ և լոյս յօդ՝ և տեսութիւն յակն՝ և հուր յերկաթ՝ և մուխ ի պողուատ: - 769-770. Ո՛չ շփոթեալ *__բանն__* և ո՛չ ծախեալ մարմինն: - 770. Ո՛չ *__բանն__* որպէս հալածու կաղապարեալ. և կամ մարմինն որպէս բոց ի հրոյ և ծուխ անօսր լուծեալ յօդդ: - 770. Եւ ի ճաշակելեաց և շօշափելեաց, շօշափման *__բանի__* և ճաշակման պարարուն. և ուրախութեան նարդոս և կերակուր անմահութեան: - 771. Աստանօր յիրաւապէս առցէ զկայ՝ *__բան__* Հարցմանցս այսոցիկ: - 771. Յաւարտ և ի կատարումն Փառաց Պարգևաց *__Բանին__* և Շնորհաց նորին Հոգւոյ: - 771. Արդ՝ ես վերջին ծնունդս եկեղեցւոյ և տրուպս բանասիրաց, Գրիգոր պիտակ անուն խնդրօղ *__բանին__*. բացայայտեցի *__զբանս__* Հարցմանց ի լուսաւոր *__բանից__* վարդապետաց եկեղեցւոյ: - 772. Որ և ոչ ժամանեաց ի կատար *__բանիս__* վերոյ ասացեալ խնդրօղն: - 772. Ա՛րդ՝ եղև զրաւ *__բանիս__*, ի շրջագայութեան Հայկազեան Տօմարի, **պխզ** թուի: - 772. Բովանդակեալ ոչ զամենայն որ ամենեցունց է գիտելի. այլ *__զբանս__* բազումս որ բազմա՛ց է պիտանի և խնդրելի: - 772. Ա՛րդ՝ է՛ ինչ ի սմա հաւաքեալ ի լուսաւոր *__բանից__* վարդապետաց սրբոց ըստ գրոյն կամ իմացուածոյն: - 772. Զի նա՛ ծնաւ զմեզ ըստ *__բանի__*՝ բազմաջան երկօք. կրթեալ ի մամուլս վարժարանի և ի յոյսն կենդանի: - 773. Ամենայն իր բնութեան՝ գոյացակա՛ն է նորին. և ամենայն պարգևք այսինքն շնորհք պատահական է ի զարդ նմին. յաղագս որոյ ո՛չ բառնին գոյացականքն. որպէս անմահութիւն դիւի և *__բան__* մարդոյ: - 782. Զի որպէս *__բան__* պատկերին, այսպէս և *__բան__* շնորհացն եռակի. զի միապէս սոքա եղծանին մեղօք, և նմանապէս արծարծին մաքրութեամբ առ որ ոք և իցէ: - 782. Այլ *__զբանիս__* խրթնութիւն առնէ կոչմանցն անորոշութիւն. զի կոչի շնորհ իջեալն պարգև. որպէս մարգարէութիւնն: - 783. Են և այլ շնորհք մասնականք պարգևաց հոգւոյն. որպէս *__բան__* իմաստութեան և այլն: - 783. Երկրորդ, վկայութեամբ սուրբ գրոց և քարոզութեամբ *__բանից__*: - 784. Եւ բազում ուրէք որք ընդ արեգակամբս խորհրդածուք էին, ի լուր *__բանից__* և ի տես սքանչելեաց ածին յուղղութիւն: - 785. Նո՛յն *__բան__* է և առաջին ամուսնացելոց: - 785. Եւ կատարեալ տեսութիւն բացերևականն *__բանի__* յայտնի՛ է աշխատասէր մտաց. որ յաղագս մեկնութեան լուծումն գրոց. և գո՛ն առ քեզ: - 787. Թողլով զայլս որ յազգս այսմ. առասպելախօսե՛ն արտաքին *__բանք__*: - 788. Ո՛չ ըստ բաւական *__բանի__* առեալ զլուծումն. այլ ըստ կարի տկարութեան արտայայտումն. մանաւանդ հարկեալ ի

սիրոյ քումդ եղբայրական խնդրոյ: - 788. Եւ այսպէս տրտմեալ սրգով և թախծեալ մտօք ընծայեցի տըխեղծ մատամբ զխունախոյ նուէրս *բանի*, իբր զլոմայս այրւոյն՝ քումդ գանձարանի: - 789

ԲԱՆՆ ԱՍՏՈՒԱԾ + Վեցերորդ՝ հակառակէ քրիստոսի՝ և քրիստոնէից. և սոքա հակառակին սուրբ եկեղեցւոյ և ուղղափառ հաւատոյ. և զոր *բանն աստուած* առեալ զմարդկայինս բնութիւն միաւորեաց ընդ իւրում աստուածութեանն՝ սոքա ընդդէմ նմին որոշեն զբանն ի մարմնոյն. զի մի՛ իցէ աստուած մարդացեալ ըստ նոցա՝ և մարմինն աստուած. և պատճառս հայթայթելով պատրեն զմարդիկ: - 35. Դարձեալ ասի մեծ *բանն աստուած* քան զմարդկային բնութիւնս: - 39. Որպէս ասէ առաքեալն՝ «աստուած տէրն մերոյ յիսուսի քրիստոսի և հայրն փառաց». այսինքն՝ աստուած վասն մարդկութեանն, և հայր փառացն որ է *բանն աստուած* ի բնութենէ հօրն ծնեալ անմարմին. որ յետոյ միաւորեցաւ ի մարմին: - 44. Իսկ *բանն աստուած* է՛ ծնեալ ի հօրէ՝ այլ ո՛չ բաժանեալ. որպէս ո՛չ բաժանի բան՝ ի մտաց. թէպէտ ի բազում լսելիք մտանէ. և թէ ի վերայ քարտիսի մարմին զգենու: - 45. Եւ զնոյն *բանն աստուած* մարմնացեալ. և շրջեալ ի վերայ երկրի. զի յայնմ օրինակին արար և որդի պիտոյ էր լինիլ և չորս աշխարիք: - 45-46. Նոյնպէս *բանն աստուած* եկաց մնաց բան, և եղև մարմին: - 72. Այլ մարմին և հոգին քրիստոսի զսկիզբն յաշխարհի ունին. այլ վասն միաւորեալ մարմնոյն ասէ *բանն աստուած*՝ «ելի ի հօրէ և եկի յաշխարհ»: – 73. Ապա ուրեմն և մարմինն այն յատուկ է մարմին *բանին աստուծոյ*. և այս ո՛չ կարէ լինիլ՝ եթէ ո՛չ լիցի միաւորեալ ընդ նմին: - 73. Առաջնոյն ասեմք. թէպէտ *բանն աստուած* բնութեամբ միաւորեսցի ընդ մարդկութեանն, ո՛չ կրէ շփոթումն և կամ խառնակումն ինչ: - 76. Այլ խոստովանիմք *զբանն աստուած*՝ ոչ մասամբ, այլ լրութեամբ իւր մարմնացեալ և մարդացեալ...: – 76. Եւ զնոյն *բանն աստուած*՝ աստուածութեամբն աստուած, և մարդկութեամբն աստուած. զի անբաժանելի՛ է. թէպէտ և էր նախ քան զմարդեղութիւնն աստուած, այլ յետ անճառ միաւորութեանն մարմնովն է աստուած: - 77. Դարձեալ՝ ըստ նոյն սարասի՝ *բանն աստուած* ունի ծնունդ ի հօրէ նախ քան զյաւիտեանս. և ունի ծնունդ ի մօրէ ի յետին ժամանակիս. և ո՛չ ասի երկածին. այլ՝ միշտ միածին. այսպէս նոյն բանն ունի զբնութիւն աստուծոյ ի հօրէ. ունի և զբնութիւն մարդոյ ի մօրէ՛. և ո՛չ ասի բ բնութիւն. այլ մի բնութիւն վասն միաւորութեանն: - 77. Իսկ սուրբն կիւրեղ ընդ դէմ նեստորի զինէր. որ ասէր բնակութեամբ զբանն ի մարմնի. և նախ զմարդն ծնեալ ի կուսէն և շրջեալ ի յերկրի, և յետոյ բնակեալ *բանն աստուած* յետ մկրտութեանն. և յետ յարութեանն փառաւորեաց զնա և զօրացոյց յարակցութեամբ ընդ ինքեան: - 79. Եթէ՝ *բանն աստուած* մարմնացաւ և մարդացաւ. և մարդկութիւնն աստուածացաւ խառնելով և միանալով բանին: - 79. Եւ հաստատեալ այսու եթէ՝ հոգին և մարմինն է միաւորեալ ընդ *բանին աստուծոյ*, կարգէ՛ և զայն. բայց որդիք ասէ ո՛չ բ. և ո՛չ աստուածք. զայս վասն դիմաց միաւորութեանն ասէ: - 80. Իսկ յորժամ կամեցաւ արարիչն մարդ լինիլ, *բանն աստուած* իւրով կատարելութեամբն անձամբ և էութեամբ՝ ո՛չ մասամբ, այլ լրիւ միացաւ անճառապէս ի մարմնի: - 82-83. Եւ որպէս սուրբ հարքն ասացին՝ մի է բնութիւն *բանին աստուծոյ* մարմնացելոյ: - 83. Այլ և մեծն դիոնէսիոս ի բազում տեղիս միաւորեալ և մի բնութիւն խոստովանի *բանին աստուծոյ* մարդացելոյ: - 83. *Բանն աստուած* իւրով կատարելութեամբն էառ զմարդկայինս բնութիւն. զհոգի և զմարմին և զմիտս. և միաւորեալ ընդ իւրում աստուածութեանն՝ եղև մի անձն կատարեալ և մի դէմ: - 84. Այսպէս և *բանն աստուած* կատարէր մի ներգործութիւն մարմնով իւրով. զի միաւորութիւն բնութեանցն առանց փոփոխման և բաժանման է: - 86. Այլ և ո՛չ որպէս պատահումն ի յէութիւն. զի *բանն աստուած* ո՛չ է անանձն և ազդումն ինչ որպէս մեր բանս ըստ ոմանց. որպէս մարկեղոս և փոտինոս դանդաչեն: - 88. Նոյնպէս *բանն աստուած* որպէս է՛ բոլոր յաստուածութիւնն իւր, նոյնպէս բոլորն է ի մարդկութիւնն իւր միաւորեալ: - 89. Երկրորդ՝ որպէս անբաժանելի մնայ սե՛ռ ի տեսակս. և *բանն աստուած* անբաժանելի՛ է միաւորեալ ի մարդկութիւնն իւր: - 89. Նոյնպէս *բանն աստուած* և հոգի և մարմինն միաւորեալ է բոլոր մի քրիստոս. և ի պակասիլ միոյն՝ ո՛չ մնայ քրիստոս: - 89. Առաւօտի՝ որ տեսանեն *զբանն աստուած*, և առնուն գիտութիւն ի նմանէ: - 99. Ա՛րդ՝ եթէ հրեշտակք տեսանեն *զբանն աստուած*՝ և առնուն գիտութիւն ի նմանէ, և մարդն քրիստոս ո՛չ տեսանէ որպէս ասես նեստո՛րդ, ապա քրիստոս փո՛քր է գիտութեամբ քան զհրեշտակս: - 99. Արդ՝ որպէս օդ լուսաւորեալ՝ ո՛չ ունի մասն խաւարի, Նո՛յնպէս հոգին քրիստոսի միաւորեալ ի *բանն աստուած*՝ ո՛չ ունի մասն տգիտութեան: - 100. Այսպէս մարմինն քրիստոսի միաւորեալ ընդ *բանն աստուած*՝ ունի զկարողութիւն և զաստուածութիւն բանին...: – 100. Բաղդատութիւն *բանին աստուծոյ* և մարդկութեանս: - 101. Ըստ որում մինն ի սուրբ Երրորդութենէն *բանն աստուած* հաղորդեցաւ բնութեան մերում անքակ միութեամբ. և եղև աստուածն կատարեալ՝ մարդ կատարեալ: - 106. Իսկ հասարակն՝ զի բոլոր *բանն աստուած* իւրով կատարելութեամբն էառ զբոլոր և կատարեալ մարդկային բնութիւնս. և եղև աստուածն

կատարեալ՝ մարդ կատարեալ: - 106. Զի՞նչ է բաղդատութիւն որ *բանն աստուած* է էառ զմարդկայինս բնութիւն: - 106. Նախ՝ զի *բանն աստուած* էառ զմարդկայինս բնութիւն և միաւորեաց ընդ աստուածութեան իւրում. ո՛չ մասն առեալ՝ կամ ըստ մասին միաւորեալ. այլ բոլորն ընդ բոլորին...: – 106-107. Երկրորդ՝ *բանն աստուած* նախկին է և սկիզբն արարածոց. զի նովաւ եղեն ամենայնքն: - 107. Ա՛յս է՝ զի ի *բանն աստուած* տեսանեն զաստուած ի յինքն. և զեղեալքս ի յինքն: - 119. Զի ի մի և ի նոյն *բանն աստուած* տեսանեն զաստուած, և տեսանեն զեղեալքս ի յարացոյցն իւրեանց: - 120. Այսպէս *բանն աստուած* զվերին աշխարհն մշտնջենաւոր պահէ, և զներքինս ժամանակաւ չափելով պահէ՛ և խնամէ: - 125. Նոյնպէս *բանն աստուած* մի քրիստոս է բովանդակեալ մարմնովն անբաժանելի: - 125. Եւ նա՛խ է *բանն աստուած*, և յետոյ միացաւ ի մարմնի անբաժանելի. «յիսուս քրիստոս երէկ և այսօր նոյն և յաւիտեանս»: – 126. Երկրորդ՝ ես եմ սկիզբն և կատարած ամենայնի. զի ի *բանէն աստուծոյ* եղեն ամենեքեան և ի նոյն բանն վախճանին: - 129. Առիւծն թագաւորական՝ նշանակէ՛ զյօհաննէս. ի սկզբանէ՛ *զբանն աստուած* և թագաւոր յաւիտենից ցուցեալ: - 133. Դարձեալ ունին հրեշտակք առաւօտեան և երեկոյին ճանաչումն. այսինքն զի տեսանելով. *զբանն աստուած*՝ կոչի առաւօտու ճանաչումն: - 145. Եւ ի *բանն աստուած* տեսեալ զարարածս՝ կոչի երեկոյին ճանաչումն: - 145. Նոյնպէս ի հողեղէն և յապականացու մարմնոյս մարդկան՝ էառ *բանն աստուած*. և միաւորելով ընդ ինքեան ծնաւ անապական մարմնով. անմեղ հոգւով և մտօք. և եղև երկրորդ ադամ Տէր յերնից: - 229. Երկրորդ՝ անդրանիկ է *բանն աստուած* ի հօրէ ծնեալ. և կրտսեր ա՛յլ եղեալքս՝ ի հօրէ՛ գոյացեալ. զի որդի ծնո՛ւնդ է հօր և մեք արարածք. և նա՛ ի բնութենէն և մեք ի կամացն: - 309. Իններորդ՝ ևս մեծագոյն խորհուրդ. զի անդրանիկ *բանն աստուած* ի հօրէ՛ ծնեալ՝ եկն ի բնութիւնս մեր և եղև գլուխ մեր. – 309. Տասներորդ՝ ևս մեծագոյն խորհուրդ. զի *բանն աստուած* որ անդրանիկ էր հօր, եղև կրտսեր մարդ ի ժամանակի և փոքր. ըստ որում կոչեաց զինքն «փոքրիկ». զի բնութիւն մարդոյս ընդ ինքեան խառնելով արասցէ մեծ և անդրանիկ: - 311. Եւ այլք ասեն թէ՝ *բանն աստուած* էր. որպէս խօսեցաւ առ աբրահամ և առ մովսէս...: – 330. Եւ դարձեալ *բանն աստուած* բուռն էհար զզաւակէն աբրահամու և եղև անօթ թագաւորական: - 332. Վեցերորդ՝ նշանակէ՛ *զբանն աստուած* գաւազան ուղղութեան և թագաւորութեան առ հայր. եկն նա՛ յերկիր և էառ զօձաձև բնութիւնս մեր. և դարձեալ ըմբռնեալ մարմնովն ել յերկինս և նստաւ ընդ աջմէ հօր: - 332. Վեցերորդ՝ գետն նշանակէ՛ *զբանն աստուած*, որ հաղորդիլով ի մեզ՝ եղև մարմին և արիւն. և ետ մեզ ըմպելի զարիւն իւր սուրբ. և կերակուր զմարմինն: - 333. Դարձեալ՝ ոսկի սափորն է՛ անապական կոյսն. և մանանայն *բանն աստուած* հոգւով և մարմնով միացեալ յարգանդի աստուածածին կուսին: - 340. Երկրորդ եղանակ՝ է գօտիք. և ը՝ անմոլարքն. թ՝ լուսնոյդ ի վայր. և ժ *բանն աստուծոյ* որ վարէ՛ զարարածս: - 343. Երկրորդ՝ զի *բանն աստուած* ծնունդ հօր՝ էառ զբնութիւն մարդոյս որ վերջին է յարարածս: - 347. Եւ կրկին, զի հոգւով և մարմնով մի եղև *բանն աստուած*...: - 349. Եւ թեթևացնէ՛ զպարտս մեղաց. որպէս արար ողորմութիւն միածին *բանն աստուած* յիշելոյ զառաջին արդարսն...: – 351. Չորրորդ՝ նոցա ձայնն միջնորդով օդիւ և մարգարէիւքն. և ընդ մեզ *բանն աստուած* անընդմիջաբար խօսեցեալ: - 353. Դարձեալ՝ աղն նշանակէ՛ *զբանն աստուած*. որ զանհամութիւնս մեր համեմեաց, և զնեխեալ վէրքն ապականութեան մերոյ ողջացոյց: - 356. Երկրորդ, կոյսն մարիամ յարմատոյն յեսսեայ՝ յղացաւ և ծնաւ *զբանն աստուած* մարմնով: - 382. Վեցերորդ՝ ո՛չ միայն հաց է հաղորդութիւնն. այլ հոգւովն սրբով օրհնեալ և միաւորեալ ի *բանն աստուած*, որով անմահ կենդանութիւն տայ ճաշակողացն: - 397. Իսկ աղն *բանն աստուած* խառնեալ ընդ մարդկութիւնս. որ բժշկեաց զվէրս մեր: - 445. Արդ եղիսիէէ նշանակէ՛ *զբանն աստուած*. որ փոքրկացաւ և բովանդակեցաւ ի ծոց կուսին ի մարմնի միաւորեալ. և ապա ի խաչն բարձրացեալ կեանս շնորհեաց մարդկան: - 446. Եւ տարաձայնութիւն թուոցդ յայնմանէ լինի, որ ձգ ամաւ յառաջեաց *բանն աստուած* ի մարդանալն քան զնշանակութիւնս մարգարէիցն: - 449. Զի որպէս ադամ յաստուածանալն փութացաւ, և *բանն աստուած* ի մարդանալն փութացաւ. վասն որոյ ամք թուոց զանազան են եղեալ...: – 451. Նոյնպէս և *բանն աստուած* թէ կարի իսկ յառաջին դարս էր մարմնացեալ, որպէս յաւուրս նոյի՝ աբրահամու և կամ մովսէսի՝ լինէր կրկին վնաս: - 467. Նա՛խ՝ ծնաւ ի հօրէ *բանն աստուած* յառաջ քան զյաւիտեանս անճառ և անպատում...: – 471. Եւ այս գիտելի է, զի *բանն աստուած* ի տնօրէնութեան իւրում ընկալաւ զամենայն եղանակս օծութեան: - 474. Զի արիոս կամէր զանեղական *բանն աստուած* եղական և կարօտ օծման ցուցանել: - 475. Այլ մեք այսպէս խոստովանիմք. եթէ օծաւ *բանն աստուած* ի հոգւոյն սրբոյ յորժամ յղացաւ մերովս կերպիւ յորովայնի...: – 475. Այսպէս միաւորութեամբ *բանն աստուած* օծաւ և սրբեցաւ ի հօրէ, ի ձեռն հոգւոյն սրբոյ գործակցութեամբ: - 475. Այսպէս և *բանն աստուած* բոլորն է ի բոլորն միաւորեալ. և բոլորն

յիրաքանչիւր մասն մարմնոյն: - 477. Իսկ *բանն աստուած* է՛ անսկզբնաբար ի հօրէ. և յետոյ սկսեալ ի կուսէ: - 478. Իսկ *բանն աստուած* մարդացեալ՝ էութեամբ է առ հայր. պահպանութեամբ ի բոլոր էակքս. շնորհօք յամենայն սուրբս. և բնութեամբ ի մարմնի միաւորեալ: - 478. Իսկ *բանն աստուած* կատարեալ լրիւ մարդացեալ բովանդակապէս. հոգի մարմին և միտս ունելով անշփօթ կատարելութեամբ և անբաժ ենթակայութեամբ: - 479. Իսկ *բանն աստուած* միաւորեալ մարմնովն կրեալ զմերս վասն մեր. անկրելի գոլով ըստ իւրում բնութեանն: - 479. Եւ աստ ծնեալ լինի *բանն աստուած* յաւուր **ե** շաբաթու: - 483. Այլ ա՛րդ՝ *բանն աստուած* եղև մարդ և անմեղ պահեաց զբնական կիրս. և ներգործական կրիւքն հնազանդ եղև հօր՝ մահու չափ և մահու խաչի: - 492. Երրորդ պատճառ, կամեցաւ *բանն աստուած* ազատել զմեզ ի մեղաց և յապականութեանց: - 497. Այլ *բանն աստուած* զբնութիւնս մարդկային էառ և միաւորեաց զմասունս նորին և ո՛չ զապականութիւն զի ո՛չ է բնութիւն. ապա ուրեմն անապակա՛ն է: - 499. Վեցերորդ՝ զմարիամ մայր փրկչին կոյս և անապական խոստովանին հարք ուղղափառութեան. և զայս ո՛չ ըստ գոյացութեան բնութեան, այլ զի ծնաւ *զբանն աստուած* անապական մարմնով: - 499. Ա՛րդ՝ եթէ ծնօղն անապական է որպէս և է՛, զիա՞րդ ծնեալն ի նմանէ ապականացու լիցի. ապա ուրեմն անապակա՛ն է *բանն աստուած* ծնեալ մարմնովն: - 499. Դու զիա՛րդ երկբայիս թէ ի յապականացու բութենէս ադամայ անապական *բանն աստուած* միաւորեաց ընդ իւր և ծնաւ անապական մարմնով: - 499. Ասեմք եթէ՝ *բանն աստուած* էառ զմեր ապականակիր մարմինս և զմեղանչական հոգի և զմիտս. և մերովս արար փրկութիւն մեզ: - 500. ...և մեղօք ծանրացեալ էջ ի ներքին կէտս դժոխոցն, և այլ ո՛չ կարէր բարձրանալ. մինչ ի վերին կիտէն *բանն աստուած* էջ ի ներքին կէտն. և ապա ել ադամ ի վերին կէտն երկնից: - 503. Եւ դարձեալ՝ որպէս *բանն աստուած* անէծ զադամ, նոյն բանն դարձեալ օրհնեաց մարմնովն. թէպէտ մի է գործ Երրորդութեանն: - 542. Եւ զինչ և իցէ՝ միաւորեմք ընդ միմեանս և խոստովանիմք *զբանն աստուած* մարմնացեալ անբաժանելի ի մարմնոյ իւրմէ: - 598. ...ապա՛ յղացաւ և ծնաւ *զբանն աստուած* մարմնացեալ: - 610. Դարձեալ՝ *բանն աստուած* փեսայ կոչի հարսին եկեղեցւոյ. և զօտար բնութիւնս մարդկան միաւորեաց ընդ ինքեան: - 612. Որ էր յերկինս երկնից *բանն աստուած*, ի պայծառ և լուսաւոր դասուց հրեշտակաց օրհնաբանեալ. - 621. Դարձեալ՝ ցուցանէ զմարգարէս և զառաքեալս. և ի գլուխ նոցա երևեալ *բանն աստուած* և խօսեալ: - 646. Եւ ի ծննդեանն յայրին երևեցաւ *բանն աստուած* : - 684. Զոր օրինակ ո՛չ էր բնութեանս անսերմ յղանալ և կուսութեամբ ծնանիլ, զոր *բանն աստուած* սքանչելապէս ներգործեաց: - 733. Այսպէս և այս ո՛չ է ըստ բնութեան կարգի. զի նոյն *բանն աստուած* ի սա՛ է միաւորեալ անբաժանապէս: - 733. Ապա ուրեմն ևս առաւել խաչն մնայ անապական զի էութիւն աստուծոյ է ի նմա. այսինքն *բանն աստուած* մարմնովն որ է՛ սևեռեալ ի նմա: - 733

ԲԱՆ ԻՆՉ + Երրորդ՝ զի նոր *բան ինչ* ո՛չ պատմեաց. այլ զոր ինչ ուսաւ ի սաւուղայ՝ երկրորդեաց նմա: - 430. Զի յորժամ *բան ինչ* ի խնդիր ելցես, գիտա՛կ գտանիցիս թէ գո՞յ բանն այն ի սմա՝ թէ ոչ: - 808

ԲԱՆԱԿ + Եւ չուէին է *բանակք*. և տապանակն առաջի: - 284. Զի՞նչ էր եօթն *բանակ* չուելն: - 380. Վասն է՞ր տապանակն յառաջ ընթանայր և վէմն զհետ *բանակին*: - 385. Իսկ է ի յայն խորհուրդն, զի որ ի պիղծ մերձենայր՝ է օր արտաքոյ *բանակին* կալով յերրորդ և յէերորդ օրն սրբէր, և ապա՛ մտանէր. վասն որոյ գ օրէք և է օրէք կատարեմք: - 391. Երրորդ՝ օրինակն. զի ամենայն անսուրբ ջրով լուացեալ սրբիւր. և ողողեալ զհանդերձս այնպէս մտանէր ի *բանակն*. և յաւազանն խոստովանութեան ջրովն: - 488. Հինգերորդ՝ համբարձաւ զուարճութեամբ. որ վերաբերի առ նոսա որք փրկեցան ի դժոխոցն և ընդ նմա ելին յերկինս. զի **բ** *բանակօք* ել յերկինս այսինքն սպասաւոր հրեշտակք և մարդկան փրկելովք: - 520. Եւ ա՛յն էր նշանակ չելոյ *բանակին* կամ ժողովելոյ իշխանացն. կամ ամսամտից և այլ տօնից նոցա: - 618. Հինգերորդ, է օրեայ սրբութիւնք բորոտացն և կալ արտաքոյ *բանակին* ի պիղծ մերձեցեալք: - 653. վասն զի չորիցս գոչէր փողն ազդարար ի չուել *բանակին* խսրայէլի: - 713. Երրորդ՝ ծառ կենաց իմանին տունկք իմանալի դրախտին. այսինքն *բանակք* երկնաւոր զօրացն. միշտ յարազուարճ բերկրանօք բարձրացեալ ի փառս: - 767

ԲԱՆԱԿԱՆ + Այլ և սոքա ո՛չ զանազանին ի միմեանց, որպէս *բանական* և անբան. եթէ է ամենայն ի հարկէ: - 8. Դարձեալ, թէ ամենայն ինչ ի հարկէ՛ է մարդոյ և անասնոյ, ապա ոչինչ զանազանի *բանականն* և անբանն. զի *բանականն* իմացմամբ և կամօք վարի. և անբանն ի բնութենէ՛ հարկի որպէս ասացաք: - 11. Իններորդ՝ զի նոցա *բանականն* է մոլորեալ. և ո՛չ ցասումն և ցանկութիւնն. յորոց վերայ բանն բռնադատէ խղճիւն, և ստիպէ զնոսա յուղղութիւն. այլ ինքն կառավարն խոհեմութիւնն մոլորեալ ո՛չ ուղղի: - 32. Եւ որպէս աչք ո՛չ տեսանէ զպակասութիւնն իւր, նոյնպէս *բանականն* ո՛չ տեսանէ զմոլորութիւնն իւր: - 32. Չորրորդ՝ բանականացս: - 50. Ո՛չ զմասն ինչ առեալ զմարդոյ. այլ զբոլոր

բնութիւնն ժողովեալ անհատ մարդկութեամբն. զիոգի *բանական* և զմիտս՝ և զմարմինս մեր՝ միաւորեաց ընդ իւրում աստուածութեանն անշփոթ և անորոշ միութեամբ: - 83. Բաղկացական տարբերութիւն է՝ ուստի տեսակքն գոյանան. որպէս *բանականն* և մահկանացուն՝ զբնութիւն մարդոյն կատարեն: - 85. Իսկ բաժանական է՝ որպէս *բանականն* և անբանն բաժանեն զմարդ և զձի: - 85. Նախ՝ զի յընդդիմաբաժանեալ տեսակս սեռի՝ ո՛չ գոյ առաջին և վերջին. որպէս բաժանի կենդանին ի *բանականն* և յանբանն. և ո՛չ է ասել թէ՝ *բանականն* յառաջ է քան զանբանն. այլ զոյգ և համայնք են: - 87. Երրորդ՝ զի յընդդիմաբաժանեալ տեսակս՝ ո՛չ ուրեք մինն ի միւսումն տեսանի. և ո՛չ անբանն ի *բանականումն*: - 87. Նախ՝ որպէս սեռ ի տեսակս բոլորապէս տեսանի և ո՛չ մասամբ. այս է՝ զի գոյացութիւնն որ է սեռ՝ բոլոր է ի մարմինն և յանմարմինն. և կենդանին բոլոր ի *բանականն* և բոլոր յանբանն: - 89. Եւ ըմբռնօղ՝ զի *բանական* իմացմամբ մտաց զմայլեալ էր միաւորութեամբ աստուածային փառացն: - 100. Եւ աստուած յայտնի է ի *բանականքս* իմացմամբ և պատկերաւ. այլ ի կենդանիս և ի բոյսս և ի գոյսս սակաւ ինչ նմանութեամբ: - 109-110. Նախ՝ զի հրեշտակացն իմանալի և միահաղոյն է տեսութիւն. իսկ մարդկան *բանական* և մասն մասն ժողովելով: - 120. Այսպէս և տեսականն որ է *բանականն*՝ սկսեալ է ի ճշմարտութենէն որ է՛ բանն աստուծոյ, և կատարի առ նոյն ճշմարտութիւնն: - 121. Որո՞վ հաւասարին և զանազանին *բանական* քննութիւն և հաւատոյ տեսութիւն: - 121. Նախ՝ զի *բանականն* առ երկրաւորս և բազում ճշմարտութեամբ կատարի: - 122. Երկրորդ՝ զի *բանականն* մոլորի երբեմն ի ճշմարտութենէն և տարակուսի: - 122. Երրորդ՝ *բանական* քննութեան հետևի հերձուած. և հաւատոյն ուղղափառութիւն: - 122. Չորրորդ՝ *բանական* քննութիւն զճշմարիտն ընդ մտա՛ցն քարշէ. իսկ հաւատոյն՝ միտք ընդ ճշմարտութեանն հետևի: - 122. Հինգերորդ՝ *բանական* քննութիւնն անվարձատրելի է: - 122. Ոմանք մերձ են էութեամբ արարչին. և ոմանք հեռի. որպէս իմացականքն քան *զբանականս*. և սա՛ քան զկենդանիս. և նոքա քան զտունկս. և հուսկ յետոյ անշունչ գոյացութիւնքն. ըստ մերձ և հեռաւոր բնութեանց՝ զանազանապէս առնուն: - 131. Նախ՝ զի հոգին *բանական* է. և հրեշտակն իմացական: - 140. Նախ՝ զի հրեշտակն միեղէն և բոլոր իմանայ. իսկ հոգին բան բան և մասնաւոր. վասն որոյ *բանական* կոչի: - 141. Երկրորդ՝ գուբն անբան է, և սէրն *բանական*: - 144. Ո՛չ են յաւերժահասունք որպէս ոմանք կարծեն թէ յերկուց տարերց այսինքն ի հրոյ և յօդոյ են *բանական* կենդանիք և ունին ծնունդ և մահ. սուտ է այսպիսի կարծիքս և ընդունայն և հակառակ սուրբ գրոց. զի բանական կենդանի և մահկանացու՝ մարդս միա՛յն է որոյ յարութիւն և դատաստան գոյ: - 150. Այլ գոյացական որպիսութիւնն է որակութիւն. որպէս ասեմք *բանական*. անմահ. անմարմին. և այլն: - 172. Եւ անձն ունիլ ասի միայն ի պատիւ *բանական* բնութեանն: - 174. Երրորդ՝ ի ձայնաւորէ՛, կիսաձայնէ՛, և բաղաձայնէ՛. որպէս *բանական* զգայական և տնկական: - 178. Երկիր որ առ ժամանակեայ կենցաղավարի, է՛ հոգի *բանական*: - 210. Որպէս ի մեզ նախ զգայականն երևի, և ապա՛ *բանականն*: - 212. Վեցերորդ՝ զի անձնիշխա՛ն է մարդն այսինքն իշխէ *բանականաւն* ցասման և ցանկութեան որք են անասնական մասունք: - 220. Երկրորդ՝ զի ցոր քան իշխէր ինքն ի վերայ անասնական մասանց իւրոց որպէս ասացաք, իշխէր և ի վերայ արտաքին անասնոց և գազանաց. իսկ յորժամ ապստամբեցին ներքինքն *բանականին* տեառն իւրեանց՝ ապստամբեցին և արտաքինքն մարդոյն տեառն իւրեանց: - 220. Երրորդ՝ զի իմանալեա՛ցն է տունկ. այսինքն *բանականաց*. հրեշտակաց կամ մարդկան. և ո՛չ զգալի կենդանեաց: - 222. Այլ ո՛չ թէ հոգի ունէր *բանական*. այլ զօրութիւն իմացական: - 222. Քսաննա՝ ե՞րբ ներգործէ տնկականն և զգայականն և *բանականն*: - 228. Այսինքն տնկական. և զգայական. և *բանական*. և զի յանկատարէն ելանեմք ի կատարեալն. վասն որոյ նախ ստեղծաւ տնկականն ոգի, և ապա՛ զգայականն, և ապա՛ *բանականն* որ է կատարեալ մարդն: - 231. Իններորդ՝ զի ի սկիզբն ստեղծման արարածոց՝ եղեն իմանալի *բանականքն* ընդ լուսոյն գոյացեալ: - 231. Եւ ի վախճանի եղև զգալի *բանականն* իբրև մատնահար և կնիք արարածոց. ունելով զիմացումն և զզգացումն. զի իմաստութեամբն ծանիցէ զիմաստութիւն արարչին. և զգալովն զամենակարօղ զօրութիւն նորա՛: - 231. Զորօրինակ՝ բնութեան յատուկն և անձին. զի բնութեան տարբերն հեռագոյն է և մեծ. որպէս կենդանին և *բանականն*. և դիմաց յատուկն մերձ և նուազ. որպէս յատուկն մերձ և նուազ. որպէս պատկեր և տիպ: - 235. Եւ ասեմք այսմ պատճառ բնական և *բանական*: - 236. Սեռիւ, որպէս *բանական* և անբան: - 236. Իսկ *բանականն* այսպէս: - 237. Եւ սոյնպէս մարդն առաւելու ի չարն. ի *բանականէն* և ի կամացն և ի թունիցն սատանայի չարացեալ որպէս ցուցաւ ի սկիզբն գրոցս: - 237-238. Տասներորդ՝ զի և *բանականս* մարդ՝ քան զանբան կենդանիս տգէտ լինէր. վասն զի ամենայն կենդանի ունի բնական ճանաչումն իւրոց և օտարաց. ըստ այնմ որ արագիլ արդար՝ կերակրէ զիւր ծնօղսն միայն. և տատրակ մենացեալ ի զուգակցէն, ո՛չ զուգի ընդ ա՛յլ տատրակի: - 238-239. Եւ ի սոցանէ ոմանք են *բանականք*, և ոմանք

անբանականք: - 248. *Բանականք* են Միտք. Տրամախոհութիւն. Կարծիք. Կամք. Ընտրողութիւն: - 248. Զի *բանական* մասունքն տեսականաւն զարդարի: - 248. Իսկ անհնազանդ բանին՝ որպէս *բանականն* և տնկականն: - 249. Եւ ըստ այսմ զանազանին երեքկին զօրութիւնք հոգւոյն. այսինքն տնկական. զգայական. և *բանական*: - 249. Զի տնկական հոգին յօժարի՛ գոլ. և զգայականն բարեպէս գոլ. և *բանականն* ևս բարեպէս գոլ. զի ո՛չ երբէք հանգչի, մինչև միաւորեսցի ընդ ևս բարեգունին: - 249. Իսկ *զբանականն* և զիմաստութիւնն՝ կատարեալքն հասակաւ. յորժամ բանին մասն կատարի ի մարդն: - 251. Նոյնպէս և ի *բանական* որակութիւնս հոգւոյն՝ նման և աննման, հաւասար և անհաւասար բացատրեաց. այսինքն խոհեմ և տգէտ. հեզ և բարկացօղ. ողջախոհ և ցանկասէր. և այլ զանազան բարս բնական՝ մարդոյն: - 252. Պատասխանեմք առ այս եթէ՝ փչումն ո՛չ *զբանական* հոգին ասեն սուրբ հարքն. զի մարդ ասելով զհոգի և զմարմին նշանակեաց. և զմարմինն զի ի նիւթո՛յ է՝ ի հողոյ ասաց. այսինքն ի **դ** տարերաց որ է՛ ի հողն. և զհոգին ո՛չ նշանակեաց թէ ուստի՞ է. զի յանէից է ստեղծումն նորա: - 253. Եւ դարձեալ՝ եթէ տամք զփչումն՝ *բանական* հոգւոյն ըստ ոմանց, և այսու յետո՛յ իմանալ զհոգին քան զմարմինն մեղանչումն է ճշմարտութեան ըստ **ե** եղանակի: - 253. Եւ թէ ոք ասիցէ, զի՞նչ է այս որ յետ **խ**, կամ **ձ** աւուր ստեղծանի *բանական* հոգին: - 254. Զի կազմողական զօրութիւնն որ է՛ ի նիւթն՝ ազդումն առեալ յարարչադիր հրամանէն, նախ կազմէ՛ և պատրաստէ՛ զնիւթն առ ի յընդունելոյ զտնկականն. և ապա զզգայականն. յետ որոյ *զբանականն* ի ծագմանէն աստուծոյ: - 254. Նախ՝ զի նիւթն այն ունի առ ինքն բնական զկենդանութիւն տնկականին. և տնկականն մա՛սն է զգայականին. և զգայականն *բանականին*. և սոքա ո՛չ որոշին ի բոլորէն. զի մի են էութեամբ ի մարդն թէպէտ ա՛յլ են ներգործութեամբ: - 254. Եւ թէ ասէ ոք, ո՞րպէս է *բանական* հոգին նախ զօրութեամբ և յետոյ ներգործութեամբ: - 254. Ասեմք եթէ՝ ի կողմանէ նիւթո՛յն կարելի է ասել. զի զոմն ունի, և զոմն ընդունի. այսինքն զտնկականն ունի, և ընդունի *զբանականն*: - 254. Զի զօրութիւն ունի այս նիւթ՝ ընդունել *զբանականն*. զոր նիւթ անասնոցն ո՛չ կարէ ընդունել: - 254-255. Եւ յորժամ ծնանայ ի կերպ մարդոյ, յայնժամ *բանական* հոգին երևի ի նմա ի խնամոցն աստուծոյ: - 255. Այսպէս և *բանական* հոգւոյն նշոյլք է զգայականն և տնկականն: - 255. Այսպէս և *բանական* հոգին համանգամայն երևի ընդ ծնանալ մարմնոյն: - 255. Նախ տնկականն. և ապա զգայականն. և ուր սոքա երևին ի հրամանէն աստուծոյ, երևի և անդ *բանականն*: - 255. Չորրորդ՝ զի ո՛չ է այն մեռելութիւն միայն՝ որ *բանականն* կամ շունչն պակասի. այլ և որ տնկականն պակասի. որպէս քար. ա՛յն է իսկապէս մեռեալ: - 256. Եւ թէ ասիցէ ոք, ապա երևի թէ և *բանական* հոգին ի ծնողա՛ցն հատանի կամ գոյանայ: - 257. Եթէ տընկական. եթէ զգայական. և եթէ *բանական*: - 257. Այլ և հատումն ամենևին ո՛չ ասի հոգւոյն. ո՛չ տնկականի և ո՛չ զգայականի և ո՛չ *բանականի*: - 257. Նա՛խ՝ զի անմարմին է հոգին. վասն որոյ ո՛չ հատանի. ո՛չ տընկականն. ո՛չ զգայականն. և ո՛չ *բանականն*: - 257. Իսկ *բանականս* մարդ ո՛չ ամենևին նախախնամութեամբ է. զի հոգին ո՛չ ի ծնողաց, այլ ի շնորհացն աստուծոյ պարգևի: - 257. Զի նախախնամութեամբ ունի զտնկականն և զզգայականն. և ստեղծմամբ *զբանական* հոգին զպատկերն աստուծոյ: - 257. Եւ դարձեալ՝ նոյն ինքն *բանական* հոգին ո՛չ նոր ստեղծումն է և ո՛չ հին: - 257. Ապա ուրեմն *բանական* հոգին նախախնամութեամբ է և ստեղծմամբ: - 258. Եւ դարձեալ պարզ և յայտնի, այսպէս ասէ սուրբն գրիգոր նիւսացին եթէ, *բանականին* շնորհ ընդ լրումն մարդկութեանս թա՛փ էանց ի տեսութիւնն աստուծոյ՝ որքանութիւնն և որպիսութիւնն...: - 258. Եւ ի կատարիլ մարմնոյն՝ հեղու ի նա զհոգի *բանական* ըստ նախատես գաղափարի այնորիկ որ էր ի միտս արարչին յառաջ քան զլինիլն աշխարհի: - 258. Եւ թէ ոք ասիցէ, վասն է՞ր նախ զտնկականն տայ և ապա *զբանական* հոգին: - 258. Եւ ըստ անասնոցն հաւասարութեան նախ գոյանայ անասնականն որ է տնկականն և զգայականն. և յետոյ *բանականն*: - 258. Ոմն նախախնամութեամբ. որպէս տնկականն և զգայականն. և ոմն ստեղծմամբ. որպէս *բանականն*: - 258. Իսկ հոգի մի է մարդոյ ի միոյ նախախնամութենէ յառաջ բերեալ. յանկատար նիւթն եղեալ զտնկականն և զզգայականն. և ի կատարեալն զհոգի *բանական* ծագեալ: - 259. Այսինքն *բանականն* ի մարդն. և զգայականն յանասունս. և տընկականն ի բոյսս: - 259. Եւ ըստ որում իմանայ և խորհի, կոչի *բանական* հոգի. որպէս այլուր բաժանի ի տեսողական զօրութիւնն. և յիմացականն. և ի յիշողականն. մնալով անբաժանելի ներգործէ՛ ի նոսա: - 259. Իսկ թէ զսոսա **գ** տեսակս ասես, կամ զօրութիւնս, կամ մասունս *բանական* հոգւոյն, մի՛ է տեսութիւնն: - 259. Այսպէս և զգայականն և տնկականն մասունք են *բանականին*՝ նախ եղեալ ի մարմինն. և յորժամ *բանականն* հեղի ի մարմինն, յայնժամ և սոքա հեղին ընդ նմա. զի զօրութիւնք և մասունք են նորա ըստ օրինակի նախասացեալ երրորդ թուոյն: - 259-260. Այսպէս իմա և *զբանական* հոգւոյն. որ ի մարդն մի է և զանազանապէս ներգործէ: - 260. Եւ թէ ասիցէ ոք, երևի ապա թէ առաջին զօրութիւն հոգւոյն տնկականն է՝ և վերջին

բանականն որ է՛ յոյժ անպատշաճ: - 260. Ասեմք առ այս, եթէ *բանականն* առաջին է ըստ պատւոյ քան զզգայականն. և զգայականն քան զտնկականն: - 260. Այլ հակադարձեալ սոքա ըստ կարգի և ըստ դասու՝ յառա՛ջ է տնկականն քան զզգայականն, և նա՛ քան *զբանականն* ի յերևումն. այլ էութեամբ համանգամայն են. որպէս անդ ուրեմն ասացաք վասն հոգւոյ և մարմնոյ: - 260. Դարձեալ ըստ կարգիս հարցանեմ թէ յո՞րժամ, և ի քանի՞ս սկսանի ներգործել տնկականն և զգայականն և *բանականն*: - 261. Եւ ի **իա** աւուրցն ի վեր՝ երևեալ շնչոյն ձևակերպէ՛ զկերպ մարդոյ մինչ ի **խ** օր արու մանկան. և իսկոյն հեղի ի նա՛ հոգին *բանական* ի շնորհացն աստուծոյ ծագեալ ի նա: - 261. Արդ՝ **ժ** թիւն կատարեալ է. և չորսն տարրական է. այսինքն զի կատարեալ հոգին *բանական* ի նո՛յն ժամն խառնեալ միաւորի ընդ մարմնոյն տարրական, և կերպացեալ լինի մի մարդ մի դէմ և մի բնութիւն մարդոյ ի հոգւոյ և ի մարմնոյ. որպէս քառասունն ի տասանց և ի չորից է գոյացեալ: - 262. Այսպէս և շնչականն գոյացեալ ի իերորդ աւուր՝ կիսակատար գոլով *բանականին* զնոյն ունի խորհուրդ: - 262. Տնկական. զգայական. և *բանական*. վասն որոյ է ամսեայ ծնեալն ապրի և շնորհալի լինի վասն շնորհալի թուոյ եօթներորդին: - 263. Դարձեալ **գ** ամիս տնկականին որպէս ասացաք. և **գ** զգայականին. և գ *բանականին*: - 264. Եւ չորիցս կրկնեալ **է**-ից մինչև ի **իը** ամն, լինի երիտասարդ. և կատարի *բանական* մասն: - 265. Եւ կրկնեալ ի հնգետասանէն մինչև ի **լ**, կատարի երիտասարդական հասակն. որ է **գ** տասամբ կատարեալ. ունելով զցանկականն և զցասմնականն և *զբանականն* լիով առ ինքեան: - 265. Եւ անտի յառաջ *զբանական* մասին կատարումն և զկայ՝ ցուցեալ: - 267. Նա՛խ՝ զի *բանականի* և անբանի սերմ ո՛չ խառնին ի միմեանս: - 267. Իսկ զի *բանական* միտքն ո՛չ տեսանէ զերազն, այլ անբան մասն, որ է՛ տնկականն ի մեզ. նա՛ յածի յերազն. և ցուցանի այս ի կրկին իրաց: - 268. Երկրորդ՝ զի *բանական* միտքն և զգայականն խափանեալ է ի գործոյ յորժամ ննջէ ոք: - 268. Երրորդ՝ իմաստութիւն ասի և *բանական* քննութիւն. որք բանիցն տեղեկացեալ ընտրեն զստոյգն ի ստոյն: - 269. Վեշտասաներորդ՝ զի *բանական* է: - 272. Զի իր ինչ յաւելու մարդն ի վերայ կենդանւոյն, որ է՛ *բանականն*: - 272. Դարձեալ՝ մարդո՛յն է կարգաւորել զկիրս բարկութեան և ցանկութեան ըստ կանոնաց *բանականին*: - 274. Իսկ ըստ նշանակութեան ցուցանէր *զբանական* հոգին. որով կենդանացաւ մարդն: - 282. Այլ գիտելի է, զի **դ** սեռիւք որոշի կապ *բանականացս*. այսինքն հոգեկան և մարմնական և միջակօրէն: - 317. Որպիսութեան, որպէս *բանական*: - 318. Այլ կոչի տաճար և զգեստ *բանական* հոգւոյն մարմինն իւրական որպէս ամենայն մարդկան: - 319. Գունդն՝ *բանական* հոգին: - 347. Հինգերորդ, այն զգայական. և աստ *բանական*. և անդ իմացական: - 355. Երկրորդ՝ ցուցանէ թէ *բանական* հոգիս մեր ո՛չ կորնչի: - 371. Հինգերորդ՝ որպէս արիւն անասնոց ի հողոյ է և ի հող լուծանի. և *բանական* հոգիս մեր յաստուծոյ է և առ աստուած երթայ: - 371. Դարձեալ, տասն են մասունք զգալի արարածոց. այսինքն՝ է մոլորական գունդք. և ը՝ անմոլարքն. և իններորդ ի լուսոյդ ի վայր. և մարդս **ժ** երորդ ի վերայ նոցա. որ է՛ *բանական* և բաժին աստուծոյ: - 376. Նա՛խ՝ ի պարգևաց *բանականաց*. որպէս հրեշտակաց և հոգւոյս մեր: - 406. Երկրորդ՝ զի մի՛ անբանքն՝ աստուծոյ պատւականք երևեսցին քան *զբանականքս*: - 416. այսինքն բնական և *բանական* և գրաւոր օրինօք ո՛չ գտեալ. այլ ի ձեռն աւետարանին: - 426. Տասներորդ՝ զի սողոմոն ի քարանց ձեռագործաց կազմէր տաճար աստուծոյ. իսկ քրիստոս *զբանական* հոգիս մարդկան շինէր օթևան սուրբ երրորդութեանն: - 442. Դարձեալ՝ նշանակէ՛ զերիս օրէնս. *զԲանականն*. զԳրեալն. և զԱւետարանն: - 449. Իսկ հաւասարապէս պատշաճի բոլոր *բանական* եղելոցս ըստ տեղւոյն դիպման: - 457. Նախ՝ անբաժանելի միաւորութիւն *բանականին* առ աստուած: - 462. Երկրորդ՝ բոլորովին նուաճումն ստորին մասանց *բանականին*: - 462. Իսկ զչորրորդ սրբութիւնն որ է՛ միաւորութիւն *բանականին* առ աստուած, և միշտ ներգործապէս դիմել առ աստուած որպէս հրեշտակք. ընկալաւ աստուածածին կոյսն ի յղանալն զորդին աստուծոյ: - 463. Եւ այն ևս սքանչելիք, որ ի փոքրագոյն մարմինն ընկալեալ եղև հոգի *բանական*, և տեսակաւորեալ որպէս քառասնօրեայ մանուկ յարգանդի: - 470. Դարձեալ ի սկիզբն յղութեան անդ *բանական* հոգւով գիտաց զամենայն միաւորեալ ընդ բանին: - 470. Հինգերորդ՝ որպէս մարմինն զգայական միաւորեալ ընդ *բանական* հոգոյ՝ ո՛չ է և ոչ ասի զգայական. այլ *բանական* մարդ: - 477. *Բանականն* աբրահամու: - 494. Նա՛խ՝ զի *բանական* մարդ կամաւորո՛քն է մարդ, և ո՛չ ակամայիւքն. որպէս կատարեալ էր մարմինն ադամայ նախ քան զմեղանչելն: - 502. Եւ դարձեալ զի ակամայքն ի մարդոյս բնութիւն յետամտականք են և անասնականք, և ո՛չ բնական *բանականիս* բնութեան: - 502. և տէր մեր յետ յերից օրինաց՝ այսինքն բնական *բանական* և գրաւական՝ երևեալ ի գիշեր կենցաղոյս և իջեալ ի դժոխս աւերելով զնա դարձոյց զերկոսին ժողովուրդս իւր...: – 514. Եւ բաց յայսցանէ **գ** այլ մասնական կամ տեսական ասա. այսինքն բարոյական. *բանական*. վարդապետական: - 528.

Բանականն աքրահամու. բանականաբար ի շարժմանց արարածոց ծանուցեալ զաստուած: - 528. Այն անասնական, և այս *բանական*: - 538. Եւ որպէս նախ զգայականն և ապա *բանականն*: - 541. Այլ սոքա ամենայնքն նախկին և պատւականք են. այսինքն քահանայ քան զսարկաւագ. և *բանական* քան զգայական. և ներգործութեամբ քան զօրութեամբ. այսպէս արձակելն քան զկապելն: - 541. Մ՛որդ՝ մեղք մտացն թէպէտ ըստ *բանականին* և մարմնականին չէ կատարեալ, այլ ի տեսակս իւր կատարեալ է: - 556. Ձի կամ հրաժարէ՛ և թիւրի *բանականաւ*. ըստ այսմ է՛ նախանձ: - 561. Վասն բանին և անձնիշխան կամացն. զի անձնիշխան կամք անասնոց ո՛չ է. այլ *բանականին*: - 563. Այսպէս ապա գիտելի է, զի և հրեշտակք վասն այն մեղանչեն որ են *բանականք* և անձնիշխանք: - 563. Որ է՛ հաւատ՝ յոյս՝ սէր. և սոքա երեքեան հեղո՛ւմն են յաստուածային շնորհացն ի *բանական* ոգիս. որով ուղղիմք յերկնային կեանս: - 577. Այլ գիտելի է, զի առաքինութեամբն ուղղի հոգին ի զօրութիւնս իւր. քանզի խոհեմութիւնն ուղղէ *զբանականն*. արիութիւնն զցասմնականն. ողջախոհութիւնն զցանկականն. իսկ արդարութիւնն ուղղէ՛ զամենայն զօրութիւնս: - 578. Երկրորդ՝ *բանական*: - 640. Տասներորդ, **բ** են *բանականաց* տեսակ. մինս տարրական. և միւսն գերաշխարհիկ ի_վերոյ քան զիինգերորդ էութիւնս երկնից. – 654. Չորրորդ ըստ *բանական* հոգւոյն յառաքինութիւն և ի չարութիւն: - 663. Նոյնպէս *զբանական* սերմս զայս երէկ քաղեցաք ի հող, - 680. Երրորդ՝ զի գ են տեսակք հոգւոց. տնկական, զգայական, *բանական*. և սոքօք մեղանչեմք: - 681. Այլ և *բանական* հոգւոյն **գ** են զօրութիւնք. բան ցասումն և ցանկութիւն: - 681. ...նման է պղատոնի մարմնափոխութեանցն. որ ի *բանական* մարդոյն ի զգայականն, և անտի ի տունկն ասեն, - 687. Այլ և նոքա որ յարգանդի մօրն մեռանին թէ առին *զբանական* հոգին: - 724. Երկրորդ՝ զի թէ մարդոյ մարմին որ է՛ *բանական* և կենդանի՝ ապականի մահուամբ. ապա ուրեմն և խաչն ևս ապականի զի ո՛չ կենդանի է և ո՛չ *բանական*: - 732. Նոյն և կամք և կիրք և ներգործութիւն մարդկային ընդ աստուածայինն միաւորեալ. միջնորդելով հոգւոյ *բանականի*՝ աստուածութեանն՝ և մարմնոյն. որ է՛ ներգործութեամբ միշտ աստուած և փրկիչ բնութեամբ. քրիստոս. նոր ադամ. էմմանուէլ ճշմարտութեամբ: - 770. Բարւոք ասացաւ յարարչէն. զի թէ և բնութիւն քարց երևակայութեան, և արհեստ հանդերձ երևակայութեամբ, սակայն կամք արարչական ետ նոցա բնական և *բանական* կարողութիւն. և ոչ ինչ վայրապար կազմեն զտեսակ գոյացական և զտեսակ պատահական. խնդրելով ոմն պարզ նիւթ. և ոմն տեսակացեալ: - 786

ԲԱՆԱԿԱՆԱԲԱՐ - Բանականն՝ աքրահամու. *բանականաբար* ի շարժմանց արարածոց ծանուցեալ զաստուած: - 528

ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ + Եւ թէպէտ մարմինք մարդկան են տարրականք, այլ բարի և չար ներգործի ըստ կամաց և ո՛չ ըստ *բանականութեան*: - 10. Եւ *բանականութեան* սկիզբն և կատարումն: - 101. Զի՞նչ է *բանականութեան* սկիզբն և կատարումն: - 121. Զոր մարդիկ *բանականութեամբ* և արւեստիւք ստացան զզէնս զանազանս ի յերկաթոյ ի պատսպարանս ինքեանց: - 216-217. Իսկ մարդոյս հնարք և իմաստութիւնն *բանականութեամբ* է. վասն այն բազում է ի նոսա հնարք. և առաւել և նուազ, և ո՛չ հաւասարք: - 218. Երրորդ՝ զի *բանականութեամբ* կարեն սանձիլ սոքա, յորժամ կամեսցին: - 246. Զոր ընդ դերևս հանէ սուրբն գրիգոր նիւսացին ի գիրս կազմութեան այսպէս եթէ, որք զհոգին յառաջ ասեն գոյանալ քան զմարմին. և վասն մեղաց եդեալ ի մարմին մարդոյ. որ է՛ համանման *բանականութեամբ*. և է՛ իներքոյ երկնային կենաց՝ զի մարմնաւո՛ր է: - 252. Այսպէս և հոգին ընդ անկատար նիւթոյն ունի զկերակրիլն. և յորժամ հաստատի զգայութեամբն ծաղկի. և յևս հաստատիլն՝ *բանականութեամբ* պտղաբերի ի վերին խնամոցն որպէս պտուղն այն յարեգակնէ՛: - 255. Զի թէ ո՛չ էր ասացեալ ընդ պատկերին զնմանն լինիլ, ամենայն ոք պատճառէր, և զմարդն պաշտելով անկանէր ի կռապաշտութիւն. վասն որոյ ասաց զնմանն, թէ յորժամ տեսցեն պատկերակից աստուծոյ զմարդն *բանականութեամբ* անմահութեամբ և այլովքն որ ինչ է ի հոգիս, իմանայցեն և զզանազանութիւնն աստուծոյ: - 274. Քանզի ի գործս առաքինութեան յորդորէ՛ զմեզ բնութիւն և *բանականութիւն*. և շնորհն յորդորէ՛ զքնութիւնն: - 578. Յարամնայութիւն է հաստատ և միշտ յարակայութիւն ի բարեպէս քննել *բանականութեանն*: - 580

ԲԱՆԱԿԵՏՂ + Յիսուսնուգ, *Բանակետղ* ժողովրդեանն խաչաձև. և վրան ժամուն ի միջի: - 284.

ԲԱՆԱԿԻՄ + Երրորդ՝ անդրանիկ են հրեշտակք քան զմարդիկ ըստ կարգի և պատւոյ. թէպէտ *բանականեմք* որպէս նոքա: - 309. Ո՞րպէս *բանակէին* **բժ**ան ցեղքն: - 378. Ի **դ** կողմն խորանին *բանակեցան* **բժ**ան ցեղքն. և ի մէջ նոցա խորանն էր Ղևտական ցեղօքն: - 378. Ի յարևելից կողմն *բանակէր* **գ** ազգ: - 378. Նոյնպէս և Ղևտացիքն շուրջ զխորանաւն *բանակէին* ի մէջ **բժ**ան ցեղիցն. և խորանն ի միջի նոցա այսպէս: - 378. Երրորդ՝ ի *բանակիլն* խաչաձև *բանակեցան* երկոտասան ցեղքն, և խորանն ի միջի. որ նշանակէ՛ զխորանն եկեղեցւոյ՝ խորհրդով խաչին քարոզեալ ընդ **դ** կողմ աշխարհի: - 616

ԲԱՆԱԿՐՈՒԹԻՒՆ - Վասն որոյ յայսմանէ և յառաջ հաստատի մարդ ի հանճարս *բանակրութեան* և ի տեսութիւն իմացման մինչև ի խթ ամն որ է եօթնիցս եօթն: - 265

ԲԱՆԱՄ + Որք զաչս իմաստից յիմանալի ճառագայթիցն խուսափեցին թիւր կամօք, և խոտոր մտօք. զանուղղայս խորհելով, և զանպատշաճս բարբառելով. յարձակեալ անկապ լեզւաւ և անդուռն շրթամբք *բացեալ* յերկինս. ցոպ բերանով ի բարձունս բարբանջելով. և յածեալ ընդ երկրաւ լեզուագարելով. որոց դատաստանն ի բնէ ո՛չ դատարկանայ. և կորուստն ո՛չ նիրհեսցէ: - 31. Եօթներորդ՝ զնա փոքր եղջիւր կոչէ դանիէլ. խեթկի և մեծամեծս բարբառելով. և սոքա խեթկեն զեկեղեցի. և *բանան* զհայհոյիչ բերանս իւրեանց յերկինս, և զլեզուս ածէին զերկրաւ: - 35. Զի ա՛յս է ըստ մարգարէին՝ «զբերան իմ *բացի*՝ և առի զհոգի». զի առաւել նախատակիլն է՛ *բանալ* բերանոյն: - 50. Այլ և ո՛չ տեղի պատահական. որպէս աստ և անդ. զի ոչէ ի տեղոջ իմիք պարունակեալ. և ո՛չ *բացեայ* ի տեղւոջէ իմիք զատեալ. զի նա՛ է ամենցուն տեղի: - 172. Զի ըստ իմաստ նոյն է՛ աստուած ամենայն ուրէք և ո՛չ ուրէք. ոչ ի տեղւոջ իմիք՝ և ո՛չ *բացեայ* ի տեղւոջէ իմիք. այլ վերոյ սորա, և ներքոյ սորա. ի մէջ սորա, և արտաքոյ սորա: - 180. Ի քթթելական՝ որքան վաղվաղակի կարես *բանալ* զակն՝ զբոլորն համանգամայն ստեղծ: - 227. Վտարականն է՝ յորժամ եփի և հալի կերակուրն, *բանա՛յ* զդրունսն և բաժանէ զնոսա: - 242. Նմանապէս և զմիջին դուռն *բանայ*, և զպարզ կերակուրն ի լեարդն յուղարկէ. և նա ներկէ յարիւն և բաժանէ: - 242. Որ բազում անգամ *բանայ* և խփէ՝ երկչոտ է և թոյլ: - 246. Այսպէս և ի նորս սուրբն ստեփաննոս որ եղև առաջին մարտիրոս և վկայ քրիստոսի՝ հեղլով զարիւն իւր. տեսանէր *բացեալ* զերկինս և զյիսուս ընդ աջմէ աստուծոյ: - 288. Երրորդ՝ զի նա՛խ *բանայ* զարգանդ ծնողին և գայ ի կեանս. որ և ե օր աւելի ստանայ զկեանս յարգանդի: - 310. Եւ տէրն զերկիր շարժեաց և զգերեզմանս *եբաց*. և **գ** ժամ խաւար էած փոխանակ **գ** աւուր խաւարին եգիպտոսի: - 329. Երեմիա և աշակերտն՝ տարան ի գիշերի զտապանակն և որ առ նմայն էին՝ ի լեառն սինա. և անդ կնքեցին ի վիմին անւամբն աստուծոյ ասելով, ո՛չ ոք *բացցէ* զսա՞ թէ ոչ մովսէս որ եբերն. և ո՛չ ոք *բացցէ*՝ թէ ոչ ահարօն: - 345. Սոքա ամենայնքն զբերանս մտաց *բացեալ* ունին առ մինն և ճշմարիտ ջահն քրիստոս: - 347. Եւ ծիթենիքն՝ կրկին բարութիւնք խաչին. որ զարքայութիւնն *եբաց* և զդժոխս աւերեաց: - 347. Որ իսկապէս մեզ վայել է քրիստոս եկեալ և դժոխք աւերեալ և արքայութիւնն *բացեալ*: - 358-359. Իսկ իշխանութիւնն երկրաւոր, վասն որոյ *բացաւ* երկիր և եկուլ զդադան: - 381. Նա՛խ՝ զի բերան մեղաւորի մի՛ *բացցի* ի ժողովրդեանն աստուծոյ: - 388. ...և ապա ըստեամբք կերակրէ զնա մայր իւր բանիւն աստուծոյ. զոր ասեն յաշխարհի, եթէ զմին դուռն փակէ աստուած, նա զերկուքն *բանայ*. զի յորժամ զմին դուռն պորտին փակեցաւ, **բ** ստինքն *բացան*: - 397. Որ և մովսէս եկեալ ի թաբօր վկայէր նմա, և աղերսէր ելանել ի խաչ և *բանալ* զդուռն արքայութեան. որում մարգարէքն սպասէին: - 411. Եւ որպէս շնորհք մկրտութեան առաւել է քան զբլփատութիւն նոցա, զի զմեղս սրբէ և զարքայութիւնն *բանայ*: - 433. Դարձեալ, զի է անգամ էր սաստկութիւն սովոյն, է անգամ աղօթիւք *եբաց*: - 444. Բայց զի յուսացեալ ի բանն ճշմարտութեան յաղագս որոյ բանս հարցափորձութեան, հետևելով ուսուցչացն ուղղութեան, և յուսոյ ուսողացդ նպաստութեան. *բացցուք* զբերանս մտաց, և ծգեսցուք ի մեզ զհոգին շնորհաց: - 456. Սակայն ըստ ներգործութեան մեծագոյն է սրբութիւն մկրտութեանն. զի տպաւորէ զկնիքն. այլ և *բանայ* զդուռն արքայութեան. այլ և պատրաստէ՛ զմարդն առ ի խորհուրդս ամենայն. զոր ո՛չ ներգործեն ա՛յլ երկոքին եզական շնորհքն: - 462. Հինգերորդ՝ *բանալ* դրանն ի գնալն քառասնօրեայ ի տաճարն: - 471. Երկրորդն որ ասէ «*բացաւ* երկինս» որ ցուցանէ թէ մկրտելոյն առ ժամայն *բացեալ* է դուռն արքայութեանն: - 487. Երկրորդ՝ ի ներգործութիւնն. զի մկրտութիւնն քրիստոսի արդարացուցանէ և զդուռն երկնից *բանայ*. և յովհաննուն ո՛չ: - 488. Երրորդ՝ գերեզմանք *բացան*: - 490. Եւ գերեզմանք *բացան*. զի կարօ՛տ էին ննջեցեալքն նմա. և նոքա փակեցին ըզգերեզմանս սրտից իւրեանց: - 490. Եւ չարչարանքն քրիստոսի երկու իրս ներգործեաց. նախ զպարտիս մեղաց վճարեաց. երկրորդ զդրունս երկնից *եբաց*: - 503. Զբերան մտացն ասէ. այսինքն է՛ յօժարութիւն հոգւոյն որ առնու զհոգին սուրբ. ըստ այնմ որ ասէր, «*բա՛ց* զբերան քո և լցից զդա»: – 523. Երկրորդ՝ որ քան *բանայ* զբերանն՝ առնու զօդն: - 523. Զայն խնդրէ պօղոս յաշակերտացն. «զի ինձ տացի բան ի *բանալ* բերանոյ»: – 523. Եւ որպէս եղիա որ կապեաց զերկինս և փախեաւ ի սիդոն. նոյն նմա հրամայեաց աստուած *բանալ* զերկինս. նմանապէս և այս: - 542. Ա՛րդ՝ մեղանչելն մարդոյ այնպէս է որ զակն խփեաց ի լուսոյն և խաւարեցաւ. սակայն լոյսն ծագէ՛ դեռևս ի վերայ աչացն և սակաւ փայլէ ի ներքս. և յորժամ *բանայ* վաղվաղակի լոյս տեսանէ: - 562. Իսկ յոյսն որ էր ի սուրբն ստեփաննոս յորժամ ետես զերկինս *բացեալ*...: – 574. Զի նորին գործն է որ *բանայ* և փակէ զդուռն եկեղեցոյ: - 606. Եւ ի նազերեթացոց ժողովրդանոցին դպիր ցուցաւ ի կարդալն զեսայի մարգարէն՝ յոտն և *բացաւ* գլխով: - 606. Ո՛չ միայն զգլուխս *բանամբ*, այլ և զձեռս համբառնամբ

ի վեր. որպէս և յովսէփ ասաց: - 635. Այլ և յընթերցումն աւետարանին զգլուխս *բանամբ*: - 635. Զի ի դ տեղւոջս յայս՝ պա՛րտ է ժողովրդեանն զգլուխս *բանալ*: - 635. Բայց կին մարդոյ ո՛չ է պարտ *բանալ* զգլուխն, այլ առաւել ծածկել յեկեղեցւոջ: - 635. Իսկ որ այժմ աբեղայք ո՛չ *բանան* զգլուխս յամենայն աղօթս, այս է պատճառն, - 635. Այլ ի պատարագն պարտ է *բանալ* զգլուխս որ պատարագիչն է ամենայն ոք որ և իցէ. թէ քահանայ և թէ եպիսկոպոս և կամ ա՛յլ ոք: - 635. Այս է՝ զի ի *բանալ* դրանն դղրդեցաւ քաղաքն երուսաղէմ. - 638. ...և յորժամ *բացին* զգերեզմանն, գտին թափուր ի սուրբ մարմնոյն. - 681. Եւ այս է խորհուրդն. զի յայնմ աւուր խաչեցաւ քրիստոս, և գերեզմանք *բացան* և այլն: - 684. Զի այս ո՛չ է ի կարգէ դատաստանին. այլ ի սքանչելեաց միածնին. որպէս արեգական խաւարիլն, և գերեզմանաց *բանիլն*, և այլն: - 697. Վեցերորդ՝ զի գործ աստուծոյ է ի նւաստ և ի փոքր ինչ իր զմեծամեծսն ներգործել. որպէս կաւովն զկուրին աչքն *եբաց*, և ի վիմէն ջուր բղխեցոյց **բժ**ան. և այլ բազումս: - 733-734. Զի ի վերոյ կացցէ դատաւորն, և ի ներքոյ դժոխքն *բացեալ*: - 738. Որք որպէս գիրք յայնժամ *բացեալք* եղիցին. քանզի վարդապետութիւնք նոցա և օրինակք՝ ամենեցունց յայտնեսցին. ի յորս ամենեքեան իբրև ի գիրս տեսցեն թէ զի՞նչ պարտ էր առնել կամ խոտել ինքեանց: - 742. Վասն եօթներորդին, որք զմեղս խոստովան լինիլ ո՛չ կամեցան զորս առնել ո՛չ էր պարտ. վասն այնորիկ անդանօր ամենեցուն մերկացեալ և *բացեալ* յաւիտեան յամօթ լինին: - 752-753. Եւ վասն այն ասի արքայութիւնն աստուծոյ, զի պատուիրանօքն որ յաւետարանն կամ յայլ գիրս սուրբս գտանին, պահողացն արքայութեանն մուտ *բացեալ* լինի. և ներքին մարդս ամրացեալ հաստատի: - 754. Կանայք առաջի դրան խորանին նստեալք՝ են հաւատացեալքն. որք դրան երկնաւոր պալատին *բանիլ* ինքեանց ակն կալեալ մնան: - 756

ԲԱՆԱՍԷՐ + Եւ զայսոսիկ պա՛րտ է *բանասէր* անձանց ի միտ առնուլ: - 218. Արդ՝ ես վերջին ծնունդս եկեղեցւոյ և տրուպս *բանասիրաց*, Գրիգոր պիտակ անուն խնդրող բանին. բացայայտեցի զբանս Յարցմանց ի լուսաւոր բանից վարդապետաց եկեղեցւոյ: - 772. Ի խնդրոյ ումեմն *բանասիրի* Ատոմի ուղղափառի: - 772. Այլ ի պատճառս տալ իմաստից. որով ո՛չ յագեսցի ակն ի տեսոյ. ի գլուխ գոլոյ իմաստնոյ. մանաւանդ և ի շահ օգտի *բանասէր* մտաց միեղէն եղբարց: - 773

ԲԱՆԱՒՈՐ + Ուստի յա՛յտ է ի սահմանէն. ամենայն մարդ կենդանի *բանաւոր* մահկանացու մտաց և հանճարոյ ընդունակ: - 74. Եւ դու պետրոս՝ մարդ կենդանի *բանաւոր* մահկանացու մտաց և հանճարոյ ընդունակ: - 74. Զի էակքս ամենայն՝ ոմանք *բանաւորք* են և ո՛չ միշտ ներգործականք. որպէս մարդս: - 173. Եւ ոմանք միշտ ներգործեն և ո՛չ են *բանաւոր*. որպէս հուրն: - 173. Իսկ աստուածայինն է ընդդէմ սոցա. զի է *բանաւոր* և է միշտ ներգործական որպէս ասացաւ: - 173. Գոյացութիւն որ սկիզբն է ամենեցուն և նախասեռ. և ի նմանէ զուգաբաժանեալ մարմինն. և շնչաւորն. և զգայունն. և կենդանին. և *բանաւորն*. և մարդն. ո՞չ ապաքէն բնութիւն են սոքա այլևայլ. և ժողովեալ գոյացուցանեն զմի անհատն պետրոս անշփոթ միութեամբ: - 176. Եւ զի անշփո՛թ են սոքա յատկութեամբ՝ յայտ է. ուստի ասեմք, պետրոս մա՛րդ է և *բանաւոր* և կենդանի և զգայուն և շնչաւոր և մարմին և գոյացութիւն: - 176. Չորրորդ՝ զի չէ՛ր *բանաւոր*, և բանից տեսակով խաբեաց զմարդն: - 218. Դարձեալ՝ մա՛րդն է կենդանի *բանաւոր* և մահկանացու: - 275. Երրորդ՝ նշանակէ՛ թէ իւրաքանչիւր ոք իշխա՛ն է մատուցանել զինքն *բանաւոր* պատարագ աստուծոյ: - 359-360. Այլ և ունիմք *զբանաւոր* պատարագս՝ զհոգի և զմարմին մեր սրբութեամբ փոխանակեալ նմա: - 362. Նահապետքն ունէին կրկին պատարագ. *բանաւոր* և անբան. որպէս Աբէլ. Նոյ. Աբրահամ. և այլքն: - 362. Այլ զանբան պատարագն ուսան հեթանոսք և կռոց մատուցին. և այն սովորութեամբն իէլ մատոյց աստուծոյ զանբան կենդանիս մինչ եկն քրիստոս և եղև ինքն *բանաւոր* պատարագ, և զնոյնս աւանդեաց մեզ: - 362. Երկրորդ՝ նշանակէ՛ *զբանաւոր* պատարագս մեր. այսինքն զհոգի զմարմին և զմիտս մեր անարատ մատուցեալ: - 374. Իսկ չորրորդ դորակ գինւոյն և իւղոյն ընդ նաշհոյ և գառինն, նշանակէ՛ *զբանաւոր* և զկենդանի պատարագս մեր: - 375. Երկրորդ յա՛յտ է ի բաժանմանէ. զի յերիս բաժանի տեսակ մեղաց. այսինքն ի մտաւորն, ի *բանաւորն*, և ի մարմնաւորն: - 556. Իսկ նորոյս պատարագն *բանաւո՛ր* է և անարիւն. – 617. Վեցերորդ՝ զի եկեղեցին փարա՛խ է *բանաւոր* հօտից. և ո՛չ անբանից: - 617. Չորրորդ՝ զի այս՝ է՛ խօսուն և *բանաւոր* պատարագ և այն անբան զենումն զոր խօսեցաւ վասն հնոյն...: - 658

ԲԱՆԱՒՈՐԻԼ - Դարձեալ զօրութիւնք հոգւոյն բաժանին երրակի ըստ երից ներգործութեանցն. որ է՛ կենդանանալն. զգալն. և *բանաւորիլն*: - 249. Իսկ զերրորդ գործն որ է իմանալն և *բանաւորիլն*, ունի հոգին և յետ անջատելոյն ի մարմնոյն: - 260. Դարձեալ՝ մարդո՛յս է խօսիլ և *բանաւորիլ*. զի այլ կենդանեացն նմանութեամբ է և ո՛չ իսկապէս: - 275. Նա՛խ՝ զի յադամ եղև ներգործեալ. և ի մեզ *բնաւորեալ*. և ի քրիստոս առեալ: - 495

ԲԱՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ + Եւ այս կազմողական զօրութեանն է որ նախ պատրաստէ՛ զնիւթ առ կեանքն. և ապա ի զգայութիւնն. և ապա ի *բանաւորութիւնն*: - 255. Վեցերորդ՝ *բանաւորութիւն*: - 279

ԲԱՆԵՂԷՆ + Իսկ մեզ նորոյս հրամայէ՛ *զբանեղէնն* մատուցանել որ է՛ հոգի և մարմին և կամք...: – 396. Աստ անարիւն պատարագն մատչի. և ի մեզ *բանեղէն* պատարագն հոգի և մարմին միշտ նուիրեալ կենդանի: - 614. Նոյնպէս և մեք *զբանեղէն* պատարագս մեր տամք ի քահանայս ընծայել աստուծոյ, և բերել զշնորհքն թէ «խաղաղութիւն ամենեցուն»: - 624

ԲԱՆԷԱՍ - *Բանէաս* Մանէոն և այլքն քնարօք երգէին: - 641

ԲԱՆՋԱՐ + Արեգի. որպէս թէ յառնեն բոյսք և *բանջարք* աստուածային հրամանաւն: - 201. Նա՛խ՝ որպէս հատանեմք քաղելով *զբանջարն* և ապա՛ ուտեմք, նոյնպէս զենումք զկենդանին և ապա՛ ուտեմք: - 295. Դարձեալ՝ *զբանջարն* ընտրելով ուտեմք. այս է զի զվնասակարն և զդառն և զժահահոտն ի բաց ձգեմք և զչորրորդ մասն ուտեմք: - 295

ԲԱՆՍԱՐԿՈՒ + *Բանսարկո՛ւն* է վիշապն որպէս ասէ յոբ՝ «եդեր շրուշակ ի քիմս նորա, և արարեր խաղալիկ հրեշտակաց»: - 151. Նոյնպէս և առ մեզ՝ որք մրցին և ջանան ընդ դէմ *բանսարկուին* և մեռուցանեն զէ գլուխ նորա՝ նոքա զնոյն պսակն ժուժկալութեամբ և առաքինութեամբ ընդունին ի գլուխս իւրեանց յիւրաքանչիւրոցն զորս կոխեն և յաղթահարեն. որպէս ասէ ի տեսիլն, «որ ոք յաղթէ՞ ընկալցի զպսակն կենաց ի գլուխս իւր»: – 152. Իսկ *բանսարկուն* սատիէլ՝ զմի յերից մասանցն զչորրորդն քարշեաց ընդ ինքեան և կործանեաց յերկիր. որպէս ասէ տեսիլն...: – 152. Այլ և ի թունից *բանսարկուին* ներկին և լինին չար: - 237. Նա՛խ՝ ասի մահու մեռանիլ, իբր թէ է՛ ոմն անձնաւոր մահ որ է՛ *բանսարկուն*. և նովաւ մեռանիցիս ասէ: - 277. Արդ՝ առաջինն և վերջինն վայելչակա՛ն է յոբայ և աստուծոյ. իսկ միջին երկուքն բարեկամացն յոբայ, և չար *բանսարկուին* յարմարի: - 323. Դարձեալ՝ յաղթեաց զսատանայ այնու, զի իմացաւ զչար հնարսն նորա և պատասխանէր զընդ դէմ. որպէս կնոջն և բարեկամացն և որք զգուժն բերէին. զի գիտէր ի *բանսարկուէն* լինիլ: - 323. Նախ՝ զի շարժեալք էին ի *բանսարկուէին*. որպէս երբեմն ի ձեռն կնոջն. և յայնժամ բարեկամօքն մարտնչէր ընդ յոբայ: - 324. Վասն առաջնոյն, զի գիտէր զնոսա շարժեալ ի չարասիրէն. և յաղթելով զնոսա յաղթեաց *զբանսարկուն* սատանայ: - 324. Սոյնպէս բարեկամք յոբայ թէպէտ շարժեալք էին ի *բանսարկուէն*, այլ աստուծոյ հոգւովն զօգտակարսն բարբառէին. վասն այն գրեցան բանք նոցա ի սուրբ գիրս: - 325. Վասն է՞ր այնչափ դիմամարտս յարուցանէր *բանսարկուն* ի վերայ յոբայ. որպէս զկինն և զբարեկամսն և զձառայքն և զայլսն: - 325. Չորրորդ՝ տեսեալ զմովսէս առաւել փառաւորեալ, և յետ վախճանին թոյլ ետ ներողութիւնն աստուծոյ ժպրհիլ *բանսարկուին* ստգտանօք մեղաց. զի մի՛ տացեն նմա զգերազանց պատիւն աստուած կարծելով: - 410. Եւ տէր ծածուկ տնօրէնութեամբն գործոց յաղթեաց *բանսարկուին*: - 419. Իններորդ՝ յետ է աւուր կորոյս *զնաաս* խռովարար, որ բրէր զաջոյ ակն իէլի. և տէր մեր զխռովարար *բանսարկուն*, որ բրէ՛ զակն իմացականին մարդոյ...: – 427. Մին ի մէջ եւայի և *բանսարկուին*. որով մուծաւ մահ ի ներս: - 465. Եւ զապականութիւնն հետևեցոյց *բանսարկուն* սատանայ: - 496. Իսկ ապականութիւնն վերջին. հետևեալ ի հնարից *բանսարկուին*: - 496. Երկրորդ՝ զմահ կրեաց. զի ինքն եդ զմահն պատիժ ի վերայ մեր. իսկ զմեղքն և զապականութիւն՝ *բանսարկուն* և ադամ արկին ի բնութիւնս. վասն որոյ զոր ինքն ոչ եդ՝ ո՛չ կրեաց մարմնով իւրով: - 496. Եւ պատճառն ասացաւ ի վերոյ, զոր ինչ ինքն եդ զպատիժ՝ նմանեաւն եբարձ. և զորս յանձնիշխան կամաց մարդոյն և ի *բանսարկուէն* արկածք, զայնոսիկ հակառակաւն ելոյծ տէր մեր յիսուս քրիստոս: - 498. Դարձեալ ի սկզբանէն ցուցցուք. մահն պատիժ է յարարչէն եդեալ. և ապականութիւնն ի *բանսարկուէն* արկեալ հետևանք մահուն: - 498. Երկրորդ՝ ապականութիւն և մեղք ո՛չ է գործ արարչի. այլ մեղանչականին ադամայ և արկածք *բանսարկուին*. վասն որոյ տէրն զարկուածս *բանսարկւին* ո՛չ հպեցոյց ի մարմինն իւր. ապա ուրեմն անապակա՛ն է մարմինն տեառն: - 498-499. Եւ սոքա մտօք և ո՛չ մարմնով կատարին. որպէս յայտ է ի *բանսարկուն* սատանայ որ յանցեաւ հպարտութեամբ և նախանձով: - 556. Դարձեալ զանազանին. զի գործ մեղացն է յայլմէ՛ առ մեզ՝ կամ ի մէնջ առ այլս. այսինքն ի պատրանաց *բանսարկուին* և ի չարաց ոմանց առ մեզ. և ի մէնջ առ ընկերակիցս մեր: - 569. Ա՛րդ՝ յայտնեալ է նա և որոշեալ ի մէջ ամենայն փայտից գոլ արմատ արդարութեան որով փրկեցաք ի *բանսարկուէն:* - 734

ԲԱՆՏ + Եւ տէր մեր լոյս ծագեաց ի *բանտ* դժոխոցն: - 313. Եւ տէրն ի մէջ գիշերի յարեաւ և ազատեաց զարգելեալսն ի *բանտէն*: - 330. Մետասաներորդ՝ դնի ի *բանտ*, և կապի՛ ի շղթայս մեղաց: - 424. Հինգերորդ՝ փրկեաց զհոգիսն ի *բանտէ* դժոխոցն...: – 473. Զոր օրինակ՝ զմահապարտ ոմն թագաւորն հրամայէ՛ դահճին ի *բանտ* դնել. դարձեալ զնոյն թագաւորն աղերսեն և նա հրամայէ՛

արձակել ի *բանտէն*: - 492. Երկրորդ՝ զի վասն բացման դրանց երկնից՝ լոյս ծագեաց ի *բանտին* ըստ եսայեայ...: – 504. Իսկ միջին դժոխք որ կոչի *բանտ* դժոխոց՝ է՛ միջակ մեղաւորաց. որք ունին հաւատ և ո՛չ գործք. որպէս չար հաւատացեալք. կամ գործք և ո՛չ հաւատ. որպէս թերահաւատք և անհաւատք: - 505. Վեշտասաներորդ՝ ի մէջ գիշերի յարեաւ, զի զհոգիսն ի խաւարային *բանտէն* ի լոյս կենաց շրջեսցէ: - 514. Եւ եփրեմի ներբողեա՛նն այլ՝ ցոյց զա՛յս տայ. թէ դահիճն ետես ի *բանտին* որ այսպէս աղօթէր: - 659. Այսպէս է վախճան մաքուր և սուրբ հոգւոցն. ուրախութեամբ ընթացեալ ի պսակն և զերծեալ ի *բանտէ* խաւարային մարմնոյ: - 669. Որպէս որք ի խաւար *բանտից* զերծանին և ազատեալք զլոյս տեսանեն. նոյնպէս և հոգին բաժանեալ ի մարմնոյ. և են ի լոյս և յերանութեան հանգիստն: - 669. և նա ցաւօք և տրտմութեամբ և հեծութեամբ կայ անդ ի խաւարին *բանտն* ընդ այլ խաւարասէր հոգւոցն: - 669. Ի մարմնոյ բաժանեալ հոգին պայծառանայ տեսութեամբ. որպէս որք ի խաւար *բանտից* ազատին: - 685. Որպէս ծառայքն փարաւոնի ի տան *բանտին* ընդ յովսեփայ: - 689. Դատաւոր աստուած. և դահիճ հրեշտակք. և *բանտ* դժոխքն: - 704. Չորրորդ պակասութիւն է՝ զի այժմ է՛ մարմին մեր թանձր և կոպիտ. այլ յայնժամ բառնի այս ի մարմնոյ և լինի անօսր և թափանցիկ. զոր ոչ պարիսպ կամ *բանտ* ըմբռնել կարիցէ: - 722. Երկրորդ՝ *բանտ:* - 751. Վասն երկրորդին ասէ տէր, (դատաւորն մատնեսցէ դահճի, և արկանիցի ի *բանտ* և ո՛չ ելանիցէ անտի.) զի ո՛չ է հատուցումն մեղաց և ո՛չ զրաւ տանջանաց: - 751. ասիցէ ոք, ապա զիա՞րդ ա՛յլք ի ծննդոց նորա որք ընդ նմա ի *բանտէն* ազատեցան, պատժապարտք գոլով...: - 775

ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼ + Եօթներորդ՝ յովսէփ մխիթարէ՛ր *զբանտարկեալսն:* - 313

ԲԱՆՏԱՐԳԵԼ ԼԻՆԵԼ + Երրորդ՝ *զբանտարգել լինիլն*. որ ցուցանէ նախդիրն: - 740

ԲԱՆՏԵՄ + Ուր արկեալ էր սատանայ զաթոռ իւրոյ իշխանութեանն. և անդ արգելեալ *բանտէ՛ր* զհոգիսն որ յադամայ. մինչ ի գնալ անդ անմահ թագաւորին մերոյ և աստուծոյ յիսուսի քրիստոսի: - 504

ԲԱՇ + Եւ տևէ՛ որքան է նիւթ գոլորշոյն. և լուսեղէն *բա՛շս* արձակէ առ ի ցուցանել թէ ո՛չ է ի բնական աստեղաց: - 203

ԲԱՇԽԵՄ + Եւ դարձեալ՝ հոգին որ ի հօրէ ելանէ և կայանայ յորդի. և ի ձեռն որդւոյ իբր զհայրական բարի ամենայն գոյիցս *բաշխի* երկնաւորաց և երկրաւորաց. նախ քան զմարմնանալն՝ և ի մարդեղութեանն: - 61. Իսկ հոգին առնու յիմաստութեանց և զօրութեանց որդւոյ և *բաշխէ՛* արարածոց: - 65. Նախ՝ զի ամենայն բանից և իմաստութեանց է *բաշխօղ*: - 121. Նմանապէս և իմանալի արեգակն արդարութեան քրիստոս՝ ըստ հաւասարութեան *բաշխէ* զմարմնաւորս...: - 127. Տասներորդ՝ ըստ չափու և կարողութեան *բաշխէ*. որպէս ի կեանս յայսմիկ, և ի հանդերձեալն առաւել զի կարիցեմք տանել: - 185. Եօթներորդ՝ մելքիսեդեկ ինքնին մատոյց զպատարագն քաղցելոց և ծարաւելոց. որպէս և քրիստոս ո՛չ միջնորդօք հրեշտակաց կամ մարդկան, այլ ինքնին *բաշխեաց* զմարմին և զարիւն իւր՝ քաղցեալ և ծարաւեալ ազգի: - 301. Իսկ ի նորս ճշմարտութենէ պատարագ քրիստոս. որ միշտ *բաշխի* յեկեղեցի: - 362. Ա՛յն է որ ի վերնատունն զմարմինն և զարիւնն իւր *բաշխեաց* յառաքեալսն: - 362. Չորրորդ՝ զի ցուցցէ նոցա՝ յեօթանց զմինն աղքատաց և կարօտելոց *բաշխել*: - 372. Հինգերորդ՝ գաւազանաւ բղխէր. զի իշխանութեամբ *բաշխի* առ ամենայն ոք: - 386. Ա՛րդ՝ զերկու օրհնութիւնս բ կտակօք *բաշխեաց* մարդկան. զմարմնոյ աճումն և ընչից՝ ետ իէլի. և զհոգւոյ աճումն կուսութեամբ և աղքատութեամբ՝ ետ քրիստոնէից: - 403. Եւ *բաշխեաց* երկոտասան առաքելօքն աստ զնոր օրէնս, և անդ զվերին ժառանգութիւնն հաւատացելոց իւրոց: - 419. Երրորդ՝ ի տիպ երկնաւոր հացին որ *բաշխելոց* էր քրիստոնէից: - 427. Եւ յետոյ բաշխումն նշխարաց. որպէս դաւիթ *բաշխեաց* ամենայն իէլի բլիթ մի հաց, և պատառ մի ի տապակէ՛ և ի կասկարայիցն: - 431. Երեսունևէ, զհաց սրբութեանն *բաշխեաց* մանկանցն. և տէրն զհացն սուրբ և երկնային հաւատացելոց: - 437. Այլ և օրհնութիւն *բաշխեաց* յաւարէն ամենայն ծանօթից. և տէրն առեալ աւար *բաշխեաց* պարգևս որդւոց մարդկան: - 437. Հինգերորդ՝ էեկի շնորհօք բազմապատկեալ ի հոգւոյն. ոչ առաւելու արգելեալ. և ոչ նուազէ *բաշխեալ*: - 444. Իններորդ՝ խորհրդական մարմինն սուրբ զոր *բաշխեաց* ի վերնատունն՝ էր անապական և կենարար...: - 499. Ասեմք թէ՝ ի վերնատունն զհինն կատարեաց մինչ զմարմինն *բաշխեաց* և նոր օրէնս եդ. և մեք հնոյն ո՛չ եմք պարտական: - 510. Երեքտասաներորդ՝ ամաղեկացիք գերեցին զկողմն հրէաստանի և զայլազգիս. և դաւիթ զհետ մտեալ յետ գ աւուր և հարեալ ի գիշերի և ի վաղիւն մինչ յերեկոյ. և դարձուցեալ զերկոսին կանայս իւր. և ո՛չ մնաց գերի և ո՛չ մի. և յաւարէ աստի *բաշխեաց* ամենայն սիրելեաց իւրոց: - 514. և ո՛չ մի հոգի եթող ի դժոխս. այլ զամենայն ազատեաց յարուցեալ ի մեռելոց. և *բաշխեաց* պարգևս որդւոց մարդկան: - 514. Եւ հոգին սուրբ բղխէ ի հօրէ՝ և

առնու յորդւոյ զիմաստութիւն և *բաշխէ՛* յարարածս բոլոր: - 523. Նա՛խ առ հրէայսն. որ գիտէին զհոգին սուրբ՝ շնորհաց *բաշխօղ*. ուստի ելից հոգին զբէսէլիէլ ճարտարապետ. և զեօթնարփեան շնորհս թուէ եսայի...: – 566. Զի որպէս *բաշխի* մարմինն, նոյնպէս և մասնաւորեսցի արիւնն առ հասարակ: - 598. Եւ սուրբն բարսեղ կեսարացի այսպէս *բաշխէր* ժողովրդեանն. որպէս գրեալ է ի պատմութեան նորին յունվարի **ա**: - 599. ...և յետոյ քան զամենայն *բաշխեաց* զմարմինն իւր...: - 599. ...այսպէս և օգոստինոս վարդապետն Ֆռանկաց ի խորհրդոց գիրս **ծա** համարն ասէ, թէ յառաջագոյն *բաշխեաց* զխորհուրդ մարմնոյ և արեանն և տուեալ յուդայի: - 599. Եւ այս է ճշմարիտն. քանզի յօրհնեալ հացէն որ *բաշխեաց* և ետ առաքելոցն, այլ ո՛չ մնաց: - 599. Յայս միտս և տէր մեր *բաշխեաց* զմարմինն և ետ առաքելոցն ի վերնատունն: - 600. Եւ առաւել յարմարէ քահանային զշնորհս հոգւոյն սրբոյ *բաշխել*, քան թէ զանձն: - 625. Նոյնպէս յետ ամենայն խորհրդական աղօթից՝ առ հայր ամբառնամք և աղերսեմք զհոգին սուրբ *բաշխել* մեզ...: - 634. Այսինքն ի հօրէ յառաջ բղխէ հոգին առ որդի. և նովաւ *բաշխի* մեզ: - 639. Երրորդ, զայս ի քրիստոսէ ուսաք. զի գոհացաւ ի հօրէ և ապա՛ *բաշխեաց* զգարեղէն նկանակսն և աճեաց...: – 654. և Եօթներորդ կոչի հնձան եկեղեցի սուրբ. ուր ամենայն առաքինութիւնք մեր ժողովին. ու ճմլէ ապաշխարութեամբ և *բաշխէ՛* զգինի շնորհաց. - 749. Եւ կրկին է ունակութիւն կենաց. այսինքն նախ ունելով յինքեան զկեանս, և ապա *բաշխելով* այլոց: - 765. Այսպէս վասն երկնային և իմանալի տնկոցն որ կոչին ծառ կենաց. ունելով յինքեան զկեանս և *բաշխելով* այլոց ամենեցուն զխնամս: - 767. Ո՛չ իբր կարօտի բազմաց *բաշխողի*. կամ փորձողի փորձոյ սիրալի: - 773

ԲԱՇԽՈՒՄՆ + Եւ յետոյ *բաշխումն* նշխարաց. որպէս դաւիթ բաշխեաց ամենայն իէլի բլիթ մի հաց, և պատառ մի ի տապակէ՛ և ի կասկարայիցն: - 431. Չորրորդ դարձեալ՝ դ թև խաչին նշանակէ զչորս բարերարութիւնս քրիստոսի. զի վերին մասն ցուցանէ զբացումն արքայութեանն երկնից. ներքինն զաւերումն դժոխոց. աջն *զբաշխումն* շնորհաց. ահեակն զթողութիւն մեղաց: - 493. Եւ ապա՛ իբր զկնիք *զբաշխումն* շնորհաց ի հոգւոյն սրբոյ աղերսեմք: - 633

ԲԱՌ + Եւ ո՛չ ասի ի գիրս սուրբս ըստ այդմ *բառի*, բայց այլ կերպիւ ցուցանէ զայդ. այսինքն զի ասէ, «Ես եմ ալֆա և օմեգա». յայսմանէ իմանամք զանսկիզբն և զանվախճանն: - 55. Այսպէս զհոգւոյն թէ յայտնապէս աստուած ասիլ ծածկեցաւ, և այլ իմն *բառիւ* յայտնեցաւ. որ ցուցանէ զնոյն ճշմարտապէս աստուած կատարեալ. որպէս թէ, «հոգի աստուծոյ, հոգի *տեառն*, հոգի ճշմարտութեան, հոգի բարի, հոգի սուրբ»: - 55. Հինգերորդ՝ *բառն*: - 177. Երկրորդ՝ զի ձեռամբ գրչի մտանէ ի *բառ*. և առանց բերանոյ բարբառի. և տեսանի աչաց. և լսի ականջաց. և ուսուցանէ զմիտս: - 177. Այլ և ժողովէ՛ զբանն և որոշէ. այսինքն զհեգ. *զբառ*. զբան. և զիմաստութիւն: - 178. Զայն է իմանալ, որ ի բաժանել զլեզուս, բան և *բառ* և անուն խա՛ռն գտանին բազում ազգաց: - 297. Դարձեալ՝ պիտանի է ի ստուգաբանութիւնս բանի. զի թէ ոք զամենայն լեզուս գիտիցէ, ոչ ինչ *բառի* կարօտանայ: - 297. Հաւատարիմ *բառս*՝ որ ի սուրբ գիրս՝ ըստ չորից եղանակաց իմասցի: - 457. *Զբառս* զայս ընդունելութեան դնէ՝ ընդ քեզ. այսինքն տէրն յետ ծննդեանն ընդ քեզ յաւիտեանս յաւիտենից. որպէս ասէր ընդ աշակերտսն «ես ընդ ձեզ եմ զամենայն աւուրս»: – 464. Զի՞նչ է չորեքկին *բառս* որ ասեմք, պակասեալ. այւելեալ. լցեալ. և անցեալ զաւուրբք: - 666. Պարսիկ *բառ* է՝ ներքոյ հողոյ: - 678

ԲԱՌԱՉԵՄ + որք են, *բառաչել*, կառաչել, խխնչել, և այլն նմանապէս: - 640

ԲԱՌԱՔԱ - Յարեդին *բառաքա*՛: - 299

ԲԱՌՆԱԲԱՍ - Եւ որոշօղ. «որոշեցէք զպօղոս և *զբառնաբաս»*: - 52

ԲԱՌՆԱՄ + Դարձեալ՝ թէ ի հարկէ է՝ ապա *բարձեա՛լ* են ամենայն սկզբունք բարոյական առաքինութեանց. այսինքն խոհեմութեան. արիութեան. ողջախոհութեան. և արդարութեան. զի սոքա ըստացեալ լինին առ ոմանս՝ և ո՛չ ի հարկէ: - 11. Իսկ չարն կորեաւ յորժամ *բարձաւ* ի հոգւոյն. զի չարն ո՛չ է է՝ և ո՛չ գոյ: - 23. Իսկ մեծութիւն կռապաշտութեան այնքան էր՝ մինչ միածին որդին պատարագեցաւ մարմնով, և ապա *բարձաւ* մեղք կռամոլութեանն յաշխարհէ: - 33. Եւ թէ ասեն տգիտաբար, քակեն զնկարն. *բառնի* և էութիւն հօր: - 36. Զի թէ կամաւ, կամա՛ցն ես որդի և ոչ հօր. թէ այդպէս է, *բարձեր* զպատճառն քո զհայր. *բարձար* և դու ի տեսակաց մարդկան: - 36. Իսկ թէ յոչ կամայ, այլ ուրեմն բռնադատութեամբ քարշեցաւ յաստուածութիւն. և *բարձեր* զանսկզբնութիւն նորա: - 36. Ի յայս տարակուսանքս՝ որ է ստութիւն յերկուց կողմանց, *բառնի* էութիւն հօր. և լինի արարած որդի: - 36. Զի թէ ասեն էր յառաջ քան զծնունդն որդի. իսկ էութիւնն հօր հայրութիւն է. և թէ ոչ էր որդւոյ հայր՝ *բառնի* յէութենէն իւրմէ, իսկ թէ ոչ էր և յետոյ ծնաւ՝ ո՞ւմ արդեօք իցէր հայր. զի ո՛չ էր որդի: - 36-37. Զի թէ յումեքէ է, *բարձեր* զանսկզբնութիւն և զանծնելութիւն հօր: - 37. Հինգերորդ՝ զի որ եդեր նախկին

զպակասութիւնն, *բարձեր* զէութիւնն հօր և որդւոյ: - 38. Այլ որ եղև փոխանակ հնոյն նոր անդամ. և նզովք կոչեցաւ վասն իմ և մեղք այն որ ո՛չ արար զմեղս, և ելոյծ զանէծս և *եբարձ* զմեղս: - 42. Ապա ուրեմն ոչ առնէ յանձնէ և որդի, զի անհնար է *բառնիլ* աստուածութեանն: - 45. Ըստ քում բանիդ աստ հօ՛ր տաս զաստուածութիւնն և *բառնաս* յորդւոյ. և ի մարգարէն՝ որդւոյ ասես զաստուածութիւնն և *բառնաս* ի հօրէ, ապա հա՛րկ է քեզ լինիլ անաստուած. զի միովն միւսոյն յաղթութիւն տաս: - 47. Իններորդ՝ զի գալստեամբն իւրով *եբարձ* զանբանութիւնս մեր և զանգիտութիւն. էած զմեզ ի ճշմարիտ գիտութիւն աստուածութեան իւրոյ: - 49. Իսկ որք *բառնան* զաստուածութիւնն ի միոյն՝ և ո՛չ երկոցունց տան զաստուածութիւնն, իմա՛, ըստ առաքելոյն զօրութիւն և իմաստութիւն է հօր որդի. և բան՝ ըստ աւետարանին յօհաննու: - 51. Տե՛ս՝ զի միովն *բառնի* երկուքն. և ասեմք թէ երեքն: - 51. Դարձեալ՝ որք ո՛չ ասեն աստուած զհոգին, առաջին հերձուած՝ զի զհայր *բառնան*: - 51. Ապա ուրեմն օրինակս զանձն հոգւոյն *բառնայ*: - 62. Եւ *բարձեալ* զխտրոցս բաժանման ասէ՝ երկոքեանն մի՛ են. առնլովն աստուծոյ և մարդանալովն. և մարդոյն աստուածանալովն. ահա զբնութեանցն միաւորութիւնն եցոյց: - 80. Զի միաւորեալն ո՛չ բաժանի. վասն զի միութիւնն *եբա՛րձ* զերկուութիւնն: - 83. Թէ բնութեամբ միացան, ապա տարբերութիւնք բնութեանցն *բարձան*: - 85. Թէպէտ բնութեամբ միաւորին՝ տարբերութիւնն ո՛չ *բառնի*. զի տարբերութեանցն մնալ՝ խափանումն ո՛չ առնէ միաւորութեանն. որպէս հոգւոյ և մարմնոյ. ոսկւոյ և հրոյ. և ծանի՛ր՝ զի կրկին է տարբերութիւն. բաղկացական և բաժանական: - 85. Քսանևմիերորդ՝ արդ՝ եթէ քրիստոս տգէտ ունէր միտս, և տկար հոգի, և ապականացու մարմին և եկն քրիստոս զի *բարձցէ* զտկարութիւնս մեր. և լուսաւորեսցէ որ նստէաք ի խաւարի. և նա՛ է գառն աստուծոյ որ *բառնայ* զմեղս աշխարհի և զապականութիւն: - 99. Եւ արդ՝ տգէտն զտգիտութիւն ո՛չ կարէ *բառնալ*. և ո՛չ մեղաւորն զմեղս. և ո՛չ ապականացուն զապականութիւն. և ո՛չ սոսկ մարդ զմարդ կարէ փրկել. զի սո՛ւտ է փրկութիւն մարդոյ: - 99. Ապա ուրեմն *բարձօղն* տգիտութեանց ո՛չ ունէր տգիտութիւն. և *բարձօղն* մեղաց և ապականութեանց՝ ո՛չ մեղք և ո՛չ ապականութիւն: - 99. Եւ որպէս հուր յերկաթ միաւորեալ *բառնայ* ի նմանէ զցրտութիւնն և զսևութիւնն և մնայ ծանրութիւնն...: - 100. Որպէս յորժամ ասեմք *բառնալով* ո՛չէ, ո՛չ բան, ո՛չ միտ, ո՛չ որդիութիւն, ո՛չ հայրութիւն. և այլն: - 124. Նախ՝ զի նոյն ուրացական մասնիկն այն՝ այսինքն ո՛չն՝ ներգործէ՛ զուրացումն և *զբառնալն*: - 124. Երկրորդ՝ զի ընդդիմակ *բառնալոյն* դրութիւնն է. և ընդդիմակ ուրացութեան՝ խոստովանութիւնն: - 124. Ա՛րդ՝ մի և նոյն է դրութիւն և խոստովանութիւն. ապա մի և նոյն է *բառնալն* և ուրանալն: - 124. Իսկ բացբարձականքն՝ ո՛չ զէութիւն կամ զփառս աստուծոյ *բառնայ*, այլ զոր յետ էութեանն աստուծոյ է և ի նմանէ ստեղծեալ՝ և զխոնարհութիւնսն *բառնայ*: - 124. Պատասխանեմ առաջնոյն, թէպէտ մի և նոյն ուրացական մասնիկն որ է ո՛չն՝ գործէ՛ զուրացումն և *զբառնալն*, այլ ուրացումն և *բառնալն* ո՛չ է նոյն. զի բազում պատահի որ գործին նոյն է որպէս ձեռն. այլ գործելն ո՛չ է նոյն. որպէս կտրելն և կարելն: - 124. Զի ոմանց տացի և յաւելցի. և յոմանց *բարձցի* և պակասեսցի ըստ չափու ունակութեան ընդունողաց: - 127. Եօթներորդ՝ զի և յաստուածպետականն ծայրութիւն *բառնալով* առաւել քան դնելով գամք ի ծանօթութիւն: - 132. Նախ՝ զի մի՛ անձնիշխանութիւնն *բարձցի* ի մէնջ: - 161. Երկրորդ՝ վասն ատելութեան. զի *բարձար* զսէրն: - 177. Ոմանց որակ գունոց տայ. որպէս խնծորոյ. և զոմանց *բառնա՛յ*. որպէս զմարդոյ: - 186-187. Եւ զի չարագործա՛ցն է ապաւէն, և ամօթոյ *բարձօղ*: - 196. Այլ այժմ վասն զգեստուց պահեմք զոչխարս. և վասն կերակրոյ զեզինս. և վասն բեռին զէշս. և վասն *բառնալոյ* զմեզ զձիս. և վասն զթշնամիս հալածելոյ զշունս. և վասն զթռչունս ըմբռնելոյ զբազէս. և զայլսն նմանապէս: - 217. Եւ մովսէս զի՞նչ էր *բարձեալ*. և զի՞նչ ասաց ի ծովուն: - 283. Իսկ երեսունն, մինչ ի մեծն թէոդոս. որ *եբարձ* զամենայն մեհեանս կռոցն և բարձրացաւ սուրբ խաչն ի գլուխս գմբեթարդ սուրբ եկեղեցեաց: - 294. Եւ տէրն *եբարձ* ի յուս իւր զփայտ խաչին մինչ ի նոյն տեղի գողգոթային ուր զենանէր իսահակ: - 306. Զառաջինն մխիթարեցաւ աստուածածին կուսիւն մարիամաւ. որ առանց երկանց և ցաւոց ծնաւ զմիածինն որդի, որ *եբարձ* զարտասուս վշտաց մօրն հռաքէլի: - 312. Եւ քրիստոս մարմնով ի գերեզման և հոգւով ի դժոխս եմուտ և *եբարձ* զմահ և զապականութիւն: - 313. Նոյնպէս և քրիստոս զզէն և զզօրութիւն սատանայի *եբարձ* որ էր մեղքն և մահ դժոխոցն: - 314. Քսաներորդ, և որպէս յովսէփ եթող զքուրմն և զերկիր նոցա, զոր քրիստոս էր *բառնալոց* զմեծամեծ մեղսն և զկռապաշտութիւնն. զի ըստ առն և զօրութիւն իւր. և ըստ աստուծոյ և գործք իւր: - 314. Նոյնպէս և տէր մեր յետոյ *բառնալո՛ց* է զչար. գազանն զորդին կորստեան և զպաշտօնեայսն նորա ի կատարածի: - 314. Զմահ *եբարձ* մահուամբն, և զապականութիւն կորոյս յարութեամբն, անապական մարմնով յարուցեալ ի գերեզմանէն: - 317. Երկրորդ՝ և արդարք առնեն ընդ դէմ սմին ի յամօթ չարին. որ հնարեցաւ ի ձեռն մեղացն՝ մահուամբ *բառնալ* զմարդկութիւնս. այլ հրամանաւն արարչին ծննդեամբք տևէ՛ և յերկարէ՛

բնութիւնս: - 321. Մովսէս զի՞նչ ունէր *բարձեալ*: - 338. Եւ զի *բառնալո՛ց* էր ի նոցանէ չքնաղ կերակուրն: - 340. Չորրորդ՝ ինքն անկարօտ գոլով ստեղծեաց զարարածս. և *բարձեալ* կրէ՛ զամենայն բանիւ. և նոյն ինքն հրամայէ՛ խորան կազմել: - 342. Աշտանակ ոսկի, անապական զօրութիւնն աստուծոյ որ խնամէր զնոսա և *բարձեալ* կրէր: - 346. Չորրորդ՝ ի խորհուրդ հին օրինացն որ *բարձաւ* և նոր օրէնք տւաւ: - 350. Նոխազ, զի մեղս մեր *եբարձ*: - 361. Եւ արիւնն, զմեղս մեր *բարձեալ* յինքեան և տարեալ ի դաշտն առ հայր յերկինս. զի որպէս մեռեալ մարմնովն քաւեաց զմեղս. նոյնպէս և անմահ աստուածութեամբն կենդանացոյց և յերկինս եհան: - 369. Եւ որ հասարակն, և սմա՛ մարմնոյն և հոգւոյն ո՛չ խտրի. զի եղբայր յեղբօրէ օգնեալ՝ զմիմեանց *բառնան* զտկարութիւն: - 370. Զի որք զերեսաց հացն ի սեղանն *բառնային* սարկաւագունք են: - 379. Որ և միով հպմամբ ի լանջսն՝ մաքրեցաւ աշակերտն յայսպիսի կրից. քանի՞ առաւել որ *եբարձ* զապականութիւնս ազատ լիցի յայսպիսի կրից: - 383. Որ և տրտմեցաւ տէրն մինչ ի մահ. զի զտրտմութիւնս մեր *եբարձ*: - 387. Նա՛խ՝ որպէս եղև մեղք և *եբարձ* զմեղս. նոյնպէս եղև անէծք և *եբարձ* զանէծս: - 400. Երրորդ՝ զայս անէծս *եբարձ* քրիստոս: - 403. Երկրորդ՝ զփայտէն կախիլով *եբարձ* զանէծսն և ետ մեզ օրհնութիւն: - 403. Տասներորդ՝ ի սկզբանէ հայհոյիչ աստուածամարտ էր սատանայ. և վասն այն զմարդիկ կորուսանէր մեղօք. որում զվճիռն և զասստն տէրն ետ, և դատապարտեաց զմեղս ի մարմնի իւրում. և *եբարձ* մահուամբն զմահ, և որ զիշխանութիւն մահուն ունէր: - 410. Հինգերորդ՝ *բառնի* շնորհքն աստուծոյ: - 424. Նա՛խ՝ զի պա՛րտ էր ուսով *բառնալ* զտապանակն որպէս հրամայեաց աստուած. և նոքա սայլիւ բերէին որպէս այլազգիքն: - 431. Երրորդ՝ զի ո՛չ էր քահանայ. վասն որոյ յետոյ ասէր դաւիթ ցքահանայսն, դո՛ւք ղևտացիքդ սրբեցէք և *բարձէք* զտապանակն. զի մի՛ լիցուք որպէս զօզիա: - 431. Յորժամ մեղայ ասաց՝ վասն է՞ր ոչ *եբարձ* զպատիժն. զի ահա՛ խայտառակեցան կանայք նորա: - 432. Զի գա՛յ զղջումն և խոստովանութիւն՝ որ զմեղքն *բառնայ* և զպատիժն ընդ նմին. որպէս հատեալ տունկ՝ չորանան ճիւղքն. որ բոլորով սրտիւ զղջայ և խոստովանի և այլ ո՛չ գործէ: - 432. Ասեմ թէ ոչ, զի կատարեալ խոստովանութիւնն թողու զմեղս, *բառնայ* զպատիժն, և ջնջէ՛ զյիշատակ մեղացն. մինչ զի ո՛չ երևի ի դատաստանին աստուծոյ: - 432. Երկրորդ՝ վասն տկարութեան օրինացն. զի ի հինն ո՛չ կարէր *բառնալ* զմեղս առանց մարմնական փոխարինաց և յիշատակութեանց: - 433. Քսաներորդ, բժան եզինք *բարձեալ* զծովն: - 441. Եւ զօսանալ ձեռինն *զբառնալ* թագաւորութեանն: - 442. Եւ եղիսէ նովին հոգւովն օրհնեաց և *եբարձ* զանէծսն: - 445. Իսկ մկրտութիւնն *բառնայ* զերկոսին. այսինքն զմեղս և զմահ: - 445. Տնեցին զամս մծ. մինչ յովսէէ որդի ելայ. որ գերի վարեցաւ յասորեստան. և *բարձաւ* թագաւորութիւնն իէլի: - 446. Եւ առաջնորդեն օծեալ քահանայքն յետ դարձին նձգ ամ. մինչև *բարձան* օծեալքն հրէից և ծնաւ ճշմարիտ օծեալն քրիստոս: - 449. Երրորդ՝ սրբութիւն յատկական. որպէս սրբոյ կուսին, *բառնայ* զսկզբնական մեղս և զարմատն և դիւրասահութիւն մեղանչելոյն մահու չափ և ներելապէս: - 462. Եւ գիտելի է, զի թէպէտ մեծագո՛յն է ըստ ինքեան սրբութիւն արգանդին քան զսրբութիւն մկրտութեանն. այնու, զի *բառնայ* զդիւրասահութիւն մեղանչելոյն: - 462. Զի *բարձօղն* աշխարհի՝ ձեռամբ կնոջ *բարձեալ* լինի: - 470. Երկրորդ՝ զի մի՛ ապականութիւն կրեսցէ մարմին *բարձողին* զապականութիւն: - 470. Տասներորդ՝ ասի ոմանց թէ ի ժամ ծննդեանն քրիստոսի արգելման ամենայն ծնունդք մինչև ծնաւ *բարձօղն* երկանց ամենայն ծննդոց. զի նա՛ լինէր անդրանիկ ամենայն ծննդոց: - 472. Զի տրտմութիւն արտասուաց ընդ մահուանն *բարձաւ*. իսկ ամօթ և ցաւք մարմնոյ՝ ընդ մեղացն *բարձան*. որպէս ի հատանիլ արմատոյ՝ չորանան ստեղունքն: - 474. Երրորդ՝ զի իւրաքանչիւր հասակի զմեղս *բարձցէ*. որպէս ծննդեամբն զերկունս ելոյծ. և մահուամբն զմահ. նոյնպէս և տղայ և մանուկ և երիտասարդ հասակաւ զնոսա արդարացոյց: - 479. Նա՛խ՝ բամբասողօք. որք *բառնան* զբարեկամս և զբարի համբաւս: - 486. Երրորդ՝ հերիտիկոսօք. որք *բառնան* զհոգին: - 486. Չորրորդ՝ բռնաւորօք. որք *բառնան* զմարմինն: - 486. Առաջին մկրտութիւն ջրհեղեղն. որ *եբարձ* հատանելով զմեղս յաշխարհէ: - 488. Որ զապականութիւն և զմահ *եբարձ* աւերելով զնա և ազատելով զհոգիսն: - 489. Իսկ այժմ վասն խաչին նախ գիտելի է, զի չարչարանքն քրիստոսի ընդ դէմ է և *բարձօղ* է մոլորութեանց մեղաց: - 489. Երրորդ՝ զի *եբարձ* զհոգին շնորհաց: - 491. Այլ և փայտն *բարձեալ* ի վերայ իշոյն իսահակայ: - 494. Դարձեալ՝ մահն ադամայ զմահ եմոյծ ի բնութիւնս. և մահն քրիստոսի ելոյծ զմահ և *եբարձ*. և մահ մեր ո՛չ մուծանէ և ո՛չ լուծանէ: - 496. Յաղագս որոյ զմահն կրեաց քրիստոս. զի այսպէս *բարձցէ* յերկուց կողմանց զմեղս և զապականութիւն: - 497. Եւ թէ ոք ասիցէ, որպէս մահուամբ զմահ *եբարձ*, այսպէս և ապականութեամբ զապականութիւն: - 497. Զի որպէս մահուամբ զմահ *եբարձ*, և ապականութեամբ զապականութիւն, և անիծիւք զանէծք, և մեղօք զմեղս որպէս դու ժայթքե՛ս: - 497. Այսպէս և տէր մեր նմանեաւ, որպէս անիծիւք զանէծս՝ և մահուամբ զմահ *եբարձ*. իսկ հակառակաւն՝

անապական և անմեղ մարմնովն զմեղս և զապականութիւն ելոյծ: - 498. Եւ պատճառն ասացաւ ի վերոյ, զոր ինչ ինքն եդ զպատիժ՝ նմանեաւն *եբարձ*. և զորս յանձնիշխան կամաց մարդոյն և ի բանսարկուէն արկածք, զայնոսիկ հակառակաւն ելոյծ տէր մեր յիսուս քրիստոս: - 498. Յայտնի՛ է ամենեցուն և առանց երկբայութեան՝ զի քրիստոս մեռաւ ըստ գրոց. և մահուամբ *եբարձ* զմահ և զապականութիւն: - 498. Դարձեալ ասեմք, եթէ միով հպմամբ լանջացն յիսուսի մաքրեցաւ աշակերտն յայսպիսի կրից. քանի՞ առաւել *բարձօղն* ապականութեանց ազատ լիցի յայսպիսի կրից: - 502. Երրորդ՝ մեղքն էր դժոխք և տանջանք մեղաւորաց. և քրիստոս *եբարձ* զմեղս. ապա աւերեա՛ց զդժոխս: - 506. Այլ ա՛րդ՝ տէրն մահուամբ զմահ մեռոյց որ է՛ դժոխքն այժմ. և յարութեամբն *եբարձ* զապականութիւն մարմնոյ ի հանդերձեալն. ապա ուրեմն աւերեաց զդժոխս: - 506. Վեցերորդ՝ թէ զմասն դժոխոց աւերեաց, և զմասն մահու *եբարձ*, և զմասն անիծից, և զմասն պարտուց և զայլսն: - 506. ...զի ուսցին *բառնալ* զտկարութեան այլոց. որպէս քրիստոս զնոցայն *եբարձ*. իսկ թէ նախ զիօգին առեալ էին՝ ո՛չ կարէին *բառնալ* զայլոց տկարութիւնն: - 521. Զի սուտ է *բառնալն* զոր ունի: - 568. Այս է՝ զմեղքն՝ զկամքն չար՝ և զսատանայ՝ որ խռովարարք էին *եբարձ* ի միջոյ. և արար խաղաղութիւն յերկինս և յերկրի: - 585. Երրորդ՝ զիրեշտակս ընդ մարդիկ. և զիրեղէն սուրն և զթշնամութիւն *եբարձ*: - 585. Դարձեալ՝ կրկին է գալուստն քրիստոսի. յառաջինն զիոգւոյ պատիժն *եբարձ*. և յերկրորդն զմարմնոյն. զի երկրորդ է մարմինն հոգւոյն: - 592. Եւ խաչն զոր *եբարձ* ի լուծ պարանոցին: - 594. ...զի խոստովանեալ մեղքն *բարձուի*, այլ պատիժն ո՛չ: - 603. ընդ *բառնիլ* մեղացն *բարձաւ* և պատիժ գեհենին. որպէս տէր մեր եթող զմեղս անդամալուծին. և *բարձան* պատիժքն: - 603. Ասեմք թէ, ի հնարից չարին *բարձին* մարդիկք զխոստովանութիւնն որ հարկաւոր էր, յայն ապաւինեալ թէ՝ ի վերջին օրն օծանիմք ձիթով բալասամինաւ և արդարանամք: - 604. Որպէս ազգն յունաց և վրաց և ասորւոց *բարձեալ* են զխոստովանութիւնն. որ անհնա՛ր է առանց խոստովանելոյ արդարանալ մարդոյ: - 604. Վասն որոյ հայրապետք եկեղեցւոյ լա՛ւ համարեցան զվայելչականն *բառնալ* որ ո՛չ ի լինիլն յաւելուած առնէ ...: - 604. ...և ո՛չ ի *բառնիլն* ապականէ զկարգ եկեղեցւոյ. որ է վերջին օծումն. - 604. քան թէ *բառնալ* զխոստովանութիւնն որ հարկաւոր է. առանց որոյ ո՛չ գոյ ներգործական մեղացն թողութիւն գտանել: - 604. ...և գո՛րծ է նոցա, հրամանաւ քահանային աւետարան կարդալ, քարոզել, և *բառնալ* քշոց և բուրբառ. և նստիլ ամենևին ո՛չ: - 608. Երրորդն ասեն եթէ՝ բ ազգն գեթսոնի և բ գունդն մերարեայ՝ զչորս փոքրիկ աստիճանս ունէին ի խորանն. զպահպանութիւնն մինչ ի ջահընկալն որ զաշտանակն *բառնային*. և որդիքն կահաթու էին բարձրագոյնք: - 609. Չորեքկերպեան կենդանիքն է՛ խաչն. և տեսեալն ի վերայ նորա՝ գառն որ *բառնայ* զմեղս աշխարհի: - 638. Իսկ զի չորիցն *բարձեալ* տանին, նշանակէ որ բ հրեշտակք պահապանք ամբառնան զիոգին...: - 671. Որոյ պատճառ է, զի դատապարտութիւնն ադամայ *բարձաւ* քրիստոսիւ. և չարաց տանջանքն է՛ ի դատաստանին: - 690. Իսկ արմաւենեօքն զոր *բարձեալ* են ի ձեռս՝ զյաղթութիւնն նկարագրեն: - 696. Երկրորդ, զի *բառնայ* զերկրորդ գալուստն քրիստոսի և զհատուցումն դատաստանին: - 698. նոքա քաւարան ասելով *բառնան* զերկիւղ դատաստանին: - 698. և յարութեամբն *եբարձ* զապականութիւն որ է՛ խայթոց նմին: - 706. ...այս է պակասութիւնս ի յարութեանն *բառնի* և եօթն զարդ ընդունի: - 722. Առաջին պակասութիւն է հոգւոյն իմացականին խաւարն և տգիտութիւնն. իսկ ի յարութեանն *բառնի* այս ի հոգւոյն և լինի լոյս պայծառ՝ և գիտութիւն աստուածային տեսութեանն...: - 722. ...և այս *բառնի* ի հոգւոյն և լինի ամրութիւն և հաստատութիւն. զի զաստուած հաստատապէս ըմբռնեմք և բնաւ ո՛չ բաժանիմք ի նմանէ և ոչ մոռանամք: - 722. և այս *բառնի* ի հոգւոյն և ընդունի ուրախութիւն և տարփումն հոգևոր առ աստուած...: - 722. ...իսկ այս ամենայն *բառնի* ի մարմնոյն և դնի անմահութիւն անապականութիւն և անչարչարութիւն. զի բնաւ ո՛չ չարչարի...: - 722. *Բառնի* այս և լինի թեթև երագ և արի յամենայն բարեգործութիւնս: - 722. Չորրորդ պակասութիւն է՝ զի այժմ է՛ մարմին մեր թանձր և կոպիտ. այլ յայնժամ *բառնի* այս ի մարմնոյ և լինի անօսր և թափանցիկ. զոր ոչ պարիսպ կամ բանտ ըմբռնել կարիցէ: - 722. Ոմանք այսպէս կարծեն թէ՝ հաստատութիւնդ *բարձցի* ի միջոյ մինչ վերին երկինքն երևի: - 729. Այն է ծալիլ և գալարիլ օդոյդ երկնի. և ո՛չ թէ հաստատութիւնն վերին էութեամբ ի բաց *բառնի* ըստ ոմանց: - 729. Եւ հրեշտակք զխաչն *բարձեալ* առաջի երթիցեն. և զմեռեալս՝ փողով և ձայնիւ ընդ առաջ նորա զարթուսցեն: - 734. Դարձեալ, ձորն յովսափաթու կոչի ձոր դատաստանի. այսինքն է կալն ուռնայի, ուր դաւթի խոստացաւ անդ առնել դատաստան. յորժամ սեղան շինեաց և պատարագեաց զեզինսն և *բարձաւ* մահն: - 737. Իսկ յետ դատաստանին և այս ևս՝ *բարձցի* ի նոցանէ առ ի տանջանս իւրեանց. յորժամ անարժան համարեսցին նաև ի տեսանելն զայն: - 741. Երկրորդ՝ կամ մահուամբ զերծանին. իսկ անդ *բարձեալ* է մահ. զի «խնդրեսցեն ասէ զմահ և ո՛չ գտցեն»: - 750. Նախ ի տեսանելն զերեսս

աստուածային որ է անճառելի ցնծութիւն. որպէս ասեն վարդապետք, այն է ճշմարիտ և միայն ուրախութիւն, և ո՛չ յաղագս ստեղծուածոյ, այլ ի ստեղծողին լինի. զոր իբրև ստանայցես, ո՛չ ոք *բարձցէ* ի քէն: - 762. ...մարմնով մեռելոցն անթիւ օճիրս ստախօսութեան գործէր. զանտի կենաց զյարութեան յուսոյ և զիատուցմանց ըստ գործոց` *բառնալով.* զերկիւղ դժոխոց և զսէր արքայութեան. և զամենայն ինչ որ նմանէ այսմ հոգևոր բարութեան: - 775. Որպէս ասեն երբեմն ժամանակի ի կոստանդնուպօլիս հռչակեալ քաղաքի, մոլորեալ յոյնք ի մոլորեալ երիտասարդէ՛ միոջէ՛, *բարձին* յեկեղեցւոյ զերգ երեքսրբենին: - 775. Զի անապական մարմնով եդաւ ի գերեզմանի. *բառնալով* զապականութիւն նախնւոյն. և իջանելով ի դժոխս` *եբարձ* զպատիժ նորին: - 776. Ամենայն իր բնութեան` գոյացակա՛ն է նորին. և ամենայն պարգևք այսինքն շնորհք պատահական է ի զարդ նմին. յաղագս որոյ ո՛չ *բառնին* գոյացականքն. որպէս անմահութիւն դիւի և բան մարդոյ: - 782. Եւ *բառնին* շնորհականքն. որպէս եռակին ասացեալ ադամայ. և լոյս մտաց. և երանութիւն դիւաց: - 782. Յիրաւի ընդ *բառնիլ* շաղկապին, *բառնի* և կապակցեալն նմին: - 782. Իսկ առ լուծումն խնդրոյս թէ վասն է՞ր արդեօք առ նորս շնորհ` որպէս աւազանին և կարգին ո՛չ *բառնի* ընդ *բառնիլ* շաղկապին. իսկ առ հնովն *բարձաւ*. որպէս յա՛յտ է ի վերոյ ասիցդ ադամայ և յայլոցն: - 782. Զի թէ կորուսեալ էր, այսինքն *բարձեալ* ամենևին յազգէն ադամայ, ուստի՞ գոյր որդւոց նորա. կամ ո՞րպէս առ ջրհեղեղաւն *բառնիւր բարձեալն*: - 782. Դարձեալ, ամենայն շնորհք առ ո ոք և իցէ` *բառնի* վասն մեղաց. ո՛չ ըստ ունակութեան` այլ ըստ ներգործութեան կամ նշանակութեան: - 782. Զորօրինակ, ժանգ հայելւոյ ո՛չ զընդունակութիւնն *բառնայ*, այլ զտեսութիւնն. և յետ սրբելոյն, նոյն ծածկեալն երևի ի նմա: - 782. Այսպէս և ժանգ յանցանաց մկրտելոց և քահանայից` *բառնայ* զգործ` կամ զնշանակութիւն շնորհացն. իսկ յետ սրբութեան զղջմամբ` զիա՞րդ կրկնի ունակացեալն ի նմա՛: - 782. Զի որպէս *բառնի* վասն մեղաց, նոյնպէս տացի վասն զղջմանն: - 783. Յա՛յտ է զի ի *բառնիլ* ոչէին` էութիւն հաստատի բացասութեամբ կրկին. իսկ ստորասութեամբ նոյն մնայ: - 787

ԲԱՍԵՄԱԹԱՅ - Եւ էր յազգէն եսաւայ ի կնոջէն *բասեմաթայ*` դստեր իսմայէլի. և եերորդ ծնունդ էր յաբրահամէ: - 320

ԲԱՍԻԼԻՈՍ - Այլ որք ուղիղ դատեցան վարդապետք եկեղեցւոյ ըստ տեսլեանն յօհաննու. որպէս մեծն անդրէաս և համախոհք նմին սուրբն իրինոս, եպիփան, և *բասիլիոս*: - 687

ԲԱՍԻՐ + Տրտունջն դժգոհանքն է. և բամբասանքն *բասիր* բանք զայլմէ՛: - 381

ԲԱՐԱԿ + Եւ հուրն է ի սիրտն. զի սիրտն ջե՛րմ է և նման է հրոյ. լայն է տակն և *բարակ* ծայրքն: - 232. Երկայն և *բարակ*` նախանձո՛տ է: - 246. Շրթունքն *բարակ* և բերանն մեծ, ուժեղ է և մեծասիրտ: - 247. Շրթունքն *բարակ* և բերանն և փոքր բերանն` թուլասիրտ է: - 247. Ձայնն *բարակ*` տխո՛ւր է և կարծոտ: - 247. Վիզն երկայն և *բարակ*` չարախորհուրդ է: - 247. Ուսքն *բարակ* և վերամբարձ, դարանակա՛լ է: - 247. Մատունքն փոքր և *բարակ*, յիմարի՛ է ցոյց: - 247. Կշտերն *բարակ*` խորագէ՛տ է: - 247. Ոտք *բարակ* և կարճ, չարաբարո՛յ է: - 247. Իսկ հերն կիսասև և ոչ յոյժ *բարակ*` զբարեբարոյն և զբարի կազմուածն ցուցանէ: - 248. Այլ` մոշավայրին է *բարակ* և անպտուղ: - 330

ԲԱՐԱԿ - Չորրորդն *Բարակ*. որդի ամենեմայ ի կեդեսայ նեփթաղէմի ամս **խ**: - 420

ԲԱՐԱՌՆԱԲԱՐ + Որպէս ասեմք *բարառնաբար*, (ծով ետես և փախեաւ. զի՞ է քեզ ծով: - 41

ԲԱՐԱՔԻԷԼ - Եօթներորդ` *բարաքիէլ*. սկիզբն աստուածայնոյ: - 144

ԲԱՐԲԱՆՋԵՄ + Յնգետասաներորդ` թէ չարն է յաստուծոյ` և սկիզբն ամենայնի է աստուած, որև չարեաց ըստ նոցա, ապա ո՛չ է սկզբնաչար առաջին գտակն չարեաց սատանայ. որպէս նոքայն *բարբանջեն*: - 14. Որք զաչս իմաստից յիմանալի ճառագայթիցն խուսափեցին թիւր կամօք, և խոտոր մտօք. զանուղղայս խորհելով, և զանպատշաճս բարբառելով. յարձակեալ անկապ լեզւաւ և անդուռն շրթամբք բացեալ յերկինս. ցոպ բերանով ի բարձունս *բարբանջելով*. և յածեալ ընդ երկրաւ լեզուագարելով. որոց դատաստանն ի բնէ ո՛չ դատարկանայ. և կորուստն ո՛չ նիրհեսցէ: - 31. Եւ թէ մարմինն քրիստոսի չէ աստուած, և հոգին քրիստոսի չէ աստուած, որպէս նոքա *բարբանջեն*. ապա և բոլորն քրիստոս չէ աստուած. զի բոլորն քրիստոս յաստուածութենէն միաւորեալ լինի մի քրիստոս. և բաժանեալ ո՛չ է քրիստոս: - 91

ԲԱՐԲԱՌ + Նիւթ *բարբառոց:* - 202. Տասներորդ` մի և նոյն միտք է յաստուած որով զամենայն տեսանէ և զամենայն *բարբառ* լսէ. նոյնպէս և ի մարդս մի իմացումն է որ զանազան զգայարանօք իմանայ: - 271-272. Իսկ թէ այլ ինչ էր` և *բարբառն* և տեսիլն սամուէլի, սուտ է և ո՛չ ճշմարիտ: - 430. Եօթներորդ` բանին էր պատշաճ պատմել զհօրէ. և երևիլ մեզ. որպէս ներտրամադրեալ բանն յառաջ գայ և լինի *բարբառ* և գրեալ ի քարտիսի, երևի և շօշափի: - 468. ...և գայր *բարբառ* յերկնից,

«փառաւորեցից». զխաչէն ասէր: - 632. Եւ անդ յաւուր կիրակէի յառաւօտին միաբան ի մի *բարբառ* յաւելին յերգս հրեշտակացն և զայս. «օրհնութիւն քեզ ի բարձունս»: - 635. Փողք են առաքեալքն. զի «ընդ ամենայն երկիրել *բարբառ* նոցա»: - 639. Ամենայն եղանակք *բարբառոց* ի հինգ տրամատին: - 639. Հինգերորդ՝ որ հաւասա՛ր է բանն և ձայնն ի լեզուն. որպէս *բարբառ* խօսից: - 639. Յետ որոյ սպանօղք նոցա լուիցեն այսպիսի *բարբառ*, «եղիա՛ և ենո՛վք ելէք աստ»...: - 709. Թէպէտ ո՛չ ունին բանք և ոչ խօսք, այլ ընդ ամենայն երկիր ել *բարբառ* վկայութեան նոցա. զի ամենայն տեղիք և ամենայն ժամանակք մարդկան առ նոսա է՛ յայտնի: - 729. Եւ զայս յայտնեն գիրք սուրբք. զի աւետարանն ի մէջ գիշերի ասէ զժամ յարութեանն «եղև *բարբառ* ահա փեսա գայ արիք»: - 747-748

ԲԱՐԲԱՌԵՄ + Որք զաչս իմաստից յիմանալի ճառագայթիցն խուսափեցին թիւր կամօք, և խոտոր մտօք. զանուղղայս խորհելով, և զանպատշաճս *բարբառելով*. յարձակեալ անկապ լեզաւ և անդուռն շրթամբք բացեալ յերկինս. ցոպ բերանով ի բարձունս բարբանջելով. և յածեալ ընդ երկրաւ լեզուագարելով. որոց դատաստանն ի բնէ ո՛չ դատարկանայ. և կորուստն ո՛չ նիրհեսցէ: - 31. Սոյնպէս բարեկամք յոբայ թէպէտ շարժեալք էին ի բանսարկուէն, այլ աստուծոյ հոգւովն զօգտակարսն *բարբառէին*. վասն այն գրեցան բանք նոցա ի սուրբ գիրս: - 325

ԲԱՐԲԱՌԻՄ + Երկրորդ՝ զի ձեռամբ գրչի մտանէ ի բառ. և առանց բերանոյ *բարբառի*. և տեսանի աչաց. և լսի ականջաց. և ուսուցանէ զմիտս: - 177

ԲԱՐԴՈՒՂԻՄԷՈՍ - Զաբողո՛ն է և *Բարդուղիմէոս*: - 348. զԹադէոս. և *զԲարդուղիմէոս*. և զՅուդայ յակոբեան. որ կայ ի յորմի. որ սեպհական քաղաք է հայոց: - 549. Ասաց զայս *բարթուղիմիէոս*: - 573

ԲԱՐԵԱՏԵԱՑ + Խնամք մարդասիրութեանն աստուծոյ որ զամենայն յամենայնի տընօրինէ՛, արգել զայս. զի մի՛ ունիցին ինչ ի մտի յարուցեալքն ի մեռելոց. ապա թէ ոչ, որ ի սկզբանէ *բարէատեացն* էր և մարդասպան, բազում և զանազան երևոյթս...: - 775

ԲԱՐԵԲԱԽՏՈՒԹԻՒՆ + Չորրորդ, զի ո՛չ լինի ի դիպուածոց ինչ. որպէս սղից ոմանց պատահին *բարեբախտութիւն*, կամ վատաբախտութիւն. ա՛րդ՝ թէ է՛ ամենայն ի հարկէ, ո՛չ լինին վերոյ ասացեալքս: - 8. Երրորդ՝ *բարեբախտութեան*: - 209. Նախանձն է նախանձիլ ընդ այլոց *բարեբախտութիւն*: - 569

ԲԱՐԵԲԱՆԵՄ + Եւ վասն տեառն ասէ «հրեշտակք մերձեալ զօրացուցանէին զնա». որ է՛ սպաւորեալ *բարեբանէին*: - 418

ԲԱՐԵԲԱՆԻՉ, ԲԱՐԵԲԱՆՈՂ + Որում Գոհացողական Օրհնութիւն. և *Բարեբանօղ* Փառատրութիւն. Յամենայն գոյեղէն բնութեանց. ի վեհագունից մինչ ի հուսկ յետինս: - 771

ԲԱՐԵԲԱՆՈՒԹԻՒՆ + Վերինն որ առ աստուած և առ սուրբս, երբեմն յայտնութիւն լսի. երբեմն գոհութիւն և *բարեբանութիւն*. երբեմն մաղթանք և աղաչանք: - 539

ԲԱՐԵԲԱՍՏՈՒԹԻՒՆ + զի սուտ *բարեբաստութեամբ* նոցա զայլս խաբեսցէ: - 708. Իսկ յայսպիսի տեսութենէս ո՛չ ուրախանան, այլ տրտմին. և այս վասն նախանձու նոցա ընդ *բարեբաստութիւնս* այլոց: - 741

ԲԱՐԵԲԱՐՈՅ + Այսպէս ի բնական ստեղծումն հոգւոյն՝ ոմն խոհեմ և ոմն անզգամ. ցանկասէր՝ և ողջախոհ. *բարեբարոյ*՝ և չարաբարոյ լինին: - 19. Գոյնն միջակ ի մէջ սպիտակին և սևին՝ ցուցանէ զուշիմն և *զբարեբարոյն*: - 247. Իսկ հերն կիսասև և ոչ յոյժ բարակ՝ *զբարեբարոյն* և զբարի կազմուածն ցուցանէ: - 248

ԲԱՐԵԲՈՅՍ + Եւ մաղթե՛մ եղբայրական սիրով, ըստ բնածին *բարեբոյս* բարուցդ ածխոյժ մտօք ուղղապէս որոնել. զթերին լնլով և զաւելորդն կշռել: - 789

ԲԱՐԵԳՈՅՆ + Ոմանք ասեն և առնեն. *բարեգո՛յն* է: - 537. Եւ որք լսեն և առնեն, առաւել *բարեգոյն* է: - 537

ԲԱՐԵԳՈՐԾ + Վեցերորդ՝ զի ո՛չ *բարգործքն* լինէին գովելի, և ո՛չ չարքն պարսաւելի: - 20. Եւ դարձեալ ճաշքն ցուցանեն յերիս հասակս *զբարեգործսն.* և ընթրիսն զվերջին հասակին յորում ննջեմք ի գերեզմանի: - 656. Եւ զկնի ասէ՝ «յետ ժամանակաց եկեսցէ տէր ծառայիցն հատուցանել վարձս *բարեգործաց* և դատապարտել զհեղգս»: - 693

ԲԱՐԵԳՈՐԾԵՄ + Եւ սուրբ հոգին զչարութիւնն վարէ՛ և սրբեալ *բարեգործէ՛* զհոգին: - 523

ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ + Հինգերորդ՝ զի գործ արարչութեան է մի միայն առնելն. իսկ գործ խնամելոյն է՛ առնել և թոյլ տալ երբեմն երբեմն ըստ պիտոյից *բարեգործութեան*: - 158. Տասներորդ՝ **զ** թիւն նշանակէ զժամանակս *բարեգործութեան*. այլ շաբաթն ուր հանգեաւ աստուած՝ զհանգիստն

յաւիտենական: - 193. Եօթն ազգ *բարեգործութեան* տեսակ երևի աստ ի հաբէլ. վասն որոյ և է պարգևաց արժանացաւ: - 286. Վասն որոյ օրհնութեամբ ցրուեաց զնոսա ի վերայ երկրի, զի աճեսցին և բազմասցին և լցցեն զերկիր ծննդօք և շինութեամբ և *բարեգործութեամբ* ի փառս ամենասուրբ Երրորդութեանն ամէն: - 298. Եւ դարձեալ տամ զքեզ ի խորհուրդ սուրբ եկեղեցոյ. զոր ինչ գործեսցես, եղիցի քեզ ի *բարեգործութիւն* և ի փառս հանդերձեալ կենացն ամէն: - 602. Զի որդին մարմնացաւ և նա՛ նուիրէ *զբարեգործութիւնս* մեր առ հայր: - 625. Պատւական ակունք սէրն առ աստուած և առ ընկերն. ուստի ամենայն *բարեգործութիւնք* կատարին: - 702. Բառնի այս և լինի թեթև երագ և արի յամենայն *բարեգործութիւնս*: - 722. Զի ամենայն բոյս *բարեգործութեան* ի սերմանց հաւատոյն բուսանի և պտղաբերի: - 769

ԲԱՐԵԳՈՒՆԻՆ - Զի տնկական հոգին յօժարի՛ գոլ. և զգայականն բարեպէս գոլ. և բանականն ևս բարեպէս գոլ. զի ո՛չ երբէք հանգչի, մինչև միաւորեսցի ընդ ևս *բարեգունին*: - 249

ԲԱՐԵԽԱՌՆ + Եւ են *բարեխառն* և չորացուցիչ: - 205. Իսկ միջինն Ապէլիօդ. *բարեխառն*. անձրև, և արև: - 205. Երրորդ՝ տեղիք են *բարեխառն* ի շող ժամու, և ամրո՛ցք ի խռովութեան աւուրս: - 211. Կամ ի խառնուածոյ տարերացն՝ չարախառն և *բարեխառն* գոլ: - 251. Նախ բնական խելքն. որ ի *բարեխառն* կազմուածոյ հանդիպի. որպէս էր՝ ակիտոփէլին և քուսեայ բարեկամին դաւթի: - 537

ԲԱՐԵԽԱՌՆԵՄ + Չորեքտասաներորդ՝ *բարեխառնէ* զժամս տօթոյ և ցրտոյ: - 126. Եւ զի ջերմ և ցուրտն *բարեխառնին*: - 197. Նախ՝ զի շնչմունք հողմոց ի բարձունս են, և զբարձանց ջերմութիւնն *բարեխառնեն*: - 211. Հինգերորդ՝ սպիտակ ճրագունն. զի հո՛վ է բնութեամբ զջերմութիւն աչացն *բարեխառնէ*. նա և գեղեցկացուցանէ՛: - 239. Եւ աղի ջուրն է՛ ի յաչքն. զի զջերմութիւնն *բարեխառնէ*՛: - 240. Երկրորդն ուղեղ գլխոյն է. հով է և գէճ ընդ դէմ սրտին ջերմութեանն և չորութեանն. զի *բարեխառնեսցէ* զնոսա. և իւր տանուտէր լուսինն է: - 241. Իսկ ողորմութիւն *բարեխառնէ* զխստութիւնն: - 459. Պսակն ընդ դէմ ցանկութեան. զոր *բարեխառնէ* և անմեղադրելի առնէ: - 588. Իսկ արտասուքն աղի և ջրատեսակ. զի *բարեխառնեսցէ* մինն զջերմութիւն հրոյ, և միւսն՝ զի մի՛ նեխիցին պարուտակք աչաց. շրջապատեալ երակացն լուսոյ: - 786

ԲԱՐԵԽԱՌՆՈՒԹԻՒՆ + Եւ հիւսիսայնոցն ո՛չ բուսանի վասն խիստ ցրտոյն. և միջերկրայքս վասն *բարեխառնութեանն* մորուս ունին: - 245. Եւ զխ ամ շինեցին յամառն և ձմեռն ըստ *բարեխառնութեան* տեղւոյն. մինչև հասին յործկուտ օդն թանձրացեալ ի գոլորշեաց և ջերմացեալ յարևուն: - 297

ԲԱՐԵԽՆԱՄ + Ի կամս Հայրենի *բարեխնամ* գթութեանցն աստուծոյ: - 771

ԲԱՐԵԽՕՍ + Նա՛խ՝ զի քահանայն արեան *բարեխօս* է, և ո՛չ արիւնահեղ: - 296. Նա՛խ՝ զի *բարեխօ՛ս* են արեան: - 366. Իններորդ՝ յայնժամ ո՛չ ոք լինէր արանց միջնորդ և *բարեխօս*: - 480. Այլ և զերկոտասան գունդս հրեշտակաց յերկինս և զ**բժ**ան առաքեալսն *բարեխօս* մատուցանեմք առ աստուած: - 624. Զի ի կիրակէ և ի տէրունական տօնս ո՛չ կարօտիմք *բարեխօսի*. այլ երգս սրովբէականս նուագեմք: - 627. Այլ զի և մեք նոցին բաղձասցուք և նոցա մասնակից լիցուք և զնոսա *բարեխօս* կալցուք և զնոսա՛ օրինակ դիցուք. - 628. Նա՛խ՝ զի առ որդին մարմնացեալ՝ և զգուք մօրն *բարեխօս* արկանեմք: - 633-634. Երկրորդ՝ զի պատարագն է դէմ յանդիման լինի քրիստոսի. և ո՛չ եմք կարօտ *բարեխօսի*: - 634. Իսկ մեծացուսցէքն, և խաչի, և հանգստեան, հանապազո՛րդք են. զի միշտ *բարեխօսք* են: - 642. Նա՛խ՝ զի յաղօթս զկոյսն սուրբ *բարեխօս* մաղթեմք. և զխաչն սուրբ՝ պահապան: - 642. Իսկ ճշմարտութիւնն ի մեզ, վասն ե զգայարանացս սրբութեան. որով մեղանչեմք՝ սրբիմք պահօք և ապա՛ սրբոցն ի *բարեխօս* մեզ: - 653. *բարեխօս* դնելով զնոսա զչորեքշաբաթս և զուրբաթս պահեմք: - 654. Եւ ոչ մի ինչ ունի յոյս փրկութեան. ո՛չ օգնական. ո՛չ *բարեխօս*. ո՛չ ողորմութիւն. և ո՛չ այլ ինչ այնպիսի որ արաժանաւորացն է: - 669

ԲԱՐԵԽՕՍ ԼԻՆԵԼ + Այսպէս և հոգւոյն բարեխօսելն է. զի ինքն ծագէ ի սիրտս մեր *զբարեխօսն լինիլ* յաղօթս. այսինքն զայն խնդրել որ ինչ ի փառս աստուծոյ է: - 59

ԲԱՐԵԽՕՍ ՈՒՆԵԼ + Եւ երկրորդ՝ զի գ *բարեխօս ունիմք* առ Երրորդութիւնն սուրբ: - 295. Ի խնկոց սեղանն քաւէ՛ր արիւնն. զի զաղօթս սրբոցն *բարեխօս ունիմք* ընդ խորհրդաւոր արեանն: - 360

ԲԱՐԵԽՕՍԵՄ + Իննևտասաներորդ՝ *Բարեխօսելն* որդւոյ և հոգւոյ: - 29. Իսկ զի *բարեխօսել* լսեմք հոգւոյ և որդւոյ: - 48. Ոչ թէ նըւաստ է քան զհայր, կամ ծառայաբար ծունր կրկնելով *բարեխօսէ*՛: - 48. Այլ ա՛յս է հոգւոյն *բարեխօսելն*, զի յորժամ կամք յաղօթս՝ ո՛չ գիտեմք զպատշաճն խնդրել. ապա հոգին անմռունչ տայ մեզ իմաստ զպատշաճն աղօթել: - 48. Ապա այս աղաչանքս զոր ինչ առնեմք ի ծագմանէ հոգւոյն սրբոյ, *բարեխօսել* ասի հոգոյն սրբոյ: - 48. Այսպէս իմա և զորդւոյ *բարեխօսելն*: - 48.

Այս է ասէ աստուածաբանն գրիգոր՝ *բարեխօսելն* որդւոյ: - 48. Նախ՝ ասէ մակեդոն եթէ աղօթել և *բարեխօսել* ո՛չ յարմարի աստուծոյ. զի եթէ *զքրիստոսէ՛* ասի՝ վասն մարդկութեանն է: - 59. Այսպէս և հոգւոյն *բարեխօսելն* է. զի ինքն ծագէ ի սիրտս մեր զբարեխօսն լինիլ յաղօթս. այսինքն զայն խնդրել որ ինչ ի փառս աստուծոյ է: - 59. Երկրորդ՝ առ ի *բարեխօսել* վասն մարդկան հաւատացելոց: - 519. Եօթներորդ՝ թէ առ մարդ մեղանչեն՝ առ աստուած *բարեխօսեն* և հաշտի: - 566. Զի անուշահոտ վարուք հաճոյ եղեն աստուծոյ. և բուրմամբ աղօթից *բարեխօսե՛ն* վասն մեր: - 628. ո՛չ կարեմք այլոց *բարեխօսել*. - 650. Յոգիք արդարոցն զամենայն գիտեն զոր ինչ վասն նոցա գործեմք. և վասն մեր *բարեխօսե՛ն* և կատարե՛ն զխնդիրս: - 685

ԲԱՐԵԽՕՍՈՒԹԻՒՆ + Եւ այժմ յոյս մեր է՛ կրկին. նախ առ սուրբս վասն օժանդակութեան և *բարեխօսութեան*: - 574. ...զի նոցա *բարեխօսութեամբն* ընկալցի զպահքն մեր: - 650. զի նա կենդանեացս աղօթի՛ց է կարօտ, և մեք նորա *բարեխօսութեանն* առ քրիստոս: - 673

ԲԱՐԵԿԱՄ + Վեցերորդ՝ *զբարեկամս* և զթշնամիս ցուցանէ: - 185. Վեցերորդ՝ *զբարեկամ* հրեշտակս՝ և զթշնամին սատանայ ցուցանէ՛: - 185. Ութերորդ՝ զի ո՛չ երևէր *բարեկամն* և թշնամին. սիրելին և ատելին. և լինէին բազում սպանութիւնք և աւերք. զի ոչ զգուշանային միմեանց: - 238. Իսկ պատուիրանքն՝ *բարեկամի* առ *բարեկամս* քաղցրութեամբ. որպէս հօր առ որդիս. և եղբօր առ եղբարս: - 277. Եւ կապ ուխտի որպէս *բարեկամաց*: - 317. Ոմանք ասեն թէ՝ *բարեկամքն* իւր որ էին յազգէն եսաւայ ելիփազ. սովփար. և բաղդատ. որք եկին մխիթարել զնա ի վշտացն, նոքա գրեցին. որպէս ինքն ասէր, «ո՛ տայր ինձ գրել զբանս իմ յիշատակ յաւիտենից»: – 320. Եօթներորդ՝ *բարեկամաց* թշնամանքն յերկար հակառակութեամբ: - 322. Եւ ոմանք **ե** ասեն. **ա**, արտաքին ինչքն. **բ**, զաւակաց մահն. **գ**, մարմնոյն հարուածքն. **դ**, կնոջն կագն. **ե**, *բարեկամաց* հակառակիլն: - 322. Արդ՝ առաջինն և վերջինն վայելչակա՛ն է յոբայ և աստուծոյ. իսկ միջին երկուքն *բարեկամացն* յոբայ, և չար բանսարկուին յարմարի: - 323. Դարձեալ գիտելի՛ է, զի յոբ կրկնելով զբանսն՝ ուղղէ՛ր *զբարեկամսն* և ընկրկէ՛ր զսատանայ. զի այսպէս ամենայն ոք կարէ՛ յաղթել սատանայի յորժամ զընկերն ուղղէ ի բանս կամ ի գործս կամ ի հաւատս և յայլսն. յայնժամ սատանայ թիւրի և հեռանայ: - 323. Դարձեալ՝ յաղթեաց զսատանայ այնու, զի իմացաւ զչար հնարսն նորա և պատասխանէր զընդ դէմ. որպէս կնոջն և *բարեկամացն* և որք զգուժն բերէին. զի գիտէր ի բանսարկուէն լինիլ: - 323. Վասն է՞ր այնչափ հակառակեցան *բարեկամքն* ընդ յոբայ: - 324. Նախ՝ զի շարժեալք էին ի բանսարկուէին. որպէս երբեմն ի ձեռն կնոջն. և յայնժամ *բարեկամօքն* մարտնչէր ընդ յոբայ: - 324. Չորրորդ՝ կեղծաւորութիւն է և խաբէութիւն գովելն զչարն և զանիրաւն. վասն այն ո՛չ ասաց *բարեկամացն* բարիս՝ զի չարք էին: - 325. Սոյնպէս *բարեկամք* յոբայ թէպէտ շարժեալք էին ի բանսարկուէն, այլ աստուծոյ հոգւովն զօգտակարսն բարբառէին. վասն այն գրեցան բանք նոցա ի սուրբ գիրս: - 325. Վասն է՞ր այնչափ դիմամարտս յարուցանէր բանսարկուն ի վերայ յոբայ. որպէս զկինն և *զբարեկամսն* և զծառայքն և զայլսն: - 325. Յինգերորդ՝ ըստ առաջին կարգին դարձեալ ասացին *բարեկամքն* յոբայ՝ թէ հաճո՛յ ես աստուծոյ՝ լուիցէ և խօսեսցի աստուած. վասն այն առաջի նոցա խօսեցաւ և վկայեաց: - 326. Չորրորդ՝ որոտն և մրրիկն յամպոյն՝ զսպառնալիս *բարեկամացն* նշանակէ: - 326. Այլ ա՛յս է ճշմարիտն, զի ամենայն *բարեկամքն* որ ժողովեցան յետոյ և մխիթարեցին զնա՛, իւրաքանչիւրքն բերին մէն մի որոջ ոչխարի և դ դրամ ոսկի անգիր ընծայեցին նմա ի սատար խրախութեանն. – 326. Որպէս և յոբ ըստ կարծեաց *բարեկամաց* ասէր՝ «ե՛ս մոլորեցայ»: – 327. Եօթներորդ՝ յոբ ի *բարեկամացն* նախատեալ. և տէր մեր յազգէ իւրմէ չարչարեալ և չարախօսեալ: - 327. Ութերորդ՝ յոբ ո՛չ անիծանէր, այլ աղօթիւքն *զբարեկամսն* փրկէր. և տէր մեր ի վերայ խաչողացն աղօթէր: - 327. Երկրորդ՝ դարձեալ նոյն ինքն սատանա՛յ է օձն. որ փոխեցաւ ի *բարեկամի* ձև. և պատրեաց զնախաստեղծսն: - 332. Վեցերորդ՝ զի զփառս եթող և զսէր *բարեկամաց*: - 442. Նա՛խ՝ բամբասողք. որք բառնան *զբարեկամս* և զբարի համբաւս: - 486. Տասներորդ, զի ցուցցէ թէ թշնամեաց նորա ո՛չ է իշխանութիւն բուռն հարկանել զնմանէ. իսկ *բարեկամաց* նորա գոյ իշխանութիւն այլով իւիք մերձենալ ի նա. այսինքն սիրով և երկիւղիւ յայնմիկ զոր ունեն զնա: - 518. Նախ բնական խելքն. որ ի բարեխառն կազմուածոյ հանդիպի. որպէս էր՝ ակիտոփէլին և քուսեայ *բարեկամին* դաւթի: - 537. և Յառաջ շարժումն է բարկութիւն. զի վասն չարեաց ասէ *բարեկամ*: - 560. Գթութիւն է արենակցաց և *բարեկամաց* սպասաւորել ստէպ: - 579. Դարձեալ ասեն զբանն ղուկասու, «որ ունիցի *բարեկամ* և երթայ առ նա ի գիշերի, և նա ասէ՝ մանկունքս ընդ ինև են»: - 696. Զի ասէ մեծն իգնատիոս մեկնիչն յայսմ բանի, եթէ *բարեկամ* եկեալ՝ զպահանջօղ հրեշտակն ասէ յօր մահուն. իսկ առաջին *բարեկամ* է՛ աստուած: - 697

ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒՆ + Եւ զի *բարեկամութեամբ* եկն և շրջեցաւ ի թշնամութիւն, ինքն յետս շրջի ի խածանելն: - 219. Շնորհ է յիշատակ *բարեկամութեանց*. և կամք անդրէն հատուցմանց: - 579

ԲԱՐԵԿԱՐԳԵՄ + Այլ արդ՝ է քրիստոս ամենայն՝ սիրով յօդեալ են ի միմեանս՝ և *բարեկարգեալք*: - 21

ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ + Զի այսպէս ի կազմուածոյ քո ուսցիս *զբարեկարգութիւն* և զպատիւ առ վերինս և առ ներքինս և առ հաւասարս: - 232

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆ + Եւ կարգաւ բաժանելն. և թափել գինւոյն. և ընթրիսն. և *բարեկենդանն*: - 527. Վասն է՞ր ի բուն *բարեկենդանն* զձայնն ի վերջ փոխեմք: - 641. ...այլ վասն յարութեանն քրիստոսի բուն *բարեկենդան* կարգեցաւ, - 651. Եւ զայս դնեն պատճառ թէ՝ ի ժամանակս ինչ՝ զօրք հեծելոց նոցա ո՛չ հասին ի *բարեկենդանն*...: – 651. Զի՞նչ է խորհուրդ *բարեկենդանին* որ յամենայն տեղիս ի վանորայս և յանապատս ներե՛ն սակաւ ինչ ի չափաւոր վայելս: - 657. Յայսմանէ է առեալ հրաման վասն *բարեկենդանի*: - 657. Նոյնպէս և *բարեկենդանս*. զի ի լեառն պահո՛ց ելանեմք: - 657. Նա՛խ՝ նշանակէ՛ *բարեկենդանին* արծակութիւնն զպահոց նեղութիւնս...: – 657. Դարձեալ, նշանակէ՛ *բարեկենդանն* զդրախտին կեանքն. ամենայնիւ առանց կարօտութեան: - 657. Եւ դարձեալ՝ *բարեկենդանն* նշանակէ՛ զառաքինութիւն հոգւոյն ամենայնիւ փարթամացեալ: - 657. Եւ ի մեծ *բարեկենդանին* ** դ** շաբաթն և ուրբաթն հանգստեան: - 660. Եւ զի՞նչ է որ ի մեծի *բարեկենդանին* **զբ** չորեքշաբաթ և զուրբաթն հանգստեան ասեմք: - 684

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ + Եւ յորժամ յետոյ սուրբ հարքն զմիջին երկոքին շաբաթս *բարեկենդանացուցին*, - 650

ԲԱՐԵԿԵՑԻԿ + Զի ունօղքն *բարեկեցիկ* կենօք, և ոչ նոյնպիսիքն սովամահ տուայտեալք: - 789

ԲԱՐԵՄԻՏ + Որ և աղաչեմ *զբարեմիտ* հանդիպօղսդ՝ եղբայրական սիրով հաւանիլ. զպակասն լնուլ և զաւելիսն կշռել: - 772

ԲԱՐԵՊԱՇՏ + Իններորդ՝ նա՛ ի տաճարին նստի և ուսուցանէ. և սոքա ի ներքս ի յեկեղեցի. զկերպարանս *բարեպաշտի* ունելով արտաքոյ՝ ծածկեալ են գառնենեաւ զգայլենիս: - 35. Նոյնպէս յորժամ բնակին *բարեպաշտք* ի մէջ անհաւատից, Նա՛խ՝ զի աղօթք նոցա պահապան է նոցա: - 302. Երրորդ՝ զի հաւատք *բարեպաշտիցն* առաւելացաին: - 302. Որ եղև յերեքտասան ամի թագաւորութեանն ովսէի *բարեպաշտ* արքայի յուդայ: - 447. Որք վասն այնորիկ ասին աւազան, զի զուրբս *բարեպաշտ* բանիւք առատաբանս առնեն: - 756. Վեցերորդ, այլ և *բարեպաշտ* թագաւորք՝ և իշխանք՝ և իշխեցեալք՝ ունին զայս կարգ. թէ օրինօք կենցաղավարին ըստ հրամանացն աստուծոյ: - 757

ԲԱՐԵՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆ + Եւ այսպէս փախչելով ի թիւր ծայրիցն, զմիջինն պահելով ընթացք *բարեպաշտութեան*, անշփոթ և անբաժան միութիւն, խոստովանիմք զքրիստոս՝ աստուած մարդացեալ. մի անձն և մի բնութիւն. և մի կամք և գործք ըստ ուղղութեանն բանի: - 81. Եւ ունէր է որդիս և գ դստերս նման *բարեպաշտութեան* ինքեան: - 321. Նա՛խ՝ զի հայր նոցա *բարեպաշտութեամբ* սնուցանէր զնոսա. և վկայեցաւ առ աստուած արդար գոլ: - 322. և նա՛ վկայեաց վասն գերութեան ժողովրդեանն. այլ վասն *բարեպաշտութեան* ովսիա ո՛չ գնաց գերի: - 447. Հինգերորդ՝ ճանապարհ կոչի *բարեպաշտութեան* հաւատոց...: - 666

ԲԱՐԵՊԷՍ - Զի տնկական հոգին յօժարի՛ գոլ. և զգայականն *բարեպէս* գոլ. և բանականն ևս *բարեպէս* գոլ. զի ո՛չ երբէք հանգչի, մինչև միաւորեսցի ընդ ևս բարեգունին: - 249. Յարամնայութիւն է հաստատ և միշտ յարակայութիւն ի *բարեպէս* քնել բանականութեանն: - 580

ԲԱՐԵՍԷՐ + Քասանք, բարի և *բարեսէր* է աստուած. նոյնպէս և զմարդն բարի և *բարեսէր* ստեղծ: - 272. Միտք և կամք *բարեսէրք*: - 380. Միայն *բարեսէր* կամօք յիշատակ բարի առ քոյդ արծանագրեսցի ի տէր: - 789

ԲԱՐԵՍՈՒՆ - Զի ի վերին մասն օդոյն է մերձեցեալ՝ որ է առաւել *բարեսուն*. և ամպոց և հողմոց շարժմունք ի միջին մասն օդոյն ծնանին. և ի դրախտն ո՛չ հասանեն: - 222

ԲԱՐԵՐԱՐ + Չորրորդ՝ հասարակ է ի միոյ *բարերար* կամաց յառաջ եկելոց հաղորդեալ անհաղորդաբար ըստ համեմատութեան: - 106. Յասարակութիւն է, Նախ՝ զի ի միոյ *բարերար* կամաց յառաջ եկին գործ արարչութեան...: – 157. Վեցերորդ՝ *բարերարն* աստուած իւր արարչութեանն կցորդեաց զադամ՝ անուանս դնելովն: - 219. *Բարերար* և բնութեամբ բարի է աստուած. ուստի ի բարերարութեանց նորա յառաջե՛ն առ մեզ գործ ողորմութեան և գործ արդարութեան...: – 457. Երկրորդ, հայի՛ առ ի մի և նոյն *բարերար* կամացն յառաջ եկեալ գործքն. աստուածային՝ արարչական՝ և արքունական. որ է գործ ստեղծման և նախախնամութեան: - 746. Որ և ձեզ յիշողացդ և մեզ

յուսողացս առհասարակ ողորմեսցի *բարերար* և բազում ողորմ մարդասէրն աստուած և տէրն մեր յիսուս քրիստոս ամէն: - 773

ԲԱՐԵՐԱՐԵՄ + Առ տարակուսեալս *բարերարեա՛*. աղաչեմ: - 93. Այլ ի ստեղծումն էիցս՝ սէրն առաջին է քան զբարին. զի ի սիրո՛յ շարժեցաւ յառաջ *բարերարել* և խնամել: - 129. Դարձեալ՝ ի սուրբ գիրս է՛ ուրեք որ *զբարերարելն* աստուծոյ նշանակէ՞ հրամայել ասէ: - 277. Զի *բարերարե՛ն* և պատուհասե՛ն. զոմանս պահելով ի խաղաղութեան: - 345. Վեցերորդ՝ քրիստոս երբեմն *բարերարէ՛ր* և երբեմն տանջէ՛ր: - 566. Զի որպէս կարողութիւնն աստուծոյ երևի ի ստեղծանելն և ողորմութիւնն ի *բարերարելն*, այսպէս և արդարութիւնն ի հատուցանելն: - 778. Նոյնպէս ողորմութեան և արդարութեան է միշտ *բարերարելն* և պատժելն ըստ նախասահման գիտութեան նորին նախքան զլինիլն էիցս ըստ առաքելոյ: - 779

ԲԱՐԵՐԱՐՈՒԹԻՒՆ + Բարերար և բնութեամբ բարի է աստուած. ուստի ի *բարերարութեանց* նորա յառաջե՛ն առ մեզ գործ ողորմութեան և գործ արդարութեան...: – 457. Չորրորդ դարձեալ՝ դ թև խաչին նշանակէ զչորս *բարերարութիւնս* քրիստոսի. զի վերին մասն ցուցանէ զբացումն արքայութեանն երկնից. ներքինն զաւերումն դժոխոց. աջն զբաշխումն շնորհաց. ահեակն զթողութիւն մեղաց: - 493

ԲԱՐԵՐՋԱՆԿՈՒԹԻՒՆ + Որ և յարազուարճ *բարերջանկութեամբ* լի և ամենազան քաղցրորակ պտղաւէտութեամբ տընկեսցիս ծառ բարձրաբերձ յընթացս հոգւոյն ի մէջ եկեղեցւոյ տանս թորգոմեան ազգիս հայկազնեան: - 558

ԲԱՐԻ + Առաջին պատճառն աստուած՝ եդ զզօրութիւն իւր յաստեղս. և նոքա ազդե՛ն ի մեզ, և դարձուցանեն զմեզ ըստ իւրեանց շարժութեանն ի չար կամ ի բարի: - 7. Եւ թէպէտ մարմինք մարդկան են տարրականք, այլ *բարի* և չար ներգործի ըստ կամաց և ո՛չ ըստ բանականութեան: - 10. Ասեմք առ այս, թէպէտ խառնուածք մարմնոյն լինին ի շարժմանէ՛ աստեղացն, այլ բազումք անձնիշխան կամօք նըւաճեն զվատախառնութիւն մարմնոյն, և գործեն *զբարիս*: - 10. Դարձեալ՝ ունիմք խորհուրդ, և ընտրեմք զառնելիսն, և խոտեմք զոչ առնելիսն. և բազում անգամ խորհելովն հանդիպիմք *բարւոյ*, և փախչիմք ի չարէ. և խորհուրդն ի հնարաւորա՛ցն է որպէս ասացաւ և ո՛չ ի հարկաւորացն: - 11. Դարձեալ, թէ է հարկ, վասն է՞ր աղօթք և պատարագք և ողորմութիւնք և այլն՝ դարձուցանեն զմերձեալ չարիսն, և փոխեն ի *բարիս*: - 11. Դարձեալ, որոյ է իր գործեացն՝ նորա՛ է և ներգործութիւնն. եթէ առնել և եթէ կրել. արդ՝ մարդո՛յ է հոգին և մարմինն և ձեռն. մարդո՛յ է ուրեմն և գործ նոցին, եթէ չար և եթէ *բարի*: - 11. Եւ որպէս կիրք ցաւոցն մարդոյն են, զի ըզգա՛յ զկսկիծն. նոյնպէս և կիրք հեշտութեանն նորա՛ են, եթէ չարեաց և եթէ *բարեաց*, ապա ուրեմն մեր է ներգործութիւնն և ո՛չ հարկին: - 11. Դարձեալ թե ի հարկէ՛ է ոչ լինին օգուտ խրատք և սպառնալիք և ուսմունք. որովք բազումք յորդորին ի *բարիս*, և հեռանան ի չարեաց կենցաղոյս: - 11. Դարձեալ, թէ է՛ հարկ՝ ո՛չ են իրաւունք դատաստանի և քննութիւն. և ո՛չ օրէնք քաղաքական. և ո՛չ արժանապէս հատուցմունք *բարեաց* և չարեաց. զի հարկն բռնադատեաց գործել զայս. հարկին եղիցին պատիւք և պատիժք. և ո՛չ մարդոյն: - 12. Դարձեալ, թէ է՛ հարկ՝ անիրաւք են և ինքեանք աստեղքն. զի ոմանց *բարիս* գրեն, և ոմանց չարիս. զոմանս մեծատունս և զոմանս աղքատս. հեշտ կեանս և դժւարս. երկարակեացս և սակաւակեացս. բազում անգամ անարժանիցն *բարիս* խոստանան, և արժանեացն չարիս: - 12. Դարձեալ ասեն թէ՝ աստեղք ունին բնութիւնս ներհակս միմեանց. չար և *բարի*. և միմեանց դիպեալ ներհականան իրերաց. և առնեն չար կամ *բարի* խռովութիւն կամ խաղաղութիւն. աւեր կամ շինութիւն. և այլն: - 12. Եւ շարժումն նոցա ո՛չ պատճառէ զչար և *զբարիս* մարդկան. այլ են պատճառք աւուրց և ժամանակաց և եղանակաց. ծնանելոյ և աճելոյ. և նշան ապագայից որպէս ասացաք. այլ նշանն ո՛չ է պատճառ չար լինելոյ ումեք կամ *բարի*: - 12. Եւ շարժումն նոցա ո՛չ պատճառէ զչար և *զբարիս* մարդկան. այլ են պատճառք աւուրց և ժամանակաց և եղանակաց. ծնանելոյ և աճելոյ. և նշան ապագայից որպէս ասացաք. այլ նշանն ո՛չ է պատճառ չար լինելոյ ումեք կամ *բարի*: - 12. Զորօրինակ՝ ի կենդանեաց բազումք նշանակեն զլինելոց իրաց, և ո՛չ են նոքա պատճառք լինելոյ չարեացն կամ *բարեաց*: - 12. Ասելով թէ պատճառ ամենայնի՝ *բարեաց* և չարեաց մերոց ո՛չ մեք եմք, այլ է՛ առաջին պատճառն աստուած. որք փախչելով յառաջ ասացեալ բախտէ՛ և ճակատագրէ՛ աստեղացն, փոխանակ նոցա յառաջին պատճառն վերագրեն զհարկն. որպէս զի մի՛ ասիցեն երկու սկիզբն ըստ մանիքոսի: - 13. Այլ մեք դասք ուղղափառաց, հետևօղք ճշմարտասիրութեան, ընդդիմանամք այսմ ասելով թէ աստուած ո՛չ է պատճառ չարեաց. այլ միա՛յն *բարեաց*: - 13. Նախ՝ զի *բարին* էութիւն է. ուստի յա՛յտ է՝ զի հակադարձին առ միմեանս. զի ամենայն որ *բարի*՛ է՝ է է. և ամենայն որ է է՝ *բարի*՛ է: - 13. Երկրորդ՝ *բարին* ունակութիւն է, և չարն պակասութիւն նմին. որպէս խաւարն լուսոյ: - 13. Երրորդ՝ *բարին* ճշմարիտ է, և

ճշմարիտն *բարի*: - 13. Հինգերորդ՝ *բարին* կարգաւոր է և չարն անկարգութիւն: - 13-14. Այլ արդ՝ ամենայն պատճառ առաւել է քան զպատճառելին. եթէ *բարեաց* և եթէ չարեաց. ապա անհնարին հերձուած է ասել զչարն յաստուծոյ: - 14. Իններորդ՝ եթէ չարն է յաստուծոյ, ապա և կամի՛ զչարն. յայնժամ լինի կրկին կամք աստուծոյ. չար և *բարի*. զի կրկին գործ՝ ի կրկին կամաց առաջագայի: - 14. Տասներորդ՝ եթէ չարն է յաստուծոյ և կամի զչարն, ապա *զբարին* ո՛չ կամի. ապա թէ *զբարին* ո՛չ կամի, *բարին* ուրեմն ո՛չ է յաստուծոյ: - 14. Թէ անկարութեամբ՝ ահա բռնադատեալ է. և թէ կարողութեամբ առնէ ըզչար՝ անկա՛ր է առնել *զբարի*: - 14. Չորեքտասաներորդ՝ թէ չարն է յաստուծոյ, ինքն *բարի* է և առնէ ըզչա՞ր, թէ չար է և առնէ զչար: - 14. Զի եթէ *բարի* է և առնէ զչար, ահա ներհակ գործ է ինքեան: - 14. Իսկ թէ չար է և առնէ զչար, ո՛չ ոք է ի յէակս *բարի*: - 14. Վեշտասաներորդ՝ զի թէ չարն է յաստուծոյ որպէս *բարին*, և երկուցն սկիզբն է աստուած, և արդ՝ եթէ միևնոյն է սկիզբն երկուցն, անկարելի է ներհակացն ի միասին ունիլ մի սկիզբն. զի լինէր սկիզբն այն ո՛չ պարզ. այլ երկատեսակ. և ո՛չ միեղէն՝ այլ բաժանեալ և այլայլեալ. նաև լինէր ինքն ինքեան հակառակ, և յառաջ եկելոցն ի նմանէ: - 14. Եօթնևտասներորդ՝ զի թէ չարն և *բարին* ունին մի սկիզբն, որպէս ընդդիմաբաժանեալ տեսակքն զսեռն: - 14. Եւ լինէր *բարին* և չարն ի սեռէ աստուծոյ, որ է անհնարին: - 14. Այլ ի յաստուած զօրութեամբ իր ո՛չ ինչ գոյ, ո՛չ *բարի* և ո՛չ չար: - 14. Իսկ թէ բաղդատութեամբ, աստուած *բարի՛* է և ի *բարւոյն* *բարի* լինի և ո՛չ չար: - 14. Իսկ թէ ըստ ինքեան է չարն յաստուծոյ, նա ո՛չ լինէր *բարին* յաստուծոյ. զի ըստ ինքեան՝ հարկաւոր է և գոյացական և անփոփոխ: - 15. Քսաներորդ՝ զի ի հարկէ *բարի* է աստուած. որպէս ի հարկէ էա՛կ է. այլ արդ՝ հարկաւոր *բարին* է միշտ *բարի* և գոյացական *բարի* և զուտ *բարի*: - 15. Եւ զի ի հարկէ ունի զգոլն *բարի*՝ անկար է ո՛չ գոլ *բարի*: - 15. Եւ զի միշտ է *բարի*՝ անկա՛ր է լինիլ ո՛չ *բարի*: - 15. Եւ զի գոյացական է *բարի*, անկա՛ր է լինիլ պատահական չար: - 15. Եւ զի զո՛ւտ և իսկապէս է *բարի*՝ անկար է խառնիլ չար: - 15. Եւ արդ՝ բաւական է այսչափ որպէս ցուցաւ, թէ աստուած ո՛չ է պատճառ չարեաց, այլ *բարեաց* միայն: - 15. Երկրորդ՝ ասեն թէ աստուած նախքան զլինիլն մեր՝ ի նախատեսութիւնն իւր ետես զամենայն լինելոցն այնպէս. զչարն չար, և *զբարին բարի*: - 15. Դարձեալ ասեմք՝ թէպէտ տեսանէ աստուած զամենայն նախքան զլինիլն իւրեանց, սակայն տեսութիւնն աստուծոյ ո՛չ հարկ է ի վերայ նոցա լինիլ չար կամ *բարի*: - 15-16. Նո՛յնպէս և տեսութիւնն աստուծոյ ո՛չ հարկէ ի վերայ մեր գործ *զբարի* կամ զչար. այլ կամք մեր: - 16. Երրորդ՝ ասեն թէ կամքն աստուծոյ ո՛չ է ընդունայն. և ո՛չ ոք կայ ընդդէմ կամացն աստուծոյ. վասն որոյ զորինչ կամի՝ այնպէս առնէ. զոմն չար և զոմն *բարի*: - 16. Դարձեալ ասեմք՝ թէ կամքն աստուծոյ ո՛չ է ընդունայն. զի զոր ինչ կամի առնէ. այլ կամեցաւ և արար զմեզ անձնիշխան և տէր գործոց մերոց. եթէ չար՝ և եթէ *բարի*: - 16. Չորրորդ ասեն՝ թէ չարն ո՛չ է յաստուծոյ, ապա երևի թէ այլ ոմն է չարի սկիզբն, և այլ ոմն *բարւոյ*. և լինի բ սկիզբն *բարի* և չար ըստ մանիքոսի: - 16. Ասեմ զառաջինն եթէ՝ չար ո՛չ է յաստուծոյ. զի աստուած *բարի՛* է բնութեամբ. և ի *բարւոյն* չար ո՛չ գայ յառաջ. որպէս ո՛չ ի լուսոյն խաւար: - 16. Այլ և ո՛չ ի բնութենէ. զի բնութիւնք ամենայն հրեշտակաց կամ մարդկան *բարի՛* են ի *բարւոյն* յառաջ եկեալ. այլ չարն է՛ յանձնիշխան կամաց եկամուտ ի բնութիւնս: - 16. Այլ և ո՛չ ի բնութենէ. զի բնութիւնք ամենայն հրեշտակաց կամ մարդկան *բարի՛* են ի *բարւոյն* յառաջ եկեալ. այլ չարն է՛ յանձնիշխան կամաց եկամուտ ի բնութիւնս: - 16. Այլ և ո՛չ է բնութիւն. ո՛չ մասն և ո՛չ բոլոր. այլ պակասութիւն ունակութեան. զի *բարին* ունակութիւն է, և չարն պակասութիւն նորին. որպէս խաւարն լուսոյ, և հիվանդութիւնն առողջութեան, և մահ կենաց: - 16. Նախ թէ աստուած ստեղծ զկամքն *բարի*. և *զբարին* եդ առաջի կամիլ. իսկ նա անձնիշխանութեամբ հեռացեալ ի *բարւոյն*՝ գտա՛կ եղև չարին. զի չարն ո՛չ այլ ինչ է, բայց հեռացումն. կամ պակասութիւն *բարւոյ*. ապա ուրեմն թէպէտ բանն և կամքն է աստուծոյ, այլ կամիլն և ընտրելն զչարն՝ ոչ է յաստուծոյ, այլ կամացն և բանին: - 16. Զորօրինակ՝ արուեստաւոր ոք կազմէ սուր ի պատճառս *բարւոյ*. այլ որ նորգործեաց չար՝ նա եղև չարին պատճառ: - 16. Դարձեալ ասեմք թէ՝ աստուած ստեղծ զկամքն նաև զհրեշտակս և զմարդիկ *բարի*. և կամի *զբարին* և բռնադատէ՛ սիրել *զբարին*: - 17. Ուստի յա՛յտ է թէ սերմանեաց ի բնութիւնս *զբարին*, և օրէնս եդ *բարւոյ*. այլ և խրատ և յորդորումն և պարգևս *բարեաց*: - 17. Նմանապէս և աստուած գոլով *բարի*՝ ճանաչէ զչարս: - 17. Նմանապէս և աստուած միակ միջնորդութեամբ ճանաչէ *զբարին* ըստ ինքեան ի յատուկ տեսակն իւր. և ճանաչէ զչարն կրկին միջոցաւ. այսինքն զի է՛ հակակայ *բարւոյն*. և է՛ պակասութիւն նմին որպէս ասացաւ: - 17. Ասեմք նախ եթէ՝ չարն ո՛չ է յաստուծոյ որպէս *բարին*. զի *բարին* ըստ կամա՛ց է. իսկ չարն թոյլ տալով է. և ա՛յլ է կամացն որ յօժարութեամբ է, և այլ է թոյլ տալովն որ իբր ի յո՛չ կամացէ: - 17. Դարձեալ, թոյլ տալ և ներել չարեաց՝ վասն *բարւոյ* է: - 17. Զի նախախնամութեամբ բազում *բարիս* յառաջած է ի չարէ. որպէս սատանայի թոյլ տայ, զի փորձեսցին *բարիքն* և յաւելցին պսակքն: - 17. Նաև

մարդկան չարեաց թոյլ տալ. զի կամ ընտրեսցեն *զբարիս*՝ կամ յետոյ զղջասցին. և այլ պէսպէս նախախնամութեամբ որպէս ինքն գիտէ աստուած՝ ներէ՛ չարեաց. որպէս տեսանելոց եմք յառաջիկայսդ: - 17. Իսկ սկիզբն և կատարումն ի մեզ, որպէս նախածանօթ ընտրեալքն յառաջ քան զլինիլն աշխարհի. որ այժմ *բարի* գործովք կատարեսցին ըստ նախասահմանելոյն իւրեանց: - 18. Իսկ որ սկիզբն ի մէնջ՝ և կատարումն ի խնամոցն աստուծոյ, այսինքն յորժամ սկսանիմք *զբարին* և նա՛ աւարտէ՛ ի *բարին*: - 18. Եւ թէ սկսանիմք զչար, և նա փոխէ ի *բարին* ըստ *բարի* խնամոցն իւրոց: - 18. Դարձեալ ասեմք թէ՝ ո՛չ է *բարի* առանց աստուծոյ կամացն. և ո՛չ չար առանց թոյլ տալոյ նորա. ա՛յն է որ ասէ՝ տերև ո՛չ անկանի, և մազ մի ի գլխոյ. զի ո՛չինչ կարեմք առնել առանց կամաց՝ կամ առանց գիտութեան՝ կամ առանց թոյլ տալոյն աստուծոյ: - 18. Դարձեալ, չորեքկին են հատուցմունք. *բարի*՛ փոխանակ *բարւոյ*, և չար փոխանակ չարի. որ է՛ գործ արդարութեան: - 18. Եւ *բարի* փոխանակ չարի, որ է անբաւ գթութեանն և ողորմութեանն աստուծոյ: - 18. Իսկ չար փոխանակ *բարւոյ* ո՛չ առնէ ըստ որում անիրաւութիւնէ. այլ առնէ երբեք ըստ որում նախախնամութիւնէ. զի ի չարէն լինիցի *բարի*. թէպէտ մեզ չար երևի, այլ այս ևս *բարի* է. որպէս հիւանդութիւն. փորձութիւն. և այլն: - 18. Իսկ չար փոխանակ բարւոյ ո՛չ առնէ ըստ որում անիրաւութիւնէ. այլ առնէ երբեք ըստ որում նախախնամութիւնէ. զի ի չարէն լինիցի *բարի*. թէպէտ մեզ չար երևի, այլ այս ևս *բարի* է. որպէս հիւանդութիւն. փորձութիւն. և այլն: - 18. ...ապա ուրեմն ամենայն ոք ի հարկէ գրոյն այնորիկ լինի. եթէ չար և եթե *բարի*: - 18. Արդ՝ ժամանակեայ արդարութիւնն յայտնի է որ անձնիշխան կամօք փոփոխի. երբեմն ի չար և երբեմն ի *բարի*. և ժամանէ փրկութեան կամ դատապարտութեան: - 18. Ապա ուրեմն յաստուծոյ է չարն և *բարին*: - 19. Նա՛խ՝ եթէ ուշիմ և ապուշ և այլն ըստ կարգի, սոքա եթէ ի մարմնոյն խառնուածոյ պատճառին՝ և եթէ բնական որակութեամբ հոգւոյն՝ նման և աննման գոլ, առանց ներգործելոյ ո՛չ չար են և ո՛չ *բարի*. ո՛չ գով. և ո՛չ պարսաւ հետևի. որպէս և ո՛չ բնական *բարուց* անաւնոց: - 19. Ա՛յսպէս և ցանկասէրն ի *բարւոյն* ուղղեսցի: - 19. Դարձեալ ասեմք թէ՝ ըստ ինքեան սոքա ոչ են չար. այլ *բարի*. որպէս տգէտն ի մեղաց. և բարկութիւնն ընդդէմ չարեաց. և ցանկացօղն *բարեաց*. զի ըստ բնութեան գործելով ոչ ոք մեղանչէ ասէ փիլիսոփայն: - 19. Ապա ուրեմն ամենայն ինչ որ յաստուծոյ է՝ *բարի* է, և ո՛չ չար: - 19. Այլ արդ՝ եդ աստուած զսոսա բնական որակութիւնս ի մասունս հոգւոյն. եդ և զանձնիշխան կամքն տէր և իշխան իներքս ի հոգին. զի կառավարէ և առաջնորդէ՛ հոգւոյն. զվատ որակն ի *բարին* ուղղել, և *զբարին* ի նոյնն պահել և առաւելուլ. զի այս է գործ անձնիշխանին: - 19. Ապա թէ զայս ո՛չ առնէ, անձնիշխան կամօք հետևի չարին և ո՛չ ի բնուէ, զոր աստուած *բարի* է ստեղծեալ: - 19. Այսպէս առնէ զոմն արդար և զոմն մեղաւոր. չար՝ և *բարի*: - 19. Ապա ուրեմն և զոմն չար և զոմն *բարի* ստեղծանէ: - 19. Նախ՝ եթէ աղքատութիւն և մեծութիւն տիրելն և ծառայելն, է՛ յաստուծոյ. սակայն ոմանց կամելով՝ և ոմանց ներելով և թոյլ տալով. այսինքն *զբարի* մեծատունս և զաղքատս կամելով առնէ. և ըզչարսն ներելով և թոյլ տալով առնէ: - 19. Այսպէս և զարդարս և զմեղաւորս. զչարս և *զբարիս*. զոմանս կամելով առնէ *բարիս*, և զոմանս թոյլ տալով առնէ չար. ապա ուրեմն ո՛չ են ի կամացն աստուծոյ չարութիւնք և ո՛չ մեղքն: - 19. Ա՛յսպէս առնէ զչարս և զմեղաւորս, զի ի ձեռն *բարեաց* օգտեսցին և ի լաւութիւն գայցեն: - 19-20. Եւ գիտելի է այս, եթէ նախասահմանութիւնն աստուծոյ առնէր հարկ գործոց մարդկան, չարի և *բարւոյ*, լինէր բազում անպատշաճութիւն որ վասն բախտին ասացեալ եղև. զորև աստ կարգեսցուք: - 20. Նախ՝ զի ընդունայն լինէին խոստմունքն. *բարեացն* վարձս և չարեացն պատիժս: - 20. Երկրորդ՝ անիրաւ լինէին հատուցմունքն. *բարեացն բարիս* և չարեացն չարիս: - 20. Ութերորդ՝ ընդ վա՛յր էին ուսմունք և յորդորմունք ի *բարիս*. որովք փախչիմք ի չարէն, և հասանիմք *բարւոյն*: - 20. Իններորդ՝ աւելորդք էին դժոխք և արքայութիւն. որք տեղիք են *բարեաց* և չարաց: - 20. Տասներորդ՝ զի սուտ լինէին ամենայն օրէնք բնական՝ գրական և աւտրնական. զի սոքա ամենքն խրատեն զմեզ խոտորիլ ի չարէ՝ և առնել *զբարի*. և այլն ամենայն: - 20. Այսքան ընդդէմ նոցա՝ որք յաստուծոյ ասեն *զբարիս*. և զչարս: - 20. Իսկ ընդդէմ մանիքեցւոցն՝ որք ասեն **բ** սկիզբն, չար՝ և *բարի*. այսպէս հանդիպեսցուք և պատասխանեսցուք ի կարճոյ: - 20. Իններորդ՝ թէ են բ սկիզբն չար և *բարի*, կամ հաղորդին միմեանց՝ կամ ոչ: - 21. Իսկ թէ հաղորդին, ո՛չ կարէ լինիլ չար. զի չարն *բարւոյն* պակասութիւնէ. և սոյնպէս մի է սկիզբն: - 21. Տասներորդ՝ **բ** սկիզբն՝ գերագոյն *բարին*. և ծայրագոյն չարն՝ կամ ըստ ինքեանց կայանան, կամ ո՛չ: - 21. Եւ եթէ կայանան ըստ ինքեանց, ո՛չ ոքն է չար. զի կայանալն ըստ ինքեան *բարի*՛ է: - 21. Արդ՝ *բարի* և չար ո՛չ են հակակայք որպէս առինչք. զի առ ինչքն համանգամա՛յն են. և ի միմեանց բաղկանան. իսկ *բարին* և չարն ո՛չ են համանգամայն. և չարն ի *բարւոյն* ո՛չ գոյանայ. և ո՛չ *բարին* ի չարէն: - 21. Եւ ո՛չ են որպէս ստորասութիւնք և բացասութիւնք, որ միայն ի բա՛նն են հակակայք. որպէս ճշմարիտ, և սուտ. այլ չար և *բարի*՝ ի բանս և ի գործս պատահին: - 21. Եւ ո՛չ

որպէս ներհականք. որպէս ջերմ և ցուրտ. սպիտակ և սեաւ. զի սոքա որակութիւնք են. իսկ *բարին* էութիւն է, և չարն ո՛չ է էութիւն: - 21. Այլ թըւի որպէս ունակութիւն և պակասութիւն. զի *բարին* ունակութիւն է, և չարն պակասութիւն նմին. որպէս կուրութիւն երեսաց՝ և խաւար լուսո՛յ է պակասութիւն: - 21. Իսկ ի *բարւոյն* ի չար՝ և ի չարէն ի *բարի* կարէ ոք փոխիլ: - 21. Ասեմք առ այս եթէ՝ *բարի* և չար ըստ ենթակային ներհակք են միմեանց. իսկ ըստ ինքեանց՝ ունակութիւն և պակասութիւն որպէս ասացաք: - 21. Զի՞նչ է գործ *բարւոյն* և գործ չարին: - 22. *Բարին* էացուցիչ է և խնամօղ: - 22. Չարն ո՞րպէս է ոչ է. զի ահա՛ ներհականա՛յ *բարւոյն*. որպէս առաքինութիւն և չարութիւն: - 22. Զի է՛ ինչ որէ է՛ և *բարի*. որպէս ամենայն էութիւնք: Եւ է որ ո՛չ է է՝ և *բարի*. որպէս նիւթ անորակ: - 22. Եւ է որ ո՛չ է է՝ և *բարի*. որպէս նիւթ անորակ: - 22. Եւ է և ո՛չ *բարի*. որպէս կամքն չար: - 22. Եւ ո՛չ է. և ո՛չ *բարի*. որպէս չարն արտաքոյ էութեան և արտաքոյ *բարւոյ*: - 22. Այլ և ո՛չ յէից է չարն. զի ամենայն որ է է՝ *բարի*՛ է և անդրադարձեալ ևս…: – 22. Այլ և ո՛չ սկիզբն է էից. զի ի չարէն *բարի* ո՛չ լիցի: - 22. Երկրորդ, ասեմք եթէ՝ չարն կրկին իմանի. է՛ որ ինքնաչա՛ր է. որ պարզ և ամենևիմբ չարն է. և արտաքոյ *բարւոյ* և էութեան է. որ ո՛չ ուրեք է. և ո՛չ երբեք. և ո՛չ էր. և ո՛չ է. և ո՛չ լինիլ կարող է. որ է ո՛չ ինչ: - 22. Եւ է չար՝ որ խա՛ռն է ընդ *բարւոյ*. և ի յէութեան գոյանայ. որպէս հիւանդութիւնն ի յողջութեան. ապականությիւնն ի մարմնի: - 22. Այսպէս և *բարին* է՛ որ պարզ և միեղէն *բարի* է. որպէս աստուած. զի անփոփոխ և միշտ *բարի* է. զի էութեամբ *բարի* է. և *բարին* էութիւն է աստուծոյ: - 22. Եւ է՛ որ խառն *բարի* է. որպէս առ մեզ պատահեալ *բարիս* որ ունակութիւն է. զի ա՛յլ է էութիւն մեր, և ա՛յլ է *բարի* յէութեան մերում: - 22-23. Այս *բարիս* ի հրեշտակս անփոփոխ և սերտ է. իսկ ի մեզ փոփոխական է: - 23. Զի փոփոխական է հոգիս մեր. երբեմն *բարի* և երբեմն չար: - 23. Այլ այս զանազանի. զի *բարին* բնական ունակութիւն է մեզ. զի ի *բարին* եմք գոյացեալ: - 23. Իսկ չարն է եկամուտ և պակասութիւն *բարւոյն*: - 23. Եւ *բարին* մի է և ի միո՛յ պատճառ է որէ աստուած. թէպէտ առ մեզ ի բազումս բազմանայ: - 23. Այսպէս հոգին էութիւն է և ընդունակ *բարւոյ* և չարի. այսինքն առաքինութեան և չարութեան: - 23. Նոյնպէս և *բարին* միշտ *բարի* է. թէպէտ ի հոգւոյն պակասեցաւ, դեռևս ի յէութեան է. զի է է *բարին*. և էութիւն ո՛չ կորնչի: - 23. Ապա ուրեմն յա՛յտ է զի *բարին* ըստ ենթակային և ըստ ինքեան՝ էութիւն է: - 23. Յաւասար են ի յոչինչ գոլն չարն որ ներհականայ *բարւոյ*, և ոչինչն որ ներհականայ էի: - 23. Իսկ չարն ո՛չ փափագի *բարի* լինիլ: - 23. Իսկ չարն *բարւոյ* ո՛չ հաղորդի և ո՛չ լինի *բարի*: - 23. Երրորդ՝ ոչ էն ըստ ինքեան ո՛չ *բարի* է և ո՛չ չար. և չարն ըստ ինքեան չա՛ր է. թէպէտ և *բարի*: - 23. Յինգերորդ՝ ոչ ինչն ի յենթակայս եղեալ՝ ո՛չ ներհականայ էի. թէպէտ ըստ ինքեան ներհա՛կ է. և չարն ի յենթակայն երևեալ՝ ներհականայ և կորուսանէ՛ *զբարին*. թէպէտ ըստ ինքեան ոչ ինչ է և ոչ գոյ: - 23. Եւ զայլ ամենայն բնախօսութիւն յաղագս *բարւոյ* և չարի՝ գտցես ի Դիոնէսիոսի ի չորս գլուխն յաստուածային անուանսն. և ի ստորոգութիւնսն ի հակակայից ճառն. և ի սահմանս դաւթի ի վերջն որ է «ամենայն չար տանջելի»: - 24. Ութևժերորդ՝ Չիք ոք *բարի*. բայց մի աստուած: - 29. Երրորդ՝ մոլորեցուցիչ կոչի. և հերձուածօղք մոլորեն զուղիղ հաւատս քրիստոնէին. և *զբարի* գործս նոցա: - 35. Ութերորդ՝ զնա օ՛ձ դարանակալ ասէ ի ճանապարհի. և սոքա առաջին օձին նմանեալ՝ հրապուրեն զբազումս. և արտաքսեն ի դրախտէ եկեղեցւոյ. և թոյնք իժից ի ներքոյ շրթանց ունելով և խայթոց՝ զի առորս մերձենան, ի յսկիզբն բանից կամ ի վերջն՝ մահացուցանեն զհոգիս. երկճղի ունելով լեզու նենգաւոր՝ չար և *բարի*, ծածուկ և յայտնի: - 35. Զի միշտ է է, ո՛չ ոչ էանայ. և միշտ *բարի* և լոյս է, ո՛չ չարանայ և խաւարի: - 44. Իմա՛, որպէս բրուտն կարէ՛ գործել անօթ ինչ, այլ ո՛չ երկինք, և երբեմն ի *բարւոջ* և երբեմն ի չար և ապականեալ. այլ ըստ այսմ ո՛չ լինի աստուած: - 44. Վասն այն տէրն ընկրկեաց զօրինականն թէ միայն ծայրագոյն *բարի* է՛ աստուած. և ի մարդկանէ ո՛չ ոք ունի զայս: - 47. Եւ դու ընդ է՛ր ասես լինել ինձ ըստ մարդկան երկրորդաբար *բարի*. զի աստուածութեամբս եմ ընդ հօր ծայրագոյն *բարի*: - 47. Եկն առ յիսուս ասելով՝ «վարդապետ *բարի*». զի լսիցէ՝ աշակերտ *բարի*: - 47. *Բարի*՛ է հայր. «զի չիք ոք *բարի*՝ բայց մի աստուած»: - 57. *Բարի*՛ է և որդի. որպէս ասէ՝ «ո՜ որ միայն բարերա՛րդ ես աստուած իմ յիսուս»: - 57. *Բարի*՛ է և հոգին սուրբ. ըստ այնմ «հոգի քո *բարի* առաջնորդեսցէ ինձ»: - 57. Իսկ այլք՝ հոգի զհրեշտակական հոգին ասեն. որ տըւեալ է առ ի պահպանութիւն մեզ. զի նա ուղղէ զմեզ ի *բարիս*, և զաղօթս մեր մատուցանէ աստուծոյ: - 59. Եւ դարձեալ՝ հոգին որ ի հօրէ ելանէ և կայանայ յորդի. և ի ձեռն որդւոյ իբր զհայրական *բարի* ամենայն գոյիցս բաշխի երկնաւորաց և երկրաւորաց. նախ քան զմարմնանալն՝ և ի մարդեղութեանն: - 61. Եւ ըստ այսմ լինին մանեայ **բ** աստուածքն. մինն *բարւոյ* և մինն չարի արարիչ. որ է անաստուածութիւն: - 62. Եւ կամ յորժամ որպէս զիւր *բարի* շնորհէր իւրայնոցն՝ մարմնապէս փչեալ ի նոսա ասելով՝ «առէք հոգի սուրբ»: – 69. Եւ մեք զնոյն դաւանութիւնն պինդ կալցուք անշարժ յուսով ի կեանս և ի մահ և յետ մահու. և նորին խոստացեալ *բարեացն* արժանի լիցուք ի քրիստոս յիսուս ի տէր մեր: - 101. Սէր և Սիրելի և *Բարի*

է Աստուած: - 102. Եւ պատճառականքն. որպէս *բարի*. իմաստուն. և այլն: - 106. Եօթներորդ՝ ոչէ ասի չարն. զի պակասութիւն է *բարւոյ* և արտաքոյ բնութեան: - 111. Երկրորդ՝ զի նախ՝ գո՛յ և է է. և ապա *բարի* և իմաստուն և այլն: - 111. Զի անդրանիկ է էն անուն՝ քան զամենայն *բարի* և ազնիւ և այլն. վասն որոյ ասաց մովսէսի՝ «ես եմ որ էնն»: – 111. Երրորդ՝ զի նախ՝ էի և գոյացութեան հաղորդեաց զեղեալքս, և ապա կենաց և իմաստութեան և այլն. զի նախ է գոլն մեր, և ապա *բարի* գոլն: - 111. Այլ է՛ յարացոյցն ի յաստուած. և ի տեսութիւն նորա. և ի *բարի* կամս: - 112. Զի առ աստուած՝ ո՛չէ սոսկ տեսութիւն արտաքոյ. այլ յինքն տեսանելով զյարացոյցն. և զմեզ ի յարացոյցն մեր իբր լինիլ մեզ նախ ի յաստուած, և ապա ի յէութեան մերում. և ո՛չ որպէս փոփոխումն ինչ ի *բարի* կամացն: - 112. Երրորդ՝ ի պատրանաց թշնամւոյն մոռանայ *զբարի* բանս: - 120. Որպէս գործնականն որ է բարոյականն՝ սկսեալ է ի *բարւոյն* աստուծոյ. և կատարի առ *բարին*: - 121. Որպէս է՛ *բարի*. գեղեցիկ. լոյս. կեանք. իմաստութիւն. և այլն: - 122. Եւ քրիստոսիւ լուսաւորեալք որոշեցաք *զբարի* և զչար: - 126. Նոյնպէս հրեշտակաց և դիւաց՝ չարաց ի մարդկանէ և *բարեաց* ընտրութեան հոգի ընկալաք: - 126. Եւ է՛ ինքն *բարի* և գեղեցիկ, կոչի սիրելի: - 128. Այսպէս *բարին* է սկիզբն մեր. և մէջ. և վախճան: - 128. Զի ի *բարւոյն* եմք յառաջ եկեալ. և ի *բարին* հաստատեալ. և ի *բարին* կատարիմք: - 128. Ապա ուրեմն *բարին* սկիզբն է մեր և վախճան: - 128. *Բարի՞ն* է առաջին յաստուած, թէ սէրն: - 128. Սակայն ըստ մեր իմացմանս հասարակ է *բարին* քան զսէրն. զի ասեմք՝ սէրն *բարի* է. ազնիւն *բարի* է. և այլն. որպէս ասեմք՝ մարդն կենդանի է. ձին կենդանի է. և այլն: - 128-129. Այլ ի ստեղծումն էիցս՝ սէրն առաջին է քան *զբարին*. զի ի սիրո՛յ շարժեցաւ յառաջ բարերարել և խնամել: - 129. Վեցերորդ՝ զի թէպէտ անա՛րգ են՝ ունին *զբարի* գոլն ստեղծմամբ և նախախնամութեամբ: - 132. Իսկ հրեշտակք փոխեն զոսսա և զիմացականն վասն *բարւոյ*. զոր դևք ո՛չ կարեն փոխել: - 133. Իսկ աստուած կարէ՛ փոխել և զկամքն՝ որ է՛ ախորժակ ի չարէն առ *բարին*. զոր հրեշտակք ո՛չ կարեն փոխել. այլ միայն զարթուցանեն զախորժակն և օգնեն: - 133. Ութերորդ՝ զի ազատ և անձնիշխան կամօք ընտրեն *զբարին* և խոտեն զչարն. և դիւրասերտեալք ի *բարին*, և դժուարաշարժք ի չարն: - 137. Չորրորդ՝ զի *զբարին* սիրեցին: - 139. Եւ *զբարւոյ* ցանկութիւնս ունին: - 140. Զամենայն հրեշտակս *բարի* արար աստուած, այլ ո՛չ ծայրագոյն *բարիս*. այլ միջակս. որ է ի մէջ անփոփոխ և փոփոխական *բարւոյն*. այնպէս՝ զի թէ դառնային և սիրէին զայն՝ որ ի վեր քան զինքեանս, ելանէին յորդիսութիւն շնորհաց և փառաց. որպէս այժմ են հրեշտակք *բարիք*: - 146. Իսկ թէ դառնային ի ներքոյ ինքեանց առ փոփոխական *բարին*, անկանէին ի չար մեղացն և ի չար պատժոցն. որպէս այժմ դևք և ի կատարածի: - 146. Յոգնորն այն է՝ զի անկաւ անձնիշխան կամօք ի *բարւոյն* ի չարն, ի լուսոյն ի խաւարն, ի գիտութենէն յանգիտութիւն, յանմեղութենէն ի մեղս, յերանութենէն ի թշուառութիւն, ի սիրոյն յատելութիւն: - 146. Զի յետ անկմանն եղև խստացեալ և անզեղջ ի չարն. կորացեալ ի ճշմարտութենէն. անկեալ ի *բարւոյն*. տկարացեալ ի զօրութենէն. արտաքսեալ յաստուածային խոկմանէն: - 146. Նախ՝ զի գոյին այնպիսի հրեշտակք որք մնացին ի *բարին*: - 149. Երկրորդ՝ զի պա՛րտ էր տեսանել այլոցն զմեղս նոցա և զպատիժ և մնալ ի *բարին*: - 149. Այլ ետ նոցա անձնիշխան կամս՝ զի կամովին ընտրեսցեն *զբարին* և արդարապէս զհատուցումն ընկալցին զի մի՛ երբեք մեղանչել կարիցեն: - 149. *Բարի* ինչ ո՛չ կամին և ո՛չ ամենևին կարեն: - 149. Չորրորդ՝ զի ի դևն շրջեալ է տրտնջականն ըստ յառաջանալոյ ի *բարին*: - 151. Յիսունևէ) Զի՞նչ էր պտուղն ադամայ, և գիտութիւն *բարւոյ* և չարի: - 155. Զի առնելն է հաճոյական գործ առանց կասկածանաց. որպէս *բարի* առնել *բարեաց*, որ է՛ արդարութեանն աստուծոյ. և չար առնել չարեաց, որև այս է՛ խրատ ուղղութեան. այլ *բարի* առնել չարեաց, այս ողորմութեան է և գթութեան. այսոքիկ առնելոյն են տեսակք: - 158. Իսկ չար առնել *բարեացն* է գործ անիրաւութեան, և ո՛չ գոյ յաստուած: - 158. Դարձեալ այսպէս մեկնեն եթէ՝ փորձութիւնն ըստ ինքեան ո՛չ է *բարի*. այլ պատահմամբ լինի *բարի*. յորժամ համբերութիւնն մեծ դնի և յաղթիցէ. իսկ յորժամ համբերութիւն ոչ լիցի, ըստ ինքեան չար և վատ է փորձութիւնն. վասն այն տէրն արգելուլ հրամայէ: - 160. Դարձեալ այսպէս մեկնեն եթէ՝ փորձութիւնն ըստ ինքեան ո՛չ է բարի. այլ պատահմամբ լինի *բարի*. յորժամ համբերութիւնն մեծ դնի և յաղթիցէ. իսկ յորժամ համբերութիւն ոչ լիցի, ըստ ինքեան չար և վատ է փորձութիւնն. վասն այն տէրն արգելուլ հրամայէ: - 160. Եւ բաժանմամբ ցուցանի. զի դ ազգ է *բարին*: - 160. Նախ է՛ *բարի*՝ որ ինքն վասն իւր խնդրի. որպէս առողջութիւն: - 160. Եւ այսպէս խնդրի արքայութիւնն. զի ըստ ինքեա՛ն *բարի* է: - 160. Երկրորդ՝ որ ինքն ո՛չ է *բարի*, այլ պատճառէ՛ զա՛յլ *բարի*. որպէս դառն դեղն զառողջութիւնն: - 160. Երրորդ՝ որ է՛ ինքն *բարի*, և պատճառէ՛ զայլ բարի. զորօրինակ՝ որպէս քաղցր դեղն պատճառէ՛ զառողջութիւն: - 160. Երրորդ՝ որ է՛ ինքն բարի, և պատճառէ՛ զայլ *բարի*. զորօրինակ՝ որպէս քաղցր դեղն պատճառէ՛ զառողջութիւն: - 160. Եւ այսպէս են մարմնաւոր *բարիք*. որպէս ոսկի և այլ ինչ. որ ի ձեռն

ողորմութեան պատճառէ՛ զհանդերձեալ *բարիսն*: - 160. Չորրորդ՝ որ ինքն ո՛չ է *բարի*, և ո՛չ պատճառէ զբարի. բայց թէ պատահմամբ: - 160. Չորրորդ՝ որ ինքն ո՛չ է բարի, և ո՛չ պատճառէ *զբարի*. բայց թէ պատահմամբ: - 160. Եւ ըստ ա՛յսմ կերպի է փորձութիւնն *բարի*. զի բնութեամբ չար է. և պատճառէ՛ զչար մեղքն. բայց պատահեցաւ ոմանց զի յաղթեցին փորձութեանց և ընտրիք երևեցան: - 160. Ապա թէ զկամքն երետ՝ ուրախանայ և կենայ ի մօտն մինչև զմեղքն գործել տայ և հանէ ի *բարւոյն*: - 161. Իսկ աստուած փորձէ զմարդ՝ զի գիտէ զնա՛ *բարի* և հաւատարիմ. այլ ծածկեա՛լ է յայլոց. փորձէ՞ զի յայտնի լիցի ամենայն աշխարհի առաքինութիւն նորա: - 161. Եւ այսու զանազանի փորձութիւնն աստուծոյ և սատանայի, Նախ՝ որպէս ասացաք՝ աստուած փորձէ՛ զի յայտնեսցէ զբարութիւնն. և սատանայ փորձէ զի հանցէ ի *բարւոյն*: - 161. Նմանապէս և աստուած ո՛չ կարէ զչար, զի առաւել կարէ *զբարին*: - 163. Նոյնպէս վասն առաւել *բարի* կամացն ո՛չ կամի և ո՛չ կարէ առնել զաշխարհս ո՛չ է: - 163. Իսկ ներհական հակակայքն և այլքն կարեն փոփոխիլ ի միմեանս. որպէս չարն և *բարին*. ջերմն և ցուրտն: - 165. Իսկ Որակ կոչի, որպէս *բարի*, լոյս, քաղցր, և գեղեցիկ: - 171. Չորրորդ՝ զի ծնանիմք ի *բարի* կամացն աստուծոյ յառաջ գիտութեամբ նորին. և ապա գոյանամք արդեամբ և գոյացութեամբ ըստ իւրաքանչիւր տեսակաց: - 179. Հինգերորդ՝ *զբարիս* և զչարս որոշէ՛: - 185. Իսկ ամառն նորին նման. զի հունձք է և կատարած գործոց *բարեաց*. և ո՛չ ժամանակ սերմանելոյ կամ բուսանելոյ: - 198. Վասն այն պա՛րտ է զժամանակ կենցաղոյս ի *բարին* ծախել. զի զառաջին ժամանակն ո՛չ ոք կարէ վերստին ստանալ: - 199. Ասէ՝ երկի՛ր և կա՛ց ի կասկածանս. զի երկիւղ կայ անկանելոյ ի *բարւոյն*: - 210. Նշանակեն զնոսա՝ որք ունին զպտուղս *բարի* գործոց. և զծաղիկն հաւատոյ. և զհոտ գիտութեան՝ ամենայն մարդկան անոյշ: - 212. Եւ են ոմանք որ զթև հաւատոյ և զթեփ *բարեաց* գործոց ունին. և պիտանիք են աստուծոյ: - 215. Երրորդ՝ ստեղծան նոքա՝ զի ի նոցա՛ ջանից ընթերցմանց և *բարեաց* գործոց օրինակ առցուք. որպէս են մրջմունք և սարդք, և այլք այսպիսիք: - 217. Տասներորդ՝ անունն յարմար նշանակութիւն է կենդանեաց ըստ *բարուցն* և զանազան կերպիցն եղեալ. զի ամենայն անուն՝ յիրէն և ի գործոյն և ի ձայնէն դնի: - 220. Եւ ամենայն ծառք զզուտ *բարիս* հոգէկանս: - 222. Եւ ծառ գիտութեանն զպատրւակեալ *բարիս* մարմնական: - 222. Զի՞նչ էր պտուղն գիտութեան *բարւոյ* և չարի: - 223. Նոյնպէս և նա գիտութեան էր պատճառ *բարւոյ* և չարի որպէս ասէ սուրբն գրիգոր նիւսացին: - 223. Դարձեալ ասեն ոմանք, նախ քան զուտելն ի պտղոյն՝ գիտէր ադամ *զբարին* փորձիւ, և զչարն գիտութեամբ. իսկ յորժամ եկեր՝ գիտաց զչարն փորձիւ, և *զբարին* գիտութեամբ. այն է գիտութիւն *բարւոյ* և չարի: - 223. Եւ այլք ասեն թէ՝ պատճա՛ռ էր *բարւոյ* և չարի՝ ո՛չ ըստ ինքեան, այլ օրինօքն: - 223. Զի թէ հնազանդեալ էր օրինացն, լինէր *բարւոյ* պատճառ. և ո՛չ հնազանդեալ՝ եղև չարի պատճառ: - 223. Որ է՛ ընտրողութիւն *բարւոյ* և չարի՝ կատարելոցն իմաստիւք: - 224. Իսկ սուրբն նիւսացին ասէ թէ՝ կրկին է *բարին:* - 224. Մինն պարզ և զուտ *բարին* ներքոյ և արտաքոյ. որպէս առաքինութիւն. և հոգևոր գործն. յայսպիսիքս հրամայէ՛ մեզ մերձենալ: - 224. Եւ է՛ միւս *բարի* խառնակն և պատրուակեալն. որպէս է աշխարհական *բարին*. զի գունով և երևելեաւ *բարի* է, այլ ի ներքոյ ծածկեալ չա՛ր է. յայսմանէ հրաժարէ՛ զմեզ ոչ մերձենալ: - 224. Զի այնպիսի *բարին* մահու լինի առիթ: - 224. Երրորդ՝ զի զդէմս ունիցիմք միշտ ի յերկինս. և զթիկունս յերկիր. և հանապազ ի *բարին* յառաջեմք ոտիւք և ձեռօք և ո՛չ դառնամք ի չարն: - 234. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ աստուած զամենայն ինչ *բարի*՛ է ստեղծեալ, և սոքա չար երևին: - 237. Ասեմք թէ՝ սոքա ի մասնաւոր հոգւոյն *բարի* են բնաւորեալ նախանձ ցանկութիւն և այլն. և վասն *բարւո՛յ* են եղեալ. այլ մարդն կամօք իւրովք փոխէ՛ զբնական *բարին* ի չարն: - 237. Եօթներորդ՝ զի ո՛չ կարէին ընտրել և խոտել զչարն և *զբարին*, և զսուրբն և զանսուրբն ի մարդկանէ, թէ գործ սորին է այս կամ այն. այլ աննեղութեամբ յարակցեին պղծոյն, և զխեղդ ոգւոց նորա ընդունէին: - 238. Իսկ հերն կիսասև և ոչ յոյժ բարակ՝ զբարեբարոյն և *զբարի* կազմուածն ցուցանէ: - 248. Եւ առ հասարակ ասեմ զայս դնել ի մտի. զի չափաւորութիւն անդամոցն ըստ ձևոյն և ըստ գունոյն և ըստ քանակութեան և ըստ կազուածոյն և ըստ շարժմանն, նշանակէ *զբարի* մտացն ընդաբոյս յարմարութիւնն: - 248. Դարձեալ՝ ասէ պղատոն, եթէ մարդն որ ունի զնմանութիւն անասնոց ինչ՝ հետևի և *բարուց* նոցին: - 248. Եւ կատարումն *զբարին*: - 248. Ճշմարտութիւն առ *բարին*: - 248. Իսկ բանն սկիզբն առեալ ի խոկմանէն, զտեղի առնու ի *բարին*: - 248. Եւ երկուցն կատարումն է՛ ի յաստուած. քանզի նա՛ է ճշմարտութիւնն. և նա՛ է *բարին*: - 248. Եւ է՛ ճշմարիտն *բարի*, և *բարին* ճշմարիտ, անդրադարձութեամբ: - 248. *Բարին* ճանապարհ. և Շաւիղ նորա՝ զգուշութիւնն: - 250. Չորրորդ՝ բնութեամբ *բարին* մերձաւո՛ր է: - 251. Չորրորդ՝ մոռացեալ է *զբարին*. որպէս ասէ առակն (որ թողեալ է զուսումն մանկութեան և մոռացեալ զուխտն աստուածեղէն:) – 251. Կամ ի չար ուսումնակցաց և *բարեաց*: - 251. Իսկ դիւականն ընդդէմ այսմ՝ վասն մոլորութեան զանազան երևմունս ցուցանէ

աղտեղութեան. և կամ *զբարին* խափանել ջանայ. որպէս ի չարչարանս տեառն վասն կնոջն պիղատոսի ընթերցեալ լինի. և որպէս գրէ սուրբն և ագրիոս: - 268. Չորրորդ՝ ըստ *բարուցն* տեսանէ ոք. զի ա՛յլ է երազ արի մարդոյ, և այլ երկչոտին. ա՛յլ գիճասիրին, և այլ պարկեշտին: - 268. Քսանեք, *բարի* և բարեսէր է աստուած. նոյնպէս և զմարդն *բարի* և բարեսէր ստեղծ: - 272. Բնական պատկեր է, որով իմանամք և կարեմք սիրել զաստուած. և այս հասարա՛կ է *բարեաց* և չարաց: - 273-274. Նա՛խ՝ զի մարդո՛յն է զանազանել *զբարի* և զչար. և փախչիլ ի չարէ՛, և երթալ զհետ *բարւոյն* կատարելոցն է ըստ մարգարէին, «խոտորեաց ի չարէ՛ և արա՛ *զբարի»*: – 274. **Դարձեալ՝ մարդն է քաղաքական կենդանի. զի լինիցի համաբնակք և կարեկիցք և օգտակարք ի *բարին*:** - 274-275. Տասներորդ՝ առ յատուկ *բարին* մերձենալ. այսինքն առ ամենևին զուտ *բարին* որ է՛ աստուած. խորհրդով բանիւ և գնացիւք: - 281. Նմանապէս և որք նոր իմն *բարեաց* սկիզբն լինիցին՝ առաւելապէս պարգևաց արժանասցին: - 288. Երկրորդ՝ զուղղութեան գործոց բուռն էհար. և յուսացաւ թէ գո՛յ հատուցումն գործոց, և *բարեաց* փոխարէն: - 289. Նոքա յերկար ապրէին՝ զի յաճախեսցին *բարիք* և ծնունդք նոցա. և մեք պակաս, զի կարճեսցին չարիք և բազմութիւնք մարդկան: - 291. Վեցերորդ՝ նուիրեաց մելքիսեդեկ զպատարագն և ընկալաւ զտասանորդն. որպէս քրիստոս պարգևէ՛ հաւատացելոց զշնորհս, և առնու զտասնեակս զկատարեալ և *զբարի* գործս. կամ զտասն բանեան օրէնս ժ զգայարանօք: - 301. Երկրորդ՝ զի տեսցեն *զբարի* օրինակն, և յոչ օգտիլն՝ առաւել ևս տանջեսցին: - 302. Զի վասն մեղաց տանջիւր ինքն՝ և առաւելոյր ի *բարին*: - 302. Չորրորդ՝ զի *բարիքն* ամբողջ մնալով ի մէջ չարացն, զօրութիւնն և արդարութիւնն աստուծոյ երևեսցի: - 302. Երրորդ՝ *զբարի* և զչար գործոց հատուցմունքն աստէն կարծէին լինիլ ի մարմնի: - 324. Վասն երրորդին ասէր յոբ *զբարի* և չար գործոց հատուցմունքն լինիլ առհասարակ յետո՛յ ի հանդերձեալն. զի աստ են մեղաւորք և հնացեալք ի մեծութեան. և ներէ՛ նոցա աստուած վասն կրկին պատճառի: - 324. Երկրորդ՝ թիւրէ զճշմարտութիւնն յորժամ զչարն *բարի* ասէ և *զբարին* չար: - 325. Չորրորդ՝ կեղծաւորութիւն է և խաբէութիւն գովելն զչարն և զանիրաւն. վասն այն ո՛չ ասաց բարեկամացն *բարիս*՝ զի չարք էին: - 325. Չորրորդ՝ զի ի ստեղծանելն զմարդն աստուած ո՛չ վկայեաց թէ *բարի* է որպէս ա՛յլ ամենայն ստեղծուածոցն: - 325. Նա՛խ՝ զի բաւակա՛ն էր ասելն «արար աստուած զմարդն ի պատկեր իւր» զի *բարի* է աստուած: - 325. Եւ նոքա յայնժամ էին տկարք ի հաւատոց և անպտուղք ի *բարեաց* գործոց: - 331. Իսկ հրեշտակք կարե՛ն փոխել զմիտս և շրջել ի *բարին*. նաև զերևակայութիւնս և զզգայարանս, այլ ո՛չ զկամս: - 336. Իսկ աստուած փոխէ՛ և զկամս ազդելով ի նոսա *զբարին*. և դարձուցանէ՛ ի չարէ՛. և երբեմն թոյլ տալով անձնիշխան կամացն դառնալ ի չարիս: - 336. Երրորդ, զի մեր ախորժակացս հետագայ և աստուծոյն. զի յորժամ ի *բարին* լինիմք՝ օգնէ՛. և ի չարն թո՛յլ տայ. ա՛յն է խստացուցանելն զսիրտ մարդոյ: - 336. Երրորդ, քաղցր է և փափագելի. զի զամենայն ինչ որ *բարի* է ի ստեղծուածս՝ օրինակ տամք ստեղծողին: - 338. Իսկ վկայութիւնն որ է՛ տախտակքն օրինաց. զի վկայե՛ն պահողացն *բարիս*. և ոչ պահողացն պատիժս: - 345. Տուփն՝ ժողովումն *բարեաց*: - 346. Իսկ մովսէս ո՛չ բնութեամբ՝ այլ անուամբ և գործով. զի *բարի* առնէր և պատուհասէր: - 350. ...վասն առաքինի հարց՝ *բարի* առնէ զաւակաց *բարեաց*: - 351. Այլ զներգործական մեղս անձին հօր՝ ո՛չ հատուցանէ անձն որդւոյ. ապա թէ ոչ՝ չար ծնողաց ո՛չ լինէր *բարի* զաւակ: - 351. Նա՛խ՝ զի խմորն զհին չարութիւնն ցուցանէ. որ նախ հրաժարիլ պարտ, և ապա՛ *զբարիս* գործել: - 356. Երկրորդ, զհպարտացեալ փառքն նշանակէ. զոր ո՛չ է պարտ խառնել ի *բարիս*: - 356. Նշանակէ՛ զամենայն զառաջին *բարի* գործս մեր եթէ ի մարմնոյ և եթէ ի հոգւոյ. և ի մտաց նւիրել աստուծոյ: - 357. Ձուարակն հզօր և արդիւնարար. զի արդիւնարարք և հզօրացեալք ի գործս *բարիս*՝ պատարագ են աստուծոյ...: – 358. Որք պտղաբե՛րք են և ծննդականք *բարեաց*՝ հեզութեամբ նուիրին աստուծոյ: - 358. Ութերորդ, վասն գոհութեան. հեռաւորն եկեալ կամ *բարւոյ* յաջողեալ: - 358. Աջոյ երին. յաջողակ *բարի* գործն. և Երբուծն դօշն է. որ ունի զսիրտն: - 360. Եւ ողջակէզ սրբութեան է՝ յետ ապաշխարութեան *զբարիս* գործել. և զբովանդակ զհոգի և զմարմին մեր նուիրել աստուծոյ: - 362. Եւ այսպէս ըստ *բարուց* մարդկան ընտրէր նոյ ի սրբոցն է. և յանսրբոցն **բ**. որպէս ասացաւ ի վերոյ **ժզ** գլուխն ի **զ** համարն: - 364. Դարձեալ՝ մեք մարմին եմք քրիստոսի և անդամք նմա. նոյնպէս և զգեստ. այսպէս տուն և տաճար. մկրտութեամբ և հաւատով և *բարի* գործով: - 367. Նա՛խ՝ բնականն. որ է *բարի* իմացուածն և խորհուրդ որ ո՛չ արդիւնանայ: - 368. Իններորդ՝ ձեռնբեկ. ի գործս *բարիս*: - 370. Երկրորդ՝ բեկեալն ի գործոց *բարեաց*: - 371. Դարձեալ՝ զղջմամբ սատակի չար խորհուրդն. և ապա՛ խոստովանիմք լեզուաւ. և զնոսա փոխեալ գործե՛մք *զբարիս*: - 380. Վեցերորդ, մովսէս նշանակէր զհին օրէնքն որ բարկութեամբ *բարի* առնէր: - 386. Չորրորդ, զի գիտասցուք թէ ո՛չ միայն *բարեաւ*, այլ և չարաւ ոմամբ *բարի* առնէ աստուած: - 387. Եւ դարձեալ՝ ուխտելն է *բարիս* առնել. և

սահմանն չար ո՛չ առնել: - 389. Նոյնպէս և ամենայն ոք հրամանաւ առաջնորդին թէ պահեսցէ զուխտն *բարի* է. և թէ զանցուսցէ ո՛չ դատապարտի: - 389. *Բարւո՛ք* թուելութեամբ: - 390. Նա՛խ` շուրջ թշնամիք դնք. և գազանք խիղճ մտաց. և ծով մեղաց. և ամայութիւն *բարեաց*: - 393. Նշանակէ՛ որ չէ՛ պարտ կռուիլ մեզ ընդ ամենայն մարդկան. թէ չար թէ *բարի*. զի ա՛զգ են մեր և որդիք ադամայ: - 393. Եւ հոգւովն վարձկականն վասն խոստացեալ *բարեացն*: - 396. Այս է` ի միոյ *բարի* էութենէն աստուծոյ յառաջ գայ արարչական և արքունական զօրութիւն. իբր աջ և ահեակ ձեռն: - 403. Երրորդ` ի չարեաց հեռանալ պարտ է, և ապա ի *բարին* մերձիլ: - 403. Այսինքն` զոր ծածկեալ է մեզ` *բարի* կամ չար ո՛չ կարեմք ասել: - 405. Երկրորդ` խոստովանութիւն է և վկայութիւն. իբր թէ *բարի* ես բնութեամբ. երջանիկ. և այլն: - 406. Բարկութիւնն առ մեզ ա՛խտ է և չար. և աստուած *բարի*՛ է բնութեամբ և անախտ ապա ո՞րպէս բարկանայ: - 407. Աստուած *բարի*՛ է բնութեամբ…: - 407-408. Զի աստուծոյ բնութիւնն և կամք և այլն ամենայն *բարի* է: - 408. Եւ երկոքին սոքա առ մեզ եկեալ, յորժամ չարաց *բարի* առնէ, ողորմութիւն է: - 408. Եւ յորժամ *բարեացն բարի*, և չարացն չար, արդարութիւն է: - 408. Իսկ *բարեաց* չար առնել` անիրաւութիւն է. որ ո՛չ գոյ բնաւ առ աստուած. ո՛չ ի կեանս յայս և ո՛չ ի հանդերձելումն: - 408. Նա՛խ եթէ` բնութեամբ *բարի* է աստուած և ո՛չ ունի բարկութիւն. զի ծառ *բարի* պտուղ չար ո՛չ առնէ. այլ մեք գործովք մեր զայրացուցանեմք զնա և արկանեմք ի *բարի* կամս նորա բարկութիւն: - 408. Երկրորդ` որպէս բնութիւնս մեր *բարի*՛ էր պատկեր եղեալ *բարւոյն*. և մեք կամօք մեր ախտացուցաք չար ածելով ի ներքս. – 408. իսկ աստուած անա՛խտ է` ձևանայ բարկացեալ և սրտմտեալ. զի զմեզ դարձուսցէ յառաջին *բարին*: - 408. Չորրորդ յայտ է յայսցանէ, զի բարկութիւն սպառնալեացն *բարի*՛ է և դարձուցանօղ: - 408. Եւ սրտմտութիւնն *բարի*՛ է և խրատ: - 408. Նոյնպէս և հանդերձեալ պատուհասն *բարի* է և արդարութիւն: - 408. Տասներորդ` զի ուսցին նոքա ի նոցանէ *զբարիսն*, և մնասցեն ժառանգ երկրին. որպէս զաբաւոնացիքն: - 417. Եւ տէր մեր մերժեաց զիրէայս և ժողովեաց զհեթանոս որ էր աղքատ ի *բարեաց*: - 422. Վեցերորդ` զնա վկայէ՛ *բարի* և լաւ և անձնեայ ի մէջ իէլի. և տէր մեր *բարի* և ընտրեալ ի մէջ բիւրաւոր արարածոց: - 426-427. Եւ դնք ո՛չ միայն զապագայն ոչ գիտեն, այլ և զներկայ խորհուրդն ո՛չ ճանաչեն. նաև զանցեալ ճշմարիտն և *զբարին* ի միտ ո՛չ ունին: - 428. Սակայն *բարի*՛ է քան զայն որ ամենևին ո՛չ խոստովանի: - 432. Ասեմք թէ` մեզ պա՛րտ է ի մտի պահել և ի լեզուի զմեղս. և ցաւիլ և հոգալ հանապազ վասն անցեալ մեղացն և չգործելոյ *բարեացն*: - 433. Վեցերորդ, լռեաց` զի տէր հատուսցէ *բարիս* ընդ այնր որպէս եղև: - 434. Այլ աստ ասէ սուրբն եփրեմ եթէ` խրատն դաւթի եղև հատուցումն մեղացն. այլ և պարտք *բարեաց* առ աստուած ի ցոյց օրինի ամենայն ապաշխարողաց: - 434. Զի մի և նոյն ապաշխարութիւն է՛ հատուցումն մեղաց, և նիւթ *բարեաց* առ աստուած: - 434. Եւ գիտելի՛ է, զի ապաշխարութիւն աստի կենացս` է՛ հատուցումն և պսակ *բարեաց*…: – 434. Երկրորդ` զի սովն և սուրն *զբարի* և զչար ի միասին պատժէ. այլ մահն ընտրութեամբն աստուծոյ է. և ժողովի ի վերայ յանցաւորացն. ուստի յա՛յտ է զի դաւիթ ո՛չ էր յանցաւոր ո՛չ պատժեցաւ: - 435. Դաւիթ *բարի* արար չարին սաւուղայ. և որդի դաւթի չարչարողացն զնա: - 437. Եւ եկեղեցի փոխանակ *բարեաց* զշնորհս և զփառս: - 441. Եւ շուրջ զնովաւ հրեշտակք ամենայն ոչ հաւանեցան. զի նոքա զամենայնն ճշմարիտ խօսին. և *բարի* առնեն մարդկան. և յապաշխարութիւնն խնդան. իսկ սուտ խօսիլն և չար առնելն և ի վիշտս ուրախանալ` դիւա՛ցն է որ են չար հոգիքն: - 444. Երրորդ` որպէս զստնդիայի մանուկն է ամ խրատէ՛ դայեակն. այսպէս ժողովուրդն որ ել յերկրէն իւրեանց, երկիրն բաբիլացւոց հ ամ ի գիրկս իւր դայեկեաց զնոսա և սնոյց. զի յետ դարձին յերկիրն իւրեանց` *զբարիս* գործեսցեն: - 448. Իսամարիայ ժ ազգին տիրէ՛ ռոբովամ որդին նաբատայ. որք կոչեցան թագաւորք իսրայէլի չարք և ո՛չ *բարիք*: - 452. Որք կոչեցան թագաւորք յուդայ. և ոմանք ի սոցանէ *բարիք*: - 452. Բարերար և բնութեամբ *բարի* է աստուած. ուստի ի բարերարութեանց նորա յառաջե՛ն առ մեզ գործ ողորմութեան և գործ արդարութեան…: – 457. Եւ երկոքին սոքա *բարի* են յաստուծոյ իջեալ: - 457. Երկրորդ` զի ողորմութիւն է բացարձակ և պարզապէս *բարի*. իսկ արդարութիւնն է խառնել *բարի*. ըստ որում հատուցանէ *բարեացն բարիս*, և չարեացն տանջանս: - 458. Առաջին կերպիւն է՛ հատուցումն *բարեաց* և պատիժ չարաց` որ է՛ գործ արդարութեան: - 458. Երրորդն երևի յորժամ աստուած արդարացուցանէ զմեղաւորն. յորժամ պատրաստէ՛ զինքն առ շնորհն գործելով *զբարին*: - 459. Այլ իւրաքանչիւրոցն հատուցանէ ըստ արժանեաց. այսինքն *բարեացն բարիս*, և չարացն չարիս: - 459. Այլ միջինն ուղիղ է և *բարի*: - 465. Կրկին է գիր. այսինքն կենաց և մահու. զի *բարի* գործովք գրիմք ի դպրութիւնն կենաց. և մեղօք գրիմք ի գիրն մահու և դատապարտութեան. որպէս ասեմք թէ զձեռագիր յանցանաց քոց ջնջեսցէ աստուած: - 481. Եւ այս ևս կրկին է գիր և դպրութիւն. մին անջինջ և յաւիտենից որ առ աստուած. և միւսն ժամանակեայ և ջնջելի որ առ մեզ. զոր

մեր գործօք և կամօք գրեմք և ջնջեմք. թէ զչար թէ *զբարի*: - 481. Նա՛խ` բամբասողօք. որք բառնան զբարեկամս և *զբարի* համբաւս: - 486. Երկրորդ` յափշտակողօք. որք յափշտակեն զժամանակաւոր *բարիս*: - 486. Իսկ մահն ո՛չ է պարզաբար չար. այլ շարամանեալ ընդ *բարւոյ* անուամբ և իրօք: - 496. Նոյն և իր մահուն խա՛ռն է ընդ *բարւոյ*: - 496. Դարձեալ` մահն խառնեա՛լ է ընդ *բարւոյ*. և ապականութիւնն ամենևին չար. որպէս ցուցաւ ի գիրս քառասնօրեայ գալստեանն և մահուն սիմէօնի. ապա յա՛յտ է թէ ա՛յլ է մահ և ա՛յլ ապականութիւն: - 498. Իսկ վերջին դժոխք որ կոչի անջրդի գուբ, նոցա՛ է որք ո՛չ ունին չար և ո՛չ *բարի*. որպէս մանկունք անմկրտեալք. ո՛չ տանջին զի չեն մեղանչեալ. և ո՛չ հանգչին զի չեն արդարացեալ. այլ վասն սկզբնականին մնան յանջրդի գուբն խաւարին: - 505. Նախ յերկրի` արդեամբք *բարի* վարուց: - 520. Չորրորդ` օրհնեաց զնոսա զինիլ ընդ դէմ թշնամեացն և աճիլ երկնային *բարեաւն*: - 520. Երրորդ` վասն ծննդական գոլոյն *բարեաց*: - 534. Յոտոտելիք` որք ընտրեն և որոշեն *զբարի* և զչար: - 534. Մարգարէութիւն է կանխագիտութիւն ժամանակաց անցելոց` ներկայից և ապագայից, *բարի* հոգւոյն միջնորդութեամբ: - 536. Երկրորդ` զի թէ ճանաչիցէ զիեռաւորն միջնորդութեամբ *բարի* հոգւոյն. զի թէ յայտնէ միջնորդութեամբ չար հոգւոյն` ո՛չ է մարգարէ. այլ ստոցն ծանօթութիւն. – 536. Եւ սա *բարի՛* է. ուսո՛ զսա: - 537. Եւ ոմանք առնեն և ո՛չ ասեն. *բարի՛* է: - 537. Եւ որք ո՛չ լսեն և առնեն, *բարի՛* է: - 537. Գիտել և ասել *բարի՛* է: - 537. Եւ սոքա են սուր երկսայրիք տուեալ ի ձեռս քահանայից զինուորաց քրիստոսի. զի յաջ և յահեակ հարցեն. այսինքն զսատանայ և զչարսն ի մարդկանէ որք հակառակին *բարեաց*: - 538-539. Դարձեալ` գոյ առաւել ճշմարիտ, գոյ և նուազ ճշմարիտ, որպէս գոյ առաւել *բարի*, և նուազ *բարի*: - 550. Այսպէս ասեմք, զի որ ըստ ինքեան է ճշմարիտ և ըստ ինքեան *բարի*` առաւել է. և որ ըստ պատահման է ճշմարիտ կամ *բարի*` նուա՛զ է. վասն զի ըստ ինքեանն գոյացութեամբ և հարկաւո՛ր է. այսինքն անփոփոխ և միշտ: - 550. Զորօրինակ` յորժամ ասիցէ ոք *զբարին բարի* գոլ, այս ըստ ինքեան ճշմարիտ է: - 550. Եւ յորժամ ասիցէ *զբարին* ոչ չար գոլ, ճշմարիտ է և այս. այլ ըստ պատահման է որպէս ցուցաւ: - 550. Ապա յա՛յտ է, զի նըւազ ճշմարիտն առաւել ճշմարտին հետևեսցի. որպէս նուազ *բարին* առաւել *բարւոյն*. եթէ ընդհանուրն և եթէ մասնաւորն: - 550. Այլ արդ` ազգս հայոց ունի զառաւել ճշմարիտն և զառաւել *բարին* ի դաւանութիւնն և ի կարգս. այսինքն ի հաւատս և ի գործս: - 550. Դարձեալ` ճշմարիտն մի է և սուտն բազում. և *բարին* մի է և չարն բազում. և առաքինութիւնն մի է և մոլորութիւնն բազում: - 550. Ասեմք առ այս թէ` ո՛չ է հարկաւոր այս ամենայն ուրէք. զի գո՛յ և տարածայնութիւն *բարի*` քան զիամաձայնութիւն ընդ հերձուածօղս. և լաւ է բաժանումն ի չար ժողովոց` քան զմիաբանութիւն: - 551. Չորրորդ` խորհուրդ մեղացն ճշմարիտ և *բարի* ցուցանէ զգործն և սիրելի և հեշտ. վասն որոյ յօժարի և եռայ ի կատարումն: - 558. Նախ ասեմք թէ` համաձա՛յն են միմեանց. զի և սա Նագրիոս է ասէ. զի տրտմութիւն և ձանձրութիւն մի երևին. զի տրտմութիւն ի պակասութենէ *բարւոյն* լինի, իսկ ձանձրութիւն յաւելուածոյ *բարւոյն*: - 559. Վասն այն այլ վարդապետք կոչեն զայս ախտ` ծուլութիւն. զի ծուլութիւնն յերկու իրաց երևի. մին որ յետս դառնայ ի հոգևոր *բարւոյն* և ծանրանայ ի գործելն. այսինքն պահել` աղօթել և այլն. և ըստ այսմ կոչի տրտմութիւն: - 559. Զի փառասէրն զիւր փառքն և զիւր *բարին* սիրէ. և զայլոց փառք և *զբարիս* յաչաղէ և ատէ: - 559. Ի վայր շարժումն է տրտմութիւն և ձանձրութիւն. որ է՛ ծուլութիւն. զի մինն ծանրանայ և ո՛չ գործէ *զբարիս*. և միւսն տրտմի և պակասի: - 560. Յաջ շարժումն է արծաթսիրութիւն. զի *զբարիս* պատճառելով ժողովէ. – 560. Իսկ յետ և յահեակ որկորստութիւն և պոռնկութիւն. զի յետս դարձումն է ի ճշմարիտ *բարւոյն*, և զիետ ընթերցումն է առ ահեակ և սուտ *բարիս*: - 560. այն է հպարտութիւն որ խոտե՛մք և անարգեմք զճշմարիտ *բարին*. և ապա խոտորիմք և հետևիմք զիետ փոփոխելոյ *բարւոյս*. և այսպէս երևի հպարտութիւնն յամենայն մեղս: - 562. Վեցերորդ` զի զամենայն *բարիսն* որ ի մեզ են` արտաքս հանեն. զորօրինակ եկեալ խաւարն հանէ զլոյսն: - 562. Որպէս անպտուղ երկիր կորուսանէ *զբարի* սերմանս և փուշ բուսուցանէ. նոյնպէս և մեք *զբարի* սերմանս որ եդ ի մեզ աստուած ի չարն փոխարկեմք: - 564. Որպէս բարկութիւնն *բարի* է ի դէմս չարեացն. փոխեմք զայն ընդ դէմ *բարւոյն*: - 564. Եւ զցանկութիւնն զոր ունիմք առ *բարին*, փոխեմք և ցանկամք չարեաց: - 564. Դարձեալ` պատրաստութեանն ի թողութիւն պարտի լինիլ կրկին. այսինքն ճանաչումն ճշմարտին` և սէր *բարւոյն*: - 567. Մեղք է դարձուցանել զերեսս յանփոփոխելի *բարւոյն* որ է՛ առ աստուած. և դառնալ առ փոփոխելի *բարին* որ է արարածքս: - 569. Եւ որպէս օձ յայգւոյ ծաղկէն մեռանի, նոյնպէս նախանձոտն սատակի ի տեսանել *զբարի* ընկերին: - 569. Ծուլութիւն է հեղգութիւն հոգւոյ ոչ սկսիլ ի *բարին*. կամ տաղտկանալ ի սկսեալ *բարւոյ* և ո՛չ կատարել: - 570. Զի հաւատովն տեսանի ծայրագոյն *բարին*: - 571. Յուսովն ակն ունիմք գերագոյն *բարւոյն*: - 571. Սիրովն ցանկամք վերնային *բարւոյն*: - 571. Սիրովն սիրեմք զնա զի ինքն ինքեամբ *բարի* է: - 571. Նա՛խ` զի յառաջ եդեալ հանճարոյն է՛ ճշմարիտն.

և յառաջ եղեալ կամացն *բարին*: - 572. Եւ զի յառաջ եղեալ հաւատոյն է՛ ճշմարիտն. վասն այն հաւատն է՛ յիմացումն որպէս ի ենթակայս. և յառաջ եղեալ յուսոյն և սիրոյն է *բարին*, վասն այն յոյսն և սէրն են ի կամքն որպէս ի յենթակայս: - 572. Եօթներորդ` հատուցումն *բարեաց*. ընդ որով և պատիժ չարեացն...: – 573. Եօթներորդն` դատել զկենդանիս և զմեռեալս. որ է՛ *զբարիս* և զչարս: - 573. Դարձեալ` յոյսն է ունակութիւն մտաց յղացեալ յառատութենէն աստուծոյ. ունելով կեանս յաւիտենական` *բարի* արդեամբք: - 574. Դարձեալ` հաւատան է ի *բարեաց* ինքեան և այլոց. իսկ յոյսն է ի *բարեացն* ինքեան միայն: - 574. Եւ յայսցանէ յայտէ, զի յետ յարութեանն ի վերինն գաւառ ոչ գոյ յոյս. զի է՛ անդ երանութիւն, որ է ստացումն ամենայն *բարեաց*. բոլորն համանգամայն և կատարեալ. և ոչ ինչ է ապառնի յոր յուսացեալ լինի: - 574. Դարձեալ` սէրն է սկիզբն *բարեաց*. զի յաստուծոյ է. և է՛ մէջ *բարեաց*. զի ըստ աստուծոյ է. և է՛ վախճան բարեաց. զի վասն աստուծոյ է: - 575. **Կամ այլ ազգ. սէրն է սկիզբն գործոց *բարեաց,* զի շարժէ՛ առ այն. որպէս ասեն վարդապետք` սէրն գործէ՛ մեծամեծս թէ է՛. և թէ դադարէ ի գործելոյն` ո՛չ է սէր:** - 575. Եւ գերակատարն որդիական սէր վասն բնութեամբ *բարւոյն*: - 576. Նախ` յորժամ սիրեմ զիս վասն իմ. սէրս այս ո՛չ է *բարի*: - 576. Երրորդ` յորժամ սիրեմ զաստուած վասն ինքեան զի *բարի* է. և սէրս այս *բարի* է: - 576. Անձին թշնամւոյն պա՛րտ է *բարի* առնել. իսկ թշնամւոյն եկեղեցւոյ` ո՛չ առնել *բարի* և ո՛չ չար: - 577. Դարձեալ` առաքինութիւն է *բարի* ունակութիւն մտաց, որով ուղիղ կեայ. և ո՛չ ոք չարաչար առնու ի կիր. որ աստուած ներգործէ ի մեզ առանց մեզ: – 578. Նա՛խ` զի մշտնջենաւոր առնէ զհոգին հաստատելով ի *բարին*: - 579. Խոհեմութիւնն է զօրութիւն հոգւոյ, որով ընտրութիւն առնէ ի մէջ չարին և *բարւոյն*: - 579. Երրորդ խոհեմութիւն է գործոյն. որ կայանայ ի փախուստ չարին և յընտրութիւն *բարւոյն*...: – 580. Աստուածային տրտմութիւն և խնդութիւնն հոգւո՛ր է և *բարի*: - 584. Եւ քաղց արդարութեան է սաստիկ տենչումն արդարութեան. կամ ծայրագոյն *բարւոյն*: - 584. այլ սիրելիք են *բարի* գործօք առ հասարակ հաւատացեալքն. և նազելիք կուսութեամբ ճգնեալքն և մարտիրոսքն: - 600. Ա՛րդ` *զբարի* գործս ամենայնցն հրամայէ կերակրել և գործել. - 600. Իսկ թէ աշխարհական լինի. հայի քահանայն թէ խոստովանօղն իմաստուն մարդ լինի առանց *բարի* գործոց: - 601. ...այլ ապաշխարութիւնն ամբարէ՛ *զբարիս* ի հոգին զի պսակեսցի: - 602. Ասեն վարդապետք թէ` զմի անգամ խոստովանեալն *բարի* հաւատով և կատարեալ զղջմամբ` ո՛չ է պարտ կրկնել. եթէ ոչ վասն չորից պատճառաց: - 603. Հինգերորդ` որք բոլորովիմբ զղջացեալք և թողեալք զմեղս` գործեն *զբարիս*. զնոսա հովուէ՛ դպիրն սաղմոսիւք և ալէլուիւք: - 608. Ա՛րդ` *բարի* պսակն եռակի է. այսինքն հաւատն. զաւակն. և խորհուրդն: - 610. Եւ է՛ որդէծնութիւնն *բարի*, և հեշտութիւնն չար: - 613. Այլ և սա՛ մայր կոչի հոգևոր ծննդոցս. և մեք մայր և ծնօղ հոգևոր զաւակացս *բարեաց*: - 614. Եւ ի մեզ իշխանականն, և իմացումն, և խորհուրդ *բարեաց*: - 614. Եւ սոքօք զամենայն *բարի* և զչար գործէ մարդ. վասն որոյ ի ցերեկն **Ե** անգամ աղօթեմք: - 622. Երրորդ խոստովանութիւն և վկայութիւն է. իբր *բարի*՛ է. երջանի՛կ է. անմա՛հ է բնութեամբ և այլն. որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 624. Նա՛խ` զի գոհութիւնն պարգև՛ է օրինաւոր ի *բարեա՛ց* մասնէ...: - 626. ...որպէս յամենայն ինչ իրաց` մա՛սն նուիրելի է աստուծոյ. նոյնպէս և ի *բարեաց* գործոց զգոհութիւնն: - 626. Երրորդ, *բարեաց* գանձն մեր անվնաս մնայ: - 626. Չորրորդ, զի *բարեաց* պատճառ զաստուած իմանամք և ի նա՛ վերաբերեմք: - 626. Համբարձումն ձեռաց սրբութեամբ աւետարանին, նշանակ գործոց *բարեաց* որով փառաւորի աստուած: - 628. Նոյնպէս և հինգերորդն, *բարի*՛ է աստուած և ողորմած տեսողացն զաստուած հնգիւք զօրութեամբ հոգւոյ...: – 629. Եւ որպէս ի *բարին* է հանգուցեալ աստուած, նոյնպէս և *բարի* գործքն մեր հանգիստ է աստուծոյ և մեզ: - 647. և վասն ներգործականին զուրբաթն. որով սրբասէր լեալ հասցուք առ ճշմարիտն և առ *բարին* ի ձեռն աստուծոյ: - 654. Իսկ պահքն զչարութիւնն. զի նուազի և կարօտի հոգին յամենայն *բարեաց*. որպէս ի պահոց մարմինն: - 657. ...նոյնպէս և մեզ մասն ինչ *բարւոյ* է և աստուծոյ. և մասն ինչ աշխարհի. մասն ինչ հոգւոյ և մասն ինչ մարմնոյ. աստի՛ կենաց և հանդերձելոյն...: – 658. Պատասխանեմք այսմ, թէ ամենայն ինչ զոր արար և զոր առնէ աստուած` *բարի*՛ են և յօգուտ մեզ...: - 662. Եւ ըստ հոգւոյն *բարի* և չար: - 664. Նախ յաշխատութեանց վաստակոց. ըստ այնմ «գործք ձեռաց մեծացուցանեն». և այս *բարի*՛ է: - 664. Նախ` զի թէ *բարի* է մարդն, ընտրէ՛ աստուած և տայ զմեծութիւնն որ կարօտելոց ի գո՛րծ ածէ, - 664. Չորրորդ, տայ մեծութիւն և նոցա. որք բազում չարիս` և մի մասն *բարեաց* ունին. - 664. և զայն սակաւ *բարին* վճարէ՛ աստ, որ ի դատաստանին ակն *բարւոյ* այլ ո՛չ ունիցին. - 664. որպէս մեծատունն որ ընկալաւ *զբարիսն* ի յայս կեանքս: - 664. Չորրորդ, որոյ ամէն գործքն *բարի* լինի և մին մեղք է գործեալ...: - 664. Այսպէս և նոքա կատարեցին զճանապարհ կենցաղոյս և *զբարեաց* գործոց. վասն որոյ վախճանեալ կոչին: - 666. այս է, զի սրբոցն ամենայն աւուրքն լի՛ են *բարի* գործովք: - 666. Նախ աստ հոգի մարդոյն է ի մէջ չարեաց

և *բարեաց*. իսկ յետ մահու ի մէջ *բարեաց* միայն. և ի յարութեանն ի մէջ *բարեաց* և փառաց: - 667. Եւ այս լինի *բարեաց* և չարաց: - 668. *Բարեաց*՝ զի քաւեսցին փոշետեսակ յանցանք ինչ. և կամ զի պսակքն բազմասցին: - 668. այսպէս մերկացեալ ի *բարեաց*...: – 671. Եւ կոչի պատանք, զի պատեալ և կապեալ է զամենայն զգայարանսն. և ոչ ինչ կարէ գործել. ո՛չ չար և ո՛չ *բարի*: - 671. ...զի նոքա ո՛չ չար են գործեալ և ո՛չ *բարի*. ո՛չ տանջին և ո՛չ պսակին...: – 675. զի սոքա *բարեաց* և չարեաց են հատուցմունք: - 675. ...իսկ դևք զերկուքն ունին. զի յոչ էից եղէն. և փոխեցան ի *բարւոյն* ի չար. այլ զմինն չունին...: - 681. ...հաւատն նշան է նոցա, և *բարի* գործքն զարդ. և մահն ի հարսանիս ընթանալ...: - 681. Եւ *զբարիսն* զի պսակելոց են: - 684. Դարձեալ՝ զչարս և *զբարիս* ճանաչեն անուամբն. որպէս մեծատունն զաբրահամ և զղազար: - 685. Դարձեալ աղօթքն՝ չարչարանքն և *բարի* գործքն է նոցա, զոր վասն քրիստոսի կրեցին...: - 685. Իսկ ազգն Ֆռանկաց ասեն զչարաց հոգիսն ի դժոխս իջեալ. և *զբարեացն* յերկինս ելեալ...: – 686. Եւ այլք ոմանք վեցերորդ կարծիս ստացեալ ասեն զբուն կատարեալ *բարեաց* հոգիսն ժողովեալ ի հրեշտակացն դասս...: – 687. Իսկ արդարքն և մեղաւորքն միջակք՝ որք առին զօրէնսն և ըստ օրինացն գործեցին *զբարիս*. կամ սխալեցին...: – 687. Որք աստ ունին զյաջողակ գործս *բարեաց* կամ ձախողակ. և նոյնպէս դասին յաջակողմն և ձախակողմն քրիստոսի: - 689. Երրորդ, աներևոյթ են մեղօք և ո՛չ ունին զպայծառութիւն *բարեաց.* որպէս այն որ ո՛չ ունէր զհանդերձ հարսանեաց: - 691. Արդ չև է եկեալ դատաւորն. և ոչ է եղեալ դատաստան. նա և ո՛չ հատուցումն. ո՛չ *բարեաց* և ո՛չ չարաց որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 691. Հինգերորդ, ասէ աստուածաբանն գրիգոր՝ եթէ հաւանիմ իմաստնոյն բանի՝ թէ հոգի *բարի* և աստուածասէր յորժամ ի մարմնոյն արձակի, կայ և մնայ նմա *բարին* որ լինի: - 691. Սերմն *բարի* են սուրբք և ընտրեալք զոր սերմանեաց աստուած յեկեղեցի: - 693. Եւ զի դժուարաւ խլին չարքն առանց վնասելոյ *բարեաց*, վասն որոյ թոյլ ետ մինչ ի ժամանակի հնձոցն: - 693. Քսանևզ, ո՛չ է արդարութիւն աստուծոյ թէ այժմ հատուցանի. զի մարմին և հոգին ի միասին գործեցին զչար և *զբարի*: - 694. Երեսուներորդ, յա՛յտ է յորպիսութեանցն չորից որ ասացաւ յառաջագոյն եթէ աստ հոգի մարդոյն է ի մէջ *բարեաց* և չարեաց. իսկ յետ մահու ի մէջ *բարեաց* միայն. իսկ ի յարութեանն ի մէջ *բարեաց* և փառաց: - 694. Դարձեալ ասեն՝ հոգին յառա՛ջ գործէ *զբարին* զի նախ իմանայ և կամի: - 696. Ասեմք առ այս, եթէ նախ է *բարին* ի հոգին ըստ տեսութեան մտացն և կամացն. - 696. Ա՛րդ՝ եկեալ հրեշտակն խնդրէ ի նմանէ *զբարի* գործս որով նա կերակրի. - 697. ...իսկ հոգի մարդոյն յանհնարինս մտեալ երթայ առ միտս որ է՛ երրորդ բարեկամ և խնդրէ *բարիս*. - 697. Պատուական ակունք՝ գործքն *բարի*: - 702. Եւ որ գործէ *զբարիս* առանց հաւատոյ, այն է որ առնէ շինած ի վերայ աւազոյ: - 702. Զի այս կեանքս է գործոց, և այն հատուցմանց *բարեաց* և չարեաց: - 704. Երկրորդ, որպէս մարմինն ոչ փոխի ի *բարւոյ* ի չար, կամ ի հակառակն. նոյնպէս և ո՛չ հոգին...: – 704. Եւ հրեշտակ *բարի* նախ կարգեսցի ի պահպանութիւն նեռին...: – 707. Ա՛րդ՝ քարշէ զչարսն տրօք. *զբարիսն* տանջանօք. զպարզամիտսն քարոզութեամբ և սքանչելեօք: - 708. Եւ զպտուղս զգայութեանց ջրով հասուցաք. եթէ *բարի* և եթէ չար: - 714. Եւ բնական քննութեամբ նախ այսպէս եթէ՝ տեսանեմք ի քաղաքական օրէնս զի գոյ դատաստան. այսինքն *բարեացն* պատիւ և չարացն պատիժ...: - 715. Այլ արդ ի կեանս յայս տեսանեմք զբազումս որ *բարիքն* ի նեղութեան են և չարքն ի հանգստեան...: - 715. ...ապա պիտոյ է և ա՛յլ կեանս զի հատուսցի *բարեացն բարի* և չարացն չար. և այս ո՛չ լինի եթէ ոչ իցէ յարութիւն: - 715. Եւ դարձեալ՝ հոգին և մարմինն ի միասին գործեցին *զբարի* կամ զչար...: - 715. ...այլ պա՛րտ է զի յարիցէ և մարմինն և ի միասին առցեն զհատուցումն *բարեաց* կամ չարեաց: - 715. Եւ զորպիսութիւն *բարեաց* և չարեաց. և զերկայնութիւն ժամանակին որով թիւ մարդկան զլրումն առցէ: - 716. Ութերորդ, *բարի* և չար սերմանիքն ի միասին բուսանին և մնան մինչ ի հունձս. մանաւանդ մինչ ի կալն ըստ առակի տեառն...: - 721. Ութերորդ, կեանքն *բարի* է և անեզր. և մահն չար և եզերեալ: - 724. Եւ որպէս ելաք ի *բարի* կենաց և մտաք ի չար մահն, այսպէս և ելեալք ի մահուանէ մտաք յանեզր և անվախճան կեանքն և բարութիւն: - 724. Իններորդ, հոգին և մարմինն են մի անձն մարդոյ. վասն որոյ փոխակրեն ի միմեանց *զբարիս* և զչարիս: - 724. Եւ որպէս աստ հոգին ի մարմնոյն կրեաց. նոյնպէս և անդ մարմինն ի հոգւոյն կրեսցէ եթէ *զբարիս* և եթէ զչարիս: - 724. ...և Դարձեալ՝ ո՛չ գան ի դատաստան, զի մասն *բարւոյ* ո՛չ ունին որով քննիցին. այլ դատապարտին որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 725. Նա՛խ՝ զի արու և էգ անդ ո՛չ ճանաչին մասին անդամօք, այլ յատուկ դիմօք և *բարի* գործովք և փառօք և անուամբ զանազանին. որպէս դասք կուսանացն ի հայրապետացն: - 725. Այլ և գօտով պնդել զմէջս որ են *բարի* գործք: - 730. Եւ շուրջ զինքեամբ *բարի* հրեշտակքն որ մղեն ի դժոխս: - 738. Վճիռ որ վասն *բարեացն* է՝ պարունակէ՛ յինքն է մասունս օրհնութեան: - 740. Չորրորդ՝ հատուցումն *բարեաց* որ ասէ «ժառանգեցէք»: - 740. Մին յաւիտենից առ աստուած. ըստ որում «ի գիրս

քո ամենեքեան գրեցան»․ և գիրս այս անջնջելի՛ է ի տեսութիւնն աստուծոյ. թէ չարեաց և թէ *բարեաց*...: - 741. Յոգի և մարմինս է որպէս մագաղաթ. կամք և իմացումն դպիր և գրօղ. հաւատքն գրիչ. արտասուքն մելան. և գիրն գործք *բարի* կամ բան աղօթից: - 741. Սոքա՛ են բ գիր չարեաց և *բարեաց*. մահու և կենաց: - 741. Դարձեալ՝ անդանօր *բարեացն* կրկին են վկայք. կենդանի և անկենդան: - 743. Իսկ հատուցանէ *բարի* փոխանակ *բարեաց* և շնորհ փոխանակ շնորհաց, զի *բարի* և արդա՛ր է: - 744. Այլ չար փոխանակ *բարեաց* ո՛չ երբէք հատուցանէ. ոչ ի կեանս յայս և ո՛չ ի հանդերձեալն. զի ո՛չ է անիրաւ. այլ արդար յամենայնի և ճշմարիտ: - 744. Չորրորդ *զբարի* և զչար գործս մեր առ միմեանս հաւասարել. կամ միտել ի չարս և ի *բարիս*: - 745. Նոյնպէս առ մեզ գործս *բարի* և չար: - 745. Արդ *բարի* գործս մեր հայի առ գործ ողորմութեանն, և չար գործս առ գործ արդարութեանն աստուծոյ: - 745. զի մարդոյ ի *բարի* գործս հակեալ՝ հարստահարի՛ արդարութիւնն յողորմութենէն. և թէ ի չարն հետևիմք՝ ողորմութիւնն յարդարութենէն: - 745. Նմանապէս և ի *բարի* գործս փոխեալք: - 745. Այսպէս ի միտելն ի *բարին* յաղթահարեաց ողորմութիւնն: - 745. Առասանքն երեքկղի՝ յԵրրորդութեանն դիմաց արդարութեան և ողորմութեան զօրութիւնք առ մեզ խոնարհեալ. ունելով զյիշատակ *բարեացն* և չարեացն մերոց: - 745. Իսկ միտելն՝ զչափ թաթաղուն զեղուն երկոցունց կողմանց. այսինքն *բարեաց* և չարեաց: - 745. Զի իրաւունք է *բարոյն* *բարի* առնել. և արդարութիւն չարին չար: - 746. Եւ սոքա երբեմն հաւասարին. որպէս յորժամ արդարապէս հատուսցէ *բարեաց* և չարաց. և միտեն յարաժամ անվախճան պատուէ և պատժէ: - 746. Եւ երբեմն միտէ՛. որպէս ի փրկել *զբարիս* կամ զչարս. և փարթամանալ *բարեաց* կամ չարաց: - 746. Երրորդ, հայի առ նոյն ինքն արդարապէս հատուցումն մանրամասն քննութեամբ *բարեացն* և չարացն. որք առաւել կամ նուազ ունին. կամ հասարակ յերկուցն կրից: - 746. Զի ըստ սեռի հատուցանի *բարեացն* *բարի* և չարացն չար: - 746. Յասարակական է, որպէս ածէ՛ անձրև ի վերայ չարաց և *բարեաց* և այլն: - 747. Դարձեալ՝ առաջինն վասն չարաց. երկրորդն վասն *բարեաց*. երրորդն վասն չարաց և *բարեաց*: - 747. Այգի և հնձան երբեմն զչարս օրինակէ՛ և երբեմն *զբարիս*...: - 748. Եւ «այգի յեգիպտոսէ՛ փոխեցեր»․ այս *բարեացն* է: - 748. Նոյնպէս և հնձան ասի չարաց և *բարեաց*: - 748. Նմանապէս և *բարեացն* հնձան ասի եռակի: - 748. Երրորդ հնձան է իւրաքանչիւր սիրտ և անձինք արդարոց. որ հաստատեալ է հաւատով յորթն ճշմարիտ և պտղաբերէ՛ զողկոյզ *բարեաց*. և չարչարանօք ճմլէ՛ յինքեան զուրախարարն գինի հրեշտակաց և մարդկան. և այսոքիկ *բարեա՛ցն* են հնձան: - 749. Երկոտասաներորդ, հնձան կոչի և վերջին օր դատաստանին. զի անդ հաւաքին ամենայն *բարիք* և չարք և գործք նոցին. և չարքն ճմլեալ արտաքսին ի տանջանս, և *բարիքն* ի կեանս: - 749. Զի ըստ առաջնոյն ամբարիշտքն կորուսին զաստուած և զամենայն *բարի* շնորհս և զփառս. և ոչ ունին յոյս ողորմութեանն աստուծոյ...: – 751. Վասն ութերորդին, որք աստ ի տեսանելոյ *զբարիս* և ի լսելոյ խոյս տային. արդարապէս ահագին տեսլեամբ և լսելեօք թշւառապէս զարհուրին ընդ իւրաքանչիւրոցն: - 753. Նա՛խ՝ զի արտաքո՛յ է այսմ խաւարի որ է պակասութիւն լուսոյ. այլ այն խաւարն պակասութիւն է *բարեաց:* - 753. Այլ զկնի դատաստանին՝ *բարիքն* թէպէտ տեսցեն զչարսն ի տանջանս, բայց չարքն ո՛չ երբէք այնուհետև տեսցեն *զբարիսն* որպէս ցուցաւ: - 754. Խոտան ծկունքն ընդ *բարեաց* յուռկանին: - 756. Դարձեալ, արքայութիւնն երկնից երբեմն կոչի ընթրիս՝ վասն անճառ *բարեացն* վայելման: - 757. Երբեմն դրախտ՝ վասն պէս պէս և զանազան *բարեացն*: - 757. Եւ նոքա որք բազում համբաւեն դժոխս, մի ասեն գոլ արքայութիւն. պատճառելով եթէ՝ *բարին* մի է և չարն բազում: - 758. Ասեմք եթէ՝ բնութեամբ *բարին* մի է. որպէս ասէ մեծն դիոնէսիոս. այլ ներգործութեամբ բազում է ի զանազան կամաց յառաջ եկեալ: - 758. Եւ դարձեալ՝ թէ տեսանես ուղղակի՝ ըստ ինքեան առաւել է *բարին* և բազում. զի է՛ բնութեամբ *բարի* որպէս աստուած. և ներգործութեամբ *բարի* որպէս արարածք ամենայն: - 758. Իսկ չար՝ թէպէտ լինի ներգործութեամբ անձնիշխան կամօք, այլ բնութեամբ չար ո՛չ է ըստ ինքեան. զի ո՛չ է էութիւն այլ պակասութիւն *բարւոյ*. որպէս ցուցաւ ի վերոյ ի ե համարն: - 758. Ապա ուրեմն մի է *բարի* արքայութիւնն. և մի դժոխք պակասութիւն նմին: - 758. Ամենայն *բարեաց* անկարօտ բաւականութիւն: - 761. Որպէս գլուխ մարդոյ՝ *զբարիս* կամ զչարիս հատուցեալս անդամոց իւրոց՝ ինքեան համարի: - 763. Որպէս ասեն վարդապետք, այնքան եղիցի երջանկութիւն, ուր ոչ ինչ եղիցի չար, և ոչ ինչ ծածկեսցի *բարի*: - 765. Ունելով տերև զգիտութիւն սուրբ գրոց. և զծաղիկ հաւատոյ՝ և զպտուղ *բարեաց* գործոց: - 765. Մեր գործքն և յաստուծոյ տուեալ *բարին* հաւատով կնքի. և պակասն յանդիմանի այժմ ի խղճէ մտաց որպէս ի գրոյ. և անդ ի դատաւորէն, որ չար ծառայ կոչէ: - 769. Եւ քև ամենայն *բարիք* իմ անբաւք և անճառք: - 771. ...իսկ Պարագայիւ, զի նա ակամայ և տգիտութեամբ. ուստի ո՛չ ունելով զգիտութիւն *բարւոյ* և չարի: - 777. Իսկ իւրաքանչիւրոց հատուցումն՝ այսինքն *բարեացն բարիս* և չարացն չարիս, է՛ այս գործ արդարութեան. և այսոքիկ առ մե՛զ փոփոխմունք. և ո՛չ

անեղ բնութեանն: - 779. Երրորդ, զի հաւատն է լուսաւորութիւն մտաց հեղեալ յաստուծոյ ի ճանաչել զհոգևոր *բարիսն*. իսկ դևք ո՛չ ունին զլոյս մտաց և ո՛չ զհեղումն շնորհաց. վասն որոյ ո՛չ ճանաչեն զհոգևոր *բարիս*: - 784. Չորրորդ, հաւատն է՛ աստուածային առաքինութիւն. իսկ դևք զի են խստացեալ ի չար՝ ո՛չ ունին զղջումն որ է բարոյական. ապա և ոչ հաւատ որ է վերնագոյն և *բարի* կամաց խոկումն առ աստուած: - 784. Եւ մաղթե՛մ եղբայրական սիրով, ըստ բնածին բարեբոյս *բարուցդ* աժխոյժ մտօք ուղղապէս որոնել. զքերին լնլով և զաւելորդն կշռել: - 789. Միայն բարեսէր կամօք յիշատակ *բարի* առ քոյդ արծանագրեսցի ի տէր: - 789

ԲԱՐԿԱՆԱՄ + Իսկ ի յաստուած, *բարկանալն*, ննջելն, և զարթնուլն, և գնալն և այլն: - 55. Որպէս ասի զաստուծոյ զարթնուլ *բարկանալ* զարմանալ: - 128. Նոյնպէս յորժամ *բարկանայ*՝ կապուտի: - 245. Վասն որոյ *բարկացաւ* աստուած և լարս առանց բժշկութեան արծակեաց ի նոսա: - 386. Նա՛խ՝ զի *բարկացեալ*՝ զէշն կամէր սպանանել սրով. թէ գոյր ի ձեռին ընդէ՞ր բանիւ ոչ սատակէր: - 388. Բարկութիւնն առ մեզ ա՛խտ է և չար. և աստուած բարի՛ է բնութեամբ և անախտ ապա ո՞րպէս *բարկանայ*: - 407. իսկ աստուած անա՛խտ է՝ ձևանայ *բարկացեալ* և սրտմտեալ. զի զմեզ դարձուսցէ յառաջին բարին: - 408. ըստ որում մեզ ասաց, *բարկանայք* բանիւ, և մի՛ մեղանչէք գործով. նոյնպէս բարկութիւնն աստուծոյ՝ սպառնա՛լն է. և սրտմտիլն գործն: - 408. Եւ թէ ոք ասիցէ, կարի՛ *բարկացար*. ո՛չ զայս ասեմ հնազանդիլ. այլ որպէս լուսաւորիչն գնաց ի հռոմ և հնազանդեցաւ: - 548. Եւ ո՛չ *բարկանայ* առ այս քրիստոս յայլ և այլ ժամու տօնել: - 554. Որպէս և ո՛չ *բարկանայ* վասն պայծառակերպութեանն իւրաքանչիւր ոք յայլում ժամու տօնել: - 554. ապա՛ ի պակասիլն սոցա տրտմի. և թէ ոք հակառակի՝ *բարկանայ* ընդ դէմ նոցա. ապա յամենայնէ ձանձրանայ: - 561. Զգուշանալ պարտ է ի բարկութենէ. և առաւել ի ժամ դատաստանին. զի մարդ *բարկացեալ* ո՛չ ճանաչէ զճշմարտութիւնն: - 570. Դարձեալ, բարկութեամբ զպատկերն աստուծոյ կորուսանեմք ի մեզ. և հոգին սուրբ փախչի ի *բարկացեալ* հոգւոյ. զի խաղաղութիւն է տեղի նորա: - 570

ԲԱՐԿԱՑՈՂ + Զի որ զհուրն առաւել ունի որ է շէկն՝ *բարկացօ՛ղ* է: - 245. Զի *բարկացօղ* են դառնայ մաղձ ոտքն: - 245. Բոլորն՝ *բարկացօղ*: - 246. Կլափն երկայն՝ *բարկացօղ* է և նենգժոտ: - 247. Նոյնպէս և ի բանական որակութիւնս հոգւոյն՝ նման և աննման, հաւասար և անհաւասար բացատրեաց. այսինքն խոհեմ և տգէտ. հեզ և *բարկացօղ*. ողջախոհ և ցանկասէր. և այլ զանազան բարս բնական՝ մարդոյն: - 252. Իսկ ամառն, և մինչ ի զ ժամս աւուրն, և խարտեաշ մաղձն, և երիտասարդն՝ ըստ նմանութեան տարրական հրոյ ջերմ և չոր գոլով. վասն որոյ առաւել *բարկացօղ* և ցանկասէր լինի: - 266. Իններորդ, զի ցուցցի թէ *բարկացողաց* ո՛չ երևի աստուած. որպէս և ո՛չ եղիայի: - 386

ԲԱՐԿԱՑՈՒՑԱՆԵՄ + Ա՛րդ՝ թէ աստուած ծածկեաց և սամուէլ յայտնէր հակառակ աստուծոյ, ահա՛ զի *բարկացուցանէր* զնա. ապա յա՛յտ է զի սո՛ւտ է և ո՛չ սամուէլ: - 429. Կամ *բարկացուցանելով* զաստուած. որպէս կռապաշտութիւնն. և այլք այլ ինչ ասեն: - 565

ԲԱՐԿՈՒԹԻՒՆ + Դարձեալ ասեմք թէ՝ ըստ ինքեան սոքա ոչ են չար. այլ բարի. որպէս տգէտն ի մեղաց. և *բարկութիւնն* ընդդէմ չարեաց. և ցանկացօղն բարեաց. զի ըստ բնութեան գործելով ոչ ոք մեղանչէ ասէ փիլիսոփայն: - 19. Զի **գ** գլխոյն կրկին է եղջիւր. որ է հպարտութիւն՝ նախանձ՝ և *բարկութիւն*. զի սոքօք յաջ և յահեակ պատերազմի. և առ ընտիրս և առ խոտանս գտանին բազում ուրեք երեքին ախտքս այսորիկ: 151-152. Դարձեալ ասեմք թէ՝ ամենայն մեղաց անչա՛փն մեղք է. իսկ չափաւորն ո՛չ է ի մեղանս. որպէս չափաւոր ագահութիւնն. և չափաւոր *բարկութիւնն*. և այլն: - 166. Եւ ոմանք ասեն՝ թէ սեաւ մաղձն առնէ տրտմութիւն և սրտմտութիւն. և խարտէշն *զբարկութիւն* և զմախանք. արիւնն արի և վայրաբեր. և պաղդամն ծոյլ և քնափ: - 245. Իսկ կենդանականին են, Կամք. Ընտրողութիւն. Յօժարութիւն. *Բարկութիւն*. Ցանկութիւն: - 248. Դարձեալ՝ մարդո՛յն է կարգաւորել զկիրս *բարկութեան* և ցանկութեան ըստ կանոնաց բանականին: - 274. Որպէս թէ ցանկութեամբն ասի խոզ. և *բարկութեամբն* շուն. յափշտակութեամբն գայլ. և այլն: - 274. Եօթանասունևնը, *Բարկութիւնն* առ աստուած զի՞նչ է: - 285. Երկրորդ՝ զի մի ինչ ի մէջ քո և աստուծոյ անասնական լիցի. *բարկութիւն* կամ ցանկութիւն կամ ա՛յլ ինչ: - 331. Երկրորդ՝ կարկուտն զհպարտ և զհայհոյիչ բանս նոցա խայտառակէ, և հուրն *զբարկութիւն* սրտին զոր ունէին առ որդիսն իէլի: - 334. Վասն է՞ր *բարկութեամբ* եհար: - 386. Վեցերորդ, մովսէս նշանակէր զհին օրէնքն որ *բարկութեամբ* բարի առնէր: - 386. Տասներորդ, *բարկութեամբն* արգելաւ յերկրէն աւետեաց. զի ցուցցի թէ արդա՛ր է աստուած. և ա՛կն ունէր ո՛չ առնու: - 386. *Բարկութիւնն* առ մեզ ա՛խտ է և չար. և աստուած բարի՛ է բնութեամբ և անախտ ապա ո՞րպէս բարկանայ: - 407. Եւ յա՛յտ է յայսմանէ, զի հուր բորբոքեալ է ի *բարկութենէ*. ո՛չ յէութենէ և ո՛չ ի կամաց

իմ, այլ ի *բարկութենէ*: - 408. Եւ զի *բարկութիւն* ո՛չ է ի յաստուած, ա՛յսպէս ասեն վարդապետք սուրբք: - 408. Նա՛խ եթէ՝ բնութեամբ բարի է աստուած և ո՛չ ունի *բարկութիւն*. զի ծառ բարի պտուղ չար ո՛չ առնէ. այլ մեք գործովք մեր զայրացուցանեմք զնա և արկանեմք ի բարի կամս նորա *բարկութիւն*: - 408. Երրորդ՝ յա՛յտ է յայսմանէ. զի նոյն ինքն *բարկութիւնն* ո՛չ եկեալ ի գործ՝ չէ՛ չար. – 408. ըստ որում մեզ ասաց, բարկանայք բանիւ, և մի՛ մեղանչէք գործով. նոյնպէս *բարկութիւնն* աստուծոյ՝ սպառնա՛լն է. և սրտմտիլն գործն: - 408. Չորրորդ յայտ է յայսցանէ, զի *բարկութիւն* սպառնալեացն բարի՛ է և դարձուցանօղ: - 408. Եւ յետ մահուանն մարիամու նուազեաց ջուրն. յորում եհար *բարկութեամբ* զվէմն: - 415. Երրորդ՝ զխիստ *բարկութիւնն* նշանակէ որ յիւր սրբութիւնն ո՛չ խնայէ վասն մեղաց մարդկան: - 425. Եւ տես, զի պաշտմամբ և պատարագաւ յետս դառնայ *բարկութեան* սուրն: - 435. Դարձեալ հաց ոչ ուտել՝ *զբարկութիւնն* նշանակէ: - 443. *Զբարկութիւնն* կակուղ պատասխանին: - 489. *Բարկութիւնն* ցասմանն. իսկ Ծուլութիւնն է հոգւոյն. Ագահութիւնն հրոյն. Որկրամոլութիւնն օդոյն. և Բղջախոհութիւնն ջրոյն: - 559. Եւ ցասմանն է *բարկութիւն* և ծուլութիւն առաւելն և նուազն: - 559. Եւ երեքն խառն ի հոգւոյն և ի մարմնոյն. որ է *բարկութիւն*, ծուլութիւն, և ագահութիւն: - 559. Այլ սոցա երեցունց հաւասար է հոգւոյն և մարմնոյն *բարկութիւն*. և առաւել մարմնոյն ծուլութիւն. և առաւել հոգւոյն ագահութիւն: - 559. Հինգերորդ *բարկութիւն*: - 560. Ի հրոյ ագահութիւն և *բարկութիւն*. զի պարունակօ՛ղ է և ջերմ: - 560. Եւ ըստ միաւորութեան հոգւոյն ի տարերս, Յոգւոյ և ի հրոյ *բարկութիւնն*: - 560. Արծաթսիրութիւն տեսանելեաց. և *Բարկութիւն* լսելեաց: - 560. և Յառաջ շարժումն է *բարկութիւն*. զի վասն չարեաց ասէ բարեկամ: - 560. Կամ թիւրի՛ ցասմամբ. և ըստ այսմ է՛ *բարկութիւն*: - 561. Որպէս *բարկութիւնն* բարի է ի դէմս չարեացն. փոխեմք զայն ընդ դէմ բարւոյն: - 564. Ստակութեամբ. որպէս *բարկութիւնն*: - 565. Վասն որոյ անկանի մարդ ի *բարկութիւնն* աստուծոյ: - 569. Զի թէպէտ անպատեհ է ասել *զբարկութիւնն* առ աստուած զի անփոփոխելի քաղցրութիւն է. այլ կամքն որով մեղաւորքն վասն չար գործոցն տանջեալ լինին՝ *բարկութիւն* ասի աստուծոյ: - 569. Զի՞նչ է *բարկութիւն*: - 570. *Բարկութիւն* է ցասումն հոգւոյ. որով ոք ընդ դէմ այլոց յառնէ: - 570. Զի որպէս նախանձն կորուսանէ զինքն, այսպէս և *բարկութիւնն* փախուցանէ զընկերն: - 570. Զգուշանալ պարտ է ի *բարկութենէ*. և առաւել ի ժամ դատաստանին. զի մարդ բարկացեալ ո՛չ ճանաչէ զճշմարտութիւնն: - 570. Վասն որոյ ասաց արիստոտէլ աղէքսանդրու, յապաղեա՛ ի վրէժխնդրութիւնն մինչև անցցէ *բարկութիւն*: - 570. Դարձեալ, *բարկութեամբ* զպատկերն աստուծոյ կորուսանեմք ի մեզ. և հոգին սուրբ փախչի ի բարկացեալ հոգւոյ. զի խաղաղութիւն է տեղի նորա: - 570. Հեզութիւնն *զբարկութիւն*: - 583. Եւ վերջինս այս վասն այն ասի գործ ողորմութեան, զի կակուղ և խոնարհ պատասխանին խորտակէ՛ *զբարկութիւն* ընկերին և շահի՛ զնա: - 585. Զի ջուր հակառակ է հրոյ. և զի՞նչ է մեղք, եթէ ոչ հուր. որպէս յոգւոց *բարկութիւն*. և ի մարմնի ցանկութիւն. ուստի յայտ է զի հրով տանջանաց պատժի. և աստ զի հուրն շիջցի ի ջուր մկրտիմք: - 591. ...մինչև կատարեսցին հարուածք *բարկութեանն* աստուծոյ ի վերայ երկրի. որով փործին և արդարք և մեղաւորք. - 703. Նախ զի դիւրաւ հալի մոմ ի հրոյ. այսպէս և լերինք յերեսաց *բարկութեան* հրոյն: - 728. Եօթներորդ, զի ահագնակերպ երևի ի վերայ մեղաւորաց. մինչ ասիցեն լերանց թէ անկերուք ի վերայ մեր. և բլրոց թէ ծածկեցէք զմեզ յերեսաց *բարկութեանն* աստուծոյ որ նստի յաթոռ. որպէս ասէ տեսիլն: - 737. Իսկ ծուխն յերեսացն աստուծոյ, Նախ նշանակէ զահագին սպառնալիք *բարկութեան* տանջանացն. որպէս նա՛խ է ծուխն քան զհուր, և սպառնալիքն քան զտանջանս: - 749. Երկրորդ՝ զտանջօղ *բարկութիւնն* զոր ածէ՛ ի վերայ մեղաւորաց: - 749. Չորրորդ՝ զի բորբոքումն *բարկութեանն* աստուծոյ է՛ յաւիտենական: - 750. Նախ՝ որպէս անդանօր ողջունեն զխաղաղութեան և շինութեան գոլ. յեղակարծ ժամու հասանիլ *բարկութեան*: - 788-789

ԲԱՐՁ + Տասն՝ *բարձրն*: - 241. ...և *զբարձս* ոտիցն և զգլուխն և զերեսս և զկուրծքն հարեալ...: - 670

ԲԱՐՁՈՒՄՆ + Եօթներորդն է *բարձումն* խաչին. ի նշան հետևելոյ մեզ նմին: - 489. Հինգերորդն հրոյ կիզումն և *բարձումն* ամբարշտաց. և ոմանց բժշկութեան ցօղ ի տեառնէ ցօղեալ: - 630. *Բարձումն* յուսոյ և ամենայն փրկութեան Նաև գոլն իսկ որում տենչան ամենայն ստեղծուածք՝ է՛ նոցա պատիժ. վասն զի խնդրեսցեն զնա և ո՛չ գտանիցեն: - 751

ԲԱՐՁՐ + Իսկ թէ ոք ի *բարձր* աշտարակ կայցէ՝ տեսանէ զամենայն միահամուռ: - 15. Որք զաչս իմաստից յիմանալի ճառագայթիցն խուսափեցին թիւր կամօք, և խոտոր մտօք. զանուղղայս խորհելով, և զանպատշաճս բարբառելով. յարձակեալ անկապ լեզուաւ և անդուռն շրթամբք բացեալ յերկինս. ցոպ բերանով ի *բարձունս* բարբանջելով. և յածեալ ընդ երկրաւ լեզուագարելով. որոց դատաստանն ի բնէ ո՛չ դատարկանայ. և կորուստն ո՛չ նիրհեսցէ: - 31. Եւ ապա ի *բարձր* հանէ վարդապետութիւն զբնութեանցն

միաւորութիւն. ասէ՝ այլ և այլ յորոց փրկիչն. եթէ ոչ՝ նո՛յն է երևելին և աներևոյթն. անժամանակն և ընդ ժամանակաւն: - 80. **իգ**) Լայն. երկայն. խոր. և *բարձր* ասի աստուած: - 102. Եւ գերամբարձ, զի ի *բա՛րձր* կոյս տեսանեն և ամբառնան և ոչ ի խոնարհ: - 119. Նոյնպէս իմանալի արեգակն քրիստոս ի հայրական ծոցոյ անհա՛ս է բնութեամբ՝ և ի սրբոյ կուսէն իբր ի յարևելից ծագեալ. և ջերմ սիրով ի մարդկային ազգս որպէս յարևմուտս խոնարհեալ. և զսառուցեալ բնութիւնս պատեալ. և ի գերեզմանէն ի *բարձունս* դարձեալ յարևելս առ հայր ամբարձեալ: - 126. Այս է՝ ըստ խորութեան թաքո՛ւն. և ըստ անգիտութեամբ *բա՛րձր*: - 129. Իններորդ՝ զի թեթևացեալ են ի *բարձունս*: - 139. Եւ փառաբանութիւն է նոցա, փառք ի *բարձունս* աստուծոյ: - 144. Հինգերորդ՝ երկինք կոչի և դրախտն. զի *բա՛րձր* է և լուսաւոր և անմահութեան է վայր. որպէս ասէ անառակ որդին. «հա՞յր մեղայ յերկինս». այսինքն ի դրախտն: - 183. Նախ՝ զի մարմին է *բարձր*. որ և ի սահմանս իւր նախադրի: - 184. Ուստի և նեղեալք՝ ի խնդիրս առ ի *բարձունս* զձեռս տարածել ըղձան: - 184. Դարձեալ և ա՛յլ յատկութիւն երկնից որպէս ասացաւ՝ *բարձր*: - 184. Նա՛խ՝ զի երկինքն *բարձր* է, և յայնմանէ առաւել զլոյսն ծագէ յերկիր: - 188. Եւ վասն *բարձր* գիճութեանն՝ ի տե՛ս գայ. և սեղմացեալ ի վերայ միմեանց լինի ամպ: - 204. Նախ՝ ասեն ոմանք թէ՝ որքան *բարձր* է ի վերայ երկրի հողն, նոյնքան ծոծո՛ր է ի ներքին կողմն. վասն որոյ ջուրք ծովուն դիւրաւ ելանեն: - 209. Երրորդ՝ զի ջուրք ծովուն *բա՛րձր* է քան զերկիր. վասն որոյ հա՛րկ առնէ և ի վե՛ր մղէ և ապա՛ հեղու յերկիր. զորօրինակ մարդիկք ի բարձրագոյն լերանց իջուցանեն զջուրն, և ըստ նոյն չափոյ ի միւս կողմն ի վեր հանեն սակաւ ինչ պակաս: - 209. Նախ՝ զի շնչմունք հողմոց ի *բարձունս* են, և *զբարձանց* ջերմութիւնն բարեխառնեն: - 211. Եւ դրախտն է *բարձր* տեղեաւ. և լուսաւոր. և անապական վայր: - 221. Երրորդ՝ մարդն նման է բոլոր աշխարհիս. և ի մասունս աշխարհի՝ երկինքն է վերին և *բարձր.* և տարերք ի ներքին վայրս: - 232. Իսկ որ հաւասար ի ճակատէն իջանէ ոչ *բարձր* և ո՛չ ցած, արիութեան և խոհեմութեան է նշան: - 247. Իսկ որ իջանէ ի *բարձսն*, չարակա՛մ է և չարախնդաց: - 247. Եւ ա՛յս է *բարձր* հասակն և կատարեալ. զի ի սմա պապ կարէ լինիլ մարդն երեսն ամենի: - 265. Ձեռն *բարձր* և բազուկ հզօր: - 285. Եւ երրորդ զբարձրանալն ի ներքին վայրէ ի *բարձր* տեղիս: - 289. Երկայն՝ **գճ** կանգուն. և լայն՝ **ծ**. և *բարձր*՝ **լ**: - 293. Եւ **լ** կանգուն բարձրութիւնն, զի *բարձր* հասա՛կ է մարդոյն. և պապ լինի երեսնամենի: - 293. Ապա՛ ասեն՝ շինեսցուք *բարձր* աշտարակ զի մի՛ ջրհեղեղն զմեզ կորուսցէ: - 296. Ուստի յայտ է զի *բարձր* գոչեաց և եհան զոգի. զի ամենայն մարդկան նուազի ձայնն ի ժամ մահուանն: - 316. Եւ տէր մեր ճոխ ի մէջ նոցա. զի *բարձր* և գերագոյն եղև ի վերայ մեղաց: - 316. Երկայն **իը** կանգուն. և *բարձր* **ժ**. և լայն **ի**. բոլորն հասարակ: - 343. Եւ ժե կանգուն *բարձր*. զի մի՛ երևեսցի խորանն: - 343. Կանգուն և կէս *բարձր*: - 344. Հինգերորդ, որ ասաց զերեք ձևն, երկայն և լայն և *բարձր*. և ո՛չ զխորն որ է՛ թանձրութիւն: - 344. Զի՞նչ է ձեռն *բարձր* և բազուկ հզօր: - 395. Երկրորդ՝ *բարձր* փառօք հանել զժողովուրդն անձեռնարկելի թշնամեաց: - 395. ...և Ութերորդ՝ նա՛ ուսովք էր *բարձր* քան զամենայն մարդ. և տէր մեր ո՛չ միայն աստուածութեամբն որ գլուխ է, այլ և չարչարանօք իւր՝ գերագոյն և բարձրագոյն ցուցաւ. զի փրկեաց զամենայն: - 427. Չորեքտասաներորդ, ցպով և պարսաքարով ել ընդ դէմ գողիաթու. և տէր մեր խաչիւ որ վէմ կոչեցաւ, և ի ձայն *բարձր* աղաղակեաց և արձակեաց զհոգին: - 436. Դաւիթ ելեալ ի *բարձր* տեղի աղաղակեաց առ սաւուղ՝ «ո՞ւր է գեղարդն քո». և տէր մեր ել ի յերկինս աղաղակեաց «ո՞ւր է մահ յաղթութիւն քո»: – 437. Երկրորդ՝ զի ի *բարձր* տեղւոջ էր ի թագաւորական քաղաքի: - 490. Զի՞նչ նշանակէ քառաթև խաչն. երկայն, և լայն, խոր, և *բարձր*: - 493. Զոր օրինակ ի *բարձր* ուստէք քար հոլովեսցի, և որ մօտն կացցէ ասէ ցնա՝ երթալ ունիս մինչ ի ներքին վայր տեղիս և ապա դադարիս: - 497. Այլ համբարձումն նշանակէ՛ ի միտս համայն *բարձր* քան զամենայն դասս իմանալեացն. զի նմա՛ երկրպագեն ամենայն երկնայինքն. և անդր քան զտեղի տիրամօրն. զի ի միածին որդւոյ իւրմէ խնդրէ զփրկութիւն մարդկան: - 519. Երկրորդ՝ զի ամպն կալաւ զնա յաչաց նոցա. նշանակի թէ ի մահկանացու մարմինս ո՛չ կարեմք տեսանել ի *բարձունս* զքրիստոս: - 520. Եւ փառք ի *բարձունս*: - 527. ...վասն այն ո՛չ կոչին ճշմարիտ մարգարէ պարզաբար. այլ բաղադրեալ. որպէս մարգարէ բահաղու. կամ մարգարէ *բարձանց* կամ անտառին: - 536. Դարձեալ՝ ի խորհուրդ գոչման փողոյն այն որ ի *բարձունս*. զի նախ յերկնից գոչէ փողն գաբրիէլի և ժողովէ զհոգիսն...: – 618. Զի յառաւօտն մին խնկարկի ի տէր եթէ շրթունքն. և այն ևս **գ** անգամ պար առեալ. և մի յօրհնութիւնն ևս **գ** անգամ. և մի ի փառք ի *բարձունսն* ևս **գ** անգամ: - 618. Եւ զփոխն առաւել *բարձր*, որ է՛ աղաղակ ժողովրդեանն: - 627. Ապա՛ զկնի երից մանկանցն աղօթից որով քաւիմք ի մեղաց. ի փառս տալն ի *բարձունս*՝ անուշահոտ բուրմամբ նուիրեմք: - 628. Եւ յետ այսորիկ ի միասին համաձայն երգել զփառս ի *բարձունս* աստուծոյ, որ փրկեաց զմեզ: - 628. Իսկ վերջին սաղմոս, *բարձր* առնեմ զքեզ աստուած իմ և թագաւոր իմ: - 630. Եւ ի նոյն ժողովն ի

փառք ի *բարձունս*, օրհնեալ տէր ուսո՛ ինձ զարդարութիւնս քո. **գ** անգամ: - 632. Զի սուրբ աստուածն անդ հաստատեցաւ. որպէս և փառք ի *բարձունսն*. սկսեալ ի հրեշտակացն ի ծնունդ քրիստոսի. և յերեք սուրբ ժողովնս եղև կատարեալ: - 635. Զի այն որ ասէ՝ «փառք ի *բարձունս* աստուծոյ, և յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն». հրեշտակացն է ասացեալ երգ: - 635. Եւ անդ յաւուր կիրակէի յառաւօտին միաբան ի մի բարբառ յաւելին յերգս հրեշտակացն և զայս. «օրհնութիւն քեզ ի *բարձունս»:* - 635. Ապա ի ժողովն եփեսոսի վերստին հաստատեցին զփառք ի *բարձունսն* ի սաղմոսէն՝ յաւետարանէն՝ և ի մարգարէիցն զայս ինչ, «Տէր ապաւէն եղեր մեր յազգէ յազգ»: - 635. Իսկ երբեմն համաձայնին երկու դասքն. որպէս ի փառք ի *բարձունս* և յայլ երգսն: - 636. Զի՞նչ է ի **ե** օր ծննդեանն Ովսաննայ ի *բարձունս*: - 638. Այլ ոմանք ասեն, «Օրհնեալ տէր որ բնակեալդ ես ի *բարձունս*՝» ա՛յն է: - 659. Վեցերորդ՝ ամենայն պատուական իր՝ ի *բարձր* տեղւո՛ջէ. որպէս գլուխն զի պատուական մասն է. և լուսաւորքն և երկին քան զերկիրս: - 662. և աղաղակէին *բարձր* ձայնիւ՝ մինչ յե՞րբ տէր սուրբ և ճշմարիտ ո՛չ դատես և առնուս զվրէժ արեան մերոյ: - 694. Իսկ հիւսիս *բա՛րձր* է. և լուսաւորքն հեռու. և է ձախ կողմն աշխարհի. վասն այն ցուրտ է և սառնամանիք: - 731. Երկրորդ վասն տեղւոյն. զի վերինն երուսաղէմ է՛ ի *բարձունս* քան զարեգակն. վասն որոյ ո՛չ լուսաւորէ զնոսա: - 760. Նա՛խ՝ զի արմաւենին ի *բարձր* դնէ զպտուղս. և արդարքն յերկինս գանձեն զառաքինութիւն. ըստ որում «մեր առաքինութիւնն յերկինս է»: - 765. Երկրորդ՝ *բա՛րձր* է մայրն և արմաւենին. և արդարքն անխոնարհելի՛ են ի մեղս. միշտ «զվերինն խորհելով ուր քրիստոս նստի ընդ աջմէ աստուծոյ»: - 765. Որ թէ ի *բարձանց* լինի պատերազմ անձրև օրէն փորձանաց, ի ներքոյ կացցես հաւատոցն և ապրիս: - 770. Զի առաջնոյն ասէ՝ մարմին *բարձր* լուսաւորեալ ներգործութեամբ որ է՛ հրեղէն. այսինքն լուսաւորն երկին: - 787

ԲԱՐՁՐԱԲԵՐՁ + Երկրորդ՝ զի *բարձրաբերձ* է տեղեօք: - 44. Որ և յարազուարճ բարերջանկութեամբ լի և ամենազան քաղցրորակ պտղաւէտութեամբ տընկեսցիս ծառ *բարձրաբերձ* յընթացս հոգւոյն ի մէջ եկեղեցւոյ տանս թորգոմեան ազգիս հայկազնեան: - 558

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ + Դարձեալ թէ այսու ոչ, Ասեմք թէ՝ որպէս զայլ *բարձրագոյնսն* հօր ետ, որպէս թէ «հայր իմ մեծ է քան զիս». և թէ՝ «ո՛չ իմ կամք, այլ առաքչին»: - 48. Քսաներորդ՝ որպէս *բարձրագոյնքն* կարեն ասիլ մարմնոյն վասն միութեանն՝ որպէս աստուած, յարութիւն, և կեանք յաւիտենական: - 74. Իսկ *զբարձրագոյնսն*՝ աստուածութեանն վարկանեն և այլն: – 85. Ո՛չ ասեմք մի ներգործութիւն որպէս թէ չկայ *բարձրագոյն* և նուաստագոյն: - 85. Ասեմք եթէ՝ մի և նոյն հրացեալ նիւթո՛յն է կտրելն և այրելն. այսպէս մի և նոյն միաւորութեանն էր այսինքն մարդացեալ բանին *բարձրագոյնքն* և նըւաստականքն: - 85. Եւ ի վերայ բերէ *զբաձրագոյնսն*: - 94. Ապա յա՛յտ է զի հին աւուրցն նշանակէ նախ քան զժամանակ և զյաւիտեան. և *բարձրագոյն* և արարիչ ժամանակի և յաւիտենի. և պարունակօղ յաւիտենի. որպէս յաւիտեանն ժամանակի: - 115. Այսու հաւասար է, զի պա՛րզ է և միեղէն և *բարձրագոյն* տեսութիւն որպէս ասացաք: - 119. Առիւծն զգասումն. Եզն զգանկութիւնն. Արծըւին զարդարութիւնն *բարձրագոյն* սոցա թռուցելոյ: - 132. Իսկ է երկինք զհրեշտակաց դասուցն ասէ, մի քան զմի *բարձրագոյն* յիրաքանչիւր երկինս: - 134. Չորրորդ՝ յատուկ է նոցա կարգն. զի ոմանք *բարձրագոյնք* են քան զոմանս: - 138. Ա՛րդ՝ բնութեան նոցա պատշաճի *բարձրագոյն* տեղիք որ է երկինքն յորում ստեղծան. զի թէ կացեալ էին կատարելոց էին անդ: - 146. Եօթներորդ՝ ներքին իմաստքն ամենևին խոր և *բարձրագոյն* տեսութիւն. զոր ըստ ինքեան միայն իմացումն տեսանէ և ի դուրս արտաբերէ՛: - 177. Երկրորդ՝ լուսաւորքն ի հրոյ են. և տեղիք հրոյն է *բարձրագոյն*. որպէս տարր հրոյն: - 188. Երրորդ՝ զի ջուրք ծովուն բա՛րձր է քան զերկիր. վասն որոյ հա՛րկ առնէ և ի վե՛ր մղէ և ապա՛ հեղու յերկիր. զորօրինակ մարդիկք ի *բարձրագոյն* լերանց իջուցանեն զջուրն, և ըստ նոյն չափոյ ի միւս կողմն ի վեր հանեն սակաւ ինչ պակաս: - 209. Զի՞նչ պէտս են *բարձրագոյն* լերինքն: - 211. Ասեմք առ այս եթէ որպէս դու օրէնս եդեր փոխանցիլ ի *բարձրագունէն* ի նւաստագոյն կեանս վասն մեղաց: - 252-253. Հինգերորդ՝ *բարձրագոյն* էր մովսէս քան զյակոբ. կամ հաւասար նմին: - 409. Ութերորդ՝ նա՛ ուսովք էր բարձր քան զամենայն մարդ. և տէր մեր ո՛չ միայն աստուածութեամբն որ գլուխ է, այլ և չարչարանօք իւր՝ գերագոյն և *բարձրագոյն* ցուցաւ. զի փրկեաց զամենայն: - 427. Նախ նշանակէ զպէս պէս զօրութիւնս քրիստոսի. որ երբեմն *զբարձրագոյնս* ներգործէր և երբեմն զնուաստագոյնս երևեցուցանէր յինքեան: - 493. Դարձեալ՝ արիութիւնն կայանայ ի **ե**. այսինքն Նա՛խ ի ձեռնարկումն *բարձրագունից*. որպէս ասէ սաղմոս «քաջալերացարո՛ւք և զօրասցին սիրտք ձեր»: – 580. Երրորդն ասեն եթէ՝ **բ** ազգն գեթսոնի և **բ** գունդն մերարեայ՝ զչորս փոքրիկ աստիճանս ունէին ի խորանն. զպահպանութիւնն մինչ ի ջահընկալն որ զաշտանակն բառնային. և որդիքն կահաթու էին

բարձրագոյնբ: - 609. Եւ որ նա՛խ է վերջին տունն ի մեսեդի կամ կցորդ. այն է զի քրիստոսիւ դարձաք յառաջինն և ի *բարձրագոյնսն*. ուստի ադամաւ խոնարհեցաք...: – 629. Չորրորդ զի լուսափա՛յլ է. նշանակէ՛ *զբարձրագոյն* տեսութիւնն որով լուսափայլին իմացմամբ: - 712. Նստի քրիստոս ի *բարձրագոյն* աթոռ ի վերայ օդոյդ, և սուրբքն ընդ աջմէ. այսինքն ի վեր ի փառս ընդ նմա ի վերայ օդոյդ. հաւատոյ և գործոյ թևօ՛քն բարձրացեալ իբր զարծուի: - 738. Իսկ առաւօտ և երեկոյ այս է. զի տեսեալ ի բանն աստուծոյ *բարձրագոյն* և աստուածային իմաստ՝ առաւօտեա՛ն է ճանաչումն. իսկ ի նոյն բանն տեսեալ զգիտութիւն արարածոց՝ երեկոյեան ճանաչումն է համարեալ: - 767

ԲԱՐՁՐԱԹՌԻՉ + Եօթներորդ ի մեզ, մարդն բանն. առիւծն ցասումն. եզն ցանկութիւնն. արծըւին գիտութիւն *բարձրաթռիչ* զվերինն խորհիլ միշտ: - 133

ԲԱՐՁՐԱՁԱՅՆ + և յեօթներորդ օրն ի եօթն նուագին *բարձրաձայն* փողովք հնչեցին քահանայքն. և ժողովուրդն *բարձրաձայն* աղաղակեաց. յորմէ կործանեցաւ եօթնապատեան պարիսպն երիքովի: - 627. Նոյնպէս և աստ փոխանակ որոտմանն, Ո՜րթի *բարձրաձայն*. որ է՛ յառաջ մատիք: - 644

ԲԱՐՁՐԱՄԵԾԱՐ - ***Բարձրամեծարն*** գործոյ ներմարդութեան բանին աստուծոյ՝ բազում եղեն նախատիպք խորհրդոյ. որպէս մովսէս, յովսէփ, իսահակ: - 417

ԲԱՐՁՐԱՄՏՈՒԹԻՒՆ + Այլ զանազանին. զի հպարտն ի ներքուստ ունի *զբարձրամտութիւնն*. և փառասէրն յարտաքուստ յայլմէ՛ բերանոյ ընդունի զփառս գովութեան: - 560

ԲԱՐՁՐԱՆԱՄ + Զի որ խոնարհեցաւ բանն ի մարմին՝ նո՛յն *բարձրացաւ* մարմնով. և որ էջն ի ստորինս երկիր, նո՛յն է որ ելն ի վերոյ քան զամենայն երկինս. և որ ունայնացաւ՝ նո՛յն ելից զամենայն: - 94. Վասն որոյ միեղէն տեսանեն և պարզ. որպէս զծագումն լուսոյ առանց ճանապարհորդութեան լուսաւորեալ. և միշտ *բարձրանան* տեսութեամբ: - 119. Իսկ շնորհականն է ընդդէմ այսոցիկ. զի պարզ և միեղէն իմացմամբ *բարձրանայ* յաստուածային գիտութիւնն. և այնպէս ի զարմացման լինի տեսութեամբ նորին: - 120. Երկրորդ՝ հրեշտակք *բարձրանան* ի տեսութիւնն աստուծոյ. և մարդիկ խոնարհին և շեղին ի յիմացուածն: - 120. Երեքտասաներորդ՝ խոնարհի և *բարձրանայ*: - 186. Եւ է մոլորականքն ընդ սոսա գնալով խոնարհին և *բարձրանան*: - 189. Իսկ մոլորակքն ի գօտիս իւրեանց շարժականք են. զի *բարձրանան* և խոնարհին: - 189. Եւ երրորդ *զբարձրանալն* ի ներքին վայրէ ի բարձր տեղիս: - 289. Իսկ երեսունն, մինչ ի մեծն թէոդոս. որ եբարձ զամենայն մեհեանս կռոցն և *բարձրացաւ* սուրբ խաչն ի գլուխս գմբեթարդ սուրբ եկեղեցեաց: - 294. Բոլոր տարի մի. զի այսպէս ասէ գիրն թէ՝ **ճծ** օր *բարձրացաւ* ջուրն. և յետոյ ճծ օր ցածուցաւ. որ լինի **ժ** ամիս: - 294. Եւ բարձրացուցին զժ ամսոյ ճանապարհ ընդ ելն և ընդ էջն. որչափ *բարձրացաւ* ջուրն **ճծ** օր, և **ճծ** օր դարձեալ իջաւ: - 296-297. Եւ տէրն *եբարձ* ի յուս իւր զփայտ խաչին մինչ ի նոյն տեղի գողգոթային ուր զենանէր իսահակ: - 306. Եւ տէր ինքն *բարձրացաւ* ի խաչ և զհարեալսն ի թունիցն դիւաց բժշկէր: - 329. Դարձեալ՝ ամենայն որ ի լեառն աստիճանէ *բարձրանայ* որպէս զմովսէս և կամ այլ ինչ, պա՛րտ է սրբութեամբ պաշտել: - 331. Զայս խորհուրդ յինքն ձգեաց տէրն ասելով. «որպէս մովսէս բարձրացոյց զօձն յանապատին, նոյնպէս *բարձրանալ* պա՛րտ է որդւոյ մարդոյ»: – 386. Նա՛խ՝ որպէս *բարձրացաւ* օձն ի ձողին. նոյնպէս տէրն մեր ի խաչին: - 386. Այլ և ո՛չ հաւատացին որ ասաց, «որպէս մովսէս բարձրացոյց զօձն յանապատի, նոյնպէս *բարձրանալ* պարտ է որդւոյ մարդոյ»: - 405. Եւ ինքն առ ինքն կրկին խոնարհելով և *բարձրանալով*: - 426. Այլ և գոհացաւ ի վերջոյ ի վերայ ամենայն յաղթութեանցն. և տէր մեր ի վերայ ամենայն ներգործութեանցն. որ և ամենայն օրհնութիւնքն ի տէրն ակնարկէ. որ եղև գլուխ հեթանոսաց. յաղթեաց մահու և *բարձրացաւ* ի գերեզմանէ: - 438. Վասն է՞ր կամեցաւ ի փայտի *բարձրանալ* և մեռանիլ: - 491. Եւ ձողն յորում՝ օձն պղնձի *բարձրացաւ*: - 494. ...և մեղօք ծանրացեալ էջ ի ներքին կէտս դժոխոցն, և այլ ո՛չ կարէր *բարձրանալ*. մինչ ի վերին կիտէն բանն աստուած էջ ի ներքին կէտն. և ապա ել ադամ ի վերին կէտն երկնից: - 503. Իննժ՝ պատշա՛ճ էր ի մէջ գիշերի յառնել. զի ի նոյն ժամն սկսանի արեգակն *բարձրանալ*, և յառաւօտն ծագէ՛ առ մեզ: - 515. Ամբարտաւանութիւն է որ բաղձայ զյատուկ *բարձրանալն* իւր, և անկարգ և անսահման լինի: - 569. Զի սատանայ այլ մեղք ո՛չ գործեաց, քան թէ խորհեցաւ զյատուկ *բարձրանալն* իւր. որպէս ասէ եսայի, «ելից ի վերայ ամպոց և զաթոռն իմ եդից յաստեղս և եղէց նման բարձրելոյն»: – 569. և ի յարութեանն առնուն զփառս հատուցմանց հոգւով և մարմնով. և այնպէս փառաց ի փառս *բարձրանան* որպէս ասի յերգս: - 689. Դարձեալ, հոգիք սրբոց ա՛յժմ են ի յերկինս և առ երկինս որպէս ցուցաւ. և յայնմ աւուր փառաց ի փառս *բարձրանալ* հաւատացեալ լինի: - 759. Եւ ես յորժամ *բարձրացայց*, զամենեսեան ձգեցից առ իս: - 759. Եօթներորդ՝ վասն բարձրութեանն ի ջանուց մշակաց. զի որ քան առաւել բրի ի ներքոյ երկիրն և քարինս դնի, այն քան առաւել *բարձրանայ*: - 766

ԲԱՐՁՐԱՑԵԱԼ + Իննևժերորդ՝ զի թէ առանձնապէս մարդ է, ապա հետևի բաժանեալ բնութիւն և **բ** կամք և կրկին ներգործութիւն. յայնժամ ո՛չ լինի բանն մարդ եղեալ. այլ մարդն բնակութեամբ ի փառս բանին *բարձրացեալ*: - 68. Նախ՝ զի թեթև է ամպն այն. վասն որոյ յոյժ *բարձրացեալ* է: - 206. Երկրորդ՝ զի ամենայն ուրեք հողն ընդ ջրոյն խա՛ռն է. և յա՛յտ է ի ջրհոս. և ջուրն այն որ *բարձրացեալ* է ընդ հողոյն՝ իջանէ ի խոնարհ և բղխէ աղբիւր: - 209. Նոյնպէս և թագաւորք երկրի և իշխանք՝ որք *բարձրացեալ* են փառօք և դատա՛րկ յառաքինութեանց, են որպէս հովանաւորք: - 212. իսկ թէ թափի հիւնն. այս լինի կամ յատակս ծառոցն ծորեալ և ապականեալ. և կամ ամենայն ամբարեալ և ժողովեալ և *բարձրացեալ* քան զծառս դրախտին որ է անպատշաճ: - 224. Նա՛խ՝ լերինք և բլուրք մշտնջենաւորք կոչին հրեշտակացն դասք *բարձրացեալք* յերկինս և անշարժութեամբ սերտեալք. վասն նոցա ասէ՝ «լուսատու ես դու սքանչելապէս լերանցն յաւիտենից». և նոքա ի կամս աստուծոյ անմահապէս օրհնեցան: - 319. Իսկ լեառն հողեղէն բնութեանս մերում, կամաւ հօր վկայելով ի վերայ նորա՝ և հաճութեամբ սուրբ հոգւոյն աղաւնակերպ իջմամբ, և անքակտելի միացեալ բանիւն եղև լեառն մածեալ մշտնջենաւոր և անեզր յաւիտենիւ *բարձրացեալ* օրհնութեամբ և առաւելեալ: - 320. Նոյնպէս և *բարձրացեալ* են գիտութեամբ առաւել քան զմարդիկք, և պակաս քան զաստուծոյ: - 344. Արդ եղիսիէէ նշանակէ՛ զբանն աստուած. որ փոքրկացաւ և բովանդակեցաւ ի ծոց կուսին ի մարմնի միաւորեալ. և ապա ի խաչն *բարձրացեալ* կեանս շնորհեաց մարդկան: - 446. Ի վերայ երկրի՝ ի խաչ *բարձրացեալ*: - 520. Երրորդ՝ ամբարձեալ ձեռօք վերանայր յերկինս վասն երկուց. նախ՝ զի զինքնն ընծայեսցէ հօրն. երկրորդ՝ զի զթշնամիսն հարկանիցէ զօրաւոր ձեռամբ *բարձրացեալ*: - 520. Եւ թէ «տեսի զամբարիշտն վերացեալ *բարձրացեալ*. անցի և ահա ոչ էր. խնդրեցի և ո՛չ գտաւ տեղի նորա»: – 562. Նոյն սարասիւք այժմ ի ձեռն փրկչին մերոյ յիսուսի՝ տապանակաւ խաչին և աղօթիւք սուրբ եկեղեցւոյս՝ *բարձրացեալ* պարիսպն չարութեան եօթնից զգայութեանց մեղաց որոշօղ ի մէջ մեր և աստուծոյ, կործանեսցի ի սպառ: - 627. Եւ խաչն *բարձրացեալ* զի նշան խաչին քրիստոսի յայնժամ ընդ երկնիւք ծագեսցէ և զչորս կողմ աշխարհի լցուսցէ: - 676. Եւ այն որ ի վերայ վառին նիւթեղէն զգեստէ, զի գայցէ խաչն ի վերայ լուսեղէն ամպոյ. յօդս *բարձրացեալ* և ցոլացեալ. - 676. Նստի քրիստոս ի բարձրագոյն աթոռ ի վերայ օդոյդ, և սուրբքն ընդ աջմէ. այսինքն ի վեր ի փառս ընդ նմա ի վերայ օդոյդ. հաւատոյ և գործոյ թևօ՛քն *բարձրացեալ* իբր զարծուի: - 738. Երրորդ՝ ծառ կենաց իմանին տունկք իմանալի դրախտին. այսինքն բանակք երկնաւոր զօրացն. միշտ յարազուարճ բերկրանօք *բարձրացեալ* ի փառս: - 767

ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ + Իննևտասներորդ՝ Զի՞նչ է հաւասարն աստուծոյ, և *բարձրացոյցն*, և շնորհեացն անուն: - 30. Եւ զի՞նչ է «զնա առաւել *բարձրացոյց»*: – 93. Եւ թէ՝ «զնա առաւել *բարձրացոյց»*: – 93. Վասն որոյ ասէ՝ ընդ դէմ ասացելոցս խոնարհութեանց՝ Աստուած զնա առաւել *բարձրացոյց*: - 94. Նոյն և *բարձրացոյց*. «փառաւոր արարի ասէ»: – 94. Եւ ասես՝ վասն չարչարանացն խոնարհութեան՝ առաւել զնա *բարձրացոյց* աստուած: - 94. Ի վերուստ բախէ՛ և ի վե՛ր *բարձրացուցանէ* : - 202. Քաղելով գործելն այն է, որ **ժե** կանգուն հաւասար *բարձրացոյց*, զի մեծահասակ կենդանիքն հանգիցեն: - 293. Եւ *բարձրացուցին* **զժ** ամսոյ ճանապարհ ընդ ելն և ընդ էջն. որչափ բարձրացաւ ջուրն **ճծ** օր, և **ճծ** օր դարձեալ իջաւ: - 296-297. Ութևժ, մովսէս զօձն *բարձրացոյց* որ զօձահարսն բժշկէր: - 329. Իբր թէ զսոսա ի վե՛ր *բարձրացուցի* և ի սէր սրտի իմում ունիմ: - 348. Իսկ մովսէս հրամանաւն աստուծոյ արար պղնձի օձ. և *բարձրացոյց* ի դուռն խորանին. և որ հայէր ի նա՝ ապրէր ի թունից օձիցն: - 386. Զայս խորհուրդ յինքն ձգեաց տէրն ասելով. «որպէս մովսէս *բարձրացոյց* զօձն յանապատին, նոյնպէս բարձրանալ պա՛րտ է որդւոյ մարդոյ»: – 386. Երրորդ՝ զօրաւոր հարուածքն եգիպտոսի, որ ո՛չ ոք կարէր հասանիլ և բռնել զպատիժն. որպէս ոք հարկանէ և դարձեալ *բարձրացուցանէ* զձեռն: - 395. Այլ և ո՛չ հաւատացին որ ասաց, «որպէս մովսէս *բարձրացոյց* զօձն յանապատի, նոյնպէս բարձրանալ պարտ է որդւոյ մարդոյ»: - 405. Այլ և ո՛չ հաւատացին որ ասաց, «ես յորժամ *բարձրացայց* յերկրէ՛, զամենեսեա՛ն ձգեցից առ իս»: – 405. Այլ և ո՛չ հաւատացին որ ասաց՝ «յորժամ *բարձրացուսջիք* զորդի մարդոյ, յայնժամ գիտասջիք թէ ե՛ս եմ»...: – 405. Ըստ որում ասաց, «այժմ իշխան աշխարհիս այսորիկ ընկեսցի արտաքս. և ես յորժամ *բարձրացայց* ի խաչ, զամենայնսին առ իս ձգեցից»: – 503. Եւ «յորժամ *բարձրացայց*՝ զամենեսեան ձգեցից առ իս»: - 705. Այսու խորհրդով *բարձրացուցանեմք* զխաչն ի վերայ վառի. և ժամահար զկնի: - 732

ԲԱՐՁՐԵԱԼ + Իններորդ հարցումն հակառակորդաց՝ որ ասէ սիրաք՝ «ես ի բերանոյ *բարձրելոյն* ելի անդրանիկ ամենայն ստեղծուածոց»: - 41. Իսկ բանիւ գործոյ խօսի աստուած ընդ դիւին. նա՛և հրեշտակք ընդ սատանայի. որպէս որոտ և կայծակունք հրոյ ի վերայ նոցա. ըստ այնմ, «որոտաց տէր

յերկնից. և *բարձրեալն* ետ զձայն իւր ի կարկուտ և ի կայծակունս հուր»: – 145. Զորմէ ասէր արուսեակն, «ելից յերկինս և եղէց նման *բարձրելոյ»*: – 184. Եւ ա՛յս է սահմանն ազգաց որպէս ասէ մարգարէն, «յորժամ բաժանեաց *բարձրեալն* զազգս ամենայն, կացոյց սահմանս հեթանոսաց». այսինքն զլեզուս զանազան. «ըստ թուոյ հրեշտակացն աստուծոյ». այսինքն ըստ թուոյ հ ազգապետացն: - 297. Ըստ այնմ, «քահանայ էր ասէ աստուծոյ *բարձրելոյ»*: – 301. Զի ի խորհուրդ մկրտութեանն ի յառնուլ ջուր, հոգին սուրբ և զօրութիւն *բարձրելոյն* և ողջոյն հօրն ի ծեռն հրեշտակին որ հերքէր զմեղս ըստ մկրտութեան: - 462. Նա՛խ՝ զի կազմեսցի զօրութեամբ *բարձրելոյն* ի հոգւոյն սրբոյ և ո՛չ նպաստութեամբ մարդոյ: - 470. Մինչև ցայն՝ «*բարձրեալ* ես դու միայն տէր մեր յիսուս քրիստոս»: - 635. Այլ և լինի հայհոյիչ. զի խօսեսցի բան ընդ դէմ *բարձրելոյն*: - 707

ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆ + Այլ զի խոնարհեցաւ ի *բարձրութենէ* փառացն և ընդ նուաստ բնութեան մերում միաւորեցաւ. ա՛յս է որ առաքեալ ասի: - 40. Իսկ թէ մարդ աստուածացեալ, ստէ՛ ուրեմն առաքեալն՝ ի լրութենէն ունայնութիւն ասացեալ. զի այս ընդդէմ նորին ի նըւաստութենէ ի *բարձրութիւնս* ելանէ: - 68. Իսկ առաւել *բարձրութիւնն*. զի որպէս անհամեմա՛տ է խոնարհութիւն՝ աստուծոյ մարդանալ և չարչարիլ. և անզուգական *բարձրութիւն* է մարդոյս բնութեան ընդ աջմէ աստուծոյ նստիլ և հաւասարիլ: - 94. Պօղոս առաքեալն ասէ, «Զի՞նչ է լայնութիւն՝ երկայնութիւն՝ խորութիւն՝ և *բարձրութիւն* աստուծոյ»: – 129. Լայնութիւն՝ իմաստութիւնն է. երկայնութիւն՝ զօրութիւնն. խորութիւն՝ անյայտութիւնն. *բարձրութիւն* անհասութիւնն: - 129. *Բարձրութիւն* իմաստութիւնն է. որ գերազա՛նց է քան զամենայն միտս. և ամենայն ինչ մերկապարանո՛ց կայ առաջի նորա: - 129. Եւ բարձրութիւն որ ի յերկինս էհան: - 129. Անպ՝ *զբարձրութիւնն* նշանակէ ի վերայ այլոց. և Դարձեալ՝ անպ զմարգարէսն. իբր հրամանատո՛ւ լինիլ մարգարէիցն: - 148. Յանոյ թուեցաւ նոցա *բարձրութիւն* նորա. խորհելով՝ զի թէ նա աստուծոյ յաղթեալ էր, նոքա ևս այլոցն իշխէին կարողութեամբ: - 149. «Աստեղս» զհրեշտակս կոչէ վասն *բարձրութեան* և պայծառ լուսոյն որպէս հրեշտակք ի յերկինս: - 152. Նախ կոչի երկինք ամենասուրբ Երրորդութիւնն. զի անհաս *բարձրութեամբ* գերազանցեալ է յամենայն եղելոց: - 183. Յինգերորդ՝ երկին կոչի ամենասուրբ Երրորդութիւնն վասն լուսաւորութեան և անհաս *բարձրութեանն* յամենայն եղելոց որպէս ասացաւ: - 184. Իսկ աստեղագէտք զհասարակ օրն. յորում արեգակն ի *բարձրութիւնս* իւր հասանէ: - 194. Եւ զի արեգակն ի *բարձրութիւն* իւր է: - 196. Եւ զի արևն է ի *բարձրութիւն* իւր: - 197. Երկրորդ՝ զի ունի զերեք յատկութիւնս երկնից. որ է՛ *բարձրութիւն*. լուսաւորութիւն. և անմահութիւն: - 221. Իսկ այլք ասեն թէ՝ վասն առաւել *բարձրութեանն* լոյս արեգականն ո՛չ երբէք հեռանայ ի նմանէ. թէպէտ ի ներքոյ երկրի անցանէ. որպէս լուսինն թէպէտ ի վերին կամարն լինի, զլոյսն առնու յարևէն որ ի ներքին կամարն: - 222. Եւ **լ** կանգուն *բարձրութիւնն*, զի բարձր հասա՛կ է մարդոյն. և պապ լինի երեսնամենի: - 293. Զոր ոմանք **լ** ստադիոն ասեն *զբարձրութիւնն* և զլայնութիւնն շուրջանակի **խղռ** քայլք. այսինքն **խղ** մղոն ծգեալ ասի: - 297. և *Բարձրութիւնն* աստուածային իշխանութեանն: - 493. Երրորդ՝ այնու ցուցանի և պարգևի մեզ *Բարձրութիւն* յուսոյ: - 493. Նոճն *զբարձրութիւն* խոկմանն. և Զիթենին զկակղութիւն ողորմութեանն: - 495. Եւ զայս փոխեն ոմանք այսպէս. զսէրն առ բարութիւնն. զյոյսն ի *բարձրութիւնն*. և զհաւատն առ ճշմարտութիւնն: - 578. Երկրորդ՝ աթոռ թագաւորական ի նշանակ *բարձրութեան*: - 736. Եւ եսայի ետես զտէր նստեալ յաթոռ *բարձրութեան*: - 736. Երկրորդ ի տեղւոյն *բարձրութենէ*: - 762. Երկրորդ՝ ի տեղւոյն *բարձրութեան* եռակի ուրախութիւն ընտրելոցն հանդիպեսցի: - 763. Եօթներորդ՝ վասն *բարձրութեանն* ի ջանուց մշակաց. զի որ քան առաւել բրի ի ներքոյ երկիրն և քարինս դնի, այնքան առաւել բարձրանայ: - 766

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ + Դարձեալ՝ թէ ի հարկէ է՝ ապա բարձեա՛լ են ամենայն սկզբունք *բարոյական* առաքինութեանց. այսինքն խոհեմութեան. արիութեան. ողջախոհութեան. և արդարութեան. զի սոքա ըստացեալ լինին առ ոմանս՝ և ո՛չ ի հարկէ: - 11. Որպէս գործնականն որ է *բարոյականն* սկսեալ է ի բարւոյն աստուծոյ. և կատարի առ բարին: - 121. Կրկին է այսմ պատճառ. այսինքն բնական և *բարոյական*: - 182. Եւ *բարոյականն* է այս: - 182. Եւ այսմ կրկին է պատճառ. բնական և *բարոյական*: - 234. Իսկ *բարոյականն*, Նա՛խ՝ զի յերեսն փչեաց զշունչ կենդանի. վասն որոյ յերեսն ունի զգայարանս մարմնոյ: - 234. Այսմ գոյ բնական և *բարոյական* պատճառ: - 243. Իսկ *բարոյական* պատճառ: - 243. Արդ է՛ այսմ կրկին պատճառ. նախ բնական, և երկրորդ *բարոյական*: - 258. Իսկ *բարոյականն* այս ինչ է. զի զպատկերն արարչական և զառաջին կեանս դրախտին կորուսաք, և զանասնեղէն պատկերն և զերկրորդ և զախտաւոր կեանս ընտրեցաք. յիրաւի շրջեցաւ ի մեզ և լինելութիւն հոգւոյն: - 258.

Երկրորդ՝ *բարոյական*. զի մին կնոջ ի բազում արանց ո՛չ երևի հարազատ զաւակն. իսկ մի այր ի բազում կանանց կարէ՛ ծնանիլ հարազատ մանկունս և սիրել զնոսա: - 401. Եւ բաց յայսցանէ գ. այլ մասնական կամ տեսական ասա. այսինքն *բարոյական*. բանական. վարդապետական: - 528. *Բարոյականն* նոյի, որ ի բարուց վարդապետեալ բնակէր ի յանապատ և պահէր զկուսութիւն եծ ամ: - 528. Եւ գիտելի է, զի եռակի՛ է սէրն. բնական. *բարոյական*. և շնորհական: - 575. *Բարոյականն* առ ընկերն. և Շնորհականն առ աստուած: - 575. Դարձեալ՝ խոհեմութիւն է ուղղել զառաքինութիւնս ըստ *բարոյական* իմաստասիրութեանն: - 580. Որ է՛ *բարոյականն* տնտեսականն և քաղաքականն: - 580. Դարձեալ կոչին և *բարոյական* և տնտեսական և քաղաքական առաքինութիւնք. որպէս ասացաւ ի վերոյ ի ճառս խոհեմութեան: - 582. Ասի այսմ բազում պատճառ. բնական և *բարոյական*. և նախ բնական: - 723. Չորրորդ, հաւատն է՛ աստուածային առաքինութիւն. իսկ դևք զի են խստացեալ ի չար՝ ո՛չ ունին զղջումն որ է *բարոյական*. ապա և ոչ հաւատ որ է վերնագոյն և բարի կամաց խոկումն առ աստուած: - 784

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆԱՊԷՍ + Եւ նախ վասն առաջնոյն ցուցցուք բնականապէս և *բարոյականապէս*: - 162

ԲԱՐՈՅՔ + Է և այլ ինն աննմանութիւն հոգւոյ ըստ իմացմանն. առաւել և նուազ. ուշիմ և ապուշ. չկամ և կամեցող. հեզ և յանդուգն. ցանկացող և ողջախոհ. ըստ բնական *բարոյիցն* որակացեալ. նման և աննման գոլով իրերաց: - 237

ԲԱՐՈՒ + Չորրորդ՝ զի մի իցէ նեղասիրտ և տառապեալ *բարուք* տեսանելով զինքն ի չքաւորութեան ստեղծեալ. այլ տեսցէ զամենայն կատարեալ. զի արծակ և առատ *բարուք* սնանիցի և վայելեսցէ: - 230

ԲԱՐՈՒԹԻՒՆ + Յինգերորդ՝ է՛ ո՛չ խնդրել զօգնութիւնն աստուծոյ ի հաւատալն. զի հաւատն ո՛չ է բնական. զի ըստ այսմ միապէս լինէր ամենեցուն. այլ ի *բարութենէն* աստուծոյ ծրի պարգևքէ: - 32. Ասեմք եթէ՝ օրինականն որպէս զմարդո՛յ *բարութիւն* կարծէր ունել քրիստոսի՝ այլ ո՛չ գերագոյն. զի և մարդիկք բարի անուանին. որպէս թէ (բարի առնէ տէր բարեաց.) և թէ՝ (մարդ բարի ի բարի գանձուց սրտի իւրոյ բղխէ զբարի:) - 47. Չորրորդ՝ կարողութիւնն հօր. իմաստութիւնն որդւոյ. *բարութիւնն* հոգւոյն: - 105. Եւ դարձեալ՝ զի կարողութիւնն նախ է քան զիմաստութիւնն. և իմաստութիւնն նա՛խ է քան *զբարութիւնն*: - 105. Նմանապէս և հասարակն թէպէտ բազում է, այլ երկոտասան գլխով նշանակի. նախ Բնութիւն. որ նոյն է էութիւն. ապա *Բարութիւն*. Կամք. Անմահութիւն. Իմաստութիւն. Լուսաւորութիւն. Գեղեցկութիւն. Անփոփոխութիւն. Ցնծութիւն. Փառք. Իշխանութիւն. և Արարչութիւն: - 105. Եւ աստ երևումն և խրատ ուղղութեան. պատիժ կամ պարգևք *բարութեան*: - 133. Նախ՝ զի սերօբէն խոկայ *զբարութիւնն* աստուծոյ. և քերօբէն զճշմարտութիւնն. և աթոռք զուղղութիւնն: - 135. Ո՛չ մի ժամանակս կատարեալ. քանզի «ի ճշմարտութեան ո՛չ եկաց» ասէ տէրն. այլ վաղվաղակի իբրև ստեղծաւ՝ անկաւ և ո՛չ յամեաց. և ո՛չ ի յաւիտենական քաղցրութենէն ճաշակեաց. վասն որոյ ո՛չ երանեցաւ և ո՛չ մնաց ի *բարութեան*: - 147. Քսաներորդ) Վասն լուսոյ և *բարութեան* նորին: - 154. Իսկ ի նոյն ինքն՝ առաջին է նախախնամութիւնն առ աստուած, և ապա՛ ստեղծումն. զի վասն նախախնամական *բարութեանն* կամեցաւ ստեղծանել զեղեալքս. որպէս ասէ սուրբն դիոնէսիոս ի դ գլուխն որ յաղագս երկնայնոցն քահանայապետութեանց: - 157-158. Բայց թէ թոյլ տըւութեամբ՝ որ մեզ երևի չար. և է՛ ծածուկ *բարութիւն* ի նմա: - 158. Եւ այսու զանազանի փորձութիւնն աստուծոյ և սատանայի, Նախ՝ որպէս ասացաք՝ աստուած փորձէ՛ զի յայտնեսցէ *զբարութիւնն*. և սատանայ փորձէ զի հանցէ ի բարւոյն: - 161. Դարձեալ՝ իմաստութեամբն տիրեմք ծովու և ցամաքի. և բազում *բարութիւն* հոգւոյ և մարմնոյ ի նմանէ ծնանի: - 178. *Բարութիւնն* աստուծոյ. զի իցեն՝ որոց *զբարութիւն* իւր հաղորդէ՛: - 179. Չորրորդ՝ հոգևոր *բարութիւնքն* և վարծք սրբոցն կոչին երկինք...: – 183. Զի՞նչ է *բարութիւն* լուսոյն որ ասէ՝ «ետես աստուած զլոյսն զի բարի է»: – 185. Բազում ինչ *բարութիւն* և յատկութիւն է լուսնի: - 185. Ութերորդ՝ ամպն առեալ ի ծովէն ծածկաբար, և ապա ցօղէ՛ յերկիր յայտնապէս. և լցուցանէ զնա ամենայն *բարութեամբ*: - 206. Առաջին՝ որպէս յերկինս նախ տեսանին աստեղք, և ապա *բարութիւնք* երկնից. այսպէս և ի բոյսս: - 213. Իններորդ՝ ա՛ռն են բերան և լեզուն. ուստի ներքին կիրք հոգւոյն և ամենայն *բարութիւնք* յառաջեն ի մեզ: - 234. Իսկ անբանք՝ Երևակայութիւն. Զգայութիւն. Յօժարութիւն. *Բարութիւն*. Ցանկութիւն: - 248. Եւ նման աստուծոյ, զի սիրեմք *զբարութիւն* որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 273. Դարձեալ՝ խառնակիլ լեզուին ա՛յն է որ ընդ պատուհասն *զբարութիւնն* խառնեաց. զի թէպէտ բաժանումն լեզուաց պատուհաս երևի, այլ պիտանի՛ է: - 297. Եւ յայսմանէ երևի բազում *բարութիւն*: - 298. Եւ ծիթենիքն՝ կրկին *բարութիւնք* խաչին. որ զարքայութիւնն եբաց և զդժոխս աւերեաց: - 347. Այսինքն զամենայն յաջողուածս հոգևոր և մարմնաւոր,

և զմասն անմահութեան կենաց յուսոյն, ո՛չ վասն մեր արժանաւորութեան համարել. այլ *բարութեան* և ողորմութեանն աստուծոյ: - 360. Երկոտասան լրտեսաց տասունքն չա՛ր համբաւէին. և երկուքն *զբարութիւն* երկրին: - 380. Երրորդ՝ հեթանոսաց ազգ. որ նախ քան զմկրտիլն բնական *բարութեամբ* և երկիւղիւ գան յաստուածապաշտութիւն և մկրտին: - 390-391. Երկրորդ՝ վասն մեծ *բարութեանցն* ի հեռաստանէ էարկ հիմն մարդեղութեան իւրոյ ի զաւակէ՛ նոցա լինիլ: - 398. Այլ և ի վերայ այսր ամենայնի անասելի *բարութիւն*. զարիւնն իւր ետ ի փրկութիւն մեզ. ուստի ի հնոյն արգելեաց զարիւն զենմանցն. մեզ զիւրն արիւն ետ ի ճաշակումն: - 398. Երկրորդ՝ զներքինս օրհնեմք, և աստուծոյ *բարութեանցն* կցորդեմք. ողորմութեան, պարգևաց, կամ այլ ինչ շնորհաց. և այսու եղանակաւ օրհնեմք զքահանայս. զժողովուրդս. զմեռեալս և զկենդանիս: - 406. Այլ և ցուցանի թէ զայլ ամենայն *բարութիւնս* ո՛չ խնայէ մեզ զոր ինչ և խնդրեմք ի նմանէ: - 468. Լայնութիւնն՝ աստուածային *բարութեանն*: - 493. Եւ դարձեալ ի *բարութիւն* և ի հանգիստ ելեալ ի ծախողակի՛ կենցաղոյս: - 521. Իսկ ազգիս Հայոց ի յաստուծոյ առանձնական *բարութիւն* պարգևեալ այսորիկ: - 555. Այսպէս և հանդիպեալ հպարտութեանն՝ ելանեն ամենայն *բարութիւնք* մեր: - 562. Դարձեալ՝ հաւատովն հաւատամք՝ որ միայն իւր *բարութեամբն* զմեզ ստեղծեաց և վերստին փրկեաց և ո՛չ ի հարկէ: - 571. Յոյսն ի *բարութիւնն*. ըստ այնմ «ակն կալցուք յուսոյն և *բարութեանն* աստուծոյ»: – 578. Եւ զայս փոխեն ոմանք այսպէս. զսէրն առ *բարութիւնն*. զյոյսն ի բարձրութիւնն. և զհաւատն առ ճշմարտութիւնն: - 578. Իմաստութիւն է որով ճանաչեմք *զբարութիւնն* աստուծոյ. որ տուեալ լինի ընդ դէմ յիմարութեան: - 582. Վասն երրորդին՝ վկայե՛մք և կցորդիմք *բարութեան* նորա և երանութեան: - 624. ...զի հաղորդիցուք *բարութեան* նորա: - 624. Իսկ և եօթներորդն խոստովան լինիլ *բարութեան* և արդարութեան տն. և մերձիլ խնդրուածովք. և օրհնել զաստուած նոր օրհնութեամբ յետ աստեացս: - 630. Երկրորդ, զի ի սմա հանգեաւ աստուած ի գործոց իւրոց ի *բարութիւնն*: - 647. Ո՛չ միայն մարմնով, այլ և հոգւով. թէ չունի զմասն *բարութեան*: - 670. Ասեմք եթէ՝ մտանելն առ աստուած այն է՝ որ հեռանայ ի չարութեանց և լինի ի *բարութեան* և ո՛չ փոփոխի ի չար, աստուծոյ պահելովն. - 695. Եւ որպէս ելաք ի բարի կենաց և մտաք ի չար մահն, այսպէս և ելեալք ի մահուանէ մտաք յանեզր և անվախճան կեանքն և *բարութիւն*: - 724. Եւ պա՛րտ է գիտել զի ի միոյ սեռէ *բարութեանցն* աստուծոյ՝ յառաջե՛ն առ մեզ ողորմութիւն և արդարութիւն. կրկին տեսակ կամ գործք կամ զօրութիւն. որպէս ի մեզ երկոքին ձեռք մարմնոյ. և որպէս իմացումն և կամք հոգւոյ: - 745. Եւ որպէս մեք յարաժամ միտեմք ի գործ *բարութեան* կամ չարութեան. և գործ նորա միտէ՛ յողորմութեան կամ արդարութեան հատուցումն. - 745. և ամենայն որ ինչ փափկութիւն գտանիցի՝ աշխատութիւն. մինչ զի *բարութիւնն* աստուծոյ յանհունս գերազանցէ՛ քան զամենայն ստեղծեալ *բարութիւնս*: - 762. Զի թէ աստուածային *բարութեանց* շաւղացն շաւիղք այս քան ունին քաղցրութիւնս, զի՞նչ ունի ինքն աղբիւրն անուշութեան աստուած: - 762. Դաւիթ ասէր «ծարաւի է անձն իմ առ քեզ աստուած աղբիւր կենդանի». որ ամենայն *բարութիւնք* աշխարհի իբրև շիտք են հոսեալ յայնմանէ: - 762. Այլ յայնժամ լցցի ի *բարութենէ* ցանկութիւն: - 766. ...մարմնով մեռելոցն անթիւ օճիրս ստախօսութեան գործէր. զանտի կենաց զյարութեան յուսոյ և զհատուցմանց ըստ գործոց՝ բառնալով. զերկիւղ դժոխոց և զսէր արքայութեան. և զամենայն ինչ որ նմանէ այսմ հոգևոր *բարութեան*: - 775

ԲԱՐՈՒՔ - Անգէ: Զաքարիա: Մաղաքիա: Երեմիա: *Բարուք*: Ողբք: Դանիէլ: Եզեկիէլ: - 450. Որպէս ասէ *բարուք* «ո՛վ իսրայէլ ո՛րպէս զի մեծ է տունն աստուծոյ և ընդարձակ տեղի ստացուածոյ նորա»: – 763.

ԲԱՐՍԵՂ - Եւ *բարսեղ* ի քրիստոսի ծնունդն յիւրական ճառին ասէ, անուն դիցուք տօնիս աստուածայայտնութիւն: - 482. Հինգերորդ, կանոնս եդեալ է և հաստատեալ ի նիկիոյն՝ ի *բարսղին* ի յեփրեմին՝ և յայլոցն, - 652

ԲԱՐՍԵՂ ԿԵՍԱՐԱՑԻ - Հնգետասաներորդ՝ ի մէջ գիշերի՛ է յարութիւնն. որպէս ասէ ոսկէբերանն ի յարութեան ճառին, և սուրբն նիւսացին, և *բարսեղ կեսարացին*, և գրիգոր սկևռացին, և այլք...: - 514

ԲԱՐԻՈՔ + Իսկ պօղոս զբանս զայս վերաբերէ ի հոգին սուրբ ի գործքն ասելով՝ «*բարւո՛ք* խօսեցաւ հոգին սուրբ ի ձեռն եսայեայ առ հարսն մեր ասելով, լըւիջիք և մի՛ իմասջիք»: – 58. Որպէս ասէ սուրբն իրինոս զբանս յուստիանոսի, թէ *բարւոք* ասաց վկայն յուստիանոս եթէ՝ «մինչ ի գալուստն քրիստոսի ո՛չ իշխէր հայհոյել զաստուած, զի յո՛յս ունէր դառնալոյ ի փառս. այլ յորժամ լուաւ զպարտութիւն իւր և զարտաքսիլն ի փառաց, ապա քարացաւ ի չարութեան իմաստութեան սիրտ նորա. և անամօթաբար հայհոյէր զնա և մատնիւր յաւիտենից տանջանացն»: – 153. Ապա դուք *բարւոք* առնէք չտալ հաղորդ ժողովրդեանն զի մի՛ յուդա լիցին: - 598. Այսպէս *բարւոք* տեսցես ինձ յամենայն ուրէք ըստ ժամանակի զգործս յարմարեալ: - 780. *Բարւոք* ասացաւ յարարչէն. զի թէ և բնութիւն թարց երևակայութեան, և

արհեստ հանդերձ երևակայութեամբ, սակայն կամք արարչական ետ նոցա բնական և բանական կարողութիւն. և ոչ ինչ վայրապար կազմեն զտեսակ գոյացական և զտեսակ պատահական. խնդրելով ոմն պարզ նիւթ. և ոմն տեսակացեալ: - 786. Ծանի՛ր սիրելի ընթերցող, զի վասն դիւրապէս վարելոյ զցանկս, Յո՛յժ *բարւոր* է քեզ՝ քանի մի ինչ անգամ իբր յաճախակի ընթեռնուլ զցանկս զայս: - 808

ԲԱՐՔ + Եւ գիտելի՛ է, զի յա՛յսց խառնուածոց լինի *բարք* իմն և ախտ ի մարդն: - 245. Երևի ապա թէ ճշմարիտ են պատկերացոյցքն, որ *զբարս* մարդոյն յայտնեն: - 246. Նոյնպէս և ի բանական որակութիւնս հոգւոյն՝ նման և աննման, հաւասար և անհաւասար բացատրեաց. այսինքն խոհեմ և տգէտ. հեզ և բարկացող. ողջախոհ և ցանկասէր. և այլ զանազան *բարս* բնական՝ մարդոյն: - 252. Երրորդ՝ հարուածն է մունն որ է՛ մանր տիզ. կամ մոծակ. կամ մժեխ. ի ցուցանել զի մանրակըծո՛ւ էին *բարուք* և խոցոտիչք բանիւք: - 334. Նախ ցուցանէ զխոհեմութիւն *բարուց* որ ընդունելի է աստուծոյ և մարդոյ. այլ պարզութիւնն է՛ պատարագ: - 356. Եօթներորդ՝ քածաւարին. այլամազն խառնեալ. զանազան *բարուց* նշանակ: - 371. Բարոյականն՝ նոյի, որ ի *բարուց* վարդապետեալ բնակէր ի յանապատ և պահէր զկուսութիւն եճ ամ: - 528. Առաջինն ուսուցանէ կարգաւորել *զբարս* իւր առ ինքն: - 580

ԲԱՑ + Եւ *բաց* յայսցանէ՝ ի յուղեղէն **բ բ** երակ գայ յիւրաքանչիւր զգայարանս. **բ** յաչքն. **բ** յականջն. **բ** ի քիթն. **ա** ի բերանն. մին ի լեզուն. **բ** ի ձեռքն. **բ** ի յոտքն. որ լինի **ժբ**: - 244. *Բաց* աչքն յիմա՛ր է: - 246. Եւ *բաց* յայսցանէ՝ բնական որակօք ներհա՛կք են միմեանց **դ** տարերքդ որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 278. Յնգետասաներորդ՝ առիւծն յորժամ ննջէ՝ *բա՛ց* ունի զաչսն: - 316. Է և ա՛յլ կապ *բաց* յայսցանէ, այսինքն Անձնական, որպէս հոգւոյ և մարմնոյ: - 318. Եւ *բաց* յայսցանէ. կոչի զգեստ բնակութեան լոյսն անմատոյց և խաւարն անգիտութեան. զի «բնակեալ է ի լոյս անմատոյց», և «եդ զխաւար ի ծածկոյթ իւր»: – 318. Եւ *բաց* յայսցանէ և արտաքոյ սոցա, Լեառն պարարտ կոչի սուրբ Երրորդութիւնն ի մարգարէէն: - 320. Եւ *բաց* յայսցանէ **բ** ակն յանդիմանութեան զոր անդամանդեայ կոչէին, և էր ի պճղնաւոր զգեստին ի վերայ ուսոց քահանայապետին յորժամ մտանէր ի սուրբն սրբոց երիցս ի տարւոջն, ի տօնի զատկին և յիսներորդացն և ի քաւութեանն: - 349. *Բաց* յայսցանէ բճճք գլուխ ոսկի տուփ խնկով: - 359. Եւ *բաց* յայսցանէ **գ** այլ մասնական կամ տեսական ասա. այսինքն բարոյական. բանական. վարդապետական: - 528. Եւ *բաց* յայսցանէ և արտաքոյ սոցա, ո՛չ օրհնին և ո՛չ անիծանին. ո՛չ կապին և ո՛չ արձակին: - 540. Եւ *բաց* յայսցանէ՝ Ղևեայ ցեղք քահանայիցն: - 609. Վասն է՞ր զսուրբ աստուածն *բաց* գլխով երգեմք: - 635. Եւ ա՛յս է խորհուրդն. եթէ մեր ամենայն ինչ յայտնի և *բա՛ց* է ծածկագիտին: - 635. ...և մեք *բաց* գլխով զձեռս տարածեալ զնորա նմանութիւնն բերեմք ի մեզ: - 635

ԲԱՑ (ԲԱՑ Ի) + Չորրորդ՝ այսու առաւել զմիակամութիւն ցուցանէ. զի մի՛ է կամք իւր և հօրն. վասն այն ո՛չ կարէ առանց հօր. զի ո՛չ է որդւոյ այլ կամք զի զոր ինչ կամեսցի *բաց ի* հօրէ արասցէ: - 45. Էառ փրկիչն զամենայն, զի փրկեսցէ զամենայն. *բաց ի* մեղաց. զի մեղքն եկամուտ է և ո՛չ է ի բնութենէս. զի բնութիւնս անմեղ ստեղծաւ յաստուծոյ: - 50. Զի ունին ծնունդ ըզնմանն իւրեանց, և ունին զելումն *բաց ի* ծննդենէն. որպէս ի ձիոյն ձիակապիկն. և յարջառոյն մեղու. և յայլոցն որդն: - 53. Եւ այն զի ո՛չ ինչ ունի մինն նըւազ քան զերկուքն, և ո՛չ երկուքն առաւել քան զմին, *բաց* յառանձնութեանցն: - 74. Զի աստուածայինքն առհասարա՛կ են *բաց ի* յառանձնաւոր դիմացն: - 106. Դարձեալ՝ ոչ ինչ պատուական քան զժամանակ. զի զինչ և իցէ յաշխարհի՝ երկու մասունքն կարե՛ն համանգամայն գոլ ի միասին *բաց ի* ժամանակէ և ի հասակէ՛. զի ժամանակին **բ** մասն անհնա՛ր է համանգամայն գոլ ի միասին. զի և **բ** պահք ո՛չ կարեն համանգամայն գոլ: - 199. Եւ ի գիրս սուրբս՝ մարգարէից այլոց ազգաց անուանք ո՛չ յիշին *բաց ի* հայոցս: - 201. Եւ մինչ զգիրն յառաջ կալան թէ այսու՛ փորձիմք, այլ ո՛չ ոք գիտաց կարդալ՝ *բաց* յեբրայեցւոցն. վասն այն ասի եբեր, թէ զառաջին լեզուն նա՛ եբեր: - 299. Եւ **դ** է քառասունքն մովսէսի *բաց ի* յեւսայն արտաքոյ միգին: - 352. Եւ *բաց* յայսցանէ մասնաւորք այս են: Մուրկն: Երախայրին: - 359. *Բաց ի* քաւութենէն որ ի սուրբն սրբոց՝ ի ներս և ի դուրս **ժ** էր բովանդակն: - 364. Այլ և քարինք բազումք էին ի վեր և ի վայր՝ *բաց ի* յունաց յոր անցանէին. որ կրթեալ և սրբեալ էին: - 415. Ասեմք առ այս, թէ յԵրրորդութիւնն սուրբ մի է բանն և իմաստութիւնն և բնութիւն և կեանք և ներգործութիւն և այլն ամենայն. *բաց* յառանձնութենէն որ է ծնօղ ծնեալ և բղխեալ: - 530. Նա՛խ՝ ի լուծանել զճրագալոյցսն ի պանիր՝ ի յիւղ՝ և յա՛յլ այսպիսի կերակուր *բաց ի* մսոյ: - 554. Երկրորդ՝ ի յաղուհացսն ո՛չ ունել հրաման պատարագ մատուցանել *բաց ի* շաբաթէ՛ և ի կիրակիէէ՛: - 554. Բայց ոմանք բերանաբաց եղեալ հակառակին՝ զծնունդն և որ ըստ նորին ամենեցուն առ հասարակ միաբանեալ *բաց ի* հայոց: - 554. Որպէս և տօն ծննդեանն զոր միաբան ասեն տօնել այլոց քրիստոնէից *բաց ի* հայոց. և զի և այն աւանդութիւն է և տօնախմբութիւն և ո՛չ հաւատ: - 554. Եւ թէ այս ո՛չ է գրեալ,

նա՛ և ո՛չ այն եթէ մեղանչեաց ուրէք զամենայն կեանս իւր *բաց ի* միոյն. և ո՛չ մեղանչելն կրկին՝ ապաշխարութիւն է առաջնոյն: - 778

ԲԱՑԱԴԱՐՁՈՒԹԻՒՆ + Իննևժերորդ՝ Յարցման հոգւոյն և *բացադարձութիւն* իմացմանն: - 228. Եւ ա՛յս է *բացադարձութիւն* իմացմանն. զոր ի բազում տեղիս ասեն վարդապետք: - 251

ԲԱՑԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ + Երրորդ՝ անկումն նոցա է՛ր ակնկալութիւն տանջանցն. և զայս մինչ ի քրիստոս ո՛չ գիտացին զպատրաստեալ տանջանս իւրեանց. այլ յորժամ *զբացախօսութիւն* գեհենին լուան ի քրիստոսէ՝ ասէին՝ (մի՛ յառաջ քան զժամանակն տանջէր զմեզ սուրբդ աստուծոյ. գիտե՛մք զքեզ զի տանջօ՛ղ ես մեր:) - 153

ԲԱՑԱԿԱՅ + Զի՞նչ է պատճառ՝ որ արտաբերեալ բանս մեր միաւորեալ է ընդ ձայնի. և *բացակայքն* զձայնն լսեն՝ և զբանն ո՛չ: - 131

ԲԱՑԱԿԱՏԱՐԵՄ + Իսկ հաւատ ուղղակի և վարձատրելի՝ է՛ մարդկայինս ազգի ի ճանապարհի աստի կենաց. և չորիւք *բացակատարի:* - 784

ԲԱՑԱԿԱՑԵԱԼ + Երրորդ՝ *բացակացեալն* ընդ աղօտ լսէ ո՛չ զձայն բերանոյն, այլ զձայն բախման օդոյն. որպէս արձագանչումն յինքն նկարէ զձայնն և ո՛չ զբանն: - 131

ԲԱՑԱՅԱՅՏԵՄ + Այլ այսորիկ զհաւասար պատիւն *բացայայտեն*: - 61. Նոյնպէս և ասելն՝ Երրորդութիւն. սովին քըւով *բացայայտի*: - 105. Մարդն մատթէոս՝ զօրինաւոր ծնունդն *բացայայտեալ*: - 133. Այլ զուղիղ պատճառն *բացայայտէ՛* եսայի մարգարէն: - 148. Աղաչեմ զոր յիշեցաւ ի վերոյ *բացայայտել*, եթէ ի նախատեսութիւնն աստուծոյ աշխարհ զօրութեամբ ո՛չ ասի: - 167. Եօթներորդ՝ զի **գ** տեսակ հոգոց *բացայայտեսցին*. որ է՛ անկատար՝ և միջակ՝ և կատարեալ: - 231. Իսկ չորրորդն է՛ պատարագ տեառն մերոյ քրիստոսի որ ի մի դէմ անձնաւորութեան **գ** երես պատարագին *բացայայտեցաւ*: - 306. Երրորդ՝ անդ նկարեալ էր մեր հոգևորն. և աստ *բացայայտեալ* խորհուրդ տնօրէնութեան քրիստոսի աստուծոյ մերոյ: - 353. Ա՛րդ՝ *բացայայտեսցի՛* պատճառն: - 365. Իսկ չորրորդն է՛ պատարագ տեառն մերոյ քրիստոսի որ ի մի դէմ անձնաւորութեան **գ** երես պատարագին *բացայայտեցաւ*. այսինքն մեծ գոլ մատուցօղն և ընդունօղն և պատարագն: - 491. Եւ այսպէս *բացայայտի*, զի երկու իրս խնդրին առ ի ճշմարիտ մարգարէ գոլ: - 536. Եւ այս զանազան կարծիքս վասն այն է, զի գիրք սուրբք չե՛ն յայտնի *բացայայտեալ* զնոսա: - 687. Որպէս ի սահման իւր *բացայայտի*...: - 715. Արդ՝ ես վերջին ծնունդս եկեղեցւոյ և տրուպս բանասիրաց, Գրիգոր պիտակ անուն խնդրօղ բանին. *բացայայտեցի* զբանս Յարցմանց ի լուսաւոր բանից վարդապետաց եկեղեցւոյ: - 772. Եւ յայսմանէ *բացայայտի* այս, զի աստուած միշտ անփոփոխ է. իսկ ժամանակն միշտ փոփոխական է. իսկ մեք երբեմն փոփոխական և երբեմն ո՛չ: - 779

ԲԱՑԱՅԱՅՏՈՒԹԻՒՆ + Եւ ի *բացայայտութիւն* այսմ բանի՝ ծանիր ըստ օրինակի: - 20. Աhա՛ այս ի կարճոյ *բացայայտութիւն* ծածկեալ ամբարշտութեանց, որք **բ** բնութիւնս սահմանեն ի վերայ միոյն քրիստոսի. թէպէտ անձն մի համբաւեն համածայն մեզ, սակայն որոշմամբ բնութեանց լինին տարաձայն մեզ և եկեղեցեացն աստուծոյ: - 90. Եւ զայլ մասնապէս *զբացայայտութիւն* կոչմանց ամենայն դասուց՝ գտցես յայլուրեք ի բանն գրեալ որ ասէ՝ «ո՜ արար զհրեշտակս յոգիս»: – 136. Զորոյ *զբացայայտութիւն* սորա այսպէս իմասցուք: - 177. Եւ թէպէտ գերազանցեալ են այսորիկ փառք քան որք այժմ ունին յերկրի. այլ սակայն օրինակաւ սակաւ ինչ *բացայայտութիւն* առցուք: - 761.

ԲԱՑԱՍԱԿԱՆ + Երրորդ՝ **Ե** ստորասական է. և **Ե** *բացասական*: - 340

ԲԱՑԱՍԵՄ + Որպէս արեգակն զի ո՛չ այրէ որ է հեռաւոր պատճառ. այլ հուրն ի նմանէ առեալ զջերմութիւն ի մերձ գոլով այրէ՛. որպէս յա՛յտ է ի հայելւոջն, որ առեալ զնշոյլս յարեգականէն՝ այրէ՛. ա՛յսպէս և բանս մեր ի հարկէ նոցա լինի՝ զոր ստորասեմք կամ *բացասեմք:* - 8

ԲԱՑԱՍՈՒԹԻՒՆ + Իսկ բանին արիստոտէլի՝ թէ ի հակասութեանց մի կողմն ճշմարիտ է, այսինքն կամ ստորասութիւնն կամ *բացասութիւնն*: - 9. Յակասական. որպէս ստորասութիւն և *բացասութիւն*: - 21. Եւ ո՛չ են որպէս ստորասութիւնք և *բացասութիւնք*, որ միայն ի բա՛նն են հակակայք. որպէս ճշմարիտ, և սուտ. այլ չար և բարի՝ ի բանս և ի գործս պատահին: - 21. Ո՛չ թէ *բացասութիւնքս* այսորիկ զլինիլն ցուցանէ, այլ թէ ո՛չ էր ամէնիւ: - 46. Ա՛յս է աստուածաբանութիւնն դրութեամբ և բացբարձմամբ. որ է՛ ըստորասութեամբ և *բացասութեամբ*. և ճառելի և անճառելի: - 123. Այսպէս և ոչն. որպէս անդ՝ ուր ասէ արիստոտէլ՝ «ո՛չ մարդ» որ է անորոշելի անուն. և «ո՛չ նստի» որ է՛ *բացասութիւն*. և ա՛յլ է անորիշ անունն. և այլ *բացասութիւն* ստորասութեան: - 124. Ընդ այսմ և որ ի ձէնջ արկեալ եղև. թէ վասն է՞ր է զի երկու *բացասութիւն* լինի մի ստորասութիւն. իսկ **բ** ստորասութիւն ո՛չ կազմէ մի *բացասութիւն*: - 787. Զի է՛ *բացասութիւն* բացբարձօղ

ամենայնի ուր և դիպեսցի. որպէս զէութիւն այսպէս զոչէութիւն: - 787. Յա՛յտ է զի ի բառնիլ ոչէին՝ էութիւն հաստատի *բացասութեամբ* կրկին. իսկ ստորասութեամբ նոյն մնայ: - 787. Եւ ևս. *բացասութիւն* ինքն ինքեան քակտիչ բացատրի կրկնելովն. իսկ ստորասութիւն ո՛չ: - 787. Եւ ըստ այլ կերպի փոփոխին սոքա ի միմեանս և լինի ստորասութիւնն *բացասութիւն*, և *բացասութիւնն* ստորասութիւն: - 787

ԲԱՑԱՏ + Երրորդ՝ ստորևն կից, և վերևն *բացատ*: - 178. Եղև՞ *բացատ* ժամանակի ի ստեղծանելն: - 227. Որպէս ասեն վարդապետք, ի վերջին ծովէն սպանիու մինչև ի հնդիկս սակաւ աւուրց *բացատ* գոյ թէ վարեսցէ հողմ զնաւն: - 763

ԲԱՑԱՏՐԵՄ + Նոյնպէս և ի բանական որակութիւնս հոգւոյն՝ նման և աննման, հաւասար և անհաւասար *բացատրեաց*. այսինքն խոհեմ և տգէտ. հեզ և բարկացօղ. ողջախոհ և ցանկասէր. և այլ զանազան բարս բնական՝ մարդոյն: - 252. «Աղախին տեառն» *բացատրէ՛* զկատարեալ խոնարհութիւնն: - 465. Եւ ևս. բացասութիւն ինքն ինքեան քակտիչ *բացատրի* կրկնելովն. իսկ ստորասութիւն ո՛չ: - 787

ԲԱՑԱՐՁԱԿ + Այլ ա՛յս է, Զի ճանաչէ՛ իբրև զաստուած. այլ իբրև զմարդ անգիտնայ. զի *բացարձա՛կ* է որդւոյն անունն. այսինքն անորոշակի. զի որոյ և տացես թէ բանին և թէ մարմնոյն՝ կարէ՛ ասիլ: - 48. Վեցերորդ՝ ոչէ ասին և *բացարձակքն* որ ի հանդերձեալն. զի դեռևս ո՛չ են. այլ՝ լինելոց են միշտ: - 111. Երկրորդ՝ զի ողորմութիւն է *բացարձակ* և պարզապէս բարի. իսկ արդարութիւնն է խառնել բարի. ըստ որում հատուցանէ բարեացն բարիս, և չարեացն տանջանս: - 458. Այլ և էն և օն՝ անփակ գիր է. որպէս այն «ես եմ աստուած որ էն» և *բացարձակ*: - 638

ԲԱՑԱՐՁԱԿԱՊԷՍ - Զի իմաստութիւնն է ճանաչումն աստուծոյ *բացարձակապէս*. իսկ հանճարն է ճանաչումն համեմատաբար. այսինքն համեմատելով զստեղծուածս առ ստեղծօղն: - 270

ԲԱՑԱՓԱՅԼԵՄ + Փայլակն լինի ի շիջեալ հրոյն ջրով ամպոյն և հողմով որ ի մէջն է, վերստին արծարծի և արտաքս *բացափայլէ*: - 203

ԲԱՑԱՔԱՅԼՈՒԹԻՒՆ + Նախ ի պատճառէ, զի ամենայն պատճառելեաց խնդրի պատճառս. և այնպէս պատճառի միւս պատճառ. և այսպէս *բացաքայլութեամբ* յանհունս ո՛չ է գիտութիւն: - 25

ԲԱՑԲԱՐՁԱԿԱՆ + *Զբացբարձականսն* ի վերայ աստուծոյ՝ որպէս անճառ և անսահման՝ ո՛չ ըստ պակասութեան կոչեմք, այլ ըստ գերազանցութեան: - 24. Զի ոչս այս *բացբարձակա՛ն* է. որպէս թէ ո՛չ չափով տայ աստուած զհոգին որդւոյ. այսինքն է՝ զի ոչ տայ և ո՛չ չափէ: - 46. **ժթ**) Զանազանին *բացբարձականքն*. և ուրացականքն: - 102. Եւ *բացբարձականքն*. որպէս անեղ. անմահ: - 106. Իսկ *բացբարձականքն* ի խորհրդական աստուածաբանութեանն է. նախ որ է՛ և ո՛չ ասի. որպէս անսկիզբն և անվախճան. ո՛չ բան և ո՛չ միտ. ո՛չէ և այլն: - 123. Որո՞վ զանազանին և հաւասարին *բացբարձականքն* և ուրացականքն. զի մի և նոյն երևին: - 124. Ո՛չ են մի *բացբարձականքն* և ուրացականքն: - 124. Իսկ *բացբարձականն* ըստ գերազանցութեան է. զի գերազա՛նց բան է՝ և գերագունա՛կ միտ. և գերագոյն և առաւել հայր՝ և որդի. և ո՛չ ըստ մեր կարգիս որպէս մեր բանս է և միտք: - 124. Իսկ *բացբարձականքն* ո՛չ զէութիւն կամ զփառս աստուծոյ բառնայ, այլ զոր յետ էութեանն աստուծոյ է և ի նմանէ ստեղծեալ՝ և զխոնարհութիւնսն բառնայ: - 124. Ապա ուրեմն ա՛յլ է *բացբարձականն* և այլ է ուրացականն: - 124

ԲԱՑԲԱՐՁՈՂ + Զի է՛ բացասութիւն *բացբարձօղ* ամենայնի ուր և դիպեսցի. որպէս զէութիւն այսպէս զոչէութիւն: - 787

ԲԱՑԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ - Դարձեալ՝ որպէս *բացբարձութեամբն* ասի հայր աստուած՝ անսկիզբն և անվախճան. ունելով զայս և զայն ի պարզ միութեան իւրում. և ո՛չ է **բ** անձն կամ **բ** բնութիւն: - 77

ԲԱՑԲԱՐՁՈՒՄՆ + Ծանիր և զայս ուշիմ մտօք, զի ամենայն աստուածաբանութիւն նախ յերկուս բաժանի. այսինքն դրութեամբ և *բացբարձմամբ*: - 123. Ա՛յս է աստուածաբանութիւնն դրութեամբ և *բացբարձմամբ*. որ է՛ ըստորասութեամբ և բացասութեամբ. և ճառելի և անճառելի: - 123. Եւ առ ընդունակ նոցին դադարիլ շնորհին գործելոյ, *բացբարձումն* է շնորհին իջելոյ: - 783

ԲԱՑԵՐԵՍ + Եւ *բացերես* ի ճակա՛տն ունի: - 363

ԲԱՑԵՐԵՒԱԿԱՆ + Եւ կատարեալ տեսութիւն *բացերևականն* բանի յայտնի՛ է աշխատասէր մտաց. որ յաղագս մեկնութեան լուծումն գրոց. և գո՛ն առ քեզ: - 787

ԲԱՑՈՐՈՇ - Իսկ ենթադրութիւն է զանազանելին և ո՛չ զանազանեալն *բացորոշ* յատկութեամբ. որպէս ոմն մարդ: - 174. Իսկ անձն է զանազանեալ հանդերձ *բացորոշ* յատկութեամբ. որպէս պետրոս: - 174

ԲԱՑՈՐՈՇԱԿԻ - Զի ի վերայ մշտնջենաւորացն *բացորոշակի* յերեք ժամանակս՝ այսինքն յանցեալն ի ներկայն և յապագայն՝ մինն ճշմարիտ է և մինն սուտ. որպէս հրոյ ջերմութիւնն և արեգական լոյսն: -

9. Իսկ ի վերայ փոփոխականացս ո՛չ նմանապէս. զի յանցեալ ժամանակս և ի ներկայս *բացորոշակի* մինն ճշմարիտ է և մինն ստէ՛. որպէս ասեմք՝ երէկ անձրև էր, կամ ո՛չ էր. այսօր անձրև է, կամ ո՛չ է: - 9. Իսկ ի վաղիւն ո՛չ գիտեմք թէ անձրև է թէ ոչ. զի գիտեմք որ մինն լինի. այս՝ կամ այն՝ որ և հանդիպի. անձրև՝ կամ ո՛չ. այլ ի հարկէ *բացորոշակի* ո՛չ գիտեմք զմինն: - 9. Եւ թէ ոք ասիցէ, բազում բանք մեր *բացորոշակի* լինին ի հանդերձեալն. որպէս թագաւորն յորժամ ասէ շինեսցի քաղաք, և շինի. և ասեմք թէ այսանուն մարդ մեռանելոց է, և մեռանի. և աղօթեմք և լինի. և այլն նմանապէս անէծք կամ օրհնութիւնք: - 9

ԲԱՑՈՐՈՇԱՊԷՍ - Եւ որովհետև ծանեաք զայս, արդ պատասխանեմք առարկութեանցն, եթէ որքան է՛ ի հարկաւոր պատճառ է՛, լինի *բացորոշապէս* բանն ճշմարիտ. որպէս բան թագաւորի. և մարդոյն մեռանիլն. և արև ծագելն. և լինիլն գարուն յետ ձմռան: - 10

ԲԱՑՈՐՈՇԵՄ + Իսկ արձակապէս և գերազանցն՝ զնոյն անեղութիւն Երրորդութեանն *բացորոշէ*: - 113. Եւ գոյացութիւն ասեմ, որով տարորոշի ընդդէմ ոչ գոյին. և որակութեամբ *բացորոշի* յանմարմին էութեանց. ուստի բաղկանայ մարմին գոյացութեամբ և որակութեամբ: - 175. Իսկ էն անսկիզբն և անվախճան է. յորմէ երրորդ աստուածաբանութիւն մեզ *բացորոշի*: - 312

ԲԱՑՈՒՄՆ + Եւ որպէս կորխ դադան և աբիրոն վասն հակառակութեանցն ընդ մովսէս և ահարոն՝ հրով և *բացմամբ* երկրի դատապարտեցան: - 288. Երրորդն է՛ *բացումն* կողին. ի նշան ամէնառատ գնոջ փրկութեան մերոյ: - 489. Չորրորդ դարձեալ՝ **դ** թև խաչին նշանակէ զչորս բարերարութիւնս քրիստոսի. զի վերին մասն ցուցանէ *զբացումն* արքայութեանն երկնից. ներքինն զաւերումն դժոխոց. աջն զբաշխումն շնորհաց. ահեակն զթողութիւն մեղաց: - 493. Երկրորդ՝ զի վասն *բացման* դրանց երկնից՝ լոյս ծագեաց ի բանտին ըստ եսայեայ. «որք ի կապանս էք ելէք. և որք ի խաւարի յայտնեցարուք»: – 504. Վեցերորդ վկայութիւն ի *բացմանէ* կողին քրիստոսի: - 595

ԲԱՑՈՒՆՉՆ - *Բացունչն* զուարթ է և ուժեղ: - 246

ԲԱՑՈՒՍՏ կմ Ի ԲԱՑՈՒՍՏ + Երեքտասաներորդ՝ որպէս զհետ իսահակայ չոքան երկուք ի ծառայիցն և կացին *ի բացուստ*: - 306

ԲԱՒ + «Իմաստութեան նորա ո՛չ գոյ *բաւ»*. այսինքն հոգւոյն սրբոյ: - 56. Զի մեծ է և անճառ և անպատում զօրութիւն և իմաստութիւն աստուծոյ. ըստ այնմ՝ «մեծ է տէր և մեծ է զօրութիւն նորա. և իմաստութեան նորա ո՛չ գոյ *բաւ»*: – 231

ԲԱՒԱԿԱՆ + Այլ այս չէ *բաւական*. զի զմի իրն ինքեան մերձ ասէ որ անհնա՛ր է: - 37. Զի թէ պատասխանեմք թէ ո՛չ է հարկ թէ սկսեալն ամենայն իրօք և դադարեսցի. որպէս հրեշտակք և հոգիք մարդկան. զի են սկսեալք և ո՛չ դադարին. է՛ այս պատասխանի, այլ ո՛չ *բաւական*: - 37. Եւ այսպէս բազում է ի գիրս հարցմանցս վասն միաւորութեան բանին և մարմնոյն ընդ դէմ նեստորի և երկաբնականց. որ *բաւական* լուծումն է բանիս: - 95. Են և ա՛յլ հասարակութիւն և յատկութիւն նոցա. որոց *բաւական* է այսչափս առ այժմուս: - 138. Իւր ձեռօքն ցանէր և որթ վաստակէր իւր *բաւական*: - 300. Նա՛խ՝ զի *բաւակա՛ն* էր ասելն «արար աստուած զմարդն ի պատկեր իւր». զի բարի է աստուած: - 325. Երկրորդ՝ զի ո՛չ էին *բաւական* բնակութեան երկրին: - 416. Երկրորդ՝ կոչի դաւիթ որ է՛ սիրեցեալ և *բաւական* ձեռօք. և տէր մեր սիրեցեալ ի հօրէ և ի մարդկանէ իբր զորդիս մի եղջերոյ. և նա՛ է *բաւական* յամենայն գործս և ի պարգևս: - 435. Ա՛րդ՝ ի կենդանեաց երկրքինն պահանջին. իսկ հոգւոցն *բաւակա՛ն* է միայն ներքին իմացումն զի չունին մարմին: - 508. Հնգետասաներորդ, զի *բաւական* համարեցաւ ի պատիւ կանանց զայն՝ զի յառաջագոյն մերձեցաւ ի նոսա ծննդեամբ. իսկ յետ յարութեանն կամի՛ զի ա՛րք նախ մերձեսցին ի նա մինչ դեռ ո՛չ է ելեալ նա առ հայր: - 518. Նախ՝ որ գիտէ. և թէպէտ գիտէ, ասէ թէ չեմ *բաւական* խօսելոյ: - 537. Սոքա են **բ** սուրքն *բաւական* որ ասաց պետրոս «են աստ բ սուրք»: – 538. Իսկ թէ հարկաւոր ժամանակ հանդիպի զպատւական մասունքն միայն. և կամ զերեսս միայն *բաւական* է լուանալ: - 588. Այլ թէ որ հասակաւ մեծ է, խնդրի յատուկ հաւատ. իսկ թէ տղայ է՝ *բաւական* է խորհուրդն եկեղեցւոյ: - 588. Եւ թէ ասեն՝ *բաւակա՛ն* է ժողովրդեանն միայն մարմինն. - 600. Հինգերորդ, յաղագս ջերմ սիրոյն առ աստուած՝ ո՛չ *բաւական* համարեցաւ միայն լեզուաւ երգել աստուծոյ. - 641. Իններորդ հարցմանս *բաւական* լիցի ի Փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ Ամէն: - 659. Եւ *բաւական* է սակաւս ի բազմաց սուրբ գրոց վկայութիւն եթէ գոյ ճշմարտապէս յարութիւն մարդկան: - 716. Ո՛չ ըստ *բաւական* բանի առեալ զլուծումն. այլ ըստ կարի տկարութեան արտայայտումն. մանաւանդ հարկեալ ի սիրոյ քումդ եղբայրական խնդրոյ: - 788

ԲԱՒԱԿԱՆԱԲԱՐ + Հինգերորդ՝ զի կանոն ընդհանուր ժողովոցն որ եղեն առ նոսա՝ *բաւականաբար* դաւանութիւն հաւատոյ տըւեալ է: - 64

ԲԱԽԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ + Եւ *բաւականութիւն* սոցա է այսպէս. զի եմք մարմին հոգի և միտք գոյացեալ. և ունիմք կարիս և ինչս և շնորհք և կռօնք: - 389. Եւ *բաւականութիւն* է զարդուցն պատճառի յերից մասանց հոգւոյն և ի չորս տարերաց մարմնոյն: - 721-722. Ամենայն բարեաց անկարօտ *բաւականութիւն*: - 761

ԲԱԽԵՄ + Եւ մեծն ի ծնունդս որովայնի՝ խրաց մի կօշկաց նորին լուծելոյ ոչ *բաւէր*: - 456

ԲԱՔՈՒ - Եւ ի *բարու* յեզրն կազբիական ծովուն. ուստի ծծումբն զօրութեամբ ունի զհուրն: - 208

ԲԵԴՅԱ - Դամեքայն *բեդիա*: - 299

ԲԵԷՂԶԵԲԻՒՂ - Այլ նոքա ամենեքեան ա՛զգ են դիւաց. և ըստ զանազան գործոյն՝ զանազան անուան հանդիպեցան. որպէս դևն պոռնկութեան, և հպարտութեան, և *բեէղզեբիւղ*, բեհմովթ, և այլն: - 150

ԲԵԹԱՆԻԱ - Եւ որ՝ քան զայս աւելի ասեն, որպէս տնօրինեցար. կամ ընծայեցար. կամ քո տէրութեամբդ. կամ որ եկիր ի *բեթանիա*. կամ ի վերնատունն: - 634

ԲԵԹԷԼ - Իսկ պատճառելն թէ «նիստ յերիքով և ի *բեթէլ*՝» փորձէ՛ զաշակերտն: - 445

ԲԵԹԼԷՅԷՄ - Երրորդ՝ կոտորեալ մանկունքն *բեթլեհէմի* ո՛չ էին ի զաւակացն հռաքէլի որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 312. Որ նշանակէր՝ «աստուած ի հարաւոյ եկեսցէ» ի թագաւորի և քահանայի ցեղէն. զի *բեթլեհէմ* հարաւ է երուսաղէմի: - 379. Եւ ջուրն *բեթլեհէմի*: - 413. Տասներորդն եսեբոն *բեթլեհէմացի* ամս **ե**: - 420. Զի՞նչ էր կարօտիլն դաւթի ջրոյն *բեթլեհէմի*: - 434. Երրորդ՝ ջուր *բեթլեհէմի* է՛ տէր մեր. որ զծարաւս մեր զովացոյց: - 434. Եօթներորդ, զառաջինն օծաւ ի *բեթլեհէմ*. և տէր մեր ի ծնունդն կոչեցաւ օծեալ ի հրեշտակին: - 435. Կոտորեաց սաւուղ զքահանայս վասն դաւթի. և հերովդէս զմանկունսն *բեթլեհէմի*: - 437. Դաւիթ ծարաւեալ ջրոյն *բեթլեհէմի* ծնիցելոյն ի կուսէ. և ծարաւեալ տէրն ի խաչին փրկութեան մարդկան ազգի: - 438. Բերին **գ** արք ի ջրոյն *բեթլեհէմի*. և **գ** աւետարանիչքն զծնունդն քրիստոսի: - 438. Եւ սա՛ շինէ *զբեթլեհէմ* քաղաք ի գետինս յուդայի: - 452. Յիսուս ծնանի ի *բեթլեհէմ* հրէաստանի: - 453. Իսկ ի մօր կողմանէ՝ մարիամ էր ի քահանայից ցեղէն, զի մատթան քահանայն բնակէր ի *բեթլեհէմ*, և ունէր երիս դստերս: - 460. Մարիամ ամուսնացաւ ի *բեթլեհէմ* և ծնաւ զսողոմի զմանկաբարձն յիսուսի. ո՛չ որ մայր եղև որդւոցն զեբեթեայ. զի այն. սողովմէ դուստր է յովսեփայ աստուածահօրն...: – 460. ...և Սովիէ ի նոյն *բեթլեհէմ* ծնաւ զեղիսաբեթ մայր մկրտչին...: – 460. Եւ յա՛յսմանէ յա՛յտ է, զի սուրբքն զծնունդն և զյայտնութիւնն ի միասին տօնէին. և յետոյ բաժանեցին ոմանք վասն *բեթլեհէմի* և յորդանանու: - 482. Նախ ի *բեթլեհէմ*. և ապա՛ ի քեբրոն. և յետ եօթն ամաց ի վերայ ամենայն իէլի օծաւ: - 673

ԲԵԹՍԱՅԻԴ - Եւ ծնունդն ի քորազին. և սնունդն ի *բեթսայիդայ*. և թագաւորեալ ի բիւզանդիայ: - 706

ԲԵԼԲԷՔՈՎՐ - Զի թէ անիծեալ էր, յորժամ ժողովուրդն անկաւ ի սատակումն ի *բելբէքովր*, ասէին թէ ի նորա անիծիցն եղև: - 388

ԲԵԼԻԱՐ + Դարձեալ անցեալ ընդ ապաշխարութիւն և սատակեալ զորդիսն *բելիարայ*, ապա՛ ժառանգեսցեն զարքայութիւնն երկնից ի փառս քրիստոսի աստուծոյ մերոյ: - 419. և տէրն մարտեաւ ընդ *բելիարայ* և յաղթեաց մահու. և քակեաց զդժոխս. էառ աւար զգերեալսն և էհան յարքայութիւնն երկնից. տալով նոցա զանթառամ պսակն: - 438. ...ուր *բելիարն* նստի. զորս աւերեաց քրիստոս, և շինեն մեղսասէրք: - 679

ԲԵԿԱՆԵՄ + Եօթներորդ՝ *զբեկեալսն* պատէ՛: - 49. Ասեմք առ այս Նա՛խ՝ եթէ թողութիւնն է ի զղջումն. և կարգն է ի յանձն ապականեալ. ապա ուրեմն իրաւի թէպէտ զթողութիւն ընկալաւ զղջմամբն, սակայն ի կարգն ո՛չ մտանէ ապականեալ և շրջեալ անձամբ և բնութեամբ, զորօրինակ *բեկեալ* և կցեալ անօթ՝ ո՛չ թւի ի կարգ անարատիցն: - 166. Եւ ըստ չափու թանձրութեանն պատառեալ *բեկանի*, և ի վայր բերմամբ գնդի ի ջերմութենէ օդոյն, և լինի կարկուտ: - 205. Վասն զի կարկուտն *բեկանիւր* և հուրն այրէր *զբեկեալն*: - 334. Երկրորդ՝ *բեկեալն* ի գործոց բարեաց: - 371. Որպէս և այլ ուր ասէ՝ «զոսկր նորա մի՛ *բեկանէք»*. այլ զդիւրալուրն պատմեցէք: - 405. Երրորդ՝ վասն հասարակ յարութեանն. զորմէ լուաւ սատանայ և *բեկաւ* ողն նորա: - 409. Զի որպէս զհայելին ո՛չ *բեկանէ* շառաւիղ արեգականն: - 469. Զօծումն մարմնական ընկալաւ ի պոռնիկ կնոջէն յորժամ *եբեկ* զշիշ իւղոյն ի գլուխ նորա ի տան սիմոնի: - 474. Եւ զայս ի քրիստոսէ ուսաք. զի այսպէս խաչանման *բեկանէր* զհացն երկոքին ձեռօքն: - 655. **Դեկ նաւին ի ջուրս *բեկեալ* թուի. և ցաւոտ գլխոյ լերինք շարժեալ**: - 662

ԲԵԿՈՒՄՆ + Իսկ սողոմոն ասէ, «ի մոլորիլ ժողովրդոց՝ *բեկումն* հզօրաց»: - 147

ԲԵՅԵԶ + Ծիրանին ջրոյ. զի կոնքիլոսն որ ներկէ՛ զծիրանին՝ ի ջրո՛յ է. և *Բեհեզն* սպիտակ՝ երկրի. զի վուշն յերկրէ լինի: - 342. և *Բեհեզն*՝ լուսոյ տարածումն ի ներքոյ...: – 348. ...ասէ նոյն տեսիլն **ծէ**

գլուխն, «տուաւ հարսինն զգենուլ *բեհեզս* սպիտակս սուրբս և լուսափայլս». և *բեհեզն* է՛ արդարութիւն սրբոցն: - 712. Եւ ունի *բեհեզն* վեց յատկութիւնս որ նշանակէ զվայելչութիւն հոգւոց սրբոցն ելեալք ի մարմնոյ: - 712. Նա՛խ՝ զի *բեհեզն* է՛ անօսր. ցուցանէ զանօսր էութիւն և զմտածութիւն սրբոցն առանց թանձրութեան մարմնոյ: - 712

ԲԵՅՄՈՎԹ + Այլ նոքա ամենեքեան ա՛զգ են դիւաց. և ըստ զանազան գործոյն՝ զանազան անուան հանդիպեցան. որպէս դեն պոռնկութեան, և հպարտութեան, և բէէլզեբիւղ, *բեհմովք*, և այլն: - 150. Դարձեալ՝ վիշապն ի յորդանան էր բունեալ. որպէս ասէ յոբ «*բեհմովքն* ննջէ՛ ի գիճային տեղիս. և զջուրս յակնակապիճս իւր ընդունի». այսինքն ի գէճ ցանկութիւնն: - 489

ԲԵՂՆԱՒՈՐԵՄ + Այսպէս և արու մանկանն յաջ կողմն *բեղնաւորեալ*՝ վասն ջերմութեան լերդին և լեղւոյն՝ փութով կատարի անդամօք: - 261. Եւ դարձեալ՝ զի սրբեսցի արդն *բեղնաւորելոյ*: - 369. **Ուստի յա՛յտ է, զի որակ ծնողացն խառնի ի *բեղնաւորիլն*. ի դաշտանւոյն գօդի. ի հիւանդութենէ, ի շիկութենէ. որպէս ադամ տրտմութեամբ ծնաւ զորդին կայէն. ցաւած ծնողացն ցաւածին որդի**: - 439. Յինգերորդ՝ ապականութիւն մեր մարմնոցս է՛ ի սերմանէ հօր ի ծեռն կնոջ խառնեալ. իսկ մարմին բանին ո՛չ է ի սերմանէ հօր և մօր. այլ ի կուսական արգանդէ և յանապական արենէ *բեղնաւորեալ* որպէս ցուցաւ ի վերոյ ի սոյն գլուխ ի **Ժ** համարն. ապա ուրեմն անապակա՛ն է մարմին բանին աստուծոյ: - 499. Եւ երկրորդ, ընդ դէմ օրինացն աստուծոյ կորուսանի *բեղնաւորիլն* վասն յաճախ սերմանցն: - 613

ԲԵՄ + Եւ վերինն քահանայից *բեմն* տեղիք պատարագաց: - 294. Ուր *բեմն* է. և մէջ եկեղեցւոյն. և արտաքին գաւիթն. կամ ժամատունն: - 343. Իսկ ելանելն ի *բեմն*, զի յետ բոլոր անօրէնութեանցն քրիստոս ել յերկինս և նստաւ ընդ աջմէ հօր աստուծոյ: - 594. զի յայտնապէս զարիւնն ո՛չ տայր, և ծածկապէս զմարմինն. զի յօրհնեալ մարմնոյն ո՛չ տայր. այլ սոսկ հաց որ ի *բեմն*: - 599. Եւ թէ ասեն՝ ամենայն նշխարքն օրհնեալ է ի *բեմն*: - 599. Ասեմք թէ՝ ամենայն նշխարքն որ ի *բեմն* և ի խորհրդանոցն օրհնեցաւ այսօր, զնոյնն ի վաղիւն առնոյք և օրհնէք: - 599. Դարձեալ՝ թէ դու հաւատաս զարիւնն ի մարմինն կապեալ, մի՛ հաներ զտեսակ արեանն ի *բեմն*. այլ նշխար միայն օրհնեա և լիցի մարմին և արիւն քրիստոսի: - 600. Որոյ գործն է սպասաւորել քահանային ի խորհուրդ եկեղեցոյն. զսկիհն պատրաստել, զաւետարանն կարդալ ի *բեմն*: - 606. Երկրորդ, որպէս նա եռայարկեան խորան, որ է՛ գաւիթն, և մէջն և *բեմն*: - 613. Այլ և ոմանք ի հանդերձեալն ո՛չ ունին պատասխանի առաջի ահաւոր *բեմին* քրիստոսի: - 628. Վասն այն և տեղեաւ փոխեմք. զմարգարէսն ի մէջ եկեղեցւոյն, և զառաքեալսն մերձ *բեմին* ընթեռնումք: - 643. Եւ գրակալը և *բեմն*, լեառն սինա անմատոյց բազմաց: - 644. և դնեն ի մէջ եկեղեցւոյն ի ներքոյ *բեմին*: - 671. Նոյնպէս թէ քահանայ իցէ՝ կարգիւն պատեն և դնեն ի վերայ *բեմին*. առաջի սեղանոյն: - 671. Դարձեալ՝ դնեն զքահանայս առաջի սեղանոյն ի վերայ *բեմին*, և զկրօնաւորս ի մէջ եկեղեցւոյն, և զաշխարհականս առ դուռն, նշանակէ զզանազան տեղիս: - 672

ԲԵՆԵՏԻՔՏՈՍ - Ի գիրս *բենետիքտոսի* հարցեալ եղև թէ ո՞ւր են դժոխքն. և տուաւ պատասխանի թէ՝ յանկեան և յեզր ծովուն ի ներքոյ երկրի ի խաւարչուտ վայրս: - 504. Երկրորդ, զի մեծ ճգնաւորն *բենետիքտոս* որ է՛ յազգէ նոցա՝ ասէ, «պահելի է զչորեքշաբաթի օրն մինչև ցինն ժամն»: - 652

ԲԵՆԻԱՄԵՆ - Նա՛խ՝ զի ի ծնանիլն *բենիամենի*՝ մեռաւ մայրն և որդի վշտաց եղև նմա: - 312. Երկրորդ՝ զի **Խ** քաղաք առին ի *բենիամենէ՛* յուդայի ցեղքն վասն շնութեան կնոջն պատահելոյ. և կոտորեցին զնոսա առ հասարակ **իեռ** արս. և մնաց վեց հարիւր այր զոր յետոյ ըստացան ժառանգութիւն իւրեանց. որպէս յա՛յտ է ի դատաւորաց վերջքն: - 312. Նախ եմուտ ցեղն *բենիամենի*: - 338. Վասն որոյ նախ տուաւ թագաւորութիւնն *բենիամենի* որ էր սաւուղ: - 338. *Բենիամին* է՛ և Յակօբոս: - 349. Եփրեմ. Մանասէ. և *Բենիամին*. **բժան** բիւր և **ըռբճ** զօրք նոցա: - 378. Երրորդ՝ նա՛ ի կրտսեր ազգէ *բենիամենի* թագաւորեաց ամենայն իսրայէլի. և տէր մեր յազգէ մարդկան կրտսերաց առեալ մարմին և թագաւորեալ ամենայն զօրութեանց երկնից: - 426. Նա՛խ՝ թուել հրամայեաց, որպէս այն որ թոյլ ետ իսրայէլի մարտնչիլ ընդ *բենիամենի*, և անկան **լռ** ի դասուց նոցա: - 434. Ուստի յա՛յտ է, զի ցեղն իէլի ըճռ էին. և ցեղն յուդայ **եճռ**. և ցեղն քահանայից և *բենիամենի* ո՛չ անկաւ ի թիւ: - 434

ԲԵՌՆ + Այլ այժմ վասն զգեստուց պահեմք զոչխարս. և վասն կերակրոյ զեզինս. և վասն *բեռին* զէշս. և վասն բառնալոյ զմեզ զձիս. և վասն զբշնամիս հալածելոյ զշունս. և վասն զթռչունս ըմբռնելոյ զբազէս. և զայլսն նմանապէս: - 217. Եօթներորդ՝ սապատողն. կուզն. կամ ելուստ ի թիկունքն. որ ո՛չ կրէ *զբեռն* քահանայութեան հպարտութեամբ: - 370. Նշանակէ զադամայինս մարմին ի կերակրոյ պտղոյն հաւասարեալ անբանից՝ ընդ *բեռամբ* մեղաց: - 423. Եւ զորօրինակ՝ ի ստորոտ լերին հասեալ զգրաստի *բեռինս* առեալ՝ թողումք յարօտս սակաւիկ մի: - 657

ԲԵՌՆԱԿԻՐ + Եւ քարահատք և *բեռնակիրըն* **ճճռ**` յայլազգեացն եկամուտք էին: - 440

ԲԵՍԷԼԻԷԼ - Երկրորդ` շնորհիւ ընկալեալք որպէս *բեսէլիէլ*. եղիաբ ուրիեանց. և սողոմոն: - 269. Եւ ճարտարապետք խորանին` *բեսելիէլ* ոսկւոյ և արծաթոյ: - 344. Նա՛խ առ հրէայսն. որ գիտէին զհոգին սուրբ` շնորհաց բաշխօղ. ուստի ելից հոգին *զբէսէլիէլ* ճարտարապետ. և զեօթնարփեան շնորհս թուէ եսայի...: - 566

ԲԵՐ + Երկրորդ ունիմք վկայութիւն ի քրիստոսէ յորժամ ետ զարիւնն ի տեսակ գինւոյն` ասաց, «ո՛չ արբից ի *բերոյ* որթոյ մինչև արբից զդա նոր արքայութեան հօր իմոյ». և ջուրն ո՛չ է *բեր* որթոյ: - 595

ԲԵՐԱՆ + Որք զաչս իմաստից յիմանալի ճառագայթիցն խուսափեցին թիւր կամօք, և խոտոր մտօք. զանուղղայս խորհելով, և զանպատշաճս բարբառելով. յարձակեալ անկապ լեզւաւ և անդուռն շրթամբք բացեալ յերկինս. ցռպ *բերանով* ի բարձունս բարբանջելով. և յածեալ ընդ երկրաւ լեզուագարելով. որոց դատաստանն ի բնէ ո՛չ դատարկանայ. և կորուստն ո՛չ նիրհեսցէ: - 31. Եօթներորդ` զնա փոքր եղջիւր կոչէ դանիէլ. խեթկի և մեծամեծս բարբառելով. և սոքա խեթկեն զեկեղեցի. և բանան զհայհոյիչ *բերանս* իւրեանց յերկինս, և զլեզուս ածէին զերկրաւ: - 35. Այսպէս պարտէ սրտիւ հաւատալ. և *բերանով* խոստովանիլ...: - 101. Վասն որոյ էջ ի դժոխս` և կորզեաց զհոգիսն ի *բերանոյ* գազանին: - 128. Երրորդ` բացակացեալն ընդ աղօտ լսէ ո՛չ զձայն *բերանոյն*, այլ զձայն բախման օդոյն. որպէս արձագանչումն յինքն նկարէ զձայնն և ո՛չ զբանն: - 131. Ո՞րպէս ասեն վարդապետք` երեքկին է բանն. մտաց. *բերանոյ*, և գործոյ: - 144. Իսկ բանիւ *բերանոյ* խօսի մարդ ընդ մարդոյ, հրեշտակք ընդ մարդոյ` ձևացեալ մարմնովն: - 145. Երկրորդ` զի ձեռամբ գրչի մտանէ ի բառ. և առանց *բերանոյ* բարբառի. և տեսանի աչաց. և լսի ականջաց. և ուսուցանէ զմիտս: - 177. Երկրորդ` ձայնական գործիքն. որ են է. որպէս Շրթունք. Ատամունք. Լեզու. Մակալեզու. *Բերան*. Խռչափող. Թոք: - 216. Մետասաներորդ` Վասն ստամոքսին. *բերանն* դառն և աղի՛ փոխի. և աջ կողմն ուժո՛վ է: - 227. Իններորդ` ա՛նդ են *բերան* և լեզուն. ուստի ներքին կիրք հոգւոյն և ամենայն բարութիւնք յառաջեն ի մեզ: - 234. Եւ այն զի մերձ է *բերանոյն*. և զի հոտն և համն ազգակից են միմեանց. ի ջրոյ գոլով երկուցն. վասն այն զգայարանք նոցա առ միմեանս են մերձեցեալ: - 235. Եւ քաղցր ջուրն է ի *բերանն* վասն առնելոյ զճաշակ համոցն: - 240. Դարձեալ **բժ**ան դրունք է ՛ի մարդն որ են այսոքիկ. երկու աչք. բ ականջք. բ պինչք, *բերանն*. և պորտն. **բ** ստինք. ջրհեղն. և արտաքնոցն: - 241. Վասն է՞ր *բերանն* մարդոյն երբեմն քաղցր լինի. երբեմն դառն. և թթու. և այլ ինչ: - 242. Ջուրն որ ի *բերանն* գայ` ի լերդէն ծնանի: - 242. **Արդ եթէ ի խարտեաշ մաղձէն ի լեարդն է մնացեալ, լերդին համն ի լեղւոյն առնու և *բերանն* լեղի դառնայ. իսկ եթէ ի սեաւ մաղձէն է մնացեալ ի լեարդն. *բերանն* թթո՛ւ դառնայ. իսկ թէ պաղդամն մնայ ի լեարդն, *բերանն* աղի փոխի. իսկ թէ յըստակ արիւնն մնայ ի լեարդն, լերդին համն անոյշ լինի, և *բերանոյն* համն անուշ տայ և քաղցր**: - 242-243. Վասն է՞ր մի ջուրն ի *բերանն* քաղցր լինի, և յաչքն աղի. յունչն հոտեալ. և յականջն դառն: - 243. Ի լերդէն ջուր *բերանոյն* քաղցր. զի զամենայն համս առցէ: - 243. Ի *բերանն* քաղցր. զի զամենայն բան քաղցր խօսեսցի: - 243. Եւ բաց յայսցանէ` ի յուղեղէն բ բ երակ գայ յիւրաքանչիւր զգայարանս. բ յաչքն. բ յականջն. բ ի քիթն. ա ի *բերանն*. մին ի լեզուն. բ ի ձեռքն. բ ի յոտքն. որ լինի ժբ: - 244. Շրթունքն բարակ և *բերանն* մեծ, ուժեղ է և մեծասիրտ: - 247. Շրթունքն բարակ և *բերանն* և փոքր *բերանն*` թուլասիրտ է: - 247. *Բերանն* փոքր` պատկանի կանանց: - 247. *Բերանն* մեծ` բազմակո՛ւլ է և անգութ և անհնազանդ: - 247. Մեծութիւն` *բերանն:* - 250. Հպարտութիւնն ի *բերանն*: - 250. Այլք զդողդոճալն ասեն. որ և հաց և ջուր չկարէր ի *բերանն* տանել: - 287. Ոմանք ասեն թէ խեղդեցաւ ի ջուրն. և ընդ *բերանն* յղացեալ էր զուգակիցն: - 294. Եւ որպէս է է գործիք ձայնին, որ է՛ թոքն. խռչափողն. մակալեզուն. *բերանն*. լեզուն. ատամունքն. և շրթունքն. և սոքա միաբանին ի խօսքն: - 296. Որպէս զխոյն ի ծառոյն սաբեկայ. և զլորամարգն ի ծովէն. և զսատերն ի *բերանոյ* ձկանն հրաշագործեաց: - 326. Եւ զինչ և կամէին, զամենայն համս տայր ի *բերան* կերողացն: - 338. Եւ է ճրագարան և է *բերան* ճրագացն, է արքն մեծապատիւք զօրավիգք թագաւորին. այսինքն յեսու, զաքարիա, խոդէստուբիա, յեդոյիա, յեշոյիա, և եզր դպիր: - 346. Դարձեալ` է ճրագն և է *բերան* ճրագացն որ լինի չորեքտասան, նշանակէ՛ զչորեքտասան աստիճան հաւատոյն. է ի յանմարմին բնութիւն աստուծոյ, և է ի տնօրէնութիւն բանին: - 347. Սոքա ամենայնքն *զբերանս* մտաց բացեալ ունին առ մինն և ճշմարիտ ջահն քրիստոս: - 347. Երկու ձիթենիք` երկոքին բանքն սրտի և *բերանոյ*: - 347. Եւ է *բերանքն*` է բանքն խօսեցեալք ի վերայ խաչին: - 347. Եօթն *բերանն*` է բանք խօսեցեալ կուսին յաւետարանին: - 347. Ապա թէ բորոտիմք ծածուկ մեղօք ի մարմնի` կապեալ *բերանով* առանց խոստովանելոյ, արտաքսիմք յեկեղեցւոյ` ի հանգստենէ` և ի փառաց արդարոց: - 368. Նա՛խ` զի *բերան* մեղաւորի մի՛ բացցի ի ժողովրդեանն աստուծոյ: - 388. Եւ օրհնութիւն, զի յօրհնել *բերանոյ* նորա` յառաջ

եկն առ որ *բերան ի բերան* խօսեցաւ աստուած դէմ յանդիման և ո՛չ առակօք: - 407. Եօթն դաս պարուց էին. որոց երեքն *բերանով* երգէին. այսինքն նուագն և սրինգն և փողքն: - 431. Մետասաներորդ, ի *բերանոց* գազանաց կորզէր զհօտս. և տէր մեր փշրելով զժանիս մեղաւորին, կորզեաց զհաւատացեալս իւր: - 436. Եօթնեժ, անդ միով քարամբ էհար. և աստ մի բանիւ *բերանոյ* ի պարսէ՛ լեզուին: - 436. Զի յորժամ գայր ագռաւն ի միոյն *բերանն* հաց դնէր աստուած, և ի միոյն միս. և ամբողջ բերէին առ նա: - 443. Բայց զի յուսացեալ ի բանն ճշմարտութեան յաղագս որոյ բանս հարցափորձութեան, հետևելով ուսուցչացն ուղղութեան, և յուսոյ ուսողացդ նպաստութեան. բացցուք *զբերանս* մտաց, և ձգեսցուք ի մեզ զհոգին շնորհաց: - 456. Իններորդ՝ զի ի հոգի՝ ի նմանամասունս և յաննմանամասունս այլ և ա՛յլ գործէ. ըստ որում ակն տեսանէ և ո՛չ լսէ. *բերանն* ճաշակէ՛ և ո՛չ հոտոտէ: - 479. Զի ափիբերան կարկեսցին դնօղքն *զբերանս* յերկինս և զլեզուս ածելով զերկրաւ: - 502. *Զբերան* մտացն ասէ. այսինքն է՛ յօժարութիւն հոգւոյն որ առնու զհոգին սուրբ...: – 523. Երկրորդ՝ որ քան բանայ *զբերանն* առնու զօդն: - 523. *Բերան* աւետարանիչքն. և լեզուք՝ քարոզք բանին կենաց: - 534. Իսկ մորուս կոչին մարգարէք և առաքեալք և հայրապետք մերձ *բերանոյն* առ մեզ խօսելով զպատգամս օրինացն աստուծոյ: - 534. Զի ամենայնն ի *բերան* մտանէ և ընդ արտաքս ելանէ ասեն: - 552. Այլ զանազանին. զի հպարտն ի ներքուստ ունի զբարձրամտութիւնն. և փառասէրն յարտաքուստ յայլմէ՛ *բերանոյ* ընդունի զփառս գովութեան: - 560. Դարձեալ՝ ըստ ենթակային բաժանի մեղքն յերիս. այսինքն ի մեղք սրտին. ի մեղք *բերանոյն*. և ի մեղք մարմնոյն: - 568. Մեղք *բերանոյն* է մեղք լեզւին: - 568. Եւ ապաշխարութիւնն **գ** բաժին ունի. այսինքն զղջումն սրտի. խոստովանութիւն *բերանոյ*. և ապաշխարութիւն գործով: - 601. Զի ատելութիւն մեղաց զղջումն է սրտին. և խոստովանի *բերանով*. և զամօթն կրէ փոխանակ պատժոյն: - 603. Վերջին օծումն է խորհուրդ եկեղեցւոյ. որ տուեալ լինի հիւանդաց ի հոգէվարի օրն. յաչքն, յականջն, ի *բերանն*, ի ձեռքն, ի կուշտն, յոտից ներբանքն: - 604. Եւ ի մեզ **բժ**ան անդամք մարմնոյ. և **բժ**ան դրունք զգայութեանց. որպէս բ աչք. ականջք. պինչք. *բերան*. և այլն: - 614. Իսկ ի լուր տրտմութեան՝ խուճապի մարմինն. և ի դառն մաղձոյն որ է՛ լեղին՝ հոսի ի *բերան* քաղրդին...: - 619-620. Նաև *բերանն* դառնանայ և չորանայ տրտմեցելոյն. զի չո՛ր է և դառն...: – 620. Զարձակումն խնդրեմք *բերանոյ* հոգւոյ և մարմոյ: - 621. ...իբր թէ այսպիսի սղալումն ի ճաշակելոյ պտղոյն եղև. որ ձեռօք հատեալ եդ ի *բերանն*: - 670. Յոգին սուրբ *բերանով* սիրելեաց և թշնամեաց յառաջագոյն օրհնեաց զարժանաւորս ասելով «օրհնեալ էք դուք ի տեառնէ»: - 740. Թէ ի *բերան* պատերազմի յել անմահին և ի մուտ մահկանացուին. դիցես պահապան *բերանոյդ*. լար կարմիր շրթանցդ. այսինքն հաւատով սիրով զօրացեալ. և ո՛չ բաժանիլ ի քնասիրութիւն և յարծաթսիրութիւն. յառաքինասիրութիւն. և յախտասիրութիւն. յընկերսիրութիւն և յարատսիրութիւն: - 770-771. Այլ և աստ ապաշաւելն ոչ ինչ օգտեալ. որպէս և անդ ո՛չ լսողաց *բերանով* հաշեալք. որ և ո՛չ գոյր անդրէն դառնալ. և ո՛չ կարի յօժարացն շահավաճառ եղեալ. ո՛չ գիւտ և ո՛չ ողորմ. հանգոյն յիմարացն օրիորդաց: - 789

ԲԵՐԱՆԱԲԱՑ + Բայց ոմանք *բերանաբաց* եղեալ հակառակին՝ զծնունդն և որ ըստ նորին ամենեցուն առ հասարակ միաբանեալ բաց ի հայոց: - 554

ԲԵՐԴԱՑԻՔ + Դամատրանք, որ են *բերդացիք*: - 299

ԲԵՐԵՄ + Սակայն *բե՛ր* զառարկութիւնս նոցա տեսցուք. և զեղծումն նոցին յարմարեսցուք: - 15. Իսկ զանգիտութիւնն որդւոյ վասն ժամուն և աւուրն թէ *բերցեն* ընդդէմ մեր հակառակօղքն՝ և այնպէս նւազ ասիցեն զորդի: - 48. *Բե՛ր* նախ *տեսցուք* ըստ քո կարծեացդ թէ արարա՞ծ է հոգին: - 52. Այլ և մի բնութիւն ասեն՝ որք ի յերկնից *բերեալ* զմարմինն խոստովանին: - 82. Ըստ որոյ կերպի և իցէ, թիւ ի ներքոյ *բերէ* միոջէն և առ մին. և նոյնէ անձն որոշեալ թըւով: - 88. *Բե՛ր* *յարմարեսցուք* այժմ զերիս եղանակս սոցա՝ միաւորութեան փրկչին ուղղակի իմն տեսութեամբ. որ ո՛չ ախորժելի է այլոց: - 89. Եւ ի վերայ *բերէ* զբաձրագոյնսն: - 94. Դարձեալ՝ ընդ դէմ *բերես* զշնորհեացն նմա: - 94. Եօթներորդ՝ զի ի վերայ *բերէ*, «և ում որդին կամիցի յայտնել»: – 96. Յետ ընդդէմ արտաքս աքսորելոյ զարտաքինսն. և ընդ մէջ հերձելոյ զհերձուածօղսն, և զճշմարիտն աստուածաբանութիւն հաստատելոյ ի մեզ, *բե՛ր* *սկսցուք* զսկիզբն արարչութեան եղելոց մինչ ի վախճան կատարման այժմոյս՝ ըստ կարգի հին և նոր կտակարանաց հետևեալ: - 156. *Բե՛ր* և զայն *տեսցուք*: - 163. Ապա թէ կամիս զորոշումն բնութեանց *ի ներքս* *բերել* ո՛վ երկաբնակ, մի՛ ասեր **բ** բնութիւն. այլ **գ**. այսինքն զմարմնոյ և զհոգւոյ և զբանին բնութիւն: - 176. Երրորդ՝ զի արարած լսելով՝ մի՛ կարծեսցես օտար ի նմանէ զեղեալքս, կոչէ՛ ծնունդ. և յորժամ ծնունդ լըւիցես, մի՛ կարծեսցես յէութենէն աստուծոյ զեղեալքս՝ ի վերայ *բերէ* արարած: - 179. Եւ որ մերձ ի հարաւ հնչէ, Եւրոս կոչի. զէ՛ճ է. և *տաղատարա՛փ* *բերէ:* - 205. Մարդս զկարգ եղանակացդ *բերէ* յինքն. վասն այն ի վերջին

փոխիլն սպիտակի: - 213. Իսկ պտուղք զկարգ տարերա՛ցն *բերէ* որպէս ցուցաւ. ի հողոյն սկսեալ և առ հուրն դադարեալ: - 213. Եւ զկրկնակի կենաց վայելումն ըստ խառնեալ էութեան իւրոյ. զի թէ զաստուածայինսն *բերցէ* յինքեան ըստ որում ի պատկերն եղև, վերափոխեսցի անմահ կենօք ի պատրաստեալն ժառանգութիւն: - 231. Եւ կամ որպէս մարդ կատարեալ *բերելով* ինքեան **զդ** և **զժ** ինն խորհուրդ: - 263. Ուսեալք և զայս, *բե՛ր տեսցուք* և զմարդոյն թէ վասն է՞ր յինն ամիսս ծնանի: - 263. Իսկ հինգ օրեայ անդրանկանն յետոյ լինիլ՝ *բերէ՛* զնմանութիւն նախնի մարդոյն. որ յետ **ե** աւուր ստեղծաւ: - 264. Եւ մի՛ աստ ընդ դէմ *բերցի* բանիս թէ՝ ամենայն մեծամեծք գութ ունին փոքունց. զի և այս նախախնամութեանն է. որ եդ ի բնութեանս խնամ տանիլ նոցա, մինչ ինքեանք ևս ի չափ հասակի եկեսցեն և զերծանիցեն ի վնասուց: - 267. Յիսունևը, **բժ**ան լրտեսքն. որ *բերին* ողկոյզ՝ նուռն՝ և թուզ: - 284. Եւ այլք ասեն թէ՝ գետն առ որով բնակեալ էր նա՝ փայտ *բերէր*, անտի անուանեցաւ եբեր: - 299. Փորձեաց աստուած զաբրահամ ասելով, ա՛ռ զորդիդ քո սիրելի և *բե՛ր* մատո՛ ինձ ողջակէզ: - 304. Զի ասեն թէ՝ յոբայ հէճուպն ի պարսիկս փախեաւ, և անդ զրոյց ետ որ գրեցին իւրեանց գրովն. և սողոմոն *բերել ետ* և սրբագրեաց: - 320. Եւ յինքեան *բերէր* զճշմարտութիւն աւետարանին: - 321. Երրորդ՝ ժողովին և գոհանան զաստուծոյ՝ որ յոչնչէ՛ գոյացոյց զմարդն, և յարգանդէ՛ խաւարին *ի լոյս եբեր*. և ետ մեզ ինչս մարմնական: - 321. Դարձեալ՝ յաղթեաց զսատանայ այնու, զի իմացաւ զչար հնարսն նորա և պատասխանէր զընդ դէմ. որպէս կնոջն և բարեկամացն և որք *զգուժն բերէին*. զի գիտէր ի բանսարկուէն լինիլ: - 323. Հինգերորդ՝ զի զկերպարանն հնոյն ադամայ յինքն *բերիցէ* ախտիւ անկմանն: - 325. Այլ ա՛յս է ճշմարիտն, զի ամենայն բարեկամքն որ ժողովեցան յետոյ և մխիթարեցին զնա՛, իւրաքանչիւրքն *բերին* մէն մի որոջ ոչխարի և դ դրամ ոսկի անգիր ընծայեցին նմա ի սատար խրախութեանն...: – 326. Երեմիա և աշակերտն՝ տարան ի գիշերի զտապանակն և որ առ նմայն էին՝ ի լեառն սինա. և անդ կնքեցին ի վիմին անւամբն աստուծոյ ասելով, ո՛չ ոք բացցէ զսա՞ թէ ոչ մովսէս որ *եբերն*. և ո՛չ ոք բացցէ՝ թէ ոչ ահարօն: - 345. Սուտակ՝ որ է՛ լիգրոնն. զոր ո՛չ գիտէ ոք զուստն. նման է կապուտակ աւազոյ. ոմանք ասեն յամազունից *բերաւ* ի կանանց աշխարհէն: - 348. Նա՛խ՝ *բերել* ի դուռն խորանին և տաճարին. և ո՛չ ի բազում մեհեանս. զի ցուցցէ զմինն աստուած՝ և յանուն նորա ընծայել: - 359. Իսկ որ ի խորանէն *բերին* մովսէս և ահարօն զգաւազանն ծաղկեալ. զի ի սիօնէ՛ ելցէ օրէնք. որ է՛ յեկեղեցւոյ ամենայն իշխանութիւն: - 382. Ի յայս միտս զվարդապետաց գաւազան յեկեղեցւոյ ի դուրս *բերեմք* զարդարեալ: - 382. Այլ ի յաւարէ՛ թագաւորաց որ ի յերկրէն թշնամեաց *բերեն*՝ հալա՛լ է մատուցի՛ նուէրք յեկեղեցին: - 390. **Եւ այսպէս բաժանեսցեն զաւարն. ի ճ-էն զմինն տայցեն քահանայապետին. և յիսնէն զմինն քահանայից և աղքատաց. և հնգէն զմինն թագաւորաց բաժին. և կէսն աւար *բերողացն* է զինուորացն. և կէսն այլ հեծելիցն. որպէս բաժանեաց մովսէս:** - 390. Եօթներորդ՝ ոմանք մարմին մովսէսի զօրէնսն ասեն. զոր ի *բերելն* հակառակէր սատանայ, խոտան և անարժան գոլ ժողովրդեանն. վասն որոյ միքայէլ վերակացու ժողովրդեանն հալածէր զնա: - 410. Իններորդ՝ ի ժամ այլակերպութեան տեառն ի *բերել* հրեշտակապետին զմովսէս, ասէ սատանայ ցհրեշտակն, ստեաց աստուած զմովսէս մուծանել յերկիրն ուր երդուաւ ո՛չ մտանել նմա: - 410. Չորրորդ՝ մովսէս *եբեր* մինչ ի յորդանան, և փոխանորդեաց յեսու: - 417. *Բե՛ր տեսցուք* և զորպիսութիւն խօսիցն, որ թուի թէ ճշմարիտ զապագայն պատմեն դևք: - 430. Նա՛խ՝ զի պա՛րտ էր ուսով բառնալ զտապանակն որպէս հրամայեաց աստուած. և նոքա սայլիւ *բերէին* որպէս այլազգիքն: - 431. Յայս միտս ի *բերել* ընծային ի սեղանն՝ է դասք քահանայից կան ի սպասու. և երգեն եղանակաւ. և քշոց և բուրվառ և զանգակ հնչէ: - 431. *Բերին* **գ** արք ի ջրոյն բեթլէհէմի. և գ աւետարանիչքն զծնունդն քրիստոսի: - 438. Քսանևդ, *եբեր* բազում պատարագս. ոսկի և ակն և խունկ: - 441. Եւ նոյնպէս թագաւորքն մոգուց *բերին* ընծայ քրիստոսի: - 441. Երեսուներորդ, նաւք թարսսեաց *բերէին* զմեծութիւն. և աթոռ կազմեաց զարմանալի: - 442. Ոմանք ասեն թէ ի տաճարէն յերեսաց սեղանոյն ընդ առաւօտն և յերեկոյն *բերէին* ագռաւքն: - 443. Զի յորժամ գայր ագռաւն ի միոյն բերանն հաց դնէր աստուած, և ի միոյն միս. և ամբողջ *բերէին* առ նա: - 443. Դարձեալ խրատէ՛ զառաքեալս ի գործ ինչ՝ բոլոր և ամբողջ *բերել* առ տեարս իւրեանց. և նոքա մասնաւորեսցեն նոցա: - 443. Ողջոյնս այս՝ է հանդերձ *բերողին* և առաքողին և կուսին ցուցանէ զժ գերազանցութիւն պատուոյ կուսին: - 463-464. Եւ լըծակն որով ողկոյզն *բերաւ*: - 494. Որ զլեղին *եբեր*՝ ռաքոս: - 495. Դարձեալ ասեն հակառակքն, եթէ անապական է մարմինն, ապա ո՛չ է տարրական. այլ ի յերկնից *բերեալ*. կամ ինքն **ի** բնութիւնն իւր թանձրացեալ. որպէս ասէ եւտիքէս: - 500-501. Այլ ո՛չ ասեմք զբանն ի բնութիւնն իւր սառուցեալ, կամ զմարմինն ի յերկնից *բերեալ*: - 501. Այլ ո՛չ ասեմք զբանն ի բնութիւնն իւր սառուցեալ, կամ զմարմինն ի յերկնից *բերեալ*: - 501. Աղաւնին աւետաբեր է շնորհաց. որպէս ի տապանն նոյի *եբեր* զշիւղ ձիթենւոյն. որ ցուցանէ զշնորհս մկրտելոցն: - 525. Ա՛րդ՝ *բե՛ր ածցուք*

զվկայս առ դատաւոր միտս, և դատեսցուք ուղղութեամբ, այլ ո՛չ զրպարտութեամբ: - 552. Եւ *բերէին* զպատարագն որպէս վասն մեղաց՝ նոյնպէս և վասն յանցանաց: - 555. Ոմանք զյանցանս մտաց կատարեալ մեղս դնեն. *բերելով* վկայութիւն ի տեառնէ թէ՝ «շնացաւ ի սրտի իւրում»: – 555. Իսկ գործ մեղացն *բերէ* յինքն զտրտմութիւն, զստրջանք, զապաշաւ, և զերկիւղ: - 557. Այս է ծառն չար որ *պտուղ* չար *բերէ*. և յետոյ հատանի. և ի հուրն յաւիտենից արկանի: - 570. և նոքա նըւիրեն աստուծոյ և *բերեն* մեզ զհաշտութիւն. - 624. Նոյնպէս և մեք զբանեղէն պատարագս մեր տամք ի քահանայս ընծայել աստուծոյ, և *բերել* զշնորհքն թէ «խաղաղութիւն ամենեցուն»: - 624. ...և նա վերընծայէ առ աստուած զօրհնութիւնն, և զխաղաղութիւնն *բերէ* մեզ պարգև: - 625. ...և զգործով պատւականն աւարտ *ի վերայ բերել*. որ է սուրբ մարմին և արիւնն փրկչական: - 634. ...և մեք բաց գլխով զձեռս տարածեալ զնորա նմանութիւնն *բերեմք* ի մեզ: - 635. Գրիգոր մագիստրոսն ի տարօն եկեղեցի է շինեալ. և ծախիւք պատկեր *բերեալ* և անդ եդեալ: - 639....և *բերէր* ի խորանն հանգուցանէր. որպէս ցուցաւ յառաջագոյն յերկրորդ թագաւորութեանցն **ժդ** համարն: - 645. Վասն որոյ զսրբութիւնն զխաչն և զաւետարանս ի դուրս *բերեմք*. - 646. Վասն որոյ յերեկոյն նոյնպէս զսրբութիւնսն *արտաքս բերեմք* - 647. Յորժամ զսարսափելի գլուխն յովհաննու մկրտչին՝ *բերին* ի մէջ բազմականացն հերովդէի...: - 656. ...և ո՞վ է *բերեալ* յազգս հայոց: - 658. Ի **բ** ամի թագաւորութեանն, առաքեաց սուրբն իսահակ և *ետ բերել* զսերմնօրհնէքն զկալոյ և զինձանին...: – 658. Իսկ խոսրով թարգմանիչ *եբեր* ի հայս. որ գնացեալ էր յերուսաղէմ հրամանաւ սրբոյն սահակայ: - 658. **Եւ արջևան և կորիւն թարգմանիչք *բերին* ի հայս**: - 658. Եւ ղազար թարգման *եբեր* ի հայս՝ ի **ժգ** ամի թարգմանութեան սրբոյն սահակայ առն աստուծոյ որ էր նախանձախնդիր կարգաց եկեղեցոյ: - 659. ...և **բ** հրեշտակք դարձեալ *բերեն* **ի** յերկիր ի յարութեան աւուրն: - 671-672. Նախ այն է, յորժամ *բերեն* առ քահանայապետն: - 675. Նախ ընդ դէմ *բերեն* զբան մեծատանն և զղազարու. որ մինն ի գոգն աբրահամու և միւսն ի տանջանքն էջ: - 695. **Եւ թէ՝ դատաստանն աստուծոյ է՛ միածն բազմածև և ամենածև. և այլ սոյնպիսիք եթէ *բերեն* վկայութիւն. և թէ մտացածին բանիւ հաւանութիւն տան**: - 705. Եւ *բերեն վկայութիւն* թէ «ամենայն կերակուր ընդ բերան մտանէ և արտաքս երթայ»: - 718. Եւ *բերեն վկայ* զբանն պօղոսի որ ասէ, «սերմանի մարմին շնչաւոր, և յառնէ մարմին հոգևոր»: – 720. Եւ ո՛չ միայն խաչն, այլ և ամենայն գործիք չարչարանացն. այսինքն բևեռքն գեղարդն և այլք. որք *բերին* առաջի դատաւորին. և ի մարմին նորա երևին սպիք խոցուածոց նորա ըստ զաքարիայ, «հայեսցին ի նա յոր խոցեցինն»: - 732. Երրորդ՝ արմատեմին ուշ *բերէ* պտուղն. և մայրն յետոյ պնդի. և փառք արդարոցն է՛ ի կատարած աշխարհի. և պնդիլն անմահութեամբ: - 765. Դարձեալ, ծառ կենաց է աւետարանն սուրբ տնկեալ ի մէջ եկեղեցւոյ դրախտին. *բերելով* պտուղ կենաց զիմաստութիւնն երկնաւոր. որ կեանս տայ ճաշակողացն զնա. և միշտ շնորհս բժշկութեան և թողութեան մեղաց: - 768. Որ պորփիւր օրինակէ՛ զմատանին աստուծոյ. թէ մի է և ի վերայ բազմաց *բերի* և ի բազումս և ո՛չ ի բազմաց է: - 769. Իսկ որքանութիւն ըստեանց կենդանեաց, *բերէ՛* զօրինակ որքանութեան կարելոյ ծնանիլ յանոցիկ տեսակացեալ: - 786. Ոչ ինչ ընդհատ *բերելով* ի մեզ զօրինակ մեծի սաստկասարսուռն ատենի: - 788

ԲԵՐԵՍԻԱԹԱՍ - Եւ ի մեկնութիւն ծննդոց **ա** ասէ *բերեսիաթաս* թէ՝ «**ժ** թագաւորք տիրեսցեն ի սկզբանէ մինչև ի կատարած աշխարհի»: - 28

ԲԵՐՁԵԼԻ - Դարձոյց ի յորդանանու *զբերզելի* որ տասամբն կերակրեաց զդաւիթ. ի տիպ հին օրինացն **ժ** բանեան զոր կատարեց քրիստոս: - 438

ԲԵՐԿՐԱՆՔ + Երրորդ՝ ծառ կենաց իմանին տունկք իմանալի դրախտին. այսինքն բանակք երկնաւոր զօրացն. միշտ յարազուարճ *բերկրանօք* բարձրացեալ ի փառս: - 767

ԲԵՐԿՐԻՄ + Իսկ հրեշտակն աւետէր կուսին, «ուրա՛խ լեր *բե՛րկրեալ*՝ տէր ընդ քեզ. և ի քէն ծնանելո՛ց է որդի»: - 304. Վեցերորդ՝ ուրախութեամբ յղացաւ սառա. ըստ որում «ծիծաղեցաւ». ուրախութեամբ և կոյսն. ըստ որում «ուրախ լեր *բերկրեալդ* տէր ընդ քեզ». ուրախութեամբ և եկեղեցի. ըստ որում «ուրախ լեր ա՛մուլ որ ո՛չ ծնանէիր»: – 307. Զի՞նչ է ողջոյնն որ ասէ «Ուրա՛խ լեր *բերկրեալդ* տէր ընդ քեզ»: – 463. Եւ զխնդութիւնն «Ուրա՛խ լեր *բերկրեալդ»*: – 464. Նախ ի պարծանս հաւատացելոց զի *բերկրեսցին* երկրպագուք խաչին: - 732

ԲԵՐԿՐՈՒՄՆ + Վասն երրորդին՝ *զբերկրումն* սրտին և զզուարթութիւն դիմացն ըստ սողոմոնի...: - 286

ԲԵՐՍԱԲԷ - *Բերսաբէ՛* որ ծնաւ զսողոմոն ի դաւթայ: - 300. Վեցտասաներորդ՝ Զաւակն *բերսաբէի* մեռաւ: - 413. Առաջին զաւակն *բերսաբէի* վասն է՞ր մեռաւ: - 433. Երրորդ՝ զի հաստուցէ զշնութիւնն *բերսաբէի* անարատութեամբ նմին: - 439

ԲԵՐՐԻ + Եւ այլոց տեղին է պատճառ, ***բերրի* և անբերրի գոլով**: - 261

ԲԵՐՔ + Երկրորդ, այլ և ո՛չ է բնութեան *բերք* և արուեստից, եթէ ամենայն են ի հարկէ. զի զանազան բնութիւնք և արուեստք զանազանապէս ներգործեն: - 8

ԲԵՐՔԱԹՈՒՐ - Եւ որք *զբերքաթուրն* համբաւեն, այս ընդ դէ՛մ է նոցա: - 392. Այլ միայն վարդապետք Ֆռանկաց տարածայնեալ ամենեցունց համբաւեն *զբերքաթուրն*: - 698. Դարձեալ՝ թէպէտ վասն հոգւոյն ասենք որպէս այս, և տեսիլ անտօնին, և այլոց, այն ո՛չ է *բերքաթուր*. այլ պատերազմ դիւաց. որպէս աստ մարմնով, նոյնպէս և յետ մահու առ հոգիսն...: - 703. ...և ապա կորնչին դևք. և այս ո՛չ է *բերքաթուր*: - 704

ԲԵՒԵՌ + Իսկ արիստոտէլ ի վերայ երկուց *բևեռացն* ասէ շարժիլ երկնի որպէս անիւ սայլին ի վերայ առնոյ: - 182. Ոմանք ասեն որպէս արիստոտէլ, թէ ամենայն աստեղքն *բևեռեալ* են յերկինս և ընդ նմա՛ շրջին: - 189. Երրորդ՝ զի աշխարհ որ քան է ի *բեւեռէ՛* հիւսիսոյ մինչև ի *բեւեռն* հարաւոյ, նոյն քան է յարևելից մինչև յարևմուտս: - 231-232. Եւ տէրն մեր յերկրորդ գալստեանն տայ ծանօթս հարուածովք տիգին և *բևեռացն*: - 314. Քանի՞ է մասն խաչին. և քանի՞ է *բևեռն*: - 454-455. Հինգերորդն է *բևեռք* ոտիցն և ձեռացն. առ միշտ յիշատակելոյ զմեզ ի միտս իւր. ըստ այնմ «ի ձեռս իմ գրեցից զքեզ»: – 489. Երակ հատեալ, յորժամ *բևեռօք* և գեղարդեամբ խոցեցաւ: - 491. Քանի՞ *բևեռ* է խաչին: - 495. Այլ և բովանդակ ամենայն *բևեռք* **թ** էր ի վերայ խաչին: - 495. Զի զանպարտ արիւնն իւր ցուցանէ հօր. և զխոցուած *բևեռացն* զոր վասն մեր ընկալաւ: - 519. Եւ ո՛չ միայն խաչն, այլ և ամենայն գործիք չարչարանացն. այսինքն *բևեռքն* գեղարդն և այլք. որք բերին առաջի դատաւորին. և ի մարմին նորա երևին սպիք խոցուածոց նորա ըստ զաքարիայ, «հայեցին ի նա յոր խոցեցինն»: - 732. Եւ ոմանք թէ՝ խաչն լուսաւորեալ ճառագայթէ որպէս *բևեռք* և գեղարդն: - 732. Իսկ մեծն ներսէս ասէ, պակասութիւնն այն է, որ կիրք չարչարանացն քրիստոսի թուով և տեսակաւ պակա՛ս էր յառաքեալն պօղոս. այսինքն խաչն, *բևեռքն*, և այլն. և զայն էլից քարոզութեամբն իւր ի մարմինս եկեղեցւոյ: - 781

ԲԵՒԵՌԵԱՄ + Կիրք՝ բևեռիլն ի խաչին: - 86. Եւ տէրն *բևեռեցաւ* ի վերայ սեղանոյ խաչին: - 306. Զի մարմնովն է երկիւղական սէրն. ըստ այնմ «*բևեռեա՛* յերկիւղ քո զմարմին իմ»: – 396. Եւ տէր մեր զգլխաւորն սատանայի *բևեռեաց* ընդ խաչափայտին: - 418. Այսպէս. **բ** ոտիցն. **բ** ձեռացն. **ա** ուսոյն վերայ. **ա** խաչին թևին. **ա** պիղատոսի տախտակին. **բ** այն տախտակին որ պատուանդան էր և ոտքն ի վերայ *բևեռեալ*: - 495. Տասներորդ՝ յաւուր միում այսահարեալ սաւուղ՝ կամէր նիզակաւն *բևեռել* զդաւիթ յորմն. յորմէ զերծեալ ապրեցաւ և գնաց ի տունն: - 513. Այսպէս և որդիքն սաւուղայ հարեալ նախանձու *բևեռեցին* զտէրն և խոցեցին նիզակաւ. և պահէին զգերեզմանն: - 513. Դարձեալ զորօրինակ, մարմինն քրիստոսի մի և նոյն էր ի խաչին *բևեռեալ*, և մի և նոյն մարմինն է ի բազում նշխարս միաւորեալ և ո՛չ բազմացեալ. զի նոյն է գոյացութիւն հացին և գոյացութիւն մարմնոյն քրիստոսի: - 530. Իսկ կապելն ի դէմս մեղացն է և մեղսասիրաց. որպէս տէր մեր *բևեռեաց* զմեղս և զսատանայ ընդ խաչափայտին: - 540. ...ապտակեալ. և նախատեալ. և *բևեռեալ*. և լուսաւորացն խաւարեալ. և այլն. զոր մեք ի վերայ մեռելոյն նշանակեմք: - 670-671. Եւ բևեռմամբ ձեռացն *բևեռեաց* ընդ խաչափայտին զսատանայ և զմեղս մեր: - 705. Երրորդ՝ զի խաչն այն մածեալ է արեամբն աստուածային. ըստ որում *բևեռեցաւ* ի նմա: - 733

ԲԵՒԵՌՈՒՄՆ + Եւ *բևեռմամբ* ձեռացն բևեռեաց ընդ խաչափայտին զսատանայ և զմեղս մեր: - 705

ԲԷԼ - Հայկն յաբեթի. և *Բէլն* ի քամայ որսորդ նոցա: - 297

ԲԷՃ + *Բէճն* **բ** ոսկր: - 243. Հրմայն է՝ որ զտեսս աչաց կամ զձայն հմայէ՛. և զքռիչս և զկըռիչս հաւուց. և զձայն կրակի և զաճառաց. և զդրան, կամ աքիս տեսեալ. կամ *բէճ*. կամ մուճակ. կամ այլ ինչ այսպիսի...: - 388

ԲԹԱՄԻՏ - Եւ զոր ինչ տեսանէ աչք արծըւին՝ ո՛չ կարէ տեսանել աչք մարդոյ. այնպէս *բթամիտն* ո՛չ իմանայ, զոր իմանայ նրբահայեցն և ուսեալն յաստուծոյ. զոր եդ աստուած ուսուցիչ այլոց. որպէս մարգարէքն, և առաքեալքն, և վարդապետք: - 31. Հերն կակուղ և նօսր, ցուցանէ *զբթամիտն*. և զգռուզն. և զաներկչոտն: - 246. Եղունգն կոր և դար, *բթամիտ* և յափշտակօղ է: - 247

ԲԺԻՇԿ + Զի երկուս այս հարկաւոր է, բժշկելոցն հաւատ, և *բժշկին* զօրութիւն: - 44. Արևելիցն տա՛ք է և գէջ որպէս ասեն *բժիկք*: - 240. Ասեն *բժիշկք* թէ, **բճխը** ոսկր է մարդոյն. ջլօք պնտեալ և կապեալ ի մի մարմին. և է՛ այսպէս: - 243. **Որպէս *բժիշկք* յորժամ հիւանդաց դեղ տան, նախ ինքեա՛նք զճաշակն առնուն զի հաւատարիմ լիցի**: - 316. Երրորդ՝ զի զազգաւն զազգակիցն մխիթարէր և ո՛չ խնդրէր *բժիշկ*. զի մի՛ ի մարդկանէ լիցի օգնութիւն նմա: - 323. **եթէ զոր օրինակ *բժիշկք*՝ ո՛չ ի սկիզբն ցաւոց և ո՛չ ամենեւին անազան տան զդեղ հիւանդին. զի անօգուտ է և վնասիչ. այլ ի դիպօղ ժամու յորում**

առողջացի: - 467. ...եկն երևեցաւ. այսինքն մարդացաւ մարդասէր *բժիշկն*. և առողջացոյց զկարեվէր խոցեալքս. ըստ որում *բժիշկ* անուանէր զինքն անկեալ ի ձեռս աւազակաց հիւանդին: - 467. Զոր օրինակ՝ *բժիշկն* յորժամ հիւանդին զդեղն տայ, նախ ինքն ճաշակէ զի հաւատալի լիցի: - 497. Այլ զորօրինակ՝ *բժիշկք* երբեմն նմանեաւն և երբեմն հակառակաւն բժշկեն. նմանեաւ՝ որպէս հրով զհուր, և ցրտով զցուրտ: - 497. Երկրորդ, արուեստական. որպէս *բժիշկք*, և նաւավարք: - 536. *Բժիշկք* զհիւանդաց առողջութիւն և զցաւս. և նաւավարք զխռովութիւն ալեաց և զանդորրութիւն: - 536. Դարձեալ՝ որպէս *բժիշկք* դեղ տան հիւանդաց՝ և ի միւս օրն դարձեալ հարցանեն...: - 680. Եւ որպէս այլքն այլ ինչ, և սա՛ զծխատեսակ ջերմութիւն սրտի ընդ ցնցուղս ծայրից արտաքարշելով ի կրկին կողմանէ որպէս ասեն *բժիշկք*: - 786. Զլինիլ արտասուաց՝ ուսուցանեն գիրք կազմութեան և որ ի *բժշկաց*, յերիս բաժանմանէ բնաւորեալ կերակրոց: - 786

ԲԺՇԿԱԿԱՆ + Չորրորդ՝ ի պէտս բուսոց և *բժշկական* խոտոց. ըստ այնմ՝ «բուսուցեր զխոտ ի լերինս»: – 211. Իսկ Նուռն *բժշկական* է և դառն կեղևն: - 381. **Եւ որպէս անչափ են սպեղանիք և դեղք *բժշկականք* մարմնոյ ի բազում և զանազան ծաղիկս խոտոյ և յարմատս, ի տերևս ի պտուղս. և յայլսն. զի սոքա յայտնեն զբազմութիւն հիւանդութեանց մարմնոյ:** - 531. Երրորդն ի միոջէ և առ մի. որպէս *բժշկական* դեղ և գործիք. նոյնպէս մի է եկեղեցի յիւրաքանչիւր ազգս. զմի և զնոյն ունելով գործ և իր ի միոյ գլխոյն առ մի անդամքս. ի միոյն քրիստոսէ առ մի քրիստոնեայքս. ի միոյ հաւատոյն առ մի հաւատացեալքս...: – 533. Առ երրորդն ասեմք թէ՝ երիցս հարցումն սիրոյն և արածելն զոչխարսն՝ վասն երից ուրացութեանցն էր բժշկութիւն. զի ո՛ր մասն որ խոցի՝ նորին է *բժշկական* դեղն դնելի՝ և ո՛չ առողջից: - 547. Պա՞րտ է *բժշկական* դեղով վարիլ հիւանդաց, թէ ոչ: - 665. Ա՛րդ՝ եթէ ըստ բնականին է հիւանդութիւնն, պա՛րտ է *բժշկական* դեղով առողջանալ...: - 665

ԲԺՇԿԱՐԱՆ + Եւ այսպիսի ասացեալ տկարութեան մեղաց առողջութիւն է *բժշկարան* է զօրութիւնք որ կոչին առաքինութիւնք. որ են այսոքիկ: - 571

ԲԺՇԿԵՄ + Իսկ ուրախանալն ի չարն մահ է և անզգայութիւն. և ընդդէմ *բժշկողացն* մրցումն. որպիսիք էին հեթանոսքն ի կուռս իւրեանց. և հրէայքն յօրէնսն. և փաղանք հերետիկոսացն յաղանդս իւրեանց: - 33. Զի երկուս այս հարկաւոր է, *բժշկելոցն* հաւատ, և բժշկին զօրութիւն: - 44. Եւ ոմանք **լը** ասեն ըստ անդամալուծին զոր *բժշկեաց* քրիստոս: - 326. Իսկ քրիստոս խնամարկեալ իւրոցն **ժ** սքանչելեօք ի մարմինս նոցա *բժշկէր* զհէլացիսն: - 328. Ութևժ, մովսէս զօձն բարձրացոյց որ զօձահարսն *բժշկէր*: - 329. Եւ տէր ինքն բարձրացաւ ի խաչ և զհարեալսն ի թունիցն դիւաց *բժշկէր*: - 329. Երկրորդ՝ որ հայէր ի յօձն՝ *բժշկէր*. և որ հաւատայ ի խաչեալն՝ բժշկի ի թունից մահաբեր օձին: - 386. Երկրորդ՝ որ հայէր ի յօձն՝ բժշկէր. և որ հաւատայ ի խաչեալն՝ *բժշկի* ի թունից մահաբեր օձին: - 386. Երկրորդ՝ զի արա՛գ *բժշկի*: - 415. Որպէս յետոյ որդի նորա զկաղս և զկոյրս *բժշկեաց* ի տաճարին: - 431. Դաւիթ արար զողորմութիւն կաղացն և կուրացն յեբեսացոց. և տէր մեր *բժշկեաց* զկաղս և զկոյրս որ «որդի դաւթի» աղաղակէին: - 438. Զի՞նչ է նոր կուժն և աղն, որով *բժշկեցան* ջուրքն: - 445. Իսկ աղն բանն աստուած խառնեալ ընդ մարդկութիւնս. որ *բժշկեաց* զվէրս մեր: - 445. Հինգերորդն Մովսէսի. իսկ Վեցերորդ դարն՝ յորում ծնաւ Փրկիչն մեր Քրիստոս. և փրկեաց և *բժշկեաց* զմեզ: - 467. Իսկ զօծումն հիւանդաց եցոյց ինքեամբ յայլս. յորժամ զանկեալն ի ձեռս աւազակաց ձիթով և գինւով *բժշկեաց*: - 474. Եւ վասն մերոյ հիւանդութեան՝ քրիստոս էառ զդեղն և *բժշկեաց* զմեզ: - 491. Այլ զորօրինակ՝ բժիշկք երբեմն նմանեաւն և երբեմն հակառակաւն *բժշկեն*. նմանեաւ՝ որպէս հրով զհուր, և ցրտով զցուրտ: - 497. ...զի պարտ է նմանեաւն զնմանն *բժշկել*: - 602. Եւ զայս գործս արար քրիստոս յորժամ զդիւահարն *բժշկեաց*: - 606. Երրորդ այսահարն. և զայս *բժշկէ* երդմնեցուցիչն: - 608. Այսու մտօք և տէր մեր զհարուածեալսն ի յուրբաթու՝ *բժշկէր* ի շաբաթու: - 648. Եւ յորժամ մերն լուսաւորիչ ել ի վիրապէն, **Ե** օր պահք կարգեաց և ապա՛ *բժշկեաց* ի հարուածոյն...: - 650. Ա՛րդ՝ թէ յերկինս էաք մեղանչեալ՝ ո՛չ կարէաք *բշժկիլ* որպէս դևքն: - 663. Եւ բժշկութիւնն՝ ո՛չ ի դեղն, այլ յաստուած յուսալ պարտ է. որ դեղով և առանց դեղոյ կարո՛ղ է *բժշկել*: - 665. Զի նովաւ զովացան ամենայն ազգք. և *բժշկեցան* վէրք հոգոց մարդկան: - 768. Եթէ ի խելս և ի խորհուրդ ցնորութիւնք և զայրուք ուռուցանիցեն խայթեալք. *բժշկեսցիս* հաւատով. ըստ մարգարէին հիացեալ՝ ստուերս և ունայնս դնելով զամենայն անցաւորս: - 770

ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ + Ասեմք առ այս թէպէտ ունին զօրութիւնս, բայց այլ և այլ կերպիւ. զի բոյսք որք յերկրի են դարմանիչք և *բժշկութիւնք* մարմնոց. այլ երկնային աստեղքն են արարիչք լուսոյ և ժամանակաց. և ի նշանս ապագայից. զի յամենայն ուստեք տեսեալ պատրաստեցին մարդիկք.

որպէս աստ գիր, եղիցին լուսատու լինիլ երկրի. ի ժամանակս և ի նշանս: - 12. Տասներորդ՝ զի կամակո՛ր են ի չար շաւիղն. որոց *բժշկութիւնն* դժւարին է. որպէս աստ առակն, «որոց թիւր են ճանապարհք նոցա. և կամակոր շաւիղք»: - 32-33. Երրորդ՝ ռաֆայէլ. որ է՛ *բժշկութիւն*: - 144. Նա՛խ՝ պէտք են *բժշկութեան* դեղոց և առողջարա՛րք են: - 212. Հինգերորդ՝ զի ի նոցանէ ըստանամք զդեղս *բժշկութեան* մարմնոց: - 217. ...**զդ**՝ անդամալոյծ միակողմանց *բժշկութիւն*. էդ՝ բորոտից սրբութիւն. **ըդ**՝ բոլոր մարմնոյն հիւանդաց և ջերմացելոց առողջութիւն. **թդ**՝ զդեսն հանէր. **ժդ**՝ զմեռեալսն յարուցանէր: - 328. Զի *բժշկութիւն* հոգւոյս՝ դառնութիւն մարմնոյս լինի: - 381. Վասն որոյ բարկացաւ աստուած և լարս առանց *բժշկութեան* արձակեաց ի նոսա: - 386. Այլ ի դիպօղ ժամու յորում ցաւն զօրացաւ և կարօտացաք *բժշկութեան*...: - 467. Առ երրորդն ասեմք թէ՝ երիցս հարցումն սիրոյն և արածելն զոչխարսն՝ վասն երից ուրացութեանցն էր *բժշկութիւն*. զի ո՛ր մասն որ խոցի՝ նորին է բժշկական դեղն դնելի՝ և ո՛չ առողջից: - 547. Հինգերորդն հրոյ կիզումն և բարձումն ամբարշտաց. և ոմանց *բժշկութեան* ցօղ ի տեառնէ ցօղեալ: - 630. Հիւանդութեան և *բժշկութեան*: - 660. Նաև *բժշկութիւնն* բազում անգամ ժուժկալութիւն ուսուցանէ ընդդէմ անչափութեան կերակրոց. - 665. Եւ *բժշկութիւնն* ո՛չ ի դեղն, այլ յաստուած յուսալ պարտ է. որ դեղով և առանց դեղոյ կարօ՛ղ է բժշկել: - 665. ...յայնժամ լինի *բժշկութիւն* հոգւոյ և մարմնոյ յաստուծոյ և ո՛չ ի դեղոց: - 665. Դարձեալ, ծառ կենաց է աւետարանն սուրբ տնկեալ ի մէջ եկեղեցւոյ դրախտին. բերելով պտուղ կենաց զիմաստութիւնն երկնաւոր. որ կեանս տայ ճաշակողացն զնա. և միշտ շնորհս *բժշկութեան* և թողութեան մեղաց: - 768

ԲԺՈՏ + Երրորդ՝ է՛ նրբութիւն իմանալեացն և բնութիւն իմացմանն. որպէս *բժոտ* աչքն ո՛չ տեսանէ զմազն ի հեռաստանէ: - 31

ԲԺՈՏԻԼ + Զորօրինակ լոյսն որ միևնոյն է, այլ պայծառ՝ և *բժոտեալ* ակն ոչ միապէս տեսանէ: - 166

ԲԻԲ + Վասն է՞ր *բիբն* համապազ թարթէ՛ և քթթէ զաչքն: - 239. Այսպէս հայցէր մարգարէն պահպանիլ յաստուծոյ. ըստ այսմ «պահեա՛ զիս որպէս *բիբ*ական»: - 239. Երկրորդ՝ *բիբն*: - 239. Զոր և *բիբն* անուանեալ պահապան, զառաջինն ո՛չ զգուշացեալ, լինի դարձեալ ծեռնտու, զաւելորդսն արտաքս մերժելով. որ անուանի արտասուք. այսինքն արտաքսեալ: - 787. Իսկ ի ներքուստ, ի լինիլ տրտմութեանց՝ խունճապեալ մարմնոյն հոսի մաղձ դառն ի ստամոքս որովայնի. և վերացեալ գոլորշեաց նորա զօրէն շոգոլեաց պուտկի առ խելապատակս գլխոյ. և ծանրացեալ անտի թորի՛ առ *բիբն* ասացեալ ական. չոր գոլով և աղէգոյն ի սևատեսա՛կն մաղձոյ: - 787

ԲԻԾ + Երրորդ՝ պտղակն ելուստ ի պտղոյն. որ *բիծ* ունի ի միտքն: - 370

ԲԻԶԱՆԴԻԱՅ - Եւ ծնունդն ի քորազին. և սնունդն ի բեթսայիդայ. և թագաւորեալ ի *բիւզանդիայ*: - 706

ԲԻՒՐԱՊԱՏԻԿ + Ապա թէ ոչ՝ ի յակնարկել կամացն՝ *բիւրապատիկ* կարօղ էր աստուած ստեղծանել քան զայս աշխարհս: - 192. Որք առին զծապատիկն աստ. և *զբիւրապապատիկն* ի հանդերձեալն: - 647

ԲԻՒՐԱՒՈՐ + Վեցերորդ՝ զնա վկայէ՛ բարի և լաւ և անձնեայ ի մէջ իւրայէլի. և տէր մեր բարի և ընտրեալ ի մէջ *բիւրաւոր* արարածոց: - 426-427. Եւ էր նայասօն իշխան *բիւրաւորացն* յուդայ յանապատին: - 452

ԲԻՒՐԵԱԿ + Տասներորդ՝ որպէս միակն է ի ներքոյ տասնեկին և հարիւրեկին և հազարեկին և *բիւրեկին*, այսպէս և ի վերոյ նոցա՛ է: - 110

ԲԻՒՐԵՂ + Եւ այլք ակն կայծ, կամ *բիւրեղ*: - 294. *Բիւրեղն*, ծովագոյն յօդանման. գտանի ի տորոս յանցս եփրատ գետոյն: - 349

ԲԼԻԹ + Եւ յետոյ բաշխումն նշխարաց. որպէս դաւիթ բաշխեաց ամենայն իսրայէլի *բլիթ* մի հաց, և պատառ մի ի տապակէ՛ և ի կասկարայիցն: - 431

ԲԼՈՒՐ + Ապա ուրեմն ծնունդն նախքան զամենայն *բլուրս*՝ էր ի սկզբանն ի բնութենէ հօր. իսկ ստեղծումն վասն մարմնալոյն. զի իւր է մարմինն: - 41. Արաց. ի յունել ծեան զլերինս և *զբլուրս*, արա՛նց է ասեն այս ճանապարհ և ո՛չ կանանց: - 200-201. Զի՞նչ է՝ «առաւել օրհնութիւն քո քան զմշտնջենաւոր լերանց և *բլրոց* յաւիտենից»: - 319. Նա՛խ՝ լերինք և *բլուրք* մշտնջենաւորք կոչին հրեշտակացն դասք բարձրացեալք յերկինս և անշարժութեամբ սերտեալք...: - 319. Երկրորդ՝ նահապետք և մարգարէք կոչին լերինք և *բլուրք* մշտնջենաւոր վարուք և անշարժ աստուածապաշտութեամբ: - 319. Երրորդ՝ ի յառնելն զարարածս լերամբք և *բլրօք*. զի լերինք և *բլուրք*, հիմունք և բրգունք են աշխարհի. վասն որոյ օրհնեցան անշարժապէս...: – 319. Եւ երևի որպէս *բլուր* մեծամարմինք նոցա յաչս իւրեանց. սև և աղտեղի և չարչարելի. զի կրեն անչափ չարչարանս և ցանկան մահու և ո՛չ մեռանին...: - 723. Երկրորդ զի հաւասարի հալեալ մոմ. այնպէս լերինք և *բլուրք*

հարթեալ հալին և հաւաւարին: - 728. Եօթներորդ, զի ահագնակերպ երևի ի վերայ մեղաւորաց. մինչ ասիցեն լերանց թէ անկերուք ի վերայ մեր. և *բլրոց* թէ ծածկեցէք զմեզ յերեսաց բարկութեանն աստուծոյ որ նստի յաթոռ. որպէս ասէ տեսիլն: - 737

ԲՂԽԵՄ + Եւ միշտ *բղխէ՛* զջերմութիւնն յօրինակ բղխման հոգւոյն անսպառապէս: - 37-38. Վեցերորդին պատասխանեմք, թէ ասիցես որդին անկենդան է յորմէ հոգին ո՛չ *բղխէ*. ապա՛ և ըստ քեզ հոգին անբան է զի զբանն ո՛չ ծնանի: - 61-62. Եթէ զհոգին ի հօրէ և յորդւոյ ասէք, զա՞նձն ասէք *բղխեալ*, եթէ զբնութիւնն: - 62. Զի եթէ զբնութիւնն, ահա բաժանեցիք զբնութիւնն ի *բղխօղ* և ի *բղխեալ*. որպէս ի ծնօղ և ի ծնեալ. որ է մակեդոնի և արիոսի: - 62. Իսկ եթէ զանձն ասացիք *բղխեալ*, ահա բ անձն ասացիք հոգւոյն. մինն ի հօրէ *բղխեալ*, և մինն ի յորդւոյ. և այսպէս լինի երրորդութիւնն չորրորդութիւն: - 62. Զի թէ մի է սկիզբն, սո՛ւտ է նոցա ասելն զհոգին ի հօրէ և յորդւոյ *բղխեալ*: - 62. Դարձեալ հարցանեմ, հայր կարօղ է *բղխել* զհոգի՝ թէ անկար: - 62. Դարձեալ հարցանեմ, հոգին սուրբ մասն ինչ *բղխէ* ի հօրէ և մասն յորդւո՞յ, թէ բոլորն ի հօրէ՝ և բոլորն յորդւոյ: - 63. Դարձեալ՝ հարցանեմ, հայր և որդի զո՛յգ *բղխեն* զհոգի, թէ անզոյգ: - 63. Զի եթէ զոյգ և հաւասար, ո՛չ գոյ առ նոսա կատարեալ *բղխօղ*. զի երկոքինն ի մի *բղխողի* տեղի են: - 63. Իսկ թէ անզոյգ, որ կատարեալն *բղխէ՝* նա՛ է *բղխօղ*. և ո՛չ անկատարն: - 63. Դարձեալ հարցանեմ, հայր և որդի կարգաւո՛ր *բղխեն* զհոգի թէ անկարգ: - 63. Զի թէ կարգաւոր, երբեմն մինն՝ և յետոյ միւսն. որ յառաջին *բղխօղ* է՝ նա՛ է *բղխօղ*. և ո՛չ վերջինն: - 63. Իսկ եթէ անկարգ *բղխեն*, և *բղխեալն* ի նոցանէ անկարգ. և այսպէս ո՛չ ոքն աստուած: - 63. Դարձեալ հարցանեմ, յանսկզբնէ՞ն *բղխէ* հոգին, թէ ի սկզբնաւորէն. զի որ յանսկզբնէն յառաջ գայ, է՛ անեղ և անվախճան. որպէս որդի և հոգի յանսկիզբն հօրէ: - 63. Ապա ուրեմն յանսկզբնական հօրէ միայն *բղխէ* անեղ և անվախճան հոգին սուրբ: - 63. Դարձեալ՝ հարցանեմ, *զբղխեա՞լն* ի հօրէ *բղխէ* որդի, թէ զոչ *բղխեալն*: - 63. Զի թէ *զբղխեալն բղխէ*, աւելո՛րդ է որդւոյ բղխումն. զի հայր *բղխէ* զհոգին: - 63. Իսկ եթէ զոչ *բղխեալն բղխէ*, ահա ի հօրէ ո՛չ ասէք զբղխումն, այլ միայն յորդոյ. որ է սուտ: - 63. Դարձեալ՝ հարցանեմ, զի թէ մինն բոլոր բղխումն է հոգւոյն և ո՛չ մասն. զի թէ զմինն զայն հայր *բղխէ*, ապա ուրեմն ո՛չ *բղխէ* որդի. իսկ թէ զմինն զայն որդի *բղխէ*, *բըղխեալն* հոգի թո՛ռն լինի հօր, և ո՛չ բըղխումն նմին: - 63. Դարձեալ հարցանեմ, հայր և որդի զնո՞յն *բղխեն* զհոգին, թէ զայլ: - 63. Եթէ զնոյն *բղխեն՝* աւելո՛րդ է միոյն բղխումն որպէս ցուցաւ: - 63. Իսկ թէ այլ *բղխէ* հայր՝ և ա՛յլ որդի, կրկնապատիկ է հոգին և ո՛չ մի: - 63. Դարձեալ՝ հոգին սուրբ ելանէ իբրև զարտաշնչեալ և *բղխեալ*: - 63. Դարձեալ հոգին սուրբ *բղխէ* ի հօրէ իբր ջերմութիւն ի հրոյ: - 64. Ա՛րդ՝ տեսանեմք զջերմութիւնն զի ո՛չ *բղխէ* ի լուսոյ, այլ միայն ի հրոյ: - 64. Նոյնպէս հոգին սուրբ ոչ *բղխէ* յորդւոյ, այլ միայն ի հօրէ: - 64. Դարձեալ՝ հոգին սուրբ *բղխէ* ի հօրէ՛ որպէս հոտ ծաղկի կամ խնծորի: - 64. Զոր օրինակ՝ Աղբիւր *բղխեալ* առ մեզ հոգին սուրբ ա՛րդ սկիզբն աղբերն շարժի ի ծովէ՛. և հասանէ յակն. և յակնէն առ մեզ *բղխէ*: - 65. Ա՛րդ՝ սկիզբն յառաջ շարժութեան հոգւոյն է՛ հայր. որպէս ասի ի շարականն, «Որ ի հայրաշարժ ի յաղբերէն յառաջ *բղխեալ*»: – 65. Նախ՝ զի խօսքն է ի մտացն յառաջ եկեալ, որպէս ներտրամադրեալ բանն ծնեալ. և հոգին սուրբ ի հօրէ *բղխեալ*. որպէս բանն ծնեալ: - 66. Ա՛րդ՝ ընդդէմ քումդ խոհեմութեան ո՛րպէս իմանաս ի միում հասարակ բնութեան զբանն ծնեալ և զհոգին *բղխեալ*. իսկ հայր ոչ ծնեալ կամ *բղխեալ*. և անդրադարձեալ ևս: - 74. Երկրորդ՝ ասեմք ծնօղ և *բղխօղ* հայր, ծնեալ և առեալ որդի. *բղխումն* և առումն հոգի: - 105. Եւ յատուկ՝ զի մինն ծնօղ է և *բղխօղ*. և մինն ծնեալ և ո՛չ *բղխեալ*. և մինն *բղխեալ* և ո՛չ_ծնեալ: - 106. Իսկ սուրբ Երրորդութիւնն անփոփոխելի է. զի հայր ծնաւ զորդի և *բղխեաց* զհոգին. և ո՛չ փոխեցաւ ի գոլոյն հայր: - 108. Զի նա՛ է աղբիւր և սկիզբն յորմէ *բղխեն* ամենայն: - 108. Զի յաւիտենական *բղխէ* ի հօրէ առ որդի. և նովաւ առ մեզ գայ. որպէս ջերմութիւն ճառագայթիւ արեգականն: - 108. Նախ՝ զի հայր պատճառ է հոգւոյ բղխման՝ և որդւոյ առման. զի հոգին սուրբ *բղխէ՝* ի հօրէ՝ և առնու յորդւոյ: - 109. Դարձեալ՝ անեղն և անսկիզբն աստուած հայր՝ յինքենէ յառաջ քան զյաւիտեանս ծնաւ և *բղխեաց* զանեղակից որդին՝ և զսուրբ հոգին: - 114. Զի այսպէս ջուր շնորհաց ի նմանէ *բղխեալ*՝...: – 126. Քառասունսբ) Վասն ջերմ ջուրց. և աղբերաց ի ձմերայնի. և զի ի լերինս *բղխեն*: - 155. Իսկ Առինչ կոչի, ո՛չ որպէս առ մեզ առինչք են մակագոյեղքն. այլ գոյացական, կամ բաղդատական. որպէս ծնօղ. ծնեալ. *բղխօղ*. *բղխեալ*. կամ արարիչ և տէր արարածոց և ծառայից: - 172. Նա՛խ՝ զի ի կողէն քրիստոսի աղբիւրացաւ և *բղխեաց* առ մեզ: - 207. Եւ այլք ասեն թէ՝ բազում աղբիւրք *բղխեն* ի ծովն. որպէս մեռայի ջուրն, և փոխեն զծովն ի դառն: - 208. Ջուրք ծովուն աղի են. վասն է՞ր աղբերք և գետք որ առ մեզ *բղխեն՝* քաղցր են: - 208. Վասն է՞ր աղբերք ի ձմերայնի ջերմն *բղխեն*, և յամարայնի ցուրտ: - 208. Վասն որոյ *բղխեն* ջերմ և ցուրտ: - 209. Վասն է՞ր ի լերինս *բղխեն* աղբերք առաւել քան ի դաշտս: - 209. Երկրորդ՝ զի ամենայն ուրեք հողն ընդ ջրոյն խա՛ռն է. և յա՛յտ է ի ջրհոս. և

ջուրն այն որ բարձրացեալ է ընդ հողոյն՝ իջանէ ի խոնարհ և *բղխէ* աղբիւր: - 209. Եւ **բ** գետն ի բանն և ի հոգին սուրբ որ *բղխեն* ի հօրէ. զի հրաւիրակք են մեզ՝ յակն տանելով ուստի *բղխեն* սոքա: - 295. Եւ զայս յայտնեն կրկին վտակքն *բղխեալ* արիւն և ջուր: - 316. Եւ ի կողից տեառն *բղխեցին* աղբերք ի զմայլումն պասքեցելոց և ի լուացումն ախտաժէտ հոգւոց: - 329. Երկրորդ հարուածն է՛ գործն զոր *բղխեաց* գետն: - 334. Իսկ ի ջուր, Նա՛խ՝ զի ջուր *բղխեաց* ի լուացումն և յարբուցումն. որպէս ի կողից փրկչին ջուր և արիւն: - 386. Յինգերորդ՝ զաւազանաւ *բղխէր*. զի իշխանութեամբ բաշխի առ ամենայն ոք: - 386. Եւ սա՛ *բղխէ* զկաթն և զմեղր. որ է՛ քաղցրութիւն և թողութիւն մեղաց. նոյնպէս և զժ բանեան օրէնս: - 395. Եւ տէր մեր մարմնով զպատերազմն վանեալ. և նոյն մարմնով մեզ կեանս *բղխեալ*: - 423. Քսանէ, ծնօտն զարիւնն հոսէր այլազգեաց, և յինքենէ հով ջուր *բղխէր*: - 423. Զի յառաջին ամին ջուր *բղխեաց* ի սեան մատրանն: - 485. Վեցերորդ՝ ջուր և արիւն *բղխեաց* ի կողէն: - 490. Նա՛խ՝ զի ծանիցի թէ սոցա արարիչ է անարգեալն. վասն այն լուսեղէնք և օդեղէնք և օդն խաւարեցան. ջուր ի կողիցն *բղխեաց.* և երկիր շարժեցաւ: - 490. Այլ և յեօթն տեղ մասնէ՛ *բղխեաց* արիւնն քրիստոսի: - 492. Եւ հոգին սուրբ *բղխէ* ի հօրէ՝ և առնու յորդւոյ զիմաստութիւն և բաշխէ՛ յարարածս բոլոր: - 523. Այսպէս և առեալք զհոգին սուրբ *բղխեն*. ոմանց ի մահ և ոմանց ի կեանս. որպէս առ տաբիթայն և առ սափիրային: - 523. Ասեմք առ այս, թէ յԵրրորդութիւնն սուրբ մի է բանն և իմաստութիւնն և բնութիւն և կեանք և ներգործութիւն և այլն ամենայն. բաց յառանձնութենէն որ է ծնօղ ծնեալ և *բղխեալ*: - 530. Նա՛խ՝ զի ջուրն և արիւնն որիշ *բղխեաց* և ո՛չ խառնեալ. ապա յա՛յտ է թէ որիշ է խորհուրդ ջրոյն և որիշ արեանն: - 595. Երկրորդ՝ զի թէ խառն *բղխեաց* ըստ քեզ վասն այն ի պատարագն ջուր խառնես, ապա և ի ջուրն գինի խառնեա և այնպէս մկրտեա՛: - 595. Եւ տե՛ս՝ զի ամենայն ուրէք զհոգին սուրբ հօր աղերսեմք. զի ի հօրէ՛ *բղխէ*: - 633. Այսինքն ի հօրէ յառաջ *բղխէ* հոգին առ որդի. և նովաւ բաշխի մեզ: - 639. Իսկ միտումն է՛ առանձնութիւն դիմացն. որ է՛ անծին և ծնեալ և *բղխեալ*: - 746. Դարձեալ, ծառ կենա՛ց է աստուածածին կոյսն մարիամ *բղխեալ* յարմատոյն յեսսեայ. երկնուղէշ զարգացմամբ մշտասաղարթ կուսութեամբ ծաղկեալ և պայծառացեալ հոգւոյն սրբոյ եկաւորութեամբն. և պտղաբերեալ մեզ անմահ պտուղ զբանն մարմնացեալ. յորմէ վայելեալք երկնաւորք և երկրաւորք ի շնորհաց նորին զյաւիտենից կեանսն ժառանգեցաք: - 768

ԲՂԽԵՑՈՒՑԱՆԵՄ + Յնգետասաներորդ, նա՛ ի վիմէն ջուր *բղխեցոյց*: - 329. Եւ փայտն որ քաղցրացոյց զջուրն ի մեռայն. և ի վիմէն ջուր *բղխեցոյց*: - 494. Վեցերորդ՝ զի գործ աստուծոյ է ի նւաստ և ի փոքր ինչ իր զմեծամեծսն ներգործել. որպէս կաւովն զկուրին աչքն եբաց, և ի վիմէն ջուր *բղխեցոյց* **բժ**ան. և այլ բազումս: - 733-734

ԲՂԽՈՒՄՆ + Յինգերորդ՝ օրինակ ծննդեան և *բղխման*. և զի **գ** եղանակաւ է ծնունդ երկրի: - 30. Չորեքտասաներորդ՝ Յոգին միայն ի հօրէ՛ է *բղխումն* **ժ** հարցմամբ, և **գ** օրինակաւ, և **ը** վկայութեամբ: - 30. Եւ միշտ բղխէ՛ զջերմութիւնն յօրինակ *բղխման* հոգւոյն անսպառապէս: - 37-38. Ապա՛ տամք զհուրն օրինակ. զի ունի զլոյսն ծնունդ՝ և զջերմութիւնն *բղխումն*: - 53. Պատասխանեմք եթէ՝ թէպէտ հոգին ունի զբնութիւնն ի հօրէ՝ սակայն ո՛չ ծննդեամբ որպէս որդի, այլ *բղխմամբ*. որպէս շունչն և բանն ունին զէութիւնն հոգւոյն այլ և այլ կերպիւ. և որպէս ադամ յառաջ էած յինքենէ զսէթ և զեւա. զմինն ծնունդ և զմիւսն ո՛չ ծնունդ. և ունին երեքեանն զմի և զնոյն բնութիւն մարդոյ: - 60. Այսպէս և հոգին սուրբ էառ յաւիտենականապէս զէութիւնն ի հօրէ *բղխմամբ*, և որդի ծննդեամբ: - 60. Եկեսցուք այժմ և տեսցուք զմոլորութիւնս նոցա՝ որք ասեն զհոգին սուրբ *բղխումն* ի հօրէ և յորդւոյ: - 61. Իսկ թէ՝ «իմս» այս՝ *զբղխումն* յորդւոյ ասէ, ապա և այլուր ըստ քեզ զհայր մարմնացեալ կարծես: - 61. Եւ զի հոգին սուրբ է միայն ի հօրէ *բղխումն*, տեսցուք զայս Նախ՝ ի հարցմանէ: - 62. Զի եթէ մասամբ. անկատա՛ր է *բղխումն* հոգւոյն: - 63. Իսկ եթէ բոլոր, այս լինի կամ **բ** հոգի որպէս ասացաք, կամ աւելորդ գոյ *բղխումն* որդւոյ որ է յոյժ հայհոյութիւն: - 63. Իսկ եթէ բոլոր, այս լինի կամ **բ** հոգի որպէս ասացաք, կամ աւելորդ գոյ *բղխումն* որդւոյ որ է յոյժ հայհոյութիւն: - 63. Զի թէ զբղխեալն բղխէ, աւելո՛րդ է որդւոյ *բղխումն*. զի հայր բղխէ զհոգին: - 63. Իսկ եթէ զոչ բղխեալն բղխէ, ահա ի հօրէ ո՛չ ասէք *զբղխումն*, այլ միայն յորդոյ. որ է սուտ: - 63. **թ**) Դարձեալ՝ հարցանեմ, զի թէ մինն բոլոր *բղխումն* է հոգւոյն և ո՛չ մասն. զի թէ զմինն զայն հայր բղխէ, ապա ուրեմն ո՛չ բղխէ որդի. իսկ թէ զմինն զայն որդի բղխէ, բըղխեալն հոգի թո՛ռն լինի հօր, և ո՛չ *բըղխումն* նմին: - 63. Եթէ զնոյն բղխեն՝ աւելո՛րդ է միոյն *բղխումն* որպէս ցուցաւ: - 63. **ա**) Նախ՝ զի *բղխումն* հոգոյն՝ է՛ ելումն. իսկ ելումն շարժումն միոյն ի միւսոյն: - 63. Վեցերորդ վկայ ի ժողովոյն քաղկեդոնի զոր նոքա ընդունին և ո՛չ մեք. այսպէս է գրեալ թէ՝ որ ոք զհոգին ի հօրէ և յորդւոյ *բղխումն* ասիցէ՝ նզովեալ լիցի: - 64. Դարձեալ՝ յորժամ ասի, թէ լսիցէ «ի հօրէ», և կամ «առնուցու», մի՛ իմասցի այնու թէ *բղխումն* հոգւոյն սրբոյ տակաւին ապառնի էր. զի յաւիտենակա՛ն էր: - 64. Եւ մեք

համաձայնեալ սուրբ և ուղղափառ վարդապետութեանցս, այսպէս դաւանիմք և խոստովանիմք զՅոգին սուրբ աստուած *բղխումն* ի հօրէ աստուծոյ...: - 65. Զի ա՛յլ է *բղխումն*, և ա՛յլ է առումն. այսպէս՝ զի հոգին *բղխումն* է ի հօրէ, որպէս որդին ծնունդ է ի հօրէ: - 65. Տե՛ս՝ զի հոգին *բղխումն* է հօր անձամբ. և առումն յորդւոյ իմաստութեամբ. որպէս ցուցաւ ի վեց գլուխն ի **ժգ** համարն: - 105. Յոգի և *բղխումն*: - 106. Քանզի ո՛չ է ծնունդ, այլ *բղխումն*. որպէս շունչ և կեանք ի հոգւոյս մեր: - 109. Ա՛րդ՝ զի հայր պատճա՛ռ է որդւոյ ծննդեան՝ և հոգւոյ *բղխման*, վասն որոյ հայր նախադասի. իսկ ընդ նմա որդի. ո՛չ որպէս ոմանք կարծեն որդի պատճառ է հոգւոյ *բղխման*, այլ **գ** է ուղիղ տեսութիւնն: - 109. Նախ՝ զի հայր պատճառ է հոգւոյ *բղխման* և որդւոյ առման. զի հոգին սուրբ բղխէ՝ ի հօրէ՝ և առնու յորդւոյ: - 109. Առաջինն որ է տըպաւորական աստուածաբանութիւն՝ է՛ ի դէմս սուրբ Երրորդութեանն և մի աստուածութեանն. թէ ո՞րպէս է մի. ո՞րպէս երրեակ. և ծնօղ. և ծնունդ. և *բղխումն*. և վասն մարդեղութեանն քրիստոսի: - 122. Նոյնպէս հայր է սկիզբն որդւոյ ծննդեան. և հոգւոյն *բղխման*: - 124. Երկրորդ դարձեալ՝ **բ** լոյսքն զփիւռ և տարա՛ծք են. զի անմարմին են ծնունդ և *բղխումն*: - 125. Վասն առաջնոյն գիտելի՛ է, զի ամենայն շնորհ *բղխո՛ւմն* է և ճառագայթ, յանեղական լուսոյն իջեալ առ էակս ամենայն իմանալի և զգալի. և զարդարէ՛ զսոսա ըստ նմանութեան այնմ պարգևեալ շնորհի. եթէ ըստ բնութեան՝ և եթէ անձնական. ի հրեշտակս և ի մարդիկս: - 140. Երկրորդ՝ առաջին ստեղն է հայր. ոչ յումեքէ. միջինն որդի ծնունդ ի հօրէ. վերջինն հոգի *բղխումն* ի հօրէ և ելումն յորդւոյ. զի որդւովն երևի. և հարթ հաւասար աստուածութեամբ և արարչութեամբ: - 178. Նա՛խ՝ զի *բղխումն* ցուցանէ զկատարեալն. որ ամենայն ինչ կատարեալ և լի ստեղծան յարարչէն: - 212. Երկրորդ՝ *բղխումն* զիամանգամայն ստեղծումն ցուցանէ: - 212. Իսկ զի անծին. և ծնեալ. և *բղխեալ*. ըստ այսմ աննման և յատուկ առանձնացեալ: - 237. Դարձեալ՝ իմաստութիւնն պատշաճի հօր ըստ կարողութեան. և գիտութիւնն որդոյ իբր բան. և հանճարն հոգւոյն *բղխման*: - 270. Նոյնպէս և արիւն դաշտանւոյն պղծէ՛ զչորս դէմս. որպէս հոսումն արուին և *բղխումն* իգին: - 369. Եւ զի հոգին է ևս ի հօրէ, սակայն *բղխումն* է և ո՛չ ծնունդ որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 472. Վեցերորդ՝ զհոգին ի հօրէ և յորդւոյ *բղխումն*: - 553. Ոռոգեալ ի *բղխմանէ* կենարար գետոյն. որ հեղու ի նոսա անսպառապէս: - 767. Ի *բղխմանէ* կողահոս աղբերացն ոռոգեալ և զօրացեալ: - 768

ԲՂՋԱԽՈՅ + Մետասաներորդ՝ ասեն թէ որպէս ի կենդանիս ուղտն խոհեմ՝ և տատրակն ողջախոհ է, և ա՛յլ կենդանիք են ապուշք և *բղջախոհք*: - 19. Մեծ աչքն և մթագոյն, *բղջախո՛հ* է: - 246. Եւ պակասն ի գիտութեանց բանին, և կնատքն և *բղջախոհքն* ո՛չ կարգին զինուորք աստուծոյ: - 377. Իսկ պսակն է՛ ի խորհուրդ ողջախոհութեան. զի ողջախոհ ամուսնութեամբ զսպեսցէ առ ինքն *զբղջախոհ* ցանկութիւնն. և արգելցի ի շնութենէ և ի պոռնկութենէ. վասն որոյ է են խորհուրդք եկեղեցւոյ: - 587. Թէ կրօնաւոր է՝ հարցանէ թէ ծոյլ եղեա՞լ է յաղօթքն. կամ անհնազանդ. թէ *բղջախոհ*. թէ յատուկ իրք ունօղ. թէ պճնօղ. թէ որոնօղ լաւ կերակրոց և ըմպելեաց. թէ քնափ և թէ կռւօղ: - 601. Եւ լինիցի նեռն *բղջախոհ* ի ցանկութիւնս կանանց...: - 707

ԲՂՋԱԽՈՅՈՒԹԻՒՆ + Իսկ ծուլութիւն՝ ագահութիւն՝ որկորստութիւն՝ և *բղջախոհութիւն* միայն առ մոլիսն գտանին: - 152. *Զբղջախոհութիւնն* խոցմամբ կողին: - 489. Բարկութիւնն ցասմանն. իսկ Ծուլութիւնն է հոգւոյն. Ագահութիւնն հրոյն. Որկրամոլութիւնն օդոյն. և *Բղջախոհութիւնն* ջրոյն: - 559. Եւ ոմանք զեկուսն միա՛յն ասեն մարմնական. որ է՛ որկորստութիւն և *բղջախոհութիւն*. և այլքն ամենայն հոգեկան: - 559. Իսկ երկուքն պարզ մարմնական. այսինքն որկորստութիւնն և *բղջախոհութիւնն*: - 559. զի անկարգ յօժարի ի կերակուրն. և թէ է ի պահպանութիւն տեսակին, լինի *բղջախոհութիւն*. զի անկարգ յօժարի ի պոռնկութիւն: - 561. Զի՞նչ է *բղջախոհութիւն*: - 570. *Բղջախոհութիւն* է ցանկութիւն յամենայն ժամ լնուլ զվավաշոտութիւնն: - 570. Խաղաղութիւնն արտաքսէ՛ *զբղջախոհութիւնն*. քանզի ընդ ճաշակելն զհոգևորն՝ անհամանայ նմա ամենայն մարմնաւոր: - 583

ԲՆԱԲԱՆ + Չորրորդ՝ առաջինն որպէս *բնաբան*. և երկրորդն որպէս մեկնութիւն զի իմասցեն մտօք: - 393. Զի՞նչ է որ *բնաբանն* ի բնագիրն ուրիշ է, և ի սաղմոսն ուրիշ: - 407

ԲՆԱԲԱՆԱԲԱՐ - Սակայն ա՛յլ եղանակաւ է քան զասացեալս *բնաբանաբար* ի մէնջ: - 270.

ԲՆԱԳԻՐ + Զի՞նչ է որ բնաբանն ի *բնագիրն* ուրիշ է, և ի սաղմոսն ուրիշ: - 407

ԲՆԱԽՕՍ + Ըստ որում ոմն ի *բնախօս* արանց նկատմամբ առաջնորդականին՝ վարաթևեաց ի սկիզբն առաջին՝ թէ է՛ ոմն որ շարժէ՛ զերկնային մարմին: - 26. Այլ սակայն *բնախօս* քննութեամբ ցուցցուք բազմազան եղանակաւ: - 498

ԲՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ + Եւ զայլ ամենայն *բնախօսութիւն* յաղագս բարւոյ և չարի՝ գտցես ի Դիոնէսիոսի ի չորս գլուխն յաստուածային անուանսն. և ի ստորոգութիւնսն ի հակակայից ճառն. և ի սահմանս դաւթի ի վերջն որ է «ամենայն չար տանջելի»: - 24

ԲՆԱԾԻՆ + Եւ մաղթե՛մ եղբայրական սիրով, ըստ *բնածին* բարեբոյս բարուցդ ամխոյժ մտօք ուղղապէս որոնել. զթերին լնլով և զաւելորդն կշռել: - 789

ԲՆԱԿԱՆ + Այսպէս ի *բնական* ստեղծումն հոգւոյն՝ ոմն խոհեմ և ոմն անզգամ. ցանկասէր՝ և ողջախոհ. բարեբարոյ՝ և չարաբարոյ լինին: - 19. Նա՛խ՝ եթէ ուշիմ և ապուշ և այլն ըստ կարգի, սոքա եթէ ի մարմնոյն խառնուածոյ պատճառին՝ և եթէ *բնական* որակութեամբ հոգւոյն՝ նման և աննման գոլ, առանց ներգործելոյ ո՛չ չար են և ո՛չ բարի. ո՛չ գով. և ո՛չ պարսաւ հետևի. որպէս և ո՛չ *բնական* բարուց անաւնոց: - 19. Այլ արդ՝ եդ աստուած զսոսա *բնական* որակութիւնս ի մասունս հոգւոյն. եդ և զանձնիշխան կամքն տէր և իշխան իներքս ի հոգին. զի կառավարէ և առաջնորդէ՛ հոգւոյն. զվատ որակն ի բարին ուղղել, և զբարին ի նոյնն պահել և առաւելուլ. զի այս է գործ անձնիշխանին: - 19. Տասներորդ՝ զի սուտ լինէին ամենայն օրէնք *բնական* գրական և աւտրնական. զի սոքա ամենքն խրատեն զմեզ խոտորիլ ի չարէ՝ և առնել զբարի. և այլն ամենայն: - 20. Այլ այս զանազանի. զի բարին *բնական* ունակութիւն է մեզ. զի ի բարին եմք գոյացեալ: - 23. Նախ՝ *բնական* քննութեամբ. որպէս իմաստասէրքն գտնի: - 24. Երրորդ՝ զի է՛ հնար առնուլ ի վերայ մարմնական իմաստութեանց՝ և արհեստից հանճարաց՝ և *բնականին* ներգործութեանց ի բնութիւն իրին յառաջ ածելով զէութիւնն. թէ ասեմք զիմաստութիւնս զայս ստեղծեալ նախկին. որ ասացաւ «ամենայն գործոց»: - 40. Նաև *բնական* քննութեամբ. զի յորժամ ասես՝ մի և մի՝ եղև երկու. և այժմ ունի զերկուին բնութիւն: - 55. Պատասխանեմք եթէ՝ հոգի աստուծոյ ոմանք զօդս ասեն. որոյ *բնական* տեղի իւր է՛ ի վերայ ջուրց: - 60. Եւ զանազանութիւն *բնական* քննութեան և հաւատոյ: - 101. Առաջին տեսութիւնն է *բնական*: - 119. Նախ՝ *բնական*: - 120. Ա՛րդ՝ *բնականն* ունի **գ** յատկութիւն: - 120. Երրորդ՝ և բաժանի և զանազանի ի բազումս. և այնպէս շրջագայութեամբ գտանէ զճշմարիտն. և այսպէս է *բնական* քննութիւն իմաստասիրացն: - 120. Շնորհական տեսութեամբ հաւասարի. այլ *բնականաւն* զանազանի: - 120. Նախ՝ *զբնական* որակութիւն երկնայնոցն նշանակէ. այսինքն Մարդն զբանն: - 132. Ապա յա՛յտ է զի ա՛յլ է կարգ շնորհականին, և այլ է կարգ *բնականին*. զի *բնականք* ներքինք զվերնոցն բոլորապէս ունին և կոչին. այլ ո՛չ անդրադարձեալ. որպէս անհատն զտեսակն և զսեռն բոլորապէս ունի և կոչի. զի պետրոս մարդ է և կենդանի և կոչի. այլ կենդանին մարդ՝ կամ մարդն պետրոս ո՛չ է և ո՛չ ասի: - 136. Բոլորակ՝ այսինքն ի *բնական* ներգործութեանց. որպէս հրոյ այրելն և ծեան ցրտացուցանելն: - 142. Եւ է՞ յորժամ իմացումն ի յիշողութիւնն ի տրամախոհութիւնն և յայլս բաժանի, և նոքօք իմանայ և տեսանէ զաստուած. և այս ևս է կատարեալ տեսութիւն. և կոչի սա *բնական* տեսութիւն: - 142. Իսկ որ գերակատար իմացումն է և ըստ *բնականին* տեսութիւն՝ անկարօ՛տ է գրոց և սիղոբայից: - 143. Երկրորդն *բնական.* և Երրորդն մոլեկան: - 143. Իսկ միջինն որ է՛ *բնականն* ո՛չ գովելի և ո՛չ պարսաւելի: - 143. Նախ՝ զի գութն *բնական* է, և սէրն ստացական: - 144. Իսկ մարդս զի յերկուց է գոյացեալ՝ ունի զգութ *բնական* և զսէրն աստուածական: - 144. Յիսուներորդ) Թէ *բնական* զգեստ և զէն ունին կենդանիք, և մարդս ոչ. և ճանճք և այլքն: - 155. Նախ՝ զի գործ բնութեան է՛ *բնական*. իսկ գործ կամացն է պատահական: - 156. Եւ *բնական* ա՛յսպէս: - 162. Այլ արդ՝ *բնականին* հետևելով տեսցուք զի՞նչ է գոյացութիւն և զի՞նչ պատահումն: - 170. Կրկին է այսմ պատճառ. այսինքն *բնական* և բարոյական: - 182. Եւ *բնականն* Նախ այսպէս. զի օդն որ ի մէջէ մտեալ և փեռեկեալ զներքին և զվերին կիսագունդն, նա՛ է պատճառ շարժութեան երկնից: - 182. Այս *բնական* պատճառն: - 182. Ա՛րդ՝ բաժանի երկինքն յերիս. այսինքն ի *բնականն*. յատկականն և ի նմանականն: - 183. Եւ է՛ *Բնական* երկինք **ժ**: - 183. Տասն *բնական* երկինքն. և ե յատկական. և ե ըստ նմանութեան. որ լինին ի երկինք: - 184. Նոյնպէս յորժամ ասեմք թէ արեգակն խաւարեցաւ, ո՛չ ի *բնական* լուսոյն՝ այլ ի զմեզ լուսաւորելոյն: - 186. Ունի *բնական* լոյս. և յարեգակնէն փոխ առնու լոյս: - 186. Եւ այլք ասացին թէ՝ ունի *բնական* լոյս՝ և առնու զլոյս յարևէ. և այսպէս խառնի **բ** լոյսն ի նմա՛. և սնուցանէ զորս յերկրի: - 187. Նա՛խ՝ զորքանութիւն աւուրցն ցուցանէ, թէ տիւ և գիշեր **իդ** ժամն լինի օր մի *բնական*: - 193. Նախ գիտելի է, զի կրկին է օր. այսինքն օր *բնական*, և օր արւեստական: - 194. Օր *բնական* այն է՝ որ լինի ի կիտէ ի կէտ **իդ** ժամ: - 194. Նա՛խ՝ զի *բնական* օրն է տիւ և գիշեր: - 194. Երկրորդ՝ *բնական* օրն հաւասարաչա՛փ է. զի ո՛չ առաւելու և ո՛չ նուազէ: - 194. Եւ *բնական* օրն զանազանապէս է առեալ ի զանազան ազգս: - 194. Զի հրէայք և ասորիք՝ զերեկո՛յն դնեն սկիզբն *բնական* աւուր. ասելով՝ «եղև երեկոյ և եղև վաղորդայն օր մի»: – 194. Իսկ ա՛յժմ քրիստոնէիցս կրկին է սկիզբն *բնական* աւուր. այսինքն մէջ գիշերն, և առաւօտն: - 194. Երկոտասաներորդն *բնական*: - 195.

երկոտասաներորդն օր է *բնական* **իդ** ժամուց. զորմէ ասի, «եղև երեկոյ և եղև վաղորդայն օր մի»: – 195. Իսկ ծանրութիւն երկաթոյն *բնական* է. վասն որոյ ո՛չ կորնչի: - 202. Եւ տնէ՛ որքան է նիւթ գոլորշոյն. և լուսեղէն բա՛շս արձակէ առ ի ցուցանել թէ ո՛չ է ի *բնական* աստեղաց: - 203. Նա՛խ՝ զի արարիչն աստուած *բնական* զծովս աղի և դա՛ռն արար. զի մի՛ հոտեսցին կենդանիքն ի նմա: - 208. Առաջին՝ *բնական*: - 209. Այլ ես ասեմ թէ՝ *բնական* որակ գունոց **դ** են: - 212. Այս երկուքս *բնական* պատճառ: - 213. Դարձեալ՝ յետ մահու հոգի մարդոյն ծաղկի և գեղեցկանայ առաքինութեամբն իւրով և *բնական* պայծառութեամբն: - 213. Երրորդ՝ զի ադամայ ետ աստուած *զբնական* իմաստութիւնն առ ի ցուցանել զլաւագոյն ծնունդս բանին՝ հրամայէ՛ անունս դնել: - 219. Վասն զի *բնական* լուսաւո՛ր է օդս որ ի մէջ դրախտին: - 222. Երկրորդ՝ զի հողն *բնակա՛ն* ունի զթանձրութիւն, և այլքն խառնմամբ ի նմանէ. և մարմինս մեր թա՛նձր է ի հողոյ: - 229. Եւ այսմ կրկին է պատճառ. *բնական* և բարոյական: - 234. Եւ *բնականն*, Նա՛խ՝ զի նմանիմք երկրի որ յերեսն ունի զգեղեցկութիւն բուսոց, և ի թիկունս ոչ: - 234. Եւ ասեմք այսմ պատճառ *բնական* և բանական: - 236. Եւ *բնական*, Նա՛խ այսպէս. զի ամենայն իր մարմնական ի նոյն տարերաց են բաղկացեալ. վասն որոյ ունին նմանութիւն առ միմեանս: - 236. Է և այլ իմն աննմանութիւն հոգւոյ ըստ իմացմանն. առաւել և նւազ. ուշիմ և ապուշ. չկամ և կամեցօղ. հեզ և յանդուգն. ցանկացօղ և ողջախոհ. ըստ *բնական* բարոյիցն որակացեալ. նման և աննման գոլով իրերաց: - 237. Ասեմք թէ՝ սոքա ի մասնաւոր հոգւոյն բարի են բնաւորեալ նախանձ ցանկութիւն և այլն. և վասն բարւո՛յ են եղեալ. այլ մարդն կամօք իւրովք փոխէ՛ *զբնական* բարին ի չարն: - 237. Տասներորդ՝ զի և բանականս մարդ՝ քան զանբան կենդանիս տգէտ լինէր. վասն զի ամենայն կենդանի ունի *բնական* ճանաչումն իւրոց և օտարաց. ըստ այնմ որ արագիլ արդար՝ կերակրէ զիւր ծնօղսն միայն. և տատրակ մենացեալ ի զուգակցէն, ո՛չ զուգի ընդ ա՛յլ տատրակի: - 238-239. Նախ՝ *բնական*. զի յառաջ եղեալն աչացն անփոփո՛խ է իրօք. և ականջին ձայնն և բանն փոփոխական: - 239. Զի աչաց լոյսն հուր է. և հուրն վերընթա՛ց է. վասն այն ի *բնականսն* նայելով հեշտանայ, և ի բռնութեամբն դժուարի և զարհուրի: - 239. Այսմ գոյ *բնական* և բարոյական պատճառ: - 243. Նա՛խ՝ *բնական*: - 243. Սիրտն իշխա՛ն է անձինն. յորժամ երկնչի՝ զարիւնն առ ինքն ժողովէ իբր զօրք առ թագաւորն. և մնայ մորթն *բնական* գունովն դեղին: - 245. Չորրորդ՝ զի բազմաց լինի նշան պատահական և ո՛չ *բնական*: - 246. Եւ զոմանս ունի խառնեալս ընդ մարմնոյ. որպէս է *բնական* զօրութիւն կենդանականն և շնչականն որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 249. Եւ գիտելի՛ է, զի *զբնական* արւեստն տղայքն առաւել ուսանին: - 251. Նոյնպէս և ի բանական որակութիւնս հոգւոյն՝ նման և աննման, հաւասար և անհաւասար բացատրեաց. այսինքն խոհեմ և տգէտ. հեզ և բարկացօղ. ողջախոհ և ցանկասէր. և այլ զանազան բարս *բնական* մարդոյն: - 252. Նախ՝ զի նիւթն այն ունի առ ինքն *բնական* զկենդանութիւն տնկականին. և տնկականն մա՛սն է զգայականին. և զգայականն բանականին. և սոքա ո՛չ որոշին ի բոլորէն. զի մի են էութեամբ ի մարդն թէպէտ ա՛յլ են ներգործութեամբ: - 254. Արդ է՛ այսմ կրկին պատճառ. նախ *բնական*, և երկրորդ բարոյական: - 258. Եւ *բնակա՛ն* է, զի յանկատարէն ի կատարեալն ելանէ. որպէս աստիճանաւ ի գլուխ սանդղոյն. և ի սակաւուն ի բազումս. այսպէս և հոգի: - 258. Ըստ *բնականին* այս է. զի ամենայն իր որ լինի՝ յանկատարութենէ ի կատարումն ելանէ, և ի զօրութենէ ի ներգործութիւն որպէս ի վերոյ ասացաւ: - 267. Զի է՛ որ *բնական* է, և է՛ որ աստուածային, և է՛ որ դիւական: - 268. Իսկ *բնական* երազն բաժանի ի չորս ըստ սրբոյն նիւսացւոյ ի գիրս կազմութեան: - 268. Նա՛խ՝ հանճարն է՛ *բնական* իմաստութիւնն շնորհական: - 270. Դարձեալ՝ ըստ երից *բնական* զօրութեանց հոգւոյն պատկեր եմք աստուծոյ. այլ սրբութեամբ արդարութեամբ և առաքինութեամբ նման եմք աստուծոյ: - 273. Դարձեալ՝ ասեմք եթէ գ կերպիւ մարդն իմանի պատկեր. այսինքն *բնական*, շնորհաց, և փառաց: - 273. *Բնական* պատկեր է, որով իմանամք և կարեմք սիրել զաստուած. և այս հասարա՛կ է բարեաց և չարաց: - 273-274. Եւ բաց յայսցանէ՝ *բնական* որակօք ներհա՛կք են միմեանց դ տարերքդ որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 278. Եւ այլ ևս. նոքա չունէին օրէնք գրաւոր, պա՛րտ էր նոցա յերկար կեալ և ի *բնական* օրէնս կրթել զծնունդս և զազգս իւրեանց: - 291. Եօթներորդ՝ նշանակէ թէ *բնական* և անփոփոխ ո՛չ է անդրանկութիւնն. այլ ստացական և փոփոխական: - 310. *Բնական* որակ տարերացն Սևն է՛ երկրի. և Սպիտակն ջրոյ. Կարմիրն օդոյ. և Դեղինն հրոյ: - 342. Դարձեալ՝ գուբն *բնական* և ներքին սէրն է. և ողորմութիւնն երկրորդ և արտաքին: - 350-351. Դարձեալ՝ աստուած յառաջնումն ծննդեան յորժամ զյանցաւորս ըստ *բնական* մեղացն՝ ջրհեղեղաւն ջնջեաց. յերկրորդումն ծննդեան յորժամ զյանցաւորս ի կռապաշտութիւն՝ կարմիր ծովովն ընկղմեաց. յերրորդումն ծննդեան տուժեաց, յորժամ զյանցաւորս գրաւորական օրինացն պատերազմօք սատակեաց: - 351. Իններորդ՝ ի յօրինակ արդարոցն լուսոյն. որ ո՛չ կարօտին արտաքին լուսոյ, սոյնպէս և մովսէս ո՛չ կարօտէր. զի ո՛չ *բնական* էր

լոյսն. զի աչք *բնական* տեսութիւն ունի, այլ ո՛չ թէ լոյս: - 352. Որպէս նախ քան զօրէնս, *բնական* քննութեամբ ընտրէին մարդիկ. կամ զանճոռնի մեծն, կամ զամենևին փոքրն, կամ զգարշն տեսութեամբ, կամ զվնասակարն, ուտելոյ պիղծ ասէին զսոսա: - 364. Երրորդ` զենումն. զի լիցի բաժանումն արեան և շնչոյ և *բնական* կենդանութեանն: - 365. Երրորդ` ընտրութիւն է ի զենումն. զի բաժանեսցի նախ արիւնն, և ընդ նմա՛ շունչն և *բնական* ջերմութիւնն: - 366. Զի թէ նախ *բնական* ջերմութիւնն պակասի, այս լինի *բնական* մահ. ո՛չ է ուտելի: - 366. Նա՛խ` *բնականն*. որ է բարի իմացուածն և խորհուրդ որ ո՛չ արդիւնանայ: - 368. և Դարձեալ ասեն, *բնական* մեղքն խտրութեան մնաց ի գրաւորն, նոյնպէս ի նորս. որպէս սերմնակաթն և դաշտանին. այլ պատիժն փոխեցաւ հինն ի նորս: - 369. Նա՛խ` նշանակէ՛ զնահապետսն. **իե** ազգ որ *բնական* օրինօք արդարացան նախ, և ապա՛ գրաւորն *բնականաւն* զօրացեալ արդարացոյց զնոսա: - 390. Երրորդ` հեթանոսաց ազգ. որ նախ քան զմկրտիլն *բնական* բարութեամբ և երկիւղիւ գան յաստուածապաշտութիւն և մկրտին: - 390-391. Նա՛խ` բանիւ ասաց. զի նահապետք *բնական* օրէնք ընկալան. աբրահամ. նոյ. և այլք: - 395. Իսկ երկիրն նոր օրինացս ո՛չ *բնական* իմաստութեամբ հեթանոսաց ոռոգի, այլ շնորհօքն աստուծոյ և հաւատով դալարի: - 398. Նա՛խ` *բնական*. զի կամէր աստուած բազմացուցանել զծնունդն: - 401. այսինքն *բնական* և բանական և գրաւոր օրինօք ո՛չ գտեալ. այլ ի ձեռն աւետարանին: - 426. Իսկ ա՛յլ վարդապետք ասեն, թէ ետ *զբնական* օրէնս որպէս նոյի և յառաջ քան զնա: - 467. Եւ *զբնականն* աբրահամու. իսկ զգրաւորն մովսիսի: - 467. Վեցերորդ` դարձուցանել զմարդն յորդէգրութիւն աստուծոյ` *բնական* որդւոյն էր պատշաճ. վասն որոյ որդին աստուծոյ որդի մարդոյ եղև զի զմեզ արասցէ որդիս աստուծոյ: - 468. Այլ ա՛րդ` բանն աստուած եղև մարդ և անմեղ պահեաց *զբնական* կիրս. և ներգործական կրիւքն հնազանդ եղև հօր` մահու չափ և մահու խաչի: - 492. *Բնականն* որ ադամայ: - 494. Եւ այս գիտելի է, զի կրկին են կիրք. նախ *բնական*. և ապա եկամտական: - 496. Եւ է՛ *բնականն* կիրք, որպէս քաղց. ծարաւ. ննջել. աշխատիլ. և այլն: - 496. Եւ ասին սոքա *բնականք*, զի նախ քան զյանցանելն ի դրախտին` բնաւորապէս գոյին առ ադամ: - 496. Եւ դարձեալ զի ակամայքն ի մարդոյս բնութիւն յետամտականք են և անասնականք, և ո՛չ *բնական* բանականիս բնութեան: - 502. Եւ տէրն ի մարդեղութեան իւրում ընկալաւ զոր ինչ *բականն* էր մարդոյս բնութեան. և ոչ զեկամուտ անասնականն: - 502. Զի **բ** օր ասացեալ է ի վարդապետաց. մին *բնական* օր և միւսն շնորհական: - 508. Եւ *բնական* աւուր սկիզբն է ծագումն լուսոյն. և շնորհականին ի մէջ գիշերն: - 508. *Բնական* օրն է մարմնաւոր. որ բաժանէ զպահս և զուտիսս: - 508. Եւ շնորհականն հոգևոր. ուր սկսանին ամենայն տօնք սրբոց **զ** ժամով յառաջ քան *զբնական* օրն: - 508. Այս ըստ *բնական* իրաւանց: - 511. ...և տէր մեր յետ յերից օրինաց` այսինքն *բնական* բանական և գրաւական` երևեալ ի գիշեր կենցաղոյս և իջեալ ի դժոխս աւերելով զնա դարձոյց զերկոսին ժողովուրդս իւր...: – 514. Յինգերորդ որ ուղիղն է. զի **բ** է օր. *բնական* և արուեստական. և ասացեալքդ ամենայն յարուեստական օրս նկատեն և ի չարչարանս: - 516. Այլ պիտո՛յ է *բնական* **գ** տիւ և **գ** գիշեր գոլ ի սիրտ երկրի որպէս ասաց քրիստոս: - 516. Օրէնք սեռական **գ** է. *բնական*. գրաւորական. աւետարանակ: - 528. Ա՛րդ` ըստ կարգի` *Բնականն* ադամայ տուաւ: - 528. Ա՛րդ` տգիտութիւնն *բնակա՛ն* է մարդոյ. փոփոխումն ստացական. և հիւանդութիւնն դիւական: - 531. Իսկ առաքեալն փոխէ՛ զայս կարգ *բնական* ի կարգ արհեստական և զարժանաւորսն նախադասէ: - 535. Առաջին` ի *բնական*. որպէս երէոց, անասնոց, թռչնոց, և մրջմանց. որպէս ցուցաւ ի վերոյ ի ժգ գլուխն, ծա համարն: - 536. Նախ *բնական* խելքն. որ ի բարեխառն կազմուածոյ հանդիպի. որպէս էր` ակիտոփէլին և քուսեայ բարեկամին դաւթի: - 537. Ո՞չ ապաքէն մովսէս ի հինն որոշեաց զսուրբս և անսուրբս. մանաւանդ թէ յաւուրս նոյի գոյր ընտրութիւնս. այսպէս ցուցաւ և մեզ պահելի իբր *զբնական* օրէնս. այլ սոցա ոչինչ է պիղծ ի կենդանեաց: - 552. Երկրորդ պատճառ, զի այսոսիկ անասունքն գործեն ըստ *բնական* կարգին. իսկ մեք ի հակառակն փոխեմք: - 564. Եւ գիտելի է, զի եռակի՛ է սէրն. *բնական*. բարոյական. և շնորհական: - 575. *Բնական* սէրն է առ ինքն: - 575. Յերից. Նա՛խ` ի *բնական* իրաւանց. ըստ այնմ «զոր ինչ կամիք թէ արասցեն ձեզ մարդիկ, այնպէս արարէք և դուք նոցա»: – 577. Եւ այս տուեալ լինի յաստուծոյ ընդ դէմ երկիւղին որով նմանին քրիստոսի. զի ո՛չ երկնչէր ի *բնական* մահուանէն. որ ասէր «հոգիս յօժար է բայց մարմինս տկար»: - 582. Երկրորդ` զի օգնակա՛ն են *բնական* զօրութեանց հոգւոյն: - 583. Այսպէս և ի թիւ երանութեանցս է՛ կարգ *բնական*. զի արժանաւորքն ի վերջո՛յ դնին: - 583. Բայց գիտելի է, զի գործ մկրտութեանն է սրբել զհոգիս յամենայն մեղաց զոր ունիցի. թէ *բնական* թէ ներգործական և ի պատժոց մեղացն. զի թէ նոր մկրտեալն մեռանի, առ ժամայն թռչի ի կեանս յաւիտենականս: - 590. Ապա ուրեմն յիրաւի` զի *բնական* արդարութիւն ի տղայն ո՛չ գտանի, յարդարութենէն աստուծոյ արդարապէս մերժի և ընդ անիրաւսն տանջի: - 591. Գիտելի է, զի նախ

առաջին բաժանի ազգն ի *բնականն* և յօրինացն՝ և ի հոգևորն: - 611. Արդ՝ *բնականն* է մարմնոյն. և օրինացն խնամութեամբ. և հոգևորն որդեգրութեամբ. - 611. Այս *բնական* ազգակցութիւն և աստիճանք օրինացն: - 611. Իսկ օրինաց ազգն որ են խնամիքն, և *բնականն* որ են մարմնականքն, ո՛չ լինին խնամիք մինչ ի **դ** ծնունդն: - 612. Իսկ պոռնկութիւնն ի *բնական* օրէնս և ի գրաւորն և ի նորս խոտեալ է: - 613. Եւ այն որ **բ** ձայնիցն մի է մեսեդին. զի դարն ադամայ և ենովքայ միապէս *բնական* օրինօքն վարեին: - 629. Եւ զի չորք են ձայնք *բնականք* ըստ չորից տարերց, ցուցցի հոգեպէս: - 640. Եւ *բնակա՛ն* է զի նախ ի յանկատարն և ապա՝ ի կատարեալն ելցեն: - 662. Ա՛րդ՝ եթէ ըստ *բնականին* է հիւանդութիւնն, պա՛րտ է բժշկական դեղով առողջանալ. - 665. Իսկ մարմնաւոր մահն բաժանի ի **դ**. այսինքն ի *բնականն*, ի պատահականն, յանձնիշխանականն, և ի խնամականն: - 668. Եւ որպէս այս *բնական* եղև ի մեզ ամենայն մարդոյ: - 670. ...որպէս ասէ մեկնիչն տեսլեան. եթէ սպիտակ հանդերձն շնորհացն քրիստոսի մաքրութիւնն է. որ սրբութիւն մեղաց մերոց արար քրիստոս. յոր ամենայնքն վայելեցաք. զի յորժամ սրբի հոգին, *բնական* ունի զպայծառութիւնն: - 690. ...քանզի յորժամ սրբի հոգին՝ *բնական* ունի զպայծառութիւնն: - 696. Զի յորժամ սրբի հոգին ի մեղաց, *բնական* ունի զպայծառութիւնն: - 712. Սակայն հաստատի յարութիւնն *բնական* քննութեամբ և սուրբ գրոց վկայութեամբ: - 714. Եւ *բնական* քննութեամբ նախ այսպէս եթէ՝ տեսանեմք ի քաղաքական օրէնս զի գոյ դատաստան. այսինքն բարեացն պատիւ և չարացն պատիժ. - 715. Ապա ուրեմն գոյ յարութիւն. և այս ըստ *բնականին*: - 715. իսկ հոգիք սրբոցն նախ ծաղկին *բնական* պայծառութեամբն իւրեանց որպէս ցուցաւ ի վերոյ, և ապա՛ յետոյ արդեամբք պտղոյն կատարին ի հանդերձեալ կեանքն: - 721. Ասի այսմ բազում պատճառ. *բնական* և բարոյական. և նախ *բնական*: - 723. Արդ ցուցցուք թէ ճշմարիտ անապական է սուրբ խաչն *բնական* քննութեամբ և սուրբ գրոց վկայութեամբ: - 733. Իններորդ, զի *բնական* օրինացն **գ** են վկայք. բանն և գիրն և աւետարանն. որ տուաւ նահապետացն և մարգարէիցն և առաքելոցն: - 742-743. Նախ հոգւոյ ընդ մարմնոյ *բնական* արդարութեամբ հաւասարիլ: - 745. Չորրորդ, կշիռն նշանակէ՛ զգործս մարդկան. ըստ կշռոյ օրինացն հաւասարել և հատուցանել. եթէ ըստ *բնականին* կամ ըստ գրոյն և աւետարանին. որում շատ տուաւ առաւել պահանջել: - 747. Զի նախ քան զյանցանելն ադամ ունէր զկիրս *բնական* և անգոսնելի. որպէս կերակրիլն, ննջելն, և այլն: - 759. Այսպէս և օդն յորս եկաց փրկիչն յետ յարութեանն, փոփոխեսցէ *զբնական* նսեմութիւնն իւր և պայծառասցի որպէս զեթերն: - 759. Նախ բնական առարկութեամբ ըստ փիլիսոփայիցն հասողութեան. և սա՛ կոչի գիտութիւն: - 784. Բարւոք ասացաւ յարարչէն. զի թէ և բնութիւն թարց երևակայութեան, և արհեստ հանդերձ երևակայութեամբ, սակայն կամք արարչական ետ նոցա *բնական* և բանական կարողութիւն. և ոչ ինչ վայրապար կազմեն զտեսակ գոյացական և զտեսակ պատահական. խնդրելով ոմն պարզ նիւթ. և ոմն տեսակացեալ: - 786. *Բնական* բարք մարդոյն - 795

ԲՆԱԿԱՆԱԲԱՐ + Նախ *բնականաբար* քննութեամբ: - 733. Այս *բնականաբար*: - 782

ԲՆԱԿԱՆԱԿԱՆ - Դարձեալ՝ հանճարն է ի *բնականականն.* գիտութիւնն յուսումնականն. և իմաստութիւնն յաստուածաբանականն: - 270

ԲՆԱԿԱՆԱՊԷՍ + Դարձեալ՝ *բնականապէս* ամենայն նախանձ ունի սիրել զինքն, և ատել զայլս: - 128. Իսկ գնդակ որ է կղմնաւոր՝ շարժի հոգին, յորժամ *բնականապէս* լուսափայլի յաստուածային գիտութիւնս տեսութեամբ և մտածութեամբ. և այնպէս հոգէպէս ի յաստուած միաւորի. որպէս աշակերտաց առաքելոց և մարգարէից: - 142. Եւ նախ վասն առաջնոյն ցուցցուք *բնականապէս* և բարոյականապէս: - 162. Զի մարդն ունի զգլուխն ի վեր որպէս երկինքն. և զոտքն ի վայր որպէս երկիրս. վասն որոյ ամենայն ծորմունք *բնականապէս* զառիվա՛յր հոսին. իսկ ծառն ծռեալ ունի զգլուխն ի վայր, և զոտսն ի վեր. կամ թէ ծռեա՛լ ունի զոտս և զստեղունս յայս կոյս և յայն կոյս: - 214. Այլ և գիտելի է, զի ամենայն կենդանեաց *բնականապէս* հնարք ետ աստուած վասն օգտի նոցա և փրկութեան: - 218. Ապա ուրեմն ունի *բնականապէս* զկենդանութիւն: - 256. Արդ՝ տնկական զօրութիւնն *բնականապէս*՝ է նիւթն. որով կազմի և պատրաստի նիւթն առ տեսակս ազգի իւրեանց: - 262. Առաջինն խոհեմք և իմաստունք *բնականապէս*. որպէս նահապետքն առաջինք. աբրահամ. իսահակ. յակոբ. յոբ. կուռնէլիոս. և այլքն: - 269. Դարձեալ՝ *բնականապէս* ըմբռնէ գիտութիւնն զայն զոր ներգործէ բնութիւնն. իսկ գործն աստուածային՝ գիտութեամբ ո՛չ ըմբռնի. այլ հաւատո՛վք իմանի: - 292. Երրորդ՝ ծնաւ իսահակ ո՛չ *բնականապէս* ըստ բնութեան կարգի. զի անցեալ էին զաւուրբք. այլ էր աստուծոյ պարգև: - 304. Զսոյն և մեզ պարգևեաց ծնանիլ ի ջրոյ, և ի հրոյ, և ի հոգւոյ, և յարութեամբն մարմնոյ. իսկ ի մօրէ՛ *բնականապէս*: - 329. Այս *բնականապէս*: - 620. Նոյնպէս և աղքատութիւնն *բնականապէս* բաժանի ի չորս: - 664. Քսանևդ, այժմ ցուցից *բնականապէս* քննութեամբ: - 693. Դարձեալ՝ ծածկութիւն

յանցանաց՝ է՛ *բնականապէս* մեզ ի տերևոյ անտի. իսկ յանդիմանութիւն է ծածկելոց յայտ արարողութիւն. վասն որոյ ամենքեան դժկամակ երևին: - 774

ԲՆԱԿԱՐԱՆ + Եւ թէ և նա՛ է *բնակարան*, ապա ո՛չ ինչ ունի քան զմեզ առաւել: - 66. Մետասաներորդ՝ զի թէ է՛ ինքն *բնակարան* և տաճար, կազմէ և զմեզ *բնակարան* և տաճար իւր: - 67. Երեքտասաներորդ՝ զի թէ վասն *բնակարան* գոլոյ՝ մարմին նորա է կենդանարար: - 67. Ապա ուրեմն եղիցին ամենայն *բնակարանացն* մարմինք կենդանարար զոր անհնար է և զմտաւ ածել: - 67. Արդ՝ եթէ առաքեալքն որ *բնակարանք* են հոգւոյն՝ ճանաչեն զհոգին աստուած, և մարդկութիւնն քրիստոսի ո՛չ ճանաչէ, փոքր քան *զբնակարանքն* եղիցի քրիստոս: - 99. Առաջինն է մարդկան *բնակարան*: - 210. Ութերորդ՝ Առաջին երկինն է *բնակարան* հրեշտակաց և հրեշտակացելոց: - 221. Եւ է՛ տաճար որոշեալ. որպէս արտաքին *բնակարանք* մեր: - 319. Նոյնպէս և տեառն մերոյ կոչի տաճար արտաքին *բնակարան*. որպէս կոյսն մարիամ, և հաւատացեալ ժողովուրդք, և շինուածք տաճարաց: - 319. Սոքա՛ են ի սրբութիւն սրբոցն որ է՛ լուսեղէն երկինքն *բնակարան* անմարմին զօրացն: - 345. Եւ արտաքոյ՝ կուրծքն քահանայապետին, որ է՛ *բնակարան* սրտին: - 367. Չորրորդ, սա՛ կոչի տաճար աստուծոյ և *բնակարան*...: – 614. Եւ լինիլ ի յառաջին սրբութեանն տաճար և *բնակարան* հոգւոյն աստուծոյ: - 615. ...որովք լինիմք տաղաւար և *բնակարան* աստուծոյ: - 653.

ԲՆԱԿԵՄ + Նոյնպէս և հերձուածօղք պղծեն զտաճարն աստուծոյ և զհաւատն սուրբ՝ որով քրիստոս ի մեզ *բնակի*, և մեք ի նա՛: - 35. Երեքտասաներորդ՝ *բնակիլ* ի սիրտ սրբոց միայն աստուծոյ է. որպէս ասէ յառաջին կորնթացոցն, «ո՛չ գիտէք եթէ տաճար աստուծոյ էք. և հոգի աստուծոյ *բնակեալ* է ի ձեզ»: – 58. Որպէս ասէ առաքեալն, «վասն այսորիկ դնեմ ծունր առ հայր տեառն մերոյ յիսուսի քրիստոսի *բնակելոյ* ի սիրտս մեր»: – 66. Տասներորդ՝ զի թէ նա վասն բնակութեանն երկրպագելի է և աստուած, ո՛չ միայն եղիցի նա՛ աստուած, այլև ամենայն երկնաւորք և երկրաւորքս. որք *բնակեալ* ունին զաստուած և կոչին անուամբ աստուածք: - 67. Այլ խոստովանիմք զբանն աստուած՝ ոչ մասամբ, այլ լրութեամբ իւր մարմնացեալ և մարդացեալ ըստ պօղոսի թէ՝ «ի նմա՛ *բնակէ* ամենայն լրումն աստուածութեանն մարմնապէս»: – 76. Իսկ սուրբն կիւրեղ ընդ դէմ նեստորի զինէր. որ ասէր բնակութեամբ զբանն ի մարմնի. և նախ զմարդն ծնեալ ի կուսէն և շրջեալ ի յերկրի, և յետոյ *բնակեալ* բանն աստուած յետ մկրտութեանն. և յետ յարութեանն փառաւորեաց զնա և զօրացոյց յարակցութեամբ ընդ ինքեան: - 79. Այլ նոքա ո՛չ խոստովանին զաստուած մարդացեալ. այլ՝ կամ ի նախագոյացեալ անձն *բնակեալ* ասեն զաստուածայինն բնութիւն, և կամ շնորհօք որդիացեալ որպէս նեստորի թըւի: - 81. Դարձեալ՝ մի բնութիւն ասէ ապօղինար. որ զհոգի և զմիտս ուրացաւ. և միայն զմարմին ասէ առեալ, և ի տեղի հոգւոյ զբանն *բնակեալ*: - 81. Նախ՝ զի պետութիւնք պատշաճին առ հայր. և հրեշտակապետքն առ որդի իբր յերկուց միացեալ. և հրեշտակքն ի դէմս հոգւոյն իբր նախ եկաւորեալք յամենայն ուրեք, և ապա յորդի և ի հայր *բնակեալ*: - 136. Ութերորդ՝ զի ի լոյ՛ս են *բնակեալ*: - 139. Եւ յօհաննէս զսա օդո՛յ դասէ. վասն այն նոյն անուամբն՝ պօղոս իշխան օդոյս կոչէ. կամ զի յօդս են *բնակեալ* և իշխեն մարդկան: - 150. Եւ միւսն հոգևոր. յորում հոգևոր գոյացութիւնք. այսինքն հրեշտակք *բնակին*: - 180. Ա՛րդ՝ եթէ մարդն անապական էր՝ յապականացու տեղւոջ ո՛չ *բնակէր*. ապա թէ ոչ ի տեղւոջէն եղև ապականացու և ո՛չ ի գործոյն: - 223. Կարգաւոր էր նախ պատրաստել զարքունիս որ է երկինք և երկիր. և զգահոյս որ է՛ դրախտն. և զսպասաւորքն որ են կենդանիքն. և զմեծութիւնս տնկոց և բուսոց. մանաւանդ ոսկւոյ և արծաթոյ և ականց ի սիրտ երկրի գանձել. և ապա՛ թագաւորին *բնակիլ*: - 230. Ուստի միջակ գոլով ըստ էութեան՝ և ի միջակ վայրս դրախտին *բնակեալ*: - 231. Երկրորդ՝ զի թէ այլ և այլ էր հոգի, ի յայլ հոգւոյ տեղիս ո՛չ *բնակէր* այլ հոգի որպէս յայլո՛յ կաղապար. և ա՛յլ դրօշած ի յա՛յլ կնիք. այլ մի է. վասն այն որ յետոյ երևի, յառաջնոյն խառնուածն կարէ՛ *բնակիլ*: - 259. Երրորդ՝ զի ընդդէմ դրախտին *բնակեցաւ* և ի միշտ նախանձէն մաշեցաւ: - 279. Ի դրախտն, զի թանձր մարմնով ո՛չ *բնակին* յիմանալեացն կայանս. և յօդս կախիլ անպատշա՛ճ էր: - 289. Եւ այլք ասեն թէ՝ գետն առ որով *բնակեալ* էր նա՝ փայտ բերէր, անտի անուանեցաւ եբեր: - 299. *Բնակէր* ի ներքոյ գողգոթային ուր ադամայ գերեզմանն էր: - 300. Վասն է՞ր ղովտ ի սոդոմ *բնակեցաւ*: - 302. Նոյնպէս յորժամ *բնակին* բարեպաշտք ի մէջ անհաւատից, Նա՛խ՝ զի աղօթք նոցա պահապան է նոցա: - 302. Բոլորն ամենայն **դճլ** ա՛մ է յաւետեացն աբրահամու մինչև յելսն յեգիպտոսէ՛. այլ զերկու ճե ամն հարքն յերկրին քանանու *բնակեցան.* և զբ ճիե ամն որդիքն յեգիպտոս կացին...: - 337. Չինգերորդ՝ զի և վայրի անասնոց և գազանաց բաժին լիցի ի վաստակն մեր. զի նոցա է երկիրս այս և տեղիք ուր մեք *բնակեցար*: - 372. Չորրորդ՝ զի յայտնեսցի թէ՝ ի մէջ ծառայութեանն յեգիպտոս այնքան բազմացոյց զնոսա խնամքն աստուծոյ. այսքան բազմութիւնս ի տեղիս իւրեանց

խաղաղութեամբ *բնակեալ*՝ ո՞րքան անթիւ բազմացին: - 377. Այլ ի կուսանս հանգչի. որք հրեշտակաց նմանք եղեն կուսութեամբ. վասն այն ասեն աստուած *բնակեալ* է յերկինս ուր կուսանք են հրեշտակք. և ո՛չ յերկրի ուր ամուսնացեալք են: - 404. Դաւիթ եթող զիրէաստան և *բնակեցաւ* յայլազգիս. և որդի նորա եթող զիրէայս և հանգեաւ ի հեթանոս: - 437. Դաւիթ չորս ամ *բնակեցաւ* ի գէթ մինչ մեռաւ սաւուղ. և տէր մեր յեգիպտոս՝ մինչ մեռաւ հերովդէս: - 437. Եւ ի պահպանութիւն աշխարհին հրէից՝ առաքեաց սաղմանասար յերկրէն ասորւոց պանդուխտս որ *բնակեցան* ի սամարիայ և սամարացիք կոչեցան: - 447. Իսկ ի մօր կողմանէ՝ մարիամ էր ի քահանայից ցեղէն, զի մատթան քահանայն *բնակէր* ի բեթլէհէմ, և ունէր երիս դստերս: - 460. Երրորդ՝ զի ո՛չ ինչ յորոց ստեղծ աստուած գարշի *բնակիլ*. մանաւանդ յարգանդի զարդարեալ կուսութեամբ. զի զոր ստեղծ ձեռօք, *բնակէ*՛ ի տան ձեռագործի իւրոյ: - 469. Եւ աւուրք պաշտամանն էր երկոտասան. **Ե** օր քաւութեանն վասն որթոյն յանապատին. և **Է** օր տաղաւարահարացն ի յիշատակ խորանաւ *բնակելոյն* յանապատին ամս խ. և այլ սքանչելեացն զոր գործեցաւ անդ: - 483. Մետասաներորդ՝ փախստեայ դաւիթ *բնակէր* ի ներքնումն այրի. և սաւուղ ննջեաց յարտաքին այրին: - 513. Իսկ զտեղի համբարձմանն քրիստոսի միտք ո՛չ կարէ ցուցանել. զի ի լոյս անմատոյց է *բնակեալ* և ի ներքին կողմն վարագուրին ըստ առաքելոյն: - 519. Բարոյականն՝ նոյի, որ ի բարուց վարդապետեալ *բնակէր* ի յանապատ և պահէր զկուսութիւն **եճ** ամ: - 528. Զի հոգի է աստուած. և յիմացական միտս և ի հոգիս *բնակէ*. և չէ՛ օգուտ մարմնոյն սրբութիւն յորժամ միտքն զբաղեալ է ի չարիս. զի հեռանայ ի սիրոյն աստուծոյ և ի բնակութեանց նորա. «զի հոգին սուրբ փախչի ի նենգութենէ»: – 558. Իսկ յորժամ սուրբ հոգին ելանէ, պիղծ հոգին այսինքն սատանայ *բանկէ*՛ ի նա: - 570. Չորրորդ՝ ի խաղաղութեան *բնակի*. զի ուր խնդութիւն է՝ խաղաղութիւն է. և ուր խաղաղութիւն է՝ խնդութիւն է: - 584. Որ ուտէ զմարմին իմ և ըմպէ զարիւն իմ, նա յիս *բնակեսցէ* և ես ի նմա: - 600. Մինն բնակութիւնն, և միւսն *բնակեալն*. որ է՛ ժողովուրդ և ժողովարան: - 613. Եօթներորդ՝ զի աստուած սուրբ է որ *բնակէ* ի տաճարն: - 615. Իններորդ սրբեմք, զի *բնակելոցս* ի սմա և պաշտօնէիցս պա՛րտ է սուրբ լինի զի մի՛ պղծեսցեն զսրբութիւնսն: - 615. Երկրորդ, ի կոյսն *բնակեցաւ* բանն **թ** ամիս. և ի խաչն յաւիտեանս յաւիտենից: - 642. Դարձեալ՝ բուրվառն է կոյսն մարիամ. և հուր աստուածութիւնն ի նմա *բնակեալ*. - 645. ...որոց ցանկացան և ելին յաշխարհէս և ի լոյս են *բնակեալ*: - 647. Երկրորդ՝ այն տեղի անմարմնո՛ց է ոչ կարէր մարդս մարմնով անդ *բնակիլ*. - 662. այլ նախ *բնակեսցէ* հոգւով, և ընտանացեալ մտցէ և մարմնով: - 662. և հող զգլխով արկեալ, ի խաւար *բնակիմք* և այլն: - 670. ...զի կենդանիք *բնակին* ի վերայ յերկրի, և մեռեալք ի ներքոյ երկրի: - 677. Այսինքն սուրբն սրբոց որ է արքայութիւնն երկնից. ուր աստուածութիւնն է *բնակեալ*. և քերովբէիւք սպասաւորեալ: - 682. ուր արդարք և մեղաւորք ի միասին *բնակին* կարօտ կերակրոց և ըմպելեաց: - 682. Եւ որպէս ի քրիստոս *բնակեալ* է ամենայն լրումն աստուածութեան որպէս ասէ թեսաղոնիկեցոց. նոյնպէս և ի նեռն ամենայն լրումն անօրէնութեան...: - 707. ...զի ի նմա՛ *բնակէ* գլուխն ամենայն չարեաց: - 707. Այլ և որք ի մի խնամս վայելեցին յաստուծոյ. յարև և յանձրև. և ի մի տեղիք *բնակեցան* և մի պիտոյիւք շատացան. և նոքա զտուօղն ո՛չ ճանաչեցին: - 738. Եւ արդ՝ ի յաւարտիլ դատաստանին յորժամ ասէ եկա՛յք, վասն է՞ր իջանեն յերկիր, կամ ի դրախտն *բնակին*: - 759

ԲՆԱԿԵՏՂ + Եւ կամ որպէս ճանապարհորդք հեռացեալք ի տանէ՞ յորժամ դարձցին վերստին ի տունս իւրեանց, նախ թողուն զվերջին *բնակետղն* ուստի դիմեցինն երթալ: - 280

ԲՆԱԿԵՑՈՒՑԱՆԵՄ + Նախ՝ զի հովիւն ի դալար վայրի *բնակեցուցանէ*. այսինքն ի վայրենացեալ գրոց սրբոց գիտութիւնն: - 49

ԲՆԱԿԻՉ + Երկրորդ՝ զորպիսութիւն և զձև աշխարհիս ցուցանէր ի խորանն եռայարկեան ի չորից նիւթոց փոխանակ **դ** տարերաց յանապական և յապականացու *բնակչաց*: - 342. Զի շաբաթացեալ հանգչիցի երկիր ի չար *բնակչաց*: - 376. Եւ շինուածք են դասք ամենայն արդարոց. նոքին դարձեալ մարմնով *բնակիչք* և հաւատով շինուածք: - 532. Երկրորդ՝ ծառ կենաց են *բնակիչք* վերնոյն սիօնի. տնկեալք յաղբիւրն կենաց որ իջանէ յաթոռոյն աստուծոյ ի մէջ նոցա. ունելով զանմահ կեանս յաւիտենից: - 765

ԲՆԱԿՈՒԹԻՒՆ + Որք ուրանան զբնութեամբ միաւորութիւն աստուծոյ մարդացելոյն, այլ միայն *բնակութեամբ* և շնորհիւ որդէգրութեան ելեալ յաստուածութեանն փառս. որպէս ասեն նեստորականքն: - 66. Ա՛րդ եթէ երկրպագելի և աստուած՝ և այս վասն *բնակութեան* աստուծոյ, ապա ուրեմն եղեալ առ ժամայն աստուած և օտար ըստ բնութեան: - 67. Տասներորդ՝ զի թէ նա վասն *բնակութեանն* երկրպագելի է և աստուած, ո՛չ միայն եղիցի նա՛ աստուած, այլև ամենայն երկնաւորք և

երկրաւորքս. որք բնակեալ ունին զաստուած և կոչին անուամբ աստուածք: - 67. Իններորդ՝ զի թէ առանձնապէս մարդ է, ապա հետևի բաժանեալ բնութիւն և բ կամք և կրկին ներգործութիւն. յայնժամ ո՛չ լինի բանն մարդ եղեալ. այլ մարդն *բնակութեամբ* ի փառս բանին բարձրացեալ: - 68. Իսկ սուրբն կիւրեղ ընդ դէմ նեստորի զինէր. որ ասէր *բնակութեամբ* զբանն ի մարմնի. և նախ զմարդն ծնեալ ի կուսէն և շրջեալ ի յերկրի, և յետոյ բնակեալ բանն աստուած յետ մկրտութեանն. և յետ յարութեանն փառաւորեաց զնա և զօրացոյց յարակցութեամբ ընդ ինքեան: - 79. Եւ զի դառնան ամենայնքն ի *բնակութիւնս* իւրեանց: - 196. Չինգերորդ՝ *բնակութիւնք* եղջերւաց և մանր և մեծ էրէոց. ըստ այնմ «լերինք բարձունք են եղջերւաց և վէմք ապաւէնք նապաստակաց»: – 211. Չորրորդ՝ *բնակութիւնք* գազանաց: - 212. Իսկ մեզ հոգևորապէս ետ պարգև *զբնակութիւնս* երկնից...: - 306. Եւ բաց յայսցանէ. կոչի զգեստ *բնակութեան* լոյսն անմատոյց և խաւարն անգիտութեան...: – 318. Եւ այն՝ զի զամենայն ճարպ և զամենայն արիւն ո՛չ ուտէին յամենայն տեղիս *բնակութեան* իւրեանց: - 360. Յամենայն *բնակութիւնս*: - 360. Երկրորդ՝ զի ո՛չ էին բաւական *բնակութեան* երկրին: - 416. Չորրորդ՝ գերիլն ի բաբիլօն՝ զգերութիւն բնութեանս նշանակէ. և եօթանասուն ամն զեօթն դար կենցաղոյս. և ապա դարձումն ի հայրենի *բնակութիւնն* մեր ի ձեռն փրկչին մերոյ և աստուծոյ: - 448. Զի հոգի է աստուած. և յիմացական միտս և ի հոգիս բնակէ. և չէ՛ օգուտ մարմնոյն սրբութիւն յորժամ միտքն զբաղեալ է ի չարիս. զի հեռանայ ի սիրոյն աստուծոյ և ի *բնակութեանց* նորա...: – 558. Մինն *բնակութիւնն*, և միւսն բնակեալն. որ է՛ ժողովուրդ և ժողովարան: - 613. Քառասունք, Վասն *բնակութեան* անտի: - 661. վասն որոյ զնոյն խաչն և զաւետարանն տարեալ ի տուն՝ օրհնեմք *զբնակութիւնս* մեր: - 684. Երրորդ, ասէ առաքեալն թաղէոս, եթէ հոգի ամենայն մարդոյ որ ելանէ ի մարմնոյ, են նոցա օթևանք և *բնակութիւն* ի հանգստեան...: – 691. Ասեմք, շինուած տաճար և *բնակութիւն* երկնից զերանելի մարմինն ասէ: - 695. Իսկ *զբնակութիւն* փառացն այլ ուր պատրաստ ասէ և ոչ տուեալ: - 695. ...և ապա տացի սրբոցն վերին տաճարին *բնակութիւնն*: - 703. Յետ այնորիկ զի՞նչ լինիցի *բնակութիւն* աշխարհի: - 759. Փոփոխեսցի բնութիւն. և *բնակութիւն* աշխարհի...: - 759. Յետ յարութեանն ո՞ւր և ո՞ր քան իցէ տեղիք *բնակութեան*: - 760

ԲՆԱԿՑԱՊԷՍ + Եւ այս թէ առընչապէս, և թէ *բնակցապէս* ուղղակի՛ իմասցի. ըստ այնմ, «հայր ի յիս և ես ի հայր». և «հոգւով սրբով գործեմ զգործս»...: - 108

ԲՆԱՒ + Չորրորդ՝ զօրութիւն և ներգործութիւն են հակակա՛յ իրերաց. ապա թէ է զօրութեամբ և ներգործութեամբ՝ զո՛յ ինքն ինքեան հակակայ որ է *բնաւ* սուտ: - 168. Զիմաստութիւնն հոմանուն է և ի բազում տեսակս որոշի. և *բնաւքն* ամենայն՝ մտա՛ցն են ներգործութիւն. վասն այն կոչի իմաստութիւն որ է իմացութիւն: - 269. Իսկ բարեաց չար առնել՝ անիրաւութիւն է. որ ո՛չ գոյ *բնաւ* առ աստուած. ո՛չ ի կեանս յայս և ո՛չ ի հանդերձելումն: - 408. Երրորդ, դիւական. որպէս կռոց սուտ մարգարէքն. սեդեկիայն և այլոց բազմաց. որ այժմ երևին ի պատասխանիս կախարդաց. նաև հաւկռիչք և գարէղիբք. որք են *բնաւ* սուտք և ոչինչք: - 536. Ապա և ո՛չ աղօթք և պաշտօն քահանայից կամ տուրք կամ պատարագք է օգուտ հոգւոյն ըստ քեզ որ է *բնաւ* սուտ և չար հերձուած: - 605. Եւ յորժամ ո՛չ առնէ *բնաւ*՝ մահու չափ մեղանչէ: - 620. Իսկ մեծացուսցէն ի կիրակէի, *զբնաւ* տնօրէնութիւնն պատմէ. զի թէ ոչ էր ծնեալ՝ և ո՛չ էր խաչեալ. և ո՛չ յարուցեալ. և ո՛չ զմեզ փրկեալ: - 628. Սուտ են *բնաւ* և մոլորումն է նոցա այն և անօրէնութիւն: - 651. Ո՛չինչ *բնաւ*. քանզի յորմէ հետէ քրիստոս ի գերեզման եդաւ ամենայն հողք օրհնեցան...: - 678. ...և այս բառնի ի հոգւոյն և լինի ամրութիւն և հաստատութիւն. զի զաստուած հաստատապէս ըմբռնեմք և *բնաւ* ո՛չ բաժանիմք ի նմանէ և ոչ մոռանամք: - 722. ...իսկ այս ամենայն բառնի ի մարմնոյն և դնի անմահութիւն անապականութիւն և անչարչարութիւն. զի *բնաւ* ո՛չ չարչարի. - 722. Եւ դ տարերքդ իւրաքանչիւր դադարին ի տեղի իւրեանց և *բնաւ* ո՛չ փոփոխին: - 727. Զի ո՛չ երբէք անկար և անգութ և անիրաւ ասել զնա ցուցանի *բնաւ* ուրէք. զի «յողորմութիւն և յիրաւունս հաստատեալ է աթոռ նորա»: - 778

ԲՆԱՒԻՆ + Երանելին պօղոս՝ զխորհուրդն աստուածպաշտութեան յայտնի և մեծ ասէ. ըստ որում երևեցաւ բանն մարմնով. *բնաւին* ապա բաժանելն ի մարմնոյն ամբարշտութիւն է և իմացմամբ և բանիւ: - 93

ԲՆԱՒՈՐԱԿԱՆ + Առաջինն է սակաւ ինչ միայն յանցուած տեսութեան ըստ *բնաւորական* մտածութեան նորա առ ամենայն իրս: - 558

ԲՆԱՒՈՐԱՊԷՍ + Եւ ասին սոքա բնականք, զի նախ քան զյանցանելն ի դրախտին՝ *բնաւորապէս* գոյին առ ադամ: - 496. Եւ այսպէս լինի կատարեալ. մեղք խառնեալ օտարին գաղտնապէս, ընդ մտածութեանն *բնաւորապէս*: - 558. Ապա *բնաւորապէս* ընդ դէմ գոյ երից որպիսութեանց սա՛ մեզ

չորրորդ գոլով. ոչ ունել ինչ ի մտի. մոռանալով միշտ. ո՛չ գիտել և ո՛չ յիշել ինչ զանտի կենաց: - 775. Յաղագս որոյ որ ինչ գոյ միոյն յայտնի և ներգործական մասունք, գոն նոքա և միւսոյն *բնաւորապէս* ծածուկ և զօրութեամբ: - 786

ԲՆԱՒՈՐԻՄ + Դարձեալ՝ այն զօրութիւնն միշտ է. զի *բնաւորեալ* է ընդ ներգործութեան. իսկ միւս զօրութիւնն երբեմն է. զի կամ նախ է ներգործութեան. որպէս մանկան հիւսնել: - 168. Նա՛խ՝ զի սերմնական զօրութիւնն է ի մէջն *բնաւորեալ*. ուստի բոլորապէս և հաւասար տայ շարժիլ տնկոյն: - 213. Ասեմք թէ՝ սոքա ի մասնաւոր հոգւոյն բարի են *բնաւորեալ* նախանձ ցանկութիւն և այլն. և վասն բարւո՛յ են եղեալ. այլ մարդն կամօք իւրովք փոխէ՛ զբնական բարին ի չարն: - 237. Եւ այս ներգործեալ եղև ի յադամ. և կամ առեալ ի քրիստոս. և կամ *բնաւորեալ* ի մեզ: - 275. Չորրորդ՝ միաւորութիւն ասեմք գոլ և զգանգումն որ ի նա է՛ և ի չորո՛յ *բնաւորեցաւ* լինիլ. յորում ո՛չ ամբողջ պահի բան որակութեանն: - 476. Դարձեալ, *բնաւորեալ* է մարդոյ՝ զի ամենայն ոք կարծէ զինքն ճշմարիտ և արդար. այլ որ ունի զճշմարտութիւնն նա՛ է ճշմարիտ և արդար: - 551. Այլ և ի յանբան կենդանիս *բնաւորեցաւ* գոլ. որպէս ուղտ խոհեմ. և առիւծ արի. տատրակ ողջախոհ. և արագիլ արդար: - 581. Եւ ըզկուրծն բախելն, որ *բնաւորեալ* է կանանց յապաշաւելն զկուրծսն բախել և ողբալ: - 628. Իսկ է՛ իր ինչ ի բոլոր տեսակս մարդկային *բնաւորեալ*, և ո՛չ է բնութեամբ. որպէս այս: - 773. Իսկ ուղղակին. զի մոռացումն բնաւորեալ է առ խառնուած կազմութեան մարդոյ. իսկ խրատ՝ յանդիմանութեան է՛ ի ցոյց ինքեան: - 774. Զի հաճելի՛ է *բնաւորեալ* գովութիւն մարդոյ. ըստ որում մեծարեցաւ տիրական պատուով. և է՛ այս հասարակ: - 774. Եւ այլք թէ՝ պատրուակ գոն ի խինծս արգանդի *բնաւորեալ*. յիւրաքանչիւր աւուրս հնգից՝ մին մին քակտին երկամբք. և ապա՛ արձակի ծնունդն: - 785. Զլինիլ արտասուաց՝ ուսուցանեն գիրք կազմութեան և որ ի բժշկաց, յերիս բաժանմանէ *բնաւորեալ* կերակրոց: - 786

ԲՆՈՒԹԵՆԱԿԱՆ - Զի գ են եղանակք անուանց. այսինքն *բնութենական* որ ի նախնւոյն կոչի: - 312. *Բնութենական*, որպէս ցասումն և ցանկութիւն: - 318

ԲՆՈՒԹԵՆԱԿԻՑ + Այլ զի մեք թողեալք և անտես եղեալք յաստուծոյ վասն յանցանացն, զղջմս մեր տպաւորէ՛ յինքեան. *բնութենակից* գոլով մեր և գլուխ անդամոցս: - 42. Զորօրինակ՝ որդի թագաւորի պատկե՛ր է թագաւորին. զի *բնութենակից* է նմա: - 273. «Եւ առն ամենայնի գլուխ է քրիստոս». զի անդամք քրիստոսի եմք և *բնութենակիցք*: - 532. Երկրորդ, ընդ նոսա այլ ընդ այլո՛յ է միացեալ. իսկ ընդ եկեղեցի՝ առ *բնութենակից* և գոյակից: - 757

ԲՆՈՒԹԻՒՆ + Երկրորդ, այլ և ո՛չ է *բնութեան* բերք և արուեստից, եթէ ամենայն են ի հարկէ. զի զանազան *բնութիւնք* և արուեստք զանազանապէս ներգործեն: - 8. Աստ ուրեմն ի հարկէ՛ երևեցաւ թէ գոն և են սոքա ասացեալքս, այսինքն գործ *բնութեան* և գործ կամաց և գործ պատահմանց. և ո՛չ ոք ուրաստ լինի վասն սոցա: - 8. Դարձեալ ասեն թէ՝ աստեղք ունին *բնութիւնս* ներհակս միմեանց. չար և բարի. և միմեանց դիպեալ ներհականան իրերաց. և առնեն չար կամ բարի խռովութիւն կամ խաղաղութիւն. աւեր կամ շինութիւն. և այլն: - 12. Դարձեալ ասեն ըստ փիլիսոփային թէ՝ ո՛չ աստուած՝ և ո՛չ *բնութիւնն* և ո՛չ արհեստ՝ վայրապար իրս երբեք ստեղծանեն. ապա թէ աստեղքն ո՛չ ունին զօրութիւն ազդելոյ՝ վայրապա՛ր են ստեղծեալք յարարչէն: - 13. Նախ՝ եթէ դու քեզէ՛ն խոստովանեցար եթէ ոչ գոյ հարկ. այլ՝ աստուած և *բնութիւնն* և արհեստն ևս ներգործեն. ապա թէ է գործ արհեստի և *բնութեան*, ո՛չ է հարկ բախտի և ճակատագրի: - 13. Նախ՝ եթէ չարն ո՛չ է յաստուծոյ և ո՛չ ի բնութենէ և ո՛չ ի *բնութեան* և ո՛չ է *բնութիւն*: - 16. Ասեմ զառաջինն եթէ՝ չար ո՛չ է յաստուծոյ. զի աստուած բարի՛ է *բնութեամբ*. և ի բարւոյն չար ո՛չ գայ յառաջ. որպէս ո՛չ ի լուսոյն խաւար: - 16. Այլ և ո՛չ ի բնութենէ. զի *բնութիւնք* ամենայն հրեշտակաց կամ մարդկան բարի՛ են ի բարւոյն յառաջ եկեալ. այլ չարն է՛ յանձնիշխան կամաց եկամուտ ի *բնութիւնս*: - 16. Այլ և ո՛չ ի *բնութեան*. զի ո՛չ է չարն ի բնութեան ուրուք. այլ արտաքոյ *բնութեան* պատահեալ: - 16. Այլ և ո՛չ է *բնութիւն*. ո՛չ մասն և ո՛չ բոլոր. այլ պակասութիւն ունակութեան. զի բարին ունակութիւն է, և չարն պակասութիւն նորին. որպէս խաւարն լուսոյ, և հիվանդութիւնն առողջութեան, և մահ կենաց: - 16. Ուստի յա՛յտ է թէ սերմանեաց ի *բնութիւնս* զբարին, և օրէնս եդ բարւոյ. այլ և խրատ և յորդորումն և պարգևս բարեաց: - 17. Դարձեալ ասեմք թէ՝ ըստ ինքեան սոքա ոչ են չար. այլ բարի. որպէս տգէտն ի մեղաց. և բարկութիւնն ընդդէմ չարեաց. և ցանկացօղն բարեաց. զի ըստ *բնութեան* գործելով ոչ ոք մեղանչէ ասէ փիլիսոփային: - 19. Դարձեալ ասեմք թէ՝ սոքա ո՛չ են *բնութիւնք* ի հոգին. այլ որակութիւնք զանազանք և աննմանութիւնք. որպէս պատկերք երեսացն: - 19. Նոյնպէս չափ և սահման՝ *բնութեա՛ն* է: - 23. Իսկ չարն արտաքո՛յ է էութեան և *բնութեան*. վասն որոյ անբաւ է և անպատճառ: - 23. Ո՛չ է ըստ չարափառացն ասել ուղղակի՝ թէ նախանձու կամ վասն փառաց որպէս ասեն, զի

անգիտութեամբն պատուեսցի. ընդունա՛յն է կարծիքս այս. ասել զոր չէ՛ արժան անախտ և պարզ *բնութեանն* աստուծոյ: - 24. Հինգերորդ՝ Կարէ՞ և հայր ծնեալ ասիլ ի նոյն *բնութենէ* գոլ: - 29. Վեցերորդ՝ Հայր անուն արար չութեան՞ է, թէ *բնութեան*: - 29. Երկրորդ՝ օտար ի *բնութէ* և արարած ասեն: - 29. Չորրորդ՝ ոչինչ արգելէ ըզհոգին լինիլ որդի, թէ է՛ ի նոյն *բնութենէ*: - 30. Հինգերորդ՝ Հայր և Հոգի ո՛չ մարմնացեալ. թէպէտ մի *բնութիւն* է երրորդութեանն: - 30. Վեցերորդ՝ Մարդկային *բնութեամբն* աստուած է, թէ աստուածութեամբն մարդ: - 30. Եօթներորդ՝ Վասն է՞ր ուրանան քաղկեդոնիկք *զբնութեամբ* միաւորութիւնն: - 30. Մետասաներորդ՝ Թէ ո՞րպէս ասէ աստուածաբանն *բնութիւնք* երկուք: - 30. Չորեքտասաներորդ՝ Զի՞նչ մի *բնութիւն*. և զի՞նչ երկուս. և զի՞նչ երկուցն եղեալ մի *բնութիւն*: - 30. Երկրորդ՝ է՛ դարձուցանել զիմացումն ի հաւատալեացն, և յայնցանէ որ ածեն զմարդն առ հաւատալն. այնպիսին խաբեալ է. զի *բնութեամբ* է մարդոյ ո՛չ տեսանել զյետոյս իւր. և ո՛չ առանց աչաց հայելոյ: - 31. Երրորդ՝ է՛ նրբութիւն իմանալեացն և *բնութիւն* իմացմանն. որպէս բժոտ աչքն ո՛չ տեսանէ զմազն ի հեռաստանէ: - 31. Մետասաներորդ՝ զի հայրենի՛ է եղեալ աւանդութիւնն, և սովորութիւնն ստացական *բնութիւնն*: - 33. Երրորդ՝ հրէայքն ո՛չ խոստովանին երեք անձինք և մի *բնութիւն*: - 34. Եւ սոքա ուրանան զերրորդութիւն անձանցն ի միում *բնութեան*: - 34. Ոմանք սոսկ մարդ ասելով բաժանեն զաստուածութիւնն **բ** *բնութիւն*, **բ** կամք, և բաժանեալ գործ, և այլն: - 35. Վեցերորդ՝ հակառակէ քրիստոսի՝ և քրիստոնէից. և սոքա հակառակին սուրբ եկեղեցւոյ և ուղղափառ հաւատոյ. և զոր բանն աստուած առեալ զմարդկայինս *բնութիւն* միաւորեաց ընդ իւրում աստուածութեանն՝ սոքա ընդդէմ նմին որոշեն զբանն ի մարմնոյն. զի մի՛ իցէ աստուած մարդացեալ ըստ նոցա՝ և մարմինն աստուած. և պատճառս հայթայթելով պատրեն զմարդիկ: - 35. Ապա ուրեմն *բնութեամբ* և էութեամբ է որդի. և ոչ թէ կամաւ կամ ոչ կամայ: - 36. Իսկ թէ ոչ կամաւ. ո՛ է որ զնա բռնադատեաց. զի *բնութիւնն* ողջախո՛հ է. և յայտնէ զայս կուսութեամբ կեալն բազմաց: - 36. Զի և յօհան դամասկացին ասէ հարկ գոլ ամենայն սկզման ունել դադարումն. այլ զի հրեշտակք և հոգիք ոչ դադարին, այս կամա՛ցն աստուծոյ է պահպանութիւն, և ոչ *բնութեան* նոցա. զի յո՛չ էից եղեալքն՝ կարեն յոչ էութիւն փոխիլ: - 37. Այլ մեր պատասխանին առ այս՝ է՛ այս ինչ, թէ միշտ ծնունդ է ի հօրէ ըստ *բնութեանն* որդի. այլ անձամբ կատարեալ. որպէս լոյս ի հրոյն միշտ ծնանի և ոչ է անկատար՝ յօրինակ որդւոյ: - 37. Դարձեալ առարկեն, եթէ աստուած է հայր՝ և անծին է *բնութեամբ*, և որդի ծնեալ է, ապա ուրեմն ո՛չ է որդի աստուած. զի ծնելութիւն և անծնելութիւն հակառա՛կ են միմեանց. որպէս սեաւ սպիտակի կամ լոյս խաւարի: - 38. Իսկ այսոքիկ առանձնաւորութիւնք են հօր և որդւոյ. և ո՛չ են *բնութիւնք* անծնելութիւնն և ծնելութիւնն. այլ ի մի և ի նոյն *բնութեանն*: - 38. Ապա թէ ոչ՝ հա՛րկ է քեզ ասել ըստ բազում անուանցն և բազում *բնութիւնս* գոլ աստուծոյ: - 38. Եւ զի ո՛չ է անծնելութիւնն *բնութիւն* աստուծոյ՝ որպէս ասել թէ աստուած: - 38. Երկրորդ՝ զի անծնելութիւն և ծնելութիւն ըստ քո ասելոյդ եթէ *բնութիւն* իցէ՝ հակառակութիւն եդեր յաստուածութիւնն: - 38. Ապա ուրեմն ո՛չ է անծնելութիւնն և ծնելութիւնն որիշ որիշ *բնութիւն*. այլ ի նոյն ի մի *բնութեանն* աստուծոյ: - 38. Դարձեալ՝ զի յիմարութիւն և իմաստութիւն են ի նոյն և ի մի *բնութիւն* մարդոյն, և ո՛չ ասին հակառակ միմեանց. այլ միապէս ունի յիմարն զիմաստնոյն *բնութիւն* և զսահման: - 38. Այսպէս անծնելութիւն և ծնելութիւն ո՛չ են հակառակ միմեանց *բնութիւնք* այլ ի մի և ի նոյն *բնութիւնն*: - 38. Հինգերորդ առարկեն, թէ իցէ մի և նոյն *բնութիւն* հօր և որդւոյ, և որդի ծնեալ ի նոյն *բնութենէ*, կարէ՛ ասիլ և հօր ծնանիլ ի յորդւոյ ի նոյն բնութենէն. զի *բնութիւնն* մի է: - 38. Դարձեալ՝ ո՛չ կարէ ծնանիլ որդի զհայր՝ թէպէտ ունի զհօր *բնութիւնն*. որպէս դու ծնեալ ի հօրէն քո՝ ո՛չ կարես ծնանիլ զհայր քո և լինիլ հայր հօրն քում. թէպէտ ունիս յամենայնի *զբնութիւն* հօր քոյ: - 38. Վեցերորդ առարկեն թէ՝ որ հայր կոչեմք աստուծոյ՝ *բնութեա՞նն* է անուն՝ թէ արարչութեանն: - 39. Թէ *բնութեանն* է, ապա ասեն որդի ո՛չ ունի զնոյն *բնութիւնն*. զի *բնութիւնն* մի է աստուծոյ: - 39. Եթէ որպէս հօր, է՛ հայրութիւն միայն. իւր լինի և *բնութիւնն*: - 39. Պատասխանեմք՝ թէ հայր ո՛չ *բնութեանն* է անուն՝ և ո՛չ արարչութեանն. այլ առանձնաւորութեանն. զի այնու յատկանայ յորդւոյ և ի հոգւոյ: - 39. Դարձեալ ասի մեծ ըստ պատճառին, և հաւասար ըստ *բնութեանն*: - 39. Դարձեալ ասի մեծ բանն աստուած քան զմարդկային *բնութիւնս*: - 39. Թէպէտ մեկնեն և այլ ազգ, թէ որ զմարդկայինս *բնութիւն* հաւասարեցոյց փառաց իւրոց և հաղորդ արար աստուածութեանն, ոչ ինչ զրկումն համարեցաւ. զի *բնութիւնն* մի է: - 39-40. Դարձեալ քննեսցուք ըստ մեզ. զի ո՛չ են հակառակ առաքելոյն բանն և աւետարանին, թէ հայր մեծ է քան զորդի. զի երկոքին նոյն ինքն աստուածութեանն իմանին. ըստ այնմ որ զմեր նուաստ և տկար *բնութիւնս* միացոյց ընդ իւրում աստուածութեանն, և անտեսանելին տեսանիւր՝ և ծառայի կերպիւ շրջէր վասն տնօրէնութեան՝ ասի փոքր յայս միաւորութեանս քան զհայր. իսկ ըստ այնմ որ է՛ անճառ և նախքան զյաւիտեանս ծնունդ ի

հօրէ՛, հաւասա՛ր է հօր և ոչ փոքր: - 40. Այլ զի խոնարհեցաւ ի բարձրութենէ փառացն և ընդ նուաստ *բնութեան* մերում միաւորեցաւ. ա՛յս է որ առաքեալ ասի: - 40. Երրորդ՝ զի է՛ հնար առնուլ ի վերայ մարմնական իմաստութեանց՝ և արհեստից հանճարաց՝ և բնականին ներգործութեանց ի *բնութիւն* իւրին յառաջ ածելով զէութիւնն. թէ ասեմք զիմաստութիւնս զայս ստեղծեալ նախկին. որ ասացաւ «ամենայն գործոց»: - 40. Ապա ուրեմն ծնունդն նախքան զամենայն բլուրս՝ էր ի սկզբանն ի *բնութենէ* հօր. իսկ ստեղծումն վասն մարմնալոյն. զի իւր է մարմինն: - 41. Տեսցուք և զգործն յաղագս որոյ օծաւ. այսինքն միացաւ մարդկութիւնն աստուածութեամբն. զի «գործք ձեռաց նորա արդարութիւնք և իրաւունք են» ասէ. այս զի ճշմարիտ և անաչա՛ռ արար դատաստան. և իրաւա՛մբք զգերեալ *բնութիւն* մարդկան յազատութիւն դարձելոյց: - 41. Իսկ այլ վարդապետք ասեն թէ՝ բանիւս այսու՝ ցուցանի կերպ աստուածային ծննդեանն. քանզի ի ծնունդն՝ ծնեալն առնու *զբնութիւն* ծնողին որ է՛ կատարելութիւն: - 41. Արդ ասի որդին ծնեալ և ստեղծեալ. զի ի ստեղծմանէն իմանի անփոփոխութիւն հօրն. և ի ծննդենէն միութիւն *բնութեանն* հօր և որդւոյ: - 41. Առ որս ասեմք՝ թէ որդի ո՛չ ասի անդրանիկ վասն գոլոյն ի կարգէ ստեղծուածոց, զի ո՛չ ոք ստեղծուած՝ էառ *զբնութիւն* աստուծոյ որպէս որդին: - 41. Եւ այս վասն միութեան *բնութեան* և կամաց հօր և որդւոյ: - 42. Գլուխ գոլով մեր և լեզու. զտկարութիւն *բնութեան* անդամոցս ցուցանելով հօր: - 42. Երրորդ՝ ի խրատ մեզ. զի որպէս չարչարանօքն ազատութիւն արար մարդկային *բնութեանս*, այսպէս ամէն ոք չարչարանօք իւրովք ազատեսցի ի պատժոց ներգործական մեղացն: - 43. Զի նմա՛ *բնութեամբ* է հայր, և մեզ ըստ շնորհաց: - 43. ...աստուած վասն մարդկութեանն, և հայր փառացն որ է բանն աստուած ի *բնութենէ* հօրն ծնեալ անմարմին. որ յետոյ միաւորեցաւ ի մարմին: - 44. Հինգերորդ՝ որ *բնութեամբ* անկարելի է. որպէս ծնեալն կրկին ծնանիլ. և յուղտու ընդ ասեղ անցանել: - 44. Եւ թէ լինէր՝ գոյր և ի *բնութենէ* օտար. հետևէր ապա ոչ գոլ որդի հօր. թէ ոչ էր ի նոյն *բնութենէն*. ապա և ոչ հայր. զի հայր որդւո՛վն է հայր: - 44. Տե՛ս՝ զի ի մի *բնութիւն* օտարութիւն ո՛չ ասի. վասն այն է աստուծոյ կամքն մի և ներգործութիւնքն մի. զի *բնութիւնն* մի է: - 45. Տարակուսելի է առ այս, զի թէ հա՛րկ է որոց *բնութիւնքն* մի գոլ՝ նոցա և կամքն և ներգործութիւնն մի լինիլ. ընդէ՞ր ապա զի մարդկային *բնութիւնս* մի է և նոյն հօրն և որդւոյն՝ և ո՛չ է կամքն և գործքն մի: - 45. Եւ պատճառն է այս. զի թէպէտ մի է *բնութիւն* ծնողաց և ծնիցելոց, բայց ոչ ունին զմի կամս. զի հատեալ բաժանեցաւ որդին ի հօրէն: - 45. Ասեմք զայս ըստ մարդկութեանն. զի ո՛չ ունէր *բնութիւնս* մեր. այլ յորժամ միացաւ ընդ բանին և եղև որպէս առօղն և առեալն իշխան և տէր ամենեցուն: - 46. Այլ որպէս բանին սեպհական է և *բնութեամբ* և ո՛չ ստացմամբ, այսպէս իմացիր և մարմնոյն վասն անճառ միաւորութեան բանին զի իւր է մարմինն. վասն այն ոչ ինչ բանին է՝ ասի մարմնոյն: - 46. Որ ցուցանէ թէ՝ ամենևին ժամն այն ո՛չ ումեք է հասանելի յեղելոցս, այլ առաջին անեղ *բնութեանն* աստուծոյ: - 48. Անանուն անուանելի է աստուած. զի անունն սահմա՛ն է. և սահմանն յայտնիչ *բնութեանն*: - 49. Բայց թըւի թէ՝ Էն և Աստուածն մեծ է աստուծոյ *բնութեանն* քան զայլսն: - 49. Այսորիկ իբր առնչակա՛ն են և ո՛չ առանձին *բնութեանն*: - 49. Նախ՝ զի է ի *բնութենէ* հօր: - 49. Զի արդարութիւն արար քրիստոս *բնութեանս* մերոյ գերեալ ի սատանայէ՛: - 50. Էառ փրկիչն զամենայն, զի փրկեսցէ զամենայն. բաց ի մեղաց. զի մեղքն եկամուտ է և ո՛չ է ի *բնութենէս*. զի *բնութիւնս* անմեղ ստեղծաւ յաստուծոյ: - 50. Զի ասեն զմինն արարիչ՝ զօրութեամբ և *բնութեամբ* անսահմանելի: - 51. Իսկ զմիւսն գործակից՝ զօրութեամբ անսահմանելի. զի իւր ասեն արար գործակից. իսկ *բնութեամբ* սահմանելի. զի արարած է: - 51. Իսկ զմիւսն զօրութեամբ և *բնութեամբ* սահմանելի. զի արարած և պաշտօնեայ և ծառա՛յ է ասեն: - 51. Ապա ասեն՝ թէ գոյացութիւն է և ո՛չ յայլում՝ այսինքն ի հայր, օտա՛ր է ի *բնութենէն*. արարա՛ծ է և ո՛չ աստուած: - 52. Կամ նա՝ զի և հայր է ամենակատար՝ ընդէ՞ր ո՛չ լինիցի որդի, զի է՛ ի նոյն *բնութենէն*: - 53. Ասեն դարձեալ, օրինակ տուք զի լիցի ի նոյն *բնութենէն* մինն ծնունդ՝ և միւսն ո՛չ ծնունդ. և ապա՛ հաւատամք աստուած զհոգին: - 53. Պատասխանեմք թէ ցո՛յց մեզ սոյնպէս աստուած երեք անձինք ի մի *բնութիւն*. և ես ցուցանեմ զմինն ծնունդ և զմիւսն ո՛չ ծնունդ: - 53. Եւ ապա՛ զադամ, զի ունի զսէթ ծնունդ՝ և զևա ո՛չ ծնունդ. այլ հատումն ի նոյն *բնութենէ*. և ընդ միով սահմանաւ գոլ ծնողին և հատմանն և ծնիցելոյն: - 53. Վեցերորդ՝ որ փոխին այլք յայլոց *բնութենէ* վասն առատութեան *բնութեանն*. որպէս կարպասածին ճըճին ունի սա ծնունդ սերմամբ իւր զնմանն. և ունի ելումն զկերպասն: - 53. Ասեն դարձեալ թէ՝ և հեթանոսք մի աստուածս անուանեն զամենայն կուռս, այլ բազումք են. որպէս և մարդկութեանս մի ասի *բնութիւն*, այլ բազումք են մարդիկք. ապա և դուք բազմաստուածք էք: - 54. Իսկ աստուած ո՛չ այսպէս. այլ որպէս մի է *բնութեամբ*՝ և կամօք և զօրութեամբ մի: - 54. Եւ այսքան է միաւորութիւնն, զի որքան մին ինքն առ ինքն ունի *զբնութիւնն* և զզօրութիւնն և զկամքն, նոյնքան և ունի առ երկուսն. թէ զհայր իմանաս՝ թէ զորդի՝ թէ զհոգին: - 54. Դարձեալ հարցանեն

թէ՝ զիա՞րդ ասէք երեք և մի *բնութիւն*. զի գ միոյ *բնութեանն* ո՛չ հաղորդի. այլ մինն հաղորդի միոյ *բնութեանն*, և երկուքն երկուքին. և երեքն երեքին. զի որքան է թիւն, այնքան բնութեան թըւակից լինի: - 54. Եւ այլ անուն՝ այլոյ *բնութեան* ո՛չ թըւակցի. որպէս ո՛չ մի երկուին և կամ՝ երկուքն երեքին: - 54. Ապա ուրեմն զի դուք **գ** ասէք՝ հայր և որդի և հոգի, ըստ թըւոյն և երեք *բնութեան* հաղորդին և ո՛չ միոյն: - 54. Պատասխանեմք թէ՝ ամենայն թիւ ո՛չ *բնութեան* է յայտնիչ՝ այլ քանիութեան ներքոյ արկելոյ թըւին: - 54. Տե՛ս՝ զի այլ և այլեն *բնութեամբ*, և անւամբ թըւակից առնէ: - 54. Իսկ մովսէս՝ որ միոյ *բնութեան* էին հաղորդք և միոյն անւան քերովբէքն, մի յաջմէ և մի յահեկէ ասէ: - 54. Եւ իմաստասէրքն զհոմանունսն որ ո՛չ էր ի նոյն տեսակէ կամ ի *բնութենէ*՝ թւակցէին: - 54. Նաև բնական քննութեամբ. զի յորժամ ասես՝ մի և մի՝ եղև երկու. և այժմ ունի զերկուին *բնութիւն*: 55. Իսկ յորժամ քակես՝ լինի մի և մի. քակեցաւ այժմ ի յառաջին *բնութենէն* ըստ քեզ՝ և ունի դեռևս զնոյն համարն: -55. Եղև ապա նոյն իրն *բնութիւն* և ո՛չ *բնութիւն* որ անկա՛ր է: - 55. Ապա ուրեմն և հայր և որդի և հոգի թէպէտ թըւով գ են, այլ ոչ **գ** *բնութիւնք*: - 55. Տասներորդ՝ թէ բանն աստուծոյ և հոգին արարա՛ծ են և այլ *բնութիւն*, յայնժամ ո՛չ լինի մի աստուած. այլ բազում և զանազան աստուած. զի յոլովութիւնն յոլովութիւն է աստուծոյ. որպէս թէ երեք *բնութիւնն* երեք աստուած, և երկու *բնութիւնն* երկու աստուած: - 56. Հինգերորդ ասեն, եթէ հոգին սուրբ առնու *զբնութիւնն* ի հօրէ՝ լինի որդի նորին. զի այն կոչի որդի որ ունի *զբնութիւնն* ի հօրէ ի նոյն տեսակէ: - 60. Իսկ թէ ո՛չ ունի *զբնութիւնն* հօր աստուծոյ՝ ո՛չ ուրեմն է աստուած: - 60. Պատասխանեմք եթէ՝ թէպէտ հոգին ունի *զբնութիւնն* ի հօրէ՝ սակայն ո՛չ ծննդեամբ որպէս որդի, այլ բղխմամբ. որպէս շունչն և բանն ունին զէութիւնն հոգւոյն այլ և այլ կերպիւ. և որպէս ադամ յառաջ էած յինքենէ զսէթ և զևա. զմինն ծնունդ և զմիւսն ո՛չ ծնունդ. և ունին երեքեանն զմի և զնոյն *բնութիւն* մարդոյ: - 60. Եթէ զհոգին ի հօրէ և յորդւոյ ասէք, զա՞նձն ասէք բղխեալ, եթէ *զբնութիւնն*: - 62. Զի եթէ *զբնութիւնն*, ահա բաժանեցիք *զբնութիւնն* ի բղխօղ և ի բղխեալ. որպէս ի ծնօղ և ի ծնեալ. որ է մակեդոնի և արիոսի: - 62. Չորրորդ՝ խօսքն նոյն է *բնութեամբ* ընդ բանին և մտացն. և հոգին սուրբ նոյն է *բնութեամբ* ընդ հօր և որդւոյ: - 66. Որք ուրանան *զբնութեամբ* միաւորութիւն աստուծոյ մարդացելոյն, այլ միայն բնակութեամբ և շնորհիւ որդէգրութեան ելեալ յաստուածութեանն փառս. որպէս ասեն նեստորականքն: - 66. Այլ ի հարկէ բ գոլ խոստովանին. զոմն *բնութեամբ*՝ և զոմն շնորհիւ: - 66. Վեցերորդ՝ զի թէ մեք շնորհիւ՝ որդեգրեալքս կերպանամք առ ճշմարիտ և *բնութեամբ* որդին, և թէ և նա՛ է ըստ մեզ շնորհիւ, պիտո՛յ է նմա վերնագոյն *բնութեամբ* որդի մարմնացեալ ի յոր կերպասցի և սա՛ ի նմանութիւն նորա շնորհօք որդի: - 67. Ա՛րդ եթէ երկրպագելի և աստուած՝ և այս վասն բնակութեան աստուծոյ, ապա ուրեմն եղեալ առ ժամայն աստուած և օտար ըստ *բնութեան*: - 67. Վեշտասաներորդ՝ մանաւանդ զի յոյժ անվայելուչ է կարգել զծառայն ընդ տեառն՝ և զստեղծուածն ընդ ստեղծողին՝ յորժամ ա՛յլ է *բնութեամբ*: - 67. Իննևժերորդ՝ զի թէ առանձնապէս մարդ է, ապա հետևի բաժանեալ *բնութիւն* և բ կամք և կրկին ներգործութիւն. յայնժամ ո՛չ լինի բանն մարդ եղեալ. այլ մարդն բնակութեամբ ի փառս բանին բարձրացեալ: - 68. Քսաներորդ՝ այսպէս Երրորդութիւնն լինի չորրորդութիւն. և թիւ և աւելւած եղեալ ի *բնութիւնն* և ի դէմքն. եթէ ա՛յլ է առանձնապէս մարդ և ա՛յլ աստուած: - 68. Զկատարեալն ի վերայ անձի՞նն ասէք, թէ ի վերայ *բնութեանն*: - 68. Զի թէ ի վերայ *բնութեանն*, **բ** կատարելութիւն մուծիք յԵրրորդութիւնն. զի Երրորդութիւնն մի *բնութիւն* է կատարեալ. և մի *բնութիւն* մարդոյ: - 68. Զի թէ աստուած մարդացեալ, ապա զիա՞րդ ուրանայք և բաժանէք յերկուս *բնութիւնս* զաստուածն և մարդն: - 68. Ա՛րդ՝ ո՛վ բաժանօղք, ո՞ր *բնութիւն* է ի քրիստոս երկրպագելի: - 68. Ո՛վ երկաբնակ՝ դու զո՞ր *բնութիւն* ի քրիստոս ասես մի տէր. զաստուծոյն՝ թէ զմարդոյն: - 68. Իսկ թէ և զերկու *բնութիւնն* ասես տէր, ընդդէմ խօսիս առաքելոյն որ մի ասաց զտէր մեր յիսուս քրիստոս՝ որպէս և զհայր: - 69. Վեցերորդ՝ «դո՛ւ ես քրիստոս որդի աստուծոյ». հարցանեմ զքեզ ո՛վ բաժանօղդ, ի քրիստոս զո՞րն *բնութեամբ* ասես որդի աստուծոյ: - 69. Զի թէ զաստուածութիւնն *բնութեամբ* ասես, ապա զմարդկութիւնն շնորհօ՛ք ասես: - 69. Իսկ եթէ զմարդկութիւնն *բնութեամբ* որդի ասացեր, ահա որ հաներ զբանն յորդիութենէ: - 69. Իսկ թէ զերկուսն, ահա՛ որ երկու *բնութիւն* ասացեր գոլ հօր: - 69. Շնորհօ՞ք ասեմք այժմ հոգի քրիստոսի և ո՞չ *բնութեամբ*: - 69. Եւ հարցանեմ բաժանօղսդ քրիստոսի եթէ՝ յո՛ր *բնութիւն* մկրտիս. յաստուծոյն թէ ի մարդոյն: - 69. Զի թէ միայն յաստուծոյն, արկանես զանմահ *բնութիւնն* ընդ մահուամբ...: - 69. Իսկ թէ միայն ի մարդոյն *բնութիւնն*, ահա տակաւին ևս անկատա՛ր ես. զի ի սոսկ մարդոյն մահ մկրտեցար: - 69. Հարցանեմ զբաժանօղսդ յերկուս, զո՞ր *բնութիւն* կերակրիս որով կենդանանաստ: - 69. Զի թէ զաստուծոյն ըստ ինքեան, ահա և անուտելի՛ է բանին *բնութիւնն*: - 69. Ասա՛ ո՛վ բաժանօղդ, ո՛ր *բնութիւն* ասէ զայս ի քրիստոս: - 69. Այսքան հարցուածս է ընդդէմ երկաբնակացն որք ուրանան զմիաւորութիւն *բնութեանցն* քրիստոսի: - 70. Զի թէ բանին, անձման ինչ

խորհիս. զի նա՛ *բնութեամբ* ունի. մանաւանդ եղեր արիոսեան: - 70. Նմանապէս ասա՛ և զայս. *զբնութեա՞մբն* որդի ասես ընդ աջմէ մեծութեանն նստեալ, թէ որ շնորհօքն որդիացեալ ըստ քեզ: - 70. Զի թէ *զբնութեամբն* ասես, ստեա՛ց ուրեմն առաքեալն և աւետարանն. որք զքրիստոս ասեն յարուցեալ և համբարձեալ և նեստեալ ընդ աջմէ հօր: - 70. Իսկ թէ զերկու *բնութիւնն* ասիցես, ահա՛ երկու գոլ ասես հօր աթոռակից. մի զաստուածն, և մի զմարդն: - 70. Մանաւանդ թէ և *բնութիւնքն*: - 70. Եւ ահա՛ չորեքտասան հարցմունքս այս՝ է ընդ դէմ երկաբնակ աղանդոցն. որք զմի քրիստոսն յերկուս բաժանեն *բնութիւնս*: - 70. Այլ թերևս ասիցէ ոք եթէ՝ վերոյ ասացեալ գործառնութիւնքս պատշաճին քրիստոսի վասն *բնութեան* բանին, և ո՛չ վասն մարմնոյն: - 72. Եթէ մի է առհասարակ *բնութիւն* երրորդութեանն և ո՛չ բաժանեալ, ո՞րպէս իմանամք զբանն միայն մարմնացեալ. և ո՛չ զհայր և զհոգի: - 74. Ա՛րդ՝ ընդդէմ քումդ խոհեմութեան ո՛րպէս իմանաս ի միում հասարակ *բնութեան* զբանն ծնեալ և զհոգին բղխեալ. իսկ հայր ոչ ծնեալ կամ բղխեալ. և անդրադարձեալ ևս: - 74. Այլ զորօրինակ՝ ոմն անհատ ունի զհասարակ *զբնութիւնն* լիով յիւրում առանձնութեանն: - 74. Ա՛րդ՝ դու առանձնութեամբ քո որ ունիս զհասարակ *բնութիւնդ*՝ ծնար այսօր ի մօրէ՛ կամ մեռար յաշխարհէ՛ և ո՛չ հասարակ մարդկութիւնս: - 74. Նոյնպէս իմա՛ և զաստուածն բան. ունելով զնոյն *բնութիւն* յառանձնութեան իւրում. և միայն միացեալ ի մարմնի և ո՛չ հայր և հոգի ըստ առաքելոյ. «ի նմա բնակէ՛ ամենայն լրումն աստուածութեանն մարմնապէս. որ է՛ էապէս»: - 74. Այս վասն հասարակ *բնութեանն*: - 74. Քրիստոս ըստ մարդկայի՞ն *բնութեանն* աստուած է, թէ ըստ աստուածային *բնութեանն* մարդ: - 75. Յարցումնս այս է՛ երկաբնակացն. և նմանի այնմ թէ՝ մարդ ըստ հոգւոյն *բնութեանն* մարմին է, թէ ըստ մարմնոյն *բնութեանն* հոգի: - 75. Ա՛րդ՝ որպէս կարծեն ինքեանք զէն մեծ ունիլ առ երկոսին կողմանս, կամ հարկիւ անկանիլ ի նեստորին *բնութիւն և բնութիւն*, և կամ ըստ եւտիքեայ շփոթել *զբնութիւնսն*: - 75. Յորոյ փախչելով մեր և յերկուց ծայրիցն, զառ ի մէջն ունելով ուղղապէս ընթացք, ասեմք եթէ քրիստոս ըստ անշփոթ միաւորութեանն՝ աստուածային *բնութեամբն* մարդ է, և մարդկային *բնութեամբն* աստուած է: - 75. Իսկ ընդ դէմ եւտիքեայ անշփոթ ասել՝ պահէ՛ զյատկութիւն *բնութեանցն* ի միութիւն խառնեալ էութեանցն: - 75. Վասն որոյ աստուածային *բնութեամբն* մարդ է քրիստոս. և մարդկային *բնութեամբն* աստուած: - 75. Զի աստուած է իւրում *բնութեանն*. և նոյն մարդ ըստ նորին *բնութեամբ* միաւորութեանն: - 75. Որև մարդկութիւնն աստուած էր ըստ նորին *բնութեամբ* միաւորութեանն. և նոյնն մարդ ըստ իւրում յատկութեանն: - 75. Այսպէս և անմահ է բանն ըստ իւրում *բնութեանն*. և նոյնն մահացեալ ըստ միաւորութեանն: - 75. Վասն է՞ր քաղկեդոնիկքն և նեստորականքն ուրանան *զբնութեամբ* միաւորութիւնն. այլ անձամբ միայն և յատկութեամբ ասեն: - 76. Նախ՝ զի մի՛ շփոթեսցին *բնութիւնքն* ի միաւորութիւնն որպէս ասաց եւտիքէս: - 76. Երկրորդ՝ զի մի՛ չարչարեալ լիցի աստուածային *բնութիւնն* ընդ մարդկութեանն: - 76. Զի *բնութիւնն* հասարա՛կ է. և մայր նորին՝ Երրորդութեանն լիցի մայր: - 76. Առաջնոյն ասեմք. թէպէտ բանն աստուած *բնութեամբ* միաւորեսցի ընդ մարդկութեանն, ո՛չ կրէ շփոթումն և կամ խառնակումն ինչ: - 76. Զի անմարմին է՝ և միաւորի ընդ մարմնոյ. որպէս հոգի և մարմին *բնութեամբ* միաւորին և ո՛չ շփոթին: - 76. Առ երկրորդն ասեմք՝ թէ ո՛չ բաժանումն *բնութեան* առնէ զանչարչարութիւն բանին, այլ անեղութիւն *բնութեանն*: - 76. Զի թէ **անանձն *բնութիւն*** ասէաք միաւորեալ որ էր հասարակ, գո՛յր ինչ նոցա ասել առ այս: - 76. Այլ զի զանձնաւոր *բնութիւն* և զանհատն ասեմք մարմնացեալ. զի սկիզբն միաւորութեանն է ի *բնութիւնն*, և կատարումն կայացեալ ի յանձն, յիմարա՛ց ուրեմն և ափշելոց է խնդիր նոցա: - 76. Որև ըստ այսմ պարտին նոքա ուրանալ և զանհատ *բնութիւնս* մարդկութեան նորին. զիմի՛ հասարակ մարդկութիւնս միաւորեսցի: - 76. Ո՛չ յեղմամբ կամ շփոթմամբ. այլ անշփոթ միաւորութեամբ զբանն մարմին եղեալ և միաւորեալ *զբնութիւնս* մեր կատարելապէս ընդ իւրում աստուածութեանն: - 76. Եւ երևեալ մարմնովն մի *բնութիւն* տեսակացեալ և մի անձնաւորութիւն. մի տէր. մի որդի. ըստ սուրբ հարցն ուղղափառութեան: - 76. Եւ թէ՝ մի ասեմք զտէր մեր յիսուս քրիստոս. և մի *զբնութիւն* նորա. զի մի՛ է *բնութիւն* բանին մարմնացելոյ: - 76 - 77. Նախ՝ զի սքանչելեօք է. որոյ սահմանն անգիտելի է, և ի վեր քան *զբնութիւն*: - 77. Այսոքիկ հային առ *բնութեամբ* միաւորութիւնն: - 77. Որպէս ասեմք զաստուածածին կոյսն մայր և կոյս. ո՛չ **բ** *բնութիւն* կամ բ անձն. որ է մասամբ և բաժանմամբ. այլ զմի և զնոյն. ունելով զայս և զայն յատկութիւն: - 77. Դարձեալ՝ որպէս բացբարձութեամբն ասի հայր աստուած՝ անսկիզբն և անվախճան. ունելով զայս և զայն ի պարզ միութեան իւրում. և ո՛չ է **բ** անձն կամ **բ** *բնութիւն*: - 77. Այսպէս և ծնեցեալն որդի միաւորեալ մարմնովն է և ասի աստուած և մարդ. ի բաղադրեալ միաւորութեանն. և ո՛չ ասի **բ** անձն կամ **բ** *բնութիւն*: - 77. Դարձեալ՝ ըստ նոյն սարասի՝ բանն աստուած ունի ծնունդ ի հօրէ նախ քան զյաւիտեանս. և ունի ծնունդ ի մօրէ ի յետին ժամանակիս. և ո՛չ ասի երկածին. այլ՝ միշտ միածին. այսպէս

նոյն բանն ունի *զբնութիւն* աստուծոյ ի հօրէ. ունի և *զբնութիւն* մարդոյ ի մօրէ՛. և ո՛չ ասի **բ** *բնութիւն*. այլ մի *բնութիւն* վասն միաւորութեանն: - 77. Այսպէս էր ի հօրէ *բնութեամբ*՝ և եղև ի մօրէ *բնութեամբ*. և ո՛չ ասի երկաւոր *բնութիւն* և երկաբուն. այլ միաւոր և միաբուն. մի որդի. և մի *բնութիւն*. միատեսակ աստուած մարդացեալ: - 78. Վասն որոյ ասէր՝ մինն աստուած էր *բնութեամբ* բանն. աստուած արարիչ և ստեղծիչ: - 79. Իսկ միւսն մա՛րդ էր *բնութեամբ* յարարեալ և ստեղծեալ *բնութենէ*. և խառնելով ընդ բանին՝ եղև առեալն որպէս առօղն զո՛յգ և հաւասար աստուած. ...: – 79. Սուրբն կիւրեղ ընդդէմ նեստորի՝ որ **բ** *բնութիւն* բաժանեալ ասէր քրիստոսի՝ ասաց, մի *բնութիւն* միաւորեալ աստուած մարմնացեալ և մարդացեալ: - 79-80. Այլ՝ էառ զհոգի և զմարմին. որ է կատարեալ *բնութիւն* մարդոյ. որպէս ասէ *բնութիւնք* **բ**. այսինքն կատարեալք: - 80. Եւ ապա ի բարձր հանէ վարդապետութիւն *զբնութեանցն* միաւորութիւն. ասէ՝ այլ և այլ յորոց փրկիչն. եթէ ոչ՝ նո՛յն է երևելին և աներևոյթն. անժամանակն և ընդ ժամանակաւն: - 80. Եւ բարձեալ զխտրոցս բաժանման ասէ՝ երկոքեանն մի՛ են. առնլովն աստուծոյ և մարդանալովն. և մարդոյն աստուածանալովն. ահա *զբնութեանցն* միաւորութիւնն եցոյց: - 80. Զբանս զայս չարափառքն այսպէս մեկնեն, թէ միութիւն բանին ընդ դէմ է միութեան Երրորդութեանն. զի անդ *բնութիւնն* մի՝ և **գ** անձինք. իսկ աստ բ *բնութիւն* և մի անձն: - 80. Զի սա ընդ դէմ վասն մի *բնութեանն* ասէ որ յԵրրորդութիւնն է և ի անօրէնութիւնն բանին. սոքա զընդդէմն վասն բաժանմանն իմանան: - 80. Իսկ բաժանմունքն յորոց փրկիչն՝ ընդդէմ է այնմ. զի *բնութեամբ* է միաւորեալ. որ ո՛չ է հնար շփոթելոյ: - 80. Իսկ աստ թէպէտ միութիւն է, բայց ոչ է բաժանումն անձանց. այլ ըստ միութեան *բնութեանն* մի՛ է անձն: - 80. Արդ՝ յաջ և յահեակ խոտորին հերձուածօղք. որպէս սաբէլ յաջ խոտորեալ՝ ի մի *բնութիւն* և ի մի անձն ժողովեաց զԵրրորդութիւնն սուրբ: - 80. Եւ ընդ դէմ նմին արիոս ի ձախ խոտորեալ՝ **գ** անձինք և **գ** *բնութիւնս* որոշեաց: - 80-81. Իսկ եկեղեցի սուրբ՝ ընդ դէմ արիոսի մի *բնութիւն* խոստովանի. և ընդ դէմ սաբէլի **գ** անձինք: - 81. Նոյնպէս և ի տնօրէնութիւնն քրիստոսի նեստոր չարաչա՛ր բաժանէ զանձինս և *զբնութիւնս*, զկամս և զգործս: - 81. Իսկ ընդ դէմ նմին եւտիքէս զամենայն շփոթէ և խառնակէ. զանձն և *բնութիւնն*. և զկամս և զկիրս: - 81. Եւ այսպէս փախչելով ի թիւր ծայրիցն, զմիջինն պահելով ընթացք բարեպաշտութեան, անշթոփ և անբաժան միութիւն, խոստովանիմք զքրիստոս՝ աստուած մարդացեալ. մի անձն և մի *բնութիւն*. և մի կամք և գործք ըստ ուղղութեանն բանի: - 81. Զի՞նչ տայ իմանալ մի *բնութիւն* ասելն բանին և մարմնոյն: - 81. Եւ կամ զի՞նչ երկու *բնութիւնն*: - 81. Եւ կամ զի՞նչ յերկուցն եղեալ մի *բնութիւն*: - 81. Իսկ թէ զի՞նչ իմանի մի *բնութիւն* ասելն. և զի՞նչ երկու. և կամ յերկուցն մի *բնութիւն*: - 81. Արդ՝ որ պարզապէս մի *բնութիւն* ասեն բանին և մարմնոյն՝ կատարեալ ամբարշտութիւն է: - 81. Ա՛րդ՝ հողոյ արարածի և աստուծոյ արարչի՝ մի և նոյն *բնութիւն* ասել ամբարշտութեան է կարծիք: - 81. Իսկ որք յետ միաւորութեանն **բ** ասեն *բնութիւնս* ի քրիստոս, և բաժանեն զկամս, և զգործս, և զկիրս, թէպէտ և անձն մի համբաւեն: - 81. Այլ նոքա ո՛չ խոստովանին զաստուած մարդացեալ. այլ՝ կամ ի նախագոյացեալ անձն բնակեալ ասեն զաստուածայինն *բնութիւն*, և կամ շնորհօք որդիացեալ որպէս նեստորի թըւի: - 81. Իսկ որք յերկուցն մի եղեալ *բնութիւն* ասեն, որպէս յաստուծոյն և ի մարդոյն եղեալ մի *բնութիւն* ո՛չ աստուծոյ և ո՛չ մարդոյ: - 81. Ասեմք եթէ՝ յորժամ մի ասեմք *բնութիւն* բանին և մարմնոյն, այս լինի կամ արիոսին. որ զբանն արարած ասէ և զմարմինն արարած. և այսպէս մի *բնութիւն* է արարածոյն ասէ. և զբանն ընդ մարմնոյն չարչարելի և մահկանացու: - 81. Դարձեալ՝ մի *բնութիւն* ասէ ապօղինար. որ զհոգի և զմիտս ուրացաւ. և միայն զմարմին ասէ առեալ, և ի տեղի հոգւոյ զբանն բնակեալ: - 81. Այլ և մի *բնութիւն* ասաց եւտիքէս. շփոթեալ և խառնակեալ զտարբերութեան յատկութիւնս *բնութեանցն*: - 81. Դարձեալ՝ մի *բնութիւն* ասաց միւս եւտիքէս. ոչինչ առեալ մարմին ի կուսէն. այլ իբր ընդ խողովակ անցեալ իբր ի դարիճակի. միայն զձևն ի նմանէ ձևագրեալ: - 81-82. Դարձեալ՝ մի *բնութիւն* ասեն որք առ աչօք և նմանութեամբ զճշմարիտ մարդեղութիւնն համբաւեն: - 82. Այլ և մի *բնութիւն* ասեն՝ որք ի յերկնից բերեալ զմարմինն խոստովանին: - 82. Եւ կամ բանն *բնութեամբ* մարմնոյ թանձրացեալ որպէս ջուր սառուցեալ:- 82. Դարձեալ՝ մի *բնութիւն* համբաւեն մարկեղոս և փոտինոս: - 82. Այլ և մի *բնութիւն* ասեն՝ որք միայն սոսկ մարդ խոստովանին զքրիստոս, և ո՛չ աստուած մարդացեալ: - 82. Այսոքիկ են չար աղանդաւորացն համբաւօղք մի *բնութիւն* բանին և մարմնոյն: - 82. Իսկ որք յետ միաւորութեանն՝ **բ** *բնութիւնս* խոստովանին, և սոքա են **բ** դասք: - 82. Որք **բ** անձն և **բ** *բնութիւնս*՝ և **բ** կամս՝ և **բ** գործս բաժանեն քրիստոսի. **բ** որդի՝ և **բ** քրիստոս յայտնապէս ասեն. զմինն տէր, և զմինն ծառայ, զմինն *բնութեամբ* որդի աստուծոյ, և զմիւսն շնորհօք. և այլն: - 82. Եւ ոմանք որպէս քաղկեդոնիկքն՝ մի անձն համբաւեն, և յերկու *բնութիւնս* բաժանեն զմի քրիստոսն. և **բ** կամք. և **բ** գործք. որպէս անիծեալն լևոն. և փլաբիանոս, և ընկերք նոցա: - 82. Եւ սոքա էութեամբ և *բնութեամբ* ո՛չ

խոստովանին զմիութիւնն. այլ՝ անձամբ միայն: - 82. Իսկ անձն առանց *բնութեան* միայն անուն է սոսկ. որպէս որդի՝ կամ քրիստոս՝ կամ յիսուս: - 82. Իբր թէ բանն և մարդն բաժանեալ են էութեամբ և *բնութեամբ*, իսկ մի են որդիութեամբ: - 82. Այսպէս սոքա կոչմամբ և ձայնիւ միաւորեն, և իրօք և *բնութեամբ* բաժանեն և որոշեն: - 82. Իսկ երրորդ դասքն, որք յերկուց ասեն եղալ մի *բնութիւն*, ո՛չ աստուծոյ և ոչ մարդոյ: - 82. Եւ կամ զմի *բնութիւնն* ուրացեալ. և կամ առ աչօք ասացեալ. զորս նզովէ՛ սուրբ եկեղեցի աստուծոյ: - 82. Իսկ մեք դասք ուղղափառաց՝ գիտեմք *զբնութեանն* բան: - 82. Ո՛չ զմասն ինչ առեալ զմարդոյ. այլ զբոլոր *բնութիւնն* ժողովեալ անհատ մարդկութեամբն. զհոգի բանական՝ և զմիտս՝ և զմարմինս մեր՝ միաւորեաց ընդ իւրում աստուածութեանն անշփոթ և անորոշ միութեամբ: - 83. Ո՛չ ի դէմն. և ո՛չ ի *բնութիւնն*. և ո՛չ ի կամքն. և ո՛չ ի գործս: - 83. Եւ զայս միաւորութիւնս խոստովանիմք մեք մի անձն. և մի դէմ. և մի կերպ. և մի *բնութիւն*. և մի կամք, և մի ներգործութիւն: - 83. Եւ թէպէտ և ոմանք նմանապէս մեզ ասեն մի *բնութիւն* բայց շփոթեալ: - 83. Ո՛չ երկուս *բնութիւնս* զմին որդին ասելի. «զմինն երկրպագելի և զմինն աներկրպագելի. այլ մի է *բնութիւն* աստուծոյ բանին մարմնացելոյ»: – 83. Եւ որպէս սուրբ հարքն ասացին՝ մի է *բնութիւն* բանին աստուծոյ մարմնացելոյ: - 83. Այլ և մեծն դիոնէսիոս ի բազում տեղիս միաւորեալ և մի *բնութիւն* խոստովանի բանին աստուծոյ մարդացելոյ: - 83. Զի մի յատկացին **բ** անձինք ի քրիստոս. զի թէ **բ** *բնութիւն* բաժանեմք ի հարկէ երկու անձն բաժանի: - 84. Ընդէ՞ր մարդն երկու *բնութիւն* է և մի անձն: - 84. Ո՛չ է մարդն **բ** *բնութիւն*. այլ՝ մի՛ *բնութիւն* և մի անձն: - 84. Ի յերկուց զո՞րն ուրանաս և մի ասես *բնութիւն*: - 84. Ո՛չ ուրացմամբ, և ո՛չ կորուսմամբ. այլ՝ միաւորութեամբ մի *բնութիւն*: - 84. *Բնութեամբ* ասես միաւորեալ՝ թէ անձամբ: - 84. *Բնութեամբ* միաւորեալ՝ և մի անձն կատարեալ: - 84. Սկիզբն յերկուց *բնութեանց*. և մէջ՝ որ է՛ միաւորութիւնն մի *բնութիւն*. և եզր և կատարումն՝ մի անձն: - 84. Ապա ընդէ՞ր ո՛չ ասէք մի անձն և բ *բնութիւն*: - 84. Զի միաւորեալն ո՛չ երկատի. զի բ *բնութիւն* ասել կամ իմանալ՝ երկատութիւն և բաժանումն է քրիստոսի: - 84. Անձն բանին զմարդկային ա՞նձն էառ՝ թէ *զբնութիւնն*: - 84. Բանն աստուած իւրով կատարելութեամբն էառ զմարդկայինս *բնութիւն*. զհոգի և զմարմին և զմիտս. և միաւորեալ ընդ իւրում աստուածութեանն՝ եղև մի անձն կատարեալ և մի դէմ: - 84. Զի անձն առանց *բնութեան* կոչումն միա՛յն է ո՛չ էութիւն: - 84. Եւ դարձեալ՝ անձին միաւորութեան՝ բաժանումն հետևի. և *բնութիւնն* անբաժ միանայ: - 84. Երրորդ՝ զի թէ միայն անձամբ միանայ և ո՛չ *բնութեամբ*, ապա քրիստոս անձամբ և կոչմամբ միա՛յն է որդի աստուծոյ և ո՛չ *բնութեամբ*: - 84-85. Եւ չորրորդ՝ զի ամենայն իր *բնութեամբ* իւրով միանայ և ո՛չ արտաքոյ *բնութեան*. որպէս հուր ընդ երկաթ՝ և հոգի ընդ մարմին միաւորի: - 85. Թէ *բնութեամբ* միացան, ապա տարբերութիւնք *բնութեանցն* բարձան: - 85. Թէպէտ *բնութեամբ* միաւորին՝ տարբերութիւնն ո՛չ բառնի. զի տարբերութեանցն մնալ՝ խափանումն ո՛չ առնէ միաւորութեանն. որպէս հոգւոյ և մարմնոյ. ոսկւոյ և հրոյ. և ծանի՛ր՝ զի կրկին է տարբերութիւն. բաղկացական և բաժանական: - 85. Բաղկացական տարբերութիւն է՝ ուստի տեսակքն գոյանան. որպէս բանականն և մահկանացուն՝ *զբնութիւն* մարդոյն կատարեն: - 85. Ա՛րդ՝ դուք որ բ *բնութիւնս* ասէք քրիստոսի, զբաժանական տարբերութիւնս ասէք. և մեք մի խոստովանիմք զբաղկացականս միաւորութիւն: - 85. Որպէս միաւորեալ ասեմք *զբնութիւն* մարդոյն ընդ էութեանն աստուծոյ, այսպէս միաւորեալ և մի է կամք բանին մարդացելոյ: - 85. Ծանիր և զայս. զի՝ մի *բնութիւն* ասեմք քրիստոսի՝ վասն կատարմանն և ո՛չ սկզբանն. և մի գործ ասեմք վասն սկզբանն և ո՛չ վասն կատարման գործոյն: - 85. Եւ այսպէս ասեմք մի *բնութիւն* և մի կամք և մի ներգործութիւն բանին մարմնացելոյ: - 85. Այսպէս և բանն աստուած կատարէր մի ներգործութիւն մարմնով իւրով. զի միաւորութիւն *բնութեանցն* առանց փոփոխման և բաժանման է: - 86. Որք միաւորէք անձամբ. և յերկուս *բնութիւնս* բաժանէք: - 86. Ըստ անձին մի է, և ըստ *բնութեանն* երկու: - 86. Իսկ թէ անիր, ապա միայն անուա՛մբ է մի և ո՛չ իրօք. որպէս հոմանուն ձայն՝ անուամբ հաղորդեալ և *բնութեամբ* այլև այլ: - 86. Արդ եթէ էութիւն է անձն, և ընդ անձինն մի ասեն զմարդկային *բնութիւնն*, մի է և ընդ էութեանն. և թէ մի է ընդ էութեանն. որպէս ճշմարիտ միութիւն, մի ասա և *բնութիւն*. զի էութիւն և բնութիւն մի են: - 86. Զի թէ ասես միաւորական, ահա՛ արարեր դու զանձն *բնութիւն*. զի *բնութիւն* է միարար ըստ պորփիւրի, տեսակին կցորդութեամբ բազում մարդիկ մու: - 86. Եւ *բնութեամբ* է հայր և որդի և հոգի մի: - 86. Ապա և բաժանակա՛ն է ընդ մարդկային *բնութեանն* և ո՛չ է միաւորեալ ընդ օտար տարբերեալ *բնութիւն*. և եղեր նեստորեան. **բ** անձն և **բ** *բնութիւն* յատուկ ասելով քրիստոսի: - 86. Նախ զՆիւթն զմի *բնութիւն* նիւթական որպէս մարդ. և զմիւսն *բնութիւն* աննիւթ որպէս զաստուած. զՉևն՝ զմինն քանակութեամբ և որակութեամբ տարբերեալ որպէս մարդոյ. և զմիւսն ի վեր քան զկերպ և զձև որպէս աստուծոյ: - 87. Բաժանեն և ուրեք զյատուկ անունն. այսինքն աստուած և մարդ. այս է զմարդկային *բնութիւնն* մարդ, և

զաստուածային *բնութիւնն* աստուած. որպէս նեստորի թըլի: - 87. Ա՛րդ՝ յատուկ անուամբ զմիութիւն խոստովանին. և ո՛չ իսկական *բնութեամբ*: - 87. Ա՛յս է նոցա ասելն՝ մի անձն և **բ** *բնութիւն*: - 87. Արդ՝ տեսցուք թէ ըստ որո՞յ եղանակի բաժանէք զմի անձն յերկուս *բնութիւնս*: - 87. Այլ աստուածային *բնութիւնն* յառաջ է քան զմարդկայինն. որք ստեղծողի և ստեղծուածոյ: - 87. Այլ արդ՝ մարդկային *բնութիւնն* յաստուածութեանն տեսանի, և աստուածային ի մարդկութեանն, եթէ ի միութիւն *բնութեանն*, և եթէ ի միութիւն անձինն. զի ո՛չ սոսկ մարդ է քրիստոս և ո՛չ մերկ աստուած. այլ աստուած մարդացեալ: - 87-88. Իսկ աստ *բնութիւնք* **բ** միայն. կամ **գ** ըստ ոմանց: - 88. Իսկ աստ բ *բնութիւն* ի մի թիւ անձին որպէս համբաւեն ոմանք: - 88. Երրորդ՝ զի բաժանեալ անհատքն ունին զնոյն *բնութիւն* տեսակին: - 88. Իսկ զմիաւորութիւն երկուց *բնութեանցն* ուրանան երկաբնակքն: - 88. Երկրորդ՝ զի ո՛չ մասամբ ինչ ըստ ոմանց ապօղինարի և այլոց. այլ յերկուց կատարեալ *բնութեանց* է միաւորութիւն փրկչին: - 88. Իսկ տէր մեր անւամբ և *բնութեամբ* է աստուած որպէս խոստովանիմք դասք ուղղափառաց: - 88. Ա՛րդ՝ նո՛յն է եթէ ի *բնութենէ* բաժանեն, և եթէ յանձնէ յանձն ըստ նեստորի. և եթէ յանձնէ ի *բնութիւն* բաժանեն ըստ քաղկեդոնի: - 88. Աիա տե՛ս յայտնապէս. զի որք բաժանեն զմի քրիստոսն յերկուս *բնութիւնս*, ո՛չ պահեն զմիաւորութիւնն անբաժանելի: - 88. Այլ բաժանմամբ *բնութեանցն* բաժանին և անձինքն ի քրիստոս. թէպէտ պատճառելով անձն մի համբաւեն: - 88. Ա՛յս է նոցա ասելն՝ մի անձն և **բ** *բնութիւն*: - 88. Ի յերից սոցա զո՞րն ասէք մի քրիստոս. զաստուածային անձն ըստ ինքեա՞ն, եթէ զաստուածային *բնութիւնն*: - 89. Իսկ թէ զաստուածայինն *բնութիւն*, ահա՛ զԵրրորդութիւնն ասէք մարմնացեալ. զի *բնութիւնն* հաւասար է երից անձանցն: - 89. Եթէ զաստուածային անձն և զնորին *բնութիւնն* ասէք մի քրիստոս, դեռևս կայք յառաջ ասացեալ տարակուսանսդ. զի զաստուածային անձն և *զբնութիւնն* ասէք չարչարեալ և մեռեալ. զի քրիստոս խաչեցաւ և մեռաւ ըստ գրոց: - 89. Իսկ թէ զաստուածային անձն և զմարդկային *բնութիւնն* ասէք մի քրիստոս, ահա յա՛յտ է զի բաժանեցիք յաստուածային բնութենէն զքրիստոս. զի անձն աստուծոյ և *զբնութիւն* մարդոյ ասէք մի քրիստոս. և զաստուածային *բնութիւնն* որոշէք: - 89. Իսկ եթէ աստուածային *բնութիւնն* և զմարդկայինն առանց անձին ասէք քրիստոս, ահա՛ շփոթեցիք զերկու *բնութիւնսն* առանց անձին միանալոյ ըստ եւտիքեայ: - 90. Իսկ եթէ զաստուածային անձն և զաստուածային *բնութիւնն* և զմարդկայինն ասէք մի քրիստոս, այս լինի կամ միաւորութեամբ կամ բաժանմամբ: - 90. Զի եթէ միաւորութեամբ, ահա՛ շփոթումն եղև. զի զանձն և *զբնութիւնսն* մի ասացիք: - 90. Եւ եթէ բաժանմամբ, այս լինի բ քրիստոս, կամ **գ**՝ ըստ անձին և *բնութեանցն* բաժանման: - 90. Այսպէս և նեստոր մի ասէր զքրիստոս ո՛չ ըստ իրին միութեան, այլ ըստ անւանն համաձայնութեան. որպէս հոմանուն ձայն մի ունելով զկոչմունս, և զանազան *բնութիւնս* ի ներքոյ մի անուանն: - 90. Երկոքին *բնութիւնքն* պաշտելի՞ են թէ մի: - 90. Եթէ երկուքն, հարկ է ասել ձեզ՝ փառք հօր՝ և որդւոյ երկու *բնութեանցն* և հոգւոյն սրբոյ: - 90. Եւ կամ թէ՝ մկրտիմք յանուն հօր՝ և որդւոյ **բ** *բնութեանցն* և հոգւոյն սրբոյ. և որ սոցին նման: - 90. Զի եթէ զաստուածային *բնութիւնն* պատւէք, հա՛րկ է ձեզ զմարդկայինն անարգել՝ և հրէական խտրութեամբ մոլիլ, որք ասէին՝ «դու մարդ ես՝ և զանձն քո աստուած առնես»: – 90. Իսկ թէ զմարդկային *բնութիւնն* պաշտէք, եղէք կռապարիշտք. և նո՛ր և եղական ոմն աստուած մուծանէք յԵրրորդութեանն կարգ: - 90. Աիա՛ այս ի կարճոյ բացայայտութիւն ծածկեալ ամբարշտութեանց, որք **բ** *բնութիւնս* սահմանեն ի վերայ միոյն քրիստոսի. թէպէտ անձն մի համբաւեն համաձայն մեզ, սակայն որոշմամբ *բնութեանց* լինին տարաձայն մեզ և եկեղեցեացն աստուծոյ: - 90. Դարձեալ՝ որպէս ասեն աստուած և մարդ անհաւասար. այսինքն հզօր և տկար. անեղ և եղական. *բնութեամբ* և շնորհօք: - 90. Իսկ միանգամայնն՝ դարձեալ ընդ դէմ է նոցա Որք զաստուած և զմարդն որոշեն ի միմեանց. եթէ *բնութեամբ* և եթէ անձամբ: - 91. Նոյնպէս և այս ընդ դէմ նոցա է՝ որք մի ասեն անձն, և յերկուս *բնութիւնս* բաժանեն: - 91. Իսկ սուրբն կիւրեղ մի ասէ վասն անձինն, և նոյն ասէ վասն *բութեանն*: - 91. Իսկ առաւել բարձրութիւնն. զի որպէս անհամեմա՛տ է խոնարհութիւն՝ աստուծոյ մարդանալ և չարչարիլ. և անզուգական բարձրութիւն է մարդոյս *բնութեան* ընդ աջմէ աստուծոյ նստիլ և հաւասարիլ: - 94. Եւ զիա՞րդ մարմին ի *բնութենէն* ադամայ՝ ներգործօղ բոլոր գոյից յանէին...: – 94. Աիա և այսու ի վեր է նա. զի յէակցէ հոգւոյ իւրմէ՝ և ի *բնութեամբ* հօրէ: - 95. Ա՛րդ՝ տեսութիւն գրոց սրբոց մի և նոյն ելով՝ առ բազումս բազմանայ. որպէս մի և նոյն պարզագոյն ջուր՝ իւրաքանչիւր *բնութիւնս* տնկոց: - 93. Սակայն նա *բնութեամբ* և էութեամբ միացաւ. և սոքա շնորհօք և ժամանակաւ: - 95. Այո՛ *բնութեամբ* բաժանե՛մ, այլ անձամբ միաւորե՛մ: - 95. Եւ դարձեալ՝ քրիստոսն անուն զմիաւորութիւնն նշանակէ երկուց *բնութեանց*. ըստ որում աստուածութիւնն էօծ զմարդկութիւնն. որպէս ասէ աստուածաբանն և սուրբն կիւրեղ: - 95. Ասեմք առ այս. թէ մինչև ցայժմ *զբնութիւնն* բաժանէիր, և այժմ զանձն ևս: - 98. Ա՛րդ՝ եթէ մի

անձն խոստովանիս քրիստոսի, և *բնութիւն* մարդոյն միացեալ ի յանձն բանին, զոր ինչ բանին է *բնութեամբ*, ամենայնն եղիցի և մարմնոյն իւրոյ միաւորութեամբ: - 98. Իսկ թէ ա՛յլ է բանին և այլ է մարմնոյն, ապա բաժանե՛ս զմարդկութիւնն ի յանձնէն. և ասես բ անձն. և երկու *բնութիւն*. ըստ նեստորի առաջնորդին քոյ. և պօղոսի սամոստացւոյ. որ մինչև ցայժմ ծածուկ է իր նեստորեան, և այժմ յայտնեցեր զքեզ: - 98. Այլ դատաւորին պարտէ ունիլ անհուն գիտութիւն. զի քննել կարասցէ զամենայն *բնութիւն* հրեշտակաց և մարդկան. և զամենայն գործս եղեալս և զլինելոցն. զխորհուրդս և զբանս բոլորից. զառաջինն՝ զմիջինն՝ և վերջինն: - 100. Իսկ դամասկացին յohան՝ գլուխն երկաբնակաց ասէ՝ «բոլոր աստուածութիւնն է միաւորեալ ընդ մարդկային *բնութիւնն* ի քրիստոս. և տեսանի ի հոգւոյն քրիստոսի»: – 100. Եւ օգոստինոս վարդապետ նոցա ասէ ի գիրս Երրորդութեանն, «ըմբռնել զաստուածային էութիւնն՝ պատկանի որդւոյն աստուծոյ ըստ *բնութեանն*. և որդւոյն մարդոյ՝ ըստ շնորհաց միաւորութեանն»: – 100. Եւ *բնութիւնն* աստուծոյ անգիտելի: - 101. Անճառելի է *բնութեան* և էութեանն բան. և ճառելի են անուանքն: - 103. Վասն է՛ր է *բնութիւնն* աստուծոյ անգիտելի: - 103. Իսկ *բնութիւնն* աստուծոյ անե՛ղ է. և զի անե՛ղ է՝ անչա՛փ է: - 103. Երկրորդ՝ զի տեսութիւն մտաց հասարակի ընդ գոյութեան էութեան. և ուր եզերի *բնութիւն* անդ և մտաւորութիւն: - 103. Յաղագս որոյ և անանուն է աստուած. զի անունն *զբնութիւնն* յայտնէ. որպէս մարդ: - 103. Իսկ *բնութիւնն* աստուծոյ անյայտ է և անգիտելի: - 103. Մանաւանդ թէ ամենայն ինչ հասարակ է. բնութիւն. կամք. թագաւորութիւն. և այլն: - 104. Նմանապէս և հասարակն թէպէտ բազում է, այլ երկոտասան գլխով նշանակի. նախ *Բնութիւն*. որ նոյն Է էութիւն. ապա Բարութիւն. Կամք. Անմահութիւն. Իմաստութիւն. Լուսաւորութիւն. Գեղեցկութիւն. Անփոփոխութիւն. Ցնծութիւն. Փառք. Իշխանութիւն. և Արարչութիւն: - 105. Ըստ որում մինն ի սուրբ Երրորդութենէն բանն աստուած հաղորդեցաւ *բնութեան* մերում անքակ միութեամբ. և եղև աստուածն կատարեալ՝ մարդ կատարեալ: - 106. Իսկ հասարակն՝ զի բոլոր բանն աստուած իւրով կատարելութեամբն էառ զբոլոր և կատարեալ մարդկային *բնութիւնս*. և եղև աստուածն կատարեալ՝ մարդ կատարեալ: - 106. Զի՞նչ է բաղդատութիւն որ բանն աստուած է էառ զմարդկայինս *բնութիւն*: - 106. Նախ՝ զի բանն աստուած էառ զմարդկայինս *բնութիւն* և միաւորեաց ընդ աստուածութեան իւրում. ո՛չ մասն առեալ՝ կամ ըստ մասին միաւորեալ. այլ բոլորն ընդ բոլորին...: - 106-107. Եւ զի որդին աստուծոյ *բնութեամբ* որդի մարդոյ եղև, մի՛ յերկուանալ թէ լինիցիս և դու շնորհօք որդի աստուծոյ: - 107. Չորրորդ՝ զի երեքն զնոյն *բնութիւն* ունի զերիցն. նոյնպէս Երրորդութիւնն սուրբ նո՛յն է *բնութեամբ*: - 107. Զի ո՛չ է որպէս պետրոս՝ և պօղոս՝ և յohաննէս՝ երեք մարդ և մի *բնութիւն*. այլ մի է անհատութեամբ. ունելով երիս յատկութիւնս դիմաց: - 107. Երրորդ՝ Երրորդութիւնն ցուցանէ երիցն զմի հասարակ *բնութիւն*. որպէս ասեմք մարդ և մարդկութիւն. ձի և ձիութիւն. ընդդէմ արիոսի որ ասէ՝ երեք թիւն ունի երեք *բնութիւն*, ասեմք երից անձանցն մի բնութիւն: - 108. Ո՛չ ասեմք. զի աստուածութիւնն հասարակ է *բնութեանն*. իսկ Երրորդութիւնն հասարակ է անձանցն: - 108. Եւ զի անձամբ յատկացեալք են և *բնութեամբ* մի. վասն այն Երրորդութիւն ո՛չ ասի միոյ անձին. այլ աստուած կամ աստուածութիւն ըստ միութեան *բնութեանն*: - 108. Այլ և այսպիսի ե ասեն զեղանակ նախկնից. այսինքն՝ ժամանակաւ. և *բնութեամբ*. և դաստիւ. և պատւով. և պատճառաւ: - 109. Երկրորդ՝ զի որդին առինչ է ի հայրն. և համանգամայն *բնութեամբ*: - 109. Եօթներորդ՝ ոչէ ասի չարն. զի պակասութիւն է բարւոյ և արտաքոյ *բնութեան*: - 111. Աստուած անեղական *բնութիւն*. իսկ արարածքս եղական *բնութիւն*: - 113. Դարձեալ՝ զի անեղ է *բնութեամբն* աստուած. ապա և անհո՛ւն է զօրութեամբ. զի եղական *բնութեան* զօրութիւն հունաւո՛ր է: - 113. Դարձեալ՝ անեղ է *բնութեամբ* աստուած. և անեղ գիտութեամբ: - 113. Զի ուր *բնութիւն* ո՛չ հասանի, անդ և միտք մեր ո՛չ կարեն հասանիլ: - 118. Աստուածային էութիւնն ըստ որում *բնութիւն* է՝ թէ զինչ է կամ որպիսի ինչ է անգիտելի՛ է մեզ յայսմ աշխարհի և ի հանդերձելումն: - 119. Երրորդ՝ զգայութիւն զմասնաւո՛րն տեսանէ. որպէս այս ինչ մարդ որ է անհատ. և միտք_զընդհանուրն իմանայ՝ որ է *բնութիւն*. որպէս մարդկութիւն: - 121. Զի որպէս խաւարն անյայտ է, նոյնպէս և առաւել լոյսն անտեսութիւն առնէ. և նա անտես է ի հրեշտակաց. և անյայտ ի մարդկային մտաց. թէ ո՞րպէս կամ զի՞նչ է էութիւն և *բնութիւն* աստուածութեանն: - 122. Երրորդ՝ զի նոյն են *բնութեամբ*: - 125. Այս է յղացմամբ յարգանդի և ծննդեամբ. և քարոզութեամբ. և մահւամբ. և յարութեամբն և համբարձմամբն առ հայր՝ իբր զպսակ տարւոյ կատարեալ *բնութեամբ* մեր՝ ի ներքին կողմն վարագուրին մտեալ: - 126. Նոյնպէս իմանալի արեգակն քրիստոս ի հայրական ծոցոյ անհա՛ս է *բնութեամբ*՝ և ի սրբոյ կուսէն իբր ի յարևելից ծագեալ. և ջերմ սիրով ի մարդկային ազգս որպէս յարևմուտս խոնարհեալ. և զսառուցեալ *բնութիւնս* պատեալ. և ի գերեզմանէն ի բարձունս դարձեալ յարևելս առ հայր ամբարձեալ: - 126. Այսպէս վասն գերազանց սիրոյն

զոր ունի աստուած առ էսս՝ զարմանալ ասի. այսինքն արտաքս ելանել՝ թափիլ և հեղուլ ի յէսս. և միաւորիլ **անփոխաբուն** ***բնութեամբ***: - 127. Ոմանք մեծ են էութեամբ արարչին. և ոմանք հեռի. որպէս իմացականքն քան զբանականս. և սա՛ քան զկենդանիս. և նոքա քան զտունկս. և հուսկ յետոյ անշունչ գոյացութիւնքն. ըստ մեծ և հեռաւոր *բնութեանց*՝ զանազանապէս առնուն: - 131. Իսկ առողջ լսելիք և տկար՝ պատճառի ի համակարգս. և ի հաւասարն *բնութեամբ*. որք իմացմամբ և սիրով և ներգործութեամբ առաւել կամ նըւազ են. ուստի առաւել կամ նըւազ պարգևս ընդունին: - 131. Չորրորդ՝ զի թէ պատւական նիւթով երևէին որպէս արեգակն՝ հուր՝ ոսկի՝ և ակն. գիտէաք թէ զնոյն *բնութիւն* ունին, և ո՛չ այլ ինչ գերիվերոյ: - 132. Իններորդ՝ զի նշանակեալքն՝ վայրիք գազանք՝ հրեղէնք՝ և թևաւորք երևէին. ցուցանելով թէ արտաքոյ և հեռի՛ են յերևելեացս *բնութեանց*. և անըմտելք և վայրենիք: - 132. Վեցերորդ՝ այն է՛ արուեստ ըստ *բնութեան* կարգի. և այս նշան ի վեր քան *զբնութիւն*: - 133. Չորրորդ՝ գ որպիսութեամբ. *բնութեամբ*՝ շնորհօք՝ և փառօք: - 134. Նախ՝ զի հաւասա՛րք են *բնութեամբ*. անմարմինք՝ հրեղէնք՝ իմացական՝ և այլն: - 136. Դարձեալ՝ աստուածք կոչին ո՛չ փաղանունաբար, այլ հոմանունութեամբ. այսինքն անւամբ միայն, այլ ո՛չ *բնութեամբ*: - 137. Իններորդ՝ զի ամենեքեան հրեղէն *բնութեամբ* են ի շնորհս և ի փառս անփոփոխելիք: - 137. Երրորդ՝ զի աստուած անսկզբնապէս և *բնութեամբ* ունի: - 138. Իսկ հրեշտակն *բնութեամբ* և սկսմամբ: - 138. Իսկ մարդս ո՛չ *բնութեամբ*, այլ յետոյ ստացմամբ և ունակութեամբ: - 138. Վասն առաջնոյն գիտելի՛ է, զի ամենայն շնորհ բղխո՛ւմն է և ճառագայթ, յանեղական լուսոյն իջեալ առ էակս ամենայն իմանալի և զգալի. և զարդարէ՛ զոսա ըստ նմանութեան այնմ պարգևեալ շնորհի. եթէ ըստ *բնութեան* և եթէ անձնական. ի հրեշտակս և ի մարդիկս: - 140. Կայումն ըստ *բնութեան*, և շարժումն ըստ իմացման և ներգործութեան: - 142. Վասն զի ի դևն երիս իրս նկատելի է. այսինքն *բնութիւնն* գործն՝ և մեղքն: - 146. Ա՛րդ՝ *բնութեան* նոցա պատշաճի բարձրագոյն տեղիք որ է երկինքն յորում ստեղծան. զի թէ կացեալ էին կատարելոց էին անդ: - 146. Զի զոր ինչ *բնութեամբ* ունէին դևք՝ եթող ի նոսա աստուած յետ յանցմանն. և զոր ինչ երանութեամբ ստանալոց էին՝ զրկեցան: - 147. Ուստի *բնութիւն* նոցա էր անմարմին և լոյս և անմահ՝ և մնաց ի նոյն: - 147. Եւ զի անապական և մշտնջենաւոր են *բնութիւնք* աստեղացն: - 148. Վասն այն թէ քրիստոս զմի հրեշտակի *բնութիւն* ընդունէր՝ զնա միա՛յն փրկէր և այլքն արտաքոյ մնային փրկութեան: - 149. Իսկ նիւսացին գրիգոր ի *բնութեան* գիրս՝ ի վերջին դասուց հրեշտակացն ասէ անկեալ: - 150. Յինգերորդ՝ զի հոգևոր *բնութիւնն* միանգամ միայն է շրջելի. վասն զի բոլորովին շրջէ զինքն՝ զոր ո՛չ առնէ մարդն. զի մարմինն միշտ մարտնչի ընդ հոգին. որպէս յառաջիկայդ ասի **լբ** գլուխն: - 151. Եւ այս վասն այնորիկ՝ զի չարախօսէ՛ր զմարդիկ եթէ ինքնայօժար կամօք և *բնութեամբ* մեղան և ո՛չ ի պատրանաց իմոց. որպէս չարախօսէր զյոբայ եթէ՝ «միթէ ձրի՞ պաշտէ յոբ զտէր»: - 153. Զի՞նչ է գործ *բնութեան* և գործ կամաց: - 154. Աստուած *բնութեա՞մբ* գործէ՝ թէ կամօք: - 154. Էութիւն և *բնութիւն* և անձն՝ և պարագրօղ՝ և տեղի: - 154. Պա՛րզ է աստուած. յորս և *բնութեամբ* միաւորութիւն: - 154. Եւ նախ հարցանեմ, որո՞վ զանազանի գործ *բնութեան* և գործ կամաց: - 156. Նախ՝ զի գործ *բնութեան* է՛ բնական. իսկ գործ կամացն է պատահական: - 156. Երկրորդ՝ գործ *բնութեան* է՛ հարկաւոր. իսկ գործ կամացն պատշաճաւոր: - 156. Երրորդ՝ գործ *բնութեան* է՛ հասարակ. իսկ կամացն առանձնակի: - 156. Չորրորդ՝ գործ *բնութեանն* է միշտ. իսկ կամացն երբեմն: - 156. Յինգերորդ՝ գործ *բնութեանն* է մի առ բազումս. իսկ կամացն բազում առ բազումս: - 156. Վեցերորդ՝ գործ *բնութեանն* է նոյնպէս և նման. իսկ կամացն զանազանապէս և աննման: - 156. Եօթներորդ՝ գործ *բնութեան* անբաժա՛ն է. իսկ կամացն բաժանական: - 156. Ութերորդ՝ գործ *բնութեան* ո՛չ առաւելու և ո՛չ նուազէ. իսկ կամացն առաւելու և նուազէ՛: - 156. Իններորդ՝ գործ *բնութեան* առանց ուսմա՛ն է. իսկ կամացն ուսմամբ է և կրթութեամբ: - 156. Տասներորդ՝ գործ *բութեան* ո՛չ ինչ ունի մեղք. զի ըստ *բնութեան* գործելով ոչ ոք մեղանչէ ասէ փիլիսոփայն. իսկ կամացն գործ՝ մեղանչական է. վասն որոյ կամաւորին գով և պարսաւ հետևի: - 156. Յինգերորդ՝ մարդ թէ *բնութեամբ* և թէ կամօք գործէ՝ կարօ՛տ է օգնականի, իսկ աստուած անկարօ՛տ է օգնականի: - 156. Արդ ներքին է՝ որ ի փափկութեանց և ի հեշտութեանց փործի *բնութիւնս* մեր և այլայլի ի զանազան տեսակս մեղաց. զոր պա՛րտ է հանապազ աստուածային խնամոյն՝ զի մի՛ թողցէ յայսպիսի փործութիւնս զմեզ ընկղմիլ: - 160. Որպէս թոյնք իժից, զի են ինքեանք *բնութեամբ* չար- և պատճառե՛ն զչար. բայց պատահեցաւ ոմանց՝ դեղ լինիլ: - 160. Եւ ըստ ա՛յսմ կերպի է փործութիւնն բարի. զի *բնութեամբ* չար է. և պատճառէ՛ զչար մեղքն. բայց պատահեցաւ ոմանց զի յաղթեցին փործութեանց և ընտրիք երևեցան: - 160. Իսկ առ աստուած *բնութեամբ* է և առանց ուսման: - 164. Իսկ գործ պոռնկութեանն զկնիք կուսութեանն շրջէ և *զբնութիւնն* ապականէ...: - 165. Ասենք առ այս Նա՛խ՝ եթէ թողութիւնն է ի զղջումն. և կարգն է ի յանձն ապականեալ.

ապա ուրեմն իրաւի թէպէտ զթողութիւն ընկալաւ զղջմամբն, սակայն ի կարգն ո՛չ մտանէ ապականեալ և շրջեալ անձամբ և *բնութեամբ*, զորօրինակ բեկեալ և կցեալ անօթ՝ ո՛չ թւի ի կարգ անարատիցն: - 166. Իսկ միւս զօրութիւնն որ կարելի է՝ և ներընդունմի զգոլն և զչգոլն՝ և երբեմն՝ ասի ի վերայ փոփոխական *բնութեանց*. որպէս հանդերձն կարէ՛ պատառիլ և ո՛չ պատառիլ. և ջուրն կարէ՛ ցրտացուցանել և ո՛չ ցրտացուցանել: - 168. Ութերորդ՝ ներգործութեամբ *բնութեամբ* առաջին է՝ և ժամանակաւ վերջին. որպէս բոլոր եղեալքս: - 169. Երկրորդ՝ տեղի լսի սահման. ըստ որում բովանդակէ՛ *զբնութիւն* իրին: - 172. Իսկ Կալ՝ ո՛չ զկալն կամ զնստիլն մարմնապէս. այլ զհաստատիլն անշարժ էութեամբ. զի ո՛չ շարժի. ո՛չ *բնութեամբ*, ո՛չ կամաւ, և ո՛չ տեղեաւ: - 172. *Բնութեամբ* ոչ շարժի, զի անփոփոխելի է: - 172. Ներգործելն աստուծոյ *բնութեա՞մբ* է թէ կամօք: - 173. Ասեմք առ այս եթէ գիտելի է նախ՝ թէ զի՞նչ է *բնութեամբն* և զի՞նչ կամօքն: - 173. Իսկ գործ *բնութեամբ* է՝ զի *բնութիւնն* առաջնորդէ՛ գործոյն. որպէս հուր *բնութեամբ* այրէ, և սարդն *բնութեամբ* գործէ: - 173. Եւ վասն զի *բնութիւնն* հարկաւոր է և նո՛յն առ ամենայնսն յաղագս որոյ ամենայնքն ի հարկէ զնո՛յն գործեն: - 173. Արդ այսպէս պատասխանեմք, եթէ *բնութեամբ* և կամօք ներգործէ աստուած ընդդէմ էակացս: - 173. Եւ թէ ոք ասիցէ, որովհետև ներգործութիւնքն *բնութեանց* հետևին, որպէս հուրն միշտ այրէ, և ջուրն ցրտանայ և ջերմանայ. ապա ճշմարիտ երևի բանն դամասկացւոյն՝ եթէ է՛ ի քրիստոս կրկին ներգործութիւն. որպէս և կրկին *բնութիւն*: - 174. Ասեմք առ այս Նախ՝ եթէ ո՛չ ամենայն գործ *բնութեան* հետևի, այլ և կամաց. որպէս մարդոյ. զի մի է կամք ի քրիստոս, մի է և ներգործութիւնն: - 174. և Դարձեալ՝ որպէս մի է *բնութիւն* բանին մարդացելոյ ըստ սրբոյն կիւրղի, մի է և ներգործութիւնն ըստ սրբոյ աստուածաբանին գրիգորի և դիոնէսիոսի: - 174. Եւ ո՛չ ուրեք երբեք միտք ուղղափառաց բաժանմամբ տեսանէ. ո՛չ *զբնութիւնս* և ո՛չ զկամս և ո՛չ ներգործութիւնս որ յառաջն հարցափորձեցաք սակաւիկ: - 174. Զի՞նչ է էութիւն և *բնութիւն* և անձն և գոյացութիւն: - 174. Էութիւն և *բնութիւն* մի են որպէս մարդկութիւն. այլ էութիւնն երբեմն նշանակէ զանձն որ ա՛ստ է և այժմ. իսկ *բնութիւնն* ո՛չ: - 174. Այլ գոյացութիւնն է ունօղ *բնութեանն*, կամ ներքոյ կացեալ *բնութեան* որպէս մարդ: - 174. Եւ անձն ունիլ ասի միայն ի պատիւ բանական *բնութեանն*: - 174. Չորրորդ՝ զի իւրաքանչիւր սոքա առանձին սահման ունին և *բնութիւն*. և ո՛չ միաբանին ընդ միմեանս և ո՛չ ընդ մարմնի. այսինքն քանակն որակն. և ծանրութիւնն. և այլքն: - 175. Հինգերորդ՝ զի առանձին *բնութեամբ* սոքա ի մի էութիւն ժողովեալ խառնին. և մի *բնութիւն* նիւթոյ կատարեն. և ի *բնութիւնս* իւրեանց ո՛չ շփոթին և այլայլին: - 176. Որպէս հոգի և մարմին *բնութեամբ* միաւորին ի մի բնութիւն և ի մի դէմ և ո՛չ շփոթին: - 176. Որպէս հոգի և մարմին բնութեամբ միաւորին ի մի *բնութիւն* և ի մի դէմ և ո՛չ շփոթին: - 176. Այսպէս իմա՛ ինձ և զբանին մարդեղութիւն յայլևայլ *բնութեանց* միաւորեալ ի մի էութիւն և ի մի դէմ անձնաւորեալ և ո՛չ շփոթեալ *բնութեանցն* յատկութիւն: - 176. Վասն որոյ խոստովանիմք ընդ սրբոց հարցն վասն միաւորութեանն մի *բնութիւն* աստուծոյ բանին մարդացելոյ: - 176. Ապա թէ կամիս զորոշումն *բնութեանց* ի ներքս բերել ո՛վ երկաբնակ, մի՛ ասեր **բ** *բնութիւն*. այլ **գ**. այսինքն զմարմնոյ և զհոգւոյ և զբանին *բնութիւն*: - 176. Եւ ո՛չ միայն այս. այլ և դ *բնութիւն* է չորից տարերաց մարմնոյն. ջերմ և ցուրտ. չոր և գէճ: - 176. Ասա՛ աստանօր է *բնութիւն* զքրիստոս: - 176. Մանաւանդ թէ իւրաքանչիւր տարերք **բ** ծայրք որակութեանց ունին. զմինն գոյացական և զմիւսն պատահական. ըստ այսմ պա՛րտ է ասել քեզ մետասան *բնութիւն* քրիստոսի: - 176. Դարձեալ՝ ա՛յլ է *բնութիւն* մարմնոյն. ա՛յլ ոսկերացն. և ա՛յլ է ջիլն և երակն և մորթն և մազն և իւրաքանչիւր մաղձքն. ըստ այսմ ապա ասա՛ և բազում *բնութիւնս* քրիստոսի: - 176. Պատճառելով՝ եթէ միաւորեալ ասեմք *զբնութիինսն*, շփոթումն լինի: - 176. Ապա ընդէ՞ր սոքա՝ գոյացութիւն, որակ, քանակ, և այլքն, եղական գոլով ո՛չ շփոթին ի մի *բնութիւն* խառնեալ: - 176. Եւ անեղ *բնութեանցն* աստուծոյ զրպարտելով շփոթումն համբաւես: - 176. Գոյացութիւն որ սկիզբն է ամենեցուն և նախասեռ. և ի նմանէ զուգաբաժանեալ մարմինն. և շնչաւորն. և զգայունն. և կենդանին. և բանաւորն. և մարդն. ո՞չ ապաքէն *բնութիւն* են սոքա այլևայլ. և ժողովեալ գոյացուցանեն զմի անհատն պետրոս անշփոթ միութեամբ: - 176. Եւ ժողովեալ սոքա լինին մի *բնութիւն* պետրոսին: - 176. Այլ մի է պետրոսն ըստ անձին անհատ գոլոյն. և մի է *բնութիւն* պետրոսին ըստ միաւորութեան բանին. իսկ սոքա օրինակ՝ և նա՛ ճշմարտութիւն: - 176. Նոյնպէս և այբն խառնի ի թաւ և ի լերկ, ի սուղ և յերկար, և միաբանի ընդ նոսա, և ի մի *բնութենէ* իւրմէ ո՛չ որոշի կամ այլայլի: - 178. Նա՛խ՝ նշանակէ զաստուածութիւնն երեք անձինք ի միում *բնութեան*: - 178. Զի նախախնամութեամբ հաղորդեալ են յարարածս. և իսկական *բնութեամբն* մեկնեալ և որոշեալ և յանհասս գերամբարձեալ: - 178. Ծնունդ, զի ի *բնութենէ* հօր նախքան զյաւիտեանս ծնեալ է: - 179. և Արարած եղև. այսինքն ի մարդկային *բնութիւնս* խառնեալ և միաւորեալ: - 179. Ասէ զայս, զի *բնութեամբ* անբովանդակելի է. և ոչ տեղեաւ ըմբռնի. մինչ զի ինքն զամենայն տեղիս պարունակէ. յորում կեամք և

շարժիմք և եմք: - 180. Եւ զայլ յերկար քննութիւն տարերաց՝ գտցես ի գիրս նիւսացւոյն որ վասն *բնութեան* մարդոյ: - 181. Երկինքն անապական է *բնութեամբ*, աստուած ետ նմա շարժիլ: - 182. Հինգերորդ՝ զի անապական է *բնութեամբ*: - 184. Չորրորդ՝ **գ** է յատկութեամբ և մի *բնութեամբ*: - 186. Նախ՝ զի մի *բնութիւն* է աստեղաց: - 186. Զի՞նչ է *բնութիւն* կենդանակերպիցն: - 189. Ասեմք թէ **բժ**ան կենդանակերպքն ունին *զբնութիւն* չորից տարերաց: - 189. Զի Խոյն և Առիւծն և Աղեղնաւորն, ունին *զբնութիւն* հրոյ ջերմ և չոր: - 189. Իսկ Ցուլն և Կոյսն և Այծեղջիւրն, ունին *զբնութիւն* հողոյ չոր և ցուրտ: - 189. Իսկ Եկաւորն և Կշիռն և Ջրհոսն, ունին *զբնութիւն* օդոյ ջերմ և գէջ: - 189. Իսկ Խեցգետինն և Կարիճն և Ձուկն, ունին *զբնութիւն* ջրոյ ցուրտ և գէճ: - 189. Երկրորդ՝ ասեն թէ՝ ի սկիզբն աշխարհիս արար *զբնութիւնն* յանկարծակի. այլ *բնութիւնն* յամելով և ըստ կարգի յանկատարութենէ ելանէ ի կատարումն: - 192. Եօթներորդ՝ ցուցանէ թէ՝ որպէս մարմնական *բնութիւնք* նախ էին անկատար և անտեսակ՝ և յետոյ կատարեցան յաստուծոյ: - 192. Նոյնպէս և նշանակէ՛ զիրեշտակաց *բնութիւնն*, որ նախ ստեղծան անկատար ճանաչմամբ և գիտութեամբ. այլ յորժամ երանեցան և տեսին զէութիւնն աստուծոյ անընդմիջաբար, յայնժամ կատարեցան ճանաչմամբ և գիտութեամբ: - 192. Ութերորդ՝ զնոյն *բնութիւն* լուսոյ ունի: - 196. Տասներորդ՝ այլև օրինակ և յարացոյց նմանատիպ հասարակաց յարութեան և նորոգման տիեզերաց և մարդկային *բնութեանս* որ յապագայն: - 196-197. Այսպիսի ժամանակ է յայտնապէս կեանք մեր. զի զոր ինչ ժամանակ կենցաղոյս չափէ *բնութեամբ*՝ ապականէ և փոփոխէ...: – 199. Դարձեալ՝ քան զժամանակն ոչ ինչ անցաւոր և հասական. զի ժամանակ կենցաղոյս հանապազ հոսի. զի չափէ՛ *զբնութիւնս*՝ և զինքն չափէ՛: - 199. Երկու գոլորշիք վերանան յերկրէ. մինն չոր և ծխատեսակ. և միւսն խոնաւ ի գէճ *բնութեանց* վերացեալ: - 204. Եւ կէսք ասեն թէ՝ երկրի *բնութիւնն* աղտաղտուկ է և շօր՝ որ ծովն ի վերայէ. և որ առ եզերսն են՝ զնոսա լուանան անձրևք և խառնեն ի ծովն: - 208. Ո՞րք և ո՞յք են *բնութեամբ* զէնք կենդանեաց: - 216. Կամ խաբէութիւն. որպէս աղուեսուց. զայս և զսոյնպիսիս ունին կենդանիք *բնութեամբ* ի խնամս ինքեանց: - 216. Եւ ո՛չ այս միայն, այլ և բոյսք և տունկք ունին *բնութեամբ* զէնս պահապան ինքեանց: - 217. Վասն է՞ր է զի մարդս ո՛չ ունի *զբնութեամբ* զէնս. կամ զծածկոյթ: - 217. **Զի թէ մարդն ունէր *զբնութեամբ* զէնս, որպէս թէ եղջիւր ի գլուխն. և սուր զատամունսն. ճիրանունք ի ձեռս. և սմբակ կամ կճղակ ոտիւք. և զայլսն, Նախ՝ զի գազանաղէմ և դժւարատես լինէր ամենեցուն**: - 217. Երրորդ՝ զի թէ ունէր ի *բնութենէ* զէնս կամ զգեստս. ո՛չ կարօտէր այլոց կենդանեաց. այլ և ո՛չ խնամէր զնոսա: - 217. Եւ զի *բնութեամբ* ունին յայտ է, զի ամենայն տեսակն զմի և զնոյն ունի հնարս. վասն զի մի *բնութենէ* ի նոսա: - 218. Զի մարդս բազում իրօք զբաղեալ է ի միտս. իսկ նոքա միայն ի *բնութիւնս* իւրեանց փութով ճանաչեն: - 218. Երկրորդ՝ անունն սահմա՛ն է կարճառօտ յայտնիչ *բնութեան* ենթակայ իրին որպէս ասէ իմաստունն: - 219. Տասներորդ՝ Առաջինն է անշարժ *բնութեամբ* և տեղեաւ: - 221. Երկրորդն անշարժ է միայն *բնութեամբ*: - 221. Նոյնպէս և ի դրախտին կարէին ծնանիլ կուսութեամբ և առանց սերման. կատարեալ մարդ ի *բնութենէն* ադամայ: - 226. Զորօրինակ՝ *բնութեան* յատուկն և անձին. զի *բնութեան* տարբերն հեռագոյն է և մեծ. որպէս կենդանին և բանականն. և դիմաց յատուկն մերձ և նուազ. որպէս յատուկն մերձ և նուազ. որպէս պատկեր և տիպ: - 235. Ըստ այսմ ապացուցի. զի *բնութիւնն* ի սեռ՛ւմն է և ի տարբերութեան ուստի բաղկանայ. և անձն ի *բութիւնն* է յորմէ կայանայ. և դէմքն ի յանձնէ՛. և կերպարանն ի դիմաց. և պատկերն ի կերպարանաց. և տիպն ի պատկերաց. և որակ տպաւորեալ ի պատահմանց: - 235. Զի արարիչն սոցա մի է *բնութեամբ*. և ըստ *բնութեան* հաւասար, և անձամբ յատուկ: - 237. **Եւ որպէս մարմնոյն պատկերք նման և աննման են իրերաց. նոյնպէս և հոգին ըստ միոյ *բնութեան* ստեղծեալք նման և աննմանք են իրերաց**: - 237. Եւ թէ ասեն՝ ի պատահմանէ լինին. կամ յարուեստից, կամ ի *բնութեանց* գործոց: - 237. Հինգերորդ՝ սպիտակ ճրագուն. զի հո՛վ է *բնութեամբ* զջերմութիւն աչացն բարեխառնէ. նա և գեղեցկացուցանէ՛: - 239. Զոր այսպէս ասելոց եմք յառաջիկայդ վասն չորից եղանակաց տարւոյն և աւուրն *բնութեան*: - 240. Իսկ է գլխաւոր անդամքն են այսոքիկ ըստ է մոլորակացն ունելով *զբնութիւնս* նոցա: - 241. Երրորդն լեա՛րդն է, աղբիւր արեանն. տա՛ք է և գէճ՝ ունելով *զբնութիւն* մուշթարոյն, որ տանուտէր է նմա: - 241. Եւ է՛ *բնութիւն* ոսկերաց ցուրտ և չոր. զի խոնաւն և լոյծն ի ցամաք և ի ցուրտ մածնու և լինի ոսկր. որպէս ջերմն և խոնաւն լինի միս: - 244. Նա՛խ՝ զի այնպիսի նշանք ո՛չ դնեն հարկ ի մարդն. այլ ցուցանեն զծկտումն *բնութեանն* ի յայնպիսի իրս: - 246. *Բնութիւնն* ոտք: - 250. Չորրորդ՝ *բնութեամբ* բարին մերձաւո՛ր է: - 251. Այլ ի միասին համանգամայն ստեղծեալ. ո՛չ ժամանակաւ յառաջ և յետոյ, և ո՛չ *բնութեամբ*. այլ մի է սկիզբն միոյ գոյութեան մարդոյն: - 254. Պատասխանեմք և ասեմք թէ, ո՛չ է հոգին յետոյ. ո՛չ ժամանակաւ և ո՛չ *բնութեամբ*. այլ դասիւ և կարգաւ: - 254. **Եւ մանաւանդ զի *բնութիւնն* յանկարծակի ո՛չ կարէ**

ներգործել. այլ սակաւ սակաւ հետևելով յանկատարէն ելանէ ի կատարեալն: - 255. Եւ դարձեալ պարզ և յայտնի, այսպէս ասէ սուրբն գրիգոր նիւսացին եթէ, բանականին շնորհ ընդ լրումն մարդկութեանս թա՛փ էանց ի տեսութիւննն աստուծոյ՝ որքանութիւննն և որպիսութիւննն. բանիւն որ ասէ՝ «արար աստուած զմարդն ի պատկեր իւր». այսինքն զբոլոր մարդկային *բնութիւնս*: - 258. Արդ՝ **ժ** թիւն կատարեալ է. և չորսն տարրական է. այսինքն զի կատարեալ հոգին բանական ի նո՛յն ժամն խառնեալ միաւորի ընդ մարմնոյն տարրական, և կերպացեալ լինի մի մարդ մի դէմ և մի *բնութիւն* մարդոյ ի հոգւոյ և ի մարմնոյ. որպէս քառասունն ի տասանց և ի չորից է գոյացեալ: - 262. Իսկ անասնոցն ո՛չ է դաստիարակ արտաքուստ. վասն որոյ *բնութիւնն* խնամէ զնոսա ի ներքուստ: - 267. Եւ մի՛ աստ ընդ դէմ բերցի բանիս թէ՝ ամենայն մեծամեծք գութ ունին փոքունց. զի և այս նախախնամութեանն է. որ եդ ի *բնութեանս* խնամ տանիլ նոցա, մինչ ինքեանք ևս ի չափ հասակի եկեսցեն և զերծանիցեն ի վնասուց: - 267. Եւ նախ ասի իմաստութիւն նոցա, որ *զբնութիւն* էիցս քննեցին. և զշարժումն լուսաւորացն. որպէս իմաստունքն յունաց: - 269. Զի ո՛չ է ըստ նմանութեան պատկեր. այլ ըստ նոյնութեան *բնութեանն*: - 272. Իսկ դրամն և տախտակն ուր գրեալ է պատկեր թագաւորին՝ միայն նման է թագաւորին ըստ ձևոյն. այլ ո՛չ ըստ *բնութեանն*: - 273. Իսկ նման, զի մի է երիցն էութիւն և *բնութիւն*. այնու նմա՛ն եմք աստուծոյ: - 273. Դարձեալ՝ մարդն ի կրկին *բնութեանց* է միաւորեալ. այսինքն ի հոգւոյն և ի մարմնոյ: - 275. Զի որպէս որդի՛ է ի հօրէ նոյն *բնութեամբ*. և մարդն ի մարդոյ նոյն *բնութեամբ*: - 275. Դարձեալ՝ մարդոյս միա՛յն է կարգ կանոնաց, *բնութեան*, կամաց, և հարկի. իսկ անասնոց միայն *բնութեան* է: - 275. Եւ այլ ամենայն գովութիւն մարդոյն զոր դնէ նիւսացին ի գիրս *բնութեան*, յատկութիւն է մարդոյն: - 275. Եւ այսպէս **ը** դիմօ՛ք է թշնամութիւն մեր ընդ միմեանս. և ամենայնին պատճառ սատանայ եղև, որ *բնութեանս* է թշնամի: - 278. Է՛ և ներքին և վերին վայր. մարմին և անմարմին. և այլք սոյնպիսիք տարբերութիւնք են *բնութեան* և ո՛չ թշնամիք: - 278. Այլ կամ իբր զիրեշտակս, կամ որպէս ի միոյ լուսոյ բազումք, կամ կուսութեամբ ծնունդ. որպէս սուրբ կոյսն մարիամ աստուածածին սրբութեամբ և կուսութեամբ ծնեալ փոխեաց զկարգ *բնութեան* ծննդեանս որ ի սերմանէ առն և կնոջ. զի սա՛ ծնունդ միայն ի մօրէ՛: - 280. Եւ այլ ևս. ի վերայ սաղմոսին (մերձեցաւ անձն իմ ի հող) ասէ մեկնիչն, այժմ ծերացեալ է *բնութիւնս*՝ վասն որոյ փութայ ի հող: - 291. Իսկ ի նախնիքն տղայ և առոյգ էր *բնութիւնս*՝ վասն որոյ յերկար ապրէին: - 291. Դարձեալ՝ բնականապէս ըմբռնէ գիտութիւնն զայն զոր ներգործէ *բնութիւնն*. իսկ գործն աստուածային՝ գիտութեամբ ո՛չ ըմբռնի. այլ հաւատո՛վք իմանի: - 292. Առաջին պատճառ, զի ընդ ինքեան մարդկայինս *բնութիւն* այլայլո՛տ է և ցաւօք. և յորժամ աստուած ևս բազմացուցանէ, ո՞վ կարէ զաղէտն պատմել: - 292. Իսկ քաղելով գործելն, զի սկսեալ *բնութիւնս* մեր ի գլխոյն լայնանայ ի թիկունքն՝ և նրբի ի կրունկն, և բոլորեալ դարձեալ կատարի ի գլուխն: - 293. Երկրորդ՝ օտար և ընդ դէմ *բնութեան* գործեցին, օտար և երկնատեղաց հրով այրեցան: - 303. Երրորդ՝ ծնաւ իսահակ ո՛չ բնականապէս ըստ *բնութեան* կարգի. զի անցեալ էին զաւուրբք. այլ էր աստուծոյ պարգև: - 304. Ծնաւ և տէր մեր մարդ *բնութեամբ*, քակելով *զբնութեան* օրէնս: - 305. Երկրորդ՝ անդրանիկ է բանն աստուած ի հօրէ ծնեալ. և կրտսեր ա՛յլ եղեալքս՝ ի հօրէ՛ գոյացեալ. զի որդի ծնո՛ւնդ է հօր և մեք արարածք. և նա՛ ի *բնութենէն* և մեք ի կամացն: - 309. Չորրորդ՝ անդրանիկ է հոգին քան զմարմին *բնութեամբ* և պատւով. թէպէտ հաւասարք են ամանակաւ գոյացեալք: - 309. Իններորդ՝ ևս մեծագոյն խորհուրդ. զի անդրանիկ բանն աստուած ի հօրէ՛ ծնեալ՝ եկն ի *բնութիւնս* մեր և եղև գլուխ մեր...: – 309. Տասներորդ՝ ևս մեծագոյն խորհուրդ. զի բանն աստուած որ անդրանիկ էր հօր, եղև կրտսեր մարդ ի ժամանակի և փոքր. ըստ որում կոչեաց զինքն «փոքրիկ». զի *բնութիւն* մարդոյս ընդ ինքեան խառնելով արասցէ մեծ և անդրանիկ: - 311. Իններորդ՝ ի յանդիմանութիւն *բնութեան* մերոյ. զի մի՛ կարծեսցէ թէ առաքինութեամբն և սիրովն առ աստուած՝ հաւասարիլ կարէ՛ սիրոյն աստուծոյ որ առ մեզ. այլ կաղ գտանի: - 311. Ասեմք թէ յակոբ ո՛չ զներգործութեան անունն հարցանէր աստուծոյ, զի գիտէր որ աստուած էր և ինքն իսրայէլ կոչեցաւ որ է աստուածատես. այլ անուամբ *զբնութիւնն* և զգոյացութիւնն աստուծոյ կամէր ուսանիլ: - 311. Նոյնպէս և անունն սահմանէ կարճառօտ՝ յայտնիչ *բնութեան* իրին. որպէս մինչ ասեմք մարդ, քար, յայտնեցաւ *բնութիւնն*: - 311. Իսկ յայլմէ ո՛չ դնի աստուծոյ անուն. ո՛չ *բնութեան*. և ո՛չ անձնական. զի ո՛չ ոք է նախ քան զնա, և ո՛չ հաւասար նմա: - 312. Այլ թէ վերջինքս կոչեմք նմա անուն աստուած՝ արարիչ՝ և այլն. ներգործութեանն է ցոյցք և ո՛չ թէ գոյացութեան կամ *բնութեանն* է յայտնութիւն: - 312. Ասեմք եթէ՝ է ասելն ո՛չ *զբնութիւն* նշանակէ, այլ զանսկիզբն և զանվախճան գոլն: - 312. Զա՛յս նշանակէ է ասելն և ո՛չ *բնութիւն* կամ գոյացութիւն: - 312. Նոյնպէս և սատանայ ատէ՛ր զմարդկային *բնութիւնս* զի ի պատկերն աստուծոյ արարաւ. և հրէայքն ատէին զքրիստոս. զի վկայեաց հայր թէ դա՛ է որդի իմ սիրելի: - 313. Աղքատ և տնանկ զմարդկային

բնութիւնս ասէ. որ հարստահարեցաւ և զրկեցաւ ի սատանայէ՛: - 317. Իսկ լեառն հողեղէն *բնութեանս* մերում, կամաւ հօր վկայելով ի վերայ նորա՝ և հաճութեամբ սուրբ հոգւոյն աղաւնակերպ իջմամբ, և անքակտելի միացեալ բանիւն եղև լեառն մածեալ մշտնջենաւոր և անեզր յաւիտենիւ բարձրացեալ օրհնութեամբ և առաւելեալ: - 320. Երկրորդ՝ և արդարք առնեն ընդ դէմ սմին ի յամօթ չարին. որ հնարեցաւ ի ձեռն մեղացն՝ մահւամբ բառնալ զմարդկութիւնս. այլ հրամանաւն արարչին ծննդեամբք տնէ՛ և յերկարէ՛ *բնութիւնս*: - 321. Երրորդ՝ զի մարմնոյն յիշեցուսցէ զնոյն ունել *բնութիւն*, և ո՛չ այլ ինչ աւելի: - 323. Երրորդ՝ զի ծածկոյթ ամպն նշանակէ՛ զանճառելի *բնութիւնն* աստուծոյ և զփառսն: - 326. Ի խորհուրդ է դարու վշտաց կենցաղոյս. և յութներորդին ազատութիւն *բնութեանս*: - 326. Վեցերորդ՝ նշանակէ՛ զբանն աստուած գաւազան ուղղութեան և թագաւորութեան առ հայր. եկն նա՛ յերկիր և էառ զօձաձև *բնութիւնս* մեր. և դարձեալ ըմբռնեալ մարմնովն եւ յերկինս և նստաւ ընդ աջմէ հօր: - 332. Երկրորդ՝ *բնութիւնս* ադամայ եւ ի դրախտէն և բորոտացաւ զանազան մեղօք. մինչև բանն էարկ ի ծոց աստուածութեան իւրոյ և հաստատեցաւ յառաջինն: - 332. Իսկ տէրն մեր բոլոր անդամօք մեռաւ. զի զբոլոր *բնութիւնս* փրկեաց: - 332. Վեցերորդ՝ ձեռն հօր է՛ միածին որդին որ եւ ի ծոցոյ հօր և էառ զօձաձև *բնութիւնս* մեր. և դարձեալ եւ առ հայր, ի նոյն *բնութենէն* ո՛չ կացեալ ի բաց: - 333. Եօթներորդ՝ որպէս ջուր էր *բնութեամբ* մի՝ և եղև արիւն: - 333. Նոյնպէս և մի տէր յիսուս քրիստոս մի *բնութեամբ* էր աստուած, և եղև մարդ. հաւատացելոցն ի կանգնումն, և անհաւատիցն ի գլորումն: - 333. Իսկ ոսկին, զի անապական է *բնութիւնն* աստուծոյ: - 340. Եւ ներքոյ, զի *բնութեամբ* առին ընդ լինիլն իւրեանց զմաքրութիւնն: - 344. Երկրորդ ի յոսկւոյ, և նոքա անապակա՛ն են *բնութեամբ*: - 346. Դարձեալ՝ է ճրագն և է բերան ճրագացն որ լինի չորեքտասան, նշանակէ՛ զչորեքտասան աստիճան հաւատոյն. է ի յանմարմին *բնութիւն* աստուծոյ, և է ի տնօրէնութիւն բանին: - 347. Երկրորդ՝ զի բանն աստուած ծնունդ հօր՝ էառ *զբնութիւն* մարդոյս որ վերջին է յարարածս: - 347. Ճշմարիտն աստուած՝ *բնութեամբ* և գործով և անուամբ կոչի աստուած և տէր: - 350. Իսկ մովսէս ո՛չ *բնութեամբ*՝ այլ անուամբ և գործով. զի բարի առնէր և պատուհասէր: - 350. Իսկ կուռքն միայն անուամբ. ո՛չ *բնութեամբ* և ո՛չ գործով: - 350. Դարձեալ գիտելի է, որք զքրիստոս բաժանեն յերկուս *բնութիւնս*. և յերկուս գործս սոյնպէս. զմինն աստուած՝ և զմիւսն մարդ. հզօր և տկար. և գործ մարդոյ և գործ աստուծոյ. որպէս աղանդն քաղկեդոնի: - 350. Ասեմք եթէ՝ կրկին է մեղք. *բնութեան* և անձին. որ է սկզբնական և ներգործական: - 351. Ա՛րդ՝ *բնութիւնս* մեր ի յադամ ապականեցաւ մեղօք. վասն այն որպէս նա՛ պատժեցաւ, նոյնպէս և մեք պատժիմք: - 351. և Դարձեալ՝ տէրն *բնութեամբ* ունէր զլոյսն. և նա՛ արտաքուստ ստացաւ...: – 352. Մինն ըստ *բնութեան* ծնողաց: - 353. *Բնութեամբ* ամենայն ինչ սուրբ է. և պիղծ ոչ ինչ է յարարածս աստուծոյ: - 364. Երկու նոխազն համատեսակ օրինակ տեառն մերոյ՝ յերկուց միաւորեալ մի անձն. և միաւոր *բնութեամբ* աստուած և մարդ: - 369. Ի խոստման աւետիսն ծե՛ր էր աբրահամ, և կինն ամուլ. զի մի՛ անյուսացին ի *բնութիւնն* նայելով. այլ ի բանն աստուծոյ որ ամենազօ՛ր է. վասն այն ասացաւ անթիւ լինիլ զաւակացն. և եղև այնպէս: - 377. Իններորդ՝ զի ինքն սատանայ ունի *բնութիւն* և մեղք և պատիժ. *բնութեամբ* աստ զինի. և մեղօք յետոյ. և յարութեանն պատժակից իւր առնելով: - 394. Երրորդ՝ նախ անկատա՛ր *բնութիւնս* և տղայ. և այժմ կատարեալ: - 395. Նա՛խ՝ հաւատով ճանաչելն է զԵրրորդութիւնն մի *բնութիւն*, և ապա գործով սիրել զնա. որպէս նախ ուսանիլն է և ապա առնել: - 396. Նշանակէ՛ անառակ որդին զմարդկային *բնութիւնս*: - 400. Չորրորդ՝ որդին *բնութեամբ*. և շնորհօք նորածնեալք աւազանաւն որդիք աստուծոյ կոչին շնորհօք: - 402. Իսկ ոմանք զքրիստոսէ՛ ասեն *բնութեամբ* և շնորհօք որդի. որպէս նեստորք և քաղկեդոնիկք անիծեալք. զի այսպէս լինին բ որդիք և բ անձինք: - 402. Այլ մեք այսպէս խոստովանիմք զքրիստոս. որդի աստուծոյ *բնութեամբ*. և զնոյն որդի մարդոյ *բնութեամբ*: - 402. Զի *բնութեամբ* միաւորեցաւ ի մարմնի: - 402. Եւ *բնութեամբ* աստուած՝ մարդ եղև: - 402. Եւ *բնութեամբ* աստուած՝ մարմնովն. և ո՛չ օտար և շնորհօք: - 402. Հինգերորդ՝ ծածո՛ւկ է աստուածային *բնութեանն* բան. և յայտնի դիմացն և անձանց: - 406. Երկրորդ՝ խոստովանութիւն է և վկայութիւն. իբր թէ բարի ես *բնութեամբ*. երջանիկ. և այլն: - 406. Բարկութիւնն առ մեզ ա՛խտ է և չար. և աստուած բարի՛ է *բնութեամբ* և անախտ ապա ո՞րպէս բարկանայ: - 407. Աստուած բարի՛ է *բնութեամբ*, և «ո՛չ այս բարիս որ առ մեզ է փոփոխական և ախտաւոր բարի. այլ անփոփոխ և յաւիտենական և զուտ բարի»: - 407-408. Զի աստուծոյ *բնութիւնն* և կամք և այլն ամենայն բարի է: - 408. Նա՛խ եթէ՝ *բնութեամբ* բարի է աստուած և ո՛չ ունի բարկութիւն. զի ծառ բարի պտուղ չար ո՛չ առնէ. այլ մեք գործովք մեր զայրացուցանեմք զնա և արկանեմք ի բարի կամս նորա բարկութիւն: - 408. Երկրորդ՝ որպէս *բնութիւնս* մեր բարի՛ էր պատկեր եղեալ բարւոյն. և մեք կամօք մեր ախտացուցաք չար ածելով ի ներքս. – 408. Եւ փոխանակ հոգւոյն՝

հրեշտակական օգնութեանն կարօտացաւ ցուցանել զտիրապէս իշխօղն *բնութեան*. որ և կշտամբեաց զբռնութեամբ թագաւորելն նորա: - 410. Դարձոյց զգետն յօրինակ *բնութեանս*: - 414. Եօթներորդ՝ ի յօրինակ *բնութեանս* դառնալոյ անդրէն ի տեղիքն մեր ուստի ելաք որք են հաւատացեալք: - 414. Եւ տէր մեր խաչիւն *զբնութիւնս* ի տեղի իւր: - 418. Եւ այս ի տիպ փրկչին. զի որդին միածին շինեսցէ զտաճար *բնութեան* մերոյ մարդանալովն իւր: - 440. Եւ տէրն ըզկործանեալ *բնութիւնս* կանգնեաց: - 440. Իններորդ՝ և մարմնական որդի էր դաւթի ըստ կարգի հասարակ մարդկան. իսկ քրիստոս ակնկալութեան և աւետեաց և ի վեր քան զկարգ *բնութեան* աստուած մարդացեալ: - 442. Այրին նշանակէ զտարերս աշխարհի. զի այրի եղեն յանիծից պտղոյն. և կամ թէ *բնութիւնն* իւրեանց շարժէ ի լինիլ: - 444. Չորրորդ՝ գերիլն ի բաբիլօն՝ զգերութիւն *բնութեանս* նշանակէ. և եօթանասուն ամն զեօթն դար կենցաղոյս. և ապա դարձումն ի հայրենի բնակութիւնն մեր ի ձեռն փրկչին մերոյ և աստուծոյ: - 448. Նա՛խ՝ նշանակեն առաջինքն զմարգարէքն և զարդարսն. որք ո՛չ կարացին զկործանեալ *բնութիւնս* շինել արդարութեամբ...: – 448-449. ...նշանակէ զքրիստոս որ եղև երկրորդ ադամ. և ի վեց դարուն կանգնեաց զկործանեալ *բնութիւնս*...: – 449. Բարերար և *բնութեամբ* բարի է աստուած. ուստի ի բարերարութեանց նորա յառաջե՛ն առ մեզ գործ ողորմութեան և գործ արդարութեան...: – 457. Իններորդ՝ ողորմութիւն է առ *բնութիւն* մարդոյս. և արդարութիւն է առ իւրաքանչիւր անձինս: - 458. Եւ այսպէս յովսէփ *բնութեամբ* որդի էր յակոբայ և ի ցեղէն սողոմոնի. և օրինօք որդի էր ելեայ որ ի նաթանայ: - 460. Երկրորդ՝ զի հրեշտակք ի հարկէ *բնութեան* ունին զկուսութիւնն. իսկ աստուածածինն զայն պահեաց մաքրութեամբ մարմնով զկուսութիւն ողջախոհութեան: - 463. Երկրորդ՝ վասն ազգականութեան կուսին, առաքեցաւ կոյսն *բնութեամբ*՝ առ կոյսն շնորհօք: - 463. Երկրորդ՝ զի հրեշտակ էր ողջունաբերն. կոյսն և անապական *բնութեամբ*: - 464. Դարձեալ ողջոյնս այս՝ ունի նշանակութիւն գերազանցութեան կուսին. *բնութեան,* շնորհաց, և փառաց: - 464. *Բնութեան* ասելն «ողջոյն»: – 464. Ասեմք եթէ յետ յղացման բանին յարգանդի կուսին օրինօք և ոչ օրինօք *բնութեան*, ժուժկալեալ ամսոց ըննից և աւուրց հնգից, ըստ հասարակաց ասեմ և անդրանկաց. ըստ հնգից յաւելեալ թւոց նախաստեղծին նախարարչութեան աւուրց: - 469. Նա՛խ՝ զի ո՛չ լինէր այն որդի ըստ *բնութեան* ծնողին. որպէս և ո՛չ եւա ադամայ. վասն որոյ յարգանդէ ծննդեամբ եղև որդի կուսին: - 469. Չորրորդ՝ զի նա՛ է առաւել օգնական *բնութեանս*. մարտնչելով աճելութեամբ ընդ դէմ պակասութեան մահու: - 469. Հինգերորդ՝ զի սրբեսցէ զբոլոր *բնութիւնս* մեր ի մեղաց. ի սկիզբն ի մէջն և ի կատարումն: - 469. Բազում ինչ անդ *բնութիւն* կորոյս զօրէնս իւր. այսինքն ի կողմանէ մօրն, ի կողմանէ զաւակին, և ի կողմանէ կերպին: - 469. Որ ո՛չ ըստ *բնութեան* կարգի, այլ ըստ անբաւազօր կարողութեանն աստուծոյ միայնոյ: - 469. Երրորդ՝ զի մի՛ հցէ ըստ հասարակաց կարգի. այլ ի վեր քան *զբնութիւն* որպէս ասացաւ: - 470. Եւ նա՛ *բնութեանն* ծնունդ. և մեք կամացն: - 472. Տասներորդ գերագոյն սոցա՝ ըստ *բնութեան* միաւորութեան. որպէս բանին աստուծոյ ընդ մարդկութիւնս: - 474. Եւ տե՛ս, զի *բնութեամբ* միաւորեցաւ՝ իմանի քրիստոս. յայտ է զի յորոշելն ըստ ոմանց՝ ո՛չ ևս մնայ քրիստոս: - 474. Իսկ զօծումն *բնութեանն* միաւորութեան՝ ընկալաւ ի կուսական արգանդին. ուր խառնեալ միաւորեաց զմերս *բնութիւն* ընդ իւրում աստուածութեանն և ծնաւ քրիստոս որ թարգմանի օծեալ: - 475. Նա՛խ՝ որպէս մարդն յայլ և այլ *բնութեանց* միաւորեալ՝ մի անձն և մի դէմ և մի *բնութիւն* կատարի. զի մի ասեմք զմարդն և մի *զբնութիւն* նորա: - 477. Այսպէս յայլ և այլ *բնութեանց* բանն մարմին եղեալ՝ մի անձն է և մի դէմ: - 477. Զի այսպէս միատեսակ *բնութեամբ* խոստովանի ընդ մեզ և այլ ժողովուրդ ուղղափառաց ըստ ուսուցման մեծին դիոնիսեայ յերկրորդ գլուխն եկեղեցական քահանայապետութեանն ասել...: - 477. Ամենակատար և անչփոթ մարդանալովն ըստ մեզ մարդասիրապէս՝ ի *բնութիւնս* մեր տեսակացեալ, և առ բաժանականս մեր անայլայլաբար ըստ *բնութեան* միոյ յառաջ եկեալ: - 477. Գերաբնապէս ապա և բանն մարմին եղեալ անփոփոխելի և անապական ներգործեալ մարմին ըստ մերոյս *բնութեան* անբաժ միաւորութեան: - 477. Իսկ բանն աստուած մարդացեալ՝ էութեամբ է առ հայր. պահպանութեամբ ի բոլոր էակքս. շնորհօք յամենայն սուրբս. և *բնութեամբ* ի մարմնի միաւորեալ: - 478. Իսկ աստուածայինն անեղ էութիւն ամենևին պարզ և մաքուր առաւել քան զիմացականն *բնութիւն* եղական իմն գոյութեամբ. թէ և ո՛չ են միաւորական մարմնոյ: - 479. Իսկ բանն աստուած միաւորեալ մարմնովն կրեալ զմերս վասն մեր. անկրելի գոլով ըստ իւրում *բնութեանն*: - 479. Երկրորդ՝ զի արարիչն ընդ *բութեան* կարգս եմուտ. որպէս մարդ լինիլն և ի կուսէ ծնանիլն: - 479. Չորրորդ՝ զարգացաւ հասակաւ, ի նշանակել թէ *զբնութիւնս* մեր ի նուազութենէ ի մեծութիւն և ի փառս է՛ հանելոց: - 479. Չորրորդ՝ որպէս արու բռնացա՛ւ տէր ի քակել զօրէնս *բնութեան*. և խզեաց զկապ կուսանաց և զմայրական. այսինքն զի որ մա՛յր է՝ կոյս ո՛չ է. և որ կոյս է՝ մայր ո՛չ է: - 480. Վեցերորդ՝ ի յանմարմին *բնութիւնն* ո՛չ կոչէր իգական. այլ արական որդի. իսկ թէ ի

մարդեղութիւնն լինէր իգական, փոփոխումն էր դիմացն և սերիցն: - 480. Մկրտութիւնն քրիստոսի ո՛չ վասն կարօտութեան էր. զի ամենամաքուր և սուրբ է *բնութեամբ* և սրբիչ ամենայնի: - 486. Զի ո՛չ ասաց թէ որ ի դմա՛ է կամ դոքա ըստ բաժանողաց. այլ թէ դա՛. որ մի անձն *բնութեամբ* միացեալ նշանակէ: - 487. Զի են անուանք որ *զբնութիւնն* նշանակեն որպէս մարդ: - 487. Եւ են որք զանձն և *զբնութիւնն* նշանակեն. որպէս դա՛, սա՛, նա՛: - 487. Յանցումն ադամայ երիս վնաս էարկ ի *բնութիւնս*: - 491. Գիտել պա՛րտ է, զի առ հասարակ մահն, հարկաւոր կիրք է մարդկայինս *բնութեան*. զի ամենայն որ ծնանի՝ մեռանի: - 495. Դարձեալ՝ մահն ադամայ զմահ եմոյծ ի *բնութիւնս*. և մահն քրիստոսի ելոյծ զմահ և եբարձ. և մահ մեր ո՛չ մուծանէ և ո՛չ լուծանէ: - 496. Երկրորդ՝ զմահ կրեաց. զի ինքն եդ զմահն պատիժ ի վերայ մեր. իսկ զմեղքն և զապականութիւն՝ բանսարկուն և ադամ արկին ի *բնութիւնս*. վասն որոյ զոր ինքն ոչ եդ՝ ո՛չ կրեաց մարմնով իւրով: - 496. Այսպէս և քրիստոս զմահ կրեաց և ի բաց ջնջեաց զմեղս և զապականութիւն ի մերմէ *բնութենէս*: - 497. Դարձեալ ևս յայտնի. մահն զանձն քակէ՛ և որոշէ՛. իսկ ապականութիւն *զբնութիւնն* ապականէ և այլայլէ՛: - 498. Չորրորդ՝ ապականութիւնն ո՛չ *բնութիւն* է և ո՛չ մասն *բնութեան*: - 499. Այլ բանն աստուած *զբնութիւնս* մարդկային էառ և միաւորեաց զմասունս նորին և ո՛չ զապականութիւն զի ո՛չ է *բնութիւն*. ապա ուրեմն անապակա՛ն է: - 499. Վեցերորդ՝ զմարիամ մայր փրկչին կոյս և անապական խոստովանին հարք ուղղափառութեան. և զայս ո՛չ ըստ գոյացութեան *բնութեան*, այլ զի ծնաւ զբանն աստուած անապական մարմնով: - 499. Դու զիա՛րդ երկբայիս թէ ի յապականացու *բնութենէս* ադամայ անապական բանն աստուած միաւորեաց ընդ իւր և ծնաւ անապական մարմնով: - 499. Դարձեալ ասեն նոքա, մեր մարմինս ապականացո՛ւ է. իսկ թէ անապական մարմին էառ քրիստոս, ո՛չ արար փրկութիւն մեզ. այլ առաջին *բնութեանն* ադամայ որ էր անապական ի դրախտին: - 500. Դարձեալ ասեմք, թէ ո՛չ զառաջին *բնութիւն* ադամայ էառ, այլ զապականացուս մեր ի զանգւածոյն ադամայ: - 500. Այլ միաւորելով ընդ ինքեան՝ էհան յառաջին անմեղ և անապական *բնութիւնն* ադամայ: - 500. Դարձեալ ասեն հակառակքն, եթէ անապական է մարմինն, ապա ո՛չ է տարրական. այլ ի յերկնից բերեալ. կամ ինքն ի *բնութիւնն* իւր թանձրացեալ. որպէս ասէ եւտիքէս: - 500-501. Ասեմք եթէ, բանն մարմնացաւ ի կուսէն. և կոյսն էր ի *բնութենէն* ադամայ ի հողոյ ստեղծեալ: - 501. Այլ ո՛չ ասեմք զբանն ի *բնութիւնն* իւր սառուցեալ, կամ զմարմինն ի յերկնից բերեալ: - 501. Ասեմք եթէ, ապականութիւնն յետ յանցանա՛ցն եմուտ ի *բնութիւնս*: - 501. Եւ տէրն ի մարդեղութեանն զկամաւո՛րն կրեաց յինքեան և ո՛չ զակամայն. զի ո՛չ էր ի ներքոյ հարկի և ծառայութեան *բնութեան* որպէս մեք. այլ տէր և ազատ յամենայն կրից: - 501. Իսկ հասարակ մարդիկ կրակա՛ն են կամաւորի և ակամայի. *բնութեամբ* և կամօք: - 502. Եւ դարձեալ զի ակամայքն ի մարդոյս *բնութիւն* յետամտականք են և անասնականք, և ո՛չ բնական բանականիս *բնութեան*: - 502. Եւ տէրն ի մարդեղութեան իւրում ընկալաւ զոր ինչ բնականն էր մարդոյս *բնութեան*. և ոչ զեկամուտ անասնականն: - 502. Արդ մի՛ մերձենար դու յիս անկատար գոլով. որպէս մայր քո եւա ի ծառն գիտութեան. յորժամ առ *բնութեամբ* իմ հայր՝ և ձեր ըստ շնորհի՝ և աստուած մարմնոյս իմոյ ես ելանիցեմ, որոտմամբ իջեալ հոգին զձեզ կատարէ՛. արժանաւորիք յայնժամ առ իս մերձենալ: - 518. Նա՛խ՝ որպէս ասաց սուրբն ներսէս՝ քրիստոսի *բնութեամբ* է հայր՝ և մեզ շնորհօք: - 518. Դարձեալ, քրիստոսի հայր է *բնութեամբ*՝ և աստուած հաւասարութեամբ: - 518. Եւ մեզ հայր է կոչմամբ՝ և աստուած *բնութեամբ*: - 518. Զի նա *բնութեամբ* է որդի աստուծոյ, և մեք շնորհօք: - 528. Նախ այն է՝ որ զորդի ընդ հօր և սուրբ հոգւոյն փառաւորեմք և օրհնեմք **գ** անձինք ի միում *բնութեան*. և ո՛չ որպէս հինքն հրէական օրհնութիւնս. որք ո՛չ օրհնէին զորդի և զհոգի: - 528. Նմանապէս և բանն աստուծոյ մի և նոյն է անձամբ և *բնութեամբ* ի գոյացութեան իւրում, և ի գիրս աւետարանաց գրեալ: - 530. Ասեմք առ այս, թէ յերրորդութիւնն սուրբ մի է բանն և իմաստութիւնն և *բնութիւն* և կեանք և ներգործութիւն և այլն ամենայն. բաց յառանձնութենէն որ է ծնօղ ծնեալ և բղխեալ: - 530. Որպէս ասէ առաքեալն, «գլուխ կնոջ ա՛յր է». զի կինն յառնէ՛ն է և *բնութիւն* նորա ունի: - 532. Զի նա *բնութեամբ*. և մեք շնորհօք: - 534. Նախ՝ զի սահմանն *բնութեան* է. իսկ կանոնն անձին: - 538. Յոհան անտիոքայ՝ թղթով միաբանեալ. ** բճ** հարք ընդ դէմ նեստորի որ **բ** *բնութիւն* ասէր և **բ** որդի. կրկին կամք և կրկին ներգործութիւն քրիստոսի. և զաստուածածինն մարդածին: - 542. Եւ ընդ դէմ փլաբիանոսի որ **բ** *բնութիւն* ասէր: - 542. և նոքա զամենայն ինչ ծածկապէս տեղեկացան. զի ժողովեալքն ի քաղկեդոն ակն առին թագաւորին և կնոջ իւրոյ. և զարհուրեցան ի սպառնալեացն. և զնեստորի կարծիսն հաստատեցին. զերկու *բնութիւնսն*. և **զբ** կամսն. և **զբ** ներգործութիւնսն: - 543. Եւ պատճառ սոցա այն էր, զի քրիստոսի մի *բնութիւն* ասէին. և ինքեանք սահմանեցին **բ** *բնութիւն*. **բ** գործք. և **բ** կամք: - 544. Ես խոստովանիմ զքրիստոս ճշմարիտ աստուած և *բնութեամբ* որդի աստուծոյ. և դու բաժանմամբ մա՛րդ դաւանիս և շնորհօ՛ք որդի աստուծոյ:

- 548. Որպէս զինչ ասեմ համառօտ թէ՝ թերութիւն է մեր բաժանել զբանն ի մարմնոյն յերկու *բնութիւնս* և յերկու դէմս. ի կրկին կամս և ի գործս: - 552. Այլ դաւանութիւն նոցա այս է. որպէս զի մի՛ լիցի ըստ նոցա աստուած մարդացեալ. կամ մերս *բնութիւն* ընդ աստուածութեանն միաւորեալ. որպէս ընդարձակապէս ցուցանէ աստուածաբանն կիւրեղ ի գիրս պարապմանց: - 552. Երկրորդ՝ ի քրիստոս *բնութեանցն* միացելոց մի ասել *բնութիւն* ըստ սրբոյն աթանասի և կիւրեղի: - 554. Նա՛խ՝ զի առաջին մարդն ի դրախտին որկորստութեամբ մեղաւ. և այն առաջին մեղք եղև մարդկայինս *բնութեան*: - 561. Նոյնպէս Առնելն կամ Կրել. ընդ դէմ *բնութեանն* առաւել ծանր է քան որ առնէ և կրէ ըստ կարգի *բնութեան*: - 565. Երկրորդ ըստ հասարակութեան. զի հասարակաբար ո՞ ոք որ հաղորդի *բնութեանս*՝ հաղորդի և սկզբնականին: - 568. Երկրորդ՝ զի սկզբնականն *բնութեանն* հետևի. իսկ սոքա անձին: - 568. Յաղագս որոյ այն որ ըստ *բնութեան* է մեղք՝ ըստ *բնութեանն* և յորդիս անցանէ: - 568. Առաջինն է հաւատալ զմիութիւն աստուածային *բնութեանն*: - 573. Եւ գերակատարն որդիական սէր վասն *բնութեամբ* բարւոյն: - 576. Երրորդ՝ է՛ յայտնագոյն նշան սիրոյ. զի է՛ ընդ դէմ շարժման *բնութեանն*: - 577. Քանզի ի գործս առաքինութեան յորդորէ՛ զմեզ *բնութիւն* և բանականութիւն. և շնորհն յորդորէ՛ *զբնութիւնն*: - 578. Նա՛խ արար խաղաղութիւն յանձն իւր. զի զաստուածային և զմարդկային *բնութիւնն* միաւորեաց յինքեան ի մի կամս և ի մի ներգործութիւն անբաժանաբար: - 585. ...զի բոլոր *բնութիւնս* մեր ի յանձն ադամայ մեղանչական եղև ցանկութեամբն...: - 591-592. Ասեմք, թէպէտ նիւթն սակաւ է այլ *բնութիւնն* հաւասա՛ր է...: – 595. ...զի մին կաթ ջուրն և մին սափորն հաւասար են *բնութեամբ*: - 595. Ապա ուրեմն թէպէտ և սակաւ խառնի ջուրն, *բնութիւնք* գինւոյն և ջրոյն ապականեցան. զի ո՛չ անապակ գինի է և ո՛չ պարզ ջուր: - 595-596. Նոյնպէս վերերևոյթ կերպարանքն նոյն է ըստ ծնին. այլ *բնութիւնն* միաւորեալ է ընդ բանին աստուծոյ և եղեալ աստուած: - 598. ...զի բազում արգելմունք գոն պսակին. որպէս ազգակցութիւնն հոգևոր կամ մարմնաւոր. կամ տկարութիւն *բնութեանն*. կամ պոռնկութիւնն. կամ այսահարութիւնն. կամ ծառայութիւնն. կամ բռնութեամբն. կամ այլ ինչ այսպիսի պատճառ. որով բաժանին այրն և կինն: - 610. Եւ **դ** փոխն վասն չորեքնիւթեայ *բնութեանս*. և վասն **դ** պահու գիշերոյն...: - 621. Եւ դարձեալ՝ չորեքնիւթեա՛յ է *բնութիւն* մարմնոյս մերոյ և սոքօք յանցանեմք. - 622. Երրորդ՝ զի ունիմք *զբնութիւնս* հասարակ՝ պա՛րտ է հասարակ աղօթել. և զի ունիմք անձն և դէմք յատուկ՝ պա՛րտ է առանձնակի աղօթել: - 623. Երրորդ խոստովանութիւն և վկայութիւն է. իբր բարի՛ է. երջանի՛կ է. անմա՛հ է *բնութեամբ* և այլն. որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 624. Իսկ չորրորդն, ողորմելիքս չորեքնիւթեայ *բնութեամբ* յուսասցուք ի տէր և երկիր պագցուք նմա. և այնու հաստատեսցին սիրտք մեր ի տէր: - 629. Թէպէտ բազում ուրէք զսոյն բանս ի դաւանութիւն երից անձանց և միոյ *բնութեանն* խոստովանիմք: - 633. Հայր ի յորդանան *բնութեամբ* որդի իւր դաւանեաց. և մանկունքն ի քառասնօրէին և յողոգմին: - 638. Այլ և ի մէնջ և աննման մեզ. զի աստուած է *բնութեամբ*: - 638. Երեք չուանն յեռեալ ի միմեանս **մակդարձապէս**, է՛ չորեքնիւթեայ *բնութիւնս* մեր ի տարերց խառնեալ. կամ շնչոյ մարմնոյ և հոգոյ խառնումն: - 645. Վերին ագոյցն իմացականն հոգի. և ներքին կառոյցն մարմնոյս *բնութիւն*: - 645. Վեցերորդ, ըստ թուոյն. զի չորեքնիւթեայ *բնութեամբ* մեղանչեմք...: - 653. Իններորդ՝ առաւել ամենաինար գթութեան է ցոյցք. զի եղական *բնութիւնս* ո՛չ կարէր անմեղ մնալ. զի անեղն է անմեղ: - 663. Եւ զի մի՛ մարդիկ թիւրեսցին արտաքոյ *բնութեանս* լեալ: - 665. Այս որոշումն է *բնութեան* մարմնոյն: - 667. Նա՛խ՝ արտաւեմք *զբնութիւնս* մեր թէ վասն մեղաց յո՞րպիսի կենաց դրախտին ի մահ անկաւ և ի հող դարձաւ: - 676. Երկրորդ, զի քրիստոսիւ կանգնեցաւ անկեալ *բնութիւնս* մեր...: - 676. Անդ ժողովին և հոգիք չարաց և ամբարշտաց ի ձեռն հրեշտակաց չարաց. ո՛չ ըստ *բնութեան*...: - 688. ...և յա՛յտ է զի մեռելութիւնն *բնութեանս* է պատիժ և ո՛չ մարմնոյն: - 699. Այլ արդ՝ մարմնով աճումն է ըստ *բնութեան*. և *բնութիւնն* ըստ ժամանակի փոփոխման կատարի: - 716. Նա՛խ՝ զի շնորհն աստուածային պատկերին որ համանգամայն կամեցաւ զբոլոր *բնութիւնս* ըստ հրեշտակացն օրինակի մուծանել ի կեանս. - 716. Վեցերորդ, զի յարութիւնն է գործ սքանչելեացն աստուծոյ և ո՛չ *բնութեան*. զի *բութիւնն* հունաւորեալ է զօրութեամբ յերկար ժամանակս գործէ: - 717. Եւ այս գիտելի է, զի յարութիւնն երիս իրս ուղղեսցէ ի *բնութիւնն*: - 725. Երրորդ՝ ուղղի մոլորութիւնն որ է՛ խանգարումն անդամոցն ի միմեանս սխալեալ ըստ *բնութեան* տկարութեանն: - 725. Եւ սոքա ուղղին ի յարութեանն. զի գո՛րծ է կարօղ զօրութեանն աստուծոյ և ո՛չ տկար *բնութեան*: - 725. Եւ ա՛յս է պատճառն. զի աստուած ի սկզբան *զբնութիւնն* ադամայ անթերի ստեղծ. նոյնպէս ի վերջին օրն անթերի պիտի նորոգէ: - 726. Իսկ զի նիւթ խաչին մնայ ըստ ոմանց՝ այս ո՛չ է ըստ *բնութեան* կարգի, այլ սքանչելեաց հարկի որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 727. Նախ դիմակայութեամբ եթէ՝ ո՛չ է ըստ օրինի *բնութեան* անապական մնալ նմա, այլ սքանչելիք աստուածային:

- 733. Զոր օրինակ ո՛չ էր *բնութեանս* անսերմ յղանալ և կուսութեամբ ծնանիլ, զոր բանն աստուած սքանչելապէս ներգործեաց: - 733. Այսպէս և այս ո՛չ է ըստ *բնութեան* կարգի. զի նոյն բանն աստուած ի սա՛ է միաւորեալ անբաժանապէս: - 733. Յինգերորդ, զի որդին ծնաւ ի կուսէն և յերկրի շրջեցաւ և քարոզեաց և չարչարանօք փրկեաց և պատճառ եղև ընդհանուր յարութեան *բնութեանս* մերոյ...: - 735. Նախ ի նոյն առ ինքն ի դէմս սրբոյ Երրորդութեանն. հասարակ գոլ ամենայնիւ. աստուածութեամբ *բնութեամբ* կամօք և այլն: - 746. Իսկ կշռողականն է զոյգ արդարութեամբ կշռել. որպէս յորժամ ողորմելով միոյն՝ պատժէ՛ զընդդիմակն նորին. որպէս փրկեցաւ իէլ և պատժեցաւ եգիպտոս. և յազատիլ *բնութեան* մարդոյս՝ պատժեցաւ սատանայ: - 747. Դարձեալ՝ առաջինն *բնութեան* է. երկրորդն շնորհաց. երրորդն փառաց: - 747. Կամ փայտիս այսորիկ ոստք կարեն ասիլ միաւորեալ *բնութիւնքն* քրիստոսի. այսինքն աստուածութիւնն և հոգին և մարմինն: - 755. Եւ քանզի մովսէս որ ջրային կամ ի ջրոյ հանեալ թարգմանի. թէպէտ երբեմն զօրէնս և երբեմն զտէրն նշանակէ. այլ աստ ոչ զօրէնս, այլ զտէրն գուշակէ՛. որ ի ջուրց մարդկայինս *բնութեան* ընկալեալ եղև: - 756. Ասեմք եթէ՝ *բնութեամբ* բարին մի է. որպէս ասէ մեծն դիոնէսիոս. այլ ներգործութեամբ բազում է ի զանազան կամաց յառաջ եկեալ: - 758. Եւ դարձեալ՝ թէ տեսանես ուղղակի՝ ըստ ինքեան առաւել է բարին և բազում. զի է՛ *բնութեամբ* բարի որպէս աստուած. և ներգործութեամբ բարի որպէս արարածք ամենայն: - 758. Իսկ չար՝ թէպէտ լինի ներգործութեամբ անձնիշխան կամօք, այլ *բնութեամբ* չար ո՛չ է ըստ ինքեան. զի ո՛չ է էութիւն այլ պակասութիւն բարւոյ. որպէս ցուցաւ ի վերոյ ի ե համարն: - 758. Փոփոխեսցի *բնութիւն*. և բնակութիւն աշխարհի. որպէս ասէ «փոփոխեսցես զնոսա և փոխեսցին»: - 759. Երրորդ ուրախութիւնն եղիցի ի տեսութենէ միաւորութեան մարդկային *բնութեանն* առ աստուածայինն. քանզի սքանչելի ուրախութիւն լինիցի ընտրելոցն, յորժամ ճանաչիցեն թէ եղբայր նոցա ըստ մարմնոյ՝ ճշմարիտ աստուած է: - 763. Նոր և սքանչելի խառնմամբ միացեալ *բնութեամբ*: - 769. Այսպէս *բնութիւն*: - 770. Նոյն և կամք և կիրք և ներգործութիւն մարդկային ընդ աստուածայինն միաւորեալ. միջնորդելով հոգւոյ բանականի՝ աստուածութեանն՝ և մարմնոյն. որ է՛ ներգործութեամբ միշտ աստուած և փրկիչ *բնութեամբ*. քրիստոս. նոր ադամ. էմմանուէլ ճշմարտութեամբ: - 770. Մի դէմն յԵրրորդութենէն որդի լինի. մի դէմ ի մարդկութենէս ի կուսէ առեալ *բնութիւն* մարդկութեան, աստուածութիւնն բոլորովին յաղագս անհաս միաւորութեանն ըստ ոսկէբերանին յոհաննու: - 770. Որում Գոհացողական Օրհնութիւն. և Բարեբանօղ Փառատրութիւն. Յամենայն գոյեղէն *բնութեանց*. ի վեհագունից մինչ ի հուսկ յետինս: - 771. Կանո՛ն է իմաստասիրաց, զի իր որ *բնութեամբ* լինի, բոլոր տեսակին պարտի գոլ: - 773. Իսկ է՛ իր ինչ ի բոլոր տեսակս մարդկային բնաւորեալ, և ո՛չ է *բնութեամբ*. որպէս այս: - 773. Առ այս ասեմք, թէպէտ է՛ ամենայն իր *բնութեամբ* նա՛ և հասարակ. որպէս և սևութիւն ագռաւու. այլ ո՛չ անդրադարձեալ. զի է՛ ինչ *բնութեամբ*, այլ ո՛չ հասարակ. որպէս կնտութիւն մարդոյ: - 774. Այսպէս յընդդիմակէն տե՛ս և զայս. զի թէպէտ հասարակա՛ց է մարդոյ դժկամակ գոլ խրատու, այլ ո՛չ է *բնութեամբ* իր: - 774. Յասարա՛կ է և *բնութեան* իր, զի ամենայն ինչ նախնի մարդոյն *բնութեամբ* է ի մեզ և հասարակ իր. և առ յանդիմանութիւն դժկամակ երևեցան նախնիքն մեր. ուստի պատճառեցին զմիմեանս: - 774. Իսկ որք տեսչութեամբն աստուծոյ ընկալան զթերակատարն յարութիւն, ի վե՛ր է քան *զբնութիւն*. զի «ոգի որ ելանէ՝ այլ ոչ դառնայ» մինչ նորոգին վերստին: - 775. Երկրորդ, զի դժոխքն այն պատիժ *բնութեանս* էր և ո՛չ առանձին գործոց. զի հաստատեաց օր մի յորում դատելո՛ց է զամենայն ըստ պօղոսի: - 776. Արդ՝ քրիստոս զպատիժ նախահօրն կրեաց և *զբնութեանս* զպարտն վճարեաց: - 776. Զի մեղքն ադամայ թէպէտ սկզբնապէս առհասարակ *բնութիւնս* տարածեցաւ. այլ ո՛չ առաւել քան զայլոցն եղև. այսինքն որդւոցն նորա...: - 777. Այսպէս սատանայ է մեղադրելի իբր պատճառ և գտակ չարեաց մարդկայինս *բնութեան* և ո՛չ ադամ: - 777. Երկրորդն հասարակ *բնութեանս* նմա հետևեալ: - 778. Եւ այս՝ փոփոխումն յանեղ *բնութիւնն* երևեցուցանէ որ է՛ անդունդ հերձուած: - 778. Իսկ իւրաքանչիւրոց հատուցումն՝ այսինքն բարեացն բարիս և չարացն չարիս, է՛ այս գործ արդարութեան. և այսոքիկ առ մե՛զ փոփոխմունք. և ո՛չ անեղ *բնութեանն:* - 779. Ոմանք ասեն պակասութիւն զքաղց և զծարաւ՝ զերկիւղ և զայլն. որք են պակասականք *բնութեան* զորս կրեաց քրիստոս. - 781. զի ո՛չ միայն էառ *զբնութիւնս*. այլ և զնոսա որ շուրջ *զբնութեամբն*. զի ծանիցի կատարելութիւն առաքինութեանն, և ճշմարտապէս մարդ գոլ: - 781. Եւ զանազան տեսութիւնք վարդապետաց չեն ընդ դէմ միմեանց. այլ զորօրինակ ոմն զական պատւականութիւն, և այլ ոմն *զբնութեան*, և կէսք զասդողութեան, և ոմանք զորակացն գեղեցկութեանց, պատմեն զմի և զնոյն ական իր: - 781-782. Զի այսպէս ուսաք ի սրբազան վեհէն մերմէ ըստ սրբոցն աւանդութեանց. թէ ամենայն իր որ *բնութեան* է պարզև, **ան՛ի բաց դնելի՛ է ի նմանէ**: - 782. Ամենայն իր

բնութեան՝ գոյացակա՛ն է նորին. և ամենայն պարգևք այսինքն շնորհք պատահական է ի զարդ նմին. յաղագս որոյ ո՛չ բառնին գոյացականքն. որպէս անմահութիւն դիւի և բան մարդոյ: - 782. Ասեմք նա՛խ՝ եթէ ամենայն շնորհ զինչ և իցէ տուեալ *բնութեան*, ո՛չ քակտի ի նմանէ. թէպէտ ծածկի երբեմն վասն մեղաց: - 782. Նախ սրբութեամբ *բնութեանն*: - 784. Զի արարիչն և *բնութիւնն* և արուեստն ոչ ինչ ծրի և վայրապար ստեղծանեն ըստ իմաստասիրին: - 785. Բարւոք ասացաւ յարարչէն. զի թէ և *բնութիւն* թարց երևակայութեան, և արհեստ հանդերձ երևակայութեամբ, սակայն կամք արարչական ետ նոցա բնական և բանական կարողութիւն. և ոչ ինչ վայրապար կազմեն զտեսակ գոյացական և զտեսակ պատահական. խնդրելով ոմն պարզ նիւթ. և ոմն տեսակացեալ: - 786. Իսկ ըստինք յատկապէս գործի՛ է *բնութեան* ի պէտս սննդեան այնոցիկ ծննդոց զօրէն սերմանեաց երկրի. յորմէ հիւթոյ արեանն գոյացելոյ, **ընդ ազուգայս երակաց արտագունեալ** որակօք կաթն փոխակերպեալ: - 786

ԲՈՁ + Եւ այլ վարդապետք ասեն եթէ, նեռն յղանայ ի սերմանէ և ծնցի ի *բոզէ*՛: - 706

ԲՈԼՈՐ + Ասեմք առ այս, եթէ այսու վկայե՛ս և դու մեզ՝ թէ ո՛չ է հարկ. զի ի *բոլոր* քաղաքն այնքան բիւր մարդիկ՝ ծեր և տղայ՝ ե՛րբ և ո՛ւր ի մի շարժումն աստեղաց ծնան, որք ի միասին կործանեցան. կամ բազմութիւն զօրացն. կամ որք ի նաւին կային. զի սոքա ամենեքեան յայլևայլ ժամանակս և այլևայլ շարժումն աստեղաց էին ծնեալք. ապա ուրեմն ո՛չ է հարկ բախտի և ճակատագրի: - 13. Զի ի տեսութիւնն աստուծոյ ո՛չ է առաջին և վերջին. այլ *բոլորն* համանգամայն և կատարեալ: - 15. Այլ և ո՛չ է բնութիւն. ո՛չ մասն և ո՛չ *բոլոր*. այլ պակասութիւն ունակութեան. զի բարին ունակութիւն է, և չարն պակասութիւն նորին. որպէս խաւարն լուսոյ, և հիվանդութիւնն առողջութեան, և մահ կենաց: - 16. Արդ՝ պիտո՛յ է անպատճառ պատճառ *բոլորից* պատճառաւորաց, որ նա ինքն է աստուած: - 25. Ասեմք թէ՝ զբանս զայս ասէ մարգարէն վասն խաղաղութեան որ եղև սակաւ մի յառաջ քան զգալուստն քրիստոսի՝ և ի *բոլոր* ժամանակս քրիստոսի, և յետ նորա **խ** ամ մինչև ապստամբեցին հրէայքն հռոմայեցւոց տէրութեանն: - 27. Տասներորդ՝ նեռն քարոզութեամբ պատրէ՝ և ուրական սքանչելեօք. և այլն. և սոքա քաղցրաբանութեամբ և օրհնութեամբ պատրեն զմիտս անմեղաց. և հրեշտակ լուսոյ կերպարանին որպէս հայրն իւրեանց սատանայ. և ամենայնն ուրական միայն և ո՛չ ճշմարտութեամբ. և *բոլոր* դիտումն նոցա է՛ պատրել զմարդիկ և հանել ի հաւատոց. և լնուլ զորովայնս. և զկանայս շեղջակուտեալս մեղօք յինքեանս գրաւել: - 35. **դ**) Դարձեալ հարցանեմ, հոգին սուրբ մասն ինչ բղխէ ի հօրէ և մասն յորդւո՞յ, թէ *բոլորն* ի հօրէ՝ և *բոլորն* յորդւոյ: - 63. Իսկ եթէ *բոլոր*, այս լինի կամ բ հոգի որպէս ասացաք, կամ աւելորդ գոյ բղխումն որդւոյ որ է յոյժ հայհոյութիւն: - 63. **թ**) Դարձեալ՝ հարցանեմ, զի թէ մինն *բոլոր* բղխումն է հոգւոյն և ո՛չ մասն. զի թէ զմինն զայն հայր բղխէ, ապա ուրեմն ո՛չ բղխէ որդի. իսկ թէ զմինն զայն որդի բղխէ, բղղխեալն հոգի թո՛ռն լինի հօր, և ո՛չ բղղխումն նմին: - 63. Որև ընդ չարչարիլն քրիստոսի՝ չարչարեցաւ և մեռաւ *բոլոր* մարդկութիւնս ըստ նոցա: - 76. Ոմանք *զբոլորն* բաժանեալ ասեն աստուած և մարդ. որպէս նեստորականքն: - 77. Այլ մեք *զբոլորն* և անբաժան ասեմք աստուած և մարդ. այսինքն մարդկութեամբն մարդ, և աստուածութեամբն աստուած: - 77. Եւ այս ո՛չ մասամբ կամ բաժանմամբ. այլ *բոլորիւ* և միութեամբ: - 77. Ո՛չ զմասն ինչ առեալ զմարդոյ. այլ *զբոլոր* բնութիւնն ժողովեալ անհատ մարդկութեամբն. զհոգի բանական՝ և զմիտս՝ և զմարմինս մեր՝ միաւորեաց ընդ իւրում աստուածութեանն անշփոթ և անորոշ միութեամբ: - 83. Զի թէ իր, ապա հա՛րկ է ասել քեզ զքրիստոս կամ մի իր և բ. կամ մասամբ ինչ մի և մասամբ ինչ երկու. կամ *բոլոր* մի և *բոլոր* **բ**: - 86. Իսկ անհատ ասի՝ զի ո՛չ քակտի և ո՛չ հատանի որպէս *բոլորն* ի մասունս. զի թէ բաժանես զնա որպէս ի հոգի և ի մարմին, կամ յոտս և ի ձեռս և ի գլուխս, ո՛չ մնայ *բոլորն*: - 86-87. Այսպէս և մի անձն է քրիստոս և մի անհատ. զի թէ բաժանես զնա՛ յաստուած և ի մարդ, ո՛չ մնայ *բոլորն* ի նոյն. այլ մասն ինչ և մասն. կամ ոմն և ոմն: - 87. *Բոլոր* ի մասունս. և այս երկակի. ի նմանամասնեայս՝ և յաննմանամասնեայս: - 87. Այլ և ոչ որպէս *բոլոր* ի մասունս: - 88. Ոչ նմանամասնաբար. զի նոքա *բոլորին*՝ և միմեանց հոմանունաբար ասին. որպէս փայտ ի բազում փայտս: - 88. Այլ աստուածութիւնն և մարդկութիւնն ո՛չ նման միմեանց. և ո՛չ *բոլորին* կոչին ըստ ոմանց: - 88. Եւ ո՛չ աննմանամասնաբար. որպէս պետրոս՝ յոտս և ի ձեռս և ի գլուխս. զի նոքա ո՛չ միմեանց և ո՛չ *բոլորին* հոմանունաբար ասին: - 88. Իսկ աստ նման միմեանց՝ և *բոլորին* կոչի քրիստոս. ըստ որում ասի՝ քրիստոս էջ յերկնից. որ է բանն. և քրիստոս եդաւ ի գերեզմանի. որ միայն մարմինն է աստուածութեամբն. և քրիստոս էջ ի դժոխս. որ միայն հոգին էր աստուածութեամբն: - 88. Ապա ուրեմն ո՛չ բաժանի որպէս *բոլոր* ի մասունս: - 88. Եւ որպէս ասէ փիլիսոփայն՝ երեք են յասացելոցդ իսկապէս եղանակք բաժանման. այսինքն Որպէս սեռ ի տեսակս. Որպէս *բոլոր* ի մասունս. Որպէս համանուն ձայն: - 89. Նախ՝ որպէս սեռ ի տեսակս բոլորապէս տեսանի և ո՛չ մասամբ. այս է՝ զի գոյացութիւնն որ է սեռ՝

բոլոր է ի մարմինն և յանմարմինն. և կենդանին *բոլոր* ի բանականն և *բոլոր* յանբանն: - 89. Նոյնպէս բանն աստուած որպէս է՛ *բոլոր* յաստուածութիւնն իւր, նոյնպէս *բոլորն* է ի մարդկութիւնն իւր միաւորեալ: - 89. Կամ որպէս *բոլորն* է ի հոգին, այսպէս *բոլորն* է ի մարմինն միաւորեալ. և *բոլորն* յիրաքանչիւր մասն մարմնոյն: - 89. Իսկ որպէս *բոլոր* ի մասունս, զի որպէս միոյ մասին պակասելոյ՝ *բոլորն* անկատար մնայ: - 89. Նոյնպէս բանն աստուած և հոգի և մարմինն միաւորեալ է *բոլոր* մի քրիստոս. և ի պակասիլ միոյն՝ ո՛չ մնայ քրիստոս: - 89. Եւ ուրանալ *զբոլոր* տնօրէնութեանն խորհուրդ: - 90. Որք զմասունս բաժանեն. և *զբոլորն* ժողովեն: - 90. Յորժամ ձեռն քրիստոսի ոչ է աստուած, ապա ուրեմն և *բոլոր* մարմինն ո՛չ է աստուած. զի *բոլորն* ի մասանցն բաղկանայ: - 91. Եւ թէ մարմինն քրիստոսի չէ աստուած, և հոգին քրիստոսի չէ աստուած, որպէս նոքա բարբանջեն. ապա և *բոլորն* քրիստոս չէ աստուած. զի *բոլորն* քրիստոս յաստուածութենէն միաւորեալ լինի մի քրիստոս. և բաժանեալ ո՛չ է քրիստոս: - 91. Դարձեալ՝ որպէս ձեռն և ոտն մարդոյ ո՛չ է մարդ, նոյնպէս և ձեռն քրիստոսի ո՛չ է քրիստոս. և ոտն և այլ մասունքն ո՛չ են քրիստոս. ապա և *բոլոր* մարմինն ո՛չ է քրիստոս. և հոգին ո՛չ է քրիստոս. ապա թէ սոքա չեն քրիստոս, և բանն ըստ ինքեան ո՛չ է քրիստոս: - 91. Զի թէ ասեմք եթէ ոչ է աստուած, յայնժամ բաժանեալ յաստուածութենէն՝ ո՛չ լինի աստուծոյ ձեռն. և ո՛չ աստուծոյ մարմին. կամ արիւն. զի մասն բաժանեալ ի *բոլորէն* ո՛չ է *բոլորին* մասն. և ո՛չ կոչի. որպէս ձեռն հատեալ յանդամոցն՝ ո՛չ կոչի մասն *բոլորին*: - 92. Նա՛և մասն *զբոլորին* կոչմունքն ստանայ: - 92. Այլ և այսպէս ասելն՝ *բոլորին* կոչմունքն լինի մասնաւորին: - 92. Ասեմք նախ եթէ՝ ո՛չ է աննման. զի մի իրն լինի *բոլոր* և լինի մասն՝ առ այլ և այլս: - 92. Որպէս յորժամ ասեմք զձեռն *բոլոր* և մասն. զի մասն է *բոլոր* մարմնոյն, և *բոլոր* առ մատունս ձեռացն: - 92. Նմանապէս և մարմինն քրիստոսի աստուած է առ մասունք մարմնոյն. և աստուծոյ մարմին առ *բոլորն* քրիստոս: - 92. Երկրորդ՝ ասեմք եթէ ամենայն մասունք է՛ ի գոյացութենէ *բոլորին*. և որ ունի զնոյն գոյացութիւն, ունի զնոյն կոչումն: - 92. Որպէս ձեռն ունի զգոյացութիւն *բոլոր* մարմնոյն. և կոչի մարմինն առ *բոլորն* քրիստոս: - 92. Երրորդ՝ զի ո՛չ է նման առ մեզ և առ նա մասն և *բոլորն*. զի թէպէտ մասունք մարդոյ՝ ո՛չ ունին զկոչմունս բոլորին, սակայն մասունք մարմնոյն քրիստոսի՝ կոչին և ունին *զբոլորին* էութիւն: - 92. Որպէս ի նշխարս մարմնոյն է տեսանել. զի ի *բոլորն* է *բոլոր* քրիստոսն. և յիւրաքանչիւր մասունս է *բոլոր* քրիստոսն: - 92. Եւ զիա՞րդ մարմին ի բնութենէն ադամայ՝ ներգործօղ *բոլոր* գոյից յանէին. ըստ որում աւէրն «մեզ մի է տէր յիսուս քրիստոս. որով ամենայն, և մեք նովաւ»: – 94. Ա՛րդ՝ եթէ *զբոլորն* ցուցանել նշան է սիրոյ հօր, ապա թէ ո՛չ ինչ ցուցանէ ատէ՛ զորդի: - 97. Արդ՝ եթէ *բոլոր* աստուածութիւնն ի քրիստոս էացեալ է մարմնապէս, և ծածկէ զգիտութիւնն ի նմանէ, այս լինի կամ ոչ աստուած մարմնացեալ և մարդացեալ կամ զէութիւնն տըւեալ և ի գիտութենէն զրկեալ որ է սուտ: - 98. Ա՛րդ՝ տգէտն ո՛չ ունի *զբոլոր* զամենայն իմաստութիւն և զգիտութիւնն գանձեալ: - 98. Այլ դատաւորին պարտէ ունիլ անհուն գիտութիւն. զի քննել կարասցէ զամենայն բնութիւն հրեշտակաց և մարդկան. և զամենայն գործս եղեալս և զլինելոցն. զխորհուրդս և զբանս *բոլորից*. զառաջինն՝ զմիջինն՝ և վերջինն: - 100. Եւ յատուկ՝ զի որոշեալ և բաժանեալ է յարարածոց. և ո՛չ մի է ըստ սոսա. ո՛չ մասն է արարածոց և ո՛չ *բոլոր*: - 106. Իսկ հասարակն՝ զի *բոլոր* բանն աստուած իւրով կատարելութեամբն էառ *զբոլոր* և կատարեալ մարդկային բնութիւնս. և եղև աստուածն կատարեալ՝ մարդ կատարեալ: - 106. Նախ՝ զի բանն աստուած էառ զմարդկայինս բնութիւն և միաւորեաց ընդ աստուածութեան իւրում. ո՛չ մասն առեալ՝ կամ ըստ մասին միաւորեալ. այլ *բոլորն* ընդ *բոլորին*...: – 106-107. Վասն որոյ մարդ եղև, զի *զբոլորն* յինքենէ զյառաջ եկեալն յինքն միաւորեսցէ: - 107. Երրորդ՝ մի է, այսինքն *բոլոր* և ո՛չ մասն և անկատար: - 109. Ասեմք եթէ՝ մի է յաւիտեան անսկիզբն և անվախճան. որ նոյն ինքն է աստուած. *բոլորն* համանգամայն և կատարեալ. և նախ քան զյաւիտեանս. և ամենայն յաւիտենից արարիչ: - 116. Երրորդ՝ յաւիտեանն ո՛չ ունի մասն. այլ *բոլորն* համանգամայն և կատարեալ. այսպէս և միշտն: - 116. Ամենահայեացն *զբոլոր* տեսութիւնն ասէ որ ընդդէմ է մասնաւոր տեսութեանս մերոյ չորեքկին: - 119. Նախ՝ զի առ աստուած *բոլորն* տեսութիւն է՝ և լուր՝ և այլն: - 119. Եւ այսու զանազանի ճշմարիտն և ճշմարտութիւնն՝ այսինքն մասամբ և *բոլորիւ*. որպէս մարդ և մարդկայնութիւն: - 121. Եւ է՛ հօր պատկեր *բոլոր* արեգակն: - 124. Երկայնութիւն՝ որ ո՛չէ լայն և ընդարձակ. այլ միայն երկայն. զի երկարագծի զօրութեամբ ի *բոլորս*: - 129. Չորրորդ՝ ներքին է *բոլոր* մարմնոյն. և հիմն եկեղեցւոյ է քրիստոս ըստ առաքելոյ: - 130. Երրորդ պատճառ. զի զօրութիւնք միջին են դասակարգեալ *բոլորից*. ի նոցունց դասուց և երիցն: - 137. Տասներորդ՝ զի մշտաշարժք են երեքկին. այսինքն *բոլոր*՝ ուղիղ՝ և կողմնաւոր. որպէս ցուցցի յառաջիկայսդ: - 137. Նախ՝ զի հրեշտակն միեղէն և *բոլոր* իմանայ. իսկ հոգին բան բան և մասնաւոր. վասն որոյ բանական կոչի: - 141. Իսկ շարժումն է եռակի ըստ սրբոյն դիոնիսեայ. այսինքն *բոլոր*՝ ուղղակի՝ և կողմնաւոր: - 142. Իսկ առ

իրեշտակս *բոլոր* շարժումն է ի նոյնէ ի նոյն. որպէս անիւն զոր ետես եզեկիէլ. այսինքն ի նոյն աստուծոյ են սկսեալք, և ի նոյն անվախճանապէս մնան: - 142. Նմանապէս և հոգին շարժի *բոլոր*՝ գնդակ՝ և ուղիղ: - 142. *Բոլո՛ր* է՝ յորժամ զիմացումն մտաց յամենայն եղելոց առ ինքն ժողովէ՛, և այնպէս բոլորովիմբ յաստուած հայի և միանայ. և ա՛յս է ի *բոլոր* սրտէ և ի *բոլոր* մտաց սիրել զաստուած. և զայս ունին ընտրեալքն մարգարէք և առաքեալք: - 142. Միատեսակ է՝ յորժամ ըստ ինքեան ժողովէ յամենայն զգայարանաց, և *բոլոր* և միեղէն սիրով հայի յաստուած. և է՛ այս գերակատար սէր: - 143. Երրորդ՝ զի որպէս իմաստութեամբ արար, ըստ այնմ «աստուած իմաստութեամբ հիմունս էարկ երկրի». այսպէս իմաստութեամբ և նախախնամէ՛ *զբոլորն* և զի իւրաքանչիւրսն ըստ իւրում պիտոյից զանազանապէս: - 157. Ութերորդ՝ ներգործութեամբ բնութեամբ առաջին է՝ և ժամանակաւ վերջին. որպէս *բոլոր* եղեալքս: - 169. Ութերորդ՝ ի *բոլոր* իրն է գոյն և ի մասունս. և աստուած ի *բոլոր* էակքս և ի մասնաւորս: - 171. Իսկ երբ ո՛չ ասի աստուծոյ. զի անժամանա՛կ է և ո՛չ ունի փոփոխումն. այլ ասի յաւիտենական. ըստ որում *բոլորն* համանգամա՛յն է և կատարեալ. զի ոչ կարօտի սկզբան և վախճանի. որպէս ժամանակն. և ո՛չ միայն սկզբան որպէս մշտնջենաւորն. այլ անսկիզբն է և անվախճան. վասն որոյ կոչի յաւիտենական: - 172. Բաղկացական է, որ ընդ մարմնոյ մասնկանցն գոյանայ ի ներս և ի դուրս. վերոյ և ներքոյ շուրջանակի. զի իւրաքանչիւր մասունք ի տեղին ունին զդրութիւնն. և կայացեալ ի *բոլորն*: - 174. Նախ զի է ծնօղ և սկիզբն ամենայն գրոյ և իմաստութեան. որպէս հայր աստուած *բոլորից*: - 178. Չորրորդ՝ զի մասն ապականի, այլ *բոլորն* կեայ. որպէս իւրաքանչիւր անհատ մարդոյ և ծիոյ մեռանի, այլ *բոլորն* մնայ. այսպէս և տարերք: - 181. Երրորդ՝ զի վեցեակ թիւն ի մէջ ամենայն թուոց առաջին կատարեալ է. և **զ** թիւն է ի բոլորակ ձևն. զի որ քան է ի միջին կիտէն ի *բոլոր* ծիրն, վեց այնչափ է իւր բոլորակ ծիրն: - 182-183. Տասներորդ՝ զի *բոլո՛ր* է: - 186. Եւ յորժամ ի միւս կիսագունդն հասանէ, ընդ **զ** կենդանակերպս հետևեալ՝ *բոլորի* լոյսն ի նմա. զի ուղղապէս զլոյսն ընդունի: - 187. Չորրորդ Արեգակն. զոր շամս կոչեն ջե՛րմ է և լուսաւոր. **լ** օր և **ժ** ժամ և կէս յամէ՛ ի կենդանակերպն. և ի *բոլոր* տարին վճարէ՛: - 189. Ջոր սուրբ հայրապետք փոխեցին զանուանս նոցա և եդին *բոլոր* շաբաթուն եօթն աւուրցն: - 190. Եւ ի *բոլոր* տարին առնէ **զե** օր աւելեացն: - 190. Արդ յամենայն ամիս կէս օրն՝ ի *բոլոր* տարին լինի վեց օր պակաս լուսնոյն: - 191. Եւ վասն այն ստեղծաւ մետասանօրեայ, զի յաւուր ուրբաթի յորում ադամ ստեղծանիւր, լինէր լուսինն *բոլոր* և **ժդ**օրեայ: - 191. Ութերորդ՝ նշանակէ վեց թիւն որ է՛ կատարեալ՝ թէ *բոլոր* կատարելութիւն աշխարհիս ի յաստուծոյ է ստեղծեալ. երկինք և երկիր՝ և ամենայն ինչ: - 192-193. Եւ զի *բոլո՛ր* է: - 211. Եւ զի շուրջ զնովաւ *բոլոր* շարժմամբ երկին և աստեղք շրջագային: - 211. Սպիտակն որ է մաղասն ի *բոլոր* մարմին և կամ յերիկամունքն՝ է՛ ջրոյն: - 215. Վեցերորդ՝ ըստ այլոց. զի *բոլոր* թանձր մարմինն է՛ հողոյ. և ամենայն հիւթք և մաղձք է՛ ջրոյ. թոքն է՛ օդոյն. և սիրտն է՛ հրոյն ջերմ գոլով: - 215. Իսկ մարդն *բոլորի՛ցն* է իշխան և թագաւոր: - 216. Եւ որպէս ակն կենդանւոյն մա՛սն է *բոլոր* մարմնոյն՝ և լուսաւոր: - 225. Ի քթթելական՝ որքան վաղվաղակի կարես բանալ զակն՝ *զբոլորն* համանգամայն ստեղծ: - 227. Քսանևը՝ Վասն *բոլոր* մարդոյն: - 228. Զի իցէ միաւորիչ և կա՛պ իմն *բոլոր* արարածոց: - 231. Եւ յայսմանէ ցուցանի եթէ մի է արարիչ *բոլոր* ամենայն գոյից: - 231. Զի նմա՛ն է մարդն *բոլոր* աշխարհի վասն այն աշխարհ կոչի: - 231. Յինգերորդ՝ տարր հողոյն է ի մեզ ոսկերքն և *բոլոր* մարմինն: - 232. Երրորդ՝ մարդն նման է *բոլոր* աշխարհիս. և ի մասունս աշխարհի՝ երկինքն է վերին և բարձր. և տարերք ի ներքին վայրս: - 232. Այսպէս գլուխ մարդոյս ունի զնմանութիւն երկնից. զի է՛ *բոլոր*. և աչքն որպէս լուսաւորքն. և իմացումն ի նմա՛ որպէս իմանալիքն յերկինս: - 232. Երկրորդ՝ ցուցանէ յերկուց մասանց գոլ *զբոլոր* մարդն. և հոգոյն է զգալն և տեսանել և այլն: - 234. Նմանապէս և *բոլոր* ամենայն անդամքն է է տապաղայ: - 239. Ջդառնութիւնն ի լեղին. և զհոտածն յերիկամունքն. և զմրուրն և զթթուն ի փայծեղն. և զքաղցր արիւնն ի սիրտն. և սիրտն երակովն և շնչովն բաժանէ ի *բոլոր* մարմինն: - 242. Եւ սոքօք սփռի ջերմութիւնն և կենդանութիւնն ի *բոլոր* մարմինն: - 244. Զի արիւնն կերակրէ՛. և ջիլն զգայութիւն տայ. և շնչերակն զջերմ կենդանութիւնն *բոլոր* մարմնոյն: - 244. *Բոլորն* բարկացօղ: - 246. *Բոլոր* ունկն՝ անխելամուտ: - 246. *Բոլորն* նախանձո՛տ է: - 246. Վիզն *բոլոր*՝ արի՛ է: - 247. Որ արագ ընթանայ և զսպէ զինքն՝ և զերեսն կորակնէ՛ և *զբոլոր* մարմինն կծկէ՛, երկնչո՛տ է և ըռիշտ և աղուեսաբարոյ: - 247. Խնդրեմ ուսանիլ վասն *բոլոր* էութեան հոգւոյն թէ ո՞րպէս կամ զի՞նչ եղանակաւ գոյանայ: - 252. Նախ՝ զի նիւթն այն ունի առ ինքն բնական զկենդանութիւն տնկականին. և տնկականն մա՛սն է զգայականին. և զգայականն բանականին. և սոքա ո՛չ որոշին ի *բոլորէն*. զի մի են էութեամբ ի մարդն թէպէտ ա՛յլ են ներգործութեամբ: - 254. Այլ ի կողմանէ հոգւոյն՝ զօրութեամբ ո՛չ է ի սերմն այն ըստ ինքնութեան *բոլորին*. այլ ըստ ինքնութեան մասին. որ է տնկականն և զգայականն: - 255. Երրորդ՝ զի հատեալն մասնաւորի. այլ ընդ ծնանիլ զաւակին՝ ոչ

ինչ պակասի ի ծնօղն. բան, կամ շունչ, կամ կենդանութիւն. այլ *բոլորն* է ի ծնօղն և *բոլորն* ի ծնեալն: - 257. Այլ հատանի նիւթն ունելով առ ինքն *զբոլոր* կենդանութիւն. և լինի նիւթ ա՛յլ մարմնոյ նովին կենդանութեամբն զոր ունի առ ինքն: - 257. Եւ դարձեալ պարզ և յայտնի, այսպէս ասէ սուրբն գրիգոր նիւսացին եթէ, բանականին շնորհ ընդ լրումն մարդկութեանս թա՛փ էանց ի տեսութիւնն աստուծոյ՝ որքանութիւնն և որպիսութիւնն. բանիւն որ ասէ՝ «արար աստուած զմարդն ի պատկեր իւր». այսինքն *զբոլոր* մարդկային բնութիւնս: - 258. Եւ զորօրինակ՝ մի է *բոլորն* մասամբ իւրով. այսպէս մի է *բոլոր* հոգի, և սոքա մասունք նորա: - 259. Եւ դարձեալ սիրտն է ի մէջ *բոլոր* անդամոցն որպէս կէտ կարակնին: - 261. Իսկ ձմեռն, և յինն ժամէն մինչև յերեկոյ և *բոլոր* գիշերն, և սպիտակաթոյր հիւր պլղամին, և ծեր մարդ, ըստ նմանութեան ջրոյ ցուրտ և գէջ գոլով. վասն որոյ սպիտակի և ցրտանայ և պակասի զօրութեամբ: - 266. Նա՛խ՝ ի թագն. զի գլուխ և *տէր է* *բոլոր* հնազանդելոցն: - 271. Մետասաներորդ՝ անտեղի և անո՛ւր է աստուած. և հոգի մարդոյ *բոլորն* է ի *բոլոր* մարմինն. և *բոլորն* յիւրաքանչիւր մասն: - 272. Վեցերորդ՝ ի սոցանէ երևի և գործ արդարութեան. որ ընտիրսն աստուծոյ նուիրէր գիտելով զմեծութիւն նորա և *զբոլորիցն* տուրսն. և զխոտանն ի՛ւր թողլով: - 286. Այլ ադամ յերեկո՛յնել ի դրախտէն. և ո՛չ կատարեաց զօրն *բոլոր*. վասն այն նախնիքն ո՛չ կատարեն զիազար ամն *բոլոր*: - 290. Իսկ ի վերջին դարս որ է՛ լուսնին՝ սակաւակեացք են մարդիկք. զի նա՛ ի **լ** օրն վճարէ *զբոլոր* ընթացս իւր: - 291. Ոմանք ի վերայ մարդոյս մեկնեն զտապանն և յիրաւի. զի տապանն ունէր *զբոլոր* աշխարհս. և մարդն մասն է աշխարհի. պա՛րտ է զի մասն նմանեսցի *բոլորին*: - 293. *Բոլոր* տարի մի. զի այսպէս ասէ գիրն թէ՝ **ճծ** օր բարձրացաւ ջուրն. և յետոյ **ճծ** օր ցածուցաւ. որ լինի **ժ** ամիս: - 294. Համեղական հայըն որ կարօ՛ղ է զամենայն լեզուս յինքն ամփոփել և *բոլոր* խօսիլ. և այլքն ո՛չ՝ որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 299. Ութերորդ՝ յուսով ժառանգ երկրին ծնաւ իսահակ. նոյնպէս և ժառանգ *բոլորիցս* տէր մեր. և ժառանգ արքայութեան ծնունդք աւազանին...: - 307. Եւ թէպէտ ելաց՝ ո՛չ եգիտ դարձեալ. զի ո՛չ էր *բոլոր* սրտիւ և ջերմ սիրով: - 309. Եւ թէ լան և զղջան *բոլոր* սրտիւ ի ձեռն ապաշխարութեան, գտանեն վերըստին զշնորհն անդրանկութեան, և հասանին թողութեան մեղաց: - 309. Եւ դժոխք ո՛չ յաղթեաց տեառն մերոյ. այլ զերծաւ ի նմանէ *բոլոր* հաւատացելովքն: - 313. Մասնական, որպէս մասանց առ *բոլորն*: - 318. Վեցերորդ՝ հարւածս կրեալ յոբ ի *բոլոր* մարմինն. և տէր մեր ի ձեռս և յոտս և ի կողս. որ և փշով պսակեալ ապտակեալ և գան հարեալ: - 327. ...**զդ**՝ անդամալոյծ միակողմանց բժշկութիւն. **էդ**՝ բորոտից սրբութիւն. **ըդ**՝ *բոլոր* մարմնոյն հիւանդաց և ջերմացելոց առողջութիւն. **թդ**՝ զդևսն հանէր. **ժդ**՝ զմեռեալսն յարուցանէր: - 328. Իսկ տէրն մեր *բոլոր* անդամօք մեռաւ. զի *զբոլոր* բնութիւնս փրկեաց: - 332. *Բոլորն* ամենայն **դճլ** ա՛մ է յաւետեացն աբրահամու մինչև յելսն յեգիպտոսէ՛. այլ զերկու **ճե** ամն հարքն յերկրին քանանու բնակեցան. և **զբ ճիե** ամն որդիքն յեգիպտոս կացին...: - 337. Եւ էր ինքն *բոլոր* և սպիտակ նման գնձի. և քաղցր որպէս զմեղր: - 338. Երկրորդ, *բոլո՛ր* իր է. ո՛չ սկիզբն է և ո՛չ կատարած: - 338. Եւ զհաց մարմնոյն քրիստոսի՝ որք *զբոլոր* և որք զմասն ճաշակեն՝ միո՛յ կենաց հաղորդին: - 339. Նա՛խ՝ զի *բոլո՛ր* է: - 339. Նոյնպէս և նշխարք մարմնոյն *բոլոր*. առ ի նշանակել թէ *բոլոր* պարտ է ունել հաւատ կերողացն: - 339. Երկայն **իը** կանգուն. և բարձր **ժ**. և լայն **ի**. *բոլորն* հասարակ: - 343. Եւ զի *բոլո՛ր* է գունդն: - 347. Իբր՝ քահանայապետն գլուխ գոլով՝ առեալ *զբոլոր* արարածս նուիրէ աստուծոյ: - 348. Նա՛խ՝ զի տէրն *բոլոր* մարմնով լուսաւորեցաւ. և նա՛ մասամբ...: - 352. Հինգերորդ՝ այն մասնաւոր ազգի. այս *բոլոր* աշխարհի: - 353. Երկրորդ՝ վասն անգիտութեան և ակամայիցն զուարակ մի քահանային. և զուարակ մի՝ *բոլոր* ժողովրդեանն ի տօնի քաւութեանն: - 358. Իբր թէ հաւասա՛ր ծանր է մեղք քահանայապետին և *բոլոր* ժողովրդեանն: - 358. Եւ թէ լիցի երկաթ և ո՛չ սուր, և ո՛չ է պիտանի. որպէս *բոլոր* երկաթն թէ հարցէ զկենդանին և սպանցէ, ո՛չ է ուտելի, զի թէպէտ զարիւնն հանէ, այլ ո՛չ համանգամայն զշունչն և զջերմութիւնն: - 366. Նա՛խ՝ զի *բոլոր* զգայարանքն են ի գլուխն. պա՛րտ է բաժանել զնոսա: - 366. Իսկ թէ այլ ինչ անդամն հատցի և մեռցի կենդանին, ո՛չ է ուտելի. ո՛չ հատեալ անդամն և ո՛չ *բոլորն*: - 366. Երրորդ, աճէ բորն. նոյնպէս և մեղքն ի *բոլոր* անձն: - 367. Հինգ տօն էր ի *բոլոր* ամն: - 372. Այլ և *բոլոր* ամենայն տօնք հնոյն՝ **ը** տօն էր. զոր այժմ մեք ունիմք փոխեալ ի նորս: - 372. Եօթներորդ՝ տօն տաղաւարահարացն որ նշանակէ՛ առ մեզ զտօնելն եկեղեցւոյ, ի *բոլոր* ամն **ը** օր կատարի: - 373. Իսկ կրկին պատարագն. մին վասն *բոլոր* ժողովրդեանն, և մին վասն անձին ակամայիցն. ցուցանէ զկրկին խոստովանութիւնն. մին յայտնի առհասարակ եկեղեցոյն. և միւսն ծածուկ առանձին մեղաց: - 385. Եւ դարձեալ՝ հոգւովդ և *բոլոր* մարմնով և *բոլոր* մտօք սիրեա և ո՛չ մասամբ: - 396. Եւ երկրորդ՝ *բոլոր* սիրել և միշտ սիրել: - 396. Եօթներորդ՝ սիրի աստուած *բոլորով* սրտիւ, այսինքն անմոլար իմացմամբ: - 396. *Բոլոր* անձամբ, այսինքն աններհակ կամօք: - 396. *Բոլոր* մտօք, այսինքն անմոռաց յիշմամբ: - 396. Զի գա՛յ զղջումն և խոստովանութիւն՝ որ

զմեղքն բառնայ և զպատիժն ընդ նմին. որպէս հատեալ տունկ՝ չորանան ճիւղքն. որ *բոլորով* սրտիւ զղջայ և խոստովանի և այլ ո՛չ գործէ: - 432. Ա՛յս է՝ իբր թէ աստ ո՛չ է գրեալ *բոլորն*՝ ա՛նդ է գրեալ որ է մնացորդացն յուդայի թագաւորացն: - 443. Այլ և ո՛չ անդ է գրեալ *բոլորն*, այլ ի թագաւորութեանցն որ չէ թարգմանեալ ի մերս. այլ միայն ք մնացորդացն զոր եզր գրեաց: - 443. Դարձեալ խրատէ՛ զառաքեալս ի գործ ինչ՝ *բոլոր* և ամբողջ բերել առ տեարս իւրեանց. և նոքա մասնաւորեսցեն նոցա: - 443. Իսկ հաւասարապէս պատշաճի *բոլոր* բանական եղելոցս ըստ տեղւոյն դիպման: - 457. Երրորդ՝ համակ հանապազորդ ներգործական դարձումն *բոլոր* մարդոյն առ աստուած. որով մարդն աստուածային քաղցրութեամբն զմայլի. որպէս հրեշտակք ի *բոլոր* սրտէ՝ յամենայն անձնէ և յամենայն զօրութենէ միշտ ներգործաբար դիմեն առ աստուած. և յիւրաքանչիւրսն ճառագայթի՛ ի նմա՛ աստուած: - 462. Եւ զմայլեալ ի *բոլոր* սրտէ և յամենայն անձնէ և ի զօրութենէ միշտ ներգործապէս դիմեալ առ աստուած հաստատեցաւ: - 463. Յինգերորդ՝ զի սրբեսցէ *զբոլոր* բնութիւնս մեր ի մեղաց. ի սկիզբն ի մէջն և ի կատարումն: - 469. Երկրորդ՝ զի ներգործութեամբ մասն՝ ո՛չ լինի զօրութեամբ *բոլոր*. վասն որոյ ոչ է նիւթ ծննդեան: - 470. Երկրորդ՝ որպէս *բոլոր* հոգին է՛ ի *բոլոր* մարմինն միաւորեալ. և *բոլորն* է՛ յիւրաքանչիւր մասն մարմնոյն: - 477. Այսպէս և բանն աստուած *բոլորն* է ի *բոլորն* միաւորեալ. և *բոլորն* յիրաքանչիւր մասն մարմնոյն: - 477. Այսպէս և *բոլոր* տընօրէնութիւն մարդացելոյն բանի՝ միով զօրութեամբ և կարողութեամբ ըստ միութեանն կամաց մի ներգործութիւն երևի: - 478. Իսկ փրկչին *բոլորից*՝ անեղ ընդ եղականի: - 478. Իսկ բանն աստուած մարդացեալ՝ էութեամբ է առ հայր. պահպանութեամբ ի *բոլոր* էակքս. շնորհօք յամենայն սուրբս. և բնութեամբ ի մարմնի միաւորեալ: - 478. Իսկ ի միաւորութիւն փրկչին *բոլորից*՝ բանն անդրանիկ կոչի և ի բազում եղբարս. և մարդն միածին հօր...: - 479. Ութերորդ՝ սկիզբն մարդկութեանս ա՛յրն է. և կինն ի նմանէ. վասն որոյ այր եղև, զի *զբոլորս* լինէր առեալ և փրկեալ: - 480. Ապա մասնաւո՛ր եղև փրկութիւնն և ո՛չ *բոլորից* մարդկան: - 506. Եւ *բոլորն* **ժե** ժամու յառաջ ի միւս աւուրն՝ սկսեալ նախատօնակ առնեմք. և զայս յամենայն ուրեք: - 509. Յինգերորդ վկայ, զի ի *բոլոր* տարին յերեկոյի շաբաթուն կիրակմուտ անուանեն ամենայն ազգք. նոյնպէս և մեք յամենայն շաբաթս յերեկոյին լոյս զուարթ ասեմք, և սուրբ աստուած որ յարեար. ի յայս շաբաթի աւուրս սկիզբն առեալ: - 509. Եւ զի **ե** են զգայարանք մեր որով մեղանչեմք, **ե** օր է նաւակատեաց ի *բոլոր* տարին ի քաւութիւն **ե** զգայութեանցս: - 510. Եւ զի **գ** է օր ի *բոլոր* տարին. կամ ամեննին պահք. կամ ուտիք. կամ միջակ. որպէս նաւակատիկք: - 510. Վասն զի *բոլոր* մարդն երիւք է կայացեալ. որ է հոգի և մարմին, և ի մէջ երկուցն շունչն է խառնեալ: - 510. Եւ է՛ այսպէս. զի անուամբ *բոլորին* պարտ է իմանալ զմասնաւորն. զի առաջին օրն անկատա՛ր է. նոյնպէս և երկրորդն անկատա՛ր է և մասն. այլ միջինն կատարեալ է: - 516. Մեզ *բոլորիցս* աստուած՝ և նմա մարմնոյն: - 518. Եւ հոգին սուրբ բղխէ ի հօրէ՝ և առնու յորդւոյ զիմաստութիւն և բաշխէ՛ յարարածս *բոլոր*: - 523. Յիսունք, Վասն պահոց *բոլոր* տարւոյն. և Առաջաւոր պահքն: - 527. Զի յատուկ է անմարմնոյ, որպէս ի բազումս բազմանայ և ի միութենէն ո՛չ բաժանի, այսպէս ի մասունս մասնաւորի և ի *բոլորէն* ո՛չ քակտի: - 529-530. Զոր օրինակ, բան մարդոյ յիւրաքանչիւր մասնաւոր լսելիս բաժանի, և *բոլոր* և կատարեալ է և ո՛չ մասն: - 530. Այսպէս և բանն աստուծոյ *բոլոր* և կատարեալ է յիւրաքանչիւր աւետարանս և ո՛չ մասնաւոր: - 530. Երկրորդ՝ միով գլխով *բոլոր* անդամք ամենայն մի են հաղորդութեամբ նմա: - 532. Երրորդ՝ ի գլխո՛յն իջանեն կենդանութիւնք և զօրութիւնք և առողջութիւնք և շարժութիւնք ի *բոլոր* անդամս ի ձեռն ջլոյն: - 532. Եւ շինուածքն *բոլոր* հաւատացեալք: - 533. Ա՛րդ՝ մի է ամենայն ընդհանուր եկեղեցիք որ է *բոլոր* քրիստոնեայք ըստ հաւատոյն և կոչմանն յուսոյն որպէս սեռիւ: - 533. Կամ որպէս *բոլոր* ի մասունս. կամ որպէս հոմանուն ձայն. կամ որպէս ի միոջէ և առ մի: - 533. Նա՛խ՝ որպէս *բոլորն* է մարմին և իւրաքանչիւր մասունքն. նոյնպէս և *բոլորն* մի եկեղեցի՝ և իւրաքանչիւրքն. և *բոլորն* քրիստոնեայ՝ և մին մարդն. եթէ նման են միմեանց և եթէ աննման: - 533. Մարմին՝ *բոլոր* հաւատացեալք և անդամք քրիստոսի: - 534. Զի **դ** գլխաւորագոյն աթոռք կարգեցան ընդ *բոլոր* տիեզերս վասն չորից աւետարանչացն: - 549. Սոքա է սիւնք և է խարիսխք են եկեղեցւոյ գլուխ կարգեալք ընդ *բոլոր* տիեզերս որպէս ասացաւ: - 549. Դարձեալ՝ թէպէտ ըստ պորփիւրոսի՝ մասն *բոլորին* հետևի. որպէս անհատն տեսակին. և տեսակն սեռին: - 550. Եւ յայսոսիկ միաբանութիւնս որ ըստ կանոնի՝ յաւէտ միաբանութիւն զայս է իմանալ՝ որ ըստ *բոլորին* օրինադրութեանց սահմանաց կամ ըստ գլխաւորագունիցն լինիցի. և ո՛չ մասամբ միով միաբանեալք և բազմօք զանազանեալք. մանաւանդ թէ հակառակեալք և ընդդիմացեալք: - 552. Ութերորդ՝ ի *բոլոր* աղուհացսն պատարագել: - 553. Երրորդ՝ *զբոլոր* հաց պատարագին ո՛չ հանել ի սեղանն. այլ մասն ինչ: - 553. Եւ ի հաց պատարագին *զբոլորն* մատուցանեն և ո՛չ մասն ինչ, լատինք և հայք և ասորիք. իսկ յոյնք ո՛չ: - 554. Նա՛խ՝ զի խորհրդոյն չարն

ի *բոլոր* հոգի և ի մարմինն սփռի որպէս թոյնք օձից: - 557. Երրորդ՝ զի ե են զգայութիւնք և մի *բոլոր* մարմինն. ուստի ծնանին **գ** խորհուրդք այսպէս: - 560. Տրտմութիւն հոտոտելեաց. և Զանձրութիւն *բոլոր* մարմնոյն: - 560. որպէս առաւել է մեղք հրեշտակին քան զմարդոյն. վասն այն մին քահանայի մեղք՝ որ չափ *բոլոր* ժողովրդեանն է. ուստի յա՛յտ է ի պատարագէ հնոյն...: - 563. ...զի վասն *բոլոր* ժողովրդեանն մին էր զուարակ. և վասն միայն քահանայապետին մին. և զշնացեալ դուստր քահանային այրէին. և զժողովրդեանն քարկոծէին. և վա՜յ ինձ զի անձամբ զանձն իմ դատապարտեմ: - 563. Երկրորդ՝ զի մի *բոլոր* և ոչ մասն: - 573. Եւ յայսցանէ յայտէ, զի յետ յարութեանն ի վերինն գաւառ ոչ գոյ յոյս. զի է՛ անդ երանութիւն, որ է ստացումն ամենայն բարեաց. *բոլորն* համանգամայն և կատարեալ. և ոչ ինչ է ապառնի յոր յուսացեալ լինի: - 574. Երեք. այսինքն զի *բոլոր* սրտիւ սիրէ և միշտ սիրէ և առանց փոխարինաց սիրէ. որպէս ասացաւ յերկրորդ օրէնքն: - 576. Իսկ լուանալն պարտ է լինիլ ի մարմինն *բոլոր*: - 588. Դարձեալ խնդրի որ մկրտողն ունիցի դիտաւորութիւն որ այն մտօքն մկրտէ զոր *բոլոր* եկեղեցին: - 588. Նախ՝ զի կարէ՛ միանգամայն ծնանիլ *բոլոր* ազգ մի. եթէ **ռ**, եթէ բիւր. ըստ այնմ «ո՞ր ետես և լուաւ եթէ երկնեաց սիօն և ծնաւ ազգ մի ողջոյն»...: - 590. ...զի *բոլոր* բնութիւնս մեր ի յանձն ադամայ մեղանչական եղև ցանկութեամբն. - 591-592. Իսկ ելանելն ի բեմն, զի յետ *բոլոր* անօրէնութեանցն քրիստոս ել յերկինս և նստաւ ընդ աջմէ հօր աստուծոյ: - 594. Հաղորդութիւնն է խորհուրդ՝ յորում պարունակի քրիստոս ի ներքոյ ձևի հացի և գինւոյ. և յերկոքին մասունքն է *բոլոր* քրիստոս: - 594. Եւ դարձեալ՝ որպէս *բոլոր* նշխարն մի մարմին է, և ի մասունս բաժանեալ իւրաքանչիւրն *բոլոր* և կատարեալ մարմին է քրիստոսի: - 598. Նոյնպէս և *բոլոր* մարմին և հոգին է մի աստուած ընդ բանին միաւորեալ. և բաժանեալ ամբողջական մասունքն է՛ *բոլոր* և կատարեալ աստուած: - 598. Զի շնորհքն աստուծոյ ո՛չ է մասն մասն. այլ *բոլոր* և կատարեալ: - 601. ...զի պարտ է զոր ի մտի ունի՝ *զբոլորն* միոյ քահանայի խոստովանիլ: - 603. Ասեմք թէ՝ յարաժամ աջ քահանային մերձի ի գլուխ քրիստոնէին ուր արմատն է *բոլոր* զգայութեանցն: - 605. Զի եղբայրն և քոյրն ունին *զբոլոր* արիւն ծնողին...: - 612. Դարձեալ՝ բանն աստուած փեսայ կոչի հարսին եկեղեցւոյ. և զօտար *բնութիւնս* մարդկան միաւորեաց ընդ ինքեան: - 612. Չորրորդ, ի *բնութենէ* իրացն յայտ է...: - 612. Երկրորդ ասեմք, և մեք **բժ**ան օր տօնեմք եկեղեցւոյ ի *բոլոր* ամն. որ են այս: - 616. ...վասն որոյ յայսմ ժամու սկիզբն է աղօթից *բոլոր* աւուրն. յորում ասեմք զտէր եթէ շրթունքն և զայլ սաղմոսսն ի դէմս հօր աստուծոյ: - 621. որ է վերջք և աւարտ ամենայն ժամուց *բոլոր* աւուրն: - 622. Իսկ եկեսցէն ունի սաղմոսս **թ** փոխ *բոլոր*. պահապան **թ** ժամուց հանապազորդ գիշերոյն: - 622. Քանի՞ է սուրբ աստուածն ի *բոլոր* տարին: - 634. Եւ *բոլոր* սաղմոսն՝ այն մին տանն համաձայնք և վկայք. վասն այն ասի սաղմոս կցորդ: - 643. ...զի առաւել քան զայլս *զբոլոր* տնօրէնութիւնն քրիստոսի խօսեցաւ. զծնունդն. զխաչն. և զայլն ամենայն: - 644. Այլ և *բոլոր* ամենայն տնօրէնութեանցն պատմօղ. վասն այն յամենայն օր ի տօնս, ի պահս, և յուտիս, ի շաբաթս, և ի կիրակէ, զնա՛ ընթեռնումք: - 644. Եւ *բոլորն* զկատարեալ ընթացս մեր առ աստուած ուղղեալ: - 645. Դարձեալ՝ նշանակէ՛ *զբոլոր* արարածս: - 645. Քանի՞ են ութօրեայ տօնք ի *բոլոր* տարին: - 649. Քանի՞ են փոփոխմունք ժամատեղաց կարգաց ի *բոլոր* տարին: - 649. Զի **կ** օր ուրբաթ և չորեքշաբաթի և **գ** քառասունք պա՛հք է ի *բոլոր* տարին: - 649. Եւ ո՛չ միայն լուծանեն զսկիզբն մեծի պահոցն, այլ և զամենայն չորեքշաբաթս որ յառաքելո՛ցն է կանոնեալ, լուծանեն ի *բոլոր* տարին, և լինին ընդ անիծիւք նոցին: - 652. Եւ դարձեալ՝ նոյ և ամենայն կենդանիքն ի տապանն կացին *զբոլոր* մի ամ և ոչ ինչ կերին. որպէս մանուկն յարգանդի: - 652. Երկրորդ՝ պատարագն մասն է ի կամացն. և կամքն *բոլոր*: - 658. Եւ ըստ *բոլոր* անձինն ողջութիւն և հիւանդութիւն: - 664. ...և ժամանեալ ի կէտն՝ լցեալ լինի *բոլորն*: - 666. Երրորդ ի ժամն. զի անցեալ մասն յաւելու. և ներկայն անցանէ. և հանդերձեալն պակասի. և *բոլորն* կատարի և լցուի: - 666. ...որպէս ասէ սուրբն դիոնէսիոս եթէ՝ հոգին և մարմինն առցէն ի *բոլոր* յարութեանն: - 667. Վեցերորդ, *զբոլոր* մարդոյն յարութիւնն և *զբոլորին* փրկութիւնն և զսրբութիւնն նշանակէ որ է՛ հոգին և մարմինն...: – 672. ...վասն այն նա՛ մեզ ողջոյն տայ *բոլոր* եկեղեցւոյս. - 673. Ութերորդ՝ զողջութիւնն նշանակէ ողջոյնն *բոլոր* հոգւոյն և մարմնոյն որ է անբիծ և անարատ: - 673. Հնգետասաներորդ, զի թէ գոյ քաւարան այժմ հոգւոյ՝ ապա ո՛չ է *բոլոր* դատաստան ի կատարածի...: - 700. Իսկ թէ *բոլոր* և *բոլորից* դատաստանն է ի կատարածի. ապա ուրեմն այժմ ո՛չ է քննութիւն մասնաւոր հոգւոյ: - 700. ...ապա ի յարութեանն ո՛չ է *բոլոր* մարդոյն հատուցումն. այլ մարմնոյն միայն որպէս ցուցաւ: - 700. Երրորդ, ասեն *բոլոր* աշխարհ նորոգի հրով. որպէս ասէ պետրոս...: – 701. Ասեմք նախ՝ եթէ մարգարէն դաւիթ վասն *բոլոր* աշխարհի ասէ որ ջրով և հրով անցանի. և ապա հանգիստ յաւիտենական լինի...: – 701. ...մինչ ի յարութիւնն առցէ *բոլորիւ* բոլորապէս զփառս և զպսակս զանվախճան տեսութիւնն աստուծոյ: - 705. Նա՛խ՝ որպէս **բժ**ան գունդ

հրեշտակացն և չորք կենդանիքն *զբոլոր* երկնային զօրսն նշանակեն, նոյնպէս և իդ երիցունքն *զբոլոր* դասս սրբոցն: - 711. Վեցերորդ, զի **բժան** ցեղապետք էին հնոյն. և **բժան** առաքեալ նորոյս. զերկոցունց ազգաց նահապետսն դնելով *զբոլոր* թիւ ամենայն ազգին, նշանակէ՛: - 712. Եւ զգործս *բոլոր* մարմնոյ յերկրի հաստատեցաք. թէ երկնաւոր թէ երկրաւոր: - 714. իսկ թէ մարդս ոչ յառնէ, աշխարհ անկատար մնայ. զի *բոլորն* մասամբն է կատարեալ: - 715. Նա՛խ՝ զի շնորհն աստուածային պատկերին որ համանգամայն կամեցաւ *զբոլոր* բնութիւնս ըստ հրեշտակացն օրինակի մուծանել ի կեանս...: - 716. ...և ո՛չ էր պարտ մասին փոփոխիլ առանց *բոլորին*. - 717. ...այլ յորժամ *բոլոր* արարածք ազատեսցին յապականութենէ ծառայութեան որպէս գրէ հռոմ յայնժամ և մարմինք մարդկան յանապականութիւն վերափոխեսցին: - 717. Այն նիւթն զոր ի ծնողացն ունիմք՝ *բոլոր* առնէ. զի սկիզբն է գոյացութեան մեր. - 718. Ապա ուրեմն կենդանեաց մարմինն ոչ յառնէ ի մեզ ըստ *բոլոր* նիւթոյն, այլ ըստ չափոյ զօրութեանն որ փոխեցաւ ի մեզ և եղև մարմին մարդոյ, ա՛յն մարմինն յառնէ: - 718. Ի յայս միտս մարմնաւոր հարսն է զգեստուք զարդարի. **գ** զարդ գլխոյն և **դ** *բոլոր* մարմնոյն: - 721. Ասեն վարդապետք թէ՝ *բոլոր* ամենայն անդամօք յառնեն անթերի: - 725. ...զի լցցին նոքա ի *բոլոր* մարմնոյն որպէս գարեղէն նկանակ հացիցն: - 725. Ամբողջ գոլն որպէս *բոլոր* անդամօքն: - 725. Այլ որպէս կայծ հրոյ և անօթ արեգական բոլորովիմք է լոյս, նոյնպէս և անդ *բոլոր* անդամօքն փայլեսցին իբրև զարեգակն: - 726. Զի վերին մարմինք երկինք և լուսաւորք ամենևին անապակա՛ն են. իսկ դ տարերք թէպէտ ըստ մասին ապականին, այլ ըստ *բոլորին* ո՛չ...: - 727. ...այսինքն *բոլոր* ամենայն անդամօք մարմնոյն յաստուածութիւնն հանգիցէ. զի դադարեսցի եկեղեցի յամենայն աշխատութեանց: - 736. Չորրորդ, զի հնազանդին նմա *բոլոր* արարածք...: - 737. Իսկ մեղաւորքն ի ծախմէ. այսինքն վայր ի յերկիր ծանրացեալ մեղօքն. որպէս կապար ի յերկիր հակեալ. ուր *բոլորով* սրտիւ սիրեցին զնա: - 738. Զի *բոլոր* Երրորդութիւնն դատէ՛ զմեղաւորս, և մարդկութեամբն խօսի ընդ նոսա քրիստոս: - 738. Երկրորդ՝ ի ստեղծումն յարարչութեան *բոլորից*՝ ուրախ եղև տէր յարարածս իւր և յորդիս մարդկան ըստ սողոմոնի: - 748. Որպիսութեան կրիցն չափ ո՛չ է անտի տանջանացն. զի *բոլոր* աստի նեղութիւնս համեմատեալ այնմ՝ է՛ որպէս կաթիլ մի ի ծովէ և կայծ մի ի հնոցէ: - 751. Կամ լինէիր ազատ որպէս զօգոստոս. որում *բոլոր* աշխարհ ծառայեաց: - 761. Այլ թէ ի սոցանէ մի մի ուրուք տուեալ լինէր, փոխանակ թագաւորութեան համարէր. իսկ թէ սոքօք ամենեքումբք վայելեսցէ, զերագոյն *բոլոր* աշխարհի լինէր: - 761. Զի անդ *բոլոր* մարմինն ընդ այն է՛ երկինն հրեղէն յորում է լոյս յաւէտ: - 763. Վասն մեծի սիրոյն՝ ժառանգութիւնն այն ամենեցուն մի է իւրաքանչիւր ումեք *բոլորն* և ո՛չ մասնաւորն: - 764. Կանո՛ն է իմաստասիրաց, զի իր որ բնութեամբ լինի, *բոլոր* տեսակին պարտի գոլ: - 773. Իսկ է՛ իր ինչ ի *բոլոր* տեսակս մարդկային բնաւորեալ, և ո՛չ է բնութեամբ. որպէս այս: - 773. Իսկ հրեշտակական կենաց է **հրաշափառապէս** գիտել և ո՛չ մոռանալ միշտ. ըստ որում զանցեալսն և զհանդերձեալսն ներկայապէս կրեն. *զբոլորն* համանգամայն և կատարեալ...: - 774. Նմանապէս և *բոլորս* մարդկութիւն կրեցին զապականութիւն ի նոյն ադամայ. ծնունդ գոլով նորին ցանկութեանն: - 776. Նախ՝ զի ո՛չ է *բոլոր* մարդ. այլ կիսամասնեայ: - 780. Եւ նոյն ինքն տէրն *բոլորից* վկայ քարոզութեան զգործս կատարէր. զի սովորութիւն է մարդկան քան զլուր լսելեաց տեսութեան աչաց հաւանիլ: - 785

ԲՈԼՈՐԱԲԱՐ + Ասեմք նախ՝ եթէ որպէս ասացաք ներքինք զվերնոցն մասնաւորապէս ունին. որպէս վերինք զներքնոցն *բոլորաբա՛ր*: - 137

ԲՈԼՈՐԱԿ + Զորօրինակ ո՛չ է անզգուշագոյն յառել ի *բոլորակս* արեգական՝ զի շրտնու և ի սակաւուն զոր ունի. ըստ այսմ խընայեաց աստուած ի յազինս մարդկային, զի մի՛ կրիցեմք ըզկիրս զանկելոյ արուսեկին. որ ո՛չ կարացեալ տանիլ մեծութեան փառացն՝ զրկեցաւ և ի չափաւորէն: - 24. Որպէս տեսանեմք ի *բոլորակս* արեգականն և մի ասեմք զարեգակն. իսկ թէ հայիմք ի լոյսն և ի ջերութիւնն **գ** իմանամք: - 54. Եւ դարձեալ՝ որպէս ամենայն գիծ *բոլորակին* ի միջին կէտն միաւորին առ միմեանս. և հեռացեալք ի միջին կէտէն բաժանին ի միմեանց. և զորօրինակ՝ մի է սեռն՝ և ի բազում տեսակս բազմանայ: - 112. *Բոլորակ*՝ այսինքն ի բնական ներգործութեանց. որպէս հրոյ այրելն և ծեան ցրտացուցանելն: - 142. Նախ այսպէս ասեն եթէ՝ տարերքն գնդաձև պատեալ են զմիմեանս և ամրացեալ. զի *բոլորակ* հուրն պատեալ է զօդ. և օդ զջուր. և ի մէջ ջրոյն երկիր է՛ հաստատեալ: - 181. Չորրորդ՝ հաւասարակշիռ է երկիրս *բոլորակի*. և յամենայն կողմանէ ծանրութիւնն ի մէջն ժողովի. և այսպէս ինքն ի վերայ իւր հաստատեալ է: - 182. Որպէս կարակնին կէտ անշա՛րժ է, և պատճառէ *զբոլորակ* ծիրն: - 182. Վարդապետք ասեն թէ ամենայն երկինք ի հարկէ պարտին ունել *զբոլորակ* ձև: - 182. Եւ *բոլորակ* ձևն պա՛րզ է քան զամենայն ձև. զի եռանկիւնին յերից գծից բաղկանայ, և քառանկիւնին ի քառից. նոյնպէս և այլքն: - 182. Իսկ *բոլորակ* ձևն ի միոյ գծոյ բաղկանայ: - 182. Ապա

ուրեմն պարզ էութեան երկնից պարտ է ունել զպարզ ձև որ է *բոլորակն*: - 182. Երկրորդ՝ զի *բոլորակ* ձևն պարունակօ՛ղ է. և երկինքն զամենայն պարունակեալ ունի ի ծոց իւր: - 182. Ապա ուրեմն պա՛րտ է զի ունիցի զձև *բոլորակ*: - 182. Երրորդ՝ զի *բոլորակն* սո՛ւր է ի շարժումն. և երկինքն սրագո՛յն է ի շարժումն, որ ի շրջիլն իւրում շօշափէ՛ զերկիր ի մի կէտ: - 182. Ապա ուրեմն *բոլորակ* ձևն պատշա՛ճէ երկնից: - 182. Իսկ *բոլորակ* ձևն ի մէջ ամենայն ձևոց է կատարեալ: - 182. Երրորդ՝ զի վեցեակ թիւն ի մէջ ամենայն թուոց առաջին կատարեալ է. և զ թիւն է ի *բոլորակ* ձևն. զի որ քան է ի միջին կիտէն ի բոլոր ծիրն, վեց այնչափ է իւր *բոլորակ* ծիրն: - 182-183. Ապա ուրեմն *բոլորակ* ձևն որ կատարեալ է՝ պատշաճի կատարեալ մամնոյ երկնից: - 183. Հինգերորդ՝ թէ երկինքն ո՛չ էր *բոլորակ*՝ այլ քառանկիւնի կամ եռանկիւնի, յորժամ շարժէին անկիւնքն՝ յորմէ տեղւոջէ վերանային՝ մնային առանց տեղւոյ. և տեղի անկեանցն առանց մարմնոյ: - 183. Վեցերորդ՝ զի թէ երկինքն ո՛չ էր *բոլորակ*, յայնժամ արեգակն և այլ աստեղք յորժամ գային ի մէջ երկնից, մեծագոյն երևէին. քանզի ի միջին կիտէն երկնից առ մեզ է ուղղական գիծ. իսկ յարևելից առ մեզ է՛ խոտորնակի գիծ. և ուղղական գիծն կա՛րճ է քան զխոտորնակ գիծն: - 183. Երրորդ՝ զի *բոլորակ* ունի ձևս. որ է կատարեալ վեցեկի չափովք: - 184. Եւ այս ևս գիտելի է, զի որպէս հրեղէն երկինն հոմանուն է, այսինքն լուսեղէնն որ ի սկզբանէ ստեղծաւ. և *բոլորակ* հրոյն: - 184. Եւ յորժամ առնու զլոյսն յարևոյն, ի յեզրն երկրիս ձևն *բոլորակ* է՝ խաւար մնա մէջն: - 187. Գէջ օդն գոգացեալ և դէմ եղեալ արեգականն՝ առնու զլոյսն ի նմանէ ըստ *բոլորակ* ձևոյ նորա: - 203. *Բոլորակ* գլխոյն երկնի: - 232. Է՛ ի *բոլորակն*, և է՛ յամենայնսն սփռեալ: - 342. Երես զիսկութիւն աստուածութեանն նշանակէ. զոր աստի կենօքս ո՛չ ոք կարէ տեսանել. որպէս *զբոլորակ* արեգականն. այլ ի հանդերձեալն տեսանեն ընտրեալք ըստ չափու: - 350. Իսկ թերափն է *բոլորակ* հանդերձ ծածկոյթ տապանակին: - 425. Որպէս ձևն *բոլորակ*՝ և գոյնն՝ ենթակայ նիւթովն: - 476. Իսկ գրապան՝ վարդապետք և քահանայք պահապանք ժողովրդեանն. որք *բոլորակի* զգեստ կոչեցան քրիստոսի: - 534. Բայց կրկին է զրկումն լուսոյ. մի՝ որ ի ճառագայթէ՛ լուսոյն զակն խփէ և խաւարի. և **բ**՝ որ ընդ դէմ *բոլորակի* արեգականն հայիցի՝ կորուսանէ զլոյսն և խաւարի: - 562

ԲՈԼՈՐԱԿԱՁԵՒ + Հոլաթևն և սաւառնեալ, արձակ և պարզ *բոլորակաձևն* է: - 638

ԲՈԼՈՐԱԿՈՒԹԻՒՆ + Ութևժերորդ՝ լուսով և ջերմութեամբ մե՛րձ է յամենայնսն. և *բոլորակութեամբ* հեռի: - 186

ԲՈԼՈՐԱՁԵՒ + Վասն է՞ր ամենայն տունկք *բոլորաձև* բուսանին: - 213. Դարձեալ՝ զի տնկականն վերափչո՛ւմն է օդոյն հանդերձ խոնաւութեամբն երկրի. վասն որոյ *բոլորաձև* արտաքս գայ և լինի ծառ: - 213. Եւ յամ և յամիս մշտակայ *բոլորաձև*՝ շարժումն նոցա: - 767. Այլ և շարժումն երկնից *բոլորաձև* կարէ՛ ասիլ. մասամբ զօրութեամբ, և մասամբ ներգործութեամբ: - 788

ԲՈԼՈՐԱՊԱՏ - Պճղնաւորն կապոյտ *բոլորապատ*՝ երկինքն է: - 348

ԲՈԼՈՐԱՊԷՍ + Նախ՝ որպէս սեռ ի տեսակս *բոլորապէս* տեսանի և ո՛չ մասամբ. այս է՝ զի գոյացութիւնն որ է սեռ՝ բոլոր է ի մարմինն և յանմարմինն. և կենդանին բոլոր ի բանականն և բոլոր յանբանն: - 89. Երրորդ՝ զի վերինքն զներքնոցն ունին *բոլորապէս* զամենայն. և ներքինքն զվերնոցն մասնաբար ըստ չափու իւրեանց. և քահանայապետն ունի զաստիճան ներքնոցն բոլորապէս. և ներքինք զվերին քահանայապետիցն մասնապէս: - 136. Երրորդ՝ զի վերինքն զներքնոցն ունին բոլորապէս զամենայն. և ներքինքն զվերնոցն մասնաբար ըստ չափու իւրեանց. և քահանայապետն ունի զաստիճան ներքնոցն *բոլորապէս*. և ներքինք զվերին քահանայապետիցն մասնապէս: - 136. Ապա յա՛յտ է զի ա՛յլ է կարգ շնորհականին, և այլ է կարգ բնականին. զի բնականք ներքինք զվերնոցն *բոլորապէս* ունին և կոչին. այլ ո՛չ անդրադարձեալ. որպէս անհատն զտեսակն և զսեռն *բոլորապէս* ունի և կոչի. զի պետրոս մարդ է և կենդանի և կոչի. այլ կենդանին մարդ՝ կամ մարդն պետրոս ո՛չ է և ո՛չ ասի: - 136. Եւ արդ որպէս ցուցաւ՝ վերինք մինչ ի միջինս ունին *բոլորապէս* զներքնոցն. և ներքինքն մասնաւորաբար մինչ ի զօրութիւնսն՝ յաղագս առ հասարակ զօրութիւնք կոչին: - 137. Նա՛խ՝ զի սերմնական զօրութիւնն է ի մէջն բնաւորեալ. ուստի *բոլորապէս* և հաւասար տայ շարժիլ տնկոյն: - 213. Եւ այդպէս պտուղքն *բոլորապէս* կատարին: - 213. Պերճական պարսիկն. և համեղ հայոյն. որ *բոլորապէս* կարօ՛ղ է զամենայն լեզու ուղղակի ուսանիլ: - 297. Եւ որպէս յինն ժամու ուրբաթուն լոյս ծագեաց հոգւոցն ի դժոխս, նոյնպէս և յինն ժամու շաբաթուն լոյս ծագէ զճառագայթս իւր արեգակն արդարութեան քրիստոս. մինչ յառաւօտուն *բոլորապէս* տեսանի ինքն յարուցեալ ի մեռելոց: - 509. Եւ որոց պարգևի մասնաւոր այս շնորհ, թէ և ո՛չ *բոլորապէս* ըստ նոցայն: - 537. Մեղք անունն մի է, և *բոլորապէս* յերիս տեսակս որոշի. այսինքն ի սկզբնականն, և ի մահացուն, և ի ներելին: - 567.

Բոլորապէս դ է. այսինքն Նախ ըստ տարերց ի լինելութիւն և յապականութիւն: - 663. ...մինչ ի յարութիւնն առցէ բոլորիւ *բոլորապէս* զփառս և զպսակս զանվախճան տեսութիւնն աստուծոյ: - 705

ԲՈԼՈՐԱՊՏՈՒՂ + Մետասաներորդ, *բոլորապտուղ*. որ է հանապազորդ գառն խորովեալ յառաւօտն և յերիկոյն մին հացով և **դ** մասն դորակի գինով: - 359

ԲՈԼՈՐԵՄ + Նուազի՛ և *բոլորի՛*: - 186. Իսկ քաղելով գործելն, զի սկսեալ բնութիւնս մեր ի գլխոյն լայնանայ ի թիկունքն՝ և նրբի ի կրունկն, և *բոլորեալ* դարձեալ կատարի ի գլուխն: - 293. Եւ ծնօտ՝ որ է՛ զիկն *բոլորեալ*. զիմանալի կերակուրն նշանակէ նոցա. զի ծնօտն գործի է կերակրոյ: - 344. Առաքեալքն. ընդ տիւ և ընդ գիշեր *բոլորեալ*: - 631. Այլ և յամիսն և ի տարին *բոլորի*: - 683

ԲՈԼՈՐՈՎԻՄԲ, ԲՈԼՈՐՈՎԻՆ + Համանգամայն՝ այսինքն *բոլորովիմբ*. կամ զոյգ և հաւասար. կամ միանգամայն: - 90. *Բոլորովիմբն* է ընդ դէմ երկաբնակացն. որք մասամբ ասեն աստուած և մարդ զքրիստոս. այսինքն յաստուածութենէ և ի մարդկութենէ ժողովեալ աստուած և մարդ: - 90. Ասէ սուրբն կիւրեղ ընդ դէմ նոցա թէ՝ «համանգամայն» այսինքն *բոլորովիմբ* աստուած և *բոլորովիմբ* մարդ: - 90. Այս է միտքն որ ասէ՝ համանգամայն աստուած և մարդ. այսինքն *բոլորովիմբ* և հաւասար և անբաժան աստուած և մարդ: - 91. Բոլո՛ր է՝ յորժամ զիմացումն մտաց յամենայն եղելոց առ ինքն ժողովէ՛, և այնպէս *բոլորովիմբ* յաստուած հպի և միանայ. և ա՛յս է ի բոլոր սրտէ և ի բոլոր մտաց սիրել զաստուած. և զայս ունին ընտրեալքն մարգարէք և առաքեալք: - 142. Հինգերորդ՝ զի հոգևոր բնութիւնն միանգամ միայն է շրջելի. վասն զի *բոլորովին* շրջէ զինքն՝ զոր ո՛չ առնէ մարդն. զի մարմինն միշտ մարտնչի ընդ հոգին. որպէս յառաջիկայդ ասի **լբ** գլուխն: - 151. Մետասաներորդ՝ մարդոյս գործ մասնաւոր և մի զկնի միոյ. իսկ աստուծոյն համանգամայն և *բոլորովիմբ*: - 157. Այլ և ի միտ ածցուք զփառս երկնային կենաց ուստի անկաք, և անդ դիմելոց եմք. զի տեսութիւն մտացն զհոգին ընդ ինքեան ի վեր տանի. և նա զշունչն. և շունչն ընդ արեանն է կապեալ. և արիւնն ընդ մարմնոյն. զգայարանքն ընդ մարմնոյն. և լինի մարդն *բոլորովին* երկնային: - 233. Զի պա՛րտ է անպարտ գոլ *բոլորովին*. զի քրիստոս կատարեալ անարա՛տ է աստուածութեամբ և մարդկութեամբ: - 370. Իսկ որ *բոլորովին* հաւանին՝ վիո՛ւկ են և արտաքսեալ յեկեղեցւոյ: - 429. Տէր մեր *բոլորովին* եղև երկրորդ ադամ: - 434. Երկրորդ՝ *բոլորովին* նուաճումն ստորին մասանց բանականին: - 462. Յորժամ *բոլորովիմբ* մարդն ի ձեռն մկրտութեանն սրբի, սերմն նորա ո՞րպէս է անսուրբ: - 592. *Բոլորովիմբ* մարդ ի ձեռն մկրտութեանն ներքուստ և արտաքուստ սրբի. բայց դարձեալ սերմն նորա ի ձեռն մարմնոյն ցանկութեանն պղծի: - 592. Հինգերորդ՝ որք *բոլորովիմբ* զղջացեալք և թողեալք զմեղս՝ գործեն զբարիս. զնոսա հովուէ՛ դպիրն սաղմոսիւք և ալէլուիւք: - 608. Այլ որպէս կայծ հրոյ և անօթ արեգական *բոլորովիմբ* է լոյս, նոյնպէս և անդ բոլոր անդամօքն փայլեսցին իբրև զարեգակն: - 726. Առաջին՝ հուր վառեալ. այնպէս, որ թէ *բոլորովին* ծովք ի վերայ հեղցին՝ ո՛չ շիջանիցի: - 752. Ա՛րդ՝ սոքա ամենայնքին մասնաւոր և փոփոխական են և հակառակաւ. զի՞նչ իմանաս զանտի երանութիւնն. որ *բոլորովիմբ* է, և անփոփոխ, և առանց հակառակի յաւիտենական: - 762. Մի դէմն յերրորդութենէն որդի լինի. մի դէմ ի մարդկութենէս ի կուսէ առեալ բնութիւն մարդկութեան, աստուածութիւնն *բոլորովին* յաղագս անհաս միաւորութեանն ըստ ոսկէբերանին յոհաննու: - 770. Այլ *բոլորովին* զհամագոյ և ըզհամառօտ և զանաւելորդ Երրորդութիւնն փառաւորեա միշտ և հանապազ: - 771

ԲՈԼՈՐՈՒԹԻՒՆ + Դարձեալ ասէ սուրբն դիոնէսիոս՝ ի չորրորդ թուղթն. «յիսուս՝ որ անդրանիկ է քան զամենայն, ընդ ամենայն մարդկան էապէս շարակարգեալ. որպէս նոյն ըստ *բոլորութեան* ճշմարտապէս մարդ եղեալ»: – 83. Երբեմն նշանակէ՛ *զբոլորութիւնն*. որպէս ասէ՝ «աստուած սէր է». և այս առաւել լինի անձնականապէս և էականապէս: - 575

ԲՈԿ + Երրորդ՝ զայն ցուցանէ որ կեանք դրախտին դարձաւ առ նոսա յանապատին անկարօտ ամենայնի. զի զգեստն ո՛չ մաշէր. այլ աճէ՛ր ընդ տղայոցն. և ոտն *բոկ*՝ և ոչ՛ կոշկոճէր. - 397

ԲՈԿԵՂ + Իսկ պան բաղարջն է՛ նաշիհն զանգեալ իւղով. և որպէս *բոկեղն* եփեալ ի թոնրի: - 357

ԲՈՂԲՈՋ + Դարձեալ ասէ՝ «զի է՛ աղբիւրեղէն աստուածութիւն հայր. իսկ որդի և հոգի աստուածածննողութեանն. թէ այսպէս պիտոյ է ասել *բողբոջք* աստուածատունկք. և կամ որպէս ծաղիկք և գերագոյն լոյսք»: - 64. Եւ դարձեալ ասէ՝ «վասն զի է՛ աղբերեղէն աստուածութիւն հայր. իսկ որդի և հոգի՝ աստուածածննողութեանն հօր. որպէս *բողբոջք* աստուածատունկք. և որպէս ծաղիկք և գերագոյն լոյսք»: - 106

ԲՈՅԹՆ + Ի յա՛յս միտս յորժամ խաչ նկարեմք, զծագ մատին աջոյ մերձ ի *բոյթն* առնեմք որ է՛ ի համարն զերորդ. զկէս զին նշանակելով: - 345

ԲՈՅՈՍ - Ռահաբ՝ որ ծնաւ *զբոյոս* ի սաղմանա՛յ: - 300. Յռուբ՝ որ ծնաւ զովբէթ ի *բոյոսայ*: - 300. Սաղմոն ամաց լե՝ ծնաւ *զբոյոս*: - 452. *Բոյոս* ամաց **ճը**՝ ծնանի զովբէթ. առեալ *բոյոսս* իւր կին զհռութ մովաբացի: - 452

ԲՈՅՍ + Դարձեալ ասեն, թէ ամենայն ստորնային մարմինք՝ կառավարին վերնային մարմնովք. որպէս յա՛յտ է ի չորս եղանակս տարւոյն. այլև ծնունդ և աճումն՝ և *բոյսք* և պտուղք՝ ի շարժմանէ նոցա պատճառին. և շարժումն նոցա է՛ հարկաւոր. ապա ուրեմն ամենայն ինչ լինի ի հարկէ: - 10. Դարձեալ ասեն հակառակօղքն, թէ *բոյսք* և ծաղիկք և պտուղք երկրի ունին զօրութիւն ազդողական. իսկ աստեղք երկնից ո՞չ ունիցին: - 12. Ասեմք առ այս թէպէտ ունին զօրութիւնս, բայց այլ և այլ կերպիւ. զի *բոյսք* որք յերկրի են դարմանիչք և բժշկութիւնք մարմնոց. այլ երկնային աստեղքն են արարիչք լուսոյ և ժամանակաց. և ի նշանս ապագայից. զի յամենայն ուստեք տեսեալ պատրաստեսցին մարդիկք. որպէս ասէ գիր, եղիցին լուսատու լինիլ երկրի. ի ժամանակս և ի նշանս: - 12. Չորրորդ՝ զայլայլումն օդոց և *բուսոց*: - 26. Եւ ի միոյ աստուծոյ եղեն **Ժ** դասք հրեշտակաց ընդ մարդկան. և հարիւր գունդքն ըստ ոչխարաց առակին. և **Ռ** կենդանեաց տեսակքն որ յերկրի. և բիւր անկենդան *բուսոց*. և անթիւ գոյեղէնք: - 109. Եւ աստուած յայտնի է ի բանականքս իմացմամբ և պատկերաւ. այլ ի կենդանիս և ի *բոյսս* և ի գոյսս սակաւ ինչ նմանութեամբ: - 109-110. Տասներորդ՝ *բուսոց* և տնկոց աճումն շնորհէ: - 126. Եւ *զբոյսս* զանազան առաքինութեանց ընծիւղեալ երևեցուցանեն: - 126. Վասն *բուսուց* և տնկոց՝ և կանաչութեան նոցա. և ծաղկի, և պտղոյ, և համոյ, և հոտոյ նոցա: - 155. Քառասունմէ) Վասն ծառոյ՝ և ձևոյ և անուան նոցին. և զի *բոյսք* փութով աճեն քան զծառս: - 155. Եօթներորդ՝ *բուսուց* և տնկոց և ամենայն կենդանեաց ծննդեան և աճման: - 196. Եւ դարձեալ՝ գարնան եղանակն սկիզբն է ստեղծման աշխարհի և *բուսուց* և ամենայն ծննդոց. վասն որոյ ի սոյն ժամանակս առաւել բուսանին և նորոգին ամենեքեան: - 198. Իսկ ձմեռն է կատարած և վերջք կենցաղոյս. վասն այն *բոյսք* և ծնունդք դադարին և չորանան: - 198. Եւ դարձեալ ի գարունն բուսանին *բոյսք*. և յամառն կատարին. և յաշունն ժողովին. և ի ձմեռն վայելեն. և յիւրաքանչիւր ժամանակս՝ իւր գործն առաւելու: - 198. Մեհեկի. զի տունկք և *բոյսք* որպէս զմեռեալ զլինին եղեմնապատ և ձիւնաթաղ. մէհէկի. այսինքն ածի: - 201. Արեգի. որպէս թէ յառնեն *բոյսք* և բանջարք աստուածային հրամանաւն: - 201. Չորրորդ՝ զի տունկք և *բոյսք* ի ներքին հիւթոյ և ի վերին անձրևոյ միշտ դալար մնացեն: - 207. Եւ զի *բուսօք* և ծաղկօք և ծառօք զարդարի: - 211. Չորրորդ՝ ի պէտս *բուսոց* և բժշկական խոտոց...: – 211. Յի՞նչ պէտս են այնչափ բազմութիւնք *բուսոց* և ծառոց: - 212. Բազում ինչ է պիտանութիւն *բուսոց*: - 212. Չորրորդ՝ զի նիւթք եղեն երկնաւոր խորհրդոյն. որպէս ի տնկոց փայտ խաչին. և յայլ *բուսոց* հաց պատարագին և գինի. և ձէթ մեռոնի կազմեցաւ: - 212. Վասն է՞ր ամենայն *բոյսք* կանաչ լինին գունով: - 212. Առաջին՝ որպէս յերկինս նախ տեսանին աստեղք, և ապա բարութիւնք երկնից. այսպէս և ի *բոյսս*: - 213. Վասն որոյ ի հրոյն ոմն սևանայ. որպէս խաղող. և կէսք կարմրին և դեղնին. որպէս *բոյսք*՝ և տերևք չորացեալ ի հրոյ: - 213. Վասն է՞ր ամենայն *բոյսք* զձևն զառ ի վեր ունին: - 213. Վասն է՛ր *բոյսք* փութով աճին և դալարին քան զտունկ և զծառ: - 214. Նա՛խ՝ զի *բոյսք* և խոտք մե՛րձ են երկրի, զշարժումն նորա դիւրա՛ւ ընդունին: - 214. Նախ՝ զի ծառայք են միշտ վասն այլոց. որպէս մարդս միշտ տէր է. և անասունքն տէր և ծառայք. զի ծառայք են մարդկան, և տէր *բուսոց*. իսկ *բոյսք* և տունկք միշտ ծառայք են: - 214. Նմանապէս և կոչին փայտ. զի ի փտելոյ և յապականելոյ գոյանան այսպէս. յորժամ բորբոսի երկիր՝ նա՛ զարմատն ի վայր արձակէ և *զբոյսն* ի վեր: - 214. Եւ ո՛չ այս միայն, այլ և *բոյսք* և տունկք ունին բնութեամբ զէնս պահապան ինքեանց: - 217. յԵրրորդ օրն, *բոյսք* և տունկք և դրախտն: - 226. Կարգաւոր էր նախ պատրաստել զարքունիս որ է երկինք և երկիր. և զգահոյս որ է՛ դրախտն. և զսպասաւորքն որ են կենդանիքն. և զմեծութիւնս տնկոց և *բուսոց*. մանաւանդ ոսկւոյ և արծաթոյ և ականց ի սիրտ երկրի գանձել. և ապա՛ թագաւորին բնակիլ: - 230. Որպէս *բոյսք* վասն անասնոց. այսինքն է՛ այլոցն. ուստի անասունք կերակրիլով ծառայեն մարդոյն: - 230. Յաղագս որոյ նախ եղեալքն՝ են վասն վերջնոցն. որպէս *բոյսք* անասնոց, և անասունք վասն մարդոյն: - 230. Մազն *բուսոց* և տնկոց: - 232. Եւ բնականն, Նա՛խ՝ զի նմանիմք երկրի որ յերեսն ունի զգեղեցկութիւն *բուսոց*, և ի թիկունս ոչ: - 234. Երկրորդ՝ *զբոյս* ախտից և զայլ հոգս պակա՛ս ունի: - 251. Երկրորդ՝ *բոյս* մեղաց և հոգ կենցաղոյս ի սիրտն բազո՛ւմ է: - 251. Եւ ասի զմարդոյն թէ վասն նորա է ամենայն. այսինքն անասունք և *բոյսք*. և անա՛րգ է *բոյս* քան զանասուն. և անասուն քան զմարդ: - 253. Այսինքն բանականն ի մարդն. և զգայականն յանասունս. և տընկականն ի *բոյսս*: - 259. Այսինքն. ազգն՝ տեղին՝ և ժամանակն. որպէս ի սերմանս *բուսո՛ց* է տեսանել: - 261. Իսկ որ հասարակն է սոցա և պատշաճաւոր, ունին զնոյն հասարակութիւն *բուսոց* ի նոյն ժամանակս: - 261. Եւ ունին զայս ամենայն *բոյսք* և տունկք: - 262. Վասն որոյ *բոյսք* առ հասարակ յերեք ամիսս ծնանին, և ի

չորրորդումն կատարին յաւելեալ ի վերայ զկազմողական զօրութիւնն: - 262. Զի *բոյս* մանունք և չորքոտանիք մանունք կարեն ի նոյն ամի զնմանն ծնանիլ ըստ վերոյ ասացեալ երրեակ թուոյ ամսոյ, կամ կրկին վեցեկի: - 264. Երրորդ այսպէս. ի լուսնոյդ ի վայր տարրական հուրն և որ ի նմա երեւոյթք լուսոյ. օդն և թռչունք. ջուր և լօղականք. երկիր և *բոյսք*. մարդ և անասունք: - 343. Երրորդ՝ չտալ երկրի *զբոյս*. և ո՛չ ծառոց պտուղ: - 376. Եւ զհերսն պատարագել աստուծոյ, նախ զինքնածին *բոյսքն* ի յանձնէ իւրմէ, և ապա՛ զայլսն ի յանասնոց: - 390. Երկրորդ՝ ի *բուսոց* և ի պտղոց. որպէս ձէթ և այլք: - 407. Տընկականք՝ այսինքն *բոյսք* և պտուղք յորմէ և հատցին թէ ի մարդոյ և թէ յայլ կենդանեաց՝ կերակրելիք են: - 511. Զորօրինակ՝ կանաչ *բոյս*՝ թէպէտ ի ցօղուն և ի հասկ՝ չէ՛ կատարեալ. այլ ի տեսակս իւր կատարեալ է: - 556. Երկրորդ՝ զի կենդանիք և *բոյսք* ստեղծան վասն մարմնաւոր կենդանութեան մարդկան. - 727. Երրորդ պատճառ, ասեն իմաստունքն թէ ծնունդք կենդանեաց և *բուսոց* լինին ի շարժմանէ երկնային մարմնոց. իսկ ի կատարածի խափանի շարժումն նոցա. վասն այն անբան կենդանիք և տունկք խափանին: - 727. և վառեսցեն զերկինս որ է՛ օդն. և զերկիր և զլերինս և զդաշտս և *զբոյսս* և զկենդանիս. և զժանկս մեղաց որպէս աւէ աստուածաբանն գրիգոր: - 731. Զի ամենայն *բոյս* բարեգործութեան ի սերմանց հաւատոյն բուսանի և պտղաբերի: - 769

ԲՈՍՈՐ + Եւ անուն մօր նորա *բոսոր*: - 320

ԲՈՎԱՆԴԱԿ + Այսպէս զի հոգին քրիստոսի ճանաչէ զամենայն *բովանդակն* կարողութիւնն իւր. և զամենայն յորս կարէ: - 100. Ապա ուրեմն յա՛յտ է ի բաժանման է թէ ի յաստուած ո՛չ գոյ իր ինչ զօրութեամբ. այլ *բովանդակնն* ներգործութեամբ որպէս ցուցաւ: - 169. Իններորդ՝ զփորուածս երկնից *բովանդակ* լնու: - 185. Եւ նախ ի չորս դէմս բաժանին ամենայն հողմունք. և իւրաքանչիւրքն դարձեալ յերիս բաժանին. որ լինի *բովանդակնն* **բժ**ան: - 205. Եւ ատամունքն **լբ** ոսկր. որ լինի *բովանդակնն* **լզ** ոսկր: - 243. Եւ թաթք ձեռացն **լբ** ոսկր. որ լինի *բովանդակ* ձեռքն ի թիկանցն **խ** ոսկր: - 243. Որ լինի *բովանդակ* ոսկր ոտիցն **խբ**: - 243. Որ լինի այր մարդոյն՝ **յկզ** երակ *բովանդակնն*: - 244. Եւ **ժէ** գլխաւոր ջիլքն, և մին բուն ջիլն. որ լինի *բովանդակնն* **յկզ** ջիլք: - 244. Եւ **ժ** էր *բովանդակ* ամենայն սեղանքն: - 284. Այն է, որ *բովանդակ* մարմինն այնպէս խոցոտեալ էր կեղով՝ և լուծեալ ի շարաւ և ի թարախ. որ ո՛չ կարէր յոտին կալ կամ սողալ ուրեք. և ո՛չ ըմբռնիւր յայլմէ: - 322-323. Ապա ուրեմն *բովանդակ* երևեցաւ **ե** զէն որով յաղթեմք թշնամոյն: - 324. Որ լինի *բովանդակ* կեանքն յոբայ **բճխը** ամ: - 327. Որ լինի *բովանդակնն* մինչև յելսն եգիպտոսի, **գռոծթ** ամ ըստ եօթանասնիցն: - 337. Եւ **ժ** բան է՛ օրինացն. և **խգ** իրաւանցն. *բովանդակնն* **ծգ**. խորհուրդ ազատութեան մերոյ հաւատով Երրորդութեանն: - 340. Այլ թէ հարցանեն զորքանութիւն սիւնիցն. **ծ** սիւն ի մէջ խորանին. և **թ** սիւն վարագուրացն. և մի թափանց ի մէջն յարևելից յարևմուտս. որ լինի **կ**. և **ձ** սփռիչ. և **խ** նիգք. և ամենայնն ոսկեպատ. որ *բովանդակնն* լինի **ճձ** ի ներքս: - 343. Լինի *բովանդակնն* տարի մի: - 344. Չորրորդ՝ և *բովանդակնն* **ե** կանգուն, ցուցանէ թէ ո՛չ են նոքա ի չորից տարերց. այլ **ե**երորդ էութիւն են. որպէս ասեն ոմանք. անմարմին անփոփոխ և անմահ. որ ո՛չ է տարրականացս: - 344. և Դարձեալ՝ գուքն *բովանդակ* և կատարեալ սէրն է. և ողորմութիւնն մասնաւոր. զի ողորմութիւն ի գթո՛յն յառաջի և սփռի ի մեզ: - 351. Ա՛րդ՝ հինն նորոյս օրինակ էր՝ ի *բովանդակնն* ա՛ղ խառնիւր: - 356. Եւ յայսմանէ՝ հանեն մասն զերիկամունս և զլերդափոյթն և *զբովանդակ* ճարպն ի հոտ անուշից տեառն: - 358. Եւ զայլն *բովանդակ* մորթով և փորոտիւք և գլխով հանեն ի մոխրակոյտն և այրեն անդ: - 358. Եւ այսոքիկ մասնաւոր նուէրք *բովանդակք* զոր հրամայեաց մովսէս: - 359. Եւ ողջակէզ սրբութեան է՝ յետ ապաշխարութեան զբարիս գործել. և *զբովանդակ* զհոգի և զմարմին մեր նուիրել աստուծոյ: - 362. Բաց ի քաւութենէն որ ի սուրբն սրբոց՝ ի ներս և ի դուրս **ժ** էր *բովանդակնն*: - 364. Այլ ա՛յս է ուղիղն. զի *բովանդակնն* ամենայն **թ** դասք են հրեշտակաց. այլ անկեալքն ի նոցանէ՝ են ի չափ միոյ դասու. և մարդիկ զնոցա տեղին լնուն: - 376. *Բովանդակ* անցեալքն ի հանդէս՝ **զճռ** էին. որ է՛ **կ** բիւր. և **գռ** և **ոծ**: - 378. *Բովանդակն* ամենայն **լզ** թագաւորք: - 414. Եւ տէր մեր խաչիւ և մարմնով *զբովանդակ* թշնամիսն կործանեաց: - 423. Եօթնեժ, **գռ** առակս և **եռ** օրհնութիւնս ասի սողոմոնի *բովանդակնն*: - 441. ...և երեք ամ պաշարեալ էառ զնա. և գերի վարեաց զթագաւորն ովսէէ որդի ելայ. և **զժ** ցեղն *բովանդակ* տարաւ յասորեստան: - 447. Նախ մասնաւոր հրէից. և ապա մեր եկեղեցւոյ. և ի կատարածի *բովանդակքն*...: – 449. Այլ զերկոտասանքն մին գիրք, և զերեմիայն մին գիրք համարեալ, լինի **լզ** գիրք հին կտակքն *բովանդակ*: - 450. Իբր լինի **լզ** հին կտակարանք և **լզ** նորս. *բովանդակնն* **հբ**: - 451. Որ լինի *բովանդակնն* **իբ**: - 451. Այլ և *բովանդակ* ամենայն բևեռք **թ** էր ի վերայ խաչին: - 495. Այլ ա՛րդ՝ մովսէս *բովանդակ* զժողովուրդն եհան յանապատ: - 507. ...և ո՛չ կարացին *բովանդակ* ապաշխարել...: - 683

ԲՈՎԱՆԴԱԿԱՊԷՍ + Իսկ բանն աստուած կատարեալ լրիւ մարդացեալ *բովանդականապէս*. հոգի մարմին և միտս ունելով անշփոթ կատարելութեամբ և անբաժ ենթակայութեամբ: - 479

ԲՈՎԱՆԴԱԿԵՄ + Իսկ զի ասէ՝ «առաքեցայ» ո՛չ թէ տեղւոջէ ի տեղի. որպէս մեք *բովանդակնեալքս* ի մի տեղի. զի առաքիմք շարժմամբ ի միւսն: - 40. Նոյնպէս բանն աստուած մի քրիստոս է *բովանդակնեալ* մարմնովն անբաժանելի: - 125. Եօթներորդ՝ սկիզբն և վախճան գիտութեամբն ասի. զի զսկիզբն էից և զկատարածն ի ներքոյ իւր ամենահաս գիտութեանն *բովանդակնեալ* ունի: - 129-130. Երկրորդ՝ տեղի լսի սահման. ըստ որում *բովանդակնէ՛* զբնութիւն իրին: - 172. Եւ երկրորդ՝ զի լրիւ աստուածութիւն բանին է՛ *բովանդակնեալ* ի մարմնի և ո՛չ մասամբ...: - 319. Զի այսպէս *բովանդակնին*: - 337. Արդ եղիսիէէ նշանակէ՛ զբանն աստուած. որ փոքրկացաւ և *բովանդակնեցաւ* ի ծոց կուսին ի մարմնի միաւորեալ. և ապա ի խաչն բարձրացեալ կեանս շնորհեաց մարդկան: - 446. Իսկ վարդապետք եկեղեցւոյ *բովանդակնեալ* զամենայն՝ զ եղանակաւ ասեն զծնունդն քրիստոսի: - 471. Զի բազմանայ և ի միութեան մնայ. *բովանդակնի* անբովանդակապէս. և բաժանի անբաժանապէս. որ է մի և նոյն տեսակաւ և գոյացութեամբ որպէս ցուցաւ: - 530. *Բովանդակեալ* ոչ զամենայն որ ամենեցունց է գիտելի. այլ զբանս բազումս որ բազմա՛ց է պիտանի և խնդրելի: - 772

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ + Դարձեալ անեղ ասի աստուած՝ իբր պատճառ անեղից. և նախ քան զամենայն անեղ. և կատարումն. և *բովանդակնութիւն* ամենայն անեղի: - 113. Երրորդ՝ զի ամենեցուն կատարումն է և *բովանդակնութիւն*. ապա այսպէս գիտէ զամենեսեան. ըստ որում սկիզբն է և կատարումն, յամենայնսն թափանցեալ է և ունի: - 141-142. Իսկ Ուր ոչ ասեմք տեղի աստուծոյ. զի տեղի որ է՛ *բովանդակնութիւն*, եռաբա՛ր ասի: - 172

ԲՈՐ + Նա՛ կեղ և մուն յարուցանէր ի մարմին նոցա. և քրիստոս *զբոր* և զցաւս սրբէր ի մարմնոցն: - 328. *Բորն* նշանակէ՛ զմեղքն: - 367. Նա՛խ՝ զի *բորն* պիսակ՝ մեռելութիւն է մարմնոյ. և մեղքն հոգոյ: - 366. Երկրորդ, *բորն* պղծէ՛ զմարմինն. և մեղքն զհոգին: - 367. Երրորդ, աճէ *բորն*. նոյնպէս և մեղքն ի բոլոր անձն: - 367. Չորրորդ, փոխի՛ *բորն*. և մեղքն ի միմեանս: - 367. Իններորդ, *բորն* **գ** ազգ է. սպին սպիտակ շիտ. և պալար միատարր. և պաղպաջ շիտ աստ և անդ. որ է՛ մտաց և հոգւոյ և մարմնոյ մեղքն: - 367. Տասներորդ, սրբի *բորն* դեղով. ջնջի և մեղքն ապաշխարութեամբ: - 367. Մարմնոյն *բորն*, գործոց մեղքն. և գլխոյն, հաւատոցն: - 367. Եւ **դ** է՛ ձործին *բորն*: - 367. Դարձեալ՝ **գ** իրա՛ց էր *բորն*. մարմնոյն՝ հանդերձին՝ և տանն: - 367

ԲՈՐԲՈՍ + Եթէ խորհրդական մարմինն քրիստոսի անապակա՛ն է, ուստի գոյանան կենդանիք և *բորբոսք*: - 339

ԲՈՐԲՈՍԻՄ + Նմանապէս և կոչին փայտ. զի ի փտելոյ և յապականելոյ գոյանան այսպէս. յորժամ *բորբոսի* երկիր՝ նա՛ զարմատն ի վայր արձակէ և զբոյսն ի վեր: - 214

ԲՈՐԲՈՔ + Նա՛խ՝ նշանակէ՛ ի մեզ զջերմեռանդ *բորբոք* այրեցման սրտին. որ ի բա՛ց հանէ զօձիսն և արտասւէ. - 670

ԲՈՐԲՈՔԵՄ + Եւ սէր առ աստուած բանիւն *բորբոքեցաւ*...: – 125. Իսկ ախորժելի իրն *բորբոքէ՛* զախորժակն որպէս փայտ զհուր: - 134. Երկրորդ՝ զի սերօբէն *բորբոքէ* ի սէրն որ է անմիջոց կապ. և քերօբէն ի ճանաչումն ճշմարտութեան. և աթոռքն ի յուղղութիւնն. և նոքա են վերակացուք դատաստանի իրաւանց: - 135. Իսկ փայտն. մարմնոյ ցամաքութիւն և պարկեշտութիւն. որ առաւել *բորբոքէ* զպատարագն: - 360. Եւ յա՛յտ է յայսմանէ, զի հուր *բորբոքեալ* է ի բարկութենէ. ո՛չ յէութենէ և ո՛չ ի կամաց իմ, այլ ի բարկութենէ: - 408. «Եղիցի ինձ» յայտնէ *զբորբոքեալ* սէրն: - 465. Զսառուցեալսն ի հաւատս *բորբոքեն*. և զվառեալսն չարութեամբ՝ շիջուցանեն. որպէս զելիմաս և զսիմոն: - 523. Հուր *բորբոքեն*, - 669. Իսկ որք շինեն փայտ, այսինքն *զբորբոքեալ* սէր ժամանակաւորացս: - 702. Զի տանջանարանք կազմեն, սառնամանիք ցուցանեն, հուր *բորբոքեն*: - 703. Տասներորդ, զի հուր *բորբոքի*, ըստ մարգարէին, «հուր առաջի նորա *բորբոքեսցի*»: - 730-731. Վեցերորդ, զի ահագին փառօք գայցէ փողով մեծաւ և ամպախաղաց որոտմամբ և շարժմամբ և հրով *բորբոքելոյ* որպէս ի սինայ: - 737. Ի ներքուստ խիղճ մտացն խածեալ, և արտաքուստ աշխարհ *բորբոքեալ*: - 738. Վասն առաջնոյն, որք աստ հրով ցանկութեանցն վառեցան, արդարապէս *բորբոքին*: - 752

ԲՈՐԲՈՔՈՒՄՆ + Առաջին միտք՝ զի ասաց թէ (հայր գործէ՛ և ես գործեմ.) և վասն այնր զչարացան հրէայքն, այժմ իբր թէ զնուաստագոյնս ճառէ ի զիջումն *բորբոքման* նոցա: - 45. Զի աստուած առնէ *զբորբոքումն* ախորժակին. որպէս հուր որ վառէ՛ զփայտ: - 133-134. Չորրորդ՝ զի *բորբոքումն* բարկութեանն աստուծոյ է՛ յաւիտենական: - 750

ԲՈՐՈՏ + Քառասունեւզ, Վասն *բորոտից*. և նշանակութեանն և սրբելոյն: - 284. ...**զդ**՝ անդամալոյծ միակողմանց բժշկութիւն. **էդ**՝ *բորոտից* սրբութիւն. **ըդ**՝ բոլոր մարմնոյն հիւանդաց և ջերմացելոց առողջութիւն. **թդ**՝ զդևսն հանէր. **ժդ**՝ զմեռեալսն յարուցանէր: - 328. *Բորոտից* սրբիլն **բ** հաւ. զմինն զենուլ և զմինն յարիւն թաթաւել և թողուլ. և գառն և տատրակ և աղաւնի: - 359. Զի՞նչ է **բ** հաւն ի սրբիլ *բորոտին*. մին զենեալ, և միւսն արեամբն թաթաւեալ և ի բաց թողեալ: - 368. Դարձեալ՝ *բորոտն* ադամ: - 368. Այս էր սրբութիւն *բորոտին* մարմնոյ. և ի մեզ հոգւոյ: - 368. Հինգերորդ, է օրեայ սրբութիւնք *բորոտացն* և կալ արտաքոյ բանակին՝ ի պիղծ մերձեցեալք: - 653

ԲՈՐՈՏԱՆԱՄ, ԲՈՐՈՏԻՄ + Զի՞նչ է որ *բորոտեցաւ* ձեռն: - 332. Երկրորդ՝ բնութիւնս ադամայ եւ ի դրախտէն և *բորոտացաւ* զանազան մեղօք. մինչև բանն էարկ ի ծոց աստուածութեան իւրոյ և հաստատեցաւ յառաջինն: - 332. Հինգերորդ՝ *բորոտիլն* զմահն եգիպտացւոց նշանակէր. և ողջանալն զկենդանանալն որդւոցն իէլի որ ի մահ գրաւեալ էին: - 332. Նախ ցուցանէ թէ՝ զազիր են գործօք և *բորոտեալ* մեղօք. վասն որոյ գարշ կենդանեօք ապականէր զնոսա: - 334. Երրորդ, թէ լուացեալ և կրկին *բորոտիւր*՝ այրիւր: - 367. Ապա թէ *բորոտիմք* ծածուկ մեղօք ի մարմնի՝ կապեալ բերանով առանց խոստովանելոյ, արտաքսիմք յեկեղեցւոյ՝ ի հանգստենէ՝ և ի փառաց արդարոց: - 368. Սա՛ *բորոտեցաւ* համարձակեալ ի տաճարն խնկարկել: - 452

ԲՈՐՈՏՈՒԹԻՒՆ + Որպէս եղև առ մարիամ *բորոտութիւն* վասն բանբասելոյն զմովսէս. որ աստ սակաւ ինչ տանջեցաւ, զի մի՛ ելցէ յերկնից ժառանգութենէն: - 159. Չորրորդ՝ մին ձեռն մովսէսի մեռաւ *բորոտութեամբ*. զի մին ազգ փրկեցաւ նովաւ: - 332

ԲՈՑ + Իսկ նախանձն աստուծոյ պարզապէս միայն ունի սիրել և զայլս և ո՛չ ատել. զի նախանձն աստուծոյ՝ սիրոյ առաւելութիւնն է. որպէս *բոցն* հրոյ: - 128. Եւ **գ** է գոյացութիւն նոցա. անմարմին՝ անմահ՝ և հրեղէն գոյն...: – 151. Զոր օրինակ հուրն հալէ զոսկին և *բոցն* ջնջէ ի նմանէ զժանկն: - 497. Ո՛չ բանն որպէս հալածու կաղապարեալ. և կամ մարմինն որպէս *բոց* ի հրոյ և ծուխ անօսր լուծեալ յօդդ: - 770

ԲՈՑԵՂԷՆ + Արդ ահա ա՛յսոքիկ են ծառ կենաց ի յերկինս և յերկրի տնկեալ. փոխանակ ծառոյն կենաց ի դրախտին եդեմայ. յորմէ հրաժարեցոյց և պարսպեաց *բոցեղէն* սրովն զճանապարհ նորին: - 771

ԲՈՒԹ + Եւ այս տուեալ է յաստուծոյ ընդ դէմ նոցա որ հաստ և *բութ* ունին զիմացումն: - 582

ԲՈՒԺԵՄ + իսկ «տեսլեամբ գեղեցիկ», զի նստի յերկինս և հայի յանդունդս. և հայելով ի հիւանդս *բուժէր*, և զմեղաւորս սրբէր: - 436

ԲՈՒԼՂԱՐ - Եւ այս են **իբ** լեզուքն: ...*Բուլղարք*: - 298

ԲՈՒՆ + Կամ որպէս *բունն* մի է ծառոյն, և ճուղքն և տերևքն բազում. նմանապէս և աստուածաբանութիւնն: - 123. Որպէս *բունն* մի է ծառոյն. և ի բազում ճիւղս բաժանի: - 244. Եւ **ժէ** գլխաւոր ջիլքն, և մին *բուն* ջիլն. որ լինի բովանդակն **յկզ** ջիլք: - 244. ...իսկ քահանայապետն մեր եմուտ ո՛չ յօրինակս ճշմարտութեան, այլ ի *բուն* իսկ յերկինս յանդիման լինիլ յերեսացն աստուծոյ վասն մեր: – 355. Վասն է՞ր *բուն* գիրքն աքիմելէք ասէ, և աւետարանն աբիաթար: - 427. Ասեն վարդապետք թէ *Բունն* կիպարի էր վերուստ ի վայր. և Խոտորնակն արմաւենի: - 494. Իսկ ապականութիւն այլայլութեամբն ի ներքս մտանէ, և զորոշեալն ի միմեանց՝ դարձեալ օցտէ՛ և այլայլէ՛. մինչ զմարմինն ի *բուն* տարերս լուծանէ, և զհոգին յաներևոյթ տեղիս: - 498. Եւ թէ ո՞րպէս, ի *բուն* գիրս յայտնի է աշխատողաց անդ գտցես: - 583. Երկրորդ «որ եկիր և գալոց ես». քառասնօրեայ գալստեանն, և ծաղկազարդին, և *բուն* յինանց կիրակմտին զա՛յս ասա: - 634. Զտարւոյն ոստն ջարդեն ի վերայ *բնոյն*. և որ աճէ՛ զայն քաղեն և հիւսեն. Պտղակորոյս որպէս ձիթենի: - 638. Վասն է՞ր ի *բուն* բարեկենդանն զձայնն ի վերջ փոխեմք: - 641. ...այլ վասն յարութեանն քրիստոսի *բուն* բարեկենդան կարգեցաւ...: - 651. Եւ այլք ոմանք վեցերորդ կարծիս ստացեալ ասեն *զբուն* կատարեալ բարեաց հոգիսն ժողովեալ ի հրեշտակացն դասս...: – 687. Եւ *զբուն* չարսն ի դժոխս. որք են անհաւատք, և չարք, և կռապաշտք...: – 687. ...ուր ազգին *բունն* է և գլուխ՝ ա՛նդ հնչեցուցանէ որ ազգին առաջնորդն է: - 713. Ոմանք ո՛չ դատին այլ դատապարտին որպէս *բուն* չարքն և յայտնի մեղաւորքն...: – 738-739. Ոմանք ո՛չ դատին և ո՛չ դատապարտին. որպէս *բուն* արդարքն և կատարեալքն. որոց ասէ տէրն «ի դատաստան ո՛չ մտանեն, այլ փոխեցան ի մահուանէ ի կեանս»: – 739. Արդ բանիւ մտաց խօսի ընդ *բուն* արդարս և ընդ հրեշտակս որք դատենն զայլս: - 739. Եւ բանիւ գործոյ խօսի ընդ *բուն* չարս և ընդ դևս որք առաքին ի տանջանս: - 739

Ի ԲՆԷ + Որք զաչս իմաստից յիմանալի ճառագայթիցն խուսափեցին թիւր կամօք, և խոտոր

մտօք. զանուղղայս խորհելով, և զանպատշաճս բարբառելով. յարձակեալ անկապ լեզւաւ և անդուռն շրթամբք բացեալ յերկինս. ցոպ բերանով ի բարձունս բարբանջելով. և յածեալ ընդ երկրաւ լեզուագարելով. որոց դատաստանն *ի բնէ* ո՛չ դատարկանայ. և կորուստն ո՛չ նիրհեսցէ: - 31. Ոչ ունիմք վեհագոյն քան զհաւատն. տիպ աստուծոյ ճշմարտի դրոշմեալ ի մեզ *ի բնէ*. մեր իրահանգ և զարդ: - 769

ԲՈՒՆԵՄ + Դարձեալ՝ վիշապն ի յորդանան էր *բունեալ*., ...այսինքն ի գէճ ցանկութիւնն: - 489. Յորս իբրև յոստս թռչունք երկնից՝ այսինքն սուրբքն հանգուցեալ են և *բունի՛ն*: - 755

ԲՈՒՌՆ + Երկրորդ՝ զուղղութեան գործոց *բուռն* էհար. և յուսացաւ թէ գո՛յ հատուցումն գործոց, և բարեաց փոխարէն: - 289. Եւ դարձեալ բանն աստուած *բուռն* էհար զզաւակէն աբրահամու և եղև անօթ թագաւորական: - 332. Չորրորդ՝ նշանակ իմանալւոյն դագոնայ, որ զգլուխ իւր ամբարձ ընդ դէմ աստուծոյ. և ընդ *բռամբ* էարկ և կոխեաց զմարդկային ազգ. զորս խորտակեաց տէր մեր: - 426. Երրորդ՝ փրկեաց ի *բուռն* ծառայութենէ սատանայի...: – 473. Որ և անդ ժամանեաց տէրն և կապեաց զհզօրն. և զկարծրացեալ ամրոցն աւերեաց. և կողոպտեաց ի նմանէ զհոգիսն մարդկան որ յադամայ հետէ ընդ *բռամբ* ունէր: - 503. Երկրորդ՝ զի դժոխքն այն էր *բուռն* զօրութիւնն սատանայի. և քրիստոս կապեաց զհզօրն ըստ աւետարանին. ապա ուրեմն քրիստոս աւերեաց զդժոխս: - 506. Տասներորդ, զի ցուցցէ թէ թշնամեաց նորա ո՛չ է իշխանութիւն *բուռն* հարկանել զնմանէ. իսկ բարեկամաց նորա գոյ իշխանութիւն այլով իւիք մերձենալ ի նա. այսինքն սիրով և երկիւղիւ յայնմիկ զոր ուտեն զնա: - 518. Վասն որոյ *բռունք* յափշտակեն. և բազում նեղութեամբ մտանեն: - 663. Շող յաստուծոյ ծագեալ հաւատ. զերկնից կախեալ լար իմն լուսեղէն. զորմէ *բուռն* հարեալ ձեռն զձեռամբ փոփոխեալ. ի ծովու սքանչելեաց յերկինս և յօդս վերանալ: - 769

ԲՈՒՍԱՆԱՑԻ - Եւ այս են **hp** լեզուքն: ...*Բուսանացիք*: - 298

ԲՈՒՍԱՆԻՄ + Եւ զի *բուսանին* և աճին ամենայն սերմանիք: - 197. Վասն է՞ր յամառն և ի ձմեռն ոչ *բուսանին* սերմանիք: - 197. Իսկ գարունն և աշունն հաւասար արդարութիւն է տուընջեան և գիշերոյ. վասն որոյ *բուսանին* սերմանիք: - 198. Եւ դարձեալ՝ գարնան եղանակն սկիզբն է ստեղծման աշխարհի և բուսուց և ամենայն ծննդոց. վասն որոյ ի սոյն ժամանակս առաւել *բուսանին* և նորոգին ամենեքեան: - 198. Իսկ ամառն նորին նման. զի հունձք է և կատարած գործոց բարեաց. և ո՛չ ժամանակ սերմանելոյ կամ *բուսանելոյ*: - 198. Եւ դարձեալ ի գարունն *բուսանին* բոյսք. և յամառն կատարին. և յաշունն ժողովին. և ի ձմեռն վայելեն. և յիւրաքանչիւր ժամանակս՝ իւր գործն առաւելու: - 198. Վասն է՞ր ամենայն տունկք բոլորաձև *բուսանին*: - 213. Եւ յո՛ր մասն մարմնոյն զինութիւն և ջերմութիւն առաւել լինի, անդ մազ *բուսանի*: - 240. Ասեմք եթէ երանքն. զի թէ հատանեն զերանսն, մարդն լինի որպէս կին. և մորուս ո՛չ *բուսանի*: - 245. Վասն է՞ր թաքարին մորուս ո՛չ *բուսանի*: - 245. Յնդկացւոցն մորուս ո՛չ *բուսանի* վասն սաստիկ ջերմոյն: - 245. Եւ հիւսիսայնոցն ո՛չ *բուսանի* վասն խիստ ցրտոյն. և միջերկրայքս վասն բարեխառնութեանն մորուս ունին: - 245. Իսկ զի կէսք քարց և անմորուք լինին, զի ջլապինտ է մորթ երեսացն որպէս զքաթ ձեռաց. վասն որոյ մազ ո՛չ *բուսանի*: - 245. Յերք *բուսեալ* ի ճակատն, ցուցանէ զգազանաբարքն: - 246. Թէ ժամանակն ցուրտ է կամ ջերմ. և երկիրն գէջ կամ չոր. և սերմն հոտեալ կամ աղանձեալ. և սերմանօղ ո՛չ լինի կամ ոչ սերմանէ. վասն որոյ ո՛չ *բուսանի*: - 256. Որպէս ճիւղ հատեալ ի ծառէ և տընկեալ յերկրի, ճիւղն է հատեալ ի ծառէն, այլ կենդանութիւնն ո՛չ. ուստի յա՛յտ է զի տընկեալ ճիւղն նոյն կենդանութեամբն *բուսանի* զոր ունի առ ինքն: - 257. Ոմանք ըստ ազգի և տեսակի իւրեանց հով և ջերմ՝ չոր և գէջ գոլով, փուքով կամ յապաղելով *բուսանին*: - 261. Եւ թէպէտ զնանիր խոտոյ ասեն ի նոյն ժամն *բուսանիլ* և կատարիլ և խամրիլ, ի նոյն թուոյս ոչ ելանէ ժամուք կամ մասամբք: - 263. Վասն որոյ յեօթն ամիսս ատամն *բուսանի* տղայոց. և յեօթն ամն դարձեալ փոխի: - 264. Զայս կարգ պահէ՛ և ի զարգացման հասակին. զի մինչև ցեօթն ամն ատամն *բուսանելով* և փոփոխելով՝ նշանակէ՛ զկերակրականն: - 267. Նոյնպէս առաջին օրէնքն շարժեաց զնուա ի *բուսանիլ*. և երկրորդն յաճումն և ի պտուղ: - 393. Նաև զամենայն գլխաւոր մեղս ընդ հզօր խորհուրդ ասէ սուրբն եւագրիոս. վասն զի նախ ի խորհուրդն տնկի ամենայն սերմն մեղաց. և ապա ի մարմինն *բուսանի* և աճէ: - 557. Դարձեալ, զի ամենայն մեղք նախ ի խորհուրդն սերմանի և ապա *բուսանի* և աճէ գործելովն: - 559. Զոր օրինակ ցորեան մերկ սերմանի և խոտօք և պատենօք *բուսանի*: - 592. ...որպէս սերմանիքն թաղեալ կենդանանան և *բուսանին*. նոյնպէս և մարդոյս մարմին: - 677. ...այսօր հոգևոր ջրով դարձեալ ոռոգանեմք, զի *բուսցի* ի գարնանաշարժ յարութեանն: - 680. ...ի գարունն ո՛չ թէ դժնիկն խլեալ *բուսանի*, այլ տնկեալ վարդենին. եթէ արմատն ոչ մնայ դժնկին: - 714. Նոյնպէս կատարեալ խոստովանութեամբն կորնչի մեղքն և *բուսանի* արդարութիւնն: - 714. Նա՛խ՝ զի որպէս նախ սերմանի և ապա *բուսանի*. այսպէս

և մարդն նախ մեռանի և ապա՛ կենդանանայ...: - 720. Երկրորդ, որպէս հատ մերկ անկանի և *բուսանի* ծաղկեալ և զարդարեալ տերևով...: - 720. Երրորդ, որպէս նոյն հատն սերմանեալ նոյն հատն *բուսանի* ըստ ազգի իւրում...: - 720. Ութերորդ, բարի և չար սերմանիքն ի միասին *բուսանին* և նման մինչ ի հունձս. մանաւանդ մինչ ի կալն...: - 721. Իններորդ, ամենայն սերմանիք *բուսեալք*՝ ի մի հասակ այսինքն ի կատարելութեանն իւրեանց ժամանեն ի հունձս...: - 721. Տասներորդ, որպէս հատն սերմանեալ և *բուսեալ* և չարչարեալ և ընդ հուր անցեալ՝ ապա՛ ի սեղան եղեալ պատուեցի: - 721. Դարձեալ որպէս հատն մերկ սերմանի և մերկ ո՛չ *բուսանի*. այլ զարդարեալ խոտով և տերևով եօթն թուով: - 721. Զի ամենայն բոյս բարեգործութեան ի սերմանց հաւատոյն *բուսանի* և պտղաբերի: - 769

ԲՈՒՍՈՒՑԱՆԵՄ + Իսկ գարունն և աշունն է՛ միջակ և ջերմ և գէջ՝ *բուսուցանէ*: - 197. Իսկ աշունն զնմանութիւն գարնան ունի. վասն այն և նա՛ *բուսուցանէ* : - 198. Նա՛խ՝ որպէս կանուխ անձրևն *բուսուցանէ* և անազանն սնուցանէ և պտղաբերէ՛: - 393. Որպէս անպտուղ երկիր կորուսանէ զբարի սերմանս և փուշ *բուսուցանէ*. նոյնպէս և մեք զբարի սերմանս որ եդ ի մեզ աստուած ի չարն փոխարկեմք: - 564. Զոր ընկալեալ զսերմն հրամանաց աստուծոյ, և *բուսուցեալ* ի մեզ՝ տամք պտուղ **լ**, **կ**, և **ճ**: - 757

ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ + Մարգաց. որ է՛ ժամանակ ածելոյ զմարդ. որ ի դաշտս և ի հովիտս իցեն. յայգեստանս և ի *բուրաստանս*. յորժամ արեգակն առ շամբն և յետ շանն իցէ. զի ի **ժգն**՝ մո՛ւտ է ամռան: - 201. Յնգետասաներորդ՝ մի և նոյն գոլով մտանէ ի *բուրաստանս*, և զանազան գոյնս և համս և հոտս յառաջ բերէ: - 207

ԲՈՒՐԱՍՏԱՆԱՑԻ - Եւ այս են **իբ** լեզուքն: ...*Բուրաստանացիք*: - 298

ԲՈՒՐԲԱՌ - և գո՛րծ է նոցա, հրամանաւ քահանային աւետարան կարդալ, քարոզել, և բառնալ քշոց և *բուրբառ*. և նստիլ ամենևին ո՛չ: - 608

ԲՈՒՐԳԱԹՈՒՐ - Յինգերորդ՝ *զբուրգաթուրն* զոր ասեն: - 553. Իսկ երկրորդն՝ որ ի *բուրգաթուրն* ասեն քաւեալ և ելեալ յերկինս...: - 687

ԲՈՒՐԳՆ + Նա՛խ՝ զի հաստատութիւն և *բրգո՛ւնք* են աշխարհի: - 211. Երրորդ՝ ի յառնելն զարարածս լերամբք և բլրօք. զի լերինք և բլուրք, հիմունք և *բրգունք* են աշխարհի. վասն որոյ օրհնեցան անշարժապէս...: – 319. Զի որպէս սիւն տան, և ոսկերք մարմնոյ, և *բրգունք* աշտարակի: - 788

ԲՈՒՐԵԼԻ – Եւ յերեքին յաւետարանսն մեծ կացեալ խնկօր *բուրելեօք:* - 618

ԲՈՒՐԵՄ + Եւ ի հողմոյն յայնմանէ հոտ անուշութեան դրախտին *բուրեաց* ի նոսա. և տեսիլ իմանալի տեսին, և լուր իմանալի լուան. և յայնմանէ մոռացան զառաջինն. և որպէս ի քնոյ զարթուցեալք ո՛չ լսէին զլեզուս միմեանց: - 298. Կնդրուկ անուշահոտ *բուրեալ*. և Գինի ուրախարար ի զմայլումն հոգւոր: - 361. Չորրորդ և ուղիղ, որպէս ասէ տեսիլն հրեշտակք առնուին զխունկս որ է՛ աղօթք սրբոցն, և նուիրէին ի սեղանն ոսկի որ է՛ քրիստոս. և ի նմանէ *բուրէր* ծուխն առ հայր: - 625. ...իսկ խունկն մերձեալ ի հուրն և զհոտն *բուրեալ*՝ է՛ մարմինն միաւորեալ ընդ բանին. և զհոտ անոյշ *բուրեալ* աշխարհի: - 645

ԲՈՒՐՈՒՄՆ + Աստ բուրվառ խնկոց. և ի մեզ *բուրումն* աղօթից: - 614. Նոյնպէս և խունկն զհւղաբերից կանանցն և *զբուրումն* հանդերձելոյն առ մեզ: - 628. Զի անուշահոտ վարուք հաճոյ եղեն աստուծոյ. և *բուրմամբ* աղօթից բարեխօսե՛ն վասն մեր: - 628. Ապա՛ զկնի երից մանկանցն աղօթից որով քաւիմք ի մեղաց. ի փառս տալն ի բարձունս՝ անուշահոտ *բուրմամբ* նուիրեմք: - 628. Նա՛խ՝ որպէս ասեն ոմանք՝ Բուրվառն նշանակէ զմարդկութիւնն քրիստոսի. և Յուրն զաստուածութիւնն. Ծխումն *զբուրումն* հոգւոյն սրբոյ: - 645

ԲՈՒՐՎԱՌ + Եւ զպղինձն ի *բուրվառացն* կորխեանց **մծ** իցն. յորմէ արար զնուարտանն ծածկոյթ պղնձի սեղանոյն. նշան յանդգնութեան նոցա: - 344. Եւ նոյն զաւազան յարմատոյն յեսսեայ. և *բուրվառն* հօր ի հոտ անուշից: - 345. Եւ զխաչն հրաշագործ՝ զկենսատու մանանայն. և *բուրվառ* զխունկս աղօթից. վէմն սեղանն սուրբ. և քերովբէք քշոցքն **բ**: - 345. Կամ զի օտար հուր եդին ի *բուրվառն* որ չէր օրէն: - 364. Եւ այլք ասեն թէ՝ կորխեանքն այրեցան մարմնով, վասն այն հոգւով սրբեցան. և *բուրվառք* նոցա սրբեցան: - 381-382. Վասն է՞ր զնշան ընտրութեան ի *բուրվառս* և ի գաւազանս տայ: - 382. Նա՛խ՝ *բուրվառն* օրինա՛կ էր ահարոնի, և գաւազանն՝ մովսէսի: - 382. Երկրորդ՝ երկուքն ևս ահարոնի. զի *բուրվառն* ոսկի զմաքուր քահանայութիւնն ցուցանէ. և գաւազանն զիշխանութիւնն: - 382. Երրորդ՝ զի *բուրվառովն* աստուծոյ ընծայէր և գաւազանաւն զշնորհս ի ժողովրդեանն: - 382. Չորրորդ՝ *բուրվառն* աղօթք մեռելոց. և գաւազանն խրատ կենդանեաց: - 382.

Յայս միտս ի բերել ընծային ի սեղանն՝ է դասք քահանայից կան ի սպասու. և երգեն եղանակաւ. և քշոց և *բուրվառ* և զանգակ հնչէ: - 431. Յիսուներորդ, *Բուրվառ.* և գրակալ. և նախատօնակն: - 527. Աստ *բուրվառ* խնկոց. և ի մեզ բուրումն աղօթից: - 614. Զի՞նչ է աւետարանին, Ո՜րթի. և մոմ վառեմք. և *բուրվառ* շարժեմք: - 644. Եւ ձայն *բուրվառ ին* որպէս փողքն: - 644. Զի՞նչ է *բուրվառին* խորհուրդ: - 645. Նա՛խ՝ որպէս ասեն ոմանք՝ *Բուրվառն* նշանակէ զմարդկութիւնն քրիստոսի. և Յուրն զաստուածութիւնն. Ծխումն զբուրումն հոգւոյն սրբոյ: - 645. Դարձեալ՝ *բուրվառն* է կոյսն մարիամ. և հուր աստուածութիւնն ի նմա բնակեալ. - 645. Դարձեալ՝ սիրտք մեր *բուրվա՛ռ* է. և աղօթքն խունկ. և հուրն ջերմ սէրն նիւթ *բուրվառին*: - 645. *Բուրվառ* ի ձեռն և գիր աւետարանին, «ելի ի հօրէ և եկի յաշխարհ». կամ այլ ինչ...: – 674. Զի՞նչ է *բուրվառն* ոսկի և քնարն ի ձեռս նոցա: - 713. *Բուրվառն* ոսկի և խունկն՝ այսինքն զի զաղօթս երկրաւորաց սուրբքն և հրեշտակք մատուցանեն քրիստոսի: - 713

ԲՌՆԱԲԱՐ + Զլաւագոյն կայս զոր աստուած տուեալ էր նմա՝ կամեցաւ ակամայ յաստուծոյ ի՛ւր շորթել. և այլոցն *բռնաբար* տիրապետել և հրամայել: - 149. Եւ է՛ որ զմեղքն թողու՝ և զպատիժն կրէ. որք յայլմէ *բռնաբա՛ր* խոստովանին և պատահմամբ, և դարձեալ սխալին. այսպիսեաց մեղքն միայն թողլի: - 432

ԲՌՆԱԴԱՏԵՄ + Դարձեալ, թէ է՛ հարկ՝ ո՛չ են իրաւունք դատաստանի և քննութիւն. և ո՛չ օրէնք քաղաքական. և ո՛չ արժանապէս հատուցմունք բարեաց և չարեաց. զի հարկն *բռնադատեաց* գործել զայս. հարկին եղիցին պատիւք և պատիժք. և ո՛չ մարդոյն: - 12. Թէ անկարութեամբ՝ ահա *բռնադատեալ* է. և թէ կարողութեամբ առնէ զչար՝ անկա՛ր է առնել զբարի: - 14. Դարձեալ ասեմք թէ՝ աստուած ստեղծ զկամքն նաև զհրեշտակս և զմարդիկ բարի. և կամի զբարին և *բռնադատէ՛* սիրել զբարին: - 17. Իսկ զչար ո՛չ կամի. և ո՛չ *բռնադատէ* ի չարն. այլ տանջանս և պատիժս եդ գործողացն զչար. ապա ուրեմն չարն ո՛չ է յաստուծոյ. և ո՛չ կամի զչար ուրուք: - 17. Իններորդ՝ զի նոցա բանականն է մոլորեալ. և ո՛չ ցասումն և ցանկութիւնն. յորոց վերայ բանն *բռնադատէ* խղճիւն, և ստիպէ զնոսա յուղղութիւն. այլ ինքն կառավարն խոհեմութիւնն մոլորեալ ո՛չ ուղղի: - 32. Որ է տարակուսանք այս, եթէ գոյր ոմն մեծ քան զհայր՝ զի *բռնադատեաց* զնա՛: - 36. Եւ կամ զիա՞րդ *բռնադատեալն* աստուած իցէ: - 36. Իսկ թէ ոչ կամաւ. ո՛ է որ զնա *բռնադատեաց* . զի բնութիւնն ողջախո՛հ է. և յայտնէ զայս կուսութեամբ կեալն բազմաց: - 36. Զի թէ ոչ կամաւ, *բռնադատեցաւ* յայլ իմն հզօրէ՛. և հաներ յաստուածութենէն: - 36. Զի *բռնադատեալն* ոչ լինի աստուած. իսկ թէ կամաւ, կամացն եղեր արարած և ո՛չ աստուծոյ: - 36. Զի թէ այնպիսիք էին որ ո՛չ կարէին մեղանչել՝ իբր կապեալք լինէին և *բռնադատեալք*, և վարձս ո՛չ առնուին: - 149. Այլ արդ՝ սուրբ գիրք վկայեն, և ճշմարիտ հաւատն *բռնադատէ՛* աստուած խոստովանիլ զծնեալն ի կուսէն. ապա ուրեմն և ծնօղն է՛ աստուածածին: - 466. Այլ և արտասուքն *բռնադատէ՛* զաստուած յողորմութիւն. որպէս բազում որդիք մօրն...: - 620

ԲՌՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ + Իսկ թէ յոչ կամայ, այլ ուրեմն *բռնադատութեամբ* քարշեցաւ յաստուածութիւն. և բարձեր զանսկզբնութիւն նորա: - 36

ԲՌՆԱԿԱԼ + Եւ մարմնաւոր իշխան զթագաւորս և *զբռնակալս*. զի մարմնապէս կառավարեսցեն զմարդիկ և խրատեսցեն վասն մեղաց: - 538

ԲՌՆԱՄԻՏ - Վասն է՞ր միհ տղայն ուշիմ և մտացի լինի. և մինն ապուշ և *բռնամիտ*: - 251

ԲՌՆԱՆԱՄ + Չորրորդ՝ տուտն նշանակէ զսեռն. որ ի վերջին ժամանակս *բռնանայ* և քարշէ՛ զերրորդ մասն աստեղաց: - 152. Չորրորդ՝ որպէս արու *բռնացա՛ւ* տէր ի քակել զօրէնս բնութեան. և խզեաց զկապ կուսանաց և զմայրական. այսինքն զի որ մա՛յր է՝ կոյս ո՛չ է. և որ կոյս է՝ մայր ո՛չ է: - 480

ԲՌՆԱՒՈՐ + Նմանապէս և զայս սահման լեզուի ո՛չ ոք կարէ փոփոխել. ո՛չ *բռնաւոր* և ո՛չ իշխան. բայց միայն աստուած որ եդ զսա: - 298. Չորրորդ՝ *բռնաւորօք*. որք բառնան զմարմինն: - 486. Ասեմք թէ՝ զի մի՛ սովորեսցին և զպատուաւորս և *զբռնաւորս* և զայլս թաղեսցեն: - 617

ԲՌՆԵՄ + Եւ թէ այս բ երակս *բռնուի* մարդն կուրանայ: - 239. Երրորդ՝ զօրաւոր հարւածքն եգիպտոսի, որ ո՛չ ոք կարէր հասանիլ և *բռնել* զպատիժն. որպէս ոք հարկանէ և դարձեալ բարձրացուցանէ զձեռն: - 395

ԲՌՆՈՒԹԻՒՆ + Եւ զի հարկեցաւ *բռնութեամբ*՝ ոչ է աստուած: - 36. Երկրորդ՝ զօրաւոր մասն է տուտն սողնոց. ցուցանէ *զբռնութեամբ* քարշելն ընդ ինքեան: - 152. Երկրորդ՝ *բռնութեամբ* զհոգիս ի տանջանս տանելոյ մինչ ի քրիստոս: - 153. Երրորդ՝ ծանրութիւն երկրիս ի վայր հակէ. և *բռնութիւն* հողմոյ ի վեր: - 182. Նոյն և սա՛ գոլորշի՛ է վերացեալ հողմոց. և մերձեցեալ ի հուռն՝ վառի՛ ի նմանէ. և *բռնութեամբ* հողմոյն վարեալ երևի իբրև զթռիչ աստղ և փութով շիջանի: - 203. Զի աչաց լոյսն հուր է.

և հուրն վերընթա՛ց է. վասն այն ի բնականսն նայելով հեշտանայ, և ի *բռնութեամբն* դժուարի և զարհուրի: - 239. Չինգերորդ՝ մահ և *բռնութիւն* սատանայի տիրեալ էր մարդկան. ի հաւատ կործանման նոցա անմահացոյց զենովք և վերացոյց զեղիա: - 289. Եւ յայտնի նշան մոլորութեան նոցա ա՛յս է, զի այնպիսեացն կատարօղք վատթարք են գործովք և մոլի. և առ դևս տանին զմարդիկք *բռնութեամբ*...: – 389. Եւ փոխանակ հոգւոյն՝ հրեշտակական օգնութեանն կարօտացաւ ցուցանել զտիրապէս իշխօղն բնութեան. որ և կշտամբեաց *զբռնութեամբ* թագաւորելն նորա: - 410. Նա՛խ՝ զի ոչ կամայ էր և *բռնութեամբ* : - 415. Ութերորդ՝ յօրինակ փրկչին յիսուսի, որ *զբռնութիւն* թշնամւոյն խորտակեաց և զխաբէութիւնն եթող. զի փորձեցին ընտրեալքն և խոտեցին վատթարքն: - 417. Եւ տէր մեր յաղթեաց իշխանին դիւաց. և եհատ զնորայն *բռնութիւն* աջոյ. և զոմանս եթող ձախիւ թիւրելոյ և զընտիրս որոշելոյ: - 419. Եւ յորում ժամու ել մովսէս յեգիպտոսէ և եհան զժողովուրդն, ի նոյն ժամն յարեաւ քրիստոս ի մեռելոց և եհան ազատեաց զհոգիսն ի հրահալոց չարութենէ դժոխոցն և ի *բռնութեանց* իմանալի փարաւոնին: - 512. Նա՛խ՝ զի մարմնաւորին հնազանդիմք յոչ կամաց. *բռնութեամբ* և ի հարկէ: - 538. Եւ տէր սիոն հայոց կաթողիկոսն անդր հասեալ բազում եպիսկոպոսօք և մեծամեծ ազատօք հայոց և իշխանօք նոցին. ընդ դէմ աղանդոց ա՛յնր ժամանակի, և թուլութեան կարգաւորաց եկեղեցւոյ, և *բռնութեան* իշխանաց: - 545. Վրէժխնդրութիւն է ջատագով լինիլ. որով *բռնութիւն* և անիրաւութիւն և ամենայն վնասակար ի բաց մերժի: - 579. **Եւ երկրորդ անպատշաճութիւն, զի յասելն թէ՝ ես կու մկրտեմ. երևի թէ նուիրեալն ո՛չ իւր կամաւն է եկեալ ի մկրտութիւն, այլ *բռնութեամբ* և ի հարկէ՛ կու մկրտեմ:** - 588. Զի *բռնութեամբ* և առանց հաւանելոյ միմեանց՝ այսինքն փեսային և հարսին՝ ո՛չ հաստատի պսակն: - 610. ...**զի բազում արգելմունք գոն պսակին. որպէս ազգակցութիւնն հոգևոր կամ մարմնաւոր. կամ տկարութիւն բնութեանն. կամ պոռնկութիւնն. կամ այսահարութիւնն. կամ ծառայութիւնն. կամ *բռնութեամբն* . կամ այլ ինչ այսպիսի պատճառ. որով բաժանին այրն և կինն**: - 610. Ա՛յն է որ սատանայ խաբէութեամբ և *բռնութեամբ* զօրացեալ էր և իշխան եղեալ ի վերայ մարդկան. ի կեանս զանազան չարեօք և կռոց պաշտմամբ...: – 705. Իններորդ, զի *բռնութիւն* սատանայի էր կապեալ զնոսա. և տէր մեր կապեաց զնա ընդ խաչափայտին. որ նա ինքն էր դրունք դժոխոց. ապա ուրեմն արձակեցան անտի: - 777

ԲՐԵՄ + Տասներորդ՝ *բրե՛ն* զաչս խղճի մտացն և զյուսոյն: - 424. Իններորդ՝ յետ է աւուր կորոյս *զնաաս* խռովարար, որ *բրէր* զաջոյ ակն իսրայէլի. և տէր մեր զխռովարար բանսարկուն, որ *բրէ՛* զակն իմացականին մարդոյ...: – 427. Եւ որպէս ի հիմնարկութեան եկեղեցւոյ խաչիւ և աւետարանաւ *բրել* է աստիճանաւ...: – 674. Եօթներորդ՝ վասն բարձրութեանն ի ջանուց մշակաց. զի որ քան առաւել *բրի* ի ներքոյ երկիրն և քարինս դնի, այն քան առաւել բարձրանայ: - 766

ԲՐՈՒՏ + Ասեմք եթէ՝ գոգ և մագօգն՝ հոգևորապէս իմացեալ լինին ամենայն հալածօղք եկեղեցւոյ. զորս սատակեսցէ՛ տէր յիսուս զամենեսեան որպէս ասէ սաղմոսն՝ «որպէս զանօթ *բրտի* փշրեսցես զնոսա»: - 28. **Իմա՛, որպէս *բրուտն* կարէ՛ գործել անօթ ինչ, այլ ո՛չ երկինք, և երբեմն ի բարւոջ և երբեմն ի չար և ապականեալ. այլ ըստ այսմ ո՛չ լինի աստուած**: - 44

ԲՕԹ + Ասի և *բօթ*. այսինքն սուգ և տրտմութիւն վասն ելիցն ի դրախտէն, և լսելոյն՝ (հող էիր և ի հող դարձիցս: - 200. զոր նշանակէ դ թիւն. և ուրբաթն սուգ և *բօթ* լսի՝ պահելի՛ է: - 653

Գ

ԳԱԲԱՒՈՆ – Քսանգ՝ յեսու փրկեաց *զգաբաւոն* ի **ե** թագաւորացն որք պաշարէին: - 419

ԳԱԲԱՒՈՆԱՑԻ - Տասներորդ՝ զի ուսցին նոքա ի նոցանէ զբարիսն, և մնասցեն ժառանգ երկրին. որպէս *գաբաւոնացիքն*: - 417. Իններորդ, ապրեցոյց *զգաբաւոնացիսն* որք երկեան և ապաւինեցան ի նա: - 418

ԳԱԲՐԻԷԼ - Երկրորդքն՝ մեծագոյնս աւետարանեն, որպէս *գաբրիէլ*: - 136. Առաջին՝ *գաբրիէլ*. որ է՛ պատկեր աստուծոյ: - 144. Այսպէս և յովակիմ ի յուդայէ՛ էր և ունէր զաննա զդուստր մատթանայ ի ցեղէն ղևեայ. վասն այն ազգական մարիամու զեղիսաբեթ ասէր *գաբրիէլ*: - 461. Վասն է՞ր հրեշտակապետն *գաբրիէլ* աւետեաց կուսին, և ո՛չ մարդ ոք: - 463. Ա՛րդ՝ աստի մինչ ի նիսանի **ժէ**, և յապրիլի է՝ կատարի **է** ամիս. յորում առաքեցաւ *գաբրիէլ* առ կոյսն մարիամ յաւուր չորեքշաբաթու: - 483. Առաջին վասն պատգամաց. որպէս *գաբրիէլ* առ կոյսն սուրբ: - 535. Եւ որպէս հրեշտակապետն *գաբրիէլ*, նախ ետ զաւետիս սրբոյ կուսին, և նա՛ խորհիէր ի միտս. - 610. Դարձեալ՝ ի խորհուրդ գոչման փողոյն այն որ ի բարձունս. զի նախ յերկնից գոչէ փողն *գաբրիէլի* և ժողովէ զհոգիսն...: – 618. վասն զի *գաբրիէլ* հրեշտակապետաց դասուն է պետ, - 713. Եւ *գաբրիէլ* վկայէ՛ր «տացէ նմա տէր աստուած զաթոռն դաւթի հօր իւրոյ, և թագաւորեսցէ ի վերայ տանն յակոբայ ի յաւիտեանն, և թագաւորութեան նորա վախճան մի՛ լիցի»: - 736

ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ - Իսկ զի ասէ «*գաբրիէլեան* փող»...: - 713

ԳԱԳԱԹՆ + Ա՛յս է ծայրագոյն *գագաթն* աստուածաբանութեան: - 123. Այսպէս մարմին մարդոյ որ քան է երկայնութեամբ ի *գագաթէ*՛ գլխոյն մինչև ի ներբանս ոտիցն, նոյն քան է լայնութիւն ի մէջ երկուց երկայն մատիցն ծեռաց: - 232. Ներքին կզակն և վերին. և **բ** քնատեղն մին ոսկր. և *գագաթն*: - 243. Եւ **յ** կանգուն երկայն, զի ի կրնկէն ի *գագաթն* լար չափեալ՝ **դ** պատ առնու զգլխովն: - 293

ԳԱԴ - *Գա՛դ* է և Թադէոս: - 348. Ռուբէն. Շմաւոն. և *Գադ*. **ժե** բիւր և **ռնծ** զօրք նոցա: - 378

ԳԱԶԱ - Իններ, էջ ի *գազայ* ի տուն պոռնկի: - 423. Ութերորդ՝ արին սամփսոն որ օրինա՛կ էր ամենազօր տն մերոյ, էջ ի *գազա* ի տիպ աշխարհի. և օթեցաւ ի պոռնկատունն յօրինակ դժոխոցն. յորում պաշարեցին զքաղաքն այլազգիքն: - 513

ԳԱԶԱՆ + Նոյնպէս և աստ զանբարիշտսն նմանեցուցանէ *գազանաց*: - 28. Չորրորդ՝ զի ընդ *գազանսն* պատերազմի: - 49. Երկոտասաներորդ՝ զի թէ վասն բնակութեան նորա՝ է մարմին նորա ուտելի որպէս ինքն ասաց՝ «մարմին իմ ճշմարիտ կերակուր է». կերօղքն եղիցին *գազանք* մարդակերք. և ո՛չ մարմնոյ և արեան որդւոյն աստուծոյ: - 67. **գ**) Տպաւորեալ տեսիլ *գազանաց*: - 102. Վասն որոյ էջ ի դժոխս՝ և կորզեաց զհոգիսն ի բերանոյ *գազանին*: - 128. Իններորդ՝ զի նշանակեալքն՝ վայրիք *գազանք*՝ հրեղէնք՝ և թևաւորք երևէին. ցուցանելով թէ արտաքոյ և հեռի՛ են յերևելեացս բնութեանց. և անընտելք և վայրենիք: - 132. Առիւծն *գազանաց*. և Մարդն ամենայն կենդանեաց. և Նստեալն ի վերայ սոցա Թագաւոր թագաւորաց: - 132. Հինգերորդ՝ նշանակէ զչորեսին աւետարանիչքն. մարդն զՄատթէոս՝ զմարդեղութիւն բանին ցուցեալ առիւծն զՄարկոս՝ արիաբա՛ր աւետարանեալ. «և էր ընդ *գազանսն*» ասէ. եզն զՂուկաս՝ յերկարածիգ պատմութեամբ. և եզն պարարակ կոչեցեալ. արծւին ըզՅօհաննէս՝ ի վերուստ զբանն աւետարանեալ: - 132-133. Պէտք են *գազանք* և սողունք. և զի *գազանք* ուժեղք են: - 155. Երրորդ՝ *զգազանս* և ըզգողս փախուցանէ: - 185. Չորրորդ՝ փախչին գողք և *գազանք*: - 196. Նա՛խ՝ զի ի նմա՛ շրջին *գազանք* և կերակրին: - 196. Մարերի. որպէս թուլանան մայրիք տերևօք և ոստովք. և լինին մայր թռչնոց և *գազանաց*: - 201. Իններորդ՝ պարիսպ լինին շուրջանակի ջուրք. ի թշնամեաց ի *գազանաց*՝ և ի գողոց պահելով: - 207-208. Չորրորդ՝ բնակութիւնք *գազանաց*: - 212. Յորժամ արար աստուած զմարդն ի հողոյ, նաև զանասունքն և *զգազանքն* ի հողոյ. նոյնպէս զլողակս և զթռչունս ի ջրոյ: - 214. Իսկ *գազան*, կամ զի գզօ՛ղ են և պատառօղ. կամ զի զանազան և ահագին կերպարանք ունին: - 216. Եւ *գազանաց* Առիւծն: - 216. *Գազանք* և օձք և այլ կենդանիք որք վնասակա՛րք են՝ վասն է՞ր ստեղծան: - 217. Որպէս թիւրակէքն որք լինին յօձից և ի *գազանաց*: - 217. Վասն է՞ր *գազանք* հնարաւոր և ուժեղք են քան զանասուն: - 218. Ջի վարդապետք ասեն եթէ՝ կերակուր *գազանաց* այլ կենդանիք են. վասն որոյ խնամքն աստուծոյ ետ նոցա առաւել հնարս և զօրութիւնս, զի կարասցեն ըմբռնել. զայլ կենդանիս և մի՛ ի սովոյ մեռցին: - 218. Իսկ *գազանացն* միս է՛ զօրեղ. վասն այն ի խելս նոցա առաւել յարմարի և ուժովացնէ՛ զնոսա: - 218. Յիրէն՝ որպէս սափոր. երկին. երկիր. *գազան*. անասուն: - 220. Ո՞րպէս գիտեմք թէ մարդն իշխան է ի վերայ անասնոց. զի ահա՛ բազումք անհնազանդք են. որպէս վայրիք և *գազանք* և այլք: - 220. Երկրորդ՝ զի ցոր քան իշխէր ինքն ի վերայ անասնական մասանց իւրոց որպէս ասացաք, իշխէր և ի վերայ արտաքին անասնոց և *գազանաց*. իսկ յորժամ ապստամբեցին ներքինքն բանականին տեառն իւրեանց՝ ապստամբեցին և արտաքինքն մարդոյն

տեառն իւրեանց: - 220. Ուստի յա՛յտ է, որք վերստին յաղթեն ախտիցն որք յինքեանս, այսինքն ցասման և ցանկութեան. յաղթին և հնազանդին նոցա արտաքին *գազանք* և անասունք: - 220. Որպէս դանիէլ առիւծուցն յաղթեաց. և պօղոս իժին. և բազում ճգնաւորաց որք անապատս էին՝ *գազանք* և անասունք սպասաւորէին նոցա: - 220. Իսկ յերրորդումն, *զգազանս* և զմարդն. ի վերջին տարրէ՛ այսինքն ի հողոյ կազմեաց: - 227. Իսկ թխակն և կարմրագոյն՝ քան *զգազան* չա՛ր է: - 246. Այլ թէ լինին մարդակերպ կենդանիք, վայրիք են և *գազանք*. և ո՛չ ի խառնուածոյ մարդոյ: - 267. Վեցերորդ՝ թշնամիք եղեն *գազանք* և անասունք...: – 277. Տասներորդ՝ արիւն ուտել *գազանա՛ց* է հմակերաց. զի մի՛ լիցուք անողորմ և գազանասիրտ՝ հրամայէ՛ զարիւնն հանել և զանզգայ մարմինն եփել և ուտել: - 295. Նոյնպէս և տէր մեր յետոյ բառնալո՛ց է զչար. *գազանն* զորդին կորստեան և զպաշտօնեայսն նորա ի կատարածի: - 314. Իններորդ՝ ահագին է ի վերայ *գազանաց*: - 315. Տասներորդ՝ ահեղ է քան զամենայն *գազանս*: - 315. Երկրորդ ա՛յն է՝ որ յորժամ լինի կամքն մարդոյն չար և խիստ ի ծածուկ, և զայն յայտնէ՛ աստուած. որպէս նաբուգոդոնոսորայ. որ ունէր սիրտ *գազանի*՝ ի կերպարանս *գազանաց* փոխեցաւ: - 336. Հինգերորդ՝ զի և վայրի անասնոց և *գազանաց* բաժին լիցի ի վաստակն մեր. զի նոցա է երկիրս այս և տեղիք ուր մեք բնակեցաք: - 372. Չորրորդ՝ սատակումն անասնոց ի *գազանաց*: - 376. Իսկ ահագին, Նա՛խ՝ զի թշնամիք էին շուրջանակի. և *գազանք* և սողունք. և ծով. և ամայի. և անպարիսպ: - 393. Նա՛խ՝ շուրջ թշնամիք դևք. և *գազանք* խիղճ մտաց. և ծով մեղաց. և ամայութիւն բարեաց: - 393. Ասա՛ թէ՝ զամենայն սաղմն նկարէ՛ աստուած. և զանասնոց և *զգազանաց*: - 404. Մետասաներորդ, ի բերանոց *գազանաց* կորզէր զհօտս. և տէր մեր փշրելով զժանիս մեղաւորին, կորզեաց զհաւատացեալս իւր: - 436. Յետոյ վասն *գազանաց* երկրին՝ հնազանդեցաւ գրոյն մովսէսի. և ծածկեցին զաստուածս իւրեանց ի լերին սոմորոն. և անդ երկիր պագին սամարացիք: - 447. Եւ *գազա՛ն* է ձուկն և վիթխարի և խառնակեր քան զամենայն *գազանս*: - 511. Վասն առաջնոյն գիտելի է, զի դիւրին է *զգազանս* ընտելացնել, քան զտգէտ անձն ի գիտութիւն ածել: - 531. Զի սրտիւն ապրին մարմնակեր *գազանք*. և հեշտ ցանկութեամբ բազմածին կենդանիք աճեն. և երկչոտութեամբ ապրին նապաստակք և տկարք ի հզօրից...: – 563. Այլ և ո՛չ *գազան* հերձուածող: - 617. Եւ ապա՛ քինոսփէնէս հմուտ ձայնից *գազանաց* և թռչնոց, զատուցանէ՛ զկողմն առաջին ձայնին: - 640. Քսանևմի, Համանգամայն յառնեմք. և վասն կերակրոյ. և կերեալ մարդոյ ի *գազանաց*: - 660. Երրորդ, զի մի՛ կոխան լիցի կամ կերակուր *գազանաց* որպէս շաղիղ անասնոցն: - 677. Այլ և ամենայն աշխարհ տաճա՛ր է աստուծոյ. թէ ի դաշտի թէ յագարակի թէ ի տղմի. կամ ի ջուր սուզի, կամ ի *գազանաց* գիշատի, կամ ի ձկանց կլցի, արդարութեան ոչ ինչ վնասէ: - 678. Եւ զի պահէ՛ ո՛չ ուտիլ ի *գազանէ*, և ո՛չ ցրուիլ ի ջրոյ. և ո՛չ հոսիլ ի հողմոյ, և յայլոցն պահէ: - 678. Չորրորդ, արձակէ՛ զսատանայ, զի տեսցէ զիւր ժամանակ տանջանացն մերձեալ. և մոլի որպէս *գազան* մերձ ի սատակումն. և շուն կատաղեալ: - 706. ...զի նա՛ է *գազանն* որ ել ի ծովէն և ունէր գլուխս է. այսինքն զամենայն իշխանս: - 707. Տեսիլն՝ *գազան*: - 707. Այս զյարութիւնն ասէ ի ձեռաց *գազանաց* խնդրելն. զի յառնեն մարմինք որ մեռեալ են ի ձեռն *գազանաց:* - 715. Ո՞րպէս ի հող լուծեալ և յա՛յլ տարեր, և ի *գազանաց* կերեալ, ժողովի մարմինն մեր: - 718. և թէ ի *գազանաց* և ի թռչնոց և ի ձկանց կամ ի մարդոյ ուտի, և նոքա ևս ի տարերս լուծանին: - 718

ԳԱԶԱՆԱԲԱՐ + Այլ և *գազանաբար* սրտիւ: - 212

ԳԱԶԱՆԱԲԱՐՈՅ + Դարձեալ՝ ի գալստեանն քրիստոսի՝ բազում *գազանաբարոյ* անբարիշտք եկին ի հնազանդութիւն քրիստոսի: - 28. Երկայնամազ և թանձրն՝ *գազանաբարո՛յ* է և մեծախորհուրդ: - 248. Ի սմա՛ ժողովեալ *գազանաբարոյ* և հանդարտ մարդկան ո՛չ մեղանչելով միմեանց: - 294

ԳԱԶԱՆԱԲԱՐՔ + Հերք բուսեալ ի ճակատն, ցուցանէ *զգազանաբարսն*: - 246

ԳԱԶԱՆԱԲԵԿ + Բայց յենքեանց սատակեալն՝ և *գազանաբեկն*՝ և գիշատեալն ի հաւուց՝ մի՛ ուտիցի: - 366. Արիւն ուտելն՝ և հեղձուցանելն՝ և *գազանաբեկն*՝ մի էր մեղք՝ որպէս ասացաւ ի վերոյ ժը գլուխն ի զ համարն: - 371. Այլ մեռեալն և *գազանաբեկն* ո՛չ: - 511. Ոմանք հրով կիսայրեաց տոչորեալք. և այլք ի սովոյ *գազանաբեկ* վտանգեալք: - 788

ԳԱԶԱՆԱԴԷՄ + Զի թէ մարդն ունէր զբնութեամբ զէնս, որպէս թէ եղջիւր ի գլուխն. և սուր զատամունսն. ճիրանունք ի ձեռս. և սմբակ կամ կճղակ ոտիւք. և զայլսն, Նախ՝ զի *գազանադէմ* և դժւարատես լինէր ամենեցուն: - 217

ԳԱԶԱՆԱՆԱՄ + Չորրորդ՝ մարմին կենդանեաց որ առաւել պարարտ է քան զամենայն. վասն այն ի մսոյ հատանին պարկեշտք. զի մի՛ առաւել գիրասցին և *գազանասցին*: - 407

ԳԱԶԱՆԱՍԻՐՏ + Տասներորդ՝ արիւն ուտել գազանա՛ց է հմակերաց. զի մի՛ լիցուք անողորմ և *գազանասիրտ*՝ հրամայէ՛ զարիւնն հանել և զանզգայ մարմինն եփել և ուտել: - 295

ԳԱԹՍՈՆ – Եւ ապա ցեղին ղևեայ՝ *գաթսոնի* և կահաթու և մերարեայ զա՛յլ աստիճանքն ետ: - 609

ԳԱԼԱՐԵՄ + Եւ այն զի փաթութած է՝ ըստ հրէական օրինին է. զի կոնդակ և *գալարելո՛վ* էր նոցա գիրն. իբր թէ ծածո՛ւկ է ի նոցանէ խորհուրդ մարգարէիցն և թաքուն: - 481. *Գալարին* երկինք և թօթափին աստեղք: - 661. Նա՛խ՝ այն է *գալարիլն* երկնի, զի եթերն որպէս մագաղաթ ծալեալ նուազի և նսեմանայ վասն առաւել ճառագայթից լուսաւորացն հրեշտակաց և սրբոցն յերկնէ երևեալ: - 729. Որպէս թօթափիլն է լուսաւորաց, նոյնպէս *գալարիլն* երկնի: - 729. Երրորդ՝ դարձեալ զերկնային զօրութեանց վշտանալն ցուցանէ ի վերայ կործանելոցն. զի վասն իմ *գալարին* և ընդ իմ կործանումն՝ տրտմութիւն զգենուն: - 729. Չորրորդ՝ *գալարիլ* երկնից զգալուստն քրիստոսի նշանակէ. զի գիրք ա՛յնր գիտութեանն բանին: - 729. Վեցերորդ՝ *գալարին* երկինք՝ պատմելով զփառս աստուծոյ. և հաստատութիւնդ զարդար դատաստան նորա յարարածս իւր: - 729. Ա՛յս է *գալարիլն* նոցա, զի երկինք և երկիր տիւ և գիշեր միաբանեալ վկայե՛ն գործոց մարդկան: - 729. Ա՛յս է *գալարիլն* երկնից ըստ մտաց: - 729. Այն է ծալիլ և *գալարիլ* օդոյդ երկնի. և ո՛չ թէ հաստատութիւնն վերին էութեամբ ի բաց բառնի ըստ ոմանց: - 729. Նա՛խ՝ զի մագաղաթն ի հուր մերձեալ *գալարի*. նոյնպէս և երկնայինքն յայնժամ խոնարհին յորժամ երկին և երկիր վառեսցին հրով: - 729. Ոմանք ի գերութիւն վարեալք արք և կանայք. և կէսք առաթուր դիաթաւալ սրախողխող *գալարեալ*. առհասարակ քահանայք և աշխարհականք գէշ անկեալ դիակամբ անթաղ ընկեցեալք: - 788. *Գալարին* երկինք որպէս մագաղաթ...: - 795

ԳԱԼԻԼԵԱ - և փակէի արքայի որդւոյ ռոմելայ. և գերեաց զնեփթաղիմ և *զգալիլեա*. և Զգաղայաթ **զ** ցեղիւքն իսարայէլի. և տարաւ յերկիրն ասորեստանեայց: - 447. ...իսկ Աննա ամուսնացաւ ի *գալիլեայ* ընդ յովակիմայ. և ծնաւ զաստուածածինն մարիամ ի պրոպատիկէ ի տունն յովակիմայ. և անտի տարեալ եղև ի տաճարն տեառն: - 460. Եւ կրկին սուտ. զի ուր զձուկն կերին՝ ի *գալիլեայ* յեզր տիբերիայ ծովուն էր դ աւուր ճանապարհ հեռի յէէմէ՛ և ի լեռնէն ծիթենեաց ուստի համբարձաւ քրիստոս: - 511

ԳԱԼՈՒՍՏ + Նախ՝ ի բանէն եսայեայ որ ասէ, «եղիցի յաւուրս յետինս յայտնի լեառն տեառն». խօսի վասն *գալստեան* մէսիային: - 27. Որոց պատասխանեն վարդապետք եկեղեցւոյ. և ես զնոցայն առեալ ասացից՝ թէ յաւուրս յետինս՝ ոչ զկատարած աշխարհի կոչէ, այլ կոչէ աւուրս յետինս՝ զպակասութիւն օրինացն և արդարութեան նորա. քանզի օրէնք նոցա պակասեցաւ ի *գալստեանն* քրիստոսի: - 27. Ասեմք թէ՝ զբանս զայս ասէ մարգաէն վասն խաղաղութեան որ եղև սակաւ մի յառաջ քան *զգալուստն* քրիստոսի՝ և ի բոլոր ժամանակս քրիստոսի, և յետ նորա խ ամ մինչև ապստամբեցին հրէայքն հռոմայեցւոց տէրութեանն: - 27. Այլ ոմանք ասեն թէ՝ նախ ասացեալ բանքս՝ ո՛չ լինին զառաջին *գալստենէն* քրիստոսի ասացեալ, այլ զերկրորդէն: - 27. Չորրորդ առարկեն, ասէ եսայի վասն ժամանակի *գալստեան* մէսիային, «գայլ ընդ գառին ճարակեսցի. և ինձ առ ուլու մակաղեսցի»: - 27. Դարձեալ՝ ի *գալստեանն* քրիստոսի՝ բազում գազանաբարոյ անբարիշտք եկին ի հնազանդութիւն քրիստոսի: - 28. Իսկ ի *գալստեան* մէսիային ձեր առաւել ցրուեցան և կորեան: - 28. Զի թէ մարմնապէս տեսանես. ուրախութեան էր ժամանակն *գալստեան* և ո՛չ սգոյ որ է պահք և ապաշխարանքն: - 44. Իններորդ՝ զի *գալստեամբն* իւրով եբարձ զանբանութիւնս մեր և զանգիտութիւն. էած զմեզ ի ճշմարիտ գիտութիւն աստուածութեան իւրոյ: - 49. Պատասխանեմք, այն որ ասի հոգի քրիստոսի, և թէ՝ փչեաց, և թէ՝ առաքեաց, յայն սակս ասացան, զի ծաւալումն հոգւոյն սրբոյ յաղագս մարդկան՝ *գալստեամբն* քրիստոսի եղև: - 61. Ըստ որում, «ես ասացի թէ աստուածք իցէք». զի ո՛չ էր ի զուր *գալուստ* նորա. այլ զի մեծամեծ իրս գործեսցէ: - 107. Իսկ յանդիմանութեան անկումն դիւաց եղև *գալստեամբն* քրիստոսի ի ձեռն խաչին. և այս չորեքկին: - 153. Իսկ *գալստեամբն* ինքն տէրն ասէ՝ «կապեալ զհզօրն»: – 153. Յինգերորդ՝ օ՛ր է հասարակ յարութեան մարդկան. և *գալստեանն* քրիստոսի. և հատուցման ըստ իւրաքանչիւր գործոց: - 193. Նա՛խ՝ զի ամենայն ոք պատրաստ լիցի մահւան աւուրն և յանկարծակի *գալստեանն* քրիստոսի. որպէս ինքն ասէր՝ «յորում ժամու ակն ոչ ունիցիք՝ գա՛յ որդի մարդոյ»: – 292. Եւ տէրն մեր յերկրորդ *գալստեանն* տայ ծանօթս հարուածովք տիգին և բևեռացն: - 314. Զի ի *գալստեան* տեառն կնատքն և թոյլքն ո՛չ թուին. այլ արիագոյնքն անխտիր. զի ի քրիստոս յիսուս արու և էգ ո՛չ է. ո՛չ ի մկրտութեանն և ո՛չ ի յարութեանն: - 315. Նոյնպէս և քրիստոս աստ ի գնալն հոգւոց և ի *գալստեանն* աւուր՝ ընդ առաջ ելանէ սրբոցն և համբուրէ զսիրելիս իւր, որպէս հայրն երկնաւոր ի դարձ անառակին: - 315. Եւ տէր մեր *զգալուստ* հոգւոյն և զկատարած աշխարհի պատմեաց, և յանձնեաց զկոյս տաճար իւր ի կոյսն յօհաննէս: - 329. Երրորդ, զի կորնչելոց էին անդրանիկ ծնունդքն սատանայի. որ էր

հպարտութիւնն և կռապաշտութիւն. զի խոնարհութեամբ էր *գալուստն* քրիստոսի և ի մի աստուածպաշտութիւն հրաւիրեաց և կորոյս զպաշտօնն դիւական: - 334. Երկրորդ՝ ի յօրինակ միւս անգամ *գալստեանն* փողով և հրով իջանելն ի դատաստան: - 341. Եւ հոգւոյն *գալստեանն* որ էջ յառաքեալսն: - 341. Իսկ **ե** կանգուն և կէսն. զի *գալուստն* քրիստոսի և փրկական խաչն և եկեղեցի՝ է՛ ի եերորդ դարն և կէսն երևեալ ի մուտ զռ ամին: - 345. Երրորդ՝ յիսներեկին տըւչութեան օրինացն. որ է՛ հոգւոյ *գալուստն*: - 372. Եւ ի մեզ հոգւոյն *գալստեան* ի պենտակոստէն: - 373. Եւ յաղագս երից պատճառաց **ը** օր տօնեմք *գալստեան* սուրբ հոգւոյն: - 373. Եւ եօթնից է տօնեմք յարութեան. նոյնպէս զմի օր օրինացն տըւչութեան, տօնեմք **ը** օր հոգւոյն *գալստեան*: - 373. Երրորդ՝ զի հաւասարք են **գ** տօնքս. որպէս ծննդեան և յարութեան՝ նոյնպէս և հոգւոյն *գալստեան* **ը** օր տօնեմք: - 373. Եւ թէ ոք ասիցէ, ընդէ՞ր ծննդեան և յարութեան **ը** օրէք առնեմք և հոգւոյ *գալստեան* ո՛չ: - 373. Եւ *գալստեան* հոգւոյն՝ հոգեպէս պահօք և հոգևոր երգով տօնեմք: - 373. Իսկ զվարդավառին և զփոխմանն տօն՝ ի նորո՛յս է աւանդեալ. որպէս ողոգոմեանն, և քառասնօրեայ *գալստեանն*: - 373. Եւ որպէս ի տաղաւարքն կողերս՝ տերև՝ և ոստ մատուցանէին. զնոյն և քրիստոսի մատուցին յաւուրն ողոգոմեան ի *գալուստ* նորին յերուսաղէմ: - 374. Խաղաղութիւնն ի միւս անգամ *գալուստն*: - 379. Տասներորդ՝ զի զքրիստոսի առաջին *գալուստն* նշանակէր տապանակն և տախտակն և մանանայն և այլն. և զվերջինն՝ վէմն աղբիւրացեալ ի յաւիտենից կեանսն: - 385. Դարձեալ՝ առաջին *գալուստն* ծածուկ փրկութիւն և կեանս շնորհեաց. իսկ յերկրորդին յայտնապէս յարուցանէ: - 446. Որ և յերկրորդ *գալուստն* նախ դատեսցէ. և ապա թագաւորեսցէ անվախճան. ընդ որով քահանայագործութեամբ մաքրէ՛ և լուսաւորէ՛ և կատարեալս առնէ միշտ անզրաւ յաւիտենիւ: - 450. Երեսունք, Վասն *գալստեան* սուրբ Յոգւոյն յետ խաչին, **ժ** պատճառաւ: - 455. Այլ արդարութիւնն երբեմն ծածկեալ՝ և ողորմութիւնն յայտնի, որպէս յարդարացուցանել զամբարիշտն, և յառաջին *գալուստն* քրիստոսի: - 459. Երբեմն արդարութիւնն յայտնի՝ և ողորմութիւնն ծածկեալ. որպէս պատիժն մանկանց առանց մկրտութեան մեռելոց, և յերկրորդ *գալուստն* քրիստոսի: - 459. զի զքառասնօրեայ *գալուստն* ի տաճարն՝ ըստ ծննդեանն տօնեսցեն և ո՛չ ըստ յայտնութեանն. որ է՛ յունվարի վեցն. զոր մեք տօնեմք խ օր թուեալ մինչև ի **ժդ**ն փետրվարի: - 485. Եւ զայս հրոյ իմանի որ առ *գալստեամբն* քրիստոսի ոմանց մաքրութիւն ներելեացն լինիլ և առաւել պայծառանալ. որք ոսկի և արծաթ և ականս պատուականս շինեցին: - 488. Դարձեալ՝ մահն խառնեա՛լ է ընդ բարւոյ. և ապականութիւնն ամենևին չար. որպէս ցուցաւ ի գիրս քառասնօրեայ *գալստեանն* և մահուն սիմէօնի. ապա յա՛յտ է թէ ա՛յլ է մահ և ա՛յլ ապականութիւն: - 498. Տասներորդ՝ առաջին *գալուստն* քրիստոսի ողորմութեան էր և շնորհաց. և երկրորդն արդարութեան և հատուցման: - 507. Եւ պենտակոստէ *գալուստ* հոգւոյն և կատարումն խոստմանց և լրումն աւետեաց: - 524. Եօթներորդ վասն միւսանգամ *գալստեանն*: - 572. Դարձեալ՝ կրկին է *գալուստն* քրիստոսի. յառաջինն զհոգւոյ պատիժն եբարձ. և յերկրորդն զմարմնոյն. զի երկրորդ է մարմինն հոգւոյն: - 592. ...և յարնելս երկրպագեմք ուստի ակն ունիմք *գալստեան* փրկչին. որպէս լուսանցն յարնելից: - 613-614. Աշխարհամատրանն. և յետ *գալստեան* Յոգւոյն կիրակէն. Տապանակին. Շողակաթին. և **դ** օր ի Խաչին տօնն. **բ** *Գալստեանն*. Վերնատանն. Եւ նոր կիրակէին: - 616. Նոյնպէս և **ը** ձայն եղանակաց. և **ը** օրեայ զտօնս գլխաւորս. որպէս ծննդեանն ութն օր. և յարութեանն՝ և հոգւոյն *գալստեանն* և խաչի՝ և եկեղեցւոյ՝ և այլն: - 627. Երկրորդ «որ եկիր և գալոց ես». քառասնօրեայ *գալստեանն*, և ծաղկազարդին, և բուն յինանց կիրակմտին զա՛յս ասա: - 634. և զհոգւոյ *գալստեան* **դ** պատկերն...: - 637. Եւ առաջին և վերջին, առաջին և վերջին *գալստեանն*: - 640. Եւ այս է պատճառն, զի կիրակին տէրունի թարգմանի. և օր է ստեղծման աշխարհի, և յարութեանն քրիստոսի, և միւս անգամ *գալստեանն*: - 642. Նախ ասել աւետեաց, և ապա՛ ծննդեան. և *գալստեան*. և խաչի. և յարութեան. և համբարձման. և հոգւոյ *գալստեան.* և վարդավառի. և փոխման: - 642. ...որք աւետաւորք եղեն *գալստեան* բանին: - 644. Նոյնպէս և սուրբք որ ա՛յժմ են ի հանգիստ՝ ի կիրակէ *գալստեանն* ի կատարեալ փառս և ի հանգիստ մշտնջենաւոր փոխին. ի հանգչելոյ ի հանգիստ. ի փառաց ի փառս: - 648. ...նոյնպէս և սուրբքն ամենայն ի գործոց իւրեանց հանգչին և փառաւորին և սպասեն *գալստեանն* քրիստոսի և հատուցման վարձուցն: - 648. Երրորդն *գալստեան*. թէպէտ յայլ և այլ աւուրս. որպէս քառասնօրեայն, և յաւանակաւն, և յինանց կիրակմտիցն: - 649. Եօթներորդ հոգոյն *գալստեան*. որպէս ասացաւ պատճառն ի վերոյ ի **իա** գլուխն, **ծա** համարն: - 649. Վասն որոյ յետ համբարձմանն պահելի է զդշաբաթ և զուրբաթ. և կամ զինն օր մինչ ի հոգւոյ *գալուստն*: - 654. Քսանեւ, Վասն *գալստեան*. և նշանացն նորին. և կատարածի հրոյն: - 661. ...ուր սուրբք ամենայն սպասեն մեծի հարսանեաց *գալստեանն* փրկչին: - 675. Այլ ըստ պսակացն որ մարմնով կատարին՝ և վասն ընկերացն

որ ժողովին՝ պակաս է նոցա. զոր ի կատարածի լինելո՛ց է ի *գալուստն* քրիստոսի...: – 686. Անդ ժողովեցան առաքեալք և վկայք սուրբք և կատարեալք մինչ ի միւսանգամ *գալուստն*. - 688. Եւ ո՛չ ոքն է առեալ արդեամբ զգործոց հատուցումն մինչ ի *գալուստն* դատաւորին որպէս ասէ աւետարանն: - 689. Արդ՝ առաջին վկայութիւն, ասէ սուրբն կիւրեղ ի գիրս պարապմանց ի հարցմունս տիբերեայ եթէ՝ հատուցմունքն հետևին դատաստանին. և դատաստանն *գալստեան* դատաւորին ի կատարածի: - 691. ...որպէս թէ այժմ ակն ունին և մնան *գալստեանն* քրիստոսի և վարձուց հատուցման: - 691. Ա՛րդ՝ դարձեալ տեսանելն զմիւսանգամ *գալուստն* նշանակէ. որով ուրախ լիցին առանց տրտմութեան: - 692. Ապա ուրեմն հատուցումն յաւիտենական է՛ ի *գալուստն* քրիստոսի: - 693. Այս է ի միւսանգամ *գալուստն*. որք զարծաթ բանին շահեցան, տալ զփառս և զմուտն ուրախութեան. և որք ո՛չ՝ նոյնպէս զտանջանս: - 693. Սակայն զփառսն չև ևս են ընկալեալ մինչև ի սքանչելի երկրորդն *գալուստ*. այսպէս մեծն անդրէաս: - 696. Երկրորդ, զի բառնայ զերկրորդ *գալուստն* քրիստոսի և զհատուցումն դատաստանին: - 698. Այլ թէ ոչ գոյ դատաստան, նաև ոչ յարութիւն մարմնոյ. և ոչ հատուցումն գործոյ. ապա և ո՛չ *գալուստն* քրիստոսի որպէս ասէ սուրբն կիւրեղ: - 700. Եւ ամենեքեան անցանեն ընդ հուրն որ յառաջ ընթանայ *գալստեանն* քրիստոսի: - 702. Այլ **ռ** ամ է յառաջին *գալստենէն* քրիստոսի մինչև յերկրորդն...: - 706. Առաջին յարութիւնն եղև առաջին *գալստեամբ* քրիստոսի. և այս երկակի: - 710. Այլ և **ռ** ամն է յառաջին *գալստենէն* քրիստոսի մինչ յերկրորդն. զի զբազում և զառաւելն նշանակէ: - 710. Զի հուր մեծ ընթանայ ի *գալստեանն* քրիստոսի. և վառեսցին երկինք և երկիր հրովն այն, որպէս ասէ պետրոս: - 727-728. Չորրորդ՝ գալարիլ երկնից *զգալուստն* քրիստոսի նշանակէ. զի գիրք ա՛յնր գիտութեանն բանին: - 729. Նա՛խ նշանակէ զփոքր ժամանակն մինչ ի *գալուստն* միւս անգամ...: - 730. Զի՞նչ է նշան *գալստեան* փրկչին: - 730. Նշան բազում ետ քրիստոս իւրոյ *գալստեանն*: - 730. Ութերորդ, *գալուստ* նեռինն յառաջագոյն. որպէս ասէ «ես եկի յանուն հօր իմոյ և ո՛չ ընկալայք. թէ այլ ոք եկեսցէ յիւր անուն՝ զնա ընդունիք»: - 730. Այլ ի *գալուստն* քրիստոսի երե՛ք են ասացեալ հուր մի զհետ միոյ: - 731. Տասներորդ՝ զի զսա՛ ետ մեզ նշան տէր իւրոյ *գալստեանն*. ըստ որում, «ապա՛ երևեսցի նշան որդւոյ մարդոյ յերկինս»: - 734. Զի որպէս խաչեալն ի ժամ խաչելութեանն տգեղ երևէր, և ի միւսանգամ *գալստեանն* փառօք հօր և ընդ ամպս: - 734. Որպէս յորժամ կայսր մտեալ ի քաղաք՝ թագ և այլ նշանք առաջի տարցին, որով *գալուստ* նորա ցուցանիցի: - 734. Այլ ի *գալուստն* քրիստոսի Առաջին փառք է՝ զի փառաւոր երևեսցի սիրելեաց իւրոց, յայտնեալ զաստուածութեան փառս միաւորեալ ի մարմնի. որպէս երևեցաւ ի թաբօր: - 736. Այլ զի մի՛ իրողութիւն դատաստանին և յարութեան ուրուական և առ աչօք թուեսցի ընդհանուր ամենայն մարդկան, վասն որոյ ասեն վարդապետք ի յարութենէն մինչ ի *գալուստն* և քննութիւնն և հրով նորոգիլն և այլն՝ յերկարի միջոցաւ որքան ժամս **զ**: - 747. Սոքա՛ են հոսանք ջուրցն լիութեան. զորոց յերգս գտանի սիրելոյ. որ ի խորութիւնն հայեցեալ աղաւնոյն, ի *գալստենէ* բազային զգուշանայ: - 756. Այսպէս և յամենայն գործս աստուծոյ գտանի արդարութիւն և ողորմութիւն որպէս ասեն ոմանք. այլ երբեմն արդարութիւնն ծածկեալ և ողորմութիւնն յայտնի. որպէս յարդարացուցանելն ամբարշտին՝ և յառաջին *գալուստն* քրիստոսի: - 779

ԳԱՅ + Լուսաւորիչն գրիգոր ի հռօմայ *գահիցն* պատուեցաւ: - 639

ԳԱՅԱԿԻՑ + Ա՛րդ եթէ է՛ այլ որդի և եղև աթոռակից հօր, ուրեմն ի բաց էհան զբանն ի նստելոյն ընդ աջմէ հօր որ է սեփհական նմա և վայելուչ հօր՝ լինիլ աթոռակից և *գահակից*: - 67

ԳԱՅԱՎԻԺԵՄ + Իսկ թէ կառավարն թիւրի, կառքն ո՛չ կարէ ուղղել. այլ երկոքինն *գահավիժին*: - 557

ԳԱՅՈՅՔ + Կարգաւոր էր նախ պատրաստել զարքունիս որ է երկինք և երկիր. և *զգահոյս* որ է՛ դրախտն. և զսպասաւորքն որ են կենդանիքն. և զմեծութիւնս տնկոց և բուսոց. մանաւանդ ոսկւոյ և արծաթոյ և ականց ի սիրտ երկրի գանձել. և ապա՛ թագաւորին բնակիլ: - 230

ԳԱՂԱՅԱԴ (ԳԱՂԱՅԱԹ) - Իններորդն Յեփթայի պոռնկորդի *գաղայադու* ամս **զ**: - 420. և փակէի արքայի որդւոյ ռոմելայ. և գերեաց զնեփթաղիմ և ըզգալիլեա. և *Զգաղայաք* **զ** ցեղիւքն իսրայէլի. և տարաւ յերկիրն ասորեստանեայց: - 447

ԳԱՂԱՅԱԴԱՑԻ - Ութերորդն Յայիր *գաղայադացի* ամս **իբ**. և այլազգիքն ամս **ժը**: - 420

ԳԱՂԱՏԱՑԻ - Եօթնևժերորդ՝ որդեգրել զմարդիկ աստուծոյ՝ միայն աստուծոյ է. որպէս ասէ *գաղատացոց*...: – 58. Եւ այս են **իբ** լեզուքն: ...*Գաղատացիք*: - 298. *Գաղատացւոց*: Եփեսացւոց: Փիլիպպեցւոց: Կողոսացւոց: - 450. Չորրորդ, առաքեալն ասէ *գաղատացւոց*՝ «առաքեաց աստուած զորդին իւր որ եղև ի կնոջէ»: - 466

ԳԱՂԱՓԱՐ + Սակայն կերպն և կերպարանն տարորոշին. որպէս *գաղափարն* և պատկերեալն: -

236. Երրորդ՝ զի ամենայն իր յէից և յոչ էից են գոյացեալ. յէից՝ ըստ նախածանօթ տեսչութեան *գաղափարին*. և յոչ էից՝ ըստ ինքեան ի ժամանակի հաստատեալք: - 236. Եւ ի կատարիլ մարմնոյն՝ հեղու ի նա զհոգի բանական ըստ նախատես *գաղափարի* այնորիկ որ էր ի միտս արարչին յառաջ քան զլինիլն աշխարհի: - 258. Զի երևելիքս տիպ և *գաղափա՛ր* են աներևութիցն: - 671

ԳԱՂԱՓԱՐԵՄ + Այլ և զերջանիկ *գաղափարօղսդ* մաղթեմ. որք ընդօրինակէք զգիր հարցմանցս այսորիկ, գրել և զսակաւ յիշատակս այսոցիկ: - 773

ԳԱՂԳԱՂԱՅ - Չորրորդ՝ նախ օձաւ ծածուկ, և ապա՛ յայտնի ի *գաղգաղայ*. և տէր մեր նախ օձաւ յարգանդի, և ապա՛ ի յորդանան ի յովհաննէ: - 426

ԳԱՂՏՆԱԲԱՐ - Զի զօգ նոքա են որովք սատանայ *գաղտնաբա՛ր* հալածէ զհաւատացեալս: - 708

ԳԱՂՏՆԱՊԷՍ - Եւ այսպէս լինի կատարեալ. մեղք խառնեալ ոտարին *գաղտնապէս*, ընդ մտածութեանն բնաւորապէս: - 558

ԳԱՂՏՆԻ + Մետասաներորդ՝ աստուծոյ միա՛յն է յայտնել *զգաղտնիս*...: – 58. Վեշտասաներորդ՝ գիտել *զգաղտնիս* սրտից՝ միայն աստուծոյ է...: – 58. Եւ չորրորդ՝ յայտնել խոստովանութեամբ *զգաղտնիս* ամօթոյն: - 281

ԳԱՄ + Ա՛յսպէս առնէ զչարս և զմեղաւորս, զի ի ձեռն բարեաց օգտեսցին և ի լաւութիւն *գայցեն*: - 19-20. Այս է զի ի լուր պատմութեանց նախնեացն՝ կամ ի կարգէ՛ իրաց՝ կամ ի տեսս զգալեաց՝ ի ծանօթս *գամք* աստուծոյն ճշմարտի. յորմէ հաւատն լուսափայլեսցի: - 25. Կուրացեալ հրէայքն առարկեն ընդդէմ մեր թէ՝ դեռևս ոչ է *եկեալ* մէսիայն: - 27. Եւ այսպէս առ քրիստոս ոչ ամենայն ազգ, այլ բազումք յամենայն ազգաց *եկին*: - 27. Դարձեալ՝ ի գալստեանն քրիստոսի՝ բազում գազանաբարոյ անբարիշտք *եկին* ի հնազանդութիւն քրիստոսի: - 28. Եւ այսպէս յա՛յտ է որ մեսիայն *եկեալ* է: - 28. Եւ զորս ես աստ պարկեշտութեամբ լռեմ, յընթանրական թղթին յօհաննէս ի նեռն առակէ՝ ասելով. «արդէն իսկ նեռինք *եկեալք* են. զի ամենայն որ ուրանայ թէ յիսուս չէ՛ Քրիստոսն՝ նա իսկ է նեռն»: – 34. «Ես *եկի* ոչ զի զկամս իմ արարից, այլ զառաքչին իմոյ»: - 46. *Եկն* առ յիսուս ասելով՝ «վարդապետ բարի». զի լսիցէ՝ աշակերտ բարի: - 47. *Եկեսցուք* այժմ և տեսցուք զմոլորութիւնս նոցա՝ որք ասեն զհոգին սուրբ բղխումն ի հօրէ և յորդւոյ: - 61. Երկոտասաներորդ՝ այն որ սկիզբն յաշխարհի ունի՝ և ո՛չ է յառաջ քան զլինիլն իւր յաշխարհի՝ ո՛չ ասի *գալ* յաշխարհս: - 73. Այլ մարմին և հոգին քրիստոսի զսկիզբն յաշխարհի ունին. այլ վասն միաւորեալ մարմնոյն ասէ բանն աստուած՝ «ելի ի հօրէ և *եկի* յաշխարհ»: – 73. Կիրք՝ ծարաւն. և Ներգործութիւն՝ արբուցումն. որ ասէր՝ «եթէ ոք ծարաւի իցէ՝ և *եկեսցէ* առիս և արբցէ»: - 85. Յնգետասաներորդ՝ ի համբառնալն յերկինս ասէին տարակուսեալ վերին զօրութիւնքն, «Ո՞վ է սա որ դիմեալ *գայ* յերկրէ. գեղեցիկ պատմուճանաւ և բուռն զօրութեամբ»: – 97. Զի յաւիտենական բղխէ ի հօրէ առ որդի. և նովաւ առ մեզ *գայ*. որպէս ջերմութիւն ճառագայթիւ արեգականն: - 108. Մետասաներորդ՝ որպէս մինն ի բազումս *եկեալ* ընդարձակի. և ի բազմաց ի մինն ընթացեալ նեղի: - 110. Երկրորդ՝ միտք զգոյացութիւն իրին տեսանէ որ է ի ներքոյ եղեալ. և զգայութիւն զպատահմունքն ի վերայ *եկեալ*. որպէս որա՛կ քանա՛կ և այլն: - 120. Նախ՝ աստուածաբանն գրիգոր՝ զոտքն մարմնով տընօրէնութեանն ասէ նշանակ. զի մարմնով *եկեալ* զփրկութիւն մեր արար. և մարմնով համբարձաւ առ հայր: - 130. Եօթներորդ՝ զի և յաստուածպետականն ծայրութիւն բառնալով առաւել քան դնելով *գամք* ի ծանօթութիւն: - 132. Եւ նոքա լոյս գոլով լուսաւորին. իսկ մեք ի խաւարէ՛ ի լոյս *գամք*: - 139. Իսկ բազմատեսա՛կ է՝ յորժամ ի զգայութիւնս *եկեալ* բազմանայ: - 143. Զի ասէ աստուածաբանն՝ «յաստուած մերձենայաք և աստուած լինէաք» այսմ որ քրիստոսի *գալովս* եղև, զոր և յեկեղեցւոյ ուսան հրեշտակք ըստ պօղոսի: - 147. Զոր *եկեալ* տէրն անմեղ և անապական մարմնովն նահանջեաց զմեղս, և զարդարութիւն սփռեաց ի վերայ մարդկան. և դատապարտեաց զսատանայ իբր զդաւաճանօղ մարդկան և կոխան արար ի ներքոյ մարդկան: - 153. Այսպէս և գործ նախախնամութեան. զի կամի՛ զի ամենայն մարդիկ կեցցեն և ի գիտութիւն ճշմարտութեան *եկեսցեն*: - 157. Յինգերորդ՝ և որպէս ընդ աղօտ ինչ նմանութեամբ ծանօթանամք ի գործն արարչութեան. այսպէս և ստւերակերպ նմանութեամբ ի ծանօթս *գամք* գործոյ նախախնամութեանն. այսինքն առնելոյն և թոյլ տալոյն: - 157. Չորրորդ՝ թոյլ տայ փորձութեան արդարոց ի յուղղութիւն այլոց. որպէս ղազարոյն և մեծատանն. զի տեսանելով զղազարոս՝ և լսելով վասն մեծատանն՝ զարհուրիմք և *գամք* յուղղութիւն: - 158. Եւ թէ ոք ասիցէ, ապա զիա՞րդ նոր *եկեալքն* ի հաւատս՝ թողեալք զկուռս և զամենայն չար՝ լինէին քահանայք և եպիսկոպոսունք. որպէս սուրբն կիպրիանոս: - 166. Ասեմք առ այս. Նախ՝ եթէ նոր *եկելոցն* ի հաւատս՝ սակաւ դնէին կանոնս...: – 166. Եւ յայտնի եղեալ որպիսութիւն սոցա ի միտ առ. զի անհաւատն այժմ *եկեալ* ի հաւատս կարէ՛ լինիլ և

քահանայ. իսկ չար հաւատացեալն ո՛չ կարէ լինիլ քահանայ: - 166. Եւ թէ է զօրութիւն ի նա՛, լինի յանկատարութենէ ի կատարելութիւն *եկեալ*, կամ հակադարձեալ. որ է՛ անհնարին հերձուած: - 168. Զի ուղղաձնութեան ուսուցիչք ի բաժանմանէ ի միութիւն *եկեալ* խոստովանին զքրիստոս. և սոքա ի միութենէ ի բաժանումն որոշեն: - 176. Վեցերորդ՝ զի թէ երկինքն ո՛չ էր բոլորակ, յայնժամ արեգակն և այլ աստեղք յորժամ *գային* ի մէջ երկնից, մեծագոյն երևէին. քանզի ի միջին կիտէն երկնից առ մեզ է ուղղական գիծ. իսկ յարևելից առ մեզ է՛ խոտորնակի գիծ. և ուղղական գիծն կա՛րճ է քան զխոտորնակ գիծն: - 183. Մերձ *եկեալ* ի նոյն կենդանակերպն՝ սակաւ լոյսն առնու ի նմանէ յարևելից կողմանէ. թէպէտ մեզ ի յարևմտիցն երևի. այլ նմա՛ արևելից մասն է որ զլոյսն առնու: - 187. Եւ գիտելի՛ է, զի ընդ ամենևին հեռանալն լուսինն խաւարի. և ամենևիմբ մերձ *եկեալ* ի նոյն կենդանակերպն և ուղղապէս ընդ դէմ անցեալ արեգականն՝ խաւարէ՛ զնա. զի ընդ դիմատիպ է անօթ լուսնոյն: - 187. Որպէս յա՛յտ է ի լուսինն յորժամ ծնանի յարևմուտս. և *գայ* յարևելս ըստ կարգի կենդանակերպիցն: - 189. Եւ զի արտաքս *գան* ծաղիկք և պտուղք և տերևք: - 197. Եւ գարուն, որ է՛ *գայ* ի յարումն: - 197. Սահմի. զի գնայ հարաւայինն, և *գայ* հիւսաաայինն: - 200. Եւ դարձեալ՝ արք իմաստունք սահմանեն զտունս իւրեանց ի *գալ* ծմերան: - 200. Եւ է՛ որ ի մէջ օդոյդ *գայ* և շիջանի: - 204. Եւ վասն բարձր գիճութեանն՝ ի տե՛ս *գայ*. և սեղմացեալ ի վերայ միմեանց լինի ամպ: - 204. Դարձեալ՝ զի տնկականն վերափչո՛ւմն է օդոյն հանդերձ խոնաւութեամբն երկրի. վասն որոյ բոլորաձև արտաքս *գայ* և լինի ծառ: - 213. Եւ զի զմարդն հողացոյց, ինքն հող *եկեր*: - 219. Եւ զի բարեկամութեամբ *եկն* և շրջեցաւ ի թշնամութիւն, ինքն յետս շրջի ի խածանելն: - 219. Երրորդ՝ զի փափուկ ջիլք և նեարք՝ յերեսացն *գան* և առնեն զգայարանս. և հաստն ի թիկունքն սփռի վասն ուժոյ և պնդութեան և շարժութեան: - 234. Երկու լուսերակն որ ասացաք՝ ի յղեղէն *գայ* ի յաչքն դատարակ և անարիւն: - 239. Ջուրն որ ի բերանն *գայ*՝ ի լերդէն ծնանի: - 242. Եւ մինչ ի խռչափողն արիւն *գայ*, և անդ ի սպիտակ ջուր փոխի: - 242. Եւ բաց յայսցանէ՝ ի յուղեղէն **բ բ** երակ *գայ* յիւրաքանչիւր զգայարանս. **բ** յաչքն. **բ** յականջն. **բ** ի քիթն. **ա** ի բերանն. մին ի լեզուն. **բ** ի ձեռքն. **բ** ի յոտքն. որ լինի **ժբ**: - 244. Եւ կամ որպէս զօրք թագաւորի՝ նախ հասանեն յիջևանն, և թագաւորին ասի իջևանն. թէպէտ յետոյ *գայ*: - 255. Եւ մի՛ աստ ընդ դէմ բերցի բանիս թէ՝ ամենայն մեծամեծք գութ ունին փոքունց. զի և այս նախախնամութեանն է. որ եդ ի բնութեանս խնամ տանիլ նոցա, մինչ ինքեանք ևս ի չափ հասակի *եկեսցեն* և զերծանիցեն ի վնասուց: - 267. Իններորդ՝ սէր և գութ աստուծոյ ի վերայ մարդոյն հնազանդութեամբ պատուիրանին որ *գայր* առ նա՛: - 279. Մին ճանապարհ *գալ*՝ և է փախչիլ: - 285. Այլք եղջիւրս ասեն ունել ի ճակատն որ իբր զփող գոչէր թէ՝ *գա՛յ* ահա կայեն եղբայրասպանն: - 287. Եւ որպէս անդ հոգին ի նմանութիւն հողմոյ *եկեալ* զմինն հբ բաժանեաց: - 298. Ուր *եկեալ* աբրահամ, և նա՛ եւ ընդ առաջ նորա ջերմ բաղարջ հացով և գինեաւ օրինակ տէրունեան խորհրդոյն: - 300. Եւ ի վերայ տեառն ջահիւք և սուսերօք *եկին* ըմբռնել ըստ աւետարանին: - 306. Իններորդ՝ ևս մեծագոյն խորհուրդ. զի անդրանիկ բանն աստուած ի հօրէ՛ ծնեալ՝ *եկն* ի բնութիւնս մեր և եղև գլուխ մեր...: – 309. Երրորդ՝ զի նա՛խ բանայ զարգանդ ծնողին և *գայ* ի կեանս. որ և ե օր աւելի ստանայ զկեանս յարգանդի: - 310. Դարձեալ՝ կարօտ էր մարդասէրն աստուած, *գայ* ի համբոյր ծարաւելոյն նմա արդարոյն: - 311. Վեշտասաներորդ՝ եղբարքն յովսեփու ո՛չ լցան հացիւ մինչև *եկին* առ յովսէփ: - 314. Նոյնպէս և տէր մեր յարուցեալ ի հայրական աթոռոյն՝ *գայ* ի դատել զերկիր...: – 317. Ոմանք ասեն թէ՝ բարեկամքն իւր որ էին յազգէն եսաւայ ելիփազ. սովփար. և բաղդատ. որք *եկին* մխիթարել զնա ի վշտացն...: – 320. Վասն որոյ ի ծննդեան աւուրն ժողովին և օրհնեն զաստուած և մարմնով ուրախանան. որպէս յոբայ ուստերքն և դստերքն միաբանեալ *գային* և ուրախ լինէին գիրն: - 321. Նաև ո՛չ ևս *գային* զի տկարացեալ էր յախտիցն արուեստ նոցա: - 323. Երկրորդ՝ զի յետո՛յ *եկեալ* արդարքն վիատեսցին: - 325. Վեցերորդ՝ նշանակէ՛ զբանն աստուած գաւազան ուղղութեան և թագաւորութեան առ հայր. *եկն* նա՛ յերկիր և էառ զօծաձև բնութիւնս մեր. և դարձեալ ըմբռնեալ մարմնովն ել յերկինս և նստաւ ընդ աջմէ հօր: - 332. Եւ յորժամ ի զգաստութիւն *եկն*՝ ասէ «սիրտ մարդոյ տուաւ նմա»: – 336. Իսկ որ վասն մեղաց նաշիհ իւղ և խունկ ոչ դնէին. զի տրտմութիւն և խաւար է մեղքն, և գարշ հոտ *գայ* ի խղճմտանացն մինչև ապաշխարեսցէ: - 357. Գառն՝ որդիք քրիստոնէի. և Ուլն՝ որդիք հեթանոսի յորժամ *գան* յեկեղեցին սրբին և նւիրին աստուծոյ: - 358. Ութերորդ, վասն գոհութեան. հեռաւորն *եկեալ* կամ բարւոյ յաջողեալ: - 358. Որ իսկապէս մեզ վայել է քրիստոս *եկեալ* և դժոխք աւերեալ և արքայութիւնն բացեալ: - 358-359. Զի հոգի անմահացեալ շուրջ *գայ* զաստուծով ի հեղուլ զաղօթս առաջի նորա: - 360. Այլ զանբան պատարագն ուսան հեթանոսք և կռոց մատուցին. և այն սովորութեամբն իսրայէլ մատոյց աստուծոյ զանբան կենդանիս մինչ *եկն* քրիստոս և եղև ինքն բանաւոր պատարագ, և զնոյնս աւանդեաց մեզ: - 362. Եւ ասեն յետ տարւոյ մի

եկեալ նոխազն մաքրեալ յարենէն: - 369. Զայն ցուցանէ որ նուազելոց էր հինն և օրինակն՝ ի *գալ* նորոյն և ճշմարտութեանն քրիստոսի: - 374. Նա՛խ՝ զի յորժամ ճշմարիտ սրբութիւնն *գայցէ*, հաւանեսցին որ է՛ արիւնն քրիստոսի...: – 383.Երրորդ՝ յորժամ ի խոստովանութիւն և յապաշխարութիւն *գայ*, լինի ներելի և ակամայ. զի թէ նախ քան զմեղանչելն ակամայն, և եթէ յետ մեղացն ակամայն, լինի զղջմամբն ներելի և թողելի: - 385. Երրորդ, զի մարգարէութեամբ նորա բազում ազգաց հեթանոսաց օգուտ եղև. զի յայնմանէ *եկին* մոգք և երկիր պագին քրիստոսի: - 387. Երրորդ՝ հեթանոսաց ազգ. որ նախ քան զմկրտիլն բնական բարութեամբ և երկիւղիւ *գան* յաստուածապաշտութիւն և մկրտին: - 390-391. Նա՛խ՝ մովսէս նշանակէ՛ զհին օրէնքն. որ մինչ ի մկրտութիւնն *եկն* և վճարեցաւ: - 394. Հինգերորդ՝ նախ յերկիր *գամք*. և ապա յերկինս ելանեմք: - 395. Եւ է՛ սկիզբն օրհնութեան մերոյ աւազանն. և կատարումն որ ասէ՝ «*եկա՛յք* օրհնեալք հօր իմոյ»: – 403. Մի ճանապարհ *գալն* է. և է զբազումս ասէ ի փախչիլն: - 404. Եւ երկոքին սոքա առ մեզ *եկեալ*, յորժամ չարաց բարի առնէ, ողորմութիւն է: - 408. Երրորդ՝ յա՛յտ է յայսմանէ. զի նոյն ինքն բարկութիւնն ո՛չ *եկեալ* ի գործ՝ չէ՛ չար...: – 408. Երեսուն օրն աւուրք է լուսնին որ փոխէ զտխրութիւն և ի լոյս *գայ*: - 411. Որ և մովսէս *եկեալ* ի թաքօր վկայէր նմա, և աղերսէր ելանել ի խաչ և բանալ զդուռն արքայութեան. որում մարգարէքն սպասէին: - 411. Վեշտասաներորդ՝ յեսու ետես զիրեշտակ աստուծոյ յօգնութիւն *եկեալ*: - 418. Նոյնպէս անցեալ ընդ մկրտութիւն և յաղթեալ փործութեանցն և *եկեալ* ի քրիստոնէութիւն: - 419. Չորրորդ՝ զի ուտելով և ըմպելով անփոյթ առնէին զուխտաւորս ի հեռուստ *եկեալ* քառասնօրեայ մանկամբ և այլ ուխտիւ. և յանձրև և յարև և ի ցուրտ վաստակէին: - 425. Երկրորդ՝ զի ժողովուրդն ոտիւք *գայր*, և զձեռս տարածէր, և զգլուխսն խոնարհեալ երկիր պագանէին. վասն որոյ հատան այնպիսի մասունքն: - 426. Երկրորդ՝ անցեալ ընդ լերամբ և ո՛չ գտեալ. մինչև առ տեսանօղն *եկեալ*. և տէր մեր էանց զլերինս հրեշտակաց և *եկն* ի մարգարէս. և նոքա աւետեցին զգիւտն գ օրեայ կորստեան իշոյն...: – 426. Նա՛խ՝ եթէ ճշմարիտ յարեաւ սամուէլ, ընդէ՞ր ոչ եհար զվիուկն և սատակեաց. և ընդէ՞ր ոչ յանդիմանեաց զսաւուղ *եկեալ* առ վհուկն: - 429. Եւ ջահք վառեալ. ըստ որում ասէր «ես լոյս աշխարհի *եկի*»: – 431. Զի *գա՛յ* զղջումն և խոստովանութիւն՝ որ զմեղքն բառնայ և զպատիժն ընդ նմին. որպէս հատեալ տունկ՝ չորանան ճիւղքն. որ բոլորով սրտիւ զղջայ և խոստովանի և այլ ո՛չ գործէ: - 432. Երրորդ՝ ի հեռաստանէ՛ *եկն*: - 442. Իններորդ՝ և բազում ծախիւք և փարթամութեամբ *եկն*: - 442. Տասներորդ՝ յորժամ *եկն* հեզութեամբ լսէր ի նմանէ. իսկ զայս ամենայն համեմատելով ի վերայ հրէիցն՝ յիրաւի ուրեմն դատապարտեսցէ զնոսա ի դատաստանի: - 442. Զի յորժամ *գայր* ագռաւն ի միոյն բերանն հաց դնէր աստուած, և ի միոյն միս. և ամբողջ բերէին առ նա: - 443. Երկրորդ՝ զի իջցէ ի գերեզման և մի՛ տեսցէ զչարիքն որ ի ձեռն նաբուգոդոնոսորայ *գալո՛ց* էր ի վերայ երուսաղէմի. որպէս յայտ է ի պատմութիւնն: - 446. Զի *գալ* հոգւոյն սրբոյ պատճա՛ռ էր կրկին ներգործութեան. այսինքն սրբութեան արմատոյ մեղաց. և պտղաբերութեան կուսածին զաւակին. ծնանիլ և կոյս մնալ յետ ծննդեանն: - 463. Հինգերորդ՝ թէ ո՞րպէս գեղեցկաբար մեկնեաց զեղանակ յղութեանն ասելով «հոգին սուրբ *եկեսցէ* ի քեզ»: – 465. Չորրորդ՝ միտք և հոգին ո՛չ երևին. և բանն երևի և ի դուրս *գայ*. և մարդիկք տեսանեն և գրեն. վասն այն բանն մարմնացաւ, և ո՛չ հայր կամ հոգին: - 468. Չորրորդ՝ հովւացն և մոգուց *գալն*: - 471. Չորրորդ՝ զի որ յամսեանն զերրորդի հրեշտակապետն *եկն* առ կոյսն, ի յղութենէն եղիսաբեթի ասաց գոլ **զ** ամիս, և ո՛չ յաւետեացն: - 483. Ութերորդ՝ զի թէ հաւատան աւետարանին և ոչ ստեն լ ամաց *գալ* քրիստոսի ի մկրտութիւն, ի հարկէ՛ պա՛րտին կատարել և զմկրտութիւնն ի նոյն ի տօնի ծննդեանն իւրեանց ի դեկտեմբերի **իե** որ իցեն ամենևիմբ սուտ: - 484. Եօթներորդ՝ զի օրինակ լիցի մեզ *գալ* ի մկրտութիւն: - 486. Նախ ասէ «*եկն* յիսուս». այսինքն տըւօղն փրկութեան և ոչ կարօտն փրկութեան: - 486-487. Նա՛խ՝ զի չորեքտասա՛ն էր լուսինն *եկն* ի ներքին կիսագնդէն ի վերին գունդն և ձգեցաւ առ արեգակն: - 490. Երկոտասաներորդ՝ դարձեալ սաւուղ կամէր պաշարել զդաւիթ. և *եկն* զօրօքն իւր և ննջեաց ի դաշտի...: – 514. Դարձեալ ասեմք՝ թէ կանայքն իւղաբերք **դ** անգամ *եկին* ի գերեզմանն և այլ և այլ տեսլեան դիպեցան. և զիւրաքանչիւր դասուց **դ** աւետարանիչքն գրեն: - 515. Մատթէոս զառաջինն գրէ որ ի մէջ գիշերի *եկին*. և մի հրեշտակ տեսին. և զվէմն առաջի նոցա թաւալեցոյց և նստաւ ի վերայ նորա: - 515. Եւ այս հարցանելի է, զի թէ մագդաղենացին ընդ առաջին կանայսն *եկն* զոր մատթէոս պատմէ և համբուրեցին զոտն յիսուսի...: – 515. Եւ այսպէս սովորաբար խօսիմք, թէ յուրբաթի կէս օրն ելեալ ոք ի տեղւոջէ՛ մինչև *գայ* առ մեզ ի լոյս կիրակէին կամ ընդ առաւօտն, ասեմք թէ **գ** օր է ճանապարհին. նոյնպէս և յարութիւնն քրիստոսի: - 516. Երկրորդ՝ ասելն «չև ևս ելեալ եմ առ հայր իմ». ցուցանէ թէ՝ զոր այժմ խնդրես, հոգին *գայ* և զայդ ամենայն ծանուցանէ ձեզ: - 517. ...կալն նշանակէ իբր պատերազմակից և յօգնականութիւն *գալ* որք նախատակին վասն անուան նորա: - 521. Այսպէս նախ *եկն*

քրիստոս և խաչիւ և մահուամբ հաշտեցոյց զհայր, և ապա՛ հայր աստուած առաքեաց զհոգին սուրբ պարգև մարդկան: - 522. Մի է բանն աստուծոյ անձնաւոր էութիւն և գոյացութիւն. որ էր ի ծոց հօր անմարմին. որով ամենայնքն ի լինելութիւն *եկին*: - 529. Ըստ այնմ, «զամենայն ազգս զոր արարեր» այսինքն հրեշտակք և մարդիկք, կամ մարդկան ամենայն ազգ և ամենայն լեզուք, *գայցեն* ի կատարածի յերկրպագութիւն քրիստոսի. և անեզր յաւիտենիւ փառաւորեալ օրհնեն զնա: - 529. Չորրորդ, գռեհիկ. զոր սովորութեամբ լուեալ ասեն՝ ծմեռն *գայ*, և զկնի այնորիկ գարուն ամառն և աշուն: - 536. Եւ յովսէփ փալանացի, և եզնակ կողբացի թարգմանիչք, դարձեալ էին յաթենայ և *եկեալ* ի կոստանդնուպօլիս. լուան զժողովոյն և գնացին ի քաղկեդոն. զի չէր յոյժ հեռի ի ճանապարհէն որով *գային* ի հայս. – 543. Իսկ յովսէփ և եզնակ *եկեալք* ի հայս պատմեցին զամենայն ստուգութեամբ: - 543. Ա՛րդ՝ *ե՛կ* ես և դու փորձեսցուք թէ ով զդաւանութիւն առաքելոյն ունի և զկանոնքն՝ նա՛ է հնազանդ նմա: - 548. Այլ և ի սրբոց հռիփսիմեանց *գալոյն* յայտնի է: - 549. Եւ ի *գալն* յերկիրս հայոց, ետուն նմա օգնական զհուղն օծման զոր քրիստոս օրհնեալ էր. և զգեղարդն. և այլոց ազգաց չկա՛յ այս պարծանքս. զի մեր մեռոնս հանապազ և միշտ զնոյն շնորհ ունի: - 549. Ձորօրինակ բ ոք ի դատախազից իւրաքանչիւրն զինքն կամի և կարծէ ճշմարիտ գոլ. այլ մեծ *եկեալ* դատաւորին՝ վկայիւք յայտնի ճշմարիտն: - 551. Վեցերորդ՝ զի զամենայն բարիսն որ ի մեզ են՝ արտաքս հանեն. զորօրինակ *եկեալ* խաւարն հանէ զլոյսն: - 562. Երրորդ՝ ի յաստուած գիտութիւնն. որ *եկեալ* իցէ ի հաւատս ճշմարիտս. և գիտէ զքրիստոս աստուած ճշմարիտ. թողու և գործէ՛ զմեղս կամ զհաւատն: - 564. Ա՛րդ՝ թէպէտ հոգին ո՛չ լինի սերեալ ի հօրէն որպէս մարմինն, սակայն սկզբնական մեղքն անցանէ ի հոգւոյն յադամայ ի հոգիս զհետ *եկելոցն* միջնորդութեամբ մարմնոյն ցանկութեամբ ծնելոյն: - 567. Այս անուն ծառայ աստուծոյ գնեալ արեամբն քրիստոսի. *եկեալ* կամաւ յերախայութենէ ի մկրտութիւն: - 588. Եւ երկրորդ անպատշաճութիւն, զի յասելն թէ՝ ես կու մկրտեմ. երևի թէ նուիրեալն ո՛չ իւր կամաւն է *եկեալ* ի մկրտութիւն, այլ բռնութեամբ և ի հարկէ՛ կու մկրտեմ: - 588. ...ընդէ՞ր ոչ մկրտեաց զոք ի հաւատացելոցն. մինչև գնաց ի կեսարիա ծեռնադրեցաւ. և ապա *եկեալ* զհազարս հազարաց և զբիւրս մկրտեաց ի գետն: - 589. ...բայց թէ ազատեալ լիցի տն կամօք. որպէս նեսիմոնս այն. իսկ թէ զայր որ ընդ ծառայութեամբ է՝ ո՛չ հրամայեցին հայրապետքն սուրբք *գալ* ի յաստիճան եկեղեցւոյ. - 589. Եւ յերուսաղէմ *եկեալ* պատարագ մատոյց զհւրակա՛նն մարմին: - 607. Իններորդն է հանգստեան ժամն ի դէմս հօր. որ ասեմք *եկեսցէ* և ննջեմք...: - 622. Իսկ *եկեսցէն* ունի սաղմոսս **բ** փոխ բոլոր. պահապան **բ** ժամուց հանապազորդ գիշերոյն: - 622. Առաջին՝ յորում ասեմք *զեկեսցէն*: - 622. Երեկոյ է տղայութիւնն. յորում նո՛ր *գամք* ի խաւար կենցաղոյս: - 622. և օրհնեմք զօրհնիչն մեր որ ասէ՝ (*եկայք* օրհնեալք հօր իմոյ:) - 627. ...և *գայր* բարբառ յերկնից, «փառաւորեցից». զխաչէն ասէր: - 632. Երկրորդ «որ *եկիր* և գալոց ես». քառասնօրեայ գալստեանն, և ծաղկազարդին, և բուն յինանց կիրակմտին զա՛յս ասա: - 634. Ութերորդ «որ *եկիր* և հանգեար յառաքեալսն»: - 634. Եւ որ՝ քան զայս աւելի ասեն, որպէս տնօրինեցար. կամ ընծայեցար. կամ քո տէրութեամբդ. կամ որ *եկիր* ի բեթանիա. կամ ի վերնատունն: - 634. Դարձեալ՝ ի յեբրայեցի լեզուն «ալ», ասէ թէ՝ *գայ* յայտնեսցի. «էլ», աստուած. «ուիայ», օրհնեցէք և գովեցէք զկենդանին աստուած: - 644. Որպէս ի *գալ* թագաւորին նախ կարապետք և աւետաւորք մտանեն...: - 646. ...թէ ասեն եպիսկոպոսին թէ ոք *եկեալ* է կնունք խնդրել...: - 659. Եւ եղիա *գայ* և ենովք: - 660. Նախ ճանապարհ կոչի ծնունդն. որով ի կեանս *գամք* ըստ հասարակութեան ընթացից մարդկան: - 665. ...որով ընթանամք առ աստուած և աստուած ի մեզ *գայ*. - 666. Դարձեալ, մերկ *եկն* և մերկ գնայ ի մարմնոյ զգեստու որպէս ասէ յոբ: - 671. Եւ դարձեալ, ի հոգևորն մերկ *եկն* և սուրբ հանդերձիւ զգեցեալ գնաց: - 671. Երկրորդ՝ զվերջին ողջոյնն տամք, զի ի հեռու ճանապարհ *գնայ*: - 673. Իսկ տանիլն ի **դ** անկիւնս եկեղեցւոյն, վկայե՛ն նմա թէ՝ չորեքին աւետարանչացն խրատու շուրջ *եկն* զեկեղեցեաւն...: - 673. Ապա ուրեմն ամենեցուն առ հասարակ պէտք են քահանայական կատարմունք և նուէրք. *գալ* ի գերեզմանն և այլն ամենայն: - 675. Եւ այն որ ի վերայ վառին նիւթեղէն զգեստէ, զի *գայցէ* խաչն ի վերայ լուսեղէն անպոյ. յօդս բարձրացեալ և ցոլացեալ...: - 676. Երկրորդ, փրկչին ակնունելով որ *գայցէ* յարևելից...: – 677. Երրորդ, զի ի լոյս հաւատ *եկն*...: – 677. Զի՞նչ է որ յերկրորդ օրն դարձեալ *գան* ի գերեզմանն: - 680. Եւ որպէս իւղաբեր կանայքն նախ *եկին* ի գերեզմանն և տեսին յարուցեալ զքրիստոս, և ապա առաքեալքն...: - 680. ...նոյնպէս յերկրորդ օրն պարտ է *գալ* կանանց նախ ի գերեզմանն, և ապա արանց. և հոգևոր տեսութեամբ ուրախանալ: - 680. ...վասն որոյ այսօր թեթևացեալ *գամք* ի գերեզմանն և գոհանամք զաստուծոյ: - 680. վասն որոյ կրկին *գամք* և թողութիւն խնդրեմք: - 680. ...վասն այսոցիկ պատճառի կրկին *գամք* ի գերեզմանս: - 680. Եւ **գ** փոփոխումն ունիմք. զի նախ յոչ է է ի յէութիւն *գամք*...: - 681.

Յինգերորդ՝ յետ գօրեայ թաղմանն քրիստոսի *եկին* առաքեալքն և կանայքն ի գերեզմանն...: - 681. ...յայս միտս *գամք* ի գերեզմանս ննջեցելոցն...: - 681. վասն որոյ գ օր յիշատակ կատարեմք և *գամք* ի գերեզմանն: - 681. ...և գնացին յերեքօրեայ ճանապարհ. ի տիւն ամպ հովանի, և գիշերն լոյս *գայր*. - 682. Այլ չար հոգիքն ոչ կարեն *գալ* առ մեզ մինչ ի դատաստանի օրն...: – 686. ...և սոքա ո՛չ *գան* ի դատաստան. այլ ի դատել զիրեշտակս և զմարդիկ ըստ առաքելոյ: - 688. Արդ չև է *եկեալ* դատաւորն. և ոչ է եղեալ դատաստան. նա և ո՛չ հատուցումն. ո՛չ բարեաց և ո՛չ չարաց որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 691. ...այսինքն զի վերստին *գալն* քրիստոսի լինի, և ապա սրբոցն տանիլ առ ինքն: - 692. Ապա ուրեմն ի *գալ* փեսային լինի պսակ և հարսանիսս այս հոգևորապէս: - 693. Քսանևմի, և յառակս տնտեսին զոր կացոյց տէր ի վերայ ծառայիցն տալ կերակուր. զոր յետոյ տէրն *եկեալ* գտցէ այնպէս՝ երանի է ծառային այնմիկ. ապա թէ ոչ՝ ընդ մէջ կտրեսցէ: - 693. Նոյնպէս և յառակս որ զքանքարն ետ և զմնասն. յետոյ *եկն* և արար խնդիր: - 693. Զի ասէ մեծն իգնատիոս մեկնիչն յայսմ բանի, եթէ բարեկամ *եկեալ*՝ զպահանջօղ հրեշտակն ասէ յօր մահուն. իսկ առաջին բարեկամ է՛ աստուած: - 697. Ա՛րդ՝ *եկեալ* հրեշտակն խնդրէ ի նմանէ զբարի գործս որով նա կերակրի. - 697. Չորեքտասաներորդ, զի թէ մեղաւորացն գոյ հնար արտաքս *գալ* ի հրոյն և երթալ յարքայութիւնն. - 700. ...ո՛չ կարեն աստի այդր *գալ*, և ո՛չ այտի աստ: - 700. Զի ո՛չ ասէ թէ ի *գալ* հոգւոյս, այլ՝ ի *գալս* իմում. որ է հոգի և մարմին: - 703. Թովմաս ասէ, կին յեգիպտոսէ ի *գալ* լինի. և անդ ուր կինն ղովտայ էր ննջէ: - 706. Ա՛րդ՝ ծնանի ի բաբելօն ի ցեղէն դանայ. և *եկեսցէ* յերուսաղէմ և թլփատեսցէ զինքն: - 707. զսոսա ասեն հրէայքն ելանել ի կատարածի և *գալ* յերուսաղէմ: - 708. Ընդ երևիլ նեռինն և թագաւորելն յերուսաղէմ, *եկեսցեն* ենովք և եղիա որպէս ասէ մաղաքիա և դարձուսցեն զսիրտս հարց յորդիս. - 709. Եւ մինչդեռ ասասցեն զայս, յանկարծակի *եկեսցէ* ի վերայ նոցա սատակումն որպէս յաւուրսն նոյի ըստ հրամանի փրկչին: - 709. Ո՞րպիսի հասակաւ *գայցեն*: - 709. Նոյն հասակաւն որով փոխեցան՝ և *գայցեն*: - 709. Եւ յետ այնորիկ ոչ առ ժամայն *գայցէ* տէր ի դատաստան. այլ տացի խաղաղութիւն աւուրս **խե**. առ ի հանգիստ սրբոցն և ի յապաշխարութիւն թիւրելոցն: - 709....յորժամ *գայ* աստուած ի մէջ աստուածացելոցն և լինի ամենայն և յամենայնի աստուած: - 711. Դարձեալ՝ ո՛չ *գան* ի դատաստան, զի մասն բարւոյ ո՛չ ունին որով քննիցին. այլ դատապարտին որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 725. Նաև համապայծառ լոյս Երրորդութեանն ծածկէ՛ զամենայն լոյս լուսաւորացդ. զա՛յն ասէ խաւարումն արեգական և լուսնի և աստեղաց. զոր օրինակ՝ լոյս ճրագի ծածկի մերձ *եկեալ* լուսոյ արևու: - 728. Վեցերորդ, զի եղիա *գայ*: - 730. Ո՞ւր է հուրն որ *գայ* ի կատարածի: - 731. Զի նախընթաց հուրն *գայ* յարևելից և վառէ՛ զերկիր և զտարերքս, և կանգնի յարևմուտս: - 731. Վասն է՞ր հրով *գայ* քրիստոս: - 731. վասն որոյ հուր *գայ* առաջի քրիստոսի. զի զոմանս տանջէ այրելովն, և զոմանս պսակէ՛ լուսովն...: - 731. Ո՞րպէս *եկեսցէ* տէրն ի դատաստան: - 734. Այսպէս քրիստոս այնու կերպարանաւ որով համբարձաւ՝ հանդերձ ամենայն դասուք հրեշտակաց ի դատաստան *եկեսցէ*: - 734. Երկրորդ փառք է՝ զի հայր և հոգի ընդ նմա ի դատաստան *գայցեն*...: - 737. Վեցերորդ, զի ահագին փառօք *գայցէ* փողով մեծաւ և ամպախաղաց որոտմամբ և շարժմամբ և հրով բորբոքելոյ որպէս ի սինայ: - 737. Նոյնպէս ի միոյ վճռէն՝ *եկա՛յք* և գնացէ՛ք լսի: - 739. Առաջին՝ կոչումն սիրական որ ասէ «*եկա՛յք*»: - 740. Եւ զայս յայտնեն գիրք սուրբք. զի աւետարանն ի մէջ գիշերի ասէ զժամ յարութեանն «եղև բարբառ ահա փեսա *գայ* արիք»: - 747-748. Վասն վեցերորդին, որք զխաւար մեղաց աստէն սիրեցին և առ լոյսն քրիստոս *գալ* ո՛չ կամեցան. վասն այնորիկ ահագին խաւարաւ անդ նսեմանան: - 752. Եւ որք ի ծերութեանն *գան* յուղղութիւն, որպէս զսէզ դալարին, և տան պտուղ զերեսնաւորն: - 757-758. Եւ արդ՝ ի յաւարտիլ դատաստանին յորժամ ասէ *եկա՛յք*, վասն է՞ր իջանեն յերկիր, կամ ի դրախտն բնակին: - 759. Եւ յետ նոցա ամենայն բազմութեանց ժողովելոց յամենայն ազգաց ասէ. որք *եկին* ի բազում վշտաց աշխարհի. այսինքն որք զանազան առաքինութեամբ և բազում նեղութեամբ մտին ի հանգիստն: - 760. Ուստի որդին աստուծոյ *եկեալ* թագաւորական աթոռովն և ամենայն թագակիցք ընդ նմա: - 763. Եւ առաւօտ ասեն զսկիզբն աւուրն. որպէս առաւօտ արեգականն *գալոյ:* - 769. Արդ որպէս յամենայն ժամանակս սոքօք *գան* ի հաւատս ուղղութեան և է՛ վարձատրելի. այսպէս և ի վերջին ժամանակս որք յետ նեռինն՝ ո՛չ միայն ի հարկէ սքանչելեաց, այլ և ի լրոյ քարոզչաց երկուցն վկայից իջելոց սրբոց: - 785. Այլ վարկանին ոմանք զթիւ կազմութեան աւուրց պակաս գոլոյ նախնւոյն մարդոյ. զորոյ զտիպ յինքն նկարելով և այժմ անդրանիկն ծնունդ՝ յապաղելով *գայ* աշխարհ: - 785. Եւ առ այս *եկն* սով քաջ՝ զուգակշիռ հասարակութեանց մեծատանց և աղքատաց: - 789

ԳԱՄԻՐ - Ասեն թէ՝ գոն ա՛յլ հոմանուն մասիս և արարատ. որպէս կորդւաց լեառն և ի պաղէստին և ի *գամիրս*: - 294. Եւ այս են **իբ** լեզուքն: ...*Գամիրք*: - 298

ԳԱՅԹԱԿՂԵՄ + Զի տրտմութեամբ մեղանչումն հիւանդութիւն է և գայթակղութիւն. և հիւանդն յառողջութիւն փութայ. և *գայթակղեալն* ի ճանապարհ: - 33. Վասն որոյ հրէայք *գայթակղեցան* և հեթանոսք յիմարեցան...: - 95

ԳԱՅԹԱԿՂՈՒԹԻՒՆ + Զի տրտմութեամբ մեղանչումն հիւանդութիւն է և *գայթակղութիւն*. և հիւանդն յառողջութիւն փութայ. և գայթակղեալն՝ ի ճանապարհ: - 33. Երկրորդ՝ զի բազումք *գայթակղութեամբ* կործնին. արդ ի հարկէ որպէս ասացաւ՝ կամ միոյ կամ բազմաց լինի կորուստ: - 167. Չորրորդ՝ զի լիցին նորա պատճառ *գայթակղութեան* նոցա, և խոչ ընդ ակն: - 416. Կամ զի օրէնքն գրեալ էր՝ կուրի և կաղի մի՛ դնել *գայթակղութիւն*, ասէին նախատելով թէ՝ որպէս ո՛չ կարես կոխել զդուսա, նոյնպէս ո՛չ կարես առնուլ զամուրն յերուսայ: - 431. Հինգերորդ, զի դիցէ զքշնամիս իւր ի ներքոյ ոտից իւրոց. այսինքն կորուսցէ զնեռն և զսատանայ և զամենայն *գայթակղութիւն* մարդկան՝ զմեղս և զմահ...: - 737

ԳԱՅԻ – Եօթնեհ՝ յեսու կանգնեաց զգայիսոնն ի *գայի*, մինչ կոտորեցան թշնամիքն. որպէս մովսէս տարածմամբ ձեռաց զամաղէկ: - 418. Քսաննէ՝ դարան գործեաց ի *գայի* և յաղթեաց նոցա: - 419

ԳԱՅԻՍՈՆ + Եօթնեհ՝ յեսու կանգնեաց *զգայիսոնն* ի գայի, մինչ կոտորեցան թշնամիքն. որպէս մովսէս տարածմամբ ձեռաց զամաղէկ: - 418. Այլև *գայիսոնն* յեսուայ: - 494. **ԳԱՅԼ +** Զի ամենայն *գայլ* խորամանկ է. և ամենայն աղուես նենգաւոր. և այլն նոյնպէս: - 218. Որպէս թէ ցանկութեամբն ասի խոզ. և բարկութեամբն շուն. յափշտակութեամբն *գայլ*. և այլն: - 274. ...և որկրամոլութեամբ մնան բազմամարմինք. և ատելութեամբ զերծանի ոչխարն ի *գայլէ*. և խորխտումն մեծարգոյ առնէ զձին. և այլն նմանապէս: - 563

ԳԱՅԼԱԽԱԶ + Զի թէ լինիցի քարեայ սուր, որպէս *գայլախազ*, որով սպանաւ աբէլ. ո՛չ է պիտանի: - 366. Երկրորդ՝ *Գայլախազիւ* թլփատեաց: - 412. Վասն է՞ր *գայլախազիւ* թլփատեաց և ո՛չ երկաթով: - 415. Իններորդ՝ սպանմանն աբէլի գործիք եղև որպէս ասեն. ուստի *գայլախազ* կոչեցաւ. զի սրբեսցի դրոշմաւն: - 415. Տասներորդ՝ թլփատեաց *գայլախազով* զհէլ: - 417

ԳԱՅԼԵՆԻ + Իններորդ՝ նա՛ ի տաճարին նստի և ուսուցանէ. և սոքա ի ներքս ի յեկեղեցի. զկերպարանս բարեպաշտի ունելով արտաքոյ՝ ծածկեալ են գառննենաւ *զգայլենիս*: - 35. Իսկ թէ յայնցանէ փախչիք իբր յայտնապէս որոշումն՝ և այլիմն պատճառաւ որպէս գառննենաւ ծածկէք *զգայլենիս* ձեր: - 89

ԳԱՆ + Եւ յարամնայութիւն կնքոյն պատճառէ՛ ոմանց գերագոյն պատիւս. և ոմանց խստագոյն պատիժս. ըստ բազում *գանից* առակի ասիցն: - 783

ԳԱՆ ՀԱՐԿԱՆԵԼ + Մետասաներորդ՝ որպէս հայրն զորդին *գան հարու* զի զգաստացեալ մի՛ զրկեսցի ի ժառանգութենէ հայրենեացն. այսպէս և աստուած զսուրբս և զսիրելիս իւր խրատէ՛: - 159. Վեցերորդ՝ հարւածս կրեալ յոր ի բոլոր մարմինն. և տէր մեր ի ձեռս և յոտս և ի կողս. որ և փշով պսակեալ ապտակեալ և *գան հարեալ*: - 327

ԳԱՆ ԸՄՊԵԼ + Ուստի զանազանին և պատիժք մեղացն. ըստ որում տէրն ասէ «*արբցէ գան* սակաւ և *գան* սաստիկ»: – 556. ...*գան արբցէ*. և տրօք տնանկաց ապա՛ հաղորդեսցի: - 652. ...կրկին **խ** *գան արբցեն*...: - 652

ԳԱՆԳԱՏԻՄ + յորում բազումս նեղեաց զմեզ թշնամին մեր. *գանկատիմք* նմա և խնդրեմք զփրկութիւն: - 621

ԳԱՆՁ + Իսկ *գանձն* և աղբիւրն իմաստութեան երկնի և երկրի՝ ո՛րպէս լինի կարօտ գիտութեան կամ ստացեալ յայլմէ: - 98. Երկրորդ՝ լա՛ւ համարեցաւ զերկնաւոր *գանձն* քան զոսկի և քան զարծաթ կորստական: - 338. Քսանևզ, ետ *գանձս* և ընկալաւ զիմաստս և զաստուած գիտութիւն: - 441. Երրորդ, բարեաց *գանձն* մեր անվնաս մնայ: - 626. ...և պահեմք զմարմինն իբր *զգանձ* պատուական: - 677. ...զի ինքն նեռն գտանիցէ *զգանձս* ծածկեալս. - 708. զի ի նմա՛ է ծածկեալ ամենայն *գանձք* իմաստութեան և գիտութեանն աստուծոյ. վասն որոյ իմաստութիւնն քննէ և դատէ: - 735. Եւ նմա աւանդել՝ յորում ծածկեա՛լ են ամենայն *գանձք* իմաստութեան. և որ քննէ զխորս աստուծոյ: - 759. Տէրն *զգանձն* մատանեաւ դրոշմեալ տայ ի ծառայս. և մատանին ի ձեռին է. երբ խնդրէ՝ թերին յանդիմանի: - 769. Եւ արդ, Ո՜ հաւատ մեծ պաշտելի լոյս իմ և տիպ. և *գանձ* անկողոպուտ. կացցես առ իս. յարգանդէ մօր իմոյ խուսափեալս ի ծոց քո: - 771. Այլ ի հասարակ գրոյս՝ հասարակեաց և նա զկեանս առօրեայ. հասեալ ի *գանձ* իմաստից և յաղբիւրն գիտութեանց: - 772

ԳԱՆՁԱԿԵՑԻ - Որպէս *գանձակեցին* գրէ ընթերցուածոց մեկնիչն: - 651

ԳԱՆՁԱՆԱԿ + Նոյնպէս և յոտնալուայն և ի խաչհամբրոյրն՝ *գանձանա՛կն* է քրիստոսի զոր

յիշատակեմք: - 684. Աղերս ընծայեցի ի *գանձանակ* ճոխութեան ձերդ մեծութեան. իմաստասէր և ճշմարտասէր եկեղեցւոյդ հայաստանեայց և ընթերցասէրդ մտաց: - 772

ԳԱՆՁԱՐԱՆ + Ահա զսակաւ ընծայ կարճառօտութիւն բանիս ընկալ ի քում ընդարձակութեան *գանձարանի* սրտի՝ երիցագոյն հարազա՛տդ Գէորգի է: - 95. Եւ զի *գանձարա՛ն* է հրահալելեաց: - 211. Այլ և *գանձարա՛ն* է մարմնոյն. զի պահէ՛, և դարձեալ ի տէրն տայ: - 678-679. Եւ այսպէս տրտմեալ սրգով և թախծեալ մտօք ընծայեցի տխեղծ մատամբ զխունախոյ նուէրս բանի, իբր զլումայս այրւոյն՝ քումդ *գանձարանի*: - 789

ԳԱՆՁԵՄ + Ա՛րդ՝ տգէտն ո՛չ ունի զբոլոր զամենայն իմաստութիւն և զգիտութիւնն *գանձեալ*: - 98. Կարգաւոր էր նախ պատրաստել զարքունիս որ է երկինք և երկիր. և զգահոյս որ է՛ դրախտն. և զսպասաւորքն որ են կենդանիքն. և զմեծութիւնս տնկոց և բուսոց. մանաւանդ ոսկւոյ և արծաթոյ և ականց ի սիրտ երկրի *գանձել*. և ապա՛ թագաւորին բնակիլ: - 230. Նա՛խ՝ զի արմաւենին ի բարձր դնէ զպտուղս. և արդարքն յերկինս *գանձեն* զառաքինութիւն...: - 765

ԳԱՌՆ + Երրորդն է նշանական աստուածաբանութիւն. որ ի զգալի կերպարանաց փոխակցիմք յիմանալի տեսութիւնն. թէ զի՞նչ նշանակէ մարդ երևելին. կամ առիւծ. *գառն*. հուր. լոյս. և այլն: - 122. Երեսունգ, Երեսաց հացն. և *գառն*. և աշտանակն. և քահանայական զգեստն: - 284. Նոքա *գառն* դնէին, և մեք ո՛չ: - 284. Եւ մի՛ եփել *զգառն* ի կաթն: - 285. Չորրորդ՝ զի զանարատսն և զպարարտսն մատուցանէր յօրինակ անարատ *գառինն* քրիստոսի. և ճարպաւորն՝ լուսոյ աստուածութեանն: - 286. Չորրորդ, նա՛ *զգառն* զատկին եղեն որով ազատեցան ի փարաւոնէ: - 327. Եւ քրիստոս *գառն* ճշմարիտ զենաւ և ազատեաց զմեզ ի սատանայէ՛: - 328. Իսկ յաւուր **ե** շաբաթոջ երեկունն *զգառն* զենին և ելին յայգ ուրբաթի. նիսանի **ժե**. որ էր առաջին ամիս նոցա. և ի կիրակէ անցին ընդ ծովն որ էր նիսանի **ժէ**: - 337. Նա՛խ՝ սեղան երեսաց հացին և *գառին* ի հիւսիսոյ կողմն: - 346. Ա՛րդ՝ **գ** հաց՝ և *գառն* խորովեալ դնէին յառաւօտուն. և չորրորդ մասն դորակի գինւոյ. նոյնպէս և յերեկոյն հանապազորդ: - 346. Այլ որք յամառելով յօրինակն՝ ա՛ղ խառնեն ի խորհուրդն, պա՛րտ է նոցա խառնել և ձէթ և մուրկ և խունկ և միս *գառին*. կամ զանգեալ ի կասկարայս, կամ օծեալ ի տապակի, զի զօրինակն կատարեսցեն. և հեռասցին ի ճշմարտութենէն: - 357. Վասն է՞ր յերեսաց սեղանն հաց և գինի և *գառն* դնէին. և մեք *զգառն* ո՛չ դնեմք: - 357. *Գառն* օրինա՛կ էր քրիստոսի. զի կոչեցաւ գառն աստուծոյ. ա՛յլ զգալի *գառն* ո՛չ եղև: - 357. *Գառն*՝ որդիք քրիստոնէի. և Ուլն՝ որդիք հեթանոսի յորժամ գան յեկեղեցին սրբին և նւիրին աստուծոյ: - 358. Մետասաներորդ, բոլորապտուղ. որ է հանապազորդ *գառն* խորովեալ յառաւօտն և յերիկոյն մին հացով և **դ** մասն դորակի գինով: - 359. Բորոտից սրբիլն **բ** հաւ. զմինն զենուլ և զմինն յարիւն թաթաւել և թողուլ. և *գառն* և տատրակ և աղաւնի: - 359. Այլ և յիսներեկին է է *գառինս*. և ի նոր մտիցն կրկին հաց ևս: - 359. *Գառն*, զի անմեղ և կերակրելի՛ է և որդի աստուծոյ: - 361. Իսկ ի ներսն, **ա**՝ հացին երեսաց և *գառին*. **բ**՝ խնկոցն. **գ**՝ շօթին և զհացին. **դ**՝ մին ա՛յլ **զ** հացին. զի **ժբ** հաց էր. և **բ** սեղան: - 364. Նա՛խ՝ *գառն* հանապազորդ. և նուէրք յերեսաց սեղանն և յողջակիզաց: - 372. Իսկ է *գառն* անարատ, է զգայարանքն սուրբ: - 373. Նա՛խ՝ զի **ը** էին նւէրք պատարագացն. է *գառն*. և մի խոյ: - 373. Զուարակն, և Խոյն, և *Գառն*, և Նոխազն, և այլ Նուէրն: - 374. Զուարակն է պատարագեալ. և խոյ մեզ ծնեալ. և *գառն* կերակրելի. և նոխազ զմեղս մեր առեալ: - 374. *Գառինք*՝ նորածնեալք աւազանաւն: - 374. Իսկ չորրորդ դորակ գինւոյն և իւղոյն ընդ նաշիոյ և *գառինն*, նշանակէ՛ զբանաւոր և զկենդանի պատարագս մեր: - 375. Այլ և ուղղիցին դ տուն է կիսամասնեայ. ընդ սրբոյ խաչեցարին հզօր և անմահ *գառինն* եղեալ: - 375. Ա՛յս է խորհուրդ առաւօտու և երեկոյի *գառինն* և նուէրք նորա: - 375. Երրորդ՝ մինչ *գառն* լինի ի կաթն մօր՝ մի՛ զենցես աստ. զի գութն առաւե՛լ է: - 399. Հինգերորդ և մեծն ա՛յս է, զի *գառն* քրիստոս է. և կաթն օրէնք. և մայր ժողովուրդն: - 399. Ապա թէ ոչ՝ և *գառն* կերաւ ի վերնատանն, կե՛ր և դու ի պահոցն: - 510. Որ այսպիսի էր պատկեր աւուրն. յաւուր **ե** շաբաթոջ երեկոյին ի չորեքտասան լուսնին *զգառն* զենին և ելին յայգ ուրբաթի **ժե** ամսեանն. և ի կիրակէ անցին ընդ ծովն որ էր նիսանի **ժէ**: - 513. Երկրորդ՝ *գառն* զենուլ ի տօնս: - 553. Այլ և մարգարէն մովսէս դնէր յերեսաց սեղանն *գառ* մի խորովեալ. և հաց և գինի և չորրորդ մասն դորակի հանապազորդ. և ջուր ո՛չ դնէր: - 595. Որ էր խորհուրդ անմահ *գառինն*. և հացն և գինին մարմին և արիւնն սուրբ: - 595. Չորրորդ՝ ի յօրինակն մի հաց և մի *գառն* խորովեալ լինէր. որ ընդ մասին գինւոյ դնէին յերեսաց սեղանն: - 597. Երրորդ՝ ի հին տաճարն *գառն* էր պատարագ. որ էր օրինակ գառինն աստուծոյ: - 617. Իսկ յեկեղեցի ճշմարիտ *գառն* պատարագի. վասն որոյ զօրինակն արգելումք: - 617. Եօթն եօթն *գառանցն* զենումն: - 626. Եւ երեքսրբեանն, *գառն* անմահ զենեալ վասն մեր: - 629. Չորեքկերպեան կենդանիքն է՛ խաչն.

և տեսեալն ի վերայ նորա՝ *գառն* որ բառնայ զմեղս աշխարհի: - 638. Ութերորդ, է է ածել *զգառինսն* պատարագ ի տօնսն: - 653. Որպէս *գառն* զմայրն, և նոքա զծնօղս իւրեանց: - 753. Եւ յորժամ առաքին մեղաւորքն ի հուրն յաւիտենից, գտանեն զծնօղս իւրեանց որպէս *գառինք* զմարս, և յաւիտեան խածատեն զնոսա: - 753

ԳԱՌՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ - Քսանևմիերորդ՝ արդ՝ եթէ քրիստոս տգէտ ունէր միտս, և տկար հոգի, և ապականացու մարմին և եկն քրիստոս զի բարձցէ զտկարութիւնս մեր. և լուսաւորեսցէ որ նստէաք ի խաւարի. և նա՛ է *գառն աստուծոյ* որ բառնայ զմեղս աշխարհի և զապականութիւն: - 99. Ա՛րդ՝ *գառն աստուծոյ* է՛ որդին մարդոյ: - 99. Գառն օրինա՛կ էր քրիստոսի. զի կոչեցաւ *գառն աստուծոյ*. ա՛յլ զգալի գառն ո՛չ եղև: - 357. Երրորդ՝ ի հին տաճարն գառն էր պատարագ. որ էր օրինակ *գառինն աստուծոյ*: - 617. Դարձեալ՝ մատաղն ստուեր և օրինա՛կ է ճշմարիտ պատարագին քրիստոսի որ *գառն աստուծոյ* և եզն պարարակ կոչեցաւ...: - 657

ԳԱՌՆԵՆԻ + Իններորդ՝ նա՛ ի տաճարին նստի և ուսուցանէ. և սոքա ի ներքս ի յեկեղեցի. զկերպարանս բարեպաշտի ունելով արտաքոյ՝ ծածկեալ են *գառնենեաւ* զգայլենիս: - 35. Իսկ թէ յայնցանէ փախչիք իբր յայտնապէս որոշումն՝ և այլինն պատճառաւ որպէս *գառնենեաւ* ծածկէք զգայլենիս ձեր: - 89

ԳԱՏՈՒՐ - Ոմանք դ ասեն. և անուանս թուեն, Ատուր, Թատուր, *Գատուր*, Սատնատուր: - 495

ԳԱՐԳԱՆԱՑԻ - Եւ այս են **իք** լեզուքն: ...*Գարգանացիք:* - 298

ԳԱՐԳԱՑԻ - Եւ այս են **իք** լեզուքն: ...*Գարգացիք*: - 298

ԳԱՐԷԴԻԻԹ + Երրորդ, դիւական. որպէս կռոց սուտ մարգարէքն. սեդեկիայն և այլոց բազմաց. որ այժմ երևին ի պատասխանիս կախարդաց. նաև հաւկռիչք և *գարէդիւթք*. որք են բնաւ սուտք և ոչինչք: - 536

ԳԱՐԵԶԻՆ – Տասներորդ՝ ի *գարեզին*. որ է՛ լեառն թլփատութեան. զի ելեալ ի լեառն հաւատոց՝ զաւելորդ մեղացն ի բաց ընկեցեն, և զօրհնութիւնն աստուծոյ առցեն: - 402

ԳԱՐԵՂԷՆ + Այլ և ալիւր *գարեղէն* զոհ յիշատակի փորձութեան կանանց: - 359. Երրորդ, զայս ի քրիստոսէ ուսաք. զի գոհացաւ ի հօրէ և ապա՛ բաշխեաց *զգարեղէն* նկանակսն և աճեաց. – 654. զի լցցին նոքա ի բոլոր մարմնոյն որպէս *գարեղէն* նկանակ հացիցն: - 725

ԳԱՐԻ + Սիկղն և սատերն և երկդրամեանն մի են. ի դանկ է. և մի դանկն **բ** *գարւոյ* կշիռ է: - 343. Դիւք է՝ որ ձեռօք և նիւթո՛վ գործէ. որպէս *գարի*, և ալիւր, և աւազ, և ջուր, և քար. և այն որ թզով չափէ, և այլն ամենայն: - 388

ԳԱՐՆԱՆԱՄՈՒՏ + Իսկ *Գարնանամուտ*՝ որ է՛ հասարակածն՝ է՛ չորրորդ օրն. յորում լուսաւորքն կազմեցան: - 191. Եւ ի ժբն՝ հասարակա՛ծ է. որ է՛ *գարնանամուտն*: - 191. Եւ ի հինգն աւելեաց՝ է՛ *գարնանամուտ* նոցա: - 191

ԳԱՐՆԱՆԱՇԱՐԺ + այսօր հոգևոր ջրով դարձեալ ոռոգանեմք, զի բուսցի ի *գարնանաշարժ* յարութեանն: - 680

ԳԱՐՇ + Ոմանք ասեն թէ՝ զանազան և *գարշ* կենդանիք են ի ծովն, և ի նոցանէ դառնանայ: - 208. Նախ ցուցանէ թէ՝ զազիր են գործօք և բորոտեալ մեղօք. վասն որոյ *գարշ* կենդանեօք ապականէր զնոսա: - 334. Նշանակէր զխաւար անմտութեան նոցա որ առաւել էր քան զամենայն երկրի. զի զամենայն *գարշ* կենդանիս ի պաշտօն առին: - 334. Իսկ որ վասն մեղաց նաշիհ իւղ և խունկ ոչ դնէին. զի տրտմութիւն և խաւար է մեղքն, և *գարշ* հոտ գայ ի խղճմտանացն մինչև ապաշխարեսցէ: - 357. Որպէս նախ քան զօրէնս, բնական քննութեամբ ընտրէին մարդիկ. կամ զանճոռնի մեծն, կամ զամենևին փոքրն, կամ *զգարշն* տեսութեամբ, կամ զվնասակարն, ուտելոյ պիղծ ասէին զսոսա: - 364. Եօթներորդ, և *գա՛րշ* է. և մեղքն զազիր: - 367

ԳԱՐՇԱՆԱՄ + Եւ գիշեր, զի *գարշանա՛յ* երր, որ է օդ: - 196

ԳԱՐՇԱՊԱՐ + Եւ զի զմարդն ընկէց յերկնից ի յերկիր, ընդ *գարշապար* ոտից նորա անկանի: - 219. Նախ ասեն եթէ ի ծննդեանն կալեալ էր *զգարշապարէն* եսաւայ, այժմ զփոխն անդրադարձէ՛ և յիշեցուցանէ նմա թէ՝ ամենայն իրի հատուցումն գոյ: - 311. Դարձեալ, յերես անկեալ արտասուալի դիմօք հողս և փոշի՝ սուրբ *գարշապարաց* ձերոց, աղերսեմ ի խորոց սրտէ զհարազատ գութ հարց և եղբարց մեր հոգևորաց: - 773

ԳԱՐՇԵԼԻ + Եւ թէ հետևեսցի՝ ոչ որ գործեաց զգեղեցիկս և *զգարշելիս*, այլ որ պատճառն է և հարկ՝ գովեսցի և պարսաւեսցի. այսինքն բախտն և ճակատագիրն: - 11. Փորոտին զծածուկ խորհուրդն. զոր

լուանալ հրամայէ՛ ջրով. այսինքն խոհականաւն *զգարշելի* մտածմունս սրբել: - 360. Նա՛խ՝ զի *գարշելի* իրօք տանջէր *զգարշելիսն*: - 426. Եւ զի պիղծ և *գարշելի* էր զոհք կռոցն և կերակուրք հեթանոսաց: - 443. Եւ մարմինք նոցա լինին առաւել թանձր և ծանր և *գարշելիք* որպէս աստ: - 723. Երկրորդ՝ տիւ է իմանալ զկեանս սրբոցն ի յերկինս. իսկ գիշեր զտանջանս *գարշելեացն* ի դժոխս: - 750

ԳԱՐՇԵՑՈՒՑԱՆԵՄ + Եւ ի ներքինն անցեալ՝ գիշեր. զի *գարշեցո՛յց* զերր. որ է օդ և երես երկրի: - 190

ԳԱՐՇԻՄ + Երրորդ՝ յուսացաւ կոչել զանուն տեառն աստուծոյ ի յօգնութիւն. զոր մարդիկ յուսահատեալ էին եթէ վասն մեղաց մերոց եթող զմեզ աստուած ի ձեռաց. և նա ի յօգնութիւն կոչեաց զանուն տեառն աստուծոյ. այսինքն զի տէր է՝ ո՛չ *գարշի* ի ծառայից իւրոց. և զի աստուած է՝ էա՛ծ զմեզ աստ ոչ ի կորուսանել, այլ ի կեցուցանել: - 289. **Երրորդ՝ զի ո՛չ ինչ յորոց ստեղծ աստուած *գարշի* բնակիլ. մանաւանդ յարգանդի զարդարեալ կուսութեամբ. զի զոր ստեղծ ձեռօք, բնակէ՛ ի տան ձեռագործի իւրոյ:** - 469. Նա՛խ՝ զի որ բանն մարդ եղև՝ ո՛չ *գարշի* յեդեալ օրինացն իւրոց զի վասն մարդկան եդ: - 485. **Հինգերորդ, զի մի՛ ի զազիր հոտոցն և որդանցն *գարշեսցուք* և թողցուք զշէնս աւերակ**: - 677. Զի այնպէս ծանակեալ լիցի մարմին մեղաւորին, մինչ զի հոգին *գարշեսցի* առնուլ զնա. և որպէս ուրուկ և որդնալից այնպէս ո՛չ կամեսցի ունել զնա: - 751

ԳԱՐՇՈՒԹԻՒՆ + Եւ զի կաւ և տիղմ և *գարշութիւնք* բազմանան: - 197. Երկրորդ, զի մի տեսցուք *զգարշութիւն* մարմնոյս...: – 677. ...ծածկէ՛ *զգարշութիւն* մեր. որպէս մայր մանկան քան զայլ կարևորս: - 677. Որ և ա՛յն քան գերազանց է միաւորութիւնն քրիստոսի ընդ եկեղեցի քան զմարմնական հարսանեաց, որպէս լոյս քան զխաւար. և իւղ անոյշ քան *զգարշութիւնս*: - 757

ԳԱՐՈՒՆ + Եւ որովհետև ծանեաք զայս, արդ պատասխանեմք առարկութեանցն, եթէ որքան է՛ ի հարկաւոր պատճառ է՛, լինի բացորոշապէս բանն ճշմարիտ. որպէս բան թագաւորի. և մարդոյն մեռանիլն. և արև ծագելն. և լինիլն *գարուն* յետ ձմռան: - 10. Յատկութիւնք *գարնան* և ամարան, աշնան և ձմերան նոյն թուով: - 154. Ի խոյն և ի ցուլն և յեկաւորն առնէ *զգարուն*. որ է հասարակ տիւն և գիշերն **ժբ** ժամ: - 190. Ի չորեսին եղանակս տարոյն՝ *Գարունն* այսու ճոխանայ: - 196. Եւ *գարուն*, որ է՛ գայ ի յարումն: - 197. Իսկ *գարուն* և աշուն է՛ միջակ և ջերմ և գէջ՝ բուսուցանէ: - 197. Իսկ *գարուն* և աշուն հաւասար արդարութիւն է տուընջեան և գիշերոյ. վասն որոյ բուսանին սերմանիք: - 198. Եւ դարձեալ՝ *գարնան* եղանակն սկիզբն է ստեղծման աշխարհի և բուսուց և ամենայն ծննդոց. վասն որոյ ի սոյն ժամանակս առաւել բուսանին և նորոգին ամենեքեան: - 198. Իսկ աշուն զնմանութիւն *գարնան* ունի. վասն այն և նա՛ բուսուցանէ: - 198. Եւ դարձեալ ի *գարունն* բուսանին բոյսք. և յամառն կատարին. և յաշունն ժողովին. և ի ձմեռն վայելեն. և յիւրաքանչիւր ժամանակս՝ իւր գործն առաւելու: - 198. «Արի՛ ասէ հիւսիս, և ե՛կ հարաւ». որ է՛ *գարնան* ամիս. զի ի **ժբ**ն մտանէ: - 201. Ոմանք ի դրախտն ևս ասեն թէ տիւ և գիշեր լինի. կամ *գարուն* և աշուն. զոր մեզ չէ ընդունելի: - 222. Յեղանակս *գարնան*, և յառաւօտուն մինչև յերեք ժամս, և հիւթոյ արեան, և մանկութեան հասակն ի տղայութենէ ծննդեան և աճման՝ ունին զնմանութիւն օդոյ ջերմ և գէջ գոլով: - 266. Նա՛խ՝ զատիկն ազատութեան ելիցն ի *գարնանն*: - 340. Չորրորդ, գռեհիկ. զոր սովորութեամբ լուեալ ասեն՝ ձմեռն գայ, և զկնի այնորիկ *գարուն* ամառն և աշուն: - 536. Եւ յետ այնորիկ ի հարաւ. զի հարաւով հողմոյ սուրբ հոգւոյն՝ արար մեզ *գարուն* հոգևոր ազգի հաւատացելոցս...: - 673. Ի *գարնան* եղանակի ի զատկի կիրակէին ի մէջ գիշերի յորում ժամու յարեաւ քրիստոս և հրեշտակն թաւալեցոյց զվէմն և գոչէր զյարութիւնն քրիստոսի...: - 714. ...ի *գարունն* ո՛չ թէ դժնիկն խլեալ բուսանի, այլ տնկեալ վարդենին. եթէ արմատն ոչ մնայ դժնկին: - 714

ԳԱՒԱԶԱՆ + Իսկ թէ ոք ասիցէ՝ եղևն զփոփոխումն ցուցանէ. որպէս այն թէ՝ *գաւազանն* մովսէսի օձ եղև: - 72. Երրորդ՝ ի *գաւազանն* և ի մատանին. զի ի վերայ իշխանաց և իշխեցելո՛ց է հաստատեալ և յեցեալ: - 271. Եւ փոխանակ *գաւազանին*՝ անմահ երանութեամբ հաստատեաց: - 271. Յիսունեթ, Վասն կորխեանցն. և ծաղկեալ *գաւազանին*: - 284. Որպէս ասելն *գաւազան*, աւազան, սապոն, ամէն, և կամ ա՛յլ ինչ: - 297. Քսանևը, մովսէս խաչանիշ *գաւազանաւն* զծովն պատառեաց: - 329. Զի՞նչ է *գաւազանն* ի յօձ փոխարկեալ: - 332. Առաջինն է *գաւազանն* ի յօձ փոխարկիլ: - 332. Նա՛խ՝ նշանակէ զնոյն ինքն սկզբնաչարն սատանայ. որ էր յերկինս *գաւազան* ուղղութեան և ընկեցեալ եղև օ՛ձ: - 332. Երրորդ՝ թագաւորական *գաւազան* էր ադամ ի դրախտին. և յորժամ մեղաւ՝ անկաւ ի յերկիր և եղև օձ մեղաւոր: - 332. Եւ ի ձեռն մովսէսի դարձեալ եղև *գաւազան* թագաւորական և քահանայութեան: - 332. Վեցերորդ՝ նշանակէ՛ զբանն աստուած *գաւազան* ուղղութեան և թագաւորութեան առ հայր. եկն նա՛ յերկիր և էառ զօձաձև բնութիւնս մեր. և դարձեալ ըմբռնեալ մարմնովն ել յերկինս և նստաւ ընդ աջմէ հօր: - 332.

Եօթներորդ՝ *գաւազանն* նշանա՛կ է խրատու և արդարութեան: - 332. Եւ ի ձեռն խաչին ներգործին ամենայն սքանչելիք որպէս ի ձեռն *գաւազանին* մովսէսի: - 332. Իններորդ՝ խաւարն շօշափելի. կամ զի թանրացեալ ըմբռնիւր շօշափելով. կամ զի շօշափելով ձեռաց և *գաւազանաւ* կարէին շարժիլ: - 334. Է՛ որ զէութիւնն փոխէ. որպէս մովսէս զգետն յարիւն դարձոյց և *զգաւազանն* յօձ. և այս կոչի սքանչելիք: - 335. Երկրորդ՝ զի *գաւազանն* մովսէսի մի վիշապ եղեալ կլանէր զբազում վիշապս նոցա որ և հե՛տն միանգամայն ո՛չ երևէր. ընդէ՞ր ապա և նոցայն ո՛չ եկուլ զմովսէսին. քանզի սո՛ւտ էր: - 335. Եւ խաչանիշ *գաւազանաւն* ընկղմեաց զիմանալին փարաւոն յանդունդս դժոխոց: - 337. Խաչանիշ ձգեաց *զգաւազանն* ի վերայ ծովուն ընդ առաջ ասելով, Այիա՜. որ է՝ աստուած առաջի մեր: - 338. Եւ նոյն *գաւազան* յարմատոյն յեսսեայ. և բուրվառն հօր ի հոտ անուշից: - 345. Վասն է՞ր զնշան ընտրութեան ի բուրվառս և ի *գաւազանս* տայ: - 382. Նա՛խ՝ բուրվառն օրինա՛կ էր ահարօնի, և *գաւազանն*՝ մովսէսի: - 382. Երկրորդ՝ երկուքն ևս ահարօնի. զի բուրվառն ոսկի զմաքուր քահանայութիւնն ցուցանէ. և *գաւազանն* զիշխանութիւնն: - 382. Երրորդ՝ զի բուրվառովն՝ աստուծոյ ընծայէր և *գաւազանաւն* զշնորհս ի ժողովրդեանն: - 382. Չորրորդ՝ բուրվառն աղօթք մեռելոց. և *գաւազանն* խրատ կենդանեաց: - 382. Իսկ ծաղկեալ *գաւազանն* չորս ինչ յաւելու. Դալարի. Շառաւիդ. Ծաղիկ. և Պտուղն ընկուզ: - 382. Հինգերորդ, ըստ փիլոնի *գաւազանն* է իմաստութիւնն. դալարեալ մտօք և ծաղկեալ ուսմամբն. և պտուղ՝ ուսուցմամբ աշակերտաց: - 382. Եւ այն զի երկոտասան էին *գաւազանք* ցեղիցն իշխանաց. և ահարոնին երեքտասան: - 382. Եւ դարձեալ, երկոտասան արքեպիսկոպոսք. և կաթողիկոսն ի մէջն. նոյնպէս և արքեպիսկոպոսն **բժ**ան ունի *գաւազան*: - 382. Իսկ որ ի խորանէն բերին մովսէս և ահարօն *զգաւազանն* ծաղկեալ. զի ի սիօնէ՛ ելցէ օրէնք. որ է՛ յեկեղեցւոյ ամենայն իշխանութիւն: - 382. Ի յայս միտս զվարդապետաց *գաւազան* յեկեղեցւոյ ի դուրս բերեմք զարդարեալ: - 382. Որպէս սափորն կոյսն էր, և *գաւազանն* խաչն, նոյնպէս վէմն քրիստոս: - 386. Հինգերորդ՝ *գաւազանաւ* բղխէր. զի իշխանութեամբ բաշխի առ ամենայն ոք: - 386. Այլ և *գաւազանն* յուդայ գրաւական ի թամար: - 494. Այլ և *գաւազանն* հրաշագործ ի ձեռն մովսէսի: - 494. Այլ և *գաւազանն* ահարօնի որ ծաղկեցաւ: - 494. Այլ և *գաւազանն* ի ձեռն հրեշտակին. որ ընկալաւ զպատարագն գեդէովնի: - 494. Այլ և զսոյն նշանակէ *գաւազանն* եղիսէի: - 494. Յորում աւուր կիրակէի ի մէջ գիշերի ընդ առաւօտն յարեաւ տէրն ի գերեզմանէն. հանելով զհոգիսն յանապատն երկնից. և խաչանիշ *գաւազանաւն* ընկղմեցաւ փարաւօն յանդունդս դժոխոց: - 513. Եւ գո՛րծ է նոցա առաքեալ կարդալ, և մոմեղէնս կրել, և գրակալ. և զխաչագլուխ *գաւազանն* կրել: - 608. Չորրորդ յա՛յտ է յօրինակաց. զի *գաւազանն* ահարօնի որ ծաղկեցաւ՝ օրինա՛կ էր խաչին. և տախտակքն բանին. և ծառն կենաց որ ի մէջ դրախտին: - 733. ...որպէս ծաղկեալ *գաւազանն* ահարօնի նշանակէր զխրատ իմաստութեանն. որով զարդարեալ տայ զպտուղ լուսաւոր նիւթոյ կերակուր ոգւոյ: - 768

ԳԱՒԱՌ + Նիւթն. ձևն. այսինքն է կերպն. *Գաւառն*. Ազգայինքն. Ժամանակն. Տեղին. և յատուկ Անունն: - 87. Նոյնպէս *գաւառն*՝ միոյն երկին, և միւսոյն երկիր: - 87. Երկիր որ յաւիտեան ստացեալ լինի, է՛ *գաւառն* երկնաւոր: - 210. Չորրորդն վերնոցն *գաւառ*: - 210. Իսկ պատկեր շնորհաց և փառաց է, կատարելապէս ճանաչել և սիրել զաստուած. և այս է նմանութիւնն զոր կատարեալքն ունին աստ և ի վերին *գաւառին*: - 274. Այլ աշխարհն օսիդ՝ *գաւա՛ռ* է եսաւայ. զի օսիդն մի է յորդւոցն եսաւայ յորոյ անուն կոչեցաւ երկիրն օսիդ: - 327. Իսկ ի վերջինն *գաւառ*՝ կիսովն իմանին կուսանքն ընտրեալք. որք լնուն զթերութիւն անկեալ դասուն: - 391. Իսկ չորրորդ սրբութիւնն լիակատար շնորհաց ի վերին *գաւառն* որ է՛ հրեշտակային՝ գերազանցէ՛ զամենեքումբք: - 462. Ազգ առ ազգ բաժանեալ լինի *գաւառաւ* և լեզւաւ և կանոնական սահմանաւ որ են աւանդութիւնք և հաւատք եկեղեցւոյ: - 552. Եւ բաժանումն յաւէտ զքան *գաւառաւ* և լեզուաւ՝ կանոնական սահմանաւն ասացեալ լինի. այսպէս և առ միաբանութիւնս է իմանալ. առաւել միաբանութիւն ասել զորս կանոնական սահմանադրութեամբ է, քան որ *գաւառաւ* և լեզուաւ: - 552. Եւ յայսցանէ յայտէ, զի յետ յարութեանն ի վերինն *գաւառ* ոչ գոյ յոյս. զի է՛ անդ երանութիւն, որ է ստացումն ամենայն բարեաց. բոլորն համանգամայն և կատարեալ. և ոչ ինչ է ապառնի յոր յուսացեալ լինի: - 574. Եւ երկրորդ՝ զի մնացէ ի վերին *գաւառն* ըստ էութեանն և ըստ գործոյն. իսկ այլ առաքինութիւնքն թէպէտ մնան ըստ էութեանն, այլ ո՛չ ըստ գործոյն: - 579. Եւ նոյն զքահանայթաղէքն, որ ունի է աւետարան. և զաշխարհական թաղումն, ի յայրարատ *գաւառի* ի վաղարշապատ քաղաքի ի վկայարանս սրբոյն հռիփսիմի. յետ ճժա ամի սրբոյն գրիգորի. զի մինչև ցայն հնովն վարեին: - 659. և նովաւ արժանաւորիլ մեզ վերնոյն *գաւառի* ըստ անհաս իմաստութեանն իւրոյ: - 663. Իսկ Չորրորդն արքայութիւն՝ է՛ յաւիտենականն *գաւառ*. յորմէ ի ձեռն մեղաց առաջնոյ

մարդոյն՝ տարեալք պանդխտիմք յայսմ տառապանաց գբի և ի տիղմ կաւոյ. անարգաբար դեգերեալք ի հովիտս արտասուաց. յանապատի կալով և ո՛չ ի ճանապարհի. - 756. Եւ երկնաւորն այն *գաւառ*՝ լ ամօք արագընթաց աստեղն ճանապարհի շնորհէ: - 763. Նա՛խ՝ զի ի վերին *գաւառս* ուստի էին դևք՝ ո՛չ գոյ հաւատ. այլ դէմ յանդիման տեսութիւն: - 784

ԳԱՒԱՌԱՊԵՏ + Արդ տանուտէր աստ կոչէ զաստուած, և այգի է եկեղեցի. և *գաւառապետ* կոչէ զքրիստոս. և առաւօտ յաքելէ առաջին արդարոյն. և երեկոյ օր դատաստանին յորժամ ընտրեալքն ամենայն ժողովին...: - 692

ԳԱՒԻԹ + Ուր բեմն է. և մէջ եկեղեցւոյն. և արտաքին *գաւիթն*. կամ ժամատունն: - 343. Երկրորդ, որպէս նա եռայարկեան խորան, որ է՛ *գաւիթն*, և մէջն և բեմն: - 613. Երրորդ՝ զի մարմինք սրբոց ի *գաւիթս* պահին և ո՛չ յեկեղեցի. յօրինակ հոգւոց նոցա որք են ի պահեստ հոգւոյն ի տեղւոջ լուսոյ և հանգստեան: - 617

ԳԳՈՒԵԼ + Վեցերորդ՝ սիմէօնի *զգուելն*: - 471

ԳԵԲԱՂՆ – Ութերորդ՝ ի խորխորատէ՛ չարեաց ելցեն օրինօք. զի *գեբաղն* հին ծոր թարգմանի: - 402. Իններորդ՝ և զեծցին յընդունայն վաստակոց կռոցն որ ոչ օգտէին. զի ունայնութիւն լսի *գեբաղն*: - 402

ԳԵԴԷՈՆ - Որպէս պատմի ի դատաւորքն. յորժամ *գեդէոն* զփողսն հնչեցոյց, այլազգիքն ինքեանք զինքեանս ի սուր մաշեցին ի գիշերի: - 238. Վեցերորդ՝ Գեդմն և ցօղն և *գեդէօնի*: - 412. Հինգերորդն *Գեդէոն*. որդի յովասու ի մանասէ է՛ եփրաթացի ամս **խ**: - 420. Վեցերորդն Աբիմելէք հարճորդին *գեդէօնի* ամս **գ**: - 420. Զի՞նչ նշանակէր գեղմ և ցօղն *գեդէոնի*: - 421. Նա՛խ՝ նշանակէր զնոյն ինքն *գեդէոն*. որ երևմամբ հրեշտակին դատաւոր եղև իսրայէլի: - 421. Նա՛խ՝ որպէս *գեդէոն* ջրովն փորձեաց զհաւատս զօրացն. նոյնպէս և դաւիթ: - 434. Այլ և գաւազանն ի ձեռն հրեշտակին. որ ընկալաւ զպատարագն *գեդէովնի*: - 494. Իններորդ, *գեբէօն* այն որ զցօղն ետես ի վերայ գեղման, զհօր իւրոյ զեզն պարարակ հրամանաւ հրեշտակին ի մէջ գիշերին պատարագեալ. և զանտառն և զսեղանն բահաղու կործանեալ և զերծեալ ի ձեռաց նոցա. որ էր օրինակ փրկչին. զի նա՛ է եզն պարարակ պատարագեալ. և ի մէջ գիշերի զբագինսն դժոխոց կործանեալ և յարուցեալ և ապրեալ ի մահու: - 513

ԳԵԷԶԻ - Նա՛խ՝ զի անարժա՛ն էր *գեէզի*: - 445. Այլ և աղքատութեամբ. ուստի յա՛յտ է զի անէ՛ծ *զգէեզի* վասն ընչիցն նէեմանայ: - 404

ԳԵԹԱՅ - Քասանմի, հարին մինչև ի դրունս *գեթայ*. և հաւատացեալք մինչ ի դրունս դժոխոց. և եղեն ի տեսիլ ամենայն մսեղեաց: - 436

ԳԵԹՍՈՆ - Զի **գ** էին որդիք Ղևեայ. *Գեթսոն*. Կահաթ. և Մերարի: - 378. *Գեթսոնի* գունդն յարևմտից: - 378. Նա՛խ՝ **գ** որդիքն ղևեայ *գեթսոն*, կահաթ, և մերարի, յօրինակ նորոյս **դ** դասուց: - 379. Չորրորդ՝ *գեթսոնի* ազգն դռնապա՛նք էին. և մերարեայ երդմնեցուցիչք ընդ իշխանութեամբն իթամարայ քահանայի. և կահաթու գունդն աւագ պաշտօնեայք: - 379. Երրորդն ասեն եթէ՝ **բ** ազգն *գեթսոնի* և **բ** գունդն մերարեայ՝ զչորս փոքրիկ աստիճանս ունէին ի խորանն. զպահպանութիւնն մինչ ի ջահընկալն որ զաշտանակն բառնային. և որդիքն կահաթու էին բարձրագոյնք: - 609

ԳԵՀԵԱՆ + Նշանակէ՛ թէ՝ եթէ ի է հասակս մեղքն առաւելու, *գեհեանն* այրէ: - 367

ԳԵՀԵՆ + Եւ դադարք դիւաց. իսկ յետոյ լուցկի են *գեհենին* յաւիտենից: - 212. ...ընդ բառնիլ մեղացն բարձաւ և պատիժ *գեհենին*. որպէս տէր մեր եթող զմեղս անդամալուծին. և բարձան պատիժքն: - 603. Եւ ապա՛ զանտի հատուցումն իւր և զտանջանս *գեհենին*: - 669. Նմանապէս այն որ ասէ եղբօր իւրում մօրոս, պարտաւոր լիցի աստի դատաստանի և *գեհենի* խղճի մտացն: - 704

ԳԵՂ + Ութերորդ՝ զի ա՛նդ է ցանկական մասն աչաց զարդարեալ *գեղով*: - 234.

ԳԵՂԱԶԱՆ + Եւ այս են **հբ** լեզուքն: ...*Գեղազանդ* աղուանն: - 299

ԳԵՂԱՐԴՆ + Քսանևը, ծգեաց սաւուղ *զգեղարդն* դաւթի, եհար զորմն և ապրեցաւ դաւիթ. և որդիքն սաւուղայ հարկանել ետուն զկողս տեառն և ո՛չ վնասեցին աստուածութեան նորա: - 436. Դաւիթ ելեալ ի բարձր տեղի աղաղակեաց առ սաւուղ՝ «ո՞ւր է *գեղարդն* քո». և տէր մեր ել ի յերկինս աղաղակեաց «ո՞ւր է մահ յաղթութիւն քո»: – 437. Երակ հատեալ, յորժամ բևեռօք և *գեղարդեամբ* խոցեցաւ: - 491. Եւ ի գալն յերկիրս հայոց, ետուն նմա օգնական զհողն օծման զոր քրիստոս օրհնեալ էր. և *զգեղարդն*. և այլոց ազգաց չկա՛յ այս պարծանքս. զի մեր մեռնս հանապազ և միշտ զնոյն շնորհ ունին: - 549. Եւ ո՛չ միայն խաչն, այլ և ամենայն գործիք չարչարանացն. այսինքն բևեռքն *գեղարդն* և այլք...: - 732. Եւ ոմանք թէ՝ խաչն լուսաւորեալ ճառագայթէ որպէս բևեռք և *գեղարդն:* - 732

ԳԵՂԵՑԻԿ + Եւ թէ հետևեսցի՝ ոչ որ գործեաց *զգեղեցիկս* և զգարշելիս, այլ որ պատճառն է և հարկ՝

գովեսցի և պարսաւեսցի. այսինքն բախտն և ճակատագիրն: - 11. Բայց է և այլ իմն տեսութիւն խորին և *գեղեցիկ*. զի նա՛ վասն սրբութեան չարչարեցաւ. և որ ոք ևս չարչարեսցի վասն սրբութեան՝ մի և նոյն է դիտաւորութիւն երկուցն. յայնժամ օգնեսցէ նմա. այսինքն միաւորեսցի ընդ նա՛ սրբութեամբն, և եղիցի աստուած ամենայն յամենայնի. այսինքն կատարեսցէ զնա աստուածս առնելովն. և եղիցին աստուածք ամենայնքն: - 43. Երկրորդն է պատճառաբանական. որ ի պատճառելեացս՝ այսինքն յարարածոցս *զգեղեցիկն* տեսեալ, զպատճառն և զարարիչն վերակոչեմք և անուանեմք: - 122. Որպէս է՛ բարի. *գեղեցիկ*. լոյս. կեանք. իմաստութիւն. և այլն: - 122. Եւ է՛ ինքն բարի և *գեղեցիկ*, կոչի սիրելի: - 128. Իսկ Որակ կոչի, որպէս բարի, լոյս, քաղցր, և *գեղեցիկ*: - 171. Տասներորդ՝ զի *գեղեցիկ* լինի ի տեսս աչաց երփն երփն գունով և վէտս վէտս. այսինքն ծալ ծալ ծիծաղի երեսօք: - 208. Ի պատիւ մեծարեաց զմարդն. և նա՛խ՝ պատրաստեաց պէտս զանազան կերակրոց և ըմպելեաց որպէս ասացաք. և վառեաց զճրագ լուսաւորացն. և *զգեղեցիկ* ձայն երգեցողաց թռչնոց. և զզուարճութիւն զանազան ծաղկանց...: – 230. Իսկ սուրբն գրիգոր նիւսացին *գեղեցիկ* իմն կարգաւ մեկնէ՛: - 274. Երկրորդ՝ զի *գեղեցիկ* էր՝ զի մի ի պատճառս նորա սպանցեն զղովտ: - 303. Նա՛խ՝ զի *գեղեցիկ* էր տեսլեամբ յովսէփ: - 313. Եւ տէր մեր *գեղեցիկ* տեսլեամբ քան զամենայն որդիս մարդկան...: - 313. Չորրորդ՝ յովսէփ փոխանակ պոռնիկ կնոջն էառ զասանէթ կոյս *գեղեցիկ*: - 313. Որպէս լոյս, *գեղեցիկ*, քաղցր, և այլն: - 338. Եւ ապա՛ սիրտ սուրբ և *գեղեցիկ* ստանալ ի հաւատս և խորովիլ ի սէրն աստուծոյ: - 360. Տասներորդ, մանուկ խարտեաշ և տեսլեամբ *գեղեցիկ*...: – 436. Նոյնպէս և մարմինք մարդկան մերկ թաղին՝ այլ մերկ ո՛չ յառնեն. բայց *գեղեցիկ* յոյժ և պատուական զգեստով զարդարեալ: - 721. Զի յարիցեն մարդիկ ըստ գոլոյն՝ և ամբողջ գոլոյն՝ և *գեղեցիկ* գոլոյն: - 725. *Գեղեցիկ* գոլն որպէս ձևովն հերովն և այլովքն որ ասացաւ: - 725. Յաճոյ լինէր քեզ թէ լինէիր *գեղեցիկ* որպէս զաբիսողոմ. որում ո՛չ գոյր արատ ի մարմնի: - 761

ԳԵՂԵՑԿԱԲԱՐ + Յինգերորդ՝ թէ ո՞րպէս *գեղեցկաբար* մեկնեաց զեղանակ յղութեանն ասելով «հոգին սուրբ եկեսցէ ի քեզ»: - 465

ԳԵՂԵՑԿԱԳՈՅՆ + Նոյնպէս և ջուրն որ հպեցաւ ի մարմին փրկչին, և ծնաւ զմարդիկ որդիս աստուծոյ, նորոգեսցի և պայծառասցի քան զամենայն տեսիլս *գեղեցկագոյն* ականց: - 759. Զի քն *գեղեցկագոյն* ի գերեզմանէն յարութեան քո հասից. և անդատապարտ եղէց յատենի քոյ առաջի հօր և հոգւոյդ սրբոյ: - 771

ԳԵՂԵՑԿԱԶԱՐԴ + Տասներորդ՝ օրինա՛կ էր խորանի եկեղեցւոյ. զի նա՛ ստւե՛ր էր և սա՛ ճշմարտութիւն. վասն որոյ *գեղեցկազարդ* կազմեցաւ: - 342

ԳԵՂԵՑԿԱԶԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆ + Երկրորդ՝ *զգեղեցկազարդութիւն* նորա: - 26

ԳԵՂԵՑԿԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ + Իսկ *գեղեցկախօսութիւն* լեզուաց, փափուկ հելլենն: Սաստիկ հռոմայեցին...: - 299

ԳԵՂԵՑԿԱՅԱՐՄԱՐ + Երրորդ, զի զառաջին պատիժն աստ կրէ. հողանալով *գեղեցկայարմար* շինուածն: - 679

ԳԵՂԵՑԿԱՆԱՄ + Եւ զի մարդկամբ և կենդանեօք *գեղեցկանայ*: - 211. Դարձեալ՝ յետ մահու հոգի մարդոյն ծաղկի և *գեղեցկանայ* առաքինութեամբն իւրով և բնական պայծառութեամբն: - 213. Նոյնպէս լեզու առ լեզու *գեղեցկանայ* ի խօսքն: - 297. Ասա՛ թէ՝ չափաւորն ընդունելի է. այլ անչափն պոռնկութիւն և ագահութիւն. իսկ կուսութիւն և աղքատութիւն որ չափ առաւելու՝ այնչափ *գեղեցկանայ*: - 404. Այլ և արդեամբք սրբոց ոռոգեցաւ, լիցի որպէս զդրախտ աստուծոյ անուշահոտ ծաղկօք և մանուշակօք և մարդօք զարդարեալ և *գեղեցկացեալ*: - 759

ԳԵՂԵՑԿԱՑՈՒՑԱՆԵՄ + Յինգերորդ՝ սպիտակ ճրագուն. զի հո՛վ է բնութեամբ զջերմութիւն աչացն բարեխառնէ. նա և *գեղեցկացուցանէ՛*: - 239

ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆ + Չորրորդ՝ աչքն ի *գեղեցկութիւնն* հեշտանայ, և միտք ի *գեղեցկութիւն* բանին: - 104. Նմանապէս և հասարակն թէպէտ բազում է, այլ երկոտասան գլխով նշանակի. նախ Բնութիւն. որ նոյն է էութիւն. ապա Բարութիւն. Կամք. Աննահութիւն. Իմաստութիւն. Լուսաւորութիւն. *Գեղեցկութիւն*. Անփոփոխութիւն. Ցնծութիւն. Փառք. Իշխանութիւն. և Արարչութիւն: - 105. Եւ կոչի արուսեակ դարձեալ, զի քան զայլս՝ իւր լուսոյ *գեղեցկութիւնն* առաւել կուրացոյց զինքն: - 148. Ութերորդ՝ վասն արտաքին զգայութեանցն որ են ի գլուխն. զի այլ կենդանիք միայն հեշտանան կերակրով և ցանկութեամբ. իսկ մարդն հեշտանայ առաւել *գեղեցկութեամբ* զգալեացս. յորժամ տեսանէ աչօքն զերկին և զերկիր. և ժողովէ՛ զճշմարիտ գիտութիւն նոցա և հեշտանայ: - 233. Եւ բնականն, Նա՛խ՝ զի

նմանիմք երկրի որ յերեսն ունի *զգեղեցկութիւն* բուսոց, և ի թիկունս ոչ: - 234. Գիտելի՛ է, զի յերից է պատկերին *գեղեցկութիւն* որով նմանի ի նախատիպն: - 271. Ա՛րդ՝ աստուածային *գեղեցկութիւնն* ո՛չ այսու երանգօք զարդարի զի զմեզ ի նմանն իւր կազմեսցէ: - 271. Այլ անճառ երանութիւնն և առաքինութիւնն է աստուծոյ *գեղեցկութիւնն* զոր մեզ պարգևեաց. այսինքն մաքրութիւն, անախտութիւն, և ի չարէն օտարութիւն ասէ նիւսացին սուրբ գրիգոր: - 271. Նախ ի *գեղեցկութիւն* լեզուին. զի որպէս գոյն առ գունով պայծառանայ, և արուեստ առ արուեստ: - 297. Անուանք նախահարցն: Ադամ՝ երկիր. ...Յաբեթ՝ *գեղեցկութիւն*: - 299. Սէրն առ ճշմարտութիւնն և *գեղեցկութիւնն*: - 578. Զի եթէ մազն որ է *գեղեցկութիւն* մարմնոյն յառնէ ....քանի՞ առաւել ևս անդամք որ յէութենէ մարմնոյն են յարիցեն: - 725. Ասեմք, թէպէտ այնպիսի անդամքն ո՛չ են պիտոյ ի յարութեանն, սակայն յառնեն վասն կատարելութեան և *գեղեցկութեան*. - 725. ...որպէս ստինքն զի ո՛չ է պէտք կաթին, այլ առնէ վասն կատարելութեան և *գեղեցկութեան* մարդոյն: - 725. Քանզի՝ ունիցի մարմինն *Զգեղեցկութիւն*. Զարագութիւն. Զուժգնութիւն. Զազատութիւն. Զկամաւորութիւն. Զառողջութիւն. և Զանմահութիւն: - 761. Նա՛խ վասն մարմնոյն *գեղեցկութեան*: - 764. Ութերորդ՝ վասն վարսին *գեղեցկութեանն*. և վասն արդարոցն ասէ. «թուեցան յաչս անզգամաց թէ չարչարեցան. բայց նոքա են ի խաղաղութեան»: – 766. Հինգերորդն է *գեղեցկութիւն* առանց տգեղութեան: - 766. Եւ *գեղեցկութիւն* մարմնոյն բաղկանայ յերից. այսինքն ի մաքրութիւնն, ի չափաւորութիւնն, ի ձև անդամոցն: - 766. Եւ զանազան տեսութիւնք վարդապետաց չեն ընդ դէմ միմեանց. այլ զորօրինակ ոմն զական պատւականութիւն, և այլ ոմն զբնութեան, և կէսք զասդողութեան, և ոմանք զորակացն *գեղեցկութեանց*, պատմեն զմի և զնոյնական իր: - 781-782

ԳԵՂՄՆ + Վեցերորդ՝ *Գեղմն* և ցօղն և գեղէօնի: - 412. Սա՛ ետես *զգեղմն* իմանալի յորժամ ծեծէր զցորեանն ի կալն: - 420. Զի՞նչ նշանակէր *գեղմ* և ցօղն գեդէոնի: - 421. *Գեղմն* և ցօղն մի էր. բայց նշանն կրկին: - 421. Երրորդ՝ *գեղմն* մարգարէքն, և ցօղ շնորհք մարգարէութեան ի վերայ նոցա: - 421. Չորրորդ՝ դաւիթ ասէ «իջցէ՛ որպէս զանձրև ի վերայ *գեղման*». և եբրայեցիք զայս սաղմոսս ի սողոմոն ասեն...: – 421. Իններորդ, գեթէօն՝ այն որ զցօղն ետես ի վերայ *գեղման*, զհօր իւրոյ զեզն պարարակ հրամանաւ հրեշտակին ի մէջ գիշերին պատարագեալ. և զանտառն և զսեղանն բահաղու կործանեալ և զերծեալ ի ձեռաց նոցա. որ էր օրինակ փրկչին. զի նա՛ է եզն պարարակ պատարագեալ. և ի մէջ գիշերի զբագինսն դժոխոց կործանեալ և յարուցեալ և ապրեալ ի մահու: - 513

ԳԵՂՋՈՒԿ + Իսկ լուծումն հարցմանցս այսուցիկ, ո՛չ ամենևին օտարաձայն աւելորդս խուզեալ. և ո՛չ *գեղջուկ* իմն աշխարհական խօսից յարմարեալ: - 772

ԳԵՄՈՆԱՑԻ - *Գեմոնացիք*: - 298

ԳԵՍԵՄ - Ութերորդ՝ որպէս իջեալքն յեգիպտոս ընդ հարաւ մտին ի *գեսեմ* ի պարարտ երկիր: - 315

ԳԵՏ + Աւկի. այսինքն աւ անկանի ի յառնելն *գետոց* և թուլանալն ձեան: - 201. Եօթներորդ՝ ամենայն աղբերք և *գետք* ժողովին ի ծով՝ ուստի ելին: - 207. Եօթներորդ՝ զի ամենայն *գետս* ելեալ ի ծովէ, դարձեալ ծովն ի յինքն ընդունի: - 207. Եւ թէ ծարաւին *գետք* որ ի ծով մտանեն. և անձրևք հանգուցանեն զնոսա: - 208. Ջուրք ծովուն աղի են. վասն է՞ր աղբերք և *գետք* որ առ մեզ բղխեն՝ քաղցր են: - 208. Չորրորդ՝ ցոյցք է ամենահրաշ խնամոց արարչին. որ զհոսանուտ ջուրս ներքին՝ ի մէջ լերանց ի վե՛ր հանէ ի պէտս կենդանեաց որ ա՛նդ են. այլ և յոռոգումն ուր *գետք* ոչ ելանեն: - 209. Նոյնպէս և տունկք դրախտին ըմպեն զջուր *գետոյն* որ ոռոգանէ՛ զդրախտն: - 225. Իսկ ամպք և հողմունք ի յօդոյն են. որպէս քարինք և երկաթք յերկրէ. սոյնպէս աղբիւրք և *գետք* ի ծովէ՛: - 227. Երակ արեանն *գետոց* և աղբերաց: - 232. Դարձեալ՝ ամենայն իր առաւել ունի զօրութիւն ի տեսակս իւր՝ քան ի յայլս. որպէս ջուր առաւել զօրաւոր է ի *գետս*՝ քան ի յերկիր խառնեալ. և տընկականն առաւել է ի տունկս՝ քան յանասունս: - 266. Չորրորդ՝ յա՛յտ է, զի աշխարհս հայոց **բ** *գետով* և տապանաւն առաւելու քան զբազումս: - 295. Եւ **բ** *գետն* ի բանն և ի հոգին սուրբ որ բղխեն ի հօրէ. զի հրաւիրակք են մեզ՝ յակն տանելով ուստի բղխեն սոքա: - 295. Եւ այլք ասեն թէ՝ *գետն* առ որով բնակեալ էր նա՝ փայտ բերէր, անտի անուանեցաւ եբեր: - 299. Վեցերորդ, մովսէս զդառն ջուրն քաղցրացոյց և *զգետն* յարիւն դարձոյց: - 328. Առաջինն է՝ *գետն* յարիւն փոխիլ: - 333. Նախ՝ զի անմտացան նոքա, և զճանճս և զսողունս և *զգետս* և զանասունս պաշտէին. վասն այն նոքօ՛ք տանջեաց զնոսա...: – 333. Զի՞նչ է *գետն* յարիւն փոխիլ: - 333. Հինգերորդ՝ նշանակէ թէ զարիւն տղայոցն չէ մոռացեալ աստուած զոր հեղձուցին ի *գետն*. զայն ըմպել տայ նոցա: - 333. Վեցերորդ՝ *գետն* նշանակէ՛ զբանն աստուած, որ հաղորդիլով ի մեզ՝ եղև մարմին և արիւն. և ետ մեզ ըմպելի զարիւն իւր սուրբ. և կերակուր զմարմինն:

- 333. Երկրորդ հարուածն է՛ գորտն զոր բղխեաց *գետն*: - 334. Է՛ որ զէութիւնն փոխէ. որպէս մովսէս *զգետն* յարիւն դարձոյց և զզաւազանն յօձ. և այս կոչի սքանչելիք: - 335. Առաջինն, Վասն բաժանման *գետոյն*: - 412. Դարձոյց *զգետն* յօրինակ բնութեանս: - 414. Վասն է՞ր ո՛չ միայն բաժանեցաւ *գետն*, այլ և յետս դարձաւ: - 414. Նա՛խ՝ դարձաւ *գետն*, զի ա՛հ և երկիւղ լիցի քանանացւոցն. և մի՛ հակառակեսցին յեսուայ և անկցին ի սուր նորա: - 414. Հինգերորդ՝ զի մի՛ ընդ դառնալն ի վայր՝ ողողեսցէ զներքին կողմ եզերաց *գետոյն*: - 414. Եւ կէս *գետոյն* բաժանեալ և մտեալ ի ծովն աղի. նշանակ կորստեան մեղաւորաց և անհաւատից ի յատակս դժոխոց: - 414-415. Եւ բժան քարինքն դարձեալ ի *գետն* եղեալ, նշանակէ՝ զմեղս ի խորս անդնդոց ընկղմեալ: - 415. Ութերորդ՝ նա՛ տապանակաւն դարձոյց *զգետն* յետս: - 418. Իններորդ՝ հանեալ ի *գետոյն* բժան վէմս շինեաց սեղան. և նոյն թուով խորաասուզեալ ընկղմեաց: - 418. Եօթներորդ՝ եդեմաբուղխ երից *գետոց* hոսումն: - 555. ընդէ՞ր ոչ մկրտեաց զոք ի հաւատացելոցն. մինչև գնաց ի կեսարիա ծեռնադրեցաւ. և ապա եկեալ զհազարս հազարաց և զբիւրս մկրտեաց ի *գետն*: - 589. Ոռոգեալ ի բղխմանէ կենարար *գետոյն*. որ հեղու ի նոսա անսպառապէս: - 767

ԳԵՏԱԴԱՐՁ - Ջհանգստեանն, և զմարտիրոսացն, պետրոս *գետադարձն*: - 637

ԳԵՏԱՅԱՐՈՅՑՔ + Ա՛հ է ասեն մարդիկ ամենայն ուրեք. զի *գետայարո՛յցք* է: - 201

ԳԵՏԻՆ + Իսկ ի մէջ ծնկաց գլուխն՝ այն է, որ զծունկն ի *գետինն* եդ, և զգլուխն հանդէպ նմին. և յայսկոյս և յայնկոյս զձեռսն խաչանման ի *գետինն*: - 444. Եւ սա՛ շինէ զբեթլէհէմ քաղաք ի *գետինս* յուդայի: - 452

ԳԵՐԱԲՆԱՊԷՍ + *Գերաբնապէս* ապա և բանն մարմին եղեալ անփոփոխելի և անապական ներգործեալ մարմին ըստ մերոյս բնութեան անբաժ միաւորութեան: - 477

ԳԵՐԱԳՈՅՆ + Տասներորդ՝ բ սկիզբն՝ *գերագոյն* բարին. և ծայրագոյն չարն՝ կամ ըստ ինքեանց կայանան, կամ ո՛չ: - 21. Եւ թէ գոյր երիցագոյն, լինէր պատճառն և *գերագոյն* քան զաստուած. իսկ ստեղծանելն երևի պատճառաւ. այսինքն վասն փրկութեան մարդկան: - 41. Ասեմք եթէ՝ օրինականն որպէս զմարդո՛յ բարութիւն կարծէր ունել քրիստոսի՝ այլ ո՛չ *գերագոյն*. ...: - 47. Այլ արդ՝ յերկնաւոր փառսն այն է *գերագոյն* որ քան կատարեալ տեսանէ զաստուած: - 97. Նախ՝ զի միեղէն է և հաւասարակ՝ գերադրականքն. որպէս *գերագոյն* աստուած. և տէր տէրանց: - 106. Չորրորդ՝ բանն *գերագոյն* է յիմանալիսն. և մարդն *գերագոյն* է ի զգալիսս. վասն որոյ մարդ եղև: - 107. Երկրորդ՝ ոչէ ասի *գերագոյն* էն և գոյն. որպէս ի յէից ո՛չէ և ո՛չ գոյ. այլ *գերագոյն* է և *գերագոյն* ոչէ: - 111. Որպէս յորժամ ասեմք անբան և յիմարութիւն, *գերագոյն* ունիլ զբան և զիմաստութիւն քան զմեզ: - 118. Եւ վասն *գերագոյն* զգայութեան պատմէ՛ դաւիթ, «Որ ստեղծանէ զակն՝ ինքն ո՞չ տեսանէ. և ո՞չ լուիցէ»...:– 118. Իսկ բացբարձականն ըստ գերազանցութեան է. զի գերազա՛նց բան է՝ և գերագունա՛կ միտ. և *գերագոյն* և առաւել հայր՝ և որդի. և ո՛չ ըստ մեր կարգիս որպէս մեր բանս է և միտք: - 124. Երկրորդ՝ փառքն և պատիւն. զի ոմանք են ի *գերագոյն* փառսն քան զոմանս: - 137. Է՛ որ իմացումն մտացն առ ինքն ժողովի ի յիշողականէ՝ ի տրամախոհութեանցն՝ ի կարծեաց՝ և յայլոցն, և այնպէս ըստ ինքեան տեսութեաննն ի աստուած հպի. այս է *գերագոյն* իմացումն. և կոչի իմացական տեսութիւն: - 142. Դարձեալ՝ որպէս ասեն իմաստունք՝ թէ քան զամենայն պարգևք *գերագո՛յն* է իմաստութիւննն յաստուծոյ առ մարդիկ իջեալ. այսինքն քան զկեանս և զառողջութիւն, և քան զմեծութիւն և զայլսն: - 178. Եւ տէր մեր ճոխ ի մէջ նոցա. զի բարձր և *գերագոյն* եղև ի վերայ մեղաց: - 316. Նախ՝ ուղղութիւն ընկերաց. բ գոհութիւն և համբերութիւն. գ՝ իմանալ զչար խորհուրդն սատանայի. դ՝ աղօթք և պահք. ե՝ խոնարհութիւն և ճշմարտութիւն. որ *գերագոյն* է ամենայն զինուց և իսպառ կորուսանէ զչար որ մայրն է ստութեան և հպարտութեան: - 324. Այսպէս և օրհնութիւն մարդկան որ *գերագոյն* է քան զմեզ, շնորհակալութիւն է և գոհութիւն. որպէս սրբոց կամ թագաւորաց և այլն: - 406. Յորոց յայսցանէ յա՛յտ է, զի եթէ ապաշխարեալ լինի արգելեալն. կամ վախճանեալ է կապօղն. այլ որ որ *գերագոյն* է կամ հաւասար կապողին, կարէ՛ արձակել զնա՛: - 409. Ութերորդ՝ նա՛ ուսովք էր բարձր քան զամենայն մարդ. և տէր մեր ո՛չ միայն աստուածութեամբն որ գլուխ է, այլ և չարչարանօք իւր՝ *գերագոյն* և բարձրագոյն ցուցաւ. զի փրկեաց զամենայն: - 427. Այսպէս գերազա՛նց է քան զամենայն շնորհք հեղեալ ի ստեղծուածս. այս է *գերագոյն* շնորհք. որ պատրաստեաց զկոյսն առ մայրութիւն աստուծոյ: - 463. Տասներորդ *գերագոյն* սոցա՝ ըստ բնութեան միաւորութեան. որպէս բանին աստուծոյ ընդ մարդկութիւնս: - 474. Յուսովն ակն ունիմք *գերագոյն* բարույն: - 571. Եւ Իններորդ՝ Պապն. որ է՛ կաթողիկոս. *գերագոյն* վերոյ ասացելոցն: - 606. Այլ թէ ի սոցանէ մի մի ուրուք տուեալ լինէր,

փոխանակ թագաւորութեան համարէր. իսկ թէ սոքօք ամենեքումբք վայելեսցէ, *գերագոյն* բոլոր աշխարհի լինէր: - 761. Եւ յարամնայութիւն կնքոյն պատճառէ՛ ոմանց *գերագոյն* պատիւս. և ոմանց խստագոյն պատիժս. ըստ բազում գանից առակի ասիցն: - 783. Եւ են մի քան զմի առաւել *գերագոյն* սոքա և վարձատրելիք: - 785

ԳԵՐԱԳՈՒՆԱԿ + Իսկ բացբարձականն ըստ գերազանցութեան է. զի գերազա՛նց բան է՝ և *գերագունա՛կ* միտ. և գերագոյն և առաւել հայր՝ և որդի. և ո՛չ ըստ մեր կարգիս որպէս մեր բանս է և միտք: - 124

ԳԵՐԱԴՐԱԿԱՆ + Նախ՝ զի միեղէն է և հասարակ՝ *գերադրականքն*. որպէս գերագոյն աստուած. և տէր տէրանց: - 106

ԳԵՐԱԶԱՆՑ + Զի *գերազանց* է անպատճառ և անսահման գոլն աստուծոյ՝ քան այլոց: - 24. Եւ ճանաչէր զամենայն անհունս *գերազանց* տեսութեամբ: - 100. Դարձեալ՝ անճառելի է անհաղորդն և *գերազանց* որոշումն անեղին: - 103. Այլ և ի վերո՛յ և *գերազանց* է ամենայն արարածոց: - 110. Իսկ անե՛ղ է աստուած արձակապէս և *գերազանց*. զի անեղէ է՝ և միշտ գոյ՝ և ինքնակատար: - 113. Իսկ արձակապէս և *գերազանցն* զնոյն անեղութիւն Երրորդութեանն բացորոշէ: - 113. Նոյնպէս և անմիտ և անզգայ ասելն՝ *զգերազանցն* նշանակէ: - 118. Իսկ բացբարձականն ըստ գերազանցութեան է. զի *գերազա՛նց* բան է՝ և գերագունա՛կ միտ. և գերագոյն և առաւել հայր՝ և որդի. և ո՛չ ըստ մեր կարգիս որպէս մեր բանս է և միտք: - 124. Այսպէս վասն *գերազանց* սիրոյն զոր ունի աստուած առ էսս՝ զարմանալ ասի. այսինքն արտաքս ելանել՝ թափիլ և հեղուլ ի յէսս. և միաւորիլ անփոխաբուն բնութեամբ: - 127. Բարձրութիւն իմաստութիւնն է. որ *գերազա՛նց* է քան զամենայն միտս. և ամենայն ինչ մերկապարանո՛ց կայ առաջի նորա: - 129. Ասեմք եթէ՝ նոքա երեքեան դասքն՝ այսինքն աթոռք՝ քերոբէք՝ և սերոբէք՝ միակարգ միապատիւ և *գերազանց* էութիւնք են. զի անընդմիջաբար յաստուծոյ ամենայն լուսափայլութիւնք իմաստք և շնորհք ի նոսա հեղանին համակարգապէս. և ապա նոքօք յայլ ամենայն գոյս երկնաւոր և երկրաւոր: - 135. Երրորդ՝ այլ իմն *գերազանց* ընձեռէ իմաստս: - 237. Որոյ փոխանակ հայր աստուած ետ զորդին իւր վասն *գերազանց* սիրոյն ի փրկութիւն աշխարհի: - 304. Ա՛րդ՝ դաւանութեամբն *գերազա՛նց* եմք մարդկան հեթանոսաց. և մկրտութեամբն՝ հրէից. և ծննդեամբն ի հոգւոյն՝ հրեշտակաց. զի նոքա ո՛չ ունին ծնանիլ ի հոգւոյն. և ո՛չ եղբայր լինի քրիստոսի: - 309. Չորրորդ՝ տեսեալ զմովսէս առաւել փառաւորեալ, և յետ վախճանին թոյլ ետ ներողութիւնն աստուծոյ ժպրհիլ բանսարկուին ստգտանօք մեղաց. զի մի՛ տացեն նմա *զգերազանց* պատիւն աստուած կարծելով: - 410. Երրորդ՝ որպէս *գերազա՛նց* է քան զամենայն պատիւ մայր աստուծոյ լինիլ: - 463. Այսպէս *գերազա՛նց* է քան զամենայն շնորհք հեղեալ ի ստեղծուածս. այս է գերագոյն շնորհք. որ պատրաստեաց զկոյսն առ մայրութիւն աստուծոյ: - 463. Երրորդ՝ զի կոյս էր ողջոյնընկալն և *գերազանց* քան զամենայն կոյս որպէս ցուցաւ: - 464. ...զի ցուցցէ թէ աստուածային ուրախութիւնն *գերազա՛նց* է քան զմարմնաւոր տրտմութիւնս: - 520. Երկրորդ՝ վասն *գերազանց* և ծայրագոյն միաւորութեանն քրիստոսի ընդ եկեղեցի: - 534. Եւ այս նախ վասն *գերազանց* գործոյ երից մասանց հոգւոյն: - 712. Զի *գերազանց* գո՛րծ է բանին ուսուցանելն զճշմարտութիւնն. և զայս ունին վարդապետքն: - 712. Եւ *գերազանց* գործ ցասմանն է համբերել չարչարանաց . և զայս ունին մարտիրոսքն: - 712. Եւ *գերեզանց* գործ ցանկութեանն է տանել ողջախոհ կուսութեան. և զայս ունին կուսանքն: - 712. Որ և ա՛յն քան *գերազանց* է միաւորութիւնն քրիստոսի ընդ եկեղեցի քան զմարմնական հարսանեաց, որպէս լոյս քան զխաւար. և իւղ անոյշ քան զգարշութիւնս: - 757

ԳԵՐԱԶԱՆՑԱՊԷՍ - Վասն այնորիկ զօրութեամբ սիրոյն շարժի առ աստուած ի միջին կէտ իւր. զի *գերազանցապէս* հեշտասցի ի նա՛: - 249

ԳԵՐԱԶԱՆՑԵՄ + Եւ այս կամ յիմարիլ և ափշիլ. կամ արտաքս *գերազանցիլ*: - 127. Եւ այլք ասեն այսպէս հակառակիլ ընդ աստուծոյ, յորժամ ետես զինքն փառօք և վայելչութեամբ քան զամենայն դասս *գերազանցեալ*, կամեցաւ մեծ լինիլ ի վերայ ամենայնի և հաւասար աստուծոյ: - 149. Նախ կոչի երկինք ամենասուրբ Երրորդութիւնն. զի անհաս բարձրութեամբ *գերազանցեալ* է յամենայն եղելոց: - 183. Տասներորդ՝ մկտութեամբն լինիմք որդիք աստուծոյ և եղբարք քրիստոսի. և *գերազանցիմք* զ ազգաց. այսինքն հասարակ մարդկան, և իսրայէլացւոցն, և հրեշտակաց երկնից: - 309. Երկայնութիւն՝ է՛ կեանք նոցա անմահ. զի *գերազանցեալ* են քան զժամանակեայս, և պակաս քան զյաւիտենականն աստուած: - 344. Իսկ չորրորդ սրբութիւնն լիակատար շնորհաց ի վերին գաւառն որ է՛ հրեշտակային՝ *գերազանցէ՛* զամենեքումբք: - 462. Նա՛ ևս *գերազանցեալ* քան զհրեշտակս այսու, զի նոքա ի

գոյացական վարձս ո՛չ աճիլ կարեն և ո՛չ նուազիլ. իսկ երանուհի կոյսն կարէր յառաջանալ յարդիւնս և ո՛չ նուազիլ: - 463. Տասներորդ՝ այն քան *գերազանցեաց* պատիւ կուսին, զի այնմ որ մարգարէք գուշակէին զլինելոցն. ի սմա ընդ խօսից հրեշտակին եղև կատարումն: - 464. Այլ և քան զամմարմնոց միութիւնս *գերազանցեալ* է: - 757. Եւ թէպէտ *գերազանցեալ* են այսոքիկ փառք քան որք այժմ ունին յերկրի. այլ սակայն օրինակաւ սակաւ ինչ բացայայտութիւն առցուք: - 761. և ամենայն որ ինչ փափկութիւն գտանիցի՝ աշխատութիւն. մինչ զի բարութիւնն աստուծոյ յանիունս *գերազանցէ՛* քան զամենայն ստեղծեալ բարութիւնս: - 762

ԳԵՐԱԶԱՆՑՈՒԹԻՒՆ + Զրացբարձականսն ի վերայ աստուծոյ՝ որպէս անճառ և անսահման՝ ո՛չ ըստ պակասութեան կոչեմք, այլ ըստ *գերազանցութեան*: - 24. Անմիտն և անզգայն զոր ասեմք աստուծոյ, ո՛չ ըստ պակասութեան, այլ ըստ *գերազանցութեան* է դնելի: - 118. Եւ այս ո՛չ ըստ պակասութեան, այլ ըստ *գերազանցութեան*: - 123. Իսկ բացբարձականն ըստ *գերազանցութեան* է. զի գերազա՛նց բան է՝ և գերագունա՛կ միտ. և գերագոյն և առաւել հայր՝ և որդի. և ո՛չ ըստ մեր կարգիս որպէս մեր բանս է և միտք: - 124. Չորրորդ՝ ըստ *գերազանցութեան*. զի յանկարծակի ծագէ՛ ի մեզ շնորհն աստուծոյ եթէ ի հաւատս՝ և եթէ յայլ ինչ գործս ի հաճոյսն աստուծոյ: - 308. Ողջոյնս այս՝ է համդերձ բերողիւն և առաքողիւն և կուսիւն ցուցանէ **զժ** *գերազանցութիւն* պատուոյ կուսին: - 463-464. Դարձեալ ողջոյնս այս՝ ունի նշանակութիւն *գերազանցութեան* կուսին. բնութեան, շնորհաց, և փառաց: - 464. Իսկ ձայնն հօր ի վերայ որդւոյն՝ ցուցանէ *զգերազանցութիւնն* քրիստոսի: - 487

ԳԵՐԱԶԱՐԴ + Եւ նոքա *գերազարդ* իմացմամբ աստուածային համճարովն կատարելագործին. իսկ մեք ի ձեռն հաւատոյ աստիճանաց կատարելագործիմք: - 139

ԳԵՐԱԶՕՐ + Յինգերորդ՝ որպէս մեղքն զամենեսին մեռոյց, և շնորհքն առաւել զամենեսին կեցոյց որ *գերազօ՛րն* է ի վերայ մեղաց: - 507

ԳԵՐԱԿԱՏԱՐ + Կատարեալ և *գերակատար* թիւք դոքա են առ մեզ. որ ի **դ** գլխաւորին ըստ չորից տարերց: - 141. Իսկ որ *գերակատար* իմացումն է և ըստ բնականին տեսութիւն՝ անկարօ՛տ է գրոց և սիղոբայից: - 143. Միատեսակ է՝ յորժամ ըստ ինքեան ժողովէ յամենայն զգայարանաց, և բոլոր և միեղէն սիրով հպի յաստուած. և է՛ այս *գերակատար* սէր: - 143. Այս է զանազանութիւն սիրոյ. *գերակատար*. կատարեալ, և անկատար: - 143. Երկրորդ՝ այն անկատար և աստ կատարեալ. և անդ կատարելագոյն որ է *գերակատար*: - 355. Երեք են. այսինքն անկատար և կատարեալ և *գերակատար*, այսպէս: - 576. Եւ *գերակատար* աստուծոյ: - 576. Եւ *գերակատարն* որդիական սէր վասն բնութեամբ բարւոյն: - 576. Զի առաջինն է անկատար. և միջին երկուքն կատարեալ. և վերջինն *գերակատար*: - 785

ԳԵՐԱՄԲԱՌՆԱՄ + Զի նախախնամութեամբ հաղորդեալ են յարարածս. և իսկական բնութեամբն մեկնեալ և որոշեալ և յանհասս *գերամբարձեալ*: - 178

ԳԵՐԱՄԲԱՐՁ + Աստուածատեսա՛կ է նոցա տեսութիւնն. այսինքն պարզ և միեղէն և *գերամբարձ*: - 119. Եւ *գերամբարձ*, զի ի բա՛րձր կոյս տեսանեն և ամբառնան և ոչ ի խոնարհ: - 119

ԳԵՐԱՇԽԱՐՀԻԿ + Տասներորդ, բ են բանականաց տեսակ. մինս տարրական. և միւսն *գերաշխարհիկ* ի վերոյ քան զհինգերորդ էութիւնս երկնից. – 654

ԳԵՐԱՊԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ + Որպէս ասացաք՝ վասն *գերապատուութեան* կատարումն և աւարտ ամենայն աղօթից զայն երգեմք: - 634

ԳԵՐԳԵՍԱՑԻ - Եւ այս են **հբ** լեզուքն: ...*Գերգեսացիք:* - 298

ԳԵՐԵԶՄԱՆ + Եւ զղազար կոչեաց ի *գերեզմանէն* և կենդանացոյց բանիւ: - 70. Իսկ աստ նման միմեանց՝ և բոլորին կոչի քրիստոս. ըստ որում ասի՝ քրիստոս էջ յերկնից. որ է բանն. և քրիստոս եդաւ ի *գերեզմանի*. որ միայն մարմինն է աստուածութեամբն. և քրիստոս էջ ի դժոխս. որ միայն հոգին էր աստուածութեամբն: - 88. Նոյնպէս իմանալի արեգակն քրիստոս ի հայրական ծոցոյ անհա՛ս է բնութեամբ՝ և ի սրբոյ կուսէն իբր ի յարևելից ծագեալ. և ջերմ սիրով ի մարդկային ազգս որպէս յարևմուտս խոնարհեալ. և զսառուցեալ բնութիւնս պատեալ. և ի *գերեզմանէն* ի բարձունս դարձեալ յարևելս առ հայր ամբարձեալ: - 126. Վասն զի ի մէջ գիշերի ծնաւ քրիստոս. և ի մէջ գիշերի յարեաւ ի *գերեզմանէն*: - 194. Եւ զի *գերեզման* է մեր և ընդունարան: - 211. Իններորդ՝ զի մայր մեր հողն է. և սեղան և տեղիք և *գերեզման*. թէպէտ և այլ տարերքն են մեզ ազգականք. այլ մեք ի մօրէ՛ ծնանիմք: - 229. Եւ յերեկոյ՝ ծերութիւնն. որ երեկոյացեալ կենաց և ի մահիճ *գերեզմանի* ժամանեալ: - 266. Եօթներորդ՝ զի լուծաւ և եմուտ յարգանդ երկրի. այսինքն ի *գերեզման*: - 279. Ութսուներորդ, Պատերազմ մարմնոյն մովսէսի և *գերեզմանի* նորա: - 285. Զանէծքն ո՛չ յինքենէ ասաց զի մի՛ սատակեսցի. այլ յերկիր ետ որ է՛

զէն մահու և չարչարիչ՝ և *գերեզման* յետոյ: - 287. Բնակէր ի ներքոյ գողգոթային ուր ադամայ *գերեզմանն* էր: - 300. Եւ քրիստոս մարմնով ի *գերեզման* և հոգւով ի դժոխս եմուտ և եբարձ զմահ և զապականութիւն: - 313. Եւ ի յառնել տեառն մերոյ ի *գերեզմանէն* սարսեցին ամենայն թշնամիք նորա որդիք անդնդոց: - 316. Զմահ եբարձ մահւամբն, և զապականութիւն կորոյս յարութեամբն, անապական մարմնով յարուցեալ ի *գերեզմանէն*: - 317. Է՛ և այլ իմն պայծառ տեսութիւն այսմ բանի. զի զգեստ և տաճար կոչի մարմինն ստուգապէս ո՛չ աստուածութեանն քրիստոսի՝ որ ո՛չ բաժանեցաւ ի մարմնոյն ոչ ի մահ և ո՛չ ի *գերեզմանն*: - 319. Չորրորդ՝ ի խորհուրդ յարութեան մերոյ, որ վերըստին գոյացուցանէ ի խաւարէ՛ *գերեզմանին* և ի լոյս հանէ և ուրախութեամբ զարդարէ՛ և փառաւորէ՛: - 321. Ոմանք զսիօն ասեն, և այլք զեդոմ, և այլք զարաբիա. որ և անդ ասեն և այլք *զգերեզման* նորա լինիլ: - 327. Եւ է՛ ի մէջ արաբիոյ և եդոմայ. զոր այժմ կոչի թիլգուրան. ուր *գերեզման* նորա՛ է: - 327. Նոյնպէս և տէր ի հօրէ և ի մօրէ. պայծառութեամբն ի թաբօր. մկրտութեամբն ի ջրոյ. և յարութեամբն ի *գերեզմանէ*՛: - 329. Եւ տէրն զերկիր շարժեաց և *զգերեզմանս* եբաց. և գ ժամ խաւար էած փոխանակ գ աւուր խաւարին եգիպտոսի: - 329. Յորում աւուր կիրակէին ի մէջ գիշերի ընդ առաւօտս յարեաւ տէր ի *գերեզմանէն*, ազատելով զհոգիսն ի դժոխոց: - 337. Տասներորդ՝ զմին ոտն ի *գերեզմանէ* դրեալ ծերութեամբն և պակասութեամբ: - 378. Վասն է՞ր կորխեանքն սրբեցան հոգւով. և դադանեանքն կենդանի ի *գերեզման* իջեալ տանջեցան: - 381. Եւ զայրացաւ ի *գերեզմանն* ղազարու ի վերայ մահուն: - 387. Վիուկն ա՛յն է, որ ի վհաց և յանդնդոց մեռեալս կերպարանեն. դևք ի կերպս մարդկան երևին. զոր դևակոչ ասեն և հազիմաթ. և Նշանագէտ, որ ի *գերեզմանս* ննջէ և նշանաւոր մարդ կերպարանէ. որպէս զսամուէլ սաւուղայ երևեցոյց հարցուկ կինն: - 388. Եւ հայրազեղծն որ հարկանէր զծնօղ, զանիծից փայտէ կախէին, և ի նոյն օր ի *գերեզման* իջուցանէին զի մի՛ պղծեսցին: - 400. Ուստի յա՛յտ է զի փոխեաց զփայտն անիծից և *զգերեզմանն*, և արար աղբիւր օրհնութեան փայտի և *գերեզմանի*: - 400. Վասն է՞ր ո՛չ գիտեն *զգերեզմանն* մովսէսի: - 411. Էջ ի *գերեզմանն* և յանդունդս յաւիտենից ընկղմեաց զնոսա: - 418. Եւ տէրն ի մէջ գիշերի զդրունս և զնիգս դժոխոց խորտակեալ յարեաւ ի *գերեզմանէն*. և զհոգիս մարդկան էհան յերկինս: - 423. Որ է՛ նախ քան զխաչն, և ի խաչին, և ի *գերեզմանին* հանգուցեալ: - 423. Ա՛րդ՝ յորժամ կենդանի էր դառնութեամբ և սգով իջոյց ի *գերեզման*. այժմ մեռելո՛յն երկրպագէ: - 429. Երեսուներորդ, կացոյց սաւուղ պահապան դաւթի. և կացուցին պահապան *գերեզմանին* քրիստոսի: - 436. Երեսունևմի, գիշերի ընդ պատուհանն ել, թողեալ զպատանսն յանկողնի. և տէրն ի գիշերի յարուցեալ եթող զկտաւն ի *գերեզմանին* կնքեալ: - 436-437. Երեսունևդ, դաւիթ թաքեաւ գօրեայ առ վիմին. և տէրն գօրեայ ի *գերեզմանին*: - 437. Դաւիթ երեսնամեայ թագաւորեաց. և տէր մեր լամեայ մկրտեցաւ և ի *գերեզմանէն* յարեաւ: - 437. Դաւիթ երիցս սուգ էառ մեռելոյ. և տէրն ի վերայ եէմի և ի *գերեզմանն* ղազարու և մեծ ի խաչն: - 438. Այլ և գոհացաւ ի վերջոյ ի վերայ ամենայն յաղթութեանցն. և տէր մեր ի վերայ ամենայն ներգործութեանցն. որ և ամենայն օրհնութիւնքն ի տէրն ակնարկէ. որ եղև գլուխ հեթանոսաց. յաղթեաց մահու և բարձրացաւ ի *գերեզմանէ:* - 438. Երկրորդ՝ զի իջցէ ի *գերեզման* և մի՛ տեսցէ զչարիքն որ ի ձեռն նաբուգոդոնոսորայ: գալո՛ց էր ի վերայ երուսաղէմի. որպէս յայտ է ի պատմութիւնն: - 446. Եւ թէ քանի՞ ժամս եկաց ի *գերեզմանի*: - 455. Յինգերորդ ծնունդ՝ յարութիւնն ի *գերեզմանէն*: - 471. Զի որպէս ի կուսական արգանդէ, նոյնպէս ծնաւ ի կոյս *գերեզմանէ* վիմովն կնքելով: - 471. Զգլուխն ի յորդանան ջախջախեաց, և զտուտն ի *գերեզմանն* և ի դժոխս: - 488-489. Երրորդ՝ *գերեզմանք* բացան: - 490. Եւ *գերեզմանք* բացան. զի կարօ՛տ էին ննջեցեալքն նմա. և նոքա փակեցին *զգերեզմանս* սրտից իւրեանց: - 490. Արդ զապարանքն պիղատոսի իբր զմի տեղի առեալ. թէպէտ կրկնեալ եղև. և խաչելութեանն տեղի լինի գ. և *գերեզմանն* յորում հանգեաւ է: - 493. Եւ ոմանք ասեն թէ՝ յերկնաւոր դրախտն եմուտ հոգւովն մինչ ի կիրակէ մէջ գիշերին. և ի նոյն ժամն էջ ի դժոխս և ազատեալ զհոգիսն յարեաւ ի *գերեզմանէն*: - 495. Այլ ա՛րդ՝ յառաջ քան զխաչն ո՛չ ապականացու, և ո՛չ ի խաչին, և ո՛չ ի *գերեզմանի* որպէս մեք խոստովանիմք: - 500. Ոմանք դ ասեն. և այլք՝ բազումք. զի ի *գերեզմանի* ասեն տանջիլ. և յօդս. և ի ծովս. և ի վէմս: - 504. Դարձեալ ասեմք, ներքին դժոխք է հոգւոցն. և վերին՝ *գերեզման* մարմնոցն. և նա կոչի դժոխք ի սուրբ գիրս. որպէս ասաց դաւիթ (զսիմէի արեամբ հանդերձ ի դժոխս իջո՛) որ է՛ *գերեզմանն*: - 505. Ասեմք ներքին դժոխք զհոգւոցն. և միջին *զգերեզմանս*. և վերին զմեղքն որ է՛ ի հոգիս: - 505. Չորրորդ վկայ լոյսն զգալի. որ յինն ժամուն ծագէ՛ ի *գերեզմանէն* ակներև ամենայն մարդկան: - 509. Եւ ե անգամ ի նոյն օրն յորում յարեաւ ի *գերեզմանէն*. որ լինի ժ անգամ: - 511. Վասն զի *գերեզմանն* կնքեալ էր և յարեաւ: - 512. Այլ որք ուղղաձնութեան են աշակերտք՝ ի մէջ գիշերի ասեն զժամ յարութեանն քրիստոսի ի *գերեզմանէն*. որոց հետևիմք և մեք և հաստատեմք բազում վկայութեամբ և օրինակաւ: - 512. Եւ ի նոյն ժամն ի մէջ գիշերի

ծնաւ ի կոյս *գերեզմանէն*: - 512. Յորում աւուր կիրակէի ի մէջ գիշերի ընդ առաւօտն յարեաւ տէրն ի *գերեզմանէն*. հանելով զհոգիսն յանապատն երկնից. և խաչանիշ գաւազանաւն ընկղմեցաւ փարաւօն յանդունդս դժոխոց: - 513. Այսպէս և որդիքն սաւուղայ հարեալ նախանձու բևեռեցին զտէրն և խոցեցին նիզակաւ. և պահէին *զգերեզմանն*: - 513. Յորում ի մէջ գիշերի թողեալ զկտաւսն ի *գերեզմանի* և յարեաւ եւ առ հայր ի յերկինս: - 513. Ա՛րդ` ներքին այրն նշանակէ՛ զդժոխս. և արտաքինն *զգերեզմանն*. և սաւուղն զսատանայ որ ըմբռնեալ էր զմարդիկ: - 513. Եւ տէրն ի գիշերի ելեալ ի *գերեզմանէն* բաժանեաց և էառ զհոգիս մարդկան ի նմանէ. և արար իւր հանդերձ զսուրբ ժողովուրդ իւր: - 513-514. Այսպէս և տէր մեր էջ առ ննջեցեալսն ի *գերեզմանս* և ի դժոխս: - 514. Այսպէս իմանալի արեգակն քրիստոս ի նոյն ժամն յարեաւ ի *գերեզմանէն*. և ընդ արշալոյսն երևեցաւ իւղաբերիցն և առաքելոց: - 515. Դարձեալ ասեմք` թէ կանայքն իւղաբերք **դ** անգամ եկին ի *գերեզմանն* և այլ և այլ տեսլեան դիպեցան. և զիւրաքանչիւր դասուց **դ** աւետարանիչքն գրեն: - 515. Իսկ զերրորդն մարկոս պատմէ՛ առաւօտուն և յարևագալն յետ ղուկասու. և տեսին երիտասարդ մի ի ներքս ի *գերեզմանն* ընդ աջմէ նստեալ: - 515. Այլ որ ուղղապէս հանդիպիմք` ասեմք թէ **լ** ժամ մարմինն եկաց ի *գերեզմանի*. և հոգին **լգ** ժամ և կէս յամեաց ի դժոխս: - 515. Զի յինն ժամու ուրբաթուն արձակեաց զհոգին և էջ ի դժոխս. և ապա՛ ընդ երեկոյս ի մուտն արևու մարմինն եմուտ ի *գերեզման*: - 516. իսկ մարմինն յերեսուն ժամուն ի *գերեզմանէն* յարեաւ. զի երեսնամեայ մկրտեցաւ մարմնով և ել ի ջրոյն: - 516. Եւ **լ** ժամեայ յարեաւ և ել ի *գերեզմանէն*: - 516. Զի յղացեալ էր ի *գերեզմանին* թաղէոսի. և սնաւ անդ` ուր առաքեալն սկսաւ քահանայագործել. և փոխեաց յինքն զշնորհս նորա անդր եղեալ եպիսկոպոս: - 548. Յեէմ վասն *գերեզմանին* քրիստոսի: - 549. Եւ ի կիպրոս վասն *գերեզմանին* ղազարու: - 549. Հինգերորդ վասն թաղմանն ի *գերեզմանի*: - 572. Երկրորդ, ընդ քրիստոսի յառնելն ի *գերեզմանէ* : - 627. Այլ և առընթեր յարութեան աւետարանն. զի նո՛յն է խորհուրդ ծննդեանն ի կոյս մօրէ և ի կոյս *գերեզմանէ* : - 628. Իսկ փակումն դրանն զթաղումն ի *գերեզմանի*: - 628. Թէպէտ մեռար մարմնով և եդար ի *գերեզմանի*` սուրբ և անմահ և անապական ես: - 632. Նոյնպէս և ի շաբաթի օրս հանգեաւ ի չարչարանաց ուրբաթուն և եդաւ ի *գերեզմանի*: - 647-648. ...վասն որոյ տէրն քրիստոս մարմնով ի *գերեզմանի* հանգեաւ. և սուրբքն հոգւով առ աստուած յերկինս: - 648. Հեթանոսաց սովորութիւն էր որ զինչս մեռելոյն ընդ նմա՛ դնէին ի *գերեզմանն*. - 656. Եւ դարձեալ ճաշքն ցուցանեն յերիս հասակս զբարեգործսն. և ընթրիսն զվերջին հասակին յորում ննջեմք ի *գերեզմանի*: - 656. Վեցերորդ` Վասն *գերեզմանին*. և ի հող թաղելն. և Կոչումն *գերեզմանին*: - 660. Քար *գերեզմանին* և կնքելն: - 660. Իններորդ, Վասն է օրէիցն. և մեռելոցն. և *գերեզման* օրհնելն. և տուն օրհնել: - 660. Դարձեալ` ցուցանէ` իբր թէ սիրելոյն որ մեռաւ` կցորդիմք և չարչարեմք զմարմինս. մերկանալով, ի սով և ի ծարաւ, ի մութն և ի հող որպէս նա ի *գերեզմանի* եղև: - 670. ...զի անցեալ է ժամանակն ողորմութեան, և դատաւորն առ դուրս հասեալ` դնել ի տանջանս դժոխոց. որպէս աստ զմարմինն ի *գերեզմանի*: - 671. Այլև զգրեալն ընդհանրական թողութիւն ի դիմաց նորա ի վերայ *գերեզմանին* ընթեռնուն: - 674. Իսկ դնել զմարմինն ի տան պատւականի որ է՛ *գերեզմանն*, - 674. Ապա ուրեմն ամենեցուն առ հասարակ պէտք են քահանայական կատարմունք և նուէրք. գալ ի *գերեզմանն* և այլն ամենայն: - 675. Երրորդն ի դուռն *գերեզմանին*. վասն որոյ այժմ սովորութեամբ երիցս անգամ դնեն զդագաղն ի ճանապարհի: - 675. Զի՞նչ է որ առ հասարակ ամենեքեան. այր և կին` ծեր և տղայ ընդ մեռելոյն ընթանան ի *գերեզմանն*: - 675. Երրորդ, զի ի հեռու ճանապարհ գնայ. այս է յերկրէ յերկինս. յուղարկաւորեմք մինչ ի *գերեզմանն*: - 676. ...նոյնպէս յորժամ ի *գերեզման* դնեն զմարմինն, իբր յաշխարհի ծովէ ելեալ զվառն խոնարհեցուցանեն: - 676. Եւ յորժամ դնեն ի *գերեզման*, քահանայն նախ օրհնէ՛ երիցս ափով զհողն և արկանէ ի *գերեզմանն* ասելով, - 676. Նոյնպէս ի *գերեզմանն* ուղղակի տանիմք: - 676. Իսկ զդէմքն և *զգերեզմանն* ուղղեմք յարևելս, - 677. Վտանգ ինչ է՞ արդարոյ` թէ ի յօրհնեալ *գերեզմանս* ո՛չ թաղի: - 678. Ո՛չինչ բնաւ. քանզի յորմէ հետէ քրիստոս ի *գերեզման* եդաւ ամենայն հողք օրհնեցան...: – 678. Զի՞նչ է *գերեզմանն*: - 678. Վասն է՞ր կոչի *գերեզմանն* դժոխք...: - 679. Զի՞նչ է քար *գերեզմանին*: - 679. Դարձեալ, ի տիպ պահապան հրեշտակին որ նստէր մի ի սնարից և մի յանոտից տեառն *գերեզմանին*...: - 679. ...զի հրեշտակք խաչաձև երևեցան առ *գերեզմանաւն* տեառն: - 679. Հինգերորդ, զի և նախահարցն քարեայ էր *գերեզմանն*. աբրահամու. սահակայ. և յակոբայ. նոյնպէս և *գերեզման* տն. և կափարիչ վեմն. - 679. Զի՞նչ է խաչիւ և աւետարանաւ կնքելն *զգերեզմանն* անշարժապէս: - 679. Երիցս կնքելն *զգերեզմանն*, Նախ ի խորհուրդ սուրբ Երրորդութեանն: - 679. Զի՞նչ է որ յերկրորդ օրն դարձեալ գան ի *գերեզմանն*: - 680. Եւ որպէս իւղաբեր կանայքն նախ եկին ի *գերեզմանն* և տեսին յարուցեալ զքրիստոս, և ապա առաքեալքն...: - 680. ...նոյնպէս յերկրորդ օրն պարտ է գալ կանանց նախ ի *գերեզմանն*, և ապա արանց. և հոգևոր

տեսութեամբ ուրախանալ: - 680. վասն որոյ այսօր թեթևացեալ գամք ի *գերեզմանն* և գոհանամք զաստուծոյ: - 680. Զի արեգական ծագելն զծնանիլն մեր նշանակէ. և մուտն *զգերեզմանն*. իսկ այս առաւօտ զյարութիւնն հասարակաց: - 680. ...վասն այսոցիկ պատճառի կրկին գամք ի *գերեզմանս*: - 680. Հինգերորդ՝ յետ գօրեայ թաղմանն քրիստոսի եկին առաքեալքն և կանայքն ի *գերեզմանն*. - 681. յայս միտս գամք ի *գերեզմանս* ննջեցելոցն...: - 681. ...և յորժամ բացին *զգերեզմանն*, գտին թափուր ի սուրբ մարմնոյն. - 681. վասն որոյ **գ** օր յիշատակ կատարեմք և գամք ի *գերեզմանն*: - 681. *Զգերեզմանս* յորո՞ւմ աւուր պարտ է օրհնել: - 684. Եւ այս է խորհուրդն. զի յայնմ աւուր խաչեցաւ քրիստոս, և *գերեզմանք* բացան և այլն: - 684. Եւ ի նոյն օրն ի *գերեզման* եմուտ և էջ ի դժոխս և քարոզեաց: - 684. Վասն որոյ խաչիւ և աւետարանաւ աւետեմք ննջեցելոցն զմեծ օր աւետեաց նոցա և կնքեմք *զգերեզմանն*: - 684. Այլք այլ իմն ասեն. իբր թէ իւրաքանչիւր մեղաւոր հոգի ի *գերեզմանս* իւրեանց կամ ի յերկրի տանջին...: – 686. Զի այս ո՛չ է ի կարգէ դատաստանին. այլ ի սքանչելեաց միածնին. որպէս արեգական խաւարիլն, և *գերեզմանաց* բանիլն, և այլն: - 697. Եւ հաւատարիմ վկայ ընդհանուր յարութեանն զգործս եցոյց. որ զղազար չորեքօրեայ ի *գերեզմանէն* յարոյց: - 716. ըստ որում երեքօրեայ յարեաւ ի *գերեզմանէն* անապական մարմնով. և զբազումս յարոյց ընդ իւր և մտին ի քաղաքն սուրբ. - 716. Որպէս լոյս արեգակն անցանէ ընդ երկինս առանց ապականութեան. և որպէս քրիստոս յարեաւ մարմնով ի *գերեզմանէն* վիմովն կնքելով. և եմուտ առ աշակերտսն դրօքն փակելովք: - 722. Արդ նա՛ որ զամենայն *գերեզման* կնքեալ պահէ, զեկեղեցիս օրհնէ՛ և հաստատէ՛ և ամենեցուն զօրաւիգն է ի փորձութիւնս, կարօ՞ղ է անապական լինիլ. զի աստուածային է նշան: - 733. Զի քև գեղեցկագոյն ի *գերեզմանէն* յարութեան քո հասից. և **անդատապարտ** եղէց յատենի քոյ առաջի հօր և հոգւոյդ սրբոյ: - 771. Զի կա՛թ մի արտասուաց ի կաթիլ դուլէ ծե՛րդ մաղթանաց ցօղեսցի ի *գերեզման* հոգւոյ իմ տառապանաց: - 773. Զի անապական մարմնով եդաւ ի *գերեզմանի.* բառնալով զապականութիւն նախնւոյն. և իջանելով ի դժոխս՝ եբարձ զպատիժ նորին: - 776

ԳԵՐԵԶՄԱՆԱԿԻՑ + Նա՛խ՝ զի ի սրբոցն որ ա՛նդ են թաղեալ՝ օգնութիւնս ընդունին *գերեզմանակիցք* նոցա: - 678

ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏՈՒՆ + Երկրորդ, զի և ի տաճարն հին՝ ո՛չ թաղեցին զսուրբս. այլ ի *գերեզմանատունս*. նոյնպէս և առաւել սրբութեամբ պահելի է զնոր տաճարս: - 617. Չորրորդ, զի մի՛ լիցին փողոցք և տունք մեր *գերեզմանատուն* մեռելոց...: - 677

ԳԵՐԵԶՄԱՆՕՐՀՆԷՔ - Զի բշաբաթին մեռելո՛ց է և ո՛չ *գերեզմանօրհնէք*: - 684. Զի՞նչ է *գերեզմանօրհնէքն*: - 684

ԳԵՐԵՄ + Զի արդարութիւն արար քրիստոս բնութեանս մերոյ *գերեալ* ի սատանայէ՛: - 50. Իսկ այլն՝ սատանա՛յ է ապստամբ վիշապն որ *գերեաց* զմարդիկ:- 128. Իններորդ, *Գերեցաւ* տապանակն: - 412. *Գերիլն* նշանակէ՛ զօրէնքն և զաւետարանն ի հեթանոսս առաքեալ: - 426. Դաւիթ եհար զամաղէկ որ *գերեաց* զիրէայս և զայլազգիս. և տէր մեր եհար զգերիչն հրէից և հեթանոսաց: - 437. ...և տէրն մարտեաւ ընդ բելիարայ և յաղթեաց մահու. և քակեաց զդժխս. էառ աւար *զգերեալսն* և էհան յարքայութիւնն երկնից. տալով նոցա զանթառամ պսակն: - 438. և փակէի արքայի որդւոյ ռոմելայ. և *գերեաց* զնեփթաղիմ և զգալիլեա. և Զգաղայաթ **զ** ցեղիւքն իէլի. և տարաւ յերկիրն ասորեստանեայց: - 447. Արդ յերեքտասան ամէ՛ ովսիա մինչև ցմետասան ամն սեդեկիայ որ վերջին *գերեցաւ*՝ լինի **խ** ամ. և նաբուգոդոնոսորայն **ի** ամ. և որդւոց և թոռանց նորին **ժ** ամ. որ կատարի **հ** ամ մինչև յառաջին ամն կիւրոսի որ արձակեաց զգերիսն: - 447. Չորրորդ՝ *գերիլն* ի բաբիլօն՝ զգերութիւն բնութեանս նշանակէ. և եօթանասունն ամն զեօթն դար կենցաղոյս. և ապա դարձումն ի հայրենի բնակութիւնն մեր ի ձեռն փրկչին մերոյ և աստուծոյ: - 448. Ի տիպ խորհրդոյ օրինակի մերոյս տաճարի *գերեալ* ի մեղաց և աւերեալ տաճար սրբութեանս եօթնիւք զգայութեամբք: - 448. Արդ սկսեալ առ դարեհիւ ի կե ոլոմպիադին՝ դադարեցին ի **ճձզ** ոլոմպիադին առ հիւրկանոսիւ քահանայապետիւ, որ *գերեցաւ* ի պարթևաց: - 449. Ի **ժա** ամին աքազու *գերեցաւ* իսրայէլ ի սաղմանասարայ: - 453. Զազգս մարդկան սատանայ էր *գերեալ*. վասն է՞ր քրիստոս զգին արեանն ի հայր ետ: - 492. Զի թէպէտ սատանայ էր *գերեալ* զմարդն, սակայն ի գերութիւն նմա հա՛յր մատնեաց յորժամ պատժեաց զնա: - 492. Յիրաւի ապա տէր մեր զգին արեանն ի հայր ետ. թէպէտ սատանայ էր *գերեալ* և չարչարէր զմարդիկ: - 492. Երեքտասաներորդ՝ ամաղեկացիք *գերեցին* զկողմն հրէաստանի և զայլազգիս. և դաւիթ զհետ մտեալ յետ **գ** աւուր և հարեալ ի գիշերի և ի վաղիւն մինչ յերեկոյ. և դարձուցեալ զերկոսին կանայս իւր. և ո՛չ մնաց գերի և ո՛չ մի. և յաւարէ աստի բաշխեաց ամենայն սիրելեաց իւրոց: - 514. Ամաղէկ նշանակէ

զսատանայ որ *գերեաց* զիոգիս մարդկան իրէից և հեթանոսաց...: – 514. Այլ և ի դռան Կլայիս սակաւ ինչ դանդաղեալ, մինն փրկեալ և միւսն *գերեալ*: - 789

ԳԵՐԻ + Նա՛խ՝ զի ծառայ և *գերի* պահէին: - 335. Չորրորդ՝ և զայնպիսի հիւրսն *գերի*՛ և ծառայ չարչարեցին: - 335. Որ և ցուցանէր յետ եօթանասուն ամի զդարձ *գերւոյն*, և զնորոգիլն իրէական կարգին: - 346-347. Քսանևք, Դարձ *գերւոյն* երեք անգամ: - 413. Այլ որ ուղիղն է՝ զվճիռ *գերոյն* **հ** ամ **եդ** երեմիա: - 447. ...և նա՛ վկայեաց վասն գերութեան ժողովրդեանն. այլ վասն բարեպաշտութեան ովսիա ո՛չ գնաց *գերի*: - 447. Արդ յերեքտասան ամէ՛ ովսիա մինչև ցմետասան ամն սեդեկիայ որ վերջին գերեցաւ՝ լինի **խ** ամ. և նաբուգոդոնոսորայն ի ամ. և որդւոց և թոռանց նորին **ժ** ամ. որ կատարի **հ** ամ մինչև յառաջին ամն կիւրոսի որ արձակեաց *զգերիսն*: - 447. Եւ այսպէս թուին **հ** ամք *գերւոյն*: - 448. Վասն է՞ր **հ** ամ եդ զվճիռ *գերւոյն* բաբիլօնի ի ձեռն երեմիայի: - 448. Կիւրոս յառաջին ամի թագաւորութեանն իւրոյ՝ արձակեաց **Ե** բիւր *զգերիսն* յերուսաղէմ, սաղմանասար իշխանաւն. զի շինեսցեն զտաճարն: - 448. Ա՛րդ՝ եթէ քրիստոս ի ներքին դժոխքն ոչ էջ, ո՛չ է կապեալ հզօրն որպէս աւետարանն ասէ. և ոչ զդրունսն խորտակեալ. և ո՛չ *զգերիսն* աւար առեալ որպէս դաւիթ ասէ: - 506. Երեքտասաներորդ՝ ամաղեկացիք գերեցին զկողմն հրէաստանի և զայլազգիս. և դաւիթ զհետ մտեալ յետ **գ** աւուր և հարեալ ի գիշերի և ի վաղիւն մինչ յերեկոյ. և դարձուցեալ զերկոսին կանայս իւր. և ո՛չ մնաց *գերի* և ո՛չ մի. և յաւարէ աստի բաշխեաց ամենայն սիրելեաց իւրոց: - 514. Գիր իմոյ, կամ *գերւոյ* ամաւն, կամ գերէ՛ զամէն: - 678

ԳԵՐԻ ԱՌՆՈՒԼ, ՎԱՐԵԼ, ՏԱՆԵԼ + Եւ վասն այսմ ի սուր անկան ծոյլ քահանայքն ոփնի և փենէհէզ. և լա ի դասուց անկան և տապանակն *գերի առաւ*: - 425. Վասն է՞ր աւերէ՛ աստուած զսրբութիւնս և *վարէ՛ գերի*. որպէս զտապանակն յայլազգիս և զտաճարն: - 425. Տևեցին զամս **մծ**. մինչ յովսէէ որդի ելայ. որ *գերի վարեցաւ* յասորեստան. և բարձաւ թագաւորութիւնն իէլի: - 446. ...և երեք ամ պաշարեալ էառ զնա. և *գերի վարեաց* զթագաւորն ովսէէ որդի ելայ. և **զժ** ցեղն բովանդակ տարաւ յասորեստան: - 447. Եւ զդանիէլ՝ և **զգ** մանկունքն՝ և **ժռ** այր ի մեծամեծացն *գերի տարաւ* ի բաբիլօն: - 447. Եւ յետ **գ** ամի՝ կրկին անգամ եւ յերուսաղէմ, զյեքոնիա և զեզեկիէլ *գերի վարեաց*: - 447. Զյովաքազ *գերի տարաւ* նեքաւով փարաւոն. և թագաւորեցոյց զեղիակիմ: - 453. Դարձեալ եւ նաբուգոդոնոսոր և *էառ* զյովակիմ *գերի*: - 453

ԳԵՐԻՉ + Նա՛խ՝ զի ի պատճառս ղովտայ փրկեսցի սոդոմ ի *գերչացն*: - 302. Դաւիթ եհար զամաղէկ որ գերեաց զիրէայս և զայլազգիս. և տէր մեր եհար *զգերիչն* իրէից և հեթանոսաց: - 437

ԳԵՐ Ի ՎԵՐՈՅ + Երրորդ՝ զի *գերիվերո՛յ* է ժամանակաց և ո՛չ ի ներքոյ: - 114. Զի աստուած արարիչ է յաւիտենից. և յառաջ քան զյաւիտեանս. և *գեր ի վերոյ* յաւիտենին: - 114. Չորրորդ՝ զի թէ պատւական նիւթով երևէին որպէս արեգակն՝ հուր՝ ոսկի՝ և ակն. գիտէաք թէ զնոյն բնութիւն ունին, և ո՛չ այլ ինչ *գերիվերոյ*: - 132

ԳԵՐԾՈՒՄ, ԳԵՐԾԵՄ + Նախ *գերծու* զհերն. և զոր ուխտիւն աճէ՝ զայն ի սեղանն հանել ի կատարումն ուխտին: - 389. Եւ ա՛յս է *գերծուլն*, զառաջին գործեալ մեղքն սրբել խոստովանութեամբ. և զապաշխարութեան գործն մատուցանել աստուծոյ: - 389. Զի սամփսոն ի ժամ *գերծելոյ* գլխոյն թմրեալ ի ծունկս թալիլայ խոնարհէր. նոյնպէս և ամենայն մեղք զոր գործէ մարդ, և առաւել գէճ ցանկութիւն, անարգէ զմարդ: - 424

ԳԵՐԾՈՒՄՆ + Թողում *զգերծումն* մերկութեան և զթօշումն անարգութեան և տկարութեան խաչին. զայպանելն խաչողաց. և զխաւար լուսաւորացն. և յայլ դէմս դարձուցից զբանս: - 424

ԳԵՐՈՒԹԻՒՆ + Եօթներորդ՝ սովն ուտել զմարմին զաւակաց. և *գերութիւն* ի թշնամեաց: - 376. Երկրորդ՝ հրէայքն ի *գերութեան* կախեցին զկտակարանքն ի յուռեաց, և ո՛չ հաւատային կենաց. որ ասէր կտակարանքն պահել զպատուիրանս աստուծոյ և կեալ: - 405. Երրորդ՝ զի առցեն մասնաւոր զառհաւատչեայ հանդերձելոյն. տանջելով աստ ի սով, ի սուր, և ի *գերութիւն*: - 408. Քսանևը, *Գերութիւնք* իսրայէլի և հրէաստանի: - 413. Եւ ապա ըստ կարգի թագաւորք. Դաւիթ. Սողոմոն. և այլք մինչ ի *գերութիւնն*: - 421. Եւ յետ *գերութեանն* քահանայք իշխեցին ժողովրդեանն: - 421. Եւ այլքն ամենայն կորեան առ *գերութեամբ* նոցա: - 443. Եւ ի *գերութենէն* իսրայէլի մինչ ի *գերութիւնն* յուդայ **ճծ** ամ: - 446. Ա՛րդ՝ սկիզբն *գերութեանն* իսրայէլի յաւուրս ոզիայ արքայի յուդայ: - 446. Եւ յետ *գերութեանն* իսրայէլի անցեալ ամք ճլե, եւ արքայն բաբիլացւոց նաբուգոդոնոսոր ի վերայ եէմի. ի **ժ** ամի թագաւորութեանն յովակիմայ. և էառ հարկ ի նմանէ. և զմեծ մասն սրբութեանց տաճարին աւերեաց: - 447. Եւ եղև *գերութիւնն* բաբիլացւոց **հ** ամ ի վերայ յուդայ և ո՛չ ի վերայ իէլի որպէս ասէր

երեմիա: - 447. Եւ զայս թիւ ոմանք առնուն ի *գերութենէն* մանասէի՝ և աւելի՛ է: - 447. Եւ ոմանք յառաջին *գերութենէն* յովակիմայ՝ և պակա՛ս է: - 447. ...և նա՛ վկայեաց վասն *գերութեան* ժողովրդեանն. այլ վասն բարեպաշտութեան ովսիա ո՛չ գնաց գերի: - 447. Դարձեալ՝ ի վերջին *գերութենէն* սեդեկիայ մինչ ի դարեհի **բ** ամն կատարի **հ** ամ. որ արձակեաց զզօրաբաբէլ: - 447. Մատնեաց զչարս ի *գերութիւն*. զի ա՛նդ վախճանեսցին, և արդար ծնունդք նոցա դարձցին ի տեղիս իւրեանց: - 448. Զի ի րոբովամէ՛ որ զերինջսն գործեաց՝ վեց եօթանասուն ամ է մինչև *զգերութիւնն* սակաւ ինչ պակաս. վասն որոյ եօթանասուն ամ շաբաթեցոյց զնոսա ի *գերութեան*: - 448. Չորրորդ՝ գերիլն ի բաբիլօն՝ *զգերութիւն* բնութեանս նշանակէ. և եօթանասուն ամն զեօթն դար կենցաղոյս. և ապա դարձումն ի հայրենի բնակութիւնն մեր ի ձեռն փրկչին մերոյ և աստուծոյ: - 448. Եւ այսպէս յետ աւերածոյն և *գերութեանն* նախ տաճարն շինեցաւ, և յետոյ պարիսպն կանգնեցաւ: - 448. Չորրորդն զյուդայ և զիէլի թագաւորութիւնն մինչև *զգերութիւնն*: - 450. Յետ ի ամի *գերութեանն* մեռաւ նաբուգոդոնոսոր: - 453. Եւ ձգեցաւ *գերութիւնն* ամս եօթանասուն: - 453. Չորրորդն ի դաւթէ՛ մինչև *զգերութիւնն* բաբիլացւոց: - 467. Հինգերորդն ի *գերութենէն* մինչ ի քրիստոս: - 467. Զի թէպէտ սատանայ էր գերեալ զմարդն, սակայն ի *գերութիւն* նմա հա՛յր մատնեաց յորժամ պատժեաց զնա: - 492

Ի ԳԵՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԵԼ + Ոմանք *ի գերութիւն վարեալք* արք և կանայք. և կէսք առաթուր դիաթաւալ սրախողխող գալարեալ. առհասարակ քահանայք և աշխարհականք գէշ անկեալ դիակամբ անթաղ ընկեցեալք: - 788. Այլ ինչ ո՛չ օգնել *ի գերութիւն վարելոց.* որպէս և յայնմ աւուր ի կորուստ մատնելոց: - 789

ԳԵՐՍԱՄ - ...և էառ զսեփովրա կին. և ծնաւ **բ** որդիս. *զգերսամ* և զեղիազար. - 330

ԳԶԱԹ + Հինգերորդ՝ *զզաք* էր կոյսն մարիամ. և ցօղ բանն աստուծոյ. որ աւետեօք հրեշտակապետին էջ ի վերայ նորա առանց ոտնաձայնութեան և ծածուկ: - 421

ԳԶԵՄ + Իսկ գազան, կամ զի *զզօ՛ղ* են և պատառօղ. կամ զի զանազան և ահագին կերպարանք ունին: - 216. Եօթներորդ՝ համառօ՛տ է և փոյթ ի *զգելն*: - 315

ԳԷԹ + Դաւիթ չորս ամ բնակեցաւ ի *գէթ* մինչ մեռաւ սաւուղ. և տէր մեր յեգիպտոս՝ մինչ մեռաւ հերովդէս: - 437

ԳԷՇ + Եւ կամ ի *գէշք* մարմնոյ կենդանոյ ինչ: - 294. Կամ որպէս ասեն թէ՝ ներսէս անուն արուեստաւոր տապանին՝ շինեաց իւր տուն ի վերոյ կողմանէ. և զի ո՛չ էր հրամանաւն աստուծոյ՝ սատակեցաւ նա՛ անդ, և զնորա *գէշն* ուտէր ագռաւն: - 294. Ոմանք ի գերութիւն վարեալք արք և կանայք. և կէսք առաթուր դիաթաւալ սրախողխող գալարեալ. առհասարակ քահանայք և աշխարհականք *գէշ* անկեալ դիակամբ անթաղ ընկեցեալք: - 788

ԳԷՈՐԳԷՈՍ - Եւ պատրիարգունք էին անդ, *Գէորգէոս* կոստանդնուպօլսի. Թէոփիլոս անտիոքու. Պետրոս աղէքսանդրի: - 543. Քառասունևզ, Հարցմունքն *գէորգեայ* տասնևչորս գլուխ: - 661. ասացեալ եմք ի հարցմունքն *գէորգեայ* յառաջիկայդ տես ի բ համարքն: - 686. Եւ այլն ասացեալ է ի հարցմունսն *գէորգեայ* ի **գ** համարն: - 686. Այլ և յետոյ ի *գէորգեայ* հարցմունքն գտցես: - 705. Գրեսցի յայսմ տեղւոջ և Հարցմունքն *Գէորգեայ*: - 773. Գիր քոյոյ վսեմամիտ խոհեմութեանդ ո՛վ արփիածին հարազատ, և վերնոյն սիօնի նազելի զաւակ *Գէորգէոս* Րաբունեայ պետ: - 773

ԳԷՈՐԳԻԷ - Ահա զսակաւ ընծայ կարճառօտութիւն բանիս ընկալ ի քում ընդարձակութեան գանձարանի սրտի՝ երիցագոյն հարազա՛տդ *Գէորգիէ*: - 95

ԳԷՋ + Նախ՝ զի լպրծի՛ միտք մեր և մոռանայ զբանն. զի հով և *գէջ* է պարուտակն և ուղեղ գլխոյն: - 120. Եւ որք ի ջուրս և ի ծնունդս կանանց՝ ա՛լք կոչեցան. զի *գէջ* ախտիւն զհոգիս կորուսանեն. և ի ծնունդս՝ զմարմինս և զհոգին: - 150. Եւ ո՛չ միայն այս. այլ և դ բնութիւն է չորից տարերաց մարմնոյն. ջերմ և ցուրտ. չոր և *գէճ*: - 176. Եւ ջուր *գէճ* է և ցուրտ: -181. Օդ ջերմ է և *գէճ*: - 181. Եւ այսպէս ջերմ և ցուրտ, չոր և *գէճ*, թշնամիք են անհաշտելիք. և լինին միաւորեալք դարձեալ ծայրիւքն և մնան սիրելիք անքակտելիք այսպէս: - 181. Իսկ Եկաւորն և Կշիռն և Ջրհոսն, ունին զբնութիւն օդոյ ջերմ և *գէջ*: - 189. Իսկ Խեցգետինն և Կարիճն և Ձուկն, ունին զբնութիւն ջրոյ ցուրտ և *գէճ*: - 189. Երկրորդ՝ Լուսնթագն. զոր մուշթարի կոչեն. ջե՛րմ է և *գէճ*. մին ամ յամէ՛ ի կենդանակերպն. և ի **ժբ** ամն պատէ՛ զամենայն: - 189. Եօթներորդ Լուսինն. զոր կամր կոչեն. հո՛վ է և *գէճ*. **բ** օր և կէս յամէ՛ ի կենդանակերպն. և ի **իթ** օր և կէս պատէ՛ զամենայն: - 189. Եւ զի ջերմ է և *գէջ* ժամանակաւ: - 197. Իսկ գարուն և աշուն է՛ միջակ և ջերմ և *գէջ*՝ բուսուցանէ: - 197. Զի չորութիւն և ցրտութիւն հակառա՛կ է ծննդեան. և ջերմ և *գէջն* օգնական: - 197. Նմանապէս պնդի և լուծանի. վասն զի ցո՛ւրտ է և *գէջ*: - 202. *Գէջ* օդն գոգացեալ և դէմ

եղեալ արեգականն՝ առնու զլոյսն ի նմանէ ըստ բոլորակ ձևոյ նորա: - 203. Գոլորշիք վերացեալ յերկրէ *գէջ* և չոր խառնեալ: - 203. Իսկ *գէջն* լինի ամպ. և չորն ի մէջ ամպոյն նեղեալ պատառելով զծալմունս ամպոյն՝ լինի որոտ և փայլատակունք ևս: - 204. Եւ դարձեալ՝ զի ի գոլորշեաց է բաղկացեալ՝ արտաքին մասն հով է և *գէջ*, և ներքինն ջերմ և չոր. վասն որոյ զարտաքինսն պահէ՛, և զներքինսն ապականէ: - 204. Երկու գոլորշիք վերանան յերկրէ. մինն չոր և ծխատեսակ. և միւսն խոնաւ ի *գէճ* բնութեանց վերացեալ: - 204. Այլ Ամպն լինի, յորժամ զօրութեամբ արեգականն ի վեր քարշին գոլորշիքն ի ջուրց և ի *գէջ* տեղեաց: - 204. Այսօրիկ ի *գէջ* գոլորշոյն լինին: - 205. Եւ որ մերձ ի հարաւ հնչէ, Եւրոս կոչի. *գէ՛ճ* է. և տաղատարա՛փ բերէ: - 205. Զի արեգակն արու է զի ջերմ է. և լուսինն էգ՝ զի հով և *գէջ* է: - 213. Եւ թէ այս երակս հո՛վ է և *գէջ*, ի հեռուն աղէկ տեսնու և ի մօտն վատ. որպէս ծեր մարդն: - 239. Արևելիցն տա՛ք է և *գէջ* որպէս ասեն բժիկք: - 240. Յիւսիսայինն ընդդէմ նմին հո՛վ է և *գէջ*: - 240. Նախ՝ ի տղայութեան հասակն. յորժամ ծնանի տղայն՝ ունի զհողմն արևելից տաք և *գէջ*: - 240. Իսկ ի ծերութեանն՝ լինի հողմն հիւսիսոյ հով և *գէջ*: - 240. Երկրորդն ուղեղ գլխոյն է. հով է և *գէճ* ընդ դէմ սրտին ջերմութեանն և չորութեանն. զի բարեխառնեսցէ՛ զնոսա. և իւր տանուտէր լուսինն է: - 241. Երրորդն լեա՛րդն է, աղբիւր արեանն. տա՛ք է և *գէճ* ունելով զբնութիւն մուշթարոյն, որ տանուտէր է նմա: - 241. Չորրորդն թո՛քն է. հո՛վ և *գէճ*. և է՛ տուն պլղամի. և ունի տանուտէր զլուսինն: - 241. Վեցերորդն երիկամունքն որ է տուն սերման. ջերմ և *գէջ*. և տանուտէր ունի զզօհրայն. որ է լուսաբերն: - 241. Թէ ժամանակն ցուրտ է կամ ջերմ. և երկիրն *գէջ* կամ չոր. և սերմն հոտեալ կամ աղանձեալ. և սերմանօղ ո՛չ լինի կամ ոչ սերմանէ. վասն որոյ ո՛չ բուսանի: - 256. Այլ արդ՝ գիճութիւն ջրոյ զջերմ և զչորն վնասէ՛, և ջերմութիւն հրոյ *զգէջն*, և լինի անպտուղ: - 256. Դարձեալ՝ ջերմ և *գէջ* չափաւորեալ է ի նիւթն այն. և որ արտաքուստ մտանէ՝ անչափութեամբն վնասեսցէ՛ զսերմնական զօրութիւնն ընդ նիւթոյն: - 256. Ոմանք ըստ ազգի և տեսակի իւրեանց հով և ջերմ՝ չոր և *գէջ* գոլով, փութով կամ յապաղելով բուսանին: - 261. Յեղանակս գարնան, և յառաւօտուն մինչև յերեք ժամս, և հիւթոյ արեան, և մանկութեան հասակն ի տղայութենէ ծննդեան և աճման՝ ունին զնմանութիւն օդոյ ջերմ և *գէջ* գոլով: - 266. Իսկ ձմեռն, և յինն ժամէն մինչև յերեկոյ և բոլոր գիշերն, և սպիտակաթոյր հիւր պլղամին, և ծեր մարդ, ըստ նմանութեան ջրոյ ցուրտ և *գէջ* գոլով. վասն որոյ սպիտակի և ցրտանայ և պակասի զօրութեամբ: - 266. Իսկ մարդոյն ուղեղն *գէճ* է և հով. զի նկարեսցէ յինքն զիմացումն մտացն. և ջիլքն յառաջեալ ի նման վասն գիճութեան ո՛չ կարէ պնդել զանդամսն. վասն որոյ ո՛չ կանգնի և ոչ գնայ: - 266. Իններորդ՝ արիւնն և շունչն է սկիզբն գոյացութեան մերոյ. զի արիւնն փոխի ի սաղմն, և ջերմ օդով խառնի ի հով և ի *գէճն*, և լինի աճումն և սնունդ մարմնոյ: - 295. Զի սամփսոն ի ժամ գերծելոյ գլխոյն թմրեալ ի ծունկս թալիլայ խոնարհէր. նոյնպէս և ամենայն մեղք զոր գործէ մարդ, և առաւել *գէճ* ցանկութիւն, անարգէ զմարդ: - 424. Դարձեալ՝ վիշապն ի յորդանան էր բունեալ. որպէս ասէ յոբ «բեհմովթն ննջէ՛ ի գիճային տեղիս. և զջուրս յակնակապիճս իւր ընդունի». այսինքն ի *գէճ* ցանկութիւնն: - 489. Եւ սկզբնական մեղքն *գէճ* ցանկութեամբն տարածի: - 489. Իսկ հակառակսւն՝ որպէս ջերմ զցուրտ, և *գէճ* զչորն արտաքսէ: - 497. Ի ջրոյ պոռնկութիւն և փառասիրութիւն. որ *գէճ* է և թոյլ. և փառասէրն յայլոյ բանս մեղկի և թուլանայ: - 560

ԳԷՏ + Երբեմն զառաւել զօրութիւնն. ըստ այնմ որ ասէին *գէտքն* եգիպտացւոց՝ «մատն աստուծոյ է այս»: - 62. *Գէտքն* ո՞րպէս առնեն հրաշք: - 335

ԳԷՐ + վասն այն պա՛րտ է զընտիրն և *զգէրն* մատուցանել: - 657

ԳԹԱԾ + Հնգետասաներորդ՝ այլ և ողորմած և *գթա՛ծ* է տէր...: – 272. Յուսովն ակն ունիմք ինքեան ողորմութեանն որ խոստացեալ է. զի *գթած* և ճշմարիտ է: - 571

ԳԹԱՄ + ...և միւսն երախայ և ո՛չ ունի լեզու, միայն լայ. և մայրն *գթայ* ի յարտասուքն և տայ կերակուր: - 620. ...միայն արտասուօք խնդրեմք յաստուծոյ զողորմութիւն. ի հարկէ *գթայ* և տայ: - 620

ԳԹԵՄ + Մեղքն այն է՝ յորժամ ի կրօնս լինի ոք և *գթէ՛* մեղօք և դարձեալ ապաշխարէ: - 564

ԳԹՈՒԹԻՒՆ + Եւ բարի փոխանակ չարի, որ է անբաւ *գթութեանն* և ողորմութեանն աստուծոյ: - 18. Իսկ սոքա յաստուծոյ և *գթութեամբ* սիրոյ: - 95. Եւ վասն ողորմութեան և *գթութեան* ի **ռ** ազգս: - 284. Աստ զանազանութիւն է *գթութեան* և ողորմութեանն աստուծոյ: - 350. Նա՛խ՝ ի դէմքն. զի *գթութիւնն* անմե՛ղ կացելոցն է. և ողորմութիւնն դարձելոց ի մեղաց: - 350. Երրորդ, այն առանց *գթութեան* հատուցանէր պատիժս պարտուց...: – 354. Եւ հայր աստուած որ ո՛չ կատարի կամք նորա ի մեզ. յայնժամ ըստ բազում *գթութեան* իւրոյ առաքեաց զմիածին որդին որ փոխանակ մեր կախեցաւ զփայտէն և ազատեաց զմեզ յանծիցն օրինաց...: – 400. Այլ և ասեն վարդապետք, Վասն ամբարշտին՝

ծաղի՛ *գթութիւնն*: - 491. Երկայնութիւնն՝ աստուածային *գթութեանն*: - 493. Եւ մասունք արդարութեան են **գ**. այսինքն կրօնաւորութիւն. *գթութիւն*. շնորհ. վրէժխնդրութիւն. պահպանութիւն. և ճշմարտութիւն: - 579. *Գթութիւն* է արենակցաց և բարեկամաց սպասաւորել ստէպ: - 579. Անոխակալութիւն է զամբոխումն ատելութեան զուարթութեամբ և *գթութեամբ* արգելուլ: - 581. Վեցերորդ *գիթութիւն* որ է՛ աստուածապաշտութիւն: - 582. *Գթութիւն* է գութ ցուցանել առ ընկերն և սիրել զնա. վասն զի պատկեր աստուծոյ է: - 582. Այս սուրբ օծմամբս և իւր *գթութեամբն* աստուած թողու քեզ զոր մեղանչեցեր տեսլեամբդ. նոյնպէս ասէ և այլ զգայութեանցն: - 604. Եւ հայր *գթութեանցն*՝ կատարումն առ հայր: - 633. Իններորդ՝ առաւել ամենահնար *գթութեան* է ցոյցք. զի եղական բնութիւնս ո՛չ կարէր անմեղ մնալ. զի անեղն է անմեղ: - 663. Ի կամս Յայրենի բարեխնամ *գթութեանցն* աստուծոյ: - 771

ԳԻԹՎՈՐՆ - Եւ դեռևս ունին ազգն վրաց. զի *գիթվորն* մտեալ յեկեղեցի ազա՛տ են: - 392

ԳԻԺ - Այլ և ի վերայ այսր, հիւանդն և *գիժն*: - 371

ԳԻԾ + Երրորդ՝ ի միակէ, զի ամենայն բազմութիւն է ի միակէ՛. որպէս տեսակն յանիատէ. և *գիծն* ի կիտէ. և բազում թիւ է՛ ի միոյն: - 25. Եւ այն տխեղծ մատանց, տառատիպ *գծաց*. որ անհրաժեշտն է առարկողաց: - 93. Եւ որպէս *գիծն* կոչեցեալ այբ՝ ի բազում վանգս բաժանեալ. և մնացեալ մի: - 106. Եւ դարձեալ՝ որպէս ամենայն *գիծ* բոլորակին՝ ի միջին կէտն միաւորին առ միմեանս. և հեռացեալք ի միջին կէտէն բաժանին ի միմեանց. և զորօրինակ՝ միէ սեռն՝ և ի բազում տեսակս բազմանայ: - 112. Երկրորդ՝ յերից *գծից* բաղկանայ. որպէս մարդ ի հոգւոյ և ի մարմնոյ և ի մտաց: - 178. Եւ բոլորակ ձևն պա՛րզ է քան զամենայն ձև. զի եռանկիւնին յերից *գծից* բաղկանայ, և քառանկիւնին ի քառից. նոյնպէս և այլքն: - 182. Իսկ բոլորակ ձևն ի միոյ *գծոյ* բաղկանայ: - 182. Վեցերորդ՝ զի թէ երկինքն ո՛չ էր բոլորակ, յայնժամ արեգակն և այլ աստեղք յորժամ գային ի մէջ երկնից, մեծագոյն երևէին. քանզի ի միջին կիտէն երկնից առ մեզ է ուղղական *գիծ*. իսկ յարևելից առ մեզ է՛ խոտորնակի *գիծ*. և ուղղական *գիծն* կա՛րճ է քան զխոտորնակ *գիծն*: - 183. Է՛ որ ինքնաչա՛փ է. որպէս *գիծն* ի կանգունն՝ ըստ ինքեան չափէ՛ զկանգունն ի յորում է. և ըստ պատահման չափէ՛ զկտաւն ի յորում ո՛չ է: - 198. Նշանակէ՛ ըստ փիլոնի, զի անմարմինքն մինչև յերեքն հասանին. որպէս երկրաչափքն գրեն նիշ՝ *գիծ*՝ երևոյթ. ա՛յս է իմանալեացն չափ: - 344. Առաջինն ըստ դրութեան, որպէս կէտ. *գիծ*. մակերևոյթ. և մարմին: - 476

ԳԻԾԱՍԷՐ - Չորրորդ՝ ըստ բարուցն տեսանէ ոք. զի ա՛յլ է երազ արի մարդոյ, և այլ երկչոտին. ա՛յլ *գիծասիրին*, և այլ պարկեշտին: - 268

ԳԻՆ + Եւ *գինք* անձանց ուխտաւորացն: - 359. Երկրորդ՝ զի *զգին* ծերոյն պակաս հրամայեաց. զի ե ամեայ տղայոյ երկդրամեան էր. և ի ամենին ի երկդրամեան. և անտի մինչև ի **կ** ամն **ծ** երկդրամեան. և ի **կ** էն յառաջ **ժե** երկդրամեան: - 377. Զագահութիւնն՝ բազմաբաշխութիւնն. որ ետ զմարմին իւր ի կերակուր և զարիւնն իւր ըմպելի. զհոգին ի *գին*. զջուր կողին ի լուացումն. զհանդերձն՝ խաչողացն. զմարմինն՝ աշակերտացն. և զմայրն՝ յոհաննու: - 489. Երրորդն է՛ բացումն կողին. ի նշան ամէնառատ *գնոց* փրկութեան մերոյ: - 489. Զազգս մարդկան սատանայ էր գերեալ. վասն է՞ր քրիստոս *զգին* արեանն ի հայր ետ: - 492. Յիրաւի ապա տէր մեր *զգին* արեանն ի հայր ետ. թէպէտ սատանայ էր գերեալ և չարչարէր զմարդիկ: - 492. Եւ ի չորրորդ գիրքն ի ի համարն ասէ, ետ զմարմինն ի կերակուր. զարիւնն ըմպել. զհոգին ի *գին*. զջուրն կողին ի լլացումն: - 594. զի *գինք* են արեանն քրիստոսի: - 678. Ողորմութիւն է ննջեցելոցն. և ո՛չ թէ *գին* աւետարանին շնորհացն: - 684. Նոյնպէս և յայլ խորհրդոց կատարմունքն. կնքոյ, պսակի, և այլոցն, լուսացուէ և խնկոց *գին*: - 684. Դարձեալ յուշ առնէ մարդոյ զչարչարանքն քրիստոսի. և խնդրեսցի ի նոցանէ մահն քրիստոսի իբր *զգին* որ տըւեալ է նոցա, և նոքա յափշտակեցին զինքեանս ի նմանէ: - 732

ԳԻՆԱՐԲՈՒ + Այտքն թանձր՝ յամրեղ և *գինարբո՛ւ* է: - 246

ԳԻՆԻ + Երկրորդ՝ մարդկան քահանայութիւն նիւթական խորհրդով ներգործի. որպէս հացիւ *գինեաւ* և այլով. իսկ նոցայն աննիւթութեամբ կատարի: - 139. Յոռի. զի հորե՛ն երկրագործք և մշակք զցորեան և *զգինի*, յըշտեմարանս ժողովեալ. զի թ հոռի՝ մո՛ւտ է աշնան: - 200. Երրորդ՝ զսա՛ քրիստոս ի *գինի* փոխեաց: - 207. Չորրորդ՝ զի նիւթք եղեն երկնաւոր խորհրդոյն. որպէս ի տնկոց փայտ խաչին. և յայլ բուսոց հաց պատարագին և *գինի*. և ձէթ մեռոնի կազմեցաւ: - 212. Այլք ասեն թէ՝ խաղո՛ղ էր. կամ ցորեան. զի *զգինին* ետ գրաւական կենաց՝ և զհաց մարմնոյն: - 224. Յիսունք, Զի՞նչ նշանակէր նաշիհն և **դ դ** դորակ *գինին* ի նորս: - 284. Վաթսուննե, Վասն ուխտաւորաց որ միս չուտէին և ո՛չ *գինի*: - 285. Ուր եկեալ աբրահամ, և նա՛ եւ ընդ առաջ նորա ջերմ բաղարջ հացով և *գինեաւ* օրինակ տէրունեան խորհրդոյն: - 300. Իսկ քահանայ, զի հաց և *գինի* պատարագ մատոյց: - 300. Նախ՝ զի մելքիսեդեկ ունէր պատարագ հաց և

գինի. և աբրահամ ո՛չ ունէր: - 300. Այլ մելքիսեդեկին էր նշանակ յաւիտենական պատարագին քրիստոսի ի տեսակ հացի և *գինւոյ*: - 301. Ութերորդ՝ զի մելքիսեդեկ պատարագ հաց և *գինի* մատոյց աբրահամու: - 302. Չորրորդ՝ ի խրախութիւն *գինւոյ*՝ **ժ** մեղք գործին. այսինքն Նա՛խ՝ բազմակերութիւն. – 322. Եւ տէրն զջուրն ի *գինի* փոխեաց և *զգինին* յարիւնն իւր սուրբ: - 328. Ա՛րդ՝ գ հաց՝ և գառն խորովեալ դնէին յառաւօտուն. և չորրորդ մասն դորակի *գինւոյ*. նոյնպէս և յերեկոյն հանապազորդ: - 346. *Գինին*, արեամբ կատարեալքն: - 346. Վասն է՞ր յերեսաց սեղանն հաց և *գինի* և գառն դնէին. և մեք զգառն ո՛չ դնեմք: - 357. Այլ զգալապէս հաց և *գինի* աւանդեաց, զայն պատարագեմք: - 357. Մետասաներորդ, բոլորապտուղ. որ է հանապազորդ գառն խորովեալ յառաւօտն և յերիկոյն մին հացով և դ մասն դորակի *գինով*: - 359. Կնդրուկ անուշահոտ բուրեալ. և *Գինի* ուրախարար ի զմայլումն հոգևոր: - 361. Դարձեալ՝ իւղով զանգեալ բաղարջն և նոյն չափ իւղովն որ չափ մասն *գինւոյն*. այն է՝ զի ընդ օրհնութեան բանին աստուծոյ՝ և հոգին սուրբ իջանէ ի հացն և ի բաժակն և կատարէ՛ մարմին և արիւն քրիստոսի: - 361. Կամ զի արբեցան *գինւով*: - 364. Նաշիին, և Իւղն, և *Գինին*, զի՞նչ նշանակեն: - 374. Այլ և նաշիի մարմին սուրբ. և *գինի* արիւնն. և իւղ օծումն աստուածութեանն. որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 374. և *Գինին* ուրախութիւնն հոգևոր: - 374. *Գինին* մարտիրոսքն սուրբք. և Իւղն՝ լուսատու վարդապետքն ուղղափառք: - 374. Զի՞նչ է որ ըստ տօնից մեծութեանն առաւելոյր նաշիին և իւղն և *գինին*: - 375. Նոյնպէս և մեք ի հանդէս տօնից նուիրեմք նաշիի և *գինի* պատարագի. ծէթ՝ մոմ՝ խունկ՝ և զենումն մատաղի: - 375. *Գինին* ուրախութեան ձայնք պաշտամանց քահանայից: - 375. Իսկ չորրորդ դորակ *գինւոյն* և իւղոյն ընդ նաշիոյ և գառինն, նշանակէ՛ զբանաւոր և զկենդանի պատարագս մեր: - 375. Դարձեալ՝ ուռն և լծակն՝ խաչն. և Ողկոյզն անապական ճմլեալ ի վերայ խաչին հնձանի. և եղև ուրախարար *գինի* տրտմեցելոցս մեզօք: - 381. Ի *գինւոյ* և ի ցքոյ պահել, զի մոռացկոտ և քնու և ծոյլ և ապուշ առնէ *գինին*: - 389. Ապա յա՛յտ է՝ զի որ ընդ ապաշխարութեամբ է և կրօնաւոր, ի *գինւոյ* ի մրգոյ և ի մսոյ պահեսցէ: - 390. Ջջուրն ի *գինի* փոխեաց: - 399. Դարձեալ՝ նոյն ինքն քրիստոսի է իշխանութիւնն որ աստ լուծանէ ի ձեռն քահանային. և իշխանութիւն նորա ո՛չ տկարանայ երբէք. որպէս զհաց և *զգինին* կատարէ և զայլ խորհուրդս. նոյնպէս և աստ: - 433. Իսկ զօծումն հիւանդաց եցոյց ինքեամբ յայլս. յորժամ զանկեալն ի ձեռս աւազակաց ձիթով և *գինւով* բժշկեաց: - 474. Եւ այնք որ էութիւն ընդ էութիւն միաւորին՝ են որք շփոթմամբ միաւորին. որպէս ջուր ընդ *գինի*. և **դ** տարերք: - 475. Երրորդ առ այսոքիւք՝ միաւորութիւն անուանեմք և զխառնուածս երկուց նայից ըստ զանազան որակութեանց. յորում ո՛չ ոք ի խառնեցելոցն զիւր ծայրագոյն որակութիւնն սեռաբար կարօղ է պահել. այլ շփոթեալ անկանի ի ծայրագոյն որակութենէն. որպէս զջուրց և *զգինեացն* խառնուած, և զմեղերաց: - 476. Երրորդ՝ ի կանայ զջուրն ի *գինի* փոխելոյ: - 484. Եւ օրհնութիւն *գինւոյն*: - 527. Եւ կարգաւ բաժանելն. և թափել *գինւոյն*. և ընթրիսն. և բարեկենդանն: - 527. Նոյնպէս և շինեալն օրհնութեամբ. զի լուանամք նախ ջրով և ապա՛ *գինւով*: - 533. Զորօրինակ, քահանայ ոք ի վաճառանոցն ի բազում հացս և ի *գինիս* ասասցէ «ա՛յս է մարմին իմ և արիւն իմ» ո՛չ կատարի. զի ոչ ունի զդիտաւորութիւնն. նոյնպէս և աստ: - 539. Յաղորդութիւնն է խորհուրդ՝ յորում պարունակի քրիստոս ի ներքոյ ձևի հացի և *գինւոյ*. և յերկոքին մասունքն է բոլոր քրիստոս: - 594. Նիւթ այսմ խորհրդոյս է՛ հաց ցորենոյ, և *գինի* որթոյ: - 594. Երկրորդ ունիմք վկայութիւն ի քրիստոսէ յորժամ ետ զարիւնն ի տեսակ *գինւոյն* ասաց, «ո՛չ արբից ի բերոյ որթոյ մինչև արբից զդա նոր արքայութեան հօր իմոյ». և ջուրն ո՛չ է բեր որթոյ: - 595. Այլ և մարգարէն մովսէս դնէր յերեսաց սեղանն գառ մի խորովեալ. և հաց և *գինի* և չորրորդ մասն դորակի հանապազորդ. և ջուր ո՛չ դնէր: - 595. Որ էր խորհուրդ անմահ գառինն. և հացն և *գինին* մարմին և արիւնն սուրբ: - 595. Դարձեալ՝ մելքիսեդեկ հաց և *գինի* մատոյց պատարագ աբրահամու և ո՛չ ջուր. որ նշանակէր զճշմարիտ պատարագն քրիստոսի. ապա ուրեմն ո՛չ է պարտ խառնել ջուր: - 595. Երկրորդ՝ զի թէ խառն բղխեաց ըստ քեզ վասն այն ի պատարագն ջուր խառնես, ապա և ի ջուրն *գինի* խառնեա և այնպէս մկրտեա՛: - 595. Եւ թէ ասիցեն հակառակքն մեր, ո՛չ ապականի *գինին* զի սակաւ է ջուրն: - 595. Ապա ուրեմն թէպէտ և սակաւ խառնի ջուրն, բնութիւնք *գինւոյն* և ջրոյն ապականեցան. զի ո՛չ անապակ *գինի* է և ո՛չ պարզ ջուր: - 595-596. Եւ թէ ոք ասիցէ, առանց ջրոյ *գինի* ո՛չ ըմպեն յերուսաղէմ: - 596. Ասեմք թէ՝ խառնումն ո՛չ զջրոյ և *գինւոյ* ասէ, այլ խառնել զայն ասէ որ արկանի *գինին* ի խառնարանն: - 596. ...զի արկանելն զխառնելն նշանակէ. և խառնելն է արկանել *գինւոյն* ի յանօթն: - 596. Այս է խառնումն *գինոյն* ի խառնարանն իմաստութեան: - 596. Իսկ թէ մարմնական խնդրես զխառնումն ջրոյ և պնդիս ի հակառակն, ասեմք քեզ թէ ո՛չ միայն ջրոյ, այլ և կաթին և մեղեր և *գինւոյ* ասէ խառնումն ի խառնարանն...: - 596. Երկրորդ՝ տեսակ հացին և *գինւոյն*: - 597. Նա՛խ՝ զի քրիստոս մի հաց էառ ի ձեռն ի սեղանոյն և օրհնեաց. նոյնպէս և զմի *գինի*: - 597. Չորրորդ՝ ի յօրինակն մի հաց և մի գառն խորովեալ

լինէր. որ ընդ մասին *գինւոյ* դնէին յերեսաց սեղանն: - 597. Այսպէս և ի ճշմարտութիւնս մի է նշխարն դնելի, և մի բաժակով *գինի*: - 597. Պատահմունք և որակն մնան ի հացն և ի *գինին*. իսկ գոյացութիւնն փոխարկի ի մարմին և արիւնն քրիստոսի վասն դ պատճառի: - 597. Երկրորդ՝ երբեմն նշանակէ հացն ցամաք զբանն ի յերկնից իջեալ. և *գինին* զմարդկութիւնն...: – 598. ...այլ ո՛չ յօրհնեալ հացէն և ի *գինւոյն*. այլ էառ ի սեղանոյն հաց և եթաց ի ջուր ինչ կամ ի սոսկ *գինի*՝ և ետ: - 599. Նա՛խ՝ եթէ ո՛չ զմարմինն տան ժողովրդեանն. այլ սոսկ հաց և *գինի*. զի մարմին քրիստոսի այն մինն է որ օրհնեցաւ որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 600. ...և զաման *գինւոյն* և զնշխարն տանիլ առ աւագ սարկաւագն. և զիանդերձ սեղանոյն լուանալ: - 606. Զայս կարգս կացոյց քրիստոս յորժամ ի ժամ ընթրեացն զհացն ի մարմին իւր և *զգինին* ի յարիւն իւր փոխեաց: - 606. Նոյնպէս և մեք ի ճշմարտութիւնս՝ ջրով և *գինով* և սուրբ մեռոնաւն օծանեմք: - 615. Ա՛րդ՝ ջուր և *գինին* և մեռոնն նշանակեն ի մեզ զջուր սրբութեան աւազանին. և մեռոնն որով օծաք և դրոշմեցաք. և ապա ճաշակմամբ մեղսաքաւիչ արեանն կատարեցաք: - 615. ...և թողութեան *գինեաւն* զմայլիմք...: – 615. Եւ մեսեդի ճաշոյն և երեկոյեան, չորրորդ մասն դորակի *գինւոյն*. որպէս ասացաւ ի վերոյ ի իա գլուխն ծբ համարն: - 629. Զի՞նչ է յորժամ *գինի* ըմպեմք, օրհնեմք և շնորհակալեմք միմեանց. և յայլ կերակուրս և ըմպելիս ո՛չ առնեմք նոյնպէս: - 655. Որ ի հարսանիսն զջուրն ի *գինի* փոխեաց և օրհնեաց: - 655. Այլ և զարարիչ օրհնութեան *գինւոյն* զտէր մեր յիսուս քրիստոս: - 656. Նա՛խ՝ զի բաժանիցուք յայնցանէ որք *զգինի* մեղաց ըմպեն. և վասն մեղաց արբենան և շռայլին: - 656. Երկրորդ, զի այսպէս հաղորդիցուք երկնաւոր *գինւոյն*. որ է՛ իմաստութիւնն աստուծոյ. - 656. Զի՞նչ է որ յըմպելն *զգինին* թափեն յանուն մեռելին: - 656. Նախ՝ կոչի սիրտ և անձինք մեղաւորաց, ուր ժողովին ամենայն գործք չար որ է՛ խաղող դառնութեան. և ունակացեալ պահէ յինքեան. և հեշտութեամբն ճմլէ հանապազ և արբենայ մեղացն *գինով*: - 748. Երրորդ հնձան է իւրաքանչիւր սիրտ և անձինք արդարոց. որ հաստատեալ է հաւատով յորթն ճշմարիտ և պտղաբերէ՛ զողկոյզ բարեաց. և չարչարանօք ճմլէ՛ յինքեան զուրախարարն *գինի* հրեշտակաց և մարդկան. և այսոքիկ բարեա՛ցն են հնձան: - 749. Եօթներորդ կոչի հնձան եկեղեցի սուրբ. ուր ամենայն առաքինութիւնք մեր ժողովին. ու ճմլէ ապաշխարութեամբ և բաշխէ՛ *զգինի* շնորհաց...: - 749. Իններորդ՝ կոչի հնձան և խաչն փրկական. յորում ողկոյզն անապական ճմլեցաւ և ետ մեզ ուրախարար *գինի* զանապական արիւնն իւր...: - 749. Տասներորդ, ասի հնձան և կտակարանքն սուրբ. ուր հին և նոր իմաստութիւն ժողովեցաւ ի խառնարանին *գինւոյ*. յորմէ բաժակէ՛ արբին առաքեալքն ի սուրբ վերնատունն. և արբուցին ամենայն տիեզերաց...: - 749. Մետասաներորդ, հնձան կոչի և հաւատն սուրբ. զի ի նա՛ հաւաքի ամենայն բան և գործք մեր. և ճմլեալ այսինքն քննեալ՝ լինի *գինի* ուրախարար աստուծոյ և հրեշտակաց: - 749. Ցորեան ընդ յարդի. կնճիռն ընդ *գինւոյ*. մրուր ընդ ձիթոյ. յուդա ընդ յառաքեալսն. նիկօլայոս հերեսիոտ ընդ աշակերտսն: - 756

ԳԻՆՃ + Եւ էր ինքն բոլոր և սպիտակ նման *գնծի*. և քաղցր որպէս զմեղր: - 338

ԳԻՇԱՏԵՄ + Բայց յենքեանց սատակեալն՝ և գազանաբեկն՝ և *գիշատեալն* ի հաւուց՝ մի՛ ուտիցի: - 366. Այլ և ամենայն աշխարի տաճա՛ր է աստուծոյ. թէ ի դաշտի թէ յագարակի թէ ի տղմի. կամ ի ջուր սուզի, կամ ի գազանաց *գիշատի*, կամ ի ձկանց կլցի, արդարութեան ոչ ինչ վնասէ: - 678

ԳԻՇԵՐ + Եւ որպէս թէ զկատարած աւուրն ոք գիտենայ, և զսկիզբն *գիշերոյն* ասէ չգիտել: - 48. Նախ՝ զի որպէս արեգակն ունի մշտնջենաւոր զլոյսն՝ և առնէ ի վերոյ երկրի տիւ և *գիշեր*: - 125. Յատկութիւնք առաւօտու և հասարակ աւուր. երեկոյի և *գիշերոյ*. տասն տասն գլխով: - 154. Մետասաներորդ՝ զտիւ և *զգիշեր* կատարէ՛: - 186. *Զգիշերս* լուսաւորէ: - 186. Իսկ զօր՝ որ է տիւ և *գիշեր*. և զդ եղանակս. և զտարի, արեգա՛կն կատարէ: - 190. Եւ ի ներքինն անցեալ՝ *գիշեր*. զի գարշեցո՛յց զերր. որ է օդ և երես երկրի: - 190. Ի խոյն և ի ցուլն և յեկաւորն առնէ զգարուն. որ է հասարակ տիւն և *գիշերն* **ժբ** ժամ: - 190. Ի խեցգետինն յառիւծն և ի կոյսն՝ առնէ զամառն. որ տիւն առաւել է քան *զգիշերն* **զ** ժամ: - 190. Ի կշիռն ի կարիճն և յաղեղնաւորն առնէ աշուն. նոյնպէս հասարակ տիւ և *գիշեր* **ժբ** ժամ: - 190. Եւ յայծեղջիւրն ի ջրհոսն և ի ձուկն՝ առնէ զձմեռն. որ առաւելու *գիշերն* քան զտիւ **զ** ժամ. զի լինի *գիշերն* **ժե** ժամ. և տիւն ինն ժամ. որպէս յամառն տիւն է **ժե** ժամ. և *գիշերն* **թ** ժամ: - 190. Զի օրն ընդ տիւ և ընդ *գիշեր* է՛ **իդ** ժամ: - 191. Նա՛խ՝ զորքանութիւն աւուրցն ցուցանէ, թէ տիւ և *գիշեր* **իդ** ժամն լինի օր մի բնական: - 193. Երրորդ՝ զի անփոխանո՛րդ է *գիշերոյ*: - 193. Նա՛խ՝ զի բնական օրն է տիւ և *գիշեր*: - 194. Իսկ ա՛յժմ քրիստոնէիցս կրկին է սկիզբն բնական աւուր. այսինքն մէջ *գիշերն*, և առաւօտն: - 194. Վասն զի ի մէջ *գիշերի* ծնաւ քրիստոս. և ի մէջ *գիշերի* յարեաւ ի գերեզմանէն: - 194. Վասն որոյ տօն առաջին աւուրն ի մէջ *գիշերի* սկսանի. և մեծամեծ տօնքն յերեկօրեայ որպէս ասեմք զշաբաթի երեկոյն կիրակմուտ: - 194. Իսկ միւսն է ընդ ծագումն լուսոյն. յորում զպահք և զուտիք բաժանեն. այսինքն լոյսն և *գիշերն*: - 194. **Եւ**

գիտելի է, զի ի սկզբանէ աշխարհիս մինչ ի քրիստոս լո՛յսն առաջանայր *գիշերոյն*. իսկ յետ քրիստոսի մինչ ի վախճան՝ *գիշե՛րն* առաջանայ լուսոյն: - 194. **Ուստի յա՛յտ է՝ զի երեկոյ շաբաթուն որ կոչի կիրակմուտ՝ պատուակա՛ն է քան զմիւս *գիշերն* որ զհետագայ կիրակէին**: - 194. Այս է պատճառն. զի ի սկզբանէ տիւն առաջանայր *գիշերոյն*. զի ադամ ի լուսոյ շնորհացն անկաւ ի խաւար մեղաց: - 194. Իսկ *գիշեր* յարութեանն քրիստոսի՝ փոխեաց զայս կարգ. զի յարութեամբն իւրով եհան զմեզ ի լոյս շնորհաց և արդարութեան: - 194. Վասն որոյ *գիշերն* յառաջէ՛ տունջեան մինչ ի կատարած: - 194. Նա՛խ՝ առաւօտն և երեկոյն. և է՛ առաւօտն վախճան *գիշերոյ*՝ և սկիզբն տունջեան: - 194. Եւ երեկոյն է վախճան տունջեան, և սկիզբն *գիշերոյ*: - 194. Նա՛խ՝ զի սկիզբն է տուընջեան, և վախճան *գիշերոյ*: - 196. Նա՛խ՝ զի վախճա՛ն է տուընջեան, և սկիզբն *գիշերոյ*: - 196. Եւ *գիշեր*, զի գարշանա՛յ երր, որ է օդ: - 196. Հինգերորդ՝ հաւասարակութիւն տուընջեան և *գիշերոյ*: - 196. Եւ զի հաւասարի տիւ և *գիշեր*: - 197. Եւ զի ցօղ իջանէ ի *գիշերի*: - 197. Նա՛խ՝ զի կշիռ և հաւասա՛ր են տիւ և *գիշեր*: - 197. Եւ զի *գիշերն* մեծանայ: - 197. Դարձեալ՝ յամառն և ի ձմեռն զրկո՛ւմն է տուընջեան և *գիշերոյ*. զի ամառն զրկէ *զգիշերն*, և ձմեռն զտիւ: - 198. Իսկ գարուն և աշուն հաւասար արդարութիւն է տուընջեան և *գիշերոյ*. վասն որոյ բուսանին սերմանիք: - 198. Ի տուէ ի *գիշեր*. ի *գիշերէ* ի տիւ: - 199. Տրէ. զի առնու *գիշերն* յօրէն զճամ և զմասունքն. որպէս կրելով յինքն: - 200. Իսկ Ցօ՛ղ է գիճութիւն ի պարզոյ իջեալ. զոր աստեղք ի *գիշերի* քարշեն ի վեր. և ընդ ծագել առաւօտուն՝ յետ ի յերկիր անկեալ մանրամասն շիթ: - 204. Եօթներորդ՝ երբեմն ծածկէ՛ զարեգակն. որպէս ի *գիշերի*: - 206. Եւ զի քարշեն լուսաւորք զգոլորշին յերկրէ՝ յայտ է ի ցօղ առաւօտուն և յեղեամն. որ ի *գիշերն* ի վեր քարշին. և ընդ ծագել լուսոյն հատանին և յետս յերկիր անկանին. և յաւուրս ձմերան լինի եղեամն. և յամարան ցօղ: - 208. Ո՛չ թէ քան զտարրական հուրն ի վե՛ր է անցեալ. այլ զի լուսինն և արեգակն միշտ ի հարաւոյ կողմանէ ի ստորոտէ լերինն ելանեն. և ի հիւսիսոյ կողմն լերինն միշտ *գիշեր* լինի. որպէս աղէքսանդրու պատմութիւնն ասէ. և ի գլուխն միշտ լոյս. և ի հարաւոյ կողմն տիւ և *գիշեր*: - 222. Ոմանք ի դրախտն ևս ասեն թէ տիւ և *գիշեր* լինի. կամ գարուն և աշուն. զոր մեզ չէ ընդունելի: - 222. ...յա՛յտ է զի *գիշեր* ո՛չ լինի անդ. և ո՛չ եղանակք փոփոխին: - 222. Այլ և տիւ և *գիշեր* որք ընդ լուսոյն եղեն: - 226. Նա՛խ՝ զի ի տիւ և ի *գիշեր* լսէ: - 235. Որպէս պատմի ի դատաւորքն. յորժամ գեդէոն զփողսն հնչեցոյց, այլազգիքն ինքեանք զինքեանս ի սուր մաշեցին ի *գիշերի*: - 238. Դարձեալ և տէրն բաժանէ զհասակ մարդոյ ի **դ**. յերեկոյ. ի մէջ *գիշեր*. ի հաւախօս. և ընդ առաւօտս: - 265. Մէջ *գիշեր* է երիտասարդութիւնն: - 265. Մէջ *գիշեր*՝ երիտասարդութիւնն ի խորս մեղաց ննջեալ: - 266. Իսկ ձմեռն, և յինն ժամէն մինչև յերեկոյ և բոլոր *գիշերն*, և սպիտակաթոյր հիւր պլղամին, և ծեր մարդ, ըստ նմանութեան ջրոյ ցուրտ և գէջ գոլով. վասն որոյ սպիտակի և ցրտանայ և պակասի զօրութեամբ: - 266. Եւ թէ չունիս հաւատ զփտեալ փայտն տե՛ս ի *գիշերի*: - 294. Իններորդ՝ ի ձիթենեաց լեառն *զգիշերս* ագանելով և աղօթելով օրհնեաց: - 320. Եւ որպէս նա՛ ի մէջ *գիշերի* էհան զժողովուրդն: - 330. Եւ տէրն ի մէջ *գիշերի* յարեաւ և ազատեաց զարգելեալսն ի բանտէն: - 330. Եւ ի մէջ *գիշերին* յորում ըմբռնեցաւ, էհար զանդրանիկս դիւաց: - 337. Եւ յերեկոյ շաբաթուն պատառեցաւ ծովն. և ի *գիշերի* կիրակէին անցին ընդ ծովն. և ընկղմեցաւ փարաւոն: - 337. Յորում աւուր կիրակէին ի մէջ *գիշերի* ընդ առաւօտս յարեաւ տէր ի գերեզմանէն, ազատելով զհոգիսն ի դժոխոց: - 337. Եւ ի *գիշերն* լոյս տայր նորա, և պահէր ի վնասէ՛ լուսնոյն և առաջնորդէ՛ր: - 338. Նմանապէս և հոգին սուրբ ի *գիշեր* կենցաղոյս լուսով աւետարանին առաջնորդէ՛ մինչև հասուցանէ յայգն հանդերձեալ աւուր ի ցօղաւոր ամպն որ է՛ բանն մարմնացեալ. որ է հովանի և հանգիստ ամենայն սրբոց: - 338. Երեմիա և աշակերտն՝ տարան ի *գիշերի* զտապանակն և որ առ նմայն էին՝ ի լեառն սինա. և անդ կնքեցին ի վիմին անուամբն աստուծոյ ասելով, ո՛չ ոք բացցէ զսա՞ թէ ոչ մովսէս որ եբերն. և ո՛չ ոք բացցէ՝ թէ ոչ ահարօն: - 345. Ի տուէ ամպով ծածկեալ լինէր և ի *գիշերի* լուսով: - 345. Կարկեհան՝ որ կայծ կոչի. հրագո՛յն է. գտանի յափրիկէ. ի *գիշերի* որպէս հուր վառի: - 348. Վեցերորդ՝ զի իմանալի ունի լոյս՝ ցուցանէ՛ զգալի լոյսն. զի ի *գիշերի* ելեալ ի խորանէն հալածէր զխաւարն և լուսաւորէր զանապան: - 352. Երրորդ՝ զի աւետարանիչքն յայտնապէս ասեն թէ՝ ընդ մկրտիլ տեառն՝ նոյն ժամայն հոգին հանէ՛ զնա յանապատ. և պահեաց **զխ** տիւ և **զխ** *գիշեր*: - 373. Իսկ այլք ի **դ** բաժանեն ըստ չորից տարերաց և **դ** պահու *գիշերոյն*. որպէս ասացաւ ի վերն **ժզ** գլուխն **իգ** համարն: - 378. Երկրորդ՝ զի եօթնիցս եղև արժանի տեսլեան Երրորդութեանն. կրկին անգամ զհայր ի *գիշերի*. և կրկին զորդին ի տիւն. և հոգի աստուծոյ ի վերայ նորա երկիցս անգամ. և մի անգամ զհրեշտակն ետես: - 387. Եւ երազահանն, որ ի *գիշերի* տեսանէ զդևս և մարգարէութիւն պատմէ զի պատրեսցէ: - 388. Ութերորդ՝ մովսէս ի լեառն եկաց **խ** տիւ և **խ** *գիշեր* անսուաղ. և կերակրիւր բանիւն աստուծոյ. նոյնպէս և եղիա. նաև տէր մեր ի փորձութեան լերինն: - 397. Եւ վասն աւուրն ասաց՝ տիւ. և *գիշեր* զխաւարումն. և

ընդ երեկս լոյս դարձեալ: - 405. *Գիշերի* սատակեցան զօրքն ռափսակայ. և վասն յովսիայ զի հարաւ և մեռաւ: - 413. Հնգետասաներորդ՝ յեսու ներեաց աքարայ զտիւն և *զգիշերն* մինչ լուսով առաւօտին վիճակաւ յանդիմանեցաւ: - 418. Եւ տէրն մեր ներէ՛ մեղաւորաց աստ ի կեանս և յետ մահու *գիշերի*. և ի ծագել լուսոյ յարութեանն՝ ստուգութեամբ դատապարտէ՛: - 418. Քսաներորդ, սամփսոն ի մէջ *գիշերի* զփակեալ դուռսն կորզեաց և էհան ի լեառն: - 423. Եւ տէրն ի մէջ *գիշերի* զդրունս և զնիգս դժոխոց խորտակեալ յարեաւ ի գերեզմանէն. և զհոգիս մարդկան էհան յերկինս: - 423. Երկրորդ՝ զի անարժան էր ի *գիշերին*: - 431. Երեսուններ, *գիշերի* ընդ պատուհանն եղ, թողեալ զպատանսն յանկողնի. և տէրն ի *գիշերի* յարուցեալ եթող զկտաւն ի գերեզմանին կնքեալ: - 436-437. Վասն է՞ր ի *գիշերի* սատակեցան զօրքն ռափսակայ: - 446. Եւ դարձեալ ի տիպ քրիստոսի որ ի *գիշերի* եհար զսատանայ և ազատեաց զհոգիսն ի դժոխոցն: - 446. Յորո՞ւմ ժամու յարեաւ ի մէջ *գիշերի* ի վկայութեամբ: - 455. Երեք տիւ և երեք *գիշեր*: - 455. Իններորդ՝ զի և նոքա իսկ որ զայս ասեն՝ առնեն յունվարի զ ճրագալոյց ընդ մեզ. և ճրագալոյցն ո՛չ է մկրտութեան, այլ ծննդեան ի մէջ *գիշերի*: - 484. Եւ ոմանք ասեն թէ՝ յերկնաւոր դրախտն եմուտ հոգւովն մինչ ի կիրակէ մէջ *գիշերին*. և ի նոյն ժամն էջ ի դժոխս և ազատեալ զհոգիսն յարեաւ ի գերեզմանէն: - 495. Այլ յարութիւնն քրիստոսի յաւուր միաշաբաթու ի մէջ *գիշերի* է: - 508. Եւ բնական աւուր սկիզբն է ծագումն լուսոյն. և շնորհականին ի մէջ *գիշերն*: - 508. Եւ որ ոք ո՛չ խոստովանի զքրիստոս աստուած, զտօն նորա ըստ հասարակ մարտիրոսացն առնէ ի մէջ *գիշերոյն* ի վեր: - 509. Այլ որք ուղղաձևութեան են աշակերտք՝ ի մէջ *գիշերի* ասեն զժամ յարութեանն քրիստոսի ի գերեզմանէն. որոց հետևիմք և մեք և հաստատեմք բազում վկայութեամբ և օրինակաւ: - 512. Նա՛խ՝ զի մատթէոս զերեկոյի շաբաթուն և զլուսանալ միաշաբաթին յիշէ. այսինքն զսկիզբն և զվախճան *գիշերին*. զի յերկուց մէջն որ է՛ հասարակն և մէջ *գիշերին* նշանակեսցէ զժամ յարութեանն: - 512. ...սովո՛ր էր յայլ աւուրս ընդ առաւօտն կալ յաղօթս, և կիրակէն ի մէջ *գիշերի*: - 512. Երրորդ՝ ի մէջ *գիշերի* ծնաւ ի կուսական արգանդէն որպէս յա՛յտ է ի հովւացն և հրեշտակացն: - 512. Եւ ի նոյն ժամն ի մէջ *գիշերի* ծնաւ ի կոյս գերեզմանէն: - 512. Չորրորդ՝ ի մէջ *գիշերի* ըմբռնեցաւ և կապեցաւ ի մահ. և ի մէջ *գիշերի* յարեաւ և արձակեցաւ ի մահու: - 512. Ա՛րդ՝ յարութիւնն մեր է՛ ի վերջնումն կիրակէն ի մէջ *գիշերի*...: - 512. Ապա ուրեմն յարութիւնն քրիստոսի է՛ ի մէջ *գիշերի* յաւուր կիրակէի որպէս ասացաւ: - 512. Վեցերորդ՝ ի մէջ *գիշերի* հրեշտակն եհար զեգիպտոս. և մովսէս եհան զորդիսն իսրայէլի. որ էր օրինակ աւերման դժոխոցն և ազատութեան հոգւոց: - 512. Նոյնպէս և քրիստոս ի մէջ *գիշերի* եհար զսատանայ և կապեաց: - 512. Նոյնպէս ըստ օրինակին արար տէր մեր զատիկն յերեկոյի մեծի ե շաբաթին. և ի մէջ *գիշերին* յորում ըմբռնեցաւ՝ եհար զանդրանիկսն դիւաց: - 513. Եւ յերեկոյի շաբաթուն պատառեցաւ ծովն, և ի *գիշերի* կիրակէի անցին ընդ ծովն և ընկղմեցաւ փարաւոն: - 513. Յորում աւուր կիրակէի ի մէջ *գիշերի* ընդ առաւօտն յարեաւ տէրն ի գերեզմանէն. հանելով զհոգիսն յանապատն երկնից. և խաչանիշ գաւազանաւն ընկղմեցաւ փարաւօն յանդունդս դժոխոց: - 513. Եւ ի մէջ *գիշերի* զարթեաւ և զդրունս փակեալ նգօքն և սեմօք եհան յուսն և եղ ի լեառն: - 513. Որ նշանակէ՛ զյարութիւնն քրիստոսի ի մէջ *գիշերի* զդրունս դժոխոցն խորտակեալ. և զհոգիսն հանեալ ի լեառն երկնային: - 513. Իններորդ, գեթէօն՝ այն որ զցօղն ետես ի վերայ գեղման, զհօր իւրոյ զեզն պարարակ հրամանաւ հրեշտակին ի մէջ *գիշերին* պատարագեալ. և զանտառն և զսեղանն բահաղու կործանեալ և զերծեալ ի ձեռաց նոցա. որ էր օրինակ փրկչին. զի նա՛ է եզն պարարակ պատարագեալ. և ի մէջ *գիշերի* զբագինսն դժոխոց կործանեալ և յարուցեալ և ապրեալ ի մահու: - 513. Որ և պահապանքն շրջապատեալ. որ և զհանդերձն պատատեալ յանկողնի, և լերդ այծեաց և մազ ի սնարսն. և ի *գիշերի* իջեալ ընդ պատուհանն և ելեալ առ սամուէլ զերծաւ ի ձեռաց նոցա: - 513. Յորում ի մէջ *գիշերի* թողեալ զկտաւսն ի գերեզմանի և յարեաւ ել առ հայր ի յերկինս: - 513. Եւ ի *գիշերին* էհատ դաւիթ զդրօշակն սաւուղի. և յառաւօտուն աղաղակեաց առ նա: - 513. Եւ տէրն ի *գիշերի* ելեալ ի գերեզմանէն բաժանեաց և էառ զհոգիս մարդկան ի նմանէ. և արար իւր հանդերձ զսուրբ ժողովուրդ իւր: - 513-514. Ապա ուրեմն ի *գիշերի* յարեաւ և յառաւօտուն երևեցաւ: - 514. ...և դաւիթ մտեալ և առեալ զսուրն ի սնարից նորա. և ելեալ ի *գիշերի* ի լեառն աղաղակեաց առ նա «ո՞ւր է սուր քո»: – 514. Եւ յարուցեալ ի *գիշերի* ել ի լեառն երկնային. աղաղակեաց ասելով «ո՞ւր է մա՛հ յաղթութիւն քո. ուր է դժոխք խայթոց քո»: – 514. Ապա ուրեմն ի *գիշերի* է յարութիւնն քրիստոսի: - 514. Երեքտասաներորդ՝ ամաղեկացիք գերեցին զկողմն հրէաստանի և զայլազգիս. և դաւիթ զհետ մտեալ յետ գ աւուր և հարեալ ի *գիշերի* և ի վաղիւն մինչ յերեկոյ. և դարձուցեալ զերկոսին կանայս իւր. և ո՛չ մնաց գերի և ո՛չ մի. և յաւարէ աստի բաշխեաց ամենայն սիրելեաց իւրոց: - 514. ...և տէր մեր յետ յերից օրինաց՝ այսինքն բնական բանական և գրաւական՝ երևեալ ի *գիշեր* կենցաղոյս և իջեալ ի դժոխս

աւերելով զնա դարձոյց զերկոսին ժողովուրդս իւր...: – 514. Չորեքտասաներորդ՝ այլ և ի *գիշերի* հրեշտակն տեառն էհան զզօրսն ռափսակայ. որ պաշարեալ էին զերուսաղէմ և փրկեաց զնոսա...: – 514. ...և զաւարն ժողովեցին ի տիպ խորհրդոյն քրիստոսի. որ ի *գիշերի* եհար զզօրութիւնն սատանայի և յառաւօտուն ցուցեալ զինքն աշակերտաց իւրոց և զյարուցեալսն ընդ իւր: - 514. Հնգետասաներորդ՝ ի մէջ *գիշերի՛* է յարութիւնն. որպէս ասէ ոսկէբերանն ի յարութեան ճառին, և սուրբն նիւսացին, և բարսեղ կեսարացին, և գրիգոր սկեռացին, և այլք...: - 514. ...եթէ քրիստոս յարեաւ ի մէջ *գիշերի*. զի այց արասցէ մարդկան ազգի. և զանկեալքս ի խաւարի և ի ստուերս մահու՝ ի լոյս գիտութեան և շնորհաց յարուցէ: - 514. Վեշտասաներորդ՝ ի մէջ *գիշերի* յարեաւ, զի զհոգիսն ի խաւարային բանտէն ի լոյս կենաց շրջեսցէ: - 514. Եօթնևժ՝ ի մէջ *գիշերի* յարեաւ, զի զօրէնս ստուերական ի լոյս ճշմարտութեան փոխեսցէ: - 514. Ութևժ՝ ի մէջ *գիշերի* է յարութիւն փրկչին, վասն որոյ յերեկոյն մերձ ի մուտս *գիշերոյն* ճրագալոյց առնեմք և պատարագ որպէս ի ծննդեանն: - 514. Իննևժ՝ պատշա՛ճ էր ի մէջ *գիշերի* յառնել. զի ի նոյն ժամն սկսանի արեգակն բարձրանալ, և յառաւօտն ծագէ՛ առ մեզ: - 515. Քսաներորդ, յա՛յտ է յա՛յսմանէ՝ որ նախ քան զքրիստոս՝ էր սկիզբն աւուր ծագումն լուսոյն. իսկ յետ յարութեանն քրիստոսի եղև սկիզբն աւուրն ի մէջ *գիշերի*. զի այժմ ի խաւարէ՛ ի լոյս ճանապարհորդիմք: - 515. Եւ ի յայս միտս զտօն ամենայն սրբոց մարտիրոսաց ի մէջ *գիշերի* սկսանեմք զ ժամով յառաջ քան զծագումն լուսոյն հասարակ աւուր: - 515. Ասեմք նախ՝ թէ յարութիւնն ի մէջ *գիշերի* է որպէս ցուցաւ. այլ երևիլն ընդ արշալո՛յսն է: - 515. Մատթէոս զառաջինն գրէ որ ի մէջ *գիշերի* եկին. և մի հրեշտակ տեսին. և զվէմն առաջի նոցա թաւալեցոյց և նստաւ ի վերայ նորա: - 515. Այս է, զի յորժամ ի մէջ *գիշերին* հրամայեաց հրեշտակն գնալ և պատմել աշակերտացն, ա՛յլ կանայքն որ ընդ նմայն էին՝ գնացին...: – 515. Ասեմք թէ՝ վաղ առաւօտն և խոր երեկոյն զմէջ *գիշերն* նշանակեն...: – 515. Ա՛րդ՝ շաբաթի *գիշերն* և տիւն **իդ** ժամ. և **զ** ժամ ի կիրակէէն մինչ ի մէջ *գիշերն*. որ լինի **լ** ժամ. իսկ հոգին **դ** ժամ և կէս նախ իջեալ ի դժոխս որ լինի **լգ** ժամ և կէս: - 516. Ապա ո՞րպէս է **գ** տիւ և **գ** *գիշեր* թաղումն տեառն: - 516. Երկրորդ այսպէս, զի յուրբաթի *գիշերն* ըմբռնեցին մինչև ցվեց ժամն որ խաւար եղև մինչև ցինն ժամն: - 516. Եւ **զ** ժամն անցեալ և իւր *գիշերն* լինի **բ** օր ուրբաթուն: - 516. Եւ շաբաթի *գիշերն* և տիւն իւր՝ լինի **գ** տիւ և **գ** *գիշեր*: - 516. Երրորդ սոյնպէս ասեն, ընդ տիւն և ընդ *գիշերն* **գ**. որ է՛ ուրբաթն, և շաբաթի *գիշերն*, և շաբաթի օրն. և յերեկօրեայ յարութիւնն: - 516. Չորրորդ սոյնպէս ասեն. ուրբաթն և իւր *գիշերն* որ չարչարեցաւ. և շաբաթն և իւր *գիշերն* որ թաղեցաւ. կիրակէ և իւր *գիշերն* որ յարեաւ. յորում ժամու և իցէ: - 516. Այլ պիտո՛յ է բնական **գ** տիւ և **գ** *գիշեր* գոլ ի սիրտ երկրի որպէս ասաց քրիստոս: - 516. Եօթներորդ, կամ թէ եգիտ ի նա երկեւան ինչ թերութեան վասն յարութեանն. իբր զի ասէ յայսմ *գիշերի* մերձեցայք յոտս իմ և ո՛չ հաւատացեր. վասն այն կրկին անգամ ո՛չ հրամայէ մերձենալ: - 517. Երրորդ՝ վասն մխիթարութեան աշակերտացն. զի **խ** օր մխիթարեսցէ զնոսա փոխանակ **խ** ժամուն որ տրտմեցան ի մահն քրիստոսի. որպէս ասացաւ թէ յարութիւնն ի մէջ *գիշերի*, այլ երևեցաւ ընդ արշալոյսն առաքելոցն...: – 520. Որովք միշտ երանութեամբ զաստուած տեսցես. հայելով յօրէնս նորա ի տուէ և ի *գիշերի*: - 558. Եւ ի կիրակէ **գ** փող հնչէ ի *գիշերի*: - 618. Նա՛խ՝ նշանակէ՛ զերեք ժամն. մէջ *գիշերին*, առաւօտին, և արևագալն: - 618. Եւ յայս միտս ի կիրակէ *գիշերն* **գ** անգամ աւետարան ընթեռնուն: - 618. Եւ ապա՛ ի մէջ *գիշերին*: - 621. Զայս **դ** ժամու աղօթս ի *գիշերի* կատարէին. և զերեք ժամուն ի տիւն: - 621. Եւ է՛ առաջին ժամ աղօթիցն ի մէջ *գիշերի*. վասն զի ի մէջ *գիշերի* յարեաւ քրիստոս. և ի մէջ *գիշերի* հասարակ յարութիւն մեր. - 621. Եւ դ փոխն վասն չորեքնիւթեայ բնութեանս. և վասն դ պահու *գիշերոյն*...: - 621. Երրորդ ժամն արևագալին առ հոգին սուրբ. այս **գ** ժամս ի *գիշերի* կատարին: - 621. Իսկ եկեսցէն ունի սաղմոսս **թ** փոխ բոլոր. պահապան **թ** ժամուց հանապազորդ *գիշերոյն*: - 622. Եւ այս գիտելի է, զի ի *գիշերն* **դ** անգամ կատարի. այսինքն է հանգստեանն, մէջ *գիշերին*, առաւօտին, և արևագալին: - 622. Եւ այս գիտելի է, զի ի գիշերն **դ** անգամ կատարի. այսինքն է հանգստեանն, մէջ *գիշերին*, առաւօտին, և արևագալին: - 622. Վասն զի **դ** պահ է *գիշերն*: - 622. Երկրորդ՝ պահն է մէջ *գիշերն*: - 622. Մէջ *գիշերին* է՛ երիտասարդութիւնն. յորում առաւել թմրիմք ի մեղս: - 622. ...վասն որոյ **դ** անգամ աղօթեմք ի *գիշերի* ի դէմս մարմնոյ մերոյ: - 622. Եւ դարձեալ՝ մինն սկիզբն և վախճան է *գիշերոյ*. և միւսն տըւընջեան: - 623. Իսկ ոմանք ևս կատարեալք ամենայնիւ՝ յերեք ժամանակս աղօթեն առանձնակի. մի ի մէջ *գիշերի* յառաջ քան զհասարակաց ժամն. և մի յայգն. և մի ի ցերեկն: - 623. Զի տիւ և *գիշերն* է՛ **իդ** ժամ. լինի ապա ընդ **բ** ժամն մի անգամ աղօթք: - 623. Որ ընդ տիւ և ընդ *գիշեր* ի խորանին երգէին: - 626. Երեք ի *գիշերն*. և **բ** ի ճաշոյն. և **գ** յերեկոյն: - 627. ...վասն որոյ ի *գիշերի* կենցաղոյս լուսաւորէ զհոգիս յետս ընկրկելով զքշնամիս: - 629. Առաքեալքն. ընդ տիւ և ընդ *գիշեր* բոլորեալ: - 631. Երկու դասք էին երգիչք ի տաճարին զոր կարգեաց դաւիթ ընդ տիւ և ընդ *գիշեր*

հանապազորդ պաշտօն **իդ** ժամուց. - 636. Եւ ապա ի *գիշերին* դնին սրբութիւնքն ի վերայ բազմոցին մինչև յառաւօտն անշարժապէս որպէս ասացաք: - 647. Այլ տօն նոցա է վաղն ի մէջ *գիշերոյ* ի վեր: - 647. ...վասն որոյ ի մէջ *գիշերոյ* ի վեր սկսանի տօն նախատակութեան նոցա: - 647. Զի ո՛չ եկեր և ո՛չ էարբ զքառասուն տիւ և ըզխ *գիշեր*: - 652. Արար սա՛ *զգիշերոյն* քարոզքն. և զնոցունց **դ** աղօթքն: - 659. Վասն ի *գիշերի*. և այլն: - 659. ...և դարձեալ ի դրախտն ամփոփէր *զգիշերն*: - 681. ...և գնացին յերեքօրեայ ճանապարհ. ի տիւն ամպ հովանի, և *գիշերն* լոյս գայր. - 682. Զքուն մահուն ասէ մինչ ի կատարած. և ի մէջ *գիշերի* յարութեանն աւուր յարեան ամենայն կուսանքն և կազմեցին զլապտերս: - 693. Եւ ասեն թէ մանկունք ի յանկողնի՝ են արդարքն ընդ քրիստոսի. և մէջ *գիշերն* է այս կեանքս. ապա ուրեմն առեալ են զվարձս: - 696-697. Իսկ *գիշեր* զօր մահուն ասէ: - 697. Որ և յետ այնորիկ սպանցին ի նեռնէն յէմ. և անկեալ լիցին մարմինք նոցա ի հրապարակս զերիս տիւս և զերիս *գիշերս*: - 709. Ի գարնան եղանակի ի զատկի կիրակէին ի մէջ *գիշերի* յորում ժամու յարեաւ քրիստոս և հրեշտակն թաւալեցոյց զվէմն և գոչէր զյարութիւնն քրիստոսի...: - 714. ...ի նոյն ժամն ի մէջ *գիշերի* հարկանի փողն. - 714. Իսկ մեր վարդապետք ասեն ի կիրակէի պենտակոստէին ի նոյն ժամն *գիշերոյն*. - 714. Եւ դարձեալ՝ ուր *գիշեր* ոչ է՝ ոչ են պիտոյ անդ լուսին և աստեղք: - 728. Եօթներորդ՝ երկինք զտիւն ասէ՝ և երկիր հաստատ *զգիշերն*: - 729. Ա՛յս է գալարիլն նոցա, զի երկինք և երկիր տիւ և *գիշեր* միաբանեալ վկայե՛ն գործոց մարդկան: - 729. Եւ յորում ժամու և գործեն՝ վկայե՛ն տիւ և *գիշեր*. - 729. Ի մէջ *գիշերի*. յորում ժամու հրեշտակն զեգիպտոս եհար, և տէրն զդժոխս աւերեաց. յայն ժամու զընտրեալս իւր յաշխարհէ ազատեսցէ: - 734. **Ապա յա՛յտ է յասացելոցս թէ՝ քրիստոս երևեսցի արդարոցն քաղցրատես, և մեղաւորացն դառնակերպ. որ նշանակեցաւ ի սիւն ամպոյն ի տուէ և ի հուրն ի *գիշերի***: - 741. Իսկ անկենդան՝ գործքն մեր. երկինք և երկիր. տիւ և *գիշեր*: - 743. Եւ զայս յայտնեն գիրք սուրբք. զի աւետարանն ի մէջ *գիշերի* ասէ զժամ յարութեանն...: - 747-748. Զի՞նչ է որ ասէ տեսիլն, «ո՛չ հանգչին ի տանջանս. ո՛չ զտիւ և ո՛չ *զգիշեր*»: - 750. Ո՞ր է ի հանդերձեալն տիւ և *գիշեր*. որպէս ասաց տեսիլն «ո՛չ հանգիցեն զտիւ և *զգիշեր*»: - 750. Անդ տիւ և *գիշեր* ժամանակի և մասանց սորին ո՛չ է. զի անցեալ է ժամանակն և մնացեալ է յաւիտեանն: - 750. Այլ նախ ասի միշտ տիւ ի վերին երես երկրի. ուր արեգակն և լուսին զկա՛յէ առեալ. իսկ ներքինն միշտ *գիշեր* և խաւար անփոփոխելի: - 750. Երկրորդ՝ տիւ է իմանալ զկեանս սրբոցն ի յերկինս. իսկ *գիշեր* զտանջանս զարշելեացն ի դժոխս: - 750. Երրորդ՝ տիւ ասի պայծառ լուսոյն գիտութեան հասումն. և *գիշեր* ծածուկ խորոցն աստուծոյ անգիտութիւն անհասիցն: - 750. Զի ո՛չ զգալի *գիշեր* և ո՛չ իմանալի. մեղաց կամ անհաւատութեան կամ տգիտութեան գտանի անդ: - 761. Իսկ տիւ և *գիշեր*, այսինքն արևապէս հասումն նոցա՝ տիւ է համարեալ. և անհասութիւն խորոցն աստուծոյ՝ *գիշեր*: - 767. Եւ թէ նայիս մտօք, թէպէտ առ մեզ փոփոխին տիւ և *գիշեր*. այլ նա միշտ լոյս և միշտ *գիշեր* կազմէ...: - 779

ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ + Տասներորդ՝ նուազին *գիշերային* լոյսք: - 196

ԳԻՋԱԿՆՈՒԹԻՒՆ - Զի որպէս *գիջակնութիւնն* չտայ թոյլ տեսանել յստակ, այսպէս երկիւղն յետս քարշէ զբազումս ո՛չ հաւատալ ի քրիստոս որպէս ասէ յօհաննէս. «զայս ասացին ծնօղքն կուրին՝ զի երկնչէին ի հրէիցն խոստովան լինիլ զքրիստոս»: - 32

ԳԻՋՈՒԹԻՒՆ + Ի *գիջութիւնս* ախտից հեշտացեալք, և նոյն զգլորեալն կանգնեն: - 34. Եւ ջուրն քան զօդ. և օդն ծա՛նր է քան զհուր. զի սակաւ ինչ *գիճութիւն* ունի: - 180. Զի ջուր ցրտութեամբ ընդ երկի՛ր է կապեալ. և *գիճութեամբ* ընդ օդ: - 181. Երկրորդ՝ յա՛յտ է զի ունին ջերմութիւն և ցրտութիւն. չորութիւն և *գիճութիւն*. որ յայտնապէս տարրական է որակութիւն: - 188. Եւ զի ցրտութիւնք և *գիջութիւնք* առաւելուն: - 197. Դարձեալ ասեմք թէ՝ ծանրութիւն փայտին *գիճութիւնն* է և ցրտութիւնն. և հուրն ջերմութեամբ և չորութեամբ զսոսա կորոյս: - 202. Եւ վասն բարձր *գիճութեանն* ի տե՛ս գայ. և սեղմացեալ ի վերայ միմեանց լինի ամպ: - 204. Իսկ Ցօ՛ղ է *գիճութիւն* ի պարզոյ իջեալ. զոր աստեղք ի գիշերի քարշեն ի վեր. և ընդ ծագել առաւօտուն՝ յետ ի յերկիր անկեալ մանրամասն շիթ: - 204. Եւ ջերմութիւն արևուն և *գիճութիւն* լուսնին՝ առնեն զգոյնն կարմիր: - 213. Եւ յո՛ր մասն մարմնոյն *գիճութիւն* և ջերմութիւն առաւել լինի, անդ մազ բուսանի: - 240. Ասեմք թէ՝ ամենայն սերմն ունի զջերմութիւն և *զգիճութիւն* ամոքեալ յինքեան: - 256. Այլ արդ՝ *գիճութիւն* ջրոյ զջերմ և զչորն վնասէ՛, և ջերմութիւն հրոյ զգէջն, և լինի անպտուղ: - 256. Իսկ մարդոյն ուղեղն գէճ է և հով. զի նկարեսցէ յինքն զիմացումն մտացն. և ջիլքն յառաջեալ ի նման վասն *գիճութեան* ո՛չ կարէ պնդել զանդամսն. վասն որոյ ո՛չ կանգնի և ոչ գնայ: - 266. Դարձեալ՝ տապանակն է եկեղեցի սուրբ անփուտ ի մեղաց *գիճութեանց*: - 345. Դիւրասահութեամբ. որպէս *գիճութիւնն*: - 565

ԳԻՍԱՒՈՐ + Զի՞նչ է *գիսաւոր* աստղն: - 203

ԳԻՏԱԿ + Եւ որպէս ննջեցեալն քնով՝ ո՛չ տեսանէ զինքն. և որպէս յաւելի կերակրոյ խնուն զգայարանքն. նոյնպէս ագահութիւն և փարթամութիւն և հպարտութիւն մոռանալ տայ զինքն. վասն այն ասեն թէ՝ ինքեանց *գիտակըն* իմաստունք են: - 397-398. Վասն որոյ առհասարակ դժկամակ թուի. մինչ ընտրեսցեն ի միմեանց. զի ինքեանց *գիտակըն* իմաստունք են: - 774

ԳԻՏԱՆԱՄ + Եւ միածին որդի *գիտացար* զբանն ծնեալ ի հօրէ. և եղեալ որդի կուսին: - 96. Ա՛րդ՝ եթէ գիտէ զհայր, գիտէ՛ և զինքն. և թէ զինքն ո՛չ գիտէ, զիա՛րդ զհայրն *գիտասցէ*: - 98. Ապա ուրեմն հոգին քրիստոսի ունի անհուն գիտութիւն. զի ճանաչէ զանհուն *գիտացեալս*: - 100. Որպէս գիտութիւնն միաւորէ *զգիտացօղն* և զգիտելին: - 121. Չորեքտասաներորդ՝ զի *գիտասցէ* սատանայ զտկարութիւն իւր՝ թէ ո՛չ միայն յաստուծոյ, այլ և ի մարդկանէ յաղթի...: – 159. Եւ որովհետև *գիտացեալ* եղև այս, ապա յա՛յտ է թէ անկա՛ր է ոչ երևիլ սկիզբն լինելութեան աշխարհի. ըստ այնմ որ էր ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ: - 164-165. Հինգերորդ՝ զի մարդն տէր և իշխա՛ն է երկրաւորացս, *գիտասցէ* ըստ կարգի զիշխանութիւնն իւր ուղղել. և մի՛ անկարգ և անիրաւ: - 192. Երրորդ՝ հողն վերջին է ի տարերս. զի *գիտասցէ* զշնորհս աստուծոյ՝ որ այսպէս առաջին և պատկեր աստուծոյ ստեղծաւ: - 229. Ութերորդ՝ ո՛չ արար նախ զմարդն, զի մի՛ արարչակից *գիտասցէ* զինքն ոչ գոյիցն, և անկցի հպարտութեամբ. այլ գործօղ գոյիցն, զի կացցէ պահպանութեամբն...: – 231. Իսկ մարդ փորձէ՝ զի *գիտասցէ* : - 304. Նախ՝ զի անմտացան նոքա, և զճաննս և զոողունս և զգետս և զանասունս պաշտէին. վասն այն նոքօ՛ք տանջեաց զնոսա...: – 333. Երկրորդ՝ ըստ ախորժակաց նոցա պատրաստէր. զի *գիտասցեն* թէ զկամս նոցա կատարէ՛ աստուած: - 339. Չորրորդ՝ զի *գիտասցեն* թէ գոյնք և համք զանազան կերակրոց և պտղոց ո՛չ իւրովի պատրաստին, այլ ի շնորհացն աստուծոյ: - 339. Երկրորդ, զի *գիտասցէ* թէ առաւել զօրութիւն գոյ աստուծոյ քան զամենայն: - 387. Չորրորդ, զի *գիտասցուք* թէ ո՛չ միայն բարեաւ, այլ և չարաւ ոմամբ բարի առնէ աստուած: - 387. Չորրորդ՝ թուեաց զնոսա, զի յորժամ մարդամահն լինի, *գիտասցեն* զորքանութիւն մեռելոցն, և զծանրութիւն մեղացն: - 434. Երկրորդ՝ զի մի՛ սովորութեամբ *գիտասցէ* և զայլ կոյսս: - 439. Չորրորդ՝ զի աշակերտքն զտկարութիւնս իւրեանց փորձիւ ճանաչեսցեն և *գիտասցեն* թէ ոչ վասն իւրեանց արժանաւորութեանն ընտրեցան...: – 521. Հինգերորդ՝ զի *գիտասցեն* թէ քրիստոսիւ պարգևեցաւ. թէ յառաջագոյն էին ընկալեալ, պարզապէս յաստուծոյ կարծէին զտուչութիւն հոգւոյն և ո՛չ ի քրիստոսէ: - 521. Բայց պարտ է այնոցիկ որք ո՛չ գիտեն՝ և կամ թէ կամաւ տգիտանան՝ ցուցանել զմիաբանութիւն ազգիս հայոց առ այլ քրիստոնեայսն. զի *գիտացեալ* յամօթ լիցին յաղթեալք ի ճշմարտութենէն: - 553. *Գիտացեալք* զայս՝ այժմ տեսցուք զզանազանութիւն սոցա: - 567. Եւ *գիտացիր*, զի **գ** է նախապատրաստութիւն աղօթիցն. – 620. Երրորդ զհիւանդութիւնն. զի տեսեալ զսոսա՝ *գիտասցուք* զմահն մերձեալ: - 665. և զբաժին իւր *գիտասցէ* որ լինելոց է ի կատարածի...: – 669. ...զի *գիտասցուք* թէ որպէս արդարոց փափկութիւնն է յաւիտենական, ա՛յսպէս և մեղուցելոց տանջանքն: - 703. Իններորդ, զի *գիտասցուք* մեք քրիստոնեայքս՝ թէ քրիստոս է մեզ դատաւոր...: - 735

ԳԻՏԵԼԻ + Ասեմք առ այս թէ *գիտելի* է՝ զի ա՛յլ է տեսութիւնն աստուծոյ՝ և այլ է տեսութիւն մարդոյ: - 15. Եւ *գիտելի* է այս, եթէ նախասահմանութիւնն աստուծոյ առնէր հարկ գործոց մարդկան, չարի և բարւոյ, լինէր բազում անպատշաճութիւն որ վասն բախտին ասացեալ եղև. զորև աստ կարգեսցուք: - 20. Դարձեալ *գիտելի* է, զի **դ** է ծնունդ: - 29. Եւ *գիտելի* է, զի որպէս բան կոչի որդին աստուծոյ, նոյնպէս խօսք կոչի հոգին սուրբ...: – 66. Եւ թէ՝ անգիտութեամբ *գիտելի* աստուած: - 101. Ո՞րպէս անգիտութեամբ *գիտելի* է աստուած: - 103. *Գիտելի* է, զի չարչարանք մտացն է սուտն՝ և տարակոյսն՝ և աննմանն: - 104. Նախ *գիտելի* է, զի միութիւն ի գոյացութիւնն՝ առնէ զնոյնութիւն: - 104. Նախ՝ զի թիւն քանակ է պատահական՝ և *գիտելի* մեզ: - 108. Իսկ ի յԵրրորդութիւնն ո՛չ է քանակ և չափ, և ո՛չ պատահումն, և ո՛չ *գիտելի* եղական մտաց: - 108. *Գիտելի* է՝ զի ա՛յլ է մինն, և ա՛յլ է միակն: - 109. Դարձեալ՝ *գիտելի* է՝ զի կրկին կերպիւ առեալ լինի մինն: - 110. *Գիտելի՛* է, զի ոչ էն բազմաեղանա՛կ ասի: - 111. Եւ *գիտելի* է, զի որքան եղանակաւ ասի ոչ էն, նոյնքանաբար և էն. զի ընդ դէմ միմեա՛նց են: - 111. Եւ *գիտելի* է, զի յարացուցիս և նախասահմանութեանս՝ արարողական պատճառ է աստուած. և նիւթական պատճառ իրն այն որ է նախասահմանի. և տեսական պատճառ է՛ կարգն. զի նախ տըւեալ լինի շնորհքն աստ. եւ ապա փառքն ի հանդերձեալն. և կատարողական պատճառ՝ զի լինիցիմք սուրբք և անբիծք: - 112. *Գիտելի՛* է, զի քառակաբա՛ր ասի անեղ: - 113. *Գիտելի* է, զի հին ասելով՝ զյաւիտեանն նշանակէ. և օր զժամանակն: - 115. Դարձեալ՝ *գիտելի* է, զի հին աւուրց և ծեր ետես դանիէլ...: – 115. Եւ *գիտելի* է՝ զի աստուած կոչի յաւիտեան անսկիզբն և անվախճան. և է՛ պատճառ պարունակողացն յաւիտենին. որ ո՛չ սկիզբն ունի և

ո՛չ կատարած: - 116. Դարձեալ՝ *գիտելի* է, զի յաւիտեանն և միշտ և ժամանակն՝ վեցիւք զանազանին: - 116. Ապա և երկոքին անեղութիւնքս միայն աստուծոյ են *գիտելիք*: - 118. Որպէս գիտութիւնն միաւորէ զգիտացօղն և *զգիտելին*: - 121. *Գիտելի* է՝ զի առաջին աստուածաբանութիւնն նեղագոյն է և սակաւաբան. որ է տպաւորականն: - 123. Վասն առաջնոյն *գիտելի*՛ է, զի ամենայն շնորհ բղխո՛ւմն է և ճառագայթ, յանեղական լուսոյն իջեալ առ էակս ամենայն իմանալի և զգալի. և զարդարէ՛ զոսա ըստ նմանութեան այնմ պարգևեալ շնորհի. եթէ ըստ բնութեան՝ և եթէ անձնական. ի հրեշտակս և ի մարդիկս: - 140. Վասն երրորդին անչա՞փ է թէ չափաւոր՝ *գիտելի*՛ է, զի անչա՛փ է շնորհն ըստ իւրում ինքնութեան. այլ չափաւորի՛ ըստ տըւողին կամաց և ըստ ընդունողին կարեաց. որպէս բան մարդոյ ի լսելիս: - 140. Այլ ինքեանց վերին էութեանցն *գիտելի* է թիւ նոցա՝ շնորհեալ յամէնիմաստ գիտութենէն: - 141. *Գիտելի* է, զի հնգետասան եղանակաւ են ասացեալ: - 156. Երկոտասաներորդ՝ կատարած գործոյ մարդոյ ի սկիզբն անգիտելի է. իսկ աստուծոյն ի սկիզբն կատարածն *գիտելի* է նմա: - 157. *Գիտելի* է, զի կրկին է սկիզբն լինելութեան աշխարհի: - 163. *Գիտելի*՛ է, զի հոմ անուն է զօրութիւնն. այսինքն կարութիւնն. և հոմանունն մա՛յր է մոլորութեան. վասն որոյ որոշելի է զնոսա: - 167. Ասեմք առ այս եթէ *գիտելի* է նախ՝ թէ զի՞նչ է բնութեամբն և զի՞նչ կամօքն: - 173. Եւ *գիտելի* է՝ զզանազանութիւն սոցա. զի հոգին է ի մարմինն կալմամբ և սահմանեալ. այլ ո՛չ պարագրեալ. իսկ հրեշտակն ո՛չ կալմամբ ի մարմին և ոչ պարագրեալ. այլ սահմանեալ: - 174. *Գիտելի* է, զի է դրամբ փակեալ է ծածուկ իմացումն գրոց: - 177. Եւ այս ևս *գիտելի* է, զի որպէս հրեղէն երկինն հոմանուն է, այսինքն լուսեղէնն որ ի սկզբանէ ստեղծաւ. և բոլորակ հրոյն: - 184. *Գիտելի*՛ է, զի հոմանուն է լոյսն: - 185. Եւ *գիտելի*՛ է, զի ընդ ամենևին հեռանալն լուսինն խաւարի. և ամենևիմբ մերձ եկեալ ի նոյն կենդանակերպն և ուղղապէս ընդ դէմ անցեալ արեգականն՝ խաւարէ՛ զնա. զի ընդդիմատիպ է անօթ լուսնոյն: - 187. Եւ *գիտելի* է, զի օրն պատկեր է ամսոյն և տարւոյն: - 190. Նախ *գիտելի* է, զի կրկին է օր. այսինքն օր բնական, և օր արուեստական: - 194. Եւ *գիտելի* է, զի ի սկզբանէ աշխարհիս մինչ ի քրիստոս լո՛յսն առաջանայր գիշերոյն. իսկ յետ քրիստոսի մինչ ի վախճան՝ գիշե՛րն առաջանայ լուսոյն: - 194. Այլ և *գիտելի* է, զի ամենայն կենդանեաց բնականապէս հնարք ետ աստուած վասն օգտի նոցա և փրկութեան: - 218. Եւ *գիտելի* է, զի **գ** են իր գոյացական. Սեռ. Տեսակ. և Անհատ: - 220. Յարցումն ա՛յսմ իրի՝ նախ *գիտելի* է՝ թէ ուստի՞ գոյանայ պատկերն և տիպ: - 235. Իսկ երկրորդն թէ յորմէ՞ սեռէ է օտարն և աննմանն՝ *գիտելի* է, զի դէմն և կերպն ի չորից սեռից գոյանայ. ի գոյէ՝ ի քանակէ՝ յորակէ և ի տեղւոյ: - 236. *Գիտելի* է, զի գ սկզբունք են սոցա: - 244. Եւ *գիտելի* է, զի հետևին միմեանց երեքեան սոքա. այսինքն ջիլն. և շնչերակն. և արեան երակն: - 244. Եւ *գիտելի*՛ է, զի յա՛յսց խառնւածոց լինի բարք իմն և ախտ ի մարդն: - 245. Եւ *գիտելի*՛ է, զի զբնական արուեստն տղայքն առաւել ուսանին: - 251. *Գիտելի*՛ է, զի յերից է պատկերին գեղեցկութիւն որով նմանի ի նախատիպն: - 271. *Գիտելի* է, զի որպիսութիւն կենաց մարդոյս տրամատի յերիս. ըստ երից փոփոխմանց մարդոյն. այսինքն նախ քան զմեղքն. և յետ մեղացն. և յետ մահուն: - 278. Եւ այս ևս *գիտելի* է, զի զվերանալն եղիայի ետես եղիսէ, զի մի՛ ասիցեն թէ սպանաւ յեզաբէլէ՛: - 290. Այլ *գիտելի* է, զի մեղքն երբեմն յերկարէ՛ զկեանս՝ զի չարչարեսցի իբրև զկայեն: - 292. Եւ այս ևս *գիտելի* է, զի լեզու կոչի գործիք խօսիցն. և լեզու կոչի որակ խօսիցն: - 297. Եւ *գիտելի* է, զի **ժ** փորձանացն աբրահամու որք էին ձոյլարան նորա՝ մի է և այս: - 304. *Գիտելի* է, զի ամենայն պատարագ յերեք դէմս որոշի. այսինքն մատուցօղն, և ընդունօղն և պատարագն: - 306. Այլ *գիտելի* է, զի **դ** սեռիւք որոշի կապ բանականացս. այսինքն հոգեկան և մարմնական և միջակօրէն: - 317. Եւ այս ևս *գիտելի* է, զի տէրն մեզ կոչի զգեստ փրկութեան և պատմուճան ուրախութեան ի ձեռն մկրտութեան...: – 318. Դարձեալ *գիտելի*՛ է, զի յոբ կրկնելով զբանսն՝ ուղղէ՛ր զբարեկամսն և ընկրկէ՛ր զսատանայ. զի այսպէս ամենայն ոք կարէ՛ յաղթել սատանայի յորժամ զընկերն ուղղէ ի բանս կամ ի գործս կամ ի հաւատս և յայլսն. յայնժամ սատանայ թիւրի և հեռանայ: - 323. Եւ աստ *գիտելի*՛ է, զի **դ** ազգ վնա՛ս է որ զարդարն մեղաւոր ասեն և զմեղաւորն արդար: - 324. Եւ աստ *գիտելի*՛ է, զի յետ փորձանացն կրկին եղեն ստացւածքն նորա: - 326. Նախ *գիտելի* է, զի **գ** նշան տայ մովսէս ի դէմս սրբոյ Երրորդութեանն: - 332. Եւ այս *գիտելի* է. զի կախարդքն փոխեն զզգայարանս և ցուցանեն առ աչօք երևումն ինչ: - 335-336. Դարձեալ *գիտելի* է, որք զքրիստոս բաժանեն յերկուս բնութիւնս. և յերկուս գործս սոյնպէս. զմինն աստուած՝ և զմիւսն մարդ. հզօր և տկար. և գործ մարդոյ և գործ աստուծոյ. որպէս աղանդն քաղկեդոնի: - 350. Այլ և այս *գիտելի* է, զի **ե** թւով շաբաթ էին ի հինն: - 372. Դարձեալ *գիտելի* է, զի յերիս նշանաւոր տեղիս եղև պատերազմ նոցա: - 393. Նա՛խ՝ *գիտելի* է, զի աչք մարմնոյն զինքն ո՛չ տեսանէ, այլ զայլքն: - 397. Եւ այս *գիտելի* է, զի **գ** պարգևք էր ժողովրդեանն. այսինքն Ամպն, Վէմն, և Մանանայն: - 415. Եւ *գիտելի*՛ է, զի անցեալ ընդ յորդանան՝ սատակեցին զորդիսն ենակիմայ. և ապա՛

ժառանգեցին զերկիրն: - 419. *Գիտելի՛* է, զի որպէս զօրութեամբն սամփսոնի՝ տեառն զօրութիւնն նկարեցաւ: - 424. Սակայն հանդերձեալն և սիրտ մարդոյն՝ միայն աստուծոյ է *գիտելի* և ոչ այլ ումեք որպէս ասացաւ ի սկիզբն գրոցս: - 430. Եւ այս *գիտելի* է, զի ամենայն խոստովանելոց թէ կատարեալ թէ անկատար, պա՛րտ է կարգել զապաշխարութիւն. այսինքն զհատուցումն փոխարինաց: - 432. Եւ *գիտելի՛* է, զի ապաշխարութիւն աստի կենացս՝ է՛ հատուցումն և պսակ բարեաց...: – 434. Եւ այս *գիտելի՛* է, զի դատաստան հին օրինացն հայի յարդարութիւնն աստուծոյ. և օրն դատաստանի: - 439. Դարձեալ *գիտելի՛* է, զի հին կտակարանքն ամենայն՝ յերիս բաժանին: - 451. Եւ *գիտելի* է, յորժամ ասի յաղագս աստուծոյ հաւատարիմ գոլ...: – 457. Եւ *գիտելի* է, զի բազմաեղանակ տեսանի գործ ողորմութեան և արդարութեանն աստուծոյ: - 457. Եւ *գիտելի՛* է, զի յամենայն գործս աստուծոյ գտանի արդարութիւն և ողորմութիւն: - 459. Դարձեալ վասն յովսեփայ *գիտելի* է. զի ի ցեղէն սողոմոնի որդւոյն դաւթի՝ մատթան առեալ կին, ծնաւ զյակոբ: - 460. Եւ *գիտելի* է, զի ի տաճարն **ժդ** ամաց էր: - 461. Եւ *գիտելի* է, զի թէպէտ մեծագո՛յն է ըստ ինքեան սրբութիւն արգանդին քան զսրբութիւն մկրտութեանն. այնու, զի բառնայ զդիւրասահութիւն մեղանչելոյն: - 462. Աստ *գիտելի* է, որպէս միածին կոչի անմարմնաբար և ըստ մարմնոյ: - 472. Եւ աստ *գիտելի՛* է, զի **գ** ինչ միայն յատուկ է մարդացելոյն քրիստոսի. և ո՛չ այլ ումեք պատշաճի մարդկայինս ազգի: - 473. Եւ այս *գիտելի* է, զի բանն աստուած ի տնօրէնութեան իւրում ընկալաւ զամենայն եղանակս օծութեան: - 474. Դարձեալ *գիտելի* է, զի օծեալն նշանակէ երիս դէմս. այսինքն զօծեալն և զօծումն և զօծօղն: - 475. Եւ այս *գիտելի* է: - 475. Եւ *գիտելի* է, զի **գ** ազգ լինի գիր: - 481. Եւ աստ *գիտելի* է, զի կրկին է թլփատութիւն. մարմնաւոր և հոգևոր: - 486. Իսկ այժմ վասն խաչին նախ *գիտելի* է, զի չարչարանքն քրիստոսի ընդ դէմ է և բարձօղ է մոլորութեանց մեղաց: - 489. Այլ և *գիտելի* է, զի ամենայն պատարագ յերեք դէմս որոշի. որ է՛ մատուցօղն, և ընդունօղն, և պատարագն: - 491. Եւ այս *գիտելի* է, զի կրկին են կիրք. նախ բնական. և ապա եկամտական: - 496. Վասն առաջնոյն *գիտելի* է, զի դիւրին է զգազանս ընտելացնել, քան զտգէտ անձն ի գիտութիւն ածել: - 531. Նոյնպէս վասն երկրորդին *գիտելի* է, զի որպէս զփայտ թիւրութեամբ պնդեալ՝ դժուարին է ուղղել. նոյնպէս զչար սովորութիւն մարդկան դժուարին է փոփոխել: - 531. Վասն երրորդին *գիտելի* է, զի գոյ հիւանդութիւն մարմնոյ, գոյ և հիւանդութիւն հոգւոյ: - 531. Այլ *գիտելի* է, զի քրիստոս գլուխ է եկեղեցւոյ, և հաւատացեալք մարմին և անդամք նմա...: – 532. Այլ *գիտելի* է, զի քահանայն զինու՛ր է. ոչ զոր ինքն կամի և ախորժէ զայնս կապէ և արձակէ. այլ զոր հաճո՛յ է զօրավարին քրիստոսի: - 539. Եւ *գիտելի* է, թէ քահանայ ումն զժողովուրդ իւր կապիցէ, ա՛յլ քահանայ ո՛չ կարէ արձակել: - 541. Այսպէս ապա *գիտելի* է, զի և հրեշտակք վասն այն մեղանչեն որ են բանականք և անձնիշխանք: - 563. Եւ *գիտելի* է, զի սահման առաքելոյն կատարեալ է: - 571. Եւ *գիտելի* է զի հաւատն և յոյսն այսպէս զանազանին: - 574. Եւ *գիտելի* է, զի եռակի՛ է սէրն. բնական. բարոյական. և շնորհական: - 575. *Գիտելի* է, որպէս պատկեր աստուածութեանն կայանայ ի մի էութիւն և յերիս անձինս: - 577. Այլ *գիտելի* է, զի առաքինութեամբն ուղղի հոգին ի զօրութիւնս իւր. քանզի խոհեմութիւնն ուղղէ զբանականն. արիութիւնն զցասմնականն. ողջախոհութիւնն զցանկականն. իսկ արդարութիւնն ուղղէ՛ զամենայն զօրութիւնս: - 578. Դարձեալ *գիտելի* է, զի աստ ասեն հերձուածօղ ազգն Ֆռանկաց թէ՝ թէպէտ մկրտութիւնն գործ քահանայի է, բայց ի հարկաւոր ժամանակն թէ քահանայ ո՛չ լինի ամենայն ոք որ գիտէ զձև մկրտութեան՝ կարէ մկրտել: - 588. Բայց *գիտելի* է, զի գործ մկրտութեանն է սրբել զհոգիս յամենայն մեղաց զոր ունիցի. թէ բնական թէ ներգործական և ի պատժոց մեղացն. զի թէ նոր մկրտեալն մեռանի, առ ժամայն թռչի ի կեանս յաւիտենականս: - 590. Եւ *գիտելի* է, զի ի ծնունդ սուրբ աւազանին երևի ե զարմանալի գործ որ ո՛չ է ի մարմնաւոր ծնունդս: - 590. Եւ *գիտելի* է, զի որ ի ճակատն և ի սիրտն և ի թիկնամէջն օծանէ, այն դրո՛շմ է. և որ զհինգ զգայութիւնսն օծանէ՝ այն ի խորհուրդ օծմանն է ծածկապէս: - 593. Եւ *գիտելի* է, զի յետ օծանելոյն զգեցուցանեն զհանդերձս պայծառ. որ զլուսաւոր վարս և զպայծառ հաւատս և զանմեղութիւնն նշանակէ: - 594. Այլ *գիտելի* է, զի ոմանք հետևօղք չար աղանդոյն քաղկեդոնի մոլորեալք ի ճշմարտութենէն՝ ջուր խառնեն յանապական բաժակ արեանն քրիստոսի: - 594. Եւ *գիտելի* է, զի մարդ որ ի մեղք անկանի և իմանայ զինքն որ մեղք գործեաց, և ունի զխոստովանահայրն պատրաստ ուղղափառ և գիտուն, ի յա՛յն պահն պարտի խոստովանիլ: - 601. Եւ *գիտելի* է, զի պսակն սկսանի ի նշանադրութիւնն...: - 609. *Գիտելի* է, զի նախ առաջին բաժանի ազգն ի բնականն՝ և յօրինացն՝ և ի հոգևորն: - 611. Այլ *գիտելի* է, զի **գ** է արտասուքն հոգևոր. մին վասն մեղաց. որ է՛ ապաշխարութիւն: - 620. *Գիտելի՛* է, զի ի հին օրէնսն մովսէսի **է** ժամ էր աղօթից...: – 621. Եւ այս *գիտելի* է, զի ի գիշերն **դ** անգամ կատարի. այսինքն է հանգստեանն, մէջ գիշերին, առաւօտին, և արևագալին: - 622. Եւ այս

գիտելի է, թէ ոմանք հանապազ յետ ամենայն կարգեալ աղօթից առանձնակի աղօթեն: - 623. Այլ և վասն գոհութեան *գիտելի* է, որպէս ասէ առաքեալն՝ «յամենայնի գոհացօղ լերուք զտեառնէ»: - 626. Եւ *գիտելի* է, զի ամենայն ժամս աղօթից է՛ հասարակ և է՛ յատուկ: - 633. Այլ *գիտելի*՛ է, թէ սաղմոսն շարականաց որ **բժ**ան տուն է՝ զփառքն և զայժմն ի միասին երգեմք. որպէս զօրհնութիւնն, հարցն, ողորմեայն, տէր յերկնիցն: - 636. Այլ և այս *գիտելի*՛ է, զի սաղմոսն յարաժամ երգի. յառաւօտն, ի ճաշոյն, և յերեկոյն: - 643. Եւ այս *գիտելի* է...: - 659. Եւ *գիտելի* է, զի հրեշտակք ո՛չ ունին զայսպիսի փոփոխմունս. զի ո՛չ են տարրականք, և ո՛չ ընդ ժամանակաւ: - 663. Դարձեալ՝ վասն հիվանդութեան *գիտելի* է, զի է ի մէջ մահու և կենաց: - 665. Եւ *գիտելի* է, զի հիմն և սկիզբն անդ եկեղեցւոյն եղև տէր մեր յիսուս քրիստոս յարուցեալ ի մեռելոց. և ընդ ինքեան հանեալ և վերացուցեալ զհոգիս սրբոց նահապետաց և մարգարէից: - 688. Ա՛րդ՝ նախ *գիտելի* է, զի հիմն հաւատն է ի մեզ. և շինուածն գործքն: - 702. Եւ այս *գիտելի* է, զի անուն նեռին ջնջեալ և կորուսեալ է ի սուրբ գրոց. վասն այն զանազանապէս կոչեն զնա՛: - 707. Եւ աստ *գիտելի* է, զի ամենակալ թագաւորութիւնն քրիստոսի երեք եղանակաւ ասի: - 710. Այլ *գիտելի* է, զի կրկին է մարմնաւոր յարութիւն: - 716. *Գիտելի* է, զի ոմանք ասեն թէ կերակուրս զոր ինչ ուտեմք ո՛չ յառնէ ի մարդն. - 718. Իսկ նշանս այս անմարմին է և մնացական և ծածուկ, ինքեանց միա՛յն *գիտելի*: - 719. *Գիտելի*՛ է, զի ոմանք հերձուածօղք մոլորեցան վասն յարութեան մեռելոց և ասացին թէ մարմինն ո՛չ բաղկանայ ի չորից տարերց. այլ լինի պարզ: - 720. Դարձեալ *գիտելի* է, զի պօղոս ի կորնթացոցն զհատ սերման՝ օրինակ տայ յարութեան մարդկան և ասէ. «ա՛նմիտ՝ դու զոր սերմանես ո՛չ կենդանանայ թէ ոչ մեռանի»: – 720. Եւ այս *գիտելի* է, զի տէր մեր քրիստոս նախ քան զյարութիւնն զչորեսինս զայս եցոյց ի մարմին իւր: - 722. Եւ այս *գիտելի* է, զի յարութիւնն երիս իրս ուղղեսցէ ի բնութիւնն: - 725. *Գիտելի* է, զի հոմանուն է արքայութեան կոչումն. և չորիւք եղանակօք ասի: - 754. Եւ *գիտելի* է, զի ուրախութիւն ընտրելոցն հանդիպեսցի իբրև ի վեց կողմանէ: - 762. Բովանդակեալ ոչ զամենայն որ ամենեցունց է *գիտելի*. այլ զբանս բազումս որ բազմա՛ց է պիտանի և խնդրելի: - 772. *Գիտելի*՛ է, զի դևք ո՛չ ունին հաւատս իսկապէս. և յա՛յտ է ի բազմաց: - 784

ԳԻՏԵՄ + Իսկ ի վաղիւն ո՛չ *գիտեմք* թէ անձրև է թէ ոյ. զի *գիտեմք* որ մինն լինի. այս՝ կամ այն՝ որ և հանդիպի. անձրև՝ կամ ո՛չ. այլ ի հարկէ բացորոշակի ո՛չ *գիտեմք* զմինն: - 9. Ասեմք առ այս, եթէ ամենայն իր զինչ և իցէ ի ներկայս՝ *գիտեմք* զնա ի յէութեան իւրում. իսկ ի հանդերձեալն ո՛չ *գիտեմք* ի յէութեան իւրում. սակայն *գիտեմք* զնա ի պատճառ իւր: - 9. Երկոտասաներորդ՝ եթէ չարն է յաստուծոյ, կամ *գիտէ* զչարն չար՝ կամ ո՛չ *գիտէ*. թէ ո՛չ *գիտէ*՝ անգիտութիւն ունի. և թէ *գիտէ*՝ գիտութեամբ առնէ զչարն: - 14. Ա՛րդ՝ հարկ է ամենեցունց գոլ այնպէս որպէս աստուած ետես և *գիտաց*. և գիտութիւնն աստուծոյ անպատիր է. ապա ուրեմն ամենայնն լինի ի հարկէ տեսութեանն աստուծոյ: - 15. Նախ՝ թէ ըստ այդմ բանի հա՛րկ է ապա և քեզ ջուր լինիլ և զջուրն *գիտել*. և քար լինիլ և զքարն ճանաչել, և զայլսն նոյնպէս: - 17. Նաև մարդկան չարեաց թոյլ տալ. զի կամ ընտրեսցեն զբարիս՝ կամ յետոյ զղջասցին. և այլ պէսպէս նախախնամութեամբ որպէս ինքն *գիտէ* աստուած՝ ներէ՛ չարեաց. որպէս տեսանելոց եմք յառաջիկայսդ: - 17. Եթէ ոք գիր ո՛չ *գիտէ*, և ո՛չ զվկայութիւն ընդունի սուրբ գրոց, որպէս ցուցանեմք նմա թէ է՛ աստուած: - 25. Որպէս *գիտէ* զիս հայր՝ *գիտեմ* և ես զհայր: - 39. Եւ *գիտեմք* հաւաստի թէ որդի էր. զի հրեշտա՛կ անուանէ զնա գիրն. և զի հայր երբէք հրեշտակ ո՛չ կոչեցաւ՝ այլ որդի ըստ եսայեայ մարգարէի, որ «հրեշտակ մեծի խորհրդոյ» կոչէ զորդի. որ եղև մեծ խորհրդոյս սպասաւոր. այսինքն փրկութեան մերոյ՝ մարդանալովն իւր: - 40. Այլ զայս երկբայիս յաղագս ոչ *գիտելոյ* քոյ թէ «մինչդ» ամենուրէք ո՛չ որոշէ ընդդէմ հանդերձելոյն. զի թէպէտ նշանակէ՛ զկէտն ուր մինչն է եղեալ, այլ զոր ա՛նդր է քան զնա՝ ո՛չ ուրանայ: - 42. Չորրորդ՝ զի չարչարանօքն իւրովք փորձեսցէ՛ զհնազանդութիւնս մեր. այսինքն զկսկիծ և զճանրութիւն չարչարանաց մերոց. որպէս թէ ունիցի *գիտել* իւրովք զմերս և ողորմիլ մեզ: - 43. Այլ ա՛յս է հոգւոյն բարեխօսելն, զի յորժամ կամք յաղօթս՝ ո՛չ *գիտեմք* զպատշաճն խնդրել. ապա հոգին անմռունչ տայ մեզ իմաստ զպատշաճն աղօթել: - 48. Առակի են նման, որպէս թէ ոք որ նախ զպարիսպ քաղաքին ինչ իցէ *գիտենայ*, և զպարսպէն ասէ ո՛չ *գիտեմ*: - 48. Եւ որպէս թէ զկատարած աւուրն ոք *գիտենայ*, և զսկիզբն գիշերոյն ասէ *չգիտել*: - 48. Որք և ո՛չ զգիրս *գիտէին*, վասն ճգնութեանցն աստուածուսոյցք եղեն: - 50. Եւ տէրն զի *գիտէր* զխորհուրդս նոցա, ասէ «զի՛ խորհիք ի սիրտս ձեր»: – 71. Իսկ մեք դասք ուղղափառաց՝ *գիտեմք* զբնութեանն բան: - 82. Եւ պարտ է *գիտել*, զի որպէս սեռ ի տեսակս ո՛չ կարէ բաժանիլ: - 87. Զի թէ գոյացութիւն՝ և միաւորեալ է ընդ գոյացութիւն բանին, զիա՞րդ ո՛չ *գիտէ* զաստուածութիւն իւր: - 95. Ա՛րդ՝ եթէ յայտնեաց զինքն աշակերտաց իւրոց. և մարդկութեան իւրոյ ո՛չ յայտնեաց, եղիցի ինքն տգէտ քան զաշակերտսն իւր. և կամ ոչ ինչ յայտնեաց զոր ինքն ո՛չ *գիտաց*: - 96-97. Ա՛րդ՝ եթէ հայր առաւել *գիտէ* և

որդի նըւազ, այս լինի կամ հօրն նոյնպէս նըւազ *գիտել* որպէս որդի. և կամ որդի՝ ո՛չ ճշմարիտ ասել: - 97. Այլ որ զայլոց սիրտս *գիտէ*՝ ապա առաւել զիւրն *գիտէ*: - 97. Արդ՝ եթէ ինքն ճշմարտութեամբ ո՛չ *գիտէ*, մեզ որպէս ցուցանէ. և թէ ինքն մոլորեալ է՝ զմեզ ո՞րպէս տանի առ հայր: - 97. Ա՛րդ՝ եթէ *գիտէ* զհայր, *գիտէ*՛ և զինքն. և թէ զինքն ո՛չ *գիտէ*, զիա՛րդ զհայրն գիտասցէ: - 98. Եւ թէ զհայր ո՛չ *գիտէ*, զիա՞րդ զբան նորա պահէ առ ինքեան: - 98. Ո՞րպէս զամենայն *գիտէ*՝ որ զինքն ո՛չ *գիտէ* ըստ քեզ: - 98. *Պարտ է գիտել*, զի ի ներքոյ բանին է զգալեացս տեսութիւն: - 103. Այլ արդ՝ անեղն գիտութեամբ և անփոփոխն՝ *գիտէ* զեղականքս և զփոփոխելիքս: - 113. Միտք մեր **բ** պակասութիւն ունի. այսինքն զմոռացումն և զտգիտութիւն. զի զանցեալն մոռանայ. և զապագայն ո՛չ *գիտէ*: - 117. Զի ինքն միա՛յն *գիտէ* զինքն: - 118. Եւ ինքն միայն *գիտէ* զո՛չէսն: - 118. Զի ո՛չ մարմին է. և ո՛չ հոգի. և ո՛չ միտ. և ո՛չ այլ ինչ զոր մեք *գիտեմք* կամ իմանամք: - 122. Չորրորդ՝ զի թէ պատւական նիւթով երևէին որպէս արեգակն՝ հուր՝ ոսկի՝ և ակն. *գիտէաք* թէ զնոյն բնութիւն ունին, և ո՛չ այլ ինչ գերիվերոյ: - 132. Զի *գիտեմք* զդոսա ինն գոլ դասս ըստ սրբոյն դիոնիսեայ. և երիս երրեակս որոշեալ ի դէմս Երրորդութեանն: - 141. Զի թիւ մեր նիւթեղէն և տկա՛ր և չափաւո՛ր է. վասն որոյ զանբաւութիւն նոցա ո՛չ կարէ չափել. ուստի յայտ է՝ զի և ո՛չ զթիւ մեր կարեմք *գիտել*: - 141. Իսկ թէ աստուած ո՞րպէս *գիտէ* զթիւ ամենայնի ըստ այնմ, «ո՛ թըւէ՛ զբազմութիւն աստեղաց». զայս ասեմք ըստ եռակի: - 141. Նախ՝ զի ամենեցուն սկիզբն է և պատճառ, *գիտէ* զսկսեալսն ի նմանէ: - 141. Երկրորդ՝ զի զամենեսեան միահամուռ ունի և պահէ՛. և այսպէս *գիտէ* զորս ունի առ ինքն և պահէ՛: - 141. Երրորդ՝ զի ամենեցուն կատարումն է և բովանդակութիւն. ապա այսպէս *գիտէ* զամենեսեան. ըստ որում սկիզբն է և կատարումն, յամենայնսն թափանցեալ է և ունի: - 141-142. Եւ ըստ որում մի է սկիզբն և կատարումն և թափանցումն. վասն որոյ միով և ինքեամբ *գիտէ* զբազումս. և ո՛չ որպէս մեք բազմօք զբազումս: - 142. Եւ այնչափ կուրացեալ է՝ մինչ զի պատերազմի ընդ դէմ աստուծոյ. թէպէտ *գիտէ* զայն լինիլ ինքեան ի չար, զի զոր ինչ չար գործէ անձնիշխան կամօքն, մեղանչէ մահու չափ: - 146. Երրորդ՝ անկումն նոցա է՛ր ակնկալութիւն տանջանցն. և զայս մինչ ի քրիստոս ո՛չ *գիտացին* զպատրաստեալ տանջանս իւրեանց. այլ յորժամ զբացախօսութիւն գեհենին լուան ի քրիստոսէ՝ ասէին՝ «մի՛ յառաջ քան զժամանակն տանջէր զմեզ սուրբդ աստուծոյ. *գիտե՛մք* զքեզ զի տանջօ՛ղ ես մեր»: – 153. Արդ փորձէ մարդ՝ զի զստո՛յգն *գիտեսցէ* : - 160. Իսկ աստուած փորձէ զմարդ՝ զի *գիտէ* զնա՛ բարի և հաւատարիմ. այլ ծածկեա՛լ է յայլոց. փորձէ՞ զի յայտնի լիցի ամենայն աշխարհի առաքինութիւն նորա: - 161. Հինգերորդ՝ զանազանութիւն՝ զի սատանայ ի փորձելն ո՛չ *գիտէ* զառաջիկայն թէ յաղթէ և թէ յաղթի. և եթէ էր տեղեակ՝ ո՛չ մրցէր ընդ կատարելոցն որք յաղթահարեն զնա. որպէս ընդ ստեփաննոսի, անտօնի, և այլոցն, որք յաղթեցին սատանայի: - 161. Իսկ աստուած *գիտէ* զառաջիկայն և այնպէս տայ ի փորձանս: - 161. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ յորժամ *գիտէ*՛ աստուած զկատարածն, վասն է՞ր տայ ի փորձանս: - 161. Երրորդ՝ զի շինօղն որ ինչ պատահի գործոյն ո՛չ *գիտէ*: - 164. Զի իմաստունն թէ մեծանայ, *գիտէ*՛ կարգաւորել: - 178. Եւ զայս *գիտել* պարտ է. զի մեծն ներսէս զհաստատութիւնն՝ արփի ասէ և եթեր կոչէ. զոր արտաքինքն եերորդ տարր ասացին որ ո՛չ երևի մեզ: - 184. Ո՞րպէս *գիտեմք* թէ մարդն իշխան է ի վերայ անասնոց. զի ահա՛ բազումք անհնազանդք են. որպէս վայրիք և գազանք և այլք: - 220. Նա՛խ՝ պարտ է *գիտել* թէ վասն դրախտին **գ** է կարծիք վարդապետաց: - 221. Դարձեալ ասեն ոմանք, նախ քան զուտելն ի պտղոյն՝ *գիտէր* ադամ զբարին փորձիւ, և զչարն գիտութեամբ. իսկ յորժամ եկեր՝ *գիտաց* զչարն փորձիւ, և զբարին գիտութեամբ. այն է գիտութիւն բարւոյ և չարի: - 223. Եւ կամ ա՛յլ ինչ եղանակաւ որպէս ինքն *գիտէ* ամէնագէտ արարիչն: - 226. Վասն առաջնոյն պա՛րտ է *գիտել*, զի առաւել հասարակն հեռի՛ է և մեծագոյն. և առաւել յատուկն մերձ է մեզ և նւազագոյն: - 235. Նախ՝ զի ոչ ոք ճանաչէր զհայր կամ զեղբայր իւր. այլ ես զքեզ հայր *գիտէի*, և դու զայլ ոմն եղբայր. և լինէր մեծ շփոթումն: - 238. Երրորդ՝ զի ո՛չ *գիտէին* զանդրանիկն ժամանակաւ, և ո՛չ զկրտսերն. և լինէր փոփոխումն վիճակաց նոցին. որպէս յակոբ էառ զանդրանկութիւնն եսաւայ. և եփրեմ զմանասէին. թէ և սոքա տեսչութեամբն աստուծոյ. այլ նոքա ի պատրանաց լինէին: - 238. Նախախնամութեամբ՝ ո՛չ որպէս փտելով կամ ծնանելով զմարմին ի մարմնոց. այլ յառաջ բերէ զպատկերն իւր որպէս ինքն *գիտէ*: - 258. Այսպէս և հոգի ըստ կամաց խընամողին յետոյ պարգևեալ ըստ թուոյ ծննդեան իւրաքանչիւր մարդոյ որպէս ինքն *գիտէ*: - 260-261. Այլ ոմանք ասեն թէ՝ հանճարն ցասմանն է արիութիւն. և *գիտելն* ցանկութեանն...: – 270. Երեքտասաներորդ՝ ճշմարտի գիտօղ և սիրօղ է աստուած. և միայն մարդս է ի զգալիս որ ճշմարիտն *գիտէ* և սիրէ: - 272. Զի անասունք զայս ո՛չ *գիտեն*. այլ միայն զհեշտալին ընտրեն: - 274. Չորրորդ՝ զի ընդ ծառս դրախտին և յանթառամ ծաղիկս և ի բազմապատիկ պտուղսն պշուցեալ էին, ո՛չ զերկնչիլն *գիտէին* և ո՛չ զամաչելն: - 278. Չորրորդ՝ Վասն *չգիտելոյ* մեր զօր մահուն. և վասն ցաւագին կենացս: - 283. Վեցերորդ՝ ի սոցանէ երևի և գործ

արդարութեան. որ ընտիրսն աստուծոյ նուիրէր *գիտելով* զմեծութիւն նորա և զբոլորիցն տուրսն. և զխոստանսն ի՛ւր թողլով: - 286. Ընդէ՞ր ոչ *գիտէ* մարդ զկատարած. կենաց իւրոց և զկատարած աշխարհի: - 292. Ասեմք թէ ո՛չ էր պատշաճ մեզ *գիտել* զօր մահուն, և ո՛չ զվախճան աշխարհի...: – 292. Նա՛խ՝ եթէ *գիտէ՞ր* մարդ զօր մահուն, ո՛չ շինէր և ո՛չ տնկէր և ոչ ծնանէր զաւակ. և լինէր պատճառ աւերման: - 292. Նոյն պատճառ է և ո՛չ *գիտելոյ* զկատարած կենցաղոյս: - 292. Դարձեալ՝ պիտանի է ի ստուգաբանութիւնս բանի. զի թէ ոք զամենայն լեզուս *գիտիցէ*, ոչ ինչ բառի կարօտանայ: - 297. Իսկ որ զդպրութիւն *գիտէ* և գրով վարի՝ **բժ**ան ազգ է. այսինքն Եբրայեցիք. Քաղդէացիք. Ասորիք. Պարսիկք. Մարք. Հնդիկք.: Փիւնիկեցիք: - 299. Եւ մինչ զգիրն յառաջ կալան թէ այսո՛ւ փորձիմք, այլ ո՛չ ոք *գիտաց* կարդալ՝ բաց յեբրայեցւոցն. վասն այն ասի եբեր, թէ զառաջին լեզուն նա՛ եբեր: - 299. Զի տղայ մանուկ երթեալ ո՛չ ոք *գիտէր* զնա. և ո՛չ նա զոք ճանաչէր զի քանանացի՛ էր և աննման վարուց նոցա: - 300. Ո՛չ թէ փորձիւ *գիտէ* աստուած զմարդ: - 304. Եւ թէպէտ ելաց՝ ո՛չ *եգիտ* դարձեալ. զի ո՛չ էր բոլոր սրտիւ և ջերմ սիրով: - 309. Ասեմք թէ յակոբ ո՛չ զներգործութեան անունն հարցանէր աստուծոյ, զի *գիտէր* որ աստուած էր և ինքն իսրայէլ կոչեցաւ որ է աստուածատես. այլ անուամբ զբնութիւնն և զգոյացութիւնն աստուծոյ կամէր ուսանիլ: - 311. Եւ տէր մեր *գիտէր* զինչ կրէր ի մարդն. այլ և զծածուկսն հօր յայտնեաց մեզ: - 313. Դարձեալ՝ յաղթեաց զսատանայ այնու, զի իմացաւ զչար հնարսն նորա և պատասխանէր զընդ դէմ. որպէս կնոջն և բարեկամացն և որք զգուժն բերէին. զի *գիտէր* ի բանսարկուէն լինիլ: - 323. Վասն առաջնոյն, զի *գիտէր* զնոսա շարժեալ ի չարասիրէն. և յաղթելով զնոսա յաղթեաց զբանսարկուն սատանայ: - 324. Երկրորդ՝ զի *գիտէր* որ եղծանելոց էր մարդն զփառս: - 325. Վեցերորդ՝ խօսեցաւ աստուած՝ և զամենայն անճառելի գիտութիւնս վասն արարածոց ուսոյց նմա. զոր ոչ *գիտէին* մարդիկ զլինելութիւն երկնի և երկրի և ծովու և կենդանեաց: - 326. Զի աստ ի ժամանակի և ի մարմնի կապելոց անհնա՛ր է *գիտել*: - 331. Զառաջիկայն և զմիտս մարդկան ո՛չ ոք *գիտէ*. ո՛չ հրեշտակք և ո՛չ դևք և ո՛չ մարդիկք. բայց միայն աստուած որ քննէ զսիրտս և զերիկամունս: - 336. Սուտակ՝ որ է՛ լիգրոնն. զոր ո՛չ *գիտէ* ոք զուստն. նման է կապուտակ աւազոյ. ոմանք ասեն յամազունից բերաւ ի կանանց աշխարհէն: - 348. *Գիտել* պա՛րտ է, զի ամենայն պատարագ հին օրինացն նախ ի յերկուս բաժանի: - 357. Հինգերորդ՝ զի մի՛ պատճառեսցեն *չգիտելն*: - 402. Երկրորդ՝ ի խրատ մեղաւորաց. զի յորժամ *գիտենան* թէ ո՛չ յաջողի ճանապարհ մեղաւորի, արգելունն ի մեղաց: - 408. Վասն է՞ր ո՛չ *գիտեն* զգերեզմանն մովսէսի: - 411. Եւ դևք ո՛չ *գիտեն* զառաջիկայն: - 412. Եւ ո՛չ *գիտաց* զաբիսակ: - 413. Եւ որք *գիտեն* զտնօրէնութիւն փրկչին, զգեցցին զփրկութիւն նորին. զի նա՛ է hզօրն յորմէ ել կերակուր քաղցր: - 422. Նա՛խ՝ որպէս սաւուղ ի խնդիր իշոյ ել և թագաւորութիւն *եգիտ*. և տէր մեր մարդկան ազգի որ հաւասարեաց անբանից, և թագաւորեաց մեզ: - 426. Վհուկք և դևք ո՛չ զառաջիկայն *գիտեն* և ո՛չ մեռեալս յարուցանեն: - 428. Եւ դևք ո՛չ միայն զապագայն ոչ *գիտեն*, այլ և զներկայ խորհուրդն ո՛չ ճանաչեն. նաև զանցեալ ճշմարիտն և զբարին ի միտ ո՛չ ունին: - 428. Երրորդ՝ զի զօրհասն իւր ո՛չ *գիտէր*. ապա և ո՛չ զայլոցն կարէր *գիտել*. զի ասաց՝ «կամիս զիս կորուսանել». որ ո՛չ կորեաւ ի սաւուղայ: - 428. Վեցերորդ՝ զի եհարց ի սաւուղ թէ «զո՞ խնդրես». և թէ զառաջիկայն *գիտէր*, զներկայ միտքն ընդէ՛ր ո՛չ *գիտաց*: - 428. Եօթներորդ՝ զի թէ ճշմարտապէս սամուէլ յառնէր, ո՛չ կամէր կինն. զի կորուսիչ էր նոցա. այլ *գիտէր* որ նմանութիւնն էր սամուէլի: - 428. Ա՛րդ՝ թէ զխաբէութիւնն ո՛չ ճանաչէր, զիա՞րդ զճշմարիտ խորհուրդն *գիտէր*: - 428. Զի թէ *գիտէր* զստոյգ մահն սաւուղայ՝ ո՛չ կաշառէր զնա: - 428. Ապա ուրեմն յա՛յտ է սոքօք երկոտասան գլխով թէ վհուկն ո՛չ *գիտէր* զառաջիկայն: - 428. Նախ այսպէս. զի եհարց թէ ընդէ՞ր հաներ զիս. այլ ո՛չ էր հարցեալ թէ *գիտէր* զխորհուրդն: - 430. Ապա յայսմ ամենայն է յա՛յտ է՝ զի ոչ ինչ *գիտեն* զառաջիկայն դևք. և ո՛չ իմանան զներկայական խորհուրդս. և ո՛չ յառնեն մեռեալք. այլ սուտ կերպարանին: - 430. Եւ թէ ոք ասիցէ, աստեղագէտք *գիտեն* զառաջիկայն: - 430. Երկրորդ՝ զի *գիտէր* աստուած զզղջումն դաւթի: - 432. Այլ և դաւիթ *եգիտ* զսաւուղ և զզօրսն նորա ի քուն և ո՛չ վնասեաց. այլ զզէնն էառ. և տէրն ո՛չ կամի զմահ որք ննջեն ի մեղս. այլ զպատճառ մեղացն հանէ: - 437. Վասն է՞ր ոչ *գիտաց* զաբիսակ: - 439. Նախ՝ թէ կամի՞ զհրաժարիլն. և երկրորդ՝ թէ *գիտէ՞* զվերանալն: - 445. Յետ որոյ քեղկի քահանայ որ էր հայր երեմիայի՝ *եգիտ* զերկրորդ օրէնքն և մատոյց առ ովսիա. և գնաց առ ողդիկին մարգարէ հարցանել: – 447. Երկրորդ՝ զի ո՛չ հաւատային. ըստ որում ո՛չ *գիտէին*: - 467. Դարձեալ ի սկիզբն յղութեան անդ բանական հոգւով *գիտաց* զամենայն միաւորեալ ընդ բանին: - 470. Այսպէս և մարդկութիւնն միաւորեալ ընդ բանին՝ ո՛չ ունի տգիտութիւն ինչ մարդկային. այլ *գիտէ* զամենայն աստուածաբար: - 477. *Գիտել* պա՛րտ է, զի առ հասարակ մահն, հարկաւոր կիրք է մարդկայինս բնութեան. զի ամենայն որ ծնանի՝ մեռանի: - 495. Եօթներորդ, կամ թէ *եգիտ* ի նա երկեւան ինչ թերութեան վասն յարութեանն. իբր զի ասէ յայսմ գիշերի մերձեցայք յոտս իմ և ո՛չ հաւատացեր. վասն այն կրկին անգամ ո՛չ

հրամայէ մերձենալ: - 517. Երկրորդ՝ ի կողմանէ ընդունողաց առաքելոցն. զի պատշաճաւորեցան հոգոյն սրբոյ. զի փործիւ *գիտէին* զվարդապետութիւնն քրիստոսի, զմահն և զյարութիւնն և զայլն: - 521-522. Նախ՝ որ *գիտէ*. և թէպէտ *գիտէ*, ասէ թէ չեմ բաւական խօսելոյ: - 537. Երկրորդ՝ *գիտէ* որ ո՛չ *գիտէ*. և խոստովանի թէ ո՛չ *գիտեմ*: - 537. Երրորդ՝ ո՛չ *գիտէ*. և անգիտանայ թէ ոչ *գիտէ* և խօսի անգիտաբար: - 537. Սա յիմա՛ր է ո՛չ *գիտէ* զտկարութիւն իւր որպէս չար հիւանդ. զարթո՛ զսա: - 537. Չորրորդ՝ որ ո՛չ *գիտէ*. և *գիտէ* որ ոչ *գիտէ*, բայց սնափառ հպարտութեամբն լըլկի և յանդըգնի խօսիլ զոր ո՛չ *գիտէ*: - 537. Այսպէս՝ *գիտել* և ոչ ասել՝ չա՛ր է: - 537. Ոչ *գիտել* և ասել չարագո՛յն է: - 537. Ոչ *գիտել* և ոչ ասել միջակն է: - 537. *Գիտել* և ասել բարի՛ է: - 537. Իսկ քահանայք ժողովրդեանն՝ նա կանոնս դնէ՝ որ խոստովանահա՛յր է և *գիտէ* զկարն և զորքանն մեղաց: - 541-542. Չորրորդ՝ մնացուած պատարագին. որպէս ինքեանք քաջ *գիտեն*: - 553. Բայց պարտ է այնոցիկ որք ո՛չ *գիտեն*՝ և կամ թէ կամաւ տգիտանան՝ ցուցանել զմիաբանութիւն ազգիս հայոց առ այլ քրիստոնեայսն. զի գիտացեալ յամօթ լիցին յաղթեալք ի ճշմարտութենէն: - 553. Երկրորդ՝ զի այլ ամենայն մեղք մարմնական է և *գիտեմք* թէ մեղք է. իսկ հպարտութիւնն անմարմին է և անօսր. և ո՛չ կարեմք *գիտել* զմեղանչումն: - 562. Իններորդ՝ զի ամենայն ոք որ առ պոռնիկն երթայ՝ *գիտէ* ճշմարտութեամբ թէ վրիպեցաւ ի ճշմարիտ արդարութենէն: - 562. Իսկ ամբարտաւանն ո՛չ իմանայ զմեղսն զոր գործէ հպարտութեամբ. այլ *գիտէ* ևս թէ առաքինութիւն է: - 562. Իսկ մահն՝ որ տգիտութեամբ մեղանչէ. թէպէտ ո՛չ *գիտէ*՝ հոգին մահանայ: - 564. Այն է որ *գիտէ* ճշմարիտն և առնէ զսուտն. և այս յերեք դէմս որոշի: - 564. Նա՛խ՝ ի գործն և ի պատիժն. յորժամ *գիտէ* ոք թէ այն գործն մեղք է և գործէ՛. և *գիտէ*՛ զպատիժ այն մեղացն որ ծա՛նր է: - 564. Երրորդ՝ ի յաստուած գիտութիւնն. որ եկեալ իցէ ի հաւատս ճշմարիտս. և *գիտէ* զքրիստոս աստուած ճշմարիտ. թողու և գործէ՛ զմեղս կամ զհաւատն: - 564. այսինքն չարութեամբն յորժամ կամքն կարէ՛ և *գիտէ* ընդ դէմ կալ չարի իմն, սակայն վասն չարութեան ընտրէ զայն: - 566. Նա՛խ առ հրէայսն. որ *գիտէին* զհոգին սուրբ՝ շնորհաց բաշխօղ. ուստի ելից հոգին զբէսէլիէլ ճարտարապետ. և զեօթնարփեան շնորհս թուէ եսայի...: – 566. Երկրորդ՝ զի *գիտէին* զնա աստուած ի մարգարէիցն: - 566. Իսկ որք ելեալք են ի մարմնոյ, յոյս նոցա է՛ հանդերձ ստուգութեամբ գիտութեան. զի ստուգապէս *գիտեն* զլինելոց հատուցումն: - 574. Նա՛խ՝ զոր ինչ սիրեմք գիտեմք. այլ թէ սիրիմք ո՛չ *գիտեմք*: - 576. Դարձեալ կոչին անբանք. զի ո՛չ *գիտեն* զպատճառն: - 581. Դարձեալ կոչին յանձնառականք. որ ի պատուիրելոյ ումեք զոյ ողջախոհ. այլ զպատճառն ո՛չ *գիտէ*. նաև ո՛չ հետևին միմեանց: - 582. Եւ *գիտեն* զպատճառն թէ վասն է՞ր է ողջախոհ. այսինքն զի յանառակ կենաց ժլատութիւնք լինին. և նա ի հարկէ արի զոյ զախտն ստորադասելով. այնպիսին և խոհեմ զոյ *գիտելով* թէ վասն մարմնական հեշտախտութեանց լինի անիրաւութիւն: - 582. Դարձեալ գիտելի է, զի աստ ասեն հերձուածօղ ազգն Ֆռանկաց թէ՝ թէպէտ մկրտութիւնն գործ քահանայի է, բայց ի հարկաւոր ժամանակն թէ քահանայ ո՛չ լինի ամենայն ոք որ *գիտէ* զձև մկրտութեան՝ կարէ մկրտել: - 588. Եւ թէ այր մարդ ոչ լինի և տղայն մերձ ի մեռանիլ լինի, կինն կարէ՛ մկրտել թէ *գիտէ* զձև բանին զոր քրիստոս ուսոյց «յանուն Յօր և Որդւոյ և Յոգւոյն սրբոյ». ցանէ՛ զջուրն և ասէ՝ մկրտեալ լինի: - 588-589. Այլ և առաքեալքն և հետևօղք նոցա հարքն սուրբք՝ ո՛չ *գիտէին* զխառնարանն. և դու ուսար և խառնես ջուր և ընդ անիծիւք նոցա մնաս որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 596. Նա՛խ՝ թէ ո՛չ *գիտէ* զկերպ աղօթիցն, կամ ծունր կրկնել, կամ զձեռն տարածել. և սոյնպիսիք ո՛չ մեղք են և ո՛չ արդարութիւն: - 620. Թէ *գիտէ* և մոռանայ, ներելի մեղք է: - 620. ...ապա՛ Սոփէկղիդէս եղբայր սոցա *եգիտ* զերրորդ ձայնն ի հոսանաց...: – 640. Ձձայնն ո՞րպէս *գիտենամք* թէ ո՞ր դասուն է: - 641. Տասներորդ, Վասն բաժանման հոգւոցն թէ ճանաչե՞ն զմիմեանս. և *գիտե՞ն* զմեզ. և աղօթե՞ն ի վերայ մեր: - 660. Եւ թէպէտ մարդ ո՛չ *գիտէ* զօր մահուն իւրոյ, այլ երիս իրս տւեալ է աստուած ի զգուշութիւն մեզ և կարապետ մահուն: - 665. Եւ վասն յերկարութեան կենաց, և վասն ո՛չ *գիտելոյ* զօր մահուն և զկատարածի, ասացեալ է ի վերն առ նախապետսն ի **դ** համարն: - 665. Եւ զի ո՛չ *գիտեմք* զսոսա՞ պա՛րտ է զգուշութեամբ լինիլ: - 668. Նա՛խ՝ զի ամենատեսն աստուած *գիտէր* զլաւս և զխոտանսն: - 674. ...զի վերափոխեաց զնա աստուած ի տեղի ուր ինքն *գիտէ* ...: - 681. *Գիտե՞ն* նոքա զոր ինչ աստ գործեմք, թէ ոչ: - 685. Յոգիք արդարոցն զամենայն *գիտեն* զոր ինչ վասն նոցա գործեմք. և վասն մեր բարեխօսե՛ն և կատարե՛ն զխնդիրս: - 685. Իսկ չարացն ոչ ինչ *գիտեն*. այլ զոր հրեշտակք կամ դևք նոցա պատմեն: - 685. Վարդապետք սուրբք՝ զպահեստ հոգւոց յերիս փոփոխմունս *գիտեն*. այսինքն նախ քան զքրիստոս. և յետ քրիստոսի. և յետ դատելոյն: - 686. Ասեմք, թէ ո՛չ *գիտես* զի՞նչ է, ե՛րթ առ առաքեալն և ուսուսցէ քեզ, - 697. Եւ մեկնիչն ասէ, աստուածապա՛շտ են որք խոստովանին զմեղս. զոր *գիտէ* տէր յայսմ աշխարհի փրկել առանց քաւարանի հրոյ: - 699. Զի ո՛չ յառաջ և ո՛չ յետոյ *գիտաց* զնա: - 704. Զոր այժմ ի հեռուստ *գիտէ* և կարծէ՛...: – 705. Իսկ թէ ո՞րքան է միջոցն ի մէջ **խե** աւուրցն՝ ո՛չ ոք *գիտէ*: - 709. Եւ թէ վասն է՞ր ոչ

գիտեմք զկատարած աշխարհի և զկենաց մեր, գրեալ է ի վեր անդ առ նախապետսն ի ժը գլուխն ի դ համարն: - 718. Որ արարն յոչ էից, *գիտէ* անխառնապէս որոշել զիւրաքանչիւր փոշիս արդարոց և մեղաւորաց. զի հատուսցէ իւրաքանչիւր ըստ գործոց: - 719. Զի ուր և գործեցին մարդիկ՝ *գիտեն* երկինք և երկիր: - 729. ընդ որում անպատշա՛ճ էր լինիլ խօսակից և զուստն ո՛չ *գիտել*. այլ պատշա՛ճ էր որդւոյ վասն մարմնով երևելոյն: - 735. Վեցերորդ, քրիստոս է՛ իմաստութիւն և գիտութիւն հօր. և *գիտէ* զարժանաւորութիւն իւրաքանչիւր ումեք. - 735. Վասն աթոռոց երիս իր *գիտեմք*: - 736. Եւ պա՛րտ է *գիտել* զի ի միոյ սեռէ բարութեանցն աստուծոյ՝ յառաջե՛ն առ մեզ ողորմութիւն և արդարութիւն. կրկին տեսակ կամ գործք կամ զօրութիւն. որպէս ի մեզ երկոքին ձեռք մարմնոյ. և որպէս իմացումն և կամք հոգւոյ: - 745. Տեսանելի՛ է թէ՝ զի՞նչ արդեօք իցէ ոչ ունելն ի մտի որ է՛ մոռանալ. այսինքն զանցեալն ո՛չ յիշել. և զհանդերձեալն ոչ տեսանել. իսկ զներկայն ո՛չ *գիտել*: - 774. Իսկ հրեշտակական կենաց է հրաշափառապէս *գիտել* և ո՛չ մոռանալ միշտ. ըստ որում զանցեալն և զհանդերձեալն ներկայապէս կրեն. զբոլորն համանգամայն և կատարեալ...: - 774. Ապա բնաւորապէս ընդ դէմ գոյ երից որպիսութեանց սա՛ մեզ չորրորդ գոլով. ոչ ունել ինչ ի մտի. մոռանալով միշտ. ո՛չ *գիտել* և ո՛չ յիշել ինչ զանտի կենաց: - 775. Իններորդ, հաւատով հնազանդի ոք օրինացն աստուծոյ. այլ դևն հակառակ կայ օրինացն և աստուծոյ. թէպէտ *գիտէ* զայն լինիլ ինքեան չար, այլ գիտութեամբ մեղանչէ: - 784

ԳԻՏՆԱԿԱՆ + Ըստ փիլիսոփային **բ** են զօրութիւնք անձին. այսինքն *գիտնականս* և կենդանականս: - 248. *Գիտնականին* են՝ Միտք. Տրամախոհութիւն. Կարծիք. Երևակայութիւն. և Յասարակ զգայութիւն: - 248

ԳԻՏՆԱՒՈՐ + Չորրորդ՝ մեծ և արժանաւոր ժողովն եղև ի մանազկերտ. ի ճիդ թուականին. հրամանաւ և արդեամբք *գիտնաւոր* և մեծ իմաստասիրին սրբոյն յոհաննու կաթողիկոսին հայոց օձնեցւոյ: - 545

ԳԻՏՈՂ + Յարցումնս այս է՛ ո՛չ *գիտողաց* զհասարակութեանն բան և զառանձնութեանն: - 74. Երեքտասաներորդ՝ ճշմարտի *գիտօղ* և սիրօղ է աստուած. և միայն մարդս է ի զգալիս որ ճշմարիտն գիտէ և սիրէ: - 272. Երեքտասաներորդ՝ յովսէփ ծածկելոց *գիտօղ* կոչեցաւ: - 313. Եւ յոլովք ի *գիտողացն* ասացին, թէ հաւատք զնեստորին հաստատէք զնա ընդէ՞ր նզովէք: - 543

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ + Երկոտասաներորդ՝ եթէ չարն է յաստուծոյ, կամ գիտէ զչարն չար՝ կամ ո՛չ գիտէ. թէ ո՛չ գիտէ՝ անգիտութիւն ունի. և թէ գիտէ՝ *գիտութեամբ* առնէ զչարն: - 14. Դարձեալ ասեմք թէ՝ ո՛չ է բարի առանց աստուծոյ կամացն. և ո՛չ չար առանց թոյլ տալոյ նորա. ա՛յն է որ ասէ՝ տերև ո՛չ անկանի, և մազ մի ի գլխոյ. զի ո՛չինչ կարեմք առնել առանց կամաց՝ կամ առանց *գիտութեան* կամ առանց թոյլ տալոյն աստուծոյ: - 18. Նախ ի պատճառէ, զի ամենայն պատճառելեաց խնդրի պատճառս. և այնպէս պատճառի միւս պատճառ. և այսպէս բացաքայլութեամբ յանհունս ո՛չ է *գիտութիւն*: - 25. Նոյնպէս զիմանալի խորհուրդս և *զգիտութիւնս* զոր տկարանայ միտք, կարողանայ հաւատքն տեսանել. այլ ո՛չ ունի հաւատ՝ քան զտեսութիւն մտացն: - 31. Իսկ հերձւածօղ *գիտութեամբ* ամբարշտին. որոց ծա՛նր է պատիժն: - 33. Եւ սոքա *գիտութեամբ* յանձինս իւրեանց անարգեցին...: - 34. Զհաւատս ուրացեալ, և *գիտութեամբ* պարծեցեալ: - 34. Իսկ յորժամ հնազանդին ամենայն անդամք գլխոյն քրիստոսի *գիտութեամբ* և փոփոխմամբ, յայնժամ և ինքն լնու զհնազանդութիւնն, ընծայելով զհնազանդեալքս հօր: - 42. Եւ քարոզչօք՝ այսինքն հրեշտակօք կամ վարդապետօք կամ գրոց սրբոց *գիտութեամբ,* փութայ զկեալն մեր: - 48. Սոյնպէս և *զգիտութիւն* մեծագունիս ի պատճառն ի հայր վերաբերէ ի պատիւ ծնողին: - 48. Դարձեալ՝ որպէս աթանաս ասէ թէ՝ (ո՛չ որդի այլ ազգ գիտէ զօրն և զժամն՝ եթէ ոչ որպէս հայր. այսինքն ո՛չ որպէս հրեշտակ կամ մարդ, այլ որպէս զաստուած գիտէ. զի մի՛ է *գիտութիւն* իւր և հօր:) - 48. Իններորդ՝ զի գալստեամբն իւրով եբարձ զանբանութիւնս մեր և զանգիտութիւն. էած զմեզ ի ճշմարիտ *գիտութիւն* աստուածութեան իւրոյ: - 49. Նախ՝ զի հովիւն ի դալար վայրի բնակեցուցանէ. այսինքն ի վայրենացեալ գրոց սրբոց *գիտութիւնն*: - 49. Երրորդ՝ խօսքն պատմէ՛ *զգիտութիւն* բանին և զմտացն: - 66. Նոյնպէս հոգին սուրբ պատմէ և ուսուցանէ *զգիտութիւն* հօր և որդւոյ: - 66. Զի՞նչ իցէ տըւեալ, յորժամ զկատարեալ *գիտութիւնն* ո՛չ ետ: - 96. Ապա ուրեմն մարդկութիւնն սուտ խոստովանի «ամենայն ինչ տըւաւ ինձ». զի ո՛չ ետ *զգիտութիւնն*: - 96. Եւ կամ բանն զմարդկութիւնն իւր զրկեաց ի *գիտութենէն* և ո՛չ ետ: - 96. Յայտնապէս ցուցանէ *գիտութեամբ* զինքն հաւասար հօր: - 97. Եւ առ *գիտութիւնն* ճանաչումն եզրակացութեանց: - 97. Ապա զիա՞րդ պակաս լինի *գիտութեամբ*. ուսուցանօղն հրեշտակաց: - 98. Իսկ թէ զամենայն ճանաչէ՝ և զսէրն պետրոսի, ապա ո՛չ է պակաս *գիտութիւն* նորա: - 98. Արդ՝ եթէ բոլոր աստուածութիւնն ի քրիստոս էացեալ է մարմնապէս, և ծածկէ *զգիտութիւնն* ի նմանէ, այս լինի կամ ոչ աստուած մարմնացեալ և

մարդացեալ կամ զէութիւնն տըւեալ և ի *գիտութեննէն* զրկեալ որ է սուտ: - 98. Իսկ թէ աստուծոյ բան է և անանց, ո՛չ ուրեմն է տգէտ կամ նըւազ *գիտութեամբ*: - 98. Ա՛րդ՝ տգէտն ո՛չ ունի զբոլոր զամենայն իմաստութիւն և *զգիտութիւնն* գանձեալ: - 98. Իսկ գանձն և աղբիւրն իմաստութեան երկնի և երկրի՝ ո՛րպէս լինի կարօտ *գիտութեան* կամ ստացեալ յայլմէ: - 98. Ա՛րդ՝ եթէ՝ ի յարութեանն հասարակ արդարք տեսանեն զաստուած դէմ յանդիման որպէս և է, և քրիստոս ո՛չ կարէ տեսանել, փո՛քր լինի *գիտութեամբ* քան զմարդ որ է սուտ: - 99. Առաւօտի՝ որ տեսանեն զբանն աստուած, և առնուն *գիտութիւն* ի նմանէ: - 99. Ա՛րդ՝ եթէ հրեշտակք տեսանեն զբանն աստուած՝ և առնուն *գիտութիւն* ի նմանէ, և մարդն քրիստոս ո՛չ տեսանէ որպէս ասես նեստո՛րդ, ապա քրիստոս փո՛քր է *գիտութեամբ* քան զհրեշտակս: - 99. Այլ դատաւորին պարտէ ունիլ անհուն *գիտութիւն*. զի քննել կարասցէ զամենայն բնութիւն հրեշտակաց և մարդկան. և զամենայն գործս եղեալս և զլինելոցն. զխորհուրդս և զբանս բոլորից. զառաջինն՝ զմիջինն՝ և վերջինն: - 100. Ապա ուրեմն հոգին քրիստոսի ունի անհուն *գիտութիւն*. զի ճանաչէ զանհուն գիտացեալս: - 100. Յայտ ուրեմն է, զի որ ի վեր է քան զէութիւն, ի վե՛ր է քան *զգիտութիւն*: - 103. Իսկ սուրբ *գիտութիւնն* ընդ դէմ այսմ լուսաւորէ՛ զմիտս և ուղղէ՛. և ընդարձակէ զտեսութիւնն և թեթեւացնէ առ վերինն. և ժողովէ ի մինն. և կատարէ զպատկերն: - 104. Երրորդ՝ թիւն ընդ *գիտութեամբ* մեր է. իսկ աստուած ընդ *գիտութեամբ* մեր ո՛չ պարունակի որպէս ասացաք. ապա ուրեմն ի վեր է քան զմի և զմիակ: - 110. Դարձեալ՝ անեղ է բնութեամբ աստուած. և անեղ *գիտութեամբ*: - 113. Եւ զի անեղ է *գիտութեամբ*, վասն որոյ անփոփոխ է: - 113. Այլ արդ՝ անեղն *գիտութեամբ* և անփոփոխն՝ գիտէ զեղականքս և զփոփոխելիքս: - 113. Վասն որոյ ընդ կորուստ այսպիսի մասանց՝ և *գիտութիւն* մտաց մեր կորնչի: - 117. Եւ այս ամենայն ընդդէմ է տեսութեան մեր. զի մեք մասամբ տեսանեմք. և մի զկնի միոյ. և առաւել և պակաս *գիտութեամբ*. և ըստ իրին փոփոխմամբ: - 118. Սակայն՝ զի թէ էն ըստ որում է աստուած՝ կրկին կերպիւ տեսանի. այսինքն *գիտութեամբ* և անգիտութեամբ. դնելով և բացաբառնալով այսպէս: - 119. Եւ զեղեալքս ի յաստուած տեսանելով նոր լինի *գիտութիւն* արարածոց՝ որ է՛ երեկոյի: - 119. Իսկ շնորհականն է ընդդէմ այսոցիկ. զի պարզ և միեղէն իմացմամբ բարձրանայ յաստուածային *գիտութիւնն*. և այնպէս ի զարմացման լինի տեսութեամբ նորին: - 120. Որպէս *գիտութիւնն* միաւորէ զգիտացօղն և զգիտելին: - 121. Եօթներորդ՝ սկիզբն և վախճան *գիտութեամբն* ասի. զի զսկիզբն էից և զկատարածն ի ներքոյ իւր ամենահաս *գիտութեանն* բովանդակեալ ունի: - 129-130. Որպէս յորժամ ասեմք՝ լո՛յս կեանք՝ և այլն, արտաքո՛յ մնամք *գիտութեանն*. և յորժամ անժամանակ՝ անիմանալի, առաւել մերձենամք: - 132. Եօթներորդ ի մեզ, մարդն բանն. առիւծն ցասումն. եզն ցանկութիւնն. արծըւին *գիտութիւն* բարձրաթռիչ զվերինն խորհիլ միշտ: - 133. Եւ քերօբէն որ է՛ բազում *գիտութիւն* ի դէմս որդւոյ. զի նա՛ է իմաստութիւն և գիտութիւն հօր ըստ առաքելոյն: - 135. Եւ քերօբէն որ է՛ բազում գիտութիւն՝ ի դէմս որդւոյ. զի նա՛ է իմաստութիւն և *գիտութիւն* հօր ըստ առաքելոյն: - 135. Երկրորդ՝ զի առաջինքն առանց տարակուսութեան առնուն *զգիտութիւն*. և այլքն նախ տարակուսին և ապա առնուն. զի այն որ առաջին դասն նախ էառ՝ տարակո՛յս է նոցա՝ մինչև ինքեանք ևս առցեն: - 138. Երրորդ՝ զի առաջինքն առաւել լուսաւորին *գիտութեամբ*, և այլքն ըստ չափու: - 138. Դարձեալ՝ առ հրեշտակս մի և նոյն իմացումն աստուածային՝ է՛ սրբութիւն՝ լուսաւորութիւն՝ և կատարումն նոցա. զի աստուածային *գիտութիւնն* սրբէ յառաջին տգիտութենէն և լուսաւորէ՛ զնոսա, և կատարին նոյն հանճարովն: - 139. Զորօրինակ *գիտութիւն* մարդկան ի սկիզբն և ի մէջն և յեզերն՝ նախ զտգիտութիւն փարատէ՛, և ապա՛ զմիտս լուսաւորէ՛ և կատարէ: - 139. Այլ ինքեանց վերին էութեանցն գիտելի է թիւ նոցա՝ շնորհեալ յամէնիմաստ *գիտութենէն:* - 141. Իսկ գնդակ որ է կողմնաւոր՝ շարժի հոգին, յորժամ բնականապէս լուսափայլի յաստուածային *գիտութիւնս* տեսութեամբ և մտածութեամբ. և այնպէս հոգէպէս ի յաստուած միաւորի. որպէս աշակերտաց առաքելոց և մարգարէից: - 142. Վասն որոյ գրով և բանիւ՝ այսինքն ընթերցմամբ և լսելով ժողովեմք *զգիտութիւն*: - 143. Յոգնորն այն է՝ զի անկաւ անձնիշխան կամօք ի բարւոյն ի չարն, ի լուսոյն ի խաւարն, ի *գիտութենէն* յանգիտութիւն, յանմեղութենէն ի մեղս, յերանութենէն ի թշուառութիւն, ի սիրոյն յատելութիւն: - 146. Զի՞նչ էր պտուղն ադամայ, և *գիտութիւն* բարւոյ և չարի: - 155. Վեցերորդ՝ մարդս կարօ՛տ է ուսմանց և իմաստից. իսկ աստուած անկարօ՛տ է ուսման և իմաստութեան. զի ինքն է աղբիւր *գիտութեան* և իմաստութեան: - 156. Այսպէս և գործ նախախնամութեան. զի կամի՛ զի ամենայն մարդիկ կեցցեն և ի *գիտութիւն* ճշմարտութեան եկեսցեն: - 157. Դարձեալ ասեմք թէ ո՛չ միապէս է մեղքն նախ քան զշնորհքն և յետ շնորհացն. զի առաջինն անգիտութեամբ էր, և վերջինն *գիտութեամբ*. և առաջինն հաւատովք սրբի, և վերջինս ապաշխարութեամբ և սրբութեամբ: - 166. Չորրորդ՝ զի պատահումն է՛ փոփոխական իր. իսկ աստուած անփոփոխ է էութեամբ զօրութեամբ կամօք և *գիտութեամբ*...: – 170. Այսինքն կամօք է՝ զի *գիտութիւնն* և կամքն առաջնորդէ՛

գործոյն և հնարաւոր է՛ առնել զայս՝ և առնել զայն, զոր և կամեսցի. որպէս մարդ զի տէր է գործոյ իւրոյ՝ առնելոյ և ոչ առնելոյ: - 173. Չորրորդ՝ զի ծնանիմք ի բարի կամացն աստուծոյ յառաջ *գիտութեամբ* նորին. և ապա գոյանամք արդեամբ և գոյացութեամբ ըստ իւրաքանչիւր տեսակաց: - 179. Նոյնպէս և հոգին նախ ի յինքենէ անտեսակ և անկատա՛ր է. և յետոյ կատարի յաստուծոյ շնորհօք և առաքինութեամբ և *գիտութեամբ*: - 192. Նոյնպէս և նշանակէ՛ զիրեշտակաց բնութիւնն, որ նախ ստեղծան անկատար ճանաչմամբ և *գիտութեամբ*. այլ յորժամ երանեցան և տեսին զէութիւնն աստուծոյ անընդմիջաբար, յայնժամ կատարեցան ճանաչմամբ և *գիտութեամբ*: - 192. Նշանակեն զնոսա՝ որք ունին զպտուղս բարի գործոց. և զծաղիկն հաւատոյ. և զհոտ *գիտութեան*՝ ամենայն մարդկան անոյշ: - 212. Չորրորդ՝ զի զտգիտութիւն իւր լուասցէ, և ապա՛ *զգիտութիւն* ուսցի: - 218. Եւ ծառ *գիտութեանն* զպատրւակեալ բարիս մարմնական: - 222. Զի՞նչ էր պտուղն *գիտութեան* բարւոյ և չարի: - 223. Նոյնպէս և նա *գիտութեան* էր պատճառ բարւոյ և չարի որպէս ասէ սուրբն գրիգոր նիւսացին: - 223. Դարձեալ ասեն ոմանք, նախ քան զուտելն ի պտղոյն՝ գիտէր ադամ զբարին փորձիւ, և զչարն *գիտութեամբ*. իսկ յորժամ եկեր՝ գիտաց զչարն փորձիւ, և զբարին *գիտութեամբ*. այն է *գիտութիւն* բարւոյ և չարի: - 223. Եւ *գիտութեան* փայտն՝ զյատուկ կերակուրն կատարեալ արանց: - 223-224. Այլ ա՛յս է ճշմարիտն. որ մինն ծառ էր կենաց՝ և մինն *գիտութեան*. և ի դրախտին այլ ո՛չ գոյր նման նմա. թո՛ղ թէ յերկիրս. ո՞րպէս ասեմք թէ այս է՝ կամ այն: - 224. Ութերորդ՝ վասն արտաքին զգայութեանցն որ են ի գլուխն. զի այլ կենդանիք միայն հեշտանան կերակրով և ցանկութեամբ. իսկ մարդն հեշտանայ առաւել գեղեցկութեամբ զգալեացս. յորժամ տեսանէ աչօքն զերկին և զերկիր. և ժողովէ՛ զճշմարիտ *գիտութիւն* նոցա և հեշտանայ: - 233. Զի թէ կորագլուխ էր որպէս այլ կենդանիքն, խափա՛ն լինէր զգայութեանցն և պակասումն *գիտութեան*: - 233. Ասեմք թէ՝ նոյն է պատասխանին. զի պատահումն առ մե՛զ հանդիպի. այլ առ աստուած ոչ ինչ է պատահմամբ. այլ ամենայն ինչ *գիտութեամբ*. զի ո՛չ տերև մի ի ծառոյ անկանի առանց *գիտութեանն* աստուծոյ: - 237. Եւ ի նմանէ են արուեստք և *գիտութիւնք* սկզբնաւորեալք...: - 237. Զի՞նչ է հանճարն՝ իմաստութիւն՝ և *գիտութիւն*: - 270. Իսկ *գիտութիւն* է ստացականն: - 270. Դարձեալ՝ հանճարն է ի բնականականն. *գիտութիւնն* յուսումնականն. և իմաստութիւնն յաստուածաբանականն: - 270. Դարձեալ՝ հանճարն է ի յարհեստն. իմաստութիւնն ի բանն. և *գիտութիւնն* առ երկոքինն. այսինքն ի յարհեստն և ի բանն: - 270. Դարձեալ՝ հանճարն է հանդերձելոյն. իմաստն ներկային. *գիտութիւնն* անցեալ ժամանակին: - 270. Դարձեալ՝ հանճարն է տրամախոհութեանն. զի կարծիք է կապեալ ընդ ուղիղ խորհրդոյ. իմաստութիւնն իմացմանն. *գիտութիւնն* յիշողութեանն: - 270. Դարձեալ՝ հանճարն է ի գիրս արտաքին. իմաստութիւնն ի սուրբ գիրս. *գիտութիւնն* ի մեկնութիւն նոցին: - 270. Դարձեալ՝ հանճարն է ի սկիզբն. իմաստութիւնն ի մէջն. *գիտութիւնն* ի կատարումն: - 270. Դարձեալ՝ իմաստութիւնն է բանին. զի նորա՛ է իմանալն. *գիտութիւնն* ցասմանն. զի նորա է ընտրելն. և հանճարն ցանկութեանն. զի նորա է յանճարն տռփիլ: - 270. Դարձեալ ըստ այսմ կարգ ի իմաստութիւն է հաւատն. *գիտութիւն* յոյսն. հանճար սէրն: - 270. Դարձեալ՝ իմաստութիւնն պատշաճի հօր ըստ կարողութեան. և *գիտութիւնն* որդոյ իբր բան. և հանճարն հոգւոյն բղխման: - 270. Իններորդ՝ անշարժ նոյնութեամբ իւրով զամենայն քննէ և իմանայ. այսպէս և միտք առ մարդն գոլով *զգիտութիւն* էիցս քննէ: - 271. Հինգերորդ՝ *գիտութիւն*: - 279. Դարձեալ՝ *գիտութիւն* կատարածի խափանէ՛ զվարձս հաւատոյ. զի վարձքն ի հաւա՛տն է և ո՛չ ի *գիտութիւնն*. վասն այն հաւատով ակն ունիմք կատարածի և ո՛չ *գիտութեամբ*: - 292. Դարձեալ՝ բնականապէս ըմբռնէ *գիտութիւնն* զայն զոր ներգործէ բնութիւնն. իսկ գործն աստուածային՝ *գիտութեամբ* ո՛չ ըմբռնի. այլ հաւատո՛վք իմանի: - 292. Զորս հրեշտակս կոչէ ո՛չ վասն առաքինութեան, այլ զի պատգամաբերք և թարգմանք եղեն աստուծոյ իմաստութեանն առ մեզ ի ձեռն լեզուաց *գիտութեանն*: - 297. Վեցերորդ՝ խօսեցաւ աստուած՝ և զամենայն անճառելի *գիտութիւնս* վասն արարածոց ուսոյց նմա. զոր ոչ գիտէին մարդիկ զլինելութիւն երկնի և երկրի և ծովու և կենդանեաց: - 326. Նոյնպէս և բարձրացեալ են *գիտութեամբ* առաւել քան զմարդիկք, և պակաս քան զաստուծոյ: - 344. Երկոտասաներորդ, լուսաւորեցաւ՝ զի քող արկցէ երեսացն. որ օրինակէ՛ զհին կտակարանս. որ քօ՛ղ է արկեալ և առագաստ մտաց նոցա. մինչև դարձցին առ տէր հոգիքն որպէս զմովսէս. և ապա վերասցի քողն և յայտնեսցի լոյս *գիտութեան* նոցա: - 352. Եւ որք զմինն ունին, որպէս *գիտութիւն* առանց գործոց, և գործս առանց հաւատոց, անսուրբք են: - 364. Եւ պակասն ի *գիտութեանց* բանին, և կնատքն և բղջախոհքն ո՛չ կարգին զհնուորք աստուծոյ: - 377. Նա՛խ՝ որ ստոյգ չարութեամբ լինի մեղքն. այսինքն կամաւ և *գիտութեամբ* և կարողութեամբ, անթողելի՛ է: - 385. Զի ասեն եթէ՝ **խ** օր էր պայմանն ադամայ. յետ **խ** աւուր ուտէր ասեն՝ ի փայտէն *գիտութեան* և սրբութեամբ որդիս ծնանէր. և ապա՛ ուտէր ի կենաց փայտէն և վերափոխեր. և այլ բազում բանս տողե՛ն: - 391. Չորրորդ՝

ծածո՛ւկ են աստուածայինքն ամենայն. այլ յայտնի արարածոցս *գիտութիւն*: - 406. Քսանեզ, ետ զանձս և ընկալաւ զիմաստս և զաստուած *գիտութիւն:* - 441. Երրորդ՝ և նորա *գիտութիւնն* անցանելի էր. և քրիստոսին անանց: - 442. Վեցերորդ՝ *գիտութիւն* սուրբ գրոց: - 444. Իններորդ՝ զի ո՛չ մարգարէիւ յայտնեաց կուսին. որ էր աղօտ *գիտութիւն* համեմատեալ ընդ հրեշտակին: - 464. Այլ ի ձեռն հրեշտակապետին վկայեալ և աւետեալ զիաւատարիմս ի *գիտութիւն*: - 464. Երկրորդ՝ զի այն քան բազմութիւնք հաւատացելոց կորնչելո՛ց էին, որ ո՛չ վայելէր ամէնիմաստ *գիտութեանն* աստուծոյ: - 467. Զի մարդն ցանկացաւ *գիտութեանն* աստուծոյ որ է յատուկ որդւոյ՝ և անկաւ. նոյնպէս նովին *գիտութեամբն* պարտ էր և կանգնիլ: - 468. եթէ քրիստոս յարեաւ ի մէջ գիշերի. զի այց արասցէ մարդկան ազգի. և զանկեալքս ի խաւարի և ի ստուերս մահու՝ ի լոյս *գիտութեան* և շնորհաց յարուցէ: - 514. Արդ մի՛ մերձենար դու յիս անկատար գոլով. որպէս մայր քո եւա ի ծառն *գիտութեան.* յորժամ առ բնութեամբ իմ հայր՝ և ձեր ըստ շնորհի՝ և աստուած մարմնոյս իմոյ ես ելանիցեմ, որոտմամբ իջեալ հոգին զձեզ կատարէ՛. արժանաւորիք յայնժամ առ իս մերձենալ: - 518. **Վասն առաջնոյն գիտելի է, զի դիւրին է զգազանս ընտելացնել, քան զտգէտ անձն ի *գիտութիւն* ածել**: - 531. Իսկ հինգերորդ մարգարէութիւն է հոգևոր և աստուածային *գիտութեամբ*. զոր յայտնութեամբ սուրբ հոգւոյն ուսեալք խօսին առ ի զգուշութիւն մարդկան ի հոգևոր շինուածս: - 536. Դարձեալ՝ **դ** են կարգ *գիտութեան*: - 537. Հինգերորդ՝ զի մեղքն զանազանի ի կամայն և յականայն. ի *գիտութեան* և յանգիտութեան: - 556. Նա՛խ՝ զի որ կամաւ և *գիտութեամբ* մեղանչէ, առաւել է քան զակամայն և զտգիտութեան. զի թէպէտ և սոքա մեղք են, այլ պատիժն նւազ. որպէս անասնոյն քան զմարդոյն: - 563. Երկրորդ ի միտ առ, զի որ առաւել *գիտութեամբ* և կամօք մեղանչէ, առաւել պատժի քան զայն որ նուազ *գիտութիւն* ունի և կամք. – 563. Իսկ դառն մահն է՛ մահու չափն. որ *գիտութեամբ* մեղանչէ. այս է դառն մահն յաւիտենից: - 564. Ո՞րն է *գիտութեամբ* մեղանչելն: - 564. Երրորդ՝ ի յաստուած *գիտութիւնն*. որ եկեալ իցէ ի հաւատս ճշմարիտս. և գիտէ զքրիստոս աստուած ճշմարիտ. թողու և գործէ՛ զմեղս կամ զիաւատն: - 564. Ա՛րդ՝ **դ** են *գիտութեամբ* մեղանչելն...: – 564. Այլ և որա՛կ է կամաւն և ականայն. *գիտութեամբն* և անգիտութեամբ. կարողութեամբ և տկարութեամբ. և այլն: - 565. Եւ թէ հաւատն առաւել է քան *զգիտութիւն*, ցուցաւ ի վերոյ յաստուածաբանութիւնն դիոնիսեայ ի **ժէ** համարն տես: - 573. Իսկ որք ելեալք են ի մարմնոյ, յոյս նոցա է՛ հանդերձ ստուգութեամբ *գիտութեան*. զի ստուգապէս գիտեն զլինելոց հատուցումն: - 574. Եւ ասացեալ է վասն հանճարոյ և *գիտութեան* ի վերոյ. ի ե հատորն ի **իէ** համարն: - 580. Հինգերորդ *գիտութիւն*: - 582. *Գիտութիւն* է ճանաչումն այն իրացն որում հաւատայն: - 582. *Գիտութեամբն* ընտրօղք: - 583. Վեցերորդ, ընդ հրեշտակաց զնոր իմաստ և զնոր *գիտութիւն* առնուն: - 586. Կարգն է՛ ի խորհուրդ խոհեմութեան և *գիտութեան*. զի իմաստութեամբ և *գիտութեամբ* սպասաւորեսցէ խորհրդոցն և խրատեալ ուսուսցէ զժողովուրդն: - 587. Կարգն ընդ դէմ *գիտութեան*: - 588. Նախ ըստ իմացման՝ տգիտութիւն և *գիտութիւն:* - 663. Այլ ըստ իմացման առաւելուն ի *գիտութիւն*. և այն ո՛չ է նոցա փոփոխումն, այլ աճումն իմաստութեամբ: - 663. Դարձեալ՝ *գիտութեամբ* և կամօք գործեցաք զմեղս...: - 680. և յետ մահու յոյս նոցա է՛ հանդերձ ստուգութեամբ *գիտութեանն*. և կամ տեսութեանն. - 696. Առ երկրորդն ասեմք թէ՝ ի տեսիլն ո՛չ զիատուցումն ասէ, այլ զյայտնութիւն *գիտութեանն*. - 697. Ասեմք նախ՝ եթէ **գ** են մեղք. այսինքն անգիտութեամբն և *գիտութեամբն* և չարութեամբ: - 701. Եւ արդ՝ անգիտութեամբն ներելի՛ է. իսկ *գիտութեամբն* ապաշխարելի. իսկ չարութեամբ մեղքն է պատժելի. կամ աստ ժամանակեայ, կամ անդ յաւիտենական: - 701. Հինգերորդ, ըստ համարոյ իդ տառիցն որովք իմաստնացան և ի *գիտութիւն* ճշմարտութեան հասին: - 711-712. Առաջին պակասութիւն է հոգւոյն իմացականին խաւարն և տգիտութիւնն. իսկ ի յարութեանն բառնի այս ի հոգւոյն և լինի լոյս պայծառ՝ և *գիտութիւն* աստուածային տեսութեանն. - 722. Չորրորդ՝ գալարիլ երկնից զգալուստն քրիստոսի նշանակէ. զի գիրք ա՛յնր *գիտութեանն* բանին: - 729. Եւ զոր օրինակ փայտն *գիտութեան* պատճառ մահու եղև. պատասխանեալ դեղն ցաւոց: - 734. Վեցերորդ, քրիստոս է՛ իմաստութիւն և *գիտութիւն* հօր. և գիտէ զարժանաւորութիւն իւրաքանչիւր ումեք...: - 735. ...զի ի նմա՛ է ծածկեալ ամենայն գանձք իմաստութեան և *գիտութեանն* աստուծոյ. վասն որոյ իմաստութիւնն քննէ և դատէ: - 735. Իսկ ըստ որակացն, կամայի և ականայի. *գիտութեան* և անգիտութեան և այլն: - 746. ...զի որպէս ի հնձանի ամբարեալ է ի *գիտութիւնն* աստուծոյ՝ մեղաւորացն պատիժ. որ հեղու ի վերայ նոցա...: - 748. Երրորդ՝ տիւ ասի պայծառ լուսոյն *գիտութեան* հասումն. և գիշեր ծածուկ խորոցն աստուծոյ անգիտութիւն անիասիցն: - 750. Ունելով տերև *զգիտութիւն* սուրբ գրոց. և զճաղիկ հաւատոյ՝ և զպտուղ բարեաց գործոց: - 765. Եւ տերև *գիտութիւն* հոգւոյն. և ծաղիկ ծագումն բանին. և պտուղ արդեանցն հօր: - 765. Իսկ առաւօտ և երեկոյ այս է. զի տեսեալ ի բանն

աստուծոյ բարձրագոյն և աստուածային իմաստ՝ առաւօտեա՛ն է ճանաչումն. իսկ ի նոյն բանն տեսեալ *զգիտութիւն* արարածոց՝ երեկոյեան ճանաչումն է համարեալ: - 767. Որ փոխանակ մահացու փայտին *գիտութեան* զյաւիտենից կեանքն մեզ պարգևեաց. ըստ սողոմոնի «փայտ կենաց է ամենեցուն, որ պատսպարին ի նա»: – 768. Այլ և տերև է մշտասաաղարթ *գիտութիւն* հաւատոյն. ծաղկեալ դաւանութեամբ և պտղաբերեալ գործով առաքինութեան: - 769. Այլ ի հասարակ գրոյս՝ հասարակեաց և նա զկեանս առօրեայ. հասեալ ի գանձ իմաստից և յաղբիւրն *գիտութեանց*: - 772. Զի յայսմ կենցաղոյս զուգաւորին յիշելն երբեմն և մոռանալ զներքոյս և զարտաքոյս. ըստ որում փոխանցապէս ունիմք զերից ժամանակաց *գիտութիւն*: - 774. ...իսկ Պարագայիւ, զի նա ակամայ և տգիտութեամբ. ուստի ո՛չ ունելով *զգիտութիւն* բարւոյ և չարի. իսկ նոքա կամաւ և *գիտութեամբ*: - 777. ...նոյնպէս ողորմութեան և արդարութեան է միշտ բարերարելն և պատժելն ըստ նախասահման *գիտութեան* նորին նախքան զլինիլն էիցս ըստ առաքելոյ: - 779. Իններորդ, հաւատով հնազանդի ոք օրինացն աստուծոյ. այլ դևն հակառակ կայ օրինացն և աստուծոյ. թէպէտ գիտէ զայն լինիլ ինքեան չար, այլ *գիտութեամբ* մեղանչէ: - 784. Յա՛յտ ուրեմն է յասացելոցս, զի դևք ո՛չ ունին հաւատս վարձաւոր. այլ ունին *գիտութիւն* նրբահայեաց որով սարսին յառաջ քան զտանջանս: - 784. Եւ է՛ նրբահայեաց *գիտութիւն* նոցա: - 784. Երկրորդ հմտութեամբ ժամանակին. որով իմանան զներկայս և զապառնիս և յառաջեն քան զգործս. որով աղաչէին, «գիտեմք զքեզ». ո՛չ հաւատոյն *գիտութեամբ*. այլ հմտութեամբ տանջանաց. որով սարսեին և ասէին «մի՛ տանջեր զմեզ»: - 784

ԳԻՏՈՒՆ + Եւ *գիտո՞ւն* էր որ կարէր ճանաչել զմահու չափ մեղքն և զներելին: - 601. Եւ գիտելի է, զի մարդ որ ի մեղք անկանի և իմանայ զինքն որ մեղք գործեաց, և ունի_զխոստովանահայրն պատրաստ ուղղափառ և *գիտուն*, ի յա՛յն պահն պարտի խոստովանիլ: - 601

ԳԻՐ + Ասեմք առ այս թէպէտ ունին զօրութիւնս, բայց այլ և այլ կերպիւ. զի բոյսք որք յերկրի են դարմանիչք և բժշկութիւնք մարմնոց. այլ երկնային աստեղքն են արարիչք լուսոյ և ժամանակաց. և ի նշանս ապագայից. զի յամենայն ուստեք տեսեալ պատրաստեսցին մարդիկք. որպէս ասէ *գիր*, եղիցին լուսատու լինիլ երկրի. ի ժամանակս և ի նշանս: - 12. Այլ կառավարի երբեք ի կամս նախախնամութեան առաջին պատճառին. որպէս ասէ սուրբն գրիգոր նիւսացին ի *գիրս* որ յաղագս բնութեան մարդոյն: - 13. Ասեմք առ այս եթէ կրկին ունի դէմս *գիրն* դպրութեան կենաց: - 18. Ա՛յս է *գիր* ընտրելոցն: - 18. Եթէ ոք *գիր* ո՛չ գիտէ, և ո՛չ զվակյութիւն ընդունի սուրբ գրոց, որպէս ցուցանեմք նմա թէ է՛ աստուած: - 25. Դարձեալ ի *գիրս* հետրին գրեալ է թէ եղիա և աշակերտք նորա ասացին թէ՝ «աշխարհս յամէ վեց **ռ** ամ. յորոց **բռ** ամն ունիցի տոհու». այսինքն ունայնութիւն: - 28. Այսքան առ երկաբնակս, և երկրորդ մասն *գրոցս*: - 30. Այլ սոքա ինքեանց և բազմաց. այսինքն հօտին քրիստոսի. «յափշտակելով ի նմանէ և ինքեանց առնելով» ասէ սուրբն կիւրեղ. և յետոյ *գրով* աւանդեցին զչար աղանդն այլոց չար յիշատակ և ի կորուստ անձանց իւրեանց: - 33. Իսկ սոքա և զիրեշտակս ընդ մեզ դասեն. որպէս յայտ է ի *գիրս* պարապմանցն Կիւրեղի: - 34. Պատասխանեմք թէ՝ մի՛ պատառեր *զգիրս* աստուածաշունչ. տե՛ս և զմեկնութիւն բանիդ թէ՝ «որ առաքեացն զիս հայր՝ ընդ իս է»: - 39. Եւ գիտեմք հաւաստի թէ որդի էր. զի հրեշտա՛կ անուանէ զնա *գիրն*. և զի հայր երբէք հրեշտակ ո՛չ կոչեցաւ՝ այլ որդի ըստ եսայեայ մարգարէի, որ (հրեշտակ մեծի խորհրդոյ) կոչէ զորդի. որ եղև մեծ խորհրդոյս սպասաւոր. այսինքն փրկութեան մերոյ՝ մարդանալովն իւր: - 40. Զի **բ** թագաւորութիւն լուաք ի *գրոց*. **ա** ըստ արարչութեան, և **բ** ըստ տնտեսութեան: - 42. Եւ դարձեալ՝ զի այժմ ասէ զհայր ճշմարիտ աստուած, և զոր առաքեցեր, և-ն շաղկա՛պ է. ցուցանէ՛ շաղկապ *գրովն* և զիւր աստուածութիւնն ընդ հօր: - 47. Նախ՝ զի հովիւն ի դալար վայրի բնակեցուցանէ. այսինքն ի վայրենացեալ *գրոց* սրբոց գիտութիւնն: - 49. Որք և ո՛չ *զգիրս* գիտէին, վասն ճգնութեանցն աստուածուսոյցք եղեն: - 50. Իսկ այլք արարած վասն ո՛չ յայտնելոյ ի *գիրս* աստուած զիոգին: - 51. Եթէ զաստուածային անձն և զնորին բնութիւնն ասէք մի քրիստոս, դեռևս կայք յառաջ ասացեալ տարակուսանսդ. զի զաստուածային անձն և զբնութիւնն ասէք չարչարեալ և մեռեալ. զի քրիստոս խաչեցաւ և մեռաւ ըստ *գրոց*: - 89. Եւ այսպէս բազում է ի *գիրս* հարցմանցս վասն միաւորութեան բանին և մարմնոյն ընդ դէմ նեստորի և երկաբնականց. որ բաւական լուծումն է բանիս: - 95. Եւ կատարումն երկրորդ հատորի հարցմանց *գրոցս*: - 101. Այսքան առ երրորդ Յատոր *Գրոցս*: - 102. Նոյն է և *գիր* դպրութիւն կենաց. իբր անջնջելի դարձումն ի նախասահմանութիւնն: - 112. Նախ՝ զի նիւթեղէն միտք՝ միջնորդութեամբ նիւթո՛յ հասանէ յաննիւթն. որպէս տեսեալ *զգիր*՝ իմանամք զզօրութիւն նորա. և տեսեալ զորակ և զքանակ՝ իմանամք զգոյացութիւն իրին: - 131. Վասն է՞ր մարդս կարօտացաւ *գրոյ*: - 143. Վասն որոյ *գրով* և բանիւ՝ այսինքն ընթերցմամբ և լսելով ժողովեմք զգիտութիւն: - 143. Իսկ հրեշտակք զի ո՛չ ունին զգայարանք՝ ո՛չ կարօտին *գրոց* և բանից: - 143. Ապա յա՛յտ է՝ զի *գիրն* ներգործակա՛ն է

իմացութեանցն որ ըստ ինքեանն զոր ի վերոյ ասացաք: - 143. Իսկ որ գերակատար իմացումն է և ըստ բնականին տեսութիւն՝ անկարօ՛տ է *գրոց* և սիղոբայից: - 143. Իսկ նիւսացին գրիգոր ի բնութեան *գիրս*՝ ի վերջին դասուց հրեշտակացն ասէ անկեալ: - 150. Երեքտասաներորդ) Վասն *գրոյ* և իմաստից. և մեկնութիւն այբին: - 154. Իսկ առ աստուած անջնջելի՛ է *գիր* նախատեսութեաննն: - 164. Վասն էր՞ աստուած *գրով* խօսի ընդ մեզ որպէս մովսէսի և այլոցն: - 177. Զայս և սովո՛ր են առնել մարդիկք առ մերձաւորս և սիրելիս անընդմիջաբար խօսին. և առ հեռաւորս կամ ատելիս *գրով* կամ միջնորդով: - 177. Իսկ առ յանցաւորսն *գրով* խօսի: - 177. Չորրորդ՝ զի *գրովն* որ է մարմին՝ հասանիմք յանմարմին բանն: - 177. Հինգերորդ՝ զի յետոյ լինելոցն էր բանն աստուծոյ մարմին. որպէս *գիրն* ունի յինքեան զբանն. և խօսի ընդ մեզ: - 177. Գիտելի է, զի է դրամբ փակեալ է ծածուկ իմացումն *գրոց*: - 177. Առաջին՝ է *գիրն* որ է գծեալն: - 177. Երկրորդ՝ տառն որ է կոչումն *գրոյն*. որպէս ասեմք այբ: - 177. Նախ՝ զի է *գիր*: - 177. Եւ Նախ զի է *գիր*՝ ունի գովութիւն երեքկին: - 177. Առաջին՝ զի ամենայն *գիր* գործիք է բանի. և ունի իմաստութիւն և բան ծածկեալ յինքեան: - 177. Առհասարակ զսոսա ունի այբն ըստ այնմ որ է՛ *գիր*: - 177. Ապա ուրեմն ձայնաւոր *գիրն* է ձայն, և է տեսակ, և հոգի, և արու: - 177-178. Նախ՝ զի առաջին է և հայր և ծնօղ ամենայն *գրոց* ձայնաւորաց և բաղաձայնից: - 178. Նախ զի է ծնօղ և սկիզբն ամենայն *գրոյ* և իմաստութեան. որպէս հայր աստուած բոլորից: - 178. Վասն է՞ր առաջին *գիրքն* մովսէսի՝ Ծնունդ կոչի և Արարած: - 179. Եւ զայլ յերկար քննութիւն տարերաց՝ գտցես ի *գիրս* նիւսացւոյն որ վասն բնութեան մարդոյ: - 181. Ուստի պատճառի լինելութիւն էիցս միշտ և անխափան. որպէս ասի ի *գիրս* աշխարհաց: - 181. Եւ երկիրս անշարժ է տեղեաւ, ետ սմա ապականիլ երեսօք. զի տեսեալ մարդիկ եղական և ծառայ իմասցեն զնոսա. և մի աստուածս կարծեսցեն և մոլորեսցին. որպէս ասէ նիւսացին ի *գիրս* կազմութեան: - 182. Քսաներորդ՝ է՛ ի նշանս և ի ժամանակս և յաւուրս և ի տարիս որպէս ասէ *գիրն*: - 186. Վասն է՞ր ասէ *գիրն*՝ «եղև օր մի». և ո՛չ թէ՝ առաջին. և այլն ըստ կարգի: - 193. Որ ընդ դէմ է ըստ *գրոց*. և ուղղափառ հաց: - 225. Վեցերորդ՝ զի ասէ սուրբն գրիգոր նիւսացին ի *գիրս* կազմութեան եթէ առաջին կեանք դրախտին էր կուսութիւն և անապականութիւն և հրեշտակաց նմանութիւն. և յետ յարութեանն վերըստին դառնամք յառաջին կեանս դրախտին. յանապականութիւն և ի հրեշտակաց հաւասարութիւն: - 225-226. Ութերորդ՝ ո՛չ արար նախ զմարդն, զի մի՛ արարչակից գիտասցէ զինքն ոչ գոյիցն, և անկցի հպարտութեամբ. այլ գործօղ գոյիցն, զի կացցէ պահպանութեամբն. որպէս ասէ *գիր*՝ «գործել զնա՛ և պահել»: – 231. Եւ սոյնպէս մարդն առաւելու ի չարն. ի բանականէն և ի կամացն և ի թունիցն սատանայի չարացեալ որպէս ցուցաւ ի սկիզբն *գրոցս*: - 237-238. Այլ և ի սկիզբն *գրոցս* ցուցաւ յերեք համարն: - 252. Զոր ընդ դերևս հանէ սուրբն գրիգոր նիւսացին ի *գիրս* կազմութեան այսպէս եթէ, որք զհոգին յառաջ ասեն գոյանալ քան զմարմին. և վասն մեղաց եղեալ ի մարմին մարդոյ. որ է՛ համանման բանականութեամբ. և է՛ իներքոյ երկնային կենաց՝ զի մարմնաւո՛ր է: - 252. Իսկ բնական երազն բաժանի ի չորս ըստ սրբոյն նիւսացւոյ ի *գիրս* կազմութեան: - 268. Դարձեալ՝ հանճարն է ի *գիրս* արտաքին. իմաստութիւնն ի սուրբ գիրս. գիտութիւնն ի մեկնութիւն նոցին: - 270. Եւ այս ևս ո՛չ է ընդունելի. զի սոցա պատասխանի տայ սուրբն կիւրեղ ի *գիրս* պարապմանց թէ՝ որ ասաց զպատկերն, իմանամք զնմանութիւնն ի պատկերին որպէս ցուցաւ ի վերոյ. զի ամենայն պատկեր ի հարկէ նմա՛ն է: - 273. Եւ այլ ամենայն գովութիւն մարդոյն զոր դնէ նիւսացին ի *գիրս* բնութեան, յատկութիւն է մարդոյն: - 275. Բայց սուրբն գրիգոր նիւսացին **Ժ** աստիճան դնէ անկման մարդոյն ի դրախտէն ի *գիրս* կուսութեան: - 280. Եօթանասունն, *Գիր* ապահարզանի: - 285. Եւ թէ՝ քանի՞ ամաց պատմութիւն է **Ե** *գիրքն* մովսէսի: - 285. Զի՞նչ է որ ասէ *գիր*, «Հայեցաւ աստուած ի հաբէլ և ի պատարագս նորա»: - 286. Իսկ զփոխարէն պարգևսն զոր ընկալաւ, Վասն առաջնոյն՝ զի ասէ *գիր*, «հայեցաւ», այսինքն հաճեցաւ աստուած ի հաբէլ: - 286. Ուստի և զորդիսն նորա՝ որդիս աստուծոյ անուանէ *գիր*: - 288. Զի՞նչ էր յոյսն ենովսայ որ ասէ *գիրն*՝ «յուսացաւ կոչել զանուն տեառն աստուծոյ»: – 288. Չորրորդ՝ զի **Բ** արձան կանգնեաց պղնձի և խեցի և արար *գիր*. և զոր ինչ ադամ անունս եդ իրաց, զամենայն գրեաց ի նոսա. զի մի՛ այլայլեսցին ի գնչուտ և ի լեզուատ արանց: - 289. Իսկ ենովքայն թէպէտ *գիրք* ո՛չ յայտնեն, բայց միայն թէ «ենովք հաճոյ եղեալ աստուծոյ՝ փոխեցաւ յերկինս»: – 290. Զայս ասէ *գիրն* եթէ՝ չորեքանկիւնի էր՝ զի մի՛ շրջեսցի: - 293. Բոլոր տարի մի. զի այսպէս ասէ *գիրն* թէ՝ **ՃԾ** օր բարձրացաւ ջուրն. և յետոյ **ՃԾ** օր ցածուցաւ. որ լինի **Ժ** ամիս: - 294. Իսկ որ զդպրութիւն գիտէ և *գրով* վարի՝ **ԲԺ**ան ազգ է. այսինքն Եբրայեցիք. Քաղդէացիք. Ասորիք. Պարսիկք. Մարք. Հնդիկք: Փիւնիկեցիք: - 299. Իսկ վիրք և աղւանք ո՛չ կատարեալ *գրով*. այլ առեալ ի հայոց. որպէս ասորին և իսմայէլացին յեբրայեցւոցն: - 299. Երբ լեզուքն բաժանեցան, զառաջին *գիրն* ո՞րպէս կարէին կարդալ: - 299. Եւ մինչ *զգիրն* յառաջ կալան թէ այսո՛ւ փորձիմք, այլ ո՛չ ոք գիտաց կարդալ՝ բաց յեբրայեցւոցն. վասն այն ասի եբեր, թէ զառաջին լեզուն նա՛

եբեր: - 299. Զի՞նչ է որ եփրեմ ի *գիրս* կցորդաց ասէ, Մելքիսեդեկ՝ որ նա՛ ինքն է սեմ: - 300. Երկրորդ՝ զմելքիսեդեկ քահանայ առաջին վկայէ՛ *գիր* ըստ մովսէսի, «թէ քահանայ էր աստուծոյ բարձրելոյ»: – 301. Վասն քրիստոսի և մելքիսեդեկի, ասացեալ է և յայլ ուրեք ի վերոյ ի *գիրս* աստուածաբանութեան ե գլուխն՝ ի համարքն: - 302. Հինգերորդ՝ ի լերինն մասեայ յորժամ ել նոյ ի տապանէն՝ օրհնեաց աստուած զնա՛ և զորդիսն նորա ասէ *գիրն*. և հայր և սերմ արար մարդկան ազգի: - 319-320. Ո՞վ գրեաց *զգիրն* յոբայ: - 320. Զի ասեն թէ՝ յոբայ հէճուպն ի պարսիկս փախեաւ, և անդ զրոյց ետ որ գրեցին իւրեանց *գրովն*. և սողոմոն բերել ետ և սրբագրեաց: - 320. Այլ որ ստոյգն է ասեն թէ՝ մովսէս գրեաց որպէս պատմութիւն, և սողոմոն ստիքսեաց որպէս զիւր բանսն. յետոյ գրեաց և եզրաս հոգւովն աստուծոյ երբ ծախեցան *գրեանքն* ի հրէից: - 321. Վասն որոյ ի ծննդեան աւուրն ժողովին և օրհնեն զաստուած և մարմնով ուրախանան. որպէս յոբայ ուստերքն և դստերքն միաբանեալ գային և ուրախ լինէին *գիրն*: - 321. Եւ մեզ պա՛րտ է իմանալ զչար խորհուրդ խորամանկին ի զանազան հնարս, և պատասխանել ի սուրբ գրոց. որպէս յայտ է ի *գիրս* Լագրեայ: - 323. Որք է ամ ասեն զփորձանսն՝ սոյնպէս թուեն. զի յետ փորձանացն ասէ *գիրն* **ճի** ամ. և յառաջ քան զփորձն **h** ամ. և **ը** ամ փորձանացն և դարձին: - 326-327. Եւ այլն ամենայն բանք և գործք յոբայ ի տիպ օրինակի էր նորն ադամայ չարչարանաց թաղման և յարութեան որպէս յա՛յտ է ի *գիրս* պատմութեան նորա: - 327. ...և թուեցան ընդ ղևտացիս որպէս պատմէ մնացորդացն *գիրք:* - 330. Եւ ա՛յսպէս մեկնեն զանուանս **բժ**ան ականցն սուրբն Եպիփան և մեծն Անդրէաս ի *գիրս* տեսլեանն Յոհաննու: - 349. Ա՛յս է պատճառ խորտակելոյ տախտակին. և ո՛չ որպէս ասեն ոմանք թէ *գիրն* ջնջեալ էր: - 350. Այսքան յելից *գրոց*: - 353. Այսքան ի Ղևտացւոց *գրոց*: - 376. Որպէս ետ առաքելոցն, Նոյնպէս և նոցա ի *գիր* նզովից զկապելն. և յօրհնութիւն ժողովրդեանն զարձակելն: - 379. Զի՞նչ էր *գիրն* ապահարզանի: - 400. Մովսէս օրէնս ետ՝ զի *գիր* տացեն մեկնելոյ զայր և զկին: - 400. Երրորդ՝ երեք է իմաստ *գրոց*. անհաս և դժուարահաս և դիւրահաս: - 406. Քանի՛ ամաց պատմութիւն է ե *գիրքս* մովսէսի: - 411. Զոր յիշէ աւետարանն ղուկասու, և մնացորդացն *գիրք*. և ո՛չ յիշէ մովսէս. զի զսկիզբն կռապաշտութեան ի նմանէ՛ ասեն լինիլ: - 411. Ո՞րքան կոչին անուանք արարչին ի *գիրս* մովսէսի: - 412. Միանգամայն ի սկզբանէ գրոց արարածոցն ժողովին ե գլխոյն՝ անուանք արարչին: - 412. Կատարեցաւ Վեցերորդ Հատոր Հարցմանցս Հինգ *Գրոցն* Մովսէսի. ի Փառս Յիսուս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ: - 412. Երեսունևմի, Աստուածաշունչ *գիրք* ո՞ր քան է: - 413. Կատարումն Եօթներորդ Հատորի Հարցմանց *Գրոցս*: - 413. Վասն է՞ր բուն *գիրքն* աքիմելէք ասէ, և աւետարանն աբիաթար: - 427. Սակայն հանդերձեալն և սիրտ մարդոյն՝ միայն աստուծոյ է գիտելի և ոչ այլ ումեք որպէս ասացաւ ի սկիզբն *գրոցս*: - 430. Երեսունևէ զօրավարք դաւթի. և **լէ** թիւ հնոյն օրինաց. և այլ նորոց կտակի. և կամ **իբ** գլխաւո՛ր են *գրոց* հնոց. և **ժ** բան օրինաց. և չորից աւետարանաց. և մինն առաքելական: - 438. Եւ ոմանք **գռ** *գիրք* ասեն որպէս առակն և ժողովօղն. և **եռ** օրհնութիւնս որպէս երգ երգոցն. որպէս դաւթի **ճծ** սաղմոսն: - 441. Յետոյ վասն գազանաց երկրին՝ հնազանդեցաւ *գրոյն* մովսէսի. և ծածկեցին զաստուածս իւրեանց ի լերին սոմորոն. և անդ երկիր պագին սամարացիք: - 447. Եւ յետ եօթանասուն ամի շինուածոյ տաճարին՝ ապա արձակեալ նէեմի շինէ զպարիսպն էմի ի **լբ** ամին արտաշէսի. որպէս ասէ *գիրքն* եզրի: - 448. Հին կտակարանք՝ հինգ *գիրք* մովսէսի ա՛յս են: - 450. Եւ **դ** *գիրք* թագաւորութեանց որ լինի **ժբ**: - 450. Երեք *գիրք* Մակաբայեցւոց: Սաղմոսն: Սողոմոնի **դ** *գիրք*: - 450. Այլ զերկոտասանքն մին *գիրք*, և զերեմիայն մին *գիրք* համարեալ, լինի **լգ** *գիրք* հին կտակքն բովանդակ: - 450. Եւ որպէս ասէ կղէմ և անանիա դամասկացի, թէ **գ** *գիրք* այլ ընկալաք յեկեղեցի: - 450. *Գիրք* դիոնիսեայ արիսպագացւոյ: - 450-451. Օրէնք է մովսիսի ե *գիրքն* որ ասացաւ: - 451. Նոյնպէս և **իբ** *գիրք* գումարեալ աստուածակերտ *գրոց*: - 451. Այլ ընկալեալ են ի կարգս Աստուածաշունչ *գրոց*: - 451. Քանի՞ տուն է աստուածաշունչ *գիրքն* ամենայն: - 451. Քսանևմի, *Գիր* ի ձեռն. և խաչ ի գլուխն: - 454. Երկրորդ՝ շնորհք եզական. որպէս սրբեալքն յարգանդէ երեմիաս և յովհաննէս մկրտիչ. որպէս ասէ *գիրն*...: – 462. Եւ յիսուս անունն՝ են վեց *գիր*. որ կարեն լինիլ սկիզբն այսպիսի ասութեանց. այսինքն Յարազուարճութիւն տրտմեցելոց: - 474. Հինգերորդ՝ դարձեալ այլք ասեն եթէ՝ մինչ յաբրահամ ո՛չ էր ալիք ծերութեան. զի զնմանէ՛ վկայէ՛ *գիր* թէ «եղև ալևորեալ և լի աւուրբք»: – 480. Զի՞նչ է որ ի փրկչական պատկերն *գիր* ի ձեռն և խաչ ի գլուխն նկարեն: - 481. Եւ այն զի փաթութած է՝ ըստ հրէական օրինին է. զի կոնդակ և գալարելո՛վ էր նոցա *գիրն*. իբր թէ ծածո՛ւկ է ի նոցանէ խորհուրդ մարգարէիցն և թաքուն: - 481. Դարձեալ ի ձեռն կուսին՝ կենաց *գիր* տուաւ ազգի մարդկան տէր մեր յիսուս քրիստոս: - 481. Բայց անյա՛յտ էր գրեալն. մինչ խաչիւ և չարչարանօք *զգիրն* պատրանաց նախաստեղծիցն պատառեաց, և ապա՛ զայս *գիր* ետ յայտնապէս: - 481. Կրկին է *գիր*. այսինքն կենաց և մահու. զի բարի գործովք գրիմք ի դպրութիւնն կենաց. և մեղօք գրիմք ի *գիրն* մահու և

դատապարտութեան. որպէս ասեմք թէ զձեռագիր յանցանաց քոց ջնջեսցէ աստուած: - 481. Եւ այս ևս կրկին է *գիր* և դպրութիւն. մին անջինջ և յաւիտենից որ առ աստուած. և միւսն ժամանակեայ և ջնջելի որ առ մեզ. զոր մեր գործօք և կամօք գրեմք և ջնջեմք. թէ զչար թէ զբարի: - 481. Եւ գիտելի է, զի **գ** ազգ լինի *գիր*: - 481. **Եւ ադամ ասաց կնոջն՝ և կրկնեցաւ. և կինն օձին՝ և երեքկնեցաւ *գիրն***: - 481. **Եւ թէ պահեալ էր զպատուիրանն աստուծոյ՝ լինէր *գիր* կենաց դպրութեան: - 481. Եւ երբ ոչ պահեաց, գրեցաւ *գիր* մեղաց և դատապարտութեան: - 481. Զայս որպէս ձեռին *գիր* ունէր սատանայ, և նովաւ չարչարէր զմարդիկ՝ թէ աստուած ասաց մի ուտել և դու կերեր և մեռար. իմ ի՞նչ մեղք է: - 481. Արդ *զգիրն* ադամայ պարտուց՝ տէրն որդի եղև նմա և անմեղ մահուամբն տարածեալ զձեռս ի խաչին պատառեաց ասելով, նա մեղաւ և մեռաւ. ես զինչ մեղայ. դո՛ւ ես պատճառն: - 482. Վասն այն ի փրկչական պատկերն նկարեալ է ի մին ձեռն *գիր* և ի միւսն խաչ:** - 482. **Եւ յորժամ հաւատան ի քրիստոս և մկրտին, ջնջի *գիր* նոցա և անէծքն: - 482. Իսկ *զգիր* քրիստոնէից զոր յետ աւազանին մեղանչեմք և գրեմք զյանցանս, զայն պատառէ ապաշխարութիւնն. որ է՛ զղջումն սրտի և խոստովանութիւն լեզուի և հատուցումն գործոց մարմնոյ**: - 482. Յայտնի՛ է ամենեցուն և առանց երկբայութեան՝ զի քրիստոս մեռաւ ըստ *գրոց*. և մահուամբ եբարձ զմահ և զապականութիւն: - 498. Դարձեալ՝ մահն խառնեա՛լ է ընդ բարւոյ. և ապականութիւնն ամենևին չար. որպէս ցուցաւ ի *գիրս* քառասնօրեայ գալստեանն և մահուն սիմէօնի. ապա յա՛յտ է թէ ա՛յլ է մահ և ա՛յլ ապականութիւն: - 498. Եւ նզովիւք փակեն ասելով, «եթէ ոք յետ անճառ միաւորութեանն ապականացու ասէ զանապական մարմինն սուրբ, նզովեալ լիցի». որպէս յա՛յտ է ի *գիրս* իւրեանց. և որ ոք կամեսցի դիւրաւ գտցէ. ապա ուրեմն անապակա՛ն է մարմինն քրիստոսի: - 499. Որպէս դաւիթ ասէ յառաջագոյն. և պետրոս զնոյն ի *գիրս* գործոց երկրորդէ՛ «մարմին նորա ո՛չ ետես զապականութիւն». ապա ուրեմն անապակա՛ն է մարմինն սուրբ: - 499. Ի *գիրս* բենետիքտոսի հարցեալ եղև թէ ո՞ւր են դժոխքն. և տուաւ պատասխանի թէ՝ յանկեան և յեզր ծովուն ի ներքոյ երկրի ի խաւարչուտ վայրս: - 504. Երկրորդ՝ զի ասէ սուրբն կիւրեղ ի *գիրս* պարապմանց՝ եթէ «վասն այսորիկ յերեկոյն լուծանեմք զշաբաթն, իբր ի վաղ առաւօտու յարուցեալ քրիստոսի»: – 509. Եւ այլ ևս գտցես յաստուածաբանին ճառն յառաջքն *գրոցս* ի եօթն գլուխն՝ ի **ժգ** համարն: - 518. Եւ թէ վասն է՞ր այնչափ *գիրք* և բանք գրեցան: - 525. Քառասունևինն, *Գրոց* կարդալն. և Սաղմոս կցորդ. Որթի. և Ալէլուն. և Տէր ողորմեայն: - 527. Զոր օրինակ, ներտրամադրեալ բանն մի է՝ և յառաջ բերեալ բազմանայ ի լսելիս և ի *գիրս*: - 529. Եւ դարձեալ զոր օրինակ, *գիր* մատանւոյն մի և նոյն կատարեալն է տպացեալ յամենայն մոմս կնքեալ և ո՛չ աւելի և ո՛չ նուազ: - 530. Նմանապէս և բանն աստուծոյ մի և նոյն է անձամբ և բնութեամբ ի գոյացութեան իւրում, և ի *գիրս* աւետարանաց գրեալ: - 530. Որպէս գրեալ է ի *գիրս* պարապմանց այսպէս. եթէ մարդն պատկեր է բանին՝ և բանն է աստուած. ապա և մարդն է պատկեր աստուծոյ: - 530. Զորօրինակ, յորժամ վկայեսցէ թագաւորն ներտրամադրեալ բանիւն ի վերայ գրեալ բանին իւրոյ եթէ՝ ստուգապէս սա՛ է իմ *գիր* և բան: - 531. Վասն է՞ր այսչափ ամենայն *գիրք* և բանք և խրատք գրեալ եղեն: - 531. **Մի կոչի եկեղեցի՝ ո՛չ տեղեաւ մի. այլ միով հաւատով և յուսով կոչմանն. և միոյ մօր և մի որովայնի ծնունդ աւազանին. և մի կերակուր որ է տեսութիւն աստուածային *գրոց*. և մի մարմին և արիւն փրկական. և մի գլուխ և պսակ և զգեստ ունիմք զքրիստոս**: - 533. Եւ զայսոսիկ գտցես ի սկիզբն նախերգանի *գրոյս* սակաւուք: - 537. Եւ գրեցին *գիրս* կանոնաց գլուխս **ի**, ընդդէմ եկամուտ թուլութեանցն: - 544. ...և նորոգեցին զթուլութիւն և զերկպառակութիւն ինչ եկեղեցւոյ. և հաստատեցին *գիրս* կանոնականս **բժ**ան գլխոց: - 544-545. Այլ որ **ճճ** ամաւ յառաջ եկին ի հայք՝ ասորիք արք քաջաբանք, և կամեցան սերմանել զաղանդն նեստորի. որք նզովեալ որոշեցան. բայց ոմանք ընկալեալ էին և թարգմանեալ ի նոցանէ *գիրս* սուտս, Զգօրտոսակ. Զկիրակոսակ. Զպղի տեսիլն: - 545. Զի այսպէս սահմանեցին՝ թէ ինքնակալ թագաւոր մի և ինքնագլուխ հայրապետ մի նստցի ի հայս. և թագաւոր մի ինքնակալ՝ և ինքնագլուխ հայրապետ մի ի հռօմ. և ի վերայ միմեանց դիցեն զանձինս ի մահ. և սոսկալի *գրով* եղեն միմեանց եղբարք. թացեալ զգրիչն յահաւոր խորհուրդն: - 548. Այլ թէ *գիր* չունէր մեր ազգս, տե՛ս զի յաստուծոյ տուաւ մեզ *գիր*, որպէս մովսէսիւ իէլի. և այլ ո՞ր ազգ պարծի այսու: - 549. Այլ դաւանութիւն նոցա այս է. որպէս զի մի՛ լիցի ըստ նոցա աստուած մարդացեալ. կամ մերս բնութիւն ընդ աստուածութեանն միաւորեալ. որպէս ընդարձակապէս ցուցանէ աստուածաբանն կիւրեղ ի *գիրս* պարապմանց: - 552. Հինգերորդ՝ աստուածապարգևք *գիրն*: - 555. Եւ մեծն դիոնէսիոս ի *գիրս* աստուածային անուանց սահմանէ թէ՝ «հաւատն է հաստատ կայումն հաւատացելոց. որ զարդարս կացուցանէ ի ճշմարտութիւնն և զճշմարտութիւնն ի նոսա»: - 571. Զի ի *գիրս* հոգեաց ասի՝ «առաքինութիւն է՛ ունակութիւն մտաց բարւոք կարգաւորեալ»: – 578. Եւ թէ ո՞րպէս, ի բուն *գիրս* յայտնի է աշխատողաց անդ գտցես: - 583. ...որպէս և գրեալ է ի *գիրս* նիկիական կանոնացն եթէ զճառայս ի

ժառանգութիւն եկեղեցւոյ կարգել ո՛չ հրամայեմք: - 589. ...իսկ կանանց ազգին պատուիրէ՛ առաքեալն ի ժամ աղօթիցն շուք դնել գլխոյն վասն հրեշտակաց. այսինքն վասն քահանայից որ հրեշտակք կոչին ի *գրոց*...: – 590. Են և այլ բազում վկայութիւնք ի *գրոց* սրբոց որ զայսպիսի հերձուածս սուտ և ընդունայն երևեցուցանեն: - 590. Նա՛խ՝ է՛ վկայութիւն անդուստ իսկ թշնամեացն. քանզի ասէ ալպերտն ի յառաջին *գիրքն* **ժա** համարին, թէ հոգի ասեմ սրբութեան. արիւն փրկութեան. և ջուր լուացման: - 594. Եւ ի չորրորդ *գիրքն* ի **ի** համարն ասէ, ետ զմարմինն ի կերակուր. զարիւնն ըմպել. զհոգին ի գին. զջուրն կողին ի լւացումն: - 594. Եւ դու խառնեա զսոսա ի խորհուրդ պատարագին. զի իցես ուղղակի մեկնիչ և *գրոյն* հետևօղ: - 596. ...այսպէս և օգոստինոս վարդապետն Ֆռանկաց ի խորհրդոց *գիրս* **ծա** համարն ասէ, թէ յառաջագոյն բաշխեաց զխորհուրդ մարմնոյ և արեանն և տուեալ յուդայի: - 599. Եւ գո՛րծ է նոցա ընթեռնուլ զամենայն *գիրս*: - 608. Եւ որպէս ասէ *գիրն* թէ՝ «զկողն զոր շինեաց կին՝ էած առ ադամ»: - 610. **Եւ վկայ այսոցիկ ի մամեստիայ գտեալ քարն. յորում գրեալ էր յունարէն *գրով*, «սուրբ աստուած սուրբ և հզօր սուրբ և անմահ որ խաչեցար վասն մեր ողորմեա՛ մեզ»**: - 632. **Թովմաս առաքեալն ի թաղումն տիրամօրն է ասացեալ. որպէս գրեալ է ի *գիրս* որ կանոնական լրմունք կոչի:** - 633. Անփակ *գրով* հաստատեալ: - 638. Եւ ոմանք ասեն **ը** ձայն վասն ութ ձայնաւոր *գրոց*. և **ժ** ձայն ըստ **ժ** առոգանութեանցն: - 640. *Զգիրս* ո՞րպէս է ընթեռնլի յեկեղեցի: - 643. Այլ և կարդացողին պա՛րտ է նմանեցուցանել զիւր խօսքն աստղին *գրոց*: - 643. Նշնակութիւն է **գ** ազգ *գրոյն* ի վերայ խաչին. Եբրայեցի. Յունաց. և Դաղմատ: - 645. Յայս միտս այլ ազգք միշտ ի վերայ գրակալին պահեն *զգիրս*. զի արժա՛ն է միշտ ուսանիլ: - 646. Զի այն պահքն յառաջ քան *զգիրս* և քան զմարգարէս ի նախահարցն եղաւ: - 650. ...և վասն այն առաջաւոր և առաջապահք կոչի և առանց *գրոյ*: - 650. Իսկ վասն հիմնարկութեան սուրբ տաճարի և ժամահար օրհնելոյ. սկիհ և մաղզմայ. և *զգիրք*. և զկնունք առնելոյ. և խաչօրհնելոյ. և զքառասնորդաց **գ** ժամուց զքարոզքն և զաղօթսն, յոհան մանդակունին է արարեալ...: – 659. Քառասունևե, Յիշատակարան *գրոցս*: - 661. Եւ դարձեալ ասէ՝ զուգագրեալք են ի *գիրն* յաւիտենից, ի միասին և ժամանեսցին: - 669. Բուրվառ ի ձեռն և *գիր* աւետարանին, «ելի ի հօրէ և եկի յաշխարհ». կամ այլ ինչ: – 674. *Գիր* ինոյ, կամ գերւոյ աման, կամ գերէ՛ զամէն: - 678. Արդ՝ առաջին վկայութիւն, ասէ սուրբն կիւրեղ ի *գիրս* պարապմանց ի հարցմունս տիբերեայ եթէ՝ հատուցմունքն հետևին դատաստանին. և դատաստանն գալստեան դատաւորին ի կատարածի: - 691. Երկրորդ, զի զուգագրեալք են ի *գիրն* յաւիտենից: - 691. Չորրորդ, ասէ սուրբն եպիփան ի հաւատոց *գիրն*, եթէ որպէս հոգին միայն դատի ըստ բանի հերձուածողացն զի կարէ՛ ասել մարմնոյն եղեալ զյանցանքն: - 691. Պատասխանեմք առ այս որպէս ասէ սուրբն կիւրեղ ի *գիրս* պարապմանց եթէ առակ օրինակ են սոքա արդարոց և մեղաւորաց որ այսպէս լինելոց է ի կատարածի: - 695. Ընդհանուր ամենայն վարդապետք ուղղափառաց համաձայնեալ աստուածեղէն *գրոց*՝ ո՛չ ասեն քաւարան հրոյ: - 698. Իսկ իդ թիւն ո՛չ եթէ սահման և կէտ է. այլ սովորութիւն է *գրոց* փոքր թուով զբազումսն ցուցանել: - 711. Եւ դարձեալ ոմանք ասացին թէ՝ ի յարութեանն մարմինք մարդկան օդային լինին կամ հողմային. զի երբեմն ի *գրոց* հողմ և օդ հոգի կոչի: - 720. Չորրորդ՝ գալարիլ երկնից զգալուստն քրիստոսի նշանակէ. զի *գիրք* ա՛յնր գիտութեանն բանին: - 729. Երկրորդ, զի *գիր* մագաղաթին անջինջ մնայ. նոյնպէս և գործն ի հոգիս մեր գրեալ. - 729. Իսկ *գիր* և դպրութիւնքն յառաջիկայդ ասացի: - 729. Մին յաւիտենից առ աստուած. ըստ որում «ի *գիրս* քո ամենեքեան գրեցան». և *գիրս* այս անջնջելի՛ է ի տեսութիւնն աստուծոյ. թէ չարեաց և թէ բարեաց. - 741. ...որպէս ասացաւ ի սկիզբն *գրոցս* երեք համարն: - 741. Եւ միւս *գիր* է գործոց փոփոխական և ջնջելի ըստ ժամանակիս: - 741. Արդ՝ ա՛յս *գիր* գործոց մերոց գրեալ ի հոգի և ի մարմին մեր որպէս ի մագաղաթի՝ դատաւորն ընթեռնու ի տես և ի լուր հրեշտակաց և սրբոց: - 741. Յոգի և մարմինս է որպէս մագաղաթ. կամք և իմացումն դպիր և գրօղ. հաւատքն գրիչ. արտասուքն մելան. և *գիրն* գործք բարի կամ բան աղօթից: - 741. Մանաւանդ թէ՝ հոգին սուրբ գրօղ դպիր. և ուղղութիւնն գրիչ գործիք. և որք զմելանն առատ տամք և զմագաղաթն, զսուրբ գործս անկեղծաւոր և զբանս աղօթից օրինաւոր, ա՛յնքան առաւել գրիմք ի *գիրն* կենաց: - 741. Այսպէս *գիր* ընտրելոցն: - 741. Իսկ խոտելոցն *գիր*, դպիր է պիղծ հոգին դիւական. և չար կամքն իւրեանց և խորհուրդն և հեշտութիւն մարմնոյն մելան. և ըստ գործոց առաւել և նւազ գրեն ի գիրն դատապարտութեան: - 741. Իսկ խոտելոցն գիր, դպիր է պիղծ հոգին դիւական. և չար կամքն իւրեանց և խորհուրդն և հեշտութիւն մարմնոյն մելան. և ըստ գործոց առաւել և նւազ գրեն ի *գիրն* դատապարտութեան: - 741. Սոքա՛ են **բ** *գիր* չարեաց և բարեաց. մահու և կենաց: - 741. Դարձեալ *գիրք* են մարգարէքն: - 741. Որք որպէս *գիրք* յայնժամ բացեալք եղիցին. քանզի վարդապետութիւնք նոցա և օրինակք՝ ամենեցունց յայտնեսցին. ի յորս ամենեքեան իբրև ի *գիրս* տեսցեն թէ զի՞նչ պարտ էր առնել կամ խոտել ինքեանց: - 742. Իսկ *գիրք* կենաց է գիրքն քրիստոս.

ի յորում ամենեքեան իբրև ի *գիրս* ընթերցցին թէ զինչ ի պատուիրանաց նորա արարին: - 742. *Գիր* ևս կենաց է տեսութիւնն աստուածային. ի յորում ամենեքեան զխիղճս մտաց իւրեանց իբրև զգրեալս տեսցեն: - 742. *Գիրն* անփոփոխ ո՞րպէս լինի փոփոխեալ: - 742. Փոփոխումն *գրոյն* պատճառի ի չորից: - 742. Իսկ ընդ դէմ սոցա լինի անփոփոխ *գիրն*: - 742. Իններորդ, զի բնական օրինացն գ են վկայք. բանն և *գիրն* և աւետարանն. որ տուաւ նահապետացն և մարգարէիցն և առաքելոցն: - 742-743. ...որպէս ասացաւ ի վերոյ յութերորդ հատոր *գրոցս* լ համարն: - 746. Չորրորդ, կշիռն նշանակէ՛ զգործս մարդկան. ըստ կշռոյ օրինացն հաւասարել և հատուցանել. եթէ ըստ բնականին կամ ըստ *գրոյն* և աւետարանին. որում շատ տուաւ առաւել պահանջել: - 747. Արքայութիւն կոչի և աստուածային *գիրք*: - 754. Յաղագս երրորդին ասի, «բարձցի ի ձէնջ արքայութիւնն». այսինքն աւետարանն կամ այլ *գիրք* աստուածայինք: - 754. Խնծոր նոր և հին, *գիրքն* են աստուածայինք. որք հինք են յօրէնս և ի մարգարէս. և նորք յաւետարանն և յառաքելական մատեանս: - 756. Զիոյ *գիրն* ա՛ռ ի բաց, աւատ ասի. ամենայնի դէպ ասեն թէ աւատ կայ: - 769. Մեր գործքն և յաստուծոյ տուեալ բարին հաւատով կնքի. և պակասն յանդիմանի այժմ ի խղճէ մտաց որպէս ի *գրոյ*. և անդ ի դատաւորէն, որ չար ծառայ կոչէ: - 769. Որպէս բան ի ձայն՝ և բան ի *գիր*՝ և լոյս յօդ՝ և տեսութիւն յակն՝ և հուր յերկաթ՝ և մուխ ի պողուատ: - 769-770. Այլ ի հասարակ *գրոյս*՝ հասարակեաց և նա զկեանս առօրեայ. հասեալ ի գանձ իմաստից և յաղբիւրն գիտութեանց: - 772. Ա՛րդ՝ է՛ ինչ ի սմա հաւաքեալ ի լուսաւոր բանից վարդապետաց սրբոց ըստ *գրոյն* կամ իմացուածոյն: - 772. Այլ և զերջանիկ գաղափարօղսդ մաղթեմ. որք ընդօրինակէք *զգիր* հարցմանցս այսորիկ, գրել և զսակաւ յիշատակս այսցիկ: - 773. Որպէս զի և դուք լիջիք գրեալ ի *գիրն* կենդանեաց ա՛մէն: - 773. Վասն բազում վկայութեանցն որ առեալ է ի *գիրս* յայս, զի անտարակոյս լիցի: - 773. *Գիր* քոյոյ վսեմամիտ խոհեմութեանդ ո՛վ **արփիածին** հարազատ, և վերնոյն սիօնի նազելի զաւակ Գէորգէոս Րաբունեայ պետ: - 773. Զի բազում ուրէք վկայէ՛ *գիրն* աստուածաշունչ, զնախահայրն մեր ադամ ազատեալ ի դժոխոցն: - 775. Իսկ ի հանդերձելումն ապա զիա՞րդ թէ բազում անգամ զղջացին ո՛չ գտանեն թողութիւն ասէ *գիրն*: - 778. Զի թէ պակասութիւն զչարչարանքն ասէ, չարչարանքն այն ոչ ասի պակասութիւն քրիստոսի. զի «մարմին նորա ո՛չ ետես զապականութիւն» ասէ *գիրն*: - 781. Եւ զանազանեալքն ի *գիրս* անդամոց, զանազանին և ո՛չ նմանին գոյացական տեսակօք: - 786. Զլինիլ արտասուաց՝ ուսուցանեն *գիրք* կազմութեան և որ ի բժշկաց, յերիս բաժանմանէ բնաւորեալ կերակրոց: - 786. Եւ կատարեալ տեսութիւն բացերևականն բանի յայտնի՛ է աշխատասէր մտաց. որ յաղագս մեկնութեան լուծումն *գրոց.* և գո՛ն առ քեզ: - 787

ԳԻՐ ՍՈՒՐԲ (ՍՈՒՐԲ ԳԻՐ) - Եթէ ոք գիր ո՛չ գիտէ, և ո՛չ զվակյութիւն ընդունի *սուրբ գրոց*, որպէս ցուցանեմք նմա թէ է՛ աստուած: - 25. Առ որս ասեմք եթէ՝ բանս այս «ամենայն» ո՛չ այնպէս նեղագոյն առեալ լինի ի *սուրբ գիրս*՝ որպէս առ փիլիսոփայսն: - 27. Ասեմք եթէ՝ *սուրբ գիր* խօսի բազում անգամ առակաւ...: - 27. Եւ քարոզչօք՝ այսինքն հրեշտակօք կամ վարդապետօք կամ *գրոց սրբոց* գիտութեամբ, փութայ զկեալն մեր: - 48. Նախ՝ զի հովիւն ի դալար վայրի բնակեցուցանէ. այսինքն ի վայրենացեալ *գրոց սրբոց* գիտութիւնն: - 49. Վասն հոգւոյն են ի *գիրս սուրբս*՝ զի ո՛չ են և ասին ի յէքս. որպէս եղջերուաքաղն, յարալէզն, յուշկապարիկն: - 55. Եւ ո՛չ ասի ի *գիրս սուրբս* ըստ այդմ բառի, բայց այլ կերպիւ ցուցանէ զայդ. այսինքն զի ասէ, «Ես եմ ալֆա և օմեգա». յայսմանէ իմանամք զանսկիզբն և զանվախճանն: - 55. Տասներորդ՝ յայտնի՛ է ի *սուրբ գրոց* թէ աստուած է որ խօսեցաւ մարգարէիւքն. քանզի ասէ ի թիւքն «ես տէր տեսլեամբ և երազօք խօսեցայց ընդ մարգարէսն»: – 58. Այլ այժմ տեսցուք ի *սուրբ գրոց* զվկայութիւնսն մակեդոնի, և յարմարեսցուք զպատասխանիս նոցա: - 59. Զի սովորութիւն է *սուրբ գրոց*՝ աստուծոյ համարել զոր ինչ գո՛րծ է ի մարդիկ: - 59. Ընթացք աստուածպաշտութեան՝ զմիջինն ուսուցանեն մեզ *գիրք սուրբք*. որպէս ասէ սողոմոն, «զճանապարհ արքունի գնասցես. մի՛ յաջ խոտորեսցիս, և մի՛ յահեակ»: – 80. Ա՛րդ՝ տեսութիւն *գրոց սրբոց* մի և նոյն ելով՝ առ բազումս բազմանայ. որպէս մի և նոյն պարզագոյն ջուր՝ իւրաքանչիւր բնութիւնս տնկոց: - 93. Չորրորդն՝ է ներքին մասն օդոյն. և կոչի օդեղէն երկին. որպէս ասեն *գիրք սուրբ*, «թռչունք երկնից զտէր օրհնեցէք»: – 183. Եւ ի *գիրս սուրբս*՝ մարգարէից այլոց ազգաց անուանք ո՛չ յիշին բաց ի հայոցս: - 201. Եւ զոր *գիրք սուրբ* ո՛չ է յայտնեալ, զիա՞րդ իշխէ մարդ խօսիլ: - 224. **Այլ մեզ զոր *գիրք սուրբք* լռեալ են՝ լռութեամբ պատուեսցի. և մի՛ մտացածին բանիւք վտարանդեալ ի գուբ կորստեան անկցուք**: - 226. Դարձեալ զանազանութիւն, զի հանճարովն ճանաչի աստուած լուսաւորութեամբ լսելոցն ի *գիրս սուրբս*. իսկ իմաստութեամբ ճանաչի աստուած ըստ ինքեան: - 270. Իններորդ՝ խորհրդակից ունել ո՛չ զթունարկու օձն. այսինքն զարկածք չարին. այլ զպատուիրանս աստուծոյ որ ի *գիրս սուրբս*:

- 281. Ո՞ր քան են և ո՞րք *գիրք սուրբք* հին և նոր կտակարանք: - 450. **Եօթներորդ՝ *գիրք սուրբք* մարդեղութիւն ասեն բանին. այլ մարդն կոչումն յատուկ արական է և ո՛չ իգական թէ և հասարակաց կոչի**: - 480. Նոյնպէս և անչափութիւն բանից և խրատուց հարց և իմաստնոց *գիրք սուրբք*՝ հին և նոր կտակարանք ցուցանեն զանչափ հիւանդութիւն հոգւոյ. զի սոքօք առողջացին: - 531. Ապա անհաւատութիւն և յուսահատութիւն և ատելութիւն է՛ ի միտս. և սոքա մեծ են քան զամենայն չարիս որպէս ուսուցանեն *գիրք սուրբք*: - 557. Եւ այս զանազան կարծիքս վասն այն է, զի *գիրք սուրբք* չե՛ն յայտնի բացայայտեալ զնոսա: - 687. Եւ զայս յայտնեն *գիրք սուրբք.* զի աւետարանն ի մէջ գիշերի ասէ զժամ յարութեանն «եղև բարբառ ահա փեսա գայ արիք»: - 747-748. Եւ վասն այն ասի արքայութիւնն աստուծոյ, զի պատուիրանօքն որ յաւետարանն կամ յայլ *գիրս սուրբս* գտանին, պահողացն արքայութեանն մուտ բացեալ լինի. և ներքին մարդս ամրացեալ հաստատի: - 754. Կամ զինչ անհնարին սաստ, եթէ ոք խոտեսցէ զսուրբ հոգւոյն խօսեցեալս ի *գիրս սուրբս.* ընտրելով զոմն յարուցեալ ի մեռելոց. կնքելով առակաւոր բանին, «զի թէ սուրբ գրոց ոչ լուիցեն, և ո՛չ թէ ի մեռելոց ոք յարիցէ և հաւատասցեն»: – 775. Իսկ եթէ բաղդատելով ոք ասիցէ, թէ ի մարմնի գոլով ապաշխարեալ սրբեցաւ նա ի ներգործականէն իւրմէ մեղաց. և այս ո՛չ ուրէք երևի ցոյցք ի *գիրս սուրբս*: - 775-776. Ասի ի *գիրս սուրբս* թէ՝ ի կատարածի յանուն յիսուս քրիստոսի ամենայն ծունր կրկնեսցի. և ամենայն լեզու խոստովանեսցի զնա աստուած: - 783

ԳԻՐԱՆԱՄ + Չորրորդ՝ մարմին կենդանեաց որ առաւել պարարտ է քան զամենայն. վասն այն ի մսոյ հատանին պարկեշտք. զի մի՛ առաւել *գիրասցին* և գազանասցին: - 407

ԳԻՐԿ + Կանգունն *գիրկն* է մարդոյ. և այլք **ը** թիզ ասեն. զոր այժմ Ֆռանկք վարին: - 293. Յայս միտս ի կենդանագիր կուսին՝ ի ձախոյ *գիրկս* լինի փրկչական պատկերն. նոյնպէս և առ ի խաչին ի յաջակողմն կացեալ: - 441. Երրորդ՝ որպէս զստնդիայի մանուկն **է** ամ խրատէ՛ դայեակն. այսպէս ժողովուրդն որ ել յերկրէն իւրեանց, երկիրն բաբիլացւոց **h** ամ ի *գիրկս* իւր դայեկեաց զնոսա և սնոյց. զի յետ դարձին յերկիրն իւրեանց՝ զբարիս գործեսցեն: - 448. Իսկ զկատարեալ հասակն նկարելով՝ ի ձև չորեքկուսի հանեն զաւետարանն ի ձեռն և ի *գիրկն*: - 481. Յերկրորդ ամին աստուածածինն տրպացաւ ի սեանն, և քառասնօրեայ մանուկն յիսուս ի *գիրկն*. և խաչ ծիրանի յերկոսին ձեռինն: - 485. Ջնախանձն՝ տարածումն բազկացն. որ նշանակէ՛ *զգիրկս* արկանելն սիրով: - 489. Երկրորդն է՛ տարածումն բազկացն ի *գիրկ* արկանել. և նշան ընդունելոյ զդարձեալսն ի մեղաց: - 489. Այլ և հանգուցեալ ի *գիրկս* իւր զվաստակեալսն մեղօք. ըստ այնմ «եկայք առ իս ամենայն աշխատեալք, և ես հանգուցից զձեզ»: - 490

ԳԻՐՈՒԹԻՒՆ + Երկրորդ՝ *գիրութիւնն* հալի ի ջերմ ցանկութենէն և հոսի: - 368

ԳԻՒՂ (ԳԵՕՂ) + Հինգերորդ ըստ ուրին. թէ ուր գործեն զմեղքն. կամ ի վանք, կամ յեկեղեցի որ է տուն աստուծոյ. կամ ի *գեօղ*, կամ ի քաղաք, կամ ի պոռնկատուն: - 565. Հինգերորդ դասք՝ Քահանայք. որք ի քաղաքի լինին, և որք ի վանորայս, և ի *գեօղս* երիցունք: - 608

ԳԻՒՂ (ԳԵՕՂ) ԱՐԿՈՒՌԻ - Երրորդ՝ նշանն սրբոյն յակոբայ մծբնայ հայրապետին. և *գեօղն արկուռի*՝ ուր տնկեաց այգի. և քաղաքն նախիջևան, ուր ինքն նոյ հանգուցեալ է ի տապանի: - 295

ԳԻՒՏ + Երկրորդ՝ իմաստութիւն ասի զանազան արուեստից *գիւտք*...: – 269. Երկրորդ՝ անցեալ ընդ լերամբ և ո՛չ գտեալ. մինչև առ տեսանօղն եկեալ. և տէր մեր էանց զլերինս հրեշտակաց և եկն ի մարգարէս. և նոքա աւետեցին *զգիւտն* **գ** օրեայ կորստեան իշոյն...: – 426. Քառասունենք, Ութ ձայնից *գիւտն*: - 527. Այլ և աստ ապաշաւելն ոչ ինչ օգտեալ. որպէս և անդ ո՛չ լսողաց բերանով հաշեալք. որ և ո՛չ գոյր անդրէն դառնալ. և ո՛չ կարի յօժարացն շահավաճառ եղեալ. ո՛չ *գիւտ* և ո՛չ ողորմ. հանգոյն յիմարացն օրիորդաց: - 789

ԳԼԽԱԿՈՐ - Հինգերորդ՝ զի մարդն իշխան և տէր է ամենայն կենդանեաց. վասն որոյ ամենայն կենդանիք *գլխակո՛ր* են իբրև զծառայ և հնազանդ. և մարդն ուղղաձև իբրև ազատ և թագաւոր: - 233

ԳԼԽԱՒՈՐ + Կատարեալ և գերակատար թիւք դոքա են առ մեզ. որ ի **դ** *գլխաւորին* ըստ չորից տարերց: - 141. Վաթսուներորդ) Թիւ *գլխաւոր* արարածոց: - 155. Ջանուանս *գլխաւորացն* որպէս սեռ՝ աստուած կոչեաց. որպէս երկին. երկիր. լոյս. և այլն: - 220. Քանի՞ են *գլխաւոր* արարածք: - 226. Իսկ է *գլխաւոր* անդամքն են այսոքիկ ըստ է մոլորակացն ունելով զբնութիւնս նոցա: - 241. Եւ *գլխաւո՛ր* անդամք են սոքա. զի թէ յայլ անդամքն՝ այսինքն աչքն՝ ականջն՝ ձեռքն՝ և ոտքն՝ կամ այլն վնասի, մարդն ապրի: - 241. Եւ որպէս է են *գլխաւոր* անդամք՝ և է մոլորակք յերկինս: - 241. Ոմանք ասեն, **ժէ** *գլխաւոր* ջլօքն որ կապին սոքա՝ լինին **յկե** զօդուածք: - 243-244. Կամ զօդուածք ներքին *գլխաւոր*

անդամոցն և արտաքին մարմնոյն, որ մորթ և միս և արիւն և այլքն առ միմեանս յօդին՝ լինին նոյնքան: - 244. Եւ **ժէ** *գլխաւոր* ջիլքն, և մին բուն ջիլն. որ լինի բովանդակն **յկզ** ջիլք: - 244. Եւ սատանային յայտնի են է չար խորհուրդքն որ կոչին *գլխաւոր* մեղք: - 287. Չորրորդ՝ *գլխաւոր* թիւքն **դ** են. այսինքն **ժ**. և **ճ**. և **ռ**. և բիւր: - 291. Ի հինն **գ** տօն էր *գլխաւոր*: - 340. Այլ *գլխաւորն* երեք է: - 352. Սոքա **բժ**ան ազգ նուէրք *գլխաւոր* պատարագք կարգեալ ի մեծէն մովսիսէ՛: - 359. Այնոքիկ *գլխաւորք*: - 359. Երկրորդ՝ որպէս աստեղաց *գլխաւորքն* թւեցան. **բժ**ան ազգն՝ **բժ**ան կենդանակերպքն. և այլք նմանապէս: - 377. Այլ ե թագաւորք մադիանացիքն էին, և **բ** այսոքիկ. որ են է դնք է *գլխաւոր* մեղաց. որք ի կեանս պատերազմին, և յետ մահու ընդ հոգւոցն բազումք: - 393. Եւ տէր մեր *զգլխաւորն* սատանայի բևեռեաց ընդ խաչափայտին: - 418. Երեսունևէ զօրավարք դաւթի. և **լէ** թիւ հնոյն օրինաց. և այլ նորոց կտակի. և կամ **իբ** *գլխաւո՛ր* են գրոց հնոց. և **ժ** բան օրինաց. և չորից աւետարանաց. և մինն առաքելական: - 438. Եւ **իբ** *գլխաւոր* արարածք: - 451. Ապա ուրեմն ի վեցից *գլխաւոր* վշտաց փրկեաց զմեզ: - 474. Ուր և առաւել չարք և ամբարիշտք տանջին, և *գլխաւորն* դիւաց: - 505. Ութերորդ, զի ծնունդ էր նա նոր և *գլխաւոր*. և այն՝ զի նովաւ կորընչէին ազգք և տոհմք և դարք: - 517. Եւ յիսունն **ժժ** կատարեն **ե** *գլխաւոր* համարք: - 524. Նաև զամենայն *գլխաւոր* մեղս ընդ հզօր խորհուրդ ասէ սուրբն եւագրիոս. վասն զի նախ ի խորհուրդն տնկի ամենայն սերմն մեղաց. և ապա ի մարմինն բուսանի և աճէ: - 557. Վասն որոյ **է** են մեղք *գլխաւորք*: - 559. Ա՛րդ՝ է երանութեամբս այս՝ արտաքսին է *գլխաւոր* մոլութիւնքն: - 583. Նոյնպէս և **ը** ձայն եղանակաց. և **ը** օրեայ զտօնս *գլխաւորս*. որպէս ծննդեանն ութն օր. և յարութեանն՝ և հոգւոյն գալստեանն՝ և խաչի՝ և եկեղեցւոյ՝ և այլն: - 627

ԳԼԽԱՒՈՐԱԳՈՅՆ + Եւ սոքա են *գլխաւորագոյնքն*: - 227. *Գլխաւորագոյն* վեցեկի պարգևօք լցոյց զնոսա: - 524. Զի **դ** *գլխաւորագոյն* աթոռք կարգեցան ընդ բոլոր տիեզերս վասն չորից աւետարանչացն: - 549. Եւ յայսոսիկ միաբանութիւնս որ ըստ կանոնի՝ յաւէտ միաբանութիւն զայս է իմանալ՝ որ ըստ բոլորին օրինադրութեանց սահմանաց կամ ըստ *գլխաւորագունիցն* լինիցի. և ո՛չ մասամբ միով միաբանեալք և բազմօք զանազանեալք. մանաւանդ թէ հակառակեալք և ընդդիմացեալք: - 552. Եւ այն որ ի *գլխաւորագոյնս* ո՛չ ասի միաբանութիւն, և զիա՞րդ միաբանութիւն ասիցէ ոք զայս: - 552. Դարձեալ զանազանին ըստ թուոյ. զի մահացուն յեօթն բաժանի. որք են *գլխաւորագոյնք*: - 568. Իսկ *գլխաւորագոյն* սրբոցն, որպէս յաւագ տօներն և յայլս, որ առնեմք նախատօնակ որպէս ի տօնս տէրունականս: - 647. ...յորժամ ի *գլխաւորագոյն* անդամքն դիպին. այսինքն ի սիրտն, կամ ի լեարդն, կամ ի խելապատակն: - 668. Նա՛խ՝ որպէս ասացաւ ի քահանայաթաղն վասն է շնորհաց հոգւոյն, և է խորհրդոց եկեղեցւոյ, և է առաքինութեանց, և **է** *գլխաւորագոյն* մեղաց, և **է** զգայարանօք մեղանչեմք, և **է** փոփոխմամբ հասակի...: - 683. Երկրորդ՝ զի մարդկան ազգի կրկին է հատուցումն. այսինքն յայժմու կեանս և ի հանդերձեալն. իսկ դիւացն եօթնեկի է հատուցումն վասն եօթնեկի յանցանաց նոցա. և եօթն *գլխաւորագոյն* մեղացն: - 750

ԳԼԽԱՒՈՐԵՄ + Եւ *գլխաւորի՛* սա՛ կրկին եօթեամբք կարգաւոր հարցմամբք: - 773

ԳԼԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ + Այս է ի *գլխաւորութիւն* ամենայնի զռ եղելոյ ապստամբութեանն. զի որ քան աւուրբ եղև աշխարհ, այնքան ամօք յանկ ելանէ: - 707

ԳԼԽԱՒՈՐՕՐԷՆ + Ի վեց իրաց *գլխաւորօրէն* փրկութիւն ներգործեաց. ըստ յոբայ վեցիցս փրկեցաք նովաւ: - 473. Իսկ մահացուն մեղք է *գլխաւորօրէն* է. կամ ը որպէս ասացաւ: - 567

ԳԼԽԻԲԱՑ + Իսկ հոլանի և անգօտի. *գլխիբաց* և գօտէլոյծն է: - 639

ԳԼԽՈՎԻՆ, Ի ԳԼԽՈՎԻՆ + Ութերորդ՝ մահն *գլխովին*: - 751

ԳԼՈՐԵՄ + Ի գիջութիւնս ախտից հեշտացեալք, և նոյն *զգլորեալն* կանգնեն: - 34. Զի որ քան եմք ի մարմնի՝ միշտ պարտ է երկնչիլ ի պատժոյ ի *գլորելոյ* ի մահու և այլոցն: - 229. Եւ տարածումն ի խաչին՝ զոմանս կանգնէր, և զայլսն *գլորէր*: - 423. Երրորդ՝ զի արուն զօրաւո՛ր է քան զէգն. և նախաստեղծքն *գլորեալ* էին վասն հեշտութեան իւրեանց. պա՛րտ էր արու լինիլ և կանգնել զնոսա: - 480. Այլ ա՛րդ՝ հեղձուցեալն՝ սուրբ և կերակրելի է նոցա. և պոռնկութիւնն անխտիր յորժամ կանգնեն *զգլորեալն*: - 552. Իններորդ՝ կին ո՛չ առնուլ քահանայից. և զմորուսնածիլել. և *զգլորեալն* կանգնել անխտիր: - 553. Եթէ ինքեամբ՝ եթէ ի ձեռն միքայէլի. ի մէջ վրանի և յաթոռն իւր սատակեսցի. և *գլորեսցի* մարմինն ակներև ժողովրդեան իւրոյ...: - 709. Երկրորդ՝ երկինք զիրեշտակս ասէ որ ի վայր *գլորեալ* խոնարհին ամենայն դասք. աթոռք կազմեալ, և սպասաւորք շրջապատեալ: - 729

ԳԼՈՐՈՒԹԻՒՆ, ԳԼՈՐՈՒՄՆ + Նոյնպէս և մի տէր յիսուս քրիստոս մի բնութեամբ էր աստուած, և եղև մարդ. հաւատացելոցն ի կանգնումն, և անհաւատիցն ի *գլորումն*: - 333. Ութերորդ՝ զի լիցի պատճառ

փրկութեան որ եղև պատճառ *գլորման*: - 468. և վասն առանձին *գլորման* պարտ է առանձնակի աղօթել և ապաշխարել: - 623

ԳԼՈՒԽ + Այսքան առ երկրորդն՝ տա՛սն *գլխով* եղեալ հակաճառութեանց զպատասխանիսն. և **բժան** *գլխով* առհասարակ տարահաճելիս: - 13. Ութերորդ ասեն, թէ աստուած ո՛չ կամի զչար, ապա կարեմք առնել ինչ զոր ո՛չ կամի աստուած. ապա ընդէ՞ր ասէ աւետարանն...: - 17. Դարձեալ ասեմք թէ՝ ո՛չ է բարի առանց աստուծոյ կամացն. և ո՛չ չար առանց թոյլ տալոյ նորա. ա՛յն է որ ասէ՝ տերև ո՛չ անկանի, և մազ մի ի *գլխոյ*. զի ո՛չինչ կարեմք առնել առանց կամաց՝ կամ առանց գիտութեան՝ կամ առանց թոյլ տալոյն աստուծոյ: - 18. Եւ զայլ ամենայն բնախօսութիւն յաղագս բարւոյ և չարի՝ գտցես ի Դիոնէսիոսի ի չորս *գլուխն* յաստուածային անուանսն. և ի ստորոգութիւնսն ի հակակայից ճառն. և ի սահմանս դաւթի ի վերջն որ է «ամենայն չար տանջելի»: - 24. Իսկ երրորդ *գլուխն* որ է՛ տեսութեամբ զգալեաց յերկինս և յերկրի: - 26. Եօթներորդ՝ Յայր իմ մեծ քան զիս. և պատասխանիք նոցա **ը** *գլխով*: - 29. Ութերորդ՝ Տէր ստացաւ զիս, և պատասխանիք նոցա դ *գլխով*: - 29. Իններորդ՝ Անդրանիկն արարածոց. և պատասխանիք նոցա **ե** *գլխով*: - 29. Մետասաներորդ՝ Աստուած աստուած իմ ընդէ՞ր թողեր զիս. և պատասխանիք նոցա **ը** *գլխով*: - 29. Երեքտասաներորդ՝ Ո՛չ կարեմ յանձնէ. և պատասխանիք նոցա **ժ** *գլխով*: - 29. Այլ և որդի և բան անուանի՝ **ժ** *գլխով*: - 29. Յովհւ՝ **ժ** *գլխով*: - 29. Մելքիսեդեկ՝ **ժ** *գլխով*: - 29. Փչումն՝ **ժ** *գլխով*: - 29. Տասներորդ՝ Վկայութիւնք վասն համագոյ Երրորդութեանն տասն *գլխով*: - 30. Մետասաներորդ՝ Թէ հոգին սուրբ աստուած է՝ **ի** *գլխով*: - 30. Երկոտասաներորդ՝ Առարկութիւնք մակեդոնի **ե** *գլխով*: - 30. Երեքտասաներորդ՝ Որք զհոգին՝ ի հօրէ՛ և յորդւոյ ասեն ութն *գլխով*: - 30. Առաջին *գլուխն* Ընդդէմ նեստորի **ի** *գլխով*: - 30. Երկրորդ՝ Ընդդէմ երկաբնակացն **ժդ** *գլխով*: - 30. Երրորդ՝ Զի ճշմարիտ աստուած է քրիստոս **ի** *գլխով*: - 30. Չորրորդ՝ Զի մի՛ է տէր մեր և աստուած մարմնով՝ **ի** *գլխով*: - 30. Ութևտասաներորդ՝ Զի մասունքն քրիստոսի աստուած է, ոտք և ձեռք և *գլուխն*: - 30. Զպետրոս *գլուխ* եղեալ, և զդաւանումն նորին կոխեն: - 34. Դարձեալ անդրանիկ է ըստ շնորհաց հոգւոյն զոր ընկալաւ ո՛չ վասն կարօտութեան՝ զի լիապէս ունէր այլ զի *գլուխ* էր մեր՝ ընկալաւ՝ զի յանդամս իւր սփռեսցէ: - 41. Այսպէս և զանհնազանդութիւնս մեր. զոր ոմանք ուրացութեամբ և կէսք ախտիւ՝ իւրն վերագրէ *գլուխ* գոլով անհնազանդ անդամոցն: - 42. Իսկ յորժամ հնազանդին ամենայն անդամք *գլխոյն* քրիստոսի գիտութեամբ և փոփոխմամբ, յայնժամ և ինքն լնու զհնազանդութիւնն, ընծայելով զհնազանդեալքս հօր: - 42. Այլ զի մեք թողեալք և անտես եղեալք յաստուծոյ վասն յանցանացն, զդէմս մեր տպաւորէ՛ յինքեան. բնութենակից գոլով մեր և *գլուխ* անդամոցս: - 42. *Գլուխ* գոլով մեր և լեզու. զտկարութիւն բնութեան անդամոցս ցուցանելով հօր: - 42. Յայտնի մեկնութիւն բանիս եդաւ ի չորրորդ *գլուխն*: - 43. Եւ ինքն աստուած ի վերայ ամենայնին՝ միաւորութեամբ *գլխոյն* ընդ անդամոցն: - 43. Զի նա *գլուխ* է մեր՝ և մեք անդամք. յորժամ տեսանէ զմեզ ի մեղս՝ հոգա՛յ և ցաւի վասն մեր: - 48. Վեցերորդ՝ իջումն ի յորդանան. զոր քրիստոս *գլուխն* մեր էառ և ետ ի յանգամքս: - 50. Վասն որոյ հարկաւորիմ ցուցանել նոյնքան *գլխով* եթէ աստուած է քրիստոս և ըստ մարմնոյն միութեան մարմնացեալ և մարդացեալ աստուած: - 72. Եւ դու այսպէս ընկալ և հաստատեա՛ ի քեզ. և լեր միացեալ ամենայն դիմօք և խաղալեօք ի համայնից *գլուխն* միշտ պաշտաճութեամբ ի քրիստոս: - 76. Զոր նախ յեկեղեցական քահանայապետութեան երեք *գլուխն* ասէ, «Ամենակատար և անշփոթ մարդանալովն՝ ըստ մեզ մարդասիրապէս ի բնութիւնս մեր տեսակացեալ. և առ բաժանականս մեր անայլայլաբար ըստ բնութեան միոյ յառաջ եկեալ»: – 83. Դարձեալ սուրբն յոթթէոս յերկրորդ *գլուխ* աստուածային անուանցն ասէ, «զի և բնութեամբ ի չափ եկն յաղագս մարդասիրութեան. և ճշմարտապէս էացաւ և ա՛յր եղև գերագոյնն աստուած»: – 83. Իսկ անհատ ասի՝ զի ո՛չ քակտի և ո՛չ հատանի որպէս բոլորն ի մասունս. զի թէ բաժանես զնա որպէս ի հոգի և ի մարմին, կամ յոտս և ի ձեռս և ի *գլուխս*, ո՛չ մնայ բոլորն: - 86-87. Եւ ո՛չ անննմանամասնաբար. որպէս պետրոս՝ յոտս և ի ձեռս և ի *գլուխս*. զի նոքա ո՛չ միմեանց և ո՛չ բոլորին հոմանունաբար ասին: - 88. Զի՞նչ պատասխանեմք երկաբնակացն որք հարցանեն զմեզ, թէ մասունքն քրիստոսի աստուած է՝ այսինքն ոտքն և ձեռքն և *գլուխն* ապա բազմաստուածք էք: - 91. Ապա ուրեմն յայտնապէս նոքա ուրանան զայս, և ասեն թէ՝ ձեռքն քրիստոսի ոչ է աստուած. և *գլուխն* քրիստոսի ո՛չ է աստուած. և այլն. զի մի բազմաստուածք լիցին: - 91. Ապա ո՞րպէս է *գլուխ* նա ամենայն իշխանութեանց և պետութեանց և ուսուցիչ: - 99. Իսկ դամասկացին յոհան՝ *գլուխն* երկաբնակաց ասէ՝ «բոլոր աստուածութիւնն է միաւորեալ ընդ մարդկային բնութիւնն ի քրիստոս. և տեսանի ի հոգւոյն քրիստոսի»: – 100. Տե՛ս՝ զի հոգին բղխումն է հօր անձամբ. և առումն յորդւոյ իմաստութեամբ. որպէս ցուցաւ ի վեց *գլուխն* ի **ժգ** համարն: - 105. Նմանապէս և հասարակն թէպէտ բազում է, այլ երկոտասան *գլխով*

նշանակի. նախ Բնութիւն. որ նոյն է էութիւն. ապա Բարութիւն. Կամք. Անմահութիւն. Իմաստութիւն. Լուսաւորութիւն. Գեղեցկութիւն. Անփոփոխութիւն. Ցնծութիւն. Փառք. Իշխանութիւն. և Արարչութիւն: - 105. Որպէս ասէ սուրբն դիոնէսիոս յաստուածային անուանսն **բ** *գլուխն*, «զի միայն աղբիւր գերագոյ աստուածութեանն է հայր. և ո՛չ հակադարձին առ միմեանս»: – 106. Դարձեալ՝ գիտելի է, զի հին աւուրց և ծեր ետես դանիէլ. «հեր *գլխոյ* նորա սպիտակ իբրև զձիւն»: – 115. Նախ՝ զի լպրծի՛ միտք մեր և մոռանայ զբանն. զի հով և գէջ է պարուտակն և ուղեղ *գլխոյն*: - 120. Յատկութիւն արեգականն ասացեալ է յառաջիկայսդ ի *գլխով* ի **ժբ** *գլուխն* **իա** համարն: - 124. Նոյնպէս զլուսոյ և զհրոյ յատկութիւնս բաղդատել դիւրին է իմանալի լուսոյն ճշմարտի. որպէս գրեալ ի ի *գլուխն* լե համարն տե՛ս անդ: - 127. Վեցերորդ՝ սկիզբն եկեղեցւոյ որպէս հիմն. և վախճան որպէս *գլուխ* և կատարումն: - 129. Հինգերորդ՝ ոտքն են հաւատացեալք և առաքեալք նորին. և *գլուխ* է քրիստոս. զի անդամք և մարմին եմք նմա ըստ առաքելոյ: - 130. Չորրորդ՝ հրեշտակն անփոփոխ է. իսկ հոգին փոփոխական. որպէս ասացաք ի **լզ** *գլուխն*: - 141. Եւ զայլսն ասացաք ի **ը** *գլուխն*: - 141. Եւ ցուցցէ թէ իշխան և *գլուխ* էր սադայէլ իւրոյ դասուցն: - 148. Հինգերորդ՝ զի հոգևոր բնութիւնն միանգամ միայն է շրջելի. վասն զի բոլորովին շրջէ զինքն՝ զոր ո՛չ առնէ մարդն. զի մարմինն միշտ մարտնչի ընդ հոգին. որպէս յառաջիկայդ ասի **լբ** *գլուխն*: - 151. Զի՞նչ է հրեղէն վիշապն. որպէս ասէ տեսիլն **լգ** *գլուխն*: - 151. Զայսմ վիշապէ՛ ասէ՝ *զգլուխ* վիշապին փրկիչն ջախջախեաց ի յորդանան. այն է որ զամենայն ջուրս ծովուն յակնակապիճս իւր ընդունէր: - 151. Զի՞նչ է է *գլուխն* և **ժ** եղջիւրն: - 151. Եօթն *գլուխն* է է չար զօրութիւն նորին. որպէս հոգւոյ մարդոյ է բարի զօրութիւնք են և է առաքինութիւնք...: – 151. Եւ այն որ **ժ** է եղջիւրք և **է** *գլուխ*: - 151. Զի **գ** *գլխոյն* կրկին է եղջիւր. որ է հպարտութիւն՝ նախանձ՝ և բարկութիւն. զի սոքօք յաջ և յահեակ պատերազմի. և առ ընտիրս և առ խոտանս գտանին բազում ուրեք երեքին ախտքս այսոքիկ: 151-152. Զի՞նչ է **է** խոյրն ի *գլուխ* վիշապին: - 152. Զի զորս քրտամբք և աշխատութեամբ յաղթէ՝ զնոյն պսակն ի *գլուխն* իւր դնէ: - 152. Նոյնպէս և առ մեզ՝ որք մրցին և ջանան ընդ դէմ բանսարկուին և մեռուցանեն զէ *գլուխ* նորա՝ նոքա զնոյն պսակն ժուժկալութեամբ և առաքինութեամբ ընդունին ի *գլուխս* իւրեանց յիւրաքանչիւրոցն զորս կոխեն և յաղթահարեն. որպէս ասէ ի տեսիլն, «որ ոք յաղթէ՞ ընկալցի զպսակն կենաց ի *գլուխս* իւր»: – 152. Երրորդ՝ *գլուխ* վիշապին՝ է մեղքն, և տուտն մահ և դժոխք: - 152. Քսանն**թ**) Նշանակութիւնք աւուր՝ **ժե** *գլխով*: - 154. Երեսուներորդ) Յատկութիւնք առաւօտու և հասարակ աւուր. երեկոյի և գիշերոյ. տասն տասն *գլխով*: - 154. Երեսուն**ն**ե) Յատկութիւնք հրոյ քան *գլխով*. և հակառակ գործոյ նորին: - 155. Յիսուն**ն**բ) Իմաստութեան օձին նմանիլ. և թէ *զգլուխն* ջախջախեմք. և թէ թոյնքն ի *գլուխն* է: - 155. Իսկ ի նոյն ինքն՝ առաջին է նախախնամութիւնն առ աստուած, և ապա՛ ստեղծումն. զի վասն նախախնամական բարութեանն կամեցաւ ստեղծանել զեղեալքս. որպէս ասէ սուրբն դիոնէսիոս ի **դ** *գլուխն* որ յաղագս երկնայնոցն քահանայապետութեանց: - 157-158. Երրորդ՝ աչք մեր որ է՛ լոյս՝ ի վերին մասն *գլխոյս*. և լուսաւորքն յերկինս. զի մերձաւոր նմանն զնմանն տեսցէ: - 188. Ժամանակն թէ ո՞րպէս բաժանի ի մշտնջենաւորն և յաւիտեանցն՝ ասացաւ ի վերոյ ի **ը** *գլուխն* **ժբ** համարն: - 198. Այլ և մովսէս հրամայեաց յամենայն ամսամուտս տօնել և փող հարկանել. ըստ այնմ՝ «փող հարէք ի *գլուխս* ամսոց յաւուր նշանաւորի տարեկանաց մերոց»: – 200. Քանզի եբրայեցիք և մակեդոնացիք՝ Զաւելեաց աւուրքն դնեն *գլուխ* տարւոյ. և ասեն օր առաջին. և **բ**. և **գ**. և **դ**. և **ե**. և վեցն մուտ Նիսան ամսոյ. որ թարգմանի կազմութիւն: - 200. Եւ օրինակ տայ զկերակուրն որ ի ստամոքսն եփի. և գոլոշիկքն ի *գլուխն* ելանէ և պարզ ջուրն ի լեարդն. իսկ մնացեալ թանձրն լինի դառն և աղի: - 208. Վասն է՞ր ի ստորոտս լերանց առաւել շող լինի քան ի *գլուխն* որ մե՛րձ է արեգական: - 211. Զի տղայութիւնն օդո՛յ է. և միջին հասակն հրոյ և հողոյ. և վերջինն ջրոյ. վասն այն սպիտակի. որպէս ցուցանի յառաջիկայդ **ժզ** *գլուխն* **իզ** համարն: - 213. Զի մարդն ունի *զգլուխն* ի վեր որպէս երկինքն. և զոտքն ի վայր որպէս երկիրս. վասն որոյ ամենայն ծորմունք բնականապէս զառիվա՛յր հոսին. իսկ ծառն ծռեալ ունի *զգլուխն* ի վայր, և զոտսն ի վեր. կամ թէ ծռեա՛լ ունի զոտս և զստեղունս յայս կոյս և յայն կոյս: - 214. Սոքա ի *գլուխս* նոցա նստին: - 216. Զի թէ մարդն ունէր զբնութեամբ զէնս, որպէս թէ եղջիւր ի *գլուխն*. և սուր զատամունսն. ճիրանունք ի ձեռս. և սմբակ կամ կճղակ ոտիւք. և զայլսն, Նախ՝ զի գազանադէմ և դժւարատես լինէր ամենեցուն: - 217. Երրորդ՝ զգուշանայ *գլխոյն*: - 218. Երրորդ՝ զիւատն որ է *գլուխ*՝ պահեսցէ, զի մի՛ մոլորեսցի զհետ հերձուածողաց: - 218. Վասն է՞ր զօձին *գլուխն* ջախջախեն: - 218. Երկրորդ՝ զի թո՛յլ է *գլուխ* օձին: - 218. Հինգերորդ՝ զի մարդն *գլուխ* է ամենայն կենդանեաց, զնա սպանանել ջանայ: - 218. Վեցերորդ՝ զի *գլխոյն* այսինքն տեառն աստուծոյ՝ իմանալի օձն հակառակեցաւ: - 218. Եօթներորդ՝ օրինակ՝ զի քրիստոս *զգլուխ* վիշապին խորտակեաց: - 218-219. Ութերորդ՝ օրինակ՝ զի *գլուխ* օձին է չար խորհուրդն

որ մտանէ ի մեզ. պա՛րտ է սպանանել զնա: - 219. Վասն է՞ր զթոյնք մահուն ի *գլուխն* ունի: - 219. Եւ որպէս ընդ *գլխոյն* պատերազմեցաւ, *գլուխն* սատակեցաւ: - 219. Երրորդ՝ ի նոյն իսկ ի ձևոյ շինածոյ մարդոյն. զի ուղիղ գոլով՝ զիշխանականն նշանակէ. իսկ կենդանիքն կո՛ր *գլխով* զծառայականն ցուցանեն: - 220. Ո՛չ թէ քան զտարրական հուրն ի վե՛ր է անցեալ. այլ զի լուսինն և արեգակն միշտ ի հարաւոյ կողմանէ ի ստորոտէ լերինն ելանեն. և ի հիւսիսոյ կողմն լերինն միշտ գիշեր լինի. որպէս աղէքսանդրու պատմութիւնն ասէ. և ի *գլուխն* միշտ լոյս. և ի հարաւոյ կողմն տիւ և գիշեր: - 222. Ութերորդ՝ Վասն *գլխոյն* և մազին: - 227. Այսպէս մարմին մարդոյ որ քան է երկայնութեամբ ի գագաթէ՛ *գլխոյն* մինչև ի ներբանս ոտիցն, նոյն քան է լայնութիւն ի մէջ երկուց երկայն մատիցն ձեռաց: - 232. Բոլորակ *գլխոյն* երկնի: - 232. Եօթն ծակ *գլխոյն* եօթն մոլորակացն: - 232. Վասն է՞ր մարդոյս ձևն ուղիղ. *գլուխն* ի վերայ. և այլ անդամքն ի ներքոյ: - 232. Այսպէս և *գլուխն* ի մարմինն է՛ վերջին մասն. որ է՛ գործիք բանին. և սիրտն ի մէջն. և երիկամունքն վերջին: - 232. Երկրորդ՝ պատուական մասն մարդոյն *գլուխն* է. վասն որոյ զվերինն և զառաջինն ընկալաւ տեղի: - 232. Այսպէս *գլուխ* մարդոյս ունի զնմանութիւն երկնից. զի է՛ բոլոր. և աչքն որպէս լուսաւորքն. և իմացումն ի նմա՛ որպէս իմանալիքն յերկինս: - 232. Վասն որոյ *գլուխն* է՛ ի վերոյ. և խռչափողն որ ունի զտուր և զառն՝ օդո՛յդ է նման. և ի ներքոյ այլ մարմինք և հիւթ արեան և ջրոյ՝ երկրիս է օրինակ: - 232-233. Չորրորդ՝ ի *գլուխ* մարդոյն սակաւ է հողն և օդն բազում. վասն այն ի վերո՛յ է: - 233. Վեցերորդ՝ զի բաժանեսցի մարդն ի կենդանեաց և ի տնկոց. զի տունկք զհակառակն ունին զարմատն որ է՛ *գլուխ*՝ ի յերկիր, և զոտն ի յերկինս: - 233. *Գլխոյն* հերն որպէս արմատ. և ջիլք և ոտք՝ որպէս ոստք ըստ ձևոյ աշխարհի: - 233. *Գլուխն* որպէս երկինք ի վերոյ. և ոտքն որպէս երկիր ի ներքոյ. զի ծանրութիւնք և ծորմունք ամենայն ի վայր հոսեսցին: - 233. Եօթներորդ՝ վասն զգայութեանցն, որ ամենեքին յառաջ հեղուն յուղեղէն, և ազատապէս տեսանեն և իմանան. զի թէ *գլուխն* և ուղիղն ի վա՛յր էր քարշեալ և կորացեալ՝ ո՛չ կարէր ուղղակի զգալ և իմանալ. որպէս այլ կենդանիք: - 233. Ութերորդ՝ վասն արտաքին զգայութեանցն որ են ի *գլուխն*. զի այլ կենդանիք միայն հեշտանան կերակրով և ցանկութեամբ. իսկ մարդն հեշտանայ առաւել գեղեցկութեամբ զգալեացս. յորժամ տեսանէ աչօքն զերկին և զերկիր. և ժողովէ՛ զճշմարիտ գիտութիւն նոցա և հեշտանայ: - 233. Իններորդ՝ ի վեր է *գլուխն*, զի լեզուն և ձեռն սպասաւորեսցեն բանի և գործոց: - 233. Եւ ապա՝ զաւելորդ ծորումն ի *գլխոյն* ի վայր հոսեսցէ: - 235. Նոյնպէս և *գլուխն* է տապաղա՛յ է: - 239. Նա՛խ՝ *գլուխն*: - 241. Որպէս ասեն տօմարագէտք, Խոյն *գլուխն* որ է՛ պարսիկք. և այլն: - 241. Երկրորդն ուղեղ *գլխոյն* է. հով է և գէճ ընդ դէմ սրտին ջերմութեանն և չորութեանն. զի բարեխառնեսցէ՛ զնոսա. և իւր տանուտէր լուսինն է: - 241. Որ և անդ բաժանի հրատեսակն ի տեսանելիքն. և ծխատեսակն ի մազ *գլխոյն*: - 242. Նա՛խ *գլուխ* մարդոյն **դ** ոսկր է: - 243. *Գլուխն* մեծ, ցուցանէ զդէշն: - 246. Եւ *գլուխն* տափակ, նշանա՛կ է յանդգնութեան: - 246. Երկայն և կակուղ *գլուխն* զգուշաւո՛ր է: - 246. Ունկն կողմանեալ ի վերայ *գլխոյն* ծո՛յլ է: - 246. Եւ զանազանութիւն ներքին և արտաքին զգայութեանցն ասացաւ ի վերոյ յաղագս հրեշտակաց ի **ը** *գլուխն*, ի **ժգ** համարն: - 249. Մարմնոյս՝ *գլուխն*: - 250. Յոգւոյն *գլուխ*՝ միտքն: - 250. Զի լոյս Բանին և պայծառախօսութիւն՝ ի խելքն ծագէ. և Իմացականն՝ ի միջին փորուած *գլխոյն*: - 250. Եւ բնակա՛ն է, զի յանկատարէն ի կատարեալն ելանէ. որպէս աստիճանաւ ի *գլուխ* սանդղոյն. և ի սակաւուն ի բազումս. այսպէս և հոգի: - 258. Նախ ասեն ոմանք, եթէ ուղեղ *գլխոյ* անբանիցն ընդ խելապատակին ունի չորութիւն և հովութիւն. և ջիլքն ի նմանէ յառաջեալ յանդամս մարմնոյն՝ փութապէս պնդէ՛ և տայ շարժիլ: - 266. Եւ իմաստակ կոչին՝ որք միոյ արհեստի են *գլուխ*. որպէս քերականութեան. ճարտասանութեան. աստղաբաշխութեան. և այլք. որպէս պիհռոնացիք ակադիմեանքն. որք հակառակ կոչին: - 269. Նա՛խ՝ ի թագն. զի *գլուխ* և *տէր է* բոլոր հնազանդելոցն: - 271. Երկրորդ՝ զի մի՛ անփոյթ և անհնազանդ եղիցի մարդոյն. այլ ի նմանէ՛ ի կողիցն, զի որպէս մարմին հնազա՛նդ լիցի *գլխոյն*: - 276. Երրորդ՝ զի որպէս խօսիլ *գլխոյն* է. նոյնպէս լռութիւն կողին է. զի լուռ լիցի կինն ընդ իշխանութեամբ առնն: - 276. Վեցերորդ՝ ո՛չ առնու ի *գլխոյն* և ո՛չ յոտիցն. այլ ի միջացն. զի խրատէ՛ զմարդիկ ո՛չ հաւասար *գլխոյն* պատուել զկինն, և ո՛չ անարգել իբրև զոտք. այլ միջակ պատուով չափաւորել զնա: - 276. Տասնևզ՝ Բաղդատութիւն յովսէփայ և տեառն **ի** *գլխով*: - 283. Տասնէ՝ Բաղդատութիւն մահու և յարութեան **ծ** *գլխով*: - 283. Տասնը՝ Առիւծու ընդ տեառն բաղդատութիւն **ի** *գլխով*: - 283. Քսանգ, Բաղդատութիւն մովսէսի և տեառն **լ** *գլխով*. և ազգահամարն աբրահամու: - 283. Երրորդ՝ զի ո՛չ հայէր ի վեր. երկաթի կապիճս եդեալ ի *գլուխն*: - 290. Եւ **յ** կանգուն երկայն, զի ի կրնկէն ի գագաթն լար չափեալ՝ **դ** պատ առնու *զգլխովն*: - 293. Իսկ քաղելով գործելն, զի սկսեալ բնութիւնս մեր ի *գլխոյն* լայնանայ ի թիկունքն՝ և նրբի ի կրունկն, և բոլորեալ դարձեալ կատարի ի *գլուխն*: - 293. Իսկ երեսունն, մինչ ի մեծն թէոդոս. որ եբարձ զամենայն մեհեանս կռոցն և բարձրացաւ

սուրբ խաչն ի *գլուխս* գմբեթարդ սուրբ եկեղեցեաց: - 294. Վասն քրիստոսի և մելքիսեդեկի, ասացեալ է և յայլ ուրեք ի վերոյ ի գիրս աստուածաբանութեան **ե** *գլուխն* ի համարքն: - 302. Եւ տէր մեր *գլուխ* հրէից և հեթանոսաց: - 305. Իններորդ՝ ևս մեծագոյն խորհուրդ. զի անդրանիկ բանն աստուած ի հօրէ՛ ծնեալ՝ եկն ի բնութիւնս մեր և եղև *գլուխ* մեր...: – 309. Չորրորդ՝ զի մի է և միակ անդրանիկն ի մէջ բազում եղբարց. որպէս մի է *գլուխն* և բազում անդամք: - 310. Ջարծաթն է առ ի համարոց *գլխոցն* կէս երկդրամի որ է՛ **ժ** դանկ: - 344. Իբր՝ քահանայապետն *գլուխ* գոլով՝ առեալ զբոլոր արարածս նուիրէ աստուծոյ: - 348. Նոյնպէս և արդարութիւնն հաւասար է. զի ի *գլխո՛յն* է կենդանութիւն և մահ: - 358. Եւ զայլն բովանդակ մորթով և փորոտիւք և *գլխով* հանեն ի մոխրակոյտն և այրեն անդ: - 358. ...*զգլուխն* ե երորդ մասամբն ի յետ դարձուցանել որ է՛ տուգանք ե զգայարանացն որ մոռացաւ և ո՛չ զգաց զօրէնս աստուծոյ: - 358. Բաց յայսցանէ **բճծբ** *գլուխ* ոսկի տուփ խնկով: - 359. Եւ դնել զձեռն ի *գլուխ* կենդանւոյն: - 359. *Գլուխ*՝ զմիտքն նշանակէ. և Ոտք զվարքն: - 360. Նա՛ է ողջակէզ և փրկութիւն և գոհութիւն, և վասն մեղաց և յանցանաց. և յամենայն նւիրաց կատարումն և *գլուխ* նա՛ է: - 362. Եւ այսպէս ըստ բարուց մարդկան ընտրէր նոյ ի սրբոցն է. և յանսրբոցն **բ**. որպէս ասացաւ ի վերոյ **ժզ** *գլուխն* ի **զ** համարն: - 364. Հինգերորդ՝ մասն. որ է՛ *գլխոյն* հատումն ուր ամենայն զգայութիւնքն են. և թէ այլ ինչ մասն հատցի՝ կամ *գլուխն* ջախջախեսցի՝ ո՛չ է ուտելի: - 365. Հինգերորդ՝ զի ա՛յրն է *գլուխ:* - 365. Ապա պա՛րտ է զի այրն հեղցէ զարիւնն և բաժանեսցէ *զգլուխ* կենդանւոյն: - 365. Հինգերորդ՝ ընտրելի է մասն որ է հատումն *գլխոյ*. յառաջուստ ուր են շնչերակքն՝ արիւնն և այլքն: - 366. Նա՛խ՝ զի բոլոր զգայարանքն են ի *գլուխն*. պա՛րտ է բաժանել զնոսա: - 366. Եւ թէ *գլուխն* ջախջախի, ո՛չ է ուտելի. զի ո՛չ հատաւ պարանոցն. ի հեղձուցելո՛ց կարգի է: - 366. Եւ *գլուխն*, զի ե զգայութեամբ մեղանչեմք: - 367. Մարմնոյն բորն, գործոց մեղքն. և *գլխոյն*, հաւատոցն: - 367. Արիւն ուտելն՝ և հեղձուցանելն՝ և գազանաբեկն՝ մի էր մեղք՝ որպէս ասացաւ ի վերոյ **ժը** *գլուխն* ի **զ** համարն: - 371. Վասն որոյ ի միասին տօնեմք խաչի և եկեղեցւոյ. որպէս ասացաւ ի **լե** *գլուխն*, **լը** համարն: - 373. Նախ է՝ որ ո՛չ *գլուխն* խնդրի և ո՛չ շահ. որպէս ողորմութիւն: - 375. Երկրորդ՝ որ *գլուխն* խնդրի և ո՛չ շահ. որպէս փոխն: - 375. Երրորդ՝ որ *գլուխն* և շահ. որպէս ի վաճառս: - 375. Եւ նոյն այս որ շահ և *գլուխ* խնդրի, բաժանի յերեք: - 375. Իսկ այլք ի **դ** բաժանեն ըստ չորից տարերաց և դ պահու գիշերոյն. որպէս ասացաւ ի վերն ժզ *գլուխն* **իզ** համարն: - 378. Յորժամ և զձեռն դնեն ի *գլուխ* մեղուցելոյն: - 384. Հինգերորդ, զի *գլուխ* անկեան. և այս է վէմն: - 386. Իններորդ՝ *գլուխ* և տուտն ցասումն է և տրտմութիւնն զկնի. և ամենայն մեղաց յետ գործոցն տրտմութիւն հետևի: - 387. Եւ դարձեալ վասն օձին տե՛ս ի հարուածն եգիպտոսի ի **ի** *գլուխ* համարոյն: - 387. Եւ վասն առաջին օձին ի **ժզ** *գլուխ* համարոյն տես թէ պիտի: - 387. Ջոր եզեկիա խարտեաց. որպէս մովսէս *զգլուխ* որթոյն և կորոյս: - 387. Եւ վասն կախարդաց գրեալ է ի վերոյ ի **ի** *գլուխն* **իէ** համարն: - 389. Եւ ի *գլուխն* սուր ո՛չ ելցէ որպէս սամփսոնին: - 390. *Գլուխն* նշանա՛կ է մտաց. զոր չէ պարտ յաւելուլ՝ և ո՛չ պակասել. որպէս մուրճ ո՛չ գործէր ի սեղանն զի մի՛ պղծեսցի: - 390. Ղևտացւոց **իը** *գլուխն* ասէ՝ «սիրեսցես զընկեր քո իբրև զանձն քո»: – 396. Երրորդ՝ օրինական. զի որպէս մին *գլխոյ* բազում անդամ կարէ՛ լինիլ. այլ ո՛չ անդրադարձեալ: - 401. Նոյնպէս *գլուխ* է այր կարէ՛ բազում կանայս առնուլ: - 401. Միանգամայն ի սկզբանէ գրոց արարածոցն ժողովին **ե** *գլխոյն* անուանք արարչին: - 412. Չորրորդ՝ Բաղդատութիւն յեսուայ և տեառն **լ** *գլխով*: - 412. Եօթներորդ՝ Բաղդատութիւն սամփսոնի և տեառն լե *գլխով*: - 412. Տասներորդ, Բաղդատութիւն սաւուղայ և տեառն **ժ** *գլխով*: - 412. Ութևժ, Բաղդատութիւն դաւթի և տեառն **ձ** *գլխով*: - 413. Քսանևմի, Բաղդատութիւն սողոմոնի և տեառն **լ** *գլխով*: - 413. Քսանբ, Դշխոյն հարաւոյ. և առաւել քան զսողոմոն. **ժժ** *գլխով*: - 413. Եւ ի մեծի ուրբաթի խաչին, լուսինն ընթացաւ և ձգեցաւ յարևն, և յետս դարձաւ. որպէս ցուցանի յառաջիկայդ առ խաչելութեամբն ի **լ** *գլուխն* ի **իզ** համարն: - 416. Եւ զաղխեալ դուռն քաղաքին եդեալ ի յուսն եհան ի *գլուխ* լերինն: - 420. Եւ թէ զի՞նչ է խորհուրդն, գտցես ի չորրորդ թագաւորութեանց վերջքն **իթ** *գլուխն* **լ** համարն: - 421. Նշանակ եօթնարփեան հոգւոյն ընկալեալ անկարօտաբար իբր ի *գլուխ* տէր մեր, և պարգևեալ անդամոց իւրոց: - 422. Եւ զօրութեամբ խաչելոյն *գլուխ* չարին ջախջախի. և սրբին անդամք մեր: - 424. Երեսունգ, սամփսոն զսրունս և զերանս թշնամեաց՝ և յետոյ *զգլուխն* ջախէր: - 424. Ջի սամփսոն ի ժամ գերծելոյ *գլխոյն* թմրեալ ի ծունկս թալիլայ խոնարհէր. նոյնպէս և ամենայն մեղք զոր գործէ մարդ, և առաւել գէճ ցանկութիւն, անարգէ զմարդ: - 424. Եւ *գլուխն* և ձեռն և ոտն հատեալ: - 425. Նա՛խ՝ զի մի՛ համարեսցեն այլազգիք թէ դիքն իւրեանց առաջի ընթացան և *գլուխ* եղեն զօրացն և հարին զպատերազմն: - 425. Երկրորդ՝ զի ժողովուրդն ոտիւք գայր, և զձեռս տարածէր, և *զգլուխսն* խոնարհեալ երկիր պագանէին. վասն որոյ հատան այնպիսի մասունքն: - 426. Չորրորդ՝ նշանակ իմանալւոյն դագոնայ, որ *զգլուխ* իւր ամբարձ ընդ դէմ աստուծոյ. և ընդ բռամբ էարկ

և կոխեաց զմարդկային ազգ. զորս խորտակեաց տէր մեր: - 426. Յինգերորդ՝ զընթացս մեղաց և զգործն որ է սկզբնական և ներգործական մեղք, և *զգլուխն* որ է՛ մահ և ապականութիւն, խորտակեաց քրիստոս...: – 426. Ութերորդ՝ նա՛ ուսովք էր բարձր քան զամենայն մարդ. և տէր մեր ո՛չ միայն աստուածութեամբն որ *գլուխ* է, այլ և չարչարանօք իւր՝ գերագոյն և բարձրագոյն ցուցաւ. զի փրկեաց զամենայն: - 427. Ապա ուրեմն յա՛յտ է սոքօք երկոտասան *գլխով* թէ փուկն ո՛չ գիտէր զառաջիկայն: - 428. Քսանգ, զօրավար կարգեցաւ դաւիթ. և տէր մեր *գլուխ* զինուորաց եկեղեցոյ: - 436. Վաթսուներորդ, մարտեաւ ընդ ադրիազարու և սպան զնա և քակեաց զկառս նորա, և զթագն եդ ի *գլուխ* իւր...: – 438. Յետիոտս փախեաւ և ծածկեալ *գլխով*. և նոյնպէս տէրն ի խաչին: - 438. Այլ և գոհացաւ ի վերջոյ ի վերայ ամենայն յաղթութեանցն. և տէր մեր ի վերայ ամենայն ներգործութեանցն. որ և ամենայն օրհնութիւնքն ի տէրն ակնարկէ. որ եղև *գլուխ* հեթանոսաց. յաղթեաց մահու և բարձրացաւ ի գերեզմանէ: - 438. Իսկ ի մէջ ծնկաց *գլուխն* այն է, որ զծունկն ի գետինն եդ, և *զգլուխն* հանդէպ նմին. և յայսկոյս և յայնկոյս զձեռսն խաչանման ի գետինն: - 444. Աւետարանն չորս *գլուխ*: - 450. Քսանեմի, Գիր ի ձեռն. և խաչ ի *գլուխն*: - 454. *Զգլուխ* վիշապին ջախջախեաց: - 454. Է՛ և այլ եղանակ ծննդեան տն բաղդատութեամբ առ մովսէս ասացեալ ի վերոյ ի ի *գլուխն*, ի **իգ** համարն: - 472. Երրորդ՝ կոչի անդրանիկ ըստ հոգւոյն շնորհաց. զոր նախ ընկալաւ իբր *գլուխ*՝ և եհեղ յանդամքս իւր: - 473. Զօծումն մարմնական ընկալաւ ի պոռնիկ կնոջէն յորժամ եբեկ զշիշ իւղոյն ի *գլուխ* նորա ի տան սիմոնի: - 474. Զի այսպէս միատեսակ բնութեամբ խոստովանի ընդ մեզ և այլ ժողովուրդ ուղղափառաց ըստ ուսուցման մեծին դիոնիսեայ յերկրորդ *գլուխն* եկեղեցական քահանայապետութեանն ասել...: - 477. Տասներորդ՝ քրիստոս փեսայ կոչի և եկեղեցի հարսն հոգևոր. և նա՛ *գլուխ* և մեք անդամք և ժառանգակիցք: - 480. Ա՛րդ՝ փեսայ և *գլուխ* և ժառանգ արուն է և ո՛չ էգն. վասն այն արու ծնաւ քրիստոս: - 480. Զի՞նչ է որ ի փրկչական պատկերն գիր ի ձեռն և խաչ ի *գլուխն* նկարեն: - 481. Իսկ որ ի *գլուխն* խաչ նկարեն: - 481. Չորրորդ՝ զի կամաւ հնազանդեցաւ խաչի և չարչարանաց. վասն այն ի *գլուխն* է նկարեալ: - 481. Յինգերորդ՝ զփշեղէն պսակն որ ի խաչին ի *գլուխն* էր՝ նշանակէ՛: - 481. Երկրորդ՝ զի խորտակեսցէ *զգլուխ* վիշապին ի ջուրն: - 486. *Զգլուխն* ի յորդանան ջախջախեաց, և զտուտն ի գերեզմանն և ի դժոխս: - 488-489. *Գլուխ* օձին մեղքն է. և խայթոց՝ կարճին մահն: - 489. Եւ այժմ մեք ջրով մկրտութեանն ջախջախեմք *զգլուխն*. այսինքն զսկզբնական մեղքն: - 489. Զամբարտաւանութիւնն՝ խոնարհումն *գլխոյն*: - 489. Առաջինն է խոնարհումն *գլխոյն*. ի համբոյր և ի նշան հաշտութեան մերոյ: - 489. Եօթներորդ՝ *գլուխն* և պատուանդանն նշանակէ՛ միաւորեալ զաստուածութիւնն և զմարդկութիւնն քրիստոսի. որ խաչեալն է ի նմա: - 493. Այլ և խաչածև՛ է մարդ, *գլուխ* տարրական կենդանեաց: - 494. Յինգերորդ՝ ապականութիւն մեր մարմնոցս է՛ ի սերմանէ հօր ի ձեռն կնոջ խառնեալ. իսկ մարմին բանին ո՛չ է ի սերմանէ հօր և մօր. այլ ի կուսական արգանդէ և յանապական արենէ բեղնաւորեալ որպէս ցուցաւ ի վերոյ ի սոյն *գլուխ* ի **ժ** համարն. ապա ուրեմն անապակա՛ն է մարմին բանին աստուծոյ: - 499. Եւ այս ցուցաւ ե *գլխով* ի վերոյ ի **իբ** *գլուխն*: - 502. Ասեմք, զի ո՛չ ունին շունչ օդոյ այլ շունչ ջրոյ. և հանեալ ի ջրոյն պակասի շունչն. որպէս ասացաւ ի վերոյ ի **ժը** *գլուխն* ի **զ** համարն: - 511. Եւ ըստ եկեղեցոյ ցուցաւ խտրութիւնն ի վերոյ ի **իա** *գլուխն* **խե** համարն: - 511. Ծալեալ վարշամակն նշանակէ զաստուածութիւնն որ *գլուխ* է. և կտաւն զմարդկութիւնն: - 517. Եւ այլ ևս գտցես յաստուածաբանին ճառն յառաջքն գրոցս ի եօթն *գլուխն*՝ ի **ժգ** համարն: - 518. Իսկ թէ **ը** օր տօնեմք, ասացեալ է ի վերոյ ի **իա** *գլուխն*, **ծա** համարն: - 525. Երրորդ, Քրիստոս *գլուխ* եկեղեցւոյ և հիմն: - 525. Իններորդ, Թէ ո՞րպէս է պետրոս *գլուխ*: - 525. Քառասունևե, Կանոն *գլուխ* և այլ կարգ. սաղմոս. և անբիծք: - 527. Եւ վասն հիւանդութեան ասասցի յառաջիկայդ ի լզ *գլուխն* ի բ համարն գիտ: - 531. Ա՛րդ՝ առաջին հիմն քրիստոս է և *գլուխ*. և հաւատացեալքն շինուածք ի նա. և հայր շինօղ: - 531. Վասն այսորիկ հիմն հաւատոյն և *գլուխ*՝ է երեք ամենայն հաւատացելոց: - 532. Իսկ վասն շինուածոց ասացեալ է յառաջիկայդ ի **լե** *գլուխն*, ի **լէ** համարն: - 532. Զ՞ինչ է որ քրիստոս *գլուխ* կոչի և եկեղեցի անդամք: - 532. *Գլխոյն* հարկաւո՛ր է կրկին իր: - 532. Այլ գիտելի է, զի քրիստոս *գլուխ* է եկեղեցւոյ, և հաւատացեալք մարմին և անդամք նմա...: – 532. Եւ այս վասն բազում յատկութեանց *գլխոյ*: - 532. Նա՛խ՝ որպէս մի է *գլուխ*, և անդամք բազում: - 532. Երկրորդ՝ միով *գլխով* բոլոր անդամք ամենայն մի են հաղորդութեամբ նմա: - 532. Երրորդ՝ ի *գլխո՛յն* իջանեն կենդանութիւնք և զօրութիւնք և առողջութիւնք և շարժութիւնք ի բոլոր անդամս ի ձեռն ջլոյն: - 532. Չորրորդ՝ ի *գլխո՛յն* է տեսողութիւն և լուր և վայելչութիւնք համոց և հոտոց: - 532. Յինգերորդ՝ ի *գլխո՛յն* են փառք և խնդութիւն. բան և իմաստութիւն: - 532. Այս քան վասն հիման և *գլխոյ* եկեղեցւոյ: - 532. Մի կոչի եկեղեցի՝ ո՛չ տեղեաւ մի. այլ միով հաւատով և յուսով կոչմանն. և միոյ մօր և մի որովայնի ծնունդ աւազանին. և մի կերակուր որ է

տեսութիւն աստուածային գրոց. և մի մարմին և արիւն փրկական. և մի *գլուխ* և պսակ և զգեստ ունիմք զքրիստոս: - 533. Երրորդն ի միոջէ և առ մի. որպէս բժշկական դեղ և գործիք. նոյնպէս մի է եկեղեցի յիւրաքանչիւր ազգս. զմի և զնոյն ունելով գործ և իր ի միոյ *գլխոյն* առ մի անդամքս. ի միոյն քրիստոսէ առ մի քրիստոնեայքս. ի միոյ հաւատոյն առ մի հաւատացեալքս...: – 533. *Գլուխ* եկեղեցւոյ է՛ տէր մեր յիսուս քրիստոս որպէս ասացաւ: - 534. Եւ դարձեալ՝ *գլուխ* է քրիստոս. և հերք՝ որպէս դասք վերին զօրացն ի նմանէ՛ առ մեզ իջուցեալ զշնորհս: - 534. Զորօրինակ՝ մեռեալ մարդ ո՛չ ասի պարզաբար մարդ, նոյնպէս և այս. որպէս ցուցաւ ի թագաւորութեանցն **իզ** *գլուխն*. **ժբ** համարն: - 536. Առաջին՝ ի բնական. որպէս երէոց, անասնոց, թռչնոց, և մրջմանց. որպէս ցուցաւ ի վերոյ ի **ժգ** *գլուխն*, **ծա** համարն: - 536. Այլ իմաստութիւն և հանճար զանազանեալ է ի վերոյ ի **ժզ** *գլուխն*, **իէ** համարն տես անդ: - 537. Եւ վասն ուխտի և սահմանի ասացաւ ի վերոյ ի **իբ** *գլուխն*, **կե** համարն: - 538. Իսկ առ ներքինս օրհնելն՝ իշխանութիւն և շնորհաց տալն թարգմանի. որ քահանայն կամ եպիսկոպոսն տայ. որպէս ցուցաւ ի վերոյ ի **իգ** *գլուխն*, **հե** համարն: - 540. Եւ *գլուխ* ժողովոյն էր սուրբն Դէոսկորոս աղէքսանդրացի: - 542. և զթէոդորիտոս եդին *գլուխ* ժողովոյն վասն մարդահաճութեան թագուհւոյն և թագաւորին. և զդէոսկորոս հայրապետն աղէքսանդրու, և զպետրոս անտիոքու, և զտիմոթէոս և զանատօլ, և զայլս բազումս խոտեցին. և վկայեցին նոքա ճշմարտութեան: - 543. Եւ սուրբն սիմէոն սիւնակեացն այրեաց զթուղթն դաւանութեանն քաղկեդոնի՝ զոր գրեալ էր թագաւորն մարկիանոս աղաչանօք առ նա՛. և նզովեաց զթղտատարն որ էր թէոդորիտոս *գլուխ* ժողովոյն: - 543. Եւ գրեցին գիրս կանոնաց *գլուխս* **ի**, ընդդէմ եկամուտ թուլութեանցն: - 544. Եւ նզովեցին զաղանդն մարկիանու և զարտեմոնի, և զտումարն լևոնի. և միաբանեցան ի մի հաւատս սուրբ առաքելոցն. և ի կանոնս սուրբ ժողովոյն ինչ պետք էին յաւելին *գլուխս* **թ** ի զգուշութիւն եկեղեցւոյ: - 544. ...և նորոգեցին զթուլութիւն և զերկպառակութիւն ինչ եկեղեցւոյ. և հաստատեցին գիրս կանոնականս **բժ**ան *գլխոց*: - 544-545. Որ կանոնական *գլխօք* պայծառացոյց զկարգ եկեղեցւոյ և զուղղափառութիւն հաւատոյ. զոր **զ** ամաւ յառաջ եղծեալ էր եզրի կաթողիկոսի...: – 545. Գրէ կարգս կանոնականս իդ *գլխօք*. և հաստատէ՛ զեկեղեցի պայծառ կարգօք և ուղղութեամբ: - 545. Ժողովեալ բազում եպիսկոպոսաց յամենայն կողմանց. և իշխանաց և մեծամեծաց հայոց. կարգեցին սահմանս կանոնականս **իբ** *գլխով*. և պայծառացուցին զեկեղեցի սուրբ: - 545. Պետրոս *գլուխ* է առաքելոցն. որպէս գրէ դիոնէսիոս ի **զ** *գլուխն* եկեղեցական քահանայապետութեան: - 546. Որ *զգլուխն* ընթերցար, զհամակարգն ընդէ՞ր մոռացար: - 546. *Գլուխ* ասէ և համակարգ նոցին: - 546. Եւ *գլուխ* կոչի վասն երից: - 546. Եւ թէ ոք ասիցէ, յորժամ համակարգ են իշխանութեամբ ամենայն երկոտասանքն, ապա ո՞րպէս է *գլուխ* առաքելոցն պետրոս: - 546. Ասեմք թէ՝ պետրոս *գլուխ* է առաքելոցն՝ ո՛չ որպէս եպիսկոպոսն քահանայից. կամ կաթողիկոսն եպիսկոպոսաց: - 546. Եւ որպէս ի կենդանակերպս խոյն *գլուխ* է և առաջին: - 546. Սոքա է սիւնք և է խարիսխք են եկեղեցւոյ *գլուխ* կարգեալք ընդ բոլոր տիեզերս որպէս ասացաւ: - 549. Եւ ա՛յս է պատճառն որ ոմանք յեօթանասնիցն ասեն. զի եօթանասուն աշակերտացն *գլուխ* և վարդապետ էր. որպէս պետրոս երկոտասանիցն. և առաջինքն ամենայն ուրեք յետնոցն անուամբ կոչեին. այս է ստոյգ պատճառն: - 549. Դարձեալ՝ յայտնապէս ասել ո՛չ է հարկ՝ է ամենայն բազում պատուական է քան զմին. զի ահա՛ գոյացութիւնն մի է և պատահումն բազում. և արեգակն մի է և աստեղք բազում. և *գլուխն* մի է և անդամք բազում: - 551. Իսկ կամաւոր մեղքն գրա՛ծ է ի հին օրէնքն իբ *գլուխն* տես: - 564. Եւ կարելի է որ ոք կամեսցի՝ զայսոսիկ *գլուխս* ի սէրն աստուծոյ ուղղել: - 576. Կարգ սիրոյն ասացաւ ի վերոյ յաստուածաբանութիւնն դիոնիսեայ ի **թ** *գլուխն*, ի **ժզ** համարն: - 576. Իսկ **ը** երրորդ երանութիւնն դառնայ յառաջին *գլուխն* կրկին կերպիւ: - 586. Յաղորդութիւնն է՛ խորհուրդ սիրոյ. զի սիրով միաւորիմք և յօդիմք ի *գլուխն* քրիստոս. մարմին ի մարմնոյ նորա և անդամ յանդամոց նորա: - 587. ...իսկ կանանց ազգին պատուիրէ՛ առաքեալն ի ժամ աղօթիցն շուք դնել *գլխոյն* վասն հրեշտակաց. այսինքն վասն քահանայից որ հրեշտակք կոչին ի գրոց...: – 590. Եւ վասն աւազանին ծննդեանն ասացեալ է առ սառայ ի **ժթ** *գլուխն*, ի **ժբ** համարն: - 591. ...զի էառ որպէս *գլուխ* մեր, և եհեղ յանդամս ի հաւատացեալս իւր...: - 593. Եւ հաղորդելն, որպէս անդամ ի *գլուխն* յօդէ. զի ամենայն կատարմանց կատարումն հաղորդութիւնն է. այսինքն կարգին՝ պսակին՝ խոստովանութեան՝ մկրտութեան՝ և այլն: - 594. Իսկ զի անխմոր բաղարջով է խորհուրդն՝ ասացաւ ի վերոյ իա *գլուխն* **լը** համարն: - 597. ...որպէս ասացաւ յառաջագոյն ի թագաւորութեանց **իէ** *գլուխն*. **ժե** համարն տես: - 603. Եւ վասն ներելեացն թողութեան ասացաւ ի թուոց **իբ** *գլուխն*, **կա** համարն: - 603. Ասեմք թէ՝ յարաժամ աջ քահանային մերձի ի *գլուխ* քրիստոնէին ուր արմատն է բոլոր զգայութեանցն: - 605. Եւ ի նազերեթացոց ժողովրդանոցին դպիր ցուցաւ ի կարդալն զեսայի մարգարէն՝ յոտն և բացաւ

գլխով: - 606. ...զի անխառնակ և անշփոթ երևեսցի մադանալն բանին յազգէն յուդայ. որպէս ասացաւ ի վերոյ ի **լ** *գլուխն*, **դ** համարն: - 612. ...և ապա լինի եկեղեցի և ժողովուրդ քրիստոսի. որպէս ասացաւ ի վերոյ **լա** *գլուխն*, **գ** համարն: - 614. Յայս միտս ի վերայ սեղանոյն խունկ վառեմք. որպէս ասացաւ ի վերոյ **իա** *գլուխն*, **խգ** համարն: - 615. Դարձեալ, **ը** օր եկեղեցւոյ տօնեմք. և մի *գլխոյն* եկեղեցւոյ. և անդամոց նորա: - 616. Եօթներորդ՝ զի պսակ եկեղեցւոյ և փառք է՛ սուրբ խաչն տէրունական. որպէս ի *գլուխն* է կանգնեալ: - 616. ...և ծխատեսակ հիւթն կսկծօղ վերանայ ի *գլուխն* և թափի՛ ընդ աչսն և լինի արտօսր: - 619. Եւ ի հիւթոյն յայնմանէ ելեալ ի *գլուխն* լինի արտօսր քաղցր վասն քաղցրութեան լերդին: - 619. ...և հիւթն ելեալ ի *գլուխն* լինի արտասուքն դառն վասն լեղւոյն: - 620. Զի՞նչ է խորհուրդ կանոն *գլխին* որ ծայնիւ ասեմք: - 626. Իսկ զոր կանոն *գլուխ* կոչեմք, ասելով **զ** գուբղայ հանդարտ ի թիւ. և զեօթներորդն ծայնիւ: - 627. Եւ մեսեդի ճաշոյն և երեկոյեան, չորրորդ մասն դորակի գինւոյն. որպէս ասացաւ ի վերոյ ի **իա** *գլուխն* **ծբ** համարն: - 629. Եւ փոխն որպէս *գլուխն*: - 631. Վասն է՞ր զսուրբ աստուածն բաց *գլխով* երգեմք: - 635. Ո՛չ միայն *զգլուխս* բանամք, այլ և զձեռս համբառնամք ի վեր. որպէս և յովսէփ ասաց: - 635. Այլ և յընթերցումն աւետարանին *զգլուխս* բանամք: - 635. Զի ի **դ** տեղւոջս յայս՝ պա՛րտ է ժողովրդեանն *զգլուխս* բանալ: - 635. ...և մեք բաց *գլխով* զձեռս տարածեալ զնորա նմանութիւնն բերեմք ի մեզ: - 635. Բայց կին մարդոյ ո՛չ է պարտ բանալ *զգլուխն*, այլ առաւել ծածկել յեկեղեցւոջ: - 635. Իսկ որ այժմ աբեղայք ո՛չ բանան *զգլուխս* յամենայն աղօթս, այս է պատճառն...: - 635. Այլ ի պատարագն պարտ է բանալ *զգլուխս* որ պատարագիչն է ամենայն ոք որ և իցէ. թէ քահանայ և թէ եպիսկոպոս և կամ ա՛յլ ոք: - 635. ...և մարդս *գլուխ* է արարածոց...: – 641. ...և մեզ աւետիս տայ խոնարհիմամբ *գլխոյն*: - 644. Դարձեալ՝ ցուցանէ զմարգարէս և զառաքեալս. և ի *գլուխ* նոցա երևեալ բանն աստուած և խօսեալ: - 646. Եօթներորդ հոգոյն գալստեան. որպէս ասացաւ պատճառն ի վերոյ ի իա *գլուխն*, ծա համարն: - 649. Իսկ վասն ողորմութեան ասացաւ ի վերոյ լ *գլուխն* յառաջին համարն: - 654. Եւ որպէս ասացաւ ի վերոյ լե *գլուխն*, **խդ** համարն: - 655. Յորժամ զսարսափելի *գլուխն* յովհաննու մկրտչին՝ բերին ի մէջ բազմականացն հերովդէի, - 656. ...որպէս ցուցաւ ի **իա** *գլուխն*, **խե** համարն: - 657. Քառասունևզ, Յարցմունքն գէորգեայ տասնևչորս *գլուխ*: - 661. **Ղեկ նաւին ի ջուրս բեկեալ թուի. և ցաւոտ *գլխոյ* լերինք շարժեալ**: - 662. Վեցերորդ՝ ամենայն պատուական իր՝ ի բարձր տեղւո՛ջէ. որպէս *գլուխն* զի պատուական մասն է. և լուսաւորքն և երկին քան զերկիրս: - 662. Գտցես և վասն մահու առ խաչելութեանն քրիստոսի ի **լ** *գլուխն* ի **իզ** համարն: - 668. և հող *զգլխով* արկեալ, ի խաւար բնակիմք և այլն: - 670. Իսկ հող ցանեալ ի *գլուխն, գլուխ* զմիտքն նշանակէ. որ ինքնիշխան եղև յաստուծոյ. և հնազանդեալ խրատու հողակեր օձին՝ մահացաւ...: – 670. ...վասն այն հող ի *գլուխ* արկանէ մարդ ի ժամ սըգոյ. այլ և ի վերայ մեռելոյն: - 670. ...և զբարձս ոտիցն և *զգլուխն* և զերեսս և զկուրծքն հարեալ...: – 670. ...և *գլուխն* խոնարհեցաւ...: – 670. Ա՛րդ՝ եթէ ի հասարակ ժողովրդենէ իցէ ննջեցեալն, հանեն զհին հանդերձն և պատե՛ն սուրբ կտաւովք և *զգլուխն* փակեղամբ և վարշամակօք, և օդ յոտս: - 671. Իսկ կնկուղ ի *գլուխ* կրօնաւորաց և օդ յոտս և գօտի ընդ մէջ. զսպառազինիլն և զարիութեամբ ընթանալն ի պատերազմ: - 671. Երկրորդ, զի քահանայն *գլուխ* է ...: – 672. ...*գլխոյն* օծումն խորհրդով յանդամն իջանէ...: – 672. Փակեղն և վարշամակն ի *գլուխն*, որպէս սաղաւարտ: - 674. որպէս ցուցաւ ի վերոյ **լե** *գլուխն* ի կարգ աղօթիցն ի **խա** համարն: - 676. ...վասն որոյ որպէս ի մկրտութիւնն ուղիղ մկրտիմք *գլուխ* ի վեր և ոչ ի վայր որպէս արիոսեանք: - 676. Իսկ թէ յեկեղեցիս ո՛չ թաղեմք՝ ասացաւ ի վերոյ **լե** *գլուխն* **լթ** համարն: - 678. Ո՜ հա՛յրդ ես որոց ի վեր քան զերկինս. այսինքն հոգւոց սրբոց կատարելոցն որ ի վերեն քան զդասս հրեշտակաց մերձ քրիստոսի որպէս քահանայք առ քահանայապետ, և անդամք առ *գլուխն*. և որդիք առ հայր: - 688. Երկրորդ, ասէ սուրբն դիոնէսիոս ի ննջեցելոց կատարմանց *գլուխն*՝ եթէ մաքրելոց հոգին հասեալ ի վախճան՝ յայտնի և մերձակայ տեսանէ զամենայն փառս և զպսակ զոր ընդունելո՛ց են նոքա ի յարութեան աւուրն: - 691. Քսանգ, ի նոյն *գլուխն* ասէ «յորժամ եկեսցէ որդի մարդոյ փառօք հօր իւրոյ, յայնժամ նստցի յաթոռ փառաց». զդատողական աթոռն ասէ: - 693. Դարձեալ ասէ ի նոյն *գլուխն* եթէ՝ «շինուած յաստուծոյ ունիմք տաճար. և ընդ այս տաղտկամք և զբնակութիւնս երկնից փափագիմք զգենուլ»: - 695. ...որպէս ասացաւ ի վերոյ **լգ** *գլուխն* ի **իբ** համարն: - 696. Տե՛ս **ժէ** *գլուխն*: - 696. Դարձեալ ասեն թէ, ի նոյն *գլուխն* ասէ «տեսի յամենայն ժողովրդոց որ կային առաջի աթոռոյն և առաջի գառինն արկեալ զիւրեամբք հանդերձս սպիտակս և արմաւենիս ի ձեռս իւրեանց»: - 696. Դարձեալ մեր վարդապետք ասեն, որպէս ի տեսլեան մեկնիչն **լդ** *գլուխն* ասէ այսպէս: - 703. Եւ յետ սակաւուց ի նոյն *գլուխն* ի վերայ այնմ բանի թէ՝ «կինն փախեաւ յանապատ զի կերակրեսցի անդ» ասէ, - 703. Եւ ի **խբ** *գլուխն* ի վերայ այնմ բանի թէ՝ «տանջեսցին նոքա հրով և ծծմբով»: - 703. Եւ յետ սակաւուց ի նոյն *գլուխն* ասէ, թէ ո՛չ զգայապէս լինի

տեսիլ հրեշտակի...: - 703. Եւ ի **խե** *գլուխն* ի վերայ այնմ բանի «ո՛չ ոք կարէ մտանել ի տաճարն մինչև կատարեսցին եօթն հարուածք յեօթն հրեշտակացն», ասէ մեկնիչն. ոչ արդարոցն հանգչելոյն աղաչանք, և ո՛չ մեղաւորացն ի տանջանս հառաչանք...: - 703. Զի *զգլուխ* վիշապին ի ջուրսն յորդանանու ջախջախեաց ըստ յոբայ որ է մեղքն. - 705. Այլ և վասն կապելոյն սատանայի գրեալ է ի **թ** *գլուխն* ի **իզ** համարն ի վերոյ: - 706. Եւ վասն հրեղէն վիշապին և տըտան նմին ասացաւ ի վերոյ **թ** *գլուխն* **իե** համարն: - 706. ...զի ի նմա՛ բնակէ *գլուխն* ամենայն չարեաց: - 707. ...զի նա՛ է գազանն որել ի ծովէն և ունէր *գլուխս* է. այսինքն զամենայն իշխանս: - 707. ...ասէ նոյն տեսիլն **ծէ** *գլուխն*, «տուաւ հարսինն զգենուլ բեհեզս սպիտակս սուրբս և լուսափայլս». և բեհեզն է՛ արդարութիւն սրբոցն: - 712. ...ուր ազգին բունն է և *գլուխ*՝ ա՛նդ հնչեցուցանէ որ ազգին առաջնորդն է: - 713. Եւ թէ վասն է՞ր ոչ գիտեմք զկատարած աշխարհի և զկենաց մեր, գրեալ է ի վեր անդ առ նահապետսն ի **ժը** *գլուխն* ի **դ** համարն: - 718. Որպէս ասէ պօղոս ի նոյն *գլուխն* եթէ՝ «պա՛րտ է ապականացուիս այսմիկ զգենուլ զանապականութիւն, և մահկանացուիս զանմահութիւն»: - 721. Ի յայս միտս մարմնաւոր հարսն է զգեստուք զարդարի. **գ** զարդ *գլխոյն* և **դ** բոլոր մարմնոյն: - 721. Զի եթէ մազն որ է գեղեցկութիւն մարմնոյն յառնէ ըստ նորին տեառն թէ «ի *գլխոյ* ձերմէ մազ մի ո՛չ կորիցէ» քանի՞ առաւել ևս անդամք որ յէութենէ մարմնոյն են յարիցեն: - 725. Տասներորդ, քրիստոս *գլուխ* է մեր և մեք անդամք. և զի քրիստոս է դատաւոր՝ պարտիմք մեք զմիմեանս մեծարել և սիրել. ըստ այնմ, «սիրեսցե՛ս զընկեր քո իբրև զանձն քո»: - 735. Եւ մի՛ վասն անարգանաց եղբօրն որոշիլ ի *գլխոյն* և ի դատաստան մահու մատնիլ: - 735. *Գլուխ* ի վայր: - 753. Իսկ վասն տեղեաց դժոխոցն ասացեալ է ի վեր անդր **լ** *գլուխն*, **իը** համարն: - 754. Որպէս համեմատեցաւ ի վերոյ ի **ժթ** *գլուխն*, **ժբ** համարն: - 756. Նա՛խ՝ զի առ նոսա միաւորեալ է քրիստոս իբր տէր ընդ ծառայս. իսկ միաւորի ընդ եկեղեցի իբր փեսայ ընդ հարսին. և *գլուխ* ընդ անդամոց: - 757. Որ և անբաժանելի և անքակ միութեամբ միաւորին յօդեալք ի *գլուխն* քրիստոս անզրաւ յաւիտենիւ: - 757. Դարձեալ ասեմք առաջին կեանք մասնաւոր, զոր նախ քան զյանցանելն ունէր. անկարօտութիւն. լուսաւորութիւն. անձերանելի հասակ. անմահ կեանք. և այլն որ ասացաւ ի վերոյ **ծէ** *գլուխն* **լզ** համարն: - 758. Այլ ի նոցանէ՛ անկաւ, որպէս ցուցաւ ի վերոյ **թ** *գլուխն*, **իբ** համարն: - 760. Այնքան եղիցի միութիւն *գլխոյն* և անդամոցն, զի անդամքն զպատիւ *գլխոյն* իւրեանց՝ ինքեանց համարեսցեն: - 763. Որպէս *գլուխ* մարդոյ՝ զբարիս կամ զչարիս հատուցեալս անդամոց իւրոց՝ ինքեան համարի: - 763. Երեք *գլխօք* վարէ՛ զընթացս մարդկութեանն: - 770. Եւ են ամենայն հարցմունքդ **դժ**ան *գլխով*. որպէս յա՛յտ է ի կարգիդ: - 773. Այլ ի պատճառս տալ իմաստից. որով ո՛չ յագեսցի ակն ի տեսոյ. ի *գլուխ* գոլոյ իմաստնոյ. մանաւանդ և ի չահ օգտի բանասէր մտաց միեղէն եղբարց: - 773. Եւ կատարեալն տեսութիւն խնդրեցաւ ի վերոյ ի **ժզ** *գլուխն* **իբ** համարն: - 785. Ի ստամոքս որովայնի. և ի լեարդս, և ի յուղեղս *գլխոյն*: - 786. Իսկ ի ներքուստ, ի լինիլ տրտմութեանց՝ խուճապեալ մարմնոյն հոսի մաղձ դառն ի ստամոքս որովայնի. և վերացեալ գոլորշեաց նորա զօրէն շոգոլեաց պուտկի առ խելապատակս *գլխոյ*. և ծանրացեալ անտի թորի՛ առ բիբն ասացեալ ական. չոր գոլով և աղէգոյն ի սևատեսա՛կն մաղձոյ: - 787

ԳԾԵՄ + Առաջին՝ է գիրն որ է *գծեալն*: - 177

ԳՂԵՐԻԿՈՍ + Այսինքն սարկաւագունք, դպիրք, և *գղերիկոսքն*: - 379. Երկրորդն Սարկաւագն և Դպիրն և *Գղերիկոսն*. զայսոսիկ հոմանուամբ պաշտօնեայ կոչէ: - 608

ԳՂԹՈՐ + Եւ են որ ո՛չ մէջն ուտի և ո՛չ կեղևն. որպէս *գղթորն*: - 213

ԳՄԲԵԹ կմ ԳՄԲԷԹ + Եւ *գմբէթն* զվերինն խորհիլ ուր քրիստոս նստի ընդ աջմէ աստուծոյ: - 614

ԳՄԲԵԹԱՅԱՐԴ + Երրորդ՝ ձևն խաչանման. յարևելս *գմբէթայարդ*: - 613

ԳՄԲԵԹԱՐԴ + Իսկ երեսունն, մինչ ի մեծն թէոդոս. որ եբարձ զամենայն մեհեանս կռոցն և բարձրացաւ սուրբ խաչն ի գլուխս *գմբեթարդ* սուրբ եկեղեցեաց: - 294

ԳՆԱՄ + Եւ թէ էր այսպէս՝ հետևէր ապա հօր զի արարեալ իցէ ա՛յլ աշխարհ. և հանդերձեալ. և շրջեալ յաշխարհի. սրբեալ զախտաժէտս. մեռեալս յարուցեալ. և ի վերայ ծովու *գնացեալ*: - 45. Իսկ ի յաստուած, բարկանալն, ննջելն, և զարթնուլն, և *գնալն* և այլն: - 55. Յերկինս են լուսաւորքն. և վասն գոյութեանց նոցա. և *գնան* հրեղէնք ընդ ջուրս: - 154. Եւ թէ մեռանի, անխիղճ *գնայ* յաշխարհէս: - 178. Զի՞նչ է որ ասէ սուրբն բարսեղ, *գնան* հրեղէնք ընդ ջուրս և ո՛չ շիջանին: - 188. Դարձեալ՝ հրեշտակք հրեղէնք գոլով՝ ընդ ջրեղէն կամարն *գնալով* ո՛չ շիջանին: - 188. Եւ է մոլորականքն ընդ սոսա *գնալով* խոնարհին և բարձրանան: - 189. Ուսաք յիմաստնոց թէ՝ ի բաժանիլ լեզուաց **իբ** տանուտերանց, և ի *գնալն* յիւրաքանչիւր տեղիս ի հեռու կամ ի մօտաւոր աշխարհս. զօրն զայն տարեմուտս կարգեցին. և ուսուցին որդւոց իւրեանց պատուեալ զօրն զայն տրօք ընչից: - 200. Սահմի. զի *գնայ* հարաւայինն, և գայ

հիւսասայինն: - 200. Եւ սողունք կոչին, կամ զի սողալով *գնան*. կամ սղացեալ են ոտիւք. կամ զի սո՛ղ են ծայնիւ: - 216. Եւ զի **զե** զգայարանս մարդոյն խաբեաց, **ե** ման առնու ի *գնալն*: - 219. Յաչաց նայիլն. ի ձեռաց շարժիլն. և յոտից *գնալն* երևի: - 250. Խնդրեմ և զայս ուսանիլ թէ ընդէ՞ր է՝ զի մարդս կատարեալ կենդանի է քան զանասունս. և յորժամ ծնանին նոքա ահա՛ ի նոյն ժամն կանգնին յոտից վերայ և *գնան*, և այլն. իսկ մարդն ոչ: - 266. Իսկ մարդոյն ուղեղն գէճ է և հով. զի նկարեսցէ յինքն զիմացումն մտացն. և ջիլքն յառաջեալ ի նման վասն գիճութեան ո՛չ կարէ պնդել զանդամսն. վասն որոյ ո՛չ կանգնի և ոչ *գնայ*: - 266. Ի ծնանիլն նախ խնդրէ միայն կերակուր և աճէ՛. յետ որոյ տեսանէ՛ կանգնի՛ և *գնայ*. յետ որոյ խօսի և իմանայ: - 267. Նա՛խ՝ զի խորհրդական միտքն կարգաւոր և առանց տարակուսանաց տեսանէ. իսկ երազն անկարգ և տարակուսանօք և զանհնարն տեսանէ որպէս ի վերայ օդոյ թռչիլ, և ի ծովու *գնալն*, և աղքատաց թագաւորել, և այլն: - 268. Զթռչունս ըմբռնել. ի վերայ ծովու *գնալ*. դիւաց սաստել. ձեռօք առ այլս խօսիլ: - 275. Հինգերորդ՝ երկիւղն յայնմ. զի լւան զձայն *գնալոյ* տեառն և երկեան: - 280. Զի յանապական կուսէ ծնաւ եցոյց զանընդդիմահարութիւնն և զանօսրութիւնն. և *գնալով* ի վերայ ծովուն, զթեթևութիւնն և զերագութիւնն. իսկ զպայծառութիւնն յայլակերպիլն: - 282. Վաքսունք, Տապանակն յառաջ *գնայր* և վէմն զհետ՝ որ էր քրիստոս: - 285. Նա՛խ զի սիրտ սուրբ և աննենգ ունէր. ուստի յա՛յտ է յանմեղութեամբ *գնալոյն* ընդ եղբօրն ի դաշտն: - 286. Նոյնպէս և քրիստոս աստ ի *գնալն* հոգւոց և ի գալստեանն աւուր՝ ընդ առաջ ելանէ սրբոցն և համբուրէ զհիրելիս իւր, որպէս հայրն երկնաւոր ի դարձ անառակին: - 315. Եւ տէր մեր էառ զաւար զմարդկային ազգս և *գնաց* յերկինս: - 315. Երրորդ՝ ի յառնելն զարարածս լերամբք և բլրօք. զի լերինք և բլուրք, հիմունք և բրգունք են աշխարհի...: – 319. ...**բդ**՝ խլից լսել տայր. **գդ**՝ համերց խօսիլ. **դդ**՝ ձեռաց շարժումն. եդ՝ կաղաց *գնալ*...: – 328. Զի՞նչ ցուցանէր **գ** օր յառաջ *գնալ* տապանակին դիտեալ զհանգիստ: - 380. Իսկ դադան ամենևին անզեղջ մնաց. թէպէտ *գնաց* մովսէս ի խորան նոցա՝ ո՛չ զղջացան: - 382. Հինգերորդ՝ յառաջ տապանակն *գնայր* և դիտէր հանգիստ. և զհետ վէմն տայր ջուր. զի այժմ զհանգիստ պատրաստէ՛, և յետոյ զվայելչութիւն տայ: - 385. Ո՛չ ասէ *գնալ* որ կամաւորն է. այլ երթալ, որ ակամայ քարշիլն է: - 389. Զի ակամայ սպանօղք զերծանիցին անդ մինչ քահանայն կենդանի իցէ. և յորժամ մեռանիցի քահանայն, ապա *գնասցեն* ի տեղիս իւրեանց: - 392. Երկրորդ՝ զի ասէ «իբրև զիս». իբրևն օրինա՛կ է. որպէս մովսէս աստուած կոչեցաւ, և տէր մեր էմմանուէլ. և զնա՛ հայր կնքեաց աստուած. և որպէս մովսէս իշխէր տարերաց, և տէր ի ծովուն *գնայր*, և ի վերայ օդոյն: - 399. Վեցերորդ՝ զի ասէ ըստ հրամանին աստուծոյ *գնալ*: - 399. Զայս նշանակէ թէ՝ յետ ելանելոյ հոգւոյ ի մարմնոյ և *գնալոյ* ի վերին շաւիղն, հակառակ կայ սատանայ և չար զօրութիւնքն ընդ նմա, տանիլ զհետ իւրեանց որ զչա՛րսն են գործեալ. և յարդարոցն յաղթին հրեշտակին օգնութեամբն. որպէս և անտօն ետես. զի իմացեալ և մեք զգուշասցուք այնմ: - 410. Քսանևդ, Վասն եղիայի զոր ագռաւն կերակրեաց. և *գնաց* ի հեղեղատն. և նուաղեցաւ ջուրն: - 413. Եւ այս ցուցանի ի սաւուղայ. որ այլակերպեալ *գնաց* առ վհուկն...: – 428. Երեսունք, յետոյ առ սամուէլ ի նաւաթ *գնացեալ* և հոգի աստուծոյ խաղացեալ. և տէր մեր առ հայր ի յերկինս ելեալ, և յառաքեալսն զհոգին առաքեալ: - 437. Եւ կամ նշան խնդրել. և կամ զաստուած հարցանել և ապա՛ *գնալ*: - 443. Վասն է՞ր *գնաց* ի հեղեղատն: - 443. Եւ վասն այն *գնաց* ի սաբեփթա յայլազգիս. զի և զնոցա նեղութիւնն տեսցէ. որք չէին անցեալ զօրինօքն մովսէսի: - 443-444. Յետ որոյ քեղկի քահանայ որ էր հայր երեմիայի՝ եգիտ զերկրորդ օրէնքն և մատոյց առ ովսիա. և *գնաց* առ ողդիկին մարգարէ հարցանել...: – 447. ...և նա՛ վկայեաց վասն գերութեան ժողովրդեանն. այլ վասն բարեպաշտութեան ովսիա ո՛չ *գնաց* գերի: - 447. Եղիակիմ որ և յովակիմ ամս **ժբ**. ի սորա **ժ** ամին նաբուգոդոնոսոր զիրէաստան հնազանդեաց. և հարկ առեալ յեղիակիմայ *գնաց*: - 453. Հինգերորդ՝ բանալ դրանն ի *գնալն* քառասնօրեայ ի տաճարն: - 471. Ուր արկեալ էր սատանայ զաթոռ իւրոյ իշխանութեանն. և անդ արգելեալ բանտէ՛ր զհոգիսն որ յադամայ. մինչ ի *գնալ* անդ անմահ թագաւորին մերոյ և աստուծոյ յիսուսի քրիստոսի: - 504. Նախ ասեն թէ ի չորրորդ դժոխքն *գնաց* որ է՛ վերին և ո՛չ ներքին: - 505-506. Հինգերորդ՝ ադամ առաջին յանցաւորն էր ի ներքին դժոխս. զի ա՛յն է մահու մեռանիլն. այլ արդ եթէ քրիստոս ո՛չ *գնաց* ի ներքին դժոխքն, ո՛չ ազատեաց զադամ: - 506. Եւ քրիստոս ա՛նդ *գնաց* և կապեաց զհզօրն և քակեաց զամուրս նորա և աւար էառ զհոգիսն: - 506. Տասներորդ՝ յաւուր միում այսահարեալ սաւուղ՝ կամէր նիզակաւն բևեռել զդաւիթ յորմն. յորմէ զերծեալ ապրեցաւ և *գնաց* ի տունն: - 513. Այս է, զի յորժամ ի մէջ գիշերին հրամայեաց հրեշտակն *գնալ* և պատմել աշակերտացն, ա՛յլ կանայքն որ ընդ նմայն էին՝ *գնացին*...: – 515. Եւ ոմանք ասեն թէ՝ երկու են մագդաղենացիքն. մինն *գնաց* և ի ճանապարհին ետես զտէրն. և միւսն եկաց և ի պարտիզին ետես: - 515. Առաջինն է՝ զի ի տեսս աշակերտացն վերացաւ. այսինքն զի յորդորեսցէ զցանկութիւն *գնալոյն* առ նա: -

520. Եւ լուսաւորչին ի կեսարիայ *գնալն* և ի հռօմ. և թաղէոսի առաքելոյն: - 525. Եւ յովսէփ փալանացի, և եզնակ կողբացի թարգմանիչք, դարձեալ էին յաթենայ և եկեալ ի կոստանդնուպօլիս. լուան զժողովոյն և *գնացին* ի քաղկեդոն. զի չէր յոյժ հեռի ի ճանապարհէն որով գային ի հայս...: – 543. Եւ ո՛չ որ *գնաց* առ պետրոս ի հռօմ. և ո՛չ պետրոս յայլ վիճակս ձեռնադրեաց զոք: - 546. Եւ թէ որ ասիցէ, կարի՛ բարկացար. ո՛չ զայս ասեմ հնազանդիլ. այլ որպէս լուսաւորիչն *գնաց* ի հռօմ և հնազանդեցաւ: - 548. Ասեմք առ այս՝ թէ լուսաւորիչն *գնաց* ի հռօմ ո՛չ վասն ձեռնադրութեան, այլ վասն սիրոյ և միաբանութեան երկուց ազգաց և ուղղափառ թագաւորացն տրդատայ և կոստանդիանոսի: - 548. Եւ փոխանորդ իւր նստոյց յաթոռ զսուրբն արիստակէս համանըման նորին առաքինութեամբ, և որդի ըստ մարմնոյ. և ապա՛ *գնաց* ի հռօմ: - 548. Եւ ա՛յս էր պատճառն հայոց անդ ի ձեռնադրութիւն *գնալոյն*: - 548. Եւ ի հռօմ *գնացեալ*՝ եղև հայրապետ և պապ: - 548. Ա՛յս էր պատճառ *գնալոյն* ի կեսարիա և ի հռօմ: - 549. Դարձեալ, զորօրինակ բազումք ընթանան ի մի ճանապարհ, և ամենեքեան թողեալ զնոյն՝ ընդ այլս *գնասցեն*, և մինն մնասցէ ի նոյնն. ո՛չ ասեմք թէ մինն բաժանեցաւ ի ճանապարհէն, այլ՝ այլքն: - 551. Դարձեալ բաժանին, զի գործ մեղացն է՛ յանցեալն և *գնացեալն*: - 568. Այլ և զձեռս ի հարկանել. յըմբռնել. և զոտս ի *գնալ*. համեստութիւնն ի նոսա ամենայնսն դնէ զեղանակն և զկարգն: - 581. ...ընդէ՞ր ոչ մկրտեաց զոք ի հաւատացելոցն. մինչև *գնաց* ի կեսարիա ձեռնադրեցաւ. և ապա եկեալ զհազարս հազարաց և զբիւրս մկրտեաց ի գետն: - 589. Ձխաչին և զեկեղեցոյ, սահակն որ *գնաց* ընդդէմ տաճկաց: - 637. Որպէս ժողովուրդն *գնաց* մերձ ի լեառնն, և մեզ պա՛րտ է յոտաց կալ և յառաջ *գնալ* և լսել: - 644. Իսկ խոսրով թարգմանիչ եբեր ի հայս. որ *գնացեալ* էր յերուսաղէմ հրամանաւ սրբոյն սահակայ: - 658. Դարձեալ, մերկ եկն և մերկ *գնայ* ի մարմնոյ զգեստու որպէս ասէ յոբ: - 671. Եւ դարձեալ, ի հոգևորն մերկ եկն և սուրբ հանդերձիւ զգեցեալ *գնաց*: - 671. Երրորդ, զի ի հեռու ճանապարհ *գնայ*. այս է յերկրէ յերկինս. յուղարկաւորեմք մինչ ի գերեզմանն: - 676. և լուսով հաւատոյն *գնաց* փառօք առ աստուած. – 677. և *գնացին* յերեքօրեայ ճանապարհ. ի տիւն ամպ հովանի, և գիշերն լոյս գայր...: - 682. Նոքա որ թողին զամենայն և *գնացին* զհետ քրիստոսի, որոց խոստացաւ զհարիւրապատիկն աստ՝ և զկեանսն յաւիտենից: - 688. Իսկ հոգիք հաւատացելոց որք ոչ *գնացին* այսպէս զհետ նորա, այլ ընկալան ի ներգործութեանցն սատանայի և ի կրից աշխարհի...: - 688. Այրն ի տարաշխարհ *գնաց* քրիստոսէ. որ մարմնով համբարձաւ յերկինս. զի յատուկ տեղի մարմնոյ երկիրս է. վասն որոյ ի տարաշխարհ *գնալ* ասէ յերկինս: - 692-693. ...իսկ մեռեալ և անդ *գնացեալ* արդարութիւնն է յայտնի և ոչ ողորմութիւնն...: - 700. ...հետևի զի և արդարքն կարեն ելանել յարքայութենէն աստուծոյ և *գնալ* ի դժոխքն: - 700. Ասեմք նախ՝ եթէ *գնալ* առ քրիստոս՝ վասն յարութեանն ասէ և զվերջին հուրն...: - 703. ...մինչ խօսիլ տայ բազնեաց, և լերանց *գնալ*, և ծառոց ծաղկիլ և չորանալ. և մեռելոց յառնել. և հրոյ իջանել յերկնից. և չար հոգւովն խօսիլ տայ այլ և այլ լեզուս: - 708. Ասեմք առ այս, եթէ մարմին մարդոյ բաժանեալ ի հոգւոյ, և հոգին *գնացեալ* ի կայանս հոգւոց առ աստուած որ ետ զնա՛. և մարմինն ի հող լուծեալ կամ յայլ տարերս...: – 718. Նոյնպէս ի միոյ վճռէն՝ եկա՛յք և *գնացէ՛ք* լսի: - 739

ԳՆԱՑ(Ք) + Նախ՝ զհաստատութիւն երկրի և *զգնացս* ջուրց: - 26. *Գնացքն* ի զհստքն: - 250. Տասներորդ՝ առ յատուկ բարին մերձենալ. այսինքն առ ամենևին զուտ բարին որ է՛ աստուած. խորհրդով բանիւ և *գնացիւք*: - 281. Մետասաներորդ՝ յառնելոյն կոչի առիւծ. իբր առից *գնացից* անհոգ յայլմէ: - 315. Ասեմք եթէ ժամանակն ի շարժմանէ՛ լուսաւորա՛ցն է. ըստ *գնացից* նոցա զառաջիկայն ասեն սովորապէս: - 430. Ի *գնացս* հոգւոյն զօրացեալ, զի ըստ տընօրէնութեանն խորհրդոյ միշտ հոգւով սրբով ներգործէր. ունելով տերև զաշխարհակեցոյց վարդապետութիւնն: - 768

ԳՆԴԱԿ + Նմանապէս և հոգին շարժի բոլոր՝ *գնդակ*՝ և ուղիղ: - 142. Իսկ *գնդակ* որ է կողմնաւոր՝ շարժի հոգին, յորժամ բնականապէս լուսափայլի յաստուածային գիտութիւնս տեսութեամբ և մտածութեամբ. և այնպէս հոգէպէս ի յաստուած միաւորի. որպէս աշակերտաց առաքելոց և մարգարէից: - 142. Եւ *գնդակն* է քարոզութիւն նոցա որ ըմբռնէ զմերձաւորսն: - 317. Եւ կապեալն ի *գնդակէն* հաւատացեալ ժողովուրդն: - 317

ԳՆԴԱՁԵՒ + Նախ այսպէս ասեն եթէ՝ տարերքն *գնդաձև* պատեալ են զմիմեանս և ամրացեալ. զի բոլորակ հուրն պատեալ է զօդ. և օդ զջուր. և ի մէջ ջրոյն երկիր է՛ հաստատեալ: - 181. Իսկ պարզ տարերքն *գնդաձև* դադարին ի տեղիս իւրեանց յաւիտեան: - 728

ԳՆԴԱՆԱՄ + Եւ կամ անհիւթ ինչ և անկերպ՝ ընդ նիւթական կերպարանաց ձևացեալ. յորում իւրաքանչիւրոցն էութիւնք անշփոթաբար երևին. որպէս պղինձ *գնդացեալ*. կամ քուէացեալ: - 476. Եւ կամ որպէս հուր ընդ *գնդացելոյն* ձևացեալ պղնձոյ: - 476.

ԳՆԴԱՊԵՏ + Եւ որպէս ի դասս հրեշտակաց մինն *գնդապետ* **բժ**ան գնդին: - 547

ԳՆԴԱՊԷՍ + Ասեմք եթէ՝ զորօրինակ սընդիկ լուծեալ և ի հող խառնեալ *գնդապէս* և փոշիացեալ. յորժամ ի մի վայր ժողովես՝ թողու զփոշիսն ի յորս խառնեալ է և պարզ միայն սնդիկն ժողովի: - 719

ԳՆԵՄ + Եւ այլս բազում բաղդատութիւն գոլով հերձուածողի և նեռինն. և զորս տէրն *գնեաց*՝ սոքա ուրացեալք՝ ածեն ի վերայ անձանց զերագահասն կորուստ: - 35. Որպէս վաճառեաց եսաւ և *գնեաց* յակոբ զանդրանկութիւն նորա: - 310. Զպատիժն որ է վայըն՝ միապէս *գնէ* : - 324. Եւ մինչ ընթացաւ ի կալն ուռնայի և *գնեաց* զեզինսն և ողջակիզեաց, եհաս ի զ ժամն. որ յառաջն դադարեալ էր սուրն: - 435. Զի զտեղին յեբուսացւոցն *գնեաց* դաւիթ. և ճարտարապետն քիրամ տիւրացի էր որ շինեաց. և քիրամ արքայ զփայտն առաքեաց: - 440. Չորրորդ՝ անէծք առաջին մարդոյն՝ եղև տանջանք և դատապարտութիւն մարդոյն. և քրիստոս *գնեաց* զմեզ յանիծից օրինաց եղեալ վասն մեր անէծք. ապա ուրեմն քրիստոս աւերեաց զդժոխս: - 506. ...զայս գործս արար քրիստոս յորժամ եհան *զգնօղս* և զվաճառօղս ի տաճարէն: - 606. Իսկ հինգերորդն ի նորոյս. զի խաչիւն քրիստոսի *գնեցաւ* և ազատեցաւ եկեղեցի սուրբ: - 616. Երկրորդ զքահանայս հին և նոր. որ *գնեն* զպատարագս ուխտից ի սեղանն: - 713. Զի *գնելն* լինի սակաւ մի ժամանակ. այլ ստացուածն է՛ յաւիտենական: - 744

ԳՆՉՈՒՏ - Չորրորդ՝ զի բ արծան կանգնեաց պղնձի և խեցի և արար գիր. և զոր ինչ ադամ անունս եդ իրաց, զամենայն գրեաց ի նոսա. զի մի՛ այլայլեսցին ի *գնչուտ* և ի լեզուատ արանց: - 289

ԳՈԳ + Երրորդ՝ անդ մէկին է ջերմութիւն՝ և աստ կրկին. զի հասեալ ի *գոգ* երկրի, մակադարձութեամբ ժողովին առ նա և լինի շող: - 211. Եւ ի հանդերձեալսն *գոգ* և հանգիստ արդարոց կոչեցաւ ըստ ղուկասու...: – 288. Նախ ընդ դէմ բերեն զբան մեծատանն և զղազարու. որ մինն ի *գոգն* աբրահամու և միւսն ի տանջանքն էջ: - 695. Եւ այսու նշանաւ ճանաչեաց հոգի մեծատանն զհոգին աբրահամու և զղազարու ի *գոգ* նորա հանգուցեալ: - 719. Երբեմն *գոգ* աբրահամու, վասն ընդ հօրն հաւատոյ որդւոցն հանգչելոյ: - 757

ԳՈԳԱՆԱՄ + Գէջ օդն *գոգացեալ* և դէմ եղեալ արեգականն՝ առնու զլոյսն ի նմանէ ըստ բոլորակ ձևոյ նորա: - 203

ԳՈԳ ԵՎ ՄԱԳՈԳ (ԳՕԳ ԵՎ ՄԱԳՕԳ) - Ասեմք եթէ՝ *գոգ և մագօգն* հոգևորապէս իմացեալ լինին ամենայն հալածօղք եկեղեցւոյ. զորս սատակեսցէ՛ տէր յիսուս զամենեսեան որպէս ասէ սաղմոսն՝ «որպէս զանօթ բրտի փշրեսցես զնոսա»: - 28. Եւ *գօգ և մագօգ:* - 660. Զի՞նչ է *գօգ և մագօգ:* - 708. Այլք ասեն թէ՝ *գօգաւ և մագօգաւ* իմացեալ լինին զօրք նեռինն...: - 708. Զի *գօգ* նոքա են որովք սատանայ գաղտնաբա՛ր հալածէ զհաւատացեալս: - 708. Իսկ այլք ասեն, *գօգ* ասին հեթանոսք. և *մագօգ* սատանայ: - 708

ԳՈԴՈՂԻԱ - *Գոդողիա* մայրն ամս է: - 452. Զչորքս զայս՝ Զոքոզիա և *Զգոդողիա* մայրն, և Զյովաս և Զամեսիա ո՛չ գրէ յազգահամարսն աւետարանիչն վասն լինելոյ դուստր և թոռունք եզաբելի: - 452. Այլ և յովսաբեթ դո՛ւստր է յովրամայ և *գոդողիայ* և քոյր ոքոզիայ: - 452

ԳՈԴՈՆԻԷԼ - Եւ դատաւորաց առաջինն *Գոդոնիէլ* որդի կենեզայ եղբայր քաղեբայ յազգէ յուդայ ամս **խ**. և այլազգիքն ամս **ժը**: - 420

ԳՈԼ + Որպէս արեգակն զի ո՛չ այրէ որ է հեռաւոր պատճառ. այլ հուրն ի նմանէ առեալ զջերմութիւն ի մերձ *գոլով* այրէ՛. որպէս յա՛յտ է ի հայելւոջն, որ առեալ զնշոյլս յարեգականէն՝ այրէ՛. ա՛յսպէս և բանս մեր ի հարկէ նոցա լինի՝ զոր ստորասեմք կամ բացասեմք: - 8. Յաւասար են ի յոչինչ *գոլն* չարն որ ներհականայ բարւոյ, և ոչինչն որ ներհականայ էի: - 23. Այլ ի հարկէ **բ** *գոլ* խոստովանին. զոմն բնութեամբ՝ և զոմն շնորհիւ: - 66. Եւ թէ զամենայն արտաքուստ և եկամուտ ունի, զիա՞րդ ասէ զինքն ճշմարիտ *գոլ*: - 67. Երեքտասաներորդ՝ զի թէ վասն բնակարան *գոլոյ*՝ մարմին նորա է կենդանարար: - 67. Եւ թէ մերկ բանին, հետևիս գոյութեան սկիզբն ի մօրէն *գոլ* և ո՛չ յաստուծոյ հօրէ: - 68. Զի թէ զաստուծոյն միայն՝ անկար ի յարիոսին. զի զբանն առանձին քրիստոս ասացեր. այսինքն օծեալ և սրբեալ ի հօրէ. յորմէ իմանի պակաս *գոլ* քան զհայր: - 68-69. Իսկ թէ զերկուսն, ահա՛ որ երկու բնութիւն ասացեր *գոլ* հօր: - 69. Եթէ զաստուծոյն ասես, ցուցանես զբանն կարօտ *գոլ* փառաց. և հա՛րկ է հետևիլ քեզ արիոսի: - 69. Իսկ թէ զերկու բնութիւնն ասիցես, ահա՛ երկու *գոլ* ասես հօր աթոռակից. մի զաստուածն, և մի զմարդն: - 70. Ասա՛ ինձ ո՛վ բաժանօղդ՝ ո՛ր դիմաց *գոլ* ասացեալ զայս: - 70. Երկոտասաներորդ՝ աստուծոյ է յաւիտենական և անփոփոխ *գոլ*. ըստ մարգարէին «ես աստուած նոյն եմ և ո՛չ փոփոխիմ»: – 71. Իսկ սուրբ Երրորդութիւնն անփոփոխելի է. զի հայր ծնաւ զորդի և բղխեաց զհոգին. և ո՛չ փոխեցաւ ի *գոլոյն* հայր: - 108. Երրորդ՝ զի նախ՝ էի և գոյացութեան հաղորդեաց

զեղեալքս, և ապա կենաց և իմաստութեան և այլն. զի նախ է *գոլն* մեր, և ապա բարի *գոլն*: - 111. Որպէս նախ քան զլինիլն մեր՝ էր սկիզբն մեր. և այժմ է՛ նոյն սկիզբն. և յետոյ ի կատարածի անփոփոխելի մնայ ի սկիզբն *գոլոյ*: - 112. Երկրորդ՝ ծերն նշանակէ զանսկիզբն *գոլն*. և մանուկն զանվախճանն. զնոյն միմեամբք՝ և ո՛չ այլ և այլ: - 115. Վեցերորդ՝ զի թէպէտ անա՛րգ են՝ ունին զբարի *գոլն* ստեղծմամբ և նախախնամութեամբ: - 132. Երկրորդ՝ զի առանձնաւորութիւն է զօրութեանց, այսինքն արիութիւն յաստուածայինսն և անշարժ *գոլն* և զօրացուցանելն. և զայս առ հասարակ ունին. վասն որոյ առ հասարակ զօրութիւնք կոչին: - 137. Նախ է հասարակ՝ *գոլն* հոգի՝ անմարմին՝ և իմացական: - 137. Ի յինքն՝ զի իւրաքանչիւր ոք սիրէ զինքն և կամի *զգոլն* իւր: - 143. Եւ **գ** է գոյացութիւն նոցա. անմարմին՝ անմահ՝ և հրեղէն *գոլն*...: – 151. Զի ի հարկէ՛ էակ է, որ *զգոլն* միայն ունի. իսկ *զչգոլն* ո՛չ ունի. ապա ուրեմն անփոփո՛խ է էութեամբ: - 162. Վասն որոյ արար զաշխարհս գործ մշտնջենաւոր. և մշտնջենաւոր հարկաւո՛ր է. և հարկաւորն ի *գոլն* կարէ, և ի *չգոլն* անկա՛ր: - 162. Ուստի յա՛յտ է զի կարելին ունի *զգոլն* և *զչգոլն*. և անկարն զմինն. կամ *զգոլն* կամ *զչգոլն*: - 165. Այլ արդ՝ կուսութիւնն է ի կարելոյն որ ունի *զգոլն* և *զչգոլն*. իսկ ապականութիւնն է յանկարելւոյն. որ ունի զմինն և ո՛չ կարէ հակադարձիլ առ միւսն: - 165. Դարձեալ այն զօրութիւնն անփոփոխ է. զի միայն ի *գոլն* կարէ, և ի *չգոլն* անկար: - 168. Իսկ միւս զօրութիւնն որ է փոփոխական՝ ի *գոլն* և ի *չգոլն* կարէ՛. և անկար առ ո՛չ ոք է: - 168. Իսկ միւս զօրութիւնն որ կարելի է՝ և ներընդունի *զգոլն* և *զչգոլն* և երբեմն՝ ասի ի վերայ փոփոխական բնութեանց. որպէս հանդերձն կարէ՛ պատառիլ և ո՛չ պատառիլ. և ջուրն կարէ՛ ցրտացուցանել և ո՛չ ցրտացուցանել: - 168. Եւ զայսպիսի զօրութիւնս ո՛չ երբէք ասեմք ի վերայ աստուծոյ. զի մշտնջենաւոր էութիւն է. և ոչ ընդունի *զգոլն* և *զչգոլն*: - 168. Երրորդ՝ զի ի հարկէ՛ էակ է աստուած. և հարկն զմինն ունի ի հակադրութեանց. այսինքն կամ *զգոլն* կամ *զչգոլն*: - 168. Նախ՝ զի *զգոլն* իւրեանց ունէին ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ. թէպէտ յետո՛յ ընկալան գոյացութիւնս յինքեանս. որպէս տաճար ի միտս շինողին: - 170. Այսպէս առինչք են արարածք արարչին. և առինչքն համանգամայն ունին *զգոլն*: - 170. Իսկ պատահումն ի յայլս ունի զէութիւնն, և կարօ՛տ է այլոյ ի *գոլն*. որպէս գոյն ի մարմնի: - 170. Եօթներորդ՝ զի պատահումն աւելո՛րդ է գոյացութեան. զի *գոլովն* ո՛չ գոյացուցանէ. և այլն: - 170. Երկրորդ՝ սկիզբն և պատճա՛ռ է գոյն. զի *գոլովն* գոյացուցանէ. և աստուած՝ ամենեցուն: - 171. Մին է՝ զի միշտ ոչ ինչ է. զի ոչ զօրութեամբ և ո՛չ ներգործութեամբ ունի *զգոլն*. և յայս ոչ էակէս ոչ ինչ լինի: - 173. Եւ դարձեալ է՛ ոչ էակ՝ որ թէպէտ ներգործութեամբ ո՛չ է, սակայն զօրութեամբ ունի *զգոլն*. և յայսպիսի յոչնչէ եղեն արարածք ամենայն. ապա ուրեմն յայտնի է հարցումնդ: - 173. Եւ այսպիսի էակքս կրկին ունին զօրութիւն. լինելոյ և ո՛չ լինելոյ. *գոլոյ* և ո՛չ *գոլոյ*. և այլն: - 173. Ապա ընդէ՞ր սոքա՝ գոյացութիւն, որակ, քանակ, և այլքն, եղական *գոլով* ո՛չ շփոթին ի մի բնութիւն խառնեալ: - 176. Այլ մի է պետրոսն ըստ անձին անհատ *գոլոյն*. և մի է բնութիւն պետրոսին ըստ միաւորութեան բանին. իսկ սոքա օրինակ՝ և նա՛ ճշմարտութիւն: - 176. Ապա ուրեմն հա՛րկ է մի *գոլ* աշխարհի և ո՛չ բազում: - 179. Երկրորդն՝ ներքին մասն հրոյն. որ կոչի օլօմպային երկին. վասն մերձ *գոլոյ* յօլօմպիոս լեառն: - 183. Եւ դարձեալ արեգակն միջակ *գոլով* հաղորդի ամենայն մոլորակաց. և զայն անցուցանէ ի լուսինն լուսո՛վն հանդերձ: - 187. Եւ զի ո՛չ շիջանին հրամանաւ արարչին. ի միջի *գոլով* երկուց ներհակացն օդեղէնն երկին. որպէս ստորին տարերքս հուր և ջուր միջնորդ օդիւն կապակցեալ: - 188. Դարձեալ՝ հրեշտակք հրեղէնք *գոլով* ընդ ջրեղէն կամարն գնալով ո՛չ շիջանին: - 188. Վեցերորդ՝ ըստ այլոց. զի բոլոր թանձր մարմինն է՛ հողոյ. և ամենայն հիւթք և մաղձք է՛ ջրոյ. թոքն է՛ օդոյն. և սիրտն է՛ հրոյն ջերմ *գոլով*: - 215

ԳՈԼՈՇԻ կամ ԳՈԼՈՐՇԻ + Ո՛չ է աստղ. այլ *գոլորշի* վառեալ ի տարրական հրոյն յորժամ մերձի ի նա՛: - 203. Եւ տևէ՛ որքան է նիւթ *գոլորշոյն*. և լուսեղէն բա՛շս արձակէ առ ի ցուցանել թէ ո՛չ է ի բնական աստեղաց: - 203. Նոյն և սա՛ *գոլորշի՛* է վերացեալ հողմոց. և մերձեցեալ ի հուռն՝ վառի՛ ի նմանէ. և բռնութեամբ հողմոյն վարեալ երևի իբրև զթռիչ աստղ և փութով շիջանի: - 203. *Գոլորշիք* վերացեալ յերկրէ գէջ և չոր խառնեալ: - 203. Շանթքն լինի ի մէջ *գոլորշեացն* որ ի մէջ ամպոյն. և ջերմութեամբն չորացեալ. քանզի հո՛ւր է քարացեալ: - 204. Եւ դարձեալ՝ զի ի *գոլորշեաց* է բաղկացեալ՝ արտաքին մասն հով է և գէջ, և ներքինն ջերմ և չոր. վասն որոյ զարտաքինսն պահէ՛, և զներքինսն ապականէ: - 204. Երկու *գոլորշիք* վերանան յերկրէ. մինն չոր և ծխատեսակ. և միւսն խոնաւ ի գէճ բնութեանց վերացեալ: - 204. Այլ Ամպն լինի, յորժամ զօրութեամբ արեգականն ի վեր քարշին *գոլորշիքն* ի ջուրց և ի գէջ տեղեաց: - 204. Իսկ Մառախուլն է մթագոյն *գոլորշի* անծննդական ջուրց. քան զօդ թա՛նձր է, և քան զամպ նօսր: - 204. Այսորիկ ի գէջ *գոլորշոյն* լինին: - 205. Իսկ շա՛րժն է թանձր *գոլորշի* արտաքս քարշեալ յերկրէ, և նեղեալ ի յելսն շարժէ՛ զերկիր: - 206. Եւ օրինակ տայ զկերակուրն որ ի ստամոքսն

եփի. և *գոլոշիկքն* ի գլուխն ելանէ և պարզ ջուրն ի լեարդն. իսկ մնացեալ թանձրն լինի դառն և աղի: - 208. Եւ զի քարշեն լուսաւորք *զգոլորշին* յերկրէ՝ յայտ է ի ցօղ առաւօտուն և յեղեամն. որ ի գիշերն ի վեր քարշին. և ընդ ծագել լուսոյն հատանին և յետս յերկիր անկանին. և յաւուրս ձմերան լինի եղեամն. և յամարան ցօղ: - 208. Եւ զի ի *գոլորշեաց* որ ի ներքս է փակեալ՝ թօթափի և շարժի: - 211. Նոյնպէս և ի ջուրն կան այլ գն. հողմն երևի ի *գոլորշիքն*. և հուրն և հողն՝ կայծն ի վայր անկեալ քար լինի: - 214. Ընդ վերին դուռն *զգոլոշին* ի խելապատա՛կն առաքէ: - 242. Եւ զխ ամ շինեցին յամառն և ձմեռն ըստ բարեխառնութեան տեղւոյն. մինչև հասին յործկուտ օդն թանձրացեալ ի *գոլորշեաց* և ջերմացեալ յարևուն: - 297. Իսկ ի ներքուստ, ի լինիլ տրտմութեանց՝ խուճապեալ մարմնոյն հոսի մաղձ դառն ի ստամոքս որովայնի. և վերացեալ *գոլորշեաց* նորա զօրէն շոգոլեաց պուտկի առ խելապատակս գլխոյ. և ծանրացեալ անտի թորի՛ առ բիբն ասացեալ ական. չոր գոլով և աղէգոյն ի սևատեսա՛կն մաղձոյ: - 787. Նոյնպէս և երբեմն յուզել ուրախութեանց. ի փեռեկեալ թոքոյ ի կոտորումն շնչոյն, ի թաղանթէ՛ որ առ լերդաւն՝ հիւթ ինչ ծաւալի առ նոյն ասացեալ տեղի. ելեալ *գոլորշեացն* նմանապէս առաջնոյն. և լինի քաղցրագոյն արտօսր. վասն ասացեալ հիւթոյն ի քաղցրորակն անօթոյ: - 787

ԳՈՀԱՆԱՄ + Թէ առողջ է, *գոհանայ* զաստուծոյ: - 178. Եւ նա *գոհանայր* զտեառնէ...: – 321. Երրորդ՝ ժողովին և *գոհանան* զաստուծոյ՝ որ յոչնչէ՛ գոյացոյց զմարդն, և յարգանդէ՛ խաւարին ի լոյս եբեր. և ետ մեզ ինչս մարմնական: - 321. Վասն որոյ ի յընչիցն պատարագ մատուցանելով և աղքատս կերակրելով *գոհանան* զաստուծոյ: - 321. Վասն այն յաստուծոյ օրհնեմք զնոսա և *գոհանամք*: - 406. Նախ՝ զի շնորհակալե՛մք հոգւով, և *գոհանամք* մարմնով: - 406. Այլ և *գոհացաւ* ի վերջոյ ի վերայ ամենայն յաղթութեանցն. և տէր մեր ի վերայ ամենայն ներգործութեանցն. որ և ամենայն օրհնութիւնքն ի տէրն ակնարկէ. որ եղև գլուխ հեթանոսաց. յաղթեաց մահու և բարձրացաւ ի գերեզմանէ: - 438. ...և *գոհացեալ* ելին ի լեառն ձիթենեաց...: - 599. Այլ վասն առաջնոյն՝ *գոհանամք*, զի հասոյց զմեզ ի ժամս այս աղօթից: - 624. ...այսինքն *գոհացիր* զաստուծոյ. և յայտնեա՛ զփառս նորա. - 624. վասն որոյ մեզ լեզու լինի և ի դէմս մեր *գոհանայ* զաստուծոյ ըստ իւրաքանչիւր ժամու. այսինքն յառաւօտն, ի հասարակ օրն, և յերեկոյն. զի գոհացումն է և ո՛չ աղօթք: - 626. Այլ և վասն գոհութեան զիտելի է, որպէս ասէ առաքեալն՝ «յամենայնի *գոհացօղ* լերուք զտեառնէ»: - 626. Եւ վասն բազում պատճառի պարտ է *գոհանալ*: - 626. Երրորդ՝ ի խորհուրդ **ը** երրորդին՝ ի կատարածի, յազատեալք յաստեացս՝ *գոհանամք* զաստուծոյ - 627. Իսկ ի պահս ո՛չ խունկ և ո՛չ օրհնութիւն. զի ընդ ապաշխարութեամբ եմք, ո՛չ իշխեմք *գոհանալ* և ո՛չ ունիմք անուշահոտ վարս: - 628. Երրորդ, զայս ի քրիստոսէ ուսաք. զի *գոհացաւ* ի հօրէ և ապա՛ բաշխեաց զզարեղէն նկանակսն և աճեաց...: – 654. Երրորդ, զի կրկին օրհնեմք, առաջին օրհնութիւնն խնդրելն է, և վերջինն *գոհանալն*: - 655. Որպէս աղքատք նախ խնդրեն. և յորժամ առնուն՝ *գոհանան*. նոյնպէս և մեք առնեմք: - 655. ...զի առաջին աղօթք յամենայն կարգադրութիւնս՝ *գոհանամք* պարտ է դնել. բայց առաւել ի կնքելն՝ և ի թաղել մեռելոյն: - 659. ...նա զձեռն ի վեր առեալ *գոհանայ* զաստուծոյ. նմանապէս թէ պատմի վասն վախճանի ուրուք: - 659. ...վասն որոյ այսօր թեթևացեալ զամք ի գերեզմանն և *գոհանամք* զաստուծոյ: - 680

ԳՈՀԱՑՈՂԱԿԱՆ + Չորրորդն զաղօթքն *գոհացողական*: - 465. Որում *Գոհացողական* Օրհնութիւն. և Բարեբանօղ Փառատրութիւն. Յամենայն գոյեղէն բնութեանց. ի վեհագունից մինչ ի հուսկ յետինս: - 771

ԳՈՀԱՑՈՒՄՆ - ...վասն որոյ մեզ լեզու լինի և ի դէմս մեր գոհանայ զաստուծոյ ըստ իւրաքանչիւր ժամու. այսինքն յառաւօտն, ի հասարակ օրն, և յերեկոյն. զի *գոհացումն* է և ո՛չ աղօթք: - 626

ԳՈՀՈՒԹԻՒՆ + Երբեմն ի տեղի *գոհութեան* է. ըստ այնմ թէ՝ «շնո՛րհ ունիմ այնմիկ որ զօրացոյցն զիս»: – 139. Դարձեալ՝ **բ** իրօք յաղթեաց յոր զսատանայ. *գոհութեամբ* բանի՝ և համբերութեամբ գործոյն: - 323. Նախ՝ ուղղութիւն ընկերաց. **բ** *գոհութիւն* և համբերութիւն. **գ**՝ իմանալ զչար խորհուրդն սատանայի. **դ**՝ աղօթք և պահք. **ե**՝ խոնարհութիւն և ճշմարտութիւն. որ գերագոյն է ամենայն զինուց և խպառ կորուսանէ զչար որ մայրն է ստութեան և հպարտութեան: - 324. Ութերորդ, վասն *գոհութեան*. հեռաւորն եկեալ կամ բարւոյ յաջողեալ: - 358. Նա՛ է ողջակէզ և փրկութիւն և *գոհութիւն*, և վասն մեղաց և յանցանաց. և յամենայն նւիրաց կատարումն և գլուխ նա՛ է: - 362. Նախ՝ շնորհակալութիւն է և *գոհութիւն* երախտեացն աստուծոյ տրիտուր. ո՛չ իբր կարօտի, այլ անկարօտի որպէս աստուծոյ: - 406. Այսպէս և օրհնութիւն մարդկան որ գերագոյն է քան զմեզ, շնորհակալութիւն է և *գոհութիւն*. որպէս սրբոց կամ թագաւորաց և այլն: - 406. Երկրորդ՝ հոգևորին շնորհակալութիւն, և մարմնաւորին *գոհութիւն*: - 406. Երրորդ՝ ի խոստմունքն շնորհակալութիւն, և ի պարգևն *գոհութիւն*: - 406. և Նմա փառք և *գոհութիւն* յաւիտեանս ամէն: - 438. Այլ աղօթքն և *գոհութիւնքն* երկար: - 466. Քառասունևդ,

Մասնաւոր Աղօթք. և Օրհնութիւնք. և Խաղաղութիւն. Քարոզ. և Մաղթանք և *Գոհութիւն*: - 527. Վերինն որ առ աստուած և առ սուրբս, երբեմն յայտնութիւն լսի. երբեմն *գոհութիւն* և բարեբանութիւն. երբեմն մաղթանք և աղաչանք: - 539. Երրորդ՝ *զգոհութեան* աղօթսն հանապազ անխափան մատուցանէ: - 584. Նախ *գոհութիւն* է և շնորհակալութիւն բազում երախտեացն առ մեզ: - 624. Զի՞նչ է որ զառաւօտու քարոզն՝ այսինքն զերկրպագեմքն, և զՊատարագին *գոհութիւնն*, և յերեկոյն զՅասեալքս ի ժամն, աղօթից ձևով ասէ սարկաւագն: - 626. Դարձեալ՝ա՛յլ է քարոզն առ մեզ, և ա՛յլ է աղօթքն առ աստուած, և ա՛յլ է մաղթանքն առ սուրբս, և ա՛յլ է *գոհութիւնն*: - 626. *Գոհութիւնն* վասն անցելոյն յաղագս առաւել պարգևացն է: - 626. Այլ և վասն *գոհութեան* գիտելի է, որպէս ասէ առաքեալն՝ (յամենայնի գոհացօղ լերուք զտեառնէ:) - 626. Նա՛խ՝ զի *գոհութիւնն* պարգև՛ է օրհնաւոր ի բարեա՛ց մասնէ...: - 626. ...որպէս յամենայն ինչ իրաց՝ մա՛սն նուիրելի է աստուծոյ. նոյնպէս և ի բարեաց գործոց *զգոհութիւնն*: - 626. Երկրորդ, զի ի *գոհութիւնն* ամենայն չարք կործանին որ հակառակ կան մեզ: - 626. Վեցերորդ, *գոհութիւնն* փոխարէ՛ն է ամենայն պարգևացն աստուծոյ: - 626. Նա՛խ՝ իբր *գոհութիւն* և շնորհակալութիւն աստուծոյ որ զօրացոյց զմեզ: - 627. Չորրորդն պարտապան *գոհութեան* վասն էից փոփոխման. և ոմանց ամօթ պատկառանաց: - 630. Զի *գոհութիւնն* կրկին զօրութիւն ունի...: – 655

ԳՈՂ + Երրորդ՝ զգազանս և *զգողս* փախուցանէ: - 185. Չորրորդ՝ փախչին *գողք* և գազանք: - 196. Իններորդ՝ պարիսպ լինին շուրջանակի ջուրք. ի թշնամեաց ի գազանաց՝ և ի *գողոց* պահելով: - 207-208. Կարճունչն՝ *գո՛ղ* է: - 246. Յաստ ձեռն և կարճամատն, նենգաւո՛ր է և *գող*: - 247. Ո՛չ է արդարութիւն. այլ նա՛ ընդ զրկողացն դատի, և դու ընդ *գողոցն*: - 337. Մկունք՝ *գողքն*: - 365. Եւ թէ ոչ էր զղջացեալ, միոյն դ և ե էր տուգանք *գողին*: - 384. Վեցերորդ՝ զի թէ լինի անկարօտ *գող* և զրկօղ, ընդ տեառն իւրոյ կորուսանէ և զինչսն. որպէս աքարն որ ունէր բազում ստացւածս, և գողացաւ ի նզովիցն երիքովի. տեսին ամենայն ժողովուրդն և ցասեան ի վերայ նորա և իրաւունս ետուն սատակմանն: - 416. Եւ սոքա ամենայն ստուգե՛ն զյարութիւն նորա թէ ո՛չ է գողացեալ. զի *գողն* ո՛չ ծալէր զվարշամակն և զկտաւն զըմռեալ: - 517. Ոչ ինչ ամենևին՝ թէ ընկալցին զմկրտութիւնն. որպէս և ոչ ցորենոյն է վտանգ թէ գողունի իցէ և սերմանի ի ձեռն *գողի*: - 593. Վասն որոյ տէրն *գողոյ* նմանեցուցանէ զմահն օրհասական: - 730. Եւ երիւք պատրաստի մարդ ի *գողոյ*: - 730. Եւ այսպէս հսկել և պահել զտունս մեր, զի մի՛ *գող* մահուն և կատարածի՝ գտեալ զմեզ անպատրաստ ի մեղս՝ տանիցի զիոգիս մեր ի տանջանս յաւիտենից: - 730

ԳՈՂԱՆԱՄ + Այլ և ըստ համարոյն՝ կնքէ՛ զինչս թագաւորաց. և չտայ *գողանալ* ծառայից. և *զգողացեալն* յայտնէ և յանդիմանէ: - 178. Յինգերորդ՝ զի թէ ոք *գողանայր* և սպանանէր, զանմեղն դատապարտէին. և լինէր ամենևին անօրէնութիւն: - 238. *Զգողացեալն* խոստովանիլ. և խոյ մի նուիրել: - 285. Երրորդ՝ ցուցանէ *զգողացեալն* ի բանից, զնոյնն կրկնել և շրջել պատասխանելով: - 323. Եթէ ոք զմեզ զրկէ արդարութի՞ւն է ապա թէ խաբեմք և *գողանամք* զինչս նորա: - 337. Յինգերորդ՝ ե միշտ է և առ միշտ. որպէս մի՛ սպանաներն. և մի՛ *գողանարն* և այլն: - 340. Այլ մեղքն հոգեկան նոյն է աստ և անդ. որպէս շնալ և *գողանալ*: - 369. Վասն է՞ր յորժամ *զգողացեալն* խոստովանի ասէ՝ և խոյ մի աստուծոյ նուիրէ՛: - 384. Զի *գողացեալ* մեղքն միայն խոստովանելով ոչ քաւի. այլ հատուցանել պարտ է զգողօնքն. կամ ի տէրն, կամ յազգականս նորա. կամ ի քահանայն. զի միջնո՛րդ է մեռելոց և կենդանեաց: - 384. Վեցերորդ՝ զի թէ լինի անկարօտ գող և զրկօղ, ընդ տեառն իւրոյ կորուսանէ և զինչսն. որպէս աքարն որ ունէր բազում ստացւածս, և *գողացաւ* ի նզովիցն երիքովի. տեսին ամենայն ժողովուրդն և ցասեան ի վերայ նորա և իրաւունս ետուն սատակմանն: - 416. Եւ սոքա ամենայն ստուգե՛ն զյարութիւն նորա թէ ո՛չ է *գողացեալ*. զի գողն ո՛չ ծալէր զվարշամակն և զկտաւն զըմռեալ: - 517. Զի ժ պատուիրանքն և է մահու չափ մեղքն են ըստ գոյացութեան մեղք. որպէս մի՛ շնարն և մի՛ *գողանարն* և մի սպանաներն և մի՛ սուտ վկայերն: - 565

ԳՈՂԳՈԹԱՅ + Բնակէր ի ներքոյ *գողգոթային* ուր ադամայ գերեզմանն էր: - 300. Եւ տէրն եբարձ ի յուս իւր զփայտ խաչին մինչ ի նոյն տեղի *գողգոթային* ուր զենանէր իսահակ: - 306. Եւ տէրն մեր կանգնեաց զխաչն ի *գողգոթայ* մինչև յերեկոյ և վանեաց զթշնամին մեր: - 418. Եւ բաժանեալ զսուրբ տեղիս տընօրինական, ետուն զսուրբ յակոբն պատրիարգարան, և *զգողգոթայն*, և զսուրբ կարապետն և զսնարսն. և արկեալ վիճակս ի վերայ յարութեանն՝ անկաւ հայոց. և տրտմեցան ոմանք յազգէ նոցա: - 548. և կանգնեաց զխաչն փրկական ի սուրբ *գողգոթայ* ի սեպտեմբերի **ժդն**...: - 617. Զի որպէս փայլակն ելանէ յարևելից ի վերայ լուսեղէն ամպոյ, և քառաձև լուսովն լնու զչորս կողմ աշխարհի և հաստատի ի *գողգոթայ* յորում խաչեցաւ տէրն: - 732

ԳՈՂԻԱԹ - Երրորդ՝ ի նախատինս զօրաց իւրոց. զի հովիւ մանուկն և որդի յեսսեայ սպան *զգողիաթ*. և նոքա իշխանք և մեծամեծք ո՛չ կարացին: - 427. Երեքտասաներորդ, եհար *զգողիաթ* զնախատիչն իսրայէլի. և տէրն զսատանայ նախատիչ մարդկան ազգի: - 436. Չորեքտասաներորդ, ցպով և պարսաքարով ել ընդ դէմ *գողիաթու*. և տէր մեր խաչիւ որ վէմ կոչեցաւ, և ի ձայն բարձր աղաղակեաց և արձակեաց զհոգին: - 436. Վեշտասաներորդ, դարձեալ **խ** օր արձանացաւ *գողիաթ* և զտէրն խ օր փորձեաց սատանայ: - 436. Իններ, սրովն *գողիաթու* սպան զնա. և տէր մեր սրով մահուան սպան զիշխանն մահու: - 436. Երեսունեւ, պահեցաւ սուրն *գողիաթու* ի խորանն. և խաչն փրկական ի յեկեղեցի: - 437. Ոմանք ասեն թէ՝ զի դիովքն իւր անէծ *գողիաթ*, ա՛յն կատարեցաւ: - 439. Այլ և ցուպն հովուական դաւթի. զոր տարաւ ընդ դէմ *գողիաթու*: - 494

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ + Ութերորդ՝ զի ամենայն տեսակք ախտիցն ի՛ր մի երևեցուցանեն մեզ. որպէս *գողութիւն* զինչս, և պոռնկութիւն զհեշտութիւն. իսկ հպարտութեանն ո՛չ գոյ ամենևին ակնկալութիւն: - 562. Եւ զի ո՛չ է որպէս մահացուն մեծ կամ փոքր. որպէս շինութիւն մեծ է քան զպոռնկութիւն. և մարդասպանութիւն քան *զգողութիւն*: - 568. Եւ տե՛ս յօրինակաց. զի չնչին *գողութիւնն*, զաքար իւր զարմիւքն քարկոծեաց. և կրկուտ քաղելն զայրին: - 745

ԳՈՂՈՒՆԻ + Ոչ ինչ ամենևին՝ թէ ընկալցին զմկրտութիւնն. որպէս և ոչ ցորենոյն է վտանգ թէ *գողունի* իցէ և սերմանի ի ձեռն գողի: - 593

ԳՈՂՕՆ(Ք) + Երրորդ, զի թէ յեգիպտոս դարձցին՝ ո՛չ իշխեսցեն. զի ի *գողօ՛նս* էր այն նոցա: - 336. Զի գողացեալ մեղքն միայն խոստովանելով ոչ քաւի. այլ հատուցանել պարտ է *զգողօնքն*. կամ ի տէրն, կամ յազգականս նորա. կամ ի քահանայն. զի միջնո՛րդ է մեռելոց և կենդանեաց: - 384. Նոյնպէս այժմ ի նորս պարտ է խոստովանիլ վասն կանոնաց եկեղեցւոյ. և *զգողօնսն* վճարել կամ ի տէրն, կամ ի քահանայս, կամ յաղքատս: - 384. Ի *գողունից* կամ յաւազակաց ո՛չ է պարտ զի պիղծ է: - 390. Նաև զընտանիսի աքարայ պատժեաց. զի և նոքա ո՛չ խոստովանեցան *զգողօնքն*: - 415

ԳՈՃԱԶՄ + *Գոճազմ*. կապո՛յտ է. և գտանի ի մեծն սկիւթ: - 348

ԳՈՄ (բայ) + Որպէս ասեն հեռձուածօղք՝ զամենայն ինչ մարդկան ի հարկէ՛ *գոլ*. այսինքն զգործ. զդիպուած. զմահ. զկեանք. և զամենայն ինչ: - 7. Եւ զի լինին և են սոքա՝ յա՛յտ է յայսցանէ, զի ո՛չ կարեն ոչ *գոլ*: - 8. Եւ զի ո՛չ կարեն ոչ *գոլ*, անկա՛ր է սոցա ոչ *գոլ*: - 8. Եւ որ անկա՛ր է ո՛չ *գոլ*, ի հարկէ՛ *գո՛լ*, և է՛: - 8. Եւ նախ առ նոսա՝ որք ասեն զբանս մեր ի հարկէ *գոլ* կամ ո՛չ *գոլ*: - 8. Ապա ուրեմն յա՛յտ է՝ զի բանն զիրն ո՛չ կարէ ճշմարտել. այլ իրն զբանն ճշմարտէ. յորժամ *գոյ* կամ ո՛չ *գոյ*. որպէս ասէ իհարկէ՛ *գոլ* զէակն յորժամ է՛. և ո՛չ *գոլ* յորժամ ո՛չ է: - 9. Զորօրինակ՝ իրն ի ներկայս որ է նիւթ ներընդունակ՝ ունի կրկին զօրութիւն. որպէս հանդերձն կարէ՛ պատառիլ, և կարէ՛ ո՛չ պատառիլ. և ջուրն կարէ ջերմն *գոլ*, և կարէ՛ ո՛չ *գոլ*. և մինն ի նոցանէ՛ լինի ներգործութեամբ որն և հանդիպի: - 9. Իսկ թէ է ի պատճառն ներընդունական, յայտնի՛ է որ հաւասար ունի *զգոլն* և զո՛չ *գոլն* որպէս ասացաւ: - 10. Ասեմք առ այս, եթէ՝ ամենայն ինչ որ լինի՝ ունի պատճառ. և նախ է պատճառն քան զպատճառելին. այլ ամենայն պատճառ ո՛չ է հարկաւոր. այլ *գո՛յ* և ներընդունակ պատճառ. ապա ուրեմն ո՛չ է հարկաւոր պատճառ շարժումն աստեղաց: - 10. Նախ՝ եթէ չար հիւանդութիւնն և այլն ի հարկէ՛ է, ապա ամենեցուն նոյնպէս պարտ էր *գոլ*. ...զի հարկն նոյն է առ ամենեսեան: - 11. Մանաւանդ թէ առ առաջին պատճառն վերանայ այս անիրաւութիւն, որ ետ զօրութիւն աստեղացն այսպէս անիրաւ բաժանարար *գոլ*: - 12. Նախ՝ եթէ դու քեզէ՛ն խոստովանեցար եթէ ոչ *գոյ* հարկ. այլ՝ աստուած և բնութիւնն և արհեստն ևս ներգործեն. ապա թէ է գործ արհեստի և բնութեան, ո՛չ է հարկ բախտի և ճակատագրի: - 13. Այլ ի յաստուած զօրութեամբ իր ո՛չ ինչ *գոյ*, ո՛չ բարի և ո՛չ չար: - 14. Եւ զի ի հարկէ ունի *զգոլն* բարի՝ անկար է ո՛չ *գոլ* բարի: - 15. Ա՛րդ՝ հարկ է ամենեցունց *գոլ* այնպէս որպէս աստուած ետես և գիտաց. և գիտութիւնն աստուծոյ անպատիր է. ապա ուրեմն ամենայնն լինի ի հարկէ տեսութեանն աստուծոյ: - 15. Եւ զի ոչ է այս հարկ. զի *գոլով* նոյն՝ ճանաչեմք զայլսն: - 17. Նմանապէս և աստուած *գոլով* բարի՝ ճանաչէ զչարս: - 17. Նա՛խ՝ եթէ ուշիմ և ապուշ և այլն ըստ կարգի, սոքա եթէ ի մարմնոյն խառնուածոյ պատճառին՝ և եթէ բնական որակութեամբ հոգւոյն՝ նման և աննման *գոլ*, առանց ներգործելոյ ո՛չ չար են և ո՛չ բարի. ո՛չ գով. և ո՛չ պարսաւ հետևի. որպէս և ո՛չ բնական բարուց անաւնոց: - 19. Ապա ուրեմն թէ չարն ապականիչ է այլոց, ուրև պատահի ապականէ՛ և զինքն ըստ որում չար է. ապա ուրեմն ոչ է՝ և ո՛չ կարէ *գոլ* չարն: - 22. Եւ յամենևին նըւազիլ կենաց՝ և մահն կորընչի. զի յէութեան ունի *զգոլն* ներհակապէս: - 22. Իսկ չարն կորեաւ յորժամ բարձաւ ի հոգւոյն. զի չարն ո՛չ է է՝ և ո՛չ *գոյ*: - 23. Իսկ չարն ըստ ենթակային էանայ և երևի, և ըստ ինքեան ոչնչանայ և ապականի. զի ո՛չ է է. և ո՛չ *գոյ*: - 23. Չարն ո՛չ է է, և ո՛չ *գոյ*. որո՞վ զանազանի ի պարզ ոչ է էն. որէ՛ ամենևիմբ ոչինչ: - 23. Նախ՝

զի ո՛չ էն փափագի և ցանկայի է լինիլ և *գոյ*: - 23. Իսկ չարն ի յէութեան երևեալ՝ փոխի դարձեալ յոչինչ և յոչ *գոյ*: - 23. Չինգերորդ՝ ոչ ինչն ի յենթակայս եղեալ՝ ո՛չ ներհականայ էի. թէպէտ ըստ ինքեան ներհա՛կ է. և չարն ի յենթակայն երևեալ՝ ներհականայ և կորուսանէ՛ զբարին. թէպէտ ըստ ինքեան ոչ ինչ է և ոչ *գոյ*: - 23. Զի գերազանց է անպատճառ և անսահման *գոյն* աստուծոյ՝ քան այլոց: - 24. Յեղելոց իրաց կարե՛մք ցուցանել թէ է՛ և *գո՛յ* աստուած՝ երեք եղանակաւ: - 25. Երկրորդ ի սկզբանէ, զի իր ինչ ինքն ինքեան սկիզբն և սկսեալ անկար է *գոլ*. ուստի հա՛րկ է ամենայն սկզբնաւորաց *գոլ* սկիզբն: - 25. Ա՛րդ՝ եթէ միակս այս շարադրի բազմաց, ո՛չ մնաց մին. իսկ եթէ ոչ շարադրի, ո՛չ *գոն* բազումք. այլ մի և մի. և այս որպէս այս: - 25-26. Զի ո՛չ նա այսմ և ո՛չ սա այնմ կարէ միակ գոլ. վասն որոյ հա՛րկ է *գոլ* այնպիսի միակ՝ որ և ամենայն բազմութեան և միակաց է՛ միակ. որ է աստուած: - 26. Չինգերորդ՝ Կարէ՞ և հայր ծնեալ ասիլ ի նոյն բնութենէ *գոլ*: - 29. Ուստի հեշտութիւն և աւանդութիւն յիրաւի խառնեալ ը միմեանս, և հակառակասիրութիւն և ինքնահաճութիւն յառաջ եկեալ, որով զինեալ պնդին ընդդէմ ուղղութեան. զի կարծեն զինքեանս ճշմարիտ *գոլ* քան զայլսն: - 33. Եւ որպէս ասեն վարդապետք՝ քան զամենայն մեղս ծանրագոյն *գոլ* զպաշտօն կռոցն վասն երկուց: - 33. Արդ՝ կռապաշտն և հերձուածօղն հաւասա՛ր են յամբարիշտ *գոլն*. զի որպէս շուն դառնայ ի փսխած իւր. այսինքն զի նա ո՛չ ունէր, և սա՛ ուրացաւ և դարձաւ անդրէն: - 33. Եւ այլս բազում բաղդատութիւն *գոլով* հերձուածողի և նեռինն. և զորս տէրն գնեաց՝ սոքա ուրացեալք՝ ածեն ի վերայ անձանց զերագահասն կորուստ: - 35. Վասն որոյ և մեք համաձայն *գոլով* ուղղափառաց հարցն սրբոց՝ դիցուք սուղ ինչ յառարկութեանց նոցա, և ընդ նմին զպատասխանիս: - 35. Որ է տարակուսանք այս, եթէ *գոյր* ոմն մեծ քան զհայր՝ զի բռնադատեաց զնա՛: - 36. Եւ ի սկզբանն ասելով, ո՛չ յետոյ քան զհայր *գոլ*: - 37. Զի և յոհան դամասկացին ասէ հարկ *գոլ* ամենայն սկսզման ունել դադարումն. այլ զի հրեշտակք և հոգիք ոչ դադարին, այս կամա՛ցն աստուծոյ է պահպանութիւն, և ոչ բնութեան նոցա. զի յո՛չ էից եղեալքն՝ կարեն յոչ էութիւն փոխիլ: - 37. Առարկութիւնս այս յայտնապէս զորդի կամ զհայր ի բա՛ց մերժէ յաստուածութենէն. ճարտա՛ր իմա, ո՛չ ասէ զհօրէ ոչ *գոլ* աստուած. այլ զանձնելութենէն: - 38. Ապա թէ ոչ՝ հա՛րկ է քեզ ասել ըստ բազում անուանցն և բազում բնութիւնս *գոլ* աստուծոյ: - 38. Պատասխանեմք թէ՝ կարի՛ յիմարութիւն է հարցումնդ. և զի *գոյ* հայր ըստ քում բանիդ ծնօղ որդւոյ. ապա ուրեմն ո՛չ կարէ ոչ լինիլ և ծնանիլ: - 38. Իսկ դուք զի ուրանայք զհոգին հաւասար *գոլ* հօր և որդւոյ, և կրտսե՛ր ասէք քան զորդի: - 39. Եւ թէ *գոյր* երիցագոյն, լինէր պատճառն և գերագոյն քան զաստուած. իսկ ստեղծանելն երևի պատճառաւ. այսինքն վասն փրկութեան մարդկան: - 41. Առ որս ասեմք՝ թէ որդի ո՛չ ասի անդրանիկ վասն *գոլոյն* ի կարգէ ստեղծուածոց, զի ո՛չ ոք ստեղծւած՝ էառ զբնութիւն աստուծոյ որպէս որդին: - 41. Այսպէս և զանհնազանդութիւնս մեր. զոր ոմանք ուրացութեամբ և կէսք ախտիւ՝ իւրն վերագրէ գլուխ *գոլով* անհնազանդ անդամոցն: - 42. Այլ զի մեք թողեալք և անտես եղեալք յաստուծոյ վասն յանցանացն, զդէմս մեր տպաւորէ՛ յինքեան. բնութենակից *գոլով* մեր և գլուխ անդամոցս: - 42. Գլուխ *գոլով* մեր և լեզու. զտկարութիւն բնութեան անդամոցս ցուցանելով հօր: - 42. Է՛ և անկարութիւն առ մեզ՝ ոչ էին *գոյ* լինիլ. և չորսին չորեքտասան: - 44. Եւ թէ լինէր՝ *գոյր* և ի բնութենէ օտար. հետևէր ապա ոչ *գոլ* որդի հօր. թէ ոչ էր ի նոյն բնութենէն. ապա և ոչ հայր. զի հայր որդւո՛վն է հայր: - 44. Տարակուսելի է առ այս, զի թէ հա՛րկ է որոց բնութիւնքն *մի գոլ*՝ նոցա և կամքն և ներգործութիւնն մի լինիլ. ընդէ՞ր ապա զի մարդկային բնութիւնս մի է և նոյն հօրն և որդւոյն՝ և ո՛չ է կամքն և գործքն մի: - 45. Թէ մարդկութեանն էր՝ *գո՛յր* ինչ ասել: - 46. Ոմանք որպէս սադուկեցիք ո՛չ *գոլ* իմանան: - 51. Եւ աստուածաբանքն հեթանոսաց՝ որպէս միտս ամենեցուն՝ և միտս արտաքոյ *գոլ* ասացին լցեալ զփորուածս երկնից: - 51. Այլ մեր բանս ո՛չ է ընդ այլսն ամենայն, այլ որք զօրութիւն և արարած ասեն *գոլ* զհոգին: - 51. Եւ ապա՛ զադամ, զի ունի զսէթ ծնունդ՝ և զևա ո՛չ ծնունդ. այլ հատումն ի նոյն բնութենէ. և ընդ միով սահմանաւ *գոլ* ծնողին և հատմանն և ծնիցելոյն: - 53. «Իմաստութեան նորա ո՛չ *գոյ* բաւ». այսինքն հոգւոյն սրբոյ: - 56. Իսկ եթէ բոլոր, այս լինի կամ բ հոգի որպէս ասացաք, կամ աւելորդ *գոյ* բղխումն որդւոյ որ է յոյժ հայհոյութիւն: - 63. Զի եթէ զոյգ և հաւասար, ո՛չ *գոյ* առ նոսա կատարեալ բղխօղ. զի երկոքինն ի մի բղխողի տեղի են: - 63. Այլ այնպէս ասաց առ ի ցուցանել զանչափ յաւիտենական աստուածութիւնն՝ որ ըստ ինքեան պարունակէ զամենայն ժամանակս. ըստ որում աստուածային ելմունք ի յապառնի ժամանակս իցեն. և կերպիւ ինչ ներկայաբա՛ր *գոն*: - 65. Իսկ թէ և նա արտաքուստ ունի զորդիութիւն և զայլսն, *գոյ* կասկած երբեմն ի բաց մերժել զոր էառն: - 66. Զի նոյն ինքն քրիստոսդ անուն՝ ուսուցանէ զքեզ աստուածութեամբն մարդ *գոլ*, և մարդկութեամբն աստուած: - 75. Եւ որ ուրանայ զմիութիւնն՝ ուրանայ և զքրիստոսն *գոլ*. ապա ուրեմն և զհաւատ քրիստոնէութեանն: - 76. Որև *գոն* ի յեղեալքս միաւորեալք. որպէս հուր և երկաթ. հոգի և

մարմին. որք չարչարին անչարչարապէս: - 76. Զի թէ անանձն բնութիւն ասէաք միաւորեալ որ էր հասարակ, *գո՛յր* ինչ նոցա ասել առ այս: - 76. Զնոյն *գոլ* աստուած և որդի աստուծոյ ըստ հոգւոյ. իսկ որդի մարդոյ ըստ մարմնոյ: - 83. Իսկ մի *գոլ* ներգործութիւնք և կիրք. որպէս քնարն՝ և որ շարժէ զքնարն՝ մի ներգործութիւն կատարեն և ո՛չ երկուս: - 86. Նախ՝ զի յընդդիմաբաժանեալ տեսակս սեռի՝ ո՛չ *գոյ* առաջին և վերջին. որպէս բաժանի կենդանին ի բանականն և յանբանն. և ո՛չ է ասել թէ՝ բանականն յառաջ է քան զանբանն. այլ զոյգ և համայնք են: - 87. Երկրորդ՝ ի հոմանունսն ո՛չ *գոյ* առաջին և վերջին: - 88. Այլ աստ *գոյ* որպէս ցուցաւ: - 88. Եւ յայտնի եղև թէ և զքրիստոս *գոլն* ուրանան. և զաստուածն ուրանան այսպիսի առարկութեամբ: - 91. Եւ զայս եթէ բաժանմամբ, ո՛չ է առանձնապէս բանն քրիստոս. զի ո՛չ *գոյ* մեծագոյն օճանօղ նմա. որ և ո՛չ առանց մարմնոյ փրկեաց: - 94. Եւ դարձեալ՝ զի մի՛ կարծի միայն յանմարմնութեանն պատկեր հօր, ի վերայ էած և ի լինելութեանն հաւասար աստուծոյ *գոլ* նովին մարմնովն առանց յափշտակութեան: - 93. Որ ասես սոսկ մարդ *գոլ* զքրիստոս. և տգէտ և տկար. և ապականացու մարմին. և անկեալ ընդ կարեօք մարդկան: - 98. Երրորդ՝ որպէս աչք ի զգալի լոյսն հեշտանայ ազգակից *գոլով*: - 104. Եւ յատուկ է Յայր *գոլ* և անծին: - 106. Երկրորդ՝ հասարա՛կ է ի միմեանս *գոլ* անձանցն. որպէս որդի ի հայր. և հայր յորդւոջ. և հոգի ի հայր և յորդի. և անդրադարձեալ: - 106. Երրորդ՝ որդին ծնունդ նկատէ ի յէութիւնն, և հոգին ի կեանքն. և նախ է *գոլ* իրին՝ և ապա կենդանի: - 109. Զի է՛ մի՝ որ սկիզբն է թըւոյ. և այսպէս մի ո՛չ ասի աստուծոյ. զի այս քանա՛կ է. և պատահումն ո՛չ *գոյ* յաստուած: - 110. Երկրորդ՝ ոչէ ասի գերագոյն էն և *գոյն*. որպէս ի յէիցս ո՛չէ և ո՛չ գոյ. այլ գերագոյն է և գերագոյն ոչէ: - 111. Մին՝ զի նա՛խ է քան զամենայն *գոյ*. թէ սկիզբն և թէ էութիւն: - 111. Երկրորդ՝ զի նախ՝ *գո՛յ* և է է. և ապա բարի և իմաստուն և այլն: - 111. **Իսկ անե՛ղ է աստուած արձակապէս և գերազանց. զի անեղէ է՝ և միշտ *գոյ*՝ և ինքնակատար**: - 113. Զի անեղ է՛ *գոլով*՝ տարրորոշի յանեղ ոչընչէն. և միշտ *գոյ*՝ ի հրեշտակաց. և ինքնակատարն՝ յայնցանէ որ կարօ՛տ են սկզբան և կատարման: - 113. Ա՛րդ՝ որդի և հոգի անեղակից *գոլով*՝ հաւասար են հօր: - 114. Նախ՝ զի է՛ և *գո՛յ* աստուած յամենայն յաւիտեանս. և յամենայն ժամանակ. և յամենայն օր: - 115. Եւ զի յետ մահու և յարութեան ո՛չ *գոն* այսոքիկ պատճառք՝ անմոռանալի մնայ իմացումն: - 120. Այսպէս և այլք բազումք *գոն* հաւասարութիւնք: - 125. Վեշտասաներորդ՝ մէջ *գոլով* աստեղացն և լուսաւորէ. որպէս միջին ստեղն եօթնաջահեանն լուսոյ: - 126. Նախ մերձակայ և հեռաւորն *գոլ*: - 131. Երկրորդ՝ առողջ լսելեաց և տկար *գոլ*: - 131. Երկրորդ՝ զի ձայնին ընդունարան է լսելիքն մերձ *գոլով* օդոյն: - 131. Երկրորդ՝ ցուցանէ զնստեալն ի վերայ՝ տէր *գոլ* երկնի և երկրի և ծովու: - 132. Իսկ թէ ոմանք *գո՛լ* ասեն **ժ** դասք և զմինն անկեալ, ո՛չ պարզապէս, այլ կրկին է իմացումն: - 134. Նախ՝ ըստ սրբոյն դիոնէսիոսի որ ինն ասէ *գոլ* զդասս կարգապետութեան նոցա: - 134. Եւ նոքա լոյս *գոլով* լուսաւորին. իսկ մեք ի խաւարէ՛ ի լոյս գամք: - 139. Զի գիտեմք զդոսա ինն *գոլ* դասս ըստ սրբոյն դիոնիսեայ. և երիս երրեակս որոշեալ ի դէմս Երրորդութեանն: - 141. Ո՛չ են յաւերժահասունք որպէս ոմանք կարծեն թէ յերկուց տարերց այսինքն ի հրոյ և յօդոյ են բանական կենդանիք և ունին ծնունդ և մահ. սուտ է այսպիսի կարծիքս և ընդունայն և հակառակ սուրբ գրոց. զի բանական կենդանի և մահկանացու՝ մարդս միա՛յն է որոյ յարութիւն և դատաստան *գոյ*: - 150. Երկրորդ՝ զի ուր հասանէ գործ արարչութեան, անդ *գոյ* և նախախնամութեան. և անդրադարձեալ ևս՝ զի ուր գործ նախախնամութեան է, անդ և գործ արարչութեան: - 157. Իսկ չար առնել բարեացն՝ է գործ անիրաւութեան, և ո՛չ *գոյ* յաստուած: - 158. Զի յատուկ է առաջին պատճառին որ է՛ աստուած՝ ի հարկէ էակ *գոլ*՝ և միշտ ներգործութեամբ, և իսկապէս ներգործութեամբ. որովք տարրորոշի յայսցանէ՝ որ կարելի՛ են էակ *գոլ*. և երբեմն ներգործութեամբ և հանդերձ զօրութեամբ: - 162. Որպէս այսոքիկ որ փոփոխականք են. որ կարեն *գոլ* և ո՛չ *գոլ*. և երբեմն հանդերձ զօրութեամբ: - 162. Եւ միշտ ներգործութեամբ է. զի ո՛չ կարօտի սկզբան և կատարածի զօրութեամբ *գոլ*. ապա ուրեմն անսկիզբն է և անվախճան: - 162. Եւ թէ ոք ասիցէ, եթէ աստուած զոր ոչ կամի՝ ո՛չ կարէ, որպէս զչար զի ո՛չ կամի և ո՛չ կարէ. նոյնպէս զմեղս և զայլսն. ապա երևի անկարութիւն ի յաստուած *գոլ*: - 163. Իսկ առ աստուած կամքն և կարն հաւասա՛րք *գոն*. վասն որոյ հակադարձին ի միմեանս. զի զոր ինչ կամի՝ կարէ՛. և զոր կարէ՝ զնոյն և կամի՛: - 163. Իսկ նախախնամութիւնն առ աստուած գոյացական է և միշտ. զի պատահումն ո՛չ *գոյ* յաստուած: - 164. Եւ թէ ոք ասիցէ, ամենայն վերոյ ասացեալքս *գո՛ն* և յամուսնացեալ երիցունս աշխարհի, և քահանայագործե՛ն: - 167. Նախ՝ զի պարզ ներգործութիւն է աստուած. զի եթէ *գոյ* ինչ զօրութեամբ նախատեսութիւնն աստուծոյ՝ ապա բաղադրեա՛լ է և ոչ պարզ ներգործութիւն: - 168. Երկրորդ՝ զի միշտ ներգործութիւն է աստուած. ապա թէ *գոյ* ինչ զօրութեամբ, ո՛չ լինի միշտ ներգործութիւն. այլ երբեմն: - 168. Այլ արդ՝ եթէ *գոյ* զօրութեամբ ինչ ի նա՛ ո՛չ է ի հարկէ էակ. այլ կարելի՛ էակ: - 168. Չորրորդ՝ զօրութիւն և ներգործութիւն

են հակակա՛յ իրերաց. ապա թէ է զօրութեամբ և ներգործութեամբ՝ *գո՛յ* ինքն ինքեան հակակայ որ է բնաւ սուտ: - 168. Եօթներորդ՝ ներգործութեամբն պատուական է քան զօրութեամբն. և թէ *գոյր* զօրութեամբ, լինէր ինքն ինքեան պատուական և անպատիւ որ է՛ անյարմար: - 168-169. Եւ թէ *գոյր* ինչ զօրութեամբ ի նա՛, և նա՛ լինէր ընդ եղելոցս ի ժամանակի որ է սուտ: - 169. Եւ թէ *գոյր* ինչ այսպիսի զօրութիւն ի նա, լինէր վախճանաւոր և նա. և թէ էր վախճանաւոր, և էր սկզբնաւոր՝ որ է՛ անպատշաճ: - 169. Ապա ուրեմն յա՛յտ է ի բաժանման է թէ ի յաստուած ո՛չ *գոյ* իր ինչ զօրութեամբ. այլ բովանդակն ներգործութեամբ որպէս ցուցաւ: - 169. Այլ արդ՝ լինելութիւն աշխարհի առ ինքն ըստ ինքեան ասի զօրութեամբ և ներգործութեամբ. զի ի զօրութենէ եկն ի ներգործութիւն. զի թէ ոչ *գոյր* զօրութեամբ նախ՝ ո՛չ լինէր յետոյ ներգործութեամբ: - 169. Այլ ասիցէ ոք, թէ բազում ինչ *գոն* ի յայլս գոյացութիւն և ի յայլս պատահումն. որպէս ջերմութիւն ի հուրն գոյացութենէ, և ի անորակ մարմինն պատահումն. և տերևն ըստ ինքեան գոյացութիւն է, և ի ծառն պատահումն. այսպէս և մազն: - 169. Զի թէ *գոյր* պատահումն ի յաստուած, լինէր բազում և ո՛չ մի. իսկ աստուած մի է և ո՛չ բազում…: – 170. Եւ զի յաստուած ո՛չ *գոյ* առաւել և նուազ. վասն որոյ միայն գոյացութիւն է և ո՛չ ունի պատահումն: - 171. Յորժամ պատահումն ոչ *գոյ* յաստուած որպէս ասացեր, զժ ստորոգութիւնս որպէս ուղղեսցուք առ նա: - 171. Եւ դարձեալ՝ է կոչի աստուած, զի նա միա՛յն է տեսակ առանց նիւթոյ. և *գոյ* առանց պատահման: - 171. Եւ ըստ բազում բաղդատութեան կոչի աստուած *գոյ*: - 171. Նախ՝ զի ասեմք եթէ աշխարհ յառաջ քան զլինիլն իւր *գոյր* ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ. ապա ուրեմն ո՛չ է յոչ ուրեքէ յոչ երբեքէ: - 173. Եւ դարձեալ՝ զի նոցա ամենեցուն ներհակ *գոյ*. որպէս մեծութեան աղքատութիւն. առողջութեան հիվանդութիւն. կենաց մահ: - 178. Եւ այլապէս ո՛չ կարէր լինիլ. զի ամենայն ինչ ի սմա՛ կատարեալ *գոյ*. և ոչինչ է պակաս ի սմանէ: - 179. Ուր և երբ այսինքն տեղի և ժամանակ *գո՞յ* աշխարհիս թէ ոչ: - 180. Զի թէ ոչ *գոյ*, ապա անուր և անե՛րբ է աշխարհս. և լինի յաւէտակից աստուծոյ: - 180. Եւ եթէ *գո՛յ*՝ ցոյց թէ յորո՞ւմ ժամանակի եղև կամ ո՞ւր: - 180. Եօթներորդ՝ զի է անդորր վայր. այսինքն հաւասար ընդարձակ և դաշտաձև *գոլով*: - 184. Դարձեալ՝ ոչ ինչ պատուական քան զժամանակ. զի զինչ և իցէ յաշխարհի՝ երկու մասունքն կարե՛ն համանգամայն *գոլ* ի միասին բաց ի ժամանակէ և ի հասակէ՛. զի ժամանակին բ մասն անհնա՛ր է համանգամայն *գոլ* ի միասին. զի և **բ** պահք ո՛չ կարեն համանգամայն *գոլ*: - 199. Եւ համառօտ ասեմ, կեանք մեր և ժամանակ որքան առաւել յերկարէ՛ և աճէ՛, այն քան առաւել պակասի և նուազէ. որպէս իմաստութիւնն ասէ, «մեք իբրև ծնանիմք՝ հանապազ պակասիմք *գոլ*»: – 199. Նոյնպէս և մարդկային կենցաղս ամենեքեան հասարակաբար հաղորդին. և ամենեքեան առ հասարակ փոփոխին և կորուսանեն. որպէս ասէ ժողովօղն՝ «ամենայն իրաց ժամանակ *գոյ*. և ժամանակաւ իւրեանց անցանեն ընդ հանուրք»: – 199. Յնգետասաներորդ՝ մի և նոյն *գոլով* մտանէ ի բուրաստանս, և զանազան գոյնս և համս և հոտս յառաջ բերէ: - 207. Որպէս ի մէջ երկրի *գոն* երակք ջրոց, նոյնպէս և հողմոց, ուստի ի վեր փչեն: - 208. Չորրորդ՝ ցուցանեն զստեղծօղն իւրեանց յերկինս *գոլ*. վասն այն ի վե՛ր ճեպին: - 214. Վասն բազում պիտոյից որ *գոյ* ի նոսա: - 217. Չորրորդ՝ զի ցուցցէ անձնիշխան *գոլ* զմարդն, վասն որոյ հրամայէ՛ նմա զի զոր ինչ և կամեսցի՝ անուն դնիցէ: - 219. Երրորդ՝ ի նոյն իսկ ի ձևոյ շինուածոյ մարդոյն. զի ուղիղ *գոլով* զիշխանականն նշանակէ. իսկ կենդանիքն կո՛ր գլխով զծառայականն ցուցանեն: - 220. Որպէս առաջին հարքն անապական *գոլ* ասացին. և մեք հետևօղք նոցին անապական ուսանիմք: - 222. Եւ թէ տկարանաս ի զօրութիւնն աստուծոյ՝ առ մե՛զ ևս *գոն* քեզ հաստատութեան նշան՝ անփուտ փայտ. և անթառամ ծաղիկ. և մշտականաչ սաղարթ. և անթափ պտուղ: - 223. Այլ ա՛յս է ճշմարիտն. որ մինն ծառ էր կենաց՝ և մինն գիտութեան. և ի դրախտին այլ ո՛չ *գոյր* նման նմա. թո՛ղ թէ յերկիրս. ո՞րպէս ասեմք թէ այս է՝ կամ այն: - 224. Ոմանք կամին ցուցանել ապականացու *գոլ* զդրախտն և շաղաշարումն արուի և իգի. և առաւել ցանկութիւն և ծնունդ զաւակաց: - 225. Զի մեծ է և անճառ և անպատում զօրութիւն և իմաստութիւն աստուծոյ. ըստ այնմ՝ «մեծ է տէր և մեծ է զօրութիւն նորա. և իմաստութեան նորա ո՛չ *գոյ* բաւ»: – 231. Ուստի միջակ *գոլով* ըստ էութեան՝ և ի միջակ վայրս դրախտին բնակեալ: - 231. Երկրորդ՝ զի իմանայ ընդ հրեշտակաց. զգայ ընդ կենդանեաց. աճէ՛ ընդ տնկոց. *գոյ* ընդ անշնչից: - 231. Նա՛խ՝ ըստ փիլիսոփայիցն ներքին մասունքն հոգւոյն պատճառե՛ն զարտաքին մասունս մարմնոյն. և ըստ պղատոնի՝ հոգին եռամասնեայ *գոլով* բան և ցասումն և ցանկութիւն: - 232. Երկրորդ՝ ցուցանէ յերկուց մասանց *գոլ* զբոլոր մարդն. և հոգոյն է զգալն և տեսանել և այլն: - 234. Եւ այն զի մերձ է բերանոյն. և զի հոտն և համն ազգակից են միմեանց. ի ջրոյ *գոլով* երկուցն. վասն այն զգայարանք նոցա առ միմեանս են մերձեցեալ: - 235. Այսպէս ի հասարակաց ի նուազուևս *գոլով* ի մարմնականն տիպ. իսկ անդրադարձեալ: - 235. Եւ ըստ ա՛յսմ է տարբերութիւնն և յատուկ և պատահումն նոյն *գոլ*: - 236. Ա՛րդ՝

վասն զի *գոն* յամենայն իրս նոյնութիւն և այլութիւն որպէս ցուցաւ, յաղագս որոյ են նմանք և աննմանք միմեանց: - 236. Եւ ևս, զի **գ** դէմք Երրորդութեանն սուրբ՝ նոյն և նման *գոն* միմեանց: - 237. Է և այլ իմն աննմանութիւն հոգւոյ ըստ իմացմանն. առաւել և նւազ. ուշիմ և ապուշ. չկամ և կամեցօղ. հեզ և յանդուգն. ցանկացօղ և ողջախոհ. ըստ բնական բարոյիցն որակացեալ. նման և աննման *գոլով* իրերաց: - 237. Հինգերորդն փայծեղն է. որ է՛ ախոռ այրեցած արեանն. ցո՛ւրտ է և չոր. և ունի տանուտէր զզոհալն որ է երևակն ցուրտ և չոր *գոլով*: - 241. Այսմ *գոյ* բնական և բարոյական պատճառ: - 243. Եւ յորժամ զանազան շրջի, չարիք *գոն* ի սիրտն: - 246. Զի տնկական հոգին յօժարի՛ *գոլ*. և զգայականն բարեպէս *գոլ*. և բանականն ևս բարեպէս *գոլ*. զի ո՛չ երբէք հանգչի, մինչև միաւորեսցի ընդ ևս բարեգունին: - 249. Կամ ի խառնւածոյ տարերացն՝ չարախառն և բարեխառն *գոլ*: - 251. Այլ այժմ տնկականն *գո՛յ* ի նմա թէպէտ ո՛չ շունչն և ոչ բանն: - 256. Նախ վասն՝ ի մէջն *գոլով* հաւասարապէս հուպ յամենայն մասանցն զօրութիւն առնլոյ: - 256. Երկրորդ՝ ի մէջն *գոլով* մի վնասեսցի յարտաքին պատահարից: - 256. Երրորդ՝ զի զօրութեամբ է նիւթն պա՛րտ է ծածուկ *գոլ*, զի ներգործութեամբ երևեսցի: - 256. Ծանիր և զայս. զի բազում զարմանագործութիւն *գոյ* ի սմա: - 256. Եօթներորդ՝ զի մի *գոլով* սկիզբն ենթակային և կենդանութեանն որպէս ասացաք: - 256. Եւ զորօրինակ՝ ի զգայականն *գոյ* տնկականն, այլ մի է հոգի զգայականին և ո՛չ **բ**: - 259. Այսպէս և սոքա *գոն* ի մարդն, այլ մի է հոգի մարդոյ և ո՛չ երեք: - 259. Ոմանք ըստ ազգի և տեսակի իւրեանց հով և ջերմ՝ չոր և գէջ *գոլով*, փութով կամ յապաղելով բուսանին: - 261. Եւ այլոց տեղին է պատճառ, բերրի և անբերրի *գոլով*: - 261. Եւ էգն հոգևորի յետ **ձ** աւուրն՝ որպէս ասացաք զպատճառն վասն տեղւոյն ցրտութեան որ է՛ ձախ կողմն արգանդին. որ ցուրտ *գոլով* վասն փայծաղանն՝ յապաղէ՛ զկազմուած նիւթոյն ի կրկնապատիկ ժամանակս **ձ** աւուրց: - 261. Որպէս լերինք ցուրտ *գոլով* զպտուղս ո՛չ հասուցանեն որպէս ի դաշտի: - 261. Այսպէս և շնչականն գոյացեալ ի հերորդ աւուր՝ կիսակատար *գոլով* բանականին զնոյն ունի խորհուրդ: - 262. Յեղանակս գարնան, և յառաւօտուն մինչև յերեք ժամս, և հիւթոյ արեան, և մանկութեան հասակն ի տղայութենէ ծննդեան և աճման՝ ունին զնմանութիւն օդոյ ջերմ և գէջ *գոլով*: - 266. Իսկ ամառն, և մինչ ի **զ** ժամս աւուրն, և խարտեաշ մաղձն, և երիտասարդն՝ ըստ նմանութեան տարրական հրոյ ջերմ և չոր *գոլով*. վասն որոյ առաւել բարկացօղ և ցանկասէր լինի: - 266. Իսկ աշունն, և մինչ ի **թ** ժամս աւուրն, և սեաւ մաղձն, և ալևորն, ըստ նմանութեան երկրի ցուրտ և չոր *գոլով* ծոյլ և պղերգ *գոլով* ամենայն ուսմանց և գործոց: - 266. Իսկ ձմեռն, և յինն ժամէն մինչև յերեկոյ և բոլոր գիշերն, և սպիտակաթոյր հիւր պլղամին, և ծեր մարդ, ըստ նմանութեան ջրոյ ցուրտ և գէջ *գոլով*. վասն որոյ սպիտակի և ցրտանայ և պակասի զօրութեամբ: - 266. Իններորդ՝ անշարժ նոյնութեամբ իւրով զամենայն քննէ և իմանայ. այսպէս և միտք առ մարդն *գոլով* զգիտութիւն էիցս քննէ: - 271. Զոր օրինակ ո՛չ ասի մարդ մարդոյ նման *գոլ* ըստ մարդկութեան. վասն զի նոյնութիւն է և ոչ նմանութիւն. բայց ասի նման մարդ մարդոյ ըստ երեսացն և գունոյն և ձևոյն նմանութեան: - 272. Եւ զի ո՛չ է ստեղծեալ, և ո՛չ է յեղեալ ի *չգոյէ* ի *գոյ*. ապա ուրեմն անեղ է: - 274. Դարձեալ՝ մարդո՛յս է լայն եղունգն և ճաղատ *գոլ*: - 275. *Ջգոլն* ունի ընդ քարանց: - 275. Ութերորդ՝ զի կողն կեռ *գոլով* ցուցանէ զկինն նենգ *գոլ* և երկմիտ. կեռ, այսինքն խեռ ընդ առն: - 276. Իններորդ՝ զի որպէս կողից երեսն որ ի փորն նայի՝ կոկ *գոլով* և մզղնա տեսակ. իսկ մէջն փուչ և մրրախառն. այսպէս սէրն զոր ցուցանէ առ այրն, նօսր առ ի ցոյցս՝ և երեսս միայն ունի. իսկ ի սիրտն զմրուր դառնութեան: - 276. Որպէս ենովս որ յուսացաւ կոչել զանուն տեառն աստուծոյ. այսինքն յուսացաւ զհանդերձեալ կեանսն որ աներևոյթն էր. և վասն իւրաքանչիւր գործոց *գոլ* հատուցումն. և կոչեաց զանունն աստուծոյ ի յօգնականութիւն: - 288. Եւ նոյ՝ վասն կուսութեան սրբութեանն **զշ** ամն, և վասն արդար *գոլոյն*, որում վկայէ՛ մովսէս, «Նո՛յ էր այր արդար կատարեալ յազգի անդ իւրում». վասն որոյ ապրեցաւ ինքն և տունն իւր. և երկրորդ սկիզբն եղև մարդկութեանն և աշխարհի շինութեան: - 288. Երկրորդ՝ զուղղութեան գործոց բուռն էհար. և յուսացաւ թէ *գո՛յ* հատուցումն գործոց, և բարեաց փոխարէն: - 289. Ասեն թէ՝ *գոն* ա՛յլ հոմանուն մասիս և արարատ. որպէս կորդւաց լեառն և ի պաղէստին և ի գամիրս: - 294. Նոյ օրհնեաց զսեմ, և սեմայ որդի ո՛չ *գոյր* նման իւր որ օրհնէր զնա: - 300. Ութերորդ՝ զի ասացաւ աբրահամու թլփատիլ ի ծերութեան ժամուն իննսունինն ամաց *գոլով*: - 304. Այլ ազա՛տ *գոլով* յայսցանէ՝ վասն առաւել սիրոյն աստուծոյ տա՛յ զորդին իւր ի զենումն: - 304. Ութերորդ՝ զի էառ իսահակ զհարսն և ուրախացաւ ի տան մօրն իւրում սառայի. որ զվեց ամ փրկեալ *գոյր* և ո՛չ ոք մտեալ: - 305. Զայս և այլ սոյնպիսիս բազմօրինակ ստուերագրութեամբ առ ճշմարտութիւն իրին. իսկութեամբ ոչ *գոլ* անհնարին երկասիրացդ ի սոյն դեգերմամբ զոր ի պարապ ժամու քննութեան: - 306. Այսինքն մեծ *գոլ* մատուցօղն և ընդունօղն և պատարագն: - 306-307. Նախ ասեն եթէ ի ծննդեանն կալեալ էր զգարշապարէն՝ եսաւայ, այժմ զփոխն անդրադարձէ՛ և յիշեցուցանէ

նմա թէ՝ ամենայն իրի հաստուցումն *գոյ*: - 311. Ասեմք եթէ՝ է ասելն ո՛չ զբնութիւն նշանակէ, այլ զանսկիզբն և զանվախճան *գոլն*: - 312. Թէ հոգւոյ և թէ մարմնոյ՝ *գոյ* մեղք և *գոյ* պատիժ: - 318. Նա՛խ՝ զի հայր նոցա բարեպաշտութեամբ սնուցանէր զնոսա. և վկայեցաւ առ աստուած արդար *գոլ*: - 322. Արդ զոր ադամայ ո՛չ վկայեաց, խոստեցաւ ընդ յակոբ և վկայեաց արդար և անարատ *գոլ*: - 325-326. Նա՛խ՝ իբր թէ է՛ և *գո՛յ* աստուած որպէս ասացաք: - 331. Նա՛խ՝ զի կոչի «զի՞նչ սա՛». զի ամենայն հարցանելոյ լուծումն *գոյ* և պատասխանի...: - 338. Չորրորդ՝ ինքն անկարօտ *գոլով* ստեղծեաց զարարածս. և բարձեալ կրէ՛ զամենայն բանիւ. և նոյն ինքն հրամայէ՛ խորան կազմել: - 342. Եւ **ի** են ո՛չ ժամանեալ, պակաս *գոլով* մարմնոցն: - 346. Իբր՝ քահանայապետն գլուխ *գոլով* առեալ զբոլոր արարածս նուիրէ աստուծոյ: - 348. Մովսէսի ասի *գոլ* **դ** ծնունդ: - 353. Երեքտասաներորդ, նոքա փոփոխականք էին վասն մահու արգել լինելոյ. իսկ տէր մեր անփոփոխ և յաւիտեան է քահանայ. վասն յաւիտեան և անմահ *գոլոյն*: - 355. Զի պա՛րտ է անպարտ *գոլ* բոլորովին. զի քրիստոս կատարեալ անարա՛տ է աստուածութեամբ և մարդկութեամբ: - 370. Կամ ո՛չ լսել աղաղակի մերոյ. իբր երկաթի երկինք ընդ մէջ *գոլով*: - 376. Յինգերորդ՝ թիւն զընտրութիւն՝ զդաս՝ և զկարգն ցուցանէ. զի *գո՛յ* ի նմա՛ առաջին միջին և վերջին. որպէս զինուորք. իսկ անթիւն խոտան և անկա՛րգ է. որպէս ծերք և տղայք: - 377. Եւ յայսմանէ տես զժամանակ ծերութեանն անպատիւ *գոլ*: - 377. Երկրորդ, զի գիտացէ թէ առաւել զօրութիւն *գոյ* աստուծոյ քան զամենայն: - 387. Նա՛խ՝ զի բարկացեալ՝ զէշն կամէր սպանանել սրով. թէ *գոյր* ի ձեռին ընդէ՞ր բանիւ ոչ սատակէր: - 388. Եւ դարձեալ հրեշտակք և մարդիկք մշտնջենաւորք՝ պակաս ունին առ աստուածպետութիւնն յաւիտենական. և նա՛ է կատարումն **ժ**երորդ. անսկիզբն և անվախճան *գոլով*: - 391. Այլ կենդանի եղբօր, կամ փոքր եղբօր կինն, կամ *գոլով* զաւակ, անօրէնութիւն էր որպէս հերովդին, ...զի դուստր նորա էր աղջիկն որ կաքաւեաց: - 402. Եւ յերից է յայտնի *գոլն* աստուծոյ: - 406. Եօթներորդ՝ ոմանք մարմին մովսէսի զօրէնսն ասեն. զոր ի բերելն հակառակէր սատանայ, խոտան և անարժան *գոլ* ժողովրդեանն. վասն որոյ միքայէլ վերակացու ժողովրդեանն հալածէր զնա: - 410. Երկրորդ՝ զի ժողովուրդն առանց երկիւղի անցանիցէ. զի թէ դիզեալ և կուտեալ լինէր, երկիւղ *գոյր*: - 414. Չորրորդ՝ պատկեր կռոց ո՛չ ձևացաւ անգծելի *գոլով* յերկաթոյ: - 415. Կամ զնոյն մեռեալ մարմինն ի խաչին. և զնոյն կենդանի *գոլ* աստուածութեամբն: - 423. Թէ հրամայական էր և վճիռ եհատ, ապա աստուած էր և ո՛չ մարգարէ. սուտ ասաց *զգոլն* սամուէլ: - 430. Յինգերորդ՝ զի կին *գոլով* և **կարճոգի**: - 442. Երրորդ՝ ցուցանէ զպտուղ դրախտին նոյնպէս *գոլ* առանց յաւելուածոյ և առանց նուազելոյ. թէպէտ կերակրիւր: - 444. Եւ վկայքն հաստատեցին մեծ *գոլ* և ծածուկ՝ հրաշալի խորհուրդ միածնին փրկագործութեան երևումն առ մարդիկք: - 456. Եւ գիտելի է, յորժամ ասի յաղագս աստուծոյ հաւատարիմ *գոլ*...: – 457. Եւ նոյն է տէրն և աստուածն *գոլ*. ապա ուրեմն կոյսն սուրբ մայր է տեառն և աստուծոյ: - 466. Իսկ պատահումն ընդ պատահման միշտ շփոթմամբ միաւորին. որպէս *գոլն* ի սևէ և ի սպիտակէ՛: - 475. Չորրորդ՝ միաւորութիւն ասեմք *գոլ* և զզանգումն որ ի նա է՛ և ի չորո՛յ բնաւորեցաւ լինիլ. յորում ո՛չ ամբողջ պահի բան որակութեանն: - 476. Իսկ ի քրիստոս եռակի *գոյ* միաւորութիւն. այսինքն աստուծոյ ընդ հոգւոյ. հոգւոյ ընդ մարմնոյ. աստուծոյ ընդ մարմնոյ: - 478. Վեցերորդ՝ զի հոգի և մարմին մասն *գոլով* գոյանայ մի կատարեալ: - 479. Ութերորդ՝ զի աստ ի միաւորութիւն հոգւոյ ընդ մարմնոյ՝ զգայակից և ախտակից լինին միմեանց կրական *գոլով*: - 479. Իսկ բանն աստուած միաւորեալ մարմնովն կրեալ զմերս վասն մեր. անկրելի *գոլով* ըստ իւրում բնութեանն: - 479. Քանզի ո՛չ կարէին ի միում աւուր յերկոսեան ուխտսն կատարել զտօնսն հեռի *գոլով* ի միմեանց. երուսաղէմացիքն այսր աղագաւ փոխեցին. և փոքր փոքր աճմամբ ընկալան և ա՛յլ եկեղեցիք զնոյն: - 482. Չորրորդ՝ զի որ յամսեանն զերորդի հրեշտակապետն եկն առ կոյսն, ի յղութենէն եղիսաբեթի ասաց *գոլ* **զ** ամիս, և ո՛չ յաւետեացն: - 483. Անմարթ էր թողուլ զժողովուրդն ի դրան տաճարին և մերձիլ յանկողինս. և ըստ օրինացն գօրեայ սրբութիւն ստանալ. որ անհնա՛ր է ամենևին. թէպէտ ասեն՝ *գոյր* ա՛յլ քահանայապետ որ զկարգ պաշտամանն կատարէր: - 484. Երկրորդ՝ ասելն «է» նշանակէ՛ զմշտնջենաւոր *գոլն*...: - 487. Իսկ չորրորդն է՛ պատարագ տն մերոյ քրիստոսի որ ի մի դէմ անձնաւորութեան գ երես պատարագին բացայայտեցաւ. այսինքն մեծ *գոլ* մատուցողն և ընդունողն և պատարագն: - 491. Դարձեալ նշանակէ դ թև խաչին՝ փրկութիւն *գոլ* և լոյս հոգւոյ որք ի դ ծագս տիեզերաց հաւատացեալք են: - 493. Այլ զանազանութիւն *գոյ* ի մէջ մահու նախաստեղծ մարդոյն, և մահու տն մերոյ քրիստոսի, և մահու հասարակ մարդկայինս ազգի: - 495. Եւ ասին սոքա բնականք, զի նախ քան զյանցանելն ի դրախտին՝ բնաւորապէս *գոյին* առ ադամ: - 496. Ա՛րդ՝ թէ *գոյ* ներքին, *գո՛յ* և վերին և միջին դժոխք: - 505. զի վերնոյն ներքին է, և ներքնոյն վերին. ապա սո՛ւտ է ասելդ թէ *գոյ* ներքին և վերին և միջին դժոխք: - 505. Ասեմք

եթէ՝ ոչ ինչ *գոյը* նոցա արգելք հաւատոյ յորժամ լոյս ծագեաց քրիստոս ի դժոխս: - 508. Եւ դարձեալ յոյս *գոյ* ի մեռեալսն. ըստ այնմ «յոյս նոցա լի՛ է անմահութեամբ». և յոյսն է մասն հաւատոյն: - 507. Այլ պիտո՛յ է բնական գ տիւ և գ գիշեր *գոլ* ի սիրտ երկրի որպէս ասաց քրիստոս: - 516. Տասներորդ, զի ցուցէ թէ թշնամեաց նորա ո՛չ է իշխանութիւն բուռն հարկանել զնմանէ. իսկ բարեկամաց նորա *գոյ* իշխանութիւն այլով իւիք մերձենալ ի նա. այսինքն սիրով և երկիւղիւ յայնմիկ զոր ուտեն զնա: - 518. Արդ մի՛ մերձենար դու յիս անկատար *գոլով*. որպէս մայր քո եւա ի ծառն գիտութեան. յորժամ առ բնութեամբ իմ հայր՝ և ծեր ըստ շնորհի՝ և աստուած մարմնոյս իմոյ ես ելանիցեմ, որոտմամբ իջեալ հոգին զծեզ կատարէ՛. արժանաւորիք յայնժամ առ իս մերձենալ: - 518. Այլ և աթոռակիցն *գոլ* հօր և սուրբ հոգւոյն: - 521. Նա՛խ՝ զի չարչարանքն քրիստոսի պատճառ եղև պարգևաց սուրբ հոգւոյն, պարտ էր նախկին *գոլ*. որպէս ամենայն պատճառ նա՛խ է քան զպատճառելին: - 521. Չորրորդ՝ զի փայլատակեալն անբաժանելի մնայ յինքենէ. այսպէս և շնորհք հոգոյն սրբոյ անբաժանելի *գոլով* բաժանեցաւ յառաքեալսն: - 522. Եւ մի և նոյն բանն է ներտրամադրեալն ի սրտի. զի ըստ բան *գոլոյն* ո՛չ զանազանի. սակայն ըստ որպիսութեան որակին. զի էր անմարմին ի սրտի՝ և այժմ մարմնացաւ ի քարտիսի: - 529. Վասն երրորդին գիտելի է, զի *գոյ* հիւանդութիւն մարմնոյ, *գոյ* և հիւանդութիւն հոգւոյ: - 531. Երրորդ՝ վասն ծննդական *գոլոյն* բարեաց: - 534. Եւ կին վասն *գոլոյն* որում փեսայ կոչի: - 534. Եւ այսպէս բացայայտի, զի երկու իրս խնդրին առ ի ճշմարիտ մարգարէ *գոլ*: - 536. Սակայն կարգ *գոյ* ի մէջ նոցա և պատիւ և հնազանդութիւն և սէր. այլ իշխանութեամբ համահաւասարք են: - 547. Դարձեալ՝ *գոյ* առաւել ճշմարիտ, *գոյ* և նուազ ճշմարիտ, որպէս *գոյ* առաւել բարի, և նուազ բարի: - 550. Զորօրինակ՝ յորժամ ասիցէ ոք զբարին բարի *գոլ*, այս ըստ ինքեան ճշմարիտ է: - 550. Եւ յորժամ ասիցէ զբարին ոչ չար *գոլ*, ճշմարիտ է և այս. այլ ըստ պատահման է որպէս ցուցաւ: - 550. Նմանապէս և ազգս հայոց թէպէտ մի է, կարէ՛ պատւական *գոլ* բազմաց: - 551. Ասեմք առ այս թէ՝ ո՛չ է հարկաւոր այս ամենայն ուրէք. զի *գո՛յ* և տարաձայնութիւն բարի՝ քան զհամաձայնութիւն ընդ հերձուածօղս. և լաւ է բաժանումն ի չար ժողովոց՝ քան զմիաբանութիւն: - 551. Զորօրինակ **բ** ոք ի դատախազից իւրաքանչիւրն զինքն կամի և կարծէ ճշմարիտ *գոլ*. այլ մերձ եկեալ դատաւորին՝ վկայիւք յայտնի ճշմարիտն: - 551. Ո՞չ ապաքէն մովսէս ի հինն որոշեաց զսուրբս և անսուրբս. մանաւանդ թէ յաւուրս նոյի *գոյը* ընտրութիւնս. այսպէս ցուցաւ և մեզ պահելի իբր զբնական օրէնս. այլ սոցա ոչինչ է պիղծ ի կենդանեաց: - 552. Եւ այլք *գոն* յոլովք: - 553. Եւ այլք *գոն* յոլովք. զի յորժամ պարապով ոք քննիցէ գտանէ: - 553. Եւ այլք բազումք *գոն* պարապով տեսեալք: - 554. Դարձեալ ևս յայտնի. որ խորհրդովն է պղծեալ՝ ո՛չ կարծէ զինքն մեղանչական *գոլ*. այլ ի գործ մարմնոյն իմանայ զչարիս իւր զղջա՛յ և ապաշխարէ: - 558. Զորս անթուելի *գոլ* աղերսէ մարգարէն. թէ՝ «զյանցուածս իւր ո՛վ կարէ առնուլ ի միտ»: – 558. Ապա ուրեմն յա՛յտ է լուծումն տարակուսանաց ըստ կարգի. և ոչ ոքն ի նոցանէ հակառակ *գոն* միմեանց որպէս ասացաւ: - 558. Բանին *գոլ* զհպարտութիւն և զնախանձ առ ներքինս և առ վերինս: - 559. Այլ ես հաւանիմ որք ասեն **ժ** *գոլ* զմեծութիւն մեղաց. և այն համեմատի ընդ **ժ** ստորոգութիւնն: - 565. Երրորդ՝ զորդին *գոլ* աստուած. որ ասէ՝ «ի մի տէր յիսուս քրիստոս»: – 573. Իններորդ՝ խնդայ ընդ մերձ *գոլն* նորա: - 575. Իսկ ժուժկալութիւնն առ շօշափելիսն ըստ ծննդական զօրութեանն. ի յորում դնէ զեղանակն. զի առաւել յօժարի մարդն ի *գոլ* անհատութիւնն սննդականաւն, և ի *գոլ* տեսակին ծննդականաւն. և յօժարութիւնքս այս՝ զսպին զգաստութեամբ և ժուժկալութեամբ: - 581. Դարձեալ կոչին ծառայականք, զի և ի խառնուածոյ մարմնոյն գոյանան. որք ո՛չ հետևին միմեանց. զի որ ի խառնուածոյն ողջախո՛հ է, նա ո՛չ խոհեմ կամ արդար կամ արի կարէ *գոլ*: - 581. Այլ և ի յանբան կենդանիս բնաւորեցաւ *գոլ*. որպէս ուղտ խոհեմ. և առիւծ արի. տատրակ ողջախոհ. և արագիլ արդար: - 581. Դարձեալ կոչին յանձնառականք. որ ի պատուիրելոյ ունեք *գոյ* ողջախոհ. այլ զպատճառն ո՛չ գիտէ. նաև ո՛չ հետևին միմեանց: - 582. Եւ գիտեն զպատճառն թէ վասն է՞ր է ողջախոհ. այսինքն զի յանառակ կենաց ժլատութիւնք լինին. և նա ի հարկէ արի *գոյ* զախտն ստորադասելով. այնպիսին և խոհեմ *գոյ* գիտելով թէ վասն մարմնական հեշտախտութեանց լինի անիրաւութիւն: - 582. Հինգերորդ, զի թէ *գո՛յը* հնար կնոջ վասն հարկին առնել զգործ քահանայի, ընդէ՞ր ոչ կարաց նունի կոյսն մկրտել զոք ի վրաց յորժամ դարձոյց յաստուածգիտութիւն. - 589. Վտանգ *գո՞յ* ինչ զաւակաց թէ ոչ արդար ամուսնութեամբ այլ ի պոռնկութենէ ծնանին: - 593. զի բազում արգելմունք *գոն* պսակին. որպէս ազգակցութիւնն հոգևոր կամ մարմնաւոր. կամ տկարութիւն բնութեանն. կամ պոռնկութիւնն. կամ այսահարութիւնն. կամ ծառայութիւնն. կամ բռնութեամբն. կամ այլ ինչ այսպիսի պատճառ. որով բաժանին այրն և կինն: - 610. Այլ մովսէս օրինադրեաց ի թիւքն առնել կրկին փողս արծաթի. և կոչեաց զնոսա փողս ազդեցութեան. որպէս դեռևս *գոն* ի դրունս թագաւորաց կրկին փողք: - 618. նոցա փառ կամ

կցորդ *գոյ* զկնի. և որք որիշ են՝ նոցա կցորդ ո՛չ ասի: - 636. Ուստի յա՛յտ է՝ զի ուր և ալէլու ասեմք, սաղմոս տուն *գոյ* ընդ նմա: - 644. Չորրորդն, զի բազում աշխատօղք *գոն* կերակրոցն և ըմպելեացն, - 655. Դարձեալ՝ ամենայն մեղաց պատիժ *գոյ*. և ա՛յլ է մեղքն և ա՛յլ է պատիժն որ հետևի մեղացն...: - 680. Այլ և ոմանք ի մէնջ որպէս վարդապետն վարդան և այլք ասեն *գոլ* ի միում տեղւոջ զամենայն հոգիս...: – 686. Նա՛խ՝ վասն նորընծայ հաւատացելոցն. անկիրթ *գոլով* կատարեալ տեսութեանց. – 687. Սոցա համաձայնին ընդհանուր ամենայն վարդապետք *գոլ* ի յերկնային խորանս անմարմնոց ի զանազան օթևանս լուսոյ: - 688. Զնոսա ասել *գոլ* առ ը երրորդ կամարն երկնից. ամբարձեալ յիշխանութենէ սատանայի որք ի յօդս և ի տարերս միայն իշխեն: - 688. Ի մի ասացին *գոլ* խորանս ի ներքոյ երկնից զարդարս և զմեղաւորս. որք դատաստանաւն որոշին: - 689. Զի թէպէտ անդ ո՛չ է փառք, այլ և ո՛չ տանջանք և չարչարանք *գոյ*. վասն այսորիկ առ աստուած ասէ որք են ի պահեստ հոգւոցն: - 695. Այլ և պա՛րտի ապաշխարութիւնն կամաւ *գոլ*. իսկ ի քաւարանն հարկիւ տանջի: - 699. Ապա ուրեմն ո՛չ *գոյ* քաւարան հրոյ: - 699. Նոյնպէս և այժմ որ քան ի մարմնի եմք՝ *գոյ* հնար քաւութեան...: - 700. Տասնևմի, պատժոյն մեղաց չափ և ժամանակ *գոյ* ըստ իւրաքանչիւրիցն. որպէս յա՛յտ է ի կանոնս: - 700. Չորեքտասաներորդ, զի թէ մեղաւորացն *գոյ* հնար արտաքս գալ ի հրոյն և երթալ յարքայութիւնն. - 700. Հնգետասաներորդ, զի թէ *գոյ* քաւարան այժմ հոգւոյ՝ ապա ո՛չ է բոլոր դատաստան ի կատարածի...: - 700. Այլ և թէ *գոյ* քաւարան՝ ո՛չ գոյ դատաստան...: - 700. Ասեմք նախ՝ եթէ երկինք և երկիր մարմին *գոլով* նորոգին մարմնական հրով. իսկ հոգին զի է՛ անմարմին ՝ նորոգի շնորհօքն քրիստոսի և հոգւովն սրբով: - 701. Տասներորդ, ասեն՝ «մի՛ թողցի. մի յայսմ աշխարհի և մի ի հանդերձելումն». որ ցուցանէ թէ *գոյ* ի հանդերձեալն թողութիւն: - 704. Նաև խոստովանեսցի զինքն *գոլ* քրիստոս և ճշմարիտ որդի աստուծոյ: - 707. Երրորդ, որպէս **հղ**ն բազում է քան զչորսն. նոյնպէս կարծի վեհագոյնքն ի մարդկանէ բազում *գոլ* քան զվեհագոյնս երկնայնոցն: - 711. *Գո՞յ* յարութիւն մարդկան թէ ոչ: - 714. Եւ բնական քննութեամբ նախ այսպէս եթէ՝ տեսանեմք ի քաղաքական օրէնս զի *գոյ* դատաստան. այսինքն բարեացն պատիւ և չարացն պատիժ. - 715. ապա *գո՛յ* և առ աստուած արդար դատաստան: - 715. Ապա ուրեմն *գոյ* յարութիւն. և այս ըստ բնականին: - 715. Եւ բաւական է սակաւս ի բազմաց սուրբ գրոց վկայութիւն եթէ *գոյ* ճշմարտապէս յարութիւն մարդկան: - 716. Երկրորդ՝ նշան իմն *գոյ* առանձնակի ի խառնուածոյ դիմացն: - 719. Նա՛խ՝ զի ամենեցուն յայտնի՛ է ամենայն ուրեք *գոլով*: - 720. Զի յարիցեն մարդիկ ըստ *գոլոյն* և ամբողջ *գոլոյն* և գեղեցիկ *գոլոյն*: - 725. *Գոլն* է որպէս մարդն հոգի և մարմին: - 725. Ամբողջ *գոլն* որպէս բոլոր անդամօքն: - 725. Գեղեցիկ *գոլն* որպէս ծնովն հերովն և այլովքն որ ասացաւ: - 725. Ա՛րդ՝ յայտնեալ է նա և որոշեալ ի մէջ ամենայն փայտից *գոլ* արմատ արդարութեան որով փրկեցաք ի բանսարկուէն: - 734. Նախ՝ այսու զաստուածութիւնն իւր յայտնէ. զի ամենայն մարգարէք զաստուած ասացին *գոլ* դատաւոր...: - 735. *Գո՞յ* անդ աթոռ յորում նստցի: - 736. Կամ տըՆկական և զգայական և շնչաւոր *գոլն*: - 745. Նախ ի նոյն առ ինքն ի դէմս սրբոյ Երրորդութեանն. հասարակ *գոլ* ամենայնիւ. աստուածութեամբ բնութեամբ կամօք և այլն: - 746. Եւ նոյնն *գոլ* ողորմութեան և արդարութեանն գործոց ունել հաւասարութիւն: - 746. Այլ և ի նոյնս *գոյ* իմն կշիռ արդարութեան ըստ ինքեան...: - 746. և Ոմանք ըստ քաղաքական օրինացն **ը** ասեն *գոլ* պատիժ: - 751. Բարձումն յուսոյ և ամենայն փրկութեան Նաև *գոլն* իսկ որում տենչան ամենայն ստեղծուածք՝ է՛ նոցա պատիժ. վասն զի խնդրեսցեն զմահ և ո՛չ գտանիցեն: - 751. Մինչ ի յօրն դատաստանի աղօթեն արդարք վասն մեղաւորաց. այլ յետ այնորիկ վասն դատապարտելոցն ո՛չ խնդրեն ինչ. զի ընդ դէմ աստուծոյ *գոլ* իմանան վասն նոցա զխնդիրն: - 754. Ուղղակի ուրեմն փայտս այս ասի *գոլ* տըՆկեալ մերձ յընթացս ջուրց. զի ի նմանութիւն մարմնոյ մեղաց երևեցաւ. և զամենայն նուաստութիւնս մեր յինքն ընկալաւ: - 755. Եւ նոքա որք բազում համբաւեն դժոխս, մի ասեն *գոլ* արքայութիւն. պատճառելով եթէ՝ բարին մի է և չարն բազում: - 758. Նմանապէս իմասցի և վասն մի դժոխոցն՝ *գոլ* զանազան տանջանք և տանջանարանք: - 760. Շուրջ զաթոռովն ասէ իդ երիցանցն *գոլ*: - 760. Յաճոյ լինէր քեզ թէ լինէիր գեղեցիկ որպէս զաբիսողոմ. որում ո՛չ *գոյր* արատ ի մարմնի: - 761. Որպէս ասեն վարդապետք, ի վերջին ծովէն սպանիու մինչև ի հնդիկս սակաւ աւուրց բացատ *գոյ* թէ վարեսցէ հողմ զնաւն: - 763. Առաւել պարտ էր մարդկան վաստակիլ միայն՝ զի կարասցեն *գոլ* ի միում աւուր ընդ երանելի սրբուհւոյ աստուածածին կուսին. քան բազում վաստակիլ վասն յաւիտենական փառացն: - 763. Այլ ի պատճառս տալ իմաստից. որով ո՛չ յագեսցի ակն ի տեսոյ. ի գլուխ *գոլոյ* իմաստնոյ. մանաւանդ և ի շահ օգտի բանասէր մտաց միեղէն եղբարց: - 773. Կանո՛ն է իմաստասիրաց, զի իր որ բնութեամբ լինի, բոլոր տեսակին պարտի *գոլ*: - 773. Այսպէս յընդդիմակէն տե՛ս և զայս. զի թէպէտ հասարակա՛ց է մարդոյ դժկամակ *գոլ* խրատու, այլ ո՛չ է բնութեամբ իր: - 774. Ապա բնաւորապէս ընդ դէմ

գոյ երից որպիսութեանց սա՛ մեզ չորրորդ *գոլով*. ոչ ունել ինչ ի մտի. մոռանալով միշտ. ո՛չ գիտել և ո՛չ յիշել ինչ զանտի կենաց: - 775. Եւ այս ո՛չ միայն փութանցիկ *գոլոյ* վասն, կամ ներհակաբար հատուցման որպէս սովորութիւն է. այլ զի ո՛չ ինչ կարեն տանիլ ընդ ինքեանս. բայց միայն նշխարհս ինչ յիշատակութեան ուրուական տեսլեան: - 775. Իսկ եթէ բաղդատելով ոք ասիցէ, թէ ի մարմնի *գոլով* ապաշխարեալ սրբեցաւ նա ի ներգործականէն իւրմէ մեղաց. և այս ո՛չ ուրէք երևի ցոյցք ի գիրս սուրբս: - 775-776. Նմանապէս և բոլորս մարդկութիւն կրեցին զապականութիւն ի նոյն ադամայ. ծնունդ *գոլով* նորին ցանկութեանն: - 776. իսկ Օրինակաւ, զի նմա ո՛չ *գոյր* օրինակ յանցաւորաց. իսկ նոքա տեսին զնա պատժեալ: - 777. Մեղքն ադամայ է՛ ներգործական ինքեան. այլ ապաշխարեաց ի մարմնի *գոլով*: - 778. Եւ ո՛չ է տարադէպ ցոյցք ականն արփիաւորի, զի ի միջօրեայ ժամու փոփոխումն մարմնոյ ևական արծակէ՛ ստուեր կամ լոյս. այլ ինքն միշտ լոյս *գոլով* ո՛չ փոփոխի: - 779. Զի նկատմամբ առ անփոփոխն՝ միշտ անփոփոխ *գոն* նախ օրինակաւ. այլ առ ժամանակն՝ փոփոխական: - 779. ...զի ո՛չ միայն էառ զբնութիւնս. այլ և զնոսա որ շուրջ զբնութեամբն. զի ծանիցի կատարելութիւն առաքինութեանն, և ճշմարտապէս մարդ *գոլ:* - 781. Եւ ոմանք յորոց սրբազան առաջնորդն մեր, պակասութիւն ասաց *գոլ* զորս յետոյ կրեցին անդամք նորա. այսինքն ըզհատումն մասանց. այրումն հրոյ. և այլ իմն բազմազան տանջանս. յորմէ թուով պակասեաց ի քրիստոս և յաւելաւ անդամս իւր: - 781. Թերևս հետևելով ո՛չ ինքեան, այլ ուղղակին խորհրդոց հաւանականք *գոն*: - 782. Դարձեալ, գոյականքն ո՛չ ունին շաղկապ *գոլոյ*. այլ շնորհականքն զանմեղութիւն: - 782. Զի թէ կորուսեալ էր, այսինքն բարձեալ ամենևին յազգէն ադամայ, ուստի՞ *գոյր* որդւոց նորա. կամ ո՞րպէս առ ջրհեղեղաւն բառնիւր բարձեալն: - 782. Շնորհք որ ի հինն զինչ և իցէ փոփոխական *գոլով*՝ օրինակ նորոյս էր. որպէս քահանայութեան և այլն: - 783. Նորս խորհրդոյ շնորհք ոմանք են անիբաց դնելիք. զի են կնիք ի հոգին անփոփոխ *գոլով* ընդ նմա. որպէս է՛ շնորհք կնքոյն դրոշմին և կարգին: - 783. Նա՛խ՝ զի ի վերին գաւառս ուստի էին դևք՝ ո՛չ *գոյ* հաւատ. այլ դէմ յանդիման տեսութիւն: - 784. Իսկ թէ իցէ հաւատ դիւաց, *գո՛յ* մտածել տղայական կարծեօք՝ թէ անկումն նոցա եղև հաւատոց պատճառ է որ է՛ սուտ: - 784. Վեցերորդ, հաւատովն փրկի ոք. ըստ այնմ «հաւատք քո կեցուցին զքեզ». այլ արդ դիւաց ո՛չ *գոյ* փրկութիւն: - 784. Ասեն զայս՝ անընտել *գոլ* սնուցողականին, յապաղելով աւելի պահէ: - 785. Եւ այլք թէ՝ պատրուակ *գոն* ի խինձս արգանդի բնաւորեալ. յիւրաքանչիւր աւուրս հնգից՝ մին մին քակտին երկամբք. և ապա՛ արծակի ծնունդն: - 785. Այլ վարկանին ոմանք զթիւ կազմութեան աւուրց պակաս *գոլոյ* նախնւոյն մարդոյ. զորոյ զտիպ յինքն նկարելով և այժմ անդրանիկն ծնունդ՝ յապաղելով գայ աշխարհ: - 785. Իսկ ամենայն զգայական կենդանւոյ թէպէտ իգին ըստինք *գոն* վասն զծնունդս կերակրելոյ. սակայն և արուացն *գոյ* նոյն մասն անդամոց կազմեալ յարարչէն. և այն յի՞նչ պէտս լինի. խնդրել արժան է: - 785. Զի թէ ոչ *գոյր* ըստինք առն, ապա և ո՛չ կնոջն առեալ ի նմանէ: - 786. Յաղագս որոյ որ ինչ *գոյ* միոյն յայտնի և ներգործական մասունք, *գոն* նոքա և միւսոյն բնաւորապէս ծածուկ և զօրութեամբ: - 786. Առ այսոքիւք, թէ արտասուքն որ յաչացն հեղու, ընդէ՞ր աղի *գոլով*, Ո՛չ միայն զվասն էրն խնդրեմ. այլ և զորպէսն դառնալ նմա աղի ընդ երակս աչաց: - 786. Որպէս յա՛յտ է ի ծխոյ և ի փոշւոյ և յայլոց. ընդ դէմ *գոլոյ* պարզութեանցն լուսոյ՝ ի ներքս մտեալ զկծեցուցանէ զնա: - 786-787. Իսկ ի ներքուստ, ի լինիլ տրտմութեանց՝ խուճապեալ մարմնոյն հոսի մաղձ դառն ի ստամոքս որովայնի. և վերացեալ գոլորշեաց նորա զօրէն շոգոլեաց պուտկի առ խելապատակս գլխոյ. և ծանրացեալ անտի թորի՛ առ բիբն ասացեալ ական. չոր *գոլով* և աղէգոյն ի սևատեսա՛կն մաղձոյ: - 787. Եւ կատարեալ տեսութիւն բացերևականն բանի յայտնի՛ է աշխատասէր մտաց. որ յաղագս մեկնութեան լուծումն գրոց. և *գո՛ն* առ քեզ: - 787. Եւ երկրորդն է լուսաւոր զօրութեամբ թափանցանց. *գոլով* ջրեղէն կամ պլօրեայ ըստ ոմանց: - 787. Ոչ այլ ինչ *գոլով* սիւն աշխարհի զգալապէս, բայց միայն բազմութիւն լերանց և քարանց: - 788. Այլ և ոմանք ասեն և է *գոլ* սեանց ընդ շինեալ տունն ի սողոմոնէ. կանգնեալ սիւնս է մարմնապէս. թէպէտ ա՛յլ է իմացումն հոգէպէս: - 788. Զի առ հասարակ ամենայն տարերք ըստ իւրեանց կերպի կրեցին զայլայլութիւն սըգոյ, չարչարակիցք *գոլով* արարչին իւրեանց: - 788. Նախ՝ որպէս անդանօր ողջունեն զխաղաղութեան և շինութեան *գոլ*. յեղակարծ ժամու հասանիլ բարկութեան: - 788-789. Այլ և աստ ապաշաւելն ոչ ինչ օգտեալ. որպէս և անդ ո՛չ լսողաց բերանով հաշեալք. որ և ո՛չ *գոյր* անդրէն դառնալ. և ո՛չ կարի յօժարացն շահավաճառ եղեալ. ո՛չ գիւտ և ո՛չ ողորմ. հանգոյն յիմարացն օրհորդաց: - 789

ԳՈՄ (գոյական) + Եւ զի հոտք ի հովուաց առ փարախս և ի *գոմս* ածին: - 196. Հինգերորդ զգուշանամբ, զի մի՛ ոչխարանոց լիցի եկեղեցի և *գոմ*: - 617

ԳՈՄՈՐ + Սոդոմն համր՝ և *գոմորն* խիստ թարգմանի: - 755

ԳՈՅ + Եւ դարձեալ՝ հոգին որ ի հօրէ ելանէ և կայանայ յորդի. և ի ձեռն որդւոյ իբր զհայրական բարի ամենայն *գոյիցս* բաշխի երկնաւորաց և երկրաւորաց. նախ քան զմարմնանալն՝ և ի մարդեղութեանն: - 61. Եւ զիա՞րդ մարմին ի բնութենէն ադամայ՝ ներգործօղ բոլոր *գոյից* յանէին...: – 94. Որով և ընդ Որում Հօր և Հոգւոյն սրբոյ փառք և պատիւ և իշխանութիւն յամենայն *գոյից* անբաւ յաւիտենիւ ամէն: - 101. Եօթներորդ՝ միակն է կատարումն ամենայն թւոց. և ամենայն *գոյից* կատարումն է աստուած: - 109. Եւ աստուած յայտնի է ի բանականքս իմացմամբ և պատկերաւ. այլ ի կենդանիս և ի բոյսս և ի *գոյսս* սակաւ ինչ նմանութեամբ: - 109-110. Երրորդ՝ ես եմ սկիզբն արարչութեամբ, և կատարումն նախախնամութեամբ ամենայն *գոյից*: - 129. Ասեմք եթէ՝ նոքա երեքեան դասքն՝ այսինքն աթոռք՝ քերօբէք՝ և սերօբէք՝ միակարգ միապատիւ և գերազանց էութիւնք են. զի անընդմիջաբար յաստուծոյ ամենայն լուսափայլութիւնք իմաստք և շնորհք ի նոսա հեղանին համակարգապէս. և ապա նոքօք յայլ ամենայն *գոյս* երկնաւոր և երկրաւոր: - 135. Նախ՝ զի *գոյին* այնպիսի հրեշտակք որք մնացին ի բարին: - 149. Նոյնպէս թէ և իցեն հրեշտակք արբանեկեալք ի ստեղծումն *գոյից*, սակայն մինն է աստուած պատճառ ամենայն *գոյից*: - 164. Տասներորդ՝ զի *գոյք* ամենայն տարորոշին երրակի: - 169. Ի սեռս էականութեան գոյացութիւն նախապատիւ է քան զպատահումն. և զի նախապատիւ է աստուած ամենայն *գոյից*, վասն որոյ գոյացութիւն է և ո՛չ պատահումն: - 170. Ստորոգութիւնս պատշաճի եղական *գոյիցս* իսկութեամբ. որ ի նիւթոյ և ի տեսակէ՝ ի գոյացութեանց և ի պատահմանց են ժողովեալ: - 171. Նախ՝ զի *գոյն* նախկին է քան զպատահումն. և նախկին է աստուած ամենայնի: - 171. Երկրորդ՝ սկիզբն և պատճա՛ռ է *գոյն*. զի գոլովն գոյացուցանէ. և աստուած՝ ամենեցուն: - 171. Երրորդ՝ անպատճառ է ըստ ինքեան *գոյն*. և աստուած անսկիզբն է: - 171. Չորրորդ՝ ծածուկ է ի զգայութեանց *գոյն*. և աստուած ի զգալեաց: - 171. Հինգերորդ՝ մտա՛ց իմանի *գոյն*. և աստուած իմանալեացն: - 171. Վեցերորդ՝ ի պատահմանցն իմանամք *զգոյն*. և յերևելեացս զաներևոյթն աստուած: - 171. Եօթներորդ՝ մի է *գոյն* և բազում պատահմունք. և մի է աստուած՝ և բազում եղեալքս: - 171. Ութերորդ՝ ի բոլոր իրն է *գոյն* և ի մասունս. և աստուած ի բոլոր էակքս և ի մասնաւորս: - 171. Տասներորդ՝ *գոյն* բաժանի ընդդէմ պատահմանց միայն պարզ գոյացութիւն: - 171. Եւ պարզ գոյացութիւն է միայն անեղ *գոյին* ի մէջ ամենայն եղելոց: - 171. Եւ թէպէտ ի յէութիւնս իւրեանց յետոյ, սակայն ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ, *գոյին* յառաջ քան ըզլինիլն իւրեանց էութեամբ, և յետոյ եղեն ըստ նոյն նմանութեան: - 172. Եւ գոյացութիւն ասեմ, որով տարորոշի ընդդէմ ոչ *գոյին*. և որակութեամբ բացորոշի յանմարմին էութեանց. ուստի բաղկանայ մարմին գոյացութեամբ և որակութեամբ: - 175. Այլ ևս ոմանք՝ ի *գոյից* ասեն զժամանակն, և կէսք յանգոյից: - 198. Ի *գոյից* է, զի շարժումն երկնի և ընթացք լուսաւորացդ ծնանին զժամանակն: - 198. Ստե՞ղծ աստուած հոգաբարձութեամբ զճանճս և զմժեղս և զայլսն, թէ ի *գոյի՞ց* պատահեցան: - 217. Վեցերորդ՝ որք վասն որոց եղեն. զի ի *գոյիցն* ոմանք են վասն ինքեանց. իսկ այլ վասն այլոց և ոմանք ինքեանց և այլոց: - 230. Ութերորդ՝ ո՛չ արար նախ զմարդն, զի մի՛ արարչակից գիտասցէ զինքն ոչ *գոյիցն*, և անկցի հպարտութեամբ. այլ գործօղ *գոյիցն*, զի կացցէ պահպանութեամբն. որպէս ասէ գիր՝ «գործել զնա՛ և պահել»: – 231. Տասներորդ՝ մէջ և կապ ամենայն *գոյիցս* մա՛րդն է կազմեալ. զի ամենայն արարածք ի **բ** դէմս որոշին. այսինքն մինն յիմանալի և միւսն զգալի. և սոքա եղեն յառաջագոյն: - 231. Եւ յայսմանէ ցուցանի եթէ մի է արարիչ բոլոր ամենայն *գոյից*: - 231. Ա՛րդ՝ վասն այսր և այլ ևս քան զայս պատճառաց ի վերջո՛յ արարաւ մարդն ամենայն *գոյից*: - 231. Իսկ երկրորդն թէ յորմէ՞ սեռէ է օտարն և աննմանն՝ գիտելի է, զի դէմն և կերպն ի չորից սեռից գոյանայ. ի *գոյէ*՝ ի քանակէ՝ յորակէ և ի տեղւոյ: - 236. Եւ պակասեալ ի սոցանէ մարմնոյն, ցուցանի կերպարան ի *գոյէ* ի քանակէ և յորակէ և ի տեղւոյ շարակցեալ. որպէս յա՛յտ է ի հայելւոջ: - 236. Որպէս և իմաստունքն ասացին զամենայն երևելիս յարացոյց իմանալեացն. զոր *գոյ* և որակ կոչեն. և զնիւթս պատկեր *գոյին*. զի որակն և *գոյք* անմարմին են և աննիւթաբար ի մտածութիւնս երևին: - 236. Իսկ դադան քրէական մեղանչեաց որ է՛ յանցումն ի թագաւոր. զոր անհնարին պատուհասին. *գոյիւք* և ազգօք ջնջին: - 381. Զանսկիզբն սկզբան ի սկզբանէ՛ *գոյին*, և զանճառելի թաքնութեան և անհաս խորութեան յառաջ ճանապարհ ի մեզ միածին բանին: - 456. Երրորդ՝ ապականութիւնն ներգործէ՛ հակառակ արարչին. զի արարիչն յանգոյից գոյացուցանէ, իսկ ապականութիւնն *զգոյսս* ի յանգոյութիւն տարալուծէ և այլայլէ՛. վասն որոյ անապակա՛ն է մարմին արարչին: - 499. Ասեն եթէ՝ սեփհաննոս ոմն երաժիշտ զամենայն ձայնս *գոյից* բաժանեաց **իզ**...: – 640. Զի թէ *զչգոյն* կոչէ ի *գոյ* և լսեն նմա, քանի՞ առաւել *զգոյն* ի *գոյից* ժողովէ՛ և նորոգէ: - 714. Ի *գոյից* ո՞րք են մնացականք յետ յարութեանն: - 727. Վասն իններորդին, որք աստ իւրաքանչիւր մեղօք *գոյին* շաղախեալք. արդարապէս ունին զիւրաքանչիւր անդամս կապանօք կաշկանդեալս. և ցանկան մեռանիլ

և փախիցէ մահ ի նոցանէ: - 753. Զոր և ես զօրէն մշակաց բազմահաւաք պտղոց. կամ փունջ մի անուշահոտ բազմերանգ ծաղկանց. կամ չնչին թռչնոյ զխորիսխ մեղու. կամ որպէս զլոմայս այրւոյն տառապեալ _գոյիւ_: - 772

ԳՈՅԱԿԱՆ + Դարձեալ, _գոյականքն_ ո՛չ ունին շաղկապ գոլոյ. այլ շնորհականքն զանմեղութիւն: - 782

ԳՈՅԱԿԻՑ + Երկրորդ՝ զի հոգի և մարմին _գոյակիցք_ են միմեանց անընդհատ ժամանակաւ: - 478. Չորրորդ որ ասէ (իմ.) ցուցանէ զքրիստոս _գոյակից_ հօր: - 487. Երկրորդ, ընդ նոսա այլ ընդ այլո՛յ է միացեալ. իսկ ընդ եկեղեցի՝ առ բնութենակից և _գոյակից_: - 757

ԳՈՅԱՆԱՄ + Արդ՝ բարի և չար ո՛չ են հակակայք որպէս առինչք. զի առինչքն համանգամա՛յն են. և ի միմեանց բաղկանան. իսկ բարին և չարն ո՛չ են համանգամայն. և չարն ի բարւոյն ո՛չ _գոյանայ_. և ո՛չ բարին ի չարէն: - 21. Եւ է չար՝ որ խա՛ռն է ընդ բարւոյ. և ի յէութեան _գոյանայ_. որպէս հիւանդութիւնն ի յողջութեան. ապականութիւնն ի մարմնի: - 22. Այլ այս զանազանի. զի բարին բնական ունակութիւն է մեզ. զի ի բարին եմք _գոյացեալ_: - 23. Իսկ թէ յո՛չ ումեքէ, կարգեցեր զնա ընդ յոչ էից _գոյացելոց_: - 37. Եւ թէ յոչ ժամանակի, և զի՞նչ էր նոյն ինքն ժամանակն որ _գոյացաւ_ ի սկիզբն լինելութեանն: - 37. Նաև մարդիկ ո՛չ միայն զի ի բազմաց են _գոյացեալ_, այլ և ժամանակաւ առաւելք մի քան զմի. և կամօք բաժանեալք և ի միմեանց և իրերաց հակառակք: - 54. Իններորդ՝ թէ արարիչ է աստուած՝ և բան իւր և հոգին արարած, ապա և ինքն ո՛չ է պարզ և մէկին՝ այլ բաղադրեալ և ի բազմաց _գոյացեալ_: - 56. Ըստ որում մերձ դնէ, քանզի մարմին և հոգի. այսինքն թէ ո՛չ կարէ մարդն առանց հոգւոյն _գոյանալ_: - 80. Բաղկացական տարբերութիւն է՝ ուստի տեսակքն _գոյանան_. որպէս բանականն և մահկանացուն՝ զբնութիւն մարդոյն կատարեն: - 85. Նախ՝ զի եղականք ամենայն չափաւորեալ _գոյացան_. եթէ իմանալիք և եթէ զգալիք: - 103. Չորրորդ՝ սկիզբն է առաջնոցն. և պատճառ վերջնոցս. որք միջնորդութեամբ _գոյանան_. որպէս ի տարերաց կամ ի ծնողաց: - 110. Իսկ անեղն ի բ դէմս որոշի. որպէս անեղ էն աստուած. և անեղ՝ որ դեռևս ո՛չէ եղեալ և _գոյացեալ_: - 118. Իսկ մարդս զի յերկուց է _գոյացեալ_՝ ունի զգուք բնական՝ և զսէրն աստուածական: - 144. Յաղագս որոյ աշխարհ _գոյացեալ_. երբեմն մշտնջենաւոր գոյութեամբ, անգոյանալ երբէք ո՛չ կարէ: - 162. Բաղկացական է, որ ընդ մարմնոյ մասնկանցն _գոյանայ_ ի ներս և ի դուրս. վերոյ և ներքոյ շուրջանակի. զի իւրաքանչիւր մասունք ի տեղին ունին զդրութիւնն. և կայացեալ ի բոլորն: - 174. Չորրորդ՝ զի ծնանիմք ի բարի կամացն աստուծոյ յառաջ գիտութեամբ նորին. և ապա _գոյանամք_ արդեամբ և գոյացութեամբ ըստ իւրաքանչիւր տեսակաց: - 179. Եւ այսպէս ի նոցա խառնուածոց լինի _գոյացեալ_ մարմին և յառաջ եկեալ: - 181. Լուսաւորքն ուստի՞ _գոյացան_: - 188. Այլ վարդապետք եկեղեցւոյ ասեն ըստ պղատոնի եթէ՝ լոյսն խզումն է ի տարրական հրոյ, որ յառաջին օրն _գոյացաւ_: - 188. Ուստի՞ _գոյանան_ համն և հոտն և գոյնն: - 213. Արևն պնդէ՝ և լուսինն թուլացնէ. և յայնմանէ _գոյանայ_ համն և հոտն և այլն: - 213. Զի ի չորս տարրէ՝ է _գոյացեալ_. և ունի զաճումն հողոյն. վասն այն նախ աճէ ենթակայ մարմինն: - 213. Նմանապէս և կոչին փայտ. զի ի փտելոյ և յապականելոյ _գոյանան_ այսպէս. յորժամ բորբոսի երկիր՝ նա՛ զարմատն ի վայր արձակէ և զբոյսն ի վեր: - 214. Եւ նոյնպէս զգայական մարմինք ի փտելոյ և յապականութենէ _գոյանան_. վասն այն և դարձեալ ապականին: - 214. Ապա ուրեմն երևի թէ ի մին տարրէ _գոյացան_ ի հողոյ կամ ի ջրոյ: - 214. Ապա ուրեմն յերկրէ կամ ի ջրոյ _գոյացեալքն_ ի չորս տարերաց եղեն: - 214. Նախ՝ զի անուամբն _գոյանայ_ իրն ի միտս մեր. և անանունն իբր յանգոյս է համարեալ մեզ: - 219. Եւ թէ ասեն, հրեշտակք յանէից _գոյացան_ և ո՛չ ի միմեանց. իսկ մարդկան ազգ պա՛րտ էր ի միո՛յն ծնանիլ: - 226. Եւ այս իսկ է գործն, այսինքն վայելել հոգւով յիմանալիսն, և մարմնով ի զգալիսս. պարտ էր նախ _գոյանալ_ նոցա, և ապա՝ գործողին և վայելողին: - 231. Իններորդ՝ զի ի սկիզբն ստեղծման արարածոց՝ եղեն իմանալի բանականքն ընդ լուսոյն _գոյացեալ_: - 231. Յարցումն ա՛յսմ իրի՝ նախ գիտելի է՝ թէ ուստի՞ _գոյանայ_ պատկերն և տիպ: - 235. Այս՝ թէ ուստի՞ _գոյանայ_ պատկերն և տիպ: - 236. Իսկ երկրորդն թէ յորմէ՞ սեռէ է օտարն և աննմանն՝ գիտելի է, զի դէմն և կերպն ի չորից սեռից _գոյանայ_. ի գոյէ՝ ի քանակէ՝ յորակէ և ի տեղւոյ: - 236. Երրորդ՝ զի ամենայն իր յէից և յոչ էից են _գոյացեալ_. յէից՝ ըստ նախաձանօթ տեսչութեան գաղափարին. և յոչ էից՝ ըստ ինքեան ի ժամանակի հաստատեալք: - 236. Խնդրեմ ուսանիլ վասն բոլոր էութեան հոգւոյն թէ ո՞րպէս կամ զի՞նչ եղանակաւ _գոյանայ_: - 252. Զի ոմանք ասեն զհոգին յառաջ _գոյանալ_ քան զմարմինն: - 252. Զի որք զհոգի յառաջ ասեն _գոյանալ_՝ զայս դնեն պատճառ, եթէ յէակքս իմանալիքն յառաջ ստեղծան քան զզգալիքս. ապա և ի մարդոյն էութիւն հոգին յառաջ է քան զմարմինն: - 252. Զոր ընդ դերևս հանէ սուրբն գրիգոր նիւսացին ի գիրս կազմութեան այսպէս եթէ, որք զհոգին յառաջ ասեն _գոյանալ_ քան զմարմին. և վասն մեղաց եդեալ ի մարմին մարդոյ. որ է՛ համանման բանականութեամբ. և է՛ իներքոյ երկնային

կենաց՝ զի մարմնաւո՛ր է: - 252. Ասեմք եթէ՝ ամենայն արարածք համանգամայն *գոյացան* յարարչէն. և ո՛չ մի զկնի միոյ...: – 253. Եւ թէ ասիցէ ոք, ապա երևի թէ և բանական հոգին ի ծնողա՛ցն հատանի կամ *գոյանայ*: - 257. Նիւթ մարմնոյն է ի ծնողացն. այլ հոգին ո՛չ է ի ծնոցաղն. այլ ի հրամանէն աստուծոյ *գոյանայ* և երևի: - 257. Ապա ուրեմն հոգին ո՛չ հատանի և ո՛չ *գոյանայ* ի հոգւոյ որպէս մարմին ի մարմնոյ: - 257. Իսկ յառաջ ածեալն նոր *գոյացաւ*: - 258. Եւ ըստ անասնոցն հաւասարութեան նախ *գոյանայ* անասնականն որ է տնկականն և զգայականն. և յետոյ բանականն: - 258. Եւ թէ զտեսութիւնս զայս կարծես էութիւն հոգւոյ ըստ որում է հոգի, ապա ո՛չ միայն ետես զհոգի, այլ և զմարմին՝ և զիւրաքանչիւրոց ընտրութիւն, և զհամար հերաց և զթիւն աստեղաց. և սոքա յետո՛յ են *գոյացեալ* ըստ կամաց տեսողին: - 260. Եւ որպէս սիրտն նա՛խ *գոյանայ*, նոյնպէս և յետո՛յ մեռանի վասն ջերմութեան նորին: - 261. Արդ՝ ժ թիւն կատարեալ է. և չորսն տարրական է. այսինքն զի կատարեալ հոգին բանական ի նո՛յն ժամն խառնեալ միաւորի ընդ մարմնոյն տարրական, և կերպացեալ լինի մի մարդ մի դէմ և մի բնութիւն մարդոյ ի հոգւոյ և ի մարմնոյ. որպէս քառասունն ի տասանց և ի չորից է *գոյացեալ*: - 262. Այսպէս և շնչականն *գոյացեալ* ի իերորդ աւուր՝ կիսակատար գոլով բանականին զնոյն ունի խորհուրդ: - 262. Երկրորդ՝ անդրանիկ է բանն աստուած ի հօրէ ծնեալ. և կրտսեր ա՛յլ եղեալքս՝ ի հօրէ՛ *գոյացեալ*. զի որդի ծնո՛ւնդ է հօր և մեք արարածք. և նա՛ ի բնութենէն և մեք ի կամացն: - 309. Չորրորդ՝ անդրանիկ է հոգին քան զմարմին բնութեամբ և պատւով. թէպէտ հաւասարք են ամանակաւ *գոյացեալք*: - 309. Վեցերորդ՝ անդրանիկք են և ընտրեալքն աստուծոյ. որք նախքան զլինիլն աշխարհի ընտրեցան. թէպէտ յետոյ ի ժամանակի ըստ հասարակաց *գոյացան* և կատարեցան: - 309. Եթէ խորհրդական մարմինն քրիստոսի անապակա՛ն է, ուստի *գոյանան* կենդանիք և բորբոսք: - 339. Իսկ կէսն, զի կիսկատար և պակա՛ս են քան զաստուած այնու, զի եղակա՛նք են և յոչ գոյից *գոյացեալք* որպէս ասացաք: - 344. Եւ բաւականութիւն սոցա է այսպէս. զի եմք մարմին հոգի և միտք *գոյացեալ*. և ունիմք կարիս և ինչս և շնորհք և կրօնք: - 389. Վեցերորդ՝ զի հոգի և մարմին մասն գոլով *գոյանայ* մի կատարեալ: - 479. Զի անսերմն յղութեամբ և ի սրբեալ յարենէ կուսին *գոյացաւ* մարդ: - 485. Կամ որպէս ասեն ոմանք թէ երկու յաւազոյ և մի ի սերմանէ՛ *գոյանան* մարմինք ծկանցն: - 510. Վասն զի յերից *գոյացեալ* է մարդն. ի մտաց ի հոգւոյ և ի մարմնոյ: - 556. Դարձեալ կոչին ծառայականք, զի և ի խառնուածոյ մարմնոյն *գոյանան*. որք ո՛չ հետևին միմեանց. զի որ ի խառնուածոյն ողջախո՛հ է, նա ո՛չ խոհեմ կամ արդար կամ արի կարէ գոլ: - 581. ...վասն որոյ յանարիւն կենդանւոյ զլոյսն վառեմք. զի կենդանին այն անարիւն է յորմէ մոմն *գոյանայ*: - 617. Նա՛խ՝ զի յերի՛ց եմք *գոյացեալ* ի մարմնոյ, ի հոգւոյ, և ի մտաց, որպէս ասեն ոմանք. վասն որոյ գ առանձնական աղօթս մատուցանեմք: - 623. Զի յերից եմք *գոյացեալ* մարդ. հոգի և մարմին և միտք: - 655. Երկրորդ, զի երի՛ց եմք *գոյացեալ*. ի մարմնոյ, ի հոգւոյ, և ի մտաց...: – 675. ...զի կամ իմանալիք են որպէս հրեշտակք. կամ զգալիք որպէս տարրեղէնք. և կամ յերկուց *գոյացեալ* որպէս մարդ. այսինքն ի հոգւոյ և մարմնոյ...: - 715. Ասեն վարդապետք՝ եթէ են ինչ որ էութեամբ և պատահմամբ անցանեն. որպէս կենդանիք և տունկք և որ ինչ ի չորից տարերաց են *գոյացեալք*: - 727. Ա՛րդ՝ որպէս հրեշտակք ի յոչ գոյից *գոյացան* և են անապականք և անմահք ի կամքն աստուծոյ: - 733. Նա՛խ՝ զի յերի՛ց է մարդն. հոգի մարմին և շունչ *գոյացեալ*. ի քակտումն սոցա գ վկա՛յ է պիտոյ: - 742. Այլ որ ուղիղն է տեսութիւն, յետ յարութեան փոխի ժամանակն ի յաւիտեան. և այլ ո՛չ գտանի մասն և րոպէ և ժամ. զի երկնային մարմինք դադարին ի շարժմանէ ուստի ժամանակն *գոյանայ*: - 747. Իսկ ըստ հինք յատկապէս գործի՛ է բնութեան ի պէտս սննդեան այնոցիկ ծննդոց զօրէն սերմանեաց երկրի. յորմէ հիւթոյ արեանն *գոյացելոյ*, ընդ ագուգայս երակաց արտագունեալ որակօք կաթն փոխակերպեալ: - 786

ԳՈՅԱՑԱԲԱՐ + Եւ թէպէտ այսպէս ասացաւ, սակայն *գոյացաբար* է՛ աստուած յիմանալի երկինս. և կարողաբար ամենայն ուրէք: - 180

ԳՈՅԱՑԱԿԱՆ + Իսկ թէ ըստ ինքեան է չարն յաստուծոյ, նա ո՛չ լինէր բարին յաստուծոյ. զի ըստ ինքեան՝ հարկաւոր է և *գոյացական* և անփոփոխ: - 15. Քսաներորդ՝ զի ի հարկէ բարի է աստուած. որպէս ի հարկէ էա՛կ է. այլ արդ՝ հարկաւոր բարին է միշտ բարի և *գոյացական* բարի և զուտ բարի: - 15. Եւ զի *գոյացական* է բարի, անկա՛ր է լինիլ պատահական չար: - 15. Եւ թէպէտ անկան և եղեն դևք՝ *գոյացականքն* մնացին առ նոսա. և հրեշտակ լուսոյ կերպարանին ըստ առաքելոյն: - 151. Իսկ նախախնամութիւնն առ աստուած *գոյացական* է և միշտ. զի պատահումն ո՛չ գոյ յաստուած: - 164. Երրորդ՝ զի արարածք՝ են ի *գոյացական* սեռէ, և ո՛չ ի պատահական. զիարդ լինին պատահումն ի յարարիչն: - 169. Իսկ Առինչ կոչի, ո՛չ որպէս առ մեզ առինչք են մակագոյեղքն. այլ *գոյացական*, կամ բաղդատական. որպէս ծնօղ. ծնեալ. բղխօղ. բղխեալ. կամ արարիչ և տէր արարածոց և ծառայից: -

172. Մանաւանդ թէ իւրաքանչիւր տարերք բ ծայրք որակութեանց ունին. զմինն *գոյացական* և զմիւսն պատահական. ըստ այսմ պա՛րտ է ասել քեզ մետասան բնութիւն քրիստոսի: - 176. Եւ իւրաքանչիւր տարերք ունին կրկին որակութիւնս. այսինքն *գոյացական* և պատահական: - 181. Եւ գիտելի է, զի գ են իր *գոյացական*. Սեռ. Տեսակ. և Անհատ: - 220. Եւ այսպէս զանազանին սոքա. մարմին մեր զգեստ է *գոյացական*. և հանդերձն պատահական: - 318. Նախ՝ կոչի մարմինն զգեստ՝ *գոյացական*՝ անփոփոխ և անքակ միութեամբն. զի բաժանմամբ մարմնոյն և բանին ո՛չ է քրիստոս. որպէս ի բաժանիլ հոգւոյ և մարմնոյ ո՛չ է մարդ: - 318. Իսկ *գոյացական* մարմինն քրիստոսի կոչի զգեստ վայելչական...: – 319. Նա՛ ևս գերազանցեալ քան զիրեշտակս այսու, զի նոքա ի *գոյացական* վարձս ո՛չ աճիլ կարեն և ո՛չ նուազիլ. իսկ երանուհի կոյսն կարէր յառաջանալ յարդիւնս և ո՛չ նուազիլ: - 463. Եւ ասացեալ են *գոյացականք* մկրտութեանն ի վերոյ ի մկրտութիւն տեառն ի **իե** համարն գտցես: - 590. Քանի՞ են *գոյացականք* պատարագին: - 597. Որոյ պատճառ է, զի մարմին կերեալ մարդոյն է իւրն նիւթ *գոյացական* և սոցա եղև նիւթ պատահական: - 719. *Գոյացական* որակքն մնան և պատահականքն պակասին որպէս ասացաւ: - 728. Թօթափիլ կամ խաւարիլ լուսաւորաց ո՛չ է իմանալ թէ ի կամարէ՛ երկնից անկանին կամ *զգոյացական* տեսակն փոխեն: - 728. Ամենայն իր բնութեան՝ *գոյացակա՛ն* է նորին. և ամենայն պարգևք այսինքն շնորհք պատահական է ի զարդ նմին. յաղագս որոյ ո՛չ բառնին *գոյացականքն*. որպէս անմահութիւն դիւի և բան մարդոյ: - 782. Բաւուք ասացաւ յարարչէն. զի թէ և բնութիւն թարց երևակայութեան, և արհեստ հանդերձ երևակայութեամբ, սակայն կամք արարչական ետ նոցա բնական և բանական կարողութիւն. և ոչ ինչ վայրապար կազմեն զտեսակ *գոյացական* և զտեսակ պատահական. խնդրելով ոմն պարզ նիւթ. և ոմն տեսակացեալ: - 786. Եւ զանազանեալքն ի գիրս անդամոց, զանազանին և ո՛չ նմանին *գոյացական* տեսակօք: - 786

ԳՈՅԱՑՈՒԹԻՒՆ + Զի մեզ հոգին ըստ ինքեան *գոյացութիւն*, և յայլում տեսանի. այսինքն կատարեալ անձնաւորութիւն յէութիւն հօր: - 51. Ապա ասեն՝ թէ *գոյացութիւն* է և ո՛չ յայլում՝ այսինքն ի հայր, օտա՛ր է ի բնութենէն. արարա՛ծ է և ո՛չ աստուած: - 52. Զի որպէս այժմ կարեմք ասել ճշմարտապէս թէ հոգին սուրբ ելանէ ի հօրէ. և վասն ապառնւոյն կարեմք ասել թէ հոգին սուրբ ո՛չ ելանէ յորդւոյ. մինչ այլ ո՛չ ևս ելանէ. և ո՛չ այնպէս էառ *զգոյացութիւն* և զճշմարտութիւն իւր՝ զի ո՛չ ևս երբեք առցէ: - 65. Անձն այն էութիւն և *գոյացութի՞ւն* է թէ ոչ: - 86. Էութիւն է և *գոյացութիւն*, և զիա՞րդ ո՛չ: - 86. Ապա եթէ էութիւն է և *գոյացութիւն* որպէս ի սահմանն արտադրի՝ «անձն է բանական բնութեանն անբաժանելի *գոյացութիւն*»: – 86. Այլ և ո՛չ որպէս էութիւն ի պատահումն. զի մարդկութիւնն քրիստոսի է ի սեռէ *գոյացութեան*, և ո՛չ ի սեռէ պատահման: - 88. Այլ անձնաւոր *գոյացութիւն* ի ներքոյ եղեալ ենթակայաբար մարդկութեան իւրոյ: - 88. Նախ՝ որպէս սեռ ի տեսակս բոլորապէս տեսանի և ո՛չ մասամբ. այս է՝ զի *գոյացութիւնն* որ է սեռ՝ բոլոր է ի մարմինն և յանմարմինն. և կենդանին բոլոր ի բանականն և բոլոր յանբանն: - 89. Երկրորդ՝ ասեմք եթէ ամենայն մասունք է՛ ի *գոյացութենէ* բոլորին. և որ ունի զնոյն *գոյացութիւն*, ունի զնոյն կոչումն: - 92. Որպէս ձեռն ունի *զգոյացութիւն* բոլոր մարմնոյն. և կոչի մարմինն առ բոլորն քրիստոս: - 92. Այսպէս մարմին և հոգին են ի *գոյացութենէն* քրիստոսի: - 92. Իսկ թէ ասես միայնաբար աստուած է մարմինն՝ և աստուած է հոգին. այսու ո՛չ լինիս բազմաստուած. զի մի՛ է աստուածութիւնն ի սոսա միաւորեալ էութեամբ և *գոյացութեամբ*: - 93. Անձն այն *գոյացութիւն* է՝ թէ լոկ անուն: - 95. Զի թէ *գոյացութիւն* և միաւորեալ է ընդ *գոյացութիւն* բանին, զիա՞րդ ո՛չ գիտէ զաստուածութիւն իւր: - 95. Իսկ թէ միայն անուն առանց էութեան. ապա անուամբ խոստովանիս աստուած զքրիստոս և ո՛չ *գոյացութեամբ*. և հաւասարե՛ս զնա մովսէսի. որ անուամբ աստուած կոչեցաւ և ո՛չ էութեամբ: - 95. Նախ գիտելի է, զի միութիւն ի *գոյացութիւնն* առնէ զնոյնութիւն: - 104. Դարձեալ՝ եղեալ էութիւն բաժանի կրկնակի. ի *գոյացութիւն* և ի պատահումն: - 111. Եւ *գոյացութիւնն* դարձեալ կրկնակի. առաջին և երկրորդ: - 111. Ա՛րդ՝ կարգաւո՛ր է զի անեղն աստուած՝ զանեղն ըստ տեսութեան՝ յեղելութիւն ածցէ ըստ *գոյացութեան* իւրեանց: - 114. Երկրորդ՝ միտք *զգոյացութիւն* իրին տեսանէ որ է ի ներքոյ եղեալ. և զգայութիւն զպատահմունքն ի վերայ եկեալ. որպէս որա՛կ քանա՛կ և այլն: - 120. Հինգերորդ՝ զի ընդարձակի բանս մեր քան զամենայն ինչ. և բանն աստուծոյ ընդարձակեալ է առ ամենայն ինչ՝ *գոյացութեամբ* և արարչութեամբ: - 121. Ոմանք մերձ են էութեամբ արարչին. և ոմանք հեռի. որպէս իմացականքն քան զբանականս. և սա՛ քան զկենդանիս. և նոքա քան զտունկս. և հուսկ յետոյ անշունչ *գոյացութիւնքն*. ըստ մերձ և հեռաւոր բնութեանց՝ զանազանապէս առնուն: - 131. Նախ՝ զի նիւթեղէն միտք՝ միջնորդութեամբ նիւթո՛յ հասանէ յաննիւթն. որպէս տեսեալ զգիր՝ իմանամք զզօրութիւն նորա. և տեսեալ զորակ և զքանակ՝ իմանամք *զգոյացութիւն* իրին: - 131. Երրորդ՝ վասն *գոյացութեան* իւրոյ որ անկաւ ի հրեղէն դասուցն: - 151. Եւ **գ** է *գոյացութիւն*

նոցա. անմարմին՝ անմահ՝ և հրեղէն գոլն...: – 151. Այլ և ո՛չ ըստ այնմ որ է՛ սկիզբն *գոյացութեան* աշխարհի. զի անփոփոխ կամօք կամեցաւ և արար ի գոյութիւն. և անկա՛ր է փոխիլ կամացն անեղին և առնել յանգոյութիւն զեղեալս էութիւն: - 165. Երկրորդ՝ պատահմունքն բաժանեալ ի *գոյացութեանց* ո՛չ կարեն ըստ ինքեան կեալ: - 169. Եւ բաժանումն ասեմ ո՛չ ըստ նախախնամութեան, այլ ըստ *գոյացութեան*: - 169. Այլ ասիցէ ոք, թէ բազում ինչ գոն ի յայլս *գոյացութիւն* և ի յայլս պատահումն. որպէս ջերմութիւն ի հուրն *գոյացութենէ*, և ի անորակ մարմինն պատահումն. և տերևն ըստ ինքեան *գոյացութիւն* է, և ի ծառն պատահումն. այսպէս և մազն: - 169. Նախ՝ զի զգոլն իւրեանց ունէին ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ. թէպէտ յետո՛յ ընկալան *գոյացութիւնս* յինքեանս. որպէս տաճար ի միտս շինողին: - 170. *Գոյացութիւն* և պատահումն անմեկնելի որոշմունք են. վասն է՞ր ի յաստուած միայն *գոյացութիւն* է և ո՛չ պատահումն: - 170. Ի սեռս էականութեան *գոյացութիւն* նախապատիւ է քան զպատահումն. և զի նախապատիւ է աստուած ամենայն գոյից, վասն որոյ *գոյացութիւն* է և ո՛չ պատահումն: - 170. Այլ արդ՝ բնականին հետևելով տեսցուք զի՞նչ է *գոյացութիւն* և զի՞նչ պատահումն: - 170. *Գոյացութիւն* է ինքն ինքեամբ էացեալ և ոչ կարօտեալ յայլս հաստողի: - 170. Եւ զի յայտ եղև այս, ծանուցի և այն, թէ վասն է՞ր աստուած միայն *գոյացութիւն* է և ո՛չ պատահումն: - 170. Երկրորդ՝ զի պատահումն յետ *գոյացութեան* է: - 170. Երրորդ՝ զի պատահումն ընդ *գոյացութիւն* խառնեալ՝ լինի բաղադրեալ. որպէս նիւթ և տեսակ: - 170. Իսկ աստուած է պարզ *գոյացութիւն* և անշարադիր. ըստ որում, ի լոյս բաղդատի: - 170. Չինգերորդ՝ *գոյացութիւն* մի է, և պատահումն բազում: - 170. Վեցերորդ՝ զի ներհականայ պատահումն *գոյացութեան*. այլ աստուած աններհա՛կէ է: - 170. Եօթներորդ՝ զի պատահումն աւելո՛րդ է *գոյացութեան*. զի գոլովն ո՛չ գոյացուցանէ. և այլն: - 170. Ութերորդ՝ զի պատահումն ժողովելով առ *գոյացութիւնն* լինի մարմին: - 170. Իններորդ՝ պատահումն ա՛յլ է ի *գոյացութենէ*. և առ եղեալ *գոյացութեան* առնէ այլ՝ և այլայլակ: - 170. Եւ զի յաստուած ո՛չ գոյ առաւել և նուազ. վասն որոյ միայն *գոյացութիւն* է և ո՛չ ունի պատահումն: - 171. Ստորոգութիւնս պատշաճի եղական գոյիցս իսկութեամբ. որ ի նիւթոյ և ի տեսակէ՝ ի *գոյացութեանց* և ի պատահմանց են ժողովեալ: - 171. Իսկ անեղ և պարզ էութեանն պատշաճի միայն նմանապէս համեմատութեամբ. զի է կոչի աստուած, ըստ այնմ «ես եմ որ էն». և ո՛չ ըստ այնմ որ բաժանի ի *գոյացութիւն* և ի պատահումն. որպէս հոմանուն կամ փաղանուն. կամ ի միոջէ և առ մի. որպէս ընդհանուր էակն է՝ բաժանի առ մեզ: - 171. Իսկ *Գոյացութիւն* կոչի աստուած, ո՛չ ըստ որում ներհակ պատահմանց է ընդունական որպէս մեք. այլ ըստ որում բաժանի ընդդէմ պատահմանց. որ է՛ միայն պարզ *գոյացութիւն* որպէս ասացուք: - 171. Տասներորդ՝ գոյն բաժանի ընդդէմ պատահմանց միայն պարզ *գոյացութիւն*: - 171. Եւ պարզ *գոյացութիւն* է միայն անեղ գոյին ի մէջ ամենայն եղելոց: - 171. Այլ *գոյացական* որպիսութիւնն է որակութիւն. որպէս ասեմք բանական. անմահ. անմարմին. և այլն: - 172. Զի՞նչ է էութիւն և բնութիւն՝ և անձն և *գոյացութիւն*: - 174. Այլ *գոյացութիւնն* է ունօղ բնութեանն, կամ ներքոյ կացեալ բնութեան որպէս մարդ: - 174. Քանակաւն և որակաւն. զի սոքօք անհատ *գոյացութիւնն* երևի: - 174. Այլ թէպէտ աննիւթ է աստուած՝ ո՛չ է անկարգ զնիւթականքս յառաջ ածել ըստ այսմ օրինակի. զի նիւթն որ է՛ *գոյացութիւն* մարմնական՝ ունի որակութիւնս իմն մարմնական. որպէս քանակ. որակ. և այլքն: - 175. Եւ *գոյացութիւն* ասեմ, որով տարորոշի ընդդէմ ոչ գոյին. և որակութեամբ բացորոշի յանմարմին էութեանց. ուստի բաղկանայ մարմին *գոյացութեամբ* և որակութեամբ: - 175. Արդ սոքա ըստ ինքեան անմարմին են. այսինքն *գոյացութիւնն*. քանակն. որակն. և այլքն: - 175. Եւ մարմնով ո՛չ բաժանին սոքա. թէպէտ և մանր փոշի լինին՝ ունին զքանակն զորակն և զայլն. զի անմեկնելի որոշմունք են *գոյացութիւն* և պատահմունք: - 175. Զի աննիւթ և պա՛րզ էութիւն է աստուած. և յառաջ էած յոչընչէ զաննիւթ էութիւնքս. այսինքն *զգոյացութիւն*, զքանակ, զորակ, և զայլսն. և իւրով զօրութեամբն ի միասին ժողովեալ կազմեաց մարմնական նիւթ: - 175. Ապա ընդէ՞ր սոքա՝ *գոյացութիւն*, որակ, քանակ, և այլքն, եղական գոլով ո՛չ շփոթին ի մի բնութիւն խառնեալ: - 176. *Գոյացութիւն* որ սկիզբն է ամենեցուն և նախասեռ. և ի նմանէ զուգաբաժանեալ մարմինն. և շնչաւորն. և զգայունն. և կենդանին. և բանաւորն. և մարդն. ո՞չ ապաքէն բնութիւն են սոքա այլևայլ. և ժողովեալ գոյացուցանեն զմի անհատն պետրոս անշփոթ միութեամբ: - 176. Եւ զի անշփո՛թ են սոքա յատկութեամբ՝ յայտ է. ուստի ասեմք, պետրոս մա՛րդ է և բանաւոր և կենդանի և զգայուն և շնչաւոր և մարմին և *գոյացութիւն*: - 176. Չորրորդ՝ զի ծնանիմք ի բարի կամացն աստուծոյ յառաջ գիտութեամբ նորին. և ապա գոյանամք արդեամբ և *գոյացութեամբ* ըստ իւրաքանչիւր տեսակաց: - 179. Եւ միւսն հոգևոր. յորում հոգևոր *գոյացութիւնք*. այսինքն հրեշտակք բնակին: - 180. Եւ վասն առաւել և ազդու զօրութեան և ջերմութեան՝ *զգոյացութիւն* կենդանեաց և մարդկան առ որս դիպի ապականէ՛. և

պատահմունքն քանակ և որակ մնան: - 204. Իսկ հուրս առ մեզ որ կապեալ է ի նիւթ՝ տկա՛րն ունի զայրելն. վասն որոյ նախ զքանակն և զորակն ապականէ, և ապա *զգոյացութիւն* իւրին: - 204. Պտուղքն դրախտին շօշափելիք են և կերակրելիք. հատանի և ծասկի և փոփոխի ըստ պատահական որակացն. և անապական մնայ ըստ *գոյացութեանն* և ներգործութեանն ի կերօղն: - 223. Որպէս հաց մարմնոյն քրիստոսի ըստ *գոյացութեան* և ներգործութեան անապական է. թէ և փոփոխի ըստ արտաքին որակացն: - 223. Դարձեալ ասեմք թէ *գոյացութիւն* դրախտին **բ** իր է. այսինքն նիւթ և ապականութիւն: - 225. Առաջին և առաւել *գոյացութիւն* է՛ անհատ անձն և դէմն. և Երկրորդ և նուազ՝ տեսակն և սեռ՝ և այլքն ըստ կարգի: - 235. Զի դէմքն ըստ որում մարդոյ և մարմին՝ *գոյացութիւն* է: - 236. Եւ են աննմանք՝ ըստ որում են *գոյացութիւնք* յատկացեալք ի միմեանց: - 236. Եւ թէ այդպէս է, ուրեմն ի հրամանն աստուծոյ ո՛չ է նոր. այլ ի *գոյացութիւն* իւր նո՛ր է: - 258. Իններորդ՝ արիւնն և շունչն է սկիզբն *գոյացութեան* մերոյ. զի արիւնն փոխի ի սաղմն, և ջերմ օդով խառնի ի հով և ի գէճն, և լինի աճումն և սնունդ մարմնոյ: - 295. Եւ միապէս է մեր և կենդանեաց. վասն որոյ ո՛չ է պարտ զսկիզբն *գոյացութեան* մերոյ ուտել: - 295. Ասեմք թէ յակոբ ո՛չ զներգործութեան անունն հարցանէր աստուծոյ, զի գիտէր որ աստուած էր և ինքն իսրայէլ կոչեցաւ որ է աստուածատես. այլ անուամբ զբնութիւնն և *զգոյացութիւնն* աստուծոյ կամէր ուսանիլ: - 311. Զի զինչ էն ի *գոյացութեան* խնդիրն է. որպէս յասելն՝ զի՞նչ է, ասեմք՝ մարդ է, կամ կենդանի: - 311. Այլ թէ վերջինքս կոչեմք նմա անուն աստուած՝ արարիչ՝ և այլն. ներգործութեանն է ցոյցք և ո՛չ թէ *գոյացութեան* կամ բնութեանն է յայտնութիւն: - 312. Զա՛յս նշանակէ է ասելն և ո՛չ բնութիւն կամ *գոյացութիւն*: - 312. էական, որպէս *գոյացութիւն* և պատահումն: - 318. *Գոյացութիւն* հացին փոխեալ է ի *գոյացութիւն* մարմնոյն քրիստոսի և է՛ անապական. իսկ քանակն և որակն մնացեալ է դեռևս փոփոխելի. և յայնմանէ փոխարկեպին այլայլմունք ինչ: - 339. Եւ զի անապակա՛ն է *գոյացութիւն* հացին՝ աստի՛ յայտ է, զի կեանք և անմահութիւն տայ ճաշակողացն: - 339. Եւ նախ **գ** օրն. **գ** *գոյացութիւն* նորին. այսինքն աստուածութիւնն՝ հոգին՝ և մարմինն միաւորեալ մի: - 380. Երկրորդ՝ ընդ երից *գոյացութեանց* մեր. աստ ընդ մարմնոյս. և ի մահն ընդ հոգւոյս. և ի յարութեանն ընդ մտաց տեսութեանն հակառակին: - 394. երիս զօրութեամբ ի վերայ խաչին. որ է՛ ձայնիւն և մարմնովն և հոգւովն որ էջ ի դժոխս. կամ **գ** *գոյացութեամբ*. այսինքն աստուածութեանն և հոգւոյն և մարմնոյն: - 427. Դարձեալ, ժամանակն ունի մասունս երիս. և մշտնջենաւորն. և դարձեալ յաւիտենական է բանն. և ժամանակեայ մարմինն. և մշտնջենաւոր հոգին. և անքակտելի միութիւնն ցուցանէ մեզ զչորս թուոյն. և ամենայնիւ կատարեալ *գոյացութեամբ*: - 437-438. Եւ *գոյացութիւն* մկրտութեանս մերոյ. և քանի՞ է եղանակ մկրտութեան: - 454. Եւ երեքեան ծնունդ քրիստոս՝ ըստ երից *գոյացութեանցն* որ ի քրիստոս. այսինքն աստուածութիւնն՝ մարմինն՝ և հոգին: - 471. Զի էութիւն ընդ պատահման միշտ անշփոթ միաւորի. որպէս որակ և քանակ ի *գոյացութեան*. զի անմեկնելի որոշմունք են: - 475. Դարձեալ՝ ի մկրտութիւնն քրիստոսի նշանակին *գոյացութիւնք* մերոյս մկրտութեան. այսինքն Մկրտօղն, Մկրտեալն, Նիւթն, Տեսակն, և Դիտաւորութիւնն: - 487. Վեցերորդ՝ զմարիամ մայր փրկչին կոյս և անապական խոստովանին հարք ուղղափառութեան. և զայս ո՛չ ըստ *գոյացութեան* բնութեան, այլ զի ծնաւ զբանն աստուած անապական մարմնով: - 499. Մի է բանն աստուծոյ անձնաւոր էութիւն և *գոյացութիւն*. որ էր ի ծոց հօր անմարմին. որով ամենայնքն ի լինելութիւն եկին: - 529. Դարձեալ զօրօրինակ, մարմինն քրիստոսի մի և նոյն էր ի խաչին բևեռեալ, և մի և նոյն մարմինն է ի բազում նշխարս միաւորեալ և ո՛չ բազմացեալ. զի նոյն է *գոյացութիւն* հացին և *գոյացութիւն* մարմնոյն քրիստոսի: - 530. Նմանապէս և բանն աստուծոյ մի և նոյն է անձամբ և բնութեամբ ի *գոյացութեան* իւրում, և ի գիրս աւետարանաց գրեալ: - 530. Զի բազմանայ և ի միութեան մնայ. բովանդակի անբովանդակապէս. և բաժանի անբաժանապէս. որ է մի և նոյն տեսակաւ և *գոյացութեամբ* որպէս ցուցաւ: - 530. Երկրորդ սահմանն *գոյացութիւն* է. իսկ կանոնն պատահումն: - 538. Սակայն ըստ արիստոտէլի սեռն և տեսակն անհատին հետևին. զի են երկրորդ *գոյացութիւն*: - 550. Իսկ անհատն է առաւել և իսկագոյն և առաջին *գոյացութիւն*. որ է առանձնական և մասնաւոր որպէս զազգս մեր: - 550. Այսպէս ասեմք, զի որ ըստ ինքեան է ճշմարիտ և ըստ ինքեան բարի՝ առաւել է. և որ ըստ պատահման է ճշմարիտ կամ բարի՝ նուա՛զ է. վասն զի ըստ ինքեանն *գոյացութեամբ* և հարկաւո՛ր է. այսինքն անփոփոխ և միշտ: - 550. Դարձեալ՝ յայտնապէս ասել ո՛չ է հարկ՝ է ամենայն բազում պատուական է քան զմին. զի ահա՛ *գոյացութիւնն* մի է և պատահումն բազում. և արեգակն մի է և աստեղք բազում. և գլուխն մի է և անդամք բազում: - 551. Նա՛խ՝ ըստ *գոյացութեան* և ըստ տեսակին. զի մարդն է տեսակ և տեսակն *գոյացութիւն.* ըստ *գոյացութեանն* այսպէս: - 565. Զի **Ժ** պատուիրանքն և է մահու չափ մեղքն են ըստ *գոյացութեան* մեղք. որպէս մի՛ շնարն և մի՛ գողանարն և մի սպանաներն և մի՛ սուտ վկայերն: - 565.

Պատահմունք և որակն մնան ի հացն և ի գինին. իսկ *գոյացութիւնն* փոխարկի ի մարմին և արիւնն քրիստոսի վասն դ պատճառի: - 597. Նախ՝ զի մեք զգայարանօք՝ միջնորդութեամբ պատահմանցն հասանիմք ի *գոյացութիւնն*. զի անմեկնելի որոշմունք են ի *գոյացութեանց* սոքա: - 597. Երրորդ՝ զի վարձատրեսցուք հաւատով. այլ հաւատն ի յաներևոյթն է որ է՛ *գոյացութիւնն*. – 597. Նա՛խ՝ որպէս հացն նոյն է ըստ ձևին, այլ այլ *գոյացութիւնն* է եղեալ մարմին քրիստոսի...: – 598. Երեք չուանքն՝ **գ** *գոյացութիւնն*: - 645. ...այլ սակաւ հիւթն այն որ ի սկզբանէ՛ *գոյացութեան* մերոյ ի ծնողացն է՛ ընկալեալ: - 718. Այն նիւթն զոր ի ծնողացն ունիմք՝ բոլոր առնէ. զի սկիզբն է *գոյացութեան* մեր...: - 718. և նիւթ կերակրոյն՝ այն մասն որ փոխեցաւ ի *գոյացութիւն* մեր՝ յառնէ՛. զի մարմին եղև մարդոյն այլ աւելորդքն ո՛չ յառնեն: - 718. Այսպէս և ի մարմին մարդոյ ոչինչ խառնի ի հասարակ տարերաց ի յորս լուծաւ. այլ ինքն միայն *գոյացութիւն* մարմնոյն խառնեսցի ընդ հոգւոյն: - 719. Եւ են ինչ որ պատահմամբ անցանեն և էութեամբ մնան. որպէս երկնային մարմինք և **դ** տարերքս և մարդոյս մարմին. սոքա պատահմամբ անցանեն և *գոյացութեամբ* մնան: - 727. Հինգերորդ հալեալ մոմ ո՛չ ունի զառաջին կերպն այլ *զգոյացութիւնն*. նոյնպէս և *գոյացութիւնն* երկրի ո՛չ կորնչի. այլ պատահմունքն այլայլին. զի ո՛չ ճանաչի թէ այս այն է: - 728. Նախ ըստ *գոյացութեան*. զի որպէս անսկիզբն է աստուածութեամբն, նոյնպէս և անվախճան է մարդկութեամբն հաւասարեալ: - 745. Որ եսդ տէր տէր հաւատարիմ յիսուս, անբաժանելի լեր ի զգայութեանցս. և յամենայն *գոյացութեանց* աստի իմոցս. ներկեալ խոստովանութեամբ և շնորհօք հոգի մարմին նիարդք իմ և աճառք: - 771

ԳՈՅԱՑՈՒՑԱՆԵՄ + Եօթներորդ՝ զի պատահումն աւելո՛րդ է գոյացութեան. զի գոլովն ո՛չ *գոյացուցանէ*. և այլն: - 170. Երկրորդ՝ սկիզբն և պատճա՛ռ է գոյն. զի գոլովն *գոյացուցանէ*. և աստուած՝ ամենեցուն: - 171. Գոյացութիւն որ սկիզբն է ամենեցուն և նախասեռ. և ի նմանէ զուգաբաժանեալ մարմինն. և շնչաւորն. և զգայունն. և կենդանին. և բանաւորն. և մարդն. ո՞չ ապաքէն բնութիւն են սոքա այլևայլ. և ժողովեալ *գոյացուցանեն* զմի անհատն պետրոս անշփոթ միութեամբ: - 176. Եւ զուստին մի՛ հարցանէր թէ ի կենդանւո՞յ էառ, և թէ նո՛ր *գոյացոյց*. զի ամենայն ինչ կարելի՛ է աստուծոյ: - 281. Երրորդ՝ ժողովին և գոհանան զաստուծոյ՝ որ յոչնչէ՛ *գոյացոյց* զմարդն, և յարգանդէ՛ խաւարին ի լոյս եբեր. և ետ մեզ ինչս մարմնական: - 321. Չորրորդ՝ ի խորհուրդ յարութեան մերոյ, որ վերըստին *գոյացուցանէ* ի խաւարէ՛ գերեզմանին և ի լոյս հանէ և ուրախութեամբ զարդարէ՛ և փառաւորէ՛: - 321. Երրորդ՝ ապականութիւնն ներգործէ՛ հակառակ արարչին. զի արարիչն յանգոյից *գոյացուցանէ*, իսկ ապականութիւնն զգոյսս ի յանգոյութիւն տարալուծէ և այլայլէ՛. վասն որոյ անապակա՛ն է մարմին արարչին: - 499

ԳՈՅԵՂԷՆ + Եւ ի միոյ աստուծոյ եղեն **ժ** դասք հրեշտակաց ընդ մարդկան. և հարիւր գունդքն ըստ ոչխարաց առակին. և ռ կենդանեաց տեսակքն որ յերկրի. և բիւր անկենդան բուսոց. և անթիւ *գոյեղէնք*: - 109. Այլ և մարդ զկենդանիս և զանկենդանս. զի համասեռ *գոյեղէնք* են. և այս սիրովս շաղկապին առ իրեարս: - 143. Որում Գոհացողական Օրհնութիւն. և Բարեբանօղ Փառատրութիւն. Յամենայն *գոյեղէն* բնութեանց. ի վեհագունից մինչ ի հուսկ յետինս: - 771

ԳՈՅԺ + Նա՛խ՝ *գուժ* լծոց եզանցն՝ և սպասաւորացն մահ. և գուժկան ձևանայր դև մի ի կերպարանս ծառայիցն յոբայ: - 322. Դարձեալ՝ յաղթեաց զսատանայ այնու, զի իմացաւ զչար հնարսն նորա և պատասխանէր զընդ դէմ. որպէս կնոջն և բարեկամացն և որք *զգուժն* բերէին. զի գիտէր ի բանսարկուէն լինիլ: - 323. Զորօրինակ թագաւոր ոք յորժամ լսէ՛ *զգոյժ* որդւոյ իւրոյ մեռելոյ, խորտակէ՛ զթագն, և զամենայն ինչ որ վասն նորա՛ է: - 349-350

ԳՈՅՆ + Եւ այնպիսիքն տրամաբանել ո՛չ կարեն վասն հոգևորին. որպէս ի ծնէ կոյրն վասն *գունոց*, քանզի ասեն վարդապետք՝ աստուած լոյս է ո՛չ մարմնոց, այլ մտաց. զոր թէ ոք ո՛չ տեսանէ՝ կո՛յր է: - 32. Ա՛րդ՝ հոտն ո՛չ է ի *գունոյն*. այլ միայն ի մարմնոյն: - 64. Որպէս մի էութիւն է խնծորն. և ունի երեք յատկութիւնս որակաց. զհամն, և զհոտն, և *զգոյնն* ընդ ձևոյն: - 74. Զի աչք զգայ *զգոյնն* ընդ ձեւոյն. և ո՛չ զհամն և զհոտն: - 75. Եւ ճաշակելիքն զհամն միայն՝ արտաքոյ մնալով հոտոյն և *գունոյն*: - 75. Վեցերորդ՝ լուսաւորէ զաչս որոշել *զգոյնսն*: - 126. Իսկ որ զգայարանօքն տեսանէ, այսինքն աչօքն *զգոյնն*, ականջօքն զձայնն, և այլն. կոչի սա զգայական տեսութիւն: - 142. Վասն զարդու գործոց իւրոց. որպէս նըկարիչ զթուխ *գոյնն* ի ներքոյ դնէ՝ զի սպիտակն և այլ պատւականքն երևեսցին: - 149. Իսկ պատահումն ի յայլս ունի զէութիւնն, և կարօ՛տ է այլոյ ի գոլն. որպէս *գոյն* ի մարմնի: - 170. Ո՛ր ըստ որում շարժօղ զգայութեանցս որ առ մեզ՝ կոչին որակք՝ *գոյն*, և համ, և սոյնպիսիք: - 171. Հինգ. այսինքն Քանակն որ է չափն. Որակն. որ է *գոյնն*. ձևն. տեղին. զատութիւնն: - 174. Գործ զգայարանացն է զարտաքինս ի ներքս

զգալ. որպէս աչօք *զգոյնս*. և ականջով զձայնս. և այլն: - 179. Արդ ամենայն ինչ որ զգալի է՝ ի ներքս ի սմա՛ է. ձա՛յն. *գո՛յն*. հո՛տ. համ. ծա՛նր և թեթև. և ո՛չ ինչ է արտաքոյ սորա. յաղագս որոյ և ո՛չ զգայարանաց կարօտի: - 179. Ոմանց որակ *գունոց* տայ. որպէս խնծորոյ. և զոմանց բառնա՛յ. որպէս զմարդոյ: - 186-187. Եւ զի ծածկութիւն է զանազան *գունոց*: - 196. Պատասխանեմք յայտնի տեսութեամբ, թէ զոր ինչ այրէ հուր, ծախէ՛ և կորուսանէ զամենայն որակսն. այսինքն *զգոյն*. զհամ. զհոտ. նոյնպէս և զծանրութիւն: - 202. Եւ զանազան *գոյնքն* է՛ չորից տարերցն որք են յօդդ: - 203. Եւ խառնուա՛ծ է ի նոցանէ ծիրանի և կարմիր *գոյնն*: - 203. Հնգետասաներորդ՝ մի և նոյն գոլով մտանէ ի բուրաստանս, և զանազան *գոյնս* և համս և հոտս յառաջ բերէ: - 207. Տասներորդ՝ զի գեղեցիկ լինի ի տեսս աչաց երփն երփն *գունով* և վէտս վէտս. այսինքն ծաղ ծաղ ծիծաղի երեսօք: - 208. Երկրորդ՝ պէտք են ի համ. ի հոտ. ի *գոյն*. և յայլս: - 212. Վասն է՞ր ամենայն բոյսք կանաչ լինին *գունով*: - 212. Այլ ես ասեմ թէ՝ բնական որակ *գունոց* դ են: - 212. Եւ ի սոցա խառնուածոցն լինի ա՛յլ զանազան *գոյնք*: - 212. Ուստի՞ գոյանան համն և հոտն և *գոյնն*: - 213. Եւ յետ ամենայնի *գոյնն* հրոյն է: - 213. Եւ ջերմութիւն արևուն և գիճութիւն լուսնին՝ առնեն *զգոյնն* կարմիր: - 213. Եւ է՛ միւս բարի խառնակն և պատրուակեալն. որպէս է աշխարհական բարին. զի *գունով* և երևելեաւ բարի է, այլ ի ներքոյ ծածկեալ չա՛ր է. յայսմանէ հրաժարէ՛ զմեզ ոչ մերձենալ: - 224. Զէ՛ զարմանք հրաշիցն աստուծոյ. որպէս ամենայն ընդունեք զհոտն զգան, և աչք *զգոյնն* կրէ յինքն, և անծորելի և անպակա՛ս են յենթակայէն: - 224. Եօթներորդ՝ ա՛նդ են ժողովեալ դ *գոյնք* տարերաց: - 234. Եւ նուազեալ յայսցանէ *գոյնն* մնայ պատկեր ի քանակէ և ի ձևոյ և ի տեղւոյ երևեալ. որպէս յա՛յտ է ի մեռեալ մարդն: - 236. Սիրտն իշխա՛ն է անձինն. յորժամ երկնչի՝ զարիւնն առ ինքն ժողովէ իբր զօրք առ թագաւորն. և մնայ մորթն բնական *գունովն* դեղին: - 245. Ի ժամ յղացմանն՝ եթէ ի ծնողացն՝ եթէ ի ժամանակէն՝ և եթէ յախտից՝ որ տարր և յաւելու ի խառնուածն, նոյն որակ *գունով* ծնանի զաւակն: - 245. Զի թէ հուրն աւելի է, լինի շէկ *գունով*. և թէ օդն՝ լինի կարմիր. իսկ ջուրն առնէ սպիտակ. և հողն սեաւ *գունով*: - 245. Այլ և լինի յաւելի ի հրոյն ներգործութեանց սեաւ *գոյն*. որպէս հնդկայինն ի ջերմոյ արևուն լինի սեաւ *գունով*: - 245. *Գոյնն* սպիտակ և դեղին՝ պակաս ուժ է: - 247. *Գոյնն* սպիտակ և կարմիր՝ ուժեղ է և սրտային: - 247. *Գոյնն* հրային լուսափայլեալ աչօք՝ առ մոլորութիւն ձկտի: - 247. *Գոյնն* միջակ ի մէջ սպիտակին և սևին՝ ցուցանէ զուշիմն և զբարեբարոյն: - 247. Եւ առ հասարակ ասեմ զայս դնել ի մտի. զի չափաւորութիւն անդամոցն ըստ ձևոյն և ըստ *գունոյն* և ըստ քանակութեան և ըստ կազուածոյն և ըստ շարժմանն, նշանակէ զբարի մտացն ընդաբոյս յարմարութիւնն: - 248. Զի տրամախոհութիւնն ա՛յնպէս է առ իմացումն որպէս *գոյնն* առ տեսանելիքն: - 249. Զոր օրինակ ո՛չ ասի մարդ մարդոյ նման գոլ ըստ մարդկութեան. վասն զի նոյնութիւն է և ոչ նմանութիւն. բայց ասի նման մարդ մարդոյ ըստ երեսացն և *գունոյն* և ձևոյն նմանութեան: - 272. Նախ ի գեղեցկութիւն լեզուին. զի որպէս *գոյն* առ *գունով* պայծառանայ, և արւեստ առ արուեստ: - 297. Չորրորդ՝ զի գիտասցեն թէ *գոյնք* և համք զանազան կերակրոց և պտղոց ո՛չ իւրովի պատրաստին, այլ ի շնորհացն աստուծոյ: - 339. Հինգերորդ՝ տղա՛յ էր ժողովուրդն, և զուարճանային ի տեսութիւնն. վասն այն զանազան *գունով* զարդարեաց: - 342. Կապոյտն օդոյն է *գոյն*. զի թէ ա՛յլ *գոյն* էր, վնասիչ և խափանիչ լինէր տեսութեանց. որպէս սպիտակ կամ սեաւ. այլ կապոյտն է ի հեշտութիւն տեսութեանց: - 342. Չորրորդ, թէ լուացեալ փոխէ *զգոյնն*, պատառէ՛ և սրբի: - 367. Որպէս ձևն բոլորակ՝ և *գոյնն* ենթակայ նիւթովն: - 476. Զի անունն զզգայութիւնն զարգացուցանէ. իսկ ապականութիւնն ընդ դէմ նմին *զգոյն* ի նուազութիւն և յոչգոյութիւն փոփոխէ: - 501. Վեցերորդ զի կրթելով առնու զսպիտակ *գոյնն*. նոյնպէս և սուրբքն ի կեանս յայս կրթելով չարչարեցան, և ապա՛ այն կենացն արժանի գտան: - 712. Ունելով մշտասաղարթ ծաղիկ որ է՛ կարմիր երանգն *գունոյ*, և երկնագոյն հիւթով զարդարեալ: - 768

ԳՈՅՈՒԹԻՒՆ + Զի որպէս ունի զէութիւնն ի *գոյութենէ* հօր, այսպէս և զիշխանութիւնն յիշխանութենէ հօր. ըստ այսմ և զայլն իմասցիս զառնուլն: - 46. Այլ զայսպիսի ի միում *գոյութեանն* յոյժ յիմարութիւն է կարծել կամ ասել: - 62. Եւ թէ մերկ բանին, հետևիս *գոյութեան* սկիզբն ի մօրէն գոլ և ո՛չ յաստուծոյ հօրէ: - 68. Երկրորդ՝ զի տեսութիւն մտաց հասարակի ընդ *գոյութեան* էութեան. և ուր եզերի բնութիւն՝ անդ և մտաւորութիւն: - 103. Ոմանց *գոյութիւն* միայն. և այլոց կեանք. և բան. և իմացումն. որպէս տիպ կնքեալ ի մոմի: - 106. Իսկ խօսի դևն ընդ մարդոյ՝ կամ փոփոխելով *զգոյութիւնն* որպէս հրեշտակն կամ զպատկեր նմանութեանն ցուցանէ տեսանելեացն. և կամ տպաւորէ՛ յերևակայութիւնն: - 145. Քսանեգ) Յերկինս են լուսաւորքն. և վասն *գոյութեանց* նոցա. և գնան հրեղէնք ընդ ջուրս: - 154. Յաղագս որոյ աշխարհ գոյացեալ. երբեմն մշտնջենաւոր *գոյութեամբ*, անգոյանալ երբէք ո՛չ կարէ: - 162. Դարձեալ՝ կամքն աստուծոյ անփոփոխ է. զի ո՛չ տարակուսի և ո՛չ զղջանայ. ապա թէ արար աստուած զաշխարհս

ի *գոյութիւն*՝ այժմ առնէ յանգոյութիւն, երևի փոփոխումն անփոփոխելոյն. կամ զղջումն և երկբայութիւն. որ օտա՛ր է արարչականն կամաց: - 162. Վասն որոյ կամեցաւ և արար ի *գոյութիւն*. այժմ ո՛չ կամի և ո՛չ փոխէ յանգոյութիւն: - 162-163. Այլ և ո՛չ ըստ այնմ որ է՛ սկիզբն գոյացութեան աշխարհի. զի անփոփոխ կամօք կամեցաւ և արար ի *գոյութիւն*. և անկա՛ր է փոխիլ կամացն անեղին և առնել յանգոյութիւն զեղեալս էութիւն: - 165. Եւ հոտած ջուրն ի մէջքն է վասն *գոյութեան* ծննդեանն: - 240. Երկրորդ՝ զի մի *գոյութիւն* է մարդն բաղադրեալ ի հոգւոյ և ի մարմնոյ. ոչ է պարտ **բ** լինիլ սկիզբն. այլ մի էութեանն մի է սկիզբն: - 253-254. Այլ ի միասին համանգամայն ստեղծեալ. ո՛չ ժամանակաւ յառաջ և յետոյ, և ո՛չ բնութեամբ. այլ մի է սկիզբն միոյ *գոյութեան* մարդոյն: - 254. Այսպէս և այժմ իւրաքանչիւրքն յառաջ եկեալ համանգամայն *գոյութեամբ*, լնուն զայն թիւն՝ որ նախ էր ի տեսութիւնն աստուծոյ: - 254. Եւ թէ ոք ասիցէ, զի՞նչ է այն մի սկիզբն *գոյութեան* մարդոյ: - 254. Պատասխանեմք եթէ, սերմնական զօրութիւնն որ է՛ ի մեզ, նոյն է սկիզբն *գոյութեան* մարդոյ: - 254. Ա՛րդ՝ ի նիւթոյն լինի կազմւած մարմնոյն. և յազդու հրամանէն *գոյացութիւն* հոգւոյն: - 254. Եւ այսպէս մի է սկիզբն միոյ *գոյութեան* մարդոյն: - 254. Եւ ստեղծմամբ զի ըստ *գոյութեան* իւրոյ շնորհօքն աստուծոյ նո՛ր պարգևեցաւ ընդ լինելութեան մարմնոյ: - 258. Նա՛խ՝ զի մի *գոյութիւն* է մարդն և մի կենդանի. մի հոգի է միոյ մարդոյ և մի կենդանութիւն: - 259. Իսկ աստուածայինն անեղ էութիւն ամենևին պարզ և մաքուր առաւել քան զիմացականն բնութիւն եղական իմն *գոյութեամբ*. թէ և ո՛չ են միաւորական մարմնոյ: - 479. Այլ և պահապան չորից *զգոյութեանց* ըստ չորից տարերաց: - 493. Զի մի է ըստ իւրում անձնաւոր *գոյութեանն*. և բազմանայ ի բազումս երևեալ: - 529. Եւ թէ ոք ասիցէ, երևի ապա թէ նոյն անձնաւոր բանն աստուծոյ է յաւետարանս խօսեցեալ յայնժամ բազմացեալ է անձամբ և *գոյութեամբ*: - 530. Ասեմք առ այս թէ՝ մի և նոյն անձնաւոր բանն աստուծոյ է յաւետարանս խօսեցեալ. այլ ո՛չ է բազում անձն և *գոյութիւն* բանին: - 530. Զոր օրինակ, մի՛ է արեգակն անձամբ և *գոյութեամբ*, և ի բազում լուսանցս և ի հայելւոջ երևեալ նոյն մի անձամբ և *գոյութեամբ* և ո՛չ բազում: - 530. Հինգերորդ՝ նման սատանային լինին որք ուրանան զպատճառն *գոյութեան* հոգոց իւրեանց. յիրաւի ապա որպէս սատանայ ո՛չ ունի թողութիւն ի կեանս յայս և ո՛չ ի հանդերձեալն և գործ ունէի նմին: - 566. Այսպէս և հողն ուստի շինեցաւ ադամ, ո՛չ մնայ ի տարերս. այլ յառնէ ի յադամ որ սկիզբն եղև *գոյութեան* նմա: - 719. Ապա ուրեմն քակտումն ներհակին՝ *գոյութիւն* է ընդդիմակին: - 787

ԳՈՉԵՄ + Այսինքն տեսութեամբն *գոչէ*՛. կամ զհոգին կոչէ արեան անուամբ: - 287. Այլք եղջիւրս ասեն ունել ի ճակատն որ իբր զփող *գոչէր* թէ՝ գա՛յ ահա կայեն եղբայրասպանն: - 287. Եւ ի *գոչել* տեառն մերոյ ի վերայ խաչին՝ սարսեցին դժոխայինքն ահաբեկեալ ի կենաց: - 316. Նոյնպէս և ի կատարածի ահագին *գոչէ* ի վերայ մեղաւորաց...: – 316. Ուստի յայտ է զի բարձր *գոչեաց* և եհան զոգի. զի ամենայն մարդկան նուազի ձայնն ի ժամ մահուանն: - 316. Դարձեալ՝ ի խորհուրդ գոչման փողոյն այն որ ի բարձունս. զի նախ յերկնից *գոչէ* փողն գաբրիէլի և ժողովէ զհոգիսն...: – 618. Երրորդ՝ զի երիցս *գոչէ* փողն. նախ զհոգիսն ի յերկնից կոչէ. և ապա՛ զմարմինս ի հողոյ. և ապա՛ յարուցեալ զհոգի և զմարմին ի դատաստան հրաւիրէ: - 618. Երրորդ, ի յարութեանն յորժամ փողն *գոչէ*՝ յառնեմք և յառաջ ընթանամք քրիստոսի: - 627. ...վասն զի չորիցս *գոչէր* փողն ազդարար ի չուել բանակին իէլի: - 713. Ո՞ւր *գոչէ* փողն: - 713. Դարձեալ՝ որ հրոյ է վերակացու, ի վերայ նորին հարկանէ. և որ օդոյ և ջրոյ և երկրի, ի վերայ իւրաքանչիւր տարերաց *գոչէ*՛: -714. Յո՞րժամ և յորում աւուր *գոչէ* փողն: - 714. Ի գարնան եղանակի ի զատկի կիրակէին ի մէջ գիշերի յորում ժամու յարեաւ քրիստոս և հրեշտակն թաւալեցոյց զվէմն և *գոչէր* զյարութիւնն քրիստոսի. - 714. Վասն է՞ր փողն ի յերկինս և յերկրի *գոչէ* ...: - 714

ԳՈՉՈՒՄՆ + Չորեքտասաներորդ՝ ի *գոչմանէ* առիւծուն սարսին այլ կենդանիք և արիւն միզեն: - 316. Դարձեալ՝ ի խորհուրդ *գոչման* փողոյն այն որ ի բարձունս. զի նախ յերկնից գոչէ փողն գաբրիէլի և ժողովէ զհոգիսն...: – 618. Երկրորդ՝ ամենևին ձայն առանց բանի. որպէս *գոչումն*: - 639. Իններորդ, Վասն փողոյն *գոչման*: - 660. Իններորդ, վասն գ *գոչման* փողոյն երիցս ընթեռնումք զաւետարանն: - 675. Իսկ խաչն վառել և ժամահարն յառաջ. նշանակէ՛ զվերջին *գոչումն* փողոյ հրեշտակապետին: - 676. Երկրորդ, ըստ ոմանց **գ** է *գոչումն* փողոյն. - 713. Չորրորդ, ըստ ոմանց **դ** է *գոչումն* փողոյն. - 713. Սաստկագին *գոչմամբ*. և ահագնատեսիլ սուսերամերկ կորովալից նետողաց. որ պատեալ պահեալ պաշարէին զմեզ: - 789

ԳՈՌՈՋ + Այլ և *գոռոզ* հպարտութեամբ: - 212

ԳՈՎ + Դարձեալ թէ ի հարկէ՛ է՝ ո՛չ հետևի *գով* և պարսաւ ոմանց. զի սոքա կամաւորա՛ցն են և ո՛չ ակամայիցն: - 11. Նա՛խ՝ եթէ ուշիմ և ապուշ և այլն ըստ կարգի, սոքա եթէ ի մարմնոյն խառնուածոյ

պատճառին՝ և եթէ բնական որակութեամբ հոգւոյն՝ նման և աննման գոլ, առանց ներգործելոյ ո՛չ չար են և ո՛չ բարի. ո՛չ *գով*. և ո՛չ պարսաւ հետևի. որպէս և ո՛չ բնական բարուց անաւնոց: - 19. Տասներորդ՝ գործ բութեան ո՛չ ինչ ունի մեղք. զի ըստ բնութեան գործելով ոչ ոք մեղանչէ ասէ փիլիսոփայն. իսկ կամացն գործ՝ մեղանչական է. վասն որոյ կամաւորին *գով* և պարսաւ հետևի: - 156

ԳՈՎԵԼԻ + Վեցերորդ՝ զի ո՛չ բրգործքն լինէին *գովելի*, և ո՛չ չարքն պարսաւելի: - 20. Առաջինն է՛ *գովելի* սէր. վերջինն պարսաւելի: - 143. Իսկ միջինն որ է՛ բնականն՝ ո՛չ *գովելի* և ո՛չ պարսաւելի: - 143. Եօթներորդ՝ արեամբ և վկայութեամբ. զոր և ինքն քրիստոս մկրտեցաւ վասն մեր իբրև յոյժ *գովելի* և երանելի այս մկրտութիւնս քան զառաջինսն: - 488

ԳՈՎԵՄ + Եւ թէ հետևեսցի՝ ոչ որ գործեաց զգեղեցիկս և ըզգարշելիս, այլ որ պատճառն է և հարկ՝ *գովեսցի* և պարսաւեսցի. այսինքն բախտն և ճակատագիրն: - 11. Նոյնպէս թէ զարուեստն լաւ առնէ՝ *գովի*. և թէ վատթար՝ պարսաւի: - 250. Չորրորդ՝ կեղծաւորութիւն է և խաբէութիւն *գովելն* զչարն և զանիրաւն. վասն այն ո՛չ ասաց բարեկամացն բարիս՝ զի չարք էին: - 325. Եւ նա՛խ՝ զի ո՛չ ճանաչեաց վիուկն զսաւուղ աստի՛ յայտ է, զի *գովեաց* զնա՛ և պարսաւեաց ասելով՝ «սաւուղ կոտորեաց զվիուկսն, և դու կամիս սատակիլ զիս»: – 428. Իններորդ՝ զի մի՛ երևեսցի տէրն հակառակ օրինացն որ *գովէր* զպսակն: - 461. Երկրորդ՝ թէ ո՞րպէս գերազանց *գովեաց* զնա ասելով, «տէր ընդ քեզ օրհնեալդ ի կանայս»: – 464. Եւ hանապազ ի տաճարին *գովէին* և օրհնէին զաստուած նոր օրհնութեամբ համբարձելոյն ի յերկինս տեառն և աստուծոյ...: – 528-529. Քսաննմի, ի *գովելն* զնա ուրախ լինի: - 576. Իսկ ութերորդն ի նեղութեան դարուն օրհնել հոգւով. և *գովել* ի վերինն երուսաղէմ...: – 630. Դարձեալ՝ ի յեբրայեցի լեզուն «ալ», ասէ թէ՝ գայ յայտնեսցի. «էլ», աստուած. «ուիայ», օրհնեցէք և *գովեցէք* զկենդանին աստուած: - 644. Անդ եղիցի ճշմարիտ փառք, ուր ո՛չ ոք *գովեսցէ* մոլորութեամբ. և ո՛չ *գովեսցի* ոք սուտակասպասութեամբ: - 765. Որ միշտ օրհնեալ ես և *գովեալ* յաւիտեան: - 771

ԳՈՎԵՍՏ + Նա՛խ՝ զի եղեն ի *գովեստ* փառաց իւրոց: - 217. Որ և նովաւ զնորայս վասն նորա խօսեսցուք. և ի *գովեստ* մեծութեան փառաց նորին յանկեսցուք: - 456. Ի փառս և ի *Գովեստ* նորին Տնկագործի և Առաջնորդի: - 772

ԳՈՎՈՒԹԻՒՆ + Եւ Նախ զի է գիր՝ ունի *գովութիւն* երեքկին: - 177. Եւ այլ ամենայն *գովութիւն* մարդոյն զոր դնէ նիւսացին ի գիրս բնութեան, յատկութիւն է մարդոյն: - 275. Երրորդ՝ ցուցանէ թէ կրկին *գովութիւն* է և հատուցումն արդարոց. աստ և ի հանդերձեալն: - 326. Եւ ըստ միտս, զի առաքինութիւնն է ի փառս աստուծոյ. այլ և ի պատիւ և ի *գովութիւն* մարդկան. զի բազումք հաղորդին սրբութեան նորա: - 358. Իսկ *գովութիւն* ծերոյ, Նա՛խ՝ զի խափանեալ է ամենայն մեղաց շարժմունքն: - 378. Այլ զանազանին. զի հպարտն ի ներքուստ ունի զբարձրամտութիւնն. և փառասէրն յարտաքուստ յայլմէ՛ բերանոյ ընդունի զփառս *գովութեան*: - 560. Զի հաճելի՛ է բնաւորեալ *գովութիւն* մարդոյ. ըստ որում մեծարեցաւ տիրական պատուով. և է՛ այս հասարակ: - 774

ԳՈՐԾ + Որպէս ասեն հերձուածօղք՝ զամենայն ինչ մարդկան ի հարկէ՛ գոլ. այսինքն *զգործ*. զդիպուած. զմահ. զկեանք. և զամենայն ինչ: - 7. Երրորդ, զի թէ է՛ ամենայն ի հարկէ, ո՛չ լինի անձնիշխան կամաց *գործք*. որ հաւասար է յերկոսինն. այսինքն յառնել և յո՛չ առնել: - 8. Աստ ուրեմն ի հարկէ՛ երևեցաւ թէ գոն և են սոքա ասացեալքս, այսինքն *գործ* բնութեան և *գործ* կամաց և *գործ* պատահմանց. և ո՛չ ոք ուրաստ լինի վասն սոցա: - 8. Դարձեալ եթէ է՛ հարկ, ապա ո՛չ էր անձնիշխան կամք, այլ արդ՝ եթէ ունիմք կամք և է՛ սկիզբն *գործոյն* ի մեզ և առ մեզ, ապա ուրեմն ո՛չ է հարկ որոյ սկիզբն յայլմէ՛ է: - 11. Դարձեալ, որոյ է իր գործեացն՝ նորա՛ է և ներգործութիւնն. եթէ առնել և եթէ կրել. արդ՝ մարդո՛յ է հոգին և մարմինն և ձեռն. մարդո՛յ է ուրեմն և *գործ* նոցին, եթէ չար և եթէ բարի: - 11. Նախ՝ եթէ դու քեզէ՛ն խոստովանեցար եթէ ոչ գոյ հարկ. այլ՝ աստուած և բնութիւնն և արհեստն ևս ներգործեն. ապա թէ է *գործ* արհեստի և բնութեան, ո՛չ է հարկ բախտի և ճակատագրի: - 13. Այլ թէ *գործ* և կամք կրկին յաստուած, ո՛չ է պարզ մի. այլ բաղադրեալ. որ է անտեղի: - 14. Զի եթէ բարի է և առնէ զչար, ահա ներհակ *գործ* է ինքեան: - 14. Նո՛յնպէս և տեսութիւնն աստուծոյ ո՛չ հարկէ ի վերայ մեր *գործ* զբարի կամ զչար. այլ կամք մեր: - 16. Դարձեալ ասեմք՝ թէ կամքն աստուծոյ ո՛չ է ընդունայն. զի զոր ինչ կամի առնէ. այլ կամեցաւ և արար զմեզ անձնիշխան և տէր *գործոց* մերոց. եթէ չար՝ և եթէ բարի: - 16. Նախ եթէ՝ ունիմք անձնիշխան կամք. և տէ՛ր եմք *գործոց* մերոց. առնել և ո՛չ առնել. այլ երբեմն սկիզբն ի մէնջէ, և կատարումն ի նախախնամութիւնն աստուծոյ: - 17. Իսկ սկիզբն և կատարումն ի մեզ, որպէս նախածանօթ ընտրեալքն յառաջ քան զլինիլն աշխարհի. որ այժմ բարի *գործովք* կատարեսցին ըստ նախասահմանելոյն իւրեանց: - 18. Նախ եթէ կրկին է չար. է՛ չար *գործոց*, և է՛ չար պատժոց: - 18. Այլ

արդ՝ չար *գործոցն* ո՛չ է յաստուծոյ. որպէս ցուցաւ. այլ չար պատժոցն է արդարութեանն աստուծոյ. որ հատուցանէ արդարապէս: - 18. Դարձեալ, չորեքկին են հատուցմունք. բարի՛ փոխանակ բարւոյ, և չար փոխանակ չարի. որ է՛ *գործ* արդարութեան: - 18. Իսկ մարդիկ անձնիշխան կամօք և *գործովք* հասանին այն փրկութեան և շնորհաց և փառաց: - 18. Այլ արդ՝ եդ աստուած զսոսա բնական որակութիւնս ի մասունս հոգւոյն. եդ և զանձնիշխան կամքն տէր և իշխան իներքս ի հոգին. զի կառավարէ և առաջնորդէ՛ հոգւոյն. զվատ որակն ի բարին ուղղել, և զբարին ի նոյնն պահել և առաւելուլ. զի այս է *գործ* անձնիշխանին: - 19. Եւ գիտելի է այս, եթէ նախասահմանութիւնն աստուծոյ առնէր հարկ *գործոց* մարդկան, չարի և բարւոյ, լինէր բազում անպատշաճութիւն որ վասն բախտին ասացեալ եղև. զորև աստ կարգեսցուք: - 20. Եւ ո՛չ են որպէս ստորասութիւնք և բացասութիւնք, որ միայն ի բա՛նն են հակակայք. որպէս ճշմարիտ, և սուտ. այլ չար և բարի՝ ի բանս և ի *գործս* պատահին: - 21. Զի՞նչ է *գործ* բարւոյն՝ և *գործ* չարին: - 22. Երրորդ՝ զի կամեցաւ աստուած ո՛չ միայն ողորմութեամբ՝ այլև ըստ արդարութեան, վարձս նահատակութեան տացէ ըստ *գործոցն* համբերութեան: - 25. Հնգետասաներորդ՝ Հարցումն երկաբնակացն առ մեզ **ժ** թւով. և անդ վասն մի կամաց՝ և մի *գործոց*՝ և կրից: - 30. Չորրորդ՝ է՛ հեռաւորութիւն հաւատալեացն. զի որք ո՛չ կրթին ի *գործ* իմացման, բայց միայն ի զգայութեանց՝ հեռի՛ են ի հաւատալեացն որպէս երկիր յերկնէ: - 31. Վեցերորդ՝ է՛ պատրուակ մեղացն. զի ոմանք չար *գործով* ի բաց մերժեն յինքեանց զլոյս արեգականն արդարութեան...: - 32. Նա՛խ՝ զի *գո՛րծ* է նեռինն ուրանալ զաստուած, որպէս իւր անունն յայտնէ. ա՛յսպէս և հերձւածօղն ուրանայ զաստուածութիւն որդւոյ. կամ զհոգւոյն սրբոյ. «զի որ զորդի ո՛չ ընդունի՝ և ո՛չ զհայր ընդունի ասէ»: - 34. Ոմանք սուտ մարդ ասելով բաժանեն զաստուածութիւնն **բ** բնութիւն, **բ** կամք, և բաժանեալ *գործ*, և այլն: - 35. Երրորդ՝ մոլորեցուցիչ կոչի. և հերձւածօղք մոլորեն զուղիղ հաւատս քրիստոնէին. և զբարի *գործս* նոցա: - 35. Ուսուցանեն թիւր հաւատս, և *գործս* վատթարս: - 35. Տեսցուք և *զգործն* յաղագս որոյ օծաւ. այսինքն միացաւ մարդկութիւնն աստուածութեամբն...: - 41. Եւ հայր որդւոյ՝ հաճութեամբ *գործոյն*: - 42. Երկրորդ՝ զի *գործով* կատարեսցէ զհնազանդութիւնն փորձիւ չարչարանացն: - 43. Տարակուսելի է առ այս, զի թէ հա՛րկ է որոց բնութիւնքն մի գոլ՝ նոցա և կամքն և ներգործութիւնն մի լինիլ. ընդէ՞ր ապա զի մարդկային բնութիւնս մի է և նոյն հօրն և որդւոյն՝ և ո՛չ է կամքն և *գործքն* մի: - 45. Զի՞նչ ասեմ, զի հոգւով հնազանդեցաւ ադամ, և մտօք հաւանեցաւ, և մարմնով *զգործն* ի կատարումն էած: - 50. Զի սովորութիւն է սուրբ գրոց՝ աստուծոյ համարել զոր ինչ *գո՛րծ* է ի մարդիկ: - 59. Այս ո՛չ թէ ունիլ զկիրս նշանակէ յաստուած, այլ զպատիժ վասն *գործոյ* յանցաւորացն: - 60. Երկրորդ՝ զի որպէս մատամբ գրեմք կամ գործեմք զամենայն *գործս*, այսպէս և հոգին սուրբ գրէր ի մարգարէսն...: – 62. Եւ որդի հոգւովն կատարէր զամենայն *գործս* սքանչելեաց: - 62. Եւ հետևի այսմ և *գործ* կրկնակի: - 70. Նախ այսպէս. *գործ* աստուծոյ՝ ստեղծանելն է...: – 70. Նոյնպէս և ի տնօրէնութիւնն քրիստոսի նեստոր չարաչա՛ր բաժանէ զանձինս և զբնութիւնս, զկամս և *զգործս*: - 81. Եւ այսպէս փախչելով ի թիւր ծայրիցն, զմիջինն պահելով ընթացք բարեպաշտութեան, անշթոփ և անբաժան միութիւն, խոստովանիմք զքրիստոս՝ աստուած մարդացեալ. մի անձն և մի բնութիւն. և մի կամք և *գործք* ըստ ուղղութեանն բանի: - 81. Իսկ որք յետ միաւորութեանն **բ** ասեն բնութիւնս ի քրիստոս, և բաժանեն զկամս, և *զգործս*, և զկիրս, թէպէտ և անձն մի համբաւեն: - 81. Որք **բ** անձն և **բ** բնութիւնս՝ և **բ** կամս՝ և **բ** *գործս* բաժանեն քրիստոսի. բ որդի՝ և բ քրիստոս յայտնապէս ասեն. զմինն տէր, և զմինն ծառայ, զմինն բնութեամբ որդի աստուծոյ, և զմիւսն շնորհօք. և այլն: - 82. Եւ ոմանք որպէս քաղկեդոնիկքն՝ մի անձն համբաւեն, և յերկու բնութիւնս բաժանեն զմի քրիստոսն. և **բ** կամք. և **բ** *գործք*. որպէս անիծեալն լևոն. և փլաբիանոս, և ընկերք նոցա: - 82. Ո՛չ ի դէմն. և ո՛չ ի բնութիւնն. և ո՛չ ի կամքն. և ո՛չ ի *գործս*: - 83. Ո՞րպէս ասէք մի կամք և մի *գործ* աստուծոյ և մարդոյ: - 85. Իսկ *գործն*՝ կամացն հետևի: - 85. Եւ դարձեալ՝ զորպիսութիւնն հարցեր մի *գործոյն*: - 85. Ծանիր և զայս. զի՝ մի բնութիւն ասեմք քրիստոսի՝ վասն կատարմանն և ո՛չ սկզբանն. և մի *գործ* ասեմք վասն սկզբանն և ո՛չ վասն կատարման *գործոյն*: - 85. Այն որ նըւաստացոյց զինքն ի յունայնութիւն մարդկան, եղև ի կերպ ծառայի՝ և *գործով* և կրիւք և նմանութեամբ մարդկան. և կերպարանօք գտաւ մարդ. զի ի վեր էր քան զմարդ՝ և քան զկերպարան մարդոյ: - 93. Այլ դատաւորին պարտէ ունիլ անհուն գիտութիւն. զի քննել կարասցէ զամենայն բնութիւն հրեշտակաց և մարդկան. և զամենայն *գործս* եղեալս և զլինելոցն. զխորհուրդս և զբանս բոլորից. զառաջինն՝ զմիջինն՝ և վերջինն: - 100. Զի աստուած նախ քան *զգործն*՝ և յառաջ քան զկամիլն՝ և նախ քան զէանալն տեսանէ...: – 118. Իսկ մեք զկնի *գործոյն* և կամելոյն և էութեան որպէս ասացաք: - 118. Երրորդ՝ զի ամենայն *գործսն* տեսանէ ի ներս և ի դուրս. զմտաց և զբանից և զայլն: - 119. Եօթներորդ՝

իւրաքանչիւր ոք շարժի ի *գործս*: - 126. Նախ է՛ *գործ* իմաստութեան աստուծոյ. որով զանազանեցին արարածք՝ առաւել և նըւազ ընդունելով. և մի՛ խառնափնդոր և անզանազանապէս: - 130. Երկրորդ՝ է՛ *գործ* արդարութեան. զի ըստ արժանեաց հատուցի մեծաց և փոքունց. և առաջնոց և երկրորդաց: - 130. Երրորդ՝ է՛ *գործ* նախախնամութեան. զի ըստ ընտանի կարողութեան իւրեանց՝ համեմատապէս զպարգևս ընկալցին. զի մի վնասեսցին փոքունքն մեծամեծօք. և թերի մնասցին մեծամեծքն սակաւուք: - 130. Երկրորդ՝ զի ծածկեցաւ ի յանարժանիցն մտօք և *գործովք*....: – 132. Դարձեալ՝ առաջինքն կարգաւորեն *զգործս* հրեշտակաց և տէրութեանց մարդկան: - 136. Երկրորդքն՝ զօրացուցանեն՝ ի *գործս* սքանչելեաց և հոգևոր պատերազմաց: - 136. Այս է միջին կարգ քահանայապետութեան նոցա և *գործ* նոցա: - 136. Ո՞րպէս ասեն վարդապետք՝ երեքկին է բանն. մտաց. բերանոյ, և *գործոյ*: - 144. Իսկ բանիւ *գործոյ* խօսի աստուած ընդ դիւին. նա՛և հրեշտակք ընդ սատանայի. որպէս որոտ և կայծակունք հրոյ ի վերայ նոցա...: – 145. Վասն զի ի դևն երիս իրս նկատելի է. այսինքն բնութիւնն՝ *գործն* և մեղքն: - 146. Եւ *գործոյն* որ ունին կրթել զմարդիկ՝ յարմարի օդն որ է՛ մերձ առ մեզ փորձելոյ զմեզ. այլ ո՛չ ի լոյս. զի մի ուրախասցին: - 146. Զի ի կատարածի աշխարհի յորժամ դադարի *գործ* դիւացն՝ ամենեքեան միահաղոյն փակեսցին ի դժոխս: - 147. **Վասն զարդու *գործոց* իւրոց. որպէս նկարիչ ըզքուխ գոյնն ի ներքոյ դնէ՝ զի սպիտակն և այլ պատւականքն երևեսցին**: - 149. Այլ նոքա ամենեքեան ա՛զգ են դիւաց. և ըստ զանազան *գործոյն*՝ զանազան անուան հանդիպեցան. որպէս դևն պոռնկութեան, և հպարտութեան, և բէէղզեբիւղ, բեհմովթ, և այլն: - 150. Առաջին) Զի՞նչ է *գործ* բնութեան՝ և *գործ* կամաց: - 154. Երկրորդ) Զանազանութիւն *գործոյ* աստուծոյ՝ և մարդոյ: - 154. Երեսունսն**ե**) Յատկութիւնք հրոյ քան գլխով. և հակառակ *գործոյ* նորին: - 155. Եւ նախ հարցանեմ, որո՞վ զանազանի *գործ* բնութեան և *գործ* կամաց: - 156. Նախ՝ զի *գործ* բնութեան է՛ բնական. իսկ *գործ* կամացն է պատահական: - 156. Երկրորդ՝ *գործ* բնութեան է՛ հարկաւոր. իսկ *գործ* կամացն պատշաճաւոր: - 156. Երրորդ՝ *գործ* բնութեան է՛ հասարակ. իսկ կամացն առանձնակի: - 156. Չորրորդ՝ *գործ* բնութեանն է միշտ. իսկ կամացն երբեմն: - 156. Հինգերորդ՝ *գործ* բնութեանն է մի առ բազումս. իսկ կամացն բազում առ բազումս: - 156. Վեցերորդ՝ *գործ* բնութեանն է նոյնպէս և նման. իսկ կամացն զանազանապէս և աննման: - 156. Եօթներորդ՝ *գործ* բնութեան անբաժա՛ն է. իսկ կամացն բաժանական: - 156. Ութերորդ՝ *գործ* բնութեան ո՛չ առաւելու և ո՛չ նւազէ. իսկ կամացն առաւելու և նուազէ՛: - 156. Իններորդ՝ *գործ* բնութեան առանց ուսմա՛ն է. իսկ կամացն ուսմամբ է և կրթութեամբ: - 156. Տասներորդ՝ *գործ* բութեան ո՛չ ինչ ունի մեղք. զի ըստ բնութեան գործելով ոչ ոք մեղանչէ ասէ փիլիսոփայն. իսկ կամացն *գործ*՝ մեղանչական է. վասն որոյ կամաւորին գով և պարսաւ հետևի: - 156. Տասներորդ՝ գործ բութեան ո՛չ ինչ ունի մեղք. զի ըստ բնութեան գործելով ոչ ոք մեղանչէ ասէ փիլիսոփայն. իսկ կամացն *գործ*՝ մեղանչական է. վասն որոյ կամաւորին գով և պարսաւ հետևի: - 156. Զի՞նչ զանազանի *գործ* մարդոյ ի *գործոյ* աստուծոյ: - 156. Նախ՝ զի *գործ* մարդոյ շօշափմամբ է. իսկ աստուծոյն առանց շօշափման: - 156. Ութերորդ՝ մարդկան *գործ* աշխատութեամբ է. իսկ աստուծոյն առանց աշխատութեան: - 156-157. Իններորդ՝ մարդս սխալակա՛ն է ի *գործն*. իսկ աստուած առանց սխալման: - 157. Տասներորդ՝ *գործ* մարդոյս նախ զօրութեամբ՝ և յետոյ ներգործութեամբ եղանի. իսկ աստուծոյն միշտ ներգործութեամբ է. որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 157. Մետասաներորդ՝ մարդոյս *գործ* մասնաւոր և մի զկնի միոյ. իսկ աստուծոյն համանգամայն և բոլորովիմբ: - 157. Երկոտասաներորդ՝ կատարած *գործոյ* մարդոյ ի սկիզբն անգիտելի է. իսկ աստուծոյն ի սկիզբն կատարածն գիտելի է նմա: - 157. Զի՞նչ հասարակութիւն է *գործոյ* արարչութեան և *գործոյ* նախախնամութեան. և զի՞նչ զանազանութիւն: - 157. Հասարակութիւն է, Նախ՝ զի ի միոյ բարերար կամաց յառաջ եկին *գործ* արարչութեան...: – 157. Այսպէս և *գործ* նախախնամութեան. զի կամի՛ զի ամենայն մարդիկ կեցցեն և ի գիտութիւն ճշմարտութեան եկեսցեն: - 157. Երկրորդ՝ զի ուր հասանէ *գործ* արարչութեան, անդ գոյ և նախախնամութեան. և անդրադարձեալ ևս՝ զի ուր *գործ* նախախնամութեան է, անդ և *գործ* արարչութեան: - 157. Չորրորդ՝ զի որպէս անգիտելի են *գործք* արարչութեան, ըստ այնմ «ո՞ գիտաց զմիտս տեառն. կամ ընդ ո՞ւմ եղև խորհրդակից». այսպէս և անգիտելի՛ են *գործք* նախախնամութեանն. ըստ այնմ «ո՜ խորք մեծութեան և իմաստութեան. զի անզննելի՛ են ճանապարհք՝ և անքննելի՛ են դատաստանք նորա»: - 157. Հինգերորդ՝ և որպէս ընդ աղօտ ինչ նմանութեամբ ծանօթանամք ի *գործն* արարչութեան. այսպէս և ստւերակերպ նմանութեամբ ի ծանօթս գամք *գործոյ* նախախնամութեանն. այսինքն առնելոյն և թոյլ տալոյն: - 157. Իսկ թէ զի՞նչ է զանազանութիւն *գործոյ* արարչութեան և նախախնամութեան: - 157. Չորրորդ՝ զի *գործ* արարչութեանն մի՛ անգամ է և ո՛չ ևս. ըստ այնմ, «հանգեաւ աստուած յամենայն *գործոց* իւրոց»: – 158. Իսկ *գործ*

խնամելոյն միշտ և հանապազ...: - 158. Հինգերորդ՝ զի *գործ* արարչութեան է մի միայն առնելն. իսկ *գործ* խնամելոյն է՛ առնել և թոյլ տալ երբեմն երբեմն ըստ պիտոյից բարեգործութեան: - 158. Զի առնելն է հաճոյական *գործ* առանց կասկածանաց. որպէս բարի առնել բարեաց, որ է՛ արդարութեանն աստուծոյ. և չար առնել չարեաց, որև այս է՛ խրատ ուղղութեան. այլ բարի առնել չարեաց, այս ողորմութեան է և գրութեան. այսորքիկ առնելոյն են տեսակք: - 158. Իսկ չար առնել բարեացն՝ է *գործ* անիրաւութեան, և ո՛չ գոյ յաստուած: - 158. Երկրորդ՝ զի ի ձեռն անտեղի *գործոց*՝ փրկութիւն լիցի այլոց. որպէս ի ձեռն խաչին քրիստոսի՝ փրկութիւն եղև աշխարհի: - 158. Երկոտասաներորդ՝ զի սուրբքն բանիւ մեզ ուսուցանեն՝ նեղութեան և փորձանաց համբերել. պատրին ինքեանք *գործով* կատարել զնոյն. զի հաւատարիմ լիցին բանք նոցա: - 159. Իսկ թէ զի՞նչ համբերութիւնն. ասէ՝ «*գործ* կատարեալ ունիցի». այսինքն թէ՝ նիւթ աստուծոյ *գործոյն*՝ փորձութիւնն և նեղութիւնն է. և յօրինօղ՝ հաւա՛տն է. և ի կատարումն ածօղ՝ համբերութիւնն է: - 161. Հինգերորդ՝ զի ասէ թէ՝ «առաւելութիւն զղջման և առաքինութեան *գործ* է՛». զի ի մէջ նեղութեանց լինելով՝ յանցեալ մեղացն զղջանամք և սրբիմք. և յապագայն զգուշութեամբ պարսպիմք. և ի ներկայն՝ արի՛ և կա՛զմ պատրաստիմք: - 162. Վասն որոյ արար զաշխարհս *գործ* մշտնջենաւոր. և մշտնջենաւոր հարկաւո՛ր է. և հարկաւորն ի գոլն կարէ, և ի չգոլն անկա՛ր: - 162. Նախ՝ զի որպէս շինօղ տաճարին զսկիզբն և զկատարումն ետես. այսպէս և արարիչն աստուած ի կրկին սկիզբն *գործոյն* զկատարումն աշխարհի ետես: - 163. Երրորդ՝ զի շինօղն որ ինչ պատահի *գործոյն* ո՛չ գիտէ: - 164. Եւ այլ բազում զանազանութիւն է *գործոց* մարդկան և աստուծոյ. զի մեք կարօտ եմք նիւթոյ. ժամանակի. տեղւոյ. օգնականի: - 164. Արդ այս չափ համեմատութիւն է ի նախկին սկիզբն. նախագաղափար տեսութեանն աստուծոյ. և ո՛չ յերկրորդ սկիզբն ի *գործ* արարչութեան: - 164. Եւ *գործ* պոռնկութեանն է ունակութեանն պակասութիւն. վասն որոյ ո՛չ հակադարձին: - 165. Իսկ *գործ* պոռնկութեանն զկնիք կուսութեանն շրջէ և զբնութիւնն ապականէ...: - 165. Ապա ուրեմն ո՛չ է նմանապէս ամենայն մեղաց թողութիւն. որպէս և ո՛չ է նման *գործն*: - 167. Եւ թէ ոք ասիցէ, երևի ապա թէ քահանայագործութիւն պոռնկին ո՛չ լինի կատարեալ. վասն այն արգիլեալ է ի *գործոյն*: - 167. Ասեմք առ այս եթէ՝ ո՛չ վասն ասացեալ պատճառիցդ արգելի քահանայն ի *գործոյն*: - 167. Նախ՝ զի *գործն* իշխանութեան է որ ո՛չ է խափանեալ: - 167. Դարձեալ առնելն է *գործ* ստեղծման. իսկ կրելն *գործ* նախախնամութեան: - 172. Այսինքն կամօք է՝ զի գիտութիւնն և կամքն առաջնորդէ՛ *գործոյն* և հնարաւոր է՛ առնել զայս՝ և առնել զայն, զոր և կամեսցի. որպէս մարդ զի տէր է *գործոյ* իւրոյ՝ առնելոյ և ոչ առնելոյ: - 173. Իսկ *գործ* բնութեամբ է՝ զի բնութիւնն առաջնորդէ՛ *գործոյն*. որպէս հուր բնութեամբ այրէ, և սարդն բնութեամբ գործէ: - 173. Ասեմք առ այս Նախ՝ եթէ ո՛չ ամենայն *գործ* բնութեան հետևի, այլ և կամաց. որպէս մարդոյ. զի մի է կամք ի քրիստոս, մի է և ներգործութիւնն: - 174. Արդ եթէ լինէր որպէս այս, աւելո՛րդ լինէր. և աւելորդ ոչինչ է ի *գործս* աստուծոյ: - 179. *Գործ* զգայարանացն է զարտաքինս ի ներքս զգալ. որպէս աչօք զգոյնս. և ականջով զձայնս. և այլն: - 179. Չորրորդ՝ զճանապարհորդս և զարուեստաւորս և զայլս ի *գործս* յորդորէ: - 185. Չորրորդ՝ զիմաստունս և զառաքինիս ի *գործս* յորդորէ: - 185. Վեցերորդ՝ կամեցաւ աստուած զի մեք բանիւ և տեսութեամբ վայելիցեմք ի *գործս* արարչին: - 192. Երկրորդ՝ զի ի նմա եղեն երկինք և երկիր. հրեշտակք և լոյսն և ա՛յլ տարերք. որ են է *գործք* արարչութեան: - 193. Հինգերորդ՝ օ՛ր է հասարակ յարութեան մարդկան. և գալստեանն քրիստոսի. և հատուցման ըստ իւրաքանչիւր *գործոց*: - 193. Եւ զի դադարին ի *գործոյ*: - 196. Իսկ ամառն նորին նման. զի հունձք է և կատարած *գործոց* բարեաց. և ո՛չ ժամանակ սերմանելոյ կամ բուսանելոյ: - 198. Եւ դարձեալ ի գարունն բուսանին բոյսք. և յամառն կատարին. և յաշունն ժողովին. և ի ձմեռն վայելեն. և յիւրաքանչիւր ժամանակս՝ իւր *գործն* առաւելու: - 198. Նշանակեն զնոսա՝ որք ունին զպտուղս բարի *գործոց*. և զծաղիկն հաւատոյ. և զհոտ գիտութեան՝ ամենայն մարդկան անոյշ: - 212. Եւ են ոմանք որ զթև հաւատոյ և զթեփ բարեաց *գործոց* ունին. և պիտանիք են աստուծոյ: - 215. Եւ են որ թև հաւատոյ ունին, և ո՛չ *գործք*. որպէս չար հաւատացեալքն: - 215. Եւ են որք *գործս* ունին և ոչ հաւատս. որպէս կեղծաւորքն. նմանապէս և սոքա անպիտանք են աստուծոյ: - 215. Եւ են որ ո՛չ ունին հաւատս և ո՛չ *գործք*. որպէս անօրէնք և չարք. և յայտնի անպիտանք են: - 215. Երրորդ՝ ստեղծան նոքա՝ զի ի նոցա՛ ջանից ընթերցմանց և բարեաց *գործոց* օրինակ առցուք. որպէս են մրջմունք և սարդք, և այլք այսպիսիք: - 217. Տասներորդ՝ անունն յարմար նշանակութիւն է կենդանեաց ըստ բարուցն և զանազան կերպիցն եդեալ. զի ամենայն անուն՝ յիրէն և ի *գործոյն* և ի ձայնէն դնի: - 220. Ի *գործոյն*, որպէս սողուն ի սողալոյն. ի շողոքորթելոյն շունն. ի հեզոյն եզն. յառնելոյն առիւծ: - 220. Ա՛րդ՝ եթէ մարդն անապական էր՝ յապականացու տեղւոջ ո՛չ բնակէր. ապա թէ ոչ ի տեղւոջէն եղև

ապականացու և ո՛չ ի *գործոյն*: - 223. Մինն պարզ և զուտ բարին ներքոյ և արտաքոյ. որպէս առաքինութիւն. և հոգևոր *գործն*. յայսպիսիքս հրամայէ՛ մեզ մերձենալ: - 224. Եւ այս իսկ է *գործն*, այսինքն վայելել հոգւով յիմանալիսն, և մարմնով ի զգալիսս. պարտ էր նախ գոյանալ նոցա, և ապա՛ գործողին և վայելողին: - 231. Իններորդ՝ ի վեր է գլուխն, զի լեզուն և ձեռն սպասաւորեսցեն բանի և *գործոց*: - 233. Եւ թէ ասեն՝ ի պատահմանէ լինին. կամ յարուեստից, կամ ի բնութեանց *գործոց*: - 237. Եօթներորդ՝ զի ո՛չ կարէին ընտրել և խոտել զչարն և զբարին, և զուրբն և զանսուրբն ի մարդկանէ, թէ *գործ* սորին է այս կամ այն. այլ անմեղութեամբ յարակցեին պղծոյն, և զխեղդ ոգւոց նորա ընդունէին: - 238. Հինգերորդ՝ զի կարէ՛ մարդ ներհակ սովորութեամբ պահօք և աղօթիւք և կրթութեամբ մարմնոյ սանձել յինքեան զայսպիսիս նշանաց *գործ*: - 246. Իսկ Բանին, Խոկումն. *Գործ*. Առաքինութիւն. Հաւատ: - 248. Տեսողութիւն ընդ *գործն*: - 248. *Գործն* ի ձեռն: - 250. Արդ յա՛յտ է թէ որ *գործ* չառնէ հոգևոր կամ մարմնաւոր՝ վա՛տ ասի: - 251. Վեցերորդ՝ զի *զգործն* կենդանւոյ տեսանեմք ի նա որ է՛ ջերմութիւն, շարժութիւն, և ներգործութիւն. որ երևի ի կազմելն զիիւթն: - 256. Ասեմք առ այս. զի թէպէտ ա՛յլ է *գործ* ստեղծման և ա՛յլ նախախնամութեան. զի սեղծանելն է առնել իր ինչ ի յոչընչէ. և նախախնամելն՝ զեղեալն փոխանորդութեամբ ի նոյն տեսակն պահել: - 257. Ապա ուրեմն *գործ* նախախնամութեան է զիւրաքանչիւր ոգի յառաջ ածել. և նախատպին պատկերակից առնել: - 258. Իսկ զերրորդ *գործն* որ է իմանալն և բանաւորիլն, ունի հոգին և յետ անջատելոյն ի մարմնոյն: - 260. Իսկ աշունն, և մինչ ի թ ժամս աւուրն, և սեաւ մաղձն, և ալևորն, ըստ նմանութեան երկրի ցուրտ և չոր գոլով՝ ծոյլ և պղերգ գոլով ամենայն ուսմանց և *գործոց*: - 266. Նա՛խ՝ զի մնացորդք *գործոց* և խորհրդոց կերպարանին ի յիշատակարանս հոգոյն զոր ինչ գործեաց ի անցելումն, կամ խորհեցաւ վասն հանդերձելոյն: - 268. Երկրորդ՝ զի բանական միտքն և զգայականն խափանեալ է ի *գործոյ* յորժամ ննջէ ոք: - 268. Իսկ տընկականն միայն *գործ* է ի կերակրիլն և աճիլն, նա նկարէ յինքեան ի զգայութեանցն և ի մտացն ըստ տկարութեան իւրոյ անկարգաբար երևեցուցեալ ի յիշատակարանս մտացն որպէս ասացաք: - 268. Դարձեալ՝ մարդո՛յն է ամաչել վասն անարժան *գործոյ*: - 274. Դարձեալ՝ մարդոյս միա՛յն է հնարագէտ *գործք* և արուեստք զանազան: - 275. Ութերորդ՝ կին, իբր թէ կցորդ և օգնական առն յամենայն *գործս*: - 276. Եօթներորդ՝ թշնամի եղև *գործն* մեր. որ նա՛ ի մեղս փոխեաց անցանելով զպատուիրանն: - 277. Հինգերորդ՝ զի մտօք յաստուածային խոկումն էին վերացեալ, և զգայարանօք ընդ *գործս* հրաշիցն. և ոչ էին պարապեալ քննութեան անձին. զի «աչք իմաստնոյն ի գլուխ իւր»: – 278. Ութերորդ՝ վասն *գործոյ*: - 281. Վեցերորդ՝ ի սոցանէ երևի և *գործ* արդարութեան. որ ընտիրսն աստուծոյ նուիրէր գիտելով զմեծութիւն նորա և զբոլորիցն տուրսն. և զխոտանն ի՛ւր թողլով: - 286. Երկրորդ այսպէս. գ մասանց աւելին և պակասն լինին **զ** չարիք. և մի *գործ* մարմնոյն որ լինի է նենգութեան խորհուրդ: - 287. Որպէս սոդոմայեցիքն վասն արտօրէն *գործոցն* արտօրէն իջմամբ հրոյ պատժեցան: - 288. Որպէս ենովս որ յուսացաւ կոչել զանուն տեառն աստուծոյ. այսինքն յուսացաւ զհանդերձեալ կեանսն որ աներևոյթն էր. և վասն իւրաքանչիւր *գործոց* գոլ հատուցումն. և կոչեաց զանունն աստուծոյ ի յօգնականութիւն: - 288. Երկրորդ՝ զուղղութեան *գործոց* բուռն էհար. և յուսացաւ թէ գո՛յ հատուցումն *գործոց*, և բարեաց փոխարէն: - 289. Դարձեալ՝ բնականապէս ըմբռնէ գիտութիւնն զայն զոր ներգործէ բնութիւնն. իսկ *գործն* աստուածային՝ գիտութեամբ ո՛չ ըմբռնի. այլ հաւատո՛վք իմանի: - 292. Եւ ասեն՝ *զգործս* ջրհեղեղին ունիմք՝ երկնչիմք զի պատուհասէ զմեզ: - 296. Եւ իշխանք վերակացուք *գործոյն* Լամսուր ի սեմա՛յ ազգէն: - 297. Մելքիսեդեկ զնորա դէմն առեալ՝ զնորա *գործն* էլից. օրհնեաց զաբրահամ՝ և սեմ կոչեցաւ: - 300. Վեցերորդ՝ նուիրեաց մելքիսեդեկ զպատարագն և ընկալաւ զտաասանորդն. որպէս քրիստոս պարգևէ՛ հաւատացելոց զշնորհս, և առնու զտասնեակս զկատարեալ և զբարի *գործս*. կամ զտասն բանեան օրէնս **Ժ** զգայարանօք: - 301. Նոյնպէս և տէրն մեր ետ հաւատացելոցն զկենարար մարմինն և արիւնն իւր. յորոց խնդրէ *զգործս* տասնաւոր. այսինքն զկատարեալս. և զկատարումն **Ժ** բանեան օրինացն. ի յորս է՛ մաքրութիւն **Ժ** զգայարանացս որպէս ի վերոյ ասացաւ: - 302. Եւ զի ո՛չ ասաց սառայի զիրն. զի մի՛ մայրական աղետիւ խափա՛ն լիցի *գործոյն*: - 304. Երրորդ՝ սառա կոչի առաքինութիւն. և մարիամ լուսաւորութիւն. և եկեղեցի ժողովք հաւատացելոց՝ *գործով* ունի զառաքինութիւն և զլոյս հաւատոյ: - 307. Չորրորդ՝ ըստ գերազանցութեան. զի յանկարծակի ծագէ՛ ի մեզ շնորհն աստուծոյ եթէ ի հաւատս՝ և եթէ յայլ ինչ *գործս* ի հաճոյսն աստուծոյ: - 308. Վեցերորդ՝ ըստ արուեստից՝ յղացեալք հանճարով, ծնանիմք *զգործս*: - 308. Զի որք կամին՝ լինին անդրանիկ *գործովք* իւրեանց. և որք ոչ կամին՝ փոխին և լինին անարգ և վերջին: - 310. Բաղդատութիւն կրից և *գործոց* յովսեփու առ քրիստոս: - 313. Քսաներորդ, և որպէս յովսէփ եթող զքուրմն և զերկիր նոցա, զոր քրիստոս

էր բառնալոց զմեծամեծ մեղսն և զկռապաշտութիւնն. զի ըստ առն և զօրութիւն իւր. և ըստ աստուծոյ և *գործք* իւր: - 314. ...**զ**՝ այլայլէ՛ զբանն. է՝ այլ և *զգործն*...: – 322. Դարձեալ գիտելի՛ է, զի յոր կրկնելով զբանսն՝ ուղղէ՛ր զբարեկամսն և ընկրկէ՛ր զսատանայ. զի այսպէս ամենայն ոք կարէ՛ յաղթել սատանայի յորժամ զընկերն ուղղէ ի բանս կամ ի *գործս* կամ ի հաւատս և յայլսն. յայնժամ սատանայ թիւրի և հեռանայ: - 323. Դարձեալ՝ **բ** իրօք յաղթեաց յոբ զսատանայ. գոհութեամբ բանի՝ և համբերութեամբ *գործոյն*: - 323. Երրորդ՝ զբարի և զչար *գործոց* հատուցմունքն աստէն կարծէին լինիլ ի մարմնի: - 324. Վասն երրորդին ասէր յոբ զբարի և չար *գործոց* հատուցմունքն լինիլ առհասարակ յետո՛յ ի հանդերձեալն. զի աստ են մեղաւորք և հնացեալք ի մեծութեան. և ներէ՛ նոցա աստուած վասն կրկին պատճառի: - 324. Երկրորդ՝ զի յուսացին այլ կենաց և հատուցման *գործոց*: - 324. Երկրորդ՝ առաջին վկայութիւնն վասն արդար *գործոցն*. կրկինն վասն համբերութեան նորին: - 326. Եւ այլն ամենայն բանք և *գործք* յոբայ ի տիպ օրինակի էր նորն ադամայ չարչարանաց թաղման և յարութեան որպէս յա՛յտ է ի գիրս պատմութեան նորա: - 327. Եւ նոքա յայնժամ էին տկարք ի հաւատոց և անպտուղք ի բարեաց *գործոց*: - 331. Երկրորդ՝ յօրինակ ժողովրդեանն իսրայէլի. զի սրբութեամբ էջ յեգիպտոս և պղծեցաւ ի *գործոց* նոցա. մինչև սրբեցաւ յամպն և ի ծովն. և ճաշակեաց զմանանայն: - 333. Նախ ցուցանէ թէ՝ զազիր են *գործօք* և բորոտեալ մեղօք. վասն որոյ զարշ կենդանեօք ապականէր զնոսա: - 334. Նա՛խ՝ զի ո՛չ էր աշխատեալ ի կաւ *գործոյն*, ո՛չ է առ յընչիցն եգիպտոսի: - 338. Իրաւունքն է ընտրութիւն և հատուցումն դատաստանին այսպէս. զի դատաստանն է տեղիք քննութեան. և արդարութիւնն է *գործ* դատաստանին: - 340. Եւ ի **ժեն** նիսանի անցին ընդ ծովն որ է՛ ե ամիս. և է ամիս ի *գործ* խորանին: - 344. Եւ արտաքոյ ոսկեպատ, զի արտաքին *գործովք* սրբեցան: - 346. Նա՛խ եթէ՝ դո՛ւ աշխատեաց ի *գործն*, զի հաստատ պահեսցես. զի մի՛ դիւրաւ արհամարհիցի: - 350. Չորրորդ՝ յօրինակ դրախտին ադամայ՝ որ ծրի տուաւ և ո՛չ պահեաց. վասն այն որդւոց նորա *գործով* և աշխատութեամբ պարգևէ: - 350. Ճշմարիտն աստուած՝ բնութեամբ և *գործով* և անուամբ կոչի աստուած և տէր: - 350. Իսկ մովսէս ո՛չ բնութեամբ՝ այլ անուամբ և *գործով*. զի բարի առնէր և պատուհասէր: - 350. Իսկ կուռքն միայն անուամբ. ո՛չ բնութեամբ և ո՛չ *գործով*: - 350. Դարձեալ գիտելի է, որք զքրիստոս բաժանեն յերկուս բնութիւնս. և յերկուս *գործս* սոյնպէս. զմինն աստուած՝ և զմիւսն մարդ. հզօր և տկար. և *գործ* մարդոյ և *գործ* աստուծոյ. որպէս աղանդն քաղկեդոնի: - 350. Մովսէս *զգործ* աստուծոյ *գործ* էր. և նոքա մարդոյ *գործ* որիշ և կամք: - 350. Նա՛խ ցուցանէ զառատութիւն պարգևացն աստուծոյ, որ ո՛չ զուգակշիռ *գործոցն* հատուցանէ, այլ բազմապատիկ և հազարաւոր: - 351. Եւ դարձեալ՝ **դ** են սեռք մեղանչելոյ. այսինքն խորհուրդ, խօսք, *գործ*, և յամառութիւն ի մեղս: - 351. Նշանակէ՛ զամենայն զառաջին բարի *գործս* մեր եթէ ի մարմնոյ և եթէ ի հոգւոյ. և ի մտաց նւիրել աստուծոյ: - 357. Ջուարակն հզօր և արդիւնարար. զի արդիւնարարք և հզօրացեալք ի *գործս* բարիս՝ պատարագ են աստուծոյ...: – 358. Աջոյ երին. յաջողակ բարի *գործն*. և Երբունծն դօշն է. որ ունի զսիրտն: - 360. Վասն մեղա՛ց է՝ որ խոստովանութեամբ արտաքոյ ելեալ ի մեղաց և ապաշխարութեամբ քաւեմք զմեզ ներքին խորհրդով և արտաքին *գործով*: - 362. Յորժամ *զգործ* քահանայի ունիցին՝ ո՛չ է մեղք. այլ սրբութիւն: - 363. Վասն զի կրկին է *գործ* քահանային: - 363. Եւ որք անարժա՛ն են *գործոյն*, դնեն զմեղս ի վերայ մեղաց իւրեանց: - 363. Այլ ըստ *գործո՛ց* նոցա զանազանին սուրբն և անսուրբն: - 364. Եւ որք զմինն ունին, որպէս գիտութիւն առանց *գործոց*, և *գործս* առանց հաւատոց, անսուրբք են: - 364. Ջայլամն որ է՛ ըշտռտուրմուղն, կեղծաւորքն են և անպիտանքն *գործոյ*. և այլքն նմանապէս: - 365. Չորրորդ՝ զէնն. զի լիցի սուր երկաթոյ և ո՛չ այլ ինչ *գործի*. զի թէ լիցի երկաթ և ոչ սուր, և թէ սուր և ոչ երկաթ, ո՛չ է պիտոյ: - 365. Եւ անհաւատն սպանեալ է զհոգին մեղօք. և կամ ունի *զգործ* իգական՝ պիղծ է: - 366. Եւ երին աջոյ՝ իւր քահանային, ի նշան աջեա՛յ *գործոցն* նորա: - 367. Մարմնոյն բորն, *գործոց* մեղքն. և գլխոյն, հաւատոցն: - 367. Դարձեալ՝ մեք մարմին եմք քրիստոսի և անդամք նմա. նոյնպէս և զգեստ. այսպէս տուն և տաճար. մկրտութեամբ և հաւատով և բարի *գործով*: - 367. Որ նշանակէ՛ սերմն *զգործն*. որ քանի ի մեզ է՝ ո՛չ է պիղծ. և յորժամ գործի՝ պղծէ՛: - 369. Նախ ինքն *գործն* պիղծ է. և պղծէ՛ զգործօղն. և պղծէ՛ զմերձեցեալսն ի նա՛: - 369. Ոմանք ասեն՝ *գործ* մեղաց մնաց նոյն. այլ *գործ* սրբութեանն փոխեցաւ ի հոգևորն: - 369. Իններորդ՝ ծեռնբեկ. ի *գործս* բարիս: - 370. Տասներորդ՝ քոսն. զազիր *գործն*: - 370. Երկրորդ՝ բեկեալն ի *գործոց* բարեաց: - 371. Երրորդ՝ զի հանգիցէ երկիր և տարերք որ ի չար *գործն* մեր չարչարին. այլ և պահպանապետ հրեշտակք նոցա: - 372. Վեցերորդ՝ այլ և ի թողութեան ամն ուսուսցէ թողուլ զպարտիս բանից և *գործոց* մերոց պարտապանաց: - 372. Առաջին՝ շաբաթն. յորժամ դադարիմք զ շարժմամբ և ե զգայութեամբ ի մեղաց *գործոց*: - 372. Յինգերորդ՝ հանգիստն կատարեալ հոգւով և մարմնով. որ է՛

փողոց հնչմունք. ազատութիւն յապականութեանց. ամ թողութեան և իւրաքանչիւր ուրուք ի ստացուածս իւր դարձումն. որ է՛ *գործոց* հատուցումն: - 372. Առաջինն է ամենևին *գործ* արդարութեան: - 375. Միջինն *գործ* աշխատութեան: - 375. Վերջինն *գործ* ժամանակեան: - 375. Որ մինչ ի ծ ամն կատարէր *զգործն* իւր, և անդանօր դադարէ՛ր: - 379. Այլ և թիւ և համար *գործոց*. պահանջին ի մէնջ ի յերկրին աւետեաց: - 381. Եւ այս են *գործք* քահանայից: - 382. Նա՛խ` զ օրն հաւատն է յերրորդութիւնն սուրբ. և ապա՛ սրբութիւն *գործոց* է է զգայութեամբ: - 384. Երրորդ, զղջումն` խոստովանութիւն` և թողութիւնն նա՛խ է. և ապա՛ ա՛յլ *գործք* ապաշխարութեան: - 384. Իններորդ` նոքա *գործովք* արդարացան զոր նշանակէր օրէնքն. և մեք հաւատով` զոր նշանակէր վէմն յետոյ: - 385. Իններորդ` գլուխ և տուտն ցասումն է և տրտմութիւնն զկնի. և ամենայն մեղաց յետ *գործոցն* տրտմութիւն հետևի: - 387. Եւ յայտնի նշան մոլորութեան նոցա ա՛յս է, զի այնպիսեացն կատարօղք վատթարք են *գործովք* և մոլի. և առ դևս տանին զմարդիկք բռնութեամբ...: – 389. Ուխտն բանիւն է, և սահմանն *գործով*: - 389. Եւ ա՛յս է գերծուլն, զառաջին գործեալ մեղքն սրբել խոստովանութեամբ. և զապաշխարութեան *գործն* մատուցանել աստուծոյ: - 389. Այն է որ թէ ի մասանց հոգւոյն և մարմնոյն այսինքն բանիւ` ցասմամբ` և ցանկութեամբ, կամ աչօք կամ լսելեօք կամ այլ ինչ *գործով* մեղանչէ դարձեալ, ուխտն ո՛չ եղև ամբողջ. դարձեալ նո՛ր պարտ է ապաշխարել: - 390. Զի *գործ* արդարութեան է սպանանել զթշնամիս. նոյնպէս և աւարն արդարութեան մասն է: - 390. Չորրորդ` ձեռն *գործոց* է նշանակ, և բազուկն զօրութեան զի անաշխատ գործէ: - 395. Նա՛խ` հաւատով ճանաչելն է զերրորդութիւնն մի բնութիւն, և ապա *գործով* սիրել զնա. որպէս նախ ուսանիլն է և ապա առնել: - 396. Չորրորդ` նշան թէ` զոր ասէ և լինի. և տէր մեր *զգործս* աստուծոյ գործէր առ կաղս և կոյրս և հիւանդս և մեռեալս. զոր ասէր բանիւ` կատարէր *գործով*: - 399. Զի քրիստոնէութիւն որպէս մկրտութիւն և այլն` անբաժանելի՛ է ի հոգւոյն. թէպէտ ուրանայ լեզուաւ և *գործով*: - 401. Եւ ի սոցանէ ողորմութեան և արդարութեան *գործ*. որ է՛ օրհնութիւն և անէծք ի մի պատուիրանն աստուծոյ տրամակայեալ: - 403. Երկրորդ` ծածո՛ւկ է հանդերձեալն *գործ*. և յայտնի անցեալն և ներկայն: - 406. Երկրորդ` զի միայն մովսէս կոչեցաւ աստուած. և ո՛չ անուամբ միայն, այլ և *գործով* իշխէր ի վերայ տարերաց ի վեր և ի խոնարհ. վասն այն աւագ օրհնութիւն կոչի: - 407. Նա՛խ եթէ` բնութեամբ բարի է աստուած և ո՛չ ունի բարկութիւն. զի ծառ բարի պտուղ չար ո՛չ առնէ. այլ մեք *գործովք* մեր զայրացուցանեմք զնա և արկանեմք ի բարի կամս նորա բարկութիւն: - 408. Երրորդ` յա՛յտ է յայսմանէ. զի նոյն ինքն բարկութիւնն ո՛չ եկեալ ի *գործ*` չէ՛ չար...: – 408. ...ըստ որում մեզ ասաց, բարկանայք բանիւ, և մի՛ մեղանչէք *գործով*. նոյնպէս բարկութիւնն աստուծոյ` սպառնա՛լն է. և սրտմտիլն *գործն*: - 408. Չորրորդ յա՛յտ է, զի թէպէտ սրտմտի` ո՛չ յինքենէ. այլ մե՛ք հարկանե՛մք զնա ի *գործն*, անդարձ լինելով մեր: - 408. **Բարձրամեծարն *գործոյ* ներմարդութեան բանին աստուծոյ` բազում եղեն նախատիպք խորհրդոյ. որպէս մովսէս, յովսէփ, իսահակ**: - 417. Եւ որ շինէ զժոխս հոգւով և մարմնով. նա՛ և անդրանիկ խորհրդով և մարմնոյ *գործով*: - 418. Եւ տէր ծածուկ տնօրէնութեամբն *գործոց* յաղթեաց բանսարկուին: - 419. Եւ այսմ վկայէ՛ պօղոս ի *գործքն* եթէ` յետոյ յեսուայ իշխեցին դատաւորք մինչ ի սաւուղ ամս չորեք հարիւր և յիսուն` այսպէս: - 420. Եւ տէր մեր հրդեհեաց *զգործս* հեթանոսաց արուեստաւոր հնարիւք իւրոցն հետևողաց: - 423. Եւ տէր մեր զխորհրդոց և *զգործոց*` և յետոյ զպատիժն մեղաց ջնջէր: - 424. Եւ տէր մեր մահուամբ առաւել կորոյս զթշնամին, որ քան ի կեանս *գործով* հրաշից: - 424. Հինգերորդ` զընթացս մեղաց և *զգործն* որ է սկզբնական և ներգործական մեղք, և զգլուխն որ է՛ մահ և ապականութիւն, խորտակեաց քրիստոս...: – 426. Սոյնպէս և շնորհք ապաշխարութեան նորոյս առաւե՛լ է քան զհնոյն. զի առանց *գործոց* հատուցման ո՛չ կարէին արդարանալ. իսկ աստ շնորհօք թողութեանն միայն, կարէ՛ արդարանալ: - 433. Որ օրինակաւ ակնարկէ՛ ի տէր մեր ի մարդացեալ բանն. որոյ *գործք* ձեռացն արդարութիւն և իրաւունք են: - 435. Երկրորդ` կոչի դաւիթ որ է՛ սիրեցեալ և բաւական ձեռօք. և տէր մեր սիրեցեալ ի հօրէ և ի մարդկանէ իբր զորդիս մի եղջերոյ. և նա՛ է բաւական յամենայն *գործս* և ի պարգևս: - 435. Իսկ այժմ ուխտէ՛ սպանանել. զի ըստ օրինացն *զգործ* արդարութեանն գործեսցէ: - 439. Եւ հրաւիրակք են անուանեալ քրիստոնեայք. որք չունին զգործս` նոքա փութով հանին ի բաց: - 440. Դարձեալ խրատէ՛ զառաքեալս ի *գործ* ինչ` բոլոր և ամբողջ բերել առ տեարս իւրեանց. և նոքա մասնաւորեսցեն նոցա: - 443. Կամ *զգործոց* և զարդեանցն խնդրէ. որ է՛ սքանչելեաց և պատժոցն. որպէս եղիա: - 445. Երկրորդ` զի հ ամն իբրև զմի օր համարեցաւ նոցա. զի հանգիցեն ի չար *գործոց*, և երկիրն ի չար գործելոյ: - 448. Երկրորդ, Ի *գործոյ* ողորմութեան և արդարութեանն աստուծոյ: - 454. Բարերար և բնութեամբ բարի է աստուած. ուստի ի բարերարութեանց նորա յառաջե՛ն առ մեզ *գործ* ողորմութեան և *գործ* արդարութեան...: – 457. Այսպէս և նիւսացին գրիգոր`

գործ ստեղծման և *գործ* նախախնամութեան բաժանէ ի սեռէ՛ ողորմութեան և արդարութեանն աստուծոյ: - 457. Եւ գիտելի է, զի բազմաեղանակ տեսանի *գործ* ողորմութեան և արդարութեանն աստուծոյ: - 457. Երրորդ՝ *գործ* ողորմութեանն է ի սկիզբն ստեղծման աշխարհի...: – 458. Եւ *գործ* արդարութեան ի վախճանի. զի արդարապէս ամենայն որ սկսանի կատարի. և որ շարժի դադարի: - 458. Եւ արդարութիւն է առ *գործս* և առ սէրն: - 458. Եւ այսպէս բազումս տեսանի ըստ մասին *գործ* ողորմութեան և արդարութեանն աստուծոյ: - 458. Այլ ո՛չ յարմարի բանս. զի և յերկինս տեսանի *գործ* արդարութեան առ հրեշտակս եղեալ. որք հպարտացեալ կործանեցան: - 458. Նա՛խ՝ զի *գործ* ողորմութեանն է ի սկիզբն աշխարհի՝ և ի մէջն. և ի կատարումն յարութեամբ մարդկան որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 458. Եւ *գործ* արդարութեանն սկսաւ ի վախճանի աշխարհի: - 458. **Յաղագս այսորիկ նուազ և փոքր լսի *գործ* արդարութեան քան *զգործ* ողորմութեան**: - 458. Առաջին կերպիւն է՛ հատուցումն բարեաց և պատիժ չարաց՝ որ է՛ *գործ* արդարութեան: - 458. Եւ գիտելի՛ է, զի յամենայն *գործս* աստուծոյ գտանի արդարութիւն և ողորմութիւն: - 459. Քանզի առ ի կատարել *զգործ* արդարութեանն՝ պահանջէ ինչ և ի կողմանէ մարդոյն. այսինքն պահանջումն ըստ արժանւոյն...: – 459. ...իսկ ի կատարել *զգործ* ողորմութեանն՝ ո՛չ ինչ պահանջի, եթէ ոչ կամքն նորա, որպէս երևեցաւ ի մարդեղութիւն բանին աստուծոյ ի սրբոյ կուսէն մարիամայ: - 459. Երկրորդ՝ նա՛ միայն ի *գործոց* արդարացաւ. «որ երևեցաւ մարմնով. արդարացաւ հոգւով». և ամենայնքն մեղան և նուազեցան ի փառաց ըստ առաքելոյ: - 473. ...իսկ մեք ո՛չ ի *գործոց*, այլ ի հաւատոցն քրիստոսի ընկալաք զսկզբնական արդարութիւնն և զներգործութիւն մարմնոյ և զսրբութիւն մտաց: - 473. Յիսուս կոչեցաւ յիրէ՞ն թէ ի *գործոյն*: - 473. Ա՛րդ՝ ի դէմս փրկչին նայելով յիրէ՛ն է փրկիչն. իսկ ի դէմս փրկելոցն ի *գործոյն*: - 473. Կրկին է գիր. այսինքն կենաց և մահու. զի բարի *գործովք* գրիմք ի դպրութիւնն կենաց. և մեղօք գրիմք ի գիրն մահու և դատապարտութեան. որպէս ասեմք թէ զձեռագիր յանցանաց քոց ջնջեսցէ աստուած: - 481. Եւ այս ևս կրկին է գիր և դպրութիւն. մին անջինջ և յաւիտենից որ առ աստուած. և միւսն ժամանակեայ և ջնջելի որ առ մեզ. զոր մեր *գործօք* և կամօք գրեմք և ջնջեմք. թէ զչար թէ զբարի: - 481. Իսկ զգիր քրիստոնէից զոր յետ աւազանին մեղանչեմք և գրեմք զյանցանս, զայն պատառէ ապաշխարութիւնն. որ է՛ զղջումն սրտի և խոստովանութիւն լեզուի և հատուցումն *գործոց* մարմնոյ: - 482. Չորրորդ՝ զի պատճառ ամենայն սրբութեան ինքն էր, պա՛րտ էր *զգործս* սրբարար յանձն իւր կրել: - 485. Մեղքն է *գործ*. և մահն պատիժ. և ապականութիւնն հետևանք պատժոյն: - 496. Եւ զի ա՛յլ է մահ և ա՛յլ ապականութիւն՝ յա՛յտ է նախ ի *գործոյն*. զի ինքեամբ մահ ի ներքս մտեալ որոշէ՛ զհոգի և զմարմին. և ա՛յս է *գործ* նորա: - 498. Ապա յա՛յտ է ի *գործոյն* թէ դժնդա՛կ է ապականութիւն քան զմահ: - 498. Երկրորդ՝ ապականութիւն և մեղք ո՛չ է *գործ* արարչի. այլ մեղանչականին ադամայ և արկածք բանսարկուին. վասն որոյ տէրն զարկուածս բանսարկուին ո՛չ հպեցոյց ի մարմինն իւր. ապա ուրեմն անապակա՛ն է մարմինն տեառն: - 498-499. Որպէս դաւիթ ասէ յառաջագոյն. և պետրոս զնոյն ի գիրս *գործոց* երկրորդէ՛ «մարմին նորա ո՛չ ետես զապականութիւն». ապա ուրեմն անապակա՛ն է մարմինն սուրբ: - 499. Զի որպէս յեսու աւերեաց զերիքով և անէծ զի մի՛ շինեսցի. նոյնպէս և զդժոխքն աւերեաց քրիստոս և անէծ զշինօղսն չար *գործօք*. վասն այն ասէ «երթա՛յք յինէն անիծեալք ի հուրն յաւիտենից»: – 504. Եւ որպէս ի մի արքայութիւնն օթևանք և փառք բազում են ըստ *գործոցն*. այսինքն երեսնաւոր. վաթսնաւոր. և ճաւոր: - 504-505. Իսկ միջին դժոխք որ կոչի բանտ դժոխոց՝ է՛ միջակ մեղաւորաց. որք ունին հաւատ և ո՛չ *գործք*. որպէս չար հաւատացեալք. կամ *գործք* և ո՛չ հաւատ. որպէս թերահաւատք և անհաւատք: - 505. Եւ դարձեալ՝ դարձցին մեղաւորք անդրէն ի դժոխս թէ ի նոյն տեղի ըստ ոմանց, կամ յայլ տեղի տանջանաց ընդ *գործոց* հատուցման: - 508. Չորեքտասաներորդ, զի ցուցցէ թէ յայսմ հետէ արքն միա՛յն ունին իշխանութիւն մերձենալ առ ի պատարագել. և ո՛չ գոյ համարձակութիւն կանանց յայս *գործ*: - 518. Ութերորդ՝ որք առեալ զօդ դարձեալ արտաքս փչեն ներհակ իմն *գործով*. այսինքն ջերմացուցանեն և զովացուցանեն. վառեն և շիջուցանեն: - 523. **Երրորդ հիմն՝ առանձին հաւատն է. և *գործքն* շինուածք. և մեք շինօղք:** - 531. Երրորդն ի միոջէ և առ մի. որպէս բժշկական դեղ և գործիք. նոյնպէս մի է եկեղեցի յիւրաքանչիւր ազգս. զմի և զնոյն ունելով *գործ* և իր ի միոյ գլխոյն առ մի անդամքս. ի միոյն քրիստոսէ առ մի քրիստոնեայքս. ի միոյ հաւատոյն առ մի հաւատացեալքս...: – 533. Երրորդ՝ վասն արհական *գործոցն*: - 534. Ի մեծէն. ի կամացն. յիշխանութենէն ի փոքրոյն. ի հնազանդութենէն. և ի *գործոյն*: - 535. Իսկ *գործ* առաքելութեանն է ըստ բազում օրինակի: - 535. Երրորդ՝ սահմանն իրին է. իսկ կանոնն *գործոյն*: - 538. Դարձեալ զհերձուածօղս և զհեթանոսս. որք ընդ դէմ հաւատոց և *գործոց* զինին: - 539. Ասեմք, եթէ որք ի հաւատս ունին թիւրութիւն. որպէս հերձուածօղք և վնասիչք եկեղեցւոյ. և որք ի զազիր

վարս պղծեալ են *գործովք* և վնասեն զինքեանս. և անզեղջք են առ երկոսին. յետ մի անգամ և երկիցս խրատելոյ, որոշեցին յեկեղեցւոյ և պատժեցին: - 540. Նոյնպէս և որք անբիծ են հաւատովք և սուրբ *գործովք*. և կամ որք զղջացեալ յետս դառնան ի մեղաց և ի հերձւածողաց. նոցա՛ է արձակումն և օրհնութիւնն: - 540. Դարձեալ՝ երկրիւ *զգործ*, և երկնիւ զպատիժն է իմանալ: - 541. Եւ դարձեալ՝ որպէս բանն աստուած անէծ զադամ, նոյն բանն դարձեալ օրհնեաց մարմնովն. թէպէտ մի է *գործ* Երրորդութեանն: - 542. Եւ պատճառ սոցա այն էր, զի քրիստոսի մի բնութիւն ասէին. և ինքեանք սահմանեցին **բ** բնութիւն. **բ** *գործք*. և **բ** կամք: - 544. Զի առաքեալն թադէոս յորժամ ձեռնադրեաց զադդէ յուռհայ, և ապա՛ ի կեսարիայ եկն և ձեռնադրեաց առաջին եպիսկոպոս զթէոփիլոս. զայն յորոյ անունն գրեաց Ղուկաս զաւետարանն և *զգործքն* առ թէոփիլոս: - 548. Այլ արդ՝ ազգս հայոց ունի զառաւել ճշմարիտն և զառաւել բարին ի դաւանութիւնն և ի կարգս. այսինքն ի հաւատս և ի *գործս*: - 550. Այլ դատաւոր միտն կացուցեալ երկու վկայ զանբիծ հաւատս և զօրէնս որ են հաւատք և *գործք*. զի առ ո՞ր և իցէ քրիստոս նա՛ է ճշմարիտ: - 551. Եւ զի ճշմարիտ վկայք են սոքա, և տէր մեր առ կուրացեալ հրէայսն զսոյն կացոյց վկայ, ասելով «թէ և ինձ ո՛չ հաւատայք, սակայն *գործո՛ցն* հաւատացէք»: – 551-552. Որպէս զինչ ասեմ համառօտ թէ՝ թերութիւն է մեր բաժանել զբանն ի մարմնոյն յերկու բնութիւնս և յերկու դէմս. ի կրկին կամս և ի *գործս:* - 552. Եւ այն զի խափանեցաւ *գործ* մարմնոյն, ի ժամանակէն կամ ի տեղւոյն կամ ի դիմացն պատճառեցաւ: - 556. Տե՛ս զի ո՛չ բանիւ և ո՛չ *գործով* էր, այլ միայն ի միտս ունէին և յանդիմանեցան ի տնէ: - 557. Դարձեալ ասեն վարդապետք եթէ՝ խորհրդոցն մեղք՝ որ ընտրէ և կամաւ հեշտանայ, առաւել չար է քան *զգործոցն* ըստ պատահմանն: - 557. Իսկ *գործ* մարմնոյն միայն մասինն այն է որում պատահեցաւ: - 557. Իսկ *գործ* մեղացն բերէ յինքն զտրտմութիւն, զստրջանք, զապաշաւ, և զերկիւղ: - 557. Չորրորդ՝ խորհուրդ մեղացն ճշմարիտ և բարի ցուցանէ *զգործն* և սիրելի և հեշտ. վասն որոյ յօժարի և եռայ ի կատարումն: - 558. Իսկ *գործն* զհակառակն նմին սուտ երևեցնէ զխորհուրդն և չար ցուցանէ *զգործն* և զազրալի: - 558. Ապա ուրեմն յա՛յտ է թէ՝ առաւել չա՛ր է խորհուրդն արբեալ որ շարժէ՛ ի *գործն*. քան *զգործն* որ շարժէ՛ ի զղջումն: - 558. Դարձեալ ևս յայտնի. որ խորհրդովն է պղծեալ՝ ո՛չ կարծէ զինքն մեղանչական գոլ. այլ ի *գործ* մարմնոյն իմանայ զչարիս իւր զղջա՛յ և ապաշխարէ: - 558. Ապա յա՛յտ է թէ որպէս *գործ* մարմնոյն առ այլս է չար, և խորհուրդ մեղացն առաւել ինքեան է չար: - 558. Վասն է՞ր զի մարդոյս *գործ* և անասնոցն հասարա՛կ են, և մարդոյս միա՛յն է մեղք: - 563. Վասն որոյ թէպէտ *գործն* նոյն է, այլ բանն և կամքն ո՛չ է նոյն: - 563. Զի՞նչ է պատճառն որ սրտմտութիւն և ցանկութիւն և այլն ի յանբան կենդանիսդ *գործ* է. իսկ ի մեզ ախտ և մեղք: - 563. Սոքա ի յանբանսն ո՛չ միայն *գո՛րծ* են, այլ և պահպանօղ նոցա: - 563. Իսկ *գործքս* այսոքիկ որ նոցա պահպանօղք են՝ մեզ կորուստ և մեղք են: - 563. Նա՛խ՝ ի *գործն* և ի պատիժն. յորժամ գիտէ ոք թէ այն *գործն* մեղք է և գործէ՛. և գիտէ՛ զպատիժ այն մեղացն որ ծա՛նր է: - 564. Հինգերորդ՝ նման սատանային լինին որք ուրանան զպատճառն գոյութեան հոգոց իւրեանց. յիրաւի ապա որպէս սատանայ ո՛չ ունի թողութիւն ի կեանս յայս և ո՛չ ի հանդերձեալն և *գործ* ունէի նմին: - 566. Դարձեալ ըստ կատարման բաժանի մեղքն յերիս. այսինքն ի *գործ* մեղացն, և յունակութիւնն, ի պատիժն: - 568. Նա՛խ՝ զի *գործ* մեղաց է՛ ի զգայութիւնս ներքին կամ արտաքին: - 568. Դարձեալ բաժանին, զի *գործ* մեղացն է՛ յանցեալն և գնացեալն: - 568. Դարձեալ զանազանին. զի *գործ* մեղացն է յայլմէ՛ առ մեզ՝ կամ ի մէնջ առ այլս. այսինքն ի պատրանաց բանսարկուին և ի չարաց ոմանց առ մեզ. և ի մէնջ առ ընկերակիցս մեր: - 569. Դարձեալ զանազանին սոքա ըստ սեռին. զի *գործ* մեղացն է ի սեռս առնելոյն. և պատիժն ի սեռս կրելոյն. և ունակութիւն ի սեռս ունելոյն: - 569. Դարձեալ՝ մեղքն է խօսք և *գործք* և ցանկութիւն որ լինի ընդ դէմ օրինացն աստուծոյ: - 569. Զի թէպէտ անպատեհ է ասել զբարկութիւնն առ աստուած զի անփոփոխելի քաղցրութիւն է. այլ կամքն որով մեղաւորքն վասն չար *գործոցն* տանջեալ լինին՝ բարկութիւն ասի աստուծոյ: - 569. Այս ազգ *գործ*՝ խոզնիցն է յատուկ և ո՛չ մարդկան: - 570. Զի կա՛մքն հրամայէ *զգործ* հաւատոյն. զի ո՛չ ոք հաւատայ, եթէ ոչ կամեցօղն: - 572. Կամ այլ ազգ. սէրն է սկիզբն *գործոց* բարեաց, զի շարժէ՛ առ այն. որպէս ասեն վարդապետք՝ սէրն գործէ՛ մեծամեծս թէ է՛. և թէ դադարէ ի գործելոյն՝ ո՛չ է սէր: - 575. Ասի և մէջ. զի տեսակաւորէ՛ *զգործս*: - 575. Ասի և վախճան. զի ուղղէ՛ *զգործս* և ածէ՛ ի պատշաճաւոր վախճանն: - 575. Դարձեալ՝ կատարեալ սէր է, յորժամ է ունակութեամբ մեծ. ներքին շարժմամբն ուղիղ. արտաքին *գործքն* ժիր. արմատովն հաստատեալ. ջերմ եռանդութեամբն խոհեմ. և քաղցրութեամբն մխիթարական: - 576. Այս վասն համանման *գործոց* նոցա այսպէս կարգի որ են ի նոսա. այլ յոյսն և սէրն են ի կամքն: - 578. Տասներորդ՝ ի յատուկ *գործոց* իւրեանց: - 578. Քանզի ի *գործս* առաքինութեան յորդորէ՛ զմեզ բնութիւն և բանականութիւն. և շնորհն յորդորէ՛ զբնութիւնն: - 578.

Զի՞նչ է արդարութիւն և զի՞նչ *գործ* նորա կամ մասունք: - 579. Որոյ *գործն* այս է, զիւրաքանչիւր ուրուք յետ տալ զոր իւրեանն է: - 579. Եւ երկրորդ՝ զի մնասցէ ի վերին գաւառն ըստ էութեանն և ըստ *գործոյն*. իսկ այլ առաքինութիւնքն թէպէտ մնան ըստ էութեանն, այլ ո՛չ ըստ *գործոյն*: - 579. Զի՞նչ է խոհեմութիւնն և զի՞նչ *գործ* նորա և մասունք: - 579. Եւ *գո՛րծ* է սորա՝ որ ինքն նենգութիւն ո՛չ առնէ մարդոյ, և ո՛չ յայլ մարդոյ խաբի: - 579. **Խոհեմ մարդն ո՛չ պարտի վաղվաղել ի *գործ* զինչ և է՛. այլ պա՛րտ է նա՛խ խորհիլ որ ո՛չ խաբի:** - 579-580. Երրորդ խոհեմութիւն է *գործոյն*. որ կայանայ ի փախուստ չարին և յընտրութիւն բարւոյն. ըստ այնմ «խոտորեա՛ ի չարէ և արա՛ զբարի»: – 580. Զի՞նչ է արիութիւն և զի՞նչ *գործ* նորա և մասունք: - 580. Որոյ *գործն* այս է. ոչ ի նեղութիւնն խորտակիլ և ո՛չ ի հեշտութիւնն կակղանալ: - 580. Զի՞նչ է ողջախոհութիւնն և զի՞նչ *գործ* նորա և մասունք: - 581. Եւ *գործ* նորա այս է. յառաւելութեանն գիտենայ նուազիլ. և ի յաղքատութեանն գիտենայ համբերել...: – 581. Իսկ *գործ* ողորմութեան են չորեքտասան. այսինքն եօթն մարմնաւոր և եօթն հոգևոր: - 584. Իսկ *գործ* հոգևոր ողորմութեան են այսոքիկ: - 585. Եւ վերջինս այս վասն այն ասի *գործ* ողորմութեան, զի կակուղ և խոնարհ պատասխանին խորտակէ՛ զբարկութիւն ընկերին և շահի՛ զնա: - 585. զի թէպէտ ողորմութիւնն առաւել նմանեցուցանէ զմարդն աստուծոյ ըստ արտաքին *գործոյն*...: - 585. Չորրորդն ապաշխարութիւնն. որ է՛ վերստին կանգնելոցն, որք անկանին մեղօք և վերստին կանգնին ապաշխարութեան *գործովք*: - 587. Դարձեալ գիտելի է, զի աստ ասեն հերձուածօղ ազգն Ֆռանկաց թէ՝ թէպէտ մկրտութիւնն *գործ* քահանայի է, բայց ի հարկաւոր ժամանակն թէ քահանայ ո՛չ լինի ամենայն ոք որ գիտէ զձև մկրտութեան՝ կարէ մկրտել: - 588. **Հինգերորդ, զի թէ գո՛յր հնար կնոջ վասն հարկին առնել *զգործ* քահանայի, ընդէ՛ր ոչ կարաց նունի կոյսն մկրտել զոք ի վրաց յորժամ դարձոյց յաստուածգիտութիւն**...: - 589. **Եօթներորդ, զի մկրտելն է *գործ* քահանայի. և քահանայութիւնն է սպասաւորութիւն աստուծոյ. իսկ զայս սպասաւորութիւն աստուծոյ և ո՛չ կռապաշտքն ունէին սովորութիւն սնոտի կռոցն ի ձեռն կանանցն մատուցանել զպատարագն**...: - 589. **Իններորդ, զի մկրտութիւնն է *գործ* քահանայութեան. և քահանայութիւնն է ազատ և ո՛չ ընդ ումեք հարկի ներքոյ. իսկ կինն ծառայ և ոտք է առն. վասն այսր հարկի ո՛չ է պարտ ծառային առնել զգործ տեառն**...: - 589. ...քանի՞ ևս առաւել հերձուած մեծ է կանանց. որոյ ասաց աստուած թէ «առ այր քո դարձ քո և նա տիրեսցէ քեզ» հրաման տալ *զգործ* քահանայի առնել որ ազատա՛ց է և ո՛չ ծառայից: - 589. Տասներորդ, զի մկրտութիւնն է *գործ* քահանայի որ աղօթիւք կատարի...: - 589-590. ...ապա քանի՞ դատապարտութիւն է հրաման տալ նոցա և ի *գործ* քահանայութեան յանդգնիլ: - 590. Բայց գիտելի է, զի *գործ* մկրտութեանն է սրբել զհոգիս յամենայն մեղաց զոր ունիցի. թէ բնական թէ ներգործական և ի պատժոց մեղացն. զի թէ նոր մկրտեալն մեռանի, առ ժամայն թռչի ի կեանս յաւիտենականս: - 590. Եւ գիտելի է, զի ի ծնունդ սուրբ աւազանին երևի ե զարմանալի *գործ* որ ո՛չ է ի մարմնաւոր ծնունդս: - 590. Եւ *գո՛րծ* է այսմ խորհրդոյ՝ յաւելցնել զշնորհն, և դեղ հանապազորդ մեղացն: - 594. ...այլ սիրելիք են բարի *գործօք* առ հասարակ հաւատացեալքն. և նազելիք կուսութեամբ ճգնեալքն և մարտիրոսքն: - 600. Ա՛րդ՝ զբարի *գործս* ամենայնցն հրամայէ կերակրել և գործել...: - 600. Եւ ապաշխարութիւնն **գ** բաժին ունի. այսինքն զղջումն սրտի. խոստովանութիւն բերանոյ. և ապաշխարութիւն *գործով*: - 601. Զի որպէս **գ** կերպիւ մեղանչեմք. այսինքն ի խորհուրդս, ի բանս, և ի *գործս*: - 601. Իսկ թէ աշխարհական լինի. հայի քահանայն թէ խոստովանօղն իմաստուն մարդ լինի առանց բարի *գործոց*: - 601. Նովին բանիւն արձակեմ զքեզ յամենայն մասնակցութենէ մեղաց. ի խորհրդոց ի բանից և ի *գործոց*. յանուն հօր և որդոյ և հոգւոյն սրբոյ: - 602. Եւ *գործ* ա՛յս խորհրդոյս է՛, որ զմնացեալ ներելի մեղքն թողու: - 604. Զի նորին *գործն* է որ բանայ և փակէ զդուռն եկեղեցոյ: - 606. Եւ զայս *գործս* արար քրիստոս յորժամ եհան զգնօղս և զվաճառօղս ի տաճարէն: - 606. Որոց *գործն* ա՛յն է, երդմնեցուցանել զդիւահարն՝ և զերեխայն՝ հրաժարիլ ի սատանայէ: - 606. Եւ զայս *գործս* արար քրիստոս յորժամ զդիւահարն բժշկեաց: - 606. Եւ զայս *գործս* արար քրիստոս յորժամ զինքն լոյս ի յայտնութիւն հեթանոսաց ետ. և ասաց թէ «ես եմ լոյս աշխարհի»: - 606. Հինգերորդ՝ Կիսասարկաւագն. որոյ *գործն* է զսկիհն և զմաղզմայն առ սեղանն տանիլ...: - 606. Զայս *գործս* արար քրիստոս յորժամ սփածաւ զղենջեակ և լուաց զոտս աշակերտացն: - 606. Որոյ *գործն* է սպասաւորել քահանային ի խորհուրդ եկեղեցոյն. զսկիհն պատրաստել, զաւետարանն կարդալ ի բեմն: - 606. Որոյ *գործ* է զխորհուրդ մարմնոյ և արեանն ի վերայ սեղանոյն օրհնել: - 606. Եւ ի տօն զատկին որ արար խարազան չուանեայ և եհան զվաճառականսն, ցուցաւ սարկաւագի *գործ* նորա: - 606-607. Եւ *գո՛րծ* է նոցա ձեռնադրել զարք եպիսկոպոսունս. որք են ընդ իւր վիճակաւն ի չորս բաժինս տիեզերաց: - 607. Եւ *գո՛րծ* է նոցա ձեռնադրեալ զմետրապօլիտսն. և օրհնել

զձէթ կնքոյ: - 607. Եւ *գո՛րծ* է նոցա ձեռնադրել եպիսկոպոսունս...: - 607. Եւ *գո՛րծ* է նոցա՝ ձեռնադրել զամենայն վիճակաւորս եկեղեցւոյն իւրեանց: - 607. ...և *գո՛րծ* է նոցա, հրամանաւ քահանային աւետարան կարդալ, քարոզել, և բառնալ քշոց և բուրբառ. և նստիլ ամենևին ո՛չ: - 608. Եւ *գո՛րծ* է նոցա առաքեալ կարդալ, և մոմեղէնս կրել, և գրակալ. և զխաչազլուխ գաւազանն կրել: - 608. Եւ *գո՛րծ* է նոցա ընթեռնուլ զամենայն գիրս: - 608. Եւ *գո՛րծ* է նոցա ալէլուիայ և մեսեդի ասել և սաղմոս: - 608. Եւ դարձեալ *գործս* այս լրումն է աստուածային հրամանին որ ասէ «աճեցէք և բազմացարուք»: - 613. Որով յա՛յտ է՝ զի ի կէս աւուրն որ է **ժբ** ժամն՝ աղօթելի՛ է մեզ յամենայն օր. և զկէսն այլ՝ մարմնական հոգոց պարապիլ. *գործոյ* աշխատութեան՝ ննջելոյ՝ կամ այլ ինչ իրաց: - 623. ...որպէս յամենայն ինչ իրաց՝ մա՛սն նուիրելի է աստուծոյ. նոյնպէս և ի բարեաց *գործոց* զգոհութիւնն: - 626. Համբարձումն ձեռաց սրբութեամբ աւետարանին, նշանակ *գործոց* բարեաց որով փառաւորի աստուած: - 628. ...և *զգործով* պատւականն աւարտ ի վերայ բերել. որ է սուրբ մարմին և արիւնն փրկչական: - 634. Նախ՝ զի ի շաբաթի սկսաւ հանգիստն և երանութիւն սրբոցն. յաւուր որում հանգեաւ աստուած ի *գործոց*: - 647. Երկրորդ, զի ի սմա հանգեաւ աստուած ի *գործոց* իւրոց ի բարութիւնն: - 647. Զի որպէս աստուած ի *գործոց* իւրոց հանգուցեալ է, - 647. ...նոյնպէս և սուրբքն ի *գործոց* իւրեանց հանգչին: - 647. Եւ որպէս ի բարին է հանգուցեալ աստուած, նոյնպէս և բարի *գործքն* մեր հանգիստ է աստուծոյ և մեզ: - 647. ...և օրէնս եդ որ հանգչէր մարդ ի մարմնական *գործոց* յաւուրս և ի շաբաթս, յամիսս և ի տարիս. - 647. Ասեմք թէ՝ այժմ ի հանգիստ *գործո՛ցն* են, և յայնժամ փոխին ի հանգիստ փառաց և պսակաց: - 648. Զի որպէս աստուած ի *գործոց* իւրոց հանգչի...: - 648. ...նոյնպէս և սուրբքն ամենայն ի *գործոց* իւրեանց հանգչին և փառաւորին և սպասեն գալստեանն քրիստոսի և հատուցման վարձուցն: - 648. Զի այժմ յուսով լցեալ ունին ի հոգիս իւրեանց զփառս և զպայծառութիւն *գործոցն*: - 648. ...այսինքն զպայծառութիւն *գործոցն* և զանմեղութիւն հոգւոյն զոր ընկալան ի շնորհացն քրիստոսի: - 648. Զայս սովորութեամբ առնեն զոր չէ՛ պարտ. զի յուսահատութեան է նշան և հեթանոսաց *գործ* : - 656. Իսկ մատռակն յոտն կացեալ, նշանակէ՛ զծառայն ի *գործ* սպասու: - 656. Երկոտասաներորդ, Թէ հատուցումն ըստ *գործոց*՝ է՛ ի կատարածի, **լ** վկայութեամբ: - 660. Չորրորդ, որոյ ամէն *գործքն* բարի լինի և մին մեղք է գործեալ, - 664. Որպէս մշակն յորժամ սերմանէ, ո՛չ ի *գործն*՝ այլ յաստուած ապաւինի: - 665. Իսկ վախճանեալն կատարեալ լսի. որպէս թէ ոք սկսանի երթալ ի ճանապարհ կամ ի *գործ* ինչ և ի յաւարտիլն կատարած ասի: - 666. Այսպէս և նոքա կատարեցին զճանապարհ կենցաղոյս և զբարեաց *գործոց*. վասն որոյ վախճանեալ կոչին: - 666. այս է, զի սրբոցն ամենայն աւուրքն լի՛ են բարի *գործովք*: - 666. Եւ այնպէս յարաժամ տեսանէ զցաւս մերձ ինքեան և առ ինքն ի չար *գործս* իւր անբաժանելի ի նմանէ մինչ ի յարութեանն օր...: – 669. ...զի ի մեծի ծագման առաւօտուն կրեսցեն զպատիժն ըստ *գործոց* իւրեանց: - 669. Երրորդ, զի երիւք մեղանչէ մարդ. այսինքն մտօք և բանիւ և *գործով* մարմնոյ...: – 675. Զի վասն յանցանացն ադամայ անիծաւ երկիր ի *գործս* նորա. զսուրբ մարմինն քրիստոնէի չէ՛ պարտ դնել յանսուրբ հող. - 676. Ութերորդ, զի մի՛ դատարկասցին ի մարմնական *գործոց* միշտ տեսանել զմեռեալս: - 677. Իսկ հանգիստ կոչի, Նա՛խ՝ զի հանգեաւ յաշխատանաց մարմնոյն. այլ և ի չար *գործոց:* - 679. Իսկ տապանաքարն, Նա՛խ՝ զի մի՛ գործեսցի երկիրն այն յայլ ինչ *գործ*, կամ քակտեսցի վասն այլ մեռելոյ: - 679. Երրորդ, և որպէս այն քար անպիտան է *գործոյ*, նոյնպէս և մեռեալն անպիտան է աշխարհի: - 679. Այլ և մտաց և բանից և *գործոց* մեղացն քաւութեան: - 679. Նաև երիւք լինի թողութիւն մեղաց. այսինքն զղջմամբ խոստովանութեամբ և ապաշխարութեամբ. որ լինի մտօք բանիւ և *գործով*: - 681. ...հաւատն նշան է նոցա, և բարի *գործքն* զարդ. և մահն ի հարսանիս ընթանալ. - 681. Զգեստ անմաշելի *գործք* իւրեանց: - 682. ...զի հաւատք առանց *գործոց* մեռեալ են: - 683. Իսկ ամիսն որ է՛ գժ, տասն զգայութեամբ մեր մտօք և բանիւ և *գործով* մեղանչեմք: - 683. Հոգիք արդարոցն ճանաչեն զմիմեանս անուամբ և ծննդեամբ և *գործով* վաստակոցն. որք զարդիւնսն միշտ մերձ տեսանեն: - 685. Դարձեալ աղօթքն՝ չարչարանքն և բարի *գործքն* է նոցա, զոր վասն քրիստոսի կրեցին...: - 685. Տեսութիւնն է աստուծոյ. որք ըստ բազմազան *գործոց* իւրեանց տեսանեն. և որպէս ի տան փառաւորին: - 686. Երրորդն վասն իւրաքանչիւր *գործոցն* առանձնակի: - 686. ...այլ զանազանութիւն է նոցա յիւրաքանչիւր *գործս* և ի տեսութիւնս: - 686-687. այսինքն է որ ի վեր քան զհրամայեալ օրէնսն կատարեցին *զգործս*. որպէս առաքեալքն, մարգարէքն, մարտիրոսքն, կուսանքն, և այլքն: - 687. ...այսինքն զմեղօք մեռեալ հոգիսն ի դատաստան ըստ *գործոց*: - 689. Որք աստ ունին զյաջողակ *գործս* բարեաց կամ ձախողակ. և նոյնպէս դասին յաջակողմն և ձախակողմն քրիստոսի: - 689. Եւ ո՛չ ոքն է առեալ արդեամբ *զգործոց* հատուցումն մինչ ի գալուստն դատաւորին որպէս ասէ աւետարանն: - 689. Յետ աստեացս փառք

երանելեացն կրկին է. այսինքն է փառք *գործոց* ըստ ինքեան, և փառք հատուցմանց: - 689. Եւ այժմ հոգիք սրբոց առնուն զփառս *գործոց* ըստ ինքեան. զի հանգչին և ուրախանան ի *գործս* իւրեանց: - 689. Նոյնպէս կրկին է և տանջանք չարաց. այսինքն տանջանք *գործոց* ըստ ինքեան, և տանջանք հատուցման, զի զտանջանք *գործոցն* կրեն յետ մահու. և զտանջանք հատուցման ի յարութեանն հոգւով և մարմնով: - 690. Զի *գործք* չարութեան այժմ դատէ՛ խղճիւ զմիտս. և յետ մահու զհոգիս. և յետ յարութեանն զհոգի և զմարմին որպէս ասացաւ: - 690. Դարձեալ ասեմք, թէպէտ զներկայն ետես, սպիտակ հանդերձն ո՛չ ցուցանէ զփառս հատուցման. այլ զփառս և զհանգիստ *գործոց*: - 690. Զի հոգիք սրբոցն ո՛չ են առանց մխիթարութեան. այլ հանգչին և ուրախանան ի *գործս* իւրեանց և յուսով փառացն հատուցման. - 690. Նախ ի չար *գործոց* իւրեանց տանջին նոքա...: - 690. Այլ սակայն զհատուցումն *գործոց* և զտանջանս յաւիտենական ո՛չ են առեալ այժմ...: – 691. Իբր թէ յայնժամ առնուն *զգործոց* հատուցումն: - 692. ...զի յարութիւն վասն հատուցման *գործոցն* է: - 694. Արդ ըստ կատարեալ *գործոցն* զոր ունին յինքեանս՝ եղեն անդրանիկ երանութեամբ և հանգստեամբ: - 695. Ա՛րդ՝ եկեալ հրեշտակն խնդրէ ի նմանէ զբարի *գործս* որով նա կերակրի...: - 697. Երկրորդ՝ զի տեսութիւնն հաւատոյն է փոխարէն զոր հոգին ընկալաւ. և պսակն *գործոյն* է զոր մարմնով առնու: - 697. Ութերորդ, ապաշխարութիւնն խնդրէ մարմնական տանջանք ի մարմնական *գործիս*: - 699. զի *զգործ* դատաստանին այժմ կատարէ՛ որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 700. Այլ թէ ոչ գոյ դատաստան, նաև ոչ յարութիւն մարմնոյ. և ոչ հատուցումն *գործոյ*. ապա և ո՛չ գալուստն քրիստոսի որպէս ասէ սուրբն կիւրեղ: - 700. Իսկ թէ այժմ հոգւոյն եղեալ է դատաստան, և հատուցումն ըստ *գործոց*, և արդարոցն փառք և մեղաւորացն տանջանք. և յայնժամ մարմնոյն որպէս ասեն նոքա. - 700. ...պատճառեն *գործոց* իւրեանց հնարս. իբր թէ ակամայ զերծանիցին ի տանջանաց: - 701. Ա՛րդ՝ նախ գիտելի է, զի հիմն հաւատն է ի մեզ. և շինուածն *գործքն*: - 702. **Պատուական ակունք՝ *գործքն* բարի**: - 702. **Ակն պատուական՝ *գործք* մարմնոյն. պահք, աղօթք, ողորմութիւն, և այլն**: - 702. Այլք եղէգն. այսինքն զդատարկաբանութիւնս և զտկար *գործս*: - 702. Նա՛խ՝ որպէս ո՛չ է անդ *գործ* մեղաց, նոյնպէս և ո՛չ թողութիւն: - 704. Զի այս կեանքս է *գործոց*, և այն հատուցմանց բարեաց և չարեաց: - 704. Այն է՝ որ յետ աստի կենացս հոգին ի քննութիւն *գործոց* ժամանէ ...: – 705. Եւ այս նախ վասն գերազանց *գործոյ* երից մասանց հոգւոյն: - 712. **Զի գերազանց *գո՛րծ* է բանին ուսուցանելն զճշմարտութիւնն. և զայս ունին վարդապետքն**: - 712. **Եւ գերազանց *գործ* ցասմանն է համբերել չարչարանաց. և զայս ունին մարտիրոսքն:** - 712. **Եւ գերեզանց *գործ* ցանկութեանն է տանել ողջախոհ կուսութեան. և զայս ունին կուսանքն**: - 712. Այնպէս եղիցի լի մարդկամբ որպէս այժմ է. և այնպէս յիւրաքանչիւր *գործս* որպէս այժմ: - 714. Ոմանք ի վարել և ի նաւել և յայլ ինչ *գործս*: - 714. Եւ որպէս զմարմինս մեր ընդունին յաւանդ, նոյնպէս և *զգործս* մեր խնդրէ ի սոցանէ և յառաջ բերեն: - 714. Եւ *զգործս* բոլոր մարմնոյ յերկրի հաստատեցաք. թէ երկնաւոր թէ երկրաւոր: - 714. Այսպէս **դ** տարերք զչորեքին *գործս* մեր ընդ էութեանս ունին յաւանդի և յառաջ բերեն: - 714. Եւ հաւատարիմ վկայ ընդհանուր յարութեանն *զգործս* եցոյց. որ զղազար չորեքօրեայ ի գերեզմանէն յարոյց: - 716. Վեցերորդ, զի յարութիւնն է *գործ* սքանչելեացն աստուծոյ և ո՛չ բնութեան. զի բութիւնն հունաւորեալ է զօրութեամբ յերկար ժամանակս գործէ: - 717. ...զի ննջեցելոցն միայն մին *գործ* է. այսինքն յարութիւնն. իսկ կենդանեացն մահն և յարութիւնն. զի նախ մեռանին ի նոյն կէտն և ապա՛ յառնեն: - 717. Նա՛խ՝ ամենակարօղ զօրութեանն աստուծոյ և արարչութեանն է *գործ* : - 719. Որ արարն յոչ էից, գիտէ անխառնապէս որոշել զիւրաքանչիւր փոշիս արդարոց և մեղաւորաց. զի հատուսցէ իւրաքանչիւր ըստ *գործոց*: - 719. Երրորդ պակասութիւն է մարմնոյն՝ զի ծա՛նր է և ծոյլ յամենայն *գործս* հոգևորս: - 722. Տասներորդ, *գործք* մարդոյ անցաւոր է որպէս ինքն. իսկ հատուցմունքն աստուծոյ մշտնջենաւոր որպէս նոյն ինքն. վասն որոյ յարուցանէ անմահ, զի հատուսցէ ոմանց զփառս և ոմանց զտանջանս անմահ մարմնով: - 724. Եւ ա՛յս է պատճառ յարութեանն. զի ամենայն մարդիկ առնուցուն զվարձ կամ զպատիժ. կամ վասն իւրեանց *գործոց*, կամ վասն սկզբնականին: - 724. Եւ սոքա ուղղին ի յարութեանն. զի *գո՛րծ* է կարօղ զօրութեանն աստուծոյ և ո՛չ տկար բնութեան: - 725. **Նա՛խ՝ զի արու և էգ անդ ո՛չ ճանաչին մասին անդամօք, այլ յատուկ դիմօք և բարի *գործովք* և փառօք և անւամբ զանազանին. որպէս դասք կուսանացն ի հայրապետացն**: - 725. Երկրորդ վասն մեծացն *գործոց*. որպէս ասէ տեսիլն՝ «տեսի անդ զմեռեալս մեծամեծք և փոքունք»: - 726. Ա՛յս է գալարիլն նոցա, զի երկինք և երկիր տիւ և գիշեր միաբանեալ վկայե՛ն *գործոց* մարդկան: - 729. Երկրորդ, զի գիր մագաղաթին անջինջ մնայ. նոյնպէս և *գործն* ի հոգիս մեր գրեալ. - 729. Այլ և գօտով պնդել զմէջս որ են բարի *գործք* : - 730. Զի արարածք ամենայն *գործք* ձեռինն աստուծոյ են...: -

733. Վեցերորդ՝ զի *գործ* աստուծոյ է ի նւաստ և ի փոքր ինչ իր զմեծամեծսն ներգործել. որպէս կաւովն զկուրին աչքն եբաց, և ի վիմէն ջուր բղխեցոյց **բժ**ան. և այլ բազումս: - 733-734. Արդ՝ որոյ *գործն* յաւիտենական է, և նոյն ինքն անապական է ասէ փիլիսոփայն. ապա ուրեմն անապական է սուրբ խաչն: - 734. վասն որոյ նմա՛ պարտ էր դատաւոր լինիլ և հատուցանել ըստ *գործոց* հաւատացելոց և անհաւատից: - 735. Երրորդ, յարմարի տեղիքն այն՝ դատաստանին աստուծոյ որ անդ լինելոց է. այսինքն *գործ* ողորմութեան և *գործ* արդարութեան: – 738. Նստի քրիստոս ի բարձրագոյն աթոռ ի վերայ օդոյդ, և սուրբքն ընդ աջմէ. այսինքն ի վեր ի փառս ընդ նմա ի վերայ օդոյդ. հաւատոյ և *գործոյ* թևօ՛քն բարձրացեալ իբր զարծուի: - 738. Ոմանք դատին և դատապարտին. որպէս միջակք որք ունին հաւատ և ո՛չ *գործք*. որպէս չար հաւատացեալք. և որք ունին *գործք* և ո՛չ հաւատ. զի ըստ հատուցաւ նոցա: - 739. Դարձեալ որպէս ի վեր անդր ի հրեշտակացն՝ բանն յերիս որոշեցաւ. այսինքն է՛ բան մտաց և բան լեզուի և բան *գործոյ*: - 739. Եւ բանիւ *գործոյ* խօսի ընդ բուն չարս և ընդ դևս որք առաքին ի տանջանս: - 739. Եւ միւս գիր է *գործոց* փոփոխական և ջնջելի ըստ ժամանակիս: - 741. Արդ՝ ա՛յս գիր *գործոց* մերոց գրեալ ի հոգի և ի մարմին մեր որպէս ի մագաղաթի՝ դատաւորն ընթեռնու ի տես և ի լուր հրեշտակաց և սրբոց: - 741. Եւ իւրաքանչիւր ոք *զգործս* իւր ընթեռնու յայտնապէս և ո՛չ կարէ ուրանալ և մոռանալ: - 741. *Գործքն* մեր ո՞րպէս գրին: - 741. Յոգի և մարմինս է որպէս մագաղաթ. կամք և իմացումն դպիր և գրօղ. հաւատքն գրիչ. արտասուքն մելան. և գիրն *գործք* բարի կամ բան աղօթից: - 741. Մանաւանդ թէ՝ հոգին սուրբ գրօղ դպիր. և ուղղութիւնն գրիչ գործիք. և որք զմելանն առատ տամք և զմագաղաթն, զսուրբ *գործս* անկեղծաւոր և զբանս աղօթից օրինաւոր, ա՛յնքան առաւել գրիմք ի գիրն կենաց: - 741. Իսկ խոտելոցն գիր, դպիր է պիղծ հոգին դիւական. և չար կամքն իւրեանց և խորհուրդն և հեշտութիւն մարմնոյն մելան. և ըստ *գործոց* առաւել և նւազ գրեն ի գիրն դատապարտութեան: - 741. Իսկ դատաւորն նստեալ յաթոռ արդարութեան արդարապէս հատուցանէ ըստ *գործոց.* ըստ որում յիմար կուսիցն փակեցաւ դուռն և ո՛չ առին զխնդիրն: - 742. Իսկ անկենդան՝ *գործքն* մեր. երկինք և երկիր. տիւ և գիշեր: - 743. Իսկ կշռորդն է՛ օրէնքն աստուածային, և *գործք* մեր նմին հաւասարեալ և միտեալ հաւատով: - 745. Երկրորդ *զգործս* մեր զուգաչափել: - 745. Չորրորդ զբարի և զչար *գործս* մեր առ միմեանս հաւասարել. կամ միտել ի չարս և ի բարիս: - 745. Եւ պա՛րտ է գիտել զի ի միոյ սեռէ բարութեանցն աստուծոյ՝ յառաջե՛ն առ մեզ ողորմութիւն և արդարութիւն. կրկին տեսակ կամ *գործք* կամ զօրութիւն. որպէս ի մեզ երկոքին ձեռք մարմնոյ. և որպէս իմացումն և կամք հոգւոյ: - 745. Նոյնպէս առ մեզ *գործս* բարի և չար: - 745. Արդ բարի *գործս* մեր հայի առ *գործ* ողորմութեանն, և չար *գործս* առ *գործ* արդարութեանն աստուծոյ: - 745. Եւ որպէս մեք յարաժամ միտեմք ի *գործ* բարութեան կամ չարութեան. և *գործ* նորա միտէ՛ յողորմութեան կամ արդարութեան հատուցումն...: - 745. ...զի մարդոյ ի բարի *գործս* հակեալ՝ հարստահարի՛ արդարութիւնն յողորմութենէն. և թէ ի չարն հետևիմք՝ ողորմութիւնն յարդարութենէն: - 745. Նմանապէս և ի բարի *գործս* փոխեալք: - 745. Երկրորդ, հայի՛ առ ի մի և նոյն բարերար կամացն յառաջ եկեալ *գործքն*. աստուածային՝ արարչական՝ և արքունական. որ է *գործ* ստեղծման և նախախնամութեան: - 746. Եւ նոյնն զօլ ողորմութեան և արդարութեանն *գործոց* ունել հաւասարութիւն: - 746. Նոյնպէս և հատուսցի առաւել և նուազ և հաւասար. ո՛չ միայն ըստ սեռի *գործոց*, այլ և ըստ տեսակի և քանակի և որակութեանց նմին: - 746. Իսկ ըստ տեսակի, որպիսութիւն հատուցմանց ըստ հաւատոց և *գործոց* վկայից և կուսից: - 746. Իսկ ըստ քանակի, չափու գործելեացն առաւել և նուազ իւրաքանչիւրոց ի խորհուրդս ի բանս և ի *գործս*: - 746. Զի հատուցանէ աստուած ըստ արդեանցն *գործոց...:* - 746. Չորրորդ, կշիռն նշանակէ՛ *զգործս* մարդկան. ըստ կշռոյ օրինացն հաւասարել և հատուցանել. եթէ ըստ բնականին կամ ըստ գրոյն և աւետարանին. որում շատ տուաւ առաւել պահանջել: - 747. Եւ թէ ունիցին ըստ օրինացն հաւասարեալ ի *գործս* կամ ի հաւատս, և եթէ միտեալ և կամ նուազեալ, ըստ նոցին օրինացն հատուցանել. և կամ արտաքոյ օրինացն կորնչիլ ի յայսմ կշռոյ է հատուցումն: - 747. Դարձեալ՝ առաջինն է ի կամքն. երկրորդն ի սէրն. երրորդն ի *գործն*: - 747. Ուստի երևի **զ** ժամս ի յարութենէն մինչ ի վճիռ հատուցման և կորստեան չարաց չորեքկին. այսինքն *գործոց* չարաց և պատժոց նոցին. պատճառաց դիւաց և հետևելոց մարդկան: - 748. Նախ՝ կոչի սիրտ և անձինք մեղաւորաց, ուր ժողովին ամենայն *գործք* չար որ է՛ խաղող դառնութեան. և ունակացեալ պահէ յինքեան. և հեշտութեամբն ճմլէ հանապազ և արբենայ մեղացն գինով: - 748. Մետասաներորդ, հնձան կոչի և հաւատն սուրբ. զի ի նա՛ հաւաքի ամենայն բան և *գործք* մեր. և ճմլեալ այսինքն քննեալ՝ լինի գինի ուրախարար աստուծոյ և հրեշտակաց: - 749. Երկոտասաներորդ, հնձան կոչի և վերջին օր դատաստանին. զի անդ հաւաքին ամենայն բարիք և չարք և *գործք* նոցին. և չարքն

ճմլեալ արտաքսին ի տանջանս, և բարիքն ի կեանս: - 749. Ունելով տերև զգիտութիւն սուրբ գրոց. և զծաղիկ հաւատոյ՝ և զպտուղ բարեաց *գործոց*: - 765. Այլ և ծաղիկ՝ զպայծառ և զանուշահոտ վարս առաքինութեան. և պտուղ՝ արդիւնքն ըստ *գործոց.* յորմէ փրկութիւն եղև ամենայն աշխարհի և վայելչութիւն արքայութեանն երկնից: - 768. Այլ և տերև է մշտասաղարթ գիտութիւն հաւատոյն. ծաղկեալ դաւանութեամբ և պտղաբերեալ *գործով* առաքինութեան: - 769. Հաւատն սկիզբն աստ. և անդ զօրութիւն *գործոյ*: - 769. Մեր *գործքն* և յաստուծոյ տուեալ բարին հաւատով կնքի. և պակասն յանդիմանի այժմ ի խղճէ մտաց որպէս ի գրոյ. և անդ ի դատաւորէն, որ չար ծառայ կոչէ: - 769. Եւ ապա ի սէր և անձնուկ ժտելոյ նորին, ապաստանեալ ի նոյն որ զօրացոյց զտկարս, ձեռն ի *գործ* արկեալ աւարտեցաւ բազում միջոցաւ. և փախստեամբ ի տեղիս. և մեծ ջանիւ փութացեալ: - 772. ...մարմնով մեռելոցն անքիւ օծիրս ստախօսութեան գործէր. զանտի կենաց զյարութեան յուսոյ և զհատուցմանց ըստ *գործոց*՝ բառնալով. զերկիւղ դժոխոց և զսէր արքայութեան. և զամենայն ինչ որ նմանէ այսմ հոգևոր բարութեան: - 775. Երկրորդ, զի դժոխքն այն պատիժ բնութեանս էր և ո՛չ առանձին *գործոց*. զի հաստատեաց օր մի յորում դատելո՛ց է զամենայն ըստ պօղոսի: - 776. Քանակաւ, զի նա՛ *գործով*, իսկ նոքա և *գործով* և հասեալ մեղօք...: – 777. Որով յա՛յտ է ի *գործոյն* և ի պատժոյն: - 777. Այսպէս և յամենայն *գործս* աստուծոյ գտանի արդարութիւն և ողորմութիւն որպէս ասեն ոմանք. այլ երբեմն արդարութիւնն ծածկեալ և ողորմութիւնն յայտնի. որպէս յարդարացուցանելն ամբարշտին՝ և յառաջին գալուստն քրիստոսի: - 779. Իսկ իւրաքանչիւրոց հատուցումն՝ այսինքն բարեացն բարիս և չարացն չարիս, է՛ այս *գործ* արդարութեան. և այսորիկ առ մե՛զ փոփոխմունք. և ո՛չ անեղ բնութեանն: - 779. Եւ զի միջնորդութիւն ժամանակի կարգաւորիչ է ամենայն *գործոց:* - 780. Այսպէս բարւոք տեսցես ինձ յամենայն ուրէք ըստ ժամանակի *զգործս* յարմարեալ: - 780. Երկրորդ՝ զի ո՛չ ունին *զգործս* զղջման: - 780. Այսպէս և ժանգ յանցանաց մկրտելոց և քահանայից՝ բառնայ *զգործ*՝ կամ զնշանակութիւն շնորհացն. իսկ յետ սրբութեան զղջմամբ՝ զիա՞րդ կրկնի ունակացեալն ի նմա՛: - 782. Կոչի և շնորհ *գործ* նորին. որպէս մարգարէանալ: - 783. Որոց սկիզբն է հաւատն առ մկրտութեամբն. և կատարումն հայի առ *գործն.* և սոքա փոփոխականք են ըստ քանքարացն յարգելոյ և պակասելոյ: - 783. Երկրորդ հմտութեամբ ժամանակին. որով իմանան զներկայս և զապառնիս և յառաջեւս քան *զգործս*. որով աղաչէին, «գիտեմք զքեզ». ո՛չ հաւատոյն գիտութեամբ. այլ հմտութեամբ տանջանաց. որով սարսեին և ասէին «մի՛ տանջեր զմեզ»: - 784. Եւ նոյն ինքն տէրն բոլորից վկայ քարոզութեան *զգործս* կատարէր. զի սովորութիւն է մարդկան քան զլուր լսելեաց տեսութեան աչաց հաւանիլ: - 785

ԳՈՐԾՔ + *Գործք*: Եւ է թուղթ կաթողիկէք: - 450. Որպէս ասէ *գործքն* «ի բազում արուեստս յաւուրս խ երևեալ նոցա»: – 520. Իսկ առաքեալն պօղոս ի դէմս հոգւոյն ասէ ի *գործքն*. «բարւոք խօսեցաւ հոգին սուրբ ի ձեռն եսայեայ մարգարէի»: - 632-633. Մետասաներորդ, նոյն պօղոս ասէ ի *գործս* «հաստատեաց օր մի յորում դատելոց է զամենայն»: – 692. Եւ ի *գործս* ասէ «արար ի միոջէ արենէ զամենայն ազգս մարդկան»: - 717

Ի ԳՈՐԾ ԱԾԵԼ + Այլ այժմ ի ձեռն արուեստից ստացեալ զզէնս, յորժամ պիտոյանայ՝ առնու և *ի գործ ածէ.* և յորժամ կամի՝ ի բաց դնէ և հանգչի: - 217. Եւ նա հոգին է որ զզգայականն և զտնկականն զօրութիւնն *ի գործ ածէ* միայն ի մարմինն որքան է ի մարմնի: - 260. Իսկ *ի գործ ածել* զստրմտութիւն՝ լինի վասն դ պատճառի: - 408. Ա՛րդ՝ մեծագործութիւնն է մեծ և վեհագոյն իրողութեանց ի խորհուրդ և *ի գործ ածումն* ընդարձակ մտադրութեամբ հոգւոյն: - 580. Նախ՝ զի թէ բարի է մարդն, ընտրէ՛ աստուած և տայ զմեծութիւնն որ կարօտելոց *ի գո՛րծ ածէ*...: - 664

ԳՈՐԾԱԿԱԼ + Վեշտասաներորդ՝ **բ**ժան *գործակալր* սողոմնի: - 441

ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ + Եօթներորդ՝ *գործականութիւն*: - 279

ԳՈՐԾԱԿԻՑ + Եւ այլք աստիճան դնեն Երրորդութեանն և անուանեն արարիչ՝ և *գործակից*՝ և պաշտօնեայ: - 51. Իսկ զնիւսն *գործակից*՝ զօրութեամբ անսահմանելի. զի իւր ասեն արար *գործակից*. իսկ բնութեամբ սահմանելի. զի արարած է: - 51. Այլ այսորիկ զմիմեանց *գործակից* լինիլն յայտնեն: - 61. Այլ և *գործակից* նմա մարդիկ՝ անուանակից եղեն նմա և չար կոչեցան: - 148. Երրորդ՝ կամեցաւ զմարդն ի պատկեր իւր՝ երկրորդ ստեղծմանն աշխարհի *գործակից* և մասնակից լինիլ. վասն որոյ հրամայեաց ի նոցանէ առնուլ զնիւթ կազմելոյն: - 342. Եւ ուխտաւորն ի տուն սգոյ ո՛չ երթայ. այն է որ ի մեղքն այլ ո՛չ դառնայ. և ո՛չ ընդ մեղսասէր *գործակիցս*: - 390. Չորրորդ՝ զի և անասունքն *գործակից* լինին մեղացն. վասն որոյ ընդ մարդոյն կորնչին. որպէս ի սողոմ: - 416. Եւ որ ո՛չ եթող զոք մերձ. զի ո՛չ ոք լինի *գործակից* յարութեան մերոյ. որպէս և ո՛չ ստեղծմանն: - 444. Նա՛խ՝ զի միայն զհեշտ

ցանկութիւնն սիրեն հանապազ. ինքն և *գործակիցն* իւր: - 613. յիրաւի է ուրեմն որում անիրաւութիւնն եղև առնել դատաստան վասն վրիժու. քեպէտ նմա հայր և հոգին սուրբ *գործակից* լինին: - 735. Նմանապէս և չարեացն վկայ՝ ոսոխն մեր սատանայ և *գործակիցքն*. և խիղճ մտացս որով տանջիմք միշտ: - 743

ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ + Այսպէս միաւորութեամբ բանն աստուած օծաւ և սրբեցաւ ի հօրէ, ի ձեռն հոգւոյն սրբոյ *գործակցութեամբ*: - 475

ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹԻՒՆ + Եւ թէ ասիցէ հակառակօղն, եթէ՝ վերոգրեալ *գործառնութիւնքս* համարին հոգւոյն սրբոյ ո՛չ որպէս աստուծոյ, այլ որպէս պաշտօնէի: - 59. Այլ թերևս ասիցէ ոք եթէ՝ վերոյ ասացեալ *գործնառութիւնքս* պատշաճին քրիստոսի վասն բնութեան բանին, և ո՛չ վասն մարմնոյն: - 72

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ + Եւ *գործատունն* կրկին ասի. զի ամենայն արարածք կրկին են. այսինքն իմանալի և զգալի որք օրինեն զարարիչն: - 637

ԳՈՐԾԱՐԱՆ + Ութերորդ՝ զի որ *գործարան* է մահու՝ նա՛ է ապականացու: - 734

ԳՈՐԾԵԼԻ + Նոյնպէս և *գործելին* ի հրոյ այրեալ՝ է՛ դառն և աղի: - 208. Այլ և խաղաղականն որ է ի կարդալն՝ է՛ է փոխ. ի պահպանութիւն է զգայարանցս. և ի մաքրութիւն անցեալ *գործելեացն*: - 622. Իսկ ըստ քանակի, չափու *գործելեացն* առաւել և նուազ իւրաքանչիւրոց ի խորհուրդս ի բանս և ի գործս: - 746

ԳՈՐԾԵՄ + Դարձեալ ասեն թէ՝ բազումք ի մարդկանէ *գործեն* ի խառնուածոյ մարմնոյն, որք հարկաւորին ի շարժմանէ աստեղացն: - 10. Ասեմք առ այս, քեպէտ խառնուածք մարմնոյն լինին ի շարժմանէ՛ աստեղացն, այլ բազումք անձնիշխան կամօք նըւաճեն զվատախառնութիւն մարմնոյն, և *գործեն* զբարիս: - 10. Եւ թէ հետևեսցի՝ ոչ որ *գործեաց* զգեղեցիկս և զգարշելիս, այլ որ պատճառն է և հարկ՝ գովեսցի և պարսաւեսցի. այսինքն բախտն և ճակատագիրն: - 11. Դարձեալ, թէ է՛ հարկ՝ ո՛չ են իրաւունք դատաստանի և քննութիւն. և ո՛չ օրէնք քաղաքական. և ո՛չ արժանապէս հատուցմունք բարեաց և չարեաց. զի հարկն բռնադատեաց *գործել* զայս. հարկին եղիցին պատիւք և պատիժք. և ո՛չ մարդոյն: - 12. Դարձեալ ասեն, ի հակառակ շարժմանց՝ լինի և հակառակ ներգործութիւն. ահա մոլորակք շարժին հակառակ. ապա ուրեմն և *գործեն* հակառակս: - 12. Չորրորդնակ՝ արուեստաւոր ոք մինչ *գործէ* զսայլ, և ի հեռուստ տեսանէ ոք զոր նա՛ *գործէ*, այլ ո՛չ տեսութիւնն հարկեաց զսայլն լինիլ այնպէս. այլ կամք արուեստաւորին: - 16. Իսկ զչար ո՛չ կամի. և ո՛չ բռնադատէ ի չարն. այլ տանջանս և պատիժս եդ *գործողացն* զչար. ապա ուրեմն չարն ո՛չ է յաստուծոյ. և ո՛չ կամի զչար ուրուք: - 17. Դարձեալ ասեմք թէ՝ ըստ ինքեան սոքա ոչ են չար. այլ բարի. որպէս տգէտն ի մեղաց. և բարկութիւնն ընդդէմ չարեաց. և ցանկացօղն բարեաց. զի ըստ բնութեան *գործելով* ոչ ոք մեղանչէ ասէ փիլիսոփայն: - 19. Չորեքտասաներորդ՝ Զի հայր *գործէ*, և որդին նմին նման: - 29. Իմա՛, որպէս բրուտն կարէ՛ *գործել* անօթ ինչ, այլ ո՛չ երկինք, և երբեմն ի բարւոջ և երբեմն ի չար և ապականեալ. այլ ըստ այսմ ո՛չ լինի աստուած: - 44. Առաջին միտք՝ զի ասաց թէ «հայր *գործէ* և ես *գործեմ*». և վասն այնր զչարացան հրէայքն, այժմ իբր թէ զնուաստագոյնս ճառէ ի զիջումն բորբոքման նոցա: - 45. Երկրորդ՝ զի որպէս մատամբ գրեմք կամ *գործեմք* զամենայն գործս, այսպէս և հոգին սուրբ գրէր ի մարգարէսն...: – 62. Եւ զի զմեզ անապական *գործեաց* վերստին ծննդեամբն: - 78. Ապա ուրեմն մի՛ է ներգործութիւնն ի միոյ կամաց միոյն քիստոսի յառաջ եկեալ և *գործեալ*: - 85. Ըստ որում, «ես ասացի թէ աստուածք իցէք». զի ո՛չ էր ի զուր գալուստ նորա. այլ զի մեծամեծ իրս *գործեսցէ* : - 107. Վասն է՞ր է զի աստուած զանգործս և զոչէսն տեսանէ. իսկ մեք զեղեալն և *զգործեալն*: - 118. Պատասխանեմ առաջնոյն, քեպէտ մի և նոյն ուրացական մասնիկն որ է ո՛չն՝ *գործէ* զուրացումն և զբառնալն, այլ ուրացումն և բառնալն ո՛չ է նոյն. զի բազում պատահի որ գործին նոյն է որպէս ձեռն. այլ *գործելն* ո՛չ է նոյն. որպէս կտրելն և կարելն: - 124. Ա՛յլ է բանն՝ և ա՛յլ է ձայնն. զի բանն անմարմին ծնունդն է մտաց. և ձայնն է՛ շարժումն օդոյ ի ձայնական *գործեաց* ի յօդս բախեալ. իսկ ի սրտի միաւորին նոքա՝ այսինքն բանն և ձայնն. և լեզուաւ յօ՛դս բախեալ՝ հասանէ մինչև ի լսելիս, և անդ ձայնն արտաքոյ մնացեալ, և բանն անմարմին ի միտս լողացն նստեալ: - 131. Որպէս ո՛չ արտաքերի ինչումն ձայնական *գործեաց* և ո՛չ փոփոխէ զօդն որ ի մէջն: -145. Եւ այնչափ կուրացեալ է՝ մինչ զի պատերազմի ընդ դէմ աստուծոյ. քեպէտ զիտէ զայն լինիլ ինքեան ի չար, զի զոր ինչ չար *գործէ* անձնիշխան կամօքն, մեղանչէ մահու չափ: - 146. Տասներորդ) Աստուած բնութեա՞մբ *գործէ* թէ կամօք: - 154. Տասներորդ՝ գործ բութեան ո՛չ ինչ ունի մեղք. զի ըստ բնութեան *գործելով* ոչ ոք մեղանչէ ասէ փիլիսոփայն. իսկ կամացն գործ՝ մեղանչական է. վասն որոյ կամաւորին գով և պարսաւ հետևի: - 156. Չինգերորդ՝ մարդ թէ բնութեամբ և թէ կամօք *գործէ* կարօ՛տ է օգնականի, իսկ աստուած անկարօ՛տ է օգնականի: - 156. Երկրորդ՝ զի բանիւ *գործէ* արուեստաւորն. այսինքն իմաստութեամբ և

կամօք. այսպէս և արարիչն աստուած զամենայն եղեալքս կամեցաւ և արար...: - 164. Իսկ գործ բնութեամբ է՝ զի բնութիւնն առաջնորդէ՛ գործոյն. որպէս հուր բնութեամբ այրէ, և սարդն բնութեամբ *գործէ* : - 173. Եւ վասն զի բնութիւնն հարկաւոր է և նո՛յն առ ամենայնսն յաղագս որոյ ամենայնքն ի հարկէ զնո՛յն *գործեն*: - 173. Երրորդ՝ առանց ոտից ընթանայ. առանց թևոց թռչի. առանց լեզուի խօսի. առանց ձեռաց *գործէ* : - 177. Եւ զի ո՛ւժ առնուն դարձեալ *գործելոյ*: - 196. Վասն է՞ր հուրն հակառակ *գործէ* : - 202. Եւ *գործեալ* լինի փրփրատեսակ և սպիտակագոյն: - 205. Ութերորդ՝ ո՛չ արար նախ զմարդն, զի մի՛ արարչակից գիտասցէ զինքն ոչ գոյիցն, և անկցի հպարտութեամբ. այլ *գործօղ* գոյիցն...: – 231. Եւ այս իսկ է գործն, այսինքն վայելել հոգւով յիմանալիսն, և մարմնով ի զգալիսս. պարտ էր նախ գոյանալ նոցա, և ապա՛ *գործողին* և վայելողին: - 231. Զի թէ կորագլուխ էր մարդն, և երկոքին ձեռքն ի յերկիր հաստատեալ, ո՛չ կարէր *գործել*: - 233. Հինգերորդ՝ զի տկարութիւն է զօրութեանն աստուծոյ՝ եթէ զմի էութիւն ըստ մասին յայլ և այլ ժամանակս *գործեաց*: - 254. Նա՛խ՝ զի մնացորդք գործոց և խորհրդոց կերպարանին ի յիշատակարանս հոգոյն զոր ինչ *գործեաց* ի անցելումն, կամ խորհեցաւ վասն հանդերձելոյն: - 268. Երրորդ՝ *գործելն* վաստակաւ: - 287. Իսկ *գործել* ասաց զերկիր, զի դրախտին չեղև արժանի: - 287. Երրորդ՝ ասէ չտայ զզօրութիւնն, զի մի՛ դադարեսցիս ի *գործելոյ*: - 287. Երրորդ՝ զի որ նոր չարիս *գործեսցէ*՝ առաւել պատժեսցի: - 288. Քաղելով *գործելն* այն է, որ **ժե** կանգուն հաւասար բարձրացոյց, զի մեծահասակ կենդանիքն հանգիցեն: - 293. Իսկ քաղելով *գործելն*, զի սկսեալ բնութիւնս մեր ի գլխոյն լայնանայ ի թիկունքն՝ և նրբի ի կրունկն, և բոլորեալ դարձեալ կատարի ի գլուխն: - 293. Եւ զի մի՛ մարդիկ ի պատճառս նորա մեղս *գործեսցեն*. վասն որոյ ո՛չ կարէին տեսանել զտապանն: - 296. Երկրորդ՝ զի մի՛ միաբանեալ ի չարն անզղջապէս *գործեսցեն*: - 298. Երկրորդ՝ օտար և ընդ դէմ բնութեան *գործեցին*, օտար և երկնատեղաց հրով այրեցան: - 303. Չորրորդ՝ նոր չարիս *գործեցին*, խիստ և առաւել պատուհասեցան. որպէս և կայեն. զի նշան լիցին աշխարհի ահի՛ և երկիւղի: - 303. Իննևժ, յովսէփ ստացաւ ոսկի և զարծաթ և զերկիրն եգիպտացւոց՝ փարաւոնի. այսինքն զզէնս սատանայի. զի փարթամութիւնն մեծ զէն է սատանայի որովք *գործէ*՛ զամենայն պղծութիւնս. որպէս երկիրն սոդոմայ պարարտութեամբ *գործէր* զմեղս: - 314. Չորրորդ՝ ի խրախութիւն գինւոյ՝ **ժ** մեղք *գործին*. այսինքն Նա՛խ՝ բազմակերութիւն...: – 322. **ժ**՝ պատուիրանացն աստուծոյ հեղգութիւն *գործէ* : - 322. Երկրորդ՝ սպիտակ. և նոյնպէս նշխարն. զի անաղտ և մաքուրս *գործեն*: - 339. Եօթներորդ՝ առաւօտին. զի առաւօտ *գործէ* կերողացն հալածելով զխաւար մեղաց: - 339. Նա՛խ՝ զի խմորն զհին չարութիւնն ցուցանէ. որ նախ հրաժարիլ պարտէ, և ապա՛ զբարիս *գործել*: - 356. Եւ ողջակէզ սրբութեան է՝ յետ ապաշխարութեան զբարիս *գործել*. և զբովանդակ զհոգի և զմարմին մեր նուիրել աստուծոյ: - 362. Այսինքն յորժամ խոստովանին և փոխին յապաշխարութեան վարս, պատառեն զմեղս և սրբին ի *գործեցեալ* մեղացն: - 367. Որ նշանակէ՛ սերմն զգործն. որ քանի ի մեզ է՝ ո՛չ է պիղծ. և յորժամ *գործի*՝ պղծէ՛: - 369. Նախ ինքն գործն պիղծ է. և պղծէ՛ *զգործօղն*. և պղծէ՛ զմերձեցեալսն ի նա՛: - 369. Որ *զգործեցեալ* մեղս ապաշխարութեամբ քաւեմք. ճնշելով զանձինս մեր պահօք: - 373. Եւ մինչ ի **կ** ա՛մն *գործեն* զքահանայութիւնն որպէս սուրբ հա՛րցն է կանոնեալ: - 379. Դարձեալ՝ զղջմամբ սատակի չար խորհուրդն. և ապա՛ խոստովանիմք լեզուաւ. և զնոսա փոխեալ *գործե՛մք* զբարիս: - 380. Երինջն ըստ իրաւանցն ունէր զմեղս ժողովրդեանն. և խորհրդովն քրիստոսի՝ սրբութիւն *գործէր*: - 384. Դիւթ է՝ որ ձեռօք և նիւթո՛վ *գործէ*. որպէս գարի, և ալիւր, և աւազ, և ջուր, և քար. և այն որ թզով չափէ, և այլն ամենայն: - 388. Եւ ա՛յս է գերծուլն, զառաջին *գործեալ* մեղքն սրբել խոստովանութեամբ. և զապաշխարութեան գործն մատուցանել աստուծոյ: - 389. Գլուխն նշանա՛կ է մտաց. զոր չէ պարտ յաւելուլ՝ և ո՛չ պակասել. որպէս մուրճ ո՛չ *գործէր* ի սեղանն զի մի՛ պղծեսցի: - 390. Երկրորդ՝ քաղց և ծարաւ մեղաւորաց. և առանց վաստակելոյ և *գործելոյ*: - 393. Չորրորդ՝ ձեռն գործոց է նշանակ, և բազուկն զօրութեան զի անաշխատ *գործէ*: - 395. Եւ աստուած անաշխատ *գործէ*՛ և ո՛չ վաստակի: - 395. Չորրորդ՝ նշան թէ՝ զոր ասէ և լինի. և տէր մեր զգործս աստուծոյ *գործէր* առ կաղս և կոյրս և հիւանդս և մեռեալս. զոր ասէր բանիւ՝ կատարէր գործով: - 399. Զայս նշանակէ թէ՝ յետ ելանելոյ հոգւոյ ի մարմնոյ և գնալոյ ի վերին շաւիղն, հակառակ կայ սատանայ և չար զօրութիւնքն ընդ նմա, տանիլ զհետ իւրեանց որ զչա՛րսն են *գործեալ*. և յարդարոցն յաղթին հրեշտակին օգնութեամբն. որպէս և անտօն ետես. զի իմացեալ և մեք զգուշասցուք այնմ: - 410. Վեցերորդ՝ և զպատկերս կռոց երկաթով *գործէին*: - 415. Քսանևէ՝ դարան *գործեաց* ի գայի և յաղթեաց նոցա: - 419. Զի սամփսոն ի ժամ գերծելոյ գլխոյն թմրեալ ի ծունկս թալիլայ խոնարհէր. նոյնպէս և ամենայն մեղք զոր *գործէ* մարդ, և առաւել գէճ ցանկութիւն, անարգէ զմարդ: - 424. Երկոտասաներորդ՝ զերկանս սպասու մարմնոյ *գործեսցէ* միշտ և ի նոյն մեռանի

որպէս սամփսոն: - 424. Երկրորդ՝ զի մի՛ ի պատճառս նորա չարիս *գործեսցեն*. որպէս ասէին «տաճար տեառն առ մեզ է»․ և զանօրէնութիւնս առնէին: - 425. Զի գա՛յ զղջումն և խոստովանութիւն՝ որ զմեղքն բառնայ և զպատիժն ընդ նմին. որպէս հատեալ տունկ՝ չորանան ճիւղքն. որ բոլորով սրտիւ զղջայ և խոստովանի և այլ ո՛չ *գործէ* : - 432. Եւ է՛ որ խոստովանի. և ոչ մեղքն միայն թողուի. որք թերի են սրտիւ. և զմեղս թերի խոստովանին. և ի միտս եդեալ են դարձեալ *գործել*. այսպիսեաց ոչ մեղքն թողուի և ոչ պատիժն. զի որպէս զշուն դառնայ ի փսխած իւր: - 432. Ասեմք թէ՝ մեզ պա՛րտ է ի մտի պահել և ի լեզուի զմեղս. և ցաւիլ և հոգալ հանապազ վասն անցեալ մեղացն և *չգործելոյ* բարեացն: - 433. Իսկ այժմ ուխտէ՛ սպանանել. զի ըստ օրինացն զգործ արդարութեանն *գործեսցէ*: - 439. Զի անդ որ *գործէր* զմեղս՝ և որ վրէժ ոչ խնդրէր՝ միապէս էր յանցանք: - 439. Դարձեալ՝ զարդարութիւն *գործէր* զի հաշտեսցի աստուած. վասն որոյ ինքնին սպան զամենայն. այս զուգծ յիսուսն, փոխանակ մարգարէիցն աստուծոյ զոր եսպան եզաբէլ: - 444. Երկրորդ՝ զի հ ամն իբրև զմի օր համարեցաւ նոցա. զի հանգիցեն ի չար գործոց, և երկիրն ի չար *գործելոյ*: - 448. Զի ի ոռբովամէ՛ որ զերինջսն *գործեաց*՝ վեց եօթանասուն ամ է մինչև զգերութիւնն սակաւ ինչ պակաս. վասն որոյ եօթանասուն ամ շաբաթեցոյց զնոսա ի գերութեան: - 448. Երրորդ՝ որպէս զստնդիայի մանուկն է ամ խրատէ՛ դայեակն. այսպէս ժողովուրդն որ ել յերկրէն իւրեանց, երկիրն բաբիլացւոց **հ** ամ ի գիրկս իւր դայեկեաց զնոսա և սնոյց. զի յետ դարձին յերկիրն իւրեանց՝ զբարիս *գործեսցեն*: - 448. Զի՞նչ *գործեաց* մահն քրիստոսի: - 454. Երրորդն երևի յորժամ աստուած արդարացուցանէ զմեղաւորն. յորժամ պատրաստէ՛ զինքն առ շնորհին *գործելով* զբարին: - 459. Իսկ բանին աստուծոյ քաջ սիրով եռացումն ընդ մարմնոյ անբաժ և անորիշ *գործեաց* միաւորութիւն: - 478. Իններորդ՝ զի ի հոգի՝ ի նմանամասունս և յաննմանամասունս այլ և ա՛յլ *գործէ*. ըստ որում ակն տեսանէ և ո՛չ լսէ. բերանն ճաշակէ՛ և ո՛չ հոտոտէ: - 479. Եւ աւուրք պաշտամանն էր երկոտասան. **ե** օր քաւութեանն վասն որթոյն յանապատին. և **է** օր տաղաւարահարացն ի յիշատակ խորանաւ բնակելոյն յանապատին ամս խ. և այլ սքանչելեացն զոր *գործեցաւ* անդ: - 483. Զի՞նչ *գործեաց* մահն քրիստոսի: - 491. Զմեղքն *գործեաց* ադամ: - 496. Վասն որոյ զնոյնս *գործեաց* ի դժոխս: - 503. Եւ պատճառե՛ն զպատճառս մեղաց *գործօղքն* անօրէնութեանց: - 510. Դարձեալ՝ որ ինչ նախ քան զօրէնս *գործեին*՝ մեղք կոչիւր. որպէս ի դարս նոյի. և այլս: - 555. Եւ այս յիրաւի իսկ. զի որ հայեցաւ ցանկական մտօք՝ ի կամս իւր *գործեաց* զմեղս: - 556. Վասն այն այլ վարդապետք կոչեն զայս ախտ՝ ծուլութիւն. զի ծուլութիւնն յերկու իրաց երևի. մին որ յետս դառնայ ի հոգևոր բարւոյն և ծանրանայ ի *գործելն*. այսինքն պահել՝ աղօթել և այլն. և ըստ այսմ կոչի տրտմութիւն: - 559. Դարձեալ, զի ամենայն մեղք նախ ի խորհուրդն սերմանի և ապա բուսանի և աճէ *գործելովն*: - 559. Ի վայր շարժումն է տրտմութիւն և ծանձրութիւն. որ է՛ ծուլութիւն. զի մինն ծանրանայ և ո՛չ *գործէ* զբարիս. և միւսն տրտմի և պակասի: - 560. Երրորդ՝ զի զայլ մեղս մեղսասէրքն *գործեն*. իսկ զհպարտութիւնն սուրբք և ընտիրք. որպէս հրեշտակք յերկինս: - 562. Իսկ ամբարտաւանն ո՛չ իմանայ զմեղսն զոր *գործէ* հպարտութեամբ. այլ գիտէ ևս թէ առաքինութիւն է: - 562. Երկրորդ պատճառ, զի այսոսիկ անասունքն *գործեն* ըստ բնական կարգին. իսկ մեք ի հակառակն փոխեմք: - 564. Նա՛խ՝ ի գործն և ի պատիժն. յորժամ գիտէ ոք թէ այն գործն մեղք է և *գործէ՛*. և գիտէ՛ զպատիժ այն մեղացն որ ծա՛նր է: - 564. Երկրորդ՝ *գործօղն* որ ունիցի զճշմարտութիւն ինչ կարգի՝ թողու զայն և *գործէ՛* զմեղս: - 564. Երրորդ՝ ի յաստուած գիտութիւնն. որ եկեալ իցէ ի հաւատս ճշմարիտս. և գիտէ զքրիստոս աստուած ճշմարիտ. թողու և *գործէ՛* զմեղս կամ զհաւատն: - 564. Եւ թէ **բ** մարդ *գործեն* զմեղս զայսոսիկ, սպանանելն մեծ է քան զսուտ վկայելն. և այլն նմանապէս: - 565. Երկրորդ ըստ որակին. որպէս թէ բ մարդ *գործեն* զորովայնամոլութիւն: - 565. Երրորդ, ըստ քանակին այսպէս. զի ոմն մի *գործեաց* զպոռնկութիւն, և ոմն **ռ**: - 565. Այն որ բազում *գործեաց*՝ մեծագոյն պատիժք զմիւսն: - 565. Չորրորդ ըստ առընչին. այսինքն թէ առ ի՞նչ իրք *գործէ* զմեղքն. զի մարդն **դ** դիմօք *գործէ* զմեղս. այսինքն դիմաց աստուծոյ, դիմաց եկեղեցւոյ, դիմաց ընկերին, դիմաց իւր անձինն: - 565. Հինգերորդ ըստ ուրին. թէ ուր *գործեն* զմեղքն. կամ ի վանք, կամ յեկեղեցի որ է տուն աստուծոյ. կամ ի գեօղ, կամ ի քաղաք, կամ ի պոռնկատուն: - 565. Որ յեկեղեցին *գործէ*՝ մեծ է քան զայլն: - 565. Վեցերորդ ըստ երբին. այսինքն թէ ե՞րբ *գործեն* զմեղքն. ի տղայութեա՞ն, թէ ի ծերութեան որ մեծ մեղք է. ի սո՞սկ աւուրս, թէ ի տէրունական տօնս. զի որ ի տօնս մեղք *գործէ*, առաւել պատժի քան զմիւսն: - 565. Նոյնպէս և Կալն և Ունելն զամենայն մահու չափ մեղս. թէ *գործեալ* է և թողեալ. զի որ հաստատեալ է մեղքն յինքն, առաւել մեղանչէ: - 565. Նաև ի յայն որում թողեալ լինի՝ **բ** ինչ պահանջի. այսինքն ցաւ վասն *գործելոցն*, և մտադիւրութիւն վասն ոչ *գործելոցն*. – 567. Զի սատանայ այլ մեղք ո՛չ *գործեաց*, քան թէ խորհեցաւ զյատուկ բարձրանալն իւր...: – 569. Կամ այլ ազգ. սէրն է սկիզբն գործոց բարեաց, զի շարժէ՛ առ այն. որպէս ասեն վարդապետք՝

սէրն *գործէ՛* մեծամեծս թէ է՛. և թէ դադարէ ի *գործելոյն* ո՛չ է սէր: - 575. Իսկ ընդ դէմ այսմ, դիւական տրտմութիւնն ի մարմինն է և վասն մարմնոյն. և զարտասուս ցամաքեցնէ. և տրտմի և ամբոխի. և հետևի նմա ոխ և ատելութիւն. այլ և մահ ևս *գործէ* որպէս ասէ առաքեալն: - 584. Տղայն իւր կամաւն ո՛չ *գործէ*. վասն է՞ր է պարտական մեղացն ադամայ: - 591. Եւ վասն այն է գրեալ՝ յերրորդ կամ ի չորրորդ ազգս մեղաց վրէժ խնդրեսցի. յորժամ հայրն և որդին և թոռունքն զնոյն մեղս *գործեսցեն*: - 593. Ա՛րդ՝ զբարի գործս ամենայնցն հրամայէ կերակրել և *գործել*. - 600. Ապաշխարութիւնն է ցաւիլ վասն մեղացն զոր *գործեաց*. - 601. այսինքն յի՞նչ տեղ կամ յի՞նչ ժամանակ *գործեաց* զմեղքն: - 601. Եւ գիտելի է, զի մարդ որ ի մեղք անկանի և իմանայ զինքն որ մեղք *գործեաց*, և ունի զխոստովանահայրն պատրաստ ուղղափառ և գիտուն, ի յա՛յն պահն պարտի խոստովանիլ: - 601. ...տայ խրատ և զգուշացուցանէ ի մեղացն որ այլ *չգործէ*. - 602. Եւ դարձեալ տամ զքեզ ի խորհուրդ սուրբ եկեղեցոյ. զոր ինչ *գործեսցես*, եղիցի քեզ ի բարեգործութիւն և ի փառս հանդերձեալ կենացն ամէն: - 602. ...այլ ապաշխարութիւնն ցանկ է և պարիսպ ապագային զի մի՛ ևս *գործեսցէ*: - 602. Այսպէս ասէ սուրբն դիոնէսիոս եթէ՝ մաքրելիք են **Ե** դասք. յորոց վերայ իշխէ սարկաւագն և *գործէ՛* զմաքրականն: - 608. Հինգերորդ՝ որք բոլորովիմբ զղջացեալք և թողեալք զմեղս՝ *գործեն* զբարիս. զնոսա հովուէ՛ դպիրն սաղմոսիւք և ալէլուիւք: - 608. Եւ սոքօք զամենայն բարի և զչար *գործէ* մարդ. վասն որոյ ի ցերեկն ե անգամ աղօթեմք: - 622. Տեսանէր ժողովուրդն ուր կայր աստուած, և ընդ ոտիւքն իբր *զգործած* աղիւս շափիւղայ. որ է՛ ակն պատւական. և աղիւսն խաչաձև է: - 639. Չորրորդ, որոյ ամէն գործքն բարի լինի և մին մեղք է *գործեալ*...: - 664. Եւ կոչի պատանք, զի պատեալ և կապեալ է զամենայն զգայարանսն. և ոչ ինչ կարէ *գործել*. ո՛չ չար և ո՛չ բարի: - 671. Եւ զի կտաւն յերկրէ է և արուեստիւ *գործեալ*. ցուցանէ թէ զոր ինչ *գործեաց* ոք ի յերկրի, զնոյն զգենու և զարդարի: - 671. ...զի նոքա ո՛չ չար են *գործեալ* և ո՛չ բարի. ո՛չ տանջին և ո՛չ պսակին. – 675. Չորրորդ, զի **գ** է ժամանակ յորում *գործեմք* զմեղս. այսինքն անցեալն ներկայն և հանդերձեալն...: – 675. Իսկ տապանաքարն, Նա՛խ՝ զի մի՛ *գործեսցի* երկիրն այն յայլ ինչ գործ, կամ քակտեսցի վասն այլ մեռելոյ: - 679. Դարձեալ՝ գիտութեամբ և կամօք *գործեցաք* զմեղս. - 680. Գիտե՞ն նոքա զոր ինչ աստ *գործեմք*, թէ ոչ: - 685. Հոգիք արդարոցն զամենայն գիտեն զոր ինչ վասն նոցա *գործեմք*. և վասն մեր բարեխօսե՛ն և կատարե՛ն զխնդիրս: - 685. Իսկ արդարքն և մեղաւորքն միջակք՝ որք առին զօրէնսն և ըստ օրինացն *գործեցին* զբարիս. կամ սխալեցին: – 687. Քսանևզ, ո՛չ է արդարութիւն աստուծոյ թէ այժմ հատուցանի. զի մարմին և հոգին ի միասին *գործեցին* զչար և զբարի: - 694. Դարձեալ ասեն՝ հոգին յառա՛ջ *գործէ* զբարին զի նախ իմանայ և կամի: - 696. այլ *զգործելն* ի միասին *գործեն* հոգին և մարմինն: - 696. Երկրորդ, զի առանց ահի և ամօթոյ զմեղս *գործեն*. - 698. Հինգերորդ, հոգի և մարմին ի միասին *գործեն* զմեղս որպէս ասացաւ ի վերոյ. – 699. Ա՛րդ՝ եթէ մարմինն ևս *գործեաց* զմեղս, պա՛րտ է և նմա կրել պատիժ: – 699. Եւ որ *գործէ* զբարիս առանց հաւատոյ, այն է որ առնէ շինուած ի վերայ աւազոյ: - 702. Եւ դարձեալ՝ հոգին և մարմինն ի միասին *գործեցին* զբարի կամ զչար. - 715. Վեցերորդ, զի յարութիւնն է գործ սքանչելեացն աստուծոյ և ո՛չ բնութեան. զի բութիւնն հունաւորեալ է զօրութեամբ յերկար ժամանակս *գործէ*: - 717. Զի ուր և *գործեցին* մարդիկ՝ գիտեն երկինք և երկիր: - 729. Եւ յորում ժամու և *գործեն* վկայե՛ն տիւ և գիշեր. - 729. Որք ի վեր քան զօրէնս *գործեցին*. որպէս առաքեալք, մարգարէք, մարտիրոսք, կուսանք, և այլք: - 739. Հաւատացեալ արդարք. որք ըստ օրինաց հնոյն կամ նորոյս *գործեցին* զարդարութիւն. կամ որք սխալեցին և ապաշխարեցին զմեղս զղջմամբ խոստովանութեամբ պահօք աղօթիւք ողորմութեամբ և այլովք: - 739. Եւ որ քան *գործեմք* զմեղս, այնքան բազմանայ ծնունդն նոցա. և ծուլութիւն և հեշտութիւն մեր սնունդ է նոցա: - 753. Եւ վասն այն կոչի եկեղեցի արքայութիւն, զի որ ի ներկայիս եկեղեցւոյ արքայութիւն առնէ և *գործէ՛*, ունի զվախճան մեծի փառաց: - 754. Երրորդ անդուստ՝ զի իբրև նոքա որ այն քան տկարքն էին՝ սակայն յա՛յնպիսի թշնամին այն քան յաղթութիւնս *գործեցին* ըստ յոբայ: - 765. մարմնով մեռելոցն անթիւ օճիրս ստախօսութեան *գործէր*. զանտի կենաց զյարութեան յուսոյ և զհատուցմանց ըստ գործոց՝ բառնալով. զերկիւղ դժոխոց և զսէր արքայութեան. և զամենայն ինչ որ նմանէ այսմ հոգևոր բարութեան: - 775. Եւ առ ընդունակ նոցին դադարիլ շնորհին *գործելոյ*, բացբարձումն է շնորհին իջելոյ: - 783. Եւ զայս ո՛չ շաբաթու և աւուրց սպառեալ. այլ ամսոց երից սորին յերկարեալ. և *գործելոց* վրէժ ո՛չ կշիռ հատուցեալ: - 789

ԳՈՐԾԵԼ ՏԱԼ – Ապա թէ զկամքն երետ՝ ուրախանայ և կենայ ի մօտն մինչև զմեղքն *գործել տայ* և հանէ ի բարւոյն: - 161

ԳՈՐԾԻ + Դարձեալ, որոյ է իր *գործեացն*՝ նորա՛ է և ներգործութիւնն. եթէ առնել և եթէ կրել. արդ՝ մարդո՛յ է հոգին և մարմինն և ձեռն. մարդո՛յ է ուրեմն և գործ նոցին, եթէ չար և եթէ բարի: - 11. Եթէ ըստ

մեզ կարծէք զծնունդն, պիտոյանայ երկուորիս և *գործիս* հօր. լիցի և այրութիւն և իգութիւն յաստուած. և լիցին որդիք երկորեակք էրէց և կրտսեր: - 52. Պատասխանեմ առաջնոյն, թէպէտ մի և նոյն ուրացական մասնիկն որ է ո՛չն՝ գործէ՛ զուրացումն և զբառնալն, այլ ուրացումն և բառնալն ո՛չ է նոյն. զի բազում պատահի որ *գործին* նոյն է որպէս ձեռն. այլ գործելն ո՛չ է նոյն. որպէս կտրելն և կարելն: - 124. Իսկ յանցումն օրինացն՝ լինի զէն և *գործի* դիւացն որով պատերազմին ընդ մարդոյս: - 151. Առաջին՝ զի ամենայն գիր *գործիք* է բանի. և ունի իմաստութիւն և բան ծածկեալ յինքեան: - 177. Երկրորդ՝ ձայնական *գործիքն*. որ են է. որպէս Շրթունք. Ատամունք. Լեզու. Մակալեզու. Բերան. Խռչափող. Թոք: - 216. Եւ սողունք որք պակա՛ս են ի ձայնական *գործեաց*, սո՛ւղ են և ձայնից: - 216. Այսպէս և գլուխն ի մարմինն է՛ վերջին մասն. որ է՛ *գործիք* բանին. և սիրտն ի մէջն. և երիկամունքն վերջին: - 232. Որպէս օրինակաւ մասունք հոգւոյ ասացան, նոյնպէս է և մասունք մարմնոյն իւրաքանչիւրոցն *գործի*: - 250. Եւ է՛ *գործի* իմացման նոցա՝ յիշումն. և ենթակայ՝ երկնային մարմինք՝ և էութիւնք եղելոց: - 269. Եւ է՛ *գործի* իմացման նոցա՝ ձեռք և մատունք. և ենթակայ՝ նիւթք երկրաւոր: - 269. Եւ է՛ *գործի* նոցա՝ տրամախոհութիւնն. և ենթակայ՝ բանից զանազանութիւնք: - 269. Եւ է՛ *գործի* իմացմանս այս՝ լոյս հաւատոյն. և առաջադրեալ՝ աստուածայինքն և իմացականքն: - 269. Եւ որպէս է է *գործիք* ձայնին, որ է՛ թոքն. խռչափողն. մակալեզուն. բերանն. լեզուն. ատամունքն. և շրթունքն. և սոքա միաբանին ի խօսքն: - 296. Եւ այս ևս գիտելի է, զի լեզու կոչի *գործիք* խօսիցն. և լեզու կոչի որակ խօսիցն: - 297. Ութերորդ՝ խաչն փրկական նախ էր մահու *գործիք*. զոր առեալ ի ձեռն քրիստոս, և եղև կենաց պատճառ: - 332. Եւ ծնօտ՝ որ է՛ զիկն բոլորեալ. զիմանալի կերակուրն նշանակէ նոցա. զի ծնօտն *գործի* է կերակրոյ: - 344. Ապա ուրեմն յերրորդ և ի չորրորդ ազգն հաստուցանէ աստուած զմեղս՝ յորժամ վասն *գործեաց* զյամառեալն ի մեղս պատժէ՛: - 351. Հինգերորդ՝ որ զսափորն և զայլ *գործիսն* ի վերայ դնէին: - 364. Չորրորդ՝ ընտրելի է զէնն որ է՛ *գործիք*. զի լիցի սուր երկաթոյ. զի երկա՛թն է *գործի* բաժանման: - 366. Հինգերորդ՝ երկաթն սպանմա՛ն է *գործի* քանանացւոցն: - 415. Եօթներորդ՝ երկաթն շինականա՛ց է *գործի* և երկրագործաց՝ անարժան վարկաւ: - 415. Իններորդ՝ սպանմանն աքէլի *գործիք* եղև որպէս ասեն. ուստի գայլախազ կոչեցաւ. զի սրբեսցի դրոշմաւն: - 415. Եւ զի ծնօտ է՛ *գործի* կերակրոյ. և անուրբ և անբան կենդանւոյ մասն: - 423. Եւ զայս *գործի* հմայութեան առնէին. և քաւութիւն թարգմանի: - 425. Եւ ի մեզ է են ձայնական *գործիք* որով սաղմոսե՛մք: - 431. Երրորդն ի միոջէ և առ մի. որպէս բժշկական դեղ և *գործիք*. նոյնպէս մի է եկեղեցի յիւրաքանչիւր ազգս. զմի և զնոյն ունելով գործ և իր ի միոյ գլխոյն առ մի անդամքս. ի միոյն քրիստոսէ առ մի քրիստոնեայքս. ի միոյ հաւատոյն առ մի հաւատացեալքս...: – 533. Ձեռք՝ քահանայք *գործիք* սուրբ խորհրդոցն: - 534. Եւ այս է պատճառն, զի աստուած ետ մեզ միտք և բան և ձայնի *գործիք* և մարմնոյ մասունք և ինչք. վասն որոյ յամենայնէ՛ նուիրելի՛ է աստուծոյ: - 619. Եւ ստեփաննոսս այս՝ արար *գործիք* իզ որիշ որիշ. և նոքօք երգէր: - 640. Իսկ թիմգիանոս արար մի *գործի* և իզ աղի: - 640. Եւ յետ սորա թովնաս երաժիշտ՝ այլակերպ յօրինէր *գործի*...: – 640. Եւ ոմանք առանց *գործեաց* երգէին: - 641. Առանց *գործեացն* երգ ասի. և *գործեօքն* սաղմոսարան: - 641. այլ արար *գործի* տասն աղի. զի տասն մատամբն որպէս խօսս նուագեսցէ աստուծոյ: - 641. Որպէս լեզուն մտաց՝ և ձեռքն սրտին է *գործի*. նոյնպէս ունկն կամա՛ց է. հնազանդութեան և կամ ոչ: - 658. Եւ ո՛չ միայն խաչն, այլ և ամենայն *գործիք* չարչարանացն. այսինքն բևեռքն գեղարդն և այլք. որք բերին առաջի դատաւորին. և ի մարմին նորա երևին սպիք խոցուածոց նորա...: - 732. Այլ և կենդանութեանց քակտիչ է. զի *գործիք* է մահու: - 732. Մանաւանդ թէ՝ հոգին սուրբ գրօղ դպիր. և ուղղութիւնն գրիչ *գործիք*. և որք զմելանն առատ տամք և զմագաղաթն, զսուրբ գործս անկեղծաւոր և զբանս աղօթից օրինաւոր, ա՛յնքան առաւել գրիմք ի գիրն կենաց: - 741. Եօթներորդ, այլ և զ է *գործիք* բանին. խելքն որ ծնանի. սիրտն որ խորհի. լեզուն որ խօսի: - 742. Երրորդ՝ կամ *գործիք* տանջանացն նուագին. իսկ անդ հուրն է յաւիտենական որ ոչ պակասի: - 750. Սա՛ է ձորն այն յորում լսելի եղև հնչումն տապարին և ա՛յլ *գործեաց*: - 756. Իսկ ըստինք յատկապէս *գործի՛* է բնութեան ի պէտս սննդեան այնոցիկ ծննդոց զօրէն սերմանեաց երկրի. յորմէ հիւթոյ արեանն գոյացելոյ, ընդ ազուգայս երակաց արտագունեալ որակօք կաթն փոխակերպեալ: - 786

ԳՈՐԾԻԱԿԱՆ + Հինգերորդ՝ միտքն տեսանէ որպէս ներգործական պատճառ և արհեստաւոր. և զգայութիւնն որպէս *գործիական* պատճառ և միջնորդ: - 121. Իսկ դատապարտեալքն ծանրացեալ մասամբք և զազիր անդամօք այր և կին. զի իւրաքանչիւր ոք ի *գործիական* անդամս իւր կրեսցէ զպատիժն: - 726. Կշռիք *գործիական* առ մեզ յայտնի՛ է. որ զարդար հաւասարութիւն նշանակէ ի ձեռս մեր: - 744

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ + Որպէս *գործնականն* որ է բարոյականն՝ սկսեալ է ի բարւոյն աստուծոյ. և կատարի առ բարին: - 121. Դարձեալ՝ *գործնականին* սկիզբն կամքն է. և տեսականին իմացական զօրութիւն մտացն: - 121. Եւ տեսականն և *գործնականն* զարդարիչք են սոցա: - 248. Եւ անբանքն *գործնականաւն* զարդարի: - 248. Վասն այսորիկ կատարեալ իմաստութիւնն յերկուս բաժանի. ի տեսականն և ի *գործնականն*. այս ըստ դաւթի: - 248. Երկու հաւն՝ կրկին զօրութիւնք ի մեզ. տեսնական և *գործնական*: - 368. Զի *գործնականաւն* մեռանիմք ընդդէմ մեղացն. և տեսնականաւն մտօք թռչիմք ի դրախտն որ է՛ դաշտ երկնային: - 368. Երրորդ՝ ի կառավարել *զգործնական* և զտեսական կեանս. այսպէս աստուածային և մարդկային առաքինութիւնքն են որ ասացաւ: - 583. Ի յասացելոցս յառաջագոյն այս ինչ հաւաքի, եթէ ունակութիւնք մարդկային առաքինութեանց նախկնաբար պատրաստե՛ն ի վարժումն *գործնական* կենացն. իսկ ունակութիւնք պարգևացն պատրաստե՛ն ի վարժումն տեսական կենացն: - 586. Ութերորդ, զի ունիմք բ առաքինութիւն. այսինքն տեսական և *գործական*. - 654

ԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ - Յէից՝ որպէս դու ի քո հօր մէջքն էիր զօրութեամբ, և յետոյ ծնար նոր *գործութեամբ*: - 37

ԳՈՐԾՈՒՆԵԱՅ + Այլ և ո՛չ բ սկիզբն. զի *գործունեայք* չարին սկսեալք են: - 16. Յինգերորդ, ասեն թէ՝ *գործունեայք* չարին են յաստուծոյ որպէս կամքն. ապա և չարն է յաստուծոյ. զի նա՛ ստեղծ զկամքն: - 16. Երկրորդ՝ զի *գործունեայք* և հաւանօղքն այնպիսեացն պատժեսցին. որպէս ի յերկրորդ օրէնքն հրամայէ՛ սպանանել այնպիսիսն. իսկ հաստատունքն ի հաւատս՝ վարձս առցեն ի հաւատոց իւրեանց: - 388-389. ...զի *գործունեա՛յ* է նոցա և կամարար: - 669

ԳՈՐՇ + Կապոյտ. *Գորշ*. և այլն: - 212

ԳՈՐՏ + Երկրորդ՝ յայլմէ այլք. որպէս ջորիք. և յարեգակնէ և յերկրէ *գորտք* և մկունք: - 53. Երկրորդ հարուածն է՛ *գորտն* զոր բղխեաց գետն: - 334. Երրորդ՝ զի առ աքիմելէք նոյնպէս եղև. և որպէս յեգիպտոս *գորտն*. նոյնպէս և անդ մուկն: - 426

ԳՈՒԲ + Այլ մեզ զոր գիրք սուրբք լռեալ են՝ լռութեամբ պատուեսցի. և մի՛ մտացածին բանիւք վտարանդեալ ի *գուբ* կորըստեան անկցուք: - 226. Երրորդ՝ յովսէփ ի կրկին *գուբ* եմուտ և ապրեցաւ: - 313. Նոյնպէս և աստ հոլովմամբ ժամանակաց ընթանամք մինչև ընկերեսցի անիւն ի *գուբն*: - 314. Ութևժ, զքագաւորս նոցա կախեաց յերկնդի փայտէ. և յերիկոյն ի *գուբն* սուզեաց: - 418. Իսկ վերջին դժոխք որ կոչի անջրդի *գուբ*, նոցա՛ է որք ո՛չ ունին չար և ո՛չ բարի. որպէս մանկունք անմկրտեալք. ո՛չ տանջին զի չեն մեղանչեալ. և ո՛չ հանգչին զի չեն արդարացեալ. այլ վասն սկզբնականին մնան յանջրդի *գուբն* խաւարին: - 505. Իսկ Չորրորդն արքայութիւն՝ է՛ յաւիտենականն գաւառ. յորմէ ի ձեռն մեղաց առաջնոյ մարդոյն՝ տարեալք պանդխտիմք յայսմ տառապանաց *գբի* և ի տիղմ կաւոյ. անարգաբար դեգերեալք ի հովիտս արտասուաց. յանապատի կալով և ո՛չ ի ճանապարհի...: - 756

ԳՈՒԲՂԱՅ + Նոյնպէս է էր կանոնք սաղմոսին. և է է *գուբղայք* կանոնացն: - 626. Իսկ ի նորս առ մեզ, Սակաւ ինչ հոգացեալ զեօթնիցս, այլ ութերորդին փոյթ տարեալ դարուց աւանդապահք եկեղեցոյ, կարգեցին ութն կանոնս ըր *գուբղայիւ*: - 627. Իսկ զոր կանոն զլուխ կոչեմք, ասելով զ *գուբղայ* հանդարտ ի թիւ. և զեօթներորդն ձայնիւ: - 627. Ի յայս միտս զվեց *գուբղայն* ի թիւ ասեմք. և զեօթներորդն ձայնիւ փողոյ: - 627. Դարձեալ և ըստ մերոց վարդապետաց, առաջին կանոնին ըերորդ *գուբղայն* օրհնութիւն՝ ի հանդերձելումն ակնարկէ...: – 630. Վերջին և առաջին *գուբղայն* յանմեղութենէ ասացեալ. և միջինն յետ մեղանացն. այս ընդ իրեար միաւորեցաւ: - 630. Եւ ի վերջին *գուբղայսն* ո՛չ ասեմք որ ա՛յլ մարգարէից է. և ալէլուն միայն սաղմոսին է: - 630. Եւ *գուբղայն* որպէս ընթերցուածն: - 631

ԳՈՒԹ + ժզ) Սէրն և *գութն*: - 102. Իսկ սէր և *գութ*՝ ա՛յսպէս զանազանին: - 144. Նախ՝ զի *գութն* բնական է, և սէրն ստացական: - 144. Երկրորդ՝ *գութն* անբան է, և սէրն բանական: - 144. Երրորդ՝ *գութն* առ ընտանիս է, և սէրն առ օտարս: - 144. Եւ զի՝ *գութն* յատուկ տեսանի յանբան կենդանիսն, և սէրն յատուկ է առ աստուած: - 144. Իսկ մարդս զի յերկուց է գոյացեալ՝ ունի *զգութ* բնական՝ և զսէրն աստուածական: - 144. Եւ մի՛ աստ ընդ դէմ բերցի բանիս թէ՝ ամենայն մեծամեծք *գութ* ունին փոքունց. զի և այս նախախնամութեանն է. որ եդ ի բնութեանս խնամ տանիլ նոցա, մինչ ինքեանք ևս ի չափ հասակի եկեսցեն և զերծանիցեն ի վնասուց: - 267. Իններորդ՝ սէր և *գութ* աստուծոյ ի վերայ մարդոյն հնազանդութեամբ պատուիրանին որ գայր առ նա՛: - 279. Սիրելի ասելով՝ առաւե՛լ շարժէ *զգութ* ծնողին: - 304. Դարձեալ՝ *գութն* բնական և ներքին սէրն է. և ողորմութիւնն երկրորդ և արտաքին...: – 350-351. Դարձեալ՝ *գութն* բովանդակ և կատարեալ սէրն է. և ողորմութիւնն մասնաւոր. զի ողորմութիւն ի *գթո՛յն* յառաջի և սփռի ի մեզ: - 351. Երրորդ՝ մինչ գառն լինի ի կաթն մօր՝ մի՛ զենցես ասէ. զի *գութն*

առաւե՛լ է: - 399. Եւ կամ այն թէ՝ «ութնօրեայ թլփատեսցես զմանուկն և մի պակաս». զի մի՛ ճիչ տղային չարչարեսցէ *զգուք* մօրն: - 399. Այլ և զառաւել *գութն* հեթանոսաց տեսցէ. որպէս յօնան զնինւէացւոցն ապաշխարութիւնս: - 444. Վեցերորդ՝ զընդարձակ *գութն*: - 465. Ութերորդ, ո՛չ ասաց՝ թէ խնդրեսցէ ապաշխարութեամբ՝ արգելից *զգութ* և զողորմութիւն. այլ թէ՝ «ո՛չ թողցի». որով յա՛յտ է թէ առանց զղջման և տանջանաց ո՛չ թողցի: - 566. Գթութիւն է *գութ* ցուցանել առ ընկերն և սիրել զնա. վասն զի պատկեր աստուծոյ է: - 582. Նա՛խ՝ զի առ որդին մարմնացեալ՝ և *զգութ* մօրն բարեխօս արկանեմք: - 633-634. որ *գթով* ողորմութեամբ դիւրապէս քաւեսցին և ողորմութեան արժանասցին: - 688. Դարձեալ, յերես անկեալ արտասուալի դիմօք հողս և փոշի՝ սուրբ գարշապարաց ծերոց, աղերսեմ ի խորոց սրտէ զհարազատ *գութ* հարց և եղբարց մեր հոգևորաց: - 773. Եւ այսոքիկ որք երևին ընդ դէմ միմեանց, կամ առ այլս կամ երբեմն, ո՛չ փոփոխումն ինչ ցուցանեն անփոփոխելոյն. առ մեզ փոփոխելոց ըստ արժանոյն *գութ* կամ հատուցումն. թէ աստ՝ թէ ի հանդերձեալն: - 779

ԳՈՒԺԿԱՆ + Նա՛խ՝ գուժ լծոց եզանցն՝ և սպասաւորացն մահ. և *գուժկան* ձևանայր դև մի ի կերպարանս ծառայիցն յոբայ: - 322

ԳՈՒՃ + Եւ ի *գուճ* կալն, վասն կործանման մեղացն: - 628

ԳՈՒՄԱՐԵՄ + Նոյնպէս և իբ գիրք *գումարեալ* աստուածակերտ գրոց: - 451

ԳՈՒՆԴ + Եւ ըստ չափու թանձրութեանն պատառեալ բեկանի, և ի վայր բերմամբ *գնդի* ի ջերմութենէ օդոյն, և լինի կարկուտ: - 205. Եւ *գունդ* ի վերայ նորա, թագաւորութիւնն: - 346. *Գունդն* տէրն: - 347. Եւ *գունդն* ջահ՝ տէր մեր, որ լուսաւորէ՛ զհաւատացեալս իւր: - 347. Եւ զի բոլո՛ր է *գունդն*: - 347. *Գունդն* բանական հոգին: - 347. Դարձեալ, տասն են մասունք զգալի արարածոց. այսինքն՝ **է** մոլորական *գունդք*. և **ը**՝ անմոլարքն. և իններորդ ի լուսոյդ ի վայր. և մարդս **ժ** երորդ ի վերայ նոցա. որ է՛ բանական և բաժին աստուծոյ: - 376. Գեթսոնի *գունդն* յարևմտից: - 378. Նա՛խ՝ զի չորեքտասա՛ն էր լուսինն եկն ի ներքին կիսագնդէն ի վերին *գունդն* և ծգեցաւ առ արեգակն: - 490

ԳՈՒՆԴ(Ք) + Եւ ի միոյ աստուծոյ եղեն **ժ** դասք հրեշտակաց ընդ մարդկան. և հարիւր *գունդքն* ըստ ոչխարաց առակին. և **ռ** կենդանեաց տեսակքն որ յերկրի. և բիւր անկենդան բուսոց. և անթիւ գոյեղէնք: - 109. Այլ և երկոտասան *գունդս* հրեշտակաց եցոյց տէրն յաւետարանին ըստ թըւոյ երկոտասան առաքելոցն և երկոտասան կենդանատեսակացն: - 141. Երրորդ՝ ութն *գունդ* են ղևեայ **գ** որդւոցն, և մովսէս իններորդ: - 379. Չորրորդ՝ գեթսոնի ազգն դռնապա՛նք էին. և մերարեայ երդմնեցուցիչք ընդ իշխանութեամբն իթամարայ քահանայի. և կահաթու *գունդն* աւագ պաշտօնեայք: - 379. Իսկ ի միտս, մահու չափ մեղաց է իշխանք և *գունդք* դիւաց: - 404. Եւ վէմն եկեղեցւոյ և պետ պետական *գնդին* խուսափէր: - 456. Ասեմք թէ՝ տէրն երկոտասան *գունդս* ասաց հրեշտակաց իւրաքանչիւր դասուց: - 546. Եւ որպէս ի դասս հրեշտակաց մինն գնդապետ **բժ**ան *գնդին*: - 547. Երրորդն ասեն եթէ՝ **բ** ազգն գեթսոնի և **բ** *գունդն* մերարեայ՝ գչորս փոքրիկ աստիճանս ունէին ի խորանն. զպահպանութիւնն մինչ ի ջահընկալն որ զաշտանակն բառնային. և որդիքն կահաթու էին բարձրագոյնք: - 609. Այլ և զերկոտասան *գունդս* հրեշտակաց յերկինս և զ**բժ**ան առաքեալսն բարեխօս մատուցանեմք առ աստուած: - 624. Նա՛խ՝ որպէս **բժ**ան *գունդ* հրեշտակացն և չորք կենդանիքն զբոլոր երկնային զօրսն նշանակեն, նոյնպէս և **իդ** երիցունքն զբոլոր դասս սրբոցն: - 711. Եւ դատաւոր քրիստոս. և ոսոխք դիւակա՛նն *գունդք:* - 743. Եւ երկոտասան պտուղ ըստ **բժ**ան *գնդիցն* ասացեալ ի տեառնէ: - 767

ԳՈՒՆՏ (տ. ԳՈՒՆԴ և ԳՆԴԱԿ) + Երրորդ վանկն, ոչ են և ո՛չ ասին ի յէքս, ոչ եղեալքն ո՛չ ասին. և ո՛չ *գունտն* քառանկիւնի. կամ մարդս պարզ: - 55

ԳՈՒՇԱԿ + Երրորդ՝ ի *գուշակ* սուրբ հոգւոյն որ այնպէս որոտմամբ և հրեղէն լեզուօք էջ յառաքեալսն: - 341

ԳՈՒՇԱԿԵՄ + Այսպէս. զի թէ սևանա՛յր, մահ *գուշակէր*: - 349. Տասներորդ՝ այն քան գերազանցեաց պատիւ կուսին, զի այնմ որ մարգարէք *գուշակէին* զլինելոցն. ի սմա ընդ խօսից հրեշտակին եղև կատարումն: - 464. Դարձեալ՝ **գ** տաղաւարն՝ որպէս ասաց պետրոս, *գուշակէ՛* զերեք յիսուսս: - 653. Իսկ երրորդն արքայութիւն, *գուշակի* յաւազանն պղնձի. զոր հրամայեաց մովսէս առնել ի հայելեացն կանանց որ նստէին առաջի դրան խորանին. յորում լւանային որդիքն ահարօնի նախ քան զմտանելն ի սուրբն սրբոց: - 756. Եւ քանզի մովսէս որ ջրային կամ ի ջրոյ հանեալ թարգմանի. թէպէտ երբեմն զօրէնս և երբեմն զտէրն նշանակէ. այլ աստ ոչ զօրէնս, այլ զտէրն *գուշակէ՛*. որ ի ջուրց մարդկայինս բնութեան ընկալեալ եղև: - 756

ԳՈՒՑԷ + Ութերորդ՝ հողն ի յերկրէ առեալ, զի երկիւղալից է մարմինս մեր. վասն այն կոչի երկիր.

որպէս ասէ առաքեալն, «եթէ կանգուն իցես՝ երկի՛ր. *գուցէ* անկանիցիս»: – 229. Դարձեալ նշանակէ՛ զխաւարումն այնմ ժամանակի, յորում եթէ *գուցէ* հնար՝ ընտրեալքն մոլորեսցին: - 490

ԳՌԵՀԻԿ + Երեքն ի սոցանէ *գռեհիկք* են. որ է շօշափելիք. ճաշակելիք. հոտոտելիք. զի խառնելովն ի զգալի իրն ճանաչեն: - 235. Չորրորդ, *գռեհիկ*. զոր սովորութեամբ լուեալ ասեն՝ ձմեռն գայ, և զկնի այնորիկ գարուն ամառն և աշուն: - 536

ԳՌՈՒՁ + Հերն կակուղ և նօսր, ցուցանէ զբթամիտն. և *զգռուզն*. և զաներկչոտն: - 246

Գ ՍՐԲԵԱՆ (ԵՐԵՔՍՐԲԵԱՆ) + Չորրորդ՝ այժմ մանկունք հաւատոյ ի յեկեղեցիս նոր օրհնութիւն տալով *գ սրբեան* ձայնիւ աստուածաբանե՛ն զխաչեալն քրիստոս. և օրհնեն ի վերայ արքայութեան աթոռոյ խաչին: - 529

ԳՏԱԿ + Հնգետասաներորդ՝ թէ չարն է յաստուծոյ՝ և սկիզբն ամենայնի է աստուած, որև չարեաց ըստ նոցա, ապա ո՛չ է սկզբնաչար առաջին *գտակն* չարեաց սատանայ. որպէս նոքայն բարբանջեն: - 14. Նախ թէ աստուած ստեղծ զկամքն բարի. և զբարին եդ առաջի կամիլ. իսկ նա անձնիշխանութեամբ հեռացեալ ի բարւոյն՝ *գտա՛կ* եղև չարին. **զի չարն ո՛չ այլ ինչ է, բայց հեռացումն. կամ պակասութիւն բարւոյ. ապա ուրեմն թէպէտ բանն և կամքն է աստուծոյ, այլ կամիլն և ընտրելն զչարն՝ ոչ է յաստուծոյ, այլ կամացն և բանին**: - 16. Վասն որոյ ասի սատանայ՝ *գտակ* և հայր չարեաց: - 148. Զի ինքնագիւտ չարութեամբ նախ ինքն չարացաւ որ ասի *գտակ*. և ապա զայլս չարացոյց որ ասի մայր. որպէս սկիզբն և սերմանօղ չարեաց ի յայլս: - 148. Երրորդ, զի թէ սատանայ որ *գտա՛կն* է ամենայն չարեաց՝ դեռևս ո՛չ տանջի յաւիտենից. ըստ որում «մի՛ յառաջ քան զժամանակն տանջեր զմեզ». ապա և ո՛չ մարդկայինս ազգ: - 776. Այսպէս սատանայ է մեղադրելի իբր պատճառ և *գտակ* չարեաց մարդկայինս բնութեան և ո՛չ ադամ: - 777

ԳՏԱՆԵՄ + Եւ զայլ ամենայն բնախօսութիւն յաղագս բարւոյ և չարի՝ *գտցես* ի Դիոնէսիոսի ի չորս գլուխն յաստուածային անուանսն. և ի ստորոգութիւնսն ի հակակայից ճառն. և ի սահմանս դաւթի ի վերջն որ է «ամենայն չար տանջելի»: - 24. Նախ՝ բնական քննութեամբ. որպէս իմաստասէրքն *գտնի*: - 24. Զի ամենայն իր որ դիւրաւ *գտանի*՝ դիւրաւ արհամարհի: - 24. Ա՛րդ՝ եթէ սկիզբն այն անսկիզբն է, *գտար* զխնդրելին: - 25. Եւ այս կամ յանբաւս ելեալ, կամ *գտեալ* զանսկիզբն սկիզբն, որ է աստուած: - 25. Այլ և զամս ծննդեանն քրիստոսի՝ և վասն եօթներորդացն դանիէլի՝ *գտցես* ի չորրորդ թագաւորութեանց վերջքն ի լ համարն. զոր ընդդէմ հրէից *գտցես* բան: - 29. Աստ *գտցես*, Ո՛չ են և ասին: - 30. Վեցերորդ՝ զկորուսեալսն *գտանէ*: - 49. Յորոց թէ մի ի սոցանէ *գտցի* ումեք, որոշեսցէ՝ ի միմեանց: - 87. Այն որ նըւաստացոյց զինքն ի յունայնութիւն մարդկան, եղև ի կերպ ծառայի՝ և գործով և կրիւք և նմանութեամբ մարդկան. և կերպարանօք *գտաւ* մարդ. զի ի վեր էր քան զմարդ՝ և քան զկերպարան մարդոյ: - 93. Եւ է դարձեալ անգիտութիւն՝ յորժամ զմիտս տարածեմք յամենայն եղեալս և զնա ոչ *գտանեմք*, ժողովեմք ի մինն որ արտաքոյ է սոցա. և այնպէս անգիտութեամբ ճանաչի աստուած: - 103. Երրորդ՝ և բաժանի և զանազանի ի բազումս. և այնպէս շրջագայութեամբ *գտանէ* զճշմարիտն. և այսպէս է բնական քննութիւն իմաստասիրացն: - 120. Եւ զայլ մասնապէս զբացայայտութիւն կոչմանց ամենայն դասուց՝ *գտցես* յայլուրեք ի բանն գրեալ որ ասէ՝ «ո՞ արար զիրեշտակս յոգիս»: – 136. Եօթն գլուխն է է չար զօրութիւն նորին. որպէս հոգւոյ մարդոյ է բարի զօրութիւնք են և է առաքինութիւնք. որպէս տէրն ասէ՝ «է այս չար հոգի բնակի ի մարդն զոր *գտանէ* թափուր ի բարեաց գործոց»: – 151. Զի գ գլխոյն կրկին է եղջիւր. որ է հպարտութիւն՝ նախանձ՝ և բարկութիւն. զի սոքօք յաջ և յահեակ պատերազմի. և առ ընտիրս և առ խոտանս *գտանին* բազում ուրեք երեքին ախտքս այսորիկ: 151-152. Իսկ ծուլութիւն՝ ագահութիւն՝ որկորստութիւն՝ և բղջախոհութիւն՝ միայն առ մոլիսն *գտանին*: - 152. Եւ այսպէս աբրահամ և յոբ և այլք սուրբք փորձութեամբն երևեցան, և *գտան* արդար և սուրբ և անարատ: - 161. Իսկ թէ կամիս ուսանիլ թէ զի՞նչ է նիւթ պսակին. որ ինչ առ աստուածութեան իւրում մեծութիւն *գտանի*, զա՛յն պատրաստեաց սիրելեաց իւրոց. զոր ո՛չ կարեմ զմտաւ ածել. կամ վայրապար լսելեօք լսել: - 161. Եւ օգտութիւն փորձանաց գրեալ է ի սաղմոսն, յայն բան *գի՛տ* և կարդա՛: - 162. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ ապա վասն է՞ր զթողութիւն *գտանէ* զղջացեալն: - 165. Նա՛խ՝ զի իմաստութեամբն զնոսա կարեմք *գտանել*. և նոքօք զիմաստութիւնն ո՛չ: - 178. Եւ զայլ յերկար քննութիւն տարերաց՝ *գտցես* ի գիրս նիւսացւոյն որ վասն բնութեան մարդոյ: - 181. Իսկ սուրբն եփրեմ ասէ, մետասան թիւ *գտանի* ի մէջ երից աւուրցն՝ ստեղծման լուսնին: - 191. Եւ կամ հո՛ղմ է արտաքս թիւրեալ ի ճանապարհէ՛ իւրմէ. և ի խոռոչս երկրի մտեալ. և վասն թանձրութեան երկրին շարժէ զնա մինչև *գտանէ* ելս և ապա՛ դադարի: - 206. Երրորդ՝ զի ամենայն տեղիս *գտցի* ջուր. ի լերինս և ի դաշտս, և արբցեն կենդանիք: - 207. Վեցերորդ՝ զի պատւական ակն և

մարգարիտ և ազնիւ ոսկի ի ծովս *գտանի*: - 207. Վասն որոյ *գտանի* յամենայն իրս նման և աննման ըստ որում յէից և յոչ էից են հաստատեալք: - 237. Զիմաստութիւնն ո՞ւր *գտանէ* մարդ: - 250. Եւ թէ ոք ասիցէ, ուստի՞ *գտանեմք* եթէ ունի զկենդանութիւն հիւթն այն: - 255. Պատասխանեմք եթէ՝ և զայս երթիցուք յառաջինսն և *գտցուք*: - 262. Եւ զայլ քննութիւն զենմանն *գտցես* յառաջիկայդ ի **խե** համարն: - 296. Եւ խնդրեցին զդրախտն թէ ա՛նդ զերծանիմք և ո՛չ *գտին*. զի ծովք և շամանդաղ պատեալ էին: - 296. Եւ խնդրեցին զտապանն և զնա ոչ *գտին*. զի ո՛չ է հրաման տալ որ մարդն զարգանդ մօր իւրոյ տեսցէ: - 296. Զայն է իմանալ, որ ի բաժանել զլեզուս, բան և բառ և անուն խա՛ռն *գտանին* բազում ազգաց: - 297. Երկոտասաներորդ՝ զի որպէս իսահակ հնազանդ *գտաւ* հօրն մահո՛ւ չափ, լաւ համարելով զմեռանիլն՝ քան առանց հնազանդութեան զկալն: - 305. Եւ թէ լան և զղջան բոլոր սրտիւ ի ձեռն ապաշխարութեան, *գտանեն* վերըստին զշնորհն անդրանկութեան, և հասանին թողութեան մեղաց: - 309. Ութերորդ՝ առ ի ցուցանել թէ մարդկային միտք ի քննութիւն աստուածային բանին կա՛դ *գտանին*: - 311. Իններորդ՝ ի յանդիմանութիւն բնութեան մերոյ. զի մի՛ կարծեսցէ թէ առաքինութեամբն և սիրովն առ աստուած՝ հաւասարիլ կարէ՛ սիրոյն աստուծոյ որ առ մեզ. այլ կաղ *գտանի*: - 311. Այսինքն մարդիկք որ անբան տրտմութեամբ և անմիտ ցանկութեամբ ի վայր *գտան* քան զանասունս: - 316. Վասն այն յոբ **ծ** պատարագաւ սրբէ՛ր զ**ծ** մասնաւոր մեղսն որ *գտանին* յարբեցութեան. և մին զուարակն ի սրբութիւն վասն ակամայ և խորհրդոյ մեղացն: - 322. Զըմրուխտ. կանա՛չ է և դեղնագոյն. *գտանի* ի փիսոն գետ. Ղևի՛ է և Յոհաննէս: - 348. Սարդիոն. շիկագոյն արիւնատեսիլ. *գտանի* ի բաբիլօն. և թափանց է և դեղ առողջութեան: - 348. Տպազիոն. կարմիր է. և *գտանի* ի տոպազէ՛ քաղաք ի հնդիկս: - 348. Կարկեհան՝ որ կայծ կոչի. հրագո՛յն է. *գտանի* յափրիկէ. ի գիշերի որպէս հուր վառի: - 348. Շափիղայ՝ ծիրանագո՛յն է. և *գտանի* ի հնդիկս: - 348. Յասպիս՝ նմա՛ն է զըմրխտի դեղնագոյն. *գտանի* յեզեր թորքոմէտոս գետոյ յեզր կասբից ծովու: - 348. Գոճազմ. կապո՛յտ է. և *գտանի* ի մեծն սկիւթ: - 348. Ակատ. զակատն *չգտար* իրք ասացեալ նմա. զոսկե՛կն է դրել. և ասէ ոսկէգոյն զնա. և *գտանի* ի քաղդէացիս: - 348. Յակինթ. կարմիր է. *գտանի* առ բաբիլոնիւ: - 348. Եղունգն, խարտեա՛շ է. և *գտանի* ի հնդիկս: - 349. Բիւրեղն, ծովագոյն յօդանման. *գտանի* ի տորոս յանցս եփրատ գետոյն: - 349. Դարձեալ՝ զհանդերձեալ կեանս՝ դառնութեամբ աստեացս *գտանեմք*: - 381. Դարձեալ, եկեղեցի սուրբ՝ է՛ քաղաք ապաստանի. և քահանայապետ ի նմա՛ պատարագն. յոր մտեալ աղօթեմք և թողութիւն *գտանեմք*: - 392. Քսաներորդ, Ո՛չ հրամայեցաւ դաւթի շինել զտաճարն. ի Յազարս *գտի* այր մի. և ի կանանց ո՛չ մի: - 413. Նուազիլ՝ ո՛չ ասեմ զամենևին պակասիլն. զի առ ջրհորաւն մեծի անյայտ եղև վէմն. և յելսն յորդանանու մանանայն ո՛չ *գտաւ*: - 415. Երրորդ՝ զի առ ձեռն պատրա՛ստ *գտանէր*: - 415. Եւ թէ զի՞նչ է խորհուրդն, *գտցես* ի չորրորդ թագաւորութեանց վերջքն **իթ** գլուխն **լ** համարն: - 421. Եւ տէր մեր ի սպանօղ մարմնոյս որ է՛ պատառօղ հոգւոյս, սպանելով զսա՛ *գտանէր* զքաղցր կեանս տալ որդւոց մարդկան ազգի: - 422. Երկրորդ՝ անցեալ ընդ լերամբ և ո՛չ *գտեալ*. մինչև առ տեսանօղն եկեալ. և տէր մեր էանց զլերինս հրեշտակաց և եկն ի մարգարէս. և նոքա աւետեցին զգիտոն **գ** օրեայ կորստեան իշոյն...: – 426. ...այսինքն բնական և բանական և գրաւոր օրինօք ո՛չ *գտեալ*. այլ ի ձեռն աւետարանին: - 426. Վեցերորդ՝ ի յոյս և յօրինակ ամենայն մեղաւորաց. որք զղջան և *գտանեն* զթողութիւն մեղաց: - 432. *Գտի* զդաւիթ այր ըստ սրտի իմում, որ արասցէ զամենայն կամս իմ: - 435. Զի՞նչ է ի հազարս *գտի* այր մի. ի կանանց և ո՛չ մի: - 440. Այլ զայն ասէ՝ թէ յամենայն ազգս արանց *գտաւ* այր մի քրիստոս, ազատ ի պարտուց սկզբնականին. և ի կանանց և ո՛չ մի: - 440. Եւ գիտելի՛ է, զի յամենայն գործս աստուծոյ *գտանի* արդարութիւն և ողորմութիւն: - 459. Երկրորդ՝ ընդ մտանելն յարգանդ բանին՝ շնչաւորիլն և *գտանիլն* որպէս քառասնօրեայ: - 471. Երրորդ՝ ի նա՛ միա՛յն *գտաւ* մտաց սրբութիւն...: – 473. Եւ նզովիւք փակեն ասելով, «եթէ ոք յետ անճառ միաւորութեանն ապականացու ասէ զանապական մարմինն սուրբ, նզովեալ լիցի». որպէս յա՛յտ է ի գիրս իւրեանց. և որ ոք կամեսցի դիւրաւ *գտցէ*. ապա ուրեմն անապակա՛ն է մարմինն քրիստոսի: - 499. Եւ այլ ևս *գտցես* յաստուածաբանին ճառն յառաջքն գրոցս ի եօթն գլուխն՝ ի **ծգ** համարն: - 518. Եւ վասն հիւանդութեան ասացի յառաջիկայդ ի **լզ** գլուխն ի **բ** համարն *գիտ*: - 531. Եւ զայսոսիկ *գտցես* ի սկիզբն նախերգանի գրոյս սակաւուք: - 537. Եւ զայլ ամենայն որպիսութիւն չար ժողովոյն քաղկեդոնի *գտցես* ի պատմագիրս միխայէլի: - 543. Եւ այլք գոն յոլովք. զի յորժամ պարապով ոք քննիցէ *գտանէ*: - 553. Այլ արդ՝ զղջանալ և խոստովանիլ պարտ է զհպարտութիւն՝ զնախանձ՝ զատելութիւն՝ և զայլն, և ապա՛ թողութիւն *գտանել*: - 556. Յինգերորդ՝ զի յամենայն մեղս *գտանի* հպարտութիւն. զի որպէս առանց սիրոյ այլ առաքինութիւնք ոչ ինչ են, նոյնպէս առ հպարտութեան ամենայն մոլութիւնք ոչ ինչ են: - 562. Եւ այս ամենայն առ աստուած *գտանի*: - 571. Եւ թէ ո՞րպէս, ի բուն գիրս յայտնի է աշխատողաց անդ *գտցես*: -

583. Նա՛խ՝ զի այսպիսի չար աղանդս ո՛չ *գտանի* յայլ եկեղեցիս քրիստոնէից: - 589. Եւ ասացեալ են գոյացականք մկրտութեանն ի վերոյ ի մկրտութիւն տեառն ի **ԻԵ** համարն *գտցես*: - 590. Ապա ուրեմն յիրաւի՝ զի բնական արդարութիւն ի տղայն ո՛չ *գտանի*, յարդարութենէն աստուծոյ արդարապէս մերժի և ընդ անիրաւսն տանջի: - 591. քան թէ բառնալ զխոստովանութիւնն որ հարկաւոր է. առանց որոյ ո՛չ գոյ ներգործական մեղացն թողութիւն *գտանել*: - 604. Եւ վկայ այսոցիկ ի մամեստիայ *գտեալ* քարն. յորում գրեալ էր յունարէն գրով, «սուրբ աստուած սուրբ և հզօր սուրբ և անմահ որ խաչեցար վասն մեր ողորմեա՛ մեզ»: - 632. Ո՞րք *գտին* զձայնս: - 640. Իսկ յետ սորա՝ Սինիգրէս արար զառաջին ձայնն, ի հիւսնականէ՛ *գտեալ* արուեստից: - 640. Արդ՝ ըստ կարգի՝ սերմանքն յառաջ են քան զարդիւնսն. և նախատակքն քան զպսակն. վասն որոյ որք աստ փործ *գտանին*, անդ առցեն զպսակն կենաց: - 662-663. Զի մի՛ դիւրաւ *գտեալ*՝ դիւրաւ արհամարհելի լիցի: - 663. *Գտցես* և վասն մահու առ խաչելութեանն քրիստոսի ի **Լ** գլուխն ի **ԻԶ** համարն: - 668. ...և յորժամ բացին զգերեզմանն, *գտին* թափուր ի սուրբ մարմնոյն. - 681. Եւ ամիսն **Գ** տասամբ բաղկանայ. զոր ի հաւատ սուրբ Երրորդութեանն և **Ժ** բանեան օրինացն յանցաւոր *գտար*: - 683. Քսանևմի, և յառակս տնտեսին զոր կացոյց տէր ի վերայ ծառայիցն տալ կերակուր. զոր յետոյ տէրն եկեալ *գտցէ* այնպէս՝ երանի է ծառային այնմիկ. ապա թէ ոչ՝ ընդ մէջ կտրեսցէ: - 693. Տասներորդ, որք *գտանին* կենդանի յաւուրն դատաստանին, ո՛չ երթիցեն ի քաւարանն. - 700. Այլ և յետոյ ի գէորգեայ հարցմունքն *գտցես*: - 705. ...զի ինքն նեռն *գտանիցէ* զգանձս ծածկեալս...: - 708. Վեցերորդ զի կրթելով առնու զսպիտակ գոյնն. նոյնպէս և սուրբքն ի կեանս յայս կրթելով չարչարեցան, և ապա՛ այն կենացն արժանի *գտան*: - 712. Եւ այսպէս հսկել և պահել զտունս մեր, զի մի՛ գող մահուն և կատարածի՝ *գտեալ* զմեզ անպատրաստ ի մեղս՝ տանիցի զհոգիս մեր ի տանջանս յաւիտենից: - 730. Երրորդ, հաւաստի արդարութեամբ. և այսպէս ամենայն սուրբք և հրեշտակք դատեսցեն զնոսա որք ի նոյն շաւիղն յանցաւոր *գտան*: - 738. Այլ որ ուղիղն է տեսութիւն, յետ յարութեան փոխի ժամանակն ի յաւիտեան. և այլ ո՛չ *գտանի* մասն և րոպէ և ժամ. զի երկնային մարմինք դադարին ի շարժմանէ ուստի ժամանակն գոյանայ: - 747. Բարձումն յուսոյ և ամենայն փրկութեան Նաև գոլն իսկ որում տենչան ամենայն ստեղծուածք՝ է՛ նոցա պատիժ. վասն զի խնդրեսցեն զմահ և ո՛չ *գտանիցեն*: - 751. Ո՞րպէս *գտանեն* զմարդն: - 753. Եւ յորժամ առաքին մեղաւորքն ի հուրն յաւիտենից, *գտանեն* զծնօղս իւրեանց որպէս գառինք զմարս, և յաւիտեան խածատեն զնոսա: - 753. Եւ վասն այն ասի արքայութիւնն աստուծոյ, զի պատուիրանօքն որ յաւետարանն կամ յայլ գիրս սուրբս *գտանին*, պահողացն արքայութեանն մուտ բացեալ լինի. և ներքին մարդս ամրացեալ հաստատի: - 754. Յառաջնումն ողորմութիւն *գտանեմք*: - 755. Սոքա՛ են հոսանք ջուրցն լիութեան. զորոց յերգս *գտանի* սիրելոյ. որ ի խորութիւնն հայեցեալ աղաւնւոյն, ի գալստենէ բազային զգուշանայ: - 756. Սա՛ է ջուրն յաղեալ. որ զդառնութիւն ջուրցն այնոցիկ որք *գտանին* ի մեռային՝ քաղցրացոյց: - 756. Զի ո՛չ զգալի գիշեր և ո՛չ իմանալի. մեղաց կամ անհաւատութեան կամ տգիտութեան *գտանի* անդ: - 761. Դարձեալ և այսոքիւք, թէ լինէիր իմաստուն որպէս զօղոմոն. որում ո՛չ *գտաւ* հանգոյն նման ի վերայ երկրի: - 761. Որպէս զաւուղայ ասեն՝ էշ կորուսեալ և թագաւորութիւն *գտեալ*: - 762. ...և ամենայն որ ինչ փափկութիւն *գտանիցի*՝ աշխատութիւն. մինչ զի բարութիւնն աստուծոյ յանհունս գերազանցէ՛ քան զամենայն ստեղծեալ բարութիւնս: - 762. Մինչ զի այս քան *գտանիցին* հեշտութիւնք ի մասնկան ստեղծուածոյս, որ քան *գտցին* ի ստեղծօղն յայն: - 762. Զի թերևս վասն ձեր սիրալիր մաղթանացդ՝ *գտայց* ողորմութիւն յամէնողորմ փրկչէն մերմէ: - 773. Իսկ յանցանել նորա՝ կորոյս զամենայն. ո՛չ միայն զխոստացեալն, այլ և զպարգևեալն. զի ըստ որում յանմեղութենէն մեղանչական *գտաւ*, այսպէս մահու և ապականութեան գրաւեցաւ: - 776. Իսկ ի հանդերձելումն ապա զիա՞րդ թէ բազում անգամ զղջասցին ո՛չ *գտանեն* թողութիւն ասէ գիրն: - 778. Այսպէս և յամենայն գործս աստուծոյ *գտանի* արդարութիւն և ողորմութիւն որպէս ասեն ոմանք. այլ երբեմն արդարութիւնն ծածկեալ և ողորմութիւնն յայտնի. որպէս յարդարացուցանելն ամբարշտին՝ և յառաջին գալուստն քրիստոսի: - 779. Այլ մեք հետևելով ժամանակի՝ *գտցուք* զողորմութիւն ի քաղցրութեան կամաց: - 780. Որպէս և բազում ուրէք յերգս *գտանի*. վէմք պատառեալ. երկիր շարժեալ առ խաչին քրիստոսի: - 788

ԳՐԱԿԱԼ + Յիսուներորդ, Բուրվառ. և *գրակալ*. և նախատօնակն: - 527. Եւ գո՛րծ է նոցա առաքեալ կարդալ, և մոմեղէնս կրել, և *գրակալ*. և զխաչագլուխ գաւազանն կրել: - 608. Եւ *գրակալք* և բեմն, լեառն սինա անմատոյց բազմաց: - 644. Զի՞նչ նշանակէ *գրակալն*: - 646. Նա՛խ՝ *գրակալն* նշանակէ՛ զմովսէս. որ ընկալեալ զպատգամն աստուծոյ՝ խօսէր առ ժողովուրդն: - 646. վասն որոյ նոքա միշտ մերձին *գրակալին* յորժամ ընթեռնուն: - 646. Յայս միտս այլ ազգք միշտ ի վերայ *գրակալին* պահեն զգիրս. զի արժա՛ն է միշտ ուսանիլ: - 646

ԳՐԱԿԱՆ + Տասներորդ՝ զի սուտ լինէին ամենայն օրէնք բնական՝ *գրական* և աւտրնական. զի սոքա ամենքն խրատեն զմեզ խոտորիլ ի չարէ՝ և առնել զբարի. և այլն ամէն: - 20

ԳՐԱԿԱՐԴԱՑ + Իսկ վասն *գրակարդացի* և նկարեալ եկեղեցւոյ. և վասն զնշխարս ի հանգիստ փոխելոյ. այս ամենայն յիշատակ է մեզ ի սրբոյն գրիգորէ՝ լուսաւորչէն մերմէ: - 659

ԳՐԱՊԱՆ + Իսկ *գրապան* վարդապետք և քահանայք պահապանք ժողովրդեանն. որք բոլորակի զգեստ կոչեցան քրիստոսի: - 534

ԳՐԱՍՏ + Եւ զորօրինակ՝ ի ստորոտ լերին հասեալ *զգրաստի* բեռինս առեալ՝ թողումք յարօտս սակաւիկ մի: - 657

ԳՐԱՒ + Կամ զպարտս յոչ պարտականէն խնդրէին. որպէս ա՛յժմ անիրաւք զայլ ոք այլոյ *գրաւ* առնուն: - 238

ԳՐԱՒԱԿԱՆ + Այլք ասեն թէ՝ խաղո՛ղ էր. կամ ցորեան. զի զգինին ետ *գրաւական* կենաց՝ և զհաց մարմնոյն: - 224. Այլ և զաւազանն յուդայ *գրաւական* ի թամար: - 494. ...և տէր մեր յետ յերից օրինաց՝ այսինքն բնական բանական և *գրաւական* երևեալ ի գիշեր կենցաղոյս և իջեալ ի դժոխս աւերելով զնա դարձոյց զերկոսին ժողովուրդս իւր...: – 514

ԳՐԱՒԵԼ + Տասներորդ՝ նեռն քարոզութեամբ պատրէ՝ և ուրւական սքանչելեօք. և այլն. և սոքա քաղցրաբանութեամբ և օրհնութեամբ պատրեն զմիտս անմեղաց. և հրեշտակ լուսոյ կերպարանին որպէս հայրն իւրեանց սատանայ. և ամենայնն ուրւական միայն և ո՛չ ճշմարտութեամբ. և բոլոր դիտումն նոցա է՛ պատրել զմարդիկ և հանել ի հաւատոց. և լնուլ զորովայնս. և զկանայս շեղջակուտեալս մեղօք յինքեանս *գրաւել*: - 35. Չինգերորդ՝ բորոտիլն զմահն եգիպտացւոց նշանակէր. և ողջանալն զկենդանանալն որդւոցն իէլի որ ի մահ *գրաւեալ* էին: - 332. Իսկ յանցանել նորա՝ կորոյս զամենայն. ո՛չ միայն զխոստացեալն, այլ և զպարգևեալն. զի ըստ որում յանմեղութենէն մեղանչական գտաւ, այսպէս մահու և ապականութեան *գրաւեցաւ*: - 776

ԳՐԱՒՈՐ + Եւ այլ ևս. նոքա չունէին օրէնք *գրաւոր*, պա՛րտ էր նոցա յերկար կեալ և ի բնական օրէնս կրթել զծնունդս և զազգս իւրեանց: - 291. և Դարձեալ ասեն, բնական մեղքն խտրութեան մնաց ի *գրաւորն*, նոյնպէս ի նորս. որպէս սերմնակաթն և դաշտանին. այլ պատիժն փոխեցաւ հինն ի նորս: - 369. Նա՛խ՝ նշանակէ՛ զնահապետսն. իե ազգ որ բնական օրինօք արդարացան նախ, և ապա՛ *գրաւորն* բնականաւն զօրացեալ արդարացոյց զնոսա: - 390. Իսկ անապատ՝ *գրաւոր* օրէնքն ի ձեռն մովսէսի: - 395. այսինքն բնական և բանական և *գրաւոր* օրինօք ո՛չ գտեալ. այլ ի ձեռն աւետարանին: - 426. Եւ զբնականն աբրահամու. իսկ *զգրաւորն* մովսիսի: - 467. *Գրաւորն* մովսէսի. իսկ Աւետարանն չորրորդ ի ձեռն խաչին: - 494. Երկրորդ՝ ի *գրաւոր* օրինացն որ ասէ, «սիրեսցե՛ս զընկեր քո իբրև զանձն քո»: – 577. Իսկ պոռնկութիւնն ի բնական օրէնս և ի *գրաւորն* և ի նորս խոտեալ է: - 613

ԳՐԱՒՈՐԱԿԱՆ + Դարձեալ՝ աստուած յառաջնումն ծննդեան յորժամ զյանցաւորս ըստ բնական մեղացն՝ ջրհեղեղաւն ջնջեաց. յերկրորդումն ծննդեան յորժամ զյանցաւորս ի կռապաշտութիւն՝ կարմիր ծովովն ընկղմեաց. յերրորդումն ծննդեան տուժեաց, յորժամ զյանցաւորս *գրաւորական* օրինացն պատերազմօք սատակեաց: - 351. Օրէնք սեռական **գ** է. բնական. *գրաւորական*. աւետարանակ: - 528. *Գրաւորականն* մովսէսիւ իսրայէլի: - 528

ԳՐԳՌԵՄ + Երրորդ՝ զի տէր *գրգռեաց* զնա որպէս զնաթան: - 433

ԳՐԵՄ + Դարձեալ, թէ է՛ հարկ՝ անիրաւք են և ինքեանք աստեղքն. զի ոմանց բարիս *գրեն*, և ոմանց չարիս. զոմանս մեծատունս և զոմանս աղքատս. հեշտ կեանս և դժւարս. երկարակեացս և սակաւակեացս. բազում անգամ անարժանիցն բարիս խոստանան, և արժանեացն չարիս: - 12. Եւ այսպէս է ընտրեալն և կոչելն և արդարացուցանելն. որպէս *գրէ* առաքեալն: - 18. Է՛ և այլ բազում միտք վասն բանին. զոր մեք զսակաւն *գրեցաք*: - 49. Երկրորդ՝ զի որպէս մատամբ *գրեմք* կամ գործեմք զամենայն գործս, այսպէս և հոգին սուրբ *գրէր* ի մարգարէսն...: – 62. Վեցերորդ վկայ ի ժողովոյն քաղկեդոնի զոր նոքա ընդունին և ո՛չ մեք. այսպէս է *գրեալ* թէ՝ որ ոք զհոգին ի հօրէ և յորդւոյ բղխումն ասիցէ՝ նզովեալ լիցի: - 64. Որպէս սուրբն աթանաս *գրէ՛* ընդ դէմ արիոսի այսպէս: - 83. Ձնոյն և սուրբն կիւրեղ *գրէ* առ սուկեսոս թղթին, «Մի ասեմք զքրիստոս աստուած մարդացեալ, և մի զբնութիւն նորա»: – 83. Այլ մի ասեմք զներգործութիւնսն վասն մի միութենէն ներգործելոյ. որպէս մի ձեռն կտրէ՛ և կարէ՛. *գրէ՛* և ջնջէ՛: - 85. Եւ տես ի հոմանունսն. որպէս ի կենդանի մարդն և *գրեալն*: - 95. Ո՞չ ապաքէն ի վեր ասեմք զմարդն անուն կենդանի մարդոյն՝ քան թէ *գրեցելոյն*: - 95. Նախ՝ անօրն ընտրութեան առաքեալն պօղոս *գրէ* հաւատացելոցս. «քրիստոս աստուծոյ զօրութիւն. և աստուծոյ իմաստութիւն»: – 96. Նոյնպէս

զլուսոյ և զիրոյ յատկութիւնս բաղդատել դիւրին է իմանալի լուսոյն ճշմարտի. որպէս *գրեալ* ի **ի** գլուխն՝ **լե** համարն տե՛ս անդ: - 127. Այլ վասն բազում պատճառի աննման նմանութեամբ *գրեցին*: - 131. Եւ զայլ մասնապէս զբացայայտութիւն կոչմանց ամենայն դասուց՝ գտցես յայլուրեք ի բանն *գրեալ*...: – 136. Եւ օգտութիւն փորձանաց *գրեալ* է ի սաղմոսն, յայն բան գի՛տ և կարդա՛: - 162. Զորօրինակ՝ ներտրամադրեալ բանն է՛ նախ ի խորհուրդն կատարեալ. և յետոյ ժամանակաւ լինի յառաջ բերեալ և *գրեալ* բան. և նո՛յն բանն էր յառաջ բերեալս և *գրեալս* որ էր նախ ի խորհուրդն: - 169. Ո՜վ մեծի աղետիս և վշտալից տարակուսի. զի այսպիսիքս զմի միաւորութիւն տեառն ուրանան. որպէս *գրէ* առաքեալն՝ «ածեն ի վերայ անձանց զարագահասն կորուստ»: – 176. Իսկ թէ վասն է՞ր մարդս ալփաբէտից կարօտացաւ, *գրեա՛լ* է ի հրեշտակաց **ժե** համարն: - 177. Վեցերորդ՝ զի ի բազում բանս մտանէ և *գրի* քան զայլ ձայնաւորս. և յա՛յտ է, զի բազում իմաստութիւնս ծնանի: - 178. Եւ նուազեալ ի սմանէ քանակին, լինի նման և աննմանն ցուցեալ. որպէս յա՛յտ է ի տառն *գրեալ*. զի նման և աննմանն ուրոյն են որակի: - 236. Իսկ դիւականն ընդդէմ այսմ՝ վասն մոլորութեան զանազան երևմունս ցուցանէ աղտեղութեան. և կամ զբարին խափանել ջանայ. որպէս ի չարչարանս տեառն վասն կնոջն պիղատոսի ընթերցեալ լինի. և որպէս *գրէ* սուրբն Եւագրիոս: - 268. Ա՛րդ՝ նոյնութեամբ պատկեր ասի միածին բանն՝ հօր. որպէս *գրէ* առաքեալն առ թեսաղոնիկեցիս. «պատկեր հօր և կերպարան էութեան է քրիստոս»: – 272. Իսկ դրամն և տախտակն ուր *գրեալ* է պատկեր թագաւորին՝ միայն նման է թագաւորին ըստ ձևոյն. այլ ո՛չ ըստ բնութեանն: - 273. Չորրորդ՝ զի **բ** արձան կանգնեաց պղնձի և խեցի և արար գիր. և զոր ինչ ադամ անունս եդ իրաց, զամենայն *գրեաց* ի նոսա. զի մի՛ այլայլեսցին ի գնչուտ և ի լեզուատ արանց: - 289. Իսկ այժմ ամենայն ոք ի *գրեալսն* ուսանի զպատուիրանս աստուծոյ և ո՛չ ի հարց իւրեանց: - 291. Եւ թուի թէ մարքն աւելո՛րդ է *գրած*: - 299. Ո՞վ *գրեաց* զգիրն յոբայ: - 320. Ոմանք ասեն թէ՝ բարեկամքն իւր որ էին յազգէն եսաւայ ելիփազ. սովփար. և բաղդատ. որք եկին մխիթարել զնա ի վշտացն, նոքա *գրեցին*...: – 320. Եւ այլք ասեն թէ մովսէս *գրեաց* ի յանդիմանութիւն որդւոցն յակոբայ. որք առին զօրէնս և ո՛չ պահեցին. և զաստուծոյ զամենայն երախտիսն մոռացան: - 320. Զի ասեն թէ՝ յոբայ հէճուպն ի պարսիկս փախեաւ, և անդ զրոյց ետ որ *գրեցին* իւրեանց գրովն. և սողոմոն բերել ետ և սրբագրեաց: - 320. Այլ որ ստոյգն է ասեն թէ՝ մովսէս *գրեաց* որպէս պատմութիւն, և սողոմոն ստիքսեաց որպէս զիւր բանսն. յետոյ *գրեաց* և եզրաս հոգւովն աստուծոյ երբ ծախեցան գրեանքն ի հրէից: - 321. Այլ սքանչելին յոբ՝ էր նախքան զօրէնս՝ և *գրեցաւ* յետ օրինացն: - 321. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ յորժամ սոյնպէս չարք էին՝ զնոցա բանքն ընդէ՞ր *գրեաց* հոգին սուրբ: - 325. Սոյնպէս բարեկամք յոբայ թէպէտ շարժեալք էին ի բանսարկուէն, այլ աստուծոյ հոգւովն զօգտակարսն բարբառէին. վասն այն *գրեցան* բանք նոցա ի սուրբ գիրս: - 325. Մետասաներորդ, մովսէս զառաջին տախտակն խորտակեաց և ի նորն *գրեաց* զօրէնսն: - 328. Քսանէ, մովսէս ի վախճանիլն իւր՝ կտակ *գրեաց* զլինելոցն, և զեկեղեցին յանձնեաց ի կոյսն յեսու: - 329. Նա՛խ ցուցանէ՛ թէ՝ ձեռքդ այդ *գրեսցէ* օրէնս որով սրբին պահօղք, և պղծին ո՛չ պահօղք: - 332. Նա՛խ՝ հրամայեաց աստուած *գրել* զլինելութիւն աշխարհի. և ձևացոյց ի միտսն մովսէսի. զի մի՛ մոռասցին հանգամանքն. վասն որոյ զգալի խորան հրամայէ կազմել: - 342. Նշանակէ՛ ըստ փիլոնի, զի անմարմինքն մինչև յերեքն հասանին. որպէս երկրաչափքն *գրեն* նիշ՝ գիծ՝ երևոյթ. ա՛յս է իմանալեացն չափ: - 344. Ի յորում **բ** տախտակք են *գրեալ*. հոգի և մարմին միաւորեալ բանիւն: - 345. Զի եօթանսունքն եռբճ պակաս բ թիւ *գրեն*. և այլք **եռշ** ամ. որ է՛ **ե** դար և կէս: - 345. Զերկոտասան ազգն իսրայէլի, որոց անուանքն էր *գրեալ*: - 348. Եւ ա՛յս են **բժ**ան ակունք և անուանքն *գրեալ*: - 348. Չորրորդ՝ զի մի՛ ջնջեսցի ի հրոյ կամ ի ջրոյ ի քարի՛ *գրեաց*: - 349. Վեցերորդ՝ կրկին տալոց էր օրէնք հին և նոր. վասն այն կրկին *գրեաց*: - 349. Եօթներորդ՝ յօրինակ բանին մարդեղութեան *գրեցաւ* բանն ի տախտակի, և նա՛ կոչեցաւ վէմ կարծրացեալ աստուածութեամբն փոխանակ հողացելոյն ադամայ: - 349. Երրորդ, դարձեալ **խ** պահեաց և էառ զկրկին տախտակն *գրեալ* մատամբն աստուծոյ իբրև զառաջինն, և եդ ի տապանակ վկայութեանն: - 352. Վեցերորդ, թիթեղն ցուցանէր ի ճակատն *գրեալ* սրբութիւն տեառն նուիրեալ. զի նւէրք քահանային սրբութիւն է: - 363. Եւ վասն կախարդաց *գրեալ* է ի վերոյ ի **ի** գլուխն **իէ** համարն: - 389. Վասն է՞ր *գրեաց* երկրորդ օրէնք: - 393. Զոր ա՛յլ մարգարէ ո՛չ արար. որպէս *գրեալ* է ի ի համարն ի վերոյ: - 399. Վասն է՞ր հրամայեաց *գրել* զօրէնս ի յանցս յորդանանու: - 402. Վասն հեթանոսաց *գրէ* զօրէնս և ո՛չ հրէից զի առեալ էին: - 402. ...այսինքն կեանքն՝ որ ասաց մովսէս «տեսանիցէք կախեալ». զի մովսէս վասն իմ *գրեաց* զայն: - 405. Կտակ *գրեն* և օրհնեն: - 408. Ութերորդ՝ զի զկարծր սիրտ նոցա թլփատեսցէ օրինօքն ի վէմն *գրեալ*: - 415. Հինգերորդ՝ *գրեաց* յեսու զօրէնս ի քարեայ արձանս հեթանոսաց: - 417. Եւ տէր մեր զնորս հեթանոսաց անջինջ *գրեալ* օրէնս ի սրտի: - 417. Կամ զի օրէնքն *գրեալ* էր՝ կուրի և կաղի

մի՛ դնել գայթակղութիւն, ասէին նախատելով թէ՝ որպէս ո՛չ կարես կոխել զդոսա, նոյնպէս ո՛չ կարես առնուլ զամուրն յեբուսայ: - 431. Ա՛յս է՝ իբր թէ աստ ո՛չ է *գրեալ* բոլորն՝ ա՛նդ է *գրեալ* որ է մնացորդացն յուդայի թագաւորացն: - 443. Այլ և ո՛չ անդ է *գրեալ* բոլորն, այլ ի թագաւորութեանցն որ չէ թարգմանեալ ի մերս. այլ միայն բ մնացորդացն զոր եզր *գրեաց:* - 443. Տևեալ ամս **Ն.** մինչ ի սեդեկիա որ *գերեցաւ* ի բաբիլօն. և հրձիգ եղև տաճարն և երուսաղէմ: - 446. Դարձեալ՝ նշանակէ՛ զերիս օրէնս. զԲանականն. *զԳրեալն*. և զԱւետարանն: - 449. Զչորքս զայս՝ Զոքզիա և Զգոդողիա մայրն, և Զյովաս և Զամեսիա ո՛չ *գրէ* յազգահամարսն աւետարանիչն վասն լինելոյ դուստր և թոռունք եզաբելի: - 452. Չորրորդ՝ միտք և հոգին ո՛չ երևին. և բանն երևի և ի դուրս գայ. և մարդիկք տեսանեն և *գրեն*. վասն այն բանն մարմնացաւ, և ո՛չ հայր կամ հոգին: - 468. Եօթներորդ՝ բանին էր պատշաճ պատմել զհօրէ. և երևիլ մեզ. որպէս ներտրամադրեալ բանն յառաջ գայ և լինի բարբառ և *գրեալ* ի քարտիսի, երևի և շօշափի: - 468. Բայց անյա՛յտ էր *գրեալն*. մինչ խաչիւ և չարչարանօք զգիրն պատրանաց նախաստեղծիցն պատառեաց, և ապա՛ զայս գիր ետ յայտնապէս: - 481. Կրկին է գիր. այսինքն կենաց և մահու. զի բարի գործովք *գրիմք* ի դպրութիւնն կենաց. և մեղօք *գրիմք* ի գիրն մահու և դատապարտութեան. որպէս ասեմք թէ զձեռագիր յանցանաց քոց ջնջեսցէ աստուած: - 481. Եւ այս ևս կրկին է գիր և դպրութիւն. մին անջինջ և յաւիտենից որ առ աստուած. և միւսն ժամանակեայ և ջնջելի որ առ մեզ. զոր մեր գործօք և կամօք *գրեմք* և ջնջեմք. թէ զչար թէ զբարի: - 481. Այս դպրութիւնքս բանին ի կատարածի ըստ դանիէլի. որպէս *գրեալ* է աստ յայլում տեղւոջ՝ անդ տեսցես: - 481. Եւ երբ ոչ պահեաց, *գրեցաւ* գիր մեղաց և դատապարտութեան: - 481. Իսկ զգիր քրիստոնէից զոր յետ աւազանին մեղանչեմք և *գրեմք* զյանցանս, զայն պատառէ ապաշխարութիւնն. որ է՛ զղջումն սրտի և խոստովանութիւն լեզուի և հատուցումն գործոց մարմնոյ: - 482. Այլ և խա՛չն է որ *գրեալ* է «արկցուք հաց ի փայտ նորա»: – 494. Նա խթեաց զտէգն և հասոյց յաչքն իւր և լուսաւորեցաւ. որպէս և *գրեալ* է թէ «ետես և հաւատաց»: – 495. Տասներորդ՝ ամենայն սուրբ վարդապետք ուղղափառաց որպէս եփրեմ՝ ոսկէբերանն՝ կիւրեղ՝ աթանաս՝ և այլք, անապական *գրեն* և խոստովանին զմարմինն սուրբ: - 499. Դարձեալ ասեմք՝ թէ կանայքն իւղաբերք **ղ** անգամ եկին ի գերեզմանն և այլ և այլ տեսլեան դիպեցան. և զիւրաքանչիւր դասուց **ղ** աւետարանիչքն *գրեն*: - 515. Մատթէոս զառաջինն *գրէ* որ ի մէջ գիշերի եկին. և մի հրեշտակ տեսին. և զվէմն առաջի նոցա թաւալեցոյց և նստաւ ի վերայ նորա: - 515. Եւ թէ վասն է՞ր այնչափ գիրք և բանք *գրեցան*: - 525. Բանն աստուծոյ մի է թէ բազում. զի բազում երևի ի հին և ի նոր կտակս և յիւրաքանչիւր թուղթս *գրեալ* : – 529. ...իսկ թէ մի է, ո՞րպէս կարասցուք ասել մի և զնոյն բանն աստուծոյ որ նախ քան զյաւիտեանս. և այսօր *գրեալ* ի քարտիսի: - 529. Եւ մի և նոյնն է միաւորեալ ի մարմնի և երևեալ մեզ և *գրեալ* ի քարտիսի յիւրաքանչիւր աւետարանս: - 529. Եւ այս բազումս որ առ մեզ է, ի բազում թուղթս *գրեալ* մի և նոյն բանն է որ նախ քան զյաւիտեանս ի հօրէ ծնեալ: - 529. Նմանապէս և բանն աստուծոյ մի և նոյն է անձամբ և բնութեամբ ի գոյացութեան իւրում, և ի գիրս աւետարանաց *գրեալ*: - 530. Որպէս *գրեալ* է ի գիրս պարապմանց այսպէս. եթէ մարդն պատկեր է բանին՝ և բանն է աստուած. ապա և մարդն է պատկեր աստուծոյ: - 530. Դարձեալ յայտնապէս, զի բանն միացեալ ի մարմնի՝ էր անբաժանաբար ի հայր. որպէս առ մեզ ներտրամադրեալս բան և *գրեալն* ի թղթի: - 531. Զորօրինակ, յորժամ վկայեսցէ թագաւորն ներտրամադրեալ բանիւն ի վերայ *գրեալ* բանին իւրոյ եթէ՝ ստուգապէս սա՛ է իմ գիր և բան: - 531. Վասն է՞ր այսչափ ամենայն գիրք և բանք և խրատք *գրեալ* եղեն: - 531. Այլ գիտելի է, զի քրիստոս գլուխ է եկեղեցւոյ, և հաւատացեալք մարմին և անդամք նմա. որպէս *գրէ* առաքեալն. «որ է՛ պատկեր աներևութին աստուծոյ. զնա եդ գլուխ մարմնոյ եկեղեցւոյ»: – 532. Երրորդ՝ մարգարէք որպէս խորհեցեալն բան. առաքեալք որպէս խօսեցեալն. և վարդապետք որպէս *գրեալն*: - 535. Եւ *գրեցին* ապաշխարութեամբ խոստովանութիւն. և եդին ի տապանին դադայ՝ յեկեղեցւոջ սուրբ վկային դեմետրեայ: - 543. Եւ պետրոս անտիոքու պատրիարգն և սուրբն պարսամ *գրեցին* ի հայք և զգուշացուցին. և նզովեցին զհաւանեալսն մարկիանոսի: - 543. Եւ սուրբն սիմէոն սիւնակեացն այրեաց զթուղթն դաւանութեանն քաղկեդոնի՝ զոր *գրեալ* էր թագաւորն մարկիանոս աղաչանօք առ նա՛. և նզովեաց զթղտատարն որ էր թէոդորիտոս գլուխ ժողովոյն: - 543. Եւ սուրբն ղուկիոս սքանչելագործ և մարգարէաշնորհ, *գրեաց* առ մարկիանոս, թէ սուգ զգեցուցեր առաքելոց և մարգարէից. զի քակտեցեր զնոցա շինուածն. և արգելաւ հոգին սուրբ յօրհնելոյ զպատարագն և զաւազան մկրտութեան: - 543. Յորում զորոգինէի *գրեալսն* խոտեցին. և զսուրբն եւագրիոս միայնակեաց՝ և զիրաշալի այրն աստուծոյ զդիդիմոս՝ նզովեցին: - 543. Եւ *գրեցին* գիրս կանոնաց գլուխս **ի**, ընդ դէմ եկամուտ թուլութեանցն: - 544. *Գրէ* կարգս կանոնականս **իղ** գլխօք. և հաստատէ՛ զեկեղեցի պայծառ կարգօք և ուղղութեամբ: - 545.

Պետրոս գլուխ է առաքելոցն. որպէս *գրէ* դիոնէսիոս ի **զ** գլուխն եկեղեցական քահանայապետութեան: - 546. Զի առաքեալն թադէոս յորժամ ձեռնադրեաց զադդէ յուռհայ, և ապա՛ ի կեսարիայ եկն և ձեռնադրեաց առաջին եպիսկոպոս զթէոփիլոս. զայն յորոյ անունն *գրեաց* Ղուկաս զաւետարանն և զգործքն առ թէոփիլոս: - 548. Իսկ կամաւոր մեղքն *գրա՛ծ* է ի հին օրէնքն **իբ** գլուխն տես: - 564. ...որպէս և *գրեալ* է ի գիրս նիկիական կանոնացն եթէ զծառայս ի ժառանգութիւն եկեղեցւոյ կարգել ո՛չ հրամայեմք. - 589. *Գրեալ* է «որդի ո՛չ տարցի զանօրէնութիւն հօր». վասն է՞ր ի մեղս ծնողաց որդին տանջի: - 591. *Գրեալ* է «իւրաքանչիւր ոք զիւր բեռն բարձցէ. և որդի մի տարցէ զբեռն հօր. և ո՛չ զմեղս որդւոյ»: – 593. Եւ վասն այն է *գրեալ*՝ յերրորդ կամ ի չորրորդ ազգս մեղաց վրէժ խնդրեսցի. յորժամ հայրն և որդին և թոռունքն զնոյն մեղս գործեսցեն: - 593. Հինգերորդ վկայութիւն հայրապետացն որք զխորհուրդ պատարագին *գրեցին*: - 595. ...որպէս *գրէ* սուրբն դիոնէսիոս ի թուղթն տիտոսի: - 596. Եւ սուրբն բարսեղ կեսարացի այսպէս բաշխէր ժողովրդեանն. որպէս *գրեալ* է ի պատմութեան նորին յունվարի **ա**: - 599. ...զի յորժամ մեղանչեմք, *գրիմք* ի պատիժն յաւիտենից. այլ ի զղջանալն և փոխիլն մեր, փոխէ՛ աստուած և զպատիժն ի ժամանակեայս: - 602. Իսկ որ երրորդ կրկնի, ի պոռնկութեան սակի *գրի* ի կանոնս սրբոց հարց: - 613. Աստ աւետարանն. և ի մեզ *գրեալ* պատուիրանքն: - 614. Պա՛րտ է ամենայն որ աղօթէ, զայսոսիկ ի միտ պահել և ապա՛ աղօթել. վասն որոյ ի սկիզբն *գրեցի* զխրատս: - 620. Այլ և **ը** խորհրդով պատերազմն սատանայի. որպէս *գրէ* սուրբն եւագրիոս: - 627. Եւ զսուրբ աստուածն խաչեցար. և այսպէս *գրէ*՝ եսայի ետես զքրիստոս նստեալ յաթոռ որ է խաչն. և երգէին զերեքսրբեանն: - 631. Եւ վկայ այսոցիկ ի մամեստիայ գտեալ քարն. յորում *գրեալ* էր յունարէն գրով, «սուրբ աստուած սուրբ և հզօր սուրբ և անմահ որ խաչեցար վասն մեր ողորմեա՛ մեզ»: - 632. Թովմաս առաքեալն ի թաղումն տիրամօրն է ասացեալ. որպէս *գրեալ* է ի գիրս որ կանոնական լրմունք կոչի: - 633. Զաստուած ասեն. թէ քահանայապետի մատանւոյն աստուած անունն էր *գրած*. և հաստատեաց թէ աստուած է: - 638. Երկրորդ, սա՛ զամենայն *գրելոց* զօրութիւնս յինքն ունի...: – 643. Որպէս զանձակեցին *գրէ* ընթերցուածոց մեկնիչն: - 651. Իսկ թէ ի կրօնաւորաց իցէ, պատեսցեն իւր զգեստիւն, մազեղէն և կնկուղ և այլ որպէս *գրեալ* է...: – 671. Այլև *զգրեալն* ընդհանրական թողութիւն ի դիմաց նորա ի վերայ գերեզմանին ընթեռնուն: - 674. Այլ և վասն կապելոյն սատանայի *գրեալ* է ի **թ** գլուխն ի իզ համարն ի վերոյ: - 706. Եւ ի նորս առաքեալն պօղոս բազում ուրէք *գրէ* զյարութիւնն...: - 715. Եւ ի նոյն կէտ լրմանն որ է՛ վախճան ժամանակի և սկիզբն յաւիտենի՝ լինի վերառութիւն համայնից մարդկան որպէս *գրէ* առաքեալն կորնթացւոց...: - 716. ...այլ յորժամ բոլոր արարածք ազատեսցին յապականութենէ ծառայութեան որպէս *գրէ* հռօմ յայնժամ և մարմինք մարդկան յանապականութիւն վերափոխեսցին: - 717. Եւ թէ վասն է՞ր ոչ գիտեմք զկատարած աշխարհի և զկենաց մեր, *գրեալ* է ի վեր անդ առ նահապետսն ի **ժը** գլուխն ի **դ** համարն: - 718. Երկրորդ, զի գիր մագաղաթին անջինջ մնայ. նոյնպէս և գործն ի հոգիս մեր *գրեալ*. - 729. Երկրորդ, պա՛րտ է զի կատարեսցին *գրեալքն* ի մարգարէից...: - 735. Արդ՝ ա՛յս գիր գործոց մերոց *գրեալ* ի հոգի և ի մարմին մեր որպէս ի մագաղաթի՝ դատաւորն ընթեռնու ի տես և ի լուր հրեշտակաց և սրբոց: - 741. Գործքն մեր ո՞րպէս *գրին*: - 741. Մանաւանդ թէ՝ հոգին սուրբ գրօղ դպիր. և ուղղութիւնն գրիչ գործիք. և որք զմելանն առատ տամք և զմագաղաթն, զսուրբ գործս անկեղծաւոր և զբանս աղօթից օրինաւոր, ա՛յնքան առաւել *գրիմք* ի գիրն կենաց: - 741. Իսկ խոտելոցն գիր, դպիր է պիղծ հոգին դիւական. և չար կամքն իւրեանց և խորհուրդն և հեշտութիւն մարմնոյն մելան. և ըստ գործոց առաւել և նուազ *գրեն* ի գիրն դատապարտութեան: - 741. Գիր նս կենաց է տեսութիւնն աստուածային. ի յորում ամենեքեան զխիղճս մտաց իւրեանց իբրև *զգրեալս* տեսցեն: - 742. Այլ և զերջանիկ գաղափարօղսդ մաղթեմ. որք ընդօրինակէք զգիր հարցմանցս այսորիկ, *գրել* և զսակաւ յիշատակս այսոցիկ: - 773. Որպէս զի և դուք լիջիք *գրեալ* ի գիրն կենդանեաց ա՛մէն: - 773. *Գրեսցի* յայսմ տեղւոջ և Հարցմունքն Գէորգեայ: - 773. Եւ թէ այս ո՛չ է *գրեալ*, նա՛ և ո՛չ այն եթէ մեղանչեաց ուրէք զամենայն կեանս իւր բաց ի միոյն. և ո՛չ մեղանչելն կրկին՝ ապաշխարութիւն է առաջնոյն: - 778

ԳՐԻԳՈՐ - Առաջին պատճառ զայս դնէ աստուածաբանն *գրիգոր*: - 24. Այս է ասէ աստուածաբանն *գրիգոր*՝ բարեխօսելն որդւոյ: - 48. ...որպէս ասէ աստուածաբանն *Գրիգոր*, «համարձակիմ և ասեմ հաւասար աստուած՝ որպէս առօղն՝ նոյնպէս և առեալն. զի անմարմինն մարմնացաւ. բանն թանձրացաւ. և աստուածն մարդ եղև. մի անձնաւորութեամբ՝ և միաւորեալ բնութեամբ. մի տէր. մի քրիստոս. մի որդի աստուծոյ և որդի կուսին»: - 100. Եւ իւրաքանչիւր սոցա երկատի, որ լինին չորս ըստ աստուածաբանին *գրիգորի* այսպէս: - 123. Նախ՝ աստուածաբանն *գրիգոր*՝ զոտքն մարմնով տընօրէնութեանն ասէ նշանակ. զի մարմնով եկեալ զփրկութիւն մեր արար. և մարմնով համբարձաւ

առ հայր: - 130. Եւ զի անմեղ մարմինն ադաման՝ անչարչարելի և երագ և պայծառ և թեթև էր, որպէս ասէ աստուածաբանն *գրիգոր*: - 228. Չորեքտասաներորդ՝ ըստ մեծին *գրիգորի* աստուածաբանի և սրբոյն բարսղի կեսարացւոյ որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 484. Ծանի՛ր, զի վասն չարչարանաց ասացեալ է ի վերոյ ի **ժա** պրակն աստուածաբանին *գրիգորի* ընդ դէմ արիոսի: - 489. Եւ դարձեալ՝ կարէ՛ վերջինն զառաջնոյն թիւրութիւնն ուղղել և զանիրաւ կապեալն արձակել. որպէս աստուածաբանն *գրիգոր* զարիանոսացն: - 541. *Գրիգորի* աստուածաբանի, «Աստուած խաչեալ, արեգակն խաւարեալ»: - 632. Լուսաւորիչն *գրիգոր* ի հռոմայ գահիցն պատւեցաւ: - 639. Յինգերորդ, ասէ աստուածաբանն *գրիգոր*՝ եթէ հաւանիմ իմաստնոյն բանի՝ թէ հոգի բարի և աստուածասէր յորժամ ի մարմնոյն արձակի, կայ և մնայ նմա բարին որ լինի: - 691. ...որպէս ասէ աստուածաբանն *գրիգոր* առ մաքսիմիանոս եթէ «մեք կենդանիքս քաւեմք զպարտս մեռելոյն զոր նոքա ո՛չ կարեն և հատուցանեմք»: - 701. ...և վառեսցեն զերկինս որ է՛ օդն. և զերկիր և զլերինս և զդաշտս և զբոյսս և զկենդանիս. և զծանկս մեղաց որպէս ասէ աստուածաբանն *գրիգոր*: - 731. Արդ՝ ես վերջին ծնունդս եկեղեցւոյ և տրուպս բանասիրաց, *Գրիգոր* պիտակ անուն խնդրող բանին. բացայայտեցի զբանս Յարցմանց ի լուսաւոր բանից վարդապետաց եկեղեցւոյ: - 772

ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ - Որպէս եղիայի. պօղի և անտոնի. և մերոյ *լուսաւորչին Գրիգորի*: - 220

ԳՐԻԳՈՐ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍ - Զզորս ըստ պատկերին, *գրիգոր մագիստրոսն*: - 637. *Գրիգոր մագիսրոսն* ի տարօն եկեղեցի է շինեալ. և ծախիւք պատկեր բերեալ և անդ եդեալ: - 639

ԳՐԻԳՈՐ ՍԿԵՒՌԱՑԻ - Յնգետասաներորդ՝ ի մէջ գիշերի՛ է յարութիւնն. որպէս ասէ ոսկէբերանն ի յարութեան ճառին, և սուրբն նիւսացին, և բարսեղ կեսարացին, և *գրիգոր սկևռացին*, և այլք, - 514. Իսկ զարեգականն, *գրիգոր սկիւռացին*: - 638

ԳՐԻԳՈՐ ՍՔԱՆՉԵԼԱԳՈՐԾ - Ծնունդն, զօրութիւնն, մահն, ընդ աջմէ հօր նստիլն, և այլն ամենայն, զաստուած ի մարդում, մանաւանդ զմարդ յաստուածում ըստ *սքանչելագործին գրիգորի* ցուցանեն: - 770

ԳՐԻԳՈՐ ՎԿԱՅԱՍԷՐ - Իսկ զխորհուրդն անճառ, և զմեծահրաշն, *գրիգոր վկայասէրն*: - 638

ԳՐԻԳՈՐԻՈՍ - Իսկ վասն չարչարանաց հնազանդութեանն քրիստոսի բազում պատճառս դնէ յայսմ վայրի աստուածաբանն *գրիգորիոս*: - 42. Իսկ Յինգերորդ ժողովն եղև ի վիճակս *գրիգորիսի*. ի մայրաքաղաքն աղուանից պարտաւ: - 545

ԳՐԻՉ + Եւ որպէս որ շարժէ *զգրիչն* և *գրիչն* մի ներգործութիւն կատարեն և ո՛չ երկուս: - 86. **Զի այսպէս սահմանեցին՝ թէ ինքնակալ թագաւոր մի և ինքնագլուխ հայրապետ մի նստցի ի հայս. և թագաւոր մի ինքնակալ՝ և ինքնագլուխ հայրապետ մի ի հռոմ. և ի վերայ միմեանց դիցեն զանձինս ի մահ. և սոսկալի գրով եղեն միմեանց եղբարք. թացեալ *զգրիչն* յահաւոր խորհուրդն**: - 548. **Երանելին մովսէս խորհեհացի՝ որ էր *գրիչ* սրբոյն սահակայ պարթևի, յետ ճժ ամի սրբոյն գրիգորի՝ եղև սկիզբն թարգմանութեան ի հայոց լեզու:** - 658. ...յորժամ այս ամենայն հաստատեալ նորոգեցաւ հրամանաւ սրբոյն սահակայ պարթևի ի փառս քրիստոսի. ձեռամբ իմով մովսիսի *գրչի* սահակայ: - 659. **Յոգի և մարմինս է որպէս մագաղաթ. կամք և իմացումն դպիր և գրօղ. հաւատքն *գրիչ*. արտասուքն մելան. և գիրն գործք բարի կամ բան աղօթից:** - 741. Մանաւանդ թէ՝ հոգին սուրբ գրօղ դպիր. և ուղղութիւնն *գրիչ* գործիք. և որք զմելանն առատ տամք և զմագաղաթն, զսուրբ գործս անկեղծաւոր և զբանս աղօթից օրհնաւոր, ա՛յնքան առաւել գրիմք ի գիրն կենաց: - 741. Կենդանի՝ հոգի և մարմին մեր. և սուրբք և հրեշտակք և հոգին սուրբ *գրիչ*: - 743

ԳՐԻՒ + Յանապազորդ քահանայիցն *գրիւ* մի զանգեալ. կէս յառաւօտն և կէս յերիկոյն: - 359

ԳՐՈՂ + Յոգի և մարմինս է որպէս մագաղաթ. կամք և իմացումն դպիր և *գրօղ*. հաւատքն գրիչ. արտասուքն մելան. և գիրն գործք բարի կամ բան աղօթից: - 741. Մանաւանդ թէ՝ հոգին սուրբ *գրօղ* դպիր. և ուղղութիւնն գրիչ գործիք. և որք զմելանն առատ տամք և զմագաղաթն, զսուրբ գործս անկեղծաւոր և զբանս աղօթից օրհնաւոր, ա՛յնքան առաւել գրիմք ի գիրն կենաց: - 741

ԳՐՈՒԹԻՒՆ + Զի առնելն է հաճոյական գործ առանց կասկածանաց. որպէս բարի առնել բարեաց, որ է՛ արդարութեանն աստուծոյ. և չար առնել չարեաց, որև այս է՛ խրատ ուղղութեան. այլ բարի առնել չարեաց, այս ողորմութեան է և *գրութեան*. այսորիկ առնելոյն են տեսակք: - 158. Երկրորդ՝ զի ձեռամբ *գրչի* մտանէ ի բառ. և առանց բերանոյ բարբառի. և տեսանի աչաց. և լսի ականջաց. և ուսուցանէ զմիտս: - 177

ԳՐՊԱՆ + Եւ շնորիք իմաստութեան ի մեզ ծաւալեալ. ըստ այնմ «որպէս իւղ զի իջանէ ի գլուխ մեր և ի մորուսս քահանայութեան կարգի, և ի *գրպանս* զգեստու ժողովրդեանն»: – 532

ԳՕՂԻ - Ուստի յա՛յտ է, զի որակ ծնողացն խառնի ի բեղնաւորիլն. ի դաշտանւոյն *գօղի*. ի հիւանդութենէ, ի շիկութենէ. որպէս ադամ տրտմութեամբ ծնաւ զորդին կայէն. ցաւած ծնողացն ցաւածին որդի: - 439

ԳՕՍԱՆԱՄ + Եւ *գօսանալ* ձեռինն զբառնալ թագաւորութեանն: - 442. Եւ արմատ ծառոյն *գոսացեալ*՝ չորանան և յառաջ եկեալ ստեղունքն: - 776

ԳՕՏԵԻՈՐԵՄ + Երրորդ զի պատրաստ և *գօտևորեալ*: - 730.

ԳՕՏԷԼՈՅԾ + Իսկ հոլանի և անգօտի. գլխիբաց և *գօտէլոյծն* է: - 639

ԳՕՏԵՄԱՐՏԻԼ + Տասնեն՝ *Գօտէմարտիլն* յակոբայ. և անուանն սքանչելի. և հռաքէլ լայր զորդիս իւր: - 283. Վասն է՞ր *գօտէմարտեցաւ* ընդ յակոբայ և կաղացոյց: - 311. Եօթներորդ՝ զի մի՛ հպարտացի ի *գօտէմարտիլն* կաղ առնէ զնա: - 311. Եւ այլն ասացաւ ի *գօտէմարտիլն* յակոբայ ի ժե համարն ա՛նդ տեսցես: - 332

ԳՕՏԻ + Եւ է երկինք՝ է *գօտիքն* են **է** մոլորակացն. որ է Զոհա՛լն. Երևա՛կն. Հրա՛տն. Արեգա՛կն. Լուսնթա՛գն. Փայլածո՛ւն և Լուսինն: - 183. Փո՛քր է *գօտին*: - 186. Իսկ մոլորակքն ի *գօտիս* իւրեանց շարժականք են. զի բարձրանան և խոնարհին: - 189. *Գօտին* զօրութիւն նշանակէ որ էր ի մէջքն. այլ և ի յաղօքս կայր և *գօտեաւ* պնդեալ էր: - 311. Դարձեալ՝ վարժէ՛ զնա *գօտեաւն* պատերազմիլ ընդ մեղս և ընդ մեղսասէր մարդիկ որ կամին զանմեղն քարշել արտաքոյ օրինացն աստուծոյ: - 311. Երկրորդ եղանակ՝ է *գօտիք*. և **ը**՝ անմոլարքն. **թ**՝ լուսնոյդ ի վայր. և **ժ** բանն աստուծոյ որ վարէ՛ զարարածս: - 343. Չորրորդ՝ է մոլորակաց *գօտիք*. և **ը** հաստատութիւնն. և ջրեղէն և լուսեղէն երկինքն: - 343. Կամարն՝ *գօտին*: - 348. Այլ ոմանք է օր ասեն յամել ի է *գօտիս*. վասն որոյ է օրէք առնեն: - 391. Զգեստ է նոցա, պատմուճան հոլանի և առանց *գօտոյ*...: - 608. Իսկ կնկուղ ի գլուխ կրօնաւորաց և օդ յոտս և *գօտի* ընդ մէջ. զսպառազինիլն և զարիութեամբ ընթանալն ի պատերազմ: - 671. *Գօտի* ի մէջն, ի նշան արիութեան: - 674. Այլ և *գօտով* պնդել զմէջս որ են բարի գործք: - 730

Գ ՕՐԵԱՅ (ԵՌՕՐԵԱՅ) + Երկրորդ, խաչն՝ և մահն՝ և յարութիւնն ***գ օրեայ***: - 380. Ասա՛ թէ՝ քահանայիցն հրամայեաց ի բաց կալ յամուսնութենէ յորժամ մտանէին ի տաճարն և ի խորանն. և յորժամ լսէին զօրէնս աստուծոյ ***գօրեայ*** սրբեցան: - 404. Երկրորդ՝ անցեալ ընդ լերամբ և ո՛չ գտեալ. մինչև առ տեսանօղն եկեալ. և տէր մեր էանց զլերինս հրեշտակաց և եկն ի մարգարէս. և նոքա աւետեցին զգիւտն ***գ օրեայ*** կորստեան իշոյն. – 426. Երեսունևդ, դաւիթ քաքեաւ ***գօրեայ*** առ վիմին. և տէրն ***գօրեայ*** ի գերեզմանին: - 437. Անմարթ էր թողուլ զժողովուրդն ի դրան տաճարին և մերձիլ յանկողինս. և ըստ օրինացն ***գօրեայ*** սրբութիւն ստանալ. որ անհնա՛ր է ամենևին. թէպէտ ասեն՝ գոյր ա՛յլ քահանայապետ որ զկարգ պաշտամանն կատարէր: - 484. Հինգերորդ՝ յետ ***գօրեայ*** թաղմանն քրիստոսի եկին առաքեալքն և կանայքն ի գերեզմանն. - 681. Ա՛յս է խորհուրդ ***գօրեայ*** ննջեցելոց յիշատակին: - 683

ԳՕՐՏՈՍԱԿ - Այլ որ **ճծ** ամաւ յառաջ եկին ի հայք՝ ասորիք արք քաջաբանք, և կամեցան սերմանել զաղանդն նեստորի. որք նզովեալ որոշեցան. բայց ոմանք ընկալեալ էին և թարգմանեալ ի նոցանէ գիրս սուտս, *Զգօրտոսակ*. Զկիրակոսակ. Զպղի տեսիլն: - 545

Դ

ԴԱ + Կատարեալ և գերակատար թիւք *դորա* են առ մեզ. որ ի **դ** գլխաւորին ըստ չորից տարերց: - 141. Զի գիտեմք *զդոսա* ինն գոլ դասս ըստ սրբոյն դիոնիսեայ. և երիս երրեակս որոշեալ ի դէմս Երրորդութեանն: - 141. Եւ այսպէս է յարմարութիւն *դոցա*: - 240. Նոյնպէս և սատանայ ատէ՛ր զմարդկային բնութիւնս զի ի պատկերն աստուծոյ արարաւ. և հրէայքն ատէին զքրիստոս. զի վկայեաց հայր թէ *դա՛* է որդի իմ սիրելի: - 313.Եւ տէրն մեր **լ** ամեայ մկրտեցաւ. զորմէ հրամայեաց հայր՝ *դմա՛* լուարուք ամենայքն: - 313. Երկրորդ՝ ցուցանէ զանմեղ մահն քրիստոսի վասն մեր մեռեալ. զոր մատամբ ցուցանէին խաչօղքն թէ խաչեսցի *դա՛*: - 359. Ասէ՝ մի՛ չարչարէք զքրիստոս օրինօքն. որպէս ասէին «մեք օրէնս ունիմք և պարտի *դա*՛ մեռանիլ»: – 399. Եւ հայր վկայեաց «*դա*՛ է որդի իմ սիրելի *դմա՛* լւարուք»: – 399-400. Եւ զյիսուս փրկիչն՝ հայր սրբեաց և առաքեաց. որ և ի յորդանան վկայեաց «*դա*՛ է որդի իմ սիրելի, *դմա՛* լուարուք»: – 417. Կամ զի օրէնքն գրեալ էր՝ կուրի և կաղի մի՛ դնել գայթակղութիւն, ասէին նախատելով թէ՝ որպէս ո՛չ կարես կոխել *զդոսա*, նոյնպէս ո՛չ կարես առնուլ զամուրն յեբուսայ: - 431. Կառքդ իսրայէլի և հեծեալք *դորա*: - 445. Իսկ մկրտութիւն նորա ո՛չ որդեգրութեան էր որպէս մերս. այլ ճշմարիտ որդիութեանն յայտնութիւն ըստ ձայնին հօր «*դա՛* է որդի իմ սիրելի»: – 474. Եւ ձայն հօր որ ասէ՝ *դա՛* է որդի իմ սիրելի: – 487. Նախ՝ որ ասէ «*դա՛*» նշանակէ զմիաւորութիւն բանին առեցեալ մարմնովն: - 487. Զի ո՛չ ասաց թէ որ ի *դմա՛* է կամ *դորա* ըստ բաժանողաց. այլ թէ *դա՛*. որ մի անձն բնութեամբ միացեալ նշանակէ: - 487. Եւ են որք զանձն և զբնութիւնն նշանակեն. որպէս *դա՛*, սա՛, նա՛: - 487. Զբերան մտացն ասէ. այսինքն է՛ յօժարութիւն հոգւոյն որ առնու զհոգին սուրբ. ըստ այնմ որ ասէր, «բա՛ց զբերան քո և լցից *զդա*»: – 523. Երկրորդ ունիմք վկայութիւն ի քրիստոսէ յորժամ ետ զարիւնն ի տեսակ գինւոյն՝ ասաց, «ո՛չ արբից ի բերոյ որթոյ մինչև արբից *զդա* նոր արքայութեան հօր իմոյ». և ջուրն ո՛չ է բեր որթոյ: - 595. Եւ պետրոս և որդիքն զեբեթեայ յորժամ լուան ի հօրէ «*դա՛* է որդի իմ սիրելի *դմա* լւարուք», ապա և նոքա վկայեցին, և խաչեցաւ քրիստոս: - 742. Վասն վեցերորդին ասէ տէր «հանէք *զդա* ի խաւարն արտաքին»: – 751. Իսկ զոր ինչ շնորհօք լինի ոք ստացեալ, կարէ՛ և մերկանալ. որպէս ադամ զեռակի շնորհն. և առ ջրհեղեղաւն «մի՛ մնասցէ հոգի իմ ի *դոսա* վասն լինելոյ *դոցա* մարմին»: - 782

ԴԱԳԱՂ + Երրորդն ի դուռն գերեզմանին. վասն որոյ այժմ սովորութեամբ երիցս անգամ դնեն *զդագաղն* ի ճանապարհի: - 675

ԴԱԳՈ - Եւ կործանեցաւ *դագոն*: - 412. Վասն է՞ր կործանեցաւ *դագովն* առաջի տապանակին: - 425. Կրկին կործանիլն *դագոնայ*, զի նախ՝ օրինօքն մովսէսի անկաւ, և քրիստոսիւ կործանեցաւ: - 425. Չորրորդ՝ նշանակ իմանալւոյն *դագոնայ*, որ զգլուխ իւր ամբարձ ընդ դէմ աստուծոյ. և ընդ բռամբ էարկ և կոխեաց զմարդկային ազգ. զորս խորտակեաց տէր մեր: - 426

ԴԱԴԱՅ - Եւ գրեցին ապաշխարութեամբ խոստովանութիւն. և եդին ի տապանին *դադայ*՝ յեկեղեցւոջ սուրբ վկային դեմետրեայ: - 543

ԴԱԴԱՆ - Եւ որպէս կորխ *դադան* և աբիրոն վասն հակառակութեանցն ընդ մովսէս և ահարոն՝ հրով և բացմամբ երկրի դատապարտեցան: - 288. Քսանևդ, նա՛ զերկիր պատառեաց *դադանեանցն*: - 329. Վասն է՞ր կորխեանքն. և *դադանեանքն* ընկղմեցան: - 381. Եւ *դադան* և աբիրօն որդիք ռուբենի՝ զիշխանութիւնն խնդրէին զի անդրանիկք էին: - 381. Իսկ իշխանութիւնն երկրաւոր, վասն որոյ բացաւ երկիր և եկուլ *զդադան*: - 381. Իսկ *դադան* քրէական մեղանչեաց որ է՛ յանցումն ի թագաւոր. զոր անհնարին պատուհասին. գոյիւք և ազգօք ջնջին: - 381. Վասն է՞ր կորխեանքն սրբեցան հոգւով. և *դադանեանքն* կենդանի ի գերեզման իջեալ տանջեցան: - 381. Ոմանք ասեն թէ՝ *դադան* քրէական մեղանչեաց. վասն այն դառն տանջեցաւ: - 381. Իսկ *դադան* կենդանի էջ ի դժոխս՝ ո՛չ սրբեցաւ. և ախտիւք իւր անսուրբ ընկղմեցաւ: - 382. Իսկ *դադան* ամենևին անզեղջ մնաց. թէպէտ գնաց մովսէս ի խորան նոցա՝ ո՛չ զղջացան: - 382. Այլք ասեն վասն *դադանեանցն* թէ՝ հոգիք նոցա մարմնով ի տանջանս կային. ուր ընկեղմեցան մինչև ցաւարումն դժոխոց. ընդ որս և զնոսա ազատեաց քրիստոս իջանելովն ի դժոխս: - 382. Երրորդ՝ կրեցին զանէծքն *դադան* և աբիրոն: - 409. Հինգերորդ՝ զի քրէական մեղքն ազգաջինջ առնէ. որպէս *զդադան* և զաբիրոն. զի ընդ մովսէսի և աստուծոյ հակառակ կացին, ազգօք և աղխիւք ընկղմեցան զի այլքն երկիցեն: - 416

ԴԱԴԱՐ + Հինգերորդ՝ *դադարք* թռչնոց: - 212. Եւ *դադարք* դիւաց. իսկ յետոյ լուցկի են գեհենին յաւիտենից: - 212

ԴԱԴԱՐԻՄ + Երրորդ՝ Ծնաւ և *դադարեցաւ*, թէ ոչ: - 29. Երրորդ հարցումն հակառակացն թէ՝ որդի ի

հօրէ ծնաւ և *դադարեցա՞ւ*, թէ դեռևս կուծնանի: - 37. Թէ *դադարեցաւ*, ամենայնն հարկիւ է և սկիզբն ունի: - 37. Զի թէ պատասխանեմք թէ ո՛չ է հարկ թէ սկսեալն ամենայն իրօք և *դադարեսցի*. որպէս հրեշտակք և հոգիք մարդկան. զի են սկսեալք և ո՛չ *դադարին*. է՛ այս պատասխանի, այլ ո՛չ բաւական: - 37. Զի և յօհան դամասկացին ասէ հարկ գոլ ամենայն սկզման ունել դադարումն. այլ զի հրեշտակք և հոգիք ոչ *դադարին*, այս կամա՛ցն աստուծոյ է պահպանութիւն, և ոչ բնութեան նոցա. զի յո՛չ էից եղեալքն՝ կարեն յոչ էութիւն փոխիլ: - 37. Իսկ յորժամ զյայլումն լսեն՝ արծակին ի վերայ մեր ասելով, եթէ յայլո՛ւմ է՝ պատահումն է ի հայր որպէս զօրութիւնս առ մեզ. իսկ եթէ զօրացեալ է՝ և ընդ զօրանալն *դադարեսցէ* ամենայնիւ. շարժումն եղիցի և ոչ շարժօղ: - 52. Եւ որպէս մշտնջենաւոր որդի ի հօրէ սկսեալ և անվախճան. որպէս ժամանակ հոգի ի հօրէ սկսեալ և յորդի *դադարեալ*: - 105. Ո՛չ ասեմ ժամանակ. զի արարիչ է ժամանակաց և յաւիտեանց. և որպէս ո՛չ ի ժամանակի սկսեալ, և ո՛չ ի ժամանակի *դադարի*: - 105. Զի ի կատարածի աշխարհի յորժամ *դադարի* գործ դիւացն՝ ամենեքեան միահաղոյն փակեսցին ի դժոխս: - 147. **Եւ որպէս երգովն դաւիթի *դադարէ՛ր* այսն չարութեան ի սաւուղայ, նոյնպէս և այժմ:** - 150. Զի յետ քրիստոսի *դադարեաց* սատանայ զհոգիսն ի դժոխս տանելոյ որպէս ասէ սուրբն եպիփան: - 153. Եւ կամ ի ներգործութենէ լինի զօրութեամբ. որպէս ի շարժմանէ *դադարեալ*: - 162. Կամ յետ ներգործութեան. որպէս ի շարժելոյն *դադարիլ*: - 168. Իններորդ՝ և է ուրեք ժամանակաւ առաջին ներգործութեամբն՝ և վերջին զօրութեամբն. որպէս շարժման *դադարիլն*: - 169. Եւ զի *դադարին* ի գործոյ: - 196. Երկրորդ՝ զի ջրհեղեղն համաշխարհական՝ անդ սկսաւ՝ և դարձեալ *դադարեաց*: - 196. Իսկ ձմեռն է կատարած և վերջք կենցաղոյս. վասն այն բոյսք և ծնունդք *դադարին* և չորանան: - 198. Եւ կամ հո՛ղմ է արտաքս թիւրեալ ի ճանապարհէ՛ իւրմէ. և ի խոռոչս երկրի մտեալ. և վասն թանձրութեան երկրին շարժէ զնա մինչև գտանէ ելս և ապա՛ *դադարի*: - 206. Իսկ պտուղք զկարգ տարերա՛ցն բերէ որպէս ցուցաւ. ի հողոյն սկսեալ և առ հուրն *դադարեալ*: - 213. Քանզի միտք շարժեալ առհմաստս՝ *դադարէ՛* ի ճշմարտութիւնն: - 248. Եւ վասն տնկական և զգայական մասին՝ կազմողական զօրութիւնն այլ ևս աճեցուցեալ զմարմինն **բ** ամ և *դադարեալ* յերեսներորդին, լինի ժամանեալ ի չափ հասակի կատարմանն քրիստոսի, յորում մկրտեցաւ տէրն մեր: - 265. Երրորդ՝ ասէ չտայ զզօրութիւնն, զի մի՛ *դադարեսցիս* ի գործելոյ: - 287. Իսկ յամենայն օր հալէր հրամանաւն աստուծոյ, զի *դադարեսցեն* ի հաւաքելոյ. և ապա զի դարձեալ խնդրեսցեն առաւօտել առ աստուած: - 339. Առաջին՝ շաբաթն. յորժամ *դադարիմք* **զ** շարժմամբ և **ե** զգայութեամբ ի մեղաց գործոց: - 372. Որ մինչ ի ծ ամն կատարէր զգործն իւր, և անդանօր *դադարէ՛ր*: - 379. Նա՛խ՝ զի ի խղճմտանք մարդոյն կախեալ է կեանքն արժանի մահու. և տեսանէ՛ միշտ և ո՛չ հաւատայ և *դադարէ* ի մեղաց: - 404. Երկրորդ՝ զփոփոխելի կեանքս սգան. և յուսով հանդերձեալ յարութեանն *դադարին* ի սըգոյ և ուրախանան: - 411. Եւ անդ *դադարեցան* առաջնորդք օծեալք. յորում երևեցաւ ճշմարիտ օծեալն քրիստոս: - 421. Եւ մինչ ընթացաւ ի կալն ուռնայի և գնեաց զեզինսն և ողջակիզեաց, եհաս ի **զ** ժամն. որ յառաջն *դադարեալ էր* սուրն: - 435. Երկրորդ՝ զի յորժամ ուխտէ մարդ, ի նոյն ժամն *դադարի* ցասումն աստուծոյ. ապա յորժամ կատարեմք՝ երևի մեզ: - 435. Արդ սկսեալ առ դարեհիւ ի կե ոլոմպիադին՝ *դադարեցին* ի ճձզ ոլոմպիադին առ հիւրկանոսիւ քահանայապետիւ, որ գերեցաւ ի պարթևաց: - 449. Եւ գործ արդարութեան ի վախճանի. զի արդարապէս ամենայն որ սկսանի կատարի. և որ շարժի *դադարի*: - 458. Եօթներորդ՝ նա՛ միա՛յն է միշտ և անդադար ծնունդ. զի ո՛չ սակաւ ի ժամանակի, և ո՛չ ի ժամանակի *դադարի*. այլ որպէս լոյս ի հրոյ միշտ և անհատապէս ծնանի: - 472. Զոր օրինակ ի բարձր ուստէք քար հոլովեսցի, և որ մօտն կացցէ ասէ ցնա՝ երթալ ունիս մինչ ի ներքին վայր տեղիս և ապա *դադարիս*: - 497. Նոյնպէս և ադամայ ասաց աստուած՝ ի հողոյ սկսար և ի հող կամիս *դադարիլ*: - 497. Ըստ սողոմոնի «որպէս թռչուն ի բունոյ թռեալ և ի բոյնն դարձեալ *դադարի*, այնպէս են և անէծք անզգամի»: – 539. Կամ այլ ազգ. սէրն է սկիզբն գործոց բարեաց, զի շարժէ՛ առ այն. որպէս ասեն վարդապետք՝ սէրն գործէ՛ մեծամեծս թէ է՛. և թէ *դադարէ* ի գործելոյն՝ ո՛չ է սէր: - 575. Եւ յաւուր կիրակէի երեք անգամ ասեմք «ո՛չ *դադարեցից* քրիստոս օրհնել զքեզ»: - 632. Եւ զայս աշխարհս արար ի **զ** օրն և *դադարեաց*: - 647. ...ընդդիմակն սոցա յաւելու. և ի մահն լնանի և *դադարի* ամենայն: - 666. Վեցերորդ, ի փոփոխումն աստուածածին կուսին յետ գ յաւուր ձայն հրեշտակացն *դադարեցաւ*. - 681. ...և ի *դադարիլ* ժամանակին՝ ի նոյն կէտն համանգամայն վերառեցեալ մտանեն ի կեանս առաջին ըստ խոստման բանին: - 716-717. Վասն զի երկին որ շարժի՝ յօր դատաստանին *դադարի* և հաստատի յայն կարգն յոր նա՛խ ստեղծան. արեգակն յարևելս և լուսինն յարևմուտս: - 727. Եւ **դ** տարերքդ իւրաքանչիւր *դադարին* ի տեղի իւրեանց և բնաւ ո՛չ փոփոխին: - 727. Զի երկինք ի շարժմանէ *դադարէ* և և՛ս պայծառանայ: - 728. Իսկ պարզ տարերքն գնդաձև *դադարին* ի

տեղիս իւրեանց յաւիտեան: - 728. Եւ այլ ևս ի շարժմանէ *դադարին* որպէս ասացաւ. զի ո՛չ առնեն ամառն և ձմեռն: - 728. ...այսինքն բոլոր ամենայն անդամօք մարմնոյն յաստուածութիւնն հանգիցէ. զի *դադարեսցի* եկեղեցի յամենայն աշխատութեանց: - 736. Այլ որ ուղիղն է տեսութիւն, յետ յարութեան փոխի ժամանակն ի յաւիտեան. և այլ ո՛չ գտանի մասն և րոպէ և ժամ. զի երկնային մարմինք *դադարին* ի շարժմանէ ուստի ժամանակն գոյանայ: - 747. Չորրորդ՝ կամ տանջօղն *դադարի*. իսկ անդ հրամանն աստուծոյ է տանջօղ որ ո՛չ երբէք *դադարի*: - 750. Եւ առ ընդունակ նոցին *դադարիլ* շնորհին գործելոյ, բացբարձումն է շնորհին իջելոյ: - 783

ԴԱԴԱՐՈՒՄՆ + Զի և յօհան դամասկացին ասէ հարկ գոլ ամենայն սկսզման ունել *դադարումն*. այլ զի հրեշտակք և հոգիք ոչ դադարին, այս կամա՛ցն աստուծոյ է պահպանութիւն, և ոչ բնութեան նոցա. զի յո՛չ էից եղեալքն՝ կարեն յոչ էութիւն փոխիլ: - 37

ԴԱԼԱՐ + Նախ՝ զի հովիւն ի *դալար* վայրի բնակեցուցանէ. այսինքն ի վայրենացեալ գրոց սրբոց գիտութիւնն: - 49. Չորրորդ՝ զի տունկք և բոյսք ի ներքին հիւթոյ և ի վերին անձրևոյ միշտ *դալար* մնասցեն: - 207. Երրորդ, սուրբ խաչն աստուածընկալ *դալար* զօրութեամբ. շառաւիղ թևն. պտուղ քրիստոս ծաղկեալ արեամբ և ջրով: - 382. Եւ որպէս մի հուրն զանազանապէս այրէ *զդալար* փայտ՝ և զչոր խոտ՝ և զեղէգն: - 505. Չորրորդ՝ ծառ կենաց կոչի տէր մեր յիսուս քրիստոս. ըստ որում փայտ *դալար* էր աստուածութեամբն. և մեզ կեանք և կենդանարար եղև յարութեամբն իւրով: - 768

ԴԱԼԱՐԻՄ + Եւ զի ծառք չորացեալք՝ *դալարին* և կանաչին: - 197. Վասն է՛ր բոյսք փութով աճին և *դալարին* քան զտունկ և զծառ: - 214. Եւ զոր օրինակ՝ տունկ ի յերկրի տնկեալ՝ նախ *դալարի*. և յորժամ հաստատի ծաղկի. և յորժամ ևս հաստատի՝ ապա պտղաբերի: - 255. այլ չոր ձաղկն *դալարիւր*. այսինքն թէ ի զանգուածոյն ադամայ ունէր ինչ փոշետեսակ՝ սրբեցաւ հրով հոգւոյն սրբոյ: - 331. Չորրորդ, քրիստոնէական ժողովուրդն *դալարացեալ* ի մեղաց. շառաւիղեալ ծննդօք. ծաղկեալ հաւատով և պտղաբերեալ: - 382. Հինգերորդ, ըստ փիլոնի գաւազանն է իմաստութիւնն. *դալարեալ* մտօք և ծաղկեալ ուսմամբն. և պտուղ՝ ուսուցմամբ աշակերտաց: - 382. Իսկ երկիրն նոր օրինացս ո՛չ բնական իմաստութեամբ հեթանոսաց ոռոգի, այլ շնորհօքն աստուծոյ և հաւատով *դալարի*: - 398. Եօթներորդ, որ ի տղայութեանն հասակէ՛ կան յաստուածպաշտութիւն, իբր զխոտս *դալարի* պտղաբերեն զհարիւրաւորն: - 757. Եւ որք ի ծերութեանն գան յուղղութիւն, որպէս զսէզ *դալարին*, և տան պտուղ զերեսնաւորն: - 757-758. Եւ որպէս զկենդանարար ջուր զընդունակս իւր *դալարացուցեալ*. ծաղկեալ յաստիս և պտղաբերեալ ի հանդերձեալն...: - 768

ԴԱԼԱՐԻ (գոյական) **+** Եւ վասն չորրորդին ասէ դաւիթ, «դնէ՛ զձիւն որպէս զասր». և թէ՝ «առաքէ զբան իւր և հալէ՛ զնոսա». և թէ «բուսուցեր զխոտ ի լերինս, *զդալարի* ի ծառայութիւն մարդկան»: - 26. Իսկ ծաղկեալ գաւազանն չորս ինչ յաւելու. *Դալարի*. Շառաւիղ. Ծաղիկ. և Պտուղն ընկուզ: - 382

ԴԱԼԻԼԱ (ԹԱԼԻԼԱ) - Մետասաներորդ՝ առաջինն կին մերժեցաւ և երկրորդն մերձեցաւ որ կոչիւր *դալիլա*: - 422. Զի սամփսոն ի ժամ գերծելոյ գլխոյն թմրեալ ի ծունկս *թալիլայ* խոնարհէր. նոյնպէս և ամենայն մեղք զոր գործէ մարդ, և առաւել գէճ ցանկութիւն, անարգէ զմարդ: - 424

ԴԱԿՈՒԷԼ - Վեցերորդ՝ *դակուէլ*. ինքն աստուածային: - 144

ԴԱՀԵԿԱՆ + Մետասաներորդ՝ յովսէփ **Ճ** ամաց վաճառեցաւ **Լ** *դահեկանի* որպէս ասէ ի կտակն: - 313. ...ապա յայնժամ առնուն *զդահեկան* երանութեանն: - 692

ԴԱՀԻՃ + Զոր օրինակ՝ զմահապարտ ոմն թագաւորն հրամայէ՛ *դահճին* ի բանտ դնել. դարձեալ զնոյն թագաւորն աղերսեն և նա հրամայէ՛ արձակել ի բանտէն: - 492. Եւ եփրեմի ներբողեա՛նն այլ՝ ցոյց զա՛յս տայ. թէ *դահիճն* ետես ի բանտին որ այսպէս աղօթէր: - 659. Ճանապարհ կեանս այս. և ոսոխ մարմինն. և դատաւոր միտքն. *դահիճ* խիղճ մտացն որ չարչարէ՛ զհոգին և ոչ ազատէ մինչև զամենայն պարտսն վճարեսցէ ապաշխարութեամբ: - 704. Դատաւոր աստուած. և *դահիճ* հրեշտակք. և բանտ դժոխքն: - 704

ԴԱՀՃԱՊԵՏ + Եւ յետ **Ե** ամսոյ՝ նաբուզարդան *դահճապետն* հրձիգ արար զէմ և զտաճարն և զտուն թագաւորացն. և զպարիսպն կործանեաց. և զսիւնսն պղնձի և զաւազանն և զամենայն կահ պղնձի և արծաթի տարաւ ի բաբիլօն: - 447

ԴԱՂՄԱՏ + Եւ այս են **իբ** Լեզուքքն. ...*Դաղմատք:* - 298. Նշնակութիւն է **գ** ազգ գրոյն ի վերայ խաչին. Եբրայեցի. Յունաց. և *Դաղմատ:* - 645. Եւ փոխանակ *դաղմատին* է՛ իւրաքանչիւր լեզու որ պատարագէ՛: - 645

ԴԱՂՄԱՏԵՐԷՆ + Եւ *դաղմատերէն* տիտան. այսինքն արեգակն կամ հսկայ: - 707

ԴԱՄԱՍԿԱՑԻ - Եօթներորդ՝ վկայ *դամասկացին* որ ասէ. որ և նա ևս քաղկեդոնիկ է. եթէ յայտնապէս զհոգին սուրբ ի հօրէ՛ ասեմք. և զնա հոգի հօր անւանեմք: - 64-65. Երրորդ՝ ըստ *դամասկացւոյն* հրեշտակն ո՛չ է ընդունակ ապաշխարութեան. նմին իրի և ո՛չ թողութեան: - 151. Եւ թէ ոք ասիցէ, որովհետև ներգործութիւնքն բնութեանց հետևին, որպէս հուրն միշտ այրէ, և ջուրն ցրտանայ և ջերմանայ. ապա ճշմարիտ երևի բանն *դամասկացւոյն* եթէ է՛ ի քրիստոս կրկին ներգործութիւն. որպէս և կրկին բնութիւն: - 174. Եւ որպէս ասէ կղէմ և անանիա *դամասկացի*, թէ **զ** գիրք այլ ընկալաք յեկեղեցի: - 450. Եւ *դամասկացին* ասէ՝ «ի փօստազիս իրացն որ ո՛չ երևի յանդիմանութիւն»: – 571

ԴԱՄԱՍԿԱՑԻ ՅՕՀԱՆ - Իսկ *դամասկացին յօհան* գլուխն երկաբնակաց ասէ՝ «բոլոր աստուածութիւնն է միաւորեալ ընդ մարդկային բնութիւնն ի քրիստոս. և տեսանի ի հոգւոյն քրիստոսի»: – 100. Որպէս *դամասկացին յօհան* և օգոստինոս՝ իմանալի և զգալի ասացին: - 221

ԴԱՄԱՍՈՍ - Եւ Պատրիարգունք էին անդ, Ներսէս հայոց. Կիւրեղ Երուսաղէմի. *Դամասոս* հռօմայ. Նեքտառիոս կոստանդնուպօլսի: - 542

ԴԱՄԱՏՐԱՆ - *Դամատրանք*, որ են բերդացիք: - 299

ԴԱՄԲԱՐԱՆ + Իսկ *դամբարան*, որ է պահարան. զի անտի դարձեալ առցի որպէս և եդաւ: - 678

ԴԱՅԵԱԿ + Եւ զի *դայեա՛կ* է կենդանեաց: - 211. Դարձեալ՝ նախախնամութեանն է այսպէս կարգեալ. զի մարդս ունի *դայեակ* և սնուցօղ, պէտս ունի խնամարկութեան զի հասցէ ի չափ հասակի: - 267. Երրորդ՝ որպէս զստնդիայի մանուկն է ամ խրատէ՛ *դայեակն*. այսպէս ժողովուրդն որ ել յերկրէն իւրեանց, երկիրն բաբիլացւոց հ ամ ի գիրկս իւր *դայեկեաց* զնոսա և սնոյց. զի յետ դարձին յերկիրն իւրեանց՝ զքարիս գործեսցեն: - 448

ԴԱՅԵԿԵՄ + Օրէնք *դայեկեցին*: - 456

ԴԱՆ - *Դա՛ն* է և Պօղոս: - 348. *Դան*. Ասեր. և Նեփթաղիմ. **ժե** բիւր և **ռռ** զօրք նոցա: - 378

ԴԱՆԱ - Երեքտասաներորդն ի *դանա* որդի մանովէի Սամփսոն. որ կալաւ յ աղուէսս, և կապեաց ի նոսա ջահս. և այրեաց զանդաստանս այլազգեաց: - 420. Ա՛ըդ՝ ծնանի ի բաբելօն ի ցեղէն *դանայ*. և եկեսցէ յԵրուսաղէմ և թլփատեսցէ զինքն: - 707. Երեմիա՝ երիվար արշաւեալ յազգէն *դանայ*: - 707. Զի նա՛ է օձ դարանակալ ի ճանապարհի որպէս ասաց յակոբ յազգէն *դանայ*: - 708

ԴԱՆԿ + Սիկղն և սատերն և երկդրամեանն մի են. **ի** *դանկ* է. և մի *դանկն* **բ** գարւոյ կշիռ է: - 343. Զարծաթն է առ ի համարոց գլխոցն կէս երկդրամի որ է՛ **ժ** *դանկ*: - 344

ԴԱՆԴԱՂԻՄ + Այլ և ի դռան Կլայիս սակաւ ինչ *դանդաղեալ*, մինն փրկեալ և միւսն գերեալ: - 789

ԴԱՆԴԱՂԿՈՏ + Եւ պիտանեացն՝ փառս վերընծայել այնմ, որ փառաւորեալն է ի պարգևս իւր. իսկ զանպիտանսն ներել մերոյ փոքր ընկալ անօթոյ և *դանդաղկոտ* փութոյ: - 772-773

ԴԱՆԴԱՉԵՄ + Այլ և ո՛չ որպէս պատահումն ի յէութիւն. զի բանն աստուած ո՛չ է անանձն և ազդումն ինչ որպէս մեր բանս ըստ ոմանց. որպէս մարկեղոս և փոտինոս *դանդաչեն*: - 88

ԴԱՆԻԷԼ - Այլ և զամս ծննդեանն քրիստոսի՝ և վասն եօթներորդացն *դանիէլի*՝ գտցես ի չորրորդ թագաւորութեանց վերջքն ի լ համարն. զոր ընդդէմ հրէից գտցես բան: - 29. Եօթներորդ՝ զնա փոքր եղջիւր կոչէ *դանիէլ*. խեթկի և մեծամեծս բարբառելով. և սոքա խեթկեն զեկեղեցի. և բանան զհայհոյիչ բերանս իւրեանց յերկինս, և զլեզուս ածէին զերկրաւ: - 35. Մետասաներորդ՝ աստուծոյ միա՛յն է յայտնել զգաղտնիս. որպէս ասէ *դանիէլ*, «աստուած յերկնից ինքն յայտնէ զխորհինս և զգաղտնիս»: – 58. Վասն է՞ր կոչի աստուած հին աւուրց ըստ *դանիէլի*: - 114. Դարձեալ՝ գիտելի է, զի հին աւուրց և ծեր ետես *դանիէլ*. «հեր գլխոյ նորա սպիտակ իբրև զձիւն»: – 115. Զի՞նչ է **ռք** հազարաց և բիւրք բիւրուցն զոր ետես *դանիէլ*: - 141. Այսպիսի ժամանակ է յայտնապէս կեանք մեր. զի զոր ինչ ժամանակ կենցաղոյս չափէ բնութեամբ՝ ապականէ և փոփոխէ. որպէս ասէ *դանիէլ*՝ «փոխէ՛ զժամանակս և զդարս. փոխէ՛ զթագաւորութիւն և կացուցանէ»: – 199. Նոյնպէս և կեանք մեր. այլայլի ի մանկութենէ ի ծերութիւն. յառողջութենէ ի հիւանդութիւն. և այլն՝ ըստ *դանիէլի*՝ «**է** ժամանակ փոփոխեսցին ի վերայ քո»: – 199. Որպէս *դանիէլ* առիւծուցն յաղթեաց. և պօղոս իժին. և բազում ճգնաւորաց որք անապատս էին՝ գազանք և անասունք սպասաւորէին նոցա: - 220. Այն որ աստուածայինն է տեսիլ կոչի. որպէս Աբրահամուն. Յակոբայն. Յովսեփայն. և *Դանիէլին*: - 268. Երեսուներորդ, Եօթներորդքն *դանիէլի*: - 413. Եւ *զդանիէլ*՝ և **զգ** մանկունքն՝ և **ժռ** այր ի մեծամեծացն գերի տարաւ ի բաբիլօն: - 447. Իսկ է երրորդքն *դանիէլի* որ ասէ՝ «**է** երրորդ է՝ և եօթներորդ **կբ** համառօտեսցի ժողովրդեանն»: - 449. Իսկ այլ ոմանք թուեն զեօթներորդն *դանիէլի* ի դարեհի որդւոյ արշուրեայ առաջին ամէն. յորում զտեսիլն ետես մարգարէն. մինչև ի ծնունդն քրիստոսի ամք **նձգ**: - 449. Անգէ: Զաքարիա: Մաղաքիա: Երեմիա:

Բարուք: Ողբք: *Դանիէլ*: Եզեկիէլ: - 450. Վեց՝ *դանիէլն*: - 451. Երկրորդ՝ զի վէմն առանց ձեռին հատաւ ի կուսական լեռնէն ըստ *դանիէլի*: - 470. Նա՛խ՝ զի ծեր և հին աւուրց նշանակեցաւ հայր աստուած ի *դանիէլէ՛*. իսկ որդին նորածին և երիտասարդ հասակաւ: - 479. Այս դպրութիւնքս բանին ի կատարածի ըստ *դանիէլի*. որպէս գրեալ է աստ յայլում տեղւոջ՝ անդ տեսցես: - 481. Տասներորդ վասն տեսութեան մեկնութեանն. որպէս առ *դանիէլին*: - 536. Զսիրտ իւր հպարտացուսցէ որպէս ասէ *դանիէլ*. «յարիցէ ընդ դէմ իշխանաց իշխանին». այսինքն ընդ դէմ աստուծոյ. և ջանայ փոխել զօրէնս և զկրօնս: - 707. Եւ *դանիէլ*՝ փոքր եղջիւր: - 707. Թագաւորէ՛ նեռն զաւուրս **ռ** երկերիւր **հևը**, ըստ *դանիէլի*: - 709. ...և *դանիէլ* զհին աւուրցն ետես, և զի որդւոյ տուաւ իշխանութիւն դատաստան առնել: - 735. Երրորդ, բազմութիւնք երկնաւոր զօրացն ընդ նմա իջցեն. զի «զօրութիւնք երկնից շարժեսցին» հազարք հազարաց և բիւրք բիւրուց ըստ *դանիէլի*: - 737. Իններորդ, փա՛ռք է զդատաստանն առնել. զի նմա տըւաւ իշխանութիւն ասէ *դանիէլ*. և հայր ո՛չ զոք դատէ. այլ զամենայն ետ որդւոյ որպէս ցուցաւ: - 737. Զի՞նչ է որ ասէ *դանիէլ* «դպրութիւնք բանին»: - 741. Իսկ ի հանդերձեալն Առաջին ոստխ է սոյն խիղճ մտացն. զորմէ ասէ *դանիէլ*, «դպրութիւնք բացան»: - 743. Երեք կարգս այսորիկ գուշակեին երեքումբք արամբքն զորս եզեկիէլ մարգարէացաւ. փրկելոցն Նոյիւ Յոբաւ և *Դանիէլիւ:* - 755. *Դանիէլիւ*՝ կուսիցն դասք ծնուցեալ լինին: - 755

ԴԱՇՆ + Նմանապէս և միջակ կապիւն, զի ուսանիմք յաստուծոյ ընկալեալք զկարգ կրօնիցն. և ունիմք ուխտ և *դաշին* և հնազանդութեան նմա...: - 318. Որով լինի պսակս այս *դաշն* և կապ ի մէջ առն և կնոջն. որով լինի անքակ միութիւն: - 609

ԴԱՇՏ + Մարգաց. որ է՛ ժամանակ ածելոյ զմարդ. որ ի *դաշտս* և ի հովիտս իցեն. յայգեստանս և ի բուրաստանս. յորժամ արեգակն առ շամբն և յետ շանն իցէ. զի ի **ձգն**՝ մո՛տ է ամռան: - 201. Երրորդ՝ զի ամենայն տեղիս գտցի ջուր. ի լերինս և ի *դաշտս*, և արբցեն կենդանիք: - 207. Վասն է՞ր ի լերինս բղխեն աղբերք առաւել քան ի *դաշտս*: - 209. Իսկ ի *դաշտս* ո՛չ է հողմ. վասն որոյ առաւել շողէ: - 211. Որպէս լերինք ցուրտ գոլով՝ զպտուղս ո՛չ հասուցանեն որպէս ի *դաշտի*: - 261. Նա՛խ զի սիրտ սուրբ և աննենգ ունէր. ուստի յա՛յտ է յանմեղութեամբ գնալոյն ընդ եղբօրն ի *դաշտն*: - 286. Եւ յետ **եճ** և **իե** ամաց ջրհեղեղին էր սկիզբն շինուածոյ ամբարտակին ի աշխարհին բաբելօնի ի *դաշտին* քաղանէ: - 297. Եւ միւս հաւն թաքաւեալ յարիւն, հոգին կենդանի. որ կարեկից լինի մարմնոյն և զսրբութիւն նորա հանէ՛ յուսով ի *դաշտն* որ է՛ յերկինս: - 368. Զի գործնականաւն մեռանիմք ընդդէմ մեղացն. և տեսնականաւն մտօք թռչիմք ի դրախտն որ է՛ *դաշտ* երկնային: - 368. Եւ արիւնն, զմեղս մեր բարձեալ յինքեան և տարեալ ի *դաշտն* առ հայր յերկինս. զի որպէս մեռեալ մարմնովն քաւեաց զմեղս. նոյնպէս և անմահ աստուածութեամբն կենդանացոյց և յերկինս եհան: - 369. Ըստ մարմնոյ յա՛յտ է զի երկիրն եգիպտացւոց *դա՛շտ* է. վասն այն նեղոս գետն արբուցանէ զնա՛: - 398. Այլ եւմ լեառն է և *դաշտ*, յանձրևոյ ոռոգի. իբր թէ խնամօքն աստուծոյ լինի անձրև աւելի և նուազ, ի ժամու և տարաժամու ըստ արժանեացն ձերոց: - 398. Երկոտասաներորդ՝ դարձեալ սաւուղ կամէր պաշարել զդաւիթ. և եկն զօրօքն իւր և ննջեաց ի *դաշտի*. – 514. Այլ և ամենայն աշխարհ տաճա՛ր է աստուծոյ. թէ ի *դաշտի* թէ յագարակի թէ ի տղմի. կամ ի ջուր սուզի, կամ ի գազանաց գիշատի, կամ ի ձկանց կլցի, արդարութեան ոչ ինչ վնասէ: - 678. ...և վառեսցեն զերկինս որ է՛ օդն. և զերկիր և զլերինս և *զդաշտս* և զբոյսս և զկենդանիս. և զժանկս մեղաց որպէս ասէ աստուածաբանն գիգոր: - 731

ԴԱՇՏԱՁԵՒ + Եօթներորդ՝ զի է անդորր վայր. այսինքն հաւասար ընդարձակ և *դաշտաձև* գոլով: - 184

ԴԱՇՏԱՆ + Քառասունենէ, Սերմնակաթին և *դաշտանէնոյն*: - 284. Նոյնպէս և արիւն *դաշտանէնոյն* պղծէ՛ զչորս դէմս. որպէս հոսումն արուին և բղխումն իգին: - 369. Նոյնպէս և ի նորս պահեսցի էօրեայ սրբութիւն *դաշտանի*: - 369. և Դարձեալ ասեն, բնական մեղքն խտրութեան մնաց ի գրաւորն, նոյնպէս ի նորս. որպէս սերմնակաթն և *դաշտանին*. այլ պատիժն փոխեցաւ հինն ի նորս: - 369. Ուստի յա՛յտ է, զի որակ ծնողացն խառնի ի բեղնաւորիլն. ի *դաշտանէնոյն* գօղի. ի հիւանդութենէ, ի շիկութենէ. որպէս ադամ տրտմութեամբ ծնաւ զորդին կայէն. ցաւած ծնողացն ցաւածին որդի: - 439

ԴԱՇՏԱՆԱՄ + Որք առաքինութեամբն են լեառնացեալ և *դաշտացեալ* աւելի և նուազ: - 398

ԴԱՌՆ + Յատկութիւնք ջուրց ուքն թուով. և զի բազում են ջուրք. և *դառն* է ծով և աղի: - 155. Երկրորդ՝ որ ինքն ո՛չ է բարի, այլ պատճառէ՛ զա՛յլ բարի. որպէս *դառն* դեղն զառողջութիւնն: - 160. Իններորդ՝ *դառն* ջուրն ի մէջ ամպոյն փոխի քաղցր և ախորժելի: - 206. Վասն է՞ր ծովք աղի և *դա՛ռն* են: - 208. Եւ այլք ասեն թէ՝ բազում աղբիւրք բղխեն ի ծովն. որպէս մեռայի ջուրն, և փոխեն զծովն ի *դառն*: - 208. Նա՛խ՝ զի արարիչն աստուած բնական զծովս աղի և *դա՛ռն* արար. զի մի՛ հոտեսցին կենդանիքն

ի նմա: - 208. Երկրորդ՝ ասէ արիստոտէլ՝ թէ ջերմութիւն լուսաւորացդ և տարրական հրոյն և օդոյն մտանեն ի ծովն և քարշեն ի նմանէ զքաղցր և զպարզ հիւթն. և մնացեալն լինի *դառն* և աղի: - 208. Եւ օրինակ տայ զկերակուրն որ ի ստամոքսն եփի. և գոլոշիկքն ի գլուխն ելանէ և պարզ ջուրն ի լեարդն. իսկ մնացեալ թանձրն լինի *դառն* և աղի: - 208. Նոյնպէս և գործելին ի հրոյ այրեալ՝ է՛ *դառն* և աղի: - 208. Մետասաներորդ՝ Վասն ստամոքսին. բերանն *դառն* և աղի՛ փոխի. և աջ կողմն ուժո՛վ է: - 227. Աղի, և *դառն*՝ քաղցր, և հոտած: - 240. Եւ *դառն* ջուրն է ի յականջն առ ի պահապան դրանն: - 240. Աղին և *դառն*՝ յաչքն և յականջն որպէս ասացաւ: - 242. Վասն է՞ր բերանն մարդոյն երբեմն քաղցր լինի. երբեմն *դառն*. և թթու. և այլ ինչ: - 242. Վասն է՞ր մի ջուրն ի բերանն քաղցր լինի, և յաչքն աղի. յունչն հոտեալ. և յականջն *դառն*: - 243. Եւ ի լեղւոյն ականջին *դառն*. պահապան սողնոց: - 243. Յականջն *դառն*. որ զչար բանս մի՛ լուիցէ: - 243. Եւ եերորդ՝ ո՛չ ևս թզենեաւ՝ այսինքն *դառն* վարուք ստուերանալ. զի տերև թզենւոյն *դա՛ռն* է և փշոտ ըստ մեղացն առակի: - 281. Իսկ թէ վասն է՞ր այսպիսի *դառն* պատժեցաւ: - 288. Դարձեալ՝ զբանջարն ընտրելով ուտեմք. այս է զի զվնասակարն և *զդառն* և զժահահոտն ի բաց ձգեմք և զչորրորդ մասն ուտեմք: - 295. Վեցերորդ, մովսէս *զդառն* ջուրն քաղցրացոյց և զգետն յարիւն դարձոյց: - 328. Իսկ Նուռն բժշկական է և *դառն* կեղևն: - 381. Ոմանք ասեն թէ՝ դաղան քրէական մեղանչեաց. վասն այն *դառն* տանջեցաւ: - 381. Զի՞նչ է մեղքն և մահ և *դառն* մահ: - 564. Իսկ *դառն* մահն է՛ մահու չափն. որ գիտութեամբ մեղանչէ. այս է *դառն* մահն յաւիտենից: - 564. Նա՛խ՝ զի ի *դառն* մաղձոյն հոսի յորովայնն ի ներքոյ սրտին և կսկծեցուցանէ զսրտակրանքն - 619. Այլ և տարակո՛յս է թէ՝ վասն է՞ր տրտմութեան արտասուքն *դառն* է, և ուրախութեան քաղցր: - 619. Իսկ ի լուր տրտմութեան՝ խուճապի մարմինն. և ի *դառն* մաղձոյն որ է՛ լեղին՝ հոսի ի բերան քաղրդին. - 619-620. և հիւթն ելեալ ի գլուխն լինի արտասուքն *դառն* վասն լեղւոյն: - 620. Նաև բերանն դառնանայ և չորանայ տրտմեցելոյն. զի չո՛ր է և *դառն*: – 620. Խորան ասեն աջակողմ և ձախակողմ. այսինքն ի քաղցր հայեցողութիւնն քրիստոսի որ է աջ. և ի *դառն* և ահաւոր որ է՛ ձախ: - 686. Իսկ ի ներքուստ, ի լինիլ տրտմութեանց՝ խուճապեալ մարմնոյն հոսի մաղձ *դառն* ի ստամոքս որովայնի. և վերացեալ գոլորշեաց նորա զօրէն շոգոլեաց պուտկի առ խելապատակս գլխոյ. և ծանրացեալ անտի թորի՛ առ բիբն ասացեալական. չոր գոլով և աղէգոյն ի սևատեսա՛կն մաղձոյ: - 787

ԴԱՌՆԱԼԻ + Ութերորդ, ահագին է անդ *դառնալի* վճռովն. ըստ յոբայ «մի անգամ խօսեսցի աստուած, և զնոյն ո՛չ երկրորդէ». այսինքն «երթա՛յք անիծեալ ի հուրն յաւիտենից»: - 737

ԴԱՌՆԱԿԵՐՊ - Ապա յա՛յտ է յասացելոցս թէ՝ քրիստոս երևեսցի արդարոցն քաղցրատես, և մեղաւորացն *դառնակերպ.* որ նշանակեցաւ ի սիւն ամպոյն ի տուէ և ի հուրն ի գիշերի: - 741

ԴԱՌՆԱՄ + Որպէս յորժամ արեգակն և լուսին զտեղի առին առ յեւսաւ. և յետս *դարձաւ* արեգակն առ եզեկիայիւ: - 11. Չորրորդ՝ զայլայլումն լուսաւորացդ. այսինքն զի երբեմն խաւարին, որպէս առ խաչելութեամբն. և երբեմն յետս *դառնան* և կանգնին, որպէս յեսու և առ եզեկիա: - 26. Վասն այն հերձւածօղքն ո՛չ *դառնան*, զի ո՛չ կարեն ճանաչել զստութիւնն իւրեանց: - 32. Արդ՝ կռապաշտն և հերձուածօղն հաւասա՛ր են յամբարիշտ գոլն. զի որպէս շուն *դառնայ* ի փսխած իւր. այսինքն զի նա ո՛չ ունէր, և սա՛ ուրացաւ և *դարձաւ* անդրէն: - 33. Տեսցուք և զգործն յաղագս որոյ օծաւ. այսինքն միացաւ մարդկութիւնն աստուածութեամբն ...զի ճշմարիտ և անաչա՛ռ արար դատաստան. և իրաւա՛մբք զգերեալ բնութիւն մարդկան յազատութիւն *դարձելոյց*: - 41. Իսկ յորժամ *դառնամք* ի մեղաց՝ յորդորէ՛ զմեզ ի ծածուկ իմաստիւքն իւրովք, ժուժկալ լինել ի փորձութիւնս և համբերել տանջանաց որով ինքն զփորձ էառ: - 48. Զամենայն հրեշտակս բարի արար աստուած, այլ ո՛չ ծայրագոյն բարիս. այլ միջակս. որ է ի մէջ անփոփոխ և փոփոխական բարւոյն. այնպէս՝ զի թէ *դառնային* և սիրէին զայն՝ որ ի վեր քան զինքեանս, ելանէին յորպիսութիւն շնորհաց և փառաց. որպէս այժմ են հրեշտակք բարիք: - 146. Իսկ թէ *դառնային* ի ներքոյ ինքեանց առ փոփոխական բարին, անկանէին ի չար մեղացն և ի չար պատժոցն. որպէս այժմ դևք և ի կատարածի: - 146. Նաև անբարիշտ կամք նորա *դարձել* է յատելութիւն և ի նախանձ մարդոյն. զի ամենայն ջանիւ նկրտի ի կործանումն նորա բազմադիմի փորձութեամբ: - 146. Դարձեալ և ի յառակս անառակին որ *դարձաւ* առ հայրն՝ և ողջմամբ ընկալաւ և զգեցոյց զնա և զարդարեաց մատանի ի ձեռս՝ և կօշիկ յոտս. այլ ո՛չ ետ թոյլ նմա պատարագել...: – 167. Երրորդ՝ զի յորժամ կատարին է աւուրքն՝ *դառնամք* ի յառաջին օրն որ է՛ մի և նոյն: - 193. Եւ զի *դառնան* ամենայնքն ի բնակութիւնս իւրեանց: - 196. Ասի և բօթ. այսինքն սուգ և տրտմութիւն վասն ելիցն ի դրախտէն, և լսելոյն՝ «հող էիր և ի հող *դարձիցս»*: - 200. Սա՛ ոչ *դառնայ* ի ամպ կամ ի անձրև. այլ մղի ի վայր կոյս և մնայ մերձ երկրի: - 204. Վեցերորդ՝ զի ասէ սուրբն գրիգոր նիւսացին ի գիրս կազմութեան եթէ առաջին կեանք դրախտին էր

կուսութիւն և անապականութիւն և հրեշտակաց նմանութիւն. և յետ յարութեանն վերըստին *դառնամբ* յառաջին կեանս դրախտին. յանապականութիւն և ի հրեշտակաց հաւասարութիւն: - 225-226. Երրորդ՝ զի զդէմս ունիցիմք միշտ ի յերկինս. և զթիկունս յերկիր. և հանապազ ի բարին յառաջեմք ոտիւք և ձեռօք և ո՛չ *դառնամբ* ի չարն: - 234. Արդ եթէ ի խարտեաշ մաղձէն ի լեարդն է մնացեալ, լերդին համն ի լեղւոյն առնու և բերանն լեղի *դառնայ*. իսկ եթէ ի սեաւ մաղձէն է մնացեալ ի լեարդն. բերանն թթո՛ւ *դառնայ*. իսկ թէ պալղամն մնայ ի լեարդն, բերանն աղի փոխի. իսկ թէ յըստակ արիւնն մնայ ի լեարդն, լերդին համն անոյշ լինի, և բերանոյն համն անուշ տայ և քաղցր: - 242-243. Զի բարկացօղ են *դառնայ* մաղձ ոտքն: - 245. Եւ կամ որպէս ճանապարհորդք հեռացեալք ի տանէ՛ յորժամ *դարձցին* վերստին ի տունս իւրեանց, նախ թողուն զվերջին բնակետղն ուստի դիմեցինն երթալ: - 280. Երկրորդ՝ զի մարդիկք բազում ամս յաճախէին ի մեղս յուսով վերջին ապաշխարութեանն. և յետոյ սովորեալ ի մեղս ո՛չ կարէին *դառնալ*, *ամենքին* կորնչէին: - 292. Երրորդ՝ զի թէ և *դառնային* մերձ ի մահ, ամենայնքն ընդ ապաշխարութեամբ մեռանէին. և ո՛չ ոք արդարութեան պսակին արժանաւորէր: - 292. Նա՛խ՝ զի վատթա՛ր է *դառնալ* և ծուլութիւն: - 303. Եօթնևժ, և որպէս յարծաթն յեղբարսն *դարձաւ*: - 314. Նա՛խ՝ զի աղբիւսէ մարմինս. և վաղվաղակի յաղբիւսն երթայ. ըստ այնմ, «հող էիր և ի հող *դարձցիս»:* – 323. Նա՛խ՝ զի *դարձցին* և ապաշխարեսցեն: - 324. Չորրորդ՝ յօրինակ նոցա որք ի սրբութեանց ի մեղս *դառնան* և լինին մարմին և արիւն. – 333. Իսկ աստուած փոխէ՛ և զկամս ազդելով ի նոսա զբարին. և դարձուցանէ՛ ի չարէ՛. և երբեմն թոյլ տալով անձնիշխան կամացն *դառնալ* ի չարիս: - 336. Երրորդ, զի թէ յեգիպտոս *դարձցին* ո՛չ իշխեսցեն. զի ի գողօ՛նս էր այն նոցա: - 336. Եւ որպէս *դարձաւ* ժողովուրդն ի հանգրուանն առաջին. և տեառն մարմինն եդաւ ի հող երկրի: - 337. Երրորդ՝ զի հաւատ մեռելոյն յանդիմանէր զթերեհաւատ կենդանիսն որք սրտիւք յեգիպտոս *դառնային*: - 338. Նա՛խ՝ ի դէմքն. զի գթութիւնն անմե՛ղ կացելոցն է. և ողորմութիւնն *դարձելոց* ի մեղաց: - 350. Բազում ողորմ առ բազմապարտ *դարձեալսն* ի մեղաց. որպէս պարտապանն բիւր քանքարոյ: - 351. Այսինքն մինչև **գ** ազգն ներեմ. կամ **գ** դարս. և ի չորրորդն ո՛չ *դառնամ* ի վրէժ խնդրելոյ. այլ հատուցանեմ զմեղս հարց յորդիս: - 351. Ո՛չ թէ զմեղս հարց յորդւոցն խնդրէ. այլ մեղաց հարցն ներէ երկայնամիտ լինելով մինչև յորդոց յորդիս զի *դարձցին* ի մեղաց: - 351. Երկոտասաներորդ, լուսաւորեցաւ՝ զի քօղ արկցէ երեսացն. որ օրինակէ՛ զհին կտակարանս. որ քօ՛ղ է արկեալ և առագաստ մտաց նոցա. մինչև *դարձցին* առ տէր հոգիքն որպէս զմովսէս. և ապա վերասցի քօղն և յայտնեսցի լոյս գիտութեան նոցա: - 352. Այծն՝ մեղաւորա՛ցն է նշանակ. որք *դառնան* ի մեղաց և նւիրին աստուծոյ: - 358. Որ յետ խոստովանութեան *դառնայ* ի նոյն մեղս, իբր շուն *դառնայ* ի փըսխած իւր. և սա՛ ևս այրի հրով. զի զառաջինն ևս խնդրեսցեն ասէ առաքեալն: - 367. Նոխազն *դարձելոցն* ի մեղաց: - 374. **Զի ծ ամն յոբելեան է և ազատութեան. որ ազատի մարդ յախտից և յախտաւոր սիրոյ աշխարհի՝ և առ աստուած *դառնայ*:** - 378. Եւ դարձեալ՝ ոչ ինչ շնորհ ունէր բան նորա. զի այնքան օրհնեաց զժողովուրդն, ընդէ՞ր ոչ *դարձաւ* մահն և սատակումն: - 388. Եւ ուխտաւորն ի տուն սգոյ ո՛չ երթայ. այն է որ ի մեղքն այլ ո՛չ *դառնայ*. և ո՛չ ընդ մեղսասէր գործակիցս: - 390. Եօթներորդ՝ արևմուտք մեղք և տգիտութիւնն է. զոր թողեալ *դառնամբ* առ աստուած ապաշխարութեամբ: - 395. Երկրորդ՝ ի հոգևոր կենաց դրախտէն անկաք ի մարմնաւորս. և յայսմանէ *դառնամբ* ի հոգևորսն: - 395. Երրորդ՝ զայն ցուցանէ որ կեանք դրախտին *դարձաւ* առ նոսա յանապատին անկարօտ ամենայնի. զի զգեստն ո՛չ մաշէր. այլ աճէ՛ր ընդ տղայոցն. և ոտն բոկ՝ և ոչ՛ կոշկոճէր...: – 397. Այլ՝ արձակեալ կինն ո՛չ *դառնայր* յառաջին այրն վերստին. թէպէտ մեռանէր վերջին մարդն: - 400. Իսկ խորհուրդն, ի յօրէնքն նոցա է զի փոփոխական էր օրէնքն նոցա. և որ փոխիւր, այլ ո՛չ *դառնայր* յօրէնս նոցա: - 401. Եւ որ յառաջինն *դառնայ*. զի ներումն և թողութիւն շնորհէ: - 401. Զորօրինակ՝ ճրագ ըզտեսօղս լուսաւորէ՛, և զտկարս խաւարէ՛. կամ որք ի ճրագ նային տեսանեն լոյս. և որք յետս *դառնան* խաւարին: - 403. Ուստի յա՛յտ է, զի յորժամ ի սպառնալն *դառնամբ* ի մեղաց, ո՛չ սրտմտի նա: - 408. Եւ յետ է ամսոյն *դարձաւ*: - 412. Երեքտասաներորդ, Կոյրք և կաղք ընդ դէմ *դարձան* դաւթի: - 412. Վասն է՞ր ո՛չ միայն բաժանեցաւ գետն, այլ և յետս *դարձաւ*: - 414. Նա՛խ՝ *դարձաւ* գետն, զի ա՛հ և երկիւղ լիցի քանանացւոցն. և մի՛ հակառակեսցին յեսուայ և անկցին ի սուր նորա: - 414. Հինգերորդ՝ զի մի՛ ընդ *դառնալն* ի վայր՝ ողողեսցէ զներքին կողմ եզերաց գետոյն: - 414. Վեցերորդ՝ մեծ սքանչելիք էր որ յետ *դարձաւ*, քան զցամաքիլն: - 414. Նոյն և եղիսէոս. այլ ո՛չ յետս *դարձաւ*: - 414. Եօթներորդ՝ ի յօրինակ բնութեանս *դառնալոյ* անդրէն ի տեղիքն մեր ուստի ելաք որք են հաւատացեալք: - 414. Եւ առ եզեկիա՝ արեգակն յետս *դարձաւ*. տիւն եղև ժամս **լբ**: - 416. Եւ ի մեծի ուրբաթի խաչին, լուսինն ընթացաւ և ձգեցաւ յարևն, և յետս *դարձաւ*. որպէս ցուցանի յառաջիկայդ առ խաչելութեամբն ի **լ** գլուխն ի **իզ** համարն: - 416. Չորրորդ՝ ցուցանէ թէ

որ ի սրբութիւնն իւր ո՛չ խնայէ, և ո՛չ ի ծեզ յանցաւորքդ թէ ոչ *դառնայք*: - 425. Զի՞նչ է որ յետ եօթն ամսոյ *դարձաւ* տապանակն: - 426. Ա՛յն է որ կաղք և կոյրք ընդ դէմ *դարձան* դաւթի և անարգանօք ասէին` մի՛ մտցէ դաւիթ ի քաղաքս. որ նա՛ ինքն է երեսուղէմ. որ եղև տուն տեառն: - 431. Եւ է՛ որ խոստովանի. և ոչ մեղքն միայն թողուի. որք թէրի են սրտիւ. և զմեղս թէրի խոստովանին. և ի միտս եղեալ են դարձեալ գործել. այսպիսեաց ոչ մեղքն թողուի և ոչ պատիժն. զի որպէս զշունն *դառնայ* ի փսխած իւր: - 432. Եւ տես, զի պաշտմամբ և պատարագաւ յետս *դառնայ* բարկութեան սուրն: - 435. Եւ ընդ նոյն ճանապարհն ոչ *դառնալ*, զանդառնալի պատուհասն: - 442. Եւ մանայէն թագաւորն խարդէլի ետ նմա դ տաղանդ արծաթոյ և *դարձաւ* ի նմանէ: - 446. Մատնեաց զչարս ի գերութիւն. զի ա՛նդ վախճանեսցին, և արդար ծնունդք նոցա *դարձցին* ի տեղիս իւրեանց: - 448. Երրորդ` որպէս զստնդիայի մանուկն է ամ խրատէ՛ դայեակն. այսպէս ժողովուրդն որ եւ յերկրէն իւրեանց, երկիրն բաբիլացւոց հ ամ ի գիրկս իւր դայեկեաց զնոսա և սնոյց. զի յետ *դարձին* յերկիրն իւրեանց` զբարիս գործեսցեն: - 448. Եւ առաջնորդեն օծեալ քահանայքն յետ *դարձին* նծզ ամ. մինչև բարձան օծեալքն հրէից և ծնաւ ճշմարիտ օծեալն քրիստոս: - 449. **Զոր ի ժողովն քաղկեդոնի հաստատեցին զսոյն տօն ի ինն դեկտեմբերի. պատճառելով թէ` ի հռօմ *դարձի* արեգական տօն կատարէին. և փոխեաց զայն պետրոս տօնել արեգականն արդարութեան: - 482. Չորրորդ` զի յինն ժամէն մինչև յերեկոյ ի տեղի իւր *դարձաւ*:** - 490. **Եւ զի աջ էաք և ահեակ *դարձաք***: - 493. Եւ թէ ոք ասիցէ ապաքէն և զապականութիւնն աստուած եդ պատիժ ադամայ. ըստ որում ասաց «հող էիր և ի հող *դարձցիս»:* – 496. Ուստի յա՛յտ է զի ո՛չ ասաց ի հող *դարձիր.* այլ թէ՝ «*դարձցիս»:* – 496-497. Եւ դարձեալ` *դարձցին* մեղաւորք անդրէն ի դժոխս թէ ի նոյն տեղի ըստ ոմանց, կամ յայլ տեղի տանջանաց ընդ գործոց հատուցման: - 508. Եւ որպէս *դարձաւ* ժողովուրդն ի հանգրուանն առաջին, և տն մարմինն եղաւ ի հող երկրի: - 513. Յայսմիկ յայտ արար թէ ի յարութեան անդ ո՛չ *դառնայ* ոք յոք. ո՛չ հայր յորդիս` և ո՛չ որդիք առ հարս իւրեանց. այլ *դառնան* ամենեքեան յայս. զի արժանի լիցին ողորմութեամբ եւանել առ հայր: - 517. Ասեմք առ այս թէ` անկատար մնայ ըստ այնմ որ ի յանիծելն ո՛չ կատարի. այլ ըստ որում *դառնայ* ի յանիծօղն կատարի: - 539. Նոյնպէս և որք անբիծ են հաւատովք և սուրբ գործովք. և կամ որք զղջացեալ յետս *դառնան* ի մեղաց և ի հերձւածողաց. նոցա՛ է արձակումն և օրհնութիւնն: - 540. Վասն որոյ յետոյ տրտմի և նեղի. ատէ՛ զպատճառ մեղացն և *դառնայ* ինքեան. որպէս ամնոնի եղև: - 558. **Վասն այն այլ վարդապետք կոչեն զայս ախտ` ծուլութիւն. զի ծուլութիւնն յերկու իրաց երևի. մին որ յետս *դառնայ* ի հոգևոր բարւոյն և ծանրանայ ի գործելն. այսինքն պահել` աղօթել և այլն. և ըստ այսմ կոչի տրտմութիւն: - 559. Եւ միւս` որ *դառնայ* ի հեշտալին որ է՛ հանգիստ մարմնոյ. ըստ որում կոչի ծուլութիւն**: - 559. ...և յորժամ *դառնայ* ի մեղաց, վաղվաղակի շնորհաց լուսոյն արժանի լինի: - 563. Մեղք է դարձուցանել զերեսս յանփոփոխելի բարւոյն որ է՛ առ աստուած. և *դառնալ* առ փոփոխելի բարին որ է արարածքս: - 569. Իսկ ը երրորդ երանութիւնն *դառնայ* յառաջին գլուխն կրկին կերպիւ: - 586. Ութերորդ, նշանակէ՛ *զդառնալն* մեր յերկինս և առնուլ: - 586. Որպէս թէ ոք ի պատուհան ինչ ցուցանէ զինքն յաշխարհի, և վաղվաղակի ի մահ *դառնայ*: - 592. Եւ որ նա՛խ է վերջին տունն ի մեսեդի կամ կցորդ. այն է զի քրիստոսիւ *դարձաք* յառաջինն և ի բարձրագոյնսն. ուստի ադամաւ խոնարհեցաք...: – 629. Զի առաջին կանոն երանելեացն, որք *դառնան* ի չարէ և զճանապարհս օրհնացն ընթանան...: - 629. Թէպէտ մեռար մարմնով և *եղար* ի գերեզմանի՝ սուրբ և անմահ և անապական ես: - 632. ...և ապա՛ *դառնայ* առ ժողովուրդն: - 644. ...լինի թէ այն իրօքն ի յաստուած *դառնայ*...: - 664. Է և ա՛յլ իմն տեսութիւն վերագոյն. զի արարողութիւն սրգոյս ցուցանէ զառաջին անկումն մեր ի լուսեղէն կենացն ի խաւար աշխարհի տրտմութեամբ և ցաւօք մահու մեռեալք և ի հող *դարձեալք*. և այս ի ճաշակմանէ պտղոյն: - 670. Նա՛խ` արտաաւեմք զբնութիւնս մեր թէ վասն մեղաց յո՞րպիսի կենաց դրախտին ի մահ անկաւ և ի հող *դարձաւ*: - 676. Նա՛խ` զի յետս *դառնամք* մահուամբ, այսինքն ի դրախտն և ի մայր մեր, պա՛րտ է զի նախ ոտքն ընթասցի: - 676. Եւ սկիզբն անդ ժողովելոյ` ի յարծակելն քրիստոսի առ ժամանակեայ զհոգիսն անարժանից` անդ մնացին և անտի *դարձցին* մեղաւորք անրդէն ի դժոխս ըստ մարգարէին: - 688. ...այսինքն ո՛չ *դառնայ* յայժմու վարս աշխարհի և ո՛չ ապաշխարել կարէ ասէ մեկնիչն: - 699. Այլ հրէայքն յայնժամ *դարձցին* ի հաւատս քրիստոսի. և եկեղեցի սուրբ խաղաղութեամբ հանգիցէ մինչ ի կատարած աշխարհի...: - 709. ...այս զմարմնոյն ասէ որ ի հող *դարձաւ*: - 715. ...և ի *դառնալն* այսու նշանաւս ճանաչէ զքեզ և զտունն. և դու ճանաչես քո դրոշմին զնա: - 719. Պոռնիկն սակաւ մի արտաասուօք *դարձաւ* խաղաղութեամբ: - 745. Երկրորդ` անտանելի ցուրտ. յոր եթէ հրեղէն լեառն անկանէր` սառն *դառնայր*. վասն այս երկուցս ասի` լալ աչաց և կրճել ատամանց. - 752. Ուստի յա՛յտ է զի ելեալ էին երբեմն և վերըստին *դառնան* ի նոյն: - 777. Յիրաւի դարձեալ` *դարձցին* յետոյ ի պատիժս անձնիշխան կամաց

ներգործական մեղաց: - 778. Առ այսոքիւք, թէ արտասուքն որ յաչացն հեղու, ընդէ՞ր աղի գոլով, Ո՛չ միայն զվասն էրն խնդրեմ. այլ և զորպէսն *դառնալ* նմա աղի ընդ երակս աչաց: - 786. Այլ և աստ ապաշաւելն ոչ ինչ օգտեալ. որպէս և անդ ո՛չ լսողաց բերանով հաշեալք. որ և ո՛չ գոյր անդրէն *դառնալ.* և ո՛չ կարի յօժարացն շահավաճառ եղեալ. ո՛չ գիտ և ո՛չ ողորմ. հանգոյն յիմարացն օրիորդաց: - 789

ԴԱՌՆԱՆԱՄ + Ոմանք ասեն թէ՝ զանազան և գարշ կենդանիք են ի ծովն, և ի նոցանէ *դառնանայ*: - 208. Նաև բերանն *դառնանայ* և չորանայ տրտմեցելոյն. զի չո՛ր է և դառն...: – 620. Եւ *դառնացեալ* յոգոց հանէ, և այսր և անդր զերեսն շրջէ և թաքչիլ ո՛չ կարէ: - 669. և այնպէս *դառնացեալ* տրտմութեամբ և սարսռելի երկիւղիւ յուսահատեալ մնան...: – 669

ԴԱՌՆԱՇՈՒՆՉ + Հինգերորդ՝ նշանակէ՛ զփարաւոն զվիշապն *դառնաշունչ* ըստ այնմ «դու փշրեցեր զգլուխ վիշապին ի վերայ ջուրց»: – 332

ԴԱՌՆԱՊԷՍ + Վասն չորրորդին, որք աստ ժահահոտ նեխութեամբ պոռնկութեանն քաղցրապէս փափկանային. արդարապէս անդ *դառնապէս* տանջին: - 752

ԴԱՌՆԱՑՈՂ + Քանան *դառնացօղ*: - 299. Ըստ այնմ, (հանէ զկապեալսն քաջութեամբ. սոյնպէս և *զդառնացօղսն* որք բնակեալ են ի գերեզմանս:) – 382. Երրորդ՝ զառաջինն հարցն ետ որ սատակեցան. զերկրորդն որդւոցն տայ, զի մի՛ լիցին չար և *դառնացօղ* որպէս հարքն իւրեանց: - 393. Ութերորդ՝ նա՛ ի *դառնացողէն* քաղցր կերակուր առեալ. ըստ որում ասէր՝ «ի կերչէ՛ ել կերակուր, և ի հզօրէ՛ քաղցր»: – 422

ԴԱՌՆՈՒԹԻՒՆ + Իններորդ՝ ի *դառնութենէ* ի քաղցրութիւն փոխի ընդ երակս երկրի: - 207. Ջուրք ծո՛վուց ընդ մէջ երկրի անցանեն և պարզին ի ժանկոյն և ի *դառնութեանցն*. զի երկիր և աւազք *զդառնութիւնն* յինքեանս քարշեն, և մնայ քաղցր ջուրն: - 208. Ոմանք *զդառնութիւնն*. այլք զհոտն վատ. և կէսք զվնասս մահու. և այլք այլ ինչ: - 217. *Զդառնութիւնն* ի լեղին. և զհոտածն յերիկամունսն. և զմրուրն և զթթուն ի փայծեղն. և զքաղցր արիւնն ի սիրտն. և սիրտն երակովն և շնչովն բաժանէ ի բոլոր մարմինն: - 242. Իններորդ՝ զի որպէս կողից երեսն որ ի փորն նայի՝ կոկ գոլով և մզղնատեսակ. իսկ մէջն փուչ և մրրախառն. այսպէս սէրն զոր ցուցանէ առ այրն, նօսր առ ի ցոյցս՝ և երեսս միայն ունի. իսկ ի սիրտն զմրուր *դառնութեան*: - 276. Չորրորդ՝ քաղցր համն. զի քաղցրանայ ի մեզ *դառնութիւն* մեղաց: - 339. Աղաւնի, առանց *դառնութեան* և միամիտ և հեզ. «ուսարուք յինէն, զի հեզ եմ և խոնարհ սրտիւ»: – 361. **Զի բժշկութիւն հոգւոյս՝ *դառնութիւն* մարմնոյս լինի**: - 381. Դարձեալ՝ զհանդերձեալ կեանս՝ *դառնութեամբ* աստեացս գտանեմք: - 381. Վեցերորդ՝ առանց *դառնութեան* և թունից էր օձն. և տէր մեր առանց *դառնութեան* մեղաց: - 386-387. Ա՛րդ՝ յորժամ կենդանի էր *դառնութեամբ* և սգով իջոյց ի գերեզման. այժմ մեռելո՛յն երկրպագէ: - 429. Քաղցր *դառնութիւն*: - 570. Իսկ հեզութիւնն նոյն է ընդ իմաստութիւնն. զի ասեն թէ՝ իմաստութիւն է որ ո՛չ զգայ *զդառնութիւն* ինչ ոգոյ: - 584. Հինգերորդ՝ զի *դառնութիւն* արտասուացն զցանկութիւն աչացն դարձուցանէ: - 619. Ոմն լի՛ է աննահութեամբ և խնդրութեամբ. և ոմն լի *դառնութեամբ* և յուսահատութեամբ. որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 687. Եւ տէրն վասն կերակրոյն ո՛չ ասաց թէ ի մարմին մարդոյն ո՛չ հաւասարի. այլ զայն թէ՝ *դառնութիւն* և ծանրութիւնն արտաքս ելանէ, - 718. Չորրորդ՝ *զդառնութիւն* տանջանացն որ ասէ «հուրն»: - 740. Այգի և հնձան երբեմն զչարս օրինակէ՛ և երբեմն զբարիս. որպէս այն «այգւոյն սոդոմա՛յ էր տունկ նոցա. և խաղող *դառնութեան».* այս չարացն է: - 748. **Նախ՝ կոչի սիրտ և անձինք մեղաւորաց, ուր ժողովին ամենայն գործք չար որ է՛ խաղող *դառնութեան*. և ունակացեալ պահէ յինքեան. և հեշտութեամբն ճմլէ հանապազ և արբենայ մեղացն գինով:** - 748. Սա՛ է ջուրն յաղեալ. որ *զդառնութիւն* ջուրցն այնոցիկ որք գտանին ի մեռայն՝ քաղցրացոյց: - 756. ...ամենայն քաղցրութիւն *դառնութիւն*...: – 762

ԴԱՍ + Այլ մեք *դասք* ուղղափառաց, հետևօղք ճշմարտասիրութեան, ընդդիմանամք այսմ ասելով թէ աստուած ո՛չ է պատճառ չարեաց. այլ միա՛յն բարեաց: - 13. Իսկ մեք *դասք* ուղղափառաց կրկին կերպիւ իմանամք զբանս զայս: - 80. Իսկ որք յետ միաւորութեանն՝ **բ** բնութիւնս խոստովանին, և սոքա են **բ** *դասք*: - 82. Իսկ երրորդ *դասքն*, որք յերկուց ասեն եղալ մի բնութիւն, ո՛չ աստուծոյ և ոչ մարդոյ: - 82. Իսկ մեք *դասք* ուղղափառաց՝ գիտեմք զբնութեանն բան: - 82. Հարցից և ես զձեզ *դասք* երկաբնակաց: - 86. Իսկ տէր մեր անուամբ և բնութեամբ է աստուած որպէս խոստովանիմք *դասք* ուղղափառաց: - 88. **զ**) Ինն *դասք* են հրեշտակաց. և յերիս երեակս որոշեալ. և այլք եօթն ասեն: - 102. **է**) Կարգ *դասուցն*: - 102. **գ**) Յո՞ր *դասէ* անկան. և իշխանք օդոյ կոչին: - 102. Եւ ի միոյ աստուծոյ եղեն **ժ** *դասք* հրեշտակաց ընդ մարդկան. և հարիւր գունդքն ըստ ոչխարաց առակին. և ռ կենդանեաց տեսակքն որ յերկրի. և բիւր անկենդան բուսոց. և անթիւ գոյեղէնք: - 109. Ա՛րդ՝ ո՛չէ ի յաստուած անձնաւոր էութիւն. որպէս Երրորդական անձինքն. և ո՛չ բաժանեալ ի նմանէ. որպէս հրեշտակաց *դասքն*. և ո՛չ որպէս սոսկ մտածութիւն ի տեսութիւնն աստուծոյ:

- 112. Որպէս ի *դասս* հրեշտակաց՝ առաջին երրեակ *դասքն* առաւել են փառօք քան զմիջինսն և զվերջինսն: - 131. Եւ ի *դասս* մարդկան՝ որպէս մարգարէք և առաքեալք: - 131. Ո՞րքան է թիւ *դասուց* հրեշտակաց: - 134. Ասեմք եթէ՝ ինն *դասք* յերիս երրեակս որոշեալ թւուց. որոց Առաջինն է Աթոռք. Քերոբէք. և Սերոբէք: - 134. Եւ են առաջին *դասք* քահայանապետութեան: - 134. Որ են միջին *դասք*: - 134. Իսկ թէ ոմանք գո՛ւ ասեն Ժ *դասք* և զմինն անկեալ, ո՛չ պարզապէս, այլ կրկին է իմացումն: - 134. Նախ՝ թէ անկեալքն ի նոցանէ են չափով միոյ *դասի*: - 134. Երկրորդ՝ թէ մինն ի տասն *դասուցն* անկաւ և մնաց ինն: - 134. Նախ՝ ըստ սրբոյն դիոնէսիոսի որ ինն ասէ գոլ *զդասս* կարգապետութեան նոցա: - 134. Իններորդ՝ յերիս որոշեալ *դասս*. որպէս սերոբէք՝ քերոբէք՝ և աթոռք: - 134. Տասներորդ՝ յիւրաքանչիւր *դասս* դասապետն՝ և միջինն՝ և վերջինն: - 134. Համաձայնին միմեանց սուրբ վարդապետք. զի դիոնէսիոս ինն *դասս* ասէ հրեշտակաց. այլ առաջին *դասքն* անընդմիջաբա՛ր են յաստուածային իմացումն, համապատիւք և համափառք: - 134. Իսկ է երկինք զհրեշտակաց *դասուցն* ասէ, մի քան զմի բարձրագոյն յիրաքանչիւր երկինս: - 134. Ի յառաջին կարգ քահանայապետութեանն՝ սերոբէ՞ն է առաջին *դաս*՝ թէ աթոռքն: - 135. Ասեմք եթէ՝ նոքա երեքեան *դասքն* այսինքն աթոռք՝ քերոբէք՝ և սերոբէք՝ միակարգ միապատիւ և գերազանց էութիւնք են. զի անընդմիջաբար յաստուծոյ ամենայն լուսափայլութիւնք իմաստք և շնորհք ի նոսա հեղանին համակարգապէս. և ապա նոքօք յայլ ամենայն գոյս երկնաւոր և երկրաւոր: - 135. Այլ վասն առանձնութեան *դասուցն* է՛ կարգ ի նոսա, որպէս դիոնէսիոս կարգէ՛: - 135. Վասն որոյ այսպէս ասեն զկարգ *դասուցն*. և սոցա տարածայնութիւն զհամահաւասարութիւն *դասուցն* նշանակեն: - 135. Եւ զայլ մասնապէս զբացայայտութիւն կոչմանց ամենայն *դասուց*՝ գտցես յայլուրեք ի բանն գրեալ...: – 136. Վասն է՞ր ապա ամենայն *դասք* հաւասար հրեշտակք կոչին...: – 136. Նախ՝ զի ընդհանուր *դասք* և իւրաքանչիւր անհատք ունին էութիւն՝ զօրութիւն՝ և ներգործութիւն. այսինքն ըստ որում էացեալքեն, և կարողութիւն ունին, և ներգործեն: - 137. Երրորդ պատճառ. զի զօրութիւնք միջին են դասակարգեալ բոլորից. ի նոցունց *դասուց* և երիցն: - 137. Նախ՝ զի առաջին *դասքն* անընդմիջաբար առնուն յաստուծոյ. իսկ միջինքն և վերջինքն միջնորդութեամբ: - 138. Երկրորդ՝ զի առաջինքն առանց տարակուսութեան առնուն զգիտութիւն. և այլքն նախ տարակուսին և ապա առնուն. զի այն որ առաջին *դասն* նախ էառ՝ տարակո՛յս է նոցա՝ մինչև ինքեանք ևս առցեն: - 138. Զի գիտեմք զդոսա ինն գոլ *դասս* ըստ սրբոյն դիոնիսեայ. և երիս երրեակս որոշեալ ի դէմս Երրորդութեանն: - 141. **Մ՛րդ՝ ներքնագոյն սիրովն խնամէ աստուած զարարածս. և առաջին *դասք* հրեշտակաց զվերջինսն. և հարք զորդիս. և վարդապետք զաշակերտս. և իշխանք զիշխեցեալս. տեարք զծառայս. և այս սիրովս շարունակին ընդ նոսա:** - 143. Զի՞նչ է փառաբանութիւն ինն *դասուց* հրեշտակաց: - 144. Ներքին՝ *դասք* հրեշտակացն. որ են պատգամաւորք և հրամանատարք: - 144. Երկրորդ՝ *դասք* հրեշտակապետացն: - 144. Իսկ յօհաննու տեսիլն և մեդոթ ասէ թէ՝ «կամեցաւ զերրորդ մասն աստեղաց ընդ իւր քարշել». այսինքն ի *դասէն* ի չորիցն երեք բաժինն ի վայր անկաւ. և մինն անդ մնաց և յիշխանութեանց *դասն* խառնեցաւ: - 148. Որև կործանմամբն իւրով չարչարեաց զվերին *դասքն* սրտմտութեամբ, և զներքին *դասքն* սասանմամբ, և զհամակամսն ընդ ինքեան քարշեաց: - 148. Եւ ցուցցէ թէ իշխան և գլուխ էր սադայէլ իւրոյ *դասուցն*: - 148. Եւ այլք ասեն այսպէս հակառակիլ ընդ աստուծոյ, յորժամ ետես զինքն փառօք և վայելչութեամբ քան զամենայն *դասս* գերազանցեալ, կամեցաւ մեծ լինիլ ի վերայ ամենայնի և հաւասար աստուծոյ: - 149. Յո՞ր *դասէ* անկան: - 150. Հասարակ կարծիք է թէ՝ Ժերորդ *դաս* հրեշտակացն անկաւ, և մարդս զանկելոց տեղին լնու: - 150. Այլ այս ո՛չ է հասարակ թէ Ժ *դաս* էր հրեշտակաց և մինն անկաւ: - 150. Զի ոմանք ասեն թէ ի միջին *դասուցն* անկան գ մասն, և մինն մնացեալ յիշխանութեանցն խառնեցաւ: - 150. Եւ այլք ասեն թէ՝ ի տէրութեանց *դասուն* ի վայր ի ներքոյ քերոբէիցն յամենայն *դասուցն* անկան *դասու* միոյ չափ: - 150. Իսկ նիւսացին գրիգոր ի բնութեան գիրս՝ ի վերջին *դասուց* հրեշտակացն ասէ անկեալ: - 150. Իսկ ոմանք ասեն զտեղի նորա ի հաստատութեան երկնից. և զի ո՛չ ետուն զփառս աստուծոյ անկան. վկայէ՛ և դաւիթ՝ «Երկինք պատմեն զփառս աստուծոյ». որք են վերնագոյն *դասքն*. և հաստատութիւն զարարածս պատմէ և ո՛չ զփառս որպէս ցուցաւ: - 150. Երրորդ՝ վասն գոյացութեան իւրոյ որ անկաւ ի հրեղէն *դասուցն*: - 151. Իսկ «երրորդ մասն», ասէ սուրբն մեթոդէոս եթէ՝ զապստամբ հրեշտակս ասէ որք զթիւ երկնաւոր *դասուցն* սխալեցին. զի մինչ ո՛չ էին կործանեալ՝ դ կարգ էին իւրաքանչիւր *դասուցն*. որպէս յա՛յտ է ի չորեքկերպեան կենդանեացն: - 152. Տեղական անկումն եղև դիւաց ի սկիզբն ստեղծման իւրեանց վասն ամբարտաւանութեան և մախանաց ընդդէմ արարչին փառաց. ուստի անկաւ յերկնից ի *դասուց* հրեշտակաց և ի փառաց իւրեանց որպէս ասացաւ յառաջագոյն: - 153. Եւ զի յայնժամ էր ի *դասս* հրեշտակաց յերկինս: - 184. Հինգերորդ՝ զի տեսցուք և իմասցուք թէ արտաքին սրահն երկնից այսպէս է

զարդարուն. քանի՞ առաւել ներքին կողմն սրբութեան իմանալեացն *դասուց*: - 188. Չորրորդ՝ պատուեցաւ յարութեամբն քրիստոսի. և իջմամբ հոգւոյն սրբոյ ի *դասս* առաքելոցն: - 193. Նշանակեն սոքա զչորս *դասս* մարդկան: - 215. Եւ որք զայս ասեն՝ հետևին մոլորութեանցն պղատոնի մարմնափոփոխութեանցն. որ ասէ քաղաք ի յերկինս. և հոգիքն անդ ժողովեալ իբրև զզօր և *զդասս*: - 252. Իսկ որ ի **զ** օրն ասեմք ստեղծեալ զարարածս, այս զկարգ և *զդասն* նշանակէ մի քան զմի յետոյ. այլ ստեղծումն համանգամայն եղև: - 253. Պատասխանեմք և ասեմք թէ, ո՛չ է հոգին յետոյ. ո՛չ ժամանակաւ և ո՛չ բնութեամբ. այլ *դասիւ* և կարգաւ: - 254. Եւ դարձեալ՝ որպէս հատն ցորենոյ ունի առ ինքն զօրութեամբ զխոտն և զծաղիկն և զհասկն. և սոքա համանգամա՛յն են ի հատն այն զօրութեամբ. որ յետ ժամանակաւ ըստ *դասի* երևին: - 255. Այլ հակադարձեալ սոքա ըստ կարգի և ըստ *դասու*՝ յառա՛ջ է տնկականն քան զզգայականն, և նա՛ քան զբանականն ի յերևումն. այլ էութեամբ համանգամայն են. որպէս անդ ուրեմն ասացաք վասն հոգւոյ և մարմնոյ: - 260. Դարձեալ **թ** թիւն է երիցս երրեակ. և երեք թիւն է կատարեալ. ունելով առաջին միջին և վերջին. ի նմանութիւն թ *դասուց* հրեշտակաց: - 264. Դարձեալ թ թիւն պակա՛ս է ի **ժ**երորդէն. և մեք պակասեցաք յինն *դասուց* հրեշտակաց, որ նախ հաւասար էաք ի դրախտին. և կարօտացաք մարմնաւոր ծննդեան, նմանելով անասնոց...: – 264. Երրորդ՝ **թ** *դաս* հրեշտակաց է յերկինս. և ժերորդն մարդն կատարումն թուոյ նոցա. վասն այն ի կեանս այս ո՛չ հասանեն ի **ռ** թիւն կատարեալ. զի աստ ո՛չ լինի կատարումն *դասուցն* այլ ի հանդերձեալն: - 291. Անդրանիկ և մեք ի մէջ եղբարց ի *դասս* անդրանկաց յերկինս: - 308. Յորոց փրկեսցէ զմեզ և զամենայն հաւատացեալս անուան իւրոյ ի յաւիտենական և յանել տանջանաց հրոյն. և մասնաւոր աջակողմեան *դասուն* և ժառանգ արքայութեանն երկնից կացուսցէ յիսուս քրիստոս տէր մեր. որ է օրհնեալ յաւիտեանս Ամէն: - 317. Նա՛խ՝ լերինք և բլուրք մշտնջենաւորք կոչին հրեշտակացն *դասք* բարձրացեալք յերկինս և անշարժութեամբ սերտեալք... և նոքա ի կամս աստուծոյ անմահապէս օրհնեցան: - 319. Վասն երկրորդին հակառակէր ընդ նոսա, զի մի՛ սուտ լիցի վկայութիւն աստուծոյ ի վերայ նորա. զի և մեք ուսցուք՝ վասն վկայութեանն աստուծոյ այնչափ նախատինս յանձն առնուլ և ո՛չ ուրանալ. որպէս վկայից *դասքն* նահատակեցան: - 324. Հինգերորդ, **թ** *դասք* հրեշտակաց. և մի *դաս* մարդկան ընտրելոց լինի **ժ**: - 343. Եւ վերջինն հրեշտակաց *դասուն*: - 343. Այլ իմանալեացն *դասք* վկայք են Նա՛խ՝ զի ի դրունս են սուրբ Երրորդութեանն և տեսօ՛ղք են անճառելի փառացն: - 345. Եւ եօթն ճրագ շուրջ զնովաւ, եօթնեքին *դասք* ընտրելոց նորա: - 347. ...և Ամոլք հաւատոյ առաքեալքն սուրբք. և Խոյք հայրապետացն *դասք*: - 374. Նա՛խ՝ զայս նշանակէ թէ ի **ժ** *դասուց* հրեշտակաց մինն անկաւ, և մարդիկ զտեղի և զթիւ անկելոցն լնուն: - 376. Այլ ա՛յս է ուղիղն. զի բովանդակն ամենայն **թ** *դասք* են հրեշտակաց. այլ անկեալքն ի նոցանէ՝ են ի չափ միոյ *դասու*. և մարդիկ զնոցա տեղին լնուն: - 376. Հինգերորդ՝ թիւն զընտրութիւն՝ *զդաս*՝ և զկարգն ցուցանէ. զի գո՛յ ի նմա՛ առաջին միջին և վերջին. որպէս զինւորք. իսկ անթիւն խոտան և անկա՛րգ է. որպէս ծերք և տղայք: - 377. Նա՛խ՝ **գ** որդիքն ղևեայ գեթսոն, կահաթ, և մերարի, յօրինակ նորոյս **դ** *դասուց*: - 379. Երկրորդ՝ **գ** իշխանք նոցա ընդ իշխանութեամբ եղիազարու, **գ** *դասքն* են պաշտօնէից ընդ իշխանութեամբ քահանայիցն: - 379. Անդրանկաց սատակումն եգիպտոսի, նշանակէ՛ զանկումն սատանայի յերկնից. և փոխանակ նոցա ընտրեալ և կոչեալ որդի անդրանիկ զիսրայէլ. և զնոսա փոխարկեալ առնու զօծելոց *դասս* քրիստոնէից ի տեղի նոցա: - 380. Զի յեկեղեցի է *դասք* են քահանայութեան: - 380. Դարձեալ, է *դաս* թուէ առաքեալն զհրեշտակսն յէփեսացւոց թղթին: - 380. Զի աթոռք՝ քերովբէք՝ սերովբէք՝ հաւասարապատիւք են՝ մի համարի *դասս*. և վեցն զկնի նոցա: - 380. Եւ երեք *դաս* է տրտունջն. այսինքն Կարօտանաց. և Փորձանաց. և Չարաչար: - 381. Իսկ ի վերջինն գաւառ՝ կիսովն իմանին կուսանքն ընտրեալք. որք լնուն զթերութիւն անկեալ *դասուն*: - 391. Եւ **թ** միւս որմունք ըստ *դասուցն* իմանալեացն փառաբանիչք: - 391. Նոյն և երկիրն վերինն երուսաղէմի յանեզրական ծովէ՝ յամպոյ հոգւոյն և շնորհացն իմաստութեան ոռոգի. վերին և ներքին *դասք* հրեշտակաց՝ և մարդկան: - 398-399. Չորեքտասաներորդ, Դարձ տապանակին է *դաս* պարուք: - 412. Եւ վասն այսմ ի սուր անկան ծոյլ քահանայքն ոփնի և փենէհէզ. և լա ի *դասուց* անկան և տապանակն գերի առաւ: - 425. Եօթն *դաս* պարուց էին. որոց երեքն բերանով երգէին. այսինքն նուագն և սրինգն և փողքն: - 431. Յայս միտս ի բերել ընծային ի սեղանն՝ է *դասք* քահանայից կան ի սպասու. և երգեն եղանակաւ. և քշոց և բուրվառ և զանգակ հնչէ: - 431. Նա՛խ՝ թուել հրամայեաց, որպէս այն որ թոյլ ետ իսրայէլի մարտնչիլ ընդ բենիամենի, և անկան **լռ** ի *դասուց* նոցա: - 434. Դաւիթ դարձոյց զերկու կանայս և զամենայն աւարն. և որդի նորա **զբ** *դասս* հաւատացելոց և զամենայն հոգիսն ազատեաց: - 437. Այլ հերձուածօղք ոմանք որք են *դասք* երկաբնակաց՝ ապականացո՛ւ ասեն զանապական մարմինն կենարարին: - 498. Դարձեալ ասեմք՝ թէ կանայքն իւղաբերք **դ** անգամ եկին ի գերեզմանն և այլ և այլ

տեսլեան դիպեցան. և զիւրաքանչիւր *դասուց* **դ** աւետարանիչքն գրեն: - 515. Զի թռչիլն նշանակէ՛ զզանազան *դասս* ընտրելոցն: - 519. Այլ տեղի փոխման կուսին ի վե՛ր է քան զամենայն *դասս* հրեշտակաց: - 519. Այլ համբարձումն նշանակէ՛ ի միտս համայն բարձր քան զամենայն *դասս* իմանալեացն. զի նմա՛ երկրպագեն ամենայն երկնայինքն. և անդր քան զտեղի տիրամօրն. զի ի միածին որդւոյ իւրմէ խնդրէ զփրկութիւն մարդկան: - 519. Քառասունն է, Երկուս *դասս* պաշտմանց: - 527. Երկրորդ՝ ի վերնատանն *դասք* առաքելոցն ի վերայ նոր հաղորդութեանն մարմնոյ և արեանն՝ նոր օրհնեցին զքրիստոս և ելին ի լեառն ձիթենեաց որպէս ասէ աւետարանն: - 528. Եւ շինուածք են *դասք* ամենայն արդարոց. նոքին դարձեալ մարմնով բնակիչք և հաւատով շինուածք: - 532. Եւ դարձեալ՝ գլուխ է քրիստոս. և հերք՝ որպէս *դասք* վերին զօրացն ի նմանէ՛ առ մեզ իջուցեալ զշնորհս: - 534. Ասեմք թէ՝ տէրն երկոտասան գունդս ասաց հրեշտակաց իւրաքանչիւր *դասուց*: - 546. Եւ որպէս ի *դասս* հրեշտակաց մինն գնդապետ **բժ**ան գնդին: - 547. Եւ լզ բիւրս սպանին յուղղափառաց *դասուց*. որպէս յա՛յտ է ի պատմութիւնս սրբոյն միխայէլի: - 547. Վասն զի արեգակն արդարության քրիստոս հայրական փառօք և աստուածագումար *դասուք* և կարապետեալ աստուածային նշանն անտի գալոց է...: – 555. Անպ մարգարէքն են կամ հրեշտակք. և աստեղք վերին *դասքն*: - 563. Երկրորդ զօրացուցանէ. որպէս յա՛յտ է ի մակաբայեցւոցն զկնոջէն որ ունէր է որդիս՝ ածեալ ի սպանումն ի միումն աւուր տեսեալ. և տանէր այնմ՝ յուսովն որ առ աստուած. նոյնպէս և ամենայն *դասք* մարտիրոսացն յուսով զօրացան: - 574. Իսկ մեք *դասք* ուղղափառաց խոստովանիմք զկուսածին մարմինն քրիստոսի առանց ապականութեան. - 597. Իսկ ըստ եկեղեցւոյն յունաց, Առաջին *դասք* են Պատրիարգունքն. որ թարգմանին հայրապետ...: – 607. Յինգերորդ *դասք*՝ Քահանայք. որք ի քաղաքի լինին, և որք ի վանորայս, և ի գեօղս երիցունք: - 608. Այս են **թ** *դասք* եկեղեցւոյ: - 608. Եպիսկոպոսն և քահանայն, զոսա ի մի կարգ թուէ ի դէմս վերնագոյն *դասուց* երկնաւորաց. որք են Աթոռք. Քերովբէք. և Սերովբէք: - 608. Ապա թէ և զապաշխարօղքն ի թիւ կալցես, Կաթողիկոսն լինի **ժ**երորդ. որպէս աստուած **ժ**երորդ է ի վերայ թ *դասուց* հրեշտակաց: - 608. Այսպէս ասէ սուրբն դիոնէսիոս եթէ՝ մաքրելիք են **ե** *դասք*. յորոց վերայ իշխէ սարկաւագն և գործէ՛ զմաքրականն: - 608. ...և իշխէ ժողովրդեանն ներքին *դասուց* որպէս ասացաք: - 608. Ներքին *դասք*՝ այն դատաւորքն են: - 609. Երկրորդ ասեն, **դ** *դասք* էին իշխեցօղք ժողովրդեանն. այսինքն իշխանք ցեղիցն՝ և ծերքն՝ և դատաւորքն՝ և ատենադպիրքն: - 609. Վասն այն մինչ յայս ամուսնանալ կարեն. և ի հինգն ելեալ վերագոյն *դասուց*՝ ո՛չ ամուսնանան: - 609. Աստ **գ** *դասք* պաշտօնէից: - 614. ...որ լինի **թ** անգամ աղօթք ըստ **թ** *դասուց* հրեշտակաց: - 621. Որ էր յերկինս երկնից բանն աստուած, ի պայծառ և լուսաւոր *դասուց* հրեշտակաց օրհնաբանեալ...: - 621. Երրորդ, որպէս յերկինս յերիս երրեակս որոշին *դասքն.* այսինքն առաջին՝ աթոռոցն. միջին՝ տէրութեանցն. և վերջին՝ հրեշտակացն: - 624. Նոյնպէս և յեկեղեցիս **գ** են *դասք* պաշտօնէից: - 624. Արդ սաղմոս երգօղքն տան ի սարկաւագն. և սարկաւագն ի քահանայն. և նա՛ մատուցանէ աստուծոյ զօրհնութիւնն. որպէս առաջին *դասք* քերօբէիցն: - 624. Եւ թ տունքն՝ ինն *դասուց* զուարթնոց: - 628. Եբրայեցիքն առաջին *դասքն* չասէին ալէլու. այլ զոր միայն քահանայքն երգէին ալէլուով էր...: – 630. Եւ **գ** կրկնելով լինի **թ**. ըստ **թ** *դասուց* հրեշտակաց: - 632. Եւ ըստ **թ** *դասուց* եկեղեցւոյ որ աստուածաբանեն միշտ, զխաչեալն պաշտելով: - 632. Զի՞նչ է որ երկու *դասք* պաշտեն յեկեղեցիս: - 636. Երկու *դասք* էին երգիչք ի տաճարին զոր կարգեաց դաւիթ ընդ տիւ և ընդ գիշեր հանապազորդ պաշտօն **իդ** ժամուց. - 636. ...որք *դաս* առ *դաս* երգէին զսաղմոսն դաւթի. նոյնպէս և յեկեղեցի կարգեցաւ: - 636. Իսկ երբեմն համաձայնին երկու *դասքն*. որպէս ի փառք ի բարձունս և յայլ երգսն: - 636. Կարգաւոր է զի ո՛ր *դաս* որ սկսանի զերգն, նոյնն աւարտէ փառօք. թէ այս՝ թէ այն: - 636. Եւ ա՛յս է պատճառն, զի մի տան շարականի **դ** տուն սաղմոսի պիտոյ է յերկու *դասս*. և մին շարականն **ժբ** տամբ աւարտի: - 636. *Դասք* անմարմինք առէիցն: - 639. Դարձեալ՝ զմնացորդ *դասուն* որ անկաւ յերկիւղէն կնքեաց և հաստատեաց: - 639. Եւ **ժ**, զի յաւելումք յինն *դասս* հրեշտակաց: - 640. Զձայնն ո՞րպէս գիտենամք թէ ո՞ր *դասուն* է: - 641. ...առաջին ձայնն ա՛ջ *դասուն* է, և կողմն ահեակ: - 641. ...առաջին ձայնն ահեակ *դասուն* է, և կողմն աջ: - 641. Եւ է՛ աջ *դասն* աւազանին կողմն և խորհրդանոցին: - 641. Այլ և թ տէր ողորմեայն ի պատարագն. և **թ** երեքսրբեանն, ի խորհուրդ **թ** *դասուց* վերնական յերիս երրեակս որոշեալ: - 645. Այն է՝ յորժամ դաւիթ զտապանակ ուխտին հանէր յերուսաղէմ, է *դաս* պարուց որք են քահանայից *դասք*. և սրինկ. և փողք. և քնար. և այլն: - 645. Զքահանայս ընդ սերովբէից և քերովբէից յառաջին *դասս* վերինն զուարթնոցն: - 672. Եւ զկրօնաւորս ի վերջին *դասս* տէրութեանցն: - 672. Եւ զհասարակ ժողովուրդն ի *դասս* հրեշտակաց ըստ սրբոյն դիոնիսեայ: - 672. Եւ այլք ոմանք վեցերորդ կարծիս ստացեալ ասեն զբուն կատարեալ բարեաց հոգիսն ժողովեալ ի հրեշտակացն *դասս*...: – 687. Իսկ թէ ո՞ւր իցեն սոքա երկոքեանս, տեսիլն յօհաննու

յայտնապէս ցուցանէ. սրբոց խորանս ասէ զվերինն սիօն և զիրեշտակացն *դասս*: - 688. Ո՜ հա՛յրդ ես որոց ի վեր քան զերկինս. այսինքն հօգւոց սրբոց կատարելոցն որ ի վերեն քան *զդասս* հրեշտակաց մեծ քրիստոսի որպէս քահանայք առ քահանայապետ, և անդամք առ գլուխն. և որդիք առ հայր: - 688. Որք աստ ունին զյաջողակ գործս բարեաց կամ ձախողակ. և նոյնպէս *դասին* յաջակողմն և ձախակողմն քրիստոսի: - 689. Այսինքն զի աստուածք և տեարք կոչին յերկինս հրեշտակացն *դասք*, և թագաւորք յերկրի...: - 711. Նա՛խ՝ որպէս **բժան** գունդ հրեշտակացն և չորք կենդանիքն զբոլոր երկնային զօրսն նշանակեն, նոյնպէս և իդ երիցունքն զբոլոր *դասս* սրբոցն: - 711. ...վասն զի զաբրիէլ հրեշտակապետաց *դասուն* է պետ, - 713. Ասեմք եթէ՝ սխա՛լ են և երկոքին *դասքն*: - 725. Նա՛խ՝ զի արու և էգ անդ ո՛չ ճանաչին մասին անդամօք, այլ յատուկ դիմօք և բարի գործովք և փառօք և անւամբ զանազանին. որպէս *դասք* կուսանացն ի հայրապետացն: - 725. ...այլ ա՛յս է՝ զի իւրաքանչիւր մարմինք սրբոց պայծառասցին էպատիկ քան զարեգակն. որպէս տեառն մերոյ ի թաբօր լերինն. և **թ** *դասուց* հրեշտակաց լոյսն յերկիր ծաւալին. զի զօրութիւնք երկնից շարժեսցին: - 728. Երկրորդ՝ երկինք զիրեշտակս ասէ որ ի վայր գլորեալ խոնարհին ամենայն *դասք*. աթոռք կազմեալ, և սպասաւորք շրջապատեալ: - 729. Այսպէս քրիստոս այնու կերպարանաւ որով համբարձաւ՝ հանդերձ ամենայն *դասուք* հրեշտակաց ի դատաստան եկեսցէ: - 734. Միո՞վ բանիւ խօսի ընդ **թ** *դասքն* թէ կրկին: - 739. Վասն զի զընկերակցութիւն **թ** *դասուց* հրեշտակաց ապախտ արարին, արդարապէս **թ** տանջանս կրել արժանանան: - 752. Դանիէլիւ՝ կուսիցն *դասք* ծնուցեալ լինին: - 755. Ո՛չ թէ որիշ *դաս* անկաւ այլ իմն թուով՝ արտաքոյ քան զինն *դասս*: - 760. Ա՛րդ՝ ի տեղի անկելոց հրեշտակացն՝ ըստ թուոյ նոցա խառնելո՛ց են *դասք* կուսանաց սրբոց: - 760. Մին ամենայն *դասք* հրեշտակաց: - 760. Ի յայս միտս ի ստորինս եկեղեցի այժմ կրկին են *դասք* պաշտամանց. որ և նոյնպէս է լինելոց ի վերնումն սիօնի յեկեղեցիս անդրանկաց: - 760

ԴԱՍԱԿԻՑ + Երրորդ թէ *դասակից* հրեշտակաց լինին: - 586

ԴԱՍԱԿԱՐԳԵՄ + Երրորդ պատճառ. զի զօրութիւնք միջին են *դասակարգեալ* բոլորից. ի նոցունց դասուց և երիցն: - 137

ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ + Վասն այն իրինոս զնոսա ի մին *դասակարգութիւն* ասէ: - 134. *Դասակարգութիւն* հրեշտակաց – 796

ԴԱՍԱՊԵՏ + Տասներորդ՝ յիւրաքանչիւր դասս *դասապետն* և միջինն՝ և վերջինն: - 134

ԴԱՍԵՄ + Իսկ սոքա և զիրեշտակս ընդ մեզ *դասեն*. որպէս յայտ է ի գիրս պարապմանցն Կիւրեղի: - 34. Եւ յոհաննէս զսա օդո՛յ *դասէ*. վասն այն նոյն անուամբն՝ պօղոս իշխան օդոյս կոչէ. կամ զի յօդս են բնակեալ և իշխեն մարդկան: - 150

ԴԱՍ - Այլ և այսպիսի **է** ասեն զեղանակ նախկնից. այսինքն՝ ժամանակաւ. և բնութեամբ. և *դասիւ*. և պատւով. և պատճառաւ: - 109

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿ + Եւ զի *դաստիարակ* և սնուցանօղ է մեր: - 211. Իսկ անասնոցն ո՛չ է *դաստիարակ* արտաքուստ. վասն որոյ բնութիւնն խնամէ զնոսա ի ներքուստ: - 267

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿԵՄ + Նա՛խ խոստացաւ հրեշտակօք. աւետեաց մարգարէիւք. *դաստիարակեաց* օրինօք. և յետոյ երևեցաւ ի լրումն նոցին: - 776

ԴԱՏ + Վկայ անիրաւ զտնէ՛ հայհոյեն. և *դա՛տ* խռովութեան ի ժողովս մուծանեն: - 34

ԴԱՏԱԽԱԶ + Եօթներորդ՝ աստ չարախօսէ՛ ի ծածուկ. և յետ մահու յայտնի. և յարութեանն ևս յայտնի առաջի դատաւորին և *դատախազաց*: - 394. Զորօրինակ **բ** որ ի *դատախազից* իւրաքանչիւրն զինքն կամի և կարծէ ճշմարիտ զոլ. այլ մեծ եկեալ դատաւորին՝ վկայիւք յայտնի ճշմարիտն: - 551. Չորրորդ, զի երեք են դատելիքն. մին դատաւորն, և **բ** *դատախազքն*. պիտո՛յ է այսինքն **գ** վկայք: - 742. Դիտելի՛ է, զի ի ճանապարհի աստի կենաց երկու են ոսոխք. այսինքն *դատախազք*: - 743

ԴԱՏԱԿՇՌԵԼ - Երրորդ զմեզ առ այլս *դատակշռել*. այսինքն առ վերինս և ներքինս և հաւասարս: - 745

ԴԱՏԱՊԱՐՏԵԼԻ - Երկիր որ փոխիլ հրամայի, է՛ յանցանք *դատապարտելի*: - 210. Վեցերորդն *դատապարտելոցն* արգելարան: - 210

ԴԱՏԱՊԱՐՏԵՄ + Ապա յիմա՛ր են այնոքիկ որք ասեն՝ կամիմ առնել զիաճոյսն իմ. զի թէ յընտրելո՛ցն եմ՝ փրկցայց. և եթէ ո՛չ՝ *դատապարտեցայց*: - 18. Իսկ խորութիւն է արդարութիւնն. որով *դատապարտէ՛* զչարսն...: – 129. Զոր եկեալ տէրն անմեղ և անապական մարմնովն նախանջեաց զմեղս, և զարդարութիւն սփռեաց ի վերայ մարդկան. և *դատապարտեաց* զսատանայ իբր զդաւաճանօղ մարդկան և կոխան արար ի ներքոյ մարդկան: - 153. Արդ եթէ ոչ է կատարեալ պատարագն, վասն է՞ր *դատապարտէ* զոչ արժանիսն: - 167. Յինգերորդ՝ զի թէ ոք գողանայր և սպանանէր, զանմեղն

դատապարտէին. և լինէր ամենևին անօրէնութիւն: - 238. Եւ որպէս կորխ դադան և աբիրոն վասն հակառակութեանցն ընդ մովսէս և ահարոն՝ հրով և բացմամբ երկրի *դատապարտեցան*: - 288. Եւ տէր մեր էառ մարմին ի *դատապարտեալ* ազգէ մարդկային...: – 301. Վեցերորդ՝ զի լիցի և պատկեր քրիստոսի որ անմեղութեամբ *դատապարտեցաւ*, և յառաջին փառսն դարձոյց զնախաստեղծն ծննդօք իւրովք: - 325. Ի չորրորդում ծննդեանն զմեղս *դատապարտեսցէ* յորժամ զարհամարհօղս աւետարանին՝ վերջին հրովն այրեսցէ: - 351-352. Եւ զգեստ քահանայութեանն ո՛չ այրեցաւ յօրինակ այժմոյս որ հոգւով *դատապարտին* և մարմինն մնայ: - 364. Այլ և քահանայապետն *դատապարտեաց* զերևելին մարդ խաչիլ: - 369. Նոյնպէս և ամենայն ոք հրամանաւ առաջնորդին թէ պահեսցէ զուխտն բարի է. և թէ զանցուսցէ ո՛չ *դատապարտի*: - 389. Տասներորդ՝ ի սկզբանէ հայհոյիչ աստուածամարտ էր սատանայ. և վասն այն զմարդիկ կորուսանէր մեղօք. որում զվճիռն և զպատն տէրն ետ, և *դատապարտեաց* զմեղս ի մարմնի իւրում. և եբարձ մահուամբն զմահ, և որ զիշխանութիւն մահուն ունէր: - 410. Եւ տէրն մեր ներէ՛ մեղաւորաց աստ ի կեանս և յետ մահու գիշերի. և ի ծագել լուսոյ յարութեանն՝ ստուգութեամբ *դատապարտէ՛*: - 418. Տասներորդ՝ յորժամ եկն հեզութեամբ լսէր ի նմանէ. իսկ զայս ամենայն համեմատելով ի վերայ հրէիցն՝ յիրաւի ուրեմն *դատապարտեսցէ* զնոսա ի դատաստանի: - 442. Հինգերորդ՝ զի մի՛ *դատապարտեսցի* իբր անժուժկալ. զի էր ի քահանայական ցեղէն. և այսպիսիքս այրեալ լինէին. իսկ այլ շնացօղք քարկոծեալ: - 461. Վասն անօրինին *դատապարտի* արդարութիւնն: - 491. Նա՛խ՝ զի *դատապարտեցաւ* ընդ մահու: - 491. Զի ըստ այնմ որ կամաւ մեռաւ՝ *դատապարտեաց* զմահ: - 492. Վեցերորդ՝ ածաւ վերստին առ պիղատոս. և անդ խնդրեցին ի խաչ հանել. և զկնի ծաղեալ. և թուք ընկալեալ. և ի խաչ *դատապարտեցաւ*: - 492. Ա՛րդ՝ եթէ յանմեղութեանն ապականացու էր ադամ, ապա յառաջ քան զմեղքն էր *դատապարտեալ* ընդ ապականութեամբ: - 501. Եւ զապականացուն յանապականութիւն զիա՞րդ *դատապարտէր*: - 501. Եւ որպէս ադամ յամենէն ո՛չ եկեր, այլ ի միոյն եկեր և *դատապարտեցաւ*: - 510. Ասեմք առ այս, թէ ձեռնադրեալն իցէ անարժան՝ ո՛չ առնու շնորհս. այլ *դատապարտի* ինքն և ձեռնադրօղն. զի սրբութիւն՝ շանց ետ: - 540. Իսկ թէ ձեռնադրօղն իցէ անարժան, միայն ինքն ոչ օգտի. այլ *դատապարտի*. իսկ շնորհն կատարի՛ ի յընդունօղն: - 540. Որպէս մինչ անարժան քահանայն պատարագէ, այլքն հաղորդին սրբութեան. այլ ինքն *դատապարտի*: - 540. ...զի վասն բոլոր ժողովրդեանն մին էր զուարակ. և վասն միայն քահանայապետին մին. և զշնացեալ դուստր քահանային այրէին. և զժողովրդեանն քարկոծէին. և վա՜յ ինձ զի անձամբ զանձն իմ *դատապարտեմ*: - 563. Նա՛խ՝ զի վասն յանցանաց մարդոյն ադամայ *դատապարտեցան* տարերք. հող, ջուր, և այլն...: – 615. ...այլ *դատապարտի՛լ* հարկաւոր է. որպէս դիւաց մեղանչումն և անկումն. որ է մահն և դատապարտումն որ է՛ պատիժն: - 667. Իսկ ձախակողմեան խորան՝ է՛ ի յօդս յաներևոյթ տեղիս. ուր ժողովին հոգիք չարաց և մեղաւորաց. որք դատաստանաւն *դատապարտին*: - 688. ...այլ սրտմտութեամբ տանջանաց արդէն իսկ *դատապարտելոց* ըստ աւետարանին ձայնի: - 688-689. Նոյնպէս և հոգիք արդարոց ո՛չ մնան ուրեք ընդ ներքոյ *դատապարտեալ* տարերաց. - 689. Իսկ տէրն մեր անմեղ մարմնովն *դատապարտեաց* զնա իբր զպատճառ մեղաց...: – 705. ...և Դարձեալ՝ ո՛չ գան ի դատաստան, զի մասն բարւոյ ո՛չ ունին որով քննիցին. այլ *դատապարտին* որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 725. Իսկ *դատապարտեալքն* ծանրացեալ մասամբք և զազիր անդամօք այր և կին. զի իւրաքանչիւր ոք ի գործիական անդամս իւր կրեսցէ զպատիժն: - 726. Ոմանք ո՛չ դատին այլ *դատապարտին* որպէս բուն չարքն և յայտնի մեղաւորքն...: – 738-739. ...և Ոմանք դատին և *դատապարտին*. որպէս միջակք որք ունին հաւատ և ո՛չ գործք. որպէս չար հաւատացեալք. և որք ունին գործք և ո՛չ հաւատ. զի աստ հատուցաւ նոցա: - 739. Ոմանք ո՛չ դատին և ո՛չ *դատապարտին*. որպէս բուն արդարքն և կատարեալքն...: – 739. և Ոմանք դատին այլ ո՛չ *դատապարտին*. որպէս միջակ արդարքն. որք ունին ներելի և մասնաւոր մեղս: - 739. Ապա յա՛յտ է թէ ո՞րպէս է անհանգիստ տանջանք *դատապարտելոցն*: - 750. Մինչ ի յօրն դատաստանի աղօթեն արդարք վասն մեղաւորաց. այլ յետ այնորիկ վասն *դատապարտելոցն* ո՛չ խնդրեն ինչ. զի ընդ դէմ աստուծոյ գոլ իմանան վասն նոցա զխնդիրն: - 754. Եւ նոյնպէս որ *դատապարտեաց*, մերովս արար մեզ ազատութիւն: - 776. Զի զնոսա փառաւորէ՛ ի վեր քան զարժանն, և զնոսա *դատապարտէ՛* սակաւ քան զարժանն. և է՛ այս ողորմութիւն: - 779

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ + Արդ՝ ժամանակեայ արդարութիւնն յայտնի է որ անձնիշխան կամօք փոփոխի. երբեմն ի չար և երբեմն ի բարի. և ժամանէ փրկութեան կամ *դատապարտութեան*: - 18. Նախ՝ անկումն *դատապարտութեան*. ըստ այսմ, «իշխան աշխարհիս դատապարտեալ է»: – 152.

Հինգերորդն *դատապարտութեան*: - 210. Առաջինն է արտասուաց և *դատապարտութեան*: - 210. Եւ տէր մեր յերկուց աւազակացն զմինն ի փառս էած, և զմինն ի *դատապարտութիւն*: - 313. Ութերորդ՝ զի թէ թողցեն զվայելչութիւն խորանիս այս և այլոց հետևեսցին, անպատասխանի լիցին ի պատուհասն. որպէս եթող զապերախտ ժողովուրդն և էառ զվրանն մողոքայ և զաստղն հռեմփայ ի *դատապարտութիւն* ինքեանց: - 342. Եւ ըստ այնմ զկուռս կոչէին աստուած՝ *դատապարտութիւն* էր նոցա: - 361. Չորրորդ՝ ծերութիւն և այլայլութիւն մարմնոյ՝ էր *դատապարտութիւն* յանցանացն...: – 480. Ա՛րդ՝ տէր մեր ո՛չ արար մեղս, և ո՛չ էառ *զդատապարտութիւն* մեղացն: - 480. Կրկին է գիր. այսինքն կենաց և մահու. զի բարի գործովք գրիմք ի դպրութիւնն կենաց. և մեղօք գրիմք ի գիրն մահու և *դատապարտութեան*. որպէս ասեմք թէ զձեռագիր յանցանաց քոց ջնջեսցէ աստուած: - 481. Եւ երբ ոչ պահեաց, գրեցաւ գիր մեղաց և *դատապարտութեան*: - 481. Չորրորդ՝ անէծք առաջին մարդոյն՝ եղև տանջանք և *դատապարտութիւն* մարդոյն. և քրիստոս գնեաց զմեզ յանիծից օրինաց եղեալ վասն մեր անէծք. ապա ուրեմն քրիստոս աւերեաց զդժոխս: - 506. Նոյնպէս և որ ոք յայս օրս պահէ և յամենայն կերակրոց չուտէ, կամ միս ուտէ, ընդ *դատապարտութեամբ* է: - 510. Իսկ թէ երկոքին ևս իցեն անարժանք, շնորհն ոչինչ է օգուտ. այլ *դատապարտութիւն* լինի երկոցունցն: - 540. ....ապա քանի՞ *դատապարտութիւն* է հրաման տալ նոցա և ի գործ քահանայութեան յանդգնիլ: - 590. Նա՛խ՝ զի զպարտս *դատապարտութեանն* վճարեն...: – 677. Որք ո՛չ թլփատեցան ի հինն և ոչ մկրտեցան ի նորս, կամ չարք ի մարդկանէ, ունին *զդատապարտութիւնն* զոր զրկելոց են ի դատաստանին զանազան տանջանս և ո՛չ այժմ: - 690. Որոյ պատճառ է, զի *դատապարտութիւնն* ադամայ բարձաւ քրիստոսիւ. և չարաց տանջանքն է՛ ի դատաստանին: - 690. Իսկ խոստելոցն գիր, դպիր է պիղծ հոգին դիւական. և չար կամքն իւրեանց և խորհուրդն և հեշտութիւն մարմնոյն մելան. և ըստ գործոց առաւել և նւազ գրեն ի գիրն *դատապարտութեան*: - 741

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒՄՆ - ...այլ դատապարտի՛լ հարկաւոր է. որպէս դիւաց մեղանչումն և անկումն. որ է մահն և *դատապարտումն* որ է՛ պատիժն: - 667

ԴԱՏԱՍՏԱՆ + Դարձեալ, թէ է՛ հարկ՝ ո՛չ են իրաւունք *դատաստանի* և քննութիւն. և ո՛չ օրէնք քաղաքական. և ո՛չ արժանապէս հատուցմունք բարեաց և չարեաց. զի հարկն բռնադատեաց գործել զայս. հարկին եղիցին պատիւք և պատիժք. և ո՛չ մարդոյն: - 12. Հնգետասներորդ՝ Տալն որդւոյ զկեանս, *զդատաստանս*, և զայլն: - 29. Որք զաչս իմաստից յիմանալի ճառագայթիցն խուսափեցին թիւր կամօք, և խոտոր մտօք. զանուղղայս խորհելով, և զանպատշաճս բարբառելով. յարձակեալ անկապ լեզւաւ և անդուռն շրթամբք բացեալ յերկինս. ցոպ բերանով ի բարձունս բարբանջելով. և յածեալ ընդ երկրաւ լեզուագարելով. որոց *դատաստանն* ի բնէ ո՛չ դատարկանայ. և կորուստն ո՛չ նիրհեսցէ: - 31. ....զի ճշմարիտ և անաչա՛ռ արար *դատաստան*. և իրաւա՛մբք զգերեալ բնութիւն մարդկան յազատութիւն դարձելոյց: - 41. Զի՞նչ է տալն որդւոյ զկեանս՝ կամ *զդատաստան*՝ կամ զիշխանութիւն հեթանոսաց և ամէն մարմնոյ: - 46. Երրորդ՝ (աստուած դատաւոր արդար) ասէ սաղմոսն. և վասն քրիստոսի ասէ յոհաննու աւետարանն, ո՛չ եթէ հայր դատէ զոք, այլ զամենայն *դատաստան* ետ որդւոյ իւրում: - 70-71. Երկրորդ՝ զի սերօբէն բորբոքէ ի սէրն որ է անմիջոց կապ. և քերօբէն ի ճանաչումն ճշմարտութեան. և աթոռքն ի յուղղութիւնն. և նոքա են վերակացուք *դատաստանի* իրաւանց: - 135. Ո՛չ են յաւերժահասունք որպէս ոմանք կարծեն թէ յերկուց տարերց այսինքն ի հրոյ և յօդոյ են բանական կենդանիք և ունին ծնունդ և մահ. սուտ է այսպիսի կարծիքս և ընդունայն և հակառակ սուրբ գրոց. զի բանական կենդանի և մահկանացու՝ մարդս միա՛յն է որոյ յարութիւն և *դատաստան* գոյ: - 150. ...անզննելի՛ են ճանապարհք՝ և անքննելի՛ են *դատաստանք* նորա: - 157. Եւ նովաւ ճանաչեմք զաստուած. և յուսամք արքայութեանն. և երկնչիմք ի *դատաստանէ*՛: - 178. Եւ այսմ պատճառ անհա՛ս է մտաց մարդկան. միայն անքննին *դատաստանին* աստուծոյ է տալի. և անհետազօտելի ճանապարհաց նորին. որև սակաւիկ մի յառաջ ասացաւ: - 252. Դարձեալ՝ մարդո՛յն է յարութիւն կենաց. և *դատաստանի* վասն հոգւոյն՝ զոր ո՛չ ունին այլ կենդանիք: - 275. Արդ որպէս հաւատով իմանամք հաստատեալ զյաւիտեանս որպէս ասէ առաքեալն. և նովին հաւատով իմանամք զկատարած կենցաղոյս և զյարութիւն մեռելոց և *զդատաստան* հատուցմանն: - 292. Հինգերորդ՝ նշանակ ահագին *դատաստանացն* աստուծոյ. զի այնպէս լինելոց է ամենայն մեղաւորաց այնպիսեաց: - 303. Առնէ *դատաստան* արդար, և կացուսցէ զօդիսն յաջմէ և ասէ՝ «եկա՛յք օրհնեալքն հօր իմոյ». և տայ նոցա զկեանս յաւիտենից: - 317. Երկրորդ՝ զի լուծցէ զտարակոյսն որ վասն *դատաստանին* աստուծոյ թէ՝ անգիտելի՛ է մարդկան: - 325. Իրաւունքն է ընտրութիւն և հատուցումն *դատաստանին* այսպէս. զի *դատաստանն* է տեղիք քննութեան. և արդարութիւնն է գործ

դատաստանին: - 340. Երկրորդ՝ ի յօրինակ միւս անգամ գալստեանն փողով և հրով իջանելն ի *դատաստան*: - 341. Լուսնածև Վահանն ի վերայ թիկանցն և սրտին՝ և կրկին տախտակ *դատաստանին* յուսն, եմիփորո՛նն է: - 348. Որ և առաքեալն՝ «կամակար մտօք ասէ մեղանչելոյն ո՛չ է պիտոյ մեղաց պատարագ. այլ ահեղ ակնկալութիւն *դատաստանին»* և այլն: - 385. Եւ տէրն արդար *դատաստանաւ* ըստ նմանութեան մեղացն պատժէ՛ զմեղապարտն: - 387. Վեցերորդ՝ առաջին օրէնքն է կանոնաց. որ կարգաւորէ՛ զհոգի. իսկ երկրորդն *դատաստանաց*. որ կարգաւորէ՛ զմարմին: - 393. Ասեմ թէ ոչ, զի կատարեալ խոստովանութիւնն թողու զմեղս, բառնայ զպատիժն, և ջնջէ՛ զյիշատակ մեղացն. մինչ զի ո՛չ երևի ի *դատաստանին* աստուծոյ: - 432. Եւ ա՛յս է պատճառն. զի ի *դատաստան* քահանային քննեալ՝ այլ ո՛չ քննի ի *դատաստանին* քրիստոսի. «զի զոր լուծանէք՝ լուծեալ լիցի» ասէ. – 433. Եւ յայս ասեն հերձուածօղ ազգն Ֆռանգաց, թէպէտ խոստովանի՛ն աստ, յիշատակի՛ մեղքն ի *դատաստանին*: - 433. Այլ ի *դատաստանն* քննութեան ջնջեալ է զոր ինչ մեք ի մտի ունիմք. որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 433. Դաւիթ յետ յերկուց ամաց ետես զաբիսողոմ. և տէրն զմեղաւորս յետ ապաշխարութեան հոգւոյ և մարմնոյ. այլ և յետ աստեացս և մահու տեսանէ ի *դատաստանին*: - 438. Եւ այս գիտելի՛ է, զի *դատաստան* հին օրինացն հայի յարդարութիւնն աստուծոյ. և օրն *դատաստանի*: - 439. Տասներորդ՝ յորժամ եկն հեզութեամբ լսէր ի նմանէ. իսկ զայս ամենայն համեմատելով ի վերայ հրէիցն՝ յիրաւի ուրեմն դատապարտեսցէ զնոսա ի *դատաստանի*: - 442. «Ո՜ խորք մեծութեան և իմաստութեան» անօթն ընտրութեան նորին քարոզէր. առանց քննութեան *դատաստանի* և ճանապարհի եկաւորութեան մարմնով ի վերայ երկրի: - 456. Եւ արդարութիւն հոգին սուրբ. ըստ որում «եկեալ յանդիմանեսցէ զաշխարհս վասն արդարութեան և *դատաստանի»:* – 458. Աջ և ահեակն զընտրութիւն *դատաստանին*. զփառս աջակողմեանց, և զպատիժ ձախակողմեանց: - 493. Զգուշանալ պարտ է ի բարկութենէ. և առաւել ի ժամ *դատաստանին*. զի մարդ բարկացեալ ո՛չ ճանաչէ զճշմարտութիւնն: - 570. Նա՛խ՝ զի ի հոգին է. **բ**՝ զի վասն հոգւոյն տրտմի և ցաւի. **գ**՝ արտասուս հոսէ. **դ**՝ զմահ *զդատաստան* և զտանջանս ի միտ ածէ՛. - 584. Երրորդ՝ զի երիցս գոչէ փողն. նախ զհոգիսն ի յերկնից կոչէ. և ապա՛ զմարմինս ի հողոյ. և ապա՛ յարուցեալ զհոգի և զմարմին ի *դատաստան* հրաւիրէ: - 618. ...յորժամ զարհուրեալ տագնապին ամենայն մեղաւորք յահաւոր ատենին. և յանաչառ *դատաստանին*: - 630. Դարձեալ՝ ի *դատաստանի* յորժամ դպրութիւնք բանին, որք աստ ի ծախմէ մարմնոյ՝ փոխեսցին յաջմէ. և որք յաջմէ՝ յահեկէ՛: - 646. Եւ ոմանք ըստ իւրաքանչիւր պատառոյ զմահն ի միտ ածեն և *զդատաստանն*. – 655. Երեսունևմի, *Դատաստանին* ժամն: - 661. Երեսունևգ, Ո՞ւր լիցի *դատաստանն*: - 661. Երեսունևէ, Ուղիղ է *դատաստանն* աստուծոյ. և յաւիտեան տանջէ. և վասն կշռոց *դատաստանին:* - 661. ...որ ի *դատաստանին* պատասխանի չունենայ թէ ինձ զի՞նչ տուեր որ զքեզ սիրէի: - 664. ...և զայն սակաւ բարին վճարէ՛ աստ, որ ի *դատաստանին* ակն բարւոյ այլ ո՛չ ունիցին. - 664. Չորրորդ ի *դատաստան* երթալն: - 668. Ամիսն նշանակէ մինչ ի *դատաստանն*. և տարին զյարութիւնն յաւիտենից. - 683. Զի այնպիսիքն *դատաստան* ընդունելոց են անձանց իւրեանց ի մեծի ատենին քրիստոսի: - 684. Այլ չար հոգիքն ոչ կարեն գալ առ մեզ մինչ ի *դատաստանի* օրն...: – 686. ...են հոգիք նոցա ի միում խորանի մինչ *դատաստանն* ընտրեսցէ զնոսա և որոշեսցէ. որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 687. ...այլ միապէս զընտրութիւնն ի *դատաստանին* ասեն: - 687. զի զարդարս և զմեղաւորս ի *դատաստանին* ասեն որոշիլ: - 687. ...ոչ թողու արդար իրաւունքն աստուծոյ ելանել յերկինս. այլ կան և մնան ի ներքոյ. ակնունելով հանդերձեալ *դատաստանին*. - 688. ...և սոքա ո՛չ գան ի *դատաստան*. այլ ի դատել զհրեշտակս և զմարդիկ ըստ առաքելոյ: - 688. Այս է խորանն առ երկնիւ ուր ժողովին արդարք և մեղաւորք հոգիք հաւատացելոց. որք *դատաստանաւն* կատարին, ակնունելով ողորմութեանն աստուծոյ: - 688. Իսկ ձախակողմեան խորան՝ է՛ ի յօդս յաներևոյթ տեղիս. ուր ժողովին հոգիք չարաց և մեղաւորաց. որք *դատաստանաւն* դատապարտին: - 688. ...այսինքն զմեղօք մեռեալ հոգիսն ի *դատաստան* ըստ գործոց: - 689. Ի մի ասացին զօլ խորանս ի ներքոյ երկնից զարդարս և զմեղաւորս. որք *դատաստանաւն* որոշին: - 689. ...որպէս վասն նեռինն և *դատաստանին* ետես. նոյնպէս և զհատուցումն սրբոց: - 690. Որք ո՛չ թլփատեցան ի հինն և ոչ մկրտեցան ի նորս, կամ չարք ի մարդկանէ, ունին զդատապարտութիւնն զոր զրկելոց են ի *դատաստանին* զանազան տանջանս և ո՛չ այժմ: - 690. Որոյ պատճառ է, զի դատապարտութիւնն ադամայ բարձաւ քրիստոսիւ. և չարաց տանջանքն է՛ ի *դատաստանին*: - 690. ...այլ առցեն յաւուրն *դատաստանի* հոգւով և մարմնով...: – 691. Արդ՝ առաջին վկայութիւն, ասէ սուրբն կիւրեղ ի գիրս պարապմանց ի հարցմունս տիբերեայ եթէ՝ հատուցմունքն հետևին *դատաստանին*. և *դատաստանն* գալստեան դատաւորին ի կատարածի: - 691. Արդ չև է եկեալ դատաւորն. և ոչ է եղեալ

դատաստան. նա և ո՛չ հատուցումն. ո՛չ բարեաց և ո՛չ չարաց որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 691. Ապա ուրեմն մի է օր *դատաստանին* և ո՛չ հանապազ: - 692. Եւ առաւօ՛տ է օր *դատաստանին*. զի միշտ առաւօ՛տ է և ո՛չ երբէք փոխէ զնա երեկոյ: - 692. Արդ տանուտէր աստ կոչէ զաստուած, և այգի է եկեղեցի. և գաւառապետ կոչէ զքրիստոս. և առաւօտ յաբելէ առաջին արդարոյն. և երեկոյ օր *դատաստանին* յորժամ ընտրեալքն ամենայն ժողովին. - 692. Ուստի յա՛յտ է զի մինչև յօր *դատաստին* ո՛չ առնուն: - 692. Ապա ուրեմն մինչ ի *դատաստան* ընտրեալքն ո՛չ ունին կեանս, և ո՛չ մեղաւորքն տանջանս: - 693. Նաև ո՛չ *դատաստան*. զի ո՞ւմ լիցի *դատաստան*. զի ամենեցուն վճարեալ է: - 694. Ա՛րդ՝ եթէ արդարք այժմ առնուն զփառս և ի *դատաստանին* դարձեալ փոխիցին յայնմանէ, ապա ուրեմն ամենայն ինչ այն կենացն անցաւոր է և փոփոխական. այսինքն փառքն և տանջանքն: - 694. Զի այս ո՛չ է ի կարգէ *դատաստանին*. այլ ի սքանչելեաց միածնին. որպէս արեգական խաւարիլն, և գերեզմանաց բանիլն, և այլն: - 697. ...որով իմանան արդարքն թէ այնպիսի փառս պատրաստեալ է նոցա. և յուսով վայելեն մինչև օր *դատաստանին*: - 697. Երկրորդ, զի բառնայ զերկրորդ գալուստն քրիստոսի և զհատուցումն *դատաստանին*: - 698. Երրորդ, զահ *դատաստանին* որ ամենեցուն երկնչիլ տայ ի մեղաց, - 698. նոքա քաւարան ասելով բառնան զերկիւղ *դատաստանին*: - 698. ...զի ահ մեծ է անկանիլ ի ձեռս աստուծոյ կենդանւոյ յանաչառ *դատաստանին* և ո՛չ այժմ: - 699. Տասներորդ, որք գտանին կենդանի յաւուրն *դատաստանին*, ո՛չ երթիցեն ի քաւարանն. - 700. Յնգետասաներորդ, զի թէ գոյ քաւարան այժմ հոգւոյ՝ ապա ո՛չ է բոլոր *դատաստան* ի կատարածի...: - 700. Իսկ թէ բոլոր և բոլորից *դատաստանն* է ի կատարածի. ապա ուրեմն այժմ ո՛չ է քննութիւն մասնաւոր հոգւոյ: - 700. Այլ և թէ գոյ քաւարան՝ ո՛չ գոյ *դատաստան*...: - 700. ...զի զգործ *դատաստանին* այժմ կատարէ՛ որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 700. Այլ թէ ոչ գոյ *դատաստան*, նաև ոչ յարութիւն մարմնոյ. և ոչ հատուցումն գործոյ. ապա և ո՛չ գալուստն քրիստոսի որպէս ասէ սուրբն կիւրեղ: - 700. Իսկ թէ այժմ հոգւոյն եղեալ է *դատաստան*, և հատուցումն ըստ գործոց, և արդարոցն փառք և մեղաւորացն տանջանք. և յայնժամ մարմնոյն որպէս ասեն նոքա. - 700. ...այլ ի սիրտս ամենեցուն խորհուրդ ամբարշտացն պատուհասից կերպարանի. իսկ պատիժն յետ արդար *դատաստանին*: - 703. Նմանապէս այն որ ասէ եղբօր իւրում մօրոս, պարտաւոր լիցի աստի *դատաստանի* և գեհենի խղճի մտացն: - 704. Դարձեալ ասեմք թէ՝ այլ վարդապետք մեկնեն ի *դատաստանին* օրն...: – 704. Եւ թէ՝ *դատաստանն* աստուծոյ է՛ միածև բազմածև և ամենածև. և այլ սոյնպիսիք եթէ բերեն վկայութիւն. և թէ մտացածին բանիւ հաւանութիւն տան: - 705. Եւ լինիցի յանդուգն. զի ո՛չ համարի պատժիլ ի յաստուծոյ. զի յապաղէ *դատաստանն*. ըստ սաղմոսին «բարձեալ են իրաւունք յերեսաց նորա»: – 707. Եւ յետ այնորիկ ոչ առ ժամայն գայցէ տէր ի *դատաստան*. այլ տացի խաղաղութիւն աւուրս **խե**. առ ի հանգիստ սրբոցն և ի յապաշխարութիւն թիւրելոցն: - 709. Երրորդ մահ է երկիւղ *դատաստանին*: - 710. Վերջին փող է հրեշտակացն որ կոչէ՛ ի *դատաստան*: - 713. Եւ բնական քննութեամբ նախ այսպէս եթէ՝ տեսանեմք ի քաղաքական օրէնս զի գոյ *դատաստան*. այսինքն բարեացն պատիւ և չարացն պատիժ. - 715. ...ապա գո՛յ և առ աստուած արդար *դատաստան*: - 715. ...այլ արդ եթէ հոգին առանց մարմնոյ պսակի կամ պատժի՝ ո՛չ է արդար *դատաստան*...: - 715. ...նմանապէս և մարմինք մեռեալք յերկրի և հոգիք ի կայանս իւրեանց ի միասին կան առհասարակ արդարոց և մեղաւորաց մինչ *դատաստանաւն* բաժանեսցին օդիքն և այծիք: - 721. Ապա զի՞նչ է որ ասէ մարգարէն, «ո՛չ յարիցեն ամբարիշտք ի *դատաստան»* և այլն: - 724. Դարձեալ՝ ո՛չ յարիցեն ի *դատաստան*, այսինքն ո՛չ կանգնեսցին ի *դատաստանի* զի մեղօք կործանեալք են: - 724-725. ...և Դարձեալ՝ ո՛չ գան ի *դատաստան*, զի մասն բարւոյ ո՛չ ունին որով քննիցին. այլ դատապարտին որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 725. Վասն զի երկին որ շարժի՝ յօր *դատաստանին* դադարի և հաստատի յայն կարգն յոր նա՛խ ստեղծան. արեգակն յարևելս և լուսինն յարևմուտս: - 727. Վեցերորդ՝ գալարին երկինք՝ պատմելով զփառս աստուծոյ. և հաստատութիւնդ զարդար *դատաստան* նորա յարարածս իւր: - 729. Յորո՞ւմ ժամու լինիցի *դատաստանն*: - 734. Ո՞րպէս եկեսցէ տէրն ի *դատաստան*: - 734. Այսպէս քրիստոս այնու կերպարանաւ որով համբարձաւ՝ հանդերձ ամենայն դասուք հրեշտակաց ի *դատաստան* եկեսցէ: - 734. Վասն է՞ր հայր ո՛չ դատէ, այլ զամենայն *դատաստան* ետ որդւոյ ասէ: - 735. ...և դանիէլ զհին աւուրցն ետես, և զի որդւոյ տուաւ իշխանութիւն *դատաստան* առնել: - 735. ...յիրաւի է ուրեմն որում անիրաւութիւնն եղև առնել *դատաստան* վասն վրիժու. թէպէտ նմա հայր և հոգին սուրբ գործակից լինին: - 735. ապա պա՛րտ է ի նա՛ ընկենուլ *զդատաստան* չարչարողացն մերոց և հալածողաց. և ուրախութեամբ տանիլ զլըլկանս. և մի՛ մեզէն վրէժխնդիր լինիլ մեզ. - 735. Եւ մի՛ վասն անարգանաց եղբօրն որոշիլ ի գլխոյն և ի *դատաստան* մահու մատնիլ: - 735. Երկրորդ փառք է՝ զի հայր և հոգի ընդ նմա ի *դատաստան* գայցեն...: - 737. Իններորդ,

փա՛ռք է *զդատաստանն* առնել. զի նմա տըւաւ իշխանութիւն ասէ դանիէլ. և հայր ո՛չ զոք դատէ. այլ զամենայն ետ որդւոյ որպէս ցուցաւ: - 737. Ո՞ւր լիցի *դատաստանն*: - 737. Նա՛խ՝ զի տեղիք *դատաստանին* ո՛չ է յերկինս ուր մեղաւորք ո՛չ կարեն ելանել: - 737. Զի ձո՛ր է յաշխարհս այս՝ և լեառն երկինքն. ի ձորն ապա լիցի *դատաստանն*. այսինքն յայսմ աշխարհի ի վերայ օդոյդ: - 737. Դարձեալ, ձորն յովսափաթու կոչի ձոր *դատաստանի.* այսինքն է կալն ոււռնայի, ուր դաւթի խոստացաւ անդ առնել *դատաստան*. յորժամ սեղան շինեաց և պատարագեաց զեզինսն և բարձաւ մահն: - 737. Նա՛խ՝ զի տեղիք *դատաստանին* պա՛րտ է զի ի հասարակ վայրի լիցի և եէմ է՛ մէջ աշխարհի: - 738. Երկրորդ, զի *դատաստանն* պա՛րտի յայտնի լինի. այլ՝ արդ՝ եէմ է՛ առաւել յայտնի վասն փրկութեանն որ անդ կատարեցաւ: - 738. Երրորդ, յարմարի տեղիքն այն՝ *դատաստանին* աստուծոյ որ անդ լինելոց է. այսինքն գործ ողորմութեան և գործ արդարութեան. – 738. Եւ յովսափաթն թարգմանի *դատաստան* որ է՛ արդարութիւն: - 738. Կրկին է *դատաստանն*: - 738. Եւ *դատաստան* հատուցման ամենեցուն է, այլ *դատաստան* քննութեանն ո՛չ. զի ի չորս բաժանին ամենայն դատեցեալք: - 738. Ո՞րք են որ առանց *դատաստանի* կորնչին: - 739. Ո՞րք են որ *դատաստանաւ* կորնչին: - 739. Ո՞րք են որ առանց *դատաստանի* փրկին: - 739. Ո՞րք են *դատաստանաւ* փրկին: - 739. Որով հետև ի վերայ երկրի և օդոյ է *դատաստանն*, հաւատալի՛ է և ձայնական խօսից: - 739. Զի՞նչ ցուցանէ վճիռ *դատաստանին:* - 740. Մինչև յօր *դատաստանին* տեսանեն մեղաւորք փառս արդարոց ընդհանրապէս՝ այլ ո՛չ մասնաւորաբար. զի տեսանիցեն զնոսա ի մեծ փառս՝ այլ ո՛չ ի յորպիսիս: - 741. Իսկ յետ *դատաստանին* և այս նս՝ բարձցի ի նոցանէ առ ի տանջանս իւրեանց. յորժամ անարժան համարեցին նաև ի տեսանելն զայն: - 741. Երրորդ, յատեան *դատաստանի* **դ** խնդրին վկայք. զի մինն կարէ՛ ոք խաբել և սուտ վկայել. այլ զերկու և զերեքն ո՛չ: - 742. Տասներորդ, զի և յօրն *դատաստանին* լինին վկայք բ՝ երկինք և երկիր, և զօրք երկնից: - 743. Եւ զի ուղիղ է *դատաստանն* աստուծոյ՝ յա՛յտ է ի վկայութեանց սուրբ գրոց: - 743. Ապա ուրեմն ճշմարիտ է *դատաստան* նորա: - 743. Զի դատաւորք երկրի վասն չորից թիւրեն *զդատաստանս:* - 744. Ապա ուրեմն ուղիղ է *դատաստան* նորա: - 744. Զի որպէս ի կշիռն արդար՝ մէտ մի յաւելուածն հարստահարէ՛ զդիմակն և ի խոնարհ ձգէ, այսպէս և *դատաստանն* աստուծոյ...: - 745. Ժամ *դատաստանին* ո՞ր քան է. յերկա՞ր թէ սուղ: - 747. Յարութիւն մարդկան ի վայրկեան ժամանակի և յանկարծակի լինի որպէս ցուցաւ ի վերոյ. այլ զյերկարութիւն ժամու քննութեան *դատաստանին,* ոմանք ժամ մի ասեն. որքան եկաց ընդ ադամայ ի քննութիւն հարցմանց յետ յանցանաց նորին: - 747. Այլ զի մի՛ իրողութիւն *դատաստանին* և յարութեան ուրուական և առ աչօք թուեսցի ընդհանուր ամենայն մարդկան, վասն որոյ ասեն վարդապետք ի յարութենէն մինչ ի գալուստն և քննութիւնն և հրով նորոգիլն և այլն՝ յերկարի միջոցաւ որքան ժամս **գ**: - 747. Երկոտասաներորդ, հնձան կոչի և վերջին օր *դատաստանին*. զի անդ հաւաքին ամենայն բարիք և չարք և գործք նոցին. և չարքն ճմլեալ արտաքսին ի տանջանս, և բարիքն ի կեանս: - 749. Այլ զկնի *դատաստանին* բարիքն թէպէտ տեսցեն զչարսն ի տանջանս, բայց չարքն ո՛չ երբէք այնուհետև տեսցեն զբարիսն որպէս ցուցաւ: - 754. Մինչ ի յօրն *դատաստանի* աղօթեն արդարք վասն մեղաւորաց. այլ յետ այնորիկ վասն դատապարտելոցն ո՛չ խնդրեն ինչ. զի ընդ դէմ աստուծոյ գոլ իմանան վասն նոցա զխնդիրն: - 754. Եւ դարձեալ այնպէս միաւորեալք են ընդ աստուծոյ, որ *դատաստանն* աստուծոյ ամենայն իրօք հաճոյ թուի նոցա. վասն այսորիկ այնոքիւք ուրախ լինին: - 754. ...և Դարձեալ, *դատաստանն* վերջին լինելոց է ի վերայ երկրի ի յօդս: - 759. Եւ արդ՝ ի յաւարտիլ *դատաստանին* յորժամ ասէ եկա՛յք, վասն է՞ր իջանեն յերկիր, կամ ի դրախտն բնակին: - 759. Զի նւազունք են ամենայն փափկութիւնք որ լինին յաշխարհի մինչև ցօրն *դատաստանի,* բաղդատեալ առ այն քաղցրութիւն. որպէս կաթիլ մի ջրոյ առ համեմատութիւն ընդ հանուր ծովու: - 762. Երրորդ այնու՝ զի մեղքն որ յոյժ վտանգեաց զմարդիկ, եղիցի փակեալ ի դժոխս զկնի աւուրն *դատաստանի*. զի եղիցի ի դժոխս իբր ի տեղւոջ իւրում. զի ո՛չ կարասցէ մնալ. ո՛չ յերկինս և ո՛չ յերկրի. այլ իջանէ ի դժոխս ներքինս: - 764. Երրորդ՝ ժամանակ կենցաղոյս մինչև ի մահ, է՛ ընդունելութեան աստուծոյ. ըստ որում բազմեալ է յաթոռ շնորհաց ըստ առաքելոյ. իսկ յետ այնորիկ ո՛չ ևս. զի փոխի յաթոռ *դատաստանաց* ըստ աւետարանին: - 780

ԴԱՏԱՐԿ + Նոյնպէս և թագաւորք երկրի և իշխանք՝ որք բարձրացեալ են փառօք և *դատա՛րկ* յառաքինութեանց, են որպէս հովանաւորք: - 212. Երկու լուսերակն որ ասացաք՝ ի յղեղէն գայ ի յաչքն *դատարակ* և անարիւն: - 239. Եւ սպառնալիքն աստուծոյ և մարդկան ո՛չ են նման. զի մարդոյս *դատարկ* բան է. իսկ սպառնալիքն աստուծոյ՝ է՛ բան զարհուրական. յորմէ լսօղքն զերծանին, և անլուրքն ըմբռնին ի նոյն: - 408. Եւ ոմանք ոչ ինչ համարին զյանցանս մտաց. և ո՛չ դնեն ի կարգս մեղաց. օրինակ տալով

իբր *գդատարկ* սեղան ոչ ինչ կերակրել. և իբր զպտուղ ծառոց տեսութեամբ միայն վայելել: - 555. Այլ հոգի *դատարկ* ի քաւարանին աչս ո՛չ ունի զի լացցէ որով յարատ հայեցաւ. և ո՛չ մարմին զի պահեսցէ և աղօթեսցէ. այլ և ո՛չ զղջումն. զի հոգին ինքն ըստ ինքեան ո՛չ կարէ զղջալ: - 699

ԴԱՏԱՐԿԱԲԱՆԵՄ + Նա՛խ՝ ի սեռս իւր ներելի և փոքր. որպէս *դատարկաբանելն* և մորոսն: - 385

ԴԱՏԱՐԿԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ + Սա՛ է սնուցօղ ամենայն մեղաց, մայր *դատարակաբանութեան*: - 570. Այլք եղէգն. այսինքն *զդատարկաբանութիւնս* և զտկար գործս: - 702

ԴԱՏԱՐԿԱՆԱՄ + Որք զաչս իմաստից յիմանալի ճառագայթիցն խուսափեցին թիւր կամօք, և խոտոր մտօք. զանուղղայս խորհելով, և զանպատշաճս բարբառելով. յարձակեալ անկապ լեզւաւ և անդուռն շրթամբք բացեալ յերկինս. ցոպ բերանով ի բարձունս բարբանջելով. և յածեալ ընդ երկրաւ լեզուագարելով. որոց դատաստանն ի բնէ ո՛չ *դատարկանայ*. և կորուստն ո՛չ նիրհեսցէ: - 31. Դարձեալ շաբաթ շաբաթուց այն էր. որ քաւութիւն մեղաց հոգւոցն էր շաբաթ. որպէս *դատարկանալն* մարմնոյն: - 371. Ութերորդ, զի մի՛ *դատարկասցին* ի մարմնական գործոց միշտ տեսանել զմեռեալս: - 677

ԴԱՏԱՐԿՈՒԹԻՒՆ + Իսկ այլ բազում ժամք ի *դատարկութեան* ո՛չ է հաճոյ նմա: - 779-780

ԴԱՏԱՒՈՐ + Ասեմք եթէ՝ սուրբ գիր խօսի բազում անգամ առակաւ. որպէս ասէ *դատաւորքն*...: - 27. Այլ *դատաւորին* պարտէ ունիլ անհուն գիտութիւն. զի քննել կարասցէ զամենայն բնութիւն հրեշտակաց և մարդկան. և զամենայն գործս եղեալս և զլինելոցն. զխորհուրդս և զբանս բոլորից. զառաջինն՝ զմիջինն՝ և վերջինն: - 100. Որպէս պատմի ի *դատաւորքն*. յորժամ գեդէոն զփողսն հնչեցոյց, այլազգիքն ինքեանք զինքեանս ի սուր մաշեցին ի գիշերի: - 238. Երկրորդ՝ զի **խ** քաղաք առին ի բենիամենէ՛ յուդայի ցեղքն վասն շնութեան կնոջն պատահելոյ. և կոտորեցին զնոսա առ հասարակ իեռ արս. և մնաց վեց հարիւր այր զոր յետոյ ընտացան ժառանգութիւն իւրեանց. որպէս յա՛յտ է ի *դատաւորաց* վերջքն: - 312. Չորրորդ՝ աշակերտք վարդապետաց և *դատաւորաց*: - 389. Երրորդ՝ ահագին երևումն *դատաւորին*. և ձայն փողոյն, և հուր նախընթաց: - 393. Եօթներորդ՝ աստ չարախօսէ՛ ի ծածուկ. և յետ մահու յայտնի. և յարութեանն ևս յայտնի առաջի *դատաւորին* և դատախազաց: - 394. Հինգերորդ՝ Վասն *դատաւորացն* և ամաց նոցին: - 412. Եւ թէ նախ *դատաւորք* և թագաւորք, և ապա՛ քահանայք տիրեցին իսրայէլի: - 413. Եւ յետ յեսուայ *դատաւորք* դատեցին առաջնորդութեամբ զիէլ նժ ըստ եօթանասնիցն թւով երեքտասան *դատաւորք* մինչև ի հեղի քահանայ: - 420. Եւ այսմ վկայէ՛ պօղոս ի գործքն եթէ՝ յետոյ յեսուայ իշխեցին *դատաւորք* մինչ ի սաւուղ ամս չորեք հարիւր և յիսուն՝ այսպէս: - 420. Զի **նժ** ամք *դատաւորացն*, և խ ամ հեղեայն մինչ ի սաւուղ. որ լինի **նծ** ամ: - 420. Եւ *դատաւորաց* առաջինն Գոդոնիէլ որդի կենեզայ եղբայր քաղեբայ յազգէ յուդայ ամս **խ**. և այլազգիքն ամս **ժը**: - 420. Առաջին *դատաւորքն* մինչ ի սաւուղ: - 421. Նա՛խ՝ նշանակէր զնոյն ինքն գեդէոն. որ երևմամբ հրեշտակին *դատաւոր* եղև իսրայէլի: - 421. Եւ յայնմ ժամանակի ասէ՝ սպանցի օծեալն, յորում քահանայքն և իրաւունք ո՛չ իցեն. այսինքն թագաւոր և *դատաւոր*: - 449. Վասն է՞ր նախ *դատաւորք* և ապա թագաւորք և ապա քահանայք առաջնորդեցին մինչ ի տէր մեր յիսուս քրիստոս: - 449. Երկրորդ օրէնք. Յեսու. *Դատաւորք*. և Հռութ: - 450. Երկրորդ՝ *դատաւորք* և հռութն: - 451. Զորօրինակ **բ** ոք ի դատախազից իւրաքանչիւրն զինքն կամի և կարծէ ճշմարիտ գոլ. այլ մերձ եկեալ *դատաւորին* վկայիւք յայտնի ճշմարիտն: - 551. Այլ *դատաւոր* միտն կացուցեալ երկու վկայ զանբիծ հաւատս և զօրէնս որ են հաւատք և գործք. զի առ ո՞ր և իցէ քրիստոս նա՛ է ճշմարիտ: - 551. Ա՛րդ՝ բե՛ր ածցուք զվկայս առ *դատաւոր* միտս, և դատեսցուք ուղղութեամբ, այլ ո՛չ զրպարտութեամբ: - 552. *Դատաւոր* մեղաւոր: - 601. Ոմանք ասեն եթէ՝ մովսէս *զդատաւորսն* ի **դ** բաժանեաց ամենայն ժողովրդեանն. որ էր ժապետ. յիսնապետ. ճապետ. և ռապետ: - 609. Ներքին դասք՝ այն *դատաւորքն* են: - 609. Երկրորդ ասեն, **դ** դասք էին իշխեցօղք ժողովրդեանն. այսինքն իշխանք ցեղիցն՝ և ծերքն՝ և *դատաւորքն* և ատենադպիրքն: - 609. Երրորդ՝ *զդատաւորին* և զդատելոցն բանս: - 627. Երեսունևդ, *Դատաւորք* և դատեցեալք: - 661. Եւ բանից *դատաւորին* և վճռոցն: - 661. ...զի անցեալ է ժամանակն ողորմութեան, և *դատաւորն* առ դուրս հասեալ՝ դնել ի տանջանս դժոխոց. որպէս աստ զմարմինն ի գերեզմանի: - 671. Եւ ո՛չ ոքն է առեալ արդեամբ զգործոց հատուցումն մինչ ի գալուստն *դատաւորին* որպէս ասէ աւետարանն: - 689. Արդ՝ առաջին վկայութիւն, ասէ սուրբն կիւրեղ ի գիրս պարապմանց ի հարցմունս տիբերեայ եթէ՝ հատուցմունքն հետևին դատաստանին. և դատաստանն գալստեան *դատաւորին* ի կատարածի: - 691. Արդ չև է եկեալ *դատաւորն*. և ոչ է եղեալ դատաստան. նա և ո՛չ հատուցումն. ո՛չ բարեաց և ո՛չ չարաց որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 691. Վասն այսորիկ արդար *դատաւորն* զհոգի և զմարմին ի միասին յարուցանէ և դատէ՛. եթէ վասն մեղաց ի տանջանս և եթէ վասն արդարութեան յարքայութիւնն երկնից: - 691. Ասեմք նախ՝ եթէ

սուրբն ոսկեբերան մեկնէ զբանս զայս աստի *դատաւորաց* և հատուցմանց այսպէս: - 704. Ճանապարհ կեանս այս. և ոսոխ մարմինն. և *դատաւոր* միտքն. դահիճ խիղճ մտացն որ չարչարէ՛ զհոգին և ոչ ազատէ մինչև զամենայն պարտսն վճարեսցէ ապաշխարութեամբ: - 704. *Դատաւոր* աստուած. և դահիճ հրեշտակք. և բանտ դժոխքն: - 704. ...և Դարձեալ, զի յարնելս բազմեալ *դատաւորն*. և աջակողմեանքն լինին ի վերայ օդոյ ի կողմն հիւսիսոյ. և ձախակողմեանքն վայր ի յերկրի ի կողմն հարաւոյ...: - 731. ...և ընդ վճռի *դատաւորին* իսկոյն քարշին ի տանջանս ի հրեղէն ծովն որ հուրն է յաւիտենից: - 731. Եւ ո՛չ միայն խաչն, այլ և ամենայն գործիք չարչարանացն. այսինքն բևեռքն գեղարդն և այլք. որք բերին առաջի *դատաւորին*. և ի մարմին նորա երևին սպիք խոցուածոց նորա ըստ զաքարիայ, «հայեսցին ի նա յոր խոցեցինն»: - 732. Նախ՝ այսու զաստուածութիւնն իւր յայտնէ. զի ամենայն մարգարէք զաստուած ասացին գոլ *դատաւոր*...: - 735. ...վասն որոյ նմա՛ պարտ էր *դատաւոր* լինիլ և հատուցանել ըստ գործոց հաւատացելոց և անհաւատից: - 735. ...և երկոքեան սոքա կարի յոյժ վայելեն *դատաւորի*. այսինքն իմաստութիւն և անմեղութիւն. վասն որոյ քրիստոս լինի *դատաւոր*: - 735. Իններորդ, զի գիտասցուք մեք քրիստոնեայքս՝ թէ քրիստոս է մեզ *դատաւոր*...: - 735. Զի ի վերոյ կացցէ *դատաւորն*, և ի ներքոյ դժոխքն բացեալ: - 738. Ո՞րք են *դատաւորք*: - 738. Զո՛րս են *դատաւորք:* - 738. Արդ՝ ա՛յս գիր գործոց մերոց գրեալ ի հոգի և ի մարմին մեր որպէս ի մագաղաթի՝ *դատաւորն* ընթեռնու ի տես և ի լուր հրեշտակաց և սրբոց: - 741. Ապա յա՛յտ է զի տեսանիմք ի մէնջ և ի միմեանց և ի *դատաւորէն* աստուծոյ: - 741. Իսկ *դատաւորն* նստեալ յաթոռ արդարութեան արդարապէս հատուցանէ ըստ գործոց. ըստ որում յիմար կուսիցն փակեցաւ դուռն և ո՛չ առին զխնդիրն: - 742. Չորրորդ, զի երեք են դատելիքն. մին *դատաւորն*, և **բ** դատախազքն. պիտո՛յ է այսինքն **գ** վկայք: - 742. Հինգերորդ, զի ճշմարիտն և սուտն ի մէջ երկուցն երևին. այսինքն *դատաւորին* և ոսոխացն: - 742. Վեցերորդ, զի **գ** է բանին տեղիք. մին՝ միտք *դատաւորին*. և **բ**՝ լսելիք դաւողացն: - 742. Եւ *դատաւոր* քրիստոս. և ոսոխք դիւակա՛նն գունդք: - 743. Նախ հոգին և մարմինն. զի ցանկան հակառակ միմեանց ըստ այրւոյ առակին առ անիրաւ *դատաւորին*: - 743. Զի *դատաւորք* երկրի վասն չորից թիւրեն զդատաստանս: - 744. Եւ սոքա արտաքո՛յ են ամենևիմբ երկնաւոր *դատաւորին*: - 744. Մեր գործքն և յաստուծոյ տուեալ բարին հաւատով կնքի. և պակասն յանդիմանի այժմ ի խղճէ մտաց որպէս ի գրոյ. և անդ ի *դատաւորէն*, որ չար ծառայ կոչէ: - 769

ԴԱՏԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ + ...քանզի մարգարէն վասն *դատաւորութեան* որդւոյ ասէ «աստուած զիրաւունս քո արքայի տուր և զարդարութիւնս քո որդւոյ թագաւորի». և այլն...: - 735

ԴԱՏԵԼԻ - Չորրորդ, զի երեք են *դատելիքն*. մին դատաւորն, և **բ** դատախազքն. պիտո՛յ է այսինքն **գ** վկայք: - 742

ԴԱՏԵՄ, ԴԱՏԻՄ + Երրորդ՝ «աստուած դատաւոր արդար» ասէ սաղմոսն. և վասն քրիստոսի ասէ յօհաննու աւետարանն, ո՛չ եթէ հայր *դատէ* զոք, այլ զամենայն դատաստան ետ որդւոյ իւրում: - 70-71. Ա՛րդ՝ *դատէ* որդի ո՛չ միայն ըստ աստուածութեան իւրում. այլ և ըստ մարդկութեանն: - 100. Նոյնպէս և տէր մեր յարուցեալ ի հայրական աթոռոյն՝ գայ ի *դատել* զերկիր...: – 317. Ո՛չ է արդարութիւն. այլ նա՛ ընդ զրկողացն *դատի*, և դու ընդ գողոցն: - 337. Եւ յետ յեսուայ դատաւորք *դատեցին* առաջնորդութեամբ զիէլ **նժ** ըստ եօթանասնիցն թուով երեքտասան դատաւորք մինչև ի հեղի քահանայ: - 420. Սա՛ *դատեաց* զիսրայէլ ամս **ի**: - 420. Եւ յետ սորա հեղի քահանայ յազգէ ի թամարայ *դատեաց* զիսրայէլ ամս **խ**: - 420. Եւ տեառն մերոյ ի հեթանոսաց փառք և մեծութիւն. որ նստի յանզուգական աթոռ դատողութեան **բժ**ան թագաւորօք *դատել* զամենայն: - 442. Որ և յերկրորդ գալուստն նախ *դատեսցէ*. և ապա թագաւորեսցէ անվախճան. ընդ որով քահանայագործութեամբ մաքրէ՛ և լուսաւորէ՛ և կատարեալս առնէ միշտ անզրաւ յաւիտենիւ: - 450. Ասեմք եթէ՝ կարի՛ արժանապէս քումդ անմտութեան հերձասիրութեանդ *դատեցար*: - 497. Ա՛րդ՝ բե՛ր ածցուք զվկայս առ դատաւոր միտս, և *դատեսցուք* ուղղութեամբ, այլ ո՛չ զրպարտութեամբ: - 552. Եօթներորդն՝ *դատել* զկենդանիս և զմեռեալս. որ է՛ զբարիս և զչարս: - 573. Եւ արդարութիւնն դէմ յանդիման որ ուղղութեամբ *դատէ*՝ դուռն է արևմտեան: - 614. Երրորդ՝ զդատաւորին և *զդատելոցն* բանս: - 627. Իսկ երկրորդն, որ երկինք պատմեն զփառս աստուծոյ, զայնմ որ *դատէ*՛ զհակառակն մեր. զի յերկինս է ողորմութիւն նորա: - 629. Դարձեալ՝ ի վախճանի ի միջոյ առաքելոց և մարգարէից խօսեալ և *դատեալ*: - 646. Եւ հայր ո՛չ *դատէ*, այլ միա՛յն որդին: - 661. Եւ աջակողմ և ձախ. և ահագին *դատելոցն*: - 661. Երեսունևդ, Դատաւորք և *դատեցեալք*: - 661. Վարդապետք սուրբք՝ զպահեստ հոգւոց յերիս փոփոխմունս գիտեն. այսինքն նախ քան զքրիստոս. և յետ քրիստոսի. և յետ *դատելոյն*: - 686. Այլ որք ուղիղ *դատեցան* վարդապետք եկեղեցւոյ ըստ տեսլեանն յօհաննու. որպէս մեծն անդրէաս և համախոհք նմին սուրբն իրինոս, եպիփան, և բասիլիոս: - 687. ...և սոքա ո՛չ գան ի դատաստան. այլ ի *դատել*

զիրեշտակս և զմարդիկ ըստ առաքելոյ: - 688. Զի գործք չարութեան այժմ *դատէ՛* խղճիւ զմիտս. և յետ մահու զհոգիս. և յետ յարութեանն զհոգի և զմարմին որպէս ասացաւ: - 690. Չորրորդ, ասէ սուրբն եպիփան ի հաւատոց գիրն, եթէ որպէս հոգին միայն *դատի* ըստ բանի հերձուածողացն զի կարէ՛ ասել մարմնոյն եղեալ զյանցանքն: - 691. Վասն այսորիկ արդար դատաւորն զհոգի և զմարմին ի միասին յարուցանէ և *դատէ՛*. եթէ վասն մեղաց ի տանջանս և եթէ վասն արդարութեան յարքայութիւնն երկնից: - 691. ...և աղաղակէին բարձր ձայնիւ՝ մինչ յե՞րբ տէր սուրբ և ճշմարիտ ո՛չ *դատես* և առնուս զվրէժ արեան մերոյ: - 694. Վասն է՞ր հայր ո՛չ *դատէ,* այլ զամենայն դատաստան ետ որդւոյ ասէ: - 735. զի ի նմա՛ է ծածկեալ ամենայն գանձք իմաստութեան և գիտութեանն աստուծոյ. վասն որոյ իմաստութիւնն քննէ և *դատէ*...: - 735. Իններորդ, փա՛ռք է զդատաստանն առնել. զի նմա տըւաւ իշխանութիւն ասէ դանիէլ. և հայր ո՛չ զոք *դատէ*. այլ զամենայն ետ որդւոյ որպէս ցուցաւ: - 737. Նա՛խ քրիստոս *դատեսցէ* աստուածութեամբն և մարդկութեամբն: - 738. Զի բոլոր Երրորդութիւնն *դատէ՛* զմեղաւորս, և մարդկութեամբն խօսի ընդ նոսա քրիստոս: - 738. Երկրորդ, աթոռակիցքն քրիստոսի. որպէս առաքեալքն և մարգարէք և կատարեալքն *դատեն* զմեղաւորս իբր տեղեակք օրինացն աստուծոյ: - 738. Երրորդ, հաւաստի արդարութեամբ. և այսպէս ամենայն սուրբք և հրեշտակք *դատեսցեն* զնոսա որք ի նոյն շաւիղն յանցաւոր գտան: - 738. Չորրորդ, յայտնելով մեղացն. և այսպէս մեղաւորք և չարք զմիմեանս *դատեսցեն*: - 738. Ո՞րպէս *դատին*: - 738. Եւ դատաստան հատուցման ամենեցուն է, այլ դատաստան քննութեանն ո՛չ. զի ի չորս բաժանին ամենայն *դատեցեալք:* - 738. Ոմանք ո՛չ *դատին* այլ դատապարտին որպէս բուն չարքն և յայտնի մեղաւորքն...: – 738-739. ...և Ոմանք *դատին* և դատապարտին. որպէս միջակք որք ունին հաւատ և ո՛չ գործք. որպէս չար հաւատացեալք. և որք ունին գործք և ո՛չ հաւատ. զի աստ հատուցաւ նոցա: - 739. ...և Ոմանք *դատին* այլ ո՛չ դատապարտին. որպէս միջակ արդարքն. որք ունին ներելի և մասնաւոր մեղս: - 739. Արդ բանիւ մտաց խօսի ընդ բուն արդարս և ընդ հրեշտակս որք *դատենն* զայլս: - 739. Զի՞նչ է ասելն՝ *դատել* զկենդանիս և զմեռեալս: - 740. ...այսինքն ի քթթելական մեռանին և յառնեն. զնոսա՝ և զյառաջագոյն մեռեալսն *դատէ՛*: - 740. Երրորդ՝ կենդանի են դւք. և մեռեալ՝ մարդիկ. որս *դատէ՛* աստուած և սուրբք ամենայն: - 740. Զարդարս ո՞րպէս *դատեն* սուրբք: - 740. Նժարն՝ ամենակալ իշխանութիւն *դատողին*: - 745. Երրորդ, զի ի կշիռ արդարութեան *դատեաց* ի մէջ հրէից և հեթանոսաց. մարդկան ազգի և սատանայի: - 746. Երկրորդ, զի դժոխքն այն պատիժ բնութեանս էր և ո՛չ առանձին գործոց. զի հաստատեաց օր մի յորում *դատելո՛ց* է զամենայն ըստ պօղոսի: - 776

ԴԱՏՈՂԱԿԱՆ + Որ և *զդատողական* աթոռս՝ երկոտասանիցն հաւասար շնորհեաց: - 546. Վասն որոյ և տէրն **բժ**ան թիւ ընտրեաց առաքելոցն, և ետ **բժ**ան աթոռ *դատողական*: - 546

ԴԱՏՈՂՈՒԹԻՒՆ + Եւ տեառն մերոյ ի հեթանոսաց փառք և մեծութիւն. որ նստի յանզուգական աթոռ *դատողութեան* **բժ**ան թագաւորօք դատել զամենայն: - 442. Ա՛յս է խորհուրդն. զի տէր մեր նախ երևեցոյց *զդատողութիւնն*. ըստ որում «ի դատաստան եկի յաշխարհս»: – 449

ԴԱՐ + Կոչին և հոմանուն սոցա յաւիտեան. որպէս իւրաքանչիւր *դարք*: - 115. Իններորդ՝ ի վեց օրն ստեղծեալ աշխարհ. նշանակէ՛ **զզ** *դարս*. որով մնայ աշխարհ: - 193. Զի առաջին օրն ցուցանէ զառաջին *դարն* որ յադամայ մինչև ցնոյ: - 193. Զի սոքա են դարագլուխք **զ** *դարուց*. և **է**երորդն հանգիստ: - 193. **Յինգերորդ՝ այս մին օրս է որ կրկնելով կատարէ՛ զշաբաթ և զամիս և զտարի և *զդարս* կենցաղոյս, և հասանէ՛ ի վերջին օրն. որ է՛ մի օր աներեկ և անփոխանորդ**: - 193. Չորրորդն *դարին*: - 195. Չորրորդն է ինքն *դարն*. զորմէ ասի. «**ռ** ամ յաչս տեառն որպէս օր երեկի զի էանց»: – 195. Եղունկն կոր և *դար*, բթամիտ և յափշտակօղ է: - 247. Ասեն աստեղագէտք եթէ՝ է *դարուց* կեցաղոյս վերակացուք են **է** աստեղքն որք կոչին մոլորակք: - 291. Ա՛րդ՝ առաջին *դարն* որ էր երևակին՝ ընդ երկա՛ր ապրէին մարդիկքն. զի ունի երևակն յերկար ընթանալ զճանապարհն իւր. որ ի **լ** ամն վճարէ զկենդանակերպսն: - 291. Իսկ ի վերջին *դարս* որ է՛ լուսնին՝ սակաւակեացք են մարդիկք. զի նա՛ ի **լ** օրն վճարէ զբոլոր ընթացս իւր: - 291. Եւ տէրն զհարսնացեալ եկեղեցի եմոյծ վերըստին ի դրախտն որ զվեց *դարիւ* արգելեալ էր և փակեալ: - 305. Ի խորհուրդ է *դարու* վշտաց կենցաղոյս. և յութներորդին ազատութիւն բնութեանս: - 326. Իսկ **ե** կանգուն և կէսն. զի գալուստն քրիստոսի և փրկական խաչն և եկեղեցի՝ է՛ ի **ե**երորդ *դարն* և կէսն երևեալ ի մուտ **զռ** ամին: - 345. Զի եօթանասունքն **եռբճ** պակաս **բ** թիւ գրեն. և այլք **եռշ** ամ. որ է՛ **ե** *դար* և կէս: - 345. Այսինքն մինչև **գ** ազգն ներեմ. կամ **գ** *դարս*. և ի չորրորդն ո՛չ դառնամ ի վրէժ խնդրելոյ. այլ հատուցանեմ զմեղս հարց յորդիս: - 351. Որպէս յորժամ լցան մեղք ամուր հացւոցն ի չորրորդ *դարուն* սատակեցան ի ձեռն յեսուայ: - 351. Եւ ցանեալ է անգամ ի վարագոյրն. որ է՛ քաւութիւն է զգայարանցս **հ** է զօրութեանց հոգւոյն. է խորհրդով եկեղեցւոյ. առ է *դար* կենցաղոյս: - 360.

եօթն՝ նշանակէ զ**է** *դար* շրջանացն: - 363. Իսկ թէ ի տունն ի ժողովուրդս նորա. կամ յեկեղեցիս մեղանչեմք. յետ **է** ժամանակի փոխելոյ՝ որ է՛ է հասակ մեր. և **է** *դար* կենցաղոյս...: – 368. Չորրորդ՝ է *դար* կենցաղոյս պակասի. և մինն հաստատի: - 374. Չորրորդ, նախքան զօրէնս և յօրէնն և զկնի օրինացն թէ ոչ արդարանամք. և ո՛չ յէ *դարուն* ոք արդարանայ: - 384. Եւ եօթեամբ *դարոյս* հարսանեաց յութերորդին միաւորեսցին: - 422. Իսկ դարձումն ի յետ, յեօթն *դարուց* կենցաղոյս դարձեալ ուստի ելին ժողովին ամենայն սրբութիւնք: - 426. Տասներորդ՝ յետ որոյ հնազանդեցան նմա՛ ամենայն իսրայէլ. և տեառն մերոյ զկնի խաչին հաստատեցան ի հաւատս. մանաւանդ յետ է *դար* կենցաղոյս ամենայն լեզու խոստովան լիցի զտէր յիսուս քրիստոս ի փառս աստուծոյ հօր ամէն: - 427. Թագաւորեաց նախ է ամ ի վերայ յուդայ, և ապա ամենայն իսրայէլի. և տէր մեր յեօթն *դարոյս* թագաւորէ՛ հաւատացելոց, և ի վախճանի ամենայնի...: - 437. Վաքսունն՝ **զ** տասն է. նշան նոցա՝ որք զ**ժ** բանեան օրէնսն կատարեն ի **զ** *դար* կենցաղոյս. այսինքն ի տղայութենէ մինչ ի մահ. նոքա թագուհիք և ժառա՛նգ են արքայութեանն: - 440. Չորրորդ՝ գերիլն ի բաբիլօն՝ զգերութիւն բնութեանս նշանակէ. և եօթանասուն ամն զեօթն *դար* կենցաղոյս. և ապա դարձումն ի հայրենի բնակութիւնն մեր ի ձեռն փրկչին մերոյ և աստուծոյ: - 448. Եւ եօթնից ժամանակաց փոփոխմամբ՝ է հասակաւ յեօթն *դար* կենցաղոյս՝ լինիմք տաճար և քաղաք քրիստոսի աստուծոյ մերոյ: - 448. Նշանակէ զքրիստոս որ եղև երկրորդ ադամ. և ի վեց *դարուն* կանգնեաց զկործանեալ բնութիւնս...: – 449. Նոյնպէս և բանն աստուած թէ կարի իսկ յառաջին *դարս* էր մարմնացեալ, որպէս յաւուրս նոյի՝ աբրահամու և կամ մովսէսի՝ լինէր կրկին վնաս: - 467. Իսկ թէ ամենևին հուսկ յետոյ անագան ի վերջին *դարս*, լինէր և այսպէս կրկին պակասութիւն: - 467. Իսկ նորն ադամ նոյն ի **զ** *դարուն* յա՛յց ել և խնդրեաց զկորուսեալ պատկերն ի թիւ խորհրդաւոր կատարեալ վեցերորդին: - 467. Եւ է՛ առաջին *դարն* Ադամայ: - 467. Հինգերորդն Մովսէսի. իսկ Վեցերորդ *դարն* յորում ծնաւ Փրկիչն մեր Քրիստոս. և փրկեաց և բժշկեաց զմեզ: - 467. Առաջին *դարն* յադամայ մինչև ի նոյ: - 467. Եօթներորդ մեռելոց *դարն*: - 467. Ութերորդ, զի ծնունդ էր նա նոր և գլխաւոր. և այն՝ զի նովաւ կորընչէին ազգք և տոհմք և *դարք*: - 517. Երրորդ՝ վասն զի օրինա՛կ է է աւուրցն ի յորս երկիր հիմնեցաւ. նաև է *դարու* կենցաղոյս: - 524. Դարձեալ՝ որ ինչ նախ քան զօրէնս գործեին՝ մեղք կոչիւր. որպէս ի *դարս* նոյի. և այլս: - 555. Հինքն ի խորհուրդ եօթնից կենցաղոյ *դարոյս*՝ զեօթն առաւել պատուէին: - 626. Իսկ ի նորս առ մեզ, Սակաւ ինչ հոգացեալ զեօթնիցս, այլ ութերորդին փոյթ տարեալ *դարուց* աւանդապահք եկեղեցոյ, կարգեցին ութն կանոնս ըը գուբղայիւ: - 627. Եւ ճաշոյն մեսեդի **զ** թուով, ի խորհուրդ վեց *դարուս*: - 629. Եւ այն որ **բ** ձայնիցն մի է մեսեդին. զի *դարն* ադամայ և ենովքայ միապէս բնական օրինօքն վարեին: - 629. Իսկ ութերորդն ի նեղութեան *դարուն* օրինել հոգւով. և գովել ի վերինն երուսաղէմ...: – 630. Եւ ի **ե** *դարն* մովսէսի և սողոմոնի արարուածքն: - 638. Եւ դարձեալ՝ ութ ձայն՝ ի խորհուրդ ութն *դարուց*: - 640. Եօթն աղին՝ է զգայարանս. և եօթն փոփոխմունք եօթնից *դարուցն*. և զօրութիւնք հոգւոյ: - 641. Նոյնպէս և սուրբքն ակնունին յետ **զ** *դարուց* վճարման կենցաղոյս ժառանգել զհանգիստն յաւիտենական. - 648. Եւ ի խորհուրդ եօթանց *դարուց* կենցաղոյս՝ զեօթն օր նաւակատիս կատարեմք թաղման քահանայից: - 674. Եւ ժամանակն **գ** է և եօթամբ չափի շաբաթի աւուրբ. և եօթն *դար* կենցաղոյս: - 683. Եւ վեցն՝ ի կատարումն վեցեակ *դարին* նոր ապստամբն ելցէ և կորուսցէ զբազումս: - 708. Զի որպէս յաւուրս **զ** կազմեցաւ աշխարհ և ի **զ** *դարս* կայացաւ. նմանապէս և ի ժամս **զ** նորոգեսցի դարձեալ: - 747

ԴԱՐԱԳԼՈՒԽ + Զի սոքա են *դարագլուխք* **զ** դարուց. և **է**երորդն հանգիստ: - 193

ԴԱՐԱՆ + Քսանևէ՝ *դարան* գործեաց ի գայի և յաղթեաց նոցա: - 419

ԴԱՐԱՆԱԿԱԼ + Ութերորդ՝ զնա օ՛ձ *դարանակալ* ասէ ի ճանապարհի. և սոքա առաջին օձին նմանեալ՝ հրապուրեն զբազումս. և արտաքսեն ի դրախտէ եկեղեցւոյ. և թոյնք իժից ի ներքոյ շրթանց ունելով և խայթոց՝ զի առորս մերձենան, ի յսկիզբն բանից կամ ի վերջն՝ մահացուցանեն զհոգիս. երկճղի ունելով լեզու նենգաւոր՝ չար և բարի, ծածուկ և յայտնի: - 35. Ուսքն բարակ և վերամբարձ, *դարանակա՛լ* է: - 247. Այլ և *դարանակալք* և նենգաւորքն են: - 365. Եւ նահապետն յակոբ՝ օձ *դարանակալ* ի ճանապարհի: - 707. Զի նա՛ է օձ *դարանակալ* ի ճանապարհի որպէս ասաց յակոբ յազգէն դանայ: - 708

ԴԱՐԱՆԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ + Զի խոհեմութիւնն ո՛չ զգուշանայ ի *դարանակալութեանց*: - 579

ԴԱՐԲՆԱԿԱՆ + և Փոկեղէդէս եղբայր նորա՝ արար զերկրորդ ձայնն ի *դարբնականէ՛*. – 640

ԴԱՐԵՀ - Վեցերորդ՝ *դարեհ*: - 29. Դարձեալ՝ ի վերջին գերութենէն սեդեկիայ մինչ ի *դարեհի* բ ամն կատարի հ ամ. որ արձակեաց զզօրաբաբէլ: - 447. Մինչ ի *դարեհի* **բ** ամն արձակեցաւ զօրաբաբէլ, և ի **դ** ամն շինեաց զտաճարն: - 448. Դարձեալ՝ յերիս ժամանակս ազատեցան ի բաբիլօնէ՛. այսինքն

կիւրոսիւ սաղմանասարաւ. *դարեհիւ* զօրաբաբէլ. արտաշէսիւ եզր դպիր և նէեմի: - 448. Եւ աստի թուեալ ի *դարեհէ՛* որդւոյ վշտասպեայ, որ արծածեաց զզօրաբաբէլ. և յորոյ երկրորդ ամին շինէ զտաճարն: - 449. Արդ սկսեալ առ *դարեհիւ* ի **կե** ոլոմպիադին՝ դադարեցին ի **ճձզ** ոլոմպիադին առ հիւրկանոսիւ քահանայապետիւ, որ գերեցաւ ի պարթևաց: - 449. Իսկ այլ ոմանք թուեն զեօթներորդն դանիէլի ի *դարեհի* որդւոյ արշուրեայ առաջին ամէն. յորում զտեսիլն ետես մարգարէն. մինչև ի ծնունդն քրիստոսի ամք ճձզ: - 449

ԴԱՐԻՃԱԿ + Դարձեալ՝ մի բնութիւն ասաց միւս եւտիքէս. ոչինչ առեալ մարմին ի կուսէն. այլ իբր ընդ խողովակ անցեալ իբր ի *դարիճակի*. միայն զձևն ի նմանէ ծևագրեալ: - 81-82. Թէ եսքանանուննդրին. որ է՛ *դարիճակաւ* արարած. այսինքն կաղապարաւ. և պաշտեցին: - 387

ԴԱՐՁ + Եւ որ ոք կամեսցի *զդարձն*, անդրէն ի ծեռն նորին յարմարութեան այսինքն նորին կարգին կարողանայ ելանել ի նոյն: - 280. Նոյնպէս և քրիստոս աստ ի գնալն հօգւոց և ի գալստեանն աւուր՝ ընդ առաջ ելանէ սրբոցն և համբուրէ զսիրելիս իւր, որպէս հայրն երկնաւոր ի *դարձ* անառակին: - 315. Որք է ամ ասեն զփորձանսն՝ սոյնպէս թուեն. զի յետ փորձանացն ասէ գիրն ճի ամ. և յառաջ քան զփորձն ht ամ. և ը ամ փորձանացն և *դարձին*: - 326-327. Որ և ցուցանէր յետ եօթանասուն ամի *զդարձ* գերւոյն, և զնորոգիլն իրէական կարգին: - 346-347. Չորեքտասաներորդ, *Դարձ* տապանակին է դաս պարուք: - 412. Քսանևք, *Դարձ* գերւոյն երեք անգամ: - 413. Այլ և *դարձ* նորա և կանգնումն՝ հաստատութիւն եղև ամենայն ուրացողաց և մեղաւորաց: - 547. Առաջին՝ *դարձն* հրաշիւք: - 555. Եւ յայտ յուրացողացն է. զի ի *դարձին* վերստին ո՛չ մկրտեմք: - 782

ԴԱՐՁԵԱԼ + *Դարձեալ* ասեն, թէ ամենայն ստորնային մարմինք՝ կառավարին վերնային մարմնովք. որպէս յա՛յտ է ի չորս եղանակս տարւոյն. այլև ծնունդ և աճումն՝ և բոյսք և պտուղք՝ ի շարժմանէ նոցա պատճառին. և շարժումն նոցա է՛ հարկաւոր. ապա ուրեմն ամենայն ինչ լինի ի հարկէ: - 10. *Դարձեալ* ասեն թէ՝ և մարմինք մարդկան են ստորնայինք. և սնանին և աճին շարժմամբ աստեղացն: - 10. *Դարձեալ* ասեն թէ՝ բազումք ի մարդկանէ գործեն ի խառնւածոյ մարմնոյն, որք հարկաւորին ի շարժմանէ աստեղացն: - 10. *Դարձեալ* ասեն, թէ բազում ինչ հանդիպի արտաքոյ կամաց մերոց. որպէս չար հիւանդութիւն. վատաբախտութիւն. մահ. և այլն, ապա ուրեմն նոքա ի հարկէ բախտի և ճակատագրի: - 11. *Դարձեալ* եթէ է՛ հարկ, ապա ո՛չ էր անձնիշխան կամք, այլ արդ՝ եթէ ունիմք կամք և է՛ սկիզբն գործոյն ի մեզ և առ մեզ, ապա ուրեմն ո՛չ է հարկ որոյ սկիզբն յայլմէ՛ է: - 11. *Դարձեալ*՝ ունիմք խորհուրդ, և ընտրեմք զառնելիսն, և խոտեմք զոչ առնելիսն. և բազում անգամ խորհելովն հանդիպիմք բարւոյ, և փախչիմք ի չարէ. և խորհուրդն ի հնարաւորա՛ցն է որպէս ասացաւ և ո՛չ ի հարկաւորացն: - 11. *Դարձեալ*, թէ ամենայն ինչ ի հարկէ՛ է մարդոյ և անասնոյ, ապա ոչինչ զանազանի բանականն և անբանն. զի բանականն իմացմամբ և կամօք վարի. և անբանն ի բնութենէ՛ հարկի որպէս ասացաք: - 11. *Դարձեալ*, թէ է հարկ, վասն է՞ր աղօթք և պատարագք և ողորմութիւնք և այլն՝ դարձուցանեն զմերձեալ չարիսն, և փոխեն ի բարիս: - 11. *Դարձեալ*, թէ էր հարկ շարժումն աստեղացն, ինքեանք ո՛չ լինէին ընդ հարկաւ այլոց. ապա թէ ինքեանք են ընդ հարկաւ, ո՛չ են այլոց հարկ. զի են ինքեանք ընդ հարկաւ: - 11. *Դարձեալ*, որոյ է իր գործեացն՝ նորա՛ է և ներգործութիւնն. եթէ առնել և եթէ կրել. արդ՝ մարդո՛յ է հոգին և մարմինն և ծեռն. մարդո՛յ է ուրեմն և գործ նոցին, եթէ չար և եթէ բարի: - 11. *Դարձեալ*՝ թէ ի հարկէ է՝ ապա բարձեա՛լ են ամենայն սկզբունք բարոյական առաքինութեանց. այսինքն խոհեմութեան. արիութեան. ողջախոհութեան. և արդարութեան. զի սոքա ըստացեալ լինին առ ոմանս՝ և ո՛չ ի հարկէ: - 11. *Դարձեալ* թե ի հարկէ՛ է ոչ լինին օգուտ խրատք և սպառնալիք և ուսմունք. որովք բազումք յորդորին ի բարիս, և հեռանան ի չարեաց կենցաղոյս: - 11. *Դարձեալ* թէ ի հարկէ՛ է՝ ո՛չ հետևի գով և պարսաւ ոմանց. զի սոքա կամաւորա՛ցն են և ո՛չ ակամայիցն: - 11. *Դարձեալ*, թէ է՛ հարկ՝ ո՛չ են իրաւունք դատաստանի և քննութիւն. և ո՛չ օրէնք քաղաքական. և ո՛չ արժանապէս հատուցմունք բարեաց և չարեաց. զի հարկն բռնադատեաց գործել զայս. հարկին եղիցին պատիւք և պատիժք. և ո՛չ մարդոյն: - 12. *Դարձեալ*, թէ է՛ հարկ՝ անիրաւք են և ինքեանք աստեղքն. զի ոմանց բարիս գրեն, և ոմանց չարիս. զոմանս մեծատունս և զոմանս աղքատս. հեշտ կեանս և դժւարս. երկարակեացս և սակաւակեացս. բազում անգամ անարժանիցն բարիս խոստանան, և արժանեացն չարիս: - 12. *Դարձեալ* ասեն հակառակօղքն, թէ բոյսք և ծաղիկք և պտուղք երկրի ունին զօրութիւն ազդողական. իսկ աստեղք երկնից ո՞չ ունիցին: - 12. *Դարձեալ* ասեն թէ՝ աստեղք ունին բնութիւնս ներհակս միմեանց. չար և բարի. և միմեանց դիպեալ ներհականան իրերաց. և առնեն չար կամ բարի խռովութիւն կամ խաղաղութիւն. աւեր կամ շինութիւն. և այլն: - 12. *Դարձեալ* ասեն, ի հակառակ շարժմանց՝ լինի և հակառակ ներգործութիւն. ահա մոլորակք շարժին հակառակ.

ապա ուրեմն և գործեն հակառակս: - 12. *Դարձեալ* ասեն, եթէ ոչ է հարկ՝ ընդէ՛ր ոմն քաղաք կործանի և ոմանք ո՛չ. և ոմն նաւ հեղձանի, և ոմանք ի կռիւս անկանին: - 12-13. *Դարձեալ* ասեն ըստ փիլիսոփային թէ՝ ո՛չ աստուած՝ և ո՛չ բնութիւնն՝ և ո՛չ արհեստ՝ վայրապար իրս երբեք ստեղծանեն. ապա թէ աստեղքն ո՛չ ունին զօրութիւն ազդելոյ՝ վայրապա՛ր են ստեղծեալք յարարչէն: - 13. *Դարձեալ* ասեմք թէ՝ աստուած ո՛չ է պատճառ. ստեղծուածոցս ի հարկէ. այլ ըստ կամաց որով առնէ. զի ոմանք դիպին ի հարկէ, և ոմանք ո՛չ ի հարկէ: - 15. *Դարձեալ* ասեմք՝ թէպէտ տեսանէ աստուած զամենայն նախքան զլինիլն իւրեանց, սակայն տեսութիւնն աստուծոյ ո՛չ հարկ է ի վերայ նոցա լինիլ չար կամ բարի: - 15-16. *Դարձեալ* ասեմք՝ թէ կամքն աստուծոյ ո՛չ է ընդունայն. զի զոր ինչ կա մի առնէ. այլ կամեցաւ և արար զմեզ անձնիշխան և տէր գործոց մերոց. եթէ չար՝ և եթէ բարի: - 16. *Դարձեալ*, անձնիշխան կամքն է՛ յաստուծոյ. և է՛ յոչընչէ եղեալ. այլ ա՛րդ՝ անձնիշխան կամքն ըստ այնմ՝ որ յաստուծոյ է եղեալ՝ ո՛չ է պատճառ չարի. այլ ըստ այնմ որ յոչընչէ՝ և ցանկայ ոչընչի. այսինքն չարի. վասն այսորիկ մեղքն և չարն ո՛չ են յաստուծոյ. այլ յոչընչէ՝ որ է՛ սկիզբն նոցա: - 16. *Դարձեալ* ասեմք թէ՝ աստուած ստեղծ զկամքն նաև զիրեշտակս և զմարդիկ բարի. և կամի զբարին և բռնադատէ՛ սիրել զբարին: - 17. *Դարձեալ* ասեմք թէ՝ որպէս մեք ունիմք կրկին ճանաչումն իրաց, այսինքն զի զոմն ճանաչեմք ի յատուկ տեսակն իւր. և զոմն այլով տեսակաւ: - 17. *Դարձեալ*, թոյլ տալ և ներել չարեաց՝ վասն բարւոյ է: - 17. *Դարձեալ* ասեմք թէ՝ ո՛չ է բարի առանց աստուծոյ կամացն. և ո՛չ չար առանց թոյլ տալոյ նորա. ա՛յն է որ ասէ՝ տերև ո՛չ անկանի, և մազ մի ի գլխոյ. զի ո՛չինչ կարեմք առնել առանց կամաց՝ կամ առանց գիտութեան՝ կամ առանց թոյլ տալոյն աստուծոյ: - 18. *Դարձեալ*, չորեքկին են հատուցմունք. բարի՛ փոխանակ բարւոյ, և չար փոխանակ չարի. որ է՛ գործ արդարութեան: - 18. *Դարձեալ*, ասեմք եթէ՝ առնէ՛ աստուած զոմն խոհեմ և զոմն տգէտ, զի նա՛ ի նմանէ՛ ուսցի: - 19. *Դարձեալ* ասեմք թէ՝ ըստ ինքեան սոքա ոչ են չար. այլ բարի. որպէս տգէտն ի մեղաց. և բարկութիւնն ընդդէմ չարեաց. և ցանկացօղն բարեաց. զի ըստ բնութեան գործելով ոչ ոք մեղանչէ ասէ փիլիսոփայն: - 19. *Դարձեալ* ասեմք թէ՝ սոքա ո՛չ են բնութիւնք ի հոգին. այլ որակութիւնք զանազանք և աննմանութիւնք. որպէս պատկերք երեսացն: - 19. *Դարձեալ* ասեմք, եթէ առնէ աստուած մեծատուն և աղքատ, տէր և ծառայ և այլն, զի ի միմեանց օգտեսցին: - 19. Չորրորդ՝ *դարձեալ* թէ լինէին երկու սկիզբն և հակառակ, մարտնչէին ընդ միմեանս՝ և ընդ սկսեալս իւրեանց. և ոչ ինչ մնայր ի խաղաղութեան: - 21. Եօթներորդ *դարձեալ*՝ թէ էին **բ** սկիզբն՝ լինէր այս կամ համանգամայն. կամ մի յետոյ միոյ: - 21. *Դարձեալ*՝ ամենայն ինչ որ յէից է՝ սկիզբն ունի և պատճառ. իսկ չարն ո՛չ ունի սկիզբն և ո՛չ պատճառ. վասն որոյ ո՛չ է յէից: - 22. Եւ որպէս լոյսն միշտ լոյս է, թէպէտ պակասեցաւ ի յօդոյն. ուստի յայտ է՝ զի *դարձեալ* լուսաւորէ: - 23. Չորրորդ՝ ոչ էն յորժամ էանայ՝ *դարձեալ* յոչ էութիւն ո՛չ կարէ փոխիլ: - 23. Իսկ չարն ի յէութեան երևեալ՝ փոխի *դարձեալ* յոչինչ և յոչ գոյ: - 23. *Դարձեալ*՝ չափ և սահման ի վերջին եզր էութեան նկատէ, և սկիզբն և պատճառ ի յառաջինն: - 23. Երրորդ առարկեն, *դարձեալ* ասէ եսայի, (ձուլեսցեն զսուսերս իւրեանց ի խոփս. և ո՛չ առնուցու ազգ յազգի վերայ սուր.) և այս ո՛չ է եղեալ: - 27. *Դարձեալ*՝ ի գալստեանն քրիստոսի՝ բազում գազանաբարոյ անբարիշտք եկին ի հնազանդութիւն քրիստոսի: - 28. *Դարձեալ* ի գիրս հետրին գրեալ է թէ եղիա և աշակերտք նորա ասացին թէ՝ «աշխարհս յամէ վեց **ռ** ամ. յորոց **բռ** ամն ունիցի տոհու». այսինքն ունայնութիւն: - 28. *Դարձեալ* ի վերայ սաղմոսին որ ասէ, «զարթիր փառք իմ». ասէ մեկնիչն և աւանդութիւն հրէիցն թէ՝ խօսի աստ ի վերայ չորից թագաւորացն որք հալածեցին զհսրայէլ: - 28. *Դարձեալ* գիտելի է, զի **դ** է ծնունդ: - 29. *Դարձեալ*՝ հայր աստուած կամա՞ւ արար զամենայն եղեալքս, թէ ոչ կամայ: - 36. *Դարձեալ*՝ հայր աստուած կամա՛ւ է թէ յոչ կամայ: - 36. Եւ *դարձեալ* ի բաց պատառես զէութիւնն. որպէս թէ կէսն կայր՝ և զկիսոյն լինիլն կամեցաւ: - 36. *Դարձեալ*՝ յէից, զի մեք ի տարերցս եմք: - 37. *Դարձեալ*, ժամանակն ի ժամանակի՞ եղև, և այժմ է՞ ի ժամանակի է յոչ ժամանակի: - 37. *Դարձեալ* թէ՝ յորժամ եղեր՝ մե՞րձ էիր դու քեզ, և այժմ հո՞ւպ ես քեզ, թէ ոչ: - 37. ***Դարձեալ* առարկեն, եթէ աստուած է հայր՝ և անծին է բնութեամբ, և որդի ծնեալ է, ապա ուրեմն ո՛չ է որդի աստուած. զի ծնելութիւն և անծնելութիւն հակառա՛կ են միմեանց. որպէս սեաւ սպիտակի կամ լոյս խաւարի: - 38. *Դարձեալ*՝ զի յիմարութիւն և իմաստութիւն են ի նոյն և ի մի բնութիւն մարդոյն, և ո՛չ ասին հակառակ միմեանց. այլ միապէս ունի յիմարն զիմաստնոյն բնութիւն և զսահման:** - 38. *Դարձեալ* զի և ադամ անծին՝ ո՛չ է միայն մարդկութիւն, այլ և ծնեալն ի նմանէ ասի մարդ: - 38. ***Դարձեալ*՝ ո՛չ կարէ ծնանիլ որդի զհայր՝ թէպէտ ունի զհօր բնութիւնն. որպէս դու ծնեալ ի հօրէն քո՝ ո՛չ կարես ծնանիլ զհայր քո և լինիլ հայր հօրն քում. թէպէտ ունիս յամենայնի զբնութիւն հօր քոյ:** - 38. Եւ *դարձեալ*՝ ըստ ձեզ պարտ էր ասել. թէ՝ ես ի միասին հօր, և մասն հօր ի յիս: - 39. *Դարձեալ* ասի մեծ ըստ պատճառին, և հաւասար ըստ բնութեանն: - 39. *Դարձեալ* ո՛չ ասի անպատճառ պատճառն քան զպատճառելին մեծ. զի

և որդի նոյն պատճառի հօր փառաց և մեծութեանն է հաղորդ: - 39. *Դարձեալ* ասի մեծ բանն աստուած քան զմարդկային բնութիւնս: - 39. *Դարձեալ* քննեսցուք ըստ մեզ. զի ո՛չ են հակառակ առաքելոյն բանն և աւետարանին, թէ հայր մեծ է քան զորդի. զի երկոքին նոյն ինքն աստուածութեանն իմանին. ըստ այնմ որ զմեր նուաստ և տկար բնութիւնս միացոյց ընդ իւրում աստուածութեանն, և անտեսանելին տեսանիւր՝ և ծառայի կերպիւ շրջէր վասն տնօրէնութեան՝ ասի փոքր յայս միաւորութեանս քան զհայր. իսկ ըստ այնմ որ է՛ անճառ և նախքան զյաւիտեանս ծնունդ ի հօրէ՛, հաւասա՛ր է հօր և ոչ փոքր: - 40. *Դարձեալ* ասի անդրանիկ և ըստ մարմնոյն ծննդեան: - 41. *Դարձեալ* անդրանիկ է ըստ շնորհաց հոգւոյն զոր ընկալաւ ո՛չ վասն կարօտութեան՝ զի լիապէս ունէր այլ զի գլուխ էր մեր՝ ընկալաւ՝ զի յանդամս իւր սփռեսցէ: - 41. *Դարձեալ* անդրանիկ եղև յարութեամբն. ըստ որում «անդրանիկ եղև մեռելոց և պտուղ ննջեցելոց»: - 41. *Դարձեալ* կերպիւ ինչ ասի հնազանդ որդի հօր գործով՝ լրմամբ կամացն: - 42. *Դարձեալ* ասէ թէ՝ ետ ինձ հայր, զի մի՛ հակառակ հօր կարծիցեն զորդի. որպէս կարծէին հրէայքն լուծանելով զշաբաթսն: - 46. Եւ *դարձեալ* ասէ բարուք, «Սա՛ է աստուած՝ ընդ որում՝ ո՛չ այլ ոք է. յետ այսորիկ ի յերկրի երևեցաւ և ընդ մարդկան շրջեցաւ»: - 47. Եւ *դարձեալ*՝ զի այժմ ասէ զհայր ճշմարիտ աստուած, և զոր առաքեցեր, «և»-ն շաղկա՛պ է. ցուցանէ՛ շաղկապ գրովն և զիւր աստուածութիւնն ընդ հօր: - 47. Եւ *դարձեալ*՝ զԵրրորդութիւնն աստ յայտ առնէ: - 47. *Դարձեալ*՝ փորձիչս այս փառասիրութեամբ յառաջեաց առ քրիստոս. ուստի և ի բանից իւրոց երևի թէ ամենայն պատուիրանացն պահպանօղ եմ. զոր տէրն պակաս լինել յանդիմանեաց: - 47. *Դարձեալ* թէ այսու ոչ, Ասեմք թէ՝ որպէս զայլ բարձրագոյնսն հօր ետ, որպէս թէ «հայր իմ մեծ է քան զիս». և թէ՝ «ո՛չ իմ կամք, այլ առաքչին»: - 48. *Դարձեալ*՝ որպէս աթանաս ասէ թէ՝ «ո՛չ որդի այլ ազգ գիտէ զօրն և զժամն՝ եթէ ոչ որպէս հայր. այսինքն ո՛չ որպէս հրեշտակ կամ մարդ, այլ որպէս զաստուած գիտէ. զի մի՛ է գիտութիւն իւր և հօր»: - 48. *Դարձեալ*՝ որք ո՛չ ասեն աստուած զհոգին, առաջին հերձուած՝ զի զհայր բառնան: - 51. *Դարձեալ* հարցանեն թէ՝ հոգին անծի՞ն է՝ թէ ծնեալ: - 52. *Դարձեալ* հարցանեն, թէ հաւասար է հոգի որդւոյ, զի՞նչ արգելու ո՛չ լինիլ որդի. ապա թէ ո՛չ՝ նւա՛զ է քան զորդի: - 53. Ասեն *դարձեալ*, օրինակ տուք զի լիցի ի նոյն բնութենէն մինն ծնունդ՝ և միւսն ո՛չ ծնունդ. և ապա՛ հաւատամք աստուած զհոգին: - 53. *Դարձեալ*՝ ծնունդք որ յերկրի՝ վեց եղանակաւ ասին: - 53. Հինգերորդ՝ արմաւ հաւուն՝ զոր այլք փիւնիկ ասեն որ է յարաբիայ. որ ծախէ՛ ինքն զինքն հրով, և *դարձեալ* կենդանանայ: - 53. Ասեն *դարձեալ*, աւետարանն յոհաննու ասէ, «ամենայն ինչ որդովն եղև». ապա ուրեմն և հոգին եղեալ է ի ձեռն որդւոյ. զիա՞րդ է հաւասար որդւոյ կամ հօր: - 53. Ասեն *դարձեալ*, զիա՞րդ եղանակէք մեզ անգիր աստուած զհոգին: - 54. Ասեն *դարձեալ* թէ՝ և հեթանոսք մի աստուածս անուանեն զամենայն կուռս, այլ բազումք են. որպէս և մարդկութեանս մի ասի բնութիւն, այլ բազումք են մարդիկք. ապա և դուք բազմաստուածք էք: - 54. *Դարձեալ* հարցանեն թէ՝ զիա՞րդ ասէք երեք և մի բնութիւն. զի **գ** միոյ բնութեանն ո՛չ հաղորդի. այլ մինն հաղորդի միոյ բնութեանն, և երկուքն երկուքին. և երեքն երեքին. զի որքան է թիւն, այնքան բնութեան թւակից լինի: - 54. Եւ *դարձեալ*՝ ըստ սողոմոնի **գ** են սիգաճեմք. առիւծ՝ և նոխազ՝ և աքաղաղ: - 54. *Դարձեալ* ընդդէմ այնոցիկ որք արարած ասեն զբանն աստուծոյ և զհոգին. որպէս արիոս. և մակեդոն. և հրէայք. և այլք: - 55. *Դարձեալ*՝ ի ծննդոցն ասէ, «հոգի աստուծոյ շրջէր ի վերայ ջուրց»: – 59. *Դարձեալ* յոբ, «հոգի աստուածեղէն է որ արար զիս, և շունչ ամենակալին որ ուսուցանէ զիս»: – 59. *Դարձեալ*՝ շարժումն ո՛չ միայն ասի ի վերայ հոգւոյն սրբոյ, այլ և հօր և որդւոյ...: – 60. Եւ *դարձեալ*՝ հոգին որ ի հօրէ ելանէ և կայանայ յորդի. և ի ձեռն որդւոյ իբր զհայրական բարի ամենայն գոյիցս բաշխի երկնաւորաց և երկրաւորաց. նախ քան զմարմնանալն՝ և ի մարդեղութեանն: - 61. Եւ *դարձեալ*, զի ամենայն ինչ որ հօր է՝ այն որդւոյ է որպէս ասէ տէր. ապա ուրեմն հոգի հօր՝ հոգի է որդւոյ վասն միոյ էութեանն: - 61. *Դարձեալ* հարցանեմ, հայր կարօղ է բղխել զհոգի՝ թէ անկար: - 62. **դ**) *Դարձեալ* հարցանեմ, հոգին սուրբ մասն ինչ բղխէ ի հօրէ և մասն յորդւո՞յ, թէ բոլորն ի հօրէ՝ և բոլորն յորդւոյ: - 63. **ե**) *Դարձեալ*՝ հարցանեմ, հայր և որդի զո՛յգ բղխեն զհոգի, թէ անզոյգ: - 63. **զ**) *Դարձեալ* հարցանեմ, հայր և որդի կարգաւո՛ր բղխեն զհոգի թէ անկարգ: - 63. **է**) *Դարձեալ* հարցանեմ, յանսկզբնէ՞ն բղխէ հոգին, թէ ի սկզբնաւորէն. զի որ յանսկզբնէն յառաջ գայ, է՛ անեղ և անվախճան. որպէս որդի և հոգի յանսկիզբն հօրէ: - 63. **ը**) *Դարձեալ*՝ հարցանեմ, զբղխեա՞լն ի հօրէ բղխէ որդի, թէ զոչ բղխեալն: - 63. **թ**) *Դարձեալ*՝ հարցանեմ, զի թէ մինն բոլոր բղխումն է հոգւոյն և ո՛չ մասն. զի թէ զմինն զայն հայր բղխէ, ապա ուրեմն ո՛չ բղխէ որդի. իսկ թէ զմինն զայն որդի բղխէ, բըղխեալն հոգի թո՛ռն լինի հօր, և ո՛չ բըղխումն նմին: - 63. **ժ**) *Դարձեալ* հարցանեմ, հայր և որդի զնո՞յն բղխեն զհոգին, թէ զայլ: - 63. **բ**) *Դարձեալ*՝ հոգին սուրբ ելանէ իբրև զարտաշնչեալ և բղխեալ: - 63. **գ**) *Դարձեալ*՝ հոգին սուրբ է ի հօրէ որպէս կամք ի մտաց. և որդի որպէս իմացումն: - 64. **դ**) *Դարձեալ*

հոգին սուրբ բղխէ ի հօրէ իբր ջերմութիւն ի հրոյ: - 64. **ե**) *Դարձեալ*՝ հոգին սուրբ բղխէ ի հօրէ՛ որպէս հոտ ծաղկի կամ խնծորի: - 64. **զ**) *Դարձեալ*՝ հոգին ելանէ իբրև զշաղկապ և միաւորիչ. մի իբրև զմէջ որ շաղկապէ՛ զերկու եզերն. և միւս իբրև երեք՝ և եզր: - 64. *Դարձեալ*՝ յորժամ ասի, թէ լսիցէ «ի հօրէ», և կամ «առնուցու», մի՛ իմասցի այնու թէ բղխումն հոգւոյն սրբոյ տակաւին ապառնի էր. զի յաւիտենակա՛ն էր: - 65. *Դարձեալ* ի հաւատոյ ճառին ասէ, «պահի որպէս իմ բանս է մի աստուած հայր. ի մի պատճառ որդւոյ և հոգւոյ վերաբերելով»: – 65. *Դարձեալ* ասէ, «լսես ծնունդ՝ զորպէսն մի՛ քններ. լսես թէ հոգին սուրբ յառաջ եկեալ է ի հօրէ, զորպէսն մի՛ հարցափործեր. զի քննելն յանդգնութիւն է. հաւատալն բարեգործութիւն է. և ճանաչելն կեանք յաւիտենական»: – 65. *Դարձեալ*՝ հոգին սուրբ ելանէ ի հօրէ և առաքի յորդւոյ. և ինքնիշխան կամօք շնչէ զշնորհս իւր յորս կամի և որքան: - 66. Եւ *դարձեալ* ասէ թէ՝ «դուք տաճար աստուծոյ էք». ապա ուրեմն մեք տաճար աստուծոյ եմք: - 66. Եւ *դարձեալ*՝ զի հաներ զբանն ի կազէ Երրորդութեանն. շարադասելով զմարդն ի տեղի նորին: - 69. *Դարձեալ* մետասաներորդ՝ ասէ առաքեալն, «շնորհեաց նմա անուն՝ այսինքն աստուածն՝ որ ի վե՛ր է քան զամենայն անուն»: – 70. Իսկ թէ առանձնապէս մարդոյն, զիա՞րդ սոսկ մարդ իւրովի մեռանի, և իշխանութեամբ իւրով *դարձեալ* յառնէ: - 70. Եւ *դարձեալ* ասի՝ մայրն կոյս, և կոյսն մայր: - 77. Եւ *դարձեալ*՝ ասի՝ կուսութեամբն կոյս, և կուսութեամբն մայր: - 77. *Դարձեալ*՝ որպէս բացբարձութեամբն ասի հայր աստուած՝ անսկիզբն և անվախճան. ունելով զայս և զայն ի պարզ միութեան իւրում. և ո՛չ է բ անձն կամ բ բնութիւն: - 77. *Դարձեալ*՝ ըստ նոյն սարասի՝ բանն աստուած ունի ծնունդ ի հօրէ նախ քան զյաւիտեանս. և ունի ծնունդ ի մօրէ ի յետին ժամանակիս. և ո՛չ ասի երկածին. այլ՝ միշտ միածին. այսպէս նոյն բանն ունի զբնութիւն աստուծոյ ի հօրէ. ունի և զբնութիւն մարդոյ ի մօրէ՛. և ո՛չ ասի բ բնութիւն. այլ մի բնութիւն վասն միաւորութեանն: - 77. *Դարձեալ*՝ որպէս էր որդի հօր յատկութեամբ իւրով, և եղև որդի կուսի յատկութեամբ իւրով: - 77. *Դարձեալ*՝ ծանի՛ր ուղղապէս. զի ասի աստուած մարմնացեալ և մարդացեալ. զի այս միաւորութեան է: - 79. Ասի *դարձեալ*՝ աստուած մարմնազգեաց. այլ ո՛չ ասի աստուած մարդազգեաց. կամ մարդ աստուածազգեաց. զի այս որոշմա՛ն է: - 79. Ասի *դարձեալ*՝ աստուած մարմին եղեալ. և մարդ եղեալ. և մարմին առեալ. այլ ո՛չ ասի մարդ առեալ: - 79. Ասի *դարձեալ*՝ մարմնով ծնեալ. և մարմնով երևեալ. և մարմնով շրջեալ. և այլն: - 79. *Դարձեալ*՝ զի ասէ թէ, ա՛յս միաւորութիւնս որ ի քրիստոս է, ո՛չ է իբրև զայն որ յԵրրորդութիւնն է. զի անդ միութիւն է, բայց բաժանումն անձանց: - 80. *Դարձեալ*՝ մի բնութիւն ասէ ապօղինար. որ զհոգի և զմիտս ուրացաւ. և միայն զմարմին ասէ առեալ, և ի տեղի հոգւոյ զբանն բնակեալ: - 81. *Դարձեալ*՝ մի բնութիւն ասաց միւս եւտիքէս. ոչինչ առեալ մարմին ի կուսէն. այլ իբր ընդ խողովակ անցեալ իբր ի դարիճակի. միայն զձևն ի նմանէ ձևագրեալ: - 81-82. *Դարձեալ*՝ մի բնութիւն ասեն որք առ աչօք և նմանութեամբ զճշմարիտ մարդեղութիւնն համբաւեն: - 82. *Դարձեալ*՝ մի բնութիւն համբաւեն մարկեղոս և փոտինոս: - 82. *Դարձեալ* սուրբն յռեթէոս յերկրորդ գլուխ աստուածային անուանցն ասէ, «զի և բնութեամբ ի չափ եկն յաղագս մարդասիրութեան. և ճշմարտապէս էացաւ և ա՛յր եղև գերագոյնն աստուած»: – 83. *Դարձեալ* ասէ սուրբն դիոնէսիոս՝ ի չորրորդ թուղթն. «յիսուս՝ որ անդրանիկ է քան զամենայն, ընդ ամենայն մարդկան էապէս շարակարգեալ. որպէս նոյն ըստ բոլորութեան ճշմարտապէս մարդ եղեալ»: – 83. Եւ *դարձեալ* ասէ՝ «մեք զյիսուս ո՛չ մարդկօրէն որոշեմք»: – 83. Եւ *դարձեալ* ասէ՝ «վերնագոյնն էութեամբ՝ որպէս մինչ այսորիկ սեպհականութեամբ. և ի գոյութիւն ճշմարտապէս եկեալ»: – 83-84. *Դարձեալ*՝ սուրբն յռեթէոս ասէ, «ուստի վասն զի մինչև ըստ բնութեան սակս մարդասիրութեան եկն. և ճշմարտապէս գոյացաւ այր»: – 84. Եւ *դարձեալ*՝ անձին միաւորութեան՝ բաժանումն հետևի. և բնութիւնն **անբաժ** միանայ: - 84. Եւ *դարձեալ*՝ զորպիսութիւնն հարցեր մի գործոյն: - 85. *Դարձեալ* հարցումն առ երկաբնակ դաւանողացդ զքրիստոս: - 90. *Դարձեալ*՝ որպէս ասեն աստուած և մարդ անհաւասար. այսինքն հզօր և տկար. անեղ և եղական. բնութեամբ և շնորհօք: - 90. Իսկ միանգամայնն՝ *դարձեալ* ընդ դէմ է նոցա Որք զաստուած և զմարդն որոշեն ի միմեանց. եթէ բնութեամբ և եթէ անձամբ: - 91. *Դարձեալ*՝ որպէս ձեռն և ոտն մարդոյ ո՛չ է մարդ, նոյնպէս և ձեռն քրիստոսի ո՛չ է քրիստոս. և ոտն և այլ մասունքն ո՛չ են քրիստոս. ապա և բոլոր մարմինն ո՛չ է քրիստոս. և հոգին ո՛չ է քրիստոս. ապա թէ սոքա չեն քրիստոս, և բանն ըստ ինքեան ո՛չ է քրիստոս: - 91. Եւ *դարձեալ* որպէս ասեմք զմարմինն և զարիւնն և զհոգին և զբանն քրիստոս՝ և ո՛չ է բազում քրիստոս: - 93. *Դարձեալ*՝ որպէս ասելն զհայր աստուած, և որդի աստուած, և հոգի աստուած, ո՛չ է բազմաստուած. այլ մի աստուած: - 93. Եւ *դարձեալ*՝ զի մի՛ կարծի միայն յանմարմնութեանն պատկեր հօր, ի վերայ էած և ի լինելութեանն հաւասար աստուծոյ գոլ նովին մարմնովն առանց յափշտակութեան: - 93. Եւ *դարձեալ*՝ «փառօքն զոր ունէի յառաջ քան զլինելն աշխարհի»: – 94. *Դարձեալ*՝ ընդ դէմ բերես զշնորհեացն նմա: - 94. Եւ

դարձեալ՝ եթէ շնորհօք որդի և օծեալ, և ո՛չ աւելի նա քան զմեզ. զի և մեք չեմք ծառայ, այլ՝ որդի: - 94. Եւ *դարձեալ*՝ քրիստոսն անուն զմիաւորութիւնն նշանակէ երկուց բնութեանց. ըստ որում աստուածութիւնն էօծ զմարդկութիւնն. որպէս ասէ աստուածաբանն և սուրբն կիւրեղ: - 95. Եւ *դարձեալ*՝ որպէս դուդ կարծես և ինքն որդին մարդոյ զինքն ո՛չ ճանաչէ. և հրէայքն զորդի ո՛չ ճանաչէին ասելով, «ո՛վ է այն որդին մարդոյ»: – 96. Ասեն *դարձեալ*՝ «ընդէ՞ր կարմիր են ծործք քո»: – 98. Եւ *դարձեալ*՝ քննութեամբ մտաց ո՛չ լինի հասեալ անհասանելին. այլ հաւատով լինի իմացեալ. և յուսով ըմբռնեալ. և սիրով միաւորեալ: - 101. *Դարձեալ*՝ զգայութեամբ ծանօթանամք որ արտաքոյ քան զմեզ: - 103. *Դարձեալ*՝ անճառելի է անհաղորդն և գերազանց որոշումն անեղին: - 103. Եւ է *դարձեալ* անգիտութիւն՝ յորժամ զմիտս տարածեմք յամենայն եղեալս և զնա ոչ գտանեմք, ժողովեմք ի մինն որ արտաքոյ է սոցա. և այնպէս անգիտութեամբ ճանաչի աստուած: - 103. *Դարձեալ*՝ ա՛յն է հասարակն՝ որ մի՛ է երիցն. և երկուքն ո՛չ աւելի. և մինն ո՛չ ունի պակաս: - 104. Եւ *դարձեալ*՝ առաքօղ և ո՛չ առաքեալ. առաքեալ և առաքօղ. առաքեալ և ո՛չ առաքօղ. և այլք սոյնպիսիք աստ յարմարին: - 105. Եւ *դարձեալ*՝ զի կարողութիւնն նախ է քան զիմաստութիւնն. և իմաստութիւնն նա՛խ է քան զբարութիւնն: - 105. *Դարձեալ*՝ աստուածային առաքինութիւնք այսո՛ւ թւով են. այսինքն հաւատ. յոյս. սէր: - 105. *Դարձեալ*՝ հասարակն և յատուկն աստուածային՝ բազմազանապէս ասի ի սրբոյն դիոնիսեայ: - 105. Եւ *դարձեալ* ասէ՝ «վասն զի է՛ աղբերեղէն աստուածութիւն հայր. իսկ որդի և հոգի՝ աստուածածնօղութեանն հօր. որպէս բողբոջք աստուածատունկք. և որպէս ծաղիկք և գերագոյն լոյսք»: – 106. *Դարձեալ*՝ որ զամենայն ստեղծ՝ հայր կոչի. և որ զամենայն պարունակէ՛ զի մի՛ լուծցին՝ որդի. և որ շնչելով կենագործէ և զարդարէ զամենայն՝ հոգի սուրբ յորջորջի: - 108. Նոյնպէս և ի միոյն աստուծոյ իջեալ յարարածս ընդարձակի տեսութիւն մեր. և ի սոցանէ ի նա *դարձեալ* նեղի: - 110. *Դարձեալ*՝ գիտելի է՝ զի կրկին կերպիւ առեալ լինի մինն: - 110. Չորրորդ՝ բազմանայ ի սեռս և ի տեսակս. և բազմապատկի *դարձեալ* ի տեսակս և յանհատս նոցա: - 110. *Դարձեալ*՝ եղեալ էութիւն բաժանի կրկնակի. ի գոյացութիւն և ի պատահումն: - 111. Եւ գոյացութիւնն *դարձեալ* կրկնակի. առաջին և երկրորդ: - 111. *Դարձեալ*՝ յարացոյցն ո՛չ թանձրանայ որպէս տարերք. և ո՛չ որպէս նիւթ և տեսակ կերպանայ. և ո՛չ թէ յարացոյցն արար զմեզ: - 112. Եւ *դարձեալ*՝ որպէս ամենայն գիծ բոլորակին՝ ի միջին կէտն միաւորին առ միմեանս. և հեռացեալք ի միջին կէտէն բաժանին ի միմեանց. և զորօրինակ՝ մի է սեռն՝ և ի բազում տեսակս բազմանայ: - 112. *Դարձեալ* անեղ ասի աստուած՝ իբր պատճառ անեղից. և նախ քան զամենայն անեղ. և կատարումն. և բովանդակութիւն ամենայն անեղի: - 113. *Դարձեալ*՝ զի անեղ է բնութեամբքն աստուած. ապա և անհո՛ւն է զօրութեամբ. զի եղական բնութեան զօրութիւն հունաւո՛ր է: - 113. *Դարձեալ*՝ անեղ է բնութեամբ աստուած. և անեղ գիտութեամբ: - 113. *Դարձեալ*՝ անեղն և անսկիզբն աստուած հայր՝ յինքենէ յառաջ քան զյաւիտեանս ծնաւ և բղխեաց զանեղակից որդին՝ և զսուրբ հոգին: - 114. *Դարձեալ*՝ հին աւուրցն: - 115. *Դարձեալ*՝ գիտելի է, զի հին աւուրց և ծեր ետես դանիէլ. «հեր գլխոյ նորա սպիտակ իբրև զձիւն»: – 115. *Դարձեալ*՝ գիտելի է, զի յաւիտեանն և միշտ և ժամանակն՝ վեցիւք զանազանին: - 116. *Դարձեալ*՝ միտք մեր այժմ ի ներքոյ ժամանակի՛ է. և **բ** մասն ժամանակին ո՛չէ. այսինքն անցեալն կորուսեալ է, և ապագայն ո՛չէ է: - 117. *Դարձեալ* է՛ յատկութիւն, զի նախ տեսութիւնն է աստուծոյ, և ապա էութիւն ամենայն իրի՝ տեսութեանն նորա հետևի: - 118. *Դարձեալ*՝ տեսանէ աստուած ըստ պատճառի. զի ամենեցուն է պատճառ. և ըստ պարունակութեան, որ զամենայն առ ինքն ունի. և ըստ կատարման, որ ամենեցուն է վախճան և կատարումն: - 118. *Դարձեալ*՝ զնիւթեղէնսն աննիւթապէս տեսանէ. և զբաղադրեալսն պարզ. և զժամանակեայսն յաւիտենական. և զբազումս և զբաժանեալս միեղէն և անբաժան: - 118. Նախ՝ հայելով ի կերպարանս և ի նմանութիւնս որ է՛ կարգաւորութիւն արարածոց. և սոքօք ի յարացոյցն սոցա ելանել, և ի նմանէ *դարձեալ* ի նախատիպ յարացուցին ելանել. և այնպէս տեսանել թէ է՛ աստուած պատճառ ամենայնի: - 119. *Դարձեալ*՝ և այսպէս տեսանի աստուած. յորժամ միտք յամենայն եղելոց որոշեսցի. նաև յինքենէ՛ զի եղակա՛ն է. թողեալ զինքն միաւորեսցի յաստուածային ճառագայթն որ անքննելի լոյսն է և իմաստութիւնն: - 119. *Դարձեալ*՝ հրեշտակք միշտ առաւելուն ի տեսութիւնս իւրեանց: - 120. *Դարձեալ*՝ գործնականին սկիզբն կամքն է. և տեսականին իմացական զօրութիւն մտացն: - 121. *Դարձեալ*՝ ճշմարիտ է մարդոյս բանն. և ճշմարտութիւն է աստուածային բանն: - 121. *Դարձեալ*՝ ճշմարիտն փոխի երբեմն ի սուտն. որպէս իմաստասիրաց բանքն: - 121. Երկրորդ *դարձեալ*՝ **բ** լոյսքն զփիւռ և տարա՛ծք են. զի անմարմին են ծնունդ և բղխումն: - 125. Յինգերորդ՝ զի յարևելից ընդ հարաւ խոնարհի յարևմուտս՝ և պատէ՛ հիւսիս, և *դարձեալ* ելանէ յարևելս: - 126. Նոյնպէս իմանալի արեգակն քրիստոս ի հայրական ծոցոյ անհա՛ս է բնութեամբ՝ և ի սրբոյ կուսէն իբր ի յարևելից ծագեալ. և ջերմ

սիրով ի մարդկային ազգս որպէս յարևմուտս խոնարհեալ. և զսառուցեալ բնութիւնս պատեալ. և ի գերեզմանէն ի բարձունս *դարձեալ* յարնելս առ հայր ամբարձեալ: - 126. *Դարձեալ*՝ հոմանուն է նախանձն. զի նախա՛նձ է յաչաղելն և ատելն..: – 128. *Դարձեալ*՝ բնականապէս ամենայն նախանձ ունի սիրել զինքն, և ատել զայլս: - 128. *Դարձեալ*՝ նախանձո՛տ է և նախանձելի. այսինքն նախանձո՛տ է իբր զսիրեցող. և նախանձելի իբր զսիրելի. զի շարժէ՛ զմեզ ի սէր իւր: - 128. *Դարձեալ*՝ ինքնանախա՛նձ է. զի ո՛չ յայլմէ շարժի ի սէր որպէս մեք. այլ յինքենէ՛ շարժի ի սիրել և ի սիրիլ: - 128. *Դարձեալ*՝ և առ տընօրէնութիւն Բանին տեսանին սոքա չորեքկին: - 129. Տասներորդ՝ *դարձեալ* զանազանի, զի երևմունքն միայն փոխեն զհասարակ զգայութիւնն: - 133. *Դարձեալ*, զի ժերորդն աստուածպետութիւնն. և կատարումն ի վերայ ամենեցուն: - 134. *Դարձեալ*՝ յառաջինսն տիրէ աստուած իբր մեծութիւն. ի յերկրորդսն կառավարէ իբր զօրութիւն. ի յերրորդսն պարսպէ՛ իբր փրկութիւն: - 135. *Դարձեալ*՝ առաջինքն կարգաւորեն զգործս հրեշտակաց և տէրութեանց մարդկան: - 136. *Դարձեալ*, ի յառաջինսն կառավարէ՛ աստուած իբր նախապետութիւն: - 136. *Դարձեալ*՝ առաջինքն կառավարեն ազգի և թագաւորութեան, որպէս միքայէլ: - 136. *Դարձեալ*՝ աստուածք կոչին ո՛չ փաղանունաբար, այլ հոմանունութեամբ. այսինքն անուամբ միայն, այլ ո՛չ բնութեամբ: - 137. *Դարձեալ*՝ առ հրեշտակս մի և նոյն իմացումն աստուածային՝ է՛ սրբութիւն՝ լուսաւորութիւն՝ և կատարումն նոցա. զի աստուածային գիտութիւնն սրբէ յառաջին տգիտութենէն և լուսաւորէ՛ զնոսա, և կատարին նոյն հանճարովն: - 139. Եւ *դարձեալ*՝ զբազումքս միաւորէ՛ ինքեամբ՝ առ պատճառն իւր. որպէս լոյս արևու ի բազում տեսութիւնս: - 140. Եւ *դարձեալ*, **Ճ** տասն՝ հազա՛ր է. և **Ճ** հարիւրն՝ **Ժ** հազար է. որ է՛ բիւր մի. և **Ճ** հազարն՝ **Ժ** բիւր է. և **Ռ** հազարն՝ **Ճ** բիւր է. և **Ռ** բիւրն՝ **ԺՃՌ** է: - 141. *Դարձեալ*՝ աստուած ընդ հոգիս, և հոգին ընդ աստուծոյ: - 144. *Դարձեալ*՝ դևք ընդ աստուծոյ. զի դիտաւորութիւն ո՛չ կարէ թագչիլ յաստուծոյ: - 144-145. *Դարձեալ* առնէ հրեշտակն առաջի միւս հրեշտակին զոր նախ ո՛չ իմանայր: - 145. *Դարձեալ* խօսին հրեշտակք հաղորդութեամբ աստուածային լուսոյն: - 145. *Դարձեալ* ունին հրեշտակք առաւօտեան և երեկոյին ճանաչումն. այսինքն զի տեսանելով. զբանն աստուած՝ կոչի առաւօտու ճանաչումն: - 145. *Դարձեալ*՝ հոգին խօսի ընդ դիւին, զի զբաղձանք սրտին տպաւորէ ի զգայութիւնսն: - 145. Եւ կոչի արուսեակ *դարձեալ*, զի քան զայլս՝ իւր լուսոյ գեղեցկութիւնն առաւել կուրացոյց զինքն: - 148. *Դարձեալ*՝ առաւօտ կոչի վախճան աշխարհիս որ սկիզբն է աներէկ աւուրն: - 148. Որև մերձ ի կատարածն *դարձեալ* յառնելոց է ի վերայ մարդկան ի ձեռն նեռինն: - 148. Ամպ՝ զբարձրութիւնն նշանակէ ի վերայ այլոց. և *Դարձեալ*՝ ամպ զմարգարէսն. իբր հրամանատո՛ւ լինիլ մարգարէիցն: - 148. Եւ *դարձեալ*, ամպ զերկինս նշանակէ. զի ոմանք օդեղէն ասեն զերկինս: - 148. Եւ *դարձեալ*, զի ամպով և հողմով ասի շարժիլ աստուծոյ. և այսու լինիլ նման այսինքն ի վերայ ամպոց և հողմոց և հրեշտակաց շրջելով: - 148-149. *Դարձեալ*՝ և ո՛չ զնա միայն փրկէր զի մեռանիլ ո՛չ կարէր: - 149. *Դարձեալ*՝ ոմանք են յերկնից և յերկինս. որպէս հրեշտակէ սուրբք: - 151. *Դարձեալ* զպայծառացեալսն մկրտութեամբ որպէս զաստեղս և յերկինս եդեալ զխորհուրդս իւրեանց: - 152. Եւ *դարձեալ* այս երկրորդ անկումն դիւաց չորեքկին: - 153. Եօթներորդ) *Դարձեալ* եթէ պատահումն ո՛չ է ի յաստուած: - 154. *Դարձեալ* այսպէս մեկնեն եթէ՝ փորձութիւնն ըստ ինքեան ո՛չ է բարի. այլ պատահմամբ լինի բարի. յորժամ համբերութիւնն մերձ դնի և յաղթիցէ. իսկ յորժամ համբերութիւն ոչ լիցի, ըստ ինքեան չար և վատ է փորձութիւնն. վասն այն տէրն արգելուլ հրամայէ: - 160. *Դարձեալ* ասեն՝ անկա՛ր է կուսի ապականելոյ լինիլ կոյս: - 162. *Դարձեալ*՝ կամքն աստուծոյ անփոփոխ է. զի ո՛չ տարակուսի և ո՛չ զղջանայ. ապա թէ արար աստուած զաշխարհս ի գոյութիւն՝ այժմ առնէ յանգոյութիւն, երևի փոփոխումն անփոփոխելոյն. կամ զղջումն և երկբայութիւն. որ օտա՛ր է արարչականն կամաց: - 162. *Դարձեալ* ասեմք, ամենակար և ամենազօ՛ր է աստուած. և որ ամենայնի կարող է և հզօր, ո՛չ է անկար: - 163. *Դարձեալ*՝ կարելին և անկարելին են այլագիծք և այլասեռք. և ոչ կարեն լինիլ մի և նոյն. զի այլասե՛ռ հակակայք են: - 165. Յաղագս այսորիկ կանոնեցին սուրբ հարքն վասն այնպիսեացն ո՛չ կատարել *դարձեալ* զկարգ քահանայութեան: - 165. *Դարձեալ* ասեմք, թէ կոյսն և պոռնիկն՝ առաքինութեան և չարութեան են տեսակք, և ներհա՛կք են առաքինութիւն և չարութիւն. զի փոփոխեն զմիմեանս. ըստ այնմ և թողութեան հանդիպին: - 165. Եւ եթէ ոք ասիցէ, եթէ պոռնիկն *դարձեալ* ի կարգ քահանայութեան ոչ մտանէ, ապա չեղև իսկապէս թողութիւն: - 165. *Դարձեալ* ասեմք, թէպէտ զթողութիւն ընկալաւ իսկապէս, և զպատիժս կրեաց հատուցմամբն, սակայն մնաց կնիք ապականութեանն ի յանձն որպէս ասացաք: - 166. *Դարձեալ* ասեմք թէ ո՛չ միապէս է մեղքն նախ քան զշնորհքն և յետ շնորհացն. զի առաջինն անգիտութեամբ էր, և վերջինն գիտութեամբ. և առաջինն հաւատովք սրբի, և վերջինս ապաշխարութեամբ և սրբութեամբ: - 166. Ջորօրինակ խեցեղէն անօթ

խորտակեալ՝ եթէ կա՛ւ է շինի *դարձեալ* անօթ. և թրծեալն ո՛չ շինի: - 166. *Դարձեալ* ասեմք թէ՝ ամենայն մեղաց մտածումն՝ զղջո՛ւմն է նորին. իսկ պոռնկութեան մտածումն՝ վերստին նորոգո՛ւմն է ախտին: - 166. *Դարձեալ* ասեմք թէ՝ ամենայն մեղաց անչա՛փն մեղք է. իսկ չափաւորն ո՛չ է ի մեղանս. որպէս չափաւոր ագահութիւնն. և չափաւոր բարկութիւնն. և այլն: - 166. *Դարձեալ* և ի յառակս անառակին որ դարձաւ առ հայրն՝ և ողջմամբ ընկալաւ և զգեցոյց զնա և զարդարեաց մատանի ի ձեռս՝ և կօշիկ յոտս. այլ ո՛չ ետ թոյլ նմա պատարագել. այլ հրամայէ՛ այլոցն, «անէ՛ծք զեզն պարարակ. կերիցուք և արբցուք»: – 167. *Դարձեալ* այն զօրութիւնն և ներգործութիւնն և հարկաւորն մի է. և հետևին առ միմեանս. զի ամենայն որ հարկաւոր է՝ ներգործութեամբ է. և ամենայն ներգործութիւն զօրութեամբ ներգործէ. իսկ միւս զօրութիւնն և կարելին և ներընդունականն որ է մարթելի՝ մի է և հետևին առ իրեարս. զի ամենայն որ զօրութեամբն է՝ կարելի է և մարթելի: - 168. *Դարձեալ* այն զօրութիւնն անփոփոխ է. զի միայն ի գոլն կարէ, և ի չգոլն անկար: - 168. *Դարձեալ*՝ այն զօրութիւնն միշտ է. զի բնաւորեալ է ընդ ներգործութեան. իսկ միւս զօրութիւնն երբեմն է. զի կամ նախ է ներգործութեան. որպէս մանկան հիւսնել: - 168. Եւ *դարձեալ*՝ է կոչի աստուած, զի նա միա՛յն է տեսակ առանց նիւթոյ. և գոյ առանց պատահման: - 171. *Դարձեալ* յարանունաբար, յաստուածութենէն աստուած. ի հայրութենէն հայր. արդար. ողորմած. և այլն: - 172. *Դարձեալ* առնելն է գործ ստեղծման. իսկ կրելն գործ նախախնամութեան: - 172. *Դարձեալ* առնելն է յինքենէ յայլս. իսկ կրելն յայլմէ առինքն...: - 172. Եւ *դարձեալ* է՛ ոչ էակ՝ որ թէպէտ ներգործութեամբ ո՛չ է, սակայն զօրութեամբ ունի զգոլն. և յայսպիսի յոչնչէ եղեն արարածք ամենայն. ապա ուրեմն յայտնի է հարցումնդ: - 173. և *Դարձեալ*՝ որպէս մի է բնութիւն բանին մարդացելոյ ըստ սրբոյն կիւրղի, մի է և ներգործութիւնն ըստ սրբոյ աստուածաբանին գրիգորի և դիոնէսիոսի: - 174. *Դարձեալ*՝ ա՛յլ է բնութիւն մարմնոյն. ա՛յլ ոսկերացն. և ա՛յլ է ջիլն և երակն և մորթն և մազն և իւրաքանչիւր մաղձքն. ըստ այսմ ապա ասա՛ և բազում բնութիւնս քրիստոսի: - 176. *Դարձեալ*՝ իմաստութեամբն տիրեմք ծովու և ցամաքի. և բազում բարութիւն հոգւոյ և մարմնոյ ի նմանէ ծնանի: - 178. *Դարձեալ*՝ որպէս ասեն իմաստունք՝ թէ քան զամենայն պարգևք գերագո՛յն է իմաստութիւնն յաստուծոյ առ մարդիկ իջեալ. այսինքն քան զկեանս և զառողջութիւն, և քան զմեծութիւն և զայլսն: - 178. Եւ *դարձեալ*՝ զի նոցա ամենեցուն ներհակ գոյ. որպէս մեծութեան աղքատութիւն. առողջութեան հիվանդութիւն. կենաց մահ: - 178. Եւ այսպէս ջերմ և ցուրտ, չոր և գէճ, թշնամիք են անհաշտելիք. և լինին միաւորեալք *դարձեալ* ծայրիւքն և մնան սիրելիք անքակտելիք այսպէս: - 181. *Դարձեալ*՝ կէտ երկրիս անշարժ է ի մէջն. և պատճառէ՛ զշարժութիւնն երկնի: - 182. Երկրորդ երկին՝ երևակայութեան տեսիլն *դարձեալ* նոցա: - 183. *Դարձեալ* և ա՛յլ յատկութիւն երկնից որպէս ասացաւ՝ բարձր: - 184. Իսկ եղական լոյսն *դարձեալ* բաժանի յիմանալին և ի զգալին: - 185. Իսկ զգալի լոյս *դարձեալ* բաժանի յերկնայինս և յերկրայինս: - 185. *Դարձեալ* մեղաց և ապաշխարութեան: - 186. *Դարձեալ* հին օրինացն: - 186. Եւ *դարձեալ* արեգակն միջակ գոլով հաղորդի ամենայն մոլորակաց. և զայն անցուցանէ ի լուսինն լուսո՛վն հանդերձ: - 187. *Դարձեալ*՝ հրեշտակք հրեղէնք գոլով՝ ընդ ջրեղէն կամարն գնալով ո՛չ շիջանին: - 188. *Դարձեալ* տանի զեղանակս. և զամիսս. զշաբաթս. և զաւուրս. զժամս. և զժամանակս: - 190. *Դարձեալ* տանի զժամանակեայ կեանս մեր. վասն որոյ կոչի տարի: - 190. Եւ *դարձեալ*՝ յորժամ վերադիրն լինի լ. և է երեակն է ի միասին ի միում ամի. ասի այն կատարումն լուսնի. այսինքն մասանց թուոյն, և ո՛չ իրին: - 192. Եւ *դարձեալ* այսպէս զանազանին սոքա երեքեան աւուրք. այսինքն առաջին օր ստեղծման. և միջին մինչ ի կատարած. և վերջին օր յարութեան: - 193. Եւ զի ո՛ւժ առնուն *դարձեալ* գործելոյ: - 196. Երկրորդ՝ զի ջրհեղեղն համաշխարհական՝ անդ սկսաւ՝ և *դարձեալ* դադարեաց: - 196. *Դարձեալ*՝ յամառն և ի ձմեռն զրկո՛ւմն է տուընջեան և գիշերոյ. զի ամառն զրկէ զգիշերն, և ձմեռն զտիւ: - 198. Եւ *դարձեալ*՝ գարնան եղանակն սկիզբն է ստեղծման աշխարհի և բուսոց և ամենայն ծննդոց. վասն որոյ ի սոյն ժամանակս առաւել բուսանին և նորոգին ամենեքեան: - 198. Եւ *դարձեալ* ի գարունն բուսանին բոյսք. և յամառն կատարին. և յաշունն ժողովին. և ի ձմեռն վայելեն. և յիւրաքանչիւր ժամանակս՝ իւր գործն առաւելու: - 198. *Դարձեալ* ասեն վարդապետք թէ՝ ժամանակն է չափումն իրաց մարմնականաց: - 198. *Դարձեալ*՝ ոչ ինչ պատուական քան զժամանակ. զի զինչ և իցէ յաշխարհի՝ երկու մասունքն կարե՛ն համանգամայն գոլ ի միասին բաց ի ժամանակէ և ի հասակէ՛. զի ժամանակին բ մասն անհնա՛ր է համանգամայն գոլ ի միասին. զի և բ պահք ո՛չ կարեն համանգամայն գոլ: - 199. *Դարձեալ*՝ քան զժամանակն ոչ ինչ անցաւոր և հասական. զի ժամանակ կենցաղոյս հանապազ հոսի. զի չափէ՛ զբնութիւնս՝ և զինքն չափէ՛: - 199. *Դարձեալ*՝ քան զժամանակ ոչ ինչ անկայուն և անյայտ: - 199. *Դարձեալ* քան զժամանակն ոչ ինչ այլայլի. քանզի մերթ ցուրտ է և մերթ ջերմն. ամպ և պարզ: - 199. *Դարձեալ*՝ քան զժամանակ ոչ ինչ հասարակ.

զի ժամանակ յամենեցունց հասարակ ստացեալ լինի. և հասարակապէս անցանէ: - 199. Եւ *դարձեալ*՝ ա՛յժմ է եղանակ նաւելոյ ի վերայ ովկիանու: - 200. Եւ *դարձեալ*՝ արք իմաստունք սահմանեն զտունս իւրեանց ի գալ ձմերան: - 200. *Դարձեալ* ասեմք թէ՝ ծանրութիւն փայտին գիճութիւնն է և ցրտութիւնն. և հուրն ջերմութեամբ և չորութեամբ զսոսա կորոյս: - 202. *Դարձեալ* ասեմք թէ՝ զինչ ծանրութիւն որ պատահական է՝ ի ցրուիլն նիւթոյն կորնչի ծանրութիւնն: - 202. Եւ *դարձեալ* զի Կառք է թռչնոց: - 202. Եւ *դարձեալ* զի է՛ Նուրբ: - 203. Եւ *դարձեալ*՝ զի ի գոլորշեաց է բաղկացեալ՝ արտաքին մասն հով է և գէջ, և ներքինն ջերմ և չոր. վասն որոյ զարտաքինսն պահէ՛, և զներքինսն ապականէ: - 204. Եւ *դարձեալ* ի վեր քարշեալ ժողովին ի ծայրս խոտոց. և ծանրացեալ կախին իբրև զմարգարիտս: - 204-205. Եւ նախ ի չորս դէմս բաժանին ամենայն հողմունք. և իւրաքանչիւրքն *դարձեալ* յերիս բաժանին. որ լինի բովանդակն **բժ**ան: - 205. Եօթներորդ՝ զի ամենայն գետս ելեալ ի ծովէ, *դարձեալ* ծովն ի յինքն ընդունի: - 207. *Դարձեալ*՝ արեգակն ի ձմեռն հեռանայ յերեսաց երկրի՝ և մերձի ի ներքոյ երկրի: - 209. Յաղագս Յինգերորդին ասի «որ ըմպէ ի ջրոյ յայսմանէ՝ *դարձեալ* ծարաւեսցի»: – 209. *Դարձեալ* պտղաբեր ծառ՝ ունի պտուղ և ծաղիկ և հոտ անոյշ: - 212. *Դարձեալ*՝ ծաղիկն է հրոյն՝ որ նախ շարժի և երևի: - 212. *Դարձեալ*՝ յետ մահու հոգի մարդոյն ծաղկի և գեղեցկանայ առաքինութեամբն իւրով և բնական պայծառութեամբն: - 213. *Դարձեալ*՝ զի տնկականն վերափչո՛ւմն է օդոյն հանդերձ խոնաւութեամբն երկրի. վասն որոյ բոլորաձև արտաքս գայ և լինի ծառ: - 213. Եւ նոյնպէս զգայական մարմինք ի փտելոյ և յապականութենէ գոյանան. վասն այն և *դարձեալ* ապականին: - 214. *Դարձեալ* և ի կարգէ՛ իրացն յայտնի՛ է: - 222. *Դարձեալ*՝ փայտն կենաց ունէր կերակրելի՛ պտուղ: - 223. *Դարձեալ* ասեն ոմանք, նախ քան զուտելն ի պտղոյն՝ գիտէր ադամ զբարին փորձիւ, և զչարն գիտութեամբ. իսկ յորժամ եկեր՝ գիտաց զչարն փորձիւ, և զբարին գիտութեամբ. այն է գիտութիւն բարւոյ և չարի: - 223. *Դարձեալ* ասեմք թէ գոյացութիւն դրախտին **բ** իր է. այսինքն նիւթ և ապականութիւն: - 225. Տասներորդ՝ զի յայսմանէ հաստատեսցի ի մեզ հաւատ յարութեանն. որպէս զառաջինն ի հողոյ ստեղծ զմեզ, *դարձեալ* ի յարութեանն ի նոյն հողոյն լուծեալ և փոշիացեալ՝ յարուցանէ աստուած: - 229. Եւ *դարձեալ*՝ զի հաստատեսցի ի մեզ հաւատ մարդեղութեանն քրիստոսի. թէ որպէս ի յապականացու հողոյն ստեղծ ադամայ մարմին անապական: - 229. *Դարձեալ* ի հողոյ ստեղծ ի նախատինս սատանայի. զի յամօթ լիցի յորժամ տկարս այս և կաւեղէնս ի փառսն մտանէր յորմէ նա՛ որ փառաւորն էր անկաւ: - 229. Եւ *դարձեալ*՝ լսելն խափանի ի յարութեանն: - 239. *Դարձեալ* **բժ**ան դրունք է ի մարդն որ են այսոքիկ. երկու աչք. **բ** ականջք. **բ** պինչք, բերանն. և պորտն. **բ** ստինք. ջրհեղն. և արտաքնոցն: - 241. *Դարձեալ* ոմանք ասեն զմին ձեռքն երեք անդամ. այս է՝ մինչ ի խաղալիկն մին. և մինչ յարմունկն **բ**. և մինչ ի կուռն երեք: - 241. *Դարձեալ*, **ը** ոսկր է ի թիկանցն մինչ ի խաղալիքն այսպէս: - 243. *Դարձեալ*, **ը** ոսկր մինչ ի թաթ ոտիցն այսպէս: - 243. Եւ *դարձեալ* թիւ ոսկերացն մխր. և **բժ**ան անդամքն, և **ե** զգայարանքն յօդեալ առ միմեանս, լինին **յկե** զօդուածք: - 244. *Դարձեալ*՝ ասէ պղատոն, եթէ մարդն որ ունի զնմանութիւն անասնոց ինչ՝ հետևի և բարուց նոցին: - 248. *Դարձեալ* են զօրութիւնք հոգւոյն բաժանեալք ի մարմնոյն. որպէս իմանալն և կամիլն: - 249. *Դարձեալ* հոգին ունի զօրութիւնս ոմանս անխառն ընդ մարմնոյն. որպէս բանն՝ կամքն՝ և սոյնպիսիք: - 249. *Դարձեալ* հոգին ունի զօրութիւնս ոմանս հասարակ ընդ անասնոց. որպէս զգայականութիւնն: - 249. *Դարձեալ* են և ա՛յլ զօրութիւնք անբաժանելիք ի հոգւոյն. որպէս տնկականք, և զգայականք: - 249. *Դարձեալ* զօրութիւնք հոգւոյն. ոմանք են հնազանդ բանին. և ոմանք են անհնազանդ: - 249. *Դարձեալ* զօրութիւնք հոգւոյն բաժանին ի ներքին զգայութիւնքն և յարտաքին: - 249. *Դարձեալ* զօրութիւնք հոգւոյն բաժանին երրակի ըստ երից ներգործութեանցն. որ է՛ կենդանանալն. զգալն. և բանաւորիլն: - 249. *Դարձեալ*՝ հասարակ ամենայն մարդ յարակցէն և յաւեստէն ճանաչի: - 250. *Դարձեալ* խորհուրդ մարդոյն ճանաչի յերից. այսինքն կամ ի կերպէ՛ և յօրինակէ խօսիցն և ձայնին: - 250. Եւ յայնմանէ փոխեալ ի կենդանւոյ մարմին և ի տունկս, և ապա ի մարդն *դարձեալ*: - 252. Եւ թէ ասեն՝ եթէ մեք ի տնկոյն ասեմք *դարձեալ* ի մարդն փոխիլ և ո՛չ յանշունչն: - 252. Եւ *դարձեալ*՝ յիւրաքանչիւր կազմուած մարդոյ՝ յառա՛ջ է մարմինն քան զհոգին **խ** աւուրբ կամ **ձ**: - 253. Եւ *դարձեալ* զնոյն շնորհաց հոգին յետ յարութեանն փչեաց յառաքեալսն ասելով՝ «առէք հոգի սուրբ»: – 253. Եւ *դարձեալ*՝ եթէ տամք զփչումն՝ բանական հոգւոյն ըստ ոմանց, և այսու յետո՛յ իմանալ զհոգին քան զմարմինն մեղանչումն է ճշմարտութեան ըստ **ե** եղանակի: - 253. Եւ *դարձեալ*՝ որպէս հատն ցորենոյ ունի առ ինքն զօրութեամբ զխոտն և զծաղիկն և զհասկն. և սոքա համանգամա՛յն են ի հատն այն զօրութեամբ. որ յետ ժամանակաւ ըստ դասի երևին: - 255. *Դարձեալ*՝ ջերմ և գէջ չափաւորեալ է ի նիւթն այն. և որ արտաքուստ մտանէ՝ անչափութեամբն վնասեսցէ՛ զսերմնական զօրութիւնն ընդ նիւթոյն:

- 256. *Դարձեալ*՝ ո՛չ հեռի է ի նախախնամութեանց, և ո՛չ հեռի ի ստեղծմանց. այլ է՛ ի մէջն: - 257. Եւ *դարձեալ*՝ նոյն ինքն բանական հոգին ո՛չ նոր ստեղծումն է և ո՛չ հին: - 257. Եւ *դարձեալ* պարզ և յայտնի, այսպէս ասէ սուրբն գրիգոր նիւսացին եթէ, բանականին շնորհ ընդ լրումն մարդկութեանս թա՛փ էանց ի տեսութիւնն աստուծոյ՝ որքանութիւնն և որպիսութիւնն..: - 258. Եւ օրինակ այսմ *դարձեալ* տե՛ս զնշոյլս արեգականն. որ նախ երևի՝ և ապա արեգակն: - 260. *Դարձեալ* ըստ կարգիս հարցանեմ թէ յո՞րժամ, և ի քանի՞ս սկսանի ներգործել տնկականն և զգայականն և բանականն: - 261. Եւ *դարձեալ* սիրտն է ի մէջ բոլոր անդամոցն որպէս կէտ կարակնին: - 261. *Դարձեալ* տընկականն ունի **գ** զօրութիւն, և ա զնիւթն, և ե զգայութիւնս, որ լինի **թ**. վասն որոյ **թ** ամսեայ ծնանի: - 263. *Դարձեալ* ունի **զե** զգայութիւնս, և զշարժականն՝ և զշնչականն՝ և զսրտմտականն՝ և զցանկականն, որ լինի ինն: - 263. *Դարձեալ* մարմինն է ի **գ** տարերց. և ունի երիս տեսակս ոգւոց: - 263. *Դարձել* **դ** տարր, և տնկականն և զգայականն, և երեք մասունք հոգւոյն բան ցասումն և ցանկութիւն, որ լինի **թ**: - 264. *Դարձեալ* **թ** խառնուա՛ծ է չորից տարերց ըստ կրկին քառից որակաց առաւել և նուազ, և իններորդն հաւասար է որ է ի մարդն. վասն որոյ ինն ամսեայ ծնանի: - 264. *Դարձեալ* **գ** ամիս տնկականին որպէս ասացաք. և **գ** զգայականին. և **գ** բանականին: - 264. *Դարձեալ* թ թիւն է երիցս երրեակ. և երեք թիւն է կատարեալ. ունելով առաջին միջին և վերջին. ի նմանութիւն **թ** դասուց հրեշտակաց: - 264. *Դարձեալ* **թ** թիւն պակա՛ս է ի **ժ**երորդէն. և մեք պակասեցաք յինն դասուց հրեշտակաց, որ նախ հաւասար էաք ի դրախտին. և կարօտացաք մարմնաւոր ծննդեան, նմանելով անասնոց..: – 264. *Դարձեալ* **ժ**երորդ՝ աստեղագէտք ասեն թէ յղացումն ամենայն մարդոյ Զօհալին է. և յիւրաքանչիւր մոլորակս ամիս մի թուեալ՝ լինի ծնունդն ի մուշթարին թ ամիս: - 264. Վասն որոյ յեօթն ամիսս ատամն բուսանի տղայոց. և յեօթն ամն *դարձեալ* փոխի: - 264. Եւ *դարձեալ*՝ հասակ մարդոյ չորիցս ունի զփոփոխումն. այսինքն, Ի մանկութիւն. Յերիտասարդութիւն. Յալևորութիւն. և Ծերութիւն: - 265. *Դարձեալ* և տէրն բաժանէ զհասակ մարդոյ ի **դ**. յերեկոյ. ի մէջ գիշեր. ի հաւախօս. և ընդ առաւօտս: - 265. Եւ *դարձեալ* ըստ չորից տարերց և եղանակաց և ժամուց աւուր և հիւթոց համեմատաբար փոփոխին և հասակ մարդկան: - 266. *Դարձեալ*՝ ամենայն իր առաւել ունի զօրութիւն ի տեսակս իւր՝ քան ի յայլս. որպէս ջուր առաւել զօրաւոր է ի գետս՝ քան ի յերկիր խառնեալ. և տընկականն առաւել է ի տունկս՝ քան յանասունս: - 266. *Դարձեալ*՝ զկարգ յղացման յարգանդին պահէ՛ աստ և ի ծննդեանն. այսինքն զսննդեան և զգայութեան և զբանի ներգործութիւնս այսպէս: - 266-267. Եւ անտի ի չորեքտասանն՝ զծննդականն ցուցանէ. որ է՛ կերակրականին *դարձեալ*: - 267. *Դարձեալ*՝ նախախնամութեանն է այսպէս կարգեալ. զի մարդս ունի դայեակ և սնուցօղ, պէտս ունի խնամարկութեան զի հասցէ ի չափ հասակի: - 267. *Դարձեալ* հանճար ասի, զի առ յապայն ունի զկատարումն: - 270. *Դարձեալ*՝ հանճարն է ի բնականականն. գիտութիւնն յուսումնականն. և իմաստութիւնն յաստուածաբանականն: - 270. *Դարձեալ*՝ հանճարն է ի յարհեստն. իմաստութիւնն ի բանն. և գիտութիւնն առ երկոքինն. այսինքն ի յարհեստն և ի բանն: - 270. ***Դարձեալ*՝ հանճարն է հանդերձելոյն. իմաստն ներկային. գիտութիւնն անցեալ ժամանակին**: - 270. ***Դարձեալ*՝ հանճարն է տրամախոհութեանն. զի կարծիք է կապեալ ընդ ուղիղ խորհրդոյ. իմաստութիւնն իմացմանն. գիտութիւնն յիշողութեանն: - 270. *Դարձեալ*՝ հանճարն է ի գիրս արտաքին. իմաստութիւնն ի սուրբ գիրս. գիտութիւնն ի մեկնութիւն նոցին: - 270. *Դարձեալ*՝ հանճարն է ի սկիզբն. իմաստութիւնն ի մէջն. գիտութիւնն ի կատարումն:** - 270. *Դարձեալ*՝ իմաստութիւնն է բանին. զի նորա՛ է իմանալն. գիտութիւնն ցասմանն. զի նորա է ընտրելն. և հանճարն ցանկութեանն. զի նորա է յանճարն տռփիլ: - 270. ***Դարձեալ* ըստ այսմ կարգ ի իմաստութիւն է հաւատն. գիտութիւն յոյսն. հանճար սէրն**: - 270. *Դարձեալ*՝ իմաստութիւնն պատշաճի հօր ըստ կարողութեան. և գիտութիւնն որդոյ իբր բան. և հանճարն հոգւոյն բղխման: - 270. *Դարձեալ* զանազանութիւն, զի հանճարովն ճանաչի աստուած լուսաւորութեամբ լսելոցն ի գիրս սուրբս. իսկ իմաստութեամբ ճանաչի աստուած ըստ ինքեան: - 270. ***Դարձեալ*՝ հանճարովն ճանաչեմք զաստուած. այլ իմաստութեամբն ճանաչեմք զքաղցրութիւն նորա**: - 270. *Դարձեալ* ասեն թէ՝ հանճարովն եմք նախատեսք. այլ իմաստութեամբն հասունք: - 270. **Եւ *դարձեալ*՝ որպէս ձու հաւի և ձու քարեայ՝ նման ասին միմեանց, այլ ո՛չ պատկեր. զի ո՛չ են ի միմեանց ելեալ. և ո՛չ զնոյն էութիւն ունին**: - 273. *Դարձեալ*՝ պատկերն ի կերպարանն լինի առեալ. և նմանն ի յորակն կամ ի քանակն: - 273. Եւ *դարձեալ* ասեն թէ՝ հոգին է պատկեր աստուծոյ ըստ զօրութեանցն. զի ունի միտք և իմացումն և կամք: - 273. *Դարձեալ*՝ ըստ երից բնական զօրութեանց հոգւոյն պատկեր եմք աստուծոյ. այլ սրբութեամբ արդարութեամբ և առաքինութեամբ նման եմք աստուծոյ: - 273. *Դարձեալ*՝ պատկեր է հոգիս մեր. զի բանն և շունչ կենդանութեանն ի նմանէ՛ յառաջ գայ: - 273. *Դարձեալ*՝ պատկեր եմք աստուծոյ, զի

ճանաչեմք զճշմարտութիւնն: - 273. *Դարձեալ*՝ ասեմք եթէ **գ** կերպիւ մարդն իմանի պատկեր. այսինքն բնական, շնորհաց, և փառաց: - 273. *Դարձեալ*՝ մարդո՛յն է կարգաւորել զկիրս բարկութեան և ցանկութեան ըստ կանոնաց բանականին: - 274. *Դարձեալ*՝ մա՛րդն ամբառնայ զինքն իմացականաւն ի վեր քան զաշխարհս: - 274. ***Դարձեալ*՝ մարդո՛յն է յատուկ ունել զամենայն սիրելութիւն առ ամենայն ազգս. առ վերինս և առ ներքինս և առ միջինս:** - 274. *Դարձեալ* մարդո՛յն է ունել օրինաւոր ամուսնութիւն առ զուգակիցս իւր: - 274. *Դարձեալ*՝ մարդո՛յն է ամաչել վասն անարժան գործոյ: - 274. ***Դարձեալ*՝ մարդն է քաղաքական կենդանի. զի լինիցի համաբնակք և կարեկիցք և օգտակարք ի բարին**: - 274-275. *Դարձեալ*՝ մարդո՛յն է ընդունակ լինիլ ուսմանց և լինիլ հեզ և խոնարհ սրտիւ: - 275. ***Դարձեալ*՝ մարդն միա՛յն է ծիծաղական. և փառաւորիլ վասն ուրախութեան սրտին: - 275. *Դարձեալ*՝ մարդո՛յս է ուղղաձև լինիլ որպէս ցուցաւ**: - 275. *Դարձեալ*՝ մարդո՛յս է լայն եղունգն և ճաղատ գոլ: - 275. *Դարձեալ*՝ մարդո՛յս է խօսիլ և բանաւորիլ. զի այլ կենդանեացն նմանութեամբ է և ո՛չ իսկապէս: - 275. *Դարձեալ*՝ մա՛րդն ունի հաւասարակութիւն ինչ ամենայն ստեղծուածոց: - 275. *Դարձեալ*՝ մարդն ի կրկին բնութեանց է միաւորեալ. այսինքն ի հոգւոյն և ի մարմնոյ: - 275. *Դարձեալ*՝ մէջ և ե՛զր է ամենայն ստեղծուածոց որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 275. *Դարձեալ*՝ մա՛րդն է պատուական քան զամենայն մարմնական ստեղծուածս: - 275. *Դարձեալ*՝ իշխան և տէր է ամենայն մարմնականաց որպէս ասացաւ: - 275. *Դարձեալ*՝ մա՛րդն է կենդանի բանաւոր և մահկանացու: - 275. ***Դարձեալ*՝ մարդո՛յն է թողութիւն մեղաց վասն մարմնոյն՝ զոր ոչ ունին հրեշտակք:** - 275. *Դարձեալ*՝ մարդո՛յն է յարութիւն կենաց. և դատաստանի վասն հոգւոյն՝ զոր ո՛չ ունին այլ կենդանիք: - 275. ***Դարձեալ*՝ մա՛րդն է ի պատկեր աստուծոյ եղեալ առաւել քան զհրեշտակս գ կերպիւ, ներքոյ և արտաքոյ. զորս ո՛չ ունին հրեշտակք:** - 275. *Դարձեալ*՝ մարդս միա՛յն ունի գ աչք: - 275. *Դարձեալ*՝ մարդոյս միա՛յն է կարգ կանոնաց, բնութեան, կամաց, և հարկի. իսկ անասնոց միայն բնութեան է: - 275. *Դարձեալ*՝ մարդոյս միա՛յն է լինիլ յերկրէ՝ և յերկինս. և առաքինութեամբ վարձս ըստանալ: - 275. *Դարձեալ*՝ մարդոյս միա՛յն է հնարագէտ գործք և արուեստք զանազան: - 275. *Դարձեալ*՝ յատկութիւն ի տկարութենէ. զի հանապազորդ ունի զպակասութիւն. և անկա՛ր է ի միշտ կանգնիլն: - 275. *Դարձեալ*՝ դիւրաւ անկանի, և դժւարաւ վերստին յառնէ: - 275. *Դարձեալ*՝ անարգապէս ծնանի. և անստո՛յգ է մահուանն աւուր: - 275. *Դարձեալ*՝ զոր ինչ ունիմք՝ յայլմէ՛ ունիմք. և անկատա՛ր ունիմք. և միշտ կարեմք կորուսանել: - 275. *Դարձեալ*՝ մարդո՛յն է հարկ մեռանիլն: - 275. *Դարձեալ*՝ օրէնքն և հրամանն հա՛րկ է ի վերայ: - 277. *Դարձեալ*՝ ի սուրբ գիրս է՛ ուրեք որ զբարերարելն աստուծոյ նշանակէ՞ հրամայել ասէ: - 277. Եօթներորդ *դարձեալ*՝ առաջի աչաց կալ արարչին: - 281. Ըստ իրին նշանակէր զշնորհաց հոգին, զոր ի մարմին եղելոցն վերացոյց. և ի վերնատունն *դարձեալ* փչեաց: - 282. *Դարձեալ* սիրեցաւ յաստուծոյ, զի առաջին մարտիրոս սա՛ եղև. թէպէտ թոյլ ետ իջանել ի դժոխս, զի ի պատճառս նորա խնդրեսցին այլքն. որպէս ի պատճառս ղովտայ զերծան սոդոմայեցիքն աբրահամաւ: - 287. *Դարձեալ* է յանցանօք մեղաւ կայեն. վասն որոյ և եօթնիցս պատժեցաւ: - 287. *Դարձեալ*՝ հոգի որ յաստուծոյ հեռանայ՝ ինքն յինքենէ շարժի. անհաստատ յերկրի, անպատսպարան յերկինս: - 287. *Դարձեալ* ըստ եփրեմի հինգերորդ՝ զի սուրբ էր սրտիւ. և Վեցերորդ՝ զի միամիտ էր կամօք. և սոքա առնեն զմարդն մերձակայ աստուծոյ: - 290. *Դարձեալ*՝ գիտութիւն կատարածի խափանէ՛ զվարձս հաւատոյ. զի վարձքն ի հաւա՛տն է և ո՛չ ի գիտութիւնն. վասն այն հաւատով ակն ունիմք կատարածի և ո՛չ գիտութեամբ: - 292. *Դարձեալ*՝ բնականապէս ըմբռնէ գիտութիւնն զայն զոր ներգործէ բնութիւնն. իսկ գործն աստուածային՝ գիտութեամբ ո՛չ ըմբռնի. այլ հաւատո՛վք իմանի: - 292. *Դարձեալ*՝ որ քան յերկարի ժամանակս, մաշի՛ երկիր և ի ծերութիւն երթայ և տկարանայ. որպէս ծեր մարդոյն զօրութիւնն պակասի և ցաւքն առաւելու: - 292-293. Եւ *դարձեալ*՝ որ քան մերձիմք կատարածի, այնքան մերձենամք ի ցաւս դժոխոցն. որպէս յերիկունն սակաւ սակաւ առաւելու խաւարն և ցուրտ: - 293. Իսկ քաղելով գործելն, զի սկսեալ բնութիւնս մեր ի գլխոյն լայնանայ ի թիկունքն՝ և նրբի ի կրունկն, և բոլորեալ *դարձեալ* կատարի ի գլուխն: - 293. *Դարձեալ*՝ ցանկութիւնն ի ներքոյ. ցասմնականն ի մէջն. և բանն թռչուն ի վերոյ: - 293. *Դարձեալ*՝ տապանն չորեքկուսի՝ է՛ սուրբ խաչն քառակուսի. որ ժողովէ՛ յերկրպագութիւն իւր յամենայն ազգաց և լեզուաց: - 294. *Դարձեալ*՝ զբանջարն ընտրելով ուտեմք. այս է զի զվնասակարն և զդառն և զժահահոտն ի բաց ձգեմք և զչորրորդ մասն ուտեմք: - 295. Եւ *դարձեալ*՝ այլազգին զհոգին իւր սպանեալ է մեղօք. և մեռելոյ զենեալն ո՛չ ուտի. որպէս ի քարէ անկեալն կամ ի կարկատէ՛ հարեալն ո՛չ ուտի: - 296. Եւ բարձրացուցին **զժ** ամսոյ ճանապարհ ընդ եւն և ընդ էջն. որչափ բարձրացաւ ջուրն **ճծ** օր, և **ճծ** օր *դարձեալ* իջաւ: - 296-297. *Դարձեալ*՝ ա՛յն է խառնակիլն, որ ի միոյ խոշոր լեզուէ քաղդէացոցն խառնակեցան և եղեն զանազանք: - 297. *Դարձեալ*՝ խառնակիլ լեզուին ա՛յն է որ ընդ պատուհասն

զբարութիւնն խառնեաց. զի թէպէտ բաժանումն լեզուաց պատուհաս երևի, այլ պիտանի՛ է: - 297. *Դարձեալ*` պիտանի է ի ստուգաբանութիւնս բանի. զի թէ ոք զամենայն լեզուս գիտիցէ, ոչ ինչ բառի կարօտանայ: - 297. Եւ *դարձեալ*` որպէս սահմանն զտեսակս ազգացն նշանակէ. նոյնպէս և լեզուն զիւրաքանչիւր ազգս ցուցանէ: - 298. Եւ *դարձեալ*` զի անփոփոխելի է սահմանն. որպէս սահման մարդոյն և ձիոյն և այլոցն: - 298. Եւ առաքելօքն *դարձեալ* զեօթանասունները կուքն ի մի հաւաքեաց: - 298. Այս է զոր արարն *դարձեալ* մարդկայինս ազգի զրկելոցս ի սատանայէ՛: - 302. *Դարձեալ*` արեգակն արդարութեան քրիստոս ի նմանէ՛ ծնեալ: - 303. Եւ *դարձեալ*` աբրահամ ունի մարմին և հոգի. և ունի **բ** զաւակ, այսինքն մարմնոյ և հոգւոյ: - 303. Երրորդ` *դարձեալ* ինքն ընկալաւ: - 307. *Դարձեալ*` նո՛ր էր ծնունդ սառայի և ո՛չ ըստ օրինաց կարգի: - 307. Եւ թէպէտ ելաց` ո՛չ եգիտ *դարձեալ*. զի ո՛չ էր բոլոր սրտիւ և ջերմ սիրով: - 309. *Դարձեալ*` կարօտ էր մարդասէրն աստուած, գայ ի համբոյր ծարաւելոյն նմա արդարոյն: - 311. *Դարձեալ*` վարժէ՛ զնա գօտեաւն` պատերազմիլ ընդ մեղս և ընդ մեղսասէր մարդիկ որ կամին զանմեղն քարշել արտաքոյ օրինացն աստուծոյ: - 311. *Դարձեալ*` ամենայն անուն որ կոչի` կամ նախ քան զինքն լինի յորմէ անուանի. որպէս հայրն կոչէ՛ զորդին իւր մարդ: - 312. *Դարձեալ*` առիւծաբար ել ի յորդանանէ. որպէս ասէ երեմիա «իբր ախոյեան ել ընդդէմ փորձողին ի յանապատ և յաղթեաց նմա». ա՛յս է ոչ դարձուցանել թիկունս յանասնոց: - 316. Եւ *դարձեալ* է՛ կապ մեղաց. ըստ որում «ի գործս ձեռաց իւրեանց կապեցին մեղաւորք»: – 318. Եւ *դարձեալ*` մարմինն է անփոփոխ. և հանդերձն փոփոխական: - 318. *Դարձեալ*` նա՛ զգենու զմեզ սիրով, և մեք զգենումք զնա հաւատով և յուսով: - 319. Նա՛խ` զի աստուծոյ է մարմին` կոչի տաճար իբր կարող սրբութեանց. և *դարձեալ* զի անշփոթ է միաւորեալ` կոչի տաճար: - 319. *Դարձեալ* գիտելի՛ է, զի յոր կրկնելով զբանսն` ուղղէ՛ր զբարեկամսն և ընկրկէ՛ր զսատանայ. զի այսպէս ամենայն ոք կարէ՛ յաղթել սատանայի յորժամ զընկերն ուղղէ ի բանս կամ ի գործս կամ ի հաւատս և յայլսն. յայնժամ սատանայ թիւրի և հեռանայ: - 323. *Դարձեալ*` **բ** իրօք յաղթեաց յոր զսատանայ. գոհութեամբ բանի` և համբերութեամբ գործոյն: - 323. *Դարձեալ*` յաղթեաց զսատանայ այնու, զի իմացաւ զչար հնարսն նորա և պատասխանէր զընդ դէմ. որպէս կնոջն և բարեկամացն և որք զգուժն բերէին. զի գիտէր ի բանսարկուէն լինիլ: - 323. *Դարձեալ*` պահօք և աղօթիւք հնար է յաղթել փորձողին. որպէս տէրն ասէ թէ` «այս չար ո՛չ իւիք ելանէ՛, եթէ ոչ պահօք և աղօթիւք»: – 324. և *Դարձեալ* որպէս իշովն բաղամու զօգուտն խօսեցաւ, և ըզլեզու սուտ մարգարէին շարժեաց յանիծիցն յօրհնութիւնս: - 325. Յինգերորդ` ըստ առաջին կարգին *դարձեալ* ասացին բարեկամքն յոբայ` թէ հաճո՛յ ես աստուծոյ` լուիցէ և խօսեսցի աստուած. վասն այն առաջի նոցա խօսեցաւ և վկայեաց: - 326. Նախ` զի զառաջին վկայութիւնն յոբայ անմարմինքն իմացան. *դարձեալ* վկայեաց` զի լուիցեն մարդիկք: - 326. *Դարձեալ*` մորենին անարգ թուփ` նշանակէր զխոնարհութիւնն մովսէսի յոր հանգեաւ աստուած. որպէս վկայէ՛ «հեզ է ծառայն իմ մովսէս»: – 331. *Դարձեալ*` մորենին էր կոյսն մարիամ, որ զիմանալի հուր աստուածութեանն յինքեան կրելով ո՛չ կիզաւ..: – 331. *Դարձեալ*` ամենայն որ ի լեառն աստիճանէ բարձրանայ որպէս զմովսէս և կամ այլ ինչ, պա՛րտ է սրբութեամբ պաշտել: - 331. Երկրորդ` *դարձեալ* նոյն ինքն սատանա՛յ է օձն. որ փոխեցաւ ի բարեկամի ձև. և պատրեաց զնախաստեղծսն: - 332. Եւ *դարձեալ* բանն աստուած բուռն էհար զզաւակէն աբրահամու և եղև անօթ թագաւորական: - 332. Եւ ի ձեռն մովսէսի *դարձեալ* եղև գաւազան թագաւորական և քահանայութեան: - 332. Վեցերորդ` նշանակէ՛ զբանն աստուած գաւազան ուղղութեան և թագաւորութեան առ հայր. եկն նա՛ յերկիր և էառ զօձաձև բնութիւնս մեր. և *դարձեալ* ըմբռնեալ մարմնովն ել յերկինս և նստաւ ընդ աջմէ հօր: - 332. Զոր թէ ընկենու ոք, լինի երկրաքարշ մարդ և մեղաւոր. և մինչ զղջացեալ *դարձեալ* ըմբռնէ յետոյ, լինի պատճառ կանգնելոյ և փրկութեան: - 332. Վեցերորդ` ձեռն հօր է՛ միածին որդին որ ել ի ծոցոյ հօր և էառ զօձաձև բնութիւնս մեր. և *դարձեալ* ել առ հայր, ի նոյն բնութենէն ո՛չ կացեալ ի բաց: - 333. Իսկ յամենայն օր հալէր հրամանաւն աստուծոյ, զի դադարեսցեն ի հաւաքելոյ. և ապա զի *դարձեալ* խնդրեսցեն առաւօտել առ աստուած: - 339. *Դարձեալ*` յատկութիւն մանանային: - 339. *Դարձեալ*` ոսկի սափորն է՛ անապական կոյսն. և մանանայն բանն աստուած հոգւով և մարմնով միացեալ յարգանդի աստուածածին կուսին: - 340. *Դարձեալ* երիցս երևիլն է, զի աստ ի մարմնի հաւատով տեսանեմք զքրիստոս. և յետ մահու յուսով ի հոգիս մեր. և յետ յարութեանն սիրով միաւորիմք ի նա՛: - 341. *Դարձեալ*` տապանակն է՛ ի խորհուրդ սուրբ աստուածածնին: - 345. *Դարձեալ* ըստ սրբոյն կիւրղի` տապանա՛կ է տէրն մեր յիսուս քրիստոս. և անփուտ փայտն անապական մարմինն: - 345. *Դարձեալ* տապանակն քառակուսի անփուտ` է՛ խաչն քառաթև անապական աստուածընկալ: - 345. *Դարձեալ*` տապանակն է եկեղեցի սուրբ անփուտ ի մեղաց գիճութեանց: - 345. *Դարձեալ*` զայս օրինակ ետես մարգարէն զաքարիա..: – 346. *Դարձեալ*` աշտանակն

նշանակէ՛ զեկեղեցի սուրբ: - 347. *Դարձեալ*` է ճրագն և է բերան ճրագացն որ լինի չորեքտասան, նշանակէ՛ զչորեքտասան աստիճան հաւատոյն. է ի յանմարմին բնութիւն աստուծոյ, և է ի տնօրէնութիւն բանին: - 347. *Դարձեալ*` զի անապակա՛ն է հաւատն եկեղեցւոյ, և հաստատ յոյսն, և ջերմ սէրն առ քրիստոս: - 347. *Դարձեալ*` արդար մարդ աշտանա՛կ է լուսոյ: - 347. *Դարձեալ*` աշտանակ խաչն: - 347. *Դարձեալ*` աշտանակ կոյսն սուրբ: - 347. *Դարձեալ* գիտելի է, որք զքրիստոս բաժանեն յերկուս բնութիւնս. և յերկուս գործս սոյնպէս. զմինն աստուած` և զմիւսն մարդ. հզօր և տկար. և գործ մարդոյ և գործ աստուծոյ. որպէս աղանդն քաղկեդոնի: - 350. *Դարձեալ*` գութն բնական և ներքին սէրն է. և ողորմութիւնն երկրորդ և արտաքին..: – 350-351. և *Դարձեալ*` գութն բովանդակ և կատարեալ սէրն է. և ողորմութիւնն մասնաւոր. զի ողորմութիւն ի գթո՛յն յառաջի և սփռի ի մեզ: - 351. Եւ *դարձեալ*` **դ** են սեռք մեղանչելոյ. այսինքն խորհուրդ, խօսք, գործ, և յամառութիւն ի մեղս: - 351. *Դարձեալ*` դ հասակ փոխի մարդոյս. մանուկ. երիտասարդ. կատարեալ հասակ. և ծեր: - 351. *Դարձեալ*` աստուած յառաջնումն ծննդեան յորժամ զյանցաւորս ըստ բնական մեղացն` ջրհեղեղաւն ջնջեաց. յերկրորդումն ծննդեան յորժամ զյանցաւորս ի կռապաշտութիւն` կարմիր ծովովն ընկղմեաց. յերրորդումն ծննդեան տուժեաց, յորժամ զյանցաւորս գրաւորական օրինացն պատերազմօք սատակեաց: - 351. *Դարձեալ*` տէրն բնութեամբ ունէր զլոյսն. և նա՛ արտաքուստ ստացաւ..: – 352. *Դարձեալ*` տէրն այլոց տայ զլոյսն. և մովսէս ո՛չ կարէ: - 352. Երրորդ, *դարձեալ* **խ** պահեաց և էառ զկրկին տախտակն գրեալ մատամբն աստուծոյ իբրև զառաջինն, և եդ ի տապանակ վկայութեանն: - 352. *Դարձեալ*` ծնանիմք վերջին հրով. և յառնեմք ի հողոյ յարութեամբ: - 353. *Դարձեալ*` աղն նշանակէ՛ զբանն աստուած. որ զանհամութիւնս մեր համեմեաց, և զնեխեալ վէրքն ապականութեան մերոյ ողջացոյց: - 356. *Դարձեալ* ասեմք, ի հինն կրկին էր ընծայ պատարագայցն: - 356. Եւ *դարձեալ*` նաշիհն է՛ նշանակ խոնարհ մարմնոյ մաքրութեան. և խունկն առաքինութեան հոգւոյ. և իւղն զուարթութեան մտաց: - 357. *Դարձեալ*` հարաւն նշանակէր զիրէայս, և հիւսիս զհեթանոսս. որ լինելոց էին պատարագ և ժողովուրդ աստուծոյ..: – 360. *Դարձեալ*` իւղով զանգեալ բաղարջն և նոյն չափ իւղովն որ չափ մասն գինւոյն. այն է` զի ընդ օրհնութեան բանին աստուծոյ` և հոգին սուրբ իջանէ ի հացն և ի բաժակն և կատարէ՛ մարմին և արիւն քրիստոսի: - 361. Եւ *դարձեալ*` առաջինն քրիստոս պատարագի վասն մեր: - 362. *Դարձեալ*` կրկին է ողջակէզն. մին վասն մեղաց որ է՛ կամաւոր. և միւսն յանցանաց որ է՛ ակամայն: - 362. *Դարձեալ*` կրկին ողջակէզն. մին վասն մեղաց. և միւսն վասն սրբութեան: - 362. *Դարձեալ*` կրկին ողջակէզն, մին այն է որ մատուցանեմք զպատարագն քրիստոսի մարմնոյ և արեան: - 362. *Դարձեալ*` որպէս քրիստոս յետ մկրտութեանն` ի լեառն պահեաց **խ** օր: - 363. Եւ *դարձեալ*` մանուկն յարգանդի **խ**օրեայ շնչաբերի հոգւով: - 363. *Դարձեալ*` զոր ինչ յեգիպտոս աստուած պաշտէին` սուրբ հրամայեաց. որպէս զանասունս: - 364. *Դարձեալ*` որպէս ծառա՛յ են կենդանիք և սպասաւոր մարդկան. նոյնպէս և յօրինակ ընտրութեան մարդկան ընտրեցան զսուրբս և զանսուրբս նշանակելով այսպէս: - 364. Եւ ի *դարձեալ* երևիլն *դարձեալ* լուանալ, այն է` որ *դարձեալ* խոստովանիմք և կրկնեմք զերկն ապաշխարութեան մինչև նկարեսցի ի մեզ քրիստոս: - 367. *Դարձեալ*` **գ** իրա՛ց էր բորն. մարմնոյն` հանդերձին` և տանն: - 367. *Դարձեալ*` մեք մարմին եմք քրիստոսի և անդամք նմա. նոյնպէս և զգեստ. այսպէս տուն և տաճար. մկրտութեամբ և հաւատով և բարի գործով: - 367. *Դարձեալ*` կրկին հաւն նշանակէ՛ զքրիստոս. Փայտն, զխաչն. և Կարմիր արիւնն. զի աստուծոյ է արիւն. և Զոպայն, զհոգին սուրբ: - 368. *Դարձեալ*` բորոտն ադամ: - 368. Եւ *դարձեալ*` զի սրբեսցի արդն բեղնաւորելոյ: - 369. *Դարձեալ* ասեն, մարմնական մեղքն փոխեցաւ. որպէս ի մեռեալ մերձիլն: - 369. *Դարձեալ* ասեն, բնական մեղքն խտրութեան մնաց ի գրաւորն, նոյնպէս ի նորս. որպէս սերմնակաթն և դաշտանին. այլ պատիժն փոխեցաւ հինն ի նորս: - 369. Եւ *դարձեալ* թէ` յիշատակութիւն օրինացն յաւիտեան մնաց: - 369. *Դարձեալ* շաբաթ շաբաթուց այն էր. որ քաւութիւն մեղաց հոգւոցն էր շաբաթ. որպէս դատարկանալն մարմնոյն: - 371. Նոխազք` *դարձեալքն* ի մեղաց և ապաշխարեալք: - 374. *Դարձեալ*` չորրորդ մասն դորակին նշանակ չորից առաքինութեանց: - 374-375. *Դարձեալ*` այն որ մի քան զմի առաւել են չափով դորակին, նշանակէ՛ զհաւատն և զյոյսն և զսէրն առաւել: - 375. *Դարձեալ* զէ ժամանակն ասէ. կամ զէ հասակս. կամ է զգայարանօք մարմնոյս. կամ **է** զօրութեամբ հոգւոյս: - 376. Եւ *դարձեալ* զորս թուէ ի կարգն: - 376. *Դարձեալ*, տասն են մասունք զգալի արարածոց. այսինքն` **է** մոլորական գունդք. և ը` անմոլարքն. և իններորդ ի լուսոյդ ի վայր. և մարդս **ժ** երորդ ի վերայ նոցա. որ է՛ բանական և բաժին աստուծոյ: - 376. *Դարձեալ* ցուցանէ` ի լրման ժամանակի տասանց միոյ կորուսեալ դրամին ի խնդիր ելեալ: - 376. *Դարձեալ*` ծեր և կին և տղայք ո՛չ թուին. զի պակասեա՛լ են յարիութեանց: - 377. *Դարձեալ*, օրհնութիւնն իսրայէլի ի հինն: - 379. *Դարձեալ*` զղջմամբ սատակի չար խորհուրդն. և

ապա՛ խոստովանիմք լեզուաւ. և զնոսա փոխեալ գործե՛մք զբարիս: - 380. *Դարձեալ*, զի ցուցանէ թէ արիւնքն խնդրին ի մարդկանէ. որպէս օրէնք եդ..: – 380. *Դարձեալ*, է դաս թուէ առաքեալն զիրեշտակսն յեփեսացւոց թղթին: - 380. *Դարձեալ*` քաղեք և յեսու. հին և նոր կտակարանք. որք զհանդերձեալն մեզ պատմեն. և զյաղթելն անմարմին թշնամւոյն: - 380. *Դարձեալ*` ուռն և լծակն` խաչն. և Ողկոյզն անապական ճմլեալ ի վերայ խաչին հնձանի. և եղև ուրախարար գինի տրտմեցելոցս մեզօք: - 381. *Դարձեալ*` զհանդերձեալ կեանս` դառնութեամբ աստեացս գտանեմք: - 381. *Դարձեալ*` բազմազա՛նք են առաքինութիւնքն ի մեզ հանդերձ քաղցրութեամբն: - 381. *Դարձեալ*, քահանայից մեղքն զերկին շարժէ որպէս անդ: - 381. *Դարձեալ*, քահանայութիւնն կա՛րգ է հրեշտակաց. պա՛րտ է սրբութեամբ պահել: - 381. Եւ *դարձեալ*, երկոտասան արքեպիսկոպոսք. և կաթողիկոսն ի մէջն. նոյնպէս և արքեպիսկոպոսն **բժ**ան ունի գաւազան: - 382. *Դարձեալ*` մոխիր և ջուրն` նշանակէր զարտասուս և զխոնարհութիւն ապաշխարութեան որով սրբիմք: - 383. Եւ *դարձեալ* վասն օծին տե՛ս ի հարուածն եգիպտոսի ի **ի** գլուխ համարոյն: - 387. Եւ *դարձեալ*` ոչ ինչ շնորհ ունէր բան նորա. զի այնքան օրհնեաց զժողովուրդն, ընդէ՞ր ոչ դարձաւ մահն և սատակումն: - 388. *Դարձեալ*` նզովքն մարմնո՛յն է, և անէծքն հոգոյն: - 388. *Դարձեալ*` նզովքն ի մէնջէ. և անէծքն ի տեառնէ ..: – 388. *Դարձեալ*` ուխտն յապա՛յն է, և սահմանն ի ներկայն: - 389. Եւ *դարձեալ*` ուխտելն է բարիս առնել. և սահմանն չար ո՛չ առնել: - 389. Այն է որ թէ ի մասանց հոգւոյն և մարմնոյն այսինքն բանիւ` ցասմամբ` և ցանկութեամբ, կամ աչօք կամ լսելեօք կամ այլ ինչ գործով մեղանչէ *դարձեալ*, ուխտն ո՛չ եղև ամբողջ. *դարձեալ* նո՛ր պարտ է ապաշխարել: - 390. Եւ *դարձեալ* հրեշտակք և մարդիկք մշտնջենաւորք` պակաս ունին առ աստուածպետութիւնն յաւիտենական. և նա՛ է կատարումն **ժ**երորդ. անսկիզբն և անվախճան գոլով: - 391. *Դարձեալ*` ակամայ սպանօղն ցուցանէ զզղջացեալն ի մեղաց: - 392. *Դարձեալ*` **խը** քաղաք` մեծ պաքնէ քառասնիցն: - 392. *Դարձեալ*, եկեղեցի սուրբ` է՛ քաղաք ապաստանի. և քահանայապետ ի նմա՛ պատարագն. յոր մտեալ աղօթեմք և թողութիւն գտանեմք: - 392. Եւ *դարձեալ*` զի բազմացն շատ տացէ զբաժին երկրին, և սակաւուցն փոքր: - 392. *Դարձեալ* գիտելի է, զի յերիս նշանաւոր տեղիս եղև պատերազմ նոցա: - 393. Երրորդ` զօրաւոր հարուածքն եգիպտոսի, որ ո՛չ ոք կարէր հասանիլ և բռնել զպատիժն. որպէս ոք հարկանէ և *դարձեալ* բարձրացուցանէ զձեռն: - 395. Եւ *դարձեալ*` հոգւովդ և բոլոր մարմնով և բոլոր մտօք սիրեա և ո՛չ մասամբ: - 396. *Դարձեալ*`զերեք տեսակ սիրոյն ցուցանէ. մարմնով և հոգւով և մտօք սիրել զաստուած: - 396. *Դարձեալ*` և ա՛յլ իմն է միտք բանիս որ ասէ` «սիրեսցես յամենայն անձնէ քումմէ»: – 396. *Դարձեալ*` որպէս աչօք տեսանեմք զմարմնոյս մասունքն և զտգեղութիւնն զարդարեմք: - 397. *Դարձեալ*` հայեա՛ց յանձն քո. և նախ զքեզ քննեա և տե՛ս, և ապա՛ զայլս: - 398. Եւ *դարձեալ*` հայեաց ի քեզ. և մի՛ մոռանար զտկարութիւն և զպակասութիւն քո: - 398. Զի երեսնամեայ յառնեմք. զոր և լուսինն նուազի և *դարձեալ* լուսաւորի: - 399. *Դարձեալ*`ի մի խորհուրդ թշնամութեամբ: - 404. *Դարձեալ*` մի չար կամք է ամենայնցն որպէս ասացաւ: - 404. Եւ վասն աւուրն ասաց` տիւ. և գիշեր զխաւարումն. և ընդ երեկս լոյս *դարձեալ*: - 405. *Դարձեալ*` զաստուածայինս ամենայն` ո՛չ կարեմ քննել. այլ զոր ինչ յայտնէ` պատմեմ ձեզ: - 405. *Դարձեալ*` և դուք զճածուկն աստուծոյ մի՛ համարձակիք քննել. այլ զոր ինչ յայտնէ ձեզ` ուսուցէք որդւոց ձերոց: - 405. *Դարձեալ*`ի սուրբ գիրս զդժուարն և զճածուկն մի՛ քննէք: - 405. *Դարձեալ*` օրէնքս յայտնի էր զոր ուսոյց. և աւետարանն ծածկեալ, զոր հոգին սուրբ յայտնէ որ քննէ զխորս աստուծոյ: - 405. *Դարձեալ*` Նայիլ և Հայիլ` է՛ հոգեկան..: – 407. *Դարձեալ*` Նայիլն և Հայիլն յատուկ տեսողութեանն է. իսկ Տեսանելն հասարակ զգայութեան: - 407. Եւ **բժ**ան քարինքն *դարձեալ* ի գետն եդեալ, նշանակէ՛ զմեղս ի խորս անդնդոց ընկղմեալ: - 415. Եւ *դարձեալ*` զի մի՛ հեռացի մասն երկնից ընդ որում էին լուսաւորքն: - 416. *Դարձեալ* անցեալ ընդ ապաշխարութիւն և սատակեալ զորդիսն բելիարայ, ապա՛ ժառանգեսցեն զարքայութիւնն երկնից ի փառս քրիստոսի աստուծոյ մերոյ: - 419. Վեցերորդ` *դարձեալ* տէր մեր յիսուս քրիստոս որ եղև զգեստ հաւատացելոց իւրոց. մկրտեցաւ ի յորդանան. և ձայն հօր վկայեաց. և աղաւնակերպ հոգին էջ ի վերայ նորա: - 421. Իսկ դարձումն ի յետ, յեօթն դարուց կենցաղոյս *դարձեալ* ուստի ելին ժողովին ամենայն սրբութիւնք: - 426. Եւ է՛ որ զմեղքն թողու` և զպատիժն կրէ. որք յայլմէ բռնաբա՛ր խոստովանին և պատահմամբ, և *դարձեալ* սխալին. այսպիսեաց մեղքն միայն թողուի: - 432. Եւ է՛ որ խոստովանի. և ոչ մեղքն միայն թողուի. որք թերի են սրտիւ. և զմեղս թերի խոստովանին. և ի միտս եդեալ են *դարձեալ* գործել. այսպիսեաց ոչ մեղքն թողուի և ոչ պատիժն. զի որպէս զշուն դառնայ ի փսխած իւր: - 432. և *Դարձեալ*` նոյն ինքն քրիստոսի է իշխանութիւնն որ աստ լուծանէ ի ձեռն քահանային. և իշխանութիւն նորա ո՛չ տկարանայ երբէք. որպէս զհաց և զգինին կատարէ և զայլ խորհուրդս. նոյնպէս և աստ: - 433. Վեշտասաներորդ, *դարձեալ* **խ** օր արձանացաւ գողիաթ և զտէրն **խ**

օր փորձեաց սատանայ: - 436. *Դարձեալ*, ժամանակն ունի մասունս երիս. և մշտնջենաւորն. և *դարձեալ* յաւիտենական է բանն. և ժամանակեայ մարմինն. և մշտնջենաւոր հոգին. և անքակտելի միութիւնն ցուցանէ մեզ զչորս թուոյն. և ամենայնիւ կատարեալ գոյացութեամբ: - 437-438. *Դարձեալ* հալածեցաւ յաբիսողոմայ. և տէրն յորդոց ժողովրդեանն իւրոյ: - 438. Նախ զայն ցուցանէ առ նորս, եթէ ոք յանգիտութեան մեղանչէ՝ թողու աստուած. և որ *դարձեալ* կրկնէ, և զառաջինն պահանջէ ասէ: - 439. *Դարձեալ*, կամեցաւ աստուած այլով իւիք յարգել զդաւիթ, և այլով զորդին իւր յետ նորա: - 440. *Դարձեալ* խաչն երկրպագելի, և խաչ չարչարանաց մարդկան: - 441. *Դարձեալ* հաց ոչ ուտել՝ զբարկութիւնն նշանակէ: - 443. *Դարձեալ* խրատէ՛ զառաքեալս ի գործ ինչ՝ բոլոր և ամբողջ բերել առ տեարս իւրեանց. և նոքա մասնաւորեսցեն նոցա: - 443. *Դարձեալ*՝ զարդարութիւն գործէր զի հաշտեսցի աստուած. վասն որոյ ինքնին սպան զամենայն. այս զուգծ յիսուսնն, փոխանակ մարգարէիցն աստուծոյ զոր եսպան եզաբէլ: - 444. *Դարձեալ*, զի է անգամ էր սաստկութիւն սովոյն, է անգամ աղօթիւք եբաց: - 444. *Դարձեալ*՝ մեղք սկզբնական խառնեցաւ ի յաճումն հիւթին. և յետոյ մահ և ապականութիւն: - 445. *Դարձեալ*՝ առաջին գալուստն ծածուկ փրկութիւն և կեանս շնորհեաց. իսկ յերկրորդին յայտնապէս յարուցանէ: - 446. Եւ *դարձեալ* ի տիպ քրիստոսի որ ի գիշերի եհար զսատանայ և ազատեաց զհոգիսն ի դժոխոցն: - 446. Եւ *դարձեալ*՝ յետ աւելի քան զերեսուն ամ ի զերորդ ամին եզեկիայ արքայի յուդայ՝ ել սաղմանասար արքայ ասորեստանեայց ի վերայ սամարիայ..: – 447. Եւ յետ **բ** ամի՝ *դարձեալ* ել յերուսաղէմ, և թ ամ պաշարեաց զքաղաքն ի սով սաստիկ: - 447. *Դարձեալ*՝ ի վերջին գերութենէն սեդեկիայ մինչ ի դարեհի **բ** ամն կատարի **հ** ամ. որ արձակեաց զզօրաբաբէլ: - 447. *Դարձեալ*՝ յերիս ժամանակս ազատեցան ի բաբիլօնէ՛. այսինքն կիւրոսիւ սաղմանասարաւ. դարեհիւ զօրաբաբէլ. արտաշէսիւ եզր դպիր և նէեմի: - 448. *Դարձեալ*՝ նշանակեն զերիս կոչմունս. մարգարէիւք և առաքելօք. և զվերջինն ի կատարածի հրեշտակօք: - 449. *Դարձեալ*՝ նշանակեն զերիս ազատութիւնս ի կռոց: - 449. *Դարձեալ*՝ նշանակէ՛ զերիս օրէնս. զԲանականն. զԳրեալն. և զԱւետարանն: - 449. *Դարձեալ* գիտելի՛ է, զի հին կտակարանքն ամենայն՝ յերիս բաժանին: - 451. *Դարձեալ* ել նաբուգոդոնոսոր և էառ զյովակիմ գերի: - 453. *Դարձեալ* վասն յովսեփայ գիտելի է. զի ի ցեղէն սողոմոնի որդւոյն դաւթի՝ մատթան առեալ կին, ծնաւ զյակոբ: - 460. *Դարձեալ* ողջոյնս այս՝ ունի նշանակութիւն գերազանցութեան կուսին. բնութեան, շնորհաց, և փառաց: - 464. *Դարձեալ* ի սկիզբն յղութեան անդ բանական հոգւով գիտաց զամենայն միաւորեալ ընդ բանին: - 470. *Դարձեալ*՝ մարդեղութեամբն տէրն եղև ծառայ: - 470. *Դարձեալ* վասն նշանացն քրիստոսի ասեն վարդապետք այսպէս: - 471. *Դարձեալ* գիտելի է, զի օծեալն նշանակէ երիս դէմս. այսինքն զօծեալն և զօծումն և զօծօղն: - 475. Երրորդ՝ զի հոգի միաւորեալ ընդ մարմնոյ՝ է երբէք զի որոշի և *դարձեալ* միանայ: - 478. Հինգերորդ՝ *դարձեալ* այլք ասեն եթէ՝ մինչ յաբրահամ ո՛չ էր ալիք ծերութեան. զի զնմանէ՛ վկայէ՛ գիր թէ «եղև ալևորեալ և լի աւուրբք»: – 480. *Դարձեալ* ի ծեռն կուսին՝ կենաց գիր տուաւ ազգի մարդկան տէր մեր յիսուս քրիստոս: - 481. Երեքտասաներորդ՝ ականատես տնօրէնութեանն եղբայր տն յակոբոս որ կարգեաց զընթերցուածն, յունվարի վեցն աւանդեաց զտօնն ծննդեանն. և ի նոյն օրն *դարձեալ* զմկրտութեանն: - 484. *Դարձեալ*՝ թլփատի քրիստոս և այժմ յեկեղեցի իւր չորեքկին: - 486. *Դարձեալ*՝ ի մկրտութիւնն քրիստոսի նշանակին գոյացութիւնք մերոյս մկրտութեան. այսինքն Մկրտօղն, Մկրտեալն, Նիւթն, Տեսակն, և Դիտաւորութիւնն: - 487. Եւ *դարձեալ*՝ հաճութիւնն է հանգուցեալ կամքն. այսինքն հոգւովն սրբով հանգեայ ի յորդի առեցեալ մարմնովն: - 488. *Դարձեալ*՝ օձն ի յերեսս երկրի, և վիշապն ի խորս և յանդունդս: - 488. *Դարձեալ*՝ վիշապն չարաթոյնք է քան զօձն: - 488. *Դարձեալ*՝ վիշապն ի յորդանան էր բունեալ. որպէս ասէ յոբ «բեհմովթն ննջէ՛ ի գիճային տեղիս. և զջուրս յակնակապիճս իւր ընդունի». այսինքն ի գէճ ցանկութիւնն: - 489. *Դարձեալ*՝ ի չարչարանքն քրիստոսի ծանիր **ը** քաղցրութիւնս: - 489. Երկրորդն է՛ տարածումն բազկացն ի գիրկ արկանել. և նշան ընդունելոյ *զդարձեալսն* ի մեղաց: - 489. *Դարձեալ*՝ տարածումն ձեռացն զմերժումն և զհերքումն թշնամւոյն, այլ և զիշխանութիւն նորա արտաքս ընկենու..: – 489. *Դարձեալ* նշանակէ՛ զամենայն կուրութիւնս մարմնասիրաց ի մէջ եկեղեցւոյ: - 490. *Դարձեալ* նշանակէ զմահն քրիստոսի. զոր արեգակն արդարութեան կամեցաւ ի մարմին իւր թաքչիլ. զի զմեզ լուսաւորեսցէ: - 490. *Դարձեալ* նշանակէ՛ զխաւարումն այնմ ժամանակի, յորում եթէ գուցէ հնար՝ ընտրեալքն մոլորեսցին: - 490. Երրորդ՝ *դարձեալ* ինքն ընկալաւ: - 491. Զոր օրինակ՝ զմահապարտ ոմն թագաւորն հրամայէ՛ դահճին ի բանտ դնել. *դարձեալ* զնոյն թագաւորն աղերսեն և նա հրամայէ՛ արձակել ի բանտէն: - 492. Չորրորդ *դարձեալ*՝ **դ** թև խաչին նշանակէ զչորս բարերարութիւնս քրիստոսի. զի վերին մասն ցուցանէ զբացումն արքայութեանն երկնից. ներքինն զաւերումն դժոխոց. աջն զբաշխումն

շնորհաց. ահեակն զթողութիւն մեղաց: - 493. Եւ *դարձեալ*՝ աջն զփրկութիւն մարդկան. ահեակն զսատ դիւացն: - 493. *Դարձեալ* նշանակէ **դ** թև խաչին՝ փրկութիւն գոլ և լոյս հոգւոյ որք ի **դ** ծագս տիեզերաց հաւատացեալք են: - 493. *Դարձեալ*՝ նշանակութիւն քառաթև խաչին, - 494. *Դարձեալ*՝ խաչաձև է **դ** կողմն աշխարհի. որ է՛ Արևելք, Արևմուտք, Յիւսիս, և Յարաւ: - 494. *Դարձեալ* վայելո՛ւչ էր փրկութեան մեր լինիլ ի ձեռն փայտի. որ ցուցանէ զփայտն կենաց ի մէջ դրախտին: - 494. *Դարձեալ*՝ մահն ի յադամ պատժաւո՛ր է. և ի քրիստոս կամաւոր. և ի մեզ հարկաւոր: - 495. *Դարձեալ*՝ մահն ի յադամ պատիժ ինքեան էր. իսկ ի քրիստոս պատիժ այլոց. իսկ ի մեզ պատիժ ինքեան և այլոց. այսինքն զի վասն մեր և վասն ադամա՛յ կրեմք զմահն: - 496. *Դարձեալ*՝ մահն ադամայ զմահ եմոյծ ի բնութիւնս. և մահն քրիստոսի ելոյծ զմահ և եբարձ. և մահ մեր ո՛չ մուծանէ և ո՛չ լուծանէ: - 496. Ես սոքա այսպէս զանազանին *դարձեալ*՝ մեղքն է առաջին ծայր. սկսեալ յանձնիշխան կամացն ադամայ: - 496. *Դարձեալ*՝ ասեմք եթէ մահն ո՛չ է մեղք և ո՛չ ապականութիւն. այլ լուծիչ մեղաց և ապականութեան: - 497. և *Դարձեալ* ասեմք, մեղքն ապականութիւնն են առաջին և վերջին ծայրքն կրից. իսկ մահն միջին որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 497. Իսկ ապականութիւն այլայլութեամբն ի ներքս մտանէ, և զորոշեալն ի միմեանց՝ *դարձեալ* օցտէ՛ և այլայլէ՛. մինչ զմարմինն ի բուն տարերս լուծանէ, և զհոգին յաներևոյթ տեղիս: - 498. Ձորօրինակ՝ մի ոմն ծառ հատանէ, և այլ ոմն զհատեալն *դարձեալ* հերձու և բաժանէ՛ և տայ յայրումն: - 498. *Դարձեալ* ևս յայտնի. մահն զանձն քակէ՛ և որոշէ՛. իսկ ապականութիւն զբնութիւնն ապականէ և այլայլէ՛: - 498. *Դարձեալ* ի սկզբանէն ցուցցուք. մահն պատիժ է յարարչէն եդեալ. և ապականութիւնն ի բանսարկուէն արկեալ հետևանք մահուն: - 498. *Դարձեալ*՝ մահն խառնեա՛լ է ընդ բարւոյ. և ապականութիւնն ամենևին չար. որպէս ցուցաւ ի գիրս քառասնօրեայ գալստեանն և մահուն սիմէօնի. ապա յա՛յտ է թէ ա՛յլ է մահ և ա՛յլ ապականութիւն: - 498. *Դարձեալ* ասեն, եթէ ոչ է ապականացու, ապա անկատար է մարմինն: - 500. *Դարձեալ* ասեմք ըստ ձեզ, թէ յետ խաչին յապականութիւն փոխեցաւ մարմինն տեառն, ապա յառաջ քան զխաչն կատարեալ էր զի ապականացո՛ւ էր. և յետ խաչին անկատար զի անապական եղև որպէս դուքդ ասէք: - 500. *Դարձեալ* ասեն նոքա, մեր մարմինս ապականացո՛ւ է. իսկ թէ անապական մարմին էառ քրիստոս, ո՛չ արար փրկութիւն մեզ. այլ առաջին բնութեանն ադամայ որ էր անապական ի դրախտին: - 500. *Դարձեալ* ասեմք, թէ ո՛չ զառաջին բնութիւն ադամայ էառ, այլ զապականացուս մեր ի զանգւածոյն ադամայ: - 500. *Դարձեալ* ասեն հակառակքն, եթէ անապական է մարմինն, ապա ո՛չ է տարրական. այլ ի յերկնից բերեալ. կամ ինքն **h** բնութիւնն իւր թանձրացեալ. որպէս ասէ եւտիքէս: - 500-501. *Դարձեալ* ասեն նոքա, եթէ մարմինն քրիստոսի փոփոխէր աճելովն որ տեսա՛կ է ապականութեան: - 501. *Դարձեալ* ասեմք, փոփոխումն և աճումն հասակին ո՛չ եթէ ապականութեան էր ցոյցք. այլ զի զճշմարիտ մարդեղութիւնն հաստատեսցէ ընտել սովորութեամբ մեր որ ի տղայութենէ զարգանամք: - 501. *Դարձեալ* ասեն նոքա, կաթնասուն եղև և կերակուր եկեր. և այս մա՛սն է ապականութեան: - 501. Եւ *դարձեալ* ասեմք, թէ կերակուրն մասն է ապականութեան, զոր յանմարմնութեանն եկեր առ աբրահամ զի՞նչ ասէք: - 501. *Դարձեալ* ասեն նոքա, կրակա՞ն էր մարմինն քրիստոսի թէ անկրական: - 501. Եւ *դարձեալ* ասեմք. տէրն մեր՝ մարդեղութեամբն եկն զապականութիւն մեր յանապականութիւն փոխարկել. և զիա՞րդ ինքն կրէր զապականութիւն: - 502. *Դարձեալ* ասեն նոքա, զի թէ մարմին տեառն զկամայն ո՛չ կրէր, թերեկատար էր մարդեղութիւնն: - 502. Եւ *դարձեալ* զի ակամայքն ի մարդոյս բնութիւն յետամտականք են և անասնականք, և ո՛չ բնական բանականիս բնութեան: - 502. *Դարձեալ* ասեն նոքա, եթէ կրեաց զակամայս ընդ անգոսնելի ծորմանն: - 502. *Դարձեալ* ասեմք, եթէ միով հպմամբ լանջացն յիսուսի մաքրեցաւ աշակերտն յայսպիսի կրից. քանի՞ առաւել բարձօղն ապականութեանց ազատ լիցի յայսպիսի կրից: - 502. և *Դարձեալ* ասեմք թէ յանապատին հրամայեցաւ զսպել ի սրբութիւն մանանային որ օրինա՛կ էր ճշմարիտ մանանային մարմնոյն սրբութեան: - 502. *Դարձեալ* ասեն նոքա թէ՝ խոցուածն և արիւնն և այլն ցուցակ ապականութեան են: - 502. *Դարձեալ*՝ եթէ առհասարակ սոքա՝ կերակուր՝ արիւն և խոցուածք և մահ՝ ապականութիւնք են որպէս դու ասես, և փրկութիւն աշխարհի սոքօք ներգործեցաւ. այսինքն չարչարանօք՝ մահուամբ և խոցւածովքն: - 503. Եւ *դարձեալ*՝ որպէս աստուծոյ կարողութեանն է զանմարմին հոգին հրով տանջել և զմարմինն անմահ պահել ի հուրն: - 504. Եւ *դարձեալ*՝ մե՛ղքն ծանրացուցանէր և փակէր ի դժոխս: - 504. *Դարձեալ* ասեմք, ներքին դժոխք է հոգւոցն. և վերին՝ գերեզման մարմնոցն. և նա կոչի դժոխք ի սուրբ գիրս..: - 505. *Դարձեալ*՝ եթէ հարկիւ պահանջես ըստ մտաց քոց **գ** դժոխք: - 505. *Դարձեալ*՝ առ հասարակ կարծիք, կոչի ներքին դժոխք յատակ դժոխոցն..: – 505. Եւ *դարձեալ* յոյս գոյ ի մեռեալսն. ըստ այնմ «յոյս նոցա լի՛ է անմահութեամբ». և յոյսն է մասն հաւատոյն: - 507. Եւ *դարձեալ* որ ուղիղն է, որպէս մարմնով տեսին ի յերկրի, նոյնպէս և հոգւով ի դժոխս

պարտ էր հոգւոյն հաւատալ ի հոգին քրիստոսի և ազատիլ: - 507-508. Եւ *դարձեալ*՝ դարձցին մեղաւորք անդրէն ի դժոխս թէ ի նոյն տեղի ըստ ոմանց, կամ յայլ տեղի տանջանաց ըռ գործոց հատուցման: - 508. *Դարձեալ* պատճառեն թէ՝ յորժամ զնկանակն և զձուկն աճեցոյց քրիստոս՝ մե՛րձ էր զատիկն: - 510. Եւ *դարձեալ*՝ ի քառասունս իւր ո՛չ եկեր ձուկն. և մեք զքրիստոսի քառասունսն պահեմք և ո՛չ զիրէիցն: - 510. *Դարձեալ* պատճառե՛ն թէ՝ յետ յարութեանն եկեր ձուկն ընդ աշակերտսն. յորում կրակեաղ կայծականց տեսին և ձուկն խորովեալ և հաց. և օրն էր չորեքշաբաթի. և ի **Ե** շաբաթի համբարձաւ: - 511. *Դարձեալ* ասեն հակառակքն, թէ կատարեալ կենդանի է ձուկն, ընդէ՞ր ոչ զենումք: - 511. *Դարձեալ*՝ որպէս տնկոց հատումն է, և ծկանց հանումն, և այլ կենդանեաց զենումն: - 511. *Դարձեալ* այս է խտրումն: - 511. Եւ *դարձեալ*՝ զձու և զկաթն վասն այն ո՛չ ուտես զի արիւն ունին. և *դարձեալ* դու ասես թէ արիւն ո՛չ ունին: - 511. Եօթներորդ՝ *դարձեալ* յաւուր կիրակէի էանց մովսէս ընդ ծովն կարմիր. և ընկղմեցաւ փարաւոն ի տիպ յարութեանն քրիստոսի և կորստեան սատանայի: - 512-513. Երկոտասաներորդ՝ *դարձեալ* սաւուղ կամէր պաշարել զդաւիթ. և եկն զօրօքն իւր և ննջեաց ի դաշտի: – 514. *Դարձեալ* ասեմք՝ թէ կանայքն իւղաբերք **դ** անգամ եկին ի գերեզմանն և այլ և այլ տեսլեան դիպեցան. և զիւրաքանչիւր դասուց դ աւետարանիչքն գրեն: - 515. Եւ *դարձեալ* լոյս եղև յերեք ժամն մինչև յերկոյն ըստ մարգարէիցն «մտցէ արեգակն ի մէջ օրէի. և ընդ երեկս եղիցի լոյս. և *դարձեալ* ո՛չ տիւ իցէ և ո՛չ գիշեր. և եղիցի օր մի»: – 516. *Դարձեալ*՝ որպէս ծալեալն ծածո՛ւկ է և մի կողմն երևի: - 517. Եւ *դարձեալ*՝ որպէս զայլ կանայսն արար աւետաւորս յարութեան իւրոյ. սոյնպէս և զմագդաղենացին վերանալոյն առ հայր: - 518. *Դարձեալ*, քրիստոսի հայր է բնութեամբ՝ և աստուած հաւասարութեամբ: - 518. *Դարձեալ*, հայր է քրիստոսի ըստ էութեանն. և աստուած վասն միաւորութեանն. զի հա՛յր միաւորեաց զբանն ի մարմնի..: – 518. *Դարձեալ* այլ զանազանութիւն տեղեաւ: - 519. Եւ *դարձեալ* ի բարութիւն և ի հանգիստ ելեալ ի ծախողակի՛ կենցաղոյս: - 521. *Դարձեալ* կարէ ասիլ Ութերորդ պատճառս, առ ի ցուցանել թէ հոգին ո՛չ ունեք առատապէս պարգևի, եթէ ոչ յիսուս ի սիրտ նորա յատկապէս փառաւորեսցի: - 522. Ութերորդ՝ որք առեալ զօդ *դարձեալ* արտաքս փչեն ներհակ իմն գործով. այսինքն ջերմացուցանեն և զովացուցանեն. վառեն և շիջուցանեն: - 523. *Դարձեալ*՝ զի հայր մարմնով ո՛չ երևեցաւ որպէս բանն մարմնացեալ. կամ որպէս հոգին սուրբ աղաւնակերպ և հրաձև: - 525. *Դարձեալ*՝ ծննդեամբ աւազանին կոչեցաք նոր որդիք աստուծոյ և եղբարք քրիստոսի համահայր և համամայր: - 528. Եւ *դարձեալ* զոր օրինակ, բան թագաւորին մի է, այլ ի բազում լեզուս և ի բազում լսելիս և ի բազում թուղթս որակացեալ և բազմացեալ, յիւրում միութենէն ո՛չ է քակտեալ: - 529. Եւ *դարձեալ* զոր օրինակ, գիր մատանւոյն մի և նոյն կատարեալն է տըպացեալ յամենայն մոմս կնքեալ և ո՛չ աւելի և ո՛չ նուազ: - 530. *Դարձեալ* զորօրինակ, մարմինն քրիստոսի մի և նոյն էր ի խաչին բևեռեալ, և մի և նոյն մարմինն է ի բազում նշխարս միաւորեալ և ո՛չ բազմացեալ. զի նոյն է գոյացութիւն հացին և գոյացութիւն մարմնոյն քրիստոսի: - 530. *Դարձեալ* յայտնապէս, զի բանն միացեալ ի մարմնի՝ էր անբաժանաբար ի հայր. որպէս առ մեզ ներտրամադրեալս բան և գրեալն ի թղթի: - 531. Եւ շինուածք են դասք ամենայն արդարոց. նոքին *դարձեալ* մարմնով բնակիչք և հաւատով շինուածք: - 532. Եւ *դարձեալ* նա՛ կոչի դուստր. և մեք հարսն երկնաւոր փեսային: - 533. *Դարձեալ* և այլապէս երևի միութիւն ի բաժանմանէ **գ** եղանակաց: - 533. *Դարձեալ*՝ թէպէտ մի է հայր և մայր քրիստոսի և եկեղեցւոյ, այլ զանազան կերպիւ: - 534. Եւ *դարձեալ*՝ գլուխ է քրիստոս. և հերք՝ որպէս դասք վերին զօրացն ի նմանէ՛ առ մեզ իջուցեալ զշնորհս: - 534. *Դարձեալ*՝ հրեշտակ ի հրեշտակէ առաքեալ: - 535. *Դարձեալ*՝ դ են կարգ գիտութեան: - 537. *Դարձեալ* զհերձուածօղս և զհեքանոսս. որք ընդ դէմ հաւատոց և գործոց զինին: - 539. *Դարձեալ*՝ կապի մեղքն, և լուծեալ ազատի անձն որ կապեալն էր: - 540. *Դարձեալ*՝ արձակեալ ի մեղաց, և կապեալ ի պատիժս: - 540. *Դարձեալ*՝ երկրիւ զգործ, և երկնիւ զպատիժն է իմանալ: - 541. *Դարձեալ*՝ յերկրի ի կատարմանէ, և յերկինս ի սկզբանէ իշխանութեանն. եթէ կապելն և եթէ արձակելն: - 541. Եւ *դարձեալ*՝ կարէ՛ վերջինն զառաջնոյն թիւրութիւնն ուղղել և զանիրաւ կապեալն արձակել. որպէս աստուածաբանն գրիգոր զարիանոսացն: - 541. Եւ *դարձեալ*՝ որպէս բանն աստուած անէծ զաղամ, նոյն բանն *դարձեալ* օրհնեաց մարմնովն. թէպէտ մի է գործ Երրորդութեանն: - 542. **Եւ յովսէփ փաւլանացի, և եզնակ կողբացի թարգմանիչք, *դարձեալ* էին յաթենայ և եկեալ ի կոստանդնուպօլիս. լուան զժողովոյն և գնացին ի քաղկեդոն. զի չէր յոյժ հեռի ի ճանապարհէն որով գային ի հայս..:** – 543. Ի թագաւորութեանն յուստիանոսի եղև *դարձեալ* **Ե** երրորդ ժողով ի կոստանդնուպօլիս: - 543. ***Դարձեալ* ասեմք թէ զիա՞րդ յետին. զի աբգար թագաւորն հայոց նախ քան զխաչն հաւատաց ի քրիստոս և երանեցաւ ի նմանէ**: - 549. ***Դարձեալ* ասեմք թէ՝ երեք առաքեալս ունին հայք**: - 549. *Դարձեալ*՝ թէպէտ ըստ պորփիւրոսի՝ մասն բոլորին հետևի. որպէս անհատն տեսակին. և

տեսակն սեռին: - 550. *Դարձեալ*՝ գոյ առաւել ճշմարիտ, գոյ և նուազ ճշմարիտ, որպէս գոյ առաւել բարի, և նուազ բարի: - 550. ***Դարձեալ*՝ ճշմարիտն մի է և սուտն բազում. և բարին մի է և չարն բազում. և առաքինութիւնն մի է և մոլորութիւնն բազում:** - 550. ***Դարձեալ*՝ որ ոք մերձ է ի ճշմարտութիւնն՝ նա՛ առաւե՛լ է ճշմարիտ. որպէս որք մերձ են լուսոյն և ջերմութեան՝ առաւել լոյս են և ջերմ:** - 550. *Դարձեալ*՝ զուտ է և անխառն իսկապէս ճշմարիտն քան զխառնեալն ի ստէ: - 550. ***Դարձեալ*՝ յայտնապէս ասել ո՛չ է հարկ՝ է ամենայն բազում պատուական է քան զմին. զի ահա՛ գոյացութիւնն մի է և պատահումն բազում. և արեգակն մի է և աստեղք բազում. և գլուխն մի է և անդամք բազում**: - 551. *Դարձեալ*, ի նախաստեղծուածս՝ մարդն միա՛յն էր՝ և կենդանիք բազում: - 551. ***Դարձեալ*, զորօրինակ բազումք ընթանան ի մի ճանապարհ, և ամենեքեան թողեալ զնոյն՝ ընդ այլս գնասցեն, և մինն մնասցէ ի նոյնն. ո՛չ ասեմք թէ մինն բաժանեցաւ ի ճանապարհէն, այլ՝ այլքն**: - 551. *Դարձեալ*, բնաւորեալ է մարդոյ՝ զի ամենայն ոք կարծէ զինքն ճշմարիտ և արդար. այլ որ ունի զճշմարտութիւնն նա՛ է ճշմարիտ և արդար: - 551. *Դարձեալ*՝ որ ինչ նախ քան զօրէնս գործեին՝ մեղք կոչիւր. որպէս ի դարս նոյի. և այլս: - 555. *Դարձեալ*՝ մեղքն կամաւո՛րն է, և յանցանք ակամայն: - 555. *Դարձեալ* ասեն վարդապետք եթէ՝ խորհրդոցն մեղք՝ որ ընտրէ և կամաւ հեշտանայ, առաւել չար է քան զգործոցն ըստ պատահմանն: - 557. *Դարձեալ* ևս յայտնի. որ խորհրդովն է պղծեալ՝ ո՛չ կարծէ զինքն մեղանչական գոլ. այլ ի գործ մարմնոյն իմանայ զչարիս իւր զղջա՛յ և ապաշխարէ: - 558. Եւ *դարձեալ*՝ զոր նոքա նախանձ ասեն՝ սա՛ ամբարիաւա՛ճ ասէ. որ է՛ փառասէր: - 559. *Դարձեալ*, զի ամենայն մեղք նախ ի խորհուրդն սերմանի և ապա բուսանի և աճէ գործելովն: - 559. *Դարձեալ* ասեմք թէ՝ այլ վարդապետք է ասեն զմեղս, զի **դ** տարերք են մարմնոյն, և **գ** զօրութիւնք հոգւոյն. այսինքն բան, ցասումն, և ցանկութիւն: - 559. *Դարձեալ* ասեմք զեօթնեքինն ըստ երից մասանց հոգւոյն այսպէս: - 559. Երկրորդ *դարձեալ*՝ զի **դ** են տարերք. և **դ** ազդումն միաւորութեանց հոգւոյն յիւրաքանչիւր տարերս ըստ այսմ օրինակի: - 560. Մեղքն այն է՝ յորժամ ի կրօնս լինի ոք և գթէ՛ մեղօք և *դարձեալ* ապաշխարէ: - 564. *Դարձեալ*՝ պատրաստութեանն ի թողութիւն պարտի լինիլ կրկին. այսինքն ճանաչումն ճշմարտին՝ և սէր բարւոյն: - 567. *Դարձեալ* զանազանին ըստ թւոյ. զի մահացուն յեօթն բաժանի. որք են գլխաւորագոյնք: - 568. *Դարձեալ*՝ ըստ ենթակային բաժանի մեղքն յերիս. այսինքն ի մեղք սրտին. ի մեղք բերանոյն. և ի մեղք մարմնոյն: - 568. *Դարձեալ* զանազանին սոքա. զի մեղք խորհրդոյն կայանայ յերիս. ի տեսանելն, ի հաւանիլն, և ի կամիլն: - 568. *Դարձեալ* ըստ կատարման բաժանի մեղքն յերիս. այսինքն ի գործ մեղացն, և յունակութիւնն, ի պատիժն: - 568. *Դարձեալ* բաժանին, զի գործ մեղացն է՛ յանցեալն և գնացեալն: - 568. *Դարձեալ* զանազանին. զի գործ մեղացն է յայլմէ՛ առ մեզ՝ կամ ի մէնջ առ այլս. այսինքն ի պատրանաց բանսարկուին և ի չարաց ոմանց առ մեզ. և ի մէնջ առ ընկերակիցս մեր: - 569. *Դարձեալ* զանազանին սոքա ըստ սեռին. զի գործ մեղացն է ի սեռս առնելոյն. և պատիժն ի սեռս կրելոյն. և ունակութիւն ի սեռս ունելոյն: - 569. *Դարձեալ*՝ մեղքն է խօսք և գործք և ցանկութիւն որ լինի ընդ դէմ օրինացն աստուծոյ: - 569. *Դարձեալ*, բարկութեամբ զպատկերն աստուծոյ կորուսանեմք ի մեզ. և հոգին սուրբ փախչի ի բարկացեալ հոգւոյ. զի խաղաղութիւն է տեղի նորա: - 570. *Դարձեալ* հաւատովն հաւատալի լինի: - 571. *Դարձեալ*՝ հաւատովն հաւատամք՝ որ միայն իւր բարութեամբն զմեզ ստեղծեաց և վերստին փրկեաց և ո՛չ ի հարկէ: - 571. *Դարձեալ*՝ յոյսն է ունակութիւն մտաց յղացեալ յառատութենէն աստուծոյ. ունելով կեանս յաւիտենական՝ բարի արդեամբք: - 574. *Դարձեալ*՝ հաւատան է ի բարեաց ինքեան և այլոց. իսկ յոյսն է ի բարեացն ինքեան միայն: - 574. *Դարձեալ* զանազանութիւն է ի մէջ սիրոյ աստուծոյ և ընկերին: - 575. *Դարձեալ*՝ սէրն է սկիզբն բարեաց. զի յաստուծոյ է. և է՛ մէջ բարեաց. զի ըստ աստուծոյ է. և է՛ վախճան բարեաց. զի վասն աստուծոյ է: - 575. *Դարձեալ*՝ անկատար սէր է ծառայական երկիւղն վասն պատժոյն: - 576. ***Դարձեալ*՝ կատարեալ սէր է, յորժամ է ունակութեամբ մեծ. ներքին շարժմամբն ուղիղ. արտաքին գործքն ժիր. արմատովն հաստատեալ. ջերմ եռանդութեամբն խոհեմ. և քաղցրութեամբն մխիթարական:** - 576. *Դարձեալ*՝ կրկին է թշնամին. մեր անձինս, և եկեղեցւոյ: - 577. *Դարձեալ*՝ պարտ է սիրել զմարմնոյ թշնամիս մեր: - 577. *Դարձեալ*՝ առաքինութիւն է բարի ունակութիւն մտաց, որով ուղիղ կեայ. և ո՛չ ոք չարաչար առնու ի կիր. որ աստուած ներգործէ ի մեզ առանց մեզ: – 578. *Դարձեալ*՝ խոհեմութիւն է ուղղել զառաքինութիւնս ըստ բարոյական իմաստասիրութեանն: - 580. *Դարձեալ*՝ եռակի՛ է խոհեմութիւնն: - 580. *Դարձեալ*՝ արիութիւնն կայանայ ի **ե**. այսինքն Նա՛խ ի ձեռնարկումն բարձրագունից. որպէս ասէ սաղմոս «քաջալերացարո՛ւք և զօրասցին սիրտք ձեր»: – 580. *Դարձեալ* կոչին ծառայականք, զի և ի խառնուածոյ մարմնոյն գոյանան. որք ո՛չ հետևին միմեանց. զի որ ի խառնուածոյն ողջախո՛հ է, նա ո՛չ խոհեմ կամ արդար կամ արի կարէ գոլ: - 581. *Դարձեալ* կոչին անբանք.

զի ո՛չ գիտեն զպատճառն: - 581. *Դարձեալ* կոչին և բարոյական և տնտեսական և քաղաքական առաքինութիւնք. որպէս ասացաւ ի վերոյ ի ճառս խոհեմութեան: - 582. *Դարձեալ* կոչին յանձնառականք. որ ի պատուիրելոյ ումեք գոյ ողջախոհ. այլ զպատճառն ո՛չ գիտէ. նաև ո՛չ հետևին միմեանց: - 582. *Դարձեալ* ասեն վարդապետք թէ, Իմաստութեամբն եմք հասունք: - 583. ...և հետևի նմա կեանք և խնդութիւն հոգևոր. վասն որոյ ասէ առաքեալն (ուրա՛խ լերուք ի տէր. *դարձեալ* ասեմ ուրախ լերուք ի տէր:) - 584. Իսկ աստուածային խնդութիւնն ունի *դարձեալ* դ յատկութիւնս: - 584. Եւ *դարձեալ*՝ ողորմութիւն է կամաւոր ցաւակցութիւն յաղագս այլոյ թշուառութեանց: - 584. *Դարձեալ* խաղաղութիւն, սիրով առ հոմացեղսն կալ մնալ: - 585. *Դարձեալ*՝ է են խորհուրդք որ պատրաստեն զմեզ ընդունիլ զեօթն առաքինութիւնս: - 587. *Դարձեալ*՝ է և այլ պատճառ. զի կարգին ընդ դէմ երից մեղացն և ընդ դէմ չորեքկին պատժոցն: - 587. *Դարձեալ* խնդրի որ մկրտողն ունիցի դիտաւորութիւն որ այն մտօքն մկրտէ զոր բոլոր եկեղեցին: - 588. *Դարձեալ* գիտելի է, զի աստ ասեն հերձուածօղ ազգն Ֆռանկաց թէ՝ թէպէտ մկրտութիւնն գործ քահանայի է, բայց ի հարկաւոր ժամանակն թէ քահանայ ո՛չ լինի ամենայն ոք որ գիտէ զձև մկրտութեան՝ կարէ մկրտել: - 588. Երրորդ՝ զի որ մկրտի՝ ի մահն քրիստոսի մկրտի. և քրիստոս միանգամ մեռաւ. և թէ ոք *դարձեալ* մկրտէ՝ անձանց ի խաչ հանէ զորդին աստուծոյ և *դարձեալ* խայտառակէ որպէս առաքեալն: - 590. Եւ *դարձեալ*՝ կանանց ազգ ո՛չ կարէ քահանայագործել. և ո՛չ կնքահայր լինիլ: - 591. *Դարձեալ*՝ ջուր զաղտս լուանայ. զծարաւս շիջուցանէ. զպատկերս ցուցանէ: - 591. Բոլորովիմբ մարդ ի ձեռն մկրտութեանն ներքուստ և արտաքուստ սրբի. բայց *դարձեալ* սերմն նորա ի ձեռն մարմնոյն ցանկութեանն պղծի: - 592. *Դարձեալ*՝ կրկին է գալուստն քրիստոսի. յառաջինն զհոգւոյ պատիժն եբարձ. և յերկրորդն զմարմնոյն. զի երկրորդ է մարմինն հոգւոյն: - 592. Եւ *դարձեալ*՝ ինքն քրիստոս նախ մեռաւ մարմնով, և ապա կենդանացաւ յետ մկրտութեանն: - 592. Եւ որդին *դարձեալ* անիրաւ եղև: - 593. *Դարձեալ* ասեմք թէ՝ քահանայքն մեր ունին իշխանութիւն դրոշմելոյ զոր նոցա եպիսկոպոսն դնէ. ապա ուրեմն իշխանակիցք են քահանայք մեր և եպիսկոպոսք նոցա: - 594. *Դարձեալ*՝ մելքիսեդեկ հաց և գինի մատոյց պատարագ աբրահամու և ո՛չ ջուր. որ նշանակէր զճշմարիտ պատարագն քրիստոսի. ապա ուրեմն ո՛չ է պարտ խառնել ջուր: - 595. *Դարձեալ*՝ ի նորս աւետարանն ասէ «էառ զբաժակն ի ձեռն, օրհնեաց և ասէ, ա՛յս է արիւն իմ». և ջուր ո՛չ յիշէ: - 595. *Դարձեալ*՝ խառնելն զմիաւորելն նշանակէ զարեան ընդ մարմնոյն որպէս մեր է սովորութիւն: - 596. *Դարձեալ*՝ խառնումն է աստուծոյ իմաստութեանն ընդ մարդկան. որ բանիւն խառնեալ միաւորեցան. որպէս ասէ սուրբն դիոնէսիոս: - 596. Եւ *դարձեալ* ասեմք թէ՝ ամենայն հացն օրհնեցաւ այսօր. վաղիւն զիա՞րդ օրհնեն: - 597. Եւ այսպէս պարտ է կամ զօրհնեալն *դարձեալ* օրհնել որ է սուտ. կամ ամենայն հացն ո՛չ է օրհնեալ այլ մինն: - 597. Եւ *դարձեալ*՝ որպէս բոլոր նշխարն մի մարմին է, և ի մասունս բաժանեալ իւրաքանչիւրն բոլոր և կատարեալ մարմին է քրիստոսի: - 598. վասն զի աղբիւր արեանն բաժանեալ ի մարմնոյն՝ *դարձեալ* միաւորեցաւ առ ինքն և ժողովեցաւ ի մարմինն իւր և ո՛չ ցրուեցաւ ա՛յլ արտաքոյ: - 598. *Դարձեալ* ասեմք, ընդէ՞ր ժողովրդեանն հաւատ քարոզես, և դու անհաւատանաս ի ճաշակումն արեանն..: - 600. *Դարձեալ*՝ ընդէ՞ր ինքն տէրն հրամայէ..: - 600. *Դարձեալ*՝ թէ դու հաւատաս զարիւնն ի մարմինն կապեալ, մի՛ հաներ զտեսակ արեանն ի բեմն. այլ նշխար միայն օրհնեա և լիցի մարմին և արիւն քրիստոսի: - 600. *Դարձեալ* ապաշխարութիւն է վասն անցեալ չարեացն լալ. և լալովն վերստին այլ ո՛չ առնել: - 601. *Դարձեալ* թէ՝ ի՞նչ մարդոյ խոստովանեցաւ. թէ քահանա՞յ էր. հերձւածօ՞ղ էր թէ ուղղափառ: - 601. *Դարձեալ* զգուշասցի զի մի՛ յամօթէ՛ կամ երկիւղէ՛ քահանային յուսահատութեամբ ծածկէ զմեղքն. - 601. Եւ *դարձեալ* տամ զքեզ ի խորհուրդ սուրբ եկեղեցոյ. զոր ինչ գործեսցես, եղիցի քեզ ի բարեգործութիւն և ի փառս հանդերձեալ կենացն ամէն: - 602. *Դարձեալ*՝ խոստովանութիւնն սրբէ՛ զմեղս որ ո՛չ տանջի..: - 602. *Դարձեալ*՝ խոստովանութիւնն սրբէ զանցեալ մեղս..: - 602. *Դարձեալ* ասեմք թէ կրկին է խոստովանութիւնն. նոյնպէս և թողութիւնն: - 603. ...այս է որ ի միտ ունի խոստովանիլ և *դարձեալ* մեղանչել. - 603. *Դարձեալ*՝ օծումն հիւանդաց ո՛չ սրբէ զմահու չափ մեղս. այլ զներելիս: - 604. *Դարձեալ*՝ մահու չափ մեղքն բանիւ սրբի ի ձեռն քահանային. - 604. *Դարձեալ* և զօծման խորհուրդս ունիմք ի քահանայս ննջեցեալս..: - 605. Չորրորդն՝ որք կիսակատար *դարձեալք* են ի մեղաց. և զսոսա լուսաւորէ ջահընկալն: - 608. ***Դարձեալ*՝ պսակն է զուգաւորութիւն արուի և իգի. ունելով անբաժանելի կենցաղավարութիւն**: - 609. *Դարձեալ*՝ բանն աստուած փեսայ կոչի հարսին եկեղեցւոյ. և զօտար բնութիւնս_մարդկան միաւորեաց ընդ ինքեան: - 612. Եւ *դարձեալ* գործս այս լրումն է աստուածային հրամանին որ ասէ «աճեցէք և բազմացարուք»: - 613. Զի մե՛ք կատարեմք զխորհուրդս. և ի մեզ կրեմք *դարձեալ*. որպէս մկրտութիւնն. դրոշմն. պատարագն. և այլն: - 614. *Դարձեալ*՝ խոստովանութեան ջրովն

սրբիմք..: – 615. Զի յորժամ մեղօք ինչ սրբութիւնս մեր ապականի, կամ շարժի ոք ի հաւատոյ, վերստին կարէ՛ հաստատիլ ի հաւատս, և *դարձեալ* կրկնել զխոստովանութիւն և զապաշխարութիւն: - 615. *Դարձեալ* ասեմք եթէ՝ տօնօղքս և տօնելին **բժ**ան է: - 616. *Դարձեալ*, **ը** օր եկեղեցւոյ տօնեմք. և մի գլխոյն եկեղեցւոյ. և անդամոց նորա: - 616. *Դարձեալ*՝ ի խորհուրդ գոչման փողոյն այն որ ի բարձունս. զի նախ յերկնից գոչէ փողն գաբրիէլի և ժողովէ զհոգիսն..: – 618. *Դարձեալ* ասեն իմաստունք թէ՝ յերկնից յերկիր բազում տարեն ճանապարհ է: - 620. Եւ *դարձեալ*՝ չորեքնիւթեա՛յ է բնութիւն մարմնոյս մերոյ և սոքօք յանցանեմք..: - 622. Եւ *դարձեալ*՝ հոգին ունի **ե** ներքին զգայարանք..: - 622. Եւ *դարձեալ*՝ մինն սկիզբն և վախճան է գիշերոյ. և միւսն տըւընջեան: - 623. Եւ *դարձեալ*՝ վասն ելից մեր և մտից. որ է՛ մահ և կեանք: - 623. Եւ *դարձեալ*՝ **գ** է ժամանակն. անցեալն. ներկայս. և ապագայն: - 623. Եւ *դարձեալ*՝ **գ** է որպիսութիւնք մեր և փոփոխմունք. որ է՛ աստի կեանս. և յետ մահուն. և յետ յարութեանն..: - 623. *Դարձեալ*՝ ունիմք **բժ**ան անդամք. ըստ իւրաքանչիւրոցն մի մի ժամս աղօթեմք: - 624. *Դարձեալ*՝ **բժ**անն կրկին վեց է..: - 624. Եւ *դարձեալ*՝ ընդ ձեզն, զերբեմն ցուցանէ և այլ ընդ այլոյ. որպէս ասէր՝ «ես ընդ ձեզ եմ զամենայն աւուրս»: - 625. *Դարձեալ*՝ ա՛յլ է քարոզն առ մեզ, և ա՛յլ է աղօթքն առ աստուած, և ա՛յլ է մաղթանքն առ սուրբս, և ա՛յլ է գոհութիւնն: - 626. *Դարձեալ*՝ քարոզն ըստ ինքեան յայտնի է զի յորդորո՛ւմն է մեզ: - 626. Եւ *դարձեալ*՝ ի հնումն վեց դնէին զհաց երեսացն. և յաւուր շաբաթի կրկին զ: - 629. Բայց *դարձեալ* տեսանել պարտ է զկանոնագլուխս ընդ կանոնացն կարգաւորեալ: - 629. *Դարձեալ* և ըստ մերոց վարդապետաց, առաջին կանոնին ը երորդ գուբղայն օրհնութիւն՝ ի հանդերձելումն ակնարկէ...: – 630. Երրորդն հրոյ սպառնալիք և սատակումն. և *դարձեալ* աւետեաց հրաւէր: - 630. *Դարձեալ* և այլ պատճառ: - 630. *Դարձեալ*՝ սկիզբն աղօթիցն է՛ առ հայր. և մէջն որ է՛ խաղաղութիւնն առ հոգին սուրբ. որպէս ասացաւ ի վերոյ...: - 633. *Դարձեալ*՝ առաջին ողորմեայն է՛ առ հոգին սուրբ. վասն այն ասեմք օրհնեալ հոգիդ սուրբ աստուած ճշմարիտ զառաջինն: - 633. *Դարձեալ* մայրն ընդ որդւոյն պատուեմք: - 634. *Դարձեալ*՝ որպէս յետ ամենայն տնօրէնութեանցն ել առ հայր և պարգևեաց զհոգին սուրբ: - 634. Եւ *դարձեալ* թէ՝ այսպէս սուրբ ունիմք զմիտս և զհոգիս մեր: - 635. Եւ *դարձեալ*՝ այսպէս էր քրիստոս ի վերայ խաչին. - 635. *Դարձեալ* զվերին և զստորին պաշտօնեայս: - 636. *Դարձեալ*՝ ի հանդերձեալն յորժամ խառնին հրեշտակք և մարդիկք ի լնուլ զտեղի անկելոց՝ կուսանաց սրբոց: - 636. *Դարձեալ*՝ զի զսկիզբն մարգարէքն եդին, և առաքեալքն զշինուածն: - 636. *Դարձեալ* այլ իմն պատճառ. որոց շարականաց փառքն և այժմն ի միասին է, - 636. *Դարձեալ*՝ զմնացորդ դասուն որ անկաւ յերկիւղէն կնքեաց և հաստատեաց: - 639. Եւ *դարձեալ*՝ զիւր հոգին աւանդելով կնքեաց զամենայն հոգիսն ի ձեռն հօր: - 639. Եւ *դարձեալ*՝ զի այն անհաստա՛տ էր որպէս ստուեր. և դու իսկապէս: - 639. Եւ *դարձեալ*՝ ութ ձայն՝ ի խորհուրդ ութն դարուց: - 640. *Դարձեալ* տեսութիւն: - 640. *Դարձեալ*՝ առաջին ձայնն ի յերկրէ ի ծնունդն մարմնով: - 640. Եւ *դարձեալ*՝ վերջին յարութիւնն և լիճն հրոյ: - 640. Բայց արքեղայոս *դարձեալ* մաքրեաց զամենայն որ ուսաւ ի ծովային կենդանեաց: - 640. *Դարձեալ*՝ նոցա կրկին աղի. իսկ մերն բան և ձայն. և հոգի և մարմին: - 641. *Դարձեալ*՝ ունի զխորհուրդ անկմանն ադամայ որ վերջին խօսեցաւ աստուած և եհան ի դրախտէն: - 641. Եւ *դարձեալ* այսպէս: - 642. *Դարձեալ*՝ մարգարէքն ի հեռուստ տեսին. և առաքեալքն մերձ զբանն մարմնացեալ: - 643. *Դարձեալ*՝ մարգարէքն սերմանեցին. և առաքեալքն հնձեցին: - 643. *Դարձեալ*՝ մարգարէքն ասացին. և առաքեալքն կատարեցին: - 643. *Դարձեալ*՝ նախ զօրինակն, և ապա՛ զճշմարտութիւնն ուսանիմք աստ, և ապա՛ անդ անընդմիջաբար ի տեառնէ...: – 643. *Դարձեալ*՝ դաւիթ աստուածահայր կոչի...: – 643. *Դարձեալ*՝ ի յեբրայեցի լեզուն «ալ», ասէ թէ՝ գայ յայտնեսցի. «էլ», աստուած. «ուիայ», օրհնեցէք և գովեցէք զկենդանին աստուած: - 644. *Դարձեալ*՝ բուրվառն է կոյսն մարիամ. և հուր աստուածութիւնն ի նմա բնակեալ. - 645. *Դարձեալ*՝ սիրտք մեր բուրվա՛ռ է. և աղօթքն խունկ. և հուրն ջերմ սէրն նիւթ բուրվառին: - 645. *Դարձեալ*՝ նշանակէ՛ ըզբոլոր արարածս: - 645. *Դարձեալ*՝ ցուցանէ զմարգարէս և զառաքեալս. և ի գլուխ նոցա երևեալ բանն աստուած և խօսեալ: - 646. *Դարձեալ*՝ ի վախճանի ի միջոյ առաքելոց և մարգարէից խօսեալ և դատեալ: - 646. *Դարձեալ*՝ մի տախտակն է՛ մի և նոյն քարոզութիւնն առաքելական ի չորեք ծագեան տիեզերս տարածեալ: - 646. *Դարձեալ*՝ նշանակ խաչին. և քրիստոս ի վերայ նորա խաչիւն քարոզեալ: - 646. Այլ և *դարձեալ* նշանակէ՛ զաստիճանաւորս ի խոնարհ քան զքահանայս. - 646. *Դարձեալ*, նշանակէ զժողովուրդն աստուծոյ. յորոց ունկն ընթերցեալ լինին միշտ բանք աստուածայինք. հնգիւք զգայութեամբք հոգւոյ և մարմնոյ առ միմեանս յեռեալք: - 646. *Դարձեալ*՝ ի դատաստանի յորժամ դպրութիւնք բանին, որք աստ ի ձախմէ մարմնոյ՝ փոխեսցին յաջմէ. և որք յաջմէ՝ յահեկէ՛: - 646. *Դարձեալ*՝ կրկին է տօն. մինն տէրունական, և միւսն հասարակ սրբոց: - 646. ***Դարձեալ*, ժ շաբաթ պահոց այն է՝ որ**

մեծն ներսէս կանոնեաց յամենայն ամսամուտս պահել շաբաթ մի: - 650. *Դարձեալ*՝ որ քան եմք ի պահքն՝ ընդ ապաշխարութեամբ եմք և ո՛չ եմք արժանի տօնել սրբոց. - 650. Եւ *դարձեալ*՝ յորժամ պահեցաք զշաբաթն, յաւարտումն զնոսա միջնորդ աղաչեմք...: - 650. Եւ *դարձեալ*՝ առաջաւոր կոչի, զի սա՛ է առաջին շաբաթ մեծի պահոց աղուհացիցն...: - 650. *Դարձեալ*՝ մովսէս **զ** օր արտաքոյ անպոյն և հրոյն եկաց...: – 651. *Դարձեալ*՝ ենովքայ չուտելն ի պտղոյ զամենայն ժամանակս իւր զերկու հարիւր ամ: - 652. **Եւ *դարձեալ*՝ նոյ և ամենայն կենդանիքն ի տապանն կացին զբոլոր մի ամ և ոչ ինչ կերին. որպէս մանուկն յարգանդի**: - 652. *Դարձեալ*, **խը** քաղաքն ապաստանի, նշանակէ՛ զմեզ պահքն **խը** օր: - 653. *Դարձեալ*, **գ** յիսնեակն՝ **գ** քաղաք ապաստանաց ի քանանացւոց երկրին: - 653. *Դարձեալ*՝ **գ** տաղաւարն՝ որպէս ասաց պետրոս, գուշակէ՛ զերեք յիսուսն: - 653. Նոյնպէս զսուրբ կերակուրն *դարձեալ* սրբելի է անուամբն աստուծոյ...: – 654. Զի՞նչ է որ յետ կերակրոյն *դարձեալ* կրկին օրհնեմք: - 655. ...և ապա *դարձեալ* պարտական առնէ: - 655. ...և *դարձեալ* հատանեն ի ձեռս իւրեանց որ լինի խաչ: - 655. Վասն այն նախքան զըմպելն օրհնեմք. և յետ ըմպելոյն *դարձեալ* շնորհակալեմք...: - 656. Եւ *դարձեալ*՝ ի յարքայութիւնն երկնից այսպէս ըստ իւրաքանչիւր չափու և արժանեաց կարգաւորապէս պարգևէ աստուած զիմաստութիւնն. և ո՛չ անկարգ. կամ զրկելով. կամ աչառելով: - 656. Եւ *դարձեալ* որպէս ասէ տէր, «բազմեցուցից զձեզ ի սեղան հօր իմոյ և անցեալ պաշտեցից»: - 656. Եւ *դարձեալ* ճաշքն ցուցանեն յերիս հասակս զբարեգործսն. և ընթրիսն զվերջին հասակին յորում ննջեմք ի գերեզմանի: - 656. *Դարձեալ*, նշանակէ՛ բարեկենդանն զդրախտին կեանքն. ամենայնիւ առանց կարօտութեան: - 657. **Եւ *դարձեալ*՝ բարեկենդանն նշանակէ՛ զառաքինութիւն հոգւոյն ամենայնիւ փարթամացեալ: - 657. *Դարձեալ*՝ մատաղն ստուեր և օրինա՛կ է ճշմարիտ պատարագին քրիստոսի որ գառն աստուծոյ և եզն պարարակ կոչեցաւ**...: – 657. ***Դարձեալ*՝ ճշմարիտ պատարագն քրիստոս՝ Նախ կենդանի աղ կոչեցաւ**...: – 657. ***Դարձեալ*՝ չորիւք յատկութեամբ մատաղին պա՛րտ է զանձինս մեր պատարագել**: - 658. Իսկ ապաշխարօղսն կարգել. և *դարձեալ* ի մեծի **ե** շաբաթի աւուրն արձակել...: - 658. Ա՛րդ՝ ի յերկրի մեղանչեալք՝ *դարձեալ* ապաշխարութեամբ անդ ժամանեմք: - 663. *Դարձեալ*՝ վասն հիվանդութեան գիտելի է, զի է ի մէջ մահու և կենաց: - 665. *Դարձեալ*՝ փոխումն է մահն ժամանակի և մուտ յաւիտենին...: - 667. *Դարձեալ*՝ մահն ե՛զր է հանդիսից որք են ի պատերազմ կենցաղոյս որ քան են: - 667. *Դարձեալ*՝ աստ խոստմունքն է պսակաց. - 667. Եւ *դարձեալ*՝ աստ հաւատոյն է. իսկ յետ մահու յուսոյն. և ի յարութեանն սիրոյն: - 667. Եւ *դարձեալ* ասէ՝ զուգագրեալք են ի գիրն յաւիտենից, ի միասին և ժամանեսցին: - 669. Եւ *դարձեալ*՝ հոգի և մարմին զոյգ և ի միասին ստեղծան և ծնան ի մարմնաւոր կեանքս...: – 669. *Դարձեալ*՝ նշանակէ՛ յետ մեռելոյն զփոխումն ուրախութեան մեր ի սուգ և ի մերկութիւն. և ի սև հանդերձս. ի խաւար տունս և այլն: - 670. *Դարձեալ*՝ ցուցանէ՝ իբր թէ սիրելոյն որ մեռաւ՝ կցորդիմք և չարչարեմք զմարմինս. մերկանալով, ի սով և ի ծարաւ, ի մութն և ի հող որպէս նա ի գերեզմանի եղև: - 670. *Դարձեալ*՝ նշանակէ զմահ մեղաւորացն ի կատարածի...: – 671. *Դարձեալ*, մերկ եկն և մերկ գնայ ի մարմնոյ զգեստու որպէս ասէ յոբ: - 671. Եւ *դարձեալ*, ի հոգևորն մերկ եկն և սուրբ հանդերձիւ զգեցեալ գնաց: - 671. և բ հրեշտակք *դարձեալ* բերեն ի յերկիր ի յարութեան աւուրն: - 671-672. *Դարձեալ*՝ դնեն զքահանայս առաջի սեղանոյն ի վերայ բեմին, և զկրօնաւորս ի մէջ եկեղեցւոյն, և զաշխարհականս առ դուռն, նշանակէ զզանազան տեղիս: - 672. Զորօրինակ զմարտիկ ոք յետ հանդիսին *դարձեալ* լուանան ի փոշոյն և օծանեն: - 672. Եւ *դարձեալ* որպէս որք յեզր ծովուն հասեալ զառագաստ նաւին իջուցանեն...: - 676. Իսկ վեցերորդ պատճառ վասն հասարակաց ամենայն մարդկան, զի ի հողոյ սկսաւ, *դարձեալ* ի հող վախճանի մարմինն...: – 678. Իսկ դամբարան, որ է պահարան. զի անտի *դարձեալ* առցի որպէս և եդաւ: - 678. Այլ և գանձարա՛ն է մարմնոյն. զի պահէ՛, և *դարձեալ* ի տէրն տայ: - 678-679. *Դարձեալ*՝ հանգիստ է, զոր մինչև ցայժմ ժողովէր արդարութեամբ, այժմ կամի վայելել: - 679. *Դարձեալ*՝ նշանակէ զքանակ հասակի մարմնոյն մեռելոյ: - 679. *Դարձեալ*, ի տիպ պահապան հրեշտակին որ նստէր մի ի սնարից և մի յանոտից տեառն գերեզմանին. - 679. Եւ *դարձեալ* հոգւոյ և մարմնոյ. և շնչոյս պահապան: - 679. Եւ *դարձեալ*՝ ցուցանէ թէ այսպէս և հոգի նորա անշարժ կայ և մնայ ի յաւիտենական փառս և ի մշտնջենաւոր հանգիստն ամէն: - 679. Զի՞նչ է որ յերկրորդ օրն *դարձեալ* գան ի գերեզմանն: - 680. *Դարձեալ*՝ երէկ վասն մեռելոյն կսկծոյ կոծ մեծ արարաք. և այն դժուարութիւն էր աստուծոյ. - 680. *Դարձեալ*՝ որպէս զսերմանիս թաղեալ յերկրի՝ *դարձեալ* ջրով ոռոգանեմք...: - 680. ...այսօր հոգևոր ջրով *դարձեալ* ոռոգանեմք, զի բուսցի ի գարնանաշարժ յարութեանն: - 680. *Դարձեալ*՝ որպէս բժիշկք դեղ տան հիւանդաց՝ և ի միւս օրն *դարձեալ* հարցանեն...: - 680. ...և *դարձեալ* այսօր հարցանեմք զորպիսութիւնն: - 680. *Դարձեալ*, յերեկեան օրն էր ի խորհուրդ թաղման. - 680. *Դարձեալ*՝ կրկին է կեանք.

այսինքն ժամանակեայս և հանդերձեալն. և յերկոքինս սխալեցաք մեք...: - 680. *Դարձեալ*՝ և կրկին է մահ. որ է հոգւոյ և մարմնոյ. - 680. *Դարձեալ*՝ ամենայն մեղաց պատիժ գոյ. և ա՛յլ է մեղքն և ա՛յլ է պատիժն որ հետևի մեղացն. - 680. *Դարձեալ*՝ գիտութեամբ և կամօք գործեցաք զմեղս. - 680. ***Դարձեալ*՝ կրկին է օր մարդոյ թէպէտ յերկար ապրեսցի. այսինքն մին օր ծննդեանն, և մին օր մահուան**: - 680. ...և *դարձեալ* ի դրախտն ամփոփէր զգիշերն: - 681. մինչ *դարձեալ* միաւորի ընդ մարմնոյն. և իբրև զարեգակն պայծառացեալ ծագէ ընդ քրիստոսի: - 681. *Դարձեալ*, ի կիրակէ յարութեանն քրիստոսի տօնեմք. և յերկուշաբաթին՝ նոցա սրբոցն որք ընդ քրիստոսի յարեան և մտին ի քաղաքն սուրբ: - 684. Եւ *դարձեալ*, զի ի **խ** օր պահոցն մինչ ի յարութիւնն ղազարու այլ հանգստեան ո՛չ տօնեմք: - 684. *Դարձեալ*՝ գչարս և զբարիս ճանաչեն անւամբն. որպէս մեծատունն զաբրահամ և զղազար: - 685. *Դարձեալ* աղօթքն՝ չարչարանքն և բարի գործքն է նոցա, զոր վասն քրիստոսի կրեցին...: - 685. Իսկ մեղաւոր հոգին *դարձեալ* ի ձեռն հրեշտակաց. զի աղաչէր զնա երևիլ. կամ ի ձեռն դիւաց կերպարանին նոքա: - 686. *Դարձեալ*՝ մի ասի կայանք երկուցն վասն միոյ ակնկալութեան. զի արդարքն ակնունին պսակաց, և մեղաւորքն տանջանաց: - 689. *Դարձեալ* ասեմք, թէպէտ զներկայն ետես, սպիտակ հանդերձն ո՛չ ցուցանէ զփառս հատուցման. այլ զփառս և զհանգիստ գործոց: - 690. Ա՛րդ՝ *դարձեալ* տեսանելն զմիւսանգամ գալուստն նշանակէ. որով ուրախ լիցին առանց տրտմութեան: - 692. Իննևժ, *դարձեալ* ի մատթէոսն ասէ՝ «արքայութիւնն նման է առն որ սերմանիցէ սերմն բարի յագարակ իւր» և այլն: - 693. Ա՛րդ՝ եթէ արդարք այժմ առնուն զփառս և ի դատաստանին *դարձեալ* փոխիցին յայնմանէ, ապա ուրեմն ամենայն ինչ այն կենացն անցաւոր է և փոփոխական. այսինքն փառքն և տանջանքն: - 694. *Դարձեալ* ասեն զբանն պօղոսի, «ցանկամ ելանել ի մարմնոյս և մտանել առ աստուած»: - 695. *Դարձեալ* ասէ ի նոյն գլուխն եթէ՝ «շինուած յաստուծոյ ունիմք տաճար. և ընդ այս տաղտկամք և զբնակութիւնս երկնից փափագիմք զգենուլ»: - 695. Եւ *դարձեալ* ասեմք, թէ աստի կենացն յոյս է՛ հանդերձ ստուգութեամբ կարծեաց. - 696. *Դարձեալ* ասեն՝ հոգին յառա՛ջ գործէ զբարին զի նախ իմանայ և կամի: - 696. *Դարձեալ* ասեն, զի՞նչ է փառքն և պսակ արդարոցն, եթէ ոչ տեսութիւնն աստուծոյ զոր ունին հոգիքն: - 697. *Դարձեալ* ասեմք, եթէ զպատիժ մեռելոյն զոր նա ո՛չ կարէ քաւել, - 701. *Դարձեալ* ասեմք եթէ՝ խոստովանողին պատիժ ամօթն է զոր կրէ առաջի քահանային. և ո՛չ կրէ զամօթն յաւիտենից: - 701. *Դարձեալ* ասեմք, եթէ ի հուրն համատարած ամենայնքն անցանելոց եմք ի կատարածի. այլ ո՛չ ի հուր քաւարանի. զի ո՛չ գոյ քաւարան: - 701. *Դարձեալ* ասեմք եթէ ջուր զմկրտութիւնն ասէ, և հուր զխոստովանութիւնն մեղաց: - 701. *Դարձեալ*՝ ոսկի է հաւատն և դաւանութիւնն անապական. և Արծաթ՝ անաղտ մաքրութիւնն ի մեղաց. և Պատւական ակունք՝ զանազան առաքինութիւնք: - 702. և *Դարձեալ*, Արծաթ մաքրութիւն սրտի և խորհրդոյն: - 702. և *Դարձեալ*, Ոսկի է հաւատն սուրբ. և Արծաթ յոյսն պայծառ: - 702. *Դարձեալ*՝ խոտն մտաւոր մեղք խորհրդոց. և եղէգն յանցանք բանից. և փայտն մարմնական մեծամեծ մեղք: - 702. *Դարձեալ* ասեմք, թէ սուրբն ոսկեբերան ըստ չորից հակառակի՛ և ստէ՛ զնոսա: - 702. *Դարձեալ* մեր վարդապետք ասեն, որպէս ի տեսլեան մեկնիչն **լդ** գլուխն ասէ այսպէս: - 703. *Դարձեալ*՝ թէպէտ վասն հոգւոյն ասեմք որպէս այս, և տեսիլ անտօնին, և այլոց, այն ո՛չ է բերքաթուր. այլ պատերազմ դիւաց. որպէս աստ մարմնով, նոյնպէս և յետ մահու առ հոգիսն...: - 703. *Դարձեալ* ասեմք թէ՝ այլ վարդապետք մեկնեն ի դատաստանին օրն. – 704. *Դարձեալ* ասեմք, մեղք աստ զպատիժն ասէ ...: – 704. *Դարձեալ* և այլ իմն եղանակաւ կապեաց զիրեղէն վիշապն: - 705. *Դարձեալ*՝ հարիւրեակ **զ**. և տասնեակ **զ**. և միակ **զ**: - 707. *Դարձեալ* նշանակէ զամենայն ապստամբութիւնս որ յառաջին, և միջին, և վերջին ժամանակս լինելոց է: - 707. Եւ *դարձեալ* յարութիւն է հոգւոյ ելեալ և ազատեալ ի մարմնոյ և մտեալ առ աստուած, որ է յոգիս արդարոց կատարելոց: - 710. *Դարձեալ*, զի քրիստոս էր վարդապետ ըստ որում զճշմարտութիւնն քարոզեաց. - 712. *Դարձեալ*՝ որ հրոյ է վերակացու, ի վերայ նորին հարկանէ. և որ օդոյ և ջրոյ և երկրի, ի վերայ իւրաքանչիւր տարերաց գոչէ՛: -714. Եւ *դարձեալ*՝ հոգին և մարմինն ի միասին գործեցին զբարի կամ զչար...: - 715. Եւ *դարձեալ* զի հոգին ինքնաշա՛րժ է. և ինքնաշարժն մշտաշա՛րժ է. և մշտաշարժն անմահ...: - 715. Նա՛խ՝ զի կարէ՛ որ յառնել միանգամ և *դարձեալ* մեռանիլ...: - 716. ...որպէս վեց մեռեալքն որք յարեան նախքան զքրիստոս. և յարութիւնս այս անկատար է. զի *դարձեալ* մեռան: - 716. *Դարձեալ*՝ կենդանիքն ո՛չ ժամանեն ննջեցելոցն, այսինքն նոցա որ մեռեալ են և ի հող փտեալ և փոշիացեալ...: - 717. Եւ *դարձեալ*՝ ո՛չ միայն մարդոյս մարմինն, այլ և անշնչից և շնչաւորաց զոր ինչ ուտեմք յառնէ՛ ասեն որ է՛ անպատշաճ: - 718. Եւ *դարձեալ*՝ որպէս զանազան սերմանիք ցորեան կորեակ և այլք՝ հասարակ ի մի վայր սերմանին. և հասարակ ջրով և ջերմութեամբ սնանին. և ի յազգս իւրեանց կատարին. ցորեանն ի ցորեանն և այլն: - 719. Եւ նոքա

դարձեալ յերիս բաժանեցան: - 720. Եւ *դարձեալ* ոմանք ասացին թէ՝ ի յարութեանն մարմինք մարդկան օդային լինին կամ հողմային. զի երբեմն ի գրոց հողմ և օդ հոգի կոչի: - 720. Եւ *դարձեալ* ոմանք հերձուածօղք ասացին թէ՝ այս մարմինս ո՛չ յառնէ և ո՛չ այս մարդ որ մեռանի. այլ փոխանակ նորա նոր մարդ յառնէ: - 720. *Դարձեալ* գիտելի է, զի պօղոս ի կորնթացոցն զհատ սերման՝ օրինակ տայ յարութեան մարդկան...: – 720. *Դարձեալ* որպէս հատն մերկ սերմանի և մերկ ո՛չ բուսանի. այլ զարդարեալ խոտով և տերևով եօթն թուով: - 721. Երկրորդ, այժմ մարմինս մեր յապականացու հողոյ է և տարերց. վասն որոյ և ապականի *դարձեալ*...: - 723. *Դարձեալ*՝ ո՛չ յարիցեն ի դատաստան, այսինքն ո՛չ կանգնեսցին ի դատաստանի զի մեռօք կործանեալք են: - 724-725. *Դարձեալ*՝ ո՛չ գան ի դատաստան, զի մասն բարւոյ ո՛չ ունին որով քննիցին. այլ դատապարտին որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 725. *Դարձեալ*՝ երկրորդն ադամ յայս թիւ յարեաւ ի մեռելոց. վասն որոյ և մեք ամենեքեան յայնմ թուի յառնեմք. - 726. *Դարձեալ*՝ էութիւնն մնայ, այլ ներգործութիւնն պակասի՝ այսպէս. զի ջերմութիւն հրոյն և ցրտութիւն ջրոյն և փոփոխմունք օդոյդ որպէս ամպք և այլն, և սևութիւն երկրի, - 728. «Իբրև զտերև յորթոյ» ասէ մարգարէն. այսինքն զի որպէս տերևն յիւրում ժամանակին թափի և *դարձեալ* զարդարի տերևով և մրգով: - 728. Նոյնպէս և լուսաւորքն ի վերջին ժամանակս ի կատարածի ծածկեսցին, և *դարձեալ* յա՛յլ իմն յազնուականութիւն փոխեսցին: - 728. Եւ *դարձեալ*՝ ուր գիշեր ոչ է՝ ոչ են պիտոյ անդ լուսին և աստեղք: - 728. Երրորդ՝ *դարձեալ* զերկնային զօրութեանց վշտանալն ցուցանէ ի վերայ կործանելոցն. զի վասն իմ գալարին և ընդ իմ կործանումն՝ տրտմութիւն զգենուն: - 729. *Դարձեալ* թէ՝ յարիցեն սուտ քրիստոսք և սուտ մարգարէք: - 730. և *Դարձեալ*, զի յարնելս բազմեալ դատաւորն. և աջակողմեանքն լինին ի վերայ օդոյ ի կողմն հիւսիսոյ. և ձախակողմեանքն վայր ի յերկրի ի կողմն հարաւոյ...: - 731. *Դարձեալ* յուշ առնէ մարդոյ զչարչարանքն քրիստոսի. և խնդրեսցի ի նոցանէ մահն քրիստոսի իբր զգին որ տըւեալ է նոցա, և նոքա յափշտակեցին զինքեանս ի նմանէ: - 732. *Դարձեալ* զոր օրինակ բազում ստուերք ի մեծ ստուերն միաւորին: - 732. *Դարձեալ*՝ զոր օրինակ բազում ճառագայթք շողից ի լոյսն արևու միաւորին. - 732. Այսպէս և **դ** տարերք ըստ ինքեանց անապականք են. զի մասնաւորքն ի նոցանէ ապականին և *դարձեալ* ի նոսա խառնին. և այսոքիկ ըստ կամացն աստուծոյ են կամ մշտապէս: - 733. *Դարձեալ*, ձորն յովսափաթու կոչի ձոր դատաստանի. այսինքն է կալն ուռնայի, ուր դաւթի խոստացաւ անդ առնել դատաստան. յորժամ սեղան շինեաց և պատարագեաց զեզինսն և բարձաւ մահն: - 737. *Դարձեալ*, աջն արևելք է՝ և ձախն արևմուտք: - 738. *Դարձեալ* որպէս ի վեր անդր ի հրեշտակացն՝ բանն յերիս որոշեցաւ. այսինքն է՛ բան մտաց և բան լեզուի և բան գործոյ: - 739. և *Դարձեալ*, որպէս մի շնչմամբ օդոյ՝ ցորեանն ժողովի և յարդն հոսի: - 739. *Դարձեալ* գիրք են մարգարէքն: - 741. *Դարձեալ*՝ անդանօր բարեացն կրկին են վկայք. կենդանի և անկենդան: - 743. *Դարձեալ* կրկին վկայ անդ, - 743. Եւ *դարձեալ* ցուցցուք օրինակաւ: - 744. *Դարձեալ*՝ չար կամք մեղաւորին է յաւիտենական. զի կամին յաւիտենական հեշտանալ ի մեղս թէ կարէին. ապա ուրեմն պատիժն լինի յաւիտենական: - 744. *Դարձեալ*՝ մեղանչեն ընդ դէմ յաւիտենականին աստուծոյ. վասն որոյ յաւիտեան պատժէ զնոսա: - 744. *Դարձեալ*՝ նիւթ հրոյն որ աղտ մեղաց, է՛ յաւիտենական. վասն այն յաւիտեան տանջէ զնոսա: - 744. *Դարձեալ* հինգերորդ, մեղքն որոշէ ի յաւիտենական կենացն. վասն այն անկանի ի մահն յաւիտենական: - 744. ***Դարձեալ* խոցումն ի վայրկեան ժամանակս, ածէ՛ զմահ յաւիտենական**: - 744. *Դարձեալ* անկանիլ ի խորխորատ՝ է՛ ժամանակաւոր. այլ մնալն անդ՝ է՛ յաւիտենական: - 744. ***Դարձեալ* ժամանակաւ փորումն աչաց՝ առնէ մշտնջենաւոր կուրութիւն**: - 744. *Դարձեալ* ըմպումն մահադեղին միում րոպէի՝ ածէ՛ զմահ յաւիտենական: - 744. *Դարձեալ* կշիռք արդարութեան առանձնապէս իմանի տէր մեր ըստ չորից: - 745. *Դարձեալ*՝ առաջինն բնութեան է. երկրորդն շնորհաց. երրորդն փառաց: - 747. *Դարձեալ*՝ առաջինն վասն չարաց. երկրորդն վասն բարեաց. երրորդն վասն չարաց և բարեաց: - 747. *Դարձեալ*՝ առաջինն է ի կամքն. երկրորդն ի սէրն. երրորդն ի գործն: - 747. Զի որպէս յաւուրս **զ** կազմեցաւ աշխարհ և ի **զ** դարս կայացաւ. նմանապէս և ի ժամս **զ** նորոգեսցի *դարձեալ*: - 747. Եւ *դարձեալ* այնպէս միաւորեալք են ընդ աստուծոյ, որ դատաստանն աստուծոյ ամենայն իրօք հաճոյ թուի նոցա. վասն այսորիկ այնոքիւք ուրախ լինին: - 754. *Դարձեալ*՝ Առաջին արքայութիւնն է փայտն այն զոր մարգարէն ասէ «անկեալ զօլ ի գնացս ջուրց. որ զպտուղ իւր տայ ի ժամանակի»: - 755. *Դարձեալ*, արքայութիւնն երկնից երբեմն կոչի ընթրիս՝ վասն անճառ բարեացն վայելման: - 757. Երրորդ, կուսութիւնն ճաւո՛ր է. և ամուսնութիւնն վաթսունաւոր. և *դարձեալքն* ի մեղաց երեսնաւոր: - 757. Եւ *դարձեալ*՝ թէ տեսանես ուղղակի՝ ըստ ինքեան առաւել է բարին և բազում. զի է՛ բնութեամբ բարի որպէս աստուած. և ներգործութեամբ բարի որպէս արարածք ամենայն: - 758. *Դարձեալ* ասեմք առաջին կեանք մասնաւոր, զոր նախ քան զյանցանելն ունէր.

անկարօտութիւն. լուսաւորութիւն. անծերանելի հասակ. անմահ կեանք. և այլն որ ասացաւ ի վերոյ **ժէ** գլուխն **լզ** համարն: - 758. *Դարձեալ*, հոգիք սրբոց ա՛յժմ են ի յերկինս և առ երկինս որպէս ցուցաւ. և յայնմ աւուր փառաց ի փառս բարձրանալ հաւատացեալ լինի: - 759. *Դարձեալ*, դատաստանն վերջին լինելոց է ի վերայ երկրի ի յօդս: - 759. *Դարձեալ* որպէս ասեն վարդապետք, եօթն յատկապէս փառս ունին մարմինք, և եօթն հոգիք: - 761. *Դարձեալ* և այսորքիւք, թէ լինէիր իմաստուն որպէս զսողոմոն. որում ո՛չ գտաւ հանգոյն նման ի վերայ երկրի: - 761. *Դարձեալ* վասն ուրախութեան երանելեացն ասէ տէր՝ «*դարձեալ* տեսից զձեզ և ուրախ եղիջիք. և զուրախութիւնն ձեր ո՛չ ոք հանիցէ ի ձէնջ»...: – 762. *Դարձեալ* վասն ընկերութեանն լիցի եռակի ուրախութիւն: - 763. *Դարձեալ*՝ տերև զկանաչագեղ կեանս. և ծաղկեալ առաքինութեամբ. և պտուղ արդեանցն հանապազորդ: - 765. *Դարձեալ* ի վեր յառաջին բանն մեր երթիցուք որ էր ծառ կենաց ի մէջ դրախտին: - 767. *Դարձեալ* **բժ**ան պտուղք են **բժ**ան առաքեալքն. որք յամս և յամիսս տնօրէնութեանն պտղաբերեցան: - 768. *Դարձեալ*, ծառ կենաց և անմահական պտուղ՝ մարմին և արիւնն սուրբ. յորմէ ճաշակեալ հանապազ՝ անմահ կենացն վիճակէ զմեզ...: – 768. *Դարձեալ*, ծառ կենաց է աւետարանն սուրբ տնկեալ ի մէջ եկեղեցւոյ դրախտին. բերելով պտուղ կենաց զիմաստութիւնն երկնաւոր. որ կեանս տայ ճաշակողացն զնա. և միշտ շնորհս բժշկութեան և թողութեան մեղաց: - 768. *Դարձեալ*, ծառ կենա՛ց է աստուածածին կոյսն մարիամ բղխեալ յարմատոյն յեսսեայ. երկնուղէշ զարգացմամբ մշտասաղարթ կուսութեամբ ծաղկեալ և պայծառացեալ հոգւոյն սրբոյ եկաւորութեամբն. և պտղաբերեալ մեզ անմահ պտուղ զբանն մարմնացեալ. յորմէ վայելեալք երկնաւորք և երկրաւորք ի շնորհաց նորին զյաւիտենից կեանսն ժառանգեցաք: - 768. *Դարձեալ*՝ ծառ կենաց է տունկն իմաստութեան որ ի յերկնից առ մարդիկ տնկեալ: - 768. *Դարձեալ*՝ ծառ կենաց և տունկ երկնային՝ է՛ հաւատն կենդանարար. որոյ արմատն է հայր, և ստեղունք որդի. ծաղիկ և պտուղ հոգին սուրբ: - 768-769. *Դարձեալ*՝ ի մարդոյ ի հայր և յորդի և ի սուրբ հոգին: - 769. *Դարձեալ* և այլ ևս: - 774. *Դարձեալ*՝ ծածկութիւն յանցանաց՝ է՛ բնականապէս մեզ ի տերևոյ անտի. իսկ յանդիմանութիւն է ծածկելոց յայտ արարողութիւն. վասն որոյ ամենքեան դժկամակ երևին: - 774. Եւ *դարձեալ* ի ճառս անառակին և կորուսեալ դրամին և մոլորեալ միոյ ոչխարին և անկելոյն ի ձեռս աւազակին, զնոյնս ուսուցանեն մեզ հարքն հոգելիցք արտայայտել: - 775. Յիրաւի *դարձեալ*՝ դարձցին յետոյ ի պատիժս անձնիշխան կամաց ներգործական մեղաց: - 778. Երրորդ իւրաքանչիւրոցն նմանութեամբ *դարձեալ*: - 778. Եւ *դարձեալ*՝ զորօրինակ, լոյսն և ջերմութիւն են էութիւն նորին զուգասփիւռ. այլ երբեմն մինն ծածուկ, և երբեմն երկոքին յայտնիք, և ընդ դէմ սորա: - 779. *Դարձեալ*՝ մարմին քրիստոսի խորհրդապէս է՛ եկեղեցի. և պա՛րտին չարչարակցիլ նորին՝ հետևելով նմին: - 781. *Դարձեալ* ասեմ, թէ անունս այս՝ պակասութիւն, նոյն է որ լսի չարչարանք. զի յորժամ կրէ ոք զչարչարանս զայս ինչ կամ զայն, պակասի ի նմանէ այն ինչ կամ այն. այսինքն առողջութիւն, կեանք, և այլն: - 781. *Դարձեալ*, գոյականքն ո՛չ ունին շաղկապ գոլոյ. այլ շնորհականքն զանմեղութիւն: - 782. *Դարձեալ*, ամենայն շնորհք առ ո ոք և իցէ՝ բառնի վասն մեղաց. ո՛չ ըստ ունակութեան՝ այլ ըստ ներգործութեան կամ նշանակութեան: - 782. Եւ *դարձեալ*, ի կատարածի՝ կենդանեաց և մեռելոց է խոստովանիլ զոր սանդարամետք կոչէ: - 785. Զոր և բիբն անուանեալ պահապան, զառաջինն ո՛չ զգուշացեալ, լինի *դարձեալ* ձեռնտու, զաւելորդսն արտաքս մերժելով. որ անուանի արտաասուք. այսինքն արտաքսեալ: - 787. *Դարձեալ*՝ զորօրինակ **բ** անկատարք լինին մի կատարեալ. իսկ կատարեալն թէ և կրկնեսցի՝ ո՛չ է անկատար. այսպէս և ասացեալքդ: - 787. Եւ *դարձեալ*, ո՞վ քեզ ասաց զայդ. իբր թէ՝ ո՛չ ոք: - 787

ԴԱՐՁՈՂԱՊԷՍ + Իսկ կողմնաւոր՝ ի խնամելոցն առ աստուած *դարձողապէս* միացումն յառաջին սկիզբն: - 142

ԴԱՐՁՈՒՄՆ + Նոյն է և գիր դպրութիւն կենաց. իբր անջնջելի *դարձումն* ի նախասահմանութիւնն: - 112. Երկրորդ՝ զի մի և նոյն օր կատարի *դարձմամբ* արեգականն ի կիտէ՛ ի նոյն կէտ արևելից: - 193. Նա՛խ՝ *զդարձումն* յետս աստուածային փառացն. և վասն այն շրջեցաւ ի զբօսանս դրախտին: - 280. Հինգերորդ՝ հանգիստն կատարեալ հոգւով և մարմնով. որ է՛ փողոց հնչմունք. ազատութիւն յապականութեանց. ամ թողութեան և իւրաքանչիւր ուրուք ի ստացուածս իւր *դարձումն*. որ է՛ գործոց հատուցումն: - 372. Իսկ *դարձումն* ի յետ, յեօթն դարուց կենցաղոյս դարձեալ ուստի ելին ժողովին ամենայն սրբութիւնք: - 426. Չորրորդ՝ գերիլն ի բաբիլօն՝ զգերութիւն բնութեանս նշանակէ. և եօթանասուն ամն զեօթն դար կենցաղոյս. և ապա *դարձումն* ի հայրենի բնակութիւնն մեր ի ձեռն փրկչին մերոյ և աստուծոյ: - 448. Երրորդ՝ համակ հանապազորդ ներգործական *դարձումն* բոլոր մարդոյն առ աստուած. որով մարդն աստուածային քաղցրութեամբն զմայլի. որպէս հրեշտակք ի

բոլոր սրտէ՝ յամենայն անձնէ և յամենայն զօրութենէ միշտ ներգործաբար դիմեն առ աստուած. և յիւրաքանչիւրսն ճառագայթի՛ ի նմա՛ աստուած: - 462. Երկրորդ՝ զի ծերն ո՛չ է կատարեալ հասակ, այլ *դարձումն* ի նուազութիւն: - 479. Իսկ յետ և յահեակ որկորստութիւն և պոռնկութիւն. զի յետս *դարձումն* է ի ճշմարիտ բարւոյն, և զհետ ընթերցումն է առ ահեակ և սուտ բարիս: - 560

ԴԱՐՁՈՒՑԱՆԵՄ + Առաջին պատճառն աստուած՝ եդ զզօրութիւն իւր յաստեղս. և նոքա ազդե՛ն ի մեզ, և դարձուցանեն զմեզ ըստ իւրեանց շարժութեանն ի չար կամ ի բարի: - 7. Եւ այժմ *դարձցուք* առ իւրաքնաչիւրսն: - 8. Դարձեալ, թէ է հարկ, վասն է՞ր աղօթք և պատարագք և ողորմութիւնք և այլն՝ *դարձուցանեն* զմերձեալ չարիսն, և փոխեն ի բարիս: - 11. Որպէս տուրքն նաբուգոդոնոսորայ. և աղօթքն եզեկիայ. որ յետս *դարձոյց* զմահ. և այլք բազումք. ապա ուրեմն ո՛չ է հարկ: - 11. Երկրորդ՝ է՛ *դարձուցանել* զիմացումն ի հաւատալեացն, և յայնցանէ որ ածեն զմարդն առ հաւատալն. այնպիսին խաբեալ է. զի բնութեամբ է մարդոյ ո՛չ տեսանել զյետոյս իւր. և ո՛չ առանց աչաց հայելոյ: - 31. Նոյնպէս ո՛չ կարէ իմանալ յորժամ ի սուրբ գրոց և ի սքանչելեաց և ի բանից սուրբ վարդապետաց՝ *դարձուցանէ* զմիտքն. որպէս ասէ առակն՝ պակասամիտն ոչ ընդունի զբանս խոհեմութեանց. բայց միայն զայն՝ որ շրջին ի միտս նորա: - 31. Այլ և ատելութիւնն *դարձուցանէ* զմիտս բազմաց ի հաւատոցն. որպէս ատելութիւն և նախանձ փարիսեցւոցն՝ ո՛չ տային թոյլ հաւատալ ի քրիստոս. թէպէտ տեսանէին զամենայն նշանսն զորս առնէր. որպէս ասէ սաղմոսն, «ատեցին զիս ի տարապարտուց»: - 32. Հինգերորդ՝ զի զմոլորեալն *դարձուցանէ* : - 49. Այլք ասեն թէ՝ է՛ ի յաստուած լայնութիւն սիրոյ, որով յետս *դարձուցանէ* զմեզ ի մոլորութեանց վասն առաւել սիրոյն: - 129. Այլ առ ժամայն հպարտութեամբն ուռուցաւ և ի ճշմարտութենէ լուսոյն *դարձոյց* զանձն իւր և խաւարեցաւ: - 147. Ութևժ, չո՛րս են որք հզօրք են և պերճ շրջին ասէ սողոմոն. այսինքն աքաղաղ, և նոխազ, և թագաւոր հրապարակախօս, և առիւծ՝ որ ո՛չ *դարձուցանէ* թիկունս յանասնոց: - 316. Դարձեալ՝ առիւծաբար ել ի յորդանանէ. որպէս ասէ երեմիա «իբր ախոյեան ել ընդդէմ փորձողին ի յանապատ և յաղթեաց նմա». ա՛յս է ոչ *դարձուցանել* թիկունս յանասնոց: - 316. Վեցերորդ՝ զի լիցի և պատկեր քրիստոսի որ անմեղութեամբ դատապարտեցաւ, և յառաջին փառսն *դարձոյց* զնախաստեղծն ծննդօք իւրովք: - 325. Վեցերորդ, մովսէս զդառն ջուրն քաղցրացոյց և զգետն յարիւն *դարձոյց*: - 328. Է՛ որ զէութիւնն փոխէ. որպէս մովսէս զգետն յարիւն *դարձոյց* և զգաւազանն յօձ. և այս կոչի սքանչելիք: - 335. Երրորդ՝ կեղն և խաղաւարտն եղև և ի կախարդսն և զայլ հարւածսն կրեցին. և ո՛չ կարէին ի մովսէս և յահարոն *դարձուցանել* զնոյնս: - 335. Իսկ աստուած փոխէ՛ և զկամս ազդելով ի նոսա զբարին. և *դարձուցանէ՛* ի չարէ՛. և երբեմն թոյլ տալով անձնիշխան կամացն դառնալ ի չարիս: - 336. զգլուխն ե երորդ մասամբն ի յետ *դարձուցանել* որ է՛ տուգանք ե զգայարանացն որ մոռացաւ և ո՛չ զգաց զօրէնս աստուծոյ: - 358. Ութերորդ՝ զի *դարձուցեալ* է զերեսն առ աստուած՝ և զթիկունսն յաշխարհս: - 378. Չորրորդ՝ ադամայ նախ զօրհնութիւն և ապա անէծք ետ. իսկ այժմ *դարձուցեալ* ի յօրհնութիւնն աւարտէ՛: - 403. իսկ աստուած անա՛խտ է՝ ձևանայ բարկացեալ և սրտմտեալ. զի զմեզ *դարձուսցէ* յառաջին բարին: - 408. Չորրորդ յայտ է յայսցանէ, զի բարկութիւն սպառնալեացն բարի՛ է և *դարձուցանող*: - 408. Ծեր մարգարէն որ *դարձոյց*: - 413. *Դարձոյց* զգետն յօրինակ բնութեանս: - 414. Ութերորդ՝ նա՛ տապանակաւն *դարձոյց* զգետն յետս: - 418. Թողում զգերծումն մերկութեան և զթօշումն անարգութեան և տկարութեան խաչին. զայպանելն խաչողաց. և զխաւար լուսաւորացն. և յայլ դէմս *դարձուցից* զբանս: - 424. Դաւիթ *դարձոյց* զերկու կանայս և զամենայն աւարն. և որդի նորա **զք** դասս հաւատացելոց և զամենայն հոգիսն ազատեաց: - 437. *Դարձոյց* ի յորդանանու զբերզելի որ տասամբն կերակրեաց զդաւիթ. ի տիպ հին օրինացն **ժ** բանեան զոր կատարեց քրիստոս: - 438. Դաւիթ կանգնեաց սեղան և *դարձոյց* զսուր հրեշտակին. և տէր մեր զսեղան խաչին զենմամբ պատարագին ի փրկանս և ի կեանս աշխարհի: - 438. Ծեր մարգարէն որ *դարձոյց* զնա, արեան տէ՞ր է թէ ոչ: - 443. Վեցերորդ՝ *դարձուցանել* զմարդն յորդէգրութիւն աստուծոյ՝ բնական որդւոյն էր պատշաճ. վասն որոյ որդին աստուծոյ որդի մարդոյ եղև զի զմեզ արասցէ որդիս աստուծոյ: - 468. Երեքտասաներորդ՝ ամաղեկացիք գերեցին զկողմն հրէաստանի և զայլազգիս. և դաւիթ զհետ մտեալ յետ **գ** աւուր և հարեալ ի գիշերի և ի վաղիւն մինչ յերեկոյ. և *դարձուցեալ* զերկոսին կանայս իւր. և ո՛չ մնաց գերի և ո՛չ մի. և յաւարէ աստի բաշխեաց ամենայն սիրելեաց իւրոց: - 514. ...և տէր մեր յետ յերից օրինաց՝ այսինքն բնական բանական և գրաւական՝ երևեալ ի գիշեր կենցաղոյս և իջեալ ի դժոխս աւերելով զնա *դարձոյց* զերկոսին ժողովուրդս իւր...: – 514. Մեղք է *դարձուցանել* զերեսս յանփոփոխելի բարւոյն որ է՛ առ աստուած. և դառնալ առ փոփոխելի բարին որ է արարածքս: - 569. Զգուշանալ պա՛րտ է յամբարտաւանութենէ, զի զհրեշտակս կարաց խաբել. և զհրեշտակն սատանայ *դարձոյց*: - 569. Ըստ

այնմ որ յետս *դարձուցանէ* ի սիրեցելոյն է՛ միայն սիրոյն: - 583. Հինգերորդ, զի թէ գո՛յր հնար կնոջ վասն հարկին առնել զգործ քահանայի, ընդէ՛ր ոչ կարաց նունի կոյսն մկրտել զոք ի վրաց յորժամ *դարձոյց* յաստուածգիտութիւն. - 589. Այսպէս շնորհք հոգւոյն սրբոյ ի մկրտութեանն զաղտս մեղաց լուանայ. զծարաւ հոգւոյն բանիւն աստուծոյ շիջուցանէ. և զկորուսեալ պատկերն աստուծոյ *դարձուցանէ* : - 591. Հինգերորդ՝ զի դառնութիւն արտասուացն զցանկութիւն աչացն *դարձուցանէ* : - 619. և խոնարհեսցուք ընդ ձեռամբ նորա. զի *դարձուսցէ* ի մահու ի կեանս: - 629. Ընդ երևիլ նեռինն և թագաւորելն յերուսաղէմ, եկեսցեն ենովք և եղիա որպէս ասէ մաղաքիա և *դարձուսցեն* զսիրտս հարց յորդիս. - 709. Թիկունս առ միմեանս *դարձուցեալս:* - 753. Որք *դարձուսցեն* զսիրտ հարց յորդիս ըստ մաղաքիայի. այսինքն ուսուցանեն զհաւատն փրկչին զոր հարքն ունէին. և է՛ վարձաւորելի և կարի քաջ. և թէ այսպէս և թէ այն՝ քրիստոս քարոզի: - 785

ԴԱՐՄԱՆԵՄ + Երրորդ, ի խնամելոյ զմարդ և զանասուն՝ ցուցանի թէ նա՛ է արարիչ որ խնամէ՛ և *դարմանէ՛* զսոսա՛: - 406

ԴԱՐՄԱՆԻՉ + Ասեմք առ այս թէպէտ ունին զօրութիւնս, բայց այլ և այլ կերպիւ. զի բոյսք որք յերկրի են *դարմանիչք* և բժշկութիւնք մարմնոց. այլ երկնային աստեղքն են արարիչք լուսոյ և ժամանակաց. և ի նշանս ապագայից. զի յամենայն ուստեք տեսեալ պատրաստեսցին մարդիկք. որպէս ասէ գիր, եղիցին լուսատու լինիլ երկրի. ի ժամանակս և ի նշանս: - 12

ԴԱՒ + Զսէր քարոզեն, և *զդաւ* նենգութեամբ կայենի նիւթեն: - 34

ԴԱՒԱՃԱՆԵՄ + Ի շրթունս խօսին, և ի լեզուս *դաւաճանեն*: - 34

ԴԱՒԱՃԱՆՈՂ + Զոր եկեալ տէրն անմեղ և անապական մարմնովն նահանջեաց զմեղս, և զարդարութիւն սփռեաց ի վերայ մարդկան. և դատապարտեաց զսատանայ իբր *զդաւաճանող* մարդկան և կոխան արար ի ներքոյ մարդկան: - 153

ԴԱՒԱՆԱԿԻՑ + Այլ մեք եղբարք ուղեկիցք իմ և *դաւանակիցք* եղիցուք. շինեալք և հաստատեալք ի վերայ հաւատոյ հիման. անշարժ խարսխեալք ի վերայ յուսոյն քրիստոսի, սեռն և յստակ կատարեալ սիրով սուրբ հոգւոյն: - 503

ԴԱՒԱՆԻՄ + Եւ սոքա սոսկ մարդ *դաւանին*, և աստուած ասեն միայն կոչմամբ և անձամբ: - 34. Չորրորդ՝ հրէայքն *դաւանին* զմովսէս՝ և ուրանան զքրիստոս, զխաչն և զօրէնս նորա: - 34. Եւ մեք համաձայնեալ սուրբ և ուղղափառ վարդապետութեանցս, այսպէս *դաւանիմք* և խոստովանիմք զՀոգին սուրբ աստուած բղխումն ի հօրէ աստուծոյ...: – 65. Նաև աշակերտքն. որպէս պետրոս որ *դաւանեաց* զքրիստոս որդի աստուծոյ: - 68. Դարձեալ հարցումն առ երկաբնակ *դաւանողացդ* զքրիստոս: - 90. Զի ամենայն ճշմարիտ *դաւանօղքն* զքրիստոս աստուած խոստովանեցան. և ի նոյնն նահատակեցան. և առ ճշմարտութիւնն քրիստոս յերկրէ յերկինս վերափոխեցան: - 101. Նոյնպէս ի մահ խոնարհեալ *դաւանիմք* զհաւատն, և հաղորդիմք: - 314. Երկրորդ, մկրտութիւնն է գ օրն. զի ունի հրաժարիլն և *զդաւանելն* և զմաքրիլն. և ապա՛ եօթն խորհուրդ եկեղեցւոյ: - 384. Եւ նեստոր կամէր զմարմինն որոշել և սոսկ մարդ *դաւանել*: - 475. Այսպէս և ծնեալ փրկիչն աստուած մարդացեալ՝ և զծնօղն աստուածածին *դաւանիմք*: - 478. Երրորդ ձեռագիր քրիստոնէիցս առ աւազանաւն. որ հրաժարիմք ի սատանայէ՛ և *դաւանիմք* զքրիստոս: - 482. Երկրորդ հիմն՝ դաւանութիւնն պետրոսի է. և *դաւանօղքն* շինածք. և քրիստոս շինօղ: - 531. Այսպէս հաւատալին է քրիստոս. և հաւատալն *դաւանելն*. և հաւատն որ առ մեզ է: - 532. Ես խոստովանիմ զքրիստոս ճշմարիտ աստուած և բնութեամբ որդի աստուծոյ. և դու բաժանմամբ մա՛րդ *դաւանիս* և շնորհօ՛ք որդի աստուծոյ: - 548. Հայր ի յորդանան բնութեամբ որդի իւր *դաւանեաց*. և մանկունքն ի քառասնօրէին և յողոգոմին: - 638. Իսկ երկոտասան պտուղն իցէ երկոտասան աստիճանք հաւատոյն. որ ի սրտի և ի լեզուս առանց խափանման հանապազ *դաւանի* և արտաբերի: - 768

ԴԱՒԱՆՈՒԹԻՒՆ + Եւ այլք աստուած խոստովանին. որպէս և մերս *դաւանութիւն*՝ ընդ հօր և ընդ որդւոյ: - 51. Հինգերորդ՝ զի կանոն ընդհանուր ժողովոցն որ եղեն առ նոսա՝ բաւականաբար *դաւանութիւն* հաւատոյ տըւեալ է: - 64. Եւ պետրոս ասէ ի *դաւանութիւնն*՝ «դու ես քրիստոս որդի աստուծոյ»: – 73. Զի այս է ուղղակի *դաւանութիւն* միաւորութեանն քրիստոսի: - 75. Եւ որպէս զայդ ուսար ուղղափառ *դաւանութեամբ*՝ ի միտ առ զոր ասեմս: - 79. Այլ հաստատեալ կամք ի վերայ սրբոցն *դաւանութեանց*: - 84. Եւ մեք զնոյն *դաւանութիւնն* պինդ կալցուք անշարժ յուսով ի կեանս և ի մահ և յետ մահու. և նորին խոստացեալ բարեացն արժանի լիցուք ի քրիստոս յիսուս ի տէր մեր: - 101. Նա՛խ՝ *դաւանութիւն* հաւատոյն: - 309. Ա՛րդ՝ *դաւանութեամբն* գերազա՛նց եմք մարդկան հեթանոսաց. և

մկրտութեամբն՝ հրէից. և ծննդեամբն ի հոգւոյն՝ հրեշտակաց. զի նոքա ո՛չ ունին ծնանիլ ի հոգւոյն. և ո՛չ եղբայր լինի քրիստոսի: - 309. Ա՛յս է երկաբնակաց *դաւանութիւնն*: - 350. Նա՛խ՝ հաւանական ըստ կերպի *դաւանութեանն* հաւատոյ, ըստ այնմ, «հաւատալ պա՛րտ է թէ է՛ աստուած»: – 457. Իսկ զի անապական է մարմին կենարարին՝ է՛ ի *դաւանութենէ* հաւատոյ. զոր ունիմք և եմք անփոփոխ: - 498. Տե՛ս զի ի ժողովն եփեսոսի հասարակ ամենայն ազգ այսօր նաւակատիս առնէին մինչ ի ժողովն քաղկեդոնի ուր փոխեցան տօնք և պահք և *դաւանութիւնք*: - 509. Երկրորդ հիմն՝ *դաւանութիւնն* պետրոսի է. և դաւանօղքն շինուածք. և քրիստոս շինօղ: - 531. Նոյնպէս ասա *զդաւանութիւնն*: - 531. Վասն որոյ զայս գ ժողովքս տիեզերական և միմեանց համաձայն ընդունիմք. այլ զքաղկեդոնին ո՛չ ընդունիմք. զի ընդ դէմ է առաջնոցն և կաքտումն *դաւանութեան* տօնից կարգաց և կանոնաց ամենայնիւ: - 541. **Եւ սուրբն սիմէոն սիւնակեցն այրեաց զթուղթն *դաւանութեանն* քաղկեդոնի՝ զոր գրեալ էր թագաւորն մարկիանոս աղաչանօք առ նա՛. և նզովեաց զթղտատարն որ էր թէոդորիտոս գլուխ ժողովոյն:** - 543. Նա՛խ՝ վասն *դաւանութեանն* նախկին: - 546. Եւ վէմ *դաւանութիւնն* էր որ խոստովանեցաւ զքրիստոս որդի աստուծոյ կենդանւոյ. և ի վերայ այնմ *դաւանութեան* շինեցաւ եկեղեցի քրիստոնէից: - 547. Այսուհետև սուրբ հարց և սիւնհոդոսաց հնազա՛նդ եմք. և զնոցա կանոնքն ունիմք և *զդաւանութիւն*, և պահեմք մինչև յելս շնչոյ մերոյ: - 547. Ա՛րդ՝ ե՛կ ես և դու փորձեսցուք թէ ով *զդաւանութիւն* առաքելոյն ունի և զկանոնքն՝ նա՛ է հնազանդ նմա: - 548. Այլ արդ՝ ազգս հայոց ունի զառաւել ճշմարիտն և զառաւել բարին ի *դաւանութիւնն* և ի կարգս. այսինքն ի հաւատս և ի գործս: - 550. Այսպէս և ամենայն ազգք քրիստոնէից զնոյն ունէին ճանապարհ *դաւանութեան* և աւանդութեան յառաքելոց անտի մինչ ի ժողովն քաղկեդոնի. և յետ անտի բաժանեցան ամենայն ազգք յամենայն իրս, որպէս յա՛յտ է յիւրաքանչիւր եկեղեցիս: - 551. Իսկ մերս *դաւանութիւն* ամենայնիւ նոյնն եկաց մնաց զոր ունէր նախ ի սրբոյն գրիգորէ՛ լուսաւորչէ և ի նմանեաց նորա: - 551. Զա՛յս ասեմ, զի որ ինչ անօրէնութիւն է ազգիս հայոց, նո՛յն է օրէնք այլազգ քրիստոնէից. և որ մեզ երկբայութիւն է՝ նոյն *դաւանութիւն* է նոցա: - 552. Այլ *դաւանութիւն* նոցա այս է. որպէս զի մի՛ լիցի ըստ նոցա աստուած մարդացեալ. կամ մերս բնութիւն ընդ աստուածութեանն միաւորեալ. որպէս ընդարձակապէս ցուցանէ աստուածաբանն կիւրեղ ի գիրս պարապմանց: - 552. Եւ զայս ցուցանէ նոյն ձև բանին որ է կոչմունք Երրորդութեանն. և նոյն *դաւանութիւն* հաւատոյն և այլն: - 590-591. Թէպէտ բազում ուրէք զսոյն բանս ի *դաւանութիւն* երից անձանց և միոյ բնութեանն խոստովանիմք: - 633. Եւ մկրտութեանն շնորհք և *դաւանութիւնն* սուրբ՝ հովանի և լուսատու լինի հոգւոյն: - 682. Դարձեալ՝ ոսկի է հաւատն և *դաւանութիւնն* անապական. և Արծաթ՝ անաղտ մաքրութիւնն ի մեղաց. և Պատւական ակունք՝ զանազան առաքինութիւնք: - 702. Այլ և տերև է մշտասաղարթ գիտութիւն հաւատոյն. ծաղկեալ *դաւանութեամբ* և պտղաբերեալ գործով առաքինութեան: - 769

ԴԱՒԱՆՈՒՄՆ + Զպետրոս գլուխ եդեալ, և *զդաւանումն* նորին կոխեն: - 34

ԴԱՒԵՄ + Վեցերորդ, զի **գ** է բանին տեղիք. մին՝ միտք դատաւորին. և **բ**՝ լսելիք *դաւողացն*: - 742

ԴԱՒԻԹ - Եւ զայլ ամենայն բնախօսութիւն յաղագս բարւոյ և չարի՝ գտցես ի Դիոնէսիոսի ի չորս գլուխն յաստուածային անուանսն. և ի ստորոգութիւնսն ի հակակայից ճառն. և ի սահմանս *դաւթի* ի վերջն...: - 24. Որպէս յովաբ ո՛չ ընդ *դաւթի*՝ այլ ընդ աբիսողո՛մ մարտեաւ: - 44. Մովսէս ասէ, «հոգի աստուծոյ». և *դաւիթ*՝ «բան տեառն». և յոբ, «հոգի աստուածեղէն»: - 55. Երրորդ վկայ մարգարէքն. որպէս ասէ *դաւիթ* վասն հոգւոյն՝ «ի քէն է տէր աղբիւր կենդանութեան». և ո՛չ թէ ի ձէնջ: - 64. Իսկ թէ զոր ի զաւակէն *դաւթի* առանձին, զիա՞րդ եթէ ինքն շնորհօք է սրբեալ՝ սրբեսցէ տիրաբար զառ ի նա՛յն հաւատացեալս: - 69. Ստեաց ուրեմն և հայր՝ կոչելով իւր որդի զոր ի զաւակէն *Դաւթի*: - 69. Չորրորդ՝ աստուած ծածկագէտ է. որպէս ասէ *դաւիթ*, «ո՛ ստեղծ առանձին զսիրտս նոցա ի միտ առնուլ զամենայն գործս նոցա»: – 71. Մետասաներորդ՝ աստուծոյ է նորոգելն. որպէս ասէ *դաւիթ*՝ առաքես զոգի քո և նորոգե՛ս զերեսս երկրի: – 71. Եւ վասն գերագոյն զգայութեան պատմէ՛ *դաւիթ*, «Որ ստեղծանէ զականջ ինքն ո՞չ տեսանէ. և ո՞չ լըւիցէ». «և ի ձեռն նորա են ամենայն տիեզերք երկրի»: – 118. Զորօրինակ՝ թափումն ի զգայութեանց թմրիլ՝ կամ ընդարմանալ ասի. այսպէս թափումն ի մտաց՝ զարմանալ ասի. ըստ պօղոսի որ յափշտակեցաւ. և ըստ *դաւթի* որ զարմացաւ. կամ ըստ ադամայ որ թմրեցաւ: - 127. Եւ որպէս երգովն *դաւիթի* դադարէ՛ր այսն չարութեան ի սաւուղայ, նոյնպէս և այժմ: - 150. Եւ *դաւիթ* ասէ՝ «վիշապն զոր ստեղծեր խաղալ նովաւ»: - 151. Եւ պատասխանէ՛ *դաւիթ* և եսայի՝ «ի ձեռն նորա են ամենայն տիեզերք». որ ունի զշրջանակ երկրի ըստ օրինակի պատկերին երկաթեայ: - 180. Երրորդ երկին՝ կատարեալ տեսութիւն իմացականին. որ դէմ յանդիման տեսանէին զաստուած. որպէս մովսէս և

դաւիթ: - 183. Նոյնպէս և այլքն ըստ կարգի. Աբրաբամ. Մովսէս. *Դաւիթ*. և Քրիստոս: - 193. Վասն այսորիկ կատարեալ իմաստութիւնն յերկուս բաժանի. ի տեսականն և ի գործնականն. այս ըստ *դաւթի*: - 248. Եւ այսպէս միջին հասակս կատարեալ, ձգի մինչև ի խզ ամն. որ է **դ ժզ.** և վեցն կատարեալ թիւ է. և աստ տիրէ ալիք և սկիզբն լինի ծերութեան մինչև ի **հբ** ամն. յորում է ծայրք կենաց ըստ *դաւթի*, և թիւ երկոտասան վեցից խորհրդաւոր: - 265. Բերսաբէ՝ որ ծնաւ զսողոմոն ի *դաւթայ*: - 300. Նոյնպէս և յակոբ, եփրեմ, *դաւիթ*, կրտսեր ի մէջ եղբարցն և թագաւորացն. խնդրե՛մ ուսանիլ: - 309. ...որպէս *դաւիթ* կրտսեր էր և հաճեցաւ տէր. այլ եղբարքն մեծամեծք խոտանք եղեն: - 310. Նոյնպէս և քրիստոս եկն առ եղբարս իւր որ էին որդիք *դաւթի* և աբրահամու և առաջնորդք ժողովրդեանն. և յուդա վաճառեց զնա. և տէր եղև կենդանենաց և մեռելոց և կերակրիչ. զի ազատեաց զհոգիսն ի սովոյ դժոխոցն: - 313. Եւ քրիստոս զյարկն *դաւթի* որ է՛ եկեղեցի՝ չորիցս առաքինութեամբ եռաբնակ օթևան աստուծոյ կազմեաց: - 328. Եւ ապա *դաւթի* յազգէն յուդայ: - 338. Այլ և զմանանայն հաց հրեշտակաց կոչէ մարգարէն *դաւիթ*: - 338. Նա՛խ ի սեղանն աբրահամու. և ապա՛ մովսիսին և ապա՛ *դաւթին* ի կալն ուռնայի. և ապա՛ ի տաճարին սողոմոնի. յետոյ ի սեղանն եղիայի: - 363. Եւ մարգարէն *դաւիթ* ի ձախ կողմն **ռբ**, և ի յաջն բիւրք ասէ անկանիլ: - 404. Եւ զի պատառեաց զկրկնոցն. և եհարց՝ ո՞յր որդի է *դաւիթ*: - 412. Մետասաներորդ՝ Զսուրբ հացն եկեր *դաւիթ*: - 412. Երեքտասաներորդ, Կոյրք և կաղք ընդ դէմ դարձան *դաւթի*: - 412. Հնգետասաներորդ՝ Վասն մեղացն *դաւթի* և թողութեան: - 412. Եւ *դաւիթ* փախեաւ: - 413. Ութևժ, Բաղդատութիւն *դաւթի* և տեառն **ծ** գլխով: - 413. Իննևժ, Ցրտացաւ *դաւիթ*: - 413. Քսաներորդ, Ո՛չ հրամայեցաւ *դաւթի* շինել զտաճարն. ի Հազարս գտի այր մի. և ի կանանց ո՛չ մի: - 413. Եւ ապա ըստ կարգի թագաւորք. *Դաւիթ*. Սողոմոն. և այլք մինչ ի գերութիւնն: - 421. Երկրորդ՝ զի *դաւիթ* որ հատանէր զլօդկին սաւուղի, նա՛ թագաւորէ՛: - 427. Վասն է՞ր եհարց թէ՝ ո՞յր որդի է *դաւիթ*. զի կապարճակիր և ծանօ՛թ էր սաւուղի: - 427. Վասն է՞ր ի սրբութեան հացն համարձակեցաւ *դաւիթ*: - 427. Կամ զի աքիմելէք **զճ** քահանայիւք սպանաւ ի սաւուղայ. և աբիաթար փախեաւ առ *դաւիթ* և ընդ նմա՛ էր զամենայն աւուրս թագաւորութեան նորա. և յանուանէ զնա՛ յիշէ: - 427. Ա՛յն է որ կաղք և կոյրք ընդ դէմ դարձան *դաւթի* և անարգանօք ասէին՝ մի՛ մտցէ *դաւիթ* ի քաղաքս. որ նա՛ ինքն է երեսուղէմ. որ եղև տուն տեառն: - 431. Կամ զի աղքատասէ՛ր էր *դաւիթ* և բազումք շրջէին ընդ նմա, վասն այն յեփուսացիքն նախանձեցան: - 431. Վասն որոյ ասաց *դաւիթ*, ամենայն որ մարտնչի սրով ընդ կաղս և ընդ կոյրս որպէս ասացին յեբուսացիքն, նա՛ ատելի՛ է անձին *դաւթի*. և խնայեաց ի նոսա և փրկեաց: - 431. Եւ զայս յիշեցուցանէին, Երրորդ՝ զի ո՛չ էր քահանայ. վասն որոյ յետոյ ասէր *դաւիթ* ցքահանայսն, դո՛ւք ղևտացիքդ սրբեցէք և բարձէք զտապանակն. զի մի՛ լիցուք որպէս զոզիա: - 431. Եւ սարկաւագն սպիտակ զգեստուք հովանի որպէս *դաւիթ*: - 431. Եւ յետոյ բաշխումն նշխարաց. որպէս *դաւիթ* բաշխեաց ամենայն իսրայէլի բլիթ մի հաց, և պատառ մի ի տապակէ՛ և ի կասկարայիցն: - 431. Վասն է՞ր յանդիմանեաց աստուած *զդաւիթ* ի ձեռն նաթան մարգարէի: - 432. Երկրորդ՝ զի գիտէր աստուած զզղջումն *դաւթի*: - 432. Երրորդ՝ զի որք լսեցին զմեղսն *դաւթի*, տեսցեն և զզղջումն: - 432. Հինգերորդ՝ զի ցուցանէ թէ՝ որ ի սիրելին իւր *դաւիթ* ոչ խնայեաց, նոյնպէս և զամենայն մեղաւորս յանդիմանէ՛: - 432. Նա՛խ՝ զի մեղայն *դաւթի*՝ զպատիժն յաւիտենից՝ արար ժամանակեայ խրատ: - 432. Որպէս *դաւթին* յետ զղջմանն յիշատակութիւն մեղացն մնաց, ապա նո՛յնպէս և ամենայն մարդոյ մնասցէ՞ թէպէտ և խոստովանի: - 432. Իսկ մեղքն *դաւթի* յիշատակեցաւ վասն երկու պատճառի: - 433. *Դաւիթ* ընդէ՞ր ոչ ետ պատասխանի անարգանացն սիմէի: - 433. Այլ աստ ասէ սուրբն եփրեմ եթէ՝ խրատն *դաւթի* եղև հատուցումն մեղացն. այլ և պարտք բարեաց առ աստուած ի ցոյց օրինի ամենայն ապաշխարողաց: - 434. *Դաւիթ* աչօք: - 434. Զի՞նչ էր կարօտիլն *դաւթի* ջրոյն բեթլէհէմի: - 434. Նա՛խ՝ որպէս գեդէոն ջրովն փորձեաց զհաւատս զօրացն. նոյնպէս և *դաւիթ*: - 434. Որ և *դաւիթ* տեառն նուիրեաց զջուրն զայն: - 434. Երրորդ՝ որք թուեցան ընդ աբիսողոմայ և սպանանէին *զդաւիթ*, այս նոցա վրէժն է: - 434. Երկրորդ՝ զի սովն և սուրն զբարի և զչար ի միասին պատժէ. այլ մահն ընտրութեամբն աստուծոյ է. և ժողովի ի վերայ յանցաւորացն. ուստի յա՛յտ է զի *դաւիթ* ո՛չ էր յանցաւոր ո՛չ պատժեցաւ: - 435. Եւ այն զի *դաւիթ* միայն ետես զկոտորօղ հրեշտակն, զի միջնորդեսցէ: - 435. Գտի *զդաւիթ* այր ըստ սրտի իմում, որ արասցէ զամենայն կամս իմ: - 435. Երկրորդ՝ կոչի *դաւիթ* որ է՛ սիրեցեալ և բաւական ձեռօք. և տէր մեր սիրեցեալ ի հօրէ և ի մարդկանէ իբր զորդիս մի եղջերոյ. և նա՛ է բաւական յամենայն գործս և ի պարգևս: - 435. Վեցերորդ, խոտեցաւ սաւուղ և ընտրեցաւ *դաւիթ*. խոտեցաւ հին օրէնքն, և ընտրեցաւ նորս: - 435. Իններորդ, խաղաց հոգին ի վերայ *դաւթի*. և աղաւնակերպ հոգին ի վերայ քրիստոսի: -436. Ութևժ, զօրացաւ *դաւիթ* անուամբն աստուծոյ. և տէր մեր զօրութիւն է հօր աստուծոյ: - 436. Քսանբ, երկոքին դուստրն խօսեցաւ *դաւթի*, և կրտսերն տւաւ. և փեսային քրիստոսի կրկին

խօսեցաւ եկեղեցի և նո՛րս տուաւ: - 436. Քսանգ, զօրավար կարգեցաւ *դաւիք*. և տէր մեր գլուխ զինուորաց եկեղեցոյ: - 436. Քսանևդ, *դաւիք* հալածեցաւ ի սաւուղայ. և որդի նորա յորդւոց նորա: - 436. Քսանևզ, *դաւիք* դիւրէ՛ր սաւուղայ. և որդի նորա որդւոց նորա: - 436. Քսանևէ, սաւուղ փոխանակ պատուելոյ խորհէր *դաւթի* չարիս. և որդիքն սաւուղայ որդւոյն *դաւթի* փոխանակ երկրպագելոյ...: – 436. Քսանևը, ծգեաց սաւուղ զգեղարդն *դաւթի*, եհար զորմն և ապրեցաւ *դաւիք*. և որդիքն սաւուղայ հարկանել ետուն ըզկողս տեառն և ո՛չ վնասեցին աստուածութեան նորա: - 436. Քսանևթ, հարեալ որմն վկայեաց թէ սպանօ՛ղ է *դաւթի* սաւուղ. և չարչարեալ և մեռեալ մարմինն վկայէ՛ թէ աստուածասպա՛նք են հրէայքն: - 436. Երեսուներորդ, կացոյց սաւուղ պահապան *դաւթի*. և կացուցին պահապան գերեզմանին քրիստոսի: - 436. Երեսունգ, *դաւիք* մարգարէ՛ է մարգարէանային. և որդի *դաւթի* յողոգոմեանն աղաղակէին: - 437. Երեսունևդ, *դաւիք* թաքեաւ գօրեայ առ վիմին. և տէրն գօրեայ ի գերեզմանին: - 437. Երեսունևթ, *դաւիք* այլակերպեցաւ ի մէջ այլազգեաց. և տէրն անարգեցաւ ի խաչին: - 437. Քառասուներորդ, սաւուղ բազում անգամ խնդրէր *զդաւիք* և ո՛չ կարէր ըմբռնել. և որդիքն սաւուղայ զտէրն. զի ո՛չ էր հասեալ ժամ նորա: - 437. Այլ և *դաւիք* եգիտ զսաւուղ և զզօրսն նորա ի քուն և ո՛չ վնասեաց. այլ զզէնն էառ. և տէրն ո՛չ կամի զմահ որք ննջեն ի մեղս. այլ զպատճառ մեղացն հանէ: - 437. *Դաւիք* բարի արար չարին սաւււողայ. և որդի *դաւթի* չարչարողացն զնա: - 437. *Դաւիք* պաշարեցաւ յայրին. և տէրն մեր ի դժոխս և քակեաց զնա՛: - 437. *Դաւիք* ելեալ ի բարձր տեղի աղաղակեաց առ սաւուղ...: – 437. *Դաւիք* եթող զիրէաստան և բնակեցաւ յայլազգիս. և որդի նորա եթող զիրէայս և հանգեաւ ի հեթանոս: - 437. *Դաւիք* չորս ամ բնակեցաւ ի գէթ մինչ մեռաւ սաւուղ. և տէր մեր յեգիպտոս՝ մինչ մեռաւ հերովդէս: - 437. Կոտորեաց սաւուղ զքահանայս վասն *դաւթի*. և հերովդէս զմանկունսն բեթլէհէմի: - 437. *Դաւիք* եհար զամաղէկ որ գերեաց զիրէայս և զայլազգիս. և տէր մեր եհար զգերիչն հրէից և հեթանոսաց: - 437. *Դաւիք* դարձոյց զերկու կանայս և զամենայն աւարն. և որդի նորա զբ դասս հաւատացելոց և զամենայն հոգիսն ազատեաց: - 437. Յիսուներորդ, կոչեաց զանունն աւար *դաւթի*. և այս ազատութիւն քրիստոսի: - 437. *Դաւիք* երեսնամեայ թագաւորեաց. և տէր մեր լամեայ մկրտեցաւ և ի գերեզմանէն յարեաւ: - 437. Երիցս օծաւ *դաւիք*. և որդի նորա ի յարգանդի, և ի յորդանան, և ի վերայ խաչին արեամբ: - 437. *Դաւիք* **լգ** ամ թագաւորեաց. և տէր մեր մարմնով ի վերայ երկրի: - 437. Քառասուն ամ թագաւորեաց *դաւիք*, որ է չորիցս ժ. և սկիզբն և կատարումն ամենայնի է՛ տէր մեր: - 437. *Դաւիք* արար զողորմութիւն կաղացն և կուրացն յեբեսացոց. և տէր մեր բժշկեաց զկաղս և զկոյրս որ «որդի *դաւթի*» աղաղակէին: - 438. *Դաւիք* էառ զերուսաղէմ և շինեաց իւր տուն. և տէրն զվերինն երուսաղէմ, և ետ իւրայնոցն զխաղաղութիւն: - 438. *Դաւիք* յետ յերկուց ամաց ետես զաբիսողոմ. և տէրն զմեղաւորս յետ ապաշխարութեան հոգւոյ և մարմնոյ. այլ և յետ աստեացս և մահու տեսանէ ի դատաստանին: - 438. Խորհի ակիտոփէլ չար վասն *դաւթի* և խեղդի. և յուդա վասն տեառն խորհեցաւ և խեղդեցաւ: - 438. Անարգէ՛ սիմէի *զդաւիք*. և զտէրն «վա՜հ որ քակէիր զտաճարն»: – 438. *Դաւիք* երիցս սուգ էառ մեռելոյ. և տէրն ի վերայ երուսաղէմի և ի գերեզմանն ղազարու և մերձ ի խաչն: - 438. *Դաւիք* հալածեալ ի սաւուղայ և յաբիսողոմայ. և տէր մեր յանհաւատից և հերձւածողաց: - 438. Այլ և *դաւիք* անյիշաչար եղև սիմէի նախատչի. և տէրն խաչողաց իւրոց աղօթէր: - 438. Դարձոյց ի յորդանանու զբերզելի որ տասամբն կերակրեաց *զդաւիք*. ի տիպ հին օրինացն ժ բանեան զոր կատարեց քրիստոս: - 438. Յաղթեաց *դաւիք* հնգից հսկայիցն. և տէրն մեր իշխանացն զգայութեանց: - 438. *Դաւիք* ծարաւեալ ջրոյն բեթլէհէմի ծնիցելոյն ի կուսէ. և ծարաւեալ տէրն ի խաչին փրկութեան մարդկան ազգի: - 438. *Դաւթի* **գ** արք անւանիք, և աբեսեա չորրորդ ընդ նոսա. **գ** աւետարանիչքն, և յոհաննէս որդի սողոմեայ: - 438. Երեսունևէ զօրավարք *դաւթի*. և **լէ** թիւ հնոյն օրինաց. և այլ նորոց կտակի. և կամ **իբ** գլխաւո՛ր են գրոց հնոց. և **ժ** բան օրինաց. և չորից աւետարանաց. և մինն առաքելական: - 438. *Դաւիք* կանգնեաց սեղան և դարձոյց զսուր հրեշտակին. և տէր մեր զսեղան խաչին զենմամբ պատարագին ի փրկանս և ի կեանս աշխարհի: - 438. Վասն է՞ր ցրտացաւ ի ծերութեանն *դաւիք*: - 439. Եւ այսպէս աստուածահայր կոչի *դաւիք* օրինակ յովսեփու: - 439. Վասն է՞ր հրամայեցաւ *դաւթի* ո՛չ շինել զտաճարն: - 439. Ոմանք ասեն եթէ արիւն բազում եհեղ *դաւիք*: - 439. Այլ ա՛յս է ճշմարիտն. զի պատերազմ և խռովութիւն էր յաւուրս *դաւթի* մինչ սատակեաց զնոսա. և որդի նորա ի խաղաղութեան ժամու շինեաց զտաճարն: - 439-440. Դարձեալ, կամեցաւ աստուած այլով իւիք յարգել *զդաւիք*, և այլով զորդին իւր յետ նորա: - 440. Զի զտեղին յեբուսացւոցն գնեաց *դաւիք*. և ճարտարապետն քիրամ տիւրացի էր որ շինեաց. և քիրամ արքայ զփայտն առաքեաց: - 440. Երկրորդ՝ աւետեաց *դաւթի* զսողոմոն որդի: - 440. Եւ աւետեաց աբրահամու և *դաւթի*...: – 440. Չինգերորդ՝ նա՛ զաթոռն *դաւթի*: - 440. Երկոտասաներորդ՝ ծերացեալ *դաւիք* նստոյց զնա յաթոռ: - 441. Եւ ոմանք գռ գիրք

ասեն որպէս առակն և ժողովօղն. և եռ օրհնութիւնս որպէս երգ երգոցն. որպէս *դաւթի* **ծծ** սաղմոսն: - 441. Իններորդ՝ և մարմնական որդի էր *դաւթի* ըստ կարգի հասարակ մարդկան. իսկ քրիստոս ակնկալութեան և աւետեաց և ի վեր քան զկարգ բնութեան աստուած մարդացեալ: - 442. Նա՛խ՝ զի հ ա՛մ է վճիռ կենաց մարդոյս ըստ *դաւթի*: - 448. Երկրորդն *զդաւթայ*: - 450. Երկրորդ՝ *դաւթին*: - 451. Յեսսէ ամաց **ճլ**՝ ծնաւ *զդաւիթ*: - 452. *Դաւիթ* ամաց **ծը**՝ ծնաւ զսողոմոն: - 452. Այսինքն երդումն աբրահամու և *դաւթի*՝ մարդ լինիլ բանին ի վերայ երկրի ի պտղոյ յորովայնէ նորա. և նստել յաթոռ հօր նորա. և ի նմանէ օրհնիլ ամենայն ազգաց: - 457. Փառաւորեալ և միշտ կոյսն Աստուածածին մարիամ՝ էր ի թագաւորական ցեղէն *դաւթի*...: – 459. Եւ յովսէփ որդի *դաւթի* որպէս ցուցաւ: - 460. Զի ի ցեղէն նաթանայ որդւոյ *դաւթի* այրն ոմն անուն ղևի՝ ծնաւ երկուս որդիս. զմելքի և զպանթեր: - 460. Դարձեալ վասն յովսեփայ գիտելի է. զի ի ցեղէն սողոմոնի որդւոյն *դաւթի*՝ մատթան առեալ կին, ծնաւ զյակոբ: - 460. Իսկ յովակիմ արդարն էր ի թագաւորական ցեղէն յուդայի լը երորդ ի թոռանց նաթանայ որդւոյն *դաւթի* փառաւոր և մեծատուն յոյժ: - 460-461. Երրորդն յաբրահամէ՛ մինչև ի *դաւիթ*: - 467. Չորրորդն ի *դաւթէ*՛ մինչև ցգերութիւնն բաբիլացւոց: - 467. Այլ և ցուպն հովուական *դաւթի*. զոր տարաւ ընդ դէմ գողիաթու: - 494. Որպէս *դաւիթ* ասէ յառաջագոյն. և պետրոս զնոյն ի գիրս գործոց երկրորդէ՛ (մարմին նորա ո՛չ ետես զապականութիւն.) ապա ուրեմն անապակա՛ն է մարմինն սուրբ: - 499. Նախ՝ վասն վճարման պարտուցն լուծան կապանք դժոխոցն. որպէս ասէ *դաւիթ*...: – 503-504. Դարձեալ ասեմք, ներքին դժոխք է հոգւոցն. և վերին՝ գերեզման մարմնոցն. և նա կոչի դժոխք ի սուրբ գիրս. որպէս ասաց *դաւիթ* «զսիմէի արեամբ հանդերձ ի դժոխս իջո՛» որ է՛ գերեզմանն: - 505. Զայս *դաւիթ* ներքին դժոխք անուանէ: - 505. Նախ՝ զի ասէ մարգարէն *դաւիթ* ընդ դէմ նոցա «փրկեցեր զանձն իմ ի դժոխոց ներքնոց» և ո՛չ ի վերնոց: - 506. Չորրորդ՝ զի ասէ *դաւիթ* «արձակել զորդիս մահապարտաց». այլ մահապարտք մեղաւո՛րքն են և ո՛չ արդարքն: - 506. Ա՛րդ՝ եթէ քրիստոս ի ներքին դժոխքն ոչ էջ, ո՛չ է կապեալ հզօրն որպէս աւետարանն ասէ. և ոչ զդրունսն խորտակեալ. և ո՛չ զգերիսն աւար առեալ որպէս *դաւիթ* ասէ: - 506. Երկրորդ՝ ի դիմաց տեառն ասէ *դաւիթ*. «ի մէջ գիշերի յառնէի խոստովան լինիլ առ տէր». որում սովո՛ր էր յայլ աւուրս ընդ առաւօտն կալ յաղօթս, և կիրակէն ի մէջ գիշերի: - 512. Տասներորդ՝ յաւուր միում այսահարեալ սաւուղ՝ կամէր նիզակաւն բևեռել *զդաւիթ* յորմն. յորմէ զերծեալ ապրեցաւ և գնաց ի տունն: - 513. Մետասաներորդ՝ փախստեայ *դաւիթ* բնակէր ի ներքնումն այրի. և սաւուղ ննջեաց յարտաքին այրին: - 513. Եւ ի գիշերին էհատ *դաւիթ* զդրօշակն սաւուղի. և յառաւօտուն աղաղակեաց առ նա: - 513. Երկոտասաներորդ՝ դարձեալ սաւուղ կամէր պաշարել *զդաւիթ*. և եկն զօրօքն իւր և ննջեաց ի դաշտի...: – 514. և *դաւիթ* մտեալ և առեալ զսուրն ի սնարից նորա. և ելեալ ի գիշերի ի լեառն աղաղակեաց առ նա «ո՞ւր է սուր քո»: – 514. Երեքտասաներորդ՝ ամաղեկացիք գերեցին զկողմն հրէաստանի և զայլազգիս. և *դաւիթ* զհետ մտեալ յետ **գ** աւուր և հարեալ ի գիշերի և ի վաղիւն մինչ յերեկոյ. և դարձուցեալ զերկոսին կանայս իւր. և ո՛չ մնաց գերի և ո՛չ մի. և յաւարէ աստի բաշխեաց ամենայն սիրելեաց իւրոց: - 514. Վեցերորդ՝ համբարձաւ ձայնիւ փողով ըստ *դաւթի*. և այս վերաբերի յառաքեալսն. որ յանձնեցաւ նոցա երթալ քարոզել ամենայն հեթանոսաց. և փողք եղեն տիեզերաց...: – 520. Սոյնպէս և *դաւթին* մարգարէութիւն՝ մտաց լուսաւորութեամբն երգէր զամենայն սաղմոսն ի հոգւոյն սրբոյ: - 537. **Նախ բնական խելքն. որ ի բարեխառն կազմուածոյ հանդիպի**. որպէս էր՝ ակիտոփէլին և քուսեայ բարեկամին *դաւթի*: - 537. Երրորդ վկայ ունիմք զմարգարէս և զառաքեալս. որպէս ասէ մարգարէն *դաւիթ* «բաժակ քո որպէս անապակ արբեցոյց զիս»: – 595. որպէս յորժամ *դաւթի* ասացաւ թէ՝ «մի՛ պակասեսցէ սուր ի տանէ քումմէ յաւիտեան» վասն սպանման և շնութեանն: - 602. ...որպէս *դաւիթ* ասէր, «լուացի զամենայն գիշեր զմահիճս իմ. և արտասուօք իմովք զանկողինս իմ թացի»: – 619. ...որպէս ասէ *դաւիթ*՝ «**է** անգամ յաւուր օրհնեցից զքեզ»: – 621. ...որպէս ասէ *դաւիթ*՝ «ես առ աստուած կարդացի և տէր լուաւ ինձ յերեկոյս»: – 621. Եւ առ *դաւիթ* խորհուրդ հեթանոսաց եմուտ: - 629. Երկու դասք էին երգիչք ի տաճարին զոր կարգեաց *դաւիթ* ընդ տիւ և ընդ գիշեր հանապազորդ պաշտօն **իդ** ժամուց. - 636. ...որք դաս առ դաս երգէին զսաղմոսն *դաւթի*. նոյնպէս և յեկեղեցի կարգեցաւ: - 636. Ծագեաց մեզ տէր եղջիւր ի *դաւիթ*: - 638. Վասն քրիստոսի ասէ որ եղև մեզ զօրութիւն յազգէ *դաւթի*: - 638. Եւ զայսոսիկ հոգէխառնեաց *դաւիթ* և ուսոյց երգեցողացն: - 640. Վասն է՞ր ձայն և քնար խառնէր *դաւիթ* ի յերգս հոգւոյն: - 641. Յետ մովսիսի *դաւիթ* է առաջին մարգարէ ...: – 643. Դարձեալ՝ *դաւիթ* աստուածահայր կոչի...: – 643. Այն է՝ յորժամ *դաւիթ* զտապանակ ուխտին հանէր յերուսաղէմ, **է** դաս պարուց որք են քահանայից դասք. և սրինգ. և փողք. և քնար. և այլն: - 645. Եւ ինքն *դաւիթ* հանդերձեալ և հոլանեալ երգէր զտաւիղն որպէս սարկաւագունք. - 645. ...որպէս և *դաւիթ* օծաւ **գ** անգամ: - 673. Ասեմք նախ՝ եթէ մարգարէն *դաւիթ* վասն

բոլոր աշխարհի ասէ որ ջրով և հրով անցանի. և ապա հանգիստ յաւիտենական լինի...: – 701. Եւ աստուածահայրն *դաւիթ* ասէ, «հանես զոգի ի նոցանէ պակասին և ի հող դառնան»: - 715. Հինգերորդ, ստեղծաւ մարդն հաւասար հրեշտակաց. և յորժամ մեղանչեաց՝ անասնոց հաւասարեցաւ ըստ *դաւթի* և ընդ նոսա ապականեցաւ և պատժեցաւ...: - 724. Եւ վասն պարզութեան երկրի վկայէ՛ *դաւիթ*, «լերինք որպէս մոմ հալին»: - 728. Դարձեալ, ծորն յովսափաթու կոչի ծոր դատաստանի. այսինքն է կալն ուռնայի, ուր *դաւթի* խոստացաւ անդ առնել դատաստան. յորժամ սեղան շինեաց և պատարագեաց զեզինսն և բարձաւ մահն: - 737. Մարգարէն եսայի կրկին ասէ զհատուցումն մեղաց. նոյնպէս և ի տեսիլն. և վասն էր *դաւիթ* եօթնպատիկ ասէ հատուցանել ի ծոց նոցա: - 750. Կամ սիրելութիւն որպէս *դաւթի* և յովնաթանու. զոր սիրեաց որպէս զհոգի իւր: - 761. Կենցաղս այս երա՛զ է համարեալ հանդերձելոյն ըստ *դաւթայ*. «որպէս երազք զարթուցելոց»: – 775. Յորոյ ի դէմս ասաց *դաւիթ* «յիշել զբան ծառայի յուսադրութեանց նորա»: – 778

ԴԴՈՒՄ + Եւ յետ այնորիկ յեօթներորդէ՛ աւուրն սկսանի արիւնածուծ լինիլ յարգանդէ մօրն ընդ պորտն. որպէս *դըդում* և ծմերուկ ընդ կոթն: - 261

ԴԵԲՈՎՐԱ - Երրորդն Սամէգար. որդի անաթայ. որ մածիւն ո այր եսպան՝ ամս **դ**. և *Դեբովրա* ամս **ե** ընդ այլազգեացն: - 420

ԴԵԳԵՐԻՄ + Իսկ Չորրորդն արքայութիւն՝ է՛ յաւիտենականն գաւառ. յորմէ ի ձեռն մեղաց առաջնոյ մարդոյն՝ տարեալք պանդխտիմք յայսմ տառապանաց գբի և ի տիղմ կաւոյ. անարգաբար *դեգերեալք* ի հովիտս արտասուաց. յանապատի կալով և ո՛չ ի ճանապարհի. - 756

ԴԵԳԵՐՈՒՄՆ + Զայս և այլ սոյնպիսիս բազմօրինակ ստուերագրութեամբ առ ճշմարտութիւն իրին. իսկութեամբ ոչ գոլ անհնարին երկասիրացդ ի սոյն *դեգերմամբ* զոր ի պարապ ժամու քննութեան: - 306

ԴԵՉԵԿ ԱԼԻՓԱԹԱ - Սեմայն *դեզեկ ալիփաթա՛:* - 299

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ - Եւ այլք վասն արտեմոնի. զի նա՛ փոխեաց զծնունդն ի *դեկտեմբերի* **իե**: - 482. Զոր ի ժողովն քաղկեդոնի հաստատեցին զսոյն տօն ի **իե**ն *դեկտեմբերի*. պատճառելով թէ՝ ի հռոմ դարձի արեգական տօն կատարէին. և փոխեաց զայն պետրոս տօնել արեգականն արդարութեան: - 482. Եւ ի մարտի **իե** էն մինչ ի *դեկտեմբերի* **իե**ն համարեն **թ** ամիս և **ե** օր, և ա՛նդ ասեն զծնունդն: - 483. Ութերորդ՝ զի թէ հաւատան աւետարանին և ոչ ստեն **լ** ամաց գալ քրիստոսի ի մկրտութիւն, ի հարկէ՛ պա՛րտին կատարել և զմկրտութիւնն ի նոյն ի տօնի ծննդեանն իւրեանց ի *դեկտեմբերի* **իե** որ իցեն ամենևիմբ սուտ: - 484

ԴԵՂ + Երկրորդ՝ որ ինքն ո՛չ է բարի, այլ պատճառէ՛ զա՛յլ բարի. որպէս դառն *դեղն* զառողջութիւնն: - 160. Երրորդ՝ որ է՛ ինքն բարի, և պատճառէ՛ զայլ բարի. զորօրինակ՝ որպէս քաղցր *դեղն* պատճառէ՛ զառողջութիւն: - 160. Որպէս թոյնք իժից, զի են ինքեանք բնութեամբ չար- և պատճառե՛ն զչար. բայց պատահեցաւ ոմանց՝ *դեղ* լինիլ: - 160. Նա՛խ՝ պէտք են բժշկութեան *դեղոց* և առողջարա՛րք են: - 212. Հինգերորդ՝ զի ի նոցանէ ըստանամք *զդեղս* բժշկութեան մարմնոց: - 217. Որպէս բժիշկք յորժամ հիւանդաց *դեղ* տան, նախ ինքեա՛նք զճաշակն առնուն զի հաւատարիմ լիցի: - 316. Սարդիոն. շիկագոյն արիւնատեսիլ. գտանի ի բաբիլօն. և թափանց է և *դեղ* առողջութեան: - 348. Տասներորդ, սրբի բորն *դեղով*. ջնջի և մեղքն ապաշխարութեամբ: - 367. Երրորդ՝ զանթառամ *դեղն* կուսական: - 383. Հինգերորդ՝ զի *դեղն* պատասխանէր հիւանդութեանն: - 463. եթէ զոր օրինակ բժիշկք՝ ո՛չ ի սկիզբն ցաւոց և ո՛չ ամենևին անագան տան *ըզդեղ* հիւանդին. զի անօգուտ է և վնասիչ. այլ ի դիպօղ ժամու յորում առողջացի: - 467. Որպէս եսաւ անդրանիկն խսահակայ՝ կցողական *դեղօք* ողջացոյց զմարմին իւր և արար անթլփատ. զի ցրեսցէ զուխտն աստուծոյ: - 486. Եւ վասն մերոյ հիւանդութեան՝ քրիստոս էառ *զդեղն* և բժշկեաց զմեզ: - 491. Զոր օրինակ՝ բժիշկն յորժամ հիւանդին *զդեղն* տայ, նախ ինքն ճաշակէ զի հաւատալի լիցի: - 497. Նոյնպէս և զկամաւոր մահն որ է՛ *դեղ* և առիթ յաւիտենական կենացն, նախ ինքն ճաշակեաց և ուսոյց հետևողաց իւրոց: - 497. Եւ որպէս անչափ են սպեղանիք և *դեղք* բժշկականք մարմնոյ ի բազում և զանազան ծաղիկս խոտոյ և յարմատս, ի տերևս ի պտուղս. և յայլսն. զի սոքա յայտնեն զբազմութիւն հիւանդութեանց մարմնոյ: - 531. Երրորդն ի միոջէ և առ մի. որպէս բժշկական *դեղ* և գործիք. նոյնպէս մի է եկեղեցի յիւրաքանչիւր ազգս. զմի և զնոյն ունելով գործ և իր ի միոյ գլխոյն առ մի անդամքս. ի միոյն քրիստոսէ առ մի քրիստոնեայքս. ի միոյ հաւատոյն առ մի հաւատացեալքս...: – 533. Առ երրորդն ասեմք թէ՝ երիցս հարցումն սիրոյն և արածելն զոչխարսն՝ վասն երից ուրացութեանցն էր բժշկութիւն. զի ո՛ր մասն որ խոցի՝ նորին է բժշկական *դեղն* դնելի՝ և ո՛չ առողջից: - 547. Եւ գո՛րծ է այսմ խորհրդոյ՝ յաւելցնել զշնորհն, և *դեղ* հանապազորդ մեղացն: - 594. և

ո՛չ է աստուածային հրաման, այլ առաքելական ներումն ի *դեղ* անժուժկալութեան. զի մի՛ ի պոռնկութեան անդունդս կործանեսցին: - 613. որպէս նոքա որ *զդեղ* մահու խառնեն. վասն որոյ նշանաւ խաչին կնքեմք զնոսա, զի փախիցեն դևքն: - 654. Պա՞րտ է բժշկական *դեղով* վարիլ հիւանդաց, թէ ոչ: - 665. Աստ զանազան ցաւոց` և զանազան *դեղս* կազմեաց արարիչն աստուած. որպէս յարմատս ի ծաղիկս ի պտուղս և յայլսն: - 665. Եւ բժշկութիւնն` ո՛չ ի *դեղն*, այլ յաստուած յուսալ պարտ է. որ *դեղով* և առանց *դեղոյ* կարօ՛ղ է բժշկել: - 665. Ա՛րդ` եթէ ըստ բնականին է հիւանդութիւնն, պա՛րտ է բժշկական *դեղով* առողջանալ...: - 665. յայնժամ լինի բժշկութիւն հոգւոյ և մարմնոյ յաստուծոյ և ո՛չ ի *դեղոց*: - 665. Դարձեալ` որպէս բժիշկք *դեղ* տան հիւանդաց` և ի միւս օրն դարձեալ հարցանեն : - 680. ...նոյնպէս և մեք ըզհոգևոր *դեղն* կենաց յերեկեան աւուրն մատուցաք մեռելոյն...: - 680. Եւ զոր օրինակ փայտն գիտութեան պատճառ մահու եղև. պատասխանեալ *դեղն* ցաւոց: - 734

ԴԵՂԻՆ + Որպէս մի է արեգակն և սպիտակ և *դեղին* լոյս իւր: - 107. Զի` մի արեգակն սկիզբն է **բ** լուսոյն. այսինքն *դեղնին* և սպիտակին: - 124. Եւ որդւոյ պատկեր` լոյսն *դեղին*: - 124. Նախ` զի *դեղին* լոյսն ծնանայ ընդ երբս կամ ընդ լուսանցս մտեալ, իսկ սպիտակն ոչ: - 125. Երրորդ` *դեղին* լոյսն ստուեր ունի` և սպիտակն ո՛չ: - 125. Վեցերորդ` *դեղինն* զառաքինութիւն մարմնոյն. և սպիտակն զանմեղութիւն հոգւոյն: - 125. Եօթներորդ` ջերմութիւնն ընդ *դեղին* լուսո՛յն է: - 125. Իններորդ` ի *դեղին* լուսոյն տեսանեմք զսպիտակ լոյսն: - 125. *Դեղինն* հրոյն: - 203. Հրոյն` *դեղինն*: - 212. *Դեղինն* հրոյ: - 234. Սիրտն իշխա՛ն է անձինն. յորժամ երկնչի` զարիւնն առ ինքն ժողովէ իբր զօրք առ թագաւորն. և մնայ մորթն բնական գունովն *դեղին*: - 245. Գոյնն սպիտակ և *դեղին* պակաս ուժ է: - 247. Բնական որակ տարերացն Սևն է՛ երկրի. և Սպիտակն ջրոյ. Կարմիրն օդոյ. և *Դեղինն* հրոյ: - 342

ԴԵՂՁԱՆ + Չորրորդ` *զդեղձան* հերն և անարատ մարմնով և անբիծ հոգով, որ ո՛չ ունէր զլուծ մեղաց: - 383

ԴԵՂՆԱԳՈՅՆ + Զըմրուխտ. կանա՛չ է և *դեղնագոյն*. գտանի ի փիսոն գետ. Դևի՛ է և Յոհաննէս: - 348. Յասպիս` նմա՛ն է զըմրխտի *դեղնագոյն*. գտանի յեզեր թորքոմէտոս գետոյ յեզր կասբից ծովու: - 348

ԴԵՂՆԻՄ + Եւ զի ցրտութեամբ և չորութեամբ տերևք *դեղնին* և թափին: - 197. Վասն որոյ ի հրոյն ոմն սևանայ. որպէս խաղող. և կէսք կարմրին և *դեղնին*. որպէս բոյսք` և տերևք չորացեալ ի հրոյ: - 213. *Դեղնի* երեսն և կարմրի. և մին մարդն սև, և մին սպիտակ լինի. և շէկ և ծիծաղկոտ և այլն: - 227. Վասն է՞ր մարդ յորժամ երկնչի *դեղնի*, և յամաչելն շառագունի: - 245

ԴԵՂՆՈՒԹԻՒՆ + Այսպէս և սևութիւն երկրին և *դեղնութիւն* հրոյն խառնի և առնէ զկանանչն: - 212. և երեսն լըսնանայ վասն *դեղնութեանն*. և կապուտի ընդ կարմիրն խառնելով: - 620

ԴԵՂՆՈՒՑ + Որպէս զձու հաւի. *դեղնուցն* ի մէջ ջրոյն. և մզղնա տեսակն ի խեճեպոյն է ամրացեալ: - 181

ԴԵՄԵՏՐԵԱՅ - Եւ գրեցին ապաշխարութեամբ խոստովանութիւն. և եդին ի տապանին դադայ` յեկեղեցւոջ սուրբ վկային *դեմետրեայ*: - 543

ԴԵՌ + Նախ ասի անեղ` որ *դեռ* չէ՛ եղեալ. որպէս այն որ ի հանդերձեալն լինի. որ կարօտ է սկզբան: - 113. Եբրայական լեզուաւն կարդային որ ունէր *դեռ* զառաջինն. որպէս ասէ մեր լուսաւորիչն: - 299. Չորրորդ ասեն ոմանք թէ` *դեռ* չէր մկրտեալ մարիամ. և ոչ մկրտելոցն անհպելի՛ է. քէպէտ և իւրք իցեն: - 517. Ապա հե՞զն յամենայնի սուրբն գրիգոր ետ նոցա` զի նոքա շինեսցեն ընդարձակ. զի *դեռ* չէր շինեալ: - 549. Ասեմք եթէ` անդրանիկ և կատարեալ ո՛չ վասն պսակացն ասէ որ *դեռ* առնելո՛յ են: - 695

ԴԵՌԱԾԻՆ + Որ է՛ Տղայ. Մանուկ. Պատանեակ. Երիտասարդ. Ալևոր. Ծեր. իսկ երեխայն *դեռածինն* է: - 378

ԴԵՌ ԵՒՍ (ԴԵՌԵՒՍ) + Նոյնպէս և բարին միշտ բարի է. քէպէտ ի հոգւոյն պակասեցաւ, *դեռևս* ի յէութեան է. զի է է բարին. և էութիւն ո՛չ կորնչի: - 23. Կուրացեալ հրէայքն առարկեն ընդդէմ մեր թէ` *դեռևս* ոչ է եկեալ մեսիայն: - 27. Երրորդ հարցումն հակառակացն թէ` որդի ի հօրէ ծնաւ և դադարեցա՞ւ, թէ *դեռևս* կածնանի: - 37. Եւ թէ *դեռևս* ծնանի` անկատա՛ր է ծնելութիւնն: - 37. Իսկ յորժամ քակես` լինի մի և մի. քակեցաւ այժմ ի յառաջին բնութենէն ըստ քեզ` և ունի *դեռևս* զնոյն համարն: - 55. Եթէ զաստուածային անձն և զնորին բնութիւնն ասէք մի քրիստոս, *դեռևս* կայր յառաջ ասացեալ տարակուսանսդ. զի զաստուածային անձն և զբնութիւնն ասէք չարչարեալ և մեռեալ. զի քրիստոս խաչեցաւ և մեռաւ ըստ գրոց: - 89. Վեցերորդ` ոչէ ասին և բացարձակքն որ ի հանդերձեալն. զի *դեռևս* ո՛չ են. այլ` լինելոց են միշտ: - 111. Իսկ անեղն ի **բ** դէմս որոշի. որպէս անեղ էն աստուած. և անեղ` որ *դեռևս* ո՛չէ եղեալ և գոյացեալ: - 118. Գոյացութիւն հացին փոխեալ է ի գոյացութիւն մարմնոյն քրիստոսի և է՛ անապական. իսկ քանակն և որակն մնացեալ է *դեռևս* փոփոխելի. և յայնմանէ փոխարկեպին

այլայլմունք ինչ: - 339. Երկրորդ՝ զի անընտիր է *դեռևս*: - 365. Եւ *դեռևս* ունին ազգն վրաց. զի գիթվորն մտեալ յեկեղեցի ազա՛տ են: - 392. *Դեռևս* ապա զմարմին կենարարին ապականացու խոստովանիս: - 503. Ա՛րդ՝ մեղանչելն մարդոյ այնպէս է որ զակն խփեաց ի լուսոյն և խաւարեցաւ. սակայն լոյսն ծագէ՛ *դեռևս* ի վերայ աչացն և սակաւ փայլէ ի ներքս. և յորժամ բանայ վաղվաղակի լոյս տեսանէ: - 562. Նոյնպէս և այժմ սրբոց և երանելեաց յոյսն է հանդերձ ստուգութեամբ տեսութեանն. զի *դեռևս* հանդերձեալ է նոցա մարմնոցն յարութիւն. և փառք և պսակքն ըստ իրին: - 574. Եւ սուրբ ժողովուրդն՝ և երեխայն որ *դեռևս* մկրտի, զայսոսիկ նւիրեալք կոչէ: - 608. Այլ մովսէս օրինադրեաց ի թիւքն առնել կրկին փողս արծաթի. և կոչեաց զնոսա փողս ազդեցութեան. որպէս *դեռևս* գոն ի դրունս թագաւորաց կրկին փողք: - 618. ...որպէս յառաջն ունէին ամենայն ազգք քրիստոնէից. և *դեռևս* պահէ՛ ազգն դպտի և հապաշի: - 650. Եւ որպէս արդարքն *դեռևս* ոչ են ընկալեալ զկատարեալ փառս իւրեանց...: – 669. Երրորդ, զի թէ սատանայ որ գտա՛կն է ամենայն չարեաց՝ *դեռևս* ո՛չ տանջի յաւիտենից. ըստ որում «մի՛ յառաջ քան զժամանակն տանջեր զմեզ». ապա և ո՛չ մարդկայինս ազգ: - 776

ԴԵՐԱՆՈՒՆ + Տասներորդ՝ *դերանուանքն* որպէս ես. դու. նա՛. յատկապէս զմի անձն նշանակեն: - 73

ԴԵՐԱՔՐԻՍՏՈՍ + Այլ տե՛ս յայտնապէս, զի զայսպիսի նշան վկայութեան ո՛չ ունէին յուդաս և դնդաս. և ո՛չ նեռն ունելոց է *դերաքրիստոսն*. վասն որոյ ո՛չ են մարգարէ, այլ մոլորեցուցիչք և չարք: - 400

ԴԵՐԵՒ + Զոր ընդ *դերևս* հանէ սուրբն գրիգոր նիւսացին ի գիրս կազմութեան այսպէս եթէ, որք զհոգին յառաջ ասեն գոյանալ քան զմարմին. և վասն մեղաց եդեալ ի մարմին մարդոյ. որ է՛ համանման բանականութեամբ. և է՛ իներքոյ երկնային կենաց՝ զի մարմնաւո՛ր է: - 252

ԴԵՒ + Վասն անկման *դիւացն*. և հակառակութեան նոցա. և լոյս կերպարանին: - 102. Նոյնպէս հրեշտակաց և *դիւաց*՝ չարաց ի մարդկանէ և բարեաց ընտրութեան հոգի ընկալաք: - 126. Իսկ *դևք* փոխեն զերևակայութիւնն. որպէս տապ ջերմութեանն: - 133. Իսկ հրեշտակք փոխեն զսոսա և զիմացականն վասն բարւոյ. զոր *դևք* ո՛չ կարեն փոխել: - 133. Երրորդքն՝ յետս ընկրկեն զիշխանութիւնս *դիւաց* և չարաց: - 136. Դարձեալ՝ *դևք* ընդ աստուծոյ. զի դիտաւորութիւն ո՛չ կարէ թագչիլ յաստուծոյ: - 144-145. Իսկ խօսի *դևն* ընդ մարդոյ՝ կամ փոփոխելով զգոյութիւնն որպէս հրեշտակն կամ զպատկեր նմանութեանն ցուցանէ տեսանելեացն. և կամ տպաւորէ՛ յերևակայութիւնն: - 145. Եւ անդ ընթեռնու *դևն* որպէս ի քարտիսի և իմանայ յայնմանէ: - 145. Իսկ բանիւ գործոյ խօսի աստուած ընդ *դիւին*. նա՛և հրեշտակք ընդ սատանայի. որպէս որոտ և կայծակունք հրոյ ի վերայ նոցա...: – 145. Իսկ բանիւ գործոյ խօսի աստուած ընդ *դիւին*. նա՛և հրեշտակք ընդ սատանայի. որպէս որոտ և կայծակունք հրոյ ի վերայ նոցա...: – 145. Իսկ խօսի հրեշտակն ընդ *դիւին*՝ ցուցանելով նմա զտեսակս իմացման իւրոյ առանց լուսաւորութեան իմն: - 145. Դարձեալ՝ հոգին խօսի ընդ *դիւին*, զի զբաղձանք սրտին տպաւորէ ի զգայութիւնսն: - 145. Ա՛րդ՝ տեղական անկումն *դիւին* եղև կամ ի դժոխս՝ կամ ի յօդս աղջամղջին որ է՛ միջին կայարան օդոյն: - 146. Իսկ թէ դառնային ի ներքոյ ինքեանց առ փոփոխական բարին, անկանէին ի չար մեղացն և ի չար պատժոցն. որպէս այժմ *դևք* և ի կատարածի: - 146. Ո՞րպէս անկան *դևքն*: - 146. Անկումն *դիւաց* կրկին էր. այսինքն հոգեւոր և տեղական: - 146. Քանզի *դևք* ո՛չ են ի վերին մասն օդոյն, զի մի խնդասցեն լուսովն. և ո՛չ ի ստորին մասն, զի մի՛ առաւել վնասեսցեն զմարդիկ: - 146. Վասն զի ի *դևն* երիս իրս նկատելի է. այսինքն բնութիւնն՝ գործն՝ և մեղքն: - 146. Զի ի կատարածի աշխարհի յորժամ դադարի գործ *դիւացն*՝ ամենեքեան միահաղոյն փակեսցին ի դժոխս: - 147. Զի զոր ինչ բնութեամբ ունէին *դևք*՝ եթող ի նոսա աստուած յետ յանցմանն. և զոր ինչ երանութեամբ ստանալոց էին՝ զրկեցան: - 147. Այլ նոքա ամենեքեան ա՛զգ են *դիւաց*. և ըստ զանազան գործոյն՝ զանազան անուան հանդիպեցան. որպէս *դևն* պոռնկութեան, և հպարտութեան, և բէէլզեբիւղ, բեհմովթ, և այլն: - 150. Չորրորդ՝ զի ի *դևն* շրջեալ է տրտնջականն ըստ յառաջանալոյ ի բարին: - 151. Եւ ոմանք են յերկնից բայց ո՛չ յերկինս. որպէս *դևք*: - 151. Եւ թէպէտ անկան և եղեն *դևք*՝ գոյացականքն մնացին առ նոսա. և հրեշտակ լուսոյ կերպարանին ըստ առաքելոյն: - 151. Իսկ յանցումն օրինացն՝ լինի զէն և գործի *դիւացն* որով պատերազմին ընդ մարդոյս: - 151. Իսկ *դևք* զանհաստատսն մտօք՝ ի ստորև քարշեն և յերկիր կործանեն զերկրաւորս խորհելով. և ընդ ինքեան ի յատակս դժոխոց մերժեն: - 152. Տեղական անկումն եղև *դիւաց* ի սկիզբն ստեղծման իւրեանց վասն ամբարտաւանութեան և մախանաց ընդդէմ արարչին փառաց. ուստի անկաւ յերկնից ի դասուց հրեշտակաց և ի փառաց իւրեանց որպէս ասացաւ յառաջագոյն: - 153. Իսկ յանդիմանութեան անկումն *դիւաց* եղև գալստեամբն քրիստոսի ի ձեռն խաչին. և այս չորեքկին: - 153. Եւ դարձեալ այս երկրորդ անկումն *դիւաց* չորեքկին: - 153. Այսքան վասն *դիւաց*: - 153. Հինգերորդն *դիւաց* կերակուր: - 210. Եւ դադարք *դիւաց*. իսկ յետոյ լուցկի են գեհենին յաւիտենից: - 212. Զթռչունս ըմբռնել. ի վերայ ծովու գնալ. *դիւաց* սաստել. ձեռօք առ այլս

խօսիլ: - 275. Քսանեւ, Վասն կախարդացն. և խօսից *դիւացն*. և խստութեան սրտին. և կողոպտելն զեգիպտացիսն: - 283. Եւ զի յերիս տեղիս պատերազմին *դևք*: - 285. Երկրորդ՝ հրեշտակք անդրանիկք են քան զմարդ ստեղծմամբ. և յորժամ մեղան *դևքն* խոտեցան և եղեն կրտսերք. և մարդն ել ի տեղի նոցա և եղև անդրանիկ: - 310. Եւ ի սակաւ զօրութենէն նախքան զյարութիւնն չարչարէին *դևքն*, և աղաչէին թէ «մի՛ յառաջ քան զժամանակն տանջեր զմեզ»: – 316. Կարե՞ն *դևք* հուր իջուցանել և փոփոխել զտարերքս: - 321. Ո՛չ կարեն *դևք* զտարերքս փոփոխել. և ո՛չ հուր և ո՛չ շանթս և ո՛չ այլ ինչ ի տարերացս առնել որպէս կարծեն ոմանք: - 321. Նա՛խ՝ գուժ լծոց եզանցն՝ և սպասաւորացն մահ. և գուժկան ծևանայր *դև* մի ի կերպարանս ծառայիցն յոբայ: - 322. Իսկ ի հոգւոյ մարդոյն բ իր հեռացուցանեն *զդևսն*. այսինքն խոնարհութեամբ և ճշմարտութեամբ. վասն զի զերկուքս զայս ո՛չ ունի սատանայ. և ամենևին փախչի և ատէ՛ զխոնարհութիւն և զճշմարտութիւն: - 324. Այլ ոմանք ասեն ի ձեռն հրեշտակաց ի միում աւուր ժողովեցան. որպէս ի ձեռն *դիւաց* ցրուեցան: - 326. զդ՝ անդամալոյծ միակողմանց բժշկութիւն. էդ՝ բորոտից սրբութիւն. ըդ՝ բոլոր մարմնոյն հիւանդաց և ջերմացելոց առողջութիւն. թդ՝ *զդևսն* հանէր. **ժդ**՝ զմեռեալսն յարուցանէր: - 328. Եւ տէր ինքն բարձրացաւ ի խաչ և զհարեալսն ի թունիցն *դիւաց* բժշկէր: - 329. Իսկ *դևքն* փոխեն զերևակայութիւնն և զզգայարանս, այլ ո՛չ զմիտս: - 336. *Դևք* ո՞րպէս խօսին զառաջիկայն: - 336. Զառաջիկայն և զմիտս մարդկան ո՛չ ոք գիտէ. ո՛չ հրեշտակք և ո՛չ *դևք* և ո՛չ մարդիկք. բայց միայն աստուած որ քննէ զսիրտս և զերիկամունս: - 336. Իսկ *դևք* խօսին զմերձաւոր հանդերձեալն: - 336. Եւ թոյլ տայ աստուած *դիւաց* և կախարդացն հրաշից: - 336. Այսպէս և քրիստոնեայք յորժամ ելանեն ի կենաց աստի, կողոպտեսցեն *զդևս* և ապա՛ ելցեն: - 336. Եւ ի մէջ գիշերին յորում ըմբռնեցաւ, էհար զանդրանիկս *դիւաց*: - 337. Եւ այն որ շուրջ զսեղանովն, նշանակէ՛ զքահանայս. որ մերձ սեղանոյն որ է՛ քրիստոս՝ միշտ սպասաւորե՛ն և պատերազմին արեամբ չափ ընդ ախտս և ընդ *դևս*: - 341. Եւ զոր ուտէին և *դիւաց* զոհէին՝ պիղծ ասաց. որպէս զխո՛զ, զճագա՛ր, և զնապաստակ: - 364. Բաղաամ մո՛գ էր և կախարդ. և սովո՛ր էր ընդ *դևս* խօսիլ. վասն որոյ յառաջեաց աստուած և խօսեցաւ: - 387. Նա՛խ՝ զի մի՛ խօսեսցի *դևն* և չարիս ուսուսցէ: - 387. **Վհուկն ա՛յն է, որ ի վիհաց և յանդնդոց մեռեալս կերպարանեն. *դևք* ի կերպս մարդկան երևին. զոր դևակոչ ասեն և հազիմաթ. և Նշանագէտ, որ ի գերեզմանս ննջէ և նշանաւոր մարդ կերպարանէ. որպէս զսամուէլ սաւուղայ երևեցոյց հարցուկ կինն**: - 388. Եւ երազահանն, որ ի գիշերի տեսանէ *զդևս* և մարգարէութիւն պատմէ զի պատրեսցէ: - 388. Եւ յայտնի նշան մոլորութեան նոցա ա՛յս է, զի այնպիսեացն կատարօղք վատթարք են գործովք և մոլի. և առ *դևս* տանին զմարդիկք բռնութեամբ...: – 389. Նա՛խ՝ շուրջ թշնամիք *դևք*. և գազանք խիղճ մտաց. և ծով մեղաց. և ամայութիւն բարեաց: - 393. Այլ ընդ *դևս* պատերազմիլ միշտ. զի որոց *դիւաց* թէ յաղթէ մարդ, թէ հպարտութեան և թէ պոռնկութեան, զնոցա տեղիքն ժառանգէ յերկինս: - 393. Նշանակէ՛ զկրկին *դևսն* որ ի խորհուրդս և ի զգայութիւնս պատերազմին: - 393. Այլ ե թագաւորք մադիանացիքն էին, և բ այսոքիկ. որ են է *դևք* է գլխաւոր մեղաց. որք ի կեանս պատերազմին, և յետ մահու ընդ հոգւոցն բազումք: - 393. Երրորդ՝ ի քանանացիս. յետ յարութեանն ընդ ոսոխացն *դիւաց*: - 394. Վասն է՞ր յայս գ տեղիս պատերազմին *դևք*: - 394. Իսկ ի միտս, մահու չափ մեղաց է իշխանք և գունդք *դիւաց*: - 404. Փեգովրայ տեղի՛ էր կռոց. և *դևքն* չտային թոյլ թաղել զմարմինն, մինչև սաստեաց միքայէլ հրեշտակապետն ասելով, «սաստեսցէ՛ ի քեզ տէր». որպէս յա՛յտ է ի կաթուղիկէից վերջին թուղթն: - 409. Եւ *դևք* ո՛չ գիտեն զառաջիկայն: - 412. Եւ տէր մեր փրկէ զյուսացեալս իւր, որք պաշարին հնգիւք զգայութեամբք յիշխանացն *դիւաց*: - 419. Եւ տէր մեր յաղթեաց իշխանին *դիւաց.* և եհատ զնորայն բռնութիւն աջոյ. և զոմանս եթող ձախիւ թիւրելոյ և զընտիրս որոշելոյ: - 419. Իսկ տէրն մեր զմարմին և զհաւատացեալս իւր ապրեցոյց յիշխանէն այլազգեացն դիւաց: - 423. Վհուկք և *դևք* ո՛չ զառաջիկայն գիտեն և ո՛չ մեռեալս յարուցանեն: - 428. Եւ *դևք* ո՛չ միայն զապագայն ոչ գիտեն, այլ և զներկայ խորհուրդն ո՛չ ճանաչեն. նաև զանցեալ ճշմարիտն և զբարին ի միտ ո՛չ ունին: - 428. Բե՛ր տեսցուք և զորպիսութիւն խօսիցն, որ թուի թէ ճշմարիտ զապագայն պատմեն *դևք*: - 430. Երկրորդ՝ զի սուտ խօսեցաւ աստ. զի թէ սամուէլ էր՝ ո՛չ ուսանէր ի սաւուղայ. և *դևն* յերկրէ ո՛չ ելանէ: - 430. Չորրորդ՝ զի թէ սամուէլ էր որ ասաց թէ՝ տէր հեռացաւ ի քէն, և այս ո՛չ է մարգարէութիւն. զի կրկնեաց զիւր բանն. և թէ ո՛չ էր սամուէլ, այլ զանունն ընկալաւ և ինքն *դև* էր, սուտ խօսեցաւ ապա: - 430. Ապա յայսմ ամենայն է յա՛յտ է՝ զի ոչ ինչ գիտեն զառաջիկայն *դևք*. և ո՛չ իմանան զներկայական խորհուրդս. և ո՛չ յառնեն մեռեալք. այլ սուտ կերպարանին: - 430. Նոյնպէս և *դևք* ի նրբութենէ տեսութեան իւրեանց՝ կամ ի լսելոյ՝ խաբեն, զառաջիկայն պատմելով: - 430. Քսաներորդ, կոխեցին զայլազգիսն իէլ և յուդայ. և խոստովանօղք քրիստոսի *զդևս* այլազգիս: - 436. Եւ շուրջ զնովաւ հրեշտակք ամենայն ոչ հաւանեցան. զի նոքա զամենայնն ճշմարիտ խօսին. և բարի առնեն մարդկան. և յապաշխարութիւնն խնդան. իսկ սուտ

խօսիլն և չար առնելն և ի վիշտս ուրախանալ՝ *դիւա՛ցն* է որ են չար հոգիքն: - 444. Վեցերորդ՝ փրկեաց ի կռամոլ *դիւաց*, և էած յաստուածպաշտութիւն հաւատոց. որպէս ասէր յետ յարութեանն...: – 473. Եւ դարձեալ՝ աջն զփրկութիւն մարդկան. ահեակն զսաստ *դիւացն*: - 493. Որպէս մարմնական հուր զանմարմին հոգիսն և *զդևսն* տանջէ, նոյնպէս և տեղին ըմբռնէ: - 504. Նոյնպէս և զհոգիքն թողեալք ի յաստուծոյ արգելուն *դևքն*: - 504. Ապա վասն է՞ր յերուսաղէմ ասեն զդժոխքն՝ թէ է՛ այր դիւահոտ և ձայն աղաղակի և չարչարանք և այրեցումն չարաչար *դիւաց* լսելի լինի: - 504. Ուր և առաւել չարք և ամբարիշտք տանջին, և գլխաւորն *դիւաց*: - 505. Եւ որպէս *դևք* զկնի անկման իւրեանց ոչ կարեն արդարանալ ըստ ինքեան. զի անկումն նոցա մա՛հ է նոցա: - 508. Նոյնպէս ըստ օրինակին արար տէր մեր զատիկն յերեկոյի մեծի ե շաբաթին. և ի մէջ գիշերին յորում ըմբռնեցաւ՝ եհար զանդրանիկսն *դիւաց*: - 513. Երկրորդ՝ մագդաղենացին մարիամ յորմէ է *դևքն* ելին: - 516-517. Իսկ խորհուրդ ասէ վասն *դիւաց*. զի անմարմին է *դևն*: - 559. Նա՛խ՝ զի զտրտմութեան *դևն* զձանձրութեան զկարճմտութեան զսրտմտութիւն և զոխն հանէ՛ ի հոգւոյն: - 584. Վեցերորդ, ընդ կերակուր և ըմպելիս մեր՝ *դևն* որ թշնամի է մեր բազում վնասս խառնէ...: – 654. ...որպէս նոքա որ զդեղ մահու խառնեն. վասն որոյ նշանաւ խաչին կնքեմք զնոսա, զի փախիցեն *դևքն*: - 654. Ա՛րդ՝ թէ յերկինս էաք մեղանչեալ՝ ո՛չ կարէաք բշժկիլ որպէս *դևքն*: - 663. ...այլ դատապարտի՛լ հարկաւոր է. որպէս *դիւաց* մեղանչումն և անկումն. որ է մահն և դատապարտումն որ է՛ պատիժն: - 667. Ասեմք թէ ո՛չ. այլ առաւել վտա՛նգ է նոցա. զի ի բազում անգամ ի ձեռս *դիւաց* արտաքս ընկեցեալ լինին մարմինք նոցա: - 678. ...իսկ *դևք* զերկուքն ունին. զի յոչ էից եղէն. և փոխեցան ի բարւոյն ի չար. այլ զմինն չունին...: - 681. Եւ փարաւոն ընկղմեալ զօրօքն. զի ոչ ինչ կարեն վնասել չար *դևքն* քրիստոնէից հոգւոց: - 682. Իսկ չարացն ոչ ինչ գիտեն. այլ զոր հրեշտակք կամ *դևք* նոցա պատմեն: - 685. Իսկ մեղաւոր հոգին դարձեալ ի ձեռն հրաշտակաց. զի աղաչէր զնա երևիլ. կամ ի ձեռն *դիւաց* կերպարանին նոքա: - 686. «Եւ երկինք և երկիր վառեսցին հրով». այսինքն տարերք սրբեսցին ի մեղաց *դիւաց* և մարդկան: - 702. Դարձեալ՝ թէպէտ վասն հոգւոյն ասեմք որպէս այս, և տեսիլ անտօնին, և այլոց, այն ո՛չ է բերքաթուր. այլ պատերազմ *դիւաց*. որպէս աստ մարմնով, նոյնպէս և յետ մահու առ հոգիսն...: - 703. ...և ապա կորնչին *դևք*. և այս ո՛չ է բերքաթուր: - 704. ...որպէս ցուցաւ ի վերոյ ուր յաղագս անկման *դիւաց* ասացաւ: - 708. Երկրորդ՝ մարմնովն տիրեաց ցանկութեանցն երկրաւոր՝ և իշխանացն *դիւաց*...: – 711. Նոյնպէս և սուրբքն այժմ թագաւորե՛ն և տիրեն ի վերայ ախտից, և յետոյ ի վերայ *դիւաց*, և ապա ի վերայ մահու: - 711. Յանմարմնոցն հրեշտակք և *դևք*. և հոգիք մարդկան. իսկ ի մարմնոց երկնային մարմինք և դ տարերք և մարմինք մարդկան. և այլք ամենայնքն ապականին և յիւրաքանչիւր տարերս ժողովին: - 727. Զի զօդս սրբէ ի մեղաց *դիւաց* և ճենճերաց. և զերկիր ի մարդկային մեղաց: - 731. Իններորդ՝ զի *դևք* հալածական լինին ի զօրութենէ աստուածեան նշանին. և հրեշտակք սպասաւորեն նմա...: - 734. Արդ՝ եթէ ապականացո՛ւ էր սա, ո՛չ երկնչէին ի սմանէ *դևք*. որպէս և ո՛չ յանասնոց և յանշնչից. ապա ուրեմն անապական է խաչն: - 734. Ի յաջմէ մեղքն մատնիչ, ի ձախմէ *դևքն* ահագին: - 738. Եւ բանիւ գործոյ խօսի ընդ բուն չարս և ընդ *դևս* որք առաքին ի տանջանս: - 739. Երրորդ՝ կենդանի են *դևք*. և մեռեալ՝ մարդիկ. որս դատէ՛ աստուած և սուրբք ամենայն: - 740. Յինգերորդ, *դևք*. որպէս ասէ սիրաք՝ «են հոգիք ստեղծեալք ի վրէժ խնդրութիւն. և ի ժամ կատարածի հեղցեն զսրտմտութիւն»: - 743. Ուստի երևի զ ժամս ի յարութենէն մինչ ի վճիռ հատուցման և կորստեան չարաց չորեքկին. այսինքն գործոց չարաց և պատժոց նոցին. պատճառաց *դիւաց* և հետևելոց մարդկան: - 748. ...և Երկրորդ՝ զի մարդկան ազգի կրկին է հատուցումն. այսինքն յայժմու կեանս և ի հանդերձեալն. իսկ *դիւացն* եօթնեկի է հատուցումն վասն եօթնեկի յանցանաց նոցա. և եօթն գլխաւորագոյն մեղացն: 750. Տեսիլ *դիւաց*: Աղաղակ: Նախատինք: Պապակումն ծարաւոյ: - 751. Ութերորդ՝ ահագին տեսիլն *դիւաց* և վիշապաց. զոր ի կայծի կայծել հրոյն տեսանեն. և ողորմելի աղաղակ լալ ականացն և ոտնիար լինողացն: - 752. Եւ դժոխքն տեղիք *դիւաց* և մարդկան չարաց: - 760. Այլ թէ յետ մահու ո՛չ հանդիպի թողութեան, որպէս և ո՛չ *դևք*: - 780. Այլ զանազանի. զի *դևք* ամենևին ո՛չ ունին զղջումն և ոչ կարեն. վասն որոյ ո՛չ հանդիպին թողութեան. իսկ մեղաւորն ունի զղջումն այլ ո՛չ կարէ վարձաւորիլ: - 780. Եւ յայտ ի *դիւա՛ցն* է. որ ո՛չ կորուսին զանմահութիւն և զանձնիշխանութիւն և զայլս: - 782. Ամենայն իր բնութեան՝ գոյացակա՛ն է նորին. և ամենայն պարգևք այսինքն շնորհք պատահական է ի զարդ նմին. յաղագս որոյ ո՛չ բառնին գոյացականքն. որպէս անմահութիւն *դիւի* և բան մարդոյ: - 782. Եւ բառնին շնորհականքն. որպէս եռակին ասացեալ ադամայ. և լոյս մտաց. և երանութիւն *դիւաց*: - 782. Եթէ վարձատրելի է ասիցէ ոք, ապա զիա՞րդ որք ի հարկէ հաւատացին ո՛չ վարձատրեցան. որպէս *դևքն* ի հալածիլ. և որդիքն սկեւեայ. և սիմոն կախարդն. և այլք նման սոցին: - 783. Գիտելի՛ է, զի *դևք* ո՛չ ունին հաւատս իսկապէս. և յա՛յտ է ի բազմաց: - 784. Նա՛խ՝ զի ի

վերին գաւառս ուստի էին *դևք*՝ ո՛չ գոյ հաւատ. այլ դէմ յանդիման տեսութիւն: - 784. Իսկ թէ իցէ հաւատ *դիւաց*, գո՛յ մտածել տղայական կարծեօք՝ թէ անկումն նոցա եղև հաւատոց պատճառ է որ է՛ սուտ: - 784. Երկրորդ, զի անկումն *դիւաց* մահ է նոցա. և յետ մահու ո՛չ է հաւատ. ուրեմն և ո՛չ ի *դևս*: - 784. Երրորդ, զի հաւատն է լուսաւորութիւն մտաց հեղեալ յաստուծոյ ի ճանաչել զհոգևոր բարիսն. իսկ *դևք* ո՛չ ունին զլոյս մտաց և ո՛չ զհեղումն շնորհաց. վասն որոյ ո՛չ ճանաչեն զհոգևոր բարիս: - 784. Չորրորդ, հաւատն է՛ աստուածային առաքինութիւն. իսկ *դևք* զի են խստացեալ ի չար՝ ո՛չ ունին զզջումն որ է բարոյական. ապա և ոչ հաւատ որ է վերնագոյն և բարի կամաց խոկումն առ աստուած: - 784. Իսկ *դևք* ո՛չ տեսանեն զաստուած և են թշուառելիք: - 784. Վեցերորդ, հաւատովն փրկի ոք. ըստ այնմ «հաւատք քո կեցուցին զքեզ». այլ արդ *դիւաց* ո՛չ գոյ փրկութիւն: - 784. Եօթներորդ, հաւատովք արդարանայ ոք. ըստ այնմ «հաւատաց աբրահամ յաստուած և համարեցաւ նմա յարդարութիւն». այլ *դևն* ո՛չ կարէ արդարանալ: - 784. Այլ ամբարշտեալ կամք *դիւին* մնայ անկատար: - 784. Իններորդ, հաւատով հնազանդի ոք օրինացն աստուծոյ. այլ *դևն* հակառակ կայ օրինացն և աստուծոյ. թէպէտ գիտէ զայն լինիլ ինքեան չար, այլ գիտութեամբ մեղանչէ: - 784. Տասներորդ, հաւատն է աստիճանք հաւատոյն. այլ *դևն* ո՛չ հաւատայ նոցա: - 784. Յա՛յտ ուրեմն է յասացելոցս, զի *դևք* ո՛չ ունին հաւատս վարձաւոր. այլ ունին գիտութիւն նորահայեաց որով սարսին յառաջ քան զտանջանս: - 784

ԴԵՒԱԿՈՉ - Վհուկն ա՛յն է, որ ի վհաց և յանդնդոց մեռեալս կերպարանեն. դևք ի կերպս մարդկան երևին. զոր *դևակոչ* ասեն և հազիմաք. և Նշանագէտ, որ ի գերեզմանս ննջէ և նշանաւոր մարդ կերպարանէ. որպէս զսամուէլ սաւուղայ երևեցոյց հարցուկ կինն: - 388

ԴԵՒԴԱՍ – Այլ տե՛ս յայտնապէս, զի զայսպիսի նշան վկայութեան ո՛չ ունէին յուդաս և *դևդաս*. և ո՛չ նեռն ունելոց է դերաքրիստոսն. վասն որոյ ո՛չ են մարգարէ, այլ մոլորեցուցիչք և չարք: - 400

ԴԷԶ + Զի որպէս հուրն *դիզին* վնասակա՛ր է, նոյնպէս մեղքն հոգւոյն: - 601

ԴԷԶՕՐՅՆԷՔ - Այլ և ունիմք զմարմնաւոր պատարագս զօրինակին. զենմունք վասն կենդանեաց և մեռելոց: Որպէս տէրունականն զատկի և տէրունականն տօնից: Անդ և *դէզօրինէից*: Ագապս մատաղաց. և ոգէհանգիստ: - 362

ԴԷՄ(Ք) + Ասեմք առ այս եթէ կրկին ունի *դէմս* գիրն դպրութեան կենաց: - 18. Զի լուծումն է բանիդ յերկրուց *դիմաց* և հաստատօղ էութեանն հօր: - 37. Այլ զի մեք թողեալք և անտես եղեալք յաստուծոյ վասն յանցանացն, *զդէմս* մեր տպաւորէ՛ յինքեան. բնութենակից գոլով մեր և զլուխ անդամոցս: - 42. Պատասխանեմք թէ ո՛չ է նըւազ հոգին. զի ո՛չ է անկատար աստուածութիւնն. և ո՛չ նըւազութիւնն առնէ հոգւոյն ո՛չ լինիլ որդի, այլ *դէմքն* և առանձնաւորութիւնքն: - 53. Խաղաղութիւն է հայր. որ *դէմ* ասէ. «իբրև զգետ զխաղաղութիւն իմ»: - 56. Յնգետասաներորդ՝ յառաջին կորնթացւոցն ասէ ի *դիմաց* աստուծոյ...: – 58. Եւ զայս դու բաժանօղդ՝ յո՞ր *դէմս* ասես այսպէս ընկալեալ: - 70. Եւ դու այսպէս ընկալ և հաստատեա՛ ի քեզ. և լեր միացեալ ամենայն *դիմօք* և խաղալեօք ի համայնից զլուխն միշտ պաշտաճութեամբ ի քրիստոս: - 76. Եւ ո՛չ է և ո՛չ ասի **բ** որդի կամ **բ** *դէմ* և այլն. այլ մի որդի և մի անհատ յատկութեամբ իւրով. և մի *դէմ*. և մի անձն. և մի կերպ. և այլն: - 77-78. Զի՞նչ է ասելն աստուածաբանին, այլ և այլ ընդ նմին Երրորդութեանն ունի. քանզի՝ անդ այլ ոմն է և այլ. զի մի՛ *զդէմսն* խառնակիցեմք: - 80. Եւ հաստատեալ այսու եթէ՝ հոգին և մարմինն է միաւորեալ ընդ բանին աստուծոյ, կարգէ՛ և զայն. բայց որդիք ասէ ո՛չ **բ**. և ո՛չ աստուածք. զայս վասն *դիմաց* միաւորութեանն ասէ: - 80. Զի մի՛ *զդէմսն*, այսինքն զանձինսն շփոթիցեմք: - 80. Ո՛չ ի *դէմն*. և ո՛չ ի բնութիւնն. և ո՛չ ի կամքն. և ո՛չ ի գործս: - 83. Եւ զայս միաւորութիւնս խոստովանիմք մեք մի անձն. և մի *դէմ*. և մի կերպ. և մի բնութիւն. և մի կամք, և մի ներգործութիւն: - 83. Բանն աստուած իւրով կատարելութեամբն էառ զմարդկայինս բնութիւն. զհոգի և զմարմին և զմիտս. և միաւորեալ ընդ իւրում աստուածութեանն՝ եղև մի անձն կատարեալ և մի *դէմ*: - 84. Իսկ յատկութիւն և որոշումն *դիմաց*՝ սակաւ ինչ է. վասն այն թըւով տեսանի: - 104. Զի աստուածայինքն առհասարա՛կ են բաց ի յառանձնաւոր *դիմացն*: - 106. Զի ո՛չ է որպէս պետրոս՝ և պօղոս՝ և յօհաննէս՝ երեք մարդ և մի բնութիւն. այլ մի է անհատութեամբ. ունելով երիս յատկութիւնս *դիմաց*: - 107. Առաջինն որ է տըպաւորական աստուածաբանութիւն՝ է՛ ի *դէմս* սուրբ Երրորդութեանն և մի աստուածութեանն. թէ ո՞րպէս է մի. ո՞րպէս երրեակ. և ծնօղ. և ծնունդ. և բղխումն. և վասն մարդեղութեանն քրիստոսի: - 122. Եւ որոշի *դէմք* սիրելութեանն յերկուս. ի յինքն և ի յայլս: - 143. Եւ այսպէս կարծեն յերկուց *դիմաց* ընբռնել զմեզ: - 173. Որպէս հոգի և մարմին բնութեամբ միաւորին ի մի բնութիւն և ի մի *դէմ* և ո՛չ շփոթին: - 176. Գէջ օդն զգացեալ և *դէմ* եղեալ արեգականն՝ առնու զլոյսն ի նմանէ ըստ բոլորակ ձևոյ նորա: - 203. Եւ նախ ի չորս *դէմս* բաժանին ամենայն հողմունք. և իւրաքանչիւրքն դարձեալ յերիս բաժանին. որ լինի բովանդակն **ժբ**ան: - 205. Նախ՝ զի *զդէմքն* ընտրեաց՝ և

ընդ եւայի՛ խօսեցաւ: - 218. Նա՛խ՝ զի *զդէմսն* ընտրեսցէ, այլ և զտեղի և զժամանակն, և ապա խօսեսցի: - 218. Յինգերորդ՝ Միակողմանի՛ է *դէմքն*: - 227. Տասներորդ՝ մէջ և կապ ամենայն գոյիցս մա՛րդն է կազմեալ. զի ամենայն արարածք ի **բ** *դէմս* որոշին. այսինքն մինն յիմանալի և միւսն զգալի. և սոքա եղեն յառաջագոյն: - 231. Վասն է՞ր *դէմք* մեր ի մի կողմանէ է. և միւսն թիկունք: - 234. Երրորդ՝ զի *զդէմս* ունիցիմք միշտ ի յերկինս. և զթիկունս յերկիր. և հանապազ ի բարին յառաջեմք ոտիւք և ձեռօք և ո՛չ դառնամք ի չարն: - 234. Զայս ցուցանէ *դէմք* ի նմին կողմն, և զոտս յառաջ փոխել և զձեռս: - 234. Վասն է՞ր *դէմք* երեսացն առաւել ցանկալի է: - 234. Եւ այն զի աչքն ի *դէմքն* է, և ականջն ի կողմանէ. զի աչքն ուղղակշիռ ի *դէմն* տեսանէ. և ականջն շուրջանակի յամենայն կողմանէ լսէ. ի վերոյ ի ներքոյ և այլն: - 235. Զորօրինակ՝ բնութեան յատուկն և անձին. զի բնութեան տարբերն հեռագոյն է և մեծ. որպէս կենդանին և բանականն. և *դիմաց* յատուկն մերձ և նուազ. որպէս յատուկն մերձ և նուազ. որպէս պատկեր և տիպ: - 235. Ըստ այսմ ապացուցի. զի բնութիւնն ի սեռո՛ւմն է և ի տարբերութեան ուստի բաղկանայ. և անձն ի բնութիւնն է յորմէ կայանայ. և *դէմքն* ի յանձնէ՛. և կերպարանն ի դիմաց. և պատկերն ի կերպարանաց. և տիպն ի պատկերաց. և որակ տպաւորեալ ի պատահմանց: - 235. Առաջին և առաւել գոյացութիւն՝ է՛ անհատ անձն և *դէմն*. և Երկրորդ և նուազ՝ տեսակն և սեռ՝ և այլքն ըստ կարգի: - 235. Իսկ երկրորդն թէ յորմէ՞ սեռէ է օտարն և աննմանն՝ գիտելի է, զի *դէմն* և կերպն ի չորից սեռից գոյանայ. ի գոյէ՝ ի քանակէ՝ յորակէ և ի տեղւոյ: - 236. Զի *դէմքն* ըստ որում մարդոյ և մարմին՝ գոյացութիւն է: - 236. Անհատիւ, որպէս *դէմն*: - 236. Եւ ևս, զի **գ** *դէմք* Երրորդութեանն սուրբ՝ նոյն և նման գոն միմեանց: - 237. Նա՛խ՝ զի անմարմին *դիմօք* առանձնանան ի միմեանց. և այս յատուկ *դիմօքս* ճանաչեն հոգիքն զմիմեանս. որպէս մեծատունն զղազարու և զաբրահամու հոգին: - 237. Եւ այս *դէմքս* անփոփո՛խ է ի հոգւոյն ի կեանս և ի մահ. ո՛չ աճէ և ո՛չ նուազի: - 237. Այժմ տեսցուք թէ զի՞նչ է շահն աննման պատկերաց. զի բազում վնաս էր լինելոց թէ անհատք ո՛չ էին որոշեալ *դիմօք*: - 238. Այլ այս է ուղիղ. զի որպէս նախախնամութիւնն աստուծոյ *զդէմքն* մարմնոյն ի հաւասարութիւնն անհաւասար պահեաց, և ի նմանութիւնն աննման: - 252. Եւ յորժամ ծնանայ *դէմքն*, ի նոյն ժամն երևի յինքեան պատկերն մարդոյ: - 255. Արդ՝ **ժ** թիւն կատարեալ է. և չորսն տարրական է. այսինքն զի կատարեալ հոգին բանական ի նո՛յն ժամն խառնեալ միաւորի ընդ մարմնոյն տարրական, և կերպացեալ լինի մի մարդ մի *դէմ* և մի բնութիւն մարդոյ ի հոգւոյ և ի մարմնոյ. որպէս քառասունն ի տասանց և ի չորից է գոյացեալ: - 262. Զանազա՛ն են *դէմք* երազոց: - 268. Եւ այսպէս **ը** *դիմօ՛ք* է թշնամութիւն մեր ընդ միմեանս. և ամենայնին պատճառ սատանայ եղև, որ բնութեանս է թշնամի: - 278. Վեցերորդ՝ վասն որոշելոյ *զդէմսն*: - 281. Վասն երրորդին՝ զբերկրումն սրտին և զզուարթութիւն *դիմացն* ըստ սողոմոնի. «սրտի բերկրեցելոյ երեսք զուարթք»: – 286. Մելքիսեդեկ զնորա *դէմն* առեալ՝ զնորա գործն էլից. օրհնեաց զաբրահամ՝ և սեմ կոչեցաւ: - 300. Իսկ հօրն ամենևին ո՛չ պղտորեցան խորհուրդք. և ո՛չ տրտմեցան սիրտք. և ո՛չ տխրեցան *դէմք*: - 304. Գիտելի է, զի ամենայն պատարագ յերեք *դէմս* որոշի. այսինքն մատուցօղն, և ընդունօղն և պատարագն: - 306. Իսկ չորրորդն է՛ պատարագ տեառն մերոյ քրիստոսի որ ի մի *դէմ* անձնաւորութեան **գ** երես պատարագին բացայայտեցաւ: - 306. Եւ զի ցուցանէ՛ *զդէմս* առանձնական: - 319. Նախ գիտելի է, զի **գ** նշան տայ մովսէս ի *դէմս* սրբոյ Երրորդութեանն: - 332. Վասն է՞ր եզական դնէ զօրէնս իբր առ մի *դէմս* ասելով՝ «մի՛ սպանաներ և այլն»: – 340. Նա՛խ՝ ի *դէմքն*. զի գթութիւնն անմե՛ղ կացելոցն է. և ողորմութիւնն դարձելոց ի մեղաց: - 350. Եւ տե՛ս, զի սերմն ի մեզ ո՛չ պղծէ զմեզ, այլ ի հոսիլն պղծէ **զդ** *դէմս*: - 369. Յինգերորդ՝ ծածո՛ւկ է աստուածային բնութեանն բան. և յայտնի *դիմացն* և անձանց: - 406. Եւ թէ *զդէմքն* ո՛չ ծանեաւ, զիա՞րդ զխորհուրդն ճանաչէր: - 428. Երդուաւ սիմէի **դ** *դիմօք*: - 439. Այլ որդին որդի եղև և անշփոթ մնացին երրորդութեանն *դէմք*: - 468. Ա՛րդ՝ ի *դէմս* փրկչին նայելով յիրէ՛ն է փրկիչն. իսկ ի *դէմս* փրկելոցն ի գործոյն: - 473. Դարձեալ գիտելի է, զի օծեալն նշանակէ երիս *դէմս*. այսինքն զօծեալն և զօծումն և զօծօղն: - 475. Նա՛խ՝ որպէս մարդն յայլ և այլ բնութեանց միաւորեալ՝ մի անձն և մի *դէմ* և մի բնութիւն կատարի. զի մի ասեմք զմարդն և մի զբնութիւն նորա: - 477. Այսպէս յայլ և այլ բնութեանց բանն մարմին եղեալ՝ մի անձն է և մի *դէմ*: - 477. Վեցերորդ՝ ի յանմարմին բնութիւնն ո՛չ կոչէր իգական. այլ արական որդի. իսկ թէ ի մարդեղութիւնն լինէր իգական, փոփոխումն էր *դիմացն* և սերիցն: - 480. Այլ և գիտելի է, զի ամենայն պատարագ յերեք *դէմս* որոշի. որ է՛ մատուցօղն, և ընդունօղն, և պատարագն: - 491. Իսկ չորրորդն է՛ պատարագ տն մերոյ քրիստոսի որ ի մի *դէմ* անձնաւորութեան **գ** երես պատարագին բացայայտեցաւ. այսինքն մեծ գոլ մատուցօղն և ընդունօղն և պատարագն: - 491. Այլ այժմ ասասցուք թէ ամենայն կիրք բաժանին ի չորս *դէմս*. կամաւոր և ակամայ. անգոսնելի և անանգոսնելի: - 502. Եւ զի պարգև խաչին է հոգին սուրբ, նմին իրի յիշատակեալ զհոգին սուրբ՝ խաչիւ դրոշմեմք *զդէմս* մեր: - 522. Որպէս զինչ ասեմ համառօտ թէ՝ թերութիւն է մեր բաժանել զբանն ի մարմնոյն յերկու բնութիւնս և յերկու

դէմս. ի կրկին կամս և ի գործս: - 552. Այլ յատկապէս ըստ երից *դիմացն*, որ տկարութեամբ մեղանչէ՝ է՛ ընդ դէմ հօր. և տգիտութեամբն ընդ դէմ որդւոյ. և չարութեամբն ընդ դէմ հոգւոյն սրբոյ...: – 566. Այլ թացեալ պատառն այսպէս էր. զի ի սկաւառակն ընդ վարդապետին փութացաւ մատնիչն տանիլ զձեռն լիրբ *դիմօք* և արիամարիեալ մտօք: - 599. Արդ մարմնոյ ազգն բաժանի յերեք *դէմս*. ի վեր, ի վայր, և ի կողմն: - 611. Երրորդ՝ զի ունիմք զբնութիւնս հասարակ՝ պա՛րտ է հասարակ աղօթել. և զի ունիմք անձն և *դէմք* յատուկ՝ պա՛րտ է առանձնակի աղօթել: - 623. Օրհնելն զաստուած երիւք *դիմօ՛ք* է: - 624. Ապա ուրեմն պա՛րտ է յորժամ յիշատակեմք զհոգին սուրբ ամենայն ուրեք՝ խաչակնքել *զդէմս* և երկրպագել: - 625. Այլ զոր ինչ հասարա՛կ է երից անձնացն, աստուած, և հզօր, և անմահ և այլն ամենայն, կարելի՛ է ասել միոյ անձինն և միոյ *դիմաց*. աստուած հզօր և այլն: - 633. Վասն որոյ զոր սերովբէքն երից *դիմացն* երգէին, աստ աւետարանիչն ի դէմս բանին ասաց: - 633. ...և մի *դէմ* զքրիստոսն որ խաչեցաւ. որ լինի չորրորդ *դէմ* և անձն ըստ նոցա: - 633. Իսկ *զդէմքն* և զգերեզմանն ուղղեմք յարևելս...: - 677. Երկրորդ՝ նշան իմն գոյ առանձնակի ի խառնուածոյ *դիմացն*: - 719. Նա՛խ՝ զի արու և էգ անդ ո՛չ ճանաչին մասին անդամօք, այլ յատուկ *դիմօք* և բարի գործովք և փառօք և անւամբ զանազանին. որպէս դասք կուսանացն ի հայրապետացն: - 725. Իսկ միտումն է՛ առանձնութիւն *դիմացն*. որ է՛ անծին և ծնեալ և բղխեալ: - 746. Մի *դէմն* յԵրրորդութենէն որդի լինի. մի *դէմ* ի մարդկութենէս ի կուսէ առեալ բնութիւն մարդկութեան, աստուածութիւնն բոլորովին յաղագս անհաս միաւորութեանն ըստ ոսկէբերանին յոհաննու: - 770. Դարձեալ, յերես անկեալ արտասուալի *դիմօք* հողս և փոշի՝ սուրբ գարշապարաց ձերոց, աղերսեմ ի խորոց սրտէ զհարազատ գութ հարց և եղբարց մեր հոգևորաց: - 773. Էր և տեսանել աստ աղիողորմ տեսիլ. միայն արտասուալի *դիմօք* և կականաբարձ հառաչմամբ. ազգք և սիրելիք. ծնօղք և եղբարք: - 789

ԴԷՄ (կերպ, տեսակ) + Իսկ անեղն ի **բ** *դէմս* որոշի. որպէս անեղ էն աստուած. և անեղ՝ որ դեռևս ո՛չէ եղեալ և գոյացեալ: - 118. Նոյնպէս և արիւն դաշտանւոյն պղծէ՛ զջորս *դէմս*. որպէս հոսումն արուին և բղխումն իգին: - 369. Չորրորդ ըստ առընչին. այսինքն թէ առ ի՞նչ իրք գործէ զմեղքն. զի մարդն **դ** *դիմօք* գործէ զմեղս...: - 565. Այն է որ գիտէ ճշմարիտն և առնէ զսուտն. և այս յերեք *դէմս* որոշի: - 564. Կամ ի զանազան *դիմաց* և ազգաց. որպէս այր, կին, ծեր, տղայ, ժողովեալ կոչի մի եկեղեցի: - 613. Իսկ ամսագլուխն և տարեբոլորն նոյնպէս յերեք *դէմս* է: - 683

Ի ԴԷՄՍ, (Ի ԴԻՄԱՑ, ԴԻՄԱՑ) + Նոյնպէս և զաղաղակն և զարտասուսն՝ զերկիւղն՝ զտրտմութիւնն՝ զաղօթելն՝ և զայլ սոյնպիսին *ի դիմաց* մերոց իմացիս: - 42. Եւ եսայի ասէ *ի դիմաց* հօր, «հոգի յինէն ելցէ»: – 64. Քսաներորդ՝ այսպէս Երրորդութիւնն լինի չորրորդութիւն. և թիւ և աւելւած եղեալ ի բնութիւնն և *ի դէմքն*. եթէ ա՛յլ է առանձնապէս մարդ և ա՛յլ աստուած: - 68. Ասա՛ ինձ ո՛վ բաժանօղդ՝ ո՛ր *դիմաց* գոլ ասացեալ զայս: - 70. Զիա՞րդ միայն *ի դէմս* բանին իցէ այն՝ որ ի կերպարանս հօր է և հաւասար աստուծոյ: - 94. Իսկ եթէ *ի դէմս* մարդոյն, ո՞րպէս ունէր զփառս յաւիտենից այն որ այսօր ի կուսէն ծնաւ: - 94. Այլ *ի դէմս* պատճառաւորացն ունի զանազանութիւն: - 110. *Ի դէմս* պատճառին՝ նոյն է սկիզբն և պատճառ: - 110. Նախ՝ *ի դէմս* Երրորդութեանն և համաբուն իսկութեանն: - 134. Երկրորդ՝ զի աթոռքն վերաբերին *ի դէմս* հօր...: - 135. Եւ քերօբէն որ է՛ բազում գիտութիւն՝ *ի դէմս* որդւոյ. զի նա՛ է իմաստութիւն և գիտութիւն հօր ըստ առաքելոյն: - 135. Եւ սերօբէն որ է՛ ջեռուցիչ՝ *ի դէմս* հոգւոյն սրբոյ. զի նա՛ է հուր սիրոյ զոր էարկ տէր մեր յերկիր: - 135. Նախ՝ զի պետութիւնք պատշաճին առ հայր. և հրեշտակապետքն առ որդի իբր յերկուց միացեալ. և հրեշտակքն *ի դէմս* հոգւոյն իբր նախ եկաւորեալք յամենայն ուրեք, և ապա յորդի և ի հայր բնակեալ: - 136. Զի գիտեմք զդոսա ինն գոլ դասս ըստ սրբոյն դիոնիսեայ. և երիս երրեակս որոշեալ *ի դէմս* Երրորդութեանն: - 141. Եւ յա՛յտ է զի *ի դիմաց* կուսէ առաւել հեշտանայ ամենայն կենդանի: - 234. Նա՛խ՝ զի թէպէտ *ի դէմս* յոբայ սուտ էր խօսք նոցա, այլ *ի դէմս* ամենայն մեղաւորաց ճշմարի՛տ է: - 325. Եւ նա՛ ծնաւ զեզն պարարակ. որ ողջակէզ եղև արտաքոյ քաղաքին *ի դէմս* տաճարին: - 383. Առաջինն *ի դէմս* նշանացն մովսէսի: - 395. Երկրորդն *ի դէմս* ժողովրդոցն: - 395. Երրորդն՝ *ի դէմս* եգիպտացւոցն: - 395. Չորրորդն՝ *ի դէմս* նշանացն աստուծոյ: - 395. Երկրորդ՝ *ի դէմս* անդրանկանն քրիստոսի. ըստ որում ասէր՝ «ո՛չ մեռայց՝ այլ կեցից»: – 409. Ապրեցոյց զռահաբ պոռնիկն *ի դէմս* հեթանոսաց եկեղեցւոյ: - 414. Թողում զգերծումն մերկութեան և զթօշումն անարգութեան և տկարութեան խաչին. զայպանելն խաչողաց. և զխաւար լուսաւորացն. և յայլ *դէմս* դարձուցից զբանս: - 424. Առաջինն *ի դէմս* իւր: - 490. Չորրորդն *ի դէմս* տեսողացն: - 490. Երկրորդ՝ *ի դիմաց* տեառն ասէ դաւիթ. «ի մէջ գիշերի յառնէի խոստովան լինիլ առ տէր». որում սովո՛ր էր յայլ աւուրս ընդ առաւօտն կալ յաղօթս, և կիրակէն ի մէջ գիշերի: - 512. *Ի դէմս* հօր՝ մարգարէքն. *ի դէմս* որդւոյ՝ առաքեալքն. *ի դէմս* հոգւոյն՝ քննիչ վարդապետք. զի «հոգին քննէ զամենայն և զխորս աստուծոյ»: – 535. Իսկ կապելն *ի դէմս*

մեղացն է և մեղսասիրաց. որպէս տէր մեր բևեռեաց զմեղս և զսատանայ ընդ խաչափայտին: - 540. Եւ արծակելն *ի դէմս* շնորհացն է և սրբոց: - 540. Չորրորդ ըստ առընչին. այսինքն թէ առ ի՞նչ իրք գործէ զմեղքն. զի մարդն դ դիմօք գործէ զմեղս. այսինքն *դիմաց* աստուծոյ, *դիմաց* եկեղեցւոյ, *դիմաց* ընկերին, *դիմաց* իւր անձինն: - 565. Եւ այն զի խափանեցաւ գործ մարմնոյն, ի ժամանակէն կամ ի տեղւոյն կամ ի *դիմացն* պատճառեցաւ: - 556. Որպէս բարկութիւնն բարի է *ի դէմս* չարեացն. փոխեմք զայն ընդ դէմ բարւոյն: - 564. Որ *ի դիմաց* աստուծոյ լինի՝ ասէ աւետարանն «ամենայն մեղք թողցի մարդկան, բայց հոգւոյն սրբոյ հայհոյութիւն մի՛ թողցի»: – 565. Եւ յակոբ ի յօրհնելն զյուդա *ի դէմս* քրիստոսի ասէ՝ «կապեսցէ զորթոյ զյաւանակն. և լուասցէ գինեաւ զպատմուճանն իւր». և ջուր ո՛չ յիշէ: - 595. Վասն այն *ի դիմաց* եկեղեցւոյ աղօթքն է, և *ի դիմաց* աստուծոյ իշխանութեամբ արձակումն: - 602. Եպիսկոպոսն և քահանայն, զոսա ի մի կարգ թուէ *ի դէմս* վերնագոյն դասուց երկնաւորաց. որք են Աթոռք. Քերովբէք. և Սերովբէք: - 608. ...վասն որոյ յայսմ ժամու սկիզբն է աղօթից բոլոր աւուրն. յորում ասեմք զտէր եթէ շրթունքն և զայլ սաղմոսսն *ի դէմս* հօր աստուծոյ: - 621. Երկրորդ ժամն է՛ օրհնութիւն երից մանկանցն *ի դէմս* որդւոյ. որ նա՛ էջ ի մէջ հնոցի աշխարհիս. և փրկեաց զմեզ: - 621. Իսկ չորրորդ ժամն՝ ցերեկին երրորդ ժամուն առաջին ողորմեայն է *ի դէմ* հոգւոյն սրբոյ. որ յերրորդ ժամու էջ յառաքեալսն: - 622. Ողորմեայն *ի դէմս* հօր որ առաքեաց զորդին ի խաչ. և պատարագն *ի դէմս* որդւոյ որ խաչեցաւ վասն մեր: - 622. Իններորդն է հանգստեան ժամն *ի դէմս* հօր. որ ասեմք եկեսցէ և ննջեմք. - 622. վասն որոյ դ անգամ աղօթեմք ի գիշերի *ի դէմս* մարմնոյ մերոյ: - 622. Իսկ ի ցերեկին աղօթեմք ե անգամ *ի դէմս* հոգւոյս մերոյ: - 622. Եւ ա՛յս է պատճառն, զի քահանայն է՛ *ի դէմս* քրիստոսի, և եպիսկոպոսն հօր աստուծոյ. և խաղաղութիւնն է՛ հոգին սուրբ որ ի հօրէ առաքեցաւ. - 625. Սարկաւագն է՛ քարոզ և ուսուցիչ մեր *ի դէմս* հոգւոյն և *ի դէմս* առաքելոցն. - 626. ...վասն որոյ մեզ լեզու լինի և *ի դէմս* մեր գոհանայ զաստուծոյ ըստ իւրաքանչիւր ժամու. այսինքն յառաւօտն, ի հասարակ օրն, և յերեկոյն. զի գոհացումն է և ո՛չ աղօթք: - 626. Այլ գ թագաւորքն պահոց, և գ տուն յուտիքն, *ի դէմս* սուրբ Երրորդութեանն: - 628. Նոյնպէս և ողորմեայն *ի դէմս* եւայի: - 628. զի առաջին փոխն է *ի դէմս* հօր. և միջինն առ որդի. և վերջինն առ հոգին սուրբ: - 628. Իսկ առաւօտու երգն, *ի դէմս* խաչին: - 629. Վասն որոյ ի սրբոյն կիւրղէ կարգեալ ասեմք զսուրբ աստուածն *ի դէմս* որդւոյ: - 631. Զի՞նչ է որ ա՛յլ ազգք *ի դէմս* Երրորդութեանն ասեն. և վկայ ածեն զսերովբէսն գ սուրբ և մի տէր ասելովն: - 632. Զբանս զայս՝ մարգարէն *ի դէմս* հօր ասէ. զի յայնժամ միայն զհայր պատմէին: - 632. Իսկ առաքեալն պօղոս *ի դէմս* հոգւոյն ասէ ի գործքն. «բարւոք խօսեցաւ հոգին սուրբ ի ձեռն եսայեայ մարգարէի»: - 632-633. Իսկ աւետարանիչն յօհաննէս *ի դէմս* որդոյն ասէ: - 633. Վասն որոյ զոր սերովբէքն երից դիմացն երգէին, աստ աւետարանիչն *ի դէմս* բանին ասաց: - 633. Յաղագս որոյ եկեղեցի սուրբ ուսեալ յաւետարանչէն և ի սրբոց հայրապետացն, երգեմք զերեքսրբեանն *ի դէմս* որդւոյ: - 633. Իսկ յատուկ, Նա՛խ՝ զերեքսրբեանն *ի դէմս* որդւոյ. զի նա՛ է առաջնորդ որով զհայր տեսանեմք: - 633. Տա՛սն է. ինն *ի դէմս* քրիստոսի. և մինն ի հոգին սուրբ ի հոգէգալուստն: - 634. Իսկ երեքկինն *ի դէմս* Երրորդութեանն է: - 636. Եւ *ի դէմս* Երրորդութեանն որպէս ասացաք: - 637. Եօթներորդ, *ի դէմս* հոգւոյ և մարմնոյ մերոյ սրբութեամբ պահեմք երկու ի շաբաթուն: - 653. Նախ *ի դէմս* մեր. զի պակասիմք ի մարմնոց և յաւելումք ի հոգիսն: - 666. Իսկ *ի դիմաց* նորա օրհնել զուղարկաւորսն...: - 673. Այլև զգրեալն ընդհանրական թողութիւն *ի դիմաց* նորա ի վերայ գերեզմանին ընթեռնուն: - 674. Նախ *ի դէմս* դրախտին ուստի արտաքսեցաւ մարդն: - 677. Իսկ երրորդն *ի դէմս* Երրորդութեանն և է շնորհաց հոգւոյն զոր ընկալաք յաւազանին: - 683. Առասանքն երեքկղի՝ յԵրրորդութեանն *դիմաց* արդարութեան և ողորմութեան զօրութիւնք առ մեզ խոնարհեալ. ունելով զյիշատակ բարեացն և չարեացն մերոց: - 745. Նախ ի նոյն առ ինքն *ի դէմս* սրբոյ Երրորդութեանն. հասարակ գոլ ամենայնիւ. աստուածութեամբ բնութեամբ կամօք և այլն: - 746. Իսկ մարգարէն *ի դէմս* քրիստոսի ասէ «ընդ առաւօտս սպանանէի զամենայն մեղաւորս»: - 748. Յորոյ *ի դէմս* ասաց դաւիթ «յիշել զբան ծառայի յուսադրութեանց նորա»: – 778

ԴԷՄ ՅԱՆԴԻՄԱՆ + Իսկ հինգերորդն ի հանդերձեալն *դէմ՝ յանդիման* տեսութիւն ըստ առաքելոյ: - 24. Ա՛րդ՝ եթէ՝ ի յարութեանն հասարակ արդարք տեսանեն զաստուած *դէմ յանդիման* որպէս և է, և քրիստոս ո՛չ կարէ տեսանել, փո՛քր լինի գիտութեամբ քան զմարդ որ է սուտ: - 99. Նոյնպէս և աստուած ընդ արժանիսն *դէմ յանդիման* խօսեցաւ. որպէս առ ադամ. և առ նոյ. և առ աբրահամ. և առ մովսէս: - 177. Երրորդն իմանալի. յորում Երրորդութիւնն սուրբ ի նոցանէ *դեմ յանդիման* նկատի: - 180. Երրորդ երկին՝ կատարեալ տեսութիւն իմացականին. որ *դէմ յանդիման* տեսանէին զաստուած. որպէս մովսէս և դաւիթ: - 183. Նոյնպէս և սեղան խնկոց և երեսացն ցուցանէ զհոգիս սրբոց ելեալ ի մարմնոց և մտեալ *դէմ յանդիման* երեսացն աստուծոյ: - 346. Երկրորդ՝ զի *դէմ յանդիման* ետես զտէր և նշան լուսոյն մնաց

ի տեսութիւնն: - 352. Եւ ապա՛ պայծառանայ տեսութիւն մեր *դէմ յանդիման* տեսութեանն աստուծոյ: - 353. Այլ և միշտ և անփոփոխ. և անմիջաբար *դեմ յանդիման* քահանայագործութիւն է անդ ըստ իմանալեացն օրինի: - 355. Եւ օրհնութիւն, զի յօրհնել բերանոյ նորա՝ յառաջ եկն առ որ բերան ի բերան խօսեցաւ աստուած *դէմ յանդիման* և ո՛չ առակօք: - 407. Ասեմք եթէ՝ խափանի հաւատն ի հանդերձեալն վասն *դէմ յանդիման* տեսութեանն: - 507. Այլ արդ՝ մեռեալքն ո՛չ են ի *դէմ յանդիման* տեսութեան. վասն որոյ պիտո՛յ էր նոցա հաւատ: - 507. Եւ արդարութիւնն *դէմ յանդիման* որ ուղղութեամբ դատէ՝ դուռն է արևմտեան: - 614. Երկրորդ՝ զի պատարագն է *դէմ յանդիման* լինի քրիստոսի. և ո՛չ եմք կարօտ բարեխօսի: - 634. Նշանակէ՛ զհանդերձեալն որ *դէմ յանդիման* տեսանելոց եմք զնա: - 646. Տասներորդ՝ յապաղեաց զայն, զի փափագն առաւելասցի. աստ հաւատով և յուսով ակն ունել. և ապա՛ *դէմ յանդիման* երևիլ: - 663. իսկ միջակ արդարքն որ են ի կայանս հոգւոցն՝ և զտեսանելն պայծառապէս ընկալցին ի յարութեանն *դէմ յանդիման* որպէս և էն. - 697-698. ...զի զաստուած *դէմ յանդիման* տեսանէ և զաստուածայինսն իմանայ: - 722. Նա՛խ՝ զի ի վերին գաւառս ուստի էին դևք՝ ո՛չ գոյ հաւատ. այլ *դէմ յանդիման* տեսութիւն: - 784

ԴԷՄԱՍ - Աւազակն որ յաջմէն խաչեցաւ՝ *դեմաս* էր անունն. և որ յահեկէն՝ կոստաս: - 495

ԴԷՇ - Գլուխն մեծ, ցուցանէ *զդէշն*: - 246. Մեծ ականջն *դէ՛շ* է և շատախօս: - 246

ԴԷՈՍԿՈՐՈՍ - ...և զքէողորիտոս եղին գլուխ ժողովոյն վասն մարդահաճութեան թագուհւոյն և թագաւորին. և *զդէոսկորոս* հայրապետն աղէքսանդրու, և զպետրոս անտիոքու, և զտիմոթէոս և զանատօլ, և զայլս բազումս խոտեցին. և վկայեցին նոքա ճշմարտութեան: - 543

ԴԷՊ + Երրորդ՝ պէտք են իմաստութեանց. զի առակ օրինակի առնումք զնոսա ի *դէպ* ժամու: - 212. Թէ կամարածևն *դէպ* ի քունն է, նշանակէ զհեզն: - 246. Այլ ի *դէ՛պ* է զի նախանձախնդի՛ր է աստուծոյ ընդդէմ տանն կայենի: - 290. Երկրորդ, *դէպ* յարևելս, յանուն սրբոյ Երրորդութեանն զի ցուցցի թէ վասն որո՞յ է: - 366. Եւ ո՛չ է ի *դէպ* թէ հոգին ըստ ինքեան վճարէ զպարտս մարմնոյն. ապա ո՛չ է անդ քաւարան: - 699. Զհոյ գիրն ա՛ռ ի բաց, աւատ ասի. ամենայնի *դէպ* ասեն թէ աւատ կայ: - 769

ԴԷՏ + Երկրորդ՝ զի *դէտ* եղև յոր համբերութեան և տէր մեր կատարման...: – 327. Այլ և եպիսկոպոսն վերատեսուչ և *դէտ* կոչի: - 534

ԴԷՏՈՒՂԱՑԻ - Եւ այս են ** hբ** Լեզուքքն. ...*Դէտուղացիք*: - 298

ԴԺԳՈՅԱՆՔ - Տրտունջն *դժգոհանքն* է. և բամբասանքն բասիր բանք զայլմէ՛: - 381

ԴԺԿԱՄԱԿ + Զի հասարակա՛ց է ամենայն մարդոյ կատարելոց և անկատարից, զի ի յանդիմանութիւն յանդիմանելեացն առհասարակ *դժկամա՛կ* երևի ի սկիզբն. թէպէտ ընտրողութեամբ լաւին ընդունին զխրատն: - 774. Այսպէս յընդդիմակէն տե՛ս և զայս. զի թէպէտ հասարակա՛ց է մարդոյ *դժկամակ* գոլ խրատու, այլ ո՛չ է բնութեամբ իր: - 774. Եւ այսպէս ապա չեն առհասարակ *դժկամակք:* - 774. Վասն որոյ առհասարակ *դժկամակ* թուի. մինչ ընտրեսցեն ի միմեանց. զի ինքեանց գիտակքն իմաստունք են: - 774. Յասարա՛կ է և բնութեան իր, զի ամենայն ինչ նախնի մարդոյն բնութեամբ է ի մեզ և հասարակ իր. և առ յանդիմանութիւն *դժկամակ* երևեցան նախնիքն մեր. ուստի պատճառեցին զմիմեանս: - 774. Դարձեալ՝ ծածկութիւն յանցանաց՝ է՛ բնականապէս մեզ ի տերևոյ անտի. իսկ յանդիմանութիւն է ծածկելոց յայտ արարողութիւն. վասն որոյ ամենքեան *դժկամակ* երևին: - 774

ԴԺԿԱՄԱԿ ԼԻՆԻՄ + Վասն որոյ յանդիմանեալք առհասարակ *դժկամակ լինին*: - 774

ԴԺՆԴԱԿ + Ապա յա՛յտ է ի գործոյն՝ թէ *դժնդա՛կ* է ապականութիւն քան զմահ: - 498

ԴԺՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ + զի նուազեսցին *դժնդակութիւնք* և պատրանք մարդկան և սատանայի: - 709

ԴԺՆԻԿ + Եւ զորօրինակ յաշնայնոյ *զդժնիկն* խլեմք և զվարդենին տնկեմք, - 714. ի գարունն ո՛չ թէ *դժնիկն* խլեալ բուսանի, այլ տնկեալ վարդենին. եթէ արմատն ոչ մնայ *դժնկին*: - 714

ԴԺՈԽԱՅԻՆ + Եւ ի գոչել տեառն մերոյ ի վերայ խաչին՝ սարսեցին *դժոխայինքն* ահաբեկեալ ի կենաց: - 316. Երրորդ, հոգւովն տիրեաց *դժոխայնոցն*. կապեաց զհզօրն. և արձակեաց զկապեալ հոգիսն: - 711. Իսկ *դժոխայինքն* թէ և զղջան կամ խոստովանին, արտաքոյ սոցա՛ է. վասն որոյ ո՛չ հանդիպին թողութեան...: - 780

ԴԺՈԽՔ + Իններորդ՝ աւելորդք էին *դժոխք* և արքայութիւն. որք տեղիք են բարեաց և չարաց: - 20. Ներգործութիւն՝ աւերելն *զդժոխս*: - 86. Իսկ աստ նման միմեանց՝ և բոլորին կոչի քրիստոս. ըստ որում ասի՝ քրիստոս էջ յերկնից. որ է բանն. և քրիստոս եղաւ ի գերեզմանի. որ միայն մարմինն է աստուածութեամբն. և քրիստոս էջ ի *դժոխս*. որ միայն հոգին էր աստուածութեամբն: - 88. Վասն որոյ էջ ի *դժոխս*՝ և կորզեաց զհոգիսն ի բերանոյ գազանին: - 128. Խորութիւն որ մինչև յերկիր և *դժոխս* էջ: - 129.

Ա՛րդ՝ տեղական անկումն դիւին եղև կամ ի *դժոխս*՝ կամ ի յօդս աղջամղջին որ է՛ միջին կայարան օդոյն: - 146. Այլ մեղացն պատշաճի ստորին տեղիք որ է *դժոխքն*: - 147. Զի ի կատարածի աշխարհի յորժամ դադարի գործ դիւացն՝ ամենեքեան միահաղոյն փակեսցին ի *դժոխս*: - 147. Իսկ դևք զանհաստատսն մտօք՝ ի ստորևս քարշեն և յերկիր կործանեն զերկրաւորս խորհելով. և ընդ ինքեան ի յատակս *դժոխոց* մերժեն: - 152. Երրորդ՝ գլուխ վիշապին՝ է մեղքն, և տուտն մահ և *դժոխք*: - 152. Նշանակէ զհետևեալսն ի մահ և ի *դժոխս* քարշել և արկանել: - 152. Եւ վասն երկրորդին ինքն տէրն ասէ՝ կապեալ զհզօրն և զտուն նորա աւար հարեալ որ է՛ *դժոխք*...: - 153. Զի յետ քրիստոսի դադարեաց սատանայ զհոգիսն ի *դժոխս* տանելոյ որպէս ասէ սուրբն եպիփան: - 153. Երկիր որով մարդ սատանայ եղանի, է՛ տանջանք *դժոխոցն*: - 210. Եւ զի պարունակէ՛ յինքն *զդժոխս*: - 211. Դարձեալ սիրեցաւ յաստուծոյ, զի առաջին մարտիրոս սա՛ եղև. թէպէտ թոյլ ետ իջանել ի *դժոխս*, զի ի պատճառս նորա խնդրեսցին այլքն. որպէս ի պատճառս ղովտայ զերծան սոդոմայեցիքն աբրահամաւ: - 287. Եւ դարձեալ՝ որքան մերձիմք կատարածի, այնքան մերձենամք ի ցաւս *դժոխոցն*. որպէս յերիկունն սակաւ սակաւ առաւելու խաւարն և ցուրտ: - 293. Եւ քրիստոս մարմնով ի գերեզման և հոգւով ի *դժոխս* եմուտ և եբարձ զմահ և զապականութիւն: - 313. Եւ *դժոխք* ո՛չ յաղթեաց տեառն մերոյ. այլ զերծաւ ի նմանէ բոլոր հաւատացելովքն: - 313. Եւ տէր մեր լոյս ծագեաց ի բանտ *դժոխոցն*: - 313. Նոյնպէս և քրիստոս եկն առ եղբարս իւր որ էին որդիք դաւթի և աբրահամու և առաջնորդք ժողովրդեանն. և յուդա վաճառեց զնա. և տէր եղև կենդանեաց և մեռելոց և կերակրիչ. զի ազատեաց զհոգիսն ի սովոյ *դժոխոցն*: - 313. Նոյնպէս և քրիստոս զզէն և զզօրութիւն սատանայի եբարձ որ էր մեղքն և մահ *դժոխոցն*: - 314. Նախ՝ սատանայ և անհաւատք աստուածութեան նորա. և մեղք և *դժոխք* հոգւոյ են թշնամիք. մահ և ապականութիւն մարմնոյն: - 316. Ո՛չ արար մեղս, և *զդժոխս* աւերեաց: - 317. Եւ փրկիչն միա՛յն էջ ի *դժոխս*, և ազատեաց զամենայն հոգիսն ի հրահալոց տանջանացն սատանայի: - 329. Յորում աւուր կիրակէին ի մէջ գիշերի ընդ առաւօտս յարեաւ տէր ի գերեզմանէն, ազատելով զհոգիսն ի *դժոխոց*: - 337. Եւ խաչանիշ գաւազանաւն ընկղմեաց զիմանալին փարաւոն յանդունդս *դժոխոց*: - 337. Եւ ծիթենիքն՝ կրկին բարութիւնք խաչին. որ զարքայութիւնն եբաց և *զդժոխս* աւերեաց: - 347. Որ իսկապէս մեզ վայել է քրիստոս եկեալ և *դժոխք* աւերեալ և արքայութիւնն բացեալ: - 358-359. ...յայնժամ քակէ՛ զտունն մեր որ է՛ հոգի և մարմին. և արտաքոյ քաղաքին յանսուրբ տեղիս ընկենու որ է՛ *դժոխքն* արտաքոյ արքայութեանն, և անսուրբ տեղի մեղաց և մեղաւորաց. և անդ արտաքսէ զմեղաւորսն: - 368. Յոգին էջ ի *դժոխս* և ազատեաց զորս անդ: - 368. Երրորդ՝ զի հոգիքն ի *դժոխքն* չէ՛ մոռացեալ ի նմանէ: - 371. Իսկ դադան կենդանի էջ ի *դժոխս*՝ ո՛չ սրբեցաւ. և ախտիւք իւր անսուրբ ընկղմեցաւ: - 382. Այլք ասեն վասն դադանեանցն թէ՝ հոգիք նոցա մարմնով ի տանջանս կային. ուր ընկեղմեցան մինչև ցաւարումն *դժոխոց*. ընդ որս և զնոսա ազատեաց քրիստոս իջանելովն ի *դժոխս*: - 382. Այլ այնո՛ւ էր առաւել, զի քրիստոս զհոգիս ազատեաց ի *դժոխոց*. և աստուած էր և մարդ եղև և խաչեցաւ. որ մեծ է քան զամենայնին: - 411. Կործանեաց զերիքով ի նշանակ *դժոխոցն*: - 414. Եւ կէս գետոյն բաժանեալ և մտեալ ի ծովն աղի. նշանակ կորստեան մեղաւորաց և անհաւատից ի յատակս *դժոխոց*: - 414-415. Եւ տէր մեր զառաքեալս ընդ ծագս. որք համբաւեցին մեզ զյաղթութիւնն սատանայի և *դժոխոց*: - 417. Եւ տէր մեր աւերեաց զամուրս *դժոխոց* զմահ և զմեղք, և ապա՛ յերկինս հանեալ և անմահացոյց: - 418. Եւ որ շինէ *զդժոխս* հոգւով և մարմնով. նա՛ և անդրանիկ խորհրդով և մարմնոյ գործով: - 418. Զի սկիզբն մեղաց՝ հիմն է *դժոխոց*. և կատարումն՝ դուռն. և յամելն՝ փակ: - 418. Եւ ի ժամ խաչին վէմք պատառեալ. և «ետ զձայնն ի կարկուտ և ի կայծակունս հրոյ» իջանելով ի *դժոխս*: - 419. Եւ տէր մեր նախ կապեաց զհզօրն ի խաչին և զտուն նորա աւերեաց որ էր ամրոց *դժոխոցն*: - 419. Եւ տէր մեր յաշխարհ էջ և ի *դժոխս*: - 423. Եւ տէրն ի մէջ գիշերի զդրունս և զնիգս *դժոխոց* խորտակեալ յարեաւ ի գերեզմանէն. և զհոգիս մարդկան էհան յերկինս: - 423. Այլ և զապականութիւն և *զդժոխս*. մարմնով և հոգւով կործանէր զամուրն սատանայի: - 424. երիս զօրութեամբ ի վերայ խաչին. որ է՛ ծայնիւն և մարմնովն և հոգւովն որ էջ ի *դժոխս*. կամ գ գոյացութեամբ. այսինքն աստուածութեանն և հոգւոյն և մարմնոյն: - 427. Քսանևմի, հարին մինչև ի դրունս գեթայ. և հաւատացեալք մինչ ի դրունս *դժոխոց*. և եղեն ի տեսիլ ամենայն մսեղեաց: - 436. Դաւիթ պաշարեցաւ յայրին. և տէրն մեր ի *դժոխս* և քակեաց զնա՛: - 437. ...և տէրն մարտեաւ ընդ բելիարայ և յաղթեաց մահու. և քակեաց *զդոժխս*. էառ աւար զգերեալսն և էհան յարքայութիւնն երկնից. տալով նոցա զանթառամ պսակն: - 438. Եւ դարձեալ ի տիպ քրիստոսի որ ի գիշերի եհար զսատանայ և ազատեաց զհոգիսն ի *դժոխոցն*: - 446. Քսանևը, Վասն *դժոխոցն*: - 455. Եւ ո՞ւր է *դժոխքն*: - 455. Քանի՞ են *դժոխք* զոր աւերեաց առհասարակ և ազատեաց զհոգիսն: - 455. Եւ այսպիսի ողորմութիւնս է ի յերկինս և ի

դժոխս: - 459. Զգլուխն ի յորդանան ջախջախեաց, և զտուտն ի գերեզմանն և ի *դժոխս*: - 488-489. Եւ ա՛յլ առաքինութեամբք կոխեալ հատանեմք զխայթոցն որ է՛ ներգործական մեղքն և մահ հոգւոց և *դժոխք*: - 489. Չորրորդ դարձեալ` դ թև խաչին նշանակէ զչորս բարերարութիւնս քրիստոսի. զի վերին մասն ցուցանէ զբացումն արքայութեանն երկնից. ներքինն զաւերումն *դժոխոց*. աջն զբաշխումն շնորհաց. ահեակն զթողութիւն մեղաց: - 493. Եւ ոմանք ասեն թէ` յերկնաւոր դրախտն եմուտ հոգւովն մինչ ի կիրակէ մէջ գիշերին. և ի նոյն ժամն էջ ի *դժոխս* և ազատեալ զհոգիսն յարեաւ ի գերեզմանէն: - 495. Զի որ քան ամ ի յերկրի քարոզեաց, նոյն քան ժամ ի *դժոխս* առ հոգիսն: - 495. Վասն է՞ր հոգւովն էջ ի *դժոխս* տէրն մեր քրիստոս: - 503. ...և մեղօք ծանրացեալ էջ ի ներքին կէտս *դժոխոցն*, և այլ ո՛չ կարէր բարձրանալ. մինչ ի վերին կիտէն բանն աստուած էջ ի ներքին կէտն. և ապա ել ադամ ի վերին կէտն երկնից: - 503. Նոյնպէս և հոգւոցն որ ի *դժոխս* լոյս ծագեաց հոգւով և քարոզեաց զփրկութիւն: - 503. Յայնժամ փախուցեալ սատանայ իբր զապստամբ ծառայ. և մտեալ յորջն *դժոխոց* կարծէր ամրանալ անդ և ունել զհոգիսն: - 503. Վասն որոյ զնոյնս գործեաց ի *դժոխս*: - 503. Ո՞ւր էր *դժոխքն* որ աւերեցաւ: - 504. Ի գիրս բենետիքտոսի հարցեալ եղև թէ ո՞ւր են *դժոխքն*. և տուաւ պատասխանի թէ` յանկեան և յեզր ծովուն ի ներքոյ երկրի ի խաւարչուտ վայրս: - 504. Եւ դարձեալ` մե՛ղքն ծանրացուցանէր և փակէր ի *դժոխս*: - 504. Ապա վասն է՞ր յէմ ասեն *զդժոխքն* թէ է՛ այր դիւահոտ և ծայն աղաղակի և չարչարանք և այրեցումն չարաչար դիւաց լսելի լինի: - 504. Դուռն ասեն զայն *դժոխոց*. և ամենայն ինչ հնարաւո՛ր է աստուծոյ: - 504. Ասացեր թէ *դժոխքն* աւերեալ է յաւիտեան. այժմ այլ *դժոխք* ո՞չ է: - 504. *Դժոխքն* այն յորում նախ քան զքրիստոս հոգիսն արգելոյր սատանայ` աւերեցաւ յաւիտեան: - 504. Այլ հուրն յաւիտենից` է՛ այժմ *դժոխք* սատանայի և մեղաւորաց: - 504. Զի որպէս յեսու աւերեաց զերիքով և անէծ զի մի՛ շինեսցի. նոյնպէս և *զդժոխքն* աւերեաց քրիստոս և անէծ զշինօղսն չար գործօք...: – 504. Քանի՞ են *դժոխք*: - 504. Եւ որք **դ** ասեն` զներքին *դժոխքն* մահու չափ մեղաւորացն ասեն. և զքաւարանն ներելի մեղաւորաց. և զլիմպոսն արդարոց. և *զդժոխս* ոչ մկրտելոցն: - 504. Այլ մի՛ է *դժոխքն*. որպէս մի է արքայութիւնն: - 504. Նոյնպէս ի մի *դժոխքն* տեղիք բազումք են և տանջանք: - 505. Նոյնպէս մի հուր *դժոխոցն* զանազանապէս տանջէ զմեղաւորսն: - 505. Վասն է՞ր ասի *դժոխք* բազմաւորական. և ոչ *դժոխ* միաւորական: - 505. *Դժոխ*` զդժուար զնեղ և զանձուկն նշանակէ. և կոչի բազմաւոր, Նախ վասն բազում կրիցն. ուր լալ աչացն է և կրճել ատամանց և խաւար ներքին և արտաքին և այլն: - 505. Ա՛րդ` թէ զոյ ներքին, գո՛յ և վերին և միջին *դժոխք*: - 505. ...զի վերնոյն ներքին է, և ներքնոյն վերին. ապա սո՛ւտ է ասելդ թէ գոյ ներքին և վերին և միջին *դժոխք*: - 505. Դարձեալ ասեմք, ներքին *դժոխք* է հոգւոցն. և վերին` գերեզման մարմնոցն. և նա կոչի *դժոխք* ի սուրբ գիրս. որպէս ասաց դաւիթ «զսիմէի արեամբ հանդերձ ի *դժոխս* իջո՛» որ է՛ գերեզմանն: - 505. Ուստի յա՛յտ է թէ մի է *դժոխք* հոգւոցն: - 505. Դարձեալ` եթէ հարկիւ պահանջես ըստ մտաց քոց գ *դժոխք*: - 505. Ասեմք ներքին *դժոխք* զհոգւոցն. և միջին զգերեզմանս. և վերին զմեղքն որ է՛ ի հոգիս: - 505. Զի և նա՛ չարչարէ՛ զհոգիս և է կենդանւոյն ի *դժոխս* ընդ մեզ շրջեալ: - 505. Դարձեալ` առ հասարակ կարծիք, կոչի ներքին *դժոխք* յատակ *դժոխոցն*. որպէս ասէ սողոմոն «մեղր կաթի ի շրթանց պոռնկի. և կատարածն հայի յատակս *դժոխոց»:* – 505. Զայս դաւիթ ներքին *դժոխք* անուանէ: - 505. Իսկ միջին *դժոխք* որ կոչի բանտ *դժոխոց*` է՛ միջակ մեղաւորաց. որք ունին հաւատ և ո՛չ գործք. որպէս չար հաւատացեալք. կամ գործք և ո՛չ հաւատ. որպէս թերահաւատք և անհաւատք: - 505. Իսկ վերջին *դժոխք* որ կոչի անջրդի գուբ, նոցա՛ է որք ո՛չ ունին չար և ո՛չ բարի. որպէս մանկունք անմկրտեալք. ո՛չ տանջին զի չեն մեղանչեալ. և ո՛չ հանգչին զի չեն արդարացեալ. այլ վասն սկզբնականին մնան յանջրդի գուբն խաւարին: - 505. Քրիստոս ի յո՞ր *դժոխք* էջ: - 505. Ոմանք ասեն թէ ի չորրորդ *դժոխքն* էջ ուր էին արդարոց հոգիքն արտաքոյ ասացեալ երիցս, և զնա միայն աւերեաց. և զարդարսն միայն եհան. և զայլսն եթող անդ: - 505. Նախ ասեն թէ ի չորրորդ *դժոխքն* գնաց որ է՛ վերին և ո՛չ ներքին: - 505-506. Առ առաջինն ասեմք, թէ քրիստոս ո՛չ ի վերին` այլ ի ներքին *դժոխքն* էջ: - 506. Յինգերորդ` ադամ առաջին յանցաւորն էր ի ներքին *դժոխս*. զի ա՛յն է մահու մեռանիլն. այլ արդ եթէ քրիստոս ո՛չ գնաց ի ներքին *դժոխքն*, ո՛չ ազատեաց զադամ: - 506. Վեցերորդ` ամուրն սատանայի է ներքին *դժոխքն*. ուր են դրունք պղնձիք և նիգք երկաթիք. որ է՛ մեղքն մեծամեծք և յուսահատութիւնք. և ա՛յն էր ամրոց նորա: - 506. Ա՛րդ` եթէ քրիստոս ի ներքին *դժոխքն* ոչ էջ, ո՛չ է կապեալ հզօրն որպէս աւետարանն ասէ. և ոչ զդրունսն խորտակեալ. և ո՛չ զգերիսն աւար առեալ որպէս դաւիթ ասէ: - 506. Նախ ասեմք եթէ` առաջին *դժոխք* հոգւոցն ո՛չ էր վասն ներգործական մեղացն հասարակ. այլ վասն պարտուցն ադամայ: - 506. Ուստի յա՛յտ է զի արդարք և մեղաւորք ի *դժոխս* էին: - 506. Այլ ա՛րդ` եթէ *դժոխքն* այն ոչ է աւերեալ. ապա քրիստոս ի յառաջին պարտուցն ո՛չ է ազատեալ զմեզ: - 506. Երկրորդ` զի *դժոխքն* այն

էր բուռն զօրութիւնն սատանայի. և քրիստոս կապեաց զիզօրն ըստ աւետարանին. ապա ուրեմն քրիստոս աւերեաց *գդժոխս*: - 506. Երրորդ՝ մեղքն էր *դժոխք* և տանջանք մեղաւորաց. և քրիստոս եբարձ զմեղս. ապա աւերեա՛ց *գդժոխս*: - 506. Հինգերորդ՝ մահու մահն էր *դժոխքն*. զի մահ մարմնոյն՝ ապականութիւնն է, և մահ հոգւոյն՝ *դժոխքն*. ըստ որում վճիռ հատաւ ադամայ մահու մեռանիլ: - 506. Այլ ա՛րդ՝ տէրն մահուամբ զմահ մեռոյց որ է՛ *դժոխքն* այժմ. և յարութեամբն եբարձ զապականութիւն մարմնոյ ի հանդերձեալն. ապա ուրեմն աւերեաց *գդժոխս*: - 506. Վեցերորդ՝ թէ զմասն *դժոխոց* աւերեաց, և զմասն մահու եբարձ, և զմասն անիծից, և զմասն պարտուց և զայլսն: - 506. Նախ ասեմք, եթէ *դժոխքն* է պատիժ մեղաց. և կրկին է մեղք. այսինքն սկզբնական և ներգործական: - 507. Եւ պատիժ սկզբնականին էր *դժոխքն* առաջին. և ներգործելոց՝ վերջինն. «որում հաստատեաց օր մի՝ յորում դատելո՛ց է զամենայն». որպէս ասէ պօղոս ի պրակս առաքելոցն: - 507. Ապա ուրեմն առ հասարակ ազատեցան որք էին ի *դժոխս* առաջին: - 507. Իններորդ՝ յա՛յտ է յօրինակէն. զի եգիպտոս հալոց երկաթի կոչի. նշանակէ՛ *գդժոխքն* որ տանջէր զհոգիսն: - 507. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ ի յերկրի որք հաւատացին փրկեցան, և անհաւատքն ո՛չ նոյնպէս և ի *դժոխս*: - 507. Ասեմք եթէ՝ ոչ ինչ գոյր նոցա արգելք հաւատոյ յորժամ լոյս ծագեաց քրիստոս ի *դժոխս*: - 508. Եւ դարձեալ որ ուղիղն է, որպէս մարմնով տեսին ի յերկրի, նոյնպէս և հոգւով ի *դժոխս* պարտ էր հոգւոցն հաւատալ ի հոգին քրիստոսի և ազատիլ: - 507-508. Իսկ հոգիքն ի *դժոխս* յորժամ տեսին զքրիստոս, այն էր ժամանակ փրկութեան նոցա և ընդունելոյ զողորմութիւն. յաղագս որոյ հաւատովք արդարացան նոքա միայն ի նոյն ժամն: - 508. Որք հաւատացին՝ յաւիտենից փրկեցան. և որք ոչ՝ ժամանակեայ. վասն իջման որդւոյն աստուծոյ ի *դժոխս*: - 508. Եւ դարձեալ՝ դարձցին մեղաւորք անդրէն ի *դժոխս* թէ ի նոյն տեղի ըստ ոմանց, կամ յայլ տեղի տանջանաց ըռ գործոց հատուցման: - 508. Այսքան վասն *դժոխոց*: - 508. **Եւ որպէս յինն ժամու ուրբաթուն լոյս ծագեաց հոգւոցն ի *դժոխս*, նոյնպէս և յինն ժամու շաբաթուն լոյս ծագէ զճառագայթս իւր արեգակն արդարութեան քրիստոս. մինչ յառաւօտուն բոլորապէս տեսանի ինքն յարուցեալ ի մեռելոց:** - 509. Վեցերորդ՝ ի մէջ գիշերի հրեշտակն եհար զեգիպտոս. և մովսէս եհան զորդիսն իէլի. որ էր օրինակ աւերման *դժոխոցն* և ազատութեան հոգւոց: - 512. Եւ յորում ժամու ել մովսէս յեգիպտոսէ և եհան զժողովուրդն, ի նոյն ժամն յարեաւ քրիստոս ի մեռելոց և եհան ազատեաց զհոգիսն ի հրահալոց չարութենէ *դժոխոցն* և ի բռնութեանց իմանալի փարաւոնին: - 512. Յորում աւուր կիրակէի ի մէջ գիշերի ընդ առաւօտն յարեաւ տէրն ի գերեզմանէն. հանելով զհոգիսն յանապատն երկնից. և խաչանիշ գաւազանաւն ընկղմեցաւ փարաւօն յանդունդս *դժոխոց*: - 513. Ութերորդ՝ արին սամփսոն որ օրինա՛կ էր ամենազօր տեառն մերոյ, էջ ի գազա ի տիպ աշխարհի. և օթեցաւ ի պոռնկատունն յօրինակ *դժոխոցն*. յորում պաշարեցին զքաղաքն այլազգիքն: - 513. Որ նշանակէ՛ զյարութիւնն քրիստոսի ի մէջ գիշերի զդրունս *դժոխոցն* խորտակեալ. և զհոգիսն հանեալ ի լեառն երկնային: - 513. Իններորդ, գեթէօն՝ այն որ զցօղն ետես ի վերայ գեղման, զհօր իւրոյ զեզն պարարակ հրամանաւ հրեշտակին ի մէջ գիշերին պատարագեալ. և զանտառն և զսեղանն բահաղու կործանեալ և զերծեալ ի ձեռաց նոցա. որ էր օրինակ փրկչին. զի նա՛ է եզն պարարակ պատարագեալ. և ի մէջ գիշերի զբագինսն *դժոխոց* կործանեալ և յարուցեալ և ապրեալ ի մահու: - 513. Ա՛րդ՝ ներքին այրն նշանակէ՛ *գդժոխս*. և արտաքինն զգերեզմանն. և սաւուղն զսատանայ որ ըմբռնեալ էր զմարդիկ: - 513. Այսպէս և տէր մեր էջ առ ննջեցեալսն ի գերեզմանս և ի *դժոխս*: - 514. ...և տէր մեր յետ յերից օրինաց՝ այսինքն բնական բանական և գրաւական՝ երևեալ ի գիշեր կենցաղոյս և իջեալ ի *դժոխս* աւերելով զնա դարձոյց զերկոսին ժողովուրդս իւր...: – 514. ...և ո՛չ մի հոգի եթող ի *դժոխս*. այլ զամենայն ազատեաց յարուցեալ ի մեռելոց. և բաշխեաց պարգևս որդւոց մարդկան: - 514. Այլ որ ուղղապէս հանդիպիմք՝ ասեմք թէ **լ** ժամ մարմինն եկաց ի գերեզմանի. և հոգին **լգ** ժամ և կէս յամեաց ի *դժոխս*: - 515. Զի յինն ժամու ուրբաթուն արձակեաց զհոգին և էջ ի *դժոխս*. և ապա՛ ընդ երեկոյս ի մուտն արևու մարմինն եմուտ ի գերեզման: - 516. Ա՛րդ՝ շաբաթի գիշերն և տիւն **իդ** ժամ. և **զ** ժամ ի կիրակէէն մինչ ի մէջ գիշերն. որ լինի **լ** ժամ. իսկ հոգին **դ** ժամ և կէս նախ իջեալ ի *դժոխս* որ լինի **լգ** ժամ և կէս: - 516. Եւ ա՛յն է խորհուրդն, զի որ քան ամ մարմնով մարմնաւորացն քարոզեաց. նոյնքան ժամս հոգւով հոգւոցն քարոզեաց. այսինքն **լգ** ամ և կէս ի յերկրի. **լգ** ժամ և կէս ի *դժոխս*...: – 516. Նա՛խ՝ ոմանք ասեն թէ մարդկօրէն կամէր իմանալ զնա և հարցանել վասն խաչին և *դժոխոց* և յարութեանն. իսկ այս կատարեալ մտաց պէտք էին և շա՛տ ժամու: - 517. Իններորդ, ասէ «մի՛ մերձենար», զի մարմինն այն պտուղ էր կանուխ *դժոխոցն*. և ինքն տէր մեր իբրև քահանայ նոր յամենայն ձեռաց պահէր զգուշութեամբ, զի պահեսցէ զնա ի ձեռինն որ կարօ՛ղ է ընդունել զայնպիսի պատարագն: - 517-518. Հինգերորդ՝ համբարձաւ զուարճութեամբ. որ վերաբերի առ նոսա որք փրկեցան ի *դժոխոցն* և ընդ նմա ելին յերկինս.

զի **բ** բանակօք ել յերկինս այսինքն սպասաւոր հրեշտակք և մարդկան փրկելովք: - 520. ...զհոգիս մարդկան ամենակարող զօրութեամբն ազատեալ ի *դժոխոց* եհան յերկինս: - 520. Եւ **լգ** ժամ ի *դժոխս,* զի փրկեսցէ զհոգիսն: - 520. Չորրորդն՝ որդին աստուծոյ իջեալ ի *դժոխս* ըստ հոգւոյն: - 573. Զզաւակս այլազգեաց մկրտել պարտ է. զի թէ մեռանի ազատեալ է ի սկզբնական մեղաց և ի պատժոց *դժոխոց*: - 591. Կրկին է պատիժ մեղաց. այսինքն մահ մարմնոյն, և *դժոխք* հոգւոյն: - 592. Ութերորդ՝ խաղաղականն է յետ երեկոյին ժամուն առ հոգին սուրբ. յորում ժամու հոգին քրիստոսի էջ ի *դժոխս* և խաղաղացոյց զնոսա: - 622. Երեսունևը, Վասն հնձանաց. և *դժոխոց*. և ծխոյ. և անվախճան է հուրն. և անհանգիստ տանջանքն: - 661. ...զի անցեալ է ժամանակն ողորմութեան, և դատաւորն առ դուրս հասեալ՝ դնել ի տանջանս *դժոխոց*. որպէս աստ զմարմինն ի գերեզմանի: - 671. Տասներորդ, զի **գ** են տեղիք. այսինքն կայանք հոգւոցն և *դժոխք* և արքայութիւն. - 675. Եւ յետոյ զերծուցէ ի *դժոխոց* և պարգևեսցէ զարքայութիւնն երկնից ա՛մէն: - 675. Վասն է՞ր կոչի գերեզմանն *դժոխք*. - 679. ...զի *դժոխք* զդժուարն և զնեղն նշանակէ: - 679. Իսկ ներքին *դժոխք* զտանջանաց տեղիքն ասէ մարգարէն. - 679. զի մեղօք մեռանի հոգին ի *դժոխս*. որպէս և մարմինն. - 680. Եւ ի նոյն օրն ի գերեզման եմուտ և էջ ի *դժոխս* և քարոզեաց: - 684. Նախ քան զքրիստոս, առ հասարակ ի *դժոխս*. բայց յետ քրիստոսի, առհասարակ ի կայանս հոգւոց. և երրորդն ի կատարածի...: - 686. ...յորժամ բաժանին օդիքն և այծիք. որ է արքայութիւնն երկնից և *դժոխքն* յաւիտենից: - 686. Իսկ ազգն Ֆռանկաց ասեն զչարաց հոգիսն ի *դժոխս* իջեալ. և զբարեացն յերկինս ելեալ...: – 686. Եւ զբուն չարսն ի *դժոխս*. որք են անհաւատք, և չարք, և կռապաշտք...: – 687. Եւ սկիզբն անդ ժողովելոյ՝ ի յարձակելն քրիստոսի առ ժամանակեայ զհոգիսն անարժանից՝ անդ մնացին և անտի դարձցին մեղաւորք անրդէն ի *դժոխս* ըստ մարգարէին: - 688. Ապա ո՞րպէս են ի *դժոխս* հոգիք մեղաւորաց որպէս ասէ տեսիլն եթէ *«դժոխք* ետ զմեռեալս իւր»: - 690. *Դժոխքն* նշանակէ զդժուարին և զնեղ տեղիս որ է՛ խորանն ծախակողմեան. ուր մեղաւորքն կրկին ունին զտանջանս: - 690. Ուստի յա՛յտ է զի նախ քան զքրիստոս արդարք և մեղաւորք ի *դժոխս* էին: - 695. Ասեմք առ այս նախ՝ ապա դու զիա՞րդ ասես թէ երթայ ի *դժոխս*: - 695. ...զի վասն անտի քաւարանին աստ ո՛չ պահեն և ո՛չ աղօթեն. և անդ ի *դժոխս* մատնին: - 698. ...ապա ուրեմն *դժոխքն* է անտի պատիժ որ է յաւիտենական և անզերծանելի. և ո՛չ գոյ քաւարան: - 700. ...հետևի զի և արդարքն կարեն ելանել յարքայութենէն աստուծոյ և գնալ ի *դժոխքն*: - 700. Դատաւոր աստուած. և դահիճ հրեշտակք. և բանտ *դժոխքն*: - 704. Այլ և վասն *դժոխոց* ասացաւ ի վերոյ ի մարդեղութեան ճառն. ասի և յառաջիկայդ ի կատարածի: - 705. ...և յետ մահու զհոգիսն ի *դժոխս* տանջէր: - 705. ...և պատարագաւ խաչին հաշտեցոյց զհայր. և իջմամբ ի *դժոխս* կապեաց զհզօրն սատանայ և արձակեաց զկապեալ հոգիսն. - 705. Եւ իջմամբ ի *դժոխս* կապեաց զնա և արգելեաց յանդունդս: - 705. Երրորդ զի պարզի հալեալ մոմ. այսպէս սևութիւն և թանձրութիւն երկրի ի *դժոխս* ժողովին և մարմինք մարդկան յերեսս երկրի: - 728. Ի մէջ գիշերի. յորում ժամու հրեշտակն զեգիպտոս եհար, և տէրն *զդժոխս* աւերեաց. յայն ժամու զընտրեալս իւր յաշխարհէ ազատեսցէ: - 734. Եւ ոչ ի *դժոխս* ուր արդարք ոչ իջանեն: - 737. Զի ի վերոյ կացցէ դատաւորն, և ի ներքոյ *դժոխքն* բացեալ: - 738. Եւ շուրջ զինքեամբ բարի հրեշտակքն որ մղեն ի *դժոխս*: - 738. Երրորդ՝ կոչի հնձան *դժոխքն*. ուր ամբարիշտքն ժողովին և ճմլին...: - 748. Երկրորդ՝ տիւ է իմանալ զկեանս սրբոցն ի յերկինս. իսկ գիշեր զտանջանս գարշելեացն ի *դժոխս*: - 750. Ո՞ր քան են տանջանք *դժոխոցն*: - 751. Եւ սոքա համեմատին պատժոց *դժոխոցն*: - 751. Իսկ այլք ոմանք յատկապէս **թ** ասեն զտանջանք *դժոխոցն*: - 752. Իսկ վասն տեղեաց *դժոխոցն* ասացեալ է ի վեր անդր լ գլուխն, իր համարն: - 754. Կամ թէ ոստք փայտիս այսորիկ ասին եօթանքս այսոքիկ. այսինքն՝ քրիստոսի ծնունդն, մկրտութիւնն, չարչարանքն, ի *դժոխս* իջումն, յարութիւն, յերկինս համբարձումն, և հոգւոյն սրբոյ պարգևումն: - 755. Մի՛ է արքայութիւն, և մի ընդ դիմակ նորա *դժոխք*: - 758. Արդ՝ եթէ արքայութիւնն երկնից մի է, այլ փառքն **գ**. պա՛րտ է ապա զի լիցի և *դժոխքն* **գ**, որ է՛ սուտ: - 758. Ապա ուրեմն մի է արքայութիւն և մի *դժոխք*: - 758. Եւ նոքա որք բազում համբաւեն *դժոխս*, մի ասեն գոլ արքայութիւն. պատճառելով եթէ՝ բարին մի է և չարն բազում: - 758. Ապա ուրեմն մի է բարի արքայութիւնն. և մի *դժոխք* պակասութիւն նմին: - 758. Նմին նման և մեք յուսասցուք արժանաւորիլ տեսութեանն քրիստոսի. զի թէ և ի *դժոխս* իցեմք՝ ա՛յն է արքայութիւն մեր. և ո՛չ թէ յերկրի կամ յայլում տեղւոջ ըստ սրբոյն ոսկէբերանի: - 759. Եւ *դժոխքն* տեղիք դիւաց և մարդկան չարաց: - 760. Նմանապէս իմասցի և վասն մի *դժոխոցն* գոլ զանազան տանջանք և տանջանարանք: - 760. Հինգերորդ ի *դժոխոցն*: - 762. Եւ այնպիսի քաղցր է տեսութիւնն աստուծոյ, մինչ զի չարքն թէ կարէին՝ յօժարէին ի *դժոխս* կալ և զաստուած տեսանել. քան արտաքոյ տանջանաց լինիլ և զաստուած ո՛չ տեսանել: - 763. Հինգերորդ վասն *դժոխոցն* եռակի

հանդիպեսցի ընտրելոց ուրախութիւն: - 764. Նախ վասն այնորիկ՝ զի ի *դժոխոցն* զերծան: - 764. Երրորդ այնու՝ զի մեղքն որ յոյժ վտանգեաց զմարդիկ, եղիցի փակեալ ի *դժոխս* զկնի աւուրն դատաստանի. զի եղիցի ի *դժոխս* իբր ի տեղւոջ իւրում. զի ո՛չ կարասցէ մնալ. ո՛չ յերկինս և ո՛չ յերկրի. այլ իջանէ ի *դժոխս* ներքինս: - 764. ...մարմնով մեռելոցն անթիւ օճիրս ստախօսութեան գործէր. զանտի կենաց զյարութեան յուսոյ և զհատուցմանց ըստ գործոց՝ բառնալով. զերկիւղ *դժոխոց* և զսէր արքայութեան. և զամենայն ինչ որ նմանէ այսմ հոգևոր բարութեան: - 775. Զի բազում ուրէք վկայէ՛ գիրն աստուածաշունչ, զնախահայրն մեր ադամ ազատեալ ի *դժոխոցն*: - 775. Զի անապական մարմնով եղաւ ի գերեզմանի. բառնալով զապականութիւն նախնւոյն. և իջանելով ի *դժոխս*՝ եբարձ զպատիժ նորին: - 776. Երկրորդ, զի *դժոխքն* այն պատիժ բնութեանս էր և ո՛չ առանձին գործոց. զի հաստատեաց օր մի յորում դատելո՛ց է զամենայն ըստ պօղոսի: - 776. Իններորդ, զի բռնութիւն սատանայի էր կապեալ զնոսա. և տէր մեր կապեաց զնա ընդ խաչափայտին. որ նա ինքն էր դրունք *դժոխոց.* ապա ուրեմն արձակեցան անտի: - 777

ԴԺՈՒԱՐ + Դարձեալ, թէ է՛ հարկ՝ անիրաւք են և ինքեանք աստեղքն. զի ոմանց բարիս գրեն, և ոմանց չարիս. զոմանս մեծատունս և զոմանս աղքատս. հեշտ կեանս և *դժւարս*. երկարակեացս և սակաւակեացս. բազում անգամ անարժանիցն բարիս խոստանան, և արժանեացն չարիս: - 12. Ո՛չ երկանունն է և ո՛չ այլ ինչ. այլ իրինոս ասէ՛ զպատճառն և *դժուա՛ր* է հասկանալոյ: - 300. Դարձեալ՝ ի սուրբ գիրս *զդժուարն* և զծածուկն մի՛ քննէք: - 405. Եւ *դժուարն* որքան յայտնէ մեզ: - 406. Դժոխ՝ *զդժուար* զնեղ և զանձուկն նշանակէ. և կոչի բազմաւոր, Նախ վասն բազում կրիցն. ուր լալ աչացն է և կրճել ատամանց և խաւար ներքին և արտաքին և այլն: - 505. ...զի դժոխք *զդժուարն* և զնեղն նշանակէ: - 679. Եւ զի *դժւարաւ* խլին չարքն առանց վնասելոյ բարեաց, վասն որոյ թոյլ ետ մինչ ի ժամանակի հնձոցն: - 693

ԴԺՈՒԱՐԱԹՈՂՈՒԹԻՒՆ - *Դժուարաթողութեամբ*, որպէս մեղքն որ ընդ դէմ հոգւոյն սրբոյ: - 565

ԴԺՈՒԱՐԱՀԱՅԵԱՑ + Աչք *դժուարահայեաց*՝ ճշմարտախօ՛ս է: - 246

ԴԺՈՒԱՐԱՀԱՍ + Երրորդ՝ երեք է իմաստ գրոց. անհաս և *դժուարահաս* և դիւրահաս: - 406

ԴԺՈՒԱՐԱՁԵՌՆ + Վեցերորդ՝ եթէ է ամբոխումն ինչ ի մէջ նոցա, ոչինչ էին մեկուսի ի մէնջ. այլ *դժուարաձեռն* որպէս զմեզ և հակառակ: - 21

ԴԺՈՒԱՐԱՅԱՂԹՈՒԹԻՒՆ - *Դժուարայաղթութեամբ*. որպէս հպարտութիւնն: - 565

ԴԺՈՒԱՐԱՇԱՐԺ + Ութերորդ՝ զի ազատ և անձնիշխան կամօք ընտրեն զբարին և խոտեն զչարն. և դիւրասերտեալք ի բարին, և *դժուարաշարժք* ի չարն: - 137

ԴԺՈՒԱՐԱՏԵՍ + Զի թէ մարդն ունէր զբնութեամբ զէնս, որպէս թէ եղջիւր ի գլուխն. և սուր զատամունսն. ճիրանունք ի ձեռս. և սմբակ կամ կճղակ ոտիւք. և զայլսն, Նախ՝ զի գազանադէմ և *դժւարատես* լինէր ամենեցուն: - 217

ԴԺՈՒԱՐԱՒ + Դարձեալ՝ դիւրաւ անկանի, և *դժւարաւ* վերստին յառնէ: - 275. Նա՛խ՝ ի պընդակազմ մարմնոյն *դժուարաւ* լուծանին տարերքն: - 668

ԴԺՈՒԱՐԻՄ + Զինչ է յորժամ մարդ ի վեր նայի հեշտանայ աչքն. և յորժամ ի վայր՝ *դժուարի*: - 239. Զի աչաց լոյսն հուր է. և հուրն վերընթա՛ց է. վասն այն ի բնականսն նայելով հեշտանայ, և ի բռնութեամբն *դժուարի* և զարհուրի: - 239

ԴԺՈՒԱՐԻՆ + Տասներորդ՝ զի կամակո՛ր են ի չար շաւիղն. որոց բժշկութիւնն *դժւարին* է...: - 32-33. Ելե՛ր ի բանէդ և *դժուարինս* խօսիս. և զոր հարցի՝ ո՛չ ընկալայ զպատասխանին: - 92.. Նոյնպէս վասն երկրորդին գիտելի է, զի որպէս զփայտ թիւրութեամբ պնդեալ՝ *դժուարին* է ուղղել. նոյնպէս զչար սովորութիւն մարդկան *դժուարին* է փոփոխել: - 531. Ասեմք առ այս եթէ՝ *դժւարինս* խօսիս: - 547. Համբերութիւն է կամաւոր և միշտ տեսողութիւն մեծամեծ և *դժուարին* իրաց վասն օգտութեան և համեստութեան: - 580. Եւ զի *դժուարին* է հոգւոյ մարդոյ կարգաւորել զինքն և սրբել ի մեղաց. վասն այսորիկ օգնութիւն տայ աստուած հոգւոյ մարդոյ զեօքն պարգևս հոգւոյն սրբոյ: - 582. Զի չորք իրք *դժուարին* է. որ առանց կամաց մեր լինին: - 668. Դժոխքն նշանակէ *զդժուարին* և զնեղ տեղիս որ է՛ խորանն ծախակողմեան. ուր մեղաւորքն կրկին ունին զտանջանս: - 690

ԴԺՈՒԱՐՈՒԹԻՒՆ + Եօթներորդ՝ ստուերապէս նշանակէր զազատութիւնն որ եղև մեզ ի ձեռն քրիստոսի. որ ազատեաց յօրինացն *դժւարութեանց*, և ի մեղացն, զքողութիւն շնորհելով: - 372. Երկրորդ՝ առաւել է ի թողութիւն պատժոյն. զի առաւել *դժուարութիւն* է: - 577. Դարձեալ՝ երէկ վասն մեռելոյն կսկծոյ կոծ մեծ արարաք. և այն *դժուարութիւն* էր աստուծոյ...: - 680

ԴԻ + Քսաննա՝ յեսու յաղթեաց *ըզդիս* և զդիակունս հեթանոսաց. զի զլուսաւորսն պաշտէին: - 418.

Ոմանք ասեն թէ՝ զի *դիովքն* իւր անէծ գողիաթ, ա՛յն կատարեցաւ: - 439. Իններորդ, զի մի՛ պաշտեսցեն *զդիս* մեռեալ սիրելեաց իւրեանց...: - 677

ԴԻԱԹԱՒԱԼ + Ոմանք ի գերութիւն վարեալք արք և կանայք. և կէսք առաթուր *դիաթաւալ* սրախողխող գալարեալ. առհասարակ քահանայք և աշխարհականք գէշ անկեալ դիակամբ անթաղ ընկեցեալք: - 788

ԴԻԱԹԵԿ (տես՝ ԴԻԱԹԻԿ) + Եւ *զդիաթեկ* զմանկութեան տեառն: - 545

ԴԻԱԿՆ + Քսանևա՝ յեսու յաղթեաց ըզդիս և *զդիակունս* հեթանոսաց. զի զլուսաւորսն պաշտէին: - 418. Ոմանք ի գերութիւն վարեալք արք և կանայք. և կէսք առաթուր դիաթաւալ սրախողխող գալարեալ. առհասարակ քահանայք և աշխարհականք գէշ անկեալ *դիակամբ* անթաղ ընկեցեալք: - 788

ԴԻԴԻՄՈՍ - Յորում զորոգինէի գրեալսն խոտեցին. և զսուրբն եւագրիոս միայնակեաց՝ և զիրաշալի այրն աստուծոյ *զդիդիմոս*՝ նզովեցին: - 543

ԴԻԵՑԻԿ + Երկոտասաներորդ՝ ընդէ՞ր յետոյ ստեաց և կինն զտեսիլն զի եղեն զորքն իւր *զդիեցիկ*: - 428

ԴԻԵՑՈՒՑԱՆԵՄ + Եւ չորքոտանիք զծնունդս իւրեանց *դիեցուցանեն* և խնամեն: - 239

ԴԻԶԵՄ + Երկրորդ՝ զի ժողովուրդն առանց երկիւղի անցանիցէ. զի թէ *դիզեալ* և կուտեալ լինէր, երկիւղ գոյր: - 414

ԴԻԹԱՄ - Ասափ և *Դիթամ* ցնծողայիւք երգէին: - 640-641

ԴԻՀՆ - Եւ նոյնչափ ի միւս *դիհն* է: - 243

ԴԻՄԱԿ + Զի որպէս ի կշիռն արդար՝ մէտ մի յաւելուածն հարստահարէ՛ *զդիմակն* և ի խոնարհ ծգէ, այսպէս և դատաստանն աստուծոյ...: - 745

ԴԻՄԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆ + Նախ *դիմակայութեամբ* եթէ՝ ո՛չ է ըստ օրինի բնութեան անապական մնալ նմա, այլ սքանչելիք աստուածային: - 733

ԴԻՄԱՄԱՐՏ + Վասն է՞ր այնչափ *դիմամարտս* յարուցանէր բանսարկուն ի վերայ յոբայ. որպէս զկինն և զքարեկամսն և զծառայքն և զայլսն: - 325. Չորրորդ *դիմամարտ* լինիլ փորձութեանց. ըստ առաքելոյ «ո՛չ ոք պսակի՝ եթէ ոչ ըստ օրինին մարտիցի»: – 581

ԴԻՄԱՒՈՐ + Եւ թէպէտ մարմինն փոփոխի հասակաւ կամ հիւանդութեամբ, կամ մեռօք հոգին հիւանդանայ. *դիմաւոր* նշանս այս անփոփոխ մնայ: - 719

ԴԻՄԵՄ + Նախ՝ ոչ կարել վասն նուազութեան զօրութեան ժամանակի և *դիմի*. որպէս ո՛չ կարէ մանուկ կռուիլ՝ և կորիւն տեսանել: - 44. Այլ և ի միտածցուք զփառս երկնային կենաց ուստի անկաք, և անդ *դիմելոց* եմք...: - 233. Եւ կամ որպէս ճանապարհորդք հեռացեալք ի տանէ՝ յորժամ դարձցին վերստին ի տունս իւրեանց, նախ թողուն զվերջին բնակետղն ուստի *դիմեցինն* երթալ: - 280. Ա՛րդ՝ սոքա համաձայն ի մի կորուստ հոգւոյ *դիմեն* առ մարդն: - 404. ...հրեշտակք ի բոլոր սրտէ՝ յամենայն անձնէ և յամենայն զօրութենէ միշտ ներգործաբար *դիմեն* առ աստուած. և յիւրաքանչիւրսն ճառագայթի՛ ի նմա՛ աստուած: - 462. Իսկ զչորրորդ սրբութիւնն որ է՛ միաւորութիւն բանականին առ աստուած, և միշտ ներգործապէս *դիմել* առ աստուած որպէս հրեշտակք. ընկալաւ աստուածածին կոյսն ի յղանալն զորդին աստուծոյ: - 463. Եւ զմայլեալ ի բոլոր սրտէ և յամենայն անձնէ և ի զօրութենէ միշտ ներգործապէս *դիմեալ* առ աստուած հաստատեցաւ: - 463. Երեքտասաներորդ, զի մարիամ ո՛չ խոնարհութեամբ կամէր մերձենալ յոտս նորա որպէս այլ կանայքն. այլ յերե՛սն *դիմեաց* նա հպարտութեամբ առ ի համբուրել զնա. իսկ տէրն կամեցաւ ուսուցանել նմա զխոնարհութիւն՝ արգել զնա: - 518

ԴԻՄՈՓԻԼՈՍ - Որպէս *դիմոփիլոս* կիսասարկաւագ զքահանայ ոմն արտաքսեաց յեկեղեցւոյ. զոր յանդիմանէ՛ սուրբն դիոնէսիոս յութերորդ թուղթն իւր: - 539

ԴԻՆԱ - Անունք Կանանց Նահապետացն: Ադամայն եւա՛: Սեթայն ազերա՛: Ենովսայն նուեմա՛: Կայնանայն մաղաղեդա՛: Մաղաղիէլին *դինա*՛: - 299

ԴԻՈԹՈՐՈՍ - Ոմանք՝ որպէս նեստոր. և սամոստացին պօղոս. և *դիոթորոս*: - 82

ԴԻՈՆԻՍ - Դիոս. այսինքն *դիոնիս* է. զոր որքոյ և այլոց այլանդակութեանց արարիչ ասեն: - 201

ԴԻՈՆԷՍԻՈՍ + Եւ զայլ ամենայն բնախօսութիւն յաղագս բարւոյ և չարի՝ գտցես ի *Դիոնէսիոսի* ի չորս գլուխն յաստուածային անուանսն. և ի ստորոգութիւնսն ի հակակայից ճառն. և ի սահմանս դաւթի ի վերջն որ է...: - 24. Վասն է՛ր *դիոնէսիոս* ինն դասս հրեշտակաց ասէ. և իրինոս և սուրբն եպիփան է երկինք և է դասք ասեն: - 134. Համաձայնին միմեանց սուրբ վարդապետք. զի *դիոնէսիոս* ինն դասս ասէ հրեշտակաց. այլ առաջին դասքն անընդմիջաբա՛ր են յաստուածային իմացումն,

համապատիւք և համափառք: - 134. Այլ վասն առանձնութեան դասուցն՝ է՛ կարգ ի նոսա, որպէս *դիոնէսիոս* կարգէ՛: - 135. Կատարումն Երրորդ Յատորի Աստուածաբանութեանն *Դիոնէսիոսի*: - 153. Դարձեալ՝ որպէս մի է բնութիւն բանին մարդացելոյ ըստ սրբոյն կիւրղի, մի է և ներգործութիւնն ըստ սրբոյ աստուածաբանին գրիգորի և *դիոնէսիոսի*: - 174. Գիրք *դիոնիսեայ* արիսպագացւոյ: - 450-451. Պետրոս գլուխ է առաքելոցն. որպէս գրէ *դիոնէսիոս* ի **զ** գլուխն եկեղեցական քահանայապետութեան: - 546. Եւ թէ հաւատն առաւել է քան զգիտութիւն, ցուցաւ ի վերոյ յաստուածաբանութիւնն *դիոնիսեայ* ի **ժէ** համարն տես: - 573. Կարգ սիրոյն ասացաւ ի վերոյ յաստուածաբանութիւնն *դիոնիսեայ* ի **թ** գլուխն, ի **ժզ** համարն: - 576. Երրորդ՝ հաւատն է որպէս արմատ ծառոյն որ է հայր. յոյսն ստեղունքն որ է որդի. սէրն հոգին սուրբ որ է՛ ծաղիկ և պտուղ ըստ *դիոնիսեայ*: - 577. Զի *դիոնէսիոս* այր առաքելական ասէ...: – 659. Զի *դիոնէսիոս* հաստատէ՛ զմովսէսի բանն թէ «կացոյց սահմանս հեթանոսաց ըստ թւոյ հրեշտակաց աստուծոյ»: - 713. *Դիոնէսիոս* զիաւատն տիպ ասէ. և Աղէքսանդրոս կնիք. և Պօղոս աներևոյթ իրաց երես. և Յօհան ոսկէբերանն՝ լոյս անյայտ իրաց: - 769

ԴԻՈՍ + Իսկ շաբաթն որ է՛ է օր՝ կոչեցաւ յեօթն մոլորակաց: Զի հինքն զեօթն մոլորակսն՝ է տուն աստուածոց կոչէին: Զզօհալն Կռօնոսի. Զմուշթարին *Դիոսի*. Զմառեխն Արէսի. Զարեգակն Իլիոսի. կամ Զևսիլոսի. Զօհրայն. Ափրոդիտեայ. Զօտարիտն Երմեսի. Զլուսինն Սելինի: - 190. *Դիոս*. այսինքն դիոնիս է. զոր որթոյ և այլոց այլանդակութեանց արարիչ ասեն: - 201

ԴԻՊԱՅ + Որ և մեր նստելով իբր ի մետաղս կամաւոր *դիպահոջ*՝ շահապօնս կոչեցեալ ամրոցի: - 788

ԴԻՊԻՄ + Երկրորդ և թէպէտ իցեն տարրականք և ներհակ որակք՝ յիմիասին *դիպիլն* ո՛չ միշտ հակակային իրերաց. այլ եթէ կամք խնամողին հրաման տացէ: - 12. Դարձեալ ասեմք թէ՝ աստուած ո՛չ է պատճառ. ստեղծուածոցս ի հարկէ. այլ ըստ կամաց որով առնէ. զի ոմանք *դիպին* ի հարկէ, և ոմանք ո՛չ ի հարկէ: - 15. Եւ վասն առաւել և ազդու զօրութեան և ջերմութեան՝ զգոյացութիւն կենդանեաց և մարդկան առ որս *դիպի* ապականէ՛. և պատահմունքն քանակ և որակ մնան: - 204. Զոր օրինակ վարձ մշակացն է՛ մինչև յերեկոյն. այլ թէ հիւանդութիւն կամ այլ ինչ *դիպի*, հանէ՛ ի վարձուն և ի մշակութեանցն: - 291. Դարձեալ ասեմք՝ թէ կանայքն իւղաբերք **դ** անգամ եկին ի գերեզմանն և այլ և այլ տեսլեան *դիպեցան*. և զիւրաքանչիւր դասուց **դ** աւետարանիչքն գրեն: - 515. ...յորժամ ի գլխաւորագոյն անդամքն *դիպին*. այսինքն ի սիրտն, կամ ի լեարդն, կամ ի խելապատակն: - 668. Զի է՛ բացասութիւն բացբարձօղ ամենայնի ուր և *դիպեսցի*. որպէս զէութիւն այսպէս զոչէութիւն: - 787

ԴԻՊՈՂ + եթէ զոր օրինակ բժիշկք՝ ո՛չ ի սկիզբն ցաւոց և ո՛չ ամենևին անագան տան զդեղ հիւանդին. զի անօգուտ է և վնասիչ. այլ ի *դիպօղ* ժամու յորում առողջասցի: - 467. Այլ ի *դիպօղ* ժամու յորում ցաւն զօրացաւ և կարօտացաք բժշկութեան...: - 467

ԴԻՊՈՒԱԾ + Որպէս ասեն հերձուածօղք՝ զամենայն ինչ մարդկան ի հարկէ՛ գոլ. այսինքն զգործ. *զդիպուած.* զմահ. զկեանք. և զամենայն ինչ: - 7. Չորրորդ, զի ո՛չ լինի ի *դիպուածոց* ինչ. որպէս սղից ոմանց պատահին բարեբախտութիւն, կամ վատաբախտութիւն. ա՛րդ՝ թէ է՛ ամենայն ի հարկէ, ո՛չ լինին վերոյ ասացեալքս: - 8. Երրորդ ի պատահմանէ *դիպւածոյ*. և այս միջա՛կ է: - 664

ԴԻՊՈՒՄՆ + Իսկ հաւասարապէս պատշաճի բոլոր բանական եղելոցս ըստ տեղւոյն *դիպման*: - 457

ԴԻՏԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ + Բայց է և այլ իմն տեսութիւն խորին և գեղեցիկ. զի նա՛ վասն սրբութեան չարչարեցաւ. և որ ոք ևս չարչարեսցի վասն սրբութեան՝ մի և նոյն է *դիտաւորութիւն* երկուցն. յայնժամ օգնեսցէ նմա. այսինքն միաւորեսցի ընդ նա՛ սրբութեամբն, և եղիցի աստուած ամենայն յամենայնի. այսինքն կատարեսցէ զնա աստուածս առնելովն. և եղիցին աստուածք ամենայնքն: - 43. Դարձեալ՝ դևք ընդ աստուծոյ. զի *դիտաւորութիւն* ո՛չ կարէ թագչիլ յաստուծոյ: - 144-145. Իսկ այլք ասեն թէ՝ հրեշտակն ո՛չ երևի ձևացեալ մարմնովն և ո՛չ խօսի ընդ մարդոյն. այլ՝ դնէ զնմանութիւն *դիտաւորութեան* ի յաչքն կամ ի յականջն մարդոյն. և անդ ընդունի հասարակ զգայութիւնն զտեսակս այնմիկ, և տայ յերևակայութիւնն և յիմացականն. այսպէս երևին հրեշտակք և խօսին ընդ մարդոյ: - 145. Ի զենումն ընտրութիւն է զ իրաց. այսինքն Զենօղն, Զենլին, Զենումն, Զէնն, Մասն, *Դիտաւորութիւն*: - 365. Վեցերորդ՝ *դիտաւորութիւնն* խնդրի. յաղագս ո՞յր իցէ զենումն. կենդանեա՞ց թէ մեռելոց. վասն աստուծո՞յ թէ վասն մարդկան: - 365. Վեցերորդ՝ *դիտաւորութիւնն* խնդրի թէ վասն որո՞յ է զենումն. զի թէ վասն աստուծոյ է կամ հոգւոյ, հասարակա՛ց է. իսկ թէ վասն մարդկան և կենդանեաց, կամեցողա՛ց է: - 366. Դարձեալ՝ ի մկրտութիւնն քրիստոսի նշանակին գոյացութիւնք մերոյս մկրտութեան. այսինքն Մկրտօղն, Մկրտեալն, Նիւթն, Տեսակն, և *Դիտաւորութիւնն*: - 487. Յոգին սուրբ աղաւնակերպ. իսկ *Դիտաւորութիւնն* հետևիլն ձայնին առ որ մկրտի: - 487. Զի թէպէտ քահանայն և

բանքն նոյն է, այլ ո՛չ *դիտաւորութիւնն*: - 539. Զորօրինակ, քահանայ ոք ի վաճառանոցն ի բազում հացս և ի գինիս ասասցէ «ա՛յս է մարմին իմ և արիւն իմ» ո՛չ կատարի. զի ոչ ունի *զդիտաւորութիւնն*. նոյնպէս և աստ: - 539. Դարձեալ խնդրի որ մկրտօղն ունիցի *դիտաւորութիւն* որ այն մտօքն մկրտէ զոր բոլոր եկեղեցին: - 588. Երրորդ՝ *դիտաւորութիւն* օրհնողին: - 597. Ասեմք թէ՝ կարողութիւնն է ի *դիտաւորութիւն*. և *դիտաւորութիւնն* է ի կոպարն որ է մին հացն. որ ասաց «այս է մարմին իմ». ապա ուրեմն ո՛չ կարէ զբազում հացս օրհնել: - 597

ԴԻՏԵԼԻ - *Դիտելի՛* է, զի ի ճանապարհի աստի կենաց երկու են ոսոխք. այսինքն դատախազք: - 743

ԴԻՏԵՄ + Այլ զոր այժմ օժանդա՛կն է բանիս մեր, *դիտեսցուք*: - 305. Զի՞նչ ցուցանէր **գ** օր յառաջ գնալ տապանակին *դիտեալ* զհանգիստ: - 380. Հինգերորդ՝ յառաջ տապանակն գնայր և *դիտէր* հանգիստ. և զհետ վէմն տայր ջուր. զի այժմ զհանգիստ պատրաստէ՛, և յետոյ զվայելչութիւն տայ: - 385. Երկրորդ՝ զի այնու *դիտասցէ* զյաղթութիւն թշնամեացն: - 434. Ողորմութիւնն *դիտէ* առ հաւատս և առ յոյսս: - 458

ԴԻՏՈՒՄՆ + Տասներորդ՝ նեռն քարոզութեամբ պատրէ՝ և ուրւական սքանչելեց. և այլն. և սոքա քաղցրաբանութեամբ և օրհնութեամբ պատրեն զմիտս անմեղաց. և հրեշտակ լուսոյ կերպարանին որպէս հայրն իւրեանց սատանայ. և ամենայնն ուրւական միայն և ո՛չ ճշմարտութեամբ. և բոլոր *դիտումն* նոցա է՛ պատրել զմարդիկ և հանել ի հաւատոց. և լնուլ զորովայնս. և զկանայս շեղջակուտեալս մեղօք յինքեանս գրաւել: - 35. Այսու հաւասարին, զի երկոքինն առ ճշմարիտն ունին *զդիտումն*: - 121

ԴԻՐ + Եւ *դիրք* տարերացդ է այսպէս Որ երկիրն ծանր է քան զջուր՝ ի ներքո՛յ է: - 180. Հինգերորդ՝ զի *դիրքն* իւր մեծ է. թէպէտ և առ մեզ փոքր: - 186. Վեցերորդ՝ զի հաստա՛տ է ի *դիրս* իւր: - 186. Վեցերորդ՝ *Դիրք* զգայարանացն: - 227. Չորրորդ՝ այլ և *դիրք* տարերաց, հողն է ի ներքոյ. և ապա ջուրն և օդն և հուրն: - 232. Վասն է՞ր մասնկանցն *դիրք*՝ աչքն՝ ի վերոյ է եդեալ. և ականջն ի կողմանէ. և հոտոտելիքն զառ ի վայր. և այլն ըստ կարգի: - 235. Ըստ կարգի տարերց է և *դիրք* մասանցն: - 235. Եւ *դիրքն* ըստ կարգի՝ տեղի է: - 236. Իսկ *դիրք* կոչի. զի ի նմա՛ դնի մարմինն իբր ի յանօթ ինչ: - 678. Այլ և *դիրք*՝ զնշանացի տեղն ցուցանէ: - 678

ԴԻՒԱԿԱՆ + Եօթն խոյրն *զդիւական* ներգործութիւնսն նշանակէ. որովք յաղթէ՛ զմարդ և պսակի: - 152. Զի է՛ որ բնական է, և է՛ որ աստուածային, և է՛ որ *դիւական*: - 268. Իսկ *դիւականն* ընդդէմ այսմ՝ վասն մոլորութեան զանազան երևմունս ցուցանէ աղտեղութեան. և կամ զբարին խափանել ջանայ. որպէս ի չարչարանս տեառն վասն կնոջն պիղատոսի ընթերցեալ լինի. և որպէս գրէ սուրբն և ագրիոս: - 268. Նոյնպէս և որք հաղորդին մարմնոյն քրիստոսի, ո՛չ մերձենան ի զանազան ախտս մարմնական անթլփատութեան և զոհից *դիւական*: - 301. Երրորդ, զի կորնչելոց էին անդրանիկ ծնունդքն սատանայի. որ էր հպարտութիւնն և կռապաշտութիւն. զի խոնարհութեամբ էր գալուստն քրիստոսի և ի մի աստուածպաշտութիւն հրաւիրեաց և կորոյս զպաշտօնն *դիւական*: - 334. Եւ է՛ որ զկերպն և զձևն միա՛յն փոխէ, և կոչի առաչօք. որպէս յանէսն և յամրէսն առնէին կախարդութեամբ *դիւական*: - 335. Ա՛րդ՝ տգիտութիւնն բնակա՛ն է մարդոյ. փոփոխումն ստացական. և հիւանդութիւնն *դիւական*: - 531. Երրորդ, *դիւական*. որպէս կռոց սուտ մարգարէքն. սեդեկիայն և այլոց բազմաց. որ այժմ երևին ի պատասխանիս կախարդաց. նաև հաւկռիչք և գարէդիւթք. որք են բնաւ սուտք և ոչինչք: - 536. Կրկին տրտմութիւն է և կրկին խնդութիւն. զի է՛ աստուածային և է *դիւական*: - 584. Իսկ *դիւական* տրտմութիւն և խնդութիւնն մարմնաւո՛ր է և չար: - 584. Իսկ ընդ դէմ այսմ, *դիւական* տրտմութիւնն ի մարմինն է և վասն մարմնոյն. և զարտասուս ցամաքեցնէ. և տրտմի և ամբոխի. և հետևի նմա ոխ և ատելութիւն. այլ և մահ ևս գործէ որպէս ասէ առաքեալն: - 584. Իսկ որ մարմնական խնդութիւնն է և *դիւական*՝ ընդ դէմ այսմ ամենայնի. և ի վախճանի տրտմութիւն հետևի որպէս ասէ սուրբն եւագրիոս: - 584. Եւ կախարդութեամբ երևեցուսցէ զինքն մեռեալ և երեքօրեայ յարուցեալ. և զայս ամենայն արասցէ *դիւական* երևմամբ և կախարդական արուեստիւք: - 708. Իսկ խոտելոցն գիր, դպիր է պիղծ հոգին *դիւական*. և չար կամքն իւրեանց և խորհուրդն և հեշտութիւն մարմնոյն մեղան. և ըստ գործոց առաւել և նուազ գրեն ի գիրն դատապարտութեան: - 741. Եւ դատաւոր քրիստոս. և ոսոխք *դիւակա՛նն* գունդք: - 743

ԴԻՒԱՀԱՐ + Որոց գործն ա՛յն է, երդմնեցուցանել *զդիւահարն*՝ և զերեխայն՝ հրաժարիլ ի սատանայէ: - 606. Եւ զայս գործս արար քրիստոս յորժամ *զդիւահարն* բժշկեաց: - 606

ԴԻՒԱՀՈՏ + Ապա վասն է՞ր յէմ ասեն զդժոխքն՝ թէ Է՛ այր *դիւահոտ* և ծայն աղաղակի և չարչարանք և այրեցումն չարաչար դիւաց լսելի լինի: - 504

ԴԻՒԱՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆ + Այլ և առ ինքն ժողովեալ զհեռացեալսն *դիւապաշտութեամբ*: - 489-490

ԴԻՒԹ + Եւ աստ վասն *դիւթից*: - 285. Եւ աստ հարցանեմ, զի՞նչ է *դիւթն*, և հըմայն, կախարդն, և այլն: - 388. *Դիւք* է՝ որ ծեռօք և նիւթո՛վ գործէ. որպէս գարի, և ալիւր, և աւազ, և ջուր, և քար. և այն որ թզով չափէ, և այլն ամենայն: - 388

ԴԻՒՐԱԳՈՅՆ + Որպէս ասէ տէրն, *«դիւրագոյն* լիցի սոդոմայեցւոցն յաւուրն դատաստանի»: – 303

ԴԻՒՐԱԼՈՒՐ + Որպէս և այլ ուր ասէ՝ «զոսկր նորա մի՛ բեկանէք». այլ *զդիւրալուրն* պատմեցէք: - 405

ԴԻՒՐԱՅԱՍ + Երրորդ՝ երեք է իմաստ գրոց. անհաս և դժուարահաս և *դիւրահաս*: - 406. Եւ *զդիւրահասն* պատմեմք այլոց: - 406

ԴԻՒՐԱՇԱՐԺ + Եւ նեղակն *դիւրաշարժ*: - 246

ԴԻՒՐԱՊԱՏԻՐ + Յօրինակ ամենայն մարդոյ. զի պա՛րտ է ստուգել զամենայն բան. և ո՛չ *դիւրապատիր* լինիլ և թողուլ զիրամանն աստուծոյ: - 443

ԴԻՒՐԱՊԷՍ + ...որ գթով ողորմութեամբ *դիւրապէս* բաւեսցին և ողորմութեան արժանասցին: - 688. Ծանի՛ր սիրելի ընթերցօղ, զի վասն *դիւրապէս* վարելոյ զցանկս, Յո՛յժ բարւոք է քեզ՝ քանի մի ինչ անգամ իբր յաճախակի ընթեռնուլ զցանկս զայս: - 808

ԴԻՒՐԱՍԱՀ - Զի որպէս ի մեղանչել հոգւոյն ապականեցաւ մարմինն ադամայ և եղև *դիւրասահ* առ վավաշոտ ցանկութիւնն. այսպէս և սերեալ մարմինն քարշելով ընդ ինքեան զապականութիւնն՝ աղտեղացուցանէ զհոգին: - 567

ԴԻՒՐԱՍԱՀՈՒԹԻՒՆ - Սակայն արմատ մեղացն որ է՛ ցանկութիւնն և *դիւրասահութիւնն* ի մեղանչելն՝ մնայ. որպէս յա՛յտ է ի մկրտեալսն որք կարեն մեղանչել: - 462. Երկրորդ՝ սրբութիւն արգանդին մերժէ՛ զմեղս և հերքէ՛ *զդիւրասահութիւն* մեղանչելոյն մահու չափ. որպէս երեմիային և յովհաննուն: - 462. Երրորդ՝ սրբութիւն յատկական. որպէս սրբոյ կուսին, բառնայ զսկզբնական մեղս և զարմատն և *դիւրասահութիւն* մեղանչելոյն մահու չափ և ներելապէս: - 462. Եւ գիտելի է, զի բէպէտ մեծագո՛յն է ըստ ինքեան սրբութիւն արգանդին քան զսրբութիւն մկրտութեանն. այնու, զի բառնայ *զդիւրասահութիւն* մեղանչելոյն: - 462. *Դիւրասահութեամբ*. որպէս գիճութիւնն: - 565

ԴԻՒՐԱՍԵՐՏԵԼ - Ութերորդ՝ զի ազատ և անձնիշխան կամօք ընտրեն զբարին և խոտեն զչարն. և *դիւրասերտեալք* ի բարին, և դժուարաշարժք ի չարն: - 137

ԴԻՒՐԱՒ + Զի ամենայն իր որ *դիւրաւ* գտանի՝ *դիւրաւ* արհամարհի: - 24. Եւ զի փոփոխին ժամանակք *դիւրաւ*: - 197. Ութերորդ՝ ի շնչել հողմոյ՝ *դիւրաւ* ջնջի անպն: - 206. Նախ՝ ասեն ոմանք թէ՝ որքան բարձր է ի վերայ երկրի հողն, նոյնքան ծո՛ծո՛ր է ի ներքին կողմն. վասն որոյ ջուրք ծովուն *դիւրաւ* եւլանեն: - 209. Նա՛խ՝ զի բոյսք և խոտք մե՛րձ են երկրի, զշարժումն նորա *դիւրա՛ւ* ընդունին: - 214. Դարձեալ՝ *դիւրաւ* անկանի, և դժւարաւ վերստին յառնէ: - 275. Եւ դուռն յետուստ կողմանէ, զի *դիւրա՛ւ* մտցեն կենդանիքն: - 293. Նա՛խ եթէ՝ դո՛ւ աշխատեաց ի գործն, զի հաստատ պահեսցես. զի մի՛ *դիւրաւ* արհամարհիցի: - 350. Եւ նզովիւք փակեն ասելով, «եթէ ոք յետ անճառ միաւորութեանն ապականացու ասէ զանապական մարմինն սուրբ, նզովեալ լիցի». որպէս յա՛յտ է ի գիրս իւրեանց. և որ ոք կամեսցի *դիւրաւ* գտցէ. ապա ուրեմն անապակա՛ն է մարմինն քրիստոսի: - 499. Զի ծաղիկն *դիւրաւ* թափի յամէն փոքր պատճառէ. յանձրևոյ և ի հողմոյ և ի սաստիկ որոտոյ. վասն այն պտուղն կորնչի: - 638. Զի մի՛ *դիւրաւ* գտեալ՝ *դիւրաւ* արհամարհելի լիցի: - 663. Կամ ի վերինն խնամոցն. զի արդարքն *դիւրաւ* փոխեսցին ի կեանս: - 668. բայց ըստ վերերևութեանն ցուցանէ զսրբութիւն. զի *դիւրաւ* խաբեսցէ: - 707. Նախ զի *դիւրաւ* հալի մոմ ի հրոյ. այսպէս և լերինք յերեսաց բարկութեան հրոյն: - 728

ԴԻՒՐԱՓՈԽ + Ութերորդ՝ անորա՛կ է և *դիւրափոխ:* - 207

ԴԻՒՐԵՄ + Քասանեզ, դաւիթ *դիւրէ՛ր* սաւուղայ. և որդի նորա որդւոց նորա: - 436

ԴԻՒՐԻՆ + Նոյնպէս զլուսոյ և զհրոյ յատկութիւնս բաղդատել *դիւրին* է իմանալի լուսոյն ճշմարտի. որպէս գրեալ է ի գլուխն՝ լե համարն տե՛ս անդ: - 127. Նա՛խ՝ զի *դիւրին* է կսկիծ վիրացն: - 415. Վասն առաջնոյն գիտելի է, զի *դիւրին* է զգազանս ընտելացնել, քան զոգէտ անձն ի գիտութիւն ածել: - 531

ԴԻՔ + Ամսոցդ անուանք՝ են որ ի նախնեացն անուանէ. և են որ յեղանակացդ. և են որ ի *դիցն*: - 200. Իսկ յունացն՝ ի վերայ *դիցն* անուանեցն է: - 201. Է՛ և ա՛յլ ինն տեսութիւն բանիս. զի կամի՛ զպաշտօնս մեր որոշել ի կռոց զոհիցն. զի սուտանունն *դիքն* խնդրէին ուստերս և դստերս և արջառս և ոչխարս զոհել և սպանումն օտարաց: - 396. Երկրորդ՝ զի տեսցեն զտկարութիւն *դիցն* որք զլուսաւորսն պաշտէին: - 416. Նա՛խ՝ զի մի՛ համարեսցեն այլազգիք թէ *դիքն* իւրեանց առաջի ընթացան և գլուխ

եղեն զօրացն և հարին զպատերազմն: - 425. Սեղանոյն պատառիլն նշանակէր զկործանումն սեղանոյն *դիցն*: - 442

ԴՂՐԴԵՄ + Այս է՝ զի ի բանալ դրանն *դղրդեցաւ* քաղաքն երուսաղէմ. - 638

ԴՆԵՄ + Նախ թէ աստուած ստեղծ զկամքն բարի. և զբարին *եդ* առաջի կամիլ. իսկ նա անձնիշխանութեամբ հեռացեալ ի բարւոյն՝ գտա՛կ եղև չարին. զի չարն ո՛չ այլ ինչ է, բայց հեռացումն. կամ պակասութիւն բարւոյ. ապա ուրեմն թէպէտ բանն և կամքն է աստուծոյ, այլ կամիլն և ընտրելն զչարն՝ ոչ է յաստուծոյ, այլ կամացն և բանին: - 16. Ուստի յա՛յտ է թէ սերմանեաց ի բնութիւնս զբարին, և օրէնս *եդ* բարւոյ. այլ և խրատ և յորդորումն և պարգևս բարեաց: - 17. Իսկ զչար ո՛չ կամի. և ո՛չ բռնադատէ ի չարն. այլ տանջանս և պատիժս *եդ* գործողացն զչար. ապա ուրեմն չարն ո՛չ է յաստուծոյ. և ո՛չ կամի զչար ուրուք: - 17. Այլ արդ՝ *եդ* աստուած զոսա բնական որակութիւնս ի մասունս հոգւոյն. *եդ* և զանձնիշխան կամքն տէր և իշխան իներքս ի հոգին. զի կառավարէ և առաջնորդէ՛ հոգւոյն. զվատ որակն ի բարին ուղղել, և զբարին ի նոյնն պահել և առաւելուլ. զի այս է գործ անձնիշխանին: - 19. Առաջին պատճառ զայս *դնէ* աստուածաբանն գրիգոր: - 24. Նախ՝ որք աստիճան *դնեն* Երրորդութեանն. և ի յայլումն ասեն զհոգին. որպէս պատահումն: - 29. Եւ զոր ինչ տեսանէ աչք արծըւին՝ ո՛չ կարէ տեսանել աչք մարդոյ. այնպէս բթամիտն ո՛չ իմանայ, զոր իմանայ նրբահայեացն և ուսեալն յաստուծոյ. զոր *եդ* աստուած ուսուցիչ այլոց. որպէս մարգարէքն, և առաքեալքն, և վարդապետք: - 31. Ջպետրոս գլուխ *եդեալ*, և զդաւանումն նորին կոխեն: - 34. Եւ զի *եդեր* զկամքն միջոց, ի բա՛ց պարսպեցար յողորմութեանց նորին առ իւր արարածքս. զի *եդեր* ա՛յլ իմն զկամիլն և զկամքն: - 36. Երկրորդ՝ զի անծնելութիւն և ծնելութիւն ըստ քո ասելոյդ եթէ բնութիւն իցէ՝ հակառակութիւն *եդեր* յաստուածութիւնն: - 38. Երրորդ՝ զի ունակութիւն և պակասութիւն *եդեր* ի մէջ աստուածութեանն: - 38. Չորրորդ՝ զի առաջին *դրեր* զպակասութիւնն, և ապա՛ զունակութիւնն. որ է՛ հակառակ ասացելոցն: - 38. Հինգերորդ՝ զի որ *եդեր* նախկին զպակասութիւնն, բարձեր զէութիւնն հօր և որդւոյ: - 38. Այլ զայս երկբայիս յաղագս ոչ գիտելոյ քոյ թէ «մինչդ» ամենուրէք ո՛չ որոշէ ընդդէմ հանդերձելոյն. զի թէպէտ նշանակէ՛ զկէտն ուր մինչն է *եդեալ*, այլ զոր ա՛նդր է քան զնա՝ ո՛չ ուրանայ: - 42. Իսկ վասն չարչարանաց հնազանդութեանն քրիստոսի բազում պատճառս *դնէ* յայսմ վայրի աստուածաբանն գրիգորիոս: - 42. Հինգերորդ՝ զի չա՛փ *եդ* զորքանութիւն չարչարանացն իւրոց հետևողացն. այսինքն է «հնազանդ լինիլ մահու չափ և մահու խաչի»: - 43. Վեցերորդ՝ զի պահանջէ՛ ի սիրողաց իւրոց միշտ զայն խորհիլ. զի որպէս ինքն վասն սիրոյ զանձն իւր *եդ* ի վերայ մեր, և մեք վասն սիրոյ նորա փոխարէն *դիցուք* ի վերայ նորա: - 43. Եօթներորդ՝ զի չարչարանօքն իւրովք յուսադրեաց զմեզ, զի մի՛ յետ տկարութեանս և սակաւ չարչարանաց ի փորձողէն՝ կասեցուք ի նահատակութեանց. այլ օրինակ *դիցուք* զչարչարիլն նորա մեզ և համբերեսցուք որպէս աստ: - 43. Յայտնի մեկնութիւն բանիս *եդաւ* ի չորրորդ գլուխն: - 43. Եւ այլք աստիճան *դնեն* Երրորդութեանն և անւանեն արարիչ՝ և գործակից՝ և պաշտօնեայ: - 51. ...և ինքն քրիստոս *դնելով* զօրէնսն ասէր, ասացաւ առաջնոցն այս ինչ, բայց ես ասեմ զայս ինչ և զայս: - 71. Ըստ որում մերձ *դնէ*, քանզի մարմին և հոգի. այսինքն թէ ո՛չ կարէ մարդն առանց հոգւոյն գոյանալ: - 80. Իսկ աստ նման միմեանց՝ և բոլորին կոչի քրիստոս. ըստ որում ասի՝ քրիստոս էջ յերկնից. որ է բանն. և քրիստոս *եդաւ* ի գերեզմանի. որ միայն մարմինն է աստուածութեամբն. և քրիստոս էջ ի դժոխս. որ միայն հոգին էր աստուածութեամբն: - 88. Այլ անձնաւոր գոյացութիւն ի ներքոյ *եդեալ* ենթակայաբար մարդկութեան իւրոյ: - 88. Իսկ հիմն հաւատոյս մերոյ քրիստոս է *եդեալ* ի հօրէ՛: - 96. Սակայն՝ զի թէ էն ըստ որում է աստուած՝ կրկին կերպիւ տեսանի. այսինքն գիտութեամբ և անգիտութեամբ. *դնելով* և բացաբառնալով այսպէս: - 119. Երկրորդ՝ միտք զգոյացութիւն իրին տեսանէ որ է ի ներքոյ *եդեալ*. և զգայութիւն զպատահմունքն ի վերայ եկեալ. որպէս որա՛կ քանա՛կ և այլն: - 120. Ա՛յս է զոր ինչ է ի յաստուած՝ *դնելով* կոչեմք զնա: - 123. Կամ ննջել և զարթնուլ. որ ո՛չէ ի յաստուած. այլ *դնելով* ի վերոյ ըստ ներգործութեանն տարացուցի: - 123. Երկրորդին պատասխանեմք եթէ՝ ո՛չէ նոյն դրութիւն և խոստովանութիւն. որպէս յորժամ ասեմք *դնելով* թէ՝ չա՛ր է. խաւա՛ր է. և մե՛ղք է. ահա այս ուրացութիւն է և պակասութիւն: - 124. Նոյնպէս կարգ և սահման ընդհանուր *եդեալ* լուսաւորեցին զամենեսեան: - 126. Եօթներորդ՝ զի և յաստուածպետականն ծայրութիւն բառնալով առաւել քան *դնելով* գամք ի ծանօթութիւն: - 132. Իսկ հրեշտակն զարթուցանէ զախորժակն՝ որպէս այն որ *դնէ* զփայտ ի հուրն: - 134. Շնորհին երբեմն ի տեղի ողջունի *դնի*. ըստ այնմ թէ՝ «շնո՛րհք ընդ ձեզ և խաղաղութիւն». որով հոգին սուրբ տըւեալ լինի: - 139. Իսկ զսահմանն այսպէս *դնեն*, թէ՝ «շնորհ քահանայապետութեան է կարգ սրբազան, հանճար և ներգործութիւն յաստուածատեսակ նմանութիւնն ըստ կարողութեան»: – 140. Եւ կարօտի սա

բ իրաց. այսինքն զի զգայութիւնն առո՛ղջ իցէ, և զգալի առաջի *եղեալ* իրն յստա՛կ. ապա թափանցէ՛ յինքն ի սոցանէ՛ պա՛րզ տեսութիւն. ապա թե ո՛չ` ո՛չ կարէ միտքն յստակապէս տեսանել սոքօք: - 143. Իսկ այլք ասեն թէ` հրեշտակն ո՛չ երևի ծնացեալ մարմնովն և ո՛չ խօսի ընդ մարդոյն. այլ` *դնէ* զնմանութիւն դիտաւորութեան ի յաչքն կամ ի յականջն մարդոյն. և անդ ընդունի հասարակ զգայութիւնն զտեսակս այնմիկ, և տայ յերևակայութիւնն և յիմացականն. այսպէս երևին հրեշտակք և խօսին ընդ մարդոյ: - 145. Նոյնպէս և յառնել մարդոյն և յանուն *դնելն* կենդանեաց` փառս ետուն աստուծոյ. իսկ նա լռեաց: - 147. Վասն զարդու գործոց իւրոց. որպէս նըկարիչ ըզթուխ գոյնն ի ներքոյ *դնէ*` զի սպիտակն և այլ պատուականքն երևեսցին: - 149. Զի զորս քրտամբք և աշխատութեամբ յաղթէ` զնոյն պսակն ի գլուխն իւր *դնէ*: - 152. Դարձեալ զպայծառացեալսն մկրտութեամբ որպէս զաստեղս և յերկինս *եղեալ* զխորհուրդս իւրեանց: - 152. Յիսուննգ) Ադամ *եդ* անուանս ամենայն կենդանեաց: - 155. Դարձեալ այսպէս մեկնեն եթէ` փորձութիւնն ըստ ինքեան ո՛չ է բարի. այլ պատահմամբ լինի բարի. յորժամ համբերութիւնն մեծ *դնի* և յաղթիցէ. իսկ յորժամ համբերութիւն ոչ լիցի, ըստ ինքեան չար և վատ է փորձութիւնն. վասն այն տէրն արգելուլ հրամայէ: - 160. Ասեմք առ այս. Նախ` եթէ նոր եկելոցն ի հաւատս` սակաւ *դնէին* կանոնս. որպէս առաքեալն պատուիրէ «ի բաց կալ ի չորիցս յայսցանէ. ի զոհելոյ, ի պոռնկութենէ յարենէ, և ի հեղձուցելոյ»: – 166. Նոյնպէս և զայս *եդին* սուրբ հարքն ի նիկիայ: - 166. Իններորդ` պատահումն ա՛յլ է ի գոյացութենէ. և առ *եղեալ* գոյացութեան առնէ այլ` և այլայլակ: - 170. Զի՞նչ է որ ասէ մեծն իգնատիոս վասն արեգական` թէ յամենայն օր ի բաց *դնէ* զլոյսն և զջերմութիւն, և միւս անգամ յարփոյն առնու: - 186. Ի բաց *դնելն* կրկին է. մին ըստ տեսակի, և միւսն ներգործութեամբ: - 186. Վասն է՞ր զլուսաւորս ի յերկինս *եդ* աստուած: - 188. Զոր սուրբ հայրապետք փոխեցին զանուանս նոցա և *եդին* բոլոր շաբաթուն եօթն աւուրցն: - 190. Զոր յամենայն ամի **ժա** թիւ ի վերայ լուսնոյն *դնեմք*, զի հաւասարեսցի արեգականն, և կոչեմք վերադիր: - 191. Վասն այն` ծեռն և ծայն և բան և թիւ և կարգ աւուրցն *եդան*: - 192. Զի հրէայք և ասորիք` զերեկո՛յն *դնեն* սկիզբն բնական աւուր...: – 194. Եւ զի ստուեր երկրի է որ ընդ մեզ և ընդ արեգակն *դնի*: - 196. Քանզի եբրայեցիք և մակեդոնացիք` Զաւելեաց աւուրքն *դնեն* գլուխ տարւոյ. և ասեն օր առաջին. և **բ**. և **գ**. և **դ**. և **ե**. և վեցն մուտ Նիսան ամսոյ. որ թարգմանի կազմութիւն: - 200. Բազումք *դնեն* այսմ պատճառ: - 208. Շօշափականն է՛ հողոյն` ի ներքոյ *եղեալ*: - 215. Այլ այժմ ի ծեռն արուեստից ստացեալ զզէնս, յորժամ պիտոյանայ` առնու և ի գործ ածէ. և յորժամ կամի` ի բաց *դնէ* և հանգչի: - 217. Եւ զի զթշնամութիւն էարկ ի մէջ մարդոյն և աստուծոյ, զթշնամութիւն *եդ* ի մէջ մարդոյն և օձին: - 219. Վասն է՞ր ադամ անուանս *եդ* ամենայն կենդանեաց և այլոցն: - 219. Երրորդ` զի ադամայ ետ աստուած զբնական իմաստութիւնն առ ի ցուցանել զլաւագոյն ծնունդս բանին` հրամայէ՛ անունս *դնել*: - 219. Չորրորդ` զի ցուցցէ անձնիշխան գոլ զմարդն, վասն որոյ հրամայէ՛ նմա զի զոր ինչ և կամեսցի` անուն *դնիցէ* : - 219. Վեցերորդ` բարերարն աստուած իւր արարչութեանն կցորդեաց զադամ` անուանս *դնելովն*: - 219. Զի քահանային է անունս *դնել* յետ աւազանին ծննդեանն: - 219. Տասներորդ` անունն յարմար նշանակութիւն է կենդանեաց ըստ բարուցն և զանազան կերպիցն *եղեալ*. զի ամենայն անուն` յիրէն և ի գործոյն և ի ծայնէն *դնի*: - 220. Իսկ զմասնաւոր անհատիցն` *դնեն* իւրաքանչիւր ոք ծնունդք ադամայ: - 220. Նա՛խ` զի թէ ապականացու էր որպէս երկիրս այս, վասն է՞ր զմարդն պատւելով ի դրախտն *եդ* աստուած: - 222. Ա՛րդ` պսակ օրհնութեան *դնի* յեկեղեցին, և մանկարարութիւն ո՛չ: - 225. Այսմ *դնի* պատճառ մարմնաւոր և հոգևոր: - 234. Վասն է՞ր մասնկանցն դիրք` աչքն` ի վերոյ է *եղեալ*. և ականջն ի կողմանէ. և հոտոտելիքն զառ ի վայր. և այլն ըստ կարգի: - 235. Վասն զի անձն է մեզ առաջին հիմն և ի ներքոյ *եղեալ*. յորմէ և առ որ ժողովին տեսակն և սեռն և սեռականագոյն սեռք: - 236. Ասեմք թէ` սոքա ի մասնաւոր հոգւոյն բարի են բնաւորեալ նախանձ ցանկութիւն և այլն. և վասն բարւո՛յ են *եղեալ*. այլ մարդն կամօք իւրովք փոխէ՛ զբնական բարին ի չարն: - 237. Նա՛խ` զի այնպիսի նշանք ո՛չ *դնեն* հարկ ի մարդն. այլ ցուցանեն զծկտումն բնութեանն ի յայնպիսի իրս: - 246. Զի որք զհոգի յառաջ ասեն գոյանալ` զայս *դնեն* պատճառ, եթէ յէակքս իմանալիքն յառաջ ստեղծան քան զզգալիքս. ապա և ի մարդոյն էութիւն հոգին յառաջ է քան զմարմինն: - 252. Զոր ընդ դերևս հանէ սուրբն գրիգոր նիւսացին ի գիրս կազմութեան այսպէս եթէ, որք զհոգին յառաջ ասեն գոյանալ քան զմարմին. և վասն մեղաց *եղեալ* ի մարմին մարդոյ. որ է՛ համանման բանականութեամբ. և է՛ իներքոյ երկնային կենաց` զի մարմնաւո՛ր է: - 252. Ասեմք առ այս եթէ որպէս դու օրէնս *եդեր* փոխանցիլ ի բարձրագունէն ի նւաստագոյն կեանս վասն մեղաց: - 252-253. Իսկ հոգի մի է մարդոյ ի միոյ նախախնամութենէ յառաջ բերեալ. յանկատար նիւթն *եղեալ* զտնկականն և զզգայականն. և ի կատարեալն զհոգի բանական ծագեալ: - 259. Այսպէս և զգայականն և տնկականն մասունք են բանականին` նախ *եղեալ* ի մարմինն. և յորժամ բանականն հեղի

ի մարմինն, յայնժամ և սոքա հեղին ընդ նմա...: - 259-260. Վասն որոյ յայսմ հասակի տիոց հրաման է յեկեղեցւոյ պսակ *դնել* այսպիսի մանկանց: - 265. Եւ մի՛ աստ ընդ դէմ բերցի բանիս թէ՝ ամենայն մեծամեծք գութ ունին փոքունց. զի և այս նախախնամութեանն է. որ *եդ* ի բնութեանս խնամ տանիլ նոցա, մինչ ինքեանք ևս ի չափ հասակի եկեսցեն և զերծանիցեն ի վնասուց: - 267. Նա՛խ՝ ըստ առաջ *եդելոյն*. զի առաջ *եդեալք* սորա են աստուածայինքն և իմանալիք. իսկ նոցայն՝ մարմնականք և զգալիք: - 269. Եւ *դնէ* **դ** առանձնութիւն աստուծոյ, և **դ** հոգւոյս այսպէս: - 274. Եւ այլ ամենայն գովութիւն մարդոյն զոր *դնէ* նիւսացին ի գիրս բնութեան, յատկութիւն է մարդոյն: - 275. Եւ ուրեք զահարկութիւնն՝ օրէնս *դնել* ասէ: - 277. Բայց սուրբն գրիգոր նիւսացին **ժ** աստիճան *դնէ* անկման մարդոյն ի դրախտէն ի գիրս կուսութեան: - 280. Նոքա գառն *դնէին*, և մեք ո՛չ: - 284. Վասն այն արդարադատն աստուած է պատիժս *եդ*. ի վերայ կայենի. վասն զի է չարութեամբ յանցեաւ: - 287. Եօթներորդ՝ նշանն որ *եդաւ* չսպանանել զնա: - 287. **Չորրորդ՝ զի բ արծան կանգնեաց պղնձի և խեցի և արար գիր. և զոր ինչ ադամ անունս *եդ* իրաց, զամենայն գրեաց ի նոսա. զի մի՛ այլայլեսցին ի գնչուտ և ի լեզուատ արանց:** - 289. Երրորդ՝ զի ո՛չ հայէր ի վեր. երկաթի կապինս *եդեալ* ի գլուխն: - 290. **Եւ սահման կոչէ զլեզուս որ բաժանէ՛ ի միմեանց զազգս և զազինս. որպէս որք պարսպով և նշանիւ սահման *դնեն* և զանդս բաժանեն:** - 298. Նմանապէս և զայս սահման լեզուի ո՛չ ոք կարէ փոփոխել. ո՛չ բռնաւոր և ո՛չ իշխան. բայց միայն աստուած որ *եդ* զսա: - 298. Սակայն զառձեռն պատրաստ *դիցուք* ի իմն եղանակաւ պատմաբանութեամբ: - 304. **Եւ տէրն վերջին ի լրումն օրինին ի նոյն քանիսն *եդեալ* հրամանին. զի ո՛չ ելոյծ զօրէնսն, այլ էլից**: - 305. Հնգետասաներորդ՝ որպէս ի վերայ խսահակայ *եդեալ* եղև փայտ պատարագին մինչ ի տեղի զենմանն: - 306. Հինգերորդ՝ անդրանիկն բաժին աստուծոյ է. որպէս *եդ* ի յօրէնսն զամենայն անդրանիկ մարդոյ և անասնոյ բաժին տալ աստուծոյ: - 309. Ա՛րդ՝ ամենայն անուն ի յայլմէ՛ *դնի*. և ինքն ինքեան անուն ոչ *դնէ* : - 311. Յաղագս որոյ որպէս մարդ ինքն ինքեան անուն ո՛չ *դնէ*. նոյնպէս և աստուած ինքն ինքեան անուն ոչ *դնէ* : - 312. Ապա յա՛յտ է՝ զի աստուած ինքն ինքեան նախկին և վերջին՝ հաւասար կամ անհաւասար ո՛չ ասի. վասն այն իւր անուն ո՛չ *դնէ* : - 312. Իսկ յայլմէ ո՛չ *դնի* աստուծոյ անուն. ո՛չ բնութեան. և ո՛չ անձնական. զի ո՛չ ոք է նախ քան զնա, և ո՛չ հաւասար նմա: - 312. Եւ ի կատարածի *դիցին* թշնամիքն քրիստոսի ի ներքոյ ոտից նորա ասացաւ: - 314. Հինգերորդ՝ ընդ դէմ հպարտացելոյն որ խորհէր զաթոռ իւր *դնել* յամպս և անկաւ յերկիր. նա՛ խոնարհեցաւ յերկիր և ել յերկինս: - 323. Նա՛խ՝ զի ի *դնելն* զնա ամբարիշտ՝ լուծցի ժուժկալութիւն նորա: - 325. Երեսուներորդ, մովսէս ձեռն *եդ* ի վերայ եսուայ: - 330. Եւ տէրն *եդ* զձեռն ի վերայ առաքելոցն: - 330. Այսմ պատասխանէ՛ իմաստունն ի սիրեցէքն և *դնէ* **դ** պատճառ: - 333. Եւ որպէս դարձաւ ժողովուրդն ի հանգրուանն առաջին. և տեառն մարմինն *եդաւ* ի հող երկրի: - 337. Ա՛րդ՝ **գ** հաց՝ և գառն խորովեալ *դնէին* յառաւօտուն. և չորրորդ մասն դորակի գինւոյ. նոյնպէս և յերեկոյն հանապազորդ: - 346. Վասն այն զնշխարն ի կողմն հիւսիսոյ *դնեմք* և զսկիհն ի հարաւ որպէս անդ: - 346. Վասն է՞ր զաշտանակն *եդ* ի հարաւ: - 346. Ակատ. զակատն չգտաք իրք ասացեալ նմա. զոսկե՛կն է *դրել*. և ասէ ոսկէգոյն զնա. և գտանի ի քաղդէացիս: - 348. Երրորդ, դարձեալ **խ** պահեաց և էառ զկրկին տախտակն գրեալ մատամբն աստուծոյ իբրև զառաջինն, և *եդ* ի տապանակ վկայութեանն: - 352. Ապա ուրեմն սո՛ւտ են ազգն յունաց և ասորւոց որ խմոր *դնեն* ի խորհուրդն: - 356. Վասն է՞ր յերեսաց սեղանն հաց և գինի և գառն *դնէին*. և մեք զգառն ո՛չ *դնեմք*: - 357. Իսկ որ վասն մեղաց նաշիհ իւղ և խունկ ոչ *դնէին*. զի տրտմութիւն և խաւար է մեղքն, և գարշ հոտ գայ ի խղճմտանացն մինչև ապաշխարեսցէ: - 357. Ի սոցանէ ափով չափ *դնէր* քահանայն ի սեղան ողջակիզացն ի հոտ անուշից տեառն: - 357-358. Եւ այլ **բժ**ան հաց ի վերայ առաջաւոր սեղանոյն **զ զ** հաց զոր սրբութեան հաց կոչէին շաբաթէ ի շաբաթ *եդեալ*: - 359. Եւ *դնել* զձեռն ի գլուխ կենդանւոյն: - 359. Եւ որք անարժա՛ն են գործոյն, *դնեն* զմեղս ի վերայ մեղաց իւրեանց: - 363. Կամ զի օտար հուր *եդին* ի բուրվառն որ չէր օրէն: - 364. Հինգերորդ՝ որ զսափորն և զայլ գործիսն ի վերայ *դնէին*: - 364. Այլ և ուղղիցին **դ** տուն է կիսամասնեայ. ընդ սրբոյ խաչեցարին հզօր և անմահ գառինն *եդեալ*: - 375. Տասներորդ՝ զմին ոտն ի գերեզմանէ *դրեալ* ծերութեամբն և պակասութեամբ: - 378. Դարձեալ, զի ցուցանէ թէ արիւնքն խնդրին ի մարդկանէ. որպէս օրէնք *եդ*, «անձն ընդ անձին. և անասուն ընդ անասնոյ»: – 380. Յորժամ և զձեռն *դնեն* ի գլուխ մեղուցելոյն: - 384. Եւ այն որ քննէին ծերքն՝ խոստովանիլն է. և ապա՛ *դնէին* ի քաղաքն, ապաշխարութիւնն է: - 392. Աստ **զ** նշան *դնէ* մարգարէին որ ճշմարտապէս զքրիստոս տէր մեր ցուցանէ: - 399. Եւ *դնէին* ի հող անիծից վասն մօրն: - 400. Իսկ որ խտրոց *դնէ* թէ «առանց բանի պոռնկութեան»: – 401. Վասն է՞ր նախ զանէծս և ապա զօրհնութիւնն *դնէ* : - 403. Եւ **բժ**ան քարինքն դարձեալ ի գետն *եդեալ*, նշանակէ՛ զմեղս ի խորս անդնդոց ընկղմեալ: - 415. Երրորդ՝ մովսէս զձեռն *եդ* ի վերայ եսուայ և կացոյց

զնա՛ առաջնորդ: - 417. Եւ զաղխեալ դուռն քաղաքին *եղեալ* ի յուսն եհան ի գլուխ լերինն: - 420. Մետասաներորդ՝ *ղնի* ի բանտ, և կապի՛ ի շղթայս մեղաց: - 424. Կամ զի օրէնքն գրեալ էր՝ կուրի և կաղի մի՛ *ղնել* գայթակղութիւն, ասէին նախատելով թէ՝ որպէս ո՛չ կարես կոխել զդոսա, նոյնպէս ո՛չ կարես առնուլ զամուրն յեբուսայ: - 431. Վաթսուներորդ, մարտեաւ ընդ ադրիազարու և սպան զնա և քակեաց զկառս նորա, և զթագն *եղ* ի գլուխ իւր...: – 438. Զի յորժամ գայր ագռաւն ի միոյն բերանն հաց *ղնէր* աստուած, և ի միոյն միս. և ամբողջ բերէին առ նա: - 443. Իսկ ի մէջ ծնկաց գլուխն՝ այն է, որ զծունկն ի գետինն *եղ*, և զգլուխն հանդէպ նմին. և յայսկոյս և յայնկոյս զձեռսն խաչանման ի գետինն: - 444. Իսկ ի հիւանդանալն՝ եղիսէոս *եղ* զձեռն ի վերայ ձեռաց արքային յովասու և զօրացոյց զնա ի պատերազմին ընդ դէմ ասորոցն փոխանակ լալոյն ի վերայ նորա: - 446. Արդ աղեղն և նետն ի վերայ *եղեալ*՝ նշանակէ՛ զխաչն փրկական ընդ դէմ իմանալի ասորւոյն սատանայի: - 446. Այլ որ ուղիղն է՝ զվճիռ գերոյն **հ** ամ *եղ* երեմիա: - 447. Վասն է՞ր հ ամ *եղ* զվճիռ գերւոյն բաբիլօնի ի ձեռն երեմիայի: - 448. Զի որպէս ադամ յաստուածանալն փութացաւ, և բանն աստուած ի մարդանալն փութացաւ. վասն որոյ ամք թուոց զանազան են *եղեալ*...: – 451. Զբառս զայս ընդունելութեան *ղնէ*՝ ընդ քեզ. այսինքն տէրն յետ ծննդեանն ընդ քեզ յաւիտեանս յաւիտենից...: – 464. Վեցերորդ՝ *եղ* զարմատ հաւատոյ կաթուղիկէ եկեղեցւոյ...: – 465. Այսքան վասն բանին մարդեղութեան, զի բազում են պատճառք ասացեալ վարդապետաց. զոր մեք զսակաւն *եղաք* աստ: - 468. Որ նստի ի քերովբէս՝ ի մսուր *ղնի*: - 470. **Եւ բարսեղ ի քրիստոսի ծնունդն յիւրական ճառին ասէ, անուն *դիցուք* տօնիս աստուածայայտնութիւն:** - 482. **Մետասաներորդ՝ յա՛յտ է յամիսս նոցա. զի առաջին ամիս սեպտեմբե՛ր է նոցա. և վասն ծննդեանն քրիստոսի՝ փոխեցին և *եդին* զյունվար առաջին ամիս: - 484. Զոր ունի զայս աւանդ այժմ սուրբ և ուղիղ աւանդապահ եկեղեցիս հայաստանեայց ըստ վկայութեանս որ *եդաւ*:** - 484. Այլ և ո՛չ օրէնս *ղնէր* որպէս մկրտութիւնն ի մեզ: - 485. Նա՛խ՝ զի որ բանն մարդ եղև՝ ո՛չ զարշի *յեղեալ* օրինացն իւրոց զի վասն մարդկան *եղ*: - 485. Երկրորդ «ի յորդանան». որ ստեղծօղն է տարերաց՝ *եղ* զինքն ի ներքոյ խոնարհ տարեր ջրոյն: - 487. Զոր օրինակ՝ զմահապարտ ոմն թագաւորն հրամայէ՛ դահճին ի բանտ *ղնել*. դարձեալ զնոյն թագաւորն աղերսեն և նա հրամայէ՛ արձակել ի բանտէն: - 492. Այլ և նշանեալ փայտն խայտախարիւ յաւազանս *եղեալ*: - 494. Զպատիժն *եղ* աստուած: - 496. Իսկ զմիջին պատուհասն *եղ* աստուած ի վերայ զմահն: - 496. Երկրորդ՝ զմահ կրեաց. զի ինքն *եղ* զմահն պատիժ ի վերայ մեր. իսկ զմեղքն և զապականութիւն՝ բանսարկուն և ադամ արկին ի բնութիւնս. վասն որոյ զոր ինքն ոչ *եղ*՝ ո՛չ կրեաց մարմնով իւրով: - 496. Եւ թէ ոք ասիցէ ապաքէն և զապականութիւնն աստուած *եղ* պատիժ ադամայ. ըստ որում ասաց «հող էիր և ի հող դարձցիս»: – 496. Եւ պատճառն ասացաւ ի վերոյ, զոր ինչ ինքն *եղ* զպատիժ՝ նմանեաւն եբարձ. և զորս յանձնիշխան կամաց մարդոյն և ի բանսարկուէն արկածք, զայնոսիկ հակառակաւն ելոյծ տէր մեր յիսուս քրիստոս: - 498. Դարձեալ ի սկզբանէն ցուցցուք. մահն պատիժ է յարարչէն *եղեալ*. և ապականութիւնն ի բանսարկուէն արկեալ հետևանք մահուն: - 498. Եօթներորդ՝ ի տարրական հողոյ ստեղծեաց աստուած ադամայ անապական մարմին և *եղ* ի դրախտին. որ մեղօք յանցեալ՝ եղև ապականացու: - 499. Եւ թէպէտ ասացաւ ճշմարիտն թէ անապակա՛ն է մարմինն տն, այլ այժմ *դիցուք* զբանս նոցա թէ վասն է՞ր ասեն ապականացու. և յարմարեսցուք զպատասխանիսն: - 500. Զի ափիբերան կարկեցին *ղնօղքն* զբերանս յերկինս և զլեզուս ածելով զերկրաւ: - 502. Եւ տե՛ս և ի միտ առ. զի սոքա ի մի կարգի՛ են *եղեալ*. այսինքն ձուկն և ձու և կաթն. և որ ուտէ զմինն՝ կերիցէ և զմիւսն: - 510. Ասեմք թէ՝ ի վերնատունն զիինն կատարեաց մինչ զմարմինն բաշխեաց և նոր օրէնս *եղ.* և մեք հնոյն ո՛չ եմք պարտական: - 510. Եւ որպէս դարձաւ ժողովուրդն ի հանգրուանն առաջին, և տեառն մարմինն *եդաւ* ի հող երկրի: - 513. Երրորդ՝ և յայսմ աւուր ուխտ *եղ* աստուած ընդ ամենայն ժողովրդեանն իսրայէլի: - 524. Եւ պօղոս ասէ զայս, առընթեր *ղնելով* առաքելոց և մարգարէից զվարդապետս: - 528. Զի՞նչ է հիմն որ *եղեալ* է յիսուս քրիստոս, և շինուածն ոսկի արծաթ և այլն: - 531. ...և առաքեալքն ձեռն *ղնելովն* միայն՝ տային զհոգին սուրբ. և ի լեզուս խօսէին. և մարգարէանային ընդունօղքն. իսկ վարդապետք սուրբք՝ քարոզութեան նոցին հետևօղք և որդիք ծնողացն՝ երրորդ կարգին յետ նոցա: - 535. Իսկ քահանայք ժողովրդեանն՝ նա կանոնս *ղնէ*՝ որ խոստովանա հա՛յր է և գիտէ զկարն և զորքանն մեղաց: - 541-542. ...և զթէոդորիտոս *եդին* գլուխ ժողովոյն վասն մարդահաճութեան թագուհւոյն և թագաւորին. և զդէոսկորոս հայրապետն աղէքսանդրու, և զպետրոս անտիոքու, և զտիմոթէոս և զանատօլ, և զայլս բազումս խոտեցին. և վկայեցին նոքա ճշմարտութեան: - 543. Եւ գրեցին ապաշխարութեամբ խոստովանութիւն. և *եդին* ի տապանին դադայ՝ յեկեղեցւոջ սուրբ վկային դեմետրեայ: - 543. Երկրորդ՝ զի մերձ ի համբարձումն ձեռն *եղ* ի վերայ նոցա և օրհնեաց զնոսա և արար զնոսա առ հասարակ եպիսկոպոսունս: - 546. **Զի այսպէս սահմանեցին՝ թէ**

ինքնակալ թագաւոր մի և ինքնագլուխ հայրապետ մի նստցի ի հայս. և թագաւոր մի ինքնակալ՝ և ինքնագլուխ հայրապետ մի ի հռօմ. և ի վերայ միմեանց *դիցեն* զանձինս ի մահ. և սոսկալի գրով եղեն միմեանց եղբարք. թացեալ զգրիչն յահաւոր խորհուրդն: - 548. Ո՞չ ապաքէն առաքեալքն *եդին* զչորսս զայս. խորշիլ յարենէ և ի զոհից ի հեղձուցելոյ և ի պոռնկութենէ: - 552. Ոմանք զյանցանս մտաց կատարեալ մեղս *դնեն*. բերելով վկայութիւն ի տեառնէ թէ՝ «շնացաւ ի սրտի իւրում»: – 555. Եւ ոմանք ոչ ինչ համարին զյանցանս մտաց. և ո՛չ *դնեն* ի կարգս մեղաց. օրինակ տալով իբր զդատարկ սեղան ոչ ինչ կերակրել. և իբր զպտուղ ծառոց տեսութեամբ միայն վայելել: - 555. Իսկ եւագրիոս առաջին *դնէ* զորկորստութիւն վասն երից: - 561. Որպէս անպտուղ երկիր կորուսանէ զբարի սերմանս և փուշ բուսուցանէ. նոյնպէս և մեք զբարի սերմանս որ *եդ* ի մեզ աստուած ի չարն փոխարկեմք: - 564. Եւ օրէնս *եդ* նոցա թէ որ զաստուած անարգէ՝ քարկոծեսցի: - 566. Եւ զուրն է *դնել* զոր ո՛չ ունի: - 568. Եւ այլ սահմանք զոր *դնեն* վարդապետք՝ պարունակեալ են ի սահմանն պօղոսի. զի վարդապետաց սահմանն մեկնութիւն և յայտնութիւն է սահմանին պօղոսի: - 571-572. Հինգերորդ՝ զմարմինս և զինչս *դնէ* ի վերայ նորա: - 575. Եւ այլք դ *դնեն* աստիճանք սիրոյ: - 576. Զգաստութիւնն կայանայ առ ճաշակելիսն. ի յորում *դնէ* զկապն և զչափն: - 581. Իսկ ժուժկալութիւնն առ շօշափելիսն ըստ ծննդական զօրութեանն. ի յորում *դնէ* զեղանակն. զի առաւել յօժարի մարդն ի գոլ անհատութիւնն սննդականաւն, և ի գոլ տեսակին ծննդականաւն. և յօժարութիւնքս այս՝ զսպին զգաստութեամբ և ժուժկալութեամբ: - 581. Այլ և զձեռս ի հարկանել. յըմբռնել. և զոտս ի գնալ. համեստութիւնն ի նոսա ամենայնսն *դնէ* զեղանակն և զկարգն: - 581. Եւ որպէս ի թուումն պարգևացն է՛ կարգ արհեստական. զի նախ *դնին* արժանաւորագոյնքն: - 583. Այսպէս և ի թիւ երանութեանցս է՛ կարգ բնական. զի արժանաւորքն ի վերջո՛յ *դնին*: - 583. Վարդապետք *դնեն* բազում պատճառս: - 587. Երկրորդ, զի այս խորհրդոյ նշանակ ի սկզբան արարածոց աստուած ադամայ ետ և ո՛չ կնոջն. յորժամ էած զկենդանիսն առ ադամ զի անունս *դիցէ* նոցա: - 589. ...իսկ կանանց ազգին պատուիրէ՛ առաքեալն ի ժամ աղօթիցն շուք *դնել* գլխոյն վասն հրեշտակաց. այսինքն վասն քահանայից որ հրեշտակք կոչին ի գրոց...: – 590. Եւ *դնէ* զայս քահանայն սուրբ մեռոնաւն ի ճակատ նուիրելոյն ասելով այսպէս. ըստ այլազգաց եկեղեցեաց. թէ ի ներքոյ ձևիս այս ես կու նշանեմ զքեզ նշանաւ խաչի...: – 593. Դարձեալ ասեմք թէ՝ քահանայքն մեր ունին իշխանութիւն դրոշմելոյ զոր նոցա եպիսկոպոսն *դնէ*. ապա ուրեմն իշխանակիցք են քահանայք մեր և եպիսկոպոսք նոցա: - 594. Այլ և մարգարէն մովսէս *դնէր* յերեսաց սեղանն գառ մի խորովեալ. և հաց և գինի և չորրորդ մասն դորակի հանապազորդ. և ջուր ո՛չ *դնէր*: - 595. Չորրորդ՝ ի յօրինակն մի հաց և մի գառն խորովեալ լինէր. որ ընդ մասին գինւոյ *դնէին* յերեսաց սեղանն: - 597. Եւ թէ աստ պատճառ իմն *դնեն*, - 600. Եւ զօրինեալ բաժակն առաջի *եդ* զի կամաւ արբցեն: - 600. Եւ յետոյ *դնէ* ապաշխարանք թէ զինչ կերպիւ պատեհ է. պահք. թէ աղօթք. թէ ողորմութիւն. պատարագ. և այլ զինչ զոր կարօղ իցէ...: - 602. Եթէ խոստովանութեամբ թողլի մեղքն, վասն է՞ր *դնի* ապաշխարանքն: - 602. ...որք ունին զաթոռ չորից աւետարանչացն. որ փոխանակ չորեքկերպեան կենդանեացն *եդան* աւետարանիչքն: - 607. Իսկ թէ վասն է՞ր *դնի* նշան: - 609. Նոյնպէս և նախ նշան *դնի* հարսին: - 610. Ա՛րդ՝ հասարակ կանոնք այսպէս *եդին* հարքն սուրբք. - 611. Վասն է՞ր ի հին օրէնս *եդաւ* յիւր ազգէն առնուլ հարսն, և ի նորս յօտար ազգէ: - 612. Ի հին օրէնս *եդաւ* յազգէն իւրմէ առնուլ կին...: - 612. ...յորժամ *դնէին* զառաւօտու պատարագն ի սեղանն. նոյնպէս յերեկոյն ի *դնել* պատարագին և ի վառել աշտանակին լուսոյ: - 618. Վասն այն զարտասուքն ի յաչքն է *եդեալ*...: - 619. Այլ զի և մեք նոցին բաղձասցուք և նոցա մասնակից լիցուք և զնոսա բարեխօս կալցուք և զնոսա՛ օրինակ *դիցուք*...: - 628.Եւ դարձեալ՝ ի հնումն վեց *դնէին* զհաց երեսացն. և յաւուր շաբաթի կրկին զ: - 629. Իսկ յաղուհացն՝ ուխտս *դիք*...: - 629. պարտ է զբանիւ պատուականն հիմն *դնել*. որ է՛ երեքսրբեանն. - 634. Եւ որ ամէն շարականի սկիզբն ի մարգարէից *դնեմք,* այս է պատճառն, զի զհինն և զնորս ի միասին խառնեմք: - 636. Դարձեալ՝ զի զսկիզբն մարգարէքն *եդին*, և առաքեալքն զշինուածն: - 636. Այլ և զերիս նահապետսն միջնորդ *դնէ*. այսինքն զաբրահամ զիսահակ և զյակոբ: - 637. Գրիգոր մագիստրոսն ի տարօն եկեղեցի է շինեալ. և ծախիւք պատկեր բերեալ և անդ *եդեալ:* - 639. Եւ ապա ի գիշերին *դնին* սրբութիւնքն ի վերայ բազմոցին մինչև յառաւօտն անշարժապէս որպէս ասացաք: - 647. ...և օրէնս *եդ* որ հանգչէր մարդ ի մարմնական գործոց յաւուրս և ի շաբաթս, յամիսս և ի տարիս...: - 647. ...նոյնպէս և ի շաբաթի օրս հանգեաւ ի չարչարանաց ուրբաթուն և *եդաւ* ի գերեզմանի: - 647-648. Զի այն պահքն յառաջ քան զգիրս և քան զմարգարէս ի նախահարցն *եդաւ:* - 650. Եւ զայս *դնեն* պատճառ թէ՝ ի ժամանակս ինչ՝ զօրք հեծելոց նոցա ո՛չ հասին ի բարեկենդանն...: – 651. Հինգերորդ, կանոնս *եդեալ* է և հաստատեալ ի նիկիոյն՝ ի բարսղին՝ ի յեփրեմին՝ և յայլոցն...: - 652. Խորհուրդ պահոց նախ ի դրախտին

եղաւ մարդոյն. յամենայնէ ուտել և ի միոյն չուտել: - 652. Եօթներորդ, **զ զ** *դնելն* զիացն առաջաւուր ըստ շաբաթուց: - 653. բարեխօս *դնելով* զնոսա զչորեքշաբաթս և զուրբաթս պահեմք: - 654. Յեթանոսաց սովորութիւն էր որ զինչս մեռելոյն ընդ նմա՛ *դնէին* ի գերեզմանն...: - 656. ...զի առաջին աղօթք յամենայն կարգադրութիւնս՝ գոհանամք պարտ է *դնել*. բայց առաւել ի կնքելն՝ և ի թաղել մեռելոյն: - 659. *Դնել* երիցս ի ճանապարհին: - 660. Նաև պաղատիտս թզոյ *եղաւ* ի վերայ վիրացն եզեկիայի և ողջացաւ: - 665. ...իբր թէ այսպիսի սղալումն ի ճաշակելոյ պտղոյն եղև. որ ձեռօք հատեալ *եդ* ի բերանն: - 670. Նաև ի տխրիլն զձեռն ի ծնօտն *եդեալ*...: - 670. ...զի անցեալ է ժամանակն ողորմութեան, և դատաւորն առ դուրս հասեալ՝ *դնել* ի տանջանս դժոխոց. որպէս աստ զմարմինն ի գերեզմանի: - 671. ...և նա *դնէ* յեկեղեցին մերձ ի դուռն և աղօթէ՛: - 671. ... *դնեն* ի մէջ եկեղեցւոյն ի ներքոյ բեմին: - 671. Նոյնպէս թէ քահանայ իցէ՝ կարգիւն պատեն և *դնեն* ի վերայ բեմին. առաջի սեղանոյն: - 671. ...և նա *դնէ* յեկեղեցին մերձ առ դուռն որ նշանակէ զկայանք հոգւոցն յերկինս ի վերջին տեղւոջ մինչ ի յարութեանն օր: - 672. Դարձեալ՝ *դնեն* զքահանայս առաջի սեղանոյն ի վերայ բեմին, և զկրօնաւորս ի մէջ եկեղեցւոյն, և զաշխարհականս առ դուռն, նշանակէ զզանազան տեղիս: - 672. ...և ողջունեն առ հասարակ և պատեալ *դնեն* զմարմինն ի տան պատուականի: - 672. Իսկ *դնել* զմարմինն ի տան պատուականի որ է՛ գերեզմանն...: - 674. Երկրորդն յորժամ *դնեն* յեկեղեցին: - 675. Երրորդն ի դուռն գերեզմանին. վասն որոյ այժմ սովորութեամբ երիցս անգամ *դնեն* զդագաղն ի ճանապարհի: - 675. Յինգերորդ, զի **գ** է հասակ մարդոյս. մանկութեան երիտասարդութեան և ծերութեան յորում փոփոխիմք վարուք. վասն սոցա **գ** հանգիստ *դնեմք*: - 675. ...վասն որոյ երիցս հանգիստ *դնեմք*: - 675. ...վասն որոյ երիցս հանգիստ *դնեմք*, - 675. Նոյնպէս յորժամ ի գերեզման *դնեն* զմարմինն, իբր յաշխարհի ծովէ ելեալ զվառն խոնարհեցուցանեն: - 676. Եւ յորժամ *դնեն* ի գերեզման, քահանայն նախ օրհնէ՛ երիցս ափով զհողն և արկանէ ի գերեզմանն ասելով...: - 676. Եւ յետ *դնելոյ* մարմնոյն՝ նոյնպէս օրհնէ զհողն ասելով...: - 676. Զի վասն յանցանացն ադամայ անիծաւ երկիր ի գործս նորա. զսուրբ մարմինն քրիստոնէի չէ՛ պարտ *դնել* յանսուրբ հող. - 676. Երրորդ, զի խաչաձև *դնի* մարմինն ի հանգիստն. որ և ձեռքն խաչանմա՛ն է ի վերայ սրտին: - 677. Յինգերորդ, մարմինն ի հող *դնի*, մինչև ապականացու տարերք զանապականութիւն ստասցին...: – 677-678. Եօթներորդ, զի հողն ամենևին ներքին ծայրքն է ամենայն տարերաց. անդ *դնի* մարմինն: - 678. Ո՛չինչ բնաւ. քանզի յորմէ հետէ քրիստոս ի գերեզման *եդաւ* ամենայն հողք օրհնեցան...: – 678. Իսկ շիրիմն՝ յիշատակ այնոցիկ ուր զազգին մեռեալքն *դնէին*: - 678. Իսկ դիրք կոչի. զի ի նմա՛ *դնի* մարմինն իբր ի յանօթ ինչ: - 678. Իսկ դամբարան, որ է պահարան. զի անտի դարձեալ առցի որպէս և *եդաւ*: - 678. Եւ այլն յառաջագոյն ասացաւ **գ** հանգստեան *դնելոյ*: - 683. Եւ *դնէ* երեք պատճառ: - 691. Արդ այժմ ի մկրտութիւնն հաւատն նշան *դնի* հարսին. և յետ մահու յուսով կոչի ի հարսանիս. և յետ յարութեանն սիրով միաւորի ընդ փեսային: - 693. Չորրորդ, զի ոչ ինչ համարին զաստուածային իշխանութիւնն որ յեկեղեցի *եդեալ*...: - 698. Այլ զապաշխարանքն *դնէ* կանոնքն, զի ցանկ և պարիսպ է մեղաւորին. - 701. Վեցերորդ, զի **բժ**ան ցեղապետք էին հնոյն. և **բժ**ան առաքեալ նորոյս. զերկոցունց ազգաց նահապետսն *դնելով* զբոլոր թիւ ամենայն ազգին, նշանակէ՛: - 712. Պատասխանեն վարդապետք և *դնեն* **գ** սահմանս: - 716. Եւ որպէս կարելի է քեզ ի քում ափիդ զսերմանս զանազանել, և *զեդեալն* ի շտեմարանս քո յիւրաքանչիւր անկեան յառաջ բերել...: - 718. Տասներորդ, որպէս հատն սերմանեալ և բուսեալ և չարչարեալ և ընդ հուր անցեալ՝ ապա՛ ի սեղան *եդեալ* պատուեսցի: - 721. ...իսկ այս ամենայն բառնի ի մարմնոյն և *դնի* անմահութիւն անապականութիւն և անչարչարութիւն. զի բնաւ ո՛չ չարչարի...: - 722. Յինգերորդ, զի *դիցէ* զթշնամիս իւր ի ներքոյ ոտից իւրոց. այսինքն կորուսցէ զնեռն և զսատանայ և զամենայն գայթակղութիւն մարդկան՝ զմեղս և զմահ...: - 737. Զի՞նչ է՝ *դնին* կշիռք արդարութեան: - 744. Եւ այսպէս *դնի* կշիռք արդարութեան որպէս ցուցաւ: - 747. Ո՞րպէս են *եդեալ* անդ: - 753. Նա՛խ՝ զի արմաւենին ի բարձր *դնէ* զպտուղս. և արդարքն յերկինս գանձեն զառաքինութիւն...: - 765. Եօթներորդ՝ վասն բարձրութեանն ի ջանուց մշակաց. զի որ քան առաւել բրի ի ներքոյ երկիրն և քարինս *դնի*, այն քան առաւել բարձրանայ: - 766. Ելս ի սրտի *դնելով* ի սուրբն սրբոց մտանել այսու լուսով առաջնորդեալք: - 769. Եւ թէ յառաջուստ զգայութեանց, զիաւատն ընդ դէմ *դիցես* և ո՛չ սխալիս: - 770. Եթէ ի խելս և ի խորհուրդ ցնորութիւնք և զայրուք ուռուցանիցեն խխայթեալք. բժշկեսցիս հաւատով. ըստ մարգարէին հիացեալ՝ ստուերս և ունայնս *դնելով* զամենայն անցաւորս: - 770. Թէ ի բերան պատերազմի յել անմահին և ի մուտ մահկանացուին. *դիցես* պահապան բերանոյդ. լար կարմիր շրթանցդ. այսինքն հաւատով սիրով զօրացեալ. և ո՛չ բաժանիլ ի քնասիրութիւն և յարծաթսիրութիւն. յառաքինասիրութիւն. և յախտասիրութիւն. յընկերսիրութիւն և յարատսիրութիւն: - 770-771. Զի անապական մարմնով *եդաւ* ի

գերեզմանի. բառնալով զապականութիւն նախնւոյն. և իջանելով ի դժոխս՝ եբարձ զպատիժ նորին: - 776. Զորօրինակ եթէ արմատ փայտի *եղեալ* ի հուր՝ նախ ինքն այրի և ապա ճիւղքն: - 777

ԴՆԵԼԻ - Անմիտն և անզգայն զոր ասեմք աստուծոյ, ո՛չ ըստ պակասութեան, այլ ըստ գերազանցութեան է *դնելի*: - 118. Առ երրորդն ասեմք թէ՝ երիցս հարցումն սիրոյն և արածելն զոչխարսն՝ վասն երից ուրացութեանցն էր բժշկութիւն. զի ո՛ր մասն որ խոցի՝ նորին է բժշկական դեղն *դնելի*՝ և ո՛չ առողջից: - 547. Այսպէս և ի ճշմարտութիւնս մի է նշխարն *դնելի*, և մի բաժակով գինի: - 597. Եւ է՛ այս ի բաց *դնելի* ընտրութեանն կամօք: - 783

ԴՆԵԼ Ի ՄՏԻ + Եւ առ հասարակ ասեմ զայս *դնել ի մտի*. զի չափաւորութիւն անդամոցն ըստ ծնոյն և ըստ գունոյն և ըստ քանակութեան և ըստ կազմուածոյն և ըստ շարժմանն, նշանակէ զբարի մտացն ընդաբոյս յարմարութիւնն: - 248

ԴՇԽՈՅ + Զայս բան եհարց *դշխոյն* սաբայ՝ առ իմաստնացեալն յաստուծոյ սողոմոն: - 179. Քսանք, *Դշխոյն* հարաւոյ. և առաւել քան զսողոմոն. **ժժ** գլխով: - 413. *Դշխոյին* հարաւոյ նըսա՛ էր անունն: - 495. Եւ եկեղեցի սուրբ. հարսն անախտ. և *դշխոյ* անարատ ընդ աջմէ փեսային քրիստոսի: - 614. Տասներորդ՝ զի *դշխոյն* հեղինէ որ շինեաց զսուրբ յարութիւնն յերուսաղէմ...: – 617

ԴՈՂԱՄ + Թէ ասելն ումեմն ի սրբոցն, թէ աշխարհի սիւնք *դողային*: - 788. Զի՞նչ է սիւնքն աշխարհիս որ *դողային* ի յարութեանն քրիստոսի ի մեռելոց: - 788. Նմանապէս և հիմունք երկրի ջուրք տատանեցան. այսպէս և սիւնք ասացեալն օդոյ *դողային*. և լուսաճեմքն խաւարեին: - 788

ԴՈՂԴՈՋԱՄ + Այլք *գողդողճալն* ասեն. որ և հաց և ջուր չկարէր ի բերանն տանել: - 287

ԴՈՄՆԱՍ - *Դոմնաս* անտիոքայ: - 542. Եւ թղթով նզովեցին զեւտիքէս և զփլաբիանոս և *զդոմնաս* և զտումարն լևոնի: - 542

ԴՈՐԱԿ + Յիսունք, Զի՞նչ նշանակէր նաշիին և **դ դ** *դորակ* գինին՝ ի նորս: - 284. Ա՛րդ՝ **գ** հաց՝ և գառն խորովեալ դնէին յառաւօտուն. և չորրորդ մասն *դորակի* գինւոյ. նոյնպէս և յերեկոյն հանապազորդ: - 346. Մետասաներորդ, բոլորապտուղ. որ է հանապազորդ գառն խորովեալ յառաւօտն և յերիկոյն մին հացով և **դ** մասն *դորակի* գինով: - 359. Դարձեալ՝ չորրորդ մասն *դորակին* նշանակ չորից առաքինութեանց: - 374-375. Եւ կէս *դորակին* զի յայժմու կեանս կիսակատա՛րք եմ ամենայն նուէրք մեր մինչ ի հանդերձեալն: - 375. Դարձեալ՝ այն որ մի քան զմի առաւել են չափով *դորակին*, նշանակէ՛ զհաւատն և զյոյսն և զսէրն առաւել: - 375. Իսկ չորրորդ *դորակ* գինւոյն և իւղոյն ընդ նաշիոյ և գառինն, նշանակէ՛ զբանաւոր և զկենդանի պատարագս մեր: - 375. Այլ և մարգարէն մովսէս դնէր յերեսաց սեղանն գառ մի խորովեալ. և հաց և գինի և չորրորդ մասն *դորակի* հանապազորդ. և ջուր ո՛չ դնէր: - 595. Եւ մեսեդի ճաշոյն և երեկոյեան, չորրորդ մասն *դորակի* գինւոյն. որպէս ասացաւ ի վերոյ ի **իա** գլուխն **ծբ** համարն: - 629

ԴՈՎԵԿ - Երկրորդ՝ որպէս թուեաց *դովեկ* զքահանայսն զի մի՛ զերծանիցեն ի սրոյն. նոյնպէս և այս վասն քահանայիցն վրէժխնդրութեան էր. զի կամեցաւ ժողովուրդն փրկել զնոսա: - 434

ԴՈՒ + Ասեմք առ այս, եթէ այսու վկայե՛ս և *դու* մեզ՝ թէ ո՛չ է հարկ. զի ի բոլոր քաղաքն այնքան բիւր մարդիկ՝ ծեր և տղայ՝ ե՛րբ և ո՛ւր ի մի շարժումն աստեղաց ծնան, որք ի միասին կործանեցան. կամ բազմութիւն զօրացն. կամ որք ի նաւին կային. զի սոքա ամենեքեան յայլևայլ ժամանակս և այլևայլ շարժումն աստեղաց էին ծնեալք. ապա ուրեմն ո՛չ է հարկ բախտի և ճակատագրի: - 13. Նախ՝ եթէ *դու բեզէն* խոստովանեցար եթէ ոչ գոյ հարկ. այլ՝ աստուած և բնութիւնն և արհեստն ևս ներգործեն. ապա թէ է գործ արհեստի և բնութեան, ո՛չ է հարկ բախտի և ճակատագրի: - 13. **Նախ՝ թէ ըստ այդմ բանի հա՛րկ է ապա և *բեզ* ջուր լինիլ և զջուրն գիտել. և քար լինիլ և զքարն ճանաչել, և զայլսն նոյնպէս:** - 17. Ա՛րդ՝ բազում աւուրք անցին յետ մեսիային *ծերոյ*, այսինքն աւելի՛ քան զհազար և չորս հարիւր ամ. ապա և ո՛չ էր նա մեսիայն: - 27. Իսկ ի գալստեան մեսիային *ծեր* առաւել ցրուեցան և կորեան: - 28. Եօթներորդ՝ ասէ եզեկիէլ թէ՝ «մեսիայն պատերազմի ընդ գօգայ և մագօգայ» զոր ո՛չ արար մեսիայն *ծեր*: - 28. Երկոտասաներորդ՝ Աստուած իմ և աստուած *ծեր*: - 29. Եւ վասն նորա ասաց աստուած աբրահամու՝ թէ ի չորրորդ ծնունդն ազատեսցին ամենայն զաւակք *բո*: - 29. Եօթնևտասներորդ՝ Ծանիցեն *զբեզ* միայն ճշմարիտ աստուած: - 29. Յա՛րց *դու* զնոսա՝ թէ *դու* ի *բո* հօրէն յառաջ եկեալ կամա՞ւ ծնար թէ ակամայ: - 36. Զի թէ կամաւ, կամա՛ցն ես որդի և ոչ հօր. թէ այդպէս է, բարձեր զպատճառն *բո* զհայր. բարձար և *դու* ի տեսակաց մարդկան: - 36. Յէից՝ որպէս *դու* ի *բո* հօր մէջքն էիր զօրութեամբ, և յետոյ ծնար նոր գործութեամբ: - 37. Յա՛րց և *դու* զնոսա, թէ հայր յումեքէ՛ է, թէ յոչ ումեքէ է եղեալ: - 37. Դարձեալ թէ՝ յորժամ եղեր՝ մե՞րձ էիր *դու բեզ*, և այժմ հո՞ւպ ես *բեզ*, թէ ոչ: - 37. Լուծ. Յորժամ հիւանդանաս՝ մերձ ես

դու հիւանդութեան *թոյ*. և յորժամ մանուկ լինիս՝ մերձ ես մանկութեանն. ի յալևորութեանն՝ ծերութեանն ես մերձ: - 37. Իսկ այսոքիկ պատահմունք են *բեզ*: - 37. Թէ ոչ՝ Զի թէ մերձ էիր *դու բեզ* որպէս ոք առ ոք, բաժանեցար ընդ երկու. և զիա՞րդ մի իցես: - 37. Իսկ թէ ոչ յայնժամն մերձ՝ և ո՛չ այժմ հուպ *բեզ*, ոչ ես իսկ և ո՛չ կաս: - 37. Ապա թէ ոչ՝ հա՛րկ է *բեզ* ասել ըստ բազում անուանցն և բազում բնութիւնս գոլ աստուծոյ: - 38. Երկրորդ՝ զի անծնելութիւն և ծնելութիւն ըստ *բո* ասելոյդ եթէ բնութիւն իցէ՝ հակառակութիւն եդեր յաստուածութիւնն: - 38. Պատասխանեմք թէ՝ կարի՛ յիմարութիւն է հարցումնդ. և զի գոյ հայր ըստ *բում* բանիդ ծնօղ որդւոյ. ապա ուրեմն ո՛չ կարէ ոչ լինիլ և ծնանիլ: - 38. Դարձեալ՝ ո՛չ կարէ ծնանիլ որդի զհայր՝ թէպէտ ունի զհօր բնութիւնն. որպէս *դու* ծնեալ ի հօրէն *բո*՝ ո՛չ կարես ծնանիլ զհայր *բո* և լինիլ հայր հօրն *բում*. թէպէտ ունիս յամենայնի զբնութիւն հօր *բոյ*: - 38. Իսկ *դուք* զի ուրանայք զհոգին հաւասար գոլ հօր և որդւոյ, և կրտսե՛ր ասէք քան զորդի: - 39. Եւ դարձեալ՝ ըստ *ձեզ* պարտ էր ասել. թէ՝ ես ի միասին հօր, և մասն հօր ի յիս: - 39. Որպէս ասեմք բարառնաբար, «ծով ետես և փախեաւ». զի՞ է *բեզ* ծով: - 41. Պատասխանեմք, ո՛վ յանդուգն մեկնիչ *դու*. ...զինչ վաղճան իցէ թագաւորութեանն նորա. ո՛վ ընկեցէ և յի՛նչ պատճառս. և ո՞չ լուար ի հրեշտակէն, «թագաւորութեան նորա վախճան մի՛ լիցի»: - 41-42. Այլ զայս երկբայիս յաղագս ոչ գիտելոյ *բոյ* թէ «մինչդ» ամենուրէք ո՛չ որոշէ ընդդէմ հանդերձելոյն. զի թէպէտ նշանակէ՛ զկէտն ուր մինչն է եղեալ, այլ զոր ա՛նդր է քան զնա՝ ո՛չ ուրանայ: - 42. Ըստ *բում* բանիդ աստ հօ՛ր տաս զաստուածութիւնն և բառնաս յորդւոյ. և ի մարգարէն՝ որդւոյ ասես զաստուածութիւնն և բառնաս ի հօրէ, ապա հա՛րկ է *բեզ* լինիլ անաստուած. զի միովն միւսոյն յաղթութիւն տաս: - 47. Եւ *դու* ընդէ՛ր ասես լինել ինձ ըստ մարդկան երկրորդաբար բարի. զի աստուածութեամբս եմ ընդ հօր ծայրագոյն բարի: - 47. Բե՛ր նախ տեսցուք ըստ *բո* կարծեացդ թէ արարա՞ծ է հոգին: - 52. Եւ աղճատանք լիցի *բեզ* ծնունդն ըստ մարկիոնի ութ աստուծոյն և ութ յաւիտենին: - 52. Ապա թէ ո՛չ՝ ստեցար *դու* ինքնին ի բանից *բոց*. զի հոգին անեղ է: - 53. Պատասխանեմք՝ Նախ՝ առ մակեդոնացիս որք զորդի խոստովանին աստուած՝ թէ ասացէ՛ք զպատճառ **բ** աստւածոց *ձեր*: - 54. Զի լիցի *բո* պատճառն ի կողմանէս մեր՝ պատասխանի *բեզ*: - 54. Ասեն դարձեալ թէ՝ և հեթանոսք մի աստուածս անուանեն զամենայն կուռս, այլ բազումք են. որպէս և մարդկութեանս մի ասի բնութիւն, այլ բազումք են մարդիկք. ապա և *դուք* բազմաստուածք էք: - 54. Ապա ուրեմն զի *դուք* **գ** ասէք՝ հայր և որդի և հոգի, ըստ թըւոյն և երեք բնութեան հաղորդին և ո՛չ միոյն: - 54. Իսկ յորժամ քակես՝ լինի մի և մի. քակեցաւ այժմ ի յառաջին բնութենէն ըստ *բեզ*՝ և ունի դեռևս զնոյն համարն: - 55. Որպէս ասէր առ աբրահամ, «այժմ ծանեայ թէ երկիւղա՛ծ ես *դու* յաստուծոյ». այսինքն այժմ ծանուցի մարդկան զերկիւղ *բո*: - 59. Առ չորրորդն եթէ՝ «յիմնէ անտի առնուցու». այսինքն յիմ սկզբնէն առնու և պատմէ *ձեզ*: - 61. Իսկ թէ՝ «իմս» այս՝ զբղխումն յորդւոյ ասէ, ապա և այլուր ըստ *բեզ* զհայր մարմնացեալ կարծես: - 61. Վեցերորդին պատասխանեմք, թէ ասիցես որդին անկենդան է յորմէ հոգին ո՛չ բղխէ. ապա՛ և ըստ *բեզ* հոգին անբան է զի ըզբանն ո՛չ ծնանի: - 61-62. Ո՛վ երկաբնակ՝ *դու* զո՞ր բնութիւն ի քրիստոս ասես մի տէր. զաստուծոյն՝ թէ զմարդոյն: - 68. Եթէ զաստուծոյն ասես, ցուցանես զբանն կարօտ գոլ փառաց. և հա՛րկ է հետևիլ *բեզ* արիոսի: - 69. Եւ զայս *դու* բաժանօղդ՝ յո՞ր դէմս ասես այսպէս ընկալեալ: - 70. Նմանապէս ասա՛ և զայս. զբնութեա՞մբն որդի ասես ընդ աջմէ մեծութեանն նստեալ, թէ որ շնորհօքն որդիացեալ ըստ *բեզ*: - 70. Տասներորդ՝ դերանուանքն որպէս ես. *դու*. նա՛. յատկապէս զմի անձն նշանակեն: - 73. Ա՛րդ՝ ընդդէմ *բումդ* խոհեմութեան ո՛րպէս իմանաս ի միում հասարակ բնութեան զբանն ծնեալ և զհոգին բղխեալ. իսկ հայր ոչ ծնեալ կամ բղխեալ. և անդրադարձեալ ևս: - 74. Եւ *դու* պետրոս՝ մարդ կենդանի բանաւոր մահկանացու մտաց և հանճարոյ ընդունակ: - 74. Ա՛րդ՝ *դու* առանձնութեամբ *բո* որ ունիս զհասարակ բնութիւնդ՝ ծնար այսօր ի մօրէ՛ կամ մեռար յաշխարհէ՛ և ո՛չ հասարակ մարդկութիւնս: - 74. Զի նոյն ինքն քրիստոսդ անուն՝ ուսուցանէ *զբեզ* աստուածութեամբն մարդ գոլ, և մարդկութեամբն աստուած: - 75. Եւ *դու* այսպէս ընկալ և հաստատեա՛ ի *բեզ*. և լեր միացեալ ամենայն դիմօք և խաղալեօք ի համայնից գլուխն միշտ պաշտաճութեամբ ի քրիստոս: - 76. Ա՛րդ՝ *դուք* որ **բ** բնութիւնս ասէք քրիստոսի, զբաժանական տարբերութիւնս ասէք. և մեք մի խոստովանիմք զբաղկացականս միաւորութիւն: - 85. Յարցից և ես *զձեզ* դասք երկաբնակաց: - 86. Զի թէ իր, ապա հա՛րկ է ասել *բեզ* զքրիստոս կամ մի իր և **բ**. կամ մասամբ ինչ մի և մասամբ ինչ երկու. կամ բոլոր մի և բոլոր **բ**: - 86. Զի թէ ասես միաւորական, ահա՛ արարեր *դու* զանձն բնութիւն. զի բնութիւն է միարար ըստ պորփիւրի, տեսակին կցորդութեամբ բազում մարդիկ մու: - 86. Ապա և Երրորդութիւնն է միաւորեալ ըստ *բեզ*: - 86. Եւ մեռեալ ի խաչին զանձն միայն ասէք. որպէս երգէք յերեք սրբեանն *ձեր*, քրիստոս որ խաչեցար ողորմե՛ա մեզ: - 89. Այլ և ի լիթանիայս *ձեր* ասի՝ քրիստոս անօթդ աստուածութեան՝ ողորմեա՛: - 89. Իսկ թէ յայնցանէ փախչիք իբր

յայտնապէս որոշումն՝ և այլինն պատճառաւ որպէս գառնենեաւ ծածկէք զգայլենիս *ծեր*: - 89. Եւ զոր *դուք* զայլս զրպարտէիք՝ ի նոյն բանս *ծեր* ընկղմեցայք: - 90. Եթէ երկուքն, հարկ է ասել *ծեզ*՝ փառք հօր՝ և որդւոյ երկու բնութեանցն՝ և հոգւոյն սրբոյ: - 90. Իսկ թէ զմինն, հարցանեմ *ծեզ*՝ զո՞րն պատւէք. և կամ զո՞րն անարգէք: - 90. Եւ ես ասեմ *քեզ*. զի թէ մասունքն քրիստոսի քրիստոս է, ապա բազմաքրիստոս էք և *դուք*: - 92. Եւ այժմ զինեսցուք առ *քեզ*՝ *քոյին* բանիւ. որպէս *դուղ* ասես՝ շնորհօք տըւաւ մարդոյն այն անուն օծութեան և որդիութեան և տէրութեան և իշխանութեան: - 94. Ահա զսակաւ ընծայ կարճառօտութիւն բանիս ընկալ ի *քում* ընդարձակութեան գանձարանի սրտի՝ երիցագոյն հարազա՛տդ Գէորգի է: - 95. Ջպակասն ուղղեա՛ և զաւելիսն կշռեա՛ աղաչեմ ի ներգոյէ՛ *քոյինդ* մեծանձնութեան: - 95. Ա՛րդ՝ ի մարդկանէ ո՛չ ոք ետես զաստուած, և որդի կուսին ո՛չ ետես որպէս *դուղ* ասես. սո՛ւտ է ապա և պատմութիւնն զոր ինչ ուսոյց մեզ. զի ո՛չ է տեսեալ և պատմէ. ահա անդունդք հայհոյութեան. զոր ի կարգիս լռե՛մ: - 96. Եւ դարձեալ՝ որպէս *դուղ* կարծես և ինքն որդին մարդոյ զինքն ո՛չ ճանաչէ. և հրէայքն զորդի ո՛չ ճանաչէին ասելով, «ո՛վ է այն որդին մարդոյ»: – 96. Արդ կամ ստեաց զաւետարանն, կամ սուտ լեր ի բանս *քո* ըստ նմանութեան հօր *քոյ* սատանայի: - 97. Մետասաներորդ՝ ասէ ի յօհաննէս, «ե՛ս եմ ճանապարհ և ճշմարտութիւն». այսինքն՝ որ տանիմ առ հայր և ճշմարտութեամբ ցուցանեմ *ծեզ*: - 97. Ահա աւետարանն լի՛ ասէ իմաստութեամբ. և *դու* պակաս: - 97. Ո՞րպէս զամենայն գիտէ՝ որ զինքն ո՛չ գիտէ ըստ *քեզ*: - 98. Իսկ թէ ա՛յլ է բանին և այլ է մարմնոյն, ապա բաժանե՛ս զմարդկութիւնն ի յանձնէն. և ասես բ անձն. և երկու բնութիւն. ըստ նեստորի առաջնորդին *քոյ*. և պօղոսի սամոստացւոյ. որ մինչև ցայժմ ծածուկ է իր նեստորեան, և այժմ յայտնեցեր *զքեզ*: - 98. Եւ այժմ առ *քեզ* խօսեսցուք ըստ վկայութեան կարգիս ո՛վ նեստորական երկաբնակ և մարդադաւան որոշօղ քրիստոսի, և որոշեալ ի շնորհաց նորին: - 98. Ա՛րդ՝ եթէ ճանաչելն զաստուած հայր և զյիսուս քրիստոս կեանք է յաւիտենից, և մարդն քրիստոս ճշմարտութեամբ ո՛չ կարէ ճանաչել որպէս *դուղ* ասես: - 99. Եւ զի որդին աստուծոյ բնութեամբ որդի մարդոյ եղև, մի՛ յերկուանալ թէ լինիցիս և *դու* շնորհօք որդի աստուծոյ: - 107. Եօթներորդ՝ աստուածն մարդ եղև և յերկիր էջ. զի *դու* լիցիս աստուած և յերկինս ելցես: - 107. Ութերորդ՝ նա ծնաւ ըստ մարմնոյ, զի *դու* ծնցիս ըստ հոգւոյ: - 107. Եւ ի կուսէ, զի *դու* ծնցիս ի կոյս աւազանէ: - 107. Եւ զի նա հոգևոր ծնեալ՝ ծնաւ ըստ մարմնոյ. զի *դու* մարմնաւոր ծնեալ՝ ծնցիս վերստին ըստ հոգւոյ: - 107. Նախ՝ եթէ անեղ է աստուած՝ ըստ որում անսկիզբն և անեղ էին արարածք ըստ անգոյին՝ կարգաւո՛ր է և յոյժ որպէս *դու* ասացեր. զի անեղ էն աստուած յառաջ էած զանեղն ի յէութիւն: - 113. Երբեմն զօգնականութիւնն ասէ. ըստ այնմ, (զի ի բազմադէմ շնորհացն որ ի մեզ՝ բազմօք յաճախեսցին գոհութիւնքն վասն *ծեր*: - 139. Եւ փառաբանութիւն է նոցա, ողորմեա՛ տէր *քո* արարածոց: - 144. Եւ ասեն *դո՛ւ* ես քահանայ յաւիտեան ըստ կարգին մելքիսեդեկի: - 144. Եւ ասեն, տըւան *քեզ* հեթանոսք ի ժառանգութիւն և յիշխանութիւն: - 144. Եւ ասեն՝ արքայութիւն *քո* արքայութիւն յաւիտենից՝ և տէրութիւն *քո* յազգէ մինչև յազգ: - 144. Եւ ասեն՝ աթոռ *քո* աստուած յաւիտեանս յաւնտենից: - 144. ...այսինքն թէ՝ որպէս ես աստուածային մարմնոյս զօրութեամբն յաղթեցի փորձողին, նոյնպէս և *դու* շնորհօք իմովք՝ տկար մարմնով *քո*՝ յաղթես և նկուն առնես զնա: - 159. Երրորդ՝ զի հրամայէ՛ տէրն, «յաշխարհի աստ նեղութիւն ունիցիք». որով անդորրութիւն պարգևի *ծեզ*: - 161. Մանաւանդ թէ իւրաքանչիւր տարերք **բ** ծայրք որակութեանց ունին. զմինն գոյացական և զմիւսն պատահական. ըստ այսմ պա՛րտ է ասել *քեզ* մետասան բնութիւն քրիստոսի: - 176. Կարծեմ թէ և *քեզ* ծանր թուի հարցումնս այս. սակայն մտաւորաբար լո՛ւր: - 180. Եւ թէ տկարանաս ի զօրութիւնն աստուծոյ՝ առ մե՛զ ևս գոն *քեզ* հաստատութեան նշան՝ անփուտ փայտ. և անթառամ ծաղիկ. և մշտականաչ սաղարթ. և անթափ պտուղ: - 223. Ջի այսպէս ի կազմուածոյ *քո* ուսցիս զբարեկարգութիւն և զպատիւ առ վերինս և առ ներքինս և առ հաւասարս: - 232. Նախ՝ զի ոչ ոք ճանաչէր զհայր կամ զեղբայր իւր. այլ ես *զքեզ* հայր գիտէի, և *դու* զայլ ոմն եղբայր. և լինէր մեծ շփոթումն: - 238. Ասեմք առ այս եթէ որպէս *դու* օրէնս եդեր փոխանցիլ ի բարձրագունէն ի նւաստագոյն կեանս վասն մեղաց: - 252-253. Եւ եթէ այս սուտ է հա՛րկ է ասել *քեզ* կամ մնալ ի թուփն, կամ փոխիլ յանէն և անգոյանալ որպէս ցուցաւ: - 253. Ասեմք առ այս թէ, օն ի բա՛ց տար ի մտաց *քոց* զհեթանոսական կարծիս. զի ո՛չ է հոգի յառաջ քան զմարմին. և ո՛չ մարմին նախ քան զհոգի որպէս ի սկիզբն ասացաք: - 260. Եւ թէ՝ հայեա՛ց ի *քեզ*: - 285. Եւ երկիրն յոր *դուք* մտանէք: - 285. Երկրորդ՝ զի զօրութիւնն որ *քեզ* տւաւ յաստուծոյ՝ չարաչար արկեր ի կիր: - 287. Եւ չորրորդ՝ զի յաւելեր անէծս երկրի զկնի հօրն *քոյ* Ադամայ: - 287. Փորձեաց աստուած զաբրահամ ասելով, ա՛ռ զորդիդ *քո* սիրելի և բե՛ր մատո՛ ինձ ողջակէզ: - 304. Իսկ հրեշտակն աւետէր կուսին, (ուրա՛խ լեր բե՛րկրեալ՝ տէր ընդ *քեզ*. և ի *քէն* ծնանելո՛ց է որդի: - 304. Երկրորդ՝ որպէս նմա ասաց աստուած, ես իջից ընդ *քեզ* և ես հանից անտի:

- 314. Ա՛րդ՝ ո՛չ ասէ թէ ի ներքոյ *քոյ*. զի զսսա կոխեալ էր քրիստոս: - 316. Նա՛խ թէ՝ զմեռելոտի խորհուրդն հա՛ն ի մտաց *քոց*: - 331. Երկրորդ՝ զի մի ինչ ի մէջ *քո* և աստուծոյ անասնական լիցի. բարկութիւն կամ ցանկութիւն կամ ա՛յլ ինչ: - 331. Որպէս սովորութիւն է մարդոյ որ վատացն ասէ, ե՛ս արարի զայդ բանդ որ *զքեզ* ի *քո* կամդ թողի և ո՛չ խրատեցի: - 336. Ո՛չ է արդարութիւն. այլ նա՛ ընդ զրկողացն դատի, և *դու* ընդ գողոցն: - 337. Եւ յաջակողմն, Շրայիա՞. *դո՛ւ* հաներ զմեզ աստուած: - 338. Եւ յետոյ ասելն *դու* կոփեա՛ *քեզ* տախտակ: - 350. Նա՛խ եթէ՝ *դո՛ւ* աշխատեաց ի գործն, զի հաստատ պահեսցես. զի մի՛ դիւրաւ արհամարհիցի: - 350. Երկրորդ թէ՝ *զքո* ձեռագործն ցո՛յց անարժան ժողովրդեանն: - 350 Զի՞նչ է ասելն հայեաց ի *քեզ*: - 397. Դարձեալ՝ հայեա՛ց յանձն *քո*. և նախ *զքեզ* քններ և տե՛ս, և ապա՛ զայլս: - 398. Եւ դարձեալ՝ հայեաց ի *քեզ*. և մի՛ մոռանար զտկարութիւն և զպակասութիւն *քո*: - 398. Այլ երուսաղէմ լեառն է և դաշտ, յանձրևոյ ոռոգի. իբր թէ խնամօքն աստուծոյ լինի անձրև աւելի և նուազ, ի ժամու և տարաժամու ըստ արժանեացն *ձերոց*: - 398. Եւ թէ մովսէսի ոչ հաւատայք որ փառաւո՛րն է ի մէջ *ձեր*, ինձ զիա՞րդ հաւատայք որ թշնամի կարծէք: - 405. Դարձեալ՝ զաստուածայինս ամենայն՝ ո՛չ կարեմ քննել. այլ զոր ինչ յայտնէ՝ պատմեմ *ձեզ*: - 405. Դարձեալ՝ և *դուք* զծածուկն աստուծոյ մի՛ համարձակիք քննել. այլ զոր ինչ յայտնէ *ձեզ*՝ ուսուցէք որդւոց *ձերոց*: - 405. Չորրորդ՝ ցուցանէ թէ որ ի սրբութիւնն իւր ո՛չ խնայէ, և ո՛չ ի *ձեզ* յանցաւորքդ թէ ոչ դառնայք: - 425. Հինգերորդ՝ զի որպէս զկանխագէտ ոչ ասաց սաւուղայ թէ *դու* ո՞վ ես որ զիս փրկես ի սաւուղայ: - 428. Ութերորդ՝ զի ճչեաց թէ ընդէ՞ր խաբեցեր զիս, *դու* սաւո՛ւղ ես: - 428. Վեցերորդ՝ ընդէ՞ր ոչ քաջալերեաց զնա ասելով, եթէ մեռանիս՝ վիուկդ յարուցանէ՛ *զքեզ* որպէս զիս: - 429. Չորրորդ՝ զի թէ սամուէլ էր որ ասաց թէ՝ տէր հեռացաւ ի *քէն*, և այս ո՛չ է մարգարէութիւն. զի կրկնեաց զիւր բանն. և թէ ո՛չ էր սամուէլ, այլ զանունն ընկալաւ և ինքն դև էր, սուտ խօսեցաւ ապա: - 430. Երրորդ՝ զի ո՛չ էր քահանայ. վասն որոյ յետոյ ասէր դաւիթ ցքահանայսն, *դո՛ւք* ղևտացիքդ սրբեցէք և բարձէք զտապանակն. զի մի՛ լիցուք որպէս զոզիա: - 431. Կրկին ոգի *քո* եղիցի: - 445. Երկրորդ՝ եցոյց թէ նոյնպէս ընդ *քե՛զ* է լինելոց զօրք հրեղինացն նովին հոգւովն: - 445. Եւ աստուած իմ և աստուած *ձեր*: - 455. Զբառս զայս ընդունելութեան դնէ՝ ընդ *քեզ*. այսինքն տէրն յետ ծննդեանն ընդ *քեզ* յաւիտեանս յաւիտենից. որպէս ասէր ընդ աշակերտսն «ես ընդ *ձեզ* եմ զամենայն աւուրս»: – 464. Երկրորդ՝ ողջական շնորհաց. ըստ առաքելոյ «շնորհք ընդ *ձեզ*»: – 464. Երրորդ՝ ողջական խնդրութեան. որպէս ի տուբիթն «խնդրութիւն *քեզ*»: – 464. Չորրորդ՝ ողջական օրհութեան. որպէս ի հռութն ասէ «օրհնեսցէ՛ *զքեզ* տէր»: – 464. Հինգերորդ՝ տըլչական խաղաղութեան. ըստ այնմ «խաղաղութիւն ընդ *ձեզ*. ե՛ս եմ մի՛ երկնչիք»: – 464. Եւ զխաղաղութիւն «տէր ընդ *քեզ*»: – 464. Իսկ զօրհնելն ասաց եղիսաբեթ. «օրհնեա՛լ ես *դու* ի կանայս»: – 464. Փառաց՝ ասելն «օրհնեալ ես *դու* ի կանայս»: – 464. Իններորդ՝ վասն հաստատ ժառանգութեան խոստացելոյն. զի մի՛ ասիցէ ոք ցհայր, տէր *դու* ունիս որդի և ժառանգ: - 468. Կրկին է գիր. այսինքն կենաց և մահու. զի բարի գործովք գրիմք ի դպրութիւնն կենաց. և մեղօք գրիմք ի գիրն մահու և դատապարտութեան. որպէս ասեմք թէ զձեռագիր յանցանաց *քոց* ջնջեսցէ աստուած: - 481. Զայս որպէս ձեռին գիր ունէր սատանայ, և նովաւ չարչարէր զմարդիկ՝ թէ աստուած ասաց մի ուտել և *դու* կերեր և մեռար. իմ ի՞նչ մեղք է: - 481. Արդ զգիրն ադամայ պարտուց՝ տէրն որդի եղև նմա և անմեղ մահուամբն տարածեալ զձեռս ի խաչին պատառեաց ասելով, նա մեղաւ և մեռաւ. ես զինչ մեղայ. *դո՛ւ* ես պատճառն: - 482. Երրորդ՝ զի ո՛չ ասաց հրեշտակապետն զաքարիայի թէ ահա՛ եղիսաբեթ յղասցի և ծնեցի *քեզ* որդի զներկայն ցուցանելով. որպէս ասաց թէ «ահա՛ եղիցիս համր». և առ կոյսն թէ՝ «յղասջիր»: – 483. Ըստ *ձեզ* ապա և ո՛չ ժողովրդեանն նմանեցաւ: - 484. Ասեմք եթէ՝ կարի՛ արժանապէս *քումդ* անմտութեան հերձասիրութեանդ դատեցար: - 497. Զի որպէս մահուամբ զմահ եբարձ, և ապականութեամբ զապականութիւն, և անիծիւք զանէծք, և մեղօք զմեղս որպէս *դու* ժայթքե՛ս: - 497. *Դու* զիա՛րդ երկբայիս թէ ի յապականացու բնութենէս ադամայ անապական բանն աստուած միաւորեաց ընդ իւր և ծնաւ անապական մարմնով: - 499. Եւ յետ յարութեանն *դուք* ասէք թէ յանապականութիւն փոխեցաւ: - 500. Ապա ուրեմն սուտ երևի ապականացու ասելդ *ձեր*: - 500. Դարձեալ ասեմք ըստ *ձեզ*, թէ յետ խաչին յապականութիւն փոխեցաւ մարմինն տն, ապա յառաջ քան զխաչն կատարեալ էր զի ապականացո՛ւ էր. և յետ խաչին անկատար զի անապական եղև որպէս *դուքդ* ասէք: - 500. Դարձեալ՝ եթէ առհասարակ սոքա՝ կերակուր՝ արիւն և խոցուածք և մահ՝ ապականութիւնք են որպէս *դու* ասես, և փրկութիւն աշխարհի սոքօք ներգործեցաւ. այսինքն չարչարանօք՝ մահուամբ և խոցւածովքն: - 503. Դարձեալ՝ եթէ հարկիւ պահանջես ըստ մտաց *քոց* գ դժոխք: - 505. Ապա թէ ոչ՝ և գառն կերաւ ի վերնատանն, կե՛ր և *դու* ի պահոցն: - 510. Եւ դարձեալ՝ զձու և զկաթն վասն այն ո՛չ ուտես զի արիւն ունին. և դարձեալ *դու* ասես թէ արիւն ո՛չ ունին: - 511. Ասեմք թէ՝ պօղոս մարմին ասէ և *դու* ջուր ասես...: – 511.

Երկրորդ՝ ասելն «չև ևս ելեալ եմ առ հայր իմ», ցուցանէ թէ՝ զոր այժմ խնդրես, հոգին գայ և զայդ ամենայն ծանուցանէ *ծեզ*: - 517. Վեցերորդ, ոմանք ասեն թէ պարգևս խնդրէր հոգևորական. վասն այն ասէ ելանեմ առ հայր իմ և իջանէ հոգին և լնու *զծեզ* ծրի պարգևօք. այժմ յաղագս այդորիկ մի՛ մերձենար: - 517. Արդ մի՛ մերձենար *դու* յիս անկատար գուլով. որպէս մայր *քո* եւա ի ծառն գիտութեան. յորժամ առ բնութեամբ իմ հայր՝ և ծեր ըստ շնորհի՝ և աստուած մարմնոյս իմոյ ես ելանիցեմ, որոտմամբ իջեալ հոգին *զծեզ* կատարէ՛. արժանաւորիք յայնժամ առ իս մերձենալ: - 518. Ա՛րդ՝ ե՛կ ես և *դու* փորձեսցուք թէ ով զդաւանութիւն առաքելոյն ունի և զկանոնքն՝ նա՛ է հնազանդ նմա: - 548. Ես խոստովանիմ զքրիստոս ճշմարիտ աստուած և բնութեամբ որդի աստուծոյ. և *դու* բաժանմամբ մա՛րդ դաւանիս և շնորհօ՛ք որդի աստուծոյ: - 548. Եւ անապական պատարագեմ զքրիստոս որպէս կանոնքն է առաքելոցն և կղեմայ. և *դու* ապականես ջրով և զայլն որպէս յառաջիկայդ ասացի: - 548. ...թէ զերկու քորս **բ** եղբարցն տալ. կամ զսանին քոյրն միւս եղբօրն. որպէս *քո* սուտ պետրոսին կանոն է, և ո՛չ ճշմարիտ պետրոսին. և զայլն լռեմ իբրև զամօթալի: - 548. Այլ *դու* ո՛վ այրդ աստուծոյ մաքրամիտ և ճգնազգեաց միայնաւոր սուրբ հայրդ սաhակ, թէ և զիջանես եղբայրական սիրով խնդրել բանս ի մէնջ. սակայն կարօղ ես և զթերին լնուլ և զյաւելորդն կշռել. և զմեզ օգտեցուցանել ի ներգոյէ՛ *քոյին* պայծառամիտ սրբութեան սրտի: - 558. Զոր և ազգն Ֆռանկաց այլայլելով ասեն, ես կու մկրտեմ *զքեզ* յանուն Յօր և Որդւոյ և Յոգւոյն սրբոյ: - 588. ...որպէս ասէ առաքեալն, «չիք խտիր ո՛չ հրէի և ո՛չ հեթանոսի. ո՛չ ծառայի և ո՛չ ազատի». զի *դուք* միապատիւ էք ի քրիստոս յիսուս և համաժառանգք արքայութեանն: - 590. Եւ դնէ զայս քահանայն սուրբ մեռոնաւն ի ճակատ նուիրելոյն ասելով այսպէս. ըստ այլազգաց եկեղեցեաց. թէ ի ներքոյ ձևիս այս ես կու նշանեմ *զքեզ* նշանաւ խաչի...: – 593. ...և խառնեմ *զքեզ* այսօր ի հաւատն քրիստոսի: - 593. Իւղ անոյշ յանուն յիսուսի հեղեալ ի վերայ *քոյ* կնիք երկնաւոր պարգևաց: - 593. Երկրորդ՝ զի թէ խառն բղխեաց ըստ *քեզ* վասն այն ի պատարագն ջուր խառնես, ապա և ի ջուրն գինի խառնեա և այնպէս մկրտեա՛: - 595. Իսկ թէ մարմնական խնդրես զխառնումն ջրոյ և պնդիս ի հակառակն, ասեմք *քեզ* թէ ո՛չ միայն ջրոյ, այլ և կաթին և մեղեր և գինւոյ ասէ խառնումն ի խառնարանն. - 596. Եւ *դու* խառնեա զսոսա ի խորհուրդ պատարագին. զի իցես ուղղակի մեկնիչ և գրոյն հետևօղ: - 596. Այլ և առաքեալքն և հետևօղք նոցա հարքն սուրբք՝ ո՛չ գիտէին զխառնարանն. և *դու* ուսար և խառնես ջուր և ընդ անիծիւք նոցա մնաս որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 596. Այլ և զայս հարցանեմք *ծեզ*. ո՞ր բան է որ զջուրն ի խորհուրդ կատարէ: - 596. Ապա *դուք* բարւոք առնէք չտալ հաղորդ ժողովրդեանն զի մի՛ յուդա լիցին: - 598. Իսկ յորժամ *դուք* անօրէն քահանայքդ առնուք զարիւնն ընդ մարմնոյն՝ ամենայնքն յուդա էք: - 598. Այժմ հարցանեմ *զծեզ* անօրէն ազգք Ֆռանկաց, - 599. Դարձեալ ասեմք, ընդէ՞ր ժողովրդեանն հաւատ քարոզես, և *դու* անհաւատանաս ի ճաշակումն արեանն...: - 600. ...նոյնպէս և *դու* մի՛ ճաշակեր. այլ հաւատա՛ ի մարմինն զարիւնն կապեալ: - 600. Դարձեալ՝ թէ *դու* հաւատաս զարիւնն ի մարմինն կապեալ, մի՛ հաներ զտեսակ արեանն ի բեմն. այլ նշխար միայն օրհնեա և լիցի մարմին և արիւն քրիստոսի: - 600. Ողորմեսցի *քեզ* մարդասէրն աստուած...: - 602. ...և թողութիւն շնորհեսցէ յամենայն յանցանաց *քոց*. խոստովանելոցն և մոռացելոցն: - 602. Նովին բանիւն արձակեմ *զքեզ* յամենայն մասնակցութենէ մեղաց. ի խորհրդոց ի բանից և ի գործոց. յանուն հօր և որդւոյ և հոգւոյն սրբոյ: - 602. Եւ դարձեալ տամ *զքեզ* ի խորհուրդ սուրբ եկեղեցոյ. զոր ինչ գործեսցես, եղիցի *քեզ* ի բարեգործութիւն և ի փառս հանդերձեալ կենացն ամէն: - 602. Այս սուրբ օծմամբս և իւր գթութեամբն աստուած թողու *քեզ* զոր մեղանչեցեր տեսլեամբդ. նոյնպէս ասէ և այլ զգայութեանցն: - 604. Կնիքս այս որ յանուն յիսուսի լուսաւորեսցէ զաչս *քո*: - 604. Ապա թէ ոչ՝ ժա՛մ է *քեզ* ասել թէ ամենայն կարգ թաղման մարմնոյն՝ ո՛չ է օգուտ հոգւոյ ննջեցելոցն: - 605. Ապա և ո՛չ աղօթք և պաշտօն քահանայից կամ տուրք կամ պատարագք է օգուտ հոգւոյն ըստ *քեզ* որ է բնաւ սուտ և չար հերձուած: - 605. Իսկ վերջին սաղմոս, բարձր առնեմ *զքեզ* աստուած իմ և թագաւոր իմ: - 630. Իսկ փառքն, և ալէլուն, և օրհնութիւն և փառքն, և ամէնն, և ընդ հոգւոյդ *քումն*, և խաղաղութիւնն, այս ամէն Առաքելադի՛ր է: - 631. Եւ ի նոյն ժողովն ի փառք ի բարձունս, օրհնեալ տէր ուսո՛ ինձ զարդարութիւնս *քո*. **գ** անգամ: - 632. Թէպէտ կամաւ տկարացար և ետուր *զքեզ* ի ձեռս խաչողացն՝ հզօ՛ր ես յամենայնի: - 632. Եւ որ՝ քան զայս աւելի ասեն, որպէս տնօրինեցար. կամ ընծայեցար. կամ *քո* տէրութեամբդ. կամ որ եկիր ի բեթանիա. կամ ի վերնատունն: - 634. Եւ անդ յաւուր կիրակէի յառաւօտին միաբան ի մի բարբառ յաւելին յերգս հրեշտակացն և զայս. «օրհնութիւն *քեզ* ի բարձունս»: - 635. ...զ'ի *քէն* հայցեմքն զարևագալին շարականերն, զօրհնեմք *զքեզն*, զայսօր անճառն, զարարչակներն, զաստուած անեղն, - 637. Զորս ըստ պատկերի *քում*: - 639. Եւ դարձեալ՝ զի այն անհաստա՛տ էր որպէս ստուեր. և *դու* իսկապէս: - 639. Իսկ *քեզ* վայելէն, զարարչութեանն ունի խորհուրդ.

այլ և զտնօրէնութեանն և զկատարածին...: – 644. Եւ ի վճարմանն ասեմք, փա՜ռք *քեզ* աստուած: - 644. կամ միացաք ընդ *քեզ* հոգւով: - 644. Ապա պա՛րտ է *քեզ* ի փոքր կարգն ունել զամենայն աւուրս և զմեծն պահել: - 651. ...այսինքն ի *քէն* խնդրեն. նոյնպէս և մեք խնդրեմք աղօթիւք: - 654. Հայր սուրբ՝ ուսո՛ մեզ զբան *քո*: - 659. Որդի սուրբ՝ ցո՛յց մեզ զերեսս *քո*: - 659. Հոգի սուրբ՝ սրբութեամբ *քո* սրբեա՛ զմեզ: - 659. Այս փոքրիշատէ պատճառ իմաստից *ձեր* լիցի. - 663. ...որ ի դատաստանին պատասխանի չունենայ թէ ինձ զի՞նչ տուեր որ *զքեզ* սիրէի: - 664. Ասեմք առ այս նախ՝ ապա *դու* զիա՞րդ ասես թէ երթայ ի դժոխս: - 695. Անդ ի քունն ձայն լսէ թէ՝ կին *դու* յղասցիս մեծ ոմն: - 706. Եւ ասէ հրէիցն թէ ե՛ս եմ քրիստոս խոստացեալն *ձեզ*. – 707. Եւ որպէս կարելի է *քեզ* ի *քում* ափիդ զսերմանս զանազանել, և զեդեալն ի շտեմարանս *քո* յիւրաքանչիւր անկեան յառաջ բերել...: - 718. Զոր օրինակ նշան դրոշմի կայ ի մէջ *քո*՝ և անասնոյն՝ և տանն. զի ելեալ ի տանէ երթայ խառնի ի հասարակ նախիրն. - 719. ...և ի դառնալն այսու նշանաւս ճանաչէ *զքեզ* և զտունն. և *դու* ճանաչես *քո* դրոշմիւն զնա: - 719. Հաճոյ լինէր *քեզ* թէ լինէիր գեղեցիկ որպէս զաբիսողոմ. որում ո՛չ գոյր արատ ի մարմնի: - 761. Նախ ի տեսանելն զերեսս աստուածային որ է անճառելի ցնծութիւն. որպէս ասեն վարդապետք, այն է ճշմարիտ և միայն ուրախութիւն, և ո՛չ յաղագս ստեղծուածոյ, այլ ի ստեղծողին լինի. զոր իբրև ստանայցես, ո՛չ ոք բարձցէ ի *քէն*: - 762. Ո՞րպիսի լիցի օրն այն, մինչ *քեզ* մարիամ մայր տն ընդ առաջ ելանէ հանդերձ պարուք կուսանաց: - 764. Եւ արդ, Ո՜ հաւատ մեծ պաշտելի լոյս իմ և տիպ. և գանձ անկողոպուտ. կացցես առ իս. յարգանդէ մօր իմոյ խուսափեալս ի ծոց *քո:* - 771. Մակա՛ն հաստատուն իմոյ տկարութեան ես *դու*: - 771. Եւ *քև* ամենայն բարիք իմ անբաւք և անճառք: - 771. Եւ այժմ աղաչեմ *զքեզ*, մի՛ մեկնիր յինէն մերձաւորիչդ իմ: - 771. Եւ ի լսելեացս հեշտութիւն՝ լուո՛ զձայն *քո*: - 771. Զի *քև* գեղեցկագոյն ի գերեզմանէն յարութեան *քո* հասից. և անդատապարտ եղէց յատենի *քոյ* առաջի հօր և հոգւոյդ սրբոյ: - 771. Եւ թէ այս և թէ այն, *դու* ընկա՛լ զխնդիր մտաց *քոց* առանց ամենայն երկբայութեանց. իբր ի միոյ կենեղուտ աղբերէ կենաց ուռճալրացեալ և պտղաւէտեալ: - 772. Աղերս ընծայեցի ի գանձանակ ճոխութեան *ձերդ* մեծութեան. իմաստասէր և ճշմարտասէր եկեղեցոյդ հայաստանեայց և ընթերցասէրդ մտաց: - 772. Դարձեալ, յերես անկեալ արտասուալի դիմօք հողս և փոշի՝ սուրբ գարշապարաց *ձերոց*, աղերսեմ ի խորոց սրտէ զիարազատ գութ հարց և եղբարց մեր հոգևորաց: - 773. Զի կա՛թ մի արտասուաց ի կաթիլ դուլէ *ձե՛րդ* մաղթանաց ցօղեսցի ի գերեզման հոգւոյ իմ տառապանաց: - 773. Զի թերևս վասն *ձեր* սիրալիր մաղթանացդ՝ գտայց ողորմութիւն յամէնողորմ փրկչէն մերմէ: - 773. Որ և *ձեզ* յիշողացդ և մեզ յուսողացս առհասարակ ողորմեսցի բարերար և բազում ողորմ մարդասէրն աստուած և տէրն մեր յիսուս քրիստոս ամէն: - 773. Որպէս զի և *դուք* լիջիք գրեալ ի գիրն կենդանեաց ա՛մէն: - 773. Գիր *քոյոյ* վսեմամիտ խոհեմութեանդ ո՛վ արփիածին հարազատ, և վերնոյն սիօնի նազելի զաւակ Գէորգէոս Րաբունեայ պետ: - 773. Ընդ այսմ և որ ի *ձէնջ* արկեալ եղև. թէ վասն է՞ր է զի երկու բացասութիւն լինի մի ստորասութիւն. իսկ բ ստորասութիւն ո՛չ կազմէ մի բացասութիւն: - 787. Յորժամ պարուկաւ այսինքն հացմամբ ասի. որպէս ասելն, ո՞չ *քեզ* ասացի զայդ. ահա՛ եղև ստորասութիւն. իբր թէ՝ ասացի՛: - 787. Եւ դարձեալ, ո՞վ *քեզ* ասաց զայդ. իբր թէ՝ ո՛չ ոք: - 787. Եւ կատարեալ տեսութիւն բացերևականն բանի յայտնի՛ է աշխատասէր մտաց. որ յաղագս մեկնութեան լուծումն գրոց. և զո՛ն առ *քեզ*: - 787. Ո՛չ ըստ բաւական բանի առեալ զլուծումն. այլ ըստ կարի տկարութեան արտայայտումն. մանաւանդ հարկեալ ի սիրոյ *քումդ* եղբայրական խնդրոյ: - 788. Եւ այսպէս տրտմեալ սրգով և թախծեալ մտօք ընծայեցի տըխեղծ մատամբ զխունախոյ նուէրս բանի, իբր զլռմայս այրւոյն՝ *քումդ* գանձարանի: - 789. Միայն բարեսէր կամօք յիշատակ բարի առ *քոյդ* արձանագրեսցի ի տէր: - 789

ԴՈՒԼ + Զի կա՛թ մի արտասուաց ի կաթիլ *դուլէ* ձե՛րդ մաղթանաց ցօղեսցի ի գերեզման հոգւոյ իմ տառապանաց: - 773

ԴՈՒՌՆ + Ութներորդ՝ զոր *դրօքն* փակելօք եմուտ: - 50. Գիտելի է, զի է *դրամբ* փակեալ է ծածուկ իմացումն գրոց: - 177. Եւ զի փակեն *զդրունս* տանց: - 196. Եւ առաջին է *դուռն* քան զտաճարն: - 230. Եւ դառն ջուրն է ի յականջն առ ի պահապան *դրանն*: - 240. Դարձեալ **բԺ**ան *դրունք* է ի մարդն որ են այսոքիկ. երկու աչք. **բ** ականջք. **բ** պինչք, բերանն. և պորտն. **բ** ստինք. ջրհեղն. և արտաքնոցն: - 241. Ունականն է՝ յորժամ ժողովէ զկերակուրն՝ ձկտի և լայնանայ և փակէ՛ զամենայն *դրունսն* որ ի ներքոյ և ի վերոյ և ի կողմանէ, զի մի՛ թափեսցի կերակուրն: - 242. Վտարականն է՝ յորժամ եփի և հալի կերակուրն, բանա՛յ *զդրունսն* և բաժանէ զնոսա: - 242. Ընդ վերին *դուռն* զգոլոշին ի խելապատա՛կն առաքէ: - 242. Նմանապէս և զմիջին *դուռն* բանայ, և զպարզ կերակուրն ի լեարդն յուղարկէ. և նա ներկէ յարիւն և բաժանէ: - 242. Նոյնպէս ընդ ներքին *դուռն* զաւելորդն արտաքս վտարէ ընդ աղիսն. և յայսմանէ

ջրատեսակն ընդ ցնցուղ քաղրթին ի փալաբուշտն իջանէ և լինի մէզ: - 242. Եւ *դուռն* յետուստ կողմանէ, զի դիւրա՛ւ մտցեն կենդանիքն: - 293. Եւ *դուռն* ի կողմանէ, աղբոց աւելորդացն: - 293. Սա՛ ունի զձև նմանութեան տապանին վեցակողմ և կաթողիկէ, և *դուռն* ի կողմանէ: - 294. Այլ իմանալեացն դասք վկայք են Նա՛խ՝ զի ի *դրունս* են սուրբ Երրորդութեանն և տեսօ՛ղք են անճառելի փառացն: - 345. Որ նշանակէ զքրիստոս արտաքոյ *դրանն* չարչարեալ: - 358. Նա՛խ՝ բերել ի *դուռն* խորանին և տաճարին. և ո՛չ ի բազում մեհեանս. զի ցուցցէ զմինն աստուած՝ և յանուն նորա ընծայել: - 359. Երկոտասաներորդ՝ փօշտանկն. որ հատեա՛լ է աղիքն և ի *դուր* թափեալ. նշանակ հոգեկան ցաւոց ի մարմինն երևեալ: - 371. Այլ որ զուղիղն ասեն ա՛յս է, կորխ՝ եցոյց զօրինակ զղջման. զի լուաւ խրատուն մովսէսի և մնաց ընտրութեանն աստուծոյ ի *դուռն* խորանին: - 382. Իսկ մովսէս հրամանաւն աստուծոյ արար պղնձի օձ. և բարձրացոյց ի *դուռն* խորանին. և որ հայէր ի նա՝ ապրէր ի թունից օձիցն: - 386. Յմայն է՝ որ զտեսս աչաց կամ զձայն հմայէ՛. և զթռիչս և զկըռիչս հաւուց. և զձայն կրակի և զաճառաց. և *զդրան*, կամ աքիս տեսեալ. կամ բէճ. կամ մուճակ. կամ այլ ինչ այսպիսի...: – 388. Առաջինն՝ զի նախ արտաքին մարմնոյ հանդիպիմք որպէս *դրան*. և ապա հոգւոյն ի ներս: - 395. ...և ապա ստեամբք կերակրէ զնա մայր իւր բանիւն աստուծոյ. զոր ասեն յաշխարհի, եթէ զմին *դուռն* փակէ աստուած, նա զերկուքն բանայ. զի յորժամ զմին *դուռն* պորտին փակեցաւ, **բ** ստինքն բացան: - 397. Որ և մովսէս եկեալ ի թաբօր վկայէր նմա, և աղերսէր ելանել ի խաչ և բանալ *զդուռն* արքայութեան. որում մարգարէքն սպասէին: - 411. Զի սկիզբն մեղաց՝ հիմն է դժոխոց. և կատարումն՝ *դուռն*. և յամելն՝ փակ: - 418. Եւ զաղխեալ *դուռն* քաղաքին եդեալ ի յուսն եհան ի գլուխ լերինն: - 420. Քսաներորդ, սամփսոն ի մէջ գիշերի զփակեալ *դուռսն* կորզեաց և էհան ի լեառն: - 423. Եւ տէրն ի մէջ գիշերի *զդրունս* և զնիգս դժոխոց խորտակեալ յարեաւ ի գերեզմանէն. և զհոգիս մարդկան էհան յերկինս: - 423. Քսանևմի, հարին մինչև ի *դրունս* գեթայ. և հաւատացեալք մինչ ի *դրունս* դժոխոց. և եղեն ի տեսիլ ամենայն մսեղեաց: - 436. ...իսկ երրորդն նէեմի և եզր դպիր՝ կանգնեցին զպարիսպն և *զդրունսն*. նշանակեն զառաքեալսն զհայրապետսն և զվարդապետսն. որք օրինօք պարսպեն զեկեղեցի, և հանապազ ուսուցանեն զդպրութիւն: - 449. Սակայն ըստ ներգործութեան մեծագոյն է սրբութիւն մկրտութեանն. զի տպաւորէ զկնիքն. այլ և բանայ *զդուռն* արքայութեան. այլ և պատրաստէ՛ զմարդն առ ի խորհուրդս ամենայն. զոր ո՛չ ներգործեն ա՛յլ երկոքին եզական շնորհքն: - 462. Յինգերորդ՝ բանալ *դրանն* ի գնալն քառասնօրեայ ի տաճարն: - 471. Յինգերորդ՝ ի նմին իրացն յայտնի է՝ զի ռամիկ ժողովուրդն ի տօնի քաւութեանն երեքօրեայ սրբութեամբ մերձենային առ *դուռն* տաճարին: - 483. Անմարթ էր թողուլ զժողովուրդն ի *դրան* տաճարին և մերձիլ յանկողինս. և ըստ օրինացն զօրեայ սրբութիւն ստանալ. որ անհնա՛ր է ամենևին. թէպէտ ասեն՝ գոյր ա՛յլ քահանայապետ որ զկարգ պաշտամանն կատարէր: - 484. Երկրորդն որ ասէ «բացաւ երկինս» որ ցուցանէ թէ մկրտելոյն առ ժամայն բացեալ է *դուռն* արքայութեանն: - 487. Երկրորդ՝ ի ներգործութիւնն. զի մկրտութիւնն քրիստոսի արդարացուցանէ և *զդուռն* երկնից բանայ. և յովհաննուն ո՛չ: - 488. Եւ չարչարանքն քրիստոսի երկու իրս ներգործեաց. նախ զպարտիս մեղաց վճարեաց. երկրորդ *զդրունս* երկնից եբաց: - 503. *Դրունք* և նիգք յետուստ են. այսինքն կամ սկզբնական և ներգործական մեղօք կապեաց յետոյ, կամ մեղօք և յուսահատութեամբ: - 504. Երկրորդ՝ զի վասն բացման *դրանց* երկնից՝ լոյս ծագեաց ի բանտին ըստ եսայեայ. «որք ի կապանս էք ելէք. և որք ի խաւարի յայտնեցարուք»: – 504. *Դուռն* ասեն զայն դժոխոց. և ամենայն ինչ հնարաւո՛ր է աստուծոյ: - 504. Վեցերորդ՝ ամուրն սատանայի է ներքին դժոխքն. ուր են *դրունք* պղնձիք և նիգք երկաթիք. որ է՛ մեղքն մեծամեծք և յուսահատութիւնք. և ա՛յն էր ամրոց նորա: - 506. Ա՛րդ՝ եթէ քրիստոս ի ներքին դժոխքն ոչ էջ, ո՛չ է կապեալ հզօրն որպէս աւետարանն ասէ. և ոչ *զդրունսն* խորտակեալ. և ո՛չ զգերիսն աւար առեալ որպէս դաւիթ ասէ: - 506. Եւ ի մէջ գիշերի զարթեաւ և *զդրունս* փակեալ նգօքն և սեմօք եհան յուսն և ել ի լեառն: - 513. Որ նշանակէ՛ զյարութիւնն քրիստոսի ի մէջ գիշերի *զդրունս* դժոխոցն խորտակեալ. և զհոգիսն հանեալ ի լեառն երկնային: - 513. Նախ՝ խորհրդաբար. ի ե շաբաթոջ աւուրն յերեկոյն թաղեցաւ ի սիրտ առաքելոցն ճաշակմամբ մարմնոյն. և յերեկոյի կիրակէին տեսին զտէրն յորժամ *դրօքն* փակելովք եմուտ առ նոսա: - 516. Երրորդ կրկին զատիկն երևեալ *դրօքն* փակելովք: - 524. Երկոտասան անդամք մարմնոյ և *դրունք*: - 546. Զի նորին գործն է որ բանայ և փակէ *զդուռն* եկեղեցոյ: - 606. Եւ *զդրունքն* նոքա պահեն. և զեկեղեցին նոքա զարդարեն: - 608. Եւ ի մեզ **բժ**ան անդամք մարմնոյ. և **բժ**ան *դրունք* զգայութեանց. որպէս բ աչք. ականջք. պինչք. բերան. և այլն: - 614. Վեցերորդ, ի սմա՛ կրկին *դրունք* ի հարաւ և յարևմուտս. որ նշանակէ՛ *զդուռն* ողորմութեան և *զդուռն* արդարութեան աստուծոյ, հարաւոյն և արևմտիցն: - 614. Զի ողորմութիւնն ի կողմանէ յորժամ անտես առնէ զմեղս՝ *դուռն* է հարաւոյն: - 614. Եւ

արդարութիւնն դէմ յանդիման որ ուղղութեամբ դատէ՝ *դուռն* է արևմտեան: - 614. Իսկ ի մեզ *դուռն* մարմնոյս որ յերկիր և ի խաւար հայի, արևմտեանն է: - 614. Եւ *դուռն* մտացն որ յերկինս և ի լոյս հայի, հարաւայինն է: - 614. Այլ մովսէս օրինադրեաց ի թիւքն առնել կրկին փողս արծաթի. և կոչեաց զնոսա փողս ազդեցութեան. որպէս դեռևս գոն ի *դրունս* թագաւորաց կրկին փողք: - 618. Նա՛խ որպէս սովորութիւն է մարդկան որք զաղերսն ընծայեն ի *դրունս* մեծամեծացն, և նոքա՛ մատուցանեն թագաւորին: - 624. Իսկ փակումն *դրանն* զքաղումն ի գերեզմանի: - 628. Այս է՝ զի ի բանալ *դրանն* դղրդեցաւ քաղաքն երուսաղէմ. - 638. *Դուռն* երկնից և ճանապարհ արքայութեան: - 639. Զառաջաւոր պահքն ասէ *դուռն* երկնից և ճանապարհ արքայութեան: - 639. ...որ և յա՛յտ է ի փակելոյ *դրանց* եկեղեցւոյ: - 650. Երրորդ, եօթնօրեայ ժողովիլ կենդանեացն առ *դուռն* տապանին անսուաղ մինչև տեղեաց անձրևն. և **է է** կենդանիք սուրբք: - 653. սրբոյն կիւրղի է արարեալ ի *դուռն* սրբոյն սիօնի. ի իա ամի հայրապետութեան իւրոյ: - 658. Այլ և *դուռն* որով մտանեմք յերկինս. ըստ որում, «ե՛ս եմ ճանապարհ և ճշմարտութիւն և կեանք»: - 666. ...և նա դնէ յեկեղեցին մերձ ի *դուռն* և աղօթէ՛: - 671. ...և նա դնէ յեկեղեցին մերձ առ *դուռն* որ նշանակէ զկայանք հոգւոցն յերկինս ի վերջին տեղւոջ մինչ ի յարութեանն օր: - 672. Դարձեալ՝ դնեն զքահանայս առաջի սեղանոյն ի վերայ բեմին, և զկրօնաւորս ի մէջ եկեղեցւոյն, և զաշխարհականս առ *դուռն*, նշանակէ զզանազան տեղիս: - 672. Երրորդն ի *դուռն* գերեզմանին. վասն որոյ այժմ սովորութեամբ երիցս անգամ դնեն զդագաղն ի ճանապարհի: - 675. ...իսկ միտքն տայ պատասխանի՝ *դրունքս* փակեալ են. այսինքն զգայարանքս խցեալ են և մեղաց մանկունքս ընդ ինև ո՛չ տան թոյլ...: - 697. Որպէս լոյս արեգակն անցանէ ընդ երկինս առանց ապականութեան. և որպէս քրիստոս յարեաւ մարմնով ի գերեզմանէն վիմովն կնքելով. և եմուտ առ աշակերտսն *դրօքն* փակելովք: - 722. Իսկ դատաւորն նստեալ յաթոռ արդարութեան արդարապէս հատուցանէ ըստ գործոց. ըստ որում յիմար կուսիցն փակեցաւ *դուռն* և ո՛չ առին զխնդիրն: - 742. Իսկ Երրորդն արքայութիւն, գուշակի յաւազանն պղնձի. զոր հրամայեաց մովսէս առնել ի հայելեացն կանանց որ նստէին առաջի *դրան* խորանին. յորում լւանային որդիքն ահարօնի նախ քան զմտանելն ի սուրբն սրբոց: - 756. Կանայք առաջի *դրան* խորանին նստեալք՝ են հաւատացեալքն. որք *դրան* երկնաւոր պալատին բանիլ ինքեանց ակն կալեալ մնան: - 756. Իններորդ, զի բռնութիւն սատանայի էր կապեալ զնոսա. և տէր մեր կապեաց զնա ընդ խաչափայտին. որ նա ինքն էր *դրունք* դժոխոց. ապա ուրեմն արձակեցան անտի: - 777. Իսկ զի և արուի թէպէտ ո՛չ նոյն պիտոյիւք. սակայն ո՛չ ընդ վայր կազմեցաւ. ի լրումն **բժ**ան *դրանց* անդամոց. ի ներքս մուծանելոյ և արտաքս հոսելոյ զպակաս և զաւելորդս ինչ. անվնաս կելով կենդանւոյն: - 786. Այլ և ի *դռան* Կլայիս սակաւ ինչ դանդաղեալ, մինն փրկեալ և միւսն գերեալ: - 789

Ի ԴՈՒՐՍ (ԴՈՒՐՔ) + Երրորդ՝ զի ամենայն գործսն տեսանէ ի ներս և *ի դուրս*. զմտաց և զբանից և զայլն: - 119. Բաղկացական է, որ ընդ մարմնոյ մասնկանցն գոյանայ ի ներս և *ի դուրս*. վերոյ և ներքոյ շուրջանակի. զի իւրաքանչիւր մասունք ի տեղին ունին զդրութիւնն. և կայացեալ ի բոլորն: - 174. Եօթներորդ՝ ներքին իմաստքն ամենևին խոր և բարձրագոյն տեսութիւն. զոր ըստ ինքեան միայն իմացումն տեսանէ և *ի դուրս* արտաբերէ՛: - 177. Եւ վասն առաւել և նըւազ ջերմութեանն, է՛ որ *ի դուրս* պատառիլն շիջանի: - 204. Իսկ մազն է այրեցած արիւնն. որ օդովն *ի դուրս* փչի. որպէս տունկք յերկրէ: - 240. Յորժամ ծերանայ մարդն, և սպիտակ ջուրն որ է պալղամն առաւելու, յայնժամ մազն ընդ սպիտակ ջուրն *ի դուրս* անցանէ և սպիտակի՛: - 240. Բաց ի քաւութենէն որ ի սուրբն սրբոց՝ ի ներս և *ի դուրս* **ծ** էր բովանդակն: - 364. Ի յայս միտս զվարդապետաց գաւազան յեկեղեցւոյ *ի դուրս* բերեմք զարդարեալ: - 382. Չորրորդ՝ միտք և հոգին ո՛չ երևին. և բանն երևի և *ի դուրս* գայ. և մարդիկք տեսանեն և գրեն. վասն այն բանն մարմնացաւ, և ո՛չ հայր կամ հոգին: - 468. Վասն որոյ զսրբութիւնն զխաչն և զաւետարանս *ի դուրս* բերեմք. - 646. և յետոյ զբաժին նոցա ի վերայ լնուին. նոյնպէս ի տունս և *ի դուրս* յորժամ յիշէին: - 656

ԱՌ ԴՈՒՐՍ + զի անցեալ է ժամանակն ողորմութեան, և դատաւորն *առ դուրս* հասեալ՝ դնել ի տանջանս դժոխոց. որպէս աստ զմարմինն ի գերեզմանի: - 671

ԴՈՒՍՏՐ + Ընդէ՞ր *դուստր* ո՛չ անւանի: - 109. Քանզի՝ որդի նմանագո՛յն է հօր քան *զդուստր*: - 109. Եւ **գ** *դուստր*. Արեգի. Աիկի. Մարերի: - 200. Իսկ աղուանից ամիս Նաւասարդուլ. որ է՛ նաւասարդացի. այսինքն ի թոռանց է. յուստերաց կամ ի *դստերաց*: - 201. Չորրորդ՝ զի ո՛չ ճանաչէր այր զկին իւր, և ոչ կին զայր իւր. և լինէր անօրէն խառնակումն. որպէս յուդայ զնու իւր զթամար ո՛չ ճանաչեաց. և ո՛չ ղովտ *զդստերսն* իւր: - 238. Նոյնպէս և զփոխումն ենովքայ տեսին եղբարքն ուստերքն և *դստերք* նորա. զի մի՛ ասիցեն թէ սպա՛ն զնա՛ կուրացեալն ղամեք թոռն կայենի: - 290. Եւ էր յազգէն եսաւայ ի կնոջէն բասեմաթայ՝ *դստեր* իսմայէլի. և **ե**երորդ ծնունդ էր յաբրահամէ: - 320. Եւ ունէր **է** որդիս և **գ** *դստերս* նման բարեպաշտութեան ինքեան: -

321. Վասն որոյ ի ծննդեան աւուրն ժողովին և օրհնեն զաստուած և մարմնով ուրախանան. որպէս յոբայ ուստերքն և *դստերքն* միաբանեալ գային և ուրախ լինէին գիրն: - 321. Նա՛խ` զի **ժ** էին թուով. է ուստերք և **գ** *դստերք*. ըստ թըւոյ նոցա մատուցանէր: - 322. Նոյնպէս է ուստերք և **գ** *դստերք*: - 326. Քսանեգ, մովսէս որդի կոչեցաւ *դստերն* փարաւոնի և փրկեաց զնա: - 329. Փարաւոնի *դստերն* մառի կոչէին. որ արար զմովսէս իւրն որդէգիր: - 330. Եւ սեփովրա *դուստր* էր ռագուէլի, և քոյր յոթորայ. յազգէ աբրահամու **ե** երորդ այսպէս: - 330. Սեփովրա էր *դուստր* ռագուէլի քրմի` որդոյ դեդանայ. որդւոյ յեկտանայ. որդւոյ աբրահամու ի քետուրայ կնոջէ: - 330. Է՛ և ա՛յլ իմն տեսութիւն բանիս. զի կամի՛ զպաշտօնս մեր որոշել ի կռոց զոհիցն. զի սուտանուն դիքն խնդրէին ուստերս և *դստերս* և արջառս և ոչխարս զոհել և սպանումն օտարաց: - 396. Այլ կենդանի եղբօր, կամ փոքր եղբօր կինն, կամ գոլով զաւակ, անօրէնութիւն էր որպէս հերովդին. առ որ ասէր յովհաննէս, «չէ արժան քեզ ունել զկին եղբօր քոյ». զի *դուստր* նորա էր աղջիկն որ կաքաւեաց: - 402. Սա՛ է որ *զդուստր* իւր աստուծոյ զոհեաց: - 420. Սորա որդիք **լ** և *դստերք* **լ**: - 420. Քսանբ, երկոքին *դուստրն* խօսեցաւ դաւթի, և կրտսերն տւաւ. և փեսային քրիստոսի կրկին խօսեցաւ եկեղեցի և նո՛րս տուաւ: - 436. Չչորքս զայս` Զոքոզիա և Զգոդողիա մայրն, և Զյովաս և Զամեսիա ո՛չ գրէ յազգահամարսն աւետարանիչն վասն լինելոյ *դուստր* և թոռունք եզաբելի: - 452. Այլ և յովսաբեթ *դո՛ւստր* է յովրամայ և գոդողիայ և քոյր ոքոզիայ: - 452. Իսկ ի մօր կողմանէ` մարիամ էր ի քահանայից ցեղէն, զի մատթան քահանայն բնակէր ի բեթլէհէմ, և ունէր երիս *դստերս*: - 460. Մարիամ ամուսնացաւ ի բեթլէհէմ և ծնաւ զսողոմի զմանկաբարձն յիսուսի. ո՛չ որ մայր եղև որդւոցն զեբեթեայ. զի այն. սողովմէ *դուստր* է յովսեփայ աստուածահօրն...: – 460. Եւ այսպէս սողոմի և եղիսաբեթ և մարիամ աստուածածինն **գ** քերց *դստերք* էին: - 460. Որպէս ահարօն ունէր *զդուստրն* ամինադաբայ` զքոյրն նայասոնի իշխանին յուդայ: - 461. Այլ և յովիդա քահանայապետ *զդուստր* յովրամայ արքայի զքոյր ոքողիայ: - 461. Այսպէս և յովակիմ ի յուդայէ՛ էր և ունէր զաննա *զդուստր* մատթանայ ի ցեղէն ղևեայ. վասն այն ազգական մարիամու զեղիսաբեթ ասէր գաբրիէլ: - 461. *Դուստրն* զհայրն: - 469. Զի նա՛ եղև մայր հօր. և *դուստր* զաւակին: - 469. Կղէոպս եղբա՛յր է յովսեփայ. և մարիամս այս *դո՛ւստր* է նորա: - 517. Եւ դարձեալ նա՛ կոչի *դուստր*. և մեք հարսն երկնաւոր փեսային: - 533. Վասն է՞ր երբեմն իգական հարսն և *դուստր* կոչի եկեղեցի. և երբեմն արական որդի: - 534. Ո՞րպէս կոչի հարսն և *դուստր*: - 534. Ընդ քրիստոսի միաւորեալ. որպէս փեսայն որդի է, և հարսն *դուստր* կոչի աստուծոյ հօր: - 534. Որպէս և առ մեզ է. զի կին որդւոյն *դուստր* կոչի հօրն վասն մի մարմնոյն: - 534. ...զի վասն բոլոր ժողովրդեանն մին էր զուարակ. և վասն միայն քահանայապետին մին. և զշնացեալ *դուստր* քահանային այրէին. և զժողովրդեանն քարկոծէին. և վա՜յ ինձ զի անձամբ զանձն իմ դատապարտեմ: - 563. Չորրորդ` զի միշտ որդի ծնանիմք աստուծոյ և ո՛չ *դուստր* և էգ. զի ի քրիստոս յիսուս արու և էգ ո՛չ է ասէ առաքեալն. և զայս ցուցանէ աւազանն ի յաջ կողմն եկեղեցւոյն: - 590. Զի **բ** են հայր և մայր մեր. և **բ** ծնունդ որդին և *դուստրն*. և **բ** եղբայրն և քոյրն. և մեք ի մէջն **է** երորդ: - 611. ...որպէս մովսէս եղև որդէգիր *դստերն* փարաւօնի: - 611. Ութերորդ, սմա անուն կոչի եկեղեցի. այսինքն զոր կամիս լիցի. և *դուստր* սիօնի: - 614. Սիրելին ի մէջ *դստերաց*: - 756

ԴՊԻՐ + Եւ միջինն սարկաւագաց և *դպրաց*: - 294. Այսինքն սարկաւագունք, *դպիրք*, և գղերիկոսքն: - 379. Եւ որք զխնկոցն` *դպիրք* են և ընթերցօղք: - 379. *Դպրին* նիկոմիկոս: - 495. Եւ ի նազերեթացոց ժողովրդանոցին *դպիր* ցուցաւ ի կարդալն զեսայի մարգարէն` յոտն և բացաւ գլխով: - 606. *Դպիրք* եղեն առաքեալքն սպասաւորելով ժողովրդեանն հրամանաւ. և Սարկաւագունք` օծանելով զհիւանդս. հրաման տալով նոցա իւղ օրհնել յիւրմէ: - 607. Երկրորդն Սարկաւագն և *Դպիրն* և Գղերիկոսն. զայսոսիկ հոմանուամբ պաշտօնեայ կոչէ: - 608. Հինգերորդ` որք բոլորովիմբ զղջացեալք և թողեալք զմեղս` գործեն զբարիս. զնոսա հովուէ՛ *դպիրն* սաղմոսիւք և ալէլուիւք: - 608. Հոգի և մարմինս է որպէս մագաղաթ. կամք և իմացումն *դպիր* և գրօղ. հաւատքն գրիչ. արտասուքն մելան. և գիրն գործք բարի կամ բան աղօթից: - 741. Մանաւանդ թէ` հոգին սուրբ գրօղ *դպիր*. և ուղղութիւնն գրիչ գործիք. և որք զմելանն առատ տամք և զմագաղաթն, զսուրբ գործս անկեղծաւոր և զբանս աղօթից օրինաւոր, ա՛յնքան առաւել գրիմք ի գիրն կենաց: - 741. Իսկ խոտելոցն գիր, *դպիր* է պիղծ հոգին դիւական. և չար կամքն իւրեանց և խորհուրդն և հեշտութիւն մարմնոյն մելան. և ըստ գործոց առաւել և նւազ գրեն ի գիրն դատապարտութեան: - 741

ԴՊՐՈՒԹԻՒՆ + Ասեմք առ այս եթէ կրկին ունի դէմս գիրն *դպրութեան* կենաց: - 18. Նոյն է և գիր *դպրութիւն* կենաց. իբր անջնջելի դարձումն ի նախասահմանութիւնն: - 112. Իսկ որ *զդպրութիւն* գիտէ և գրով վարի` **բժ**ան ազգ է. այսինքն Եբրայացիք. Քաղդէացիք. Ասորիք. Պարսիկք. Մարք. Հնդիկք.: Փիւնիկեցիք: - 299. Յորում և զմեզ թուեսցէ ի թիւ սրբոց իւրոց անջինջ *դպրութեամբ*. և Նմա փառք

յաւիտեանս ամէն: - 392. Վեցերորդ՝ զի փութասցին ուսման և *դպրութեան*: - 402. իսկ երրորդն նէեմի և եզր դպիր՝ կանգնեցին զպարիսպն և զդրունսն. նշանակեն զառաքեալսն զհայրապետսն և զվարդապետսն. որք օրինօք պարսպեն զեկեղեցի, և հանապազ ուսուցանեն *զդպրութիւն*: - 449. Կրկին է գիր. այսինքն կենաց և մահու. զի բարի գործովք գրիմք ի *դպրութիւնն* կենաց. և մեղօք գրիմք ի գիրն մահու և դատապարտութեան. որպէս ասեմք թէ զձեռագիր յանցանաց քոց ջնջեսցէ աստուած: - 481. Եւ այս ևս կրկին է գիր և *դպրութիւն*. մին անջինջ և յաւիտենից որ առ աստուած. և միւսն ժամանակեայ և ջնջելի որ առ մեզ. զոր մեր գործօք և կամօք գրեմք և ջնջեմք. թէ զչար թէ զբարի: - 481. Այս *դպրութիւնքս* բանին ի կատարածի ըստ դանիէլի. որպէս գրեալ է աստ յայլում տեղւոջ՝ անդ տեսցես: - 481. Եւ թէ պահեալ էր զպատուիրանն աստուծոյ՝ լինէր գիր կենաց *դպրութեան*: - 481. Չորրորդ կարգ է Ջահավառքն. այսինքն *դպրութիւն* առնել և մոմեղէնս վառել ի սեղանն: - 606. Դարձեալ՝ ի դատաստանի յորժամ *դպրութիւնք* բանին, որք աստ ի ձախմէ մարմնոյ՝ փոխեսցին յաջմէ. և որք յաջմէ՝ յահեկէ՛: - 646. Երեսունևե, *Դպրութեան* կենաց: - 661. Իսկ գիր և *դպրութիւնքն* յառաջիկայդ ասացի: - 729. Երկո՛ւ են *դպրութիւնք*: - 741

ԴՌՆԱՊԱՆ + Իսկ եզր աստ ցուցանէ զնոսա սուտս և ապաշնորհս. որպէս ասէ յառաջին եզր, (նստան քահանայքն և երգեցիկք, և *դռնապանքն* նաթանացիք ի քաղաքն իւրեանց. և ամենայն իսրայէլ յիւրաքանչիւր քաղաքս: - 28. Չորրորդ՝ գեթսոնի ազգն *դռնապա՛նք* էին. և մերարեայ երդմնեցուցիչք ընդ իշխանութեամբն իթամարայ քահանայի. և կահաթու գունդն աւագ պաշտօնեայք: - 379. Առաջինն է արտաքս հանել յեկեղեցւոյ զոչ մկրտեալն և զախտացեալս մեղօք. և զայս առնէ *դռնապանն*: - 608. *Դռնապանն* երկրի: - 609

ԴՌՆԱՊԱՆՈՒԹԻՒՆ - Առաջինն է *Դռնապանութիւնն*: - 606

ԴՎԻՆ - Երրորդ ժողովն է *դվնայ*, ի չորրորդ ամի թագաւորութեանն կոստանդեայ հռոմոց. հրամանաւ մեծի կաթողիկոսին հայոց ներսէսի շինողի. և այլ է և ժ եպիսկոպոսաց՝ և վարդապետաց բազմաց և իշխանաց...: – 544. Նաև ի հայք ի ժողովն *դվնայ* հաստատեցին ի սուրբն աստուածն խաչեցար ասել ստուգապէս: - 631

ԴՐԱԽՏ + Ութերորդ՝ զնա օ՛ձ դարանակալ ասէ ի ճանապարհի. և սոքա առաջին օձին նմանեալ՝ հրապուրեն զբազումս. և արտաքսեն ի *դրախտէ* եկեղեցւոյ. և թոյնք իժից ի ներքոյ շրթանց ունելով և խայթոց՝ զի առորս մերձենան, ի յսկիզբն բանից կամ ի վերջն՝ մահացուցանեն զհոգիս. երկճղի ունելով լեզու նենգաւոր՝ չար և բարի, ծածուկ և յայտնի: - 35. Յիսունևե) Վասն *դրախտին* զի երկին կոչի և իմանալի տունկ: - 155. Յիսունև**զ**) Վասն լուսոյ *դրախտին*. և զի անպական է *դրախտն* և պտուղ նորին: - 155. Յիսունև**թ**) Թէ ծնունդ ո՛չ լինի ի *դրախտին*: - 155. Հինգերորդ՝ երկինք կոչի և *դրախտն*. զի բա՛րձր է և լուսաւոր և անմահութեան է վայր. որպէս ասէ անառակ որդին. «հա՜յր մեղայ յերկինս». այսինքն ի *դրախտն*: - 183. Ասի և բօթ. այսինքն սուգ և տրտմութիւն վասն ելիցն ի *դրախտէն*, և լսելոյն՝ (հող էիր և ի հող դարձիցս: - 200. Վասն է՞ր պօղոս *զդրախտն* երրորդ երկին կոչէ: - 221. Ա՛րդ՝ *դրախտն* ո՛չ զգայութեամբ և ո՛չ երևակայութեամբ՝ այլ իմացմամբ տեսանի. վասն որոյ երրորդ երկին կոչի: - 221. Եւ *դրախտն* է բարձր տեղեաւ. և լուսաւոր. և անապական վայր: - 221. Երրորդ *դրախտն*: - 221. Յերրորդ օրն եղև *դրախտն* երկին: - 221. Յաղագս որոյ երրորդ երկին կոչէ պօղոս *զդրախտն*: - 221. Այլ և աւետարանն ի յառակս անառակին՝ երկին կոչէ *զդրախտն*. ուր մեղանչեաց և ելաւ...: – 221. Նա՛խ՝ պարտ է գիտել թէ վասն *դրախտին* **գ** է կարծիք վարդապետաց: - 221. Չորրորդ՝ զի նոյն ինքն *դրախտն* և տունկն է իմանալի և զգալի. որպէս վայելօղ մարդն էր իմանալի և զգալի: - 222. Ո՞րպէս ասեն թէ *դրախտն* լուսոյ արեգական չէ կարօտ: - 222. Վասն զի բնական լուսաւո՛ր է օդս որ ի մէջ *դրախտին*: - 222. Ոմանք ի *դրախտն* ևս ասեն թէ տիւ և գիշեր լինի. կամ գարուն և աշուն. զոր մեզ չէ ընդունելի: - 222. Զի ի վերին մասն օդոյն է մերձեցեալ՝ որ է առաւել բարեսուն. և ամպոց և հողմոց շարժմունք ի միջին մասն օդոյս ծնանին. և ի *դրախտն* ո՛չ հասանեն: - 222. Արդ զի՞նչ ասեմք, անապակա՞ն՝ թէ ապականացու է *դրախտն*: - 222. Նա՛խ՝ զի թէ ապականացու էր որպէս երկիրս այս, վասն է՞ր զմարդն պատուելով ի *դրախտն* եդ աստուած: - 222. Երկրորդ՝ և յորժամ մարդն ապականեցաւ մեղօք, վասն է՛ր ի *դրախտէն* հանէր զնա: - 222. Զի ապականեալ մարդն ապականեցաւ *դրախտին* էր վայելչական: - 222. Յայն՝ զի փայտ *դրախտին* անփուտ է. և տերևն անփտելի. և պտուղն անծորելի. և ծաղիկն անթառամելի. և աստուծոյ տնկեալ ձեռօք իւր. տեղի անապական ձեռագործին ադամայ: - 223. Պտուղքն *դրախտին* շօշափելիք են և կերակրելիք. հատանի և ծասկի և փոփոխի ըստ պատահական որակացն. և անապական մնայ ըստ գոյացութեանն և ներգործութեանն ի կերօղն: - 223. Այլ ա՛յս է ճշմարիտն. որ մինն ծառ էր կենաց՝ և մինն գիտութեան. և ի *դրախտին* այլ ո՛չ գոյր նման նմա. թո՛ղ թէ յերկիրս. ո՞րպէս ասեմք թէ այս է՝ կամ այն: - 224. Այսպէս երևի թէ և *դրախտին* պտուղն նորն զհինն փոխէ՛:

- 224. ...իսկ թէ թափի հինն. այս լինի կամ յատակս ծառոցն ծորեալ և ապականեալ. և կամ ամենայն ամբարեալ և ժողովեալ և բարձրացեալ քան զծառս *դրախտին* որ է անպատշաճ: - 224. Ծառք *դրախտին* ո՞րպէս ըմպեն ջուր, թէ անապականք են: - 224. Նոյնպէս և տունկք *դրախտին* ըմպեն զջուր գետոյն որ ոռոգանէ՛ *զդրախտն*: - 225. Տկարանայ միտքս թէ յապականացու երկրէ՛ է *դրախտն* և մասն է երկրի, ո՞րպէս է անապական: - 225. Նոյնպէս և *դրախտն* մասն է յապականացու երկրէ. և զանապականութիւն վիճակեալ: - 225. Վերջին հուրն ի կատարածի *զդրախտն* փոփոխէ՞ թէ ոչ: - 225. Զի որպէս ջրհեղեղն ո՛չ եմուտ ի *դրախտն* զի ո՛չ էր ապականեալ մեղօք: - 225. Եւ զի ո՛չ է ապականացու *դրախտն* և ոչ փոփոխի: - 225. Զի երկի՛ր անիծաւ և ապականեցաւ, և ո՛չ *դրախտն*: - 225. Դարձեալ ասեմք թէ գոյացութիւն *դրախտին* **բ** իր է. այսինքն նիւթ և ապականութիւն: - 225. Ի *դրախտին* լինէ՞ր մարմնական ծնունդ որպէս այժմ ի յերկրի, թէ ոչ: - 225. Ոմանք կամին ցուցանել ապականացու գոլ *զդրախտն* և շաղաշարումն արուի և իգի. և առաւել ցանկութիւն և ծնունդ զաւակաց: - 225. յերկի՛ր եւտ հրաման աճելոյ և ոչ ի *դրախտին*: - 225. Երկրորդ՝ զի *դրախտն* է տեղիք անապական. և ո՛չ լինէր ի մարդոյն ծորումն ինչ աղտեղութեան. և ոչ որպէս տնկոցն: - 225. Երրորդ՝ եկեղեցի սուրբ օրինա՛կ է *դրախտին*: - 225. Նոյնպէս և ի *դրախտն* եղև պսակ օրհնութեան, և մանկարարութիւն ո՛չ: - 225. Սննդեան. աճելոյ. խնամելոյ. և այլոցն. և այսոքիկ ո՛չ են ի *դրախտին*. և ոչ զգեստ մարմնական: - 225. Վեցերորդ՝ զի աստ սուրբն գրիգոր նիւսացին ի գիրս կազմութեան եթէ առաջին կեանք *դրախտին* էր կուսութիւն և անապականութիւն և հրեշտակաց նմանութիւն. և յետ յարութեանն վերըստին դառնամք յառաջին կեանս *դրախտին*. յանապականութիւն և ի հրեշտակաց հաւասարութիւն: - 225-226. Իսկ եթէ ոք հարցանէ, ապա վասն է՞ր ստեղծան ծննդական անդամքն յորժամ ո՛չ ծնանէին ի *դրախտին*: - 226. Ասեմք թէ՝ կանխագէ՛տ է աստուած. և նախ ծանեաւ զի ո՛չ կարէին աճիլ անմեղութեամբ ի *դրախտին* որպէս զհրեշտակս. վասն որոյ կազմեաց նոցա մարմին, զի յերկրի անասնապէս աճեսցին: - 226. Զայս այսեն սուրբ վարդապետք եթէ՝ որպէս հրեշտակք աճեցին յերկինս, նոյնպէս և մարդկան ազգ ի *դրախտին*: - 226. Նոյնպէս և ի *դրախտին* կարէին ծնանիլ կուսութեամբ և առանց սերման. կատարեալ մարդ ի բնութենէն ադամայ: - 226. յերրորդ օրն, բոյսք և տունկք և *դրախտն*: - 226. Երեսունևըն՝ Տասն աստիճան անկմանն ի *դրախտէն*: - 228. Կարգաւոր էր նախ պատրաստել զարքունիս որ է երկինք և երկիր. և զգահոյս որ է՛ *դրախտն*. և զսպասաւորքն որ են կենդանիքն. և զմեծութիւնս տնկոց և բուսոց. մանաւանդ ոսկւոյ և արծաթոյ և ականց ի սիրտ երկրի գանձել. և ապա՛ թագաւորին բնակիլ: - 230. Ուստի միջակ գոլով ըստ էութեան՝ և ի միջակ վայրս *դրախտին* բնակեալ: - 231. Իսկ բարոյականն այս ինչ է. զի զպատկերն արարչական և զառաջին կեանս *դրախտին* կորուսաք, և զանասնեղէն պատկերն և զերկրորդ և զախտաւոր կեանս ընտրեցաք. յիրաւի շրջեցաւ ի մեզ և լինելութիւն հոգւոյն: - 258. Դարձեալ թ թիւն պակա՛ս է ի ժերրորդէն. և մեք պակասեցաք յինն դասուց հրեշտակաց, որ նախ հաւասար էաք ի *դրախտին*. և կարօտացաք մարմնաւոր ծննդեան, նմանելով անասնոց...: – 264. Չորրորդ՝ ի ցուցանել զարդար վճիռ հատուցմանն. պահողացն՝ ըզվայելս *դրախտին* և զանմահ կեանս. և ոչ պահողացն՝ զարտաքսիլն և զմահու մեռանիլն: - 277. Յիսներորդ՝ թշնամի եղև աստուած, յորում արտաքսեաց ի *դրախտէն*: - 277. Նաև ըստ երից դրութեանց տեղեացն. որ է՛ *դրախտն*. և աշխարհս այս. և հանդերձեալն: - 278. Չորրորդ՝ զի ընդ ծառս *դրախտին* և յանթառամ ծաղիկս և ի բազմապատիկ պտուղսն պչուցեալ էին, ո՛չ զերկնչիլն գիտէին և ո՛չ զամաչելն: - 278. Երկոտասան պարգևք էին ի *դրախտին* զոր կորոյս ադամ: - 278. Եօթներորդ՝ վայելչութիւն անաշխատ փափկութեան *դրախտին*: - 278. Երկրորդ՝ զի զրկեցաւ ի կենացն փայտէն և ի *դրախտէն* արտաքսեցաւ: - 279. Երրորդ՝ զի ընդդէմ *դրախտին* բնակեցաւ և ի միշտ նախանձէն մաշեցաւ: - 279. Բայց սուրբն գրիգոր նիւսացին **ժ** աստիճան դնէ անկման մարդոյն ի *դրախտէն* ի գիրս կուսութեան: - 280. Նա՛խ՝ զդարձումն յետս աստուածային փառացն. և վասն այն շրջեցաւ ի զբօսանս *դրախտին*: - 280. Տե՛ս, զի յայտնապէս ցուցանէ սուրբն, զի թէ պահպանութեամբ կացեալ էին ի *դրախտին*, ո՛չ ևս ամուսնութեամբ լինէր աճումն: - 280. Եւ ա՛րդ՝ հեռանալոյ մեզ ի *դրախտէն* կենաց վերջին ամուսնութիւնն եղև. զա՛յն նախ պա՛րտ է թողուլ, և ապա՛ յերկրաւոր հոգւոց և տառապանաց հեռանալ: - 281. Ասեմք եթէ՝ էառ քրիստոս մարմին ի կուսէն մարիամայ զմերս թանձր և մեղանչական. և միաւորելով ընդ ինքեան՝ եղև առաջին կերպ անմեղութեանն ադամայ որ էր ի *դրախտին*:- 282. Յետ ելիցն ադամայ ի *դրախտէն* կենաց, հարցանելի է վասն նախահարցն ըստ կարգի: - 286. Իսկ գործել ասաց զերկիր, զի *դրախտին* չեղև արժանի: - 287. Ի *դրախտն*, զի թանձր մարմնով ո՛չ բնակին յիմանալեացն կայանս. և յօդս կախիլ անպատշա՛ճ էր: - 289. Ապա ուրեմն ի *դրախտն* մտնի. զի *դրախտն* երկին կոչի: - 289. Եթէ ադամ ի *դրախտին* ո՛չ կարէր մնալ անմահ: - 289. Չորրորդ՝ բ ելին ի *դրախտէն* մեղօք. նոյնպէս և **բ** մտին ի *դրախտն* անմեղութեամբ: - 289. Որպէս կայեն յորժամ սպան զաբէլ, պատճառեաց ծնողացն եթէ զնորա պատարագն

ընկալաւ աստուած և վերացոյց ի *դրախտն*: - 290. Ոմանք ասեն թէ՝ ռ ամ եկաց ադամ ի *դրախտին*: - 290. Եւ յորժամ կորոյս *զդրախտին* կեանքն, այլ ոչ հասին ի նոյն: - 290. Եւ այլք ասեն ընդդէմ այսմ, եթէ յետ ռ ամին ի *դրախտէն* փոխիլոց էին յարքայութիւնն թէ պահէին զպատուիրանն. և յորժամ ելին ի *դրախտէն* ի նոյն թիւն ո՛չ հասին: - 290. Զի վասն առաջնոյն ասեն վարդապետք, եթէ ադամ ո՛չ եկաց ի *դրախտին* ռ ամ, կամ աւելի և կամ պակաս, այլ մի օր. մանաւանդ է ժամ: - 290. Այլ ադամ յերեկո՛յն ել ի *դրախտէն*. և ո՛չ կատարեաց զօրն բոլոր. վասն այն նախնիքն ո՛չ կատարեն զհազար ամն բոլոր: - 290. Եւ խնդրեցին *զդրախտն* թէ ա՛նդ զերծանիմք և ո՛չ գտին. զի ծովք և շամանդաղ պատեալ էին: - 296. Եւ ի հողմոյն յայնմանէ հոտ անուշութեան *դրախտին* բուրեաց ի նոսա. և տեսիլ իմանալի տեսին, և լուր իմանալի լուան. և յայնմանէ մոռացան զառաջինն. և որպէս ի քնոյ զարթուցեալք ո՛չ լսէին զլեզուս միմեանց: - 298. Եւ տէրն զհարսնացեալ եկեղեցի եմոյծ վերըստին ի *դրախտն* որ զվեց դարիւ արգելեալ էր և փակեալ: - 305. Երրորդ՝ զանդրանիկ կեանս ի *դրախտին* անարգեաց ադամ և զերկրորդն ընտրեաց. և իւր անդրանիկն խոտեցաւ և կրտսերն ընտրեցաւ: - 310. Չորրորդ՝ զի յաղբիւսն անկաւ որպէս ադամ ի *դրախտէն* յերկիր: - 327. Երրորդ՝ թագաւորական գաւազան էր ադամ ի *դրախտին*. և յորժամ մեղաւ՝ անկաւ ի յերկիր և եղև օձ մեղաւոր: - 332. Երկրորդ՝ բնութիւնս ադամայ ել ի *դրախտէն* և բորոտացաւ զանազան մեղօք. մինչև բանն էարկ ի ծոց աստուածութեան իւրոյ և հաստատեցաւ յառաջինն: - 332. Չորրորդ՝ յօրինակ *դրախտին* ադամայ՝ որ ծրի տուաւ և ո՛չ պահեաց. վասն այն որդւոց նորա գործով և աշխատութեամբ պարգևէ: - 350. Նա՛խ՝ զկերպն ադամայ որ ի *դրախտին* երևեցոյց յինքեան. զոր ետես մահ և ընկէց զթագն իւր: - 352. Ա՛յս է՝ եթէ ի *դրախտին*, եթէ այժմ յեկեղեցի, և թէ ի վերինն երուսաղէմ: - 360. Զի գործնականաւն մեռանիմք ընդդէմ մեղացն. և տեսնականաւն մտօք թռչիմք ի *դրախտն* որ է՛ դաշտ երկնային: - 368. Եւ ի յանապատն միս ուտելոյ հրաման ո՛չ ունէին. որպէս և ո՛չ ի *դրախտին*: - 390. Այլ ոմանք՝ ճաւոր զերկին, և վաթսնաւոր *զդրախտն*, և երեսնաւոր զերկիրս ասեն նշանակեալ բ ցեղիցն յայնկոյս յորդանանու, և թ ցեղիցն յերկիրն քանանացւոց: - 391. Այլ և փիլիպպոս խ օր արտաքոյ եկաց *դրախտին*: - 391. Երկրորդ՝ ի հոգևոր կենաց *դրախտէն* անկաք ի մարմնաւորս. և յայսմանէ դառնամք ի հոգևորսն: - 395. Երրորդ՝ զայն ցուցանէ որ կեանք *դրախտին* դարձաւ առ նոսա յանապատին անկարօտ ամենայնի. զի զգեստն ո՛չ մաշէր. այլ աճէ՛ր ընդ տղայոցն. և ոտն բոկ՝ և ոչ՛ կոշկոճէր...: – 397. ...վասն որոյ յայսմանէ ասեն ոմանք թէ՝ գ ամ կամ խ օր յամեաց ադամ ի *դրախտին*. որպէս ժողովուրդն ի յանապատին. կամ որպէս մովսէս ի լեառն: - 397. Եւ թէ ասեն, ամուսնութիւնն ի *դրախտն* օրհնեցաւ: - 404. Երկրորդ՝ յորժամ երեսքն լուսաւորեցան որպէս ադամայն ի *դրախտին* և ի յարութեանն: - 409. Երրորդ՝ ցուցանէ զպտուղ *դրախտին* նոյնպէս զոլ առանց յաւելուածոյ և առանց նուազելոյ. թէպէտ կերակրիւր: - 444. Տասներորդ՝ որպէս ի *դրախտին* մերկ էին ադամ և եւա և ո՛չ ամաչէին զի անմեղք էին: - 461. Վեցերորդ՝ նշանակէ՛ զանկանիլն մեր ի *դրախտէն*: - 493. Դարձեալ վայելո՛ւչ էր փրկութեան մեր լինիլ ի ծեռն փայտի. որ ցուցանէ զփայտն կենաց ի մէջ *դրախտին*: - 494. Ո՞ր է *դրախտն* զոր խոստացաւ աւազակին: - 495. Ոմանք ասեն թէ աւանդիլ հոգւոյն քրիստոսի, աւազակն եմուտ յերկրաւոր *դրախտն* ուստի ել ադամ. և չէ՛ հաւանելի. զի անդ մարմնովն եմուտ յետ յարութեանն: - 495. Եւ ոմանք ասեն թէ՝ յերկնաւոր *դրախտն* եմուտ հոգւովն մինչ ի կիրակէ մէջ գիշերին. և ի նոյն ժամն էջ ի դժոխս և ազատեալ զհոգիսն յարեաւ ի գերեզմանէն: - 495. Եւ այլք ասեն՝ *դրախտ* զտեսութիւն աստուածութեանն կոչէ. զոր յետ աւանդելոյ հոգւոյն ետես աւազակն. և այս ուղիղ է. զի ո՛չ ասաց թէ՝ իցեմք, այլ թէ՝ իցես: - 495. Եւ ասին սոքա բնականք, զի նախ քան զյանցանելն ի *դրախտին*՝ բնաւորապէս գոյին առ ադամ: - 496. Եօթներորդ՝ ի տարրական հողոյ ստեղծեաց աստուած ադամայ անապական մարմին և եդ ի *դրախտին*. որ մեղօք յանցեալ՝ եղև ապականացու: - 499. Դարձեալ ասեն նոքա, մեր մարմինս ապականացո՛ւ է. իսկ թէ անապական մարմին էառ քրիստոս, ո՛չ արար փրկութիւն մեզ. այլ առաջին բնութեանն ադամայ որ էր անապական ի *դրախտին*: - 500. Ասեմք եթէ, կերակրիլն ո՛չ է մասն ապականութեան. ուստի յա՛յտ է զի ադամ նախ քան զյանցանելն ի *դրախտին* կերակրիւր և ո՛չ էր ապականացու. այլ անապական: - 501. Եւ թէ ոք ասիցէ թէ՝ ադամ ևս ապականացո՛ւ էր և *դրախտն*: - 501. Ասեմք մեք, թէ արտածորումն մարմնոյ ո՛չ ունէր մարդն ադամ նախ քան զմեղանչելն ի *դրախտին*. որպէս նոյ ի տապանին. և մանուկն իննամսեայ յարգանդին: - 502. Եւ խորհուրդ նաւատակեաց ի *դրախտին* աւանդեցաւ յամենայն պտղոյ ուտել և ի միոյն ոչ: - 510. Եւ այլք ասեն թէ՝ խ օր յերկրաւոր *դրախտին* եկաց ինքն և յարուցեալքն ընդ նմա. և մխիթարեաց զեղիա և զենովք: - 521. Իններորդ՝ և յայսմ կողմա՛ն է և աստուածատունկ *դրախտն*: - 555. Նա՛խ՝ զի առաջին մարդն ի *դրախտին* որկորստութեամբ մեղաւ. և այն առաջին մեղք եղև մարդկայինս բնութեան: - 561. Նոյնպէս և ի *դրախտին* նախ օրհնեաց աստուած և ասէ «աճեցէք և բազմացարուք և լցէք զերկիր»: - 610. Նա՛խ՝ զի եկեղեցին է ի խորհուրդ *դրախտին*. ուր անասուն

ո՛չ մտանէր. նոյնպէս և յեկեղեցի ո՛չ մտանէ: - 617. Երկրորդ՝ եկեղեցի՝ *դրախտին* է օրինակ. որ զմեռեալսն մեղօք արտաքսեաց: - 617. Դարձեալ՝ ունի զխորհուրդ անկմանն ադամայ որ վերջին խօսեցաւ աստուած և եհան ի *դրախտէն*: - 641. Զի յորժամ ելին ի *դրախտէն* **Ե** օր անսւաղ պահեցին: - 650. Զի արտա՛քս եմք որպէս ադամ ի *դրախտէն* և ի սուգ մտեալ: - 650-651. Խորհուրդ պահոց նախ ի *դրախտին* եդաւ մարդոյն. յամենայնէ ուտել և ի միոյն չուտել: - 652. Երկրորդ, յետ ելիցն ի *դրախտին* **Ե** օր սուգ պահեաց անսուաղ. - 653. Դարձեալ, նշանակէ՛ բարեկենդանն *զդրախտին* կեանքն. ամենայնիւ առանց կարօտութեան: - 657. Ա՛րդ՝ զգեստին հանելն նախ նշանակէ թէ՝ զկենցաղ աշխարհի մերկացաւ և զգեցաւ զգեստ լուսեղէն որ ի *դրախտին*: - 671. Նա՛խ՝ արտասւեմք զբնութիւնս մեր թէ վասն մեղաց յո՞րպիսի կենաց *դրախտին* ի մահ անկաւ և ի հող դարձաւ: - 676. Նա՛խ՝ զի յետս դառնամք մահուամբ, այսինքն ի *դրախտն* և ի մայր մեր, պա՛րտ է զի նախ ոտքն ընթասցի: - 676. Նախ ի դէմս *դրախտին* ուստի արտաքսեցաւ մարդն: - 677. և դարձեալ ի *դրախտն* ամփոփէր զգիշերն: - 681. Եւ այլք ասեն ի *դրախտին* լինիլ զկայանս հոգւոց արդարոց և մեղաւորաց մինչ ի կատարած աշխարհի: - 686. Ապա թէ ոչ՝ ո՛չ կարէ մեղաւոր հոգին ելանել յերկինս. ուստի և հրեշտակք վասն մեղաց անկան. և մարդն ի *դրախտէն*: - 689. Այլ և որպէս նախաստեղծքն ի *դրախտին* ո՛չ ամաչէին. նոյնպէս և սուրբք ի յարութեանն. զի ծածկեալ են ի ներքուստ հոգւոյն լուսաւորութեամբն, և արտաքուստ պսակաւն և փառօք: - 726. Չորրորդ յա՛յտ է յօրինակաց. զի գաւազանն ահարօնի որ ծաղկեցաւ՝ օրինա՛կ էր խաչին. և տախտակքն բանին. և ծառն կենաց որ ի մէջ *դրախտին*: - 733. Եւ աւազակն միով խոստովանութեամբ եմուտ ի *դրախտն*: - 745. Եւ ասի սա նման փայտին կենաց որ է՛ ի մէջ *դրախտին*. այսինքն քրիստոս՝ որ է՛ ի մէջ եկեղեցոյս կարգեալ: - 755. Քանզի որպէս փայտն այն ասի քան զայլ փայտս *դրախտին* կանաչագոյն: - 755. Երբեմն *դրախտ*՝ վասն պէս պէս և զանազան բարեացն: - 757. Զի թէ և սակաւ ժամ լինի մնացեալ ի կենացն որ քան աւազակին ի յելս շնչոյն. և նա՛ յառաջ քան զամենայն արդարս եմուտ ի *դրախտն* աստուծոյ ընդ տեառն: - 758. Այլ և են ոմանք որ ասեն զերկիրս մաքրեալ երեսնաւոր. և *զդրախտն* վաթսուննաւոր. և զվերինն երուսաղէմ հարիւրաւոր: - 758. Ո՞րպէս ասեն վարդապետք թէ յառաջին կեանս *դրախտին* ելանելոց եմք: - 758. Ասեմք առ այս, եթէ առաջին կեանքն *դրախտին* ո՛չ զայն իմանան վարդապետք զոր ունէրն ադամ. այլ զոր խոստացաւն ադամայ եթէ պահեալ էր զպատուիրանն. որ նոյն ինքն է արքայութիւնն երկնից ի տեղի անկելոց հրեշտակացն: - 758. Այլ պարզաբար զնոյն ինքն կեանք *դրախտին* ի յարութեանն ո՛չ է իմանալ: - 758. Եւ արդ՝ ի յաւարտիլ դատաստանին յորժամ ասէ եկա՛յք, վասն է՞ր իջանեն յերկիր, կամ ի *դրախտն* բնակին: - 759. Այլ և արդեամբք սրբոց ոռոգեցաւ, լիցի որպէս *զդրախտ* աստուծոյ անուշահոտ ծաղկօք և մանուշակօք և մարդօք զարդարեալ և գեղեցկացեալ: - 759. Դարձեալ ի վեր յառաջին բանն մեր երթիցուք որ էր ծառ կենաց ի մէջ *դրախտին*: - 767. Երրորդ՝ ծառ կենաց իմանին տունկք իմանալի *դրախտին*. այսինքն բանակք երկնաւոր զօրացն. միշտ յարազուարճ բերկրանօք բարձրացեալ ի փառս: - 767. Դարձեալ, ծառ կենաց է աւետարանն սուրբ տնկեալ ի մէջ եկեղեցւոյ *դրախտին*. բերելով պտուղ կենաց զիմաստութիւնն երկնաւոր. որ կեանս տայ ճաշակողացն զնա. և միշտ շնորհս բժշկութեան և թողութեան մեղաց: - 768. Արդ ահա ա՛յսոքիկ են ծառ կենաց ի յերկինս և յերկրի տնկեալ. փոխանակ ծառոյն կենաց ի *դրախտին* եդեմայ. յորմէ հրաժարեցոյց և պարսպեաց բոցեղէն սրովն զճանապարհ նորին: - 771

ԴՐԱՄ + Երկրորդ՝ զի **Ժ**երորդ է մարդս կարգեալ ի թիւ նոցա ըստ հարիւրերորդ մոլորեալ ոչխարին, և կորուսեալ **Ժ**երորդ *դրամին*: - 134. Իսկ *դրամն* և տախտակն ուր գրեալ է պատկեր թագաւորին՝ միայն նման է թագաւորին ըստ ձևոյն. այլ ո՛չ ըստ բնութեանն: - 273. Այլ ա՛յս է ճշմարիտն, զի ամենայն բարեկամքն որ ժողովեցան յետոյ և մխիթարեցին զնա՛, իւրաքանչիւրքն բերին մէն մի որոջ ոչխարի և **Ղ** *դրամ* ոսկի անգիր ընծայեցին նմա ի սատար խրախութեանն...: – 326. Դարձեալ ցուցանէ՝ ի լրման ժամանակի տասանց միոյ կորուսեալ *դրամին* ի խնդիր ելեալ: - 376. ...և **Լ** *դրամ* տուգանս տացեն յեկեղեցին: - 652. **Ծ** *դրամ* յեկեղեցին տացէ. և **Լ** *դրամ* յաղքատս. և ապա՛ հաղորդեսցի: - 652. Եւ դարձեալ ի ճառս անառակին և կորուսեալ *դրամին* և մոլորեալ միոյ ոչխարին և անկելոյն ի ձեռս աւազակին, զնոյնս ուսուցանեն մեզ հարքն հոգելիցք արտայայտել: - 775

ԴՐՈՇՄ + Իններորդ՝ սպանմանն աբէլի գործիք եղև որպէս ասեն. ուստի գայլախազ կոչեցաւ. զի սրբեսցի *դրոշմաւն*: - 415. Զի թլփատութիւնն *դրո՛շմ* էր նոցա և որոշօղ: - 418. Երեսուներորդ, Վասն *դրոշմին* և ա՛յլ կատարմանցն: - 526. Առ աստիճանս այս պարունակի է խորհուրդ եկեղեցւոյ. որ է՛ Մկրտութիւնն. *Դրոշմն*. Պատարագն. Ապաշխարութիւնն. Կարգ քահանայութեանն. Պսակն. և Օծումն: - 573. Երկրորդ *դրոշմն*: - 587. Երկրորդն *դրոշմն*. որ է՛ պատերազմողացն ընդ դէմ թշնամոյն սատանայի: - 587. *Դրոշմն* է՛ խորհուրդ յուսոյ. զի յուսալով ի զօրութիւն սուրբ հոգւոյն կարողանամք ընդ_դէմ թշնամւոյն: - 587. *Դրոշմն*

ընդ դէմ անկարութեան: - 588. Չորրորդ՝ զի մկրտութիւնն է անքակտելի կնիք ի հոգին. որպէս կարգն և *դրոշմն*. վասն որոյ ո՛չ կրկնին որք յանուն սուրբ Երրորդութեանն մկրտեցան: - 590. Զի՞նչ է *դրոշմն*: - 593. *Դրոշմն* է հաստատութեան խորհուրդ. որ տուեալ լինի առ ի զօրացնել և քաջացնել զմարդն: - 593. Եւ գիտելի է, զի որ ի ճակատն և ի սիրտն և ի թիկնամէջն օծանէ, այն *դրոշմ* է. և որ զհինգ զգայութիւնսն օծանէ՝ այն ի խորհուրդ օծմանն է ծածկապէս: - 593. Եւ թէ ոք ասիցէ, *զդրոշմն* ո՛չ ունիք. զի եպիսկոպոսն տայ որպէս ազգն Ֆռանկաց: - 594. զոր ասացաք ի վերոյ թէ՝ *զդրոշմն* և զառաջին օծումն և զվերջին օծումն կատարեմք ի մկրտելն: - 604. Զի մե՛ք կատարեմք զխորհուրդս. և ի մեզ կրեմք դարձեալ. որպէս մկրտութիւնն. *դրոշմն*. պատարագն. և այլն: - 614. Ութերորդ՝ զի ամենայն խորհուրդ եկեղեցւոյ՝ խաչիւն կատարի. Մկրտութիւն. *Դրոշմն*. Պատարագն. և այլն: - 616. Զոր օրինակ նշան *դրոշմի* կայ ի մէջ քո՝ և անասնոյն՝ և տանն. զի եկեալ ի տանէ երթայ խառնի ի հասարակ նախիրն. - 719. ...և ի դառնալն այսու նշանաւս ճանաչէ զքեզ և զտունն. և դու ճանաչես քո *դրոշմիւն* զնա: - 719. Նոյնպէս հոգին բաժանեալ և մարմին լուծեալ ի հասարակ տարրն, այսու խառնեալ *դրոշմիւս* ճանաչեն զմիմեանս անսխալապէս: - 719. Զոր օրինակ մի պատկերն դրոշմի ի զանազան մոմս. և ի հալիլ մոմոյն *դրոշմ* պատկերին ժողովի և մնայ ի մատանւոջն: - 732. Նորս խորհրդոյ շնորհք ոմանք են անիբաց ղնելիք. զի են կնիք ի հոգին անփոփոխ գոլով ընդ նմա. որպէս է՛ շնորհք կնքոյն *դրոշմին* և կարգին: - 783

ԴՐՈՇՄԵՄ + Զորօրինակ՝ արուեստաւոր ոք կամիցի դրօշել ի քարեայ պատկեր, նախ նկարէ՛ ի միտս իւր զձև պատկերին. և ապա հատանէ զքարն և տաշէ՛ և *դրօշմէ՛* զկերպն ըստ այնմ նմանութեանն որ էր ի միտս ծնացեալ: - 258. Եւ զի պարզև խաչին է հոգին սուրբ, նմին իրի յիշատակեալ զհոգին սուրբ՝ խաչիւ *դրոշմեմք* զդէմս մեր: - 522. Երրորդ՝ միով մատամբ զնշանն *դրոշմել*: - 553. Ասեմք թէ՝ առնեմք ըստ ազգին յունաց. որ որպէս քահանայն պատարագէ և մկրտէ, նոյնպէս և *դրոշմէ* ըստ սրբոյն դիոնիսեայ: - 594. Եւ քահանայապետ ասէ զնա՝ որ պատարագէ և մկրտէ և *դրոշմէ*. զի նա՛ է պետ և աւագ ի կատարմունս խորհրդոյն: - 594. Դարձեալ ասեմք թէ՝ քահանայքն մեր ունին իշխանութիւն *դրոշմելոյ* զոր նոցա եպիսկոպոսն դնէ. ապա ուրեմն իշխանակիցք են քահանայք մեր և եպիսկոպոսք նոցա: - 594. Իսկ մարդս եկեղեցի, մկրտի ջրով և *դրոշմի* սուրբ մեռոնաւ, - 614. Ա՛րդ ջուր և գինին և մեռոնն նշանակեն ի մեզ զջուր սրբութեան աւազանին. և մեռոնն որով օծաք և *դրոշմեցաք*. և ապա ճաշակմամբ մեղսաքաւիչ արեանն կատարեցաք: - 615. ...որով *դրոշմեալքն* յետ արտաքս ելանելոյ ի մարմնոյս, թռչին յանապատն ի մեղաց յերկինս կերակրիլ անդ յուսով մինչև լնու թիւ կատարման աշխարհի: - 703. Եւ զամենայնսն *դրոշմէ՛* ի ճակատն և յաջոյ ձեռն. որպէս ասէ տեսիլն յօհաննու: - 707. Եւ զայս ի ճակատն և յաջոյ ձեռինն տայ *դրոշմել*: - 707. որպէս ասէ սուրբ առաքեալն թաղէոս, թէ (որպէս տախտակ գրեալ կամ մագաղաթ *դրոշմեալ*՝ ի բոլոր էութիւնս մեր գրեալ լինին գործք մեր ներքոյ և արտաքոյ. նոյնպէս և առ հրեշտակս լինին գրեալ:) - 729. Զոր օրինակ մի պատկերն *դրոշմի* ի զանազան մոմս. և ի հալիլ մոմոյն դրոշմ պատկերին ժողովի և մնայ ի մատանւոջն: - 732. Տէրն զգանձն մատանեաւ *դրոշմեալ* տայ ի ծառայս. և մատանին ի ձեռին է. երբ խնդրէ՝ թերին յանդիմանի: - 769. Ոչ ունիմք վեհագոյն քան զհաւատն. տիպ աստուծոյ ճշմարտի *դրոշմեալ* ի մեզ ի բնէ. մեր հրահանգ և զարդ: - 769

ԴՐՈՒԱՏԻՔ + Որպէս և ոմն ի Պետաց մերային ազգաց՝ զհաւատն *դրուատեաց* ասելով, Հաւատ ի հօրէ սկսեալ յորդի և ի հոգի վերաբերի: - 769

ԴՐՈՒԹԻՒՆ + Ծանիր և զայս ուշիմ մտօք, զի ամենայն աստուածաբանութիւն նախ յերկուս բաժանի. այսինքն *դրութեամբ* և բացբարձմամբ: - 123. Ա՛յս է աստուածաբանութիւնն *դրութեամբ* և բացբարձմամբ. որ է՛ ըստորասութեամբ և բացասութեամբ. և ճառելի և անճառելի: - 123. Երկրորդ՝ զի ընդդիմակ բառնալոյն՝ *դրութիւնն* է. և ընդդիմակ ուրացութեան՝ խոստովանութիւնն: - 124. Ա՛րդ՝ մի և նոյն է *դրութիւն* և խոստովանութիւն. ապա մի և նոյն է բառնալն և ուրանալն: - 124. Երկրորդին պատասխանեմք եթէ՝ ո՛չէ նոյն *դրութիւն* և խոստովանութիւն. որպէս յորժամ ասեմք դնելով թէ՝ չա՛ր է. խաւա՛ր է. և մե՛ղք է. ահա այս ուրացութիւն է և պակասութիւն: - 124. Եւ յորժամ ասեմք ո՛չէ չար. ո՛չէ խաւար. ո՛չէ մեղք. ահա այս խոստովանութիւն է և ո՛չ *դրութիւն*: - 124. Բաղկացական է, որ ընդ մարմնոյ մասնկանցն գոյանայ ի ներս և ի դուրս. վերոյ և ներքոյ շուրջանակի. զի իւրաքանչիւր մասունք ի տեղին ունին *զդրութիւնն*. և կայացեալ ի բոլորն: - 174. և Հրոտից, ըստ *դրութեան* է. զի հո՛ւր է ոտիցն որ այրէ՛ ներքուստ ի վեր ջերմութիւն արեգականն: - 201. Երրորդ՝ ըստ կարգի *դրութեանցն*: - 221. Նաև ըստ երից *դրութեանց* տեղեացն. որ է՛ դրախտն. և աշխարհս այս. և հանդերձեալն: - 278. Իսկ շաղադրեալն միաւորութիւն՝ և սա՛ բաժանի յերիս. այսինքն ըստ *դրութեան*. ըստ ժողովման. ըստ կոչման: - 476. Առաջինն ըստ *դրութեան*, որպէս կէտ. գիծ. մակերևոյթ. և մարմին: - 476. Նախ՝ ըստ *դրութեան* կարգի աղօթիցն որ յեկեղեցիս նոցա: - 554

ԴՐՕՇԱԾ + Երկրորդ՝ զի թէ այլ և այլ էր հոգի, ի յայլ հոգւոյ տեղիս ո՛չ բնակէր այլ հոգի որպէս յայլո՛յ կաղապար. և ա՛յլ *դրօշած* ի յա՛յլ կնիք. այլ մի է. վասն այն որ յետոյ երևի, յառաջնոյն խառնուածն կարէ՛ բնակիլ: - 259

ԴՐՕՇԱԿ + Եւ ի գիշերին էհատ դաւիթ *զդրօշակն* սաւուղի. և յառաւօտուն աղաղակեաց առ նա: - 513

ԴՐՕՇԵՄ + Ջորօրինակ՝ արուեստաւոր ոք կամիցի *դրօշել* ի քարեայ պատկեր, նախ նկարէ՛ ի միտս իւր զձև պատկերին. և ապա հատանէ զքարն և տաշէ՛ և դրօշմէ՛ զկերպն ըստ այնմ նմանութեանն որ էր ի միտս ծնացեալ: - 258

ԴՕՇ - Աջոյ երին. յաջողակ բարի գործն. և Երբուծն *դօշն* է. որ ունի զսիրտն: - 360

Ե

ԵԲԵԹԵԱՅ - Մարիամ ամուսնացաւ ի բեթլէհէմ և ծնաւ զսողոմի զմանկաբարձն յիսուսի. ո՛չ որ մայր եղև որդւոցն *զեբեթեայ*. զի այն. սողովմէ դուստր է յովսեփայ աստուածահօրն...: - 460. Ասաց զերկոսինս զայս յակոբոս *զեբեթեայ*: - 573. Որ և հարցանէր որդւոցն *զեբեթեայ* թէ՝ կարօ՞ղ էք ըմպել զբաժակն. այլ ո՛չ թէ միայն նոցա ետ և յայլ առաքելոցն արգել: - 600. Եւ պետրոս և որդիքն *զեբեթեայ* յորժամ լուան ի հօրէ «դա՛ է որդի իմ սիրելի դմա լւարուք», ապա և նոքա վկայեցին, և խաչեցաւ քրիստոս: - 742

ԵԲԵՐ - Ասեմք եթէ՝ քաղդէացին որ է՛ արապն. զի մնաց առ *եբեր* և ո՛չ խառնակեցաւ: - 298. Եւ մինչ զգիրն յառաջ կալան թէ այսո՛ւ փորձիմք, այլ ո՛չ ոք գիտաց կարդալ՝ բաց յեբրայեցւոցն. վասն այն ասի *եբեր*, թէ զառաջին լեզուն նա՛ *եբեր*: - 299. Եւ այլք ասեն թէ՝ գետն առ որով բնակեալ էր նա՝ փայտ բերէր, անտի անուանեցաւ *եբեր*: - 299. Անունք Կանանց Նահապետացն ...*եբերայն* զուրա՛: - 299

ԵԲՈՒՍԱՑԻ - Եւ այս են **իբ** լեզուքն ...*եբուսացիք*: - 298

ԵԲՐԱՅԱԿԱՆ + *Եբրայական* լեզուաւն կարդային որ ունէր դեռ զառաջինն. որպէս ասէ մեր լուսաւորիչն: - 299

ԵԲՐԱՅԵՑԵՐԷՆ + *Եբրայեցերէն* կոչի արնաւիմէ. այսինքն ուրանամ: - 707

ԵԲՐԱՅԵՑԻ (ազգ) **+** Իսկ *եբրայեցիքն* ո՛չ այսպէս, այլ՝ առաջին օր արարչութեան է՛ նոցա աւելեացն **ա**: - 191. Վեցերորդ՝ մուտն նիսանայ. որ է սկիզբն տարւոյ *եբրայեցւոցն*. և կազմութիւն մարդոյ ի սկզբանն: - 196. Քանզի *եբրայեցիք* և մակեդոնացիք՝ Զաւելեաց աւուրքն դնեն գլուխ տարւոյ. և ասեն օր առաջին. և **բ**. և **գ**. և **դ**. և **ե**. և վեցն մուտ Նիսան ամսոյ. որ թարգմանի կազմութիւն: - 200. Ոմանք **իբ** ասեն ըստ նշանագրացն *եբրայեցւոց*. և այլք **իդ** ըստ ժամուց աւուրցն: - 226. Եւ երկրորդ ամիս ասէ *զեբրայեցւոցն* որ է իար: - 294. Եբրայեցիք: - 298. Իսկ ոմանք զարաբացիս և զմակեդոնացիս՝ *յեբրայեցիս համարին* և կէսք ոչ: - 299. **Իսկ վիրք և աղւանք ո՛չ կատարեալ գրով. այլ առեալ ի հայոց. որպէս ասորին և խուժայէլացին *յեբրայեցւոցն*:** - 299. Եւ մինչ զգիրն յառաջ կալան թէ այսո՛ւ փորձիմք, այլ ո՛չ ոք գիտաց կարդալ՝ բաց *յեբրայեցւոցն*. վասն այն ասի եբեր, թէ զառաջին լեզուն նա՛ եբեր: - 299. Չորրորդ՝ դաւիթ ասէ «իջցէ՛ որպէս զանձրև ի վերայ գեղման». և *եբրայեցիք* զայս սաղմոսս ի սողոմոն ասեն...: – 421. Զի ի երկու տառք են Ալֆա փետացն *եբրայեցւոց*: - 451. ...իսկ *եբրայեցիք* զամենայն շաբաթսն ո՛չ թուէին ի համարն. վասն որոյ նուազի՛ նոցայն: - 451. Ըստ լեզուիս մեր՝ օծեալ. ի հոռոմն քրիստոս. և *յեբրայեցին* մեսիա թարգմանի: - 474. Եւ *եբեր* միայն պահեաց անխառնակ զնախնական լեզուն: - 551. *Եբրայեցիքն* առաջին դասքն չասէին ալէլու. այլ զոր միայն քահանայքն երգէին ալէլուով էր...: – 630. Դարձեալ՝ ի *յեբրայեցի* լեզուն «ալ», ասէ թէ՝ գայ յայտնեսցի. «էլ», աստուած. «ուիայ», օրհնեցէք և գովեցէք զկենդանին աստուած: - 644. Ովսաննայ՝ ի *յեբրայեցւոցն* ի մերս՝ փրկութիւն լսի. - 644. Նշնակութիւն է **գ** ազգ գրոյն ի վերայ խաչին. *Եբրայեցի*. Յունաց. և Դաղմատ: - 645. Վասն որոյ ի պատարագն յիշատակի *եբրայեցին* և յունացն: - 645

ԵԲՐԱՅԵՑԻ (Նոր կտակարանյան գիրք) **+** Երեքտասաներորդ՝ պօղոս *յեբրայեցւոցն* ասէ, «ի մտանելն իմում յաշխարհս՝ մարմին հաստատեցեր ինձ»: – 73. Ո՞ր քան են և ո՞րք գիրք սուրբք հին և նոր կտակարանք ...*եբրայեցւոց*: - 450. Ապա ուրեմն հաւատարիմ և ճշմարիտ անսուտ խոստումն է աստուծոյ, զորմէ ասէ առաքեալն *յեբրայցւոցն*. «**բ** անփոփոխելի իրօք որով անհնա՛ր է ստել աստուծոյ»: – 457. Ութերորդ, ասէ առաքեալն *յեբրայեցիսն*, «սոքա ամենեքեան վկայեալք ի հաւատոց՝ չև ևս ընկալան զաւետիսն աստուծոյ. վասն մեր լաւագոյն համարեալ. զի մի՛ առանց մեր կատարեսցին»: – 692. Չորրորդ ի դատաւորէն զի նստեալ է ի յաթոռ շնորհաց. ըստ առաքելոյ *յեբրայեցւոցն* «անկցուք առաջի աթոռոյ շնորհաց նորա և գտցուք զողորմութիւն ի դէպ ժամանակի»: - 742

ԵԳԻՊՏԱՑԻ + Երբեմն զառաւել զօրութիւնն. ըստ այնմ որ ասէին գէտքն *եգիպտացւոց*՝ «մատն աստուծոյ է այս»: – 62. Քանանէ, Վասն կախարդացն. և խօսից դիւացն. և խստութեան սրտին. և կողոպտելն *զեգիպտացիսն*: - 283. Եւ այս են **իբ** լեզուքն ...*եգիպտացիք*: - 299. Իսկ զեղեցկախօսութիւն լեզուաց ...Խափարածայն *եգիպտացին*: - 299. Չորեքտասաներորդ՝ *եգիպտացիքն* էին թշնամիք, և երկիր պագին յովսեփայ: - 314. Ինննժ, յովսէփ ստացաւ ոսկի և զարծաթ և զերկիրն *եգիպտացւոց*՝ փարաւոնի. այսինքն զզէնս սատանայի. զի փարթամութիւնն մեծ զէն է սատանայի որովք գործէ՛ զամենայն պղծութիւնս. որպէս երկիրն սոդոմայ պարարտութեամբ գործէր զմեղս: - 314. Երրորդ, մովսէս **ժ** հարուածովք տանջէր *զեգիպտացիսն*: - 328. Հինգերորդ՝ բորոտիլն զմահն *եգիպտացւոց* նշանակէր. և ողջանալն զկենդանանալն որդւոցն իսրայէլի որ ի մահ գրաւեալ էին: - 332. Երկրորդ՝ ցոյցք է տկարութեան *եգիպտացւոցն*. որ ո՛չ կարացին ընդ դէմ կալ տկար զեռնոցն: - 333. Զի արժանաւորացն ջուր էր

իսրայէլացւոցն. և անարժանիցն արիւն *եգիպտացւոցն*: - 333. Վասն է՞ր հրամայեաց խաբել և կողոպտել *զեգիպտացիսն*: - 336. Զի՞նչ էր որ եհար զանդրանիկս *եգիպտացւոց*. և էառ զանդրանիկս իսրայէլի. և զայն ևս փոխեաց և էառ զղևտացիս: - 380. Երրորդն՝ ի դէմս *եգիպտացւոցն*: - 395. Զի *եգիպտացիքն* են հեթանոսք երկրի: - 395. Ըստ մարմնոյ յա՛յտ է զի երկիրն *եգիպտացւոց* դա՛շտ է. վասն այն նեղոս գետն արբուցանէ զնա՛: - 398. Երրորդ՝ վախճանեալ մովսէս ի լերինն, և միքայէլ փոխադրէր զմարմինն. սկսաւ սատանայ հայհոյել զուրբն և սպանօղ անւանել վասն հարկանելոյն *զեգիպտացին*. վասն որոյ սաստեաց նմա հրեշտակապետն: - 410. Յովսէփ միայն, և *եգիպտացիք* բազում: - 551. Կամ լինէիր պատւեալ որպէս զյովսէփ. որում երկրպագէին *եգիպտացիքն* որպէս աստուծոյ: - 761

ԵԳԻՊՏՈՍ - Երրորդ՝ ելք ժողովրդեանն իսրայէլի *յեգիպտոսէ*: - 196. Այսպէս *յեգիպտոս* հուրն որ ընդ կարկտին իջանէր, վասն ազդու զօրութեանն՝ զկենդանիսն սպանանէր, և մարմինքն ամբո՛ղջ մնային: - 204. Նաև *յեգիտպս* **ղճ** ամ խոստացաւ ծառայութեան. և զերեսուն ամն յաւել վասն մեղաց ժողովրդեանն: - 292. Հինգերորդ՝ յովսէփ ի տան հօրն ազա՛տ էր, և *յեգիպտոս* եղև ծառայ: - 313. Այլ և բազում բաղդատութիւն է մուտն իսրայէլի *յեգիպտոս* և ելն անտի: - 314. Եւ *եգիպտոս* յետ մահու: - 314. Երրորդ՝ ի քանան ո՛չ մնաց ոք ի նոցանէ, և ո՛չ ոք ի յելսն *յեգիպտոսէ* : - 314. Ութերորդ՝ որպէս իջեալքն *յեգիպտոս* ընդ հարաւ մտին ի գեսեմ ի պարարտ երկիր: - 315. Եւ բազմակեցութեամբ էհաս մինչև յելսն *յեգիպտոսէ*: - 320. Եւ տէրն զերկիր շարժեաց և զգերեզմանս եբաց. և **գ** ժամ խաւար էած փոխանակ **գ** աւուր խաւարին *եգիպտոսի*: - 329. Քանևթ, մովսէս միայն եմուտ *յեգիպտոս* և բազմօք ել: - 329. *Եգիպտոսի* իշխանին քանթիս կոչէին որ չարչարիչն էր իսրայէլի: – 330. Նա՛խ՝ մորենին է՛ նշանակ ժողովրդեանն իսրայէլի *յեգիպտոս*, որ վառեալ տանջիւր և ո՛չ սպառիւր. այլ առաւելոյր օրհնութեամբն աստուծոյ: - 331. Չորրորդ՝ ի ձեռն յովսեփայ ժողովուրդն էջ ի *յեգիպտոս* և եղև չարութիւն: - 332. Երրորդ՝ ժողովուրդն չարախայտ եղև *յեգիպտոս*. մինչև արկաւ ի ծոց խնամոցն աստուծոյ և ողջացաւ: - 332. Վասն է՞ր տկար զեռնօք տանջեաց *զեգիպտոս*, և ո՛չ առիւծ կամ արջ կամ այլ ինչ հրաշունչ կենդանեօք: - 333. Երկրորդ՝ յօրինակ ժողովրդեանն իսրայէլի. զի սրբութեամբ էջ *յեգիպտոս* և պղծեցաւ ի գործոց նոցա. մինչև սրբեցաւ յամպն և ի ծովն. և ճաշակեաց զմանանայն: - 333. Երկրորդ, զի ագա՛հք էին, և վասն զարդուն ելցեն *յեգիպտոսէ՛*: - 336. Երրորդ, զի թէ *յեգիպտոս* դարձցին՝ ո՛չ իշխեսցեն. զի ի գողօ՛նս էր այն նոցա: - 336. Բոլորն ամենայն **ղճլ** ա՛մ է յաւետեացն աբրահամու մինչև յելսն *յեգիպտոսէ՛*. այլ զերկու **ճե** ամն հարքն յերկրին քանանու բնակեցան. և զբ ճիե ամն որդիքն *յեգիպտոս* կացին...: – 337. Յորո՞ւմ աւուր ել ժողովուրդն *յեգիպտոսէ*, և քանի՞ ամ էր յադամայ: - 337. Յադամայ մինչև յելսն *յեգիպտոսէ* են ամք **դռպթ**: - 337. Եւ անտի ի յելսն *յեգիպտոսէ՛* **շե** ամ: - 337. Որ լինի բովանդակն մինչև յելսն *եգիպտոսի*, **գռոձթ** ամ ըստ եօթանասնիցն: - 337. Նա՛խ՝ զի ո՛չ էր աշխատեալ ի կաւ գործոյն, ո՛չ է առ յընչիցն *եգիպտոսի*: - 338. Երրորդ՝ զի հաւատ մեռելոյն յանդիմանէր զթերեհաւատ կենդանիսն որք սրտիւք *յեգիպտոս* դառնային: - 338. Առաջին, երեքօրեայ սրբութեամբ յիսներեկի աւուրն ելից *յեգիպտոսէ*. որ ընկալաւ զտասնբանեան օրէնս և պատմեաց ժողովրդեանն: - 352. Նա՛խ՝ զի սովոր էին *յեգիպտոս* կռո՛ց զոհել, զայն նուէրքն ի յինքն ընկալաւ: - 355. Է՛ և երրորդ պատճառ. զխոզն ուտէին *յեգիպտոս*, և զարջառ և զոչխար պաշտէին. վասն որոյ հրամայեաց զաստուածս նոցա զենուլ զի չեն աստուածք. և ի խոզենւոյն հրաժարիլ ամենևին: - 355. Երկոտասաներորդ, ոչխար տարևոր մեծի զատկին յելսն *եգիպտոսի*, խորովեալ հրով. և բաղարջ ընդ եղեգի կերեալ: - 359. Դարձեալ՝ զոր ինչ *յեգիպտոս* աստուած պաշտէին՝ սուրբ հրամայեաց. որպէս զանասունս: - 364. Զի յերկրորդ ամն էր առաջին տօնն ելից *եգիպտոսէ*: - 371. Չորրորդ՝ զի յայտնեսցի թէ՝ ի մէջ ծառայութեանն *յեգիպտոս* այնքան բազմացոյց զնոսա խնամքն աստուծոյ. այսքան բազմութիւնս ի տեղիս իւրեանց խաղաղութեամբ բնակեալ՝ ո՞րքան անթիւ բազմասցին: - 377. Անդրանկաց սատակումն *եգիպտոսի*, նշանակէ՛ զանկումն սատանայի յերկնից. և փոխանակ նոցա ընտրեալ և կոչեալ որդի անդրանիկ զիսրայէլ. և զնոսա փոխարկեալ առնու զօծելոց դասս քրիստոնէից ի տեղի նոցա: - 380. Տասն հարւածք էր *եգիպտոսի*, վասն է՞ր միայն զանդրանկաց փոխարէնն խնդրէ: - 380. Նա՛խ՝ զի զա՛յլ հարուածոց փոխն կրեցին զչարչարանքն *յեգիպտոս*. իսկ անդրանկացն մնաց: - 380. Եւ դարձեալ վասն օձին տե՛ս ի հարուածն *եգիպտոսի* ի **ի** գլուխ համարոյն: - 387. Ա՛րդ՝ *եգիպտոս* է՛ նշանակ երկրիս այս. և ծովն կենցաղոյս. և անապատն կայանք հոգւոցն: - 393. Նա՛խ՝ *յեգիպտոս* ընդ փարաւոնի. յորժամ եմք աստ: - 393. Նա՛խ՝ զօրաւոր նշանք և արուեստքն *յեգիպտոս*: - 395. Երրորդ՝ զօրաւոր հարւածքն *եգիպտոսի*, որ ո՛չ ոք կարէր հասանիլ և բռնել զպատիժն. որպէս ոք հարկանէ և դարձեալ բարձրացուցանէ զձեռն: - 395. Ութերորդ՝ և ոմանք զմարմինն մովսէսի զժողովուրդն կոչեն յելսն *եգիպտոսի*. որ հակառակէր ազատելոյ զնոսա *յեգիպտոսէ՛*: - 410. Երրորդ՝ զի առ աբիմելէք նոյնպէս եղև. և որպէս *յեգիպտոս* գորտն. նոյնպէս և անդ մուկն: - 426. Դաւիթ չորս ամ բնակեցաւ ի գէթ մինչ մեռաւ սաւուղ.

և տէր մեր *յեգիպտոս*՝ մինչ մեռաւ հերովդէս: - 437. Ամինադաբ ամաց **խե**՝ ծնանի զնայասոն. և էր սա ամինադաբ սպարապետ զօրուն յուդայի ի հանել մովսէսի զորդիսն իսրայէլի *յեգիպտոսէ*: - 452. Ժողովին ի մովսիսէ՝ և յելիցն *յեգիպտոսէ* մինչև ցշինուած տաճարին ամք **ղճծ**: - 452. Եօթներորդ՝ *եգիպտոսի* կռոց խորտակիլն: - 471. Երկրորդ ձեռագիր հրէիցն. որ յելսն *եգիպտոսի* ասացին մովսէսի. «զոր ինչ հրամայէ աստուած՝ լուիցուք և արասցուք»: – 481. Իններորդ՝ յա՛յտ է յօրինակէն. զի *եգիպտոս* հալոց երկաթի կոչի. նշանակէ՛ զդժոխքն որ տանջէր զհոգիսն: - 507. Որպէս յօրինակէն տեսանի. որ թէպէտ առ հասարակ ելին *յեգիպտոսէ* յանապատն, այլ ոմանք մտին յերկիրն պարգևաց: - 508. Վեցերորդ՝ ի մէջ գիշերի հրեշտակն եհար *զեգիպտոս*. և մովսէս եհան զորդիսն իսրայէլի. որ էր օրինակ աւերման դժոխոցն և ազատութեան հոգւոց: - 512. Եւ յորում ժամու ել մովսէս *յեգիպտոսէ* և եհան զժողովուրդն, ի նոյն ժամն յարեաւ քրիստոս ի մեռելոց և եհան ազատեաց զհոգիսն ի հրահալոց չարութենէ դժոխոցն և ի բռնութեանց իմանալի փարաւոնին: - 512. ...զի օրն այն ուրախութիւն է արդարոց. և կործանումն ամբարշտաց. որպէս երգն այն ուրախութիւն է, և սուգ՝ *եգիպտոսի*: - 630. Չորրորդ, է աւուր բաղարջակերքն ի յելսն *եգիպտոսի*: - 653. Արդ *եգիպտոս* նշանակէ՛ զաշխարհս որ է՛ հալոց չարութեան և տեղի ծառայութեան մեղաց և սատանայի որ է՛ փարաւոն: - 682. Իսկ անարժանքն որ ունէին զսիրտն *յեգիպտոս*, սատակեցան յանապատին և ո՛չ մտին յերկիրն պարգևաց: - 682. Թովմաս ասէ, կին *յեգիպտոսէ* ի գալ լինի. և անդ ուր կինն դովտայ էր ննջէ: - 706. Ի մէջ գիշերի. յորում ժամու հրեշտակն *զեգիպտոս* եհար, և տէրն զդժոխս աւերեաց. յայն ժամու զընտրեալս իւր յաշխարհէ ազատեսցէ: - 734. Եւ լո՛յս էր իսրայէլի, և խաւար *եգիպտոսի*: - 741. Իսկ կշռողականն է զոյգ արդարութեամբ կշռել. որպէս յորժամ ողորմելով միոյն՝ պատժէ՛ զընդդիմակն նորին. որպէս փրկեցաւ իէլ և պատժեցաւ *եգիպտոս*. և յազատիլ բնութեան մարդոյ՝ պատժեցաւ սատանայ: - 747. Այլ ըստ զանազանութեան չափոյն, ոմանք **ժ** են ասացեալ թուով ըստ հարուածոցն *եգիպտոսի*: - 751

ԵԴԵՄ + Արդ ահա ա՛յսօրիկ են ծառ կենաց ի յերկինս և յերկրի տնկեալ. փոխանակ ծառոյն կենաց ի դրախտին *եդեմայ*. յորմէ հրաժարեցոյց և պարսպեաց բոցեղէն սրովն զճանապարհ նորին: - 771

ԵԴԵՄԱԲՈՒՂԽ + Եօթներորդ՝ *եդեմաբուղխ* երից գետոց հոսումն: - 555

ԵԴՈՄ - Ոմանք զսիօն ասեն, և այլք *զեդոմ*, և այլք զարաբիա. որ և անդ ասեն և այլք զգերեզման նորա լինիլ: - 327. Եւ է՛ ի մէջ արաբիոյ և *եդոմայ*. զոր այժմ կոչի թիլգուրան. ուր գերեզման նորա՛ է: - 327

ԵԶ + Եւ *եզով* միաբանութիւն. մասամբ և ո՛չ յոգնագոյնս: - 554. Եւ ըստ այսմ միաբանութեան և զմերս տեսանեմք եկեղեցի ունել *եզով* միաբանութիւն առ այլ քրիստոնեայս: - 554

ԵԶԱԲԷԼ - Դարձեալ՝ զարդարութիւն գործէր զի հաշտեսցի աստուած. վասն որոյ ինքնին սպան զամենայն. այս զուքծ յիսունսն, փոխանակ մարգարէիցն աստուծոյ զոր եսպան *եզաբէլ*: - 444. Չչորքս զայս՝ Զոքոզիա և Զգոդողիա մայրն, և Զյովաս և Զամեսիա ո՛չ գրէ յազգահամարսն աւետարանիչն վասն լինելոյ դուստր և թոռունք *եզաբելի*: - 452

ԵԶԱԿԱՆ + Եւ յա՛յտ է զի *եզական* և անհատն մարդ՝ է զանազանեալ իւր յատուկ որակութեամբն: - 174. Վասն է՞ր *եզական* դնէ զօրէնս իբր առ մի դէմս ասելով՝ «մի՛ սպանաներ և այլն»: – 340. Երկրորդ՝ շնորհք *եզական*. որպէս սրբեալքն յարգանդէ երեմիաս և յովհաննէս մկրտիչ. որպէս ասէ գիրն՝ «յարգանդէ՛ սրբեցի զքեզ»: - 462. Սակայն ըստ ներգործութեան մեծագոյն է սրբութիւն մկրտութեանն. զի տպաւորէ զկնիքն. այլ և բանայ զդուռն արքայութեան. այլ և պատրաստէ՛ զմարդն առ ի խորհուրդս ամենայն. զոր ո՛չ ներգործեն ա՛յլ երկոքին *եզական* շնորհքն: - 462. Երկրորդ՝ զի հրամայեաց *եզական* բանիւ «ա՛յս է մարմին իմ. և ա՛յս է արիւն իմ». որ զմին հացն նշանակէ՛: - 597

ԵԶԵԿԻԱ, ԵԶԵԿԻԷԼ - Որպէս տուրքն նաբուգոդոնոսորայ. և աղօթքն *եզեկիայ*. որ յետս դարձոյց զմահ. և այլք բազումք. ապա ուրեմն ո՛չ է հարկ: - 11. Որպէս յորժամ արեգակն և լուսին զտեղի առին առ յեսուաւ. և յետս դարձաւ արեգակն առ *եզեկիայիւ*: - 11. Չորրորդ՝ զայլայլումն լուսաւորացդ. այսինքն զի երբեմն խաւարին, որպէս առ խաչելութեամբն. և երբեմն յետս դառնան և կանգնին, որպէս յեսու և առ *եզեկիա*: - 26. Զնոյն ասէ *եզեկիէլ*. **լբ**: - 28. Եօթներորդ՝ ասէ *եզեկիէլ* թէ՝ «մեսիայն պատերազմի ընդ գօգայ և մագօգայ» զոր ո՛չ արար մեսիայն ձեր: - 28. Զի՞նչ է չորեքկերպեան կենդանիքն զոր ետես *եզէկիէլ*: - 132. Նախ՝ զի զաթոռն մեծ նստողին տեսին *եզէկիէլ* և եսայի, և շուրջ զքերօբէքն և զսերօբէսն: - 135. Իսկ առ հրեշտակս բոլոր շարժումն է ի նոյնէ ի նոյն. որպէս անիւն զոր ետես *եզեկիէլ*. այսինքն ի նոյն աստուծոյ են սկսեալք, և ի նոյն անվախճանապէս մնան: - 142. Նոյնպէս և արդարութիւնն երբեմն յերկարէ՛ զկեանս որպէս առ *եզեկիա*. և երբեմն կարճէ՛ որպէս առ ովսիայ: - 292. Նմանապէս *եզեկիա* և ովսիա և զօրաբաբէլ: - 337. Զոր *եզեկիա* խարտեաց. որպէս մովսէս զգլուխ որբոյն և կորոյս: - 387. Եւ առ *եզեկիա*՝ արեգակն յետս դարձաւ. տիւն եղև ժամս լբ: - 416. Եւ դարձեալ՝ յետ աւելի քան զերեսուն ամ ի զերորդ ամին *եզեկիայ* արքայի յուդայ՝

եւ սաղմանաասար արքայ ասորեստանեայց ի վերայ սամարիայ...: – 447. Եւ յետ **գ** ամի՝ կրկին անգամ եւ յեմ, զյեքոնիա և *զեզեկիել* գերի վարեաց: - 447. Ո՞ր քան են և ո՞րք գիրք սուրբք հին և նոր կտակարանք ...Անգէ: Զաքարիա: Մաղաքիա: Երեմիա: Բարուք: Ողբք: Դանիէլ: *Եզեկիէլ*: - 450. *Եզեկիայ* ամս **իթ**: - 453. Նախ՝ քառադէմ կառքն *եզեկիէլի*, և տէր բազմեալ ի վերայ: - 494. Նաև պաղատիտս թզոյ եդաւ ի վերայ վիրացն *եզեկիայի* և ողջացաւ: - 665. Ապա վասն է՞ր *եզեկիէլ* յերկար ժամանակս նշանակէ զյարութիւնն. - 717. Նոյնպէս և *եզեկիէլ* թանձրամիտ ժողովրդեանն զյարութիւնն ննջեցելոցն ի բազումս բաժանեաց. - 717. Եւ *եզեկիէլ* զչորեքկերպեանն աթոռ ի հրեշտակաց: - 736. Երեք կարգս այսորիկ գուշակեին երեքումբք արամբքն զորս *եզեկիէլ* մարգարէացաւ. փրկելոցն Նոյիւ Յոբաւ և Դանիէլիւ: - 755. Զորօրինակ, քառօզեցաւ նինուէի կործանումն. և նախազուշակ եղև *եզեկիայի* մահ. և ո՛չ մի ի սոցանէ կատարեցաւ: - 779

ԵԶԵՐԵՄ + Երկրորդ՝ զի տեսութիւն մտաց հասարակի ընդ գոյութեան էութեան. և ուր *եզերի* բնութիւն՝ անդ և մտաւորութիւն: - 103. Ութերորդ, կեանքն բարի է և անեզր. և մահն չար և *եզերեալ*: - 724

ԵԶՆ + Վասն է՞ր աստուածաբան մարգարէքն զտեսիլ երկնայնոցն սոյնպէս անարգ կերպիւ տպաւորեցին. որպէս առիւծ. և *եզն*. աթոռք. և կառք. և այլն: - 131. Երկրորդ՝ անմման նմանութեամբ. որպէս առիւծ. *եզն*. և այլն: - 131. Առիւծն զցասումն. *եզն* զցանկութիւնն. Արծուին զարդարութիւնն բարձրագոյն սոցա թռուցելոյ: - 132. *եզն* անասնոց: - 132. Առիւծն՝ զի թագաւոր է. և *եզն* զի քահանայ է և պատարագ: - 132. Չինգերորդ՝ նշանակէ զչորեսին աւետարանիչքն. մարդն զՄատթէոս՝ զմարդեղութիւն բանին ցուցեալ առիւծն զՄարկոս՝ արիաբա՛ր աւետարանեալ. «և էր ընդ գազանսն» ասէ. *եզն* զՂուկաս՝ յերկարաձիգ պատմութեամբ. և *եզն* պարարակ կոչեցեալ. արծուին ըզՅօհաննէս՝ ի վերուստ զբանն աւետարանեալ: - 132-133. *Եզն* վաստակաւէր. որպէս ղուկաս ընդարձակ զցեղ ազգատոհմին տեառն ցուցեալ: - 133. Եօթներորդ ի մեզ, մարդն բանն. առիւծն ցասումն. *եզն* ցանկութիւնն. արծուին գիտութիւն բարձրաթռիչ զվերինն խորհիլ միշտ: - 133. Եւ անասնոց *եզն*: - 216. Եօթներորդ՝ կաշի. որպէս *եզին*: - 216. **Այլ այժմ վասն զգեստուց պահեմք զոչխարս. և վասն կերակրոյ *զեզինս*. և վասն բեռին զէշս. և վասն բառնալոյ զնեզ զձիս. և վասն զթշնամիս հալածելոյ զշունս. և վասն զթռչունս ըմբռնելոյ զբազէս. և զայլսն նմանապէս:** - 217. Ի գործոյն, որպէս սողուն ի սողալոյն. ի շողոքորթելոյն շունն. ի հեզոյն *եզն*. յառնելոյն առիւծ: - 220. Իսկ զընդհանուր տեսակացն՝ ադամ. որպէս *եզն*. ձի. և այլն: - 220. Սեռիւ նոյն, որպէս *եզն* և ձի: - 236. Լուծք *եզանց* **եճ**: - 321. Եւ յաւուր փորձութեանցն հուր անկեալ յերկնից այրեաց զհօտսն. և ասպատակք աւար առին զուղտն և զէշսն և *զեզինսն*: - 321. Նախ՝ գուժ լծոց *եզանցն* և սպասաւորացն մահ. և գուժկան ձևանայր դև մի ի կերպարանս ծառայիցն յոբայ: - 322. Եւ այսպէս է էին հարուածքն. այսինքն ա՝ *եզինքն*. **բ**՝ էշքն. **գ**՝ ուղտքն. **դ**՝ անասնոց մահն. **ե**՝ սպասաւորաց նոցին. **զ**՝ զաւակաց մահն. **է**՝ մարմնոյն հարուածքն: - 322. Լուծք *եզանցն* **ռ**: - 326. Այլ և նէրք **բժան** իշխանացն սայլս և *եզինս*: - 359. Եւ քրիստոս կոչեցաւ *եզն* պարարակ զօրաւոր և արդիւնարար: - 361. *Եզինքն* արդիւնարարք և բազմաստակ: - 374. Եւ նա՛ ծնաւ *զեզն* պարարակ. որ ողջակէզ եղև արտաքոյ քաղաքին ի դէմս տաճարին: - 383. Եւ մինչ ընթացաւ ի կալն ոռնայի և գնեաց *զեզինսն* և ողջակիզեաց, եհաս ի զ ժամն. որ յառաջն դադարեալ էր սուրն: - 435. Քսաներորդ, **բժան** *եզինք* բարձեալ զծովն: - 441. Իններորդ, զեթէօն՝ այն որ զզօղն ետես ի վերայ զեղման, զհօր իւրոյ *զեզն* պարարակ հրամանաւ հրեշտակին ի մէջ գիշերին պատարագեալ. և զանտառն և զսեղանն բահաղու կործանեալ և զերծեալ ի ձեռաց նոցա. որ էր օրինակ փրկչին. զի նա՛ է *եզն* պարարակ պատարագեալ. և ի մէջ գիշերի զբագինսն դժոխոց կործանեալ և յարուցեալ և ապրեալ ի մահու: - 513. Դարձեալ՝ մատաղն ստեւր և օրինա՛կ է ճշմարիտ պատարագին քրիստոսի որ գառն աստուծոյ և *եզն* պարարակ կոչեցաւ...: – 657. Դարձեալ, ձորն յովսափաթու կոչի ձոր դատաստանի. այսինքն է կալն ոռնայի, ուր դաւթի խոստացաւ անդ առնել դատաստան. յորժամ սեղան շինեաց և պատարագեաց *զեզինսն* և բարձաւ մահն: - 737

ԵԶՆԱԿ + Իսկ յովսէփ և *եզնակ* եկեալք ի հայս պատմեցին զամենայն ստուգութեամբ: - 543

ԵԶՆԱԿ ԿՈՂԲԱՑԻ - Եւ յովսէփ փաղանացի, և *եզնակ կողբացի* թարգմանիչք, դարձեալ էին յաթենայ և եկեալ ի կոստանդնուպօլիս. լուան զժողովոյն և գնացին ի քաղկեդոն. զի չէր յոյժ հեռի ի ճանապարհէն որով գային ի հայս...: - 543

ԵԶՆԿԱՑԻ ՊԼՈՒԶ ՎԱՐԴԱՊԵՏ - Հայր և Որդի և Հոգին սուրբ. այսպէս ի մարդն միտքն բանն հոգին. ըստ *եզնկացւոյ պլուզ վարդապետին:* - 271

ԵԶՐ + Դարձեալ՝ չափ և սահման ի վերջին *եզր* էութեան նկատէ, և սկիզբն և պատճառ ի յառաջինն: - 23. Դարձեալ՝ հոգին ելանէ իբրև զշաղկապ և միաւորիչ. մի իբրև զմէջ որ շաղկապէ՛ զերկու *եզերն*. և միւս իբրև երեք՝ և *եզր*: - 64. Ո՛րդ՝ եթէ ելանէ ի հօրէ և յորդւոյ, լինի իբրև *եզր* և գ. և ո՛չ իբրև զմիջին: - 64. Սկիզբն

յերկուց բնութեանց. և մէջ` որ է՛ միաւորութիւնն մի բնութիւն. և *եզր* և կատարումն` մի անձն: - 84. Զորօրինակ գիտութիւն մարդկան ի սկիզբն և ի մէջն և *յեզերն* նախ զտգիտութիւն փարատէ՛, և ապա՛ զմիտս լուսաւորէ՛ և կատարէ: - 139. Եւ յորժամ առնու զլոյսն յարևոյն, ի *յեզրն* երկրիս ձևն բոլորակ է` խաւար մնա մէջն: - 187. Վերին *եզրն* կենդանակերպիցն է խեցգետինն. և ներքին` այծեղջիւրն: - 189. Եւ կէսք ասեն թէ` երկրի բնութիւնն աղտաղտուկ է և շօր` որ ծովն ի վերայէ. և որ առ *եզերսն* են` զնոսա լուանան անձրևք և խառնեն ի ծովն: - 208. Եւ ի բաքու *յեզրն* կազբիական ծովուն. ուստի ծծումբն զօրութեամբ ունի զհուրն: - 208. Երրորդ` զի կրէ՛ զջուր ի մէջ իւր, և *յեզերս*, և ի վերայ երեսացն: - 210. Դարձեալ` մէջ և *ե՛զր* է ամենայն ստեղծւածոց որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 275. Որ յերուսաղէմէ՛ մինչ ի լիւրիկէ որ է՛ *եզր* աշխարհի` էլից զաւետարանն. և ստացաւ ժառանգութիւն նմին: - 312-313. Յասպիս` նմա՛ն է զըմրխտի դեղնագոյն. գտանի *յեզեր* թորքոմէտոս գետոյ *յեզր* կասբից ծովու: - 348. Վեցերորդ, այն սկիզբն. և աստ մէջ. և անդ *եզր* և կատարումն: - 355. Հինգերորդ` զի մի՛ ընդ դառնալն ի վայր` ողողեսցէ զներքին կողմ *եզերաց* գետոյն: - 414. Ի գիրս բենետիքտոսի հարցեալ եղև թէ ո՞ւր են դժոխքն. և տուաւ պատասխանի թէ` յանկեան և *յեզր* ծովուն ի ներքոյ երկրի ի խաւարչուտ վայրս: - 504. Եւ կրկին սուտ. զի ուր զձուկն կերին` ի գալիլեայ *յեզր* տիբերիայ ծովուն էր դ աւուր ճանապարհ հեռի յէէմէ՛ և ի լեռնէն ձիթենեաց ուստի համբարձաւ քրիստոս: - 511. Չորրորդ` զի շինօղ և հաստատօղ եկեղեցւոյ առաքեալքն են. և ձեռնտու նիւթոց մարգարէքն. *եզր* և պարիսպ վարդապետք: - 535. Զի հայրն և որդին և թոռն որ է՛ գ. և թոռին թոռն որ է՛ դ. որ լինի է, և *եզր* արենակցութեան: - 611. Դարձեալ` մահն *ե՛զր* է հանդիսից որք են ի պատերազմ կենցաղոյս որ քան են: - 667. Եւ դարձեալ որպէս որք *յեզր* ծովուն հասեալ զառագաստ նաւին իջուցանեն. - 676

ԵԶՐ (հատուկ անուն) - Ասեմք եթէ` խոստումն աստուծոյ կատարեցաւ ի ժամանակս զօրաբաբէլի և *եզրայ*...: - 28. Իսկ *եզր* աստ ցուցանէ զնոսա սուտս և ապաշնորհս. որպէս ասէ յառաջին *եզր*, «նստան քահանայքն և երգեցիկք, և դռնապանքն նաթանացիք ի քաղաքն իւրեանց. և ամենայն իսրայէլ յիւրաքանչիւր քաղաքս»: - 28. Եւ ոմանք *եզրի*, և կէսք երեմիայի ասեն: - 320. Այլ և ո՛չ անդ է գրեալ բոլորն, այլ ի թագաւորութեանցն որ չէ թարգմանեալ ի մերս. այլ միայն **բ** մնացորդացն զոր *եզր* գրեաց: - 443. Եւ յետ եօթանասուն ամի շինւածոյ տաճարին` ապա արձակեալ նէեմի շինէ զպարիսպն էմի ի **լբ** ամին արտաշէսի. որպէս ասէ գիրքն *եզրի*: - 448. Ուք` *եզրին*: - 451. Եւ սուրբն յոհան օձնեցին *զեզր* կաթողիկոսին և զայլոցն որք թիւրեալք էին զկնի քաղկեդոնի: - 541. Երկրորդն է ժողովն թէոդուպօլսի, որ այժմ կոչի կարնոյ քաղաք. ո՛չ այն զոր յետոյ հերակլ քաղկեդոնիկ ժողովեաց և խաբեաց *զեզր* կաթուղիկոսն հայոց: - 544. Որ կանոնական գլխօք պայծառացոյց զկարգ եկեղեցւոյ և զուղղափառութիւն հաւատոյ. զոր **զ** ամաւ յառաջ եղծեալ էր *եզրի* կաթողիկոսի...: – 545. ...որ *եզր* եղև հաւատոյ ուղղութեան. և հրամանաւ հերակլի հաւանեցաւ ժողովոյն քաղկեդոնի. կացեալ **զ** կաթողիկոսք նոյն աղանդովն որ են այսոքիկ. *Եզր*. Մովսէս. Անաստաս. Իսրայէլ. Սահակ. Եղիա: - 545

ԵԶՐ ԴՊԻՐ - Եւ է ճրագարան և է բերան ճրագացն, է արքն մեծապատիւք զօրավիգք թագաւորին. այսինքն յեսու, զաքարիա, խոդէստուբիա, յեդոյիա, յեշոյիա, և *եզր դպիր*: - 346. Եւ յետ նոյն քան ամաց շինութեան տաճարին աւելի կամ պակաս, նա՛խ արձակեցաւ *եզր դպիր*. և յետ նորա նէեմի: - 447-448. Դարձեալ` յերիս ժամանակս ազատեցան ի բաբիլօնէ՛. այսինքն կիւրոսիւ սաղմանասարաւ. դարեհիւ զօրաբաբէլ. արտաշէսիւ *եզր դպիր* և նէեմի: - 448. իսկ երրորդն նէեմի և *եզր դպիր*` կանգնեցին զպարիսպն և զդրունսն. նշանակեն զառաքեալսն զհայրապետսն և զվարդապետսն. որք օրինօք պարսպեն զեկեղեցի, և հանապազ ուսուցանեն զդպրութիւն: - 449

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ + Եւ առ գիտութիւնն ճանաչումն *եզրակացութեանց*: - 97. Զի մեծ է յառաջարկութեան *եզրակացութիւն*. և ո՛չ բայիւք, այլ` մակբայիւք է փրկութիւն: - 785

ԵԶՐԱՍ - Այլ որ ստոյգն է ասեն թէ` մովսէս գրեաց որպէս պատմութիւն, և սողոմոն ստիքսեաց որպէս զիւր բանսն. յետոյ գրեաց և *եզրաս* հոգւովն աստուծոյ երբ ծախեցան գրեանքն ի հրէից: - 321. Ո՞ր քան են և ո՞րք գիրք սուրբք հին և նոր կտակարանք ...Երկու մնացորդացն: Երկու *եզրաս*: Նէեմի: Եսթեր: Յուդիդ: Տուբիդ և տուբիա. որ լինի **ի** երորդ: - 450

ԵԶՐՕՆ - Փարէս ամաց **ծթ**` ծնանի *զեզրօն*: - 452. *Եզրօն* ամաց **ծը**` ծնանի զարամ: - 452

ԵԹԵՐ + Վասն յատկութեան երկնից. և զի հոմանուն է արփին` և *եթերն* և այլն: - 154. Եւ զայս գիտել պարտ է. զի մեծն ներսէս զհաստատութիւնն` արփի ասէ և *եթեր* կոչէ. զոր արտաքինքն եերորդ տարր ասացին որ ո՛չ երևի մեզ: - 184. Այսպէս և հոմանուն է *եթերն*. այսինքն եերորդ էութիւնն, և տարրական հուրն: - 184. Եւ այլք թէ` իմանալի՛ է լոյս նոցա. և կամ *յեթերէն*: - 222. Եւ օդք այնպէս պայծառանան որպէս *զեթերն*: - 728. Նա՛խ` այն է գալարիլն երկնի, զի *եթերն* որպէս մագաղաթ ծալեալ նուազի և նսեմանայ վասն առաւել

ճառագայթից լուսաւորացն հրեշտակաց և սրբոցն յերկնէ երևեալ: - 729. Այսպէս և օդն յորս եկաց փրկիչն յետ յարութեանն, փոփոխեսցէ զբնական նսեմութիւնն իւր և պայծառասցի որպէս *զեթերն*: - 759

ԵԹԵՐԱՅԻՆ + Երրորդն` է վերին մասն օդոյն. և կոչի *եթերային* երկին. զի մերձ ի տարրեղէն հուրն է. և վառի ի նմանէ. զոր թռիչ աստեղաց կոչեմք: - 183. Այլ մեր վարդապետք յերկինս և ի ներքոյ երկնից ասեն. որպէս և կալիստրատոս վկայն առ **ը** երորդ կամարաւն ուր են լուսաւորք և *եթերային* լոյսն: - 686

ԵԹԷ + Եւ որովհետև ծանեաք զայս, արդ պատասխանեմք առարկութեանցն, *եթէ* որքան է՛ ի հարկաւոր պատճառ է՛, լինի բացորոշապէս բանն ճշմարիտ. որպէս բան թագաւորի. և մարդոյն մեռանիլն. և արև ծագելն. և լինիլն գարուն յետ ձմռան: - 10. Նախ` *եթէ* չար հիւանդութիւնն և այլն ի հարկէ՛ է, ապա ամենեցուն նոյնպէս պարտ էր գոլ. զի հարկն նոյն է առ ամենեսեան: - 11. Դարձեալ *եթէ* է՛ հարկ, ապա ո՛չ էր անձնիշխան կամք, այլ արդ` *եթէ* ունիմք կամք և է՛ սկիզբն գործոյն ի մեզ և առ մեզ, ապա ուրեմն ո՛չ է հարկ որոյ սկիզբն յայլմէ՛ է: - 11. Դարձեալ, որոյ է իր գործեացն` նորա՛ է և ներգործութիւնն. *եթէ* առնել և *եթէ* կրել. արդ` մարդո՛յ է հոգին և մարմինն և ձեռն. մարդո՛յ է ուրեմն և գործ նոցին, *եթէ* չար և *եթէ* բարի: - 11. Եւ որպէս կիրք ցաւոցն մարդոյն են, զի ըզգա՛յ զկսկիծն. նոյնպէս և կիրք հեշտութեանն նորա՛ են, *եթէ* չարեաց և *եթէ* բարեաց, ապա ուրեմն մեր է ներգործութիւնն և ո՛չ հարկին: - 11. Երկրորդ և թէպէտ իցեն տարրականք և ներհակ որակք` յիմիասին դիպիլն` ո՛չ միշտ հակակային իրերաց. այլ *եթէ* կամք խնամողին հրաման տացէ: - 12. Ասեմք առ այս, մոլորականքն ո՛չ *եթէ* զի ունին ներհակ շարժումն վասն այն կոչին մոլորականք, կամ պատճառք են չարեաց, այլ զի մեք մոլորիմք ի շարժումն նոցա. զի ունին հասարակ շարժումն, և ունին յատուկ շարժումն: - 12. Դարձեալ ասեն, *եթէ* ոչ է հարկ` ընդէ՛ր ոմն քաղաք կործանի և ոմանք ո՛չ. և ոմն նաւ հեղձանի, և ոմանք ի կռիւս անկանին: - 12-13. Ասեմք առ այս, *եթէ* այսու վկայե՛ս և դու մեզ` թէ ո՛չ է հարկ. զի ի բոլոր քաղաքն այնքան բիւր մարդիկ` ծեր և տղայ` ե՛րբ և ո՛ւր ի մի շարժումն աստեղաց ծնան, որք ի միասին կործանեցան. կամ բազմութիւն զօրացն. կամ որք ի նաւին կային. զի սոքա ամենեքեան յայլևայլ ժամանակս և այլևայլ շարժումն աստեղաց էին ծնեալք. ապա ուրեմն ո՛չ է հարկ բախտի և ճակատագրի: - 13. Նախ` *եթէ* դու քեզէ՛ն խոստովանեցար *եթէ* ոչ գոյ հարկ. այլ` աստուած և բնութիւնն և արհեստն ևս ներգործեն. ապա թէ է գործ արհեստի և բնութեան, ո՛չ է հարկ բախտի և ճակատագրի: - 13. Այլ արդ` *եթէ* չարն յաստուծոյ է` լինի անկարգութիւն աստուծոյ որ է՛ անյարմար: - 13. Այլ արդ` ամենայն պատճառ առաւել է քան զպատճառելին. *եթէ* բարեաց և *եթէ* չարեաց. ապա անհնարին հերձուած է ասել զչարն յաստուծոյ: - 14. Եօթներորդ` *եթէ* չարն է յաստուծոյ, ապա սիրէ զչարն. և *եթէ* սիրէ զչարն, սիրէ և զչարագործս որք սիրեցին զչար: - 14. Ութերորդ` *եթէ* չարն է յաստուծոյ, ո՛չ պատժէ զսատանայ որ չարացաւ. և ո՛չ զչարս ի մարդկանէ, այլ ահա՛ պատժէ՛. չար ուրեմն ո՛չ է յաստուծոյ: - 14. Իններորդ` *եթէ* չարն է յաստուծոյ, ապա և կամի՛ զչարն. յայնժամ լինի կրկին կամք աստուծոյ. չար և բարի. զի կրկին գործ` ի կրկին կամաց առաջագայի: - 14. Տասներորդ` *եթէ* չարն է յաստուծոյ և կամի զչարն, ապա զբարին ո՛չ կամի. ապա թէ զբարին ո՛չ կամի, բարին ուրեմն ո՛չ է յաստուծոյ: - 14. Մետասաներորդ` *եթէ* զբարին ոչ կամի, ապա բարի ո՛չ ոք կարէ լինիլ յեղելոցս. ո՛չ մարդ և ո՛չ հրեշտակք. զի կամացն աստուծոյ ո՛չ ոք հակառակի: - 14. Երկոտասաներորդ` *եթէ* չարն է յաստուծոյ, կամ գիտէ զչարն չար` կամ ո՛չ գիտէ. թէ ո՛չ գիտէ` անգիտութիւն ունի. և թէ գիտէ` գիտութեամբ առնէ զչարն: - 14. Զի *եթէ* բարի է և առնէ զչար, ահա ներհակ գործ է ինքեան: - 14. Վեշտասաներորդ` զի թէ չարն է յաստուծոյ որպէս բարին, և երկուցն սկիզբն է աստուած, և արդ` *եթէ* միևնոյն է սկիզբն երկուցն, անկարելի է ներհակացն ի միասին ունիլ մի սկիզբն. զի լինէր սկիզբն այն ո՛չ պարզ. այլ երկատեսակ. և ո՛չ միեղէն` այլ բաժանեալ և այլայլեալ. նաև լինէր ինքն ինքեան հակառակ, և յառաջ եկելոցն ի նմանէ: - 14. Եւ *եթէ* երկուցն **բ** է սկիզբն, և այսպէս ի յաստուած երևի երկու սկիզբն, կամ երկու անսկիզբն ըստ մանիքոսի: - 14. Ասեմք առ այս նախ` *եթէ* կրկին է պատճառ. հուպ և հեռի: - 15. Նախ *եթէ* կամացն աստուծոյ ոչ ոք է ընդդէմ. և որպէս կամի այնպէս առնէ. այլ չար ո՛չ կամի և ո՛չ առնէ: - 16. Դարձեալ ասեմք` թէ կամքն աստուծոյ ո՛չ է ընդունայն. զի զոր ինչ կամի առնէ. այլ կամեցաւ և արար զմեզ անձնիշխան և տէր գործոց մերոց. *եթէ* չար` և *եթէ* բարի: - 16. Նախ` *եթէ* չարն ո՛չ է յաստուծոյ և ո՛չ ի բնութենէ և ո՛չ ի բնութեան և ո՛չ է բնութիւն: - 16. Ասեմ զառաջինն *եթէ*` չար ո՛չ է յաստուծոյ. զի աստուած բարի՛ է բնութեամբ. և ի բարւոյն չար ո՛չ գայ յառաջ. որպէս ո՛չ ի լուսոյն խաւար: - 16. Ասեմք նախ *եթէ*` չարն ո՛չ է յաստուծոյ որպէս բարին. զի բարին ըստ կամա՛ց է. իսկ չարն թոյլ տալով է. և ա՛յլ է կամացն որ յօժարութեամբ է, և այլ է թոյլ տալովն որ իբր ի յո՛չ կամացէ: - 17. Նախ *եթէ*` ունիմք անձնիշխան կամք. և տէ՛ր եմք գործոց մերոց. առնել և ո՛չ առնել. այլ երբեմն սկիզբն ի մէնջէ, և կատարումն ի նախախնամութիւնն աստուծոյ: - 17. Նախ *եթէ* կրկին է չար. է՛ չար գործոց, և է՛ չար պատժոց: - 18. Եւ աւետարանն ասէ` «որդի մարդոյ երթայ որպէս և գրեալ է վասն նորա». ապա ուրեմն ամենայն ոք ի հարկէ գրոյն այնորիկ լինի. *եթէ* չար և *եթե* բարի: - 18. Ասեմք առ այս *եթէ* կրկին ունի դէմս

գիրն դպրութեան կենաց: - 18. Որպէս յիմար հիւանդն ասիցէ, կամիմ ուտել և ըմպել զհաճոյսն իմ. *եթէ* առողջանալո՛յ եմ՝ առողջացայց. և *եթէ* մեռանելո՛յ՝ մեռայց: - 18-19. Նա՛խ՝ *եթէ* ուշիմ և ապուշ և այլն ըստ կարգի, սոքա *եթէ* ի մարմնոյն խառնուածոյ պատճառին՝ և *եթէ* բնական որակութեամբ հոգւոյն՝ նման և աննման գոլ, առանց ներգործելոյ ո՛չ չար են և ո՛չ բարի. ո՛չ գով. և ո՛չ պարսաւ հետևի. որպէս և ո՛չ բնական բարուց անաւնոց: - 19. Դարձեալ, ասեմք *եթէ*՝ առնէ՛ աստուած զոմն խոհեմ և զոմն տգէտ, զի նա՛ ի նմանէ՛ ուսցի: - 19. Նախ՝ *եթէ* աղքատութիւն և մեծութիւն տիրելն և ծառայելն, է՛ յաստուծոյ. սակայն ոմանց կամելով՝ և ոմանց ներելով և թոյլ տալով. այսինքն զբարի մեծատունս և զաղքատս կամելով առնէ. և զչարսն ներելով և թոյլ տալով առնէ: - 19. Դարձեալ ասեմք, *եթէ* առնէ աստուած մեծատուն և աղքատ, տէր և ծառայ և այլն, զի ի միմեանց օգտեսցին: - 19. Եւ գիտելի է այս, *եթէ* նախասահմանութիւնն աստուծոյ առնէր հարկ գործոց մարդկան, չարի և բարւոյ, լինէր բազում անպատշաճութիւն որ վասն բախտին ասացեալ եղև. զորև աստ կարգեսցուք: - 20. Վեցերորդ՝ *եթէ* է ամբոխումն ինչ ի մէջ նոցա, ոչինչ էին մեկուսի ի մէնջ. այլ դժուարածեռն որպէս զմեզ և հակառակ: - 21. Եւ *եթէ* է մի զկնի միոյն, յայտ ուրեմն է թէ նախկինն է սկիզբն: - 21. *Եթէ* ո՛չ իշխեն, ո՛չ ոք ի նոցանէ է աստուած. և *եթէ* իշխեն, որ ոք և իշխէ միայն՝ նա՛ է աստուած: - 21. *Եթէ* ո՛չ կայանան, ո՛չ են սկիզբն: - 21. Եւ *եթէ* կայանան ըստ ինքեանց, ո՛չ ոքն է չար. զի կայանալն ըստ ինքեան բարի՛ է: - 21. Ասեմք առ այս *եթէ*՝ բարի և չար ըստ ենթակային ներհակք են միմեանց. իսկ ըստ ինքեանց՝ ունակութիւն և պակասութիւն որպէս ասացաք: - 21. Ասեմք առ այս *եթէ*՝ ջերմն ապականէ զցուրտ՝ և ինքն մնայ ի յենթակայն. զի էութիւն է և որակ: - 22. Նախ՝ *եթէ* չարն ո՛չ է էութիւն, և ո՛չ ի յէս. և ո՛չ ի յէից. և ո՛չ սկիզբն էից: - 22. Երկրորդ, ասեմք *եթէ*՝ չարն կրկին իմանի. է՛ որ ինքնաչա՛ր է. որ պարզ և ամենևիմբ չարն է. և արտաքոյ բարւոյ և էութեան է. որ ո՛չ ուրեք է. և ո՛չ երբեք. և ո՛չ էր. և ո՛չ է. և ո՛չ լինիլ կարող է. որ է ո՛չ ինչ: - 22. Այժմ պատասխանեսցուք հարցմանն *եթէ* առաքինութեանն չարութիւն, և արդարութեանն անիրաւութիւն ներհական. որպէս խաւարն լուսոյ. և էութիւն է լոյսն. և ո՛չ էութիւն խաւարն. և օդն ընդունակ լուսոյ և խաւարի: - 23. *Եթէ* ոք գիր ո՛չ գիտէ, և ո՛չ ըզվկայութիւն ընդունի սուրբ գրոց, որպէս ցուցանեմք նմա թէ է՛ աստուած: - 25. Ա՛րդ՝ *եթէ* սկիզբն այն անսկիզբն է, գտաք զխնդրելին: - 25. Ա՛րդ՝ *եթէ* միակս այս շարադրի բազմաց, ո՛չ մնաց մին. իսկ *եթէ* ոչ շարադրի, ո՛չ գոն բազումք. այլ մի և մի. և այս որպէս այս: - 25-26. Ասեմք *եթէ*՝ սուրբ գիր խօսի բազում անգամ առակաւ...: - 27. Ասեմք *եթէ*՝ խոստումն աստուծոյ կատարեցաւ ի ժամանակս զօրաբաբէլի և եզրայ. որպէս ասէ Նէեմի յաղօթս իւր, «յիշեա՛ տէր զբանն՝ զոր պատուիրեցեր ծառային քոյ մովսէսի», որ ասէր, «թէ իցեն ցրւեալք մինչև ի ծագս երկրի, անտի ժողովեցից և ածից ի տեղի զոր ընտրեցի»: - 28. Ասեմք *եթէ*՝ գոգ և մագօգն՝ հոգևորապէս իմացեալ լինին ամենայն հալածօղք եկեղեցւոյ. զորս սատակեսցէ՛ տէր յիսուս զամենեսեան որպէս ասէ սաղմոսն՝ «որպէս զանօթ բրտի փշրեսցես զնոսա»: - 28. Որ է տարակուսանք այս, *եթէ* գոյր ոմն մեծ քան զհայր՝ զի բռնադատեաց զնա՛: - 36. Երկրորդ՝ զի անծնելութիւն և ծնելութիւն ըստ քո ասելոյդ *եթէ* բնութիւն իցէ՝ հակառակութիւն եղեր յաստուածութիւնն: - 38. *Եթէ* որպէս հօր, է՛ հայրութիւն միայն. իւր լինի և բնութիւնն: - 39. Եւ առաքեալն ասէ զորդոյ՝ *եթէ* «որ միայն ունի զանմահութիւն՝ բնակեալ ի լոյս անմատոյց» և այլն: - 47. Ասեմք *եթէ*՝ օրինականն որպէս զմարդո՛յ բարութիւն կարծէր ունել քրիստոսի՝ այլ ո՛չ գերագոյն. զի և մարդիկք բարի անուանին...: - 47. Իսկ յորժամ զյայլումն լսեն՝ արձակին ի վերայ մեր ասելով, *եթէ* յայլո՛ւմ է՝ պատահումն է ի հայր որպէս զօրութիւնս առ մեզ. իսկ *եթէ* զօրացեալ է՝ և ընդ զօրանալն դադարեսցէ ամենայնիւ. շարժումն եղիցի և ոչ շարժօղ: - 52. Ասեմք մարմնասիրեացն *եթէ*՝ մարմնակա՛ն կարծէք զծնունդն ըստ մեզ ո՛վ ծիծաղելիք: - 52. *Եթէ* ըստ մեզ կարծէք զծնունդն, պիտոյանայ երկուորիս և գործիս հօր. լիցի և այրութիւն և իգութիւն յաստուած. և լիցին որդիք երկորեակք էրէց և կրտսեր: - 52. Եւ թէ ասիցէ հակառակօղն, *եթէ*՝ վերոգրեալ գործառնութիւնքս համարին հոգւոյն սրբոյ ո՛չ որպէս աստուծոյ, այլ որպէս պաշտօնէի: - 59. Նախ՝ ասէ մակեդոն *եթէ* աղօթել և բարեխօսել ո՛չ յարմարի աստուծոյ. զի *եթէ* *զքրիստոսէ՛* ասի՝ վասն մարդկութեանն է: - 59. Պատասխանեմք *եթէ*՝ որպէս ասի որդի առաքեալ ի հօրէ և ի հոգւոյն...: - 60. Պատասխանեմք *եթէ*՝ հոգի աստուծոյ ոմանք զօդս ասեն. որոյ բնական տեղի իւր է՛ ի վերայ ջուրց: - 60. Հինգերորդ ասեն, *եթէ* հոգին սուրբ առնու զբնութիւնն ի հօրէ՝ լինի որդի նորին. զի այն կոչի որդի որ ունի զբնութիւնն ի հօրէ ի նոյն տեսակէ: - 60. Պատասխանեմք *եթէ*՝ թէպէտ հոգին ունի զբնութիւնն ի հօրէ՝ սակայն ո՛չ ծննդեամբ որպէս որդի, այլ բղխմամբ. որպէս շունչն և բանն ունին զէութիւնն հոգւոյն այլ և այլ կերպիւ. և որպէս ադամ յառաջ էած յինքենէ զսէթ և զևա. զմինն ծնունդ և զմիւսն ո՛չ ծնունդ. և ունին երեքեանն զմի և զնոյն բնութիւն մարդոյ: - 60. Եօթներորդ՝ *եթէ* մասն աստուծոյ կոչի հոգին սուրբ. և աջ և բազուկ է որդին. ապա ուրեմն և ի նմանէ՛ է: - 61. Առ երրորդն ասեմք, *եթէ*՝ «հոգին առաքեցաւ ի յորդւոյ», ի նմանէ՛ ասի սկսեալ, Ապա առաքեցաւ որդի ի հօրէ և ի հոգւոյն, ի նոցանէ ասի սկսեալ: - 61. Առ չորրորդն

եթէ՝ «իմմէ անտի առնուցու». այսինքն յիմ սկզբնէն առնու և պատմէ ձեզ: - 61. Հինգերորդին պատասխանեմք, *եթէ* փառաւորէ հոգի զորդի՝ ասես ի նմանէ սկզբնաւորեալ: - 61. Առ եօթներորդն ասեմք, *եթէ*՝ մատն աստուծոյ երբեմն նշանակէ զերրորդութիւն անձանցն. ըստ այնմ, «ո՛ կշռէ երիւք մատամբ զծանրութիւն երկրի»: - 62. Ութերորդին ասեմք՝ *եթէ* օրինակաւ խօսից իմանալ զհոգին սուրբ՝ ունի ինչ ուղղութիւն և ունի ինչ թիւրութիւն: - 62. *Եթէ* զհոգին ի հօրէ և յորդւոյ ասէք, զա՞նձն ասէք բղխեալ, *եթէ* զբնութիւնն: - 62. Զի *եթէ* զբնութիւնն, ահա բաժանեցիք զբնութիւնն ի բղխօղ և ի բղխեալ. որպէս ի ծնօղ և ի ծնեալ. որ է մակեդոնի և արիոսի: - 62. Իսկ *եթէ* զանձն ասացիք բղխեալ, ահա բ անձն ասացիք հոգւոյն. մինն ի հօրէ բղխեալ, և մինն ի յորդւոյ. և այսպէս լինի երրորդութիւնն չորրորդութիւն: - 62. Երկրորդ հարցանեմ *եթէ*, յԵրրորդութիւնն մի է սկիզբն՝ թէ **բ**: - 62. Իսկ *եթէ* **բ** են սկզբունք, յա՛յտ է թէ **բ** են ներգործութիւնք: - 62. Զի *եթէ* մասամբ անկատա՛ր է բղխումն հոգւոյն: - 63. Իսկ *եթէ* բոլոր, այս լինի կամ բ հոգի որպէս ասացաք, կամ աւելորդ գոյ բղխումն որդւոյ որ է յոյժ հայհոյութիւն: - 63. Զի *եթէ* զոյգ և հաւասար, ո՛չ գոյ առ նոսա կատարեալ բղխօղ. զի երկոքինն ի մի բղխողի տեղի են: - 63. Իսկ *եթէ* անկարգ բղխեն, և բղխեալն ի նոցանէ անկարգ. և այսպէս ո՛չ ոքն աստուած: - 63. *Եթէ* զնոյն բղխեն՝ աւելո՛րդ է միոյն բղխումն որպէս ցուցաւ: - 63. Ա՛րդ՝ *եթէ* հոգին ելանէ յորդւոյ, պարտ է զի ելցէ յորդւոյ ի հայր. կամ ի միւս անձն: - 63. Ա՛րդ՝ *եթէ* ելանէ ի հօրէ և յորդւոյ, լինի իբրև եզր և գ. և ո՛չ իբրև զմիջին: - 64. Եւ անդ ասի ի հաւատամքն *եթէ*՝ հոգին սուրբ որ ի հօրէ. և ո՛չ յիշի որդի: - 64. Եօթներորդ՝ վկայ դամասկացին որ ասէ. որ և նա ևս քաղկեդոնիկ է. *եթէ* յայտնապէս զհոգին սուրբ ի հօրէ՛ ասեմք. և զնա հոգի հօր անւանեմք: - 64-65. Ա՛րդ *եթէ* երկրպագելի և աստուած՝ և այս վասն բնակութեան աստուծոյ, ապա ուրեմն եղեալ առ ժամայն աստուած և օտար ըստ բնութեան: - 67. Ա՛րդ *եթէ* է՛ այլ որդի և եղև աթոռակից հօր, ուրեմն ի բաց էհան զբանն ի նստելոյն ընդ աջմէ հօր որ է սեփհական նմա և վայելուչ հօր՝ լինիլ աթոռակից և գահակից: - 67. Քսաներորդ՝ այսպէս Երրորդութիւնն լինի չորրորդութիւն. և թիւ և աւելւած եղեալ ի բնութիւնն և ի դէմքն. *եթէ* ա՛յլ է առանձնապէս մարդ և ա՛յլ աստուած: - 68. Իսկ թէ զոր ի զաւակէն դաւթի առանձին, զիա՞րդ *եթէ* ինքն շնորհօք է սրբեալ՝ սրբեսցէ տիրաբար զառ ի նա՛յն հաւատացեալս: - 69. Եւ հարցանեմ բաժանօղսդ քրիստոսի *եթէ*՝ յո՛ր բնութիւն մկրտիս. յաստուծոյն թէ ի մարդոյն: - 69. *Եթէ* զաստուծոյն ասես, ցուցանես զբանն կարօտ գոլ փառաց. և հա՛րկ է հետևիլ քեզ արիոսի: - 69. Զի *եթէ* ըստ ինքեան բանին, ահա՛ կարգեցեր զանմահն ընդ մահուան: - 70. Երրորդ՝ «աստուած դատաւոր արդար» ասէ սաղմոսն. և վասն քրիստոսի ասէ յոհաննու աւետարանն, ո՛չ *եթէ* հայր դատէ զոք, այլ զամենայն դատաստան ետ որդւոյ իւրում: - 70-71. Այլ թերևս ասիցէ ոք *եթէ*՝ վերոյ ասացեալ գործառնութիւնքս պատշաճին քրիստոսի վասն բնութեան բանին, և ո՛չ վասն մարմնոյն: - 72. Վասն որոյ հարկաւորիմ ցուցանել նոյն քան գլխով *եթէ* աստուած է քրիստոս և ըստ մարմնոյն միութեան մարմնացեալ և մարդացեալ աստուած: - 72. Ասեմք *եթէ*՝ տէր ապաւէն եղև ասէ մարգարէն. ո՛չ թէ փոփոխեցաւ ի տէրութենէն յապաւինութիւն, այլ եկաց մնաց տէր, և եղև ապաւէն: - 72. Ապա ուրեմն և մարմինն այն յատուկ է մարմին բանին աստուծոյ. և այս ո՛չ կարէ լինիլ՝ *եթէ* ո՛չ լիցի միաւորեալ ընդ նմին: - 73. Հնգետասաներորդ՝ ասէ ի կողոսացոցն *եթէ*՝ «նովաւ հաստատեցաւ ամենայն որ ինչ յերկինս և որ ինչ յերկրի»: – 73. Ապա ուրեմն և ո՛չ էր յարութիւն և ո՛չ կենաց տըւօղ, *եթէ* ո՛չ էր միաւորեալ ընդ կեանքն յաւիտենական: - 74. *Եթէ* մի է առհասարակ բնութիւն երրորդութեանն և ո՛չ բաժանեալ, ո՞րպէս իմանամք զբանն միայն մարմնացեալ. և ո՛չ զհայր և զհոգի: - 74. Յորոյ փախչելով մեր և յերկուց ծայրիցն, զառ ի մէջն ունելով ուղղապէս ընթացք, ասեմք *եթէ* քրիստոս ըստ անշփոթ միաւորութեանն՝ աստուածային բնութեամբն մարդ է, և մարդկային բնութեամբն աստուած է: - 75. Ո՞րպէս ասէ աստուածաբանն *եթէ*՝ «մինն աստուածացոյց՝ և միւսն աստուածացաւ»: - 79. Վասն որոյ ասէ սուրբն կիւրեղ *եթէ*՝ ո՛չ մարդն աստուածացաւ, այլ աստուած բանն էջ յարգանդ կուսին և առեալ հոգի և մարմին ի նմանէ՝ աստուածն մարդ եղև...: – 79. *Եթէ*՝ բանն աստուած մարմնացաւ և մարդացաւ. և մարդկութիւնն աստուածացաւ խառնելով և միանալով բանին: - 79. Ո՞րպէս ասէ աստուածաբանն *եթէ*՝ «բնութիւնք երկու»: – 79. Եւ հաստատեալ այսու *եթէ*՝ հոգին և մարմինն է միաւորեալ ընդ բանին աստուծոյ, կարգէ՛ և զայն. բայց որդիք ասէ ո՛չ **բ**. և ո՛չ աստուածք. զայս վասն դիմաց միաւորութեանն ասէ: - 80. Ասեմք *եթէ*՝ յորժամ մի ասեմք բնութիւն բանին և մարմնոյն, այս լինի կամ արիոսին. որ զբանն արարած ասէ և զմարմինն արարած. և այսպէս մի բնութիւն է արարածոյն ասէ. և զբանն ընդ մարմնոյն չարչարելի և մահկանացու: - 81. Ասեմք *եթէ*՝ մի և նոյն հրացեալ նիւթո՛յն է կտրելն և այրելն. այսպէս մի և նոյն միաւորութեանն էր այսինքն մարդացեալ բանին բարձրագոյնքն և նըւաստականքն: - 85. Արդ *եթէ* էութիւն է անձն, և ընդ անձինն մի ասեն զմարդկային բնութիւնն, մի է և ընդ էութեանն. և թէ մի է ընդ էութեանն. որպէս ճշմարիտ միութիւն, մի ասա և բնութիւն. զի էութիւն և բնութիւն մի են: - 86. Այլ արդ՝ մարդկային բնութիւնն յաստուածութեանն

տեսանի, և աստուածային ի մարդկութեանն, *եթէ* ի միութիւն բնութեանն, և *եթէ* ի միութիւն անձինն. զի ո՛չ սոսկ մարդ է քրիստոս և ո՛չ մերկ աստուած. այլ աստուած մարդացեալ: - 87-88. Ա՛րդ՝ նո՛յն է *եթէ* ի բնութենէ բաժանեն, և *եթէ* յանձնէ յանձն ըստ նեստորի. և *եթէ* յանձնէ ի բնութիւն բաժանեն ըստ քաղկեդոնի: - 88. Ի յերից սոցա զո՞րն ասէք մի քրիստոս. զաստուածային անձն ըստ ինքեա՞ն, *եթէ* զաստուածային բնութիւնն: - 89. Զի *եթէ* զմարդկայինն ասէք քրիստոս, ահա՛ առանձնապէս որոշեցիք զնա ըստ նեստորի. և սոսկ մարդ ասէք զքրիստոս: - 89. *Եթէ* զաստուածային անձն և զնորին բնութիւնն ասէք մի քրիստոս, դեռևս կայք յառաջ ասացեալ տարակուսանսդ. զի զաստուածային անձն և զբնութիւնն ասէք չարչարեալ և մեռեալ. զի քրիստոս խաչեցաւ և մեռաւ ըստ գրոց: - 89. Զի *եթէ* միաւորութեամբ, ահա՛ շփոթումն եղև. զի զանձն և զբնութիւնսն մի ասացիք: - 90. Եւ *եթէ* բաժանմամբ, այս լինի **բ** քրիստոս, կամ **գ**՝ ըստ անձին և բնութեանցն բաժանման: - 90. *Եթէ* երկուքն, հարկ է ասել ձեզ՝ փառք հօր՝ և որդւոյ երկու բնութեանցն՝ և հոգւոյն սրբոյ: - 90. Զի *եթէ* զաստուածային բնութիւնն պատուէք, հա՛րկ է ձեզ զմարդկայինն անարգել՝ և հրէական խտրութեամբ մոլիլ, որք ասէին՝ «դու մարդ ես՝ և զանձն քո աստուած առնես»: – 90. Իսկ միանգամայնն՝ դարձեալ ընդ դէմ է նոցա Որք զաստուած և զմարդն որոշեն ի միմեանց. *եթէ* բնութեամբ և *եթէ* անձամբ: - 91. Ասեն այսպէս՝ *եթէ* ծեռն մարդոյ է՝ զի և ոտն մարդոյ՝ և այլ մասունքն մարդոյ է. զի աստուծոյ մասն ո՛չ ասի: - 91. Զա՛յս հարցեր, *եթէ* մասունքն քրիստոսի աստուած են, նաև բազմաստուած էք. զի բազում են մասունքն: - 92. Զի թէ ասեմք *եթէ* ոչ է աստուած, յայնժամ բաժանեալ յաստուածութենէն՝ ո՛չ լինի աստուծոյ ծեռն. և ո՛չ աստուծոյ մարմին. կամ արիւն. զի մասն բաժանեալ ի բոլորէն ո՛չ է բոլորին մասն. և ո՛չ կոչի. որպէս ծեռն հատեալ յանդամոցն՝ ո՛չ կոչի մասն բոլորին: - 92. Ասեմք նախ *եթէ*՝ ո՛չ է անմնան. զի մի իրն լինի բոլոր և լինի մասն՝ առ այլ և այլս: - 92. Երկրորդ՝ ասեմք *եթէ* ամենայն մասունք է՛ ի գոյացութենէ բոլորին. և որ ունի զնոյն գոյացութիւն, ունի զնոյն կոչումն: - 92. Այսպէս է համանգամայն ասելն *եթէ*՝ աստուած է և աստուծոյ մարմին: - 92. Զի *եթէ* բաժանմամբ, այս կամ բանին իմասցի, և կամ մարմնոյն: - 94. Եւ զայս *եթէ* բաժանմամբ, ո՛չ է առանձնապէս բանն քրիստոս. զի ո՛չ գոյ մեծագոյն օծանօղ նմա. որ և ո՛չ առանց մարմնոյ փրկեաց: - 94. Յիրաւի՛ ապա և նմա ասի շնորհել և տալ. *եթէ* զանուն և *եթէ* զիր: - 94. Զի *եթէ* վարձ նախատակութեան են այդոքիկ, ո՞ւր իցեն շնորհք: - 94. Եւ դարձեալ՝ *եթէ* շնորհօք որդի և օծեալ, և ո՛չ աւելի նա քան զմեզ. զի և մեք չեմք ծառայ, այլ՝ որդի: - 94. Ա՛րդ՝ *եթէ* բաժանեցեր զքրիստոս՝ բաժանեցար ի հաւատոցդ. և ո՛չ լինիս քրիստոնեայ: - 95. Ա՛րդ՝ *եթէ* տգէ՛տ է որդին աստուծոյ հօր, և տգէտ որդւով խօսեցաւ ընդ մեզ. տգիտութեան եղիցի և օրէնքս նոր քան զհինն: - 96. Ա՛րդ՝ *եթէ* քրիստոս տգէտ է և նոքա զմիտս տգիտի ունէին. ո՞րպէս լինէին հազարապետք աստուծոյ խորհրդոցն. կամ հազարապետքն առաւել են քան զխորհուրդն աստուծոյ: - 96. Ա՛րդ՝ *եթէ* զհայր ո՛չ ոք ի յօտարաց ճանաչէ՝ և ո՛չ որդի ճանաչէ ըստ քեզ, եղիցի և որդին օտար ի հօրէ: - 96. Ա՛րդ՝ *եթէ* յայտնեաց զինքն աշակերտաց իւրոց. և մարդկութեան իւրոյ ո՛չ յայտնեաց, եղիցի ինքն տգէտ քան զաշակերտսն իւր. և կամ ոչ ինչ յայտնեաց զոր ինքն ո՛չ գիտաց: - 96-97. Ա՛րդ՝ *եթէ* հայր առաւել գիտէ և որդի նուազ, այս լինի կամ հօրն նոյնպէս նուազ գիտել որպէս որդի. և կամ որդի՝ ո՛չ ճշմարիտ ասել: - 97. Ա՛րդ՝ *եթէ* զբոլորն ցուցանել նշան է սիրոյ հօր, ապա թէ ո՛չ ինչ ցուցանէ ատէ՛ զորդի: - 97. Արդ՝ *եթէ* ինքն ճշմարտութեամբ ո՛չ գիտէ, մեզ որպէս ցուցանէ. և թէ ինքն մոլորեալ է՝ զմեզ ո՞րպէս տանի առ հայր: - 97. Ա՛րդ՝ *եթէ* պակա՛ս է շնորհք և իմաստութիւն նորա, մեք զիա՞րդ լիութեամբ առաք: - 97. Ա՛րդ՝ *եթէ* գիտէ զհայր, գիտէ՛ և զինքն. և թէ զինքն ո՛չ գիտէ, զիա՛րդ զհայրն գիտացէ: - 98. Արդ՝ *եթէ* բոլոր աստուածութիւնն ի քրիստոս էացեալ է մարմնապէս, և ծածկէ զգիտութիւնն ի նմանէ, այս լինի կամ ոչ աստուած մարմնացեալ և մարդացեալ կամ զէութիւնն տըւեալ և ի գիտութենէն զրկեալ որ է սուտ: - 98. Ա՛րդ՝ *եթէ* բանն քրիստոսի բան մարդոյ է և տգիտի, ապա անցաւո՛ր է: - 98. Ա՛րդ՝ *եթէ* մի անձն խոստովանիս քրիստոսի, և բնութիւն մարդոյն միացեալ ի յանձն բանին, զոր ինչ բանին է բնութեամբ, ամենայնն եղիցի և մարմնոյն իւրոյ միաւորութեամբ: - 98. Քսանեմիերորդ՝ արդ՝ *եթէ* քրիստոս տգէտ ունէր միտս, և տկար հոգի, և ապականացու մարմին և եկն քրիստոս զի բարձցէ զտկարութիւնս մեր. և լուսաւորեսցէ որ նստէաք ի խաւարի. և նա՛ է գառն աստուծոյ որ բառնայ զմեղս աշխարհի և զապականութիւն: - 99. Ա՛րդ՝ *եթէ* ի յարութեանն հասարակ արդարք տեսանեն զաստուած դէմ յանդիման որպէս և է, և քրիստոս ո՛չ կարէ տեսանել, փո՛քր լինի գիտութեամբ քան զմարդ որ է սուտ: - 99. Արդ՝ *եթէ* առաքեալքն որ բնակարանք են հոգւոյն՝ ճանաչեն զհոգին աստուած, և մարդկութիւնն քրիստոսի ո՛չ ճանաչէ, փոքր քան զբնակարանքն եղիցի քրիստոս: - 99. Ա՛րդ՝ *եթէ* հրեշտակք տեսանեն զբանն աստուած՝ և առնուն գիտութիւն ի նմանէ, և մարդն քրիստոս ո՛չ տեսանէ որպէս ասես նեստո՛րդ, ապա քրիստոս փո՛քր է գիտութեամբ քան զհրեշտակս: - 99. Ա՛րդ՝ *եթէ* ճանաչելն զաստուած հայր և զյիսուս քրիստոս կեանք է յաւիտենից, և մարդն քրիստոս ճշմարտութեամբ ո՛չ կարէ ճանաչել որպէս դուդ ասես: - 99. Նախ՝ զի

եղականք ամենայն չափաւորեալ գոյացան. *եթէ* իմանալիք և *եթէ* զգալիք: - 103. Նախ՝ *եթէ* անեղ է աստուած՝ ըստ որում անսկիզբն և անեղ էին արարածք ըստ անգոյին՝ կարգաւո՞ր է և յոյժ որպէս դու ասացեր. զի անեղ էն աստուած յառաջ էած զանեղն ի յէութիւն: - 113. Եւ որովհետև ծանեաք զայս, պատասխանե՛մք ասելով՝ *եթէ* կարգաւո՛ր է և յոյժ: - 114. Երրորդ՝ այսպէս մեկնեն, *եթէ* հին աւուրց զնախնի ժամանակս նշանակէ. և մանուկն զնախնի թիւն. զի միակն սկիզբն է ամենայն թւոց. և որ մեծ է միակին՝ սկզբնապետագո՛յն է քան զիեռագոյնն: - 115. Ասեմք *եթէ*՝ մի է յաւիտեան անսկիզբն և անվախճան. որ նոյն ինքն է աստուած. բոլորն համանգամայն և կատարեալ. և նախ քան զյաւիտեանս. և ամենայն յաւիտենից արարիչ: - 116. Երկրորդին պատասխանեմք *եթէ*՝ ո՛չէ նոյն դրութիւն և խոստովանութիւն. որպէս յորժամ ասեմք դնելով թէ՝ չա՛ր է. խաւա՛ր է. և մե՛ղք է. ահա այս ուրացութիւն է և պակասութիւն: - 124. Ա՛րդ՝ ասեմք նախ *եթէ*՝ ձայնն ծածկո՛յթ է բանին. յաղագս որոյ հեռաւորքն զծածկո՛յթն տեսանեն, և զծածկեալն ո՛չ: - 131. Ասեմք *եթէ*՝ տպաւորութիւնն լինի կրկնակի. մինն նման նմանութեամբ. որպէս լոյս. հուր. և այլն: - 131. Ասեմք *եթէ*՝ ինն դասք յերիս երրեակս որոշեալ թւոց. որոց Առաջինն է Աթոռք. Քերոբէք. և Սերոբէք: - 134. Ասեմք *եթէ*՝ նոքա երեքեան դասքն՝ այսինքն աթոռք՝ քերոբէք՝ և սերոբէք՝ միակարգ միապատիւ և գերազանց էութիւնք են. զի անընդմիջաբար յաստուծոյ ամենայն լուսափայլութիւնք իմաստք և շնորհք ի նոսա հեղանին համակարգապէս. և ապա նոքօք յայլ ամենայն գոյս երկնաւոր և երկրաւոր: - 135. Ասեմք նախ՝ *եթէ* որպէս ասացաք ներքինք զվերնոցն մասնաւորապէս ունին. որպէս վերինք զներքնոցն բոլորաբա՛ր: - 137. Ա՛րդ՝ որ քան սրբութեամբ և իմացմամբ աստուածատեսակ լինին՝ աստուածք կոչին. *եթէ* հրեշտակք և *եթէ* արք սուրբք որպէս մովսէս: - 137. Ասեմք առ այս *եթէ*՝ զինչ էն՝ անուամբ կամ սահմանաւ ճանաչի. և անունն յայտնի՛ է ըստ ինքեան: - 140. Վասն առաջնոյն գիտելի՛ է, զի ամենայն շնորհ բղխո՛ւմն է և ճառագայթ, յանեղական լուսոյն իջեալ առ էակս ամենայն իմանալի և զգալի. և զարդարէ՛ զոսա ըստ նմանութեան այնմ պարգևեալ շնորհի. *եթէ* ըստ բնութեան՝ և *եթէ* անձնական. ի հրեշտակս և ի մարդիկս: - 140. Վասն երկրորդ մի՞ է թէ բազում, ասեմք *եթէ*՝ ի սկիզբն մի է ըստ էութեան ի միոյ պատճառէ՛ յառաջ եկեալ. և ի բազումս բազմացեալ ըստ որակութեան. որպէս է արփեան և ըստ աստիճանաց: - 140. *Եթէ* զգայութեամբ և մարմնով սիրեսցես զաստուած՝ լինի կատարեալ սէր: - 143. Եւ *եթէ* զգայութեամբ սիրեսցես զմարմնականս՝ լինի անկատար սէր: - 143. Իսկ «երրորդ մասն», ասէ սուրբն մեթոդէոս *եթէ*՝ զապստամբ հրեշտակս ասէ որք զթիւ երկնաւոր դասուցն սխալեցին. զի մինչ ո՛չ էին կործանեալ՝ **դ** կարգ էին իւրաքանչիւր դասուցն. որպէս յա՛յտ է ի չորեքկերպեան կենդանեացն: - 152. Եւ այս վասն այնորիկ՝ զի չարախօսէ՛ր զմարդիկ *եթէ* ինքնայօժար կամօք և բնութեամբ մեղան և ո՛չ ի պատրանաց իմոց. որպէս չարախօսէր զյոբայ *եթէ*՝ «միթէ ձրի՞ պաշտէ յոբ զտէր»: – 153. Որպէս ասէ սուրբն իրինոս զբանս յուստիանոսի, թէ բարւոք ասաց վկայն յուստիանոս *եթէ*՝ «մինչ ի գալուստն քրիստոսի ո՛չ իշխէր հայհոյել զաստուած, զի յո՛յս ունէր դառնալոյ ի փառս. այլ յորժամ լուաւ զպարտութիւն իւր և զարտաքսիլն ի փառաց, ապա քարացաւ ի չարութեան իմաստութեան սիրտ նորա. և անամօթաբար հայհոյէր զնա և մատնիւր յաւիտենից տանջանացն»: – 153. Դարձեալ *եթէ* պատահումն ո՛չ է ի յաստուած: - 154. Դարձեալ այսպէս մեկնեն *եթէ*՝ փորձութիւնն ըստ ինքեան ո՛չ է բարի. այլ պատահմամբ լինի բարի. յորժամ համբերութիւնն մեծ դնի և յաղթիցէ. իսկ յորժամ համբերութիւն ոչ լիցի, ըստ ինքեան չար և վատ է փորձութիւնն. վասն այն տէրն արգելուլ հրամայէ: - 160. Հինգերորդ՝ զանազանութիւն՝ զի սատանայ ի փորձելն ո՛չ գիտէ զառաջիկայն թէ յաղթէ և թէ յաղթի. և *եթէ* էր տեղեակ՝ ո՛չ մրցէր ընդ կատարելոցն որք յաղթահարեն զնա. որպէս ընդ ստեփաննոսի, անտօնի, և այլոցն, որք յաղթեցին սատանայի: - 161. Նախ այս որ ասացաւ *եթէ*՝ «առցէ զպսակն կենաց զոր խոստացաւ աստուած սիրելեաց իւրոց»: – 161. Եւ թէ ոք ասիցէ, *եթէ* աստուած զոր ոչ կամի՝ ո՛չ կարէ, որպէս զչար զի ո՛չ կամի և ո՛չ կարէ. նոյնպէս զմեղս և զայլսն. ապա երևի անկարութիւն ի յաստուած գոլ: - 163. **Ասեմք առ այս Նախ՝ *եթէ* կամքն և կարն ի մեզ անհաւասա՛րք են. վասն այն զոր ինչ կամիմք՝ ո՛չ կարեմք. և զոր կարեմք՝ զա՛յն կամիմք:** - 163. Իսկ այն որ ո՛չ կարէ զչար, առաւել կարողութեանն է ցոյցք, և ո՛չ *եթէ* անկարութեան: - 163. **Զորօրինակ *եթէ* կամիցի ոք տաճար շինել. նախ ձևանայ ի միտքն և յետոյ շինէ զտաճարն ըստ այնմ ձևոյ:** - 163. Նա՛խ՝ *եթէ* թողութիւնն է հետևեալ և կայացեալ ի զղջումն. և զղջումն է ի կամքն. և կամքն է ի կարելեացն. վասն որոյ ներընդունի զթողութիւն ի ձեռն զղջման: - 165. Եւ *եթէ* ոք ասիցէ, եթէ պոռնիկն դարձեալ ի կարգ քահանայութեան ոչ մտանէ, ապա չեղև իսկապէս թողութիւն: - 165. Եւ եթէ ոք ասիցէ, *եթէ* պոռնիկն դարձեալ ի կարգ քահանայութեան ոչ մտանէ, ապա չեղև իսկապէս թողութիւն: - 165. Ասեմք առ այս Նա՛խ՝ *եթէ* թողութիւնն է ի զղջումն. և կարգն է ի յանձն ապականեալ. ապա ուրեմն իրաւի թէպէտ զթողութիւն ընկալաւ զղջմամբն, սակայն ի կարգն ո՛չ մտանէ ապականեալ և շրջեալ անձամբ և բնութեամբ, զորօրինակ բեկեալ և կցեալ

անօթ՝ ո՛չ թւի ի կարգ անարատիցն: - 166. Ասեմք առ այս. Նախ՝ *եթէ* նոր եկելոցն ի հաւատս՝ սակաւ դնէին կանոնս. որպէս առաքեալն պատուիրէ «ի բաց կալ ի չորիցս յայսցանէ. ի զոհելոյ, ի պոռնկութենէ, յարենէ, և ի հեղձուցելոյ»: – 166. Զորօրինակ խեցեղէն անօթ խորտակեալ՝ *եթէ* կա՛ւ է շինի դարձեալ անօթ. և թրծեալն ո՛չ շինի: - 166. Ասեմք առ այս Նախ զառաքելոյն, *եթէ* «ամենայն որ մեղանչէ՝ արտաքոյ մարմնոյ իւրոյ է, իսկ որ պոռնկի՝ յիւր մարմին մեղանչէ». ապա ուրեմն յիրաւի ապականեալ մարմին ո՛չ մտցէ ի կարգ: - 166. Ասեմք առ այս *եթէ*՝ ո՛չ վասն ասացեալ պատճառիցդ արգելի քահանայն ի գործոյն: - 167. Արդ *եթէ* ոչ է կատարեալ պատարագն, վասն է՞ր դատապարտէ զոչ արժանիսն: - 167. Աղաչեմ զոր յիշեցաւ ի վերոյ բացայայտել, *եթէ* ի նախատեսութիւնն աստուծոյ աշխարհ զօրութեամբ ո՛չ ասի: - 167. Եւ ուսեալք զայս, ընկա՛լ և այժմ զլուծումն խնդրոյն. *եթէ* լինելութիւն աշխարհի ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ ո՛չ է զօրութեամբ՝ այլ ներգործութեամբ վասն բազում պատճառի: - 168. Նախ՝ զի պարզ ներգործութիւն է աստուած. զի *եթէ* գոյ ինչ զօրութեամբ նախատեսութիւնն աստուծոյ՝ ապա բաղադրեա՛լ է և ոչ պարզ ներգործութիւն: - 168. Այլ արդ՝ *եթէ* գոյ զօրութեամբ ինչ ի նա՛ ո՛չ է ի հարկէ էակ. այլ կարելի՛ էակ: - 168. Այլ արդ *եթէ* է զօրութիւն ի յաստուած լինի փոփոխական և նա որ է՛ անտեղի: - 168. Պատասխանեմք առ այս *եթէ*՝ առանց ջերմութեան անձև և անկերպ է անորակ մարմինն. իսկ տերևն զա՛րդ է ծառոյն. և մազն մարմնոյն: - 170. Նախ՝ զի ասեմք *եթէ* աշխարհ յառաջ քան զլինիլն իւր գոյր ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ. ապա ուրեմն ո՛չ է յոչ ուրեքէ յոչ երբեքէ: - 173. Ասեմք առ այս *եթէ* գիտելի է նախ՝ թէ զի՞նչ է բնութեամբն և զի՞նչ կամօքն: - 173. Եւ այս ինչ է հարցումնդ զի թէ ասեմք կամաւ ներգործէ, ասեն՝ ապա փոփոխական ներգործէ որպէս մարդ. իսկ թէ ասեմք բնութեամբ, ասեն ցմեզ *եթէ* անբանապէս և ի հարկէ ներգործէ: - 173. Արդ այսպէս պատասխանեմք, *եթէ* բնութեամբ և կամօք ներգործէ աստուած ընդդէմ էակացս: - 173. Եւ թէ ոք ասիցէ, որովհետև ներգործութիւնքն բնութեանց հետևին, որպէս հուրն միշտ այրէ, և ջուրն ցրտանայ և ջերմանայ. ապա ճշմարիտ երևի բանն դամասկացւոյն՝ *եթէ* է՛ ի քրիստոս կրկին ներգործութիւն. որպէս և կրկին բնութիւն: - 174. Ասեմք առ այս Նախ՝ *եթէ* ո՛չ ամենայն գործ բնութեան հետևի, այլ և կամաց. որպէս մարդոյ. զի մի է կամք ի քրիստոս, մի է և ներգործութիւնն: - 174. Արդ՝ *եթէ* անմարմին բանիւ բաժանին սոքա, յա՛յտ է թէ անմարմին են և բաժանեալքն: - 175. Պատճառելով՝ *եթէ* միաւորեալ ասեմք զբնութիւնսն, շփոթումն լինի: - 176. Ասեմք Նախ՝ *եթէ* ո՛չ մի է. այլ **բ**. այսինքն ներկայս, և հանդերձեալ աշխարհն: - 179. Արդ *եթէ* լինէր որպէս այս, աւելո՛րդ լինէր. և աւելորդ ոչինչ է ի գործս աստուծոյ: - 179. Եւ *եթէ* գո՛յ՝ ցոյց թէ յորո՞ւմ ժամանակի եղև կամ ո՞ւր: - 180. Նախ այսպէս ասեն *եթէ*՝ տարերքն գնդաձև պատեալ են զմիմեանս և ամրացեալ. զի բոլորակ հուրն պատեալ է զօդ. և օդ զջուր. և ի մէջ ջրոյն երկիր է՛ հաստատեալ: - 181. Այլ վարդապետք եկեղեցւոյ ասեն ըստ պղատոնի *եթէ*՝ լոյսն խզումն է ի տարրական հրոյ, որ յառաջին օրն գոյացաւ: - 188. Ասեմք *եթէ* յա՛յտ է ապա որ անօթ լուսաւորացն տարրական է. թէ ոմն պարզ է և ոմն թանձր: - 188. Եւ *եթէ* ուստի՞ է պակասն: - 191. Ասեմք *եթէ*՝ լուսինն ընթանայ ի կենդանակերպսն **իթ** օր և կէս՝ և ծնանի: - 191. *Եթէ* մի և նոյն իմանաս զժամանակն, ապառնին յառա՛ջ է քան զայլսն: - 198. Զորօրինակ՝ *եթէ* ոք պատառէ զկտաւ և թափի փոշին: - 204. Եւ *եթէ* անկեալես՝ երկի՛ր ի պատժոց: - 210. Զի վարդապետք ասեն *եթէ*՝ կերակուր գազանաց այլ կենդանիք են. վասն որոյ խնամքն աստուծոյ ետ նոցա առաւել հնարս և զօրութիւնս, զի կարասցեն ըմբռնել. զայլ կենդանիս և մի՛ ի սովոյ մեռցին: - 218. Այլ իմաստունք ասեն *եթէ*՝ կերակուր անասնոցն խո՛տ է անզօր. վասն այն նոքա ապուշք և անզօրք լինին: - 218. Արդ՝ *եթէ* ադամ ոչ էր կոչեալ՝ այլ կրտսեր թոռունքն, նախատինք էր նախահօրն: - 219-220. Նա՛խ՝ *եթէ* իմանալի է մեզ. զոր ո՛չ կարեմք այժմ զգալապէս տեսանել: - 222. Ա՛րդ՝ *եթէ* մարդն անապական էր՝ յապականացու տեղւոջ ո՛չ բնակէր. ապա թէ ոչ ի տեղւոջէն եղև ապականացու և ո՛չ ի գործոյն: - 223. Ա՛րդ՝ զի՞նչ ասես վասն կենաց պտղոյն. *եթէ* կերակրելի է և հատանելի, ո՞րպէս է կենաց պտուղ: - 223. *Եթէ* յամենայն ամի նորն զհինն փոխէ, այս լինի կամ թափիլ պտղոյն ի ծառոյն. և կամ մնալ հինն ընդ նորոյն: - 224. Ա՛րդ՝ *եթէ* մնայ հինն ընդ նորոյն հանապազ. նա՛ ծանրանայ. և ո՛չ կարէ զայն քան ամաց բազմութիւն պտղոցն կրել, և այսպէս լինին ամենայն ծառքն կոտորեալ և ապականեալ…: – 224. Արդ *եթէ* ծորումն ոչ լինէր՝ և ո՛չ ապականութիւն մարմնական, և ո՛չ ծնունդ ախտական: - 225. Վեցերորդ՝ զի ասէ սուրբն գրիգոր նիւսացին ի գիրս կազմութեան *եթէ* առաջին կեանք դրախտին էր կուսութիւն և անապականութիւն և հրեշտակաց նմանութիւն. և յետ յարութեանն վերըստին դառնամք յառաջին կեանս դրախտին. յանապականութիւն և ի հրեշտակաց հաւասարութիւն: - 225-226. Ա՛րդ՝ *եթէ* առաջին կեանքն էր ամուսնութեամբ և որդէծնութեամբ որպէս նոքա շաղակրատեն. ապա և ի վերջին յարութեանն նոյնպէս է՛ լինելոց: - 226. Զայս այսեն սուրբ վարդապետք *եթէ*՝ որպէս հրեշտակք աճեցին յերկինս, նոյնպէս և մարդկան ազգ ի դրախտին: - 226. Ասեն սուրբք, *եթէ* զորօրինակ աստուածածին կոյսն մարիամ

կուսութեամբ ծնաւ առանց սերման կատարեալ և ճշմարիտ: - 226. Եւ յայսմանէ ցուցանի *եթէ* մի է արարիչ բոլոր ամենայն գոյից: - 231. Արդ *եթէ* ի խարտեաշ մաղձէն ի լեարդն է մնացեալ, լերդին համն ի լեղւոյն առնու և բերանն լեղի դառնայ. իսկ *եթէ* ի սեաւ մաղձէն է մնացեալ ի լեարդն. բերանն թթու՛ դառնայ. իսկ թէ պալղամն մնայ ի լեարդն, բերանն աղի փոխի. իսկ թէ յըստակ արիւնն մնայ ի լեարդն, լերդին համն անոյշ լինի, և բերանոյն համն անուշ տայ և քաղցր: - 242-243. Ասեմք *եթէ* երանքն. զի թէ հատանեն զերանսն, մարդն լինի որպէս կին. և մորուս ո՛չ բուսանի: - 245. Ի ժամ յղացմանն՝ *եթէ* ի ծնողացն՝ *եթէ* ի ժամանակէն՝ և *եթէ* յախտից՝ որ տարր և յաւելու ի խառնուածն, նոյն որակ գունով ծնանի զաւակն: - 245. Զի ասեն *եթէ*՝ ոգի արուին է՛ փոյթ և քաչասիրտ. իսկ կին՝ ողորմած և երկչոտ: - 246. Դարձեալ՝ ասէ պղատոն, *եթէ* մարդն որ ունի զնմանութիւն անասնոց ինչ՝ հետևի և բարուց նոցին: - 248. Զի որք զհոգի յառաջ ասեն գոյանալ՝ զայս դնեն պատճառ, *եթէ* յէակքս իմանալիքն յառաջ ստեղծան քան զզգալիքս. ապա և ի մարդոյն էութիւն հոգին յառաջ է քան զմարմինն: - 252. Զոր ընդ դերևս հանէ սուրբն գրիգոր նիւսացին ի գիրս կազմութեան այսպէս *եթէ*, որք զհոգին յառաջ ասեն գոյանալ քան զմարմին. և վասն մեղաց եդեալ ի մարմին մարդոյ. որ է՛ համանման բանականութեամբ. և է՛ իներքոյ երկնային կենաց՝ զի մարմնաւո՛ր է: - 252. Եւ թէ ասեն՝ *եթէ* մեք ի տնկոյն ասեմք դարձեալ ի մարդն փոխիլ և ո՛չ յանշունչն: - 252. Ասեմք առ այս *եթէ* որպէս դու օրէնս եդեր փոխանցիլ ի բարձրագունէն ի նւաստագոյն կեանս վասն մեղաց: - 252-253. Այլ ա՛րդ *եթէ* փոխի ի տնկոյն ի մարդն, վատթա՛ր է մարդոյն կեանք քան զտնկոյն. ուստի ի մեծագունէն ի նւաստն փոխեցաւ: - 253. Եւ *եթէ* այս սուտ է հա՛րկ է ասել քեզ կամ մնալ ի թուփն, կամ փոխիլ յանէն և անգոյանալ որպէս ցուցաւ: - 253. Ասեմք *եթէ*՝ ամենայն արարածք համանգամայն գոյացան յարարչէն. և ո՛չ մի զկնի միոյ...: – 253. Իսկ որ զմարմին յառաջ ասեն քան զհոգի, վկայ ածելով զմովսէս որ ասէ *եթէ*՝ էառ զհողն և շինեաց մարմին. և յետոյ փչեաց ի նա զշունչն կենդանի, որ է կենդանարար հոգին: - 253. Պատասխանեմք առ այս *եթէ*՝ փչումն ո՛չ զբանական հոգին ասեն սուրբ հարքն. զի մարդ ասելով զհոգի և զմարմին նշանակեաց. և զմարմինն զի ի նիւթո՛յ է՝ ի հողոյ ասաց. այսինքն ի դ տարերաց որ է՛ ի հողն. և զհոգին ո՛չ նշանակեաց թէ ուստի՞ է. զի յանէից է ստեղծումն նորա: - 253. Եւ դարձեալ՝ *եթէ* տամք զփչումն՝ բանական հոգւոյն ըստոմանց, և այսու յետո՛յ իմանալ զհոգին քան զմարմինն մեղանչումն է ճշմարտութեան ըստ ե եղանակի: - 253. Նախ *եթէ* վասն մարմնո՛յն եղև հոգի զի շարժեսցէ զնա. ապա անա՛րգ է հոգին քան զմարմին որ վասն նորա եղեալն է. և մեծ և պատուական է մարմին քան զհոգի: - 253. Այսպէս *եթէ* հոգի յետո՛յ ստեղծաւ վասն մարմնոյն, անա՛րգ է քան զմարմին: - 253. Հինգերորդ՝ զի տկարութիւն է զօրութեանն աստուծոյ՝ *եթէ* զմի էութիւն ըստ մասին յայլ և այլ ժամանակս գործեաց: - 254. Պատասխանեմք *եթէ*, սերմնական զօրութիւնն որ է՛ ի մեզ, նոյն է սկիզբն գոյութեան մարդոյ: - 254. Ասեմք *եթէ*՝ ի կողմանէ նիւթո՛յն կարելի է ասել. զի զոմն ունի, և զոմն ընդունի. այսինքն զտնկականն ունի, և ընդունի զբանականն: - 254. Եւ թէ ոք ասիցէ, ուստի՞ գտանեմք *եթէ* ունի զկենդանութիւն հիւթն այն: - 255. Ասեմք *եթէ*՝ ի գ իրաց: - 256. Պատասխանեմք *եթէ* դ իրաց պակասութիւն, խափանէ՛ զկենդանութիւն նորին: - 256. Պատասխանեմք *եթէ*՝ ոմանք յարմատս ունին զսերմն. ոմանք ի ծայրքն. կէսք ի տերևն. այլք ի կեղևն. թէպէտ և սոցա սերմնական զօրութիւնն է՛ ի մէջն, այլ առաւել կենդանւոյն: - 256. *Եթէ* տընկական. *եթէ* զգայական. և *եթէ* բանական: - 257. Եւ դարձեալ պարզ և յայտնի, այսպէս ասէ սուրբն գրիգոր նիւսացին *եթէ*, բանականին շնորհ ընդ լրումն մարդկութեանս թա՛փ էանց ի տեսութիւնն աստուծոյ՝ որքանութիւնն և որպիսութիւնն...: - 258. Ասեմք առ այս, *եթէ* և յետ մահուան ո՛չ բաժանին սոքա ի հոգւոյն ըստ էութեան. զի մի է էութիւն սոցա. այլ ըստ ներգործութեան. զի ո՛չ է մարմին՝ ո՛չ կարէ ներգործել: - 260. Եւ թէ ասիցէ ոք, երևի ապա թէ հոգին ինքն առ ինքն նախկին է և յետոյ *եթէ* մի է հոգի: - 260. Ասեմք առ այս, *եթէ* բանականն առաջին է ըստ պատւոյ քան զզգայականն. և զգայականն քան զտնկականն: - 260. Ասեմք առ այս, *եթէ* քառասունն ունի զչորս և զտասն թիւն. զի դ տասն է: - 261-262. Պատասխանեմք *եթէ*՝ և զայս երթիցուք յառաջինսն և գտցուք: - 262. Եւ աւելի և պակասն է ի նոյն թիւն չորից և երից. *եթէ* աւուրց և *եթէ* ժամուց մինչև ի ճանճ և ի մժեխ: - 263. Նախ ասեն ոմանք, *եթէ* ուղեղ գլխոյ անբանիցն ընդ խելապատակին ունի չորութիւն և հովութիւն. և ջիլքն ի նմանէ յառաջեալ յանդամս մարմնոյն՝ փութապէս պնդէ՛ և տայ շարժիլ: - 266. Այսպէս ասեն *եթէ*՝ իմաստութիւն և հանճարն զանազանին: - 270. Ոմանք ասեն *եթէ* պատկեր աստուծոյ հօր՝ է՛ որդի, և նման հոգին սուրբ: - 273. Եւ այս ևս չէ՛ ընդունելի. զի ցուցաւ ի վերոյ *եթէ* յարացոյցն նոյն ինքն աստուած է ամենեցուն: - 273. Եւ այլք ասեն *եթէ*՝ պատկեր եղաք այժմ, այլ նման լինելոց եմք ի հանդերձեալն...: – 273. Եւ զայս սուտ առնէ սուրբն կիւրեղ *եթէ*՝ որդի է ճշմարիտ պատկեր հօր. և մարդն եղեալն է ի պատկեր որդւոյ: - 273. Դարձեալ՝ ասեմք *եթէ* գ կերպիւ մարդն իմանի պատկեր. այսինքն բնական, շնորհաց, և փառաց: - 273. Եւ ապա զի յոչնչէ եղեալն կարէ՛ նմա և ի նոյն փոխիլ *եթէ* կամքն աստուծոյ թոյլ տացէ: - 274. Եօթներորդ՝ զի զաստուած ասաց պատճառ. *եթէ* կինս

զոր ետուր՝ սա՛ ետ ինձ ուտել: - 279. Ասեմք *եթէ*՝ զոր ինչ ի յարութեանն աւուր լինելոց է սրբոցն, զսկիզբն անդանօր սերմանեաց ի նախնի մարդն ադամ. զի թէ յիւրում ժամանակին կերեալ էին ի կենաց պտղոյն, լինէին կատարեալ անմահք. և փոխեին յարքայութիւնն: - 282. Ասեմք *եթէ*՝ էառ քրիստոս մարմին ի կուսէն մարիամայ զմերս թանձր և մեղանչական. և միաւորելով ընդ ինքեան՝ եղև առաջին կերպ անմեղութեանն ադամայ որ էր ի դրախտին:- 282. Երրորդ՝ յուսացաւ կոչել զանուն տեառն աստուծոյ ի յօգնութիւն. զոր մարդիկ յուսահատեալ էին *եթէ* վասն մեղաց մերոց եթող զմեզ աստուած ի ձեռաց. և նա ի յօգնութիւն կոչեաց զանուն տեառն աստուծոյ. այսինքն զի տէր է՝ ո՛չ գարշի ի ծառայից իւրոց. և զի աստուած է՝ էա՛ծ զմեզ աստ ոչ ի կորուսանել, այլ ի կեցուցանել: - 289. Եւ մարգարէացաւ *եթէ* վասն մեղաց մարդկան երկիր կրկին ապականի ջրով և հրով: - 289. Եթէ ադամ ի դրախտին ո՛չ կարէր մնալ անմահ: - 289. Ասեն վարդապետք *եթէ*՝ եղիային յայտնի է: - 289. Որպէս կայեն յորժամ սպան զաբէլ, պատճառեաց ծնողացն *եթէ* զնորա պատարագն ընկալաւ աստուած և վերացոյց ի դրախտն: - 290. Եւ այլք ասեն ընդդէմ այսմ, *եթէ* յետ **ռ** ամին ի դրախտէն փոխիլոց էին յարքայութիւնն թէ պահէին զպատուիրանն. և յորժամ ելին ի դրախտէն՝ ի նոյն թիւն ո՛չ հասին: - 290. Զի վասն առաջնոյն ասեն վարդապետք, *եթէ* ադամ ո՛չ եկաց ի դրախտին ռ ամ, կամ աւելի և կամ պակաս, այլ մի օր. մանաւանդ է ժամ: - 290. Եւ վասն երկրորդին ասեն, *եթէ* կարծեօ՛ք է՝ թէ համանգամա՞յն փոխիլոց էին, թէ մի զհետ միոյ: - 290. Նախ՝ *եթէ* ռ ամն մեր՝ յաչս տեառն որպէս օր մի է: - 290. Ասեն աստեղագէտք *եթէ*՝ է դարուց կեցաղոյս վերակացուք են է աստեղքն որք կոչին մոլորակք: - 291. Ասեմք թէ ո՛չ էր պատշաճ մեզ գիտել զօր մահուն, և ո՛չ զվախճան աշխարհի. վասն որոյ արգե՛լ տէրն *եթէ* «ո՛չ է ձեզ գիտել զժամս և զժամանակս»: – 292. Նա՛խ՝ *եթէ* գիտէ՞ր մարդ զօր մահուն, ո՛չ շինէր և ո՛չ տնկէր և ոչ ծնանէր զաւակ. և լինէր պատճառ աւերման: - 292. Զայս ասէ գիրն *եթէ*՝ չորեքանկիւնի էր՝ զի մի՛ շրջեսցի: - 293. Ասեմք *եթէ*՝ քաղդէացին որ է՛ արապն. զի մնաց առ եբեր և ո՛չ խառնակեցաւ: - 298. Ասեն վարդապետք *եթէ* հողմն հնչեաց և ցրուեաց զաշտարակն. զի մի՛ փլուցեալ վնասեսցէ զմարդիկ: - 298. Չորրորդ՝ ըստ գերազանցութեան. զի յանկարծակի ծագէ՛ ի մեզ շնորհն աստուծոյ *եթէ* ի հաւատս՝ և *եթէ* յայլ ինչ գործս ի հաճոյսն աստուծոյ: - 308. Եօթներորդ՝ ըստ ուսման. որպէս աշակերտք ծնունդք կոչին վարժողաց. *եթէ* ի մարմնականս. և *եթէ* ի հոգեկանս...: – 308. Նախ ասեն *եթէ* ի ծննդեանն կալեալ էր զգարշապարէն՝ եսաւայ, այժմ զփոխն անդրադարձէ՛ և յիշեցուցանէ նմա թէ՝ ամենայն իրի հատուցումն գոյ: - 311. Ասեմք *եթէ*՝ է ասելն ո՛չ զբնութիւն նշանակէ, այլ զանսկիզբն և զանվախճան գոլն: - 312. Իսկ այնմ որ ասեն թէ յարբեցութեան մեռան, պատասխանեմք *եթէ*՝ զմեղս յամենայն աւուր արիւն պատարագացն սրբէ՛ր. իսկ զայնմ աւուր՝ արիւնն իւրեանց: - 322. Պատասխանեմք *եթէ*՝ է էին: - 322. Ասեմք *եթէ*՝ բազում շահ և օգտութիւն է ի բանս նոցա յաշխարհի արդարոց և մեղաւորաց: - 325. Այս է թէ՝ *եթէ* ո՛չ ունիցին ժոյժ ընդ դէմ ցանկութեան, զգեցցին զօրինաւորն: - 331. Զի ըստ փիլիսոփային *եթէ* է՞, և զի՞նչ է, և ո՞րպիսի ինչ է: - 331. Ա՛րդ՝ *եթէ* է՛ աստուած՝ աստ հաւատով ճանաչեմք...: – 331. *Եթէ* ոք զմեզ զրկէ արդարութի՞ւն է ապա թէ խաբեմք և գողանամք զինչս նորա: - 337. *Եթէ* խորհրդական մարմինն քրիստոսի անապակա՛ն է, ուստի գոյանան կենդանիք և բորբոսք: - 339. Ասեմք *եթէ*՝ ո՛չ է պարտ: - 341. Նա՛խ *եթէ*՝ դո՛ւ աշխատեաց ի գործն, զի հաստատ պահեսցես. զի մի՛ դիւրաւ արհամարհիցի: - 350. Ասեմք *եթէ*՝ կրկին է մեղք. բնութեան և անձին. որ է սկզբնական և ներգործական: - 351. Նշանակէ՛ զամենայն զառաջին բարի գործս մեր *եթէ* ի մարմնոյ և *եթէ* ի հոգւոյ. և ի մտաց նւիրել աստուծոյ: - 357. Ա՛յս է՝ *եթէ* ի դրախտին, *եթէ* այժմ յեկեղեցի, և թէ ի վերինն երուսաղէմ: - 360. Ասեմք *եթէ*՝ ամենայն զենմունք և պատարագ ի խորհուրդ և յօրինա՛կ էր քրիստոսի: - 361. Նշանակէ՛ թէ՝ *եթէ* ի է հասակս մեղքն առաւելու, գեհեանն այրէ: - 367. Ասեմք նախ *եթէ*՝ ծնունդն և յարութիւնն մարմնաւոր էր. վասն որոյ մարմնապէս տօնեմք: - 373. Եւ քառասնօրեայ օրէնք ետ մովսէս *եթէ*՝ «արու անդրանիկ որ բանայ զարգանդ, տատրակ և աղաւնի նուիրել ի տաճար սրբութեան»: – 374. Այլ ես ասեմ, *եթէ* ամենայն տուրք բաժանի յերեք: - 375. Ասեմք *եթէ*, կիրքն բաժանի ի **դ**. այսինքն ի կամաւորն և յակամայն. յանգոսնելին և յանանգոսնելին: - 383. Երրորդ՝ յորժամ ի խոստովանութիւն և յապաշխարութիւն գայ, լինի ներելի և ակամայ. զի թէ նախ քան զմեղանչելն ակամայն, և *եթէ* յետ մեղացն ակամայն, լինի զղջմամբն ներելի և թողելի: - 385. Զի ո՞ր ոք և յանցանէ՝ պատուհասի. *եթէ* հրեշտակք, և *եթէ* սուրբք ի մարդկանէ: - 386. Եւ որպէս կնոջ ընդ հրամանս առնն իւրոյ յանցանել պոռնկութենէ, նոյնպէս և զաւակաց, և ծառայից, և աշակերտաց, և հնազանդելոց, և ժողովրդոց. նոյնպէս և հոգիս մեր ելեալ ի հրամանացն աստուծոյ՝ պոռնկութիւն է նմա. *եթէ* ըստ գործոց. *եթէ* ըստ հաւատոց: - 389. Զի ասեն *եթէ*՝ **խ** օր էր պայմանն ադամայ. յետ **խ** աւուր ուտէր ասեն՝ ի փայտէն գիտութեան և սրբութեամբ որդիս ծնանէր. և ապա՛ ուտէր ի կենաց փայտէն և վերափոխեր. և այլ բազում բանս տողե՛ն: - 391. ...և ապա ստեամբք կերակրէ զնա մայր իւր բանիւն աստուծոյ. զոր ասեն յաշխարհի, *եթէ* զմին դուռն փակէ աստուած, նա

զերկուքն բանայ. զի յորժամ զմին դուռն պորտին փակեցաւ, **բ** ստինքն բացան: - 397. Զի հաւատամք *զեթէ* էն. այլ՝ ինչ և որպիսի ինչն ծածկեալ մնայ: - 406. Այսու ամենայնիւ ապաշնորհ և ապերախտ լինի որ *եթէ* աստուծոյ և *եթէ* մարդոյ: - 406. Նա՛խ *եթէ՝* բնութեամբ բարի է աստուած և ո՛չ ունի բարկութիւն. զի ծառ բարի պտուղ չար ո՛չ առնէ. այլ մեք գործովք մեր զայրացուցանեմք զնա և արկանեմք ի բարի կամս նորա բարկութիւն: - 408. Յորոց յայսցանէ յա՛յտ է, զի *եթէ* ապաշխարեալ լինի արգելեալն. կամ վախճանեալ է կապօղն. այլ ոք որ գերագոյն է կամ հաւասար կապողին, կարէ՛ արձակել զնա՛: - 409. Եւ այսմ վկայէ՛ պօղոս ի գործքն *եթէ՝* յետոյ յեսուայ իշխեցին դատաւորք մինչ ի սաւուղ ամս չորեք հարիւր և յիսուն՝ այսպէս: - 420. Նա՛խ՝ *եթէ* ճշմարիտ յարեաւ սամուէլ, ընդէ՞ր ոչ եհար զվհուկն և սատակեաց. և ընդէ՞ր ոչ յանդիմանեաց զսաւուղ եկեալ առ վհուկն: - 429. Վեցերորդ՝ ընդէ՞ր ոչ քաջալերեաց զնա ասելով, *եթէ* մեռանիս՝ վհուկդ յարուցանէ՛ զքեզ որպէս զիս: - 429. Արդ *եթէ* սամուէլ յարեաւ և մեռաւ և կամ կինն, նա՛ ճշմարիտ եղիցի բանն. ապա թէ կինն ոչ մեռաւ և սաւուղ մեռաւ, սուտ խօսեցաւ: - 430. Ասեմք *եթէ* ժամանակն ի շարժմանէ՛ լուսաւորա՛ցն է. ըստ գնացից նոցա զառաջիկայն ասեն սովորապէս: - 430. Չորրորդ՝ զի ցուցանէ *եթէ՝* **խ** ամ թագաւորեաց, և զայն մինն միա՛յն մեղանչեաց: - 432. Այլ աստ ասէ սուրբն եփրեմ *եթէ՝* խորատն դաւթի եղև հատուցումն մեղացն. այլ և պարտք բարեաց առ աստուած ի ցոյց օրինի ամենայն ապաշխարողաց: - 434. Նախ զայն ցուցանէ առ նորս, *եթէ* ոք յանգիտութեան մեղանչէ՝ թողու աստուած. և որ դարձեալ կրկնէ, և զառաջինն պահանջէ ասէ: - 439. Ոմանք ասեն *եթէ* արիւն բազում եհեղ դաւիթ: - 439. Ասեմք *եթէ՝* մովսէս արիւն եհեղ. և յեսու բազում. և սամուէլ. և ո՛չ մեղանչեցին: - 439. Նա՛խ՝ զի ուսուցէ, *եթէ* մի անգամն ո՛չ լսի՝ պա՛րտ է անձանձիր աղօթել. որպէս այրին որ ժտելովն էառ: - 444. Եւ այս է նշանն, *եթէ* տեսցես զվերանալն իմ, ապա լինի՛ պատիժ նոցա. ապա թէ ոչ տեսցես՝ չեն արժանի պատժոց. այլ շնորհքն խնայէ՛ ի նոսա: - 445. Ա՛րդ՝ *եթէ* ծնեալն աստուած է, նա՛և ծնօղն աստուածածին է. և անդրադարձեալ: - 466. Արդ *եթէ* որդին աստուծոյ եղեալ է կնոջ որդի, ապա ուրեմն կոյսն սուրբ մայր է որդոյն աստուծոյ և աստուածածին: - 466. *եթէ* զոր օրինակ բժիշկք՝ ո՛չ ի սկիզբն ցաւոց և ո՛չ ամենևին անագան տան զդեղ հիւանդին. զի անօգուտ է և վնասիչ. այլ ի դիպօղ ժամու յորում առողջասցի: - 467. *Եթէ* աստուած մարդ եղև՝ ցուցաւ յայլում տեղւոջ: - 468. Ասեմք *եթէ* յետ յղացման բանին յարգանդի կուսին օրինօք և ոչ օրինօք բնութեան, ժուժկալեալ ամսոց ըննից և աւուրց հնգից, ըստ հասարակաց ասեմ և անդրանկաց. ըստ հնգից յաւելեալ թւոց նախաստեղծին նախարարչութեան աւուրց: - 469. Այլ մեք այսպէս խոստովանիմք. *եթէ* օծաւ բանն աստուած ի հոգւոյն սրբոյ յորժամ յղացաւ մերովս կերպիւ յորովայնի...: – 475. Ասեմք *եթէ՝* ապացոյցն ո՛չ ամենայն իրօք է նման. ապա թէ ոչ՝ լինէր նոյնն. վասն որոյ նոյնքանաբար տեսանի աննմանութիւն օրինակին առ ճշմարտութիւնն: - 478. *Եթէ* ոչ էր խաչեալ քրիստոս՝ լինէ՞ր ծեր մարմնով: - 479. Հինգերորդ՝ դարձեալ այլք ասեն *եթէ՝* մինչ յաբրահամ ո՛չ էր ալիք ծերութեան. զի զնմանէ՛ վկայէ՛ գիր թէ «եղև ալևորեալ և լի աւուրբք»: – 480. Ա՛րդ՝ *եթէ* նահապետքն ամենայն որ **թճ** ամ կամ աւելի և պակաս ապրէին՝ ո՛չ ալևորէին, ապա և ո՛չ տէր մեր յիսուս քրիստոս: - 480. Նա՛խ՝ վասն վկայութեանն որ ասաց *եթէ՝* «որդի իմ ես դու, և ծնայ զքեզ»: – 480. Ասեն վարդապետք *եթէ՝* որպէս մարգարէքն և առաքեալքն զխօսեցեալ բանս իւրեանց ի ձեռս ունին իբր պատգամաբեր յաստուծոյ առ մարդիկ: - 481. Երրորդ՝ *եթէ* քահանայ է և թագաւոր. վասն այն ընդ թագին և խա՛չն նկարի: - 481. Դարձեալ նշանակէ՛ զխաւարումն այնմ ժամանակի, յորում *եթէ* գուցէ հնար՝ ընտրեալքն մոլորեսցին: - 490. Ասեմք *եթէ՝* ո՛չ ասաց զայս հրաման տալով. այլ պատմողաբար: - 496. Դարձեալ՝ ասեմք *եթէ* մահն ո՛չ է մեղք և ո՛չ ապականութիւն. այլ լուծիչ մեղաց և ապականութեան: - 497. Ասեմք *եթէ՝* կարի՛ արժանապէս քումդ անմտութեան հերձասիրութեանդ դատեցար: - 497. Ա՛րդ՝ *եթէ* ծնօղն անապական է որպէս և է՛, զիա՞րդ ծնեալն ի նմանէ ապականացու լիցի. ապա ուրեմն անապակա՛ն է բանն աստուած ծնեալ մարմնովն: - 499. Նա՛խ ասեն, *եթէ* անապակա՛ն էր մարմինն փրկչին, ապա անմահ և անչարչարելի՛ է: - 500. Ասեմք առ այս՝ *եթէ* ո՛չ են նման մահկանացու և ապականացու ասելն. զի ա՛յլ է մահ և ա՛յլ ապականութիւն որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 500. Դարձեալ ասեն, *եթէ* ոչ է ապականացու, ապա անկատար է մարմինն: - 500. Ասեմք առ այս, *եթէ* ապականութիւնն առնէ կատարեալ և անապականութիւնն անկատար, ապա ադամ յառաջ քան զմեղանչելն անկատա՛ր էր զի անապական էր մարմնով...: – 500. Ասեմք *եթէ՝* բանն աստուած էառ զմեր ապականակիր մարմինս և զմեղանչական հոգի և զմիտս. և մերովս արար փրկութիւն մեզ: - 500. Դարձեալ ասեն հակառակքն, *եթէ* անապական է մարմինն, ապա ո՛չ է տարրական. այլ ի յերկնից բերեալ. կամ ինքն **ի** բնութիւնն իւր թանձրացեալ. որպէս ասէ եւտիքէս: - 500-501. Ասեմք *եթէ*, բանն մարմնացաւ ի կուսէն. և կոյսն էր ի բնութենէն ադամայ ի հողոյ ստեղծեալ: - 501. Դարձեալ ասեն նոքա, *եթէ* մարմինն քրիստոսի փոփոխէր աճելովն որ տեսա՛կ է ապականութեան: - 501. Դարձեալ ասեմք, փոփոխումն և աճումն հասակին ո՛չ *եթէ* ապականութեան էր ցոյցք. այլ զի զճշմարիտ

մարդեղութիւնն հաստատեսցէ ընտել սովորութեամբ մեր որ ի տղայութենէ զարգանամք: - 501. Ասեմք *եթէ*, կերակրիլն ո՛չ է մասն ապականութեան. ուստի յա՛յտ է զի ադամ նախ քան զյանցանելն ի դրախտին կերակրիւր և ո՛չ էր ապականացու. այլ անապական: - 501. Ասեմք *եթէ*, ապականութիւնն յետ յանցանա՛ցն եմուտ ի բնութիւնս: - 501. Ա՛րդ՝ *եթէ* յանմեղութեանն ապականացու էր ադամ, ապա յառաջ քան զմեղքն էր դատապարտեալ ընդ ապականութեամբ: - 501. Ասեմք *եթէ*՝ կրկին են կիրք. այսինքն կամաւոր և ակամայ: - 501. Ասեմք մեք, *եթէ* անմտութիւն է կարծել զմարմինն թերեկատար առանց ակամայ կրից: - 502. Դարձեալ ասեն նոքա, *եթէ* կրեաց զակամայս ընդ անգոսնելի ծորմանն: - 502. Դարձեալ ասեմք, *եթէ* միով հպմամբ լանջացն յիսուսի մաքրեցաւ աշակերտն յայսպիսի կրից. քանի՞ առաւել բարձօղն ապականութեանց ազատ լիցի յայսպիսի կրից: - 502. Ասեմք, *եթէ* խոցուածն և արիւնն ցուցակ ապականութեան են, ապա և զայս խոցուածս եցոյց յետ յարութեանն. նաև ի կատարածի ցուցանելոյց է զամենայն խոցուածս վիրացն...: – 502-503. Դարձեալ՝ *եթէ* առհասարակ սոքա՝ կերակուր՝ արիւն և խոցուածք և մահ՝ ապականութիւնք են որպէս դու ասես, և փրկութիւն աշխարհի սոքօք ներգործեցաւ. այսինքն չարչարանօք՝ մահուամբ և խոցւածովքն: - 503. Դարձեալ՝ *եթէ* հարկիւ պահանջես ըստ մտաց քոց զ դժոխք: - 505. Յինգերորդ՝ ադամ առաջին յանցաւորն էր ի ներքին դժոխս. զի ա՛յն է մահու մեռանիլն. այլ արդ *եթէ* քրիստոս ո՛չ գնաց ի ներքին դժոխքն, ո՛չ ազատեաց զադամ: - 506. Ա՛րդ՝ *եթէ* քրիստոս ի ներքին դժոխքն ոչ էջ, ո՛չ է կապեալ հզօրն որպէս աւետարանն ասէ. և ոչ զդրունսն խորտակեալ. և ո՛չ զգերիսն աւար առեալ որպէս դաւիթ ասէ: - 506. Նախ ասեմք *եթէ*՝ առաջին դժոխք հոգւոցն ո՛չ էր վասն ներգործական մեղացն հասարակ. այլ վասն պարտուցն ադամայ: - 506. Այլ ա՛րդ՝ *եթէ* դժոխքն այն ոչ է աւերեալ. ապա քրիստոս ի յառաջին պարտուցն ո՛չ է ազատեալ զմեզ: - 506. Նախ ասեմք, *եթէ* դժոխքն է պատիժ մեղաց. և կրկին է մեղք. այսինքն սկզբնական և ներգործական: - 507. Երկրորդ՝ *եթէ* սկզբնաչարն սատանայ է ամենայն մեղաց պատճառ և ո՛չ տանջի մինչ ի կատարած. նաև ո՛չ մարդիկ: - 507. Ասեմք *եթէ*՝ ոչ ինչ գոյր նոցա արգելք հաւատոյ յորժամ լոյս ծագեաց քրիստոս ի դժոխս: - 508. Ասեմք *եթէ*՝ խափանի հաւատն ի հանդերձեալն վասն դէմ յանդիման տեսութեանն: - 507. Ասեմք *եթէ*՝ խոստովանիլն կրկին է. մին ներքին իմացմամբ. և միւսն մարմնով_արտաձայնութեամբ: - 508. Երկրորդ՝ զի ասէ սուրբն կիւրեղ ի գիրս պարապմանց՝ *եթէ* «վասն այսորիկ յերեկոյն լուծանեմք զշաբաթն, իբր ի վաղ առաւօտու յարուցեալ քրիստոսի»: – 509. Նա՛խ այսպէս, *եթէ* ի վերնատունն քրիստոս ծունկն եկեր. պա՛րտ է ի նմին աւուր ծունկն ուտել: - 510. Ասեմք *եթէ*՝ մողեզն և կոկորդիլոսն որ քարթոշ ասեն, և յերկրի ազգի ազգի զեռունք արիւն ո՛չ ունին: - 511. *եթէ* քրիստոս յարեաւ ի մէջ գիշերի. զի այց արասցէ մարդկան ազգի. և զանկեալքս ի խաւարի և ի ստուերս մահու՝ ի լոյս գիտութեան և շնորհաց յարուսցէ: - 514. Ասեմք թէ՝ վաղ առաւօտն և խոր երեկոյն զմէջ գիշերն նշանակեն. որպէս ասէ սուրբն կիւրեղ *եթէ*՝ «վաղ առաւօտն և խոր գիշերն ի մի և ի նո՛յն ընթանան ժամանակ»: – 515. Այլ ասեն վարդապետք *եթէ*՝ ի համբարձմանն քրիստոսի ընդ իրս տեսանելի է որք են պարագայք համբարձմանն: - 520. Ասեմք առ այս, *եթէ* ո՛չ է արտաքոյ ուղիղ տեսութեան *եթէ* մի է առ հօր և բազում է առ մեզ: - 529. Ասեմք առ այս, *եթէ* անմարմին իր անկատար ո՛չ լինի. զի սոյն բան աւետարանիս նոյն կատարեալ բանն է աստուծոյ որ ի մարմնի է միացեալ. և նախ քան զյաւիտեանս ծնեալ: - 529. Որպէս գրեալ է ի գիրս պարապմանց այսպէս. *եթէ* մարդն պատկեր է բանին՝ և բանն է աստուած. ապա և մարդն է պատկեր աստուծոյ: - 530. Ա՛րդ՝ յորժամ ամենայն ինչ նոյն է սուրբ Երրորդութեանն, որով յա՛յտ է՝ թէ հայր խօսի, և թէ որդի, և թէ հոգին սուրբ, մի և նոյն բանիւն խօսին. ապա ուրեմն ո՛չ է անյարմար *եթէ* հայր նոյն բանիւն վկայեսցէ ի վերայ որդւոյ. զի որդի և հայր նշանակէ զյատկութիւն անձանցն: - 530-531. Ա՛րդ՝ ո՛չ է անյարմար *եթէ* հայր անբաժանելի բանիւն վկայեսցէ բանին որ էր ի մարմնի: - 531. Զորօրինակ, յորժամ վկայեսցէ թագաւորն ներտրամադրեալ բանիւն ի վերայ գրեալ բանին իւրոյ *եթէ*՝ ստուգապէս սա՛ է իմ գիր և բան: - 531. Յիմն և շինուածն ցուցանեն *եթէ* տաճարս կամի շինել զմեզ աստուծոյ...: – 531. Նա՛խ՝ որպէս բոլորն է մարմին և իւրաքանչիւր մասունքն. նոյնպէս և բոլորն մի եկեղեցի՝ և իւրաքանչիւրքն. և բոլորն քրիստոնեայ՝ և մին մարդն. *եթէ* նման են միմեանց և *եթէ* աննման: - 533. **Ասեմք, *եթէ* որք ի հաւատս ունին թիւրութիւն. որպէս հերձուածօղք և վնասիչք եկեղեցւոյ. և որք ի զազիր վարս պղծեալ են գործովք և վնասեն զինքեանս. և անզեղջք են առ երկոսին. յետ մի անգամ և երկիցս խրատելոյ, որոշեսցին յեկեղեցւոյ և պատժեսցին:** - 540. Դարձեալ՝ յերկրի ի կատարմանէ, և յերկինս ի սկզբանէ իշխանութեանն. *եթէ* կապելն և *եթէ* արձակելն: - 541. **Ասեմք առ այս, *եթէ* համակարգ և համիշխանք են վերջինն ընդ առաջնոյն ի կարգել և ի յուղղել. այլ ո՛չ ի թիւրել և ի քակել. զի առաջնոյն աւանդապա՛հ է վերջինն նո՛յն մտօք և նո՛յն կամօք**: - 541. Ասեմք առ այս, *եթէ* համակա՛րգ են քահանայք կամ եպիսկոպոսք որպէս առաքեալքն. այլ ունին զվիճակ և ժողովուրդ այլ և այլ: - 541. Ասեմք առ այս *եթէ*՝

դժւարինս խօսիս: - 547. Ա՛րդ՝ զի՞նչ կամիս որ հնազանդիմք պետրոսի. ուրանա՞լ պարտ է զքրիստոս որ լինիմք հնազանդ պետրոսի, *եթէ* եղծանել զպահքն, թէ զամենայն պիղծ կերակուր ուտել...: - 548. Ապա յա՛յտ է, զի նըւազ ճշմարիտն առաւել ճշմարտին հետևեսցի. որպէս նուազ բարին առաւել բարւոյն. *եթէ* ընդհանուրն և *եթէ* մասնաւորն: - 550. Պատասխանեմ և ասեմ *եթէ* ո՛չ են միմեանց հակառակ. այլ երկոքեանն ճշմարիտք են որպէս ցուցանեմք յետոյ: - 556. Իսկ արդ *եթէ* յանցանք մտացն խոստովանելի, ապա ուրեմն մեղք է: - 556. Ա՛րդ՝ *եթէ* ծնունդն մեղք է՛ ապա և ծնօղն այսպիսի ծննդոցս առաւել մեղք: - 556. *Եթէ* յաւելուածքն չար, և մթերքն չար: - 556. Տասներորդ՝ յա՛յտ է ի համազօրութենէ. զի երբեմն շարժէ՛ ախտ զմիտս. և երբեմն շարժի ի մտացն ախտ. որպէս ասէ երանելին եւագրիոս. *եթէ* մինչ յերեսնամեայ հասակս ախտն շարժէ զմիտս ի ցանկութիւն. և անտի յառաջ միտքն շարժէ զախտն: - 557. Ա՛րդ՝ *եթէ* շարժումն ախտիցն մեղք է ըստ որում է՛, ապա և շարժումն մտացն մեղք է որպէս ցուցաւ: - 557. Դարձեալ ասեն վարդապետք *եթէ*՝ խորհրդոցն մեղք՝ որ ընտրէ և կամաւ հեշտանայ, առաւել չար է քան զգործոցն ըստ պատահմանն: - 557. Երկրորդ՝ որպէս կառք և կառավարն. *եթէ* մարմինն թիւրի, միտքն ուղղէ՛ զնա: - 557. Որ և սողոմոն անճողոպրելի քարոզէ ամենայն մարդկային մտաց. *եթէ* «ո՞ պարծեսցի միտս սուրբ ունել»: – 558. Իսկ աստիճանք հաւատոյն որք են յէութենէ հաւատոյն, *եթէ* նկատեսցի առ այն որք արարին զհաւաքումն հաւատոյ, են երկոտասան աստիճանք ըստ թուոյ երկոտասան առաքելոցն: - 572. Այս ո՛չ *եթէ* բաժանմամբ. այլ նկատմամբ ի յատկութիւնս անձանց. ըստ որում սկիզբն է հայր. և փրկութիւն է որդին. և ջերմութիւն հոգին: - 577. Ի յասացելոցս յառաջագոյն այս ինչ հաւաքի, *եթէ* ունակութիւնք մարդկային առաքինութեանց նախկնաբար պատրաստե՛ն ի վարժումն գործնական կենացն. իսկ ունակութիւնք պարգևացն պատրաստե՛ն ի վարժումն տեսական կենացն: - 586. ...որպէս և գրեալ է ի գիրս նիկիական կանոնացն *եթէ* զծառայս ի ժառանգութիւն եկեղեցւոյ կարգել ո՛չ հրամայեմք. - 589. Նախ՝ զի կարէ՛ միանգամայն ծնանիլ բոլոր ազգ մի. *եթէ* **ռ**, *եթէ* բիւր...: - 590. Նա՛խ՝ *եթէ* ո՛չ զմարմինն տան ժողովրդեանն. այլ սուսկ հաց և գինի. զի մարմին քրիստոսի այն մինն է որ օրհնեցաւ որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 600. Ասեմք առ այս, *եթէ* բանն սողոմոնի ո՛չ թէ զրկէ՛ զոմանս յարեանն հաղորդութենէ. - 600. Եւ *եթէ* թեթև փործութեամբ անկաւ և *եթէ* մեծ: - 601. *Եթէ* խոստովանութեամբ թողլի մեղքն, վասն է՞ր դնի ապաշխարանքն: - 602. Այժմ պատասխանեսցուք նախ՝ *եթէ* խոստովանութեամբն թողութիւն լինի ամենայն մեղաց. - 602. Ասեմք *եթէ*՝ կրկին է խոստովանութիւնն: - 602. Ասեն վարդապետք *եթէ*՝ խոստովանութիւնն է հնարք, և է՛ հրաման: - 603. Չորրորդ՝ *եթէ* անփոյթ արար և մոռացաւ զկարգեալ ապաշխարութիւն փոխարինացն, պա՛րտ է կրկին խոստովանիլ. - 603. ...և պատարագ և խաչ օրհնեմք. *եթէ* կենդանեաց և *եթէ* մեռելոց: - 605. Այսպէս ասէ սուրբն դիոնէսիոս *եթէ*՝ մաքրելիք են ե դասք. յորոց վերայ իշխէ սարկաւագն և գործէ՛ զմաքրականն: - 608. Ոմանք ասեն *եթէ*՝ մովսէս զդատաւորսն ի **դ** բաժանեաց ամենայն ժողովրդեանն. որ էր **ժ**ապետ. յիսնապետ. **ճ**ապետ. և **ռ**ապետ: - 609. Երրորդն ասեն *եթէ*՝ **բ** ազգն գեթսոնի և **բ** գունդն մերարեայ՝ զչորս փոքրիկ աստիճանս ունէին ի խորանն. զպահպանութիւնն մինչ ի ջահընկալն որ զաշտանակն բառնային. և որդիքն կահաթու էին բարձրագոյնք: - 609. Չորրորդ ասեն *եթէ*՝ դ աստիճանք ըստ չորից տարերացդ կարգաւորին: - 609. ...*եթէ* ի հոգեւոր ազգն ո՛չ լինի խնամութիւն մինչ ի **գ** ծնունդն այսպէս: - 611. Ասեմք նախ *եթէ*՝ ո՛չ երկոտասան. այլ մի օր կատարէին: - 616. Դարձեալ ասեմք *եթէ*՝ տօնօղքս և տօնելին **բժ**ան է: - 616. Ասի ի լրոյ *եթէ*՝ նոյ արար փայտէ՛ կոչնակ. և կոչեաց զկենդանիսն ի տապանն: - 618. ...վասն որոյ յայսմ ժամու սկիզբն է աղօթից բոլոր աւուրն. յորում ասեմք զտէր *եթէ* շրթունքն և զայլ սաղմոսսն ի դէմս հօր աստուծոյ: - 621. Եւ ա՛յս է խորհուրդն. *եթէ* մեր ամենայն ինչ յայտնի և բա՛ց է ծածկագիտին: - 635. Ասեն *եթէ*՝ սեփաննոս ոմն երաժիշտ զամենայն ձայնս գոյից բաժանեաց **իզ**...: - 640. ...այլ յորժամ ապաշխարութեամբ քաւեմք՝ տօնեմք. *եթէ* տէրունական և *եթէ* սրբոց: - 650. Արդ՝ *եթէ* նախ զայն էր տուեալ, այսպիսի իմն հանդիպէր. կամ մնալով անփոփոխ՝ զրկէր զերկիր: - 662. Այլ ես ասեմ, ատելութեան և անարգանա՛ց էր ցոյցք, *եթէ* զպատուականն էր տուեալ նախ՝ անտի փոխեալ: - 663. Ա՛րդ՝ *եթէ* ըստ բնականին է հիւանդութիւնն, պա՛րտ է բժշկական դեղով առողջանալ...: - 665. որպէս ասէ սուրբն դիոնէսիոս *եթէ*՝ հոգին և մարմինն առցէն ի բոլոր յարութեանն: - 667. Ա՛րդ՝ *եթէ* ի հասարակ ժողովրդենէ իցէ ննջեցեալն, հանեն զհին հանդերձն և պատե՛ն սուրբ կտաւովք և զգլուխն փակեղամբ և վարշամակօք, և օդ յոտս: - 671. Եւ ամենայն ինչ որ աշխարհի է՝ յայսմանէ արտաքս ո՛չ է. *եթէ* ժամանակն *եթէ* կեանքն և *եթէ* փոփոխումն մեր: - 681. Նախ ասեմ, *եթէ* հանդերձ սպիտակ և պսակք և աթոռք և այլն ամենայն զոր ետես ի տեսիլն՝ ո՛չ ներկային. այլ հանդերձելոյն էր տեսութիւն որ ինչ լինելոց է ի կատարածի...: - 690. ...որպէս ասէ մեկնիչն տեսլեան. *եթէ* սպիտակ հանդերձն շնորհացն քրիստոսի մաքրութիւնն է. որ սրբութիւն մեղաց մերոց արար քրիստոս. յոր ամենայնքն վայելեցաք. զի յորժամ սրբի հոգին, բնական ունի զպայծառութիւնն: - 690. Արդ՝ առաջին

վկայութիւն, ասէ սուրբն կիւրեղ ի գիրս պարապմանց ի հարցմունս տիբերեայ *եթէ*՝ հաստուցմունքն հետևին դատաստանին. և դատաստանն գալստեան դատաւորին ի կատարածի: - 691. Երկրորդ, ասէ սուրբն դիոնէսիոս ի ննջեցելոց կատարմանց գլուխն՝ *եթէ* մաքրելոց հոգին հասեալ ի վախճան՝ յայտնի և մերձակայ տեսանէ զամենայն փառս և զպսակ զոր ընդունելո՛ց են նոքա ի յարութեան աւուրն: - 691. Երրորդ, ասէ առաքեալն թադէոս, *եթէ* հոգի ամենայն մարդոյ որ ելանէ ի մարմնոյ, են նոցա օթևանք և բնակութիւն ի հանգստեան...: - 691. Չորրորդ, ասէ սուրբն եպիփան ի հաւատոց գիրն, *եթէ* որպէս հոգին միայն դատի ըստ բանի հերձուածողացն զի կարէ՛ ասել մարմնոյն եղեալ զյանցանքն: - 691. Վասն այսորիկ արդար դատաւորն զհոգի և զմարմին ի միասին յարուցանէ և դատէ՛. *եթէ* վասն մեղաց ի տանջանս և *եթէ* վասն արդարութեան յարքայութիւնն երկնից: - 691. Հինգերորդ, ասէ աստուածաբանն գրիգոր՝ *եթէ* հաւանիմ իմաստնոյն բանի՝ թէ հոգի բարի և աստուածասէր յորժամ ի մարմնոյն արձակի, կայ և մնայ նմա բարին որ լինի: - 691. Ա՛րդ՝ *եթէ* արդարք այժմ առնուն զփառս և ի դատաստանին դարձեալ փոխիցին յայնմանէ, ապա ուրեմն ամենայն ինչ այն կենացն անցաւոր է և փոփոխական. այսինքն փառքն և տանջանքն: - 694. Արդ *եթէ* սիրելիքն աստուծոյ որք զարիւնս իւրեանց հեղին վասն քրիստոսի՝ ոչ առնուն զվարձս իւրեանց, նմանապէս և ամենայն ազգ մարդկան: - 694. Երեսուներորդ, յա՛յտ է յորպիսութեանցն չորից որ ասացաւ յառաջագոյն *եթէ* աստ հոգի մարդոյն է ի մէջ բարեաց և չարեաց. իսկ յետ մահու ի մէջ բարեաց միայն. իսկ ի յարութեանն ի մէջ բարեաց և փառաց: - 694. Պատասխանեմք առ այս որպէս ասէ սուրբն կիւրեղ ի գիրս պարապմանց *եթէ* առակ օրինակ են սոքա արդարոց և մեղաւորաց որ այսպէս լինելոց է ի կատարածի: - 695. Ասեմք *եթէ*՝ մտանելն առ աստուած այն է՝ որ հեռանայ ի չարութեանց և լինի ի բարութեան և ո՛չ փոփոխի ի չար, աստուծոյ պահելովն. - 695. Եւ ապա ասեմք, *եթէ* աստուած յամենայն տեղիս է. վասն որոյ կայանք հոգւոցն ուր և իցէ առ աստուած է: - 695. Ասեմք *եթէ*՝ անդրանիկ և կատարեալ ո՛չ վասն պսակացն ասէ որ դեռ առնելո՛յ են: - 695. Ասեմք առ այս, *եթէ* ո՛չ է պահել որպէս այժմ ի մարմնի. և ո՛չ առնուն որպէս ի կատարածի...: - 695. Ասեմք առ այս, *եթէ* նախ է բարին ի հոգին ըստ տեսութեան մտացն և կամացն...: - 696. Ասեմք ըստ սրբոյն անդրէի մեկնչի՝ *եթէ* սուրբքն զաշխարհի վախճան խնդրեցին. որոց ցուցանէ զպատճառս երկայն մտելոյն...: - 696. Ասեմք *եթէ*՝ այսմ պատասխանի ասացաւ յառաջագոյն. զի ո՛չ ուղղակի իմանան վասն առակին. զի երեկոյ կատարա՛ծն է աշխարհիս. զի «ռ ամ յաչս տեառն որպէս օր երեկո՛յ է»: - 696. Ասեմք *եթէ*՝ սխալին ի յիմացումն առակին: - 697. Զի ասէ մեծն իգնատիոս մեկնիչն յայսմ բանի, *եթէ* բարեկամ եկեալ՝ զպահանջօղ հրեշտակն ասէ յօր մահուն. իսկ առաջին բարեկամ է՛ աստուած: - 697. Ասեմք *եթէ*՝ ձայնիւն և պսակաւն եցոյց մարդկան և լսեցոյց ի յաչս և ի յականջս թէ զայնպիսի կեանս վիճակեցին նոքա որք սուրբք են ի մարդկանէ. - 697. Ա՛րդ՝ *եթէ* ճշմարիտ է մարգարէն և առաքեալն, զի ահա՛ ա՛ստ է ընդունել զապաշխարութիւն և փրկել զհոգիս. - 698. Ա՛րդ՝ *եթէ* մեռեալք ո՛չ խոստովանին և ո՛չ օրհնեն. ապա և ո՛չ ապաշխարեն և ո՛չ քաւեն ըստ ինքեան զմեղս: - 699. Ա՛րդ՝ *եթէ* մարմինն ևս գործեաց զմեղս, պա՛րտ է և նմա կրել պատիժ...: – 699. Նա՛խ *եթէ* ի խոստովանութիւն մեղացն մնայ պատիժն զոր ապաշխարութիւնն քաւէ. որպէս յայտ է ի կանոնս...: - 701. Ասեմք *եթէ*՝ պատիժ չարեաց պտուղ է մեղաց: - 701. Դարձեալ ասեմք, *եթէ* զպատիժ մեռելոյն զոր նա ո՛չ կարէ քաւել...: - 701. ...որպէս ասէ աստուածաբանն գրիգոր առ մաքսիմիանոս *եթէ* «մեք կենդանիքս քաւեմք զպարտս մեռելոյն զոր նոքա ո՛չ կարեն և հատուցանեմք»: - 701. Ասեմք նախ՝ *եթէ* **գ** են մեղք. այսինքն անգիտութեամբն և գիտութեամբն և չարութեամբ: - 701. Դարձեալ ասեմք *եթէ*՝ խոստովանողին պատիժ ամօթն է զոր կրէ առաջի քահանային. և ո՛չ կրէ զամօթն յաւիտենից: - 701. Ասեմք նախ՝ *եթէ* երկինք և երկիր մարմին գոլով նորոգին մարմնական հրով. իսկ հոգին զի է՛ անմարմին ՝ նորոգի շնորհօքն քրիստոսի և հոգւովն սրբով: - 701. Դարձեալ ասեմք, *եթէ* ի հուրն համատարած ամենայնքն անցանելոց եմք ի կատարածի. այլ ո՛չ ի հուր քաւարանի. զի ո՛չ գոյ քաւարան: - 701. Ասեմք նախ՝ *եթէ* մարգարէն դաւիթ վասն բոլոր աշխարհի ասէ որ ջրով և հրով անցանի. և ապա հանգիստ յաւիտենական լինի. – 701. Դարձեալ ասեմք *եթէ* ջուր զմկրտութիւնն ասէ, և հուր զխոստովանութիւնն մեղաց: - 701. Ասեմք նախ՝ *եթէ* գնալ առ քրիստոս՝ վասն յարութեանն ասէ և զվերջին հուրն...: - 703. Ասեմք նախ՝ *եթէ* սուրբն ոսկեբերան մեկնէ զբանս զայս աստի դատաւորաց և հատուցմանց այսպէս: - 704. Ասեմք առ այս նախ՝ *եթէ* անդ մեղաց թողութիւն ո՛չ է զոր աստ ոչ թողութիւն: - 704. Եւ թէ՝ դատաստանն աստուծոյ է՛ միաձև բազմաձև և ամենաձև. և այլ սոյնպիսիք *եթէ* բերեն վկայութիւն. և թէ մտացածին բանիւ հաւանութիւն տան: - 705. Եւ այսպէս ասէ առաքեալն *եթէ*՝ մերկութեամբ մարմնոյն մերկեաց զիշխանս և զպետս խայտառակեաց: - 705. Եւ այլ վարդապետք ասեն *եթէ*, նեռն յղանայ ի սերմանէ և ծնցի ի բոզէ՛: - 706. *Եթէ* ինքեամբ՝ *եթէ* ի ձեռն միքայէլի. ի մէջ վրանի և յաթոռն իւր սատակեսցի. և գլորեսցի մարմինն ակներև ժողովրդեան իւրոյ...: - 709. *եթէ* սուրբք որ աստ չարչարեցան, յառնեն

յառաջագոյն և փափկանան մարմնով ռ ամ. և ապա հասարակ յարութիւնն ամենայն մարդկան: - 710. Զոր վարդապետք եկեղեցւոյ այսպէս իմանան *եթէ*` կրկին է յարութիւն. այսինքն կեանք: - 710. Իսկ **իդ** թիւն ո՛չ *եթէ* սահման և կէտ է. այլ սովորութիւն է գրոց փոքր թուով զբազումսն ցուցանել: - 711. Պատասխանեն վարդապետք *եթէ* երից ոմանց. այսինքն կուսանաց. և մարտիրոսաց. և վարդապետաց: - 712. Եւ զբանս օդն ունի. *եթէ* հոգևոր *եթէ* մարմնաւոր. զի օդով խօսեցաք: - 714. Եւ զպտուղս զգայութեանց ջրով հասուցաք. *եթէ* բարի և *եթէ* չար: - 714. ...ի գարունն ո՛չ թէ դժնիկն խլեալ բուսանի, այլ տնկեալ վարդենին. *եթէ* արմատն ոչ մնայ դժնկին: - 714. Եւ բնական քննութեամբ նախ այսպէս *եթէ*` տեսանեմք ի քաղաքական օրէնս զի գոյ դատաստան. այսինքն բարեացն պատիւ և չարացն պատիժ. - 715. ...այլ արդ *եթէ* հոգին առանց մարմնոյ պսակի կամ պատժի` ո՛չ է արդար դատաստան. - 715. ...և այս ո՛չ լինի *եթէ* ոչ է յարութիւն մարմնոյ: - 715. Եւ բաւական է սակաւս ի բազմաց սուրբ գրոց վկայութիւն *եթէ* գոյ ճշմարտապէս յարութիւն մարդկան: - 716. Եւ այսպէս սահմանի *եթէ* յարութիւն է այնմ որ անկաւ մարմնաւոր մահուամբ` վերստին յառնել անմահութեամբ ի կեանս յաւիտենականս: - 716. Նա՛խ` *եթէ* համանգամա՛յն է յարութիւնն ի նոյն կէտն, այլ ննջեցեալքն նա՛խ յառնեն և ապա՛ կենդանիքն ընդ նոսա. - 717. Ասեմք առ այս, *եթէ* մարմին մարդոյ բաժանեալ ի հոգւոյ, և հոգին գնացեալ ի կայանս հոգւոց առ աստուած որ ետ զնա՛. և մարմինն ի հող լուծեալ կամ յայլ տարերս...: – 718. Ասեմք *եթէ*` զորօրինակ սընդիկ լուծեալ և ի հող խառնեալ գնդապէս և փոշիացեալ. յորժամ ի մի վայր ժողովես` թողու զփոշիսն ի յորս խառնեալ է և պարզ միայն սնդիկն ժողովի: - 719. *Եթէ* փայտ խոտ եղէգն որ են մեղաւորքն, զի անդէն մնան: - 721. Եւ որպէս աստ հոգին ի մարմնոյն կրեաց. նոյնպէս և անդ մարմինն ի հոգւոյն կրեսցէ *եթէ* զբարիս և *եթէ* զչարիս: - 724. Ասեմք առ այս, *եթէ* բան սաղմոսին այսպէս մեկնի: - 724. Ասեմք *եթէ*` անդամքն այնք որ աստ լցեալ են ապաւառով, անդ լցցին **դ** հիւթովքն լուսաւորեալ լուսով: - 725. Ասեմք *եթէ*` սխա՛լ են և երկոքին դասքն: - 725. Ասեն վարդապետք` *եթէ* են ինչ որ էութեամբ և պատահմամբ անցանեն. որպէս կենդանիք և տունկք և որ ինչ ի չորից տարերաց են գոյացեալք: - 727. Նախ դիմակայութեամբ *եթէ*` ո՛չ է ըստ օրինի բնութեան անապական մնալ նմա, այլ սքանչելիք աստուածային: - 733. Արդ *եթէ* խաչն ապականի, ապա և արիւնն որ ի նմա: - 733. Արդ` *եթէ* ապականեսցո՛ւ էր սա, ո՛չ երկնչէին ի սմանէ դևք. որպէս և ո՛չ յանասնոց և յանշնչից. ապա ուրեմն անապական է խաչն: - 734. Այսպէս բաղդատի կոչումն կշռոյ *եթէ* ումէք հաճոյ մարթասցի: - 745. Չորրորդ, կշիռն նշանակէ՛ զգործս մարդկան. ըստ կշռոյ օրինացն հաւասարել և հաստուցանել. *եթէ* ըստ բնականին կամ ըստ գրոյն և աւետարանին. որում շատ տուաւ առաւել պահանջել: - 747. Եւ թէ ունիցին ըստ օրինացն հաւասարեալ ի գործս կամ ի հաւատս, և *եթէ* միտեալ և կամ նուազեալ, ըստ նոցին օրինացն հատուցանել. և կամ արտաքոյ օրինացն կորնչիլ ի յայսմ կշռոյ է հատուցումն: - 747. *Եթէ* ումեք տւեալ իցէ շնորհ հասարակ կամ յատուկ, որպէս մկրտութիւնն և հաւատքն. քանքար և տաղանդ. իշխան և առաջնորդ. մեծութիւն և ինչք. կեանք լոյս ամանակ և այլն ամենայն. այսու եղանակաւ կշռոյ հատուսցի: - 747. Երկրորդ` անտանելի ցուրտ. յոր *եթէ* հրեղէն լեառն անկանէր` սառն դառնայր. վասն այս երկուցս ասի` լալ աչաց և կրճել ատամանց. - 752. Արդ` *եթէ* արքայութիւնն երկնից մի է, այլ փառքն **գ**. պա՛րտ է ապա զի լիցի և դժոխքն **գ**, որ է՛ սուտ: - 758. Եւ նոքա որք բազում համբաւեն դժոխս, մի ասեն գոլ արքայութիւն. պատճառելով *եթէ*` բարին մի է և չարն բազում: - 758. Ասեմք *եթէ*` բնութեամբ բարին մի է. որպէս ասէ մեծն դիոնէսիոս. այլ ներգործութեամբ բազում է ի զանազան կամաց յառաջ եկեալ: - 758. Ասեմք առ այս, *եթէ* առաջին կեանքն դրախտին ո՛չ զայն իմանան վարդապետք զոր ունէրն ադամ. այլ զոր խոստացաւն ադամայ *եթէ* պահեալ էր զպատուիրանն. որ նոյն ինքն է արքայութիւնն երկնից ի տեղի անկելոց հրեշտակացն: - 758. Ա՛րդ` *եթէ* ա՛յժմ են յերկինս և յայնժամն ի սրբեալ երկիր, զի՞նչ է փառաց փառքն: - 759. Եւ այլ բազում վկայութեամբ կարէ՛ հաստատիլ *եթէ* մի է արքայութիւնն երկնից որ է կեանքն յաւիտենից: - 759. Եթէ ի խելս և ի խորհուրդ ցնորութիւնք և զայրուք ուռուցանիցեն խխայթեալք. բժշկեսցիս հաւատով. ըստ մարգարէին հիացեալ` ստուերս և ունայնս դնելով զամենայն անցաւորս: - 770. Կամ զինչ անհնարին սաստ, *եթէ* ոք խոտեսցէ զսուրբ հոգւոյն խօսեցեալս ի գիրս սուրբս. ընտրելով զոմն յարուցեալ ի մեռելոց. կնքելով առակաւոր բանին, «զի թէ սուրբ գրոց ոչ լուիցեն, և ո՛չ թէ ի մեռելոց ոք յարիցէ և հաւատասցեն»: – 775. Զորօրինակ *եթէ* արմատ փայտի եղեալ ի հուր` նախ ինքն այրի և ապա ճիւղքն: - 777. Եւ որպէս թէ բազումք զմիմեանց զմիոջէ կախեալք զվախէ՛. և *եթէ* ոք խզեսցէ զառաջնոյն զկապ, միապէս անկանին. թէպէտ մինն առաջին: - 777. Եւ թէ այս ո՛չ է գրեալ, նա՛ և ո՛չ այն *եթէ* մեղանչեաց ուրէք զամենայն կեանս իւր բաց ի միոյն. և ո՛չ մեղանչելն կրկին` ապաշխարութիւն է առաջնոյն: - 778. *Եթէ* յարդեան ժամանակիս հաւատարիմ է, զի որ ոք և իցէ յանցաւոր, *եթէ* զղջասցի և ատեսցէ զմեղս ըստ մարգարէին` խոստովանութեամբն առնու զմաքրութիւն և զվարձս ապաշխարութեան: - 778. Ասեմք նա՛խ` *եթէ* ամենայն

շնորհ զինչ և իցէ տուեալ բնութեան, ո՛չ քակտի ի նմանէ. թէպէտ ծածկի երբեմն վասն մեղաց: - 782. Ա՛րդ` *եթէ* ի կատարածի ի հարկէ սքանչելեացն հաւատալ վարձատրելի՞ է թէ ոչ: - 783. *Եթէ* վարձատրելի է ասիցէ ոք, ապա զիա՞րդ որք ի հարկէ հաւատացին ո՛չ վարձատրեցան. որպէս դևքն ի հալածիլ. և որդիքն սկեւեայ. և սիմոն կախարդն. և այլք նման սոցին: - 783

ԵԹԷ ՈՉ + Ապա յիմա՛ր են այնոքիկ որք ասեն` կամիմ առնել զիաճոյսն իմ. զի թէ յընտրելո՛ցն եմ` փրկցյց. և *եթէ ո՛չ*` դատապարտեցայց: - 18. *Եթէ ոչ* հաղորդին, մինն է ի նոցանէ էակ. և այնպէս ո՛չ երկու սկիզբն: - 21. Քանզի որպէս արեգակն ո՛չ տեսանի` *եթէ ո՛չ* լուսովն իւրով. այսպէս իմանալին աստուած ո՛չ տեսանի, *եթէ ո՛չ* լուսով շնորհաց հաւատոյն իւրոյ: - 32. Իսկ *եթէ զոչ* բղխեալն բղխէ, ահա ի հօրէ ո՛չ ասէք զբղխումն, այլ միայն յորդոյ. որ է սուտ: - 63. Եւ ապա ի բարձր հանէ վարդապետութիւն զբնութեանցն միաւորութիւն. ասէ` այլ և այլ յորոց փրկիչն. *եթէ ոչ*` նո՛յն է երևելին և աներևոյթն. անժամանակն և ընդ ժամանակաւն: - 80. Ապա ո՞րպէս է Երրորդութիւնն յատկացեալ` *եթէ ոչ* անձամբ: - 86. ...իսկ ի կատարել զգործ ողորմութեանն` ո՛չ ինչ պահանջի, *եթէ ոչ* կամքն նորա, որպէս երևեցաւ ի մարդեղութիւն բանին աստուծոյ ի սրբոյ կուսէն մարիամայ: - 459. **Երկրորդ` զի ո՛չ ինչ անդամ զազրելի է ի մարդն. այլ ամենայնն հաւասար են յարդարութիւն. *եթէ ոչ* եկամուտ ինչ խառնեսցի ի նմա**: - 469. Այլ և ո՛չ յառաջ քան զյղանալն օծաւ. զի սրբիլ և առաքիլ և իջանել յերկնից ո՛չ այլ ինչ է, *եթէ ոչ* մարմին լինիլ և մարմնով երևիլ բանին: - 475. Դարձեալ կարէ ասիլ Ութերորդ պատճառս, առ ի ցուցանել թէ հոգին ո՛չ ումեք առատապէս պարգևի, *եթէ ոչ* յիսուս ի սիրտ նորա յատկապէս փառաւորեսցի: - 522. Զի կա՛մքն հրամայէ զգործ հաւատոյն. զի ո՛չ ոք հաւատայ, *եթէ ոչ* կամեցողն: - 572. Չորրորդ դիմամարտ լինիլ փորձութեանց. ըստ առաքելոյ «ո՛չ ոք պսակի` *եթէ ոչ* ըստ օրինին մարտիցի»: – 581. Զի ջուր հակառակ է հրոյ. և զի՞նչ է մեղք, *եթէ ոչ* հուր. որպէս յոգւոջ բարկութիւն. և ի մարմնի ցանկութիւն. ուստի յայտ է զի հրով տանջանաց պատժի. և աստ զի հուրն շիջցի ի ջուր մկրտիմք: - 591. Մեղքն ադամայ այն է որ զարդարութիւն կորոյս. և մեղօք և ցանկութեամբ ծնաւ զորդին. և այն մեղքն սկզբնական կոչի. և ո՛չ թողցի *եթէ ոչ* ի մահն քրիստոսի մկրտեսցի: - 591. Ասեն վարդապետք թէ` զմի անգամ խոստովանեալն բարի հաւատով և կատարեալ զղջմամբ` ո՛չ է պարտ կրկնել. *եթէ ոչ* վասն չորից պատճառաց: - 603. Զի ո՛չ վայելէ անկատարից զվախճանական կատարումն առնուլ. *եթէ ոչ* նախ իւր յատուկ կատարելութեամբն կատարեսցի. - 693-694. Զի ո՛չ կարեմք հոգւով երանի լինիլ *եթէ ոչ* մարմնով երանելի լիցուք: - 695. Դարձեալ ասեն, զի՞նչ է փառքն և պսակ արդարոցն, *եթէ ոչ* տեսութիւնն աստուծոյ զոր ունին հոգիքն: - 697. ապա պիտոյ է և ա՛յլ կեանս զի հատուսցի բարեացն բարի և չարացն չար. և այս ո՛չ լինի *եթէ ոչ* իցէ յարութիւն: - 715. Է՛ ուրեմն ասել, *եթէ ոչ* տեառն սաբաւովթ, այսինքն զօրութեանց, թողեալ էր մեզ սերմն առաքելօք և մարգարէիւք և այլովք սրբովք և վարդապետութեամբ աւետարանին, համերք և ի մեղս լինէաք խստացեալք: - 755

ԵԼ + Ա՛րդ` տեսութիւն գրոց սրբոց մի և նոյն *ելով*` առ բազումս բազմանայ. որպէս մի և նոյն պարզագոյն ջուր` իւրաքանչիւր բնութիւնս տնկոց: - 93. Զի որ խոնարհեցաւ բանն ի մարմին` նո՛յն բարձրացաւ մարմնով. և որ էջն ի ստորինս երկիր, նո՛յն է որ *ելն* ի վերոյ քան զամենայն երկինս. և որ ունայնացաւ` նո՛յն ելից զամենայն: - 94. Երրորդ` աստուած փորձէ՛ և տայ *զելն* զի մի՛ յուսահատեսցի. և սատանայ փորձէ և ձանձրացուցանէ զի ընկեղմեսցին: - 161. Երրորդ` *ելք* ժողովրդեանն իսրայէլի յեգիպտոսէ: - 196. Ասի և բօթ. այսինքն սուգ և տրտմութիւն վասն *ելիցն* ի դրախտէն, և լսելոյն` «հող էիր և ի հող դարձիցս»: - 200. Իսկ շա՛րժն է թանձր գոլորշի արտաքս քարշեալ յերկրէ, և նեղեալ ի *յելսն* շարժէ՛ զերկիր: - 206. Եւ կամ հո՛ղմ է արտաքս թիւրեալ ի ճանապարհէ՛ իւրմէ. և ի խոռոչս երկրի մտեալ. և վասն թանձրութեան երկրին շարժէ զնա մինչև գտանէ *ելս* և ապա՛ դադարի: - 206. Յետ *ելիցն* ադամայ ի դրախտէն կենաց, հարցանելի է վասն նախահարցն ըստ կարգի: - 286. Նոյնպէս և անդրանիկ ծնունդքն աշխարհի էին նահապետքն որ նախ քան զջուրն, տևէին ի կեանս այս **թճ** կամ աւելի ամ, և ապա ծնանէին ի հանդերձեալ կեանսն մահւամբ *ելիւք*: - 290. Եւ սկսան շինել հաստահիմն լայնամիջոց. աստիճանաձև *ելիւք* և իջիւք: - 296. Եւ բարձրացուցին **զժ** ամսոյ ճանապարհի ընդ *ելն* և ընդ էջն. որչափ բարձրացաւ ջուրն **ճծ** օր, և **ճծ** օր դարձեալ իջաւ: - 296-297. Այլ և բազում բաղդատութիւն է մուտն իսրայէլի յեգիպտոս և *ելն* անտի: - 314. Երրորդ` ի քանան ո՛չ մնաց ոք ի նոցանէ, և ո՛չ ոք ի *յելսն* յեգիպտոսէ: - 314. Եօթներորդ` ո՛չ ի մուտն և ոչ ի *յելն*` զկանայս նոցա ո՛չ թուէ. այլ զծնունդքն և զարսն: - 315. Եւ բազմակեցութեամբ էհաս մինչև *յելսն* յեգիպտոսէ: - 320. Բոլորն ամենայն **ղճլ** ա՛մ է յաւետեացն աբրահամու մինչև *յելսն* յեգիպտոսէ՛. այլ զերկու **ճե** ամն հարքն յերկրին քանանու բնակեցան. և **զբ ճիե** ամն որդիքն յեգիպտոս կացին...: – 337. Յադամայ մինչև *յելսն* յեգիպտոսէ են ամք **դռպթ**: - 337. Եւ անտի ի *յելսն* յեգիպտոսէ՛ **շե** ամ: - 337. Որ լինի բովանդակն մինչև *յելսն* եգիպտոսի, **գռոձթ** ամ ըստ եօթանասնիցն: - 337. Յրեշտա՛կ էր. որ ի տիւն հովանի լինէր ի տապոյ արևուն և ցուցանէր

ամենայն աշխարհի *զելս* ժողովրդեանն: - 338. Նա՛խ՝ զատիկն ազատութեան *ելիցն* ի գարնանն: - 340. Առաջին, երեքօրեայ սրբութեամբ յիսներեկի աւուրն *ելից* յեգիպտոսէ. որ ընկալաւ զտասնբանեան օրէնս և պատմեաց ժողովրդեանն: - 352. Երկոտասաներորդ, ոչխար տարևոր մեծի զատկին *յելսն* եգիպտոսի, խորովեալ հրով. և բաղարջ ընդ եղեգի կերեալ: - 359. Զի յերկրորդ ամն էր առաջին տօնն *ելից* եգիպտոսէ՛: - 371. Չորրորդ՝ յետ *ելիցն* ի մարմնոյ. վասն որոյ ասէ՝ «ո՛չ հնծեսցեն զհննեակն այլ կերակրեսցին». զի արդիւնք և հունձք ի կատարածին է. այլ հանգիստն ի հոգին է: - 372. Երրորդ՝ զի առաջնո՛րդ է ի մուտն մեր և *յելս* յաշխարհէ...: – 385. Իսկ **զխ** իջևանքն ոմանք խորհուրդ առնուն յետ *ելիցն* ի մարմնոյ հոգւոյն՝ ի խ աւուրբ հասեալ յօթևանս: - 391. Ութերորդ՝ և ոմանք զմարմինն մովսէսի զժողովուրդն կոչեն *յելսն* եգիպտոսի. որ հակառակէր ազատելոյ զնոսա յեգիպտոսէ՛: - 410. Նուազիլ՝ ո՛չ ասեմ զամենևին պակասիլն. զի առ ջրհորաւն մեծի անյայտ եղև վէմն. և *յելսն* յորդանանու մանանայն ո՛չ գտաւ: - 415. Չորրորդ՝ զոր ծածկեաց նաթան՝ յայտնեաց սիմէի և *ելից*: - 433. Եւ այս՝ և պատերազմն վասն մովսիսեան մարմնոյն՝ ցուցանեն զպատերազմ հոգւոց յետ *ելից* մարմնոյն: - 445. Ժողովին ի մովսիսէ՛ և *յելիցն* յեգիպտոսէ մինչև ցշինուած տաճարին ամք **ղճծ**: - 452. Եւ *յելիցն* ի սողոմոն՝ **նծ**: - 453. Եւ յաբրահամէ *յելքն*, ամք **շե**: - 453. Երկրորդ ծեռագիր հրէիցն. որ *յելսն* եգիպտոսի ասացին մովսէսի....: – 481. Ներքինն զկատարած *ելից* կենցաղոյս: - 493. Այսոցիկ սուրբ հարց և սիւնհոդոսաց հնազա՛նդ եմք. և զնոցա կանոնքն ունիմք և զդաւանութիւն, և պահեմք մինչև *յելս* շնչոյ մերոյ: - 547. Յայս միտս մեք ազգս քրիստոնէից *յելս* արևու և ի մուտս համաձայն վերին զուարթնոցն աղօթեմք առ աստուած: - 621. Եւ դարձեալ՝ վասն *ելից* մեր և մտից. որ է՛ մահ և կեանք: - 623. Եւ զվերջին կանոնն *ելք* աստիճանաց. որ է՛ յաստեացս ի հանդերձեալն: - 627. Նոյնպէս և յերեկոյին զ'ի նեղութեանն առաքեալքն կարգեցին յաւուրն *ելն*. զի *ելք* աստիճանաց ասի...: – 631. ...աւուրք՝ աստիճանք են *ելից* կենաց մերոց: - 631. ...վասն որոյ յերեկոյս տօնեմք զտօն կատարման *ելից* նոցա ի յերկրէ. - 647. Երկրորդ, յետ *ելիցն* ի դրախտին **ե** օր սուգ պահեաց անսուաղ. - 653. Չորրորդ, է աւուր բաղարջակերքն ի *յելսն* եգիպտոսի: - 653. Եւ ըստ աստիճանի՝ նախ ի ներքինն, և ապա ի վերինն *ելք*: - 662. ...զի տեսցուք և ի միտ ածցուք զօր *ելիցն* մեր ի մարմնոյ: - 668. ...իսկ հոգին թախանձէ՛ թերևս զի *ելս* իրացն իմասցէ. - 697. Զի թէ և սակաւ ժամ լինի մնացեալ ի կենացն որ քան աւազակին ի *յելս* շնչոյն. և նա՛ յառաջ քան զամենայն արդարս եմուտ ի դրախտն աստուծոյ ընդ տեառն: - 758. *Ելս* ի սրտի դնելով ի սուրբն սրբոց մտանել այսու լուսով առաջնորդեալք: - 769. Թէ ի բերան պատերազմի *յել* անմահին և ի մուտ մահկանացուին. դիցես պահապան բերանոյդ. լար կարմիր շրթանցդ. այսինքն հաւատով սիրով զօրացեալ. և ո՛չ բաժանիլ ի քնասիրութիւն և յարծաթսիրութիւն. յառաքինասիրութիւն. և յախտասիրութիւն. յընկերսիրութիւն և յարատսիրութիւն: - 770-771. Զի մասն որ առ կէտն արևելից՝ է՛ ներգործութեամբ ի *յելս*, և զօրութեամբ ի մուտս: - 788. Եւ կէտն արևմտից առ *ելս*. այնպէս ներքին և վերին կիսագունդն: - 788

ԵԼՔ + (Հին կտակարանյան գիրք) - Այսքան *յելից* գրոց: - 353. Առաջին՝ Արարածք. *Ելք*. Ղևտականք. Թիւք: - 450

ԵԼ (հատուկ անուն) - Տևեցին զամս **մծ**. մինչ յովսէէ որդի *ելայ*. որ գերի վարեցաւ յասորեստան. և բարձաւ թագաւորութիւնն իսրայէլի: - 446. ...և երեք ամ պաշարեալ էառ զնա. և գերի վարեաց զթագաւորն ովսէէ որդի *ելայ*. և **զժ** ցեղն բովանդակ տարաւ յասորեստան: - 447

ԵԼԱՆԵՄ + Կամ է՛ ի ներընդունակ պատճառն իւր. որ հաւասար է ի լինիլն և յոչ լինիլն. որպէս *ելանել* ի զբօսանս, կամ ո՛չ. լինիլ անձրև, կամ ո՛չ: - 10. Եւ այս կամ յանբաւս *ելեալ*, կամ գտեալ զանսկիզբն սկիզբն, որ է աստուած: - 25. Որպէս ասէ յառաջին թագաւորութեանցն, «և ո՛չ ևս յաւելին այլազգիքն ի վերայ սահմանացն իսրայէլի». այսինքն յաւուրս սամուէլի. քանզի յետ մահուան նորա *ելին* ի վերայ իսրայէլի: - 27. Երրորդ՝ յայլոց նոյնք. որպէս զձու կաքաւի և սագի թխէ՛ հաւ. և նոյն կաքաւ, և սագ *ելանէ*: - 53. Եւ դարձեալ՝ հոգին որ ի հօրէ *ելանէ* և կայանայ յորդի. և ի ձեռն որդւոյ իբր զհայրական բարի ամենայն գոյիցս բաշխի երկնաւորաց և երկրաւորաց. նախ քան զմարմնանալն՝ և ի մարդեղութեանն: - 61. Ա՛րդ՝ եթէ հոգին *ելանէ* յորդւոյ, պարտ է զի *ելցէ* յորդւոյ ի հայր. կամ ի միւս անձն: - 63. Ա՛րդ՝ ո՛չ *ելանէ* ի հայր. զի ո՛չ ունի հայր իր ինչ ի յորդոյ: - 63. Ապա ուրեմն ո՛չ *ելանէ* յորդւոյ: - 63. Դարձեալ՝ հոգին սուրբ *ելանէ* իբրև զարտաշնչեալ և բղխեալ: - 63. Ա՛րդ՝ որպէս արտաշնչումն ո՛չ *ելանէ* ի բանէ, և ո՛չ հոգի ի յորդւոյ: - 63. Դարձեալ՝ հոգին *ելանէ* իբրև զշաղկապ և միաւորիչ. մի իբրև զմէջ որ շաղկապէ՛ զերկու եզերն. և միւս իբրև երեք՝ և եզր: - 64. Ա՛րդ՝ եթէ *ելանէ* ի հօրէ և յորդւոյ, լինի իբրև եզր և **գ**. և ո՛չ իբրև զմիջին: - 64. Ապա ուրեմն ո՛չ *ելանէ* ի հօրէ և յորդւոյ. այլ ի հօրէ յորդի: - 64. Ա՛րդ՝ **բ** լոյսն ի միոյ *ելանեն* և ո՛չ մի ի միւսոյն: - 64. Զի որպէս այժմ կարեմք ասել ճշմարտապէս թէ հոգին սուրբ *ելանէ* ի հօրէ. և վասն ապառնւոյն կարեմք ասել

թէ հոգին սուրբ ո՛չ ելանէ յորդւոյ. մինչ այլ ո՛չ ևս *ելանէ*. և ո՛չ այնպէս էառ զգոյացութիւն և զճշմարտութիւն իւր՝ զի ո՛չ ևս երբեք առցէ: - 65. **Ապա ուրեմն որդի և հոգին սուրբ ի հօրէ *ելանեն* իբր բ շառաւիղ. և ըստ այսմ ո՛չ *ելանէ* մի ի միւսոյն:** - 65. Եւ մեք համաձայնեալ սուրբ և ուղղափառ վարդապետութեանցս, այսպէս դաւանիմք և խոստովանիմք զՅոգին սուրբ աստուած բղխումն ի հօրէ աստուծոյ. ըստ այնմ՝ «հոգին որ ի հօրէ *ելանէ*»: – 65. Դարձեալ՝ հոգին սուրբ *ելանէ* ի հօրէ և առաքի յորդւոյ. և ինքնիշխան կամօք շնչէ զշնորհս իւր յորս կամի և որքան: - 66. Որք ուրանան զբնութեամբ միաւորութիւն աստուծոյ մարդացելոյն, այլ միայն բնակութեամբ և շնորհիւ որդէգրութեան *ելեալ* յաստուածութեանն փառս. որպէս ասեն նեստորականքն: - 66. Իսկ թէ մարդ աստուածացեալ, ստէ՛ ուրեմն առաքեալն՝ ի լրութենէն ունայնութիւն ասացեալ. զի այս ընդդէմ նորին ի նըւաստութենէ ի բարձրութիւնս *ելանէ*: - 68. Ութերորդ՝ *ելանելն* յերկինս պատշաճի մարմնոյն քրիստոսի. որպէս ի տեսս առաքելոցն վերացաւ յերկինս. և իջանելն՝ բանին որպէս ասացաւ: - 73. *Ելէ՛ր* ի բանէդ և դժուարինս խօսիս. և զոր հարցի՝ ո՛չ ընկալայ զպատասխանին: - 92. Եօթներորդ՝ աստուածն մարդ եղև և յերկիր էջ. զի դու լիցիս աստուած և յերկինս *ելցես*: - 107. Քանզի ծնունդ սկզբնաբար ի հօրէ՛ *ելանէ* : - 109. Նախ՝ հայելով ի կերպարանս և ի նմանութիւնս որ է՛ կարգաւորութիւն արարածոց. և սոքօք ի յարացոյցն սոցա *ելանել*, և ի նմանէ դարձեալ ի նախատիպ յարացուցին *ելանել*. և այնպէս տեսանել թէ է՛ աստուած պատճառ ամենայնի: - 119. Հինգերորդ՝ զի յարևելից ընդ հարաւ խոնարհի յարևմուտս՝ և պատէ՛ հիւսիս, և դարձեալ *ելանէ* յարևելս: - 126. Այսպէս վասն գերազանց սիրոյն զոր ունի աստուած առ էսս՝ զարմանալ ասի. այսինքն արտաքս *ելանել*՝ թափիլ և հեղուլ ի յէսս. և միաւորիլ անփոխաբուն բնութեամբ: - 127. Եւ ա՛յսպէս բազմապատկելով զհազարն և զբիւրն՝ յանբաւս *ելանէ*: - 141. Զամենայն հրեշտակս բարի արար աստուած, այլ ո՛չ ծայրագոյն բարիս. այլ միջակս. որ է ի մէջ անփոփոխ և փոփոխական բարւոյն. այնպէս՝ զի թէ դառնային և սիրէին զայն՝ որ ի վեր քան զինքեանս, *ելանէին* յորպիսութիւն շնորհաց և փառաց. որպէս այժմ են հրեշտակք բարիք: - 146. Որպէս եղև առ մարիամ բորոտութիւն վասն բանբասելոյն զմովսէս. որ աստ սակաւ ինչ տանջեցաւ, զի մի՛ *ելցէ* յերկնից ժառանգութենէն: - 159. Այլ վասն հրեղէն երկնիցն ասէր *ելանել* և հաւասարիլ նմա: - 184. Վարդապետք ասեն. որպէս սուրբն բարսեղ՝ թէ որպէս երկբերանի քսա՛կ է լուսինն. ընդ մինն *ելանէ* և ի վերի թիկունքն ժողովի և պակասի ի մէնջ լոյսն. և ի միւսն ի ներքս մտանէ և լուսաւորէ՛ զմեզ: - 187. Երկրորդ՝ ասեն թէ՝ ի սկիզբն աշխարհիս արար զբնութիւնն յանկարծակի. այլ բնութիւնն յամելով և ըստ կարգի յանկատարութենէ *ելանէ* ի կատարումն: - 192. Երրորդ՝ բազում աստուածախօսութիւնք ի նմա եղեն. *յելանելն* նոյի ի տապանէն. և առ աբրահամ. և առ մովսէս ի սինա լեառն. և տուչութիւն օրինացն ի կիրակէ եղև: - 193. Իսկ մրրիկ հո՛ղմ է ի յամպոյն *ելեալ* և առ ինքն ի յամպն ներման առեալ և շրջեալ: - 206. Նա՛խ՝ զի ամպն յերկրէ *ելեալ* խափանէ՛ զլոյս և զջերմութիւն արեգական: - 206. Եօթներորդ՝ ամենայն աղբերք և գետք ժողովին ի ծով՝ ուստի *ելին*: - 207. Եօթներորդ՝ զի ամենայն գետս *ելեալ* ի ծովէ, դարձեալ ծովն ի յինքն ընդունի: - 207. Եւ օրինակ տայ զկերակուրն որ ի ստամոքսն եփի. և գոլոշիկքն ի գլուխն *ելանէ* և պարզ ջուրն ի լեարդն. իսկ մնացեալ թանձրն լինի դառն և աղի: - 208. Նախ՝ ասեն ոմանք թէ՝ որքան բարձր է ի վերայ երկրի հողն, նոյնքան ծոծո՛ր է ի ներքին կողմն. վասն որոյ ջուրք ծովուն դիւրաւ *ելանեն*: - 209. Չորրորդ՝ ցոյցք է ամենահրաշ խնամոց արարչին. որ զհոսանուտ ջուրս ներքին՝ ի մէջ լերանց ի վե՛ր հանէ ի պէտս կենդանեաց որ ա՛նդ են. այլ և յոռոգումն ուր գետք ոչ *ելանեն*: - 209. Այլ և աւետարանն ի յառակս անառակին՝ երկին կոչէ զդրախտն. ուր մեղանչեաց և *ելաւ*...: – 221. Ո՛չ թէ քան զտարրական հուրն ի վե՛ր է անցեալ. այլ զի լուսինն և արեգակն միշտ ի հարաւոյ կողմանէ ի ստորոտէ լերինն *ելանեն*. և ի հիւսիսոյ կողմն լերինն միշտ գիշեր լինի. որպէս աղէքսանդրու պատմութիւնն ասէ. և ի գլուխն միշտ լոյս. և ի հարաւոյ կողմն տիւ և գիշեր: - 222. Եւ յառաջ գամք յերկիր. և ապա՛ *ելանեմք* յերկինս: - 230. Այսինքն տնկական. և զգայական. և բանական. և զի յանկատարէն *ելանեմք* ի կատարեալն. վասն որոյ նախ ստեղծաւ տնկականն ոգի, և ապա՛ զգայականն, և ապա՛ բանականն որ է կատարեալ մարդն: - 231. Իսկ լեարդն է սկիզբն արեան երակացն. որ *ելանէ* ի լերդէն է երակ լի արեամբ: - 244. Եւ մանաւանդ զի բնութիւնն յանկարծակի ո՛չ կարէ ներգործել. այլ սակաւ սակաւ հետևելով յանկատարէն *ելանէ* ի կատարեալն: - 255. Եւ բնակա՛ն է, զի յանկատարէն ի կատարեալն *ելանէ*. որպէս աստիճանաւ ի գլուխ սանդղոյն. և ի սակաւուն ի բազումս. այսպէս և հոգի: - 258. Նմանապէս ծառք և տունկք՝ որ յետ երից ամաց կամ չորից ցուցանեն զպտուղս՝ յայսմ թըւոյ ո՛չ *ելանեն* արտաքս: - 263. Եւ թէպէտ զնանիր խոտոյ ասեն ի նոյն ժամն բուսանիլ և կատարիլ և խամրիլ, ի նոյն թուոյս ոչ *ելանէ* ժամուք կամ մասամբք: - 263. Եւ ունեալք զտնկականն՝ կարգաւ *ելցուք* ի զգայականն: - 263. Ըստ բնականին այս է. զի ամենայն իր որ լինի՝ յանկատարութենէ ի կատարումն *ելանէ*, և ի զօրութենէ ի ներգործութիւն որպէս ի վերոյ ասացաւ: - 267. **Եւ**

դարձեալ՝ որպէս ձու հաւի և ձու քարեայ՝ նման ասին միմեանց, այլ ո՛չ պատկեր. զի ո՛չ են ի միմեանց ***ելեալ*****. և ո՛չ զնոյն էութիւն ունին:** - 273. Եւ որ ոք կամեսցի զդարձն, անդրէն ի ձեռն նորին յարմարութեան այսինքն նորին կարգին կարողանայ *ելանել* ի նոյն: - 280. Ա՛րդ՝ որ ոք կամեսցի ի նոյնն *ելանել* և առ քրիստոս լինիլ, պատշա՛ճ է ի վերջնագունէն սկիզբն առնել որպէս սանդղօք: - 280. Քսանևը՝ քանի՞ ամ ծառայեցին. և յորո՞ւմ աւուր *ելին*: - 283. Եւ քանի՞ անգամ *ել* ի լեառն. և գ քառասուն պահեաց. և **դ** ծնունդն մովսէսի: - 284. Չորրորդ՝ **բ** *ելին* ի դրախտէն մեղօք. նոյնպէս և **բ** մտին ի դրախտն անմեղութեամբ: - 289. Եւ այլք ասեն ընդդէմ այսմ, եթէ յետ **ռ** ամին ի դրախտէն փոխիլոց էին յարքայութիւնն թէ պահէին զպատուիրանն. և յորժամ *ելին* ի դրախտէն՝ ի նոյն թիւն ո՛չ հասին: - 290. Այլ ադամ յերեկո՛յն *ել* ի դրախտէն. և ո՛չ կատարեաց զօրն բոլոր. վասն այն նախնիքն ո՛չ կատարեն զիազար ամն բոլոր: - 290. Եւ ի միւս տարին ի նոյն քանիս ամսոյն որ մտին ի նոյնն *ելին* ի տապանէն: - 294. Երկրորդ՝ զի ո՛չ ոք կարէ *ելանել* և տեսանել: - 294-295. Ուր եկեալ աբրահամ, և նա՛ *ել* ընդ առաջ նորա ջերմ բաղարջ հացով և գինեաւ օրինակ տէրունեան խորհրդոյն: - 300. Իններորդ՝ զի զայս ո՛չ ի ձեռս ծառայից, այլ ինքնին ընդ առաջ *ել* աբրահամու և ետ: - 302. Ութերորդ՝ անդրանիկք են ըստ մարմնոյ վերակացուք և տեարք. որպէս թագաւորք, և իշխանք. նոյն և առաջին ծնունդք *ելեալ* յարգանդէ՛: - 309. Երկրորդ՝ հրեշտակք անդրանիկք են քան զմարդ ստեղծմամբ. և յորժամ մեղան դևքն՝ խոտեցան և եղեն կրտսերք. և մարդն *ել* ի տեղի նոցա և եղև անդրանիկ: - 310. Նա՛խ՝ որպէս յակոբ պատարագ մատոյց ի ջրհորն երդման զվերջինն և ապա *ել* յերկրէն: - 314. Չորրորդ՝ սայլիւք իջին, և նշանօք և արուեստիւք *ելին*: - 314. Վեցերորդ՝ **հե** մտին, և **զճռք** *ելին*: - 315. Իններորդ՝ յովսէփ *ել* ընդառաջ նոցա և համբուրեաց: - 315. Նոյնպէս և քրիստոս աստ ի գնալն հոգւոց և ի գալստեանն աւուր՝ ընդ առաջ *ելանէ* սրբոցն և համբուրէ զսիրելիս իւր, որպէս հայրն երկնաւոր ի դարձ անառակին: - 315. Դարձեալ՝ առիւծաբար *ել* ի յորդանանէ. որպէս ասէ երեմիա «իբր ախոյեան *ել* ընդդէմ փործողին ի յանապատ և յաղթեաց նմա». ա՛յս է ոչ դարձուցանել թիկունս յանասնոց: - 316. Հինգերորդ՝ ի լերինն մասեայ յորժամ *ել* նոյ ի տապանէն՝ օրհնեաց աստուած զնա՛ և զորդիսն նորա ասէ գիրն. և հայր և սերմ արար մարդկան ազգի: - 319-320. Հինգերորդ՝ ընդ դէմ հպարտացելոյն որ խորհէր զաթոռ իւր դնել յամպս և անկաւ յերկիր. նա՛ խոնարհեցաւ յերկիր և *ել* յերկինս: - 323. Երրորդ՝ զի աստուծոյ վկայութիւնն ի սուտ *ելցէ* վասն նորա: - 325. Տասներորդ՝ կրկին եղև կեանքն և պատիւն յոբայ. և տէր մեր *ել* ի փառս առաջին և նստաւ մարմնով ընդ աջմէ հօր: - 327. Քսանևք, մովսէս միայն եմուտ յեգիպտոս և բազմօք *ել*: - 329. Վեցերորդ՝ նշանակէ՛ զբանն աստուած գաւազան ուղղութեան և թագաւորութեան առ հայր. եկն նա՛ յերկիր և էառ զօձաձև բնութիւնս մեր. և դարձեալ ըմբռնեալ մարմնովն *ել* յերկինս և նստաւ ընդ աջմէ հօր: - 332. Երկրորդ՝ բնութիւնս ադամայ *ել* ի դրախտէն և բորոտացաւ զանազան մեղօք. մինչև բանն էարկ ի ծոց աստուածութեան իւրոյ և հաստատեցաւ յառաջինն: - 332. Վեցերորդ՝ ձեռն հօր է՛ միածին որդին որ *ել* ի ծոցոյ հօր և էառ զօձաձև բնութիւնս մեր. և դարձեալ *ել* առ հայր, ի նոյն բնութենէն ո՛չ կացեալ ի բաց: - 333. Տասներորդ՝ մահ անդրանկացն. իբր ի փոքունցն կարգաւ ի խստագոյնն *ելեալ*: - 333. Չորրորդ՝ շանաճանճն. զի շնաբարոյք էին և մոլէին յառնականայս շնութեամբ. զի շանց է ոչ զուգակցիլ որպէս զայլ կենդանիս. վասն որոյ ի շանց *ելեալ* թունալից ճանճք խայթէին զնոսա: - 334. Երկրորդ, զի ագա՛հք էին, և վասն զարդուն *ելցեն* յեգիպտոսէ՛: - 336. Այսպէս և քրիստոնեայք յորժամ *ելանեն* ի կենաց աստի, կողոպտեսցեն զդևս և ապա՛ ելցեն: - 336. Այսպէս և քրիստոնեայք յորժամ ելանեն ի կենաց աստի, կողոպտեսցեն զդևս և ապա՛ *ելցեն*: - 336. Յորո՞ւմ աւուր *ել* ժողովուրդն յեգիպտոսէ, և քանի՞ ամ էր յադամայ: - 337. Իսկ յաւուր **ե** շաբաթոջ երեկունն զգառն զենին և *ելին* յայգ ուրբաթի. նիսանի **ժե**. որ էր առաջին ամիս նոցա. և ի կիրակէ անցին ընդ ծովն որ էր նիսանի **ժէ**: - 337. Նոյնպէս և սեղան խնկոց և երեսացն ցուցանէ զհոգիս սրբոց *ելեալ* ի մարմնոց և մտեալ դէմ յանդիման երեսացն աստուծոյ: - 346. Չորս կանգուն և կէս, *ելեալ* ի տարրական կենցաղոյս: - 346. Երրորդ՝ զի յերկնից էջ՝ և *ել* յերկինս կատարեալ զտնօրէնութիւնն: - 347. Վասն որոյ և յաւուրս զաքարիայի հօրն յովհաննու յորժամ յամեաց ի տաճարին և *ել*, ակնունէր ժողովուրդն տեսանել զա՛կնն և տե՛սին լուսափայլ սպիտակացեալ իբրև զձիւն. և լի՛ եղեն խնդութեամբ. զի երկնաւոր արքայութեան նշոյլքն պայծառացուցին զակն: - 349. Վեցերորդ՝ զի իմանալի ունի լոյս՝ ցուցանէ՛ զգալի լոյսն. զի ի գիշերի *ելեալ* ի խորանէն հալածէր զխաւարն և լուսաւորէր զանապան: - 352. Քանի՞ անգամ *ել* ի լեառն մովսէս: - 352. Եւ մին վասն ահարօնի հաշտութեանն *ելանել* կրկին ի լեառնն: - 352-353. Վասն է՞ր մեղր ո՛չ *ելանէր* ի սեղանն: - 355. Նաշիհ և իւղ զանգեալ և ո՛չ եփեալ, նշանա՛կ է նոցա՝ որ ի փործութիւնս մտեալ և փութով *ելեալ* ի ձեռն աղօթից...: – 357. Վասն մեղա՛ց է՝ որ խոստովանութեամբ արտաքոյ *ելեալ* ի մեղաց և ապաշխարութեամբ քաւեմք զմեզ ներքին խորհրդով և արտաքին գործով: - 362. Նա՛խ՝ զի իցէ կենդանի յորմէ *ելցէ* արիւն. իսկ մեռեալն կամ անշունչ քար ո՛չ ունի

արիւն: - 366. Իսկ թէ արիւնն *ելցէ* և շունչն և կենդանութիւնն ընդ նմա, ա՛յն է հրամայական մահ: - 366. Չորրորդ՝ զի երկնչիմք և անմեղ պահեմք զհոգիս մեր որ *ելանելոց* է յերկինս: - 371. Դարձեալ ցուցանէ՝ ի լրման ժամանակի տասանց միոյ կորուսեալ դրամին ի խնդիր *ելեալ*: - 376. Իսկ որ ի խորանէն բերին մովսէս և ահարօն զգաւազանն ծաղկեալ. զի ի սիօնէ՛ *ելցէ* օրէնք. որ է՛ յեկեղեցւոյ ամենայն իշխանութիւն: - 382. Եւ որպէս կնոջ ընդ հրամանս առնն իւրոյ յանցանել պոռնկութենէ, նոյնպէս և զաւակաց, և ծառայից, և աշակերտաց, և հնազանդելոց, և ժողովրդոց. նոյնպէս և հոգիս մեր *ելեալ* ի հրամանացն աստուծոյ՝ պոռնկութիւն է նմա. եթէ ըստ գործոց. եթէ ըստ հաւատոց: - 389. Եւ ի գլուխն սուր ո՛չ *ելցէ* որպէս սամփսոնին: - 390. Հինգերորդ՝ նախ յերկիր գամք. և ապա յերկինս *ելանեմք*: - 395. Եւ մտօքն յօժարութեամբ սիրել և յորդիութիւն նորա *ելանել*: - 396. **Իններորդ՝ մանուկն յարգանդի ո՛չ հացիւ կեայ. այլ հրամանաւն աստուծոյ կերակրի ընդ պորտն զինն ամիս. որպէս տնկականք, և որպէս նոյ ի տապանն. մինչ *ելանէ* յարգանդէ**...: – 397. Ութերորդ՝ ի խորխորատէ՛ չարեաց *ելցեն* օրհնօք. զի գեբաղն՝ հին ծոր թարգմանի: - 402. Տասներորդ՝ ի գարեզին. որ է՛ լեառն թլփատութեան. զի *ելեալ* ի լեառն հաւատոց՝ զաւելորդ մեղացն ի բաց ընկեսցեն, և զօրհնութիւնն աստուծոյ առցեն: - 402. Զայս նշանակէ թէ՝ յետ *ելանելոյ* հոգւոյ ի մարմնոյ և գնալոյ ի վերին շաւիղն, հակառակ կայ սատանայ և չար զօրութիւնքն ընդ նմա, տանիլ զհետ իւրեանց որ զչա՛րսն են գործեալ. և յարդարոցն յաղթին հրեշտակին օգնութեամբն. որպէս և անտօն ետես. զի իմացեալ և մեք զգուշասցուք այնմ: - 410. Որ և մովսէս եկեալ ի թաբօր վկայէր նմա, և աղերսէր *ելանել* ի խաչ և բանալ զդուռն արքայութեան. որում մարգարէքն սպասէին: - 411. Եօթներորդ՝ ի յօրինակ բնութեանս դառնալոյ անդրէն ի տեղիքն մեր ուստի *ելաք* որք են հաւատացեալք: - 414. Նմանապէս և **բժ**ան քարինքն հանեալ ի ցամաք և կանգնեալ սեղան՝ հաւատացեալքն են. որք ի ձեռն **բժ**ան առաքելոցն հաւատացին և *ելին* ի մեղաց. և եղեն սրբութեան սեղան աստուծոյ **բժ**ան անդամօք և **բժ**ան առաքելովք: - 415. Եւ որք գիտեն զտնօրէնութիւն փրկչին, զգեցցին զփրկութիւն նորին. զի նա՛ է հզօրն յորմէ *ել* կերակուր քաղցր: - 422. Ութևժ, *ել* կինն ի սամփսոնէ և եղև հացերիցուն. վասն որոյ և տուժեցան հրով: - 422-423. Երեսունևմի, ջուրն կակուղ *ել* ի կարծր ծնօտէն յորժամ խնդրեցաւ: - 424. Իսկ դարձումն ի յետ, յեօթն դարուց կենցաղոյս դարձեալ ուստի *ելին* ժողովին ամենայն սրբութիւնք: - 426. Նա՛խ՝ որպէս սաւուղ ի խնդիր իշոյ *ել* և թագաւորութիւն եգիտ. և տէր մեր մարդկան ազգի որ հաւասարեաց անբանից, և թագաւորեաց մեզ: - 426. Երկրորդ՝ զի սուտ խօսեցաւ աստ. զի թէ սամուէլ էր՝ ո՛չ ուսանէր ի սաւուղայ. և դնն յերկրէ ո՛չ *ելանէ*: - 430. Ութերորդ՝ զի առանց մեղաց *ել* յաշխարհէ: - 433. Չորեքտասաներորդ, ցպով և պարսաքարով *ել* ընդ դէմ գողիաթու. և տէր մեր խաչիւ որ վէմ կոչեցաւ, և ի ձայն բարձր աղաղակեաց և արձակեաց զհոգին: - 436. Երեսունևմի, գիշերի ընդ պատուհանն *ել*, թողեալ զպատանսն յանկողնի. և տէրն ի գիշերի յարուցեալ եթող զկտաւն ի գերեզմանին կնքեալ: - 436-437. Երեսունբ, յետոյ առ սամուէլ ի նաւաթ գնացեալ և հոգի աստուծոյ խաղացեալ. և տէր մեր առ հայր ի յերկինս *ելեալ*, և յառաքեալսն զհոգին առաքեալ: - 437. Դաւիթ *ելեալ* ի բարձր տեղի աղաղակեաց առ սաւուղ՝ «ո՞ւր է գեղարդն քո». և տէր մեր *ել* ի յերկինս աղաղակեաց «ո՞ւր է մահ յաղթութիւն քո»: – 437. Այլ որ հրամայեցաւ սիմէի ոչ *ելանել* յերուսաղէմէ. և յորժամ *ել* մեռաւ: - 439. Մետասաներորդ՝ փողով և ցնծութեամբ *ել* յերուսաղէմ: - 441. Որ է՛ խաչն և խաչ *ելեալն*: - 441. Նախ փուա արքայ ասորեստանեայց *ել* ի վերայ իսրայէլի: - 446. Եւ յետ հնգետասան ամի յաւուրս աքազու՝ *ել* թագ ղաթփաղսար արքայ ասորեստանի ի վերայ իսրայէլի...: - 446-447. Եւ դարձեալ՝ յետ աւելի քան զերեսուն ամ ի զերորդ ամին եզեկիայ արքայի յուդայ՝ *ել* սաղմանասար արքայ ասորեստանեայց ի վերայ սամարիայ...: – 447. Եւ յետ գերութեանն իսրայէլի անցեալ ամք **ճլե**, *ել* արքայն բաբիլացւոց նաբուգոդոնոսոր ի վերայ երուսաղէմի. ի **ժ** ամի թագաւորութեանն յովակիմայ. և էառ հարկ ի նմանէ. և զմեծ մասն սրբութեանց տաճարին աւերեաց: - 447. Եւ յետ **գ** ամի՝ կրկին անգամ *ել* յերուսաղէմ, զյեքոնիա և զեզեկիէլ գերի վարեաց: - 447. Եւ յետ **բ** ամի՝ դարձեալ *ել* յերուսաղէմ, և **թ** ամ պաշարեաց զքաղաքն ի սով սաստիկ: - 447. Երրորդ՝ որպէս զստնդիայի մանուկն է ամ խրատէ՛ դայեակն. այսպէս ժողովուրդն որ *ել* յերկրէն իւրեանց, երկիրն բաբիլացւոց հ ամ ի գիրկս իւր դայեկեաց զնոսա և սնոյց. զի յետ դարձին յերկիրն իւրեանց՝ զբարիս գործեցեն: - 448. Դարձեալ *ել* նաբուգոդոնոսոր և էառ զյովակիմ գերի: - 453. Պարտ ուրեմն էր բանին կենաց *ելանել* յայնմ անդամոց, որ պատերազմի՛ ընդ մահու: - 469. Առաջինն որ ասէ «*ել* վաղվաղակի ի ջրոյն». զի ամենայն ոք որ մկրտէր ի յովհաննէ ի ջուրն՝ խոստովանէր զմեղս իւր և ապա՛ *ելանէր* : – 487. ...իսկ քրիստոս ո՛չ ունէր զմեղս. վայն այն վաղվաղակի *ել* ի ջրոյն. և նշանակէ ի մեզ զշնորհաց հեղումն. որ մկրտեալն ազատի ի մեղաց և իսկոյն *ելանէ* յառաքինութիւնս: - 487. Ոմանք ասեն թէ աւանդիլ հոգւոյն քրիստոսի, աւազակն եմուտ յերկրաւոր դրախտն ուստի *ել* ադամ. և չէ՛ հաւանելի. զի անդ մարմնովն եմուտ յետ յարութեանն: -

495. *ել* ջուր և արիւն: - 495. ...և մեղօք ծանրացեալ էջ ի ներքին կէտս դժոխոցն, և այլ ո՛չ կարէր բարձրանալ. մինչ ի վերին կիտէն բանն աստուած էջ ի ներքին կէտն. և ապա *ել* ադամ ի վերին կէտն երկնից: - 503. Որպէս յօրինակէն տեսանի. որ թէպէտ առ հասարակ *ելին* յեգիպտոսէ յանապատն, այլ ոմանք մտին յերկիրն պարգևաց: - 508. Եւ յորում ժամու *ել* մովսէս յեգիպտոսէ և եհան զժողովուրդն, ի նոյն ժամն յարեաւ քրիստոս ի մեռելոց և եհան ազատեաց զհոգիսն ի հրահալոց չարութենէ դժոխոցն և ի բռնութեանց իմանալի փարաւոնին: - 512. Որ այսպիսի էր պատկեր աւուրն. յաւուր **ե** շաբաթոջ երեկոյին ի չորեքտասան լուսնին զգառն զենին և *ելին* յայգ ուրբաթի **ժե** ամսեանն. և ի կիրակէ անցին ընդ ծովն որ էր նիսանի **ժէ**: - 513. Եւ ի մէջ գիշերի զարթեաւ և զդրունս փակեալ նգօքն և սեմօք եհան յուսն և *ել* ի լեառն: - 513. Որ և պահապանքն շրջապատեալ. որ և զհանդերձն պատատեալ յանկողնի, և լերդ այծեաց և մազ ի սնարսն. և ի գիշերի իջեալ ընդ պատուհանն և *ելեալ* առ սամուէլ զերծաւ ի ձեռաց նոցա: - 513. Յորում ի մէջ գիշերի թողեալ զկտաւսն ի գերեզմանի և յարեաւ *ել* առ հայր ի յերկինս: - 513. Եւ տէրն ի գիշերի *ելեալ* ի գերեզմանէն բաժանեաց և էառ զհոգիս մարդկան ի նմանէ. և արար իւր հանդերձ զսուրբ ժողովուրդ իւր: - 513-514. ...և դաւիթ մտեալ և առեալ զսուրն ի սնարից նորա. և *ելեալ* ի գիշերի ի լեառն աղաղակեաց առ նա «ո՞ւր է սուր քո»: – 514. Եւ յարուցեալ ի գիշերի *ել* ի լեառն երկնային. աղաղակեաց ասելով «ո՞ւր է մա՛հ յաղթութիւն քո. ուր է դժոխք խայթոց քո»: – 514. ...իսկ մարմինն յերեսուն ժամուն ի գերեզմանէն յարեաւ. զի երեսնամեայ մկրտեցաւ մարմնով և *ել* ի ջրոյն: - 516. Եւ **լ** ժամեայ յարեաւ և *ել* ի գերեզմանէն: - 516. Եւ այսպէս սովորաբար խօսիմք, թէ յուրբաթի կէս օրն *ելեալ* ոք ի տեղւոջէ՛ մինչև գայ առ մեզ ի լոյս կիրակէին կամ ընդ առաւօտն, ասեմք թէ **գ** օր է ճանապարհին. նոյնպէս և յարութիւնն քրիստոսի: - 516. Երկրորդ՝ մագդաղենացին մարիամ յորմէ է դևքն *ելին*: - 516-517. Վեցերորդ, ոմանք ասեն թէ պարգևս խնդրէր հոգևորական. վասն այն ասէ *ելանեմ* առ հայր իմ և իջանէ հոգին և լնու զձեզ ձրի պարգևօք. այժմ յաղագս այդորիկ մի՛ մերձենար: - 517. Յայսմիկ յայտ արար թէ ի յարութեան անդ ո՛չ դառնայ ոք յոք. ո՛չ հայր յորդիս՝ և ո՛չ որդիք առ հարս իւրեանց. այլ դառնան ամենեքեան յայս. զի արժանի լիցին ողորմութեամբ *ելանել* առ հայր: - 517. Հնգետասաներորդ, զի բաւական համարեցաւ ի պատիւ կանանց զայն՝ զի յառաջագոյն մերձեցաւ ի նոսա ծննդեամբ. իսկ յետ յարութեանն կամի՛ զի ա՛րք նախ մերձեսցին ի նա մինչ դեռ ո՛չ է *ելեալ* նա առ հայր: - 518. Արդ մի՛ մերձենար դու յիս անկատար գոլով. որպէս մայր քո եւս ի ծառն գիտութեան. յորժամ առ բնութեամբ իմ հայր՝ և ձեր ըստ շնորհի՝ և աստուած մարմնոյս իմոյ ես *ելանիցեմ*, որոտմամբ իջեալ հոգին զձեզ կատարէ՛. արժանաւորիք յայնժամ առ իս մերձենալ: - 518. Հինգերորդ՝ համբարձաւ զուարճութեամբ. որ վերաբերի առ նոսա որք փրկեցան ի դժոխոցն և ընդ նմա *ելին* յերկինս. զի բ բանակօք *ել* յերկինս այսինքն սպասաւոր հրեշտակք և մարդկան փրկելովք: - 520. Հինգերորդ՝ յետ **խ** աւուր համբարձաւ, զի ցուցցէ թէ որք **զժ** բանեան օրէնսն չորիւք աւետարանաւն լնուն, կարեն յերկինս *ելանել*: - 521. Եւ դարձեալ ի բարութիւն և ի հանգիստ *ելեալ* ի ձախողակի՛ կենցաղոյս: - 521. Իսկ հոգին սուրբ երագ էջ յառաքեալսն. զոր արեգակն քրիստոս բազում ամօք յերկարեալ մարմնով *ել* յերկինս: - 522. Երկրորդ՝ ի վերնատանն դասք առաքելոցն ի վերայ նոր հաղորդութեանն մարմնոյ և արեանն՝ նոր օրհնեցին զքրիստոս և *ելին* ի լեառն ձիթենեաց որպէս ասէ աւետարանն: - 528. Երրորդ՝ ի լեառն ձիթենեաց տեսին զտէրն *ելեալ* յերկինս՝ երկրպագեցին նմա: - 528. Երրորդ՝ որպէս որք *ելեալ* ի սահմանէն՝ ո՛չ են ի նոյն տեսակն: - 538. Այսպէս. որք *ելեալ* ի կանոնէն՝ չեն ի նոյն կարգ քրիստոնէից: - 538. Եւ յորժամ *ել* արտաքոյ քաղաքին թողեալ զկապանս սողոմոնի՝ սպանաւ: - 540. Այլ ա՛րդ՝ յամենայն ազգաց *ելին* հերձուածօղք որ է սուտ. և խառնեցան ընդ ճշմարտութեանն: - 550-551. Զի ամենայնն ի բերան մտանէ և ընդ արտաքս *ելանէ* ասեն: - 552. Այսպէս և հանդիպեալ հպարտութեանն՝ *ելանեն* ամենայն բարութիւնք մեր: - 562. Ա՛րդ՝ մեղքն որ ընդ դէմ հոգւոյն սրբոյ՝ մանաւանդ *ելանէ* ի չար կամաց անձնիշխանականին. և ուղղակի մարտնչի ընդ դէմ շնորհաց հոգւոյն սրբոյ. և յիրաւի անթողլի՛ է: - 566. Նա՛խ առ հրէայսն. որ գիտէին զհոգին սուրբ՝ շնորհաց բաշխօղ. ուստի *ելից* հոգին զբէսէլիէլ ճարտարապետ. և զեօթնարփեան շնորհս թուէ եսայի...: – 566. Իսկ ներելին թէպէտ որոշի յերիս տեսակս ըստ մեծութեան և նւազութեան. այլ մանրամասնաբար յանթիւ *ելանէ*. որպէս ծիծաղիլ. վայրաբանել. և այլն: - 568. Իսկ յորժամ սուրբ հոգին *ելանէ*, պիղծ հոգին այսինքն սատանայ բանկէ՛ ի նա: - 570. Վեցերորդն՝ *ելեալ* ի յերկինս նստաւ ընդ աջմէ հօր. որ է հաւասարութիւն հօր: - 573. Իսկ որք *ելեալք* են ի մարմնոյ, յոյս նոցա է՛ հանդերձ ստուգութեամբ գիտութեան. զի ստուգապէս գիտեն զլինելոց հատուցումն: - 574. Հինգերորդ վերջին օծումն. որ է՛ *ելելոցն* ի կենցաղոյս և զերծելոցն ի պատերազմէ՛: - 587. Օծումն է՛ խորհուրդ ի լրումն արդարութեան. զի *ելեար* ի պատերազմէ՛ զփոշին և զքիրտն սրբեմք. որպէս *ելեալքն* ի մարմնական պատերազմէ՛: - 587. Իսկ *ելանելն* ի բեմն, զի յետ բոլոր անօրէնութեանցն քրիստոս *ել* յերկինս և նստաւ ընդ աջմէ հօր աստուծոյ: - 594. Եւ թէ

ասեն՝ հաղորդութիւնն նշանա՛կ է մահուն քրիստոսի յորմէ *ել* արիւն և ջուր: - 596. ...և գոհացեալ *ելին* ի լեառն ձիթենեաց...: - 599. Վասն այն մինչ յայս ամուսնանալ կարեն. և ի հինգն *ելեալ* վերագոյն դասուց՝ ո՛չ ամուսնանան: - 609. ...և զխաչն հանապազ կրեն ընդ ինքեանս. և լուսով խաչին *ելանեն* ընդ առաջ քրիստոսի: - 616. Եօթներորդ՝ զի լի՛րբ է ոչխարն. և լիրբն արտաքսելի՛ է յեկեղեցւոյ. որպէս յուդա լրբութեամբ *ել* արտաքս: - 617. Նոյնպէս ի սրտէն *ելանէ* կսկիծ արտասուաց. և զհեշտութիւն նորա քաւէ՛: - 619. Երկրորդ՝ մեղքն ի հոգւոյն և ի մարմնոյն ի վեր *ելանէ*. իսկ արտասուքն վերուստ ի վայր հոսի և կորուսանէ՛ զնա: - 619. Ասեն վարդապետք թէ՝ ի լուր ուրախութեան հեշտանայ լեարդն և տարածեալ լայնանայ. և այնպէս շունչն *ելեալ* յորդ ընդ շնչերակսն և առնէ զծաղրն: - 619. Եւ ի հիւթոյն յայնմանէ *ելեալ* ի գլուխն լինի արտօսր քաղցր վասն քաղցրութեան լերդին: - 619. ...և հիւթն *ելեալ* ի գլուխն լինի արտասուքն դառն վասն լեղւոյն: - 620. Եւ յաչացն ի յերեսն սակաւ. որ արտասուքն *ելանէ*. բայց սակաւ ճանապարհս այս յաղթէ՛ զայն բազում տարւոյ ճանապարհն: - 620. ...և Դարձեալ՝ որպէս յետ ամենայն տնօրէնութեանցն *ել* առ հայր և պարգևեաց զհոգին սուրբ: - 634. ...այն է, որ հրամայեաց աստուած ահարօնի զգենուլ զպճղնաւորն և զվակասն և զխոյրն և զայլն, և *ելանել* առ ժողովուրդն: - 636. Ի հինգերորդ օր արարչութեանն ի խորհուրդ մկրտութեան ջրային կենդանիք և թռչունք յօդս *ելին*: - 638. ...որոց ցանկացան և *ելին* յաշխարհէս և ի լոյս են բնակեալ: - 647. Նոյնպէս և հոգւոցն *ելեալ* ի մարմնոց՝ այլ միջոց և արգելումն կամ խափան պսակացն չկայ: - 648. Զի յորժամ *ելին* ի դրախտէն՝ **Ե** օր անսւաղ պահեցին: - 650. Եւ յորժամ մերն լուսաւորիչ *ել* ի վիրապէն, **Ե** օր պահք կարգեաց և ապա՛ բժշկեաց ի հարուածոյն...: - 650. Եւ զայս ուսաք ի քրիստոսէ. որ ի վերնատունն յետ ընթրեացն օրհնեցին և *ելին* ի լեառն ձիթենեաց: - 655. Նոյնպէս և բարեկենդանս. զի ի լեառն պահո՛ց *ելանեմք*: - 657. Եւ բնակա՛ն է զի նախ ի յանկատարն և ապա՛ ի կատարեալն *ելցեն*: - 662. ...չար հոգիքն ընդ առաջ *ելեալ* արգելուն զնա ի ճանապարհն...: – 669. ...նոյնպէս յորժամ ի գերեզման դնեն զմարմինն, իբր յաշխարհի ծովէ *ելեալ* զվառն խոնարհեցուցանեն: - 676. Նա՛խ՝ զի ի սմանէ *ելանեմք*, և ի նմանէ ո՛չ: - 679. ...մին օրն մտանեմք յաշխարհ, և ի մին օրն *ելանեմք* աշխարհէ: - 680. Զի կենցաղս այս որպէս երկդռնի քաղաք է. ի մինն մտանեմք և ի միւսն *ելանեմք*. - 680. ...և *ելեալ* ի մարմնոյն ընթանայ յօդս: - 682. Եւ ո՛չ որպէս շաղակրատեն ոմանք մտացածին բանիւ. թէ երեք օրն՝ կամ յեօթն՝ կամ յամիսն՝ և կամ ի տարին *ելանեն* ի քաւարանէն: - 683-684. Յոգիք *ելեալ* ի մարմնոց՝ ի զգայութեա՞ն են և ի միտս, թէ ոչ: - 685. Իսկ ազգն Ֆռանկաց ասեն զչարաց հոգիսն ի դժոխս իջեալ. և զբարեացն յերկինս *ելեալ*...: – 686. ...և որք միջակք են, և նոքա ի քաւարանին մաքրին և յերկինս *ելանեն*: - 686. Իսկ երկրորդն՝ որ ի բուրգաթուրն ասեն քաւեալ և *ելեալ* յերկինս...: – 687. ...ոչ թողու արդար իրաւունքն աստուծոյ *ելանել* յերկինս. այլ կան և մնան իներքոյ. ակնունելով հանդերձեալ դատաստանին...: - 688. Ապա թէ ոչ՝ ո՛չ կարէ մեղաւոր հոգին *ելանել* յերկինս. ուստի և հրեշտակք վասն մեղաց անկան. և մարդն ի դրախտէն: - 689. Այլ հոգիք սրբոցն *ելանեն* յերկինս որ անապա՛տն է չարաց...: - 689. Երրորդ, ասէ առաքեալն թադէոս, եթէ հոգի ամենայն մարդոյ որ *ելանէ* ի մարմնոյ, են նոցա օթևանք և բնակութիւն ի հանգստեան...: – 691. ...հետևի զի և արդարքն կարեն *ելանել* յարքայութենէն աստուծոյ և գնալ ի դժոխքն: - 700. Նա՛խ՝ վասն հեշտ ցանկութեան իւրեանց զոր ոչ կամին *ելանել* անտի...: - 701. որով դրոշմեալքն յետ արտաքս *ելանելոյ* ի մարմնոյս, թռչին յանապատն ի մեղաց յերկինս կերակրիլ անդ յուսով մինչև լնու թիւ կատարման աշխարհի: - 703. ...և սուրբքն *ելեալք* ի մարմնոյ և յաղթեալք թշնամոյն՝ թագաւորեն ընդ քրիստոսի որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 706. ...զի նա՛ է գազանն որ *ել* ի ծովէն և ունէր գլուխս է. այսինքն զամենայն իշխանս: - 707. Այս է ի գլխաւորութիւն ամենայնի զռ եղելոյ ապստամբութեանն. զի որ քան աւուրբ եղև աշխարհ, այն քան ամօք յանկ *ելանէ*: - 707. Եւ վեցն՝ ի կատարումն վեցեակ դարին նոր ապստամբն *ելցէ* և կորուսցէ զբազումս: - 708. զսոսա ասեն հրէայքն *ելանել* ի կատարածի և գալ յերուսաղէմ: - 708. Եւ յարիցեն և *ելանիցեն* յերկինս ամպօք: - 709. Եւ դարձեալ յարութիւն է հոգւոյ *ելեալ* և ազատեալ ի մարմնոյ և մտեալ առ աստուած, որ է յոգիս արդարոց կատարելոց: - 710. Եւ ունի բեհեզն վեց յատկութիւնս որ նշանակէ զվայելչութիւն հոգւոց սրբոցն *ելեալք* ի մարմնոյ: - 712. Եւ տէրն վասն կերակրոյն ո՛չ ասաց թէ ի մարմին մարդոյն ո՛չ հաւասարի. այլ զայն թէ՝ դառնութիւն և ծանրութիւնն արտաքս *ելանէ*, - 718. Զոր օրինակ նշան դրոշմի կայ ի մէջ քո՝ և անասնոյն՝ և տանն. զի *ելեալ* ի տանէ երթայ խառնի ի հասարակ նախիրն...: - 719. Եւ որպէս *ելաք* ի բարի կենաց և մտաք ի չար մահն, այսպէս և *ելեալք* ի մահուանէ մտաք յանեզր և անվախճան կեանքն և բարութիւն: - 724. Թէպէտ ո՛չ ունին բանք և ոչ խօսք, այլ ընդ ամենայն երկիր *ել* բարբառ վկայութեան նոցա. զի ամենայն տեղիք և ամենայն ժամանակք մարդկան առ նոսա է՛ յայտնի: - 729. Զի որպէս փայլակն *ելանէ* յարևելից ի վերայ լուսեղէն ամպոյ, և քառաձև լուսովն լնու զչորս կողմ աշխարհի և հաստատի ի գողգոթայ յորում խաչեցաւ տէրն: -

732. Նախ՝ զի տեղիք դատաստանին ո՛չ է յերկինս ուր մեղաւորք ո՛չ կարեն *ելանել*: - 737. Ո՞րպէս ասեն վարդապետք թէ յառաջին կեանս դրախտին *ելանելոց* եմք: - 758. Ո՞րպիսի լիցի օրն այն, մինչ քեզ մարիամ մայր տն ընդ առաջ *ելանէ* հանդերձ պարուք կուսանաց: - 764. Երկրորդ այնու՝ զի ի նաւաբեկութենէ փրկեալք եղիցին. թէ նաւաբեկեալքն որ ի ծովէն *ելանեն* այնքան ուրախանան, ո՞րչափ ևս առաւել ուրախասցին որք զայս քան նաւաբեկութիւնս կրեալք ի վշտագին ծովէ այսմ աշխարհի զերծան: - 764. Ուստի յա՛յտ է զի *ելեալ* էին երբեմն և վերըստին դառնան ի նոյն: - 777. Նոյնպէս և երբեմն յուզել ուրախութեանց. ի փեռեկեալ թոքոյ ի կոտորումն շնչոյն, ի քաղանթէ՛ որ առ լերդաւն՝ հիւթ ինչ ծաւալի առ նոյն ասացեալ տեղի. *ելեալ* գոլորշեացն նմանապէս առաջնոյն. և լինի քաղցրագոյն արտօսր. վասն ասացեալ հիւթոյն ի քաղցրորակն անօթոյ: - 787

ԵԼԵՔ - Երկոտասաներորդն Աբդոն որդի *ելեքայ* փարաթոնացի ամս **ը**: - 420

ԵԼԻ - Եւ յետ մահուանն մատթանայ՝ մելքի ի ցեղէն նաթանայ որ որդի էր ղեւայ և եղբայր պանթերայ, առեալ զնոյն կին մատթանայ և ծնաւ *զելի*: - 460. Եւ յակոբ և *ելի* եղբարք էին ի միոյ մօրէ: - 460. Յակոբ ի ցեղէն սողոմոնի որդի մատթանայ. և *ելի* ի ցեղէն նաթանայ որդի մելքեայ: - 460. Եւ *ելի* մեռաւ անորդի որ էր յազգէն նաթանայ: - 460. Եւ այսպէս յովսէփ բնութեամբ որդի էր յակոբայ և ի ցեղէն սողոմոնի. և օրինօք որդի էր *ելեայ* որ ի նաթանայ: - 460

ԵԼԻԱ - Զաքարիա Սիմա *Ելիա* Մովսէս տաւղօք երգէին: - 641

ԵԼԻՄԱՍ - Զառուցեալսն ի հաւատս բորբոքեն. և զվառեալսն չարութեամբ՝ շիջուցանեն. որպէս *զելիմաս* և զսիմոն: - 523

ԵԼԻՓԱԶ - Ոմանք ասեն թէ՝ բարեկամքն իւր որ էին յազգէն եսաւայ *ելիփազ*. սովփար. և բաղդատ. որք եկին մխիթարել զնա ի վշտացն...: – 320

ԵԼԼԱԴԱՑԻ - Եւ այս են հք լեզուքն ...*ելլադացիք*: - 299

ԵԼՈՂՈՒԹԻՒՆ + Սանդուխք *ելողութեան* ի յերկինս: - 474

ԵԼՈՆ - Մետասաներորդն *Ելոն* զաբողոնացի ամս **ժ**: - 420

ԵԼՈՒՄՆ + Վեցերորդ՝ որ փոխին այլք յայլոց բնութենէ վասն առատութեան բնութեանն. որպէս կարպասածին ճըճին ունի սա ծնունդ սերմամբ իւր զնմանն. և ունի *ելումն* զկերպասն: - 53. Զի ունին ծնունդ զնմանն իւրեանց, և ունին *զելումն* բաց ի ծննդենէն. որպէս ի ձիոյն ձիակապիկն. և յարջառոյն մեղու. և յայլոցն որդն: - 53. Նախ՝ զի բղխումն հոգոյն՝ է՛ *ելումն*. իսկ *ելումն* շարժումն միոյն ի միւսոյն: - 63. Այլ այնպէս ասաց առ ի ցուցանել զանչափ յաւիտենական աստուածութիւնն՝ որ ըստ ինքեան պարունակէ զամենայն ժամանակս. ըստ որում աստուածային *ելմունք* ի յապառնի ժամանակս իցեն. և կերպիւ ինչ ներկայաբա՛ր գոն: - 65. Երկրորդ՝ առաջին ստեղն է հայր. ոչ յումեքէ. միջինն որդի ծնունդ ի հօրէ. վերջինն հոգի բղխումն ի հօրէ և *ելումն* յորդւոյ. զի որդւովն երևի. և հարք հաւասար աստուածութեամբ և արարչութեամբ: - 178. Չորրորդն է՛ *ելումն* արեան և ջրոյն ի լուացումն և յարբումն մեր: - 489. Եւ ի նոյն ճառն ուր թուէ ը քաղցրութիւնս չարչարանացն քրիստոսի, զչորրորդն ասէ՝ *ելումն* արեան և ջրոյն ի լուացումն մեր: - 594-595

ԵԼՈՒՍՏ + Երրորդ՝ պտղակն *ելուստ* ի պտղոյն. որ բիծ ունի ի միտքն: - 370. Եօթներորդ՝ սապատողն. կուզն. կամ *ելուստ* ի թիկունքն. որ ո՛չ կրէ զբեռն քահանայութեան հպարտութեամբ: - 370

ԵԿ + Իսկ «աստուած աստուած իմ ընդէ՞ր թողեր զիս», ո՛չ թէ յինքենէ՛ թողաւ և կամ ի հօրէ. որպէս թէ երկեաւ ի չարչարանացն. վասն զի կամաւ *եկն* և ո՛չ հարկիւ: - 42. Քսանևմիերորդ՝ արդ՝ եթէ քրիստոս տգէտ ունէր միտս, և տկար հոգի, և ապականացու մարմին և *եկն* քրիստոս զի բարձցէ զտկարութիւնս մեր. և լուսաւորեսցէ որ նստէաք ի խաւարի. և նա՛ է գառն աստուծոյ որ բառնայ զմեղս աշխարհի և զապականութիւն: - 99. Այլ արդ՝ լինելութիւն աշխարհի առ ինքն ըստ ինքեան ասի զօրութեամբ և ներգործութեամբ. զի ի զօրութենէ *եկն* ի ներգործութիւն. զի թէ ոչ գոյր զօրութեամբ նախ՝ ո՛չ լինէր յետոյ ներգործութեամբ: - 169. Նոյնպէս և քրիստոս *եկն* առ եղբարս իւր որ էին որդիք դաւթի և աբրահամու և առաջնորդք ժողովրդեանն. և յուղա վաճառեց զնա. և տէր եղև կենդանեաց և մեռելոց և կերակրիչ. զի ազատեաց զհոգիսն ի սովոյ դժոխոցն: - 313. ...*եկն* երևեցաւ. այսինքն մարդացաւ մարդասէր բժիշկն. և առողջացոյց զկարեվէր խոցեալքս. ըստ որում բժիշկ անուանէր զինքն անկեալ ի ձեռս աւազակաց հիւանդին: - 467. Այլ յորժամ նկուն եղեն օրէնք ամենայն, և ո՛չ կարեցին փրկել. յետոյ *եկն* և երևեցաւ նոյն ինքն օրէնսդիրն և փրկեաց զմեզ: - 467. Վասն այն *եկն* որդի և հաստատեաց մեզ զժառանգութիւն իւր ասելովն «ես ուխտեմ ձեզ որպէս հայր ուխտեաց ինձ զարքայութիւն»: – 468. Եւ դարձեալ ասեմք. տէրն մեր՝ մարդեղութեամբն *եկն* զապականութիւն մեր յանապականութիւն փոխարկել. և զիա՞րդ ինքն կրէր

զապականութիւն: - 502. Զի առաքեալն թադէոս յորժամ ձեռնադրեաց զադդէ յուռհայ, և ապա՛ ի կեսարիայ *եկն* և ձեռնադրեաց առաջին եպիսկոպոս զքէոփիլոս. զայն յորոյ անունն գրեաց Ղուկաս զաւետարանն և զգործքն առ թէոփիլոս: - 548. ...*եկն* ի յերկիր որ է՛ արևմուտք և խաւար. եղև որդի մարդոյ: - 621. ...որով տէրն մեր *եկն* առ մեզ կուսութեամբն մարիամու: - 665

ԵԿԱՄՏԱԿԱՆ + Եւ այս գիտելի է, զի կրկին են կիրք. նախ բնական. և ապա *եկամտական*: - 496

ԵԿԱՄՈՒՏ + Չորրորդ՝ զի թէ չարն է յաստուծոյ, այլ արդ չարն *եկամուտ* է և պատահեալ. լինէր ապա ի յաստուած օտա՛ր ինչ և պատահական. որ է անտեղի: - 13. Այլ և ո՛չ ի բնութենէ. զի բնութիւնք ամենայն հրեշտակաց կամ մարդկան բարի՛ են ի բարւոյն յառաջ եկեալ. այլ չարն է՛ յանձնիշխան կամաց *եկամուտ* ի բնութիւնս: - 16. **Իսկ չարն է *եկամուտ* և պակասութիւն բարւոյն:** - 23. Էառ փրկիչն զամենայն, զի փրկեսցէ զամենայն. բաց ի մեղաց. զի մեղքն *եկամուտ* է և ո՛չ է ի բնութենէս. զի բնութիւնս անմեղ ստեղծաւ յաստուծոյ: - 50. Վեցերորդ՝ թէ արարա՛ծ է բանն և հոգին աստուծոյ՝ ապա օտա՛ր է յէութենէ աստուծոյ և *եկամուտ* և աւելոր՛դ նմա: - 56. Եւ թէ զամենայն արտաքուստ և *եկամուտ* ունի, զիա՞րդ ասէ զինքն ճշմարիտ գոլ: - 67. Զի ո՛չ էապէս՝ այլ արտաքո՛ւստ և *եկամուտ* ունի զաստուածն անուն: - 70. Նոյնպէս ծանրութիւն փայտին պատահակա՛ն է և *եկամուտ*. զորս կորուսանէ հուրն: - 202. Հինգերորդ՝ ի յուսումն խոնարհութեան մերոյ. զի տեսանելով զմեզ տկար քան զնասունս, մերկ և աղքատ ի մօրէ ծնեալ, խոնարհեալ զիջանիմք ի հնազանդութիւն արարչին. և զի մի՛ *եկամուտ* հպարտութեամբ կրեսցուք զանկումն արուսեկին: - 267. Եւ քարահատք և բեռնակիրքն **ծծռ**՝ յայլազգեացն *եկամուտք* էին: - 440. Երկրորդ՝ զի ո՛չ ինչ անդամ զազրելի է ի մարդն. այլ ամենայնն հաւասար են յարդարութիւն. եթէ ոչ *եկամուտ* ինչ խառնեսցի ի նմա: - 469. Իսկ *եկամուտ* կիրքն բաժանի յերիս տեսակս: - 496. Իսկ տէր մեր ի մարդեղութեան իւրում յայսցանէ *եկամուտ* կրից միայն զնահն կրեաց. իսկ զմեղս և զապականութիւնս ո՛չ կրեաց: - 496. Եւ տէրն ի մարդեղութեան իւրում ընկալաւ զոր ինչ բնականն էր մարդոյս բնութեան. և ոչ *զեկամուտ* անասնականն: - 502. Եւ գրեցին գիրս կանոնաց գլուխս ի, ընդ դէմ *եկամուտ* թուլութեանցն: - 544. Մ՛րդ՝ միաւորել զուրբ խորհուրդն ո՛չ է նորագիւտ ինչ *եկամուտ* մեզ ինքեանց: - 598

ԵԿԱՒՈՐ - Իսկ *եկաւորն* և Կշիռն և Ջրհոսն, ունին զբնութիւն օդոյ ջերմ և գէջ: - 189. Ի խոյն և ի ցուլն և *յեկաւորն* առնէ զգարուն. որ է հասարակ տիւն և գիշերն **ժբ** ժամ: - 190

ԵԿԱՒՈՐԻՄ + Եւ նա՛խ *եկաւորի* հոգին ամենայն ուրեք. որպէս ի մարգարէսն և ի կոյսն սուրբ, և ապա՛ բանն մարմնացաւ. և յետոյ հոգին սուրբ էջ յառաքեալսն և յեկեղեցի մնաց: - 125. Նախ՝ զի պետութիւնք պատշաճին առ հայր. և հրեշտակապետքն առ որդի իբր յերկուց միացեալ. և հրեշտակքն ի դէմս հոգւոյն իբր նախ *եկաւորեալք* յամենայն ուրեք, և ապա յորդի և ի հայր բնակեալ: - 136

ԵԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ + Դարձեալ, ծառ կենա՛ց է աստուածածին կոյսն մարիամ բղխեալ յարմատոյն յեսսեայ. երկնուղէշ զարգացմամբ մշտասաղարթ կուսութեամբ ծաղկեալ և պայծառացեալ հոգւոյն սրբոյ *եկաւորութեամբն*. և պտղաբերեալ մեզ անմահ պտուղ զբանն մարմնացեալ. յորմէ վայելեալք երկնաւորք և երկրաւորք ի շնորհաց նորին զյաւիտենից կեանսն ժառանգեցաք: - 768

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ + Զոր նախ *յեկեղեցական* քահանայապետութեան երեք գլուխն ասէ...: – 83. Զի այսպէս միատեսակ բնութեամբ խոստովանի ընդ մեզ և այլ ժողովուրդ ուղղափառաց ըստ ուսուցման մեծին դիոնիսեայ յերկրորդ գլուխն *եկեղեցական* քահանայապետութեանն ասել, - 477. Պետրոս գլուխ է առաքելոցն. որպէս գրէ դիոնէսիոս ի **գ** գլուխն *եկեղեցական* քահանայապետութեան: - 546. Յետ այսորիկ հարցանելի՛ է *զեկեղեցական* կատարմունքս մեր: - 613. Նախ՝ պատրեսցէ *զեկեղեցականս* խորամանկ քարոզութեամբ. - 708

ԵԿԵՂԵՑԻ + Արդ՝ ըստ ուղղափառ վարդապետաց *եկեղեցւոյ*: - 24. Որոց պատասխանեն վարդապետք *եկեղեցւոյ*. և ես զնոցայն առեալ ասացից՝ թէ յաւուրս յետինս՝ ոչ զկատարած աշխարհի կոչէ, այլ կոչէ աւուրս յետինս՝ զպակասութիւն օրինացն և արդարութեան նորա. քանզի օրէնք նոցա պակասեցաւ ի գալստեանն քրիստոսի: - 27. Ասեմք եթէ՝ զոգ և մազոգն՝ հոգևորապէս իմացեալ լինին ամենայն հալածողք *եկեղեցւոյ*. զորս սատակեսցէ՛ տէր յիսուս զամենեսեան որպէս ասէ սաղմոսն՝ «որպէս զանօթ բրտի փշրեսցես զնոսա»: - 28. Հերձեալք ի հաւատոց՝ բաժանեն զքրիստոս. և զայլ *եկեղեցիս* հերձուածօղս կոչեն: - 34. Եօթներորդ՝ զնա փոքր եղջիւր կոչէ դանիէլ. խեթկի և մեծամեծս բարբառելով. և սոքա խեթկեն *զեկեղեցի*. և բանան զհայհոյիչ բերանս իւրեանց յերկինս, և զլեզուս ածէին զերկրաւ: - 35. Ութերորդ՝ զնա օ՛ձ դարանակալ ասէ ի ճանապարհի. և սոքա առաջին օձին նմանեալ՝ հրապուրեն զբազումս. և արտաքսեն ի դրախտէ *եկեղեցւոյ*. և թոյնք իժից ի ներքոյ շրթանց ունելով և խայթոց՝ զի առորս մերձենան, ի յսկիզբն բանից կամ ի վերջն՝ մահացուցանեն զհոգիս. երկճղի ունելով լեզու նենգաւոր՝ չար և բարի, ծածուկ և

յայտնի: - 35. Իններորդ՝ նա՛ ի տաճարին նստի և ուսուցանէ. և սոքա ի ներքս ի *յեկեղեցի*. զկերպարանս բարեպաշտի ունելով արտաքոյ՝ ծածկեալ են գառնենեաւ զգայլենիս: - 35. Մանաւանդ թէ՝ որպէս վասն նեռինն յառաջագոյն պատմեցաւ *եկեղեցոյ*՝ զի զգուշասցին: - 35. Զոր զայսպիսի չարութեան խնդիրս տարագրէ՛ *եկեղեցի* ուղղափառաց: - 76. Ահա՛ այս ի կարճոյ բացայայտութիւն ծածկեալ ամբարշտութեանց, որք **բ** բնութիւնս սահմանեն ի վերայ միոյն քրիստոսի. թէպէտ անձն մի համբաւեն համաձայն մեզ, սակայն որոշմամբ բնութեանց լինին տարաձայն մեզ և *եկեղեցեացն* աստուծոյ: - 90. Եւ նա՛խ եկաւորի հոգին ամենայն ուրեք. որպէս ի մարգարէսն և ի կոյսն սուրբ, և ապա՛ բանն մարմնացաւ. և յետոյ հոգին սուրբ էջ յառաքեալսն և *յեկեղեցի* մնաց: - 125. Վեցերորդ՝ սկիզբն *եկեղեցւոյ* որպէս հիմն. և վախճան որպէս գլուխ և կատարումն: - 129. Չորրորդ՝ ներքին է բոլոր մարմնոյն. և հիմն *եկեղեցւոյ* է քրիստոս ըստ առաքելոյ: - 130. Որև այժմ ի *յեկեղեցի* ի նոյն խորհուրդ՝ սերոբէին պատկեր որ է քշոցն՝ ի ձեռն սարկաւագին աւանդի՝ որ է՛ մաքրօղն. և երրորդ կարգ յետ քահանային և քահանայապետին: - 135. Իսկ բանք փիլիսոփայիցն ո՛չ են ընդդէմ *եկեղեցւոյ*. այլ համաձայնին միմեանց: - 173. Այլ վարդապետք *եկեղեցւոյ* ասեն ըստ պղատոնի եթէ՝ լոյսն խզումն է ի տարրական հրոյ, որ յառաջին օրն գոյացաւ: - 188. Ա՛րդ՝ պսակ օրհնութեան դնի *յեկեղեցին*, և մանկարարութիւն ո՛չ: - 225. Զորս զայնպիսի ասացօղքն և ընդունօղքն՝ որոշեալ նզովէ՛ *եկեղեցի* քրիստոսի աստուծոյ: - 226. Վասն ոգւոյն մարդոյ զանազա՛ն են կարծիք արտաքին իմաստնոց և վարդապետաց *եկեղեցւոյ*: - 252. Եւ սոքա երկոքեանս խոտելի են *եկեղեցւոյ*: - 252. Վասն որոյ յայսմ հասակի տիոց հրաման է *յեկեղեցւոյ* պսակ դնել այսպիսի մանկանց: - 265. Յինգերորդ՝ Վասն նոյեան տապանին. և *եկեղեցւոյ*: - 283. Տասներկու՝ Բաղդատութիւն երից ծնողաց և ծննդոց. այսինքն սառայի, և մարիամու սրբոյն, և *եկեղեցւոյ*: - 283. Նոր օրհնել քահանայից և *եկեղեցոյ*. Նաբադ և աբիուդ այրեցան: - 284. Ինքն նմա՛ն էր կոթողի, կամ սագաշէն *եկեղեցւոյ*: - 293. Եւ մերոյն փեսային քրիստոսի՝ յովհաննէս ի վերայ յորդանանու խօսեցաւ զհարսնացեալ *եկեղեցի*: - 305. Եւ տէրն զհարսնացեալ *եկեղեցի* եմոյծ վերըստին ի դրախտն որ զվեց դարիւ արգելեալ էր և փակեալ: - 305. Նախ՝ ամուլ է սառա. և մարիամ կոյս. և *եկեղեցի* ամուլ և կոյս: - 307. Երկրորդ՝ սառա ամլութեամբ ծնաւ զիսահակ. և մարիամ կուսութեամբ զէմմանուէլ. և *եկեղեցի* միշտ կուսութեամբ ծնանի զծնունդս աւազանին: - 307. Երրորդ՝ սառա կոչի առաքինութիւն. և մարիամ լուսաւորութիւն. և *եկեղեցի* ժողովք հաւատացելոց՝ գործով ունի զառաքինութիւն և զլոյս հաւատոյ: - 307. **Չորրորդ՝ սառա օրինակ և ծնունդ իւր. մարիամ ճշմարտութիւն և ծնեալն իւր. և *եկեղեցի* համանմանութիւն և զաւակք իւր:** - 307. Յինգերորդ՝ աւետեօք երից արանցն ծնաւ սառա. և աւետեօք հրեշտակին մարիամ. և աւետեօք մարգարէին *եկեղեցի*: - 307. Վեցերորդ՝ ուրախութեամբ յղացաւ սառա. ըստ որում «ծիծաղեցաւ». ուրախութեամբ և կոյսն. ըստ որում «ուրախ լեր բերկրեալդ տէր ընդ քեզ». ուրախութեամբ և *եկեղեցի*. ըստ որում «ուրախ լեր ա՛մուլ որ ո՛չ ծնանէիր»: – 307. Տասներորդ՝ բազմամա՛յր եղև սառա ըստ նահապետացն. բազմամա՛յր է և կոյսն ըստ հաւատացելոցն. բազմամա՛յր է և *եկեղեցի* ըստ վերածնելոցն. «զի բազումք են որդիք սկնդկիդ առաւել քան զարամբւոյն» ասէ: - 307. Նոյնպէս և տէր մեր փոխանակ շնացօղ ազգին հրէից ընկալաւ *զեկեղեցի* կոյս՝ և սուրբ ժողովուրդ իւր: - 313. Եւ քրիստոս զյարկն դաւթի որ է՛ *եկեղեցի*՝ չորիցս առաքինութեամբ եռաբնակ օթևան աստուծոյ կազմեաց: - 328. Իսկ քրիստոս անխայելով *յեկեղեցի*՝ փոխեաց ի մկրտութիւն: - 329. Եւ տէրն մի անգամ կատարեաց ի վերնատունն և ետ յառաքեալսն և ի մանկունս *եկեղեցւոյ*: - 329. Եւ տէրն *եկեղեցւոյ* հեթանոսաց՝ և սրբեաց զնա՛: - 329. Քսանևէ, մովսէս ի վախճանիլն իւր՝ կտակ գրեաց զլինելոցն, և *զեկեղեցին* յանձնեաց ի կոյսն յեսու: - 329. Տասներորդ՝ օրհնա՛կ էր խորանի *եկեղեցւոյ*. զի նա՛ ստւե՛ր էր և սա՛ ճշմարտութիւն. վասն որոյ գեղեցկազարդ կազմեցաւ: - 342. Իսկ ձև խորանին, որպէս սագաշէն *եկեղեցոյ*: - 343. Եւ սրբութիւն սրբոցն ի յարևելք. զի երուսաղէմ՝ կողմ արևելից է նոցա. և սրբութիւնն ի մէջն. և սրահին յարևմուտս. որպէս մերս *եկեղեցի*: - 343. Երրորդ՝ ի ձև *եկեղեցւոյ*: - 343. Ուր բեմն է. և մէջ *եկեղեցւոյն*. և արտաքին գաւիթն. կամ ժամատունն: - 343. Իսկ **ե** կանգուն և կէսն. զի գալուստն քրիստոսի և փրկական խաչն և *եկեղեցի*՝ է՛ ի **ե**երորդ դարն և կէսն երևեալ ի մուտ **զռ** ամին: - 345. Ի խորհուրդ կենսատու հացին որ *յեկեղեցին*: - 346. Այլ և է խորհուրդ *եկեղեցւոյ*, և է զօրութիւնք հոգւոյս. չորսն ստացական, և գն աստուածային առաքինութիւնք: - 347. Դարձեալ՝ զի անապակա՛ն է հաւատն *եկեղեցւոյ*, և հաստատ յոյսն, և ջերմ սէրն առ քրիստոս: - 347. Գառն՝ որդիք քրիստոնէի. և Ուլն՝ որդիք հեթանոսի յորժամ գան *յեկեղեցին* սրբին և նւիրին աստուծոյ: - 358. Եւ ցանեալ է անգամ ի վարագոյրն. որ է՛ քաւութիւն է զգայարանցս ի **է** զօրութեանց հոգւոյն. է խորհրդով *եկեղեցւոյ*. առ է դար կենցաղոյս: - 360. Ա՛յս է՝ եթէ ի դրախտին, եթէ այժմ *յեկեղեցի*, և թէ ի վերինն երուսաղէմ: - 360. Խոյ կոչեցաւ. զի ծնաւ և զգեցոյց զմեզ. և փեսա՛յ է *եկեղեցոյ*: - 361. Իսկ ի նորս ճշմարտութենէ պատարագ քրիստոս. որ միշտ բաշխի

յեկեղեցի: - 362. Եւ վասն ուխտի, խաչի, և *եկեղեցւոյ*: Պտուղս: Շօթ: Նաշիհ: Զէթ: Մոմ: Խունկ. և այլն: - 362. Հինգերորդ՝ կրկին ողջակէզն. մին պատարագն է ամենայն աւուր. և միւսն տօն չարչարաց խաչի և մահու յամենայն ամի՛ զոր նոյն խորհրդով կատարէ՛ *եկեղեցի*: - 363. Ի նոյն խորհուրդ նոր մանկունք յարգանդի մօր *եկեղեցոյ* սնանին: - 363. Զի՞նչ է որ յանկիւնս *եկեղեցւոյն* խունկ վառեմք: - 363. Ապա թէ բորոտիմք ծածուկ մեղօք ի մարմնի՝ կապեալ բերանով առանց խոստովանելոյ, արտաքսիմք *յեկեղեցւոյ*՝ ի հանգստենէ՝ և ի փառաց արդարոց: - 368. Իսկ թէ ի տունն ի ժողովուրդս նորա. կամ *յեկեղեցիս* մեղանչեմք. յետ է ժամանակի փոխելոյ՝ որ է՛ է հասակ մեր. և է դար կենցաղոյս...: – 368. Եւ ի սոցանէ ո՛ր և իցէ, արտա՛քս է *յեկեղեցւոյ* և ի սրբութեանց, օր մի կամ **բ** կամ աւելի. և սրբի խոստովանութեան ջրովն: - 368. Հինգերորդ՝ տաղաւարահարքն. որ է՛ *եկեղեցւոյ* տօն. վասն այն զխաչին և *զեկեղեցւոյն* ի միասին տօնեմք: - 372. Եօթներորդ՝ տօն տաղաւարահարացն որ նշանակէ՛ առ մեզ զտօնելն *եկեղեցւոյ*, ի բոլոր ամն **ը** օր կատարի: - 373. Այլ և զօրհնելն *եկեղեցւոյ*՝ **ը** օրն նաւակատիս կատարեմք: - 373. Վասն որոյ ի միասին տօնեմք խաչի և *եկեղեցւոյ*. որպէս ասացաւ ի **լե** գլուխն, **լը** համարն: - 373. Զի *յեկեղեցի* է դասք են քահանայութեան: - 380. Իսկ որ ի խորանէն բերին մովսէս և ահարօն զգաւազանն ծաղկեալ. զի ի սիօնէ՛ ելցէ օրէնք. որ է՛ *յեկեղեցւոյ* ամենայն իշխանութիւն: - 382. Ի յայս միտս զվարդապետաց գաւազան *յեկեղեցւոյ* ի դուրս բերեմք զարդարեալ: - 382. Երկրորդ, մկրտութիւնն է **գ** օրն. զի ունի հրաժարիլն և զդաւանելն և զմաքրիլն. և ապա՛ եօթն խորհուրդ *եկեղեցւոյ*: - 384. Եւ զխոստովանութիւնն *եկեղեցոյն* բաժին, զի զկանոնս նորա ելոյծ: - 384. Նոյնպէս այժմ ի նորս պարտ է խոստովանիլ վասն կանոնաց *եկեղեցւոյ*. և զգողօնսն վճարել կամ ի տէրն, կամ ի քահանայս, կամ յաղքատս: - 384. Իսկ կրկին պատարագն. մին վասն բոլոր ժողովրդեանն, և մին վասն անձին ակամայիցն. ցուցանէ զկրկին խոստովանութիւնն. մին յայտնի առհասարակ *եկեղեցոյն*. և միւսն ծածուկ առանձին մեղաց: - 385. Իսկ քարկոծումն այն է, որ անզեղջն ի մեղաց՝ արտաքսի՛ *յեկեղեցւոյ* և անիծանի: - 385. Նա՛խ՝ ցուցանէ թէ քրիստոս է առաջին և վերջին. այսինքն սկիզբն և կատարումն *եկեղեցւոյ*. ո՛չ միայն աստուածութեամբն, այլ և մարդկութեամբն: - 385. Չորրորդ, զի հիմն *եկեղեցւոյ*: - 386. Ի յաւարէ պա՞րտ է *յեկեղեցիս* մատուցանել կամ մատաղել, թէ ոչ: - 390. Այլ ի յաւարէ՛ թագաւորաց որ ի յերկրէն թշնամեաց բերեն՝ հալա՛լ է մատուցի՛ նուէրք *յեկեղեցին*: - 390. Իսկ **թ** ցեղն նշանակէ՛ *զեկեղեցի* նոր օրինացս **թ** աստիճանօք կարգաւորեալ: - 391. Այլ մեզ ուղղափառ *եկեղեցոյս* միջինն է ընդունելի: - 391. **Եւ դեռևս ունին ազգն վրաց. զի զիթվորն մտեալ *յեկեղեցի* ազա՛տ են**: - 392. Ութերորդ՝ աստ *յեկեղեցւոյ* ամօթ. և անդ ի սրբոց հոգւոց. և յարութեանն առաջի աստուծոյ և հրեշտակաց ոտոխ լինելով: - 394. Չորրորդ՝ խորհրդական. զի մի է քրիստոս փեսայ. և *զեկեղեցիս* հրէից և հեթանոսաց ընկալաւ իւր հարսն սուրբ: - 401. Եւ առ այս յարմարեն բազում տեսութիւնս վարդապետք *եկեղեցւոյ*: - 409. Ապրեցոյց զռահաբ պոռնիկն ի դէմս հեթանոսաց *եկեղեցւոյ*: - 414. Եւ *եկեղեցի* եթող զպաշտօնս իւր և զչարիս՝ և սիրեաց զքրիստոս: - 417. Եւ տէրն *զեկեղեցիս* խաչիւ և արեամբ: - 418. Եւ յետոյ յամենայն աշխարհ *եկեղեցի* աստուծոյ և օրէնք և սեղան աստուծոյ կանգնեցան, և եէմ ցամաքեցաւ: - 421. Վասն այն և ի նորս զխաչ և զսրբութիւն և *զեկեղեցի* և զայլն տայ ի ձեռս այլազգեաց: - 425. Իսկ որ բոլորովին հաւանին՝ վիո՛ւկ են և արտաքսեալ *յեկեղեցւոյ*: - 429. Քսանբ, երկոքին դուստրն խօսեցաւ դաւթի, և կրտսերն տւաւ. և փեսային քրիստոսի կրկին խօսեցաւ *եկեղեցի* և նո՛րս տուաւ: - 436. Քսանգ, զօրավար կարգեցաւ դաւիթ. և տէր մեր գլուխ զինւորաց *եկեղեցոյ*: - 436. Երեսունևե, հաստատեաց զուխտն առ յովնաթան և մելքօղ. և տէրն եղբարց իւրոց և *եկեղեցույ*...: - 437. Երեսունևզ, պահեցաւ սուրն գողիաթու ի խորանն. և խաչն փրկական ի *յեկեղեցի*: - 437. Եւ ինչ ոչ գոյր ի հրէիցն, բայց միայն սողոմոն. որոյ հրամանաւն շինեցաւ ի տիպ հեթանոսաց *եկեղեցւոյ* զոր շինելոց էր տէր մեր: - 440. Եւ տէրն *զեկեղեցի* տաճար աստուծոյ կենդանոյ: - 441. Եւ տէր մեր *զեկեղեցիս* ասէր քարոզել և մկրտել: - 441. Եւ *եկեղեցի* հեթանոսաց՝ քրիստոսի: - 441. Եւ *եկեղեցի* փոխանակ բարեաց զշնորհս և զփառս: - 441. ...իսկ երրորդն նէեմի և եզր դպիր՝ կանգնեցին զպարիսպն և զդրունսն. նշանակեն զառաքեալսն զհայրապետսն և զվարդապետսն. որք օրինօք պարսպեն *զեկեղեցի*, և հանապազ ուսուցանեն զդպրութիւն: - 449. Նախ մասնաւոր հրէից. և ապա մեր *եկեղեցւոյ*. և ի կատարածի բովանդակքն...: – 449. Եւ որպէս ասէ կղէմ և անանիա դամասկացի, թէ **զ** գիրք այլ ընկալաք *յեկեղեցի*: - 450. Թլփատի և այժմ *եկեղեցի* իւր չորեքկին սրով: - 454. Եւ վէմն *եկեղեցւոյ* և պետ պետական գնդին՝ խուսափէր: - 456. Այսմ պատասխանէ պայծառ ջահն *եկեղեցւոյ* սուրբն յոհան ոսկեբերանն...: - 467. Իսկ վարդապետք *եկեղեցւոյ* բովանդակեալ զամենայն՝ **զ** եղանակաւ ասեն զծնունդն քրիստոսի: - 471. Զոր զայսպիսի խորհօղսն և ասացօղսն նզովէ՛ *եկեղեցի* ամենայն ուղղափառաց ամէն: - 475. Իսկ ըստ ժողովման, որպէս *եկեղեցի*. և անձն. հօտ. կամ քաղաք: - 476. Տասներորդ՝ քրիստոս փեսայ կոչի և *եկեղեցի* հարսն հոգևոր. և նա՛ գլուխ

և մեք անդամք և ժառանգակիցք: - 480. Քանզի ո՛չ կարէին ի միում աւուր յերկոսեան ուխտսն կատարել զտօնսն հեռի գոլով ի միմեանց. երուսաղէմացիքն այսր աղագաւ փոխեցին. և փոքր փոքր աճմամբ ընկալան և ա՛յլ *եկեղեցիք* զնոյն: - 482. Զոր ունի զայս աւանդ այժմ սուրբ և ուղիղ աւանդապահ *եկեղեցիս* հայաստանեայց ըստ վկայութեանս որ եղաւ: - 484. Դարձեալ՝ թլփատի քրիստոս և այժմ *յեկեղեցի* իւր չորեքկին: - 486. Դարձեալ նշանակէ՛ զամենայն կուրութիւնս մարմնասիրաց ի մէջ *եկեղեցւոյ*: - 490. Եւ ըստ *եկեղեցոյ* ցուցաւ խտրութիւնն ի վերոյ ի իա գլուխն **խե** համարն: - 511. Երկրորդ՝ զի վարդապետք *եկեղեցւոյ* ո՛չ համաձայնին յարութեան ժամուն: - 512. Վեցերորդ, զի *եկեղեցի* որ է մարմինն քրիստոսի՝ յետ չարչարանաց նեռինն որ հանդերձեալ է կրել, զկնի խ աւուր յերկինս համբառնալոց հաւատացեալ լինի: - 521. Սակայն վարդապետք *եկեղեցւոյ* պատշաճե՛ն զստեղծանելն հօր. իսկ զտրոհելն որդոյ. և զզարդարելն հոգւոյն սրբոյ: - 522. Երրորդ, Քրիստոս գլուխ *եկեղեցւոյ* և հիմն: - 525. Եւ ո՞րպէս է մի կաթուղիկէ *եկեղեցի*: - 525. Եւ թէ ո՞րք են մասնաւոր անդամք *եկեղեցւոյ*: - 525. Չորրորդ, Վասն սպասաւորաց *եկեղեցւոյ*. Առաքելութեան Մարգարէութեան և Վարդապետության առ հասարակ: - 525. Մետասաներորդ, Միաբանութեան և բաժանման ամէն *եկեղեցւոյ* ազգաց: - 525. Քսանեը, Թէ եօթն են խորհուրդք *եկեղեցւոյ*: - 526. Երեսունևէ, Վասն առանձնակի *եկեղեցոյս* մեր կարգաւ. և զի՞նչպէս բաղդատի եկեղեցին՝ մարդն՝ և շինեալն: - 526. Երեսունևէ, Վասն առանձնակի եկեղեցոյս մեր կարգաւ. և զի՞նչպէս բաղդատի *եկեղեցին* մարդն՝ և շինեալն: - 526. Երեսունևը, Վասն է՞ր օրհնեմք *զեկեղեցիս*: - 526. Եւ թէ խաչի և *եկեղեցւոյ* ի միասին տօնեմք: - 526. **Երեսունևթ, Ոչխար ո՛չ մտանէ *յեկեղեցին*. և մեռեալ ո՛չ թաղեմք *յեկեղեցին*:** - 527. Յիսունևվեց, Թէ ուստի՞ է օրհնութիւն կարգաց *եկեղեցւոյ*: - 527. Յետ այսորիկ հարցանելի՛ է ի նոր օրհնաց և *յեկեղեցւոյ* կարգաւորապէս ընդ մարդեղութեան բանին յարմարեալ. իբր պատճառելիք առ պատճառ նորին հետևեալ և շարադասեալ: - 528. Վարդապետականն՝ մանկանց *եկեղեցւոյ*. զի յամէ օգտեալ վարդապետք՝ զգուշացուցանեն զմանկունս սիօնի սրբոյ: - 528. Չորրորդ՝ այժմ մանկունք հաւատոյ ի *յեկեղեցիս* նոր օրհնութիւն տալով **գ** սրբեան ձայնիւ աստուածաբանե՛ն զխաչեալն քրիստոս. և օրհնեն ի վերայ արքայութեան աթոռոյ խաչին: - 529. Իսկ թէ ուրեք առաքեալք և մարգարէք հիմն կոչին, քանզի նա՛խ նոքա ժողովեցան ի հաւատս և եղեն հիմունք *եկեղեցւոյ*, և ապա՛ զայլս ժողովեցին: - 532. Զ՞ինչ է որ քրիստոս գլուխ կոչի և *եկեղեցի* անդամք: - 532. Նոյնպէս մի է քրիստոս և մի մարմին նորա. որ կոչի մի կաթուղիկէ *եկեղեցի*. որպէս ի հաւատամքն ասի: - 532. Այս քան վասն հիման և գլխոյ *եկեղեցւոյ*: - 532. Ո՞րպէս է մի կաթուղիկէ *եկեղեցի* ընդ ոլորտս տիեզերաց: - 532. Կաթողիկէն ընդհանրական լսի. իսկ *եկեղեցին* ժողովումն: - 532. Եւ հո՛մանուն է. զի *եկեղեցի* է շինեալն ի քարանց, և *եկեղեցի* է հաւատացեալ ժողովուրդն: - 532-533. Այժմ ասասցուք թէ ո՞րպէս կոչի մի *եկեղեցի* յայտնապէս ի կարճոյ: - 533. **Մի կոչի *եկեղեցի*՝ ո՛չ տեղեաւ մի. այլ միով հաւատով և յուսով կոչմանն. և միոյ մօր և մի որովայնի ծնունդ աւազանին. և մի կերակուր որ է տեսութիւն աստուածային գրոց. և մի մարմին և արիւն փրկական. և մի գլուխ և պսակ և զգեստ ունիմք զքրիստոս:** - 533. Ա՛րդ՝ մի է ամենայն ընդհանուր *եկեղեցիք* որ է բոլոր քրիստոնեայք ըստ հաւատոյն և կոչմանն յուսոյն որպէս սեռիւ: - 533. Նա՛խ՝ որպէս բոլորն է մարմին և իւրաքանչիւր մասունքն. նոյնպէս և բոլորն մի *եկեղեցի*՝ և իւրաքանչիւրքն. և բոլորն քրիստոնեայ՝ և մին մարդն. եթէ նման են միմեանց և եթէ աննման: - 533. Երկրորդ, մի անուն՝ և նշանակեալքն բազումք. որպէս խոյ է յերկինս և յերկրի և ի ծովս. նոյնպէս մի կոչի *եկեղեցի* կենդանի մարդն և շինեալն ի քարանց և *եկեղեցին* անդրանկացն յերկինս. սակայն զանազա՛ն են որպիսութեամբ: - 533. Երրորդն ի միոջէ և առ մի. որպէս բժշկական դեղ և գործիք. նոյնպէս մի է *եկեղեցի* յիւրաքանչիւր ազգս. զմի և զնոյն ունելով գործ և իր ի միոյ գլխոյն առ մի անդամքս. ի միոյն քրիստոսէ առ մի քրիստոնեայքս. ի միոյ հաւատոյն առ մի հաւատացեալքս...: – 533. ...և այլ նմանապէս առ այսոքիւք երրորդ *եկեղեցի* որով կարօ՛ղ են հաւաքել ամենայն տիեզերք երկրի և լինիլ միով հաւատովն մի հաւատացեալք որպէս ասացաւ: - 533. Չորրորդ՝ *եկեղեցի* է անդրանկացն վերինն սիոնի որ է հոգիք սրբոցն ժողովեալ. զոր պօղոս *եկեղեցի* կոչէ զորդիս արդարոց կատարելոցն: - 534. Իբր զի հոմանուն է *եկեղեցի* և ունի **դ** նշանակութիւնս. որ է՛ ստորինս. և վերինն *եկեղեցի*. և շինեալք ի մէնջ. և հաւատն ժողովարան մեր: - 534. Այս թէ ո՞րքանաբար կոչի *եկեղեցի*: - 534. Վասն է՞ր երբեմն իգական հարսն և դուստր կոչի *եկեղեցի*. և երբեմն արական որդի: - 534. Երկրորդ՝ վասն գերազանց և ծայրագոյն միաւորութեանն քրիստոսի ընդ *եկեղեցի*: - 534. Դարձեալ՝ թէպէտ մի է հայր և մայր քրիստոսի և *եկեղեցւոյ*, այլ զանազան կերպիւ: - 534. Եւ որպէս կողն ադամայ եղև կին. և շինեալ *եկեղեցի* լինի հարսն քրիստոսի: - 534. Իսկ մայրն է *եկեղեցի* վասն անդամոցն քրիստոսի: - 534. Ո՞րք են մասնաւոր անդամք *եկեղեցւոյ*: - 534. Գլուխ *եկեղեցւոյ* է՛ տէր մեր յիսուս քրիստոս որպէս ասացաւ: - 534. Երկրորդ՝ ի պատկեր երից անձնաւորութեանցն սոքա են *յեկեղեցի*: - 535. **Չորրորդ՝ զի շինօղ և հաստատօղ**

եկեղեցւոյ* առաքեալքն են. և ձեռնտու նիւթոց մարգարէքն. եզր և պարիսպ՝ վարդապետք**: - 535. Այսքան վասն նախկին սպասաւորաց *եկեղեցւոյ*. այսինքն Առաքելոց Մարգարէից և Վարդապետաց: - 537. Կրկին իշխանութիւն է զոր ունի քահանայն. զի կապելն որոշելն է. սարկաւագին որ որոշէ՛ զանմաքուրն *յեկեղեցւոյ*: - 538. Որպէս դիմոփիլոս կիսասարկաւագ զքահանայ ոմն արտաքսեաց *յեկեղեցւոյ*. զոր յանդիմանէ՛ սուրբն դիոնէսիոս յութերորդ թուղթն իւր: - 539. Ասեմք, եթէ որք ի հաւատս ունին թիւրութիւն. որպէս հերձուածօղք և վնասիչք *եկեղեցւոյ*. և որք ի զազիր վարս պղծեալ են գործովք և վնասեն զինքեանս. և անզեղջք են առ երկոսին. յետ մի անգամ և երկիցս խրատելոյ, որոշեսցին *յեկեղեցւոյ* և պատժեսցին: - 540. Եւ գրեցին ապաշխարութեամբ խոստովանութիւն. և եդին ի տապանին դադայ՝ *յեկեղեցւոջ* սուրբ վկային դեմետրեայ: - 543. **Եւ նզովեցին զաղանդն մարկիանու և զարտեմոնի, և զտումարն լևոնի. և միաբանեցան ի մի հաւատս սուրբ առաքելոցն. և ի կանոնս սուրբ ժողովոյն ինչ պետք էին յաւելին գլուխս թ ի զգուշութիւն *եկեղեցւոյ: - 544. ...և նորոգեցին զթուլութիւն և զերկպառակութիւն ինչ *եկեղեցւոյ*. և հաստատեցին գիրս կանոնականս **բժ**ան գլխոց: - 544-545. Որ կանոնական գլխօք պայծառացոյց զկարգ *եկեղեցւոյ* և զուղղափառութիւն հաւատոյ. զոր **զ** ամաւ յառաջ եղծեալ էր եզրի կաթողիկոսի...: – 545. Մինչ եկաց երկրորդ լուսաւորիչն հայոց և կրկին կիւրղոս սուրբ իմաստասէրն յոհան. և լուսաւորեաց *զեկեղեցի*: - 545. Այսպէս սրբեաց *զեկեղեցի* յամենայն աղանդոյ սուրբն յոհան. որոյ յիշատակն օրհնութեամբ եղիցի ամէն: - 545. Եւ տէր սիոն հայոց կաթողիկոսն անդր հասեալ բազում եպիսկոպոսօք և մեծամեծ ազատօք հայոց և իշխանօք նոցին. ընդ դէմ աղանդոց ա՛յնր ժամանակի, և թուլութեան կարգաւորաց *եկեղեցւոյ*, և բռնութեան իշխանաց: - 545. Գրէ կարգս կանոնականս **իդ** գլխօք. և հաստատէ՛ *զեկեղեցի* պայծառ կարգօք և ուղղութեամբ: - 545. Ժողովեալ բազում եպիսկոպոսաց յամենայն կողմանց. և իշխանաց և մեծամեծաց հայոց. կարգեցին սահմանս կանոնականս **իբ** գլխով. և պայծառացուցին *զեկեղեցի* սուրբ: - 545. Զոր յառաջին ամին յորժամ նստաւ կաթողիկոս տէր սիմէոնի, ի ձեռն տէր եղիայի մեծահանդէս ժողովմամբ պայծառացոյց *զեկեղեցի* կանոնական հաստատութեամբ ի փառս քրիստոսի աստուծոյ մերոյ օրհնելոյն յաւիտեանս ամէն: - 545. Եւ վէմ դաւանութիւնն էր որ խոստովանեցաւ զքրիստոս որդի աստուծոյ կենդանւոյ. և ի վերայ այնմ դաւանութեան շինեցաւ *եկեղեցի* քրիստոնէից: - 547. Ուստի յա՛յտ է, զի առեալ էր զքահանայութիւն. և մկրտեալ զթագաւորն և լուսաւորեալ զազգս, և շինեալ *եկեղեցիս*: - 548. Սոքա է սիւնք և է խարիսխք են *եկեղեցւոյ* գլուխ կարգեալք ընդ բոլոր տիեզերս որպէս ասացաւ: - 549. Այսպէս և ամենայն ազգք քրիստոնէից զնոյն ունէին ճանապարհ դաւանութեան և աւանդութեան յառաքելոց անտի մինչ ի ժողովն քաղկեդոնի. և յետ անտի բաժանեցան ամենայն ազգք յամենայն իրս, որպէս յա՛յտ է յիւրաքանչիւր *եկեղեցիս*: - 551. Ազգ առ ազգ բաժանեալ լինի գաւառաւ և լեզւաւ և կանոնական սահմանաւ որ են աւանդութիւնք և հաւատք *եկեղեցւոյ*: - 552. Երրորդ՝ և զայն ի միում *եկեղեցւոջ* առանց խտրութեան: - 553. Նա՛խ՝ ըստ դրութեան կարգի աղօթիցն որ *յեկեղեցիս* նոցա: - 554. Եւ ըստ այսմ միաբանութեան և զմէրս տեսանեմք *եկեղեցի* ունել եզով միաբանութիւն առ այլ քրիստոնեայս: - 554. Երկրորդ՝ սրբոյն Գրիգորի որ վասն շինութեան *եկեղեցւոյ* տեսիլն: - 555. **Որ և յարազուարճ բարերջանկութեամբ լի և ամենազան քաղցրորակ պտղաւէտութեամբ տընկեցիս ծառ բարձրաբերձ յընթացս հոգւոյն ի մէջ *եկեղեցւոյ* տանս թորգոմեան ազգիս հայկազնեան**: - 558. Չորրորդ ըստ առընչին. այսինքն թէ առ ի՞նչ իրք գործէ զմեղքն. զի մարդն դ դիմօք գործէ զմեղս. այսինքն դիմաց աստուծոյ, դիմաց *եկեղեցւոյ*, դիմաց ընկերին, դիմաց իւր անձինն: - 565. Նոյնպէս և *եկեղեցւոյն* քան զայլն: - 565. Հինգերորդ ըստ ուրին. թէ ուր գործեն զմեղքն. կամ ի վանք, կամ *յեկեղեցի* որ է տուն աստուծոյ. կամ ի գեօղ, կամ ի քաղաք, կամ ի պոռնկատուն: - 565. Առ աստիճանս այս պարունակի է խորհուրդ *եկեղեցւոյ*. որ է՛ Մկրտութիւնն. Դրոշմն. Պատարագն. Ապաշխարութիւնն. Կարգ քահանայութեանն. Պսակն. և Օծումն: - 573. Դարձեալ՝ կրկին է թշնամին. մեր անձինս, և *եկեղեցւոյ*: - 577. Անձին թշնամւոյն պա՛րտ է բարի առնել. իսկ թշնամւոյն *եկեղեցւոյ*՝ ո՛չ առնել բարի և ո՛չ չար: - 577. Չորրորդ՝ զիրէայս և զհեթանոսս ի մի *եկեղեցի* ժողովեաց: - 585. Ո՞րք են է խորհուրդք *եկեղեցւոյ*: - 587. Վասն է՞ր է են խորհուրդք *եկեղեցւոյ*: - 587. Նա՛խ՝ ըստ զանազանութեան մարդկան որ են *յեկեղեցի*: - 587. Առաջին խորհուրդն է՛ մկրտութիւնն որ է նոր մտելոցն *յեկեղեցի*: - 587. Վեցերորդ կարգն. որ է՛ սպասաւորելոցն այսմ խորհրդոց որք են *յեկեղեցի* քահանայք և այլք: - 587. Իսկ պսակն է՛ ի խորհուրդ ողջախոհութեան. զի ողջախոհ ամուսնութեամբ զսպեսցէ առ ինքն զբղջախոհ ցանկութիւնն. և արգելցի ի շնութենէ և ի պոռնկութենէ. վասն որոյ է են խորհուրդք *եկեղեցւոյ*: - 587. Դարձեալ խնդրի որ մկրտօղն ունիցի դիտաւորութիւն որ այն մտօքն մկրտէ զոր բոլոր *եկեղեցին*: - 588. Այլ թէ որ հասակաւ մեծ է, խնդրի յատուկ հաւատ. իսկ թէ տղայ է՝ բաւական է խորհուրդն *եկեղեցւոյ*: - 588. Որ և է՛ այս հերձուած մեծ և յանդուգն հայհոյութիւն ընդ դէմ կարգաց *եկեղեցւոյ*: - 589. Նա՛խ՝ զի

այսպիսի չար աղանդս ո՛չ գտանի յայլ *եկեղեցիս* քրիստոնէից: - 589. ...զնոյն և ամենայն հեթանոսք առնեն. իսկ թէ ի հեթանոսս այսպիսի պարկեշտութիւն պարտ էր առնել, քանի՞ ևս առաւել *յեկեղեցիս* պարտ է լինիլ. որ է ճշմարիտ կարգաւորութիւն և սրբութեան օրէնք: - 589. ...որպէս և գրեալ է ի գիրս նիկիական կանոնացն եթէ զծառայս ի ժառանգութիւն *եկեղեցւոյ* կարգել ո՛չ հրամայեմք. - 589. ...բայց թէ ազատեալ լիցի տն կամօք. որպէս նեսիմոնս այն. իսկ թէ զայր որ ընդ ծառայութեամբ է՝ ո՛չ հրամայեցին հայրապետքն սուրբք գալ ի յաստիճան *եկեղեցւոյ*. - 589. Չորրորդ՝ զի միշտ որդի ծնանիմք աստուծոյ և ո՛չ դուստր և էգ. զի ի քրիստոս յիսուս արու և էգ ո՛չ է ասէ առաքեալն. և զայս ցուցանէ աւազանն ի յաջ կողմն *եկեղեցւոյն*: - 590. Ո՛չ կարէ. զի կնքահայր ասեմք և ո՛չ կնքամայր. զի կնքամայր *եկեղեցին* է նորածնելոցն: - 591. Եւ ոչ այս միայն այլ և ի ժամ մկրտութեանն ո՛չ է պարտ մնալ կնոջ *յեկեղեցւոջն*: - 591. Եւ դնէ զայս քահանայն սուրբ մեռոնաւն ի ճակատ նուիրելոյն ասելով այսպէս. ըստ այլազգաց *եկեղեցեաց*. թէ ի ներքոյ ձևիս այս ես կու նշանեմ զքեզ նշանաւ խաչի...: – 593. Եւ ըստ մեր *եկեղեցւոյս* է՛ այս: - 593. Այս ըստ հակառակասիրութեան նոցա ասի. այլ ըստ ուղղութեան՝ քահանայն ունի իշխանութիւն զեօքն խորհուրդ *եկեղեցւոյ* կատարել. և եպիսկոպոսն առաւել ունի. զի միայն տայ զկարգն, եկեղեցի օրհնէ և սեղան: - 594. Այս ըստ հակառակասիրութեան նոցա ասի. այլ ըստ ուղղութեան՝ քահանայն ունի իշխանութիւն զեօքն խորհուրդ եկեղեցւոյ կատարել. և եպիսկոպոսն առաւել ունի. զի միայն տայ զկարգն, *եկեղեցի* օրհնէ և սեղան: - 594. Եւ թէ ասեն՝ *զեկեղեցին* կու նշանակէ ջուրն այն: - 596. Ասեմք թէ՝ *եկեղեցին* սիրով և հաւատով է միացեալ ընդ հաղորդութիւնն քրիստոսի և ո՛չ ջրով: - 596. Զի՞նչ է որ *յեկեղեցիս* մեր մի նշխար օրհնեմք. և ա՛յլ ազգ բազում: - 597. Եւ սուրբ լուսաւորիչն զոր ի ժամանակին այնմիկ էր՝ զա՛յն կարգեաց ի մերս *եկեղեցի*. և ունիմք հաստատապէս: - 599. և ա՛յսպէս մեկնեն առ հասարակ վարդապետք *եկեղեցւոյ*...: - 599. Թէ անպատկառ մտեալ *յեկեղեցին*. և ի յաղօթք կանգնեալ: - 601. Ա՛րդ՝ ի սոցանէ մասն ինչ աղօթակա՛ն է և մասն ինչ հրաման. վասն զի մասն ինչ *եկեղեցւոյ* կանոնաց մեղանչեմք, և մասն ինչ և մասն ինչ պատուիրանացն աստուծոյ: - 602. Վասն այն ի դիմաց *եկեղեցւոյ* աղօթքն է, և ի դիմաց աստուծոյ իշխանութեամբ արձակումն: - 602. Վերջին օծումն է խորհուրդ *եկեղեցւոյ*. որ տուեալ լինի հիւանդաց ի հոգէվարի օրն. յաչքն, յականջն, ի բերանն, ի ձեռքն, ի կուշտն, յոտից ներբանքն: - 604. Այս ըստ այլազգաց *եկեղեցեայց* է: - 604. Իսկ ըստ *եկեղեցւոյս* մեր ա՛յս է այժմ: - 604. Վասն որոյ հայրապետք *եկեղեցւոյ* լա՛ւ համարեցան զվայելչականն բառնալ որ ո՛չ ի լինիլն յաւելուած առնէ, - 604. ...և ո՛չ ի բառնիլն ապականէ զկարգ *եկեղեցւոյ*. որ է վերջին օծումն...: - 604. ...զի մի՛ համարձակեսցին քահանայք և զձէթ օրհնելն վերստին մուծցեն *յեկեղեցիս* մեր: - 605. Կարգն է կարողութիւն զոր ետ եպիսկոպոսն այնմ զոր ի կարգն ընկալաւ և ի սպասաւորութիւն խորհրդոյ *եկեղեցւոյ*: - 606. Զի նորին գործն է որ բանայ և փակէ զդուռն *եկեղեցոյ*: - 606. Եւ նմա՛ պատշաճ է կարդալ զմարգարէքն և զհին օրէնքն *յեկեղեցին*: - 606. Որոյ գործն է սպասաւորել քահանային ի խորհուրդ *եկեղեցոյն*. զսկիհն պատրաստել, զաւետարանն կարդալ ի բեմն: - 606. Այս ըստ հռոմայեցւոց *եկեղեցւոյն*: - 606. Իսկ ըստ *եկեղեցւոյն* յունաց, Առաջին դասք են Պատրիարգունքն. որ թարգմանին հայրապետ...: – 607. ...և օրհնել ձէթ կնքոյ վասն յաւելուածոյն. արկանելով յառաքելական ծիրոյն. զոր օրհնէ *եկեղեցի* յաւելուածով: - 607. Եւ գո՛րծ է նոցա՝ ձեռնադրել զամենայն վիճակաւորս *եկեղեցւոյն* իւրեանց: - 607. Եւ ուր չիցէ եպիսկոպոս՝ *եկեղեցի* օրհնեն և խաչի կնիք տան: - 608. Եւ զդրունքն նոքա պահեն. և *զեկեղեցին* նոքա զարդարեն: - 608. Այս են **թ** դասք *եկեղեցւոյ*: - 608. Առաջինն է արտաքս հանել *յեկեղեցւոյ* զոչ մկրտեալսն և զախտացեալս մեղօք. և զայս առնէ դռնապանն: - 608. Դարձեալ՝ բանն աստուած փեսայ կոչի հարսին *եկեղեցւոյ*. և զօտար բնութիւնս մարդկան միաւորեաց ընդ իւրեան: - 612. Եօթներորդ, զի և քրիստոս ո՛չ ընդ բազում, այլ ընդ մի Կաթուղիկէ *եկեղեցի* միաւորի: - 612. Զի՞նչ նշանակէ *եկեղեցին*: - 613. *Եկեղեցին* մի անուն է և **բ** իրս նշանակէ. զշինեալն և զշինօղսն: - 613. Զի *եկեղեցին* ժողովո՛յ է անուն. որպէս հրամայեաց աստուած մովսէսի՝ - 613. Որ և *զեկեղեցւոյ* անունս աստուած կոչեաց յառաջագոյն: - 613. Ա՛րդ՝ **բ** *եկեղեցոյս* մին է անուն. և ունին բազում բաղդատութիւն ըստ մի անուանն: - 613. Այսպէս և մարդս *եկեղեցի*՝ յոսկերաց և յերակաց և ի մսոյ: - 613. Կամ ի զանազան դիմաց և ազգաց. որպէս այր, կին, ծեր, տղայ, ժողովեալ կոչի մի *եկեղեցի*: - 613. ...որք հիմունք են *եկեղեցւոյ* և լոյս ծագօղք: - 614. Եօթներորդ, ի սմա՛ է խորհուրդ *եկեղեցւոյ* ներգործի. և ի մեզ կատարի և կրի: - 614. Ութերորդ, սմա անուն կոչի *եկեղեցի*. այսինքն զոր կամիս լիցի. և դուստր սիօնի: - 614. Տասներորդ, սա՛ սրբի ջրով և օծանի, և ապա՛ է *եկեղեցի*: - 614. Իսկ մարդս *եկեղեցի*, մկրտի ջրով և դրոշմի սուրբ մեռոնաւ...: - 614. ...և ապա լինի *եկեղեցի* և ժողովուրդ քրիստոսի. որպէս ասացաւ ի վերոյ **լա** գլուխն, **գ** համարն: - 614. Վասն է՞ր օրհնեմք *զեկեղեցի*: - 615. Չինգերորդ, օրհնեմք *զեկեղեցիս*, զի օրհնութիւն վերնատանն ուր տէրն պատարագեաց, և հոգին սուրբ էջ յառաքեալսն...: – 615. Ութերորդ՝

սրբեմք *զեկեղեցիս*, զի լիցի սրբութիւն սրբոց. զի որք մերձեսցին ի սա՛ սրբեսցին: - 615. Տասներորդ՝ սրբեմք և օծանեմք *զեկեղեցիս* յօրինակ մեր...: – 615. ...զի և մեք *եկեղեցի* կոչիմք որպէս ասացաք ի վերոյ: - 615. Զայս ունի խորհուրդ օրհնութիւն *եկեղեցւոյն*: - 615. Երկրորդ, զի է է խորհուրդ *եկեղեցոյ*. և է արփեան է շնորհք հոգւոյն. և մի կատարմունքն ի մեզ, որ լինի ը: - 616. Երկրորդ ասեմք, և մեք **բժ**ան օր տօնեմք *եկեղեցւոյ* ի բոլոր ամն. որ են այս: - 616. Դարձեալ, **ը** օր *եկեղեցւոյ* տօնեմք. և մի գլխոյն *եկեղեցւոյ*. և անդամոց նորա: - 616. Եւ հին և նոր *եկեղեցւոյ* որ է երկոտասան: - 616. **Վասն է՞ր խաչի և *եկեղեցւոյ* ի միասին տօնեմք:** - 616. Իսկ մեր քաւութեան տօն խաչն է. և տաղաւարահարն *եկեղեցին*. վասն այն զխաչի և *եկեղեցւոյ* ի միասին տօնեմք: - 616. Երրորդ՝ ի բանակիլն խաչաձև բանակեցան երկոտասան ցեղքն, և խորանն ի միջի. որ նշանակէ՛ զխորանն *եկեղեցւոյ*՝ խորհրդով խաչին քարոզեալ ընդ դ կողմ աշխարհի: - 616. Չորրորդ՝ զի խորանն մովսէսի խաչաձև էր կանգնեալ որպէս մերս *եկեղեցի*: - 616. Եօթներորդ՝ զի պսակ *եկեղեցւոյ* և փառք է՛ սուրբ խաչն տէրունական. որպէս ի գլուխն է կանգնեալ: - 616. Ութերորդ՝ զի ամենայն խորհուրդ *եկեղեցւոյ*՝ խաչիւն կատարի. Մկրտութիւն. Դրոշմն. Պատարագն. և այլն: - 616. Իններորդ, զի *եկեղեցի* հաւատացելոց՝ ունի զձև խաչին ըստ մարմնոյ. - 616. կարգեաց ը օր նաւակատիս խաչի և *եկեղեցոյ* ի միասին տօնել: - 617. Վասն որոյ և մեք միշտ ի նոյն քանիս ամսոյն սուրբ խաչին և *եկեղեցւոյ* տօն կատարեմք: - 617. Վասն է՞ր ի տաճարին զճարպն վաճառէին, և *յեկեղեցիս* մոմ: - 617. Վասն է՞ր ոչխար *յեկեղեցին* ո՛չ մտանէ: - 617. Նա՛խ՝ զի *եկեղեցին* է ի խորհուրդ դրախտին. ուր անասուն ո՛չ մտանէր. նոյնպէս և *յեկեղեցի* ո՛չ մտանէ: - 617. Եւ *եկեղեցի* է լեառն անմատոյց. վասն որոյ անասունք և անարժանք ո՛չ մտանեն: - 617. Իսկ *յեկեղեցի* ճշմարիտ գառն պատարագի. վասն որոյ զօրինակն արգելումք: - 617. Հինգերորդ զգուշանամք, զի մի՛ ոչխարանոց լիցի *եկեղեցի* և գոմ: - 617. Վեցերորդ՝ զի *եկեղեցին* փարա՛խ է բանաւոր հօտից. և ո՛չ անբանից: - 617. Եօթներորդ՝ զի լի՛րբ է ոչխարն. և լիրբն արտաքսելի՛ է *յեկեղեցւոյ*. որպէս յուդա լրբութեամբ ել արտաքս: - 617. Նոյն պատճառաւ զմեռեալս *յեկեղեցին* ո՛չ թաղեմք: - 617. Նա՛խ՝ որպէս զմեռեալս հոգւով՝ արտաքսեմք *յեկեղեցւոյ*. նոյնպէս և զմեռեալն մարմնով: - 617. Երկրորդ՝ *եկեղեցի*՝ դրախտին է օրինակ. որ զմեռեալսն մեղօք արտաքսեաց: - 617. Երրորդ՝ զի մարմինք սրբոց ի գաւիթս պահին և ո՛չ *յեկեղեցի*. յօրինակ հոգւոց նոցա որք են ի պահեստ հոգւոյն ի տեղւոջ լուսոյ և հանգստեան: - 617. Եւ տապանն նշանակէ՛ *զեկեղեցի*. որք ի ծայն ժամահարին ժողովին և ապրին ի ջուրց հեղեղաց մեղաց: - 618. Նոյնպէս և քահանայքն հնչէին ի հինն. որպէս այժմ ի *յեկեղեցի* ժողովեն ի յաղօթս հանապազորդ: - 618. Քանի՞ անգամ խունկ արկանեն *յեկեղեցին*: - 618. Վեցերորդ՝ աղօթք է ինչք և պատարագք որ *յեկեղեցիս* ընծայեն...: – 619. Իսկ ի նորս *եկեղեցի* քրիստոնէիցս ազգի՝ յաւելեալ է կրկին ժամ. այսինքն յետ առաւօտին զարևագալն. և յետ երեկոյին՝ զխաղաղականն...: – 621. Այլ և **թ** են աստիճանք *եկեղեցւոյ* և զայս ևս մարգարէն ուսուցանէ...: - 621. Նոյնպէս և *յեկեղեցիս* **գ** են դասք պաշտօնէից: - 624. Նմանապէս և *յեկեղեցի*՝ ոմանք սաղմոսե՛ն. և սարկաւագն ի տիպ հրեշտակին տայ զօրհնեայն ի քահանայն որ է՛ տիպ քրիստոսի...: - 625. **Իսկ ի նորս առ մեզ, Սակաւ ինչ հոգացեալ զեօթնիցս, այլ ութերորդին փոյթ տարեալ դարուց աւանդապահք *եկեղեցոյ*, կարգեցին ութն կանոնս ըը գուբղայիւ**: - 627. Նոյնպէս և **ը** ծայն եղանակաց. և **ը** օրեայ զտօնս գլխաւորս. որպէս ծննդեանն ութն օր. և յարութեանն՝ և հոգւոյն գալստեանն՝ և խաչի՝ և *եկեղեցւոյ*՝ և այլն: - 627. **Իսկ սկսուածն ընդ երգոյն խառնեալ, Նախ նշանակէ՛ թէ զմարգարէից և զառաքելոցն բանս ի միասին խառնեալ ունի նորս *եկեղեցի*:** - 627. Այլ և նշանակէ՛ զմարդիկ ընդ հրեշտակաց և զհրէայս և զհեթանոսս խառնեալ ի մի *եկեղեցի*: - 629. Եւ ալէլուն *եկեղեցւոյ* խունկ և իւղ է: - 630. ...և կարգեաց *յեկեղեցիս* անտիրքայ յառաւօտն և յերեկոյն զսուրբ աստուածն խաչեցար ասել: - 631. Եւ ըստ **թ** դասուց *եկեղեցւոյ* որ աստուածաբանեն միշտ, զխաչեալն պաշտելով: - 632. Բայց կին մարդոյ ո՛չ է պարտ բանալ զգլուխն, այլ առաւել ծածկել *յեկեղեցւոջ*: - 635. Զի՞նչ է որ երկու դասք պաշտեն *յեկեղեցիս*: - 636. ...որք դաս առ դաս երգէին զսաղմոսն դաւթի. նոյնպէս և *յեկեղեցի* կարգեցաւ: - 636. Զխաչին և *զեկեղեցոյ*, սահակն որ գնաց ընդ դէմ տաճկաց: - 637. Այսքան շարականս ընդունելի՛ է *յեկեղեցի*. և աւելին քան զայս՝ խոտելի՛ է և անպիտան: - 638. Գրիգոր մագիսրոսն ի տարօն *եկեղեցի* է շինեալ. և ծախիւք պատկեր բերեալ և անդ եդեալ: - 639. Եւ մեք արտաքսիմք *յեկեղեցոյ*: - 641. Եւ *յեկեղեցւոյ* յառաքելոցն շինեալ: - 642. Զգիրս ո՞րպէս է ընթեռնլի *յեկեղեցի*: - 643. Վասն այն և տեղեաւ փոխեմք. զմարգարէսն ի մէջ *եկեղեցւոյն*, և զառաքեալսն մերձ բեմին ընթեռնումք: - 643. Զնոյն կարգ և ա՛յժմ ունի *եկեղեցի*: - 643. ...և զայլ մարգարէսն ի շաբաթն ընթեռնուին. վասն այն միշտ սա՛ երգի *յեկեղեցի*: - 643. Երրորդ, աստուածահայր կոչեցաւ, պա՛րտ է առաւել զինչս հօրն ծախել ի տունս *եկեղեցւոյ*: - 643. Այժմ ի մերս *եկեղեցի* **ժ** են: - 649. Իններորդ *եկեղեցւոյ*: - 649. Նոյնպէս աշխարհամատրանն և *եկեղեցւոյ* տօնն ի կիրակէ: - 649. Այժմ ի *յեկեղեցիս* մեր **ժ** երևին մեզ: - 649. Եւ խաչի

և *եկեղեցւոյ* կարգ: - 649. ...որ և յա՛յտ է ի փակելոյ դրանց *եկեղեցւոյ*: - 650. Եւ *յեկեղեցիս* ո՛չ մտանեմք: - 651. ...և **լ** դրամ տուգանս տացեն *յեկեղեցին*: - 652. **ծ** դրամ *յեկեղեցին* տացէ. և **լ** դրամ յաղքատս. և ապա՛ հաղորդեսցի: - 652. Այսքան վասն Աղօթից և Կարգաց *եկեղեցւոյ* և Պահոց: - 654. Եւ դազար թարգման եբեր ի հայս՝ ի **ժգ** ամի թարգմանութեան սրբոյն սահակայ առն աստուծոյ որ էր նախանձախնդիր կարգաց *եկեղեցոյ*: - 659. Իսկ վասն գրակարդացի և նկարեալ *եկեղեցւոյ*. և վասն զնշխարս ի հանգիստ փոխելոյ. այս ամենայն յիշատակ է մեզ ի սրբոյն գրիգորէ՛ լուսաւորչէն մերմէ: - 659. Այսքան մինչև ցայս վայր՝ վասն այժմոյս, և կարգաց *եկեղեցւոյ*, - 659. ...և նա դնէ *յեկեղեցին* մերձ ի դուռն և աղօթէ՛: - 671. ...և դնեն ի մէջ *եկեղեցւոյն* ի ներքոյ բեմին: - 671. ...և նա դնէ *յեկեղեցին* մերձ առ դուռն որ նշանակէ զկայանք հոգւոցն յերկինս ի վերջին տեղւոջ մինչ ի յարութեանն օր: - 672. Դարձեալ՝ դնեն զքահանայս առաջի սեղանոյն ի վերայ բեմին, և զկրօնաւորս ի մէջ *եկեղեցւոյն*, և զաշխարհականս առ դուռն, նշանակէ զզանազան տեղիս: - 672. ...վասն այն նա՛ մեզ ողջոյն տայ բոլոր *եկեղեցւոյս*. - 673. Իսկ տանիլն ի **դ** անկիւնս *եկեղեցւոյն*, վկայե՛ն նմա թէ՝ չորեքին աւետարանչացն խրատու շուրջ եկն *զեկեղեցեաւն*. - 673. Եւ վերջոյ ի հիւսիս. որ ցուցանէ զշնորհին որ ի հինն սիովնէ հնչեաց *յեկեղեցիս* հեթանոսաց...: – 674. Եւ որպէս ի հիմնարկութեան *եկեղեցւոյ* խաչիւ և աւետարանաւ բրել է աստիճանաւ...: – 674. ...որ ցուցանէ թէ մարմինն նորա միշտ *յեկեղեցւոջէ* և յետ մահուն...: – 674. ...և զեօթն խորհուրդ *եկեղեցւոյ* կատարեաց: - 674. Երկրորդն յորժամ դնեն *յեկեղեցին*: - 675. Իսկ թէ *յեկեղեցիս* ո՛չ թաղեմք՝ ասացաւ ի վերոյ **լե** գլուխն **լթ** համարն: - 678. Նա՛խ՝ որպէս ասացաւ ի քահանայաթաղն վասն **է** շնորհաց հոգւոյն, և **է** խորհրդոց *եկեղեցւոյ*, և **է** առաքինութեանց, և **է** գլխաւորագոյն մեղաց, և **է** զգայարանօք մեղանչեմք, և **է** փոփոխմամբ հասակի...: - 683. Զի որք ընկալան զշնորհսն, պա՛րտին նոքա ընչիւք իւրեանց *զեկեղեցւոյն* լոյսն վառել զաւուրս ութն: - 684. Այլ որք ուղիղ դատեցան վարդապետք *եկեղեցւոյ* ըստ տեսլեանն յօհաննու. որպէս մեծն անդրէաս և համախոհք նմին սուրբն իրինոս, եպիփան, և բասիլիոս: - 687. Եւ այն է *եկեղեցիք* անդրանկաց կատարելոց յերկինս որպէս ասէ պօղոս: - 688. Եւ այն է քաղաք աստուծոյ և վերին երուսաղէմ՝ և *եկեղեցիք* արդարոց ըստ պօղոսի: - 688. Եւ գիտելի է, զի հիմն և սկիզբն անդ *եկեղեցւոյն* եղև տէր մեր յիսուս քրիստոս յարուցեալ ի մեռելոց. և ընդ ինքեան հանեալ և վերացուցեալ զհոգիս սրբոց նահապետաց և մարգարէից: - 688. Արդ տանուտէր աստ կոչէ զաստուած, և այգի է *եկեղեցի*. և գաւառապետ կոչէ զքրիստոս. և առաւօտ յաբելէ առաջին արդարոյն. և երեկոյ օր դատաստանին յորժամ ընտրեալքն ամենայն ժողովին. - 692. Սերմն բարի են սուրբք և ընտրեալք զոր սերմանեաց աստուած *յեկեղեցի*: - 693. Երրորդ, զի ընդունայն լինին աղօթք և տուրք և այլ օժանդակութիւնք *եկեղեցւոյ*՝ յորժամ ինքեանք քաւեսցեն: - 698. Նախ՝ զի քակե՛ն զխոստովանութիւնն *յեկեղեցւոյ* և ի քաւարանն ապաւինեալ կորնչին մեղօք: - 698. Չորրորդ, զի ոչ ինչ համարին զաստուածային իշխանութիւնն որ *յեկեղեցի* եղեալ...: - 698. Եւ այսպէս ասացեալքս թերի՛ են և ո՛չ ընդունելի *եկեղեցւոյ*: - 706. որ ի կատարածի աշխարհի մարտնչին ընդ *եկեղեցւոյ*: - 708. Եւ մագօգ՝ որովք յայտնապէ՛ս հալածէ *զեկեղեցի*: - 708. Եւ յայս քան միջոցս լինի հալածումն *եկեղեցոյ*: - 709. Զոր վարդապետք *եկեղեցւոյ* այսպէս իմանան եթէ՝ կրկին է յարութիւն. այսինքն կեանք: - 710. Եւ որք մկրտեալ մեռանին, առնուն վարձ ի խորհրդոյ *եկեղեցւոյ* և ի չարչարանացն քրիստոսի յոր մկրտեցան: - 724. Արդ նա՛ որ զամենայն գերեզման կնքեալ պահէ, *զեկեղեցիս* օրհնէ՛ և հաստատէ՛ և ամենեցուն զօրաւիգն է ի փորձութիւնս, կարօ՛ղ է անապական լինիլ. զի աստուածային է նշան: - 733. Այժմ կա՛լ ասի և մարտնչիլ վասն հարսին *եկեղեցւոյ*: - 736. ...այսինքն բոլոր ամենայն անդամօք մարմնոյն յաստուածութիւնն հանգիցէ. զի դադարեսցի *եկեղեցի* յամենայն աշխատութեանց: - 736. Եւ վասն այն կոչի *եկեղեցի* արքայութիւն, զի որ ի ներկայիս *եկեղեցւոյ* արքայութիւն առնէ և գործէ՛, ունի զվախճան մեծի փառաց: - 754. Եւ ասի սա նման փայտին կենաց որ է՛ ի մէջ դրախտին. այսինքն քրիստոս՝ որ է՛ ի մէջ *եկեղեցոյս* կարգեալ: - 755. Այսմ փայտի ո՛ստ են **գ** կարգ *յեկեղեցի* աստուծոյ. այսինքն ամուսնացելոց, ժուժկալողաց, և կուսանաց: - 755. Սա՛ է մայր մեր *եկեղեցի* որ հոգևոր որդիս աստուծոյ օրըստօրէ ծնանի. որ հասեալ ժառանգութեանն. ի բաց տանելով զաղախինն և զորդի նորա: - 756. Որ և ա՛յնքան գերազանց է միաւորութիւնն քրիստոսի ընդ *եկեղեցի* քան զմարմնական հարսանեաց, որպէս լոյս քան զխաւար. և իւղ անոյշ քան զգարշութիւնս: - 757. Նա՛խ՝ զի առ նոսա միաւորեալ է քրիստոս իբր տէր ընդ ծառայս. իսկ միաւորի ընդ *եկեղեցի* իբր փեսայ ընդ հարսին. և գլուխ ընդ անդամոց: - 757. Երկրորդ, ընդ նոսա այլ ընդ այլո՛յ է միացեալ. իսկ ընդ *եկեղեցի*՝ առ բնութենակից և գոյակից: - 757. Երրորդ՝ զի միջնորդութեամբն քրիստոսի միաւորի *եկեղեցի* ընդ հօր աստուծոյ. և լինի աստուած ընդ աստուածս միացեալ. - 757. Ի յայս միտս ի ստորինս *եկեղեցի* այժմ կրկին են դասք պաշտամանց. որ և նոյնպէս է լինելոց ի վերնումն սիօնի *յեկեղեցիս* անդրանկաց: - 760. Դարձեալ, ծառ կենաց է աւետարանն սուրբ տնկեալ ի մէջ *եկեղեցւոյ*

դրախտին. բերելով պտուղ կենաց զիմաստութիւնն երկնաւոր. որ կեանս տայ ճաշակողացն զնա. և միշտ շնորհս բժշկութեան և թողութեան մեղաց: - 768. Արդ՝ ես վերջին ծնունդս *եկեղեցւոյ* և տրուպս բանասիրաց, Գրիգոր պիտակ անուն խնդրող բանին. բացայայտեցի զբանս Յարցմանց ի լուսաւոր բանից վարդապետաց *եկեղեցւոյ*: - 772. Այլ զպիտանիս *եկեղեցւոյ* և վարդապետաց ոգէշահ խնդիր հաւատոյ միա՛յն հոգ տարեալ: - 772. Աղերս ընծայեցի ի գանձանակ ճոխութեան ձերդ մեծութեան. իմաստասէր և ճշմարտասէր *եկեղեցոյդ* հայաստանեայց և ընթերցասէրդ մտաց: - 772. Որպէս ասեն երբեմն ժամանակի ի կոստանդնուպօլիս հռչակեալ քաղաքի, մոլորեալ յոյնք ի մոլորեալ երիտասարդէ՛ միոջէ՛, բարձին *յեկեղեցւոյ* զերգ երեքսրբենին: - 775. Դարձեալ՝ մարմին քրիստոսի խորհրդապէս է՛ *եկեղեցի*. և պա՛րտին չարչարակցիլ նորին՝ հետևելով նմին: - 781. Իսկ մեծն ներսէս ասէ, պակասութիւնն այն է, որ կիրք չարչարանացն քրիստոսի թուով և տեսակաւ պակա՛ս էր յառաքեալն պօղոս. այսինքն խաչն, բևեռքն, և այլն. և զայն էլից քարոզութեամբն իւր ի մարմինս *եկեղեցւոյ*: - 781. Զի որպէս քրիստոս չարչարանօքն փրկեաց *զեկեղեցի* և հարսնացոյց, նոյն և առաքեալն քարոզութեամբ իբր զկոյս մի սուրբ յանդիման արար փեսային քրիստոսի: - 781

ԵՂԱԿԱՆ + *եղական* և անեղ և այլն: - 56. Իսկ թէ յանսկզբնէն և ի սկզբնաւորէն յառաջ գայ հոգին, լինի անեղ և *եղական* որ է մակեդոնեան և ծանր հայհոյութիւն: - 63. Եւ որպէս այս ո՛չ ասի, նոյնպէս և ո՛չ է հնար երկատելով ասել զքրիստոս անեղ և *եղական*: - 78. Նախ քան զմարդեղութիւնն հեռի ի միմեանց. որքան աստուծոյ և արարածոյ. անեղի և *եղականի*. ժամանակէի և յաւիտենականի: - 82. Իսկ թէ զմարդկային բնութիւնն պաշտէք, եղէք կռապարիշտք. և նո՛ր և *եղական* ոմն աստուած մուծանէք յերրորդութեանն կարգ: - 90. Դարձեալ՝ որպէս ասեն աստուած և մարդ անհաւասար. այսինքն հզօր և տկար. անեղ և *եղական*. բնութեամբ և շնորհօք: - 90. Նախ՝ զի *եղականք* ամենայն չափաւորեալ գոյացան. եթէ իմանալիք և եթէ զգալիք: - 103. Իսկ ի յերրորդութիւնն ո՛չ է քանակ և չափ, և ո՛չ պատահումն, և ո՛չ գիտելի *եղական* մտաց: - 108. Աստուած անեղական բնութիւն. իսկ արարածքս *եղական* բնութիւն: - 113. Ո՛ր անեղն *զեղականս* յառաջ էած. զի *եղականն յեղականէ՛* և անեղն յանեղէ՛ կարգաւորի: - 113. Դարձեալ՝ զի անեղ է բնութեամբն աստուած. ապա և անհո՛ւն է զօրութեամբ. զի *եղական* բնութեան զօրութիւն հունաւո՛ր է: - 113. Այլ արդ՝ ըստ անեղ էութեանն յառաջ էած զանեղ էութիւնն որդւոյ և հոգւոյ. և ըստ անհուն զօրութեանն յառաջ էած *զեղականն* էութիւն. զի անհուն զօրութիւնն կարօ՛ղ է ամենայն ընդդիմակաց. ըստ որում ամենազօ՛ր է: - 113. Այլ արդ՝ անեղն գիտութեամբ և անփոփոխն՝ գիտէ *զեղականս* և զփոփոխելիքս: - 113. Ա՛րդ՝ *եղականս* որ յետոյ էացաք անեղ էաք ի յանեղ տեսութիւնն աստուծոյ: - 114. Ապա ուրեմն յա՛յտ է թէ՝ որպէս յանեղէն *եղականս*, և յանսկզբնէն սկզբնաւորքս եղեն: - 114. Իսկ մերս *եղական* է. վասն որոյ զեղեալսն չափէ: - 118. Դարձեալ՝ և այսպէս տեսանի աստուած. յորժամ միտք յամենայն եղելոց որոշեսցի. նաև յինքենէ՛ զի *եղակա՛ն* է. թողեալ զինքն միաւորեսցի յաստուածային ճառագայթն որ անքննելի լոյսն է և իմաստութիւնն: - 119. Եւ ապա ասեմք անհասանելի անքննելի անճառելի. ո՛չ միայն մեզ, այլ և ամենայն *եղական* իմացմանց անիմանալի է և անյայտ: - 122. Նա՛խ՝ թէ շնորհս այս անե՞ղ է թէ *եղական*: - 140. Ստորոգութիւնս պատշաճի *եղական* գոյիցս իսկութեամբ. որ ի նիւթոյ և ի տեսակէ՝ ի գոյացութեանց և ի պատահմանց են ժողովեալ: - 171. Ապա ընդէ՞ր սոքա՝ գոյացութիւն, որակ, քանակ, և այլքն, *եղական* գոլով ո՛չ շփոթին ի մի բնութիւն խառնեալ: - 176. Եւ երկիրս անշարժ է տեղեաւ, ետ սմա ապականիլ երեսօք. զի տեսեալ մարդիկ *եղական* և ծառայ իմասցեն զնոսա. և մի աստուածս կարծեսցեն և մոլորեսցին. որպէս ասէ նիւսացին ի գիրս կազմութեան: - 182. Եւ բաժանի նախ յանեղ և *յեղական* լոյս: - 185. Իսկ *եղական* լոյսն դարձեալ բաժանի յիմանալին և ի զգալին: - 185. Իսկ որպիսի ինչէն աստուծոյ՝ անգիտելի մնայ աստ և ի հանդերձեալն յամենայն *եղական* մտաց. թէ հրեշտակաց և թէ մարդկան: - 331. Երկրորդ՝ ընդ դէմ չէիցն է որք միայն անուանին, այլ էութեամբ ո՛չ են աստուածք. այլ նիւթ են *եղական*: - 332. Իսկ կէսն, զի կիսկատար և պակա՛ս են քան զաստուած այնու, զի *եղակա՛նք* են և յոչ գոյից գոյացեալք որպէս ասացաք: - 344. Զի արիոս կամէր զանեղական բանն աստուած *եղական* և կարօտ օծման ցուցանել: - 475. Իսկ փրկչին բոլորից՝ անեղ ընդ *եղականի*: - 478. Իսկ աստուածայինն անեղ էութիւն ամենևին պարզ և մաքուր առաւել քան զիմացականն բնութիւն *եղական* իմն գոյութեամբ. թէ և ո՛չ են միաւորական մարմնոյ: - 479. Զի կիրք՝ *եղականի՛* է յայտնապէս: - 502. Իններորդ՝ առաւել ամենահնար գթութեան է ցոյցք. զի *եղական* բնութիւնս ո՛չ կարէր անմեղ մնալ. զի անեղն է անմեղ: - 663

ԵՂԱՆԱԿ (տարվա) **+** Դարձեալ ասեն, թէ ամենայն ստորնային մարմինք՝ կառավարին վերնային մարմնովք. որպէս յա՛յտ է ի չորս *եղանակս* տարւոյն. այլև ծնունդ և աճումն՝ և բոյսք և պտուղք՝ ի շարժմանէ նոցա պատճառին. և շարժումն նոցա է՛ հարկաւոր. ապա ուրեմն ամենայն ինչ լինի ի հարկէ: - 10. Եւ

շարժումն նոցա ո՛չ պատճառէ զչար և զբարիս մարդկան. այլ են պատճառք աւուրց և ժամանակաց և *եղանակաց*. ծնանելոյ և աճելոյ. և նշան ապագայից որպէս ասացաք. այլ նշանն ո՛չ է պատճառ չար լինելոյ ումեք կամ բարի: - 12. Հինգերորդ՝ օրինակ ծննդեան և բղխման. և զի **զ** *եղանակաւ* է ծնունդ երկրի: - 30. Չորրորդ՝ արեգակն չորիւք *եղանակօք* կատարէ զտարին: - 125. Մետասաներորդ՝ զտարին **դ** *եղանակօք* զարդարէ: - 126. Վասն սերմանց որ ի չորս *եղանակս*: - 154. Նախ՝ ի շարժմանէ՛ երկնային մարմնոց. զի միշտ նոյնպէս և անդադար շարժին. առնելով զօր և զամիս՝ և *զեղանակս՝* և զտարի՝ ստուգագոյն չափով առանց յաւելուածոյ և պակասութեան: - 181. Տասներորդ՝ արարիչ է *եղանակաց*: - 186. Իսկ զօր՝ որ է տիւ և գիշեր. և զ**դ** *եղանակս*. և զտարի, արեգա՛կն կատարէ: - 190. Եւ զ**դ** *եղանակս* այսպէս առնէ: - 190. Դարձեալ տանի *զեղանակս*. և զամիսս. զշաբաթս. և զաւուրս. զժամս. և զժամանակս: - 190. Իսկ կէս մասն ի մեկ ամիսն՝ լինի կէս ժամ. և ի մեկ տարին **զ** ժամ. և ի **դ** տարին ժողովեալ՝ լինի օր մի **իդ** ժամ. և ա՛յն առնէ զնահանճն. և շարժէ՛ զտօնս և *զեղանակս*: - 190. Ի չորեսին *եղանակս* տարոյն՝ Գարունն այսու ճոխանայ: - 196. Եւ դարձեալ՝ գարնան *եղանակն* սկիզբն է ստեղծման աշխարհի և բուսուց և ամենայն ծննդոց. վասն որոյ ի սոյն ժամանակս առաւել բուսանին և նորոգին ամենեքեան: - 198. Եւ սոքա երեք *եղանակքս* օրինակ են այսմ կենցաղոյս. և ծմեռն հանդերձելոյն որպէս ասացաւ: - 198. Ամսոցդ անուանք՝ են որ ի նախնեացն անուանէ. և են որ *յեղանակացդ*. և են որ ի դիցն: - 200. Եւ **բ** ի վերայ *եղանակացդ*. Մարգաց. և Հրոտից: - 200. Եւ ստուգապէս ամենայնդ՝ են ի վերայ *եղանակացդ* այսպէս: - 200. Եւ դարձեալ՝ ա՛յժմ է *եղանակ* նաւելոյ ի վերայ ովկիանու: - 200. Եւ թա՛նձր ծանրութեամբն ի վայր բերեալ՝ կոչի կայծակ. և լինի յամառնային *եղանակս*: - 204. Եւ զի փոփոխակա՛ն է և այլայլի ընդ **դ** *եղանակս*: - 211. Մարդս զկարգ *եղանակացդ* բերէ յինքն. վասն այն ի վերջին փոխիլն սպիտակի: - 213. ...յա՛յտ է զի գիշեր ո՛չ լինի անդ. և ո՛չ *եղանակք* փոփոխին: - 222. Եւ աստ **զ** շարժմունքն. և **գ** հասակ մարդոյս. և բաղդատութիւն **դ** տարերց և *եղանակաց* և ժամուց աւուրն: - 228. Զոր այսպէս ասելոց եմք յառաջիկայդ վասն չորից *եղանակաց* տարւոյն և աւուրն բնութեան: - 240. Եւ դարձեալ ըստ չորից տարերց և *եղանակաց* և ժամուց աւուր և հիւթոց համեմատաբար փոփոխին և հասակ մարդկան: - 266. *Յեղանակս* գարնան, և յառաւօտուն մինչև յերեք ժամս, և հիւթոյ արեան, և մանկութեան հասակն ի տղայութենէ ծննդեան և աճման՝ ունին զնմանու-թիւն օդոյ ջերմ և գէջ գոլով: - 266. Ի գարնան *եղանակի* ի զատկի կիրակէին ի մէջ գիշերի յորում ժամու յարեաւ քրիստոս և հրեշտակն թաւալեցոյց զվէմն և գոչէր զյարութիւնն քրիստոսի. - 714. Իսկ եթէ ոք զփո-փոխումն ի մեզ ասիցէ ըստ օրինակի արեգական. որ զչորեսին *եղանակս* կազմէ՛ և ինքն անյեղ մնայ: - 778

ԵՂԱՆԱԿ (կերպ, տեսակ) **+** Եւ ասեն ըստ ա՛յսմ եղանակի: - 7. Նախ առհասարակ հանդիպիմք ընդդիմութեանցն, եթէ որք զայս ասեն՝ մեղանչեն չորիւք *եղանակօք*: - 8. Իսկ ճանաչի աստուած ըստ հինգ *եղանակս*: - 24. Յեղելոց իրաց կարե՛մք ցուցանել թէ է՛ և զո՛յ աստուած՝ երեք *եղանակաւ*: - 25. Դարձեալ՝ ծնունդք որ յերկրի՝ վեց *եղանակաւ* ասին: - 53. Չորիւք *եղանակօք* է տեսանել: - 77. Զոր յայսմանէ երևի երեք *եղանակ* միաւորութեանն զանազանապէս: - 77. Ութ են *եղանակք* բաժանման ըստ փիլիսոփային. այսինքն Որպէս սեռ ի տեսակս. Տեսակ յանհատս: - 87. Արդ՝ տեսցուք թէ ըստ որո՞յ *եղանակի* բաժանէք զմի անձն յերկուս բնութիւնս: - 87. Եւ որպէս ասէ փիլիսոփայն՝ երեք են յասացելոցդ իսկապէս *եղանակք* բաժանման. այսինքն Որպէս սեռ ի տեսակս. Որպէս բոլոր ի մասունս. Որպէս համանուն ձայն: - 89. Բե՛ր յարմարեսցուք այժմ զերիս *եղանակս* սոցա՝ միաւորութեան փրկչին ուղղակի իմն տեսութեամբ. որ ո՛չ ախորժելի է այլոց: - 89. **ժը**) Քանի՞ է *եղանակ* աստուածաբանութեան: - 102. Հինգերորդ՝ ըստ այլ *եղանակի* է՛ միութիւն և յատկութիւն: - 106. Այլ և այսպիսի **ե** ասեն *զեղանակ* նախկնից. այսինքն՝ ժամանակաւ. և բնութեամբ. և դաստիւ. և պատւով. և պատճառաւ: - 109. Եւ գիտելի է, զի որքան *եղանակաւ* ասի ոչ էն, նոյնքանաբար և էն. զի ընդ դէմ միմեա՛նց են: - 111. Ո՞րքան է *եղանակ* աստուածաբանութեան: - 122. Վեցերորդ՝ ըստ այլ *եղանակի* որպէս ասէ՝ իրինոս: - 133. Եւ են առաջինքն իմացականք. և վերջինքն իմանալիք. և միջինքն իմացականք և իմանալիք. որպէս ա՛յլ *եղանակաւ* ասացաւ ի վերոյ: - 134. Եւ այլ իմն *եղանակաւ* զանազանի տեսութիւն մտաց: - 142. Ասեմ թէ բազում *եղանակաւ*: - 156. Գիտելի է, զի հնգետասան *եղանակաւ* են ասացեալ: - 156. Աննիւթ է աստուած և պարզ էութիւն ըստ երկու *եղանակի*: - 175. Ո՞րքան *եղանակաւ* ասի օր: - 195. Եւ կամ ա՛յլ ինչ *եղանակաւ* որպէս ինքն գիտէ ամէնագէտ արարիչն: - 226. Խնդրեմ ուսանիլ վասն բոլոր էութեան հոգւոյն թէ ո՞րպէս կամ զի՞նչ *եղանակաւ* գոյանայ: - 252. Եւ դարձեալ՝ եթէ տամք զփչումն՝ բանական հոգւոյն ըստ ոմանց, և այսու յետո՛յ իմանալ զհոգին քան զմարմինն մեղանչումն է ճշմարտութեան ըստ **ե** *եղանակի*: - 253. Իսկ իմաստունն ըստ երկուց *եղանակաց* իմանալի է: - 269. Սակայն ա՛յլ *եղանակաւ* է քան զասացեալս բնաբանաբար ի մէնջ: - 270. Եւ ըստ այսմ բազում *եղանակաւ* ասի մարդն պատկեր աստուծոյ: - 271. Թշնամութիւն **ը** *եղանակաւ* առեալ լինի: - 277.

Սակայն ա՛յլ *եղանակաւ* է այս, և ա՛յլ այն: - 302. Եւ թէպէտ կարելի՛ է ըստ բազմազան *եղանակաց* այս կարգ համեմատութեան ի սոյն խնամով աշխատասիրաց: - 304. Սակայն զառձեռն պատրաստ դիցուք ի իմն *եղանակաւ* պատմաբանութեամբ: - 304. Նոր պատարագ, և նոր քահանայ, և նոր *եղանակն*: - 307. Զի գ են *եղանակք* անուանց. այսինքն բնութենական որ ի նախնույն կոչի: - 312. Ա՛րդ՝ բազմազան *եղանակաւ* համեմատի մեծն մովսէս փրկչին մերոյ քրիստոսի...: – 328. Այս երրորդ *եղանակ* համեմատութեան: - 328. Այսպէս հինգ *եղանակաւ* չարաչար ատեցին զհիւսն. վասն այն կրկին կրեցին զհատուցումն վրիժուց ժ հարուածովք: - 335. Եւ այս ե *եղանակաւ* ասի: - 342. Երկրորդ *եղանակ*՝ է գօտիք. և ը՝ անմոլարքն. թ՝ լուսնոյդ ի վայր. և ժ բանն աստուծոյ որ վարէ՛ զարարածս: - 343. Երկրորդ՝ զներքինս օրհնեմք, և աստուծոյ բարութեանցն կցորդեմք. ողորմութեան, պարգևաց, կամ այլ ինչ շնորհաց. և այսու *եղանակաւ* օրհնեմք զքահանայս. զժողովուրդս. զմեռեալս և զկենդանիս: - 406. Եւ այսու *եղանակաւ* օրհնեմք զիրեշտակս, զսուրբս, զխաչ, և զայլն: - 406. Եօթներորդ, Զի աստուածածին է կոյսն ժ *եղանակաւ*: - 454. Չորեքտասաներորդ, Օծեալ և քրիստոս բազում *եղանակաւ*: - 454. Հնգետասաներորդ, *Եղանակք* միաւորութեանց: - 454. Վեշտասաներորդ, Որպէս հոգի և մարմին միաւորեալ ժ *եղանակաւ*: - 454. Եօթնևժ, Զանազանի ի նոցանէ ժ *եղանակաւ*: - 454. Եւ գոյացութիւն մկրտութեանս մերոյ. և քանի՞ է *եղանակ* մկրտութեան: - 454. Հաւատարիմ բառս՝ որ ի սուրբ գիրս՝ ըստ չորից *եղանակաց* իմացիր: - 457. ...իմացեալ լինի ըստ չորրորդ *եղանակին* անփոփոխ ճշմարտութիւնն. իսկ այն ո՛չ պատշաճի: - 457. Իսկ ըստ տնօրէնութեանն քրիստոսի՝ պատշաճի և երրորդ *եղանակն*: - 457. Երրորդ՝ շնորհք կուսութեան. որ և սա՛ է յատկական *եղանակ*. որպէս սրբոյ կուսին: - 462. Հինգերորդ՝ թէ ո՞րպէս գեղեցկաբար մեկնեաց *զեղանակ* յղութեանն ասելով «հոգին սուրբ եկեսցէ ի քեզ»: – 465. Քանի՞ *եղանակաւ* ծնունդ ասի քրիստոսի: - 471. Եւ ոմանք ըստ չորրորդ *եղանակի* ասեն. երեքն յառաջագոյն եղեալ, և չորրորդ ծնունդն փրկչին: - 471. Չորրորդ *եղանակն* որ կատարումն է այլոցն՝ ի կնոջէ առանց առն. որպէս ծնունդն քրիստոսի զօրութեամբ հոգւոյն սրբոյ: - 471. Իսկ վարդապետք եկեղեցւոյ բովանդակեալ զամենայն՝ գ *եղանակաւ* ասեն զծնունդն քրիստոսի: - 471. Չորրորդ *եղանակաւ* ծնունդ ասի և մկրտութիւնն. զի օրինադրեաց մեզ վերստին ծնունդ...: - 471. Է՛ և այլ *եղանակ* ծննդեան տեառն բաղդատութեամբ առ մովսէս ասացեալ ի վերոյ ի ի գլուխն, ի իգ համարն: - 472. Եւ այս գիտելի է, զի բանն աստուած ի տնօրէնութեան իւրում ընկալաւ զամենայն *եղանակս* օծութեան: - 474. Ո՞րքան է *եղանակ* միաւորութեան: - 475. Բայց վարդապետք ասեն զմիաւորութիւնն ե *եղանակաւ*: - 476. Նա՛խ՝ զի միաւորութիւնն մարդոյս *եղականա՛ց* է ըղդ միմեանս: - 478. Քանի՞ է *եղանակ* մկրտութեան: - 488. Նոր պատարագ և նոր քահանայ և նոր *եղանակ*: - 491. Այլ սակայն բնախօս քննութեամբ ցուցցուք բազմազան *եղանակաւ*: - 498. Նոյնպէս և ծածուկ է աստուածային էութիւնն և անհաս յամենայն *եղանակաց*. միայն խնամօք երևի որոց կամի: - 517. Սակայն տեսցուք զի ըստ փիլիսոփային մի ասի գ *եղանակաւ*: - 533. Դարձեալ և այլապէս երևի միութիւն ի բաժանմանէ գ *եղանակաց*: - 533. Քանի՞ *եղանակ* է առաքելութեան: - 535. Եւ այս լինի ըստ չորից *եղանակաց*: - 536. Քանի՞ է վարդապետութեան *եղանակ*: - 537. Այլ գ են *եղանակ* իմաստից: - 537. Ոմանք բազում *եղանակս* ասեն. այսինքն Պատճառաւ մեծ. որպէս մեղք արուսեկին: - 565. Իսկ ժուժկալութիւնն առ շօշափելիսն ըստ ծննդական զօրութեանն. ի յորում դնէ *զեղանակն*. զի առաւել յօժարի մարդն ի գոլ անհատութիւնն սննդականաւն, և ի գոլ տեսակին ծննդականաւն. և յօժարութիւնքս այս՝ զսպին զգաստութեամբ և ժուժկալութեամբ: - 581. Այլ և զձեռս ի հարկանել. յըմբռնել. և զոտս ի գնալ. համեստութիւնն ի նոսա ամենայնսն դնէ *զեղանակն* և զկարգն: - 581. Այս է մին *եղանակ* է պորտից պարզապէս: - 611. Երկրորդ *եղանակն* այսպէս: - 611. Երրորդ *եղանակն* այսպէս: - 611. Չորրորդ *եղանակն* այսպէս: - 611. Յառաջ քան զայլսն հարցանեմ, ո՞րքան է *եղանակ* աղօթից: - 619. Ամենայն *եղանակք* բարբառոց ի հինգ տրամատին: - 639. Է՛ և այլ իմն *եղանակ* փոփոխման ըստ իմաստասիրացն դ: - 664. Դարձեալ և այլ իմն *եղանակաւ* կապեաց զհրեղէն վիշապն: - 705. Չորիւք *եղանակօր* քարշէ ըղդ ինքեան զմարդիկ...: - 708. Եւ աստ գիտելի է, զի ամենակալ թագաւորութիւնն քրիստոսի երեք *եղանակաւ* ասի: - 710. Երկրորդ *եղանակաւ* ամենակալ թագաւո՛ր է քրիստոս ըստ որում անվախճան է մարդկութեամբն...: – 711. Երրորդ *եղանակաւ* ամենակա՛լ է, - 711. Եւ արդարութիւնն առ այս է ըստ չորից իմն *եղանակաց*: - 745. Եթէ ունեք տւեալ իցէ շնորհի հասարակ կամ յատուկ, որպէս մկրտութիւնն և հաւատքն. քանքար և տաղանդ. իշխան և առաջնորդ. մեծութիւն և ինչք. կեանք լոյս ամանակ և այլն ամենայն. այսու *եղանակաւ* կշռոյ հատուսցի: - 747. Գիտելի է, զի հոմանուն է արքայութեան կոչումն. և չորիւք *եղանակօր* ասի: - 754

ԵՂԱՆԱԿ (երաժշտություն) **+** Յայս միտս ի բերել ընծային ի սեղանն՝ է դասք քահանայից կան ի սպասու. և երգեն *եղանակաւ*. և քշոց և բուրվառ և զանգակ հնչէ: - 431. Նոյնպէս և ը ձայն *եղանակաց*. և ը

օրեայ զտօնս գլխաւորս. որպէս ծննդեանն ութն օր. յարութեանն՝ և հոգւոյն գալստեանն՝ և խաչի՝ և եկեղեցւոյ՝ և այլն: - 627. Որք զծորանս հոգւոյն արբին և ի ժամանակս ժամանակս երգեցին *եղանակաւ* զերգս շարականաց՝ այսոքիկ են: - 637. Նախ որպէս ձայնիւ *եղանակաւ* նման միմեանց. որպէս զողորմեայքն առ նոյն. և զտէր յերկնիցն առ նոյն: - 642

ԵՂԱՆԱԿԵՄ + Ասեն դարձեալ, զիա՞րդ *եղանակէք* մեզ անգիր աստուած զհոգին: - 54

ԵՂԱՆԻՄ + Չորրորդ՝ զի թէ զոր ինչ ասեմք՝ ի հարկէ ճշմարիտ էր, յայնժամ աւելորդ էր խորհիլն մեր. զի խորհուրդն ո՛չ է ի հարկաւորացն. այլ ի ներընդունակացն. զի կարէ՛ լինիլ, և ո՛չ լինիլ. զի թէ առնեմք զայս՝ *եղիցի*՛ այն. և թէ ո՛չ առնեմք զայս՝ ո՛չ *եղիցի* այն: - 9. Դարձեալ, թէ է՛ հարկ՝ ո՛չ են իրաւունք դատաստանի և քննութիւն. և ո՛չ օրէնք քաղաքական. և ո՛չ արժանապէս հատուցմունք բարեաց և չարեաց. զի հարկն բռնադատեաց գործել զայս. հարկին *եղիցին* պատիւք և պատիժք. և ո՛չ մարդոյն: - 12. Ասեմք առ այս թէպէտ ունին զօրութիւնս, բայց այլ և այլ կերպիւ. զի բոյսք որք յերկրի են դարմանիչք և բժշկութիւնք մարմնոց. այլ երկնային աստեղքն են արարիչք լուսոյ և ժամանակաց. և ի նշանս ապագայից. զի յամենայն ուստեք տեսեալ պատրաստեսցին մարդիկք. որպէս ասէ գիր, *եղիցին* լուսատու լինիլ երկրի. ի ժամանակս և ի նշանս: - 12. որ վասն բախտին ասացեալ *եղև*. զորև աստ կարգեսցուք: - 20. Հինգերորդ՝ ոչ ինչն ի յենթակայս *եղեալ*՝ ո՛չ ներհականայ էի. թէպէտ ըստ ինքեան ներհա՛կ է. և չարն ի յենթակայն երևեալ՝ ներհականայ և կորուսանէ՛ զբարին. թէպէտ ըստ ինքեան ոչ ինչ է և ոչ գոյ: - 23. Եւ մի է, և անմարմին է, և անբաւազօ՛ր է, և անեղ է. յայն սակս և անվախճան է. և նա՛ է արարիչ ամենայն *եղելոց*. և նմա՛ է տալի պաշտօն: - 26. Երկրորդ ասէ նոյն եսայի եթէ՝ «եկեսցեն ի նա ամենայն ազգք». և զայս ո՛չ տեսանեմք *եղեալ*: - 27. Երրորդ առարկեն, դարձեալ ասէ եսայի, «ձուլեսցեն զսուսերս իւրեանց ի խոփս. և ո՛չ առնուցու ազգ յազգի վերայ սուր». և այս ո՛չ է *եղեալ*: - 27. Ասեմք թէ՝ զբանս զայս ասէ մարգարէն վասն խաղաղութեան որ *եղև* սակաւ մի յառաջ քան զգալուստն քրիստոսի՝ և ի բոլոր ժամանակս քրիստոսի, և յետ նորա **խ** ամ մինչև ապստամբեցին հրէայքն հռոմայեցւոց տէրութեանն: - 27. Վեցերորդ ասեն՝ ամենայն ինչ որդւովն *եղև*. ապա և հոգին: - 30. Չորեքտասաներորդ՝ Զի՞նչ մի բնութիւն. և զի՞նչ երկուս. և զի՞նչ երկուցն *եղեալ* մի բնութիւն: - 30. **Մետասաներորդ՝ զի հայրենի՛ է *եղեալ* աւանդութիւնն, և սովորութիւնն ստացական բնութիւնն**: - 33. Դարձեալ՝ հայր աստուած կամա՞ւ արար զամենայն *եղեալսս*, թէ ոչ կամայ: - 36. ...իսկ թէ կամաւ, կամացն *եղեր* արարած և ո՛չ աստուծոյ: - 36. Զի թէ կամաւ, կամքն էր ապա յառաջ քան զէութիւնն. որ անհնար է և *յեղեալսս*: - 36. Բայց հարցմունքս այս կարէ՛ ասիլ ի վերայ մեր. զի ասիմք՝ յէից *եղեալ* և յոչ էից: - 37. Եւ յոչ էից, զի տարերքն այնք յոչ էից *եղեն*: - 37. Հա՛րց և դու զնոսա, թէ հայր յումեքէ՛ է, թէ յոչ ումեքէ է *եղեալ*: - 37. Դարձեալ, ժամանակն ի ժամանակի՞ *եղև*, և այժմ է՞ ի ժամանակի է յոչ ժամանակի: - 37. Դարձեալ թէ՝ յորժամ *եղեր*՝ մե՞րձ էիր դու քեզ, և այժմ հո՞ւպ ես քեզ, թէ ոչ: - 37. Զի և յօհան դամասկացին ասէ հարկ գոլ ամենայն սկզբան ունել դադարումն. այլ զի հրեշտակք և հոգիք ոչ դադարին, այս կամա՛ցն աստուծոյ է պահպանութիւն, և ոչ բնութեան նոցա. զի յո՛չ էից *եղեալքն* կարեն յոչ էութիւն փոխիլ: - 37. Եւ գիտեմք հաւաստի թէ որդի էր. զի հրեշտա՛կ անուանէ զնա գիրն. և զի հայր երբէք հրեշտակ ո՛չ կոչեցաւ՝ այլ որդի ըստ եսայեայ մարգարէի, որ «հրեշտակ մեծի խորհրդոյ» կոչէ զորդի. որ *եղև* մեծ խորհրդոյս սպասաւոր. այսինքն փրկութեան մերոյ՝ մարդանալովն իւր: - 40. Ութերորդ հարցումն արիանոսացն, զի ասէ սօղօմոն՝ «տէր ըստացաւ զիս ի սկիզբն ճանապարհաց իւրոց յամենայն գործս իւր». և զի յառաջ էր քան զմարմնական ծնունդն քրիստոսի բազում ամօք. ապա ուրեմն զառաջին լինելութիւնն ասէ ստեղծուած քան զամենայն *եղելոց* ասեն: - 40. Իսկ անտօն և ո՛չ գիր գիտէր՝ ո՛չ թէ այնքան իմաստութիւն, որպէս հաճոյ *եղև* աստուծոյ. մեք յի՞նչ հաւատամք և ընդունիմք զայն իմաստութիւն: - 40. Դարձեալ անդրանիկ *եղև* յարութեամբն...: - 41. Այլ որ *եղև* փոխանակ հնոյն նոր անդամ. և նզովք կոչեցաւ վասն իմ և մեղք այն որ ո՛չ արար զմեղս, և ելոյծ զանէծս և եբարձ զմեղս: - 42. Այլ զի մեք թողեալք և անտես *եղեալք* յաստուծոյ վասն յանցանացն, զդէմս մեր տպաւորէ՛ յինքեան. բնութենակից գոլով մեր և գլուխ անդամոցս: - 42. Բայց է և այլ իմն տեսութիւն խորին և գեղեցիկ. զի նա՛ վասն սրբութեան չարչարեցաւ. և որ ոք ևս չարչարեսցի վասն սրբութեան՝ մի և նոյն է դիտաւորութիւն երկուցն. յայնժամ օգնեսցէ նմա. այսինքն միաւորեսցի ընդ նա՛ սրբութեամբն, և *եղիցի* աստուած ամենայն յամենայնի. այսինքն կատարեսցէ զնա աստուածս առնելովն. և *եղիցին* աստուածք ամենայնքն: - 43. Ասեմք զայս ըստ մարդկութեանն. զի ո՛չ ունէր բնութիւնս մեր. այլ յորժամ միացաւ ընդ բանին և *եղև* որպէս առօղն և առեալն իշխան և տէր ամենեցուն: - 46. Ո՛չ թէ նոր իմն տեսակ և կամ նոր աշխարհ. այլ *զեղելոցս* նախախնամութիւնն. և ի նոյնութիւն կալն հայր կամի և որդի կատարէ՛. ոչ ծառայաբար և անուսումնապէս. այլ տիրաբար և հանճարով: - 46. Որ ցուցանէ թէ՝ ամենևին ժամն այն ո՛չ ումեք է հասանելի *յեղելոցս*, այլ առաջին անեղ բնութեանն աստուծոյ: - 48. Իսկ մարդ, զի

սրբեսցէ ինքեամբ զմեզ՝ *եղև* ամենայն յաղագս ամենայնի. այսինքն հոգի և միտք և մարմին. զի յորոց հասարակաց *եղև* մահ, լիցի և կեանք: - 50. Նախ՝ փչեաց ի յադամ շունչ կենդանի և *եղև*: - 50. Որք և ո՛չ զգիրս գիտէին, վասն ճգնութեանցն աստուածուսոյցք *եղեն*: - 50. Իսկ յորժամ զյայլումն լսեն՝ արձակին ի վերայ մեր ասելով, եթէ յայլո՛ւմ է՝ պատահումն է ի հայր որպէս զօրութիւնս առ մեզ. իսկ եթէ զօրացեալ է՝ և ընդ զօրանալն դադարեսցէ ամենայնիւ. շարժումն *եղիցի* և ոչ շարժօղ: - 52. Ասեն դարձեալ, աւետարանն յօհաննու ասէ, «ամենայն ինչ որդովն *եղև*». ապա ուրեմն և հոգին *եղեալ* է ի ձեռն որդւոյ. զիա՞րդ է հաւասար որդւոյ կամ հօր: - 53. Պատասխանեմք թէ՝ ո՛չ ասէ պարզաբար ամենայն, այլ կարգէ՛ զհետն թէ՝ ամենայն որ ինչ *եղևն*. թէ *եղեալ* ցուցանես զհոգին, և ես հաւատամ թէ ի ձեռն որդւո՛յ է *եղեալ*: - 53. Ապա թէ ո՛չ՝ ըստ բանիդ և հայր լինի *եղեալ* ի ձեռն որդւոյ: - 53. Նաև բնական քննութեամբ. զի յորժամ ասես՝ մի և մի՝ *եղև* երկու. և այժմ ունի զերկուին բնութիւն: - 55. *Եղև* ապա նոյն իրն բնութիւն և ո՛չ բնութիւն որ անկա՛ր է: - 55. Երրորդ վանկն, ոչ են և ո՛չ ասին ի յէքս, ոչ *եղեալքն* ո՛չ ասին. և ո՛չ գունտն քառանկիւնի. կամ մարդս պարզ: - 55. Ա՛րդ՝ կարողութիւնն այն է բան և հոգի աստուծոյ. և ո՛չ *եղեալք* ի նմանէ: - 56. Պատասխանեմք, այն որ ասի հոգի քրիստոսի, և թէ՝ փչեաց, և թէ՝ առաքեաց, յայն սակս ասացան, զի ծաւալումն հոգւոյն սրբոյ յաղագս մարդկան՝ գալստեամբն քրիստոսի *եղև*: - 61. Իսկ թէ ի սկսելոյն յառաջ գայ, է՛ *եղեալ* և արարեալ. որպէս արարածք ամենայն որդւով և հոգւով *եղեն*: - 63. Հինգերորդ՝ զի կանոն ընդհանուր ժողովոցն որ *եղեն* առ նոսա՝ բաւականաբար դաւանութիւն հաւատոյ տըւեալ է: - 64. Ա՛րդ եթէ երկրպագելի և աստուած՝ և այս վասն բնակութեան աստուծոյ, ապա ուրեմն *եղեալ* առ ժամայն աստուած և օտար ըստ բնութեան: - 67. Տասներորդ՝ զի թէ նա վասն բնակութեանն երկրպագելի է և աստուած, ո՛չ միայն *եղիցի* նա՛ աստուած, այլև ամենայն երկնաւորք և երկրաւորքս. որք բնակեալ ունին զաստուած և կոչին անւամբ աստուածք: - 67. Ապա ոչ *եղիցի* նա որպէս զաստուած ի տաճարս իւր. այլ որպէս տաճար ի տաճար: - 67. Երկոտասաներորդ՝ զի թէ վասն բնակութեան նորա՝ է մարմին նորա ուտելի որպէս ինքն ասաց՝ «մարմին իմ ճշմարիտ կերակուր է». կերօղքն *եղիցին* գազանք մարդակերք. և ո՛չ մարմնոյ և արեան որդւոյն աստուծոյ: - 67. Ապա ուրեմն *եղիցին* ամենայն բնակարանացն մարմինք կենդանարար զոր անհնար է և զմտաւ ածել: - 67. Ապա ո՛չ *եղև ավ*, այլ մարդով. զոր սո՛ւտ առնէ մարգարէն զփրկութիւն մարդոյ: - 67. Եւ *եղիցի* նա՛ փրկիչ փրկեալ, և ապրեցուցիչ ապրեալ: - 67. Ա՛րդ եթէ է՛ այլ որդի և *եղև* աթոռակից հօր, ուրեմն ի բաց էհան զբանն ի նստելոյն ընդ աջմէ հօր որ է սեփհական նմա և վայելուչ հօր՝ լինիլ աթոռակից և գահակից: - 67. Իննևժերորդ՝ զի թէ առանձնապէս մարդ է, ապա հետևի բաժանեալ բնութիւն և բ կամք և կրկին ներգործութիւն. յայնժամ ո՛չ լինի բանն մարդ *եղեալ*. այլ մարդն բնակութեամբ ի փառս բանին բարձրացեալ: - 68. Քսաներորդ՝ այսպէս Երրորդութիւնն լինի չորրորդութիւն. և թիւ և աւելած *եղեալ* ի բնութիւնն և ի դէմքն. եթէ ա՛յլ է առանձնապէս մարդ և ա՛յլ աստուած: - 68. Իսկ թէ զմարդն միայն ասես, զրկեցեր զբանն ի տէրութենէ. և առանձին մարդո՛վ ասես *եղեալ* զամենայն. որ է անհնարին չար: - 69. Զի թէ ասես զառ ի յաստուծոյ հօրէ բանն, ահա կարգեցեր զնա ընդ *եղեալքս* կարօտ սրբութեան և շնորհօք որդիութեան: - 69. Իսկ թէ ըստ ինքեան զմարդկայինն, զիա՞րդ ունէր զփառս յառաջ քան զլինիլն աշխարհի. զի ինքն ի ժամանակի *եղև*: - 69. Զի թէ բանին, աննման ինչ խորհիս. զի նա՛ բնութեամբ ունի. մանաւանդ *եղեր* արիոսեան: - 70. Իսկ *եղևս* այս՝ նշանակէ զմիաւորութիւն բանին և մարմնոյն: - 72. Իսկ թէ ոք ասիցէ՝ *եղևն* զփոփոխումն ցուցանէ. որպէս այն թէ՝ գաւազանն մովսէսի օձ *եղև*: - 72. Ասեմք եթէ՝ տէր ապաւէն *եղև* ասէ մարգարէն. ո՛չ թէ փոփոխեցաւ ի տէրութենէն յապաւինութիւն, այլ եկաց մնաց տէր, և *եղև* ապաւէն: - 72. Նոյնպէս բանն աստուած եկաց մնաց բան, և *եղև* մարմին: - 72. Եւ զի բանն մարմին *եղև* միաւորութեամբն. ուրեմն յայտ է՝ զի մարմին բանին բան *եղև* նոյն միաւորութեամբն: - 72. Չորրորդ՝ գաղատացւոց ասէ՝ «առաքեաց աստուած զորդին իւր որ *եղև* ի կնոջէ.» ապա ուրեմն մարդ *եղեալն* ի կնոջէ որդի է աստուծոյ: - 72. Սակայն բա՛նն մարմին *եղև*. և ո՛չ հայր և հոգի: - 75. Ո՛չ փոխարկապէս, այլ փոխատրապէս. այսինքն զի ի միաւորութեանն եկաց մնաց որ ինչ էրն, և *եղև* որ ինչ ո՛չն էր: - 75. Անեղ և *եղեալ*: - 75. Ո՛չ յեղմամբ կամ շփոթմամբ. այլ անշփոթ միաւորութեամբ զբանն մարմին *եղեալ* և միաւորեալ զբնութիւնս մեր կատարելապէս ընդ իւրում աստուածութեանն: - 76. Երկրորդ՝ զի անեղի ընդ *եղելոյ* է միաւորութիւնն: - 77. Դարձեալ՝ որպէս էր որդի հօր յատկութեամբ իւրով, և *եղև* որդի կուսի յատկութեամբ իւրով: - 77. Այսպէս էր ի հօրէ բնութեամբ՝ և *եղև* ի մօրէ բնութեամբ. և ո՛չ ասի երկաւոր բնութիւն և երկաբուն. այլ միաւոր և միաբուն. մի որդի. և մի բնութիւն. միատեսակ աստուած մարդացեալ: - 78. Որպէս արարիչն արարածոց *եղև* մարդ, և ո՛չ ասի արարած. այլ և ո՛չ արարիչ և արարած: - 78. Ասի դարձեալ՝ աստուած մարմին *եղեալ*. և մարդ *եղեալ*. և մարմին առեալ. այլ ո՛չ ասի մարդ առեալ: - 79. Վասն որոյ ասէ սուրբն կիւրեղ եթէ՝ ո՛չ մարդն աստուածացաւ, այլ աստուած բանն էջ յարգանդ կուսին և առեալ հոգի և մարմին ի

նմանէ՝ աստուածն մարդ *եղև*. ըստ այնմ թէ՝ «բանն մարմին *եղև*»: – 79. Եւ կամ զի՞նչ յերկուցն *եղեալ* մի բնութիւն: - 81. Իսկ որք յերկուցն մի *եղեալ* բնութիւն ասեն, որպէս յաստուծոյն և ի մարդոյն *եղեալ* մի բնութիւն ո՛չ աստուծոյ և ո՛չ մարդոյ: - 81. Եւ այսոքիկ նզովեալք են ի հոգւոյն սրբոյ ի ժողովն եփեսոսի և այլոցն. և *եղիցին* ի նզովս սուրբ եկեղեցւոյ: - 82. Իսկ երրորդ դասքն, որք յերկուց ասեն *եղալ* մի բնութիւն, ո՛չ աստուծոյ և ոչ մարդոյ: - 82. Բանն աստուած իւրով կատարելութեամբն էառ զմարդկայինս բնութիւն. զհոգի և զմարմին և զմիտս. և միաւորեալ ընդ իւրում աստուածութեանն՝ *եղև* մի անձն կատարեալ և մի դէմ: - 84. Ապա և բաժանակա՛ն է ընդ մարդկային բնութեանն՝ և ո՛չ է միաւորեալ ընդ օտար տարբերեալ բնութիւն. և *եղեր* նեստորեան. **բ** անձն և **բ** բնութիւն յատուկ ասելով քրիստոսի: - 86. Զի եթէ միաւորութեամբ, ահա՛ շփոթումն *եղև*. զի զանձն և զբնութիւնսն մի ասացիք: - 90. Իսկ թէ զմարդկային բնութիւնն պաշտէք, *եղէք* կռապարիշտք. և նո՛ր և եղական ոմն աստուած մուծանէք յերրորդութեանն կարգ: - 90. Եւ զփառս բանին զրկելով՝ ետուք մարդոյն. և *եղէք* մարդապաշտք, և մարդոյ մարմնակերք. և ի մարդ մկրտեալք. և սուտ է փրկութիւն մարդոյ մարգարէն կնքեաց: - 90. Եւ յայտնի *եղև* թէ և զքրիստոս գուն ուրանաև. և զաստուածն ուրանան այսպիսի առարկութեամբ: - 91. Այն որ նըւաստացոյց զինքն ի յունայնութիւն մարդկան, *եղև* ի կերպ ծառայի՝ և գործով և կրիւք և նմանութեամբ մարդկան. և կերպարանօք գտաւ մարդ. զի ի վեր էր քան զմարդ՝ և քան զկերպարան մարդոյ: - 93. Զի ո՛չ ասեմք մարմին զմարմնացեալն, այլ զբանն մարմին *եղեալ*: - 94. Զի որպէս նըւաստացաւ և *եղև* մարդ, նոյնպէս և շնորհք տըւաւ նմա յաստուծոյ և ի մարդկանէ: - 94. Եւ միածին որդի գիտացաք զբանն ծնեալ ի հօրէ. և *եղեալ* որդի կուսին: - 96. Ա՛րդ՝ եթէ տգէ՛տ է որդին աստուծոյ հօր, և տգէտ որդւով խօսեցաւ ընդ մեզ. տգիտութեան *եղիցի* և օրէնքս նոր քան զհինն: - 96. Ա՛րդ՝ եթէ զհայր ո՛չ ոք ի յօտարաց ճանաչէ՝ և ո՛չ որդի ճանաչէ ըստ քեզ, *եղիցի* և որդին օտար ի հօրէ: - 96. Ապա և որդին մարդոյ *եղիցի* ըստ կարգին հրէից և ո՛չ առաւել: - 96. Ա՛րդ՝ եթէ յայտնեաց զինքն աշակերտաց իւրոց. և մարդկութեան իւրոյ ո՛չ յայտնեաց, *եղիցի* ինքն տգէտ քան զաշակերտսն իւր. և կամ ոչ ինչ յայտնեաց զոր ինքն ո՛չ գիտաց: - 96-97. Ա՛րդ՝ եթէ մի անձն խոստովանիս քրիստոսի, և բնութիւն մարդոյն միացեալ ի յանձն բանին, զոր ինչ բանին է բնութեամբ, ամենայնն *եղիցի* և մարմնոյն իւրոյ միաւորութեամբ: - 98. Արդ՝ եթէ առաքեալքն որ բնակարանք են հոգւոյն՝ ճանաչեն զհոգին աստուած, և մարդկութիւնն քրիստոսի ո՛չ ճանաչէ, փոքր քան զբնակարանքն *եղիցի* քրիստոս: - 99. Այլ դատաւորին պարտ է ունիլ անհուն գիտութիւն. զի քննել կարասցէ զամենայն բնութիւն հրեշտակաց և մարդկան. և զամենայն գործս *եղեալս* և զլինելոցն. զխորհուրդս և զբանս բոլորից. զառաջինն՝ զմիջինն՝ և վերջինն: - 100. ...որպէս ասէ աստուածաբանն Գրիգոր, (համարձակիմ և ասեմ հաւասար աստուած՝ որպէս առօղն՝ նոյնպէս և առեալն. զի անմարմինն մարմնացաւ. բանն թանձրացաւ. և աստուածն մարդ *եղև*. մի անձնաւորութեամբ՝ և միաւորեալ բնութեամբ. մի տէր. մի քրիստոս. մի որդի աստուծոյ և որդի կուսին: - 100. **ը**) Վասն էի. և ոչ էի. և նախագոյի. և էր. և է. և *եղիցի*: - 101. Եւ ճառելի է յառաջ ճառագայթեալ հաղորդութիւնն ամենայն *եղելոց*: - 103. Եւ է դարձեալ անգիտութիւն՝ յորժամ զմիտս տարածեմք յամենայն *եղեալս* և զնա ոչ գտանեմք, ժողովեմք ի մինն որ արտաքոյ է սոցա. և այնպէս անգիտութեամբ ճանաչի աստուած: - 103. Ըստ որում մինն ի սուրբ Երրորդութենէն բանն աստուած հաղորդեցաւ բնութեան մերում անքակ միութեամբ. և *եղև* աստուածն կատարեալ՝ մարդ կատարեալ: - 106. Իսկ հասարակն՝ զի բոլոր բանն աստուած իւրով կատարելութեամբն էառ զբոլոր և կատարեալ մարդկային բնութիւնս. և *եղև* աստուածն կատարեալ՝ մարդ կատարեալ: - 106. Երկրորդ՝ բանն աստուած նախկին է և սկիզբն արարածոց. զի նովաւ *եղեն* ամենայնքն: - 107. Եւ մարդն յետին է և վերջին ամենայն *եղելոցն*: - 107. Չորրորդ՝ բանն գերագոյն է յիմանալիսն. և մարդն գերագոյն է ի զգալիսս. վասն որոյ մարդ *եղև*: - 107. Վասն որոյ մարդ *եղև*, զի զբոլորն յինքենէ զյառաջ եկեալն յինքն միաւորեսցէ: - 107. Վեցերորդ՝ որդին աստուծոյ *եղև* որդի մարդոյ. զի զմեզ արասցէ որդիս աստուծոյ: - 107. Եւ զի որդին աստուծոյ բնութեամբ որդի մարդոյ *եղև*, մի՛ յերկուանալ թէ լինիցիս և դու շնորհօք որդի աստուծոյ: - 107. Եօթներորդ՝ աստուածն մարդ *եղև* և յերկիր էջ. զի դու լիցիս աստուած և յերկինս ելցես: - 107. Չորրորդ՝ երեք թիւն փոփոխմամբ է. յորժամ ասեմք մի և **բ** և **գ**, փոխեցաւ ի միոյն և *եղև* երկու. և փոխեցաւ յերկուցն և *եղև* **գ**: - 108. Եւ ի միոյ աստուծոյ *եղեն* **ժ** դասք հրեշտակաց ընդ մարդկան. և հարիւր գունդքն ըստ ոչխարաց առակին. և **ռ** կենդանեաց տեսակքն որ յերկրի. և բիւր անկենդան բուսոց. և անթիւ գոյեղէնք: - 109. Երկրորդ՝ բազմանայ ի նախագաղափարն. և բազմապատկի յարարչագործութիւն *եղելոցս*: - 110. Երրորդ՝ բազմանայ ի յէութիւն *եղելոցս*. և բազմապատկի ի կեանս. ի շնորհս. և յայլ պարգևս: - 110. Եւ յէութիւն *եղելոցս*. որ է պատկեր և նմանութիւն յարացուցի: - 111. Դարձեալ՝ *եղեալ* էութիւն բաժանի կրկնակի. ի գոյացութիւն և ի պատահումն: - 111. Վասն է՞ր կոչեմք զնա էր. և է՛. և *եղիցի*. ըստ այսմ. «ես եմ որ էն». և «ի սկզբանէ էր բանն».

և *եղիցի* աստուած ամենայն յամենայնի: - 111. Ոմանք ասացին զսկզբնապետագոյն տարերքն. ուստի *եղեն* ամենայն մարմնական էութիւնք: - 112. Նախ ասի անեղ՝ որ դեռ *չէ՛ եղեալ*. որպէս այն որ ի հանդերձեալն լինի. որ կարօտ է սկզբան: - 113. Երկրորդ՝ ասի անեղ այն՝ որ *ո՛չէ եղեալ* ի կատարումն. զի ունի սկիզբն՝ և կարօ՛տ է կատարման: - 113. Երրորդ ասի անեղ այն՝ որ ի յումե՛ք է, և ի յումեք ո՛չէ. որպէս հրեշտակք յաւիտենի *եղեալ*, և ի ժամանակի անեղ. սա կարօտ և անկարօտ երկոցունց. այսինքն սկզբան և կատարման: - 113. Ապա ուրեմն յա՛յտ է թէ՝ որպէս յանեղէն եղականքս, և յանսկզբնէն սկզբնաւորքս *եղեն*: - 114. Վասն է՞ր է զի աստուած զանգործս և զոչէսն տեսանէ. իսկ մեք *զեղեալն* և զգործեալն: - 118. Իմաստութիւնն աստուծոյ անեղ է. վասն որոյ զանեղսն որ ո՛չ են *եղեալ*՝ չափէ՛: - 118. Իսկ մերս եղական է. վասն որոյ *զեղեալսն* չափէ: - 118. Իսկ անեղն ի բ դէմս որոշի. որպէս անեղ էն աստուած. և անեղ՝ որ դեռևս ո՛չէ *եղեալ* և գոյացեալ: - 118. Զի աստուած ո՛չ արտաքոյ ինքեան ունի զտեսութիւնն. այլ ի ներքս միայն. զի զինքն ի յինքն տեսանէ՝ և զայլս ի յինքն. ապա *զեղեալքս* ի յարացոյցն որ է տեսութիւնն աստուծոյ որպէս ասացաք: -118-119. Դարձեալ՝ և այսպէս տեսանի աստուած. յորժամ միտք յամենայն *եղելոց* որոշեսցի. նաև յինքենէ՛ զի եղակա՛ն է. թողեալ զինքն միաւորեսցի յաստուածային ճառագայթն որ անքննելի լոյսն է և իմաստութիւնն: - 119. Ա՛յս է՝ զի ի բանն աստուած տեսանեն զաստուած ի յինքն. և *զեղեալքս* ի յինքն: - 119. Եւ *զեղեալքս* ի յաստուած տեսանելով նոր լինի գիտութիւն արարածոց՝ որ է՛ երեկոյի: - 119. Զի ի մի և ի նոյն բանն աստուած տեսանեն զաստուած, և տեսանեն *զեղեալքս* ի յարացոյցն իւրեանց: - 120. Նոյնպէս և բանն մարմին *եղև*. և հոգին ո՛չ: - 125. Եւ այսուցիկ վատթարաց հերքիչք *եղար:* - 126. Երկրորդ՝ ես եմ սկիզբն և կատարած ամենայնի. զի ի բանէն աստուծոյ *եղեն* ամենեքեան և ի նոյն բանն վախճանին: - 129. Վեցերորդ՝ են առ աստուած՝ ի յինքեանս՝ և *յեղեալս*: - 134. Այլ արդ՝ շնորհքն ըստ իւրում ինքնութեան է՛ անեղ՝ յանեղ է էն յառաջեալ, և նախախնամաբար *եղելոցս* հաղորդի, և յիւրմէ էութենէն ո՛չ փոփոխի: - 140. Բոլո՛ր է՝ յորժամ զիմացումն մտաց յամենայն *եղելոց* առ ինքն ժողովէ՛, և այնպէս բոլորովիմբ յաստուած հայի և միանայ. և ա՛յս է ի բոլոր սրտէ և ի բոլոր մտաց սիրել զաստուած. և զայս ունին ընտրեալքն մարգարէք և առաքեալք: - 142. Զի յետ անկմանն *եղև* խստացեալ և անզեղջ ի չարն. կորացեալ ի ճշմարտութենէն. անկեալ ի բարւոյն. տկարացեալ ի զօրութենէն. արտաքսեալ յաստուածային խոկմանէն: - 146. Ա՛րդ՝ տեղական անկումն դիւին *եղև* կամ ի դժոխս՝ կամ ի յօդս աղջամղջին որ է՛ միջին կայարան օդոյն: - 146. Կանխագէտ *եղև*՞ անկման իւրոյ՝ թէ ոչ: - 147. Զի ասէ աստուածաբանն՝ «յաստուած մերձենայաք և աստուած լինէաք» այսմ որ քրիստոսի գալովս *եղև*, զոր և յեկեղեցւոյ ուսան հրեշտակք ըստ պօղոսի: - 147. Այլ և գործակից նմա մարդիկ՝ անւանակից *եղեն* նմա և չար կոչեցան: - 148. Ա՛րդ «արուսեակ անկեալ». իբր թէ ի լուսոյն զրկեալ և *եղեալ* խաւար: - 148. Եւ զի նախագէ՛տ էր աստուած՝ ընդէ՞ր ստեղծ զնոսա որ այնպիսիք *եղեն*: - 149. Եւ թէպէտ անկան և *եղեն* դևք՝ գոյացականքն մնացին առ նոսա. և հրեշտակ լուսոյ կերպարանին ըստ առաքելոյն: - 151. Տեղական անկումն *եղև* դիւաց ի սկիզբն ստեղծման իւրեանց վասն ամբարտաւանութեան և մախանաց ընդդէմ արարչին փառաց. ուստի անկաւ յերկնից ի դասուց հրեշտակաց և ի փառաց իւրեանց որպէս ասացաւ յառաջագոյն: - 153. Իսկ յանդիմանութեան անկումն դիւաց *եղև* գալստեամբն քրիստոսի ի ձեռն խաչին. և այս չորեքկին: - 153. Երկրորդ՝ անկումն *եղև* ի փառաց յուսոյն...: - 153. Չորրորդ՝ անկումն է ի զօրութենէ իւրեանց մինչ անգործ *եղեալ* մատնին. և այս կրկին: - 153. Յետ ընդդէմ արտաքս աքսորելոյ զարտաքինսն. և ընդ մէջ հերձելոյ զհերձուածօղսն, և զճշմարիտն աստուածաբանութիւն հաստատելոյ ի մեզ, բե՛ր սկսցուք զսկիզբն արարչութեան *եղելոց* մինչ ի վախճան կատարման այժմոյս՝ ըստ կարգի հին և նոր կտակարանաց հետևեալ: - 156. Տասներորդ՝ գործ մարդոյս նախ զօրութեամբ՝ և յետոյ ներգործութեամբ *եղանի*. իսկ աստուծոյն միշտ ներգործութեամբ է. որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 157. Եւ նոյն ինքն նախախնամութիւնն է կամք արարչին յարարածս *եղեալ*: - 157. Առաջին՝ զի արարչութիւն է յոչէից ստեղծանել. իսկ նախախնամութիւն է *զեղեալն* ի նոյնութեան պահել: - 157. Երկրորդ՝ զի առաջին է ստեղծանելն՝ և ապա՛ նախախնամելն. այս ի *յեղեալ* իրն: - 157. Իսկ ի նոյն ինքն՝ առաջին է նախախնամութիւնն առ աստուած, և ապա՛ ստեղծումն. զի վասն նախախնամական բարութեանն կամեցաւ ստեղծանել *զեղեալքս*. որպէս ասէ սուրբն դիոնէսիոս ի **դ** գլուխն որ յաղագս երկնայնոցն քահանայապետութեանց: - 157-158. Երկրորդ՝ զի ի ձեռն անտեղի գործոց՝ փրկութիւն լիցի այլոց. որպէս ի ձեռն խաչին քրիստոսի՝ փրկութիւն *եղև* աշխարհի: - 158. Վեցերորդ՝ թողեալ լինին ոմանք չարչարեալ առ ի նախանձ այլոց. զի պատիւ չարչարելոցն յայտնի լիցի վասն հանդերձեալ յուսոյն. որպէս վկայիցն *եղև*...: - 158. Որպէս *եղև* առ մարիամ բորոտութիւն վասն բանբասելոյն զմովսէս. որ աստ սակաւ ինչ տանջեցաւ, զի մի՛ ելցէ յերկնից ժառանգութենէն: - 159. Եւ զի յա՛յտ *եղև* այս, այժմ պատասխանեսցուք հարցմանն: - 162. Երկրորդ՝ զի բանիւ գործէ արւեստաւորն. այսինքն իմաստութեամբ և կամօք. այսպէս և

արարիչն աստուած զամենայն *եղեալըս* կամեցաւ և արար...: - 164. Եւ որովհետև գիտացեալ *եղև* այս, ապա յա՛յտ է թէ անկա՛ր է ոչ երևիլ սկիզբն լինելութեան աշխարհի. ըստ այնմ որ էր ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ: - 164-165. Այլ և ո՛չ ըստ այնմ որ է՛ սկիզբն գոյացութեան աշխարհի. զի անփոփոխ կամօք կամեցաւ և արար ի գոյութիւն. և անկա՛ր է փոխիլ կամացն անեղին և առնել յանգոյութիւն *զեղեալս* էութիւն: - 165. և Մասն՝ զի նոյն մասինն որոյ էր ունակութիւն՝ նորին *եղիցի* և պակասութիւն: - 165. և Նոյն՝ զի նոյն ունակութիւնն *եղև* նոյն պակասութիւն: - 165. Եւ եթէ ոք ասիցէ, եթէ պոռնիկն դարձեալ ի կարգ քահանայութեան ոչ մտանէ, ապա *չեղև* իսկապէս թողութիւն: - 165. Եւ յայտնի *եղեալ* որպիսութիւն սոցա ի միտ առ. զի անհաւատն այժմ եկեալ ի հաւատս կարէ՛ լինիլ և քահանայ. իսկ չար հաւատացեալն ո՛չ կարէ լինիլ քահանայ: - 166. Ութերորդ՝ ներգործութեամբ բնութեամբ առաջին է՝ և ժամանակաւ վերջին. որպէս բոլոր *եղեալըս*: - 169. Եւ թէ գոյր ինչ զօրութեամբ ի նա՛, և նա՛ լինէր ընդ *եղելոցս* ի ժամանակի որ է սուտ: - 169. Այլ արդ՝ երևի թէ արարածք պատահումն են ի յարարիչն զի յետո՛յ *եղեն*: - 169. Թէպէտ արարածք յետոյ *եղեն*, այլ ոչ են պատահումն արարչին: - 170. Երկրորդ՝ թէպէտ յետոյ *եղեն* արարածք, ո՛չ են պատահումն. որպէս և բանն էր յառաջ, և յետոյ *եղև* մարմին. այլ մարմինն բանին ո՛չ է պատահումն. և որդի հօրն ո՛չ է պատահումն թէպէտ յետոյ ծնանի զի առ ինչ է հօրն: - 170. Եւ զի յայտ *եղև* այս, ծանուցի և այն, թէ վասն է՞ր աստուած միայն գոյացութիւն է և ո՛չ պատահումն: - 170. Եօթներորդ՝ մի է գոյն՝ և բազում պատահմունք. և մի է աստուած՝ և բազում *եղեալըս*: - 171. Եւ պարզ գոյացութիւն է միայն անեղ գոյին ի մէջ ամենայն *եղելոց*: - 171. Եւ թէպէտ ի յէութիւնս իւրեանց յետոյ, սակայն ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ, գոյին յառաջ քան ըզլինիլն իւրեանց էութեամբ, և յետոյ *եղեն* ըստ նոյն նմանութեան: - 172. Եւ դարձեալ է՛ ոչ էակ՝ որ թէպէտ ներգործութեամբ ո՛չ է, սակայն զօրութեամբ ունի զգոլն. և յայսպիսի յոչնչէ *եղեն* արարածք ամենայն. ապա ուրեմն յայտնի է հարցումնդ: - 173. Երրորդ՝ զի արարած լսելով՝ մի՛ կարծեսցես օտար ի նմանէ *զեղեալըս*, կոչէ՛ ծնունդ. և յորժամ ծնունդ լըւիցես, մի՛ կարծեսցես յէութենէն աստուծոյ *զեղեալըս*՝ ի վերայ բերէ արարած: - 179. Հինգերորդ՝ զի և քրիստոս որ *եղև* երկրորդ կտակ և օրէնք մեր, կոչի ծնունդ և արարած: - 179. և Արարած *եղև*. այսինքն ի մարդկային բնութիւնս խառնեալ և միաւորեալ: - 179. Եւ եթէ գո՛յ՝ ցոյց թէ յորո՞ւմ ժամանակի *եղև* կամ ո՞ւր: - 180. Արդ սկիզբն ժամանակի ո՛չ է ժամանակ. վասն այն ո՛չ ցուցանի թէ ե՞րբ *եղև*: - 180. Այլ և ո՛չ աներբ. զի ի սկիզբն ժամանակի *եղև*: - 180. Նախ կոչի երկինք ամենասուրբ Երրորդութիւնն. զի անհաս բարձրութեամբ գերազանցեալ է յամենայն *եղելոց*: - 183. Հինգերորդ՝ երկին կոչի ամենասուրբ Երրորդութիւնն վասն լուսաւորութեան և անհաս բարձրութեանն յամենայն *եղելոց* որպէս ասացաւ: - 184. Եւ լուսաւոր անօթքն ի չորրորդում աւուր կազմեցան ի յօդոյ. և իւրաքանչիւրքն ընկալան զլոյսս և *եղեն* լուսաւորք: - 188. Զի ըստ հոռոմ համարին այսպէս է. մա՛րտի ժէ՝ Առաջին օր արարչութեան է, յորում *եղև* լոյսն: - 191. Երկրորդ՝ զի ի նմա *եղեն* երկինք և երկիր. հրեշտակք և լոյսն և ա՛յլ տարերք. որ են է գործք արարչութեան: - 193. Երրորդ՝ բազում աստուածախօսութիւնք ի նմա *եղեն*. յելանելն նոյի ի տապանէն. և առ աբրահամ. և առ մովսէս ի սինա լեառն. և տուչութիւն օրինացն ի կիրակէ *եղև*: - 193. Զի առաջին օրն *եղև* անառաւօտ. և վերջինն աներեկոյ. և միջինն ամենայն աւուրք ունին առաւօտ և երեկոյ: - 193. Նա՛խ՝ զի արարածոց սկզբնաւորութիւն ի նմա՛ *եղև*: - 196. Գէջ օդն գոգացեալ և դէմ *եղեալ* արեգականն՝ առնու զլոյսն ի նմանէ ըստ բոլորակ ձևոյ նորա: - 203. Իսկ չորն ի ցրումն վանելով արտաքս հոսմանէն հո՛ղմ *եղև*: - 205. Վասն է՞ր այնչափ բազմութիւնք ջուրց *եղեն*: - 207. Երկիր որով մարդ սատանայ *եղանի*, է՛ տանջանք դժոխոցն: - 210. Չորրորդ՝ զի նիւթք *եղեն* երկնաւոր խորհրդոյն. որպէս ի տնկոց փայտ խաչին. և յայլ բուսոց հաց պատարագին և գինի. և ձէթ մեռոնի կազմեցաւ: - 212. Երրորդ՝ կոչին ծերք. զի ծե՛րք են և ի սկզբանէ՛ *եղեալք* յարարչադիր հրամանէն, թէ՝ (բղխեսցէ երկիր ծառ պտղաբեր) և այլն: - 214. Ասեմք թէ՝ ամենայն մարմնական կենդանիք ի չորից տարերաց են *եղեալ*. և յայտ է ի բազում պատճառաց: - 214. Ապա ուրեմն յերկրէ կամ ի ջրոյ գոյացեալքն ի չորս տարերաց *եղեն*: - 214. Նա՛խ՝ զի *եղեն* ի գովեստ փառաց իւրոց: - 217. Ի նշանակել՝ զի մահու մարդոյն՝ սկիզբն օձն *եղև*: - 219. **Եւ զի երկատեսա՛կ էր բանն՝ այսինքն սուտ և ճշմարիտ, լեզուն երկճղի *եղև*:** - 219. Եւ զի թև և ոտք *եղև* չարին, թևք և ոտք իւր կտրեցան: - 219. Իսկ որք այժմ ապստամբք *եղեն* վասն **բ** պատճառի: - 220. Նա՛խ՝ զի յորժամ մարդն անհնազանդ *եղև* տեառն իւրոյ արարչին, յիրաւի անհնազանդք *եղեն* և մարդոյն անասունք տւեալ նմա ի ծառայութիւն: - 220. Յառաջին օրն *եղև* առաջին երկինքն ի սկզբանէ: - 221. Յերկրորդ օրն *եղև* հաստատութիւնն երկնից: - 221. Յերրորդ օրն *եղև* դրախտն երկին: - 221. Ա՛րդ՝ եթէ մարդն անապական էր՝ յապականացու տեղւոջ ո՛չ բնակէր. ապա թէ ոչ ի տեղւոջէն *եղև* ապականացու և ո՛չ ի գործոյն: - 223. Զի թէ հնազանդեալ էր օրինացն, լինէր բարւոյ պատճառ. և ո՛չ հնազանդեալ՝ *եղև* չարի պատճառ: - 223. Նոյնպէս և ի դրախտն *եղև* պսակ օրհնութեան, և

մանկարարութիւն ո՛չ: - 225. յԱռաջին աւուրն` է արարածք *եղեն*. հրեղէն երկինքն. և չորս տարերք. և լոյս. և հրեշտակք ընդ լուսոյն: - 226. Այլ և տիւ և գիշեր որք ընդ լուսոյն *եղեն*: - 226. *Եղև*՞ բացատ ժամանակի ի ստեղծանելն: - 227. Վեցերորդ` զի տեսցէ ադամ թէ յապականացու հողոյս անապական մարմին կազմեցաւ վասն փառաց. և յորժամ կորոյս մեղօքն *եղև* ապականացու, ինքն իցէ պատճառ ապականութեան իւրոյ: - 229. Նոյնպէս ի հողեղէն և յապականացու մարմնոյս մարդկան` էառ բանն աստուած. և միաւորելով ընդ ինքեան ծնաւ անապական մարմնով. անմեղ հոգւով և մտօք. և *եղև* երկրորդ ադամ Տէր յերնից: - 229. Վեցերորդ` որք վասն որոց *եղեն*. զի ի գոյիցն ոմանք են վասն ինքեանց. իսկ այլ վասն այլոց և ոմանք ինքեանց և այլոց: - 230. Յաղագս որոյ նախ *եղեալքն* են վասն վերջնոցն. որպէս բոյսք անասնոց, և անասունք վասն մարդոյն: - 230. Իններորդ` զի ի սկիզբն ստեղծման արարածոց` *եղեն* իմանալի բանականքն ընդ լուսոյն գոյացեալ: - 231. Եւ ի վախճանի *եղև* զգալի բանականն իբրև մատնահար և կնիք արարածոց. ունելով զիմացումն և զզգացումն. զի իմաստութեամբն ծանիցէ զիմաստութիւն արարչին. և զգալովն զամենակարօղ զօրութիւն նորա՛: - 231. Տասներորդ` մէջ և կապ ամենայն գոյիցս մա՛րդն է կազմեալ. զի ամենայն արարածք ի **բ** դէմս որոշին. այսինքն մինն յիմանալի և միւսն զգալի. և սոքա *եղեն* յառաջագոյն: - 231. Եւ զկրկնակի կենաց վայելումն ըստ խառնեալ էութեան իւրոյ. զի թէ զաստուածայինսն բերցէ յինքեան ըստ որում ի պատկերն *եղև*, վերափոխեսցի անմահ կենօք ի պատրաստեալն ժառանգութիւն: - 231. Իսկ թէ ըստ մարմնոյն շեղեսցի` ի մահ պարտաւորեսցի և տնկեցի ի մարմնաւոր տեղիս. որպէս և *եղև* իսկ: - 231. Եւ ի նմանէ են արուեստք և գիտութիւնք սկզբնաւորեալք...: - 237. Խաղալիկն **ա** ոսկր. *եղև* **ը**: - 243. Իսկ որ ի **զ** օրն ասեմք ստեղծեալ զարարածս, այս զկարգ և զդասն նշանակէ մի քան զմի յետոյ. այլ ստեղծումն համանգամայն *եղև*: - 253. Նախ եթէ վասն մարմնո՛յն *եղև* հոգի զի շարժեսցէ զնա. ապա անա՛րգ է հոգին քան զմարմին որ վասն նորա *եղեալն* է. և մեծ և պատուական է մարմին քան զհոգի: - 253. Եւ տէրն ասէ` «ոգի առաւե՛լ է քան զկերակուր. և մարմին քան զհանդերձ». զի սոքա վասն պիտոյից հոգւոյ և մարմնոյ *եղեն*: - 253. Ասեմք առ այս. զի թէպէտ ա՛յլ է գործ ստեղծման և ա՛յլ նախախնամութեան. զի սեղծանելն է առնել իր ինչ ի յոչընչէ. և նախախնամելն` *զեղեալն* փոխանորդութեամբ ի նոյն տեսակն պահել: - 257. Եւ յորժամ ասես **գ**, յայնժամ զառաջին թիւսն ունելով յինքեան` կատարումն *եղև* նոցա: - 259. Կարծե՛մ որպէս ասացեալ *եղև* այս. բայց ո՛չ լիապէս: - 264. Ի մարդոյ և յայլ ինչ կենդանեաց կարէ՛ լինիլ ծնունդ. որպէս ասեն` ի կնոջէ՛ և յարջոյ ծնունդ *եղեալ*: - 267. Երկրորդ` ցուցանէ զաշխարհ. որ էր նախ քան զլինիլն ի նախանկար տեսութիւն արարչին` և ապա *եղև*, յետոյ վախճանի: - 268. Այլ սկիզբն և վախճան ո՛չ տեսանի մեզ. բայց միայն *եղեալ* արարածքս: - 268. Եւ է՛ գործի իմացման նոցա` յիշումն. և ենթակայ` երկնային մարմինք` և էութիւնք *եղելոց*: - 269. Քսանևը, վասն որոյ ամենայն. այսինքն յաստուծոյ. և վասն մարդոյն է ամենայն աշխարհ *եղեալ*: - 272. Եւ այս չէ՛ ընդունելի. զի մարդն երրորդութեանն է պատկեր *եղեալ* որպէս ցուցաւ. և ո՛չ միայն որդւոյ և հոգւոյն սրբոյ: - 273. Եւ այլք ասեն եթէ` պատկեր *եղաք* այժմ, այլ նման լինելոց եմք ի հանդերձեալն...: – 273. Եւ զայս սուտ առնէ սուրբն կիւրեղ եթէ` որդի է ճշմարիտ պատկեր հօր. և մարդն *եղեալն* է ի պատկեր որդւոյ: - 273. Ապա ուրեմն և մարդն *եղեալ* է ի պատկեր հօր: - 273. Իսկ հոգւոյն առանձին, Նա՛խ` զի ամենայն ոք խոստովանի *եղեալ* զնա: - 274. Եւ զի *եղեալ* է, ապա ո՛չ է անեղ: - 274. Եւ ապա զի յոչնչէ *եղեալն* կարէ՛ նմա և ի նոյն փոխիլ եթէ կամքն աստուծոյ թոյլ տացէ: - 274. Դարձեալ` մա՛րդն է ի պատկեր աստուծոյ *եղեալ* առաւել քան զհրեշտակս գ կերպիւ, ներքոյ և արտաքոյ. զորս ո՛չ ունին հրեշտակք: - 275. Եւ այս ներգործեալ *եղև* ի յադամ. և կամ առեալ ի քրիստոս. և կամ բնաւորեալ ի մեզ: - 275. Երկրորդ` զի մի՛ անփոյթ և անհնազանդ *եղիցի* մարդոյն. այլ ի նմանէ՛ ի կողիցն, զի որպէս մարմին հնազա՛նդ լիցի գլխոյն: - 276. Չորրորդ` զի մի՛ տկար ոք կարծիցի. այլ որպէս կողե՛ղ և հաստակող ասեմք զըմբիշս. այսպէս զօրեղ *եղիցի* կինն ի տնօրինել զտունն: - 276. Չորրորդ` թշնամիք *եղեն* հրեշտակք մարդկան. որք պահէին սրով զճանապարհ ծառոյն: - 277. Հինգերորդ` թշնամի *եղև* աստուած, յորում արտաքսեաց ի դրախտէն: - 277. Վեցերորդ` թշնամիք *եղեն* գազանք և անասունք...: – 277. Եօթներորդ` թշնամի *եղև* գործն մեր. որ նա՛ ի մեղս փոխեաց անցանելով զպատուիրանն: - 277. Ութերորդ` թշնամիք *եղեն* կիրք պատժոցն. այսինքն մահ` ապականութիւն` տանջանք` հիւանդութիւնք` սով` և ծարաւ` և այլն ամենայն սոքա ի կրիցն են: - 277. Եւ այսպէս **ը** դիմօ՛ք է թշնամութիւն մեր ընդ միմեանս. և ամենայնին պատճառ սատանայ *եղև*, որ բնութեանս է թշնամի: - 278. Որո՞ց է պատժոց ընդունակ *եղև*: - 279. Եւ ա՛րդ` հեռանալոյ մեզ ի դրախտէն կենաց վերջին ամուսնութիւնն *եղև*. զա՛յն նախ պա՛րտ է թողուլ, և ապա՛ յերկրաւոր հոգւոց և տառապանաց հեռանալ: - 281. Ըստ իրին նշանակէր զշնորհաց հոգին, զոր ի մարմին *եղելոցն* վերացոյց. և ի վերնատունն դարձեալ փչեաց: - 282. Որ յետ յանցանացն փոխեցաւ և *եղև* թանձր և ծանր և մահկանացու և ընդդիմահար և աղտեղի: - 282.

Ասեմք եթէ՝ էառ քրիստոս մարմին ի կուսէն մարիամայ զմերս թանձր և մեղանչական. և միաւորելով ընդ ինքեան՝ *եղև* առաջին կերպ անմեղութեանն ադամայ որ էր ի դրախտին:- 282. Վաքսունգ, Պղնձի օձն. և թէ զի՞նչ *եղև*: - 285. Վասն չորրորդին՝ զի առաջին *եղև* քահանայ ի տիպ ճշմարիտ քահանայապետին քրիստոսի: - 286. Դարձեալ սիրեցաւ յաստուծոյ, զի առաջին մարտիրոս սա՛ *եղև*. թէպէտ թոյլ ետ իջանել ի դժոխս, զի ի պատճառս նորա խնդրեսցին այլքն. որպէս ի պատճառս ղովտայ զերծան սոդոմայեցիքն աբրահամաւ: - 287. Հինգերորդ՝ զի առաջին սպանօղ *եղև*: - 287. Իսկ գործել ասաց զերկիր, զի դրախտին *չեղև* արժանի: - 287. Եւ ենովք վասն անպտուղ կալոյն և զգայարանացն ծածկութեան, վերափոխեալ *եղև*: - 288. Եւ նոյ՝ վասն կուսութեան սրբութեանն զշ ամն, և վասն արդար գոլոյն, որում վկայէ՛ մովսէս, «Նո՛յ էր այր արդար կատարեալ յազգի անդ իւրում». վասն որոյ ապրեցաւ ինքն և տունն իւր. և երկրորդ սկիզբն *եղև* մարդկութեանն և աշխարհի շինութեան: - 288. Աստ հայր ազգաց բազմաց *եղև*. մանաւանդ թէ և նորին իսկ քրիստոսի ըստ մարմնոյն: - 288. Նմանապէս և մեծն ի մարգարէս աստուածախօսն մովսէս որ աստուած կոչեցաւ փարաւոնի. իշխելով տարերցս փոփոխման, որ ջրածինն էր՝ *եղև* վիմածին և կայծակնածին. որում լուսաւորեցան երեսք: - 288. Այսպէս և ի նորս սուրբն ստեփաննոս որ *եղև* առաջին մարտիրոս և վկայ քրիստոսի՝ հեղլով զարիւն իւր. տեսանէր բացեալ զերկինս և զյիսուս ընդ աջմէ աստուծոյ: - 288. Երկրորդ՝ զմին յառաջ քան զջրհեղեղն, և զմիւսն յետոյ. զի ցուցցէ թէ յերկոսին ժամանակս ընտրեալքն հաճոյ *եղեն* աստուծոյ: - 289. Իսկ ենովքայն թէպէտ գիրք ո՛չ յայտնեն, բայց միայն թէ «ենովք հաճոյ *եղեալ* աստուծոյ՝ փոխեցաւ յերկինս»; – 290. Ա՛յս է *եղեալ* պատճառ փոխմանն ենովքայ և եղիայի: - 290. Ագռաւն զի՞նչ *եղև*: - 294. Դարձեալ՝ ա՛յն է խառնակիլն, որ ի միոյ խոշոր լեզուէ քաղդէացոցն խառնակեցան և *եղեն* զանազանք: - 297. Ջորս հրեշտակս կոչէ ո՛չ վասն առաքինութեան, այլ զի պատգամաբերք և թարգմանք *եղեն* աստուծոյ իմաստութեանն առ մեզ ի ձեռն լեզուաց գիտութեանն: - 297. Չորրորդ՝ վասն անհաւատութեան *եղև* քար. զի ո՛չ հաւատաց հրեշտակացն: - 303. Այլ և որ իսահակայ վատթարք և խոտելիք *եղեն*: - 303. Որք հաղորդեցան մարմնոյ նորա, *եղեն* զաւակք ըստ մարմնոյ՝ ըստ թլփատութեան և այլոց օրինաց նորա: - 303. Եւ որք հաղորդեցան հոգւոյ, այսինքն հաւատոյ նորա, *եղեն* որդիք հաւատոյ նորա. որպէս քրիստոնեայք: - 303. Իններորդ՝ որպէս իսահակ նահապետ *եղև* երկուց իմն ազգաց: - 305. Ուստի *եղեն* յետինքն առաջինք. և իսրայէլ նոր և աստուածատեսք *եղեն*: - 305. Չորեքտասաներորդ՝ իսահակ սրով և հրով *եղև* կատարեալ ի զենումն: - 306. Հնգետասաներորդ՝ որպէս ի վերայ իսահակայ եդեալ *եղև* փայտ պատարագին մինչ ի տեղի զենմանն: - 306. Եօթնևժ, որպէս իսահակ արձակեցաւ յետ երից աւուրց, զի ի կամս հօրն յօրէ յայնմանէ էր մեռեալ՝ ուստի սկիզբն *եղև* ճանապարհին: - 306. Ութևժ, որպէս վասն իսահակայ *եղև* ձայն յերկնից. այսինքն «օրհնելով օրհնեցից». որ է՛ յայտնեցից երկնի և երկրի: - 306. Եւ վասն տեառն *եղև* ձայն՝ «փառաւոր արարի, և դարձեալ փառաւոր արարից»: – 306. Եւ ԻԵրորդ՝ որպէս խոստացաւ թէ՝ «զաւակք քո զքաղաքս հակառակորդաց քոց ժառանգեսցեն». որպէս և *եղև* նոցա մարմնաւորապէս ժառանգել զերկիր ամոնացւոց, մովաբացւոց, և քանանացւոց: - 306. Զի ըստ որում մարդ *եղև* տնօրէնութեամբ՝ պատարագեաց զինքն: - 307. Տասներորդ՝ բազմամա՛յր *եղև* սառա ըստ նահապետացն...: - 307. Հատուցումն ի ստենէ՛ իսահակայ՝ փրկութիւն *եղև* հաստատ կերակրովք: - 308. Եւ հատումն ի ստենէ հնոյն՝ հաստատութիւն *եղև* նոր օրինացս: - 308. Երկրորդ՝ անդրանիկ է բանն աստուած ի հօրէ ծնեալ. և կրտսեր ա՛յլ *եղեալքս*՝ ի հօրէ՛ գոյացեալ. զի որդի ծնո՛ւնդ է հօր և մեք արարածք. և նա՛ ի բնութենէն և մեք ի կամացն: - 309. Իններորդ՝ ևս մեծագոյն խորհուրդ. զի անդրանիկ բանն աստուած ի հօրէ՛ ծնեալ՝ եկն ի բնութիւնս մեր և *եղև* գլուխ մեր...: – 309. ...և մեք անդամք ի նա՛ յարեցաք և *եղաք* անդրանիկք հրեշտակաց որ էաք կրսեր նոցա. զի ամենայն երկնաւորքն ծունր կրկնեն քրիստոսի և խոստովանին զնա՛ տէր: - 309. Նոյնպէս և ծնունդք սուրբ աւազանին որք են անդրանիկք և անդամք քրիստոսի *եղեալք*, ազահութեամբ և պոռնկութեամբ կորուսանեն զշնորհն երկնաւոր. և ո՛չ լան և ո՛չ զղջան որպէս եսաւ: - 309. Նա՛խ զայս ունի խորհուրդ, զի յառաջագոյն ընտրեալքն՝ յետոյ *եղեն* ի ժամանակի: - 310. Երկրորդ՝ հրեշտակք անդրանիկք են քան զմարդ ստեղծմամբ. և յորժամ մեղան դևքն՝ խոտեցան և *եղեն* կրտսերք. և մարդն ել ի տեղի նոցա և *եղև* անդրանիկ: - 310. Չորրորդ՝ նշանակէ՛ զիրէայս որ էին անդրանիկ ժողովուրդ խոտեցան. և հեթանոսք կրտսերք ընտրեցան և *եղեն* անդրանիկ ժորովուրդ աստուծոյ: - 310. ...որպէս դաւիթ կրտսեր էր և հաճեցաւ տէր. այլ եղբարքն մեծամեծք խոտանք *եղեն*: - 310. Տասներորդ՝ ևս մեծագոյն խորհուրդ. զի բանն աստուած որ անդրանիկ էր հօր, *եղև* կրտսեր մարդ ի ժամանակի և փոքր. ըստ որում կոչեաց զինքն «փոքրիկ». զի բնութիւն մարդոյս ընդ ինքեան խառնելով արասցէ մեծ և անդրանիկ: - 311. Նա՛խ՝ զի էն ներկայակա՛ն է. զի էրն և *եղիցին* անցեալն և հանդերձեալն է: - 312. Երկրորդ՝ էրն զվախճան անցելոյն ցուցանէ, և *եղիցին* զսկիզբն

հանդերձելոյն: - 312. Նա՛խ՝ զի ի ծնանիլն բենիամենի՝ մեռաւ մայրն և որդի վշտաց *եղև* նմա: - 312. Վասն նոցա լայր անմխիթար սգով, զի ո՛չ *եղև* մայր նահատակացն: - 312. Զերրորդն՝ զի բազում *եղեն* յազգէ նորա մարտիրոսք վասն քրիստոսի յետոյ: - 313. Յինգերորդ՝ յովսէփ ի տան հօրն ազա՛տ էր, և յեգիպտոս *եղև* ծառայ: - 313. Եւ տէր մեր ազատ յերկինս առ հայր, և յերկրի *եղև* ծառայ զկերպարանս ծառայի առեալ: - 313. Տասներորդ՝ հայրն առաքեաց զյովսէփ առ եղբարսն որ էին հովիւք և երիցունք տեսանել զնոսա. և բանիւն յուդայի վաճառեցաւ և *եղև* տէր երկրին և կերակրիչ: - 313. Նոյնպէս և քրիստոս եկն առ եղբարս իւր որ էին որդիք դաւթի և աբրահամու և առաջնորդք ժողովրդեանն. և յուդա վաճառեց զնա. և տէր *եղև* կենդանեաց և մեռելոց և կերակրիչ. զի ազատեաց զհոգիսն ի սովոյ դժոխոցն: - 313. Եւ տէր մեր արի *եղև* ի պատերազմի: - 315. Եւ տէր մեր ճոխ ի մէջ նոցա. զի բարձր և գերագոյն *եղև* ի վերայ մեղաց: - 316. Իսկ յատկականն ասացեալ *եղև*: - 318. Իսկ լեառն հողեղէն բնութեանս մերում, կամաւ հօր վկայելով ի վերայ նորա՝ և հաճութեամբ սուրբ հոգւոյն աղաւնակերպ իջմամբ, և անքակտելի միացեալ բանիւն *եղև* լեառն մածեալ մշտնջենաւոր և անեզր յաւիտենիւ բարձրացեալ օրհնութեամբ և առաւելեալ: - 320. Եւ նախ կոչիւր յոբաբ, որ է՛ սիրելի աստուծոյ. և կոչեցաւ յոբ, որ է՛ հայր. զի հա՛յր *եղև* համբերութեան: - 320. Երկրորդ՝ զի ծածուկ համբերութիւն նորա յայտնի լիցի. և ամենեցուն վարժարան *եղիցի*: - 325. Եւ աստ գիտելի՛ է, զի յետ փորձանացն կրկին *եղեն* ըստացւածքն նորա: - 326. Երկրորդ՝ զի դէտ *եղև* յոբ համբերութեան և տէր մեր կատարման...: – 327. Տասներորդ՝ կրկին *եղև* կեանքն և պատիւն յոբայ. և տէր մեր ել ի փառս առաջին և նստաւ մարմնով ընդ աջմէ հօր: - 327. Չորրորդ, նա՛ զգառն զատկին *եղեն* որով ազատեցան ի փարաւոնէ: - 327. Զի *եղեն* **զ** որդիք աբրահամու ի քետուրայ: - 330. Նա՛խ՝ նշանակէ զնոյն ինքն սկզբնաչարն սատանայ. որ էր յերկինս գաւազան ուղղութեան և ընկեցեալ *եղև* օ՛ձ: - 332. Երրորդ՝ թագաւորական գաւազան էր ադամ ի դրախտին. և յորժամ մեղաւ՝ անկաւ ի յերկիր և *եղև* օձ մեղաւոր: - 332. Եւ դարձեալ բանն աստուած բուռն էհար զգաւակէն աբրահամու և *եղև* անօթ թագաւորական: - 332. Չորրորդ՝ ի ձեռն յովսեփայ ժողովուրդն էջ ի յեգիպտոս և *եղև* չարութիւն: - 332. Եւ ի ձեռն մովսէսի դարձեալ *եղև* գաւազան թագաւորական և քահանայութեան: - 332. Ութերորդ՝ խաչն փրկական նախ էր մահու գործիք. զոր առեալ ի ձեռն քրիստոս, և *եղև* կենաց պատճառ: - 332. Երրորդ՝ ժողովուրդն չարախայտ *եղև* յեգիպտոս. մինչև արկաւ ի ծոց խնամոցն աստուծոյ և ողջացաւ: - 332. Նա՛խ՝ նշանակէ զադամ. որ անմեղ և յըստակ ստեղծաւ, և ի մեղանչելն *եղև* արիւն զազրալի, և մարմին անհոգի: - 333. Վեցերորդ՝ գետն նշանակէ՛ զբանն աստուած, որ հաղորդիլով ի մեզ՝ *եղև* մարմին և արիւն. և ետ մեզ ըմպելի զարիւն իւր սուրբ. և կերակուր զմարմինն: - 333. Եօթներորդ՝ որպէս ջուր էր բնութեամբ մի՝ և *եղև* արիւն: - 333. Նոյնպէս և մի տէր յիսուս քրիստոս մի բնութեամբ էր աստուած, և *եղև* մարդ. հաւատացելոցն ի կանգնումն, և անհաւատիցն ի գլորումն: - 333. Յինգերորդ, մա՛հ անասնոց. քանզի ե զգայարանօք իբրև զանասունս *եղեն* և կորուսին յինքեանց զբանն: - 334. Երկրորդ՝ զի գաւազանն մովսէսի մի վիշապ *եղեալ* կլանէր զբազում վիշապս նոցա որ և հե՛տն միանգամայն ո՛չ երևէր. ընդէ՞ր ապա և նոցայն ո՛չ եկուլ զմովսէսին. քանզի սո՛ւտ էր: - 335. Երրորդ՝ կեղն և խաղաւարտն *եղև* և ի կախարդսն և զայլ հարւածսն կրեցին. և ո՛չ կարէին ի մովսէս և յահարոն դարձուցանել զնոյնս: - 335. Եւ այն նոցա մեղք ո՛չ *եղև* վասն **բ** պատճառի: - 337. Սոքա աստուածայինք են. վասն որոյ նախագիծք *եղեն*: - 340. Եւ քաւութիւնն ի վերայ, զի նա՛ *եղև* քաւութիւն մեր: - 345. Վասն որոյ և յաւուրս զաքարիայի հօրն յովհաննու յորժամ յամեաց ի տաճարին և ել, ակնունէր ժողովուրդն տեսանել զա՛կնն և տե՛սին լուսափայլ սպիտակացեալ իբրև զձիւն. և լի՛ *եղեն* խնդութեամբ. զի երկնաւոր արքայութեան նշոյլքն պայծառացուցին զակն: - 349. Եւ կրկին, զի հոգւով և մարմնով մի *եղև* բանն աստուած: - 349. Վասն բազում պատճառի մեծահրաշ սքանչելիքս *եղև* առ մովսէս: - 352. Առաջին, զի նախ ձայնն հասանէ, և ապա՛ բանն իբր կարապետ *եղեալ* բանին: - 353. Գառն օրինա՛կ էր քրիստոսի. զի կոչեցաւ գառն աստուծոյ. ա՛յլ զգալի գառն ո՛չ *եղև*: - 357. Եւ զոյգն. զի հոգի և մարմին՝ աստուածութեամբն միատեսակ *եղեալ*: - 361. Զի նորահաս պտուղ *եղև* յարութեամբն մեռելոց, և նստելով ընդ աջմէ հօր: - 361. Այլ զանբան պատարագն ուսան հեթանոսք և կռոց մատուցին. և այն սովորութեամբն իէլ մատոյց աստուծոյ զանբան կենդանիս մինչ եկն քրիստոս և *եղև* ինքն բանաւոր պատարագ, և զնոյնս աւանդեաց մեզ: - 362. Ո՞րպէս ասէ թէ՝ օրէնք յաւիտենական *եղիցի*: - 369. Եօթներորդ՝ ստուերապէս նշանակէր զազատութիւնն որ *եղև* մեզ ի ձեռն քրիստոսի. որ ազատեաց յօրինացն դժւարութեանց, և ի մեղացն, զթողութիւն շնորհելով: - 372. Այլ ամսամուտն է ծննդեան տօն. զի քրիստոս *եղև* մեզ ամիս ծննդեամբ և մահուամբ և յարութեամբն: - 373. Ի խոստման աւետիսն ծե՛ր էր աբրահամ, և կինն ամուլ. զի մի՛ անյուսացին ի բնութիւնն նայելով. այլ ի բանն աստուծոյ որ ամենազօ՛ր է. վասն այն ասացաւ անթիւ լինիլ զաւակացն. և *եղև* այնպէս: - 377. Եւ այժմ, օրհնեալք *եղերուք* ի շնորհաց սուրբ հոգւոյն ասեմք: - 380.

Տապանակն է՛ տէր մեր յիսուս քրիստոս. և նախընթա՛ց *եղև* մեզ ասելով՝ «երթամ և պատրաստեմ ձեզ տեղի»: – 380. **Դարձեալ՝ ուռն և լծակն՝ խաչն. և Ողկոյզն անապական ճմլեալ ի վերայ խաչին հնձանի. և *եղև* ուրախարար գինի տրտմեցելոցս մեղօք**: - 381. Եւ նա՛ ծնաւ զեզն պարարակ. որ ողջակէզ *եղև* արտաքոյ քաղաքին ի դէմս տաճարին: - 383. Ութերորդ՝ զի թէ փրկիչն տկարացաւ զի մարդ *եղև*, քանի՞ առաւել սուրբքն: - 386. Զի՞նչ *եղև* օձն պղնձի: - 387. Երկրորդ՝ զի եօթնիցս *եղև* արժանի տեսլեան Երրորդութեանն. կրկին անգամ զհայր ի գիշերի. և կրկին զորդին ի տիւն. և հոգի աստուծոյ ի վերայ նորա երկիցս անգամ. և մի անգամ զհրեշտակն ետես: - 387. Երրորդ, զի մարգարէութեամբ նորա բազում ազգաց հեթանոսաց օգուտ *եղև*. զի յայնմանէ եկին մոգք և երկիր պագին քրիստոսի: - 387. Զի թէ անիծեալ էր, յորժամ ժողովուրդն անկաւ ի սատակումն ի բելբէքովր, ասէին թէ ի նորա անիծիցն *եղև*: - 388. Այն է որ թէ ի մասանց հոգւոյն և մարմնոյն այսինքն բանիւ՝ ցասմամբ՝ և ցանկութեամբ, կամ աչօք կամ լսելեօք կամ այլ ինչ գործով մեղանչէ դարձեալ, ուխտն ո՛չ *եղև* ամբողջ. դարձեալ նո՛ր պարտ է ապաշխարել: - 390. Երկրորդ, հին օրէնքն և մարգարէքն. որ նախ քան զմկրտութիւնս խորհրդով և օրինակօք յառաջապա՛հք *եղեն* նորոյս: - 390. Նոյնպէս *եղիցի* և ճշմարտութիւնն: - 392. Դարձեալ գիտելի է, զի յերիս նշանաւոր տեղիս *եղև* պատերազմ նոցա: - 393. Զնոյնս նշանակէ **բ** ցեղն յայնկոյս յորդանանու. որք այլոցն պատերազմակից *եղեն*, և ապա՛ ի միասին զժառանգութիւնն առին: - 394. Նախ՝ որպէս արեգակն *եղև* տեսութիւնն մովսէսի. զի յառաջ զարևմուտս տեսանէ. և վերացեալ զհիւսիս և զհարաւ. և ապա՛ զարևելս: - 394. Այլ և մարգարէքն և առաքեալքն և բազում սուրբք և արդարք յազգէ նոցա *եղեն*: - 398. Նա՛խ՝ որպէս *եղև* մեղք և եբարձ զմեղս. նոյնպէս *եղև* անէծք և եբարձ զանէծս: - 400. Երկրորդ՝ զի անպա՛րտ էր անիծից՝ և վասն մեր *եղև*. որպէս անպարտական ոք ո՛չ անիծանի: - 400. Եւ բնութեամբ աստուած՝ մարդ *եղև*: - 402. Այլ ի կուսանս հանգչի. որք հրեշտակաց նմանք *եղեն* կուսութեամբ. վասն այն ասեն աստուած բնակեալ է յերկինս ուր կուսանք են հրեշտակք. և ո՛չ յերկրի ուր ամուսնացեալք են: - 404. Եւ եղիա և եղիսէոս կուսութեամբ *եղեն* զարմանալիք: - 404. Երկրորդ՝ որպէս բնութիւնս մեր բարի՛ էր պատկեր *եղեալ* բարւոյն. և մեք կամօք մեր ախտացուցաք չար ածելով ի ներքս. – 408. Հինգերորդ՝ ցուցանէ թէ մարմնաւոր օրինացն վախճան հոգևոր և օրինութիւնն է որ *եղև* քրիստոսիւ: - 409. ...զի որ ընդ ադամայ մարտեաւ և յաղթեաց. աստ նկուն *եղեալ* յաղթահարեցաւ: - 410. Այլ այնո՛ւ էր առաւել, զի քրիստոս զհոգիս ազատեաց ի դժոխոց. և աստուած էր և մարդ *եղև* և խաչեցաւ. որ մեծ է քան զամենայնին: - 411. Վասն է՞ր յետ մովսէսի *եղև* զօրավար յեսու: - 414. Երկրորդ՝ զի չարչարակից *եղև* մովսէսի. պահելով զերեք քառասունս ընդ նմա: - 414. Նմանապէս և **բժ**ան քարինքն հանեալ ի ցամաք և կանգնեալ սեղան՝ հաւատացեալքն են. որք ի ձեռն **բժ**ան առաքելոցն հաւատացին և ելին ի մեղաց. և *եղեն* սրբութեան սեղան աստուծոյ **բժ**ան անդամօք և **բժ**ան առաքելովք: - 415. Նուազիլ՝ ո՛չ ասեմ զամենևին պակասիլն. զի առ ջրհորաւն մեծի անյայտ *եղև* վէմն. և յելսն յորդանանու մանանայն ո՛չ գտաւ: - 415. Իններորդ՝ սպանմանն աբէլի գործիք *եղև* որպէս ասեն. ուստի գայլախազ կոչեցաւ. զի սրբեսցի դրոշմաւն: - 415. Երրորդ՝ յօրինակ փրկչին յիսուսի որ *եղև* առ խաչին: - 416. Եւ առ եզեկիա՝ արեգակն յետս դարձաւ. տիւն *եղև* ժամս **լբ**: - 416. Երկոտասաներորդ, զի ուսուսցէ մեզ զմարդասիրութիւնն և զներելն միմեանց. որպէս աստուած երկայնամիտ *եղև* առ քանանացիսն որ պատժապա՛րտք էին: - 417. Բարձրամեծարն գործոյ ներմարդութեան բանին աստուծոյ՝ բազում *եղեն* նախատիպք խորհրդոյ. որպէս մովսէս, յովսէփ, իսահակ: - 417. Եւ տէր մեր ի ժամ խաչին խաւարեցոյց զնոսա և մի օրն *եղև* **բ**: - 418. Եւ խոստումն օրհնութեանց զաւակին՝ և օրինաց կատարումն՝ փրկիչն *եղև*: - 419. Նա՛խ՝ նշանակէր զնոյն ինքն գեղէոն. որ երևմամբ հրեշտակին դատաւոր *եղև* իսրայէլի: - 421. Երկրորդ՝ նշանակէր զքաղաքն եէմ. զի միայն ա՛նդ *եղև* մարգարէութիւն և օրէնքն. և սեղան աստուծոյ ի սիօն: - 421. Վեցերորդ՝ դարձեալ տէր մեր յիսուս քրիստոս որ *եղև* զգեստ հաւատացելոց իւրոց. մկրտեցաւ ի յորդանան. և ձայն հօր վկայեաց. և աղաւնակերպ հոգին էջ ի վերայ նորա: - 421. Երեքտասաներորդ՝ եօթնօրեայ *եղև* խրախութիւն հարսանեաց: - 422. Ութևժ, եւ կինն ի սամփսոնէ և *եղև* հացերիցուն. վասն որոյ և տուժեցան հրով: - 422-423. Քսանևզ, սուսեր *եղև* ծնօտն և աղբիւր ծարաւոյն: - 423. Նա՛խ՝ զի մի՛ համարեսցեն այլազգիք թէ դիքն իւրեանց առաջի ընթացան և գլուխ *եղեն* զօրացն և հարին զպատերազմն: - 425. Երրորդ՝ զի առ աբիմելէք նոյնպէս *եղև*. և որպէս յեգիպտոս գործն. նոյնպէս և անդ մուկն: - 426. Երկոտասաներորդ՝ ընդէ՞ր յետոյ ստեաց և կինն զտեսիլն զի *եղեն* զորթն իւր զդիեցիկ: - 428. Արդ եթէ սամուէլ յարեաւ և մեռաւ և կամ կինն, նա՛ ճշմարիտ *եղիցի* բանն. ապա թէ կինն ոչ մեռաւ և սաւուղ մեռաւ, սուտ խօսեցաւ: - 430. Եօթներորդ՝ զի ասաց «առ վաղիւն անկանիցիք ի պատերազմին». և ոչ յերկրորդ և ո՛չ յերրորդ օրն՝ ո՛չ *եղև* պատերազմ. ապա ուրեմն սուտ խօսեցաւ: - 430. Ա՛յն է որ կաղք և կոյրք ընդ դէմ դարձան դաւթի և անարգանօք ասէին՝ մի՛ մտցէ դաւիթ ի քաղաքս. որ նա՛ ինքն է երեսուղէմ. որ *եղև* տուն

տեառն: - 431. Վեցերորդ, լռեաց՝ զի տէր հատուցէ բարիս ընդ այնր որպէս *եղև*: - 434. Այլ աստ ասէ սուրբն եփրեմ եթէ՝ խրատն դաւթի *եղև* հատուցումն մեղացն. այլ և պարտք բարեաց առ աստուած ի ցոյց օրինի ամենայն ապաշխարողաց: - 434. և Տէր մեր բոլորովին *եղև* երկրորդ ադամ: - 434. ...նոքա ուխատազանց *եղեն*. վասն որոյ մահ էած ի վերայ: - 434. Նա՛խ՝ զի որդի է յեսսեայ. որ է՛ պտուղ կզգւոյ. և տէրն մեր *եղև* պտուղ մարիամու ցամաքեալ ի խոնաւութեանց կենցաղոյս: - 435. Քսաննմի, հարին մինչև ի դրունս գեթայ. և հաւատացեալք մինչ ի դրունս դժոխոց. և *եղեն* ի տեսիլ ամենայն մսեղեաց: - 436. Այլ և դաւիթ անյիշաչար *եղև* սիմէի նախատչի. և տէրն խաչողաց իւրոց աղօթէր: - 438. Այլ և գոհացաւ ի վերջոյ ի վերայ ամենայն յաղթութեանցն. և տէր մեր ի վերայ ամենայն ներգործութեանցն. որ և ամենայն օրհնութիւնքն ի տէրն ակնարկէ. որ *եղև* գլուխ հեթանոսաց. յաղթեաց մահու և բարձրացաւ ի գերեզմանէ: - 438. Քսանըր, իշխան *եղև* ամենայն թագաւորացն: - 442. Այրին նշանակէ զտարերս աշխարհի. զի այրի *եղեն* յանիծից պտղոյն. և կամ թէ բնութիւնն իւրեանց շարժէ ի լինիլ: - 444. Կրկին ոգի քո *եղիցի*: - 445. Տևեալ ամս ն. մինչ ի սեդեկիա որ գերեցաւ ի բաբիլօն. և հրձիգ *եղև* տաճարն և եէմ: - 446. Եւ *եղև* գերութիւնն բաբիլացւոց հ ամ ի վերայ յուդայ և ո՛չ ի վերայ իէլի որպէս ասէր երեմիա: - 447. Որ *եղև* յերեքտասան ամի թագաւորութեանն ովսէի բարեպաշտ արքայի յուդայ: - 447. Եւ խափա՛ն *եղև* ի շրջակայ ազգացն **խբ** ամ: - 448. Նշանակէ զքրիստոս որ *եղև* երկրորդ ադամ. և ի վեց դարուն կանգնեաց զկործանեալ բնութիւնս...: – 449. Եւ *եղև* քոյր սորա եղիսաբեթ կին ահարօնի քահանայի. յորմէ ծնաւ նաբաթ և աբիուդ. եղիազար և իթամար քահանայք: - 452. Եւ թէ ընդէ՞ր առն *եղև* խօսեցեալ: - 454. Իններորդ, Բանն մարմին *եղև* **ժ** պատճառաւ: - 454. Իսկ հաւասարապէս պատշաճի բոլոր բանական *եղելոցս* ըստ տեղւոյն դիպման: - 457. Ձնոյնս կամի և մեծն դիոնէսիոս՝ նախախնամութեամբն աստուծոյ *եղեալ* ամենայն արարածոց: - 457. Այլ ո՛չ յարմարի բանս. զի և յերկինս տեսանի գործ արդարութեան առ հրեշտակս *եղեալ*. որք հպարտացեալ կործանեցան: - 458. Երկրորդիւն մարդեղութիւնն քրիստոսի. զի խոստացեալ *եղև* այն մարգարէիւք և նահապետօք: - 458-459. **Մարիամ ամուսնացաւ ի բեթլէհէմ և ծնաւ զսողոմի զմանկաբարձն յիսուսի. ո՛չ որ մայր *եղև* որդւոցն զեբեթեայ. զի այն. սողովմէ դուստր է յովսեփայ աստուածահօրն**...: – 460. իսկ Աննա ամուսնացաւ ի գալիլեայ ընդ յովակիմայ. և ծնաւ զաստուածածինն մարիամ ի պրոպատիկէ ի տունն յովակիմայ. և անտի տարեալ *եղև* ի տաճարն տեառն: - 460. Զի օծեալք սոքա էին քահանայք և թագաւորք. յորոց և բազումք մարգարէք *եղեն*: - 461. Եւ սոյնպէս և քրիստոս *եղև* երկուց զարմիցն մի քահանայ և թագաւոր ճշմարիտ և մշտնջենաւոր քահանայ և թագաւոր յաւիտեան: - 461. Վասն է՞ր խօսեցեալ *եղև* առն կոյսն սուրբ: - 461. Տասներորդ՝ այն քան գերազանցեաց պատիւ կուսին, զի այնմ որ մարգարէք գուշակէին զլինելոցն. ի սմա ընդ խօսից հրեշտակին *եղև* կատարումն: - 464. Եւ միւս ի մէջ մարիամու և հրեշտակին. յորմէ *եղև* կեանք: - 465. Արդ եթէ որդին աստուծոյ *եղեալ* է կնոջ որդի, ապա ուրեմն կոյսն սուրբ մայր է որդոյն աստուծոյ և աստուածածին: - 466. Եւ թէ յայնմ ժամանակի փրկեալ լինէաք, կարծէաք թէ յօրինաց անտի *եղև* փրկութիւն: - 467. Այլ յորժամ նկուն *եղեն* օրէնք ամենայն, և ո՛չ կարեցին փրկել. յետոյ եկն և երևեցաւ նոյն ինքն օրէնսդիրն և փրկեաց զմեզ: - 467. Վասն է՞ր բա՛նն մարմին *եղև*. և ո՛չ հայր կամ որդի: - 468. Եթէ աստուած մարդ *եղև*՝ ցուցաւ յայլում տեղւոջ: - 468. Իսկ թէ մինն համագոյ երրորդութեան բանն մարմին *եղև*՝ ցուցցի այժմ: - 468. Այլ որդին որդի *եղև* և անշփոթ մնացին երրորդութեանն դէմք: - 468. Հինգերորդ՝ բանն պատկեր է հօր էական. և մարդն պատկեր նմանութեան. վասն այն բանն աստուծոյ *եղև* ի պատկեր մարդոյ: - 468. Վեցերորդ՝ դարձուցանել զմարդն յորդէգրութիւն աստուծոյ՝ բնական որդւոյն էր պատշաճ. վասն որոյ որդին աստուծոյ որդի մարդոյ եղև *զի* զմեզ արասցէ որդիս աստուծոյ: - 468. Ութերորդ՝ զի լիցի պատճառ փրկութեան որ *եղև* պատճառ գլորման: - 468. Նա՛խ՝ զի ո՛չ լինէր այն որդի ըստ բնութեան ծնողին. որպէս և ո՛չ եւա ադամայ. վասն որոյ յարգանդէ ծննդեամբ *եղև* որդի կուսին: - 469. Զի նա՛ *եղև* մայր հօր. և դուստր զաւակին: - 469. Եւ այն ևս սքանչելիք, որ ի փոքրագոյն մարմինն ընկալեալ *եղև* հոգի բանական, և տեսակաւորեալ որպէս քառասնօրեայ մանուկ յարգանդի: - 470. Դարձեալ՝ մարդեղութեամբն տէրն *եղև* ծառայ: - 470. Այլ և ի կողմանէ կերպին *եղեն* զարմանալիք: - 470. Զի յղացումն տն ո՛չ *եղև* ի սերմանէ առն: - 470. Այլ և ո՛չ կանանցական սերմն *եղև* նիւթ մարմնոյն քրիստոսի: - 470. Եւ ոմանք ըստ չորրորդ եղանակի ասեն. երեքն յառաջագոյն *եղեալ*, և չորրորդ ծնունդն փրկչին: - 471. Եւ զառաջինն կոչի անդրանիկ՝ յորժամ *եղև* ի բազում եղբարս. լինելով մարդ և որդի մարդոյ: - 472. Նա՛խ՝ զի նա ի հօրէ՛ է սկսեալ. և *եղեալքս* ի հօրէ: - 472. Եւ զօծումն քահանայութեան ի թաբօր լերինն. ուր և հոգին սուրբ ամպ հովանի *եղեալ*. և հայր հաճութեամբ վկայեալ: - 474. Այսպէս յայլ և այլ բնութեանց բանն մարմին *եղեալ*՝ մի անձն է և մի դէմ: - 477. Գերաբնապէս ապա և բանն մարմին *եղեալ* անփոփոխելի և անապական ներգործեալ մարմին ըստ մերոյս բնութեան անբաժ միաւորութեան: - 477. Այսպէս և միաւորութիւնն քրիստոսի է՛ յաւիտենից և ժամանակեայ.

անմահ և մահկանացու. աստուած և մարդ. նոյն ինքն բանն մարմին *եղեալ*: - 478. Նա՛խ՝ զի մի՛ անընտել թուիցի մարդկան. զի թէ առ ժամայն ի ծնունդն *եղեալ* էր երեսնամեայ հասակաւ, առ աչօք համարէին զիրն. և կամ այլ ինչ: - 479. Երկրորդ՝ զի երկրորդ ադամ *եղև* զպարտիս նորին վճարելով, պարտ էր ի կերպս ադամայ երևիլ: - 480. Ութերորդ՝ սկիզբն մարդկութեանս ա՛յրն է. և կինն ի նմանէ. վասն որոյ այր *եղև*, զի զբոլորս լինէր առեալ և փրկեալ: - 480. Այլ և *եղև* այր, զի որպէս ծնօղն աստուածածին ազգի կանանց, և ի նմանէ ծնեալն աստուած՝ արանց միանգամայն և հանուրց լիցի փրկութեան պատճառ: - 480. Նա՛խ՝ ցուցանէ թէ կատարումն ամենայն տնօրէնութեանց խա՛չն *եղև*: - 481. Արդ զգիրն ադամայ պարտուց՝ տէրն որդի *եղև* նմա և անմեղ մահուամբն տարածեալ զձեռս ի խաչին պատառեաց ասելով, նա մեղաւ և մեռաւ. ես զինչ մեղայ. դո՛ւ ես պատճառն: - 482. Ուստի *եղև* պապանձեալ զաքարիա ի նմին աւուր: - 483. Յորում աւուր նշանք սքանչելեաց *եղեն*: - 485. Քրիստոս վասն մեր սպասաւոր *եղաւ* թլփատութեան. և ո՛չ վասն պիտոյից նորա: - 485. Նա՛խ՝ զի որ բանն մարդ *եղև*՝ ո՛չ գարշի յեդեալ օրինացն իւրոց զի վասն մարդկան եդ: - 485. Վեցերորդ՝ զի ցուցցէ զինքն որդի աբրահամու. առ որ հրաման թլփատութեանն *եղև* և խոստումն օրինեալ զաւակին. և այսպէս խոստմանն աստուծոյ կատարումն քրիստոս զինքն ցուցանէր: - 485. Տեսակն է կոչումն սուրբ Երրորդութեանն որ *եղև* անդ: - 487. Քանի՞ *եղեն* նշանք ի խաչելութեանն: - 490. Վասն է՞ր *եղեն* այս հրաշք: - 490. Եւ զի պարտապանք *եղեն* արեանն և վճարելո՛ց էին: - 490. Զի ըստ որում մարդ *եղև* տըմնօրէնութեամբ պատարագեաց զինքն: - 491. Երկրորդ՝ զի անհաշտ թշնամութիւն *եղև* հօր աստուծոյ ընդ մարդոյ: - 491. Այլ ա՛րդ՝ բանն աստուած *եղև* մարդ և անմեղ պահեաց զբնական կիրս. և ներգործական կրիւքն հնազանդ *եղև* հօր՝ մահու չափ և մահու խաչի: - 492. Արդ զապարանքն պիղատոսի իբր զմի տեղի առեալ. թէպէտ կրկնեալ *եղև*. և խաչելութեանն տեղի լինի գ. և գերեզմանն յորում հանգեաւ է: - 493. Նա՛խ՝ զի յադամ *եղև* ներգործեալ. և ի մեզ բնաւորեալ. և ի քրիստոս առեալ: - 495. Որպէս այնոքիկ որք զօրացան այսու մահուամբ և զորդեգրութեանն ընկալան շնորհ և նահատակեցան, նոքա չարչարակից *եղեն* քրիստոսի, և փառացն հաղորդակիցք: - 497. Եօթներորդ՝ ի տարրական հողոյ ստեղծեաց աստուած ադամայ անապական մարմին և եդ ի դրախտին. որ մեղօք յանցեալ՝ *եղև* ապականացու: - 499. Եւ զի սուտ է ապականացու ասելն, ճշմարի՛տ *եղիցի* անապական խոստովանիլն: - 500. և յետ մեղացն *եղև* ապականացու և կատարեալ. և երևի թէ ապականութիւնն առնէ կատարեալ զմարդն որ այլայլօ՛ղ է և ապականագործ: - 500. Դարձեալ ասեմք ըստ ձեզ, թէ յետ խաչին յապականութիւն փոխեցաւ մարմինն տն, ապա յառաջ քան զխաչն կատարեալ էր զի ապականացո՛ւ էր. և յետ խաչին անկատար զի անապական *եղև* որպէս դուքդ ասէք: - 500. Եւ վասն այն աստուած *եղև* զի յառաջին փառս և որպիսութիւնն զմեզ հանցէ: - 500. Դարձեալ ասեն նոքա, կաթնասուն *եղև* և կերակուր եկեր. և այս նա՛սն է ապականութեան: - 501. Եւ թէ անկրական, *եղև* առաջին ձեռնարկն: - 501. Զի ապականացու զապականացու մաքրել ո՛չ կարէ. այլ անապական մարմնովն *եղև* մաքրիչ տէրն մեր ապականութեան մերում: - 502. Այլ մեք եղբարք ուղեկիցք իմ և դաւանակիցք *եղիցուք*. շինեալք և հաստատեալք ի վերայ հաւատոյ հիման. անշարժ խարսխեալք ի վերայ յուսոյն քրիստոսի, սեռն և յստակ կատարեալ սիրով սուրբ հոգւոյն: - 503. Նա՛խ՝ զի ցուցցէ վասն որոյ մարդ *եղև* և մեռաւ զի ազատեսցէ զհոգիսն: - 503. Ի գիրս բենետիքտոսի հարցեալ *եղև* թէ ո՞ւր են դժոխքն. և տուաւ պատասխանի թէ՝ յանկեան և յեզր ծովուն ի ներքոյ երկրի ի խաւարչուտ վայրս: - 504. Չորրորդ՝ անէծք առաջին մարդոյն՝ *եղև* տանջանք և դատապարտութիւն մարդոյն. և քրիստոս գնեաց զմեզ յանիծից օրինաց *եղեալ* վասն մեր անէծք. ապա ուրեմն քրիստոս աւերեաց զդժոխս: - 506. Ապա մասնաւո՛ր *եղև* փրկութիւնն և ո՛չ բոլորից մարդկան: - 506. Քսաներորդ, յա՛յտ է յա՛յսմանէ՝ որ նախ քան զքրիստոս՝ էր սկիզբն աւուր ծագումն լուսոյն. իսկ յետ յարութեանն քրիստոսի *եղև* սկիզբն աւուրն ի մէջ գիշերի. զի այժմ ի խաւարէ՛ ի լոյս ճանապարհորդիմք: - 515. Երկրորդ այսպէս, զի յուրբաթի գիշերն ըմբռնեցին մինչև ցվեց ժամն որ խաւար *եղև* մինչև ցինն ժամն: - 516. Եւ դարձեալ լոյս *եղև* յերեք ժամն մինչև յերկոյն ըստ մարգարէիցն...: – 516. Վեցերորդ՝ համբարձաւ ձայնիւ փողով ըստ դաւթի. և այս վերաբերի յառաքեալսն. որ յանձնեցաւ նոցա երթալ քարոզել ամենայն հեթանոսաց. և փողք *եղեն* տիեզերաց...: – 520. Նա՛խ՝ զի չարչարանքն քրիստոսի պատճառ *եղև* պարգևաց սուրբ հոգւոյն, պարտ էր նախկին գոլ. որպէս ամենայն պատճառ նա՛խ է քան զպատճառելին: - 521. Երրորդ՝ ի կողմանէ հոգւոյն սրբոյ. զի առաւել հռչակելի և փառաւոր *եղև* այսպէս. զի ընկալեալ զհոգին՝ վաղվաղակի սքանչելիս առնէին վկայելով քրիստոսի. և զառաքեալսն առատապէս լցուցանելով, և նոքա զայլսն: - 522. Այլ ընդ տեառն մերոյ բազումք խօսակիցք *եղեն* և տեսին: - 522. Եկեղեցի սուրբ նոր ժողովուրդ կոչեցաւ աստուծոյ. զի հաւատով արդարացաք և *եղաք* ժողովուրդք և ո՛չ ըստ հնոյն օրինօք: - 528. Վասն է՞ր այսչափ ամենայն գիրք և բանք և խրատք գրեալ *եղեն*: - 531. Իսկ թէ ուրեք առաքեալք և մարգարէք հիմն կոչին, քանզի նա՛խ նոքա ժողովեցան ի հաւատս

և *եղեն* հիմունք եկեղեցւոյ, և ապա՛ զայլս ժողովեցին: - 532. Եւ որպէս կողն ադամայ *եղև* կին. և շինեալ եկեղեցի լինի հարսն քրիստոսի: - 534. Երրորդ՝ զի առաքեալք իննաք տեսք *եղեն* քրիստոսի. և մարգարէք միջոցաւ ի բացեայ. և վարդապետք յետոյ նոցա: - 535. Յորո՞ւմ ամի *եղեն* ժողովքն. և ո՞ւր. և վասն է՛ր: - 542. Առաջին ժողովն *եղև* ի նիկիայ սրբոց հարց. զկնի **ժը**՝ կամ **յլ** ամի ծննդեանն քրիստոսի. և ի **ի** ամի թագաւորութեանն կոստանդիանոսի: - 542. Երկրորդ՝ յետ **կե** ամի *եղև* կոստանդնուպօլսի ժողովն ի չորրորդ ամի թագաւորութեանն թէոդոսի մեծի: - 542. Երրորդ ժողովն զկնի **խբ** ամի *եղև* յեփեսոս ի թագաւորութեանն թէոդոսի փոքու ի **ժա** ամի նորին: - 542. Չորրորդ, առ նոյն թագաւորաւն զկնի **իդ** ամի *եղև* արժանաւոր ժողովն եփեսոսի ընդ դէմ եւտիգի. որ առ աչօք ասէր զտիրոջն մարդանալն: - 542. Հինգերորդ, յերկրորդ ամի թագաւորութեանն մարկիանոսի *եղև* ժողովն քաղկեդոնի: - 542. Զի պողքէր քոյր թագաւորին թէոդոսի ի կուսանաց վանս էր. և պղծեցաւ պոռնկութեամբ ի մարկիանոսէ. և ապա՛ *եղև* կին նմա. և ասեն թէ ի նեստորէ՛ էր մկրտեալ: - 542. Ի թագաւորութեանն յուստիանոսի *եղև* դարձեալ **ե** երրորդ ժողով ի կոստանդնուպօլիս: - 543. Իսկ է երրորդ ժողովն *եղև* ի թագաւորութեանն միւս կոստանդեայ. որոյ մայրն եռինէ: - 544. Եւ որպէս այսոքիկ ժողովք ընդ դէմ հասարակ հերձուածողաց, նոյնպէս և առանձին ժողովք *եղև* ազգիս հայոց **է** երրորդ: - 544. Եւ չորրորդն ի սոցանէ *եղև* յաթոռ վիճակի սրբոյն գրիգորի հանուրց: - 544. Առաջին ժողովն *եղև* ի տանս թորգոմայ յարևելից կողմանս. զկնի **է** երրորդ ամի վախճանելոյ մեծին սահակայ: - 544. Չորրորդ՝ մեծ և արժանաւոր ժողովն *եղև* ի մանազկերտ. ի **ճհդ** թուականին. հրամանաւ և արդեամբք գիտնաւոր և մեծ իմաստասիրին սրբոյն յոհաննու կաթողիկոսին հայոց օձնեցւոյ: - 545. ...որ եզր *եղև* հաւատոյ ուղղութեան. և հրամանաւ հերակլի հաւանեցաւ ժողովոյն քաղկեդոնի. կացեալ **զ** կաթողիկոսք նոյն աղանդովն որ են այսոքիկ. Եզր. Մովսէս. Անաստաս. Իսրայէլ. Սահակ. Եղիա: - 545. Այսպէս սրբեաց զեկեղեցի յամենայն աղանդոյ սուրբն յոհան. որոյ յիշատակն օրհնութեամբ *եղիցի* ամէն: - 545. Իսկ Հինգերորդ ժողովն *եղև* ի վիճակս գրիգորիսի. ի մայրաքաղաքն աղուանից պարտաւ: - 545. Վեցերորդ ժողով *եղև* յամս վաչագանայ արքայի աղուանից: - 545. Յորժամ անիծիւք աքսորեցին զներսէս եպիսկոպոս որ *եղև* աղանդովն ներսէսի, և այլայլեաց զկարգ և զուղղափառութիւն հաւատոյ: - 545. Այլ և դարձ նորա և կանգնումն՝ հաստատութիւն *եղև* ամենայն ուրացողաց և մեղաւորաց: - 547. Զի յղացեալ էր ի գերեզմանին թադէոսի. և սնաւ անդ՝ ուր առաքեալն սկսաւ քահանայագործել. և փոխեաց յինքն զշնորհս նորա անդր *եղեալ* եպիսկոպոս: - 548. Եւ ի հռոմ գնացեալ՝ *եղև* հայրապետ և պապ: - 548. Զի այսպէս սահմանեցին՝ թէ ինքնակալ թագաւոր մի և ինքնագլուխ հայրապետ մի նստցի ի հայս. և թագաւոր մի ինքնակալ՝ և ինքնագլուխ հայրապետ մի ի հռօմ. և ի վերայ միմեանց դիցեն զանձինս ի մահ. և սոսկալի գրով *եղեն* միմեանց եղբարք. թացեալ զգրիչն յահաւոր խորհուրդն: - 548. Բայց ոմանք բերանաբաց *եղեալ* հակառակին՝ զծնունդն և որ ըստ նորին ամենեցուն առ հասարակ միաբանեալ բաց ի հայոց: - 554. Վասն որոյ յետոյ տրտմի և նեղի. ատէ՛ զպատճառ մեղացն և դառնայ ինքեան. որպէս ամոնի *եղև*: - 558. Նա՛խ՝ զի առաջին մարդն ի դրախտին որկորստութեամբ մեղաւ. և այն առաջին մեղք *եղև* մարդկայինս բնութեան: - 561. Որպէս յա՛յտ է ի տրտմիլն. զի խորհուրդն մշակ *եղեալ* յետոյ ի յոխս և ի քէնս և ի նախանձս յաւելու: - 564. Զի որպէս ի մեղանչել հոգւոյն ապականեցաւ մարմինն ադամայ և *եղև* դիւրասահ առ վավաշոտ ցանկութիւնն. այսպէս և սերեալ մարմինն քարշելով ընդ ինքեան զապականութիւնն՝ աղտեղացուցանէ զհոգին: - 567. Հանճարեղութիւն է նկատել զայնս որ են. և Նախատեսութիւն է տեսանել զլինելոցն. այլ Յիշողութիւնն է վերստին յիշել *զեղեալսն*: - 580. Երրորդ, զի թէ կայր հնար որ ի ձեռն կնոջն տուեալ լինէր շնորհք, աստուածածին կոյսն մարիամ ընդէ՛ր ոչ *եղև* մերձ մկրտութեան որդւոյն իւրոյ ի յորդանան: - 589. Չորրորդ, զի թէ ի ձեռն փիլիպպոսի առաքելոյ որ էր մի յեօթանց անտի սարկաւագացն ո՛չ *եղև* իջեալ հոգին ի վերայ ներքինւոյն մինչև յափշտակեցաւ յազովտոս...: - 589. ...զի բոլոր բնութիւնս մեր ի յանձն ադամայ մեղանչական *եղև* ցանկութեամբն...: - 591-592. Որպէս ո՛չ *եղև* վնաս յովսիայ որով հայրն թիւրէր: - 593. Եւ որդին դարձեալ անիրաւ *եղև*: - 593. Եւ որ ջուր խառնէ՝ նզովեալ *եղիցի* ասեն: - 595. Նա՛խ՝ որպէս հացն նոյն է ըստ ձևին, այլ այլ գոյացութիւնն է *եղեալ* մարմին քրիստոսի...: - 598. ...նոյնպէս վերերևոյթ կերպարանքն նոյն է ըստ ձևին. այլ բնութիւնն միաւորեալ է ընդ բանին աստուծոյ և *եղեալ* աստուած: - 598. Եւ *եղիցի* թէ այս օրհնեալ է. զարիւնն ընդէ՞ր ոչ տայք: - 600. Թէ կրօնաւոր է՝ հարցանէ թէ ծոյլ *եղեա՞լ* է յաղօթքն. կամ անհնազանդ. թէ բղջախոհ. թէ յատուկ իրք ունօղ. թէ պճնօղ. թէ որոնօղ լաւ կերակրոց և ըմպելեաց. թէ քնափ և թէ կռւօղ: - 601. Եւ դարձեալ տամ զքեզ ի խորհուրդ սուրբ եկեղեցոյ. զոր ինչ գործեսցես, *եղիցի* քեզ ի բարեգործութիւն և ի փառս հանդերձեալ կենացն ամէն: - 602. Իսկ ի թաբօր լերինն ձայնիւ հայրական և հովանեաւ հոգւոյն *եղև* քահանայ. ցուցեալ մովսէս և եղիա սարկաւագունք յաջմէ և յահեկէ: - 607. Դպիրք *եղեն* առաքեալքն սպասաւորելով

ժողովրդեանն հրամանաւ. և Սարկաւագունք՝ օծանելով զհիւանդս. հրաման տալով նոցա իւղ օրհնել յիւրմէ: - 607. ...որպէս մովսէս *եղև* որդէգիր դստերն փարաւօնի: - 611. Երկրորդ՝ զի նիւթ սորա է՛ ի քարանց արտաքին և ի փայտից որ կոխան է *եղեալ* անասնոց և անսրբոց. – 615. եկն ի յերկիր որ է՛ արևմուտք և խաւար. *եղև* որդի մարդոյ: - 621. Եւ կրկին տուն սաղմոսին, զի հոգի և մարմին *եղև* բանն: - 628. ...որք լրտեսք *եղեն* երկրին աւետեաց: - 628. Զի անուշահոտ վարուք հաճոյ *եղեն* աստուծոյ. և բուրմամբ աղօթից բարեխօսե՛ն վասն մեր: - 628. *Եղիցի* անունն, վասն ադամայ նուազ ձայնիւ: - 628. Եւ ե երրորդն առ մովսէս մեծ *եղև* զօրութիւնն: - 629. Օրհնեա՛ անձն իմ զտէր. տէր աստուած իմ մեծ *եղեր* յոյժ: - 630. Զի սուրբ աստուածն անդ հաստատեցաւ. որպէս և փառք ի բարձունքն. սկսեալ ի հրեշտակացն ի ծնունդ քրիստոսի. և յերեք սուրբ ժողովնս *եղև* կատարեալ: - 635. Վասն քրիստոսի ասէ որ *եղև* մեզ զօրութիւն յազգէ դաւթի: - 638. Ոստաքանց *եղէ* ես որպէս զարմաւենի: - 638. ...որք աւետաւորք *եղեն* գալստեան բանին: - 644. Այս է խորհուրդն. զի երեկոյս նշանակէ՛ զկեանս զայս որ տնօրէնութեամբ փրկչին սակաւ ինչ տեսօղ *եղաք* հաւատով: - 646. Զի առաջակայք *եղեն* քրիստոսի, աթոռակիցք և զինաւորք նորա. - 647. Չորրորդ՝ լրումն օրինաց քրիստոս *եղև* մարմնովն...: - 647. Նոյնպէս և սուրբքն՝ քրիստոսի չարչարակիցք *եղեն*. և զպակասութիւն չարչարանացն քրիստոսի ի մարմինս իւրեանց կրեցին. - 648. և չարչարակից *եղեն* նմա...: - 648. Վասն որոյ ըմպելի *եղև* քրիստոնէիցս և օրհնութեան բաժակ: - 655. Երկրորդ՝ ողջակէզ *եղև* ի վերայ խաչին: - 657. Երրորդ՝ ընդունելի *եղև* հօր ի հոտ անուշից: - 657. Երանելին մովսէս խորենացի՝ որ էր գրիչ սրբոյն սահակայ պարթևի, յետ **ճժ** ամի սրբոյն գրիգորի՝ *եղև* սկիզբն թարգմանութեան ի հայոց լեզու: - 658. Դարձեալ՝ ցուցանէ՝ իբր թէ սիրելոյն որ մեռաւ՝ կցորդիմք և չարչարեմք զմարմինս. մերկանալով, ի սով և ի ծարաւ, ի մութն և ի հող որպէս նա ի գերեզմանի *եղև*: - 670. Իսկ հող ցանեալ ի գլուխն, գլուխ զմիտքն նշանակէ. որ ինքնիշխան *եղև* յաստուծոյ. և հնազանդեալ խրատու հողակեր օձին՝ մահացաւ...: - 670. ...իբր թէ այսպիսի սղալումն ի ճաշակելոյ պտղոյն *եղև*. որ ձեռօք հատեալ եդ ի բերանն: - 670. Եւ որպէս այս բնական *եղև* ի մեզ ամենայն մարդոյ: - 670. Եօթներորդ՝ զի սիրելի և համբուրելի է նշխարքն սուրբ որ ի քրիստոս միացաւ և օծաւ, և քրիստոսի *եղև* բաժին: - 673. ...զի է աստիճանաց *եղև* սպասաւոր...: – 674. ...որ այս *եղև* սկիզբն պարկեշտութեան յորժամ զսիրելի զաւակաց պատկերս արարին և պաշտեցին: - 677. ...իսկ հրեշտակք զմինն ունին. զի յոչ է է՛ *եղեն*. և զերկուքն չունին. - 681. ...իսկ դևք զերկուքն ունին. զի յոչ էից *եղէն*. և փոխեցան ի բարւոյն ի չար. այլ զմինն չունին. - 681. ...և Երկրորդ՝ ի հաւատն *եղեն* ապաստան. որոյ վարձքն հետևի. և ո՛չ ի քննութիւն մտաց...: - 687. Եւ գիտելի է, զի հիմն և սկիզբն անդ եկեղեցւոյն *եղև* տէր մեր յիսուս քրիստոս յարուցեալ ի մեռելոց. և ընդ ինքեան հանեալ և վերացուցեալ զհոգիս սրբոց նահապետաց և մարգարէից: - 688. Արդ չև է եկեալ դատաւորն. և ոչ է *եղեալ* դատաստան. նա և ո՛չ հատուցումն. ո՛չ բարեաց և ո՛չ չարաց որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 691. Չորրորդ, ասէ սուրբն եպիփան ի հաւատոց գիրն, եթէ որպէս հոգին միայն դատի ըստ բանի հերձուածողացն զի կարէ՛ ասել մարմնոյն *եղեալ* զյանցանքն: - 691. Արդ ըստ կատարեալ գործոցն զոր ունին յինքեանս՝ *եղեն* անդրանիկ երանութեամբ և հանգստեամբ: - 695. ...և են առ աստուած ի հանգիստ որպէս լուսք. և ճշմարիտ է հանգչիլն ի թանձրութենէն՝ յախտաւոր կրից զերծելոցն և առ աստուած *եղելոցն*: - 696. զոր միանգամ կապիցէք յերկրի՝ *եղիցի* կապեալ յերկինս...: - 698. ...և զոր արձակիցէք յերկրի՝ *եղիցի* արձակեալ յերկինս...: - 698. Իսկ թէ այժմ հոգւոյն *եղեալ* է դատաստան, և հատուցումն ըստ գործոց, և արդարոցն փառք և մեղաւորացն տանջանք. և յայնժամ մարմնոյն որպէս ասեն նոքա...: - 700. ...և *եղիցի* երկին նոր և երկիր նոր...: – 701. ...և զոր արձակիցէք յերկրի, *եղիցի* արձակեալ յերկինս: - 704. Ա՛յն է որ սատանայ խաբէութեամբ և բռնութեամբ զօրացեալ էր և իշխան *եղեալ* ի վերայ մարդկան. ի կեանս զանազան չարեօք և կռոց պաշտմամբ...: – 705. Այս է ի գլխաւորութիւն ամենայնի **զռ** *եղելոյ* ապստամբութեանն. զի որ քան աւուրբ *եղև* աշխարհ, այն քան ամօք յանկ ելանէ: - 707. Առաջին յարութիւնն *եղև* առաջին գալստեամբ քրիստոսի. և այս երկակի: - 710. *Եղիցի*՞ յայնժամ ոք յաշխարհի: - 714. Այնպէս *եղիցի* լի մարդկամբ որպէս այժմ է. և այնպէս յիւրաքանչիւր գործս որպէս այժմ: - 714. ...վասն որոյ ինքն *եղև* պտուղ ննջեցելոց: - 716. Այնպէս *եղիցի* և յարութիւնն մեր ի վերջինն աւուր: - 716. ...զի կարիցեն հասկանալ. այն որ համանգամայն *եղեն* երկինք և երկիր: - 717. ...և նիւթ կերակրոյն՝ այն մասն որ փոխեցաւ ի գոյացութիւն մեր՝ յառնէ՛. զի մարմին *եղև* մարդոյն այլ աւելորդքն ո՛չ յառնեն: - 718. Ապա ուրեմն կենդանեաց մարմինն ոչ յառնէ ի մեզ ըստ բոլոր նիւթոյն, այլ ըստ չափոյ զօրութեանն որ փոխեցաւ ի մեզ և *եղև* մարմին մարդոյ, ա՛յն մարմինն յառնէ: - 718. Որոյ պատճառ է, զի մարմին կերեալ մարդոյն է իւրն նիւթ գոյացական և սոցա *եղև* նիւթ պատահական: - 719. Նմանապէս և կողն որ առաւ յադամայ և շինեցաւ կին, ո՛չ յառնէ ի յադամ, այլ ի յևա. որոյ հիմն կազմութեան *եղև* փոխանակ սերման: - 719. Այսպէս և հողն ուստի շինեցաւ ադամ, ո՛չ մնայ ի տարերս. այլ յառնէ ի յադամ որ

սկիզբն *եղև* գոյութեան նմա: - 719. Երրորդ, այժմ ի ժամանակի եմք *եղեալք*. և ժամանակն փոփոխական է. վասն որոյ ընդ ժամանակին փոփոխիմք և մեք: - 723. Հինգերորդ, զի *եղիցին* նշանք մեծամեծք և արհաւիրք յերկինս և յերկիր և ի ծովս: - 730. Եւ զոր օրինակ փայտն գիտութեան պատճառ մահու *եղև*. պատասխանեալ դեղն ցաւոց: - 734. ...յիրաւի է ուրեմն որում անիրաւութիւնն *եղև* առնել դատաստան վասն վրիժու. թէպէտ նմա հայր և հոգին սուրբ գործակից լինին: - 735. Հինգերորդ, զի որդին ծնաւ ի կուսէն և յերկրի շրջեցաւ և քարոզեաց և չարչարանօք փրկեաց և պատճառ *եղև* ընդհանուր յարութեան բնութեանս մերոյ...: - 735. Որք որպէս գիրք յայնժամ բացեալք *եղիցին*. քանզի վարդապետութիւնք նոցա և օրինակք՝ ամենեցունց յայտնեսցին. ի յորս ամենեքեան իբրև ի գիրս տեսցեն թէ զի՞նչ պարտ էր առնել կամ խոտել ինքեանց: - 742. Երկրորդ՝ ի ստեղծումն յարարչութեան բոլորից՝ ուրախ *եղև* տէր յարարածս իւր և յորդիս մարդկան ըստ սողոմոնի: - 748. Չորրորդ՝ ի վախճանի յորժամ հնազանդին նմա ամենայն և պսակէ զսուրբս իւր, ուրախ *եղիցի* տէր յարարածս իւր: - 748. Զի որպէս աստ *եղև* ծառայ մեղաց, լիցի և անդ հարկատու պատժոց: - 751. *Եղիցի* անդ երևակայութիւնն չարակարծիք: - 751-752. Սա՛ է ձորն այն յորում լսելի *եղև* հնչումն տապարին և ա՛յլ գործեաց: - 756. Եւ քանզի մովսէս որ ջրային կամ ի ջրոյ հանեալ թարգմանի. թէպէտ երբեմն զօրէնս և երբեմն զտէրն նշանակէ. այլ աստ ոչ զօրէնս, այլ զտէրն գուշակէ՛. որ ի ջուրց մարդկայինս բնութեան ընկալեալ *եղև*: - 756. Երրորդ ուրախութիւնն *եղիցի* ի տեսութենէ միաւո-րութեան մարդկային բնութեանն առ աստուածայինն. քանզի սքանչելի ուրախութիւն լինիցի ընտրելոցն, յորժամ ճանաչիցեն թէ եղբայր նոցա ըստ մարմնոյ՝ ճշմարիտ աստուած է: - 763. Այն քան *եղիցի* միութիւն գլխոյն և անդամոցն, զի անդամքն զպատիւ գլխոյն իւրեանց՝ ինքեանց համարեսցեն: - 763. Երկրորդ վասն ազնուական ընկերութեանցն. յորում *եղիցի* երանելի կոյսն. և հրեշտակք և սուրբք և սրբուհիք. և ամենայն թագաւորք և թագուհիք *եղիցին*: - 763. Երրորդ յաղագս սիրելութեան ընկերացն այնոցիկ. զի այն քան *եղիցի* սէր ի մէջ նոցա, մինչ զի զուրախութիւնս նոցա ինքեանց համարեսցեն: - 764. Նախ *եղիցի* ուրախութիւն ի մարմնի, բաղդատելով առ այն որ *եղիցի* մերձ ինքեան. այսինքն զի ա՛յլ մարմինք փառաւորեալ առաջի նորա հրճուին: - 764. Երկրորդ բաղդատութեամբ այնորիկ՝ որ *եղիցի* ի ներքոյ ինքեան. այսինքն զի ներքին մարմինք մարմնոյ փառաւորելոյ տեղի՛ տան: - 764. Երրորդ բաղդատութեամբ այնորիկ՝ որ *եղիցի* ի վերոյ ինքեան. զի առ հոգի իւր կատարեալ կարիցէ ունել հնազանդութիւնս: - 764. Չորրորդ առ այն որ *եղիցի* ընդդէմ ինքեան. զի մի՛ յումեքէ կարիցէ վտանգիլ: - 764. Երրորդ այնու՝ զի մեղքն որ յոյժ վտանգեաց զմարդիկ, *եղիցի* փակեալ ի դժոխս զկնի աւուրն դատաստանի. զի *եղիցի* ի դժոխս իբր ի տեղւոջ իւրում. զի ո՛չ կարասցէ մնալ. ո՛չ յերկինս և ո՛չ յերկրի. այլ իջանէ ի դժոխս ներքինս: - 764. Երկրորդ այնու՝ զի ի նաւաբեկութենէ փրկեալք *եղիցին*. թէ նաւաբեկեալքն որ ի ծովէն ելանեն այնքան ուրախանան, ո՞րչափ ևս առաւել ուրախասցին որք զայս քան նաւաբեկութիւնս կրեալք ի վշտագին ծովէ այսմ աշխարհի զերծան: - 764. Ո՛չ է իշխանութիւն ի վերայ երկրի որ համեմատեսցի նմա որ *եղև.* զի ո՛չ յումեքէ երկնչիցի: - 765. Եւ որ քան մեծ վիշտ *եղև* ի պատերազմին, ա՛յն քան է մեծագոյն ուրախութիւն ի յաղթութենէն: - 765. Որպէս ասեն վարդապետք, այնքան *եղիցի* երջանկութիւն, ուր ոչ ինչ *եղիցի* չար, և ոչ ինչ ծածկեսցի բարի: - 765. Անդ *եղիցի* ճշմարիտ փառք, ուր ո՛չ ոք գովեսցէ մոլորութեամբ. և ո՛չ գովեսցի ոք սուտակասպասութեամբ: - 765. Այսպէս ի վեցից կողմանէ *եղիցի* ուրախութիւն սրբոցն. որ *եղև* հաւաքեալ ի վարդապետաց սրբոց: - 765. Զի ուր կամեսցի հոգին՝ անդ *եղիցի* առ ժամայն և մարմինն: - 766. Չորրորդ՝ ծառ կենաց կոչի տէր մեր յիսուս քրիստոս. ըստ որում փայտ դալար էր աստուածութեամբն. և մեզ կեանք և կենդանարար *եղև* յարութեամբն իւրով: - 768. Այլ և ծաղիկ՝ զպայծառ և զանուշահոտ վարս առաքինութեան. և պտուղ՝ արդիւնքն ըստ գործոց. յորմէ փրկութիւն *եղև* ամենայն աշխարհի և վայելչութիւն արքայութեանն երկնից: - 768. Զի քև գեղեցկագոյն ի գերեզմանէն յարութեան քո հասից. և անդատապարտ *եղէց* յատենի քոյ առաջի հօր և հոգւոյդ սրբոյ: - 771. Որոյ յիշատակն օրհնութեամբ *եղիցի* ամէն: - 772. Ա՛րդ՝ *եղև* զրաւ բանիս, ի շրջագայութեան Հայկազեան Տօմարի, **պխզ** թուի: - 772. Այլ և վարժապետին իմոյ և մեծ հռետորի հայոց, Յոհաննու Որոտնեցւոյ, *եղիցի* ի սմա յիշատակ մաղթանաց մասին օրհնութեան. և վիճակ ժառանգութեան սրբոցն ի լոյս: - 773. Իսկ թէ նա որ սկիզբն կորստեան ամենեցուն մեզ *եղև* և պատճառ ամենայն մեղաւորաց՝ ապրեցաւ շնորհօքն քրիստոսի. - 775. Նախ խնդրելի է թէ վասն ի՞նչ պատճառի նախահօրն յանցանաց պատժապարտ *եղեն* և որդիքն: - 776. Եւ այսպէս քարշեալ *եղև* ի մեզ սկզբնականն մեղք՝ յանհնազանդութենէ հոգոյն և ի ցանկութենէ մարմնոյն. անցեալ ի ծնունդս նորա նիւթապէս ի մարմինս, և տեսակաբար ի հոգիս: - 776. Զի մեղքն ադամայ թէպէտ սկզբնապէս առհասարակ բնութիւնս տարածեցաւ. այլ ո՛չ առաւել քան զայլոցն *եղև*. այսինքն որդւոցն նորա...: – 777. ...զի սկզբնաչար և պատճառ ամենայն մեղաց սատանայ է. այլ ադամ այնչափ՝ զի առաջին *եղև*

մեղանչական ի նմանէ: - 777. Ապա ուրեմն յիրաւի, զի որք առաւել *եղեն* մեղօք, առաւելլացին և պատժօք: - 777. Զորօրինակ, քարոզեցաւ նինուէի կործանումն. և նախագուշակ *եղև* եզեկիայի մահ. և ո՛չ մի ի սոցանէ կատարեցաւ: - 779. Զի ի ժամանակի *եղեալք*՝ ըն ժամանակի փոփոխակա՛ն են. իսկ անեղն՝ ի ժամանակի ո՛չ է փոփոխական...: – 779. Եւ այլևս յարմար տեղւոյս այսպէս իմանի. զի սուրբ հարքն առաջինք պակաս ունէին զչարչարանս. վասն որոյ ո՛չ կարէին փրկիլ. իսկ քրիստոս *եղեալ* ըստ մարմնոյ որդի նոցա, զպակասութիւն հարցն չարչարանաց յիւրումն մարմնի էլից: - 781. Իսկ թէ իցէ հաւատ դիւաց, զո՛յ մտածել տղայական կարծեօք՝ թէ անկումն նոցա *եղև* հաւատոց պատճառ է որ է՛ սուտ: - 784. Ընդ այսմ և որ ի ծէնջ արկեալ *եղև*. թէ վասն է՞ր է զի երկու բացասութիւն լինի մի ստորասութիւն. իսկ բ ստորասութիւն ո՛չ կազմէ մի բացասութիւն: - 787. Յորժամ պարուկաւ այսինքն հացմամբ ասի. որպէս ասելն, ո՞չ քեզ ասացի զայդ. ահա՛ *եղև* ստորասութիւն. իբր թէ՝ ասացի՛: - 787. Այլ և աստ ապաշաւելն ոչ ինչ օգտեալ. որպէս և անդ ո՛չ լսողաց բերանով **հաշեալք**. որ և ո՛չ գոյր անդրէն դառնալ. և ո՛չ կարի յօժարացն շահավաճառ *եղեալ*. ո՛չ գիտ և ո՛չ ողորմ. հանգոյն յիմարացն օրիորդաց: - 789. Յորում ամի *եղև* **ծռատօն** զատկաց ազգի կոչեցեալ յունաց. ի վերոյ ասացեալն աւուր նորոյս տէրունեաց: - 789

ԵՂԲԱՅՐ + Եւ թէ ծնեալ՝ ասեն հա՛րկ է զի լիցի ի հօրէ կամ յորդւոյ. թէ ի հօրէ է՝ լինին **բ** որդիք և *եղբարք*: - 52. Եւ ի հաւասարս, որպէս *յեղբարս* և յընկերս: - 143. Նախ՝ զի ոչ ոք ճանաչէր զհայր կամ *զեղբայր* իւր. այլ ես զքեզ հայր գիտէի, և դու զայլ ոմն *եղբայր*. և լինէր մեծ շփոթումն: - 238. Իսկ պատուիրանքն՝ բարեկամի առ բարեկամս քաղցրութեամբ. որպէս հօր առ որդիս. և *եղբօր* առ *եղբարս*: - 277. Եւ թէ մին կին բազում այր չառնոյր. այլ մարդն առնոյր. և զկին *եղբօրն* առնուլ: - 285. Նա՛խ զի սիրտ սուրբ և անձնեգ ունէր. ուստի յա՛յտ է յանմեղութեամբ գնալոյն ընդ *եղբօրն* ի դաշտն: - 286. Երկրորդ՝ զի խոնարհ և հնազանդ էր յամենայնի. ուստի մնաց *եղբօրն* պատարագի. որ իւրն զ ամսով յառա՛ջ էր հասեալ քան *զեղբօրն*. այսինքն ծնունդ ոչխարացն քան զպտուղ երկրին...: – 286. Երկրորդ՝ նախանձն առ *եղբայրն*: - 287. Նոյնպէս և զփոխումն ենովքայ տեսին *եղբարքն* ուստերքն և դստերք նորա. զի մի՛ ասիցեն թէ սպա՛ն զնա՛ կուրացեալն ղամեք թոռն կայենի: - 290. Զի ասեն թէ՝ այր և երիտասարդն զոր սպան ղամեք և էառ զկանայս նոցա. ադդա և սելլա, նոքա *եղբա՛րք* էին ենովքայ արդարոյ: - 290. Անդրանիկ է էմմանուէլն ի բազում *եղբարս*: - 308. Անդրանիկ և մեք ի մէջ *եղբարց* ի դասս անդրանկաց յերկինս: - 308. Եւ երէց է աստուած քան զաշխարհս. և անդրանիկն զաստուծոյ պատկերն ունի. զի հայր և խնամածո՛ւ է այլ հարազատ *եղբարցն*: - 308. Տասներորդ՝ մկրտութեամբն լինիմք որդիք աստուծոյ և *եղբարք* քրիստոսի. և գերազանցիմք **զ** ազգաց. այսինքն հասարակ մարդկան, և խրայէլացւոցն, և հրեշտակաց երկնից: - 309. Ա՛րդ՝ դաւանութեամբն գերազա՛նց եմք մարդկան հեթանոսաց. և մկրտութեամբն՝ հրէից. և ծննդեամբն ի հոգւոյն՝ հրեշտակաց. զի նոքա ո՛չ ունին ծնանիլ ի հոգւոյն. և ո՛չ *եղբայր* լինի քրիստոսի: - 309. Նոյնպէս և յակոբ, եփրեմ, դաւիթ, կրտսեր ի մէջ *եղբարցն* և թագաւորացն. խնդրե՛մ ուսանիլ: - 309. Չորրորդ՝ զի մի է և միակ անդրանիկն ի մէջ բազում *եղբարց*. որպէս մի է գլուխն և բազում անդամք: - 310. ...դաւիթ կրտսեր էր և հաճեցաւ տէր. այլ *եղբարքն* մեծամեծք խոտանք եղեն: - 310. Երկրորդ՝ ատէին *եղբարքն* զյովսէփ, և հայրն սիրէր: - 313. Տասներորդ՝ հայրն առաքեաց զյովսէփ առ *եղբարսն* որ էին հովիւք և երիցունք տեսանել զնոսա. և բանիւն յուդայի վաճառեցաւ և եղև տէր երկրին և կերակրիչ: - 313. Նոյնպէս և քրիստոս եկն առ *եղբարս* իւր որ էին որդիք դաւթի և աբրահամու և առաջնորդք ժողովրդեանն. և յուդա վաճառեց զնա. և տէր եղև կենդանեաց և մեռելոց և կերակրիչ. զի ազատեաց զհոգիսն ի սովոյ դժոխոցն: - 313. Յինգևտասներորդ՝ որք աստ երկիր պագանեն քրիստոսի, կենաց հացիւն կերակրին որպէս *եղբարքն* յովսեփայ: - 314. Վեշտասաներորդ՝ *եղբարքն* յովսեփու ո՛չ լցան հացիւ մինչև եկին առ յովսէփ: - 314. Եօթնևժ, և որպէս յարծաթն *յեղբարսն* դարձաւ: - 314. Ութևժ, յերկրորդումն ետ յովսէփ ծանօթս *եղբարցն*: - 314. Եւ որ հասարակն, և սմա՛ մարմնոյն և հոգւոյն ո՛չ խտրի. զի *եղբայր յեղբօրէ* օգնեալ՝ զմիմեանց բառնան զտկարութիւն: - 370. Նախ՝ զի ասէ՝ «*յեղբարց* ծերոց». այսինքն ո՛չ յօտարաց, այլ յազգէ նոցա յուդայէ՛, և ի ղևեայ *եղբարց*: - 399. Նա՛խ՝ թէ մեռեալ իցէ *եղբայրն*: - 402. Երկրորդ՝ թէ կրտսե՛ր է *եղբայրն*. որպէս առակն է *եղբարց*, որ առաջինն էառ և մեռաւ. և ապա երկրորդն, և որ ի կարգին: - 402. Երրորդ՝ թէ չլինի յիշատակ *եղբօրն*: - 402. Այլ կենդանի *եղբօր*, կամ փոքր *եղբօր* կինն, կամ զոլով զաւակ, անօրէնութիւն էր որպէս հերովդին. առ որ ասէր յովհաննէս, «չէ արժան քեզ ունել զկին *եղբօր* քոյ». զի դուստր նորա էր աղջիկն որ կաքաւեաց: - 402. Զի՞նչ էր խորհուրդն որ յանուն *եղբօրն* զաւակ յարուցանէին: - 402. Երկրորդ՝ նշանակէր կրտսեր *եղբայրն* զքրիստոս զերկրորդն ադամ. որով յառնեն մարդիկ յերկրէ: - 402. Եւ տե՛ս, զի և զղևի՛ օրհնեաց. վասն զի ապաշխարեաց ի յարենէ սիկիմացւոց ի յարիւն *եղբարցն* որբապաշտից: - 409. Եւ դատաւորաց առաջինն Գոդոնիէլ որդի կենեզայ *եղբայր* քաղեբայ յազգէ յուդայ ամս **խ**. և այլազգիքն ամս

ժը: - 420. Չինգերորդ, նա՛ փոքր և կրտսեր *եղբարցն*. և տէր մեր երկրորդ ադամ. և փոքրիկ կոչեցաւ քան զիրեշտակս և առաւել պատուեցաւ: - 435. Տեսիլն յոհաննու, և Ննջումն էր ընդ *եղբարսն*: - 450. Եւ յետ մահուանն մատթանայ՝ մելքի ի ցեղէն նաթանայ որ որդի էր ղեւայ և *եղբայր* պանթերայ, առեալ զնոյն կին մատթանայ և ծնաւ զելի: - 460. Եւ յակոբ և ելի *եղբարք* էին ի միոյ մօրէ: - 460. Իսկ յակոբ որ էր յազգէն սողոմոնի՝ առեալ զկին *եղբօրն* ըստ օրինացն զի յարուցէ զաւակ *եղբօրն*. և ծնաւ զյովսէփ: - 460. Եւ այսպէս **բ** *եղբօր* թոռունք էին Մարիամ կոյսն և Յովսէփ ի հարց կողմանէ մելքեայ և պանթերի ի նաթանայ: - 460. Երրորդ՝ զի նա՛ միա՛յն է ի հօրէ ծնեալ. և չունի *եղբայր*: - 472. Նա՛խ՝ ի բազում *եղբարս*. և երկրորդ՝ երէց և առաջին: - 472. Եւ զառաջինն կոչի անդրանիկ՝ յորժամ եղև ի բազում *եղբարս*. լինելով մարդ և որդի մարդոյ: - 472. Այլ և անդրանիկ ծնաւ ի մօրէ առաջին ծնունդ. թէպէտ ո՛չ ունի *եղբար* ի կուսէն, անդրանկութիւն իւր ո՛չ խափանի: - 472. Իսկ ի միաւորութիւն փրկչին բոլորից՝ բանն անդրանիկ կոչի և ի բազում *եղբարս*...: – 479. Եւ որպէս կարգեաց տն *եղբայրն* յակոբոս զընթերցուածն. և ի նմին աւուր զերկու տօնս: - 482. Երեքտասաներորդ՝ ականատես տնօրէնութեանն *եղբայր* տեառն յակոբոս որ կարգեաց զընթերցուածն, յունվարի վեցն աւանդեաց զտօնն ծննդեանն. և ի նոյն օրն դարձեալ զմկրտութեանն: - 484. Այլ մեք *եղբարք* ուղեկիցք իմ և դաւանակիցք եղիցուք. շինեալք և հաստատեալք ի վերայ հաւատոյ հիման. անշարժ խարսխեալք ի վերայ յուսոյն քրիստոսի, սեռն և յստակ կատարեալ սիրով սուրբ հոգւոյն: - 503. Վասն այն յերկարեցի, թէ ոք հակառակի՝ այսպէս պատասխանեսցես նոցա. և զեղկելի անձն իմ յիշեսցես ի տէր ուղղակից *եղբայր* իմ ի քրիստոս: - 511. Կղէոպոս *եղբա՛յր* է յովսեփայ. և մարիամս այս դո՛ւստր է նորա: - 517. Դարձեալ՝ ծննդեամբ աւազանին կոչեցաք նոր որդիք աստուծոյ և *եղբարք* քրիստոսի համահայր և համամայր: - 528. Նախ՝ զի *եղբայր* և ժառանգակից եմք քրիստոսի: - 534. ...թէ զերկու քորս **բ** *եղբարցն* տալ. կամ զսանին քոյրն միւս *եղբօրն*. որպէս քո սուտ պետրոսին կանոն է, և ո՛չ ճշմարիտ պետրոսին. և զայլն լռեմ իբրև զամօթալի: - 548. Զի այսպէս սահմանեցին՝ թէ ինքնակալ թագաւոր մի և ինքնագլուխ հայրապետ մի նստցի ի հայս. և թագաւոր մի ինքնակալ՝ և ինքնագլուխ հայրապետ մի ի հռօմ. և ի վերայ միմեանց դիցեն զանձինս ի մահ. և սոսկալի գրով եղեն միմեանց *եղբարք*. թացեալ զգրիչն յահաւոր խորհուրդն: - 548. Եւ այլ բազում և զանազան ազգապղծութիւն ընդ հոգևորս և ընդ մարմնաւորս. երկու *եղբարց* և **բ** քերց. և ընդ քերց հոգևոր մօր. և անխտիր ի բազմանկողինս և այլս բազումս որ զազիր է խօսելոյ օրէնքէ նոցա: - 552. Իսկ ի կողմանէ, որպէս *եղբայր* և քոյր մեր, և նոցին ծնունդքն: - 611. Եւ հօր *եղբայր*, և քոյր. և մօրաքոյր, և եղբայր. և ծնունդք նոցա մինչև յեօթն ազգն: - 611. Եւ հօր եղբայր, և քոյր. և մօրաքոյր, և *եղբայր*. և ծնունդք նոցա մինչև յեօթն ազգն: - 611. Զի **բ** են հայր և մայր մեր. և **բ** ծնունդ որդին և դուստրն. և **բ** *եղբայրն* և քոյրն. և մեք ի մէջն **է** երրորդ: - 611. Զի *եղբայրն* և քոյրն ունին զբոլոր արիւն ծնողին. - 612. և Փոկեղէդէս *եղբայր* նորա՝ արար զերկրորդ ձայնն ի դարբնականէ...:– 640. ...ապա՛ Սոփէկղիդէս *եղբայր* սոցա եգիտ զերրորդ ձայնն ի հոսանաց...: – 640. Առաջին և երկրորդն՝ ծննդեան և մկրտութեանն. զոր ի միասին տօնեմք ըստ կանոնաց սուրբ հարցն և տեառն *եղբօրն* յակոբայ: - 649. Զմեծ կարգն՝ է՛ կանոնեալ տն *եղբայրն* յակոբոս որ զընթերցուածն կարգեաց...: – 651. Երկրորդ, զի ննջեցեալն *եղբա՛յր* է մեր և ունի բազում պատերազմ, օգնական լինիմք նմա: - 676. Իսկ մեծատունն վասն *եղբարցն* աղօթէր, զի մի՛ տանջանքն իւր առաւելասցի վասն նոցա: - 685. Տեսէք *եղբարք* զսրբոց վարդապետաց բանսն զի ո՛չ գոյ անդ քաւարան հրոյ: - 703. Նմանապէս այն որ ասէ *եղբօր* իւրում մօրոս, պարտաւոր լիցի ատեանի դատաստանի և գեհենի խղճի մտացն: - 704. Եւ մի՛ վասն անարգանաց *եղբօրն* որոշիլ ի գլխոյն և ի դատաստան մահու մատնիլ: - 735. Ո՛չ բնաւ, թէպէտ հայր տեսանէ զորդի կամ մայր զդուստր. և կամ *զեղբայր* և զայլս. ո՛չ միայն ո՛չ ցաւին, այլ ա՛յնպէս լինի հեշտալի, որպէս տեսանեմք զձկունս որ խաղան ի վտակս: - 754. Երրորդ ուրախութիւնն եղիցի ի տեսութենէ միաւորութեան մարդկային բնութեանն առ աստուածայինն. քանզի սքանչելի ուրախութիւն լինիցի ընտրելոցն, յորժամ ճանաչիցեն թէ *եղբայր* նոցա ըստ մարմնոյ՝ ճշմարիտ աստուած է: - 763. Դարձեալ, յերես անկեալ արտասուալի դիմօք հողս և փոշի՝ սուրբ գարշապարաց ձերոց, աղերսեմ ի խորոց սրտէ զհարազատ գութ հարց և *եղբարց* մեր հոգևորաց: - 773. Այլ ի պատճառս տալ իմաստից. որով ո՛չ յագեսցի ակն ի տեսոյ. ի գլուխ գոլոյ իմաստնոյ. մանաւանդ և ի շահ օգտի բանասէր մտաց միեղէն *եղբարց*: - 773. Էր և տեսանել աստ աղիողորմ տեսիլ. միայն արտասուալի դիմօք և կականաբարձ հառաչմամբ. ազգք և սիրելիք. ծնօղք և *եղբարք*: - 789

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ + Այլ դու ո՛վ այրդ աստուծոյ մաքրամիտ և ճգնազգեաց միայնաւոր սուրբ հայրդ սահակ, թէ և զիջանես *եղբայրական* սիրով խնդրել բանս ի մէնջ. սակայն կարօղ ես և զթերին լնուլ և զյաւելորդն կշռել. և զմեզ օգտեցուցանել ի ներգոյէ՛ քոյին պայծառամիտ սրբութեան սրտի: - 558. **Իսկ անթողլի մեղաց զ են պարագայք. այսինքն յուսահատութիւն. յանդըգնութիւն. մարտընչիլ զճշմարտութիւնն ճանաչելոյ.**

նախանձ ընդ դէմ *եղբայրական* սիրոյն. խստասրտութիւն և անզղջութիւն մինչ իսպառ: - 567. Ընդ դէմ առաջնոյն է՛ մարտնչիլ զճշմարտութիւնն ճանաչելոյ. և ընդ դէմ երկրորդին՝ նախանձն ընդ դէմ *եղբայրական* սիրոյն: - 567. Որ և աղաչեմ զբարեմիտ հանդիպօղսդ՝ *եղբայրական* սիրով հաւանիլ. զպակասն լնուլ և զաւելիսն կշռել: - 772. Ո՛չ ըստ բաւական բանի առեալ զլուծումն. այլ ըստ կարի տկարութեան արտայայտումն. մանաւանդ հարկեալ ի սիրոյ քումդ *եղբայրական* խնդրոյ: - 788. Եւ մաղթե՛մ *եղբայրական* սիրով, ըստ բնածին բարեբոյս բարուցդ ածխոյժ մտօք ուղղապէս որոնել. զթերին լնլով և զաւելորդն կշռել: - 789

ԵՂԲԱՅՐԱՍՊԱՆ + Վեցերորդ՝ զի *եղբայրսպան* է: - 287. Այլք եղջիւրս ասեն ունել ի ճակատն որ իբր զփող գոչէր թէ՝ գա՛յ ահա կայեն *եղբայրասպանն*: - 287

ԵՂԳՈՆԱՑԻ - Եւ այս են **իք** լեզուքն ...*եղգոնացիք*: - 298

ԵՂԵԱՄՆ + Իսկ *եղեա՛մն* է նոյն ցօղն թերասառոյց ի վերայ երկրի: - 205. Եւ զի քարշեն լուսաւորք զգոլորշին յերկրէ՝ յայտ է ի ցօղ առաւօտուն և *յեղեամն*. որ ի գիշերն ի վեր քարշին. և ընդ ծագել լուսոյն հատանին և յետս յերկիր անկանին. և յաւուրս ձմերան լինի *եղեամն*. և յամարան ցօղ: - 208

ԵՂԵԼՈՒԹԻՒՆ + Վասն անեղութեան. և *եղելութեան*: - 101. Ա՛րդ՝ կարգաւո՛ր է զի անեղն աստուած՝ զանեղն ըստ տեսութեան՝ *յեղելութիւն* ածցէ ըստ գոյացութեան իւրեանց: - 114. Զի թէ աստուածայինքն ամենայն որք շուրջ զավ՝ են անհպելիք. քանի՞ ևս անզննելի իւրն էութեան և *եղելութեան* աստուածն բանի: - 456

ԵՂԵՄՆԱՊԱՏ + Մեհեկի. զի տունկք և բոյսք որպէս զմեռեալ զլինին *եղեմնապատ* և ծիւնաթաղ. մէհէկի. այսինքն ածի: - 201

ԵՂԵՒՆԻ + Փայտն *եղևնեայ*, զօրութիւն հաւատոյն: - 368

ԵՂԷԳՆ + Չորրորդ՝ *եղեգն* փոխանակ յարդի: - 335. Ծաղիկ զըմռնեաց. նմանէ պոյտն ծաղկի. և Կինամոն. արմա՛տ է խոտոյ ի տմորիս հայոց. և Խնկեղէգն. որ յարմատս ո՛չ ամենայն *եղեգան* լինի. և Յիրիկ. խէ՛ժ է ծառոց: - 349. Երկոտասաներորդ, ոչխար տարևոր մեծի զատկին յելսն եգիպտոսի, խորովեալ հրով. և բաղարջ ընդ *եղեգի* կերեալ: - 359. Եւ որք խռիւ փայտ՝ խոտ՝ և *եղէգն*, այրեսցի անշէջ հրով: - 488. Եւ որպէս մի հուրն զանազանապէս այրէ զդալար փայտ՝ և զչոր խոտ՝ և *զեղէգն*: - 505. Այլք *եղէգն*. այսինքն զդատարկաբանութիւնս և զտկար գործս: - 702. Եւ այլ վարդապետք փայտ խոտ և *եղէգն* զներելի մեղս ասեն. և առաւել և նուազ և միջակ: - 702. Իսկ այլք զերեք տեսակ մեղացն. այսինքն սկզբնականն որ է խոտ. և ներելին *եղէգն*. և մահացուն փայտ: - 702. Դարձեալ՝ խոտն մտաւոր մեղք խորհրդոց. և *եղէգն* յանցանք բանից. և փայտն մարմնական մեծամեծ մեղք: - 702. Երրորդ, նոքա փայտ խոտ և *եղէգն* զներելիսն ասեն. որք անդ ծախին և ազատին. - 702. ...և ոսկեբերանն զմահացուն լինիլ ասէ փայտ խոտ և *եղէգն*. և նիւթ յաւիտենից այրելոյն: - 702. Ահա՛ յայտնապէս զփայտ զխոտ և *զեղէգն* զոր նոքա վասն քաւարանին ասեն...: - 703. Եթէ փայտ խոտ *եղէգն* որ են մեղաւորքն, զի անդէն մնան: - 721

ԵՂԻ + Իսկ մուրկ փխրեալ՝ *եղին* է փշրեալ: - 357

ԵՂԻԱ - Դարձեալ ի գիրս հետրին գրեալ է թէ *եղիա* և աշակերտք նորա ասացին թէ՝ (աշխարհս յամէ վեց ռ ամ. յորոց բռ ամն ունիցի տոհու. այսինքն ունայնութիւն: - 28. Որպէս *եղիայի*. պօղի և անտոնի. և մերոյ լուսաւորչին Գրիգորի: - 220. Եւ որպէս ալիւրն ի սափորն և իւղն ի սրուակն կերակրելի՛ էր, և ոչ նուազէր առ *եղիայիւ*: - 224. Ո՞ւր փոխեցան ենովք և *եղիա:* - 289. Այլ ի յամօթ առաջին կարծեացն՝ փոխեաց զենովք և ի հաւատ վերջին յարութեանն՝ վերացոյց *զեղիա*: - 289. Հինգերորդ՝ մահ և բռնութիւն սատանայի տիրեալ էր մարդկան. ի հաւատ կործանման նոցա անմահացոյց զենովք և վերացոյց *զեղիա*: - 289. Ասեն վարդապետք եթէ՝ *եղիային* յայտնի է: - 289. Եւ այս ևս գիտելի է, զի զվերանալն *եղիայի* ետես եղիսէ, զի մի՛ ասիցեն թէ սպանաւ յեզաբէլէ՛: - 290. Ա՛յս է եղեալ պատճառ փոխմանն ենովքայ և *եղիայի*: - 290. Նա՛խ՝ զի զայրացաւ նախանձուն աստուծոյ. որպէս փենեհէս և *եղիա*: - 349. Կամ զքրիստոսի քառասունքն պահեմք և զմովսիսին և *զեղիային*: - 353. Նա՛խ ի սեղանն աբրահամու. և ապա՛ մովսիսին և ապա՛ դաւթին ի կալն ուռնայի. և ապա՛ ի տաճարին սողոմոնի. յետոյ ի սեղանն *եղիայի*: - 363. Եօթներորդ՝ երկին երկաթի և երկիր պղնձի. իբր չորացեալ երաշտութեամբ որպէս *եղիայիւ*: - 376. Իններորդ, զի ցուցցի թէ բարկացողաց ո՛չ երևի աստուած. որպէս և ո՛չ *եղիայի*: - 386. Ութերորդ՝ մովսէս ի լեառն եկաց **խ** տիւ և **խ** գիշեր անսուաղ. և կերակրիւր բանիւն աստուծոյ. նոյնպէս և *եղիա.* նաև տէր մեր ի փորձութեան լերինն: - 397. Եւ *եղիա* և եղիսէոս կուսութեամբ եղեն զարմանալիք: - 404. Քսաննդ, Վասն *եղիայի* զոր ագռաւն կերակրեաց. և գնաց ի հեղեղատն. և նուաղեցաւ ջուրն: - 413. Քսաննզ, Վերացումն *եղիայի* շարժմամբ. և կառքն և հեծեալք տեսեալ: - 413. Զի և *եղիա* պատառեաց և էանց: - 414. Զի՞նչ է որ ի ձեռաց ագռաւու կերակրեցաւ *եղիա.* և ուստի՞ էր: - 443. Զի մի՛ սպանցեն *զեղիայ* յայնժամ: - 443. Զի՞նչ է շարժմամբ վերանալն *եղիայի*: - 445. Կամ

առաջինն *եղիա*, երկրորդն եղիսէոս լինի քան զնա՛: - 445. Կամ զգործոց և զարդեանցն խնդրէ. որ է՛ սքանչելեաց և պատժոցն. որպէս *եղիա*: - 445. Եւ այլք ասեն թէ՝ խ օր յերկրաւոր դրախտին եկաց ինքն և յարուցեալքն ընդ նմա. և մխիթարեաց *զեղիա* և զենովք: - 521. Եւ որպէս *եղիա* որ կապեաց զերկինս և փախեաւ ի սիդոն. նոյն նմա հրամայեաց աստուած բանալ զերկինս. նմանապէս և այս: - 542. Եւ պատրիարգունք էին անդ, *եղիա* երուսաղէմի: - 544. ...**որ եզր եղև հաւատոյ ուղղութեան. և հրամանաւ հերակլի հաւանեցաւ ժողովոյն քաղկեդոնի. կացեալ զ կաթողիկոսք նոյն աղանդովն որ են այսոքիկ. Եզր. Մովսէս. Անաստաս. Իսրայէլ. Սահակ. *Եղիա*:** - 545. Իսկ ի թաքօր լերինն ձայնիւ հայրական և հովանեաւ հոգւոյն եղև քահանայ. ցուցեալ մովսէս և *եղիա* սարկաւագունք յաջմէ և յահեկէ: - 607. Եւ նա՝ *եղիայի* և մովսէսի քառասնիցն, սկիզբն է առաջին շաբաթն. և կատարումն տօնն դազարու: - 651. Այլ և *եղիա* պահեաց: - 653. Եւ մին *զեղիային*. որ է՛ ծննդեանն քառասունքն: - 653. Որպէս ասաց հրեշտակն *եղիայի*, «արի՛ կե՛ր և ա՛րբ. զի ի բազմօրեայ ճանապարհի ես ընթանալոյ»․ որ է՛ քառասունք պահոցն: - 657. Եւ *եղիա* գայ և ենովք: - 660. Իններորդ՝ որպէս հոգին *եղիայի* էջ ի վերայ եղիսէի. - 673. Ընդ երևիլ նեռինն և թագաւորելն յերուսաղէմ, եկեսցեն ենովք և *եղիա* որպէս ասէ մաղաքիա և դարձուսցեն զսիրտս հարց յորդիս. - 709. Վեցերորդ, զի *եղիա* գայ: - 730. Ի թաքօր մովսէս և *եղիա* վկայէին վասն մահու նորա: - 742. Կամ լինէիր անհոգ որպէս ենովք և *եղիա* որ այնպէս անհո՛գ են, որք ոչ ի մահու և ո՛չ յայլ ինչ պատահմանէ երկնչին: - 762

ՏԷՐ ԵՂԻԱ - Եօթներորդ՝ ժողովն սիմէօնի աղուանից կաթողիկոսի և հայոց կաթողիկոսի *տէր եղիայի*: - 545. Զոր յառաջին ամին յորժամ նստաւ կաթողիկոս տէր սիմէոնի, ի ձեռն *տէր եղիայի* մեծահանդէս ժողովմամբ պայծառացոյց զեկեղեցի կանոնական հաստատութեամբ ի փառս քրիստոսի աստուծոյ մերոյ օրհնելոյն յաւիտեանս ամէն: - 545

ԵՂԻԱՔ - Եւ ճարտարապետք խորանին՝ բսեսլիէլ ոսկւոյ և արծաթոյ: Եւ ուրիաս փայտի: Եւ եղիաք ոստայնանկութեան: Եւ *եղիաք* ոստայնանկութեան: - 344

ԵՂԻԱՔ ՈՒՐԻԵԱՆՑ - Երկրորդ՝ շնորհիւ ընկալեալք որպէս բեսէլիէլ. *եղիաք ուրիեանց*. և սողոմոն: - 269

ԵՂԻԱԶԱՐ - Եօթներորդ՝ որպէս փեսաւէրն իսահակայ *եղիազար* խօսեցաւ զհարսն ի վերայ ջրհորոյն: - 305. և էառ զսեփովրա կին. և ծնաւ **բ** որդիս. զգերսամ և *զեղիազար*. – 330. Երկրորդ՝ **գ** իշխանք նոցա ընդ իշխանութեամբ *եղիազարու*, **գ** դասքն են պաշտօնէից ընդ իշխանութեամբ քահանայիցն: - 379. Զի՞նչ նշանակէ *եղիազար* քահանայ, և յեսու, և իշխանքն որք բաժանեցին զերկիրն: - 391. *Եղիազար*՝ աստուծոյ զօրութիւն լսի որ է՛ քրիստոս և քահանայ և փրկիչ մեր. և իշխանք՝ **բժան** առաքեալքն աթոռակիցք քրիստոսի: - 391. Մովսէսի և *եղիազարու* **բ**: - 412. և Երեսուներորդ, յեսու բաժանեաց զերկիրն ամենայն ցեղիցն. և *եղիազար* քահանայ և իշխանքն ընդ նմա: - 419. Եւ եղև քոյր սորա եղիսաբեթ կին ահարօնի քահանայի. յորմէ ծնաւ նաբաթ և աբիուդ. *եղիազար* և իթամար քահանայք: - 452. Իսկ ըստ ազգաբանութեանն Մատթէի, ծնանի յեքոնիա զսաղաթիէլ ամաց **ծզ** ...*եղիազար* **կբ**: - 453. Անանիաս *եղիազար* փողովք եռգէին: - 641

ԵՂԻԱԿԻՄ - Զյովաքազ զերի տարաւ ներքաւով փարաւոն. և թագաւորեցոյց *զեղիակիմ*: - 453. *Եղիակիմ* որ և յովակիմ ամս **ժբ**. ի սորա **ժ** ամին նաբուգոդոնոսոր զիրէաստան հնազանդեաց. և հարկ առեալ *յեղիակիմայ* գնաց: - 453. Իսկ ըստ ազգաբանութեանն Մատթէի, ծնանի յեքոնիա զսաղաթիէլ ամաց **ծզ** ...*եղիակիմ* **կ**: - 453

ԵՂԻԱՍ - Եւ *եղիաս* նախանձախնդիրն աստուծոյ. և այլք բազումք: - 288

ԵՂԻՍԱԲԵԹ - Եւ եղև քոյր սորա *եղիսաբեթ* կին ահարօնի քահանայի. յորմէ ծնաւ նաբաթ և աբիուդ. եղիազար և իթամար քահանայք: - 452. և Սովիէ ի նոյն բեթլէհէմ ծնաւ *զեղիսաբեթ* մայր մկրտչին...: – 460. Եւ այսպէս սողոմի և *եղիսաբեթ* և մարիամ աստուածածինն **գ** քերց դստերք էին: - 460. Այսպէս և յովակիմ ի յուդայէ՛ էր և ունէր զաննա զդուստր մատթանայ ի ցեղէն ղևեայ. վասն այն ազգական մարիամու *զեղիսաբեթ* ասէր գաբրիէլ: - 461. Երրորդ՝ յորժամ ետ ողջոյն *եղիսաբեթի*: - 465. Առնեն ի սեպտեմբերի իէ զպապանձումն զաքարիային. և ի նմին աւուր զյղութիւնն *եղիսաբեթի*: - 483. Եւ յղութիւնն *եղիսաբեթի* յաւուր շաբաթու ի լուսանալ **ժ**երորդ ամսոյն որ է թշրինի **իզ**: - 483. Երրորդ՝ զի ո՛չ ասաց հրեշտակապետն զաքարիայի թէ ահա՛ *եղիսաբեթ* յղասցի և ծնեցի քեզ որդի զներկայն ցուցանելով. որպէս ասաց թէ «ահա՛ եղիցիս համր». և առ կոյսն թէ՝ «յղասջիր»: – 483. Չորրորդ՝ զի որ յամսեանն զերորդի հրեշտակապետն եկն առ կոյսն, ի յղութենէն *եղիսաբեթի* ասաց զօղ **զ** ամիս, և ո՛չ յաւետեացն: - 483

ԵՂԻՍԷ - Երրորդ՝ զի անդ բազմաց շրտնու տեսութիւնն. և աստ միայն զօրանայ տեսողական մասն միոյն. որպէս աշակերտին *եղիսէի*: - 133. Նոյնպէս յերեւումն հրեշտակաց զոր միննն տեսանէ՝ այլ

մերձակայքն ո՛չ տեսանեն. որպէս յա՛յտ է ի պատանեակն *եղիսէի*: - 145. Եւ այս ևս գիտելի է, զի զվերանալն եղիայի ետես *եղիսէ*, զի մի՛ ասիցեն թէ սպանաւ յեզաբէլէ՛: - 290. Քսանէ, Ցուպն *եղիսէի* խաչն էր. ծկիլն **է** անգամ: - 413. Հիւանդացաւ *եղիսէ*: - 413. Եւ *եղիսէ* նովին հոգւովն օրհնեաց և եբարձ զանէծսն: - 445. Ցուպն *եղիսէի* օրինակ էր խաչին. վասն է՞ր ոչ յարոյց զմեռեալն: - 445. Արդ *եղիսիէէ* նշանակէ՛ զբանն աստուած. որ փոքրկացաւ և բովանդակեցաւ ի ծոց կուսին ի մարմնի միաւորեալ. և ապա ի խաչն բարձրացեալ կեանս շնորհեաց մարդկան: - 446. Իսկ ի մահուն որ յարոյց զմեռեալն յորժամ մերձեցաւ ի յոսկերսն *եղիսէի*, ի տիպ մահուն քրիստոսի որ մահուամբն մեզ կեանք և յարութիւն շնորհեաց: - 446. Այլ և զսոյն նշանակէ գաւազանն *եղիսէի*: - 494. Երրորդ՝ երևակայութեամբ. որպէս *եղիսէին* ի տեսանել զզօրս հրեշտակացն, և մանկանն ո՛չ տեսանել: - 536. Իններորդ՝ որպէս հոգին եղիայի էջ ի վերայ *եղիսէի*. - 673

ԵՂԻՍԷՈՍ - Եւ եղիա և *եղիսէոս* կուսութեամբ եղեն զարմանալիք: - 404. Նոյն և *եղիսէոս*. այլ ո՛չ յետս դարձաւ: - 414. Կամ առաջինն եղիա, երկրորդն *եղիսէոս* լինի քան զնա՛: - 445. Իսկ ի հիւանդանալն՝ *եղիսէոս* եդ զձեռն ի վերայ ձեռաց արքային յովասու և զօրացոյց զնա ի պատերազմին ընդ դէմ ասորոցն փոխանակ լալոյն ի վերայ նորա: - 446

ԵՂԻՈՒԴ - Իսկ ըստ ազգաբանութեանն Մատթէի, ծնանի յեքոնիա զսաղաթիէլ ամաց **ծզ** ...*եղիուդ* **լ**: - 453

ԵՂԾԱՆԵՄ + Երկրորդ՝ զի գիտէր որ *եղծանելոց* էր մարդն զփառս: - 325. Երրորդ՝ ի *յեղծանիլ* պատկերին աստուծոյ որ վասն փառացն աստուծոյ ստեղծաւ, ընդ նմին *եղծան* և ապականեցան այլ արարածք որ վասն փառաց մարդոյն ստեղծան. որ ո՛չ միայն անասունք, այլ և հող և ջուր և օդ երկրին կորուսանեն զպտղածնութիւն. որպէս սոդոմայեցոցն: - 416. Եւ այն զի քամեալ լցաւ կուրն և ո՛չ երկիր. զի մնացին և կատարեցան բանք մարգարէիցն ամենայն և ո՛չ *եղծան*. իսկ յետոյ հոգի տեառն ելից զտիեզերս մարգարէութեամբ և շնորհօքն քրիստոսի: - 421. Որ կանոնական գլխօք պայծառացոյց զկարգ եկեղեցւոյ և զուղղափառութիւն հաւատոյ. զոր զ ամաւ յառաջ *եղծեալ* էր եզրի կաթողիկոսի...: – 545. Ա՛րդ՝ զի՞նչ կամիս որ հնազանդիմք պետրոսի. ուրանա՞լ պարտ է զքրիստոս որ լինիմք հնազանդ պետրոսի, եթէ *եղծանել* զպահքն, թէ զամենայն պիղծ կերակուր ուտել...: – 548. Սուգն է սըգալ վասն մեղաց և ատել զնա մինչ զի *եղծանել* զնոսա: - 583. Զի որպէս բան պատկերին, այսպէս և բան շնորհացն եռակի. զի միապէս սոքա *եղծանին* մեղօք, և նմանապէս արծարծին մաքրութեամբ առ որ ոք և իցէ: - 782

ԵՂԿԵԼԻ + Վասն այն յերկարեցի, թէ ոք հակառակի՝ այսպէս պատասխանեսցես նոցա. և *զեղկելի* անձն իմ յիշեսցես ի տէր ուղղակից եղբայր իմ ի քրիստոս: - 511

ԵՂՈՒՆԳՆ + *Եղունկն* սպիտակ տափակ կակուղ և նօսր, կարմրագոյն և փայլուն, ուժե՛ղ է: - 247. *Եղունկն* կոր և դար, բթամիտ և յափշտակօղ է: - 247. *Եղունկն* յոյժ կարճ՝ նշանակէ զչարակամն: - 247. Դարձեալ՝ մարդո՛յս է լայն *եղունգն* և ճաղատ գոլ: - 275. *Եղունգն*, խարտեա՛շ է. և գտանի ի հնդիկս: - 349. Ստաշխն. և Քաղբան. *Եղունգն*. և Կնդրուկ: - 349. Երկրորդ՝ ուղղեսցին աւելիքն ի չափն. որպէս աւելո՛րդ *եղունգաց* հերաց և վեցամատնից և այլոցն. որք չափաւորին: - 725

ԵՂՋԵՐԱԿԵՐՊ - Զի՞նչ է որ ի նորիլն *եղջերակերպ* երևի: - 187

ԵՂՋԵՐԵԱՅ + Երկրորդ՝ կոչի դաւիթ որ է՛ սիրեցեալ և բաւական ձեռօք. և տէր մեր սիրեցեալ ի հօրէ և ի մարդկանէ իբր զորդիս մի *եղջերոյ*. և նա՛ է բաւական յամենայն գործս և ի պարգևս: - 435

ԵՂՋԵՐՈՒ + Եւ ո՛չ այս կարէ լինիլ ի յերկուցն հատումն. այսինքն զի լիցի յաստուծոյ և արարածէն՝ և լինիլ մի էութիւն. որպէս ո՛չ է էութիւն եղջերուաքաղն որ *յեղջերէ՛* և ի քաղէ ստեղծանի. ապա ուրեմն ո՛չ լինի էութիւն յարարչէն և յարարածէն: - 52. Հինգերորդ՝ բնակութիւնք *եղջերուաց* և մանր և մեծ էրէոց. ըստ այնմ «լերինք բարձունք են *եղջերուաց* և վէմք ապաւէնք նապաստակաց»: – 211

ԵՂՋԵՐՈՒԱՔԱՂ + Եւ ո՛չ այս կարէ լինիլ ի յերկուցն հատումն. այսինքն զի լիցի յաստուծոյ և արարածէն՝ և լինիլ մի էութիւն. որպէս ո՛չ է էութիւն *եղջերուաքաղն* որ յեղջերէ՛ և ի քաղէ ստեղծանի. ապա ուրեմն ո՛չ լինի էութիւն յարարչէն և յարարածէն: - 52. Վասն հոգւոյն են ի գիրս սուրբս՝ զի ո՛չ են և ասին ի յէքս. որպէս *եղջերուաքաղն*, յարալէզն, յուշկապարիկն: - 55. Եօթներորդ՝ այն երևեալ և ո՛չ կայացեալ. և աստ երևեալ և կայացեալ, որպէս ասեմք *զեղջերուաքաղն* անուանեալ և ո՛չ ենթակայացեալ. իսկ զեղջիւրն անւանեալ և էացեալ: - 133

ԵՂՋԻՒՐ + Եօթներորդ՝ զնա փոքր *եղջիւր* կոչէ դանիէլ. խեթկի և մեծամեծս բարբառելով. և սոքա խեթկեն զեկեղեցի. և բանան զհայհոյիչ բերանս իւրեանց յերկինս, և զլեզուս ածէին զերկրաւ: - 35. Եօթներորդ՝ այն երևեալ և ո՛չ կայացեալ. և աստ երևեալ և կայացեալ, որպէս ասեմք զեղջերուաքաղն անուանեալ և ո՛չ ենթակայացեալ. իսկ *զեղջիւրն* անւանեալ և էացեալ: - 133. Զի՞նչ է է գլուխն և **ժ** *եղջիւրն*:

- 151. Իսկ **ժ** *եղջիւրն* է **ժ** պատուիրանին յանցումն, որով պատերազմի ընդ մարդկան: - 151. Եւ **ժ** կատարեալ թիւ է. նշանակէ՛ զկատարեալ զօրութիւնս թշնամւոյն որով կռուի ընդ մեզ. զոր նշանակեն *եղջիւրքն*: - 151. Եւ այն որ **ժ** է *եղջիւրք* և է գլուխ: - 151. Զի **գ** գլխոյն կրկին է *եղջիւր*. որ է հպարտութիւն՝ նախանձ՝ և բարկութիւն. զի սոքօք յաջ և յահեակ պատերազմի. և առ ընտիրս և առ խոտանս գտանին բազում ուրեք երեքին ախտքս այսոքիկ: 151-152. Կամ *եղջիւրք*. որպէս ցլուց: - 216. Զի թէ մարդն ունէր զբնութեամբ զէնս, որպէս թէ *եղջիւր* ի գլուխն. և սուր զատամունսն. ճիրանունք ի ձեռս. և սմբակ կամ կճղակ ոտիւք. և զայլսն, Նախ՝ զի զազանաղէմ և դժւարատես լինէր ամենեցուն: - 217. Այլք *եղջիւրս* ասեն ունել ի ճակատն որ իբր զփող գոչէր թէ՝ գա՛յ ահա կայեն եղբայրասպանն: - 287. Երրորդ՝ զպնդագոյնն, որպէս ոսկր կամ *եղջիւր*՝ ո՛չ ուտեմք: - 296. Եւ մատամբ յարենէն մերձեալ *յեղջիւր* սեղանոյն: - 360. Ծագեաց մեզ տէր *եղջիւր* ի դաւիթ: - 638. Եւ *եղջիւրս* **ժ**. այսինքն զայնոսիկ որք մարտնչին ընդ **ժ** բանեան օրինացն: - 707. Եւ դանիէլ՝ փոքր *եղջիւր*: - 707. Եւ զինեսցի չորիւք *եղջերօք*: - 708

ԵՂՋԻՒՐԱՒՈՐԵԼ - Մերձեալ յարեգակն լուսաւորի. այլ և *եղջիւրաւորի*: - 186.

ԵՄԱՆԱՑԻ - Եւ այս են **իբ** լեզուքն... *եմանացիք*: - 298

ԵՄԻՆԱՑԻ - Երկրորդն Աւովդ. յերկուց ձեռաց յաջողակ *եմինացի* յեփրեմայ ամս **ծ**. և այլազգիքն ամս **ի**: - 420

ԵՄԻՓՈՐՈՆ + Լուսնաձև Վահանն ի վերայ թիկանցն և սրտին՝ և կրկին տախտակ դատաստանին յուսն, *եմիփորո՛նն* է: - 348. Խաչաձև ապարօշն ի վերայ սրտին, *եմիփորոնն* պատեալ: - 348. Եւ ունին զգեստ՝ նափորտ բազմախաչ. և ի վերայ *եմիփորոն* **ե** կրկին խաչիւ զարդարեալ: - 607. Երկրորդ՝ Արքեպիսկոպոսք. որ թարգմանին եպիսկոպոսապետք. և սքեմ նոցա քականօթ և պճղնաւոր. և փիլոն. և ի վերայ նորա *եմիփորոն* **դ** կրկին խաչիւ շուրջ զիւրև: - 607. Երրորդ՝ Մետրապօլիտք. որք են մայրաքաղաքացիք. և ունին սքեմ զնոյն. բայց *եմիփորոն* **գ** կրկին: - 607. Եւ ունին զնոյն սքեմ. բայց *եմիփորոն* կրկին: - 607. Եւ որ եպիսկոպոսն զմիթրն և *զեմիփորոնն* և զմատանին զոր զգեցեալն էր ի ձեռնադրութեանն՝ հանէ՛ յորժամ պատարագէ...: - 635-636

ԵՄՐԱՆ - Զի եղեն **զ** որդիք աբրահամու ի քետուրայ: *Եմրան*: Յեկտան: Մադան: Մադիան յորմէ մադիանացիք: Եսբոկ: Սովիւէ: - 330

ԵՆ - *են* և ո՛չ ասին ի յէքս. որք յանկոխ լերինս և ի խորս ծովուց անտեսք ի մարդկանէ: - 55. Երրորդ վանկն, ոչ *են* և ո՛չ ասին ի յէքս, ոչ եղեալքն ո՛չ ասին. և ո՛չ գունտն քառանկիւնի. կամ մարդս պարզ: - 55. *են* և ասին, որպէս աստուած. արարիչ. ողորմած. բազմագութ: - 55. *են* և ասին ի յէքս, մարդ, հրեշտակ, երկինք, երկիր. և որ ի մէջ սոցա է՛ և ասի: - 55

ԵՆԱԿԻՄԱՅ - Եւ գիտելի՛ է, զի անցեալ ընդ յորդանան՝ սատակեցին զորդիսն *ենակիմայ*. և ապա՛ ժառանգեցին զերկիրն: - 419

ԵՆԹԱԴԱՏԵԼ - Վասն որոյ ո՛չ է պարտ *ենթադատել* զմարդ վատն այսպիսի նշանաց երևման: - 246

ԵՆԹԱԴՐՈՒԹԻՒՆ + Իսկ *ենթադրութիւն* է զանազանելին և ո՛չ զանազանեալն բացորոշ յատկութեամբ. որպէս ոմն մարդ: - 174. Այսպէս և *ենթադատութիւնք* սուրբ գրոց ոմն այսպէս և ոմն այն: - 782

ԵՆԹԱԿԱՅ + Ասեմք առ այս եթէ՝ բարի և չար ըստ *ենթակային* ներհակք են միմեանց. իսկ ըստ ինքեանց՝ ունակութիւն և պակասութիւն որպէս ասացաք: - 21. Ասեմք առ այս եթէ՝ ջերմն ապականէ զցուրտ՝ և ինքն մնայ ի *յենթակայն*. զի էութիւն է և որակ: - 22. Ապա ուրեմն յա՛յտ է զի բարին ըստ *ենթակային* և ըստ ինքեան՝ էութիւն է: - 23. Իսկ չարն ըստ *ենթակային* էանայ և երևի, և ըստ ինքեան ոչընչանայ և ապականի. զի ո՛չ է է. և ո՛չ գոյ: - 23. Հինգերորդ՝ ոչ ինչն ի *յենթակայս* եղեալ՝ ո՛չ ներհականայ էի. թէպէտ ըստ ինքեան ներհա՛կ է. և չարն ի *յենթակայն* երևեալ՝ ներհականայ և կորուսանէ՛ զբարին. թէպէտ ըստ ինքեան ոչ ինչ է և ոչ գոյ: - 23. Այսպէս և կատարումն մասանց լուսնին ի տումարս մեր է և ո՛չ ի *յենթակայն* նորին: - 192. Զի ի չորս տարրէ՛ է գոյացեալ. և ունի զաճումն հողոյն. վասն այն նախ աճէ *ենթակայ* մարմինն: - 213. Երկրորդ՝ անունն սահմա՛ն է կարճառօտ յայտնիչ բնութեան *ենթակայ* իրին որպէս ասէ իմաստունն: - 219. Զէ՛ զարմանք հրաշիցն աստուծոյ. որպէս ամենայն ընդգունք զհոտն զգան, և աչք զգոյնն կրէ յինքն, և անծորելի և անպակա՛ս են *յենթակայէն*: - 224. Եօթներորդ՝ զի մի գոլով սկիզբն *ենթակային* և կենդանութեանն որպէս ասացաք: - 256. Եւ աճելովն պահի *ենթակայ* նիւթն: - 262. Եւ է՛ գործի իմացման նոցա՝ յիշումն. և *ենթակայ*՝ երկնային մարմինք՝ և էութիւնք եղելոց: - 269. Եւ է՛ գործի իմացման նոցա՝ ձեռք և մատունք. և *ենթակայ*՝ նիւթք երկրաւոր: - 269. Եւ է՛ գործի նոցա՝ տրամախոհութիւնն. և *ենթակայ*՝ բանից զանազանութիւնք: - 269. Որպէս ձևն բոլորակ՝ և գոյնն՝ *ենթակայ* նիւթովն: - 476. Եւ զանազան ձայնք քնարի՝ մի *ենթակայ* օդով միաւորին: - 476. Իններորդ՝ այլ և *ենթակայ* բանից լինի օդ: - 523. Դարձեալ՝ ըստ

ենթակային բաժանի մեղքն յերիս. այսինքն ի մեղք սրտին. ի մեղք բերանոյն. և ի մեղք մարմնոյն: - 568. Այսպէս զանազանին մեղք ըստ նիւթոյն և *ենթակային*: - 568. Յաւատն ի յո՛ր մասն է հոգւոյն իբր ի *յենթակայ*: - 572. Որ անհնազանդ է բանին, որպէս տնկականն. հալելն և աճիլն և այլն. և սոքա ոչ կարեն լինիլ *ենթակայ* առաքինութեանց: - 572. Իսկ երկրորդ սեռն հնազանդ բանին՝ ցասումն և ցանկութիւնն. և սոքա ո՛չ կարեն լինիլ *ենթակայ* իմանալի առաքինութեանց: - 572. Իսկ երրորդ սեռն որ է նոյն ինքն բանն որ է՛ *ենթակայ* աստուածային առաքինութեանց: - 572. Եւ հաւատն է յիմացումն որպէս ի *յենթակայս*. և է՛ ի կամքն որպէս հրամանատու: - 572. Եւ զի յառաջ եղեալ հաւատոյն է՛ ճշմարիտն. վասն այն հաւատն է՛ յիմացումն որպէս ի *ենթակայս*. և յառաջ եղեալ յուսոյն և սիրոյն է բարին, վասն այն յոյսն և սէրն են ի կամքն որպէս ի *յենթակայս*: - 572. Քաննէ, ամենայն ներգործութիւնք կամ *ենթակայից* են, և կամ անձանց. իսկ հոգին բաժանեալ ի մարմնոյն՝ ո՛չ է անձն և ո՛չ *ենթակայ*: - 694. Երկու *ենթակայ* ունիմք հաւատոյ. մօտ և հեռի: - 769

ԵՆԹԱԿԱՅԱԲԱՐ - Այլ անձնաւոր գոյացութիւն ի ներքոյ եղեալ *ենթակայաբար* մարդկութեան իւրոյ: - 88

ԵՆԹԱԿԱՅԱՆԱՄ + Եօթներորդ՝ այն երևեալ և ո՛չ կայացեալ. և աստ երևեալ և կայացեալ, որպէս ասեմք զեղջերւաքաղն անուանեալ և ո՛չ *ենթակայացեալ*. իսկ զեղջիւրն անւանեալ և էացեալ: - 133. Ոմանք աննիւթ և իմանալի, այլաբանութիւն և օրինակ ասացին. և ոչ էութեամբ *ենթակայացեալ*: - 221

ԵՆԹԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆ + Իսկ բանն աստուած կատարեալ լրիւ մարդացեալ բովանդակապէս. հոգի մարմին և միտս ունելով անշփոթ կատարելութեամբ և անբաժ *ենթակայութեամբ*: - 479

ԵՆՈՎՍ - Երկրորդ՝ Վասն *ենովսայ*. և ենովքայ վերափոխելոյն: - 283. Որպէս *ենովս* որ յուսացաւ կոչել զանուն տեառն աստուծոյ. այսինքն յուսացաւ զհանդերձեալ կեանսն որ աներևոյթն էր. և վասն իւրաքան-չիւր գործոց գոլ հատուցումն. և կոչեաց զանունն աստուծոյ ի յօգնականութիւն: - 288. Վասն որոյ վկայեցաւ *ենովս* որ է մարդ: - 288. Զի՞նչ էր յոյսն *ենովսայ* որ ասէ գիրն՝ «յուսացաւ կոչել զանուն տեառն աստուծոյ»: – 288. Ըստ չորից իմանի յոյսն *ենովսայ*: - 288. *Ենովս* մարդ ընտրեալ: - 299. *Ենովսայն* նուենա՛: - 299

ԵՆՈՎՔ - Երկրորդ՝ Վասն ենովսայ. և *ենովքայ* վերափոխելոյն: - 283. Եւ *ենովք* վասն անպտուղ կալոյն և զգայարանացն ծածկութեան, վերափոխեալ եղև: - 288. Ո՞ւր փոխեցան *ենովք* և եղիա: - 289. Այլ ի յամօթ առաջին կարծեացն՝ փոխեաց *զենովք* և ի հաւատ վերջին յարութեանն՝ վերացոյց զեղիա: - 289. Յինգերորդ՝ մահ և բռնութիւն սատանայի տիրեալ էր մարդկան. ի հաւատ կործանման նոցա անմահացոյց *զենովք* և վերացոյց զեղիա: - 289. Իսկ *ենովքայն* թէպէտ գիրք ո՛չ յայտնեն, բայց միայն թէ «*ենովք* հաճոյ եղեալ աստուծոյ՝ փոխեցաւ յերկինս»: – 290. Նոյնպէս և զփոխումն *ենովքայ* տեսին եղբարքն ուստերքն և դստերք նորա. զի մի՛ ասիցեն թէ սպա՛ն զնա՛ կուրացեալն ղամեք թոռն կայենի: - 290. Զի ասեն թէ՝ այր և երիտասարդն զոր սպան ղամեք և էառ զկանայս նոցա. ադդա և սելլա, նոքա եղբա՛րք էին *ենովքայ* արդարոյ: - 290. Ա՛յս է եղեալ պատճառ փոխմանն *ենովքայ* և եղիայի: - 290. *Ենովք*՝ շնորհ: - 299. *Ենովքայն* յաղներա՛: - 299. Եւ այլք ասեն թէ՝ **խ** օր յերկրաւոր դրախտին եկաց ինքն և յարուցեալքն ընդ նմա. և մխիթարեաց զեղիա և *զենովք*: - 521. Եւ այն որ **բ** ծայնիցն մի է մեսեդին. զի դարն ադամայ և *ենովքայ* միապէս բնական օրինօքն վարեին: - 629. Դարձեալ՝ *ենովքայ* չուտելն ի պտղոյ զամենայն ժամանակս իւր զերկու հարիւր ամ: - 652. Եւ եղիա գայ և *ենովք*: - 660. Ընդ երևիլ նեռինն և թագաւորելն յերուսաղէմ, եկեսցեն *ենովք* և եղիա որպէս ասէ մաղաքիա և դարձուսցեն զսիրտս հարց յորդիս...: - 709. Նա՛խ՝ զի աշխարհս ջրով և հրով ապականեսցի ըստ մարգարէութեանն *ենովքայ*: - 731. Կամ լինէիր անհոգ որպէս *ենովք* և եղիա որ այնպէս անհո՛գ են, որք ոչ ի մահու և ո՛չ յայլ ինչ պատահմանէ երկնչին: - 762

Ե ՇԱԲԱԹ (ՅԻՆԳՇԱԲԱԹ կմ ՅԻՆԳՇԱԲԱԹԻ) + Իսկ յաւուր ***ե** շաբաթոջ* երեկունն զգառն զենին և ելին յայգ ուրբաթի. նիսանի ժե. որ էր առաջին ամիս նոցա. և ի կիրակէ անցին ընդ ծովն որ էր նիսանի **ժէ**: - 337. Եւ տէր մեր արար զզատիկն յերիկունն մեծի ***ե** շաբաթին*: - 337. Եւ աստ ծնեալ լինի բանն աստուած յաւուր ***ե** շաբաթու*: - 483. Դարձեալ պատճառե՛ն թէ՝ յետ յարութեանն եկեր ձուկն ընդ աշակերտսն. յորում կրակեաղ կայծականց տեսին և ձուկն խորովեալ և հաց. և օրն էր չորեքշաբաթի. և ի ***ե** շաբաթի* համբարձաւ: - 511. Որ այսպիսի էր պատկեր աւուրն. յաւուր ***ե** շաբաթոջ* երեկոյին ի չորեքտասան լուսնին զգառն զենին և ելին յայգ ուրբաթի **ժե** ամսեանն. և ի կիրակէ անցին ընդ ծովն որ էր նիսանի **ժէ**: - 513. Նոյնպէս ըստ օրինակին արար տէր մեր զատիկն յերեկոյի մեծի ***ե** շաբաթին*. և ի մէջ գիշերին յորում ըմբռնեցաւ՝ եհար զանդրանիկսն դիւաց: - 513. Նախ՝ խորհրդաբար. ի ***ե** շաբաթոջ* աւուրն յերեկոյն թաղեցաւ ի սիրտ առաքելոցն ճաշակմամբ մարմնոյն. և յերեկոյի կիրակէին տեսին զտէրն յորժամ դրօքն փակելովք եմուտ առ նոսա: - 516. Առաջին զատիկ բաղարջակերքն. որ է ***ե** շաբաթին*: - 524. Այլ ի մեծի *ե շաբաթին* օրհնեմք իւղ, զի մի՛ մեռոնն սուրբ ի հասարակաց ոտս մերժեսցի: - 605. Այլ և կուսին փոխումն ի

***ե** շաբաթի*: - 638. Եւ ի ***ե** շաբաթին* որ վկայք են քրիստոսի: - 642. Եւ զփոքր կարգն մեծն կիւրեղ երուսաղէմի հայրապետեն. է՛ սկիզբն **բ** շաբաթի, և աւարտն ի ***ե** շաբաթի*: - 651. ...որ էր նոցա **բ** շաբաթին և ***ե** շաբաթին*. և մեզ **դ** շաբաթին և ուրբաթին: - 653. Իսկ ապաշխարօղսն կարգել. և դարձեալ ի մեծի ***ե** շաբաթի* աւուրն արձակել...: - 658

ԵՊԵՐԵՄ + Երկրորդ և ոչ վասն յետին յանցանացն կռապաշտութեան *եպերեմք* զիմաստութիւն նորա և ո՛չ ընդունիմք. քէպէտ և հնա՛ր է պատճառել թէ այնքան իմաստութիւնն, զնա ո՛չ պահեաց հաճոյ մնալ աստուծոյ: - 40. Եւ այսպէս բազում ունելով իւրաքանչիւր ոք սահմանս առանձին, միայն հայք նախատեալ լինին որպէս ո՛չ ունել միաբանութիւն ընդ այլս ի քրիստոնէից. այլ առանձին միայնաբար ընթանալ. և այսու որպէս հակառակ *եպերեալ*: - 553

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ + Եւ թէ ոք ասիցէ, ապա զիա՞րդ նոր եկեալքն ի հաւատս՝ թողեալք զկուռս և զամենայն չար՝ լինէին քահանայք և *եպիսկոպոսունք*. որպէս սուրբն կիպրիանոս: - 166. Այլ և *եպիսկոպոսն* վերատեսուչ և դէտ կոչի: - 534. Նա՛խ՝ թէ անկարգաբար կապէ. որպէս քահանայ *զեպիսկոպոս* կամ զկաթողիկոսս. կամ սարկաւագ զքահանայ. այս ո՛չ կատարի: - 539. Իսկ առ ներքինս օրհնելն՝ իշխանութիւն և շնորհաց տալն թարգմանի. որ քահանայն կամ *եպիսկոպոսն* տայ. որպէս ցուցաւ ի վերոյ ի **իզ** գլուխն, **իե** համարն: - 540. Եւ թէ *եպիսկոպոս* զիւր քահանայն կապէ, ա՛յլ *եպիսկոպոս* ո՛չ կարէ արձակել: - 541. Իսկ համակարգ քահանայք կամ *եպիսկոպոսք* զնոյն ոմն ընդէ՞ր ոչ կապեն կամ արձակեն: - 541. Ասեմք առ այս, եթէ համակա՛րգ են քահանայք կամ *եպիսկոպոսք* որպէս առաքեալքն. այլ ունին զվիճակ և ժողովուրդ այլ և այլ: - 541. **Զի *եպիսկոպոսն* փեսա՛յ է և վիճակն հարսն. նա՛ միա՛յն իշխէ**: - 541. Եւ էր սիրելի փլաքիանոսի. և լևոնի. և թէոդորիտոսի զորս նզովեցին յեփեսոս. և վասն նոցա վրէժխնդրութեանն արարին ժողով **ողզ** *եպիսկոպոսաց*. և ընկալան զթուղթն լևոնի. և զնզովեալն յեփեսոս զփլաքիանոս ընկալան...: – 542-543. Եւ աքսորեցին զթէոդորոս զփարանու *եպիսկոպոսն*: - 543. Թէոդորոս անտիոքայ. **զճկե** *եպիսկոպոսունք*: - 544. Ժողովեալ **խ** *եպիսկոպոսաց* և բազում վարդապետաց և ժողովրդոց. կողմնակալք և մարզպանք, մեծամեծօքն հայոց, և սպարապետն վարդան ազգայնօքն իւր: - 544. Այլ հրամանաւ մեծի թագաւորին ուստիանեայ ժողովեցան յունաց և հռոմոց և հայոց և վրաց և աղուանից *եպիսկոպոսունք*. և կաթողիկոսն հայոց սահակ...: – 544. Երրորդ ժողովն է դվնայ, ի չորրորդ ամի թագաւորութեանն կոստանդեայ հռոմոց. հրամանաւ մեծի կաթողիկոսին հայոց ներսէսի շինողի. և այլ է և **ժ** *եպիսկոպոսաց*՝ և վարդապետաց բազմաց և իշխանաց...: – 544. Եւ տէր սիոն հայոց կաթողիկոսն անդր հասեալ բազում *եպիսկոպոսօք* և մեծամեծ ազատօք հայոց և իշխանօք նոցին. ընդ դէմ աղանդոց ա՛յնր ժամանակի, և թուլութեան կարգաւորաց եկեղեցւոյ, և բռնութեան իշխանաց: - 545. Ժողովեալ բազում *եպիսկոպոսաց* յամենայն կողմանց. և իշխանաց և մեծամեծաց հայոց. կարգեցին սահմանս կանոնականս **իբ** գլխով. և պայծառացուցին զեկեղեցի սուրբ: - 545. Յորժամ անիծիւք աքսորեցին զներսէս *եպիսկոպոս* որ եղև աղանդովն ներսէսի, և այլայլեաց զկարգ և զուղղափառութիւն հաւատոյ: - 545. Երկրորդ՝ զի մերձ ի համբարձումն ծեռն եդ ի վերայ նոցա և օրհնեաց զնոսա և արար զնոսա առ հասարակ *եպիսկոպոսունս*: - 546. Եւ յա՛յտ է յայսմանէ, որ կաթողիկոսն ո՛չ կարէ կաթողիկոս ձեռնադրել. այլ *եպիսկոպոս* առնէ: - 546. Որպէս և քրիստոս արար. որ քան մարմնով ընդ առաքեալսն էր՝ *եպիսկոպոսունս* արար զնոսա. և յետ համբառնալոյն՝ հոգւովն սրբով արար զնոսա կաթողիկոսունս: - 546. Չորրորդ՝ յա՛յտ է, զի իւրաքանչիւր առաքեալ յիւր վիճակն ընթացեալ ձեռնադրեցին *եպիսկոպոսունս*: - 546. Ասեմք թէ՝ պետրոս գլուխ է առաքելոցն՝ ո՛չ որպէս *եպիսկոպոսն* քահանայից. կամ կաթողիկոսն *եպիսկոպոսաց*: - 546. Զի առաքեալն թաղէոս յորժամ ձեռնադրեաց զադդէ յուռհայ, և ապա՛ ի կեսարիայ եկն և ձեռնադրեաց առաջին *եպիսկոպոս* զթէոփիլոս. զայն յորոյ անունն գրեաց Ղուկաս զաւետարանն և զգործքն առ թէոփիլոս: - 548. Զի յղացեալ էր ի գերեզմանին թաղէոսի. և սնաւ անդ՝ ուր առաքեալն սկսաւ քահանայագործել. և փոխեաց յինքն զշնորհս նորա անդր եղեալ *եպիսկոպոս*: - 548. Եւ թէ ոք ասիցէ, զդրոշմն ո՛չ ունիք. զի *եպիսկոպոսն* տայ որպէս ազգն Ֆռանկաց: - 594. Դարձեալ ասեմք թէ՝ քահանայքն մեր ունին իշխանութիւն դրոշմելոյ զոր նոցա *եպիսկոպոսն* դնէ. ապա ուրեմն իշխանակիցք են քահանայք մեր և *եպիսկոպոսք* նոցա: - 594. Այս ըստ հակառակասիրութեան նոցա ասի. այլ ըստ ուղղութեան՝ քահանայն ունի իշխանութիւն զեօթն խորհուրդ եկեղեցւոյ կատարել. և *եպիսկոպոսն* առաւել ունի. զի միայն տայ զկարգն, եկեղեցի օրհնէ և սեղան: - 594. Կարգն է կարողութիւն զորետ *եպիսկոպոսն* այնմ զոր ի կարգն ընկալաւ և ի սպասաւորութիւն խորհրդոյ եկեղեցւոյ: - 606. Եւ խաչիւ չարչարեալ և յարուցեալ ի մեռելոց. և առ աշակերտսն մտեալ *եպիսկոպոս* եցոյց զինքն: - 607. Զի *եպիսկոպոսունք* տան հոգի քահանայից և զկապելոյ և զարձակելոյ իշխանութիւն: - 607. Վասն այնորիկ **ե** կրկին պատմուճան զգենու *եպիսկոպոսն*:

- 607. Եւ յետ յարութեանն փչելովն զհոգին՝ արար զնոսա *եպիսկոպոսունս*: - 607. Եւ զո՛րծ է նոցա ձեռնադրել *եպիսկոպոսունս*, - 607. Չորրորդ՝ *եպիսկոպոսունք.* որք ասին այցելուք: - 607. Եւ ուր չիցէ *եպիսկոպոս*՝ եկեղեցի օրհնեն և խաչի կնիք տան: - 608. *Եպիսկոպոսն* և քահանայն, զսոսա ի մի կարգ թուէ ի դէմս վերնագոյն դասուց երկնաւորաց. որք են Աթոռք. Քերովբէք. և Սերովբէք: - 608. Զի՞նչ է որ քահանայն աղօթէ՛ և *եպիսկոպոս* զխաղաղութիւնն տայ: - 625. Ո՛չ զամենայն, այլ զիւրաքանչիւր ժամու առաջին աղօթիցն *եպիսկոպոսն* ասէ զխաղաղութիւնն, և զայլն քահանայն որ աղօթէ՛: - 625. **Եւ ա՛յս է պատճառն, զի քահանայն է՛ ի դէմս քրիստոսի, և *եպիսկոպոսն* հօր աստուծոյ. և խաղաղութիւնն է՛ հոգին սուրբ որ ի հօրէ առաքեցաւ...**: - 625. **Վասն որոյ քահանայն աղերսէ՛ *զեպիսկոպոսն*, և նա՛ տայ զխաղաղութիւնն**: - 625. Այլ ի պատարագն պարտ է բանալ զգլուխս որ պատարագիչն է ամենայն ոք որ և իցէ. թէ քահանայ և թէ *եպիսկոպոս* և կամ ա՛յլ ոք: - 635. Եւ որ *եպիսկոպոսն* զմիրոն և զեմիփորոնն և զմատանին զոր զգեցեալն էր ի ձեռնադրութեանն՝ հանէ՛ յորժամ պատարագէ, - 635-636. ...և ապա՛ հրամանաւ *եպիսկոպոսին* պաշտեսցէ զքահանայութիւնն: - 652. **Իսկ վասն տեառնականին և աղօրհնէիցն, սուրբն յուստո՛ս է արարեալ. որ չորրորդ *եպիսկոպոս* էր յեմ յառաքելոյն յակոբայ**: - 659. Իսկ զսքեմայ կարգն՝ սուրբն դիոդորոս *եպիսկոպոս* պամփիւլացոց քաղաքի. յառաջին ամի իւրոյ. հրամանաւ մեծին անտօնի և **բ** թեբայեցոցն. և **բ** սկիւթացւոց լերինն: - 659. թէ ասեն *եպիսկոպոսին* թէ ոք եկեալ է կնունք խնդրել...: - 659. ...այսինքն թէ *եպիսկոպոս* իցէ՝ *եպիսկոպոսք*. և թէ քահանայ՝ և թէ սարկաւագ. նմանապէս և աշխարհականք զաշխարհականս: - 674. Այսպէս և հանգստարանք *եպիսկոպոսաց* ի կարգս իւրեանց, և քահանայից, և կրօնաւորաց, և թագաւորաց, և աշխարհականաց: - 674. Մեծութիւն այսմ ուրախութեան կարէ՛ զմտաւ ածիլ յայնմանէ, զոր սովո՛ր են ծնօղք յորժամ որդիք նոցա լինին *եպիսկոպոսունք* կամ թագաւորք: - 763

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏ + Երկրորդ՝ Արքեպիսկոպոսք. որ թարգմանին *եպիսկոպոսապետք*. և սքեմ նոցա քականօթ և պճղնաւոր. և փիլոն. և ի վերայ նորա եմիփորոն **դ** կրկին խաչիւ շուրջ զիւրև: - 607. Առաջինն է կաթողիկոսն. զոր *եպիսկոպոսապետ* կոչէ: - 608

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՈՒԹԻՒՆ + Իսկ վասն քահանայօրհնէիցն, սուրբն սահա՛կ է արարեալ. յառաջին ամի *եպիսկոպոսութեան* իւրոյ. ի նաւասարդի ամսեանն որ օր մի էր. և յիշատակ սուրբ կարապետին արար զքահանայօրհնէքն: - 659

ԵՊԻՓԱՆ - Ի յադամայ մինչ ի ծնունդն քրիստոսի՝ է՛ ըստ *եպիփանու* **բչ** ամ: - 451. Այլ որք ուղիղ դատեցան վարդապետք եկեղեցւոյ ըստ տեսլեանն յոհաննու. որպէս մեծն անդրէաս և համախոհք նմին սուրբն իրինոս, *եպիփան*, և բասիլիոս: - 687. Այսպէս և *եպիփանն* մեծ: - 777

ԵՌԱԲԱՐ - Իսկ Ուր ոչ ասեմք տեղի աստուծոյ. զի տեղի որ է՛ բովանդակութիւն, *եռաբա՛ր* ասի: - 172

ԵՌԱԲՆԱԿ - Եւ քրիստոս զյարկն դաւթի որ է՛ եկեղեցի՝ չորիցս առաքինութեամբ *եռաբնակ* օթևան աստուծոյ կազմեաց: - 328

ԵՌԱԿԱԲԱՐ + Նմանապէս և մարմնականն շարժի *եռակաբար*: - 142

ԵՌԱԿԻ + Սուրբն դիոնէսիոս ասէ, «*եռակի* է ձև ամենայն մարմնոց». այսինքն լայնութիւն. երկայնութիւն. խորութիւն: - 129. Իսկ թէ աստուած ո՞րպէս գիտէ զթիւ ամենայնի ըստ այնմ, «ո՛ թուէ՛ զբազմութիւն աստեղաց». զայս ասեմք ըստ *եռակի*: - 141. Իսկ շարժումն է *եռակի* ըստ սրբոյն դիոնիսեայ. այսինքն բոլոր՝ ուղղակի՝ և կողմնաւոր: - 142. Զանկումն սատանայի *եռակի՛* է իմանալ. առաջին՝ և միջին և վերջին: - 152. Եւ վեցակողմն, զի մարմինն *եռակի* տարրո՛շ է. ունի վեր և վայր. յետ և առաջք. աջ և ահեակ: - 293. Իսկ հոգևոր ծորումն է՛ *եռակի*: - 368. Ոմանք *եռակի* ասեն. այսինքն աստուածային և մարդկային և շնորհօք: - 471. Իսկ ի քրիստոս *եռակի* գոյ միաւորութիւն. այսինքն աստուծոյ ընդ հոգւոյ. հոգւոյ ընդ մարմնոյ. աստուծոյ ընդ մարմնոյ: - 478. Ա՛րդ՝ *եռակի՛* է համբարձումն քրիստոսի. որ է յերկրի, ի վերայ երկրի, ի վերոյ երկնից: - 520. Եւ գիտելի է, զի *եռակի՛* է սէրն. բնական. բարոյական. և շնորհական: - 575. Դարձեալ՝ *եռակի՛* է խոհեմութիւնն: - 580. Ա՛րդ՝ բարի պսակն *եռակի* է. այսինքն հաւատն. զաւակն. և խորհուրդն: - 610. Երեք չուանն՝ *եռակի* պատիւն նորա: - 645. Աներևոյթն *եռակի՛* է նոցա: - 690. Եւ առաջինն է *եռակի*: - 710. Եւ մեծ և փոքր ի յարութեանն *եռակի* ասի: - 726. Ողորմութիւն տն է *եռակի*: - 747. Եւ չարաց հնծան իմանի *եռակի*: - 748. Նմանապէս և բարեացն հնծան ասի *եռակի*: - 748. Ի տեսութենէ արքային *եռակի* լիցի ուրախութիւն նոցա: - 762. Երկրորդ՝ ի տեղւոյն բարձրութեան *եռակի* ուրախութիւն ընտրելոցն հանդիպեսցի: - 763. Դարձեալ վասն ընկերութեանն լիցի *եռակի* ուրախութիւն: - 763. Հինգերորդ վասն դժոխոցն *եռակի* հանդիպեսցի ընտրելոց ուրախութիւն: - 764. Վեցերորդ և վերջին՝ վասն աշխարհի՝ ընտրելոցն հանդիպի *եռակի* ուրախութիւն: - 764. Իսկ զոր ինչ շնորհօք լինի ոք ստացեալ, կարէ՛ և մերկանալ. որպէս ադամ *զեռակի* շնորհն...: - 782. Եւ բառնին շնորհականքն. որպէս *եռակին* ասացեալ

աղամայ. և լոյս մտաց. և երանութիւն դիւաց: - 782. Զի որպէս բան պատկերին, այսպէս և բան շնորհացն *եռակի*. զի միապէս սոքա եղծանին մեղօք, և նմանապէս արծարծին մաքրութեամբ առ որ ոք և իցէ: - 782

ԵՌԱՄ + Վեցերորդ հարուածն է՛ կեղն և խաղաւարտն. զի քերքեշէ՛ր զմորթն, և ի վեր *եռացեալ* լինէր խաղաւարտն. և մորմոքէր զմարմինս նոցա: - 334. Չորրորդ՝ խորհուրդ մեղացն ճշմարիտ և բարի ցուցանէ զգործն և սիրելի և հեշտ. վասն որոյ յօժարի և *եռայ* ի կատարումն: - 558

ԵՌԱՄԱՍՆԵԱՅ + Նա՛խ՝ ըստ փիլիսոփայիցն ներքին մասունքն հոգւոյն պատճառե՛ն զարտաքին մասունս մարմնոյն. և ըստ պղատոնի՝ հոգին *եռամասնեայ* գոլով՝ բան և ցասումն և ցանկութիւն: - 232. Քանզի, զի *եռամասնեայ* է: - 272. Մին՝ զի հոգին *եռամասնեա՛յ* է: - 396. Եւ երեքն հոգեկան. զի հոգին *եռամասնեա՛յ* է: - 611. Որոյ պատճառէ. զի հոգին *եռամասնեա՛յ* է. այսինքն բան՝ ցասումն՝ և ցանկութիւն. - 611. Նա՛խ՝ վասն զի հոգին *եռամասնեայ* է. բան, ցասումն, և ցանկութիւն. և ունի իմացումն և կամք: - 622. Երեքթելեան լարըն, հոգին *եռամասնեայ* և մարմինն ի չորս տարերաց: - 744-745

ԵՌԱՅԱՐԿ + Տասներորդ, մովսէս *զեռայարկ* խորանն կանգնէր ի չորից նիւթոց: - 328. Ա՛րդ՝ *եռայա՛րկ* էր խորանն: - 343. Իններորդ, գ տեղիք մարդկան նշանակեցաւ *յեռայարկ* խորանն մովսէսի. առաջին միջին և վերջինն: - 682

ԵՌԱՅԱՐԿԵԱՆ + Երկրորդ՝ զորպիսութիւն և զձև աշխարհիս ցուցանէր ի խորանն *եռայարկեան* ի չորից նիւթոց փոխանակ դ տարերաց յանապական և յապականացու բնակչաց: - 342. Երկրորդ, որպէս նա *եռայարկեան* խորան, որ է՛ գաւիթն, և մէջն և բեմն: - 613. Եւ մարդս է *եռայարկեան*. մարմինն արտաքին. և հոգին ի միջին. և իմացումն առաջին: - 613

ԵՌԱՆԴ + Փոխանակ խրախութեանց ճիչ աղաղակի ընդդէմ հեշտալեաց. անհանգիստ ի խշտի՝ յերեկօրեայ զառաւօտ խնդրէաք. և ի նմա *զեռանդ* երանեալք: - 789

ԵՌԱՆԴԱՊԷՍ - Սրբութիւն սրտին է որով պայծառանայ և մաքրի սիրտն առ ի տեսանել զաստուած. և առ ի սիրել յոյժ ջերմ *եռանդապէս*: - 585

ԵՌԱՆԴԵԱՆ + Երբեմն առեալ լինի վասն *եռանդեան* սիրոյն. ըստ այնմ «թողեալ լիցին նմա մեղք իւր բազում, զի յոյժ սիրեաց»: – 575

ԵՌԱՆԴՈՒԹԻՒՆ - Դարձեալ՝ կատարեալ սէր է, յորժամ է ունակութեամբ մեծ. ներքին շարժմամբն ուղիղ. արտաքին գործքն ժիր. արմատովն հաստատեալ. ջերմ *եռանդութեամբն* խոհեմ. և քաղցրութեամբն մխիթարական: - 576

ԵՌԱՆԿԻՒՆԻ + Եւ բոլորակ ձևն պա՛րզ է քան զամենայն ձև. զի *եռանկիւնին* յերից գծից բաղկանայ, և քառանկիւնին ի քառից. նոյնպէս և այլքն: - 182. Հինգերորդ՝ թէ երկինքն ո՛չ էր բոլորակ՝ այլ քառանկիւնի կամ *եռանկիւնի*, յորժամ շարժէին անկիւնքն՝ յորմէ տեղւոջէ վերանային՝ մնային առանց տեղւոյ. և տեղի անկեանցն առանց մարմնոյ: - 183

ԵՌԱՑՈՒՄՆ + Իսկ բանին աստուծոյ քաջ սիրով *եռացումն* ընդ մարմնոյ անբաժ և անորիշ գործեաց միաւորութիւն: - 478

ԵՌԱՑՈՒՑԱՆԵՄ + Զի՞նչ է որ զերաստանս ուռոյց, և զմուկն *եռացոյց*: - 426

ԵՍ + Նոքա որք զբախտ և զճակատագիր և զհրամանն համբաւեն, ո՛չ ինչ ասեն ի կամաց *մեր* գործիլ. այլ զամենայն ի հարկէ՛ ասեն. զի զեղխաբար զկենցաղս վճարեսցեն: - 7. Առաջին պատճառն աստուած՝ եդ զզօրութիւն իւր յաստեղս. և նոքա ազդե՛ն ի *մեզ*, և դարձուցանեն *զմեզ* ըստ իւրեանց շարժութեանն ի չար կամ ի բարի: - 7. Զի ո՛չ այլ ինչ է բախտն, եթէ ոչ զօրութիւն աստեղաց. զոր առեալ յառաջին պատճառէն՝ հա՛րկ առնեն ի վերայ *մեր*: - 7-8. Եւ նախ առ նոսա՝ որք ասեն զբանս *մեր* ի հարկէ գոլ կամ ո՛չ գոլ: - 8. Նա՛խ՝ եթէ լինէր բանս *մեր* ի հարկէ ճշմարիտ, նա ո՛չ մինն միայն, այլև ամենայն բան զինչ ասէաք՝ ճշմարիտ լինէր. որպէս շինել քաղաք, կամ ո՛չ շինել. տընկել այգի, կամ ո՛չ տնկել: - 8. Երկրորդ՝ զի թէ ի ներկայս ասեմք ի վերայ քարի թէ լինիցի փայտ. ո՛չ լինի այնպէս. արդ՝ թէ ասելն *մեր* զներկայն ո՛չ փոփոխէ, նա և ո՛չ զհանդերձեալ. կարէ փոխել. ո՛չ ըզմերձաւոր հանդերձեալն՝ և ո՛չ զհեռաւորն: - 8. Երրորդ՝ եթէ զոր ինչ ասէաք և ճշմարիտ էր, յայնժամ բանս *մեր* ո՛չ հետևէր իրացն. այլ իրն բանիցն հետևէր. որ է՛ յայտնապէս սուտ. զի մնացականն՝ ոչ մնացականին ո՛չ հետևի. այլ անդրադարձեալ. զի հետքն՝ ընթացից ոտիցն հետևին. և ո՛չ ոտքն հետոցն: - 8-9. Չորրորդ՝ զի թէ զոր ինչ ասեմք՝ ի հարկէ ճշմարիտ էր, յայնժամ աւելորդ էր խորհիլն *մեր*. զի խորհուրդն ո՛չ է ի հարկաւորացն. այլ ի ներընդունականացն. զի կարէ՛ լինիլ, և ո՛չ լինիլ. զի թէ առնեմք զայս՝ եղիցի՛ այն. և թէ ո՛չ առնեմք զայս՝ ո՛չ եղիցի այն: - 9. Ապա յա՛յտ է՝ թէ զոր ինչ խորհիմք՝ ի հանդերձեալն զնոյն առնեմք. և ո՛չ ի հարկէ բանն *մեր* որպէս ցուցաւ: - 9. Ապա և բանս *մեր* ո՛չ է հարկիւ. այլ հանդիպելով: - 9. Եւ թէ ոք ասիցէ, բազում բանք *մեր* բացորոշակի լինին ի հանդերձեալն. որպէս

թագաւորն յորժամ ասէ շինեսցի քաղաք, և շինի. և ասեմք թէ այսանուն մարդ մեռանելոց է, և մեռանի. և աղօթեմք և լինի. և այլն նմանապէս անէծք կամ օրհնութիւնք: - 9. Իսկ որք զբախտ և զճակատագիր վերագրեն մարդկան, և զամենայն ինչ *մեր* ի հարկէ ասեն, այսինքն ի զօրութ աստեղացն...: – 10. Ամենայն ինչ որ լինի՝ ունի պատճառ. և ամենայն պատճառ ի հարկէ է՛ նախքան զպատճառելին. ապա թէ հարկաւոր պատճառս այս ո՛չ է բանն *մեր* որպէս ցուցաւ, է՛ ուրեմն զօրութիւնն աստեղաց ի շարժմանէ նոցա ազդեցեալ: - 10. Դարձեալ ասեն, թէ բազում ինչ հանդիպի արտաքոյ կամաց *մերոց*. որպէս չար հիւանդութիւն. վատաբախտութիւն. մահ. և այլն, ապա ուրեմն նոքա ի հարկէ բախտի և ճակատագրի: - 11. Դարձեալ եթէ է՛ հարկ, ապա ո՛չ էր անձնիշխան կամք, այլ արդ՝ եթէ ունիմք կամք և է՛ սկիզբն գործոյն ի *մեզ* և առ *մեզ*, ապա ուրեմն ո՛չ է հարկ որոյ սկիզբն յայլմէ՛ է: - 11. Եւ որպէս կիրք ցաւոցն մարդոյն են, զի ըզգա՛յ զկսկիծն. նոյնպէս և կիրք հեշտութեանն նորա՛ են, եթէ չարեաց և եթէ բարեաց, ապա ուրեմն *մեր* է ներգործութիւնն և ո՛չ հարկին: - 11. Ասեմք առ այս, մոլորականքն ո՛չ եթէ զի ունին ներհակ շարժումն վասն այն կոչին մոլորականք, կամ պատճառք են չարեաց, այլ զի *մեք* մոլորիմք ի շարժումն նոցա. զի ունին հաւասարակ շարժումն, և ունին յատուկ շարժումն: - 12. Ասեմք առ այս, եթէ այսու վկայէ՛ս և դու *մեզ*՝ թէ ո՛չ է հարկ. զի ի բոլոր քաղաքն այնքան բիւր մարդիկ՝ ծեր և տղայ՝ ե՛րբ և ո՛ւր ի մի շարժումն աստեղաց ծնան, որք ի միասին կործանեցան. կամ բազմութիւն զօրացն. կամ որք ի նաւին կային. զի սոքա ամենեքեան յայլևայլ ժամանակս և այլևայլ շարժումն աստեղաց էին ծնեալք. ապա ուրեմն ո՛չ է հարկ բախտի և ճակատագրի: - 13. Ասելով թէ պատճառ ամենայնի՝ բարեաց և չարեաց *մերոց* ո՛չ *մեք* եմք, այլ է՛ առաջին պատճառն աստուած. որք փախչելով յառաջ ասացեալ բախտէ՛ և ճակատագրէ՛ աստեղացն, փոխանակ նոցա յառաջին պատճառն վերագրեն զհարկն. որպէս զի մի՛ ասիցեն երկու սկիզբն ըստ մանիքոսի: - 13. Երկրորդ՝ ասեն թէ աստուած նախքան զլինիլն *մեր*՝ ի նախատեսութիւնն իւր ետես զամենայն լինելոցն այնպէս. զչարն չար, և զբարին բարի: - 15. Նո՛յնպէս և տեսութիւնն աստուծոյ ո՛չ հարկէ ի վերայ *մեր* գործ զբարի կամ զչար. այլ կամք *մեր*: - 16. Դարձեալ ասեմք՝ թէ կամքն աստուծոյ ո՛չ է ընդունայն. զի զոր ինչ կամի առնէ. այլ կամեցաւ և արար *զմեզ* անձնիշխան և տէր գործոց *մերոց*. եթէ չար՝ և եթէ բարի: - 16. Նոյնպէս և աստուած է արարողական պատճառ կամացն. այլ ներգործական պատճառ է չար՝ կամքս *մեր*: - 16. Վեցերորդ՝ ասեն հակառակքն, թէ՝ չարն ոչ է յաստուծոյ, ապա աստուած ո՛չ ճանաչէ զչարն. որպէս *մեք* նմանեաւ զնմանն ճանաչեմք. այսինքն հոգւով զհոգևորս, և մարմնով զմարմնաւորս: - 17. Դարձեալ ասեմք թէ՝ որպէս *մեք* ունիմք կրկին ճանաչումն իրաց, այսինքն զի զոմն ճանաչեմք ի յատուկ տեսակն իւր. և զոմն այլով տեսակաւ: - 17. Նախ եթէ՝ ունիմք անձնիշխան կամք. և տէ՛ր եմք գործոց *մերոց*. առնել և ո՛չ առնել. այլ երբեմն սկիզբն ի *մէնջէ*, և կատարումն ի նախախնամութիւնն աստուծոյ: - 17. Երբեմն սկիզբն յաստուծոյ, և կատարումն առ *մեզ*: - 17. Իսկ սկիզբն և կատարումն ի *մեզ*, որպէս նախածանօթ ընտրեալքն յառաջ քան զլինիլն աշխարհի. որ այժմ բարի գործովք կատարեսցին ըստ նախասահմանելոյն իւրեանց: - 18. Իսկ որ սկիզբն ի *մէնջ*՝ և կատարումն ի խնամոցն աստուծոյ, այսինքն յորժամ սկսանիմք զբարին՝ և նա՛ աւարտէ՛ ի բարին: - 18. Իսկ չար փոխանակ բարւոյ ո՛չ առնէ ըստ որում անիրաւութիւնէ. այլ առնէ երբեք ըստ որում նախախնամութիւնէ. զի ի չարէն լինիցի բարի. թէպէտ *մեզ* չար երևի, այլ այս ևս բարի է. որպէս հիւանդութիւն. փորձութիւն. և այլն: - 18. Որպէս յիմար հիւանդն ասիցէ, կամիմ ուտել և ըմպել զհաճոյսն *իմ*. եթէ առողջանալո՛յ եմ՝ առողջացայց. և եթէ մեռանելո՛յ՝ մեռայց: - 18-19. Ապա ուրեմն չարն ո՛չ է յաստուծոյ այլ ի *մէնջ*՝ կամ ի նենգութիւնէ թշնամւոյն որ պատրէ՛ *զմեզ*: - 19. Երրորդ՝ զի աստուած լինէր պատճառ չարեաց *մերոց*: - 20. Հինգերորդ՝ զի խափանեալ լինէր անձնիշխանութիւնն *մեր*. որ ունի զինքն առ երկոսեան կողմն: - 20. Տասներորդ՝ զի սուտ լինէին ամենայն օրէնք բնական՝ գրական և աւտրնական. զի սոքա ամենքն խրատեն *զմեզ* խոտորիլ ի չարէ՝ և առնել զբարի. և այլն ամենայն: - 20. Վեցերորդ՝ եթէ է ամբոխումն ինչ ի մէջ նոցա, ոչինչ էին մեկուսի ի *մէնջ*. այլ դժուարաձեռն որպէս *զմեզ* և հակառակ: - 21. Եւ է՛ որ խառն բարի է. որպէս առ *մեզ* պատահեալ բարիս որ ունակութիւն է. զի ա՛յլ է էութիւն *մեր*, և ա՛յլ է բարի յէութեան *մերում*: - 22-23. Այս բարիս ի հրեշտակս անփոփոխ և սերտ է. իսկ ի *մեզ* փոփոխական է: - 23. Զի փոփոխական է հոգիս *մեր*. երբեմն բարի և երբեմն չար: - 23. Այլ այս զանազանի. զի բարին բնական ունակութիւն է *մեզ*. զի ի բարին եմք գոյացեալ: - 23. Եւ բարին մի է և ի միո՛յ պատճառ է որէ աստուած. թէպէտ առ *մեզ* ի բազումս բազմանայ: - 23. Երկրորդ՝ զի աստուած անսահման է՝ և սահմանէ՛ *զմեզ*. անսկիզբն է՞ և սկզբնաւորէ *զմեզ*. և պատճառ և այլն ամենայն: - 24. Երկրորդ՝ հաւատով. որպէս *մեզ* հաւատացելոցս: - 24. Կուրացեալ հրէայքն առարկեն ընդդէմ *մեր* թէ՝ դեռևս ոչ է եկեալ մէսիայն: - 27. Որոց պատասխանեն վարդապետք եկեղեցւոյ. և *ես* զնոցայն առեալ ասացից՝ թէ յաւուրս յետինս՝ ոչ զկատարած աշխարհի կոչէ, այլ կոչէ աւուրս յետինս՝ զպակասութիւն օրինացն և արդարութեան նորա. քանզի օրէնք

նոցա պակասեցաւ ի գալստեանն քրիստոսի: - 27. Վասն առաջնոյն ասէ՝ «զարթի՛ր փառք *իմ*». ի բաբիլօն տալով *մեզ* զմիսայէլ, զանանիա, և զազարիա: - 28. Զարթիր, ի սուգ տալով *մեզ* զմուրթքէ, և զեսթեր: - 28. Զարթիր ի յոյնս, տալով *մեզ* զմակաբայեցիսն: - 28. Զարթիր ի հռօմ, տալով *մեզ* զմեսիայն: - 28. Եօթներորդ՝ Հայր *իմ* մեծ քան *զիս*. և պատասխանիք նոցա **ը** գլխով: - 29. Ութերորդ՝ Տէր ստացաւ *զիս*, և պատասխանիք նոցա **դ** գլխով: - 29. Մետասաներորդ՝ Աստուած աստուած *իմ* ընդէ՞ր թողեր *զիս*. և պատասխանիք նոցա **ը** գլխով: - 29. Երկոտասաներորդ՝ Աստուած *իմ* և աստուած ձեր: - 29. Վեշտասաներորդ՝ Ո՛չ զկամս *իմ*, այլ զառաքչին: - 29. Չորրորդ՝ Զի մի՛ է տէր *մեր* և աստուած մարմնով՝ **ի** գլխով: - 30. Հնգետասաներորդ՝ Հարցումն երկաբնակացն առ *մեզ* **ծ** թւով. և անդ վասն մի կամաց՝ և մի գործոց՝ և կրից: - 30. Արդ՝ զորօրինակ զգալի աչք *մեր* ո՛չ կարէ ըմբռնել զքանակութիւն արեգականն և այլ լուսաւորացն. այլ մտօք իմանամք զմեծութիւն նոցա: - 31. Իսկ սոքա և զհրեշտակս ընդ *մեզ* դասեն. որպէս յայտ է ի գիրս պարապմանցն Կիւրեղի: - 34. Եւ զորս *ես* աստ պարկեշտութեամբ լռեմ, յընթանրական թղթին յօհաննէս ի նեռն առակէ ասելով. «արդէն իսկ նեռինք եկեալք են. զի ամենայն որ ուրանայ թէ յիսուս չէ՛ Քրիստոսն՝ նա իսկ է նեռն»: - 34. Նոյնպէս և հերձւածօղք պղծեն զտաճարն աստուծոյ և զհաւատն սուրբ՝ որով քրիստոս ի *մեզ* բնակի, և *մեք* ի նա՛: - 35. Վասն որոյ և *մեք* համաձայն գոլով ուղղափառաց հարցն սրբոց՝ դիցուք սուղ ինչ յառարկութեանց նոցա, և ընդ նմին զպատասխանիս: - 35. **Այլ *մեզ* մի է որ շարժիցին և շարժումն. որպէս մի է ասումն և բան**...: - 36. Այլ ա՛յս է *մեր* պատասխանի: - 37. Բայց հարցմունքս այս կարէ՛ ասիլ ի վերայ *մեր*. զի ասիմք՝ յէից եղեալ և յոչ էից: - 37. Դարձեալ՝ յէից, զի *մեք* ի տարերցս եմք: - 37. **Ով արիանոսք՝ զի թէ որպէս *զմեզ* զորդի շնորհօք ասէք և արարած, *մեք* զի եմք շնորհօք որդիք՝ ունիմք ընդ *մեզ* և ընդ հայր շաղկապ. իբր թէ զլար զհոգին սուրբ**: - 39. Որ ետես *զիս*՝ ետես զհայր *իմ*: - 39. Որպէս գիտէ *զիս* հայր՝ գիտեմ և *ես* զհայր: - 39. Որ ինչ *իմ* է՝ հօ՛ր է. և որ ինչ հօր է՝ *իմ* է: - 39. Եւ դարձեալ՝ ըստ ձեզ պարտ էր ասել. թէ՝ *ես* ի միասին հօր, և մասն հօր ի *յիս*: - 39. Զոր հայր *մեր* է ըստ ստեղծմանն և հանդերձելոյ աշխարհին: - 39. Դարձեալ քննեսցուք ըստ *մեզ*. զի ո՛չ են հակառակ առաքելոյն բանն և աւետարանին, թէ հայր մեծ է քան զորդի. զի երկոքին նոյն ինքն աստուածութեանն իմանին. ըստ այնմ որ *զմեր* նուաստ և տկար բնութիւնս միացոյց ընդ իւրում աստուածութեանն, և անտեսանելին տեսանիւր՝ և ծառայի կերպիւ շրջէր վասն տնօրէնութեան՝ ասի փոքր յայս միաւորութեանս քան զհայր. իսկ ըստ այնմ որ է՛ անճառ և նախքան զյաւիտեանս ծնունդ ի հօրէ՛, հաւասա՛ր է հօր և ոչ փոքր: - 40. Եւ գիտեմք հաւաստի թէ որդի էր. զի հրեշտա՛կ անուանէ զնա գիրն. և զի հայր երբէք հրեշտակ ո՛չ կոչեցաւ՝ այլ որդի ըստ եսայեայ մարգարէի, որ (հրեշտակ մեծի խորհրդոյ) կոչէ զորդի. որ եղև մեծ խորհրդոյս սպասաւոր. այսինքն փրկութեան *մերոյ*՝ մարդանալովն իւր: - 40. Իսկ զի ասէ՝ «առաքեցայ» ո՛չ թէ տեղւոջէ ի տեղի. որպէս *մեք* բովանդակեալքս ի մի տեղի. զի առաքիմք շարժմամբ ի միւսն: - 40. Այլ զի խոնարհեցաւ ի բարձրութենէ փառացն և ընդ նուաստ բնութեան *մերում* միաւորեցաւ. ա՛յս է որ առաքեալ ասի: - 40. Իսկ անտօն և ո՛չ գիր գիտէր՝ ո՛չ թէ այնքան իմաստութիւն, որպէս հաճոյ եղև աստուծոյ. *մեք* յի՞նչ հաւատամք և ընդունիմք զայն իմաստութիւն: - 40. Այլ ի ծնունդս որ առ *մեզ*՝ այլայլի՛ ծնօղն: - 41. Զի որպէս առաջին նա՛ ծնաւ անսերմն ի կուսէ և ի հոգւոյն սրբոյ, այսպէս և *մեք* յետ նորա ի ձեռն հոգւոյն սրբոյ ծնանիմք ի կոյս աւազանէն: - 41. Դարձեալ անդրանիկ է ըստ շնորհաց հոգւոյն զոր ընկալաւ ո՛չ վասն կարօտութեան՝ զի լիապէս ունէր այլ զի գլուխ էր *մեր*՝ ընկալաւ՝ զի յանդամս իւր սփռեսցէ: - 41. Իսկ բանս *մեզ* այսպէս լուծցի: - 42. Այլ որ եղև փոխանակ հնոյն նոր անդամ. և նզովք կոչեցաւ վասն *իմ* և մեղք այն որ ո՛չ արար զմեղս, և ելոյծ զանէծս և եբարձ զմեղս: - 42. Այսպէս և զանհնազանդութիւնս *մեր*. զոր ոմանք ուրացութեամբ և կէսք ախտիւ՝ իւրն վերագրէ գլուխ գոլով անհնազանդ անդամոցն: - 42. Այլ զի *մեք* թողեալք և անտես եղեալք յաստուծոյ վասն յանցանացն, զդէմս *մեր* տպաւորէ՛ յինքեան. բնութենակից գոլով *մեր* և գլուխ անդամոցս: - 42. Նոյնպէս և զաղաղակն և զարտասուսն՝ զերկիւղն՝ զտրտմութիւնն՝ զաղօթելն՝ և զայլ սոյնպիսին ի դիմաց *մերոց* իմասցիս: - 42. Գլուխ գոլով *մեր* և լեզու. զտկարութիւն բնութեան անդամոցս ցուցանելով հօր: - 42. Առաջին պատճառն, զի յինչիրս և մերձենայր չարչարանօքն՝ ծախէ՛ր զչարչարանքն *իմ*: - 42. Այսինքն երկնչելովն՝ զերկիւղն *իմ*. քաղցիւն՝ զքաղցն. վաստակելովն՝ զքիրտն. նմանապէս և զայլսն իմասցիս: - 42. Որով ցուցանի կատարեալ սէրն նորա առ *մեզ* արդեամբք և ճշմարտութեամբ....: - 43. Երրորդ՝ ի խրատ *մեզ*. զի որպէս չարչարանօքն ազատութիւն արար մարդկային բնութեանս, այսպէս ամէն ոք չարչարանօք իւրովք ազատեսցի ի պատժոց ներգործական մեղացն: - 43. Չորրորդ՝ զի չարչարանօքն իւրովք փորձեսցէ՛ զհնազանդութիւնս *մեր*. այսինքն զկսկիծ և զծանրութիւն չարչարանաց *մերոց*. որպէս թէ ունիցի գիտել իւրովք զմերս և ողորմիլ *մեզ*: - 43. Վեցերրորդ՝ զի պահանջէ՛ ի սիրողաց իւրոց միշտ զայն խորհիլ. զի որպէս ինքն վասն սիրոյ զանձն իւր եդ ի վերայ *մեր*, և *մեք* վասն սիրոյ նորա փոխարէն դիցուք ի վերայ նորա: -

43. Եօթներորդ՝ զի չարչարանօքն իւրովք յուսադրեաց *զմեզ*, զի մի՛ յետ տկարութեանս և սակաւ չարչարանաց ի փորձողէն՝ կասեսցուք ի նախատակութեանց. այլ օրինակ դիցուք զչարչարիլն նորա *մեզ* և համբերեսցուք որպէս աւէ: - 43. Մինն որ է աստուած՝ իսկապէս *մեզ*, և նմա ըստ մարմնոյն: - 43. Եւ միւսն որ է՛ հայր՝ նմա իսկապէս, և *մեզ* պիտակապէս: - 43. Զի նմա՛ բնութեամբ է հայր, և *մեզ* ըստ շնորհաց: - 43. *Մեզ* ճշմարտապէս ստեղծօղ՝ որպէս և նմա ո՛չ բանին՝ այլ երևելոյն: - 43-44. Այսոքիկ *մեզ* անկա՛ր են և անհնարինք. բայց ոչ յաստուծոյ. այլ հնարաւորք և կարելիք են նմա: - 44. Եւ այս ոչ էութիւն և չարութիւն՝ առ *մեզ* կարէ՛ երևիլ, զի մասա՛մբ ունիմք զկարողութիւն և ո՛չ կատարեալ: - 44. Է՛ և անկարութիւն առ *մեզ*՝ ոչ էին գոյ լինիլ. և չորսին չորեքտասան: - 44. Ասեմք զայս ըստ մարդկութեանն. զի ո՛չ ունէր բնութիւնս *մեր*. այլ յորժամ միացաւ ընդ բանին և եղև որպէս առօղն և առեալն իշխան և տէր ամենեցուն: - 46. Դարձեալ ասէ թէ՝ ետ *ինձ* հայր, զի մի՛ հակառակ հօր կարծիցեն զորդի. որպէս կարծէին հրէայքն լուծանելով զշաբաթսն: - 46. Այլ այս առաւել զմիակամութիւնն ընդ հօր և որդւոյ ցուցանէ. զի ասէ՝ ո՛չ *իմ* կամք այլ որիշ զի առնեմ, այլ զա՛յդ կամքդ առնեմ զի հասարա՛կ է: - 46. Եւ դու ընդ է՛ր ասես լինել *ինձ* ըստ մարդկան երկրորդաբար բարի. զի աստուածութեամբս եմ ընդ հօր ծայրագոյն բարի: - 47. Այլ ա՛յս է հոգւոյն բարեխօսելն, զի յորժամ կամք յաղօթս՝ ո՛չ գիտեմք զպատշաճն խնդրել. ապա հոգին անմռունչ տայ *մեզ* իմաստ զպատշաճն աղօթել: - 48. Զի նա գլուխ է *մեր*՝ և *մեր* անդամք. յորժամ տեսանէ զմեզ ի մեղս՝ հոգա՛յ և ցաւի վասն մեր: - 48. Եւ քարոզչօք՝ այսինքն հրեշտակօք կամ վարդապետօք կամ գրոց սրբոց գիտութեամբ, փութայ զկեալն *մեր*: - 48. Իսկ յորժամ դառնամք ի մեղաց՝ յորդորէ՛ *զմեզ* ի ծածուկ իմաստիւքն իւրովք, ժուժկալ լինել ի փորձութիւնս և համբերել տանջանաց որով ինքն զփորձ էառ: - 48. Զի *մեք* որ ի նեղութիւնս և ի փորձութիւնս ժուժկալեմք աղաչանօք. իսկ *մեր* մաղթանքն նմա՛ վերաբերի: - 48. Իսկ զանգիտութիւնն որդւոյ վասն ժամուն և աւուրն թէ բերցեն ընդդէմ *մեր* հակառակօղքն՝ և այնպէս նւազ ասիցեն զորդի: - 48. Եւ յայտնեաց էն առաւել է. զի Աստուածն յաստ էած *զմեզ*, և կամ ստեղծօղ, և կամ ճանաչօղ լսի: - 49. Իսկ այլ ամենայն անուանքն՝ ներգործութեանցն են առ *մեզ* արարեալ՝ և հովանւոյն. բայց բաժանին ամենայն անւանք յերկուս: - 49. Իններորդ՝ զի գալստեամբն իւրով եբարձ զանբանութիւնս *մեր* և զանգիտութիւն. էած *զմեզ* ի ճշմարիտ գիտութիւն աստուածութեան իւրոյ: - 49. Է՛ և այլ բազում միտք վասն բանին. զոր *մեք* զսակաւն գրեցաք: - 49. Զի արդարութիւն արար քրիստոս բնութեանս *մերոյ* գերեալ ի սատանայէ՛: - 50. Եւ քրիստոս խաղաղութիւն արար յերկինս և յերկրի. և զխաղաղութիւն իւր ետ *մեզ*: - 50. Այսպէս և քահանայապետն *մեր* միայն եմուտ ի ներքին կողմն վարագուրին: - 50. Իսկ մարդ, զի սրբեսցէ ինքեամբ *զմեզ*՝ եղև ամենայն յաղագս ամենայնի. այսինքն հոգի և միտք և մարմին. զի յորոց հասարակաց եղև մահ, լիցի և կեանք: - 50. Վեցերորդ՝ իջումն ի յորդանան. զոր քրիստոս գլուխն *մեր* էառ և ետ ի յանգամքս: - 50. Տասներորդ՝ ըստ *մեզ* ի ջուրս աւազանին իջումն հոգւոյն: - 50. Երրորդ՝ թէ արարած՝ զիա՛րդ կատարէ *զմեզ* լինիլ աստուածս յորդեգրութիւն հօր՝ աւազանաւն: - 51. Եւ միտն արտաքոյ ամենեցուն՝ *մեզ* շնորհէ զտեսութիւն և զկարողութիւն յիւրաքնաչիւր արհեստ: - 51. Այս նմանէ *մեզ* և անկ: - 51. Եւ այլք աստուած խոստովանին. որպէս և *մերս* դաւանութիւն՝ ընդ հօր և ընդ որդւոյ: - 51. Այլ *մեր* բանս ո՛չ է ընդ այլսն ամենայն, այլ որք զօրութիւն և արարած ասեն գոլ զհոգին: - 51. Զի *մեզ* հոգին ըստ ինքեան գոյացութիւն, և յայլում տեսանի. այսինքն կատարեալ անձնաւորութիւն յէութիւն հօր: - 51. Իսկ յորժամ զյայլումն լսեն՝ արձակին ի վերայ *մեր* ասելով, եթէ յայլո՛ւմ է՝ պատահումն է ի հայր որպէս զօրութիւնս առ *մեզ*. իսկ եթէ զօրացեալ է՝ և ընդ զօրանալն դադարեսցէ ամենայնիւ. շարժումն եղիցի և ոչ շարժօղ: - 52. Եւ թէ արարած է՝ զիա՞րդ հաւատամք և կատարիմք. այսինքն յորժամ խնդրեմք և առնումք. զի ո՛չ տան *մեզ* զհայցւածքն որք են արարածք. որպէս անւամբ միայն աստւածք հեթանոսացն: - 52. Եւ թէ յորդւոյ՝ երևեցաւ ասեն և թոռն ոմն *մեզ* աստուած: - 52. Եւ այսպէս կարծեն յամենայն կողմանց կապել *զմեզ*: - 52. Ասեմք մարմնասիրեացն եթէ՝ մարմնակա՛ն կարծէք զծնունդն ըստ *մեզ* ո՛վ ծիծաղելիք: - 52. Եթէ ըստ *մեզ* կարծէք զծնունդն, պիտոյանայ երկուորիս և գործիս հօր. լիցի և այրութիւն և իգութիւն յաստուած. և լիցին որդիք երկորեակք էրէց և կրտսեր: - 52. Պատասխանեմք թէ ցո՛յց *մեզ* սոյնպէս աստուած երեք անձինք ի մի բնութիւն. և *ես* ցուցանեմ զմինն ծնունդ և զմիւսն ո՛չ ծնունդ: - 53. Պատասխանեմք թէ՝ ո՛չ ասէ պարզաբար ամենայն, այլ կարգէ՛ զհետն թէ՝ ամենայն որ ինչ եղևն. թէ եղեալ ցուցանես զհոգին, և *ես* հաւատամ թէ ի ձեռն որդւո՛յ է եղեալ: - 53. Ասեն դարձեալ, զիա՞րդ եղանակէք *մեզ* անգիր աստուած զհոգին: - 54. Զի լիցի քո պատճառն ի կողմանէս *մեր*՝ պատասխանի քեզ: - 54. Իսկ արիոսի՝ զի նա միայն զիա՛յր ասէր աստուած. զայս ասեմք թէ, ո՛չ են *մեզ* երեք աստուածք՝ այլ մի աստուած և երեք անձինք. և երկուքն ի մի և ի նոյն էութենէն յառաջ եկեալ. կամօք մի և զօրութեամբ մի: - 54. Զոր և այժմ օրինա՛կ է առ *մեզ* սարկաւագն. զոր հոգի կոչէին վասն հոգևորապէս խօսելոյն: - 59. Իսկ այլք՝ հոգի զիրեշտակական հոգին ասեն. որ տըւեալ

է առ ի պահպանութիւն *մեզ*. զի նա ուղղէ *զմեզ* ի բարիս, և զաղօթս *մեր* մատուցանէ աստուծոյ: - 59. Այսպէս և հոգւոյն բարեխօսելն է. զի ինքն ծագէ ի սիրտս *մեր* զբարեխօսն լինիլ յաղօթս. այսինքն զայն խնդրել որ ինչ ի փառս աստուծոյ է: - 59. Առ չորրորդն եթէ՝ «*յիմմէ* անտի առնուցու». այսինքն *յիմ* սկզբնէն առնու և պատմէ ձեզ: - 61. Այլ այսրքիկ զմիութիւնն *մեզ* ցուցանեն: - 61. Վեցերորդ վկայ ի ժողովոյն քաղկեդոնի զոր նոքա ընդունին և ո՛չ *մեք*. այսպէս է գրեալ թէ՝ որ ոք զհոգին ի հօրէ և յորդւոյ բղխումն ասիցէ՝ նզովեալ լիցի: - 64. Եւ այս է *մեզ* հայր և որդի և հոգի սուրբ: - 65. Եւ *մեք* համաձայնեալ սուրբ և ուղղափառ վարդապետութեանցս, այսպէս դաւանիմք և խոստովանիմք զՅոգին սուրբ աստուած բղխումն ի հօրէ աստուծոյ...: – 65. Զոր օրինակ՝ Աղբիւր բղխեալ առ *մեզ* հոգին սուրբ ա՛րդ սկիզբն աղբերն շարժի ի ծովէ՛. և հասանէ յակն. և յակնէն առ *մեզ* բղխէ: - 65. Եւ հասանէ իբր յակն առ որդի. և յորդւոյ առ *մեզ* հեղու: - 65. Եւ թէ և նա՛ է բնակարան, ապա ո՛չ ինչ ունի քան *զմեզ* առաւել: - 66. Վեցերորդ՝ զի թէ *մեք* շնորհիւ՝ որդեգրեալքս կերպանամք առ ճշմարիտ և բնութեամբ որդին, և թէ և նա՛ է ըստ *մեզ* շնորհիւ, պիտո՛յ է նմա վերնագոյն բնութեամբ որդի մարմնացեալ ի յոր կերպասցի և սա՛ ի նմանութիւն նորա շնորհօք որդի: - 67. Եօթներորդ՝ զի թէ *մեք* որպէս և եմք ըստ լծով ծառայութեան՝ այսպէս և նա՛...: – 67. Մետասաներորդ՝ զի թէ է՛ ինքն բնակարան և տաճար, կազմէ և *զմեզ* բնակարան և տաճար իւր: - 67. Չորեքտասաներորդ՝ զի թէ մահւամբ չարչարանօք նորա փրկեցաք *մեք* ամենեքեան՝ և այն է սոսկ մարդոյ փրկութիւն *մեր*: - 67. Իսկ թէ և զերկու բնութիւնն ասես տէր, ընդդէմ խօսիս առաքելոյն որ մի ասաց զտէր *մեր* յիսուս քրիստոս՝ որպէս և զհայր: - 69. Ասա՛ *ինձ* ո՛վ բաժանօղ՝ ո՛ր դիմաց գոլ ասացեալ զայս: - 70. Ապա ուրեմն աստուած է տէր *մեր* յիսուս քրիստոս: - 70. ...և ինքն քրիստոս դնելով զօրէնսն ասէր, ասացաւ առաջնոցն այս ինչ, բայց *ես* ասեմ զայս ինչ և զայս: - 71. Եւ տէր *մեր* քրիստոս առնէր սքանչելիս...: – 71. Արդ բանն առանց մարմնոյն քրիստոս ո՛չ է. ապա ուրեմն յա՛յտ է զի միացեալ մարմնովն է՛ հաւասար և ի կերպարանս աստուծոյ տէր *մեր* յիսուս քրիստոս: - 72. Տասներորդ՝ դերանուանքն որպէս *ես*. դու. նա՛. յատկապէս զմի անձն նշանակեն: - 73. Յորոյ փախչելով *մեր* և յերկուց ծայրիցն, զառ ի մէջն ունելով ուղղապէս ընթացք, ասեմք եթէ քրիստոս ըստ անշփոթ միաւորութեանն՝ աստուածային բնութեամբն մարդ է, և մարդկային բնութեամբն աստուած է: - 75. Եւ այսպէս ուսաք ի սրբազան առաջնորդէն *մերմէ*: - 75. Իսկ *մեք* ի կարճոյ պատասխանեսցուք: - 76. Ո՛չ յեղմամբ կամ շփոթմամբ. այլ անշփոթ միաւորութեամբ զբանն մարմին եղեալ և միաւորեալ զբնութիւնս *մեր* կատարելապէս ընդ իւրում աստուածութեանն: - 76. Եւ թէ՝ մի ասեմք զտէր *մեր* յիսուս քրիստոս. և մի զբնութիւն նորա. զի մի՛ է բնութիւն բանին մարմնացելոյ: - 76 - 77. Այլ *մեք* զբոլորն և անբաժան ասեմք աստուած և մարդ. այսինքն մարդկութեամբն մարդ, և աստուածութեամբն աստուած: - 77. Եւ զի *զմեզ* անապական գործեաց վերստին ծննդեամբն: - 78. Իսկ թէ ո՛չ, այլ պարզաբար աստուածածին խոստովանիս ընդ *մեզ*, ապա՛ և զծնեալն ի նմանէ խոստովանեա՛ աստուած մարմնացեալ և մարդացեալ: - 79. Յորոց երկուց աստուածաբանիցս իմանի *մեզ* սոյնպէս: - 79. Իսկ *մեք* դասք ուղղափառաց կրկին կերպիւ իմանամք զբանս զայս: - 80. Զի *իմ* զդէմսն, այսինքն զանձինսն շփոթիցեմք: - 80. Ընթացք աստուածպաշտութեան՝ զմիջինն ուսուցանեն *մեզ* գիրք սուրբք...: – 80. Այլ և նոքա որք անանձն և անգո՛յ ասեն զբանն մարմնացեալ. որպէս *մեր* բանս: - 82. Իսկ *մեք* դասք ուղղափառաց՝ գիտեմք զբնութեանն բան: - 82. Ո՛չ զմասն ինչ առեալ զմարդոյ. այլ զբոլոր բնութիւնն ժողովեալ անհատ մարդկութեամբն. զհոգի բանական՝ և զմիտս՝ և զմարմինս *մեր*՝ միաւորեաց ընդ իւրում աստուածութեանն անշփոթ և անորոշ միութեամբ: - 83. Եւ զայս միաւորութիւնս խոստովանիմք *մեք* մի անձն. և մի դէմ. և մի կերպ. և մի բնութիւն. և մի կամք, և մի ներգործութիւն: - 83. Եւ թէպէտ համաձայն *մեզ* այլք ասացին մի անձն՝ բայց թիւրապէս: - 83. *Մեք* ո՛չ պատրիմք. և ո՛չ հաւանիմք նոցա: - 83. Եւ թէպէտ և ոմանք նմանապէս *մեզ* ասեն մի բնութիւն՝ բայց շփոթեալ: - 83. Ոչ մոլորիմք *մեք* ի հոմանուն ձայնս նոցա: - 83. Արդ՝ *մեք* ո՛չ մտացածին բանիւ ինչ իշխեմք յաւելո՛ւլ կամ պակասեցուցանել: - 84. Որք ուսուցին *մեզ* զխորհուրդ աստուածպաշտութեան որպէս ցուցաւ: - 84. Ա՛րդ՝ դուք որ **բ** բնութիւնս ասէք քրիստոսի, զբաժանական տարբերութիւնս ասէք. և *մեք* մի խոստովանիմք զբաղկացականս միաւորութիւն: - 85. Յարցից և *ես* զձեզ դասք երկաբնակաց: - 86. Իսկ տէր *մեր* անուամբ և բնութեամբ է աստուած որպէս խոստովանիմք դասք ուղղափառաց: - 88. Այլ և ո՛չ որպէս պատահումն ի յէութիւն. զի բանն աստուած ո՛չ է անանձն և ազդումն ինչ որպէս *մեր* բանս ըստ ոմանց. որպէս մարկեղոս և փոտինոս դանդաչեն: - 88. Եւ մեռեալ ի խաչին զանձն միայն ասէք. որպէս երգէք յերեք սրբեանն ձեր, քրիստոս որ խաչեցար ողորմե՛ա *մեզ*: - 89. Ահա՛ այս ի կարճոյ բացայայտութիւն ծածկեալ ամբարշտութեանց, որք բ բնութիւնս սահմանեն ի վերայ միոյն քրիստոսի. թէպէտ անձն մի համբաւեն համաձայն *մեզ*, սակայն որոշմամբ բնութեանց լինին տարաձայն *մեզ* և եկեղեցեացն աստուծոյ: - 90. Զի՞նչ պատասխանեմք երկաբնակացն որք հարցանեն *զմեզ*, թէ մասունքն քրիստոսի աստուած է՝ այսինքն ոտքն

և ձեռքն և գլուխն ապա բազմաստուածք էք: - 91. Եւ *ես* ասեմ քեզ. զի թէ մասունքն քրիստոսի քրիստոս է, ապա բազմաքրիստոս էք և դուք: - 92. Երրորդ՝ զի ո՛չ է նման առ *մեզ* և առ նա մասն և բոլորն. զի թէպէտ մասունք մարդոյ՝ ո՛չ ունին զկոչմունս բոլորին, սակայն մասունք մարմնոյն քրիստոսի՝ կոչին և ունին զբոլորին էութիւն: - 92. Ասաց թէ՝ որ ի կերպարանս աստուծոյ էր բանն, այսինքն էակից հօր, ո՛չ ինչ զրկումն համարեցաւ ի ներգոյական փառաց զլինիլն հաւասար *մեզ*: - 93. Եւ դարձեալ՝ եթէ շնորհօք որդի և օծեալ, և ո՛չ աւելի նա քան *զմեզ*. զի և *մեք* չեմք ծառայ, այլ՝ որդի: - 94. Իսկ հիմն հաւատոյս *մերոյ* քրիստոս է եղեալ ի հօրէ՛: - 96. Ա՛րդ՝ ի մարդկանէ ո՛չ ոք ետես զաստուած, և որդի կուսին ո՛չ ետես որպէս դուդ ասես. սո՛ւտ է ապա և պատմութիւնն զոր ինչ ուսոյց *մեզ*. զի ո՛չ է տեսեալ և պատմէ. ահա անդունդք հայհոյութեան. զոր ի կարգիս լռե՛մ: - 96. Ա՛րդ՝ եթէ տգէ՛տ է որդին աստուծոյ հօր, և տգէտ որդւով խօսեցաւ ընդ *մեզ*. տգիտութեան եղիցի և օրէնքս նոր քան զհինն: - 96. Ա՛րդ՝ եթէ զհայր ո՛չ ոք ի յօտարաց ճանաչէ՝ և ո՛չ որդի ճանաչէ ըստ *քեզ*, եղիցի և որդին օտար ի հօրէ: - 96. Արդ՝ եթէ ինքն ճշմարտութեամբ ո՛չ գիտէ, *մեզ* որպէս ցուցանէ. և թէ ինքն մոլորեալ է՝ *զմեզ* ո՞րպէս տանի առ հայր: - 97. Ա՛րդ՝ եթէ պակա՛ս է շնորհք և իմաստութիւն նորա, *մեք* զիա՞րդ լիութեամբ առաք: - 97. Քսանևմիերորդ՝ արդ՝ եթէ քրիստոս տգէտ ունէր միտս, և տկար հոգի, և ապականացու մարմին և եկն քրիստոս զի բարձցէ զտկարութիւնս *մեր*. և լուսաւորեսցէ որ նստէաք ի խաւարի. և նա՛ է գառն աստուծոյ որ բառնայ զմեղս աշխարհի և զապականութիւն: - 99. Եւ *մեք* զնոյն դաւանութիւնն պինդ կալցուք անշարժ յուսով ի կեանս և ի մահ և յետ մահու. և նորին խոստացեալ բարեացն արժանի լիցուք ի քրիստոս յիսուս ի տէր *մեր*: - 101. Եւ թէ՝ բանս *մեր* միաւորեալ է ընդ ձայնի: - 102. Դարձեալ՝ զգայութեամբ ծանօթանամք որ արտաքոյ քան *զմեզ*: - 103. Եւ խոհեմութեամբ՝ որ ի ներքս ի *մեզ*: - 103. Եւ վերին խոկմամբ՝ որ ի վե՛ր է քան *զմեզ*՝ ըստ կարողութեան լուսաւորիմք ճառել զանճառէն: - 103. Վեցերորդ՝ որդին աստուծոյ եղև որդի մարդոյ. զի *զմեզ* արասցէ որդիս աստուծոյ: - 107. Նախ՝ զի թիւն քանակ է պատահական՝ և գիտելի *մեզ*: - 108. Զի յաւիտենական բղխէ ի հօրէ առ որդի. և նովաւ առ *մեզ* գայ. որպէս ջերմութիւն ճառագայթիւ արեգականն: - 108. Քանզի ո՛չ է ծնունդ, այլ բղխումն. որպէս շունչ և կեանք ի հոգւոյս *մեր*: - 109. Նոյնպէս և ի միոյն աստուծոյ իջեալ յարարածս ընդարձակի տեսութիւն *մեր*. և ի սոցանէ ի նա դարձեալ նեղի: - 110. Երրորդ՝ թիւն ընդ գիտութեամբ *մեր* է. իսկ աստուած ընդ գիտութեամբ *մեր* ո՛չ պարունակի որպէս ասացաք. ապա ուրեմն ի վեր է քան զմի և զմիակ: - 110. Երրորդ՝ զի նախ՝ էի և գոյացութեան հաղորդեաց զեղեալքս, և ապա կենաց և իմաստութեան և այլն. զի նախ է գոլն *մեր*, և ապա բարի գոլն: - 111. Վասն է՞ր կոչեմք զնա էր. և է՛. և եղիցի. ըստ այսմ. «*ես* եմ որ էն». և «ի սկզբանէ էր բանն». և եղիցի աստուած ամենայն յամենայնի: - 111. Դարձեալ՝ յարացոյցն ո՛չ թանձրանայ որպէս տարերք. և ո՛չ որպէս նիւթ և տեսակ կերպանայ. և ո՛չ թէ յարացոյցն արար *զմեզ*: - 112. Զի առ աստուած՝ ո՛չէ սոսկ տեսութիւն արտաքոյ. այլ յինքն տեսանելով զյարացոյցն. և *զմեզ* ի յարացոյցն *մեր* իբր լինիլ *մեզ* նախ ի յաստուած, և ապա ի յէութեան *մերում*. և ո՛չ որպէս փոփոխումն ինչ ի բարի կամացն: - 112. Որպէս նախ քան զլինիլն *մեր*՝ էր սկիզբն *մեր*. և այժմ է՛ նոյն սկիզբն. և յետոյ ի կատարածի անփոփոխելի մնայ ի սկիզբն գոլոյ: - 112. Վասն որոյ երբեմն կոչի սկիզբն. և *մեք* սկսեալք ի նմանէ: - 112. Երբեմն նախագաղափար. իբր նախօրինակ. և *մեք* պատկեր և նմանութիւն նորին: - 112. ...և թէ՝ նախ սահմանեաց *զմեզ* աստուած ի կամս իւր իբր անփոփոխելի սահմանադրութիւն: - 112. Իսկ հոգի *մեր*՝ և հրեշտակք՝ ասին յաւիտենականք. զի ո՛չ են ընդ ժամանակաւ. այլ ընդ յաւիտենիւ: - 114. Թէպէտ առ *մեզ* տեսանի անսկիզբն յառաջին կողմն, և անվախճանն ի վերջինն. այլ ի նա ո՛չէ առաջին և վերջին. զի պա՛րզ և միեղէ՛ն է: - 115. Ո՞րպէս աստուած զանցեալն և զապագայն համանգամայն տեսանէ ներկայաբար. իսկ *մեք* ո՛չ: - 117. Միտք *մեր* **բ** պակասութիւն ունի. այսինքն զմոռացումն և զտգիտութիւն. զի զանցեալն մոռանայ. և զապագայն ո՛չ գիտէ: - 117. Դարձեալ՝ միտք *մեր* այժմ ի ներքոյ ժամանակի՛ է. և բ մասն ժամանակին ո՛չէ. այսինքն անցեալն կորուսեալ է, և ապագայն ո՛չէ է: - 117. Վասն որոյ ընդ կորուստ այսպիսի մասանց՝ և գիտութիւն մտաց *մեր* կորնչի: - 117. Վասն է՞ր է զի աստուած զանգործս և զոչէսն տեսանէ. իսկ *մեք* զեղեալն և զգործեալն: - 118. Իսկ *մերս* եղական է. վասն որոյ զեղեալսն չափէ: - 118. Զի ուր բնութիւն ո՛չ հասանի, անդ և միտք *մեր* ո՛չ կարեն հասանիլ: - 118. Իսկ *մեք* երկոցունցն անգիտանամք: - 118. Ո՞րպէս տեսանէ աստուած զէքս. զի զգայութիւն ո՛չ ունի. որպէս *մեք* ներքին զգայութեամբ զիմանալիս՝ և արտաքին զգայութեամբ զերևելիս տեսանեմք: - 118. Որպէս յորժամ ասեմք անբան և յիմարութիւն, գերագոյն ունիլ զբան և զիմաստութիւն քան *զմերս*: - 118. Եւ այս ամենայն ընդդէմ է տեսութեան *մեր*. զի *մեք* մասամբ տեսանեմք. և մի զկնի միոյ. և առաւել և պակաս գիտութեամբ. և ըստ իրին փոփոխմամբ: - 118. Իսկ *մեր* տեսութիւնս էութեանն հետևի. զի նախ իրն լինի, և ապա՛ *մեք* տեսանեմք: - 118. Իսկ *մեք* զկնի գործոյն և կամելոյն և էութեան որպէս ասացաք: - 118. Իսկ *մեք* սոցա ամենայնի

զընդդէմսն տեսանեմք. և ա՛յս է պատճառն: - 118. Ամենահայեցն զբոլոր տեսութիւնն ասէ որ ընդդէմ է մասնաւոր տեսութեանս *մերոյ* չորեքկին: - 119. Իսկ *մերս* մասնաւոր: - 119. Իսկ *մեք* զմիսն: - 119. Իսկ *մեք* զմինն: - 119. Իսկ *մեք* զներկայն միայն: - 119. *Մեք* ո՞րպէս տեսանեմք զաստուած. իմացմա՞մբ՝ թէ զգայութեամբ: - 119. Աստուածային էութիւնն ըստ որում բնութիւն է՝ թէ զինչ է կամ որպիսի ինչ է անգիտելի՛ է *մեզ* յայսմ աշխարհի և ի հանդերձելումն: - 119. Երրորդ՝ պա՛րզ է նոցա տեսութիւնն. և *մերս* բաղադրեալ և նիւթական: - 120. Չորրորդ՝ միեղէն է նոցա տեսութիւնն և ի միոյ. իսկ *մերս* բազում և ի բազմաց. զի բաժանեալ զգայարանօք զբաժանեալ իրս տեսանեմք: - 120. Հինգերորդ՝ նոցա անմոռանալի՛ է տեսութիւնն. իսկ *մերս* հանդերձ մոռացմամբ. որքան զգայութեամբս տեսանէ միտքն: - 120. Նախ՝ զի լպրծի՛ միտք *մեր* և մոռանայ զբանն. զի հով և գէջ է պարուտակն և ուղեղ գլխոյն: - 120. Երրորդ՝ զի բանս *մեր* ձայնիւ յամենայն լսելիս անցանէ և թղթով յամենայն տեղիս ընթանայ. և բանն աստուծոյ սո՛ւր է և հատու և ընդ ամենայն է քրիստոս անցանէ թափանցաբար: - 121. Չորրորդ՝ զի պարզի բանս *մեր* երիւրմամբ խռչափողիցն...: – 121. Հինգերորդ՝ զի ընդարձակի բանս *մեր* քան զամենայն ինչ. և բանն աստուծոյ ընդարձակեալ է առ ամենայն ինչ՝ գոյացութեամբ և արարչութեամբ: - 121. Զի ո՛չ մարմին է. և ո՛չ հոգի. և ո՛չ միտ. և ո՛չ այլ ինչ զոր *մեք* գիտեմք կամ իմանամք: - 122. Եւ ապա ասեմք անհասանելի անքննելի անճառելի. ո՛չ միայն *մեզ*, այլ և ամենայն եղական իմացմանց անիմանալի է և անյայտ: - 122. Իսկ բացբարձականն ըստ գերազանցութեան է. զի գերազա՛նց բան է՝ և գերագունա՛կ միտ. և գերագոյն և առաւել հայր՝ և որդի. և ո՛չ ըստ *մեր* կարգիս որպէս *մեր* բանս է և միտք: - 124. Եւ ըստ չափոյ ընդունողաց ծնանի քրիստոս ի սիրտս *մեր*: - 125. Երրորդ՝ արեգակն յարևելից առ *մեզ* ծագեալ լուսաւորէ: - 125. Եւ տէր *մեր* յարևելից ի հօրէ, և առ *մեզ* երևեալ ի մօրէ՞ լուսաւորեաց *զմեզ*: 125-126. Եւ տէր *մեր* չորիւք կատարեաց զտարի տնօրէնութեան իւրոյ: - 126. Այս է յղացմամբ յարգանդի և ծննդեամբ. և քարոզութեամբ. և մահուամբ. և յարութեամբն և համբարձմամբն առ հայր՝ իբր զպսակ տարւոյ կատարեալ բնութեամբ *մեր*՝ ի ներքին կողմն վարագուրին մտեալ: - 126. Եւ տէր *մեր* հաւասար ողորմութեամբ և արդարութեամբ. զի որքան տեսանեն ողորմութեամբ՝ ձգտին առ շնորհին արդարութեան: - 127. Մեծ է տէր *մեր* և մեծ է զօրութեամբ. այլ քանակեալ մարմնով ի չափս *մեր* տեսանի: - 127. Սմին նման և տէր *մեր* ընտրեաց զառաքեալս և նոքօք կոչեաց զհաւատացեալս: - 127. Զարմանալ և հիանալ ասի *մեզ*՝ թափումն և արտաքսելումն ի մտացն: - 127. ...նախանձն ա՛խտ է առ *մեզ*: - 127. Դարձեալ՝ նախանձո՛տ է և նախանձելի. այսինքն նախանձո՛տ է իբր զսիրեցող. և նախանձելի իբր զսիրելի. զի շարժէ՛ *զմեզ* ի սէր իւր: - 128. Դարձեալ՝ ինքնանախա՛նձ է. զի ո՛չ յայլմէ շարժի ի սէր որպէս *մեք*. այլ յինքենէ՛ շարժի ի սիրել և ի սիրիլ: - 128. Երկրորդ՝ զի էութիւնն աստուծոյ սէ՛ր է. և շարժի՛ սիրել *զմեզ*. և շարժէ՛ *զմեզ* սիրել զինքն: - 128. **Եւ կոչի սէր, զի շարժէ՛ *զմեզ*. և յառաջածու զօրութիւն է. և երևեցուցիչ. և միաւորիչ. զի այսոքիկ սիրոյ ներգործութիւնք են. վասն այն կոչի սէր:** - 128. **Չորրորդ՝ սիրօղ՝ որպէս սկիզբն *մեր*. և սէր՝ որպէս հաստատութիւն. և սիրելի՝ որպէս կատարումն**: - 128. Այսպէս բարին է սկիզբն *մեր*. և մէջ. և վախճան: - 128. Ապա ուրեմն բարին սկիզբն է *մեր* և վախճան: - 128. Սակայն ըստ *մեր* իմացմանս հասարակ է բարին քան զսէրն. զի ասեմք՝ սէրն բարի է. ազնիւն բարի է. և այլն. որպէս ասեմք՝ մարդն կենդանի է. ձին կենդանի է. և այլն: - 128-129. Այլք ասեն թէ՝ է՛ ի յաստուած լայնութիւն սիրոյ, որով յետս դարձուցանէ *զմեզ* ի մոլորութեանց վասն առաւել սիրոյն: - 129. Նախ ա՛յս է միտքն՝ որ այբն առաջին է և քէն վերջին. այսինքն *ես* եմ առաջին աստուածութեամբս. և *ես* եմ վերջին մարդկութեամբս. զի մարդն վերջին է արարածոց: - 129. Երկրորդ՝ *ես* եմ սկիզբն և կատարած ամենայնի. զի ի բանէն աստուծոյ եղեն ամենեքեան և ի նոյն բանն վախճանին: - 129. Երրորդ՝ *ես* եմ սկիզբն արարչութեամբ, և կատարումն նախախնամութեամբ ամենայն գոյից: - 129. Նախ՝ աստուածաբանն գրիգոր՝ զոտքն մարմնով տնօրէնութեանն ասէ նշանակ. զի մարմնով եկեալ զփրկութիւն *մեր* արար. և մարմնով համբարձաւ առ հայր: - 130. Զի՞նչ է պատճառ՝ որ արտաբերեալ բանս *մեր* միաւորեալ է ընդ ձայնի. և բացակայքն զձայնն լսեն՝ և զբանն ո՛չ: - 131. Երրորդ՝ զի *մեզ* յայտնեսցի ծածուկ խորհրդով...: – 131. Ութերորդ՝ զի խորանն առաջին և երկրորդ և երրորդ՝ վարագո՛յր էր. և ծածկէին զմիմեանս և յայտնէին. այսպէս առաջին խորանն է աստուածայինքն. և երկրորդն հրեշտակացն. և երրորդն *մերս*՝ վարագուրիւք ծածկեալ՝ որ յայտնեն զմիմեանս: - 132. Եօթներորդ ի *մեզ*, մարդն բանն. առիւծն ցասումն. եզն ցանկութիւնն. արծըւին գիտութիւն բարձրաթռիչ զվերինն խորհիլ միշտ: - 133. Եւ սերօբէն որ է՛ ջեռուցիչ՝ ի դէմս հոգւոյն սրբոյ. զի նա՛ է հուր սիրոյ զոր էարկ տէր *մեր* յերկիր: - 135. Թէպէտ և զայս կարգ փոխեն ոմանք և զզօրութիւնն և զպետութիւնն աւանդեն որ *մեզ* ո՛չ է հետևելի. այլ սրբոյն դիոնիսեայ որպէս ասացաք: - 135. Քահանայապետութիւնն ո՞րպէս է ի հրեշտակս, և ո՞րպէս ի *մեզ*: - 138. Եւ նոքա լոյս գոլով լուսաւորին. իսկ *մեք* ի խաւարէ՛ ի լոյս գամք: - 139. Եւ նոքա գերազարդ իմացմամբ աստուածային հանճարովն

կատարելագործին. իսկ *մեր* ի ձեռն հաւատոյ աստիճանաց կատարելագործիմք: - 139. Կատարեալ և գերակատար թիւք դոքա են առ *մեզ*. որ ի դ գլխաւորին ըստ չորից տարերց: - 141. Այլ թիւ իւրաքանչիւր առանձնութեանցն անգիտելի է *մեզ* որպէս զաստեղս երկնից: - 141. Զի թիւ *մեր* նիւթեղէն և տկա՛ր և չափաւո՛ր է. վասն որոյ զանբաւութիւն նոցա ո՛չ կարէ չափել. ուստի յայտ է՝ զի և ո՛չ զթիւ *մեր* կարեմք գիտել: - 141. Եւ ըստ որում մի է սկիզբն և կատարումն և թափանցումն. վասն որոյ միով և ինքեամբ գիտէ զբազումս. և ո՛չ որպէս *մեք* բազմօք զբազումս: - 142. Երրորդ՝ զի ի սիրոյն աստուծոյ զրկեսցէ *զմեզ*. զի կարասցէ յաղթել: - 146. Եւ գործոյն որ ունին կրթել զմարդիկ՝ յարմարի օղն որ է՛ մեծ առ *մեզ* փորձելոյ *զմեզ*. այլ ո՛չ ի լոյս. զի մի ուրախասցին: - 146. Եւ թէպէտ լոյս կերպարանի այժմ, բայց չտեսնու զլոյս իւր. որպէս և ո՛չ *մեք զմեր* հոգւոյս: - 147. Եւ լուսաւորիչն *մեր* զնոյնս երկրորդէ: - 147. Այլ և զնախնիքն *մեր* պատրեաց և չարացոյց: - 148. Եւ ժ կատարեալ թիւ է. նշանակէ՛ զկատարեալ զօրութիւնս թշնամւոյն որով կռուի ընդ *մեզ*. զոր նշանակեն եղջիւրքն: - 151. Նոյնպէս և առ *մեզ*՝ որք մրցին և ջանան ընդ դէմ բանսարկուին և մեռուցանեն զէ գլուխ նորա՝ նոքա զնոյն պսակն ժուժկալութեամբ և առաքինութեամբ ընդունին ի գլուխս իւրեանց յիւրաքանչիւրոցն զորս կոխեն և յաղթահարեն...: – 152. Յետ ընդդէմ արտաքս աքսորելոյ զարտաքինսն. և ընդ մէջ հերձելոյ զհերձուածօղսն, և զճշմարիտն աստուածաբանութիւն հաստատելոյ ի *մեզ*, բե՛ր սկսցուք զսկիզբն արարչութեան եղելոց մինչ ի վախճան կատարման այժմոյս՝ ըստ կարգի հին և նոր կտակարանաց հետևեալ: - 156. Բայց թէ թոյլ տըւութեամբ՝ որ *մեզ* երևի չար. և է՛ ծածուկ բարութիւն ի նմա: - 158. Երկոտասաներորդ՝ զի սուրբքն բանիւ *մեզ* ուսուցանեն՝ նեղութեան և փորձանաց համբերել. պատրին ինքեանք գործով կատարել զնոյն. զի հաւատարիմ լիցին բանք նոցա: - 159. Երեքտասաներորդ՝ զի տկար մարմնով անմարմին և զօրաւոր թշնամոյն յաղթեսցեն. որով աստուած իսկապէս փառաւորի. տեսանելով զտկարն յաղթել զօրաւորին ըստ այնմ որ զախորժակս իւր յայտնէ՛ր սիրելոյն՝ «շա՛տ է քեզ շնորհ *իմ*. զի զօրութիւն *իմ* ի տկարութեան քում կատարի». այսինքն թէ՝ որպէս *ես* աստուածային մարմնոյս զօրութեամբն յաղթեցի փորձողին, նոյնպէս և դու շնորհօք իմովք՝ տկար մարմնով քո՝ յաղթես և նկուն առնես զնա: - 159. Զի՞նչ է զոր տէրն հրամայէ աղօթել՝ «մի՛ տար *զմեզ* ի փորձութիւն»...: – 160. Արդ ներքին է՝ որ ի փափկութեանց և ի հեշտութեանց փորձի բնութիւնս *մեր* և այլայլի ի զանազան տեսակս մեղաց. զոր պա՛րտ է հանապազ աստուածային խնամոյն՝ զի մի՛ թողցէ յայսպիսի փորձութիւնս *զմեզ* ընկղմիլ: - 160. Իսկ առաքեալն վասն արտաքին փորձութեանցն ասէ. որ ի հալածչաց հասանէ ի վերայ *մեր*. յորում ուրախանալ պարտիմք. զի որքան յաճախէ փորձութիւնն, ա՛յնքան առաւելու և պսակն: - 160. Նախ՝ զի մի՛ անձնիշխանութիւնն բարձցի ի *մէնջ*: - 161. Երկրորդ՝ զի համբերութիւն ուսուցանէ *մեզ*. որպէս ասէ յակոբոս՝ «ուրախ լերուք յորժամ ի մէջ փորձութեան անկանիցիք. զի հանդէս ձերոց հաւատոցն՝ յօրինեալ գործէ՛ զհամբերութիւն»: – 161. Ասեմք առ այս Նախ՝ եթէ կամքն և կարն ի *մեզ* անհաւասա՛րք են. վասն այն զոր ինչ կամիմք՝ ո՛չ կարեմք. և զոր կարեմք՝ զա՛յն կամիմք: - 163. Եւ *մեք* ի տեսանել զարարածս՝ իմանամք զարարիչն...: – 164. Եօթներորդ՝ զի ուսմամբ է նախատեսութիւնն որ առ *մեզ*: - 164. Իններորդ՝ զի նախատեսութիւն *մեր* ի ներքուստ զարտաքսոյն՝ և արտաքուստ զներքսոյն ճանաչէ: - 164. Տասներորդ՝ զի տեսութիւն *մեր* զէ՛սն տեսանէ. և զոչ էսն ո՛չ տեսանէ: - 164. Եւ այլ բազում զանազանութիւն է գործոց մարդկան և աստուծոյ. զի *մեք* կարօտ եմք նիւթոյ. ժամանակի. տեղւոյ. օգնականի: - 164. Նախ՝ զի աստուած միա՛յն է ինքն ինքեամբ. և ո՛չ յայլմէ հաստատեալ. ըստ որում ասէր առ մովսէս՝ «*ե՛ս* եմ որ էն»: – 170. Չորրորդ՝ զի պատահումն է՛ փոփոխական իր. իսկ աստուած անփոփոխ է էութեամբ զօրութեամբ կամօք և գիտութեամբ. ըստ այնմ՝ «*ես* նո՛յն եմ և ո՛չ փոփոխիմ»: – 170. Իսկ անեղ և պարզ էութեանն պատշաճի միայն նմանապէս համեմատութեամբ. զի է կոչի աստուած, ըստ այնմ «*ես* եմ որ էն». և ո՛չ ըստ այնմ որ բաժանի ի գոյացութիւն և ի պատահումն. որպէս հոմանուն կամ փաղանուն. կամ ի միոջէ և առ մի. որպէս ընդհանուր էակն է՝ բաժանի առ *մեզ*: - 171. Իսկ Գոյացութիւն կոչի աստուած, ո՛չ ըստ որում ներհակ պատահմանց է ընդունական որպէս *մեք*. այլ ըստ որում բաժանի ընդդէմ պատահմանց. որ է՛ միայն պարզ գոյացութիւն որպէս ասացուք: - 171. Ո՛ր ըստ որում շարժօղ զգայութեանցս որ առ *մեզ*՝ կոչին որակք՝ գոյն, և համ, և սոյնպիսիք: - 171. Իսկ Առինչ կոչի, ո՛չ որպէս առ *մեզ* առինչք են մակագոյեղքն. այլ գոյացական, կամ բաղդատական. որպէս ծնօղ. ծնեալ. բղխօղ. բղխեալ. կամ արարիչ և տէր արարածոց և ծառայից: - 172. Իսկ *մեք* ասեմք յոչնչէ ստեղծեալ աստուծոյ զարարածս: - 173. Եւ այս ինչ է հարցումնդ զի թէ ասեմք կամաւ ներգործէ, ասեն՝ ապա փոփոխական ներգործէ որպէս մարդ. իսկ թէ ասեմք բնութեամբ, ասեն *զմեզ* եթէ անբանապէս և ի հարկէ ներգործէ: - 173. Եւ այսպէս կարծեն յերկուց *դիմաց* ըմբռնել *զմեզ*: - 173. Այսպէս իմա՛ *ինձ* և զբանին մարդեղութիւն յայլևայլ բնութեանց միաւորեալ ի մի էութիւն և ի մի դէմ անձնաւորեալ և ո՛չ շփոթեալ բնութեանցն յատկութիւն: - 176. Իմա՛ *ինձ* և ա՛յլ ևս՝ սո՛ւր ես մտօք և բաժանասէր: - 176. Վասն

էր՞ աստուած գրով խօսի ընդ *մեզ* որպէս մովսէսի և այլոցն: - 177. Երրորդ՝ վասն տկարութեան և մոռացութեան *մերոյ*: - 177. Հինգերորդ՝ զի յետոյ լինելոցն էր բանն աստուծոյ մարմին. որպէս գիրն ունի յինքեան զբանն. և խօսի ընդ *մեզ*: - 177. Հինգերորդ՝ զի և քրիստոս որ եղև երկրորդ կտակ և օրէնք *մեր*, կոչի ծնունդ և արարած: - 179. Մին մարմնական. որ ի *մէնջ* տեսանի: - 180. Վեցերորդ՝ զի թէ երկինքն ո՛չ էր բոլորակ, յայնժամ արեգակն և այլ աստեղք յորժամ գային ի մէջ երկնից, մեծագոյն երևէին. քանզի ի միջին կիտէն երկնից առ *մեզ* է ուղղական գիծ. իսկ յարևելից առ *մեզ* է՛ խոտորնակի գիծ. և ուղղական գիծն կա՛րճ է քան զխոտորնակ գիծն: - 183. Եւ զայս գիտել պարտ է. զի մեծն ներսէս զհաստատութիւնն՝ արփի ասէ և եթեր կոչէ. զոր արտաքինքն եերորդ տարր ասացին որ ո՛չ երևի *մեզ*: - 184. Նմանապէս և հոմանուն է հաստատութիւնն ի ներքոյ ջրոյ. այսինքն ըերրորդ կամարն. և օդս առ *մեզ* որ ունի զջուրս ամպով հաստատեալ: - 184. Այլ ըստ ներգործութեան որ ի *մէնջ* պակասի և լուսաւորի՝ զայն ասէ: - 186. Նոյնպէս յորժամ ասեմք թէ արեգակն խաւարեցաւ, ո՛չ ի բնական լուսոյն՝ այլ ի *զմեզ* լուսաւորելոյն: - 186. Իններորդ՝ զի օրինակ փառաց *մերո՛ց* է: - 186. Վարդապետք ասեն. որպէս սուրբն բարսեղ՝ թէ որպէս երկբերանի քսա՛կ է լուսինն. ընդ մինն ելանէ և ի վերի թիկունքն ժողովի և պակասի ի *մէնջ* լոյսն. և ի միւսն ի ներքս մտանէ և լուսաւորէ՛ *զմեզ*: - 187. Մերձ եկեալ ի նոյն կենդանակերպն՝ սակաւ լոյսն առնու ի նմանէ յարևելից կողմանէ. թէպէտ *մեզ* ի յարևմտիցն երևի. այլ նմա՛ արևելից մասն է որ զլոյսն առնու: - 187. Երրորդ՝ աչք *մեր* որ է՛ լոյս՝ ի վերին մասն գլխոյս. և լուսաւորքն յերկինս. զի մերձաւոր նմանն զնմանն տեսցէ: - 188. Վեցերորդ՝ զի ի միտածցուք զառաջին փառսն *մեր* և ցանկասցուք. և մի՛ որպէս զանասունն յերկիր կորասցուք: - 188. Եւ այս **բժ**ան կենդանակերպից վեցն է ի մէջ երկնից ի հիւսիսոյ կողմս առ *մեզ*, և ի մին կիսագունդն: - 189. Զի տեսեալ մարդիկ զնոր և հին նորա՝ ասացին՝ *մե՛զ* ես օրինակ ծննդեան և մահուան. և կոչեցաւ ամիս: - 190. Դարձեալ տանի զժամանակեայ կեանս *մեր*. վասն որոյ կոչի տարի: - 190. Նոյնպէս և ի *մերն* ի հին հայոյն, Արեգի ի թ է՛ առաջին օր արարչութեանն: - 191. Եւ որպէս լրումն զատկի ունի աւուրս **ժգ**. և այլքն **ժե**. և այս ի տումարս *մեր* է. և իրն որ է՛ լուսինն մի և նոյն: - 192. Այսպէս և կատարումն մասանց լուսնին ի տումարս *մեր* է և ո՛չ ի յենթակայն նորին: - 192. Չորրորդ՝ երկիրս այս տեղիք ուսմա՛ն է *մեր*՝ ըստ կարգի կատարեցան. զի *մեք* զամենայն ինչ ըստ կարգի ուսցուք. և մի՛ անկարգ և շփոթեալ: - 192. Վեցերորդ՝ կամեցաւ աստուած զի *մեք* բանիւ և տեսութեամբ վայելիցեմք ի գործս արարչին: - 192. Չորրորդ՝ նշանակէ՛ զփութանցութիւն աւուրցս *մեր*. զի ամենայն ժամանակք *մեր* անցանեն իբրև զմի օր անզգայաբար: - 193. Իսկ գիշեր յարութեանն քրիստոսի՝ փոխեաց զայս կարգ. զի յարութեամբն իւրով եհան *զմեզ* ի լոյս շնորհաց և արդարութեան: - 194. Եւ զի ստուեր երկրի է որ ընդ *մեզ* և ընդ արեգակն դնի: - 196. Ութերորդ՝ փրկչին *մերոյ* և աստուծոյ աւետեաց. որ ծնաւ մարմնով վասն *մեր*: - 196. Եւ զի արիւնն առաւելու ի *մեզ*: - 197. Նախ՝ զի արեգակն առ *մեզ* մերձի: - 197. Եւ զի խարտեաշ մաղցք առաւելունն ի *մեզ*: - 197. Եւ զի շարժին կենդանիք ի յղացումն, և սեաւ մաղցք առաւելունն ի *մեզ*: - 197. Նա՛խ՝ զի արեգակն հեռանայ ի *մէնջ*: - 197. Եւ յա՛յտ է յայսմանէ՝ զի ժամանակն առ *մե՛զ* է և ո՛չ յերկինս: - 198. Այլ ժամանակն է առաջին շարժումն երկնից, սակայն ո՛չ չափէ զնա. այլ չափէ՛ զտարրականս և զներգործութիւնս *մեր* յորում ո՛չ է: - 198. Այսպիսի ժամանակ է յայտնապէս կեանք *մեր*. զի զոր ինչ ժամանակ կենցաղոյս չափէ բնութեամբ՝ ապականէ և փոփոխէ ...: – 199. Եւ համառօտ ասեմ, կեանք *մեր* և ժամանակ որքան առաւել յերկարէ՛ և աճէ՛, այն քան առաւել պակասի և նուազէ...: – 199. Նոյնպէս և կեանք *մեր*. այլայլի ի մանկութենէ ի ծերութիւն. յառողջութենէ ի հիւանդութիւն...: – 199. Զնոյն յայտնէ և ի *մերս*. զի ուրբաթ ասի որ է՛ կազմութիւն: - 200. Յարփոյն երկնային իջանէ առ *մեզ*. ի ցոյցս ակներև երկնային փառացն: - 203. Իսկ հուրս առ *մեզ* որ կապեալ է ի նիւթ՝ տկա՛րն ունի զայրելն. վասն որոյ նախ զքանակն և զորակն ապականէ, և ապա զգոյացութիւն իրին: - 204. Նա՛խ՝ զի ի կողէն քրիստոսի աղբիւրացաւ և բղխեաց առ *մեզ*: - 207. Ջուրք ծովուն աղի են. վասն է՞ր աղբերք և գետք որ առ *մեզ* բղխեն՝ քաղցր են: - 208. Նա՛խ՝ զի մայր է *մեր*, ուստի ծնանիմք ամենեքեան: - 211. Եւ զի դաստիարակ և սնուցանօղ է *մեր*: - 211. Եւ զի գերեզման է *մեր* և ընդունարան: - 211. Այլ *ես* ասեմ թէ՝ բնական որակ գունոց **դ** են: - 212. Որպէս ի *մեզ* նախ զգայականն երևի, և ապա՛ բանականն: - 212. Եւ առաջի կացցէ խնձորն *մեզ* օրինակ: - 213. Այլ այժմ վասն զգեստուց պահեմք զոչխարս. և վասն կերակրոյ զեզինս. և վասն բեռին զէշս. և վասն բառնալոյ *զմեզ* զձիս. և վասն զթշնամիս հալածելոյ զշունս. և վասն զթռչունս ըմբռնելոյ զբազէս. և զայլսն նմանապէս: - 217. Զի՞նչ իմաստութիւն օձին որոյ պարտ է *մեզ* նմանիլ: - 218. Ութերորդ՝ օրինակ՝ զի գլուխ օձին է չար խորհուրդն որ մտանէ ի *մեզ*. պա՛րտ է սպանանել զնա: - 219. Նախ՝ զի անուամբն գոյանայ իրն ի միտս *մեր*. և անանունն իբր յանգոյս է համարեալ *մեզ*: - 219. Որպէս եղիայի. պօղի և անտոնի. և *մերոյ* լուսաւորչին Գրիգորի: - 220. Եւ ոմանք միայն զգալի և ապականացու և ծորելի որպէս երկիրս այս. և զայսոսիկ ո՛չ ընդունիմք *մեր* ճշմարտութեան հետևօղքս: -

221. Եւ զայս ընդունիմք *մեր*: - 221. Եւ բազում վարդապետք ի *մէնջ* և յօտարաց այսմ համաձայնին: - 221. Նա՛խ՝ եթէ իմանալի է *մեզ*. զոր ո՛չ կարեմք այժմ զգալապէս տեսանել: - 222. Երկրորդ՝ իմանալի՛ է, զի իմացումն և իմաստութիւն տայ *մեզ* յայլ իրս. որպէս ծառն կենաց զքրիստոս: - 222. Ոմանք ի դրախտն ևս ասեն թէ տիւ և գիշեր լինի. կամ գարուն և աշուն. զոր *մեզ* չէ ընդունելի: - 222. Որպէս առաջին հարքն անապական գոլ ասացին. և *մեր* հետևօղք նոցին անապական ուսանիմք: - 222. Եւ թէ տկարանաս ի զօրութիւնն աստուծոյ՝ առ *մե՛զ* ևս գոն քեզ հաստատութեան նշան՝ անփուտ փայտ. և անթառամ ծաղիկ. և մշտականաչ սաղարթ. և անթափ պտուղ: - 223. Մինն պարզ և զուտ բարին ներքոյ և արտաքոյ. որպէս առաքինութիւն. և հոգևոր գործն. յայսպիսիքս հրամայէ՛ *մեզ* մերձենալ: - 224. Եւ է՛ միւս բարի խառնակն և պատրուակեալն. որպէս է աշխարհական բարին. զի գունով և երևելեաւ բարի է, այլ ի ներքոյ ծածկեալ չա՛ր է. յայսմանէ հրաժարէ՛ *զմեզ* ոչ մերձենալ: - 224. Ապա ուրեմն համաձայնելի է *մեզ* փիլոնի իմաստնոյ. որ անծորելի է ասէ պտուղն և անթափ տերևն: - 224. Այլ *մեզ* զոր գիրք սուրբք լռեալ են՝ լռութեամբ պատուեսցի. և մի՛ մտացածին բանիւք վտարանդեալ ի գուբ կորըստեան անկցուք: - 226. Երեսուն՝ *Մեր* ո՞րպէս պատկեր և նման եմք: - 228. Եւ չորս առանձնութիւն հոգւոյ *մեր* և աստուծոյ: - 228. Քառասուներորդ՝ Ո՞րպէս է ի *մեր* մարմինս մաշկեղէն հանդերձն: - 228. Եւ ի յարութեանն *մեր*՝ այսպէս լինին ամենայն մարմինք սրբոց: - 228. Երկրորդ՝ զի հողն բնակա՛ն ունի զթանձրութիւն, և այլքն խառնմամբ ի նմանէ. և մարմինս *մեր* թա՛նձր է ի հողոյ: - 229. Զի թէ զպատկերն աստուծոյ տեսեալ ի *մեզ* հպարտասցուք, զհողն տեսեալ խոնարհեսցուք...: – 229. Հինգերորդ՝ զի հողն ապականացո՛ւ է, զապականութիւն մարմնոյս *մեր* նշանակէ: - 229. Եօթներորդ՝ զի հողն ի հողմոյ փոշի լինի. այսպէս յորժամ հողմահուն շնչէ ի մարմինս *մեր*՝ ցրուի և լինի փոշի: - 229. Ութերորդ՝ հողն ի յերկրէ առեալ, զի երկիւղալից է մարմինս *մեր*. վասն այն կոչի երկիր...: – 229. Իններորդ՝ զի մայր *մեր* հողն է. և սեղան և տեղիք և գերեզման. թէպէտ և այլ տարերքն են *մեզ* ազգականք. այլ *մեր* ի մօրէ՛ ծնանիմք: - 229. Տասներորդ՝ զի յայսմանէ հաստատեսցի ի *մեզ* հաւատ յարութեանն. որպէս զառաջինն ի հողոյ ստեղծ *զմեզ*, դարձեալ ի յարութեանն ի նոյն հողոյն լուծեալ և փոշիացեալ՝ յարուցանէ աստուած: - 229. Եւ դարձեալ՝ զի հաստատեսցի ի *մեզ* հաւատ մարդեղութեանն քրիստոսի. թէ որպէս ի յապականացու հողոյն ստեղծ ադամայ մարմին անապական: - 229. Հինգերորդ՝ տարր հողոյն է ի *մեզ* ոսկերքն և բոլոր մարմինն: - 232. Եւ որպէս սակաւ մասն ոտիցն ի յերկի՛ր է հպեալ և կոխէ, նոյնպէս և *մեզ* սակաւ պէտս մարմնոյ. այսինքն զգեստուց և կերակրոց ի յերկրէ ստանամք. և զանչափն և զաւելորդն կոխեմք և անցանեմք...: – 233. Վասն է՞ր դէմք *մեր* ի մի կողմանէ է. և միւսն թիկունք: - 234. Իններորդ՝ ա՛նդ են բերան և լեզուն. ուստի ներքին կիրք հոգւոյն և ամենայն բարութիւնք յառաջեն ի *մեզ*: - 234. Վասն առաջնոյն պա՛րտ է գիտել, զի առաւել հասարակն հեռի՛ է և մեծագոյն. և առաւել յատուկն մերձ է *մեզ* և նուազագոյն: - 235. Վասն զի անձն է *մեզ* առաջին հիմն և ի ներքոյ եղեալ. յորմէ և առ որ ժողովին տեսակն և սեռն և սեռականագոյն սեռք: - 236. Ասեմք թէ՝ նոյն է պատասխանին. զի պատահումն առ *մե՛զ* հանդիպի. այլ առ աստուած ոչ ինչ է պատահմամբ. այլ ամենայն ինչ գիտութեամբ. զի ո՛չ տերև մի ի ծառոյ անկանի առանց գիտութեանն աստուծոյ: - 237. Նախ՝ զի ոչ ոք ճանաչէր զհայր կամ զեղբայր իւր. այլ *ես* զքեզ հայր գիտէի, և դու զայլ ոմն եղբայր. և լինէր մեծ շփոթումն: - 238. Երկրորդ՝ զի զփոշին սրբէ որ ի յօդոյս նստի յաչքն. որպէս *մեր* ձեռօք սրբեմք զերեսս հայելւոյ: - 239. Իմացական միտս *մեր*՝ առ անիմանալին աստուած ո՞րպէս վերանայ: - 251. Զորիւք պարզութեամբ վերանայ իմացումն *մեր*: - 251. Եւ թէ ասեն՝ եթէ *մեր* ի տնկոյն ասեմք դարձեալ ի մարդն փոխիլ և ո՛չ յանշունչն: - 252. Պատասխանեմք եթէ, սերմնական զօրութիւնն որ է՛ ի *մեզ*, նոյն է սկիզբն գոյութեան մարդոյ: - 254. Իսկ բարոյականն այս ինչ է. զի զպատկերն արարչական և զառաջին կեանս դրախտին կորուսաք, և զնասնեղէն պատկերն և զերկրորդ և զախտաւոր կեանս ընտրեցաք. յիրաւի շրջեցաւ ի *մեզ* և լինելութիւն հոգւոյն: - 258. Եւ յորժամ ծագէ՛ արեգակն, յայնժամ և նշոյլքն իւր ընդ իւր ծագեն և ինքեամբ լուսաւորեն *զմեզ* որպէս նախ նշուլիւքն: - 260. Եւ յորժամ բաժանի արեգակն ի *մէնջ*, նշոյլքն իւր անբաժանելի են ի նմանէ: - 260. Դարձեալ թ թիւն պակա՛ս է ի ժերորդէն. և *մեր* պակասեցաք յինն դասուց հրեշտակաց, որ նախ հաւասար էաք ի դրախտին. և կարօտացաք մարմնաւոր ծննդեան, նմանելով անասնոց...: – 264. Եւ վասն տնկական և զգայական մասին՝ կազմողական զօրութիւնն այլ ևս աճեցուցեալ զմարմինն բ ամ և դադարեալ յերեսներորդին, լինի ժամանեալ ի չափ հասակի կատարմանն քրիստոսի, յորում մկրտեցաւ տէրն *մեր*: - 265. Հինգերորդ՝ ի յուսումն խոնարհութեան *մերոյ*. զի տեսանելով *զմեզ* տկար քան զանասունս, մերկ և աղքատ ի մօրէ ծնեալ, խոնարհեալ զիջանիմք ի հնազանդութիւն արարչին. և զի մի՛ եկամուտ հպարտութեամբ կրեսցուք զանկումն արուսեկին: - 267. Այլ սկիզբն և վախճան ո՛չ տեսանի *մեզ*. բայց միայն եղեալ արարածքս: - 268. Իսկ զի բանական միտքն ո՛չ տեսանէ զերազն, այլ անբան մասն, որ է՛ տնկականն ի *մեզ*. նա՛ յածի յերազն.

և ցուցանի այս ի կրկին իրաց: - 268. Եւ ա՛յս է պատճառն. զի լոյս հաւատոյն հեղումն է յաստուծոյ առ իմացումն մարդոյ. և ըստ որում իմացումն է *մեր*՝ իմաստութիւն կոչի: - 269. Սակայն ա՛յլ եղանակաւ է քան զասացեալս բնաբանաբար ի *մէնջ*: - 270. Ա՛րդ՝ աստուածային գեղեցկութիւնն ո՛չ այսու երանգօք զարդարի զի *զմեզ* ի նմանն իւր կազմեսցէ: - 271. Այլ անճառ երանութիւնն և առաքինութիւնն է աստուծոյ գեղեցկութիւնն զոր *մեզ* պարգևեաց. այսինքն մաքրութիւն, անախտութիւն, և ի չարէն օտարութիւն ասէ նիւսացին սուրբ գրիգոր: - 271. Չորեքտասաներորդ՝ սէ՛ր է աստուած և աղբիւր սիրոյ. և *մեզ* պատուիրեաց սիրել զմիմեանս: - 272. Հնգետասաներորդ՝ այլ և ողորմած և գթա՛ծ է տէր. և *մեզ* հրամայէ՛ «եղերուք գթածք, որպէս և հայրն ձեր երկնաւոր գթած է»: – 272. Իններ՝ ուղիղ է ձև մարդոյ. և ուղիղ է տէր աստուած *մեր*: - 272. Քսանևդ, ըստ ունակութեան՝ զօրութեան՝ և ներգործութեան. բայց այլազգաբա՛ր են ի *մեզ* և յաստուած: - 272. Քսանևե, ասէ լուսաւորիչն *մեր*, թէ ձև մարդոյ երևեցաւ ի ստեղծանելն, զոր առնելոց էր զնոյն մարմին յետոյ ժամանակի. և ի նոյն պատկերն արար զմարդն: - 272. *Մեք* ո՞րպէս պատկեր և որպէս նման եմք աստուծոյ: - 273. Այլ նման է աստուծոյ զի աստուած է անմահ և աներևոյթ. և հոգիս *մեր* է անմահ և աներևոյթ: - 273. Դարձեալ՝ պատկեր է հոգիս *մեր*. զի բանն և շունչ կենդանութեանն ի նմանէ՛ յառաջ գայ: - 273. Եւ այս ներգործեալ եղև ի յադամ. և կամ առեալ ի քրիստոս. և կամ բնաւորեալ ի *մեզ*: - 275. Եօթներորդ՝ թշնամի եղև գործն *մեր*. որ նա՛ ի մեղս փոխեաց անցանելով զպատուիրանն: - 277. Եւ այսպէս **ը** դիմօ՛ք է թշնամութիւն *մեր* ընդ միմեանս. և ամենայնին պատճառ սատանայ եղև, որ բնութեանս է թշնամի: - 278. Զայս **բժ**ան պարգևս էհան ի *մէնջ* ևա: - 279. Եօթներորդ՝ զի զաստուած ասաց պատճառ. եթէ կինս զոր ետուր՝ սա՛ ետ *ինձ* ուտել: - 279. Եւ ա՛րդ՝ հեռանալոյ *մեզ* ի դրախտէն կենաց վերջին ամուսնութիւնն եղև. զա՛յն նախ պա՛րտ է թողուլ, և ապա՛ յերկրաւոր հոգւոց և տառապանաց հեռանալ: - 281. Երրորդ՝ զմեռելութիւն ախտից. զի պարտիմք մեռուցանել ի *մեզ* զմարմնական ախտն: - 281. Ո՞րպէս ասեն մաշկեղէն հանդերձ զմարմինս *մեր*: - 282. Եւ ըստ այնմ որ նշանակութիւն է, ցուցանէ զմարմինս *մեր* փոփոխական. որպէս այն որ փչեաց յերեսս մարդոյն շունչ կենդանի: - 282. Ասեմք եթէ՝ էառ քրիստոս մարմին ի կուսէն մարիամայ *զմերս* թանձր և մեղանչական. և միաւորելով ընդ ինքեան՝ եղև առաջին կերպ անմեղութեանն ադամայ որ էր ի դրախտին:- 282. Երրորդ՝ Վասն կենաց նահապետացն և կենաց *մեր*՝ չափեալ թուով: - 283. Չորրորդ՝ Վասն չգիտելոյ *մեր* զօր մահուն. և վասն ցաւագին կենացս: - 283. Նոքա զառն դնէին, և *մեք* ո՛չ: - 284. Յիսուն, Վասն զանազան շաբաթուց. որ նշանակէ՛ զհանգիստն *մեր*: - 284. Եօթանասունգ, Մարգարէ իբրև *զիս*: - 285. Յայտնիքն *մեզ*, և ծածուկքն աստուծոյ: - 285. Երրորդ՝ յուսացաւ կոչել զանուն տեառն աստուծոյ ի յօգնութիւն. զոր մարդիկ յուսահատեալ էին եթէ վասն մեղաց *մերոց* եթող *զմեզ* աստուած ի ձեռաց. և նա ի յօգնութիւն կոչեաց զանուն տեառն աստուծոյ. այսինքն զի տէր է՝ ո՛չ գարշի ի ծառայից իւրոց. և զի աստուած է՝ էա՛ծ *զմեզ* աստ ոչ ի կորուսանել, այլ ի կեցուցանել: - 289. Եւ այս երկոքեանս սո՛ւտ են. և ո՛չ են ընդունելի *մեզ*: - 290. Եւ սոքա անգիտելի են *մեզ*: - 290. Այլ *մեք* ասեմք: - 290. Նախ՝ եթէ ռ ամն *մեր*՝ յաչս տեառն որպէս օր մի է: - 290. **Ընդէ՞ր է զի նախահարքն յերկարակեացք էին, և *մեք* սակաւակեացք: - 291. Նոքա յերկար ապրէին՝ զի յաճախեսցին բարիք և ծնունդք նոցա. և *մեք* պակաս, զի կարճեսցին չարիք և բազմութիւնք մարդկան:** - 291. Ասեմք թէ ո՛չ էր պատշաճ *մեզ* գիտել զօր մահուն, և ո՛չ զվախճան աշխարհի. վասն որոյ արգե՛լ տէրն եթէ «ո՛չ է ձեզ գիտել զժամս և զժամանակս»: – 292. Եւ որ քան օրս յաւելու, նոյնպէս և ցաւս *մեր* բազմանայ: - 292. **Իսկ քաղելով գործելն, զի սկսեալ բնութիւնս *մեր* ի գլխոյն լայնանայ ի թիկունքն՝ և նրբի ի կրունկն, և բոլորեալ դարձեալ կատարի ի գլուխն: - 293. Այլ և եկեղեցի սուրբ շինեալ ի քրիստոսէ հոգևոր տապան *մեզ* ի մէջ ծովու աշխարհիս՝ որ զհոգիս *մեր* փրկէ ի ջուրց մեղաց: - 293. Իսկ ի *մերս* տապանի՝ ա՛կն է լուսատու և միտքն: - 294. Այլ ճշմարտութիւնն յայտնապէս ի *մե՛րս* մասիս ցուցանէ:** - 294. Զի որպէս տապանաւն պահեաց զտունն նոյի հայր աստուած, պահեսցէ և *զմեզ*: - 295. Եւ **բ** գետն ի բանն և ի հոգին սուրբ որ բղխեն ի հօրէ. զի հրաւիրակք են *մեզ*՝ յակն տանելով ուստի բղխեն սոքա: - 295. Իններորդ՝ արիւնն և շունչն է սկիզբն գոյացութեան *մերոյ*. զի արիւնն փոխի ի սաղմն, և ջերմ օդով խառնի ի հով և ի գէճն, և լինի աճումն և սնունդ մարմնոյ: - 295. Եւ միապէս է *մեր* և կենդանեաց. վասն որոյ ո՛չ է պարտ զսկիզբն գոյացութեան *մերոյ* ուտել: - 295. Եւ ասեն՝ զգործս ջրհեղեղին ունիմք՝ երկնչիմք զի պատուհասէ *զմեզ*: - 296. Ապա՛ ասեն՝ շինեսցուք բարձր աշտարակ զի մի՛ ջրհեղեղն *զմեզ* կորուսցէ: - 296. Զորս հրեշտակս կոչէ ո՛չ վասն առաքինութեան, այլ զի պատգամաբերք և թարգմանք եղեն աստուծոյ իմաստութեանն առ *մեզ* ի ձեռն լեզուաց գիտութեանն: - 297. Եբրայական լեզուաւն կարդային որ ունէր դեռ զառաջինն. որպէս ասէ *մեր* լուսաւորիչն: - 299. Զի ասեն թէ՝ ամենայն մարդ կարծէր թէ *ե՛ս* եմ ըղորդ և *ե՛ս* ունիմ զառաջին լեզուն: - 299. Հինգերորդ՝ մելքիսեդեկ մարդկան նւիրեաց. որպէս քրիստոս առաքելոցն և *մեզ*: - 301. Եւ տէր *մեր* յիսուսի քրիստոս է՛ թագաւոր

յաւիտենական. և արդարութիւն արար *մեզ* և հաշտեցոյց զաստուած ընդ մարդկան: - 301. Եւ տէր *մեր* էառ մարմին ի դատապարտեալ ազգէ մարդկային...: – 301. Եւ տէրն *մեր* նովիմբ աւանդեաց զփրկական մարմին և արիւն իւր: - 302. Այլ նոյն ինքն խոնարհեալ ի *մերս*՝ ինքեամբ արար զփրկութիւնս *մեր*: - 302. Նոյնպէս և տէրն *մեր* ետ հաւատացելոցն զկենարար մարմինն և արիւնն իւր. յորոց խնդրէ ըզգործս տասնաւոր. այսինքն զկատարեալս. և զկատարումն ժ բանեան օրինացն. ի յորս է՛ մաքրութիւն ժ զգայարանացս որպէս ի վերոյ ասացաւ: - 302. Զի աբրահամ հաւատով արդարացաւ. և *մեք* նովին հաւատովն աւազանաւն արդարանամք...: – 303. Փորձեաց աստուած զաբրահամ ասելով, ա՛ռ զորդիդ քո սիրելի և բե՛ր մատո՛ *ինձ* ողջակէզ: - 304. Ծնաւ և տէր *մեր* մարդ բնութեամբ, քակելով զբնութեան օրէնս: - 305. Եւ *մերոյն* փեսային քրիստոսի՝ յովհաննէս ի վերայ յորդանանու խօսեցաւ զհարսնացեալ եկեղեցի: - 305. Եւ տէր *մեր* գլուխ հրէից և հեթանոսաց: - 305. Այլ զոր այժմ օժանդա՛կն է բանիս *մեր*, դիտեսցուք: - 305. Իսկ *մեզ* հոգևորապէս ետ պարգև զբնակութիւնս երկնից...: - 306. Իսկ չորրորդն է՛ պատարագ տեառն *մերոյ* քրիստոսի որ ի մի դէմ անձնաւորութեան գ երես պատարագին բացայայտեցաւ: - 306. ...և *մեք* խնդութեամբ ծնանիմք յաւազանէն յուրախութիւն երկնաւորացն – 307. Ութերորդ՝ յուսով ժառանգ երկրին ծնաւ իսահակ. նոյնպէս և ժառանգ բոլորիցս տէր *մեր*. և ժառանգ արքայութեան ծնունդք աւազանին...: – 307. Իններորդ՝ միամա՛յր է որդի սառայի. միածին է և որդի կուսին. մի ծնանիմք և *մեք* յաւազանէն: - 307. Անդրանիկ և *մեք* ի մէջ եղբարց ի դասս անդրանկաց յերկինս: - 308. Որդի ծնանիմք և *մեք* յաջակողմն յաւազանէ: - 308. Չորրորդ՝ ըստ գերազանցութեան. զի յանկարծակի ծագէ՛ ի *մեզ* շնորհն աստուծոյ եթէ ի հաւատս՝ և եթէ յայլ ինչ գործս ի հաճոյսն աստուծոյ: - 308. Երկրորդ՝ անդրանիկ է բանն աստուած ի հօրէ ծնեալ. և կրտսեր ա՛յլ եղեալքս՝ ի հօրէ՛ գոյացեալ. զի որդի ծնո՛ւնդ է հօր և *մեք* արարածք. և նա՛ ի բնութենէն և *մեք* ի կամացն: - 309. Իններորդ՝ նս մեծագոյն խորհուրդ. զի անդրանիկ բանն աստուած ի հօրէ՛ ծնեալ՝ եկն ի բնութիւնս *մեր* և եղև գլուխ *մեր*...: – 309. ...*մեք* անդամք ի նա՛ յարեցաք և եղաք անդրանիկք հրեշտակաց որ էաք կրսեր նոցա. զի ամենայն երկնաւորքն ծունր կրկնեն քրիստոսի և խոստովանին զնա՛ տէր: - 309. Եւ սոքա որ երևինս *մեզ* կրտսեր և վերջին, փոխեին և լինէին նախկին և առաջին ըստ նախընտրութեանն աստուծոյ: - 310. Իններորդ՝ ի յանդիմանութիւն բնութեան *մերոյ*. զի մի՛ կարծեսցէ թէ առաքինութեամբն և սիրովն առ աստուած՝ հաւասարիլ կարէ՛ սիրոյն աստուծոյ որ առ *մեզ*. այլ կաղ գտանի: - 311. Եւ թէ ոք ասիցէ, մովսէսի ընդէ՞ր ասաց՝ ա՛յս է անուն *իմ* յաւիտեան: - 312. Իսկ էն անսկիզբն և անվախճան է. յորմէ երրորդ աստուածաբանութիւն *մեզ* բացորոշի: - 312. Եւ տէր *մեր* գեղեցիկ տեսլեամբ քան զամենայն որդիս մարդկան...: - 313. Նոյնպէս և սատանայ ատէ՛ր զմարդկային բնութիւնս զի ի պատկերն աստուծոյ արարաւ. և հրէայքն ատէին զքրիստոս. զի վկայեաց հայր թէ դա՛ է որդի *իմ* սիրելի: - 313. Նոյնպէս և տէր *մեր* փոխանակ շնացօղ ազգին հրէից ընկալաւ զեկեղեցի կոյս՝ և սուրբ ժողովուրդ իւր: - 313. Եւ տէր *մեր* ազատ յերկինս առ հայր, և յերկրի եղև ծառայ զկերպարանս ծառայի առեալ: - 313. Եւ դժոխք ո՛չ յաղթեաց տեառն *մերոյ*. այլ զերծաւ ի նմանէ բոլոր հաւատացելովքն: - 313. Եւ տէր *մեր* լոյս ծագեաց ի բանտ դժոխոցն: - 313. Եւ տէր *մեր* յերկուց աւազակացն զմինն ի փառս էած, և զմինն ի դատապարտութիւն: - 313. Եւ տէր *մեր* մարմնով մեռեալ, միշտ կենդանի է աստուածութեամբն: - 313. Եւ տէրն *մեր* կրկին թուով ամաց. զի աստուած և մարդ էր վաճառեցաւ լ արծաթոյ: - 313. Եւ տէրն *մեր* լ ամեայ մկրտեցաւ. զորմէ հրամայեաց հայր՝ դմա՛ լուարուք ամենայքն: - 313. Եւ տէր *մեր* գիտէր զինչ կրէր ի մարդն. այլ և զծածուկսն հօր յայտնեաց *մեզ*: - 313. Նոյնպէս և *մեք* աստէն քաղցեալ եմք բանիւ մինչ ա՛նդր երթիցուք, և ապա անդ զկրկին զգեստն զգեցցուք. այսինքն զփառս հոգւոյ և մարմնոյ: - 314. Եւ *մեք* առանց արծաթոյ միայն ձրի շնորհօքն քրիստոսի լինիմք փրկեալք և ապրեալք: - 314. Եւ տէրն *մեր* յերկրորդ գալստեանն տայ ծանօթս հարուածովք տիգին և բևեռացն: - 314. Նոյնպէս և տէր *մեր* յետոյ բառնալո՛ց է զչար. գազանն զորդին կորստեան և զպաշտօնեայսն նորա ի կատարածի: - 314. Երկրորդ՝ որպէս նմա ասաց աստուած, *ես* իջից ընդ քեզ և *ես* հանից անտի: - 314. Եւ տէր *մեր* է՛ թագաւոր յաւիտենական: - 315. Եւ տէր *մեր* արի եղև ի պատերազմի: - 315. Եւ տէր *մեր* ո՛չ երկնչի յումեքէ: - 315. Եւ տէր *մեր* ի վերայ թշնամւոյն: - 315. Եւ տէր *մեր* անըմբռնելի: - 315. Եւ տէր *մեր* հզօր զօրութեամբ...: – 315. Եւ տէր *մեր* փոյթ ի հատուցումն չարաց: - 315. Եւ տէր *մեր* ի վերայ չարաց: - 315. Եւ տէր *մեր* էառ զաւար զմարդկային ազգս և գնաց յերկինս: - 315. Եւ տէրն *մեր* որ զմարմինն և զարիւնն իւր ետ ամենայն աշխարհի. նախ ինքն եկեր, և ապա ետ առաքելոցն: - 316. Եւ ի գոչել տեառն *մերոյ* ի վերայ խաչին՝ սարսեցին դժոխայինքն ահաբեկեալ ի կենաց: - 316. Եւ ի յառնել տեառն *մերոյ* ի գերեզմանէն՝ սարսեցին ամենայն թշնամիք նորա որդիք անդնդոց: - 316. Եւ տէր *մեր* ձոխ ի մէջ նոցա. զի բարձր և գերագոյն եղև ի վերայ մեղաց: - 316. Եւ տեառն *մերոյ* ասէր հայր...: – 316. Նոյնպէս և տէր *մեր* յարուցեալ ի հայրական աթոռոյն՝ գայ ի դատել

զերկիր...: – 317. Յորոց փրկեսցէ *զմեզ* և զամենայն հաւատացեալս անուան իւրոյ ի յաւիտենական և յանել տանջանաց հրոյն. և մասնաւոր աջակողմեան դասուն և ժառանգ արքայութեանն երկնից կացուսցէ յիսուս քրիստոս տէր *մեր*. որ է օրհնեալ յաւիտեանս Ամէն: - 317....որք և հիմն հաւատոյս *մեր* է՛ քրիստոս: - 317. Նոյնպէս և մարմնական կապովն, զի ազգակից է *մեզ* և փեսայ հոգևոր. և ցանկամբ նմա ակն ունելով վարձուցն հատուցման: - 318. Որպէս առ *մեզ* զգեստն հոմանուն է: - 318. Եւ այսպէս զանազանին սոքա. մարմին *մեր* զգեստ է գոյացական. և հանդերձն պատահական: - 318. Նմանապէս և տեառն *մերոյ*: - 318. Եւ այս ևս գիտելի է, զի տէրն *մեզ* կոչի զգեստ փրկութեան և պատմուճան ուրախութեան ի ձեռն մկրտութեան...: – 318. Եւ *մեր* նորա կոչիմք զգեստ, զի ընտանի անդամք և ոսկերք եմք մարմնոյ նորա: - 318. Դարձեալ՝ նա՛ զգենու *զմեզ* սիրով, և *մեր* զգենումք զնա հաւատով և յուսով: - 319. Զի է՛ տաճար միաւորեալ. որպէս մարմինն *մեր* կոչի տաճար *մեզ*...: – 319. Եւ է՛ տաճար որոշեալ. որպէս արտաքին բնակարանք *մեր*: - 319. Նոյնպէս և տեառն *մերոյ* կոչի տաճար արտաքին բնակարան. որպէս կոյսն մարիամ, և հաւատացեալ ժողովուրդք, և շինուածք տաճարաց: - 319. Իսկ լեառն հողեղէն բնութեանս *մերում*, կամաւ հօր վկայելով ի վերայ նորա՝ և հաճութեամբ սուրբ հոգւոյն աղաւնակերպ իջմամբ, և անքակտելի միացեալ բանիւն եղև լեառն մածեալ մշտնջենաւոր և անեզր յաւիտենիւ բարձրացեալ օրհնութեամբ և առաւելեալ: - 320. Երրորդ՝ ժողովին և գոհանան զաստուծոյ՝ որ յոչնչէ՛ գոյացոյց զմարդն, և յարգանդէ՛ խաւարին ի լոյս եբեր. և ետ *մեզ* ինչս մարմնական: - 321. Չորրորդ՝ ի խորհուրդ յարութեան *մերոյ*, որ վերըստին գոյացուցանէ ի խաւարէ՛ գերեզմանին և ի լոյս հանէ և ուրախութեամբ զարդարէ՛ և փառաւորէ՛: - 321. Վասն որոյ այսօր ժողովեալ փառս և պատիւս տամք աստուծոյն *մերոյ* որ յաւիտեան զփառաւորիչս իւր փառաւորէ՛: - 321-322. Եւ ըստ նմանութեանն քրիստոսի մի զուարակ. որ վասն մեղաց *մերոց* մեռաւ: - 322. Եւ *մեզ* պա՛րտ է իմանալ զչար խորհուրդ խորամանկին ի զանազան հնարս, և պատասխանել ի սուրբ գրոց. որպէս յայտ է ի գիրս Նագրեայ: - 323. Զի և *մեզ* օրինակ տացէ այսպէս արիութեամբ յաղթել սատանայի: - 324. Վասն երկրորդին հակառակէր ընդ նոսա, զի մի՛ սուտ լիցի վկայութիւն աստուծոյ ի վերայ նորա. զի և *մեր* ուսցուք՝ վասն վկայութեանն աստուծոյ այնչափ նախատինս յանձն առնուլ և ո՛չ ուրանալ. որպէս վկայից դասքն նախատակեցան: - 324. Նա՛խ՝ զի յաղթեաց փորձողին որպէս յոբ՝ նոյնպէս և տէր *մեր*: - 327. Երկրորդ՝ զի դէտ եղև յոբ համբերութեան և տէր *մեր* կատարման...: – 327. Երրորդ՝ խոնարհեցաւ յոբ ի պատւոյն. և տէր *մեր* էջ ի յերկիր և վասն *մեր* աղքատացաւ: - 327. Չորրորդ՝ յոբ կրկին վկայեալ յաստուծոյ արդար և անարատ. և տէր *մեր* երկիցս վկայեալ ի հօրէ ...: – 327. Վեցերորդ՝ հարուածս կրեալ յոբ ի բոլոր մարմինն. և տէր *մեր* ի ձեռս և յոտս և ի կողս. որ և փշով պսակեալ ապտակեալ և գան հարեալ: - 327. Եօթներորդ՝ յոբ ի բարեկամացն նախատեալ. և տէր *մեր* յազգէ իւրմէ չարչարեալ և չարախօսեալ: - 327. Ութերորդ՝ յոբ ո՛չ անիծանէր, այլ աղօթիւքն զբարեկամսն փրկէր. և տէր *մեր* ի վերայ խաչողացն աղօթէր: - 327. Իններորդ՝ յոբայ մարմինն նորոգեցաւ յետոյ. և տէր *մեր* խաչիւն նորոգեաց զպատկերն ադամայ և զծննդոց նորա յարութեամբն իւրով: - 327. Տասներորդ՝ կրկին եղև կեանքն և պատիւն յոբայ. և տէր *մեր* ել ի փառս առաջին և նստաւ մարմնով ընդ աջմէ հօր: - 327. Ա՛րդ՝ բազմազան եղանակաւ համեմատի մեծն մովսէս փրկչին *մերոյ* քրիստոսի...: – 328. Առաջին, որպէս ի ծնունդն իւր ապրեցաւ մովսէս յարուախեղդ մահուանէն փարաւոնի: Եւ տէրն *մեր* քրիստոս ի մանկակոտոր սպանմանէն հերովդէի: - 328. Երկրորդ՝ մովսէս քարոզէր ժողովրդեանն թէ՝ աստուած հարցն ձերոց առաքեաց *զիս*. և յերկրպագութիւն նմա հրաւիրէր: - 328. Եւ քրիստոս գառն ճշմարիտ զենաւ և ազատեաց զմեզ ի սատանայէ՛: - 328. Եւ տէր *մեր* պահեաց **խ** օր ի փորձութեան լեառն: - 328. Եւ տէր *մեր* զհացն աճեցոյց ապերախտ ազգին, և զձուկն ի ծովէն: - 329. Եւ տէր *մեր*՝ չարչարողացն իւրոց թողութիւն խնդրէր ի հօրէ՛: - 329. Զսոյն և *մեզ* պարգևեաց ծնանիլ ի ջրոյ, և ի հրոյ, և ի հոգւոյ, և յարութեամբն մարմնոյ. իսկ ի մօրէ՛ բնականապէս: - 329. Եւ տէր *մեր* է՛ր աստուած և կոչեցաւ էմմանուէլ. և իրօք զգործս աստուծոյ ցուցանէր: - 329. Եւ տէր *մեր* զհոգին սուրբ յառաքեալսն. «հուր եկի արկանել» ասէ: - 329. Եւ տէրն *մեր* զիմանալի օձն կորոյս...: - 329. Եւ տէր *մեր* զգալուստ հոգւոյն և զկատարած աշխարհի պատմեաց, և յանձնեաց զկոյս տաճար իւր ի կոյսն յօհաննէս: - 329. Եւ տէր *մեր* խաչիւ զծով մեղաց աշխարհի: - 329. Զի առաջին խորհուրդ է *մեր*, յորժամ միտքն առ աստուած ամբառնայ զվերինն խորհելով: - 331. Իսկ զինչ էն ի հանդերձեալն որքան կա՛ր է *մեր*. ըստ այնմ թէ, «տեսանելո՛ց եմք զնա՛ որպէս և էն»: – 331. Վեցերորդ՝ նշանակէ՛ զբանն աստուած գաւազան ուղղութեան և թագաւորութեան առ հայր. եկն նա՛ յերկիր և էառ զօձաձև բնութիւնս *մեր*. և դարձեալ ըմբռնեալ մարմնովն ել յերկինս և նստաւ ընդ աջմէ հօր: - 332. Իսկ տէրն *մեր* բոլոր անդամօք մեռաւ. զի զբոլոր բնութիւնս փրկեաց: - 332. Վեցերորդ՝ ձեռն հօր է՛ միածին որդին որ ել ի ծոցոյ հօր և էառ զօձաձև բնութիւնս *մեր*. և դարձեալ ել առ հայր, ի նոյն բնութենէն ո՛չ կացեալ

ի բաց: - 333. Երրորդ՝ զի չափով և թուով և կշռով տայ աստուած զտանջանս մեղաց. թէպէտ *մեզ* անգիտելի՛ է: - 333. Վեցերորդ՝ գետն նշանակէ՛ զբանն աստուած, որ հաղորդիլով ի *մեզ*՝ եղև մարմին և արիւն. և ետ *մեզ* ըմպելի զարիւն իւր սուրբ. և կերակուր զմարմինն: - 333. Որպէս սովորութիւն է մարդոյ որ վատացն ասէ, *ե՛ս* արարի զայդ բանդ որ զքեզ ի քո կամդ թողի և ո՛չ խրատեցի: - 336. Երրորդ, զի *մեր* ախորժակացս հետագայ և աստուծոյն. զի յորժամ ի բարին լինիմք՝ օգնէ՛. և ի չարն թո՛յլ տայ. ա՛յն է խստացուցանելն զսիրտ մարդոյ: - 336. Եթէ ոք *զմեզ* զրկէ արդարութի՞ւն է ապա թէ խաբեմք և գողանամք զինչս նորա: - 337. Երկրորդ՝ զի նոցա հատուցմունքն մարմնական էր, իսկ *մերս* հոգեկա՛ն է: - 337. Եւ տէր *մեր* արար զզատիկն յերիկունն մեծի **ե** շաբաթին: - 337. Խաչանիշ ձգեաց զգաւազանն ի վերայ ծովուն ընդ առաջ ասելով, Այիա՜. որ է՝ աստուած առաջի *մեր*: - 338. Եւ յաջակողմն, Շրայիա՜. դո՛ւ հաներ *զմեզ* աստուած: - 338. Եւ ի ձախն, Աղօնիա՜. տէր տէրանց ընդ *մեզ*: - 338. Երրորդ՝ սառնատեսակ. զի թափա՛նց է խաչ նշխարին. և ի *մեզ* լուսաւոր միտք: - 339. Չորրորդ՝ քաղցր համն. զի քաղցրանայ ի *մեզ* դառնութիւն մեղաց: - 339. Վեցերորդ՝ նախ ցօղն կարապետ իջանէր. և ի *մեզ* շնորհքն նախապատրաստութեան ճաշակմանն: - 339. Իսկ առ *մեզ* ժ մասունք և գ կիցն, զի ժ՝ սուրբ և նըւէ՛ր է աստուծոյ: - 340. Եւ **գ** չափն զիւատն *մեր* որ ի սուրբ Երրորդութիւնն է նշանակէ՛: - 340. Նա՛խ՝ զի **ե** բանն ի միում տախտակի էր աստուածային. զի ասէր «*ե՛ս* եմ տէր աստուած քո. և մի՛ արասցես կուռս. և մի սուտ երդնուր. և պահեա՛ զօր շաբաթուն. և պատուեա՛ զհայր և զմայր»: – 340. Եւ **ժ** բան է՛ օրինացն. և **խզ** իրաւանցն. բովանդակն **ծզ**. խորհուրդ ազատութեան *մերոյ* հաւատով Երրորդութեանն: - 340. Իսկ ի նորս զատիկ մեր *զենաւ* քրիստոս և ազատեաց *զմեզ*: - 341. Եւ տօն սրբոյ խաչին. զի արմտեաց և արդեանց *մերոց* ժողովումն է սուրբ խաչն փրկչական: - 341. Դարձեալ երիցս երևիլն է, զի աստ ի մարմնի հաւատով տեսանեմք զքրիստոս. և յետ մահու յուսով ի հոգիս *մեր*. և յետ յարութեանն սիրով միաւորիմք ի նա՛: - 341. Իսկ *մեզ* կատարելոցս՝ բանիւ աւանդեաց: - 341. Եւ **ժ** զգայարանք *մեր*. հինգ հոգւոյ և հինգ մարմնոյ: - 342. Եւ սրբութիւն սրբոցն ի յարևելք. զի երուսաղէմ՝ կողմ արևելից է նոցա. և սրբութիւնն ի մէջն. և սրահն յարևմուտս. որպէս *մերս* եկեղեցի: - 343. Չորրորդ՝ իմացումն *մեր* սրբութիւն սրբոց: - 343. Որպէս հոգի *մեր* սկիզբն ունին, այլ ո՛չ վախճան: - 344. Եւ քաւութիւնն ի վերայ, զի նա՛ եղև քաւութիւն *մեր*: - 345. Եւ խաչիւն քաւեաց *զմեզ*. վասն որոյ սուրբ խաչ կոչի: - 345. Եւ երեկոյն, զի և անդ յետ աստեացս վայելմունք *մեր* քրիստոս է: - 346. Եւ գունդն ջահ՝ տէր *մեր*, որ լուսաւորէ՛ զհաւատացեալս իւր: - 347. Կամ որ *զմեզ* ազատեաց, և զթշնամին կապեաց: - 347. Չորրորդ՝ ի խորհուրդ վայելչական մարմնոյ ճշմարիտ քահանայապետին *մերոյ* քրիստոսի: - 347. Խառնեալ և աղացեալ ի խորուրդ չորից առաքինութեանց *մերոց*: - 349. Դարձեալ՝ գութն բովանդակ և կատարեալ սէրն է. և ողորմութիւնն մասնաւոր. զի ողորմութիւն ի գթո՛յն յառաջի և սփռի ի *մեզ*: - 351. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ վասն է՞ր զպարտիսն ադամայ *մեք* ունիմք: - 351. Ա՛րդ՝ բնութիւնս *մեր* ի յադամ ապականեցաւ մեղօք. վասն այն որպէս նա՛ պատժեցաւ, նոյնպէս և *մեք* պատժիմք: - 351. զի ի մովսէս օրինակաւ՝ և ի քրիստոս ճշմարտութեամբ կործանեցաւ մահ. և ի յարութեանն առ հասարակ *մեր*: - 351. Զնոյնս պահեմք և *մեք* **գ** քառասունք: - 353. Եւ **գ** ըստ շնորհաց. որպէս ի ջրոյ, ի հրոյ, և ի վիմէ. ի տիպ տեառն *մերոյ* որպէս ասացաւ: - 353. Այլ և ի խորհուրդ ծննդեանն *մերոյ*: - 353. Եւ սմին համաձայնի վանական վարդապետն *մեր* ասելով, չորս տարր է մարդոյ և **դ** ծնունդ: - 353. Եւ ապա՛ պայծառանայ տեսութիւն *մեր* դէմ յանդիման տեսութեանն աստուծոյ: - 353. Որում արժանաւորս արասցէ *զմեզ* և զամենայն հաւատացեալս անուան իւրոյ ամէն: - 353. Երրորդ՝ անդ նկարեալ էր *մեր* հոգևորն. և աստ բացայայտեալ խորհուրդ տնօրէնութեան քրիստոսի աստուծոյ *մերոյ*: - 353. Իններորդ՝ անդ խոստացաւ. և աստ յայտնեաց աստուած զսէրն իւր ի *մեզ*: - 353. Տասներորդ՝ ընդ նոսա ձայնն աստուծոյ խօսեցաւ. և ընդ *մեզ* բանն: - 353. Երկրորդ՝ նոքա զձայնն ի հեռուստ լսէին. և *մեք* զբանն ի մօտոյ: - 353. Երրորդ՝ զձայնն միայն լսեցին և զտեսիլն ո՛չ տեսին. և *մեք* լուաք և տեսաք և շօշափեցաք զբանն կենաց: - 353. Չորրորդ՝ նոցա ձայնն միջնորդով օդիւ և մարգարէիւքն. և ընդ *մեզ* բանն աստուած անընդմիջաբար խօսեցեալ: - 353. Հինգերորդ, նոցա ձայնն որոտմամբ ահագին. և *մեզ* բանն հանդարտ և քաղցր: - 354. Վեցերորդ, նոցա ձայնիւ օրինակաւ. և *մեզ* բանիւ ճշմարտութեամբ: - 354. Եօթներորդ, նոցա ձայն զգայարանաց. և *մեզ* բանն իմաստութեան: - 354. Զի՞նչ հասարակ և զի՞նչ յատուկ քահանայութեան տեառն *մերոյ*՝ և հնոյն քահանայութեան: - 354. Երկրորդ, զի նոցա նոցայն ժամանակեայ և խափանելի, իսկ տեառն *մերոյ* մշտնջենաւոր և յաւիտենական...: – 354. Երրորդ, այն առանց գթութեան հատուցանէր պատիժս պարտուց. իսկ տեառն *մերոյ* շնորհիւ և ողորմութեամբ...: – 354. Հինգերորդ, նոքա մատուցանէին պատարագ նախ վասն իւրեանց, և ապա՛ վասն ժողովրդեանն անգիտութեան. իսկ տէրն *մեր* ո՛չ արար մեղս ըստ մարգարէին. այն անմեղն վասն մեղաւորաց պատարագեցաւ...: – 354. Վեցերորդ, նոքա հանապազ մատուցանէին վասն հանապազ

յանցմանն ի բազմօրինակ մեղս. իսկ տէրն *մեր*...: – 354. Եօթներորդ, նոքա յօտարա՛ց մատուցանէին. այսինքն զուարակ և նոխազ, իսկ քահանայապետն *մեր* քրիստոս զմարմին իւր պատարագեաց հօր ի հոտ անուշից...: – 354. Ութերորդ, նոքա մատուցանէին ի ձեռագործ խորանսն որ ի մովսիսէ՛ կանգնեցաւ, իսկ տէրն *մեր* անցեալ ի ներքին կողմն վարագուրին. այսինքն յանձեռագործն մատոյց...: – 354. Իններորդ, նոքա ծառայաբար մատուցանէին. ուստի յա՛յտ է զի ո՛չ կարէին նստիլ ի սրբութիւնսն կամ ի քաւութիւնսն. իսկ քահանայապետն *մեր* տիրապէս և աստուածաբար նստեալ ի յերկինս ընդ աջմէ՛ աստուծոյ...: – 354. . Մետասաներորդ, նոքա ո՛չ իշխէին ճաշակել զպատարագս իւրեանց. այլ արտաքոյ յարէին. իսկ տէրն *մեր* և *մեք* ճաշակեմք զպատարագ նորոյս...: – 355. Երեքտասաներորդ, նոքա փոփոխականք էին վասն մահու արգել լինելոյ. իսկ տէր *մեր* անփոփոխ և յաւիտեան է քահանայ. վասն յաւիտեան և անմահ գոլոյն: - 355. Չորեքտասաներորդ, նոքա յերկրէ և յերկրի մատուցանէին պատարագ. իսկ տէրն *մեր* յերկնից և յերկինս մատոյց: - 355. Հնգետասաներորդ, նոցայն քահանայապետ մովսէս և ահարոն ո՛չ կարացին մտանել յերկիրն պարգևաց. իսկ քահանայապետն *մեր* էանց ընդ երկինս երկնից...: – 355. Երրորդ՝ մեղրն ո՛չ է վաստակ. ի *մեր* աշխատանա՛ց է նուիրելի աստուծոյ: - 356. Դարձեալ՝ աղն նշանակէ՛ զբանն աստուած. որ զանհամութիւնս *մեր* համեմեաց, և զնեխեալ վէրքն ապականութեան *մերոյ* ողջացոյց: - 356. Վասն է՞ր յերեսաց սեղանն հաց և գինի և գառն դնէին. և *մեք* զգառն ո՛չ դնեմք: - 357. Որ իսկապէս *մեզ* վայել է քրիստոս եկեալ և դժոխք աւերեալ և արքայութիւնն բացեալ: - 358-359. Նա՛խ՝ ցուցանէ թէ սա՛ անմեղ է՝ վասն *իմ* մեղացս մեռանի. զոր ձեռօք ի սա՛ տամ զմեղս: - 359. Երկրորդ՝ ցուցանէ զանմեղ մահն քրիստոսի վասն *մեր* մեռեալ. զոր մատամբ ցուցանէին խաչօղքն թէ խաչեցեր դա՛: - 359. Զի տէր *մեր* ի հիւսիսո՛յ կողմ երուսաղէմ խաչեցաւ: - 360. Դարձեալ՝ հարաւն նշանակէր զհրէայս, և հիւսիս զհեթանոսս. որ լինելոց էին պատարագ և ժողովուրդ աստուծոյ. ըստ այսմ «ա՛յլ ևս ոչխարք են *իմ* որ ո՛չ են յայսմ գաւթէ, և զա՛յն ևս պարտ է *ինձ* ածել այսր»: – 360. Զի մերձեալ ի քրիստոս աղօթք *մեր* լինի քաւութիւն *մեզ*: - 360. Լերդափոյթն, զուրախութիւնս և զհեշտութիւնս *մեր* նուիրել աստուծոյ: - 360. Այլ և նշանակ արիական համբերութեանն *մերոյ*: - 360. Այսինքն զամենայն յաջողուածս հոգևոր և մարմնաւոր, և զմասն անմահութեան կենաց յուսոյն, ո՛չ վասն *մեր* արժանաւորութեան համարել. այլ բարութեան և ողորմութեանն աստուծոյ: - 360. Խոյ կոչեցաւ. զի ծնաւ և զգեցոյց *զմեզ*. և փեսա՛յ է եկեղեցոյ: - 361. Նոխազ, զի մեղս *մեր* եբարձ: - 361. Իսկ Աղ կոչեցաւ. զի զանհամութիւնս *մեր* համեմեաց, և զվէրս ողջացոյց: - 361. Այլ և ունիմք զբանաւոր պատարագս՝ զհոգի և զմարմին *մեր* սրբութեամբ փոխանակեալ նմա: - 362. Եւ դարձեալ՝ առաջինն քրիստոս պատարագի վասն *մեր*: - 362. Միջինն *մեք* վասն քրիստոսի: - 362. Վերջինն ինչքն վասն *մեր*: - 362. Վասն է՞ր զերեքեան պատարագս ունիմք *մեք*: - 362. Այլ զանբան պատարագն ուսան հեթանոսք և կռոց մատուցին. և այն սովորութեամբն իէլ մատոյց աստուծոյ զանբան կենդանիս մինչ եկն քրիստոս և եղև ինքն բանաւոր պատարագ, և զնոյնս աւանդեաց *մեզ*: - 362. Ա՛րդ՝ *մեք* ունիմք զօրինակ կրկին պատարագաց. զնախնեացն և զճշմարտութիւնն քրիստոսի: - 362. Վասն մեղա՛ց է՝ որ խոստովանութեամբ արտաքոյ ելեալ ի մեղաց և ապաշխարութեամբ քաւեմք *զմեզ* ներքին խորհրդով և արտաքին գործով: - 362. Եւ ողջակէզ սրբութեան է՝ յետ ապաշխարութեան զբարիս գործել. և զբովանդակ զհոգի և զմարմին *մեր* նուիրել աստուծոյ: - 362. Եւ զմորթ մեղաց մերկացեալ ի *մէնջ* որ է՛ հաճոյ աստուծոյ ի հոտ անուշից: - 362. Եւ միւսն, որ զմարմին *մեր* պատարագեմք միշտ. սիրտ սուրբ և հոգի խոնարհ ունելով. զոր աստուած ո՛չ արհամարհէ: - 363. Ահարոն և որդիքն **է** օր մնացին ի խորանն. վասն է՞ր *մեք* խ: - 363. Իսկ *մեք* **խ** զմովսէսին պահեմք որ ի լեառն սինա, և յետու արտաքոյ միգին: - 363. Եւ ի դարձեալ երկիլն դարձեալ լուանալ, այն է՝ որ դարձեալ խոստովանիմք և կրկնեմք զերկն ապաշխարութեան մինչև նկարեսցի ի *մեզ* քրիստոս: - 367. Որ նշանակէ ի *մեզ* զերեք մասանց թիւրիլն. այսինքն բանից, ցասման, և ցանկութեան հինգ զգայարանօք: - 367. Դարձեալ՝ *մեք* մարմին եմք քրիստոսի և անդամք նմա. նոյնպէս և զգեստ. այսպէս տուն և տաճար. մկրտութեամբ և հաւատով և բարի գործով: - 367. Պա՛րտ է *զմեզ* սրբութեամբ արժանապէս տաճար և զգեստ և անդամս պահել նմա: - 368. Իսկ թէ ի տունն ի ժողովուրդս նորա. կամ յեկեղեցիս մեղանչեմք. յետ է ժամանակի փոխելոյ՝ որ է՛ է հասակ *մեր*. և է դար կենցաղոյս...: – 368. ...յայնժամ քակէ՛ զտունն *մեր* որ է՛ հոգի և մարմին. և արտաքոյ քաղաքին յանսուրբ տեղիս ընկենու որ է՛ դժոխքն արտաքոյ արքայութեանն, և անսուրբ տեղի մեղաց և մեղաւորաց. և անդ արտաքսէ զմեղաւորսն: - 368. Յորմէ ազատեսցէ *զմեզ* քրիստոս աստուած *մեր* ամէն: - 368. Զուրն աւազանն որ մաքրեաց *զմեզ* յադամայ մեղացն: - 368. Փայտն չարչարանքն ի *մեզ*: - 368. Երկու հաւն՝ կրկին զօրութիւնք ի *մեզ*. տեսնական և գործնական: - 368. Այս էր սրբութիւն բորոտին մարմնոյ. և ի *մեզ* հոգւոյ: - 368. Եւ տե՛ս, զի սերմն ի *մեզ* ո՛չ պղծէ *զմեզ*, այլ ի հոսիլն պղծէ **զդ** դէմս: - 369. Որ նշանակէ՛ սերմն զգործն. որ քանի ի *մեզ*

է՝ ո՛չ է պիղծ. և յորժամ գործի՝ պղծէ՛: - 369. Երկու նոխազն համատեսակ օրինակ տեառն *մերոյ*՝ յերկուց միաւորեալ մի անձն. և միաւոր բնութեամբ աստուած և մարդ: - 369. Եւ նոխազն վասն մեղաց *մերոց*: - 369. Եւ զկենդանին ներկեալ՝ և կարմիր կապեալ ի պարանոցն, ցուցանէր զմեռանիլն աստուծոյ վասն *մեր*: - 369. Եւ արիւնն, զմեղս *մեր* բարձեալ յինքեան և տարեալ ի դաշտն առ հայր յերկինս. զի որպէս մեռեալ մարմնովն քաւեաց զմեղս. նոյնպէս և անմահ աստուածութեամբն կենդանացոյց և յերկինս եհան: - 369. Նախ՝ կոյրն. իսկ ի *մեզ* որ մտօ՛քն հցէ: - 371. Սակայն հաճելին *մեր*՝ ընդունելի է աստուծոյ. զառաւել սէրն նշանակէ. զի որ ինչ *մեզ* անպիտան է, և աստուծոյ անպիտան է: - 371. Երկրորդ՝ ցուցանէ թէ բանական հոգիս *մեր* ո՛չ կորնչի: - 371. Չորրորդ՝ զի երկնչիմք և անմեղ պահեմք զհոգիս *մեր* որ ելանելոց է յերկինս: - 371. Հինգերորդ՝ որպէս արիւն անասնոց ի հողոյ է և ի հող լուծանի. և բանական հոգիս *մեր* յաստուծոյ է և առ աստուած երթայ: - 371. Երրորդ՝ զի հանգիցէ երկիր և տարերք որ ի չար գործն *մեր* չարչարին. այլ և պահպանապետ հրեշտակք նոցա: - 372. Հինգերորդ՝ զի և վայրի անասնոց և գազանաց բաժին լիցի ի վաստակն *մեր*. զի նոցա է երկիրս այս և տեղիք ուր *մեք* բնակեցաք: - 372. Վեցերորդ՝ այլ և ի թողութեան ամն ուսուցէ թողուլ զպարտիս բանից և գործոց *մերոց* պարտապանաց: - 372. Եօթներորդ՝ ստուերապէս նշանակէր զազատութիւնն որ եղև *մեզ* ի ծեռն քրիստոսի. որ ազատեաց յօրինացն դժւարութեանց, և ի մեղացն, զթողութիւն շնորհելով: - 372. Յոգեպէս նշանակեն ի *մեզ* զե հանգիստ: - 372. Այլ և բոլոր ամենայն տօնք հնոյն՝ ը տօն էր. զոր այժմ *մեք* ունիմք փոխեալ ի նորս: - 372. Որ է՛ ի *մեզ* յամենայն աւուր պատարագն սուրբ. այլ և առաւօտուն և երեկոյին աղօթքն հանապազորդ: - 372. Երկրորդ՝ շաբաթուց նւէրքն կրկին. և ի նորս կիրակէն *մեր*: - 372. Երրորդ՝ տօն փողոցն. իսկ *մեզ* առաքելոցն տօն. զի նոքա են փողք տիեզերաց: - 372. Չորրորդ՝ ամսամուտն նոցա. զոր ի նորանալ լուսնին տօնէին. իսկ *մեզ* տօն կուսին մարիամու որ լուսաւորութիւն լսի ըստ ոմանց: - 372-373. Այլ ամսամուտն է ծննդեան տօն. զի քրիստոս եղև *մեզ* ամիս ծննդեամբ և մահուամբ և յարութեամբն: - 373. Եւ ի *մեզ* տօն զատկին: - 373. Եւ ի *մեզ* հոգւոյն գալստեան ի պենտակոստէն: - 373. Նոյնպէս և *մեք* ի յառնուլ զհոգին սուրբ պահո՛ք տօնեմք: - 373. Եօթներորդ՝ տօն տաղաւարահարացն որ նշանակէ՛ առ *մեզ* զտօնելն եկեղեցւոյ, ի բոլոր ամն ը օր կատարի: - 373. Եւ նշանակէ՛ ի *մեզ* զտօն սրբոյ խաչին. զի նա՛ է քաւութիւն *մեր*: - 373. Այլ ըստ ոմանց՝ տօն քաւութեան ողջագործութեանն, նշանակէ ի *մեզ* զտօն մեծ քառասնորդացն պահոց: - 373. Որ զգործեցեալ մեղս ապաշխարութեամբ քաւեմք. ճնշելով զանձինս *մեր* պահօք: - 373. Այսպէս և *մեք* խոնարհ մտօք և ուրախ սրտիւք տօնեմք զտօն պահոցն: - 373. Երրորդ՝ եօթն հասակ *մեր* փոփոխի. և ութն հաստատի: - 374. Զուարակն է պատարագեալ. և խոյ *մեզ* ծնեալ. և գառն կերակրելի. և նոխազ զմեղս *մեր* առեալ: - 374. Երկրորդ՝ նշանակէ՛ զբանաւոր պատարագս *մեր*. այսինքն զհոգի զմարմին և զմիտս *մեր* անարատ մատուցեալ: - 374. Եւ կէս դորակին՝ զի յայժմու կեանս կիսակատա՛րք են ամենայն նուէրք *մեր* մինչ ի հանդերձեալն: - 375. Նոյնպէս և *մեք* ի հանդէս տօնից նուիրեմք նաշիհ և գինի պատարագի. ծէք՝ մոմ՝ խունկ՝ և զենումն մատաղի: - 375. Իսկ չորրորդ դորակ գինւոյն և իւղոյն ընդ նաշիհոյ և գառինն, նշանակէ՛ զբանաւոր և զկենդանի պատարագս *մեր*: - 375. Այլ *ես* ասեմ, եթէ ամենայն տուրք բաժանի յերեք: - 375. Նախ՝ էպատիկ՝ զբազո՛ւմն նշանակէ. իբր թէ ըստ բազում մեղաց *մերոց* բազում և առաւել է պատուհասն: - 376. Կամ ո՛չ լսել աղաղակի *մերոյ*. իբր երկաթի երկինք ընդ մէջ գոլով: - 376. Իններորդ՝ զի թե՛փն է ամաց *մերոց* իսկ նաշիհ ալիւրն երիտասարդութիւնն է: - 377. Տապանակն է՛ տէր մեր յիսուս քրիստոս. և նախընթա՛ց եղև *մեզ* ասելով՝ «երթամ և պատրաստեմ ծեզ տեղի»: – 380. Չորրորդ, գ օրն ի *մեզ* զղջմամբ և խոստովանութեամբ և փոխարինաւն հանգչիմք: - 380. Հինգերորդ՝ ի կեանս *մեր*՝ և յետ մահու՝ և յարութեանն հանգչիմք: - 380. Դարձեալ՝ քաղեր և յեսու. հին և նոր կտակարանք. որք զհանդերձեալն *մեզ* պատմեն. և զյաղթելն անմարմին թշնամւոյն: - 380. Իսկ այլ տասունքն իմաստասիրաց բանքն. որպէս պղատոնին. արիստոտէլին. պիթագորին և այլք. որք միայն զաստեա՛ցս պատմեն *մեզ*: - 380. Ուռն՝ կոյսն յարմատոյն և յեսսեայ. և Ողկոյզն տէր *մեր* ծնեալ ի նմանէ զուարճալի կերակուր *մեզ*: - 381. Իսկ Թուզն քաղցր և մանրակորիզ. բանքն աստուծոյ քա՛ղցր են ի *մեզ* և մանրաքնին: - 381. Դարձեալ՝ բազմազա՛նք են առաքինութիւնքն ի *մեզ* հանդերձ քաղցրութեամբն: - 381. Այլ և թիւ և համար գործոց. պահանջին ի *մէնջ* ի յերկրին աւետեաց: - 381. Այլ ապաւառ է՛ մեղքն *մեր* զոր ընկալաւ յինքն և մաքրեաց *զմեզ*: - 383. Եւ *մեք* զամենայն կրեմք: - 383. Առաջին՝ ջուր աւազանին որ լուանայր զմարմինն, է՛ ջուր սրբոյ աւազանին *մերոյ*: - 384. Հինգերորդ՝ թէ յերեք հասակս *մեր* ոչ արդարանամք. և ո՛չ յէ հասակին արդարանամք յորում լուծեալ ծանրանայ մարմինն: - 384. Երրորդ՝ զի առաջնո՛րդ է ի մուտն *մեր* և յելս յաշխարհէ ...: – 385. Վեցերորդ՝ զի թէպէտ համբարձաւ յերկինս, ընդ *մե՛զ* է զամենայն աւուրս որպէս ասաց: - 385. Իններորդ՝ նոքա գործովք արդարացան զոր նշանակէր օրէնքն. և *մեք* հաւատով՝ զոր նշանակէր վէմն յետոյ: - 385. Նա՛խ՝ որպէս

բարձրացաւ օձն ի ծողին. նոյնպէս տէրն *մեր* ի խաչին: - 386. Երրորդ՝ հակառակատիպ տեսանի. զի անդ օձն պղնձի զմարդ թշնամիս իւր կեցուցանէր և զօձսն սատակէր. և տէր *մեր* զմարդիկ ազգակից իւր կեցուցանէր, և զթշնամին սատանայ հալածէր: - 386. Վեցերորդ՝ առանց դառնութեան և թունից էր օձն. և տէր *մեր* առանց դառնութեան մեղաց: - 386-387. Եօթներորդ՝ օձն մեռեալ սպանանէր զօձսն. և զհարեալսն կեցուցանէր. և տէրն *մեր* մեռեալ մարմնովն զմեղս մեռուցանէր, և կենդանի աստուածութեամբն զմարդիկ կենագործէր: - 387. Ութերորդ՝ հինգպատ օձին է՛ **ե** զգայութիւնս *մեր*. զոր էառ տէրն և սրբեաց *զմեզ*: - 387. Որ և տրտմեցաւ տէրն մինչ ի մահ. զի զտրտմութիւնս *մեր* եբարձ: - 387. Զայն ցուցանէ թէ յուղղութիւնս *մեր* երևի աստուած. այլ ի խոտորիլն ո՛չ: - 387. Եւ որպէս կնոջ ընդ հրամանս առնն իւրոյ յանցանել պոռնկութենէ, նոյնպէս և զաւակաց, և ծառայից, և աշակերտաց, և հնազանդելոց, և ժողովրդոց. նոյնպէս և հոգիս *մեր* ելեալ ի հրամանացն աստուծոյ՝ պոռնկութիւն է նմա. եթէ ըստ գործոց. եթէ ըստ հաւատոց: - 389. Այլ *մեզ* ուղղափառ եկեղեցւոյս միջինն է ընդունելի: - 391. Եղիազար՝ աստուծոյ զօրութիւն լսի որ է՛ քրիստոս և քահանայ և փրկիչ *մեր*. և իշխանք՝ **բժան** առաքեալքն աթոռակիցք քրիստոսի: - 391. Եւ սոքա բաժանեալ *մեզ* զերկիրն պարգևաց. այսինքն աստ զնոր օրէնքն, և անդ զվերինն երուսաղէմ: - 391. Եւ նշանակէ՛ր այս, զի է՛ թիւ ժամանակեայ և փոփոխական որ առ *մեզ* է: - 392. Յորում և *զմեզ* թուեսցէ ի թիւ սրբոց իւրոց անջինջ դպրութեամբ. և Նմա փառք յաւիտեանս ամէն: - 392. Այս է *մեր* երկրորդ օրէնք: - 393. Նշանակէ՛ որ չէ՛ պարտ կռուիլ *մեզ* ընդ ամենայն մարդկան. թէ չար թէ բարի. զի ա՛զգ են *մեր* և որդիք ադամայ: - 393. Եւ որք պարտին աստ, նոքա և յետ մահու և յարութեանն. զորս կորուսցէ փրկիչն *մեր* յիսուս: - 394. Նա՛խ՝ զի **գ** է որպիսութիւն *մեր*: - 394. Զայն ցուցանէ իբր միշտ թշնամի են *մեր* և հակառակ: - 394. Երկրորդ՝ ընդ երից գոյացութեանց *մեր*. աստ ընդ մարմնոյս. և ի մահն ընդ հոգւոյս. և ի յարութեանն ընդ մտաց տեսութեանն հակառակին: - 394. Յորմէ փրկեսցէ *զմեզ* քրիստոս աստուած փրկիչ *մեր* ամէն: - 394. Է՛ և ա՛յլ իմն տեսութիւն բանիս. զի կամի՛ զպաշտօնս *մեր* որոշել ի կռոց զոհիցն. զի սուտանուն դիքն խնդրէին ուստերս և դստերս և արջառս և ոչխարս զոհել և սպանումն ստարաց: - 396. Իսկ *մեզ* նորոյս հրամայէ՛ զբանեղէնն մատուցանել որ է՛ հոգի և մարմին և կամք...: – 396. Չորրորդ՝ հաց ի յերկնից իջեալ մանանայն կենարար. և բանն աստուծոյ նոյն ինքն տէրն *մեր*. որպէս ասաց առ փորձիչն թէ՝ *հնև* կերակրին ամենայն սուրբք և ո՛չ հացիւ: - 397. Ութերորդ՝ մովսէս ի լեառն եկաց **խ** տիւ և **խ** գիշեր անսուաղ. և կերակրիւր բանիւն աստուծոյ. նոյնպէս և եղիա. նաև տէր *մեր* ի փորձութեան լերինն: - 397. Այլ և զհասարակքս խնամեաց առաւել քան զնոսա. զի ի մէջ նոցա օրինակօք էր, և ի մէջ *մեր* ճշմարտութեամբ: - 398. Նոցա ամպ հովանի, և *մեզ* հոգին սուրբ: - 398. Նոցա զգալի թշնամիքն ետ կոխան. և *մեզ* զիմանալին...: – 398. Այլ և ի վերայ այսր ամենայնի անասելի բարութիւն. զարիւնն իւր ետ ի փրկութիւն *մեզ*. ուստի ի հնոյն արգելեաց զարիւն զենմանցն. *մեզ* զիւրն արիւն ետ ի ճաշակումն: - 398. Աստ զ նշան դնէ մարգարէին որ ճշմարտապէս զքրիստոս տէր *մեր* ցուցանէ: - 399. Երկրորդ՝ զի ասէ «իբրև *զիս*». իբրև օրինա՛կ է. որպէս մովսէս աստուած կոչեցաւ, և տէր *մեր* էմմանուէլ. և զնա՛ հայր կնքեաց աստուած. և որպէս մովսէս իշխէր տարերաց, և տէր ի ծովուն գնայր, և ի վերայ օդոյն: - 399. Չորրորդ՝ նշան թէ՝ զոր ասէ և լինի. և տէր *մեր* զգործս աստուծոյ գործէր առ կաղս և կոյրս և հիւանդս և մեռեալս. զոր ասէր բանիւ՝ կատարէր գործով: - 399. Եւ փոխանակ մօրն տարերք ամենայն. որ հեծեն և յոգոց հանեն վասն ապականութեան *մեր* ըստ առաքելոյ: - 400. Եւ հայր աստուած որ ո՛չ կատարի կամք նորա ի *մեզ*. յայնժամ ըստ բազում գթութեան իւրոյ առաքեաց զմիածին որդին որ փոխանակ *մեր* կախեցաւ զփայտէն և ազատեաց *զմեզ* յանէծիցն օրինաց...: – 400. Երկրորդ՝ զի անպա՛րտ էր անիծից՝ և վասն *մեր* եղև. որպէս անպարտական որ ո՛չ անիծանի: - 400. Նոյնպէս և տէր *մեր* ո՛չ է անիծեալ: - 400. Այլ *մեք* այսպէս խոստովանիմք զքրիստոս. որդի աստուծոյ բնութեամբ. և զնոյն որդի մարդոյ բնութեամբ: - 402. Զի պարզևօք և ողորմութեամբ աստուած մարդացաւ և փրկեաց *զմեզ*: - 402. *Մեք* ո՛չ կատարեմք զօրէնս մովսէսի, զի՞նչ լինիմք: - 403. Երկրորդ՝ զփայտէն կախիլով եբարձ զանէծսն և ետ *մեզ* օրհնութիւն: - 403. Եւ է՛ սկիզբն օրհնութեան *մերոյ* աւազանն...: – 403. Ասա՛ նմա թէ՝ այն հասարակաց հեթանոսա՛ց է. զի աճին մարմնով և ընչիւք. իսկ *մերս* ո՛չ է հասարակաց. այլ արժանաւորաց և ընտրելոց: - 403. Եւ յորժամ է զօրութեամբք հոգւոյ յաղթիցեն նոցա, փախիցեն յէ զգայարանաց մարդոյն եօթնեկի մահացու մեղօք. զայս կատարելո՛ցն է իմանալ. և ո՛չ *մեզ* տկարացս: - 404. ...այսինքն կեանքն՝ որ ասաց մովսէս «տեսանիցէք կախեալ». զի մովսէս վասն *իմ* գրեաց զայն: - 405. **Եւ թէ մովսէսի ոչ հաւատայք որ փառաւո՛րն է ի մէջ ձեր, *հնձ* զիա՞րդ հաւատայք որ թշնամի կարծէք**: - 405. Եւ պա՛րտ է *մեզ* հանապազ զքրիստոս առաջի աչաց տեսանել ի խաչ վասն *մեր* և հաւատալ. և չարչարակից լինիլ նմա յամենայն ժամ: - 405. Այսինքն՝ զոր ծածկեալ է *մեզ*՝ բարի կամ չար ո՛չ կարեմք ասել: - 405. Եւ զոր յայտնեաց *մեզ*, ծանուցաք որդւոցդ *մեր*: - 405. Իսկ առ *մեզ* Նախ ծածուկ ներտրամադրեալն բան. զի աստուած քննէ

զփրտս: - 406. Անհասն անգիտելի և ծածո՛ւկ է *մեզ*: - 406. Եւ դժուարն որ քան յայտնէ *մեզ*: - 406. Նա՛խ՝ ի պարզևաց բանականաց. որպէս հրեշտակաց և հոգւոյս *մեր*: - 406. Այսպէս և օրհնութիւն մարդկան որ գերագոյն է քան *զմեզ*, շնորհակալութիւն է և գոհութիւն. որպէս սրբոց կամ թագաւորաց և այլն: - 406. Բարկութիւնն առ *մեզ* ա՛խտ է և չար. և աստուած բարի՛ է բնութեամբ և անախտ ապա ո՞րպէս բարկանայ: - 407. Եւ յա՛յտ է յայսմանէ, զի հուր բորբոքեալ է ի բարկութենէ. ո՛չ յէութենէ և ո՛չ ի կամաց *իմ*, այլ ի բարկութենէ: - 408. Եւ երկոքին սոքա առ *մեզ* եկեալ, յորժամ չարաց բարի առնէ, ողորմութիւն է: - 408. Նա՛խ եթէ՝ բնութեամբ բարի է աստուած և ո՛չ ունի բարկութիւն. զի ծառ բարի պտուղ չար ո՛չ առնէ. այլ *մեք* գործովք *մեր* զայրացուցանեմք զնա և արկանեմք ի բարի կամս նորա բարկութիւն: - 408. Երկրորդ՝ որպէս բնութիւնս *մեր* բարի՛ էր պատկեր եղեալ բարւոյն. և *մեք* կամօք *մեր* ախտացուցաք չար ածելով ի ներքս. – 408. իսկ աստուած անա՛խտ է՝ ձևանայ բարկացեալ և սրտմտեալ. զի *զմեզ* դարձուսցէ յառաջին բարին: - 408. ըստ որում *մեզ* ասաց, բարկանայք բանիւ, և մի՛ մեղանչէք գործով. նոյնպէս բարկութիւնն աստուծոյ՝ սպառնա՛լն է. և սրտմտիլն գործն: - 408. Չորրորդ յա՛յտ է, զի թէպէտ սրտմտի՝ ո՛չ յինքենէ. այլ *մե՛ք* հարկանե՛մք զնա ի գործն, անդարձ լինելով *մեր*: - 408. Նախ ասեն թէ զնիւթն աստուած կարծեցին, սատանայ խաբէր թէ *ի՛մ* է այս մարմինս իբրև տեառն նիւթոյ...: – 409-410. Երկրորդ՝ զհոգին մովսէսի ո՛չ կարէր յափշտակել սատանայ, փոխանակ հոգւոյն զմարմինն ջանայր յափշտակել. և վիճէր ընդ հրեշտակին թէ *իմ* է...: – 410. Զայս նշանակէ թէ՝ յետ ելանելոյ հոգւոյ ի մարմնոյ և գնալոյ ի վերին շաւիղն, հակառակ կայ սատանայ և չար զօրութիւնքն ընդ նմա, տանիլ զհետ իւրեանց որ զչա՛րսն են գործեալ. և յարդարոցն յաղթին հրեշտակին օգնութեամբն. որպէս և անտօն ետես. զի իմացեալ և *մեք* զգուշասցուք այնմ: - 410. Որպէս տեառն *մերոյ* ի համբառնալն՝ ամպն կալաւ զնա՛ յաչաց նոցա: - 411. Երկրորդ՝ նշանակէ զմահ և զյարութիւն *մեր*. որ լ ամեայ յառնեմք. որպէս ադամ լ ամեայ ստեղծաւ: - 411. Որոց լիցի *մեզ* ամենեցուն մասնաւորիլ ի փառս արքայութեան երկնից ի քրիստոս յիսուս ի տէր *մեր* ամէն: - 411. Մովսէս նշան կատարեաց մեծամեծ. նոյնպէս և ա՛յլ մարգարէք. փրկչին *մերոյ* ո՞րն է առաւել քան զնոցայն: - 411. Կատարեցաւ Վեցերորդ Հատոր Հարցմանցս Հինգ Գրոցն Մովսէսի. ի Փառս Յիսուս Քրիստոսի Աստուծոյ *մերոյ*: - 412. Եօթներորդ՝ ի յօրինակ բնութեանս դառնալոյ անդրէն ի տեղիքն *մեր* ուստի ելաք որք են հաւատացեալք: - 414. Երկոտասաներորդ, զի ուսուսցէ *մեզ* զմարդասիրութիւնն և զներելն միմեանց. որպէս աստուած երկայնամիտ եղև առ քանանացիսն որ պատժապա՛րտք էին: - 417. Եւ յիսուս փրկեաց *զմեզ* յիմանալւոյն ձեռաց: - 417. Եւ տէր *մեր* զնորս հեթանոսաց անջինջ գրեալ օրէնս ի սրտի: - 417. Եւ տէր *մեր* զառաքեալս ընդ ծագս. որք համբաւեցին *մեզ* զյաղթութիւնն սատանայի և դժոխոց: - 417. Եւ տէր *մեր* խաչիւն զբնութիւնս ի տեղի իւր: - 418. Եւ տէր *մեր* զհաւատացեալս իւր հանեալ ի մեղաց շինեաց սեղան և եկեղեցի սուրբ. և զմեղս երկոտասան անդամոցն ընկղմեալ կորոյս: - 418. Եւ տէր *մեր* վիմով հաւատոյն զփրտս քրիստոնէից: - 418. Եւ տէր *մեր* աւերեաց զամուրս դժոխոց զմահ և զմեղք, և ապա՛ յերկինս հանեալ և անմահացոյց: - 418. Եւ տէրն *մեր* ներէ՛ մեղաւորաց աստ ի կեանս և յետ մահու գիշերի. և ի ծագել լուսոյ յարութեանն՝ ստուգութեամբ դատապարտէ՛: - 418. Եւ տէրն *մեր* կանգնեաց զխաչն ի գողգոթայ մինչև յերեկոյ և վանեաց զթշնամին *մեր*: - 418. Եւ տէր *մեր* զգլխաւորն սատանայի բևեռեաց ընդ խաչափայտին: - 418. Եւ տէր *մեր* զապաւինեալ հեթանոս կորզեաց ի սրոյ յաւիտենական մահուն: - 418. Եւ տէր *մեր* ի ժամ խաչին խաւարեցոյց զնոսա և մի օրն եղև **բ**: - 418. Եւ տէր *մեր* խաչիւն կործանեաց զկուռս և զպաշտամունս նոցա: - 418. Եւ տէր *մեր* փրկէ զյուսացեալս իւր, որք պաշարին հնգիւք զգայութեամբք յիշխանացն դիւաց: - 419. Եւ տէր *մեր* առաքելոցն իւրոց «ետու ձեզ իշխանութիւն կոխել զօձս և զկարիճս» հրամայէր: - 419. Եւ տէր *մեր* նախ կապեաց զհզօրն ի խաչին և զտուն նորա աւերեաց որ էր ամրոց դժոխոցն: - 419. Եւ տէր *մեր* յաղթեաց իշխանին դիւաց. և եհատ զնորայն բռնութիւն աջոյ. և զոմանս եթող ձախիւ թիւրելոյ և զընտիրս որոշելոյ: - 419. Եւ փրկիչն *մեր* զհայրենի ժառանգութիւնն: - 419. Դարձեալ անցեալ ընդ ապաշխարութիւն և սատակեալ զորդիսն բելիարայ, ապա՛ ժառանգեսցեն զարքայութիւնն երկնից ի փառս քրիստոսի աստուծոյ *մերոյ*: - 419. Արին Սամփսոն բազում բաղդատութեամբ խորհուրդ և օրինա՛կ է Տեառն *մերոյ* ամենազօր փրկողին: - 421. Եւ տէրն *մեր* արեգակն արդարութեան ծագեաց երկիւղածաց իւրոց և փրկութիւն ժողովրդեանն իւրոյ: - 421. Եւ տէր *մեր* լրումն աւետեաց ուխտին նախահարցն. և նախ քան զսկիզբն աշխարհի ուխտի աւետեաց մարդկան փրկանաց: - 422. Նշանակ եօթնարփեան հոգւոյն ընկալեալ անկարօտաբար իբր ի գլուխ տէր *մեր*, և պարգևեալ անդամոց իւրոց: - 422. Եւ տէրն զոսոխն *մեր* սատանայ իբր զառիւծ պատառօղ՝ տարածմամբ ձեռաց ի խաչին սատակեաց: - 422. Եւ տէր *մեր* ի սպանօղ մարմնոյս որ է՛ պատառօղ հոգւոյս, սպանելով զսա՛ գտանէր զքաղցր կեանս տալ որդւոց մարդկան ազգի: - 422. Եւ տէր *մեր* զհայր ի յերկինս և զմայր ի յերկրի քաղցրացոյց փրկութեամբ մարդկան: - 422. Եւ տէր

մեր հաճեցաւ լինիլ մարմին ի մարդկան ազգէ: - 422. Եւ տէր *մեր* մերժեաց զիրէայս և ժողովեաց զհեթանոս որ էր աղքատ ի բարեաց: - 422. Եւ տէր *մեր* զզարդ և զպսակ անկելոցն խոստացաւ մեզ և ետ: - 422. Թողին և հրէայք զտէր *մեր* և հաւատան նեռին և ի հուր նորին այրեսցին: - 423. Եւ տէր *մեր* յաշխարհ էջ և ի դժոխս: - 423. Իսկ տէրն *մեր* զմարմին և զհաւատացեալս իւր ապրեցոյց յիշխանէն այլազգեացն դիւաց: - 423. Եւ տէր *մեր* հրդեհեաց զգործս հեթանոսաց արուեստաւոր հնարիւք իւրոցն հետևողաց: - 423. Եւ տէր *մեր* ի նոյն այրին յազգէ նոցին ըմբռնեալ. և ի զինաւորս պիղատոսի մատնեալ: - 423. Եւ տէր *մեր* յեօթն տեղւոջ է ծաղանօք երիցս կապեալ: - 423. Եւ տէր *մեր* խաչիւ և մարմնով զբովանդակ թշնամիսն կործանեաց: - 423. Եւ տէր *մեր* էա՛ռ զնոյն և սրբեաց և նովաւ զամենայն հրաշագործեաց: - 423. Եւ տէր *մեր* մարմնով զպատերազմն վանեալ. և նոյն մարմնով *մեզ* կեանս բղխեալ: - 423. Եւ զօրութեամբ խաչելոյն գլուխ չարին ջախջախի. և սրբին անդամք *մեր*: - 424. Եւ տէր *մեր* զխորհրդոց և զգործոց՝ և յետոյ զպատիժն մեղաց ջնջէր: - 424. Եւ տէր *մեր* զսկզբնական և զներգործական մեղսն: - 424. Եւ տէր *մեր* մահուամբ առաւել կորոյս զթշնամին, որ քան ի կեանս գործով հրաշից: - 424. Չորրորդ՝ նշանակ իմանալւոյն դագռնայ, որ զգլուխ իւր ամբարձ ընդ դէմ աստուծոյ. և ընդ բռամբ էարկ և կոխեաց զմարդկային ազգ. զորս խորտակեաց տէր *մեր*: - 426. Իսկ սայլն՝ կրկին կտակքն. որ միշտ հոլովին առ *մեզ*: - 426. Սաւուղ առաջին թագաւոր, բաղդատի ի տէր *մեր*: - 426. Նա՛խ՝ որպէս սաւուղ ի խնդիր իշոյ ել և թագաւորութիւն եգիտ. և տէր *մեր* մարդկան ազգի որ հաւասարեաց անբանից, և թագաւորեաց *մեզ*: - 426. Երկրորդ՝ անցեալ ընդ լերամբ և ո՛չ գտեալ. մինչև առ տեսանօղն եկեալ. և տէր *մեր* էանց զլերինս հրեշտակաց և եկն ի մարգարէս. և նոքա աւետեցին զգիւտն գ օրեայ կորստեան իշոյն...: – 426. Երրորդ՝ նա՛ ի կրտսեր ազգէ բենիամենի թագաւորեաց ամենայն իէլի. և տէր *մեր* յազգէ մարդկան կրտսերաց առեալ մարմին և թագաւորեալ ամենայն զօրութեանց երկնից: - 426. Չորրորդ՝ նախ օծաւ ծածուկ, և ապա՛ յայտնի ի գաղգաղայ. և տէր *մեր* նախ օծաւ յարգանդի, և ապա՛ ի յորդանան ի յովհաննէ: - 426. Վեցերորդ՝ զնա վկայէ՛ բարի և լաւ և անձնեայ ի մէջ իսրայէլի. և տէր *մեր* բարի և ընտրեալ ի մէջ բիւրաւոր արարածոց: - 426-427. Եօթներորդ՝ կոչի սաւուղ, որ է՛ ընտրեալ հայցեցումն. և տէր *մեր* հայցեցումն և ակնկալութիւն է ամենայն արարածոց: - 427. Ութերորդ՝ նա՛ ուսովք էր բարձր քան զամենայն մարդ. և տէր *մեր* ո՛չ միայն աստուածութեամբն որ գլուխ է, այլ և չարչարանօք իւր՝ գերագոյն և բարձրագոյն ցուցաւ. զի փրկեաց զամենայն: - 427. Իններորդ՝ յետ է աւուր կորոյս *զնաաս* խռովարար, որ բրէր զաջոյ ակն իսրայէլի. և տէր *մեր* զխռովարար բանսարկուն, որ բրէ՛ զակն իմացականին մարդոյ...: – 427. Տասներորդ՝ յետ որոյ հնազանդեցան նմա՛ ամենայն իէլ. և տեառն *մերոյ* զկնի խաչին հաստատեցան ի հաւատս. մանաւանդ յետ է դար կենցաղոյս ամենայն լեզու խոստովան լիցի զտէր յիսուս քրիստոս ի փառս աստուծոյ հօր ամէն: - 427. Հինգերորդ՝ զի որպէս զկանխագէտ ոչ ասաց սաւուղայ թէ դու ո՞վ ես որ *զիս* փրկես ի սաւուղայ: - 428. Ութերորդ՝ զի ճչեաց թէ ընդէ՞ր խաբեցեր *զիս*, դու սաւու՛ղ ես: - 428. Այլ ճշմարիտ փրկութիւնն *մեր* յուսո՛վ է և աղօթիւք: - 429. Երրորդ՝ ընդէ՞ր ինքն ո՛չ ասաց թէ *ե՛ս* եմ սամուէլ. այլ նոքա նմանեցուցին: - 429. Վեցերորդ՝ ընդէ՞ր ոչ քաջալերեաց զնա ասելով, եթէ մեռանիս՝ վիուկդ յարուցանէ՛ զքեզ որպէս *զիս*: - 429. Նախ այսպէս. զի եհարց թէ ընդէ՞ր հաներ *զիս*. այլ ո՛չ էր հարցեալ թէ գիտէր զխորհուրդն: - 430. Նա՛խ՝ ի յոյս թողութեան մեղուցելոց. զի և *մեք* զղջացեալ ապաշխարեմք զմեղս: - 433. Ասեմք թէ՝ *մեզ* պա՛րտ է ի մտի պահել և ի լեզուի զմեղս. և ցաւիլ և հոգալ հանապազ վասն անցեալ մեղացն և չգործելոյ բարեացն: - 433. Այլ ի դատաստանն քննութեան ջնջեալ է զոր ինչ *մեք* ի մտի ունիմք. որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 433. Նա՛խ՝ զի *մեզ* օրինակ լիցի չտալ պատասխանի որք նախատեն *զմեզ*...: – 433. ...և Տէր *մեր* բոլորովին եղև երկրորդ ադամ: - 434. Երրորդ՝ ջուր բեթլէհէմի է՛ տէր *մեր*. որ զծարաւս *մեր* զովացոյց: - 434. Երկրորդ՝ զի յորժամ ուխտէ մարդ, ի նոյն ժամն դադարի ցասումն աստուծոյ. ապա յորժամ կատարեմք՝ երևի *մեզ*: - 435. Գտի զդաւիթ այր ըստ սրտի իմում, որ արասցէ զամենայն կամս *իմ*: - 435. Այսինքն որպէս սիրտ *իմ* առնէ՛ զիրաւունս և զարդարութիւն: - 435. Որ օրինակաւ ակնարկէ՛ ի տէր *մեր* ի մարդացեալ բանն. որոյ գործք ձեռացն արդարութիւն և իրաւունք են: - 435. Նա՛խ՝ զի որդի է յեսսեայ. որ է՛ պտուղ կղզւոյ. և տէրն *մեր* եղև պտուղ մարիամու ցամաքեալ ի խոնաւութեանց կենցաղոյս: - 435. Երկրորդ՝ կոչի դաւիթ որ է՛ սիրեցեալ և բաւական ձեռօք. և տէր *մեր* սիրեցեալ ի հօրէ և ի մարդկանէ իբր զորդիս մի եղջերոյ. և նա՛ է բաւական յամենայն գործս և ի պարգևս: - 435. Երրորդ, նա՛ հովիւ հօտից. և տէր *մեր* հովիւ կոչեցաւ իմանալեացն վերնոց և մարդկան մոլորելոց: - 435. Չորրորդ, ի հովւութենէ օծաւ թագաւոր և տէր *մեր* նա՛խ քարոզեաց, և ապա՛ ժողովեաց. և տիրեաց յերկինս և յերկրի: - 435. Հինգերորդ, նա՛ փոքր և կրտսեր եղբարցն. և տէր *մեր* երկրորդ ադամ. և փոքրիկ կոչեցաւ քան զհրեշտակս և առաւել պատուեցաւ: - 435. Եօթներորդ, զառաջինն օծաւ ի բեթլէհէմ. և տէր *մեր* ի ծնունդն կոչեցաւ օծեալ ի հրեշտակին: - 435. Ութերորդ, ի ձեռն սամուէլի և իւղով օծաւ. և տէր *մեր* ի հօրէ օծաւ և հոգւով սրբով: - 435. Մետասաներորդ,

ի բերանոց գազանաց կորզէր զհօտս. և տէր *մեր* փշրելով զժանիս մեղաւորին, կորզեաց զհաւատացեալս իւր: - 436. Չորեքտասաներորդ, ցպով և պարսաքարով ել ընդ դէմ գողիաթու. և տէր *մեր* խաչիւ որ վէմ կոչեցաւ, և ի ձայն բարձր աղաղակեաց և արձակեաց զհոգին: - 436. Ութևժ, զօրացաւ դաւիթ անուամբն աստուծոյ. և տէր *մեր* զօրութիւն է հօր աստուծոյ: - 436. Իննևժ, սրովն գողիաթու սպան զնա. և տէր *մեր* սրով մահուան սպան զիշխանն մահու: - 436. Քսանգ, զօրավար կարգեցաւ դաւիթ. և տէր *մեր* գլուխ զինուորաց եկեղեցոյ: - 436. Երեսունբ, յետոյ առ սամուէլ ի նաւաթ գնացեալ և հոգի աստուծոյ խաղացեալ. և տէր *մեր* առ հայր ի յերկինս ելեալ, և յառաքեալսն զհոգին առաքեալ: - 437. Դաւիթ պաշարեցաւ յայրին. և տէրն *մեր* ի դժոխս և քակեաց զնա՛: - 437. Դաւիթ ելեալ ի բարձր տեղի աղաղակեաց առ սաւուղ՝ «ո՞ւր է գեղարդն քո». և տէր *մեր* ել ի յերկինս աղաղակեաց «ո՞ւր է մահ յաղթութիւն քո»: – 437. Դաւիթ չորս ամ բնակեցաւ ի գէթ մինչ մեռաւ սաւուղ. և տէր *մեր* յեգիպտոս՝ մինչ մեռաւ հերովդէս: - 437. Դաւիթ եհար զամաղէկ որ գերեաց զիրէայս և զայլազգիս. և տէր *մեր* եհար զգերիչն հրէից և հեթանոսաց: - 437. Դաւիթ երեսնամեայ թագաւորեաց. և տէր *մեր* լամեայ մկրտեցաւ և ի գերեզմանէն յարեաւ: - 437. Դաւիթ լգ ամ թագաւորեաց. և տէր *մեր* մարմնով ի վերայ երկրի: - 437. Թագաւորեաց նախ է ամ ի վերայ յուդայ, և ապա ամենայն իսրայէլի. և տէր *մեր* յեօթն դարոյս թագաւորէ՛ հաւատացելոց, և ի վախճանի ամենայնի...: - 437. Քառասուն ամ թագաւորեաց դաւիթ, որ է չորիցս ժ. և սկիզբն և կատարումն ամենայնի է՛ տէր *մեր*: - 437. Դարձեալ, ժամանակն ունի մասունս երիս. և մշտնջենաւորն. և դարձեալ յաւիտենական է բանն. և ժամանակեայ մարմինն. և մշտնջենաւոր հոգին. և անքակտելի միութիւնն ցուցանէ *մեզ* զչորս թուոյն. և ամենայնիւ կատարեալ գոյացութեամբ: - 437-438. Դաւիթ արար զողորմութիւն կաղացն և կուրացն յեբեսացոց. և տէր *մեր* բժշկեաց զկաղս և զկոյրս որ «որդի դաւթի» աղաղակէին: - 438. Դաւիթ հալածեալ ի սաւուղայ և յաբիսողոմայ. և տէր *մեր* յանհաւատից և հերձուածողաց: - 438. Յաղթեաց դաւիթ հնգից հսկայիցն. և տէրն *մեր* իշխանացն զգայութեանց: - 438. Դաւիթ կանգնեաց սեղան և դարձոյց զսուր հրեշտակին. և տէր *մեր* զսեղան խաչին զենմամբ պատարագին ի փրկանս և ի կեանս աշխարհի: - 438. Այլ և գոհացաւ ի վերջոյ ի վերայ ամենայն յաղթութեանցն. և տէր *մեր* ի վերայ ամենայն ներգործութեանցն. որ և ամենայն օրհնութիւնքն ի տէրն ակնարկէ. որ եղև գլուխ հեթանոսաց. յաղթեաց մահու և բարձրացաւ ի գերեզմանէ: - 438. Զայս ցուցանէ թէ՝ որ քան ի խռովութեան եմք ընդ թշնամւոյն և յանձինս *մեր*՝ ո՛չ լինիմք տաճար աստուծոյ: - 440. Եւ այս ի տիպ փրկչին. զի որդին միածին շինեսցէ զտաճար բնութեան *մերոյ* մարդանալովն իւր: - 440. Եւ ինչ ոչ գոյր ի հրէիցն, բայց միայն սողոմոն. որոյ հրամանաւն շինեցաւ ի տիպ հեթանոսաց եկեղեցւոյ զոր շինելոց էր տէր *մեր*: - 440. Եւ տն *մերոյ* ասէր հայր՝ «դա՛ է որդի *իմ* սիրելի ընդ որ հաճեցայ»: – 440. Եւ տէր *մեր* արար խաղաղութիւն յերկինս և երկրի: - 440. Եւ տէր *մեր* յերկրի մարդացաւ, և յերկինս թագաւորեաց. իսկ նստիլն ի վերայ ջորոջ, որ է խաչն. զի վիրք զխաչն ջուարի կոչեն: - 441. Եւ տէր *մեր* զամենայն առակս խօսէր ընդ ժողովրդեանն. և առանց առակի և ո՛չ ինչ: - 441. Եւ տէր *մեր* զեկեղեցիս ասէր քարոզել և մկրտել: - 441. Եւ տեառն *մերոյ* տուաւ ամենայն իշխանութիւն յերկինս և յերկրի: - 442. Եւ տեառն *մերոյ* կրկնի ամենայն ծունր յերկինս և յերկրի: - 442. Եւ տեառն *մերոյ* ի հեթանոսաց փառք և մեծութիւն. որ նստի յանզուգական աթոռ դատողութեան **բժ**ան թագաւորօք դատել զամենայն: - 442. Այլ և ո՛չ անդ է գրեալ բոլորն, այլ ի թագաւորութեանցն որ չէ թարգմանեալ ի *մերս*. այլ միայն բ մնացորդացն զոր եզր գրեաց: - 443. Եւ որ ո՛չ եթող զոք մերձ. զի ո՛չ ոք լինի գործակից յարութեան *մերոյ*. որպէս և ո՛չ ստեղծմանն: - 444. Նա՛խ՝ ցուցանէ զչափաւոր հարկաւորքն *մեր*: - 444. Եւ այս է նշանն, եթէ տեսցես զվերանալն *իմ*, ապա լինի՛ պատիժ նոցա. ապա թէ ոչ տեսցես՝ չեն արժանի պատժոց. այլ շնորհքն խնայէ՛ ի նոսա: - 445. Իսկ աղն բանն աստուած խառնեալ ընդ մարդկութիւնս. որ բժշկեաց զվէրս *մեր*: - 445. Իսկ ի մահուն որ յարոյց զմեռեալն յորժամ մերձեցաւ ի յոսկերսն եղիսէի, ի տիպ մահուն քրիստոսի որ մահուամբն *մեզ* կեանք և յարութիւն շնորհեաց: - 446. Չորրորդ՝ գերիլն ի բաբիլօն՝ զգերութիւն բնութեանս նշանակէ. և եօթանասուն ամն զեօթն դար կենցաղոյս. և ապա դարձումն ի հայրենի բնակութիւնն *մեր* ի ձեռն փրկչին *մերոյ* և աստուծոյ: - 448. Ի տիպ խորհրդոյ օրինակի *մերոյս* տաճարի գերեալ ի մեղաց և աւերեալ տաճար սրբութեանս եօթնիւք զգայութեամբք: - 448. Եւ յորժամ զղջանամք ի մեղաց՝ նախ խոստովանութեամբ շինեմք զտաճար սրբութեան *մերոյ*. և ապաշխարութեամբն որ է՛ փոխարէնքն՝ կանգնեմք զպարիսպն եօթնիւք զգայութեամբք: - 448. Եւ եօթնից ժամանակաց փոփոխմամբ՝ է հասակաւ յեօթն դար կենցաղոյս՝ լինիմք տաճար և քաղաք քրիստոսի աստուծոյ *մերոյ*: - 448. Ա՛յս է խորհուրդն. զի տէր *մեր* նախ երևեցոյց զդատողութիւնն...: – 449. Եւ աստանօր Կատարումն հին Կտակարանաց. և Եօթներորդ Հատորի Հարցմանցս. ի Փառս Քրիստոսի Աստուծոյ *մերոյ* Օրհնելոյն Յաւիտեանս Ամէն: - 453. Եւ գոյացութիւն մկրտութեանս *մերոյ*. և քանի՞ է եղանակ մկրտութեան: - 454. Եւ

թէ զանազանի մահն քրիստոսի և *մերս*: - 455. Եւ աստուած *իմ* և աստուած ձեր: - 455. Զանսկիզբն սկզբան ի սկզբանէ՛ գոյին, և զանճառելի թաքնութեան և անհաս խորութեան յառաջ ճանապարհի ի *մեզ* միածին բանին: - 456. Ո՞ր քան առաւել *մերս* անկրթութեան մտօք և իրօք պարտ էր հրաժարիլ և ի բաց փախչիլ որպէս խռիւ ի հրոյ և զաչացու ի լուսոյ: - 456. Բայց զի յուսացեալ ի բանն ճշմարտութեան յաղագս որոյ բանս հարցափորձութեան, հետևելով ուսուցչացն ուղղութեան, և յուսոյ ուսողացդ նպաստութեան. բացցուք զբերանս մտաց, և ձգեսցուք ի *մեզ* զհոգին շնորհաց: - 456. Ուստի տէր տէր տայ *ինձ* լեզու խրատու և սիրտ ի ժամու: - 456. Բարերար և բնութեամբ բարի է աստուած. ուստի ի բարերարութեանց նորա յառաջե՛ն առ *մեզ* գործ ողորմութեան և գործ արդարութեան...: – 457. Եւ անդրադարձեալ. երբեմն ողորմութիւն կոչի որդին. զի ողորմեցաւ *մեզ*: - 457-458. Տասներորդ՝ արդարութիւն է ի մեռանիլն *մեր*. և ողորմութիւնն առհասարակ յարութեանն: - 458. Զի որպէս սատանայ օձիւն խօսեցաւ առ կոյսն եւա, այսպէս տէր *մեր* հրեշտակիւն առ կոյսն մարիամ: - 463. Վեց իրս յայտնէ *մեզ* աստանօր պատգամ հրեշտակապետին: - 464. Զոր պարտ է *մեզ* զնոյն առնել: - 466. Այլ յորժամ նկուն եղեն օրէնք ամենայն, և ո՛չ կարեցին փրկել. յետոյ եկն և երևեցաւ նոյն ինքն օրէնսդիրն և փրկեաց *զմեզ*: - 467. Զի մի՛ յօրինաց, այլ ի շնորհացն քրիստոսի իմասցուք զարդարութիւն և զփրկութիւն *մեր*: - 467. Իսկ *մեր* վարդապետք ասեն որպէս մեծն ներսէս, թէ ի զերորդ աւուր արարաւ առաջին ադամն ի պատկեր տիրական: - 467. Հինգերորդն Մովսէսի. իսկ Վեցերորդ դարն՝ յորում ծնաւ Փրկիչն *մեր* Քրիստոս. և փրկեաց և բժշկեաց զմեզ: - 467. Հինգերորդն Մովսէսի. իսկ Վեցերորդ դարն՝ յորում ծնաւ Փրկիչն մեր Քրիստոս. և փրկեաց և բժշկեաց *զմեզ*: - 467. Վեցերորդ՝ դարձուցանել զմարդն յորդէգրութիւն աստուծոյ՝ բնական որդւոյն էր պատշաճ. վասն որոյ որդին աստուծոյ որդի մարդոյ եղև զի *զմեզ* արասցէ որդիս աստուծոյ: - 468. Եօթներորդ՝ բանին էր պատշաճ պատմել զհօրէ. և երևիլ *մեզ*. որպէս ներտրամադրեալ բանն յառաջ գայ և լինի բարբառ և գրեալ ի քարտիսի, երևի և շօշափի: - 468. Տասներորդ՝ զի սէր հօր երևեսցի առ *մեզ*...: – 468. Այլ և ցուցանի թէ զայլ ամենայն բարութիւնս ո՛չ խնայէ *մեզ* զոր ինչ և խնդրեմք ի նմանէ: - 468. Այս քան վասն բանին մարդեղութեան, զի բազում են պատճառք ասացեալ վարդապետաց. զոր *մեք* զսակաւն եդաք աստ: - 468. Հինգերորդ՝ զի սրբեսցէ զբոլոր բնութիւնս *մեր* ի մեղաց. ի սկիզբն ի մէջն և ի կատարումն: - 469. Երրորդ ծնունդն ի մօրէ. ըստ որում ծնաւ մարմնով և երևեցաւ *մեզ*...: – 471. Չորրորդ եղանակաւ ծնունդ ասի և մկրտութիւնն. զի օրինադրեաց *մեզ* վերստին ծնունդ...: - 471. Նմանապէս և յարութիւնն *մեր* կոչի ծնունդ ի հանդերձեալ կեանսն...: – 471. Զի նա՛ յառաջ քան զյաւիտեանս. և *մեք* ի ժամանակի: - 472. Եւ նա՛ ծնունդ ի հօրէ. իսկ *մեք* արարածք: - 472. Եւ նա՛ բնութեանն ծնունդ. և *մեք* կամացն: - 472. Երկրորդ՝ անդրանիկ է սրբութեամբ. որ ո՛չ արար մեղս. և արդարացոյց *զմեզ*: - 473. ...իսկ *մեք* ո՛չ ի գործոց, այլ ի հաւատոցն քրիստոսի ընկալաք զսկզբնական արդարութիւնն և զներգործութիւն մարմնոյ և զսրբութիւն մտաց: - 473. Ուստի՞ փրկեաց *զմեզ*: - 473. Արդ այսպէս ի **զ** իրաց փրկեաց *զմեզ* մարդեղութեամբն իւր քրիստոս: - 473. Ապա ուրեմն ի վեցից գլխաւոր վշտաց փրկեաց *զմեզ*: - 474. Ըստ լեզուիս *մեր*՝ օծեալ. ի հոռոմն քրիստոս. և յեբրայեցին մեսիա թարգմանի: - 474. Իսկ զօծումն բնութեանն միաւորութեան՝ ընկալաւ ի կուսական արգանդին. ուր խառնեալ միաւորեաց *զմերս* բնութիւն ընդ իւրում աստուածութեանն և ծնաւ քրիստոս որ թարգմանի օծեալ: - 475. Այլ *մեք* այսպէս խոստովանիմք. եթէ օծաւ բանն աստուած ի հոգւոյն սրբոյ յորժամ յղացաւ մերովս կերպիւ յորովայնի...: – 475. Այլ մեք այսպէս խոստովանիմք. եթէ օծաւ բանն աստուած ի հոգւոյն սրբոյ յորժամ յղացաւ *մերովս* կերպիւ յորովայնի...: – 475. Զոր և *մեք* առցուք այսպէս: - 477. Զի այսպէս միատեսակ բնութեամբ խոստովանի ընդ *մեզ* և այլ ժողովուրդ ուղղափառաց ըստ ուսուցման մեծին դիոնիսեայ յերկրորդ գլուխն եկեղեցական քահանայապետութեանն ասել...: - 477. Ամենակատար և անշփոթ մարդանալովն ըստ *մեզ* մարդասիրապէս՝ ի բութիւնս *մեր* տեսակացեալ, և առ բաժանականս *մեր* անայլայլաբար ըստ բնութեան միոյ յառաջ եկեալ: - 477. Գերաբնապէս ապա և բանն մարմին եղեալ անփոփոխելի և անապական ներգործեալ մարմին ըստ *մերոյս* բնութեան անբաժ միաւորութեան: - 477. Տասներորդ՝ զի ի ծնունդն միաւորութեան *մերոյ* ո՛չ ասի մարմին ծնեալ. այլ թէ մարդ ծնաւ յաշխարհ: - 478. Իսկ բանն աստուած միաւորեալ մարմնովն կրեալ *զմերս* վասն *մեր*. անկրելի գոլով ըստ իւրում բնութեանն: - 479. Չորրորդ՝ զարգացաւ հասակաւ, ի նշանակել թէ զբնութիւնս *մեր* ի նուազութենէ ի մեծութիւն և ի փառս է՛ հանելոց: - 479. Եւ տն *մերոյ* ո՛չ էր լինելոյ. ոչ հիւանդութիւն և ո՛չ ծերութեան փոփոխումն: - 480. Ա՛րդ՝ տէր *մեր* ո՛չ արար մեղս, և ո՛չ էառ զդատապարտութիւն մեղացն: - 480. Տասներորդ՝ քրիստոս փեսայ կոչի և եկեղեցի հարսն հոգևոր. և նա՛ գլուխ և *մեք* անդամք և ժառանգակիցք: - 480. Երկրորդ՝ թէ խա՛չն է փառք փրկչին *մերոյ*. ըստ որում «չև էր հոգի. քանզի յիսուս չև էր փառաւորեալ». այսինքն խաչեալ: - 481. Եւ այս ևս կրկին է գիր և դպրութիւն. մին անջինջ և յաւիտենից որ առ աստուած. և միւսն ժամանակեայ և

ջնջելի որ առ *մեզ*. զոր *մեր* գործօք և կամօք գրեմք և ջնջեմք. թէ զչար թէ զբարի: - 481. Զայս որպէս ծեռին գիր ունէր սատանայ, և նովաւ չարչարէր զմարդիկ` թէ աստուած ասաց մի ուտել և դու կերեր և մեռար. *իմ* ի՞նչ մեղք է: - 481. Արդ զգիրն ադամայ պարտուց` տէրն որդի եղև նմա և անմեղ մահուամբն տարածեալ զձեռս ի խաչին պատառեաց ասելով, նա մեղաւ և մեռաւ. *ես* զինչ մեղայ. դո՛ւ ես պատճառն: - 482. Եւ ասաց թէ առաքեալքն թաքուցին ի *մէնջ* զծնունդ փրկչին: - 482. Ա՛րդ` ցուցից տումարաւ զտօնս *մեր* և զնոցայն. զի տօնախմբութիւն նոցա այսպէս կատարի առ յայտնութիւնն: - 483. Այլ *մեզ* այսպէս իմանալի է. զի թշրինի մէկն նուիրեալ օր սուրբ տն կոչեսցի ասացաւ. որ է՛ սեպտեմբերի ժը: - 483. Իններորդ` զի և նոքա իսկ որ զայս ասեն` առնեն յունվարի **զ** ճրագալոյց ընդ *մեզ*. և ճրագալոյցն ո՛չ է մկրտութեան, այլ ծննդեան ի մէջ գիշերի: - 484. Այսպէս ընկալեալ ի նոցանէ և նիկիականն ժողովք` հաստատեցին առ *մեզ*: - 484. ...զի զքառասնօրեայ գալուստն ի տաճարն` ըստ ծննդեանն տօնեսցեն և ո՛չ ըստ յայտնութեանն. որ է՛ յունվարի վեցն. զոր *մեր* տօնեմք **խ** օր թուեալ մինչև ի **ժդն** փետրվարի: - 485. Քրիստոս վասն *մեր* սպասաւոր եղաւ թլփատութեան. և ո՛չ վասն պիտոյից նորա: - 485. Այլ և ո՛չ օրէնս դնէր որպէս մկրտութիւնն ի *մեզ*: - 485. Եօթներորդ` զի յինքն կրելով զթլփատութիւնն և զայլ օրինականս, ի ծանրութենէ թլփատութեան և օրինացն ազատեսցէ *զմեզ*: - 485. Իսկ տէրն *մեր* էր անդրանիկ ի հօրէ և անդրանիկ ի մօրէ. և անդրանիկ շնորհաց և արդարութեան. և անդրանիկ յարութեան մեռելոց. վասն որոյ անդրանկապէս ընկալաւ զօրէնս թլփատութեան: - 486. Նա՛խ` զի *զմերն* յանձն էառ սրբութիւն. որպէս զայլսն ամենայն տընօրէնութիւն: - 486. Հինգերորդ` զի զօրացուսցէ զջուրն վերստին ծնանել *զմեզ*: - 486. Եօթներորդ` զի օրինակ լիցի *մեզ* գալ ի մկրտութիւն: - 486. Իններորդ` զի նշանակեսցէ զօգտութիւնն *մեր*: - 486. Այլ և օգտութիւն մկրտութեան *մերոյ* ցուցանի ի մկրտութիւնն քրիստոսի չորիւք: - 487. ...իսկ քրիստոս ո՛չ ունէր զմեղս. վայն այն վաղվաղակի ել ի ջրոյն. և նշանակէ ի *մեզ* զշնորհաց հեղումն. որ մկրտեալն ազատի ի մեղաց և իսկոյն ելանէ յառաքինութիւնս: - 487. Դարձեալ` ի մկրտութիւնն քրիստոսի նշանակին գոյացութիւնք *մերոյս* մկրտութեան. այսինքն Մկրտողն, Մկրտեալն, Նիւթն, Տեսակն, և Դիտաւորութիւնն: - 487. Մկրտեալն քրիստոս. որ սրբեաց ջզուրն և զօրացոյց վերստին ծնանիլ *զմեզ*: - 487. Չորրորդ որ ասէ «*իմ*». ցուցանէ զքրիստոս գոյակից հօր: - 487. Հինգերորդ` մկրութիւն տն այն որ ինքն մկրտեցաւ. այլ մկրտիմք և *մեք* զկատարեալ մկրտութիւն տն ջրով և հոգւով: - 488. Եօթներորդ` արեամբ և վկայութեամբ. զոր և ինքն քրիստոս մկրտեցաւ վասն *մեր* իբրև յոյժ գովելի և երանելի այս մկրտութիւնս քան զառաջինսն: - 488. Եւ այժմ *մեք* ջրով մկրտութեանն ջախջախեմք զգլուխն. այսինքն զսկզբնական մեղքն: - 489. Առաջինն է խոնարհումն գլխոյն. ի համբոյր և ի նշան հաշտութեան *մերոյ*: - 489. Երրորդն է՛ բացումն կողին. ի նշան ամէնառատ գնոջ փրկութեան *մերոյ:* - 489. Չորրորդն է՛ ելումն արեան և ջրոյն ի լուացումն և յարբումն *մեր*: - 489. Հինգերորդն է բևեռք ոտիցն և ձեռացն. առ միշտ յիշատակելոյ *զմեզ* ի միտս իւր...: – 489. Վեցերորդն է մերկացումն մարմնոյն. ի նշան խոստովանութեան *մերոյ* որ պարտ է լինիլ մերկապարանոց: - 489. Եօթներորդն է բարձումն խաչին. ի նշան հետևելոյ *մեզ* նմին: - 489. Ութերորդն է թագիլն փշեղէն պսակօք. ի նշան փառաւորութեան *մերոյ*: - 489. Դարձեալ նշանակէ զմահն քրիստոսի. զոր արեգակն արդարութեան կամեցաւ ի մարմին իւր թաքչիլ. զի *զմեզ* լուսաւորեսցէ: - 490. Վեցերորդ` զի անարգանա՛ց մահ էր խաչն. զայս ամենայն կրեալ վասն *մեր*: - 491. Եւ վասն *մերոյ* հիւանդութեան` քրիստոս էառ զդեղն և բժշկեաց *զմեզ*: - 491. Իսկ չորրորդն է՛ պատարագ տեառն *մերոյ* քրիստոսի որ ի մի դէմ անձնաւորութեան **գ** երես պատարագին բացայայտեցաւ. այսինքն մեծ գոլ մատուցօղն և ընդունօղն և պատարագն: - 491. Հայր մատնեաց զնա՛ վասն սիրոյ. և Որդի մատնեաց զանձն իւր վասն փրկութեան *մերոյ*. իսկ յուդա մատնեաց վասն ագահութեան: - 491. Զի զանմեղ մարմինն իւր կամաւ պատարագեաց վասն *մեր*: - 492. Յիրաւի ապա տէր *մեր* զգին արեանն ի հայր ետ. թէպէտ սատանայ էր գերեալ և չարչարէր զմարդիկ: - 492. Առաջինն ուսուցանէ թողուլ զանիրաւութիւնս արարեալ ընդ դէմ *մեր*: - 492. Չորրորդիւն ցանկալ փրկութեան *մերում*: - 492. Վեցերորդիւն զամենայն հոգս *մեր* ընկենուլ առ աստուած: - 492. Եօթներորդիւն կատարել զկեանս *մեր* պատշաճաւոր վախճանաւ: - 492. Երկրորդ` նշանակէ աստուածային խնամոցն առ *մեզ* ներգործեալ: - 493. Երրորդ` այնու ցուցանի և պարզի *մեզ* Բարձրութիւն յուսոյ: - 493. Հինգերորդ` նշանակէ՛ զչորս առաքինութիւնս ի յորս պարտի տարածիլ ներքին մարդս *մեր*. այսինքն վերին մասն նշանակէ զսէրն. ներքինն զխոնարհութիւնն. աջն զհնազանդութիւնն. ահեակն զհամբերութիւնն: - 493. Վեցերորդ` նշանակէ՛ զանկանիլն *մեր* ի դրախտէն: - 493. Իններորդ` նշանակէ՛ զչորեսին խորհուրդս *մեր*: - 493. Տասներորդ` նշանակէ զչորեսին առաքինութիւնս *մեր* այսպէս: - 493. Դարձեալ վայելո՛ւչ էր փրկութեան *մեր* լինիլ ի ծեռն փայտի. որ ցուցանէ զփայտն կենաց ի մէջ դրախտին: - 494. Այլ զանազանութիւն գոյ ի մէջ մահու նախաստեղծ մարդոյն, և մահու տն *մերոյ* քրիստոսի, և մահու հասարակ մարդկայինս ազգի: - 495. Նա՛խ`

զի յադամ եղև ներգործեալ. և ի *մեզ* բնաւորեալ. և ի քրիստոս առեալ: - 495. Դարձեալ՝ մահն ի յադամ պատժաւո՛ր է. և ի քրիստոս կամաւոր. և ի *մեզ* հարկաւոր: - 495. Դարձեալ՝ մահն ի յադամ պատիժ ինքեան էր. իսկ ի քրիստոս պատիժ այլոց. իսկ ի *մեզ* պատիժ ինքեան և այլոց. այսինքն զի վասն *մեր* և վասն ադամա՛յ կրեմք զմահն: - 496. Դարձեալ՝ մահն ադամայ զմահ եմոյծ ի բնութիւնս. և մահն քրիստոսի ելոյծ զմահ և եբարձ. և մահ *մեր* ո՛չ մուծանէ և ո՛չ լուծանէ: - 496. Այս զանազանութիւն ի մէջ երից մահուանն. ադամայ, և քրիստոսի, և *մեր* մարդկայինս ազգի: - 496. Իսկ տէր *մեր* ի մարդեղութեան իւրում յայսցանէ եկամուտ կրից միայն զմահն կրեաց. իսկ զմեղս և զապականութիւնս ո՛չ կրեաց: - 496. Երկրորդ՝ զմահ կրեաց. զի ինքն եդ զմահն պատիժ ի վերայ *մեր*. իսկ զմեղքն և զապականութիւն՝ բանսարկուն և ադամ արկին ի բնութիւնս. վասն որոյ զոր ինքն ոչ եդ՝ ո՛չ կրեաց մարմնով իւրով: - 496. Երրորդ պատճառ, կամեցաւ բանն աստուած ազատել *զմեզ* ի մեղաց և յապականութեանց: - 497. Ա՛րդ՝ յորոց ազատէրն *զմեզ*՝ աւելո՛րդ էր յինքեան կրել: - 497. Զի թէ կրեալ էր զմեղս և զապականութիւն, ո՛չ կարէր ազատել *զմեզ*. ինքն ի ներքոյ անկեալ կրից և ապականութեանց: - 497. Եւ թէ ոք ասիցէ, ապա և ի մահու ազատեաց *զմեզ*, վասն է՞ր կրեաց զմահ: - 497. Այսպէս և քրիստոս զմահ կրեաց և ի բաց ջնջեաց զմեղս և զապականութիւն ի *մերմէ* բնութենէս: - 497. Այսպէս և տէր *մեր* նմանեաւ, որպէս անիծիւք զանէծս՝ և մահուամբ զմահ եբարձ. իսկ հակառակաւն՝ անապական և անմեղ մարմնովն զմեղս և զապականութիւն ելոյծ: - 498. Հինգերորդ՝ ապականութիւն *մեր* մարմնոցս է՛ ի սերմանէ հօր ի ծեռն կնոջ խառնեալ. իսկ մարմին բանին ո՛չ է ի սերմանէ հօր և մօր. այլ ի կուսական արգանդէ և յանապական արենէ բեղնաւորեալ որպէս ցուցաւ ի վերոյ ի սոյն գլուխ ի ԺԳ համարն. ապա ուրեմն անապակա՛ն է մարմին բանին աստուծոյ: - 499. ...ապա ուրեմն և նախ քան զխաչն անապական էր մարմինն քրիստոսի փրկչին *մերոյ*: - 499. Այլ ա՛րդ՝ յառաջ քան զխաչն ո՛չ ապականացու, և ո՛չ ի խաչին, և ո՛չ ի գերեզմանի որպէս *մեք* խոստովանիմք: - 500. Ապա ուրեմն կարելի՛ է ասել չարչարելի և մահկանացու վասն *մեր*. այլ անապական և անմեղ մարմին: - 500. Դարձեալ ասեն նոքա, *մեր* մարմինս ապականացո՛ւ է. իսկ թէ անապական մարմին էառ քրիստոս, ո՛չ արար փրկութիւն *մեզ*. այլ առաջին բնութեանն ադամայ որ էր անապական ի դրախտին: - 500. Ասեմք եթէ՝ բանն աստուած էառ *զմեր* ապականակիր մարմինս և զմեղանչական հոգի և զմիտս. և *մերովս* արար փրկութիւն *մեզ*: - 500. Դարձեալ ասեմք, թէ ո՛չ զառաջին բնութիւն ադամայ էառ, այլ զապականացուս *մեր* ի զանգւածոյն ադամայ: - 500. Եւ վասն այն աստուած եղև զի յառաջին փառս և որպիսութիւնն *զմեզ* հանցէ: - 500. Դարձեալ ասեմք, փոփոխումն և աճումն հասակին ո՛չ եթէ ապականութեան էր ցոյցք. այլ զի զճշմարիտ մարդեղութիւնն հաստատեսցէ ընտել սովորութեամբ *մեր* որ ի տղայութենէ զարգանամք: - 501. Ապա թէ ոչ՝ նա՛ որ զադամ երեսնամեայ ստեղծ, կարէ՛ր և նոյն հասակաւն ծնանիլ. այլ այն ո՛չ լինէր ըստ սովորութեան *մեր* որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 501. Եւ տէրն ի մարդեղութեանն զկամաւո՛րն կրեաց յինքեան և ո՛չ զակամայն. զի ո՛չ էր ի ներքոյ հարկի և ծառայութեան բնութեան որպէս *մեք*. այլ տէր և ազատ յամենայն կրից: - 501. Եւ յայտնեսցի բանս *մեզ* ի բաժանմանէ: - 502. Իսկ տէր *մեր* զի էր աստուած մարդացեալ՝ ո՛չ ունէր ակամայ կիրք. այլ զկամաւորն: - 502. Եւ դարձեալ ասեմք. տէրն *մեր*՝ մարդեղութեամբն եկն զապականութիւն *մեր* յանապականութիւն փոխարկել. և զիա՞րդ ինքն կրէր զապականութիւն: - 502. Զի ապականացու զապականացու մաքրել ո՛չ կարէ. այլ անապական մարմնովն եղև մաքրիչ տէրն *մեր* ապականութեան *մերում*: - 502. Ասեմք *մեք*, եթէ անմտութիւն է կարծել զմարմինն թերեկատար առանց ակամայ կրից: - 502. Ասեմք *մեք*, թէ արտածորումն մարմնոյ ո՛չ ունէր մարդն ադամ նախ քան զմեղանչելն ի դրախտին. որպէս նոյ ի տապանին. և մանուկն իննամսեայ յարգանդին: - 502. Նոյնպէս և ո՛չ տէր *մեր*: - 502. Ուստի յա՛յտ է զի *մեք* կրեմք զամենայն զայսոսիկ: - 502. Իսկ տէր *մեր* ի մարդեղութեան իւրում՝ զակամայն ո՛չ կրեաց. զի հա՛րկ է և ծառայական: - 502. Ապա ապականութիւնն փրկեաց *զմեզ*. զնա կարդալի է փրկիչ. այսինքն և զապականութիւնն և ո՛չ զքրիստոս: - 503. Այլ *մեք* եղբարք ուղեկիցք *իմ* և դաւանակիցք եղիցուք. շինեալք և հաստատեալք ի վերայ հաւատոյ հիման. անշարժ խարսխեալք ի վերայ յուսոյն քրիստոսի, սեռն և յստակ կատարեալ սիրով սուրբ հոգւոյն: - 503. Վասն է՞ր հոգւովն էջ ի դժոխս տէրն *մեր* քրիստոս: - 503. Ուր արկեալ էր սատանայ զաթոռ իւրոյ իշխանութեանն. և անդ արգելեալ բանտէ՛ր զհոգիսն որ յադամայ. մինչ ի գնալ անդ անմահ թագաւորին *մերոյ* և աստուծոյ յիսուսի քրիստոսի: - 504. Զի և նա՛ չարչարէ՛ զհոգիս և է կենդանւոյն ի դժոխս ընդ *մեզ* շրջեալ: - 505. Այլ ա՛րդ՝ եթէ դժոխքն այն ոչ է աւերեալ. ապա քրիստոս ի յառաջին պարտուցն ո՛չ է ազատեալ *զմեզ*: - 506. Չորրորդ՝ անէծք առաջին մարդոյն՝ եղև տանջանք և դատապարտութիւն մարդոյն. և քրիստոս գնեաց *զմեզ* յանիծից օրինաց եղեալ վասն *մեր* անէծք. ապա ուրեմն քրիստոս աւերեաց զդժոխս: - 506. Եւ այս ի խնդրոյ սրբոյ լուսաւորչին *մերոյ* ի պատիւ ազգիս հայոց: - 509. Եւ տե՛ս, զի լուսաւորիչն կարգեաց զնաւակատիսս յայսմ աւուր որ էր յաւուրս նիկիական

ժողովոյն. զոր յառաջն ունէին ամենայն ազգ, զնոյն կարգեաց *մեզ*: - 509. Հինգերորդ վկայ, զի ի բոլոր տարին յերեկոյի շաբաթուն կիրակմուտ անուանեն ամենայն ազգք. նոյնպէս և *մեք* յամենայն շաբաթս յերեկոյին լոյս զուարթ ասեմք, և սուրբ աստուած որ յարեար. ի յայս շաբաթի աւուրս սկիզբն առեալ: - 509. Իսկ առաքեալքն փոխեցին զնաւակատիս *մեր* առանց արեան զի որոշեսցուք ի նոցանէ: - 509. Եւ զի ե են զգայարանք *մեր* որով մեղանչեմք, ե օր է նաւակատեաց ի բոլոր տարին ի քաւութիւն ե զգայութեանցս: - 510. Այսպէս և *մեզ* աւանդեցաւ յամենայն կերակրոց ուտել և զմիս ոչ: - 510. Ասեմք թէ՝ ի վերնատունն զհինն կատարեաց մինչ զմարմինն բաշխեաց և նոր օրէնս եդ. և *մեք* հնոյն ո՛չ եմք պարտական: - 510. Եւ դարձեալ՝ ի քառասունս իւր ո՛չ եկեր ձուկն. և *մեք* զքրիստոսի քառասունսն պահեմք և ո՛չ զիրէիցն: - 510. Այլ *ես* ասեմ թէ արիւն ունին յայտնապէս, թէպէտ փութով ցամաքի: - 511. Վասն այն յերկարեցի, թէ ոք հակառակի՝ այսպէս պատասխանեսցես նոցա. և զեղկելի անձն *իմ* յիշեսցես ի տէր ուղղակից եղբայր *իմ* ի քրիստոս: - 511. Այլ որք ուղղաձնութեան են աշակերտք՝ ի մէջ գիշերի ասեն զժամ յարութեանն քրիստոսի ի գերեզմանէն. որոց հետևիմք և *մեք* և հաստատեմք բազում վկայութեամբ և օրինակաւ: - 512. Հինգերորդ՝ պատճառ յարութեան *մերոյ* է յարութիւնն քրիստոսի: - 512. Նոյնպէս ըստ օրինակին արար տէր *մեր* զատիկն յերեկոյի մեծի **Ե** շաբաթին. և ի մէջ գիշերին յորում ըմբռնեցաւ՝ եհար զանդրանիկսն դիւաց: - 513. Ութերորդ՝ արիւն սամփսոն որ օրինա՛կ էր ամենազօր տն *մերոյ*, էջ ի գազա ի տիպ աշխարհի. և օթեցաւ ի պոռնկատունն յօրինակ դժոխոցն. յորում պաշարեցին զքաղաքն այլազգիքն: - 513. Այսպէս և տէր *մեր* էջ առ ննջեցեալսն ի գերեզմանս և ի դժոխս: - 514. ...և տէր *մեր* յետ յերից օրինաց՝ այսինքն բնական բանական և գրաւական՝ երևեալ ի գիշեր կենդաղոյս և իջեալ ի դժոխս աւերելով զնա դարձոյց զերկոսին ժողովուրդս իւր...: – 514. Իննե՛ պատշա՛ճ էր ի մէջ գիշերի յառնել. զի ի նոյն ժամն սկսանի արեգակն բարձրանալ, և յառաւօտն ծագէ՛ առ *մեզ*: - 515. Եւ *մեք* ի հասարակ յարութեանն երեսնամեայ յառնելոց եմք: - 516. Եւ այսպէս սովորաբար խօսիմք, թէ յուրբաթի կէս օրն ելեալ ոք ի տեղւոջէ՛ մինչև գայ առ *մեզ* ի լոյս կիրակէին կամ ընդ առաւօտն, ասեմք թէ **գ** օր է ճանապարհին. նոյնպէս և յարութիւնն քրիստոսի: - 516. Վեցերորդ, ոմանք ասեն թէ պարգևս խնդրէր հոգևորական. վասն այն ասէ ելանեմ առ հայր *իմ* և իջանէ հոգին և լնու զձեզ ծրի պարգևօք. այժմ յաղագս այդորիկ մի՛ մերձենար: - 517. Եօթներորդ, կամ թէ եգիտ ի նա երկեւան ինչ թերութեան վասն յարութեանն. իբր զի ասէ յայսմ գիշերի մերձեցայք յոտս *իմ* և ո՛չ հաւատացեր. վասն այն կրկին անգամ ո՛չ հրամայէ մերձենալ: - 517. Իններորդ, ասէ «մի՛ մերձենար», զի մարմինն այն պտուղ էր կանուխ դժոխոցն. և ինքն տէր *մեր* իբրև քահանայ նոր յամենայն ծեռաց պահէր զգուշութեամբ, զի պահեսցէ զնա ի ծեռին որ կարօ՛ղ է ընդունել զայնպիսի պատարագն: - 517-518. Արդ մի՛ մերձենար դու *յիս* անկատար գոլով. որպէս մայր քո եւա ի ծառն գիտութեան. յորժամ առ բնութեամբ *իմ* հայր՝ և ձեր ըստ շնորհի՝ և աստուած մարմնոյս իմոյ *ես* ելանիցեմ, որոտմամբ իջեալ հոգին զձեզ կատարէ՛. արժանաւորիք յայնժամ առ *իս* մերձենալ: - 518. Նախ՝ որպէս ասաց սուրբն ներսէս՝ քրիստոսի բնութեամբ է հայր՝ և *մեզ* շնորհօք: - 518. *Մեզ* բոլորիցս աստուած՝ և նմա մարմնոյն: - 518. Եւ *մեզ* հայր է կոչմամբ՝ և աստուած բնութեամբ: - 518. Զի զանպարտ արիւնն իւր ցուցանէ հօր. և զխոցուած բևեռացն զոր վասն *մեր* ընկալաւ: - 519. Չորրորդ՝ զի պատրաստեսցէ *մեզ* տեղի...: – 519. Հինգերորդ՝ զի տացէ *մեզ* համարձակութիւն յուսալոյ ի նոյն. այսինքն մտանել մարմնով ի յաւիտենական ժառանգութիւնն: - 519. Վեցերորդ՝ զի զհոգին սուրբ առաքեսցէ *մեզ*...: – 519. Ութերորդ՝ զի ցուցցէ *մեզ* զճանապարհս երկնից...: – 519. Զի յաշխարհի աստ նեղութիւն ունիք. ընդ *իս* զխաղաղութիւն ունեցիք: - 519. Երկրորդ՝ զի տացէ օրինակ համբերութեան *մերոյ*, զի սպասեսցուք վարձուն ի հանդերձեալն. և ո՛չ խսկոյն վաղափոյթ լինիլ առնուլ այժմու կենօք...: – 520. Եւ զի պարգև խաչին է հոգին սուրբ, նմին իրի յիշատակեալ զհոգին սուրբ՝ խաչիւ դրոշմեմք զղէմս *մեր*: - 522. Այսպէս և *մեք* փառս տամք հօր և որդւոյ և հոգւոյն սրբոյ. այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից: - 522. Այլ ընդ տն *մերոյ* բազումք խօսակիցք եղեն և տեսին: - 522. Նաև *մեք* յաղագս երից պատճառաց պատւեմք զօրս զայս: - 524. Երկրորդ՝ և յայսմ աւուր տըւաւ *մեզ* նոր օրէնս և քարոզութիւն սուրբ աւետարանին: - 524. Երրորդ՝ զի անդ ո՛չ կարէր արդարանալ զի հիւանդ էր սիրտն, ետ նոր օրէնս ի սիրտս *մեր* որ կարօ՛ղ է արդարացուցնել զժողովուրդս և զհեթանոսս: - 524. Երեսունէ, Վասն առանձնակի եկեղեցոյս *մեր* կարգաւ. և զի՞նչպէս բաղդատի եկեղեցին՝ մարդն՝ և շինեալն: - 526. Զի նա բնութեամբ է որդի աստուծոյ, և *մեք* շնորհօք: - 528. Եւ նա ի կոյս մօրէ, և *մեք* յաւազանէ ծնեալք: - 528. Եւ մի և նոյնն է միաւորեալ ի մարմնի և երևեալ *մեզ* և գրեալ ի քարտիսի յիւրաքանչիւր աւետարանս: - 529. Ասեմք առ այս, եթէ ո՛չ է արտաքոյ ուղիղ տեսութեան եթէ մի է առ հօր և բազում է առ *մեզ*: - 529. Եւ այս բազումս որ առ *մեզ* է, ի բազում թուղթս գրեալ մի և նոյն բանն է որ նախ քան զյաւիտեանս ի հօրէ ծնեալ: - 529. Եւ թէ ոք ասիցէ, զնոյնութիւնն ընկալայ. այլ *հնձ* այսպէս թուի թէ աւետարանս բանն է քրիստոսի, և

քրիստոս բանն աստուծոյ. ապա ուրեմն և աւետարանս բան է բանին: - 530. Դարձեալ յայտնապէս, զի բանն միացեալ ի մարմնի՝ էր անբաժանաբար ի հայր. որպէս առ *մեզ* ներտրամադրեալս բան և գրեալն ի թղթի: - 531. Զորօրինակ, յորժամ վկայեսցէ թագաւորն ներտրամադրեալ բանիւն ի վերայ գրեալ բանին իւրոյ եթէ՝ ստուգապէս սա՛ է *իմ* գիր և բան: - 531. Յիմն և շինուածն ցուցանեն եթէ տաճարս կամի շինել *զմեզ* աստուծոյ...: – 531. Երրորդ հիմն՝ առանձին հաւատն է. և գործքն շինուածք. և *մեք* շինօղք: - 531. Այսպէս հաւատալին է քրիստոս. և հաւատալն դաւանելն. և հաւատն որ առ *մեզ* է: - 532. Նոյնպէս ի քրիստոսէ ի *մեզ* իջանէ կենդանութիւն հոգևոր, և զօրութիւն, և առողջութիւն, և շարժութիւն յօդոց և խաղալեաց ի ձեռն հաւատոյն շաղկապութեան: - 532. Եւ շնորհիք իմաստութեան ի *մեզ* ծաւալեալ...: – 532. Այլ և այսու, զի *մեք* մկրտութեամբ և հաղորդութեամբն լինիմք տաճար աստուծոյ: - 533. Իսկ յատուկ, զի նա՛ կոչի ժողովարան. և *մեք* ժողովեալք: - 533. Եւ դարձեալ նա՛ կոչի դուստր. և *մեք* հարսն երկնաւոր փեսային: - 533. Իբր զի հոմանուն է եկեղեցի և ունի դ նշանակութիւնս. որ է՛ ստորինս. և վերինն եկեղեցի. և շինեալք ի *մէնջ*. և հաւատն ժողովարան *մեր*: - 534. Որպէս և առ *մեզ* է. զի կին որդւոյն դուստր կոչի հօրն վասն մի մարմնոյն: - 534. Զի նա բնութեամբ. և *մեք* շնորհօք: - 534. Եւ դարձեալ՝ գլուխ է քրիստոս. և հերք՝ որպէս դասք վերին զօրացն ի նմանէ՛ առ *մեզ* իջուցեալ զշնորհս: - 534. Իսկ մորուս կոչին մարգարէք և առաքեալք և հայրապետք մերձ բերանոյն առ *մեզ* խօսելով զպատգամս օրհնացն աստուծոյ: - 534. Իսկ կապելն ի դէմս մեղացն է և մեղսասիրաց. որպէս տէր *մեր* բևեռեաց զմեղս և զսատանայ ընդ խաչափայտին: - 540. Զոր յառաջին ամին յորժամ նստաւ կաթողիկոս տէր սիմէոնի, ի ձեռն տէր եղիայի մեծահանդէս ժողովմամբ պայծառացոյց զեկեղեցի կանոնական հաստատութեամբ ի փառս քրիստոսի աստուծոյ *մերոյ* օրհնելոյն յաւիտեանս ամէն: - 545. Այսուհետև սուրբ հարց և սիւնհոդսաց հնազա՛նդ եմք. և զնոցա կանոնքն ունիմք և զդաւանութիւն, և պահեմք մինչև յելս շնչոյ *մերոյ*: - 547. Ա՛րդ՝ ե՛կ *ես* և դու փորձեսցուք թէ ով զդաւանութիւն առաքելոյն ունի և զկանոնքն՝ նա՛ է հնազանդ նմա: - 548. *Ես* խոստովանիմ զքրիստոս ճշմարիտ աստուած և բնութեամբ որդի աստուծոյ. և դու բաժանմամբ մա՛րդ դաւանիս և շնորհօ՛ք որդի աստուծոյ: - 548. Եւ այսպէս ղևոնդիոս ձեռնադրեալ ի նմանէ պատրիարգ. յորմէ ձեռնադրեցաւ լուսաւորիչն *մեր*: - 548. Ասեմք թէ՝ ոչ ինչ է այս նախատինք *մեզ*. զի հեթանոսք յետոյ հաւատացին և լաւագոյնք են քան զհրէայս. և վերջին մշակքն ընդ առաջինսն առին զվարձս. և որք նախանձեցան կորեան: - 549. Եւ կենսաբուղխ սուրբ աւետարանն զթադէոս առաքեալն *մեր* յերկոտասանիցն ասէ: - 549. Եւ ի գալն յերկիրս հայոց, ետուն նմա օգնական զիւղն օծման զոր քրիստոս օրհնեալ էր. և զգեղարդն. և այլոց ազգաց չկա՛յ այս պարծանքս. զի *մեր* մեռոնս հանապազ և միշտ զնոյն շնորհ ունի: - 549. Այլ թէ գիր չունէր *մեր* ազգս, տե՛ս զի յաստուծոյ տուաւ *մեզ* գիր, որպէս մովսէսիւ իսարյէլի. և այլ ո՞ր ազգ պարծի այսու: - 549. Իսկ անհատն է առաւել և իսկագոյն և առաջին գոյացութիւն. որ է առանձնական և մասնաւոր որպէս զազգս *մեր*: - 550. Վասն այն մնաց ի *մեզ* ճշմարտութիւնն իսկապէս և անխառն ի սըտութենէ: - 551. Եւ զայս վասն է՞ր յերկարել *ինձ.* զի ցուցանիցի թէ ո՛չ է պարտ միոյն ճշմարտի բազում ստոց հետևիլ: - 551. Իսկ *մերս* դաւանութիւն ամենայնիւ նոյնն եկաց մնաց զոր ունէր նախ ի սրբոյն գրիգորէ՛ լուսաւորչէ և ի նմանեաց նորա: - 551. Զա՛յս ասեմ, զի որ ինչ անօրէնութիւն է ազգիս հայոց, նո՛յն է օրէնք այլազգ քրիստոնէից. և որ *մեզ* երկբայութիւն է՝ նոյն դաւանութիւն է նոցա: - 552. Որպէս զինչ ասեմ համառօտ թէ՝ թերութիւն է *մեր* բաժանել զբանն ի մարմնոյն յերկու բնութիւնս և յերկու դէմս. ի կրկին կամս և ի գործս: - 552. Այլ դաւանութիւն նոցա այս է. որպէս զի մի՛ լիցի ըստ նոցա աստուած մարդացեալ. կամ *մերս* բնութիւն ընդ աստուածութեանն միաւորեալ. որպէս ընդարձակապէս ցուցանէ աստուածաբանն կիւրեղ ի գիրս պարապմանց: - 552. Իսկ անօրէնութիւն է *մեզ* լուծումն պահոց աւանդեալ յառաքելոց անտի զերեք յիսունս և զչորեքշաբաթի և զուրբաթ. և զայլ շաբաթապահս ի նիկիական ժողովոյն սրբութեամբ պահել: - 552. Ո՞չ ապաքէն մովսէս ի հինն որոշեաց զսուրբս և անսուրբս. մանաւանդ թէ յաւուրս նոյի գոյր ընտրութիւնս. այսպէս ցուցաւ և *մեզ* պահելի իբր զբնական օրէնս. այլ սոցա ոչինչ է պիղծ ի կենդանեաց: - 552. Իսկ *մեզ* անօրէնութիւն: - 552. Եւ ըստ այսմ միաբանութեան և *զմէրս* տեսանեմք եկեղեցի ունել եզով միաբանութիւն առ այլ քրիստոնեայս: - 554. Զի և սա՛ մի է ի խորհրդականաց տօնից կենարարին *մերոյ*: - 554. Այլ դու ո՛վ այրդ աստուծոյ մաքրամիտ և ճգնազգեաց միայնաւոր սուրբ հայրդ սահակ, թէ և զիջանես եղբայրական սիրով խնդրել բանս ի *մէնջ*. սակայն կարօղ ես և զթերին լնուլ և զյաւելորդն կշռել. և *զմեզ* օգտեցուցանել ի ներգոյէ՛ քոյին պայծառամիտ սրբութեան սրտի: - 558. Ողջ լեր ի տէր ի պարծանս *մեր*: - 558. Այլ *ես* ասեմ թէ յեօթանց անտի երկուքն պարզ հոգեկան են. այսինքն հպարտութիւն և նախանձ: - 559. Չորրորդ՝ զի ա՛յլ մեղօք կամք *մեր* անկարգանայ. այլ հպարտութեամբ՝ իմացմամբն յիմարիմք և ապշիմք. և ապա կամօք անկարգանամք: - 562. Վեցերորդ՝ զի զամենայն բարիսն որ ի *մեզ* են՝ արտաքս հանեն. զորօրինակ եկեալ խաւարն հանէ

զլոյսն: - 562. Այսպէս և հանդիպեալ հպարտութեանն՝ ելանեն ամենայն բարութիւնք *մեր*: - 562. Ութերորդ՝ զի ամենայն տեսակք ախտիցն ի՛ր մի երևեցուցանեն *մեզ*. որպէս գողութիւն զինչս, և պոռնկութիւն զհեշտութիւն. իսկ հպարտութեանն ո՛չ գոյ ամենևին ակնկալութիւն: - 562. զի վասն բոլոր ժողովրդեանն մին էր զուարակ. և վասն միայն քահանայապետին մին. և զշնացեալ դուստր քահանային այրէին. և զժողովրդեանն քարկոծէին. և վա՜յ *ինձ* զի անձամբ զանձն *իմ* դատապարտեմ: - 563. Զի՞նչ է պատճառն որ սրտմտութիւն և ցանկութիւն և այլն ի յանբան կենդանիսդ գործ է. իսկ ի *մեզ* ախտ և մեղք: - 563. Իսկ գործքս այսոքիկ որ նոցա պահպանօղք են՝ *մեզ* կորուստ և մեղք են: - 563. Եւ զայս առնէ միտքն իբրև մշակ. որ առեալ զսերմն և բազմաբեղունս աճեցուցանէ. այսպէս և միտքն խորհելով զչարն՝ զայսոսիկ ախտս առաւելու ի *մեզ*: - 564. Այսպէս և զայլն ամենայն յաւելու անչափութեամբ. վասն որոյ ախտ և մեղք կոչին առ *մեզ*: - 564. Երկրորդ պատճառ, զի այսոսիկ անասունքն գործեն ըստ բնական կարգին. իսկ *մեք* ի հակառակն փոխեմք: - 564. Որպէս անպտուղ երկիր կորուսանէ զբարի սերմանս և փուշ բուսուցանէ. նոյնպէս և *մեք* զբարի սերմանս որ եդ ի *մեզ* աստուած ի չարն փոխարկեմք: - 564. Այլ *ես* հաւանիմ որք ասեն **ժ** գոլ զմեծութիւն մեղաց. և այն համեմատի ընդ **ժ** ստորոգութիւնն: - 565. Բայց միայն փրկչին *մեր* քրիստոս էր ազատ ի սկզբնականէն: - 568. Դարձեալ զանազանին. զի գործ մեղացն է յայլմէ՛ առ *մեզ*՝ կամ ի *մէնջ* առ այլս. այսինքն ի պատրանաց բանսարկուին և ի չարաց ոմանց առ *մեզ*. և ի *մէնջ* առ ընկերակիցս *մեր*: - 569. Իսկ ունակութիւն մեղացն է ի *մէնջ* և առ *մեզ*. զի կամաւորապէս կրեցաք և կամաւոր պահեմք ի *մեզ*: - 569. Իսկ պատիժն է յայլմէ առ *մեզ*. այսինքն յարդար իրաւանցն աստուծոյ առ անիրաւս հասեալ: - 569. Դարձեալ, բարկութեամբ զպատկերն աստուծոյ կորուսանեմք ի *մեզ*. և հոգին սուրբ փախչի ի բարկացեալ հոգւոյ. զի խաղաղութիւն է տեղի նորա: - 570. Եւ այսու նախաստեղծքն մահու մեռան. և վասն այս մեղացսէ որ *մեք* ևս մեռանիմք. – 570. Յորմէ փրկեսցէ քրիստոս աստուած *զմեզ* և զամենայն հաւատացեալս անուան իւրոյ ամէն: - 570. Դարձեալ՝ հաւատովն հաւատամք՝ որ միայն իւր բարութեամբն *զմեզ* ստեղծեաց և վերստին փրկեաց և ո՛չ ի հարկէ: - 571. Որպէս **ժ** բան է օրինացն՝ և **ժ** բան է հայր *մեր* որ յերկինս: - 572. Երրորդն՝ որդին աստուծոյ վասն *մեր* չարչարեալ և մեռեալ: - 573. Եւ պատճառ յուսոյն նախ է շնորհն աստուծոյ. և ապա արդիւնքն *մեր*: - 573. Եւ այժմ յոյս *մեր* է՛ կրկին. նախ առ սուրբս վասն օժանդակութեան և բարեխօսութեան: - 574. Կամ անկատար սիրով *զմեզ*. և կատարեալ զընկերն. և կատարելագոյն զաստուած: - 576. Նախ՝ յորժամ սիրեմ *զիս* վասն *իմ*. սէրս այս ո՛չ է բարի: - 576. Երկրորդ՝ յորժամ սիրեմ զաստուած վասն *իմ*. այս է վարձկականն: - 576. Չորրորդ՝ յորժամ սիրեմ *զիս* վասն աստուծոյ. և այս ևս է լաւագոյն. զի ո՛չ խնդրէ մարդ զիւրն, այլ զաստուծոյն միայն: - 576. Եւ այլ վարդապետք ասեն, սիրել պարտ է նախ զայն որ ի վերո՛յ է քան *զմեզ*. այսինքն զաստուած. և ապա՛ *զմեզ*. յետ որոյ զընկերն. և ապա՛ զմարմինս *մեր*. և ի նոյն աստիճանս զմարմին ընկերին. զի մարմինն երկրորդ է հոգւոյն: - 576. Երկրորդ՝ զոր սիրեմք՝ է՛ յատուկ առաքինութիւն *մեր*. այլ թէ սիրիմք՝ է՛ առաքինութիւն այլոց: - 576. Չորրորդ՝ յորժամ սիրեմք շահիմք *մեզ*. այլ յորժամ սիրիմք՝ ա՛յլք շահին ինքեանց: - 577. Դարձեալ՝ կրկին է թշնամին. *մեր* անձինս, և եկեղեցւոյ: - 577. Դարձեալ՝ պարտ է սիրել զմարմնոյ թշնամիս *մեր*: - 577. Այսպէս և պատկեր վերստին ստեղծմանն ի *մեզ* կայանայ ի միութիւն շնորհին և յերիս ունակութիւնս: - 577. Քանզի ի գործս առաքինութեան յորդորէ՛ *զմեզ* բնութիւն և բանականութիւն. և շնորհն յորդորէ՛ զբնութիւնն: - 578. Այլ զօրացաւ ընդ դէմ մահուն և ասաց, «հայր ո՛չ *իմ* կամք այլ քոյդ իցէ» որ է՛ *իմս*: - 582. Զի արդարութիւն որ ասէ աստ՝ պարունակէ՛ զհաւատն զյոյսն և զսէրն. որք անընդմիջաբար միաւորեն *զմեզ* ընդ աստուծոյ: - 584. Ութերորդ, նշանակէ՛ զդառնալն *մեր* յերկինս և առնուլ: - 586. Դարձեալ՝ է են խորհուրդք որ պատրաստեն *զմեզ* ընդունիլ զեօթն առաքինութիւնս: - 587. «**Մկրտի** այժմ ի ձեռս *իմ* յանուն Յօր և Որդւոյ և Յոգւոյն սրբոյ»... Զոր և ազգն Ֆռանկաց այլայլելով ասեն, *ես* **կու մկրտեմ** զքեզ յանուն Յօր և Որդւոյ և Յոգւոյն սրբոյ: - 588. Եւ երկրորդ անպատշաճութիւն, զի յասելն թէ՝ *ես* կու մկրտեմ. երևի թէ նուիրեալն ո՛չ իւր կամաւն է եկեալ ի մկրտութիւն, այլ բռնութեամբ և ի հարկէ՛ կու մկրտեմ: - 588. Ապա ուրեմն ո՛չ վայելէ ասել թէ *ե՛ս* կու մկրտեմ: - 588. ...զի բոլոր բնութիւնս *մեր* ի յանձն ադամայ մեղանչական եղև ցանկութեամբն. - 591-592. ...և առանց ցանկութեան մեղաց ո՛չ ոք կարէ ծնանիլ. բայց միայն տէր *մեր* որ առանց ցանկութեան ի կուսական արգանդէ ծնաւ՝ ո՛չ ունէր զմեղս սկզբնական: - 592. Նոյնպէս և *մեք* նախ մեռանիմք մարմնով. և ապա կենդանանամաք ի յարութեանն: - 592. Թէ մեղքն ի մահն քրիստոսի թողեալ լինի, ընդէ՞ր մկրտիմք *մեք*: - 592. Մահուամբն քրիստոսի լուծան մեղք. բայց *մեք* ի հաւատ մահուն քրիստոսի մկրտիմք. զի տնկակից լիցուք մահու նորա: - 592. Եւ դնէ զայս քահանայն սուրբ մեռոնաւն ի ճակատ նուիրելոյն ասելով այսպէս. ըստ այլազգաց եկեղեցեաց. թէ ի ներքոյ ձևիս այս *ես* կու նշանեմ զքեզ նշանաւ խաչի...: – 593. Եւ ըստ *մեր* եկեղեցւոյս է՛ այս: - 593. ...զի էառ որպէս գլուխ *մեր*, և եհեղ յանդամս ի

հաւատացեալս իւր...: - 593. Դարձեալ ասեմք թէ՝ քահանայքն *մեր* ունին իշխանութիւն դրոշմելոյ զոր նոցա եպիսկոպոսն դնէ. ապա ուրեմն իշխանակիցք են քահանայք *մեր* և եպիսկոպոսք նոցա: - 594. Իսկ ձև այսմ խորհրդոյ ի վերայ հացին, «Ա՛յս է մարմին *իմ*»: - 594. Եւ ի վերայ բաժակին, «Ա՛յս է արիւն *իմ* նորոյ ուխտի ի քաւութիւն»: - 594. Եւ ի նոյն ճառն ուր թուէ ը քաղցրութիւնս չարչարանցն քրիստոսի, զչորրորդն ասէ՝ ելումն արեան և ջրոյն ի լուացումն *մեր*: - 594-595. Մեծն աթանաս և յոհան ոսկեբարանն և սուրբն բարսեղ և *մերն* լուսաւորիչ: - 595. Եւ թէ ասիցեն հակառակքն *մեր*, ո՛չ ապականի գինին զի սակաւ է ջուրն: - 595. Ասեմք առ այս, թէ յառաջ խառնումն ջրոյն ո՛չ է ըստ խորհրդոյն. որպէս և ո՛չ առ *մեզ*, թէ վաճառօղն խառնեսցէ ջուր. այլ քրիստոս ո՛չ խառնեաց: - 596. Դարձեալ՝ խառնելն զմիաւորելն նշանակէ զարեան ընդ մարմնոյն որպէս *մեր* է սովորութիւն: - 596. Իսկ *մեք* դասք ուղղափառաց խոստովանիմք զկուսածին մարմինն քրիստոսի առանց ապականութեան. - 597. Զի՞նչ է որ յեկեղեցիս *մեր* մի նշխար օրհնեմք. և ա՛յլ ազգ բազում: - 597. Նախ՝ զի *մեք* զգայարանօք՝ միջնորդութեամբ պատահմանցն հասանիմք ի գոյացութիւնն. զի անմեկնելի որոշմունք են ի գոյացութեանց սոքա: - 597. Երկրորդ՝ զի *մեք* կարասցուք մերձենալ ի սրբութիւնն, վասն այն մնան պատահմունքն...: – 597. *Մեք* այսպէս լուաք ի սուրբ գրոց թէ՝ անարժան ուտելն առնէ յուդա. և ո՛չ թէ միաւորութեամբ զմարմին և զարիւնն ճաշակել: - 598. Ա՛րդ՝ միաւորել զսուրբ խորհուրդն ո՛չ է նորագիւտ ինչ եկամուտ *մեզ* ինքեանց: - 598. Եւ սուրբ լուսաւորիչն զոր ի ժամանակին այնմիկ էր՝ զա՛յն կարգեաց ի *մերս* եկեղեցի. և ունիմք հաստատապէս: - 599. ...որ ո՛չ ուտէ զմարմին *իմ* և ո՛չ ըմպէ զարիւն *իմ*, ո՛չ ունի կեանս: - 600. Զի մարմին *իմ* ճշմարիտ կերակուր է և արիւն *իմ* ճշմարիտ ըմպելի: - 600. Որ ուտէ զմարմին *իմ* և ըմպէ զարիւն *իմ*, նա *յիս* բնակեսցէ և *ես* ի նմա: - 600. Յայս միտս և տէր *մեր* բաշխեաց զմարմինն և ետ առաքելոցն ի վերնատունն: - 600. ...զի յորժամ մեղանչեմք, գրիմք ի պատիժն յաւիտենից. այլ ի զղջանալն և փոխիլն *մեր*, փոխէ՛ աստուած և զպատիժն ի ժամանակեայս: - 602. ...ընդ բառնիլ մեղացն բարձաւ և պատիժ գեհենին. որպէս տէր *մեր* եթող զմեղս անդամալուծին. և բարձան պատիժքն: - 603. Իսկ ըստ եկեղեցւոյս *մեր* ա՛յս է այժմ: - 604. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ օծումն խորհո՛ւրդ է. ընդէ՞ր *մեք* ո՛չ ունիմք: - 604. ...նախ վասն ա՛յս խորհրդոյս է. և երկրորդ՝ զի մկրտութիւնս *մեր* ո՛չ ի ջուրն յովաննու, այլ ի մահն քրիստոսի է: - 605. ...զի մի՛ համարձակեսցին քահանայք և զձէթ օրհնելն վերստին մուծցեն յեկեղեցիս *մեր*: - 605. Ի ժամ մկրտութեանն քրիստոս եցոյց զքրիստոնէութեան խորհուրդն. զի *մեք* մկրտութեամբն լինիմք քրիստոնեայք: - 606. Առաջին *մեք*, և հայրն, և պապն *մեր*. հօր պապն, և պապու հայրն, և պապուն պապն, և ապպապն. որ է՛ է. նմանապէս և ի մօր կողմն: - 611. Առաջին *մեք*, և որդին, և թոռն. և թոռին որդին. և թոռին թոռն. և նորա որդին. և թոռնիայն. որ է՛ է: - 611. Իսկ ի կողմանէ, որպէս եղբայր և քոյր *մեր*, և նոցին ծնունդքն: - 611. Զի **բ** են հայր և մայր *մեր*. և **բ** ծնունդ որդին և դուստրն. և բ եղբայրն և քոյրն. և *մեք* ի մէջն **է**երորդ: - 611. Նոյնպէս և *մեք* ո՛չ առնեմք խնամութիւն ընդ այլազգիս որք ո՛չ են մկրտեալք: - 612. Յետ այսորիկ հարցանելի՛ է զեկեղեցական կատարմունքս *մեր*: - 613. Եւ ի *մեզ* **բժ**ան անդամք մարմնոյ. և **բժ**ան դրունք զգայութեանց. որպէս **բ** աչք. ականջք. պինչք. բերան. և այլն: - 614. Իսկ ի *մեզ* դուռն մարմնոյս որ յերկիր և ի խաւար հայի, արևմտեանն է: - 614. Եօթներորդ, ի սմա՛ է խորհուրդ եկեղեցւոյ ներգործի. և ի *մեզ* կատարի և կրի: - 614. Զի *մե՛ք* կատարեմք զխորհուրդս. և ի մեզ կրեմք դարձեալ. որպէս մկրտութիւնն. դրոշմն. պատարագն. և այլն: - 614. Զի մե՛ք կատարեմք զխորհուրդս. և ի *մեզ* կրեմք դարձեալ. որպէս մկրտութիւնն. դրոշմն. պատարագն. և այլն: - 614. Այլ և սա՛ մայր կոչի հոգևոր ծննդոցս. և *մեք* մայր և ծնօղ հոգևոր զաւակացս բարեաց: - 614. Եւ ի *մեզ* խաչ չարչարանացն քրիստոսի և մահ: - 614. Ի սմա սեղան սրբութեան. և ի *մեզ* սիրտ սուրբ սեղան նուիրանաց: - 614. Աստ անարիւն պատարագն մատչի. և ի *մեզ* բանեղէն պատարագն հոգի և մարմին միշտ նուիրեալ կենդանի: - 614. Եւ ի *մեզ* իշխանականն, և իմացումն, և խորհուրդ բարեաց: - 614. Աստ աւետարանն. և ի *մեզ* գրեալ պատուիրանքն: - 614. Աստ բուրվառ խնկոց. և ի *մեզ* բուրումն աղօթից: - 614. Նոյնպէս և *մեք* ի ճշմարտութիւնս՝ ջրով և գինով և սուրբ մեռոնաւն օծանեմք: - 615. Տասներորդ՝ սրբեմք և օծանեմք զեկեղեցիս յօրինակ *մեր*...: – 615. ...զի և *մեք* եկեղեցի կոչիմք որպէս ասացաք ի վերոյ: - 615. Ա՛րդ՝ ջուր և գինին և մեռոնն նշանակեն ի *մեզ* զջուր սրբութեան աւազանին. և մեռոնն որով օծաք և դրոշմեցաք. և ապա ճաշակմամբ մեղսաքաւիչ արեանն կատարեցաք: - 615. Զի յորժամ մեղօք ինչ սրբութիւնս *մեր* ապականի, կամ շարժի ոք ի հաւատոյ, վերստին կարէ՛ հաստատիլ ի հաւատս, և դարձեալ կրկնել զխոստովանութիւն և զապաշխարութիւն: - 615. Երկրորդ, զի է է խորհուրդ եկեղեցոյ. և **է** արփեան է շնորհք հոգւոյն. և մի կատարմունքն ի *մեզ*, որ լինի **ը**: - 616. Երկրորդ ասեմք, և *մեք* **բժ**ան օր տօնեմք եկեղեցւոյ ի բոլոր ամն. որ են այս: - 616. Իսկ *մեր* քաւութեան տօն խաչն է. և տաղաւարահարն եկեղեցին. վասն այն զխաչի և եկեղեցւոյ ի միասին տօնեմք: - 616. Իսկ արմըտիք և արդիւնք *մեր* խաչիւն ժողովեցան յեկեղեցի սուրբ: -

616. Չորրորդ՝ զի խորանն մովսէսի խաչաձև էր կանգնեալ որպէս *մերս* եկեղեցի: - 616. Վասն որոյ և *մեք* միշտ ի նոյն քանիս ամսոյն սուրբ խաչին և եկեղեցւոյ տօն կատարեմք: - 617. Չորրորդ՝ յօրինակ քրիստոսի որ խարազանեալ եհան ի տաճարէն զոչխարս և զարջառս. նոյնպէս և *մեք* արտաքսեմք: - 617. Եւ այս է պատճառն, զի աստուած ետ *մեզ* միտք և բան և ձայնի գործիք և մարմնոյ մասունք և ինչք. վասն որոյ յամենայնէ՛ նուիրելի՛ է աստուծոյ: - 619. ...զի տեսանելով զպակասութիւն *մեր*՝ արտասուեմք և լամք. վասն որոյ առնումք զթողութիւն. - 619. Իսկ *մեք* ո՛չ ոտք և ո՛չ լեզու ունիմք. այլ տիաս և տգէտ...: – 620. Յայս միտս *մեք* ազգս քրիստոնէից յելս արևու և ի մուտս համաձայն վերին զուարթնոցն աղօթեմք առ աստուած: - 621. Եւ է՛ առաջին ժամ աղօթիցն ի մէջ գիշերի. վասն զի ի մէջ գիշերի յարեաւ քրիստոս. և ի մէջ գիշերի հասարակ յարութիւն *մեր*...: - 621. ...յորում բազումս նեղեաց *զմեզ* թշնամին *մեր*. գանկատիմք նմա և խնդրեմք զփրկութիւն: - 621. Երկրորդ ժամն է՛ օրհնութիւն երից մանկանցն ի դէմս որդւոյ. որ նա՛ էջ ի մէջ հնոցի աշխարհիս. և փրկեաց *զմեզ*: - 621. Եւ *մեք* խրատեալ զնոյն երգեմք: - 621. Որղորմեայն ի դէմս հօր որ առաքեաց զորդին ի խաչ. և պատարագն ի դէմս որդւոյ որ խաչեցաւ վասն *մեր*: - 622. Եւ տէրն յայսոսիկ ժամս զգուշացոյց *զմեզ* արթուն կալ և աղօթել...: - 622. Եւ դարձեալ՝ չորեքնիւթեա՛յ է բնութիւն մարմնոյս *մերոյ* և սոքօք յանցանեմք. - 622. ...վասն որոյ **դ** անգամ աղօթեմք ի գիշերի ի դէմս մարմնոյ *մերոյ*: - 622. Իսկ ի ցերեկին աղօթեմք ե անգամ ի դէմս հոգւոյս *մերոյ*: - 622. Եւ դարձեալ՝ վասն ելից *մեր* և մտից. որ է՛ մահ և կեանք: - 623. Եւ դարձեալ՝ **գ** է որպիսութիւնք *մեր* և փոփոխմունք. որ է՛ աստի կեանս. և յետ մահուն. և յետ յարութեանն. - 623. Որով յա՛յտ է՝ զի ի կէս աւուրն որ է **ժբ** ժամն՝ աղօթելի՛ է *մեզ* յամենայն օր. և զկէսն այլ՝ մարմնական հոգոց պարապիլ. գործոյ աշխատութեան՝ ննջելոյ՝ կամ այլ ինչ իրաց: - 623. ...և *մեք* հանապազ վեցեկի շարժմամբ հոգւով և մարմնով մեղանչեմք...: - 624. Նախ գոհութիւն է և շնորհակալութիւն բազում երախտեացն առ *մեզ*: - 624. Այլ վասն առաջնոյն՝ գոհանամք, զի հասոյց *զմեզ* ի ժամս այս աղօթից: - 624. Նոյնպէս և *մեք* զնծայս սաղմոսից և զայլ երգոց տամք ի քահանայս, - 624. ...և նոքա նըւիրեն աստուծոյ և բերեն *մեզ* զհաշտութիւն. - 624. Նոյնպէս և *մեք* զբանեղէն պատարագս մեր տամք ի քահանայս ընծայել աստուծոյ, և բերել զշնորհքն թէ «խաղաղութիւն ամենեցուն»: - 624. Նոյնպէս և մեք զբանեղէն պատարագս *մեր* տամք ի քահանայս ընծայել աստուծոյ, և բերել զշնորհքն թէ «խաղաղութիւն ամենեցուն»: - 624. ...և նա վերընծայէ առ աստուած զօրհնութիւնն, և զխաղաղութիւնն բերէ *մեզ* պարգև: - 625. ...որպէս ընծայէ՛ զաղօթս *մեր* աստուծոյ, նոյնպէս և ի նմանէ առնու և տայ *մեզ* զշնորհս և զպարգևս հաշտութեան: - 625. Զի որդին մարմնացաւ և նա՛ նուիրէ զբարեգործութիւնս *մեր* առ հայր: - 625. Սարկաւագն է՛ քարոզ և ուսուցիչ *մեր* ի դէմս հոգւոյն և ի դէմս առաքելոցն. - 626. վասն որոյ յորժամ հրաւիրէ՛ *զմեզ*՝ ուսուցանէ այսպէս աղօթել: - 626. Սարկաւագն քարոզօ՛ղ է *մեզ* և հրաւիրօղ յաղօթս. - 626. ...վասն որոյ *մեզ* լեզու լինի և ի դէմս *մեր* գոհանայ զաստուծոյ ըստ իւրաքանչիւր ժամու. այսինքն յառաւօտն, ի հասարակ օրն, և յերեկոյն. զի գոհացումն է և ո՛չ աղօթք: - 626. Դարձեալ՝ ա՛յլ է քարոզն առ *մեզ*, և ա՛յլ է աղօթքն առ աստուած, և ա՛յլ է մաղթանքն առ սուրբս, և ա՛յլ է գոհութիւնն: - 626. Դարձեալ՝ քարոզն ըստ ինքեան յայտնի է զի յորդորո՛ւմն է *մեզ*: - 626. Երկրորդ, զի ի գոհութիւնն ամենայն չարք կործանին որ հակառակ կան *մեզ*: - 626. Երրորդ, բարեաց գանձն *մեր* անվնաս մնայ: - 626. Իսկ ի նորս առ *մեզ*, Սակաւ ինչ հոգացեալ զեօթնիցս, այլ ութերորդին փոյթ տարեալ դարուց աւանդապահք եկեղեցոյ, կարգեցին ութն կանոնս **ըը** գուբղայիւ: - 627. Նոյն սարասիւք այժմ ի ձեռն փրկչին *մերոյ* յիսուսի՝ տապանակաւ խաչին և աղօթիւք սուրբ եկեղեցւոյս՝ բարձրացեալ պարիսպն չարութեան եօթնից զգայութեանց մեղաց որոշօղ ի մէջ *մեր* և աստուծոյ, կործանեսցի ի սպառ: - 627. Նա՛խ՝ իբր գոհութիւն և շնորհակալութիւն աստուծոյ որ զօրացոյց *զմեզ*: - 627. Երկրորդ, զի յարութեամբն իւրով յարոյց *զմեզ* քրիստոս: - 627. Իսկ յառնելն *մեր* ի յօրհնութիւն, նշանակէ նախ ի մեռելութենէ մեղաց և ի ծառայութենէ յառնելն: - 627. Այլ զի և *մեք* նոցին բաղձասցուք և նոցա մասնակից լիցուք և զնոսա բարեխօս կալցուք և զնոսա՛ օրինակ դիցուք...: - 628. Նոյնպէս և խունկն զիւղաբերից կանանցն և զբուրումն հանդերձելոյն առ *մեզ*: - 628. Զի անուշահոտ վարուք հաճոյ եղեն աստուծոյ. և բուրմամբ աղօթից բարեխօսե՛ն վասն *մեր*: - 628. Իսկ **մեծացուսցէն** ի կիրակէի, զբնաւ տնօրէնութիւնն պատմէ. զի թէ ոչ էր ծնեալ՝ և ո՛չ էր խաչեալ. և ո՛չ յարուցեալ. և ո՛չ *զմեզ* փրկեալ: - 628. Եւ յետ այսորիկ ի միասին համաձայն երգել զփառս ի բարձունս աստուծոյ, որ փրկեաց *զմեզ*: - 628. Եւ **երեքսրբեանն**, գառն անմահ զենեալ վասն *մեր*: - 629. Եւ տեառն *մերոյ* սուրբ եկեղեցի. և վերջինն օրն է յաւիտենից: - 629. Իսկ երկրորդն, որ երկինք պատմեն զփառս աստուծոյ, զայնմ որ դատէ՛ զհակառակն *մեր*. զի յերկինս է ողորմութիւն նորա: - 629. Զոր նայեսցեն երկինք և երկիր զանչափ ողորմութիւնն և արդարութիւնն առ *մեզ*: - 629. Իսկ չորրորդն, ողորմելիքս չորեքնիւթեայ բնութեամբ յուսասցուք ի տէր և երկիր պագցուք նմա. և այնու հաստատեսցին սիրտք *մեր* ի տէր: - 629.

Դարձեալ և ըստ *մերոց* վարդապետաց, առաջին կանոնին ը երորդ գուբղայն օրհնութիւն՝ ի հանդերձելումն ակնարկէ ...: – 630. Օրհնեա՛ անձն *իմ* զտէր. տէր աստուած *իմ* մեծ եղեր յոյժ: - 630. Իսկ վերջին սաղմոս, բարձր առնեմ զքեզ աստուած *իմ* և թագաւոր *իմ*: - 630. **...որպէս և *մեր* ի սաղմոսաքաղ փոխերն չեմք ասեր. և այս այլ ի սաղմոսաքաղի հաշիւն է**: - 630. ...և աւուրք՝ աստիճանք են ելից կենաց *մերոց*: - 631. Ապա ի բացեայ կացեալ և զձեռս համբարձեալ ասէ, Սուրբ աստուած Սուրբ և հզօր Սուրբ և անմահ որ խաչեցար վասն *մեր* ողորմեա՛ *մեզ*: - 631. Եւ վկա՛յ *մեզ* յօհան աւետարանիչն որ ասէ՝ «Զայս ասաց եսայի զի ետես զփառս նորա և խօսեցաւ վասն նորա»: – 631. Եւ վկայէ՛ *մեզ* աւետարանիչն յօհաննէս. զի ասէ՝ եսայի ետես զփառս նորա և խօսեցաւ վասն նորա...: - 632. Եւ ի նոյն ժողովն ի փառք ի բարձունս, օրհնեալ տէր ուսո՛ *ինձ* զարդարութիւնս քո. **գ** անգամ: - 632. Այլ և ասորիք ասեն ըստ *մեզ* զսուրբ աստուածն որ խաչեցար՝ մինչև ցայսօր: - 632. Որ կամաւ խաչեցար վասն *մեր*, նոյն սիրովն ողորմեա՛ *մեզ*: - 632. Այսպէս հանապազ յիշատակեմք զերախտիս նորա որ վասն *մեր* խաչեցաւ: - 632. Եւ վկայ այսոցիկ ի մամեստիայ գտեալ քարն. յորում գրեալ էր յունարէն գրով, «սուրբ աստուած սուրբ և հզօր սուրբ և անմահ որ խաչեցար վասն *մեր* ողորմեա՛ *մեզ*»: - 632. Եւ յամենայն օր **դ** անգամ ասեմք ի սրբութիւն *մեր* հոգւոյ և մարմնոյ և մտաց: - 632. Երկրորդ, զի յայսպէս ասել սուրբ աստուած սուրբ և հզօր սուրբ և անմահ քրիստոս որ խաչեցար վասն *մեր* ողորմեա՛ *մեզ*: - 633. Եւ ապա՛ իբր զհայր *մեր* որ յերկինս առ հայր: - 633. Այսպէս ասէ մեծ իմաստասէրն և երկրորդ աւետարանիչն *մեր* և կաթողիկոսն սուրբ յոհան յօձնեայ թէ՝ պատարագին ժամն խորհուրդ է խաչին քրիստոսի. - 634. Վասն է՞ր ի վերջոյ զհայր *մեր* յերկինս աղօթեմք: - 634. Նոյնպէս յետ ամենայն խորհրդական աղօթից՝ առ հայր ամբառնամք և աղերսեմք զհոգին սուրբ բաշխել *մեզ*. - 634. Այլ զոր *մեզ* ուսուցին՝ եփեսոսին է: - 635. Նոյնպէս ի հայր *մեր* յերկինս: - 635. Եւ ա՛յս է խորհուրդն. եթէ *մեր* ամենայն ինչ յայտնի և բա՛ց է ծածկագիտին: - 635. Եւ դարձեալ թէ՝ այսպէս սուրբ ունիմք զմիտս և զհոգիս *մեր*: - 635. և *մեր* բաց գլխով զձեռս տարածեալ զնորա նմանութիւնն բերեմք ի *մեզ*: - 635. Եւ հոգւոյ և մարմնոյ և մտաց *մեր* աղե՛րս է: - 637. Ծագեաց *մեզ* տէր եղջիւր ի դաւիթ: - 638. Վասն քրիստոսի ասէ որ եղև *մեզ* զօրութիւն յազգէ դաւթի: - 638. Այլ և ի *մէնջ* և աննման *մեզ*. զի աստուած է բնութեամբ: - 638. Ոստաքանց եղէ *ես* որպէս զարմաւենի: - 638. Այլ և էն և օն՝ անփակ գիր է. որպէս այն «*ես* եմ աստուած որ էն» և բացարձակ: - 638. Այսինքն ի հօրէ յառաջ բղխէ հոգին առ որդի. և նովաւ բաշխի *մեզ*: - 639. Դարձեալ՝ նոցա կրկին աղի. իսկ *մերն* բան և ձայն. և հոգի և մարմին: - 641. Եւ *մեր* արտաքսիմք յեկեղեցոյ: - 641. Այլ և հանգստեան ասեմք. նշանակ առ հասարակ յարութեանն. ննջեցելոցն *մեր* մաղթանք: - 642. Որպէս ժողովուրդն գնաց մերձ ի լեառնն, և *մեզ* պա՛րտ է յոտաց կալ և յառաջ գնալ և լսել: - 644. Որպէս ժողովուրդն ասաց և երկիրպագին, նոյնպէս և *մեք* երկիրպագանեմք և համբուրեմք զաւետարանն...: – 644. Նոյնպէս և մինն այն ի *մէնջ* համբուրէ՛ զաւետարանն...: - 644. ...և *մեզ* աւետիս տայ խոնարհմամբ գլխոյն: - 644. Իսկ սաղմոս տունն է երգ մարդկան. այսինքն է զի հրեշտակք և մարդիկ միաբանեալ օրհնեմք զաստուած փրկիչն *մեր* որ խօսի ընդ *մեզ*: - 644. Ովսաննայ՝ ի յեբրայեցւոցն ի *մերս*՝ փրկութիւն լսի. - 644. Դարձեալ՝ սիրտք *մեր* բուրվա՛ռ է. և աղօթքն խունկ. և հուրն ջերմ սէրն նիւթ բուրվառին: - 645. Ոսկի է հաւատն ի *մեզ*: - 645. Երեք չուանն յեռեալ ի միմեանս մակդարձապէս, է՛ չորեքնիւթեայ բնութիւնս *մեր* ի տարերց խառնեալ. կամ շնչոյ մարմնոյ և հոգոյ խառնումն: - 645. Ըմբռնելիքն ի վերին ծայրքն՝ է՛ յիշողականն ի *մեզ*: - 645. Եւ բոլորն զկատարեալ ընթացս *մեր* առ աստուած ուղղեալ: - 645. Այսպէս հոգևոր սակաւ ինչ այսօր ուրախանամք և պատրաստեմք *զմեզ*: - 646. Եւ նոյն ինքն քրիստոս երևի *մեզ* ի խաչն և յաւետարանն: - 646. Եւ *զմեզ* ի լոյս էած, նշանակեն վառեալ մոմեղէնքն: - 646. Եւ *զմեզ* հաշտեցոյց ընդ աստուծոյ, - 646. Եւ որպէս ի բարին է հանգուցեալ աստուած, նոյնպէս և բարի գործքն *մեր* հանգիստ է աստուծոյ և *մեզ*: - 647. Այսու մտօք և տէր *մեր* զհարուածեալսն ի յուրբաթու՝ բժշկէր ի շաբաթու: - 648. Այժմ ի *մերս* եկեղեցի **ժ** են: - 649. Այսոքիկ են *մեզ* **ը** օրեայ տօնք: - 649. Այժմ ի յեկեղեցիս *մեր* **ժ** երևին *մեզ*: - 649. և այլ պահք ամենայն վասն ներգործեալ մեղաց *մերոց*: - 650. ...զի նոցա բարեխօսութեամբն ընկալցի զպահքն *մեր*: - 650. Եւ յորժամ *մերն* լուսաւորիչ ել ի վիրապէն, **ե** օր պահք կարգեաց և ապա՛ բժշկեաց ի հարուածոյն...: - 650. Զի ընդ ապաշխարութեամբ եմք վասն յանցանաց *մեր*...: - 650. Նոյնպէս և առաջին շաբաթն պահոց՝ *մեզ* մուտէ **խ** աւուրցն...: – 651. Իսկ տեառն *մերոյ* քառասնիցն սկիզբն է երկրորդ շաբաթն, և կատարումն չարչարանք մեծի ուրբաթուն: - 651. Դարձեալ, **խը** քաղաքն ապաստանի, նշանակէ՛ *զմեզ* պահքն **խը** օր: - 653. Իսկ ճշմարտութիւնն ի *մեզ*, վասն **ե** զգայարանացս սրբութեան. որով մեղանչեմք՝ սրբիմք պահօք և ապա՛ սրբոցն ի բարեխօս մեզ: - 653. Իսկ ճշմարտութիւնն ի մեզ, վասն ե զգայարանացս սրբութեան. որով մեղանչեմք՝ սրբիմք պահօք և ապա՛ սրբոցն ի բարեխօս *մեզ*: - 653. ...որ էր նոցա **բ** շաբաթին և **ե** շաբաթին. և *մեզ* **դ** շաբաթին և ուրբաթին: - 653. ...և ուրբաթն՝ զի ադամ եկեր ի պտղոյն, և *մեք* պահեմք զնոսա: - 653.

Չորրորդ, ի խորհուրդ կուսին որում աւետեաց հրեշտակն զփրկութիւն *__մեր__*...: - 653. Եօթներորդ, ի դէմս հոգւոյ և մարմնոյ *__մերոյ__* սրբութեամբ պահեմք երկու ի շաբաթուն: - 653. Չորրորդ, զի մանկունք եմք առագաստի և փեսայն քրիստոս ընդ *__մեզ__* է...: - 654. ...այսինքն ի քէն խնդրեն. նոյնպէս և *__մեք__* խնդրեմք աղօթիւք: - 654. Չորրորդ, զի բաժանեսցի կերակուր *__մեր__* ի յանանսոց...: – 654. ...զի թէ աղտեղութիւն ինչ լինի խառնեալ արտաքուստ ի կալ կամ ի հնձան, սրբեսցին խղճմտանք *__մեր__*: - 654. Վեցերորդ, ընդ կերակուր և ըմպելիս *__մեր__*` դևն որ թշնամի է *__մեր__* բազում վնասս խառնէ...: – 654. Նոյնպէս և *__մեք__* յետ սեղանոյն օրհնեմք զաստուած: - 655. Նա՛խ` զի կրկին պարգևս ետ *__մեզ__*. այսինքն հոգևոր և մարմնաւոր...: – 655. Որպէս աղքատք նախ խնդրեն. և յորժամ առնուն` գոհանան. նոյնպէս և *__մեք__* առնեմք: - 655. Երկրորդ, զի ուսցուք այսպէս զամենայն ինչս *__մեր__* հաղորդել ի պէտս կարօտելոց. և զմիմեանս մեծարել և պատուել սիրով: - 655. Եւ զայս ա՛յլ ազգք ո՛չ ունին. այլ ի *__մէնջ__* են սովորեալ: - 656. Այլ *__մեք__* զբաժակ օրհնութեան ճաշակեմք զչափաւորն. և ո՛չ զանչափն որ է մեղաց` և արբեցութիւն: - 656. ...ըստ որում, «ուտիցէք և ըմպիցէք ի սեղան հօր իմոյ» ասէ տէր *__մեր__*: - 656. Որ և *__զմեզ__* արժանաւորեսցէ քրիստոս ամէն: - 656. Հինգերորդ, ընտիրն յաչս *__մեր__* սիրելի՛ է. որպէս իսահակ աբրահամու: - 657. ...զի զանհամութիւնս *__մեր__* համեմեաց և զնեխեալ վէրս սրբեաց: - 657. Դարձեալ` չորիւք յատկութեամբ մատաղին պա՛րտ է զանձինս *__մեր__* պատարագել: - 658. ...և *__մեզ__* պա՛րտ է սրբութիւն սրտի և վարուց...: – 658. Երկրորդ, որպէս կենդանւոյն աղ, նոյնպէս ի կեանս *__մեր__* հանապազ պա՛րտ է ի լեզուս ունել զօրհնութիւն և զփառս աստուծոյ: - 658. Երրորդ, որպէս ողջակէզ նորին, և *__մեզ__* պա՛րտ է զանազան փորձանաց և նեղութեան զանձինս մատուցանել սիրովն աստուծոյ: - 658. ...նոյնպէս և *__մեզ__* մասն ինչ բարւոյ է և աստուծոյ. և մասն ինչ աշխարհի. մասն ինչ հոգւոյ և մասն ինչ մարմնոյ. աստի՛ կենաց և հանդերձելոյն...: – 658. Նախ` զի լսելովն զկամս աստուծոյ կատարեմք. իսկ պատարագաւն *__զմերս__*: - 658. Յերկրորդ ամէ՛ սրբոյն սահակայ մինչև ի **ծգ** ամն նորին` կատարեցան ի փառս քրիստոսի աստուծոյ *__մերոյ__*: - 659. Իսկ վասն գրակարդացի և նկարեալ եկեղեցւոյ. և վասն զնշխարս ի հանգիստ փոխելոյ. այս ամենայն յիշատակ է *__մեզ__* ի սրբոյն գրիգորէ՛ լուսաւորչէն *__մերմէ__* : - 659. Հայր սուրբ` ուսո՛ *__մեզ__* զբան քո: - 659. Որդի սուրբ` ցո՛յց *__մեզ__* զերեսս քո: - 659. Հոգի սուրբ` սրբութեամբ քո սրբեա՛ *__զմեզ__*: - 659. Իններորդ հարցմանս բաւական լիցի ի Փառս Քրիստոսի Աստուծոյ *__մերոյ__* Ամէն: - 659. Տասներորդ, Վասն բաժանման հոգւոցն թէ ճանաչե՞ն զմիմեանս. և գիտե՞ն *__զմեզ__*. և աղօթե՞ն ի վերայ *__մեր__*: - 660. Եւ թէ ո՞րպէս երևին *__մեզ__*: - 660. Եւ աստանօր Աւարտումն Տասներորդ Հատորի Հարցմանցս, ի Փառս Քրիստոսի Աստուծոյ *__մերոյ__* Յաւիտեանս Ամէն: - 661. Պատասխանեմք այսմ, թէ ամենայն ինչ զոր արար և զոր առնէ աստուած` բարի՛ են և յօգուտ *__մեզ__*. - 662. ...թէպէտ *__մեք__* անգիտանամք ի խորհրդոյն որպէս տկար տեսութեամբ: - 662. ...և նովաւ արժանաւորիլ *__մեզ__* վերնոյն գաւառի ըստ անհաս իմաստութեանն իւրոյ: - 663. Այլ *__ես__* ասեմ, ատելութեան և անարգանա՛ց էր ցոյցք, եթէ զպատուականն էր տուեալ նախ` անտի փոխեալ: - 663. ...որ ի դատաստանին պատասխանի չունենայ թէ *__ինձ__* զի՞նչ տուեր որ զքեզ սիրէի: - 664. ...և ասէ ի միտս իւր` թէ *__ես__* անարժա՛ն եմ և զայս ետ *__ինձ__* աստուած. - 664. Եւ թէպէտ մարդ ո՛չ գիտէ զօր մահուն իւրոյ, այլ երիս իրս տուեալ է աստուած ի զգուշութիւն *__մեզ__* և կարապետ մահուն: - 665. ...որով տէրն *__մեր__* եկն առ *__մեզ__* կուսութեամբն մարիամու: - 665. Տասներորդ` ճանապարհ փառաց և երանութեան կոչի տէր *__մեր__*. զի առաջնորդէ՛ առ հայր...: - 666. Նախ ի դէմս *__մեր__*. զի պակասիմք ի մարմնոց և յաւելումք ի հոգիսն: - 666. Եւ զինչ և իցէ` խրատէ աստուած *__զմեզ__*...: – 668. ...զի տեսցուք և ի միտ ածցուք զօր ելիցն *__մեր__* ի մարմնոյ: - 668. Զի չորք իրք դժուարին է. որ առանց կամաց *__մեր__* լինին: - 668. Նա՛խ` նշանակէ՛ ի *__մեզ__* զջերմեռանդ բորբոք այրեցման սրտին. որ ի բա՛ց հանէ զօձիսն և արտասուէ...: – 670. Դարձեալ` նշանակէ՛ յետ մեռելոյն զփոխումն ուրախութեան *__մեր__* ի սուգ և ի մերկութիւն. և ի սև հանդերձս. ի խաւար տունս և այլն: - 670. Է և ա՛յլ իմն տեսութիւն վերագոյն. զի արարողութիւն սըգոյս ցուցանէ զառաջին անկումն *__մեր__* ի լուսեղէն կենացն ի խաւար աշխարհ տրտմութեամբ և ցաւօք մահու մեռեալք և ի հող դարձեալք. և այս ի ճաշակմանէ պտղոյն: - 670. Եւ որպէս այս բնական եղև ի *__մեզ__* ամենայն մարդոյ: - 670. ...ապտակեալ. և նախատեալ. և բևեռեալ. և լուսաւորացն խաւարեալ. և այլն. զոր *__մեք__* ի վերայ մեռելոյն նշանակեմք: - 670-671. Երրորդ կոչի կարգ, զի զոր ինչ *__մեք__* առ մարմին ննջեցելոցն կատարեմք, զնոյն կարգ և հրեշտակք առ հոգիսն կատարեն այժմ և ի յարութեանն աւուր: - 671. ...զի քահանայապետն զհայր նշանակէ. և իւղն զքրիստոս. և անուշահոտն զհոգին սուրբ որ քրիստոսիւ պարգևեցաւ *__մեզ__*: - 672. Նախ ցուցանէ զանվախութիւնն *__մեր__* ի մահուանէ: - 673. Վեցերորդ` ի միմեանս յանձին լինիմք. *__մեք__* ի նա՛ և նա՛ ի *__մեզ__*...: - 673. ...զի նա կենդանեացս աղօթի՛ց է կարօտ, և *__մեք__* նորա բարեխօսութեանն առ քրիստոս...: - 673. ...վասն այն նա՛ *__մեզ__* ողջոյն տայ բոլոր եկեղեցւոյս. - 673. ...և *__մեք__* զնա ողջունեմք: - 673. ...նոյնպէս և *__մեք__* ողջունիւս զհոգին և զշնորհքն նորա ընդունիմք ի *__մեզ__*: - 673. Իսկ` նախ ի յարնելս, ցուցանէ զմիածինն որ իբր

յարնելից ի ծոցոյ հօր ծագեցաւ *մեզ* արեգակն արդարութեան...: - 673. ...և օգնեաց *մեզ* քրիստոնէական անուամբ: - 673. Եւ յետ այնորիկ ի հարաւ. զի հարաւով հողմոյ սուրբ հոգւոյն՝ արար *մեզ* գարուն հոգևոր ազգի հաւատացելոցս...: - 673. Նոյնպէս և *մեզ* շնորհացն այնմ պարտ է հնազանդիլ և կատարել զկարգն: - 674. Վեցերորդ, որպիսութիւն կենաց *մեր* **գ** է. այսինքն այժմու կեանս. և յետ մահու. և յետ յարութեանն: - 675. Երկրորդ, զի ննջեցեալն եղբա՛յր է *մեր* և ունի բազում պատերազմ, օգնական լինիմք նմա: - 676. Նա՛խ՝ արտասուեմք զբնութիւնս *մեր* թէ վասն մեղաց յո՞րպիսի կենաց դրախտին ի մահ անկաւ և ի հող դարձաւ: - 676. Երրորդ, արտասուեմք *զմեզ* թէ և այնպէս հանդիպելոց է *մեզ*: - 676. ...զի և նա թողէ *մեզ* զպարտս *մեր*: - 676. Նա՛խ՝ զի յետս դառնամք մահուամբ, այսինքն ի դրախտն և ի մայր *մեր*, պա՛րտ է զի նախ ոտքն ընթասցի: - 676. Երկրորդ, զի քրիստոսիւ կանգնեցաւ անկեալ բնութիւնս *մեր*...: - 676. Չորրորդ, զի մի՛ լիցին փողոցք և տունք *մեր* գերեզմանատուն մեռելոց...: – 677. Երկրորդ, զի հողն մա՛յր է *մեր* առաւել քան զայլ տարերք...: – 677. ...ծածկէ՛ զգարշութիւն *մեր*. որպէս մայր մանկան քան զայլ կարևորս: - 677. ...այսպէս և քար տապանիս *մեր* լիցի. նշանակէ՛ զանապական յարութիւնն. որ վիմածին լինիմք և առանց ապականութեան որպէս քրիստոս. և ո՛չ հողածին ապականացու որպէս զառաջին ադամն: - 679. Ասեմք թէ՝ մարգարէն ուսուցանէ *մեզ* զչափ սղգոյ մինչ յերեկոյն, և յառաւօտուն ուրախանալ...: - 680. ...նոյնպէս և *մեք* ըզհոգևոր դեղն կենաց յերեկեան աւուրն մատուցաք մեռելոյն...: - 680. Զի արեգական ծագելն զծնանիլն *մեր* նշանակէ. և մուտն զգերեզմանն. իսկ այս առաւօտ զյարութիւնն հասարակաց: - 680. Դարձեալ՝ կրկին է կեանք. այսինքն ժամանակեայս և հանդերձեալն. և յերկոքինս սխալեցաք *մեք*...: - 680. Եւ ամենայն ինչ որ աշխարհի է՝ յայսմանէ արտաքս ո՛չ է. եթէ ժամանակն եթէ կեանքն և եթէ փոփոխումն *մեր*: - 681. Նաև **գ** զօրութիւնք են տնկականին. այսինքն կերակրիլն, աճիլն, և ծնանիլն. և *մեք* ունիմք զայս: - 681. Զի աղօթիւք և զանազան մաքրութեամբ սրբեմք *զմեզ*, - 682. ...զի զպարտս նոցա *մեք* հատուցանեմք...: - 683. Երկրորդ ի *մեզ*. զի **գ** զօրութեամբ հոգւոյ և **դ** նիւթով մարմնոյ մեղանչեմք: - 683. Իսկ ամիսն որ է՛ գժ, տասն զգայութեամբ *մեր* մտօք և բանիւ և գործով մեղանչեմք: - 683. Զի աւուրքս այս առ *մե՛զ* չափին և ո՛չ առ նոսա...: - 684. ...և *մե՛ք* քաւեմք զմեղս նոցա և ո՛չ նոքա: - 684. Նա՛խ՝ որպէս *մեք* ի կիրակէ ուրախացաք և վայելեցաք ի շնորհաց յարութեանն քրիստոսի, ի միւս օրն և զնոսա մասնաւորեմք: - 684. ...վասն որոյ զնոյն խաչն և զաւետարանն տարեալ ի տուն՝ օրհնեմք զբնակութիւնս *մեր*: - 684. Յոգիք արդարոցն զամենայն գիտեն զոր ինչ վասն նոցա գործեմք. և վասն *մեր* բարեխօսե՛ն և կատարե՛ն զխնդիրս: - 685. Այլ մեծն ներսէս ասէ թէ՝ սուրբքն ի ձեռն պահապան՝ հրեշտակացն երևին. թէ յերազս թէ յարթնութեան. և օգնեն *մեզ*. և խօսին. և լսեն զաղօթս *մեր*: - 685. Այլ չար հոգիքն ոչ կարեն գալ առ *մեզ* մինչ ի դատաստանի օրն...: - 686. Այլ *մեր* վարդապետք յերկինս և ի ներքոյ երկնից ասեն. որպէս և կալիստրատոս վկայն առ **ը** երորդ կամարաւն ուր են լուսաւորք և եթերային լոյսն: - 686. Այլ և ոմանք ի *մէնջ* որպէս վարդապետն վարդան և այլք ասեն գոլ ի միում տեղւոջ զամենայն հոգիս...: – 686. Այլ և ի *մերոց* վարդապետաց սկիւռացին գրիգոր ի փոխումն աստուածածին կուսին: - 687. ...որպէս ասէ մեկնիչն տեսլեան. եթէ սպիտակ հանդերձն շնորհացն քրիստոսի մաքրութիւնն է. որ սրբութիւն մեղաց *մերոց* արար քրիստոս. յոր ամենայնքն վայելեցաք. զի յորժամ սրբի հոգին, բնական ունի զպայծառութիւնն: - 690. Նա՛խ՝ զի աներևո՛յթ են ի *մէնջ*. այլ և ի մտացն աստուծոյ. ի հրեշտակաց և ի սրբոց մոռացեալ: - 690. Այսինքն մի՛ առաջինքն առանց *մեր* վերջնոցս, և մի՛ հոգիքն առանց մարմնոյս պսակեսցին: - 692. ...և աղաղակէին բարձր ձայնիւ՝ մինչ յե՞րբ տէր սուրբ և ճշմարիտ ո՛չ դատես և առնուս զվրէժ արեան *մերոյ*: - 694. ...զի լաւագոյն համարեցաւ աստուած մի՛ առանց *մեր* պսակիլ: - 696. ...իսկ միտքն տայ պատասխանի՝ դրունքս փակեալ են. այսինքն զգայարանքս խցեալ են և մեղաց մանկունքս ընդ *ինև* ո՛չ տան թոյլ...: - 697. Ահա՛ ժամանակ ընդունելի. ահա՛ օր փրկութեան. մի և մի *իւիք* տայցէք պատճառս. զի մի՛ արատեսցի պաշտօնն: - 698. Ա՛րդ՝ նախ գիտելի է, զի հիմն հաւատն է ի *մեզ*. և շինուածն գործքն: - 702. Դարձեալ *մեր* վարդապետք ասեն, որպէս ի տեսլեան մեկնիչն **լդ** գլուխն ասէ այսպէս: - 703. ...որպէս և ամենայն աղօթք *մեր* վասն կատարածի և յարութեանն է, նոյնպէս և այս: - 703. Իսկ տէրն *մեր* անմեղ մարմնովն դատապարտեաց զնա իբր զպատճառ մեղաց...: – 705. Եւ բևեռմամբ ձեռացն բևեռեաց ընդ խաչափայտին զսատանայ և զմեղս *մեր*: - 705. Եւ *մեզ* ետ իշխանութիւն կոխել զօձս և զկարիճս որ տկարացեալ էր և կապեալ: - 706. *Մերն* ներսէս անուն տայ՝ հռասիմ: - 706. Եւ ասէ հրէիցն թէ *ե՛ս* եմ քրիստոս խոստացեալն ձեզ. – 707. Նստցի ի տաճարին զոր շինեսցեն նմա հրէայքն. և ասասցէ թէ, յառաջ քան *զիս* ո՛չ ոք է ճշմարիտ քրիստոնեայ. այլ նեռինք են ամենայնքն: - 707. Իսկ համար անուան. ի յելլադացւոցն ի *մերս* թարգմանեալ այս է, **ռ. կ. զ**: - 707. Բայց ի կատարածի փոքրիկ լինին հասակք մարդկան քան *զմերս.* որպէս *մերս* քան զառաջնոցն: - 708. ...և ասասցեն՝ թէպէտ մեռաւ իշխանն *մեր*, սակայն *մեք* ունիմք անհօգութիւն և խաղաղութիւն: - 709. Իսկ *մեր*

վարդապետք ասեն ի կիրակէի պենտակոստէին ի նոյն ժամն գիշերոյն...: - 714. Եւ որպէս զմարմինս *մեր* ընդունին յաւանդ, նոյնպէս և զգործս *մեր* խնդրէ ի սոցանէ և յառաջ բերեն: - 714. Այսպէս **դ** տարերք զչորեքին գործս *մեր* ընդ էութեանս ունին յաւանդի և յառաջ բերեն: - 714. Եւ զորպիսութիւն յարութեան *մեր* ի յաստուածացեալ մարմինն իւր երևեցոյց...: - 716. Ուստի և փրկչին ակնունիմք նորոգել զմարմին խոնարհութեան *մերոյ* ըստ մարմնոյ փառաց իւրոց: - 716. Այնպէս եղիցի և յարութիւնն *մեր* ի վերջինն աւուր: - 716. Եւ թէ վասն է՞ր ոչ գիտեմք զկատարած աշխարհի և զկենաց *մեր*, գրեալ է ի վեր անդ առ նահապետսն ի **ժը** գլուխն ի **դ** համարն: - 718. Ո՞րպէս ի հող լուծեալ և յա՛յլ տարեր, և ի գազանաց կերեալ, ժողովի մարմինն *մեր*: - 718. ...այլ սակաւ հիւթն այն որ ի սկզբանէ՛ գոյացութեան *մերոյ* ի ծնողացն է՛ ընկալեալ: - 718. Այն նիւթն զոր ի ծնողացն ունիմք՝ բոլոր առնէ. զի սկիզբն է գոյացութեան *մեր*...: - 718. ...և նիւթ կերակրոյն՝ այն մասն որ փոխեցաւ ի գոյացութիւն *մեր*՝ յառնէ՛. զի մարմին եղև մարդոյն այլ աւելորդքն ո՛չ յառնեն: - 718. Ապա ուրեմն կենդանեաց մարմինն ոչ յառնէ ի *մեզ* ըստ բոլոր նիւթոյն, այլ ըստ չափոյ զօրութեանն որ փոխեցաւ ի *մեզ* և եղև մարմին մարդոյ, ա՛յն մարմինն յառնէ: - 718. ...և մարմինն մեռեալ առաւել նոյն ինքն յառնէ. այլ ո՛չ թէ նմանն *մեզ* ըստ ազգի *մերում*...: - 720. Չորրորդ պակասութիւն է՝ զի այժմ է՛ մարմին *մեր* թանձր և կոպիտ. այլ յայնժամ բառնի այս ի մարմնոյ և լինի անօսր և թափանցիկ. զոր ոչ պարիսպ կամ բանտ ըմբռնել կարիցէ: - 722. Երկրորդ, այժմ մարմինս *մեր* յապականացու հողոյ է և տարերց. վասն որոյ և ապականի դարձեալ...: - 723. Երրորդ, այժմ ի ժամանակի եմք եղեալք. և ժամանակն փոփոխական է. վասն որոյ ընդ ժամանակին փոփոխիմք և *մեք:* - 723. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ բազում անդամք են ի *մեզ* լցեալ աղտեղի ապաւառով՝ և նոքա ո՞չ յառնեն: - 725. Դարձեալ՝ երկրորդն ադամ յայս թիւ յարեաւ ի մեռելոց. վասն որոյ և *մեք* ամենեքեան յայնմ թուի յառնեմք...: - 726. ...այլ ա՛յս է՝ զի իւրաքանչիւր մարմինք սրբոց պայծառասցին էպատիկ քան զարեգակն. որպէս տեառն *մերոյ* ի թաբօր լերինն. և **թ** դասուց հրեշտակաց լոյսն յերկիր ծաւալին. զի զօրութիւնք երկնից շարժեսցին: - 728. Երրորդ՝ դարձեալ զերկնային զօրութեանց վշտանալն ցուցանէ ի վերայ կործանելոցն. զի վասն *իմ* գալարին և ընդ *իմ* կործանումն՝ տրտմութիւն զգենուն: - 729. Իսկ ըստ իրին, զի որպէս անմ զարեգակն արգելու, այսպէս նսեմութիւն օդոյդ զարփին որ արգելէ՛ զտեսութիւն *մեր*: - 729. Երկրորդ, զի գիր մագաղաթին անջինջ մնայ. նոյնպէս և գործն ի հոգիս *մեր* գրեալ. - 729. Նոյնպէս և *մեզ* պա՛րտ է լինիլ արթուն ի մեղաց...: - 730. Այլ և վառ ունիլ զճրագ մտաց *մերոց* և նայիլ զտունս մտաց *մերոց* և նայիլ զտունս *մեր*...: - 730. Եւ այսպէս հսկել և պահել զտունս *մեր*, զի մի՛ գող մահուն և կատարածի՝ գտեալ *զմեզ* անպատրաստ ի մեղս՝ տանիցի զհոգիս *մեր* ի տանջանս յաւիտենից: - 730. Տասներորդ՝ զի զսա՛ ետ *մեզ* նշան տէր իւրոյ գալստեանն...: - 734. Եւ այս ո՛չ թէ լոյս միայն է. զի զլոյսն ո՛չ ետ *մեզ* նշան. այլ զխաչն փայտեղէն յորոյ վերայ զձեռն իւր տարածեաց միածին բանն: - 734. Յինգերորդ, զի որդին ծնաւ ի կուսէն և յերկրի շրջեցաւ և քարոզեաց և չարչարանօք փրկեաց և պատճառ եղև ընդհանուր յարութեան բնութեանս *մերոյ*...: - 735. Իններորդ, զի գիտասցուք *մեք* քրիստոնեայքս՝ թէ քրիստոս է *մեզ* դատաւոր, - 735. ...ապա պա՛րտ է ի նա՛ ընկենուլ զդատաստան չարչարողացն *մերոց* և հալածողաց. և ուրախութեամբ տանիլ զըլկանս. և մի՛ *մեզէն* վրէժխնդիր լինիլ *մեզ*. - 735. Տասներորդ, քրիստոս գլուխ է *մեր* և *մեք* անդամք. և զի քրիստոս է դատաւոր՝ պարտիմք *մեք* զմիմեանս մեծարել և սիրել...: - 735. Եօթներորդ, զի ահագնակերպ երևի ի վերայ մեղաւորաց. մինչ ասիցեն լերանց թէ անկերուք ի վերայ *մեր*. և բլրոց թէ ծածկեցէք *զմեզ* յերեսաց բարկութեանն աստուծոյ որ նստի յաթոռ. որպէս ասէ տեսիլն: - 737. Զի՞նչ է որ ասէ «օրհնեալք» կամ «անիծեալք» և ո՛չ թէ՝ *ես* օրհնեմ, կամ անիծանեմ: - 740. Երկրորդ՝ տեսանեն և կսկծին. զի ո՛չ հաւատացին ի խաչեալն վասն *մեր*: - 741. Արդ՝ ա՛յս գիր գործոց *մերոց* գրեալ ի հոգի և ի մարմին *մեր* որպէս ի մագաղաթի՝ դատաւորն ընթեռնու ի տես և ի լուր հրեշտակաց և սրբոց: - 741. Ապա յա՛յտ է զի տեսանիմք ի *մէնջ* և ի միմեանց և ի դատաւորէն աստուծոյ: - 741. Գործքն *մեր* ո՞րպէս գրին: - 741. Երկրորդ ի յէութեանց *մերոց* զի այլայլիմք: - 742. Նախ՝ զի անփոփոխ է յաւիտեանն. այլ և էութիւն *մեր*. այլ և վկայքն: - 742. Կենդանի՝ հոգի և մարմին *մեր*. և սուրբք և հրեշտակք և հոգին սուրբ գրիչ: - 743. Իսկ անկենդան՝ գործքն *մեր*. երկինք և երկիր. տիւ և գիշեր: - 743. Նմանապէս և չարեացն վկայ՝ ոսոխն *մեր* սատանայ և գործակիցքն. և խիղճ մտացս որով տանջիմք միշտ: - 743. Կշռիք գործիական առ *մեզ* յայտնի՛ է. որ զարդար հաւասարութիւն նշանակէ ի ձեռս *մեր*: - 744. Այլ մարգարէն *զմեզ* կոչէ «ի կշիռս իւրեանց մեղանչեն»: - 744. Նժարն է՛ ի *մեզ* անձնիշխան կամքն: - 744. Իսկ կշռորդն է՛ օրէնքն աստուածային, և գործք *մեր* նմին հաւասարեալ և միտեալ հաւատով: - 745. Զայս իմանամք կշիռք առ *մեզ*: - 745. Երկրորդ զգործս *մեր* զուգաչափել: - 745. Երրորդ *զմեզ* առ այլս դատակշռել. այսինքն առ վերինս և ներքինս և հաւասարս: - 745. Չորրորդ զբարի և զչար գործս *մեր* առ միմեանս հաւասարել. կամ միտել ի չարս և ի բարիս: - 745. Եւ որպէս

այս առ *մեզ*, նոյնպէս և զկշիռ իրաւանցն աստուծոյ է տեսանել. - 745. Եւ պա՛րտ է գիտել զի ի միոյ սեռէ բարութեանցն աստուծոյ՝ յառաջե՛ն առ *մեզ* ողորմութիւն և արդարութիւն. կրկին տեսակ կամ գործք կամ զօրութիւն. որպէս ի *մեզ* երկոքին ձեռք մարմնոյ. և որպէս իմացումն և կամք հոգւոյ: - 745. Նոյնպէս առ *մեզ* գործս բարի և չար: - 745. Արդ բարի գործս *մեր* հայի առ գործ ողորմութեանն, և չար գործս առ գործ արդարութեանն աստուծոյ: - 745. Եւ որպէս *մեք* յարաժամ միտեմք ի գործ բարութեան կամ չարութեան. և գործ նորա միտէ՛ յողորմութեան կամ արդարութեան հատուցումն. - 745. Առասանքն երեքկղի՝ յերրորդութեանն դիմաց արդարութեան և ողորմութեան զօրութիւնք առ *մեզ* խոնարհեալ. ունելով զյիշատակ բարեացն և չարեացն *մերոց*: - 745. Դարձեալ կշիռք արդարութեան առանձնապէս իմանի տէր *մեր* ըստ չորից: - 745. ...և Եօթներորդ կոչի հնձան եկեղեցի սուրբ. ուր ամենայն առաքինութիւնք *մեր* ժողովին. ու ճմլէ ապաշխարութեամբ և բաշխէ՛ զգինի շնորհաց...: - 749. Ութերորդ՝ հնձան կոչի և աւազանն սուրբ. զի ի նմա ճմլին և կորնչին ամենայն մեղք *մեր*...: - 749. Իններորդ՝ կոչի հնձան և խաչն փրկական. յորում ողկոյզն անապական ճմլեցաւ և ետ *մեզ* ուրախարար գինի զանապական արիւնն իւր. - 749. Մետասաներորդ, հնձան կոչի և հաւատն սուրբ. զի ի նա՛ հաւաքի ամենայն բան և գործք *մեր*. և ճմլեալ այսինքն քննեալ՝ լինի գինի ուրախարար աստուծոյ և հրեշտակաց: - 749. Արդ նախ՝ զի ի *մէնջ* է որդն: - 753. Երրորդ առ *մեզ* մնայ կենդանի: - 753. Նոյնպէս և հրեղէն որդունքն ի *մէնջ* ծնանին: - 753. Եւ առ *մեզ* մնան: - 753. Եւ որ քան գործեմք զմեղս, այնքան բազմանայ ծնունդն նոցա. և ծուլութիւն և հեշտութիւն *մեր* սնունդ է նոցա: - 753. Ուղղակի ուրեմն փայտս այս ասի գոլ տընկեալ մերձ յընթացս ջուրց. զի ի նմանութիւն մարմնոյ մեղաց երևեցաւ. և զամենայն նուաստութիւնս *մեր* յինքն ընկալաւ: - 755. Է՛ ուրեմն ասել, եթէ ոչ տեառն սաբաւովթ, այսինքն զօրութեանց, թողեալ էր *մեզ* սերմն առաքելօք և մարգարէիւք և այլովք սրբովք և վարդապետութեամբ աւետարանին, համերք և ի մեղս լինէաք խստացեալք: - 755. Սա՛ է մայր *մեր* եկեղեցի որ հոգևոր որդիս աստուծոյ օրըստօրէ ծնանի. որ հասեալ ժառանգութեանն. ի բաց տանելով զաղախինն և զորդի նորա: - 756. Զոր ընկալեալ զսերմն հրամանաց աստուծոյ, և բուսուցեալ ի *մեզ*՝ տամք պտուղ **լ, կ, և ճ**: - 757. Որ է՛ պտուղ առաքինութեան ըստ մարմնոյ և հոգւոյ և մտաց *մերոց*: - 757. Եւ *ես* յորժամ բարձրացայց, զամենեսեան ձգեցից առ *իս*: - 759. Այլ քանզի վարդապետաց *մերոց* և մեծաց է ասացեալ բանքն՝ ո՛չ ընդդիմանամք: - 759. Նմին նման և *մեք* յուսասցուք արժանաւորիլ տեսութեանն քրիստոսի. զի թէ և ի դժոխս իցեմք՝ ա՛յն է արքայութիւն *մեր*. և ո՛չ թէ յերկրի կամ յայլում տեղւոջ ըստ սրբոյն ոսկէբերանի: - 759. Յորոց փրկեսցէ *զմեզ* փրկիչն ամենայնի և առհասարակ զամենայն հաւատացեալս անուան իւրոյ. և կացուսցէ ի տեղւոջ լուսոյ և հանգստեան. Ամէն: - 760. Եօթն զարդ հարսին որպէս ցուցաւ. և օժիտք յաւիտենիցն կենացն. պսակք և արկանելիք, ասացան *մեզ* փոքրիշատէ յառաջագոյն ի բանից սրբոց: - 761. *Մեք* եմք որպէս մարախ. թշնամիք *մեր* որպէս հսկայս: - 765. Դարձեալ ի վեր յառաջին բանն *մեր* երթիցուք որ էր ծառ կենաց ի մէջ դրախտին: - 767. Չորրորդ՝ ծառ կենաց կոչի տէր մեր յիսուս քրիստոս. ըստ որում փայտ դալար էր աստուածութեամբն. և *մեզ* կեանք և կենդանարար եղև յարութեամբն իւրով: - 768. Որ փոխանակ մահացու փայտին գիտութեան զյաւիտենից կեանքն *մեզ* պարգևեաց...: - 768. Տալով *մեզ* զանմահական պտուղն կենաց զտէր մեր յիսուս քրիստոս: - 768. Դարձեալ, ծառ կենաց և անմահական պտուղ՝ մարմին և արիւնն սուրբ. յորմէ ճաշակեալ հանապազ՝ անմահ կենացն վիճակէ *զմեզ*....: - 768. Դարձեալ, ծառ կենա՛ց է աստուածածին կոյսն մարիամ բղխեալ յարմատոյն յեսսեայ. երկնուղէշ զարգացմամբ մշտասաղարթ կուսութեամբ ծաղկեալ և պայծառացեալ հոգւոյն սրբոյ եկաւորութեամբն. և պտղաբերեալ *մեզ* անմահ պտուղ զբանն մարմնացեալ. յորմէ վայելեալք երկնաւորք և երկրաւորք ի շնորհաց նորին զյաւիտենից կեանսն ժառանգեցաք: - 768. *Մեր* գործքն և յաստուծոյ տուեալ բարին հաւատով կնքի. և պակասն յանդիմանի այժմ ի խղճէ մտաց որպէս ի գրոյ. և անդ ի դատաւորէն, որ չար ծառայ կոչէ: - 769. Ոչ ունիմք վեհագոյն քան զհաւատն. տիպ աստուծոյ ճշմարտի դրոշմեալ ի *մեզ* ի բնէ. *մեր* հրահանգ և զարդ: - 769. Եւ արդ, Ո՞ հաւատ մեծ պաշտելի լոյս *իմ* և տիպ. և գանձ անկողոպուտ. կացցես առ *իս*. յարգանդէ մօր իմոյ խուսափեալս ի ծոց քո: - 771. Եւ քև ամենայն բարիք *իմ* անբաւք և անճառք: - 771. Եւ այժմ աղաչեմ զքեզ, մի՛ մեկնիր *յինէն* մերձաւորիչդ *իմ*: - 771. Որ *եսդ* տէր տէր հաւատարիմ յիսուս, անբաժանելի լեր ի զգայութեանցս. և յամենայն գոյացութեանց աստի իմոցս. ներկեալ խոստովանութեամբ և շնորհօք հոգի մարմին նիարդք *իմ* և աճառք: - 771. Այսօր վերստին հրամայեաց հաւատացելոց իւրոց ճաշակել ի պտղոյն կենաց. և մնալ յաւիտեան և անմահ կենդանութեամբ ի քրիստոս յիսուս ի տէր *մեր*: - 771. Արդ՝ *ես* վերջին ծնունդս եկեղեցւոյ և տրուպս բանասիրաց, Գրիգոր պիտակ անուն խնդրող բանին. բացայայտեցի զբանս Յարցմանց ի լուսաւոր բանից վարդապետաց եկեղեցւոյ: - 772. Զոր և *ես* զօրէն մշակաց բազմահաւաք պտղոց. կամ փունջ մի անուշահոտ բազմերանգ ծաղկանց. կամ չնչին

թռչնոյ զխորիսխ մեղու. կամ որպէս զլոմայս այրւոյն տառապեալ գոյիւ: - 772. Եւ պիտանեացն՝ փառս վերընծայել այնմ, որ փառաւորեալն է ի պարգևս իւր. իսկ զանպիտանսն ներել *մերոյ* փոքր ընկալ անօթոյ և դանդաղկոտ փութոյ: - 772-773. Դարձեալ, յերես անկեալ արտասուալի դիմօք հողս և փոշի՝ սուրբ գարշապարաց ձերոց, աղերսեմ ի խորոց սրտէ զիարազատ գութ հարց և եղբարց *մեր* հոգևորաց: - 773. Զի կա՛թ մի արտասուաց ի կաթիլ դուլէ ձե՛րդ մաղթանաց ցօղեսցի ի գերեզման հոգւոյ *իմ* տառապանաց: - 773. Զի թերևս վասն ձեր սիրալիր մաղթանացդ՝ գտայց ողորմութիւն յամէնողորմ փրկչէն *մերմէ*: - 773. Զի նա՛ ծնաւ *զմեզ* ըստ բանի՝ բազմաջան երկօք. կրթեալ ի մամուլս վարժարանի և ի յոյսն կենդանի: - 773. Որ և ձեզ յիշողացդ և *մեզ* յուսողացս առհասարակ ողորմեսցի բարերար և բազում ողորմ մարդասէրն աստուած և տէրն մեր յիսուս քրիստոս ամէն: - 773. Որ և առանց յապաղելոյ ապաստանեալ *մեր*՝ յօժանդակութիւն խնդրոյդ: - 773. Չասարա՛կ է և բնութեան իր, զի ամենայն ինչ նախնի մարդոյն բնութեամբ է ի *մեզ* և հասարակ իր. և առ յանդիմանութիւն դժկամակ երևեցան նախնիքն *մեր*. ուստի պատճառեցին զմիմեանս: - 774. Դարձեալ՝ ծածկութիւն յանցանաց՝ է՛ բնականապէս *մեզ* ի տերևոյ անտի. իսկ յանդիմանութիւն է ծածկելոց յայտ արարողութիւն. վասն որոյ ամենքեան դժկամակ երևին: - 774. Որք տեսչութեամբն աստուծոյ՝ ի մեռելոցն զառհաւատաչեայն ընկալան յարութեան, թէ զիա՞րդ ոչ ունէին ի մտի զանտի կենացն ծանօթութիւն. պատմել *մեզ* խնդրի: - 774. Եւ այսպէս յարմարին սոքա երից որպիսութեանց *մերոց*: - 774. Ապա բնաւորապէս ընդ դէմ գոյ երից որպիսութեանց սա՛ *մեզ* չորրորդ գոլով. ոչ ունել ինչ ի մտի. մոռանալով միշտ. ո՛չ գիտել և ո՛չ յիշել ինչ զանտի կենաց: - 775. Զի բազում ուրէք վկայէ՛ գիրն աստուածաշունչ, զնախահայրն *մեր* ադամ ազատեալ ի դժոխոցն: - 775. Եւ դարձեալ ի ճառս անառակին և կորուսեալ դրամին և մոլորեալ միոյ ոչխարին և անկելոյն ի ձեռս աւազակին, զնոյնս ուսուցանեն *մեզ* հարքն հոգելիցք արտայայտել: - 775. Իսկ թէ նա որ սկիզբն կորստեան ամենեցուն *մեզ* եղև և պատճառ ամենայն մեղաւորաց՝ ապրեցաւ շնորհօքն քրիստոսի...: - 775. Չոգաբարձութեամբ նայիլ ի լուծումն խնդրոյս աղաչեմ զիարազատդ *մեր*: - 776. Եւ այսպէս քարշեալ եղև ի *մեզ* սկզբնականն մեղք՝ յանհնազանդութենէ հոգոյն և ի ցանկութենէ մարմնոյն. անցեալ ի ծնունդս նորա նիւթապէս ի մարմինս, և տեսակաբար ի հոգիս: - 776. Եւ նոյնպէս որ դատապարտեաց, *մերովս* արար *մեզ* ազատութիւն: - 776. Իններորդ, զի բռնութիւն սատանայի էր կապեալ զնոսա. և տէր *մեր* կապեաց զնա ընդ խաչափայտին. որ նա ինքն էր դրունք դժոխոց. ապա ուրեմն արձակեցան անտի: - 777. Ասեմք թէ՝ յիրաւի, որովհետև երևեցաւ տէր *մեր* ի փրկութիւն ընտրելոց ըստ ամբակումայ, նախահայրն յաւիտեան. իսկ այլք ազատեցան ժամանակեայ: - 777. Այլ և պատմութիւնք և մեկնութիւնք սրբոց՝ նորին հոգւոյն են որք ուսուցանեն *մեզ* զնոյնս: - 778. Իսկ եթէ ոք զփոփոխումն ի *մեզ* ասիցէ ըստ օրինակի արեգական. որ զչորեսին եղանակս կազմէ՛ և ինքն անյեղ մնայ: - 778. Եւ այսոքիկ որք երևին ընդ դէմ միմեանց, կամ առ այլս կամ երբեմն, ո՛չ փոփոխումն ինչ ցուցանեն անփոփոխելոյն. առ *մեզ* փոփոխելոց ըստ արժանոյն գութ կամ հատուցումն. թէ աստ՝ թէ ի հանդերձեալն: - 779. Եւ թէ նայիս մտօք, թէպէտ առ *մեզ* փոփոխին տիւ և գիշեր. այլ նա միշտ լոյս և միշտ գիշեր կազմէ...: – 779. Իսկ իւրաքանչիւրոց հատուցումն՝ այսինքն բարեացն բարիս և չարացն չարիս, է՛ այս գործ արդարութեան. և այսոքիկ առ *մե՛զ* փոփոխմունք. և ո՛չ անեղ բնութեանն: - 779. Եւ յայսմանէ բացայայտի այս, զի աստուած միշտ անփոփոխ է. իսկ ժամանակն միշտ փոփոխական է. իսկ *մեք* երբեմն փոփոխական և երբեմն ո՛չ: - 779. Իսկ ի ժամանակի փոփոխիլն առ յաւիտեան, յայնժամ և *մեք* լիցուք անփոփոխք և յաւիտենականք: - 779. Այլ *մեք* հետևելով ժամանակի՝ գտցուք զողորմութիւն ի քաղցրութեան կամաց: - 780. Այսպէս բարւոք տեսցես *հնձ* յամենայն ուրէք ըստ ժամանակի զգործս յարմարեալ: - 780. Նա՛խ՝ ի շինուածոյս *մերոյ* կազմութեան ըստ նիւսացոյ ասիցն: - 780. Եւ ոմանք յորոց սրբազան առաջնորդն *մեր*, պակասութիւն ասաց գոլ զորս յետոյ կրեցին անդամք նորա. այսինքն զհատումն մասանց. այրումն հրոյ. և այլ իմն բազմազան տանջանս. յորմէ թուով պակասեաց ի քրիստոս և յաւելաւ անդամս իւր: - 781. Զի այսպէս ուսաք ի սրբազան վեհէն *մերմէ* ըստ սրբոցն աւանդութեանց. թէ ամենայն իր որ բնութեան է պարգև, ան՚ի բաց դնելի՛ է ի նմանէ: - 782. Եւ է՛ շնորհ յատուկ ընրութեամբն աստուծոյ, որ պատճառ է՛ զփառս զանազան ներգործութեամբ. և է՛ սա՛ ան՚ի բաց դնելի անզեղջ խոստմամբ ի կողմանէ տուողին. որպէս է՛ առ *մեզ* շնորհք աւազանին: - 783. Որ և *մեր* նստելով իբր ի մետաղս կամաւոր դիպահոջ՝ շահապօնս կոչեցեալ ամրոցի: - 788. Ոչ ինչ ընդհատ բերելով ի *մեզ* զօրինակ մեծի սաստկասարսուռն ատենի: - 788. Սաստկագին գոչմամբ. և ահագնատեսիլ սուսերամերկ կորովալից նետողաց. որ պատեալ պահեալ պաշարէին *զմեզ*: - 789. Եւ այս աղէտ անզերծ տարակուսից շրջապատեալ *զմեզ* շրջագայութեամբ տօմարի հայկազեան սեռից, հարիւրից կրկնակի՛ քառից և վեցեա՛կ վեցից: - 789

ԵՍԱՅԻ - Եւ զայս կարգաւ ասէ *եսայի* մարգարէ: - 25. Վասն առաջնոյն ասէ *եսայի*, «ո հաստատեաց զերկինս որպէս կամար»: - 26. Նախ՝ ի բանէն *եսայեայ* որ ասէ, «եղիցի յաւուրս յետինս յայտնի լեառն տեառն». խօսի վասն գալստեան մէսիային: - 27. Երկրորդ ասէ նոյն *եսայի* եթէ՝ «եկեսցեն ի նա ամենայն ազգք». և զայս ո՛չ տեսանեմք եղեալ: - 27. Երրորդ առարկեն, դարձեալ ասէ *եսայի*, «ձուլեսցեն զսուսերս իւրեանց ի խոփս. և ո՛չ առնուցու ազգ յազգի վերայ սուր». և այս ո՛չ է եղեալ: - 27. Չորրորդ առարկեն, ասէ *եսայի* վասն ժամանակի գալստեան մէսիային, «գայլ ընդ գառին ճարակեսցի. և ինձ առ ուլու մակաղեսցի»: - 27. Եւ գիտեմք հաւաստի թէ որդի էր. զի հրեշտա՛կ անուանէ զնա գիրն. և զի հայր երբէք հրեշտակ ո՛չ կոչեցաւ՝ այլ որդի ըստ *եսայեայ* մարգարէի, որ «հրեշտակ մեծի խորհրդոյ» կոչէ զորդի. որ եղև մեծ խորհրդոյս սպասաւոր. այսինքն փրկութեան մերոյ՝ մարդանալովն իւր: - 40. Ապա թէ ո՛չ՝ ընդէ՞ր զանմարմինն ընդ մարմնականացս իմանաս, և ընդ մեռեալս զկենդանին խնդրես ըստ *եսայեայ*: - 53. Տէր է հայր ըստ *եսայեայ*, «տէր հայր մեր»: - 57. Իններորդ՝ ասէ *եսայի*, «լըւաց զբարբառ տեառն որ ասէր՝ զո՛ առաքեցից»: – 58. Իսկ պօղոս զբանս զայս վերաբերէ ի հոգին սուրբ ի գործքն ասելով՝ «բարւո՛ք խօսեցաւ հոգին սուրբ ի ձեռն *եսայեայ* առ հարսն մեր ասելով, լըւիջիք և մի՛ իմասջիք»: – 58. Եւ *եսայի* ասէ ի դիմաց հօր, «հոգի յինէն ելցէ»: – 64. Եօթներորդ՝ աստուածային փառքն՝ աստուծոյ միայն պատշաճի. որպէս ասէր առ *եսայի*՝ «զփառս իմ այլում ո՛չ տամ»: – 71. Քսաներորդ՝ յառաքելութիւն հրաւիրել միայն աստուծոյ է. ըստ *եսայեայ*, «զով առաքեցից. և կամ ո՞վ երթիցէ առ այն ժողովուրդն»: – 72. Երեքտասաներորդ՝ ասէ *եսայի* վասն քրիստոսի. «էլից զնա հոգի իմաստութեան և հանճարոյ՝ գիտութեան և խորհրդոյ» և այլն: - 97. Նախ՝ զի զաթոռն մերձ նստողին տեսին եզէկիէլ և *եսայի*, և շուրջ զքերօբէքն և զսերօբէքն: - 135. Զի՞նչ է հրեշտակաց կալն և շարժումն ըստ *եսայեայ* թէ՝ «սերօբէք կային շուրջ զնովաւ և թռչէին»: – 142. Եւ ասեն, սուրբ սուրբ սուրբ տէր զօրութեանց. որպէս լըւաւ *եսայի*: - 144. Այլ զուղիղ պատճառն բացայայտէ՛ *եսայի* մարգարէն: - 148. Եւ յայսմանէ ասէ *եսայի*՝ «զիա՛րդ անկաւ արուսեակն որ ընդ առաւօտն ծագէր»: – 152. Եւ *եսայեաւ*՝ «երկինք աթոռ իմ են. և երկիր պատւանդան ոտից իմոց»: – 180. Եւ պատասխանէ՛ դաւիթ և *եսայի*՝ «ի ձեռն նորա են ամենայն տիեզերք». որ ունի զշրջանակ երկրի ըստ օրինակի պատկերին երկաթեայ: - 180. Եւ տէրն մեր անմայր յերկինս, անհայր յերկրի. «և զազգատոհմն նորա ո՛ պատմեսցէ» ասէ մարգարէն *եսայի*: - 302. Նոյնպէս և տէր մեր յարուցեալ ի հայրական աթոռոյն՝ գայ ի դատել զերկիր. որպէս ասէ *եսայի* «յարիցէ ի վանել զերկիր»: – 317. Երեսուներորդ, մովսէս ձեռն եդ ի վերայ *եսուայ*: - 330. ...և նա՛ կոչի հրեշտակ մեծի խորհրդոյ ըստ մեծին *եսայեայ*. – 330-331. Որպէս ասէ *եսայի*՝ «ընկալաւ ի ձեռանէ տեառն կրկին զհատուցումն»: – 335. Ասա՛ թէ՝ տէրն մարգարէից ի կուսէ՛ ծնաւ ըստ *եսայեայ* «կոյսն յղասցի և ծնցի»: – 404. *Եսայի*: Երկոտասան մարգարէք: - 450. Հինգերորդ՝ *Եսայի*: - 451. Եւ *եսայի* ասէ, «ելցէ գաւազան յեսսեայ. և ծաղիկ յարմատոյ նոցա»: – 460. Երկրորդ, մարգարէն *եսայի* ասէ, «կոյսն յղասցի և ծնցի որդի զէմմանուէլն». իսկ էմմանուէլն թարգմանի մարդացեալ աստուած: - 466. Որպէս և ասաց *եսայեաւ* «ի ժամանակի ընդունելութեան լուայց քեզ. և յաւուր փրկութեան օգնեցից քեզ»: - 467. Եօթներորդ՝ օծումն ըստ զօրութեան. որպէս կիւրոսին. ըստ *եսայեայ* «այսպէս ասէ տէր ցօծեալն իւր ցկիւրոս»: – 474. Եւ *եսայի* ասէր՝ «յղացաւ ի հոգւոյն և ծնաւ արու ի մարգարէ կնոջէ»: – 480. Երկրորդ՝ զի վասն բացման դրանց երկնից՝ լոյս ծագեաց ի բանտին ըստ *եսայեայ*. «որք ի կապանս էք ելէք. և որք ի խաւարի յայտնեցարուք»: – 504. Երրորդ՝ առ ի ամբաստանել վասն որոյ ընդունայն վաստակեցաւ. ըստ ասելոյն *եսայեայ* «ընդունայն վաստակեցայ»: – 519. Երկրորդ՝ տեսլեամբ. որպէս *եսայեայ*: - 536. Նա՛խ առ հրէայսն. որ գիտէին զհոգին սուրբ՝ շնորհաց բաշխօղ. ուստի ելից հոգին զբէսէլիէլ ճարտարապետ. և զեօթնարփեան շնորհս թուէ *եսայի*...: – 566. Զի սատանայ այլ մեղք ո՛չ գործեաց, քան թէ խորհեցաւ զյատուկ բարձրանալն իւր. որպէս ասէ *եսայի*, «ելից ի վերայ ամպոց և զաթոռն իմ եդից յաստեղս և եղէց նման բարձրելոյն»: – 569. Երրորդ ամբառնայ զմիտս. որպէս ասէ *եսայի* «որք յուսան ի տէր՝ փոխեսցեն զզօրութիւնս. առնուն զթևս որպէս զարծուի»: – 574. Նա՛խ՝ սիրով անձինն կամ արծաթոյ. ըստ *եսայեայ* «վայ որ արդարացուցանէք զամբարիշտն վասն կաշառոյ»: – 579. ...որպէս այնք որք խոստովանին ի մուտս քառասնորդաց պահոց. որպէս ասէ *եսայի*: - 602. Եւ զայս գործս արար քրիստոս յորժամ ի տաճարին ընթերցաւ *զեսային* ասելով «հոգի տեառն ի վերայ իմ. վասն որոյ և էօծ իսկ զիս»: - 606. Եւ ի նազերեթացոց ժողովրդանոցին դպիր ցուցաւ ի կարդալն *զեսայի* մարգարէն՝ յոտն և բացաւ գլխով: - 606. Եւ զսուրբ աստուածն խաչեցար. և այսպէս գրէ՝ *եսայի* ետես զքրիստոս նստեալ յաթոռ որ է խաչն. և երգէին զերեքսրբեանն: - 631. Եւ վկա՛յ մեզ յօհան աւետարանիչն որ ասէ՝ «Զայս ասաց *եսայի* զի ետես զփառս նորա և խօսեցաւ վասն նորա»: – 631. Ստեփաննոս, «զերեքսրբեանն *եսայի* ի վերայ որդւոյ ետես»: - 632. Եւ վկայէ՛ մեզ աւետարանիչն յօհաննէս. զի ասէ՝ *եսայի* ետես զփառս նորա և խօսեցաւ վասն նորա...: - 632. Իսկ առաքեալն պօղոս ի դէմս հոգւոյն

ասէ ի գործքն. «բարուք խօսեցաւ հոգին սուրբ ի ձեռն *եսայեայ* մարգարէի»: - 632-633. Զայս ասաց *եսայի*, զի ետես զփառս նորա և խօսեցաւ վասն նորա. որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 633. ...զի սուրբ գիրք կամ զառաջինսն պատմեն. որպէս մովսէսին. կամ զվերջինսն կանխաճառեն. որպէս *եսայեայն* և այլոցն: - 643. Նմանապէս և *զեսայի* միշտ ի կիրակէս ընթեռնումք...: – 644. Այլ և յարութիւնն կատարումն է տնօրէնութեանցն. վասն այն *զեսայի* ընթեռնումք: - 644. Նախ՝ մարգարէն *եսայի* ասէ, և առաքեալն զնոյն երկրորդէ՛: - 698. Երրորդ, *եսայի* ասէ, «ասա՛ դու զանօրէնութիւնս քո և արդարասցիս. և զմեղս քո այլ ո՛չ ևս յիշեցից»: – 699. Եւ *եսայի* ասէ «յարիցեն մեռեալք և կենդանասցին որք եղեալ են ի գերեզմանի»: - 715. Որպէս ասէ *եսայի*՝ «ո՛չ մտցէ քեզ արեգակն, և լուսինն ի քէն ո՛չ պակասեսցի»: - 727. Եւ հուրն այնպէս փայլատակէ որպէս զլուսին. և լուսինն որպէս զարեգակն. և արեգակն եօթնապատիկ պայծառանայ որպէս ասէ *եսայի*: - 728. Եւ *եսայի* ետես զտէր նստեալ յաթոռ բարձրութեան: - 736. ...և վասն այսմ հնձանի ասէ *եսայի*, «գուբ հնձան փորեցի ի նմա»: - 749. Մարգարէն *եսայի* կրկին ասէ զհատուցումն մեղաց. նոյնպէս և ի տեսիլն. և վասն էր դաւիթ եօթնպատիկ ասէ հատուցանել ի ծոց նոցա: - 750. որպէս ասէ *եսայի* «ո՛չ մնասցէ խեցի որով հանցէ ջուր ի գբոյ». այսինքն յողորմութենէն աստուծոյ. «կամ սակաւ մի հուր ի հնոցէն». այսինքն ի սիրոյն աստուծոյ: - 751. Վասն հինգերորդին ասէ *եսայի*, «երեսք նոցա այրեցեալ»: – 751. Եւ *եսայի* ասէ՝ «բարձցէ աստուած զամենայն արտօսր յամենայն երեսաց. և զնախատինս ժողովրդեանն իւրոյ. զի մոռացեալ իցեն նեղութիւնքն առաջինք. և խնդութիւն յաւիտենից ի վերայ գլխոց նոցա»: – 762. Յաղագս առաջնոյն ասէ *եսայի*՝ «զթագաւորն ի վայելչութեան իւրում տեսցեն»: – 762. Որպէս ասէ *եսայի*, «ասաց տէր որոյ հուր ի սիօնի»: - 764. Եւ *եսայի* «պատեսցէ փրկութիւն զպարիսպս քո»: – 766. Սաղմոսն, «յագեցայց յերևիլ երեսաց փառաց քոց». և *եսայի*, «ո՛չ քաղցեսցին և ո՛չ ծարաւեսցին յայնմ հետէ»: – 766. Վեցերորդն է անչարչարութիւնն. առ որ անմահութիւնն վերաբերի. *եսայի*, «ո՛չ անկցի ի վերայ արև և ոչ տօթ ինչ. և ի բաց ընկեսցէ զմահ ի յաւիտեան»: - 767. *Եսայի* «նստցի ժողովուրդն ի գեղեցկութիւն խաղաղութեան և ի խորանս յուսոյ և հանգստեան յղփացեալ»: - 767. Վեցերորդ, զի ասէ *եսայի*, «տեսցէ ամենայն մարմին զփրկութիւն աստուծոյ մերոյ»: – 777. Վասն երկրորդին ասէ *եսայի* «ի ժամանակի ընդունելութեան լուայ քեզ»: – 780

ԵՍԱՒ - Երրորդ՝ զի ո՛չ գիտէին զանդրանիկն ժամանակաւ, և ո՛չ զկրտսերն. և լինէր փոփոխումն վիճակաց նոցին. որպէս յակոբ էառ զանդրանկութիւնն *եսաւայ*. և եփրեմ զմանասէին. թէ և սոքա տեսչութեամբն աստուծոյ. այլ նոքա ի պատրանաց լինէին: - 238. Վասն եերորդին՝ զի զանդրանկութեան օրհնութիւնն ընկալաւ որպէս յակոբ *զեսաւայն*: - 286. Զի՞նչ է անդրանկութեան խորհուրդն զոր *եսաւ* վաճառեաց: - 308. Ա՛րդ՝ զայս քան մեծագոյն պատիւ և խորհուրդ անդրանկութեանն անարգեաց *եսաւ* ընդ պոռնկութեան. և վաճառեաց ընդ կերակրոյ: - 309. Նոյնպէս և ծնունդք սուրբ աւազանին որք են անդրանիկք և անդամք քրիստոսի եղեալք, ագահութեամբ և պոռնկութեամբ կորուսանեն զշնորհն երկնաւոր. և ո՛չ լան և ո՛չ զղջան որպէս *եսաւ*: - 309. Որպէս վաճառեաց *եսաւ* և գնեաց յակոբ զանդրանկութիւն նորա: - 310. Եւ մարտեաւ ընդ նմա այր, զչափ ուժոյ և զկերպարանքն *եսաւայ* զգեցեալ. զի կրթեսցի և մի երկիցէ ի նմանէ: - 311. Նախ ասեն եթէ ի ծննդեանն կալեալ էր զգարշապարէն՝ *եսաւայ*, այժմ զփոխն անդրադարձէ՛ և յիշեցուցանէ նմա թէ՝ ամենայն իրի հատուցումն գոյ: - 311. Երկրորդ՝ զի զտաասանորդն աստուծոյ խոստացեալ՝ *եսաւայ* ետ: - 311. Չորրորդ՝ զի խղճասցէ *եսաւ* և մի սպանցէ: - 311. Եւ էր յազգէն *եսաւայ* ի կնոջէն բասեմաթայ՝ դստեր իսմայէլի. և եերորդ ծնունդ էր յաբրահամէ: - 320. Այսպէս. աբրահամ. իսահակ. *եսաւ*. ռագուէլ. զարեհ. Յոբ: - 320. Ոմանք ասեն թէ՝ բարեկամքն իւր որ էին յազգէն *եսաւայ* ելիփազ. սովփար. և բաղդատ. որք եկին մխիթարել զնա ի վշտացն...: – 320. Այլ աշխարհն օսիդ՝ գաւա՛ռ է *եսաւայ*. զի օսիդն մի է յորդւոցն *եսաւայ* յորոյ անուն կոչեցաւ երկիրն օսիդ: - 327. Զի՞նչ է որ ընդ ղովտայ որդիսն և *եսաւայ* ո՛չ հրամայեաց կռուիլ. այլ ընդ ամուր հարցւոցն: - 393. Իսահակ լեալ ամաց վաթսնից՝ ծնաւ *զեսաւ* և զյակոբ: - 452. Որպէս *եսաւ* անդրանիկն իսահակայ՝ կցողական դեղօք ողջացոյց զմարմին իւր և արար անթլփատ. զի ցրեսցէ զուխտն աստուծոյ: - 486. Զի տակաւին է՛ իմայէլ ընդ իսահակայ, և յակոբ ընդ *եսաւայ* ի նմին արգանդի: - 756

ԵՍԱՒԱՑԻ - Զի կենդուրածինքն լցին զարևելս. և իսմայէլացիքն զհարաւ. *եսաւացիք* զհիւսիս և զարևմուտս. և սոքա ո՛չ անկան ընդ թուով: - 377

ԵՍԲՈԿ - Եմրան: Յեկտան: Մադան: Մադիան յորմէ մադիանացիք: *Եսբոկ*: Սովիւէ: - 330

ԵՍԵԲՈՆ - Տասներորդն *եսեբոն* բեթլէհէմացի ամս ե: - 420

ԵՍԹԱՆԱՆՈՒՆԴՐԻՆ – Թէ *եսթանանունդրին*. որ է՛ դարիճակաւ արարած. այսինքն կաղպարաւ. և պաշտեցին: - 387

ԵՍԹԵՐ - Զարթիր, ի սուգ տալով մեզ զմուրքքէ, և *զեսթեր*: - 28. Երկու մնացորդացն: Երկու եզրաս: Նէեմի: *Եսթեր*: Յուդիդ: Տուբիդ և տուբիա. որ լինի ի երորդ: - 450. Ինն՝ *եսթերայն*: - 451

ԵՍՈՒԱՅ - Երրորդ՝ մովսէս զձեռն եդ ի վերայ *եսուայ* և կացոյց զնա՛ առաջնորդ: - 417

ԵՐԱԳ + Վեցերորդ՝ *երա՛գ* է փայլակն: - 207. Եւ զի անմեղ մարմինն ադամայ՝ անչարչարելի և *երագ* և պայծառ և թեթև էր, որպէս ասէ աստուածաբանն գրիգոր: - 228. Զոր յանմեղութեանն էր մարմինն ադամայ անչարչարելի և *երագ* և պայծառ և թեթև: - 282. Վեցերորդ՝ զի *երա՛գ* է փայլակն. ըստ տն՝ (ելանէ յարևելից և երևի մինչ ի մուտս արևու ի քքթել ական. զոր արեգակն յերկոտասան ժամս ընթանայ յարևմուտս: - 522. Իսկ հոգին սուրբ *երագ* էջ յառաքեալսն. զոր արեգակն քրիստոս բազում ամօք յերկարեալ մարմնով եւ յերկինս: - 522. Բառնի այս և լինի թեթև *երագ* և արի յամենայն բարեգործութիւնս: - 722

ԵՐԱԳԱՅԱՍ + Եւ այլս բազում բաղդատութիւն գոլով հերձուածողի և նեռինն. և զորս տէրն գնեաց՝ սոքա ուրացեալք՝ ածեն ի վերայ անձանց *զերագահասն* կորուստ: - 35

ԵՐԱԳԱՇԱՐԺ + Նա՛խ՝ զի *երագաշա՛րժ* է հողմն և շարժօղ այլոց: - 202

ԵՐԱԳԸՆԹԱՑ + Արծւին *երագընթաց* մարկոս. ի հոգւոյն մարգարէութենէն արարեալ սկիզբն: - 133. Չորրորդ՝ զի *երագընթա՛ց* է և փոյթ ածէ: - 206

ԵՐԱԳՈՒԹԻՒՆ + Զի յանապական կուսէ ծնաւ եցոյց զանընդդիմահարութիւնն և զանօսրութիւնն. և գնալով ի վերայ ծովուն, զթեթևութիւնն և *զերագութիւնն*. իսկ զպայծառութիւնն յայլակերպիլն: - 282

ԵՐԱԶ + Եւ զի ժամանա՛կ է երկիւղի, և *երազոց* և ցնորից ածօղ: - 196. Քսանեզ՝ Վասն *երազոց*: - 228. Խնդրեմ ուսանիլ թէ զի՞նչ է *երազն* որ տեսանէ մարդ: - 268. Զանազա՛ն են դէմք *երազոց*: - 268. Իսկ բնական *երազն* բաժանի ի չորս ըստ սրբոյն նիւսացւոյ ի գիրս կազմութեան: - 268. **Չորրորդ՝ ըստ բարուցն տեսանէ ոք. զի ա՛յլ է *երազ* արի մարդոյ, և այլ երկչոտին. ա՛յլ գիճասիրին, և այլ պարկեշտին**: - 268. Իսկ զի բանական միտքն ո՛չ տեսանէ *զերազն*, այլ անբան մասն, որ է՛ տնկականն ի մեզ. նա՛ յածի յերազն. և ցուցանի այս ի կրկին իրաց: - 268. Նա՛խ՝ զի խորհրդական միտքն կարգաւոր և առանց տարակուսանաց տեսանէ. իսկ *երազն* անկարգ և տարակուսանօք և զանհնարն տեսանէ որպէս ի վերայ օդոյ թռչիլ, և ի ծովու գնալն, և աղքատաց թագաւորել, և այլն: - 268. Այս քան վասն *երազոյ*: - 268. Յինգերորդ՝ զի մի՛ *երազ* և առ աչօք համարեսցի տեսիլն: - 311. **Ապա ուրեմն ի ժամանակիս յայս ընկե՛ր են սաւուղայ որք սակաւ մի կարծեօք հաւանին *երազոց* կամ վիճակաց և ռամտեսաց և այլոցն**: - 429. Նա՛խ՝ *երազօք*. որպէս սողոմոնի: - 536. Այլ մեծն ներսէս ասէ թէ՝ սուրբքն ի ծեռն պահապան՝ հրեշտակացն երևին. թէ *յերազս* թէ յարթնութեան. և օգնեն մեզ. և խօսին. և լսեն զաղօթս մեր: - 685. Մատռուակն ուրա՛խ էր. և խոհագործն տրտում վասն ցուցման *երազոյն*: - 689. Կենցաղս այս *երա՛զ* է համարեալ հանդերձելոյն ըստ դաւթայ. «որպէս *երազք* զարթուցելոց»: – 775. Յիրաւի ապա ըստ այսմ օրինակի՝ որք ի մշտնջենաւորէն փոխանցին առ *երազ* սնոտեաց, ոչ ունիցին ինչ ի մտի. թէ և անդրադարձեալ աստի անդ մնասցէ յիշատակութիւն որպէս ասացաւ: - 775

ԵՐԱԶԱՅԱՆ + Եւ երազահանն, որ ի գիշերի տեսանէ զդևս և մարգարէութիւն պատմէ զի պատրեսցէ: - 388

ԵՐԱԶԱՏԵՍ + Ութերորդ՝ յովսէփ զերկու *երազատեսքն* զմինն կեցոյց և զմինն մեռոյց: - 313

ԵՐԱԺԻՇՏ + Կամ է՛ ի ներգործական պատճառն. որ ունիցի խափան ինչ և արգելումն. որպէս մանուկս այս երկար ապրեսցի. կամ թէ մանուկս այս լինի *երաժիշտ*, թէ ո՛չ լինի խափանումն իմն: - 9-10. Եւ թէ է ի պատճառն ներգործական՝ որ ունի արգելումն, է՛ որպէս անէծք, կամ օրհնութիւնք, կամ աղօթք. և մանկանն յերկար ապրիլ. կամ լինիլ *երաժիշտ*: - 10. Ասեն եթէ՝ սեփաննոս ոմն *երաժիշտ* զամենայն ձայնս գոյից բաժանեաց **իզ**...: – 640. Եւ յետ սորա թովնաս *երաժիշտ*՝ այլակերպ յօրինէր գործի...: – 640

ԵՐԱԽԱՅՈՒԹԻՒՆ + «Այս անուն ծառայ աստուծոյ գնեալ արեամբն քրիստոսի. եկեալ կամաւ *յերախայութենէ* ի մկրտութիւն»: - 588

ԵՐԱԽԱՅՐԻ (Ք) + Իսկ *երախայրին* որ է՛ կալոյ և հնձանաց առաջին չափն: - 357. Եւ բաց յայսցանէ մասնաւորք այս են: Մուրկն: *Երախայրին*: - 359. Իսկ Մուրկ նորահաս, և *Երախայրիք* կալոյ: - 361.

ԵՐԱԽՏԱՒՈՐ + Երրորդ՝ զի *երախտաւո՛րք* էին յովսեփաւ և ատեցին: - 335

ԵՐԱԽՏԻՔ + Եւ այլք ասեն թէ մովսէս գրեաց ի յանդիմանութիւն որդւոցն յակոբայ. որք առին զօրէնս և ո՛չ պահեցին. և զաստուծոյ զամենայն *երախտիսն* մոռացան: - 320. Իններորդ, պատարագ ուխտի. որ ո՛չ վասն *երախտեաց* ինչ, այլ իւր կամաւ ուխտեալ. որ յերկրորդ օրն ևս ուտէին զմիսն: - 359. Եւ մի՛ մոռանար զզօրութիւնն աստուծոյ և *զերախտիսն* զոր արա՛ր հասարակ և առանձնակի: - 398. Նա՛խ՝ շնորհակալութիւն է և գոհութիւն *երախտեացն* աստուծոյ տրիտուր. ո՛չ իբր կարօտի, այլ անկարօտի որպէս

աստուծոյ: - 406. Նախ գոհութիւն է և շնորհակալութիւն բազում *երախտեացն* առ մեզ: - 624. Այսպէս հանապազ յիշատակեմք *զերախտիս* նորա որ վասն մեր խաչեցաւ: - 632.

ԵՐԱԿ + Դարձեալ՝ ա՛յլ է բնութիւն մարմնոյն. ա՛յլ ոսկերացն. և ա՛յլ է ջիլն և *երակն* և մորթն և մազն և իւրաքանչիւր մաղձքն. ըստ այսմ ապա ասա՛ և բազում բնութիւնս քրիստոսի: - 176. Շարժումն է ջուրց և արեան *երակաց*: - 203. Իններորդ՝ ի դառնութենէ ի քաղցրութիւն փոխի ըստ *երակս* երկրի: - 207. Որպէս ի մէջ երկրի գոն *երակք* ջրոց, նոյնպէս և հողմոց, ուստի ի վեր փչեն: - 208. Արդ՝ յորժամ աղբիւրք ջրոյ՝ մերձին *յերակն* հրոյ որ է՛ ծծումբն, ջերմանան խիստ կամ թոյլ. մերձ կամ հեռի անցանելովն: - 208. Երկրորդ՝ զի ի հողն կան **գ** տարերքն ամբարեալք. որպէս երկին ուր ուրեք *երակ* հրոյ և *երակ* հողմոյ և *երակ* ջրոյ: - 214. Երկոտասաներորդ՝ Զօդուածք և ջիլք և *երակք* ի մարդն: - 227. *Երակ* արեանն գետոց և աղբերաց: - 232. Վեցերորդ՝ զի ցանկական *երակք* ա՛նդ են սփռեալ: - 234. Այս երկու *երակս* թէ տաք է և չոր, մարդն ի մօտն աղէկ տեսնու՝ և ի հեռուն վատ. որպէս տղայն: - 239. Եւ թէ այս *երակս* հո՛վ է և գէջ, ի հեռուն աղէկ տեսնու և ի մօտն վատ. որպէս ծեր մարդն: - 239. Եւ թէ այս **բ** *երակս* բռնուի մարդն կուրանայ: - 239. Զդառնութիւնն ի լեղին. և զհոտածն յերիկամունքն. և զմրուրն և զթքուն ի փայծեղն. և զքաղցր արիւնն ի սիրտն. և սիրտն *երակովն* և շնչովն բաժանէ ի բոլոր մարմինն: - 242. Եւ որպէս արիւն հոսմանն ի մէջ *երակացն* փոխի և լինի սպիտակ կաթն, և ժողովի ի ստինսն: - 242. Եւ յայս կողմս ունի **դ** *երակ* առանց արեան լի ջերմութեամբ. և բաժանի ամենայն *երակ*՝ յերեսունքն *երակս*. որ լինի ամէնն **ծիը** *երակ*: - 244. Եւ այս *երակքս* կոչին մէծասք: - 244. Իսկ լեարդն է սկիզբն արեան *երակացն*. որ ելանէ ի լերդէն է *երակ* լի արեամբ: - 244. Եւ կոչին վերին *երակն* քալասիկ է. և միջինն ասայիկ է: - 244. Ի սոցանէ *երակ* կտրէ մարդն ի բազկացն: - 244. Եւ բաժանին ամենայն *երակք* ի լերդէն **մլը** *երակք*: - 244. Որ լինի այր մարդոյն՝ **յկզ** *երակ* բովանդակն: - 244. Եւ կին մարդոյն **ը** *երակ* աւելի՛ է. **դ** *երակ* ծննդական մասին. և **դ** *երակ* երկու ստեանցն: - 244. Եւ բաց յայսցանէ՝ ի յուղեղէն **բ** **բ** *երակ* գայ յիւրաքանչիւր զգայարանս. **բ** յաչքն. **բ** յականջն. **բ** ի քիթն. **ա** ի բերանն. մին ի լեզուն. **բ** ի ձեռքն. **բ** ի յոտքն. որ լինի **ժբ**: - 244. Եւ **բ** *երակ* երիկամանցն լի սերմամբ: - 244. Նոյն քան թուով *երակացն*: - 244. Եւ գիտելի է, զի հետևին միմեանց երեքեան սոքա. այսինքն ջիլն. և շնչերակն. և արեան *երակն*: - 244. Երկրորդ՝ զի շնչերակք և արեան *երակք* և կենդանականքն անդ ի միասին բաժանին: - 366. *Երակ* հատեալ, յորժամ բևեռօք և գեղարդեամբ խոցեցաւ: - 491. Այսպէս և մարդս եկեղեցի՝ յոսկերաց և *յերակաց* և ի մսոյ: - 613. Իսկ ստինք յատկապէս գործի՛ է բնութեան ի պէտս սննդեան այնոցիկ ծննդոց զօրէն սերմանեաց երկրի. յորմէ հիւթոյ արեանն գոյացելոյ, ըստ ազուգայս *երակաց* արտագունեալ որակօք կաթն փոխակերպեալ: - 786. Առ այսորիկ, թէ արտասուքն որ յաչացն հեղու, ընդէ՞ր աղի գոլով, Ո՛չ միայն զվասն էրն խնդրեմ. այլ և զորպէսն դառնալ նմա աղի ըստ *երակս* աչաց: - 786. Այս է՝ զիրատեսակն *յերակս* աչաց. և զօդատեսակն լսելեաց. և զայլսն նմանապէս. և զմաքրագոյնն սոցա ի խելս ի զգուշութիւն զգայութեանց: - 786. Իսկ արտասուքն աղի և ջրատեսակ. զի բարեխառնեսցէ մինն զջերմութիւն հրոյ, և միւսն՝ զի մի՛ նեխիցին պարուտակք աչաց. շրջապատեալ *երակացն* լուսոյ: - 786

ԵՐԱՄԱԿ + Երրորդ՝ կորեան *երամակք* ուղտուցն: - 322

ԵՐԱՆԱԿԱՆ + Նախ *զերանական* կեանս արդարոց ուստի զրկեցաւ մեղօք: - 669

ԵՐԱՆԳ + Ա՛րդ՝ աստուածային գեղեցկութիւնն ո՛չ այսու *երանգօք* զարդարի զի զմեզ ի նմանն իւր կազմեսցէ: - 271. Ունելով մշտասաղարթ ծաղիկ որ է՛ կարմիր *երանգն* գունոյ, և երկնագոյն հիւթով զարդարեալ: - 768

ԵՐԱՆԵԼԻ + *Երանելին* պօղոս՝ զխորհուրդն աստուածպաշտութեան յայտնի և մեծ ասէ. ըստ որում երևեցաւ բանն մարմնով. բնաւին ապա բաժանելն ի մարմնոյն ամբարշտութիւն է և իմացմամբ և բանիւ: - 93. Եօթներորդ՝ զի *երանեալք* են ի սէրն և ի տեսութիւնն աստուծոյ: - 137. Եօթներորդ՝ զի *երանեալքեն* կենօք: - 139. *Երանելին* յոբ՝ էր ի ժամանակս մովսէսի. **ճ** ամաւ յառաջ՝ աւելի և կամ պակաս: - 320. Իսկ *երանելին* յոբ չորիցս այսոցիկ ընդդիմամարտէ՛ր և պատասխանի առնէր: - 324. *Երանելի* են հարսունք և հնազանդեալք քրիստոսի: - 441. Սրբութիւն *երանելեաց*: - 474. Եօթներորդ՝ արեամբ և վկայութեամբ. զոր և ինքն քրիստոս մկրտեցաւ վասն մեր իբրև յոյժ գովելի և *երանելի* այս մկրտութիւնս քան զառաջինսն: - 488. Տասներորդ՝ յա՛յտ է ի համազօրութենէ. զի երբեմն շարժէ՛ ախտ զմիտս. և երբեմն շարժի ի մտացն ախտ. որպէս ասէ *երանելին* եւագրիոս. եթէ մինչ յերեսնամեայ հասակս ախտն շարժէ զմիտս ի ցանկութիւն. և անտի յառաջ միտքն շարժէ զախտն: - 557. Նոյնպէս և այժմ սրբոց և *երանելեաց* յոյսն է հանդերձ ստուգութեամբ տեսութեանն. զի դեռևս հանդերձեալ է նոցա մարմնոցն յարութիւն. և փառք և պսակքն ըստ իրին: - 574. Սոքա ամենեքեան *երանելիք* ասին. զի որդիք աստուծոյ կոչեսցին: - 585. Զի առաջին կանոն *երանելեացն*, որք դառնան ի չարէ և զճանապարհս օրինացն ընթանան, - 629. *Երանելին* մովսէս

խորենացի՝ որ էր գրիչ սրբոյն սահակայ պարթևի, յետ ճժ ամի սրբոյն գրիգորի՝ եղև սկիզբն թարգմանութեան ի հայոց լեզու: - 658. Յետ աստեացս փառք *երանելեացն* կրկին է. այսինքն է փառք գործոց ըստ ինքեան, և փառք հատուցմանց: - 689. Ասեմք, շինուած տաճար և բնակութիւն երկնից *զերանելի* մարմինն ասէ: - 695. Զի ո՛չ կարեմք հոգւով երանի լինիլ եթէ ոչ մարմնով *երանելի* լիցուք: - 695. Նախ *յերանելի* սուրբ երրորդութենէն: - 762. Այսպէս առաջին ուրախութիւնն է *յերանելի* տեսութեանցն աստուծոյ: - 763. Երկրորդ վասն ազնուական ընկերութեանցն. յորում եղիցի *երանելի* կոյսն. և հրեշտակք և սուրբք և սրբուհիք. և ամենայն թագաւորք և թագուհիք եղիցին: - 763. Առաւել պարտ էր մարդկան վաստակիլ միայն՝ զի կարասցեն գոլ ի միում աւուր ընդ *երանելի* սրբուհւոյ աստուածածին կուսին. քան բազում վաստակիլ վասն յաւիտենական փառացն: - 763. Փոխանակ խրախութեանց ճիչ աղաղակի ընդդէմ հեշտալեաց. անհանգիստ ի խշտի՝ յերեկօրեայ զառաւօտ խնդրէաք. և ի նմա զեռանդ *երանեալք*: - 789

ԵՐԱՆԵՄ + Այսմ տեսութեանս որք արժանաւորին, նոքա *երանին* և անքակ միանան ի սէր նորին որպէս հրեշտակք: - 24. Ո՛չ մի ժամանակս կատարեալ. քանզի «ի ճշմարտութեան ո՛չ եկաց» ասէ տէրն. այլ վաղվաղակի իբրև ստեղծաւ՝ անկաւ և ո՛չ յամեաց. և ո՛չ ի յաւիտենական քաղցրութենէն ճաշակեաց. վասն որոյ ո՛չ *երանեցաւ* և ո՛չ մնաց ի բարութեան: - 147. Նոյնպէս և նշանակէ՛ զհրեշտակաց բնութիւնն, որ նախ ստեղծան անկատար ճանաչմամբ և գիտութեամբ. այլ յորժամ *երանեցան* և տեսին զէութիւնն աստուծոյ անընդմիջաբար, յայնժամ կատարեցան ճանաչմամբ և գիտութեամբ: - 192. Դարձեալ ասեմք թէ զիա՞րդ յետին. զի աբգար թագաւորն հայոց նախ քան զխաչն հաւատաց ի քրիստոս և *երանեցաւ* ի նմանէ: - 549. վասն որոյ պա՛րտ է աչօք տեսանել զզգալիսն, և մտօք հայիլ յիմանալին և *երանիլ*: - 597. Եւ մարգարէն *երանէ* զմարդ զոր խրատէ տէր: - 774. Հինգերորդ, հաւաւով տեսանի աստուած և *երանեսցին*. ըստ այնմ, «երանի որ հաւատասցէն»: - 784

ԵՐԱՆԻ + Քսաննմի, և յառակս տնտեսին զոր կացոյց տէր ի վերայ ծառայիցն տալ կերակուր. զոր յետոյ տէրն եկեալ գտցէ այնպէս՝ *երանի* է ծառային այնմիկ. ապա թէ ոչ՝ ընդ մէջ կտրեսցէ: - 693. Զի ո՛չ կարեմք հոգւով *երանի* լինիլ եթէ ոչ մարմնով երանելի լիցուք: - 695

ԵՐԱՆՈՒԹԻՒՆ + Ա՛յս է *երանութիւն* իմանալեացն: - 123. Յոգնորն այն է՝ զի անկաւ անճնիշխան կամօք ի բարւոյն ի չարն, ի լուսոյն ի խաւարն, ի գիտութենէն յանգիտութիւն, յանմեղութենէն ի մեղս, *յերանութենէն* ի թշուառութիւն, ի սիրոյն յատելութիւն: - 146. Զի զոր ինչ բնութեամբ ունէին դէք՝ եթող ի նոսա աստուած յետ յանցմանն. և զոր ինչ *երանութեամբ* ստանալոց էին՝ զրկեցան: - 147. Այլ անճառ *երանութիւնն* և առաքինութիւնն է աստուծոյ գեղեցկութիւնն զոր մեզ պարգևեաց. այսինքն մաքրութիւն, անախտութիւն, և ի չարէն օտարութիւն ասէ նիւսացին սուրբ գրիգոր: - 271. Եւ փոխանակ գաւազանին՝ անմահ *երանութեամբ* հաստատեաց: - 271. Եւ ունէր առաջադրեալ իւր *զերանութիւնն* և զթշուառութիւնն. որ է՛ անմահութիւն և մահ: - 282. Եօթներորդ՝ ի մարդեղութեան իւրում նստաւ ի լերինն ծիթենեաց և *զերանութիւնն* աւետարանեաց: - 320. Իսկ օրհնեալն՝ յայտնեալ և յարեալ յաստուած որ է՛ կեանք և *երանութիւն*: - 403. Եւ օրհնութեամբ հաղորդիլ կենացն աստուծոյ և *երանութեան*: - 403. Քսանէ, Վասն ինն *երանութեանցն*. Աղքատութեան. Սգոյ. և Տրտմութեան. և այլոցն կարգաւ: - 526. Որովք միշտ *երանութեամբ* զաստուած տեսցես. հայելով յօղէնս նորա ի տուէ և ի գիշերի: - 558. Յոյսն է ստոյգ ակնկալութիւն հանդերձեալ *երանութեանն*. յառաջ եկեալ ի շնորհացն աստուծոյ և ի յատուկ արդեանցն: - 573. Եւ յայսցանէ յայտ, զի յետ յարութեանն ի վերինն գաւառ ոչ գոյ յոյս. զի է՛ անդ *երանութիւն*, որ է ստացումն ամենայն բարեաց. բոլորն համանգամայն և կատարեալ. և ոչ ինչ է ապառնի յոր յուսացեալ լինի: - 574. Ա՛րդ՝ **թ** *երանութիւնք* փրկչին զոր քարոզեաց ի լերինն, **ը** են ըստ էութեանն. այլ է են ըստ աստիճանաց. - 583. Ա՛րդ՝ **է** *երանութեամբս* այս՝ արտաքսին է գլխաւոր մոլութիւնքն: - 583. Այսպէս և ի թիւ *երանութեանցս* է՛ կարգ բնական. զի արժանաւորքն ի վերջո՛յ դնին: - 583. Ա՛րդ՝ քաղց արդարութեան է առաւել *երանութիւն* քան զքաղց այլոց մակստացական առաքինութեանց: - 584. Ութերորդ *երանութիւնն* է «որ հալածիցին վասն արդարութեան. զի նոցա է արքայութիւնն երկնից»: - 586. Վասն այսորիկ ասեն վարդապետք թէ **ը** են *երանութիւնքն* ըստ էութեանն. այլ է միայն ըստ զանազանութեան աստիճանացն: - 586. Իսկ **ը** երորդ *երանութիւնն* դառնայ յառաջին գլուխն կրկին կերպիւ: - 586. Այլ ունակութիւնք *երանութեանցս* պատրաստե՛ն առ կատարելութիւն երկնցունց: - 586. Երրորդ վասն արքայութեան. որ է՛ *երանութիւն*. ըստ որում «երանի որ լան վասն արքայութեան երկնից»: – 620. Վասն երրորդին՝ վկայե՛մք և կցորդիմք բարութեան նորա և *երանութեան*: - 624. Նախ՝ զի ի շաբաթի սկսաւ հանգիստն և *երանութիւն* սրբոցն. յաւուր որում հանգեաւ աստուած ի գործոց: - 647. Եւ զայն աշխարհին տեսութեամբ և իմացմամբ միշտ յաւիտեան. անվախճան պատրաստէ՛ զհանգիստ և *զերանութիւն* նոցա: - 647. Եւ տես թէ ո՞ր քան և ո՞րպիսի

անիմանալի և անճառելի *երանութիւն* է սրբոցն. - 647. Տասներորդ՝ ճանապարհ փառաց և *երանութեան* կոչի տէր մեր. զի առաջնորդէ՛ առ հայր. - 666. և յարութիւնն է կատարումն պսակաց և *երանութեանց*: - 667. Որպէս որք ի խաւար բանտից զերծանին և ազատեալք զլոյս տեսանեն. նոյնպէս և հոգին բաժանեալ ի մարմնոյ. և են ի լոյս և *յերանութեան* հանգիստն: - 669. Երկրորդ, աներևոյթ են ի տեսութեանց իւրեանց. զի զրկեալ են ի լուսոյ շնորհաց որով *երանութիւնքն* տեսանին: - 690-691. Եւ երթայ առ իւր տէրն հեշտութեամբ. և անդէն վաղվաղակի իբրև երևմամբ և տեսութեամբ իմն շահի զպտուղն առաջիկայ *երանութեանց*: - 691. ...ապա յայնժամ առնուն զդահեկան *երանութեանն*: - 692. Արդ ըստ կատարեալ գործոցն զոր ունին յինքեանս՝ եղեն անդրանիկ *երանութեամբ* և հանգստեամբ: - 695. ...այլ ընկալեալ ունին զյոյս անմահութեան և *զերանութեանն* ի հոգի: - 695. Երրորդ երիցունք են անդրանիկքն և նախնիքն *երանութեամբ*: - 711. Յաղագս չորրորդին ասէ *երանութիւնն* «երանի աղքատաց հոգւով. զի նոցա է արքայութիւնն երկնից»: – 754. Եւ վասն այն ասի արքայութիւն, զի ամենայն *երանութեանց* և փառաց է՛ կատարումն և ծայրագոյն մեծութիւն: - 754. *Երանութիւն* մշտնջենաւոր: - 761. Ա՛րդ՝ սոքա ամենայնքին մասնաւոր և փոփոխական են և հակառակաւ. զի՞նչ իմանաս զանտի *երանութիւնն*. որ բոլորովիմբ է, և անփոփոխ, և առանց հակառակի յաւիտենական: - 762. Եւ բառնին շնորհականքն. որպէս եռակին ասացեալ ադամայ. և լոյս մտաց. և *երանութիւն* դիւաց: - 782

ԵՐԱՆՈՒՅԻ + Նա՛ ևս գերազանցեալ քան զիրեշտակս այսու, զի նոքա ի գոյացական վարձս ո՛չ աճիլ կարեն և ո՛չ նուազիլ. իսկ *երանուիի* կոյսն կարէր յառաջանալ յարդիւնս և ո՛չ նուազիլ: - 463

ԵՐԱՆՔ + Ութն՝ *երանքն*: - 241. Ասեմք եթէ *երանքն*. զի թէ հատանեն *զերանսն*, մարդն լինի որպէս կին. և մորուս ո՛չ բուսանի: - 245. Երեսունգ, սամփսոն զսրունս և *զերանս* թշնամեաց՝ և յետոյ զգլուխն ջախէր: - 424

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐ + Այլ կնքահայր ո՛չ է պարտ առնել զայլազգին. զի ո՛չ ունի զիաւատն սուրբ, և ո՛չ է հրաժարեալ ի սատանայէ. վասն որոյ ո՛չ կարէ լեզու լինիլ տղային կամ *երաշխաւոր*. - 591. Որոյ պատճառէ, զի կին *երաշխաւոր* և վկայ ո՛չ կարէ լինիլ, վասն որոյ և ո՛չ կնքահայր կարէ լինիլ: - 591

ԵՐԱՇՏ + Եւ ի կարմրանալ երկնից ընդ երեկս և ընդ առաւօտս, *զերաշտոց* և զանձրևոց ի փորձոյ ունեալք յառաջագուշակ լինին: - 536

ԵՐԱՇՏՈՒԹԻՒՆ + Եօթներորդ՝ երկին երկաթի և երկիր պղնձի. իբր չորացեալ *երաշտութեամբ* որպէս եղիայիւ: - 376

ԵՐԱՍՏԱՆ + Եւ ուռուցան *երաստանքն*: - 412. Զի՞նչ է որ *զերաստանս* ուռոյց, և զմուկն եռացոյց: - 426

ԵՐԲ + Ասեմք առ այս, եթէ այսու վկայե՛ս և դու մեզ՝ թէ ո՛չ է հարկ. զի ի բոլոր քաղաքն այնքան բիւր մարդիկ՝ ծեր և տղայ՝ *ե՛րբ* և ո՛ւր ի մի շարժումն աստեղաց ծնան, որք ի միասին կործանեցան. կամ բազմութիւն զօրացն. կամ որք ի նաւին կային. զի սոքա ամենեքեան յայլևայլ ժամանակս և այլևայլ շարժումն աստեղաց էին ծնեալք. ապա ուրեմն ո՛չ է հարկ բախտի և ճակատագրի: - 13. Իսկ *Երբ* ո՛չ ասի աստուծոյ. զի անժամանա՛կ է և ո՛չ ունի փոփոխումն. այլ ասի յաւիտենական. ըստ որում բոլորն համանգամա՛յն է և կատարեալ. զի ոչ կարօտի սկզբան և վախճանի. որպէս ժամանակն. և ո՛չ միայն սկզբան որպէս մշտնջենաւորն. այլ անսկիզբն է և անվախճան. վասն որոյ կոչի յաւիտենական: - 172. Ուր և *երբ* այսինքն տեղի և ժամանակ գո՞յ աշխարհիս թէ ոչ: - 180. Արդ սկիզբն ժամանակի ո՛չ է ժամանակ. վասն այն ո՛չ ցուցանի թէ *ե՞րբ* եղև: - 180. Քսաննա՝ *Ե՞րբ* ներգործէ տնկականն և զգայականն և բանականն: - 228. *Երբ* լեզուքն բաժանեցան, զառաջին գիրն ո՞րպէս կարէին կարդալ: - 299. Այլ որ ըստոյգն է ասեն թէ՝ մովսէս գրեաց որպէս պատմութիւն, և սողոմոն ստիքսեաց որպէս զիւր բանսն. յետոյ գրեաց և եզրաս հոգւովն աստուծոյ *երբ* ծախեցան գրեանքն ի հրէից: - 321. *Երբ* զերեք հասակի մեղսն ներէ աստուած՝ և թէ ի չորրորդն ո՛չ զղջանայ, յայնժամ պատուհասէ՛: - 351. Այլ ո՛չ այսպէս. զի *ե՞րբ* եկաց և մնաց ընդ արև, կամ յառաջ քան զլուսին սողոմոն. այլ տէրն նորա: - 421. Եւ *երբ* ոչ պահեաց, գրեցաւ գիր մեղաց և դատապարտութեան: - 481. Վեցերորդ ըստ *երբին*. այսինքն թէ *ե՞րբ* գործեն զմեղքն. ի տղայութեա՞ն, թէ ի ծերութեան որ մեծ մեղք է. ի սո՞սկ աւուրս, թէ ի տէրունական տօնս. զի որ ի տօնս մեղք գործէ, առաւել պատժի քան զմիւսն: - 565. վասն որոյ *երբ* յերեք ազգն ժամանէ վճարին գ մասունքն: - 612. և աղաղակէին բարձր ձայնիւ՝ մինչ *յե՞րբ* տէր սուրբ և ճշմարիտ ո՛չ դատես և առնուս զվրէժ արեան մերոյ: - 694. Տէրն զգանձն մատանեաւ դրոշմեալ տայ ի ծառայս. և մատանին ի ձեռին է. *երբ* խնդրէ՝ թերին յանդիմանի: - 769

ԵՐԲԵՄՆ + Նախ եթէ՝ ունիմք անձնիշխան կամք. և տէ՛ր եմք գործոց մերոց. առնել և ո՛չ առնել. այլ *երբեմն* սկիզբն ի մէնջէ, և կատարումն ի նախախնամութիւնն աստուծոյ: - 17. *Երբեմն* ըսկիզբն յաստուծոյ, և կատարումն առ մեզ: - 17. Եւ *երբեմն* երկոքինն յաստուծոյ. այսինքն սկիզբն և կատարումն: - 17. Արդ՝

ժամանակեայ արդարութիւնն յայտնի է որ անձնիշխան կամօք փոփոխի. *երբեմն* ի չար և *երբեմն* ի բարի. և ժամանէ փրկութեան կամ դատապարտութեան: - 18. Զի փոփոխական է հոգիս մեր. *երբեմն* բարի և *երբեմն* չար: - 23. Չորրորդ՝ զայլայլումն լուսաւորացդ. այսինքն զի *երբեմն* խաւարին, որպէս առ խաչելութեամբն. և *երբեմն* յետս դառնան և կանգնին, որպէս յեսու և առ եզեկիա: - 26. Իմա՛, որպէս բռուտն կարէ՛ գործել անօթ ինչ, այլ ո՛չ երկինք, և *երբեմն* ի բարւոջ և *երբեմն* ի չար և ապականեալ. այլ ըստ այսմ ո՛չ լինի աստուած: - 44. Եւ թէ էր *երբեմն* հայր առանց բանի և իմաստութեան, ի՞ւ խորհէր յետոյ ծնանիլ զորդի: - 51. Եւ թէ էր *երբեմն* հայր առանց զօրութեան, զիա՞րդ զօրանայր ի ծնունդն որդւոյ: - 51. Իսկ թէ էր *երբեմն* առանց հոգւոյ, անկենդա՛ն էր և անսուրբ. և զիա՞րդ կենդանացուցանօղ էր և սրբօղ: - 51. Առ եօթներորդն ասեմք, եթէ՝ մատն աստուծոյ *երբեմն* նշանակէ զերրորդութիւն անձանցն. ըստ այնմ, «ո՛ կշռէ երիւք մատամբ զծանրութիւն երկրի»: - 62. *Երբեմն* զշնորհաց զանազանութիւնս. որպէս ասէ յերգերգոցն՝ «ձեռք իմ կաթեցուցին զմուռս. և մատունք իմ զմռսեալ ի վերայ փակաղաց»: – 62. *Երբեմն* զմի անձն միայն. ըստ այնմ, «մատամբն աստուծոյ հանեմ զդևս»: – 62. *Երբեմն* զառաւել զօրութիւնն. ըստ այնմ որ ասէին գէտքն եգիպտացւոց՝ «մատն աստուծոյ է այս»: – 62. Զի թէ կարգաւոր, *երբեմն* միոնն՝ և յետոյ միւսն. որ յառաջին բղխօղ է՝ նա՛ է բղխօղ. և ո՛չ վերջինն: - 63. Իսկ թէ և նա արտաքուստ ունի զորդիութիւն և զայլսն, գոյ կասկած *երբեմն* ի բաց մերժել զոր էառն: - 66. Յինգերորդ՝ ոչէ ասին նիւթականքն որ ի լինելութեան և յապականութեան են. զի *երբեմն* ո՛չ էին, և յետոյ ո՛չ լինելոց են: - 111. Նախ՝ զի միշտ է. և ո՛չ *երբեմն* է և *երբեմն* ոչ է: - 111. Վասն որոյ *երբեմն* կոչի սկիզբն. և մեք սկսեալք ի նմանէ: - 112. *Երբեմն* յարացոյց. իբր միշտ ի տեսութիւնն աստուծոյ: - 112. *Երբեմն* նախագաղափար. իբր նախօրինակ. և մեք պատկեր և նմանութիւն նորին: - 112. *Երբեմն* նախասահմանութիւն ըստ պօղոսի՝ «սահմանելոյ որդոյն աստուծոյ». և թէ՝ նախ սահմանեաց զմեզ աստուած ի կամս իւր իբր անփոփոխելի սահմանադրութիւն: - 112. Դարձեալ՝ ճշմարիտն փոխի *երբեմն* ի սուտն. որպէս իմաստասիրաց բանքն: - 121. Երկրորդ՝ զի բանականն մոլորի *երբեմն* ի ճշմարտութենէն և տարակուսի: - 122. Շնորհն *երբեմն* ի տեղի ողջունի դնի. ըստ այնմ թէ՝ «շնո՛րհք ընդ ձեզ և խաղաղութիւն». որով հոգին սուրբ տըւեալ լինի: - 139. Երբեմն զմարմնական տուրս շնորհք կոչէ. ըստ այնմ թէ, «զնոսա առաքեցից տանիլ զշնորհն ձեր յերուսաղէմ»: – 139. *Երբեմն* ի տեղի գոհութեան է. ըստ այնմ թէ՝ «շնո՛րհ ունիմ այնմիկ որ զօրացոյցն զիս»: – 139. *Երբեմն* զնեղութիւնն ասէ. ըստ այնմ թէ՝ «նշդեհակից եղև ի շնորհս յայս». այսինքն ի նեղութիւնս և ի վիշտս: - 139. *Երբեմն* զթողութիւնն ասէ՝ ըստ այնմ, «զի թէ ումեք շնորհիցէք՝ և ես»: – 139. *Երբեմն* զօգնականութիւնն ասէ. ըստ այնմ, «զի ի բազմադէմ շնորհացն որ ի մեզ՝ բազմօք յաճախեսցին գոհութիւնքն վասն ձեր»: - 139. *Երբեմն* զքարոզութիւնն ասէ. ըստ այնմ, «շնորհքն յաճախեալ ի բազմաց գոհութենէ առաւելասցին ի փառս աստուծոյ»: – 139 – 140. *Երբեմն* զնշան և զարուեստն կոչէ. ըստ այնմ, «ո՛չ մարմնեղէն իմաստութեամբ, այլ շնորհօք աստուծոյ շրջեցաք յերկրի»: – 140. *Երբեմն* զհաւատն և զսէրն կոչէ. ըստ այնմ թէ՝ «գործակից եմք շնորհացդ ձերոց. այսինքն հաւատոց»...: - 140. *Երբեմն* զզանազան պարգևս հոգւոյն՝ զոր յաւազանէն տայ մարգարէութիւն քահանայութիւն՝ լեզւաց գիտութիւն. ըստ այնմ, «թէպէտ և բաժինք շնորհա՛ց են՝ այլ հոգի նո՛յն է»: – 140. Չորրորդ՝ գործ բնութեանն է միշտ. իսկ կամացն *երբեմն*: - 156. Զի յատուկ է առաջին պատճառին որ է՛ աստուած՝ ի հարկէ էակ գոլ՝ և միշտ ներգործութեամբ, և իսկապէս ներգործութեամբ. որովք տարորոշի յայսցանէ՝ որ կարելի՛ են էակ գոլ. և *երբեմն* ներգործութեամբ և հանդերձ զօրութեամբ: - 162. Որպէս այսոքիկ որ փոփոխականք են. որ կարեն գոլ և ո՛չ գոլ. և *երբեմն* հանդերձ զօրութեամբ: - 162. Յաղագս որոյ աշխարհ գոյացեալ. *երբեմն* մշտնջենաւոր գոյութեամբ, անգոյանալ երբէք ո՛չ կարէ: - 162. Յինգերորդ՝ պատահական է ի միտս և *երբեմն*: - 164. Դարձեալ՝ այն զօրութիւնն միշտ է. զի բնաւորեալ է ընդ ներգործութեան. իսկ միւս զօրութիւնն *երբեմն* է. զի կամ նախ է ներգործութեան. որպէս մանկան հիւսնել: - 168. Իսկ միւս զօրութիւնն որ կարելի է՝ և ներընդունի զգոլն և զչգոլն՝ և *երբեմն* ասի ի վերայ փոփոխական բնութեանց. որպէս հանդերձն կարէ՛ պատառիլ և ո՛չ պատառիլ. և ջուրն կարէ՛ ցրտացուցանել և ո՛չ ցրտացուցանել: - 168. Երկրորդ՝ զի միշտ ներգործութիւն է աստուած. ապա թէ գոյ ինչ զօրութեամբ, ո՛չ լինի միշտ ներգործութիւն. այլ *երբեմն*: - 168. Է՛ որ միշտ ներգործութեամբ. որպէս աստուած. և է՛ որ միշտ զօրութեամբ. որպէս նիւթն և ժամանակ. և է՛ որ *երբեմն* զօրութեամբ և *երբեմն* ներգործութեամբ. որպէս այսոքիկ որ ի լինելութեան և յապականութեան են: - 169. Եւ է՛ էակ որ *երբեմն* զօրութեամբ է. որպէս այնոքիկ որ ի լինելութեան և յապականութեան են որք միշտ փոփոխին. որպէս մարդ և ոչխար և ծառ: - 173. Զի *երբեմն* էր որ ոչ էին. և այժմ են, և յետոյ ապականին: - 173. Էութիւն և բնութիւն մի են որպէս մարդկութիւն. այլ էութիւնն *երբեմն* նշանակէ զանձն որ ա՛ստ է և այժմ. իսկ բնութիւնն ո՛չ: - 174. Եւ զի կարօտին *երբեմն* հովանւոյ: - 196. Եօթներորդ՝ *երբեմն* ծածկէ՛ զարեգակն. որպէս ի գիշերի: - 206. Մետասաներորդ՝ *երբեմն*

զաշխարհս սրբեաց: - 207. Երեքտասաներորդ՝ *երբեմն* խորասուզեաց զլէգէօնն ի խորս անդնդոց: - 207. Վասն է՞ր բերանն մարդոյն *երբեմն* քաղցր լինի. *երբեմն* դառն. և թթու. և այլ ինչ: - 242. Երկրորդ՝ զի ոչ նոյնպէս աւելի և նուազ. այլ *երբեմն* և հաւասար ամենայն մարդկան: - 246. Այլ գիտելի է, զի մեղքն *երբեմն* յերկարէ՛ զկեանս՝ զի չարչարեսցի իբրև զկայեն: - 292. Եւ *երբեմն* կարճէ՛ ի կենաց որպէս առ նոյիւ. զի ճի ամ խոստացաւ նոցա, և զի ամն կարճեաց վասն չարեաց նոցա: - 292. Նոյնպէս և արդարութիւնն *երբեմն* յերկարէ՛ զկեանս որպէս առ եզեկիա. և երբեմն կարճէ՛ որպէս առ ովսիայ: - 292. Նոյնպէս և արդարութիւնն երբեմն յերկարէ՛ զկեանս որպէս առ եզեկիա. և *երբեմն* կարճէ՛ որպէս առ ովսիայ: - 292. Իսկ այն որ *երբեմն* անդրանիկն խոտիւր և կրտսերն ընտրիւր, բազում ունի խորհուրդ և նշանակութիւն: - 310. Նախ՝ զի շարժեալք էին ի բանսարկուէին. որպէս *երբեմն* ի ձեռն կնոջն. և յայնժամ բարեկամօքն մարտնչէր ընդ յոբայ: - 324. Իսկ աստուած փոխէ՛ և զկամս ազդելով ի նոսա զբարին. և դարձուցանէ՛ ի չարէ՛. և *երբեմն* թոյլ տալով անձնիշխան կամացն դառնալ ի չարիս: - 336. *Երբեմն* արդարութիւն կոչի բանն միածին. ըստ որում «արդարացոյց զմեզ»: – 457. Եւ անդրադարձեալ. *երբեմն* ողորմութիւն կոչի որդին. զի ողորմեցաւ մեզ: - 457-458. Այլ արդարութիւնն *երբեմն* ծածկեալ՝ և ողորմութիւնն յայտնի, որպէս յարդարացուցանել զամբարիշտն, և յառաջին գալուստն քրիստոսի: - 459. *Երբեմն* արդարութիւնն յայտնի՝ և ողորմութիւնն ծածկեալ. որպէս պատիժն մանկանց առանց մկրտութեան մեռելոց, և յերկրորդ գալուստն քրիստոսի: - 459. Եւ *երբեմն* երկոքեանն ծածուկ. որպէս ի նեղութիւնս իւրաքանչիւր արդարոց և անմեղաց. և ի հիւանդութիւնս տղայոց: - 459. Իսկ *երբեմն* երկոքեանն յայտնի. որպէս ի հատուցումն արդարոց. և ի պատիժ անարգելոցն...: – 459. Զի թէպէտ փակեալ էր օրէնքն խառնիլ երկուց ցեղիցն ընդ միմեանս, սակայն ղևտացւոցն ո՛չ գոյր ժառանգութիւն և բաժին, խառնեին *երբեմն* ընդ թագաւորական ազգն յուդայ: - 461. Չորրորդ՝ թէ և ի մասնէ՛ կոչեմք *երբեմն* ի հոգւոյ կամ ի մարմնոյ. որպէս թէ՝ «հոգիք հե մտին յեգիպտոս». թէ՝ «տեսցէ՛ ամենայն մարմին զփրկութիւն». այսու զբոլոր մարդն նշանակեմք: - 477. Նախ նշանակէ զպէս պէս զօրութիւնս քրիստոսի. որ *երբեմն* զբարձրագոյնս ներգործէր և *երբեմն* զնուաստագոյնս երևեցուցանէր յինքեան: - 493. Այլ զորօրինակ՝ բժիշկք *երբեմն* նմանեաւն և *երբեմն* հակառակաւն բժշկեն. նմանեաւ՝ որպէս հրով զհուր, և ցրտով զցուրտ: - 497. Վասն է՞ր *երբեմն* իգական հարսն և դուստր կոչի եկեղեցի. և *երբեմն* արական որդի: - 534. Վերինն որ առ աստուած և առ սուրբս, *երբեմն* յայտնութիւն լսի. *երբեմն* գոհութիւն և բարեբանութիւն. *երբեմն* մաղթանք և աղաչանք: - 539. *Երբեմն* ժամանակաց, ուր ուրէք մտանէին հերձուածօղք և սերմանէին զորոմն աղանդոց: - 544. Իսկ ըստ պատահմանն՝ կարելի՛ է և ներընդունական. այսինքն փոփոխական և *երբեմն*: - 550. Եօթներորդ՝ յա՛յտ է ի յանդիմանութեանց տեառն. ըստ որում *երբեմն* առ աշակերտսն ասէր «զի՞ խորհիք ի սիրտս ձեր թերեհաւատք»: – 556-557. Եւ *երբեմն* առ փարիսեցիսն, «զի՞ փորձէք զիս կե՛ղծաւորք»: – 557. Տասներորդ՝ յա՛յտ է ի համազօրութենէ. զի *երբեմն* շարժէ՛ ախտ զմիտս. և *երբեմն* շարժի ի մտացն ախտ. որպէս ասէ երանելին եւագրիոս. եթէ մինչ յերեսնամեայ հասակս ախտն շարժէ զմիտս ի ցանկութիւն. և անտի յառաջ միտքն շարժէ զախտն: - 557. Վեցերորդ՝ քրիստոս *երբեմն* բարերարէ՛ր և *երբեմն* տանջէ՛ր: - 566. *Երբեմն* ասէ զունակութիւնն ըստ առաքելոյ. «սէրն աստուծոյ սփռեալ է ի սիրտս մեր»: – 575. *Երբեմն* նշանակէ զշարժումն. որպէս ասի յերգսն՝ «կարգեաց յիս զսէրն»: – 575. *Երբեմն* զնշանակ սիրոյն. ըստ այսմ որ ասէ՝ «մեծագոյն սէր ո՛չ ոք ունիցի». այսինքն մեծ նշան սիրոյ: - 575. *Երբեմն* նշանակէ՛ զբոլորութիւնն. որպէս ասէ՝ «աստուած սէր է». և այս առաւել լինի անձնականապէս և էականապէս: - 575. *Երբեմն* առեալ լինի վասն եռանդեան սիրոյն. ըստ այնմ «թողեալ լիցին նմա մեղք իւր բազում, զի յոյժ սիրեաց»: – 575. Երկրորդ՝ *երբեմն* նշանակէ հացն ցամաք զբանն ի յերկնից իջեալ. և գինին զմարդկութիւնն. ըստ որում «հաղորդեցաւ մարմնոյ և արեան մերձաւորութեամբն իւր»: – 598. Եւ *երբեմն* հացն նշանակէ զմարմինն սուրբ, և արիւնն զանմահ կենդանութիւնն: - 598. Եւ զայս տէրն ցուցանէ. *երբեմն* ասէր, «զխաղաղութիւն զիմ տամ ձեզ». որ է՛ շնորհք հոգւոյն: - 625. Եւ *երբեմն* թէ՝ «ընդ ձեզ բնակեսցէ և ընդ ձեզ եղիցի». որ է՛ անձնաւոր հոգին: - 625. Եւ դարձեալ՝ ընդ ձեզն, *զերբեմն* ցուցանէ և այլ ընդ այլոյ. որպէս ասէր՝ «ես ընդ ձեզ եմ զամենայն աւուրս»: - 625. Իսկ *երբեմն* համաձայնին երկու դասքն. որպէս ի փառք ի բարձունս և յայլ երգսն: - 636. Վասն է՞ր *երբեմն* զփառքն և զայժմն ի միասին երգեմք. և *երբեմն* ո՛չ: - 636. Եւ դարձեալ ոմանք ասացին թէ՝ ի յարութեանն մարմինք մարդկան օդային լինին կամ հողմային. զի *երբեմն* ի գրոց հողմ և օդ հոգի կոչի: - 720. ...զի *երբեմն* ծածկէ՛ ողորմութիւնն զարդարութիւն. և *երբեմն* արդարութիւնն զողորմութիւն. և *երբեմն* հաւասար երկուքն յայտնի և կամ ծածուկ. - 746. Եւ սոքա *երբեմն* հաւասարին. որպէս յորժամ արդարապէս հատուսցէ բարեաց և չարաց. և միտեն յարաժամ անվախճան պատուէ և պատժէ: - 746. Այլ և աստ *երբեմն* հաւասարին արժանեաց և ոչ արժանեաց. որպէս ծագել զարև: - 746. Եւ

երբեմն միտէ՛. որպէս ի փրկել զբարիս կամ զչարս. և փարթամանալ բարեաց կամ չարաց: - 746. Այգի և հնձան *երբեմն* զչարս օրինակէ՛ և *երբեմն* զբարիս. որպէս այն «յայգւոյն սոդոմա՛յ էր տունկ նոցա. և խաղող դառնութեան». այս չարացն է: - 748. Եւ քանզի մովսէս որ ջրային կամ ի ջրոյ հանեալ թարգմանի. թէպէտ *երբեմն* զօրէնս և *երբեմն* զտէրն նշանակէ. այլ աստ ոչ զօրէնս, այլ զտէրն գուշակէ՛. որ ի ջուրց մարդկայինս բնութեան ընկալեալ եղև: - 756. Դարձեալ, արքայութիւնն երկնից *երբեմն* կոչի ընթրիս՝ վասն անճառ բարեացն վայելման: - 757. *Երբեմն* արքայութիւն կոչի՝ վասն պատուականութեանն: - 757. *Երբեմն* դրախտ՝ վասն պէս պէս և զանազան բարեացն: - 757. *Երբեմն* գոգ աբրահամու, վասն ընդ հօրն հաւատոյ որդւոցն հանգչելոյ: - 757. *Երբեմն* փեսայ և հարսանիք, վասն անտրտում ուրախութեանն: - 757. Զի յայսմ կենցաղոյս զուգաւորին յիշելն *երբեմն* և մոռանալ զներքոյս և զարտաքոյս. ըստ որում փոխանցապէս ունիմք զերից ժամանակաց գիտութիւն: - 774. Որպէս ասեն *երբեմն* ժամանակի ի կոստանդնուպօլիս հռչակեալ քաղաքի, մոլորեալ յոյնք ի մոլորեալ երիտասարդէ՛ միոջէ՛, բարձին յեկեղեցւոյ զերգ երեքսրբենին: - 775. Ուստի յա՛յտ է զի ելեալ էին *երբեմն* և վերըստին դառնան ի նոյն: - 777. Եւ այսոքիկ որք երևին ընդ դէմ միմեանց, կամ առ այլս կամ *երբեմն*, ո՛չ փոփոխումն ինչ ցուցանեն անփոփոխելոյն. առ մեզ փոփոխելոց ըստ արժանոյն գութ կամ հատուցումն. թէ աստ՝ թէ ի հանդերձեալն: - 779. Եւ դարձեալ՝ զորօրինակ, լոյսն և ջերմութիւն են էութիւն նորին զուգափիւռ. այլ *երբեմն* մինն ծածուկ, և *երբեմն* երկրորդն յայտնիք, և ընդ դէմ սորա: - 779. Այսպէս և յամենայն գործս աստուծոյ գտանի արդարութիւն և ողորմութիւն որպէս ասեն ոմանք. այլ *երբեմն* արդարութիւնն ծածկեալ և ողորմութիւնն յայտնի. որպէս յարդարացուցանելն ամբարշտին՝ և յառաջին գալուստն քրիստոսի: - 779. *Երբեմն* ողորմութիւնն ծածկեալ և արդարութիւնն յայտնի. որպէս ի պատիժ մանկանց առանց մկրտութեան մեռելոց. և յերկրորդ գալուստն: - 779. Եւ *երբեմն* երկոքեանն ի ծածուկ. որպէս ի նեղութիւն իւրաքանչիւր արդարոց և աննեղաց: - 779. *Երբեմն* երկոքեանն յայտնի. որպէս ի հատուցումն իւրաքանչիւր արդարոց և մեղուցելոց: - 779. Եւ յայսմանէ բացայայտի այս, զի աստուած մի՛շտ անփոփոխ է. իսկ ժամանակն միշտ փոփոխական է. իսկ մեք *երբեմն* փոփոխական և *երբեմն* ո՛չ: - 779. Ասեմք նա՛խ՝ եթէ ամենայն շնորհ զինչ և իցէ տուեալ բնութեան, ո՛չ քակտի ի նմանէ. թէպէտ ծածկի *երբեմն* վասն մեղաց: - 782. Նոյնպէս և *երբեմն* յուզել ուրախութեանց. ի փեռեկեալ թոքոյ ի կոտորումն շնչոյն, ի քաղանթէ՛ որ առ լերդաւն՝ հիւթ ինչ ծաւալի առ նոյն ասացեալ տեղի. ելեալ գոլորշեացն նմանապէս առաջնոյն. և լինի քաղցրագոյն արտօսր. վասն ասացեալ հիւթոյն ի քաղցրորակն անօթոյ: - 787. Եւ թէ լինիցի *երբեմն* ոչ գտանել զխնդրելին քո, դարձի՛ր և զայլ ինչ մօտ նմին որոնեա. զի նովաւ թերևս գտցի խնդրելին: - 808

ԵՐԲԵՄՆ ԵՐԲԵՄՆ **+** Չինգերորդ՝ զի գործ արարչութեան է մի միայն առնելն. իսկ գործ խնամելոյն է՛ առնել և թոյլ տալ *երբեմն երբեմն* ըստ պիտոյից բարեգործութեան: - 158

ԵՐԲԷՔ + Դարձեալ ասեն ըստ փիլիսոփային թէ՝ ո՛չ աստուած՝ և ո՛չ բնութիւնն՝ և ո՛չ արհեստ՝ վայրապար իրս *երբեք* ստեղծանեն. ապա թէ աստեղքն ո՛չ ունին զօրութիւն ազդելոյ՝ վայրապա՛ր են ստեղծեալք յարարչէն: - 13. Իսկ չար փոխանակ բարւոյ ո՛չ առնէ ըստ որում անիրաւութիւնէ. այլ առնէ *երբեք* ըստ որում նախախնամութիւնէ. զի ի չարէն լինիցի բարի. թէպէտ մեզ չար երևի, այլ այս ևս բարի է. որպէս հիւանդութիւն. փորձութիւն. և այլն: - 18. Եւ գիտեմք հաւաստի թէ որդի էր. զի հրեշտա՛կ անուանէ զնա գիրն. և զի հայր *երբէք* հրեշտակ ո՛չ կոչեցաւ՝ այլ որդի ըստ եսայեայ մարգարէի...: - 40. Զի որպէս այժմ կարեմք ասել ճշմարտապէս թէ հոգին սուրբ ելանէ ի հօրէ. և վասն ապառնւոյն կարեմք ասել թէ հոգին սուրբ ո՛չ ելանէ յորդւոյ. մինչ այլ ո՛չ ևս ելանէ. և ո՛չ այնպէս էառ զգոյացութիւն և զճշմարտութիւն իւր՝ զի ո՛չ ևս *երբեք* առցէ: - 65. Յաղագս որոյ աշխարհ գոյացեալ. երբեմն մշտնջենաւոր գոյութեամբ, անգոյանալ *երբէք* ո՛չ կարէ: - 162. Եւ ո՛չ ուրեք *երբեք* միտք ուղղափառաց բաժանմամբ տեսանէ. ո՛չ զբնութիւնս և ո՛չ զկամս և ո՛չ ներգործութիւնս որ յառաջն հարցափորձեցաք սակաւիկ: - 174. Զի որ յետոյ սիրէ և փոխարինօք և մասնաւոր և *երբէք*, անկատար սէր է և մարմնական: - 396. և Դարձեալ՝ նոյն ինքն քրիստոսի է իշխանութիւնն որ աստ լուծանէ ի ձեռն քահանային. և իշխանութիւն նորա ո՛չ տկարանայ *երբէք*. որպէս զհաց և զգինին կատարէ և զայլ խորհուրդս. նոյնպէս և աստ: - 433. Երրորդ՝ զի հոգի միաւորեալ ընդ մարմնոյ՝ է *երբէք* զի որոշի և դարձեալ միանայ: - 478. Չորրորդ, հայր անտեսանելի՛ է և անմարմին. ըստ այնմ (զաստուած ոչ ոք ետես *երբէք*) և ո՛չ տեսանել կարող է. - 735. Եւ միտումն *երբէք* և ուրէք հարստահարելով և հաւասարելով ընդ միմեանս՝ այսպէս. - 746. Չորրորդ՝ զի այս խաւար *երբէք* է և ուրեք. և այն միշտ և ամենեցուն: - 753

ՈՉ ԵՐԲԷՔ, ՄԻ՛ ԵՐԲԷՔ **+** Այլ և այսու որոշեցին. զի յունակութենէ պակասութիւն լինի. այլ ի պակասութենէ ունակութիւն *ո՛չ երբեք*: - 21. Երկրորդ, ասեմք եթէ՝ չարն կրկին իմանի. է՛ որ ինքնաչա՛ր է. որ

պարզ և ամենևիմբ չարն է. և արտաքոյ բարւոյ և էութեան է. որ ո՛չ ուրեք է. և *ո՛չ երբեք*. և ո՛չ էր. և ո՛չ է. և ո՛չ լինիլ կարող է. որ է ո՛չ ինչ: - 22. Զի *ո՛չ երբեք*՝ ոչ բանիւ՝ ո՛չ իմացմամբ՝ և ո՛չ իրօք բաժանումն ունելով: - 83. Եւ ապա զի ներգործօղն բա՛նն է աստուածային որ *ո՛չ երբէք* արգելի: - 167. Զի՞նչ է որ ասեն փիլիսոփայք թէ յոչ ուրեքէն *յոչ երբեքէն* ոչինչ լինի: - 173. Նախ՝ զի ասեմք եթէ աշխարհ յառաջ քան զլինիլն իւր գոյր ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ. ապա ուրեմն ո՛չ է յոչ ուրեքէ *յոչ երբեքէ*: - 173. Ութերորդ՝ նա՛ միա՛յն է ծնունդ ի հօրէ և *ո՛չ երբէք* հայրանայ. զի ո՛չ ունի յինքենէ ծնունդ որպէս նա՛ ի հօրէ: - 472

ԵՐԲՈՒԾ + Եւ ա՛ջ երին քահանային, և *երբուծն* քահանայապետին. և զայլն կերիցեն քահանայքն: - 358. Աջոյ երին. յաջողակ բարի գործն. և *Երբուծն* դօշն է. որ ունի զսիրտն: - 360

ԵՐԳ + Եւ որպէս *երգովն* դաւիթի դադարէ՛ր այսն չարութեան ի սաւուղայ, նոյնպէս և այժմ: - 150. Եւ զի հաւք առաւելուն *յերգս*: - 197. Այլք ասեն թէ՝ խնծո՛ր. վասն զի բազում անգամ ի *յերգսն* խնծոր յիշի: - 224. Եւ տէր մեր ասէ ի *յերգն*, «ես ննջեմ և սիրտ իմ արթուն է»: – 316. Եւ գալստեան հոգւոյն՝ հոգեպէս պահօք և հոգևոր *երգով* տօնեմք: - 373. Նոյնպէս և առաւօտու *երգն*, և մեսեդի ճաշոյն, և տասանորդ նաշիոյն **ժ** զգայարանաց մարմնոյն ճնշելն: - 375. Զորմէ ասի *յերգս*՝ «տէր արար զքեզ. և հաստատեաց զքեզ. և պատրաստեաց զքեզ յարգանդէ գեղեցիկդ ի կանայս»: - 462-463. Երբեմն նշանակէ զշարժումն. որպէս ասի *յերգսն*՝ «կարգեաց յիս զսէրն»: – 575. Երրորդ ի համբերութիւն նեղութեանց. որպէս ասէ *յերգս* «զօրաւո՛ր է իբրև զմահ սէր»: – 581. Նոյնպէս և մեք զնծայս սաղմոսից և զայլ *երգոց* տամք ի քահանայս, - 624. Իսկ սկսուածն ընդ *երգոյն* խառնեալ, Նախ նշանակէ՛ թէ զմարգարէից և զառաքելոցն բանս ի միասին խառնեալ ունի նորս եկեղեցի: - 627. Չորրորդ՝ զմարդկան և զհրեշտակաց *երգն* ի միասին խառնեալ: - 627. Զի ի կիրակէ և ի տէրունական տօնս ո՛չ կարօտիմք բարեխօսի. այլ *երգս* սրովբէականս նուագեմք: - 627. Եւ ի պահքն առաւել ձայնաւորքն քան *զերգս*. զի յաւուրս պահոց՝ հրեշտակաց նմանիմք, և յուտիքն մարդկան: - 628. Իսկ առաւօտու *երգն*, ի դէմս խաչին: - 629. ...զի օրն այն ուրախութիւն է արդարոց. և կործանումն ամբարշտաց. որպէս *երգն* այն ուրախութիւն է, և սուգ՝ եգիպտոսի: - 630. Զի այն որ ասէ՝ «փառք ի բարձունս աստուծոյ, և յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն». հրեշտակացն է ասացեալ *երգ*: - 635. Եւ անդ յաւուր կիրակէի յառաւօտին միաբան ի մի բարբառ յաւելին *յերգս* հրեշտակացն և զայս. «օրհնութիւն քեզ ի բարձունս»: - 635. Իսկ երբեմն համաձայնին երկու դասքն. որպէս ի փառք ի բարձունս և յայլ *երգսն*: - 636. Կարգաւոր է զի ո՛ր դաս որ սկսանի *զերգն*, նոյնն աւարտէ փառօք. թէ այս՝ թէ այն: - 636. Եւ ա՛յս է խորհուրդն, զի որ վաստակի *յերգս*՝ նա՛ տացէ զփառս արժանապէս: - 636. Վասն զի հարցն երից մանկանցն է *երգ*: - 637. Որք զծորանս հոգւոյն արբին և ի ժամանակս ժամանակս երգեցին եղանակաւ *զերգս* շարականաց՝ այսոքիկ են: - 637. Երրորդ՝ որ բանն առաւե՛լ է քան զձայնն. որպէս *երգ* շարականաց: - 639. Չորրորդ՝ ձայնն առաւել քան զբանն. որպէս ձայնաւոր *երգք*: - 639. Եւ մի ձայն է այլ ամենայն տաղք և *երգք*: - 639. **Առանց գործեացն *երգ* ասի. և գործեօքն սաղմոսարան:** - 641. Վասն է՞ր ձայն և քնար խառնէր դաւիթ ի *յերգս* հոգւոյն: - 641. Եւ նախ ըստ աւուրց տօնից, որպէս մեծն ներսէս ասացեալ է *զերգն*: - 641. Նա՛խ՝ զի սաղմոսն *երգ* լսի. և ի հինքն յամենայն ժամ զսա՛ երգէին ի տաճարին...: – 643. Ալէլուն է հրեշտակացն *երգ*...: – 644. Իսկ սաղմոս տունն է *երգ* մարդկան. այսինքն է զի հրեշտակք և մարդիկ միաբանեալ օրհնեմք զաստուած փրկիչն մեր որ խօսի ընդ մեզ: - 644. Պղինձ հնչօղ ձայնն ի *յերգս* աստուծոյ պարապեալ: - 645. ...և ի յարութեանն առնուն զփառս հատուցմանց հոգւով և մարմնով. և այնպէս փառաց ի փառս բարձրանան որպէս ասի *յերգս*: - 689. Իսկ քնարն Նախ նշանակէ՛ զքաղցրաձայն *երգս* փառաբանութեանն աստուծոյ: - 713. Երկրորդ՝ զի պատկանեալ են և համաշունչ *յերգն* աստուածային՝ և ի սէրն առ միմեանս և առ աստուած: - 713. ...որպէս ասի *յերգս* շարականի, «ի վերջնումն աւուր ժողովէ զիւր զկարծեցեալ ճաճանչն»: - 732. Սոքա՛ են հոսանք ջուրցն լիութեան. զորոց *յերգս* գտանի սիրելոյ. որ ի խորութիւնն հայտ-ցեալ աղաւնւոյն, ի գալստենէ բազային զգուշանայ: - 756. Մինչ զկնի կարմիր ծովուն՝ յընկղմիլն փարա-ւոնի հանդերձ զօրօքն, զթմբուկն ունելով երգէ՛ *զերգն*, «օրհնեսցուք զտէր զի փառօք է փառաւորեալ» և այլն: - 764. Որպէս ասեն երբեմն ժամանակի ի կոստանդնուպօլիս հռչակեալ քաղաքի, մոլորեալ յոյնք ի մոլորեալ երիտասարդէ՛ միոջէ՛, բարձին յեկեղեցւոյ *զերգ* երեքսրբենին: - 775. Որպէս և բազում ուրէք *յերգս* գտանի. վէմք պատառեալ. երկիր շարժեալ առ խաչին քրիստոսի: - 788

ԵՐԳ ԵՐԳՈՑ (ԵՐԳ) (Աստվածաշնչյան գիրք) - Երբեմն զշնորհաց զանազանութիւնս. որպէս ասէ *յերգերգոցն* (ձեռք իմ կաթեցուցին զմուռս. և մատունք իմ զմռսեալ ի վերայ փականաց:) – 62. Եւ ոմանք **գռ** գիրք ասեն որպէս առակն և ժողովօղն. և **եռ** օրհնութիւնս որպէս *երգ երգոցն*. որպէս դաւթի **ճծ** սաղմոսն: - 441. Որ է՛ առակս: Ժողովօղ: *Երգ երգոց* և Իմաստութիւնն: - 450. Հինգ՝ *երգ երգոցն*: - 451. Եօթներորդ՝ զի զցանկութիւն մեր քարշեսցէ զհետ իւր. որպէս ասի *յերգս երգոց*, «ձգեա՛ զիս ի հետ քո». և առաքեալն ասէ,

«զվերինն խորհեցարուք ուր քրիստոս նստի ընդ աջմէ աստուծոյ»: – 519. ...որպէս ցուցաւ *յերգս երգոց* ի **իդ** համարն: - 714

ԵՐԳԵՄ + Եւ մեռեալ ի խաչին զանձն միայն ասէր. որպէս *երգէր* յերեք սրբեանն ծեր, քրիստոս որ խաչեցար ողորմեա մեզ: - 89. Եւ քրիստոս թագաւորն վերնոյն երուսաղէմէ մի՝ զնոյն խաղաղութիւն ետ առաքելոցն զոր ի ծննդեանն հրեշտակք *երգէին:* - 302. Եօթն դաս պարուց էին. որոց երեքն բերանով *երգէին.* այսինքն նուագն և սրինգն և փողքն: - 431. Յայս միտս ի բերել ընծային ի սեղանն՝ է դասք քահանայից կան ի սպասու. և *երգեն* եղանակաւ. և քշոց և բուրվառ և զանգակ հնչէ: - 431. Զի բանիւ սաղմոս *երգեաց.* և արդեամբ յաքոռ թագաւորութեան հաստատեցաւ: - 434. Եւ թէ մարգարէքն քնարաւ *երգէին*: - 527. Սոյնպէս և դաւթին մարգարէութիւն՝ մտաց լուսաւորութեամբն *երգէր* զամենայն սաղմոսն ի հոգւոյն սրբոյ: - 537. Եւ մեք խրատեալ զնոյն *երգեմք*: - 621. Որ ընդ տիւ և ընդ գիշեր ի խորանին *երգէին*: - 626. Եւ յետ այսորիկ ի միասին համաձայն *երգել* զփառս ի բարձունս աստուծոյ, որ փրկեաց զմեզ: - 628. Երբայեցիքն առաջին դասքն չասէին ալէլու. այլ զոր միայն քահանայքն *երգէին* ալէլուով էր...: – 630. Եւ զսուրբ աստուածն խաչեցար. և այսպէս գրէ՝ եսայի ետես զքրիստոս նստեալ յաթոռ որ է խաչն. և *երգէին* զերեքսրբեանն: - 631. Վասն որոյ զոր սերովբէքն երից դիմացն *երգէին*, աստ աւետարանիչն ի դէմս բանին ասաց: - 633. Յաղագս որոյ եկեղեցի սուրբ ուսեալ յաւետարանչէն և ի սրբոց հայրապետացն, *երգեմք* զերեքսրբեանն ի դէմս որդւոյ: - 633. Վասն է՞ր զերեքսրբեանն որ է սուրբ աստուածն՝ յառաւօտուն և յերեկոյին ժամն ի վերջքն *երգեմք*. և ի պատարագին ի սկիզբն: - 634. Որպէս ասացաք՝ վասն գերապատուութեան կատարումն և աւարտ ամենայն աղօթից զայն *երգեմք*: - 634. Վասն է՞ր զսուրբ աստուածն բաց գլխով *երգեմք*: - 635. ...որք դաս առ դաս *երգէին* զսաղմոսն դաւթի. նոյնպէս և յեկեղեցի կարգեցաւ: - 636. Վասն է՞ր երբեմն զփառքն և զայժմն ի միասին *երգեմք*. և երբեմն ո՛չ: - 636. Այլ գիտելի՛ է, թէ սաղմոսն շարականաց որ **բժ**ան տուն է՝ զփառքն և զայժմն ի միասին *երգեմք*. որպէս զօրհնութիւնն, հարցն, ողորմեայն, տէր յերկնիցն: - 636. Որք զծորանս հոգւոյն արբին և ի ժամանակս ժամանակս *երգեցին* եղանակաւ զերգս շարականաց՝ այսորիկ են: - 637. Այլ և զընծայիլն ի տաճարն. յորում *երգէին* մանկունքն՝ ո՛վսաննայ. որպէս յողոգոմեանն: - 638. Եւ ստեփաննոսս այս՝ արար գործիք իզ որիշ որիշ. և նորօք *երգէր*: - 640. որ զամենայն կենդանեաց ձայնս նովաւ *երգէին*: - 640. Ասափ և Դիթամ ցնծայիւք *երգէին*: - 640-641. Զաքարիա Սիմա Եւիա Մովսէս տաւղօք *երգէին*: - 641. Բանէաս Մանէոն և այլքն քնարօք *երգէին*: - 641. Անանիաս Եղիազար փողովք *երգէին*: - 641. Եւ ոմանք առանց գործեաց *երգէին*: - 641. Նա՛խ՝ զի մարդն հոգի է և մարմին, ձայնիւ և ձեռօք *երգէր*. զերկու մատունս ի մի լծակցեալ յօրհնութիւնն աստուծոյ: - 641. Չինգերորդ, յաղագս ջերմ սիրոյն առ աստուած՝ ո՛չ բաւական համարեցաւ միայն լեզուաւ *երգել* աստուծոյ. - 641. Այլ և այս գիտելի՛ է, զի սաղմոսն յարաժամ *երգի*. յառաւօտն, ի ճաշոյն, և յերեկոյն: - 643. Նա՛խ՝ զի սաղմոսն երգ լսի. և ի հինքն յամենայն ժամ զսա՛ *երգէին* ի տաճարին...: – 643. ...և զայլ մարգարէսն ի շաբաթն ընթեռնուին. վասն այն միշտ սա՛ *երգի* յեկեղեցի: - 643. վասն որոյ թէ ոք սրբութեամբ *երգէ*՝ լցցի շնորհօք հոգւոյն սրբոյ: - 643. ...վասն որոյ ի կիրակէի *երգեմք*: - 644. Եւ ինքն դաւիթ հանդերձեալ և հոլանեալ *երգէր* զտաւիղն որպէս սարկաւագունք...: - 645. Մինչ զկնի կարմիր ծովուն՝ յընկղմիլն փարաւոնի հանդերձ զօրօքն, զթմբուկն ունելով *երգէ*՛ զերգն, «օրհնեսցուք զտէր զի փառօք է փառաւորեալ» և այլն: - 764

ԵՐԳԵՑԷՔ(Ն) (Շարականի տեսակ) - Զշարականս ո՞վ է ասացեալ... *Զերգեցէքն*, տէր յակոբ կլայեցին: - 638

ԵՐԳԵՑՈՂ + Ի պատիւ մեծարեաց զմարդն. և նա՛խ՝ պատրաստեաց պէտս զանազան կերակրոց և ըմպելեաց որպէս ասացաք. և վառեաց զճրագ լուսաւորացն. և զգեղեցիկ ձայն *երգեցողաց* թռչնոց. և զզուարճութիւն զանազան ծաղկանց. և ապա՛ զմարդն ի պատիւ էած...: – 230. Եւ զայսոսիկ հոգէխառնեաց դաւիթ և ուսոյց *երգեցողացն*: - 640

ԵՐԳԻՉ + Երկու դասք էին *երգիչք* ի տաճարին զոր կարգեաց դաւիթ ընդ տիւ և ընդ գիշեր հանապազորդ պաշտօն իդ ժամուց. - 636

ԵՐԳՈՂ + Արդ սաղմոս *երգօղքն* տան ի սարկաւագն. և սարկաւագն ի քահանայն. և նա՛ մատուցանէ աստուծոյ զօրհնութիւնն. որպէս առաջին դասք քերոբէիցն: - 624. Սաղմոսաց *երգօղքն* - 806

ԵՐԴՄՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ + Որոց գործն ա՛յն է, *երդմնեցուցանել* զդիւահարն՝ և զերեխայն՝ հրաժարիլ ի սատանայէ: - 606. *Երդմնեցօղն* օդոյ: - 609

ԵՐԴՄՆԵՑՈՒՑԻՉ + Չորրորդ՝ գեթսոնի ազգն դռնապա՛նք էին. և մերարեայ *երդմնեցուցիչք* ընդ

իշխանութեամբն իթամարայ քահանայի. և կահաթու գունդն աւագ պաշտօնեայք: - 379. Երրորդն է *երդմնեցուցիչքն*: - 606. Երրորդ այսահարն. և զայս բժշկէ *երդմնեցուցիչն*: - 608

ԵՐԴՆՈՒՄ + Զի ո՛չ էր հայր մեծ քան զնա՝ ի յոր *երդնոյր*. զի որք *երդնուն* ի մեծագոյնսն քան զինքեանս *երդնուն*. ապա ուրեմն հաւասա՛րէ որդի հօր և ո՛չ փոքր որպէս ասէ առաքեալն: - 40. Իններորդ՝ ի ժամ այլակերպութեան տեառն ի բերել հրեշտակապետին զմովսէս, ասէ սատանայ ցհրեշտակն, ստեաց աստուած զմովսէս մուծանել յերկիրն ուր *երդուաւ* ո՛չ մտանել նմա: - 410. Վասն է՞ր հրամայեաց սպանանել զյովաբ և զսիմէի զի *երդուեալ* էր նմա: - 439. *Երդուաւ* սիմէի **դ** դիմօք: - 439

ԵՐԴՈՒՄՆ + Նա՛խ՝ որպէս յակոբ պատարագ մատոյց ի ջրհորն *երդման* զվերջինն և ապա ել յերկրէն: - 314. Չորրորդ՝ զի *երդմամբն* սաւուղայ ապա՛ հաստատեցաւ: - 428. Իններորդ՝ զիա՞րդ զարհուրեցաւ կինն յետ *երդմանն*, և անկաւ յերեսս մինչ քաջալերեաց սաւուղ և եհարց: - 428. Իններորդ՝ երիցս ուխտ *երդմանն* սողոմոնի: - 441. Այսինքն *երդումն* աբրահամու և դաւթի՝ մարդ լինիլ բանին ի վերայ երկրի ի պտղոյ յորովայնէ նորա. և նստել յաթոռ հօր նորա. և ի նմանէ օրհնիլ ամենայն ազգաց: - 457

ԵՐԵԱԿ + Ինն դասք են հրեշտակաց. և յերիս *երեակս* որոշեալ. և այլք եօթն ասեն: - 102. Եւ դարձեալ՝ յորժամ վերադիրն լինի **լ**. և է *երեակն* է ի միասին ի միում ամի. ասի այն կատարումն լուսնի. այսինքն մասանց թուոյն, և ո՛չ իրին: - 192. Եւ որպէս իննևժերեակն լուսնի, և **իը** *երեակն* արեգական ի միասին ժողովեալ՝ առնէ զհինգ հարիւրեակ շրջանն ի շլբ ամին. զի **ժթ իը** *երեակ* է. և **իը ժթ** *երեակ*: - 192

ԵՐԵԽԱՅ (տ. ԵՐԱԽԱՅ) + Եւ **է** ամեայ ուսումն ստանայ. վասն որոյ մինչև յեօթն ամն *երեխայ* կոչի. զի **գ** մասունք են հոգւոյն. բան. ցասումն. և ցանկութիւն. ըստ պղատոնի: - 264. Եւ այսպէս է ըստ ոմանց վեցեկի շարժմունք հասակի մարդոյս որպէս ասացաւ. այսինքն *Երեխայ*: - 265. Եւ որպէս *երեխայն* նախ քան զմկրտիլն **խ** օր ուսանի զխորհուրդն: - 363. **Որ է՛ Տղայ. Մանուկ. Պատանեակ. Երիտասարդ. Ալևոր. Ծեր. իսկ *երեխայն* դեռածինն է**: - 378. Որոց գործն ա՛յն է, երդմնեցուցանել զդիւահարն՝ և *զերեխայն* հրաժարիլ ի սատանայէ: - 606. Եւ սուրբ ժողովուրդն՝ և *երեխայն* որ դեռևս մկրտի, զայսոսիկ նւիրեալք կոչէ: - 608. ...և միւսն *երախայ* և ո՛չ ունի լեզու, միայն լայ. և մայրն գթայ ի յարտասուքն և տայ կերակուր: - 620. Նա՛խ՝ *երեխայքն* ուխտեցին հրաժարիլ ի սատանայէ՛. և ի մեծի զատկին մկրտելովն իսրայէլ. և ապա ուխտ ապաշխարութեան պահոցն. և յարութեանն տեսանել զքրիստոս. աստ և անդ: - 629. Եւ յայս միտս նախ օրհնեմք ըզջուրն և ապա մկրտեմք *զերեխայն*: - 676. Այլ արդ՝ *երեխայքն* որ յառաջ քան զմկրտիլն մեռանին, վասն ադամայ մեղացն պատժին: - 724

ԵՐԵԿ + Զի լուսինն ընդ *երեկս* երևացաւ և մետասանօրեայ ստեղծաւ: - 191. Եւ վասն աւուրն ասաց՝ տիւ. և գիշեր զխաւարումն. և ընդ *երեկս* լոյս դարձեալ: - 405. Նա՛խ՝ զի մի՛ փախիցեն թշնամիքն. զի ընդ *երե՛կս* էր: - 416. Եւ ի կարմրանալ երկնից ընդ *երեկս* և ընդ առաւօտս, զերաշտոց և զանձրևոց ի փորձոյ ունեալք յառաջագուշակ լինին: - 536

ԵՐԵԿԵԱՆ + Նոյնպէս և մեք զհոգևոր դեղն կենաց *յերեկեան* աւուրն մատուցաք մեռելոյն. - 680. Դարձեալ, *յերեկեան* օրն էր ի խորհուրդ թաղման. - 680. ...զի մեղքն առնելն է, և պատիժն կրելն. *յերեկեան* օրն վասն մեղաց խնդրեցաք. այսօր վասն պատժոց: - 680

ԵՐԵԿՈՅ + Քսաներորդ չորրորդ՝ ասեն վարդապետք վասն հրեշտակաց թէ ունին առաւօտեան և *երեկոյին* ճանաչումն: - 99. Եւ *երեկոյի*՝ որ տեսանեն զարարածս: - 99. Եւ ա՛յս է նոցա առաւօտու և *երեկոյի* ճանաչումն, զի զաստուած տեսանելով՝ նոր լինի նոցա ճանաչումն միշտ՝ որ է՛ առաւօտու: - 119. Եւ զեղեալքս ի յաստուած տեսանելով նոր լինի գիտութիւն արարածոց՝ որ է՛ *երեկոյի*: - 119. Տասներորդ՝ նախընթաց և յետամնա՛ց է սպիտակ լոյսն. որպէս յառաւօտս և *յերեկոյս* տեսանի: - 125. Դարձեալ ունին հրեշտակք առաւօտեան և *երեկոյին* ճանաչումն. այսինքն զի տեսանելով. զբանն աստուած՝ կոչի առաւօտու ճանաչումն: - 145. Եւ ի բանն աստուած տեսեալ զարարածս՝ կոչի *երեկոյին* ճանաչումն: - 145. Յատկութիւնք առաւօտու և հասարակ աւուր. *երեկոյի* և գիշերոյ. տասն տասն գլխով: - 154. Զի առաջին օրն եղև անառաւօտ. և վերջինն աներեկոյ. և միջինն ամենայն աւուրք ունին առաւօտ և *երեկոյ*: - 193. Իսկ օր արուեստակա՛ն է ծագումն լուսոյ մինչև *յերեկոյ*՝ առհասարակ յամենայն ազգս: - 194. Զի հրէայք և ասորիք՝ *զերեկո՛յն* դնեն սկիզբն բնական աւուր...: – 194. Վասն որոյ տօն առաջին աւուրն ի մէջ գիշերի սկսանի. և մեծամեծ տօնքն յերեկօրեայ որպէս ասեմք զշաբաթի *երեկոյն* կիրակմուտ: - 194. Ուստի յա՛յտ է՝ զի *երեկոյ* շաբաթուն որ կոչի կիրակմուտ՝ պատուակա՛ն է քան զմիւս գիշերն որ ըզհետագայ կիրակէին: - 194. Նա՛խ՝ առաւօտն և *երեկոյն*. և է՛ առաւօտն վախճան գիշերոյ՝ և սկիզբն տուընջեան: - 194. Եւ *երեկոյն* է վախճան տուընջեան, և սկիզբն գիշերոյ: - 194. Եւ թէ յառաւօտուն իջանէ մինչ ի կէս օրն, արևելեան կոչի. և անտի մինչև *յերեկոյն*, արևմտեան: - 203. Դարձեալ և տէրն բաժանէ զհասակ մարդոյ ի **դ**. *յերեկոյ*. ի մէջ

գիշեր. ի հաւախօս. և ընդ առաւօտս: - 265. *Երեկոյ* է ի տղայութենէ ի մանկութիւն: - 265. Եւ *յերեկոյ*՝ ծերութիւնն. որ երեկոյացեալ կենաց և ի մահիճ գերեզմանի ժամանեալ: - 266. Իսկ ծմեռն, և յինն ժամէն մինչև *յերեկոյ* և բոլոր գիշերն, և սպիտակաթոյր հիւր պղամին, և ծեր մարդ, ըստ նմանութեան ջրոյ ցուրտ և գէջ գոլով. վասն որոյ սպիտակի և ցրտանայ և պակասի զօրութեամբ: - 266. Այլ ադամ *յերեկո՛յն* եւ ի դրախտէն. և ո՛չ կատարեաց զօրն բոլոր. վասն այն նախնիքն ո՛չ կատարեն զհազար ամն բոլոր: - 290. Զոր օրինակ վարձ մշակացն է՛ մինչև *յերեկոյն*. այլ թէ հիւանդութիւն կամ այլ ինչ դիպի, հանէ՛ ի վարձուն և ի մշակութեանցն: - 291. Եւ *յերեկոյ* շաբաթուն պատառեցաւ ծովն. և ի գիշերի կիրակէին անցին ընդ ծովն. և ընկղմեցաւ փարաւոն: - 337. Մ՛րդ՝ գ հաց՝ և գառն խորովեալ դնէին յառաւօտուն. և չորրորդ մասն դորակի գինւոյ. նոյնպէս և *յերեկոյն* հանապազորդ: - 346. Եւ *երեկոյն*, զի և անդ յետ աստեացս վայելմունք մեր քրիստոս է: - 346. Եւ զոհ նաշխոյ՝ յառաւօտն և *յերեկոյն*: - 359. Մետասաներորդ, բոլորապտուղ. որ է հանապազորդ գառն խորովեալ յառաւօտն և *յերիկոյն* մին հացով և դ մասն դորակի գինով: - 359. Յանապազորդ քահանայիցն գրիւ մի զանգեալ. կէս յառաւօտն և կէս *յերիկոյն*: - 359. Կամ թէ յաւուրն կրկին էր խնկարկումն. յառաւօտն և *յերեկոյն*. և յառաւօտն խնկեալ էր ահարօն: - 364. Որ է՛ ի մեզ յամենայն աւուր պատարագն սուրբ. այլ և առաւօտուն և *երեկոյին* աղօթքն հանապազորդ: - 372. Այս է խորհուրդ առաւօտու և *երեկոյի* գառինն և նուէրք նորա: - 375. Եւ տէրն մեր կանգնեաց զխաչն ի գողգոթայ մինչև *յերեկոյ* և վանեաց զբշնամին մեր: - 418. Ուրեմ, զքագաւորս նոցա կախեաց յերկճղի փայտէ. և *յերիկոյն* ի գուբն սուզեաց: - 418. Վեշտասաներորդ՝ է աւուր *յերեկոյի* հարսանեացն յայտնեցաւ առակն՝ հարսին: - 422. Եւ յեօթներորդ *երեկոյի* վախճանին, ծանիցեն և հրէայք զմարդեղութիւն բանին: - 422. Ոմանք ասեն թէ ի տաճարէն յերեսաց սեղանոյն ընդ առաւօտն և *յերեկոյն* բերէին ագռաւքն: - 443. Չորրորդ՝ զի յինն ժամէն մինչև *յերեկոյ* ի տեղի իւր դարձաւ: - 490. Վասն է՞ր *յերեկոյի* շաբաթուն լուծանեմք: - 508. ***Յերեկոյի* շաբաթոյն ո՛չ վասն այն լուծանեմք թէ յարութիւնն քրիստոսի ի շաբաթի աւուրն է. ո՜չ. քա՛ւ և մի՛ լիցի: - 508. Այլ զշաբաթի *երեկոյն* նախատօնակ առնեմք յարութեանն քրիստոսի**: - 508. Յինգերորդ վկայ, զի ի բոլոր տարին *յերեկոյի* շաբաթուն կիրակմուտ անուանեն ամենայն ազգք. նոյնպէս և մեք յամենայն շաբաթս *յերեկոյին* լոյս զուարթ ասեմք, և սուրբ աստուած որ յարեար. ի յայս շաբաթի աւուրս սկիզբն առեալ: - 509. Վասն զի ոմանք՝ որպէս մեծն ներսէս ի մեկնութիւն սաղմոսին որ ասէ «է անգամ յաւուր օրհնեցից զքեզ», ասէ թէ՝ *յերեկոյի* շաբաթուն է յարութիւնն քրիստոսի յորում լուսանայր կիրակէն. ըստ մատթէոսի «*յերեկոյի* շաբաթուն յորում լուսանայր միաշաբաթին»: – 512. Նա՛խ՝ զի մատթէոս *զերեկոյի* շաբաթուն և զլուսանալ միաշաբաթին յիշէ. այսինքն զսկիզբն և զվախճան գիշերին. զի յերկուց մէջն որ է՛ հաստարակն և մէջ գիշերին՝ նշանակեսցէ զժամ յարութեանն: - 512. Որ այսպիսի էր պատկեր աւուրն. յաւուր ե շաբաթօջ *երեկոյին* ի չորեքտասան լուսնին զգառն զենին և եւին յայգ ուրբաթի ժե ամսեանն. և ի կիրակէ անցին ընդ ծովն որ էր նիսանի ժէ: - 513. Նոյնպէս ըստ օրինակին արար տէր մեր զատիկն *յերեկոյի* մեծի ե շաբաթին. և ի մէջ գիշերին յորում ըմբռնեցաւ՝ եհար զանդրանիկսն դիւաց: - 513. Եւ *յերեկոյին* լոյս ծագեաց հոգւոցն. որպէս սիւն լուսոյն իէլի: - 513. Եւ *յերեկոյի* շաբաթուն պատառեցաւ ծովն, և ի գիշերի կիրակէի անցին ընդ ծովն և ընկղմեցաւ փարաւօն: - 513. Երեքտասաներորդ՝ ամաղեկացիք գերեցին զկողմն հրէաստանի և զայլազգիս. և դաւիթ զհետ մտեալ յետ գ աւուր և հարեալ ի գիշերի և ի վաղիւն մինչ *յերեկոյ*. և դարձուցեալ զերկոսին կանայս իւր. և ո՛չ մնաց գերի և ո՛չ մի. և յաւարէ աստի բաշխեաց ամենայն սիրելեաց իւրոց: - 514. Ուրեմ՝ ի մէջ գիշերի է յարութիւն փրկչին, վասն որոյ *յերեկոյն* մերձ ի մուտս գիշերոյն ճրագալոյց առնեմք և պատարագ որպէս ի ծննդեանն: - 514. Ապա թէ ի լոյս կիրակէին էր յարութիւնն, պա՛րտ էր յառաւօտին առնել պատարագ և ո՛չ *յերեկոյին*: - 514. Ասեմք թէ՝ վաղ առաւօտն և խոր *երեկոյն* զմէջ գիշերն նշանակեն...: – 515. Զի յինն ժամու ուրբաթուն արձակեաց զհոգին և էջ ի դժոխս. և ապա՛ ընդ *երեկոյս* ի մուտն արևու մարմինն եմուտ ի գերեզման: - 516. Նախ՝ խորհրդաբար. ի ե շաբաթօջ աւուրն *յերեկոյն* թաղեցաւ ի սիրտ առաքելոցն ճաշակմամբ մարմնոյն. և *յերեկոյի* կիրակէին տեսին զտէրն յորժամ դրօքն փակելովք եմուտ առ նոսա: - 516. Եւ դարձեալ լոյս եղև յերեք ժամն մինչև *յերկոյն* ըստ մարգարէիցն «մտցէ արեգակն ի մէջ օրէի. և ընդ երեկս եղիցի լոյս. և դարձեալ ո՛չ տիւ իցէ և ո՛չ գիշեր. և եղիցի օր մի»: – 516. Եւ *յերեկոյի* շաբաթուն յորում լուսանայր միաշաբաթին լինի յարութիւնն քրիստոսի ըստ մատթէոսի: - 516. Ի հինգն բ անգամ քահանայապետն և քահանայն յառաւօտն և *յերեկոյն* խնկարկէին: - 618. ...յորժամ դնէին զառաւօտու պատարագն ի սեղանն. նոյնպէս *յերեկոյն* ի դնել պատարագին և ի վառել աշտանակին լուսոյ: - 618. Իսկ ի նորս երեք անգամ է. այսինքն յառաւօտուն, և ի ճաշուն, և *յերեկոյն*. և հւրաքանչիւրքն գ գ: - 618. Եւ նոյնպէս դ անգամ *յերեկոյն*. ի լոյս զըւարթն, և յուղղեցին, և յերեքսրբեանն. կամ յարձակմանն խնկարկեն ոմանք: - 618. Եւ էր առաջին ժամն նոցա *երեկոյին*. վասն զի սկիզբն աւուրն *զերեկոյն* ասէին...:

– 621. Իսկ ի նորս եկեղեցի քրիստոնէիցս ազգի՝ յաւելեալ է կրկին ժամ. այսինքն յետ առաւօտին զարևագալն. և յետ *երեկոյին* զխաղաղականն...: – 621. Ութերորդ՝ խաղաղականն է յետ *երեկոյին* ժամուն առ հոգին սուրբ. յորում ժամու հոգին քրիստոսի էջ ի դժոխս և խաղաղացոյց զնոսա: - 622. *Երեկոյ* է տղայութիւնն. յորում նո՛ր գամք ի խաւար կենցաղոյս: - 622. Այլ որք ո՛չ ժամանեն՝ պա՛րտ է յամենայն աւուր կրկին անգամ աղօթել. այսինքն յայգն և *յերեկոյն*: - 623. **Զի՞նչ է որ զառաւօտու քարոզն՝ այսինքն զերկրպագեմքն, և զՊատարագին գոհութիւնն, և *յերեկոյն* զՅասեալքս ի ժամն, աղօթից ձևով ասէ սարկաւագն:** - 626. ...վասն որոյ մեզ լեզու լինի և ի դէմս մեր գոհանայ զաստուծոյ ըստ իւրաքանչիւր ժամու. այսինքն յառաւօտն, ի հասարակ օրն, և *յերեկոյն*. զի գոհացումն է և ո՛չ աղօթք: - 626. Երեք ի գիշերն. և **բ** ի ճաշոյն. և **գ** *յերեկոյն*: - 627. Եւ մեսեդի ճաշոյն և *երեկոյեան*, չորրորդ մասն դորակի գինւոյն. որպէս ասացաւ ի վերոյ ի **խա** գլուխն **ծբ** համարն: - 629. *Երեկոյեանն*, ը երրորդին: - 629. Նոյնպէս և *յերեկոյին* զ'ի նեղութեանն առաքեալքն կարգեցին յաւուրն ելն. զի ելք աստիճանաց ասի...: – 631. ...և կարգեաց յեկեղեցիս անտիոքայ յառաւօտն և *յերեկոյն* զսուրբ աստուածն խաչեցար ասել: - 631. Եւ *յերեկոյն* յորում թաղեցաւ: - 632. Վասն է՞ր զերեքսրբեանն որ է սուրբ աստուածն՝ յառաւօտուն և *յերեկոյին* ժամն ի վերջքն երգեմք. և ի պատարագին ի սկիզբն: - 634. Իսկ յառաւօտն և *յերեկոյն* պատարագ ո՛չ մատչի. վասն այն ամենայն աղօթից և պաշտմանց կատարումն և աւարտ զխաչէն ճառեմք. - 634. Չինգերորդ «որ թաղեցար». յուրբաթի *երեկոյն*, և յառաւօտն շաբաթուն մեծի: - 634. Վեցերորդ «որ յարեար». ի մեծի շաբաթ *երեկոյն*, և յամենայն կիրակմտի և ի կիրակէ աւուր: - 634. Այլ և այս գիտելի՛ է, զի սաղմոսն յարաժամ երգի. յառաւօտն, ի ճաշոյն, և *յերեկոյն*: - 643. Զի՞նչ է նախատօնակն որ *յերեկոյն* սուրբ զգեստիւ խաչիւ և աւետարանաւ և լոյս վառեալ համածայն պաշտեմք: - 646. **Մրդ՝ ի տօնս տէրունականս նախատօնական առնեմք *յերեկոյս*. և ի վաղիւն զկատարեալ տօնն:** - 646. Այս է խորհուրդն. զի *երեկոյս* նշանակէ՛ զկեանս զայս որ տնօրէնութեամբ փրկչին սակաւ ինչ տեսող եղաք հաւատով: - 646. ...վասն որոյ *յերեկոյս* տօնեմք զտօն կատարման ելից նոցա ի յերկրէ...: - 647. Վասն որոյ *յերեկոյն* նոյնպէս զսրբութիւնսն արտաքս բերեմք...: - 647. Նախ այն է՝ որ հրամայէր մովսէս պղծոցն լուանալ զմարմինն և ողողել զհանդերձն և արտաքոյ կալ մինչև *յերեկոյ*: - 653. Ասեմք թէ՝ մարգարէն ուսուցանէ մեզ զչափ սրգոյ մինչ *յերեկոյն*, և յառաւօտուն ուրախանալ...: - 680. ...զի լոյսն անմարմին սփռիւր ի յերկինս և լուսաւորէր մինչև *ցերեկոյ*...: - 681. Եւ առաւօ՛տ է օր դատաստանին. զի միշտ առաւօ՛տ է և ո՛չ երբէք փոխէ զնա *երեկոյ*: - 692. Արդ տանուտէր աստ կոչէ զաստուած, և այգի է եկեղեցի. և գաւառապետ կոչէ զքրիստոս. և առաւօտ յաբելէ առաջին արդարոյն. և *երեկոյ* օր դատաստանին յորժամ ընտրեալքն ամենայն ժողովին...: - 692. Ասեմք եթէ՝ այսմ պատասխանի ասացաւ յառաջագոյն. զի ո՛չ ուղղակի իմանան վասն առակին. զի *երեկոյ* կատարա՛ծն է աշխարհիս. զի «**ռ** ամ յաչս տն որպէս օր *երեկո՛յ* է»: - 696. Իսկ առաւօտ և *երեկոյ* այս է. զի տեսեալ ի բանն աստուծոյ բարձրագոյն և աստուածային իմաստ՝ առաւօտեա՛ն է ճանաչումն. իսկ ի նոյն բանն տեսեալ զգիտութիւն արարածոց՝ երեկոյեան ճանաչումն է համարեալ: - 767. Նա՛խ՝ աղօթիցն ժամ. ո՛չ միայն *յերեկոյս* և ի վաղորդեան՝ ի հասարակն կամ է անգամ աւուր ըստ մարգարէին: - 779

ԵՐԵԿՈՅԱՆԱՅ + Եւ յերեկոյ՝ ծերութիւնն. որ *երեկոյացեալ* կենաց և ի մահիճ զերեզմանի ժամանեալ: - 266. Եւ խաչօղքն անսուրբք էին մինչ *յերեկոյանալ* օրհնացն հնոյն և ծագել նորոյն. մինչև սրբեցան աւազանաւն և խոստովան եղեն զքրիստոս: - 383

ԵՐԵԿՈՐԵԱՅ + Վասն որոյ տօն առաջին աւուրն ի մէջ գիշերի սկսանի. և մեծամեծ տօնքն *յերեկօրեայ* որպէս ասեմք զշաբաթի երեկոյն կիրակմուտ: - 194. Իսկ զտէրունական տօնս *երեկօրեայ* յինն ժամ է աւուրն սկսանեմք. որ է՛ **թ** ժամաւ յառաջ քան զհասարակաց տօնս: - 508-509. Երրորդ սոյնպէս ասեն, ընդ տիւն և ընդ գիշերն **գ**. որ է՛ ուրբաթն, և շաբաթի գիշերն, և շաբաթի օրն. և *յերեկօրեայ* յարութիւնն: - 516. Յայս միտս ժողովիմք քահանայքս և պաշտօն առնեմք *յերեկօրեայ* մինչ ի լոյս...: - 604-605. Փոխանակ խրախութեանց ճիչ աղաղակի ընդդէմ հեշտալեաց. անհանգիստ ի խշտի՝ *յերեկօրեայ* զառաւօտ խնդրէաք. և ի նմա զեռանդ երանեալք: - 789

ԵՐԵԿՈՒՆ + Իսկ յաւուր **ե** շաբաթոջ *երեկունն* զգառն զենին և ելին յայգ ուրբաթի. նիսանի ժե. որ էր առաջին ամիս նոցա. և ի կիրակէ անցին ընդ ծովն որ էր նիսանի **ժէ**: - 337. Եւ *յերեկունն* լոյս ծագեաց հոգւոց որպէս սիւն լուսոյն խրայէլի: - 337

ԵՐԵՄԻԱ - Զի որպէս սատանայ ամբարտաւանութեամբն ընդդէմ աստուծոյ՝ զրկեցաւ ի լուսոյն, նոյնպէս և հպարտն զրկեցաւ ի շնորհացն ըստ *երեմիայ*: - 32. Չորեքտասաներորդ՝ լինիլ ամենայն ուրեք՝ աստուծոյ միա՛յն է. որպէս ասէ *երեմիայ*, «զերկին և զերկիր ե՛ս լնում»: – 58. Վեշտասաներորդ՝ գիտել զգաղտնիս սրտից՝ միայն աստուծոյ է. որպէս ասէ *երեմիայ*՝ «ես տէր քննեմ զսիրտս և փորձեմ

զերիկամունս»: – 58. Դարձեալ՝ առիւծաբար եւ ի յորդանանէ. որպէս ասէ *երեմիա* «իբր ախոյեան եւ ընդդէմ փորձողին ի յանապատ և յաղթեաց նմա». ա՛յս է ոչ դարձուցանել թիկունս յանասնոց: - 316. Եւ ոմանք եզրի, և կէսք *երեմիայի* ասեն: - 320. *Երեմիա* և աշակերտն՝ տարան ի գիշերի զտապանակն և որ առ նմայն էին՝ ի լեառն սինա. և անդ կնքեցին ի վիմին անւամբն աստուծոյ ասելով, ո՛չ ոք բացցէ զսա՞ թէ ոչ մովսէս որ եբերն. և ո՛չ ոք բացցէ՝ թէ ոչ ահարոն: - 345. Եւ եղև գերութիւնն բաբիլացւոց հ ամ ի վերայ յուդայ և ո՛չ ի վերայ իէլի որպէս ասէր *երեմիա*: - 447. Այլ որ ուղիղն է՝ զվճիռ գերոյն **հ** ամ եդ *երեմիա:* - 447. Յետ որոյ քեղկի քահանայ որ էր հայր *երեմիայի*՝ եգիտ զերկրորդ օրէնքն և մատոյց առ ովսիա. և գնաց առ ողդիկին մարգարէ հարցանել...: – 447. Վասն է՞ր **հ** ամ եդ զվճիռ գերւոյն բաբիլօնի ի ձեռն *երեմիայի*: - 448. Ո՞ր քան են և ո՞րք գիրք սուրբք հին և նոր կտակարանք: ...Անգէ: Զաքարիա: Մաղաքիա: *Երեմիա:* Բարուք: Ողբք: Դանիէլ: Եզեկիէլ: - 450. Այլ զերկոտասանքն մին գիրք, և *զերեմիայն* մին գիրք համարեալ, լինի **լզ** գիրք հին կտակքն բովանդակ: - 450. Երկրորդ՝ շնորհք եզական. որպէս սրբեալքն յարգանդէ *երեմիաս* և յովհաննէս մկրտիչ. որպէս ասէ գիրն՝ «յարգանդէ՛ սրբեցի զքեզ»: – 462. Երկրորդ՝ սրբութիւն արգանդին մերժէ՛ զմեղս և հերքէ՛ զդիւրասահութիւն մեղանչելոյն մահու չափ. որպէս *երեմիային* և յովհաննուն: - 462. Եւ ունէր շնորհօք արգելք ի մեղաց մահու չափ և ներելապէս. որպէս յովհաննուն և *երեմիային*: - 463. Զի մահացուն ո՛չ էր ի *յերեմիայ* և ի յովհաննէս որք սրբեցան յորովայնէ. թէպէտ ո՛չ զերծանէին ի ներելւոյն: - 568. *Երեմիա*՝ երիվար արշաւեալ յազգէն դանայ: - 707. Նախ ինքն քրիստոս. որպէս ասէ *երեմիա* «ես եմ վկայ և դատաւոր ասէ աստուած»: - 743. Զի ըստ *երեմիայի*՝ «վախճանեալ է ամառն և սպառեալ հունձն»: – 751. Որպէս ասէր *երեմիաւ* «թողին զիս աղբիւր ջրոյ կենդանւոյ»: – 763

ԵՐԵՍ(Ք) + Դարձեալ ասեմք թէ՝ սոքա ո՛չ են բնութիւնք ի հոգին. այլ որակութիւնք զանազանք և աննմանութիւնք. որպէս պատկերք *երեսացն*: - 19. Այլ թըւի որպէս ունակութիւն և պակասութիւն. զի բարին ունակութիւն է, և չարն պակասութիւն նմին. որպէս կուրութիւն *երեսաց*՝ և խաւար լուսո՛յ է պակասութիւն: - 21. Եօթներորդ՝ է՛ հպարտութիւնն. որ փքացումն է *երեսաց* մտացն և որոշէ՛ յաստուծոյ...: - 32. Ա՛րդ կատարեալ է աստուածութիւնն երիս անձինս և մի աստուածութիւն. լոյ՛ս և լո՛յս և լո՛յս. և մի՛ լոյս. որպէս մի աստուած ըստ մարգարէին թէ՝ «ի լոյս *երեսաց* քոց տեսանեմք զլոյս»: - 51. Ասելի է թէ՝ կոյսն և ապականեալն են հակակայք ըստ ունակութեան և պակասութեան. որպէս *երեսք* և կուրութիւն. որոց ի լինիլն համահետևին երեքին սոքա. այսինքն ժամանակն, և մասն, և նոյն: - 165. Եւ երկիրս անշարժ է տեղեաւ, եւ սմա ապականիլ *երեսօք*. զի տեսեալ մարդիկ եղական և ծառայ իմացեն զնոսա. և մի աստուածս կարծեսցեն և մոլորեսցին. որպէս ասէ նիւսացին ի գիրս կազմութեան: - 182. Յայելի՛ է աշխարհի. ըստ որում աղտ *յերեսն* երևի: - 187. Աղտն զի՞նչ է *յերեսս* լուսնին: - 187. Եւ ի ներքինն անցեալ՝ գիշեր. զի զարշեցո՛յց զերր. որ է օդ և *երես* երկրի: - 190. Եւ զի նորոգին *երեսք* երկրի: - 197. Տասներորդ՝ զի գեղեցիկ լինի ի տեսս աչաց երփն երփն գունով և վէտս վէտս. այսինքն ծալ ծալ ծիծաղի *երեսօք*: - 208. Նա՛խ՝ զի ի ձմեռն ջերմութիւնն ի սիրտ երկրի ժողովի. և յամառն ի վեր *յերես* սփռի: - 208-209. Դարձեալ՝ արեգակն ի ձմեռն հեռանայ *յերեսաց* երկրի՝ և մերձի ի ներքոյ երկրի: - 209. Նմանապէս յամառն մերձի *յերեսս* երկրի, և հեռանայ ի ներքուստ: - 209. Երրորդ՝ զի կրէ՛ զջուր ի մէջ իւր, և յեզերս, և ի վերայ *երեսացն*: - 210. Եւ թէ՝ յո՛չ են նմանք *երեսք երեսաց*: - 227. Դեղնի *երեսն* և կարմրի. և մին մարդն սև, և մին սպիտակ լինի. և շէկ և ծիծաղկոտ և այլն: - 227. Եւ բնականն, Նա՛խ՝ զի նմանիմք երկրի որ *յերեսն* ունի զգեղեցկութիւն բուսոց, և ի թիկունս ոչ: - 234. Եւ *երեսք* փորոյն՝ հուրն: - 234. Երրորդ՝ զի փափուկ ջիլք և նեարք՝ *յերեսացն* գան և առնեն զգայարանս. և հաստն ի թիկունքն սփռի վասն ուժոյ և պնդութեան և շարժութեան: - 234. Իսկ բարոյականն, Նա՛խ՝ զի *յերեսն* փչեաց զշունչ կենդանի. վասն որոյ *յերեսն* ունի զգայարանս մարմնոյ: - 234. Վասն է՞ր դէմք *երեսացն* առաւել ցանկալի է: - 234. Նա՛խ՝ վասն առաջին փչմանն *յերեսս* մարդոյն: - 234. **Երրորդ՝ զի *երեսն* հայելի է սրտին. և նորա փոփոխմամբն զխորհուրդն ճանաչեմք**. որպէս ի տխրիլն և ի զուարճանալն և յայլն. զի «սրտի բերկրեցելոյ՝ *երեսք* ծաղկեալ» ասէ առակն: - 234. Չորրորդ՝ զի *յերեսա՛ցն* ճանաչեմք զսիրելիս. վասն որոյ առաւել ցանկալի է: - 234. Եւ որպէս այս, նոյնպէս ի հոգևորն. վասն որոյ մովսէս ցանկայր տեսանել *զերեսս* աստուծոյ: - 234. Երկրորդ՝ զի զփոշին սրբէ որ ի յօդոյս նստի յաչքն. որպէս մեք ձեռօք սրբեմք *զերեսս* հայելւոյ: - 239. Իսկ զի կէսք քարց և անմորուք լինին, զի ջլապինտ է մորթ *երեսացն* որպէս զքաթ ձեռաց. վասն որոյ մազ ո՛չ բուսանի: - 245. Նոյնպէս յորժամ ամաչէ՝ զարիւնն սփռէ ի մարմինն, և քօղ արկանէ վասն ամօթոյն. յայնժամ յարենէն շառագունի մորթ *երեսացն*: - 245. Նոյնպէս և ի տրտմիլն սևանայ վասն սեաւ մաղձոյն որ տայ ի *յերեսն*: - 245. Որ արագ ընթանայ և զսպէ զինքն՝ և *զերեսն* կորակնէ՛ և զբոլոր մարմինն կծկէ՛, երկնչո՛տ է և ըռիշտ և աղուեսաբարոյ: - 247. Կամ ի փոփոխիլ *երեսացն*: - 250. Եւ ա՛յս է բարձր հասակն և կատարեալ. զի ի սմա պապ կարէ լինիլ մարդն *երեսն* ամենի: - 265. Զոր

օրինակ ո՛չ ասի մարդ մարդոյ նման գոլ ըստ մարդկութեան. վասն զի նոյնութիւն է և ոչ նմանութիւն. բայց ասի նման մարդ մարդոյ ըստ *երեսացն* և գունոյն և ձևոյն նմանութեան: - 272. Իններորդ՝ զի որպէս կողից *երեսն* որ ի փորն նայի՝ կոկ գոլով և մզղնա տեսակ. իսկ մէջն փուչ և մրրախառն. այսպէս սէրն զոր ցուցանէ առ այրն, նօսր առ ի ցոյցս՝ և *երեսս* միայն ունի. իսկ ի սիրտն զմրուր դառնութեան: - 276. Նա՛խ՝ ի տեսութենէն, զի ո՛չ ևս յաւել տեսանել *զերեսս* աստուծոյ: - 279. Եւ ըստ այնմ որ նշանակութիւն է, ցուցանէ զմարմինս մեր փոփոխական. որպէս այն որ փչեաց *յերեսս* մարդոյն շունչ կենդանի: - 282. Երեսունգ, *Երեսաց* հացն. և գառն. և աշտանակն. և քահանայական զգեստն: - 284. Երեսունեգ, Լուսաւորեալ *երեսացն*: - 284. Զի ո՛չ հաճեցաւ ի նա և ո՛չ ի զոհս նորա. և տրտմեցան *երեսք* նորա և այլն: - 287. Նմանապէս և մեծն ի մարգարէս աստուածախօսն մովսէս որ աստուած կոչեցաւ փարաւոնի. իշխելով տարերցս փոփոխման, որ ջրածինն էր՝ եղև վիմածին և կայծակնածին. որում լուսաւորեցան *երեսք*: - 288. Եւ **բ** *երեսին* մէջն **ծ** կանգնոյ լայնութիւն: - 297. Իսկ չորրորդն է՛ պատարագ տեառն մերոյ քրիստոսի որ ի մի դէմ անձնաւորութեան **գ** *երես* պատարագին բացայայտեցաւ: - 306. Իններորդ, նորա լուսաւորեցան *երեսքն* ի սինա: - 328. Նա՛խ՝ սեղան *երեսաց* հացին և գառին ի հիւսիսոյ կողմն: - 346. Նոյնպէս և սեղան խնկոց և *երեսացն* ցուցանէ զհոգիս սրբոց ելեալ ի մարմնոց և մտեալ դէմ յանդիման *երեսացն* աստուծոյ: - 346. *Երես* զիսկութիւն աստուածութեանն նշանակէ. զոր աստի կենօքս ո՛չ ոք կարէ տեսանել. որպէս զբոլորակ արեգականն. այլ ի հանդերձեալն տեսանեն ընտրեալք ըստ չափու: - 350. Վասն է՞ր լուսաւորեցան *երեսքն* մովսէսի: - 352. Երրորդ՝ զի փառք տախտակացն մեծացի ի լոյս *երեսացն*: - 352. Հինգերորդ՝ խնայեաց ի նա՛ տէր ո՛չ ցուցանել *զերեսս* իւր. այն կոչեաց զնա՛ տէր և արար զաչս նորա տէր և պատժօղ: - 352. Երկոտասաներորդ, լուսաւորեցաւ՝ զի քօղ արկցէ *երեսացն*. որ օրինակէ՛ զհին կտակարանս. որ քօ՛ղ է արկեալ և առագաստ մտաց նոցա. մինչև դարձցին առ տէր հոգիքն որպէս զմովսէս. և ապա վերասցի քօղն և յայտնեսցի լոյս գիտութեան նոցա: - 352. Վասն է՞ր *յերեսաց* սեղանն հաց և գինի և գառն դնէին. և մեք զգառն ո՛չ դնեմք: - 357. Այս ի վերայ *երեսաց* սեղանոյն ի սրբութիւնն: - 359. Իսկ ի ներսն, **ա**՝ հացին *երեսաց* և գառին. **բ**՝ խնկոցն. **գ**՝ շօթին և զիացին. **դ**՝ մին ա՛յլ **զ** հացին. զի **ժբ** հաց էր. և **բ** սեղան: - 364. Նա՛խ՝ գառն հանապազորդ. և նուէրք *յերեսաց* սեղանն և յողջակիզաց: - 372. Զի վարդավառին ա՛յն է, յորժամ կրկին խ պահեաց մովսէս ի լեառն և լուսաւորեցան *երեսքն*. վասն այն զկնի երկու յիսնակացն տօնեմք: - 373-374. Ութերորդ՝ զի դարձուցեալ է *զերեսն* առ աստուած՝ և զթիկունսն յաշխարհս: - 378. Զի որք *զերեսաց* հացն ի սեղանն բառնային՝ սարկաւագունք են: - 379. Զի հանապազ քօղ *երեսացն* մովսէսի առագա՛ստ է ի վերայ սրտից նոցա. և ոչ իմանան զտեսութիւն բանին. վասն որոյ ո՛չ հաւատան: - 405. Երկրորդ՝ յորժամ *երեսքն* լուսաւորեցան որպէս ադամայն ի դրախտին՝ և ի յարութեանն: - 409. Երկրորդ՝ և մի՛ փոքր կասցի օրէնքն, տեսանելով զլոյս *երեսացն* նուաղեալ: - 411. Իններորդ՝ զիա՞րդ զարհուրեցաւ կինն յետ երդմանն, և անկաւ *յերեսս* մինչ քաջալերեաց սաւուղ և եհարց: - 428. Հինգերորդ՝ զի անկաւ ի վերայ *երեսաց*: - 429. Ոմանք ասեն թէ ի տաճարէն *յերեսաց* սեղանոյն ընդ առաւօտն և յերեկոյն բերէին ագռաւքն: - 443. Ուստի և վեհագոյն իմացութեանց էից սերովբէն զքօղեալ *զերեսս* և զոտս մարդեղութեան խորհրդոյն պարուրեալ: - 456. Դարձեալ՝ օձն ի *յերեսս* երկրի, և վիշապն ի խորս և յանդունդս: - 488. Սպեղանեաւ, յորժամ *երեսք* նորա թքով մածեցան: - 491. Իսկ չորրորդն է՛ պատարագ տն մերոյ քրիստոսի որ ի մի դէմ անձնաւորութեան **գ** *երես* պատարագին բացայայտեցաւ. այսինքն մեծ գոլ մատուցօղն և ընդունօղն և պատարագն: - 491. Երրորդ՝ կապեալ ածաւ ի տունն կայիափայ. և անդ զթուքն կալաւ *յերեսն*. և մինչ ի վաղիւն հսկեաց: - 492. Երեքտասաներորդ, զի մարիամ ո՛չ խոնարհութեամբ կամէր մերձենալ յոտս նորա որպէս այլ կանայքն. այլ *յերե՛սն* դիմեաց նա հպարտութեամբ առ ի համբուրել զնա. իսկ տէրն կամեցաւ ուսուցանել նմա զխոնարհութիւն՝ արգել զնա: - 518. Մեղք է դարձուցանել *զերեսս* յանփոփոխելի բարւոյն որ է՛ առ աստուած. և դառնալ առ փոփոխելի բարին որ է արարածքս: - 569. Իսկ թէ հարկաւոր ժամանակ հանդիպի զպատւական մասունքն միայն. և կամ *զերեսս* միայն բաւական է լուանալ: - 588. Այլ և մարգարէն մովսէս դնէր *յերեսաց* սեղանն գառ մի խորովեալ. և հաց և գինի և չորրորդ մասն դորակի հանապազորդ. և ջուր ո՛չ դնէր: - 595. Չորրորդ՝ ի յօրինակն մի հաց և մի գառն խորովեալ լինէր. որ ընդ մասին գինւոյ դնէին *յերեսաց* սեղանն: - 597. ...և *երեսն* լըսնանայ վասն դեղնութեանն. և կապուտի ընդ կարմիրն խառնելով: - 620. Եւ յաչացն ի *յերեսն* սակաւ. որ արտասուքն ելանէ. բայց սակաւ ճանապարհս այս յաղթէ՛ զայն բազում տարւոյ ճանապարհն: - 620. Եւ դարձեալ՝ ի հնումն վեց դնէին զհաց *երեսացն*. և յաւուր շաբաթի կրկին զ: - 629. Որդի սուրբ՝ ցո՛յց մեզ *զերեսս* քո: - 659. Եւ դառնացեալ յոգոց հանէ, և այսր և անդր *զերեսն* շրջէ և թաքչիլ ո՛չ կարէ: - 669. ...և զբարձս ոտիցն և զգլուխն և *զերեսս* և զկուրծքն հարեալ. – 670. և *երեսքն* ամաչեաց: - 670. Եւ բամպակ *երեսացն* զպայծառ հաւատն: - 671. Իսկ ի վեր կոյս ունել

<u>զերեսս</u> մեռելոյն...: - 676. Եւ միջին սրբութին է կայանք հոգւոցն. ուր աշտանակն լուսոյ և խունկն և հաց *<u>երեսացն</u>*: - 682. Որք են անուշահոտ հոգիք սրբոցն հանդէպ *<u>երեսացն</u>* քրիստոսի ի տեղւոջ մշտնջենաւոր լուսոյն: - 682. Նոյնպէս սրբին ամենայն տիեզերք. զի *<u>երեսք</u>* երկրի այնպէս պայծառանայ որպէս զհայելի: - 728. Նախ զի դիւրաւ հալի մոմ ի հրոյ. այսպէս և լերինք *<u>յերեսաց</u>* բարկութեան հրոյն: - 728. Երրորդ զի պարզի հալեալ մոմ. այսպէս սևութիւն և թանձրութիւն երկրի ի դժոխս ժողովին և մարմինք մարդկան *<u>յերեսս</u>* երկրի: - 728. Եօթներորդ, զի ահագնակերպ երևի ի վերայ մեղաւորաց. մինչ ասիցեն լերանց թէ անկերուք ի վերայ մեր. և բլրոց թէ ծածկեցէք զմեզ *<u>յերեսաց</u>* բարկութեանն աստուծոյ որ նստի յաթոռ. որպէս ասէ տեսիլն: - 737. Իսկ ծուխն *<u>յերեսացն</u>* աստուծոյ, Նախ նշանակէ զահագին սպառնալիք բարկութեան տանջանացն. որպէս նա՛խ է ծուխն քան զհուր, և սպառնալիքն քան զտանջանս: - 749. Այլ նախ ասի միշտ տիւ ի վերին *<u>երես</u>* երկրի. ուր արեգակն և լուսին զկա՛յէ առեալ. իսկ ներքինն միշտ գիշեր և խաւար անփոփոխելի: - 750. Նախ ի տեսանելն *<u>զերեսս</u>* աստուածային որ է անճառելի ցնծութիւն. որպէս ասեն վարդապետք, այն է ճշմարիտ և միայն ուրախութիւն, և ո՛չ յաղագս ստեղծուածոյ, այլ ի ստեղծողին լինի. զոր իբրև ստանայցես, ո՛չ ոք բարձցէ ի քէն: - 762. Դիոնէսիոս զհաւատն տիպ ասէ. և Աղէքսանդրոս կնիք. և Պօղոս աներևոյթ իրաց *<u>երես</u>*. և Յօհան ոսկէբերանն՝ լոյս անյայտ իրաց: - 769

ՅԵՐԵՍՍ ԱՆԿԱՆԻԼ + Դարձեալ, *<u>յերես անկեալ</u>* արտասուալի դիմօք հողս և փոշի՝ սուրբ գարշապարաց ձերոց, աղերսեմ ի խորոց սրտէ զհարազատ գութ հարց և եղբարց մեր հոգևորաց: - 773

ԵՐԵՍՆԱՄԵԱՅ, ԵՐԵՍՆԱՄԵՆԻ + Եւ լ կանգուն բարձրութիւնն, զի բարձր հասա՛կ է մարդոյն. և պապ լինի *<u>երեսնամենի</u>*: - 293. Իսկ ի նորս՝ ի կատարեալ հասակն *<u>երեսնամեայ</u>* լինին քահանայք. ի հասակ մկրտութեանն քրիստոսի: - 379. Զի *<u>երեսնամեայ</u>* յառնեմք. զոր և լուսինն նուազի և դարձեալ լուսաւորի: - 399. Դաւիթ *<u>երեսնամեայ</u>* թագաւորեաց. և տէր մեր լամեայ մկրտեցաւ և ի գերեզմանէն յարեաւ: - 437. Սա *<u>երեսնամեայ</u>* թագաւորեաց ամս **խ**. կեցեալ ամս **հ**: - 452. Նա՛խ՝ զի մի՛ անընտել թուիցի մարդկան. զի թէ առ ժամայն ի ծնունդն եղեալ էր *<u>երեսնամեայ</u>* հասակաւ, առ աչօք համարէին զիրն. և կամ այլ ինչ: - 479. Ապա թէ ոչ՝ նա՛ որ զադամ *<u>երեսնամեայ</u>* ստեղծ, կարէ՛ր և նոյն հասակաւն ծնանիլ. այլ այն ո՛չ լինէր ըստ սովորութեան մեր որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 501. իսկ մարմինն յերեսուն ժամուն ի գերեզմանէն յարեաւ. զի *<u>երեսնամեայ</u>* մկրտեցաւ մարմնով և ել ի ջրոյն: - 516. Եւ ադամ *<u>երեսնամեայ</u>* ստեղծաւ: - 516. Եւ մեք ի հասարակ յարութեանն *<u>երեսնամեայ</u>* յառնելոց եմք: - 516. Տասներորդ՝ յա՛յտ է ի համազօրութենէ. զի երբեմն շարժէ՛ ախտ զմիտս. և երբեմն շարժի ի մտացն ախտ. որպէս ասէ երանելին եւագրիոս. եթէ մինչ *<u>յերեսնամեայ</u>* հասակս ախտն շարժէ զմիտս ի ցանկութիւն. և անտի յառաջ միտքն շարժէ զախտն: - 557. այսպէս և ննջեցեալք ամենայն ծեր և տղայ՝ յառնեն ի մի չափ հասակի *<u>երեսնամեայ</u>* որ է կատարեալ հասակ որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 721. Վարդապետք ասեն թէ՝ ամենեքեան կատարեալ հասակաւ յառնեն և մի թուով *<u>երեսնամեայ</u>*: - 726. և յայս թիւս ստեղծաւ ադամ որ է *<u>երեսնամեայ</u>*: - 726. Այլ որ առաւել մեծն է և հսկայանդամ, և կարի փոքր և փանաքի, *<u>յերեսնամեայ</u>* հասակն իւրեանց չափաւորին: - 726. Երրորդ՝ քանակաւ հասակին. զի իւրաքանչիւր ոք յիւրն *<u>երեսնամեայ</u>* յարիցէ. որպէս հարիւրամեան անցեալ և քառասնօրեայ մեռեալ. որ լինելոց էր *<u>երեսնամեայ</u>*, ի նոյն հասակն յառնեն: - 726

ԵՐԵՍՆԱՒՈՐ + Այլ ոմանք՝ **ճ**աւոր զերկին, և վաթսնաւոր զդրախտն, և *<u>երեսնաւոր</u>* զերկիրս ասեն նշանակեալ **բ** ցեղիցն յայնկոյս յորդանանու, և **թ** ցեղիցն յերկիրն քանանացւոց: - 391. Եւ որպէս ի մի արքայութիւնն օթևանք և փառք բազում են ըստ գործոցն. այսինքն *<u>երեսնաւոր</u>*. վաթսնաւոր. և **ճ**աւոր: - 504-505. Քառասունևմի, *<u>Երեսնաւոր</u>*, Վաթսնաւոր, և այլն: - 661. Եւ ըստ ոմանց կարծեաց զի տեղիք լիցին *<u>երեսնաւոր</u>* արդարոցն. որպէս ցուցանելոց եմք յառաջիկայդ: - 727. Զի՞նչ է *<u>երեսնաւոր</u>* վաթսունաւոր և հարիւրաւորն առակ աւետարանին: - 757. Երկրորդ, հաւատն *<u>երեսնաւոր</u>*. և յոյսն վաթսունաւոր. և սէրն կատարեալ հարիւրաւոր: - 757. Երրորդ, կուսութիւնն ճաւո՛ր է. և ամուսնութիւնն վաթսունաւոր. և դարձեալքն ի մեղաց *<u>երեսնաւոր</u>*: - 757. Չորրորդ, այլ և մարտիրոսք և ճգնեալքն ճաւոր. և ուսուցիչքն կաւոր. և ուսեալքն *<u>երեսնաւոր</u>*: - 757. Հինգերորդ, քահանայապետք հարիւրաւոր. և քահանայք վաթսունաւոր. և պաշտօնեայք *<u>երեսնաւոր</u>*: - 757. Եւ որք ի ծերութեանն գան յուղղութիւն, որպէս զսէզ դալարին, և տան պտուղ *<u>զերեսնաւորն</u>*: - 757-758. Ութերորդ, այլ և զղջացեալքն *<u>զերեսնաւորն</u>*. և խոստովանեալքն ըզկաւորն. և ապաշխարեալքն հատուցմամբ՝ զհարիւրաւորն: - 758. Իններորդ, և որք նախ քան զօրէնս՝ *<u>զերեսնաւորն</u>*. և որք ընդ օրինօքն՝ զկաւորն. և որք ընդ շնորհօքս, զհարիւրաւորն տացեն պտուղ: - 758. Տասներորդ, այլ և ի ժամանակս յայս առցեն սուրբք *<u>զերեսնաւորն</u>*. այսինքն զխնդութիւնն ի միտս: - 758. Այլ և են ոմանք որ ասեն զերկիրս մաքրեալ *<u>երեսնաւոր</u>*. և զդրախտն վաթսունաւոր. և զվերինն երուսաղէմ հարիւրաւոր: - 758. Ընդէ՞ր ոչ ասեմք *<u>երեսնաւոր</u>* արքայութիւն զերկիր՝ և այլն: - 758

ԵՐԵՐԻՄ + Յինգերորդ՝ *երերիլն*: - 287. Իսկ զի ասէ «*երերեալ*՝» յա՛յտ է իբրև զծառ մարմնովն: - 287

ԵՐԵՐՈՒՄՆ + Չորրորդ՝ երկիր. այսինքն զի *յերերման* և ի տատանմա՛ն է ի մէջ փորձանաց: - 210

ԵՐԵՒԱԿ + Եւ է երկինք՝ է գօտիքն են է մոլորակացն. որ է Զոհա՛լն. *Երևա՛կն*. Յրա՛տն. Արեգա՛կն. Լուսնթա՛գն. Փայլածո՛ւն և Լուսինն: - 183. Եւ է՛ առաջին և վերջին մոլորակացն *Երևակն*. զոր պարսիկք զօհալ կոչեն. ցուրտ է և չոր. **ք** ամ և կէս յամէ ի կենդանակերպն. և յերեսուն ամն վճարէ՛ զամենայն: - 189. Յինգերորդն փայծեղն է. որ է՛ ախոռ այրեցած արեանն. ցո՛ւրտ է և չոր. և ունի տանուտէր զզոհալն որ է *երևակն* ցուրտ և չոր գոլով: - 241. Եւ ութն ամիսն *երևակին* է ո՛չ ապրի: - 264. Ա՛րդ՝ առաջին դարն որ էր *երևակին* ընդ երկա՛ր ապրէին մարդիկքն. զի ունի *երևակն* յերկար ընթանալ զճանապարհն իւր. որ ի **լ** ամն վճարէ զկենդանակերպսն: - 291

ԵՐԵՒԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆ + Երրորդ՝ պարզևականն. որպէս մարգարէիցն *երևակայութեամբ*, կամ ի ձեռն մարմնոյ զգայութեանց: - 24. Իսկ դևք փոխեն *զերևակայութիւնն*. որպէս տապ ջերմութեանն: - 133. Իսկ այլք ասեն թէ՝ հրեշտակն ո՛չ երևի ձևացեալ մարմնովն և ո՛չ խօսի ընդ մարդոյն. այլ՝ դնէ զնմանութիւն դիտաւորութեան ի յաչքն կամ ի յականջն մարդոյն. և անդ ընդունի հասարակ զգայութիւնն զտեսակս այնմիկ, և տայ *յերևակայութիւնն* և յիմացականն. այսպէս երևին հրեշտակք և խօսին ընդ մարդոյ: - 145. Երկրորդ՝ կերպիւ խօսի հրեշտակն ընդ մարդոյ տպաւորութեամբ *երեւակայութեան*: - 145. Իսկ խօսի դևն ընդ մարդոյ՝ կամ փոփոխելով զգոյութիւնն որպէս հրեշտակն կամ զպատկեր նմանութեանն ցուցանէ տեսանելեացն. և կամ տպաւորէ՛ *յերևակայութիւնն*: - 145. Երկրորդ երկին՝ *երևակայութեան* տեսիլն դարձեալ նոցա: - 183. Նախ՝ որպէս ասացաւ ի վերոյ՝ երեք տեսութիւն սրբոցն է **գ** իրին. այսինքն զգայութեան. *երևակայութեան.* և իմացման: - 221. Ա՛րդ՝ դրախտն ո՛չ զգայութեամբ և ո՛չ *երևակայութեամբ*՝ այլ իմացմամբ տեսանի. վասն որոյ երրորդ երկին կոչի: - 221. Գիտնականին են՝ Միտք. Տրամախոհութիւն. Կարծիք. *Երևակայութիւն*. և Յասարակ զգայութիւն: - 248. Իսկ անբանք՝ *Երևակայութիւն*. Զգայութիւն. Յօժարութիւն. Բարութիւն. Ցանկութիւն: - 248. *Երևակայութիւնն:* Կարծիքն: Տրամախոհութիւնն. և Յիշողականն: - 249. Իսկ ներքինն՝ որ է հասարակ զգայութիւնն. *երևակայութիւնն*. կարծիքն. տրամախոհութիւնն. յիշողութիւնն որ է միտք. զի ամենայն ինչ ի յիշողականն մտանէ: - 249. Իսկ դևքն փոխեն *զերևակայութիւնն* և զզգայարանս, այլ ո՛չ զմիտս: - 336. Իսկ հրեշտակք կարե՛ն փոխել զմիտս և շրջել ի բարին. նաև *զերևակայութիւնս* և զզգայարանս, այլ ո՛չ զկամս: - 336. Երրորդ՝ *երևակայութեամբ*. որպէս եղիսէին ի տեսանել զզօրս հրեշտակացն, և մանկանն ո՛չ տեսանել: - 536. Չորրորդ՝ զմիտս լուսաւորելով յայտնապէս առանց *երևակայութեան* միայն միտքն լուսաւորեալ ի շնորհաց հոգւոյն. որպէս մովսէսին որ ասէր (ո՛չ տեսլեամբ և երազօք խօսեցայց և երևեցայց քեզ. այլ բերան ի բերան դէմ յանդիման տեսլեամբ:) – 536. որ է՛ հասարակ զգայութիւն. *երևակայութիւն*. կարծիք. տրամախոհութիւն. և միտք որ է՛ յիշողութիւն: - 622. Եղիցի անդ *երևակայութիւնն* չարակարծիք: - 751-752. Բարւոք ասացաւ յարարչէն. զի թէ և բնութիւն թարց *երևակայութեան*, և արհեստ հանդերձ *երևակայութեամբ*, սակայն կամք արարչական ետ նոցա բնական և բանական կարողութիւն. և ոչ ինչ վայրապար կազմեն զտեսակ գոյացական և զտեսակ պատահական. խնդրելով ոմն պարզ նիւթ. և ոմն տեսակացեալ: - 786

ԵՐԵՒԵԼԻ + Եւ ապա ի բարձր հանէ վարդապետութիւն զբնութեանցն միաւորութիւն. ասէ՝ այլ և այլ յորոց փրկիչն. եթէ ոչ՝ նո՛յն է *երևելին* և աներևոյթն. անժամանակն և ընդ ժամանակաւն: - 80. Զբանն աներևոյթ և անժամանակ ասաց. և զմարմինն *երևելի* և ժամանակեայ: - 80. Քանզի ներքին մասամբ ի ձեռն զգայութեանց ճանաչէ *զերևելիս*. որպէս քար: - 103. Ո՞րպէս տեսանէ աստուած զէքս. զի զգայութիւն ո՛չ ունի. որպէս մեք ներքին զգայութեամբ զիմանալիս՝ և արտաքին զգայութեամբ *զերևելիս* տեսանեմք: - 118. Երրորդն է նշանական աստուածաբանութիւն. որ ի զգալի կերպարանաց փոխակցիմք յիմանալի տեսութիւնն. թէ զի՞նչ նշանակէ մարդ *երևելին*. կամ առիւծ. գառն. հուր. լոյս. և այլն: - 122. Եւ է սա՛ երրորդ ըստ կարգի. զի *յերևելեաց* և ի մարմնականաց աստուածաբանութիւնս այս յառաջագայի: - 122. Իններորդ՝ զի նշանակեալքն՝ վայրիք գազանք՝ հրեղէնք՝ և թևաւորք երևէին. ցուցանելով թէ արտաքոյ և հեռի՛ են *յերևելեացս* բնութեանց. և անըմտելք և վայրենիք: - 132. Վեցերորդ՝ ի պատահմանցն իմանամք զգոյն. և *յերևելեացս* զաներևոյթն աստուած: - 171. Եւ է՛ միւս բարի խառնակն և պատրուակեալն. որպէս է աշխարհական բարին. զի գունով և *երևելեաւ* բարի է, այլ ի ներքոյ ծածկեալ չա՛ր է. յայսմանէ հրաժարէ՛ զմեզ ոչ մերձենալ: - 224. Այսպէս և մարդն թէպէտ յետոյ ստեղծաւ, մեծ և պատուակա՛ն է քան զամենայն *երևելի* արարածս: - 230. Որպէս և իմաստունքն ասացին զամենայն *երևելիս* յարացոյց իմանալեացն. զոր գոյ և որակ կոչեն. և զնիւթս պատկեր գոյին. զի որակն և գոյք անմարմին են և աննիւթաբար ի մտածութիւնս երևին: - 236. Երկրորդ՝ աստուած տէ՛ր է և իշխան և ինքնակալ արարածոց. և զամենայն *երևելիս* հնազանդ

և ծառայ արար մարդոյն: - 271. Երրորդ՝ զի *երևելի* սրբութիւն մարմնոյն՝ զաներևոյթ սրբութիւն հոգւոյն նշանակէր: - 347. Այլ և քահանայապետն դատապարտեաց *զերևելին* մարդ խաչիլ: - 369. Երկրորդ՝ ի յարարածոցս տեսանի արարիչն. զի *երևելի* արարածքս թարգմա՛ն են նորա: - 406. Նա՛խ՝ զի *երևելի* էր և ո՛չ անարգ ոք. որ և սակաւ ինչ յառաջ փառօք եմուտ ի քաղաքն: - 490. Վասն է՞ր նախ քան զխաչն և զհամբարձումն ոչ պարզևեցաւ հոգին սուրբ *երևելի* նշանօք: - 521. Այլ համաձայնին. զի երկոքեանն հաւատն և յոյսն՝ են յոչ *երևելիսն*: - 574. Զի *երևելիքս* տիպ և գաղափա՛ր են աներևութիցն: - 671. Երկրորդ *երևելի* ձայնն հրեշտակապետին. որպէս ձայնն փողոյ ի սինա լերինն. և ազդումն զօրութեանն քրիստոսի: - 713. Այլ արդ՝ թէ օրըստօրէ յառնէր իւրաքանչիւր ոք, հաւատ յարութեանն խափանէր. զի հաւատն ոչ *երևելեացն* է: - 717. Սակայն *երևելի* աթոռ ի յօդոյդ կազմեալ հաւատացեալ լինի. զի ամենայն ոք տեսցէ նստեալ: - 736. Եւ չորք է յատկութիւն որդանցն. զի *երևելեօքս* աներևոյթն իմանի: - 753

ԵՐԵՒԵՑՈՒՑԱՆԵՄ + Եւ զբոյսս զանազան առաքինութեանց ընծիւղեալ *երևեցուցանեն*: - 126. Եօթներորդ՝ զի փչեաց ի նա զշնորհաց հոգին զանազան պարգևաց, այժմ զքահանայութեան շնորհն *երևեցոյց* ի նա՛: - 219. Ութերորդ՝ զխոհեմութեան և խօսից և ձայնից և տէրութեան շնորհն այժմ *երևեցո՛յց* ի յադամ: - 219. Զի ի կոչումն անուան՝ չորքս այսոքիկ երևին միանգամայն. բանն և խօսքն և ձայնն և տեսութիւնն. այսոքիւք զմարդն կատարեալ *երևեցոյց* աստուած: - 219. Իսկ տըննկականն միայն գործ է ի կերակրիլն և աճիլն, նա նկարէ յինքեան ի զգայութեանցն և ի մտացն ըստ տկարութեան իւրոյ անկարգաբար *երևեցուցեալ* ի յիշատակարանս մտացն որպէս ասացաք: - 268. Եւ զչորեքկին որպիսութիւնս զայսոսիկ *երևեցոյց* ի մարմինն ի՛ւր նախ քան զխաչն: - 282. Նա՛խ՝ զկերպն ադամայ որ ի դրախտին՝ *երևեցոյց* յինքեան. զոր ետես մահ և ընկէց զթագն իւր: - 352. Վհուկն ա՛յն է, որ ի վհաց և յանդնդոց մեռեալս կերպարանեն. դևք ի կերպս մարդկան երևին. զոր դևակոչ ասեն և հազիմաթ. և Նշանագէտ, որ ի գերեզմանս ննջէ և նշանաւոր մարդ կերպարանէ. որպէս զսամուէլ սաւուղայ *երևեցոյց* հարցուկ կինն: - 388. Երկրորդ՝ ուստի՞ ճանաչեաց թէ սամուէլ է. զի ահա՛ կինն ասաց. այլ որպէս կինն *երևեցոյց* զձևն, նոյնպէս կարծեաց և սաւուղ: - 429. Նախ նշանակէ զպէս պէս զօրութիւնս քրիստոսի. որ երբեմն զբարձրագոյնս ներգործէր և երբեմն զնուաստագոյնս *երևեցուցանէր* յինքեան: - 493. Ութերորդ՝ զի ամենայն տեսակք ախտիցն ի՛ր մի *երևեցուցանեն* մեզ. որպէս գողութիւն զինչս, և պոռնկութիւն զհեշտութիւն. իսկ հպարտութեանն ո՛չ գոյ ամենևին ակնկալութիւն: - 562. Են և այլ բազում վկայութիւնք ի գրոց սրբոց որ զայսպիսի հերձուածս սուտ և ընդունայն *երևեցուցանեն*: - 590. Այլ արկանելիք սպիտակ՝ զծաղկեալ նոցա առաքինութեանն *երևեցուցանէ* զպայծառութիւն յետ ի թանձրութենէ մարմնոյս փոխելոյն. զոր զգեցեալ են նախ քան զխոստացեալ զփառսն. - 696. Եւ կախարդութեամբ *երևեցուցէ* զինքն մեռեալ և երեքօրեայ յարուցեալ. և զայս ամենայն արասցէ դիւական երևմամբ և կախարդական արուեստիւք: - 708. Եւ զորպիսութիւն յարութեան մեր ի յաստուածացեալ մարմինն իւր *երևեցոյց.* - 716. Եւ այս՝ փոփոխումն յանեղ բնութիւնն *երևեցուցանէ* որ է՛ անդունդ հերձուած: - 778. Այսպէս և ադամ զղջմամբ իւրով ընկալաւ. այսինքն *երևեցոյց* յինքեան զկորուսեալ շնորհն: - 783

ԵՐԵՒԵՑՈՒՑԻՉ + Եւ կոչի սէր, զի շարժէ՛ զմեզ. և յառաջածու զօրութիւն է. և *երևեցուցիչ*. և միաւորիչ. զի այսոքիկ սիրոյ ներգործութիւնք են. վասն այն կոչի սէր: - 128

ԵՐԵՒԻՄ + Վեցերորդ՝ թէ չարն է յաստուծոյ, *երևի* թէ աստուած պատճառ է չարեաց: - 14. Եւ եթէ երկուցն **բ** է սկիզբն, և այսպէս ի յաստուած *երևի* երկու սկիզբն, կամ երկու անսկիզբն ըստ մանիքոսի: - 14. Չորրորդ ասեն՝ թէ չարն ո՛չ է յաստուծոյ, ապա *երևի* թէ այլ ոմն է չարի սկիզբն, և այլ ոմն բարւոյ. և լինի բ սկիզբն բարի և չար ըստ մանիքոսի: - 16. Իսկ չար փոխանակ բարւոյ ո՛չ առնէ ըստ որում անիրաւութիւնէ. այլ առնէ երբեք ըստ որում նախախնամութիւնէ. զի ի չարէն լինիցի բարի. թէպէտ մեզ չար *երևի*, այլ այս ևս բարի է. որպէս հիւանդութիւն. փորձութիւն. և այլն: - 18. Զի ի նըւազիլ ողջութեան՝ հիւանդութիւնն *երևի*. և ի նըւազիլ մարմնոյ՝ ապականութիւնն պատահի: - 22. Իսկ չարն ըստ ենթակային էանայ և *երևի*, և ըստ ինքեան ոչընչանայ և ապականի. զի ո՛չ է է. և ո՛չ գոյ: - 23. Իսկ չարն ի յէութեան *երևեալ*՝ փոխի դարձեալ յոչինչ և յոչ գոյ: - 23. Վասն այնորիկ ո՛չ *երևի* ճշմարիտ նոցա, զոր ո՛չ ըմբռնէ միտք. և ո՛չ այլ իրիք հաւատան, բայց միայն զայն՝ զոր իմանան: - 31. Հինգերորդ՝ զի նոցա պատճառ *երևի* սատանայ մոլորութեամբն: - 33. Եւ թէ գոյր երիցագոյն, լինէր պատճառն և գերագոյն քան զաստուած. իսկ ստեղծանելն *երևի* պատճառաւ. այսինքն վասն փրկութեան մարդկան: - 41. Երկրորդ՝ զի որպէս ամէն ոք իւր զգեստիւն ճանաչի, այսպէս և քրիստոս մարմնով *երևեալ* յայտնեցաւ աշխարհի: - 43. Մեզ ճշմարտապէս ստեղծօղ՝ որպէս և նմա ո՛չ բանին՝ այլ *երևելոյն*: - 43-44. Եւ այս ոչ էութիւն և չարութիւն՝ առ մեզ կարէ՛ *երևիլ*, զի մասա՛մբ ունիմք զկարողութիւն և ո՛չ կատարեալ: - 44. Դարձեալ՝ փորձիչս այս փառասիրութեամբ յառաջեաց առ քրիստոս.

ուստի և ի բանից իւրոց *երևի* թէ ամենայն պատուիրանացն պահպանօղ եմ. զոր տէրն պակաս լինել յանդիմանեաց: - 47. Եւ թէ յորդւոյ` *երևեցաւ* ասեն և թոռն ոմն մեզ աստուած: - 52. *Երևի* յայտնապէս սուտ. քանզի ասէ յառաջին կորնթացւոցն, «թէպէտ բաժինք շնորհաց են, այլ հոգի նոյն է. թէպէտ բաժինք պաշտամանց են այլ տէր նոյն է. և թէպէտ բաժինք յաջողութեանց են, այլ աստուած նոյն է. որ յաջողէ զամենայն յամենայնի»: – 59. Ապա ուրեմն *երևեալն* մարմնով և խօսեցեալն է որդի աստուծոյ և մի ընդ հօր: - 73. Երրորդ` զի մի՛ Երրորդութիւնն մարմնացեալ *երևեսցի*: - 76. Եւ *երևեալ* մարմնովն մի բնութիւն տեսակացեալ և մի անձնաւորութիւն. մի տէր. մի որդի. ըստ սուրբ հարցն ուղղափառութեան: - 76. Զոր յայսմանէ *երևի* երեք եղանակ միաւորութեանն զանազանապէս: - 77. Ասի դարձեալ` մարմնով ծնեալ. և մարմնով *երևեալ*. և մարմնով շրջեալ. և այլն: - 79. Եւ ո՛չ ասի մարդով ծնեալ. և մարդով *երևեալ*. կամ մարդով շրջեալ. և այլն: - 79. *Երևի* ապա զի աստուծոյ ո՛չ ասեն զմասունքն, այսինքն զձեռն և զոտն. ապա ըստ նոցա և մարմինն չէ աստուծոյ մարմին. և արիւնն չէ աստուծոյ. և հոգին չէ աստուծոյ. այլ ամենեքեան սոքա մարդո՛յ են: - 91. Ապա ուրեմն *երևեցաւ*` զի թէ մասունքն քրիստոսի ասին և աստուծոյ ո՛չ ասին, յա՛յտ է թէ զքրիստոս ո՛չ խոստովանին աստուած: - 91. Երանելին պօղոս` զխորհուրդն աստուածպաշտութեան յայտնի և մեծ ասէ. ըստ որում *երևեցաւ* բանն մարմնով. բնաւին ապա բաժանելն ի մարմնոյն ամբարշտութիւն է և իմացմամբ և բանիւ: - 93. *Երևի* թէ բաժանե՛ս զմարդկութիւնն և ուրիշ իմանաս զմարդն և զաստուածն: - 95. Բայց կամեցաւ և յայտնեաց զինքն որդի և զհայր` ի ձեռն նշանաց աշակերտաց իւրոց. որպէս ի պտղոյն ծառն *երևի*: - 96. Ո՞րպէս *երևի* անմարմինքն. մարմնո՞վ, առ աչօ՞ք, թէ իսկութեամբ: - 102. Եւ աստ *երևի* կրկին յատկութիւն` և կրկին հասարակութիւն: - 106. Ապա *երևի* **բ** անսկիզբն և անվախճան: - 116. Որո՞վ զանազանին և հաւասարին բացբարձականքն և ուրացականքն. զի մի և նոյն *երևին*: - 124. Չորրորդ` մանր փոշին ի շո՛ղն *երևի*: - 125. Եւ տէր մեր յարևելից ի հօրէ, և առ մեզ *երևեալ* ի մօրէ՝ լուսաւորեաց զմեզ: 125-126. Այլ և մեծ առ հաւատացեալս, և չափաւոր անհաւատիցն *երևի*: - 127. Երկրորդ` զի ոտք վերջին է մասն. և ի վերջին ժամանակս *երևեցաւ* մարմնով քրիստոս: - 130. Չորրորդ` զի թէ պատւական նիւթով *երևէին* որպէս արեգակն` հուր` ոսկի` և ակն. գիտէաք թէ զնոյն բնութիւն ունին, և ո՛չ այլ ինչ գերիվերոյ: - 132. Իններորդ` զի նշանակեալքն` վայրիք գազանք` հրեղէնք` և թևաւորք *երևէին*. ցուցանելով թէ արտաքոյ և հեռի՛ են յերևելեացս բնութեանց. և անըմռնելք և վայրենիք: - 132. Ո՞րպէս *երևին* անմարմինքն. մարմնո՞վ, առ աչօ՞ք, թէ իսկութեամբ: - 133. Իսկ ասա աչքն զօրանայ ի տեսանել *զերևեալ* պատկերն կազմեալ ի յօդոյ: - 133. Եօթներորդ` այն *երևեալ* և ո՛չ կայացեալ. և աստ *երևեալ* և կայացեալ, որպէս ասեմք զեղջերուաքաղն անուանեալ և ո՛չ ենթակայացեալ. իսկ զեղջիւրն անւանեալ և էացեալ: - 133. Իսկ այլք ասեն թէ` հրեշտակն ո՛չ *երևի* ձևացեալ մարմնովն և ո՛չ խօսի ընդ մարդոյն. այլ` դնէ զնմանութիւն դիտաւորութեան ի յաչքն կամ ի յականջն մարդոյն. և անդ ընդունի հասարակ զգայութիւնն զտեսակս այնմիկ, և տայ յերևակայութիւնն և յիմացականն. այսպէս *երևին* հրեշտակք և խօսին ընդ մարդոյ: - 145. Վասն զարդու գործոց իւրոց. որպէս նըկարիչ զթուխ գոյնն ի ներքոյ դնէ` զի սպիտակն և այլ պատւականքն *երևեսցին*: - 149. Նոյնպէս երևմամբ չարեացն` արդարքն պայծառագոյն *երևեսցին*: - 149. Բայց թէ թոյլ տըւութեամբ` որ մեզ *երևի* չար. և է՛ ծածուկ բարութիւն ի նմա: - 158. Եւ ըստ ա՛յսմ կերպի է փորձութիւնն բարի. զի բնութեամբ չար է. և պատճառէ՛ զչար մեղքն. բայց պատահեցաւ ոմանց զի յաղթեցին փորձութեանց և ընտրիք *երևեցան*: - 160. Եւ այսպէս աբրահամ և յոբ և այլք սուրբք փորձութեամբն *երևեցան*, և գտան արդար և սուրբ և անարատ: - 161. ...կեղծաւոր և անկեղծ սէրն առ աստուած փորձութեամբն *երևի*: - 162. Առ այնոսիկ որք ասեն` անկա՛ր է աստուծոյ առնել զաշխարհս ոչ ինչ. մինչ զի ո՛չ *երևիլ* սկիզբն լինելութեան սորա: - 162. Դարձեալ` կամքն աստուծոյ անփոփոխ է. զի ո՛չ տարակուսի և ո՛չ զղջանայ. ապա թէ արար աստուած զաշխարհս ի գոյութիւն` այժմ առնէ յանգոյութիւն, *երևի* փոփոխումն անփոփոխելոյն. կամ զղջումն և երկբայութիւն. որ օտա՛ր է արարչականն կամաց: - 162. Եւ թէ ոք ասիցէ, եթէ աստուած զոր ոչ կամի` ո՛չ կարէ, որպէս զչար զի ո՛չ կամի և ո՛չ կարէ. նոյնպէս զմեղս և զայլսն. ապա *երևի* անկարութիւն ի յաստուած գոլ: - 163. Իսկ որ ասէ, մինչ զի ո՛չ *երևիլ* սկիզբն լինելութեան սորա: - 163. Եւ որովհետև գիտացեալ եղև այս, ապա յա՛յտ է թէ անկա՛ր է ոչ *երևիլ* սկիզբն լինելութեան աշխարհի. ըստ այնմ որ էր ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ: - 164-165. Եւ թէ ոք ասիցէ, *երևի* ապա թէ քահանայագործութիւն պոռնկին ո՛չ լինի կատարեալ. վասն այն արգիլեալ է ի գործոյն: - 167. Այլ արդ` *երևի* թէ արարածք պատահումն են ի յարարիչն զի յետո՛յ եղեն: - 169. Նախ` զի պատահմունքն են յէութենէ իրին *երևեալ*. այլ արարածք ոչ յէութենէ, այլ ի կամաց արարչին յոչնչէ ներգործեալ են: - 169. Եւ թէ ոք ասիցէ, որովհետև ներգործութիւնքն բնութեանց հետևին, որպէս հուրն միշտ այրէ, և ջուրն ցրտանայ և ջերմանայ. ապա ճշմարիտ *երևի* բանն դամասկացւոյն` եթէ է՛ ի քրիստոս կրկին ներգործութիւն. որպէս և կրկին

բնութիւն: - 174. Քանակաւն և որակաւն. զի սոքօք անհատ գոյացութիւնն *երևի*: - 174. Երկրորդ՝ առաջին ստեղն է հայր. ոչ յումեքէ. միջինն որդի ծնունդ ի հօրէ. վերջինն հոգի բղխումն ի հօրէ և ելումն յորդւոյ. զի որդւովն *երևի*. և հարթ հաւասար աստուածութեամբ և արարչութեամբ: - 178. Եւ զի ո՛չ է ի տեղւոջ աստի յայտ է, զի տեղին է վերին և ներքին և միջին. և արտաքոյ աշխարհիս ո՛չ *երևին* սոքա: - 180. Երկրորդ՝ զի ո՛չ *երևի* ի նմա սկիզբն և ո՛չ կատարած: - 182. Վեցերորդ՝ զի թէ երկինքն ո՛չ էր բոլորակ, յայնժամ արեգակն և այլ աստեղք յորժամ գային ի մէջ երկնից, մեծագոյն *երևէին*. քանզի ի միջին կիտէն երկնից առ մեզ է ուղղական գիծ. իսկ յարևելից առ մեզ է՛ խոտորնակի գիծ. և ուղղական գիծն կա՛րճ է քան զխոտորնակ գիծն: - 183. Ապա ուրեմն ո՛չ երբէք մեծագոյն *երևի* աստղ՝ յորժամ է ի միջին կէտն՝ քան յորժամ է յարևելս կամ յարևմուտս: - 183. Եւ զայս գիտել պարտ է. զի մեծն ներսէս զհաստատութիւնն՝ արփի ասէ և եթեր կոչէ. զոր արտաքինքն եերորդ տարր ասացին որ ո՛չ *երևի* մեզ: - 184. Յայտնի՛ է աշխարհի. ըստ որում աղտ յերեսն *երևի*: - 187. Մերձ եկեալ ի նոյն կենդանակերպն՝ սակաւ լոյսն առնու ի նմանէ յարևելից կողմանէ. թէպէտ մեզ ի յարևմտիցն *երևի*. այլ նմա՛ արևելից մասն է որ զլոյսն առնու: - 187. Եւ այլք ասեն թէ՝ կերպն է ցամաք երկրիս. որպէս հայելին զմարդոյ կերպն յինքն *երևեցնէ*: - 187. Զի՞նչ է որ ի նորիլն եղջերակերպ *երևի*: - 187. Եւ այս հաւանելի՛ *երևի* վասն կրկին պատճառի: - 188. Զի լուսինն ընդ երեկս *երևացաւ* և մետասանօրեայ ստեղծաւ: - 191. Եւ զի նըւազ լոյսքն *երևին*: - 196. Զի և ներկայ ժամանակս որ յայտնի *երևի*, այսպէս անյայտ և անկայուն է. զի ո՛չ ոք կարէ զվայրկեան ժամանակի մի ստուգել որպէս ասէ ժողովօղն՝ «յառաւօտէ՛ մինչև ցերեկոյ փոփոխի ժամանակն»: – 199. Նոյն և սա՛ գոլորշի՛ է վերացեալ հողմոց. և մերձեցեալ ի հուռն՝ վառի՛ ի նմանէ. և բռնութեամբ հողմոյն վարեալ *երևի* իբրև զթռիչ աստղ և փութով շիջանի: - 203. Վասն է՞ր նա՛խ ծաղիկն և ապա պտուղն *երևի*: - 212. Որպէս ի մեզ նախ զգայականն *երևի*, և ապա՛ բանականն: - 212. Դարձեալ՝ ծաղիկն է հրոյն՝ որ նախ շարժի և *երևի*: - 212. Ապա ուրեմն *երևի* թէ ի մին տարրէ գոյացան ի հողոյ կամ ի ջրոյ: - 214. Երկրորդ՝ զի ի հողն կան **դ** տարերքն ամբարեալք. որպէս *երևին* ուր ուրէք երակ հրոյ և երակ հողմոյ և երակ ջրոյ: - 214. Նոյնպէս և ի ջուրն կան այլ գն. հողմն *երևի* ի գոլորշիքն. և հուրն և հողն՝ կայծն ի վայր անկեալ քար լինի: - 214. Երրորդ՝ զի ինքն երկիրն ունի զթանձրութիւն որ հողոյն է. և զմածումն որ է՛ ջրոյն. և զշարժումն որ է հողմոյն. և *զերևիլն* որ է հրոյն: - 214-215. Նոյնպէս և ջուրն ունի զսոսա. զի շօշափելի՛ է՝ և մածեալ՝ և շարժի՝ և *երևի*: - 215. Եւ սոքա հաւասարապէս *երևին* յամենայն կենդանիս: - 215. Ութերորդ՝ ի նոյն ինքն ի շօշափականն *երևին* **դ** տարերքն: - 215. Իններորդ՝ նոյն ինքն մարմին կենդանւոյն է՛ շօշափելի և է՛ կալեալ և մածեալ. և շարժի և *երևի*. որպէս ասացաք վասն հողոյն: - 215. Զի ի կոչումն անուան՝ չորքս այսոքիկ *երևին* միանգամայն. բանն և խօսքն և ձայնն և տեսութիւնն. այսոքիւք զմարդն կատարեալ երևեցոյց աստուած: - 219. Ո՞ւր *երևի* անապականութիւն նորա: - 223. Այսպէս *երևի* թէ և դրախտին պտուղն նորն զհինն փոխէ՛: - 224. Վասն որոյ պա՛րտ էր լինիլ նոցա նախ որ փոքունք և անպատիւք են, զի *երևեսցի* մեծն և պատուաւորն այսինքն մարդն: - 230. Եւ նւազեալ յայսցանէ գոյնն՝ մնայ պատկեր ի քանակէ և ի ձևոյ և ի տեղւոյ *երևեալ*. որպէս յա՛յտ է ի մեռեալ մարդն: - 236. Իսկ միայնացեալ որակ ի ձևոյն, *երևի* աննման. զի նմանն ի վերայ որակութեան ասի. որպէս ծանրութիւն: - 236. Իսկ երրորդն թէ վասն է՞ր յամենայն իրս *երևի* նման և աննման. որպէս ի շնչաւորս և յանշունչս. ի կենդանիս և յանկենդանս և յայլսն ամենայն: - 236. Որպէս և իմաստունքն ասացին զամենայն երևելիս յարացոյց իմանալեացն. զոր գոյ և որակ կոչեն. և զնիւթս պատկեր գոյին. զի որակն և գոյք անմարմին են և աննիւթաբար ի մտածութիւնս *երևին*: - 236. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ աստուած զամենայն ինչ բարի՛ է ստեղծեալ, և սոքա չար *երևին*: - 237. Ութերորդ՝ զի ո՛չ *երևէր* բարեկամն և թշնամին. սիրելին և ատելին. և լինէին բազում սպանութիւնք և աւերք. զի ոչ զգուշանային միմեանց: - 238. *Երևի* ապա թէ ճշմարիտ են պատկերացոյցքն, որ զբարս մարդոյն յայտնեն: - 246. Յաչաց նայիլն. ի ձեռաց շարժիլն. և յոտից գնալն *երևի*: - 250. Ընդ դէմ այսմ *երևի* մեծին: - 251. Երկրորդ՝ զի զօրութեամբ ունի զհոգին յինքեան ծածկեալ. որ յետոյ ներգործութեամբ *երևի*: - 254. Երրորդ՝ ևս յայտնի. զի ընդ նիւթոյ կազմութեանն համանգամա՛յն է և երևումն ոգւոյ. զի յորժամ անկատա՛ր է նիւթն, միայն կերակրիլն *երևի* ի նմա: - 255. Եւ յորժամ կազմի զգայութիւնն, շունչն *երևի* ի նմա: - 255. Եւ յորժամ ձևանայ ի կերպ մարդոյ, յայնժամ բանական հոգին *երևի* ի նմա ի խնամոցն աստուծոյ: - 255. Եւ օրինակ այսմ, որպէս ի ծագել արևուն՝ նախ նշոյլքն *երևին* և ապա յետոյ արեգակն: - 255. Եւ դարձեալ՝ որպէս հատն ցորենոյ ունի առ ինքն զօրութեամբ զխոտն և զծաղիկն և զհասկն. և սոքա համանգամա՛յն են ի հատն այն զօրութեամբ. որ յետ ժամանակաւ ըստ դասի *երևին*: - 255. Եւ կամ որպէս պատկերագործք մինչ զոտն և զձեռն նկարեն՝ ո՛չ *երևի* պատկեր մարդոյ. այլ ոտից և ձեռաց: - 255. Եւ յորժամ ձևանայ դէմքն, ի նոյն ժամն *երևի* յինքեան պատկերն մարդոյ: - 255. Այսպէս և բանական հոգին համանգամայն *երևի* ընդ ձևանալ մարմնոյն: - 255. Եւ համանգամայն

երևի ասեմ. զոր օրինակ նիւթն այն ունի առ ինքն ծածկեալ զմասունս մարմնոյ. զծեռս և զոտս, զմիս և զմազ, որ յետոյ *երևին* ի նմանէ: - 255. Նախ տնկականն. և ապա զգայականն. և ուր սոքա *երևին* ի հրամանէն աստուծոյ, *երևի* և անդ բանականն: - 255. Վեցերորդ՝ զի զգործն կենդանւոյ տեսանեմք ի նա որ է՛ ջերմութիւն, շարժութիւն, և ներգործութիւն. որ *երևի* ի կազմելն զիւրն: - 256. Երրորդ՝ զի զօրութեամբ է նիւթն պա՛րտ է ծածուկ գոլ, զի ներգործութեամբ *երևեսցի*: - 256. Երրորդ՝ զի զկենդանութիւն ունի և ո՛չ *երևի*: - 256. Եւ թէ ասիցէ ոք, ապա *երևի* թէ և բանական հոգին ի ծնողա՛ցն հատանի կամ գոյանայ: - 257. Նիւթ մարմնոյն է ի ծնողացն. այլ հոգին ո՛չ է ի ծնողացն. այլ ի հրամանէն աստուծոյ գոյանայ և *երևի*: - 257. Եւ թէ ոք ասցէ, *երևի* ապա թէ զ հոգի է ի մարդն զանազանութեամբ էացեալ: - 258. Թէպէտ յայլ և այլ ժամանակս *երևին* սոքա. այլ մի են էութեամբ: - 259. Երկրորդ՝ զի թէ այլ և այլ էր հոգի, ի յայլ հոգւոյ տեղիս ո՛չ բնակէր այլ հոգի որպէս յայլո՛յ կաղապար. և ա՛յլ դրօշած ի յա՛յլ կնիք. այլ մի է. վասն այն որ յետոյ *երևի*, յառաջնոյն խառնուածն կարէ՛ բնակիլ: - 259. Այլ զանազան զօրութիւն ի զանազան ներգործութեանցն *երևի*. որ է՛ աճիլն. զգալն. և խորհիլն: - 259. Եւ օրինակ այսմ դարձեալ տե՛ս զնշոյլս արեգականն. որ նախ *երևի*՝ և ապա արեգակն: - 260. Եւ թէ ասիցէ ոք, *երևի* ապա թէ հոգին ինքն առ ինքն նախկին է և յետոյ եթէ մի է հոգի: - 260. Եւ թէ ասիցէ ոք, *երևի* ապա թէ առաջին զօրութիւն հոգւոյն տնկականն է՝ և վերջին բանականն որ է՛ յոյժ անպատշաճ: - 260. Եւ թէ ոք ասիցէ, *երևի* ապա թէ յառաջագո՛յն է հոգի քան զմարմին, և յետոյ մասամբ *երևի*: - 260. Այլ է՛ նա՛խ էացեալ ի բանն աստուծոյ, և համանգամայն ընդ մարմնոյն *երևեալ* ի պարգևաց այնմ նախատես բանի: - 260. Եւ ի հա աւուրցն ի վեր՝ *երևեալ* շնչոյն ծնակերպէ՛ զկերպ մարդոյ մինչ ի խ օր արու մանկան. և իսկոյն հեղի ի նա՛ հոգին բանական ի շնորհացն աստուծոյ ծագեալ ի նա: - 261. Նոյնպէս և յղանալն հանդերձեալ է, և վախճանեալ անցեալն, որ ո՛չ *երևին*. այլ միայն ծնեալն *երևի* որ է՛ ներկայ: - 267-268. Եւ արդ՝ ի դ իրս *երևի* իշխանութիւն թագաւորին: - 271. Քաննե, ասէ լուսաւորիչն մեր, թէ ծն մարդոյ *երևեցաւ* ի ստեղծանելն, զոր առնելոց էր զնոյն մարմին յետոյ ժամանակի. և ի նոյն պատկերն արար զմարդն: - 272. Իսկ մարգարէութիւնն լռեաց, զի ո՛չ ևս *երևի* բան մի յիշատակ շնորհաց նորա: - 279. Երիցս *երևիլ* ի տաճարին: - 283. Եօթն ազգ բարեգործութեան տեսակ *երևի* աստ ի հաբէլ. վասն որոյ և է պարգևաց արժանացաւ: - 286. Երրորդ՝ զի էր յօժար կամօք և զուարթ սրտիւ. ուստի *երևի* այս ի նուէրքն...: – 286. Վեցերորդ՝ ի սոցանէ *երևի* և գործ արդարութեան. որ ընտիրսն աստուծոյ նուիրէր գիտելով զմեծութիւն նորա և զբոլորիցն տուրսն. և զխոտանն ի՛ւր թողլով: - 286. Դարձեալ՝ խառնակիլ լեզուին ա՛յն է որ ընդ պատուհասն զբարութիւնն խառնեաց. զի թէպէտ բաժանումն լեզուաց պատուհաս *երևի*, այլ պիտանի՛ է: - 297. Եւ յայսմանէ *երևի* բազում բարութիւն: - 298. Երրորդ՝ զի առաքինութիւնն դովտայ առաւել *երևեսցի* ի մէջ չարացն: - 302. Չորրորդ՝ զի բարիքն ամբողջ մնալով ի մէջ չարացն, զօրութիւնն և արդարութիւնն աստուծոյ *երևեսցի*: - 302. Ուստի յա՛յտ է յերից արանցն *երևելոյն* առ կաղնեաւն մամբրէի: - 305. Եւ սոքա որ *երևինս* մեզ կրտսեր և վերջին, փոխեսին և լինէին նախկին և առաջին ըստ նախընտրութեանն աստուծոյ: - 310. Որ ի փորձութիւնն սատանայի յաղթօղ *երևեալ*: - 321. *Երևի* թէ ո՛չ. զի յուտել և ըմպել մեռան որ է մեղք: - 322. Ապա ուրեմն բովանդակ *երևեցաւ* Ե զէն որով յաղթեմք թշնամոյն: - 324. Եւ զի ո՛չ նկարեցաւ ի պատկեր կռոց և ո՛չ պաշտեցաւ մորենին. վասն այն տէր *երևեցաւ* ի նմա: - 330. Վասն է՞ր հրով *երևէր*: - 330. Ոմանք ասեն թէ՝ միշտ միջնորդութեամբ հրեշտակաց *երևի* աստուած. որպէս սուրբն ստեփաննոս ասէր «ոյք առիք զօրէնս ի հրամանս հրեշտակաց»: – 330. Երկրորդ՝ զի գաւազանն մովսէսի մի վիշապ եղեալ կլանէր զբազում վիշապս նոցա որ և հե՛տն միանգամայն ո՛չ *երևէր*. ընդէ՞ր ապա և նոցայն ո՛չ եկուլ զմովսէսին. քանզի սո՛ւտ էր: - 335. Նա՛խ՝ զի *երևեսցի* քաղցրութիւնն աստուծոյ ի վերայ իսրրայէլի: - 339. Զի՞նչ է երիցս *երևիլ* ի տարին: - 340. Դարձեալ երիցս *երևիլն* է, զի աստ ի մարմնի հաւատով տեսանեմք զքրիստոս. և յետ մահու յուսով ի հոգիս մեր. և յետ յարութեանն սիրով միաւորիմք ի նա՛: - 341. Վասն է՞ր այնպէս ահագին երևմամբ և որոտմամբ *երևեցաւ* աստուած ի սինա: - 341. Եւ ժե կանգուն բարձր. զի մի՛ *երևեսցի* խորանն: - 343. Երկրորդ՝ յորժամ յերկրի *երևին*, և պակնուն տեսօղքն երևմամբ նոցա, վկայք լինին փառաց ամենազօրին: - 345. Իսկ Ե կանգուն և կէսն. զի գալուստն քրիստոսի և փրկական խաչն և եկեղեցի՝ է՛ ի Եերրորդ դարն և կէսն *երևեալ* ի մուտ զռ ամին: - 345. Եւ ի դարձեալ *երևիլն* դարձեալ լուանալ, այն է՝ որ դարձեալ խոստովանիմք և կրկնեմք զերկն ապաշխարութեան մինչև նկարեսցի ի մեզ քրիստոս: - 367. Այն է որ յետ տարրոյն *երևեցաւ* պօղոսի: - 369. Նա՛խ՝ զի մի պակաս *երևեսցի* քան զհեթանոսս, խտրէին զմարմնոյ արատն: - 370. Երկոտասաներորդ՝ փօշտանկն. որ հատեա՛լ է աղիքն և ի դուր թափեալ. նշանակ հոգեկան ցաւոց ի մարմինն *երևեալ*: - 371. Որ և այս *երևի* ի հինն ստուերագրեալ թէ ոք խնդրեսցէ: - 373. Իններորդ, զի ցուցցի թէ բարկացողաց ո՛չ *երևի* աստուած. որպէս և ո՛չ եղիայի: - 386. Զայն ցուցանէ թէ յուղղութիւնս մեր *երևի* աստուած. այլ ի խոտորիլն ո՛չ: - 387. Վիուկն ա՛յն

է, որ ի վիաց և յանդնդոց մեռեալս կերպարանեն. դևք ի կերպս մարդկան *երևին*. զոր դևակոչ ասեն և հազիմաթ. և Նշանագէտ, որ ի գերեզմանս ննջէ և նշանաւոր մարդ կերպարանէ. որպէս զսամուէլ սաւուղայ երևեցոյց հարցուկ կինն: - 388. Հինգերորդ՝ զի նոքա խնդրէին *երևիլ* մարմնով. զի ո՛չ կարէին տանել աստուածային հրոյն ի լերինն: - 399. Երկրորդ՝ բարոյական. զի մին կնոջ ի բազում արանց ո՛չ *երևի* հարազատ զաւակն. իսկ մի այր ի բազում կանանց կարէ՛ ծնանիլ հարազատ մանկունս և սիրել զնոսա: - 401. Երկրորդ՝ զի մի՛ անբանքն՝ աստուծոյ պատւականք *երևեսցին* քան զբանականքս: - 416. Եւ անդ դադարեցան առաջնորդք օծեալք. յորում *երևեցաւ* ճշմարիտ օծեալն քրիստոս: - 421. Երրորդ՝ հրեշտակն կրկին *երևեալ* կնոջն, և ապա՛ մանովէի: - 422. Երկրորդ՝ ընդէ՞ր ոչ *երևեցաւ* սաւուղայ. այլ միայն կնոջն որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 429. Ասեմ թէ ոչ, զի կատարեալ խոստովանութիւնն թողու զմեղս, բառնայ զպատիժն, և ջնջէ՛ զյիշատակ մեղացն. մինչ զի ո՛չ *երևի* ի դատաստանին աստուծոյ: - 432. Երկրորդ՝ զի յորժամ ուխտէ մարդ, ի նոյն ժամն դադարի ցասումն աստուծոյ. ապա յորժամ կատարեմք՝ *երևի* մեզ: - 435. Հրեղէն կառք և հեծեալք *երևեցան*: - 445. Հինգերորդ՝ ողորմութիւնն *երևի* ի մարդեղութիւն բանին. և արդարութիւնն ի մահ նորին: - 458. Երրորդն *երևի* յորժամ աստուած արդարացուցանէ զմեղաւորն. յորժամ պատրաստէ՛ զինքն առ շնորհին գործելով զբարին: - 459. ...իսկ ի կատարել զգործ ողորմութեանն՝ ո՛չ ինչ պահանջի, եթէ ոչ կամքն նորա, որպէս *երևեցաւ* ի մարդեղութիւն բանին աստուծոյ ի սրբոյ կուսէն մարիամայ: - 459. Ութերորդ՝ զի մի՛ հրէայքն համարելով զքրիստոս ո՛չ ունելով օրինաւոր ծնունդ՝ *երևեսցին* յիրաւի ի հալածելն զնա: - 461. Իններորդ՝ զի մի՛ *երևեսցի* տէրն հակառակ օրինացն որ գովէր զպսակն: - 461. Երկու *երևի* ի սուրբ գիրս երկխօսութիւն: - 465. եկն *երևեցաւ*. այսինքն մարդացաւ մարդասէր բժիշկն. և առողջացոյց զկարեվէր խոցեալքս. ըստ որում բժիշկ անուանէր զինքն անկեալ ի ձեռս աւազակաց հիւանդին: - 467. Այլ յորժամ նկուն եղեն օրէնք ամենայն, և ո՛չ կարեցին փրկել. յետոյ եկն և *երևեցաւ* նոյն ինքն օրէնսդիրն և փրկեաց զմեզ: - 467. Չորրորդ՝ միտք և հոգին ո՛չ *երևին*. և բանն *երևի* և ի դուրս գայ. և մարդիկք տեսանեն և գրեն. վասն այն բանն մարմնացաւ, և ո՛չ հայր կամ հոգին: - 468. Եօթներորդ՝ բանին էր պատշաճ պատմել զհօրէ. և *երևիլ* մեզ. որպէս ներտրամադրեալ բանն յառաջ գայ և լինի բարբառ և գրեալ ի քարտիսի, *երևի* և շօշափի: - 468. Տասներորդ՝ զի սէր հօր *երևեսցի* առ մեզ. որպէս ասէ յօհաննէս, «այնպէս սիրեաց աստուած զաշխարհս, մինչև զորդին իւր միածին ետ»: – 468. Երրորդ ծնունդն ի մօրէ. ըստ որում ծնաւ մարմնով և *երևեցաւ* մեզ. ըստ հրեշտակին «ծնաւ ձեզ այսօր փրկիչ օծեալ տէր»: – 471. Այլ և ո՛չ յառաջ քան զյղանալն օծաւ. զի սրբիլ և առաքիլ և իջանել յերկնից ո՛չ այլ ինչ է, եթէ ոչ մարմին լինիլ և մարմնով *երևիլ* բանին: - 475. Առաջին միաւորութիւն ստոյգ և ճշմարիտ՝ հոմանիւթ մասնաւորաբար որոշեցելոց. որոց ոչ ինչ տարանիւթ ընդ մէջ *երևի*. որպէս երկուց ջահից լուցելոց միաւորութիւն լուսոյն: - 476. Եւ կամ աննիւթ ինչ և անկերպ՝ ընդ նիւթական կերպարանաց ձևացեալ. յորում իւրաքանչիւրոցն էութիւնք անշփոթաբար *երևին*. որպէս պղինձ գնդացեալ. կամ քուէացեալ: - 476. Այսպէս և բոլոր տնօրէնութիւն մարդացելոյն բանի՝ միով զօրութեամբ և կարողութեամբ ըստ միութեանն կամաց մի ներգործութիւն *երևի*: - 478. Երկրորդ՝ զի երկրորդ ադամ եղև զպարտիս նորին վճարելով, պարտ էր ի կերպս ադամայ *երևիլ*: - 480. Ա՛րդ՝ **գ** իր *երևի* ի մահն քրիստոսի: - 492. Ապա ուրեմն սուտ *երևի* ապականացու ասելդ ձեր: - 500. ...և յետ մեղացն եղև ապականացու և կատարեալ. և *երևի* թէ ապականութիւնն առնէ կատարեալ զմարդն որ այլայլօ՛ղ է և ապականագործ: - 500. Զի **ե** անգամ ի ե կիրակէն *երևեցաւ* քրիստոս աշակերտացն մինչ ի համբարձումն: - 511. Ապա ուրեմն ի գիշերի յարեաւ և յառաւօտուն *երևեցաւ*: - 514. ...և տէր մեր յետ յերից օրինաց՝ այսինքն բնական բանական և գրաւական՝ *երևեալ* ի գիշեր կենցաղոյս և իջեալ ի դժոխս աւերելով զնա դարձոյց զերկոսին ժողովուրդս իւր...: – 514. Այսպէս իմանալի արեգակն քրիստոս ի նոյն ժամն յարեաւ ի գերեզմանէն. և ընդ արշալոյսն *երևեցաւ* իւղաբերիցն և առաքելոց: - 515. Ասեմք նախ՝ թէ յարութիւնն ի մէջ գիշերի է որպէս ցուցաւ. այլ *երևիլն* ընդ արշալո՛յսն է: - 515. Եւ սոյնպէս շաղփաղփ *երևէին* բանք նոցա. և տեսիլքն սակայն ամենայնք՝ զմի և զնոյն յարութիւնն պատմէին: - 515. Դարձեալ՝ որպէս ծալեալն ծածո՛ւկ է և մի կողմն *երևի*: - 517. Նոյնպէս և ծածուկ է աստուածային էութիւնն և անհաս յամենայն եղանակաց. միայն խնամօք *երևի* որոց կամի: - 517. Երրորդ՝ վասն մխիթարութեան աշակերտացն. զի խ օր մխիթարեսցէ զնոսա փոխանակ խ ժամուն որ տրտմեցան ի մահն քրիստոսի. որպէս ասացաւ թէ յարութիւնն ի մէջ գիշերի, այլ *երևեցաւ* ընդ արշալոյսն առաքելոցն...: – 520. Նա՛խ՝ զի յայսմ աւուր *երևեցաւ* աստուած մովսէսի ի սինա լեռինն: - 523-524. Երրորդ կրկին զատիկն *երևեալ* դրօքն փակելովք: - 524. Նախ՝ զի ցուցանէ թէ որ ետ զօրէնսն՝ նոյն առաքեաց և զհոգին և ի նոյն տիպն որոտ և փայլատակումն հողմ և հուր *երևեալ* որպէս անդ ի լերինն: - 524. Դարձեալ՝ զի հայր մարմնով ո՛չ *երևեցաւ* որպէս բանն մարմնացեալ. կամ որպէս հոգին սուրբ աղաւնակերպ և հրաձև: - 525. Բանն

աստուծոյ մի է թէ բազում. զի բազում *երևի* ի հին և ի նոր կտակս և յիւրաքանչիւր թուղթս գրեալ...: – 529. Եւ մի և նոյնն է միաւորեալ ի մարմնի և *երևեալ* մեզ և գրեալ ի քարտիսի յիւրաքանչիւր աւետարանս: - 529. Եւ թէ ոք ասիցէ, *երևի* այպէս ասելդ թէ՝ մի է և բազում. և այս ո՞րպէս լինի: - 529. Զի մի է ըստ իւրում անձնաւոր գոյութեանն. և բազմանայ ի բազումս *երևեալ*: - 529. Եւ թէ ոք ասիցէ, *երևի* ապա թէ նոյն անձնաւոր բանն աստուծոյ է յաւետարանս խօսեցեալ յայնժամ բազմացեալ է անձամբ և գոյութեամբ: - 530. Զոր օրինակ, մի՛ է արեգակն անձամբ և գոյութեամբ, և ի բազում լուսանցս և ի հայելւոջ *երևեալ* նոյն մի անձամբ և գոյութեամբ և ո՛չ բազում: - 530. Դարձեալ և այլապէս *երևի* միութիւն ի բաժանմանէ **գ** եղանակաց: - 533. Երրորդ, դիւական. որպէս կռոց սուտ մարգարէքն. սեդեկիայն և այլոց բազմաց. որ այժմ *երևին* ի պատասխանիս կախարդաց. նաև հաւկռիչք և գարէդիւքք. որք են բնաւ սուտք և ոչինչք: - 536. Եւ թէ ոք ասիցէ, այլավիճակք այլ և այլ աթոռոց ճշմարիտ *երևի* զի ինքնագլուխք են: - 541. Եւ թէ ոք ասիցէ, *երևի* թէ առանձին իշխանութիւն ունի քան զայլսն: - 547. Եւ թէ ոք ասիցէ, *երևի* ապա թէ ո՛չ է պարտ հնազանդիլ առաքելոյն պետրոսի և աթոռոյ նորա: - 547. Իսկ գործն զիակառակն նմին սուտ *երևեցնէ* զխորհուրդն և չար ցուցանէ զգործն և զազրալի: - 558. Նախ ասեմք թէ՝ համաձա՛յն են միմեանց. զի և սա Նազրիոս է ասէ. զի տրտմութիւն և ձանձրութիւն մի *երևին*. զի տրտմութիւն ի պակասութենէ բարւոյն լինի, իսկ ձանձրութիւն յաւելուածոյ բարւոյն: - 559. Վասն այն այլ վարդապետք կոչեն զայս ախտ՝ ծուլութիւն. զի ծուլութիւնն յերկու իրաց *երևի*. մին որ յետս դառնայ ի հոգևոր բարւոյն և ծանրանայ ի գործելն. այսինքն պահել՝ աղօթել և այլն. և ըստ այսմ կոչի տրտմութիւն: - 559. Զի յամենայն մեղս *երևի* հպարտութիւն այսպէս. զի ամենայն մեղք խոտումն է պատուիրանացն աստուծոյ, և խոտորումն զհետ հեշտութեան մարմնոյ...: - 562. ...այն է հպարտութիւն որ խոտե՛մք և անարգեմք զճշմարիտ բարին. և ապա խոտորիմք և հետևիմք զհետ փոփոխելոյ բարւոյս. և այսպէս *երևի* հպարտութիւնն յամենայն մեղս: - 562. Եւ երկրորդ անպատշաճութիւն, զի յասելն թէ՝ ես կու մկրտեմ. *երևի* թէ նուիրեալն ո՛չ իւր կամաւն է եկեալ ի մկրտութիւն, այլ բռնութեամբ և ի հարկէ՛ կու մկրտեմ: - 588. Եւ գիտելի է, զի ի ծնունդ սուրբ աւազանին *երևի* ե զարմանալի գործ որ ո՛չ է ի մարմնաւոր ծնունդս: - 590. ...զի անխառնակ և անշփոթ *երևեսցի* մադանալն բանին յազգէն յուդայ. որպէս ասացաւ ի վերոյ ի **լ** գլուխն, **դ** համարն: - 612. Այլ և յետ յարութեանն *երևեցաւ* մեզ: - 628. Դարձեալ՝ ցուցանէ զմարգարէս և զառաքեալս. և ի գլուխ նոցա *երևեալ* բանն աստուած և խօսեալ: - 646. Եւ նոյն ինքն քրիստոս *երևի* մեզ ի խաչն և յաւետարանն: - 646. Այժմ ի յեկեղեցիս մեր **ծ** *երևին* մեզ: - 649. Եւ թէ ո՞րպէս *երևին* մեզ: - 660. Երեսուներորդ, Խաչն *երևի*. և անապական է: - 661. Եւ թէ ո՞րպէս *երևի* քրիստոս: - 661. Տասներորդ՝ յապաղեաց զայն, զի փափագն առաւելասցի. աստ հաւատով և յուսով ակն ունել. և ապա՛ դէմ յանդիման *երևիլ*: - 663. Երրորդ հիւանդութիւն է ընտրելոց, զի փո՛րձ *երևեսցին* ի յամօթ չարին. որպէս յոբայն: - 665. Կամ ի պատահման է *երևելոյ* ինչ տեսլեան: - 668. ...զի հրեշտակք խաչածև *երևեցան* առ գերեզմանաւն տեառն: - 679. Եւ ի ծննդեանն յայրին *երևեցաւ* բանն աստուած. - 684. Յոգիքն ո՞րպէս *երևին* մարդկան: - 685. Ասեն ոմանք թէ՝ սրբոց հոգիքն յարաժամ *երևին* յորժամ կամին և որոց կամին: - 685. Այլ մեղաւորքն ո՛չ *երևին* ամենևիմբ: - 685. Այլ մեծն ներսէս ասէ թէ՝ սուրբքն ի ձեռն պահապան՝ հրեշտակացն *երևին*. թէ յերազս թէ յարթնութեան. և օգնեն մեզ. և խօսին. և լսեն զաղօթս մեր: - 685. Իսկ մեղաւոր հոգին դարձեալ ի ձեռն հրաշտակաց. զի աղաչէր զնա *երևիլ*. կամ ի ձեռն դիւաց կերպարանին նոքա: - 686. Իսկ թէ զի՞նչ է պատճառ ոչ *երևելոյն*...: - 686. Ընդ *երևիլ* ներհինն և թագաւորելն յերուսաղէմ, եկեսցեն ենովք և եղիա որպէս ասէ մաղաքիա և դարձուսցեն զսիրտս հարց յորդիս...: - 709. Եւ զորօրինակ զկնի մկրտութեանն սկզբնական մեղքն ոչ *երևի*. նոյնպէս զկնի ապաշխարութեան ներգործական մեղքն ծածկի և կորնչի. - 714. Եւ *երևի* որպէս բլուր մեծամարմինք նոցա յաչս իւրեանց. սև և աղտեղի և չարչարելի. զի կրեն անչափ չարչարանս և ցանկան մահու և ո՛չ մեռանին. - 723. Երկրորդ՝ զի թէ արական մասն *երևի*՝ ոչ ինչ նախապատուի կամ էգն անարգի. զի մասունք անդամոց անդ ո՛չ է զազրալի: - 726. Սակայն իւրաքանչիւր ոք անսխալ անդամօք իւրովք յառնէ. այլ ո՛չ *երևի* թէ սա այր է և նա կին. այն ծեր և այն տղայ. զի որպէս հրեշտակք են յերկինս: - 726. Ոմանք այսպէս կարծեն թէ՝ հաստատութիւնդ բարձցի ի միջոյ մինչ վերին երկինքն *երևի*: - 729. Նա՛խ՝ այն է գալարիլն երկնի, զի եթերն որպէս մագաղաթ ծալեալ նուազի և նսեմանայ վասն առաւել ճառագայթից լուսաւորացն հրեշտակաց և սրբոցն յերկնէ *երևեալ*: - 729. Արդ ի պարզիլ օդոյդ որպէս ցուցաւ *երևի* լոյս արփւոյն անարգել: - 729. Երրորդ, զի «*երևեսցի* նշան որդւոյ մարդոյ» այսինքն խաչն: - 730. *Երևեսցի*՞ Խաչն ի կատարածի: - 732. Եւ ո՛չ միայն խաչն, այլ և ամենայն գործիք չարչարանացն. այսինքն բևեռքն գեղարդն և այլք. որք բերին առաջի դատաւորին. և ի մարմին նորա *երևին* սպիք խոցուածոց նորա...: - 732. Յորո՞ւմ աւուր *երևի* խաչն: - 732. *Երևի*՞ անդ փայտ խաչին յորում խաչեցաւ տէրն: - 732. Ոմանք ասեն թէ լոյս *երևի* ի ձև խաչին: - 732.

Իսկ լոյսն ի փառս խաչին այնորիկ *երևի*: - 734. Զի որպէս խաչեալն ի ժամ խաչելութեանն տգեղ *երևէր*, և ի միւսանգամ գալստեանն փառօք հօր և ընդ ամպս: - 734. Այսպէս և խաչն իւր աստ տգեղ *երևի*, և ի կարապետութեանն իւրոյ արեգակնափայլ ճառագայթիւք: - 734. ...ընդ որում անպատշա՛ճ էր լինիլ խօսակից և զուստն ո՛չ գիտել. այլ պատշա՛ճ էր որդւոյ վասն մարմնով *երևելոյն*: - 735. Բայց զոր ինչ մեզ փառաւոր *երևի*՝ զնոյն և աստուծոյ փառս կոչեմք: - 736. Այլ ի գալուստն քրիստոսի Առաջին փառք է՝ զի փառաւոր *երևեսցի* սիրելեաց իւրոց, յայտնեալ զաստուածութեան փառս միաւորեալ ի մարմնի. որպէս *երևեցաւ* ի թաբօր: - 736. Եօթներորդ, զի ահագնակերպ *երևի* ի վերայ մեղաւորաց. մինչ ասիցեն լերանց թէ անկերուք ի վերայ մեր. և բլրոց թէ ծածկեցէք զմեզ յերեսաց բարկութեանն աստուծոյ որ նստի յաթոռ. որպէս ասէ տեսիլն: - 737. Ո՞րպիսի կերպարանօք *երևի* տէրն: - 740. Ընտրելոցն *երևի* այնու կերպիւ որ ի թափօր *երևեցաւ:* - 740. Ապա յա՛յտ է յասացելոցս թէ՝ քրիստոս *երևեսցի* արդարոցն քաղցրատես, և մեղաւորացն դառնակերպ. որ նշանակեցաւ ի սիւն ամպոյն ի տուէ և ի հուրն ի գիշերի: - 741. Հինգերորդ, զի ճշմարիտն և սուտն ի մէջ երկուցն *երևին*. այսինքն դատաւորին և ոսոխացն: - 742. Ուստի *երևի* **զ** ժամս ի յարութենէն մինչ ի վճիռ հատուցման և կորստեան չարաց չորեքկին. այսինքն գործոց չարաց և պատժոց նոցին. պատճառաց դիւաց և հետևելոց մարդկան: - 748. Ուղղակի ուրեմն փայտս այս ասի գոլ տնկեալ մերձ յընթացս ջուրց. զի ի նմանութիւն մարմնոյ մեղաց *երևեցաւ*. և զամենայն նուաստութիւնս մեր յինքն ընկալաւ: - 755. Իբր ո՛չ այսպէս զոր *երևի* տեսանելոց եմք ասէ: - 759. Նմանապէս և հուրն որով հրեղէն լեզուօք *երևեցաւ* սրբութեան հոգին, բաժանեսցի այրեցումն և մշտափայլ լուսով փայլեսցի որպէս զարփին և որպէս զարեգակն: - 759-760. Իսկ հաւատ ի մարդկութիւն որդւոյ, 'Ի կուսէն *երևեալ* անհայր ի մօրէ. որպէս անմայր ի հօրէ: - 769. Զի հասարակա՛ց է ամենայն մարդոյ կատարելոց և անկատարից, զի ի յանդիմանութիւն յանդիմանելեացն առհասարակ դժկամա՛կ *երևի* ի սկիզբն. թէպէտ ընտրողութեամբ լաւին ընդունին զխրատն: - 774. Հասարա՛կ է և բնութեան իր, զի ամենայն ինչ նախնի մարդոյն բնութեամբ է ի մեզ և հասարակ իր. և առ յանդիմանութիւն դժկամակ *երևեցան* նախնիքն մեր. ուստի պատճառեցին զմիմեանս: - 774. Դարձեալ՝ ծածկութիւն յանցանաց՝ է՛ բնականապէս մեզ ի տերևոյ անտի. իսկ յանդիմանութիւն է ծածկելոց յայտ արարողութիւն. վասն որոյ ամենքեան դժկամակ *երևին*: - 774. Իսկ եթէ բաղդատելով ոք ասիցէ, թէ ի մարմնի գոլով ապաշխարեալ սրբեցաւ նա ի ներգործականէն իւրմէ մեղաց. և այս ո՛չ ուրէք *երևի* ցոյցք ի գիրս սուրբս: - 775-776. Նա՛խ խոստացաւ հրեշտակօք. աւետեաց մարգարէիւք. դաստիարակեաց օրինօք. և յետոյ *երևեցաւ* ի լրումն նոցին: - 776. Ասեմք թէ՝ յիրաւի, որովհետև *երևեցաւ* տէր մեր ի փրկութիւն ընտրելոց ըստ ամբակումայ, նախահայրն յաւիտեան. իսկ այլք ազատեցան ժամանակեայ: - 777. Զի որպէս կարողութիւնն աստուծոյ *երևի* ի ստեղծանելն և ողորմութիւնն ի բարերարելն, այսպէս և արդարութիւնն ի հատուցանելն: - 778. Եւ այսոքիկ որք *երևին* ընդ դէմ միմեանց, կամ առ այլս կամ երբեմն, ո՛չ փոփոխումն ինչ ցուցանեն անփոփոխելոյն. առ մեզ փոփոխելոց ըստ արժանոյն գութ կամ հատուցումն. թէ աստ՝ թէ ի հանդերձեալն: - 779. Եւ յայսցանէ *երևի* չորս ինչ հարկաւոր զղջման. այսինքն է որպիսութիւնն, ժամանակն, յորմէ, վասն որոյ: - 780. Զորօրինակ, ժանգ հայելւոյ ո՛չ զընդունակութիւնն բառնայ, այլ զտեսութիւնն. և յետ սրբելոյն, նոյն ծածկեալն *երևի* ի նմա: - 782

ԵՐԵՒՈՅԹ + Երրորդ այսպէս. ի լուսնոյդ ի վայր տարրական հուրն և որ ի նմա *երեւոյթք* լուսոյ. օդն և թռչունք. ջուր և լօղականք. երկիր և բոյսք. մարդ և անասունք: - 343. Նշանակէ՛ ըստ փիլոնի, զի անմարմինքն մինչև յերեքն հասանին. որպէս երկրաչափքն գրեն նիշ՝ գիծ՝ *երևոյթ*. ա՛յս է իմանալեացն չափ: - 344. Խնամք մարդասիրութեանն աստուծոյ որ զամենայն յամենայնի տընօրինէ՛, արգել զայս. զի մի՛ ունիցին ինչ ի մտի յարուցեալքն ի մեռելոց. ապա թէ ոչ, որ ի սկզբանէ **բարէատեացն էր և մարդասպան**, բազում և զանազան *երևոյթս*...: - 775

ԵՐԵՒՈՒԹԱՊԷՍ + Եւ քրիստոսն օծեալ ո՛չ ըստ իւղոյ ինչ *երևութապէս* օծման, այլ միանալով ընդ բանին աստուծոյ՝ ասի օծեալ: - 301

ԵՐԵՒՈՒՄՆ + Ասեմք թէ՝ *երևմունք* նոցա ո՛չ են առ աչօք. որպէս նմանագործք ի յաչս ցուցանեն: - 133. Ութերորդ՝ անդ *երևումն* և ո՛չ ինչ նշանակ: - 133. Իսկ աստ *երեւումն*, և նշանակ հանդերձելոյ իրողութեանց: - 133. Իններորդ՝ անդ *երևումն*, և ո՛չ ինչ յաւելումն: - 133. Եւ աստ *երևումն* և խրատ ուղղութեան. պատիժ կամ պարգևք բարութեան: - 133. Տասներորդ՝ դարձեալ զանազանի, զի *երևմունքն* միայն փոխեն զհասարակ զգայութիւնն: - 133. Նոյնպէս *յերեւումն* հրեշտակաց զոր մինն տեսանէ՝ այլ մերձակայքն ո՛չ տեսանեն. որպէս յա՛յտ է ի պատանեակն եղիսէի: - 145. Նոյնպէս *երևմամբ* չարեացն՝ արդարքն պայծառագոյն երևեսցին: - 149. Զի առանց հողոյ շօշափումն ո՛չ լինի. և ո՛չ առանց ջրոյ կալումն և մածումն. և ո՛չ առանց օդոյ շարժումն. և ո՛չ առանց հրոյ *երևումն*: - 180. Այլ և նախ կոչի երկինք՝ զգալի *երևումն*

աստուծոյ՝ և հրեշտակաց՝ և մարգարէից սրբոց: - 183. Իսկ որ զերկրաւորքս ըստ կարգի, ամենագութ մարդասիրութեանն է *երևումն*. ո՞րպէս խնամով զպէտս մարդկան յայնքան աւուրս կատարեաց: - 192. Վասն որոյ ո՛չ է պարտ ենթադատել զմարդ վատն այսպիսի նշանաց *երևման*: - 246. Երրորդ՝ ևս յայտնի. զի ընդ նիւթոյ կազմութեանն համանգամա՛յն է և *երևումն* ոգւոյ. զի յորժամ անկատա՛ր է նիւթն, միայն կերակրիլն երևի ի նմա: - 255. Այլ հակադարձեալ սոքա ըստ կարգի և ըստ դասու՝ յառա՛ջ է տնկականն քան զզգայականն, և նա՛ քան զբանականն ի *յերևումն*. այլ էութեամբ համանգամայն են. որպէս անդ ուրեմն ասացաք վասն հոգւոյ և մարմնոյ: - 260. Իսկ դիւականն ընդդէմ այսմ՝ վասն մոլորութեան զանազան *երևմունս* ցուցանէ աղտեղութեան. և կամ զբարին խափանել ջանայ. որպէս ի չարչարանս տեառն վասն կնոջն պիղատոսի ընթերցեալ լինի. և որպէս գրէ սուրբն նազրիոս: - 268. Եւ ահագին *երևումն*: - 283. Եւ այս գիտելի է. զի կախարդքն փոխեն զզգայարանս և ցուցանեն առ աչօք *երևումն* ինչ: - 335-336. Վասն է՞ր այնպէս ահագին *երևմամբ* և որոտմամբ երևեցաւ աստուած ի սինա: - 341. Իններորդ՝ ի ի նմանէ՛ լինէր *երևումն* և աստուածախօսութիւն որպէս նախ ի յերկնէ. պա՛րտ էր երկնազարդ լինիլ: - 342. Երկրորդ՝ յորժամ յերկրի երևին, և պակնուն տեսօղքն *երևմամբ* նոցա, վկայք լինին փառաց ամենազօրին: - 345. *Երևումն* քրիստոնէիցս ի նորս: - 379. Երրորդ՝ ահագին *երևումն*, որոտ, և փայլակն: - 393. Երրորդ՝ ահագին *երևումն* դատաւորին. և ձայն փողոյն, և հուր նախընթաց: - 393. իսկ յորժամ սպասաւորեաց հրեշտակապետն՝ զտիրական անունն ի սաստ կոչելով. յայնժամ ամպ ինչ լուսաւոր ծագեալ ի տեղւոջն, շիջոյց *զերևումն* չարին: - 410. Նա՛խ՝ նշանակէր զնոյն ինքն գեղէոն. որ *երևմամբ* հրեշտակին դատաւոր եղև խրայէլի: - 421. Ապա յայտ ուրեմն է զի սուտ *երևումն* էր սամուէլի ձևացեալ: - 429. Եւ վկայքն հաստատեցին մեծ գոլ և ծածուկ՝ հրաշալի խորհուրդ միածնին փրկագործութեան *երևումն* առ մարդիկք: - 456. Տասներորդ խաչի դ տօնն. զոր ի սուրբ խաչին է. և *երևմանն*. և վարազայ խաչին. և խաչգիւտն: - 649. Եւ երթայ առ իւր տէրն հեշտութեամբ. և անդէն վաղվաղակի իբրև *երևմամբ* և տեսութեամբ իմն շահի զպտուղն առաջիկայ երանութեանց: - 691. Եւ կախարդութեամբ երևեցուցէ զինքն մեռեալ և երեքօրեայ յարուցեալ. և զայս ամենայն արասցէ դիւական *երևմամբ* և կախարդական արուեստիւք: - 708

ԵՐԵՔԵԱՆ + Պատասխանեմք եթէ՝ թէպէտ հոգին ունի զբնութիւնն ի հօրէ՝ սակայն ո՛չ ծննդեամբ որպէս որդի, այլ բղխմամբ. որպէս շունչն և բանն ունին զէութիւնն հոգւոյն այլ և այլ կերպիւ. և որպէս ադամ յառաջ էած յինքենէ զսէթ և զեւա. զմինն ծնունդ և զմիւսն ո՛չ ծնունդ. և ունին *երեքեանն* զմի և զնոյն բնութիւն մարդոյ: - 60. Ասեմք եթէ՝ նոքա *երեքեան* դասքն՝ այսինքն աթոռք՝ քերօբէք՝ և սերօբէք՝ միակարգ միապատիւ և գերազանց էութիւնք են. զի անընդմիջաբար յաստուծոյ ամենայն լուսափայլութիւնք իմաստք և շնորհք ի նոսա հեղանին համակարգապէս. և ապա նոքօք յայլ ամենայն գոյս երկնաւոր և երկրաւոր: - 135. Եւ դարձեալ այսպէս զանազանին սոքա *երեքեան* աւուրք. այսինքն առաջին օր ստեղծման. և միջին մինչ ի կատարած. և վերջին օր յարութեան: - 193. Եւ գիտելի է, զի հետևին միմեանց *երեքեան* սոքա. այսինքն ջիլն. և շնչերակն. և արեան երակն: - 244. Ա՛րդ՝ *երեքեան* սոքա: - 362. Վասն է՞ր *զերեքեան* պատարագս ունիմք մեք: - 362. Եւ տես, զի սոքա *երեքեան* տօնքս, այսինքն ամսամուտն, և պասքայն, և յիսներեակն, հաւասար ունին զմատուցմունքն տօնից: - 373. Եւ *երեքեան* ծնունդ քրիստոսի՝ ըստ երից գոյացութեանցն որ ի քրիստոս. այսինքն աստուածութիւնն՝ մարմինն՝ և հոգին: - 471. **Իններորդ՝ զի թէ հաւատն և յոյսն և սէրն՝ աստուածային առաքինութիւնք են և լաւագոյն քան զամենայն առաքինութիւնս**. ըստ որում ասէ պօղոս «սոքա *երեքեան* և մեծ քան զսոսա սէրն է»: – 557. Եւ սոքա *երեքեան* կոչին աստուածային առաքինութիւնք: - 571. **Որ է՛ հաւատ՝ յոյս՝ սէր. և սոքա *երեքեան* հեղո՛ւմն են յաստուածային շնորհացն ի բանական ոգիս. որով ուղղիմք յերկնային կեանս:** - 577. Յհնգերորդ՝ ըստ որպիսութեան մեր **հաւատն է այժմ. յոյսն յետ մահու**. ըստ այնմ «յոյս նոցա լի՛ է անմահութեամբ». և **սէրն յետ յարութեանն** ըստ առաքելոյ. «սոքա *երեքեան* հաւատ, յոյս, սէր. և մեծ քան զսոսա սէր է»: – 578. ...իսկ մարդ *զերեքեանն* ունի. վասն որոյ երեքօրեայ յիշատակ կատարեմք: - 681

ԵՐԵՔԹԵԼԵԱՆ - *Երեքթելեան* լարքն, հոգին եռամասնեայ և մարմինն ի չորս տարերաց: - 744-745

ԵՐԵՔԺԱՆԻ + Նա՛խ՝ *երեքժանի* մսահանաւ հանել զմիսն որ չէր օրէն: - 425

ԵՐԵՔԿԻՆ + Տասներորդ՝ զի մշտաշարժ են *երեքկին*. այսինքն բոլոր՝ ուղիղ՝ և կողմնաւոր. որպէս ցուցցի յառաջիկայսդ: - 137. Ո՞րպէս ասեն վարդապետք՝ *երեքկին* է բանն. մտաց. բերանոյ, և գործոյ: - 144. Եւ յայսմանէ յայտ է թէ *երեքկին* է որպիսութիւն հրեշտակաց: - 151. Եւ նախ զի է գիր՝ ունի գովութիւն *երեքկին*: - 177. Եւ ըստ այսմ զանազանին *երեքկին* զօրութիւնք հոգւոյն. այսինքն տնկական. զգայական. և բանական: - 249. Զի մանունքն յամսօրէից և ի վայր, ի շաբաթս և յաւուրս և ի ժամս ըստ նոյն թուոյ կարեն զնմանն ծնանիլ. և առաւելքն առաւելեալ ամօք կրկին կամ *երեքկին* որպէս ասացաք: - 264. Եւ այս է

երեքկին. այսինքն թողութեան. ըստ սաղմոսին «ի քեզ տէր յուսացայ մի՛ ամաչեցից յաւիտեան»: – 574. Իսկ _երեքկինն_ ի դէմս Երրորդութեանն է: - 636. Զամէն շարական կրկին ասեմք, վասն է՞ր զիարցն _երեքկին_ ասեմք: - 637. եւ ոմանք _երեքկին_ օրհնեն. ի սկիզբն. ի մէջն, և յետ կերակրոյն: - 655

ԵՐԵՔԿԴԻ + Առաասանքն _երեքկղի_՝ յերրորդութեանն դիմաց արդարութեան և ողորմութեան զօրութիւնք առ մեզ խոնարհեալ. ունելով զյիշատակ բարեացն և չարեացն մերոց: - 745

ԵՐԵՔԿՆԵՄ + եւ աղամ ասաց կնոջն՝ և կրկնեցաւ. և կինն օձին՝ և _երեքկնեցաւ_ գիրն: - 481

ԵՐԵՔՄԱՍՆԵԱՆ + Այլ և ո՛չ ունի տեղի մարմնական. և ոչ ի ժամանակի _երեքմասնեան_. այսինքն յանցեալն՝ ի ներկայս՝ կամ յապառնին: - 180

ԵՐԵՔՇԱԲԱԹԻ + եւ զարէսին՝ _երեքշաբթի_: - 190. _Երեքշաբաթի_ օրն մարգարէից: - 642. եւ _յերեքշաբաթին_ ըստ կարգի՝ մարգարէիցն և յովհաննու. որ միջնո՛րդ է օրհնաց և շնորհաց: - 642

ԵՐԵՔՍՐԲԵԱՆ + եւ մեռեալ ի խաչին զանձն միայն ասէք. որպէս երգէք _յերեք սրբեանն_ ձեր, քրիստոս որ խաչեցար ողորմե՛ա մեզ: - 89. Քառասունևզ, _Երեքսրբեանն_ բազում հարցմամբ: - 527. Երրորդ՝ _յերեքսրբեանն_ զխաչեցարն յաւելուլ: - 554. եւ նոյնպէս դ անգամ յերեկոյն. ի լոյս զըւարթն, և յուղղեցին, և _յերեքսրբեանն_. կամ յարձակմանն խնկարկեն ոմանք: - 618. եւ _երեքսրբեանն_, զառն անմահ զենեալ վասն մեր: - 629. եւ զսուրբ աստուածն խաչեցար. և այսպէս գոէ՝ եսայի ետես զքրիստոս նստեալ յաթոռ որ է խաչն. և երգէին _զերեքսրբեանն_: - 631. Յաղագս որոյ եկեղեցի սուրբ ուսեալ յաւետարանչէն և ի սրբոց հայրապետացն, երգեմք _զերեքսրբեանն_ ի դէմս որդւոյ: - 633. Իսկ յատուկ, Նա՛խ՝ _զերեքսրբեանն_ ի դէմս որդւոյ. զի նա՛ է առաջնորդ որով զհայր տեսանեմք: - 633. Վասն է՞ր _զերեքսրբեանն_ որ է սուրբ աստուածն՝ յառաւօտուն և յերեկոյին ժամն ի վերջքն երգեմք. և ի պատարագին ի սկիզբն: - 634. պարտ է զբանիւ պատուականն հիմն դնել. որ է՛ _երեքսրբեանն_. - 634. Այլ և **թ** տէր ողորմեայն ի պատարագն. և **թ** _երեքսրբեանն_, ի խորհուրդ **թ** դասուց վերնական յերիս երրեակս որոշեալ: - 645. ...որպէս յա՛յտ է ի սերովբէսն որ ի ներքոյ փառաց աթոռոյն, այսինքն է խաչին. թևասքօղեալ _զերեքսրբեանն_ վերածայնէին: - 734. Որպէս ասեն երբեմն ժամանակի ի կոստանդնուպօլիս հռչակեալ քաղաքի, մոլորեալ յոյնք ի մոլորեալ երիտասարդէ՛ միոջէ՛, բարձին յեկեղեցւոյ զերգ _երեքսրբենին_: - 775

ԵՐԵՔՕՐԵԱՅ + Այսպէս յետ **ծ** աւուրց տաւ օրէնքն. և **ծ** օր պահքն _երեքօրեայ_ սրբութիւն: - 344. Առաջին, _երեքօրեայ_ սրբութեամբ յիսներեկի աւուրն ելից յեգիպտոսէ. որ ընկալաւ զտասնաբանեան օրէնս և պատմեաց ժողովրդեանն: - 352. Հինգերորդ՝ ի նմին իրացն յայտնի է՝ զի ռամիկ ժողովուրդն ի տօնի քաւութեանն _երեքօրեայ_ սրբութեամբ մերձենային առ դուռն տաճարին: - 483. ...իսկ մարդ զերեքեանն ունի. վասն որոյ _երեքօրեայ_ յիշատակ կատարեմք: - 681. ...զի _յերեքօրեայ_ ճանապարհ երթիցեն և երկիր պագցեն աստուծոյն իւրեանց: - 682. ...և գնացին _յերեքօրեայ_ ճանապարհ. ի տիւն ամպ հովանի, և գիշերն լոյս գայր...: - 682. եւ կախարդութեամբ երևեցուցէ զինքն մեռեալ և _երեքօրեայ_ յարուցեալ. և զայս ամենայն արասցէ դիւական երևմամբ և կախարդական արուեստիւք: - 708. ...ըստ որում _երեքօրեայ_ յարեաւ ի գերեզմանէն անապական մարմնով. և զբազումս յարոյց ընդ իւր և մտին ի քաղաքն սուրբ...: - 716

ԵՐԷ + Առաջին՝ ի բնական. որպէս _երէոց_, անասնոց, թռչնոց, և մրջմանց. որպէս ցուցաւ ի վերոյ ի **ժզ** գլուխն, **ծա** համարն: - 536

ԵՐԷԿ + Իսկ ի վերայ փոփոխականացս ո՛չ նմանապէս. զի յանցեալ ժամանակս և ի ներկայս բացորոշակի մինն ճշմարիտ է և մինն ստէ՛. որպէս ասեմք՝ _երէկ_ անձրև էր, կամ ո՛չ էր. այսօր անձրև է, կամ ո՛չ է: - 9. Իսկ թէ զանազանապէս իմանաս զժամանակն, նախ է՛ անցեալն որպէս _երէկ_. և ապա ներկայն որպէս այսօր. և յետոյ ապառնին որպէս վաղիւ: - 198. Զի յիսուս քրիստոս _երէկ_ և այսօր՝ նոյն և յաւիտեան: - 478. Երկրորդ՝ ասելն «է» նշանակէ՛ ըզմշտնջենաւոր գոլն. ըստ այնմ (յիսուս քրիստոս _երէկ_ և այսօր նոյն և յաւիտեան: - 487. Դարձեալ՝ _երէկ_ վասն մեռելոյն կսկծոյ կոծ մեծ արարաք. և այն դժուարութիւն էր աստուծոյ. - 680. նոյնպէս զբանական սերմս զայս _երէկ_ թաղեցաք ի հող...: - 680

ԵՐԷՑ (տեքստում նաև՝ էրէց, երեց) **+** Եթէ ըստ մեզ կարծէք զծնունդն, պիտոյանայ երկուորիս և գործիս հօր. լիցի և այրութիւն և իգութիւն յաստուած. և լիցին որդիք երկորեակք _էրէց_ և կրտսեր: - 52. Համագոյ և միասնական սուրբ Երրորդութեանն ո՛չ է առաջին և վերջին. ո՛չ մեծ և փոքր. և ո՛չ _երէց_ և կրտսեր: - 109. Ուստի յա՛յտ է զի _էրէցն_ երկրորդ ամուսնութեամբն ո՛չ կարէ քահանայագործել. յիրաւի և ապա պոռնկեալն _էրէց_ կամ աբեղայ՝ ո՛չ կարէ քահանայագործել. զի ուխտազա՛նց է: - 167. Չորրորդ՝ զի լինի առ ինքն հակառակութիւն, թէ ո՞ է _երէց_ և կրտսեր առ ինքն: - 254. Նա՛խ՝ զի անդրանիկն _երէց_ ասի: - 308. եւ _երէց_ է աստուած քան զաշխարհս. և անդրանիկն զաստուծոյ պատկերն ունի. զի հայր և խնամածո՛ւ է այլ հարազատ եղբարցն: - 308. Վեցերորդ՝ մարմինն _երէց_ է ըստ կարգի քան զհոգին. և յա՛յտ է, զի որ քան

կենդանի եմք՝ զերիցագոյն պատիւն մարմնոյն տամք...: - 310. Նա՛խ՝ կոչի աւագ, զի մովսէս *երէ՛ց* է և առաջին քան զամենայն մարգարէսն: - 407. Նա՛խ՝ ի բազում եղբարս. և երկրորդ՝ *երէց* և առաջին: - 472. Իսկ անդրանիկ ըստ որում *երէց* և առաջին՝ ասի ըստ չորից: - 472. Այլ սոցա *երեցունց* հաւասար է հոգւոյն և մարմնոյն բարկութիւն. և առաւել մարմնոյն ծուլութիւն. և առաւել հոգւոյն ագահութիւն: - 559. Եւ տանին առ աւագ *երէցն* զոր քահանայապետ կոչէ սուրբն դիոնէսիոս...: - 671

ԵՐԻՑՈՒՆՔ + Եւ թէ ոք ասիցէ, ամենայն վերոյ ասացեալքս գո՛ն և յամուսնացեալ *երիցունս* աշխարհի, և քահանայագործե՛ն: - 167. Ասելի՛ է թէ՝ *երիցունք* աշխարհի՝ հալալ ամուսնութեամբ և ողջախոհութեամբ են ուխտեալ քահանայագործել: - 167. Եօթներորդ՝ անդրանիկք են իշխանք հոգևորք, վերակացուք և խնամողք այլ հոգւոցն. որպէս քահանայք, ուսուցիչք, և այլք. վասն որոյ *երիցունք* կոչին: - 309. Տասներորդ՝ հայրն առաքեաց զյովսէփ առ եղբարսն որ էին հովիւք և *երիցունք* տեսանել զնոսա. և բանիւն յուդայի վաճառեցաւ և եղև տէր երկրին և կերակրիչ: - 313. Նոյնպէս և քրիստոս իմաստութեամբն իւրով կերակրէ՛ զնոսա և զգեցուցանէ որպէս **իդ** *երիցանցն*, որ տուաւ նոցա արկանելիս սպիտակս. այս է շնորհն մաքրութեան զոր ընկալան ի քրիստոսէ: - 315. Հինգերորդ դասք՝ Քահանայք. որք ի քաղաքի լինին, և որք ի վանորայս, և ի գեօղս *երիցունք*: - 608. Ութևժ, **իդ** *Երիցունքն*. և սպիտակ զգեստն. պսակն և քնարն: - 660. Այլ թէ ասեն՝ հաղորդադրամ, կամ խոստովանադրամ, խո՛րթ է. յագահութեանց *երիցանց* սահմանեալ և ո՛չ ըստ կանոնաց որպէս այլքն: - 684. Ուր ետես զիդ *երիցունսն* շուրջ զաթոռովն աստուծոյ. և զբազմութիւն հոգւոց սրբոց յամենայն ազգաց ժողովեալ անդ: - 688. Զի՞նչ է իդ *երիցունքն* զոր ասէ տեսիլն: - 711. *Երիցունք* նախ նշանակէ՛ զքահանայս որք զանձինս իւրեանց մատուցանեն պատարագ աստուծոյ: - 711. Երկրորդ *երիցունք* են ծերքն. որք ծայրացեալք են կատարելութեամբ: - 711. Երրորդ *երիցունք* են անդրանիկքն և նախնիքն երանութեամբ: - 711. Եւ որպէս **բժ**ան բիւր հրեշտակացն, և եօթանասնից եօթն թողուլն, և ամլոյն եօթն ծնանիլն ո՛չ է վճիռ, նոյնպէս և իդ *երիցանցն*: - 711. Նա՛խ՝ որպէս **բժ**ան գունդ հրեշտակացն և չորք կենդանիքն զբոլոր երկնային զօրսն նշանակեն, նոյնպէս և իդ *երիցունքն* զբոլոր դասս սրբոցն: - 711. Երկրորդ, որպէս չորք կենդանիքն զվեհագոյնս և զնախամեծարս երկնայնոցն ցուցանեն. նոյնպէս և **իդ** *երիցունքն* զնախամեծարս ընտրելոցն մարդկան...: - 711

ԵՐԹ + Նախ՝ զի դեղին լոյսն ձևանայ ընդ *երթս* կամ ընդ լուսանցս մտեալ, իսկ սպիտակն ոչ: - 125

ԵՐԹԱՄ + Երրորդ՝ զի առաջի ոչխարացն *երթայ*: - 49. Զորօրինակ՝ որպէս տղայ որ տեսանիցէ ցից ի յորմում, *երթայ* ի մօտ. թէ ամո՛ւր է՝ թողու. վասն զի ո՛չ կարէ հանել. և *երթայ* առ միւսն. թէ շարժի՝ ի մօտ կենայ մինչև հանէ՛: - 160-161. Նոյնպէս և սատանայ աներևոյթ մօտ՝ ի մարդն *երթայ*. թէ ամուր է հաւատն և կամքն՝ ո՛չ կենայ անդ, յուսահատի և թողու: - 161. Բայց սոքա և յոյնք իւրեանց ամսամտօք ո՛չ վարին. այլ ծառայաբար զհետ *երթան* այլոց: - 201. Պատասխանեմք եթէ՝ և զայս *երթիցուք* յառաջինսն և գտցուք: - 262. Նա՛խ՝ զի մարդո՛յն է զանազանել զբարի և զչար. և փախչիլ ի չարէ՛, և *երթալ* զհետ բարւոյն՝ կատարելոցն է ըստ մարգարէին, «խոտորեաց ի չարէ՛ և արա՛ զբարի»: – 274. Եւ կամ որպէս ճանապարհորդք հեռացեալք ի տանէ՝ յորժամ դարձցին վերստին ի տունս իւրեանց, նախ թողուն զվերջին բնակետղն ուստի դիմեցինն *երթալ*: - 280. Երրորդ՝ խաբելն ի զբօսանս *երթալ*: - 287. Դարձեալ՝ որ քան յերկարի ժամանակս, մաշի՛ երկիր և ի ծերութիւն *երթայ* և տկարանայ. որպէս ծեր մարդոյն զօրութիւնն պակասի և ցաւքն առաւելու: - 292-293. Զի տղայ մանուկ *երթեալ* ո՛չ ոք գիտէր զնա. և ո՛չ նա զոք ճանաչէր զի քանանացի՛ էր և աննման վարուց նոցա: - 300. Նոյնպէս և մեք աստէն քաղցեալ եմք բանիւ մինչ ա՛նդր *երթիցուք*, և ապա անդ զկրկին զգեստն զգեցցուք. այսինքն զփառս հոգւոյ և մարմնոյ: - 314. Սիրտ զանմահ աստուածութիւնն ասէ որ ո՛չ ննջէ և ոչ ի քուն *երթայ* պահապանն իսրայէլի: - 316. Նա՛խ՝ զի աղբիւսէ մարմինս. և վաղվաղակի յաղբիւսն *երթայ*...: – 323. Հինգերորդ՝ որպէս արիւն անասնոց ի հողոյ է և ի հող լուծանի. և բանական հոգիս մեր յաստուծոյ է և առ աստուած *երթայ*: - 371. Տապանակն է՛ տէր մեր յիսուս քրիստոս. և նախընթա՛ց եղև մեզ ասելով՝ «*երթամ* և պատրաստեմ ձեզ տեղի»: – 380. Վասն է՞ր ասէ մի *եթար*, և յետոյ ասէ *ե՛րթ* և մի՛ անիծաներ: - 388. Ո՛չ ասէ գնալ որ կամաւորն է. այլ *երթալ*, որ ակամայ քարշիլն է: - 389. Եւ ուխտաւորն ի տուն սգոյ ո՛չ *երթայ*. այն է որ ի մեղքն այլ ո՛չ դառնայ. և ո՛չ ընդ մեղսասէր գործակիցս: - 390. Վեցերորդ՝ զի թէ հաւատացեալ էր սաւուղ ո՛չ *երթայր* ի պատերազմ. այլ խոյս տայր և փախչէր: - 429. Ապա յա՛յտ է զի ի մէջ կարծեաց էր նա. զի թէ սուտ համարէր զվիուկն, ո՛չ երկնչէր ի մահու. և թէ ճշմարիտ՝ ո՛չ *երթայր* ի պատերազմ: - 429. Զոր օրինակ ի բարձր ուստէք քար հոլովեսցի, և որ մօտն կացցէ ասէ ցնա՝ *երթալ* ունիս մինչ ի ներքին վայր տեղիս և ապա դադարիս: - 497. Վեցերորդ՝ համբարձաւ ձայնիւ փողով ըստ դաւթի. և այս վերաբերի յառաքեալսն. որ յանձնեցաւ նոցա *երթալ* քարոզել ամենայն հեթանոսաց. և փողք եղեն տիեզերաց...: – 520. Իններորդ՝ զի ամենայն ոք որ առ պոռնիկն *երթայ*՝ գիտէ ճշմարտութեամբ թէ վրիպեցաւ

ի ճշմարիտ արդարութենէն: - 562. ...ոմն *երթայ* ի սապատն և հաց առնու...: – 620. Եւ յորժամ միտքն *երթայ* յաշխարհական հոգս թէ զինչ կերիցուք և արբցուք, է՛ ներելի: - 620. Բայց յորժամ *երթայ* միտքն ի մեղք՝ է՛ մահու չափ: - 620. Իսկ վախճանեալն կատարեալ լսի. որպէս թէ ոք սկսանի *երթալ* ի ճանապարհ կամ ի գործ ինչ և ի յաւարտիլն կատարած ասի: - 666. և հոգին *երթայ* առ աստուած որ ետ զնա ասէ սողոմոն: - 667. Չորրորդ ի դատաստան *երթալն*: - 668. զի յերեքօրեայ ճանապարհ *երթիցեն* և երկիր պագցեն աստուծոյն իւրեանց: - 682. Եւ *երթայ* առ իւր տէրն հեշտութեամբ. և անդէն վաղվաղակի իբրև երևմամբ և տեսութեամբ ինն շահի զպտուղն առաջիկայ երանութեանց: - 691. ...իսկ հոգի մարդոյն յանհնարինս մտեալ *երթայ* առ միտս որ է՛ երրորդ բարեկամ և խնդրէ բարիս. - 697. Ասեմք, թէ ո՛չ գիտես զի՞նչ է, *ե՛րթ* առ առաքեալն և ուսուցէ քեզ...: - 697. Տասներորդ, որք գտանին կենդանի յաւուրն դատաստանին, ո՛չ *երթիցեն* ի քաւարանն. - 700. Չորեքտասաներորդ, զի թէ մեղաւորացն գոյ հնար արտաքս գալ ի հրոյն և *երթալ* յարքայութիւնն...: - 700. Եւ զիւր ժողովուրդն առեալ ընդ առաջ *երթայ* ասելով՝ «ահաւասիկ ես և մանկունք իմ»: - 713. Զոր օրինակ նշան դրոշմի կայ ի մէջ քո՝ և անասնոյն՝ և տանն. զի ելեալ ի տանէ *երթայ* խառնի ի հասարակ նախիրն...: - 719. Եւ հրեշտակք զխաչն բարձեալ առաջի *երթիցեն*. և զմեռեալս՝ փողով և ձայնիւ ընդ առաջ նորա զարթուսցեն: - 734. *Երթիցեն* արդարքն ի կեանսն յաւիտենից. և մեղաւորքն ի տանջանս յաւիտենից: - 760. Դարձեալ ի վեր յառաջին բանն մեր *երթիցուք* որ էր ծառ կենաց ի մէջ դրախտին: - 767

ԵՐԹԵՒԵԿ + Նախ՝ զի բազումք են *երթևեկքն*: - 44

ԵՐԻ + Եւ ա՛ջ *երին* քահանային, և երբուծն քահանայապետին. և զայլն կերիցեն քահանայքն: - 358. Աջոյ *երին*. յաջողակ բարի գործն. և Երբուծն դօշն է. որ ունի զսիրտն: - 360. Եւ *երին* աջոյ՝ իւր քահանային, ի նշան աջեա՛յ գործոցն նորա: - 367

ԵՐԻԿԱՄՈՒՆՔ + Սպիտակն որ է մաղասն ի բոլոր մարմին և կամ *յերիկամունքն* է՛ ջրոյն: - 215. Տասներորդ՝ Երկոժն անդամքն. և է անդամքն. և *երիկամն* ճարպո՛վ է: - 227. Այսպէս և գլուխն ի մարմինն է՛ վերջին մասն. որ է՛ գործիք բանին. և սիրտն ի մէջն. և *երիկամունքն* վերջին: - 232. Վեցերորդն *երիկամունքն* որ է տուն սերման. ջերմ և գէջ. և տանուտէր ունի զզօհրայն. որ է լուսաբերն: - 241. Վասն է՞ր *երիկամունքն* ճարպով պատեալ է, և սիրտն և լեարդն ոչ: - 241. Ճարպ *երիկամանցն* նախ՝ ամրէ՛ զցանկականն. և երկրորդ անվնաս պահէ: - 241. Զդառնութիւնն ի լեղին. և զհոտածն *յերիկամունքն*. և զմրուրն և զթթուն ի փայծեղն. և զքաղցր արիւնն ի սիրտն. և սիրտն երակովն և շնչովն բաժանէ ի բոլոր մարմինն: - 242. *Յերիկամանցն* քթին հոտեալ: - 243. Եւ բ երակ *երիկամանցն* լի սերմամբ: - 244. Յանճարն *երիկամն*: - 250. Յանճարն և ցանկութիւն՝ *յերիկամունքն*: - 250. Յինգերորդ՝ զի կողնէ աման և տեղի *երիկամանց*. յորմէ շարժի ցանկութիւնն. զի թէպէտ ո՛չ շարժէ զնա. այլ ազդումն ինչ ունի զնմանէ: - 276. Զառաջիկայն և զմիտս մարդկան ո՛չ ոք գիտէ. ո՛չ հրեշտակք և ո՛չ դևք և ո՛չ մարդիկք. բայց միայն աստուած որ քննէ զսիրտս և *զերիկամունս*: - 336. Եւ յայսմանէ՝ հանեն մասն *զերիկամունս* և զլերդափոյթն և զբովանդակ ճարպն ի հոտ անուշից տեառն: - 358. *Երիկամունքն*, զկրկին ցանկութիւնն հոգւոյ և մարմնոյ: - 360. 'Ի ներքուստ՝ սիրտն և *երիկամունքն* և լերդաբոյթն ընդ ճարպին ճենճերեալ ի հոտ անուշից. որպէս հրամայեաց մովսէս: - 367

ԵՐԻԿՈՒՆ + Եւ դարձեալ՝ որ քան մերձիմք կատարածի, այնքան մերձենամք ի ցաւս դժոխոցն. որպէս *յերիկունն* սակաւ սակաւ առաւելու խաւարն և ցուրտ: - 293. Եւ տէր մեր արար զզատիկն *յերիկունն* մեծի **ե** շաբաթին: - 337

ԵՐԻՆՋ + Վաթսուն, Մոխիր *երնջոցն*. և սրբութեան ջուրն: - 285. Զի՞նչ նշանակէր կարմիր *երինջն* անարատ և անլուծ: - 383. Կարմիր *երինջն* նշանակէ՛ զկոյսն սուրբ: - 383. Յորժամ սուրբ էր մոխիր *երնջոցն*, վասն է՞ր զմերձեցեալն պղծէր: - 384. *Երինջն* ըստ իրաւանցն ունէր զմեղս ժողովրդեանն. և խորհրդովն քրիստոսի՝ սրբութիւն գործէր: - 384. Իսկ անդրանկածին *երինջքն* են մարգարէք և առաքեալք. որ զհաւատացեալս անդրանիկ ծնան. նոքա են ամոլք և պատարագք աստուծոյ: - 426. Զի ի րոբովամէ՛ որ *զերինջսն* գործեաց՝ վեց եօթանասուն ամ է մինչև զգերութիւնն սակաւ ինչ պակաս. վասն որոյ եօթանասուն ամ շաբաթեցոյց զնոսա ի գերութեան: - 448

ԵՐԻՎԱՐ + Երեմիա՝ *երիվար* արշաւեալ յազգէն դանայ: - 707

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ + Եւ չորիցս կրկնեալ **է**-ից մինչև ի **իը** ամն, լինի *երիտասարդ*. և կատարի բանական մասն: - 265. Մանուկ. Պատանեակ. *Երիտասարդ*. Ծեր. և Զառամացեալ: - 265. Իսկ ամառն, և մինչ ի **զ** ժամս աւուրն, և խարտեաշ մաղձն, և *երիտասարդն* ըստ նմանութեան տարրական հրոյ ջերմ և չոր գոլով. վասն որոյ առաւել բարկացօղ և ցանկասէր լինի: - 266. Զի ասեն թէ՝ այր և *երիտասարդն* զոր սպան ղամեք և էառ զկանայս նոցա. ադդա և սելլա, նոքա եղբա՛րք էին ենովքայ արդարոյ: - 290. Դարձեալ՝ **դ** հասակ փոխի

մարդոյս. մանուկ. *երիտասարդ*. կատարեալ հասակ. և ծեր: - 351. Չորրորդ՝ այն տղայ հասակի. և աստ *երիտասարդ*. և անդ ծեր: - 355. Որ է՛ Տղայ. Մանուկ. Պատանեակ. *Երիտասարդ*. Այևոր. Ծեր. իսկ երեխայն դեռածինն է: - 378. *Երիտասարդն* **գ ժ** է հասակն. իբր թէ հասա՛ք ի չափ լրման և աճման: - 378. Եւ *երիտասարդ* հասակով յաւուր յարութեանն պսակեսցին: - 422. Երրորդ՝ զի իւրաքանչիւր հասակի զմեղս բարձցէ. որպէս ծննդեամբն զերկունս ելոյծ. և մահուամբն զմահ. նոյնպէս և տղայ և մանուկ և *երիտասարդ* հասակաւ զնոսա արդարացոյց: - 479. Նա՛խ՝ զի ծեր և հին աւուրց նշանակեցաւ հայր աստուած ի դանիէլէ՛. իսկ որդին նորածին և *երիտասարդ* հասակաւ: - 479. Իսկ զերրորդն մարկոս պատմէ՛ առաւօտուն և յարևագալն յետ ղուկասու. և տեսին *երիտասարդ* մի ի ներքս ի գերեզմանն ընդ աջմէ նստեալ: - 515. Որպէս ասեն երբեմն ժամանակի ի կոստանդնուպօլիս հռչակեալ քաղաքի, մոլորեալ յոյնք ի մոլորեալ *երիտասարդէ* միոջէ՛, բարձին յեկեղեցւոյ զերգ երեքսրբենին: - 775

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ + Եւ կրկնեալ ի հնգետասանէն մինչև ի լ, կատարի *երիտասարդական* հասակն. որ է **գ** տասամբ կատարեալ. ունելով զցանկականն և զցասմնականն և զբանականն լիով առ ինքեան: - 265

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆ + Եւ *յերիտասարդութեանն*՝ լինի հողմն հարաւային տաք և չոր: - 240. Եւ դարձեալ՝ հասակ մարդոյ չորիցս ունի զփոփոխումն. այսինքն, Ի մանկութիւն. *Յերիտասարդութիւն*. Յալևորութիւն. և Ծերութիւն: - 265. Մէջ գիշեր է *երիտասարդութիւնն*: - 265. Մէջ գիշեր՝ *երիտասարդութիւնն* ի խորս մեղաց ննջեալ: - 266. Տասն ամն մանկութեան է. և ի՝ պատանեակ զինուորութեան. և **իը**՝ *երիտասարդութեան* որ է՛ **ղէ**: - 343. Մանկութեան, *երիտասարդութեան*, և ծերութեան: - 360. Իններորդ՝ զի թե՛փն է ամաց մերոց իսկ նաշիհ ալիւրն *երիտասարդութիւնն* է: - 377. Այլ և երկիւղի զգայութեան չորս հասակի մարդոյն. ի մանկութեան, *յերիտասարդութեան*, յալիս և ի ծերութեան: - 493. Երկրորդ՝ զի մանկունս հասակաւ նախ որկորստութիւնն տիրէ, և ապա՛ *յերիտասարդութեանն* պոռնկութիւնն զօրանայ: - 561. Մէջ գիշերին է՛ *երիտասարդութիւնն*. յորում առաւել քնիմք ի մեղս: - 622. Հինգերորդ, զի **գ** է հասակ մարդոյս. մանկութեան *երիտասարդութեան* և ծերութեան յորում փոփոխիմք վարուք. վասն սոցա **գ** հանգիստ դնեմք: - 675. Սակայն ի յղութեանն իջանէ չար հոգին ի յորովայն մօրն. և նմա զօրութեամբն և ներգործութեամբն ծնանի մանուկն և սնանի և հասանէ *յերիտասարդութիւն*. - 706. Եւ ի մէջ մանկութեան և ծերութեան *երիտասարդութիւնն* է թիւ կատարեալ...: - 726

ԵՐԻՑԱԳՈՅՆ + Եւ թէ գոյր *երիցագոյն*, լինէր պատճառն և գերագոյն քան զաստուած. իսկ ստեղծանելն երևի պատճառաւ. այսինքն վասն փրկութեան մարդկան: - 41. Ահա զսակաւ ընծայ կարճառօտութիւն բանիս ընկալ ի քում ընդարձակութեան գանձարանի սրտի՝ *երիցագոյն* հարազա՛տդ Գէորգի է: - 95. Վեցերորդ՝ մարմինն երէց է ըստ կարգի քան զհոգին. և յա՛յտ է, զի որ քան կենդանի եմք՝ *զերիցագոյն* պատիւն մարմնոյն տամք. - 310

ԵՐԻՑՍ (ԵՐԻՑՍ ԱՆԳԱՄ) + Սակայն և նա՛ է ի թիւս յայս. այսինքն զի *երիցս* պատկելով երեքտասանն՝ լինի **լթ**. և ի քառասներորդումն պտղաբերի: - 263. Դարձեալ **թ** թիւն է *երիցս* երրեակ. և երեք թիւն է կատարեալ. ունելով առաջին միջին և վերջին. ի նմանութիւն **թ** դասուց հրեշտակաց: - 264. Եւ *երիցս* կրկնեալ **է**-ից մինչև ի **իա**, լինի կատարեալ արիական մասն ցասմնականին. և կոչի պատանեակ մինչև ի **իը** ամն: - 265. *Երիցս* երևիլ ի տաճարին: - 283. Զի՞նչ է *երիցս* երևիլ ի տարին: - 340. Դարձեալ *երիցս* երևիլն է, զի աստ ի մարմնի հաւատով տեսանեմք զքրիստոս. և յետ մահու յուսով ի հոգիս մեր. և յետ յարութեանն սիրով միաւորիմք ի նա՛: - 341. Եւ բաց յայսցանէ **բ** ակն յանդիմանութեան զոր անդամանդեայ կոչէին, և էր ի պճղնաւոր զգեստին ի վերայ ուսոց քահանայապետին յորժամ մտանէր ի սուրբն սրբոց *երիցս* ի տարւոջն, ի տօնի զատկին և յիսներորդացն և ի քաւութեանն: - 349. Քսանևդ, սամփսոն *երիցս* **է** կապօք փորձեցաւ ի կնոջէն: - 423. Եւ տէր մեր յեօթն տեղւոջ է ծաղանօք *երիցս* կապեալ: - 423. *Երիցս* օծաւ դաւիթ. և որդի նորա ի յարգանդի, և ի յորդանան, և ի վերայ խաչին արեամբ: - 437. Դաւիթ *երիցս* սուգ էառ մեռելոյ. և տէրն ի վերայ երուսաղէմի և ի գերեզմանն ղազարու և մեծ ի խաչն: - 438. Իններորդ՝ *երիցս* ուխտ երդմանն սողոմոնի: - 441. Եւ *երիցս* հայր վկայեաց որդւոյ: - 441. *Երիցս* փչելն՝ ի խորհուրդ Երրորդութեանն: - 444. Հնգետասաներորդ՝ յա՛յտ է յայսմանէ. զի վասն տօնի տեառնընդառաջին առաքեաց յուստիանոս կայսրն յեմ զօրս բազում *երիցս անգամ*...: - 484-485. Ոմանք ասեն թէ ի չորրորդ դժոխքն էջ ուր էին արդարոց հոգիքն արտաքոյ ասացեալ *երիցս*, և զնա միայն աւերեաց. և զարդարսն միայն եհան. և զայլսն եթող անդ: - 505. Առ երրորդն ասեմք թէ՝ *երիցս* հարցումն սիրոյն և արածելն զոչխարսն՝ վասն երից ուրացութեանցն էր բժշկութիւն. զի ո՛ր մասն որ խոցի՝ նորին է բժշկական դեղն դնելի՝ և ո՛չ առողջից: - 547. Երկրորդ՝ մի քահանայ *երիցս անգամ* ի միում աւուր պատարագս մատուցեալ: - 553. Երրորդ՝ զի *երիցս* գոչէ փողն. նախ զհոգիսն ի յերկնից կոչէ. և ապա՛ զմարմինս ի հողոյ. և ապա՛ յարուցեալ զհոգի և զմարմին ի

դատաստան հրաւիրէ: - 618. ...վասն որոյ *երիցս* աղօթեմք առանձնակի: - 623. Եւ զայս *երիցս* ասացեալ` էջ մարմինն սուրբ ի վերայ բազկացն յովսեփայ: - 631. Եւ յօհան ոսկէբերանն կարգեաց յաւուրն *երիցս անգամ* սուրբ աստուած ասել: - 631. Դնել *երիցս* ի ճանապարհին: - 660. Իններորդ, *երիցս* օծանի. այսինքն ի մկրտութիւնն, ի կարգն, և ի թաղումն...: – 673. Երրորդն ի դուռն գերեզմանին. վասն որոյ այժմ սովորութեամբ *երիցս անգամ* դնեն զդագաղն ի ճանապարհի: - 675. ...վասն որոյ *երիցս* հանգիստ դնեմք: - 675. ...վասն որոյ *երիցս* հանգիստ դնեմք...: - 675. ...վասն որոյ *երիցս* աղաչեմք. զի պսակացս այսոցիկ արժանաւորեսցէ: - 675. Իններորդ, վասն գ գոչման փողոյն *երիցս* ընթեռնումք զաւետարանն: - 675. ...վասն որոյ *երիցս* խնդրեմք զի այժմ բաժանեալ հոգին խաղաղութեամբ ժամանեսցէ յօթևանս լուսոյ. - 675. Եւ յորժամ դնեն ի գերեզման, քահանայն նախ օրհնէ՛ *երիցս* ափով զհողն և արկանէ ի գերեզմանն ասելով...: - 676. *Երիցս* կնքելն զգերեզմանն, Նախ ի խորհուրդ սուրբ Երրորդութեանն: - 679

ԵՐԻՒՐՈՒՄՆ + Չորրորդ` զի պարզի բանս մեր *երիւրմամբ* խռչափողիցն. և (բանք տեառն պարզեալ են ասէ եօթնպատիկ իբր զարծաթ ի հողոյ:) – 121

ԵՐԻՔՈՎ - Կործանեաց *զերիքով* ի նշանակ դժոխոցն: - 414. Վեցերորդ` զի թէ լինի անկարօտ գող և զրկօղ, ընդ տեառն իւրոյ կորուսանէ և զինչսն. որպէս աքարն որ ունէր բազում ստացւածս, և գողացաւ ի նզովիցն *երիքովի*. տեսին ամենայն ժողովուրդն և ցասեան ի վերայ նորա և իրաւունս ետուն սատակմանն: - 416. Մետասաներորդ` նախ կործանեաց *զերիքով*, և ապա՛ յերկիրն եմուտ: - 418. Երեքտասաներորդ` անէ՛ծ յեսու որ շինէ *զերիքով* անդ անդրանիկ և կրտսեր որդւով: - 418

ԵՐԿ + Եւ ի դարձեալ երևիլն դարձեալ լուանալ, այն է` որ դարձեալ խոստովանիմք և կրկնեմք *զերկն* ապաշխարութեան մինչև նկարեսցի ի մեզ քրիստոս: - 367

ԵՐԿԱԲՆԱԿ + Երկրորդ` Ընդդէմ *երկաբնակացն* **ժդ** գլխով: - 30. Հնգետասաներորդ` Հարցումն *երկաբնակացն* առ մեզ **ժ** թւով. և անդ վասն մի կամաց` և մի գործոց` և կրից: - 30. Քսաներորդ` Հարցմունք *երկաբնակացն* ի վերայ մարդեղութեան բանին: - 30. Այսքան առ *երկաբնակս*, և երկրորդ մասն գրոցս: - 30. Ո՛վ *երկաբնակք*, զքրիստոս աստուած մարդացեա՞լ խոստովանիք, թէ մարդ աստուածացեալ: - 68. Ո՛վ *երկաբնակ*` դու զո՞ր բնութիւն ի քրիստոս ասես մի տէր. զաստուծոյն` թէ զմարդոյն: - 68. Այսքան հարցուածս է ընդդէմ *երկաբնակացն* որք ուրանան զմիաւորութիւն բնութեանցն քրիստոսի: - 70. Ասա՛ ո՛վ *երկաբնակ*, որո՞յ իմանաս զասելս: - 70. Եւ ահա՛ չորեքտասան հարցմունքս այս` է ընդ դէմ *երկաբնակ* աղանդոցն. որք զմի քրիստոսն յերկուս բաժանեն բնութիւնս: - 70. Հարցումնս այս է՛ *երկաբնակացն*. և նմանի այնմ թէ` մարդ ըստ հոգւոյն բնութեանն մարմին է, թէ ըստ մարմնոյն բնութեանն հոգի: - 75. Հարցից և ես զձեզ դասք *երկաբնակաց*: - 86. Ա՛րդ` ցուցցուք` զի զվեցեքինն սոցա բաժանեն *երկաբնակքն*: - 87. Եւ է՛ ուրեք զի միաւորեն զանունն` մի քրիստոս` մի տէր` մի որդի` և մի անձն ասելով որպէս քաղկեդոնի թըւի *երկաբնակ* ժողովոյն: - 87. Իսկ զմիաւորութիւն երկուց բնութեանցն ուրանան *երկաբնակքն*: - 88. Դարձեալ հարցումն առ *երկաբնակ* դաւանողացդ զքրիստոս: - 90. Բոլորովիմբն է ընդ դէմ *երկաբնակացն*. որք մասամբ ասեն աստուած և մարդ զքրիստոս. այսինքն յաստուածութենէ և ի մարդկութենէ ժողովեալ աստուած և մարդ: - 90. Զի՞նչ պատասխանեմք *երկաբնակացն* որք հարցանեն զմեզ, թէ մասունքն քրիստոսի աստուած է՛ այսինքն ոտքն և ձեռքն և գլուխն ապա բազմաստուածք էք: - 91. Եւ այսպէս բազում է ի գիրս հարցմանցս վասն միաւորութեան բանին և մարմնոյն ընդ դէմ նեստորի և *երկաբնականց*. որ բաւական լուծումն է բանիս: - 95. Եւ թերևս ասիցէ *երկաբնակն* թէ` սոքա ամենեքեան անձինն վերաբերին քրիստոսի և ո՛չ մարդկութեանն: - 98. Եւ այժմ առ քեզ խօսեսցուք ըստ վկայութեան կարգիս ո՛վ նեստորական *երկաբնակ* և մարդադաւան որոշօղ քրիստոսի, և որոշեալ ի շնորհաց նորին: - 98. Իսկ դամասկացին յօհան` գլուխն *երկաբնակաց* ասէ` «բոլոր աստուածութիւնն է միաւորեալ ընդ մարդկային բնութիւնն ի քրիստոս. և տեսանի ի հոգւոյն քրիստոսի»: – 100. Ապա թէ կամիս զորոշումն բնութեանց ի ներքս բերել ո՛վ *երկաբնակ*, մի՛ ասեր բ բնութիւն. այլ գ. այսինքն զմարմնոյ և զհոգւոյ և զբանին բնութիւն: - 176. Ա՛յս է *երկաբնակաց* դաւանութիւնն: - 350. Այլ հերձուածօղք ոմանք որք են դասք *երկաբնակաց*` ապականացո՛ւ ասեն զանապական մարմինն կենարարին: - 498. Եւ ընդ դէմ *երկաբնակաց* որոց կանայքն մկրտութիւն առնեն: - 526. Իսկ որք ոչ միաւորեն, բաժան և որիշ նշանակեն զբանն ի մարմնոյ իւրմէ. որպէս *երկաբնակքն* քաղկեդոնիկք: - 598

ԵՐԿԱԲՈՒՆ + Այսպէս էր ի հօրէ բնութեամբ` և եղև ի մօրէ բնութեամբ. և ո՛չ ասի երկաւոր բնութիւն և *երկաբուն*. այլ միաւոր և միաբուն. մի որդի. և մի բնութիւն. միատեսակ աստուած մարդացեալ: - 78

ԵՐԿԱԹ + Իններորդ` օգոստոս կայսր. որ իբրև *զերկաթ* մանրեսցէ զամենեսին: - 29. Որև զոն ի յեղեալքս միաւորեալք. որպէս հուր և *երկաթ*. հոգի և մարմին. որք չարչարին անչարչարապէս: - 76. Եւ չորրորդ` զի

ամենայն իր բնութեամբ իւրով միանայ և ո՛չ արտաքոյ բնութեան. որպէս հուր ընդ *երկաթ*՝ և հոգի ընդ մարմին միաւորի: - 85. Երեսներորդ՝ զի վարդապետք սուրբք օրինակ տան մարդեղութեանն քրիստոսի, որպէս լոյս ընդ օդ՝ և հուր ընդ *երկաթ* միաւորեալ: - 100. Եւ որպէս հուր *յերկաթ* միաւորեալ բառնայ ի նմանէ զցրտութիւնն և զսևութիւնն և մնայ ծանրութիւնն, - 100. Զի որպէս հուր զժանգ արծաթոյ՝ և խարտոց զժանգ *երկաթոյ*, նոյնպէս և նեղութիւն սրբէ զմեղս մարդոյ: - 162. Այսինքն զքոյլն պնդէ՛. որպէս զծու. և զպինդն հալէ՛. որպէս *զերկաթ*: - 202. Վասն որոյ ջերմութեամբ զցրտութիւն լուծանէ որ *յերկաթն* և ի սառն. և չորութեամբ զհիւթն մերժէ որ ի ծու հաւի և յայլսն: - 202. Իսկ ծանրութիւն *երկաթոյն* բնական է. վասն որոյ ո՛չ կորնչի: - 202. Զոր մարդիկ բանականութեամբ և արւեստիւր ստացան զզէնս զանազանս ի *յերկաթոյ* ի պատսպարանս ինքեանց: - 216-217. Իսկ ամպք և հողմունք ի յօդոյն են. որպէս քարինք և *երկաթք* յերկրէ. սոյնպէս աղբիւրք և գետք ի ծովէ՛: - 227. Երրորդ՝ զի ո՛չ հայէր ի վեր. *երկաթի* կապիճս եդեալ ի գլուխն: - 290. Չորրորդ՝ զէնն. զի լիցի սուր *երկաթոյ* և ո՛չ այլ ինչ գործի. զի թէ լիցի *երկաթ* և ոչ սուր, և թէ սուր և ոչ *երկաթ*, ո՛չ է պիտոյ: - 365. Չորրորդ՝ ընտրելի է զէնն որ է՛ գործիք. զի լիցի սուր *երկաթոյ*. զի *երկա՛թն* է գործի բաժանման: - 366. Եւ թէ լիցի *երկաթ* և ո՛չ սուր, և ո՛չ է պիտանի. որպէս բոլոր *երկաթն* թէ հարցէ զկենդանին և սպանցէ, ո՛չ է ուտելի, զի թէպէտ զարիւնն հանէ, այլ ո՛չ համանգամայն զշունչն և զջերմութիւնն: - 366. Եօթներորդ՝ երկին *երկաթի* և երկիր պղնձի. իբր չորացեալ երաշտութեամբ որպէս եղիայիւ: - 376. Կամ ո՛չ լսել աղաղակի մերոյ. իբր *երկաթի* երկինք ընդ մէջ գոլով: - 376. իսկ Կախարդն՝ որ անօթ ինչ թաղէ ի հող. կապս, կամ մոմ, կամ *երկաթ*, և պէս պէս ժժանօք յարմարե՛ն զարուեստն: - 388. Վասն է՞ր զայլախազիւ թլփատեաց և ո՛չ *երկաթով*: - 415. Չորրորդ՝ պատկեր կռոց ո՛չ ձևացաւ անգծելի գոլով *յերկաթոյ*: - 415. Հինգերորդ՝ *երկաթն* սպանմա՛ն է գործի քանանացւոցն: - 415. Վեցերորդ՝ և զպատկերս կռոց *երկաթով* գործէին: - 415. Եօթներորդ՝ *երկաթն* շինականա՛ց է գործի և երկրագործաց՝ անարժան վարկաւ: - 415. Եւ նիւթն ոսկի և արծաթ և պղինձ և *երկաթ*. այլ և խունկն և պատուական ակունքն ի հեթանոսա՛ց էր: - 440. Եւ են որք անշփոթ միաւորին. որպէս հուր և *երկաթ*. հոգի և մարմին. սեռ ի տեսակս. և տեսակ յանհատս: - 475. Եւ են որ էութիւնք են և էութեամբ շաղկապին. որպէս երկոքին նիւթք սոսընձով կամ *երկաթով*: - 476. Նաև փայտն որով *զերկաթն* ի յորդանանէ՛ վերածեաց: - 494. Վեցերորդ՝ ամուրն սատանայի է ներքին դժոխքն. ուր են դրունք պղնձիք և նիգք *երկաթիք*. որ է՛ մեղքն մեծամեծք և յուսահատութիւնք. և ա՛յն էր ամրոց նորա: - 506. Իններորդ՝ յա՛յտ է յօրինակէն. զի եգիպտոս հալոց *երկաթի* կոչի. նշանակէ՛ զդժոխքն որ տանջէր զհոգիսն: - 507. Եւ նշանակէ՛ր կրկին փողն զերկու զանկակս, կամ զզանկակն և զժամահարն. կամ զփայտէն և *զերկաթին*: - 618. Եւ *երկաթ*՝ բանն որ կոտորէ՛ զախտ ստորադասեալ: - 645. Հինգերորդ՝ ծեծ հարկանողացն. որպէս ուռունք *զերկաթս* ծեծողաց: - 752. Որպէս բան ի ձայն՝ և բան ի գիր՝ և լոյս յօդ՝ և տեսութիւն յակն՝ և հուր *յերկաթ*՝ և մուխ ի պողուատ: - 769-770

ԵՐԿԱԹԵԱՅ - Եւ պատասխանէ՛ դաւիթ և եսայի՝ «ի ձեռն նորա են ամենայն տիեզերք». որ ունի զշրջանակ երկրի ըստ օրինակի պատկերին *երկաթեայ*: - 180

ԵՐԿԱԾԻՆ + Դարձեալ՝ ըստ նոյն սարասի՝ բանն աստուած ունի ծնունդ ի հօրէ նախ քան զյաւիտեանս. և ունի ծնունդ ի մօրէ ի յետին ժամանակիս. և ո՛չ ասի *երկածին*. այլ՝ միշտ միածին. այսպէս նոյն բանն ունի զբնութիւն աստուծոյ ի հօրէ. ունի և զբնութիւն մարդոյ ի մօրէ՛. և ո՛չ ասի բ բնութիւն. այլ մի բնութիւն վասն միաւորութեանն: - 77

ԵՐԿԱԿԻ + Բոլոր ի մասունս. և այս *երկակի*. ի նմանամասնեայս՝ և յաննմանամասնեայս: - 87. Եւ դ օդք և բ լծակքն, զի չորեքնիւթեայ աշխարհի են խնամածուք *երկակի* զօրութեամբ խնամողն աստուծոյ. այսինքն արարչական և արքունական: - 344-345. Առաջին յարութիւնն եղև առաջին գալստեամբ քրիստոսի. և այս *երկակի*: - 710. Եւ պատուեալ *երկակի* զարդու. և պարգևեալ և խոստացեալ պատուիրանօք: - 776

ԵՐԿԱՅՆ + Լայն. *երկայն*. խոր. և բարձր ասի աստուած: - 102. Երկայնութիւն՝ որ ո՛չէ լայն և ընդարձակ. այլ միայն *երկայն*. զի երկարագծի զօրութեամբ ի բոլորս: - 129. Երկրորդ՝ զի ունի երկիցս բ ծայրք. *երկայնք* և լայնքն. որ է յարնելից յարնմուտս. և ի հիւսիսոյ ի հարաւ: - 210. Այսպէս մարմին մարդոյ որ քան է երկայնութեամբ ի գագաթէ՛ գլխոյն մինչև ի ներբանս ոտիցն, նոյն քան է լայնութիւն ի մէջ երկուց *երկայն* մատիցն ձեռաց: - 232. Եւ պիտոյանայր լեզու *երկայն* և շրթունք ստուար, զի ժողովեսցէ զկերակուր. և յայնժամ ո՛չ կարէր սպասաւորել բանի որպէս ա՛յժմ: - 233. Եւ *երկայն* և կարճ՝ քանա՛կ է շարունակ. և բ ակն և ունկն տարրո՛շ է: - 236. *Երկայն* և կակուղ գլուխն զգուշաւո՛ր է: - 246. *Երկայն* և բարակ՝ նախանձո՛տ է: - 246. *Երկայն* ռունգն՝ թեթևամիտ է: - 246. Կլափն *երկայն* բարկացօղ է և նենգժոտ: - 247. Վիզն *երկայն* և բարակ՝ չարախորհուրդ է: - 247. Լանջքն որ *երկայն* է քան զփորն՝ խոհեմ է: - 247. Բազուկն *երկայն* որ միջին

մատն հասանէ ի ծունկն՝ ուժե՛ղ է: - 247. Ոտք կարի իմն *երկայն* նենգաւո՛ր է: - 247. Լոյս՝ *երկայնքն*: - 250. *Երկայն* **գճ** կանգուն. և լայն՝ **ծ**. և բարձր՝ **լ**: - 293. Եւ **յ** կանգուն *երկայն*, զի ի կրնկէն ի գագաթն լար չափեալ՝ **դ** պատ առնու զգլխովն: - 293. *Երկայն* **իը** կանգուն. և բարձր **ժ**. և լայն **ի**. բոլորն հասարակ: - 343. Եւ արտաքին սրահին պատուարն ի մէջ ունելով զխորանն յամենայն կողմանց **ճ** կանգուն *երկայն* ի հիւսիսոյ և ի հարաւոյ կողմն: - 343. Զի՞նչ է տապանակին չափն **բ** կանգուն և կէս *երկայն*: - 344. Հինգերորդ, որ ասաց զերեք ձևն, *երկայն* և լայն և բարձր. և ո՛չ զխորն որ է՛ թանձրութիւն: - 344. Զի՞նչ նշանակէ քառաթև խաչն. *երկայն*, և լայն, խոր, և բարձր: - 493. Նշանակէ՛ զպատկերն ոսկի կ կանգուն *երկայն* և **զ** լայն: - 637. Ասեմք ըստ սրբոյն անդրէի մեկնչի՝ եթէ սուրբքն զաշխարհի վախճան խնդրեցին. որոց ցուցանէ զպատճառս *երկայն* մտելոյն...: - 696. Յօր անունն ռոմելոս ասեն. զմին ձեռն և զոտն *երկայն* և միւսն կարճ. զմի ակն խաժ, և զմիւսն սև: - 706. Իսկ վաթսունն զբաբելօնի պատկերն **կ** կանգուն *երկայն*, և **զ** լայն. յորում ընդարձակեցաւ կռամոլութիւն: - 708

ԵՐԿԱՅՆԱԿԵԱՑ + Կամ *երկայնակեաց* որպէս զմաթուսաղայ. որ մերձ ի ռ ամն ժամանեաց: - 761

ԵՐԿԱՅՆԱՄԱԶ - *Երկայնամազ* և թանձրն՝ գազանաբարո՛յ է և մեծախորհուրդ: - 248

ԵՐԿԱՅՆԱՄԻՏ + *Երկայնամիտ* առ անզեղջս: - 351. Ո՛չ թէ զմեղս հարց յորդւոցն խնդրէ. այլ մեղաց հարցն ներէ *երկայնամիտ* լինելով մինչև յորդոց յորդիս զի դարձցին ի մեղաց: - 351. Երկոտասաներորդ, զի ուսուցէ մեզ զմարդասիրութիւնն և զներելն միմեանց. որպէս աստուած *երկայնամիտ* եղև առ քանանացիսն որ պատժապա՛րտք էին: - 417

ԵՐԿԱՅՆԱՆԱՄ + Վասն այն յորժամ մարդն տկարանայ՝ և այրեցած արիւնն աւելնայ, մազն ծորի՛ և *երկայնանայ*: - 240

ԵՐԿԱՅՆՄՏՈՒԹԻՒՆ + Երկրորդ՝ *զերկայնմտութիւն* զհամբերութիւն զյոյս և զարիութիւն հաստատէ՛ ի մարդն: - 584

ԵՐԿԱՅՆՈՒԹԻՒՆ + Լայնութիւն՝ իմաստութիւնն է. *երկայնութիւն*՝ զօրութիւնն. խորութիւն՝ անյայտութիւնն. բարձրութիւն՝ անհասութիւնն: - 129. Սուրբն դիոնէսիոս ասէ, «եռակի է ձև ամենայն մարմնոց». այսինքն լայնութիւն. *երկայնութիւն*. խորութիւն: - 129. *Երկայնութիւն*՝ որ ո՛չէ լայն և ընդարձակ. այլ միայն երկայն. զի երկարագծի զօրութեամբ ի բոլորս: - 129. *Երկայնութիւն* է համբերութիւնն. որով տանի զչարսն. և վասն ապաշխարութեան անտես առնէ զմեղս: - 129. Այսինքն *երկայնութիւն* սիրոյն մինչ ի կատարած անվախճան: - 129. Այսպէս մարմին մարդոյ որ քան է *երկայնութեամբ* ի գագաթէ՛ գլխոյն մինչև ի ներբանս ոտիցն, նոյն քան է լայնութիւն ի մէջ երկուց երկայն մատիցն ձեռաց: - 232. *Երկայնութիւն*՝ է՛ կեանք նոցա անմահ. զի գերազանցեալ են քան զժամանակեայս, և պակաս քան զյաւիտենականն աստուած: - 344. *Երկայնութիւնն* աստուածային գթութեանն: - 493. Եւ *երկայնութիւն* աստուածային շնորհին: - 493. Եւ զորպիսութիւն բարեաց և չարեաց. և *զերկայնութիւն* ժամանակին որով թիւ մարդկան զլրումն առցէ: - 716

ԵՐԿԱՆ + Իններորդ՝ աղալն *յերկանս*. յաղորիս հոգւոյ և մարմնոյ ծասկել: - 339. Աղալ *յերկանս*՝ մաղիլ և զանգիլ՝ և ի հուր և յիւղս եփիլ...: – 357. Իսկ նաշիհն՝ ճգնաւորք և կուսանք. որք ի *յերկանս* ճգնութեան ճընշեն զմարմինս իւրեանց: - 374. Երկոտասաներորդ՝ *զերկանս* սպասու մարմնոյ գործեսցէ միշտ և ի նոյն մեռանի որպէս սամփսոն: - 424. Ասացեալն նմանապէս և աստ կատարեալ. ո՛չ միայն յանդի հեռաստան, կամ աղալ *յերկան*: - 789

ԵՐԿԱՆՈՒՆ + Ո՛չ *երկանուն* է և ո՛չ այլ ինչ. այլ իրինոս ասէ՛ զպատճառն և դժուա՛ր է հասկանալոյ: - 300

ԵՐԿԱՍԷՐ + Զայս և այլ սոյնպիսիս բազմօրինակ ստուերագրութեամբ առ ճշմարտութիւն իրին. իսկութեամբ ոչ գոլ անհնարին *երկասիրացդ* ի սոյն դեգերմամբ զոր ի պարապ ժամու քննութեան: - 306

ԵՐԿԱՏԵՄ + Եւ որպէս այս ո՛չ ասի, նոյնպէս և ո՛չ է հնար *երկատելով* ասել զքրիստոս անեղ և եղական: - 78. Զի միաւորեալն ո՛չ *երկատի*. զի **բ** բնութիւն ասել կամ իմանալ՝ երկատութիւն և բաժանումն է քրիստոսի: - 84. Եւ իւրաքանչիւր սոցա *երկատի*, որ լինին չորս ըստ աստուածաբանին գրիգորի այսպէս: - 123

ԵՐԿԱՏԵՍԱԿ + Վեշտասաներորդ՝ զի թէ չարն է յաստուծոյ որպէս բարին, և երկուցն սկիզբն է աստուած, և արդ՝ եթէ միևնոյն է սկիզբն երկուցն, անկարելի է ներհակացն ի միասին ունիլ մի սկիզբն. զի լինէր սկիզբն այն ո՛չ պարզ. այլ *երկատեսակ*. և ո՛չ միեղէն՝ այլ բաժանեալ և այլայլեալ. նաև լինէր ինքն ինքեան հակառակ, և յառաջ եկելոցն ի նմանէ: - 14. Եւ զի *երկատեսա՛կ* էր բանն՝ այսինքն սուտ և ճշմարիտ, լեզուն երկճղի եղև: - 219

ԵՐԿԱՏՈՒԹԻՒՆ + Զի միաւորեալն ո՛չ երկատի. զի **բ** բնութիւն ասել կամ իմանալ՝ *երկատութիւն* և բաժանումն է քրիստոսի: - 84

ԵՐԿԱՐ + Կամ է՛ ի ներգործական պատճառն. որ ունիցի խափան ինչ և արգելումն. որպէս մանուկս այս *երկար* ապրեսցի. կամ թէ մանուկս այս լինի երաժիշտ, թէ ո՛չ լինի խափանումն իմն: - 9-10. Ա՛րդ՝ առաջին դարն որ էր երևակին՝ ընդ *երկա՛ր* ապրէին մարդիկքն. զի ունի երևակն յերկար ընթանալ զճանապարհն իւր. որ ի լ ամն վճարէ զկենդանակերպսն: - 291. Այլ աղօթքն և գոհութիւնքն *երկար*: - 466

ԵՐԿԱՐԱԿԵԱՑ + Դարձեալ, թէ է՛ հարկ՝ անիրաւք են և ինքեանք աստեղքն. զի ոմանց բարիս գրեն, և ոմանց չարիս. զոմանս մեծատունս և զոմանս աղքատս. հեշտ կեանս և դժւարս. *երկարակեացս* և սակաւակեացս. բազում անգամ անարժանիցն բարիս խոստանան, և արժանեացն չարիս: - 12. Երկրորդ՝ որք *երկարակեացք* են՝ որպէս տունկք, յապաղելով աճին և յա՛մր ծնանին: - 214. Ընդէ՞ր է զի նախահարքն *յերկարակեացք* էին, և մեք սակաւակեացք: - 291

ԵՐԿԱՐԱՁԳԵԼ + Երկայնութիւն՝ որ ո՛չէ լայն և ընդարձակ. այլ միայն երկայն. զի *երկարաձգի* զօրութեամբ ի բոլորս: - 129

ԵՐԿԱՒՈՐ + Այսպէս էր ի հօրէ բնութեամբ՝ և եղև ի մօրէ բնութեամբ. և ո՛չ ասի *երկաւոր* բնութիւն և երկաբուն. այլ միաւոր և միաբուն. մի որդի. և մի բնութիւն. միատեսակ աստուած մարդացեալ: - 78

ԵՐԿԲԱՅ + Այլ զայս *երկբայիս* յաղագս ոչ գիտելոյ քոյ թէ «մինչդ» ամենուրէք ո՛չ որոշէ ընդդէմ հանդերձելոյն. զի թէպէտ նշանակէ՛ զկէտն ուր մինչն է եղեալ, այլ զոր ա՛նդր է քան զնա՝ ո՛չ ուրանայ: - 42. Եւ ի հարցանելն ո՛չ էր *երկբայ* որպէս զաքարիա: - 465

ԵՐԿԲԱՅԻՄ + Դու զիա՛րդ *երկբայիս* թէ ի յապականացու բութենէս ադամայ անապական բանն աստուած միաւորեաց ընդ իւր և ծնաւ անապական մարմնով: - 499

ԵՐԿԲԱՅՈՒԹԻՒՆ + Դարձեալ՝ կամքն աստուծոյ անփոփոխ է. զի ո՛չ տարակուսի և ո՛չ զղջանայ. ապա թէ արար աստուած զաշխարհս ի գոյութիւն՝ այժմ առնէ յանգոյութիւն, երևի փոփոխումն անփոփոխելոյն. կամ զղջումն և *երկբայութիւն*. որ օտա՛ր է արարչականն կամաց: - 162. Յայտնի՛ է ամենեցուն և առանց *երկբայութեան* զի քրիստոս մեռաւ ըստ գրոց. և մահուամբ եբարձ զմահ և զապականութիւն: - 498. Զա՛յս ասեմ, զի որ ինչ անօրէնութիւն է ազգիս հայոց, նո՛յն է օրէնք այլազգ քրիստոնէից. և որ մեզ *երկբայութիւն* է՝ նոյն դաւանութիւն է նոցա: - 552. Եւ թէ այս և թէ այն, դու ընկա՛լ զխնդիր մտաց քոց առանց ամենայն *երկբայութեանց*. իբր ի միոյ կենեղուտ աղբերէ կենաց ուռճալրացեալ և պտղաւէտեալ: - 772. Իսկ թէ որ ի կեանս յայս զղջասցին ատելով զմեղս և խոստովանին, առցեն զվարձս ապաշխարութեան որ է՛ թողութիւն մեղաց. առանց *երկբայութեան* է այս: - 780

ԵՐԿԲԵՐԱՆԻ + Վարդապետք ասեն. որպէս սուրբն բարսեղ՝ թէ որպէս *երկբերանի* քսա՛կ է լուսինն. ընդ մինն ելանէ և ի վերի թիկունքն ժողովի և պակասի ի մէնջ լոյսն. և ի միւսն ի ներքս մտանէ և լուսաւորէ՛ զմեզ: - 187

ԵՐԿԴՌՆԻ - Զի կենցաղս այս որպէս *երկդռնի* քաղաք է. ի մինն մտանեմք և ի միւսն ելանեմք. - 680

ԵՐԿԴՐԱՄ - Զարծաթն է առ ի համարոց գլխոցն կէս *երկդրամի* որ է՛ **ժ** դանկ: - 344

ԵՐԿԴՐԱՄԵԱՆ + Սիկղն և սատերն և *երկդրամեանն* մի են. ի դանկ է. և մի դանկն **բ** գարւոյ կշիռ է: - 343. Այլ և *երկդրամեանն* անդրանկաց **ե** սիկղ: - 359. Արանց **ծ** և կանանց **լ** *երկդրամեան*: - 359. Երկրորդ՝ զի զգին ծերոյն պակաս հրամայեաց. զի **ե** ամեայ տղայոյ *երկդրամեան* էր. և ի ամենին ի *երկդրամեան*. և անտի մինչև ի **կ** ամն **ծ** *երկդրամեան*. և ի **կ** էն յառաջ **ժե** *երկդրամեան*: - 377

ԵՐԿԵԱԿ + Նախ՝ *երկեակն* ո՛չ կարէ սկիզբն լինիլ. զի ի թիւ՝ *երկեակն* ի միակէն բաղկանայ: - 20. Երկրորդ՝ *երկեակն* բաղադրեալ է, իսկ միակն պարզ. այլ ամենայն բաղադրեալ ի պարզէ՛ է: - 20. Ապա ուրեմն ո՛չ է *երկեակն* սկիզբն որ է՛ բաղադրեալ. այլ միակն որ է՛ պարզ: - 20. Հինգերորդ՝ որպէս միա՛կ է հայր. զի սկիզբն է ամենայն թւոց. և *երկեակ* որդի. և երրեակ հոգի ըստ աստուածաբանին: - 105

ԵՐԿԵՐԻՒՐ + Թագաւորէ՛ նեռն զաւուրս **ռ** *երկերիւր* **հկը**, ըստ դանիէլի: - 709. Որ քարոզեսցեն զաւուրս **ռ** *երկերիւր* **կ** և **զ**: - 785

ԵՐԿԵՒԱՆ + Եօթներորդ, կամ թէ եգիտ ի նա *երկեւան* ինչ թերութեան վասն յարութեանն. իբր զի ասէ յայսմ գիշերի մերձեցայք յոտս իմ և ո՛չ հաւատացեր. վասն այն կրկին անգամ ո՛չ հրամայէ մերձենալ: - 517

ԵՐԿԻՆ(Ք) + Նա՛խ, զի ըստ սոցա ոչինչ է զանազանութիւն մշտնջենաւորացն և փոփոխականացն. որք են երկնայինք և երկրաւորք. զի նոքա միա՛յն են ի հարկէ, որք միշտ նոյնպէս ունին. որպէս հրեշտակք անմահք. և լուսաւորք *երկնից*. և ջերմութիւն հիոյ: - 8. Դարձեալ ասեն հակառակօղքն, թէ բոյսք և ծաղիկք և պտուղք երկրի ունին զօրութիւն ազդողական. իսկ աստեղք *երկնից* ո՞չ ունիցին: - 12. Զի կամ լսիցեն ի նախնեացն թէ ի սկզբանէ՛ արար աստուած *զերկինս* և զերկիր: - 25. Եւ թէ ոչ՝ տեսցեն աչօք *յերկինս* և յերկիր: - 25. Իսկ երրորդ գլուխն որ է՛ տեսութեամբ զգալեաց *յերկինս* և յերկրի: - 26. Նոյնպէս և *յերկինս*

տեսանելի՛ է չորս ինչ: - 26. Նախ՝ զլայնատարած մեծութիւնն՝ և զհաստատ կամարաձգութիւնն *երկնից*: - 26. Որք զաչս իմաստից յիմանալի ճառագայթիցն խուսափեցին թիւր կամօք, և խոտոր մտօք. զանուղղայս խորհելով, և զանպատշաճս բարբառելով. յարձակեալ անկապ լեզւաւ և անդուռն շրթամբք բացեալ *յերկինս*. ցոպ բերանով ի բարձունս բարբանջելով. և յածեալ ընդ երկրաւ լեզուագարելով. որոց դատաստանն ի բնէ ո՛չ դատարկանայ. և կորուստն ո՛չ նիրհեսցէ: - 31. Չորրորդ՝ է՛ հեռաւորութիւն հաւատալեացն. զի որք ո՛չ կրթին ի գործ իմացման, բայց միայն ի զգայութեանց՝ հեռի՛ են ի հաւատալեացն որպէս երկիր *յերկնէ*: - 31. Եօթներորդ՝ զնա փոքր եղջիւր կոչէ դանիէլ. խեթկի և մեծամեծս բարբառելով. և սոքա խեթկեն զեկեղեցի. և բանան զհայհոյիչ բերանս իւրեանց *յերկինս*, և զլեզուս ածէին զերկրաւ: - 35. Իմա՛, որպէս բրուտն կարէ՛ գործել անօթ ինչ, այլ ո՛չ *երկինք*, և երբեմն ի բարւոք և երբեմն ի չար և ապականեալ. այլ ըստ այսմ ո՛չ լինի աստուած: - 44. Եւ քրիստոս խաղաղութիւն արար *յերկինս* և յերկրի. և զխաղաղութիւն իւր ետ մեզ: - 50. Եւ աստուածաբանքն հեթանոսաց՝ որպէս միտս ամենեցուն՝ և միտս արտաքոյ գոլ ասացին լցեալ ըզփոռւածս *երկնից*: - 51. Են և ասին ի յէքս, մարդ, հրեշտակ, *երկինք*, երկիր. և որ ի մէջ սոցա է՛ և ասի: - 55. Արարիչ է հայր. արարիչ է և որդի. արարիչ է և հոգին սուրբ. որպէս և գրեալ է «Ողորմութեամբ տեառն լի եղև երկիր. և բանիւ տեառն *երկինք* հաստատեցան. և հոգւով բերանոյ նորա ամենայն զօրութիւնք նոցա»: - 56. Զի թէ առանձին մարդկութեանն, ո՞րպէս է *յերկնից* իջեալ. զի ի կուսէն ծնաւ մարմինն: - 70. Եւ թէ միայն բանին որ ի *յերկնից* իջեալ, ահա՛ որ երկու կամք ընդ դէմ միմեանց խոստովանիս. ծնողին և բանին: - 70. Եօթներորդ՝ իջանելն *յերկնից*՝ բանին յարմարի. զի միաւորեցաւ ի մարմնի այն է իջանելն: - 73. Այլ վասն մարմնոյն ասէ յոհաննէս՝ «ես եմ հացն կենաց որ *յերկնից* իջի»: – 73. Ապա ուրեմն աստուած է մարմինն և *յերկնից* իջեալ: - 73. Ութերորդ՝ ելանելն *յերկինս* պատշաճի մարմնոյն քրիստոսի. որպէս ի տեսս առաքելոցն վերացաւ *յերկինս*. և իջանելն՝ բանին որպէս ասացաւ: - 73. Ապա ուրեմն որդին մարդոյ որ էն է և *յերկինս*: - 73. Ո՛չ ասի հողեղէն և երկրեղէն վասն հողեղէն մարմնոյն. այլ միշտ *յերկնից* մարմնով իւրով. և ստեղծիչ հողեղինաց և երկրաւորաց: - 78. Այլ և մի բնութիւն ասեն՝ որք ի *յերկնից* բերեալ զմարմինն խոստովանին: - 82. Նոյնպէս գաւառն՝ միոյն *երկին*, և միւսոյն երկիր: - 87. Իսկ աստ նման միմեանց՝ և բոլորին կոչի քրիստոս. ըստ որում ասի՝ քրիստոս էջ *յերկնից*. որ է բանն. և քրիստոս եդաւ ի գերեզմանի. որ միայն մարմինն է աստուածութեամբն. և քրիստոս էջ ի դժոխս. որ միայն հոգին էր աստուածութեամբն: - 88. Զի որ խոնարհեցաւ բանն ի մարմին՝ նո՛յն բարձրացաւ մարմնով. և որ էջն ի ստորինս երկիր, նո՛յն է որ ելն ի վերոյ քան զամենայն *երկինս*. և որ ունայնացաւ՝ նո՛յն ելից զամենայն: - 94. Իսկ գանձն և աղբիւրն իմաստութեան *երկնի* և երկրի՝ ո՛րպէս լինի կարօտ գիտութեան կամ ստացեալ յայլմէ: - 98. Զի ամենայն ճշմարիտ դաւանօղքն զքրիստոս աստուած խոստովանեցան. և ի նոյնն նախատակեցան. և առ ճշմարտութիւնն քրիստոս յերկրէ *յերկինս* վերափոխեցան: - 101. Եօթներորդ՝ աստուածն մարդ եղև և յերկիր էջ. զի դու լիցիս աստուած և *յերկինս* ելցես: - 107. Վեցերորդ՝ ժամանակն է ի ներքոյ *երկնից*. և միշտն ի վերոյ *երկնից*. և յաւիտեանն ի վերոյ քան զամենայն *երկինս*: - 116. Այս է զի հոգին սուրբ որդւով պարգևի ամենայն արարածոց *յերկինս* և երկրի: - 125. Եւ բարձրութիւն որ ի *յերկինս* էհան: - 129. Երկրորդ՝ ցուցանէ զնստեալն ի վերայ՝ տէր գոլ *երկնի* և երկրի և ծովու: - 132. Վասն է՛ր դիոնէսիոս ինն դասս հրեշտակաց ասէ. և իրինոս և սուրբն եպիփան է *երկինք* և է դասք ասեն: - 134. Իսկ է *երկինք* զհրեշտակաց դասուցն ասէ, մի քան զմի բարձրագոյն յիրաքանչիւր *երկինս*: - 134. Այլ թէ ըստ կարգին իմասցիս՝ հետևիմք առաջասացեալ սրբոյն դիոնիսեայ. որպէս աւանդեցաւ նմա յառաքելոյն պօղոսէ յափշտակելոյն յերրորդ *երկինս*: - 135. Այլ թիւ իւրաքանչիւր առանձնութեանցն անգիտելի է մեզ որպէս զաստեղս *երկնից*: - 141. Որև տէրն՝ փայլակն ասէ անկանել *յերկնից*: - 148. Իսկ «առաւօտի», զի ի սկիզբն ստեղծման աշխարհի ընդ բաժանիլ ի մէջ լուսոյն և խաւարին՝ յայնժամ միայն ծագեցին յառաջին օրն յանկարծակի և անկան *յերկնից*. թէպէտ ոմանք յերկրորդ օրն ասեն: - 148. Եւ դարձեալ, ամպ *զերկինս* նշանակէ. զի ոմանք օդեղէն ասեն զերկինս: - 148. Եւ դարձեալ, ամպ զերկինս նշանակէ. զի ոմանք օդեղէն ասեն *զերկինս*: - 148. Դարձեալ՝ ոմանք են *յերկնից* և *յերկինս*. որպէս հրեշտակէ սուրբք: - 151. Եւ ոմանք ո՛չ *յերկնից* բայց *յերկինս*. որպէս ի մարդկանք սուրբք: - 151. Եւ ոմանք են *յերկնից* բայց ո՛չ *յերկինս*. որպէս դևք: - 151. «Աստեղս» զհրեշտակս կոչէ վասն բարձրութեան և պայծառ լուսոյն որպէս հրեշտակք ի *յերկինս*: - 152. Դարձեալ զպայծառացեալսն մկրտութեամբ որպէս զաստեղս և *յերկինս* եդեալ զխորհուրդս իւրեանց: - 152. Տեղական անկումն եղև դիւաց ի սկիզբն ստեղծման իւրեանց վասն ամբարտաւանութեան և մախանաց ընդդէմ արարչին փառաց. ուստի անկաւ *յերկնից* ի դասուց հրեշտակաց և ի փառաց իւրեանց որպէս ասացաւ յառաջագոյն: - 153. Թէ ո՞րպէս երկիր անշարժ է՝ և *երկինք* շարժի: - 154. Զո՞ր ձև ունի *երկինք*. և քանի՞ է: - 154. Վասն յատկութեան *երկնից*. և զի հոմանուն է արփին՝ և եթերն՝ և այլն: - 154.

Յերկինս են լուսաւորքն. և վասն գոյութեանց նոցա. և գնան հրեղէնք ընդ ջուրս: - 154. Վասն դրախտին զի *երկին* կոչի և իմանալի տունն: - 155. Որպէս եղև առ մարիամ բորոտութիւն վասն բանբասելոյն զմովսէս. որ աստ սակաւ ինչ տանջեցաւ, զի մի՛ ելցէ *յերկնից* ժառանգութենէն: - 159. Այլ և ո՛չ տեղի պատահական. թէպէտ ի նշան պատւոյ ասին *յերկինս*. այլ ոչ իբր ի մարմնական տեղւոջ: - 174. Եւ թէպէտ այսպէս ասացաւ, սակայն գոյացաբար է՛ աստուած յիմանալի *երկինս*. և կարողաբար ամենայն ուրէք: - 180. Զի **գ** են *երկինք*: - 180. Ո՞րպէս է երկիրս ի մէջ *երկնից* հաստատեալ և անշարժ մնայ: - 181. Հինգերորդ՝ *երկինքն* թեթև է ի վեր քարշէ. և երկիրս ծանր ի վայր հակէ. և այսպէս մի զմի հաստատուն պահեն: - 182. Զի՞նչ է պատճառ շարժութեան *երկնից*: - 182. Եւ բնականն Նախ այսպէս. զի օդն որ ի մէջէ մտեալ և փեռեկեալ զներքին և զվերին կիսագունդն, նա՛ է պատճառ շարժութեան *երկնից*: - 182. Դարձեալ՝ կէտ երկրիս անշարժ է ի մէջն. և պատճառէ՛ զշարժութիւնն *երկնի*: - 182. Իսկ արիստոտէլ ի վերայ երկուց բևեռացն ասէ շարժիլ *երկնի* որպէս անիւ սայլին ի վերայ սռնոյ: - 182. *Երկինքն* անապական է բնութեամբ, աստուած ետ նմա շարժիլ: - 182. *Երկինք* զո՞ր ձև ունի: - 182. Վարդապետք ասեն թէ ամենայն *երկինք* ի հարկէ պարտին ունել զբոլորակ ձև: - 182. Առաջին պատճառ, զի *երկինքն* է պարզ մարմին. զի ո՛չ է ի չորից տարերց. այլ եերորդ էութիւն է: - 182. Ապա ուրեմն պարզ էութեան *երկնից* պարտ է ունել զպարզ ձև որ է բոլորակն: - 182. Երկրորդ՝ զի բոլորակ ձևն պարունակօ՛ղ է. և *երկինքն* զամենայն պարունակեալ ունի ի ծոց իւր: - 182. Երրորդ՝ զի բոլորակն սո՛ւր է ի շարժումն. և *երկինքն* սրագո՛յն է ի շարժումն, որ ի շրջիլն իւրում շօշափէ՛ զերկիր ի մի կէտ: - 182. Ապա ուրեմն բոլորակ ձևն պատշա՛ճէ *երկնից*: - 182. Չորրորդ՝ զի *երկինքն* է կատարեալ մարմին. զի ազդէ՛ յամենայն ստորնային մարմինս խնամելով զնոսա: - 182. Ապա ուրեմն բոլորակ ձևն որ կատարեալ է՝ պատշաճի կատարեալ մամնոյ *երկնից*: - 183. Հինգերորդ՝ թէ *երկինքն* ո՛չ էր բոլորակ՝ այլ քառանկիւնի կամ եռանկիւնի, յորժամ շարժէին անկիւնքն՝ յորմէ տեղւոջէ վերանային՝ մնային առանց տեղւոյ. և տեղի անկեանցն առանց մարմնոյ: - 183. Վեցերորդ՝ զի թէ *երկինքն* ո՛չ էր բոլորակ, յայնժամ արեգակն և այլ աստեղք յորժամ գային ի մէջ *երկնից*, մեծագոյն երևէին. քանզի ի միջին կիտէն *երկնից* առ մեզ է ուղղական գիծ. իսկ յարևելից առ մեզ է՛ խոտորնակի գիծ. և ուղղական գիծն կա՛րճ է քան զխոտորնակ գիծն: - 183. Քանի՞ են *երկինք*: - 183. Ա՛րդ՝ բաժանի *երկինքն* յերիս. այսինքն ի բնականն. յատկականն և ի նմանականն: - 183. Եւ է՛ Բնական *երկինք* **ժ**: - 183. Նա՛խ՝ հրեղէն *երկինք*: - 183. Եւ է *երկինք*՝ է գօտիքն են է մոլորակացն. որ է Զոհա՛լն. Երևա՛կն. Հրա՛տն. Արեգա՛կն. Լուսնթա՛գն. Փայլածո՛ւն և Լուսինն: - 183. Իսկ Յատկական *երկինքն* է **ե**: - 183. Առաջինն է տարրական հրոյն վերին մասն. որ կոչի հրեղէն *երկինք*. հոմանուն առաջին *երկնից*: - 183. Երկրորդն՝ ներքին մասն հրոյն. որ կոչի օլոմպային *երկին*. վասն մերձ գոլոյ յօլոմպիոս լեառն: - 183. Երրորդն՝ է վերին մասն օդոյն. և կոչի եթերային *երկին*. զի մերձ ի տարրեղէն հուրն է. և վառի ի նմանէ. զոր թռիչ աստեղաց կոչեմք: - 183. Չորրորդն՝ է ներքին մասն օդոյն. և կոչի օդեղէն *երկին*. որպէս ասեն գիրք սուրբ, «թռչունք *երկնից* զտէր օրհնեցէք»: – 183. Հինգերորդ՝ *երկինք* կոչի և դրախտն. զի բա՛րձր է և լուսաւոր և անմահութեան է վայր. որպէս ասէ անառակ որդին. «հա՜յր մեղայ *յերկինս*». այսինքն ի դրախտն: - 183. Սոքա հնգեքին կոչին *երկինք*. զի զյատկութիւնս *երկնից* ունին. և սոքօք լինին հնգետասան *երկինք*: - 183. Իսկ Նմանական *երկինք* է **ե**: - 183. Նախ կոչի *երկինք* ամենասուրբ Երրորդութիւնն. զի անհաս բարձրութեամբ գերազանցեալ է յամենայն եղելոց: - 183. Այլ և նախ կոչի *երկինք*՝ զգալի երևումն աստուծոյ՝ և հրեշտակաց՝ և մարգարէից սրբոց: - 183. Երկրորդ *երկին* երևակայութեան տեսիլն դարձեալ նոցա: - 183. Երրորդ *երկին* կատարեալ տեսութիւն իմացականին. որ դէմ յանդիման տեսանէին զաստուած. որպէս մովսէս և դաւիթ: - 183. Եւ պօղոս յափշտակեցաւ յայս երրորդ *երկինս*: - 183. Չորրորդ՝ հոգևոր բարութիւնքն և վարձք սրբոցն կոչին *երկինք*. ըստ այսմ «վարձք ձեր բազում են *յերկինս*»: – 183. Հինգերորդ՝ *երկին* կոչի ամենասուրբ Երրորդութիւնն վասն լուսաւորութեան և անհաս բարձրութեանն յամենայն եղելոց որպէս ասացաւ: - 184. Եւ զի յայնժամ էր ի դասս հրեշտակաց *յերկինս*: - 184. Այլ վասն հրեղէն *երկնիցն* ասէր ելանել և հաւասարիլ նմա: - 184. Այս քան է թիւ *երկնիցն*: - 184. Տասն բնական *երկինքն*. և **ե** յատկական. և **ե** ըստ նմանութեան. որ լինին ի *երկինք*: - 184. Զի՞նչ է յատկութիւն *երկնից*: - 184. Դարձեալ և ա՛յլ յատկութիւն *երկնից* որպէս ասացաւ՝ բարձր: - 184. Այլ զաստղալից *երկինս* ի յօդոյ ասէ խտացեալ և թանձրացեալ. և ի նմա՛ են կառուցեալ աստեղք և ընթանան: - 184. Եւ այս ևս գիտելի է, զի որպէս հրեղէն *երկինն* հոմանուն է, այսինքն լուսեղէնն որ ի սկզբանէ ստեղծաւ. և բոլորակ հրոյն: - 184. Այսքան յաղագս *երկնից*: - 184. Իններորդ՝ զփորուածս *երկնից* բովանդակ լնու: - 185. Եօթներորդ՝ զի զարդ *երկնից* է: - 186. Ընդդէմ *երկնիցն* շարժի: - 186. Վասն է՞ր զլուսաւորս ի *յերկինս* եդ աստուած: - 188. Նա՛խ՝ զի *երկինքն* բարձր է, և յայնմանէ առաւել զլոյսն ծագէ յերկիր: - 188. Երրորդ՝ աչք մեր որ է՛ լոյս՝ ի վերին մասն գլխոյս. և լուսաւորքն *յերկինս*. զի մերձաւոր նմանն զնմանն տեսցէ: - 188.

Հինգերորդ՝ զի տեսցուք և իմասցուք թէ արտաքին սրահն *երկնից* այսպէս է զարդարուն. քանի՞ առաւել ներքին կողմն սրբութեան իմանալեացն դասուց: - 188. Եւ զի ո՛չ շիջանին հրամանաւ արարչին. ի միջի գոլով երկուց ներհակացն օդեղէնն *երկին*. որպէս ստորին տարերքս հուր և ջուր միջնորդ օդիւն կապակցեալ: - 188. Եւ այս **բժ**ան կենդանակերպից վեցն է ի մէջ *երկնից* ի հիւսիսոյ կողմս առ մեզ, և ի մին կիսագունդն: - 189. Եւ այսպէս *զերկինս* պատեալ ունին **բժ**ան կենդանակերպքս: - 189. Շարժի՞ն աստեղքն, թէ ամրացեալքն են *յերկինս*: - 189. Ոմանք ասեն որպէս արիստոտէլ, թէ ամենայն աստեղքն բևեռեալ են *յերկինս* և ընդ նմա՛ շրջին: - 189. Ութերորդ՝ նշանակէ վեց թիւն որ է՛ կատարեալ՝ թէ բոլոր կատարելութիւն աշխարհիս ի յաստուծոյ է ստեղծեալ. *երկինք* և երկիր՝ և ամենայն ինչ: - 192-193. Երկրորդ՝ զի ի նմա եղեն *երկինք* և երկիր. հրեշտակք և լոյսն և ա՛յլ տարերք. որ են է գործք արարչութեան: - 193. Եւ յա՛յտ է յայսմանէ՝ զի ժամանակն առ մե՛զ է և ո՛չ *յերկինս*: - 198. Եւ ի յերկրի լինի ամառն և ձմեռն և ո՛չ ի *յերկինս*: - 198. Այլ ժամանակն է առաջին շարժումն *երկնից*, սակայն ո՛չ չափէ զնա. այլ չափէ՛ զտարրականս և զներգործութիւնս մեր յորում ո՛չ է: - 198. Ի գոյից է, զի շարժումն *երկնի* և ընթացք լուսաւորացդ ծնանին զժամանակն: - 198. Ի ներքոյ երկրի անցեալ և *զերկին* փեռեկեալ հաստատուն պահէ: - 203. Չորրորդ՝ զի ի ջրոյ կազմեցաւ *երկինք* *երկնից*: - 207. Եւ զի շուրջ զնովաւ բոլոր շարժմամբ *երկին* և աստեղք շրջագային: - 211. Այլ հոգէպէս որպէս ծաղիկք երկրի, նոյնպէս աստեղք *երկնից* են զարդ: - 213. Առաջին՝ որպէս *յերկինս* նախ տեսանին աստեղք, և ապա բարութիւնք *երկնից*. այսպէս և ի բոյսս: - 213. Չորրորդ՝ ցուցանեն զստեղծօղն իւրեանց *յերկինս* գոլ. վասն այն ի վե՛ր ճեպին: - 214. Զի մարդն ունի զգլուխն ի վեր որպէս *երկինքն*. և զոտքն ի վայր որպէս երկիրս. վասն որոյ ամենայն ծորմունք բնականապէս զառիվա՛յր հոսին. իսկ ծառն ծռեալ ունի զգլուխն ի վայր, և զոտսն ի վեր. կամ թէ ծռեա՛լ ունի զոտս և զստեղունս յայս կոյս և յայն կոյս: - 214. Եւ զի զմարդն ընկէց *յերկնից* ի յերկիր, ընդ գարշապար ոտից նորա անկանի: - 219. Յիրէն՝ որպէս սափոր. *երկին*. երկիր. գազան. անասուն: - 220. Զանուանս գլխաւորացն որպէս սեռ՝ աստուած կոչեաց. որպէս *երկին*. երկիր. լոյս. և այլն: - 220. Վասն է՞ր պօղոս զդրախտն երրորդ *երկին* կոչէ: - 221. Ա՛րդ՝ դրախտն ո՛չ զգայութեամբ և ո՛չ երևակայութեամբ՝ այլ իմացմամբ տեսանի. վասն որոյ երրորդ *երկին* կոչի: - 221. Երկրորդ՝ զի ունի զերեք յատկութիւնս *երկնից*. որ է՛ բարձրութիւն. լուսաւորութիւն. և անմահութիւն: - 221. Առաջին *երկինքն* է հրեղէնն: - 221. Յառաջին օրն եղև առաջին *երկինքն* ի սկզբանէ: - 221. Յերկրորդ օրն եղև հաստատութիւնն *երկնից*: - 221. Յերրորդ օրն եղև դրախտն *երկին*: - 221. Հինգերորդ՝ Առաջին *երկինքն* է հրեղէն և լուսեղէն: - 221. Վեցերորդ՝ Առաջին *երկինքն* է իմանալի: - 221. Եօթներորդ՝ Առաջին *երկինքն* է անմարմին: - 221. Ութերորդ՝ Առաջին *երկինն* է բնակարան հրեշտակաց և հրեշտակացելոց: - 221. Իններորդ՝ Առաջին *երկինն* անապական է ըստ տեսակի: - 221. Յաղագս որոյ երրորդ *երկին* կոչէ պօղոս զդրախտն: - 221. Այլ և աւետարանն ի յառակս անառակին՝ *երկին* կոչէ զդրախտն...: – 221. Որպէս լուսաւորք *երկնից* քարշեն յերկրէ և ի ծովէ զհիւթ՝ և կերակրին և անապականք են: - 224. Ա՛րդ՝ վերջին հրովն յորում վառին *երկինք* և երկիր, ըստ նիւթոյ մասին պարզի. այլ ըստ ապականութեան մնայ անփոփոխ: - 225. Զայս այսեն սուրբ վարդապետք եթէ՝ որպէս հրեշտակք աճեցին *յերկինս*, նոյնպէս և մարդկան ազգ ի դրախտին: - 226. յԱռաջին աւուրն՝ է արարածք եղեն. հրեղէն *երկինքն*. և չորս տարերք. և լոյս. և հրեշտակք ընդ լուսոյն: - 226. Եւ յառաջ գամք յերկիր. և ապա՛ ելանեմք *յերկինս*: - 230. Կարգաւոր էր նախ պատրաստել զարքունիս որ է *երկինք* և երկիր. և զգահոյս որ է՛ դրախտն. և զսպասաւորքն որ են կենդանիքն. և զմեծութիւնս տնկոց և բուսոց. մանաւանդ ոսկւոյ և արծաթոյ և ականց ի սիրտ երկրի գանձել. և ապա՛ թագաւորին բնակիլ: - 230. Բոլորակ գլխոյն *երկնի*: - 232. Երրորդ՝ մարդն նման է բոլոր աշխարհիս. և ի մասունս աշխարհի՝ *երկինքն* է վերին և բարձր. և տարերք ի ներքին վայրս: - 232. Այսպէս գլուխ մարդոյս ունի զնմանութիւն *երկնից*. զի է՛ բոլոր. և աչքն որպէս լուսաւորքն. և իմացումն ի նմա՛ որպէս իմանալիքն *յերկինս*: - 232. Վեցերորդ՝ զի բաժանեսցի մարդն ի կենդանեաց և ի տնկոց. զի տունկք զհակառակն ունին զարմատն որ է՛ գլուխ՝ ի յերկիր, և զոտն ի *յերկինս*: - 233. Գլուխն որպէս *երկինք* ի վերոյ. և ոտքն որպէս երկիր ի ներքոյ. զի ծանրութիւնք և ծորմունք ամենայն ի վայր հոսեսցին: - 233. Ութերորդ՝ վասն արտաքին զգայութեանցն որ են ի գլուխն. զի այլ կենդանիք միայն հեշտանան կերակրով և ցանկութեամբ. իսկ մարդն հեշտանայ առաւել գեղեցկութեամբ զգալեացս. յորժամ տեսանէ աչօքն *զերկին* և զերկիր. և ժողովէ՛ զճշմարիտ գիտութիւն նոցա և հեշտանայ: - 233. Երրորդ՝ զի զդէմս ունիցիմք միշտ ի *յերկինս*. և զթիկունս յերկիր. և հանապազ ի բարին յառաջեմք ոտիւք և ձեռօք և ո՛չ դառնամք ի չարն: - 234. Եւ որպէս է են գլխաւոր անդամք՝ և է մոլորակք *յերկինս*: - 241. Եւ որք զայս ասեն՝ հետևին մոլորութեանցն պղատոնի մարմնափոփոխութեանցն. որ ասէ քաղաք ի *յերկինս*. և հոգիքն անդ ժողովեալ իբրև զզօր և զդասս: - 252. Դարձեալ՝ մարդոյս միա՛յն է լինիլ յերկրէ՝ և *յերկինս*. և առաքինութեամբ վարձս ստանալ: - 275. Զի պահելով

զպատուիրանն ի կատարեալ անմահութիւնն ժամանէր *յերկինս*. իսկ անցանելովն փոխեցաւ ի մահ և անկաւ յերկիր: - 282. Դարձեալ՝ հոգի որ յաստուծոյ հեռանայ՝ ինքն յինքենէ շարժի. անհաստատ յերկրի, անպատսպարան *յերկինս*: - 287. Այսպէս և ի նորս սուրբն ստեփաննոս որ եղև առաջին մարտիրոս և վկայ քրիստոսի՝ հեղլով զարիւն իւր. տեսանէր բացեալ *զերկինս* և զյիսուս ընդ աջմէ աստուծոյ: - 288. Ապա ուրեմն ի դրախտն մտնի. զի դրախտն *երկին* կոչի: - 289. Եւ մարմնաւոր *երկին* է և անմահութեան տեղիք: - 289. Երրորդ՝ մինն կուսութեամբ, և միւսն ողջախոհ ամուսնութեամբ. զի ցուցցէ թէ ի կուսից և յամուսնացելոց մտցեն յարքայութիւնն *երկնից:* - 289. Չորրորդ՝ զի պտուղ ո՛չ եկեր. որով նա ուտելովն զրկեցաւ կենաց. և այսպիսիքս *յերկինս* հանեն զմարդն: - 290. Վասն որոյ փութացաւ աստուած և փոխեաց զէնօք, զի մի՛ սպանցեն և ասիցեն թէ փոխեցաւ *յերկինս*: - 290. Երրորդ՝ **թ** դաս հրեշտակաց է *յերկինս*. և **Ժ**երրորդն մարդն կատարումն թուոյ նոցա. վասն այն ի կեանս այս ո՛չ հասանեն ի **ռ** թիւն կատարեալ. զի աստ ո՛չ լինի կատարումն դասուցն այլ ի հանդերձեալն: - 291. Եւ **ծ** ամն՝ որ առ որդւով նորին կոստանդեաւ *յերկնից* լուսափայլեալ ի լեռնէն ծիթենեաց մինչև ի սուրբ գողգոդա: - 294. Եւ մելքիսեդեկին յերկրէ ծնեալ և *յերկինս* սնեալ, որ առաւել յարմարի ճշմարտութեանն ի *յերկնից* իջեալ և ի կուսէ ծնեալ: - 301. Եւ տէրն մեր անմայր *յերկինս*, անհայր յերկրի. «և զազգատոհմն նորա ո՛ պատմեսցէ» ասէ մարգարէն եսայի: - 302. Ութևժ, որպէս վասն իսահակայ եղև ձայն *յերկնից*. այսինքն «օրհնելով օրհնեցից». որ է՛ յայտնեցից *երկնի* և երկրի: - 306. Իսկ մեզ հոգևորապէս ետ պարգև զբնակութիւնս *երկնից.* ուստի մերժեցաւ հակառակորդն մեր սատանայ...: - 306. Անդրանիկ և մեք ի մէջ եղբարց ի դասս անդրանկաց *յերկինս*: - 308. Եւ ծնեալքս յաւազանէն հաստատիմք անմահ կերակրովք հացիւն որ *յերկնից* իջեալ: - 308. **Տասներորդ՝ մկտութեամբն լինիմք որդիք աստուծոյ և եղբարք քրիստոսի. և գերազանցիմք գ ազգաց. այսինքն հասարակ մարդկան, և խրայէլացւոցն, և հրեշտակաց *երկնից*:** - 309. Եւ տէր մեր ազատ *յերկինս* առ հայր, և յերկրի եղև ծառայ զկերպարանս ծառայի առեալ: - 313. Եւ տէր մեր էառ զաւար զմարդկային ազգս և գնաց *յերկինս*: - 315. Յորոց փրկեսցէ զմեզ և զամենայն հաւատացեալս անւան իւրոյ ի յաւիտենական և յանել տանջանաց հրոյն. և մասնաւոր աջակողմեան դասուն և ժառանգ արքայութեանն *երկնից* կացուսցէ յիսուս քրիստոս տէր մեր. որ է օրհնեալ յաւիտեանս Ամէն: - 317. Նա՛խ՝ լերինք և բլուրք մշտնջենաւորք կոչին հրեշտակացն դասք բարձրացեալք *յերկինս* և անշարժութեամբ սերտեալք...: - 319. Եւ յաւուր փորձութեանցն հուր անկեալ *յերկնից* այրեաց զհօտսն. և ասպատակք աւար առին զուղտն և զէշսն և զեզինսն: - 321. Հինգերորդ՝ ընդ դէմ հպարտացելոյն որ խորհէր զաթոռ իւր դնել յամպս և անկաւ յերկիր. նա՛ խոնարհեցաւ յերկիր և ել *յերկինս*: - 323. Վեցերորդ՝ խօսեցաւ աստուած՝ և զամենայն անճառելի գիտութիւնս վասն արարածոց ուսոյց նմա. զոր ոչ գիտէին մարդիկ զլինելութիւն *երկնի* և երկրի և ծովու և կենդանեաց: - 326. Եւ տէրն **բԺ**ան առաքելօք զազգս քրիստոնէիցն *յերկինս* հրաւիրեաց: - 329. Նա՛խ՝ նշանակէ զնոյն ինքն սկզբնաչարն սատանայ. որ էր *յերկինս* գաւազան ուղղութեան և ընկեցեալ եղև օ՛ձ: - 332. Վեցերորդ՝ նշանակէ՛ զբանն աստուած գաւազան ուղղութեան և թագաւորութեան առ հայր. եկն նա՛ յերկիր և էառ զօձաձև բնութիւնս մեր. և դարձեալ ըմբռնեալ մարմնովն ել *յերկինս* և նստաւ ընդ աջմէ հօր: - 332. Երրորդ՝ յօրինակ հեթանոսաց որք զազրացեալ էին մեղօք մինչև ջրով աւազանին սրբեցան և ճաշակեցին զմանանայն կենաց ի *յերկնից* իջեալ: - 333. Երկրորդ, զի *յերկնից* իջանէ: - 338. Վեցերորդ՝ զի *յերկնից* իջեալ հացին է օրինակ որ է կերակուր իմանալի հրեշտակաց: - 338. Իններորդ՝ ի ի նմանէ՛ լինէր երևումն և աստուածախօսութիւն որպէս նախ ի *յերկնէ*. պա՛րտ էր երկնազարդ լինիլ: - 342. *Երկին* և լուսաւորքն: - 342. Չորրորդ՝ է մղորակաց գօտիք. և **ը** հաստատութիւնն. և ջրեղէն և լուսեղէն *երկինքն*: - 343. Սրբութիւն սրբոցն՝ լուսեղէն *երկինքն* և անջրպետ հաստատութիւնդ: - 343. Եւ սրբութիւն է՛ *երկինքն* յոր ընթանան լուսաւորք: - 343. Սոքա՛ են ի սրբութիւն սրբոցն որ է՛ լուսեղէն *երկինքն* բնակարան անմարմին զօրացն: - 345. Վասն այն ա՛ստ ի հաստատութեան *երկնից* ասեն զկայանս հոգւոցն մինչ ի կատարած յարութեան մարմնոց: - 346. Նախ նշանա՛կ էր լուսաւորա՛ցդ *երկնից* որ ի հարաւ ընթանան: - 346. Երրորդ՝ զի *յերկնից* էջ՝ և ել *յերկինս* կատարեալ զտնօրէնութիւնն: - 347. Իսկ հնոյն խորհուրդ, դ որակ նիւթոցն՝ դ տարերացն. և ոսկին անապական՝ *երկնից*: - 348. Պճղնաւորն կապոյտ բոլորապատ՝ *երկինքն* է: - 348. ...և **բ** Ակունք ուսոյն՝ կրկին կիսագունդք *երկնից*. ունելով **զզ** կենդանակերպս. և Վակաս լանջացն **բԺ**ան ակամբք նոյն կենդանակերպք ի լանջս *երկնից* Միթրն՝ պսակ քահանայապետութեան. և Թիթեղն՝ մտաց թեթևութեան: - 348. Որպէս **բԺ**ան կենդանակերպք *երկնից*, և ամիսք տարւոյն. այլ և **բԺ**ան առաքեալքն ի լանջսն յիսուսի: - 348. Իններորդ, նոքա ծառայաբար մատուցանէին. ուստի յա՛յտ է զի ո՛չ կարէին նստիլ ի սրբութիւնսն կամ ի քաւութիւնսն. իսկ քահանայապետն մեր տիրապէս և աստուածաբար նստեալ ի *յերկինս* ընդ աջմէ աստուծոյ...: – 354. ...իսկ քահանայապետն մեր եմուտ ո՛չ յօրինակս ճշմարտութեան, այլ ի բուն իսկ

յերկինս յանդիման լինիլ յերեսացն աստուծոյ վասն մեր: – 355. Չորեքտասաներորդ, նոքա յերկրէ և յերկրի մատուցանէին պատարագ. իսկ տէրն մեր *յերկնից* և *յերկինս* մատոյց: - 355. Հնգետասաներորդ, նոցայն քահանայապետ մովսէս և ահարօն ո՛չ կարացին մտանել յերկիրն պարգևաց. իսկ քահանայապետն մեր էանց ընդ *երկինս երկնից*...: – 355. Ի հինգ տեղւոջ ի հինն հուր էջ *յերկնից* ի վերայ սեղանոյն և հոտոտեցաւ ի հոտ անուշից: - 363. Եւ միւս հաւն թաթաւեալ յարիւն, հոգին կենդանի. որ կարեկից լինի մարմնոյն և զսրբութիւն նորա հանէ՛ յուսով ի դաշտն որ է՛ *յերկինս*: - 368. Եւ արիւնն, զմեղս մեր բարձեալ յինքեան և տարեալ ի դաշտն առ հայր *յերկինս*. զի որպէս մեռեալ մարմնովն քաւեաց զմեղս. նոյնպէս և անմահ աստուածութեամբն կենդանացոյց և *յերկինս* եհան: - 369. Չորրորդ՝ զի երկնչիմք և անմեղ պահեմք զհոգիս մեր որ ելանելոց է *յերկինս*: - 371. Եօթներորդ՝ *երկին* երկաթի և երկիր պղնձի. իբր չորացեալ երաշտութեամբ որպէս եղիայիւ: - 376. Կամ ո՛չ լսել աղաղակի մերոյ. իբր երկաթի *երկինք* ընդ մէջ գոլով: - 376. Անդրանկաց սատակումն եգիպտոսի, նշանակէ՛ զանկումն սատանայի *յերկնից*. և փոխանակ նոցա ընտրեալ և կոչեալ որդի անդրանիկ զիսրայէլ. և զնոսա փոխարկեալ առնու զօծելոց դասս քրիստոնէից ի տեղի նոցա: - 380. Արդ քահանայութիւնն երկնային է. վասն այն կորխ *յերկնից* հրովն այրեցաւ: - 381. Դարձեալ, քահանայից մեղքն *զերկին* շարժէ որպէս անդ: - 381. Վեցերորդ՝ զի թէպէտ համբարձաւ *յերկինս*, ընդ մե՛զ է զամենայն աւուրս որպէս ասաց: - 385. Եւ նոցա մանանայ *յերկնից* եւտ և տրտնջէին և սնոտի՛ հաց կոչէին: - 386. Այլ ոմանք՝ **ճ**աւոր *զերկին*, և վաթսնաւոր զդրախտն, և երեսնաւոր զերկիրս ասեն նշանակեալ **ք** ցեղիցն յայնկոյս յորդանանու, և **թ** ցեղիցն յերկիրն քանանացւոց: - 391. Այլ ընդ դևս պատերազմիլ միշտ. զի որոց դիւաց թէ յաղթէ մարդ, թէ հպարտութեան և թէ պոռնկութեան, զնոցա տեղիքն ժառանգէ *յերկինս*: - 393. Երկրորդ՝ յանապատն ամաղէկ և այլքն. յետ մահու որ ընդ հոգիս պատերազմին. որք են այսք չարութեան ի ներքոյ *յերկնից* ըստ առաքելոյ: - 393-394. Նոյնպէս յերեք տեղւոջ ոգորի. յերկրի՝ զի հանցէ *յերկնից*. և յօդդ՝ զի արգելցէ. և ի յարութեանն՝ զի ընկեսցէ ի հուրն: - 394. Հինգերորդ՝ նախ յերկիր գամք. և ապա *յերկինս* ելանեմք: - 395. Չորրորդ՝ հաց ի *յերկնից* իջեալ մանանայն կենարար. և բանն աստուծոյ նոյն ինքն տէրն մեր. որպէս ասաց առ փորձիչն թէ՝ ինև կերակրին ամենայն սուրբք և ո՛չ հացիւ: - 397. Տասներորդ՝ ի յարութեանն ո՛չ է մարմնական կերակուր և ըմպելի. այլ բանն աստուծոյ է կերակուր. որպէս այժմ հրեշտակաց *յերկինս*: - 397. Այլ ի կուսանս հանգչի. որք հրեշտակաց նմանք եղեն կուսութեամբ. վասն այն ասեն աստուած բնակեալ է *յերկինս* ուր կուսանք են հրեշտակք. և ո՛չ յերկրի ուր ամուսնացեալք են: - 404. Ասա՛ թէ՝ կուսութիւնն *յերկինս* օրհնեցաւ. զի հրեշտակք կուսութեամբ աճեցին: - 404. Որոց լիցի մեզ ամենեցուն մասնաւորիլ ի փառս արքայութեան *երկնից* ի քրիստոս յիսուս ի տէր մեր ամէն: - 411. Այլ սուրբն եփրեմ՝ զշրջանս *երկնից* կացեալ ասէ ընդ լուսաւորացն: - 416. Եւ դարձեալ՝ զի մի՛ հեռասցի մասն *երկնից* ընդ որում էին լուսաւորքն: - 416. Եւ հաւատարիմ է այս. զի առ յեսու սքանչելիքն լինէր ի կամարն *երկնից*. և մի տիւն՝ ժամս **լզ**: - 416. Եւ տէր մեր աւերեաց զամուրս դժոխոց զմահ և զմեղք, և ապա՛ *յերկինս* հանեալ և անմահացոյց: - 418. Դարձեալ անցեալ ընդ ապաշխարութիւն և սատակեալ զորդիսն բելիարայ, ապա՛ ժառանգեսցեն զարքայութիւնն *երկնից* ի փառս քրիստոսի աստուծոյ մերոյ: - 419. Եւ տէր մեր զհայր ի *յերկինս* և զմայր ի յերկրի քաղցրացոյց փրկութեամբ մարդկան: - 422. Եւ տէրն ի մէջ գիշերի զդրունս և զնիգս դժոխոց խորտակեալ յարեաւ ի գերեզմանէն. և զհոգիս մարդկան էհան *յերկինս*: - 423. Երրորդ՝ նա՛ ի կրտսեր ազգէ բենիամենի թագաւորեաց ամենայն իսրայէլի. և տէր մեր յազգէ մարդկան կրտսերաց առեալ մարմին և թագաւորեալ ամենայն զօրութեանց *երկնից*: - 426. Չորրորդ, ի հովւութենէ օծաւ թագաւոր և տէր մեր նա՛խ քարոզեաց, և ապա՛ ժողովեաց. և տիրեաց *յերկինս* և յերկրի: - 435. ...իսկ «տեսլեամբ գեղեցիկ», զի նստի *յերկինս* և հայի յանդունդս. և հայելով ի հիւանդս բուժէր, և զմեղաւորս սրբէր: - 436. Երեսունք, յետոյ առ սամուէլ ի նաւաթ գնացեալ և հոգի աստուծոյ խաղացեալ. և տէր մեր առ հայր ի *յերկինս* ելեալ, և յառաքեալսն զհոգին առաքեալ: - 437. Դաւիթ ելեալ ի բարձր տեղի աղաղակեաց առ սաւուղ՝ «ո՞ւր է գեղարդն քո». և տէր մեր ել ի *յերկինս* աղաղակեաց «ո՞ւր է մահ յաղթութիւն քո»: – 437. ...և տէրն մարտեաւ ընդ բելիարայ և յաղթեաց մահու. և քակեաց զդժխս. էառ աւար զգերեալսն և էհան յարքայութիւնն *երկնից*. տալով նոցա զանթառամ պսակն: - 438. Եւ տէր մեր արար խաղաղութիւն *յերկինս* և երկրի: - 440. Եւ տէր մեր յերկրի մարդացաւ, և *յերկինս* թագաւորեաց. իսկ նստիլն ի վերայ ջորոջ, որ է խաչն. զի վիրք զխաչն ջուարի կոչեն: - 441. Եւ տեառն մերոյ տուաւ ամենայն իշխանութիւն *յերկինս* և յերկրի: - 442. Եւ տեառն մերոյ կրկնի ամենայն ծունր *յերկինս* և յերկրի: - 442. Կամ փակեալ մնասցէ *երկինքն*: - 443. Ոմանք ասեն թէ՝ ողորմութիւնն աստուծոյ է՛ *յերկինս* առ հրեշտակս. և արդարութիւնն յերկրի առ մարդիկս: - 458. Այլ ո՛չ յարմարի բանս. զի և *յերկինս* տեսանի գործ արդարութեան առ հրեշտակս եղեալ. որք հպարտացեալ կործանեցան: - 458. Այլ որ ստուգիւ տեսութիւն է բանս, *յերկինս* ասել

զողորմութիւն, զառաւել մեծութիւնն նշանակէ: - 458. ...զի *յերկինս* ո՛չ կարօտանան ողորմութեան. զի անդ ո՛չ գոյ ողորմելի: - 459. Եւ այսպիսի ողորմութիւնս է ի *յերկինս* և ի դժոխս: - 459. Եւ այսպէս ողորմութիւնս է՛ առաւել *յերկինս*: - 459. Այլ և ունէր հայր ի *յերկինս*, և մայր ի յերկրի. իսկ անդ հայր առանց մօր. և աստ մայր առանց հօր: - 470. Զօրութիւնն *երկնից*՝ տկարանայ. և կեանքն ամենեցուն մեռանի: - 470. Սանդուխք ելողութեան ի *յերկինս*: - 474. Այլ և ո՛չ յառաջ քան զյղանալն օծաւ. զի սրբիլ և առաքիլ և իջանել *յերկնից* ո՛չ այլ ինչ է, եթէ ոչ մարմին լինիլ և մարմնով երևիլ բանին: - 475. Երկրորդ՝ ի ներգործութիւնն. զի մկրտութիւնն քրիստոսի արդարացուցանէ և զդուռն *երկնից* բանայ. և յովհաննուն ո՛չ: - 488. Չորրորդ դարձեալ՝ **դ** թև խաչին նշանակէ զչորս բարերարութիւնս քրիստոսի. զի վերին մասն ցուցանէ զբացումն արքայութեանն *երկնից*. ներքինն զաւերումն դժոխոց. աջն զբաշխումն շնորհաց. ահեակն զթողութիւն մեղաց: - 493. Դարձեալ ասեն հակառակքն, եթէ անապական է մարմինն, ապա ո՛չ է տարրական. այլ ի *յերկնից* բերեալ. կամ ինքն **ի** բնութիւնն իւր թանձրացեալ. որպէս ասէ եւտիքէս: - 500-501. Այլ ո՛չ ասեմք զբանն ի բնութիւնն իւր սառուցեալ, կամ զմարմինն ի *յերկնից* բերեալ: - 501. Զի ափիբերան կարկեցին դնօղքն զբերանս *յերկինս* և զլեզուս ածելով զերկրաւ: - 502. և մեղօք ծանրացեալ էջ ի ներքին կէտս դժոխոցն, և այլ ո՛չ կարէր բարձրանալ. մինչ ի վերին կիտէն բանն աստուած էջ ի ներքին կէտն. և ապա ել աղամ ի վերին կէտն *երկնից*: - 503. Եւ չարչարանքն քրիստոսի երկու իրս ներգործեաց. նախ զպարտիս մեղաց վճարեաց. երկրորդ զդրունս *երկնից* եբաց: - 503. Երկրորդ՝ զի վասն բացման դրանց *երկնից*՝ լոյս ծագեաց ի բանտին ըստ եսայեայ. «որք ի կապանս էք ելէք. և որք ի խաւարի յայտնեցարուք»: – 504. Յորում աւուր կիրակէի ի մէջ գիշերի ընդ առաւօտն յարեաւ տէրն ի գերեզմանէն. հանելով զհոգիսն յանապատն *երկնից*. և խաչանիշ գաւազանաւն ընկղմեցաւ փարաւօն յանդունդս դժոխոց: - 513. Յորում ի մէջ գիշերի թողեալ զկտաւսն ի գերեզմանի և յարեաւ ել առ հայր ի *յերկինս*: - 513. Երկոտասաներորդ, «մի՛ մերձենար», եցոյց թէ՝ որք յետ յարութեանն և վերանալոյն *յերկինս* կամին մերձենալ ի մարմին նորա առաքինութեամբ և սրբութեամբ, զախտս հոգւոց ի բա՛ց ընկեցեն և մի ունայնապէս մերձեցին ի նա: - 518. Եւ յետ այսորիկ ո՛չ այլ ինչ մնայ. այլ վերացումն հոգւոյն *յերկինս*: - 519. Ա՛րդ՝ եռակի՛ է համբարձումն քրիստոսի. որ է յերկրի, ի վերայ երկրի, ի վերոյ *երկնից*: - 520. Ի վերոյ *երկնից*՝ զուարճալի համբարձմամբ: - 520. Երրորդ՝ ամբարձեալ ձեռօք վերանայր *յերկինս* վասն երկուց. նախ՝ զի զինքն ընծայեսցէ հօրն. երկրորդ՝ զի զթշնամիսն հարկանիցէ զօրաւոր ձեռամբ բարձրացեալ: - 520. Հինգերորդ՝ համբարձաւ զուարճութեամբ. որ վերաբերի առ նոսա որք փրկեցան ի դժոխոցն և ընդ նմա ելին *յերկինս*. զի **բ** բանակօք ել *յերկինս* այսինքն սպասաւոր հրեշտակք և մարդկան փրկելովք: - 520. Հինգերորդ՝ յետ **խ** աւուր համբարձաւ, զի ցուցցէ թէ որք զ**ժ** բանեան օրէնսն չորիւք աւետարանաւն լնուն, կարեն *յերկինս* ելանել: - 521. Վեցերորդ, զի եկեղեցի որ է մարմինն քրիստոսի՝ յետ չարչարանաց նեռինն որ հանդերձեալ է կրել, զկնի **խ** աւուր *յերկինս* համբառնալոց հաւատացեալ լինի: - 521. Իսկ հոգին սուրբ երագ էջ յառաքեալսն. զոր արեգակն քրիստոս բազում ամօք յերկարեալ մարմնով ել *յերկինս*: - 522. Երրորդ՝ ի լեառն ձիթենեաց տեսին զտէրն ելեալ *յերկինս*՝ երկրպագեցին նմա: - 528. Եւ հանապազ ի տաճարին գովէին և օրհնէին զաստուած նոր օրհնութեամբ համբարձելոյն ի *յերկինս* տեառն և աստուծոյ...: – 528-529. Այժմ հաւատացեալք, և յետոյ առ հասարակ *երկինք* և երկիր և ամենայն ազգ: - 529. և Երկրորդ, մի անուն՝ և նշանակեալքն բազումք. որպէս խոյ է *յերկինս* և յերկրի և ի ծովս. նոյնպէս մի կոչի եկեղեցի կենդանի մարդն և շինեալն ի քարանց և եկեղեցին անդրանկացն *յերկինս*. սակայն զանազա՛ն են որպիսութեամբ: - 533. Եւ ի կարմրանալ *երկնից* ընդ երեկս և ընդ առաւօտս, զերաշտոց և զանձրևոց ի փորձոյ ուսեալք յառաջագուշակ լինին: - 536. Իսկ յերկրի և *յերկինս*, այսինքն ի կեանս և յետ մահու: - 541. Դարձեալ՝ երկրիւ զգործ, և *երկնիւ* զպատիժն է իմանալ: - 541. Դարձեալ՝ յերկրի ի կատարմանէ, և *յերկինս* ի սկզբանէ իշխանութեանն. եթէ կապելն և եթէ արձակելն: - 541. Եւ որպէս եղիա որ կապեաց *զերկինս* և փախեաւ ի սիդոն. նոյն նմա հրամայեաց աստուած բանալ *զերկինս*. նմանապէս և այս: - 542. Եւ **բժ**ան կենդանակերպ *յերկինս*: - 546. Զի սատանայ հպարտացաւ *յերկինս* և նախանձեցաւ ընդ մարդոյն. իսկ այլքն ամենայն մարմնականք են ասեն: - 559. Զի առաջին մեղք հպարտութիւնն է որով սատանայ մեղանչեաց *յերկինս* և անկաւ. և ապա նախանձն զոր ընդ մարդոյն արարին: - 561. Երրորդ՝ զի զայլ մեղս մեղսասէրքն գործեն. իսկ զհպարտութիւնն սուրբք և ընտիրք. որպէս հրեշտակք *յերկինս*: - 562. Յորժամ զայս խորհեցաւ, արտաքսեցաւ *յերկնից*: - 569. Երկրորդ, զի յարքայութիւնն *յերկնից*՝ հետևի պայծառ տեսութիւնն հաւատոյն...: – 572. Որպէս **ժ** բան է օրինացն՝ և **ժ** բան է հայր մեր որ *յերկինս*: - 572. Վեցերորդն՝ ելեալ ի *յերկինս* նստաւ ընդ աջմէ հօր. որ է հաւասարութիւն հօր: - 573. Իսկ յոյսն որ էր ի սուրբն ստեփաննոս յորժամ ետես *զերկինս* բացեալ...: – 574. Այս է՝ զմեղքն՝ զկամքն չար՝ և զսատանայ՝ որ խռովարարք էին

եբարձ ի միջոյ. և արար խաղաղութիւն *յերկինս* և յերկրի: - 585. Նա՛խ՝ զի նո՛յն վարձն խոստացեալ լինի և նմա. այսինքն արքայութիւնն *երկնից*: - 586. Եւ *յերկինս* ասելովն, Նախ ցուցանէ թէ՝ ո՛չ են երկրաւոր ինչ: - 586. Եօթներորդ, *յերկինս* ասելով՝ ցուցանէ յետ աստեա՛ցս զվարձն և ո՛չ ի մարմնի: - 586. Ութերորդ, նշանակէ՛ զդառնալն մեր *յերկինս* և առնուլ: - 586. Իններորդ, *յերկինս* է. ապա աստուած է տուօղն վարձուց: - 586. Տասներորդ, որպէս զանազա՛ն են աստեղք *յերկինս*, և վարձք ձեր զանազան փառօք ըստ առաքելոյ. «որպէս աստղ քան զաստղ առաւել է փառօք»: - 586. Իսկ ելանելն ի բեմն, զի յետ բոլոր անօրէնութեանցն քրիստոս ել *յերկինս* և նստաւ ընդ աջմէ հօր աստուծոյ: - 594. Երկրորդ՝ երբեմն նշանակէ հացն ցամաք զբանն ի *յերկնից* իջեալ. և գինին զմարդկութիւնն...: – 598. Նաև տէրն կացոյց զայս կարգս. յորժամ ի լերինն զարքայութիւնն *երկնից* աւետարանեաց նոցա: - 606. Եւ դուռն մտացն որ *յերկինս* և ի լոյս հայի, հարաւայինն է: - 614. Այլ զփառս արքայութեան *երկնից* ի կատարածի ժառանգեսցեն հոգւով և մարմնով անվախճան յաւիտենիւ: - 617. Դարձեալ՝ ի խորհուրդ գոչման փողոյն այն որ ի բարձունս. զի նախ *յերկնից* գոչէ փողն գաբրիէլի և ժողովէ զհոգիսն...: – 618. Երրորդ՝ զի երիցս գոչէ փողն. նախ զհոգիսն ի *յերկնից* կոչէ. և ապա՛ զմարմինս ի հողոյ. և ապա՛ յարուցեալ զհոգի և զմարմին ի դատաստան հրաւիրէ: - 618. Դարձեալ ասեն իմաստունք թէ՝ *յերկնից* յերկիր բազում տարեն ճանապարհ է: - 620. Որ էր *յերկինս երկնից* բանն աստուած, ի պայծառ և լուսաւոր դասուց հրեշտակաց օրհնաբանեալ...: - 621. Այլ և զերկոտասան գունդս հրեշտակաց *յերկինս* և զ**բժ**ան առաքեալսն բարեխօս մատուցանեմք առ աստուած: - 624. Երրորդ, որպէս *յերկինս* յերիս երրեակս որոշին դասքն. այսինքն առաջին՝ աթոռոցն. միջին՝ տէրութեանցն. և վերջին՝ հրեշտակացն: - 624. Իսկ տէր *երկնիցն*, ընդ հրեշտակս օրհնաբանել զսուրբ Երրորդութիւնն...: - 628. Իսկ երկրորդն, որ *երկինք* պատմեն զփառս աստուծոյ, զայնմ որ դատէ՛ զհակառակն մեր. զի *յերկինս* է ողորմութիւն նորա: - 629. Զոր նայեսցեն *երկինք* և երկիր զանչափ ողորմութիւնն և արդարութիւնն առ մեզ: - 629. ...և գայր բարբառ *յերկնից*, «փառաւորեցից». զխաչէն ասէր: - 632. Եւ ապա՛ իբր զհայր մեր որ *յերկինս* առ հայր: - 633. Վասն է՞ր ի վերջոյ զհայր մեր *յերկինս* աղօթեմք: - 634. Նոյնպէս ի հայր մեր *յերկինս*: - 635. Այլ գիտելի՛ է, թէ սաղմոսն շարականաց որ **բժ**ան տուն է՝ զփառքն և զայժմն ի միասին երգեմք. որպէս զօրհնութիւնն, հարցն, ողորմեայն, տէր *յերկնիցն*: - 636. Դուռն *երկնից* և ճանապարհ արքայութեան: - 639. Զառաջաւոր պահքն ասէ դուռն *երկնից* և ճանապարհ արքայութեան: - 639. Շաբաթ մեծամեծ տօն սրբոց. որք են ի հանգիստն *երկնից*. - 642. Նախ որպէս ձայնիւ եղանակաւ նման միմեանց. որպէս զողորմեայքն առ նոյն. և զտէր *յերկնիցն* առ նոյն: - 642. *Զերկինս* և զերկիր. և այլն որպէս ասացաւ: - 645. ...և միաւորեաց *զերկինս* և զերկիր, զհրէայս և զհեթանոսս...: - 646. ...վասն որոյ տէրն քրիստոս մարմնով ի գերեզմանի հանգեաւ. և սուրբքն հոգւով առ աստուած *յերկինս*: - 648. Վեցերորդ համբարձման տն *յերկինս*: - 649. Տասներորդ, **բ** են բանականաց տեսակ. մինս տարրական. և միւսն գերաշխարհիկ ի վերոյ քան զհինգերորդ էութիւնս *երկնից*...: – 654. Երրորդ, զի այսպէս հաղորդ լինիմք վերին սեղանոյն որ է արքայութիւնն *երկնից*: - 655. ...որք հաղո՛րդ եմք մարմնոյն քրիստոսի և բաժանորդք արքայութեանն *երկնից*: - 655. Եւ դարձեալ՝ ի յարքայութիւնն *երկնից* այսպէս ըստ իւրաքանչիւր չափու և արժանեաց կարգաւորապէս պարգևէ աստուած զիմաստութիւնն. և ո՛չ անկարգ. կամ զրկելով. կամ աչաղելով: - 656. Քսանևը, Գալարին *երկինք* և թօթափին աստեղք: - 661. Երրորդ՝ կրկին է մարդս. որ է՛ հոգի և մարմին. և **բ** աշխարհս. այսինքն *երկին* և երկիր: - 662. Արդ՝ նա՛խ մարմնոյս ետ զերկիր, և ապա հոգւոյն տայ *զերկին*: - 662. Եւ թէ անտի փոխէր յերկիր, լինէր *երկին* փոփոխական, և երկիր անփոփոխ: - 662. Վեցերորդ՝ ամենայն պատուական իր՝ ի բարձր տեղւո՛ջէ. որպէս գլուխն զի պատուական մասն է. և լուսաւորքն և *երկին* քան զերկիրս: - 662. Ա՛րդ՝ թէ *յերկինս* էաք մեղանչեալ՝ ո՛չ կարէաք բշժկիլ որպէս դևքն: - 663. Անցանեմք զերկիրս և լնումք *զերկինս*: - 666. Զի նախ մեղանչեցին *յերկինս*. և ապա անկան յօդս և մահացան. - 667. և նա դնէ յեկեղեցին մերձ առ դուռն որ նշանակէ զկայանք հոգւոցն *յերկինս* ի վերջին տեղւոջ մինչ ի յարութեանն օր: - 672. Եւ յետոյ զերծուցէ ի դժոխոց և պարգևեսցէ զարքայութիւնն *երկնից* ա՛մէն: - 675. Երրորդ, զի ի հեռու ճանապարհ գնայ. այս է յերկրէ *յերկինս*. յուղարկաւորեմք մինչ ի գերեզմանն: - 676. Եւ խաչն բարձրացեալ զի նշան խաչին քրիստոսի յայնժամ ընդ *երկնիւք* ծագեսցէ և զչորս կողմ աշխարհի լցուսցէ: - 676. Երկրորդ, այլ և ցանկութիւն ի վերինն երուսաղէմ *յերկինս*: - 677. ...այլ և մեղօքն կապի մարդ *յերկինս* և յերկրի...: - 680. ...զի լոյսն անմարմին սփռիւր ի *յերկինս* և լուսաւորէր մինչև ցերեկոյ...: - 681. Այսպէս և բաժանեալ հոգին ի մարմնոյ՝ ընթանայ *յերկինս* և ամփոփի ի տեղւոջ լուսոյ յօթևանս հոգւոց. - 681. Այսինքն սուրբն սրբոց որ է արքայութիւնն *երկնից*. ուր աստուածութիւնն է բնակեալ. և քերովբէիւք սպասաւորեալ: - 682. ...և ապա յետ յարութեանն ի կատարածի միանգամայն մտանեմք ի սուրբն սրբոց որ է արքայութիւնն *երկնից*: - 682. Եւ ապա՛ ի ձեռն յիսուսի արժանաւորքն մտանեն յարքայութիւնն *երկնից* և ժառանգեն զնա՛.

- 682. Այլ յորժամ սիրտն կապեալ է ի մեղս աշխարհի և ոչ կարաց ապաշխարութեամբ քաւել, ո՛չ մտանէ յարքայութիւնն *երկնից:* - 683. Իսկ ազգն Ֆռանկաց ասեն զչարաց հոգիսն ի դժոխս իջեալ. և զբարեացն *յերկինս* ելեալ...: - 686. ...և որք միջակք են, և նոքա ի քաւարանին մաքրին և *յերկինս* ելանեն: - 686. Այլ մեր վարդապետք *յերկինս* և ի ներքոյ երկնից ասեն. որպէս և կալիստրատոս վկայն առ **ը** երորդ կամարաւն ուր են լուսաւորք և եթերային լոյսն: - 686. Իսկ երկրորդն՝ որ ի բուրգաթուրն ասեն քաւեալ և ելեալ *յերկինս*...: – 687. ...և ի տնկոցն *յերկինս* վերափոխիլ. և սոքա ի հուրն ասեն մտեալ և անտի *յերկինս* վերափոխեալ: - 687. Կրկին ասեն զշաւիղս ընթացից հոգւոց. այսինքն մինն ի վեր *յերկինս*, և միւսն ի ներքոյ *երկնից*: - 688. ...ոչ թողու արդար իրաւունքն աստուծոյ ելանել *յերկինս*. այլ կան և մնան ի ներքոյ. ակնունելով հանդերձեալ դատաստանին. - 688. Եւ այն է եկեղեցիք անդրանկաց կատարելոց *յերկինս* որպէս ասէ պօղոս: - 688. Ո՞ հա՛յրդ ես որոց ի վեր քան *զերկինս*. այսինքն հոգւոց սրբոց կատարելոցն որ ի վերեն քան զդասս հրեշտակաց մեծ քրիստոսի որպէս քահանայք առ քահանայապետ, և անդամք առ գլուխն. և որդիք առ հայր: - 688. Իսկ ի ներքոյ *երկնից* առ *երկնիւ* է կայանք հոգւոց կիսամասնեայ արդարոց այնոցիկ որոց պակա՛ս է արդարութիւն քան զմեղս և կամ առաւել: - 688. Զնոսա ասել գոլ առ **ը** երորդ կամարն *երկնից*. ամբարձեալ յիշխանութենէ սատանայի որք ի յօդս և ի տարերս միայն իշխեն: - 688. Այս է խորանն առ *երկնիւ* ուր ժողովին արդարք և մեղաւորք հոգիք հաւատացելոց. որք դատաստանաւն կատարին, ակնունելով ողորմութեանն աստուծոյ: - 688. Ի մի ասացին գոլ խորանս ի ներքոյ *երկնից* զարդարս և զմեղաւորս. որք դատաստանաւն որոշին: - 689. Ապա թէ ոչ՝ ո՛չ կարէ մեղաւոր հոգին ելանել *յերկինս*. ուստի և հրեշտակք վասն մեղաց անկան. և մարդն ի դրախտէն: - 689. Այլ հոգիք սրբոցն ելանեն *յերկինս* որ անապա՛տն է չարաց. - 689. Զի այժմ յուսով են *յերկինս* և առ *երկինս*. և յետ մահու հոգւով. և յետ յարութեանն հոգւով և մարմնով յանճառելի փառսն: - 689. Վասն այսորիկ արդար դատաւորն զհոգի և զմարմին ի միասին յարուցանէ և դատէ՛. եթէ վասն մեղաց ի տանջանս և եթէ վասն արդարութեան յարքայութիւնն *երկնից*: - 691. Այրն ի տարաշխարհ գնաց քրիստոսէ. որ մարմնով համբարձաւ *յերկինս*. զի յատուկ տեղի մարմնոյ երկիրս է. վասն որոյ ի տարաշխարհ գնալ ասէ *յերկինս*: - 692-693. Ասեմք, շինուած տաճար և բնակութիւն *երկնից* զերանելի մարմինն ասէ: - 695. Իսկ այս կատարելոցն է որ են *յերկինս*. - 697. զոր միանգամ կապիցէք յերկրի՝ եղիցի կապեալ *յերկինս*. - 698. ...և զոր արձակիցէք յերկրի՝ եղիցի արձակեալ *յերկինս*...: - 698. ...և եղիցի *երկին* նոր և երկիր նոր...: – 701. Ասեմք նախ՝ եթէ *երկինք* և երկիր մարմին գոլով նորոգին մարմնական հրով. իսկ հոգին զի է՛ անմարմին ՝ նորոգի շնորհօքն քրիստոսի և հոգւովն սրբով: - 701. ...որով դրոշմեալքն յետ արտաքս ելանելոյ ի մարմնոյս, թռչին յանապատն ի մեղաց *յերկինս* կերակրիլ անդ յուսով մինչև լնու թիւ կատարման աշխարհի: - 703. ...և զոր արձակիցէք յերկրի, եղիցի արձակեալ *յերկինս*: - 704. Որ է՝ ուրանամ կամաւ զարարիչն *երկնի* և երկրի: - 707. ...մինչ խօսիլ տայ բազնեաց, և լերանց գնալ, և ծառոց ծաղկիլ և չորանալ. և մեռելոց յառնել. և հրոյ իջանել *յերկնից*. և չար հոգւովն խօսիլ տայ այլ և այլ լեզուս: - 708. Եւ յարիցեն և ելանիցեն *յերկինս* ամպօք: - 709. Այսինքն զի աստուածք և տեարք կոչին *յերկինս* հրեշտակացն դասք, և թագաւորք յերկրի. - 711. ...զի առաջնովն հոգիքն սլանան *յերկնից*: - 713. Նախ կոչելով *զերկինս* ի վերուստ որ են հոգիքն. և զերկիր որ են մարմինք: - 713. Վասն է՞ր փողն ի *յերկինս* և յերկրի գոչէ...: - 714. Նա՛խ՝ զի կոչեսցէ *յերկնէ* զհոգիս սրբոց և յերկրէ զմարմինս...: - 714. Երկրորդ, զի չո՛րք են սկզբունք աշխարհի. *երկինք* որ է՛ երկուք. հուր և օդ. և երկիր որ է՛ **բ** իր. հող և ջուր: - 714. ...զի կարիցեն հասկանալ. այն որ համանգամայն եղեն *երկինք* և երկիր: - 717. ...առաւել աստուծոյ է կարելի զհոգիս *յերկնից* և զմարմինս ի տարերաց ի մի վայր ժողովել և յարուցանել: - 718. Որպէս լոյս արեգակն անցանէ ընդ *երկինս* առանց ապականութեան. և որպէս քրիստոս յարեաւ մարմնով ի գերեզմանէն վիմովն կնքելով. և եմուտ առ աշակերտսն դրօքն փակելովք: - 722. Նոյնպէս մարմին սրբոցն ընդ ամենայն *երկինս* անցանէ զօրութեամբն աստուծոյ մինչև ի հրեղէն *երկինս*. - 722. Սակայն իւրաքանչիւր ոք անսխալ անդամօք իւրովք յառնէ. այլ ո՛չ երևի թէ սա այր է և նա կին. այն ծեր և այն տղայ. զի որպէս հրեշտակք են *յերկինս*: - 726. Զի վերին մարմինք *երկինք* և լուսաւորք ամենևին անապակա՛ն են. իսկ դ տարերք թէպէտ ըստ մասին ապականին, այլ ըստ բոլորին ո՛չ. - 727. Վասն զի *երկին* որ շարժի՝ յօր դատաստանին դադարի և հաստատի յայն կարգն յոր նա՛խ ստեղծան. արեգակն յարևելս և լուսինն յարևմուտս: - 727. Զի հուր մեծ ընթանայ ի գալստեանն քրիստոսի. և վառեսցին *երկինք* և երկիր հրովն այն, որպէս ասէ պետրոս: - 727-728. Զի *երկինք* ի շարժմանէ դադարէ և և՛ս պայծառանայ: - 728. Թօթափիլ կամ խաւարիլ լուսաւորաց ո՛չ է իմանալ թէ ի կամարէ՛ *երկնից* անկանին կամ զգոյացական տեսակն փոխեն: - 728. ...այլ ա՛յս է՝ զի իւրաքանչիւր մարմինք սրբոց պայծառասցին էպատիկ քան զարեգակն. որպէս տեառն մերոյ ի թաբօր լերինն. և թ դասուց հրեշտակաց լոյսն յերկիր ծաւալին. զի

զօրութիւնք *երկնից* շարժեսցին: - 728. Ոմանք այսպէս կարծեն թէ՝ հաստատութիւնդ բարձցի ի միջոյ մինչ վերին *երկինքն* երևի: - 729. Նա՛խ՝ այն է գալարիլն *երկնի*, զի եթերն որպէս մագաղաթ ծալեալ նուազի և նսեմանայ վասն առաւել ճառագայթից լուսաւորացն հրեշտակաց և սրբոցն *յերկնէ* երևեալ: - 729. Որպէս թօթափիլն է լուսաւորաց, նոյնպէս գալարիլն *երկնի:* - 729. Երկրորդ՝ *երկինք* զհրեշտակս ասէ որ ի վայր գլորեալ խոնարհին ամենայն դասք. աթոռք կազմեալ, և սպասաւորք շրջապատեալ: - 729. Չորրորդ՝ գալարիլ *երկնից* զգալուստն քրիստոսի նշանակէ. զի գիրք ա՛յնր գիտութեանն բանին: - 729. Հինգերորդ՝ հոգիք մարդկան ի *յերկնից* խոնարհին և միաւորին ի մարմինս իւրեանց: - 729. Վեցերորդ՝ գալարին *երկինք*՝ պատմելով զփառս աստուծոյ. և հաստատութիւնդ զարդար դատաստան նորա յարարածս իւր: - 729. Եօթներորդ՝ *երկինք* զտիւն ասէ՝ և երկիր հաստատ զգիշերն: - 729. Ա՛յս է գալարիլն նոցա, զի *երկինք* և երկիր տիւ և գիշեր միաբանեալ վկայե՛ն գործոց մարդկան: - 729. Զի ուր և գործեցին մարդիկ՝ գիտեն *երկինք* և երկիր: - 729. Ա՛յս է գալարիլն *երկնից* ըստ մտաց: - 729. Այն է ծալիլ և գալարիլ օդոյդ *երկնի*. և ո՛չ թէ հաստատութիւնն վերին էութեամբ ի բաց բառնի ըստ ոմանց: - 729. Նա՛խ՝ զի մագաղաթն ի հուր մերձեալ գալարի. նոյնպէս և երկնայինքն յայնժամ խոնարհին յորժամ *երկին* և երկիր վառեսցին հրով: - 729. Հինգերորդ, զի եղիցին նշանք մեծամեծք և արհաւիրք *յերկինս* և յերկիր և ի ծովս: - 730. ...և վառեսցեն *զերկինս* որ է՛ օդն. և զերկիր և զլերինս և զդաշտս և զբոյսս և զկենդանիս. և զժանկս մեղաց որպէս ասէ աստուածաբանն գրիգոր: - 731. Ա՛րդ՝ ի վերայ երից սոցա բազմեալ է տէր մեր յիսուս քրիստոս ո՛չ միայն յերկրի, այլ և *յերկինս*. - 736. Նա՛խ՝ զի տեղիք դատաստանին ո՛չ է *յերկինս* ուր մեղաւորք ո՛չ կարեն ելանել: - 737. Զի ձո՛ր է յաշխարհս այս՝ և լեառն *երկինքն*. ի ձորն ապա լիցի դատաստանն. այսինքն յայսմ աշխարհի ի վերայ օդոյդ: - 737. Տասներորդ, զի և յօրն դատաստանին լինին վկայք **բ**՝ *երկինք* և երկիր, և զօրք *երկնից*: - 743. Իսկ անկենդան՝ գործքն մեր. *երկինք* և երկիր. տիւ և գիշեր: - 743. Երկրորդ կոչի հնձան արքայութիւնն *երկնից.* ուր ժողովին պսակք և փառք զանազան հանգստեան սրբոց զոր պատրաստեալ է աստուած սիրելեաց իւրոց ըստ առաքելոյ: - 748-749. Երկրորդ՝ տիւ է իմանալ զկեանս սրբոցն ի *յերկինս*. իսկ գիշեր զտանջանս գարշելեացն ի դժոխս: - 750. Կամ թէ ոստք փայտիս այսորիկ ասին եօթանքս այսոքիկ. այսինքն՝ քրիստոսի ծնունդն, մկրտութիւնն, չարչարանքն, ի դժոխս իջումն, յարութիւն, *յերկինս* համբարձումն, և հոգւոյն սրբոյ պարգևումն: - 755. Յորս իբրև յոստս թռչունք *երկնից*՝ այսինքն սուրբքն հանգուցեալ են և բունի՛ն: - 755. Դարձեալ, արքայութիւնն *երկնից* երբեմն կոչի ընթրիս՝ վասն անճառ բարեացն վայելման: - 757. Եւ ի յարութեանն զհարիւրաւորն յարքայութեանն *երկնից:* - 758. Այլ զայս ո՛չ իմանան հասարակ կարծիք. զի արքայութիւնն *երկնից* մի է. այլ փառք և պսակքն են զանազանք առաւել և նուազ: - 758. Արդ՝ եթէ արքայութիւնն *երկնից* մի է, այլ փառքն **գ**. պա՛րտ է ապա զի լիցի և դժոխքն **գ**, որ է՛ սուտ: - 758. Ասեմք առ այս, եթէ առաջին կեանքն դրախտին ո՛չ զայն իմանան վարդապետք զոր ունէրն ադամ. այլ զոր խոստացաւն ադամայ եթէ պահեալ էր զպատուիրանն. որ նոյն ինքն է արքայութիւնն *երկնից* ի տեղի անկելոց հրեշտակացն: - 758. Դարձեալ, հոգիք սրբոց ա՛յժմ են ի *յերկինս* և առ *երկինս* որպէս ցուցաւ. և յայնմ աւուր փառաց ի փառս բարձրանալ հաւատացեալ լինի: - 759. Ա՛րդ՝ եթէ ա՛յժմ են *յերկինս* և յայնժամն ի սրբեալ երկիր, զի՞նչ է փառաց փառքն: - 759. Եւ այլ բազում վկայութեամբ կարէ՛ հաստատիլ եթէ մի է արքայութիւնն *երկնից* որ է կեանքն յաւիտենից: - 759. Ասեմք թէ կրկին. այսինքն արքայութիւնն *երկնից*՝ հրեշտակաց և հրեշտակացելոց սրբոց: - 760. Զորօրինակ, ի մի *երկինս* աստղ քան զաստղ առաւե՛լ է փառօք: - 760. Որքան մնացին հրեշտակք ի *յերկինս*, նոյնքան և բազմութիւնք ի մարդկանէ ընտրեսցին: - 760. Զի **բ** որմունք լինելոց են յարքայութեանն *երկնից*: - 760. Երրորդ *երկնից* արժանաւորն տեսլեամբ, և անօթն ընտրութեան հոգւոյն, որ կրէր յինքեան զկրօղն էից առաքեալն պօղոս ասէ...: - 761. Զի անդ բոլոր մարմինն ընդ այն է՛ *երկինն* հրեղէն յորում է լոյս յաւէտ: - 763. Երրորդ այնու՝ զի մեղքն որ յոյժ վտանգեաց զմարդիկ, եղիցի փակեալ ի դժոխս զկնի աւուրն դատաստանի. զի եղիցի ի դժոխս իբր ի տեղւոջ իւրում. զի ո՛չ կարասցէ մնալ. ո՛չ *յերկինս* և ո՛չ յերկրի. այլ իջանէ ի դժոխս ներքինս: - 764. Նա՛խ՝ զի արմաւենին ի բարձր դնէ զպտուղս. և արդարքն *յերկինս* գանձեն զառաքինութիւն...: - 765. Այլ և ծաղիկ՝ զպայծառ և զանուշահոտ վարս առաքինութեան. և պտուղ՝ արդիւնքն ըստ գործոց. յորմէ փրկութիւն եղև ամենայն աշխարհի և վայելչութիւն արքայութեանն *երկնից*: - 768. Դարձեալ՝ ծառ կենաց է տունկն իմաստութեան որ ի *յերկնից* առ մարդիկ տնկեալ: - 768. Շող յաստուծոյ ծագեալ հաւատ. *զերկնից* կախեալ լար իմն լուսեղէն. զորմէ բուռն հարեալ ձեռն զձեռամբ փոփոխեալ. ի ծովու սքանչելեաց *յերկինս* և յօդս վերանալ: - 769. Արդ ահա ա՛յսոքիկ են ծառ կենաց ի *յերկինս* և յերկրի տնկեալ. փոխանակ ծառոյն կենաց ի դրախտին եդեմայ. յորմէ հրաժարեցոյց և պարսպեաց բոցեղէն սրովն զճանապարհ նորին: - 771. Տե՛ս զառաջին և զերկրորդ սահմանն *երկնից*: - 787. Զի առաջնոյն ասէ՝ մարմին բարձր լուսաւորեալ

ներգործութեամբ որ է՛ իրեղէն. այսինքն լուսաւորն *երկին*: - 787. Այլ և շարժումն *երկնից* բոլորաձև կարէ՛ ասիլ. մասամբ զօրութեամբ, և մասամբ ներգործութեամբ: - 788

ԵՐԿԻՐ + Դարձեալ ասեն հակառակօղքն, թէ բոյսք և ծաղիկք և պտուղք *երկրի* ունին զօրութիւն ազդողական. իսկ աստեղք երկնից ո՞չ ունիցին: - 12. Ասեմք առ այս թէպէտ ունին զօրութիւնս, բայց այլ և այլ կերպիւ. զի բոյսք որք *յերկրի* են դարմանիչք և բժշկութիւնք մարմնոց. այլ երկնային աստեղքն են արարիչք լուսոյ և ժամանակաց. և ի նշանս ապագայից. զի յամենայն ուստեք տեսեալ պատրաստեցին մարդիկք. որպէս ասէ գիր, եղիցին լուսատու լինիլ *երկրի*. ի ժամանակս և ի նշանս: - 12. Զի կամ լսիցեն ի նախնեացն թէ ի սկզբանէ՛ արար աստուած զերկինս և *զերկիր*: - 25. Եւ թէ ոչ՝ տեսցեն աչօք յերկինս և *յերկիր*: - 25. Իսկ երրորդ գլուխն որ է՛ տեսութեամբ զգալեաց յերկինս և *յերկրի*: - 26. Ա՛րդ՝ ի *յերկրի* տեսանելի է **դ** ինչ: - 26. Նախ՝ զհաստատութիւն *երկրի* և զգնացս ջուրց: - 26. Հինգերորդ՝ օրինակ ծննդեան և բղխման. և զի զ եղանակաւ է ծնունդ *երկրի*: - 30. Որք զաչս իմաստից յիմանալի ճառագայթիցն խուսափեցին թիւր կամօք, և խոտոր մտօք. զանուղղայս խորհելով, և զանպատշաճս բարբառելով. յարձակեալ անկապ լեզւաւ և անդուռն շրթամբք բացեալ յերկինս. ցոպ բերանով ի բարձունս բարբանջելով. և յածեալ ընդ *երկրաւ* լեզուագարելով. որոց դատաստանն ի բնէ ո՛չ դատարկանայ. և կորուստն ո՛չ նիրհեսցէ: - 31. Չորրորդ՝ է՛ հեռաւորութիւն հաւատալեացն. զի որք ո՛չ կրթին ի գործ իմացման, բայց միայն ի զգայութեանց՝ հեռի՛ են ի հաւատալեացն որպէս *երկիր* յերկնէ: - 31. Եօթներորդ՝ զնա փոքր եղջիւր կոչէ դանիէլ. խեթկի և մեծամեծս բարբառելով. և սոքա խեթկեն զեկեղեցի. և բանան զհայհոյիչ բերանս իւրեանց յերկինս, և զլեզուս ածէին *զերկրաւ*: - 35. Եւ իմաստութիւն զքրիստոս ասէ աստուծոյ. թէ աստուած իմաստութեամբ հիմունս էարկ *երկրի*: - 45. Եւ զնոյն բանն աստուած մարմնացեալ. և շրջեալ ի վերայ *երկրի*. զի յայնմ օրինակին արար և որդի պիտոյ էր լինիլ և չորս աշխարհք: - 45-46. Այս յայտնի է զի որդի էր որ *յերկրի* մարմին զգեցաւ: - 47. Եւ քրիստոս խաղաղութիւն արար յերկինս և *յերկրի*. և զխաղաղութիւն իւր ետ մեզ: - 50. Եւ քրիստոս ի *յերկրի*: - 50. Դարձեալ՝ ծնունդք որ յերկրի՝ վեց եղանակաւ ասին: - 53. Երկրորդ՝ յայլմէ այլք. որպէս ջորիք. և յարեգակնէ և յերկրէ գորտք և մկունք: - 53. Են և ասին ի յէքս, մարդ, հրեշտակ, երկինք, *երկիր*. և որ ի մէջ սոցա է՛ և ասի: - 55. Իսկ սուրբն կիւրեղ ընդ դէմ նեստորի զինէր. որ ասէր բնակութեամբ զբանն ի մարմնի. և նախ զմարդն ծնեալ ի կուսէն և շրջեալ ի *յերկրի*, և յետոյ բնակեալ բանն աստուած յետ մկրտութեանն. և յետ յարութեանն փառաւորեաց զնա և զօրացոյց յարակցութեամբ ընդ ինքեան: - 79. Ներգործութիւն՝ շարժելն *զերկիր*: - 86. Նոյնպէս գաւառն՝ միոյն երկին, և միւսոյն *երկիր*: - 87. Զի որ խոնարհեցաւ բանն ի մարմին՝ նո՛յն բարձրացաւ մարմնով. և որ էջն ի ստորինս *երկիր*, նո՛յն է որ ելն ի վերոյ քան զամենայն երկինս. և որ ունայնացաւ՝ նո՛յն ելից զամենայն: - 94. Իսկ զանձն և աղբիւրն իմաստութեան երկնի և *երկրի*՝ ո՛րպէս լինի կարօտ գիտութեան կամ ստացեալ յայլմէ: - 98. Զի ամենայն ճշմարիտ դաւանօղքն զքրիստոս աստուած խոստովանեցան. և ի նոյնն նախատակեցան. և առ ճշմարտութիւնն քրիստոս *յերկրէ* յերկինս վերափոխեցան: - 101. Եօթներորդ՝ աստուածն մարդ եղև և *յերկիր* էջ. զի դու լիցիս աստուած և յերկինս ելցես: - 107. Եւ ի միոյ աստուծոյ եղեն **ժ** դասք հրեշտակաց ընդ մարդկան. և հարիւր գունդքն ըստ ոչխարաց առակին. և **ռ** կենդանեաց տեսակքն որ *յերկրի*. և բիւր անկենդան բուսոց. և անթիւ գոյեղէնք: - 109. Նախ՝ զի որպէս արեգակն ունի մշտնջենաւոր զլոյսն՝ և առնէ ի վերոյ *երկրի* տիւ և գիշեր: - 125. Ութևժերորդ՝ բազմապատիկ մեծ է քան *զերկիր*. և փո՛քր քանակով ցուցանի: - 127. Խորութիւն որ մինչև *յերկիր* և դժոխս էջ: - 129. Երկրորդ՝ ցուցանէ զնստեալն ի վերայ՝ տէր զօլ երկնի և *երկրի* և ծովու: - 132. Զի երկնային է արծըւին. և մարդն *յերկրէ*. և կենդանիքն ի ծովու: - 132. Եւ սերօբէն որ է՛ ջեռուցիչ՝ ի դէմս հոգւոյն սրբոյ. զի նա՛ է հուր սիրոյ զոր էարկ տէր մեր *յերկիր*: - 135. Տասներորդ՝ զի չարն իւրովի ատեաց զնոսա և հեռացաւ, և իբրև զմրուր *յերկիրս* զետեղեցաւ: - 139. Ա՛յս է՝ մեղք հպարտութեանն որ է երկրային ախտ, ծանրացոյց և ընկէց *յերկիր*: - 148. «Որ առաքէր առ ամենայն ազգս». այսինքն զամբարտաւանութեան ախտս սփռեաց առ ամենայն մարդիկ. որպէս զադամ ցանկութեամբ աստուածանալոյն *յերկիր* ընկէց. սոյնպէս և զայլս: - 148. Իսկ բանսարկուն սատիէլ՝ զմի յերից մասանցն զչորրորդն քարշեաց ընդ ինքեան և կործանեաց *յերկիր*...: – 152. Իսկ դևք զանհաստատսն մտօք՝ ի ստորև քարշեն և *յերկիր* կործանեն զերկրաւորս խորհելով. և ընդ ինքեան ի յատակս դժոխոց մերժեն: - 152. Թէ ո՞րպէս *երկիր* անշարժ է՝ և երկինք շարժի: - 154. Վասն *երկրի*՝ և նշանակութեան նորին: - 155. Յատկութիւնք *երկրի*. և վասն լերանց. և ի ստորոտս լերին շո՛ղ լինի: - 155. Եւ դիրք տարերացդ է այսպէս Որ *երկիրն* ծանր է քան զջուր՝ ի ներքո՛յ է: - 180. Զի *երկիր* ցուրտ է և չոր: - 181. Զի ջուր ցրտութեամբ ընդ *երկի՛ր* է կապեալ. և գիճութեամբ ընդ օդ: - 181. Եւ օդ ջերմութեամբ ընդ հուր. և հուր չորութեամբ ընդ *երկիր*: - 181. Հինգերորդ՝ զի անծերանալի՛ է *երկիր*. ըստ որում շարժմամբ թօթափի *երկիր* ի ներքին

պատահմանց. և հեղեղօք ողողի և սրբի յարտաքին պատահմանց: - 181. Ո՞րպէս է *երկիրս* ի մէջ երկնից հաստատեալ և անշարժ մնայ: - 181. Նախ այսպէս ասեն եթէ՝ տարերքն գնդաձև պատեալ են զմիմեանս և ամրացեալ. զի բոլորակ հուրն պատեալ է զօդ. և օդ զջուր. և ի մէջ ջրոյն *երկիր* է՛ հաստատեալ: - 181. Արդ՝ ներքին հողմն ի վեր ձգէ *զերկիր*. և վերին հողմն ի վայր. և այսպէս ի մէջն հաստատ մնայ *երկիր*: - 181-182. Երրորդ՝ ծանրութիւն *երկրիս* ի վայր հակէ. և բռնութիւն հողմոյ ի վեր: - 182. Չորրորդ՝ հաւասարակշիռ է *երկիրս* բոլորակի. և յամենայն կողմանէ ծանրութիւնն ի մէջն ժողովի. և այսպէս ինքն ի վերայ իւր հաստատեալ է: - 182. Հինգերորդ՝ երկինքն թեթև է ի վեր քարշէ. և *երկիրս* ծանր ի վայր հակէ. և այսպէս մի զմի հաստատուն պահեն: - 182. Դարձեալ՝ կէտ *երկրիս* անշարժ է ի մէջն. և պատճառէ՛ զշարժութիւնն երկնի: - 182. Եւ *երկիրս* անշարժ է տեղեաւ, ետ սմա ապականիլ երեսօք. զի տեսեալ մարդիկ եղական և ծառայ իմացեն զնոսա. և մի աստուածս կարծեսցեն և մոլորեսցին. որպէս ասէ նիւսացին ի գիրս կազմութեան: - 182. Երրորդ՝ զի բոլորակն սո՛ւր է ի շարժումն. և երկինքն սրագո՛յն է ի շարժումն, որ ի շրջիլն իւրում շօշափէ՛ *զերկիր* ի մի կէտ: - 182. Իններորդ՝ զի մշտակա՛յ է ի պարունակութիւնս իւր. այսինքն զի ո՛չ ունի այլայլումն և փոփոխումն ըստ անարգ շարժութեան *երկրի*: - 184. Իններորդ՝ տա՛յ *երկրի* զոր ունակացեալ է. որպէս զանձրև. զլոյս. զջերմութիւն. և զասդողութիւն: - 184. Եւ այլք ասացին թէ՝ ունի բնական լոյս՝ և առնու զլոյս յարևէ. և այսպէս խառնի բ լոյսն ի նմա՛. և սնուցանէ զորս *յերկրի*: - 187. Եւ ոմանք զստուեր *երկրի* ասեն: - 187. Եւ այլք ասեն թէ՝ կերպն է ցամաք *երկրիս*. որպէս հայելին զմարդոյ կերպն յինքն երևեցնէ: - 187. Նոյնպէս և լուսինն. զի այն որ պայծառն է՝ կերպարանք *երկրի* է. և աղտն՝ ծովուց: - 187. Ստուեր *երկրի* ընդ մէջ անցեալ արեգական՝ խաւարէ՛ զլուսինն: - 187. Եւ յորժամ առնու զլոյսն յարևոյն, ի յեզրն *երկրիս* ձևն բոլորակ է՝ խաւար մնա մէջն: - 187. Նա՛խ՝ զի երկինքն բարձր է, և յայնմանէ առաւել զլոյսն ծագէ *յերկիր*: - 188. Վեցերորդ՝ զի ի միտ ածցուք զառաջին փառսն մեր և ցանկասցուք. և մի՛ որպէս զանասուն *յերկիր* կորասցուք: - 188. Եւ ի ներքինն անցեալ՝ գիշեր. զի գարշեցո՛յց զերր. որ է օդ և երես *երկրի*: - 190. Չորրորդ՝ *երկիրս* այս տեղիք ուսմա՛ն է մեր՝ ըստ կարգի կատարեցան. զի մեք զամենայն ինչ ըստ կարգի ուսցուք. և մի՛ անկարգ և շփոթեալ: - 192. Ութերորդ՝ նշանակէ վեց թիւն որ է՛ կատարեալ՝ թէ բոլոր կատարելութիւն աշխարհիս ի յաստուծոյ է ստեղծեալ. երկինք և *երկիր*՝ և ամենայն ինչ: - 192-193. Երկրորդ՝ զի ի նմա եղեն երկինք և *երկիր*. հրեշտակք և լոյսն և ա՛յլ տարերք. որ են է գործք արարչութեան: - 193. Զի է՛ պատճառ լուսոյ արեգակն. և պատճառ խաւարի ստուեր *երկրի*: - 194. Եւ զի ստուեր *երկրի* է որ ընդ մեզ և ընդ արեգակն դնի: - 196. Չորրորդ՝ ժառանգելն *զերկիրն* քանանացւոց: - 196. Եւ զի նորոգին երեսք *երկրի*: - 197. Եւ զի ջերմութեամբ և չորութեամբ ցամաքի *երկիր*: - 197. Եւ զի *երկիր* և ծառք ի պտղոց կողոպտին: - 197. Եւ զի ամլութիւն աճէ՛ *յերկիր*: - 197. Եւ զի *երկիրս* և ծառք մեռանին: - 197. Եւ ի *յերկրի* լինի ամառն և ձմեռն և ո՛չ ի յերկինս: - 198. Ի ներքոյ *երկրի* անցեալ և զերկին փեռեկեալ հաստատուն պահէ: - 203. Այլ է՛ նշան փոխելոյ թագաւորաց. պատերազմի. և սովոյ. կամ այլ ինչ խռովութեան *երկրի*: - 203. Լոյսն ուստի՞ իջանէ *յերկիր*: - 203. Գոլորշիք վերացեալ *յերկրէ* գէջ և չոր խառնեալ: - 203. Եւ է՛ որ *յերկիր* հասանէ և պատառի: - 204. Երկու գոլորշիք վերանան *յերկրէ*. մինն չոր և ծխատեսակ. և միւսն խոնաւ ի գէճ բնութեանց վերացեալ: - 204. Սա՛ ոչ դառնայ ի ամպ կամ ի անձրև. այլ մղի ի վայր կոյս և մնայ մերձ *երկրի*: - 204. Իսկ Ցօ՛ղ է գիճութիւն ի պարզոյ իջեալ. զոր աստեղք ի գիշերի քարշեն ի վեր. և ընդ ծագել առաւօտուն՝ յետ ի *յերկիր* անկեալ մանրամասն շիթ: - 204. Իսկ Եղեա՛մն է նոյն ցօղն թերասառոյց ի վերայ *երկրի*: - 205. Կամ ի *յերկրի* պատառմանէն ուժգին վերաբերեալք լինին: - 206. Իսկ շա՛րժն է թանձր գոլորշի արտաքս քարշեալ *յերկրէ*, և նեղեալ ի յելսն շարժէ՛ *զերկիր*: - 206. Եւ կամ հո՛ղմ է արտաքս թիւրեալ ի ճանապարհէ՛ իւրմէ. և ի խոռոչս *երկրի* մտեալ. և վասն թանձրութեան *երկրին* շարժէ զնա մինչև գտանէ ելս և ապա՛ դադարի: - 206. Նա՛խ՝ զի ամպն *յերկրէ* ելեալ խափանէ՛ զլոյս և զջերմութիւն արեգական: - 206. Ութերորդ՝ ամպն առեալ ի ծովէն ծածկաբար, և ապա ցօղէ՛ *յերկիր* յայտնապէս. և լցուցանէ զնա ամենայն բարութեամբ: - 206. Իններորդ՝ ի դառնութենէ ի քաղցրութիւն փոխի ընդ երակս *երկրի*: - 207. Չորեքտասաներորդ՝ ջուրն օդով ի վեր ընթանայ, և հողմով անձրևի՛ *յերկիր*: - 207. Քսանգ՝ *զերկիր* ոռոգէ: - 207. Նախ՝ վասն զի մի՛ ջերմութիւն լուսաւորացդ կիզցէ *զերկիր* և վնասեսցէ: - 207. Երկրորդ՝ զի *երկիր* չո՛ր է և ցամաք, պարտ էր լինիլ բազմութեան ջուրց. զի խառնեսցի ընդ *երկիր* և ծննդականս արասցէ: - 207. Եւ կէսք ասեն թէ՝ *երկրի* բնութիւնն աղտաղտուկ է և շօր՝ որ ծովն ի վերայէ. և որ առ եզերսն են՝ զնոսա լուանան անձրևք և խառնեն ի ծովն: - 208. Եւ զի քարշեն լուսաւորք զգոլորշին *յերկրէ*՝ յայտ է ի ցօղ առաւօտուն և յեղեամն. որ ի գիշերն ի վեր քարշին. և ընդ ծագել լուսոյն հատանին և յետս *յերկիր* անկանին. և յաւուրս ձմերան լինի եղեամն. և յամարան ցօղ: - 208. Ջուրք ծո՛վուց ընդ մէջ *երկրի* անցանեն և պարզին ի ժանկոյն և ի դառնութեանցն. զի *երկիր* և աւազք զդառնութիւնն յինքեանս

քարշեն, և մնայ քաղցր ջուրն: - 208. Որպէս ի մէջ *երկրի* գոն երակք ջրոց, նոյնպէս և հողմոց, ուստի ի վեր փչեն: - 208. Նա՛խ` զի ի ձմեռն ջերմութիւնն ի սիրտ *երկրի* ժողովի. և յամառն ի վեր յերես սփռի: - 208-209. Նոյնպէս և *յերկիր*: - 209. Դարձեալ` արեգակն ի ձմեռն հեռանայ յերեսաց *երկրի*` և մերձի ի ներքոյ *երկրի*: - 209. Նմանապէս յամառն մերձի յերեսս *երկրի*, և հեռանայ ի ներքուստ: - 209. Նախ` ասեն ոմանք թէ` որքան բարձր է ի վերայ *երկրի* հողն, նոյնքան ծոծո՛ր է ի ներքին կողմն. վասն որոյ ջուրք ծովուն դիւրաւ ելանեն: - 209. Երրորդ` զի ջուրք ծովուն բա՛րձր է քան *զերկիր*. վասն որոյ հա՛րկ առնէ և ի վե՛ր մղէ և ապա՛ հեղու *յերկիր*. զորօրինակ մարդիկք ի բարձրագոյն լերանց իջուցանեն զջուրն, և ըստ նոյն չափոյ ի միւս կողմն ի վեր հանեն սակաւ ինչ պակաս: - 209. Վասն է՞ր կոչի *երկիր*: - 210. Չորրորդ` *երկիր*. այսինքն զի յերերման և ի տատանմա՛ն է ի մէջ փորձանաց: - 210. Ասէ` *երկի՛ր* և կա՛ց ի կասկածանս. զի երկիւղ կայ անկանելոյ ի բարւոյն: - 210. Եւ եթէ անկեալես` *երկի՛ր* ի պատժոց: - 210. Վեց են նշանակութիւնք *երկրի*: - 210. *Երկիր* որ կոխի` է՛ նիւթականս այս: - 210. *Երկիր* որ հոգւով կառավարի, է՛ մարմին մահկանացու: - 210. *Երկիր* որ առ ժամանակեայ կենցաղավարի, է՛ հոգի բանական: - 210. *Երկիր* որ յաւիտեան ստացեալ լինի, է՛ գաւառն երկնաւոր: - 210. *Երկիր* որ փոխիլ հրամայի, է՛ յանցանք դատապարտելի: - 210. *Երկիր* որով մարդ սատանայ եղանի, է՛ տանջանք դժոխոցն: - 210. Երկրորդ` բաժանիչք և սահմանք են *երկրի*: - 211. Երկրորդ` զի վերին մասն օդոյն պա՛րզ է. և ներքին մասն մերձեալ ի *յերկիր*` թանձրանայ ի չորութեանց նորին. և ջերմութիւնն խառնեալ ընդ այն` առաւել շող լինի: - 211. Երրորդ` անդ մէկին է ջերմութիւն` և աստ կրկին. զի հասեալ ի գոգ *երկրի*, մակադարձութեամբ ժողովին առ նա և լինի շող: - 211. Նոյնպէս և թագաւորք *երկրի* և իշխանք` որք բարձրացեալ են փառօք և դատա՛րկ յառաքինութեանց, են որպէս հովանաւորք: - 212. *Երկրի*` սնութիւնն: - 212. Այսպէս և սնութիւն *երկրին* և դեղնութիւն հրոյն խառնի և առնէ զկանանչն: - 212. Այլ հոգէպէս որպէս ծաղիկք *երկրի*, նոյնպէս աստեղք երկնից են զարդ: - 213. Դարձեալ` զի տնկականն վերափչո՛ւմն է օդոյն հանդերձ խոնաւութեամբն *երկրի*. վասն որոյ բոլորաձև արտաքս գայ և լինի ծառ: - 213. Նա՛խ` զի բոյսք և խոտք մե՛ծ են *երկրի*, զշարժումն նորա դիւրա՛ւ ընդունին: - 214. Զի մարդն ունի զգլուխն ի վեր որպէս երկինքն. և զոտքն ի վայր որպէս *երկիրս*. վասն որոյ ամենայն ծործունք բնականապէս զառիվա՛յր հոսին. իսկ ծառն ծռեալ ունի զգլուխն ի վայր, և զոտսն ի վեր. կամ թէ ծռեա՛լ ունի զոտս և զստեղունս յայս կոյս և յայն կոյս: - 214. Նմանապէս և կոչին փայտ. զի ի փտելոյ և յապականելոյ գոյանան այսպէս. յորժամ բորբոսի *երկիր*` նա՛ զարմատն ի վայր արձակէ և զբոյսն ի վեր: - 214. *Զերկիր* ասելով, զայլ տարերքն ընդ նմա յիշէ և առնէ: - 214. Ապա ուրեմն *յերկրէ* կամ ի ջրոյ գոյացեալքն ի չորս տարերաց եղեն: - 214. Երրորդ` զի ինքն *երկիրն* ունի զթանձրութիւն որ հողոյն է. և զմածումն որ է՛ ջրոյն. և զշարժումն որ է հողմոյն. և զերևիլն որ է հրոյն: - 214-215. Եւ զի զմարդն ընկէց յերկնից ի *յերկիր*, ընդ գարշապար ոտից նորա անկանի: - 219. Յիրէն` որպէս սափոր. երկին. *երկիր*. գազան. անասուն: - 220. Զանուանս գլխաւորացն որպէս սեռ` աստուած կոչեաց. որպէս երկին. *երկիր*. լոյս. և այլն: - 220. Ո՞րպէս ասէ մեծն Ներսէս շնորհալին. ընդ ծառոց *երկրի* զգալեաց. տընկեաց և զտունկս իմանալեաց: - 221. Եւ ոմանք միայն զգալի և ապականացու և ծորելի որպէս *երկիրս* այս. և զայսոսիկ ո՛չ ընդունիմք մեք ճշմարտութեան հետևօղքս: - 221. Իսկ այլք ասեն թէ` վասն առաւել բարձրութեանն` լոյս արեգականն ո՛չ երբէք հեռանայ ի նմանէ. թէպէտ ի ներքոյ *երկրի* անցանէ. որպէս լուսինն թէպէտ ի վերին կամարն լինի, զլոյսն առնու յարևէն որ ի ներքին կամարն: - 222. Նա՛խ` զի թէ ապականացու էր որպէս *երկիրս* այս, վասն է՞ր զմարդն պատւելով ի դրախտն եդ աստուած: - 222. Այլ ա՛յս է ճշմարիտն. որ մինն ծառ էր կենաց` և մինն գիտութեան. և ի դրախտին այլ ո՛չ գոյր նման նմա. թո՛ղ թէ *յերկիրս*. ո՞րպէս ասեմք թէ այս է` կամ այն: - 224. Որպէս լուսաւորք երկնից քարշեն *յերկրէ* և ի ծովէ զհիւթ` և կերակրին և անապականք են: - 224. Տկարանայ միտքս թէ յապականացու *երկրէ*՛ է դրախտն և մասն է *երկրի*, ո՞րպէս է անապական: - 225. Թէպէտ ըստ նիւթոյն յապականացու *երկրէ* է, այլ ըստ կատարման յանապականութիւն փոխեցաւ: - 225. Որպէս մարմինն ադամայ *յերկրէ* է և անապական. և մանանայն յօդոյ և անապական. և յա՛յտ է ի մէջ սափորին: - 225. Եւ որպէս ոսկին *յերկրէ*՛ է և անապական. և քարինք կարծրացեալ ի հրոյ և անապական մնան: - 225. Նոյնպէս և դրախտն մասն է յապականացու *երկրէ*. և զանապականութիւն վիճակեալ: - 225. Զի *երկի՛ր* անիծաւ և ապականեցաւ, և ո՛չ դրախտն: - 225. Ա՛րդ` վերջին հրովն յորում վառին երկինք և *երկիր*, ըստ նիւթոյ մասին պարզի. այլ ըստ ապականութեան մնայ անփոփոխ: - 225. Ի դրախտին լինէ՞ր մարմնական ծնունդ որպէս այժմ ի *յերկրի*, թէ ոչ: - 225. ...*յերկի՛ր* ետ հրաման աճելոյ և ոչ ի դրախտին: - 225. Չորրորդ` զի թէ լինէր անդ ախտական ծնունդ որպէս ի *յերկրի*, կարօտանայր մարդն ամենայն պիտոյից զաւակին: - 225. Ասեմք թէ` կանխագէ՛տ է աստուած. և նախ ծանեաւ զի ո՛չ կարէին աճիլ անմեղութեամբ ի դրախտին որպէս զհրեշտակս. վասն որոյ կազմեաց նոցա մարմին, զի *յերկրի* անասնապէս աճեսցին: - 226. յերկրորդ օրն,

հաստատութիւնն և ջրեղէն կամարն. և ծովք. և ցամաք *երկիր*: - 226. Իսկ ամպք և հողմունք ի յօդոյն են. որպէս քարինք և երկաթք *յերկրէ*. սոյնպէս աղբիւրք և գետք ի ծովէ՛: - 227. Յերրորդն՝ զծով և *զերկիր*: - 227. Ութերորդ՝ հողն ի *յերկրէ* առեալ, զի երկիւղալից է մարմինս մեր. վասն այն կոչի *երկիր*...: – 229. Եւ յառաջ զամք *յերկիր*. և ապա՛ ելանեմք յերկինս: - 230. Կարգաւոր էր նախ պատրաստել զարքունիս որ է երկինք և *երկիր*. և զգահոյս որ է՛ դրախտն. և զսպասաւորքն որ են կենդանիքն. և զմեծութիւնս տնկոց և բուսոց. մանաւանդ ոսկւոյ և արծաթոյ և ականց ի սիրտ *երկրի* գանձել. և ապա՛ թագաւորին բնակիլ: - 230. Երկոտասան անդամքն՝ կենդանակերպիցն և **բժ**ան մասին *երկրին*: - 232. Վասն որոյ գլուխն է՛ ի վերոյ. և խռչափողն որ ունի զտուր և զառն՝ օդո՛յդ է նման. և ի ներքոյ այլ մարմինք և հիւթ արեան և ջրոյ՝ *երկրիս* է օրինակ: - 232-233. Վեցերորդ՝ զի բաժանեսցի մարդն ի կենդանեաց և ի տնկոց. զի տունկք զիակառակն ունին զարմատն որ է՛ գլուխ՝ ի *յերկիր*, և զոտն ի յերկինս: - 233. Գլուխն որպէս երկինք ի վերոյ. և ոտքն որպէս *երկիր* ի ներքոյ. զի ծանրութիւնք և ծորմունք ամենայն ի վայր հոսեսցին: - 233. Ութերորդ՝ վասն արտաքին զգայութեանցն որ են ի գլուխն. զի այլ կենդանիք միայն հեշտանան կերակրով և ցանկութեամբ. իսկ մարդն հեշտանայ առաւել գեղեցկութեամբ զգալեացս. յորժամ տեսանէ աչօքն զերկին և *զերկիր*. և ժողովէ՛ զճշմարիտ գիտութիւն նոցա և հեշտանայ: - 233. Զի թէ կորագլուխ էր մարդն, և երկոքին ձեռքն ի *յերկիր* հաստատեալ, ո՛չ կարէր գործել: - 233. Եւ որպէս սակաւ մասն ոտիցն ի *յերկի՛ր* է հպեալ և կոխէ, նոյնպէս և մեզ սակաւ պէտս մարմնոյ. այսինքն զգեստուց և կերակրոց ի *յերկրէ* ստանամք. և զանչափն և զաւելորդն կոխեմք և անցանեմք...: – 233. Եւ բնականն, Նա՛խ՝ զի նմանիմք *երկրի* որ յերեսն ունի զգեղեցկութիւն բուսոց, և ի թիկունս ոչ: - 234. Երկրորդ՝ ըստ կարգի տարերց. թիկունքն թանձր և պինդ՝ է՛ *երկիր*: - 234. Երրորդ՝ զի զդէմս ունիցիմք միշտ ի յերկինս. և զթիկունս *յերկիր*. և հանապազ ի բարին յառաջեմք ոտիւք և ձեռօք և ո՛չ դառնամք ի չարն: - 234. Զի շօշափելիքն ի ներքո՛յ է որպէս *երկիր*. և ճաշակելիքն ի վերոյ որպէս ջուր. լսելիքն յօդն է. և տեսանելիքն հուրն ի վերոյ: - 235. Իսկ մազն է այրեցած արիւնն. որ օդովն ի դուրս փչի. որպէս տունկք *յերկրէ*: - 240. Չորս հողմ է ի դ կողմ *երկրի*: - 240. Եւ բաժանին **բժ**ան անդամքն ըստ երկոտասան կենդանակերպիցն. և **բժ**ան մասին *երկրի*: - 241. Նոյնպէս և *երկրի* է՛ է մասն տիեզերաց. զոր է կլեմ կոչեն: - 241. Եւ որք ծուլանան, սողոսկեալ անկանին *յերկիր* ընդ մարմին մարդոյ շաղապատեալ: - 252. Եւ զոր օրինակ՝ տունկ ի *յերկրի* տնկեալ՝ նախ դալարի. և յորժամ հաստատի ծաղկի. և յորժամ նս հաստատի՝ ապա պտղաբերի: - 255. Երրորդ՝ զի ի կենդանի *երկիր* անկանի: - 256. Թէ ժամանակն ցուրտ է կամ ջերմ. և *երկիրն* գէջ կամ չոր. և սերմն հոտեալ կամ աղանձեալ. և սերմանօղ ո՛չ լինի կամ ոչ սերմանէ. վասն որոյ ո՛չ բուսանի: - 256. Որպէս ճիւղ հատեալ ի ծառէ և տընկեալ *յերկրի*, ճիւղն է հատեալ ի ծառէն, այլ կենդանութիւնն ո՛չ. ուստի յա՛յտ է զի տընկեալ ճիւղն նոյն կենդանութեամբն բուսանի զոր ունի առ ինքն: - 257. Զի քարշեն *յերկրէ* զհիւթ, և ունակացեալ պահեն, և հալեալ փոխեն յինքեանս. և վտարեն զաւելորդսն ի կեղև՝ ի տերև՝ և յայլսն: - 262. Իսկ աշունն, և մինչ ի թ ժամս աւուրն, և սեաւ մաղձն, և ալևորն, ըստ նմանութեան *երկրի* ցուրտ և չոր գոլով՝ ծոյլ և պղերգ գոլով ամենայն ուսմանց և գործոց: - 266. Դարձեալ՝ ամենայն իր առաւել ունի զօրութիւն ի տեսակս իւր՝ քան ի յայլս. որպէս ջուր առաւել զօրաւոր է ի գետս՝ քան ի *յերկիր* խառնեալ. և տընկականն առաւել է ի տունկս՝ քան յանասունս: - 266. Դարձեալ՝ մարդոյս միա՛յն է լինիլ *յերկրէ*՝ և յերկինս. և առաքինութեամբ վարձս ըստանալ: - 275. Եօթներորդ՝ զի լուծաւ և եմուտ յարգանդ *երկրի*. այսինքն ի գերեզման: - 279. Եւ ապա Իններորդ ի ցաւալից *երկրիս* այս պանդխտանալ: - 280. Զի պահելով զպատուիրանն ի կատարեալ անմահութիւնն ժամանէր յերկինս. իսկ անցանելովն փոխեցաւ ի մահ և անկաւ *յերկիր*: - 282. Վաթսուննք, Մովսէս ետես *զերկիրն* և ո՛չ եմուտ: - 285. Եւ զի՞նչ նշանակէր *երկիրն* աւետեաց: - 285. Եւ *երկիրն* յոր դուք մտանէք: - 285. Երկրորդ՝ զի խոնարհ և հնազանդ էր յամենայնի. ուստի մնաց եղբօրն պատարագի. որ իւրն **գ** ամսով յառա՛ջ էր հասեալ քան զեղբօրն. այսինքն ծնունդ ոչխարացն քան զպտուղ *երկրին*...: – 286. Երկրորդ՝ *յերկրէ՛*. զոր արեամբ ոռոգեաց: - 287. Զանէծքն ո՛չ յինքենէ ասաց զի մի՛ սատակեսցի. այլ *յերկիր* ետ որ է՛ զէն մահու և չարչարիչ՝ և գերեզման յետոյ: - 287. Իսկ գործել ասաց *զերկիր*, զի դրախտին չեղև արժանի: - 287. Եւ չորրորդ՝ զի յաւելեր անէծս *երկրի* զկնի հօրն քոյ Ադամայ: - 287. Դարձեալ՝ հոգի որ յաստուծոյ հեռանայ՝ ինքն յինքենէ շարժի. անհաստատ *յերկրի*, անպատսպարան յերկինս: - 287. Եւ որպէս կորխ դադան և աբիրոն վասն հակառակութեանցն ընդ մովսէս և ահարոն՝ հրով և բացմամբ *երկրի* դատապարտեցան: - 288. Եւ մարգարէացաւ եթէ վասն մեղաց մարդկան *երկիր* կրկին ապականի ջրով և հրով: - 289. Դարձեալ՝ որ քան յերկարի ժամանակս, մաշի՛ *երկիր* և ի ծերութիւն երթայ և տկարանայ. որպէս ծեր մարդոյն զօրութիւնն պակասի և ցաւքն առաւելու: - 292-293. Վասն որոյ օրհնութեամբ ցրուեաց զնոսա ի վերայ *երկրի*, զի աճեսցին և բազմասցին և լցցեն *զերկիր* ծննդօք և շինութեամբ և բարեգործութեամբ ի փառս

ամենասուրբ Երրորդութեանն ամէն: - 298. Եւ մելքիսեդեկին *յերկրէ* ծնեալ և յերկինս սնեալ, որ առաւել յարմարի ճշմարտութեանն ի յերկնից իջեալ և ի կուսէ ծնեալ: - 301. Ութևժ, որպէս վասն իսահակայ եղև ձայն յերկնից. այսինքն «օրհնելով օրհնեցից». որ է՛ յայտնեցից երկնի և *երկրի*: - 306. ...և եղև նոցա մարմնաւորապէս ժառանգել *զերկիր* ամոնացւոց, մովաբացւոց, և քանանացւոց: - 306. Ութերորդ՝ յուսով ժառանգ *երկրին* ծնաւ իսահակ. նոյնպէս և ժառանգ բոլորիցս տէր մեր. և ժառանգ արքայութեան ծնունդք աւազանին...: - 307. Նոր ծնաւ և կոյսն զաստուած մարդացեալ *յերկրի*: - 307. Եւ տէր մեր ազատ յերկինս առ հայր, և *յերկրի* եղև ծառայ զկերպարանս ծառայի առեալ: - 313. Տասներորդ՝ հայրն առաքեաց զյովսէփ առ եղբարսն որ էին հովիւք և երիցունք տեսանել զնոսա. և բանիւն յուդայի վաճառեցաւ և եղև տէր *երկրին* և կերակրիչ: - 313. Երկոտասաներորդ՝ յովսէփ լ ամեայ իշխանացաւ *երկրին*: - 313. Ինննժ, յովսէփ ստացաւ ոսկի և զարծաթ և *զերկիրն* եգիպտացւոց՝ փարաւոնի. այսինքն զզէնս սատանայի. զի փարթամութիւնն մեծ զէն է սատանայի որովք գործէ՛ զամենայն պղծութիւնս. որպէս *երկիրն* սոդոմայ պարարտութեամբ գործէր զմեղս: - 314. Քսաներորդ, և որպէս յովսէփ եթող զքուրմն և *զերկիր* նոցա, զոր քրիստոս էր բառնալոց զմեծամեծ մեղսն և զկռապաշտութիւնն. զի ըստ առն և զօրութիւն իւր. և ըստ աստուծոյ և գործք իւր: - 314. Զի քանանացիքն խորհրդածի այսմ *երկրի* և կենաց: - 314. Եւ պարգևացն *երկիր*՝ վերինն եէմի. այսպէս: - 314. Նա՛խ՝ որպէս յակոբ պատարագ մատոյց ի ջրհորն երդման զվերջինն և ապա ել *յերկրէն*: - 314. Ութերորդ՝ որպէս իջեալքն յեգիպտոս ընդ հարաւ մտին ի գեսեմ ի պարարտ *երկիր*: - 315. Նոյնպէս և տէր մեր յարուցեալ ի հայրական աթոռոյն՝ գայ ի դատել *զերկիր*...: – 317. Չորրորդ՝ զի վայելէ՛ր իսկ նմա որպէս զհատ ցորենոյ թաղեալ յաղբիւսն՝ այսինքն *յերկիր*. և պարարտացեալ հասցէ ի հունձս պտղաբերութեան: - 323. Հինգերորդ՝ ընդ դէմ հպարտացելոյն որ խորհէր զաթոռ իւր դնել յամպս և անկաւ *յերկիր*. նա՛ խոնարհեցաւ *յերկիր* և ել յերկինս: - 323. Վեցերորդ՝ ի խորհուրդն ադամայ որ անկաւ *յերկիր* փշաբեր, անկաւ յոբ *յերկիր* և յաղբիւս: - 323. Վեցերորդ՝ խօսեցաւ աստուած՝ և զամենայն անճառելի գիտութիւնս վասն արարածոց ուսոյց նմա. զոր ոչ գիտէին մարդիկ զլինելութիւն երկնի և *երկրի* և ծովու և կենդանեաց: - 326. Չորրորդ՝ զի յաղբիւսն անկաւ որպէս ադամ ի դրախտէն *յերկիր*: - 327. Երրորդ՝ խոնարհեցաւ յոբ ի պատւոյն. և տէր մեր էջ ի *յերկիր* և վասն մեր աղքատացաւ: - 327. Այլ աշխարհն օսիդ՝ գաւա՛ռ է եսաւայ. զի օսիդն մի է յորդւոցն եսաւայ յորոյ անուն կոչեցաւ *երկիրն* օսիդ: - 327. Քսանևդ, նա՛ *զերկիր* պատառեաց դադանեանցն: - 329. Եւ տէրն *զերկիր* շարժեաց և զգերեզմանս եբաց. և **գ** ժամ խաւար էած փոխանակ **գ** աւուր խաւարին եգիպտոսի: - 329. Երրորդ՝ թագաւորական գաւազան էր ադամ ի դրախտին. և յորժամ մեղաւ՝ անկաւ ի *յերկիր* և եղև օձ մեղաւոր: - 332. Վեցերորդ՝ նշանակէ՛ զբանն աստուած գաւազան ուղղութեան և թագաւորութեան առ հայր. եկն նա՛ *յերկիր* և էառ զօձաձև բնութիւնս մեր. և դարձեալ ըմբռնեալ մարմնովն ել յերկինս և նստաւ ընդ աջմէ հօր: - 332. Նշանակէր զխաւար անմտութեան նոցա որ առաւել էր քան զամենայն *երկրի*. զի զամենայն զարշ կենդանիս ի պաշտօն առին: - 334. Բոլորն ամենայն դճլ ա՛մ է յաւետեացն աբրահամու մինչև յելսն յեգիպտոսէ՛. այլ զերկու **ճե** ամն հարքն *յերկրին* քանանու բնակեցան. և **զբ ճիե** ամն որդիքն յեգիպտոս կացին...: – 337. Եւ յաւուր ուրբաթու խաւարեցաւ *երկիր* որպէս ամպն ի վերայ ժողովրդեանն: - 337. Եւ որպէս դարձաւ ժողովուրդն ի հանգրուանն առաջին. և տեառն մարմինն եդաւ ի հող *երկրի*: - 337. Բնական որակ տարերացն Սևն է՛ *երկրի*. և Սպիտակն ջրոյ. Կարմիրն օդոյ. և Դեղինն հրոյ: - 342. Ծիրանին ջրոյ. զի կոնքիլոսն որ ներկէ՛ զծիրանին՝ ի ջրո՛յ է. և Բեհեզն սպիտակ՝ *երկրի*. զի վուշն *յերկրէ* լինի: - 342. *Երկիր* և երկրեղէնքն: - 342. Երրորդ այսպէս. ի լուսնոյդ ի վայր տարրական հուրն և որ ի նմա երեւոյթք լուսոյ. օդն և թռչունք. ջուր և լօղականք. *երկիր* և բոյսք. մարդ և անասունք: - 343. Եւ արտաքին սրահն՝ *երկիրս* մարմնաւոր տեղի: - 343. Երկրորդ՝ յորժամ *յերկրի* երևին, և պակնուն տեսօղքն երևմամբ նոցա, վկայք լինին փառաց ամենազօրին: - 345. Չորրորդ՝ զանազան նկարք աշտանակին, զանազան ներգործութիւնք ընթացից նոցա առ *երկիրս*, կենդանեաց՝ տնկոց՝ և անշնչից: - 346. Հինգերորդ՝ աշտանակն ի մէջ սրբութեանն տայր լոյս. և լուսաւորքն ի *յերկրի*: - 346. Զի յորմէ հետէ խոստացաւ աստուած *զերկիրն*՝ աբրահամու, յետ **ղճ** ամի ժառանգեցին զնա՛: - 351. Չորեքտասաներորդ, նոքա *յերկրէ* և *յերկրի* մատուցանէին պատարագ. իսկ տէրն մեր յերկնից և յերկինս մատոյց: - 355. Հնգետասաներորդ, նոցայն քահանայապետ մովսէս և ահարօն ո՛չ կարացին մտանել *յերկիրն* պարգևաց. իսկ քահանայապետն մեր էանց ընդ երկինս երկնից...: – 355. Երրորդ՝ զի հանգիցէ *երկիր* և տարերք որ ի չար գործն մեր չարչարին. այլ և պահպանապետ հրեշտակք նոցա: - 372. Հինգերորդ՝ զի և վայրի անասնոց և գազանաց բաժին լիցի ի վաստակն մեր. զի նոցա է *երկիրս* այս և տեղիք ուր մեք բնակեցաք: - 372. Այլ և թագաւորք և իշխանք *երկրի*: - 374. Եօթներորդ՝ երկին երկաթի և *երկիր* պղնձի. իբր չորացեալ երաշտութեամբ որպէս եղիայիւ: - 376. Երրորդ՝ չտալ *երկրի* զբոյս. և ո՛չ ծառոց պտուղ: - 376. Զի

շաբաթացեալ հանգչիցի *երկիր* ի չար բնակչաց: - 376. Եւ **ժ** թիւ կատարեալ նուէր և սուրբ է աստուծոյ. յաղագս որոյ թագաւորք *երկրի* զընծայս ի մարդկանէ՛ հնազանդելոց **թ թ** խնդրեն...: – 376. Երկոտասան լրտեսաց տասունքն չա՛ր համբաւէին. և երկուքն զբարութիւն *երկրին*: - 380. Այլ և թիւ և համար գործոց. պահանջին ի մէնջ ի *յերկրին* աւետեաց: - 381. Իսկ իշխանութիւնն երկրաւոր, վասն որոյ բացաւ *երկիր* և եկուլ զդադան: - 381. Եւ երկրաւոր իշխանաց՝ *զերկիր*: - 381. Տասներորդ, բարկութեամբն արգելաւ *յերկրէն* աւետեաց. զի ցուցցի թէ արդա՛ր է աստուած. և ա՛կն ումեք ո՛չ առնու: - 386. Այլ ի յաւարէ՛ թագաւորաց որ ի *յերկրէն* թշնամեաց բերեն՝ հալա՛լ է մատուցի՛ նուէրք յեկեղեցին: - 390. Այլ ոմանք՝ **ճ**աւոր զերկին, և վաթսնաւոր զդրախտն, և երեսնաւոր *զերկիրս* ասեն նշանակեալ բ ցեղիցն յայնկոյս յորդանանու, և **թ** ցեղիցն *յերկիրն* քանանացւոց: - 391. Զի՞նչ նշանակէ եղիազար քահանայ, և յեսու, և իշխանքն որք բաժանեցին *զերկիրն*: - 391. Եւ սոքա բաժանեալ մեզ *զերկիրն* պարգևաց. այսինքն աստ զնոր օրէնքն, և անդ զվերինն երուսաղէմ: - 391. Վեց քաղաքաց հրամայեաց որոշել ապաստանի և տալ քահանայից. **գ** *յերկիրն* քանանու և **գ** յայնկոյս յորդանանու: - 392. Եւ **խբ** այլ ի շրջակայ *երկիրն* որ լինի խը: - 392. Նա՛խ՝ անդ զհարքն թուեաց որք կոտորեցան. և աստ զորդիսն որք ժառանգէին *զերկիրն*: - 392. Եւ դարձեալ՝ զի բազմացն շատ տացէ զբաժին *երկրին*, և սակաւուցն փոքր: - 392. Մ՛րդ՝ եգիպտոս է՛ նշանակ *երկրիս* այս. և ծովն կենցաղոյս. և անապատն կայանք հոգւոցն: - 393. Նոյնպէս յերեք տեղւոջ ոգորի. *յերկրի*՝ զի հանցէ յերկնից. և յօդդ՝ զի արգելցէ. և ի յարութեանն՝ զի ընկեսցէ ի հուրն: - 394. Զի՞նչ է որ մովսէս ետես *զերկիրն* և ո՛չ եմուտ: - 394. Չորրորդ՝ մարմնով զօրինակն ետես, և ապա՛ հոգւով զճշմարիտ *երկիրն* պարգևաց: - 395. Զի՞նչ նշանակէ *երկիրն* աւետեաց: - 395. Զի եգիպտացիքն են հեթանոսք *երկրի*: - 395. Իսկ խոստման *երկիրն* նոր օրինօքս ի ձեռն փրկչին յիսուսի: - 395. Յինգերորդ՝ նախ *յերկիր* գամք. և ապա յերկինս ելանեմք: - 395. Ըստ մարմնոյ յա՛յտ է զի *երկիրն* եգիպտացւոց դա՛շտ է. վասն այն նեղոս գետն արբուցանէ զնա՛: - 398. Իսկ *երկիրն* նոր օրինացս ո՛չ բնական իմաստութեամբ հեթանոսաց ոռոգի, այլ շնորհօքն աստուծոյ և հաւատով դալարի: - 398. Նոյն և *երկիրն* վերինն եէմի յանեզրական ծովէ՝ յամպոյ հոգւոյն և շնորհացն իմաստութեան ոռոգի. վերին և ներքին դասք հրեշտակաց՝ և մարդկան: - 398-399. Զի փայտն և հողն անիծաւ ադամաւ. ըստ այնմ, «անիծեալ լիցի *երկիր* ի գործս քո. և փուշք բուսցին ի քեզ»: – 400. Երկրորդ՝ նշանակէր կրտսեր եղբայրն զքրիստոս զերկրորդն ադամ. որով յառնեն մարդիկ *յերկրէ*: - 402. Այլ ի կուսանս հանգչի. որք հրեշտակաց նմանք եղեն կուսութեամբ. վասն այն ասեն աստուած բնակեալ է յերկինս ուր կուսանք են հրեշտակք. և ո՛չ *յերկրի* ուր ամուսնացեալք են: - 404. Նա՛խ՝ անընդմիջաբար *յերկրէ*. որպէս նաւթ: - 407. Իններորդ՝ ի ժամ այլակերպութեան տեառն ի բերել հրեշտակապետին զմովսէս, ասէ սատանայ ցհրեշտակն, ստեաց աստուած զմովսէս մուծանել *յերկիրն* ուր երդուաւ ո՛չ մտանել նմա: - 410. Երրորդ՝ զի մի՛ ժողովուրդն կանգնեսցէ արձան ի վերայ նորա ըստ սովորութեան *երկրին*: - 411. Էառ և *զերկիրն* պարգևաց. զոր խոստացաւ աստուած աբրահամու իսահակայ և յակոբայ: - 414. Եւ առաջնորդեալ *երկրին* աւետեաց ամս **իէ**: - 414. Չորրորդ՝ զի մի՛ ծովացի վերին կողմ *երկրին* և վնասեսցին: - 414. Տասներորդ՝ և նորս թլփատութիւն սրտի՝ վէմն քրիստոս լինելոց էր. որ կարծրացաւ աստուածութեամբն. և էարկ սուր *յերկիր* և բաժին: - 415. Երրորդ՝ ի յեղծանիլ պատկերին աստուծոյ որ վասն փառացն աստուծոյ ստեղծաւ, ընդ նմին եղծան և ապականեցան այլ արարածք որ վասն փառաց մարդոյն ստեղծան. որ ո՛չ միայն անասունք, այլ և հող և ջուր և օդ *երկրին* կորուսանեն զպտղածնութիւն. որպէս սոդոմայեցոցն: - 416. Երկրորդ՝ զի ո՛չ էին բաւական բնակութեան *երկրին*: - 416. Տասներորդ՝ զի ուսցին նոքա ի նոցանէ զբարիսն, և մնասցեն ժառանգ *երկրին*. որպէս գաբաւոնացիքն: - 417. Մետասաներորդ՝ նախ կործանեաց զերիքով, և ապա՛ *յերկիրն* եմուտ: - 418. և Երեսուներորդ, յեսու բաժանեաց *զերկիրն* ամենայն ցեղիցն. և եղիազար քահանայ և իշխանքն ընդ նմա: - 419. Եւ գիտելի՛ է, զի անցեալ ընդ յորդանան՝ սատակեցին զորդիսն ենակիմայ. և ապա՛ ժառանգեցին *զերկիրն*: - 419. Եւ այն զի քամեալ լցաւ կուրն և ո՛չ *երկիր*. զի մնացին և կատարեցան բանք մարգարէիցն ամենայն և ո՛չ եղծան. իսկ յետոյ հոգի տեառն ելից զտիեզերս մարգարէութեամբ և շնորհօքն քրիստոսի: - 421. Եւ տէր մեր զհայր ի յերկինս և զմայր ի *յերկրի* քաղցրացոյց փրկութեամբ մարդկան: - 422. Երկրորդ՝ զի սուտ խօսեցաւ աստ. զի թէ սամուէլ էր՝ ո՛չ ուսանէր ի սաւուղայ. և դնն *յերկրէ* ո՛չ ելանէ: - 430. Չորրորդ, ի հովուութենէ օծաւ թագաւոր և տէր մեր նա՛խ քարոզեաց, և ապա՛ ժողովեաց. և տիրեաց յերկինս և *յերկրի*: - 435. Դաւիթ **լգ** ամ թագաւորեաց. և տէր մեր մարմնով ի վերայ *երկրի*: - 437. Եւ տէր մեր արար խաղաղութիւն յերկինս և *երկրի*: - 440. Եւ տէր մեր *յերկրի* մարդացաւ, և յերկինս թագաւորեաց. իսկ նստիլն ի վերայ ջորոջ, որ է խաչն. զի վիրք զխաչն ջուարի կոչեն: - 441. Եւ տեառն մերոյ տուաւ ամենայն իշխանութիւն յերկինս և *յերկրի*: - 442. Եւ տն մերոյ կրկնի ամենայն ծունր յերկինս և *յերկրի*: - 442. Չորրորդ՝ վասն իմաստութեան *երկրին*: - 442.

Շարժումն ոմանք զյափշտակելն ասեն. և այլք հողմոյ և *երկրի*. և կէսք զինչումն հրեշտակաց: - 445. ...և փակէի արքայի որդւոյ ռոմելայ. և գերեաց զնեփթաղիմ և ըզգալիլեա. և Զգաղայաթ **գ** ցեղիւքն իսրայէլի. և տարաւ *յերկիրն* ասորեստանեայց: - 447. Եւ ի պահպանութիւն աշխարհին հրէից՝ առաքեաց սաղմանասար *յերկրէն* ասորւոց պանդուխտս որ բնակեցան ի սամարիայ և սամարացիք կոչեցան: - 447. Յետոյ վասն գազանաց *երկրին*՝ հնազանդեցաւ գրոյն մովսէսի. և ծածկեցին զաստուածս իւրեանց ի լերին սոմորոն. և անդ երկիր պագին սամարացիք: - 447. Երկրորդ՝ զի ի ամն իբրև զմի օր համարեցաւ նոցա. զի հանգիցեն ի չար գործոց, և *երկիրն* ի չար գործելոյ: - 448. Երրորդ՝ որպէս զստնդիայի մանուկն է ամ խրատէ՛ դայեակն. այսպէս ժողովուրդն որ եւ *յերկրէն* իւրեանց, *երկիրն* բաբիլացւոց հ ամ ի գիրկս իւր դայեկեաց զնոսա և սնոյց. զի յետ դարձին *յերկիրն* իւրեանց՝ զբարիս գործեսցեն: - 448. «Ո՜ խորք մեծութեան և իմաստութեան» անօթն ընտրութեան նորին քարոզէր. առանց քննութեան դատաստանի և ճանապարհի եկաւորութեան մարմնով ի վերայ *երկրի*: - 456. Այսինքն երդումն աբրահամու և դաւթի՝ մարդ լինիլ բանին ի վերայ *երկրի* ի պտղոյ յորովայնէ նորա. և նստել յաթոռ հօր նորա. և ի նմանէ օրհնիլ ամենայն ազգաց: - 457. Ոմանք ասեն թէ՝ ողորմութիւնն աստուծոյ է՛ յերկինս առ հրեշտակս. և արդարութիւնն *յերկրի* առ մարդիկս: - 458. Այլ և ունէր հայր ի յերկինս, և մայր ի *յերկրի*. իսկ անդ հայր առանց մօր. և աստ մայր առանց հօր: - 470. Դարձեալ՝ օձն ի յերեսս *երկրի*, և վիշապն ի խորս և յանդունդս: - 488. Նախ՝ *երկիր* շարժեցաւ: - 490. Նա՛խ՝ զի ծանիցի թէ սոցա արարիչ է անարգեալն. վասն այն լուսեղէնք և օդեղէնք և օդն խաւարեցան. ջուր ի կողիցն բղխեաց. և *երկիր* շարժեցաւ: - 490. Եւ ի ձայնէն վէմք պատառեալ և *երկիր* շարժեալ, տեղի ետուն իջանել ի նոսա՛. և քարացեալ սիրտ նոցա ո՛չ շարժեցաւ: - 490. Եւ քրտամբ յորժամ քիրտն հոսէր *յերկիր*: - 491. Զի որ քան ամ ի *յերկրի* քարոզեաց, նոյն քան ժամ ի դժոխս առ հոգիսն: - 495. Զի ափիբերան կարկեսցին դնօղքն զբերանս յերկինս և զլեզուս ածելով *զերկրաւ*: - 502. Ի գիրս բենետիքտոսի հարցեալ եղև թէ ո՞ւր են դժոխքն. և տուաւ պատասխանի թէ՝ յանկեան և յեզր ծովուն ի ներքոյ *երկրի* ի խաւարչուտ վայրս: - 504. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ ի *յերկրի* որք հաւատացին փրկեցան, և անհաւատքն ո՛չ նոյնպէս և ի դժոխս: - 507. Եւ դարձեալ որ ուղիղն է, որպէս մարմնով տեսին ի *յերկրի*, նոյնպէս և հոգւով ի դժոխս պարտ էր հոգւոցն հաւատալ ի հոգին քրիստոսի և ազատիլ: - 507-508. Որպէս յօրինակէն տեսանի. որ թէպէտ առ հասարակ ելին յեգիպտոսէ յանապատն, այլ ոմանք մտին *յերկիրն* պարգևաց: - 508. **Ասեմք եթէ՝ մողեզն և կոկորդիլոսն որ քարթոշ ասեն,** և *յերկրի* ազգի ազգի զեռունք արիւն ո՛չ ունին: - 511. Եւ յաւուր ուրբաթու խաւարեցաւ *երկիր*. որպէս ամպն ի վերայ ժողովրդեանն: - 513. Եւ որպէս դարձաւ ժողովուրդն ի հանգրուանն առաջին, և տն մարմինն եդաւ ի հող *երկրի*: - 513. Եւ ա՛յն է խորհուրդն, զի որքան ամ մարմնով մարմնաւորացն քարոզեաց. նոյնքան ժամս հոգւով հոգւոցն քարոզեաց. այսինքն **լգ** ամ և կէս ի *յերկրի*. **լգ** ժամ և կէս ի դժոխս...: – 516. Այլ պիտո՛յ է բնական **գ** տիւ և **գ** գիշեր գոլ ի սիրտ *երկրի* որպէս ասաց քրիստոս: - 516. Նա՛խ՝ զի հանգիցէ ի վաստակոցն զոր **լգ** ամ վաստակեցաւ ի վերայ *երկրի*: - 519. Ա՛րդ՝ եռակի՛ է համբարձումն քրիստոսի. որ է *յերկրի*, ի վերայ *երկրի*, ի վերոյ երկնից: - 520. Նախ *յերկրի*՝ արդեամբք բարի վարուց: - 520. Ի վերայ *երկրի*՝ ի խաչ բարձրացեալ: - 520. Չորրորդ՝ **լգ** ամ *յերկրի* եկաց, զի ուսուսցէ զկենդանիս: - 520. Երրորդ՝ վասն զի օրինա՛կ է է աւուրցն ի յորս *երկիր* հիմնեցաւ. նաև է դարու կենցաղոյս: - 524. Այժմ հաւատացեալք, և յետոյ առ հասարակ երկինք և *երկիր* և ամենայն ազգ: - 529. Երկրորդ, մի անուն՝ և նշանակեալքն բազումք. որպէս խոյ է յերկինս և *յերկրի* և ի ծովս. նոյնպէս մի կոչի եկեղեցի կենդանի մարդն և շինեալն ի քարանց և եկեղեցին անդրանկացն յերկինս. սակայն զանազա՛ն են որպիսութեամբ: - 533. ...և այլ նմանապէս առ այսոքիւք երրորդ եկեղեցի որով կարօ՛ղ են հաւաքել ամենայն տիեզերք *երկրի* և լինիլ միով հաւատովն մի հաւատացեալք որպէս ասացաւ: - 533. Եւ փոխանորդ նորա ի *յերկրի* ի հինն քահանայապետն որպէս ահարոն. և ի նորս կաթողիկոսն իւրաքանչիւր ազգի: - 534. Իսկ *յերկրի* և յերկինս, այսինքն ի կեանս և յետ մահու: - 541. Դարձեալ՝ *երկրիւ* զգործ, և երկնիւ զպատիժն է իմանալ: - 541. Դարձեալ՝ *յերկրի* ի կատարմանէ, և յերկինս ի սկզբանէ իշխանութեանն. եթէ կապելն և եթէ արձակելն: - 541. Եւ ի գալն *յերկիրս* հայոց, ետուն նմա օգնական զիւղն օծման զոր քրիստոս օրհնեալ էր. և զգեղարդն. և այլոց ազգաց չկա՛յ այս պարծանքս. զի մեր մեռոնս հանապազ և միշտ զնոյն շնորհ ունի: - 549. Որպէս անպտուղ *երկիր* կորուսանէ զբարի սերմանս և փուշ բուսուցանէ. նոյնպէս և մեք զբարի սերմանս որ եդ ի մեզ աստուած ի չարն փոխարկեմք: - 564. Այս է՝ զմեղքն՝ զկամքն չար՝ և զսատանայ՝ որ խռովարարք էին եբարձ ի միջոյ. և արար խաղաղութիւն յերկինս և *յերկրի*: - 585. Դռնապանն *երկրի*: - 609. Իսկ ի մեզ դուռն մարմնոյս որ *յերկիր* և ի խաւար հայի, արևմտեանն է: - 614. ...և ապա՛ ի *յերկրէ* յարուցանէ զմարմինս. որպէս այն որ հրեշտակապետն նստեալ ի վերայ վիմին փողէր զյարութիւնն քրիստոսի: - 618. Դարձեալ ասեն իմաստունք թէ՝ յերկնից *յերկիր* բազում տարեն ճանապարհ է: - 620. ...եկն ի *յերկիր* որ է՛

արևմուտք և խաւար. եղև որդի մարդոյ: - 621. որք լրտեսք եղեն *երկրին* աւետեաց: - 628. Զոր նայեսցեն երկինք և *երկիր* զանչափ ողորմութիւնն և արդարութիւնն առ մեզ: - 629. *Երկրի* ձայն՝ տարերց: - 640. Ադամայ ասաց *յերկրէ*: - 640. Դարձեալ՝ առաջին ձայնն ի *յերկրէ* ի ծնունդն մարմնով: - 640. Զերկինս և *զերկիր*. և այլն որպէս ասացաւ: - 645. ...և միաւորեաց զերկինս և *զերկիր*, զիրէայս և զիեթանոսս...: - 646. Եւ ա՛յս է խորհուրդն. զի որ քան են սուրբք ի *յերկրի* կենդանի, ո՛չ տօնեմք նոցա մինչ ի հանդէս նահատակութեան են...: - 647. ...վասն որոյ յերեկոյս տօնեմք զտօն կատարման ելից նոցա ի *յերկրէ*...: - 647. Դարձեալ, **գ** յիսնեակն՝ **գ** քաղաք ապաստանաց ի քանանացւոց *երկրին*: - 653. Երրորդ՝ կրկին է մարդս. որ է՛ հոգի և մարմին. և **բ** աշխարհս. այսինքն երկին և *երկիր*: - 662. Արդ՝ նա՛խ մարմնոյս ետ *զերկիր*, և ապա հոգւոյն տայ զերկին: - 662. Արդ՝ եթէ նախ զայն էր տուեալ, այսպիսի իմն հանդիպէր. կամ մնալով անփոփոխ՝ զրկէր *զերկիր*: - 662. Եւ թէ անտի փոխէր *յերկիր*, լինէր երկին փոփոխական, և *երկիր* անփոփոխ: - 662. Վասն որոյ *յերկրի* աստ բազմանան թուով. և ապա՛ միահաղոյն մտցեն անդ որպէս բազմութիւնք հրեշակաց: - 662. Վեցերորդ՝ ամենայն պատուական իր՝ ի բարձր տեղւո՛ջէ. որպէս գլուխն զի պատուական մասն է. և լուսաւորքն և երկին քան *զերկիրս*: - 662. Ա՛րդ՝ ի *յերկրի* մեղանչեալք՝ դարձեալ ապաշխարութեամբ անդ ժամանեմք: - 663. Անցանեմք *զերկիրս* և լնումք զերկինս: - 666. Եւ զի կտաւն *յերկրէ* է և արուեստիւ գործեալ. ցուցանէ թէ զոր ինչ գործեաց ոք ի *յերկրի*, զնոյն զգենու և զարդարի: - 671. ...և **բ** հրեշտակք դարձեալ բերեն ի *յերկիր* ի յարութեան աւուրն: - 671-672. Երրորդ, զի ի հեռու ճանապարհ գնայ. այս է *յերկրէ* յերկինս. յուղարկաւորեմք մինչ ի գերեզմանն: - 676. Զի վասն յանցանացն ադամայ անիծաւ *երկիր* ի գործս նորա. զսուրբ մարմինն քրիստոնէի չէ՛ պարտ դնել յանսուրբ հող. - 676. ...զի կենդանիք բնակին ի վերայ *յերկրի*, և մեռեալք ի ներքոյ *երկրի*: - 677. Ութերորդ, զի որակ *եկրի* խաւար է և սեաւ. և ո՛չ է պայծառ որպէս այլքն...: – 678. Իններորդ, զի անշա՛րժ է *երկիր* տեղեաւ. զի կիբրկոն ասեն...: - 678. Իսկ տապանաքարն, Նա՛խ՝ զի մի՛ գործեսցի *երկիրն* այն յայլ ինչ գործ, կամ քակտեսցի վասն այլ մեռելոյ: - 679. Դարձեալ՝ որպէս զսերմանիս թաղեալ *յերկրի*՝ դարձեալ ջրով ոռոգանեմք. - 680. ...այլ և մեղօքն կապի մարդ յերկինս և *յերկրի*. - 680. Իսկ անարժանքն որ ունէին զսիրտն յեգիպտոս, սատակեցան յանապատին և ո՛չ մտին *յերկիրն* պարգևաց: - 682. ...յորժամ բաժանին օդիքն և այծիք. որ է արքայութիւնն *երկնից* և դժոխքն յաւիտենից: - 686. Այլք այլ իմն ասեն. իբր թէ իւրաքանչիւր մեղաւոր հոգի ի գերեզմանս իւրեանց կամ ի *յերկրի* տանջին...: - 686. Այրն ի տարաշխարհ գնաց քրիստոսէ. որ մարմնով համբարձաւ յերկինս. զի յատուկ տեղի մարմնոյ *երկիրս* է. վասն որոյ ի տարաշխարհ գնալ ասէ յերկինս: - 692-693. ...զոր միանգամ կապիցէք *յերկրի*՝ եղիցի կապեալ յերկինս...: - 698. ...և զոր արձակիցէք *յերկրի*՝ եղիցի արձակեալ յերկինս...: - 698. ...և եղիցի երկին նոր և *երկիր* նոր...: – 701. Ասեմք նախ՝ եթէ երկինք և *երկիր* մարմին գոլով նորոգին մարմնական հրով. իսկ հոգին զի է՛ անմարմին ՝ նորոգի շնորհօքն քրիստոսի և հոգւովն սրբով: - 701. ...մինչև կատարեսցին հարուածք բարկութեանն աստուծոյ ի վերայ *երկրի*. որով փորձին և արդարք և մեղաւորք. - 703. ...և զոր արձակիցէք *յերկրի*, եղիցի արձակեալ յերկինս: - 704. Որ է՝ ուրանամ կամաւ զարարիչն երկնի և *երկրի*: - 707. Այսինքն զի աստուածք և տեարք կոչին յերկինս հրեշտակացն դասք, և թագաւորք *յերկրի*...: - 711. Նախ կոչելով զերկինս ի վերուստ որ են հոգիքն. և *զերկիր* որ են մարմինք: - 713. Դարձեալ՝ որ հրոյ է վերակացու, ի վերայ նորին հարկանէ. և որ օդոյ և ջրոյ և *երկրի*, ի վերայ իւրաքանչիւր տարերաց գոչէ՛: -714. Վասն է՞ր փողն ի յերկինս և *յերկրի* գոչէ. - 714. Նա՛խ՝ զի կոչեսցէ յերկնէ զհոգիս սրբոց և *յերկրէ* զմարմինս. - 714. Երկրորդ, զի չո՛րք են սկզբունք աշխարհի. երկինք որ է՛ երկուք. հուր և օդ. և *երկիր* որ է՛ **բ** իր. հող և ջուր: - 714. Եւ զգործս բոլոր մարմնոյ *յերկրի* հաստատեցաք. թէ երկնաւոր թէ երկրաւոր: - 714. ...զի կարիցեն հասկանալ. այն որ համանգամայն եղեն երկինք և *երկիր*: - 717. այլ մեռանին և իսկոյն լինի յարութիւն նոցա. յորում ո՛չ մարմինքն ի *յերկիր* անկանին և ո՛չ լուծանին: - 717. ...նմանապէս և մարմինք մեռեալք *յերկրի* և հոգիք ի կայանս իւրեանց ի միասին կան առհասարակ արդարոց և մեղաւորաց մինչ դատաստանաւն բաժանեսցին օդիքն և այծիք: - 721. Զի հուր մեծ ընթանայ ի գալստեանն քրիստոսի. և վառեսցին երկինք և *երկիր* հրովն այն, որպէս ասէ պետրոս: - 727-728. Նոյնպէս սրբին ամենայն տիեզերք. զի երեսք *երկրի* այնպէս պայծառանայ որպէս զհայելի: - 728. Դարձեալ՝ էութիւնն մնայ, այլ ներգործութիւնն պակասի՝ այսպէս. զի ջերմութիւն հրոյն և ցրտութիւն ջրոյն և փոփոխմունք օդոյդ որպէս ամպք և այլն, և սևութիւն *երկրի*...: - 728. ...պակասին սոքա և ժողովին ի ներքոյ *երկրի* և լինին տանջանարանք մեղաւորաց որպէս ասէ սուրբն բասիլիոս: - 728. Եւ վասն պարզութեան *երկրի* վկայէ՛ դաւիթ, «լերինք որպէս մոմ հալին»: - 728. Երրորդ զի պարզի հալեալ մոմ. այսպէս սևութիւն և թանձրութիւն *երկրի* ի դժոխս ժողովին և մարմինք մարդկան յերեսս *երկրի*: - 728. Չորրորդ ի պնդութենէն թափանցիկ լինի. այսպէս և *երկիր* իբրև զապակի: - 728. Հինգերորդ հալեալ մոմ ո՛չ ունի զառաջին կերպն այլ

զգոյացութիւնն. նոյնպէս և գոյացութիւնն *երկրի* ո՛չ կորնչի. այլ պատահմունքն այլայլին. զի ո՛չ ճանաչի թէ այս այն է: - 728. Զի թէ նսեմ *երկիրս* լուսաւորի, լուսաւորքն վասն է՛ր խաւարին: - 728. ...այլ ա՛յս է` զի իւրաքանչիւր մարմինք սրբոց պայծառասցին էպատիկ քան զարեգակն. որպէս տեառն մերոյ ի թաբօր լերինն. և **թ** դասուց հրեշտակաց լոյսն *յերկիր* ծաւալին. զի զօրութիւնք երկնից շարժեսցին: - 728. Եօթներորդ` երկինք զտիւն ասէ` և *երկիր* հաստատ զգիշերն: - 729. Ա՛յս է գալարիլն նոցա, զի երկինք և *երկիր* տիւ և գիշեր միաբանեալ վկայե՛ն գործոց մարդկան: - 729. Զի ուր և գործեցին մարդիկ` գիտեն երկինք և *երկիր*: - 729. Թէպէտ ո՛չ ունին բանք և ոչ խօսք, այլ ընդ ամենայն *երկիր* ել բարբառ վկայութեան նոցա. զի ամենայն տեղիք և ամենայն ժամանակք մարդկան առ նոսա է՛ յայտնի: - 729. Նա՛խ` զի մագաղաթն ի հուր մերձեալ գալարի. նոյնպէս և երկնայինքն յայնժամ խոնարհին յորժամ երկին և *երկիր* վառեսցին հրով: - 729. Հինգերորդ, զի եղիցին նշանք մեծամեծք և արհաւիրք յերկինս և *յերկիր* և ի ծովս: - 730. Եւ ի կատարածի` տարրական հուրն և հրեղէն ծովն և ամենայն հուրք որ են *յերկրի*` ժողովեսցին ի միասին - 731. ...և վառեսցեն զերկինս որ է՛ օդն. և *զերկիր* և զլերինս և զդաշտս և զբոյսս և զկենդանիս. և զժանկս մեղաց որպէս ասէ աստուածաբանն գրիգոր: - 731. Զի նախընթաց հուրն գայ յարևելից և վառէ՛ *զերկիր* և զտարերքս, և կանգնի յարևմուտս: - 731. Դարձեալ, զի յարևելս բազմեալ դատաւորն. և աջակողմեանքն լինին ի վերայ օդոյ ի կողմն հիւսիսոյ. և ձախակողմեանքն վայր ի *յերկրի* ի կողմն հարաւոյ. - 731. Հինգերորդ, զի որդին ծնաւ ի կուսէն և *յերկրի* շրջեցաւ և քարոզեաց և չարչարանօք փրկեաց և պատճառ եղև ընդհանուր յարութեան բնութեանս մերոյ. - 735. Ա՛րդ` ի վերայ երից սոցա բազմեալ է տէր մեր յիսուս քրիստոս ո՛չ միայն *յերկրի*, այլ և յերկինս. - 736. Այլ ի միջասահման տեղւոջ աշխարհի որ է՛ *երկիրս*: - 737. Իսկ մեղաւորքն ի ձախմէ. այսինքն վայր ի *յերկիր* ծանրացեալ մեղօքն. որպէս կապար ի *յերկիր* հակեալ. ուր բոլորով սրտիւ սիրեցին զնա: - 738. Որով հետև ի վերայ *երկրի* և օդոյ է դատաստանն, հաւատալի՛ է և ձայնական խօսից: - 739. Տասներորդ, զի և յօրն դատաստանին լինին վկայք բ` երկինք և *երկիր*, և զօրք երկնից: - 743. Իսկ անկենդան` գործքն մեր. երկինք և *երկիր*. տիւ և գիշեր: - 743. Զի դատաւորք *երկրի* վասն չորից թիւրեն զդատաստանս: - 744. Այլ նախ ասի միշտ տիւ ի վերին երես *երկրի*. ուր արեգակն և լուսին զկա՛յէ առեալ. իսկ ներքինն միշտ գիշեր և խաւար անփոփոխելի: - 750. Սա է հատն ցորենոյ որ անկեալ *յերկիր*` բազում պտուղս աշխարհի պտղաբերեաց...: - 755. Իսկ արգաւանդ և պարարտ *երկիր*` սիրտ հաւատացելոց: - 757. Այլ և են ոմանք որ ասեն *զերկիրս* մաքրեալ երեսնաւոր. և զդրախտն վաթսունաւոր. և զվերինն եէմ հարիւրաւոր: - 758. Ընդէ՞ր ոչ ասեմք երեսնաւոր արքայութիւն *զերկիր*` և այլն: - 758. Ա՛րդ` եթէ ա՛յժմ են յերկինս և յայնժամն ի սրբեալ *երկիր*, զի՞նչ է փառաց փառքն: - 759. և Դարձեալ, դատաստանն վերջին լինելոց է ի վերայ *երկրի* ի յօդս: - 759. Եւ արդ` ի յաւարտիլ դատաստանին յորժամ ասէ եկա՛յք, վասն է՞ր իջանեն *յերկիր*, կամ ի դրախտն բնակին: - 759. Նմին նման և մեք յուսացուք արժանաւորիլ տեսութեանն քրիստոսի. զի թէ և ի դժոխս իցեմք` ա՛յն է արքայութիւն մեր. և ո՛չ թէ *յերկրի* կամ յայլում տեղւոջ ըստ սրբոյն ոսկէբերանի: - 759. Ա՛րդ` նորոգեսցի *երկիր* որ ընկալաւ ի ծոց իւր զտէրունական մարմինն: - 759. Եւ թէպէտ գերազանցեալ են այսոքիկ փառք քան որք այժմ ունին *յերկրի*. այլ սակայն օրինակաւ սակաւ ինչ բացայայտութիւն առցուք: - 761. Դարձեալ և այսոքիւք, թէ լինէիր իմաստուն որպէս զսողոմոն. որում ո՛չ գտաւ հանգոյն նման ի վերայ *երկրի*: - 761. Եւ վա՛յ է թշնամեացն աստուծոյ. որք զշիթսն զայնս *յերկրի* լիզեն և զաղբիւրն քաղցրութեան արհամարհեն: - 762. Երրորդ այնու` զի մեղքն որ յոյժ վտանգեաց զմարդիկ, եղիցի փակեալ ի դժոխս զկնի աւուրն դատաստանի. զի եղիցի ի դժոխս իբր ի տեղւոջ իւրում. զի ո՛չ կարասցէ մնալ. ո՛չ յերկինս և ո՛չ *յերկրի*. այլ իջանէ ի դժոխս ներքինս: - 764. Ո՛չ է իշխանութիւն ի վերայ *երկրի* որ համեմատեսցի նմա որ եղև. զի ո՛չ յումեքէ երկնչիցի: - 765. Եօթներորդ` վասն բարձրութեանն ի ջանուց մշակաց. զի որ քան առաւել բրի ի ներքոյ *երկիրն* և քարինս դնի, այն քան առաւել բարձրանայ: - 766. Արդ ահա ա՛յսոքիկ են ծառ կենաց ի յերկինս և *յերկրի* տնկեալ. փոխանակ ծառոյն կենաց ի դրախտին եդեմայ. յորմէ հրաժարեցոյց և պարսպեաց բոցեղէն սրովն զճանապարհ նորին: - 771. Իսկ ստինք յատկապէս գործի՛ է բնութեան ի պէտս սննդեան այնոցիկ ծննդոց զօրէն սերմանեաց *երկրի*. յորմէ հիւթոյ արեանն գոյացելոյ, ընդ ագուգայս երակաց արտագունեալ որակօք կաթն փոխակերպեալ: - 786. Նոյնպէս և քարինք արձանացեալք հաստատութիւն է *երկրի*. զոր աշխարհ կոչեմք ի մասնէ՛: - 788. Որպէս և բազում ուրէք յերգս գտանի. վէմք պատառեալ. *երկիր* շարժեալ առ խաչին քրիստոսի: - 788. Դարձեալ, հիմունք *երկրի* ասին ջուրք ի ներքոյ...: - 788. Փեռեկելով զերկոսին կիսագունդս ներքոյ և վերոյ և ի միջի հաստատ կացելոյ *երկրի*: - 788. Ա՛րդ` որպէս *երկիր* շարժեցաւ, վէմք պատառեցան: - 788. Նմանապէս և հիմունք *երկրի* ջուրք տատանեցան. այսպէս և սիւնք ասացեալն օդոյ դողային. և լուսաճենքն խաւարեհին: - 788

ԵՐԿԻՐ ՊԱԳԱՆԵՄ + Եւ ո՞րպէս *երկիր պագանեն* նմա երկնաւորք և երկրաւորք և սանդարամետականք. և ամենայն լեզու խոստովան լիցի թէ տէր է յիսուս քրիստոս ի փառս աստուծոյ հօր: - 99. Չորեքտասաներորդ՝ եգիպտացիքն էին թշնամիք, և *երկիր պագին* յովսեփայ: - 314. Հինգևժերորդ՝ որք աստ *երկիր պագանեն* քրիստոսի, կենաց հացիւն կերակրին որպէս եղբարքն յովսեփայ: - 314. Երրորդ, զի մարգարէութեամբ նորա բազում ազգաց հեթանոսաց օգուտ եղև. զի յայնմանէ եկին մոգք և *երկիր պագին* քրիստոսի: - 387. Երկրորդ՝ զի ժողովուրդն ոտիւք գայր, և զձեռս տարածէր, և զգլուխսն խոնարհեալ *երկիր պագանէին*. վասն որոյ հատան այնպիսի մասունքն: - 426. Երրորդ՝ զի *երկիր եպագ* նմա զոր ո՛չ տեսանէր: - 429. Յետոյ վասն գազանաց երկրին՝ հնազանդեցաւ գրոյն մովսէսի. և ծածկեցին զաստուածս իւրեանց ի լերին սոմորոն. և անդ *երկիր պագին* սամարացիք: - 447. Իսկ չորրորդն, ողորմելիքս չորեքնիւթեայ բնութեամբ յուսասցուք ի տէր և *երկիր պագցուք* նմա. և այնու հաստատեսցին սիրտք մեր ի տէր: - 629. Երրորդ, և նոյն ինքն տիրամայրն՝ խաչին *երկիր պագանէր* միշտ: - 642. Որպէս ժողովուրդն ասաց և *երկիրպագին*, նոյնպէս և մեք *երկիրպագանեմք* և համբուրեմք զաւետարանն...: - 644. ...զի յերեքօրեայ ճանապարհ երթիցեն և *երկիր պագցեն* աստուծոյն իւրեանց: - 682. Եւ տացէ *երկիր պագանել* պատկերի իւրոյն: - 707. Այլ քրիստոսի *երկիր պագանեն* ամենայն երկնաւորք և երկրաւորք և ամենայն հոգիք սրբոց: - 711. Նոյնպէս և զօրք հրեշտակաց և մարդիկ *երկիր պագանեն* սրբոց. վասն որոյ թագաւոր թագաւորաց են և տէր տէրանց. - 711

ԵՐԿԻՑՍ, ԵՐԿԻՑՍ ԱՆԳԱՄ + Երկրորդ՝ զի ունի *երկիցս* **բ** ծայրք. երկայնք և լայնքն. որ է յարևելից յարևմուտս. և ի հիւսիսոյ ի հարաւ: - 210. Չորրորդ՝ յոբ կրկին վկայեալ յաստուծոյ արդար և անարատ. և տէր մեր *երկիցս* վկայեալ ի հօրէ «դա՛ է որդի իմ ընտրեալ»: – 327. Երկրորդ՝ զի եօթնիցս եղև արժանի տեսլեան Երրորդութեանն. կրկին անգամ զհայր ի գիշերի. և կրկին զորդին ի տիւն. և հոգի աստուծոյ ի վերայ նորա *երկիցս անգամ*. և մի անգամ զհրեշտակն ետես: - 387

ԵՐԿԻՒՂ + Ութերորդ՝ է՛ անկարգ ախորժակն. որ քարշէ՛ զմիտսն առ ներհակս հաւատոյն. այսինքն է *երկիւղն* սէրն՝ և ատելութիւնն: - 32. Զի որպէս գիջակնութիւնն չտայ թոյլ տեսանել յստակ, այսպէս *երկիւղն* յետս քարշէ զբազումս ո՛չ հաւատալ ի քրիստոս որպէս ասէ յոհաննէս. «զայս ասացին ծնօղքն կուրին՝ զի երկնչէին ի հրէիցն խոստովան լինիլ զքրիստոս»: - 32. Երկրորդ՝ զի ամենայն մեղք *զերկիւղն* աստուծոյ սանձ ունի. որով և զղջանայ: - 33. Իսկ պաշտօն կռոցն ո՛չ ունի *զերկիւղն* աստուծոյ: - 33. Նոյնպէս և զաղաղակն և զարտասուսն՝ *զերկիւղն* զտրտմութիւնն՝ զաղօթելն՝ և զայլ սոյնպիսին ի դիմաց մերոց իմասցիս: - 42. Այսինքն երկնչելովն՝ *զերկիւղն* իմ. քաղցիւն՝ զքաղցն. վաստակելովն՝ զքիրտն. նմանապէս և զայլսն իմասցիս: - 42. Եւ զի ժամանա՛կ է *երկիւղի*, և երազոց և ցնորից ածօղ: - 196. Տասներորդ՝ ահ և *երկիւղ* է անզգուշից: - 207. Ասէ՝ երկի՛ր և կա՛ց ի կասկածանս. զի *երկիւղ* կայ անկանելոյ ի բարւոյն: - 210. Չորրորդ՝ զի ահ և *երկիւղ* են մեղաւորաց: - 217. Երրորդ՝ զի չէին առեալ զպատւէրս որ ծնանէր *զերկիւղ* և զգուշութիւն. որ ի պակասումն զգուշութեան ամօ՛թն է: - 278. Հինգերորդ՝ *երկիւղն* յայնմ. զի լսան զձայն գնալոյ տեառն և երկեան: - 280. Վեցերորդ՝ զի անկասկած լիցուք ի վատթար *երկիւղէ*. յորում երկիւղազգածք չարչարին ըմբռնեալք ի մեղս: - 281. Չորրորդ՝ նոր չարիս գործեցին, խիստ և առաւել պատուհասեցան. որպէս և կայեն. զի նշան լիցին աշխարհի ահի՛ և *երկիւղի*: - 303. Եւ կապ *երկիւղի*: - 317. Որպէս հաւատով և սիրով և *երկիւղիւ* և օրինօք նորա: - 318. Նախ՝ թոյլ տա՛լն է աստուծոյ. որ անձնիշխան կամօք ամրանայ մարդ ի չարն, և աստուած ներէ՛ և ո՛չ *երկիւղիւ* խրատէ զնա: - 336. Զի տղայո՛ց է *երկիւղիւ* խօսիլ: - 341. Երրորդ՝ հեթանոսաց ազգ. որ նախ քան զմկրտիլն բնական բարութեամբ և *երկիւղիւ* գան յաստուածապաշտութիւն և մկրտին: - 390-391. Իսկ ճշմարիտն աստուած զայս ո՛չ խնդրէ. այլ *երկիւղ* խնդրէ ի տըղայոց որով խորշին ի չարէ. և սէր ի սրտէ փոխանակ անասնոց. և խաղաղութիւն առ ընկերս և օտարս. – 396. Իսկ որ զարձակեալն առնուին, և յառաջին բաժանեալն ո՛չ տային, վասն *երկիւղի* առն և կնոջ էր, զի մի՛ լիցին պատճառ բաժանման: - 401. Նա՛խ՝ զի *երկիւղ* ծառայիցն է, և վարձ մշակաց: - 403. Նա՛խ՝ դարձաւ գետն, զի ա՛հ և *երկիւղ* լիցի քանանացւոցն. և մի՛ հակառակեսցին յեսուայ և անկցին ի սուր նորա: - 414. Երկրորդ՝ զի ժողովուրդն առանց *երկիւղի* անցանիցէ. զի թէ դիզեալ և կուտեալ լինէր, *երկիւղ* գոյր: - 414. Այլ և *երկիւղի* զգայութեան չորս հասակի մարդոյն. ի մանկութեան, յերիտասարդութեան, յալիս և ի ծերութեան: - 493. Տասներորդ, զի ցուցցէ թէ թշնամեաց նորա ո՛չ է իշխանութիւն բուռն հարկանել զնմանէ. իսկ բարեկամաց նորա գոյ իշխանութիւն այլով իւիք մերձենալ ի նա. այսինքն սիրով և *երկիւղիւ* յայնմիկ զոր ուտեն զնա: - 518. Տասներորդ՝ ա՛հ և *երկիւղ* է անզգուշից: - 523. Երրորդ՝ համարձակութիւն քարոզութեան առանց *երկիւղի* խօսիլ զբանն առաջի ազգաց և ազանց և թագաւորաց. որպէս պետրոս ի միում ժամու զերեք հազարսն հաւատացոյց: - 524. Իսկ գործ մեղացն բերէ յինքն զտրտմութիւն,

զատրջանք, զապաշաւ, և *զերկիւղ*: - 557. Դարձեալ՝ անկատար սէր է ծառայական *երկիւղն* վասն պատժոյն: - 576. Աստուծոյ պարտիմք *զերկիւղն* և զպատկառանքն: - 579. Եւ այս տուեալ լինի յաստուծոյ ընդ դէմ *երկիւղին* որով նմանին քրիստոսի. զի ո՛չ երկնչէր ի բնական մահուանէն...: - 582. *Երկիւղ* է հոգևորապէս փախուստ ի չարէն. զի մի՛ կորուսանիցէ զայն զոր սիրէ: - 582. *Երկիւղին* խոնարհք: - 583. Դարձեալ՝ զգուշասցի զի մի՛ յամօթէ՛ կամ *երկիւղէ*՛ քահանային յուսահատութեամբ ծածկէ զմեղքն. - 601. Զի թէ մանկութիւնն է և թէ մեռանիլն, *երկիւղի* ժամանակ է. որպէս ծառայ ի տեառնէ: - 631. Դարձեալ՝ զմնացորդ դասուն որ անկաւ *յերկիւղէն* կնքեաց և հաստատեաց: - 639. ...և այնպէս դառնացեալ տրտմութեամբ և սարսռելի *երկիւղիւ* յուսահատեալ մնան...: – 669. ...զի նովին *երկիւղին* կան և սպասեն սոսկալի աւուրն այն...: - 673. ...այլ խաւար մեղացն արգելու զտեսութիւնն. և չա՛ր է կարծիք նոցա, և *երկիւղ* տանջանաց: - 685. ...նոքա քաւարան ասելով բառնան *զերկիւղ* դատաստանին: - 698. Երրորդ մահ է *երկիւղ* դատաստանին: - 710. Երկրորդ վասն *երկիւղի*: - 744. Ա՛րդ՝ ի նախասացելոցս հաւաքեա՛. զի լինիցի անդ Ջերմութիւն հրոյ: Կրճել ատամանց ի ցրտոյ... Կապանք: *Երկիւղ*: Ցաւ: Ամօթ: Նախանձ: Չեռ: Տրտմութիւն: - 751. Իններորդն է անհոգութիւն առանց *երկիւղի*: - 767. ...մարմնով մեռելոցն անթիւ օճիրս ստախօսութեան գործէր. զանտի կենաց զյարութեան յուսոյ և զհատուցմանց ըստ գործոց՝ բառնալով. *զերկիւղ* դժոխոց և զսէր արքայութեան. և զամենայն ինչ որ նմանէ այսմ հոգևոր բարութեան: - 775. Ոմանք ասեն պակասութիւն զքաղց և զծարաւ՝ *զերկիւղ* և զայլն. որք են պակասականք բնութեան զորս կրեաց քրիստոս. - 781. Կէսք խստամբէր կրիւք չարչարեալք. և այլ *երկիւղիւ* պակուցեալք: - 788

ԵՐԿԻՒՂԱԶԳԱԾ(Ք) - Վեցերորդ՝ զի անկասկած լիցուք ի վատթար երկիւղէ. յորում *երկիւղազգածք* չարչարին ըմբռնեալք ի մեղս: - 281

ԵՐԿԻՒՂԱԼԻՑ + Ութերորդ՝ հողն ի յերկրէ առեալ, զի *երկիւղալից* է մարմինս մեր. վասն այն կոչի երկիր...: - 229

ԵՐԿԻՒՂԱԾ + Եւ տէրն մեր արեգակն արդարութեան ծագեաց *երկիւղածաց* իւրոց և փրկութիւն ժողովրդեանն իւրոյ: - 421. Աղօթք նոցա ցանկութիւնն է նոցա. զի կամս *երկիւղածաց* իւրոց կատարէ՛ տէր: - 685

ԵՐԿԻՒՂԱԿԱՆ + Զի մարմնովն է *երկիւղական* սէրն. ըստ այնմ «բևեռեա՛ յերկիւղ քո զմարմին իմ»: – 396

ԵՐԿԻՒՂԵՄ - Տասներորդ՝ ծայնն *երկիւղէ* տղայոց. և բանն *երկիւղէ* կատարելոց: - 354. Զի այս որդիական *երկիւղէ*, և այն ծառայական: - 538

ԵՐԿԽՕՍՈՒԹԻՒՆ - Երկու երևի ի սուրբ գիրս *երկխօսութիւն*: - 465

ԵՐԿՃՂԻ + Ութերորդ՝ զնա օ՛ձ դարանակալ ասէ ի ճանապարհի. և սոքա առաջին օձին նմանեալ՝ հրապուրեն զբազումս. և արտաքսեն ի դրախտէ եկեղեցւոյ. և թոյնք իժից ի ներքոյ շրթանց ունելով և խայթոց՝ զի առորս մերձենան, ի յսկիզբն բանից կամ ի վերջն՝ մահացուցանեն զհոգիս. *երկճղի* ունելով լեզու նենգաւոր՝ չար և բարի, ծածուկ և յայտնի: - 35. Եւ զի երկատեսա՛կ էր բանն՝ այսինքն սուտ և ճշմարիտ, լեզուն *երկճղի* եղև: - 219. Ուբևժ, զթագաւորս նոցա կախեաց *յերկճղի* փայտէ. և յերիկոյն ի գուբն սուզեաց: - 418

ԵՐԿՄԻՏ + Ութերորդ՝ զի կողն կեռ գոլով՝ ցուցանէ զկինն նենգ գոլ և *երկմիտ*. կեռ, այսինքն խեռ ընդ առն: - 276. դ՝ խրատել *զերկմիտսն*. - 585

ԵՐԿՄՏԵՄ + Չինգերորդ՝ որ ասացաւ լինիլ զաւակաց նորա իբրև զաստեղս՝ և ոչ *երկմտեաց*: - 304

ԵՐԿՆ, ԵՐԿՈՒՆՔ + Իններորդ՝ ըստ փոփոխման ասի. զի յղացեալ ունիմք զմահ անդըստին. և ի վախճան մերձեալ հասանէ *երկն* ցաւոց. և բաժանեալ հոգին ծնանի ի մահ: - 308. Զառաջինն մխիթարեցաւ աստուածածին կուսիւն մարիամաւ. որ առանց *երկանց* և ցաւոց ծնաւ զմիածինն որդի, որ եբարձ զարտասուս վշտաց մօրն հռաքէլի: - 312. Ծնեալ առանց *երկանց*: - 469. Տասներորդ՝ ասի ոմանց թէ ի ժամ ծննդեանն քրիստոսի արգելման ամենայն ծնունդք մինչև ծնաւ բարձողն *երկանց* ամենայն ծննդոց. զի նա՛ լինէր անդրանիկ ամենայն ծննդոց: - 472. Երրորդ՝ զի իւրաքանչիւր հասակի զմեղս բարձցէ. որպէս ծննդեամբն *զերկունս* ելոյծ. և մահուամբն զմահ. նոյնպէս և տղայ և մանուկ և երիտասարդ հասակաւ զնոսա արդարացոյց: - 479. և ապա կանայք զծանրութիւն *երկանցն* կրեսցեն: - 613. Զի նա՛ ծնաւ զմեզ ըստ բանի՝ բազմաջան *երկօք*. կրթեալ ի մամուլս վարժարանի և ի յոյսն կենդանի: - 773. Եւ այլք թէ՝ պատրուակ գոն ի խինծս արգանդի բնաւորեալ. յիւրաքանչիւր աւուրս հնգից՝ մին մին քակտին *երկամբք*. և ապա՛ արծակի ծնունդն: - 785

ԵՐԿՆԱԳՈՅՆ + Ունելով մշտասաղարթ ծաղիկ որ է՛ կարմիր երանգն գունոյ, և *երկնագոյն* հիւթով զարդարեալ: - 768

ԵՐԿՆԱՁԱՐԴ + Իններորդ՝ ի ի նմանէ՛ լինէր երևումն և աստուածախօսութիւն որպէս նախ ի յերկնէ. պա՛րտ էր *երկնազարդ* լինիլ: - 342

ԵՐԿՆԱՅԱՆԳԷՏ + Ընդ հովանեաւ *երկնահանգէտ* մեծարագոյ ուխտի Սիւնեաց նահանգի: - 772

ԵՐԿՆԱՅԻՆ + Նա՛խ, զի ըստ սոցա ոչինչ է զանազանութիւն մշտնջենաւորացն և փոփոխականացն. որք են *երկնայինք* և երկրաւորք. զի նոքա միա՛յն են ի հարկէ, որք միշտ նոյնպէս ունին. որպէս հրեշտակք անմահք. և լուսաւորք երկնից. և ջերմութիւն հիոյ: - 8. Առ այս ասեմք, թէպէտ ստորնային մարմինք կառավարին վերնային մարմնովք, այլ մարդկային ներգործութիւնք կառավարին անձնիշխան կամօք. և անձնիշխան կամքն ո՛չ նըւաճի ի ներքոյ *երկնային* մարմնոց: - 10. Ասեմք առ այս թէպէտ ունին զօրութիւնս, բայց այլ և այլ կերպիւ. զի բոյսք որք յերկրի են դարմանիչք և բժշկութիւնք մարմնոց. այլ *երկնային* աստեղքն են արարիչք լուսոյ և ժամանակաց. և ի նշանս ապագայից. զի յամենայն ուստեք տեսեալ պատրաստեցին մարդիկք. որպէս ասէ գիր, եղիցին լուսատու լինիլ երկրի. ի ժամանակս և ի նշանս: - 12. Նախ թէ՝ *երկնային* մարմինքն ո՛չ են ի չորից տարրաց. այլ են հինգերորդ տարր կամ էութիւն ըստ արիստոտէլի. և որք են ի պարզ տարրէ միայն ո՛չ հակակային միմեանց: - 12. Ըստ որում ոմն ի բնախօս արանց նկատմամբ առաջնորդականին՝ վարաթևեաց ի սկիզբն առաջին՝ թէ է՛ ոմն որ շարժէ՛ *զերկնային* մարմին: - 26. Եւ զաստեղսն և զշունն ջրային. և երկրային և *երկնային*: - 54. Պարտաւորեցան ըստ մարդապաշտութեամբ ո՛չ միայն երկրաւորքս՝ այլ և *երկնայինքն*: - 67. Իսկ որպէս հոմանուն ձայն, զի հաւասարապէս հաղորդի որոց կոչինն. որպէս խոյ *երկնային* և երկրային և ջրային. զի ո՛չ առաւել և ո՛չ նըւազ կոչին. այլ հաւասարապէս: - 89. Վասն է՞ր աստուածաբան մարգարէքն զտեսիլ *երկնայնոցն* սոյնպէս անարգ կերպիւ տպաւորեցին. որպէս առիւծ. և եզն. աթոռք. և կառք. և այլն: - 131. Նախ՝ զբնական որակութիւն *երկնայնոցն* նշանակէ. այսինքն Մարդն զբանն: - 132. Զի *երկնային* է արծըւին. և մարդն յերկրէ. և կենդանիքն ի ծովու: - 132. Զիա՞րդ առ հասարակ զօրութիւնք կոչին *երկնայինքն*...: – 137. Զի՞նչ է *երկնայնոցն* հասարակ՝ և զի՛նչ յատուկ: - 137. Այս զանազանութիւն է *երկնայնոց* քահանայապետութեանց: - 138. Իսկ ի նոյն ինքն՝ առաջին է նախախնամութիւնն առ աստուած, և ապա՛ ստեղծումն. զի վասն նախախնամական բարութեանն կամեցաւ ստեղծանել զեղեալքս. որպէս ասէ սուրբն դիոնէսիոս ի դ գլուխն որ յաղագս *երկնայնոցն* քահանայապետութեանց: - 157-158. Իսկ գործ պոռնկութեանն զկնիք կուսութեանն շրջէ և զբնութիւնն ապականէ. որպէս ասէ սուրբն դիոնէսիոս յերկրորդ ճառն որ յաղագս *երկնայնոց* քահանայեապետութեանց...: - 165. Նախ՝ ի շարժմանէ՛ *երկնային* մարմնոց. զի միշտ նոյնպէս և անդադար շարժին. առնելով զօր և զամիս՝ և զեղանակս՝ և զտարի՝ ստուգագոյն չափով առանց յաւելուածոյ և պակասութեան: - 181. Իսկ զգալի լոյս դարձեալ բաժանի *յերկնայինս* և յերկրայինս: - 185. Եւ է՛ *երկնային* լոյս՝ որպէս արեգակն և լուսին և աստեղք: - 185. Իններորդ՝ *զերկնային* և զերկրաւոր միտս մարդկան առ հասարակ լուսաւորէ՛: - 185. Վասն է՞ր *զերկնայինսն* կատարեալ ստեղծ աստուած, և զերկրաւորքս ըստ կարգի յաւուրս վեց: - 192. Երրորդ՝ որ *զերկնայինսն* կատարեալ ստեղծ, ամենակարօղ զօրութեանն է ցոյցք: - 192. Յարփոյն *երկնային* իջանէ առ մեզ. ի ցոյցս ակներև *երկնային* փառացն: - 203. Երրորդ՝ զի կարօ՛տ է *երկնային* մարմնոցն. վասն այն ի վե՛ր ընթանայ: - 214. Այլ և ի միտածցուք զփառս *երկնային* կենաց ուստի անկաք, և անդ դիմելոց եմք. զի տեսութիւն մտացն զհոգին ընդ ինքեան ի վեր տանի. և նա զշունչն. և շունչն ընդ արեանն է կապեալ. և արիւնն ընդ մարմնոյն. զգայարանքն ընդ մարմնոյն. և լինի մարդն բոլորովին *երկնային*: - 233. Զոր ընդ դերևս հանէ սուրբն գրիգոր նիւսացին ի գիրս կազմութեան այսպէս եթէ, որք զհոգին յառաջ ասեն գոյանալ քան զմարմին. և վասն մեղաց եդեալ ի մարմին մարդոյ. որ է՛ համանման բանականութեամբ. և է՛ իներքոյ *երկնային* կենաց՝ զի մարմնաւո՛ր է: - 252. Այլ արդ ի մարմնի առաւել մեղանչէ քան *յերկնային* կեանս. վասն որոյ անկանի ի զգայական մարմին որպէս ասեն՝ որ ներքո՛յ է մարդոյն՝ և համանման ախտիւք զի զգայակա՛ն է: - 252. Եւ է՛ գործի իմացման նոցա՝ յիշումն. և ենթակայ՝ *երկնային* մարմինք՝ և էութիւնք եղելոց: - 269. Երկրորդ՝ ըստ պատույն. զի այս *երկնային* և վերուստ իջեալ. իսկ այնոքիկ երկրաւոր և շնչաւոր որպէս ասէ առաքեալն: - 269. Երրորդ՝ զի կուսութեամբ եկաց. և այսոքիկ *երկնայինք* են և հանեն զմարդն առ աստուած: - 289. Երկրորդ, ունի զձև *երկնայնոցն*: - 343. Վեցերորդ՝ անդ երկրաւոր խոստմունք. և աստ *երկնային*: - 353. Զի գործնականաւն մեռանիմք ընդդէմ մեղացն. և տեսնականաւն մտօք թռչիմք ի դրախտն որ է՛ դաշտ *երկնային*: - 368. Արդ քահանայութիւնն *երկնային* է. վասն այն կորխ յերկնից հրովն այրեցաւ: - 381. Երեսունևէ, զհաց սրբութեանն բաշխեաց մանկանցն. և տէրն զհացն սուրբ և *երկնային* հաւատացելոց: - 437. Վեցերորդ՝ զի նա՛ զպարգևս երկրային խոստանայր առնողացն զպատուէրս. և քրիստոս *զերկնայինն*: - 442. Չորրորդ՝ հրեշտակական սրբութիւնն. որ է *երկնային* և հաստատագոյն և անդրդուելի սրբութիւն: - 462. Որ նշանակէ՛

զյարութիւնն քրիստոսի ի մէջ գիշերի զդրունս դժոխոցն խորտակեալ. և զհոգիսն հանեալ ի լեառն *երկնային*: - 513. Եւ յարուցեալ ի գիշերի ել ի լեառն *երկնային*. աղաղակեաց ասելով «ո՞ւր է մա՛հ յաղթութիւն քո. ուր է դժոխք խայթոց քո»: – 514. Այլ համբարձումն նշանակէ՛ ի միտս համայն բարձր քան զամենայն դասս իմանալեացն. զի նմա՛ երկրպագեն ամենայն *երկնայինքն*. և անդր քան զտեղի տիրամօրն. զի ի միածին որդւոյ իւրմէ խնդրէ զփրկութիւն մարդկան: - 519. Չորրորդ՝ օրհնեաց զնոսա զինիլ ընդ դէմ թշնամեացն և աճիլ *երկնային* բարեաւն: - 520. Որ է՛ հաւատ՝ յոյս՝ սէր. և սոքա երեքեան հեղո՛ւմն են յաստուածային շնորհացն ի բանական ոգիս. որով ուղղիմք *յերկնային* կեանս: - 577. Եւ սոկրատ պատմագիրն ասէ թէ՝ մեծն իգնատիոս աստուածազգեացն ետես *երկնային* զօրս. և լուաւ ի նոցանէ...: – 631. Սոցա համաձայնին ընդհանուր ամենայն վարդապետք գոլ ի *յերկնային* խորանս անմարմնոց ի զանազան օթևանս լուսոյ: - 688. Դարձեալ ընդ դէմ բերեն զձայնն *երկնային* եթէ՝ «ծառայք իմ եկա՛յք և հանգերուք»: - 697. Նա՛խ՝ որպէս **բժ**ան գունդ հրեշտակացն և չորք կենդանիքն զբոլոր *երկնային* զօրսն նշանակեն, նոյնպէս և **իդ** երիցունքն զբոլոր դասս սրբոցն: - 711. Երկրորդ, որպէս չորք կենդանիքն զվեհագոյնս և զնախամեծարս *երկնայնոցն* ցուցանեն. նոյնպէս և **իդ** երիցունքն զնախամեծարս ընտրելոցն մարդկան...: - 711. Երրորդ, որպէս **իդ**ն բազում է քան զչորսն. նոյնպէս կարծի վեհագոյնքն ի մարդկանէ բազում գոլ քան զվեհագոյնս *երկնայնոցն*: - 711. Եւ այլք ոմանք ասացին թէ՝ մարմինք մարդկան ո՛չ լինին երկրային, այլ *երկնային*...: – 720. Յանմարմնոցն հրեշտակք և դևք. և հոգիք մարդկան. իսկ ի մարմնոց *երկնային* մարմինք և դ տարերք և մարմինք մարդկան. և այլք ամենայնքն ապականին և յիւրաքանչիւր տարերս ժողովին: - 727. Երրորդ պատճառ, ասեն իմաստունքն թէ ծնունդք կենդանեաց և բուսոց լինին ի շարժմանէ *երկնային* մարմնոց. իսկ ի կատարածի խափանի շարժումն նոցա. վասն այն անբան կենդանիք և տունկք խափանին: - 727. Եւ են ինչ որ պատահմամբ անցանեն և էութեամբ մնան. որպէս *երկնային* մարմինք և դ տարերքս և մարդոյս մարմին. սոքա պատահմամբ անցանեն և գոյացութեամբ մնան: - 727. Երրորդ՝ դարձեալ *զերկնային* զօրութեանց վշտանալն ցուցանէ ի վերայ կործանելոցն. զի վասն իմ գալարին և ընդ իմ կործանումն՝ տրտմութիւն զգենուն: - 729. Նա՛խ՝ զի մազաղաթն ի հուր մերձեալ գալարի. նոյնպէս և *երկնայինքն* յայնժամ խոնարհին յորժամ երկին և երկիր վառեսցին հրով: - 729. Այլ որ ուղիղն է տեսութիւն, յետ յարութեան փոխի ժամանակն ի յաւիտեան. և այլ ո՛չ գտանի մասն և րոպէ և ժամ. զի *երկնային* մարմինք դադարին ի շարժմանէ ուստի ժամանակն գոյանայ: - 747. Զի արտաքոյ *երկնային* քաղաքին եէմի է՛ տանջանաց տեղի, ուր մեղաւորքն ժողովին: - 748. Այսպէս վասն *երկնային* և իմանալի տնկոցն որ կոչին ծառ կենաց. ունելով յինքեան զկեանս և բաշխելով այլոց ամենեցուն զխնամս: - 767. Դարձեալ՝ ծառ կենաց և տունկ *երկնային* է՛ հաւատն կենդանարար. որոյ արմատն է հայր, և ստեղունք որդի. ծաղիկ և պտուղ հոգին սուրբ: - 768-769

ԵՐԿՆԱՏԵՂԱԾ (տեքստում՝ **ԵՐԿՆԱՏԵՂԵԱՑ**) **+** Երկրորդ՝ օտար և ընդ դէմ բնութեան գործեցին, օտար և *երկնատեղաց* հրով այրեցան: - 303

ԵՐԿՆԱՒՈՐ + Եւ դարձեալ՝ հոգին որ ի հօրէ ելանէ և կայանայ յորդի. և ի ձեռն որդւոյ իբր զհայրական բարի ամենայն գոյիցս բաշխի *երկնաւորաց* և երկրաւորաց. նախ քան զմարմնանալն՝ և ի մարդեղութեանն: - 61. Տասներորդ՝ զի թէ նա վասն բնակութեանն երկրպագելի է և աստուած, ո՛չ միայն եղիցի նա՛ աստուած, այլև ամենայն *երկնաւորք* և երկրաւորքս. որք բնակեալ ունին զաստուած և կոչին անուամբ աստուածք: - 67. Ընդէ՞ր ապա նա միա՛յն երկրպագի *յերկնաւորաց* և երկրաւորաց: - 95. Չորեքտասաներորդ՝ ասէ պօղոս յեփեսացւոցն թէ՝ հայր կացոյց զքրիստոս *յերկնաւորս* ի վերայ ամենայն իշխանութեանց. և պետութեանց. և զօրութեանց. և ամենայն անուանելոց. ո՛չ միայն յաշխարհիս այլ և ի հանդերձելումն: - 97. Այլ արդ՝ *յերկնաւոր* փառսն այն է գերագոյն՝ որ քան կատարեալ տեսանէ զաստուած: - 97. Եւ ո՞րպէս երկիր պագանեն նմա *երկնաւորք* և երկրաւորք և սանդարամետականք. և ամենայն լեզու խոստովան լիցի թէ տէր է յիսուս քրիստոս ի փառս աստուծոյ հօր: - 99. Խոստովանեալ *յերկնաւորաց* և յերկրաւորաց. և հաստատեալ սուրբ գրոց վկայութեամբ որպէս ցուցաւ: - 101. Ասեմք եթէ՝ նոքա երեքեան դասքն՝ այսինքն աթոռք՝ քերօբէք՝ և սերօբէք՝ միակարգ միապատիւ և գերազանց էութիւնք են. զի անընդմիջաբար յաստուծոյ ամենայն լուսափայլութիւնք իմաստք և շնորհք ի նոսա հեղանին համակարգապէս. և ապա նոքօք յայլ ամենայն գոյս *երկնաւոր* և երկրաւոր: - 135. Այլ զանազանութիւն է ի մէջ *երկնաւորացն*: - 138. Իսկ «երրորդ մասն», ասէ սուրբն մեթոդէոս եթէ՝ զապստամբ հրեշտակս ասէ որք զթիւ *երկնաւոր* դասուցն սխալեցին. զի մինչ ո՛չ էին կործանեալ՝ դ կարգ էին իւրաքանչիւր դասուցն. որպէս յա՛յտ է ի չորեքկերպեան կենդանեացն: - 152. Երկիր որ յաւիտեան ստացեալ լինի, է՛ գաւառն *երկնաւոր*: - 210. Ի չորրորդումն *երկնաւորք*: - 210. Չորրորդ՝ զի նիւթք եղեն *երկնաւոր* խորհրդոյն. որպէս ի տնկոց փայտ խաչին. և յայլ

բուսոց հաց պատարագին և գինի. և ծէթ մեռոնի կազմեցաւ: - 212. Իններորդ՝ քահանայութիւն և պատարագն մելքիսեդեկի առաջին էր և *երկնաւոր*: - 301. ...և մեք խնդութեամբ ծնանիմք յաւազանէն յուրախութիւն *երկնաւորացն*...: – 307. Հայրն *երկնաւոր* կոչեաց զիւր որդին անդրանիկ: - 307. և մեք անդամք ի նա՛ յարեցաք և եղաք անդրանիկք հրեշտակաց որ էաք կրսեր նոցա. զի ամենայն *երկնաւորքն* ծունր կրկնեն քրիստոսի և խոստովանին զնա՛ տէր: - 309. Նոյնպէս և ծնունդք սուրբ աւազանին որք են անդրանիկք և անդամք քրիստոսի եղեալք, ազահութեամբ և պոռնկութեամբ կորուսանեն զշնորհն *երկնաւոր*. և ո՛չ լան և ո՛չ զղջան որպէս եսաւ: - 309. Նոյնպէս և քրիստոս աստ ի գնալն հոգւոց և ի գալստեանն աւուր՝ ընդ առաջ ելանէ սրբոցն և համբուրէ զսիրելիս իւր, որպէս հայրն *երկնաւոր* ի դարձ անառակին: - 315. Երկրորդ՝ լա՛ւ համարեցաւ *զերկնաւոր* գանձն՝ քան զոսկի և քան զարծաթ կորստական: - 338. Վասն որոյ և յաւուրս զաքարիայի հօրն յովհաննու յորժամ յամեաց ի տաճարին և ել, ակնունէր ժողովուրդն տեսանել զա՛կնն և տե՛սին լուսափայլ սպիտակացեալ իբրև զձիւն. և լի՛ եղեն խնդութեամբ. զի *երկնաւոր* արքայութեան նշոյլքն պայծառացուցին զակն: - 349. Օրհնութիւնն աստուծոյ բաժանի յերկուս. որ է՛ *երկնաւորաց* և երկրաւորաց. որ է՛ հոգևոր և մարմնաւոր. անցաւոր և անանց: - 403. Խօսեցաւ օրհնօք նախ և նշանեաց զեկեղեցի սուրբ հարսն *երկնաւորին*: - 422. Երրորդ՝ ի տիպ *երկնաւոր* հացին որ բաշխելոց էր քրիստոնէից: - 427. Երկրորդ՝ նա երկրաւոր թագաւոր. և քրիստոս *երկնաւոր*: - 442. Ութերորդ՝ նշանակէ՛ զչորս տարբերութիւն փրկելոցս նովաւ. այսինքն *երկնաւորք* և երկրաւորք, կենդանիք և մեռեալք: - 493. Եւ ոմանք ասեն թէ՝ *յերկնաւոր* դրախտն եմուտ հոգւովն մինչ ի կիրակէ մէջ գիշերին. և ի նոյն ժամն էջ ի դժոխս և ազատեալ զհոգիսն յարեաւ ի գերեզմանէն: - 495. Եւ դարձեալ նա՛ կոչի դուստր. և մեք հարսն *երկնաւոր* փեսային: - 533. Ողորմութիւն է որով երկրաւորքս շահին *երկնաւորօքն*: - 584. Իւղ անոյշ յանուն յիսուսի հեղեալ ի վերայ քոյ կնիք *երկնաւոր* պարգևաց: - 593. Եպիսկոպոսն և քահանայն, զոսա ի մի կարգ թուէ ի դէմս վերնագոյն դասուց *երկնաւորաց*. որք են Աթոռք. Քերովբէք. և Սերովբէք: - 608. Իսկ սաղմոսն՝ մանկացելոցն մկրտութեամբ հրամայէ որդիացելոցն օրհնել զհայրն *երկնաւոր*. որում փառք յաւիտեանս ամէն: - 629. Երկրորդ, զի այսպէս հաղորդիցուք *երկնաւոր* գինւոյն. որ է՛ իմաստութիւնն աստուծոյ. - 656. Այլ քրիստոսի երկիր պագանեն ամենայն *երկնաւորք* և երկրաւորք և ամենայն հոգիք սրբոց: - 711. Եւ զգործս բոլոր մարմնոյ յերկրի հաստատեցաք. թէ *երկնաւոր* թէ երկրաւոր: - 714. Կամ ոսկի՝ արծաթ՝ ականս. զի արդարքն առաւել պայծառանան և ապա՛ բազմին ի սեղան հօրն *երկնաւորի* պաշտելովն ի քրիստոսէ: - 721. Եւ սոքա արտաքո՛յ են ամենևիմբ *երկնաւոր* դատաւորին: - 744. Եւ վասն այն ասի արքայութիւն, զի նովաւ *յերկնաւորսն* հանդերձեալ եմք թագաւորել: - 754. Կանայք առաջի դրան խորանին նստեալք՝ են հաւատացեալքն. որք դրան *երկնաւոր* պալատին բանիլ ինքեանց ակն կալեալ մնան: - 756. Եւ *երկնաւորն* այն գաւառ՝ լ ամօք արագընթաց աստեղն ճանապարհ շնորհէ: - 763. Երրորդ՝ ծառ կենաց իմանին տունկք իմանալի դրախտին. այսինքն բանակք *երկնաւոր* զօրացն. միշտ յարազուարճ բերկրանօք բարձրացեալ ի փառս: - 767. Դարձեալ, ծառ կենաց է աւետարանն սուրբ տնկեալ ի մէջ եկեղեցւոյ դրախտին. բերելով պտուղ կենաց զիմաստութիւնն *երկնաւոր*. որ կեանս տայ ճաշակողացն զնա. և միշտ շնորհս բժշկութեան և թողութեան մեղաց: - 768. Դարձեալ, ծառ կենա՛ց է աստուածածին կոյսն մարիամ բղխեալ յարմատոյն յեսսեայ. երկնուղէշ զարգացմամբ մշտասաղարթ կուսութեամբ ծաղկեալ և պայծառացեալ հոգւոյն սրբոյ եկաւորութեամբն. և պտղաբերեալ մեզ անմահ պտուղ զբանն մարմնացեալ. յորմէ վայելեալք *երկնաւորք* և երկրաւորք ի շնորհաց նորին զյաւիտենից կեանսն ժառանգեցաք: - 768

ԵՐԿՆԸՆԹԱՑ + Իսկ աստեղք՝ ծնունդքն իսահակայ պայծառ վարուք և *երկնընթացք* որպէս մարգարէքն՝ քահանայքն՝ և ընտրեալ թագաւորք՝ և այլքն: - 303

ԵՐԿՆՈՒՂԷՇ + Դարձեալ, ծառ կենա՛ց է աստուածածին կոյսն մարիամ բղխեալ յարմատոյն յեսսեայ. *երկնուղէշ* զարգացմամբ մշտասաղարթ կուսութեամբ ծաղկեալ և պայծառացեալ հոգւոյն սրբոյ եկաւորութեամբն. և պտղաբերեալ մեզ անմահ պտուղ զբանն մարմնացեալ. յորմէ վայելեալք երկնաւորք և երկրաւորք ի շնորհաց նորին զյաւիտենից կեանսն ժառանգեցաք: - 768

ԵՐԿՆՉԻՄ + Այսինքն *երկնչելովն* զերկիւղն իմ. քաղցիւն՝ զքաղցն. վաստակելովն՝ զքիրտն. նմանապէս և զայլսն իմասցիս: - 42. Իսկ «աստուած աստուած իմ ընդէ՞ր թողեր զիս», ո՛չ թէ յինքենէ՛ թողաւ և կամ ի հօրէ. որպէս թէ *երկեաւ* ի չարչարանացն. վասն զի կամաւ եկն և ո՛չ հարկիւ: - 42. Եւ նովաւ ճանաչեմք զաստուած. և յուսամք արքայութեանն. և *երկնչիմք* ի դատաստանէ՛: - 178. Հինգերորդ՝ յա՛յտ է ի փախուցելոցն որ *երկնչին* ի մարդկանէ որպէս զապստամբեալ ծառայս: - 220. Զի որ քան եմք ի մարմնի՝ միշտ պարտ է *երկնչիլ* ի պատժոյ ի գլորելոյ ի մահու և այլոցն: - 229. Վասն է՞ր մարդ յորժամ *երկնչի* դեղնի, և յամաչելն շառագունի: - 245. Սիրտն իշխա՛ն է անձինն. յորժամ *երկնչի*՝ զարիւնն առ ինքն ժողովէ իբր

զօրք առ թագաւորն. և մնայ մորթն բնական գունովն դեղին: - 245. Չորրորդ՝ զի ընդ ծառս դրախտին և յանթառամ ծաղիկս և ի բազմապատիկ պտուղսն պշուցեալ էին, ո՛չ *զերկնչիլն* գիտէին և ո՛չ զամաչելն: - 278. Նախ՝ զի ատէին զաստուած, և *երկնչէին* ի պատժոցն, և հակառակէին աստուծոյ: - 296. Եւ ասեն՝ զգործս ջրհեղեղին ունիմք՝ *երկնչիմք* զի պատուհասէ զմեզ: - 296. Եւ մարտեաւ ընդ նմա այր, զչափ ուժոյ և զկերպարանքն եսաւայ զգեցեալ. զի կրթեսցի և մի *երկիցէ* ի նմանէ: - 311. Եւ տէր մեր ո՛չ *երկնչի* յումեքէ: - 315. Եւ ի խրատ նոցա՝ պատժէ՛ զանասունս նոցա. զի զգաստացեալ *երկիցեն* յանձինս իւրեանց: - 334. Չորրորդ՝ զի *երկնչիմք* և անմեղ պահեմք զհոգիս մեր որ ելանելոց է յերկինս: - 371. Իսկ ի միասին կարգէ՛, զի կամ *երկիցեն* յանիծիցն, և կամ ցանկասցին օրհնութեանն և պահեսցեն զօրէնսն աստուծոյ: - 403. Երկրորդ՝ առաւել ի սպառնալեա՛ց *երկնչի* ոք, քան ի խոստմանց: - 403. Յինգերորդ՝ զի քրէական մեղքն ազգաջինջ առնէ. որպէս զղադան և զաբիրոն. զի ընդ մովսէսի և աստուծոյ հակառակ կացին, ազգօք և աղխիւք ընկղմեցան զի այլքն *երկիցեն*: - 416. Երրորդ՝ զի զաստուած ունէր օգնական՝ *երկեաւ* ի մարդոյ: - 311. Ինննժ, ապրեցոյց զգաբաւոնացիսն որք *երկեան* և ապաւինեցան ի նա: - 418. Երկրորդ՝ զի այն քան *երկեա՛ւ* ի մահու վիուկն այն, որ այլոց կեանս խոստանայր: - 428. Ա՛րդ՝ թէ ճշմարիտ յարոյց կինն զսամուէլ. սաւուղ ո՛չ երկնչէր ի մահու. զի և զնա՛ յարուցանէր. և թէ *երկեաւ*, ապա սուտ էր կենդանութիւն մեռելոյն: - 429. Ա՛րդ՝ թէ ճշմարիտ յարոյց կինն զսամուէլ. սաւուղ ո՛չ *երկնչէր* ի մահու. զի և զնա՛ յարուցանէր. և թէ երկեաւ, ապա սուտ էր կենդանութիւն մեռելոյն: - 429. Ապա յա՛յտ է զի ի մէջ կարծեաց էր նա. զի թէ սուտ համարէր զվիուկն, ո՛չ *երկնչէր* ի մահու. և թէ ճշմարիտ՝ ո՛չ երթայր ի պատերազմ: - 429. Չորեքտասաներորդ՝ *երկնչի* անհաճոյ լինիլ: - 575. Եւ այս տուեալ լինի յաստուծոյ ընդ դէմ երկիւղին որով նմանին քրիստոսի. զի ո՛չ *երկնչէր* ի բնական մահուանէն...: - 582. Եւ աղքատք հոգւով են խոնարհքն որք *երկնչին*: - 583. ...զի որք զպատիժ այսմ կենացս ակն ունին առնուլ՝ *երկնչին* ի չարեաց կամ սակաւ առնեն...: - 698. ...իսկ որ յանմերձ ունիցին ակն, յումեքէ ոչ *երկնչին*: - 698. Երրորդ, զաի դատաստանին որ ամենեցուն *երկնչիլ* տայ ի մեղաց...: - 698. Արդ՝ եթէ ապականացո՛ւ էր սա, ո՛չ *երկնչէին* ի սմանէ դևք. որպէս և ո՛չ յանասնոց և յանշնչից. ապա ուրեմն անապական է խաչն: - 734. Նա՛խ՝ տեսանեն զմարդկութիւնն զի *երկիցեն*. և մի՛ զաստուածութիւնն զի մի՛ խնդասցեն. զի սրտմտութեամբ հայի ի մեղաւորս. - 741. Կամ լինէիր անհոգ որպէս ենովք և եղիա որ այնպէս անհո՛գ են, որք ոչ ի մահու և ո՛չ յայլ ինչ պատահմանէ *երկնչին*: - 762. Ո՛չ է իշխանութիւն ի վերայ երկրի որ համեմատեսցի նմա որ եղև. զի ո՛չ յումեքէ *երկնչիցի*: - 765. Այսպէս և ի նաւորդսն զկնի վշտաց նաւաբեկութեանն ցնծան յոյժ. վասն զի *երկեա՛ն* յոյժ: - 765

ԵՐԿՈՒՈՐԵԱԿ + Եթէ ըստ մեզ կարծէք զծնունդն, պիտոյանայ երկուորիս և գործիս հօր. լիցի և այրութիւն և իգութիւն յաստուած. և լիցին որդիք *երկորեակք* էրեց և կրտսեր: - 52

ԵՐԿՈՒՈՐԻ + Եթէ ըստ մեզ կարծէք զծնունդն, պիտոյանայ *երկուորիս* և գործիս հօր. լիցի և այրութիւն և իգութիւն յաստուած. և լիցին որդիք երկորեակք էրեց և կրտսեր: - 52

ԵՐԿՈՒՈՒԹԻՒՆ + Զի միաւորեալն ո՛չ բաժանի. վասն զի միութիւնն եբա՛րձ *զերկուութիւնն*: - 83

ԵՐԿՉՈՏ (տեքստում նաև՝ **ԵՐԿՆՉՈՏ**) **+** Զի ասեն եթէ՝ ոգի արուին է՛ փոյթ և քաչասիրտ. իսկ կին՝ ողորմած և *երկչոտ*: - 246. Որ բազում անգամ բանայ և խփէ՝ *երկչոտ* է և թոյլ: - 246. Որ արագ ընթանայ և զսպէ զինքն՝ և զերեսն կորակնէ՛ և զբոլոր մարմինն կծկէ՛, *երկնչո՛տ* է և ըռիշտ և աղուեսաբարոյ: - 247. Չորրորդ՝ ըստ բարուցն տեսանէ ոք. զի ա՛յլ է երազ արի մարդոյ, և այլ *երկչոտին*. ա՛յլ գիճասիրին, և այլ պարկեշտին: - 268

ԵՐԿՉՈՏՈՒԹԻՒՆ + Զի սրտիւն ապրին մարմնակեր գազանք. և հեշտ ցանկութեամբ բազմածին կենդանիք աճեն. և *երկչոտութեամբ* ապրին նապաստակք և տկարք ի հզօրից...: - 563

ԵՐԿՊԱՌԱԿՈՒԹԻՒՆ + ...և նորոգեցին զթուլութիւն և *զերկպառակութիւն* ինչ եկեղեցւոյ. և հաստատեցին զիրս կանոնականս **բժան** գլխոց: - 544-545

ԵՐԿՍԱՅՐԻ + Եւ սոքա են սուր *երկսայրիք* տուեալ ի ձեռս քահանայից զինուորաց քրիստոսի. զի յաջ և յահեակ հարցեն. այսինքն զսատանայ և զչարսն ի մարդկանէ որք հակառակին բարեաց: - 538-539

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾ + Յոռի. զի հօրե՛ն *երկրագործք* և մշակք զցորեան և զգինի, յըշտեմարանս ժողովեալ. զի թ հոռի՝ մո՛ւտ է աշնան: - 200. Ութերորդ՝ մշակութիւն աստուծոյ. այսինքն անմահ տնկոցն *երկրագործ* և պահապան: - 279. Նա՛խ՝ *երկրագործք*, այգէգործք, հովիւք, և սոյնպիսիք: - 375. Եօթներորդ՝ երկաթն շինականա՛ց է գործի և *երկրագործա՛ց* անարժան վարկաւ: - 415

ԵՐԿՐԱՅԻՆ + Եւ զաստեղսն և զշունն ջրային. և *երկրային* և երկնային: - 54. Իսկ որպէս հոմանուն ձայն, զի հաւասարապէս հաղորդի որոց կոչինն. որպէս խոյ երկնային և *երկրային* և ջրային. զի ո՛չ առաւել և ո՛չ նըւազ կոչին. այլ հաւասարապէս: - 89. Ա՛յս է՝ մեղք հպարտութեանն որ է *երկրային* ախտ, ծանրացոյց և

ընկէց յերկիր: - 148. Իսկ զգալի լոյս դարձեալ բաժանի յերկնայինս և *յերկրայինս*: - 185. Իսկ *երկրային* լոյս՝ է ճրագն և պայծառ օդն և լոյս աչաց: - 185. Վեցերորդ՝ զի նա՛ զպարգևս *երկրային* խոստանայր առնողացն զպատուէրս. և քրիստոս զերկնայինն: - 442. Խրա՛տ է լոյս հոգւոյ առ ի յունել զհոգին. որ *յերկրայինս* և ի մարդկայինս ո՛չ շաղախի: - 582. Եւ այլք ոմանք ասացին թէ՝ մարմինք մարդկան ո՛չ լինին *երկրային*, այլ երկնային. - 720

ԵՐԿՐԱՉԱՓ + Նշանակէ՛ ըստ փիլոնի, զի անմարմինքն մինչև յերեքն հասանին. որպէս *երկրաչափքն* գրեն նիշ՝ գիծ՝ երևոյթ. ա՛յս է իմանալեացն չափ: - 344

ԵՐԿՐԱՍԷՐ Տասն զօրութիւնք հոգւոյ և մարմնոյ զանգիտօղք և *երկրասէրք*: - 380

ԵՐԿՐԱՒՈՐ + Նա՛խ, զի ըստ սոցա ոչինչ է զանազանութիւն մշտնջենաւորացն և փոփոխականացն. որք են երկնայինք և *երկրաւորք*. զի նոքա միա՛յն են ի հարկէ, որք միշտ նոյնպէս ունին. որպէս հրեշտակք անմահք. և լուսաւորք երկնից. և ջերմութիւն հիոյ: - 8. Իսկ *երկրաւորք* մերթ այսպէս և մերթ այնպէս. լինին և ո՛չ լինին. որպէս մարդ, ձի, ծառ, և այլն: - 8. Եւ դարձեալ՝ հոգին որ ի հօրէ ելանէ և կայանայ յորդի. և ի ձեռն որդւոյ իբր զհայրական բարի ամենայն գոյիցս բաշխի երկնաւորաց և *երկրաւորաց*. նախ քան զմարմնանալն՝ և ի մարդեղութեանն: - 61. Պարտաւորեցան ըստ մարդապաշտութեամբ ո՛չ միայն *երկրաւորքս*՝ այլ և երկնայինքն: - 67. Տասներորդ՝ զի թէ նա վասն բնակութեանն երկրպագելի է և աստուած, ո՛չ միայն եղիցի նա՛ աստուած, այլև ամենայն երկնաւորք և *երկրաւորքս*. որք բնակեալ ունին զաստուած և կոչին անուամբ աստուածք: - 67. Ո՛չ ասի հողեղէն և երկրեղէն վասն հողեղէն մարմնոյն. այլ միշտ յերկնից մարմնով իւրով. և ստեղծիչ հողեղինաց և *երկրաւորաց*: - 78. Ընդէ՞ր ապա նա միա՛յն երկրպագի յերկնաւորաց և *երկրաւորաց*: - 95. Եւ ո՞րպէս երկիր պագանեն նմա երկնաւորք և *երկրաւորք* և սանդարամետականք. և ամենայն լեզու խոստովան լիցի թէ տէր է յիսուս քրիստոս ի փառս աստուծոյ հօր: - 99. Խոստովանեալ յերկնաւորաց և *յերկրաւորաց*. և հաստատեալ սուրբ գրոց վկայութեամբ որպէս ցուցաւ: - 101. Նախ՝ զի բանականն առ *երկրաւորս* և բազում ճշմարտութեամբ կատարի: - 122. Ասեմք եթէ՝ նոքա երեքեան դասքն՝ այսինքն աթոռք՝ քերօբէք՝ և սերօբէք՝ միակարգ միապատիւ և գերազանց էութիւնք են. զի անընդմիջաբար յաստուծոյ ամենայն լուսափայլութիւնք իմաստք և շնորհք ի նոսա հեղանին համակարգապէս. և ապա նոքօք յայլ ամենայն գոյս երկնաւոր և *երկրաւոր*: - 135. Իսկ դևք զանհաստատսն մտօք՝ ի ստորևս քարշեն և յերկիր կործանեն *զերկրաւորս* խորհելով. և ընդ ինքեան ի յատակս դժոխոց մերժեն: - 152. Իններորդ՝ զերկնային և *զերկրաւոր* միտս մարդկան առ հասարակ լուսաւորէ՛: - 185. Վասն է՞ր զերկնայինսն կատարեալ ստեղծ աստուած, և *զերկրաւորքս* ըստ կարգի յաւուրս վեց: - 192. Իսկ *երկրաւորքս* ժամանակեայ. և ժամանակն կարգ ունի, առաջին՝ միջին՝ և վերջին: - 192. Իսկ որ *զերկրաւորքս* ըստ կարգի, ամենագութ մարդասիրութեանն է երևումն. ո՞րպէս խնամով զպէտս մարդկան յայնքան աւուրս կատարեաց: - 192. Հինգերորդ՝ զի մարդն տէր և իշխա՛ն է *երկրաւորացս*, գիտասցէ ըստ կարգի զիշխանութիւնն իւր ուղղել. և մի՛ անկարգ և անիրաւ: - 192. Եւ է՛ գործի իմացման նոցա՝ ձեռք և մատունք. և ենթակայ՝ նիւթք *երկրաւոր*: - 269. Երկրորդ՝ ըստ պատւոյն. զի այս երկնային և վերուստ իջեալ. իսկ այնոքիկ *երկրաւոր* և շնչաւոր որպէս ասէ առաքեալն: - 269. Որպէս յարելով զինքն *յերկրաւորս*՝ լինի ստորև քան զաշխարհս: - 274. Եւ ա՛րդ՝ հեռանալոյ մեզ ի դրախտէն կենաց վերջին ամուսնութիւնն եղև. զա՛յն նախ պա՛րտ է թողուլ, և ապա՛ *յերկրաւոր* հոգւոց և տառապանաց հեռանալ: - 281. Նա՛խ՝ զի յաներևոյթ կեանսն և ի հանդերձեալն յուսացաւ. և արհամարհեաց *զերկրաւորս* որ տեսանի...: – 288-289. Իսկ աբրահամուն յետ նորա և *երկրաւոր*: - 301. Եւ հանել զկօշիկս յոտից, այսինքն ի վերջին խորհրդոց *յերկրաւորս* մերժեցեալ: - 331. Իսկ վերջին խորհուրդ է, յորժամ վասն հարկաւոր պիտոյից կերակրոյ և հանդերձի՝ *յերկրաւորս* հպիմք: - 331. Վեցերորդ՝ անդ *երկրաւոր* խոստմունք. և աստ երկնային: - 353. Իսկ իշխանութիւնն *երկրաւոր*, վասն որոյ բացաւ երկիր և եկուլ զդադան: - 381. Եւ *երկրաւոր* իշխանաց՝ զերկիր: - 381. Օրհնութիւնն աստուծոյ բաժանի յերկուս. որ է՛ երկնաւորաց և *երկրաւորաց*. որ է՛ հոգևոր և մարմնաւոր. անցաւոր և անանց: - 403. Երկրորդ՝ նա *երկրաւոր* թագաւոր. և քրիստոս երկնաւոր: - 442. Ութերորդ՝ նշանակէ՛ զչորս տարբերութիւն փրկելոցս նովաւ. այսինքն երկնաւորք և *երկրաւորք*, կենդանիք և մեռեալք: - 493. Ոմանք ասեն թէ աւանդիլ հոգւոյն քրիստոսի, աւազակն եմուտ *յերկրաւոր* դրախտն ուստի ել ադամ. և չէ՛ հաւանելի. զի անդ մարմնովն եմուտ յետ յարութեանն: - 495. Եւ այլք ասեն թէ՝ խ օր *յերկրաւոր* դրախտին եկաց ինքն և յարուցեալքն ընդ նմա. և մխիթարեաց զեղիա և զենովք: - 521. Զսէրն որ առ աստուած պարտ էաք, փոխե՞մք առ *երկրաւորս* և ի մեղս: - 564. Երկրորդ ի խոտորումն *երկրաւորաց.* որպէս ասէ պօղոս «մովսէս ուրացաւ կոչիլ որդի դստերն փարաւոնի. լաւ համարեցաւ զչարչարիլն», և այլն: - 580-581. Ողորմութիւն է որով *երկրաւորքս* շահին երկնաւորօքն: - 584. Եւ յերկինս ասելովն, Նախ

ցուցանէ թէ՝ ո՛չ են *երկրաւոր* ինչ: - 586. Երկրորդ՝ մարմնովն տիրեաց ցանկութեանցն *երկրաւոր*՝ և իշխանացն դիւաց. և մարմնովն իւր կոխեաց և հալածեաց զայն որ ասէր «ինձ տուեալ է այս ամենայն»: – 711. Այլ քրիստոսի երկիր պագանեն ամենայն երկնաւորք և *երկրաւորք* և ամենայն հոգիք սրբոց: - 711. Բուրվառն ոսկի և խունկն՝ այսինքն զի զաղօթս *երկրաւորաց* սուրբքն և հրեշտակք մատուցանեն քրիստոսի: - 713. Եւ զգործս բոլոր մարմնոյ յերկրի հաստատեցաք. թէ երկնաւոր թէ *երկրաւոր*: - 714. Դարձեալ, ծառ կենա՛ց է աստուածածին կոյսն մարիամ բղխեալ յարմատոյն յեսսեայ. երկնուղէշ զարգացմամբ մշտասաղարթ կուսութեամբ ծաղկեալ և պայծառացեալ հոգւոյն սրբոյ եկաւորութեամբն. և պտղաբերեալ մեզ անմահ պտուղ զբանն մարմնացեալ. յորմէ վայելեալք երկնաւորք և *երկրաւորք* ի շնորհաց նորին զյաւիտենից կեանսն ժառանգեցաք: - 768

ԵՐԿՐԱՔԱՐՇ + Զոր թէ ընկենու ոք, լինի *երկրաքարշ* մարդ և մեղաւոր. և մինչ զղջացեալ դարձեալ ըմբռնէ յետոյ, լինի պատճառ կանգնելոյ և փրկութեան: - 332

ԵՐԿՐԵՂԷՆ + Ո՛չ ասի հողեղէն և *երկրեղէն* վասն հողեղէն մարմնոյն. այլ միշտ յերկնից մարմնով իւրով. և ստեղծիչ հողեղինաց և երկրաւորաց: - 78. Երկիր և *երկրեղէնքն*: - 342

ԵՐԿՐՈՐԴԱԲԱՐ + Այլ այս *երկրորդաբար* հոսումն է յառաջին բարւոյն. այսինքն յաստուծոյ: - 47. Եւ դու ընդ է՛ր ասես լինել ինձ ըստ մարդկան *երկրորդաբար* բարի. զի աստուածութեամբս եմ ընդ հօր ծայրագոյն բարի: - 47. Իսկ ի հրեշտակս և ի մարդն՝ այլակատար և *երկրորդաբար*: - 138

ԵՐԿՐՈՐԴԵՄ + Եւ լուսաւորիչն մեր զնոյնս *երկրորդէ*: - 147. Նախ՝ յորժամ սերօբէն ասէր սուրբ, և միւսն *երկրորդէր* զնոյն. և սա՛ լռեաց զփառաբանութիւն ընկերին *երկրորդել* աստուծոյ, թէ փառքն ի վերայ իւր անկանի և աստուածանայ որպէս ասաց պօղոս: - 147. Չորրորդ՝ զի օր զնա ո՛չ *երկրորդէ*: - 193. Երրորդ՝ զի նոր բան ինչ ո՛չ պատմեաց. այլ զոր ինչ ուսաւ ի սաւուղայ՝ *երկրորդեաց* նմա: - 430. Որպէս դաւիթ ասէ յառաջագոյն. և պետրոս զնոյն ի գիրս գործոց *երկրորդէ*՛ «մարմին նորա ո՛չ ետես զապականութիւն». ապա ուրեմն անապակա՛ն է մարմինն սուրբ: - 499. Նախ՝ մարգարէն եսայի ասէ, և առաքեալն զնոյն *երկրորդէ*՛: - 698. Եւ դաւիթ զնոյն *երկրորդէ*...: - 699

ԵՐԿՐՊԱԳԵԼԻ - Ա՛րդ եթէ *երկրպագելի* և աստուած՝ և այս վասն բնակութեան աստուծոյ, ապա ուրեմն եղեալ առ ժամայն աստուած և օտար ըստ բնութեան: - 67. Տասներորդ՝ զի թէ նա վասն բնակութեանն *երկրպագելի* է և աստուած, ո՛չ միայն եղիցի նա՛ աստուած, այլև ամենայն երկնաւորք և երկրաւորքս. որք բնակեալ ունին զաստուած և կոչին անուամբ աստուածք: - 67. Ա՛րդ՝ ո՛վ բաժանօղք, ո՞ր բնութիւն է ի քրիստոս *երկրպագելի*: - 68. Իսկ թէ առանձնապէս մարդոյն, ահա նո՛ր իմն և առժամայն մուծանես աստուած՝ հրեշտակաց և մարդկան *երկրպագելի*: - 70. Նախ՝ զի յարացոյցն պարզ է՝ և *երկրպագելի*՝ և անապական՝ և անփոփոխ: - 112. Իսկ տարերքն ո՛չեն պարզ. և ո՛չ *երկրպագելի*. և ո՛չ անապական. և ո՛չ անփոփոխ: - 112. Դարձեալ խաչն *երկրպագելի*, և խաչ չարչարանաց մարդկան: - 441

ԵՐԿՐՊԱԳԵՄ + Զի թէ աստուածութեանն, հրէաբա՛ր *երկրպագես*: - 68. Իսկ թէ մարդկութեանն միայն, անկա՛ր ընդ մարդապաշտ հայհոյութեամբ. և փոխանակ արարչի՝ արարածո՛յ *երկրպագեցեր* ընդդէմ աստուածային օրինացն: - 68. Ընդէ՞ր ապա նա միա՛յն *երկրպագի* յերկնաւորաց և երկրաւորաց: - 95. Երրորդ՝ զի ամենայն ազգ ի մի կողմ *երկրպագէին*. և յետոյ քրիստոնեայք յարևելս: - 395. Երկրորդ՝ նշանակէ զերկրպագութիւնն հրէից. որ յամենայն կողմանց շուրջ յէեմ *երկրպագէին*: - 395. Ա՛րդ՝ յորժամ կենդանի էր դառնութեամբ և սգով իջոյց ի գերեզման. այժմ մեռելո՛յն *երկրպագէ*: - 429. Չորրորդ՝ ընդէ՞ր հաւանեցաւ աստուածս կոչել զինքն և *երկրպագել* նմա. զի նա մա՛րդ էր: - 429. Քանզի, սաւուղ փոխանակ պատուելոյ խորհէր դաւթի չարիս. և որդիքն սաւուղայ որդւոյն դաւթի փոխանակ *երկրպագելոյ*, ասէին (եկա՛յք արկցուք փայտ ի հաց մարմնոյ նորա, և ջնջեսցուք զյիշատակս նորա:) – 436. Այլ համբարձումն նշանակէ՛ ի միտս համայն բարձր քան զամենայն դասս իմանալեացն. զի նմա՛ *երկրպագեն* ամենայն երկնայինքն. և անդր քան զտեղի տիրամօրն. զի ի միածին որդւոյ իւրմէ խնդրէ զփրկութիւն մարդկան: - 519. Երրորդ՝ ի լեառն ծիթենեաց տեսին զտէրն ելեալ յերկինս՝ *երկրպագեցին* նմա: - 528. և յարևելս *երկրպագեմք* ուստի ակն ունիմք գալստեան փրկչին. որպէս լուսանցն յարևելից: - 613-614. Ապա ուրեմն պա՛րտ է յորժամ յիշատակեմք զհոգին սուրբ ամենայն ուրեք՝ խաչակնքել զդէմս և *երկրպագել*: - 625. Զի՞նչ է որ զառաւօտու քարոզն՝ այսինքն *զերկրպագեմքն*, և զՊատարագին գոհութիւնն, և յերեկոյն զՅասեալքս ի ժամն, աղօթից ձևով ասէ սարկաւագն: - 626. Կամ լինէիր պատուեալ որպէս զյովսէփ. որում *երկրպագէին* եգիպտացիքն որպէս աստուծոյ: - 761

ԵՐԿՐՊԱԳՈՒ + Նախ ի պարծանս հաւատացելոց զի բերկրեսցին *երկրպագուք* խաչին: - 732

ԵՐԿՐՊԱԳՈՒԹԻՒՆ + Դարձեալ՝ տապանն չորեքկուսի՝ է՛ սուրբ խաչն քառակուսի. որ ժողովէ՛

յերկրպագութիւն իւր յամենայն ազգաց և լեզուաց: - 294. Երկրորդ՝ մովսէս քարոզէր ժողովրդեանն թէ՝ աստուած հարցն ձերոց առաքեաց զիս. և *յերկրպագութիւն* նմա հրաւիրէր: - 328. Երկրորդ՝ նշանակէ *զերկրպագութիւնն* հրէից. որ յամենայն կողմանց շուրջ յեէմ երկրպագէին: - 395. Ըստ այնմ, «զամենայն ազգս զոր արարեր» այսինքն հրեշտակք և մարդիկք, կամ մարդկան ամենայն ազգ և ամենայն լեզուք, գայցեն ի կատարածի *յերկրպագութիւն* քրիստոսի. և անեզր յաւիտենիւ փառաւորեալ օրհնեն զնա: - 529

ԵՐՄԷՍ (տ. ՀԵՐՄԷՍ) + Իսկ շաբաթն որ է՛ **է** օր՝ կոչեցաւ յեօթն մոլորակաց: Զի հինքն զեօթն մոլորակսն՝ է տուն աստուածոց կոչէին... Զզօհալն Կռօնոսի. Զմուշթարին Դիոսի. Զմառեխն Արէսի. Զարեգակն Իլիոսի. կամ Զևսիլոսի. Զօհրայն. Ափրոդիտեայ. Զօտարիտն *Երմեսի*. Զլուսինն Սելինի: - 190. Եւ *զերմեսին* չորեքշաբթի: - 190

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ - Վեցերորդ՝ զի սաղիմայ ասէ՝ որ է՛ *երուսաղէմ*. և թարգմանի խաղաղութիւն: - 302. Եւ սրբութիւն սրբոցն ի յարևելք. զի *երուսաղէմ* ՝ կողմ արևելից է նոցա. և սրբութիւնն ի մէջն. և սրահն յարևմուտս. որպէս մերս եկեղեցի: - 343. Զի տէր մեր ի հիւսիսո՛յ կողմ *երուսաղէմ* խաչեցաւ: - 360. Եւ որպէս ի տաղաւարքն կողերս՝ տերև՝ և ոստ մատուցանէին. զնոյն և քրիստոսի մատուցին յաւուրն ողոգոմեան ի գալուստ նորին *յերուսաղէմ*: - 374. Որ նշանակէր՝ «աստուած ի հարաւոյ եկեսցէ» ի թագաւորի և քահանայի ցեղէն. զի բեթլէհէմ հարաւ է *երուսաղէմի*: - 379. Երկրորդ՝ նշանակէ զերկրպագութիւնն հրէից. որ յամենայն կողմանց շուրջ *յերուսաղէմ* երկրպագէին: - 395. Այլ *երուսաղէմ* լեառն է և դաշտ, յանձրևոյ ոռոգի. իբր թէ խնամօքն աստուծոյ լինի անձրև աւելի և նուազ, ի ժամու և տարաժամու ըստ արժանեացն ձերոց: - 398. Երկրորդ՝ նշանակէր զքաղաքն *երուսաղէմ*. զի միայն ա՛նդ եղև մարգարէութիւն և օրէնքն. և սեղան աստուծոյ ի սիօն: - 421. Եւ յետոյ յամենայն աշխարհ եկեղեցի աստուծոյ և օրէնք և սեղան աստուծոյ կանգնեցան, և *երուսաղէմ* ցամաքեցաւ: - 421. Ա՛յն է որ կաղք և կոյրք ընդ դէմ դարձան դաւթի և անարգանօք ասէին՝ մի՛ մտցէ դաւիթ ի քաղաքս. որ նա՛ ինքն է *երեսուղէմ*. որ եղև տուն տեառն: - 431. Դաւիթ էառ *զերուսաղէմ* և շինեաց իւր տուն. և տէրն զվերինն *երուսաղէմ*, և ետ իւրայնոցն զխաղաղութիւն: - 438. Դաւիթ երիցս սուգ էառ մեռելոյ. և տէրն ի վերայ *երուսաղէմի* և ի գերեզմանն ղազարու և մեծ ի խաչն: - 438. Այլ որ հրամայեցաւ սիմէի ոչ ելանել *յերուսաղէմէ*. և յորժամ ել մեռաւ: - 439. Տասներորդ՝ ի սելով օծաւ և *յերուսաղէմ* թագաւորեաց: - 441. Մետասաներորդ՝ փողով և ցնծութեամբ ել *յերուսաղէմ* : - 441. Նա՛խ՝ զի մի՛ զարհուրեսցի *երուսաղէմ* տեսեալ զսուրն որ կոտորեաց զնոսա: - 446. Երկրորդ՝ զի իջցէ ի գերեզման և մի՛ տեսցէ զչարիքն որ ի ձեռն նաբուգոդոնոսորայ գալո՛ց էր ի վերայ *երուսաղէմի*. որպէս յայտ է ի պատմութիւնն: - 446. Թագաւորք յուդայ նստան *յերուսաղէմ*. Ռոբովամ. Աբիա. Ասափ. և այլ թագաւորք **իբ**: - 446. Տևեալ ամս ն. մինչ ի սեդեկիա որ գերեցաւ ի բաբիլօն. և հրձիգ եղև տաճարն և *երուսաղէմ*: - 446. Եւ յետ գերութեանն իսրայէլի անցեալ ամք ճլե, ել արքայն բաբիլացւոց նաբուգոդոնոսոր ի վերայ *երուսաղէմի*. ի **ժ** ամի թագաւորութեանն յովակիմայ. և էառ հարկ ի նմանէ. և զմեծ մասն սրբութեանց տաճարին աւերեաց: - 447. Եւ յետ գ ամի՝ կրկին անգամ ել *յերուսաղէմ*, զյեքոնիա և զեզեկիէլ գերի վարեաց: - 447. Եւ յետ **թ** ամի՝ դարձեալ ել *յերուսաղէմ*, և թ ամ պաշարեաց զքաղաքն ի սով սաստիկ: - 447. Եւ յետ **ե** ամսոյ՝ նաբուզարդան դահճապետն հրձիգ արար *զերուսաղէմ* և զտաճարն և զտուն թագաւորացն. և զպարիսպն կործանեաց. և զսիւնսն պղնձի և զաւազանն և զամենայն կահ պղնձի և արծաթի տարաւ ի բաբիլօն: - 447. Կիւրոս յառաջին ամի թագաւորութեանն իւրոյ՝ արձակեաց ե բիւր զգերիսն *յերուսաղէմ*, սաղմանասար իշխանաւն. զի շինեսցեն զտաճարն: - 448. Եւ յետ եօթանասուն ամի շինւածոյ տաճարին՝ ապա արձակեալ նէեմի շինէ զպարիսպն *երուսաղէմի* ի **լբ** ամին արտաշէսի. որպէս ասէ գիրքն եզրի: - 448. Իսկ *յեմ* թագաւորէ՛ ռոբովամ որդի Սողոմոնի: - 452. Ռոբովամ թագաւորէ՛ *յերուսաղէմ* ամս **ժէ**: - 452. Յերկոտասան ամին սեդեկիայ՝ նաբուգոդոնոսոր քաղդէացի էառ *զերուսաղէմ* և զտաճարն հրձիգ առնէ: - 453. Այսպէս և կիւրեղ *երուսաղէմի*՝ համախոհ նմին: - 484. Հնգետասաներորդ՝ յա՛յտ է յայսմանէ. զի վասն տօնի տեառնընդառաջին առաքեաց յուստիանոս կայսրն *յերուսաղէմ* զօրս բազում երիցս անգամ, - 484-485. Եւ յառաջին ամին յօստոս էր հայրապետ *յերուսաղէմ*. իսկ յերկրորդն սուրբն մակար: - 485. Ապա վասն է՞ր *յերուսաղէմ* ասեն զդժոխքն՝ թէ է՛ այր դիւահոտ և ձայն աղաղակի և չարչարանք և այրեցումն չարաչար դիւաց լսելի լինի: - 504. Եւ կրկին սուտ. զի ուր զձուկն կերին՝ ի գալիլեայ յեզր տիբերիայ ծովուն էր դ աւուր ճանապարհ հեռի *երուսաղէմէ՛* և ի լեռնէն ձիթենեաց ուստի համբարձաւ քրիստոս: - 511. Չորեքտասաներորդ՝ այլ և ի գիշերի հրեշտակն տեառն էհան զզօրսն ռափսակայ. որ պաշարեալ էին *զերուսաղէմ* և փրկեաց զնոսա...: – 514. Առաջին ժողովն եղև ի նիկիայ սրբոց հարց. զկնի **յժը**՝ կամ **յլ** ամի ծննդեանն քրիստոսի. և ի **h** ամի թագաւորութեանն կոստանդիանոսի: Եւ Պատրիարգունք էին անդ, Արիստակէս հայոց... Մակար *երուսաղէմի*: - 542. Եւ Պատրիարգունք էին անդ,

Ներսէս հայոց. Կիւրեղ *երուսաղէմի*. Դամասոս հռոմայ. Նեքտառիոս կոստանդնուպօլսի: - 542. Յոբնաղ *երուսաղէմի*: - 542. Եւ հայրապետք էին անդ, Եւտիգէս *երուսաղէմի*: - 543. Եւ պատրիարգունք էին անդ, Եղիա *երուսաղէմի*: - 544. **Այլ և յառաջին ժողովն գ աթոռք ինքնագլուխք հաստատեցան: *Յերուսաղէմ* վասն գերեզմանին քրիստոսի: Եւ ի կիպրոս վասն գերեզմանին ղազարու: Եւ ի հայք վասն սուրբ լուսաւորչին գրիգորի**:- 549. Եւ այս է սրբոյն կիւրղի որ *յերուսաղէմ*: - 572. Եւ թէ ոք ասիցէ, առանց ջրոյ գինի ո՛չ ըմպեն *յերուսաղէմ*: - 596. Եւ *յերուսաղէմ* եկեալ պատարագ մատոյց զիւրակա՛նն մարմին: - 607. Տասներորդ՝ զի դշխոյն հեղինէ որ շինեաց զսուրբ յարութիւնն *յերուսաղէմ*...: – 617. Այն է՝ յորժամ դաւիթ զտապանակ ուխտին հանէր *յերուսաղէմ*, **է** դաս պարուց որք են քահանայից դասք. և սրինկ. և փողք. և քնար. և այլն: - 645. Եւ զփոքր կարգն մեծն կիւրեղ *երուսաղէմի* հայրապետն. է՛ սկիզբն **բ** շաբաթի, և աւարտն ի **ե** շաբաթի: - 651. Իսկ զկանոն ջրօրհնէից՝ սրբոյն բարսղի է արարեալ յեօթն ամի հայրապետութեան իւրոյ *յերուսաղէմ*. զի անդ հանդիպեցաւ: - 658. Իսկ խոսրով թարգմանիչ եբեր ի հայս. որ գնացեալ էր *յերուսաղէմ* հրամանաւ սրբոյն սահակայ: - 658. Իսկ վասն տեառնականին և աղօրհնէիցն, սուրբն յոստո՛ս է արարեալ. որ չորրորդ եպիսկոպոս էր *յերուսաղէմ* յառաքելոյն յակոբայ: - 659. Ա՛րդ՝ ծնանի ի բաբելօն ի ցեղէն դանայ. և եկեսցէ *յերուսաղէմ* և թլփատեսցէ զինքն: - 707. զոսա ասեն հրէայքն ելանել ի կատարածի և գալ *յերուսաղէմ*: - 708. Ընդ երևիլ նեռինն և թագաւորելն *յերուսաղէմ*, եկեսցեն ենովք և եղիա որպէս ասէ մաղաքիա և դարձուսցեն զսիրտս հարց յորդիս. - 709. Որ և յետ այնորիկ սպանցին ի նեռնէն *յերուսաղէմ*. և անկեալ լիցին մարմինք նոցա ի հրապարակս զերիս տիւս և զերիս գիշերս: - 709. Ուր ինքն տէրն խաչեցաւ և յարեաւ. և սոքա ամենեքեան ծոր յովսափաթու կոչին, որ յերկու ծորի մէջն է *յերուսաղէմ*: - 737. Նա՛խ՝ զի տեղիք դատաստանին պա՛րտ է զի ի հասարակ վայրի լիցի և *երուսաղէմ* է՛ մէջ աշխարհի: - 738. Երկրորդ, զի դատաստանն պա՛րտի յայտնի լինի. այլ՝ արդ՝ *երուսաղէմ* է՛ առաւել յայտնի վասն փրկութեանն որ անդ կատարեցաւ: - 738

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԱՑԻ - Քանզի ո՛չ կարէին ի միում աւուր յերկոսեան ուխտսն կատարել զտօնսն հեռի գոլով ի միմեանց. *երուսաղէմացիքն* այսր աղագաւ փոխեցին. և փոքր փոքր աճմամբ ընկալան և ա՛յլ եկեղեցիք զնոյն: - 482

ԵՐՋԱՆԻԿ + Երկրորդ՝ խոստովանութիւն է և վկայութիւն. իբր թէ բարի ես բնութեամբ. *երջանիկ*. և այլն: - 406. Երրորդ խոստովանութիւն և վկայութիւն է. իբր բարի՛ է. *երջանի՛կ* է. անմա՛հ է բնութեամբ և այլն. որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 624. Այլ և *զերջանիկ* գաղափարօղսդ մաղթեմ. որք ընդօրինակէք զգիր հարցմանցս այսորիկ, գրել և զսակաւ յիշատակս այսոցիկ: - 773

ԵՐՋԱՆԿՈՒԹԻՒՆ + Վասն թշուառականին ի բաց մերժի *երջանկութիւնն*: - 491. Որպէս ասեն վարդապետք, այնքան եղիցի *երջանկութիւն*, ուր ոչ ինչ եղիցի չար, և ոչ ինչ ծածկեսցի բարի: - 765

ԵՐՐ + Եւ ի ներքինն անցեալ՝ գիշեր. զի գարշեցո՛յց *զերր*. որ է օդ և երես երկրի: - 190. Եւ գիշեր, զի գարշանա՛յ *երր*, որ է օդ: - 196

ԵՐՐԱԿԻ + Տասներորդ՝ զի գոյք ամենայն տարրորշին *երրակի*: - 169. Դարձեալ զօրութիւնք հոգւոյն բաժանին *երրակի* ըստ երից ներգործութեանցն. որ է՛ կենդանանալն. զգալն. և բանաւորիլն: - 249. Եւ այս լինի *երրակի* ըստ երից մասանց հոգւոյն: - 561

ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ + Նախ՝ որք աստիճան դնեն *Երրորդութեանն*. և ի յայլումն ասեն զհոգին. որպէս պատահումն: - 29. Տասներորդ՝ Վկայութիւնք վասն համագոյ *Երրորդութեանն* տասն գլխով: - 30. Հինգերորդ՝ Հայր և Հոգի ո՛չ մարմնացեալ. թէպէտ մի բնութիւն է *երրորդութեանն*: - 30. Երկոտասաներորդ՝ Ընդդէմ նմին *երրորդութեանն* ունի: - 30. Եւ սոքա ուրանան *զերրորդութիւն* անձանցն ի միում բնութեան: - 34. Պատասխանեմք թէ՝ անծնելութիւնն և կամ ծնելութիւնն ո՛չ ասի միայն աստուածութիւն. զի աստուածութիւնն հաւասա՛ր է *Երրորդութեանն*: - 38. Այլ ա՛յս է լուծումն, զի յորժամ լսես թէ մի է աստուած, զընդ աստուած ասելոյն՝ *զԵրրորդութիւնն* իմացիր. զի ո՛չ է առանձին, այլ հասարա՛կ է աստուածութիւնն: - 47. Եւ դարձեալ՝ *զԵրրորդութիւնն* աստ յայտ առնէ: - 47. Եւ ի տնտեսականն. որպէս Աստուած փրկիչ. կամ արդարութեան. կամ խաղաղութեան. կամ աբրահամու. կամ իսահակայ և այլն. և այս հասարա՛կ է *Երրորդութեանն*: - 49. Չորրորդ՝ զիա՞րդ ինքն կարգի ի թիւ *Երրորդութեանն*. ըստ այնմ՝ «մկրտեցէք յանուն հօր և որդոյ և հոգւոյն սրբոյ»: - 51. Եւ այլք աստիճան դնեն *Երրորդութեանն* և անւանեն արարիչ՝ և գործակից՝ և պաշտօնեայ: - 51. Իսկ այլ բազում օրինակ *երրորդութեանն* ասացաւ ի վերոյ յերեք համարն: - 53. Առ եօթներորդն ասեմք, եթէ՝ մատն աստուծոյ երբեմն նշանակէ *զերրորդութիւն* անձանցն...: - 62. Իսկ եթէ զանձն ասացիք բղխեալ, ահա **բ** անձն ասացիք հոգւոյն. մինն ի հօրէ բղխեալ, և մինն ի յորդւոյ. և այսպէս լինի *երրորդութիւնն* չորրորդութիւն: - 62. Երկրորդ հարցանեմ եթէ, *յԵրրորդութիւնն* մի է սկիզբն՝ թէ

բ: - 62. Քսաներորդ՝ այսպէս *Երրորդութիւնն* լինի չորրորդութիւն. և թիւ և աւելած եղեալ ի բնութիւնն և ի դէմքն. եթէ ա՛յլ է առանձնապէս մարդ և ա՛յլ աստուած: - 68. Զի թէ ի վերայ բնութեանն, **բ** կատարելութիւն մուծիք *յԵրրորդութիւնն*. զի *Երրորդութիւնն* մի բնութիւն է կատարեալ. և մի բնութիւն մարդոյ: - 68. Իսկ թէ ի վերայ անձինն, ահա *զԵրրորդութիւնն* չորրորդութիւն արարիք որպէս ասացաւ: - 68. Եւ դարձեալ՝ զի հաներ զբանն ի կազէ *Երրորդութեանն*. շարադասելով զմարդն ի տեղի նորին: - 69. Յորմէ և մարտ ի մէջ *Երրորդութեանն*: - 70. Եթէ մի է առհասարակ բնութիւն *Երրորդութեանն* և ո՛չ բաժանեալ, ո՞րպէս իմանամք զբանն միայն մարմնացեալ. և ո՛չ զհայր և զհոգի: - 74. Երրորդ՝ զի մի՛ *Երրորդութիւնն* մարմնացեալ երևեսցի: - 76. Զի բնութիւնն հասարա՛կ է. և մայր նորին՝ *Երրորդութեանն* լիցի մայր: - 76. Զի՞նչ է ասելն աստուածաբանին, այլ և այլ ընդ նմին *Երրորդութեանն* ունի. քանզի՝ անդ այլ ոմն է և այլ. զի մի՛ զդէմսն խառնակիցեմք: - 80. Զբանս զայս չարափառքն այսպէս մեկնեն, թէ միութիւն բանին ընդ դէմ է միութեան *Երրորդութեանն*. զի անդ բնութիւնն մի՝ և գ անձինք. իսկ աստ **բ** բնութիւն և մի անձն: - 80. Զի սա ընդ դէմ վասն մի բնութեանն ասէ որ *յԵրրորդութիւնն* է և ի անօրէնութիւնն բանին. սոքա զընդդէմն վասն բաժանմանն իմանան: - 80. Նախ այսպէս, ասէ թէ բաժանմունք որ *յԵրրորդութիւնն* է, ո՛չ է հնար միաւորութեան. զի ա՛յլ ոմն է և ա՛յլ: - 80. Դարձեալ՝ զի ասէ թէ, ա՛յս միաւորութիւնս որ ի քրիստոս է, ո՛չ է իբրև զայն որ *յԵրրորդութիւնն* է. զի անդ միութիւն է, բայց բաժանումն անձանց: - 80. Ապա և *Երրորդութիւնն* է միաւորեալ ըստ քեզ: - 86. Ապա ո՞րպէս է *Երրորդութիւնն* յատկացեալ՝ եթէ ոչ անձամբ: - 86. Իսկ թէ զաստուածայինն բնութիւն, ահա՛ *զԵրրորդութիւնն* ասէք մարմնացեալ. զի բնութիւնն հաւասար է երից անձանցն: - 89. Իսկ թէ զմարդկային բնութիւնն պաշտէք, եղէք կռապարիշտք. և նո՛ր և եղական ոմն աստուած մուծանէք *յԵրրորդութեանն* կարգ: - 90. Վասն սէ՞ր կոչեմք *Երրորդութիւն*. և Հայր. և Որդի. և Հոգի սուրբ: - 101. Նոյնպէս և ասելն՝ *Երրորդութիւն*. սովին թըւով բացայայտի: - 105. Երրորդ՝ հասարա՛կ է ի *յԵրրորդութիւնն* միութիւնն սուրբ. զի մի է հայր. մի որդի. մի հոգի: - 106. Վասն է՞ր ասեմք *Երրորդութիւն*: - 107. Նոյնպէս և *Երրորդութիւնն* կատարեալ է. Հայր և Որդի և Հոգի սուրբ: - 107. Իսկ *Երրորդութիւն* կոչեմք՝ բաժանելով յերեք թըւոյն: - 107. Իսկ *Երրորդութիւն*, որ է՛ **գ** միութիւն. և մի *Երրորդութիւն*. այսինքն մի **գ**. և **գ** մի: - 107. Ուստի յա՛յտ է յորժամ ասեմք *Երրորդութիւն* աստուած. *Երրորդութիւն* անեղ. այլ ո՛չ ասեմք գ աստուած. կամ **գ** անեղ. այլ մի աստուած և մի անեղ: - 107. Երկրորդ՝ *Երրորդութիւնն* ցուցանէ զհամագոյութիւն երիցն. զի ո՛չ է առաջին և վերջին ի նոսա. այլ՝ զո՛յգ և համանգամայն: - 107-108. Երրորդ՝ *Երրորդութիւնն* ցուցանէ երիցն զմի հասարակ բնութիւն. որպէս ասեմք մարդ և մարդկութիւն. ծի և ծիութիւն. ընդդէմ արիոսի որ ասէ՝ երեք թիւն ունի երեք բնութիւն, ասեմք երից անձանցն մի բնութիւն: - 108. Իսկ ի *յԵրրորդութիւնն* ո՛չ է քանակ և չափ, և ո՛չ պատահումն, և ո՛չ գիտելի եղական մտաց: - 108. *Երրորդութիւն* հասարակ է. և աստուածութիւնն հասարակ: - 108. Ա՛րդ՝ ասեմք զհայր աստուած. և զորդի աստուած. և զհոգի աստուած. ապա կարե՞մք ասել զհայր *երրորդութիւն*. և զորդի *երրորդութիւն*. և զհոգին սուրբ: - 108. Ո՛չ ասեմք. զի աստուածութիւնն հասարակ է բնութեանն. իսկ *Երրորդութիւնն* հասարակ է անձանցն: - 108. Եւ զի անձամբ յատկացեալք են և բնութեամբ մի. վասն այն *Երրորդութիւն* ո՛չ ասի միոյ անձին. այլ աստուած կամ աստուածութիւն ըստ միութեան բնութեանն: - 108. Իսկ արձակապէս և գերազանցն՝ զնոյն անեղութիւն *Երրորդութեանն* բացորոշէ: - 113. Նախ՝ ի դէմս *Երրորդութեանն* և համաբուն իսկութեանն: - 134. Զի գիտեմք զդոսա ինն գոլ դասս ըստ սրբոյն դիոնիսեայ. և երիս երրեակս որոշեալ ի դէմս *Երրորդութեանն*: - 141. Նախ կոչի երկինք ամենասուրբ *Երրորդութիւնն*. զի անհաս բարձրութեամբ գերազանցեալ է յամենայն եղելոց: - 183. Հինգերորդ՝ երկին կոչի ամենասուրբ *Երրորդութիւնն* վասն լուսաւորութեան և անհաս բարձրութեանն յամենայն եղելոց որպէս ասացաւ: - 184. Եօթներորդ՝ *Երրորդութիւն* է աստուած: - 271. Ութերորդ՝ **գ** անձինք կատարեալք. և թէ մինն պակասիցէ՝ ո՛չ է կատարեալ աստուած. և մարդս *երրորդութեամբ* է կատարեալ. հոգւով և մարմնով և բանիւ. և թէ մինն պակասիցէ՝ անկատա՛ր է մարդն ասէ վարդապետն վարդան: - 271. Եւ այս չէ՛ ընդունելի. զի մարդն *երրորդութեանն* է պատկեր եղեալ որպէս ցուցաւ. և ո՛չ միայն որդւոյ և հոգւոյն սրբոյ: - 273. Վասն որոյ օրհնութեամբ ցրուեաց զնոսա ի վերայ երկրի, զի աճեսցին և բազմասցին և լցցեն զերկիր ծննդօք և շինութեամբ և բարեգործութեամբ ի փառս ամենասուրբ *Երրորդութեանն* ամէն: - 298. Տասներորդ՝ **գ** ափկիցն. *երրորդութեանն* հաւատով սրբել **զժ** զգայարանս հոգւոյ և մարմնոյ: - 339. Եւ **ժ** բան է՛ օրինացն. և **խգ** իրաւանցն. բովանդակն **ծգ**. խորհուրդ ազատութեան մերոյ հաւատով *Երրորդութեանն*: - 340. Երկրորդ՝ զի եօթնիցս եղև արժանի տեսլեան *Երրորդութեանն*. կրկին անգամ զհայր ի գիշերի. և կրկին զորդին ի տիւն. և հոգի աստուծոյ ի վերայ նորա երկիցս անգամ. և մի անգամ զիրեշտակն ետես: - 387. Նա՛խ՝ հաւատով ճանաչելն է *զԵրրորդութիւնն* մի բնութիւն, և ապա գործով սիրել զնա. որպէս նախ

ուսանիլն է և ապա առնել: - 396. Երիցս փչելն՝ ի խորհուրդ *Երրորդութեանն*: - 444. Իսկ թէ մինն համագոյ *երրորդութեան* բանն մարմին եղև՝ ցուցցի այժմ: - 468. Այլ որդին որդի եղև և անշփոթ մնացին *երրորդութեանն* դէմք: - 468. Ութերորդ՝ զի յայտնեսցէ անդ զխորհուրդ *Երրորդութեանն*: - 486. Այլ զանազանին Նախ ի ծնն. զի մկրտութիւնն յոհաննու տուեալ լինէր յանուն այնմ որ գալոցն էր. իսկ քրիստոսին յանուն *Երրորդութեանն*: - 488. Տասներորդ՝ թէ և հասարա՛կ է ամենայն ինչ *երրորդութեանն*, տէրութիւն իշխանութիւն աստուածութիւն և այլն: - 522. Երկրորդ՝ զի որ անդ ի ծածուկ ծանոյց զինքն յանձինս մարգարէից նոյն ինքն աստ *զԵրրորդութիւնն* յայտնեաց առաքելոցն: - 524. Եւ դարձեալ՝ որպէս բանն աստուած անէծ զադամ, նոյն բանն դարձեալ օրհնեաց մարմնովն. թէպէտ մի է գործ *Երրորդութեանն*: - 542. Չորրորդ՝ որք միայն զորդւոյ ասեն բան՝ սակաւ պատիժն, զի մի է *յԵրրորդութենէն*. իսկ որ զփառակիցն նա՝ կրկնապատիկ հատուցանի նմա: - 566. Եւ այնք որ ո՛չ խոստովանին զմիասնական սուրբ Երրորդութիւնն, մկրտելի է զմկրտեալն ի նոցանէ ի փառս ամենասուրբ *Երրորդութեանն*: - 590. Եւ զայս ցուցանէ նոյն ձև բանին որ է կոչմունք *Երրորդութեանն*. և նոյն դաւանութիւն հաւատոյն և այլն: - 590-591. Զի՞նչ է որ ա՛յլ ազգք ի դէմս *Երրորդութեանն* ասեն. և վկայ ածեն զսերովբէսն գ սուրբ և մի տէր ասելովն: - 632. Իսկ որք ի վերայ *Երրորդութեանն* ասեն՝ երեք վնաս կայ ի բանս նոցա: - 633. Իսկ երեքկինն ի դէմս *Երրորդութեանն* է: - 636. Եւ ի դէմս *Երրորդութեանն* որպէս ասացաք: - 637. Իսկ երրորդն ի դէմս *Երրորդութեանն* և է շնորհաց հոգւոյն զոր ընկալաք յաւազանին: - 683. Նաև համապայծառ լոյս *Երրորդութեանն* ծածկէ՛ զամենայն լոյս լուսաւորացդ. զա՛յն ասէ խաւարումն արեգական և լուսնի և աստեղաց. զոր օրինակ՝ լոյս ճրագի ծածկի մերձ եկեալ լուսոյ արևու: - 728. Զի բոլոր *Երրորդութիւնն* դատէ՛ զմեղաւորս, և մարդկութեամբն խօսի ընդ նոսա քրիստոս: - 738. Առասանքն երեքկի՝ *յԵրրորդութեանն* դիմաց արդարութեան և ողորմութեան զօրութիւնք առ մեզ խոնարհեալ. ունելով զյիշատակ բարեացն և չարեացն մերոց: - 745. Մի դէմն *յԵրրորդութենէն* որդի լինի. մի դէմ ի մարդկութենէս ի կուսէ առեալ բնութիւն մարդկութեան, աստուածութիւնն բոլորովին յաղագս անհաս միաւորութեանն ըստ ոսկէբերանին յոհաննու: - 770. Այլ բոլորովին զհամագոյ և ըզհամառօտ և զանաւելորդ *Երրորդութիւնն* փառաւորեա միշտ և հանապազ: - 771

ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ, ՍՈՒՐԲ ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ - Արդ՝ յաջ և յահեակ խոտորին հերձուածօղք. որպէս սաբէլ յաջ խոտորեալ՝ ի մի բնութիւն և ի մի անձն ժողովեաց *զԵրրորդութիւնն սուրբ:* - 80. Ա՛րդ՝ միութիւն *սուրբ Երրորդութեանն* բազում է և յայտնի: - 104. Այսպէս է միութիւնք և որոշմունք որ է հասարակ և յատուկ ի *սուրբ Երրորդութիւնն*: - 106. Ըստ որում մինն ի *սուրբ Երրորդութենէն* բանն աստուած հաղորդեցաւ բնութեան մերում անքակ միութեամբ. և եղև աստուածն կատարեալ՝ մարդ կատարեալ: - 106. Նախ՝ զի մինն ի *սուրբ Երրորդութենէն* մարդացաւ: - 106. Չորրորդ՝ զի երեքն զնոյն բնութիւն ունի զերիցն. նոյնպէս *Երրորդութիւնն սուրբ* նո՛յն է բնութեամբ: - 107. Իսկ ի *սուրբ Երրորդութիւնն* մինն պակաս չունի քան զերկուքն. և ո՛չ երկուքն աւելի քան զմինն. զի հայր ունի զամենայն լիութիւն որդւոյ և հոգւոյ: - 108. Իսկ ի *սուրբ Երրորդութիւնն* հայր կատարեալ. որդի կատարեալ. հոգի կատարեալ. և կատարեալն ո՛չ յաւելու և ո՛չ նըւազի: - 108. Իսկ *սուրբ Երրորդութիւնն* անփոփոխելի է. զի հայր ծնաւ զորդի և բղխեաց զհոգին. և ո՛չ փոխեցաւ ի գոլոյն հայր: - 108. Իսկ ի *սուրբ Երրորդութիւնն* անբաժանելի՛ է հայր ի յորդւոյ և ի հոգւոյ. որդի ի հօրէ և ի հոգւոյ. և հոգի ի հօրէ և յորդւոյ: - 108. Համագոյ և միասնական *սուրբ Երրորդութեանն* ո՛չ է առաջին և վերջին. ո՛չ մեծ և փոքր. և ո՛չ երէց և կրտսեր: - 109. Առաջինն որ է տըպաւորական աստուածաբանութիւն՝ է՛ ի դէմս *սուրբ Երրորդութեանն* և մի աստուածութեանն. թէ ո՞րպէս է մի. ո՞րպէս երրեակ. և ծնօղ. և ծնունդ. և բղխումն. և վասն մարդեղութեանն քրիստոսի: - 122. Իսկ աստ այլապէս բաղդատի արեգակն *սրբոյ Երրորդութեանն* ըստ այսմ օրինակի: - 124. Զայս ոմանք ի վերայ *սուրբ Երրորդութեանն* մեկնեն այսպէս. սիրօղ է հայր. սիրելի որդի. և սէր հոգին սուրբ: - 128. Երրորդն իմանալի. յորում *Երրորդութիւնն սուրբ* ի նոցանէ դեմ յանդիման նկատի: - 180. Եւ է՛ անեղական լոյս՝ *Երրորդութիւնն սուրբ:* - 185. Եւ ևս, զի գ դէմք *Երրորդութեանն սուրբ*՝ նոյն և նման գոն միմեանց: - 237. Եւ երկրորդ՝ զի գ բարեխօս ունիմք առ *Երրորդութիւնն սուրբ:* - 295. Նա՛խ՝ գ օրն հաւատն է *յԵրրորդութիւնն սուրբ*. և ապա՛ սրբութիւն գործոց է է զգայութեամբ: - 384. Նախ զայս ասեմք թէ՝ համաբուն և համապատիւ է *Երրորդութիւնն սուրբ.* զի միոյն փառքն երիցն է և երիցն միոյն: - 525. Ասեմք առ այս, թէ *յԵրրորդութիւնն սուրբ* մի է բանն և իմաստութիւնն և բնութիւն և կեանք և ներգործութիւն և այլն ամենայն. բաց յառանձնութենէն որ է ծնօղ ծնեալ և բղխեալ: - 530. Եւ այնք որ ո՛չ խոստովանին զմիասնական *սուրբ Երրորդութիւնն,* մկրտելի է զմկրտեալն ի նոցանէ ի փառս ամենասուրբ Երրորդութեանն: - 590. Երրորդ՝ զի չորրորդութիւն մուծանեն *յԵրրորդութիւնն սուրբ.* - 633. Հասարակ, որպէս ի սկզբանէ մինչև ցաւարտումն առ *Երրորդութիւնն սուրբ* աղերսեմք: - 633.

ԵՐՓՆ + (*ԵՐՓՆ ԵՐՓՆ*) - Տասներորդ՝ զի գեղեցիկ լինի ի տեսս աչաց *երփն երփն* գունով և վէտս վէտս. այսինքն ծալ ծալ ծիծաղի երեսօք: - 208

ԵՐՔՈՅՆՈՏ (տ. ՈՐՔԻՆՈՏ) + Վեցերորդ՝ *երքունոտն*. սնքնոտն. անբո՛ւժն է: - 371

ԵՒԱ - Երկրորդ՝ ի հօրէ՛ և ո՛չ ի մօրէ. որպէս *եւա*: - 29. Եւ ապա՛ զադամ, զի ունի զսէթ ծնունդ՝ և *զեւա* ո՛չ ծնունդ. այլ հատումն ի նոյն բնութենէ. և ընդ միով սահմանաւ գոլ ծնողին և հատմանն և ծնիցելոյն: - 53. Պատասխանեմք եթէ՝ թէպէտ հոգին ունի զբնութիւնն ի հօրէ՝ սակայն ո՛չ ծննդեամբ որպէս որդի, այլ բղխմամբ. որպէս շունչն և բանն ունին զէութիւնն հոգւոյն այլ և այլ կերպիւ. և որպէս ադամ յառաջ էած յինքենէ զսէթ և *զեւա*. զմինն ծնունդ և զմիւսն ո՛չ ծնունդ. և ունին երեքեանն զմի և զնոյն բնութիւն մարդոյ: - 60. Նա՛խ՝ զի զդէմքն ընտրեաց՝ և ընդ *եւայի՛* խօսեցաւ: - 218. Եւ կամ որպէս *եւա* ի կողիցն ադամայ: - 226. ի Վեցերորդն, ցամաքային կենդանիքն. այլ և Ադամ և *Եւա*: - 226. Զայս **բժ**ան պարգևս էհան ի մէնջ *եւա*: - 279. Մաշկն է կենդանական մորթ. զոր ստեղծեաց աստուած և զգեցոյց զադամ և *զեւա*: - 281. Չորրորդ՝ զի պտուղ ո՛չ եկեր. որով *եւա* ուտելովն զրկեցաւ կենաց. և այսպիսիքս յերկինս հանեն զմարդն: - 290. Որպէս ասաց նախամօրն *եւայի*, «բազմացուցանելով բազմացուցից զտրտմութիւնս քո և զհեծութիւնս»: – 292. Ադամայն *եւա*՛: - 299. Երկու զուարակ, որ քրիստոս զենաւ վասն ադամայ և *եւայի* պարտուցն: - 373. Ընդ ադամայ և ընդ *եւայի* **ե**: - 412. Տասներորդ՝ որպէս ի դրախտին մերկ էին ադամ և *եւա* և ո՛չ ամաչէին զի անմեղք էին: - 461. Զի որպէս սատանայ օձիւն խօսեցաւ առ կոյսն *եւա*, այսպէս տէր մեր հրեշտակիւն առ կոյսն մարիամ: - 463. Եօթներորդ՝ «ուրախ լեր» ընդդէմ տրտմութեանն. որ ասացաւ *եւայի* «տրտմութեամբ ծնցիս որդի»: – 464. Մին ի մէջ *եւայի* և բանսարկուին. որով մուծաւ մահ ի ներս: - 465. Այլ և ծանիր, զի յընտրողութիւնն ոչ էր վաղվաղուկ որպէս *եւա*: - 465. Ապա թէ առանց ընտրողութեան ամենայն բանի հաւանին՝ կորիցեն որպէս *եւա*: - 465. Նա՛խ՝ զի ո՛չ լինէր այն որդի ըստ բնութեան ծնողին. որպէս և ո՛չ *եւա* ադամայ. վասն որոյ յարգանդէ ծննդեամբ եղև որդի կուսին: - 469. Այլ և ո՛չ ի մսոյ կամ յոսկերաց որպէս *եւա* ի կողէն: - 470. Երկրորդն յառնէ առանց կնոջ. որպէս *եւա*: - 471. Մետասաներորդ, զի ձգեալ զձեռն *եւայի* հնազանդեցոյց զմարմինն զայն ի ներքոյ մահու: - 518. Արդ մի՛ մերձենար դու յիս անկատար գոլով. որպէս մայր քո *եւա* ի ծառն գիտութեան. յորժամ առ բնութեամբ իմ հայր՝ և ձեր ըստ շնորհի՝ և աստուած մարմնոյս իմոյ ես ելանիցեմ, որոտմամբ իջեալ հոգին զձեզ կատարէ՛. արժանաւորիք յայնժամ առ իս մերձենալ: - 518. Իսկ ի նորս փոխեցաւ ի հոգևոր օրհնութիւն և ծնունդ. և զմարմնաւորն ի սկզբան չափաւորն կապեաց. որպէս ադամ և *եւա*: - 613. Նոյնպէս և ողորմեայն ի դէմս *եւայի*: - 628. ...որպէս չորեքշաբաթն վասն *եւայի*, և ուրբաթն վասն ադամայ...: - 650. Երրորդ, չորեքշաբաթն ի խորհուրդ խաբէութեան *եւայի*. յորում ասաց օձն ուտել ի պտղոյն. - 653. Նմանապէս և կողն որ առաւ յադամայ և շինեցաւ կին, ո՛չ յառնէ ի յադամ, այլ ի *յեւա*. որոյ հիմն կազմութեան եղև փոխանակ սերման: - 719

ԵՒԱԳՐԵԱՅ - Եւ մեզ պա՛րտ է իմանալ զչար խորհուրդ խորամանկին ի զանազան հնարս, և պատասխանել ի սուրբ գրոց. որպէս յայտ է ի գիրս *եւագրեայ*: - 323. Երեքտասաներորդ, *Եւագր* **ը** ասէ զխորհուրդս մեղաց, և այլք է: - 525. Տասներորդ՝ յա՛յտ է ի համազօրութենէ. զի երբեմն շարժէ՛ ախտ զմիտս. և երբեմն շարժի ի մտացն ախտ. որպէս ասէ երանելին *եւագրիոս*. եթէ մինչ յերեսնամեայ հասակս ախտն շարժէ զմիտս ի ցանկութիւն. և անտի յառաջ միտքն շարժէ զախտն: - 557. Վասն է՞ր *եւագրիոս* ընդ խորհուրդ ասէ մեղաց, և այլ վարդապետք է ասեն զմահու չափ մեղսն: - 559. Նախ ասեմք թէ՝ համաձա՛յն են միմեանց. զի և սա *եւագրիոս* է ասէ. զի տրտմութիւն և ձանձրութիւն մի երևին. զի տրտմութիւն ի պակասութենէ բարւոյն լինի, իսկ ձանձրութիւն յաւելուածոյ բարւոյն: - 559. Վասն է՞ր ա՛յլ վարդապետք առաջին մեղք ասեն զհպարտութիւնն. իսկ *եւագրիոս* զորկորստութիւնն: - 561. Իսկ *եւագրիոս* առաջին դնէ զորկորստութիւն վասն երից: - 561. Եօթներորդ՝ հաւատովն համբերեմք. յուսովն հաստատիմք. սիրովն զօրանամք. և զայս ասէ *եւագրիոս*: - 578

ԵՒՍ + Նախ՝ եթէ դու քեզէ՛ն խոստովանեցար եթէ ոչ գոյ հարկ. այլ՝ աստուած և բնութիւնն և արհեստն *եւս* ներգործեն. ապա թէ է գործ արհեստի և բնութեան, ո՛չ է հարկ բախտի և ճակատագրի: - 13. Իսկ ոմանք յաւելուն *յեւս* ամբարշտութիւն. իբր փախչելով ի ձախոյն՝ խոտորին յաջ կողմն: - 13. Իսկ չար փոխանակ բարւոյ ո՛չ առնէ ըստ որում անիրաւութիւնէ. այլ առնէ երբեք ըստ որում նախախնամութիւնէ. զի ի չարէն լինիցի բարի. թէպէտ մեզ չար երևի, այլ այս *եւս* բարի է. որպէս հիւանդութիւն. փորձութիւն. և այլն: - 18. Այլ առաւել վատթար *եւ՛ս* է վասն վեցից: - 33. Երկուց կողմանցն *եւս* պարտ է փախչիլ: - 37. Բայց է և այլ իմն տեսութիւն խորին և գեղեցիկ. զի նա՛ վասն սրբութեան չարչարեցաւ. և որ ոք *եւս* չարչարեսցի վասն սրբութեան՝ մի և նոյն է դիտաւորութիւն երկուցն. յայնժամ օգնեսցէ նմա. այսինքն միաւորեսցի ընդ նա՛ սրբութեամբն, և եղիցի աստուած ամէն յամէնի. այսինքն կատարեսցէ զնա աստուածս առնելովն. և եղիցին

աստուածք ամենքն: - 43. Կամ *ևս*՝ զի և հայր է ամենակատար՝ ընդէ՞ր ո՛չ լինիցի որդի, զի է՛ ի նոյն բնութենէն: - 53. Եօթներորդ՝ վկայ դամասկացին որ ասէ. որ և նա *ևս* քաղկեդոնիկ է. եթէ յայտնապէս զհոգին սուրբ ի հօրէ՛ ասեմք. և զնա հոգի հօր անւանեմք: - 64-65. Ա՛րդ՝ ըննդէմ քումդ խոհեմութեան ո՛րպէս իմանաս ի միում հասարակ բնութեան զբանն ծնեալ և զհոգին բղխեալ. իսկ հայր ոչ ծնեալ կամ բղխեալ. և անդրադարձեալ *ևս*: - 74. Ընդէ՞ր ապա զնորա մարմինն ճաշակեմք. և ի նա մկրտիմք և նովաւ յառնեմք և այլն *ևս*: - 95. Ասեմք առ այս. թէ մինչև ցայժմ զբնութիւնն բաժանէիր, և այժմ զանձն *ևս*: - 98. Երկրորդ՝ զի առաջինքն առանց տարակուսութեան առնուն զգիտութիւն. և այլքն նախ տարակուսին և ապա առնուն. զի այն որ առաջին դասն նախ էառ՝ տարակո՛յս է նոցա՝ մինչև ինքեանք *ևս* առցեն: - 138. Եւ է՞ յորժամ իմացումն ի յիշողութիւնն ի տրամախոհութիւնն և յայլս բաժանի, և նոքօք իմանայ և տեսանէ զաստուած. և այս *ևս* է կատարեալ տեսութիւն. և կոչի սա բնական տեսութիւն: - 142. Չաճոյ թուեցաւ նոցա բարձրութիւն նորա. խորհելով՝ զի թէ նա աստուծոյ յաղթեալ էր, նոքա *ևս* այլոցն իշխէին կարողութեամբ: - 149. Երկրորդ՝ զի ուր հասանէ գործ արարչութեան, անդ գոյ և նախախնամութեան. և անդրադարձեալ *ևս*՝ զի ուր գործ նախախնամութեան է, անդ և գործ արարչութեան: - 157. Երկրորդ՝ հասարակութիւն է, զի որպէս է նկարեալ ձևն, նոյնպէս և շինեալ տաճարն քանակութեամբ և որպիսութեամբ. և անդրադարձեալ *ևս*: - 163. Իսկ աննմանութիւն բազում *ևս*: - 164. Չարցանեմ և զայս *ևս*: - 180. Եւ այս *ևս* գիտելի է, զի որպէս հրեղէն երկինն հոմանուն է, այսինքն լուսեղէնն որ ի սկզբանէ ստեղծաւ. և բոլորակ հրոյն: - 184. Եւ ե օր *ևս* աւել աւուրքն, որ լինի ժա օր: - 191. Իսկ գէջն լինի ամպ. և չորն ի մէջ ամպոյն նեղեալ պատառելով զճալմունս ամպոյն՝ լինի որոտ և փայլատակունք *ևս*: - 204. Արևմտականք որք կոչին Զեփիւռք, են *ևս* **գ**: - 205. Եւ են որ զերկունքն *ևս* ուտեն. որպէս խաղողն: - 213. Ոմանք ի դրախտն *ևս* ասեն թէ տիւ և գիշեր լինի. կամ գարուն և աշուն. զոր մեզ չէ ընդունելի: - 222. Եւ թէ տկարանաս ի զօրութիւնն աստուծոյ՝ առ մե՛զ *ևս* գոն քեզ հաստատութեան նշան՝ անփուտ փայտ. և անթառամ ծաղիկ. և մշտականաչ սաղարթ. և անթափ պտուղ: - 223. Եւ **գ** *ևս* **բ** ոտիցն՝ լինին **բժ**ան անդամք: - 241. Զի տնկական հոգին յօժարի՛ գոլ. և զգայականն բարեպէս գոլ. և բանականն *ևս* բարեպէս գոլ. զի ո՛չ երբէք հանգչի, մինչև միաւորեսցի ընդ *ևս* բարեգունին: - 249. Երրորդ՝ *ևս* յայտնի. զի ընդ նիւթոյ կազմութեանն համանգամա՛յն է և երևումն ոգւոյ. զի յորժամ անկատա՛ր է նիւթն, միայն կերակրիլն երևի ի նմա: - 255. Եւ զոր օրինակ՝ տունկ ի յերկրի տնկեալ՝ նախ դալարի. և յորժամ հաստատի ծաղկի. և յորժամ *ևս* հաստատի՝ ապա պտղաբերի: - 255. Այսպէս և հոգին ընդ անկատար նիւթոյն ունի զկերակրիլն. և յորժամ հաստատի զգայութեամբն ծաղկի. և *յևս* հաստատիլն՝ բանականութեամբ պտղաբերի ի վերին խնամոցն որպէս պտուղն այն յարեգակնէ՛: - 255. Եւ բազում *ևս* այսպիսիս: - 256. Եւ *յև՛ս* աճիլն՝ տայ զշնչականն: - 258. Եւ այլք *ևս* յաւելեալ. զի են ի չորից տարերց՝ **է** և **ը** ամիսս կատարին: - 262. Եւ մի՛ աստ ընդ դէմ բերցի բանիս թէ՝ ամենայն մեծամեծք գութ ունին փոքունց. զի և այս նախախնամութեանն է. որ եդ ի բնութեանս խնամ տանիլ նոցա, մինչ ինքեանք *ևս* ի չափ հասակի եկեսցեն և զերծանիցեն ի վնասուց: - 267. Եւ այս *ևս* չէ՛ ընդունելի. զի ցուցաւ ի վերոյ եթէ յարացոյցն նոյն ինքն աստուած է ամենեցուն: - 273. Եւ այս *ևս* ո՛չ է ընդունելի. զի սոցա պատասխանի տայ սուրբն կիւրեղ ի գիրս պարապմանց թէ՝ որ ասաց զպատկերն, իմանամք զնմանութիւնն ի պատկերին որպէս ցուցաւ ի վերոյ. զի ամենայն պատկեր ի հարկէ նմա՛ն է: - 273. Եւ այս *ևս* գիտելի է, զի զվերանալն եղիայի ետես եղիսէ, զի մի՛ ասիցեն թէ սպանաւ յեզաբէլէ՛: - 290. Չինգերորդ *ևս* յայտնի. աստ կեան նահապետքն ժամանակաւ ընդ ամենայն մարդոյ. և յետ մահու ի մշտնջենաւորն ընդ հրեշտակաց. և յետ յարութեանն յանվախճան յաւիտենին թագաւորեալք ընդ աստուծոյ: - 291. Առաջին պատճառ, զի ընդ ինքեան մարդկայինս բնութիւն այլայլո՛տ է և ցաւօք. և յորժամ աստուած *ևս* բազմացուցանէ, ո՞վ կարէ զաղէտն պատմել: - 292. Եւ այս *ևս* գիտելի է, զի լեզու կոչի գործիք խօսիցն. և լեզու կոչի որակ խօսիցն: - 297. Տասներորդ՝ զի մելքիսեդեկ ո՛չ միայն պատարագաւն, այլ և անուամբ և տեղեաւ *ևս* օրինակ էր քրիստոսի: - 301. Իններորդ՝ *ևս* մեծագոյն խորհուրդ. զի անդրանիկ բանն աստուած ի հօրէ՛ ծնեալ՝ եկն ի բնութիւնս մեր և եղև գլուխ մեր...: – 309. Տասներորդ՝ *ևս* մեծագոյն խորհուրդ. զի բանն աստուած որ անդրանիկ էր հօր, եղև կրտսեր մարդ ի ժամանակի և փոքր. ըստ որում կոչեաց զինքն «փոքրիկ». զի բնութիւն մարդոյս ընդ ինքեան խառնելով արասցէ մեծ և անդրանիկ: - 311. Եւ այս *ևս* գիտելի է, զի տէրն մեզ կոչի զգեստ փրկութեան և պատմուճան ուրախութեան ի ձեռն մկրտութեան...: – 318. Այլ և լւաց *ևս* զոտս նոցա յամենայն փոշետեսակ աղտեղութեանց: - 331. Իններորդ, պատարագ ուխտի. որ ո՛չ վասն երախտեաց ինչ, այլ իւր կամաւ ուխտեալ. որ յերկրորդ օրն *ևս* ուտէին զմիսն: - 359. Այլ և յիսներեկին է է գառինս. և ի նոր մտիցն կրկին հաց *ևս*: - 359. Որ յետ խոստովանութեան դառնայ ի նոյն մեղս, իբր շուն դառնայ ի փըսխած իւր. և սա՛ *ևս* այրի հրով. զի զառաջինն *ևս* խնդրեսցեն ասէ առաքեալն: - 367. Զի՞նչ էր որ եհար զանդրանիկս եգիպտացւոց.

և էառ զանդրանիկս իսրայէլի. և զայն *նս* փոխեաց և էառ զղևտացիս: - 380. Երկրորդ՝ երկուքն *նս* ահարօնի. զի բուրվառն ոսկի զմաքուր քահանայութիւնն ցուցանէ. և գաւազանն զիշխանութիւնն: - 382. Եօթներորդ՝ աստ չարախօսէ՛ ի ծածուկ. և յետ մահու յայտնի. և յարութեանն *նս* յայտնի առաջի դատաւորին և դատախազաց: - 394. Եւ թէ նա՛ *նս* թողոյր, այլք զարձակեալ կինն առնուին: - 401. Վասն է՞ր կոչի աւագ օրհնութիւն. զի յակոբ *նս* օրհնեաց զորդիսն. նոյնպէս և իսահակ. և այլն: - 407. Նա՛ *նս* գերազանցեալ քան զիրեշտակս այսու, զի նոքա ի գոյացական վարձս ո՛չ աճիլ կարեն և ո՛չ նուազիլ. իսկ երանուհի կոյսն կարէր յառաջանալ յարդիւնս և ո՛չ նուազիլ: - 463. Այլ յերկուցն *նս* զերծաւ աստուածածին կոյսն: - 469. Եւ այն *նս* սքանչելիք, որ ի փոքրագոյն մարմինն ընկալեալ եղև հոգի բանական, և տեսակաւորեալ որպէս քառասնօրեայ մանուկ յարգանդի: - 470. Եւ զի հոգին է *նս* ի հօրէ, սակայն բղխումն է և ո՛չ ծնունդ որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 472. Եւ այս *նս* կրկին է գիր և դպրութիւն. մին անջինջ և յաւիտենից որ առ աստուած. և միւսն ժամանակեայ և ջնջելի որ առ մեզ. զոր մեր գործօք և կամօք գրեմք և ջնջեմք. թէ զչար թէ զբարի: - 481. Իսկ զծեռագիր հրէիցն, և զայն *նս* պատառեաց քրիստոս կատարելով զամենայն օրէնս աստուծոյ: - 482. Ո՞ր քան *նս* քահանայապետին որ զերկոտասան օր պարտ էր խնկօք պաշտել ի մէջ տաճարին ի ժամ աղօթիցն. թէպէտ ի սուրբն սրբոց միանգամ ի տարւոջն: - 483-484. Եւ այս *նս* կարծեօ՛ք է: - 495. Դարձեալ *նս* յայտնի. մահն զանձն քակէ՛ և որոշէ՛. իսկ ապականութիւն զբնութիւնն ապականէ և այլայլէ՛: - 498. Եւ թէ ոք ասիցէ թէ՝ ադամ *նս* ապականացո՛ւ էր և դրախտն: - 501. Ասեմք թէ և այդ *նս* է սուտ պատճառ. զի հրէից նախ զատիկն էր և ապա բաղարջակերքն պահք: - 510. Չորրորդ՝ զի որ քան և ծծեն՝ *նս* խնդրեն զօդ: - 523. Այսպէս որք ընկալան զհոգին *նս* փափագին նմա: - 523. Իսկ թէ երկոքին *նս* իցեն անարժանք, շնորհն ոչինչ է օգուտ. այլ դատապարտութիւն լինի երկոցունցն: - 540. Դարձեալ *նս* յայտնի. որ խորհրդովն է պղծեալ՝ ո՛չ կարծէ զինքն մեղանչական գոլ. այլ ի գործ մարմնոյն իմանայ զչարիս իւր զղջա՛յ և ապաշխարէ: - 558. Իսկ ամբարտաւանն ո՛չ իմանայ զմեղսն զոր գործէ հպարտութեամբ. այլ գիտէ *նս* թէ առաքինութիւն է: - 562. Չորրորդ՝ որք միայն զորդւոյ ասեն բան՝ սակաւ պատիժն, զի մի է յերրորդութենէն. իսկ որ զփառակիցն *նս*՝ կրկնապատիկ հատուցանի նմա: - 566. Եւ այսու նախաստեղծքն մահու մեռան. և վասն այս մեղացսէ որ մեք *նս* մեռանիմք...: – 570. Չորրորդ՝ յորժամ սիրեմ զիս վասն աստուծոյ. և այս *նս* է լաւագոյն. զի ո՛չ խնդրէ մարդ զիւրն, այլ զաստուծոյն միայն: - 576. Իսկ ընդ դէմ այսմ, դիւական տրտմութիւնն ի մարմինն է և վասն մարմնոյն. և զարտասուս ցամաքեցնէ. և տրտմի և ամբոխի. և հետևի նմա ոխ և ատելութիւն. այլ և մահ *նս* գործէ որպէս ասէ առաքեալն: - 584. ...ահա՛ *նս* յայտնի զմանկունս ո՛չ հաղորդեն մինչև լիցի **բժ**ան ամեայ...: - 600. այլ ապաշխարութիւնն ցանկ է և պարիսպ ապագային զի մի՛ *նս* գործեսցէ: - 602. Զի և նա՛ *նս* մարմնոյ և արեան ազգակից լինի: - 612. Իսկ այժմ ի մէջ քրիստոնէից՝ ի մեռանիլ միոյն՝ միւսն *նս* ածեն...: - 613. Զի ահա՛ նահապետքն բազում կանայս առին և հարճ *նս*: - 613. Զի յառաւօտն մին խնկարկի ի տէր եթէ շրթունքն. և այն *նս* **գ** անգամ պար առեալ. և մի յօրհնութիւնն *նս* **գ** անգամ. և մի ի փառք ի բարձունսն *նս* **գ** անգամ: - 618. Այլ և **թ** են աստիճանք եկեղեցւոյ և զայս *նս* մարգարէն ուսուցանէ ...: - 621. Իսկ ոմանք *նս* կատարեալք ամենայնիւ՝ յերեք ժամանակս աղօթեն առանձնակի. մի ի մէջ գիշերի յառաջ քան զհասարակաց ժամն. և մի յայգն. և մի ի ցերեկն: - 623. Եօթներորդ, զի զաստուած կրկին *նս* պարտական առնէ ի տալ: - 626. ...ո՛չ էր յարմար թէ ապականացուն յանապական տեղիս բնակեսցի. մինչև սա *նս* յանապականութիւն վերափոխեսցի: - 662. Եւ թէ յայսմանէ *նս* փոխէր, լինէր ո՛չ ոքն անփոփոխ: - 662. Եւ լինի այս *նս* վասն չորից պատճառաց: - 664. Ա՛րդ՝ եթէ մարմինն *նս* գործեաց զմեղս, պա՛րտ է և նմա կրել պատիժ...: – 699. Իսկ արդ ի յարութեանն հա՛րկ է զի միանգամ տանջեալ հոգին՝ միւս *նս* ընդ մարմնոյն տանջեսցի որ է՛ անհնար...: – 699. ...զի նա քաւեալ է և սա ոչ. մինչև մարմինն *նս* տանջեսցի և քաւեսցի. որ է՛ անպատշաճ երկոքինն: - 699. *Եւս* յայտնի, աստեացս ամենայնի կատարումն է՛ ի հանդերձեալն. այսինքն մեղաց և արդարութեան. պատժի և պարգևի. կապելոյ և արձակելոյ: - 704. Եւ երկրորդ յարութիւնն որ է մարմնաւոր, և այն *նս* կրկին է. նախ յարութիւն կենաց, և ապա յարութիւն փառաց...: – 710. ...և թէ ի գազանաց և ի թռչնոց և ի ձկանց կամ ի մարդոյ ուտի, և նոքա *նս* ի տարերս լուծանին: - 718. Զի երկինք ի շարժմանէ դադարէ և *նս՛* պայծառանայ: - 728. Երկրորդ՝ զի թէ մարդոյ մարմին որ է՛ բանական և կենդանի՝ ապականի մահուամբ. ապա ուրեմն և խաչն *նս* ապականի զի ո՛չ կենդանի է և ո՛չ բանական: - 732. Իսկ յետ դատաստանին և այս *նս*՝ բարձցի ի նոցանէ առ ի տանջանս իւրեանց. յորժամ անարժան համարեսցին նաև ի տեսանելն զայն: - 741. Գիր *նս* կենաց է տեսութիւնն աստուածային. ի յորում ամենեքեան զխիղճս մտաց իւրեանց իբրև զգրեալս տեսցեն: - 742. Եւ այս *նս*: - 759. Որ և ամենայն վերոյ գրեալքդ առակք, անառակին, մոլորելոյն, կորուսելոյն և այլն *նս,* այսպէս ուղղին. այսինքն նմա՛, վասն նմա՛, որպէս նմա՛: - 778

ԵՒ ԵԻՍ + *Եւ նս* բազումք. զի աշխարհ կոչի աշխարհարարն. և աշխարհս. և մարդս ըստ հոմերոնի: -

179. *եւ ևս*, զի գ դէմք Երրորդութեանն սուրբ՝ նոյն և նման զոն միմեանց: - 237. *եւ ևս*՝ եղիայի և մովսէսի քառասնիցն, սկիզբն է առաջին շաբաթն. և կատարումն տօնն դազարու: - 651. *եւ ևս*: - 775. *եւ ևս*. բացասութիւն ինքն ինքեան քակտիչ բացատրի կրկնելովն. իսկ ստորասութիւն ո՛չ: - 787. *եւ ևս*. կրկնեալ սուտք համազգիք ճշմարիտ. բաղարկոցի ըստ ասիցդ վերոյ: - 787

ԵՒՍ ՔԱՆ + Եւ ո՛չ այս միայն, այլ և մեղքն ադամայ նուազ *ևս քան* զծննդոց նորա ըստ այսմ օրինակի: - 777

ԵՒՍԵԲԵՈՍ - Իսկ ըստ *ԵՒսեբեայ*, **վպթ** ա՛մ է. զկայենան **ճի** ամ ի ներս առեալ, որ է՛ որդի արփաքսաքայ՝ և հայր սաղայի. զոր յիշէ աւետարանն, և ո՛չ յիշէ մովսէս: - 337. Իսկ ըստ *ԵՒսեբեայ* **վչծ** ամք. թիւ մի պակաս: - 411

ԵՒՍՏԱԹԷՈՍ - Առաջին ժողովն եղև ի նիկիայ սրբոց հարց. զկնի **յժը**՝ կամ **յլ** ամի ծննդեանն քրիստոսի. և ի **ի** ամի թագաւորութեանն կոստանդիանոսի: Եւ Պատրիարգունք էին անդ, Արիստակէս հայոց... *Եւստաթէոս* անտիոքու: - 542

ԵՒՏԻՔԷՍ - Ա՛րդ՝ որպէս կարծեն ինքեանք զէն մեծ ունիլ առ երկոսին կողմանս, կամ հարկիւ անկանիլ ի նեստորին բնութիւն և բնութիւն, և կամ ըստ *եւտիքեայ* շփոթել զբնութիւնսն: - 75. Իսկ ընդ դէմ *եւտիքեայ* անշփոթ ասել՝ պահէ՛ զյատկութիւն բնութեանցն՝ ի միութիւն խառնեալ էութեանցն: - 75. Նախ՝ զի մի՛ շփոթեսցին բնութիւնքն ի միաւորութիւնն որպէս ասաց *եւտիքէս*: - 76. Ո՞րպէս փախիցուք ի նեստորի բաժանելոյն, և *յեւտիքեայ* շփոթելոյն: - 80. Իսկ ընդ դէմ նմին *եւտիքէս* զամենայն շփոթէ և խառնակէ. զանձն և բնութիւնն. և զկամս և զկիրս: - 81. Ընդ դէմ նեստորի անբաժանելի խոստովանին. և ընդ դէմ *եւտիքի* անշփոթ միաւորութիւն: - 81. Նոքա ի կիսաէշ նման զտնօրէնութիւնն սուրբ համբաւեն. և կամ առ աչօք և ունայնութեամբ. որպէս մանիքեցւոցն, և կամ *եւտիքի* կարծի: - 81. Այլ և մի բնութիւն ասաց *եւտիքէս*. շփոթեալ և խառնակեալ զտարբերութեան յատկութիւնս բնութեանցն: - 81. Դարձեալ՝ մի բնութիւն ասաց միւս *եւտիքէս*. ոչինչ առեալ մարմին ի կուսէն. այլ իբր ընդ խողովակ անցեալ իբր ի դարիճակի. միայն զձևն ի նմանէ ձևագրեալ: - 81-82. Եւ սոքա կամ շփոթեալ խոստովանին. որպէս *եւտիքէս* և այլքն: - 82. Իսկ եթէ աստուածային բնութիւնն և զմարդկայինն առանց անձին ասէք քրիստոս, ահա՛ շփոթեցիք զերկու բնութիւնսն առանց անձին միանալոյ ըստ *եւտիքեայ*: - 90. Դարձեալ ասեն հակառակքն, եթէ անապական է մարմինն, ապա ո՛չ է տարրական. այլ ի յերկնից բերեալ. կամ ինքն **ի** բնութիւնն իւր թանձրացեալ. որպէս ասէ *եւտիքէս*: - 500-501. Չորրորդ, առ նոյն թագաւորաւն զկնի իդ ամի եղև արժանաւոր ժողովն եփեսոսի ընդ դէմ *եւտիգի*. որ առ աչօք ասէր զէտն մարդանալն: - 542. Եւ թղթով նզովեցին *զեւտիքէս* և զփլաբիանոս և զդոմնաս և զտումարն լևոնի: - 542. Եւ հայրապետք էին անդ, *Եւտիգէս* երուսաէմի: - 543. Եւ հայրապետք էին անդ... *Եւտիգոս* կոստանդնուպօլսի: - 543

ԵՒՐՈՊԱ (ԵՒՐՈՊԻԱ) - Կամ ունէիր իշխանութիւն որպէս աղէքսանդրու. որ զասիա *զեւրոպիա* և զլիբիա ընդիշխանութեամբ էարկ: - 761

ԵՒՐՈՍ (ԵՒՐՈ) + Այն որ յԱրևելից հնչէ, առ հասարակ *Եւրոսք* կոչին: - 205. Արևելայինքն որք կոչին *Եւրոսք*, բաժանին յերիս: - 205. Եւ որ մերձ ի հարաւ հնչէ, *Եւրոս* կոչի. գէ՛ճ է. և տաղատարա՛փ բերէ: - 205

ԵՒՐՈ ՆՈՏՈՍ - Յարաւայինք որք Նոտոսք կոչին, Այն որ մերձ յարևելս է, *Եւրո՛ Նոտոս* կոչի. հալէ՛ զպաղս: - 206

ԵՓԵՍ + Եւ օրինակ տայ զկերակուրն որ ի ստամոքսն *եփի*. և գոլոշիկքն ի գլուխն ելանէ և պարզ ջուրն ի լեարդն. իսկ մնացեալ թանձրն լինի դառն և աղի: - 208. Յալողականն է՝ յորժամ ի ջերմութենէն *եփի* կերակուրն և հալի որպէս ապուր ի պտկի. և հալի ամենայն կերակուրն մինչև ի **զ** ժամն. և է՛ որ պակաս և աւելի. վասն առողջ և տկար մարմնոյն: - 242. Վտարականն է՝ յորժամ *եփի* և հալի կերակուրն, բաժա՛նէ զդրունսն և բաժանէ զնոսա: - 242. Եւ մի՛ *եփել* զգառն ի կաթն: - 285. Տասներորդ՝ արիւն ուտել գազանա՛ց է հմակերաց. զի մի՛ լիցուք անողորմ և գազանասիրտ՝ հրամայէ՛ զարիւնն հանել և զանզգայ մարմինն *եփել* և ուտել: - 295. Եւ պտղի ծիրով որպէս զվարդէջուր *եփեալ*: - 349. Իսկ պան բաղարջն է՛ նաշիին զանգեալ իւղով. և որպէս բոկեղն *եփեալ* ի թոնրի: - 357. Եւ շօթն՝ թանձր լօշ *եփեալ* և ապա՛ օծեալ իւղով: - 357. Եւ քաքար՝ պատա՛ռ պատառ կտորեալ և ի տապակի *եփեալ* իւղով: - 357. Աղալ յերկանս՝ մաղիլ և զանգիլ՝ և ի հուր և յիւղս *եփիլ*...: – 357. Նաշիհ և իւղ զանգեալ և ո՛չ *եփեալ*, նշանա՛կ է նոցա՝ որ ի փորձութիւնս մտեալ և փութով ելեալ ի ձեռն աղօթից...: – 357. Եւ ի սմանէ առցեն ասէ զհաս իրաւանցն. և զմնացեալն *եփեսցեն* ի սուրբ տեղւոջ և կերիցեն քահանայքն զեօթն օր: - 359

ԵՓԵՆՈՍ - Ո՞րք և ո՞յք են բնութեամբ զէնք կենդանեաց... Կամ ապաւառ. որպէս *եփենոսին*: - 216

ԵՓԵՍԱՑԻ - Ո՞ր քան են և ո՞րք գիրք սուրբք հին և նոր կտակարանք... Գաղատացւոց: *Եփեսացւոց*: Փիլիպպեցւոց: Կողոսացւոց: - 450

ԵՓԵՍՈՍ - Եւ այսորիկ նզովեալք են ի հոգւոյն սրբոյ ի ժողովն *եփեսոսի* և այլոցն. և եղիցին ի նզովս սուրբ եկեղեցւոյ: - 82. Տե՛ս զի ի ժողովն *եփեսոսի* հասարակ ամենայն ազգ այսօր նաւակատիս առնէին մինչ ի ժողովն քաղկեդոնի ուր փոխեցան տօնք և պահք և դաւանութիւնք: - 509. Որպէս որք *յեփեսոս*՝ զնիկիականն ուղղութիւն ո՛չ քակեցին. այլ ի նոյն տեսակ նոր կանոնս կարգեցին ի հաւատս ուղիղ: - 541. Երրորդ ժողովն զկնի **խբ** ամի եղև *յեփեսոս* ի թագաւորութեանն թէոդոսի փոքու ի **ժա** ամի նորին: - 542. Չորրորդ, առ նոյն թագաւորաւն զկնի **իդ** ամի եղև արժանաւոր ժողովն *եփեսոսի* ընդ դէմ եւտիգի. որ առ աչօք ասէր զէտն մարդանալն: - 542. Եւ էր սիրելի փլաբիանոսի. և լևոնի. և թէոդորիտոսի զորս նզովեցին *յեփեսոս*. և վասն նոցա վրէժխնդրութեանն արարին ժողով ոլզ եպիսկոպոսաց. և ընկալան զթուղթն լևոնի. և զնզովեալն *յեփեսոս* զփլաբիանոս ընկալան...: – 542-543. ...և հաստատեցին զկանոնսն երից սուրբ ժողովոյն որ ի նիկիայ՝ ի կոստանդնուպօլիս՝ և *յեփեսոս*: - 544. Եւ **բճբն** որ *յեփեսոս* ժողովեցան ընդ դէմ նեստորի չարափառի և մարդադաւանի: - 547. Այլ և ծանի՛ր զայս: Զի **դ** գլխաւորագոյն աթոռք կարգեցան ընդ բոլոր տիեզերս վասն չորից աւետարանչացն... *Յեփեսոս* վասն յոհաննու: - 549. Զոր յետոյ մեծն կոստանդիանոս զայս աթոռս *յեփեսոսէ*՝ ի կոստանդնուպօլիս փոխեաց: - 549. Եւ սուրբն կիւրեղ աղէքսանդրու հայրապետն ի ժողովն *եփեսոսի* ասաց զմիածին որդի ժամամուտն: - 631. Եւ սուրբն կիւրեղ ասաց ի ժողովն *եփեսոսի*. զմիածին որդին ծայնիւ ընդ դէմ նեստորի: - 632. Այլ զոր մեզ ուսուցին՝ *եփեսոսին* է: - 635. Ապա ի ժողովն *եփեսոսի* վերստին հաստատեցին զՓառք ի բարձունսն ի սաղմոսէն՝ յաւետարանէն՝ և ի մարգարէիցն զայս ինչ, «Տէր ապաւէն եղեր մեր յազգէ յազգ»: - 635. Նախ ասեն թէ՝ յաւուրսն յայնոսիկ յարեան մանկունքն *յեփեսոս* ի վկայութիւն առ հասարակ յարութեանն, զնոյն յիշատակեմք: - 684

ԵՓԻՉ + Նա՛խ՝ զի մի՛ սնուցիչն լիցի *եփիչ* նորա: - 399

ԵՓՈՒՏ + Ութերորդ՝ Զի՞նչ *եփուտն* և թերափն. և զի՞նչ մեղք որդւոցն հեղեայ: - 412. Զի՞նչ է *եփուտն* և թերափն: - 425. *Եփուտն* հոմանուն է. քանզի կոչի ուսանոց. և կոչի վիճակ: - 425

ԵՓՐԱԹԱՑԻ - Չինգերորդն Գեդէոն. որդի յովասու ի մանասէ է՛ *եփրաթացի* ամս **խ**: - 420

ԵՓՐԱՏ ԳԵՏ - Բիւրեղն, ծովագոյն յօդանման. գտանի ի տորոս յանգս *եփրատ գետոյն*: - 349

ԵՓՐԵՄ - Երրորդ՝ զի ո՛չ գիտէին զանդրանիկն ժամանակաւ, և ո՛չ զկրտսերն. և լինէր փոփոխումն վիճակաց նոցին. որպէս յակոբ էառ զանդրանկութիւնն եսաւայ. և *եփրեմ* զմանասէին. թէ և սոքա տեսչու-թեամբն աստուծոյ. այլ նոքա ի պատրանաց լինէին: - 238. Դարձեալ ըստ *եփրեմի* հինգերորդ՝ զի սուրբ էր սրտիւ. և Վեցերորդ՝ զի միամիտ էր կամօք. և սոքա առնեն զմարդն մերձակայ աստուծոյ: - 290. Զի՞նչ է որ *եփրեմ* ի գիրս կցորդաց ասէ, Մելքիսեդեկ՝ որ նա՛ ինքն է սեմ: - 300. Նոյնպէս և յակոբ, *եփրեմ*, դաւիթ, կրտսեր ի մէջ եղբարցն և թագաւորացն. խնդրե՛մ ուսանիլ: - 309. Որպէս նշանակեցաւ *յեփրեմն* և ի մանասէ. որք փոխեցան յաջ և յահեակ: - 310. *Եփրեմ*. Մանասէ. և Բենիամին. **բժան** բիւր և **ըռբճ** զօրք նոցա: - 378. Յետ վախճանելոյն Մովսէսի՝ առաջնորդեաց ժողովրդեանն փոխանորդ նորին Յեսու որդի նաւեայ. ի ցեղէն *եփրեմի*: - 414. Նա՛խ՝ վասն օրհնութեանն յակոբայ. տալով զանդրանկութիւնն *եփրեմի*: - 414. Երկրորդն Աւովդ. յերկուց ծեռաց յաջողակ եմինացի *յեփրեմայ* ամս **ծ**. և այլազգիքն ամս **ի**: - 420. Եւ *եփրեմեանցն* զկագելն առ յուդա. ի ցոյցս հրեշտակացն յորժամ արար փրկութիւն մարդկան ազգի: - 438. Տասներորդ՝ ամենայն սուրբ վարդապետք ուղղափառաց որպէս *եփրեմ* ոսկէբերանն՝ կիւրեղ՝ աթանաս՝ և այլք, անապական գրեն և խոստովանին զմարմինն սուրբ: - 499. Չինգերորդ, կանոնս եդեալ է և հաստատեալ ի նիկիոյն՝ ի բարսղին՝ ի *յեփրեմին* և յայլոցն, - 652. Եւ *եփրեմի* ներբողեա՛նն այլ՝ ցոյց զա՛յս տայ. թէ դահիճն ետես ի բանտին որ այսպէս աղօթէր: - 659. ...զոր արարեալ է սրբոյն *եփրեմի* խորին ասորւոյ ի նիկոմիդացոց քաղաքին: - 658-659

ԵՕԹՆԱԳԻՍԵԱՆ + Վեցերորդ՝ *եօթնագիսեա՛ն* էր սամփսոն: - 422

ԵՕԹՆԵՄԵԱՆ + Տղա՛յ է *եօթնամեան*: - 378

ԵՕԹՆԱՄՍԵԱՅ + Եւ թէ ի լուսինն ծնանի *եօթն ամսեան* ապրի: - 264

ԵՕԹՆԱՊԱՏԵԱՆ - ...և յեօթներորդ օրն ի եօթն նուագին բարձրածայն փողովք հնչեցին քահանայքն. և ժողովուրդն բարձրածայն աղաղակեաց. յորմէ կործանեցաւ *եօթնապատեան* պարիսպն երիքովի: - 627

ԵՕԹՆԱՋԱՅԵԱՆ + Վեշտասաներորդ՝ մէջ գոլով աստեղացն և լուսաւորէ. որպէս միջին ստեղն *եօթնաջահեանն* լուսոյ: - 126

ԵՕԹՆԱՐՓԵԱՆ + Նշանակ *եօթնարփեան* հոգւոյն ընկալեալ անկարօտաբար իբր ի գլուխ տէր մեր, և

պարգևեալ անդամոց իւրոց: - 422. Նա՛խ առ հրէայսն. որ գիտէին զհոգին սուրբ՝ շնորհաց բաշխօղ. ուստի ելից հոգին զբէսէլիէլ ճարտարապետ. և *զեօթնարփեան* շնորհս թուէ եսայի...: - 566

ԵՕԹՆԵԱԿ (տեքստում՝ **ԵՕԹՆԵԿԻ**) **+** Եւ յորժամ է զօրութեամբք հոգւոյ յաղթիցեն նոցա, փախիցեն յէ զգայարանաց մարդոյն *եօթնեկի* մահացու մեղօք. զայս կատարելո՛ցն է իմանալ. և ո՛չ մեզ տկարացս: - 404. Նա՛խ՝ զի զմի օր նոցա տօնեմք. և **է** յաւելեալ վասն է զգայարանաց. և վասն *եօթնեկի* մեղաց քաւութեան: - 616. Երկրորդ՝ զի մարդկան ազգի կրկին է հատուցումն. այսինքն յայժմու կեանս և ի հանդերձեալն. իսկ դիւացն *եօթնեկի* է հատուցումն վասն *եօթնեկի* յանցանաց նոցա. և եօթն գլխաւորագոյն մեղացն: - 750

ԵՕԹՆՊԱՏԻԿ + Զի՞նչ է *եօթնպատիկ* պատիժ չարեաց...: – 376. Եւ հուրն այնպէս փայլատակէ որպէս զլուսին. և լուսինն որպէս զարեգակն. և արեգակն *եօթնապատիկ* պայծառանայ որպէս ասէ եսայի: - 728. Մարգարէն եսայի կրկին ասէ զհատուցումն մեղաց. նոյնպէս և ի տեսիլն. և վասն էր դաւիթ *եօթնպատիկ* ասէ հատուցանել ի ծոց նոցա: - 750. Նախ վասն մարդոյս. զի մին մեղացն կրկին հատուցանի աստ հոգւով և մարմնով. իսկ *եօթնպատիկն* է՛ ի հուրն յաւիտենից: - 750

ԵՕԹՆՕՐԵԱՅ + Երեքտասաներորդ՝ *եօթնօրեայ* եղև խրախութիւն հարսանեաց: - 422. Երրորդ, *եօթնօրեայ* ժողովիլ կենդանեացն առ դուռն տապանին անսուաղ մինչև տեղեաց անձրևն. և **է է** կենդանիք սուրբք: - 653. Զի՞նչ է *եօթնօրէքն* և ամսագլուխն և տարէքոլորն: - 683. և վասն եօթնից աստիճանաց, և եօթն աստեղան խորանացն, *եօթօրէք* կատարեմք: - 683

Զ

ԶԱԲԻՍԱԿ - Եւ ո՛չ գիտաց (Դաւիթ) _զաբիսակ_: - 413. Վասն է՞ր ոչ գիտաց (Դաւիթ) _զաբիսակ_ : - 439

ԶԱԲՈՂՈՆ - Եւ ա՛յս են **բժ**ան ակունք և անւանքն գրեալ... Ակատ. զակատն չգտաք իրք ասացեալ նմա. զոսկե՛կն է դրել. և ասէ ոսկէգոյն զնա. և գտանի ի քաղդէացիս: _Զաբողո՛ն_ է և Բարդուղիմէոս: - 348. Ի յարևելից կողմն բանակէր **գ** ազգ: Յուդա. Իսաքար. և _Զաբողոն_. **ժը** բիւր և **ցն** զօրք նոցա: - 378

ԶԱԲՈՂՈՆԱՑԻ - Մետասաներորդն ելոն _զաբողոնացի_ ամս **ժ**: - 420

ԶԱԴՈՆԻԱՅ - Երեքտասաներորդ՝ զառաջին մեղքն եթող _զադոնիայ_, և յերկրորդին սպան: - 441

ԶԱԶԻՐ + Զհեղձուցեալսն ո՛չ խտրեն. և _զազիր_ կերակրօք զեխին: - 34. Նախ ցուցանէ թէ՝ _զազիր_ են գործք և բորոտեալ մեղք. վասն որոյ գարշ կենդանեօք ապականէր զնոսա: - 334. Եօթներորդ, և գա՛րշ է. և մեղքն _զազիր_: - 367. Տասներորդ՝ քոսն. _զազիր_ գործն: - 370. Ասեմք, եթէ որք ի հաւատս ունին թիւրութիւն. որպէս հերձուածօղք և վնասիչք եկեղեցւոյ. և որք ի _զազիր_ վարս պղծեալ են գործովք և վնասեն զհնքեանս. և անզեղջք են առ երկոսին. յետ մի անգամ և երկիցս խրատելոյ, որոշեսցին յեկեղեցւոյ և պատժեսցին: - 540. Եւ այլ բազում և զանազան ազգապղծութիւն ընդ հոգևորս և ընդ մարմնաւորս. երկու եղբարց և **բ** քերց. և ընդ քերց հօգևոր մօր. և անխտիր ի բազմանկողինս և այլս բազումս որ _զազիր_ է խօսելոյ օրէնքէ նոցա: - 552. Նա՛խ՝ զի արք վասն նորա ի _զազիր_ տեղիսն խոնարհեսցին. - 613. Հինգերորդ, զի մի՛ ի _զազիր_ հոտոցն և որդանցն գարշեսցուք և թողցուք զշէնս աւերակ: - 677. Իսկ դատապարտեալքն ծանրացեալ մասամբք և _զազիր_ անդամօք այր և կին. զի իւրաքանչիւր ոք ի գործիական անդամս իւր կրեսցէ զպատիժն: - 726

ԶԱԶՐԱԼԻ (տեքստում նաև՝ **ԶԱԶՐԵԼԻ**) **+** Նա՛խ՝ նշանակէ զաղամ. որ անմեղ և յըստակ ստեղծաւ, և ի մեղանչելն եղև արիւն _զազրալի_, և մարմին անհօգի: - 333. Երկրորդ՝ զի ո՛չ ինչ անդամ _զազրելի_ է ի մարդն. այլ ամենայնն հաւասար են յարդարութիւն. եթէ ոչ եկամուտ ինչ խառնեսցի ի նմա: - 469. Իսկ գործն զհա-կառակն նմին սուտ երևեցնէ զխորհուրդն և չար ցուցանէ զգործն և _զազրալի_: - 558. Երկրորդ՝ զի թէ արա-կան մասն երևի՝ ոչ ինչ նախապատուի կամ էգն անարգի. զի մասունք անդամոց անդ ո՛չ է _զազրալի_: - 726

ԶԱԶՐԱՆԱՄ + Երրորդ՝ յօրինակ հեթանոսաց որք _զազրացեալ_ էին մեղօք մինչև ջրով աւազանին սրբեցան և ճաշակեցին զանմահական կենաց ի յերկնից իջեալ: - 333. Եւ լուասցէ զբազմաշարաւ _զազրացեալ_ ոսկերս՝ մեղօք մեռելոյս: - 773

ԶԱԶՐՈՒԹԻՒՆ + Որում համեմատեալ այլ ուստէք ամենայն հրճուանք տրտմութիւն է. ամենայն հեշտութիւն ցաւ. ամենայն քաղցրութիւն դառնութիւն... ամենայն վայելչութիւն _զազրութիւն_...: - 762

ԶԱՄԲՐԻ - Այլ և _զզամբրի_ յազգէն շմաւոնի էր: - 409. Նա՛խ՝ զի վրէժխնդիր եղև օրինացն աստուծոյ. որպէս փենեհէզ սպան _զզամբրի_ և զքասբի. և սամուէլ զագագ: - 444

ԶԱՅՐԱՆԱՄ + Եւ _զայրանայ_ և տրտմի. ըստ այնմ՝ «մի՛ տրտմեցուցանէք զհոգին սուրբ»: - 52. Չորրորդ՝ կարողութիւնն հօր. իմաստութիւնն որդւոյ. բարութիւնն հոգւոյն: Նախ՝ զի մի՛ կարծեսցի հայր տկար վասն ծերութեան: Եւ որդի տգէտ վասն մանկութեան: Եւ հոգին _զայրացօղ_ վասն հնչման: - 105. Նա՛խ՝ զի _զայրացաւ_ նախանձուն աստուծոյ. որպէս փենեհէս և եղիա: - 349. Ապա թէ ոչ՝ հրեշտակք _զայրացեալ_ հրով այրեն կամ զմարմինն կամ զհոգին: - 381. Եւ _զայրացաւ_ ի գերեզմանն ղազարու ի վերայ մահուն: - 387

ԶԱՅՐԱՑՈՒՄՆ + Հինգերորդ, _զզայրացումն_ սրտին ցուցանէ: - 356

ԶԱՅՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ + Նա՛խ եթէ՝ բնութեամբ բարի է աստուած և ո՛չ ունի բարկութիւն. զի ծառ բարի պտուղ չար ո՛չ առնէ. այլ մեք գործովք մեր _զայրացուցանեմք_ զնա և արկանեմք ի բարի կամս նորա բարկութիւն: - 408

ԶԱՆԱԶԱՆ + Երկրորդ, այլ և ո՛չ է բնութեան բերք և արուեստից, եթէ ամենայն են ի հարկէ. զի _զանազան_ բնութիւնք և արւեստք զանազանապէս ներգործեն: - 8. Դարձեալ ասեմք թէ՝ սոքա ո՛չ են բնութիւնք ի հոգին. այլ որակութիւնք _զանազանք_ և աննմանութիւնք. որպէս պատկերք երեսացն: - 19. Եւ որպէս նեռնն ազդումն է սատանայի՝ որպէս առաքեալն ասէ. և նոքա յազդմանէ սատանայի՝ խորհին և խօսին _զանազան_ հերձուածս ըստ չար խորհրդոց նորա: - 35. Առորս ասեմք թէ՝ առարկութեանս այսմիկ _զանազան_ կերպիւ կարեմք լուծումն առնել: - 40. Բայց կարծիք _զանազան_ են հոգւոյն: - 51. Տասներորդ՝ թէ բանն աստուծոյ և հոգին արարա՛ծ են և այլ բնութիւն, յայնժամ ո՛չ լինի մի աստուած. այլ բազում և _զանազան_ աստուած. զի յոլովութիւնն յոլովութիւն է աստուծոյ. որպէս թէ երեք բնութիւնն երեք աստուած, և երկու բնութիւնն երկու աստուած: - 56. Ա՛րդ՝ _զանազան_ զգայութեամբ զանազանապէս զգամք, և ո՛չ ամենայնիւ զմինն՝ կամ միովն զամենայն: - 75. Որպէս հոմանուն ձայն ի _զանազան_ նշանակեալս: - 87. Այսպէս և նեստոր մի ասէր

զքրիստոս ո՛չ ըստ իրին միութեան, այլ ըստ անուանն համաձայնութեան. որպէս հոմանուն ձայն մի ունելով զկոչմունս, և *զանազան* բնութիւնս ի ներքոյ մի անուանն: - 90. Հինգերորդ՝ աչք ի *զանազան* տեսութիւնս, և միտք ի *զանազան* իմաստս: - 104. Այլ բազո՛ւմ է և *զանազան* ըստ պատկերի և նմանութեան յարացուցելոցս որք են բազումք. զի աստուած միով յարացուցիւ զբազումս տեսանէ. որպէս անմարմնութեամբն զմարմնաւորս տեսանէ. և յաւիտենիւ զժամանակեայս: - 112. Եւ ի սէր աստուածային շարժեալք՝ ոմանք յիմաստասիրութիւն. այլք ի ճգնութիւնս. ի կուսութիւն. և ի *զանազան* առաքինութիւնս: - 126. Եւ զբոյսս *զանազան* առաքինութեանց ընծիւղեալ երևեցուցանեն: - 126. Այսպէս և մարգարէիւք՝ և վարդապետօք՝ և հրաշիւք՝ և *զանազան* պատճառօք: - 127. Ապա յա՛յտ է թէ ո՞րպէս է հասարակ և *զանազան* քահանայապետութիւնն առ աստուած ի հրեշտակս և ի մարդիկ: - 139. Վասն այն աշխարհ ամենայն այժմ ի չարի կայ, և խաւարեալ *զանազան* մեղօք: - 139. Երբեմն *զզանազան* պարգևս հոգւոյն՝ զոր յաւազանէն տայ մարգարէութիւն քահանայութիւն՝ լեզւաց գիտութիւն...: - 140. Այլ նոքա ամենեքեան ա՛զգ են դիւաց. և ըստ *զանազան* գործոյն՝ *զանազան* անուան հանդիպեցան. որպէս դևն պոռնկութեան, և հպարտութեան, և բէէղզեբիւղ, բեհմովթ, և այլն: - 150. Երրորդ) Արարչութիւն և նախախնամութիւն. յորում և վասն փորձութեանց *զանազան*: - 154. Որպէս արդարոց անկանիլ ի փորձութիւնս և *զանազան* վնասս վասն օգտութեան իւր՝ և կամ այլոց: - 158. Արդ ներքին է՝ որ ի փափկութեանց և ի հեշտութեանց փործի բնութիւնս մեր և այլայլի ի *զանազան* տեսակս մեղաց. զոր պա՛րտ է հանապազ աստուածային խնամոյն՝ զի մի՛ թողցէ յայսպիսի փորձութիւնս զմեզ ընկղմիլ: - 160. Եւ բնական օրն զանազանապէս է առեալ ի *զանազան* ազգս: - 194. Եւ զի ծածկութիւն է *զանազան* գունոց: - 196. Այլ և հնչեն հաւք *զանազան* ձայնս: - 197. Եւ *զանազան* գոյնքն է՛ չորից տարերցն որք են յօդդ: - 203. Իսկ ի չորրոյն՝ հողմունք և հնչմունք *զանազանք*. որոտք և փայլատակմունք. կայծ. և այլն որպէս ցուցաւ: - 204. Հնգետասաներորդ՝ մի և նոյն գոլով մտանէ ի բուրաստանս, և *զանազան* գոյնս և համս և հոտս յառաջ բերէ: - 207. Ոմանք ասեն թէ՝ *զանազան* և գարշ կենդանիք են ի ծովն, և ի նոցանէ դառնանայ: - 208. Եւ ի սոցա խառնուածոցն լինի ա՛յլ *զանազան* գոյնք: - 212. Իսկ գազան, կամ զի գզօ՛ղ են և պատառօղ. կամ զի *զանազան* և ահագին կերպարանք ունին: - 216. *Զանազա՛ն* են զգեստ կենդանեացն: - 216. Զոր մարդիկ բանականութեամբ և արուեստիւք ստացան զզէնս *զանազանս* ի յերկաթոյ ի պատսպարանս իւրեանց: - 216-217. Նա՛խ՝ ի փառս աստուծոյ ստեղծան. զի յորժամ *զզանազան* կերպարանս նոցա տեսանեմք, փառս տամք արարչին: - 217. Եօթներորդ՝ զի փչեաց ի նա զշնորհաց հոգին *զանազան* պարգևաց, այժմ զքահանայութեան շնորհն երևեցոյց ի նա՛: - 219. Տասներորդ՝ անունն յարմար նշանակութիւն է կենդանեաց ըստ բարուցն և *զանազան* կերպիցն եդեալ. զի ամենայն անուն՝ յիրէն և ի գործոյն և ի ձայնէն դնի: - 220. Քսաներորդ՝ Վասն էութեան հոգոյն լուծումն հակառակ բանից. և ճշմարտութեանն հաստատութիւն *զանազան* հարցմամբ: - 228. Ի պատիւ մեծարեաց զմարդն. և նա՛խ՝ պատրաստեաց պէտս *զանազան* կերակրոց և ըմպելեաց որպէս ասացաք. և վառեաց զճրագ լուսաւորացն. և զգեղեցիկ ձայն երգեցողաց թռչնոց. և զզուարճութիւն *զանազան* ծաղկանց. և ապա՛ զմարդն ի պատիւ էած...: - 230. Եւ յորժամ *զանազան* շրջի, չարիք գոն ի սիրտն: - 246. Նոյնպէս և ի բանական որակութիւնս հոգւոյն՝ նման և աննման, հաւասար և անհաւասար բացատրեաց. այսինքն խոհեմ և տգէտ. հեզ և բարկացօղ. ողջախոհ և ցանկասէր. և այլ *զանազան* բարս բնական՝ մարդոյն: - 252. Վասն ոգւոյն մարդոյ *զանազա՛ն* են կարծիք արտաքին իմաստնոց և վարդապետաց եկեղեցւոյ: - 252. Այլ *զանազան* զօրութիւն ի *զանազան* ներգործութեանցն երևի. որ է՛ աճիլն. զգալն. և խորհիլն: - 259. *Զանազա՛ն* են դէմք երազոց: - 268. Իսկ դիւականն ընդդէմ այսմ՝ վասն մոլորութեան *զանազան* երևմունս ցուցանէ աղտեղութեան. և կամ զբարին խափանել ջանայ. որպէս ի չարչարանս տեառն վասն կնոջն պիղատոսի ընթերցեալ լինի. և որպէս գրէ սուրբն Նագրիոս: - 268. Երկրորդ՝ իմաստութիւն ասի *զանազան* արուեստից գիտք. ըստ այսմ՝ «ո՞ ետ կանանց իմաստութիւն նկարակերտութեան»: - 269. Տասներորդ՝ մի և նոյն միտք է յաստուած որով զամենայն տեսանէ և զամենայն բարբառ լսէ. նոյնպէս և ի մարդս մի իմացումն է որ *զանազան* զգայարանօք իմանայ: - 271-272. Դարձեալ՝ մարդոյս միա՛յն է հնարագէտ գործք և արուեստք *զանազան*: - 275. Քսանբ, Վասն յօբայ *զանազան* հարցմունք: - 283. Յիսուն, Վասն *զանազան* շաբաթուց. որ նշանակէ՛ զհանգիստն մեր: - 284. Դարձեալ՝ ա՛յն է խառնակիլն, որ ի միոյ խոշոր լեզուէ քաղդէացոցն խառնակեցան և եղեն *զանազանք*: - 297. Եւ ա՛յս է սահմանն ազգաց որպէս ասէ մարգարէն, «յորժամ բաժանեաց բարձրեալն զազգս ամենայն, կացոյց սահմանս հեթանոսաց». այսինքն զլեզուս *զանազան*. «ըստ թուոյ հրեշտակացն աստուծոյ». այսինքն ըստ թուոյ **հ** ազգապետացն: - 297. Նոյնպէս և որք հաղորդին մարմնոյն քրիստոսի, ո՛չ մերձենան ի *զանազան* ախտս մարմնական անթլփատութեան և զոհից դիւական: - 301. Եւ մեզ պա՛րտ է իմանալ զչար խորհուրդ խորամանկին ի *զանազան* հնարս, և

պատասխանել ի սուրբ գրոց. որպէս յայտ է ի գիրս Նագրեայ: - 323. Երկրորդ՝ բնութիւնս ադամայ եւ ի դրախտէն և բորոտացաւ *զանազան* մեղօք. մինչև բանն էարկ ի ծոց աստուածութեան իւրոյ և հաստատեցաւ յառաջինն: - 332. Հինգերորդ, զի *զանազան* որակս փոխեր: - 338. Վասն է՞ր ի *զանազան* համս փոխէր մանանայն: - 339. Երրորդ՝ զի բազում օրհնութիւնս փոխանակէին ի *զանազան* համսն: - 339. Չորրորդ՝ զի գիտասցեն թէ գոյնք և համք *զանազան* կերակրոց և պտղոց ո՛չ իւրովի պատրաստին, այլ ի շնորհացն աստուծոյ: - 339. Վասն է՞ր հրամայեաց ի *զանազան* նիւթոց հրաշալի խորան շինել և այլն: - 342. Հինգերորդ՝ տղա՛յ էր ժողովուրդն, և զուարճանային ի տեսութիւնն. վասն այն *զանազան* գունով զարդարեաց: - 342. Չորրորդ՝ *զանազան* նկարք աշտանակին, զանազան ներգործութիւնք ընթացից նոցա առ երկիրս, կենդանեաց՝ տնկոց՝ և անշնչից: - 346. Չորրորդ՝ զանազան նկարք աշտանակին, *զանազան* ներգործութիւնք ընթացից նոցա առ երկիրս, կենդանեաց՝ տնկոց՝ և անշնչից: - 346. Եօթներորդ՝ քածաւարին. այլամազն խառնեալ. *զանազան* բարուց նշանակ: - 371. Զի որպէս ադամ յաստուածանալն փութացաւ, և բանն աստուած ի մարդանալն փութացաւ. վասն որոյ ամք թուոց *զանազան* են եդեալ...: - 451. Չորրորդ, Վասն սրբութեան Կուսին *զանազան* կերպիւ: - 454. Եւ *զանազան* ձայնք քնարի՝ մի ենթակայ օդով միաւորին: - 476. Երրորդ առ այսորիք՝ միաւորութիւն անուանեմք և զխառնուածս երկուց նայից ըստ *զանազան* որակութեանց. յորում ո՛չ ոք ի խառնեցելոցն զիւր ծայրագոյն որակութիւնն սեռաբար կարող է պահել. այլ շփոթեալ անկանի ի ծայրագոյն որակութենէն. որպէս զջուրց և զգինեացն խառնուած, և զմեղերաց: - 476. Իսկ թէ յորո՞ւմ ժամու յարեաւ, այսմ *զանազա՛ն* են կարծիք: - 512. *Զանազա՛ն* են ասացեալ: - 516. Զի թռչիլն նշանակէ՛ *զզանազան* դասս ընտրելոցն: - 519. Տասներորդ՝ զի օդ յիւրաքանչիւր ոք *զանազան* արտաբերէ զձայն և զբան: - 523. Եւ որպէս անչափ են սպեղանիք և դեղք բժշկականք մարմնոյ ի բազում և *զանազան* ծաղիկս խոտոյ և յարմատս, ի տերևս ի պտուղս. և յայլսն. զի սոքա յայտնեն զբազմութիւն հիւանդութեանց մարմնոյ: - 531. Երկրորդ, մի անուն՝ և նշանակեալքն բազումք. որպէս խոյ է յերկինս և յերկրի և ի ծովս. նոյնպէս մի կոչի եկեղեցի կենդանի մարդն և շինեալն ի քարանց և եկեղեցին անդրանկացն յերկինս. սակայն *զանազա՛ն* են որպիսութեամբ: - 533. Դարձեալ՝ թէպէտ մի է հայր և մայր քրիստոսի և եկեղեցւոյ, այլ *զանազան* կերպիւ: - 534. Եւ այլ բազում և *զանազան* ազգապղծութիւն ընդ հոգևորս և ընդ մարմնաւորս. երկու եղբարց և **բ** քերց. և ընդ քերց հոգևոր մօր. և անխտիր ի բազմանկողինս և այլս բազումս որ զազիր է խօսելոյ օրէնքէ նոցա: - 552. Նոյնպէս և զորկրամոլութիւնն յաւելու միտքն հնարելով *զանազան* կերակուրս և ըմպելիս: - 564. Վասն է՞ր *զանազան* անուամբ կոչին չորեքին առաքինութիւնքս այս: - 581. Տասներորդ, որպէս *զանազա՛ն* են աստեղք յերկինս, և վարձք ձեր *զանազան* փառօք ըստ առաքելոյ. «որպէս աստղ քան զաստղ առաւել է փառօք»: - 586. Իսկ վասն թացեալ պատառին *զանազան* են կարծիք: - 599. Եւ վասն այն *զանազան* իւղ ո՛չ ունիմք, բայց միայն զմեռոնն սուրբ...: - 605. Կամ ի *զանազան* դիմաց և ազգաց. որպէս այր, կին, ծեր, տղայ, ժողովեալ կոչի մի եկեղեցի: - 613. Որ և *զանազան* նկարքն՝ *զանազան* շնորհաց հոգւոյն նշանակք: - 646. Երրորդ, որպէս ողջակէզ նորին, և մեզ պա՛րտ է *զանազան* փորձանաց և նեղութեան զանձինս մատուցանել սիրովն աստուծոյ: - 658. Արդ՝ ա՛յլ ամենայն փոփոխմունք ասացան ի վերոյ ի *զանազան* տեղիս: - 664. Աստ *զանազան* ցաւոց՝ և *զանազան* դեղս կազմեաց արարիչն աստուած. որպէս յարմատս ի ծաղիկս ի պտուղս և յայլսն: - 665. Դարձեալ՝ դնեն զքահանայս առաջի սեղանոյն ի վերայ բեմին, և զկրօնաւորս ի մէջ եկեղեցւոյն, և զաշխարհականս առ դուռն, նշանակէ *զզանազան* տեղիս: - 672. Զի աղօթիւք և *զանազան* մաքրութեամբ սրբեմք զմեզ...: - 682. Եւ այս *զանազան* կարծիքս վասն այն է, զի գիրք սուրբք չե՛ն յայտնի բացայայտեալ զնոսա: - 687. Սոցա համաձայնին ընդհանուր ամենայն վարդապետք գոլ ի յերկնային խորանս անմարմնոց ի *զանազան* օթևանս լուսոյ: - 688. Որք ո՛չ թլփատեցան ի հինն և ոչ մկրտեցան ի նորս, կամ չարք ի մարդկանէ, ունին զդատապարտութիւնն զոր զրկելոց են ի դատաստանին *զանազան* տանջանս և ո՛չ այժմ: - 690. որպէս յա՛յտ է յառաջիկայդ ի *զանազան* վկայութեանց վարդապետաց սրբոց և ի հին և ի նոր աստուածաշունչ կտակաց: - 691. Դարձեալ՝ ոսկի է հաւատն և դաւանութիւնն անապական. և Արծաթ՝ անաղտ մաքրութիւնն ի մեղաց. և Պատուական ակունք՝ *զանազան* առաքինութիւնք: - 702. Ա՛յն է որ սատանայ խաբէութեամբ և բռնութեամբ զօրացեալ էր և իշխան եղեալ ի վերայ մարդկան. ի կեանս *զանազան* չարեօք և կռոց պաշտմամբ...: - 705. Եւ դարձեալ՝ որպէս *զանազան* սերմանիք ցորեան կորեակ և այլք՝ հասարակ ի մի վայր սերմանին. և հասարակ ջրով և ջերմութեամբ սնանին. և ի յազգս իւրեանց կատարին. ցորեանն ի ցորեանն և այլն: - 719. Նիւթ նշանացս է՛ բազում և *զանազան*. այլ զօրութիւն և ձևն մի և նոյն է խաչին: - 732. Զոր օրինակ մի պատկերն դրոշմի ի *զանազան* մոմս. և ի հալիլ մոմոյն դրոշմ պատկերին ժողովի և մնայ ի մատանւոջն: - 732. Երկրորդ կոչի հնձան արքայութիւնն երկնից. ուր ժողովին

պսակք և փառք *զանազան* հանգստեան սրբոց զոր պատրաստեալ է աստուած սիրելեաց իւրոց ըստ առաքելոյ: - 748-749. Ծուխն առ *զանազանս զանազան* իմանի: - 749. Որ են *զանազան* տանջանք զոր կրեն ամբարիշտքն անդ: - 751. Երբեմն դրախտ՝ վասն պէս պէս և *զանազան* բարեացն: - 757. *Զանազա՛ն* է իմացումն: - 757. Այլ զայս ո՛չ իմանան հասարակ կարծիք. զի արքայութիւնն երկնից մի է. այլ փառք և պսակքն են *զանազանք* առաւել և նուազ: - 758. Ասեմք եթէ՝ բնութեամբ բարին մի է. որպէս ասէ մեծն դիոնէսիոս. այլ ներգործութեամբ բազում է ի *զանազան* կամաց յառաջ եկեալ: - 758. Նմանապէս իմասցի և վասն մի դժոխոցն՝ գոլ *զանազան* տանջանք և տանջանարանք: - 760. Եւ յետ նոցա ամենայն բազմութեանց ժողովելոց յամենայն ազգաց ասէ. որք եկին ի բազում վշտաց աշխարհի. այսինքն որք *զանազան* առաքինութեամբ և բազում նեղութեամբ մտին ի հանգիստն: - 760. Խնամք մարդասիրութեանն աստուծոյ որ զամենայն յամենայնի տրնօրինէ՛, արգել զայս. զի մի՛ ունիցին ինչ ի մտի յարուցեալքն ի մեռելոց. ապա թէ ոչ, որ ի սկզբանէ բարէատեացն էր և մարդասպան, բազում և *զանազան* երևոյթս...: - 775. Յաղագս այսմ *զանազան* են տեսութիւնք հարց պետաց: - 781. Եւ *զանազան* տեսութիւնք վարդապետաց չեն ընդ դէմ միմեանց. այլ զորօրինակ ոմն զական պատւականութիւն, և այլ ոմն զբնութեան, և կէսք զասդողութեան, և ոմանք զորակացն գեղեցկութեանց, պատմեն զմի և զնոյն ական իր: - 781-782. Եւ է՛ շնորհ յատուկ ընրութեամբն աստուծոյ, որ պատճառ է՛ զփառս *զանազան* ներգործութեամբ. և է՛ սա՛ ան՚ի բաց դնելի անզեղջ խոստմամբ ի կողմանէ տուողին. որպէս է՛ առ մեզ շնորհք աւազանին: - 783

ԶԱՆԱԶԱՆԱՊԷՍ + Երկրորդ, այլ և ո՛չ է բնութեան բերք և արուեստից, եթէ ամենայն են ի հարկէ. զի զանազան բնութիւնք և արւեստք *զանազանապէս* ներգործեն: - 8. Ասեմք թէ՝ այո՛ ի հարկէ մինն ճշմարիտ է. և մինն սուտ. այլ *զանազանապէս* ըստ իրին: - 9. Ա՛րդ՝ զանազան զգայութեամբ *զանազանապէս* զգամք, և ո՛չ ամենայնիւ զմինն՝ կամ միովն զամենայն: - 75. Զոր յայսմանէ երևի երեք եղանակ միաւորութեանն *զանազանապէս*: - 77. Վասն է՞ր *զանազանապէս* տայ աստուած զպարգևս և ո՛չ հաւասար. որպէս առաւել տայ հրեշտակաց՝ և սակաւ մարդկան. և նըւազ կենդանեաց և տնկոց և անշնչից: - 130. Իսկ թէ ո՞րպէս ի մի և նոյն պարզ պարգևացն *զանազանապէս* ընկալցին, ասէ սուրբն դիոնէսիոս՝ «ըստ հնչման ձայնի»: - 131. Ոմանք մերձ են էութեամբ արարչին. և ոմանք հեռի. որպէս իմացականքն քան զբանականս. և սա՛ քան զկենդանիս. և նոքա քան զտունկս. և հուսկ յետոյ անշունչ գոյացութիւնքն. ըստ մերձ և հեռաւոր բնութեանց՝ *զանազանապէս* առնուն: - 131. Վեցերորդ՝ գործ բնութեանն է նոյնպէս և նման. իսկ կամացն *զանազանապէս* և աննման: - 156. Երրորդ՝ զի որպէս իմաստութեամբ արար, ըստ այնմ «աստուած իմաստութեամբ հիմունս էարկ երկրի». այսպէս իմաստութեամբ և նախախնամէ՛ զբոլորն՝ և զի իւրաքանչիւրսն ըստ իւրում պիտոյից *զանազանապէս*: - 157. Եւ բնական օրն *զանազանապէս* է առեալ ի զանազան ազգս: - 194. Իսկ թէ *զանազանապէս* իմանաս զժամանակն, նախ է՛ անցեալն որպէս երէկ. և ապա ներկայն որպէս այսօր. և յետոյ ապառնին որպէս վաղիւ: - 198. Այսպէս իմա և զբանական հոգւոյն. որ ի մարդն մի է և *զանազանապէս* ներգործէ: - 260. Եւ որպէս մի հուրն *զանազանապէս* այրէ զդալար փայտ՝ և զչոր խոտ՝ և զեղէգն: - 505. Նոյնպէս մի հուր դժոխոցն *զանազանապէս* տանջէ զմեղաւորսն: - 505. Եւ այս գիտելի է, զի անուն նեռին ջնջեալ և կորուսեալ է ի սուրբ գրոց. վասն այն *զանազանապէս* կոչեն զնա՛: - 707

ԶԱՆԱԶԱՆԵԼԻ - Եւ արդ՝ զի հասարակ են էութեամբ՝ և յատուկ առանձնաւորութեամբ, յաղագս որոյ *զանազանելի* է զյատկութիւնս ըստ երկուց լուսոյն: - 125. Իսկ ենթադրութիւն է *զանազանելին* և ո՛չ զանազանեալն բացորոշ յատկութեամբ. որպէս ոմն մարդ: - 174

ԶԱՆԱԶԱՆԵՄ + Այլ և սոքա ո՛չ *զանազանին* ի միմեանց, որպէս բանական և անբան. եթէ է ամենայն ի հարկէ: - 8. Դարձեալ, թէ ամենայն ինչ ի հարկէ՛ է մարդոյ և անասնոյ, ապա ոչինչ *զանազանի* բանականն և անբանն. զի բանականն իմացմամբ և կամօք վարի. և անբանն ի բնութենէ՛ հարկի որպէս ասացաք: - 11. Այլ այս *զանազանի*. զի բարին բնական ունակութիւն է մեզ. զի ի բարին եմք գոյացեալ: - 23. Չարն ո՛չ է է, և ո՛չ գոյ. որո՞վ *զանազանի* ի պարզ ոչ է էն. որէ՛ ամենևիմբ ոչինչ: - 23. Այլ այսու *զանազանի*: - 23. Աստուած անսահման է և անպատճառ. և չարն ըստ ինքեան անպատճառ և անսահման. որո՞վ *զանազանին*: - 23-24. Զի՞նչ *զանազանի* և հաւասարի տեսութեանն աստուծոյ. և հրեշտակաց. և մարդկան: - 101. *Զանազանին* բացբարձականքն. և ուրացականքն: - 102. *Զանազանի* հրեշտակն. և հոգի մարդոյ. և իմացումն հրեշտակաց: - 102. Դարձեալ՝ գիտելի է, զի յաւիտեանն և միշտ և ժամանակն՝ վեցիւք *զանազանին*: - 116. Որո՞վ *զանազանի* կեանքն աստուծոյ. և հրեշտակաց: - 117. Որո՞վ *զանազանի* և հաւասարի կեանք հոգւոց և հրեշտակաց: - 117. Եւ *զանազանին* միով. այսինքն փոփոխմամբ. զի հրեշտակն նոյն և անփոփոխ կենդանի է: - 117. Որո՞վ *զանազանի* և հաւասարի իմանալի և զգալի կեանք: - 117. Այլ *զանազանին*, Նախ՝

զի իմանալին անմա՛հ կեանք է. և զգալին մահկանացու: - 117. Որո՞վ *զանազանին* և հաւասարին զգայական և տնկական կեանք: - 117. Եւ *զանազանին*, Նախ՝ զի տնկականն միայն ի ջերմութենէ հրո՛յ է: - 117. Որո՞վ *զանազանի* և հաւասարի տեսութիւնն աստուծոյ և հրեշտակաց: - 119. Այլ այսու *զանազանին*, զի աստուած ինքնիմա՛ստ ունի զտեսութիւնն. այսինքն յինքենէ՛ է անսկիզբն և անվախճան: - 120. Երրորդ՝ և բաժանի և *զանազանի* ի բազումս. և այնպէս շրջագայութեամբ գտանէ զճշմարիտն. և այսպէս է բնական քննութիւն իմաստասիրացն: - 120. Որո՞վ *զանազանի* և հաւասարի տեսութիւն հրեշտակաց և մարդկան: - 120. Շնորհական տեսութեամբ հաւասարի. այլ բնականաւն *զանազանի*: - 120. Որո՞վ *զանազանի* տեսութիւն մտաց և տեսութիւն զգայութեանց: - 120. Եւ այսու *զանազանի* ճշմարիտն և ճշմարտութիւնն՝ այսինքն մասամբ և բոլորիւ. որպէս մարդ և մարդկայնութիւն: - 121. Որո՞վ հաւասարին և *զանազանին* բանական քննութիւն և հաւատոյ տեսութիւն: - 121. Այլ *զանազանի*: - 121. Որո՞վ *զանազանին* և հաւասարին բացբարձականքն և ուրացականքն. զի մի և նոյն երևին: - 124. Նախ է՛ գործ իմաստութեան աստուծոյ. որով *զանազանեցին* արարածք՝ առաւել և նըւազ ընդունելով. և մի՛ խառնափնդոր և անզանազանապէս: - 130. Տասներորդ՝ դարձեալ *զանազանի*, զի երևմունքն միայն փոխեն զհասարակ զգայութիւնն: - 133. Որո՞վ *զանազանի* հրեշտակն և հոգի մարդոյ՝ և հաւասարի: - 140. Այլ չորիւք *զանազանին*: - 140. Իմացումն հրեշտակաց և հոգւոց ո՞րպէս *զանազանին*: - 141. Եւ այլ իմն եղանակաւ *զանազանի* տեսութիւն մտաց: - 142. Իսկ սէր և գութ՝ ա՛յսպէս *զանազանին*: - 144. Եւ նախ հարցանեմ, որո՞վ *զանազանի* գործ բնութեան և գործ կամաց: - 156. Զի՞նչ *զանազանի* գործ մարդոյ ի գործոյ աստուծոյ: - 156. Եւ այսու *զանազանի* փորձութիւնն աստուծոյ և սատանայի, Նախ՝ որպէս ասացաք՝ աստուած փորձէ՛ զի յայտնեսցէ զբարութիւնն. և սատանայ փորձէ զի հանցէ ի բարւոյն: - 161. Եւ դարձեալ այսպէս *զանազանին* սոքա երեքեան աւուրք. այսինքն առաջին օր ստեղծման. և միջին մինչ ի կատարած. և վերջին օր յարութեան: - 193. Նա՛խ ցուցանի զի մի է արարիչ սոցա, և բազում արարածք. յաղագս որոյ նմանին և *զանազանին*: - 237. Եւ ըստ այսմ *զանազանին* երեքկին զօրութիւնք հոգւոյն. այսինքն տնկական. զգայական. և բանական: - 249. Այսպէս ասեն եթէ՝ իմաստութիւն և հանճարն *զանազանին*: - 270. Որո՞վ *զանազանի* պատկեր և նմանութիւն: - 272. *Զանազանի* պատկեր և նմանութիւն, որպէս մարդն և կենդանին. զի ամենայն մարդ ասի կենդանի. այլ ո՛չ ամենայն կենդանի մարդ: - 272. Նա՛խ՝ զի մարդո՛յն է *զանազանել* զբարի և զչար. և փախչիլ ի չարէ՛, և երթալ զհետ բարւոյն՝ կատարելոցն է ըստ մարգարէին, «խոտորեաց ի չարէ՛ և արա՛ զբարի»: - 274. Որո՞վ *զանազնին* օրէնքն և պատուիրանք և հրամանք: - 277. *Զանազանի* հին և նոր օրէնք. և քահանայութիւն տեառն և հնոյն: - 284. Զի՞նչ *զանազանի* քահանայութիւնն մելքիսեդեկի և աբրահամու: - 300. Այլ *զանազանին* պատարագաւն: - 300. Եւ այսպէս *զանազանին* սոքա. մարմին մեր զգեստ է գոյացական. և հանդերձն պատահական: - 318. Որո՞վ *զանազանին* կրկին տախտակքն: - 340. Իսկ օրէնքն և պատուիրանքն այնպէս *զանազանին*: - 340. Զի՞նչ *զանազանի* որ մովսէս՝ աստուած և տէր կոչեցաւ: - 350. Եւ սոյնպէս *զանազանի*: - 352. Ո՞րպէս *զանազանի* հին օրէնքն և նորս: - 353. Այլ ըստ գործո՛ց նոցա *զանազանին* սուրբն և անսուրբն: - 364. Ո՞րպէս *զանազանի* օրհնութիւնն: - 403. Եւ հաւատն հաւատացելոց նշան և *զանազանօղ*: - 418. *Զանազանի* ի նոցանէ **ժ** եղանակաւ: - 454. Եւ թէ *զանազանի* մահն քրիստոսի և մերս: - 455. Որո՞վ *զանազանին* սոքա: - 462. *Զանազանին* սոքա ներգործութեամբ իւրեանց: - 462. Մկրտութիւնն քրիստոսի և յովհաննու որո՞վ համաձայնին և *զանազանին*: - 488. Այլ *զանազանին* Նախ ի ձևն. զի մկրտութիւնն յոհաննու տուեալ լինէր յանուն այնմ որ գալոցն էր. իսկ քրիստոսին յանուն Երրորդութեանն: - 488. Որո՞վ *զանազանի* մահն քրիստոսի և հասարակ ամենայն մարդոյ: - 495. Ես սոքա այսպէս *զանազանին* դարձեալ՝ մեղքն է առաջին ծայր. սկսեալ յանձնիշխան կամացն ադամայ: - 496. Զի՞նչ *զանազանին* փոխիլն և համբառնալն և թռչիլ: - 519. Եւ մի և նոյն բանն է ներտրամադրեալն ի սրտի. զի ըստ բան գոլոյն ո՛չ *զանազանի*. սակայն ըստ որպիսութեան որակին. զի էր անմարմին ի սրտի՝ և այժմ մարմնացաւ ի քարտիսի: - 529. Եւ այս **բ** իշխանութիւնս այսպէս *զանազանին*: - 538. Եւ այսու *զանազանին*: - 538. Ո՞րպէս *զանազանին* մեղք. անօրէնութիւնք, և յանցանք: - 555. Հինգերորդ՝ զի մեղքն *զանազանի* ի կամայն և յակամայն. ի գիտութեան և յանգիտութեան: - 556. Ուստի *զանազանին* և պատիժք մեղացն...: - 556. Այլ *զանազանին.* զի հպարտն ի ներքուստ ունի զբարձրամտութիւնն. և փառասէրն յարտաքուստ յայլմէ՛ բերանոյ ընդունի զփառս գովութեան: - 560. Ա՛րդ՝ մեղք սկզբնականին չորիւք *զանազանի* յայլոցն. այսինքն ի մահացուէն և ի ներելոյն. ըստ միութեան. ըստ հասարակութեան. ըստ հաւասարութեան. ըստ որակի տարբերութեան: - 567. Իսկ *զանազանի* մահացուն և ներելին ըստ առաւելութեան և նուազութեան. որպէս առաւել է հարկանումն օձի քան զլուոյ. և նետի քան զփշի. այսպէս և մահացուն է առաւել քան զներելին: - 568. Դարձեալ *զանազանին* ըստ թուոյ. զի մահացուն

յեօթն բաժանի. որք են գլխաւորագոյնք: - 568. Դարձեալ *զանազանին* սոքա. զի մեղք խորհրդոյն կայանայ յերիս. ի տեսանելն, ի հաւանիլն, և ի կամիլն: - 568. Այսպէս *զանազանին* մեղք ըստ նիւթոյն և ենթակային: - 568. Եւ սոքա այսպէս *զանազանին*: - 568. Դարձեալ *զանազանին*. զի գործ մեղացն է յայլմէ՛ առ մեզ՝ կամ ի մէնջ առ այլս. այսինքն ի պատրանաց բանսարկուին և ի չարաց ոմանց առ մեզ. և ի մէնջ առ ընկերակիցս մեր: - 569. Դարձեալ *զանազանին* սոքա ըստ սեռին. զի գործ մեղացն է ի սեռս առնելոյն. և պատիժն ի սեռս կրելոյն. և ունակութիւն ի սեռս ունելոյն: - 569. Եւ գիտելի է զի հաւատն և յոյսն այսպէս *զանազանին*: - 574. Այլ և *զանազանի* յոյսն. զի որք են ի ճանապարհ աստի կենաց, յոյս նոցա է՛ հանդերձ ստուգութեամբ կարծեաց որպէս ասացաւ: - 574. Որո՞վ *զանազանի* հաւատ յոյս և սէր: - 577. Այլ *զանազանին*: - 577. Եւ այսպէս *զանազանին*: - 584. Երկրորդ՝ թէ տգէտ լիցի քահանայն և ո՛չ կարէր ընտրել զծանրութիւն մեղացն և *զանազանել*: - 603. Զի՞նչ *զանազանի* հասարակ աղօթքն և առանձնականն: - 623. Եւ *զանազանին* սոքա: - 679. Իսկ չորրորդն և հինգերորդն ընդունելի են. և սակաւ *զանազանին*...: - 687. Նա՛խ՝ զի առաքեալն *զանազանեաց* զտեսանելն յետ մահու՝ և զպսակն ի յարութեանն: - 697. Եւ որպէս կարելի է քեզ ի քում ափիդ զսերմանս *զանազանել*, և զեդեալն ի շտեմարանս քո յիւրաքանչիւր անկեան յառաջ բերել, - 718. Վեցերորդ, ոմանք ատոքք և կէսք ազազունք և այլք անպտուղք. այսպէս և մարմինք ընտրելոցն և ոչ նոյնպիսեացն ըստ չափու *զանազանին*: - 721. Նա՛խ՝ զի արու և էգ անդ ո՛չ ճանաչին մասին անդամօք, այլ յատուկ դիմօք և բարի գործովք և փառօք և անուամբ *զանազանին*. որպէս դասք կուսանացն ի հայրապետացն: - 725. Այլ և որպէս հրեշտակք *զանազանին*. նոյնպէս և ի յարութեանն փառօք և պսակաւն: - 725. Եւ թէպէտ մի իցէ արքայութիւն սրբոց, սակայն *զանազանեսցին* փառօք և պսակաւ և հանգստեամբ: - 760. Այլ *զանազանի*. զի դևք ամենևին ո՛չ ունին զղջումն և ոչ կարեն. վասն որոյ ո՛չ հանդիպին թողութեան. իսկ մեղաւորն ունի զղջումն այլ ո՛չ կարէ վարձաւորիլ: - 780. Եւ զանազանեալքն ի գիրս անդամոց, *զանազանին* և ո՛չ նմանին գոյացական տեսակօք: - 786

ԶԱՆԱԶԱՆԵԱԼ + Իսկ ենթադրութիւն է զանազանելին և ո՛չ *զանազանեալն* բացորոշ յատկութեամբ. որպէս ոմն մարդ: - 174. Իսկ անձն է *զանազանեալ* հանդերձ բացորոշ յատկութեամբ. որպէս պետրոս: - 174. Եւ յա՛յտ է զի եզական և անհատն մարդ՝ է *զանազանեալ* իւր յատուկ որակութեամբն: - 174. Այլ իմաստութիւն և հանճար *զանազանեալ* է ի վերոյ ի **ժզ** գլուխն, **իէ** համարն տես անդ: - 537. Եւ յայսոսիկ միաբանութիւնս որ ըստ կանոնի՝ յաւէտ միաբանութիւն զայս է իմանալ՝ որ ըստ բոլորին օրինադրութեանց սահմանաց կամ ըստ գլխաւորագունիցն լինիցի. և ո՛չ մասամբ միով միաբանեալք և բազմօք *զանազանեալք*. մանաւանդ թէ հակառակեալք և ընդդիմացեալք: - 552. Եւ *զանազանեալքն* ի գիրս անդամոց, զանազանին և ո՛չ նմանին գոյացական տեսակօք: - 786

ԶԱՆԱԶԱՆՈՒԹԻՒՆ + Նա՛խ, զի ըստ սոցա ոչինչ է *զանազանութիւն* մշտնջենաւորացն և փոփոխականացն. որք են երկնայինք և երկրաւորք. զի նոքա միա՛յն են ի հարկէ, որք միշտ նոյնպէս ունին. որպէս հրեշտակք անմահք. և լուսաւորք երկնից. և ջերմութիւն հիոյ: - 8. Այս առաջին *զանազանութիւն*: - 24. Երբեմն զշնորհաց *զանազանութիւնս*. որպէս ասէ յերգերգոցն՝ «ձեռք իմ կաթեցուցին զմուռս. և մատունք իմ զմռսեալ ի վերայ փականաց»: - 62. Վասն կենաց. և *զանազանութեան* աստուծոյ. և հրեշտակաց և մարդկան. և կենդանեաց: - 101. *Զանազանութիւն* տեսութեան մտաց. և զգայութեանց: - 101. Եւ *զանազանութիւն* բնական քննութեան և հաւատոյ: - 101. Այլ ի դէմս պատճառաւորացն ունի *զանազանութիւն*: - 110. Եւ զայլ *զանազանութիւն* սոցա կատարելապէս ուսցուք յառաջիկայսդ: - 117. Այլ *զանազանութիւն*: - 138. Այս *զանազանութիւն* առ երրորդ էութիւնս որպէս ցուցաւ: - 138. Այլ *զանազանութիւն* է ի մէջ երկնաւորացն: - 138. Այս *զանազանութիւն* է երկնայնոց քահանայապետութեանց: - 138. Այս է *զանազանութիւն* սիրոյ. գերակատար. կատարեալ, և անկատար: - 143. *Զանազանութիւն* գործոյ աստուծոյ՝ և մարդոյ: - 154. Զի՞նչ հասարակութիւն է գործոյ արարչութեան և գործոյ նախախնամութեան. և զի՞նչ *զանազանութիւն*: - 157. Իսկ թէ զի՞նչ է *զանազանութիւն* գործոյ արարչութեան և նախախնամութեան: - 157. Հինգերորդ՝ *զանազանութիւն* զի սատանայ ի փորձելն ո՛չ գիտէ զառաջիկայն թէ յաղթէ և թէ յաղթի. և եթէ էր տեղեակ՝ ո՛չ մրցէր ընդ կատարելոցն որք յաղթահարեն զնա. որպէս ընդ ստեփաննոսի, անտօնի, և այլոցն, որք յաղթեցին սատանայի: - 161. Այս առաջին *զանազանութիւն*: - 163. Երկրորդ *զանազանութիւն* զի նախկին սկիզբն համանգամա՛յն է ի միտքն. և երկրորդ սկիզբն նա՛խ է՝ և կատարումն յետոյ: - 163. Երրորդ *զանազանութիւն* զի թէ շինի տաճարն և թէ ոչ՝ առաջին սկիզբն որ ի միտքն մնայ՝ նոյն ո՛չ առաւելու և ո՛չ նուազէ: - 163. Չորրորդ *զանազանութիւն* զի առաջին սկիզբն զօրութեամբ է տաճարին. և երկրորդն ներգործութեամբ: - 163. Հինգերորդ *զանազանութիւն* զի ձևն անմարմին է ի միտս. իսկ շինեալն մարմին: - 163. Այսքան *զանազանութիւն*: - 163. Եւ այլ բազում

զանազանութիւն է գործոց մարդկան և աստուծոյ. զի մեք կարօտ եմք նիւթոյ. ժամանակի. տեղւոյ. օգնականի: - 164. Ապա յա՛յտ է *զանազանութիւն* սոցա, զի ոմն զօրութիւն հարկաւոր է և ներգործութեամբ և անփոփոխ և միշտ. որպէս հրոյ ջեռուցանել, և արեգական լուսաւորել: - 168. Եւ գիտելի է՝ *զզանազանութիւն* սոցա. զի հոգին է ի մարմինն կալմամբ և սահմանեալ. այլ ո՛չ պարագրեալ. իսկ հրեշտակն ո՛չ կալմամբ ի մարմին և ոչ պարագրեալ. այլ սահմանեալ: - 174. Եւ է՛ *զանազանութիւն* սոցա կրկին: - 194. Եւ *զանազանութիւն* ներքին և արտաքին զգայութեանցն ասացաւ ի վերոյ յաղագս հրեշտակաց ի **ը** գլուխն, ի **ժզ** համարն: - 249. Եւ թէ ոք ասցէ, երևի ապա թէ **գ** հոգի է ի մարդն *զանազանութեամբ* էացեալ: - 258. Եւ է՛ գործի նոցա՝ տրամախոհութիւնն. և ենթակայ՝ բանից *զանազանութիւնք*: - 269. է և ա՛յլ ուրեք *զանազանութիւն* հանճարոյ և իմաստից ի յայլ վարդապետաց ասացեալ: - 270. Դարձեալ *զանազանութիւն*, զի հանճարովն ճանաչի աստուած լուսաւորութեամբ լսելոցն ի գիրս սուրբս. իսկ իմաստութեամբ ճանաչի աստուած ըստ ինքեան: - 270. Զի թէ ո՛չ էր ասացեալ ընդ պատկերին զնմանն լինիլ, ամենայն ոք պատճառէր, և զմարդն պաշտելով անկանէր ի կռապաշտութիւն. վասն որոյ ասաց զնմանն, թէ յորժամ տեսցեն պատկերակից աստուծոյ զմարդն բանականութեամբ անմահութեամբ և այլովքն որ ինչ է ի հոգիս, իմանայցեն և *զզանազանութիւնն* աստուծոյ: - 274. Եւ *զանազանութիւն* մովսէսի որ աստուած կոչեցաւ: - 284. Այսքան *զանազանութիւն* է քահանայութեանն մելքիսեդեկի և աբրահամու: - 301. Աստ *զանազանութիւն* է գրութեան և ողորմութեանն աստուծոյ: - 350. Եւ այս բազում *զանազանութեամբ*: - 353. Եւ զի՞նչ է *զանազանութիւնն*: - 478. Այլ *զանազանութիւն* գոյ ի մէջ մահու նախաստեղծ մարդոյն, և մահու տն մերոյ քրիստոսի, և մահու հասարակ մարդկայինս ազգի: - 495. Այս *զանազանութիւն* ի մէջ երից մահուանն. ադամայ, և քրիստոսի, և մեր մարդկայինս ազգի: - 496. Դարձեալ այլ *զանազանութիւն* տեղեաւ: - 519. Իննևժ, *Զանազանութիւն* մեղաց: - 526. *Զանազանութիւն* աստուածային առաքինութեանց: - 526. Նմանապէս և առ այս ասեմք, թէ ո՛չ ինչ է *զանազանութիւն*. զի յորժամ աւետարանն բանն քրիստոսի է ճշմարիտ, և քրիստոս աստուած է ճշմարիտ. ապա ուրեմն աւետարանն բանն աստուծոյ է ճշմարիտ: - 530. Եւ *զանազանութիւն* սոցա է՛ ի մեղս մեղուցելոյն: - 556. Զի՞նչ է *զանազանութիւն* մեղաց: - 567. Գիտացեալք զայս՝ այժմ տեսցուք *զզանազանութիւն* սոցա: - 567. Այս քան ըստ տեսակի և ըստ նիւթոյ և ըստ կատարման *զանազանութիւն* մեղաց: - 569. Դարձեալ *զանազանութիւն* է ի մէջ սիրոյ աստուծոյ և ընկերին: - 575. Վասն այսորիկ ասեն վարդապետք թէ ը են երանութիւնքն ըստ էութեանն. այլ է միայն ըստ *զանազանութեան* աստիճանացն: - 586. Նա՛խ՝ ըստ *զանազանութեան* մարդկան որ են յեկեղեցի: - 587. այլ *զանազանութիւն* է նոցա յիւրաքանչիւր գործս և ի տեսութիւնս: - 686-687. Այլ ըստ *զանազանութեան* չափոյն, ոմանք **ժ** են ասացեալ թուով ըստ հարուածոցն եգիպտոսի: - 751. Եւ ըստ իմաստասիրին, յառաջ քան զմարմինն յորում է *զանազանութիւն* լուսոյ՝ է՛ միւսն ի վերոյ յորում է միակերպութիւն լուսոյ: - 763

ԶԱՆԱՊ + Վեցերորդ՝ զի իմանալի ունի լոյս՝ ցուցանէ՛ զգալի լոյսն. զի ի գիշերի ելեալ ի խորանէն հալածէր զխաւարն և լուսաւորէր *զանապան*: - 352

ԶԱՆԳԱԿ (տեքստում նաև՝ **ԶԱՆԿԱԿ**) **+** Յայս միտս ի բերել ընծային ի սեղանն՝ է դասք քահանայից կան ի սպասու. և երգեն եղանակաւ. և քշոց և բուրվառ և *զանգակ* հնչէ: - 431. Եւ նշանակէ՛ր կրկին փողն զերկու *զանկակս*, կամ *զզանկակն* և զժամահարն. կամ զփայտէն և զերկաթին: - 618. Եւ *զանկակքն* առաքեալքն: - 645

ԶԱՆԳԱՆԵՄ, ԶԱՆԳԵՄ + Երկրորդ՝ նաշիհն իւղով *զանգեալ*, ուր խառնէին աղ: - 356. Եւ *զանգեալ* նաշիհն զիիշատակ մարտիրոսացն՝ ուր խառնեմք աղ ի հաստ պատարագին և իւղ անոյշ ի խորհուրդ նոցա: - 356-357. Այլ որք յամառելով յօրինակն՝ ա՛ղ խառնեն ի խորհուրդն, պա՛րտ է նոցա խառնել ձէթ և մուրկ և խունկ և միս գառին. կամ *զանգեալ* ի կասկարայս, կամ օծեալ ի տապակի, զի զօրինակն կատարեսցեն. և հեռասցին ի ճշմարտութենէն: - 357. Իսկ իւղն *զանգեալ*՝ օրհնութիւնն է որ միանայ ի խորհուրդն և կատարէ՛ մարմին և արիւն քրիստոսի: - 357. Իսկ պան բաղարջն է՛ նաշիհն *զանգեալ* իւղով. և որպէս բոկեղն եփեալ ի թոնրի: - 357. Աղալ յերկանս՝ մաղիլ և *զանգիլ*՝ և ի հուր և յիւղս եփիլ...: - 357. Նաշիհ և իւղ *զանգեալ* և ո՛չ եփեալ, նշանա՛կ է նոցա՝ որ ի փորձութիւնս մտեալ և փութով ելեալ ի ձեռն աղօթից...: - 357. Յանապազորդ քահանայիցն գրիւ մի *զանգեալ*. կէս յառաւօտն և կէս յերիկոյն: - 359. Եւ իւղով *զանգեալ* և օծեալն, զի իւղով աստուածութեամբն օծաւ. այլ և զհոգին սուրբ ընկալաւ ի յորդանան: - 361. Դարձեալ՝ իւղով *զանգեալ* բաղարջն և նոյն չափ իւղովն որ չափ մասն զինւոյն. այն է՝ զի ընդ օրհնութեան բանին աստուծոյ՝ և հոգին սուրբ իջանէ ի հացն և ի բաժակն և կատարէ՛ մարմին և արիւն քրիստոսի: - 361

ԶԱՆԳՈՒԱԾ + այլ չոր ծաղկն դալարիւր. այսինքն թէ ի *զանգուածոյն* ադամայ ունէր ինչ փոշետեսակ՝

սրբեցաւ հրով հոգւոյն սրբոյ: - 331. Դարձեալ ասեմք, թէ ո՛չ զառաջին բնութիւն ադամայ էառ, այլ զապականացուս մեր ի *զանգւածոյն* ադամայ: - 500. Զոր օրինակ *զանգուած* ինչ թունիւք ապականեալ լինի. ամենայն հաց ի նմանէ նիւթեալք մահաբերք են: - 592

ԶԱՆԳՈՒՄՆ + Չորրորդ՝ միաւորութիւն ասեմք գոլ և *զզանգումն* որ ի նա է՛ և ի չորո՛յ բնաւորեցաւ լինիլ. յորում ո՛չ ամբողջ պահի բան որակութեանն: - 476

ԶԱՆԽԼԱԲԱՐ + Երրորդ՝ զի քաղցր ձայնիւ հեշտացեալ մարդիկ՝ *զանխլաբար* ուսցին զհոգւոյն բանս: - 641

ԶԱՆՑ (ԱՌՆԵՄ) + Սակայն և ո՛չ է պարտ *զանց առնել* զիմաստս փիլիսոփայիցն: - 246. Ապա թէ քամահելով և նախանձու *զանց առնէ*, մահու չափ է: - 620

ԶԱՆՑՈՒՄՆ + Եւ է ոմանց ուխտից *զանցումն* անմեղադրելի է: - 389

ԶԱՆՑՈՒՑԱՆԵՄ + Նոյնպէս և ամենայն ոք հրամանաւ առաջնորդին թէ պահեսցէ զուխտն բարի է. և թէ *զանցուսցէ* ո՛չ դատապարտի: - 389

ԶԱՌԱՄԱՆԱՄ + Եւ ի **hը** էն մինչև ի մահ, և կամ ի **ճժբ** ամն, լինի *զառամացեալ*. որ է եօթնիցս վեշտասան: - 265. Մանուկ. Պատանեակ. Երիտասարդ. Ծեր. և *Զառամացեալ*: - 265

ԶԱՌ Ի ՎԱՅՐ + Զի մարդն ունի զգլուխն ի վեր որպէս երկինքն. և զոտքն ի վայր որպէս երկիրս. վասն որոյ ամենայն ծորմունք բնականապէս *զառիվա՛յր* հոսին. իսկ ծառն ծռեալ ունի զգլուխն ի վայր, և զոտսն ի վեր. կամ թէ ծռեա՛լ ունի զոտս և զստեղունս յայս կոյս և յայն կոյս: - 214. Վասն է՞ր մասնկանցն դիրք՝ աչքն՝ ի վերոյ է եդեալ. և ականջն ի կողմանէ. և հոտոտելիքն *զառ ի վայր*. և այլն ըստ կարգի: - 235. Եւ հոտոտելիքն *զառ ի վայր* է, նա՛խ՝ զի հոտն վերընթա՛ց է՝ յինքն ընդունի: - 235

ԶԱՌ Ի ՎԵՐ + Վասն է՞ր ամենայն բոյսք զձևն *զառ ի վեր* ունին: - 213. Երկրորդ՝ զի ջերմութիւն լուսաւորացն սնուցանէ և *զառ ի վեր* քարշէ՛: - 214

ԶԱՏ + Երկրորդ՝ զի ի *զատ* ճողոպրի ի զգայութեանց. այսինքն ի տեսանելեաց, ի շօշափելեաց, և յայլոց, որ զնիւթականս զգան: - 175. Այլ զայն ինչ հարցումն որ զմարդն ի հերձւածոյ ի *զատ* տանի՝ պա՛րտ է հարցանել. որպէս յառաջիկայդ հարցումն է սակաւ մի: - 251

ԶԱՏԵՄ + Եւ որպէս լոյս ո՛չ բաժանի ի հրոյ, այսպէս և ոչ *զատի* բանն ի հօրէ: - 45. Այլ և ո՛չ տեղի պատահական. որպէս աստ և անդ. զի ոչէ ի տեղոջ իմիք պարունակեալ. և ո՛չ բացեայ ի տեղւոջէ իմիք *զատեալ*. զի նա՛ է ամենցուն տեղի: - 172. Երկրորդ՝ նշանակէ, զի առինչ է արարածս արարչին, ըստ այսմ նման են. և զի ա՛յլ են և *զատեալք* յարարչէն, ըստ այսմ աննմանք: - 237. Երկրորդ՝ զի մի՛ *զատեսցին* ի ժողովրդենէն. այլ ի քաղաքս ապաստանաց սփռեսցին և ուսուսցեն զնոսա: - 417

ԶԱՏԻԿ + Եւ որպէս լրումն *զատկի* ունի աւուրս **ժզ**. և այլքն **ժե**. և այս ի տումարս մեր է. և իրն որ է՛ լուսինն մի և նոյն: - 192. Չորրորդ, նա՛ զգառն *զատկին* եղեն որով ազատեցան ի փարաւոնէ: - 327. Եւ տէր մեր արար *զզատիկն* յերիկունն մեծի **ե** շաբաթին: - 337. Նա՛խ՝ *զատիկն* ազատութեան ելիցն ի գարնանն: - 340. Իսկ ի նորս *զատիկ* մեր զենաւ քրիստոս և ազատեաց զմեզ: - 341. Եւ բաց յայսցանէ **բ** ակն յանդիմանութեան զոր անդամանդեայ կոչէին, և էր ի պճղնաւոր զգեստին ի վերայ ուսոց քահանայապետին յորժամ մտանէր ի սուրբն սրբոց երիցս ի տարւոջն, ի տօնի *զատկին* և յիսներորդացն և ի քաւութեանն: - 349. Երկոտասաներորդ, ոչխար տարևոր մեծի *զատկին* յելսն եգիպտոսի, խորովեալ հրով. և բաղարջ ընդ եղեգի կերեալ: - 359. Որպէս տօնականն *զատկի* և տէրունական տօնից: - 362. Եւ ի մեզ տօն *զատկին*: - 373. Եւ քանի՞ են *զատիկք*: - 455. Չորրորդ՝ զի ի տօնի *զատկին* ի մէջ բազում ժողովրդոց: - 490. Զմիս կենդանւոյ, որ կատարեալ կենդանի է և ի կենդանւոյ յառաջ եկեալ. այն է կատարեալն որ **ե** զգայարանս ունի և շարժի և շունչ ունի. և է՛ այս կերակուր ուտեաց և *զատկի*: - 510. Դարձեալ պատճառեն թէ՝ յորժամ զնկանակն և զձուկն աճեցոյց քրիստոս՝ մե՛րձ էր *զատիկն*: - 510. Ասեմք թէ և այդ ևս է սուտ պատճառ. զի հրէից նախ *զատիկն* էր և ապա բաղարջակերքն պահք: - 510. Նա՛խ՝ զի յետ յարութեանն ո՛չ էր պահք. այլ *զատիկ* մինչ փեսայն ընդ նոսա էր որպէս ինքն հրամայեաց: - 511. Նոյնպէս ըստ օրինակին արար տէր մեր *զատիկն* յերեկոյի մեծի **ե** շաբաթին. և ի մէջ գիշերին յորում ըմբռնեցաւ՝ եհար զանդրանիկսն դիւաց: - 513. Քանի՞ են *զատիկք*: - 524. Առաջին *զատիկ* բաղարջակերքն. որ է **ե** շաբաթին: - 524. Երկրորդ *զատիկ* յարութիւնն: - 524. Երրորդ կրկին *զատիկն* երևեալ դրօքն փակելովք: - 524. Չորրորդ *զատիկ* համբարձումն առ հայր ցնծութեամբ և փողով: - 524. Հինգերորդ *զատիկ* սա ինքն է հոգւոյն իջումն ի վերնատունն: - 524. Եւ այս է ե *զատիկն* ի նախնումն: - 524. ...և այսպիսիքս, որպէս նոքա որք մերձ ի *զատիկն* խոստովանին և սրբութեանց արժանաւորին: - 603. Եւ ի տօն *զատկին* որ արար խարազան չուանեայ և եհան զվաճառականսն, ցուցաւ սարկաւագի գործ նորա: - 606-607. Նա՛խ՝

երեխայքն ուխտեցին հրաժարիլ ի սատանայէ՛. և ի մեծի *զատկին* մկրտելովն իսրայէլ. և ապա ուխտ ապաշխարութեան պահոցն. և յարութեանն տեսանել զքրիստոս. աստ և անդ: - 629. Զի մեծ *զատկի* կիրակէն առաջի ծայն լիցի. որ զյարութեանն ունի խորհուրդ: - 641. ...և աստի մինչ ի *զատիկն* **հ** օր է...: - 650. Զի՞նչ է *զատկի* երկուշաբաթի օրն մեռելոց առնելն: - 684. Զի՞նչ է տուն օրհնելն ի *զատկի* և յայտնութեանն: - 684. Ի գարնան եղանակի ի *զատկի* կիրակէին ի մէջ գիշերի յորում ժամու յարեաւ քրիստոս և հրեշտակն թաւալեցոյց զվէմն և գոչէր զյարութիւնն քրիստոսի...: - 714. Նմանապէս և աստ յաւուր նոր կիրակէի ասացեալն կրկնո՛յ *զատկի*, յանկարծահաս ժամու շարժեալ հեղեղաց ուղխից խռովութեանց: - 789. Յորում ամի եղև ծռատօն *զատկաց* ազգի կոչեցեալ յունաց. ի վերոյ ասացեալն աւուր նորոյս տէրունեաց: - 789

ԶԱՏՈՒԹԻՒՆ + Չինգ. այսինքն Քանակն որ է չափն. Որակն. որ է գոյնն. ձևն. տեղին. *զատութիւնն*: - 174

ԶԱՏՈՒՑԱՆԵՄ + Եւ ապա՛ քինոսփէնէս հմուտ ծայնից գազանաց և թռչնոց, *զատուցանէ՛* զկողմն առաջին ծայնին: - 640. Ապա՛ աքիլեւս, *զատուցանէ՛* զկողմն երկրորդ ծայնին որ կոչի աւագ կողմն: - 640. Ապա՛ նոմինոս, *զատոյց* զկողմն չորրորդ ծայնին. որ է՛ վերջին: - 640

ԶԱՏՈՒՑԵԱԼ + Չորրորդ՝ զի անկասկած լիցի ամենևին և անկարծ ի չարեաց *զատուցեալ* սուրբ կոյսն. ի ծեռն հրեշտակին աւետարանել զյղութիւնն. և ո՛չ ի ծեռն մարդոյ: - 463.

ԶԱՐԱ - Անունք Կանանց Նահապետացն... Նոյին *զարա՛*: - 299

ԶԱՐԳԱՆԱՄ + Չորրորդ՝ *զարգացաւ* հասակաւ, ի նշանակել թէ զքնութիւնս մեր ի նուազութենէ ի մեծութիւն և ի փառս է՛ հանելոց: - 479. Դարձեալ ասեմք, փոփոխումն և աճումն հասակին ո՛չ եթէ ապականութեան էր ցոյցք. այլ զի զճշմարիտ մարդեղութիւնն հաստատեսցէ ընտել սովորութեամբ մեր որ ի տղայութենէ *զարգանամք*: - 501

ԶԱՐԳԱՑՈՒՄՆ + Զայս կարգ պահէ՛ և ի *զարգացման* հասակին. զի մինչև ցեօթն ամն ատամն բուսանելով և փոփոխելով՝ նշանակէ՛ զկերակրականն: - 267. Դարձեալ, ծառ կենա՛ց է աստուածածին կոյսն մարիամ բղխեալ յարմատոյն յեսսեայ. երկնուղէշ *զարգացմամբ* մշտասաղարթ կուսութեամբ ծաղկեալ և պայծառացեալ հոգւոյն սրբոյ եկաւորութեամբն. և պտղաբերեալ մեզ անմահ պտուղ զբանն մարմնացեալ. յորմէ վայելեալք երկնաւորք և երկրաւորք ի շնորհաց նորին զյաւիտենից կեանսն ժառանգեցաք: - 768

ԶԱՐԳԱՑՈՒՑԱՆԵՄ + Զի աճումն զգայութիւնն *զարգացուցանէ*. իսկ ապականութիւնն ընդ դէմ նմին զգոյն ի նուազութիւն և յոչգոյութիւն փոփոխէ: - 501

ԶԱՐԴ + Վասն *զարդու* գործոց իւրոց. որպէս նըկարիչ ըզքուխ գոյնն ի ներքոյ դնէ՝ զի սպիտակն և այլ պատւականքն երևեսցին: - 149. Պատասխանեմք առ այս եթէ՝ առանց ջերմութեան անձև և անկերպ է անորակ մարմինն. իսկ տերևն *զա՛րդ* է ծառոյն. և մազն մարմնոյն: - 170. Եօթներորդ՝ զի *զարդ* երկնից է: - 186. Վեցերորդ՝ զի և օդոյն զթռչունսն ետ ի *զարդ*: - 207. Այլ հոգէպէս որպէս ծաղիկք երկրի, նոյնպէս աստեղք երկնից են *զարդ*: - 213. Այլ մորթ մաշկեղէն ստեղծեաց և զգեցոյց նմա փոխանակ լուսեղէն *զարդուն*. զմեռելութիւն նորա նշանակելով: - 280. Իններորդ՝ վասն *զարդու*: - 281. Շնորհքն է *զարդ* հոգւոյն և կրօնքն մտաց. և կամքն իշխան և կառավար սոցա: - 389. Եւ տէր մեր *զզարդ* և զպսակ անկելոցն խոստացաւ մեզ և ետ: - 422. Քսանգ, Օրինակ սերմանց. և *զարդ* հարսինն: - 660. ...հաւատն նշան է նոցա, և բարի գործքն *զարդ*. և մահն ի հարսանիս ընթանալ. - 681. Եւ զարդարեալ լինի է *զարդուք*. այսինքն **գ** հոգւոյն և **դ** մարմնոյն որպէս ասեն վարդապետք: - 721. Ի յայս միտս մարմնաւոր հարսն է զգեստուք զարդարի. *գ* զարդ գլխոյն և դ բոլոր մարմնոյն: - 721. Եւ բաւականութիւն է *զարդուցն* պատճառի յերից մասանց հոգւոյն և ի չորս տարերաց մարմնոյն: - 721-722. այս է պակասութիւնս ի յարութեանն բառնի և եօթն *զարդ* ընդունին: - 722. Մեղաւորաց մարմինքն ո՞չ ունին *զզարդս* զայսոսիկ: - 723. Բայց եօթն *զարդքն* զոր ունին սուրբքն որք են հարսունք քրիստոսի՝ ո՛չ ունին անսուրբքն որք են հարսունք սատանայի: - 723. Եօթն *զարդ* հարսին որպէս ցուցաւ. և օժիտք յաւիտենիցն կենացն. պսակք և արկանելիք, ասացան մեզ փոքրիշատէ յառաջագոյն ի բանից սրբոց: - 761. Ոչ ունիմք վեհագոյն քան զիւատն. տիպ աստուծոյ ճշմարտի դրոշմեալ ի մեզ ի բնէ. մեր հրահանգ և *զարդ*: - 769. Եւ պատուեալ երկակի *զարդու.* և պարգևեալ և խոստացեալ պատուիրանօք: - 776. Ամենայն իր բնութեան՝ գոյացակա՛ն է նորին. և ամենայն պարգևք այսինքն շնորհք պատահական է ի *զարդ* նմին. յաղագս որոյ ո՛չ բառնին գոյացականքն. որպէս անմահութիւն դիւի և բան մարդոյ: - 782. Եւ այլքն ո՛չ են կնիք. այլ *զարդ* պակասութեանց նորին. վասն որոյ և փոփոխականք են: - 783

ԶԱՐԴԱՐԵՄ + Այսպէս ստեղծանել՝ և որոշել՝ և *զարդարել*: - 105. Դարձեալ՝ որ զամենայն ստեղծ՝ հայր կոչի. և որ զամենայն պարունակէ՛ զի մի՛ լուծցին՝ որդի. և որ շնչելով կենագործէ և *զարդարէ* զամենայն՝

հոգի սուրբ յորջորջի: - 108. Մետասաներորդ՝ զտարին **դ** եղանակօք *զարդարէ*: - 126. Նոյնպէս չորիւք առաքինութեամբք *զարդարեցին*: - 126. Վասն առաջնոյն գիտելի՛ է, զի ամենայն շնորհ բղխո՛ւմն է և ճառագայթ, յանեղական լուսոյն իջեալ առ էակս ամենայն իմանալի և զգալի. և *զարդարէ՛* զսոսա ըստ նմանութեան այնմ պարգևեալ շնորհի. եթէ ըստ բնութեան՝ և եթէ անձնական. ի հրեշտակս և ի մարդիկս: - 140. Դարձեալ և ի յառակս անառակին որ դարձաւ առ հայրն՝ և ողջմամբ ընկալաւ և զգեցոյց զնա և *զարդարեաց* մատանի ի ձեռս՝ և կօշիկ յոտս. այլ ո՛չ ետ թոյլ նմա պատարագել. այլ հրամայէ՛ այլոցն...: - 167. *Զարդարի* թռչնօք: - 203. Հինգերորդ՝ զի ձկամբք *զարդարի*: - 207. Եւ զի բուսօք և ծաղկօք և ծառօք *զարդարի*: - 211. Ութերորդ՝ զի ա՛նդ է ցանկական մասն աչաց *զարդարեալ* գեղով: - 234. Զի բանական մասունքն տեսականաւն *զարդարի*: - 248. Եւ անբանքն գործնականաւն *զարդարի*: - 248. Ա՛րդ՝ աստուածային գեղեցկութիւնն ո՛չ այսու երանգօք *զարդարի* զի զմեզ ի նմանն իւր կազմեսցէ: - 271. Եւ փոխանակ թագին՝ ինքնիշխան կամօք *զարդարեաց*: - 271. Վեցերորդ՝ զի թէպէտ ի ձեռագործ հանդերձից մե՛րկ էին, սակայն ի լուսոյ շնորհաց *զարդարեա՛լ* էին: - 278. Չորրորդ՝ ի խորհուրդ յարութեան մերոյ, որ վերըստին գոյացուցանէ ի խաւարէ՛ գերեզմանին և ի լոյս հանէ և ուրախութեամբ *զարդարէ՛* և փառաւորէ՛: - 321. Հինգերորդ՝ տղա՛յ էր ժողովուրդն, և զուարճանային ի տեսութիւնն. վասն այն զանազան գունով *զարդարեաց*: - 342. Վեցերորդ՝ սովո՛ր էին զտաճարս կռոցն *զարդարել*. վասն որոյ առաւել քան զնոսա *զարդարէ՛* զխորանն: - 342. Ի յայս միտս զվարդապետաց գաւազան յեկեղեցւոյ ի դուրս բերեմք *զարդարեալ*: - 382. Դարձեալ՝ որպէս աչօք տեսանեմք զմարմնոյս մասունքն և զտգեղութիւնն *զարդարեմք*: - 397. Նոյնպէս և մտօք զմասունսն հոգւոյս զբան՝ զցասումն՝ և զցանկութիւնն տեսանել և *զարդարել*: - 397. Եօթնեւ, երեսունքն թուով յետ է աւուրցն *զարդարեցան*: - 422. Երրորդ՝ զի ո՛չ ինչ յորոց ստեղծ աստուած գարշի բնակիլ. մանաւանդ յարգանդի *զարդարեալ* կուսութեամբ. զի զոր ստեղծ ձեռօք, բնակէ՛ ի տան ձեռագործի իւրոյ: - 469. Սակայն վարդապետք եկեղեցւոյ պատշաճե՛ն զստեղծանելն հօր. իսկ զտրոհելն որդոյ. և *զզարդարելն* հոգւոյն սրբոյ: - 522. Եւ ունին զգեստ՝ նափորտ բազմախաչ. և ի վերայ եմիփորոն ե կրկին խաչիւ *զարդարեալ*: - 607. Եւ զդրունքն նոքա պահեն. և զեկեղեցին նոքա *զարդարեն*: - 608. ...**և քաղաքացիքն նախ *զարդարեն* զինքեանս և զփողոցն և կան պատրաստ:** - 646. Եւ զի կտաւն յերկրէ է և արուեստիւ գործեալ. ցուցանէ թէ զոր ինչ գործեաց ոք ի յերկրի, զնոյն զգենու և *զարդարի*: - 671. Չորրորդ, նշանակէ՛ զթիւ աւուրցն ժամուց յորում նոքա վաստակեցին և *զարդարեցան*: - 711. Երկրորդ, որպէս հատ մերկ անկանի և բուսանի ծաղկեալ և *զարդարեալ* տերևով...: - 720. Դարձեալ որպէս հատն մերկ սերմանի և մերկ ո՛չ բուսանի. այլ *զարդարեալ* խոտով և տերևով եօթն թուով: - 721. Նոյնպէս և մարմինք մարդկան մերկ թաղին՝ այլ մերկ ո՛չ յառնեն. բայց գեղեցիկ յոյժ և պատուական զգեստով *զարդարեալ:* - 721. Եւ *զարդարեալ* լինի է զարդուք. այսինքն **գ** հոգւոյն և **դ** մարմնոյն որպէս ասեն վարդապետք: - 721. Ի յայս միտս մարմնաւոր հարսն է զգեստուք *զարդարի*. **գ** զարդ գլխոյն և **դ** բոլոր մարմնոյն: - 721. Եւ սեղանն սուրբ է զգեստուք *զարդարեալ* ծածկի: - 721. Երկրորդ պակասութիւն է մարմնոյն՝ սևութիւն և աղտեղութիւն. և բաժանի այս ի մարմնոյն և *զարդարի* լուսով որպէս զարեգակն: - 722. «Իբրև զտերև յորթոյ» ասէ մարգարէն. այսինքն զի որպէս տերևն յիւրում ժամանակին թափի և դարձեալ *զարդարի* տերևով և մրգով: - 728. Ութերորդ՝ հնձան կոչի և աւազանն սուրբ. զի ի նմա ճմլին և կորնչին ամենայն մեղք մեր. «լուացեալ արեամբ խաղողոյ զհանդերձս մեր» և *զարդարեալ* պէս պէս պարգևօք շնորհաց հոգւոյն: - 749. Այլ և արդեամբք սրբոց ոռոգեցաւ, լիցի որպէս զդրախտ աստուծոյ անուշահոտ ծաղկօք և մանուշակօք և մարդօք *զարդարեալ* և գեղեցկացեալ: - 759. Ունելով մշտասաղարթ ծաղիկ որ է՛ կարմիր երանգն գունոյ, և երկնագոյն հիւթով *զարդարեալ*: - 768. ...որպէս ծաղկեալ գաւազանն ահարօնի նշանակէր զխրատ իմաստութեանն. որով *զարդարեալ* տայ զպտուղ լուսաւոր նիւթոյ կերակուր ոգւոյ: - 768

ԶԱՐԴԱՐԻՉ + Եւ տեսականն և գործնականն *զարդարիչք* են սոցա: - 248

ԶԱՐԴԱՐՈՒՆ + Հինգերորդ՝ զի տեսցուք և իմասցուք թէ արտաքին սրահն երկնից այսպէս է *զարդարուն*. քանի՞ առաւել ներքին կողմն սրբութեան իմանալեացն դասուց: - 188. Վասն է՞ր այնպէս *զարդարուն* զգեստ հրամայեաց: - 347

ԶԱՐԴՈՒՆ + Երկրորդ, զի ագա՛հք էին, և վասն *զարդուն* ելցեն յեգիպտոսէ՛: - 336

ԶԱՐԵՀ - Եւ բազմակեցութեամբ էհաս մինչև յելսն յեգիպտոսէ: Եւ էր յազգէն եսաւայ ի կնոջէն բասեմաթայ՝ դստեր իսմայէլի. և **ե**երորդ ծնունդ էր յաբրահամէ: Այսպէս. աբրահամ. իսահակ. եսաւ. ռագուէլ. *զարեհ*. Յոբ: - 320

ԶԱՐԹՆՈՒՄ + *Զարթիր*, ի սուգ տալով մեզ զմուրբքէ, և զեսթեր: - 28. *Զարթիր* ի յոյնս, տալով մեզ զմակաբայեցիսն: - 28. *Զարթիր* ի հռոմ, տալով մեզ զմեսիայն: - 28. Իսկ ի յաստուած, բարկանալն, ննջելն,

և *զարթնուլն*, և գնալն և այլն: - 55. Եւ թէ ո՞րպէս ասեմք ննջել *զարթնուլ* սրտմտիլ կամ տրտմիլ աստուծոյ: - 122. Կամ ննջել և *զարթնուլ*. որ ո՛չէ ի յաստուած. այլ դնելով ի վերոյ ըստ ներգործութեանն տարացուցի: - 123. Որպէս ասի զաստուծոյ *զարթնուլ* բարկանալ զարմանալ: - 128. Եւ ի մէջ գիշերի *զարթեաւ* և զդրունս փակեալ նզօրն և սեմօք եհան յունն և ել ի լեառն: - 513. Սա յիմա՛ր է ո՛չ գիտէ զտկարութիւն իւր որպէս չար հիւանդ. *զարթո՛* զսա: - 537

ԶԱՐԹՈՒՑԱՆԵՄ + Իսկ աստուած կարէ՛ փոխել և զկամքն` որ է՛ ախորժակ ի չարէն առ բարին. զոր հրեշտակք ո՛չ կարեն փոխել. այլ միայն *զարթուցանեն* զախորժակն և օգնեն: - 133. Իսկ հրեշտակն *զարթուցանէ* զախորժակն` որպէս այն որ դնէ զփայտ ի հուրն: - 134. Եւ ի հողմոյն յայնմանէ հոտ անուշութեան դրախտին բուրեաց ի նոսա. և տեսիլ իմանալի տեսին, և լուր իմանալի լուան. և յայնմանէ մոռացան զառաջինն. և որպէս ի քնոյ *զարթուցեալք* ո՛չ լսէին զլեզուս միմեանց: - 298. Վեշտասաներորդ` զառիւծ ննջեալ ոչ ոք իշխէ *զարթուցանել*. զի իւր կամաւ ննջէ և յառնէ: - 316. Երրորդ, ասեն թէ միովն *զարթուցանէ* որպէս ի քնոյ. և միովն յառնեն. - 713. Եւ հրեշտակք զխաչն բարձեալ առաջի երթիցեն. և զմեռեալս` փողով և ձայնիւ ընդ առաջ նորա *զարթուցեն*: - 734

ԶԱՐԿԱԾ (ԶԱՐԿ) + Իններորդ` խորհրդակից ունել ո՛չ զթուանարկու օձն. այսինքն *զարկածք* չարին. այլ զպատուիրանս աստուծոյ որ ի գիրս սուրբս: - 281

ԶԱՐԿՈՒԱԾ + Երկրորդ` ապականութիւն և մեղք ո՛չ է գործ արարչի. այլ մեղանչականին ադամայ և արկածք բանսարկուին. վասն որոյ տէրն *զարկուածս* բանսարկուին ո՛չ հպեցոյց ի մարմինն իւր. ապա ուրեմն անապակա՛ն է մարմինն տեառն: - 498-499

ԶԱՐՀՈՒՐԱԿԱՆ + Եւ սպառնալիքն աստուծոյ և մարդկան ո՛չ են նման. զի մարդոյս դատարկ բան է. իսկ սպառնալիքն աստուծոյ` է՛ բան *զարհուրական*. յորմէ լսօղքն զերծանին, և անլուրքն ըմբռնին ի նոյն: - 408

ԶԱՐՀՈՒՐԵԼԻ + Եւ թէպէտ *զարհուրելի* բանս յերկարեաց ի խրատս, ո՛չ լուան. վասն որոյ ո՛չ սրբեցան: - 382. Եւ արիութիւնն ո՛չ լինի ծեռնամուխ ի *զարհուրելիս*: - 579

ԶԱՐՀՈՒՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ + Նա՛խ` զի անհաւա՛ն էր ժողովուրդն և անկատար, զգալի տեսլեամբ և ձայնիւ *զարհուրեցոյց*. զի մի՛ մոռասցին. այլ հաւանեսցին և ի միտ պահեսցեն: - 341

ԶԱՐՀՈՒՐԻՄ + Չորրորդ` թոյլ տայ փորձութեան արդարոց ի յուղղութիւն այլոց. որպէս ղազարոյն և մեծատանն. զի տեսանելով զղազարոս` և լսելով վասն մեծատանն` *զարհուրիմք* և գամք յուղղութիւն: - 158. Զի աչաց լոյսն հուր է. և հուրն վերընթա՛ց է. վասն այն ի բնականսն նայելով հեշտանայ, և ի բռնութեամբն դժուարի և *զարհուրի*: - 239. Այլ զի տեսանօղքն *զարհուրեալք* ի ճշմարիտ նշանիցն մովսէսի` առ աչօք թուէր թէ և կախարդքն այնպէս առնէին: - 335. Չորրորդ` զի *զարհուրեսցի* ժողովուրդն և հնազանդեսցի մովսէսի: - 352. Իններորդ` զիա՞րդ *զարհուրեցաւ* կինն յետ երդմանն, և անկաւ յերեսս մինչ քաջալերեաց սաւուղ և եհարց: - 428. Նա՛խ` զի մի՛ *զարհուրեսցի* եւմ տեսեալ զսուրն որ կոտորեաց զնոսա: - 446. և նոքա զամենայն ինչ ծածկապէս տեղեկացան. զի ժողովեալքն ի քաղկեդոն ակն առին թագաւորին և կնոջ իւրոյ. և *զարհուրեցան* ի սպառնալեացն. և զնեստորի կարծիսն հաստատեցին. զերկու բնութիւնսն. և զբ կամսն. և զբ ներգործութիւնսն: - 543. յորժամ *զարհուրեալ* տագնապին ամենայն մեղաւորք յահաւոր ատենին. և յանաչառ դատաստանին: - 630. Վասն ութերորդին, որք աստ ի տեսանելոյ զբարիս և ի լսելոյ խոյս տային. արդարապէս ահագին տեսլեամբ և լսելեօք թշւառապէս *զարհուրին* ընդ իւրաքանչիւրոցն: - 753

ԶԱՐՄ + Եւ սոյնպէս և քրիստոս եղև երկուց *զարմիցն* մի քահանայ և թագաւոր ճշմարիտ և մշտնջենաւոր քահանայ և թագաւոր յաւիտեան: - 461. Եւ տե՛ս յօրինակաց. զի չնչին գողութիւնն, զաքար իւր *զարմիւքն* քարկոծեաց. և կրկուտ քաղեւն զայրին: - 745

ԶԱՐՄԱՆԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ + Ծանիր և զայս. զի բազում *զարմանագործութիւն* գոյ ի սմա: - 256

ԶԱՐՄԱՆԱԼԻ + Այլ ունին սոքա բազում *զարմանալի* տեսութիւնս: - 175. Եւ եղիա և եղիսէոս կուսութեամբ եղեն *զարմանալիք*: - 404. Քսաներորդ, *զարմանալեօրն* զոր արար` զանձն իւր ապրեցոյց սամփսոն: - 423. Երեսուներորդ, նաւք թարսսեաց բերէին զմեծութիւն. և աթոռ կազմեաց *զարմանալի*: - 442. Երրորդ ասի ողորմութիւն, իբր թէ *զարմանալի* իմն քաղցրութեամբ ոռոգել զսիրտս: - 459. Այլ և ի կողմանէ կերպին եղեն *զարմանալիք*: - 470. Եւ գիտելի է, զի ի ծնունդ սուրբ աւազանին երկի **Ե** *զարմանալի* գործ որ ո՛չ է ի մարմնաւոր ծնունդս: - 590

ԶԱՐՄԱՆԱՄ + *Զարմանալ* ո՞րպէս ասի աստուծոյ: - 127. *Զարմանալ* և հիանալ ասի մեզ` թափումն և արտաքսելումն ի մտացն: - 127. Զորօրինակ` թափումն ի զգայութեանց թմրիլ` կամ ընդարմանալ ասի. այսպէս թափումն ի մտաց` *զարմանալ* ասի. ըստ պօղոսի որ յափշտակեցաւ. և ըստ դաւթի որ *զարմացաւ*. կամ ըստ ադամայ որ թմրեցաւ: - 127. Այսպէս վասն գերազանց սիրոյն զոր ունի աստուած առ էսս`

զարմանալ ասի. այսինքն արտաքս ելանել՝ թափիլ և հեղուլ ի յէսս. և միաւորիլ անփոխաբուն բնութեամբ: - 127. Որպէս ասի զաստուծոյ զարբնուլ բարկանալ *զարմանալ*: - 128

ԶԱՐՄԱՆՔ + Եւ արդ զինչ *զարմանք* էր թէ յայնպիսի խաղաղութեան ծուլէին զուսերս իւրեանց ի խոփս: - 27. Չէ՛ *զարմանք* հրաշիցն աստուծոյ. որպէս ամենայն ըռնգունք զհոտն զգան, և աչք զգոյնն կրէ յինքն, և անծորելի և անպակա՛ս են յենթակայէն: - 224

ԶԱՐՄԱՑՈՒՄՆ + ...իա) Վասն *զարմացմանն* աստուծոյ. և նախանձուն: - 102. Իսկ շնորհականն է ընդդէմ այսոցիկ. զի պարզ և միեղէն իմացմամբ բարձրանայ յաստուածային գիտութիւնն. և այնպէս ի *զարմացման* լինի տեսութեամբ նորին: - 120. Իսկ *զարմացումն* լինի ի սիրոյ առ սիրելին. զի զմիտս զկեանս և զամենայն ինչ թողու սիրողն՝ և սիրելւոյն համարի: - 127. Եւ որպէս *զարմացումն* առաւելութիւն է իմացմանն, նոյնպէս և նախանձն առաւելութիւն է կամացն: - 128

ԶԱՐՄԵԱՆ - Աքար *զարմեան* և սաւուղ կիսեան և յուդա սիմոնեան մեղայ ասելով ո՛չ արդարացան: - 415

ԶԱՐՄԻՌՆ - Այլ և խաչածև ընթանայ նաւ ի վերայ ջուրց յորժամ լարէ հողմ *զարմիռնն*. կամ տարածեալ թևօք հասանին ի նաւահանգիստն: - 494

ԶԱՐՏՈՒՂԻ + Իսկ թէ և որոշակի ասես ուղղափառ մտօք, և ո՛չ այն է *զարտուղի*. յորժամ ասես աստուծոյ մարմին և աստուծոյ արիւն. զի որ ինչ է՛ ի յաստուած՝ աստուած է և ո՛չ օտար յաստուծոյ: - 92-93

ԶԱՒԱԿ + Եւ վասն նորա ասաց աստուած աբրահամու՝ թէ ի չորրորդ ծնունդն ազատեսցին ամենայն *զաւակք* քո: - 29. Իսկ թէ զոր ի *զաւակէն* դաւթի առանձին, զիա՞րդ եթէ ինքն շնորհօք է սրբեալ՝ սրբեսցէ տիրաբար զառ ի նա՛յն հաւատացեալս: - 69. Ստեաց ուրեմն և հայր՝ կոչելով իւր որդի զոր ի *զաւակէն* Դաւթի: - 69. Իսկ պօղոս *զզաւակն* զայն զքրիստոս ասէ ի հռօմայեցւոցն թէ՝ «քրիստոս է ի հարցն ըստ մարմնոյն աստուած օրհնեալ յաւիտեան»: - 73. Ոմանք կամին ցուցանել ապականացու զոլ զդրախտն և շաղաշարումն արուի և իգի. և առաւել ցանկութիւն և ծնունդ *զաւակաց*: - 225. Չորրորդ՝ զի թէ լինէր անդ ախտական ծնունդ որպէս ի յերկրի, կարօտանայր մարդն ամենայն պիտոյից *զաւակին*: - 225. Ի ժամ յղացմանն՝ եթէ ի ծնողացն՝ եթէ ի ժամանակէն՝ և եթէ յախտից՝ որ տարր և յաւելու ի խառնուածն, նոյն որակ գունով ծնանի *զաւակն*: - 245. Երրորդ՝ զի հատեալն մասնաւորի. այլ ընդ ծնանիլ *զաւակին* ոչ ինչ պակասի ի ծնօղն. բան, կամ շունչ, կամ կենդանութիւն. այլ բոլորն է ի ծնօղն և բոլորն ի ծնեալն: - 257. Եւ ա՛յս է ըստ մարգարէութեանն որ ասէ, «եղիցին երկոքեան ի մարմին մի». այսինքն յերկու սերմանց ծնողացն լինի մին մարմին *զաւակի*: - 261. Նա՛խ՝ եթէ գիտէ՞ր մարդ զօր մահուն, ո՛չ շինէր և ո՛չ տնկէր և ոչ ծնանէր *զաւակ*. և լինէր պատճառ աւերման: - 292. Եւ դարձեալ՝ աբրահամ ունի մարմին և հոգի. և ունի բ *զաւակ*, այսինքն մարմնոյ և հոգւոյ: - 303. Որք հաղորդեցան մարմնոյ նորա, եղեն *զաւակք* ըստ մարմնոյ՝ ըստ թլփատութեան և այլոց օրինաց նորա: - 303. Հինգերորդ՝ որ ասացաւ լինիլ *զաւակաց* նորա իբրև զաստեղս՝ և ոչ երկմտեաց: - 304. Երկրորդ՝ զի իսահակ աւետեաց է որդի և խնդութեան *զաւակ* որպէս անունն յայտնէ իսահակ, որ է՛ ծաղր: - 304. Չորրորդ՝ սառա օրինակ և ծնունդ իւր. մարիամ ճշմարտութիւն և ծնեալն իւր. և եկեղեցի համանմանութիւն և *զաւակք* իւր: - 307. Երրորդ՝ կոտորեալ մանկունքն բեթլէհէմի ո՛չ էին ի *զաւակացն* հռաքէլի որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 312. Նա՛խ՝ որպէս հասարակ շինականք ի ծննդեան *զաւակաց* զմին օրն պատուեն աղարուք կոչելով: - 321. Եւ այսպէս **է** էին հարուածքն. այսինքն **ա**՝ եզինքն. **բ**՝ էշքն. **գ**՝ ուղտքն. **դ**՝ անասնոց մահն. **ե**՝ սպասաւորաց նոցին. **զ**՝ *զաւակաց* մահն. **է**՝ մարմնոյն հարուածքն: - 322. Եւ ոմանք **ե** ասեն. **ա**, արտաքին ինչքն. **բ**, *զաւակաց* մահն. **գ**, մարմնոյն հարւածքն. **դ**, կնոջն կագն. **ե**, բարեկամաց հակառակիլն: - 322. Եւ այսպէս *զաւակքն* լինին կրկին: - 326. Եւ դարձեալ բանն աստուած բուռն էհար *զզաւակէն* աբրահամու և եղև անօթ թագաւորական: - 332. Հինգերորդ՝ ևս առաւել *զզաւակս* նոցա ի ջուրսն հեղձուցին: - 335. Երկրորդ, «ի **ռ** ազգս». վասն առաքինի հարց՝ բարի առնէ *զաւակաց* բարեաց: - 351. Այլ զներգործական մեղս անձին հօր՝ ո՛չ հատուցանէ անձն որդւոյ. ապա թէ ոչ՝ չար ծնողաց ո՛չ լինէր բարի *զաւակ*: - 351. Եօթներորդ՝ սովն ուտել զմարմին *զաւակաց*. և գերութիւն ի թշնամեաց: - 376. Ի խոստման աւետիսն ծե՛ր էր աբրահամ, և կինն ամուլ. զի մի՛ անյուսացին ի բնութիւնն նայելով. այլ ի բանն աստուծոյ որ ամենազօ՛ր է. վասն այն ասացաւ անթիւ լինիլ *զաւակացն*. և եղև այնպէս: - 377. Նա՛խ՝ *զաւակաց* որք ընդ հրամանաւ են ծնողաց: - 389. Եւ որպէս կնոջ ընդ հրամանս առնն իւրոյ յանցանել պոռնկութենէ, նոյնպէս և *զաւակաց*, և ծառայից, և աշակերտաց, և հնազանդելոց, և ժողովրդոց. նոյնպէս և հոգիս մեր ելեալ ի հրամանացն աստուծոյ՝ պոռնկութիւն է նմա. եթէ ըստ գործոց. եթէ ըստ հաւատոց: - 389. **Ակնառութիւն ո՛չ է աստուծոյ. զնախնիքն սիրեաց աստուած, զի արժանիք էին. և եցոյց նոցա զինքն. և զխոստումն աւետեաց ուխտեաց նոցա մարդ լինիլ ի** ***զաւակէ*** **նոցա յետոյ**: - 398. **Ա՛րդ՝ նախ վասն հարցն**

սիրոյ *զզաւակսն* նոցա ընտրեաց աստուած: - 398. Երկրորդ՝ վասն մեծ բարութեանցն ի հեռաստանէ էարկ հիմն մարդեղութեան իւրոյ ի *զաւակէ՛* նոցա լինիլ: - 398. Չորրորդ, նշանակէ՛ թէ՝ մի՛ ընդ յանցանաց ծնողին չարչարեսցես *զզաւակն*: - 399. Եւ մին այր կարէ՛ ի բազում կանանց ծնանիլ *զաւակ*. այլ մին կնոջ ի բազում արանց ո՛չ բազմանայ ծնունդ: - 401. Երկրորդ՝ բարոյական. զի մին կնոջ ի բազում արանց ո՛չ երևի հարազատ *զաւակն*. իսկ մի այր ի բազում կանանց կարէ՛ ծնանիլ հարազատ մանկունս և սիրել զնոսա: - 401. Այլ կենդանի եղբօր, կամ փոքր եղբօր կինն, կամ գոլով *զաւակ*, անօրէնութիւն էր որպէս հերովդին. առ որ ասէր յովհաննէս, «չէ արժան քեզ ունել զկին եղբօր քոյ». զի դուստր նորա էր աղջիկն որ կաքաւեաց: - 402. Զի՞նչ էր խորհուրդն որ յանուն եղբօրն *զաւակ* յարուցանէին: - 402. Վեցտասաներորդ՝ *Զաւակն* բերսաբէի մեռաւ: - 413. Եւ խոստումն օրհնութեանց *զաւակին* և օրինաց կատարումն՝ փրկիչն եղև: - 419. Երրորդ՝ զի ոտք և ձեռք կապեալ բազումք *զզաւակս* զոհէին նմա. նոյնպէս և նորայն հատան: - 426. Առաջին *զաւակն* բերսաբէի վասն է՞ր մեռաւ: - 433. Իսկ յակոբ որ էր յազգէն սողոմոնի՝ առեալ զկին եղբօրն ըստ օրինացն զի յարուսցէ *զաւակ* եղբօրն. և ծնաւ զյովսէփ: - 460. Զի գալ հոգւոյն սրբոյ պատճա՛ռ էր կրկին ներգործութեան. այսինքն սրբութեան արմատոյ մեղաց. և պտղաբերութեան կուսածին *զաւակին*. ծնանիլ և կոյս մնալ յետ ծննդեանն: - 463. Եւ առաքեալն ցուցանէ թէ քրիստոս է *զաւակն* այն. որպէս ի հռոմայեցոցն ասէ, թէ «քրիստոս է ի հարցն ըստ մարմնոյ. որ է ի վերայ ամենեցուն աստուած»: - 466. Բազում ինչ անդ բնութիւն կորոյս զօրէնս իւր. այսինքն ի կողմանէ մօրն, ի կողմանէ *զաւակին*, և ի կողմանէ կերպին: - 469. Զի նա՛ եղև մայր հօր. և դուստր *զաւակին*: - 469. Եւ էր ի վերջոյ քան *զզաւակն*. փոքրագոյն քան զպարունակեալն յինքեան: - 469. Այլ և ի *զաւակն* էին բազում սքանչելիք: - 469. Վեցերորդ՝ զի ցուցցէ զինքն որդի աբրահամու. առ որ հրաման թլփատութեանն եղև և խոստումն օրհնեալ *զաւակին*. և այսպէս խոստմանն աստուծոյ կատարումն քրիստոս զինքն ցուցանէր: - 485. *Զաւակս* այլազգեաց մկրտելի՞ է թէ ոչ: - 591. *Զզաւակս* այլազգեաց մկրտել պարտ է. զի թէ մեռանի ազատեալ է ի սկզբնական մեղաց և ի պատժոց դժոխոց: - 591. Վասն զի յանմաքուր սերմանէ յղացեալ լինի *զաւակն*. զի «ո՞վ կարէ առնել սուրբ զյղացեալն յանսուրբ սերմանէ» ասէ: - 592. Վտանգ գո՞յ ինչ *զաւակաց* թէ ոչ արդար ամուսնութեամբ այլ ի պոռնկութենէ ծնանին: - 593. Ա՛րդ՝ բարի պսակն եռակի է. այսինքն հաւատն. *զաւակն*. և խորհուրդն: - 610. Իսկ *զաւակն*, զի ծնցի և սնուցանի ի պաշտօնն աստուծոյ. զի վասն ծննդեան *զաւակին* է հրաման պսակին: - 610. Զի կնքահայրն և սանամայրն ծնունդ մի. և նոցա *զաւակն* բ. և նոցա թոռն գ. և չորսն որ է՛ թոռին թոռն՝ լինին խնամիք: - 611. վասն զի բանից և կամա՛ց են *զաւակք*: - 612. Վեցերորդ, զի և առաջին ծնօղքն և հարք թէպէտ աւելի կին առնուին վասն *զաւակաց*, այլ հարսանիսն կրկնեալ ո՛չ ընթերցեալ լինի: - 612. Այլ և սա՛ մայր կոչի հոգևոր ծննդոցս. և մեք մայր և ծնօղ հոգևոր *զաւակացս* բարեաց: - 614. որ այս եղև սկիզբն պարկեշտութեան յորժամ զսիրելի *զաւակաց* պատկերս արարին և պաշտեցին: - 677. Գիր քոյոյ վսեմամիտ խոհեմութեանդ ո՛վ արփիածին հարազատ, և վերնոյն սիօնի նազելի *զաւակ* Գէորգէոս Ռաբունեայ պետ: - 773

ԶԱՔԱՅԱԲ - Եւ նստելն յաթոռ՝ պատրեաց *զաքայաբ*: - 413. Իսկ նստիլն ի յաթոռ՝ ասէր պատրել *զաքայաբ*, թոյլ տալն է աստուծոյ որ մարդ իւր կամօքն հաւանի չարին և պատժի: - 444

ԶԱՔԱՐ - Եւ տե՛ս յօրինակաց. զի չնչին գողութիւնն, *զաքար* իւր զարմիւքն քարկոծեաց. և կրկուտ քաղելն զայրին: - 745

ԶԱՔԱՐԻԱ - Դարձեալ՝ զայս օրինակ ետես մարգարէն *զաքարիա* և պատասխանեաց հրեշտակին՝ «տեսանեմ աշտանակ ոսկի ձոյլ. և գունդ մի ի վերայ նորա. և է ճրագարան, և է բերան ճրագացն»: - 346. Եւ **է** ճրագարան և **է** բերան ճրագացն, **է** արքն մեծապատիւք զօրավիգք թագաւորին. այսինքն յեսու, *զաքարիա*, խոդէստուբիա, յեդոյիա, յեշոյիա, և եզր դպիր: - 346. Վասն որոյ և յաւուրս *զաքարիայի* հօրն յովհաննու յորժամ յամեաց ի տաճարին և ել, ակնունէր ժողովուրդն տեսանել զա՛կնն և տե՛սին լուսափայլ սպիտակացեալ իբրև զձիւն. և լի՛ եղեն խնդութեամբ. զի երկնաւոր արքայութեան նշոյլքն պայծառացուցին զակն: - 349. ...զոր կախեցին զցայգ և զցերեկ յաւուրն ուրբաթու, և ո՛չ հաւատացին մովսէսի և *զաքարիայ* որ ասէ՝ «հայեսցին ի նա զոր խոցեցինն»: - 405. Ո՞ր քան են և ո՞րք գիրք սուրբք հին և նոր կտակարանք... Անգէ: *Զաքարիա:* Մաղաքիա: Երեմիա: Բարուք: Ողբք: Դանիէլ: Եզեկիէլ: - 450. Եւ ի հարցանելն ո՛չ էր երկբայ որպէս *զաքարիա*: - 465. Եւ թէ ամենևին անհաւան և յամր լինին՝ պատժին որպէս *զաքարիա*: - 465. Առնեն ի սեպտեմբերի **իէ** զպապանձումն *զաքարիային*. և ի նմին աւուր զյղութիւնն եղիսաբեթի: - 483. Ուստի եղև պապանձեալ *զաքարիա* ի նմին աւուր: - 483. Երրորդ՝ զի ո՛չ ասաց հրեշտակապետն *զաքա-րիայի* թէ ահա՛ եղիսաբեթ յղասցի և ծնեցի քեզ որդի զներկայն ցուցանելով...: - 483. Եւ այլք թէ՝ *զաքարիա* հայրն յովհաննու: - 486. Եւ այն էր զի *զաքարիա* ի վերայ բազկացն յովսեփու թլփատեաց զնա: - 486.

Զարարիա **Սիմա Եղիա Մովսէս տաւղոք երգէին:** - 641. Եւ ո՛չ միայն խաչն, այլ և ամենայն գործիք չարչարանացն. այսինքն բևեռքն գեղարդն և այլք. որք բերին առաջի դատաւորին. և ի մարմին նորա երևին սպիք խոցուածոց նորա ըստ *զարարիայ*, «հայեցին ի նա յոր խոցեցինն»: - 732

ԶԲԱՂԻՄ + Զի մարդս բազում իրօք *զբաղեալ* է ի միտս. իսկ նոքա միայն ի բնութիւնս իւրեանց փութով ճանաչեն: - 218. Զի հոգի է աստուած. և յիմացական միտս և ի հոգիս բնակէ. և չէ՛ օգուտ մարմնոյն սրբութիւն յորժամ միտքն *զբաղեալ* է ի չարիս. զի հեռանայ ի սիրոյն աստուծոյ և ի բնակութեանն նորա....: - 558

ԶԲՕՍԱՆՔ + Կամ է՛ ի ներընդունակ պատճառն իւր. որ հաւասար է ի լինիլն և յոչ լինիլն. որպէս ելանել ի *զբօսանս*, կամ ո՛չ. լինիլ անձրև, կամ ո՛չ: - 10. Նա՛խ՝ զդարձումն յետս աստուածային փառացն. և վասն այն շրջեցաւ ի *զբօսանս* դրախտին: - 280. Երրորդ՝ խաբելն ի *զբօսանս* երթալ: - 287. Այլ զգալապէս զխաղող, զի *զբօսա՛նք* է: - 389

ԶԳԱԼԱՊԷՍ + Եւ ո՛չ կարեմք այժմ *զգալապէս* տեսանել: - 222. Վասն որոյ ի սոյն ժամանակի առաւելու որոտ կայծակ և կարկուտ *զգալապէս*՝ յիշատակ սքանչելեացն աստուծոյ: - 341. Այլ *զգալապէս* հաց և գինի աւանդեաց, զայն պատարագեմք: - 357. Այլ *զգալապէս* զխաղող, զի զբօսա՛նք է: - 389. Ոչ այլ ինչ գոլով սիւն աշխարհի *զգալապէս*, բայց միայն բազմութիւն լերանց և քարանց: - 788

ԶԳԱԼԻ + Վասն ճանաչման իւրոյ աստուած կազմեաց կրկին կերպիւ օրինակս. այսինքն իմանալի և *զգալի*. որպէս հոգին, միտքն, և նմանք սոցա. կամ արեգակն, լոյս, և նմանք նոցա: - 24. Այս է զի ի լուր պատմութեանց նախնեացն՝ կամ ի կարգէ՛ իրաց՝ կամ ի տեսս *զգալեաց*՝ ի ծանօթս գամք աստուծոյն ճշմարտի. յորմէ հաւատն լուսափայլեսցի: - 25. Իսկ երրորդ գլուխն որ է՛ տեսութեամբ *զգալեաց* յերկինս և յերկրի: - 26. Արդ՝ զորօրինակ *զգալի* աչք մեր ո՛չ կարէ ըմբռնել զքանակութիւն արեգականն և այլ լուսաւորացն. այլ մտօք իմանամք զմեծութիւն նոցա: - 31. Պարտ է գիտել, զի ի ներքոյ բանին է *զգալեացս* տեսութիւն: - 103. Նախ՝ զի եղականք ամենայն չափաւորեալ գոյացան. եթէ իմանալիք և եթէ *զգալիք*: - 103. Զոր օրինակ, *զգալի* խաւարս մարմնոյ աչացն է: - 103. Զոր ցուցցուք օրինակաւ *զգալի* տեսութեամբ: - 104. Երրորդ՝ որպէս աչք ի *զգալի* լոյսն հեշտանայ ազգակից գոլով: - 104. Չորրորդ՝ բանն գերագոյն է յիմանալիսն. և մարդն գերագոյն է ի *զգալիսս*. վասն որոյ մարդ եղև: - 107. Հինգերորդ՝ ի բանէն կրկին էութիւնք յառաջեցան. այսինքն իմանալի և *զգալի*. զի թէ միայն ի հրեշտակաց էր առեալ՝ պակասէ՛ր *զգալին*. և թէ ի կենդանեաց՝ պակասէ՛ր իմանալին: - 107. Երրորդ՝ սկիզբն իմանալեաց. և պատճառ *զգալեաց*. որ են յաւիտենականք և ժամանակեայք: - 110. Հինգերորդ՝ ժամանակն է *զգալեաց*. և միշտն իմանալեաց. և յաւիտեանն անիմանալեաց: - 116. Որո՞վ զանազանի և հաւասարի իմանալի և *զգալի* կեանք: -117. Այլ զանազանին, Նախ՝ զի իմանալին անմա՛հ կեանք է. և *զգալին* մահկանացու: - 117. Երկրորդ՝ իմանալին անընդմիջաբա՛ր է ի պատճառէն. իսկ *զգալին* միջնորդիւ տարերց: - 117. Երրորդն է նշանական աստուածաբանութիւն. որ ի *զգալի* կերպարանաց փոխակցիմք յիմանալի տեսութիւնն. թէ զի՞նչ նշանակէ մարդ երևելին. կամ առիւծ. գառն. հուր. լոյս. և այլն: - 122. Իսկ չորրորդն է խորհրդական աստուածաբանութիւն. յորժամ զամենայն *զգալի* և զիմանալի էութիւն արտաքոյ թողեալ, ի խորս ընթանամք մտօք և մտանեմք յամպն և ի մէգն ըստ մովսէսի. և ապա տեսանեմք զնա արտաքս որոշեալ յամենայն էից: - 122. Եւ երրորդն որ է նշանակաւ, ա՛յլ առաւել և ընդարձակ և բազմաբա՛ն է. վասն զի խառնի ի *զգալիսս*. որ բազո՛ւմ է և բաժանեալ: - 123. Վասն առաջնոյն գիտելի՛ է, զի ամենայն շնորհ բղխո՛ւմն է և ճառագայթ, յանեղական լուսոյն իջեալ առ էակս ամենայն իմանալի և *զգալի*. և զարդարէ՛ զսոսա ըստ նմանութեան այնմ պարգևեալ շնորհի. եթէ ըստ բնութեան՝ և եթէ անձնական. ի հրեշտակս և ի մարդիկս: - 140. Եւ կարօտի սա բ իրաց. այսինքն զի զգայութիւնն առո՛ղջ իցէ, և *զգալի* առաջի եդեալ իրն յստա՛կ. ապա թափանցէ՛ յինքն ի սոցանէ՛ պա՛րզ տեսութիւն. ապա թե ո՛չ՝ ո՛չ կարէ միտքն յստակապէս տեսանել սոքօք: - 143. Նոյնպէս և խօսի հոգին ընդ հրեշտակն մարմնական կերպիւ զոր իմանայ հրեշտակն որպէս զայլ *զգալիս* որքան է ի մարմնի: - 145. Չորրորդ՝ ծածուկ է ի զգայութեանց գոյն. և աստուած ի *զգալեաց*: - 171. Աստուած՝ իմանալի աշխարհ. և աշխարհ՝ *զգալի*. որ և մարդս իմանալի և *զգալի* աշխարհ: - 179. Արդ ամենայն ինչ որ *զգալի* է՝ ի ներքս ի սմա՛ է. ձա՛յն. գո՛յն. հո՛տ. հա՛մ. ծա՛նր և թեթև. և ո՛չ ինչ է արտաքոյ սորա. յաղագս որոյ և ո՛չ զգայարանաց կարօտի: - 179. Այլ և նախ կոչի երկինք՝ *զգալի* երևումն աստուծոյ՝ և հրեշտակաց՝ և մարգարէից սրբոց: - 183. Իսկ եղական լոյսն դարձեալ բաժանի յիմանալին և ի *զգալին*: - 185. Իսկ *զգալի* լոյս դարձեալ բաժանի յերկնայինս և յերկրայինս: - 185. Երկրորդն *զգալի*: - 221. Երրորդն *զգալի* և իմանալի: - 221. Ո՞րպէս ասէ մեծն Ներսէս շնորհալին. ընդ ծառոց երկրի *զգալեաց*. տնկեաց և զտունկս իմանալեաց: - 221. Եւ ոմանք միայն *զգալի* և ապականացու և ծորելի որպէս երկիրս այս. և

զայսոսիկ ո՛չ ընդունիմք մեք ճշմարտութեան հետևօղքս: - 221. Այլ ոմանք իմանալի և *զգալի*. և մարմին նիւթական: - 221. Որպէս դամասկացին յօհան՝ և օգոստինոս՝ իմանալի և *զգալի* ասացին: - 221. Երրորդ՝ զի իմանալեա՛ցն է տունկ. այսինքն բանականաց. հրեշտակաց կամ մարդկան. և ո՛չ *զգալի* կենդանեաց: - 222. Չորրորդ՝ զի նոյն ինքն դրախտն և տունկն է իմանալի և *զգալի*. որպէս վայելօղ մարդն էր իմանալի և *զգալի*: - 222. Պտո՛ւղ էր *զգալի* և կերակրելի. որպէս կենաց պտուղն անմահութեան էր պատճառ. և այլ ամենայն պտուղքն լիութեան: - 223. Եւ այս իսկ է գործն, այսինքն վայելել հոգւով յիմանալիսն, և մարմնով ի *զգալիսս*. պարտ էր նախ գոյանալ նոցա, և ապա՛ գործողին և վայելողին: - 231. Եւ ի վախճանի եղև *զգալի* բանականն իբրև մատնահար և կնիք արարածոց. ունելով զիմացումն և զգգացումն. զի իմաստութեամբն ծանիցէ զիմաստութիւն արարչին. և զգալովն զամենակարօղ զօրութիւն նորա՛: - 231. Տասներորդ՝ մէջ և կապ ամենայն գոյիցս մա՛րդն է կազմեալ. զի ամենայն արարածք ի **բ** դէմս որոշին. այսինքն մինն յիմանալի և միւսն *զգալի*. և սոքա եղեն յառաջագոյն: - 231. Նա՛խ՝ զի աշխարհ է կամ իմանալի, որպէս հրեշտակք. կամ *զգալի*, որպէս մարմնականք: - 231. Եւ մարդն ունի իմանալի հոգի և *զգալի* մարմին: - 231. Ութերորդ՝ վասն արտաքին զգայութեանցն որ են ի գլուխն. զի այլ կենդանիք միայն հեշտանան կերակրով և ցանկութեամբ. իսկ մարդն հեշտանայ առաւել գեղեցկութեամբ *զգալեացս*. յորժամ տեսանէ աչօքն զերկին և զերկիր. և ժողովէ՛ զճշմարիտ գիտութիւն նոցա և հեշտանայ: - 233. Երեքն ի սոցանէ գռեհիկք են. որ է շօշափելիք. ճաշակելիք. հոտոտելիք. զի խառնելովն ի *զգալի* իրն ճանաչեն: - 235. Զի որք զհոգի յառաջ ասեն գոյանալ՝ զայս դնեն պատճառ, եթէ յէակքս իմանալիքն յառաջ ստեղծան քան *զզգալիքս*. ապա և ի մարդոյն էութիւն հոգին յառաջ է քան զմարմինն: - 252. Եւ այժմ պատասխանեսցուք այնմ որ ասեն՝ յարարածքս զիմանալիս յառաջ ստեղծեալ քան *զզգալիս*: - 253. Նա՛խ՝ ըստ առաջ եդելոյն. զի առաջ եդեալք սորա են աստուածայինքն և իմանալիք. իսկ նոցայն՝ մարմնականք և *զգալիք*: - 269. Երեքտասաներորդ՝ ճշմարտի գիտօղ և սիրօղ է աստուած. և միայն մարդս է ի *զգալիս* որ ճշմարիտն գիտէ և սիրէ: - 272. Նա՛խ՝ զի անհաւա՛ն էր ժողովուրդն և անկատար, *զգալի* տեսլեամբ և ձայնիւ զարհուրեցոյց. զի մի՛ մոռասցին. այլ հաւանեսցին և ի միտ պահեսցեն: - 341. Նա՛խ՝ հրամայեաց աստուած գրել զլինելութիւն աշխարհի. և ձևացոյց ի միտսն մովսէսի. զի մի՛ մոռասցին հանգամանքն. վասն որոյ *զգալի* խորան հրամայէ կազմել: - 342. Եօթներորդ՝ զի նոր իմն չնաշխարհիկ կազմեաց. նոր ժողովրդեանն և նոր օրինացն, իցէ և նո՛ր տաճար հռչակեալ ընդ ծով և ընդ ցամաք. որպէս պսակ և փառք արդարոցն է՛ զոր ակն ո՛չ ետես և ունկն ո՛չ լուաւ. նոյնպէս և սա՛ ի *զգալիսս* անհաս ի մտաց մարդկան: - 342. Իսկ չորրորդն որ է՛ մարմին, *զգալիքս* են թանձրացեալ: - 344. Վեցերորդ՝ զի իմանալի ունի լոյս՝ ցուցանէ՛ *զգալի* լոյսն. զի ի գիշերի ելեալ ի խորանէն հալածէր զխաւարն և լուսաւորէր զանապան: - 352. Գառն օրինա՛կ էր քրիստոսի. զի կոչեցաւ գառն աստուծոյ. ա՛յլ *զգալի* գառն ո՛չ եղև: - 357. Դարձեալ, տասն են մասունք *զգալի* արարածոց. այսինքն՝ **է** մոլորական գունդք. և **ը**՝ անմոլարքն. և իններորդ ի լուսոյդ ի վայր. և մարդս **ժ** երրորդ ի վերայ նոցա. որ է՛ բանական և բաժին աստուծոյ: - 376. Երրորդ՝ որպէս ինքն *զզգալի* աստեղս թըւէ՛ և յանուանէ՛ կոչէ, նոյնպէս և զիմանալի՛սն ետ թուել: - 377. Նոցա *զգալի* թշնամիքն ետ կոխան. և մեզ զիմանալին...: - 398. Չորրորդ վկայ լոյսն *զգալի*. որ յինն ժամուն ծագէ՛ ի գերեզմանէն ակներև ամենայն մարդկան: - 509. Եւ որպէս ասեմք, զգայութիւն. զգալ. և *զգալի*: - 531-532. Որպէս ոք *զզգալի* ակն խփէ և զրկի ի լուսոյն և առնէ խաւար. նոյնպէս և նոքա: - 562. ...վասն որոյ պա՛րտ է աչօք տեսանել *զզգալիսն*, և մտօք հայիլ յիմանալին և երանիլ: - 597. Եւ գործատունն կրկին ասի. զի ամենայն արարածք կրկին են. այսինքն իմանալի և *զգալի* որք օրինեն զարարիչն: - 637. Մահն բաժանի յերկուս. այսինքն յիմանալի և ի *զգալի*. որպէս և կեանքն է իմանալի և *զգալի*: - 668. Զի *զգալի* լոյս ո՛չ լուսաւորէ զնոսա...: - 669. ...զի կամ իմանալիք են որպէս հրեշտակք. կամ *զգալիք* որպէս տարրեղէնք. և կամ յերկուց գոյացեալ որպէս մարդ. այսինքն ի հոգւոյ և մարմնոյ...: - 715. Նախ վասն անկարօտութեան. զի սուրբքն իմանալի լոյս ունին զքրիստոս. և ո՛չ են կարօտ *զգալի* լուսոյ: - 760. Զի ո՛չ *զգալի* գիշեր և ո՛չ իմանալի. մեղաց կամ անհաւատութեան կամ տգիտութեան գտանի անդ: - 761. Յիմանալեացն սեռից և ի *զգալեացս* տոհմից: - 771

ԶԳԱՄ + Եւ որպէս կիրք ցաւոցն մարդոյն են, զի *զգա՛յ* զկսկիծն. նոյնպէս և կիրք հեշտութեանն նորա՛ են, եթէ չարեաց և եթէ բարեաց, ապա ուրեմն մեր է ներգործութիւնն և ո՛չ հարկին: - 11. Ա՛րդ՝ զանազան զգայութեամբ զանազանապէս *զգամբ*, և ո՛չ ամենայնիւ զմինն՝ կամ միովն զամենայն: - 75. Զի աչք *զգայ* զգոյնն ընդ ձեւոյն. և ո՛չ զհամն և զհոտն: - 75. Իսկ շօշափելիքն *զգայ* զջերմութիւնն՝ և տեսանելիքն զլոյսն միայն ի միում էութեան: - 75. Իսկ զգայականն ունելով զայսորիկ առաւելու *զզգալն* և զշարժիլն: - 117. Երկրորդ՝ զի ի զատ ճողոպրի ի զգայութեանց. այսինքն ի տեսանելեաց, ի շօշափելեաց, և յայլոց, որ զնիւթականս *զգան*: - 175. Գործ զգայարանացն է զարտաքինս ի ներքս *զգալ*. որպէս աչօք զգոյնս. և

ականջով զձայնս. և այլն: - 179. Զի *զգայ* զջերմութիւն հրոյն. և զցրտութիւն՝ որ է ջրոյն. և զխոնաւութիւն որ է օդոյն. և չորութիւն հողոյն: - 215. Յաղագս այսորիկ անբան կենդանիք փութապէս *զգան* զառաջին շարժումն և զփոփոխումն օդոյդ քան զմարդ. և յառաջագէտ լինին: - 218. Չէ՛ զարմանք հրաշիցն աստուծոյ. որպէս ամենայն ըռնգունք զհոտն *զգան*, և աչք զգոյնն կրէ յինքն, և անծորելի և անպակա՛ս են յենթակայէն: - 224. Եւ ի վախճանի եղև զգալի բանականն իբրև մատնահար և կնիք արարածոց. ունելով զիմացումն և զզգացումն. զի իմաստութեամբն ծանիցէ զիմաստութիւն արարչին. և *զգալովն* զամենակարօղ զօրութիւն նորա՛: - 231. Վասն որոյ յետոյ մարդն ստեղծաւ յերկուցն խառնեալ յիմանալւոյն և ի *զգալոյն* ի մի էութիւն: - 231. Երկրորդ՝ զի իմանայ ընդ հրեշտակաց. *զգայ* ընդ կենդանեաց. աճէ՛ ընդ տնկոց. գոյ ընդ անշնչից: - 231. Եօթներորդ՝ վասն զգայութեանցն, որ ամենեքին յառաջ հեղուն յուղեղէն, և ազատապէս տեսանեն և իմանան. զի թէ գլուխն և ուղիղն ի վա՛յր էր քարշեալ և կորացեալ՝ ո՛չ կարէր ուղղակի *զգալ* և իմանալ. որպէս այլ կենդանիք: - 233. Երկրորդ՝ ցուցանէ յերկուց մասանց գոլ զբոլոր մարդն. և հոգոյն է *զգալն* և տեսանել և այլն: - 234. Իսկ երկուքն իշխանականք. որ է՛ տեսանելիքն և լսելիքն. ի հեռաստանէ՛ *զգան*: - 235. Դարձեալ զօրութիւնք հոգւոյն բաժանին երրակի ըստ երից ներգործութեանցն. որ է՛ կենդանանալն. *զգալն*. և բանաւորիլն: - 249. Եւ կամ որպէս ծնեալ մանուկն ունի առ ինքն ծածկեալ զհոգին. այլ նա կերակրի և ապա *զգայ*. և յետոյ խօսի: - 255. Այլ զանազան զօրութիւն ի զանազան ներգործութեանցն երևի. որ է՛ աճիլն. *զգալն*. և խորհիլն: - 259. *Զգայ* ընդ կենդանեաց: - 275. Որպէս այն՝ որ կոչեմք զգայութիւն *զզգալն* և զզգայարանս: - 297. զգլուխն և երորդ մասամբն ի յետ դարձուցանել որ է՛ տուգանք և զգայարանացն որ մոռացաւ և ո՛չ *զգաց* զօրէնս աստուծոյ: - 358. Զի կուսութեամբ ծնաւ և զցաւս ո՛չ *զգաց*: - 469. Իսկ թէ ոք ասիցէ, աւետարանն ընդ արշալոյսն ասէ *զգալ* կանանցն և տեսանել զքրիստոս: - 515. Եւ որպէս ասեմք, զգայութիւն. *զգալ*. և զգալի: - 531-532. Իսկ հեզութիւնն նոյն է ընդ մաստութիւնն. զի ասեն թէ՝ մաստութիւն է որ ո՛չ *զգայ* զդառնութիւն ինչ ոգոյ: - 584

ԶԳԱՅԱԿԱՆ + Որպէս զխեցգետինն՝ կենդանի ներշնչական *զգայական*: - 54. Եւ ժամանակեայ՝ որ ունի սկիզբն և կատարած. որպէս *զգայականք*. և տնկականք: - 116-117. Որո՞վ զանազանին և հաւասարին *զգայական* և տնկական կեանք: - 117. Իսկ *զգայականն* ի ջերմութենէ և ի շնչոյ օդոյ: - 117. Իսկ *զգայականն* ունելով զայսորիկ առաւելու զզգալն և զշարժիլն: - 117. Եւ յետ սորա անմիտ *զգայականն* է. վասն որոյ ո՛չ է իմացական այլոյ: - 130. Իսկ որ զգայարանօքն տեսանէ, այսինքն աչօքն զգոյնն, ականջօքն զձայնն, և այլն. կոչի սա *զգայական* տեսութիւն: - 142. Երրորդ՝ ի ձայնաւորէ՛, կիսաձայնէ՛, և բաղաձայնէ՛. որպէս բանական *զգայական* և տնկական: - 178. Որպէս ի մեզ նախ *զգայականն* երևի, և ապա՛ բանականն: - 212. Եւ նոյնպէս *զգայական* մարմինք ի փտելոյ և յապականութենէ գոյանան. վասն այն և դարձեալ ապականին: - 214. Քսանևս՝ ե՞րբ ներգործէ տնկականն և *զգայականն* և բանականն: - 228. Այսինքն տնկական. և *զգայական*. և բանական. և զի յանկատարէն ելանեմք ի կատարեալն. վասն որոյ նախ ստեղծաւ տնկականն ոգի, և ապա՛ *զգայականն*, և ապա՛ բանականն որ է կատարեալ մարդն: - 231. Եւ նա՛ է *զգայական*. և յոր մասն և խառնի՝ առնէ զգացումն: - 244. Դարձեալ են և ա՛յլ զօրութիւնք անբաժանելիք ի հոգւոյն. որպէս տնկականք, և *զգայականք*: - 249. Եւ հնազանդ են բանին՝ *զգայականն*. որպէս ցասումն և ցանկութիւնն: - 249. Եւ ըստ այսմ զանազանին երեքկին զօրութիւնք հոգւոյն. այսինքն տնկական. *զգայական*. և բանական: - 249. Զի տնկական հոգին յօժարի՛ գոլ. և *զգայականն* բարեպէս գոլ. և բանականն ևս բարեպէս գոլ. զի ո՛չ երբէք հանգչի, մինչև միաւորեսցի ընդ ևս բարեգունին: - 249. Այլ արդ ի մարմնի առաւել մեղանչէ քան յերկնային կեանս. վասն որոյ անկանի ի *զգայական* մարմին որպէս ասեն՝ որ ներքո՛յ է մարդոյն՝ և համանման ախտիւք զի *զգայակա՛ն* է: - 252. Զի կազմողական զօրութիւնն որ է՛ ի նիւթն՝ ազդումն առեալ յարարչադիր հրամանէն, նախ կազմէ՛ և պատրաստէ՛ զնիւթն առ ի յընդունելոյ զտնկականն. և ապա *զզգայականն*. յետ որոյ զբանականն ի ծագմանէն աստուծոյ: - 254. Նախ՝ զի նիւթն այն ունի առ ինքն բնական զկենդանութիւն տնկականին. և տնկականն մա՛սն է *զգայականին*. և *զգայականն* բանականին. և սոքա ո՛չ որոշին ի բոլորէն. զի մի են էութեամբ ի մարդն թէպէտ ա՛յլ են ներգործութեամբ: - 254. Այլ ի կողմանէ հոգւոյն՝ զօրութեամբ ո՛չ է ի սերմն այն ըստ ինքնութեան բոլորին. այլ ըստ ինքնութեան մասին. որ է տնկականն և *զգայականն:* - 255. Այսպէս և բանական հոգւոյն նշոյլք է *զգայականն* և տնկականն: - 255. Այսպէս և հնազանդեալ զօրք հոգոյն՝ *զգայականն* և տնկականն է. և նոքօ՛ք է հոգին ի մարմինն: - 255. Նախ տնկականն. և ապա *զգայականն*. և ուր սոքա երևին ի հրամանէն աստուծոյ, երևի և անդ բանականն: - 255. Եթէ տընկական. եթէ *զգայական*. և եթէ բանական: - 257. Այլ և հատումն ամենևին ո՛չ ասի հոգւոյն. ո՛չ տնկականի և ո՛չ *զգայականի* և ո՛չ բանականի: - 257. Նա՛խ՝ զի անմարմին է հոգին. վասն որոյ ո՛չ հատանի. ո՛չ տընկականն. ո՛չ *զգայականն*. և ո՛չ բանականն: - 257. Այլ

արդ՝ նախախնամութեամբ է տնկականն և *զգայականն*. որք փտելով և զնմանս ծնանելով պահեն զնոյն տեսակն: - 257. Զի նախախնամութեամբ ունի զտնկականն և *զզգայականն*. և ստեղծմամբ զբանական հոգին զպատկերն աստուծոյ: - 257. Եւ ըստ անասնոցն հաւասարութեան նախ գոյանայ անասնականն որ է տնկականն և *զգայականն*. և յետոյ բանականն: - 258. Ոմն նախախնամութեամբ. որպէս տնկականն և *զգայականն*. և ոմն ստեղծմամբ. որպէս բանականն: - 258. Իսկ հոգի մի է մարդոյ ի միոյ նախախնամութենէ յառաջ բերեալ. յանկատար նիւթն եղեալ զտնկականն և *զզգայականն*. և ի կատարեալն զհոգի բանական ծագեալ: - 259. Այսինքն բանականն ի մարդն. և *զգայականն* յանասունս. և տընկականն ի բոյսս: - 259. Նոյնպէս և ի *զգայականս* ո՛չ է պարտ ասել **բ** հոգի. այլ **բ** զօրութիւն: - 259. Եւ ըստ այնմ որ ներգործէ՛ ի զգայարանս, կոչի *զգայական*: - 259. Եւ զորօրինակ՝ ի *զգայականն* գոյ տընկականն, այլ մի է հոգի *զգայականին* և ո՛չ **բ**: - 259. Այսպէս և *զգայականն* և տնկականն մասունք են բանականին՝ նախ եղեալ ի մարմինն. և յորժամ բանականն հեղի ի մարմինն, յայնժամ և սոքա հեղին ընդ նմա. զի զօրութիւնք և մասունք են նորա ըստ օրինակի նախասացեալ երրորդ թույն: - 259-260. Եւ յայնժամ *զգայականն* և տնկականն ո՛չ ունին զներգործութիւն իւրեանց ի կազմողական զօրութենէն. այլ ի նոյն ինքն ի հոգույն: - 260. Եւ նա հոգին է որ *զզգայական* և զտնկական զօրութիւնն ի գործ ածէ միայն ի մարմինն որքան է ի մարմնի: - 260. Ասեմք առ այս, եթէ բանականն առաջին է ըստ պատւոյ քան *զզգայականն*. և *զգայականն* քան զտնկականն: - 260. Այլ հակադարձեալ սոքա ըստ կարգի և ըստ դասու՝ յառա՛ջ է տնկականն քան *զզգայականն*, և նա՛ քան զբանականն ի յերևումն. այլ էութեամբ համանգամայն են. որպէս անդ ուրեմն ասացաք վասն հոգւոյ և մարմնոյ: - 260. Դարձեալ ըստ կարգիս հարցանեմ թէ յո՞րժամ, և ի քանի՞ս սկսանի ներգործել տնկականն և *զգայականն* և բանականն: - 261. Ապա կազմէ՛ զծն *զգայականին* մինչև ի **ի** օրն...: - 261. Եւ ուսեալք զտնկականն՝ կարգաւ ելցուք ի *զգայականն*: - 263. Արդ՝ *զգայականն* է ի չորից տարերց. և ունի զտնկականն: - 263. Որև յաւելեալ իր ինչ *զգայական* լինի **գ**. վասն որոյ առ հասարակ ի **գ** ամիսս ծնանին. և ա՛յլք ի **գ** շաբաթս. և կէսք ի **գ** օրս: - 263. Այլ և *զգայականին* յաւելեալ շնչականն և շարժականն և ցասմնականն ընդ ցանկականին՝ լինի **թ**. վասն որոյ ոմանք յինն ամիսս ծնանին կամ ի **ծ**: - 263. Տնկական. *զգայական*. և բանական. վասն որոյ է ամսեայ ծնեալն ապրի և շնորհալի լինի վասն շնորհալի թուոյ եօթներորդին: - 263. Դարձել **դ** տարր, և տնկականն և *զգայականն*, և երեք մասունք հոգւոյն բան ցասումն և ցանկութիւն, որ լինի **թ**: - 264. Դարձեալ **գ** ամիս տնկականին որպէս ասացաք. և **գ** *զգայականին*. և **գ** բանականին: - 264. Եւ վասն տնկական և *զգայական* մասին՝ կազմողական զօրութիւնն այլ ևս աճեցուցեալ զմարմինն **բ** ամ և դադարեալ յերեսներորդին, լինի ժամանեալ ի չափ հասակի կատարմանն քրիստոսի, յորում մկրտեցաւ տէրն մեր: - 265. Այսպէս և զգայութիւնն առաւել է ի *զգայականս* քան ի մարդն: - 266. Երկրորդ՝ զի բանական միտքն և *զգայականն* խափանեալ է ի գործոյ յորժամ ննջէ ոք: - 268. Հինգերորդ, այն *զգայական*. և աստ բանական. և անդ իմացական: - 355. Հինգերորդ՝ որպէս մարմինն *զգայական* միաւորեալ ընդ բանական հոգոյ՝ ո՛չ է և ոչ ասի *զգայական*. այլ բանական մարդ: - 477. Եւ որպէս նախ *զգայականն* և ապա բանականն: - 541. Այլ սոքա ամենայնքն նախկին և պատւականք են. այսինքն քահանայ քան զսարկաւագ. և բանական քան *զգայական*. և ներգործութեամբ քան զօրութեամբ. այսպէս արծակելն քան զկապելն: - 541. Ողջախոհութիւն է հաստատութիւն հոգւոյ. որով արգելու զցանկութիւն *զգայական* և զհեշտութիւն մարմնական: - 581. Երրորդ՝ *զգայական*: - 640. Երրորդ՝ զի **գ** են տեսակք հոգւոց. տնկական, *զգայական*, բանական. և սոքօք մեղանչեմք: - 681. ...նման է պղատոնի մարմնափոխութեանցն. որ ի բանական մարդոյն ի *զգայականն*, և անտի ի տունկն ասեն, - 687. Կամ տնկական և *զգայական* և շնչաւոր գոլն: - 745. Ի յարութեանն ապա *զգայական* կենդանի լինի՞: - 753. Ո՛չ լինի. զի որդունքն այնք ո՛չ են *զգայական* կենդանիք. այլ հրեղէն տանջանք են *զգայական* մասինն: - 753. Իսկ ամենայն *զգայական* կենդանւոյ թէպէտ իգին ստինք գոն վասն զծնունդս կերակրելոյ. սակայն և արուացն գոյ նոյն մասն անդամոց կազմեալ յարարչէն. և այն յի՞նչ պէտս լինի. խնդրել արժան է: - 785

ԶԳԱՅԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ - Դարձեալ հոգին ունի զօրութիւնս ոմանս հասարակ ընդ անասնոց. որպէս *զգայականութիւնն*: - 249

ԶԳԱՅԱԿԻՑ + Ութերորդ՝ զի աստ ի միաւորութիւն հոգւոյ ընդ մարմնոյ՝ *զգայակից* և ախտակից լինին միմեանց կրական գոլով: - 479

ԶԳԱՅԱՊԷՍ + Եւ յետ սակաւուց ի նոյն գլուխն ասէ, թէ ո՛չ *զգայապէս* լինի տեսիլ հրեշտակի...: - 703

ԶԳԱՅԱՐԱՆ + Վասն այն ո՛չ կարեն իմանալ՝ զի ասէ տէրն, «կոյր կուրի առաջնորդէ՛, երկոքին ի խորխորատ անկանին». այսպէս որ առնէ *զգայարանս* առաջնորդ իմացման՝ անկանի ի մոլորութիւն: - 31. «Լերինք և բլուրք. խոյք և գառինք». և թէ՝ «երկինք պատմեն զփառս աստուծոյ». թէպէտ ո՛չ ունին

զգայարանս: - 41. **ժե**) *Զգայարանք* մարդոյս: - 102. Չորրորդ՝ միեղէն է նոցա տեսութիւնն և ի միոյ. իսկ մերս բազում և ի բազմաց. զի բաժանեալ *զգայարանօք* զբաժանեալ իրս տեսանեմք: - 120. Երկրորդ՝ որ ի ձեռն *զգայարանաց*: - 142. Իսկ որ *զգայարանօքն* տեսանէ, այսինքն աչօքն զգոյնն, ականջօքն զձայնն, և այլն. կոչի սա զգայական տեսութիւն: - 142. Զի ունի *զգայարանք*. այսինքն տեսանելի՛ք՝ լսելիք՝ և այլն: - 143. Իսկ հրեշտակք զի ո՛չ ունին *զգայարանք*՝ ո՛չ կարօտին գրոց և բանից: - 143. Միատեսակ է՝ յորժամ ըստ ինքեան ժողովէ յամենայն *զգայարանաց*, և բոլոր և միեղէն սիրով հպի յաստուած. և է՛ այս գերակատար սէր: - 143. Մի է աշխարհ. և չունի *զգայարանք*. և թէ ուր էր աստուած. և ուր էր աշխարհ. և յի՞նչ պատճառի ստեղծաւ: - 154. Աշխարհս ընդէ՞ր ոչ ունի *զգայարանք*. այսինքն տեսանելիք. լսելիք. և այլն: - 179. Գործ *զգայարանացն* է զարտաքինս ի ներքս զգալ. որպէս աչօք զգոյնս. և ականջով զձայնս. և այլն: - 179. Արդ ամենայն ինչ որ զգալի է՝ ի ներքս ի սմա՛ է. ձա՛յն. գո՛յն. հո՛տ. հա՛մ. ծա՛նր և թեթև. և ո՛չ ինչ է արտաքոյ սորա. յաղագս որոյ և ո՛չ *զգայարանաց* կարօտի: - 179. Չորրորդ՝ զի կենդանիքդ ունին **զե** *զգայարանք*: - 215. Եւ զի **զե** *զգայարանս* մարդոյն խաբեաց, **ե** մասն առնու ի գնալն: - 219. Վեցերորդ՝ Դիրք *զգայարանացն*: - 227. Այլ և ի միտ ածցուք զփառս երկնային կենաց ուստի անկաք, և անդ դիմելոց եմք. զի տեսութիւն մտացն զհոգին ընդ ինքեան ի վեր տանի. և նա զշունչն. և շունչն ընդ արեանն է կապեալ. և արիւնն ընդ մարմնոյն. *զգայարանքն* ընդ մարմնոյն. և լինի մարդն բոլորովին երկնային: - 233. Երրորդ՝ զի փափուկ ջիլք և նեարք՝ յերեսացն գան և առնեն *զգայարանս*. և հաստն ի թիկունքն սփռի վասն ուժոյ և պնդութեան և շարժութեան: - 234. Իսկ բարոյականն, Նա՛խ՝ զի յերեսն փչեաց զշունչ կենդանի. վասն որոյ յերեսն ունի *զգայարանս* մարմնոյ: - 234. Եւ այն զի մերձ է բերանոյն. և զի հոտն և համն ազգակից են միմեանց. ի ջրոյ գոլով երկուցն. վասն այն *զգայարանք* նոցա առ միմեանս են մերձեցեալ: - 235. Եւ դարձեալ թիւ ոսկերացն **մխը**. և **բժ**ան անդամքն, և **ե** *զգայարանքն* յօդեալ առ միմեանս, լինին **յկե** զօդուածք: - 244. Եւ բաց յայսցանէ՝ ի յուղեղէն **բ բ** երակ գայ յիւրաքանչիւր *զգայարանս*. **բ** յաչքն. **բ** յականջն. **բ** ի քիթն. **ա** ի բերանն. մին ի լեզուն. **բ** ի ձեռքն. **բ** ի յոտքն. որ լինի **ժբ**: - 244. Նա՛խ՝ զի *զգայարանքն* նորա որպէս զկակուղ մոմ առաւել ընդունի զտիպն: - 251. Նախ՝ զի *զգայարանքն* պինտ է: - 251. Եւ ըստ այնմ որ ներգործէ՛ ի *զգայարանս*, կոչի զգայական: - 259. Հինգերորդ՝ զի ամենայն տեսանէ և քննէ աստուած. այսպէս և մարդն ներքին և արտաքին *զգայարանօք*: - 271. Տասներորդ՝ մի և նոյն միտք է յաստուած որով զամենայն տեսանէ և զամենայն բարբառ լսէ. նոյնպէս և ի մարդս մի իմացումն է որ զանազան *զգայարանօք* իմանայ: - 271-272. Հինգերորդ՝ զի մտօք յաստուածային խոկումն էին վերացեալ, և *զգայարանօք* ընդ գործս հրաշիցն. և ոչ էին պարապեալ քննութեան անձին. զի «աչք իմաստնոյն ի գլուխ իւր»: - 278. Եւ եՆովք վասն անպտուղ կալոյն և *զգայարանացն* ծածկութեան, վերափոխեալ եղև: - 288. Որպէս այն՝ որ կոչեմք զգայութիւն զգգալն և *զգգայարանս*: - 297. Վեցերորդ՝ նուիրեաց մելքիսեդեկ զպատարագն և ընկալաւ զտասանորդն. որպէս քրիստոս պարգևէ՛ հաւատացելոց զշնորհս, և առնու զտասնեակս զկատարեալ և զբարի գործս. կամ զտասն բանեան օրէնս **ժ** *զգայարանօք*: - 301. Նոյնպէս և տէրն մեր ետ հաւատացելոցն զկենարար մարմինն և արիւնն իւր. յորոց խնդրէ զգործս տասնաւոր. այսինքն զկատարեալս. և զկատարումն **ժ** բանեան օրինացն. ի յորս է՛ մաքրութիւն **ժ** *զգայարանացս* որպէս ի վերոյ ասացաւ: - 302. Այս է՝ է զօրութեամբ հոգւոյն և **ե** *զգայարանօք* մարմնոյ մեռանիմք և յառնեմք **գ** կատարելութեամբ: - 315. Հինգերորդ, մա՛հ անասնոց. քանզի **ե** *զգայարանօք* իբրև զանասունս եղեն և կորուսին յինքեանց զբանն: - 334. Եւ այս գիտելի է. զի կախարդքն փոխեն *զգգայարանս* և ցուցանեն առ աչօք երևումն ինչ: - 335-336. Իսկ դևքն փոխեն զերևակայութիւնն և *զգգայարանս*, այլ ո՛չ զմիտս: - 336. Իսկ հրեշտակք կարե՛ն փոխել զմիտս և շրջել ի բարին. նաև զերևակայութիւնս և *զգգայարանս*, այլ ո՛չ զկամս: - 336. Տասներորդ՝ **գ** ափկիցն. երրորդութեանն հաւատով սրբել **զժ** *զգայարանս* հոգւոյ և մարմնոյ: - 339. Եւ **ժ** *զգայարանք* մեր. հինգ հոգւոյ և հինգ մարմնոյ: - 342. Եւ ճրագն՝ է *զգայարանքն*: - 347. Եօթներորդ, նոցա ձայն *զգայարանաց.* և մեզ բանն իմաստութեան: - 354. Եւ յանկենդանս, որպէս նաշիհ՝ իւղ և այլն յաղագս *զգայարանաց* սրբութեան: - 357. ...զգլուխն **ե** երորդ մասամբն ի յետ դարձուցանել որ է՛ տուգանք **ե** *զգայարանացն* որ մոռացաւ և ո՛չ զգաց զօրէնս աստուծոյ: - 358. Եւ ցանեալ է անգամ ի վարագոյրն. որ է՛ քաւութիւն է *զգայարանցս* ի է զօրութեանց հոգւոյն. է խորհրդով եկեղեցւոյ. առ է դար կենցաղոյս: - 360. Նա՛խ՝ զի բոլոր *զգայարանքն* են ի գլուխն. պա՛րտ է բաժանել զնոսա: - 366. Որ նշանակէ ի մեզ զերեք մասանց թիւրիլն. այսինքն բանից, ցասման, և ցանկութեան հինգ *զգայարանօք*: - 367. Իսկ է գառն անարատ, է *զգայարանքն* սուրբ: - 373. Երկրորդ՝ մեղք եօթնից *զգայարանացն* պակասի. և արդարութիւն որ մինն է հաստատի առ զղջացեալս: - 374. Նոյնպէս և առաւօտու երգն, և մեսեդի ճաշոյն, և տասանորդ նաշիոյն **ժ** *զգայարանաց* մարմնոյն ճընշելն: - 375. Դարձեալ զէ ժամանակն ասէ. կամ զէ հասակս. կամ **է** *զգայարանօք* մարմնոյս.

կամ **է** զօրութեամբ հոգւոյս: - 376. Եւ հինգ մասն տուգանքն՝ և խոյն՝ ա՛յն է, որ **ե** *զգայարանօրս* ապաշխարեմք: - 384. Եւ զօրութիւն է, զի *զգայարանքս* զօրութիւն է հոգւոյն և միտքն: - 396. Եւ որպէս ննջեցեալն քնով՝ ո՛չ տեսանէ զինքն. և որպէս յաւելի կերակրոյ խնուն *զգայարանքն*. նոյնպէս ագահութիւն և փարթամութիւն և հպարտութիւն մոռանալ տայ զինքն. վասն այն ասեն թէ՝ ինքեանց գիտակքն իմաստունք են: - 397-398. Եւ տէրն նշանակեաց **իռ**. **ժ** *զգայարանացս* **բ բռ**: - 404. Եւ յորժամ **է** զօրութեամբք հոգւոյ յաղթիցեն նոցա, փախիցեն յ**է** *զգայարանաց* մարդոյն եօթնեկի մահացու մեղօք. զայս կատարելո՛ցն է իմանալ. և ո՛չ մեզ տկարացս: - 404. Երրորդ՝ զի երեսունն **գժ** է. զի **ժ** *զգայարանքն* մարմնոյ և հոգոյ և մտաց՝ քակտի. վասն որոյ **լ** օր սգան: - 411. Եւ զի **ե** են *զգայարանք* մեր որով մեղանչեմք, **ե** օր է նաւակատեաց ի բոլոր տարին ի քաւութիւն **ե** զգայութեանցս: - 510. Զմիս կենդանւոյ, որ կատարեալ կենդանի է և ի կենդանւոյ յառաջ եկեալ. այն է կատարեալն որ **ե** *զգայարանս* ունի և շարժի և շունչ ունի. և է՛ այս կերակուր ուտեաց և զատկի: - 510. Իսկ ձուկն կենդանի՛ է կատարեալ *զգայարանօք* և շարժմամբ. այլ զտուր և առ շնչոյ ո՛չ ունի. վասն այն պակա՛ս է: - 510. Եւ մեղք մարմնոյն է առհասարակ *զգայարանացն*: - 568. Նախ՝ զի մեք *զգայարանօք*՝ միջնորդութեամբ պատահմանցն հասանիմք ի գոյացութիւնն. զի անմեկնելի որոշմունք են ի գոյացութեանց սոքա: - 597. Եւ թէ ոք ասիցէ, պա՛րտ է զի ձեռն քահանային մերձեսցի ի *զգայարանսն*: - 605. Եւ որպէս բազում են ներելիքն և անթիւ որ ի *զգայարանս* և ի միտս: - 605. Նա՛խ՝ զի զմի օր նոցա տօնեմք. և է յաւելեալ վասն է *զգայարանաց*. և վասն եօթնեկի մեղաց քաւութեան: - 616. Այլ և խաղաղականն որ է ի կարդալն՝ է՛ է փոխ. ի պահպանութիւն է *զգայարանցս*. և ի մաքրութիւն անցեալ գործելեացն: - 622. Եւ դարձեալ՝ հոգին ունի ե ներքին *զգայարանք*. - 622. Երրորդ, հասարակն *զգայարանօք* կատարի. իսկ առանձնականն ի միտս լուսափայլի: - 623. Եւ է սրսկումն արեան. վասն եօթնից *զգայարանացս* սրբութեան: - 626. ...զի աբեղութիւնն կրօնաւորութիւն է. և կրօնաւորին պարտ է զամենայն *զգայարանս* ծածուկ պահել: - 635. Եօթն աղին՝ է *զգայարանս*. և եօթն փոփոխմունք եօթնից դարուցն. և զօրութիւնք հոգւոյ: - 641. Իսկ ճշմարտութիւնն ի մեզ, վասն **ե** *զգայարանացս* սրբութեան. որով մեղանչեմք՝ սրբիմք պահօք և ապա՛ սրբոցն ի բարեխօս մեզ: - 653. Եւ կոչի պատանք, զի պատեալ և կապեալ է զամենայն *զգայարանսն*. և ոչ ինչ կարէ գործել. ո՛չ չար և ո՛չ բարի: - 671. Նա՛խ՝ որպէս ասացաւ ի քահանայաթաղն վասն է շնորհաց հոգւոյն, և է խորհրդոց եկեղեցւոյ, և է առաքինութեանց, և է գլխաւորագոյն մեղաց, և է *զգայարանօք* մեղանչեմք, և է փոփոխմամբ հասակի...: - 683. իսկ միտքն տայ պատասխանի՝ դրունքս փակեալ են. այսինքն *զգայարանքս* խցեալ են և մեղաց մանկունքս ընդ ինև ո՛չ տան թոյլ...: - 697. Եւ որպէս որդս այս ո՛չ ունի *զգայարանք*, նոյնպէս և հրեղէն որդունքն: - 753. Նա՛խ՝ զի մաքրեսցին *զգայարանք*: - 786

ԶԳԱՅՈՒԹԻՒՆ + Երրորդ՝ պարգևականն. որպէս մարգարէիցն երևակայութեամբ, կամ ի ձեռն մարմնոյ *զգայութեանց*: - 24. Չորրորդ՝ է՛ հեռաւորութիւն հաւատալեացն. զի որք ո՛չ կրթին ի գործ իմացման, բայց միայն ի *զգայութեանց*՝ հեռի՛ են ի հաւատալեացն որպէս երկիր յերկնէ: - 31. Ա՛րդ՝ զանազան *զգայութեամբ* զանազանապէս զգամք, և ո՛չ ամենայնիւ զմինն՝ կամ միովն զամենայն: - 75. ժզ) Զանազանութիւն տեսութեան մտաց. և *զգայութեանց*: - 101. Քանզի ներքին մասամբ ի ձեռն *զգայութեանց* ճանաչէ զերևելիս. որպէս քար: - 103. Դարձեալ՝ *զգայութեամբ* ծանօթանամք որ արտաքոյ քան զմեզ: - 103. Ո՞րպէս տեսանէ աստուած զէքս. զի *զգայութիւն* ո՛չ ունի. որպէս մեք ներքին *զգայութեամբ* զիմանալիս՝ և արտաքին *զգայութեամբ* զերևելիս տեսանեմք: - 118. Եւ վասն գերագոյն *զգայութեան* պատմէ՛ դաւիթ, «Որ ստեղծանէ զակն՝ ինքն ո՞չ տեսանէ. և ո՞չ լըւիցէ«. «և ի ձեռն նորա են ամենայն տիեզերք երկրի»: - 118. Մեք ո՞րպէս տեսանեմք զաստուած. իմացմա՞մբ՝ թէ զգայութեամբ: - 119. Հինգերորդ՝ նոցա անմոռանալի՛ է տեսութիւնն. իսկ մերս հանդերձ մոռացմամբ. որքան *զգայութեամբս* տեսանէ միտքն: - 120. Որո՞վ զանազանի տեսութիւն մտաց և տեսութիւն *զգայութեանց*: - 120. Նախ՝ զի միտք զանմարմինն տեսանէ, և *զգայութիւն* զմարմինն: - 120. Երկրորդ՝ միտք զգոյացութիւն իրին տեսանէ որ է ի ներքոյ եդեալ. և *զգայութիւն* զպատահմունքն ի վերայ եկեալ. որպէս որա՛կ քանա՛կ և այլն: - 120. Երրորդ՝ *զգայութիւն* զմասնաւո՛րն տեսանէ. որպէս այս ինչ մարդ որ է անհատ. և միտք զընդհանուրն իմանայ՝ որ է բնութիւն. որպէս մարդկութիւն: - 121. Չորրորդ՝ *զգայութիւնն* տեսանէ զմերձակա՛յն. որպէս ա՛ստ, և այժմ. և միտք զհեռաւորն և զանցեալն և զհանդերձեալն: - 121. Հինգերորդ՝ միտքն տեսանէ որպէս ներգործական պատճառ և արհեստաւոր. և *զգայութիւնն* որպէս գործիական պատճառ և միջնորդ: - 121. Զորօրինակ՝ թափումն ի *զգայութեանց* թմրիլ՝ կամ ընդարմանալ ասի. այսպէս թափումն ի մտաց՝ զարմանալ ասի. ըստ պօղոսի որ յափշտակեցաւ. և ըստ դաւթի որ զարմացաւ. կամ ըստ ադամայ որ թմրեցաւ: - 127. Եւ նոքա ըստ առաւելութեան. զի ունին զիմացականն բան և *զգայութիւն*: - 132. Տասներորդ՝ դարձեալ զանազանի, զի

երևմունքն միայն փոխեն զհասարակ *զգայութիւնն*: - 133. Իսկ ուղիղ շարժի՝ յորժամ ի ձեռն *զգայութեանց* յարացուցիւ և օրինակաւ հպիմք ի նախատիպն աստուած: - 142. Եւ կարօտի սա **բ** իրաց. այսինքն զի *զգայութիւնն* առո՛ղջ իցէ, և զգալի առաջի եղեալ իրն յստա՛կ. ապա թափանցէ՛ յինքն ի սոցանէ՛ պա՛րզ տեսութիւն. ապա թէ ո՛չ՝ ո՛չ կարէ միտքն յստակապէս տեսանել սոքօք: - 143. Իսկ բազմատեսա՛կ է՝ յորժամ ի *զգայութիւնս* եկեալ բազմանայ: - 143. Եթէ *զգայութեամբ* և մարմնով սիրեսցես զաստուած՝ լինի կատարեալ սէր: - 143. Եւ եթէ *զգայութեամբ* սիրեսցես զմարմնականս՝ լինի անկատար սէր: - 143. Իսկ այլք ասեն թէ՝ հրեշտակն ո՛չ երևի ձևացեալ մարմնովն և ո՛չ խօսի ընդ մարդոյն. այլ՝ դնէ զնմանութիւն դիտաւորութեան ի յաչքն կամ ի յականջն մարդոյն. և անդ ընդունի հասարակ *զգայութիւնն* զտեսակս այնմիկ, և տայ յերևակայութիւնն և յիմացականն. այսպէս երևին հրեշտակք և խօսին ընդ մարդոյ: - 145. Դարձեալ՝ հոգին խօսի ընդ դիւին, զի զբաղձանք սրտին տպաւորէ ի *զգայութիւնսն*: - 145. Չորրորդ՝ ծածուկ է ի *զգայութեանց* գոյն. և աստուած ի զգալեաց: - 171. Ո՛ր ըստ որում շարժօղ *զգայութեանցս* որ առ մեզ՝ կոչին որակք՝ գոյն, և համ, և սոյնպիսիք: - 171. Երկրորդ՝ զի ի զատ ճողոպրի ի *զգայութեանց*. այսինքն ի տեսանելեաց, ի շօշափելեաց, և յայլոց, որ զնիւթականս զգան: - 175. Եւ զի *զգայութիւնք* մարմնոյ զինքեանս խնուն: - 196. Նախ՝ որպէս ասացաւ ի վերոյ՝ երեք տեսութիւն սրբոցն է **գ** իրին. այսինքն *զգայութեան*. երևակայութեան. և իմացման: - 221. Ա՛րդ՝ դրախտն ո՛չ *զգայութեամբ* և ո՛չ երևակայութեամբ՝ այլ իմացմամբ տեսանի. վասն որոյ երրորդ երկին կոչի: - 221. Եօթներորդ՝ վասն *զգայութեանցն*, որ ամենեքին յառաջ հեղուն յուղեղէն, և ազատապէս տեսանեն և իմանան. զի թէ գլուխն և ուղիղն ի վա՛յր էր քարշեալ և կորացեալ՝ ո՛չ կարէր ուղղակի զգալ և իմանալ. որպէս այլ կենդանիք: - 233. **Ութերորդ՝ վասն արտաքին *զգայութեանցն* որ են ի գլուխն. զի այլ կենդանիք միայն հեշտանան կերակրով և ցանկութեամբ. իսկ մարդն հեշտանայ առաւել գեղեցկութեամբ զգալեացս. յորժամ տեսանէ աչօքն զերկին և զերկիր. և ժողովէ՛ զճշմարիտ գիտութիւն նոցա և հեշտանայ**: - 233. Զի թէ կորագլուխ էր որպէս այլ կենդանիքն, խափա՛ն լինէր *զգայութեանցն* և պակասումն գիտութեան: - 233. Հինգերորդ՝ զի ա՛նդ են հինգ *զգայութիւնքն*: - 234. Ի հինգ *զգայութիւնսն* ո՞րն է պատւական: - 235. Զի արիւնն կերակրէ՛. և ջիլն *զգայութիւն* տայ. և շնչերակն զջերմ կենդանութիւնն բոլոր մարմնոյն: - 244. Գիտնականին են՝ Միտք. Տրամախոհութիւն. Կարծիք. Երևակայութիւն. և Հասարակ *զգայութիւն*: - 248. Իսկ անբանք՝ Երևակայութիւն. *Զգայութիւն*. Յօժարութիւն. Բարութիւն. Ցանկութիւն: - 248. Դարձեալ զօրութիւնք հոգւոյն բաժանին ի ներքին *զգայութիւնքն* և յարտաքին: - 249. Եւ է՛ արտաքին *զգայութիւնքն* **ե**. որ է մասնական *զգայութիւն*. այսինքն է տեսանելիքն. լսելիքն. հոտոտելիքն. ճաշակելիքն. և շօշափելիքն: - 249. Իսկ ներքինն՝ որ է հասարակ *զգայութիւնն*. երևակայութիւնն. կարծիքն. տրամախոհութիւնն. յիշողութիւնն որ է միտք. զի ամենայն ինչ ի յիշողականն մտանէ: - 249. Եւ զանազանութիւն ներքին և արտաքին *զգայութեանցն* ասացաւ ի վերոյ յաղագս հրեշտակաց ի **ը** գլուխն, ի **ժզ** համարն: - 249. Երկրորդ՝ հեռացումն ի *զգայութեանց*: - 251. Եւ յորժամ կազմի *զգայութիւնն*, շունչն երևի ի նմա: - 255. Եւ այս կազմողական զօրութեանն է որ նախ պատրաստէ՛ զնիւթ առ կեանքն. և ապա ի *զգայութիւնն*. և ապա ի բանաւորութիւնն: - 255. Այսպէս և հոգին ընդ անկատար նիւթոյն ունի զկերակրիլն. և յորժամ հաստատի *զգայութեամբն* ծաղկի. և յևս հաստատիլն՝ բանականութեամբ պտղաբերի ի վերին խնամոցն որպէս պտուղն այն յարեգակնէ՛: - 255. Եւ զորօրինակ՝ մի է էութիւն իմացման, այլ ի ե *զգայութիւնս* բաժանի ըստ ներգործութեանն: - 259. Զի քանն **դ ե** է. և կենդանին է ի չորից տարերց. ունելով զ**ե** *զգայութիւնս*: - 262. Իսկ որք ի **խ** աւուրս ծնանին և կամ ի **h**, որպէս հաւ. ունին նոքա զխորհուրդ չորից տասանց և չորից հնգից, ըստ **ե** *զգայութեանց* ներքոյ և **ե** *զգայութեանց* արտաքոյ որպէս ասացաք: - 263. Այլ և պարզապէս ըստ չորից տարերց տնկականին՝ **գ** զօրութիւնք և ե *զգայութիւնք*՝ լինի **բժ**ան: - 263. Արդ՝ որպէս ասացաք՝ մարմինն է ի **դ** տարերաց. և ունի ե *զգայութիւն*. վասն որոյ յինն ամիսս հաստատի անդամօք և ապա ծնանի: - 263. Դարձեալ տընկականն ունի **գ** զօրութիւն, և **ա** զնիւթն, և **ե** *զգայութիւնս*, որ լինի **թ**. վասն որոյ **թ** ամսեայ ծնանի: - 263. Դարձեալ ունի զ**ե** *զգայութիւնս*, և զշարժականն՝ և զշնչականն՝ և զսրտմտականն՝ և զցանկականն, որ լինի ինն: - 263. Այսպէս և *զգայութիւնն* առաւել է ի զգայականս քան ի մարդն: - 266. Դարձեալ՝ զկարգ յղացման յարգանդին պահէ՛ աստ և ի ծննդեանն. այսինքն զսննդեան և *զգայութեան* և զբանի ներգործութիւնս այսպէս: - 266-267. Իսկ տընկականն միայն գործ է ի կերակրիլն և աճիլն, նա նկարէ յինքեան ի *զգայութեանցն* և ի մտացն ըստ տկարութեան իւրոյ անկարգաբար երևեցուցեալ ի յիշատակարանս մտացն որպէս ասացաք: - 268. Ի նոյն խոկալով սիրել զնա՛ և ատել զհեշտութիւն *զգայութեանցս*: - 269. Երկրորդ՝ կարծիք է *զգայութեանց*, և ուղիղ իմացմամբ: - 270. Ութերորդ՝ զխաբէութիւնս որ ճաշակելեօք և տեսանելեօք է՝ ի բաց մերժել, և զամենայն *զգայութեանցս* ընտրողութիւն:

- 281. Որպէս այն՝ որ կոչեմք *զգայութիւն* զգգալն և զգգայարանս: - 297. Երկրորդ՝ ի սրբութիւն **ժ** *զգայութեանց* նոցա: - 322. ...**բ**՝ արբեցութիւն. **գ**՝ զմայլումն *զգայութեանց*. **դ**՝ փափկութիւն մարմնոյ...: - 322. Հինգերորդ՝ մասն. որ է՛ գլխոյն հատումն ուր ամենայն *զգայութիւնքն* են. և թէ այլ ինչ մասն հատցի՝ կամ գլուխն ջախջախեսցի՝ ո՛չ է ուտելի: - 365. Եւ գլուխն, զի **ե** *զգայութեամբ* մեղանչեմք: - 367. Առաջին՝ շաբաթն. յորժամ դադարիմք **զ** շարժմամբ և **ե** *զգայութեամբ* ի մեղաց գործոց: - 372. Վասն զի մարմնոյ զինուորն ի ամեայ էր. զ**ե** ամն յաւել ի հոգևոր զինուորսն վասն **ե** *զգայութեանցն*: - 379. Նա՛խ՝ **գ** օրն հաւատն է յԵրրորդութիւնն սուրբ. և ապա՛ սրբութիւն գործոց է **է** *զգայութեամբ*: - 384. Եւ զհինգ բաժնէն մի մասն տուգանք, զի **ե** *զգայութեամբ* մեղաւ: - 384. Ութերորդ՝ հինգպատ օծին է՛ **ե** *զգայութիւնս* մեր. զոր էառ տէրն և սրբեաց զմեզ: - 387. Նշանակէ՛ զկրկին դևսն որ ի խորհուրդս և ի *զգայութիւնս* պատերազմին: - 393. Այլ և *զգայութիւնք* և միտք և խորհուրդք. ասէ՝ ամենայն մասամբքն սիրեա՛ զաստուած: - 396. Դարձեալ՝ Նայիլն և Հայիլն յատուկ տեսողութեանն է. իսկ Տեսանելն հասարակ *զգայութեան*: - 407. Երկրորդ՝ զի աստուած էր կոչեցեալ, ո՛չ էր պարտ պակասիլ *զգայութեանցն*: - 411. Եւ տէր մեր փրկէ զյուսացեալս իւր, որք պաշարին հնգիւք *զգայութեամբք* յիշխանացն դիւաց: - 419. Հնգետասաներորդ, **ե** ողորկ քար էարկ ի մախաղն. **ե** *զգայութիւնք* անբիծ և անարատ մարմնոյն: - 436. Յաղթեաց դաւիթ հնգից հսկայիցն. և տէրն մեր իշխանացն *զգայութեանց*: - 438. Ի տիպ խորհրդոյ օրինակի մերոյս տաճարի գերեալ ի մեղաց և աւերեալ տաճար սրբութեանս եօթնիւք *զգայութեամբք*: - 448. Եւ յորժամ զղջանամք ի մեղաց՝ նախ խոստովանութեամբ շինեմք զտաճար սրբութեան մերոյ. և ապաշխարութեամբն որ է՛ փոխարէնքն՝ կանգնեմք զպարիսպն եօթնիւք *զգայութեամբք*: - 448. Եւ ակն խառնուած չորից թևոցն, խառնեալ *զգայութեանց* և մտաց: - 493. Այլ և երկիւղի *զգայութեան* չորս հասակի մարդոյն. ի մանկութեան, յերիտասարդութեան, յալիս և ի ծերութեան: - 493. Զի աճումն *զգգայութիւնն* զարգացուցանէ. իսկ ապականութիւնն ընդ դէմ նմին զգոյն ի նուազութիւն և յոչգոյութիւն փոփոխէ: - 501. Երկրորդ՝ վասն բազում մասանցն. որք կրեն զտանջանս մարմնոյ մասամբ և *զգայութեամբ*. և հոգւոյ զօրութեամբ և մտաց իմացմամբ: - 505. Եւ զի **ե** են զգայարանք մեր որով մեղանչեմք, **ե** օր է նաւակատեաց ի բոլոր տարին ի քաւութիւն **ե** *զգայութեանցս*: - 510. Եւ որպէս ասեմք, *զգայութիւն*. զգալ. և զգալի: - 531-532. Երրորդ՝ զի ե են *զգայութիւնք* և մի բոլոր մարմինն. ուստի ծնանին **զ** խորհուրդք այսպէս: - 560. Նա՛խ՝ զի գործ մեղաց է՛ ի *զգայութիւնս* ներքին կամ արտաքին: - 568. Եւ գիտելի է, զի որ ի ճակատն և ի սիրտն և ի թիկնամէջն օծանէ, այն դրո՛շմ է. և որ զհինգ *զգայութիւնսն* օծանէ՝ այն ի խորհուրդ օծմանն է ծածկապէս: - 593. Այս սուրբ օծմամբս և իւր գթութեամբն աստուած թողու քեզ զոր մեղանչեցեր տեսլեամբդ. նոյնպէս ասէ և այլ *զգայութեանցն*: - 604. ...զի մի՛ ննջեսցես ի մահ. նոյնպէս և այլ *զգայութեանցն* ըստ իւրաքանչիւր աստիճանին ասէ: - 604. Ասեմք թէ՝ յարաժամ աջ քահանային մերձի ի գլուխ քրիստոնէին ուր արմատն է բոլոր *զգայութեանցն*: - 605. Եւ ի մեզ **բժ**ան անդամք մարմնոյ. և **բժ**ան դրունք *զգայութեանց*. որպէս **բ** աչք. ականջք. պինչք. բերան. և այլն: - 614. Այլ և **ե** *զգայութիւն* հոգւոյ և **ե** մարմնոյ. մտօք և կամօք: - 616. ...որ է՛ հասարակ *զգայութիւն*. երևակայութիւն. կարծիք. տրամախոհութիւն. և միտք որ է՛ յիշողութիւն: - 622. Եւ ե արտաքին *զգայութիւն*. այսինքն տեսանելիք. լսելիք. հոտոտելիք. ճաշակելիք. և շօշափելիք: - 622. Նոյն սարասիւք այժմ ի ձեռն փրկչին մերոյ յիսուսի՝ տապանակաւ խաչին և աղօթիւք սուրբ եկեղեցւոյս՝ բարձրացեալ պարիսպն չարութեան եօթնից *զգայութեանց* մեղաց որոշօղ ի մէջ մեր և աստուծոյ, կործանեսցի ի սպառ: - 627. Տասն աղին՝ **ժ** *զգայութիւնքն* հոգւոյ և մարմնոյ. և **ժ** մասունք արարածոց ընդ բան օրինացն: - 641. Դարձեալ, նշանակէ զժողովուրդն աստուծոյ. յորոց ունկն ընթերցեալ լինին միշտ բանք աստուածայինք. հնգիւք *զգայութեամբք* հոգւոյ և մարմնոյ առ միմեանս յեռեալք: - 646. Իսկ ամիսն որ է՛ **գժ**, տասն *զգայութեամբ* մեր մտօք և բանիւ և գործով մեղանչեմք: - 683. Հոգիք ելեալ ի մարմնոց՝ ի *զգայութեա՞ն* են և ի միտս, թէ ոչ: - 685. Եւ զպտուղս *զգայութեանց* ջրով հասուցաք. եթէ բարի և եթէ չար: - 714. Ութերորդ, զի **գ** *զգայութիւնքն* հաստատ վկայք են. աչքն և ականջքն և ըմբռնելիքն: - 742. Եւ թէ յառաջուստ *զգայութեանց*, զհաւատն ընդ դէմ դիցես և ո՛չ սխալիս: - 770. Որ եսդ տէր տէր հաւատարիմ յիսուս, անբաժանելի լեր ի *զգայութեանցս*. և յամենայն գոյացութեանց աստի իմոցս. ներկեալ խոստովանութեամբ և շնորհօք հոգի մարմին նիարդք իմ և աճառք: - 771. Այս է՝ ըզիրատեսակն յերակս աչաց. և զօդատեսակն լսելեաց. և զայլսն նմանապէս. և զմաքրագոյնն սոցա ի խելս ի զգուշութիւն *զգայութեանց:* - 786

ԶԳԱՅՈՒՆ + Գոյացութիւն որ սկիզբն է ամենեցուն և նախասեռ. և ի նմանէ զուգաբաժանեալ մարմինն. և շնչաւորն. և *զգայունն*. և կենդանին. և բանաւորն. և մարդն. ո՞չ ապաքէն բնութիւն են սոքա այլևայլ. և ժողովեալ գոյացուցանէն զմի անհատն պետրոս անշփոթ միութեամբ: - 176. Եւ զի անշփո՛թ են սոքա

յատկութեամբ՝ յայտ է. ուստի ասեմք, պետրոս մա՛րդ է և բանաւոր և կենդանի և *զգայուն* և շնչաւոր և մարմին և գոյացութիւն: - 176

ԶԳԱՍՏ + Նա՛խ՝ զի պարկեշտ և *զգա՛ստ* էր: - 439

ԶԳԱՍՏԱՆԱՄ + Մետասաներորդ՝ որպէս հայրն զորդին գան հարու զի *զգաստացեալ* մի՛ զրկեսցի ի ժառանգութենէ հայրենեացն. այսպէս և աստուած զուրբս և զսիրելիս իւր խրատէ՛: - 159. Եւ ի խրատ նոցա՝ պատժէ՛ զանաստւնս նոցա. զի *զգաստացեալ* երկիցեն յանձինս իւրեանց: - 334

ԶԳԱՍՏՈՒԹԻՒՆ + Եւ յորժամ ի *զգաստութիւն* եկն՝ ասէ «սիրտ մարդոյ տուաւ նմա»: - 336. Իսկ տեսակ ողջախոհութեան են **գ**. այսինքն *զգաստութիւն*. ժուժկալութիւն. և համեստութիւն: - 581. *Զգաստութիւնն* կայանայ առ ճաշակելիսն. ի յորում դնէ զկապն և զչափն: - 581. Իսկ ժուժկալութիւնն առ շօշափելիսն ըստ ծննդական զօրութեանն. ի յորում դնէ զեղանակն. զի առաւել յօժարի մարդն ի գոլ անհատութիւնն սննդականաւն, և ի գոլ տեսակին ծննդականաւն. և յօժարութիւնքս այս՝ զսպին *զգաստութեամբ* և ժուժկալութեամբ: - 581

ԶԳԱՑՈՒՄՆ + Եւ ի վախճանի եղև զգալի բանականն իբրև մատնահար և կնիք արարածոց. ունելով զիմացումն և *զզգացումն*. զի իմաստութեամբն ծանիցէ զիմաստութիւն արարչին. և զգալովն զամենակարող զօրութիւն նորա՛: - 231. Եւ նա՛ է զգայական. և յոր մասն և խառնի՝ առնէ *զգացումն*: - 244

ԶԳԵՆՈՒՄ + Իսկ բանն աստուած է՛ ծնեալ ի հօրէ՝ այլ ո՛չ բաժանեալ. որպէս ո՛չ բաժանի բան՝ ի մտաց. թէպէտ ի բազում լսելիք մտանէ. և թէ ի վերայ քարտիսի մարմին *զգենու*: - 45. Այս յայտնի է զի որդի էր որ յերկրի մարմին *զգեցաւ*: - 47. Եւ մարտեաւ ընդ նմա այր, զչափ ուժոյ և զկերպարանքն եսաւայ *զգեցեալ*. զի կրթեսցի և մի երկիցէ ի նմանէ: - 311. Դարձեալ՝ նա՛ *զգենու* զմեզ սիրով, և մեք *զգենումք* զնա հաւատով և յուսով: - 319. Եւ զի յետո՛յ է զգեստ *զգեցողին*: - 319. Այսպէս կոչի և զգեստ մարմնոյն. զի արտաքին զգեստն որպէս ծիրանին թագաւորի ա՛յլ է ի *զգեցողէն* և պատահական նմա և փոփոխական. այսպէս զգեստ ո՛չ ասի մարմին նորա. այլ եկեղեցի սուրբ որպէս ասացաւ: - 319. Կամ չողորմել կսկծողաց. իբր պղնձի մարմին *զգեցողաց*: - 376. Նախ ասեն թէ՝ փոխեալ էր զզգեստ պատւոյն և *զգեցեալ* ծործ հովւութեան և այլագունեալ: - 427. Հինգերորդ՝ ածաւ առ հերովդէս. և ի հրէից յոյժ չարախօսեալ. և սպիտակ հանդերձ *զգեցեալ* առ ի նախատինս: - 492. Երրորդ՝ զի չունէին պատճառս հայհոյութեան հոգւոյն որպէս զորդոյ. զի տեսանէին մարմին *զգեցեալ*, ուտել և ըմպել, տքնիլ և ննջել: - 566. Վասն այնորիկ **ե** կրկին պատմուճան *զգենու* եպիսկոպոսն: - 607. Եւ որ եպիսկոպոսն զմիթրն և զեմիփորոնն և զմատանին զոր *զգեցեալն* էր ի ձեռնադրութեանն՝ հանէ՛ յորժամ պատարագէ...: - 635-636. ...այն է, որ հրամայեաց աստուած ահարօնի *զգենուլ* զպճղնաւորն և զվակասն և զխոյրն և զայլն, և ելանել առ ժողովուրդն: - 636. Իսկ ի սրբութիւն սրբոցն մերկանալ զայն և զգեստ սպասաւորի *զգենուլ* միայն սպիտակ կտաւի և խնկարկել անդ: - 636. Ա՛րդ՝ զգեստին հանելն նախ նշանակէ թէ՝ զկենցաղ աշխարհի մերկացաւ և *զգեցաւ* զգեստ լուսեղէն որ ի դրախտին: - 671. Եւ դարձեալ, ի հոգևորն մերկ եկն և սուրբ հանդերձիւ *զգեցեալ* գնաց: - 671. Եւ զի կտաւն յերկրէ է և արուեստիւ գործեալ. ցուցանէ թէ զոր ինչ գործեաց ոք ի յերկրի, զնոյն *զգենու* և զարդարի: - 671. Այլ արկանելիք սպիտակ՝ զծաղկեալ նոցա առաքինութեանն երևեցուցանէ զպայծառութիւն յետ ի թանձրութենէ մարմնոյս փոխելոյն. զոր *զգեցեալ* են նախ քան զխոստացեալ զփառսն. - 696. Ասէ մեկնիչն, սպիտակ հանդերձն զոր *զգեցեալ* էին՝ շնորհացն քրիստոսի մաքրութիւնն է. յորմէ ամենեքեան վայելեցաք որպէս ասէ առաքեալն. - 696. Եւ ի յայս հուրս անցեալք՝ որ *զգեցեալ* են ոսկի՝ արծաթ՝ և ականս, առաւե՛լ պայծառանան: - 702. Պայծառ հանդերձն զոր *զգեցեալ* են՝ շնորհացն քրիստոսի մաքրութիւնն է յոր ամենայնքն վայելեցաք. - 712. Երրորդ՝ դարձեալ զերկնային զօրութեանց վշտանալն ցուցանէ ի վերայ կործանելոցն. զի վասն իմ գալարին և ընդ իմ կործանումն՝ տրտմութիւն *զգենուն*: - 729

ԶԳԵՍՏ + Իսկ ուր ուրէք զի *զգեստ* անուանի մարմինն յաղագս բ իմն պատճառաց: - 43. Նախ՝ զի որպէս *զգեստիւն* ծածկի մարմինն, այսպէս տէրն զաստուածութիւնն իւր ամփոփեաց մարմնովն անհաս լինիլ ի փորձողէն...: - 43. Երկրորդ՝ զի որպէս ամէն ոք իւր *զգեստիւն* ճանաչի, այսպէս և քրիստոս մարմնով երևեալ յայտնեցաւ աշխարհի: - 43. Թէ բնական *զգեստ* և զէն ունին կենդանիք, և մարդս ոչ. և ճանճք և այլքն: - 155. Զանազա՛ն են *զգեստ* կենդանեացն: - 216. Տասներորդ՝ մաշկեղէն հանդերձն ադամայ. իսկ այլ *զգեստք* ի յարւեստից կազմեցան յետոյ: - 216. Երրորդ՝ զի թէ ունէր ի բնութենէ զէնս կամ *զգեստս*. ո՛չ կարօտէր այլոց կենդանեաց. այլ և ո՛չ խնամէր զնոսա: - 217. Այլ այժմ վասն *զգեստուց* պահեմք զոչխարս. և վասն կերակրոյ զեզինս. և վասն բեռին զէշս. և վասն բառնալոյ զմեզ զձիս. և վասն զթշնամիս հալածելոյ զշունս. և վասն զթռչունս ըմբռնելոյ զբազէս. և զայլսն նմանապէս: - 217. Սննդեան. աճելոյ. խնամելոյ. և այլոցն. և այսոքիկ ո՛չ են ի դրախտին. և ոչ *զգեստ* մարմնական: - 225. Եւ վասն *զգեստուց* մարդկան: - 228. Եւ որպէս սակաւ

մասն ոտիցն ի յերկի՛ր է հպեալ և կոխէ, նոյնպէս և մեզ սակաւ պէտս մարմնոյ. այսինքն *զգեստուց* և կերակրոց ի յերկրէ ստանամք. և զանչափն և զաւելորդն կոխեմք և անցանեմք...: - 233. Իսկ մազն արտաքոյ անզգայ՝ ծածկոյթ՝ *զգեստ*՝ և պահապա՛ն է ամենեցուն: - 240. Եւ փոխանակ ծիրանւոյն՝ զառաքինութիւն զգեցոյց. որ քան զամենայն *զգեստ* արքունակա՛ն է: - 271. Եւ *զգեստ* լինի վասն **ժ** պատճառի: - 281. Քսաներորդ՝ Ո՞րպէս *զգեստ* կոչի մարմինն: - 283. Երեսունգ, Երեսաց հացն. և գառն. և աշտանակն. և քահանայական *զգեստն*: - 284. Նոյնպէս և մեք աստէն քաղցեալ եմք բանիւ մինչ ա՛նդր երթիցուք, և ապա անդ զկրկին *զգեստն* զգեցցուք. այսինքն զփառս հոգւոյ և մարմնոյ: - 314. Տասներորդ՝ յովսէփ ռոճիկս տայր նոցա. ա՛յս է *զգեստս* կատարեալ և կերակուրս: - 315. Վասն է՞ր *զգեստ* կոչի մարմինն փրկական: - 318. Որպէս առ մեզ *զգեստն* հոմանուն է: - 318. Զի *զգեստ* կոչի արտաքին հանդերձն որ ծածկէ զմարմինն: - 318. Եւ *զգեստ* կոչի մարմինն որ ծածկէ զհոգին. ըստ որում մաշկեղէն հանդերձն ադամայ որ էր արտաքին զգեստ և նշանակէր զմարմինն: - 318. Եւ զգեստ կոչի մարմինն որ ծածկէ զհոգին. ըստ որում մաշկեղէն հանդերձն ադամայ որ էր արտաքին *զգեստ* և նշանակէր զմարմինն: - 318. Եւ այսպէս զանազանին սոքա. մարմին մեր *զգեստ* է գոյացական. և հանդերձն պատահական: - 318. Նախ՝ կոչի մարմինն *զգեստ*՝ գոյացական՝ անփոփոխ և անքակ միութեամբն. զի բաժանմամբ մարմնոյն և բանին ո՛չ է քրիստոս. որպէս ի բաժանիլ հոգւոյ և մարմնոյ ո՛չ է մարդ: - 318. Երկրորդ՝ կոչի *զգեստ* նմա արտաքին և փոփոխական՝ հաւատացեալ անդամք քրիստոսի՝ եկեղեցի սուրբ...: - 318. Եւ բաց յայսցանէ. կոչի *զգեստ* բնակութեան լոյսն անմատոյց և խաւարն անգիտութեան...: - 318. Եւ այս ևս գիտելի է, զի տէրն մեզ կոչի *զգեստ* փրկութեան և պատմուճան ուրախութեան ի ձեռն մկրտութեան...: - 318. Եւ մեք նորա կոչիմք *զգեստ*, զի ընտանի անդամք և ոսկերք եմք մարմնոյ նորա: - 318. Իսկ գոյացական մարմինն քրիստոսի կոչի *զգեստ* վայելչական...: - 319. Եւ զի յետո՛յ է *զգեստ* զգեցողին: - 319. Այսպէս կոչի և *զգեստ* մարմնոյն. զի արտաքին *զգեստն* որպէս ծիրանին թագաւորի ա՛յլ է ի զգեցողէն և պատահական նմա և փոփոխական. այսպէս *զգեստ* ո՛չ ասի մարմին նորա. այլ եկեղեցի սուրբ որպէս ասացաւ: - 319. Է՛ և այլ իմն պայծառ տեսութիւն այսմ բանի. զի *զգեստ* և տաճար կոչի մարմինն ստուգապէս ո՛չ աստուածութեանն քրիստոսի՝ որ ո՛չ բաժանեցաւ ի մարմնոյն ոչ ի մահ և ո՛չ ի գերեզմանն: - 319. Այլ կոչի տաճար և *զգեստ* բանական հոգւոյն մարմինն իւրական որպէս ամենայն մարդկան: - 319. Վասն է՞ր այնպէս զարդարուն *զգեստ* հրամայեաց: - 347. Նա՛խ՝ զի տղա՛յք էին և ի տե՛սն զուարճանային. որպէս խորանն և ա՛յլ սրբութիւնք. նոյնպէս և *զգեստք* քահանայութեան: - 347. Երկրորդ՝ զի սուրբ գործոցն սուրբ պիտոյ էր և *զգեստ*: - 347. Հինգերորդ՝ յօրինակ *զգեստի* նորս քահանայութեան: - 347. Եւ բաց յայսցանէ **բ** ակն յանդիմանութեան զոր անդամանդեայ կոչէին, և էր ի պճղնաւոր *զգեստին* ի վերայ ուսոց քահանայապետին յորժամ մտանէր ի սուրբն սրբոց երիցս ի տարւոջն, ի տօնի զատկին և յիսներորդացն և ի քաւութեանն: - 349. Այլ և պահեն զեօթն օր սուրբ *զգեստիւն*: - 363. Եւ *զգեստ* քահանայութեանն ո՛չ այրեցաւ յօրինակ այժմոյս որ հոգւով դատապարտին և մարմինն մնայ: - 364. Դարձեալ՝ մեք մարմին եմք քրիստոսի և անդամք նմա. նոյնպէս և *զգեստ*. այսպէս տուն և տաճար. մկրտութեամբ և հաւատով և բարի գործով: - 367. Պա՛րտ է զմեզ սրբութեամբ արժանապէս տաճար և *զգեստ* և անդամս պահել նմա: - 368. Երրորդ՝ զայն ցուցանէ որ կեանք դրախտին դարձաւ առ նոսա յանապատին անկարօտ ամենայնի. զի *զգեստն* ո՛չ մաշէր. այլ աճէ՛ր ընդ տղայոցն. և ոտն բոկ՝ և ոչ՛ կոշկոճէր...: - 397. Վեցերորդ՝ դարձեալ տէր մեր յիսուս քրիստոս որ եղև *զգեստ* հաւատացելոց իւրոց. մկրտեցաւ ի յորդանան. և ձայն հօր վկայեաց. և աղաւնակերպ հոգին էջ ի վերայ նորա: - 421. Նախ ասեն թէ՝ փոխեալ էր *զզգեստ* պատւոյն և զգեցեալ ձործ հովւութեան և այլագունեալ: - 427. Եւ սարկաւագն սպիտակ *զգեստուք* հովանի որպէս դաւիթ: - 431. Մի կոչի եկեղեցի՝ ո՛չ տեղեաւ մի. այլ միով հաւատով և յուսով կոչմանն. և միոյ մօր և մի որովայնի ծնունդ աւազանին. և մի կերակուր որ է տեսութիւն աստուածային գրոց. և մի մարմին և արիւն փրկական. և մի գլուխ և պսակ և *զգեստ* ունիմք զքրիստոս: - 533. Իսկ գրապան՝ վարդապետք և քահանայք պահապանք ժողովրդեանն. որք բոլորակի *զգեստ* կոչեցան քրիստոսի: - 534. Վեցերորդ՝ զձև *զգեստուն* այլաբա՛ր ունել: - 553. Եւ ունին *զգեստ*՝ նափորտ բազմախաչ. և ի վերայ եմիփորոն ե կրկին խաչիւ զարդարեալ: - 607. *Զգեստ* է նոցա, պատմուճան հոլանի և առանց գօտոյ...: - 608. *Զգեստ* է նոցա պատմուճան հոլանի և անգօտի: - 608. Իսկ ի սրբութիւն սրբոցն մերկանալ զայն և *զգեստ* սպասաւորի զգենուլ միայն սպիտակ կտաւի և խնկարկել անդ: - 636. Զի՞նչ է նախատօնակն որ յերեկոյն սուրբ *զգեստիւ* խաչիւ և աւետարանաւ և լոյս վառեալ համաձայն պաշտեմք: - 646. Ութևժ, **իդ** Երիցունքն. և սպիտակ *զգեստն*. պսակն և քնարն: - 660. ...և մերկանամք *զզգեստս*...: - 670. Իսկ թէ ի կրօնաւորաց իցէ, պատեսցեն իւր *զգեստիւն*, մազեղէն և կնկուղ և այլ որպէս գրեալ է...: - 671. Ա՛րդ՝ *զգեստին* հանելն նախ նշանակէ թէ՝ զկենցաղ աշխարհի մերկացաւ և

զգեցաւ *զգեստ* լուսեղէն որ ի դրախտին: - 671. Դարձեալ, մերկ եկն և մերկ գնայ ի մարմնոյ *զգեստու* որպէս աւէ յոր: - 671. Իսկ որ պատեն զնա քահանայական *զգեստիւր:* - 674. Եւ այն որ ի վերայ վառին նիւթեղէն *զգեստէ*, զի գայցէ խաչն ի վերայ լուսեղէն անպոյ. յօդս բարձրացեալ և ցոլացեալ. - 676. *Զգեստ* աննաշելի գործք իւրեանց: - 682. Նոյնպէս և մարմինք մարդկան մերկ թաղին՝ այլ մերկ ո՛չ յառնեն. բայց գեղեցիկ յոյժ և պատուական *զգեստով* զարդարեալ: - 721. Ի յայս միտս մարմնաւոր հարսն է *զգեստուք* զարդարի. **գ** զարդ գլխոյն և **դ** բոլոր մարմնոյն: - 721. Եւ սեղանն սուրբ է *զգեստուք* զարդարեալ ծածկի: - 721

ԶԳԵՍՏԱՒՈՐԵՄ + Եւ դարձեալ՝ ողորմութիւն է կամաւոր ցաւակցութիւն յաղագս այլոյ թշուառութեանց: Իսկ գործ ողորմութեան են չորեքտասան. այսինքն եօթն մարմնաւոր և եօթն հոգևոր: Ա՛րդ՝ մարմնականք են այսոքիկ. **ա**՝ կերակրել զքաղցեալս. **բ**՝ արբուցանել զծարաւեալս. **գ**՝ *զգեստաւորել* զմերկս. **դ**՝ ժողովել զօտարս. **ե**՝ փրկել զգերեալս. **զ**՝ այց առնել հիւանդաց. և **է**՝ թաղել զմեռեալս: - 585

ԶԳԵՑՈՒՑԱՆԵՄ + Դարձեալ և ի յառակս անառակին որ դարձաւ առ հայրն՝ և ողջմամբ ընկալաւ և *զգեցոյց* զնա և զարդարեաց մատանի ի ձեռս՝ և կօշիկ յոտս. այլ ո՛չ ետ թոյլ նմա պատարագել. այլ հրամայէ՛ այլոցն...: - 167. Եւ փոխանակ ծիրանւոյն՝ զառաքինութիւն *զգեցոյց*. որ քան զամենայն զգեստ արքունական՛ն է: - 271. Այլ մորթ մաշկեղէն ստեղծեաց և *զգեցոյց* նմա փոխանակ լուսեղէն զարդուն. զմեռելութիւն նորա նշանակելով: - 280. Զի՞նչ է մաշկեղէն հանդերձն զոր *զգեցոյց* աստուած ադամայ: - 281. Մաշկն է կենդանական մորթ. զոր ստեղծեաց աստուած և *զգեցոյց* զադամ և զևա: - 281. Իսկ այն որ ինքն *զգեցուցանէ*, նշանակէ՛ զինքնազգեստ փառս անմահութեան, զոր այժմ *զգեցոյց* քրիստոս շնորհօք, և յետ յարութեանն *զգեցուցանէ* փառօք: - 281. Ըստ այնմ որ իր է՝ մո՛րթ է մաշկեղէն զոր *զգեցոյց*: - 282. Նոյնպէս և մեք աստէն քաղցեալ եմք բանիւ մինչ ա՛նդր երթիցուք, և ապա անդ զկրկին զգեստն *զգեցցուք*. այսինքն զփառս հոգւոյ և մարմնոյ: - 314. Նոյնպէս և քրիստոս իմաստութեամբն իւրով կերակրէ՛ զնոսա և *զգեցուցանէ* որպէս իդ երիցանցն, որ տուաւ նոցա արկանելիս սպիտակս. այս է շնորհին մաքրութեան զոր ընկալան ի քրիստոսէ: - 315. Այս է թէ՝ եթէ ո՛չ ունիցին ժոյժ ընդ դէմ ցանկութեան, *զգեցցին* զօրհնաւորն: - 331. Խոյ կոչեցաւ. զի ծնաւ և *զգեցոյց* զմեզ. և փեսա՛յ է եկեղեցոյ: - 361. Չորեքտասաներորդ՝ առակախօս մեկնութեամբ *զգեցոյց* զհարսնածոյս: - 422. Եւ որք գիտեն զտնօրէնութիւն փրկչին, *զգեցցին* զփրկութիւն նորին. զի նա՛ է հզօրն յորմէ եւ կերակուր քաղցր: - 422. Յնգետասաներորդ՝ նա՛ զայլազգիսն հարեալ՝ *զգեցոյց* զնոսա: - 422. Եւ սուրբն ղուկիոս սքանչելագործ և մարգարէաշնորհ, գրեաց առ մարկիանոս, թէ սուգ *զգեցուցեր* առաքելոց և մարգարէից. զի քակտեցեր զնոցա շինուածն. և արգելաւ հոգին սուրբ յօրհնելոյ զպատարագն և զաւազան մկրտութեան: - 543. Եւ գիտելի է, զի յետ օծանելոյն *զգեցուցանեն* զհանդերձս պայծառ. որ զլուսաւոր վարս և զպայծառ հաւատս և զանմեղութիւնն նշանակէ: - 594. Եւ փոքր ինչ յետոյ մարմնովն զոր *զգեցցի* ժառանգեսցէ զփառսն զայն...: - 691. Զի փոխեսցին յայսմ կերպարանաց զոր ունին, և այլ իմն նո՛ր *զգեցցին*...: - 759

ԶԳՈՅՇ + Նա՛խ՝ զի տարրակա՛ն է հուր... Վերընթաց: Վերածօղ: Մշտաշարժ: Ինքնաշարժ: Շարժօղ: Անփոփոխ: Սո՛ւր: *Զգո՛յշ*: Անշէ՛ղ: Անթոյլ: Անպարունակ: Թափանցիկ: Աներևոյթ: - 202

ԶԳՈՒՇԱՆԱՄ + Մանաւանդ թէ՝ որպէս վասն նեռինն յառաջագոյն պատմեցաւ եկեղեցոյ՝ զի *զգուշասցին*: - 35. Երրորդ՝ *զգուշանայ* գլխոյն: - 218. Ութերորդ՝ զի ո՛չ երևէր բարեկամն և թշնամին. սիրելին և ատելին. և լինէին բազում սպանութիւնք և աւերք. զի ոչ *զգուշանային* միմեանց: - 238. Զայս նշանակէ թէ՝ յետ ելանելոյ հոգւոյ ի մարմնոյ և գնալոյ ի վերին շաւիղն, հակառակ կայ սատանայ և չար զօրութիւնքն ընդ նմա, տանիլ զհետ իւրեանց որ զչա՛րսն են գործեալ. և յարդարոցն յաղթին հրեշտակին օգնութեամբն. որպէս և անտօն ետես. զի իմացեալ և մեք *զգուշասցուք* այնմ: - 410. Վասն որոյ *զգուշանալ* պարտ է սրտին սրբութեան քան զմարմնոյն: - 558. *Զգուշանալ* պա՛րտ է յամբարտաւանութենէ, զի զհրեշտակս կարաց խաբել. և զհրեշտակն սատանայ դարձոյց: - 569. *Զգուշանալ* պարտ է ի բարկութենէ. և առաւել ի ժամ դատաստանին. զի մարդ բարկացեալ ո՛չ ճանաչէ զճշմարտութիւնն: - 570. Վեցերորդ՝ *զգուշանայ* ի վիրաւորելոյ զնա: - 575. Զի խոհեմութիւնն ո՛չ *զգուշանայ* ի դարանակալութեանց: - 579. Դարձեալ *զգուշասցի* զի մի՛ յամօթէ՛ կամ երկիւղէ՛ քահանային յուսահատութեամբ ծածկէ զմեղքն. - 601. Յինգերորդ *զգուշանամբ*, զի մի՛ ոչխարանոց լիցի եկեղեցի և գոմ: - 617. Սոքա՛ են հոսանք ջուրցն լիութեան. զորոց յերգս գտանի սիրելոյ. որ ի խորութիւնն հայեցեալ աղաւնւոյն, ի գալստենէ բազային *զգուշանայ*: - 756. Նոյնպէս և միշտ *զգուշասցի* արդարն զի մի անկցի...: - 766. Եւ թէ ի թիկանց նետք մուխք սատանայի, սովաւ *զգուշացիր* և անքոյդ մնաս: - 770. Զոր և բիբն անւանեալ պահապան, զառաջինն ո՛չ *զգուշացեալ*, լինի դարձեալ ձեռնտու, զաւելորդսն արտաքս մերժելով. որ անուանի արտասուք. այսինքն արտաքսեալ: - 787

ԶԳՈՒՇԱՑՈՒՑԱՆԵՄ + Զորմէ *զգուշացուցանէ* առակն՝ «մի՛ բնակիր ընդ առն անզգամի. զի մի՛ ուսցիս

զճանապարհս նորա. և զխեղդ ոգւոյ նորա ընդունիցիս յանձին քում»: - 238. Վարդապետականն՝ մանկանց եկեղեցւոյ. զի յամէ օգտեալ վարդապետք՝ *զգուշացուցանեն* զմանկունս սիօնի սրբոյ: - 528. Եւ պետրոս անտիոքու պատրիարգն և սուրբն պարսամ գրեցին ի հայք և *զգուշացուցին*. և նզովեցին զհաւանեալսն մարկիանոսի: - 543. տայ խրատ և *զգուշացուցանէ* ի մեղացն որ այլ չգործէ ...: - 602. Եւ տէրն յայսոսիկ ժամս *զգուշացոյց* զմեզ արթուն կալ և աղօթել...: - 622

ԶԳՈՒՇԱՒՈՐ + Երկայն և կակուղ գլուխն *զգուշաւո՛ր* է: - 246

ԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ + ...ի մէջ նեղութեանց լինելով՝ յանցեալ մեղացն զղջանամք և սրբիմք. և յապագայն *զգուշութեամբ* պարսպիմք. և ի ներկայն՝ արի՛ և կա՛զմ պատրաստիմք: - 162. Բարին ճանապարհ. և Շաւիղ նորա՝ *զգուշութիւնն*: - 250. Երրորդ՝ զի չէին առեալ զպատւէրս որ ծնանէր զերկիւղ և *զգուշութիւն*. որ ի պակասումն *զգուշութեան* ամօ՛թն է: - 278. Չորրորդ՝ թէ ո՞րպէս *զգուշութեամբ* կատարեաց զպատգամն «ահա՛ յղասցիս և ծնցես որդի»: - 465. Իններորդ, ասէ «մի՛ մերձենար», զի մարմինն այն պտուղ էր կանուխ ժողովուրդն. և ինքն տէր մեր իբրև քահանայ նոր յամենայն ձեռաց պահէր *զգուշութեամբ*, զի պահեսցէ զնա ի ձեռինն որ կարօ՛ղ է ընդունել զայնպիսի պատարագն: - 517-518. Իսկ հինգերորդ մարգարէութիւն է հոգևոր և աստուածային գիտութեամբ. զոր յայտնութեամբ սուրբ հոգւոյն ուսեալք խօսին առ ի *զգուշութիւն* մարդկան ի հոգևոր շինուածս: - 536. Եւ նզովեցին զաղանդն մարկիանու և զարտեմոնի, և զտումարն լևոնի. և միաբանեցան ի մի հաւատս սուրբ առաքելոցն. և ի կանոնս սուրբ ժողովոյն ինչ պետք էին յաւելին գլուխս **ք** ի *զգուշութիւն* եկեղեցւոյ: - 544. Երրորդ՝ առ քահանայս *զգուշութիւն* օրինօք ունել. թէպէտ և ոմանք կաղան առ այս: - 554. Եւ թէպէտ մարդ ո՛չ գիտէ զօր մահուն իւրոյ, այլ երիս իրս տուեալ է աստուած ի *զգուշութիւն* մեզ և կարապետ մահուն: - 665. Եւ զի ո՛չ գիտեմք զսոսա՞ պա՛րտ է *զգուշութեամբ* լինիլ: - 668. Այս է՝ ըզհրատեսակն յերակս աչաց. և զօղատեսակն լսելեաց. և զայլսն նմանապէս. և զմաքրագոյնն սոցա ի խելս ի *զգուշութիւն* զգայութեանց: - 786

ԶԳՕՆ + Ոչխար *զգօն* և հեզ. ունելով պտուղ ասր և կաթն և ծնունդ: - 358. Ոչխար տարեկան. և պատարագելի. և *զգօն* և հեզ. և պտղատու զկաթն և ասր և ծնունդ: - 361. **ԶԵԲԷԷ** - Սա՛ սպան զովրէբն, զզէբն, *զզեբէէ*, զսաղմանա, և զայլսն: - 420

ԶԵՂԽԱԲԱՐ - Նոքա որք զբախտ և զճակատագիր և զհրամանն համբաւեն, ո՛չ ինչ ասեն ի կամաց մեր գործիլ. այլ զամենայն ի հարկէ՛ ասեն. զի *զեղխաբար* զկենցաղս վճարեսցեն: - 7

ԶԵԽԻՄ + Զհեղձուցեալսն ո՛չ խտրեն. և զազիր կերակրօք *զեխին*: - 34

ԶԵՂԾՈՒՄՆ - Սակայն բէ՛ր զառարկութիւնս նոցա տեսցուք. և *զեղծումն* նոցին յարմարեսցուք: - 15

ԶԵՂՈՒՆ + Իսկ միտելն՝ զչափ թաթաղուն *զեղուն* երկոցունց կողմանց. այսինքն բարեաց և չարեաց: - 745

ԶԵՆ + Զի էզն, և չէ զոտքն, և անկատարն, և անհաւատն, և արիւնահեղն, և կարգաւոր, սոքա վեցեքեան ո՛չ կարեն զենուլ զի պիղծ է *զենն* նոցա: - 365

ԶԵՆԼԻ + Ի զենումն ընտրութիւն է զ իրաց. այսինքն Զենօղն, *Զենլին*, Զենումն, Զէնն, Մասն, Դիտաւորութիւն: - 365. Երկրորդ՝ *զենլին*. զի լիցի կենդանի. զի մեռեալն՝ և անկենդանն որպէս քար՝ ո՛չ զենի: - 365. Եւ լիցի սուրբ ըստ նշանակութեան օրինացն. զի անսուրբն և պիղծն ո՛չ է *զենլի*: - 365. Երկրորդ՝ ընտրութիւն է առ *զենլին*: - 366

ԶԵՆՈՒՄ + Զկենդանին հրամայէ *զենուլ*. և զարիւնն և զշունչն հանել և ապա՛ ուտել: - 295. Նա՛խ՝ որպէս հատանեմք քաղելով զբանջարն և ապա՛ ուտեմք, նոյնպէս *զենումք* զկենդանին և ապա՛ ուտեմք: - 295. Ընդէ՞ր կնոջ *զենեալն* ոչ ուտի: - 296. Այլազգւոյ *զենեալն* վասն է՞ր ոչ ուտի: - 296. Նոյնն է պատճառն որպէս կնոջ *զենեալն* ո՛չ ուտի: - 296. Եւ դարձեալ՝ այլազգին զհոգին իւր սպանեալ է մեղօք. և մեռելոյ *զենեալն* ո՛չ ուտի. որպէս ի քարէ անկեալն կամ ի կարկատէ՛ հարեալն ո՛չ ուտի: - 296. Վասն է՞ր քահանայի *զենեալն* ո՛չ ուտի: - 296. Երկրորդ՝ զի ի հին օրէնքն քահանայքն *զենուին*. զոր որոշեցուք ի նոցանէ: - 296. Զձուկն ընդէ՞ր ոչ *զենումք*: - 296. *Զենուլ* ծկանն այն է՝ որ ի ջրոյն հանեն. զի զշունչ ջրոյ ունի և ո՛չ զշունչ օդոյ: - 296. Եւ տէրն եբարձ ի յուս իւր զփայտ խաչին մինչ ի նոյն տեղի գողգոթային ուր *զենանէր* իսահակ: - 306. Իններորդ՝ որպէս *զենաւ* ուլն և զերծաւ յովսէփ: - 313. Եւ քրիստոս գառն ճշմարիտ *զենաւ* և ազատեաց զմեզ ի սատանայէ՛: - 328. Իսկ յաւուր **Ե** շաբաթոջ երեկունն զգառն *զենին* և ելին յայգ ուրբաթի. նիսանի **ժե**. որ էր առաջին ամիս նոցա. և ի կիրակէ անցին ընդ ծովն որ էր նիսանի **ժէ**: - 337. Իսկ ի նորս զատիկ մեր *զենաւ* քրիստոս և ազատեաց զմեզ: - 341. Է՛ և երրորդ պատճառ. զխոզն ուտէին յեգիպտոս, և զարջառ և զոչխար պաշտէին. վասն որոյ հրամայեաց զաստուածս նոցա *զենուլ* զի չեն աստուածք. և ի խոզենւոյն հրաժարիլ ամենևին: - 355. Սպանանել՝ է՛ *զենուլն*. և մորթելն՝ քերթե՛լն է: - 358. Բորոտից սրբիլն **բ** հաւ.

զմինն *զենուլ* և զմինն յարիւն թաթաւել և թողուլ. և գառն և տատրակ և աղաւնի: - 359. Նա՛խ՝ զուարակն *զենեալ*: - 361. Ի զենումն ընտրութիւն է **գ** իրաց. այսինքն *Զենօղն*, Զենլին, Զենումն, Զէնն, Մասն, Դիտաւորութիւն: - 365. Ա՛րդ Առաջինն՝ պա՛րտ է զի լիցի *զենօղն* արու՝ աշխարհական՝ և հաւատացեալ: - 365. **Զի էգն, և չէզոտքն, և անկատարն, և անհաւատն, և արիւնահեղն, և կարգաւոր, սոքա վեցեքեան ո՛չ կարեն *զենուլ* զի պիղծ է զենն նոցա:** - 365. Երկրորդ՝ զենլին. զի լիցի կենդանի. զի մեռեալն՝ և անկենդանն որպէս քար՝ ո՛չ *զենի*: - 365. Ապա թէ պակա՛ս է ի սոցանէ՝ պիղծ է և խոտան և ո՛չ է ուտելի *զենեալն*: - 365. Առաջին՝ *զենօղն* լիցի արու և ո՛չ էգ: - 365. Ապա յա՛յտ է զի և ո՛չ այլ կարգաւորք *զենցեն* կենդանիս. որք են սարկաւագունք և այլք. զի անարիւն զենմանն կարգեալ են սպասաւորք: - 366. Կամ ջրայինն որ ո՛չ ունի զարիւն շնչոյ, այլ զարիւն ջրոյ, ո՛չ *զենի*. զի զենումն նոցա հանումն ի ջրոյն է: - 366. Երկրորդ՝ զի իցէ կենդանին սուրբ. զի անսուրբն ո՛չ *զենանի* և ո՛չ է ուտելի: - 366. Զի՞նչ է **բ** հաւն ի սրբիլ բորոտին. մին *զենեալ*, և միւսն արեամբն թաթաւեալ և ի բաց թողեալ: - 368. *Զենեալ* հաւն, մարմինն մեռեալ վասն մեղաց: - 368. Երկու զուարակ, որ քրիստոս *զենաւ* վասն ադամայ և եւայի պարտուցն: - 373. Երկրորդ՝ ի յղութեան մինչ յորովայնի լինի՝ մի՛ *զենցես* ասէ: - 399. Երրորդ՝ մինչ գառն լինի ի կաթն մօր՝ մի՛ *զենցես* ասէ. զի գութն առաւե՛լ է: - 399. Անմահն *զենեալ* և այլն: - 470. Դարձեալ ասեն հակառակքն, թէ կատարեալ կենդանի է ծուկն, ընդէ՞ր ոչ *զենումք*: - 511. Իսկ կենդանիք *զենեալ* յառնէ միայն կերակրելիք են. այլ ի կնոջէ ո՛չ: - 511. Հինգերորդ ասեն, զձուկն ո՛չ *զենումք* վասն այն ի պահոց ուտեմք: - 511. Ասեմք թէ՝ և զձու հաւի և զկաթն ո՛չ *զենումք*, կե՛ր և զայն ի պահոց. զի համատեսա՛կք են: - 511. Որ այսպիսի էր պատկեր աւուրն. յաւուր ե շաբաթօջ երեկոյին ի չորեքտասան լուսնին զգառն *զենին* և ելին յայգ ուրբաթի **ժե** ամսեանն. և ի կիրակէ անցին ընդ ծովն որ էր նիսանի **ժէ**: - 513. Երկրորդ՝ գառն *զենուլ* ի տօնս: - 553. Երրորդ՝ վասն ննջեցելոց ի յանբանից *զենուլ* և տալ ողորմութիւն աղքատաց: - 553. Ութերորդ, զի թէ զզենումն կենդանեաց ո՛չ ունին հրաման *զենուլ* ազգ կանանց որ է՛ խտրութիւն մարմնաւոր սրբութեանց. զիա՞րդ պատշաճի տալ հրաման կանանց ազգի մերձենալ ի կարգ հոգևոր սրբութեան: - 589. Եւ երեքսրբեանն, գառն անմահ *զենեալ* վասն մեր: - 629. Եւ զերծեալ իսահակ և խոյն *զենեալ*. զի հոգին զերծանի ի տանջանացն և մարմինն մեռանի: - 682

ԶԵՆՈՒՄՆ + Վեցերորդ՝ Վասն *զենման* կենդանեաց: - 283. Քառասուննա, Կենդանեաց *զենումն* ի նորս խորհուրդ: - 284. Քառասուննե, վասն *զենման* կենդանեաց: - 284. Զի որպէս այլասե՛ռք են ցամաքայինք և ջրայինք. նոյնպէս և այլատեսա՛կ են կենդանութեամբ. և այլատեսա՛կ է *զենումն* նոցա: - 296. Եւ զայլ քննութիւն *զենմանն* գտցես յառաջիկայդ ի խե համարն: - 296. Այլ ազա՛տ գոլով յայսցանէ՝ վասն առաւել սիրոյն աստուծոյ տա՛յ զորդին իւր ի *զենումն*: - 304. Չորեքտասաներորդ՝ իսահակ սրով և հրով եղև կատարեալ ի *զենումն*: - 306. Հնգետասաներորդ՝ որպէս ի վերայ իսահակայ եղեալ եղև փայտ պատարագին մինչ ի տեղի *զենմանն*: - 306. Կենդանեաց *զենմունքն* զի յանունն աստուծոյ էր՝ սրբէր զմարդ. վասն է՞ր ապա ոչ սրբեին կռապաշտքն. զի և նոքա յաստուծոյ անունն զոհէին և խնկէին: - 361. Ասեմք եթէ՝ ամենայն *զենմունք* և պատարագ ի խորհուրդ և յօրինա՛կ էր քրիստոսի: - 361. Այլ և ունիմք զմարմնաւոր պատարագս զօրինակին. *զենմունք* վասն կենդանեաց և մեռելոց: - 362. Ո՞րպէս է ընտրելի *զենումն* կենդանեաց: - 365. Ի *զենումն* ընտրութիւն է **գ** իրաց. այսինքն Զենօղն, Զենլին, *Զենումն*, Զէնն, Մասն, Դիտաւորութիւն: - 365. Երրորդ՝ *զենումն*. զի լիցի բաժանումն արեան և շնչոյ և բնական կենդանութեանն: - 365. Վեցերորդ՝ դիտաւորութիւնն խնդրի. յաղագս ո՞յր իցէ *զենումն*. կենդանեա՞ց թէ մեռելոց. վասն աստուծո՞յ թէ վասն մարդկան: - 365. Եւ այսպէս վեցեքին սոքօք ընտրեսցի սուրբ *զենումն*: - 365. Երկրորդ՝ զի անարիւն է *զենումն* նոցա և ո՛չ ըստ հնոյ քահանայիցն: - 366. Ապա յա՛յտ է զի և ո՛չ այլ կարգաւորք զենցեն կենդանիս. որք են սարկաւագունք և այլք. զի անարիւն *զենմանն* կարգեալ են սպասաւորք: - 366. Կամ ջրայինն որ ո՛չ ունի զարիւն շնչոյ, այլ զարիւն ջրոյ, ո՛չ զենի. զի *զենումն* նոցա հանումն ի ջրոյն է: - 366. Երրորդ՝ ընտրութիւն է ի *զենումն*. զի բաժանեսցի նախ արիւնն, և ընդ նմա՛ շունչն և բնական ջերմութիւնն: - 366. Վեցերորդ՝ դիտաւորութիւնն խնդրի թէ վասն որո՞յ է *զենումն*. զի թէ վասն աստուծոյ է կամ հոգւոյ, հասարակա՛ց է. իսկ թէ վասն մարդկան և կենդանեաց, կամեցողա՛ց է: - 366. Ապա յա՛յտ է թէ որ վասն աստուծոյ լիցի *զենումն*, - 366. Նոյնպէս և մեք ի հանդէս տօնից նուիրեմք նաշիհ և գինի պատարագի. ձէթ՝ մոմ՝ խունկ՝ և *զենումն* մատաղի: - 375. Այլ և ի վերայ այսր ամենայնի անասելի բարութիւն. զարիւնն իւր ետ ի փրկութիւն մեզ. ուստի ի հնոյն արգելեաց զարիւն *զենմանցն*. մեզ զիւրն արիւն ետ ի ճաշակումն: - 398. Դաւիթ կանգնեաց սեղան և դարձոյց զսուր հրեշտակին. և տէր մեր զսեղան խաչին *զենմամբ* պատարագին ի փրկանս և ի կեանս աշխարհի: - 438. Դարձեալ՝ որպէս տնկոց հատումն է, և ձկանց հանումն, և այլ կենդանեաց *զենումն*: - 511. Ութերորդ, զի թէ *զզենումն* կենդանեաց ո՛չ ունին հրաման

զենուլ ազգ կանանց որ է՛ խտրութիւն մարմնաւոր սրբութեանց. զիա՞րդ պատշաճի տալ հրաման կանանց ազգի մերձենալ ի կարգ հոգևոր սրբութեան: - 589. Եօթն եօթն գառանցն *զենումն*: - 626. Իսկ օրհնութիւն աղին, զի որոշեսցի ի զոհից կռոց, և ի հասարակ *զենմանց*. - 657. Չորրորդ՝ զի այս՝ է՛ խօսուն և բանաւոր պատարագ և այն անբան *զենումն* զոր խօսեցաւ վասն հնոյն...: - 658. Ութերորդ՝ գ օրս այս օրինակեցաւ ի *զենումն* իսահակայ. - 681. Իսկ վերին և արտաքին սրահին ուր *զենմունք* և պատարագն մատչէին, է՛ մարմնական աշխարհս այս...: - 682

ՁԵՌՈՒՆ + Վասն է՞ր տկար *զեռնօք* տանջեաց զեգիպտոս, և ո՛չ առիւծ կամ արջ կամ այլ ինչ հրաշունչ կենդանեօք: - 333. Երկրորդ՝ ցոյցք է տկարութեան եգիպտացւոցն. որ ո՛չ կարացին ընդ դէմ կալ տկար *զեռնոցն*: - 333. Ասեմք եթէ՝ մողեզն և կոկորդիլոսն որ քարթոշ ասեն, և յերկրի ազգի ազգի *զեռունք* արիւն ո՛չ ունին: - 511. Եւ ապա ի պահապան մտից ի վնասակար *զեռնոց*: - 786

ՁԵՏԵՂԻՄ + Տասներորդ՝ զի չարն իւրովի ատեաց զնոսա և հեռացաւ, և իբրև զմրուր յերկիրս *զետեղեցաւ*: - 139

ՁԵՐԾԱՆԻՄ + Եւ ոմանք նահատակին՝ և *զերծանին*: - 152. Եւ մի՛ աստ ընդ դէմ բերցի բանիս թէ՝ ամենայն մեծամեծք գութ ունին փոքունց. զի և այս նախախնամութեանն է. որ եդ ի բնութեանս խնամ տանիլ նոցա, մինչ ինքեանք ևս ի չափ հասակի եկեսցեն և *զերծանիցեն* ի վնասուց: - 267. Դարձեալ սիրեցաւ յաստուծոյ, զի առաջին մարտիրոս սա՛ եղև. թէպէտ թոյլ ետ իջանել ի դժոխս, զի ի պատճառս նորա խնդրեսցին այլքն. որպէս ի պատճառս ղովտայ *զերծան* սոդոմայեցիքն աբրահամաւ: - 287. Եւ խնդրեցին զդրախտն թէ ա՛ւն *զերծանիմք* և ո՛չ գտին. զի ծովք և շամանդաղ պատեալ էին: - 296. Վեցերորդ՝ զի ի ձեռս ետ զհագար աղախինն չարչարել սառայի. ուստի *զերծեալ* փախեաւ և հարցաւ ի հրեշտակէն: - 304. Եւ դժոխք ո՛չ յաղթեաց տեառն մերոյ. այլ *զերծաւ* ի նմանէ բոլոր հաւատացելովքն: - 313. Իններորդ՝ որպէս զենաւ ուլն և *զերծաւ* յովսէփ: - 313. Չորրորդ՝ խնայեաց զնոսա իբր ի մարդիկ զի զղջասցեն փոքր խրատովն և ի մեծ պատուհասէն *զերծանիցին*. այլ նոքա խստացան մինչև զամենայնն կրեցին: - 333. Թևն առաքինութիւն է որով *զերծանի* մարդ յորոգայթից սատանայի. և թեփն ծածկոյթ ամօթոյն. սուրբ են: - 364. Զի ակամայ սպանօղք *զերծանիցին* անդ մինչ քահանայն կենդանի իցէ. և յորժամ մեռանիցի քահանայն, ապա գնասցեն ի տեղիս իւրեանց: - 392. Իններորդ՝ և *զեծցին* յընդունայն վաստակոց կռոցն որ ոչ օգտէին. զի ունայնութիւն լսի գեբաղն: - 402. Եւ սպառնալիքն աստուծոյ և մարդկան ո՛չ են նման. զի մարդոյս դատարկ բան է. իսկ սպառնալիքն աստուծոյ՝ է՛ բան զարհուրական. յորմէ լսօղքն *զերծանին*, և անլուրքն ըմբռնին ի նոյն: - 408. Իններորդ՝ ասէ սիրեցէքն՝ (խնայեաց ի նոսա աստուած՝ մարդիկ գոլով և ստեղծուած նմա. զի փոքր պատուհասիւն զղջասցին և ի յաւիտենական մեծ պատժոցն *զերծանիցին*: - 417. Երկրորդ՝ որպէս թուեաց դովեկ զքահանայսն զի մի՛ *զերծանիցեն* ի սրոյն. նոյնպէս և այս վասն քահանայիցն վրէժխնդրութեան էր. զի կամեցաւ ժողովուրդն փրկել զնոսա: - 434. *Զերծեալ* յանծից. զի անիծեալք էին կուսանք և ամուսնացեալք: - 469. Այլ յերկուցն ևս *զերծաւ* աստուածածին կոյսն: - 469. Իններորդ, գեթէոն՝ այն որ զցօղն ետես ի վերայ գեղման, զիօր իւրոյ զեզն պարարակ հրամանաւ հրեշտակին ի մէջ գիշերին պատարագեալ. և զանտառն և զսեղանն բահաղու կործանեալ և *զերծեալ* ի ձեռաց նոցա. որ էր օրինակ փրկչին. զի նա՛ է եզն պարարակ պատարագեալ. և ի մէջ գիշերի զբագինսն դժոխոց կործանեալ և յարուցեալ և ապրեալ ի մահու: - 513. Տասներորդ՝ յաւուր միում այսահարեալ սաւուղ՝ կամէր նիզակաւն բևեռել զդաւիթ յորմն. յորմէ *զերծեալ* ապրեցաւ և գնաց ի տունն: - 513. Որ և պահապանքն շրջապատեալ. որ և զհանդերձն պատատեալ յանկողնի, և լերդ այծեաց և մազ ի սնարսն. և ի գիշերի իջեալ ընդ պատուհանն և ելեալ առ սամուէլ *զերծաւ* ի ձեռաց նոցա: - 513. ...և որկրամոլութեամբ մնան բազմամարմինք. և ատելութեամբ *զերծանի* ոչխարն ի գայլէ. և խրոխտումն մեծարգոյ առնէ զձին. և այլն նմանապէս: - 563. Զի մահացուն ո՛չ էր ի յերեմիայ և ի յովհաննէս որք սրբեցան յորովայնէ. թէպէտ ո՛չ *զերծանեին* ի ներելւոյն: - 568. Հինգերորդ վերջին օծումն. որ է՛ ելելոցն ի կենցաղոյս և *զերծելոցն* ի պատերազմէ՛: - 587. Իսկ թէ *զերծանի* ի մահուանէ, փութով առողջութեան պատճառ լինի. - 604. Յորժամ սրբազան և մաքուր հոգին հասանէ ի վախճան՝ ուրախութեամբ ցնծայ իբր ի հանդիսից *զերծեալ* և ի պսակն ընթացեալ. և որպէս յանփոփոխ կեանքն հետևեալ: - 668. Այսպէս է վախճան մաքուր և սուրբ հոգւոցն. ուրախութեամբ ընթացեալ ի պսակն և *զերծեալ* ի բանտէ խաւարային մարմնոյ: - 669. Որպէս որք ի խաւար բանտից *զերծանին* և ազատեալք զլոյս տեսանեն. նոյնպէս և հոգին բաժանեալ ի մարմնոյ. և են ի լոյս և յերանութեան հանգիստն: - 669. Եւ *զերծեալ* իսահակ և խոյն զենեալ. զի հոգին *զերծանի* ի տանջանացն և մարմինն մեռանի: - 682. Ո՛չ. զի ըստ այնմ որ *զերծան* ի չարեաց, միայն ի հոգիս իւրեանց ունին զուրախութիւնն: - 686. և են առ աստուած ի հանգիստ որպէս լուաք. և ճշմարիտ է հանգչիլն ի

թանձրութենէն՝ յախտաւոր կրից *զերծելոցն* և առ աստուած եղելոցն: - 696. Եւ անիրաւք որ ո՛չ խոստովանին զմեղս, նոքա ո՛չ *զերծանին* ի ձեռաց. այսինքն պատժոցն աստուծոյ...: - 699. Տասն**գ**, ողորմութեամբ աստուծոյ *զերծանի* ոք ի մեղաց. և արժանաւորի արքայութեան: - 700. ապա ուրեմն ո՛չ գոյ հնար *զերծանելոյ* անտի: - 700. ...պատճառեն գործոց իւրեանց հնարս. իբր թէ ակամայ *զերծանիցին* ի տանջանաց: - 701. ...այսինքն զի ոմանք փախչելով յանապատս *զերծանին*, և ոմանք արեամբ վկայեալք ապրին: - 706. Երկրորդ՝ կամ մահուամբ *զերծանին*. իսկ անդ բարձեալ է մահ...: - 750. Արդարքն տեսանեն զնոսա ի տանջանս և ուրախանան զի *զերծան* յայնմանէ. որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 754. Նախ վասն այնորիկ՝ զի ի դժոխոցն *զերծան*: - 764. Երկրորդ այնու՝ զի ի նաւաբեկութենէ փրկեալք եղիցին. թէ նաւաբեկեալքն որ ի ծովէն ելանեն այնքան ուրախանան, ո՞րչափ ևս առաւել ուրախասցին որք զայս քան նաւաբեկութիւնս կրեալք ի վշտագին ծովէ այսմ աշխարհի *զերծան*: - 764

ՁԵՐԾՈՒՄՆ + Եւ զի ո՛չ գոյ ողորմութիւն անդ՝ յա՛յտ է ի յիմար կուսանացն. և ո՛չ *զերծումն* ի տանջանաց...: - 700

ՁԵՐԾՈՒՑԱՆԵՄ + Եւ յետոյ *զերծուցէ* ի դժոխոց և պարգևեսցէ զարքայութիւնն երկնից ա՛մէն: - 675

ՁԵԽՍԻԼՈՍ - Զզօհալն Կռօնոսի. Զմուշթարին Դիոսի. Զմառեխն Արէսի. Զարեգակն Իլիոսի. կամ *Զևսիլոսի*. Զօհրայն. Ափրոդիտեայ. Զօտարիտն Երմեսի. Զլուսինն Սելինի: - 190

ՁԵՓԻՒՌ + Իսկ Արևմտիցն հասարակ *Զեփիւռք* կոչին: - 205. Արևմտականք որք կոչին *Զեփիւռք*, են ևս գ: - 205. Իսկ միջինն է *Զեփիւռն*. շարժէ՛ զծաղիկս: - 205

ՁԷԲՆ - Սա՛ սպան զովրէբն, *զզէբն*, զզեբէէ, զսաղմանա, և զայլսն: - 420

ՁԷՆ + Ա՛րդ՝ որպէս կարծեն ինքեանք *զէն* մեծ ունիլ առ երկոսին կողմանս, կամ հարկիւ անկանիլ ի նեստորին բնութիւն և բնութիւն, և կամ ըստ եւտիքեայ շփոթել զբնութիւնսն: - 75. **Զի պահպանութիւն օրինացն՝ մարդոյս է՛ *զէն* պատերազմի**: - 151. Իսկ յանցումն օրինացն՝ լինի *զէն* և գործի դիւացն որով պատերազմին ընդ մարդոյս: - 151. Թէ բնական զգեստ և *զէն* ունին կենդանիք, և մարդս ոչ. և ճանճք և այլքն: - 155. Ո՞րք և ո՞յք են բնութեամբ *զէնք* կենդանեաց: - 216. Ոմանք *զէն* ունին զատամունսն. որպէս շունք և վարազք: - 216. Զոր մարդիկ բանականութեամբ և արուեստիւք ստացան *զզէնս* զանազանս ի յերկաթոյ ի պատսպարանս ինքեանց: - 216-217. **Եւ ո՛չ այս միայն, այլ և բոյսք և տունկք ունին բնութեամբ *զէնս* պահապան ինքեանց**: - 217. Վասն է՞ր է զի մարդս ո՛չ ունի զբնութեամբ *զէնս*. կամ զծածկոյթ: - 217. Զի թէ մարդն ունէր զբնութեամբ *զէնս*, որպէս թէ եղջիւր ի գլուխն. և սուր զատամունսն. ճիրանունք ի ձեռս. և սմբակ կամ կճղակ ոտիւք. և զայլսն, Նախ՝ զի գազանադէմ և դժւարատես լինէր ամենեցուն: - 217. Այլ այժմ ի ձեռն արուեստից ստացեալ *զզէնս*, յորժամ պիտոյանայ՝ առնու և ի գործ ածէ. և յորժամ կամի՝ ի բաց դնէ և հանգչի: - 217. Երրորդ՝ զի թէ ունէր ի բնութենէ *զէնս* կամ զգեստս. ո՛չ կարօտէր այլոց կենդանեաց. այլ և ո՛չ խնամէր զնոսա: - 217. Երրորդ՝ զի թոյնք և խայթոցք նոցա՝ *զէն* և պահապան է նոցա. զի առհւծքն պատառելովն ապրին. նոյնպէս և այլքն: - 217. Հինգերորդ՝ վասն *զինուց* և պահպանութեան: - 281. Զանէծքն ո՛չ յինքենէ ասաց զի մի՛ սատակեսցի. այլ յերկիր ետ որ է՛ *զէն* մահու և չարչարիչ՝ և գերեզման յետոյ: - 287. Վասն որոյ փութացաւ աստուած և փոխեաց *զէնօք*, զի մի՛ սպանցեն և ասիցեն թէ փոխեցաւ յերկինս: - 290. Իննևժ, յովսէփ ստացաւ ոսկի և զարծաթ և զերկիրն եգիպտացւոց՝ փարաւոնի. այսինքն *զզէնս* սատանայի. զի փարթամութիւնն մեծ *զէն* է սատանայի որովք գործէ՛ զամենայն պղծութիւնս. որպէս երկիրն սոդոմայ պարարտութեամբ գործէր զմեղս: - 314. Նոյնպէս և քրիստոս *զզէն* և զզօրութիւն սատանայի եբարձ որ էր մեղքն և մահ դժոխոցն: - 314. Ապա ուրեմն բովանդակ երևեցաւ **Ե** *զէն* որով յաղթեմք թշնամոյն: - 324. Նախ՝ ուղղութիւն ընկերաց. **բ** գոհութիւն և համբերութիւն. **գ**՝ իմանալ զչար խորհուրդն սատանայի. **դ**՝ աղօթք և պահք. **ե**՝ խոնարհութիւն և ճշմարտութիւն. որ գերագոյն է ամենայն *զինուց* և իսպառ կորուսանէ զչար որ մայրն է ստութեան և հպարտութեան: - 324. Ի զենումն ընտրութիւն է **զ** իրաց. այսինքն Զենօղն, Զենլին, Զենումն, *Զէնն*, Մասն, Դիտաւորութիւն: - 365. Չորրորդ՝ *զէնն*. զի լիցի սուր երկաթոյ և ո՛չ այլ ինչ գործի. զի թէ լիցի երկաթ և ոչ սուր, և թէ սուր և ոչ երկաթ, ո՛չ է պիտոյ: - 365. Չորրորդ՝ ընտրելի է *զէնն* որ է՛ գործիք. զի լիցի սուր երկաթոյ. զի երկա՛թն է գործի բաժանման: - 366. Այլ և դաւիթ եգիտ զսաւուղ և զզօրսն նորա ի քուն և ո՛չ վնասեաց. այլ *զզէնն* էառ. և տէրն ո՛չ կամի զմահ որք ննջեն ի մեղս. այլ զպատճառ մեղացն հանէ: - 437. Եւ այս է նոցա *զինուց զէն* մեծ զրախօսութեան ի մարմին բանին: - 501. Օդ կամ կօշիկ յոտս, կուռ վառեալ *զինու* ընդ դէմ օդային թշնամւոյն: - 674

ՁԻ + Նոքա որք զբախտ և զճակատագիր և զիրամանն համբաւեն, ո՛չ ինչ ասեն ի կամաց մեր գործիլ. այլ զամենայն ի հարկէ՛ ասեն. *զի* զեղխաբար զկենցաղս վճարեսցեն: - 7. Կամ է ի հարկաւոր պատճառ է. *զի* անխափան լինիցի. որպէս մարդ մեռանելո՛ց է: - 9. Դարձեալ, թէ ամենայն ինչ ի հարկէ՛ է մարդոյ և

անասնոյ, ապա ոչինչ զանազանի բանականն և անբանն. *զի* բանականն իմացմամբ և կամօք վարի. և անբանն ի բնութենէ՛ հարկի որպէս ասացաք: - 11. Եւ որպէս կիրք ցաւոցն մարդոյն են, *զի* զգա՛յ զկսկիծն. նոյնպէս և կիրք հեշտութեանն նորա՛ են, եթէ չարեաց և եթէ բարեաց, ապա ուրեմն մեր է ներգործութիւնն և ո՛չ հարկին: - 11. Դարձեալ թէ ի հարկէ՛ է՝ ո՛չ հետևի գով և պարսաւ ոմանց. *զի* սոքա կամաւորա՛ցն են և ո՛չ ականմայիցն: - 11. Ասեմք առ այս թէպէտ ունին զօրութիւնս, բայց այլ և այլ կերպիւ. *զի* բոյսք որք յերկրի են դարմանիչք և բժշկութիւնք մարմնոց. այլ երկնային աստեղքն են արարիչք լուսոյ և ժամանակաց. և ի նշանս ապագայից. *զի* յամենայն ուստեք տեսեալ պատրաստեցին մարդիկք. որպէս ասէ գիր, եղիցին լուսատու լինիլ երկրի. ի ժամանակս և ի նշանս: - 12. Ասեմք առ այս, մոլորականքն ո՛չ եթէ *զի* ունին ներհակ շարժումն վասն այն կոչին մոլորականք, կամ պատճառք են չարեաց, այլ *զի* մեք մոլորիմք ի շարժումն նոցա. *զի* ունին հասարակ շարժումն, և ունին յատուկ շարժումն: - 12. Ասեմք առ այս, եթէ այսու վկայե՛ս և դու մեզ՝ թէ ո՛չ է հարկ. *զի* ի բոլոր քաղաքն այնքան բիւր մարդիկ՝ ծեր և տղայ՝ ե՛րբ և ո՛ւր ի մի շարժումն աստեղաց ծնան, որք ի միասին կործանեցան. կամ բազմութիւն զօրացն. կամ որք ի նաւին կային. *զի* սոքա ամենեքեան յայլևայլ ժամանակս և այլևայլ շարժումն աստեղաց էին ծնեալք. ապա ուրեմն ո՛չ է հարկ բախտի և ճակատագրի: - 13. Նախ՝ զի բարին էութիւն է. ուստի յա՛յտ է՝ *զի* հակադարձին առ միմեանս. *զի* ամենայն որ բարի՛ է՝ է է. և ամենայն որ է է՝ բարի՛ է: - 13. Չորրորդ՝ *զի* թէ չարն է յաստուծոյ, այլ արդ չարն եկամուտ է և պատահեալ. լինէր ապա ի յաստուած օտա՛ր ինչ և պատահական. որ է անտեղի: - 13. Իններորդ՝ եթէ չարն է յաստուծոյ, ապա և կամի՛ զչարն. յայնժամ լինի կրկին կամք աստուծոյ. չար և բարի. *զի* կրկին գործ՝ ի կրկին կամաց առաջագայի: - 14. *Զի* եթէ բարի է և առնէ զչար, ահա ներհակ գործ է իւրեան: - 14. Վեշտասաներորդ՝ *զի* թէ չարն է յաստուծոյ որպէս բարին, և երկուցն սկիզբն է աստուած, և արդ՝ եթէ միևնոյն է սկիզբն երկուցն, անկարելի է ներհակացն ի միասին ունիլ մի սկիզբն. *զի* լինէր սկիզբն այն ո՛չ պարզ. այլ երկատեսակ. և ո՛չ միեղէն՝ այլ բաժանեալ և այլայլեալ. նաև լինէր ինքն իւրեան հակառակ, և յառաջ եկելոցն ի նմանէ: - 14. Եօթնևտասներորդ՝ *զի* թէ չարն և բարին ունին մի սկիզբն, որպէս ընդդիմաբաժանեալ տեսակքն զսեռն: - 14. Ութևտասներորդ՝ *զի* թէ չարնէ յաստուծոյ, այս լինի կամ հակակայութեամբ յառաջ եկեալ. որպէս սպիտակն յո՛չ սպիտակէն. կամ բաղդատութեամբ. որպէս կենդանին ի կենդանւոյ: - 14. Իննևտասներորդ՝ *զի* թէ չարն է յաստուծոյ, այլ արդ է՝ ըստ իւրեան չար, և է ըստ պատահման: - 15. Եւ ա՛րդ՝ ցուցաւ *զի* պատահումն ո՛չ է ի յաստուած: - 15. Իսկ թէ ըստ իւրեան է չարն յաստուծոյ, նա ո՛չ լինէր բարին յաստուծոյ. *զի* ըստ իւրեան՝ հարկաւոր է և գոյացական և անփոփոխ: - 15. Քսաներորդ՝ *զի* ի հարկէ բարի է աստուած. որպէս ի հարկէ էա՛կ է. այլ արդ՝ հարկաւոր բարին է միշտ բարի և գոյացական բարի և զուտ բարի: - 15. Եւ *զի* ի հարկէ ունի զգոլն բարի՝ անկար է ո՛չ գոլ բարի: - 15. Եւ *զի* միշտ է բարի՝ անկա՛ր է լինիլ ո՛չ բարի: - 15. Եւ *զի* գոյացական է բարի, անկա՛ր է լինիլ պատահական չար: - 15. Եւ *զի* զո՛ւտ և իսկապէս է բարի՝ անկար է խառնիլ չար: - 15. Դարձեալ ասեմք թէ՝ աստուած ո՛չ է պատճառ. ստեղծուածոցս ի հարկէ. այլ ըստ կամաց որով առնէ. *զի* ոմանք դիպին ի հարկէ, և ոմանք ո՛չ ի հարկէ: - 15. Ասեմք առ այս թէ գիտելի է՝ *զի* ա՛յլ է տեսութիւնն աստուծոյ՝ և այլ է տեսութիւն մարդոյ: - 15. *Զի* ի տեսութիւնն աստուծոյ ո՛չ է առաջին և վերջին. այլ բոլորն համանգամայն և կատարեալ: - 15. Իսկ ի տեսութիւն մարդոյ է՛ առաջին և վերջին. *զի* զանցեալսն տեսանէ յիշմամբ, և զներկայն իմացմամբ. և զհանդերձեալսն ի պատճառն իւր ըստ ժամանակին փոփոխման որպէս ասացաք: - 15. Դարձեալ ասեմք՝ թէ կամքն աստուծոյ ո՛չ է ընդունայն. *զի* զոր ինչ կա մի առնէ. այլ կամեցաւ և արար զմեզ անձնիշխան և տէր գործոց մերոց. եթէ չար՝ և եթէ բարի: - 16. Ասեմ զառաջինն եթէ՝ չար ո՛չ է յաստուծոյ. *զի* աստուած բարի՛ է բնութեամբ. և ի բարւոյն չար ո՛չ գայ յառաջ. որպէս ո՛չ ի լուսոյն խաւար: - 16. Այլ և ո՛չ ի բնութենէ. *զի* բնութիւնք ամենայն հրեշտակաց կամ մարդկան բարի՛ են ի բարւոյն յառաջ եկեալ. այլ չարն է՛ յանձնիշխան կամաց եկամուտ ի բնութիւնս: - 16. Այլ և ո՛չ ի բնութեան. *զի* ո՛չ է չարն ի բնութեան ուրուք. այլ արտաքոյ բնութեան պատահեալ: - 16. Հինգերորդ, ասեն թէ՝ գործունեայք չարին են յաստուծոյ որպէս կամքն. ապա և չարն է յաստուծոյ. *զի* նա՛ ստեղծ զկամքն: - 16. Եւ զի ոչ է այս հարկ. *զի* գոլով նոյն՝ ճանաչեմք զայլսն: - 17. Դարձեալ ասեմք թէ՝ որպէս մեք ունիմք կրկին ճանաչումն իրաց, այսինքն *զի* զոմն ճանաչեմք ի յատուկ տեսակն իւր. և զոմն այլով տեսակաւ: - 17. Նմանապէս և աստուած միակ միջնորդութեամբ ճանաչէ զբարին ըստ իւրեան ի յատուկ տեսակն իւր. և ճանաչէ զչարն կրկին միջոցաւ. այսինքն *զի* է՛ հակակայ բարւոյն. և է՛ պակասութիւն նմին որպէս ասացաւ: - 17. *Զի* նախախնամութեամբ բազում բարիս յառաջած է ի չարէ. որպէս սատանայի թոյլ տայ, *զի* փորձեսցին բարիքն և յաւելցին պսկքն: - 17. Նաև մարդկան չարեաց թոյլ տալ. *զի* կամ ընտրեսցեն զբարիս՝ կամ յետոյ զղջասցին. և այլ պէսպէս նախախնամութեամբ որպէս ինքն գիտէ աստուած՝ ներէ՛ չարեաց. որպէս տեսանելոց եմք յառաջիկայսդ: -17. Դարձեալ ասեմք թէ՝

ո՛չ է բարի առանց աստուծոյ կամացն. և ո՛չ չար առանց թոյլ տալոյ նորա. ա՛յն է որ ասէ՝ տերև ո՛չ անկանի, և մազ մի ի գլխոյ. *զի* ո՛չինչ կարեմք առնել առանց կամաց՝ կամ առանց գիտութեան՝ կամ առանց թոյլ տալոյն աստուծոյ: - 18. Իսկ չար փոխանակ բարւոյ ո՛չ առնէ ըստ որում անիրաւութիւնէ. այլ առնէ երբեք ըստ որում նախախնամութիւնէ. *զի* ի չարէն լինիցի բարի. թէպէտ մեզ չար երևի, այլ այս ևս բարի է. որպէս հիւանդութիւն. փորձութիւն. և այլն: - 18. Ապա յիմա՛ր են այնոքիկ որք ասեն՝ կամիմ առնել զիաճոյսն իմ. *զի* թէ յընտրելո՛ցն եմ՝ փրկցյց. և եթէ ո՛չ՝ դատապարտեցայց: - 18. Դարձեալ, ասեմք եթէ՝ առնէ՛ աստուած զոմն խոհեմ և զոմն տգէտ, *զի* նա՛ ի նմանէ՛ ուսցի: - 19. Դարձեալ ասեմք թէ՝ ըստ ինքեան սոքա ոչ են չար. այլ բարի. որպէս տգէտն ի մեղաց. և բարկութիւնն ընդդէմ չարեաց. և ցանկացողն բարեաց. *զի* ըստ բնութեան գործելով ոչ ոք մեղանչէ ասէ փիլիսոփայն: - 19. Այլ արդ՝ եդ աստուած զսոսա բնական որակութիւնս ի մասունս հոգւոյն. եդ և զանձնիշխան կամքն տէր և իշխան իներքս ի հոգին. *զի* կառավարէ և առաջնորդէ՛ հոգւոյն. զվատ որակն ի բարին ուղղել, և զբարին ի նոյնն պահել և առաւելուլ. *զի* այս է գործ անձնիշխանին: - 19. Ա՛յսպէս առնէ զչարս և զմեղաւորս, *զի* ի ձեռն բարեաց օգտեսցին և ի լաւութիւն գայցեն: - 19-20. Իսկ «զեսաւն ատել և զյակոբ սիրելն» է՛ որպէս ցուցաւ ի վերոյ. *զի* զընտիրսն սիրէ և զխոտանսն անարգէ՛ նախատես ճանաչմամբն: - 20. Այլ *զի* արեգակն անբանապէս տայ զլոյսն. իսկ աստուած բանիւ և իմացմամբ ընտրէ զարժանիսն և փրկէ. որպէս մարդիկ զընտրելիս ընտրեն, և ոչ զխոտելիս: - 20. Նախ՝ *զի* ընդունայն լինէին խոստմունքն. բարեացն վարձս և չարեացն պատիժս: - 20. Երրորդ՝ *զի* աստուած լինէր պատճառ չարեաց մերոց: - 20. Հինգերորդ՝ *զի* խափանեալ լինէր անձնիշխանութիւնն մեր. որ ունի զինքն առ երկոսեան կողմն: - 20. Վեցերորդ՝ *զի* ո՛չ բարէգործքն լինէին գովելի, և ո՛չ չարքն պարսաւելի: - 20. Տասներորդ՝ *զի* սուտ լինէին ամենայն օրէնք բնական՝ գրական և աւետարանական. *զի* սոքա ամենքն խրատեն զմեզ խոտորիլ ի չարէ՝ և առնել զբարի. և այլն ամենայն: - 20. Նախ՝ երկեակն ո՛չ կարէ սկիզբն լինիլ. *զի* ի թիւս՝ երկեակն ի միակէն բաղկանայ: - 20. Այլ համանգամայն ո՛չ կարեն լինիլ. *զի* բ հակառակք ի միասին ոչ կարեն լինիլ: - 21. Իսկ թէ հաղորդին, ո՛չ կարէ լինիլ չար. *զի* չարն բարւոյն պակասութիւնէ. և սոյնպէս մի է սկիզբն: - 21. Եւ եթէ կայանան ըստ ինքեանց, ո՛չ ոքն է չար. *զի* կայանալն ըստ ինքեան բարի՛ է: - 21. Արդ՝ բարի և չար ո՛չ են հակակայք որպէս առինչք. *զի* առինչքն համանգամա՛յն են. և ի միմեանց բաղկանան. իսկ բարին և չարն ո՛չ են համանգամայն. և չարն ի բարւոյն ո՛չ գոյանայ. և ո՛չ բարին ի չարէն: - 21. Եւ ո՛չ որպէս ներհականք. որպէս ջերմ և ցուրտ. սպիտակ և սեաւ. *զի* սոքա որակութիւնք են. իսկ բարին էութիւն է, և չարն ո՛չ է էութիւն: - 21. Այլ թըւի որպէս ունակութիւն և պակասութիւն. *զի* բարին ունակութիւն է, և չարն պակասութիւն նմին. որպէս կուրութիւն երեսաց՝ և խաւար լուսո՛յ է պակասութիւն: - 21. Այլ և այսու որոշեսցին. *զի* յունակութենէ պակասութիւն լինի. այլ ի պակասութենէ ունակութիւն ո՛չ երբեք: - 21. Ասեմք առ այս եթէ՝ ջերմն ապականէ զցուրտ՝ և ինքն մնայ ի յենթակայն. *զի* էութիւն է և որակ: - 22. Իսկ չարն ոչ մնայ. *զի* չարն ոչ է էութիւն. այլ պակասութիւն: - 22. Չարն ո՞րպէս է ոչ է. *զի* ահա՛ ներհականա՛յ բարւոյն. որպէս առաքինութիւն և չարութիւն: - 22. Ասեմք զառաջինն թէ ո՛չէ է չար. *զի* ապականիչ և կորուսիչ է որպէս ցուցաւ. ա՛րդ՝ ընդ ապականել զայլսն՝ ապականէ և զինքն. և ո՛չ մնայ ի յէութեան: - 22. *Զի* է՛ ինչ որէ է՛ և բարի. որպէս ամենայն էութիւնք: - 22. Այլ և ո՛չ յէից է չարն. *զի* ամենայն որ է է՝ բարի՛ է և անդրադարձեալ ևս...: - 22. Այլ և ո՛չ սկիզբն է էից. *զի* ի չարէն բարի ո՛չ լիցի: - 22. *Զի* ի նըւազիլ ողջութեան՝ հիւանդութիւնն երևի. և ի նըւազիլ մարմնոյ՝ ապականութիւնն պատահի: - 22. Եւ ծանիր զայս, *զի* որքան նըւազի ողջութիւնն՝ առաւելու հիւանդութիւնն. և որչափ նըւազի մարմին՝ առաւելու ապականութիւն. այլ յամենևին նըւազիլ ողջութեան՝ և հիւանդութիւնն կորընչի: - 22. Եւ յամենևին նըւազիլ կենաց՝ և մահն կորընչի. *զի* յէութեան ունի զգոյլն ներհակապէս: - 22. Այսպէս և բարին՝ է՛ որ պարզ և միեղէն բարի է. որպէս աստուած. *զի* անփոփոխ և միշտ բարի է. *զի* էութեամբ բարի է. և բարին էութիւն է աստուծոյ: - 22. Եւ է՛ որ խառն բարի է. որպէս առ մեզ պատահեալ բարիս որ ունակութիւն է. *զի* ա՛յլ է էութիւն մեր, և ա՛յլ է բարի յէութեան մերում: - 22-23. *Զի* փոփոխական է հոգիս մեր. երբեմն բարի և երբեմն չար: - 23. Այլ այս զանազանի. *զի* բարին բնական ունակութիւն է մեզ. *զի* ի բարին եմք գոյացեալ: - 23. Եւ որպէս լոյսն միշտ լոյս է, թէպէտ պակասեցաւ ի յօդոյն. ուստի յայտ է՝ *զի* դարձեալ լուսաւորէ: - 23. Նոյնպէս և բարին միշտ բարի է. թէպէտ ի հոգւոյն պակասեցաւ, դեռևս ի յէութեան է. *զի* է է բարին. և էութիւն ո՛չ կորնչի: - 23. Իսկ չարն կորեաւ յորժամ բարձաւ ի հոգւոյն. *զի* չարն ո՛չ է է՝ և ո՛չ գոյ: - 23. Ապա ուրեմն յա՛յտ է *զի* բարին ըստ ենթակային և ըստ ինքեան՝ էութիւն է: - 23. Իսկ չարն ըստ ենթակային էանայ և երևի, և ըստ ինքեան ոչընչանայ և ապականի. *զի* ո՛չ է է. և ո՛չ գոյ: - 23. Նախ՝ *զի* ո՛չ էն փափագի և ցանկայի է լինիլ և գոյ: - 23. *Զի* գերազանց է անպատճառ և անսահման գոյլն աստուծոյ՝ քան այլոց: - 24. Երկրորդ՝ *զի* աստուած անսահման է՝ և սահմանէ՛ զմեզ. անսկիզբն է՞ և սկզբնաւորէ զմեզ. և պատճառ և այլն ամենայն:

- 24. Որ զամենայն մարդիկ կամի *զի* կեցցեն: - 24. *Զի* ամենայն իր որ դիւրաւ գտանի՝ դիւրաւ արհամարհի: - 24. Վասն այն կամեցաւ աստուած *զի* ի տեսանելն զնա՝ անի բաց դնելի սիրով միացուք ընդ նմա: - 24. Զորօրինակ ո՛չ է անզգուշագոյն յառել ի բոլորակս արեգական՝ *զի* շտնու և ի սակաւուն զոր ունի. ըստ այսմ խընայեաց աստուած ի յազինս մարդկային, զի մի՛ կրիցեմք զկիրս զանկելոյ արուսեկին. որ ո՛չ կարացեալ տանիլ մեծութեան փառացն՝ զրկեցաւ և ի չափաւորէն: - 24. Երրորդ՝ *զի* կամեցաւ աստուած ո՛չ միայն ողորմութեամբ՝ այլև ըստ արդարութեան, վարձս նահատակութեան տացէ ըստ գործոցն համբերութեան: - 25. Չորրորդ՝ *զի* որք կապեալ եմք ի մարմնի՝ անհնա՛ր է անմարմնապէս տեսանել զնա: - 25. *Զի* կամ լսիցեն ի նախնեացն թէ ի սկզբանէ՛ արար աստուած զերկինս և զերկիր: - 25. Այս է *զի* ի լուր պատմութեանց նախնեացն՝ կամ ի կարգէ՛ իրաց՝ կամ ի տեսս զգալեաց՝ ի ծանօթս գամք աստուծոյն ճշմարտի. յորմէ հաւատն լուսափայլեսցի: - 25. Նախ ի պատճառէ, *զի* ամենայն պատճառելեաց խնդրի պատճառս. և այնպէս պատճառի միւս պատճառ. և այսպէս բացաքայլութեամբ յանհունս ո՛չ է գիտութիւն: - 25. Երկրորդ ի սկզբանէ, *զի* իր ինչ ինքն ինքեան սկիզբն և սկսեալ անկար է գոլ. ուստի հա՛րկ է ամենայն սկզբնաւորաց գոլ սկիզբն: - 25. Երրորդ՝ ի միակէ, *զի* ամենայն բազմութիւն է ի միակէ՛. որպէս տեսակն յանհատէ. և գիծն ի կիտէ. և բազում թիւ է՛ ի միոյն: - 25. *Զի* ո՛չ նա այսմ և ո՛չ սա այնմ կարէ միակ գոլ. վասն որոյ հա՛րկ է գոլ այնպիսի միակ՝ որ և ամենայն բազմութեան և միակաց է՛ միակ. որ է աստուած: - 26. Երրորդ՝ զփոփոխումն ի խորհրդոց և կամաց մարդկան. *զի* բազում ինչ խորհիմք և կամիմք և ո՛չ կատարի: - 26. Չորրորդ՝ զայլայլումն լուսաւորացդ. այսինքն *զի* երբեմն խաւարին, որպէս առ խաչելութեամբն. և երբեմն յետս դառնան և կանգնին, որպէս յեսու և առ եզեկիա: - 26. Եւ *զի* ո՛չ ընկալան զարեգակն արդարութեան զքրիստոս, անկան ի լուսոյ ի խաւարն: - 27. Դարձեալ գիտելի է, *զի* **դ** է ծնունդ: - 29. *Զի* հայր գործէ՛, և որդին նմին նման: - 29. Հինգերորդ՝ օրինակ ծննդեան և բղխման. և *զի* **զ** եղանակաւ է ծնունդ երկրի: - 30. Երրորդ՝ *Զի* ճշմարիտ աստուած է քրիստոս ի գլխով: - 30. Ութևտասներորդ՝ *Զի* մասունքն քրիստոսի աստուած է, ոտք և ձեռք և գլուխն: - 30. Երկրորդ՝ է՛ դարձուցանել զիմացումն ի հաւատալեացն, և յայնցանէ որ ածեն զմարդն առ հաւատալն. այնպիսին խաբեալ է. *զի* բնութեամբ է մարդոյ ո՛չ տեսանել զյետոյս իւր. և ո՛չ առանց աչաց հայելոյ: - 31. Չորրորդ՝ է՛ հեռաւորութիւն հաւատալեացն. *զի* որք ո՛չ կրթին ի գործ իմացման, բայց միայն ի զգայութեանց՝ հեռի՛ են ի հաւատալեացն որպէս երկիր յերկնէ: - 31. Հինգերորդ՝ է՛ ո՛չ խնդրել զօգնութիւնն աստուծոյ ի հաւատալն. զի հաւատն ո՛չ է բնական. *զի* ըստ այսմ միապէս լինէր ամենեցուն. այլ ի բարութէն աստուծոյ ծրի պարգևէ: - 32. Վեցերորդ՝ է՛ պատրուակ մեղացն. *զի* ոմանք չար գործով ի բաց մերժեն յինքեանց զլոյս արեգականն արդարութեան. զորոց ասէ յոբ...: - 32. Եօթներորդ՝ է՛ հպարտութիւնն. որ փքացումն է երեսաց մտացն և որոշէ՛ յաստուծոյ. *զի* «տէր ամբարտաւանից հակառակ կայ. տայ շնորհս խոնարհաց»: - 32. *Զի* որպէս սատանայ ամբարտաւանութեամբն ընդդէմ աստուծոյ՝ զրկեցաւ ի լուսոյն, նոյնպէս և հպարտն զրկեցաւ ի շնորհացն ըստ երեմիայ: - 32. *Զի* որպէս գիջակնութիւնն չտայ թոյլ տեսանել յստակ, այսպէս երկիւղն յետս քարշէ զբազումս ո՛չ հաւատալ ի քրիստոս որպէս ասէ յօհաննէս. «զայս ասացին ծնօղքն կուրին՝ *զի* երկնչէին ի հրէիցն խոստովան լինիլ զքրիստոս»: - 32. ***Զի*** **սէր ընչիցն է աչք ագահացն. և սէր հեշտութեանցն է՛ աչք հեշտասիրացն:** - 32. Իններորդ՝ *զի* նոցա բանականն է մոլորեալ. և ո՛չ ցասումն և ցանկութիւնն. յորոց վերայ բանն բռնադատէ խղճիւն, և ստիպէ զնոսա յուղղութիւն. այլ ինքն կառավարն խոհեմութիւնն մոլորեալ ո՛չ ուղղի: - 32. Վասն այն հերձուածօղքն ո՛չ դառնան, *զի* ո՛չ կարեն ճանաչել զստութիւնն իւրեանց: - 32. Տասներորդ՝ *զի* կամակո՛ր են ի չար շաւիղն. որոց բժշկութիւնն դժարին է ...: - 32-33. Մետասաներորդ՝ *զի* հայրենի՛ է եղեալ աւանդութիւնն, և սովորութիւնն ստացական բնութիւնն: - 33. Ուստի հեշտութիւն և աւանդութիւն յիրաւի խառնեալ ընդ միմեանս, և հակառակասիրութիւն և ինքնահաճութիւն յառաջ եկեալ, որով զինեալ պնդին ընդդէմ ուղղութեան. *զի* կարծեն զինքեանս ճշմարիտ գոլ քան զայլսն: - 33. *Զի* տրտմութեամբ մեղանչումն հիւանդութիւն է և գայթակղութիւն. և հիւանդն յառողջութիւն փութայ. և գայթակղեալն՝ ի ճանապարհ: - 33. Նա՛խ՝ *զի* ամենայն մեղք յանցումն է պատուիրանացն աստուծոյ: - 33. Երկրորդ՝ *զի* ամենայն մեղք զերկիւղն աստուծոյ սանձ ունի. որով և զղջանայ: - 33. Արդ՝ կռապաշտն և հերձուածօղն հաւասա՛ր են յամբարիշտ գոլն. *զի* որպէս շուն դառնայ ի փսխած իւր. այսինքն *զի* նա ո՛չ ունէր, և սա՛ ուրացաւ և դարձաւ անդրէն: - 33. Նախ՝ *զի* հեթանոսք անգիտութեամբ կուռս պաշտեցին: - 33. Երկրորդ՝ *զի* նոքա զղջումն ունին. և յա՛յտ է ի հեթանոսաց հաւատացելոց: - 33. Երրորդ՝ *զի* նոքա զաստուծոյ փառսն առաւելուին թէպէտ զճշմարիտն անգիտանային: - 33. Չորրորդ՝ *զի* նոքա իւրաքանչիւր անձանց էին կորուստ, և ի ժամանակս իւրեանց: - 33. Հինգերորդ՝ *զի* նոցա պատճառ երևի սատանայ մոլորութեամբն: - 33. Վեցերորդ՝ *զի* նոքա հեթանոսք միա՛յն էին մոլորեալ: - 34. Նա՛խ՝ *զի* գո՛րծ է նեռինն

ուրանալ զաստուած, որպէս իւր անունն յայտնէ. ա՛յսպէս և հերձուածողն ուրանայ զաստուածութիւն որդւոյ. կամ զհոգւոյն սրբոյ...: - 34. Մանաւանդ թէ՝ որպէս վասն նեռինն յառաջագոյն պատմեցաւ եկեղեցոյ՝ *զի* զգուշասցին: - 35. Որ է տարակուսանք այս, եթէ գոյր ումն մեծ քան զհայր՝ *զի* բռնադատեաց զնա՛: - 36. Առ որս ասելի է թէ՝ ո՛չ կամաւ, և ո՛չ յոչ կամայ. *զի* պատկեր և նկարագիր էութեանն հօր է որդի, ըստ առաքելոյ: - 36. *Զի* թէ կամաւ, կամա՛ցն ես որդի և ոչ հօր. թէ այդպէս է, բարձեր զպատճառն քո զհայր. բարձար և դու ի տեսակաց մարդկան: - 36. Իսկ թէ ոչ կամաւ. ո՛ է որ զնա բռնադատեաց. *զի* բնութիւնն ողջախո՛հ է. և յայտնէ զայս կուսութեամբ կեալն բազմաց: - 36. *Զի* թէ ոչ կամաւ, բռնադատեցաւ յայլ իմն հզօրէ՛. և հաներ յաստուածութենէն: - 36. *Զի* բռնադատեալն ոչ լինի աստուած. իսկ թէ կամաւ, կամացն եղեր արարած և ո՛չ աստուծոյ: - 36. ...*զի* եղեր ա՛յլ իմն զկամիլն և զկամքն: - 36. *Զի* թէ կամաւ, կամքն էր ապա յառաջ քան զէութիւնն. որ անհնար է և յեղեալքս: - 36. *Զի* թէ ասեն էր յառաջ քան զծնունդն որդի. իսկ էութիւնն հօր հայրութիւն է. և թէ ոչ էր որդւոյ հայր՝ բառնի յէութենէն իւրմէ, իսկ թէ ոչ էր և յետոյ ծնաւ՝ ո՞ւմ արդեօք իցէր հայր. *զի* ո՛չ էր որդի: - 36-37. *Զի* ասեմք թէ՝ որդի է ծնունդ հօր ի սկզբանն: - 37. *Զի* լուծումն է բանիդ յերկրուց դիմաց և հաստատող էութեանն հօր: - 37. Բայց հարցմունքս այս կարէ՛ ասիլ ի վերայ մեր. *զի* ասիմք՝ յէից եղեալ և յոչ էից: - 37. Եւ յոչ էից՝ *զի* սակաւ հիւթն այն՝ ո՛չ կայր միս և ոսկր և ջիլ. կամ մորթ: - 37. Դարձեալ՝ յէից, *զի* մեք ի տարերցս եմք: - 37. Եւ յոչ էից, *զի* տարերքն այնք յոչ էից եղեն: - 37. *Զի* թէ յումեքէ է, բարձեր զանսկզբնութիւն և զանծնելութիւն հօր: - 37. *Զի* թէ ի ժամանակի, ո՞ էր այն որ պարունակէր զժամանակս: - 37. Այլ այս չէ բաւական. *զի* զմի իրն ինքեան մերձ ասէ որ անհնա՛ր է: - 37. Թէ ոչ՝ *Զի* թէ մերձ էիր դու քեզ որպէս ոք առ ոք, բաժանեցար ընդ երկու. և զիա՞րդ մի իցես: - 37. *Զի* թէ պատասխանեմք թէ ո՛չ է հարկ թէ սկսեալն ամենայն իրօք և դադարեսցի. որպէս հրեշտակք և հոգիք մարդկան. *զի* են սկսեալք և ո՛չ դադարին. է՛ այս պատասխանի, այլ ո՛չ բաւական: - 37. ...այլ *զի* հրեշտակք և հոգիք ոչ դադարին, այս կամա՛ցն աստուծոյ է պահպանութիւն, և ոչ բնութեան նոցա. *զի* յո՛չ էից եղեալքն՝ կարեն յոչ էութիւն փոխիլ: - 37. Եւ նոյն ինքն հուրն է՛ օրինակ հօր. *զի* անհնա՛ր է լինել առանց լուսոյ և ջերմութեան. *զի* էութիւն են հրոյն: - 38. Դարձեալ առարկեն, եթէ աստուած է հայր՝ և անծին է բնութեամբ, և որդի ծնեալ է, ապա ուրեմն ո՛չ է որդի աստուած. *զի* ծնելութիւն և անծնելութիւն հակառա՛կ են միմեանց. որպէս սեաւ սպիտակի կամ լոյս խաւարի: - 38. Պատասխանեմք թէ՝ անծնելութիւնն և կամ ծնելութիւնն ո՛չ ասի միայն աստուածութիւն. *զի* աստուածութիւնն հաւասա՛ր է Երրորդութեանն: - 38. Եւ *զի* ո՛չ է անծնելութիւնն բնութիւն աստուծոյ՝ որպէս ասել թէ աստուած: - 38. Առաջին՝ *զի* թէ աստուած էր անծնելութիւնն, պա՛րտ էր ունել և անծնելութեանն ստեղծուած ինչ. - 38. Երկրորդ՝ *զի* անծնելութիւն և ծնելութիւն ըստ քո ասելոյդ եթէ բնութիւն իցէ՝ հակառակութիւն եդեր յաստուածութիւնն: - 38. Երրորդ՝ *զի* ունակութիւն և պակասութիւն եդեր ի մէջ աստուածութեանն: - 38. Չորրորդ՝ *զի* առաջին դրեր զպակասութիւնն, և ապա՛ զունակութիւնն. որ է՛ հակառակ ասացելոցն: - 38. Հինգերորդ՝ *զի* որ եդեր նախկին զպակասութիւնն, բարձեր զէութիւնն հօր և որդւոյ: - 38. Վեցերորդ՝ *զի* լինի զօրանալ պակասութեանն՝ և յաղթահարել զունակութիւնն: - 38. **Դարձեալ՝ *զի* յիմարութիւն և իմաստութիւն են ի նոյն և ի մի բնութիւն մարդոյն, և ո՛չ ասին հակառակ միմեանց. այլ միապէս ունի յիմարն զիմաստնոյն բնութիւն և զսահման:** - 38. Հինգերորդ առարկեն, թէ իցէ մի և նոյն բնութիւն հօր և որդւոյ, և որդի ծնեալ ի նոյն բնութենէ, կարէ՛ ասիլ և հօր ծնանիլ ի յորդւոյ ի նոյն բնութենէն. *զի* բնութիւնն մի է: - 38. Թէ բնութեանն է, ապա ասեն որդի ո՛չ ունի զնոյն բնութիւնն. *զի* բնութիւնն մի է աստուծոյ: - 39. Պատասխանեմք՝ թէ հայր ո՛չ բնութեանն է անուն՝ և ո՛չ արարչութեանն. այլ առանձնաւորութեանն. *զի* այնու յատկանայ յորդւոյ և ի հոգւոյ: - 39. Ով արիանոսք՝ *զի* թէ որպէս զմեզ զորդի շնորհօք ասէք և արարած, մեք *զի* եմք շնորհօք որդիք՝ ունիմք ընդ մեզ և ընդ հայր շաղկապ. իբր թէ զլար զհոգին սուրբ: - 39. Իսկ դուք *զի* ուրանայք զհոգին հաւասար գոլ հօր և որդւոյ, և կրտսե՛ր ասէք քան զորդի: - 39. Ո՞ ոք է ընդ մէջ որդւոյ և հօր շաղկապ՝ *զի* հրաւիրեսցէ զնա յորդէգրութիւն հօր. և զի ո՛չ ոք: - 39. *զի* ի միմեանց տանին, և ի միմեանց լնուն: - 39. Այս է մեկնութիւնն թէ՝ հաւասարն աստուծոյ՝ յափշտակութիւն և զրկումն չհամարէր իւր զծառայի կերպարանս առնուլ. *զի* ո՛չ ունէր յայլմէ կասկած խլելոյ զփառսն. *զի* ի՛ւրն է սեպհական: - 39. Թէպէտ մեկնեն և այլ ազգ, թէ որ զմարդկայինս բնութիւն հաւասարեցոյց փառաց իւրոց և հաղորդ արար աստուածութեանն, ոչ ինչ զրկումն համարեցաւ. *զի* բնութիւնն մի է: - 39-40. Դարձեալ քննեսցուք ըստ մեզ. *զի* ո՛չ են հակառակ առաքելոյն բանն և աւետարանին, թէ հայր մեծ է քան զորդի. *զի* երկոքին նոյն ինքն աստուածութեանն իմանին. ըստ այնմ որ զմեր նուաստ և տկար բնութիւնս միացոյց ընդ իւրում աստուածութեանն, և անտեսանելին տեսանիւր՝ և ծառայի կերպիւ շրջէր վասն տնօրէնութեան՝ ասի փոքր յայս միաւորութեանս քան զհայր. իսկ ըստ այնմ որ է՛ անճառ և նախքան զյաւիտեանս ծնունդ ի հօրէ՛, հաւասա՛ր է հօր և ոչ փոքր: - 40. *Զի* ո՛չ էր հայր մեծ քան զնա՝ ի յոր եղդնոյր. *զի* որք եղդնուն՝ ի մեծագոյնսն

քան զինքեանս երդնուն. ապա ուրեմն հաւասա՛րէ որդի հօր և ո՛չ փոքր որպէս ասէ առաքեալն: - 40. Եւ գիտեմք հաւաստի թէ որդի էր. *զի* հրեշտա՛կ անուանէ զնա գիրն. - 40. Իսկ *զի* ասէ՝ «առաքեցայ» ո՛չ թէ տեղւոջէ ի տեղի. որպէս մեք բովանդակեալքս ի մի տեղի. *զի* առաքիմք շարժմամբ ի միւսն: - 40. Այլ *զի* խոնարհեցաւ ի բարձրութենէ փառացն և ընդ նուաստ բնութեան մերում միաւորեցաւ. ա՛յս է որ առաքեալ ասի: - 40. Երրորդ՝ *զի* է՛ հնար առնուլ ի վերայ մարմնական իմաստութեանց՝ և արհեստից հանճարաց՝ և բնականին ներգործութեանց ի բնութիւն իրին յառաջ ածելով զէութիւնն. թէ ասեմք զիմաստութիւնս զայս ստեղծեալ նախկին. որ ասացաւ «ամենայն գործոց»: - 40. Ապա ուրեմն ծնունդն նախքան զամենայն բլուրս՝ էր ի սկզբանն ի բնութենէ հօր. իսկ ստեղծումն վասն մարմնալոյն. *զի* իւր է մարմինն: - 41. Տեսցուք և զգործն յաղագս որոյ օծաւ. այսինքն միացաւ մարդկութիւնն աստուածութեամբն. *զի* «գործք ձեռաց նորա արդարութիւնք և իրաւունք են» ասէ. այս՞ *զի* ճշմարիտ և անաչա՛ռ արար դատաստան. և իրաւա՛մբք զգերեալ բնութիւն մարդկան յազատութիւն դարձելոյց: - 41. Արդ ասի որդին ծնեալ և ստեղծեալ. *զի* ի ստեղծմանէն իմանի անփոփոխութիւն հորն. և ի ծննդենէն միութիւն բնութեանն հօր և որդւոյ: - 41. Առ որս ասեմք՝ թէ որդի ո՛չ ասի անդրանիկ վասն գոլոյն ի կարգէ ստեղծուածոց, *զի* ո՛չ ոք ստեղծուած՝ էառ զբնութիւն աստուծոյ որպէս որդին: - 41. Այլ ասի անդրանիկ՝ *զի* նա՛ էառ ի հօրէ զայն՝ որով ստեղծան ամենայնքն: - 41. *Զի* «ամենայն ինչ նովաւ եղև»: - 41. *Զի* որպէս առաջին նա՛ ծնաւ անսերմն ի կուսէ և ի հոգւոյն սրբոյ, այսպէս և մեք յետ նորա ի ձեռն հոգւոյն սրբոյ ծնանիմք ի կոյս աւազանէն: - 41. Դարձեալ անդրանիկ է ըստ շնորհաց հոգւոյն զոր ընկալաւ ո՛չ վասն կարօտութեան՝ *զի* լիապէս ունէր այլ *զի* գլուխ էր մեր՝ ընկալաւ՝ *զի* յանդամս իւր սփռեսցէ: - 41. Այլ զայս երկբայիս յաղագս ոչ գիտելոյ քոյ թէ «մինչդ» ամենուրէք ո՛չ որոշէ ընդդէմ հանդերձելոյն. *զի* թէպէտ նշանակէ՛ զկէտն ուր մինչն է եղեալ, այլ զոր ա՛նդր է քան զնա՝ ո՛չ ուրանայ: - 42. *Զի* **բ** թագաւորութիւն լուաք ի գրոց. **ա** ըստ արարչութեան, և **բ** ըստ տնտեսութեան: - 42. Այժմ արարչութեամբ ամէնի տիրէ՛ կամողաց և ոչ կամողաց. *զի* աստուած է: - 42. Իսկ հնազանդիլն որդւոյ հօր, ո՛չ թէ այժմ անհնազանդ է վասն հակառակութեան. *զի* այս աւազակա՛ցն է. և անհնա՛ր է ասել զմի և զնոյն էութիւնն ինքն ինքեան հնազանդ և անհնազանդ ըստ այնմ որ բան է. այսինքն զպարզ աստուածութիւնն: - 42. Այլ *զի* մեք թողեալք և անտես եղեալք յաստուծոյ վասն յանցանացն, զդէմս մեր տպաւորէ՛ յինքեան. բնութենակից գոլով մեր և գլուխ անդամոցս: - 42. Առաջին պատճառն, *զի* յինչիրս և մերձենայր չարչարանօքն՝ ծախէ՛ր զչարչարանքն իմ: - 42. *Զի* չարչարանքն այսպէս ստուգաբանի, նախագործեցեալ չարին չար հատուցմունք: - 42. Երկրորդ՝ *զի* գործով կատարեսցէ զհնազանդութիւնն փորձիւ չարչարանացն: - 43. Երրորդ՝ ի խրատ մեզ. *զի* որպէս չարչարանօքն ազատութիւն արար մարդկային բնութեանս, այսպէս ամէն ոք չարչարանօք իւրովք ազատեսցի ի պատժոց ներգործական մեղացն: - 43. Չորրորդ՝ *զի* չարչարանօքն իւրովք փորձեսցէ՛ զհնազանդութիւնս մեր. այսինքն զկսկիծ և զծանրութիւն չարչարանաց մերոց. որպէս թէ ունիցի գիտել իւրովք զմերս և ողորմիլ մեզ: - 43. Հինգերորդ՝ *զի* չա՛փ եդ զորքանութիւն չարչարանացն իւրոց հետևողացն...: - 43. Վեցերորդ՝ *զի* պահանջէ՛ ի սիրողաց իւրոց միշտ զայն խորհիլ. *զի* որպէս ինքն վասն սիրոյ զանձն իւր եդ ի վերայ մեր, և մեք վասն սիրոյ նորա փոխարէն դիցուք ի վերայ նորա: - 43. Եօթներորդ՝ *զի* չարչարանօքն իւրովք յուսադրեաց զմեզ, զի մի՛ յետ տկարութեանս և սակաւ չարչարանաց ի փորձողէն՝ կասեսցուք ի նահատակութեանց. այլ օրինակ դիցուք զչարչարիլն նորա մեզ և համբերեսցուք որպէս ասէ: - 43. «*Զի* թէ լոյսն վասն զգեստուն հալածեցաւ ի խաւարէն, խաւարն ո՞րչափ ևս». *զի* մեծ է նմա հալածիլն՝ քան թէ մեր վերջանալն թշուառութեամբ: - 43. Իսկ ուր ուրէք *զի* զգեստ անուանի մարմինն յաղագս **բ** իմն պատճառաց: - 43. Նախ՝ *զի* որպէս զգեստիւն ծածկի մարմինն, այսպէս տէրն զաստուածութիւնն իւր ամփոփեաց մարմնովն անհաս լինիլ ի փորձողէն...: - 43. Երկրորդ՝ *զի* որպէս ամէն ոք իւր զգեստիւն ճանաչի, այսպէս և քրիստոս մարմնով երևեալ յայտնեցաւ աշխարհի: - 43. Ութերորդ՝ *զի* որ զփորձ էառ չարչարանացն՝ օգնեսցէ որք ի չարչարանս իցեն: - 43. Բայց է և այլ իմն տեսութիւն խորին և գեղեցիկ. *զի* նա՛ վասն սրբութեան չարչարեցաւ. և որ ոք ևս չարչարեսցի վասն սրբութեան՝ մի և նոյն է դիտաւորութիւն երկուցն. յայնժամ օգնեսցէ նմա. այսինքն միաւորեսցի ընդ նա՛ սրբութեամբն, և եղիցի աստուած ամենայն յամենայնի. այսինքն կատարեսցէ զնա աստուածս առնելովն. և եղիցին աստուածք ամենքն: - 43. Իսկ *զի* ասէ «հայր իմ և հայր ձեր, աստուած իմ և աստուած ձեր»: - 43. *Զի* նմա՛ բնութեամբ է հայր, և մեզ ըստ շնորհաց: - 43. Նախ՝ *զի* բազումք են երթևեկքն: - 44. Երկրորդ՝ *զի* բարձրաբերձ է տեղեօք: - 44. *Զի* թէ մարմնապէս տեսանես. ուրախութեան էր ժամանակն գալստեան և ո՛չ սգոյ որ է պահք և ապաշխարանքն: - 44. Եւ թէ բան իմանաս՝ և ոչ պահքն պատշաճ էր սրբեցելոցն բանիւն. ըստ այնմ՝ «դուք սուրբ էք վասն բանին զոր խօսեցայ ընդ ձեզ». *զի* պահքն զոչ սուրբն սրբէ. իսկ նոքա *զի* սուրբք էին ոչ պատշաճ պահքն. վասն այն ո՛չ կարէին: - 44. ***Զի* երկուս այս հարկաւոր**

է, բժշկելոցն հաւատ, և բժշկին զորութիւն: - 44. Եւ ո՛չ կարողանայ մինն առանց միւսոյն *զի* լծակիցք են: - 44. Թուի թէ և այս յոչ պատշաճէն ասի *զի* վնասեալք էին հաւատովք՝ ո՛չ էր պատշաճ անել նոցա նշանս: - 44. *Զի* միշտ է է, ո՛չ ոչ էանայ. և միշտ բարի և լոյս է, ո՛չ չարանայ և խաւարի: - 44. Եւ այս ոչ էութիւն և չարութիւն՝ առ մեզ կարէ՛ երևիլ, *զի* մասա՛մբ ունիմք զկարողութիւն և ո՛չ կատարեալ: - 44. Եւ թէ լինէր՝ գոյր և ի բնութենէ օտար. հետևէր ապա ոչ գոլ որդի հօր. թէ ոչ էր ի նոյն բնութենէն. ապա և ոչ հայր. *զի* հայր որդւո՛վն է հայր: - 44. Նմին իրի թէ ոչ հայր և ոչ որդի *զի* որդի հօրն է որդի՝ ըստ այսմ ապա ո՛չ էանայ աստուածութիւնն որ անկար է, որպէս ասացաք: - 45. Ապա ուրեմն ոչ առնէ յանձնէ և որդի, *զի* անհնար է բառնիլ աստուածութեանն: - 45. Առաջին միտք՝ *զի* ասաց թէ «հայր գործէ՛ և ես գործեմ». և վասն այնր զչարացան հրէայքն, այժմ իբր թէ զնուաստագոյնս ճառէ ի զիջումն բորբոքման նոցա: - 45. Եւ ոչինչ են՝ *զի* պակասութիւնք են բարւոյն. «առանց նորա եղև և ոչ ինչ»: - 45. Չորրորդ՝ այսու առաւել զմիականութիւն ցուցանէ. զի մի՛ է կամք իւր և հօրն. վասն այն ո՛չ կարէ առանց հօր. *զի* ո՛չ է որդւոյ այլ կամք *զի* զոր ինչ կամեսցի բաց ի հօրէ արասցէ: - 45. Հինգերորդ՝ *զի* զօրութիւն՝ կարողութիւն՝ ուստի առնելն է՝ և աստուածութիւն՝ տէրութիւն՝ իշխանութիւն և այլք այսպիսիք՝ ո՛չ են առանձին անձնաւորութեանց. այլ հասարա՛կ են. և ո՛չ մին առաւել քան զմի. վասն այն ո՛չ կարէ որդի առնել ինչ յանձնէ իւրմէ թարց հօր որպէս ասացաք: - 45. Տե՛ս՝ *զի* ի մի բնութիւն օտարութիւն ո՛չ ասի. վասն այն է աստուծոյ կամքն մի և ներգործութիւնքն մի. *զի* բնութիւնն մի է: - 45. Տարակուսելի է առ այս, *զի* թէ հա՛րկ է որոց բնութիւնքն մի գոլ՝ նոցա և կամքն և ներգործութիւնն մի լինիլ. ընդէ՞ր ապա *զի* մարդկային բնութիւնս մի է և նոյն հօրն և որդւոյն՝ և ո՛չ է կամքն և գործքն մի: - 45. Եւ պատաճառն է այս. *զի* թէպէտ մի է բնութիւն ծնողաց և ծնիցելոց, բայց ոչ ունին զմի կամս. *զի* հատեալ բաժանեցաւ որդին ի հօրէն: - 45. Եւ թէ էր այսպէս՝ հետևէր ապա հօր *զի* արարեալ իցէ ա՛յլ աշխարհ. և հանդերձեալ. և շրջեալ յաշխարհի. սրբեալ զախտաժէտս. մեռեալս յարուցեալ. և ի վերայ ծովու գնացեալ: - 45. *Զի* հաստատեալ եմք «եղեալ զյաւիտեանս բանիւն աստուծոյ»: - 45. Եւ զնոյն բանն աստուած մարմնացեալ. և շրջեալ ի վերայ երկրի. *զի* յայնմ օրինակին արար և որդի պիտոյ էր լինիլ և չորս աշխարհք: - 45-46. Եւ թէ արար հայր առանց որդւոյ, անիմա՛ստ արար. *զի* որդի է իմաստութիւն հօր ըստ առաքելոյ. և կամ այլ իմն իմաստութեամբ որ է՛ սուտ ամենևին: - 46. *Զի* մի՛ է կամք որդւոյ և հօր: - 46. Թուի թէ նուազ է քան զհայր. *զի* ոչ ունէր և տւաւ: - 46. Ասեմք զայս ըստ մարդկութեանն. *զի* ո՛չ ունէր բնութիւնս մեր. այլ յորժամ միացաւ ընդ բանին և եղև որպէս առօղն և առեալն իշխան և տէր ամենեցուն: - 46. *Զի* որպէս ունի զէութիւնն ի գոյութենէ հօր, այսպէս և զիշխանութիւնն յիշխանութենէ հօր. ըստ այսմ և զայլն իմասցիս զառնուլն: - 46. Եւ թէ ըստ մարդկութեանն իմանաս, մի՛ կարծիցես պարգև և շնորհ զտալս զայս. *զի* այն նեստորին է: - 46. Այլ որպէս բանին սեպհական է և բնութեամբ և ո՛չ ստացմամբ, այսպէս իմացիր և մարմնոյն վասն անճառ միաւորութեան բանին *զի* իւր է մարմինն. վասն այն ոչ ինչ բանին է՝ ասի մարմնոյն: - 46. Ո՛չ ցուցանէ այս **բ** կամք հակառակ միմեանց. *զի* առողին է բանս և ո՛չ առեցելոյն. այսինքն բանին՝ և ո՛չ մարդկութեանն: - 46. Այլ այս առաւել զմիականութիւնն ընդ հօր և որդւոյ ցուցանէ. *զի* ասէ՝ ո՛չ իմ կամք այլ որիշ *զի* առնեմ, այլ զա՛յդ կամքդ առնեմ *զի* հասարա՛կ է: - 46. *Զի* ոչս այս բացբարձակա՛ն է. որպէս թէ ո՛չ չափով տայ աստուած զհոգին որդւոյ. այսինքն է՝ *զի* ոչ տայ և ո՛չ չափէ: - 46. Այսպէս և այժմ ասէ՝ «ո՛չ զկամս իմ արարից». որպէս թէ ո՛չ է իմ այլ կամք *զի* արարից. այլ նոյն հօր կամքն է և իմ կամք: - 46. Եւ *զի* է՛ որդի, ապա ուրեմն և է՛ ճշմարիտ աստուած և թագաւոր թագաւորաց և այլն ըստ առաքելոյն: - 47. Այս յայտնի է *զի* որդի էր որ յերկրի մարմին զգեցաւ: - 47. Ըստ քում բանիդ աստ հօ՛ր տաս զաստուածութիւնն և բառնաս յորդւոյ. և ի մարգարէն՝ որդւոյ ասես զաստուածութիւնն և բառնաս ի հօրէ, ապա հա՛րկ է քեզ լինիլ անաստուած. *զի* միովն միւսոյն յաղթութիւն տաս: - 47. Այլ ա՛յս է լուծումն, *զի* յորժամ լսես թէ մի է աստուած, զընդ աստուած ասելոյն՝ զերրորդութիւնն իմացիր. *զի* ո՛չ է առանձին, այլ հասարա՛կ է աստուածութիւնն: - 47. Եւ դարձեալ՝ *զի* այժմ ասէ զհայր ճշմարիտ աստուած, և զոր առաքեցեր, ևն շաղկա՛պ է. ցուցանէ՛ շաղկապ գրովն և զիւր աստուածութիւնն ընդ հօր: - 47. Զհայրն՝ *զի* ասէ՝ «ճշմարիտ աստուած»: - 47. Զհոգին *զի* ասէ՝ «և զոր առաքեցեր»: - 47. Եւ դու ընդ է՛ր ասես լինել ինձ ըստ մարդկան երկրորդաբար բարի. *զի* աստուածութեամբս եմ ընդ հօր ծայրագոյն բարի: - 47. Եկն առ յիսուս ասելով՝ «վարդապետ բարի». *զի* լսիցէ՝ աշակերտ բարի: - 47. Իսկ *զի* բարեխօսել լսեմք հոգւոյ և որդւոյ: - 48. Այլ ա՛յս է հոգւոյն բարեխօսելն, *զի* յորժամ կամք յաղօթս՝ ո՛չ գիտեմք զպատշաճն խնդրել. ապա հոգին անմռունչ տայ մեզ իմաստ զպատշաճն աղօթել: - 48. *Զի* նա գլուխ է մեր՝ և մեք անդամք. յորժամ տեսանէ զմեզ ի մեղս՝ հոգա՛յ և ցաւի վասն մեր: - 48. *Զի* մեք որ ի նեղութիւնս և ի փորձութիւնս ժուժկալեմք աղաչանօք. իսկ մեր մաղթանքն նմա՛ վերաբերի: - 48. *Զի* յորդորելն նորա՛ է, որպէս հոգւոյն ասացաք: - 48. Ոչ թէ անգիտանայ՝ քաւ լիցի. *զի* զամենայն որ լինելոցն էր ի կատարածին՝ ասաց. զիա՞րդ

զժամն անգիտանայ: - 48. Այլ ա՛յս է, *Զի* ճանաչէ՛ իբրև զաստուած. այլ իբրև զմարդ անգիտնայ. *զի* բացարձա՛կ է որդւոյն անունն. այսինքն անորոշակի. *զի* որոյ և տացես թէ բանին և թէ մարմնոյն՝ կարէ՛ ասիլ: - 48. Անանուն անուանելի է աստուած. *զի* անունն սահմա՛ն է. և սահմանն յայտնիչ բնութեանն: - 49. Իսկ *զի* Որդի ասեմք: - 49. Նախ՝ *զի* է ի բնութենէ հօր: - 49. Երկրորդ՝ *զի* ի նմանէ է՛ անմայր: - 49. Երրորդ՝ *զի* միածին է. *զի* զայլ ոք ո՛չ ծնանի: - 49. Չորրորդ՝ *զի* անորոշելի է ի հօրէ որպէս բան ի մտաց: - 49. Իսկ *զի* Բան անուանի: - 49. Նախ՝ *զի* բանն մտա՛ցն է ծնունդ: - 49. Երկրորդ՝ *զի* անախտ ծնանի: - 49. Երրորդ՝ *զի* միաւորեալ է ի միտն: - 49. Չորրորդ՝ *զի* պատմօղ է մտացն: - 49. Հինգերորդ՝ *զի* բանն է սահման. և որպէս յայտնիչ է սահմանն սահմանելոյն, այսպէս և որդի սահմանէ՛ զէութիւն հօր...: - 49. Վեցերորդ՝ *զի* սահմանէ՛ զորքանութիւն հօր: - 49. Եօթներորդ՝ *զի* թէ և լռեալ է բանն և ոչ արտաբերեալ, բա՛ն է մտացն: - 49. Տասներորդ՝ *զի* որպէս բանն թարգման և պատմօղ է մտացն, այսպէս և որդի հօր: - 49. Իսկ *զի* Հովիւ անուանի: - 49. Նախ՝ *զի* հովիւն ի դալար վայրի բնակեցուցանէ. այսինքն ի վայրենացեալ գրոց սրբոց գիտութիւնն: - 49. Երկրորդ՝ *զի* ի ջուրն հանգստեան սնուցանէ. այսինքն է աւազանին մկրտութեամբն ի հոգի սուրբ: - 49. Երրորդ՝ *զի* առաջի ոչխարացն երթայ: - 49. Չորրորդ՝ *զի* ընդ գազանսն պատերազմի: - 49. Հինգերորդ՝ *զի* զմոլորեալն դարձուցանէ: - 49. *Զի* քրիստոս Քահանա՛յ է ըստ կարգին մելքիսեդեկի ժ կերպիւ: - 50. Նախ՝ *զի* մելքի թագաւոր լսի: - 50. *Զի* արդարութիւն արար քրիստոս բնութեանս մերոյ գերեալ ի սատանայէ՛: - 50. Երրորդ՝ *զի* թագաւոր էր սաղիմայ. որ է՛ խաղաղութեան: - 50. Չորրորդ՝ *զի* անհայր: - 50. Ութերորդ՝ *զի* հաց և բաժակ պատարագէր: - 50. Իններորդ՝ *զի* անփոխանո՛րդ էր քահանայութիւն նորա: - 50. Տասներորդ՝ *զի* յաստուծոյ էր կոչեցեալ նա ի քահանայութիւն: - 50. Իսկ որդի մարդոյ կոչի, *զի* էր ի յարենէն ի զանգւածոյն ադամայ իբր ի նախահօրէ՛. և ի կուսէն՝ իբր ի մօրէ՛: - 50. Իսկ մարդ, *զի* սրբեսցէ ինքեամբ զմեզ՝ եղև ամենայն յաղագս ամենայնի. այսինքն հոգի և միտք և մարմին. *զի* յորոց հասարակաց եղև մահ, լիցի և կեանք: - 50. Զի՞նչ ասեմ, *զի* հոգւով հնազանդեցաւ ադամ, և մտօք հաւանեցաւ, և մարմնով զգործն ի կատարումն էած: - 50. Էառ փրկիչն զամենայն, *զի* փրկեսցէ զամենայն. բաց ի մեղաց. *զի* մեղքն եկամուտ է և ո՛չ է ի բնութենէս. *զի* բնութիւնս անմեղ ստեղծաւ յաստուծոյ: - 50. Տե՛ս՝ *զի* առանց որդւոյ անբան և տկա՛ր է հայր. ո՛չ կարէ լինիլ աստուած. ապա և ո՛չ հոգի: - 51. Տե՛ս՝ *զի* միովն բառնի երկուքն. և ասեմք թէ երեքն: - 51. Դարձեալ՝ որք ո՛չ ասեն աստուած զհոգին, առաջին հերձուած՝ *զի* զհայր բառնան: - 51. Երկրորդ՝ *զի* ըստ մեզ արարած ասեն զհոգին: - 51. Եւ այլք ո՛չ հաշտեն և ո՛չ անպատւեն. *զի* զկարգն յաւիտենին ո՛չ ստեն որպէս ասացաք: - 51. *Զի* ասեն զմինն արարիչ՝ զօրութեամբ և բնութեամբ անսահմանելի: - 51. Իսկ զմիւսն գործակից՝ զօրութեամբ անսահմանելի. *զի* իւր ասեն արար գործակից. իսկ բնութեամբ սահմանելի. *զի* արարած է: - 51. Իսկ զմիւսն զօրութեամբ և բնութեամբ սահմանելի. *զի* արարած և պաշտօնեայ և ծառա՛յ է ասեն: - 51. *Զի* մեզ հոգին ըստ ինքեան գոյացութիւն, և յայլում տեսանի. այսինքն կատարեալ անձնաւորութիւն յէութիւն հօր: - 51. Առորս ասելի է թէ՝ ո՛չ է այլ էութիւն ի մէջ արարչին և արարածոյն. այլ հա՛րկ է *զի* լիցի աստուած՝ կամ արարած: - 52. Եւ ո՛չ այս կարէ լինիլ ի յերկուցն հատումն. այսինքն *զի* լիցի յաստուծոյ և արարածէն՝ և լինիլ մի էութիւն. որպէս ո՛չ է էութիւն եղջերուաքաղն որ յեղջերէ՛ և ի քաղէ ստեղծանի. ապա ուրեմն ո՛չ լինի էութիւն յարարչէն և յարարածէն: - 52. Եւ *զի* ստուգեցաք թէ ի հարկէ պիտոյ է էութեան՝ *զի* լիցի կամ արարիչ կամ արարած: - 52. Եւ թէ արարած է՝ զիա՞րդ հաւատամք և կատարիմք. այսինքն յորժամ խնդրեմք և առնումք. *զի* ո՛չ տան մեզ ըզհայցւածքն որք են արարածք. որպէս անւամբ միայն աստւածք հեթանոսացն: - 52. Եւ *զի* ո՛չ է արարած՝ ո՛չ այլ ինչ է՝ քան թէ աստուած որպէս ասացաք: - 52. Եւ *զի* աստուած է՝ ո՛չ կարէ ասիլ ստեղծւած կամ արարած կամ պաշտօնեայ կամ ծառայ: - 52. *Զի* թէ անծին, ասեն երկու անսկզբունք են և հակառակ միմեանց: - 52. Եւ թէ ծնեալ՝ ասեն հա՛րկ է *զի* լիցի ի հօրէ կամ յորդւոյ. թէ ի հօրէ է՝ լինին բ որդիք և եղբարք: - 52. Պատասխանեմք թէ ո՛չ է նըւազ հոգին. *զի* ո՛չ է անկատար աստուածութիւնն. և ո՛չ նըւազութիւնն առնէ հոգւոյն ո՛չ լինիլ որդի, այլ դէմքն և առանձնաւորութիւնքն: - 53. Կամ նս՝ զի և հայր է ամենակատար՝ ընդէ՞ր ո՛չ լինիցի որդի, *զի* է՛ ի նոյն բնութենէն: - 53. Ասեն դարձեալ, օրինակ տուք *զի* լիցի ի նոյն բնութենէն մինն ծնունդ՝ և միւսն ո՛չ ծնունդ. և ապա՛ հաւատամք աստուած զհոգին: - 53. Ապա՛ տամք զհուրն օրինակ. *զի* ունի զլոյսն ծնունդ՝ և զջերմութիւնն բղխումն: - 53. Եւ ապա՛ զադամ, *զի* ունի զսէթ ծնունդ՝ և զեւա ո՛չ ծնունդ. այլ հատումն ի նոյն բնութենէ. և ընդ միով սահմանաւ գոլ ծնողին և հատմանն և ծնիցելոյն: - 53. *Զի* ունին ծնունդ ըզնմանն իւրեանց, և ունին զելումն բաց ի ծննդենէն. որպէս ի ձիոյն ձիակապիկն. և յարջառոյն մեղու. և յայլոցն որդն: - 53. Ապա թէ ո՛չ՝ ստեցար դու ինքնին ի բանից քոց. *զի* հոգին անեղ է: - 53. *Զի* թէ ասէք հայր աստուած՝ և որդի աստուած՝ և հոգի աստուած, բազմաստուած էք որպէս հեթանոսքն: - 54. *Զի* լիցի քո պատճառն ի կողմանէս մեր՝ պատասխանի քեզ: - 54. Իսկ արիոսի՝ *զի* նա միայն զհա՛յր ասէր աստուած. զայս ասեմք թէ,

ո՛չ են մեզ երեք աստուածք՝ այլ մի աստուած և երեք անձինք. և երկուքն ի մի և ի նոյն էութենէն յառաջ եկեալ. կամօք մի և զօրութեամբ մի: - 54. Նաև մարդիկ ո՛չ միայն *զի* ի բազմաց են գոյացեալ, այլ և ժամանակաւ առաւելք մի քան զմի. և կամօք բաժանեալք և ի միմեանց և իրերաց հակառակք: - 54. Եւ այսքան է միաւորթիւնն, *զի* որքան մին ինքն առ ինքն ունի զբնութիւնն և զզօրութիւնն և զկամքն, նոյնքան և ունի առ երկուսն. թէ զհայր իմանաս՝ թէ զորդի՝ թէ զհոգին: - 54. Դարձեալ հարցանեն թէ՝ զիա՞րդ ասէք երեք և մի բնութիւն. *զի* գ միոյ բնութեանն ո՛չ հաղորդի. այլ մինն հաղորդի միոյ բնութեանն, և երկուքն երկուքին. և երեքն երեքին. *զի* որքան է թիւն, այնքան բնութեան թըւակից լինի: - 54. Ապա ուրեմն *զի* դուք գ ասէք՝ հայր և որդի և հոգի, ըստ թըւոյն և երեք բնութեան հաղորդին և ո՛չ միոյն: - 54. Տե՛ս՝ *զի* այլ և այլեն բնութեամբ, և անւամբ թըւակից առնէ: - 54. Նաև բնական քննութեամբ. *զի* յորժամ ասես՝ մի և մի՝ եղև երկու. և այժմ ունի զերկուին բնութիւն: - 55. Վասն հոգւոյն են ի գիրս սուրբս՝ *զի* ո՛չ են և ասին ի յէքս. որպէս եղջերուաքաղն, յարալէզն, յուշկապարիկն: - 55. Իսկ ի յաստուած, *զի* է՛ անսկիզբն և անձին. անմահ և անապական: - 55. Եւ ո՛չ ասի ի գիրս սուրբս ըստ այդմ բառի, բայց այլ կերպիւ ցուցանէ զայդ. այսինքն *զի* ասէ, «Ես եմ ալֆա և օմեգա». յայսմանէ իմանամք զանսկիզբն և զանվախճանն: - 55. Իսկ ի յաստուած՝ *զի* ո՛չ է չար. և ո՛չ տգէտ. և ո՛չ անկար, և ո՛չ ասի: - 55. *Զի* որպէս էր հօր ծանօթութիւնն ի նախահարսն, և որդոյն ընդ աղօտ, այլ ի մարմնանալն իւր յայտնեցաւ: - 55. Ութերորդ՝ թէ արարա՛ծ է բանն աստուծոյ և հոգին, ապա կրկին է և ո՛չ մէկին. *զի* բանն արարած՝ և արարչի բան. և հոգին արարած՝ և արարչի հոգի: - 56. Տասներորդ՝ թէ բանն աստուծոյ և հոգին արարա՛ծ են և այլ բնութիւն, յայնժամ ո՛չ լինի մի աստուած. այլ բազում և զանազան աստուած. *զի* յոլովութիւնն յոլովութիւն է աստուծոյ. որպէս թէ երեք բնութիւնն երեք աստուած, և երկու բնութիւնն երկու աստուած: - 56. Աղբիւր է հայր. *զի* ի նմանէ է՛ աղբիւր կենաց: - 56. Նախ՝ ասէ մակեդոն եթէ աղօթել և բարեխօսել ո՛չ յարմարի աստուծոյ. *զի* եթէ զքրիստոսէ՛ ասի՝ վասն մարդկութեանն է: - 59. Պատասխանեմք նախ, որպէս ասէ ոսկէբերանն թէ՝ նորածնեալքն աւազանաւն՝ ըստ չափու շնորհացն արժանաւորեին իմաստութեան, թարգմանութեան, և այլն. այսպէս և ոմն շնորհս ընդունէր աղօթելոյ կարգաւորապէս. *զի* ի նմանէ ուսանէին և այլքն աղօթել: - 59. Իսկ այլք՝ հոգի զիրեշտակական հոգին ասեն. որ տըւեալ է առ ի պահպանութիւն մեզ. *զի* նա ուղղէ զմեզ ի բարիս, և զաղօթս մեր մատուցանէ աստուծոյ: - 59. *Զի* սովորութիւն է սուրբ գրոց՝ աստուծոյ համարել զոր ինչ գո՛րծ է ի մարդիկ: - 59. Այսպէս և հոգւոյն բարեխօսելն է. *զի* ինքն ծագէ ի սիրտս մեր զբարեխօսն լինիլ յաղօթս. այսինքն զայն խնդրել որ ինչ ի փառս աստուծոյ է: - 59. Նոյնպէս՝ թէ ասի տրտմութիւն հոգւոյն. *զի* որպէս տրտմեալն հեռանա՛յ ի տրտմեցուցողէն, այսպէս և հոգին սուրբ հեռանայ ի մեղաւորէն: - 60. Հինգերորդ ասեն, եթէ հոգին սուրբ առնու զբնութիւնն ի հօրէ՝ լինի որդի նորին. *զի* այն կոչի որդի որ ունի զբնութիւնն ի հօրէ ի նոյն տեսակէ: - 60. Նախ պատճառեն՝ *զի* ասի հոգի քրիստոսի: - 61. Երկրորդ՝ *զի* փչեաց յառաքեալսն և ասէ «առէք հոգի սուրբ»: - 61. Պատասխանեմք, այն որ ասի հոգի քրիստոսի, և թէ՝ փչեաց, և թէ՝ առաքեաց, յայն սակս ասացան, *զի* ծաւալումն հոգւոյն սրբոյ յաղագս մարդկան՝ գալստեամբն քրիստոսի եղև: - 61. Եւ դարձեալ, *զի* ամենայն ինչ որ հօր է՝ այն որդւոյ է որպէս ասէ տէր. ապա ուրեմն հոգի հօր՝ հոգի է որդւոյ վասն միոյ էութեանն: - 61. *Զի*՝ զինչն ետ հայր որդւոյ, և ո՛չ զառինչն: - 61. Վեցերորդին պատասխանեմք, թէ ասիցես որդին անկենդան է յորմէ հոգին ո՛չ բղխէ. ապա՛ և ըստ քեզ հոգին անբան է *զի* զբանն ո՛չ ծնանի: - 61-62. Երկրորդ՝ *զի* որպէս մատամբ գրեմք կամ գործեմք զամենայն գործս, այսպէս և հոգին սուրբ գրէր ի մարգարէսն...: - 62. Ուղիղ է, *զի* որպէս խօսքն թարգման է մտաց և բանի, այսպէս և հոգին սուրբ՝ հօր և որդւոյ...: - 62. Նախ՝ *զի* խօսքն որ է արտաբերեալ բանն, նոյն սա՛ է ներտրամադրեալն բան: - 62. Երկրորդ՝ *զի* խօսքն միայն ի բանէն ծնանայ և ո՛չ ի մտացն: - 62. Եւ *զի* հոգին սուրբ է միայն ի հօրէ բղխումն, տեսցուք զայս Նախ՝ ի հարցմանէ: - 62. *Զի* եթէ զբնութիւնն, ահա բաժանեցիք զբնութիւնն ի բղխօղ և ի բղխեալ. որպէս ի ծնօղ և ի ծնեալ. որ է մակեդոնի և արիոսի: - 62. *Զի* թէ մի է սկիզբն, սո՛ւտ է նոցա ասելն զհոգին ի հօրէ և յորդւոյ բղխեալ: - 62. *Զի* թէ կարօղ, ապա ո՛չ է կցորդ որդի: - 62. *Զի* եթէ մասամբ- անկատա՛ր է բղխումն հոգւոյն: - 63. *Զի* եթէ զոյգ և հաւասար, ո՛չ գոյ առ նոսա կատարեալ բղխօղ. զի երկոքինն ի մի բղխողի տեղի են: - 63. *Զի* եթէ զոյգ և հաւասար, ո՛չ գոյ առ նոսա կատարեալ բղխօղ. *զի* երկոքինն ի մի բղխողի տեղի են: - 63. *Զի* թէ կարգաւոր, երբեմն մինն՝ և յետոյ միւսն. որ յառաջին բղխօղ է՝ նա՛ է բղխօղ. և ո՛չ վերջինն: - 63. Դարձեալ հարցանեմ, յանսկզբնէ՞ն բղխէ հոգին, թէ ի սկզբնաւորէն. *զի* որ յանսկզբնէն յառաջ գայ, է՛ անեղ և անվախճան. որպէս որդի և հոգի յանսկիզբն հօրէ: - 63. *Զի* թէ զբղխեալն բղխէ, աւելո՛րդ է որդւոյ բղխումն. *զի* հայր բղխէ զհոգին: - 63. Դարձեալ՝ հարցանեմ, *զի* թէ մինն բոլոր բղխումն է հոգւոյն և ո՛չ մասն. *զի* թէ զմինն զայն հայր բղխէ, ապա ուրեմն ո՛չ բղխէ որդի. իսկ թէ զմինն զայն որդի բղխէ, բղխեալն հոգի թո՛ռն լինի հօր, և ո՛չ բըղխումն նմին: - 63. Նախ՝ *զի* բղխումն հոգոյն՝ է՛ ելումն. իսկ ելումն

շարժումն միոյն ի միւսոյն: - 63. Ա՛րդ՝ եթէ հոգին ելանէ յորդւոյ, պարտ է *զի* ելցէ յորդւոյ ի հայր. կամ ի միւս անձն: - 63. Ա՛րդ՝ ո՛չ ելանէ ի հայր. *զի* ո՛չ ունի հայր իր ինչ ի յորդոյ: - 63. Եւ ո՛չ ի միւս անձն. *զի* չկա՛յ միւս անձն: - 63. Ա՛րդ՝ տեսանեմք զջերմութիւնն *զի* ո՛չ բղխէ ի լուսոյ, այլ միայն ի հրոյ: - 64. Նախ՝ *զի* ասէ փրկիչն յաւետարանն յոհաննու յաղագս հոգոյն թէ՝ «հոգին ճշմարտութեան որ ի հօրէ՛ ելանէ. նա՛ ուսուցէ ձեզ զամենայն»: - 64. Հինգերորդ՝ *զի* կանոն ընդհանուր ժողովոցն որ եղեն առ նոսա՝ բաւականաբար դաւանութիւն հաւատոյ տըւեալ է: - 64. Դարձեալ՝ յորժամ ասի, թէ լսիցէ «ի հօրէ», և կամ «առնուցու», մի՛ իմասցի այնու թէ բղխումն հոգւոյն սրբոյ տակաւին ապառնի էր. *զի* յաւիտենակա՛ն էր: - 64. *Զի* որպէս այժմ կարեմք ասել ճշմարտապէս թէ հոգին սուրբ ելանէ ի հօրէ. և վասն ապառնւոյն կարեմք ասել թէ հոգին սուրբ ո՛չ ելանէ յորդւոյ. մինչ այլ ո՛չ ևս ելանէ. և ո՛չ այնպէս էառ զգոյացութիւն և զճշմարտութիւն իւր՝ *զի* ո՛չ ևս երբեք առցէ: - 65. *Զի* ա՛յլ է բղխումն, և ա՛յլ է առումն. այսպէս՝ զի հոգին բղխումն է ի հօրէ, որպէս որդին ծնունդ է ի հօրէ: - 65. Զի ա՛յլ է բղխումն, և ա՛յլ է առումն. այսպէս՝ *զի* հոգին բղխումն է ի հօրէ, որպէս որդին ծնունդ է ի հօրէ: - 65. Այլ *զի* ամենայն ինչ զոր ունի հայր՝ որդւոյ է. և քրիստոս աստուծոյ զօրութիւն և իմաստութիւն: - 65. Նախ՝ *զի* խօսքն է ի մտացն յառաջ եկեալ, որպէս ներտրամադրեալ բանն ծնեալ. և հոգին սուրբ ի հօրէ բղխեալ. որպէս բանն ծնեալ: - 66. Երկրորդ՝ *զի* թէ նա՛ շնորհիւ ունի զորդիութիւնն և ո՛չ էապէս, ապա ուրեմն մասամբ և ըստ կարգի ունի՝ և ո՛չ զլրումն աստուածութեանն. *զի* շնորհն է մասնաւո՛ր պարգև: - 66. Երրորդ՝ *զի* ո՛չ մի որդի և տէր յիսուս քրիստոս խոստովանին որպէս ասեն առաքեալքն և հարքն սուրբք: - 66. Չորրորդ՝ *զի* ամենայն իր յայլմէ ընկալեալն՝ լինի և ի բաց ընկենլի: - 66. Վեցերորդ՝ *զի* թէ մեք շնորհիւ՝ որդեգրեալքս կերպանամք առ ճշմարիտ և բնութեամբ որդին, և թէ և նա՛ է ըստ մեզ շնորհիւ, պիտո՛յ է նմա վերնագոյն բնութեամբ որդի մարմնացեալ ի յոր կերպասցի և սա՛ ի նմանութիւն նորա շնորհօք որդի: - 67. Եօթներորդ՝ *զի* թէ մեք որպէս և եմք ընդ լծով ծառայութեան՝ այսպէս և նա՛, զիա՞րդ յառակսն որ յաւետարանն՝ յետ ծառայիցն՝ որդի առաքի. զոր տեսեալ բաժանօղք այգւոյն ասեն՝ «սա՛ է ժառանգն և սպանին զնա»: - 67. Տասներորդ՝ *զի* թէ նա վասն բնակութեանն երկրպագելի է և աստուած, ո՛չ միայն եղիցի նա՛ աստուած, այլև ամենայն երկնաւորք և երկրաւորքս. որք բնակեալ ունին զաստուած և կոչին անւամբ աստուածք: - 67. Մետասաներորդ՝ *զի* թէ է՛ ինքն բնակարան և տաճար, կազմէ և զմեզ բնակարան և տաճար իւր: - 67. Երկոտասաներորդ՝ *զի* թէ վասն բնակութեան նորա՝ է մարմին նորա ուտելի որպէս ինքն ասաց՝ «մարմին իմ ճշմարիտ կերակուր է». կերօղքն եղիցին գազանք մարդակերք. և ո՛չ մարմնոյ և արեան որդւոյն աստուծոյ: - 67. Երեքտասաներորդ՝ *զի* թէ վասն բնակարան գոլոյ՝ մարմին նորա է կենդանարար: - 67. Չորեքտասաներորդ՝ *զի* թէ մահւամբ չարչարանօք նորա փրկեցաք մեք ամենեքեան՝ և այն է սոսկ մարդոյ փրկութիւն մեր: - 67. Եօթնևժերորդ՝ *զի* թէ ծնեալն ըստ մարմնոյ՝ է առանձնապէս մարդ ապա ուրեմն ծնօղ նորին ո՛չ է աստուածածին, այլ՝ մարդածին: - 68. Իննևժերորդ՝ *զի* թէ առանձնապէս մարդ է, ապա հետևի բաժանեալ բնութիւն և **բ** կամք և կրկին ներգործութիւն. յայնժամ ո՛չ լինի բանն մարդ եղեալ. այլ մարդն բնակութեամբ ի փառս բանին բարձրացեալ: - 68. *Զի* թէ ի վերայ բնութեանն, **բ** կատարելութիւն մուծիք յԵրրորդութիւնն. *զի* Երրորդութիւնն մի բնութիւն է կատարեալ. և մի բնութիւն մարդոյ: - 68. *Զի* թէ զերկուսն, ահա՛ երկու որդւոյ մայր ասացիք: - 68. *Զի* թէ աստուած մարդացեալ, ապա զիա՞րդ ուրանայք և բաժանէք յերկուս բնութիւնս զաստուածն և մարդն: - 68. Իսկ թէ մարդ աստուածացեալ, ստէ՛ ուրեմն առաքեալն՝ ի լրութենէն ունայնութիւն ասացեալ. *զի* այս ընդդէմ նորին ի նըւաստութենէ ի բարձրութիւնս ելանէ: - 68. *Զի* թէ աստուածութեանն, հրէաբա՛ր երկրպագես: - 68. *Զի* թէ զաստուծոյն միայն՝ անկար ի յարիոսին. *զի* զբանն առանձին քրիստոս ասացեր. այսինքն օծեալ և սրբեալ ի հօրէ. յորմէ իմանի պակաս գոլ քան զհայր: - 68-69. *Զի* թէ զաստուածութիւնն բնութեամբ ասես, ապա զմարդկութիւնն շնորհօ՛ք ասես: - 69. *Զի* թէ ասես զառ ի յաստուծոյ հօրէ բանն, ահա կարգեցեր զնա ընդ եղեալքս կարօտ սրբութեան և շնորհօք որդիութեան: - 69. *Զի* թէ միայն յաստուծոյն, արկանես զանմահ բնութիւնն ընդ մահուամբ. *զի* ասէ առաքեալն, «որք ի քրիստոս մկրտեցայք՝ ի մահ անդր նորա մկրտեցայք. թաղեալք ընդ նմին»: - 69. Իսկ թէ միայն ի մարդոյն բնութիւնն, ահա տակաւին ևս անկատա՛ր ես. *զի* ի սոսկ մարդոյն մահ մկրտեցար: - 69. Եւ դարձեալ՝ *զի* հաներ զբանն ի կազէ Երրորդութեանն. շարադասելով զմարդն ի տեղի նորին: - 69. *Զի* թէ զաստուծոյն ըստ ինքեան, ահա և անուտելի՛ է բանին բնութիւնն: - 69. Իսկ թէ ըստ ինքեան զմարդկայինն, զիա՞րդ ունէր զփառս յառաջ քան զլինիլն աշխարհի. *զի* ինքն ի ժամանակի եղև: - 69. *Զի* թէ բանին, աննման ինչ խորհիս. *զի* նա՛ բնութեամբ ունի. մանաւանդ եղեր արիոսեան: - 70. *Զի* ո՛չ էապէս՝ այլ արտաքո՛ւստ և եկամուտ ունի զաստուածն անուն: - 70. *Զի* թէ զբնութեամբն ասես, ստեա՛ց ուրեմն առաքեալն և աւետարանն. որք զքրիստոս ասեն յարուցեալ և համբարձեալ և նեստեալ ընդ աջմէ հօր: - 70. *Զի* թէ առանձին մարդկութեանն, ո՞րպէս է յերկնից իջեալ. *զի* ի կուսէն ծնաւ մարմինն: - 70. *Զի* եթէ ըստ

ինքեան բանին, ահա՛ կարգեցեր զանմահն ընդ մահուան: - 70. Եւ տէրն *զի* գիտէր զխորհուրդս նոցա, ասէ «*զի*՛ խորհիք ի սիրտս ձեր»: - 71. Եւ *զի* բանն մարմին եղև միաւորութեամբն. ուրեմն յայտ է՝ *զի* մարմին բանին բան եղև նոյն միաւորութեամբն: - 72. Արդ բանն առանց մարմնոյն քրիստոս ո՛չ է. ապա ուրեմն յա՛յտ է *զի* միացեալ մարմնովն է՛ հաւասար և ի կերպարանս աստուծոյ տէր մեր յիսուս քրիստոս: - 72. Եօթներորդ՝ իջանելն յերկնից՝ բանին յարմարի. *զի* միաւորեցաւ ի մարմնի այն է իջանելն: - 73. Եւ այն *զի* ո՛չ ինչ ունի մինն նըւազ քան զերկուքն, և ո՛չ երկուքն առաւել քան զմին, բաց յառանձնութեանցն: - 74. *Զի* աչք զգայ զգոյնն ընդ ձեւոյն. և ո՛չ զհամն և զհոտն: - 75. *Զի* նոյն ինքն քրիստոսդ անուն՝ ուսուցանէ զքեզ աստուածութեամբն մարդ գոլ, և մարդկութեամբն աստուած: - 75. **Ո՛չ փոխարկապէս, այլ փոխատրապէս. այսինքն *զի* ի միաւորութեանն եկաց մնաց որ ինչ էրն, և եղև որ ինչ ո՛չն էր:** - 75. *Զի* աստուած է իւրում բնութեանն. և նոյն մարդ ըստ նորին բնութեամբ միաւորութեանն: - 75. *Զի* այս է ուղղակի դաւանութիւն միաւորութեանն քրիստոսի: - 75. *Զի* բնութիւնն հասարա՛կ է. և մայր նորին՝ Երրորդութեանն լիցի մայր: - 76. *Զի* անմարմին է՝ և միաւորի ընդ մարմնոյ. որպէս հոգի և մարմին բնութեամբ միաւորին և ո՛չ շփոթին: - 76. *Զի* անե՛ղ է՝ յաղագս որոյ ո՛չ կրէ յեղումն ինչ և փոփոխումն կրից: - 76. *Զի* թէ անանձն բնութիւն ասէաք միաւորեալ որ էր հասարակ, գո՛յր ինչ նոցա ասել առ այս: - 76. Այլ *զի* զանձնաւոր բնութիւն և զանհատն ասեմք մարմնացեալ. *զի* սկիզբն միաւորութեանն է ի բնութիւնն, և կատարումն կայացեալ ի յանձն, յիմարա՛ց ուրեմն և ափշելոց է խնդիր նոցա: - 76. Նախ՝ *զի* սքանչելեօք է. որոյ սահմանն անգիտելի է, և ի վեր քան զբնութիւն: - 77. Երկրորդ՝ *զի* անեղի ընդ եղելոյ է միաւորութիւնն: - 77. Երրորդ՝ *զի* անփոփոխ է միաւորութիւնն: - 77. Չորրորդ՝ *զի* անբաժանելի է: - 77. Եւ զնոյն բանն աստուած՝ աստուածութեամբն աստուած, և մարդկութեամբն աստուած. *զի* անբաժանելի՛ է. թէպէտ և էր նախ քան զմարդեղութիւնն աստուած, այլ յետ անճառ միաւորութեանն մարմնովն է աստուած: - 77. Եւ *զի* զմեզ անապական գործեաց վերստին ծննդեամբն: - 78. Դարձեալ՝ ծանի՛ր ուղղապէս. *զի* ասի աստուած մարմնացեալ և մարդացեալ. *զի* այս միաւորութեան է: - 79. Այլ ո՛չ ասի մարդ աստուածացեալ և անմարմնացեալ. *զի* այս փոխարկութեան է: - 79. Ասի դարձեալ՝ աստուած մարմնազգեաց. այլ ո՛չ ասի աստուած մարդազգեաց. կամ մարդ աստուածազգեաց. *զի* այս որոշմա՛ն է: - 79. *Զի* մեծն աստուածաբան ընդ դէմ արիոսի պատերազմի. որ արարած ասէր զբանն՝ աստուածացեալ յետոյ: - 79. Զբանս զայս չարափառքն այսպէս մեկնեն, թէ միութիւն բանին ընդ դէմ է միութեան Երրորդութեանն. *զի* անդ բնութիւնն մի՝ և **գ** անձինք. իսկ աստ **բ** բնութիւն և մի անձն: - 80. *Զի* սա ընդ դէմ վասն մի բնութեանն ասէ որ յԵրրորդութիւնն է և ի անօրէնութիւնն բանին. սոքա զընդդէմն վասն բաժանմանն իմանան: - 80. Նախ այսպէս, ասէ թէ բաժանմունք որ յԵրրորդութիւնն է, ո՛չ է հնար միաւորութեան. *զի* ա՛յլ ոմն է և ա՛յլ: - 80. Իսկ բաժանմունքն յորոց փրկիչն՝ ընդդէմ է այնմ. *զի* բնութեամբ է միաւորեալ. որ ո՛չ է հնար շփոթելոյ: - 80. Դարձեալ՝ *զի* ասէ թէ, ա՛յս միաւորութիւնս որ ի քրիստոս է, ո՛չ է իբրև զայն որ յԵրրորդութիւնն է. *զի* անդ միութիւն է, բայց բաժանումն անձանց: - 80. *Զի* մարմինն է՛ ի կուսէն. և կոյսն յազգէն ադամայ. և ադամ ի հողո՛յ արարած: - 81. *Զի* բանն որդի կոչի, և մարդն որդի կոչի: - 82. *Զի* ո՛չ երբեք՝ ոչ բանիւ՝ ո՛չ իմացմամբ՝ և ո՛չ իրօք բաժանումն ունելով: - 83. *Զի* միաւորեալն ո՛չ բաժանի. վասն զի միութիւնն եբա՛րձ զերկուութիւնն: - 83. *Զի* միաւորեալն ո՛չ երկատի. *զի* **բ** բնութիւն ասել կամ իմանալ՝ երկատութիւն և բաժանումն է քրիստոսի: - 84. *Զի* անձն առանց բնութեան՝ կոչումն միա՛յն է ո՛չ էութիւն: - 84. Երրորդ՝ *զի* թէ միայն անձամբ միանայ և ո՛չ բնութեամբ, ապա քրիստոս անձամբ և կոչմամբ միա՛յն է որդի աստուծոյ և ո՛չ բնութեամբ: - 84-85. Եւ չորրորդ՝ *զի* ամենայն իր բնութեամբ իւրով միանայ և ո՛չ արտաքոյ բնութեան. որպէս հուր ընդ երկաթ՝ և հոգի ընդ մարմին միաւորի: - 85. Թէպէտ բնութեամբ միաւորին՝ տարբերութիւնն ո՛չ բառնի. զի տարբերութեանցն մնալ՝ խափանումն ո՛չ առնէ միաւորութեանն. որպէս հոգւոյ և մարմնոյ. ոսկւոյ և հրոյ. և ծանի՛ր՝ *զի* կրկին է տարբերութիւն. բաղկացական և բաժանական: - 85. Ծանիր և զայս. *զի*՝ մի բնութիւն ասեմք քրիստոսի՝ վասն կատարմանն և ո՛չ սկզբանն. և մի գործ ասեմք վասն սկզբանն և ո՛չ վասն կատարման գործոյն: - 85. Այսպէս և բանն աստուած կատարէր մի ներգործութիւն մարմնով իւրով. *զի* միաւորութիւն բնութեանցն առանց փոփոխման և բաժանման է: - 86. *Զի* թէ իր, ապա հա՛րկ է ասել քեզ զքրիստոս կամ մի իր և **բ**. կամ մասամբ ինչ մի և մասամբ ինչ երկու. կամ բոլոր մի և բոլոր **բ**: - 86. Արդ եթէ էութիւն է անձն, և ընդ անձինն մի ասեն զմարդկային բնութիւնն, մի է և ընդ էութեանն. և թէ մի է ընդ էութեանն. որպէս ճշմարիտ միութիւն, մի ասա և բնութիւն. *զի* էութիւն և բնութիւն մի են: - 86. *Զի* թէ ասես միաւորական, ահա՛ արարեր դու զանձն բնութիւն. *զի* բնութիւն է միարար ըստ պորփիւրի, տեսակին կցորդութեամբ բազում մարդիկ մու: - 86. Իսկ անհատ ասի՝ *զի* ո՛չ քակտի և ո՛չ հատանի որպէս բոլորն ի մասունս. *զի* թէ բաժանես զնա որպէս ի հոգի և ի մարմին, կամ յոտս և ի ձեռս և ի գլուխս, ո՛չ մնայ բոլորն:

- 86-87. Այսպէս և մի անձն է քրիստոս և մի անհատ. *զի* թէ բաժանես զնա՛ յաստուած և ի մարդ, ո՛չ մնայ բոլորն ի նոյն. այլ մասն ինչ և մասն. կամ ոմն և ոմն: - 87. Ա՛րդ՝ ցուցցուք՝ *զի* զվեցեքինն սոցա բաժանեն երկաբնակքն: - 87. Եւ է՛ ուրեք *զի* միաւորեն զանունն՝ մի քրիստոս՝ մի տէր՝ մի որդի՝ և մի անձն ասելով որպէս քաղկեդոնի թըլի երկաբնակ ժողովոյն: - 87. Եւ պարտէ գիտել, *զի* որպէս սեռ ի տեսակս ո՛չ կարէ բաժանիլ: - 87. Նախ՝ *զի* յընդդիմաբաժանեալ տեսակս սեռի՝ ո՛չ գոյ առաջին և վերջին. որպէս բաժանի կենդանին ի բանականն և յանբանն. և ո՛չ է ասել թէ՝ բանականն յառաջ է քան զանբանն. այլ զոյգ և համայնք են: - 87. Երկրորդ՝ *զի* յընդդիմաբաժանեալ տեսակս՝ ո՛չ ունի պէտս մինն միւսոյն առ ի բաղկանալ: - 87. Երրորդ՝ *զի* յընդդիմաբաժանեալ տեսակս՝ ո՛չ ուրեք մինն ի միւսումն տեսանի. և ո՛չ անբանն ի բանականումն: - 87. Այլ արդ՝ մարդկային բնութիւնն յաստուածութեանն տեսանի, և աստուածային ի մարդկութեանն, եթէ ի միութիւն բնութեանն, և եթէ ի միութիւն անձինն. *զի* ո՛չ սոսկ մարդ է քրիստոս և ո՛չ մերկ աստուած. այլ աստուած մարդացեալ: - 87-88. Նախ՝ *զի* անհատքն անհունք և անբաւք են: - 88. Երկրորդ՝ *զի* անհատքն առանձնացեալ են թըւով: - 88. Երրորդ՝ *զի* բաժանեալ անհատքն ունին զնոյն բնութիւն տեսակին: - 88. Ոչ նմանամասնաբար. *զի* նոքա բոլորին՝ և միմեանց հոմանունաբար ասին. որպէս փայտ ի բազում փայտս: - 88. Եւ ո՛չ աննմանամասնաբար. որպէս պետրոս՝ յոտս և ի ձեռս և ի գլուխս. *զի* նոքա ո՛չ միմեանց և ո՛չ բոլորին հոմանունաբար ասին: - 88. Երկրորդ՝ *զի* ո՛չ մասամբ ինչ ըստ ոմանց ապօղինարի և այլոց. այլ յերկուց կատարեալ բնութեանց է միաւորութիւն փրկչին: - 88. Նախ՝ *զի* հոմանուն ձայնն միայն անւանն և ո՛չ իրի հաղորդի: - 88. Այլ և ո՛չ որպէս էութիւն ի պատահումն. *զի* մարդկութիւնն քրիստոսի է ի սեռէ գոյացութեան, և ո՛չ ի սեռէ պատահման: - 88. Այլ և ո՛չ որպէս պատահումն ի յէութիւն. *զի* բանն աստուած ո՛չ է անանձն և ազդումն ինչ որպէս մեր բանս ըստ ոմանց. որպէս մարկեղոս և փոտինոս դանդաչեն: - 88. Աhա տե՛ս յայտնապէս. *զի* որք բաժանեն զմի քրիստոսն յերկուս բնութիւնս, ո՛չ պահեն զմիաւորութիւնն անբաժանելի: - 88. *Զի* զոչ առեալն ասեն մի ի քրիստոս՝ և ո՛չ զառեալն. այսինքն զանձն՝ որ ո՛չ է առեալ՝ մի ասեն. իսկ զառեալ բնութիւնն որոշեալ պահեն և յերկուս քակտեն: - 88. Նախ՝ որպէս սեռ ի տեսակս բոլորապէս տեսանի և ո՛չ մասամբ. այս է՝ *զի* գոյացութիւնն որ է սեռ՝ բոլոր է ի մարմինն և յանմարմինն. և կենդանին բոլոր ի բանականն և բոլոր յանբանն: - 89. Իսկ որպէս բոլոր ի մասունս, *զի* որպէս միոյ մասին պակասելոյ՝ բոլորն անկատար մնայ: - 89. Իսկ որպէս հոմանուն ձայն, *զի* հաւասարապէս հաղորդի որոց կոչինն. որպէս խոյ երկնային և երկրային և ջրային. *զի* ո՛չ առաւել և ո՛չ նըւազ կոչին. այլ հաւասարապէս: - 89. *Զի* եթէ զմարդկայինն ասէք քրիստոս, ահա՛ առանձնապէս որոշեցիք զնա ըստ նեստորի. և սոսկ մարդ ասէք զքրիստոս: - 89. Իսկ թէ զաստուածայինն բնութիւն, ահա՛ զերրորդութիւնն ասէք մարմնացեալ. *զի* բնութիւնն հաւասար է երից անձանցն: - 89. Եթէ զաստուածային անձն և զնորին բնութիւնն ասէք մի քրիստոս, դեռևս կայք յառաջ ասացեալ տարակուսանսդ. *զի* զաստուածային անձն և զբնութիւնն ասէք չարչարեալ և մեռեալ. *զի* քրիստոս խաչեցաւ և մեռաւ ըստ գրոց: - 89. Իսկ թէ զաստուածային անձն և զմարդկային բնութիւնն ասէք մի քրիստոս, ահա յա՛յտ է *զի* բաժանեցիք յաստուածային բնութենէն զքրիստոս. *զի* անձն աստուծոյ և զբնութիւն մարդոյ ասէք մի քրիստոս. և զաստուածային բնութիւնն որոշէք: - 89. *Զի* եթէ միաւորութեամբ, ահա՛ շփոթումն եղև. *զի* զանձն և զբնութիւնսն մի ասացիք: - 90. *Զի* եթէ զաստուածային բնութիւնն պատւէք, հա՛րկ է ձեզ զմարդկայինն անարգել՝ և հրէական խտրութեամբ մոլիլ, որք ասէին՝ «դու մարդ ես՝ և զանձն քո աստուած առնես»: - 90. Յորժամ ձեռն քրիստոսի ոչ է աստուած, ապա ուրեմն և բոլոր մարմինն ո՛չ է աստուած. *զի* բոլորն ի մասանցն բաղկանայ: - 91. Եւ թէ մարմինն քրիստոսի չէ աստուած, և հոգին քրիստոսի չէ աստուած, որպէս նոքա բարբանջեն. ապա և բոլորն քրիստոս չէ աստուած. *զի* բոլորն քրիստոս յաստուածութենէն միաւորեալ լինի մի քրիստոս. և բաժանեալ ո՛չ է քրիստոս: - 91. Ասեն այսպէս՝ եթէ ձեռն մարդոյ է՝ զի և ոտն մարդոյ՝ և այլ մասունքն մարդոյ է. *զի* աստուծոյ մասն ո՛չ ասի: - 91. Երևի ապա *զի* աստուծոյ ո՛չ ասեն զմասունքն, այսինքն զձեռն և զոտն. ապա ըստ նոցա և մարմինն չէ աստուծոյ մարմին. և արիւնն չէ աստուծոյ. և հոգին չէ աստուծոյ. այլ ամենեքեան սոքա մարդո՛յ են: - 91. Ապա ուրեմն երևեցաւ՝ *զի* թէ մասունքն քրիստոսի ասին և աստուծոյ ո՛չ ասին, յա՛յտ է թէ զքրիստոս ո՛չ խոստովանին աստուած: - 91. Ապա ըստ այսմ հետևի՝ *զի* մարիամ մայր քրիստոսի լինի և ո՛չ աստուծոյ. *զի* լաւ է քրիստոսածին և մարդածին կոչիլ՝ քան թէ աստուածածին: - 91. Զա՛յս հարցեր, եթէ մասունքն քրիստոսի աստուած են, նաև բազմաստուած էք. *զի* բազում են մասունքն: - 92. Եւ ես ասեմ քեզ. *զի* թէ մասունքն քրիստոսի քրիստոս է, ապա բազմաքրիստոս էք և դուք: - 92. *Զի* ասեմք զմարմինն քրիստոսի վասն միաւորութեանն աստուած՝ և աստուծոյ մարմին: - 92. *Զի* թէ ասեմք եթէ ոչ է աստուած, յայնժամ բաժանեալ յաստուածութենէն՝ ո՛չ լինի աստուծոյ ձեռն. և ո՛չ աստուծոյ մարմին. կամ արիւն. *զի* մասն բաժանեալ ի բոլորէն ո՛չ է բոլորին մասն. և

ո՛չ կոչի. որպէս ձեռն հատեալ յանդամոցն՝ ո՛չ կոչի մասն բոլորին: - 92. Ապա ուրեմն համանգամայն ի միասին լինին երկու հակակայք. այսինքն ուղղական և հոլովական. *զի* ասելն աստուած ուղղական է. և աստուծոյ՝ սեռական հոլով: - 92. Ո՞չ ապաքէն ասեմք զքրիստոս՝ աստուած և որդի աստուծոյ. *զի* աստուածն ուղղական է՝ և որդի աստուծոյ հոլովական: - 92. Որպէս յորժամ ասեմք զձեռն բոլոր և մասն. *զի* մասն է բոլոր մարմնոյն, և բոլոր առ մատունս ձեռացն: - 92. Երրորդ՝ *զի* ո՛չ է նման առ մեզ և առ նա մասն և բոլորն. *զի* թէպէտ մասունք մարդոյ՝ ո՛չ ունին զկոչմունս բոլորին, սակայն մասունք մարմնոյն քրիստոսի՝ կոչին և ունին զբոլորին էութիւն: - 92. Որպէս ի նշխարս մարմնոյն է տեսանել. *զի* ի բոլորն է բոլոր քրիստոսն. և յիւրաքանչիւր մասունս է բոլոր քրիստոսն: - 92. Իսկ թէ և որոշակի ասես ուղղափառ մտօք, և ո՛չ այն է զարտուղի. յորժամ ասես աստուծոյ մարմին և աստուծոյ արիւն. *զի* որ ինչ է՛ ի յաստուած՝ աստուած է և ո՛չ օտար յաստուծոյ: - 92-93. Իսկ թէ ասես միայնաբար աստուած է մարմինն՝ և աստուած է հոգին. այսու ո՛չ լինիս բազմաստուած. *զի* մի՛ է աստուածութիւնն ի սոսա միաւորեալ էութեամբ և գոյացութեամբ: - 93. Այն որ նըւաստացոյց զինքն ի յունայնութիւն մարդկան, եղև ի կերպ ծառայի՝ և գործով և կրիւք և նմանութեամբ մարդկան. և կերպարանօք գտաւ մարդ. *զի* ի վեր էր քան զմարդ՝ և քան զկերպարան մարդոյ: - 93. *Զի* եթէ բաժանմամբ, այս կամ բանին իմասցի, և կամ մարմնոյն: - 94. *Զի* մինն ախորժելի է արիոսի. և միւսն նեստորի: - 94. Իսկ առաւել բարձրութիւնն. *զի* որպէս անհամեմա՛տ է խոնարհութիւն՝ աստուծոյ մարդանալ և չարչարիլ. և անզուգական բարձրութիւն է մարդոյս բնութեան ընդ աջմէ աստուծոյ նստիլ և հաւասարիլ: - 94. *Զի* որ խոնարհեցաւ բանն ի մարմին՝ նո՛յն բարձրացաւ մարմնով. և որ էջն ի ստորինս երկիր, նո՛յն է որ ելն ի վերոյ քան զամենայն երկինս. և որ ունայնացաւ՝ նո՛յն ելից զամենայն: - 94. *Զի* ո՛չ ասեմք մարմին զմարմնացեալն, այլ զբանն մարմին եղեալ: - 94. Եւ զայս եթէ բաժանմամբ, ո՛չ է առանձնապէս բանն քրիստոս. *զի* ո՛չ գոյ մեծագոյն օծանօղ նմա. որ և ո՛չ առանց մարմնոյ փրկեաց: - 94. *Զի* որպէս նըւաստացաւ և եղև մարդ, նոյնպէս և շնորհք տըւաւ նմա յաստուծոյ և ի մարդկանէ: - 94. *Զի* եթէ վարձ նախատակութեան են այդոքիկ, ո՞ւր իցեն շնորհք: - 94. Ահա և այսու ի վեր է նա. *զի* յէակցէ հոգւոյ իւրմէ՝ և ի բնութեամբ հօրէ: - 95. *Զի* թէ գոյացութիւն՝ և միաւորեալ է ընդ գոյացութիւն բանին, զիա՞րդ ո՛չ գիտէ զաստուածութիւն իւր: - 95. Ա՛րդ՝ ի մարդկանէ ո՛չ ոք ետես զաստուած, և որդի կուսին ո՛չ ետես որպէս դուդ ասես. սո՛ւտ է ապա և պատմութիւնն զոր ինչ ուսոյց մեզ. *զի* ո՛չ է տեսեալ և պատմէ. ահա անդունդք հայհոյութեան. զոր ի կարգիս լռե՛մ: - 96. Եօթներորդ՝ *զի* ի վերայ բերէ, «և ում որդին կամիցի յայտնել»: - 96. *Զի* լիութեամբ շնորհաց նորա մեք արդարացաք. և իմաստութեամբ նորա իմացաք զաստուած...: - 97. Քսանևմիերորդ՝ արդ՝ եթէ քրիստոս տգէտ ունէր միտս, և տկար հոգի, և ապականացու մարմին և եկն քրիստոս *զի* բարձցէ զտկարութիւնս մեր. և լուսաւորեսցէ որ նստէաք ի խաւարի. և նա՛ է գառն աստուծոյ որ բառնայ զմեղս աշխարհի և զապականութիւն: - 99. Եւ արդ՝ տգէտն զտգիտութիւն ո՛չ կարէ բառնալ. և ո՛չ մեղաւորն զմեղս. և ո՛չ ապականացուն զապականութիւն. և ո՛չ սոսկ մարդ զմարդ կարէ փրկել. *զի* սո՛ւտ է փրկութիւն մարդոյ: - 99. Այլ դատաւորին պարտէ ունիլ անհուն գիտութիւն. *զի* քննել կարասցէ զամենայն բնութիւն հրեշտակաց և մարդկան. և զամենայն գործս եղեալս և զլինելոցն. զխորհուրդս և զբանս բոլորից. զառաջինն՝ զմիջինն՝ և վերջինն: - 100. Ապա ուրեմն հոգին քրիստոսի ունի անհուն գիտութիւն. *զի* ճանաչէ զանհուն գիտացեալս: - 100. Եւ ըմբռնօղ՝ *զի* բանական իմացմամբ մտաց զմայլեալ էր միաւորութեամբ աստուածային փառացն: - 100. Այսպէս *զի* հոգին քրիստոսի ճանաչէ զամենայն բովանդակ կարողութիւնն իւր. և զամենայն յորս կարէ: - 100. Երեսներորդ՝ *զի* վարդապետք սուրբք օրինակ տան մարդեղութեանն քրիստոսի, որպէս լոյս ընդ օդ՝ և հուր ընդ երկաթ միաւորեալ: - 100. Ա՛րդ՝ քննել մտօք յանդգնութիւն է. և հաւատալն կեանք. *զի* ի հաւատո՛ցն է փրկութիւն: - 101. *Զի* ամենայն ճշմարիտ դաւանօղքն զքրիստոս աստուած խոստովանեցան. և ի նոյնն նախատակեցան. և առ ճշմարտութիւնն քրիստոս յերկրէ յերկինս վերափոխեցան: - 101. Պարտ է գիտել, *զի* ի ներքոյ բանին է զգալեացս տեսութիւն: - 103. Նախ՝ *զի* եղականք ամենայն չափաւորեալ գոյացան. եթէ իմանալիք և եթէ զգալիք: - 103. Երկրորդ՝ *զի* տեսութիւն մտաց հասարակի ընդ գոյութեան էութեան. և ուր եզերի բնութիւն՝ անդ և մտաւորութիւն: - 103. Յայտ ուրեմն է, *զի* որ ի վեր է քան զէութիւն, ի վե՛ր է քան զգիտութիւն: - 103. Յաղագս որոյ և անանուն է աստուած. *զի* անունն զբնութիւնն յայտնէ. որպէս մարդ: - 103. *Զի* խաւարի միտքն. և մոլորի՛ իմացումն. և կապի ընդարձակ տեսութիւնն. և ծանրանայ թեթևութիւնն. և անջատի ի բազումս. և տգեղանայ պատկերն: - 104. Գիտելի է, *զի* չարչարանք մտացն է սուտն՝ և տարակոյսն՝ և աննմանն: - 104. Երկրորդ՝ որպէս աչք հայելով ի վեր՝ հեշտանայ *զի* վերընթա՛ց է լոյսն: - 104. Նախ գիտելի է, *զի* միութիւն ի գոյացութիւնն՝ առնէ զնոյնութիւն: - 104. Նա՛խ՝ *զի* ասեմք հայր և որդի և հոգի: - 105. *Զի* հայր ո՛չ է որդի և ո՛չ հոգի: - 105. Տե՛ս՝ *զի* հոգին բղխումն է հօր անձամբ. և առումն յորդւոյ իմաստութեամբ.

որպէս ցուցաւ ի վեց գլուխն ի **ժգ** համարն: - 105. Որդի ո՛չ ունի որդի. այլ ունի հայր և հոգի. *զի* հոգի քրիստոսի ասեմք: - 105. Եւ դարձեալ՝ *զի* կարողութիւնն նախ է քան զիմաստութիւնն. և իմաստութիւնն նա՛խ է քան զբարութիւնն: - 105. Հինգերորդ՝ որպէս միա՛կ է հայր. *զի* սկիզբն է ամենայն թւոց. և երկեակ որդի. և երրեակ հոգի ըստ աստուածաբանին: - 105. Վեցերորդ՝ որպէս յաւիտեան է հայր. *զի* անսկիզբն է և անվախճան: - 105. Ո՛չ ասեմ ժամանակ. *զի* արարիչ է ժամանակաց և յաւիտեանց. և որպէս ո՛չ ի ժամանակի սկսեալ, և ո՛չ ի ժամանակի դադարի: - 105. Նախ՝ *զի* միեղէն է և հասարակ՝ գերադրականքն. որպէս գերագոյն աստուած. և տէր տէրանց: - 106. *Զի* աստուածայինքն առհասարա՛կ են բաց ի յառանձնաւոր դիմացն: - 106. Երրորդ՝ հասարա՛կ է ի յԵրրորդութիւնն միութիւնն սուրբ. *զի* մի է հայր. մի որդի. մի հոգի: - 106. Եւ յատուկ՝ *զի* մինն ծնօղ է և բղխօղ. և մինն ծնեալ և ո՛չ բղխեալ. և մինն բղխեալ և ո՛չ ծնեալ: - 106. Եւ յատուկ՝ *զի* որոշեալ և բաժանեալ է յարարածոց. և ո՛չ մի է ըստ սոսա. ո՛չ մասն է արարածոց և ո՛չ բոլոր: - 106. Նախ՝ *զի* մինն ի սուրբ Երրորդութենէն մարդացաւ: - 106. Երկրորդ՝ *զի* միայն ի մարդկայինս ազգ է: - 106. Իսկ հասարակն՝ *զի* բոլոր բանն աստուած իւրով կատարելութեամբն էառ զբոլոր և կատարեալ մարդկային բնութիւնս. և եղև աստուածն կատարեալ՝ մարդ կատարեալ: - 106. Նախ՝ *զի* բանն աստուած էառ զմարդկայինս բնութիւն և միաւորեաց ընդ աստուածութեան իւրում. ո՛չ մասն առեալ՝ կամ ըստ մասին միաւորեալ. այլ բոլորն ընդ բոլորին...: - 106-107. Երկրորդ՝ բանն աստուած նախկին է և սկիզբն արարածոց. *զի* նովաւ եղեն ամենայնքն: - 107. Հինգերորդ՝ ի բանէն կրկին էութիւնք յառաջեցան. այսինքն իմանալի և զգալի. *զի* թէ միայն ի հրեշտակաց էր առեալ՝ պակասէ՛ր զգալին. և թէ ի կենդանեաց՝ պակասէ՛ր իմանալին: - 107. Վասն որոյ մարդ եղև, *զի* զբոլորն յինքենէ զյառաջ եկեալն յինքն միաւորեսցէ: - 107. Վեցերորդ՝ որդին աստուծոյ եղև որդի մարդոյ. *զի* զմեզ արասցէ որդիս աստուծոյ: - 107. Եւ *զի* որդին աստուծոյ բնութեամբ որդի մարդոյ եղև, մի՛ յերկուանալ թէ լինիցիս և դու շնորհօք որդի աստուծոյ: - 107. Եօթներորդ՝ աստուածն մարդ եղև և յերկիր էջ. *զի* դու լիցիս աստուած և յերկինս ելցես: - 107. Եւ ի կուսէ, *զի* դու ծնցիս ի կոյս աւազանէ: - 107. Եւ *զի* նա հոգևոր ծնեալ՝ ծնաւ ըստ մարմնոյ. *զի* դու մարմնաւոր ծնեալ՝ ծնցիս վերստին ըստ հոգւոյ: - 107. Նախ՝ *զի* գ թիւն կատարեալ է. *զի* ունի սկիզբն. և մէջ և կատարումն: - 107. Երրորդ՝ *զի* **գ** մի է. այսինքն մի. մի. և մի. նոյնպէս մի հայր. մի որդի. մի հոգի: - 107. Չորրորդ՝ *զի* երեքն զնոյն բնութիւն ունի զերիցն. նոյնպէս Երրորդութիւնն սուրբ նո՛յն է բնութեամբ: - 107. Նախ՝ *զի* **գ** թիւն **գ** է և ո՛չ մի: - 107. *Զի* ո՛չ է որպէս պետրոս՝ և պօղոս՝ և յօհաննէս՝ երեք մարդ և մի բնութիւն. այլ մի է անհատութեամբ. ունելով երիս յատկութիւնս դիմաց: - 107. Երկրորդ՝ Երրորդութիւնն ցուցանէ զհամագոյութիւն երիցն. *զի* ո՛չ է առաջին և վերջին ի նոսա. այլ՝ զո՛յգ և համանգամայն: - 107-108. Նախ՝ *զի* թիւն քանակ է պատահական՝ և գիտելի մեզ: - 108. Իսկ ի սուրբ Երրորդութիւնն՝ մինն պակաս չունի քան զերկուքն. և ո՛չ երկուքն աւելի քան զմինն. *զի* հայր ունի զամենայն լիութիւն որդւոյ և հոգւոյ: - 108. Երրորդ՝ *զի* մին թիւն անկատա՛ր է քան զերկուքն. և երկուքն քան զերեքն: - 108. Իսկ սուրբ Երրորդութիւնն անփոփոխելի է. *զի* հայր ծնաւ զորդի և բղխեաց զհոգին. և ո՛չ փոխեցաւ ի գոլոյն հայր: - 108. Հինգերորդ՝ *զի* **գ** թիւն բաժանին ի միմեանց. *զի* յորժամ բաժանես զմի թիւն՝ ո՛չ է երկուքն ընդ նմա: - 108. Ո՛չ ասեմք. *զի* աստուածութիւնն հասարակ է բնութեանն. իսկ Երրորդութիւնն հասարակ է անձանցն: - 108. Եւ *զի* անձամբ յատկացեալք են և բնութեամբ մի. վասն այն Երրորդութիւն ո՛չ ասի միոյ անձին. այլ աստուած կամ աստուածութիւն ըստ միութեան բնութեանն: - 108. *Զի* նա՛ է աղբիւր և սկիզբն յորմէ բղխեն ամենայն: - 108. *Զի* որպէս ճառագայթ յարեգակն է՛, և որդի ծնեալ ի հօրէ: - 108. *Զի* յաւիտենական բղխէ ի հօրէ առ որդի. և նովաւ առ մեզ գայ. որպէս ջերմութիւն ճառագայթիւ արեգականն: - 108. Ա՛րդ՝ *զի* հայր պատճա՛ռ է որդւոյ ծննդեան՝ և հոգւոյ բղխման, վասն որոյ հայր նախադասի. իսկ ընդ նմա որդի. ո՛չ որպէս ոմանք կարծեն որդի պատճառ է հոգւոյ բղխման, այլ **գ** է ուղիղ տեսութիւնն: - 109. Նախ՝ *զի* հայր պատճառ է հոգւոյ բղխման՝ և որդւոյ առման. *զի* հոգին սուրբ բղխէ՝ ի հօրէ՝ և առնու յորդւոյ: - 109. Երկրորդ՝ *զի* որդին առինչ է ի հայրն. և համանգամայն բնութեամբ: - 109. Գիտելի է՝ *զի* ա՛յլ է մինն, և ա՛յլ է միակն: - 109. *Զի* մինն հասարակ է. և միակն մասնաւոր և առանձնակի. *զի* ամենայն միակ՝ մի է. այլ ամենայն մի միակ ո՛չ է. որպէս յորժամ ասեմք՝ մի հօտ. մի շեղջ. մի լիտր. այսպիսիքս մի են. այլ միակ ո՛չ են: - 109. Նախ՝ *զի* ո՛չ է բազում, այլ մի: - 109. Երկրորդ՝ *զի* պա՛րզ է և ո՛չ բաղադրեալ: - 109. Չորրորդ՝ մի է և միակ. *զի* ո՛չ բաժանի. և ո՛չ քակտի: - 109. Երկոտասաներորդ՝ *զի* ընդ բազումս բազմանայ, և ի միութեան իւրում կայ և մնայ ըստ միոյն օրինակի: - 110. Նախ՝ *զի* թիւն պատահումն է. որ ի աստուած ո՛չ է: - 110. Դարձեալ՝ գիտելի է՝ *զի* կրկին կերպիւ առեալ լինի մինն: - 110. *Զի* է՛ մի՝ որ սկիզբն է թըւոյ. և այսպէս մի ո՛չ ասի աստուծոյ. *զի* այս քանա՛կ է. և պատահումն ո՛չ գոյ յաստուած: - 110. Եւ է մի՝ որ անդրադարձի էի. և այսպէս ասի մի աստուած իբր թէ է՛. *զի* պատահումն ո՛չ ցուցանէ: - 110. Նախ՝ *զի* մի անձն հօր բազմացաւ ի յանձն որդւոյ. և բազմապատկի

ի յանձն հոգւոյն սրբոյ: - 110. Վեցերորդ՝ սկիզբն է ներգործութեան. և պատճառ կատարման. *զի* ի նմանէ սկսեալք՝ ի նա՛ կատարիմք: - 111. Գիտելի՛ է, *զի* ոչ էն բազմաեղանա՛կ ասի: - 111. Այլ ո՛չ ուղղակի. *զի* նիւթն ամենևին անտեսա՛կ է: - 111. Հինգերորդ՝ ոչէ ասին նիւթականքն որ ի լինելութեան և յապականութեան են. *զի* երբեմն ո՛չ էին, և յետոյ ո՛չ լինելոց են: - 111. Վեցերորդ՝ ոչէ ասին և բացարձակքն որ ի հանդերձեալն. *զի* դեռևս ո՛չ են. այլ՝ լինելոց են միշտ: - 111. Եօթներորդ՝ ոչէ ասի չարն. *զի* պակասութիւն է բարւոյ և արտաքոյ բնութեան: - 111. Եւ գիտելի է, *զի* որքան եղանակաւ ասի ոչ էն, նոյնքանաբար և էն. *զի* ընդ դէմ միմեա՛նց են: - 111. Մին՝ *զի* նա՛խ է քան զամենայն գոյ. թէ սկիզբն և թէ էութիւն: - 111. Երկրորդ՝ *զի* նախ՝ գո՛յ և է է. և ապա բարի և իմաստուն և այլն: - 111. *Զի* անդրանիկ է էն անուն՝ քան զամենայն բարի և ազնիւ և այլն. վասն որոյ ասաց մովսէսի...: - 111. Երրորդ՝ *զի* նախ՝ էի և գոյացութեան հաղորդեաց զեղեալքս, և ապա կենաց և իմաստութեան և այլն. զի նախ է գոլն մեր, և ապա բարի գոլն: - 111. Նախ՝ *զի* միշտ է. և ո՛չ երբեմն է և երբեմն ոչ է: - 111. Երկրորդ՝ *զի* նա՛ է սկիզբն՝ և մէջ՝ և վախճան: - 111. Երրորդ՝ *զի* ի նմա՛ է անցեալն՝ ներկայն և հանդերձեալն: - 111. Նախ՝ *զի* յարացոյցն պարզ է՝ և երկրպագելի՝ և անապական՝ և անփոփոխ: - 112. *Զի* առ աստուած՝ ո՛չէ սոսկ տեսութիւն արտաքոյ. այլ յինքն տեսանելով զյարացոյցն. և զմեզ ի յարացոյցն մեր իբր լինիլ մեզ նախ ի յաստուած, և ապա ի յէութեան մերում. և ո՛չ որպէս փոփոխումն ինչ ի բարի կամացն: - 112. Եւ գիտելի է, *զի* յարացուցիս և նախասահմանութեանս՝ արարողական պատճառ է աստուած. և նիւթական պատճառ իրն այն որ է նախասահմանի. և տեսական պատճառ է՛ կարգն. *զի* նախ տըւեալ լինի շնորհքն աստ. եւ ապա փառքն ի հանդերձեալն. և կատարողական պատճառ՝ *զի* լինիցիմք սուրբք և անբիծք: - 112. Այլ բազո՛ւմ է և զանազան ըստ պատկերի և նմանութեան յարացուցելոցս որք են բազումք. *զի* աստուած միով յարացուցիւ զբազումս տեսանէ. որպէս անմարմնութեամբն զմարմնաւորս տեսանէ. և յաւիտենիւ զժամանակեայս: - 112. Գիտելի՛ է, *զի* քառակաբա՛ր ասի անեղ: - 113. Երկրորդ՝ ասի անեղ այն՝ որ ո՛չէ եղեալ ի կատարումն. *զի* ունի սկիզբն՝ և կարօ՛տ է կատարման: - 113. Իսկ անե՛ղ է աստուած արծակապէս և գերազանց. *զի* անեղէ է՝ և միշտ գոյ՝ և ինքնակատար: - 113. *Զի* անեղ է՛ գոլով՝ տարորոշի յանեղ ոչընչէն. և միշտ գոյ՝ ի հրեշտակաց. և ինքնակատարն՝ յայնցանէ որ կարօ՛տ են սկզբման և կատարման: - 113. Ո՛ր անեղն զեղականքս յառաջ էած. *զի* եղականն յեղականէ՛ և անեղն յանեղէ՛ կարգաւորի: - 113. Նախ՝ եթէ անեղ է աստուած՝ ըստ որում անսկիզբն և անեղ էին արարածք ըստ անգոյին՝ կարգաւո՛ր է և յոյժ որպէս դու ասացեր. *զի* անեղ էն աստուած յառաջ էած զանեղն ի յէութիւն: - 113. **Դարձեալ՝ *զի* անեղ է բնութեամբն աստուած. ապա և անհո՛ւն է զօրութեամբ. *զի* եղական բնութեան զօրութիւն հունաւո՛ր է**: - 113. Այլ արդ՝ ըստ անեղ էութեանն յառաջ էած զանեղ էութիւնն որդւոյ և հոգւոյ. և ըստ անհուն զօրութեանն յառաջ էած զեղականն էութիւն. *զի* անհուն զօրութիւնն կարօ՛ղ է ամենայն ընդդիմակաց. ըստ որում ամենազօ՛ր է: - 113. Եւ *զի* անեղ է գիտութեամբ, վասն որոյ անփոփոխ է: - 113. Ա՛րդ՝ կարգաւո՛ր է *զի* անեղն աստուած՝ զանեղն ըստ տեսութեան՝ յեղելութիւն ածցէ ըստ գոյացութեան իւրեանց: - 114. Իսկ *զի* ի պատճառէ՛ են՝ այսու յատկացեալ են ի հօրէ. *զի* հայր անպատճառ և անսկիզբն է: - 114. *Զի* հայր անսկիզբն՝ յինքենէ՛ սկսեալ որդւով և հոգւով՝ արար սկիզբն սկզբնաւորացս...: - 114. Երկրորդ՝ *զի* յառաջ է քան զժամանակս: - 114. Երրորդ՝ *զի* գերիվերո՛յ է ժամանակաց և ո՛չ ի ներքոյ: - 114. Իսկ հոգի ո՛չ է արարիչ ժամանակաց. և ո՛չ յառաջ քան զժամանակս. *զի* ի մէջ ժամանակի՛ է: - 114. Այլ՝ անժամանակ է. *զի* ո՛չ է ընդ ժամանակաւ. այլ՝ ընդ յաւիտենիւ. և ժամանակն ի յաւիտեանն պարագրի: - 114. *Զի* աստուած արարիչ է յաւիտենից. և յառաջ քան զյաւիտեանս. և գեր ի վերոյ յաւիտենին: - 114. *Զի* աստուած պարագրէ զյաւիտեանն. որպէս յաւիտեանն զժամանակն. և ասի աստուած մշտնջենաւոր. *զի* ո՛չ ունի վախճան: - 114. Նմանապէս և յաւիտենական. *զի* ո՛չ ունի սկիզբն և ո՛չ վախճան: - 114. Իսկ հոգի մեր՝ և հրեշտակք՝ ասին յաւիտենականք. *զի* ո՛չ են ընդ ժամանակաւ. այլ ընդ յաւիտենիւ: - 114. Ասին և մշտնջենաւորք. *զի* ունին սկիզբն, այլ ո՛չ վախճան: - 114. Նախ՝ *զի* բազմաժամանակեա՛յ է: - 114. Երկրորդ՝ *զի* հնացեա՛լ է: - 114. Երրորդ՝ *զի* աւուրքն պակասեա՛լ են: - 114. Չորրորդ՝ *զի* փոփոխեա՛լ է: - 114. Ա՛րդ՝ երեքն ո՛չ յարմարին աստուծոյ. *զի* ո՛չ հնանայ և ո՛չ ծերանայ...: - 114. Այլ *զի* բազմաժամանակեայ է և յաւիտենից: - 114. Գիտելի է, *զի* հին ասելով՝ զյաւիտեանն նշանակէ. և օր զժամանակն: - 115. Ա՛յս է *զի* կոչի յաւիտեան. և ժամանակ. և օր...: - 115. Նախ՝ *զի* է՛ և գո՛յ աստուած յամենայն յաւիտեանս. և յամենայն ժամանակ. և յամենայն օր: - 115. Երկրորդ՝ *զի* նախ է քան զամենայն յաւիտեանս. և քան զժամանակ. և քան զամենայն օր: - 115. Երրորդ՝ պատճառ է յաւիտենից. և ժամանակաց. և աւուրց. որպէս լոյս. իմաստութիւն և կեանք կոչի. *զի* պատճա՛ռ է սոցա: - 115. Դարձեալ՝ գիտելի է, *զի* հին աւուրց և ծեր ետես դանիէլ. «հեր գլխոյ նորա սպիտակ իբրև զձիւն»: - 115. Նախ՝ նշանակէ ծերն՝ *զի* սկիզբն է ամենայնի: - 115. Եւ մանուկն՝ *զի* անփոփոխ և առանց այլայլութեան է: - 115. *Զի* որ անսկիզբն է՝ անվախճան է. և նոյն անվախճանն

անսկիզբն է: - 115. Թէպէտ առ մեզ տեսանի անսկիզբն յառաջին կողմն, և անվախճանն ի վերջինն. այլ ի նա ո՛չէ առաջին և վերջին. *զի* պա՛րզ և միեղէ՛ն է: - 115. Երրորդ՝ այսպէս մեկնեն, եթէ հին աւուրց զնախնի ժամանակս նշանակէ. և մանուկն զնախնի թիւն. *զի* միակն սկիզբն է ամենայն թըւոց. և որ մերձ է միակին՝ սկզբնապետագո՛յն է քան զհեռագոյնն: - 115. Ապա յա՛յտ է *զի* հին աւուրցն նշանակէ նախ քան զժամանակ և զյաւիտեան. և բարձրագոյն և արարիչ ժամանակի և յաւիտենի. և պարունակօղ յաւիտենի. որպէս յաւիտեանն ժամանակի: - 115. Յաւիտեանս Յաւիտենից. որ է՛ սկզբնական և յարաձգական. *զի* նա պարունակէ զերեք յաւիտեանն. որ ո՛չ սկիզբն ունի և ո՛չ կատարած: - 116. Եւ գիտելի է՝ *զի* աստուած կոչի յաւիտեան անսկիզբն և անվախճան. և է՛ պատճառ պարունակողացն յաւիտենին. որ ո՛չ սկիզբն ունի և ո՛չ կատարած: - 116. Այլ՝ կոչի աստուած յաւիտեան. և միշտ. և ժամանակ. *զի* պատճառ է սոցա որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 116. Իսկ հրեշտակք և հոգիք և աշխարհ՝ կոչին յաւիտենականք. *զի* հաղո՛րդ են յաւիտենին. այնմ որ սկսեալ է և անվախճան: - 116. Այլ զայս ստեղծեալ յաւիտեանս ասեմք ոչ սկիզբն ունիլ և ո՛չ կատարած. *զի* պարունակօղ է ա՛յլ յաւիտենից որք ունին սկիզբն կամ կատարած. այլ ինքն պարունակի յանստեղծ յաւիտենէն որ է՛ աստուած: - 116. Դարձեալ՝ գիտելի է, *զի* յաւիտեանն և միշտ և ժամանակն՝ վեցիւք զանազանին: - 116. Նախ՝ *զի* յաւիտեանն ո՛չ ունի սկիզբն և ո՛չ վախճան: - 116. Նախ՝ ի աստուած ինքնակեա՛նք է. *զի* յինքենէ՛ ունի: - 117. Երկրորդ՝ *զի* աստուած կենդանարար կեանք է: - 117. Անմահութեամբ հաւասարք են. *զի* սկսեալք են և անվախճան: - 117. Եւ զանազանին միով. այսինքն փոփոխմամբ. *զի* հրեշտակն նոյն և անփոփոխ կենդանի է: - 117. *Զի* նախ կենդանի է մարմնով. յետոյ անմարմին. և յետոյ միաւորութեամբ յաւիտեան: - 117. Այսու հաւասա՛ր են, *զի* ի միոյ կենդանական պատճառէ՛ են սկսեալք: - 117. Այլ զանազանին, Նախ՝ *զի* իմանալին անմա՛հ կեանք է. և զգալին մահկանացու: - 117. Հաւասարին, Նախ՝ *զի* տարրական են: - 117. Երկրորդ՝ *զի* ապականացո՛ւ են: - 117. Եւ զանազանին, Նախ՝ *զի* տնկականն միայն ի ջերմութենէ հրո՛յ է: - 117. Երկրորդ՝ *զի* տնկականն ունի զկերակրիլն՝ զաճիլն՝ և զծնանիլն: - 117. Միտք մեր բ պակասութիւն ունի. այսինքն զմոռացումն և զտգիտութիւն. *զի* զանցեալն մոռանայ. և զապագայն ո՛չ գիտէ: - 117. Վասն է՞ր է *զի* աստուած զանգործս և զոչէսն տեսանէ. իսկ մեք զեղեալն և զգործեալն: - 118. *Զի* ուր բնութիւն ո՛չ հասանի, անդ և միտք մեր ո՛չ կարեն հասանիլ: - 118. *Զի* ինքն միա՛յն գիտէ զինքն: - 118. Ո՞րպէս տեսանէ աստուած զէքս. *զի* զգայութիւն ո՛չ ունի. որպէս մեք ներքին զգայութեամբ զիմանալիս՝ և արտաքին զգայութեամբ զերևելիս տեսանեմք: - 118. Համանգամայն, այս է՝ զանցեալն և զհանդերձեալն իբր ներկայ տեսանէ և ներկայապէս. *զի* յինքն տեսանէ զամենայն. և ինքն ներկա՛յ է ինքեան: - 118. Կատարեալ, *զի* առանց աւելածոյ և պակասութեան. և Անփոփոխ, *զի* տեսութիւնն աստուծոյ նոյն է: - 118. Եւ այս ամենայն ընդդէմ է տեսութեան մեր. *զի* մեք մասամբ տեսանեմք. և մի զկնի միոյ. և առաւել և պակաս գիտութեամբ. և ըստ իրին փոփոխմամբ: - 118. Դարձեալ է՛ յատկութիւն, *զի* նախ տեսութիւնն է աստուծոյ, և ապա էութիւն ամենայն իրի՝ տեսութեանն նորա հետևի: - 118. Իսկ մեր տեսութիւնս էութեանն հետևի. *զի* նախ իրն լինի, և ապա՛ մեք տեսանեմք: - 118. *Զի* աստուած նախ քան զգործն՝ և յառաջ քան զկամիլն՝ և նախ քան զէանալն տեսանէ...: - 118. Դարձեալ՝ տեսանէ աստուած ըստ պատճառի. *զի* ամենեցուն է պատճառ. և ըստ պարունակութեան, որ զամենայն առ ինքն ունի. և ըստ կատարման, որ ամենեցուն է վաղճան և կատարումն: - 118. *Զի* աստուած ո՛չ արտաքոյ ինքեան ունի զտեսութիւնն. այլ ի ներքս միայն. *զի* զինքն ի յինքն տեսանէ՝ և զայլս ի յինքն. ապա զեղեալքս ի յարացոյցն որ է տեսութիւնն աստուծոյ որպէս ասացաք: -118-119. Նախ՝ *զի* առ աստուած բոլորն տեսութիւն է՝ և լուր՝ և այլն: - 119. Երկրորդ՝ *զի* զամենայն տեսանէ. այսինքն զարդարս և զմեղաւորս: - 119. Երրորդ՝ *զի* ամենայն գործսն տեսանէ ի ներս և ի դուրս. զմտաց և զբանից և զայլն: - 119. Չորրորդ՝ *զի* զանցեալն և զներկայն և զհանդերձեալն տեսանէ: - 119. Սակայն՝ *զի* թէ էն ըստ որում է աստուած՝ կրկին կերպիւ տեսանի. այսինքն գիտութեամբ և անգիտութեամբ. դնելով և բացաբառնալով այսպէս: - 119. Դարձեալ՝ և այսպէս տեսանի աստուած. յորժամ միտք յամենայն եղելոց որոշեսցի. նաև յինքենէ՛ *զի* եղակա՛ն է. թողեալ զինքն միաւորեսցի յաստուածային ճառագայթն որ անքննելի լոյսն է և իմաստութիւնն: - 119. Պարզ և միեղէն, *զի* զնիւթաւորքս և զբաժանեալքս միով և պարզ տեսանեն: - 119. Եւ գերամբարձ, *զի* ի բա՛րձր կոյս տեսանեն և ամբառնան և ոչ ի խոնարհ: - 119. Ա՛յս է՝ *զի* ի բանն աստուած տեսանեն զաստուած ի յինքն. և զեղեալքս ի յինքն: - 119. Եւ ա՛յս է նոցա առաւօտու և երեկոյի ճանաչումն, *զի* զաստուած տեսանելով՝ նոր լինի նոցա ճանաչումն միշտ՝ որ է՛ առաւօտու: - 119. Այսու հաւասար է, *զի* պա՛րզ է և միեղէն և բարձրագոյն տեսութիւն որպէս ասացաք: - 119. *Զի* ի մի և ի նոյն բանն աստուած տեսանեն զաստուած, և տեսանեն զեղեալքս ի յարացոյցն իւրեանց: - 120. Այլ այսու զանազանին, *զի* աստուած ինքնիմա՛ստ ունի զտեսութիւնն. այսինքն յինքենէ՛ է անսկիզբն և անվախճան: - 120. Իսկ

հրեշտակք ո՛չ յինքենէ՛, այլ յաստուծոյ սկսեալ և անվախճան. *զի* առանց մոռացութեան ունին: - 120. Նախ՝ *զի* իմացումն խոնարհի ի յիմացածն որ առաջի իւր: - 120. Իսկ շնորհականն է ընդդէմ այսոցիկ. *զի* պարզ և միեղէն իմացմամբ բարձրանայ յաստուածային գիտութիւնն. և այնպէս ի զարմացման լինի տեսութեամբ նորին: - 120. Նախ՝ *զի* հրեշտակացն իմանալի և միահաղոյն է տեսութիւն. իսկ մարդկան բանական և մասն մասն ժողովելով: - 120. Չորրորդ՝ միեղէն է նոցա տեսութիւնն և ի միոյ. իսկ մերս բազում և ի բազմաց. *զի* բաժանեալ զգայարանօք զբաժանեալ իրս տեսանեմք: - 120. Նախ՝ *զի* լպրծի՛ միտք մեր և մոռանայ զբանն. *զի* հով և գէջ է պարուտակն և ուղեղ գլխոյն: - 120. **Երկրորդ՝ *զի* հարստահարեալ ի մարմնոյ ախտից՝ մոռանայ զբանն**: - 120. Եւ *զի* յետ մահու և յարութեան ո՛չ գոն այսոքիկ պատճառք՝ անմոռանալի մնայ իմացումն: - 120. Նախ՝ *զի* միտք զանմարմինն տեսանէ, և զգայութիւն զմարմինն: - 120. Նախ՝ *զի* ամենայն բանից և իմաստութեանց է բաշխօղ: - 121. Երկրորդ՝ *զի* զամենայն է քրիստոս ի նախագաղափար բանն իւր ժողովեալ ունի...: - 121. Երրորդ՝ *զի* բանս մեր ձայնիւ յամենայն լսելիս անցանէ և թղթով յամենայն տեղիս ընթանայ. և բանն աստուծոյ սո՛ւր է և հատու և ընդ ամենայն է քրիստոս անցանէ թափանցաբար: - 121. Չորրորդ՝ *զի* պարզի բանս մեր երիւրմամբ խռչափողիցն...: - 121. Հինգերորդ՝ *զի* ընդարձակի բանս մեր քան զամենայն ինչ. և բանն աստուծոյ ընդարձակեալ է առ ամենայն ինչ՝ գոյացութեամբ և արարչութեամբ: - 121. *Զի* յայս ճշմարտութենէս լոյս հաւատոյն ծագեալ ի միտս հաւատացելոց, անփոփոխ սերտութեամբ հաստատէ՛ զհաւատացեալս ի ճշմարտութիւնն. և զճշմարտութիւնն ի նոսա: - 121. Այսու հաւասարին, *զի* երկոքինն առ ճշմարիտն ունին զդիտումն: - 121. Նախ՝ *զի* բանականն առ երկրաւորս և բազում ճշմարտութեամբ կատարի: - 122. Երկրորդ՝ *զի* բանականն մոլորի երբեմն ի ճշմարտութենէն և տարակուսի: - 122. Եւ է սա՛ առաջին. *զի* զոր նա՛խ է քան զյաւիտեանս և զժամանակս՝ աստուածաբանէ՛ և քննէ՛: - 122. Եւ է սա՛ երկրորդ. *զի* ի պատճառէ՛ ստեղծման էիցս՝ աստուածաբանութիւնս այս յառաջագայի: - 122. Եւ է սա՛ երրորդ ըստ կարգի. *զի* յերևելեաց և ի մարմնականաց աստուածաբանութիւնս այս յառաջագայի: - 122. *Զի* ո՛չ մարմին է. և ո՛չ հոգի. և ո՛չ միտ. և ո՛չ այլ ինչ զոր մեք գիտեմք կամ իմանամք: - 122. *Զի* որպէս խաւարն անյայտ է, նոյնպէս և առաւել լոյսն անտեսութիւն առնէ. և նա անտես է ի հրեշտակաց. և անյայտ ի մարդկային մտաց. թէ ո՞րպէս կամ զի՞նչ է էութիւն և բնութիւն աստուածութեանն: - 122. Նախ՝ *զի* խորհրդով և հաւատով տեսանի և ո՛չ քննութեամբ մտաց: - 123. Երկրորդ՝ *զի* խորհրդով և ծածո՛ւկ է. և ո՛չ առակաւ և նշանակաւ. որպէս այլ աստուածաբանութիւնքն որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 123. Երրորդ՝ *զի* խորհրդով և ծածուկ է պահելի ի հերձուածողաց և ի հեթանոսաց և յանվարժ մտաց ախմարաց...: - 123. **Ծանիր և զայս ուշիմ մտօք, *զի* ամենայն աստուածաբանութիւն նախ յերկուս բաժանի. այսինքն դրութեամբ և բացբարձմամբ:** - 123. **Գիտելի է՝ *զի* առաջին աստուածաբանութիւնն նեղագոյն է և սակաւաբան. որ է տպաւորականն: - 123. Եւ երկրորդն որ է պատճառաբանականն՝ առաւել է քան զառաջինն. *զի* յաղագս աստուածային անուա՛նցն է քննութիւն:** - 123. *Զի* որքան ի վերուստ ի վայր իջանէ՝ ի բազումս բաժանի. որպէս ի սեռէ ի տեսակս և յանհատս իջեալ բազմանայ: - 123. **Որո՞վ զանազանին և հաւասարին բացբարձականքն և ուրացականքն. *զի* մի և նոյն երևին: - 124. Նախ՝ *զի* նոյն ուրացական մասնիկն այն՝ այսինքն ո՛չն՝ ներգործէ՛ զուրացումն և զբառնալն: - 124. Երկրորդ՝ *զի* ընդդիմակ բառնալոյն՝ դրութիւնն է. և ընդդիմակ ուրացութեան՝ խոստովանութիւնն: - 124. Նախ՝ *զի* ուրացականն ըստ պակասութեան է. որ ասէ ո՛չէ աստուած քրիստոս. այսինքն պակա՛ս է և ո՛չէ աստուած. և ո՛չէ հայր. և ո՛չ որդի: - 124. Իսկ բացբարձականն ըստ գերազանցութեան է. *զի* գերազա՛նց բան է՝ և գերագունա՛կ միտ. և գերագոյն և առաւել հայր՝ և որդի. և ո՛չ ըստ մեր կարգիս որպէս մեր բանս է և միտք: - 124. Երկրորդ՝ ուրացականն ընդդէմ էութեան և փառացն աստուծոյ է. *զի* զէութիւն և զփառս աստուծոյ ուրանալ տայ:** - 124. Պատասխանեմ առաջնոյն, թէպէտ մի և նոյն ուրացական մասնիկն որ է ո՛չն՝ գործէ՛ զուրացումն և զբառնալն, այլ ուրացումն և բառնալն ո՛չ է նոյն. *զի* բազում պատահի որ գործին նոյն է որպէս ձեռն. այլ գործելն ո՛չ է նոյն. որպէս կտրելն և կարելն: - 124. *Զի*՝ մի արեգակն սկիզբն է **բ** լուսոյն. այսինքն դեղնին և սպիտակին: - 124. Եւ յատկութիւն արեգականն յայտնի է, *զի* սկիզբն է **բ** լուսոյն: - 124. Նախ՝ *զի* ի միոյ սկզբնէ են: - 125. Երկրորդ դարձեալ՝ **բ** լոյսքն զփիւռ և տարա՛ծք են. *զի* անմարմին են ծնունդ և բղխումն: - 125. Երրորդ՝ *զի* նոյն են բնութեամբ: - 125. Վեցերորդ՝ *զի* լուսաւորիչք են: - 125. Եւ արդ՝ *զի* հասարակ են էութեամբ՝ և յատուկ առանձնաւորութեամբ, յաղագս որոյ զանազանելի է զյատկութիւնս ըստ երկուց լուսոյն: - 125. Նախ՝ *զի* դեղին լոյսն ձևանայ ընդ երթս կամ ընդ լուսանցս մտեալ, իսկ սպիտակն ոչ: - 125. *Զի* ընդ ժամանակաւ եմուտ և զստուեր օրինացն կատարեաց: - 125. Այս է *զի* հոգին սուրբ որդւով պարգևի ամենայն արարածոց յերկինս և երկրի: - 125. Նախ՝ *զի* որպէս արեգակն ունի մշտնջենաւոր զլոյսն՝ և առնէ ի վերոյ երկրի տիւ և գիշեր: - 125. Երկրորդ՝ *զի* որպէս մի արեգակն կոչի տարրեղէն ամանն լուսովն և

իրովն: - 125. Հինգերորդ՝ *զի* յարնելից ընդ հարաւ խոնարհի յարևմուտս՝ և պատէ՛ հիւսիս, և դարձեալ ելանէ յարևելս: - 126. *Զի* որպէս ո՛չէ սկիզբն աստուածութեան նորա, և ո՛չ վախճան մարդկութեան նորա: - 126. *Զի* առաջինքն խորհրդով և օրինակաւ՝ և վերջինքս իրօք և ճշմարտութեամբ լուսաւորեալք ի նմանէ: - 126. Եօթնժերորդ՝ հաւասա՛ր է լուսով և ջերմութեամբ. *զի* ուր հասանի լոյսն անդ և ջերմութիւնն: - 127. Եւ տէր մեր հաւասար ողորմութեամբ և արդարութեամբ. *զի* որքան տեսանեն ողորմութեամբ՝ ծգտին առ շնորհն արդարութեան: - 127. Իսկ արժանապէսն՝ *զի* կարօղ աչքն լուսաւորին, և տկարքն խաւարին: - 127. *Զի* ոմանց տացի և յաւելցի. և յոմանց բարձցի և պակասեսցի ըստ չափու ունակութեան ընդունողաց: - 127. Իսկ զարմացումն լինի ի սիրոյ առ սիրելին. *զի* զմիտս զկեանս և զամենայն ինչ թողու սիրօղն՝ և սիրելւոյն համարի: - 127. Ո՞րպէս է նախանձն ի յաստուած. ըստ այնմ, «ես աստուած նախանձո՛տեմ». *զի* նախանձն ա՛խտ է առ մեզ: - 127. Նոյնպէս նախանձիլն. *զի* ո՛չէ և ասի: - 128. Դարձեալ՝ հոմանուն է նախանձն. *զի* նախա՛նձ է յաչաղելն և ատելն...: - 128. **Իսկ նախանձն աստուծոյ պարզապէս միայն ունի սիրել և զայլս և ո՛չ ատել. *զի* նախանձն աստուծոյ՝ սիրոյ առաւելութիւնն է. որպէս բոցն հրոյ**: - 128. Դարձեալ՝ նախանձո՛տ է և նախանձելի. այսինքն նախանձո՛տ է իբր զսիրեցօղ. և նախանձելի իբր զսիրելի. *զի* շարժէ՛ զմեզ ի սէր իւր: - 128. Դարձեալ՝ ինքնանախա՛նձ է. *զի* ո՛չ յայլմէ շարժի ի սէր որպէս մեք. այլ յինքենէ՛ շարժի ի սիրել և ի սիրիլ: - 128. Նախ՝ *զի* պատկե՛ր է նմա. և ապա *զի* փառաբանիչ աստուծոյ: - 128. Երկրորդ՝ *զի* էութիւնն աստուծոյ սէ՛ր է. և շարժի՛ սիրել զմեզ. և շարժէ՛ զմեզ սիրել զինքն: - 128. Երրորդ՝ *զի* ինքն ինքեա՛մբ է յառաջածու, վասն որոյ կոչի սիրօղ: - 128. Եւ կոչի սէր, *զի* շարժէ՛ զմեզ. և յառաջածու զօրութիւն է. և երևեցուցիչ. և միաւորիչ. *զի* այսոքիկ սիրոյ ներգործութիւնք են. վասն այն կոչի սէր: - 128. *Զի* ի բարւոյն եմք յառաջ եկեալ. և ի բարին հաստատեալ. և ի բարին կատարիմք: - 128. Ի յաստուածութիւնն՝ սոքա առաջին և վերջին ո՛չ ասին. *զի* համանգամայն զօրութիւնք են ի յաստուածութիւնն: - 128. Սակայն ըստ մեր իմացմանս հասարակ է բարին քան զսէրն. *զի* ասեմք՝ սէրն բարի է. ազնիւն բարի է. և այլն. որպէս ասեմք՝ մարդն կենդանի է. ձին կենդանի է. և այլն: - 128-129. Այլ ի ստեղծումն էիցս՝ սէրն առաջին է քան զբարին. *զի* ի սիրո՛յ շարժեցաւ յառաջ բարերարել և խնամել: - 129. Երկայնութիւն՝ որ ո՛չէ լայն և ընդարձակ. այլ միայն երկայն. *զի* երկարագծի զօրութեամբ ի բոլորս: - 129. Իսկ խորութիւն՝ *զի* ամենայն էից անպարունակելի է թաքնութիւն և անգիտութիւն: - 129. **Նախ ա՛յս է միտքն՝ որ այբն առաջին է և քէն վերջին. այսինքն ես եմ առաջին աստուածութեամբս. և ես եմ վերջին մարդկութեամբս. *զի* մարդն վերջին է արարածոց**: - 129. Երկրորդ՝ ես եմ սկիզբն և կատարած ամենայնի. *զի* ի բանէն աստուծոյ եղեն ամենեքեան և ի նոյն բանն վախճանին: - 129. Հինգերորդ՝ անսկիզբն աստուածութեամբն. և անվախճան մարդկութեամբն. *զի* որպէս ո՛չ է սկիզբն աստուածութեանն, և ո՛չ վախճան մարդկութեանն: - 129. Եօթներորդ՝ սկիզբն և վախճան գիտութեամբն ասի. *զի* զսկիզբն էից և զկատարածն ի ներքոյ իւր ամենահաս գիտութեանն բովանդակեալ ունի: - 129-130. Նախ՝ աստուածաբանն գրիգոր՝ զոտքն մարմնով տընօրէնութեանն ասէ նշանակ. *զի* մարմնով եկեալ զփրկութիւն մեր արար. և մարմնով համբարձաւ առ հայր: - 130. Երկրորդ՝ *զի* ոտք վերջին է մասն. և ի վերջին ժամանակս երևեցաւ մարմնով քրիստոս: - 130. Հինգերորդ՝ ոտքն են հաւատացեալք և առաքեալք նորին. և գլուխ է քրիստոս. *զի* անդամք և մարմին եմք նմա ըստ առաքելոյ: - 130. Իմանալի է իմացօղն. իսկ իմացական իմացեալն. *զի* իմացականն սնունդ և յառաջ եղեալ է իմանալւոյն: - 130. Ծանիր զայս, *զի* աստուած է միայն իմացական և ո՛չ իմանալի. և հրեշտակք իմացական և իմանալի. *զի* իմացականք են վերինքն. և իմանալի ներքինքն: - 130. Իսկ՝ հոգի մարդոյ միայն իմանալի և ո՛չ իմացական. *զի* իմանան զվերինսն՝ իմանալի՛ են: - 130. Երկրորդ՝ է՛ գործ արդարութեան. *զի* ըստ արժանեաց հատուսցի մեծաց և փոքունց. և առաջնոց և երկրորդաց: - 130. Երրորդ՝ է՛ գործ նախախնամութեան. *զի* ըստ ընտանի կարողութեան իւրեանց՝ համեմատապէս զպարգևս ընկալցին. զի մի վնասեսցին փոքունքն մեծամեծօք. և թերի մնացին մեծամեծքն սակաւուք: - 130. Ա՛յլ է բանն՝ և ա՛յլ է ձայնն. *զի* բանն անմարմին ծնունդն է մտաց. և ձայնն է՛ շարժումն օդոյ ի ձայնական գործեաց ի յօդս բախեալ. իսկ ի սրտի միաւորին նոքա՝ այսինքն բանն և ձայնն. և լեզուաւ յօ՛դս բախեալ՝ հասանէ մինչև ի լսելիս, և անդ ձայնն արտաքոյ մնացեալ, և բանն անմարմին ի միտս լողացն նստեալ: - 131. Երկրորդ՝ *զի* ձայնին ընդունարան է լսելիքն մերձ գոլով օդոյն: - 131. Նախ՝ *զի* նիւթեղէն միտք՝ միջնորդութեամբ նիւթո՛յ հասանէ յաննիւթն. որպէս տեսեալ զգիր՝ իմանամք զզօրութիւն նորա. և տեսեալ զորակ և զքանակ՝ իմանամք զգոյացութիւն իրին: - 131. Երկրորդ՝ *զի* ծածկեցաւ ի յանարժանիցն մտօք և գործովք...: - 132. Երրորդ՝ *զի* մեզ յայտնեսցի ծածուկ խորհրդով...: - 131. Չորրորդ՝ *զի* թէ պատւական նիւթով երևէին որպէս արեգակն՝ հուր՝ ոսկի՝ և ակն. գիտէաք թէ զնոյն բնութիւն ունին, և ո՛չ այլ ինչ գերիվերոյ: - 132. Հինգերորդ՝ *զի* տեսեալ զանարգ կերպարանն՝ խնդրեմք զճշմարիտ իմացումն: - 132.

Վեցերորդ՝ *զի* թէպէտ անա՛րգ են՝ ունին զբարի գոլն ստեղծմամբ և նախախնամութեամբ: - 132. Ութերորդ՝ *զի* խորանն առաջին և երկրորդ և երրորդ՝ վարագո՛յր էր. և ծածկէին զմիմեանս և յայտնէին. այսպէս առաջին խորանն է աստուածայինքն. և երկրորդն հրեշտակացն. և երրորդն մերս՝ վարագուրիւք ծածկեալ՝ որ յայտնեն զմիմեանս: - 132. Իններորդ՝ *զի* նշանակեալքն՝ վայրիք գազանք՝ հրեղէնք՝ և թևաւորք երևէին. ցուցանելով թէ արտաքոյ և հեռի՛ են յերևելեացս բնութեանց. և անըմնելք և վայրենիք: - 132. **Տասներորդ՝ *զի* ի սոցանէ՛ իմանամք զաննման նմանն**: - 132. Ա՛յսպէս, *զի* սոքա ունին սրտմտութիւն և ցանկութիւն: - 132. Եւ նոքա ըստ առաւելութեան. *զի* ունին զիմացականն բան և զգայութիւն: - 132. *Զի* երկնային է արծուին. և մարդն յերկրէ. և կենդանիքն ի ծովու: - 132. Երրորդ՝ *զի* չորեքկին կենդանիքն թագաւորականքն են: - 132. Առիւծն՝ *զի* թագաւոր է. և եզն՝ *զի* քահանայ է և պատարագ: - 132. Մարդն՝ *զի* այրացեալ աստուած. և արծուին՝ *զի* հոգին ի վերուստ պարգևեալ: - 132. և Նախ՝ *զի* նոցայն՝ էութիւն ո՛չ է. այլ առ աչօք ուրուական ցուցմունք. որպէս ի միտս ցնորք: - 133. Երրորդ՝ *զի* անդ բազմաց շրտնու տեսութիւնն. և աստ միայն զօրանայ տեսողական մասն միոյն. որպէս աշակերտին եղիսէի: - 133. Տասներորդ՝ դարձեալ զանազանի, *զի* երևմունքն միայն փոխեն զհասարակ զգայութիւնն: - 133. *Զի* աստուած առնէ զբորբոքումն ախորժակին. որպէս հուր որ վառէ՛ զփայտ: - 133-134. Երկրորդ՝ *զի* ժերորդ է մարդս կարգեալ ի թիւ նոցա ըստ հարիւրերորդ մոլորեալ ոչխարին, և կորուսեալ ժերորդ դրամին: - 134. Դարձեալ, *զի* ժերորդն աստուածպետութիւնն. և կատարումն ի վերայ ամենեցուն: - 134. Երկրորդ՝ *զի* թիւ է կատարեալ. առաջին միջին և վերջին: - 134. Երրորդ՝ *զի* են էութիւն զօրութիւն և ներգործութիւն: - 134. Համաձայնին միմեանց սուրբ վարդապետք. *զի* դիոնէսիոս ինն դասս ասէ հրեշտակաց. այլ առաջին դասքն անընդմիջաբա՛ր են յաստուածային իմացումն, համապատիւք և համափառք: - 134. Ասեմք եթէ՝ նոքա երեքեան դասքն՝ այսինքն աթոռք՝ քերօբէք՝ և սերօբէք՝ միակարգ միապատիւ և գերազանց էութիւնք են. *զի* անընդմիջաբար յաստուծոյ ամենայն լուսափայլութիւնք իմաստք և շնորհք ի նոսա հեղանին համակարգապէս. և ապա նոքօք յայլ ամենայն գոյս երկնաւոր և երկրաւոր: - 135. Նախ՝ *զի* զաթոռն մերձ նստողին տեսին եզէկիէլ և եսայի, և շուրջ զքերօբէքն և զսերօբէքն: - 135. **Երկրորդ՝ *զի* աթոռքն վերաբերին ի դէմս հօր...: - 135. Եւ քերօբէն որ է՛ բազում գիտութիւն՝ ի դէմս որդւոյ. *զի* նա՛ է իմաստութիւն և գիտութիւն հօր ըստ առաքելոյն: - 135. Եւ սերօբէն որ է՛ ջեռուցիչ՝ ի դէմս հոգւոյն սրբոյ. *զի* նա՛ է հուր սիրոյ զոր էարկ տէր մեր յերկիր: - 135. Երրորդ՝ *զի* սերօբէն մաքրական լսի և հրաբերձ. ըստ որում մաքրեաց զմարգարէն. և քերօբէն իմաստութեամբ լուսաւորիչ. և աթոռքն ուղղութեամբն կատարիչ**: - 135. **Նախ՝ *զի* սերօբէն խոկայ զբարութիւնն աստուծոյ. և քերօբէն զճշմարտութիւնն. և աթոռք զուղղութիւնն:** - 135. **Երկրորդ՝ *զի* սերօբէն բորբոքէ ի սէրն որ է անմիջոց կապ. և քերօբէն ի ճանաչումն ճշմարտութեան. և աթոռքն ի յուղղութիւնն. և նոքա են վերակացուք դատաստանի իրաւանց:** - 135. Որև յայլուրեք ի քերօբէս ասի նստել. *զի* ամենեքեան աստուածակիրք են և հանգիստ կամացն աստուծոյ: - 135. Նախ՝ *զի* տէրութիւնն ակնարկէ՛ առ հայր. և զօրութիւնն առ որդին. և իշխանութիւնն առ իշխանակից սուրբ հոգին: - 135. **Նախ՝ *զի* պետութիւնք պատշաճին առ հայր. և հրեշտակապետքն առ որդի իբր յերկուց միացեալ. և հրեշտակքն ի դէմս հոգւոյն իբր նախ եկաւորեալք յամենայն ուրեք, և ապա յորդի և ի հայր բնակեալ**: - 136. Նախ՝ *զի* հաւասա՛րք են բնութեամբ. անմարմինք՝ հրեղէնք՝ իմացական՝ և այլն: - 136. Երրորդ՝ *զի* վերինքն զներքնոցն ունին բոլորապէս զամենայն. և ներքինքն զվերնոցն մասնաբար ըստ չափու իւրեանց. և քահանայապետն ունի զաստիճան ներքնոցն բոլորապէս. և ներքինք զվերին քահանայապետիցն մասնապէս: - 136. Ապա յա՛յտ է *զի* ա՛յլ է կարգ շնորհականին, և այլ է կարգ բնականին. *զի* բնականք ներքինք զվերնոցն բոլորապէս ունին և կոչին. այլ ո՛չ անդրադարձեալ. որպէս անհատն զտեսակն և զսեռն բոլորապէս ունի և կոչի. *զի* պետրոս մարդ է և կենդանի և կոչի. այլ կենդանին մարդ՝ կամ մարդն պետրոս ո՛չ է և ո՛չ ասի: - 136. Ա՛յս է պատճառն, *զի* որ առաջին է և վերին՝ ունի զերկրորդն և զներքինն: - 136. Նախ՝ *զի* ընդհանուր դասք և իւրաքանչիւր անհատք ունին էութիւն՝ զօրութիւն՝ և ներգործութիւն. այսինքն ըստ որում էացեալքեն, և կարողութիւն ունին, և ներգործեն: - 137. Երկրորդ՝ *զի* առանձնաւորութիւն է զօրութեանց, այսինքն արիութիւն յաստուածայինսն և անշարժ գոլն և զօրացուցանելն. և զայս առ հասարակ ունին. վասն որոյ առ հասարակ զօրութիւնք կոչին: - 137. Երրորդ պատճառ. *զի* զօրութիւնք միջին են դասակարգեալ բոլորից. ի նոցունց դասուց և երիցն: - 137. Երրորդ՝ ամենեքեան զօրութիւնք կոչին. *զի* ունին զօրութիւն էութիւն և ներգործութիւն: - 137. Չորրորդ՝ *զի* ամենեքեան խնամարկուք են մարմնեղինաց: - 137. Վեցերորդ՝ *զի* հնազանդեալք են ի սպաս կամացն աստուծոյ: - 137. Եօթներորդ՝ *զի* երանեալք են ի սէրն և ի տեսութիւնն աստուծոյ: - 137. **Ութերորդ՝ *զի* ազատ և անձնիշխան կամօք ընտրեն զբարին և խոտեն զչարն. և դիւրասերտեալք ի բարին, և դժուարաշարժք ի չարն**: - 137. Իններորդ՝ *զի* ամենեքեան հրեղէն բնութեամբ

են ի շնորհս և ի փառս անփոփոխելիք: - 137. Տասներորդ՝ *զի* մշտաշարժք են երեքկին. այսինքն բոլոր՝ ուղիղ՝ և կողմնաւոր. որպէս ցուցցի յառաջիկայսդ: - 137. Երկրորդ՝ փառքն և պատիւն. *զի* ոմանք են ի գերագոյն փառսն քան զոմանս: - 137. Երրորդ՝ տեսութեամբն և իմացմամբն աստուծոյ. *զի* ոմանց առաւել է և ոմանց նըւազ: - 137. Չորրորդ՝ յատուկ է նոցա կարգն. *զի* ոմանք բարձրագոյնք են քան զոմանս: - 138. Հինգերորդ՝ *զի* ոմանք իշխան են և ոմանք իշխին: - 138. Եօթներորդ՝ ուսմամբ. *զի* ուսուցանեն և ուսանին: - 138. Ութերորդ՝ խնամարկութեամբ. *զի* ոմանք ազգի և թագաւորութեան, և ոմանք անհատի և առանձնականի լինին պահապան: - 138. Այսպէս, Նախ՝ *զի* մաքրել և լուսաւորել և կատարելագործել հասարակ է ի սոսա: - 138. Երկրորդ՝ *զի* նախ մաքրելն է, և ապա՛ լուսաւորելն, և ապա՛ կատարելագործելն. և այս կարգ հասարա՛կ է ի նոսա: - 138. Երրորդ՝ *զի* անբաժանելի է յունօղսն. որպէս յաստուած՝ և ի հրեշտակս, այսպէս և ի մարդն արժանացեալ. *զի* ունակութիւն է յարամնայ և կնիք անքակտելի: - 138. **Նախ՝ *զի* յաստուած ինքնակատար և նախակատա՛ր է քահանայապետութիւնն:** - 138. Երկրորդ՝ *զի* աստուած միշտ տայ և ո՛չ առնու: - 138. Իսկ հրեշտակն առնու՝ և տայ. *զի* առնու յառաջնոցն՝ և տայ ի վերջինսն: - 138. Երրորդ՝ *զի* աստուած անսկզբնապէս և բնութեամբ ունի: - 138. Նախ՝ *զի* առաջին դասքն անընդմիջաբար առնուն յաստուծոյ. իսկ միջինքն և վերջինքն միջնորդութեամբ: - 138. Երկրորդ՝ *զի* առաջինքն առանց տարակուսութեան առնուն զգիտութիւն. և այլքն նախ տարակուսին և ապա առնուն. *զի* այն որ առաջին դասն նախ էառ՝ տարակո՛յս է նոցա՝ մինչև ինքեանք ևս առցեն: - 138. Երրորդ՝ *զի* առաջինքն առաւել լուսաւորին գիտութեամբ, և այլքն ըստ չափու: - 138. Իսկ հրեշտակաց և մարդկան, Նախ՝ *զի* մարդիկ միջնորդութեամբ հրեշտակաց առնուն, և ո՛չ անդրադարձեալ. թէ և մարդացեալ բանիւն: - 138. Դարձեալ՝ առ հրեշտակս մի և նոյն իմացումն աստուածային՝ է՛ սրբութիւն՝ լուսաւորութիւն՝ և կատարումն նոցա. *զի* աստուածային գիտութիւնն սրբէ յառաջին տգիտութենէն և լուսաւորէ՛ զնոսա, և կատարին նոյն հանճարովն: - 139. Նախ՝ *զի* աստուած մերձաւո՛ր է նոցա: - 139. Երկրորդ՝ *զի* կամքն աստուծոյ հանգուցեալ է ի նոսա և ուղղէ՛: - 139. Երրորդ՝ *զի* ճշմարտութեամբ են պարփակեալ: - 139. Չորրորդ՝ *զի* զբարին սիրեցին: - 139. Հինգերորդ՝ *զի* անխոտո՛ր են տեսութեամբն ի յաստուած: - 139. Վեցերորդ՝ *զի* անփոփո՛խ են էութեամբ: - 139. Եօթներորդ՝ *զի* երանեալքեն կենօք: - 139. Ութերորդ՝ *զի* ի լո՛յս են բնակեալ: - 139. Իններորդ՝ *զի* թեթևացեալ են ի բարձունս: - 139. Տասներորդ՝ *զի* չարն իւրովի ատեաց զնոսա և հեռացաւ, և իբրև զմրուր յերկիրս զետեղեցաւ: - 139. Վասն առաջնոյն գիտելի՛ է, *զի* ամենայն շնորհ բղխո՛ւմն է և ճառագայթ, յանեղական լուսոյն իջեալ առ էակս ամենայն իմանալի և զգալի. և զարդարէ՛ զսոսա ըստ նմանութեան այնմ պարզևեալ շնորհի. եթէ ըստ բնութեան՝ և եթէ անձնական. ի հրեշտակս և ի մարդիկս: - 140. Վասն երրորդին անչա՞փ է թէ չափաւոր՝ գիտելի՛ է, *զի* անչա՛փ է շնորհն ըստ իւրում ինքնութեան. այլ չափաւորի՛ ըստ տըւողին կամաց և ըստ ընդունողին կարեաց. որպէս բան մարդոյ ի լսելիս: - 140. Նախ՝ *զի* հոգին բանական է. և հրեշտակն իմացական: - 140. Նախ՝ *զի* հրեշտակն միեղէն և բոլոր իմանայ. իսկ հոգին բան բան և մասնաւոր. վասն որոյ բանական կոչի: - 141. *Զի* գիտեմք զդոսա ինն գոլ դասս ըստ սրբոյն դիոնիսեայ. և երիս երրեակս որոշեալ ի դէմս Երրորդութեանն: - 141. *Զի* թիւ մեր նիւթեղէն և տկա՛ր և չափաւո՛ր է. վասն որոյ զանբաւութիւն նոցա ո՛չ կարէ չափել. - 141. Նախ՝ *զի* ամենեցուն սկիզբն է և պատճառ, գիտէ զսկսեալսն ի նմանէ: - 141. Երկրորդ՝ *զի* զամենեսեան միահամուռ ունի և պահէ՛. և այսպէս գիտէ զորս ունի առ ինքն և պահէ՛: - 141. Երրորդ՝ *զի* ամենեցուն կատարումն է և բովանդակութիւն. ապա այսպէս գիտէ զամենեսեան. ըստ որում սկիզբն է և կատարումն, յամենայնսն թափանցեալ է և ունի: - 141-142. Իսկ ուղիղ՝ *զի* իջանեն առ երկրորդսն նախախնամապէս ո՛չ ի նոյնէ ի նոյն, այլ ի միոյ ի միւսն: - 142. Նախ՝ *զի* ինքն ըստ ինքեան իմանայ և տեսանէ: - 142. Եւ կարօտի սա **բ** իրաց. այսինքն *զի* զգայութիւնն առո՛ղջ իցէ, և զգալի առաջի եդեալ իրն յստա՛կ. ապա թափանցէ՛ յինքն ի սոցանէ՛ պա՛րզ տեսութիւն. ապա թէ ո՛չ՝ ո՛չ կարէ միտքն յստակապէս տեսանել սոքօք: - 143. *Զի* ունի զգայարանք. այսինքն տեսանելի՛ք՝ լսելիք՝ և այլն: - 143. Իսկ հրեշտակք *զի* ո՛չ ունին զգայարանք՝ ո՛չ կարօտին գրոց և բանից: - 143. Ապա յա՛յտ է՝ *զի* գիրն ներգործակա՛ն է իմացութեանցն որ ըստ ինքեանն զոր ի վերոյ ասացաք: - 143. Ի յինքն՝ *զի* իւրաքանչիւր ոք սիրէ զինքն և կամի զգոլն իւր: - 143. Այլ և մարդ զկենդանիս և զանկենդանս. *զի* համասեռ գոյեղէնք են. և այս սիրովս շաղկապին առ իրեարս: - 143. Նախ՝ *զի* գութն բնական է, և սէրն ստացական: - 144. Եւ *զի*՝ գութն յատուկ տեսանի յանբան կենդանիսն, և սէրն յատուկ է առ աստուած: - 144. Իսկ մարդս *զի* յերկուց է գոյացեալ՝ ունի զգութ բնական՝ և զսէրն աստուածական: - 144. Դարձեալ՝ դիք ընդ աստուծոյ. *զի* դիտաւորութիւն ո՛չ կարէ թագչիլ յաստուծոյ: - 144-145. Այլ և հրեշտակն խօսի ընդ աստուծոյ. *զի* զբաղձանս իւր ընծայէ՛ նմա: - 145. Եւ ա՛յսպէս խօսին միայն վերինքն առ ստորինս. *զի* հաղորդեսցեն զնոսա աստուածային յայտնութեանցն: - 145. Դարձեալ ունին հրեշտակք առաւօտեան և երեկոյին ճանաչումն.

այսինքն *զի* տեսանելով. զբանն աստուած՝ կոչի առաւօտու ճանաչումն: - 145. *Զի* հոգին խօսի ընդ աստուծոյ բաղձանօքն որ մերկապարանո՛ցն է առաջի նորա: - 145. Դարձեալ՝ հոգին խօսի ընդ դիւին, *զի* զբաղձանք սրտին տպաւորէ ի զգայութիւնսն: - 145. Զամենայն հրեշտակս բարի արար աստուած, այլ ո՛չ ծայրագոյն բարիս. այլ միջակս. որ է ի մէջ անփոփոխ և փոփոխական բարւոյն. այնպէս՝ *զի* թէ դառնային և սիրէին զայն՝ որ ի վեր քան զինքեանս, ելանէին յորպիսութիւն շնորհաց և փառաց. որպէս այժմ են հրեշտակք բարիք: - 146. Յոգնորն այն է՝ *զի* անկաւ անձնիշխան կամօք ի բարւոյն ի չարն, ի լուսոյն ի խաւարն, ի գիտութենէն յանգիտութիւն, յանմեղութենէն ի մեղս, յերանութենէն ի թշուառութիւն, ի սիրոյն յատելութիւն: - 146. *Զի* յետ անկմանն եղև խստացեալ և անզեղջ ի չարն. կորացեալ ի ճշմարտութենէն. անկեալ ի բարւոյն. տկարացեալ ի զօրութենէն. արտաքսեալ յաստուածային խոկմանէն: - 146. Նաև անբարիշտ կամք նորա դարձել է յատելութիւն և ի նախանձ մարդոյն. *զի* ամենայն ջանիւ նկրտի ի կործանումն նորա բազմադիմի փորձութեամբ: - 146. Եւ այնչափ կուրացեալ է՝ մինչ զի պատերազմի ընդ դէմ աստուծոյ. թէպէտ գիտէ զայն լինիլ ինքեան ի չար, *զի* զոր ինչ չար գործէ անձնիշխան կամօքն, մեղանչէ մահու չափ: - 146. Նախ՝ *զի* հակառա՛կ է աստուծոյ, և մարդն պատկեր է աստուծոյ. յորժամ տկարանայ ի նախատիպն՝ ընդ պատկերն հակառակի: - 146. Երկրորդ՝ *զի* կամի այնու զփառս և զպատիւ աստուծոյ նուազել: - 146. Երրորդ՝ *զի* ի սիրոյն աստուծոյ զրկեսցէ զմեզ. *զի* կարասցէ յաղթել: - 146. Չորրորդ՝ *զի* ընդ ինքեան ի տանջանս քարշեսցէ: - 146. *Զի* ընդ իւր անկումն ի պատուոյ այնչափ չէ՛ տրտում, որքան ընդ մարդոյն փառաւորիլն: - 146. Ա՛րդ՝ բնութեան նոցա պատշաճի բարձրագոյն տեղիք որ է երկինքն յորում ստեղծան. *զի* թէ կացեալ էին կատարելոց էին անդ: - 146. *Զի* ի կատարածի աշխարհի յորժամ դադարի գործ դիւացն՝ ամենեքեան միահաղոյն փակեսցին ի դժոխս: - 147. *Զի* զոր ինչ բնութեամբ ունէին դեք՝ եթող ի նոսա աստուած յետ յանցմանն. և զոր ինչ երանութեամբ ստանալոց էին՝ զրկեցան: - 147. Անմարմին՝ *զի* յատկասցի. և լոյս՝ *զի* պատրեսցէ. և անմահ՝ *զի* տանջեսցի միշտ: - 147. *Զի* ինքնագիտ չարութեամբ նախ ինքն չարացաւ որ ասի գտակ. և ապա զայլս չարացոյց որ ասի մայր. որպէս սկիզբն և սերմանօղ չարեաց ի յայլս: - 148. Եւ կոչի արուսեակ դարձեալ, *զի* քան զայլս՝ իւր լուսոյ գեղեցկութիւնն առաւել կուրացոյց զինքն: - 148. Իսկ «առաւօտի», *զի* ի սկիզբն ստեղծման աշխարհի ընդ բաժանիլ ի մէջ լուսոյն և խաւարին՝ յայնժամ միայն ծագեցին յառաջին օրն յանկարծակի և անկան յերկնից. թէպէտ ոմանք յերկրորդ օրն ասեն: - 148. Եւ ապա *զի* ցուցցէ թէ՝ չար խորհրդոցն վրէժ խնդրութիւն կայ և պատիժ: - 148. Եւ դարձեալ, անմ զերկինս նշանակէ. *զի* ոմանք օդեղէն ասեն զերկինս: - 148. Եւ դարձեալ, *զի* ամպով և հողմով ասի շարժիլ աստուծոյ. և այսու լինիլ նման այսինքն ի վերայ ամպոց և հողմոց և հրեշտակաց շրջելով: - 148-149. Յաճոյ թուեցաւ նոցա բարձրութիւն նորա. խորհելով՝ *զի* թէ նա աստուծոյ յաղթեալ էր, նոքա ևս այլոցն իշխէին կարողութեամբ: - 149. Նախ՝ *զի* գոյին այնպիսի հրեշտակք որք մնացին ի բարին: - 149. Երկրորդ՝ *զի* պա՛րտ էր տեսանել այլոցն զմեղս նոցա և զպատիժ և մնալ ի բարին: - 149. Դարձեալ՝ և ո՛չ զնա միայն փրկէր *զի* մեռանիլ ո՛չ կարէր: - 149. *Զի* աստուած փոխանակ ապաշխարութեան զմահն կամեցաւ. և հրեշտակք անմահք են. վասն որոյ առանց փրկութեան մնացին: - 149. Վասն արդարութեան. *զի* արդարապէս վարձս ընդունիցին: - 149. *Զի* թէ այնպիսիք էին որ ո՛չ կարէին մեղանչել՝ իբր կապեալք լինէին և բռնադատեալք, և վարձս ո՛չ առնուին: - 149. Այլ ետ նոցա անձնիշխան կամս՝ *զի* կամովին ընտրեսցեն զբարին և արդարապէս զհատուցումն ընկալցին զի մի՛ երբեք մեղանչել կարիցեն: - 149. Վասն զարդու գործոց իւրոց. որպէս նըկարիչ զթուխ գոյնն ի ներքոյ դնէ՝ *զի* սպիտակն և այլ պատուականքն երևեսցին: - 149. *Զի* ոմանք ասեն թէ ի միջին դասուցն անկան գ մասն, և մինն մնացեալ յիշխանութեանցն խառնեցաւ: - 150. Եւ յօհաննէս զսա օդո՛յ դասէ. վասն այն նոյն անուամբն՝ պօղոս իշխան օդոյս կոչէ. կամ *զի* յօդս են բնակեալ և իշխեն մարդկան: - 150. Ո՛չ են յաւերժահասունք որպէս ոմանք կարծեն թէ յերկուց տարերց այսինքն ի հրոյ և յօդոյ են բանական կենդանիք և ունին ծնունդ և մահ. սուտ է այսպիսի կարծիքս և ընդունայն և հակառակ սուրբ գրոց. *զի* բանական կենդանի և մահկանացու՝ մարդս միա՛յն է որոյ յարութիւն և դատաստան գոյ: - 150. Նոյնպէս և յաւերժահասունք՝ *զի* միշտ պատրեն զմարդիկ ուրախութեամբ: - 150. Եւ որք ի ջուրս և ի ծնունդս կանանց՝ ա՛լք կոչեցան. *զի* գէջ ախտիւն զհոգիս կորուսանեն. և ի ծնունդս՝ զմարմինս և զհոգին: - 150. Նախ՝ *զի* ասեն վարդապետք թէ ո՛չ ումեք խրատու մեղանչեաց, և ո՛չ ումեք օգնութեամբ նորոգեսցի: - 150. Երկրորդ՝ *զի* որպէս ծառայ առ տէրն՝ ընդդէմ աստուածակերպ իմացմանն մեղանչեաց: - 150. Չորրորդ՝ *զի* ի դևն շրջեալ է տրտնջականն ըստ յառաջանալոյ ի բարին: - 151. Յինգերորդ՝ *զի* հոգևոր բնութիւնն միանգամ միայն է շրջելի. վասն զի բոլորովին շրջէ զինքն՝ զոր ո՛չ առնէ մարդն. *զի* մարմինն միշտ մարտնչի ընդ հոգին. որպէս յառաջիկայդ ասի լբ գլուխն: - 151. Նախ՝ *զի* ուրախ լինի ի վերայ սպանելոցն յինքենէ: - 151. *Զի* պահպանութիւն օրինացն՝ մարդոյս է՛ զէն պատերազմի: - 151. *Զի* գ գլխոյն կրկին է եղջիւր. որ է

հպարտութիւն՝ նախանձ՝ և բարկութիւն. *զի* սոքօք յաջ և յահեակ պատերազմի. և առ ընտիրս և առ խոտանս գտանին բազում ուրեք երեքին ախտքս այսորիկ: 151-152. *Զի* զորս քրտամբք և աշխատութեամբ յաղթէ՝ զնոյն պսակն ի գլուխն իւր դնէ: - 152. Իսկ «երրորդ մասն», ասէ սուրբն մեթոդէոս եթէ՝ զապստամբ հրեշտակս ասէ որք զթիւ երկնաւոր դասուցն սխալեցին. *զի* մինչ ո՛չ էին կործանեալ՝ դ կարգ էին իւրաքանչիւր դասուցն. որպէս յա՛յտ է ի չորեքկերպեան կենդանեացն: - 152. Իսկ «տուտն», Նախ՝ նշանակէ զվերջին հետեւեալսն ընդ նմա. *զի* նա առաջին ինքնագիտ էր ի չարն. և այլքն հետևեցան նմա: - 152. Այսինքն *զի* ոմանք փախչին յանապատ և թաքչին: - 152. Եւ այս վասն այնորիկ՝ *զի* չարախօսէ՛ր զմարդիկ եթէ ինքնայօժար կամօք և բնութեամբ մեղան և ո՛չ ի պատրանաց իմոց...: - 153. *Զի* յետ քրիստոսի դադարեաց սատանայ զհոգիսն ի դժոխս տանելոյ որպէս ասէ սուրբն եպիփան: - 153. Եւ աստ ասէ իրինոս՝ *զի* թէ յաւիտենական է հուրն, զիա՞րդ վախճան ածեն տանջանաց յաւիտենից ունայնախոհքն. թերևս կարծելով թէ ի հուրն մաքրեսցի. զի մի՛ լիցի աշակերտացն ճշմարտութեան խորհիլ և ասել: - 153. Վասն դրախտին *զի* երկին կոչի և իմանալի տունկ: - 155. Նախ՝ *զի* գործ բնութեան է՛ բնական. իսկ գործ կամացն է պատահական: - 156. Տասներորդ՝ գործ բութեան ո՛չ ինչ ունի մեղք. *զի* ըստ բնութեան գործելով ոչ ոք մեղանչէ ասէ փիլիսոփայն. իսկ կամացն գործ՝ մեղանչական է. վասն որոյ կամաւորին գով և պարսաւ հետևի: - 156. Գիտելի է, *զի* հնգետասան եղանակաւ են ասացեալ: - 156. Նախ՝ *զի* գործ մարդոյ շօշափմամբ է. իսկ աստուծոյն առանց շօշափման: - 156. Երկրորդ՝ *զի* մարդն կարօ՛տ է նիւթոյ. իսկ աստուած անկարօ՛տ է նիւթոյ: - 156. Երրորդ՝ *զի* կայ ի մարդս որ ի հարկէ՛ առնէ. իսկ աստուած առանց ամենայն հարկի է: - 156. Վեցերորդ՝ մարդս կարօ՛տ է ուսմանց և իմաստից. իսկ աստուած անկարօ՛տ է ուսման և իմաստութեան. *զի* ինքն է աղբիւր գիտութեան և իմաստութեան: - 156. Հնգետասաներորդ՝ *զի* մարդ յետ ստեղծանելոյն ո՛չ է ընդ ստեղծուածս իւր. իսկ աստուած յետ ստեղծանելոյն՝ միշտ է՛ ընդ ստեղծուածս իւր նախախնամութեամբ....: - 157. Յասարակութիւն է, Նախ՝ *զի* ի միոյ բարերար կամաց յառաջ եկին գործ արարչութեան...: - 157. Այսպէս և գործ նախախնամութեան. *զի* կամի՛ *զի* ամենայն մարդիկ կեցցեն և ի գիտութիւն ճշմարտութեան եկեսցեն: - 157. Երկրորդ՝ *զի* ուր հասանէ գործ արարչութեան, անդ գոյ և նախախնամութեան. և անդրադարձեալ նս՝ *զի* ուր գործ նախախնամութեան է, անդ և գործ արարչութեան: - 157. Երկրորդ՝ *զի* առաջին է ստեղծանելն՝ և ապա՛ նախախնամելն. այս ի յեղեալ իրն: - 157. Իսկ ի նոյն ինքն՝ առաջին է նախախնամութիւնն առ աստուած, և ապա՛ ստեղծումն. *զի* վասն նախախնամական բարութեանն կամեցաւ ստեղծանել զեղեալքս. որպէս ասէ սուրբն դիոնէսիոս ի դ գլուխն որ յաղագս երկնայնոցն քահանայապետութեանց: - 157-158. Երրորդ՝ *զի* առնելն ի սկիզբն նայի ստեղծեալ իրին *զի* լինիցի. և նախախնամելն ի կատարածն զի մի՛ կորիցէ: - 158. Չորրորդ՝ *զի* գործ արարչութեանն մի՛ անգամ է և ո՛չ ևս. ...: - 158. Հինգերորդ՝ *զի* գործ արարչութեան է մի միայն առնելն. իսկ գործ խնամելոյն է՛ առնել և թոյլ տալ երբեմն երբեմն ըստ պիտոյից բարեգործութեան: - 158. *Զի* առնելն է հաճոյական գործ առանց կասկածանաց. որպէս բարի առնել բարեաց, որ է՛ արդարութեանն աստուծոյ. և չար առնել չարեաց, որև այս է՛ խրատ ուղղութեան. այլ բարի առնել չարեաց, այս ողորմութեան է և գրութեան. այսորիկ առնելոյն են տեսակք: - 158. Նախ՝ *զի* զծածուկ առաքինութիւն արդարոյն յայտնի արասցէ այլոց ամենեցունց. որպէս զյոբայն և զաբրահամոյն...: - 158. Երկրորդ՝ *զի* ի ձեռն անտեղի գործոց՝ փրկութիւն լիցի այլոց. որպէս ի ձեռն խաչին քրիստոսի՝ փրկութիւն եղև աշխարհի: - 158. Չորրորդ՝ թոյլ տայ փորձութեան արդարոց ի յուղղութիւն այլոց. որպէս ղազարոյն և մեծատանն. *զի* տեսանելով զղազարոս՝ և լսելով վասն մեծատանն՝ զարհուրիմք և գամք յուղղութիւն: - 158. Վեցերորդ՝ թողեալ լինին ոմանք չարչարեալ առ ի նախանձ այլոց. *զի* պատիւ չարչարելոցն յայտնի լիցի վասն հանդերձեալ յուսոյն. ...: - 158. Եօթներորդ՝ թոյլ տուեալ լինի և ոմանց անկանիլ ի մեղս ինչ. *զի* ի հպարտութենէն զոր ունէր վասն առաքինութեան՝ խոնարհեսցի և անկցի առաջի տեառն խոստովանութեամբ. և ընկալցի զթողութիւն. որ նախ համասե՛ռ էր սատանայի: - 159. Ութերորդ՝ թոյլ տալով սրբոց չարչարիլ՝ վասն պսակացն առաւելութեան է. *զի* կենցաղս այս հանդէ՛ս է նահատակութեան. և ըստ չափոյ համբերութեան՝ առցէ զյաղթանակն. որպէս սրբոյն ստեփաննոսի. *զի* ունէր զսարկաւագութեան և զառաքելութեան պատիւն, ընկալաւ և զմարտիրոսութեան պսակն ի քարկոծումն իւր. այսպէս և այլքն...: - 159. Մետասաներորդ՝ որպէս հայրն զորդին գան հարու *զի* զգաստացեալ մի՛ զրկեսցի ի ժառանգութենէ հայրենեացն. այսպէս և աստուած զուրբս և զսիրելիս իւր խրատէ՛: - 159. Երկոտասաներորդ՝ *զի* սուրբքն բանիւ մեզ ուսուցանեն՝ նեղութեան և փորձանաց համբերել. պատրին ինքեանք գործով կատարել զնոյն. *զի* հաւատարիմ լիցին բանք նոցա: - 159. Երեքտասաներորդ՝ *զի* տկար մարմնով անմարմին և զօրաւոր թշնամոյն յաղթեսցեն. որով աստուած իսկապէս փառաւորի. տեսանելով զտկարն յաղթել զօրաւորին ըստ այնմ որ զախորժակս

իւր յայտնէ՛ր սիրելոյն...: - 159. Չորեքտասաներորդ՝ *զի* գիտասցէ սատանայ զտկարութիւն իւր՝ թէ ո՛չ միայն յաստուծոյ, այլ և ի մարդկանէ յաղթի...: - 159. Հնգետասաներորդ՝ ասէ սուրբն դիոնէսիոս՝ թէ վասն այն տայ աստուած սրբոցն նեղութիւնս և փորձութիւնս, *զի* նեղութիւնն սիրելի և փափագելի՛ է նոցա. և յայնժամ ուրախանան սուրբքն, յորժամ ի մարմնական հեշտութեանց հեռանան. և արիանան ի փորձութիւնս. և սակաւ նեղութեամբ ժամանեն ի մեծ հանգիստն: - 159-160. Իսկ առաքեալն վասն արտաքին փորձութեանցն ասէ. որ ի հալածչաց հասանէ ի վերայ մեր. յորում ուրախանալ պարտիմք. *զի* որքան յաճախէ փորձութիւնն, ա՛յնքան առաւելու և պսակն: - 160. Եւ բաժանմամբ ցուցանի. *զի* դ ազգ է բարին: - 160. Եւ այսպէս խնդրի արքայութիւնն. *զի* ըստ ինքեա՛ն բարի է: - 160. Որպէս թոյնք իժից, *զի* են ինքեանք բնութեամբ չար և պատճառե՛ն զչար. բայց պատահեցաւ ոմանց՝ դեղ լինիլ: - 160. Եւ ըստ ա՛յսմ կերպի է փորձութիւնն բարի. *զի* բնութեամբ չար է. և պատճառէ՛ զչար մեղքն. բայց պատահեցաւ ոմանց *զի* յաղթեցին փորձութեանց և ընտրիք երևեցան: - 160. Արդ փորձէ մարդ՝ *զի* զստո՛յգն գիտեսցէ: - 160. Իսկ սատանայ փորձէ՝ *զի* ի չար ընկեսցէ: - 160. Իսկ աստուած փորձէ զմարդ՝ *զի* գիտէ զնա՛ բարի և հաւատարիմ. այլ ծածկեա՛լ է յայլոց. փորձէ՛ *զի* յայտնի լիցի ամենայն աշխարհի առաքինութիւն նորա: - 161. Եւ այսու զանազանի փորձութիւնն աստուծոյ և սատանայի, Նախ՝ որպէս ասացաք՝ աստուած փորձէ՛ *զի* յայտնեսցէ զբարութիւնն. և սատանայ փորձէ *զի* հանցէ ի բարւոյն: - 161. Երրորդ՝ աստուած փորձէ՛ և տայ զելն՝ զի մի՛ յուսահատեսցի. և սատանայ փորձէ և ծանծրացուցանէ *զի* ընկեղմեսցին: - 161. Չորրորդ՝ *զի* յետ փորձութեան աստուած զպսակն պարգևէ. և յետ փորձութեանն սատանայ, ընդ իւր ի կորուստն յաւիտենական սպանանէ: - 161. Հինգերորդ՝ զանազանութիւն՝ *զի* սատանայ ի փորձելն ո՛չ գիտէ զառաջիկայն թէ յաղթէ և թէ յաղթի. և եթէ էր տեղեակ՝ ո՛չ մրցէր ընդ կատարելոցն որք յաղթահարեն զնա. որպէս ընդ ստեփաննոսի, անտօնի, և այլոցն, որք յաղթեցին սատանայի: - 161. Երկրորդ՝ *զի* արդարութեամբ տացէ զպսակն կամ զտանջանքն. թէ յաղթեն և թէ յաղթին: - 161. Երկրորդ՝ *զի* համբերութիւն ուսուցանէ մեզ...: - 161. Երրորդ՝ *զի* հրամայէ՛ տէրն, «յաշխարհի աստ նեղութիւն ունիցիք». որով անդորրութիւն պարգևի ծեզ: - 161. Չորրորդ՝ *զի* ասէ ոսկեբերանն՝ «անկեղծ սիրոյ կապանք է առատութիւն նեղութեանն». *զի* կեղծաւոր և անկեղծ սէրն առ աստուած փորձութեամբն երևի: - 162. Հինգերորդ՝ *զի* ասէ թէ՝ «առաւելութիւն զղջման և առաքինութեան գործ է՛». ***զի* ի մէջ նեղութեանց լինելով՝ յանցեալ մեղացն զղջանամք և սրբիմք. և յապագայն զգուշութեամբ պարսպիմք. և ի ներկայն՝ արի՛ և կա՛զմ պատրաստիմք:** - 162. ***Զի* որպէս հուր զժանկ արծաթոյ՝ և խարտոց զժանկ երկաթոյ, նոյնպէս և նեղութիւն սրբէ զմեղս մարդոյ:** - 162. *Զի* յատուկ է առաջին պատճառին որ է՛ աստուած՝ ի հարկէ էակ գոլ՝ և միշտ ներգործութեամբ, և իսկապէս ներգործութեամբ. որովք տարորոշի յայսցանէ՝ որ կարելի՛ են էակ գոլ. և երբեմն ներգործութեամբ և հանդերձ զօրութեամբ: - 162. *Զի* կամ ի զօրութենէ լինի ներգործութեամբ. որպէս մանկան հիւսնել: - 162. *Զի* ի հարկէ՛ էակ է, որ զգոլն միայն ունի. իսկ զչգոլն ո՛չ ունի. ապա ուրեմն անփոփո՛խ է էութեամբ: - 162. Եւ միշտ ներգործութեամբ է. *զի* ո՛չ կարօտի սկզբան և կատարածի զօրութեամբ գոլ. ապա ուրեմն անսկիզբն է և անվախճան: - 162. Եւ իսկապէս ներգործութեամբ, *զի* զօրութեամբ որ է՛ անկատար իր ինչ ի յաստուած ո՛չ է. այլ ամենայն ներգործութեամբ. այսինքն ի տեսութիւնն և ի կամքն. ապա ուրեմն անշա՛րժ է տեսութեամբ և կամօք: - 162. Եւ *զի* յա՛յտ եղև այս, այժմ պատասխանեսցուք հարցմանն: - 162. Դարձեալ՝ կամքն աստուծոյ անփոփոխ է. *զի* ո՛չ տարակուսի և ո՛չ զղջանայ. ապա թէ արար աստուած զաշխարհս ի գոյութիւն՝ այժմ առնէ յանգոյութիւն, երևի փոփոխումն անփոփոխելոյն. կամ զղջումն և երկբայութիւն. որ օտա՛ր է արարչականն կամաց: - 162. Եւ թէ ոք ասիցէ, եթէ աստուած զոր ոչ կամի՝ ո՛չ կարէ, որպէս զչար *զի* ո՛չ կամի և ո՛չ կարէ. նոյնպէս զմեղս և զայլսն. ապա երևի անկարութիւն ի յաստուած գոլ: - 163. Իսկ առ աստուած կամքն և կարն հաւասա՛րք գոն. վասն որոյ հակադարձին ի միմեանս. *զի* զոր ինչ կամի՝ կարէ՛. և զոր կարէ՝ զնոյն և կամի՛: - 163. Ապա յա՛յտ է *զի* զչարն և զմեղս ո՛չ կամի, վասն այն ո՛չ կարէ: - 163. Ջորօրինակ՝ արեգակն ո՛չ կարէ լինիլ խաւար, *զի* առաւե՛լ է լոյս: - 163. Նմանապէս և աստուած ո՛չ կարէ զչար, *զի* առաւել կարէ զբարին: - 163. Եւ ո՛չ կարէ ոչ էանալ, *զի* առաւել է. և այլն ամենայն: - 163. Գիտելի է, *զի* կրկին է սկիզբն լինելութեան աշխարհի: - 163. Երկրորդ զանազանութիւն՝ *զի* նախկին սկիզբն համանգամա՛յն է ի միտքն. և երկրորդ սկիզբն նա՛խ է՝ և կատարումն յետոյ: - 163. Երրորդ զանազանութիւն՝ *զի* թէ շինի տաճարն և թէ ոչ՝ առաջին սկիզբն որ ի միտքն մնայ՝ նոյն ո՛չ առաւելու և ո՛չ նուազէ: - 163. Չորրորդ զանազանութիւն՝ *զի* առաջին սկիզբն զօրութեամբ է տաճարին. և երկրորդն ներգործութեամբ: - 163. Հինգերորդ զանազանութիւն՝ *զի* ձևն անմարմին է ի միտս. իսկ շինեալն մարմին: - 163. Իսկ հասարակութիւն է Նախ՝ *զի* երկուց սկզբանցն մի և նո՛յն է պատճառ ներգործական. որ է՛ արուեստաւորն: - 163. Երկրորդ՝ հասարակութիւն է, *զի* որպէս է նկարեալ ձևն, նոյնպէս

և շինեալ տաճարն քանակութեամբ և որպիսութեամբ. և անդրադարձեալ ևս: - 163. Եւ *զի* օրինակն ունի նմանութիւն և ունի աննմանութիւն. վասն որոյ կոչի օրինակ: - 163. Նախ՝ *զի* որպէս շինօղ տաճարին զսկիզբն և զկատարումն ետես. այսպէս և արարիչն աստուած ի կրկին սկիզբն գործոյն զկատարումն աշխարհի ետես: - 163. Երկրորդ՝ *զի* բանիւ գործէ արւեստաւորն. այսինքն իմաստութեամբ և կամօք. այսպէս և արարիչն աստուած զամենայն եղեալքս կամեցաւ և արար...: - 164. Նախ՝ *զի* շինօղն էր յառաջ, և յետոյ ետես զշինուածն: - 164. Երկրորդ՝ *զի* յետոյ ջնջեցա՛ւ նախատեսիլն: - 164. Երրորդ՝ *զի* շինօղն որ ինչ պատահի գործոյն ո՛չ գիտէ: - 164. Չորրորդ՝ *զի* շինուածն ի միտս զօրութեամբ է և սոսկ մտածմունք: - 164. Իսկ նախախնամութիւնն առ աստուած գոյացական է և միշտ. *զի* պատահումն ո՛չ գոյ յաստուած: - 164. Եօթներորդ՝ *զի* ուսմամբ է նախատեսութիւնն որ առ մեզ: - 164. Ութերորդ՝ *զի* բազմօք զբազումս տեսանեմք, կամ բազմօք զմի: - 164. Իններորդ՝ *զի* նախատեսութիւն մեր ի ներքուստ զարտաքոյսն՝ և արտաքուստ զներքոյսն ճանաչէ: - 164. Իսկ աստուած տեսանէ զներքոյսն ի ներքուստ, և զարտաքոյսն ի ներքուստ. *զի* զամենայն առ ինքն և յինքն տեսանէ. և ոչ ինչ է արտաքոյ ինքեան: - 164. Տասներորդ՝ *զի* տեսութիւն մեր զէ՛սն տեսանէ. և զոչ էսն ո՛չ տեսանէ: - 164. Եւ այլ բազում զանազանութիւն է գործոց մարդկան և աստուծոյ. *զի* մեք կարօտ եմք նիւթոյ. ժամանակի. տեղւոյ. օգնականի: - 164. Այլ և ո՛չ ըստ այնմ որ է՛ սկիզբն գոյացութեան աշխարհի. *զի* անփոփոխ կամօք կամեցաւ և արար ի գոյութիւն. և անկա՛ր է փոխիլ կամացն անեղին և առնել յանգոյութիւն զեղեալս էութիւն: - 165. Ժամանակն՝ *զի* նա՛խ է ունակութիւն. և յետոյ պակասութիւն: - 165. և Մասն՝ *զի* նոյն մասինն որոյ էր ունակութիւն՝ նորին եղիցի և պակասութիւն: - 165. և Նոյն՝ *զի* նոյն ունակութիւնն եղև նոյն պակասութիւն: - 165. *Զի* կարէ՛ ունակութեանն լինիլ պակասութիւն. և անկա՛ր է պակասութեանն լինիլ ունակութիւն: - 165. Ապա յա՛յտ է *զի* կուսութիւնն է ունակութիւն. և ապականութիւնն պակասութիւն նմին: - 165. Դարձեալ՝ կարելին և անկարելին են այլագիծք և այլասեռք. և ոչ կարեն լինիլ մի և նոյն. *զի* այլասե՛ռ հակակայք են: - 165. Ուստի յա՛յտ է *զի* կարելին ունի զգոլն և զչգոլն. և անկարն զմինն. կամ զգոլն կամ զչգոլն: - 165. Դարձեալ ասեմք, թէ կոյսն և պոռնիկն՝ առաքինութեան և չարութեան են տեսակք, և ներհա՛կք են առաքինութիւն և չարութիւն. *զի* փոփոխեն զմիմեանս. ըստ այնմ և թողութեան հանդիպին: - 165. Դարձեալ ասեմք թէ ո՛չ միապէս է մեղքն նախ քան զշնորհքն և յետ շնորհացն. *զի* առաջինն անգիտութեամբ էր, և վերջինն գիտութեամբ. և առաջինն հաւատովք սրբի, և վերջինս ապաշխարութեամբ և սրբութեամբ: - 166. Իսկ ապաշխարութիւնն կրկին. *զի* կնիք ո՛չ է. և վերջին է սրբութիւն: - 166. Եւ յայտնի եղեալ որպիսութիւն սոցա ի միտ առ. *զի* անհաւատն այժմ եկեալ ի հաւատս կարէ՛ լինիլ և քահանայ. իսկ չար հաւատացեալն ո՛չ կարէ լինիլ քահանայ: - 166. **Ուստի յա՛յտ է *զի* էրէցն երկրորդ ամուսնութեամբն ո՛չ կարէ քահանայագործել. յիրաւի և ապա պոռնկեալն էրէց կամ աբեղայ՝ ո՛չ կարէ քահանայագործել. *զի* ուխտազա՛նց է:** - 167. Նախ՝ *զի* գործն իշխանութեան է որ ո՛չ է խափանեալ: - 167. Եւ ապա *զի* ներգործօղն բա՛նն է աստուածային որ ո՛չ երբէք արգելի: - 167. Նախ *զի* փրկական է խորհուրդն ամենեցուն. այլ անարժան մերձեցեալն կորնչի. յիրաւի արգելցի ի սպասաւորութենէն: - 167. Երկրորդ՝ *զի* բազումք գայթակղութեամբ կորնչին. արդ ի հարկէ որպէս ասացաւ՝ կամ միոյ կամ բազմաց լինի կորուստ: - 167. Ապա ուրեմն ստուգապէս և յիրաւի՛ է կանոնեալ սուրբ հարցն, *զի* զայնպիսին արգելցեն ի սպասաւորութենէ խորհրդոյն: - 167. Այլ տեսցուք զայս և յօրինակս ճշմարտութեան. *զի* ադամ յետ միոյ յանցանացն ո՛չ մատոյց պատարագ զամենայն աւուրս կենաց իւրոց. այլ որդւո՛ցն հրամայէր մատուցանել: - 167. Յասցանէ յայտնի է *զի* զղջացեալ այնպիսին կարէ՛ հաղորդիլ ի ձեռն այլոց. այլ ո՛չ ինքն պատարագել: - 167. Գիտելի՛ է, *զի* հոմ անուն է զօրութիւնն. այսինքն կարութիւնն. և հոմանունն մա՛յր է մոլորութեան. վասն որոյ որոշելի է զնոսա: - 167. Դարձեալ այն զօրութիւնն և ներգործութիւնն և հարկաւորն մի է. և հետևին առ միմեանս. *զի* ամենայն որ հարկաւոր է՝ ներգործութեամբ է. և ամենայն ներգործութիւն զօրութեամբ ներգործէ. իսկ միւս զօրութիւնն և կարելին և ներընդունականն որ է մարթելի՝ մի է և հետևին առ իրեարս. *զի* ամենայն որ զօրութեամբն է՝ կարելի է և մարթելի: - 168. Դարձեալ այն զօրութիւնն անփոփոխ է. *զի* միայն ի գոլն կարէ, և ի չգոլն անկար: - 168. Դարձեալ՝ այն զօրութիւնն միշտ է. *զի* բնաւորեալ է ընդ ներգործութեան. իսկ միւս զօրութիւնն երբեմն է. *զի* կամ նախ է ներգործութեան. որպէս մանկան հիւսնել: - 168. Ապա յա՛յտ է զանազանութիւն սոցա, *զի* ոմն զօրութիւն հարկաւոր է և ներգործութեամբ և անփոփոխ և միշտ. որպէս հրոյ ջեռուցանել, և արեգական լուսաւորել: - 168. Եւ զայսպիսի զօրութիւնս ո՛չ երբէք ասեմք ի վերայ աստուծոյ. *զի* մշտնջենաւոր էութիւն է. և ոչ ընդունի զգոլն և զչգոլն: - 168. Նախ՝ *զի* պարզ ներգործութիւն է աստուած. *զի* եթէ գոյ ինչ զօրութեամբ նախատեսութիւնն աստուծոյ՝ ապա բաղադրեա՛լ է և ոչ պարզ ներգործութիւն: - 168. Երկրորդ՝ *զի* միշտ ներգործութիւն է աստուած. ապա թէ գոյ ինչ զօրութեամբ, ո՛չ լինի միշտ ներգործութիւն. այլ

երբեմն: - 168. Երրորդ՝ *զի* ի հարկէ՛ էակ է աստուած. և հարկն զմինն ունի ի հակադրութեանց. այսինքն կամ զգոյն կամ զչգոյն: - 168. Տասներորդ՝ *զի* գոյք ամենայն տարորոշին երրակի: - 169. Այլ արդ՝ լինելութիւն աշխարհի առ ինքն ըստ ինքեան ասի զօրութեամբ և ներգործութեամբ. *զի* ի զօրութենէ եկն ի ներգործութիւն. *զի* թէ ոչ գոյր զօրութեամբ նախ՝ ո՛չ լինէր յետոյ ներգործութեամբ: - 169. Ուստի յա՛յտ է *զի* ի լինիլն աշխարհի՝ նախագաղափար տեսութիւնն նոյնպէս եկաց մնաց առանց յաւելուածոյ և պակասութեան: - 169. Այլ արդ՝ երևի թէ արարածք պատահումն են ի յարարիչն *զի* յետո՛յ եղեն: - 169. Նախ՝ *զի* պատահմունքն են յէութենէ իրին երևեալ. այլ արարածք ոչ յէութենէ, այլ ի կամաց արարչին յոչնչէ ներգործեալ են: - 169. Երրորդ՝ *զի* արարածք՝ են ի գոյացական սեռէ, և ո՛չ ի պատահական. զիարդ լինին պատահումն ի յարարիչն: - 169. Այլ արարիչն առանց արարածոց ո՛չ է անկերպ և անզարդ. *զի* արարածք ոչ ինչ յաւելուած են արարչին: - 170. Նախ՝ *զի* զգոյն իւրեանց ունէին ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ. թէպէտ յետո՛յ ընկալան գոյացութիւնս յինքեանս. որպէս տաճար ի միտս շինողին: - 170. Երկրորդ՝ թէպէտ յետոյ եղեն արարածք, ո՛չ են պատահումն. որպէս և բանն էր յառաջ, և յետոյ եղև մարմին. այլ մարմինն բանին ո՛չ է պատահումն. և որդի հօրն ո՛չ է պատահումն թէպէտ յետոյ ծնանի *զի* առ ինչ է հօրն: - 170. Նախ՝ *զի* աստուած միա՛յն է ինքն ինքեամբ. և ո՛չ յայլմէ հաստատեալ. ըստ որում ասէր առ մովսէս՝ «ե՛ս եմ որ էն»: - 170. Երկրորդ՝ *զի* պատահումն յետ գոյացութեան է: - 170. Այլ ի յաստուած ոչ ինչ է յետոյ. այլ ինքն նախ քան զամենայն է. *զի* «ի սկզբանէ՛ էր բանն». և այլն: - 170. Երրորդ՝ *զի* պատահումն ընդ գոյացութիւն խառնեալ՝ լինի բաղադրեալ. որպէս նիւթ և տեսակ: - 170. Չորրորդ՝ *զի* պատահումն է՛ փոփոխական իր. իսկ աստուած անփոփոխ է էութեամբ զօրութեամբ կամօք և գիտութեամբ...: - 170. *Զի* թէ գոյր պատահումն ի յաստուած, լինէր բազում և ո՛չ մի. իսկ աստուած մի է և ո՛չ բազում...: - 170. Վեցերորդ՝ *զի* ներհականայ պատահումն գոյացութեան. այլ աստուած աններհա՛կէ է: - 170. Եօթներորդ՝ *զի* պատահումն աւելո՛րդ է գոյացութեան. զի գոլովն ո՛չ գոյացուցանէ. և այլն: - 170. Եօթներորդ՝ զի պատահումն աւելո՛րդ է գոյացութեան. *զի* գոլովն ո՛չ գոյացուցանէ. և այլն: - 170. Ութերորդ՝ *զի* պատահումն ժողովելով առ գոյացութիւնն լինի մարմին: - 170. Իսկ ի յաստուած պատահումն ո՛չ է. *զի* ո՛չ է ինքն ինքեան այլ՝ և այլայլակ: - 170. Իսկ անեղ և պարզ էութեանն պատշաճի միայն նմանապէս համեմատութեամբ. *զի* է կոչի աստուած, ըստ այնմ «ես եմ որ էն». և ո՛չ ըստ այնմ որ բաժանի ի գոյացութիւն և ի պատահումն. որպէս հոմանուն կամ փաղանուն. կամ ի միոջէ և առ մի. որպէս ընդհանուր էակն է՝ բաժանի առ մեզ: - 171. Եւ դարձեալ՝ է կոչի աստուած, *զի* նա միա՛յն է տեսակ առանց նիւթոյ. և գոյ առանց պատահման: - 171. Նախ՝ *զի* գոյն նախկին է քան զպատահումն. և նախկին է աստուած ամենայնի: - 171. Երկրորդ՝ սկիզբն և պատճա՛ռ է գոյն. *զի* գոլովն գոյացուցանէ. և աստուած՝ ամենեցուն: - 171. Իսկ Ուր ոչ ասեմք տեղի աստուծոյ. *զի* տեղի որ է՛ բովանդակութիւն, եռաբա՛ր ասի: - 172. Յայտնանէ ազա՛տ է ամենայնիւ աստուածայինն էութիւն. *զի* անմարմին է և անսահման և անհաս մտաց: - 172. Այլ և ո՛չ տեղի պատահական. որպէս աստ և անդ. *զի* ոչէ ի տեղոջ իմիք պարունակեալ. և ո՛չ բացեայ ի տեղւոջէ իմիք զատեալ. *զի* նա՛ է ամենցուն տեղի: - 172. Այլ ասի տեղի կերպիւ ինչ, *զի* է՛ հայր ի յորդի. և որդի ի հայր. և հոգի ի հայր և յորդի. և անդրադարձեալ...: - 172. Իսկ Երբ ո՛չ ասի աստուծոյ. *զի* անժամանա՛կ է և ո՛չ ունի փոփոխումն. այլ ասի յաւիտենական. ըստ որում բոլորն համանգամա՛յն է և կատարեալ. *զի* ոչ կարօտի սկզբան և վախճանի. որպէս ժամանակն. և ո՛չ միայն սկզբան որպէս մշտնջենաւորն. այլ անսկիզբն է և անվախճան. վասն որոյ կոչի յաւիտենական: - 172. Իսկ Կալ՝ ո՛չ զկալն կամ զնստիլն մարմնապէս. այլ զհաստատիլն անշարժ էութեամբ. *զի* ո՛չ շարժի. ո՛չ բնութեամբ, ո՛չ կամաւ, և ո՛չ տեղեաւ: - 172. Բնութեամբ ոչ շարժի, *զի* անփոփոխելի է: - 172. Եւ ո՛չ կամաւ, *զի* անզղջանալի՛ է: - 172. Այլ և ո՛չ տեղեաւ, *զի* անբովանդակելի՛ է: - 172. Նախ զայս ասեմք թէ ամենայն ինչ հնարաւոր է աստուծոյ. *զի* կարէ՛ առնել զոր միտք մարդկան տեսանէ. և կարէ՛ զոր ո՛չ տեսանէ: - 173. Նախ՝ *զի* ասեմք եթէ աշխարհ յառաջ քան զլինիլն իւր գոյր ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ. ապա ուրեմն ո՛չ է յոչ ուրեքէ յոչ երբեքէ: - 173. Մին է՝ *զի* միշտ ոչ ինչ է. *զի* ոչ զօրութեամբ և ո՛չ ներգործութեամբ ունի զգոլն. և յայս ոչ էակէս ոչ ինչ լինի: - 173. *Զի* երբեմն էր որ ոչ էին. և այժմ են, և յետոյ ապականին: - 173. Այսինքն կամօք է՝ *զի* գիտութիւնն և կամքն առաջնորդէ՛ գործոյն և հնարաւոր է՛ առնել զայս՝ և առնել զայն, զոր և կամեսցի. որպէս մարդ *զի* տէր է գործոյ իւրոյ՝ առնելոյ և ոչ առնելոյ: - 173. Իսկ գործ բնութեամբ է՝ *զի* բնութիւնն առաջնորդէ՛ գործոյն. որպէս հուր բնութեամբ այրէ, և սարդն բնութեամբ գործէ: - 173. Եւ այս ինչ է հարցումնդ *զի* թէ ասեմք կամաւ ներգործէ, ասեն՝ ապա փոփոխական ներգործէ որպէս մարդ. իսկ թէ ասեմք բնութեամբ, ասեն ցմեզ եթէ անբանապէս և ի հարկէ ներգործէ: - 173. *Զի* էակքս ամենայն՝ ոմանք բանաւորք են և ո՛չ միշտ ներգործականք. որպէս մարդս: - 173. Իսկ աստուածայինն է ընդդէմ սոցա. *զի* է բանաւոր և է միշտ ներգործական որպէս ասացաւ:

- 173. Ասեմք առ այս Նախ՝ եթէ ո՛չ ամենայն գործ բնութեան հետևի, այլ և կամաց. որպէս մարդոյ. *զի* մի է կամք ի քրիստոս, մի է և ներգործութիւնն: - 174. Եւ յա՛յտ է *զի* եզական և անհատն մարդ՝ է զանազանեալ իւր յատուկ որակութեամբն: - 174. Քանակաւն և որակաւն. *զի* սոքօք անհատ գոյացութիւնն երևի: - 174. Տեղին է պարագրող մարմնոյ. *զի* ամենայն մարմին տեղեաւ պարագրի. և ամենայն տեղի է ի պատահական սեռէ: - 174. Բաղկացական է, որ ընդ մարմնոյ մասնկանցն գոյանայ ի ներս և ի դուրս. վերոյ և ներքոյ շուրջանակի. *զի* իւրաքանչիւր մասունք ի տեղին ունին զդրութիւնն. և կայացեալ ի բոլորն: - 174. Իսկ անմարմնոյն ո՛չ է տեղի մարմնական. որպէս աստուծոյ կամ հրեշտակաց. կամ հոգւոց. *զի* անպարագրելի են: - 174. Եւ գիտելի է՝ զզանազանութիւն սոցա. *զի* հոգին է ի մարմինն կալմամբ և սահմանեալ. այլ ո՛չ պարագրեալ. իսկ հրեշտակն ո՛չ կալմամբ ի մարմին և ոչ պարագրեալ. այլ սահմանեալ: - 174. Իսկ աստուած արտաքոյ է սոցա. *զի* ո՛չ է սահմանեալ և ո՛չ պարագրեալ և ո՛չ կալեալ յիմեքէ. ո՛չ իմացմամբ և ո՛չ տեղեաւ կամ մարմնով: - 174. Ո՞րպէս է *զի* աստուած պարզ է և աննիւթ, զնիւթականքս յառաջ էած. *զի* այս է կարգն որ նիւթն ի նիւթոյ, և աննիւթն յաննիւթոյ յառաջագայի: - 175. Նախ՝ *զի* ո՛չ ունի քանակ, որակ, ձև, և այլքն, որ նիւթո՛յ են յատկականք: - 175. Երկրորդ՝ *զի* ի զատ ճողոպրի ի զգայութեանց. այսինքն ի տեսանելեաց, ի շօշափելեաց, և յայլոց, որ զնիւթականս զգան: - 175. Այլ թէպէտ աննիւթ է աստուած՝ ո՛չ է անկարգ զնիւթականքս յառաջ ածել ըստ այսմ օրինակի. *զի* նիւթն որ է՛ գոյացութիւն մարմնական՝ ունի որակութիւնս իմն մարմնական. որպէս քանակ. որակ. և այլքն: - 175. Եւ ուստի՞ է յայտ ասիցէ ոք. այսինքն *զի* բանն անմարմին է որ բաժանէ զսոսա. *զի* այս է կարգն որ մարմին զմարմին բաժանէ. և անմարմին զանմանմինն: - 175. Եւ մարմնով ո՛չ բաժանին սոքա. թէպէտ և մանր փոշի լինին՝ ունին զքանակն զորակն և զայլն. *զի* անմեկնելի որոշմունք են գոյացութիւն և պատահմունք: - 175. Եւ որովհետև ծանեաք *զի* անմարմին են սոքա, յա՛յտ է *զի* բաժանումն սոցա քակէ՛ զնիւթն ի մարմնոյ. ապա ուրեմն ի մի վայր ժողովումն՝ ծնանի զնիւթական մարմինն: - 175. *Զի* աննիւթ և պա՛րզ էութիւն է աստուած. և յառաջ էած յոչընչէ զաննիւթ էութիւնքս. այսինքն զգոյացութիւն, զքանակ, զորակ, և զայլսն. և իւրով զօրութեամբն ի միասին ժողովեալ կազմեաց մարմնական նիւթ: - 175. Նախ՝ *զի* սոքա անմարմինք են ըստ ինքեան. այսինքն քանակ, որակ, և այլքն. և յանմարմին էութիւնս ո՛չ տեսանին. որպէս ի հրեշտակս կամ ի հոգիս. *զի* նոքա ո՛չ ունին ձև. որակ. քանակ. և զայլսն: - 175. Երկրորդ՝ *զի* իր մարմնական են և ի մարմնի էանան սոքա՝ և ո՛չ են մարմին. այլ անմարմին էութիւն որպէս ասացաք: - 175. Չորրորդ՝ *զի* իւրաքանչիւր սոքա առանձին սահման ունին և բնութիւն. և ո՛չ միաբանին ընդ միմեանս և ո՛չ ընդ մարմնի. այսինքն քանակն որակն. և ծանրութիւնն. և այլքն: - 175. *Զի* քանակն որակ ո՛չ է և ոչ ասի. և ո՛չ ծանրութիւն. և ո՛չ կարծրութիւնն մարմին: - 175-176. Հինգերորդ՝ *զի* առանձին բնութեամբ սոքա ի մի էութիւն ժողովեալ խառնին. և մի բնութիւն նիւթոյ կատարեն. և ի բնութիւնս իւրեանց ո՛չ շփոթին և այլայլին: - 176. Ո՜վ մեծի աղետիս և վշտալից տարակուսի. *զի* այսպիսիքս զմի միաւորութիւն տեառն ուրանան...: - 176. *Զի* ուղղաձնութեան ուսուցիչք ի բաժանմանէ ի միութիւն եկեալ խոստովանին զքրիստոս. և սոքա ի միութենէ ի բաժանումն որոշեն: - 176. Եւ *զի* անշփո՛թ են սոքա յատկութեամբ՝ յայտ է. ուստի ասեմք, պետրոս մա՛րդ է և բանաւոր և կենդանի և զգայուն և շնչաւոր և մարմին և գոյացութիւն: - 176. Երկրորդ՝ վասն ատելութեան. *զի* բարձաք զսէրն: - 177. Չորրորդ՝ *զի* գրովն որ է մարմին՝ հասանիմք յանմարմին բանն: - 177. Հինգերորդ՝ *զի* յետոյ լինելոցն էր բանն աստուծոյ մարմին. որպէս գիրն ունի յինքեան զբանն. և խօսի ընդ մեզ: - 177. Գիտելի է, *զի* է դրամբ փակեալ է ծածուկ իմացումն գրոց: - 177. Նախ՝ *զի* է գիր: - 177. Եւ Նախ *զի* է գիր՝ ունի գովութիւն երեքկին: - 177. Առաջին՝ *զի* ամենայն գիր գործիք է բանի. և ունի իմաստութիւն և բան ծածկեալ յինքեան: - 177. Երկրորդ՝ *զի* ձեռամբ գրչի մտանէ ի բառ. և առանց բերանոյ բարբառի. և տեսանի աչաց. և լսի ականջաց. և ուսուցանէ զմիտս: - 177. Իսկ Երկրորդն *զի* է ձայնաւոր: - 177. Նախ՝ *զի* հնչէ՛ ձայն: - 177. Երկրորդ՝ *զի* ծնանի զբանն: - 177. Երրորդ՝ *զի* պարփակէ. այսինքն ժողովէ և որոշէ զբանն: - 177. Եւ զայս ունի այբն. *զի* է՛ ձայնաւոր ընդ այլ է ձայնաւորաց: - 178. Իսկ Երրորդն *զի* է առաջին: - 178. Նախ՝ *զի* առաջին է և հայր և ծնօղ ամենայն գրոց ձայնաւորաց և բաղաձայնից: - 178. Երկրորդ՝ *զի* առաջին և սկիզբն է թուոց. որպէս միակն թիւ բազմանայ և խառնի յայլս, այսինքն՝ ի **ժ. ի ճ. ի ռ.** և ի բիւրն. և ի միութենէն իւրմէ ո՛չ որոշի: - 178. Իսկ Չորրորդն *զի* ունի ձև, **գ** ստեղն ի մի խառնեալ: - 178. Երկրորդ՝ առաջին ստեղն է հայր. ոչ յումեքէ. միջինն որդի ծնունդ ի հօրէ. վերջինն հոգի բղխումն ի հօրէ և ելումն յորդւոյ. *զի* որդւովն երևի. և հարթ հաւասար աստուածութեամբ և արարչութեամբ: - 178. *Զի* նախախնամութեամբ հաղորդեալ են յարարածս. և իսկական բնութեամբն մեկնեալ և որոշեալ և յանհասս գերամբարձեալ: - 178. **Իսկ Հինգերորդ *զի* կոչի այբ. որ թարգմանի հայր**: - 178. Նախ *զի* է ծնօղ և սկիզբն ամենայն գրոյ և իմաստութեան. որպէս հայր աստուած բոլորից: - 178. Վեցերորդ՝ *զի* ի բազում բանս մտանէ և գրի քան զայլ ձայնաւորս. և յա՛յտ է, *զի* բազում իմաստութիւնս

ծնանի: - 178. Նա՛խ՝ *զի* իմաստութեամբն զնոսա կարեմք գտանել. և նոքօք զիմաստութիւնն ո՛չ: - 178. Եւ դարձեալ՝ *զի* նոցա ամենեցուն ներհակ գոյ. որպէս մեծութեան աղքատութիւն. առողջութեան հիվանդութիւն. կենաց մահ: - 178. *Զի* իմաստունն թէ մեծանայ, գիտէ՛ կարգաւորել: - 178. Նախ՝ *զի* առ ինչք են սոքա. ծնունդն զծնօղն ցուցանէ. և արարածն զարարիչն: - 179. Երկրորդ՝ *զի* ծնունդ եմք կամացն աստուծոյ, և արարածք բանին: - 179. Երրորդ՝ *զի* արարած լսելով՝ մի՛ կարծեսցես օտար ի նմանէ զեղեալքս, կոչէ՛ ծնունդ. և յորժամ ծնունդ լըւիցես, մի՛ կարծեսցես յէութենէն աստուծոյ զեղեալքս՝ ի վերայ բերէ արարած: - 179. Չորրորդ՝ *զի* ծնանիմք ի բարի կամացն աստուծոյ յառաջ գիտութեամբ նորին. և ապա գոյանամք արդեամբ և գոյացութեամբ ըստ իւրաքանչիւր տեսակաց: - 179. Ծնունդ, *զի* ի բնութենէ հօր նախքան զյաւիտեանս ծնեալ է: - 179. Բարութիւնն աստուծոյ. *զի* իցեն՝ որոց զբարութիւն իւր հաղորդէ՛: - 179. Եւ նա բազումք. *զի* աշխարհ կոչի աշխարհարարն. և աշխարհս. և մարդս ըստ հոմերոնի: - 179. Եւ այլապէս ո՛չ կարէր լինիլ. *զի* ամենայն ինչ ի սմա՛ կատարեալ գոյ. և ոչինչ է պակաս ի սմանէ: - 179. *Զի* գ են երկինք: - 180. Ասէ զայս, *զի* բնութեամբ անբովանդակելի է. և ոչ տեղեաւ ըմբռնի. մինչ զի ինքն զամենայն տեղիս պարունակէ. յորում կեամք և շարժիմք և եմք: - 180. *Զի* ըստ իմաստ նոյն է՛ աստուած ամենայն ուրէք և ո՛չ ուրէք. ոչ ի տեղւոջ իմիք՝ և ո՛չ բացեայ ի տեղւոջէ իմիք. այլ վերոյ սորա, և ներքոյ սորա. ի մէջ սորա, և արտաքոյ սորա: - 180. *Զի* թէ ոչ գոյ, ապա անուր և անե՛րբ է աշխարհս. և լինի յաւէտակից աստուծոյ: - 180. Այլ և ո՛չ աներբ. *զի* ի սկիզբն ժամանակի եղև: - 180. Եւ զի ո՛չ է ի տեղւոջ աստի յայտ է, *զի* տեղին է վերին և ներքին և միջին. և արտաքոյ աշխարհիս ո՛չ երևին սոքա: - 180. *Զի* առանց հողոյ շօշափումն ո՛չ լինի. և ո՛չ առանց ջրոյ կալումն և մածումն. և ո՛չ առանց օդոյ շարժումն. և ո՛չ առանց հրոյ երևումն: - 180. Եւ ջուրն քան զօդ. և օդն ծա՛նր է քան զհուր. *զի* սակաւ ինչ գիճութիւն ունի: - 180. *Զի* երկիր ցուրտ է և չոր: - 181. *Զի* ջուր ցրտութեամբ ընդ երկի՛ր է կապեալ. և գիճութեամբ ընդ օդ: - 181. Նախ՝ ի շարժմանէ՛ երկնային մարմնոց. *զի* միշտ նոյնպէս և անդադար շարժին. առնելով զօր և զամիս՝ և զեղանակս՝ և զտարի՝ ստուգագոյն չափով առանց յաւելուածոյ և պակասութեան: - 181. Երկրորդ՝ *զի* հաւասարութիւն և միաբանութիւն տարերաց անլուծանելի է. ըստ որում ներհակ որակօք հաւասարք են հակակայ. և միւսովն միաբանք: - 181. Երրորդ՝ ի լինելութեանց և յապականութեանց. *զի* անպակասք են. ըստ որում հատեալ ի տարերաց՝ լինելութիւն է ա՛յլ էակաց. և ապականութիւն նոցա լնու զհատումն տարերաց: - 181. Չորրորդ՝ *զի* մասն ապականի, այլ բոլորն կեայ. որպէս իւրաքանչիւր անհատ մարդոյ և ձիոյ մեռանի, այլ բոլորն մնայ. այսպէս և տարերք: - 181. Հինգերորդ՝ *զի* անձերանալի՛ է երկիր. ըստ որում շարժմամբ թօթափի երկիր ի ներքին պատահմանց. և հեղեղօք ողողի և սրբի յարտաքին պատահմանց: - 181. Նախ այսպէս ասեն եթէ՝ տարերքն գնդաձև պատեալ են զմիմեանս և ամրացեալ. *զի* բոլորակ հուրն պատեալ է զօդ. և օդ զջուր. և ի մէջ ջրոյն երկիր է՛ հաստատեալ: - 181. Երկրորդ՝ այսպէս. *զի* օդն հողմովն փեռեկէ՛ զհուրն ի բ կիսագունդս. վերոյ և ներքոյ: - 181. Եւ բնականն Նախ այսպէս. *զի* օդն որ ի մէջէ մտեալ և փեռեկեալ զներքին և զվերին կիսագունդն, նա՛ է պատճառ շարժութեան երկնից: - 182. Եւ երկիրս անշարժ է տեղեաւ, ետ սմա ապականիլ երեսօք. *զի* տեսեալ մարդիկ եղական և ծառայ իմասցեն զնոսա. և մի աստուածս կարծեսցեն և մոլորեսցին. որպէս ասէ նիւսացին ի գիրս կազմութեան: - 182. Առաջին պատճառ, *զի* երկինքն է պարզ մարմին. *զի* ո՛չ է ի չորից տարերց. այլ եերորդ էութիւն է: - 182. Եւ բոլորակ ձևն պա՛րզ է քան զամենայն ձև. *զի* եռանկիւնին յերից գծից բաղկանայ, և քառանկիւնին ի քառից. նոյնպէս և այլքն: - 182. Երկրորդ՝ *զի* բոլորակ ձևն պարունակօ՛ղ է. և երկինքն զամենայն պարունակեալ ունի ի ծոց իւր: - 182. Ապա ուրեմն պա՛րտ է *զի* ունիցի զձև բոլորակ: - 182. Երրորդ՝ *զի* բոլորակն սո՛ւր է ի շարժումն. և երկինքն սրագո՛յն է ի շարժումն, որ ի շրջիլն իւրում շօշափէ՛ զերկիր ի մի կէտ: - 182. Չորրորդ՝ *զի* երկինքն է կատարեալ մարմին. *զի* ազդէ՛ յամենայն ստորնային մարմինս խնամելով զնոսա: - 182. Նախ *զի* ո՛չ կարէ յաւելուլ ի նմա և ո՛չ պակասիլ: - 182. Երկրորդ՝ *զի* ո՛չ երևի ի նմա սկիզբն և ո՛չ կատարած: - 182. Երրորդ՝ *զի* վեցեակ թիւն ի մէջ ամենայն թուոց առաջին կատարեալ է. և զ թիւն է ի բոլորակ ձևն. *զի* որ քան է ի միջին կիտէն ի բոլոր ծիրն, վեց այնչափ է իւր բոլորակ ծիրն: - 182-183. Վեցերորդ՝ *զի* թէ երկինքն ո՛չ էր բոլորակ, յայնժամ արեգակն և այլ աստեղք յորժամ գային ի մէջ երկնից, մեծագոյն երևէին. քանզի ի միջին կիտէն երկնից առ մեզ է ուղղական գիծ. իսկ յարևելից առ մեզ է՛ խոտորնակի գիծ. և ուղղական գիծն կա՛րճ է քան զխոտորնակ գիծն: - 183. Այլ կոչի սա՛ հրեղէն, *զի* է՛ ի հրոյ: - 183. Երրորդն՝ է վերին մասն օդոյն. և կոչի եթերային երկին. *զի* մերձ ի տարրեղէն հուրն է. և վառի ի նմանէ. զոր թռիչ աստեղաց կոչեմք: - 183. Հինգերորդ՝ երկինք կոչի և դրախտն. *զի* բա՛րձր է և լուսաւոր և անմահութեան է վայր...: - 183. Սոքա հնգեքին կոչին երկինք. *զի* զյատկութիւնս երկնից ունին. և սոքօք լինին հնգետասան երկինք: - 183. Նախ կոչի երկինք ամենասուրբ Երրորդութիւնն. *զի* անհաս բարձրութեամբ գերազանցեալ է յամենայն եղելոց: -

183. Նախ՝ *զի* մարմին է բարձր. որ և ի սահմանս իւր նախադրի: - 184. Երկրորդ՝ *զի* է՛ փայլուն լուսաւոր: - 184. Երրորդ՝ *զի* բոլորակ ունի ձևս. որ է կատարեալ վեցեկի չափովք: - 184. Չորրորդ՝ *զի* պարզ և վճիտ է ըստ էութեան: - 184. Հինգերորդ՝ *զի* անապական է բնութեամբ: - 184. Վեցերորդ՝ *զի* աստեղօ՛ք է ջահաւորեալ: - 184. Եօթներորդ՝ *զի* է անդորր վայր. այսինքն հաւասար ընդարձակ և դաշտաձև գոլով: - 184. Ութերորդ՝ *զի* է՛ առանց պղտորման. այսինքն ծեան, կամ անձրևաց, խորշակի, և ցրտոյ: - 184. Իններորդ՝ *զի* մշտակա՛յ է ի պարունակութիւնս իւր. այսինքն *զի* ո՛չ ունի այլայլումն և փոփոխումն ըստ անարգ շարժութեան երկրի: - 184. Տասներորդ՝ և որ վեհագոյնն է. *զի* ապարանք և հանգիստ է միայն աստուծոյ պատշաճեալ: - 184. Նախ՝ *զի* խո՛ր է: - 184. Եւ զայս գիտել պարտ է. *զի* մեծն ներսէս զհաստատութիւնն՝ արփի ասէ և եթեր կոչէ. զոր արտաքինքն եերորդ տարր ասացին որ ո՛չ երևի մեզ: - 184. Եւ այս ևս գիտելի է, *զի* որպէս հրեղէն երկինն հոմանուն է, այսինքն լուսեղէնն որ ի սկզբանէ ստեղծաւ. և բոլորակ հրոյն: - 184. Գիտելի՛ է, *զի* հոմանուն է լոյսն: - 185. Եւ է՛ իմանալի լոյս՝ որպէս հրեշտակք՝ և հոգի մարդոյ. և պատուիրանն աստուծոյ. *զի* «պատուիրանք տեառն լոյս են» ասէ մարգարէն: - 185. Զի՞նչ է բարութիւն լուսոյն որ ասէ՝ «ետես աստուած զլոյսն *զի* բարի է»: - 185. Նա՛խ՝ *զի* հալածէ՛ զխաւարն: - 185. Տասներորդ՝ ըստ չափու և կարողութեան բաշխէ. որպէս ի կեանս յայսմիկ, և ի հանդերձեալն առաւել *զի* կարիցեմք տանել: - 185. Նախ՝ *զի* միատեսա՛կ է և մի: - 186. Եօթներորդ՝ *զի* ջերմ է զօրութեամբ: - 186. Ութերորդ՝ *զի* լուսաւո՛ր է: - 186. Վեցտասաներորդ՝ *զի* ամենայն լուսաւորք ի նմանէ՛ առնուն զլոյսն: - 186. Եօթնևժերորդ՝ *զի* չա՛փ է ժամանակաց: - 186. Նախ՝ *զի* մի բնութիւն է աստեղաց: - 186. Երկրորդ՝ *զի* լուսաւո՛ր է: - 186. Երրորդ՝ *զի* անապակա՛ն է: - 186. Չորրորդ՝ *զի* մշտաշա՛րժ է: - 186. Հինգերորդ՝ *զի* դիրքն իւր մեծ է. թէպէտ և առ մեզ փոքր: - 186. Վեցերորդ՝ *զի* հաստա՛տ է ի դիրս իւր: - 186. Եօթներորդ՝ *զի* զարդ երկնից է: - 186. Ութերորդ՝ *զի* նշան ժամանակաց է: - 186. Իններորդ՝ *զի* օրինակ փառաց մերո՛ց է: - 186. Տասներորդ՝ *զի* բոլո՛ր է: - 186. Նախ՝ *զի* միջա՛կ է արեգական և աստեղաց: - 186. Նա՛խ՝ *զի* ի ներքո՛յ է ամենեցուն. և ամենայնին զօրութիւն առ նա՛ ժողովի: - 187. Եւ յորժամ ի միւս կիսագունդն հասանէ, ընդ զ կենդանակերպս հետևեալ՝ բոլորի լոյսն ի նմա. *զի* ուղղապէս զլոյսն ընդունի: - 187. Եւ գիտելի՛ է, *զի* ընդ ամենևին հեռանալն լուսինն խաւարի. և ամենևիմբ մերձ եկեալ ի նոյն կենդանակերպն և ուղղապէս ընդ դէմ անցեալ արեգականն՝ խաւարէ՛ զնա. *զի* ընդ դիմատիպ է անօթ լուսնոյն: - 187. Եւ *զի* ո՛չ հանապազ խաւարին. *զի* ո՛չ միշտ ընդ նոյն շաւիղս ընթանան. թէպէտ հանդիպին ընդ նոյն կենդանակերպն: - 187. Նոյնպէս և լուսինն. *զի* այն որ պայծառն է՝ կերպարանք երկրի է. և աղտն՝ ծովուց: - 187. Նա՛խ՝ *զի* երկինքն բարձր է, և յայնմանէ առաւել զլոյսն ծագէ յերկիր: - 188. Երրորդ՝ աչք մեր որ է՛ լոյս՝ ի վերին մասն գլխոյս. և լուսաւորքն յերկինս. *զի* մերձաւոր նմանն զնմանն տեսցէ: - 188. Չորրորդ՝ *զի* ի վեր տեսցուք աչօք. և մտօք զվերինն խորհիմք...: - 188. Հինգերորդ՝ *զի* տեսցուք և իմասցուք թէ արտաքին սրահն երկնից այսպէս է զարդարուն. քանի՞ առաւել ներքին կողմն սրբութեան իմանալեացն դասուց: - 188. Վեցերորդ՝ *զի* ի միտ ածցուք զառաջին փառսն մեր և ցանկասցուք. և մի՛ որպէս զանասուն յերկիր կորասցուք: - 188. Նա՛խ՝ *զի* յոմանս առաւել է լոյսն. որպէս յարեգակն. և յոմանս նուազ. որպէս ի լուսին և յայլ աստեղս: - 188. Երկրորդ՝ յա՛յտ է *զի* ունին ջերմութիւն և ցրտութիւն. չորութիւն և գիճութիւն. որ յայտնապէս տարրական է որակութիւն: - 188. *Զի* Խոյն և Առիւծն և Աղեղնաւորն, ունին զբնութիւն հրոյ ջերմ և չոր: - 189. Իսկ մոլորակքն ի գօտիս իւրեանց շարժականք են. *զի* բարձրանան և խոնարհին: - 189. *Զի* տեսեալ մարդիկ զնոր և հին նորա՝ ասացին՝ մե՛զ ես օրինակ ծննդեան և մահուան. և կոչեցաւ ամիս: - 190. *Զի* յարևելից կիտէ՛ ի նոյն կէտ շրջեալ՝ լինի օր մի. որ է **իդ** ժամ. երկու ժամ միոյ կենդանակերպի: - 190. Եւ ի ներքինն անցեալ՝ գիշեր. *զի* գարշեցո՛յց զերր. որ է օդ և երես երկրի: - 190. Եւ յայծեղջիւրն ի ջրհոսն և ի ձուկն՝ առնէ զձմեռն. որ առաւելու գիշերն քան զտիւ **զ** ժամ. *զի* լինի գիշերն **ժե** ժամ. և տիւն ինն ժամ. որպէս յամառն տիւն է **ժե** ժամ. և գիշերն **թ** ժամ: - 190. Նա՛խ՝ *զի* տանի զերկոտասան կենդանակերպսն և վճարէ: - 190. *Զի* հինքն զեօթն մոլորակսն՝ է տուն աստուածոց կոչէին: - 190. Եւ գիտելի է, *զի* օրն պատկեր է ամսոյն և տարւոյն: - 190. *Զի* տարին է՛ **յկե** օր: - 190. *Զի* արեգակն յամենայն աւուր զընթացս իւր կատարէ՛ **իդ** ժամ, և **ժ** մասն և կէս: - 190. *Զի* արեգական տարին է՛ **յկե** օր. և լուսնին տարին **յծդ** օր. **ժա** օր պակաս քան զարեգակն: - 191. Զոր յամենայն ամի **ժա** թիւ ի վերայ լուսնոյն դնեմք, *զի* հաւասարեսցի արեգականն, և կոչեմք վերադիր: - 191. *Զի* լուսինն ընդ երեկս երևացաւ և մետասանօրեայ ստեղծաւ: - 191. Եւ վասն այն ստեղծաւ մետասանօրեայ, *զի* յաւուր ուրբաթի յորում ադամ ստեղծանիւր, լինէր լուսինն բոլոր և **ժդ**օրեայ: - 191. *Զի* **ըստ հոռոմ համարին այսպէս է. մա՛րտի ժէ՝ Առաջին օր արարչութեան է, յորում եղև լոյսն:** - 191. Եւ ի նիսանի մեկն կազմութիւն մարդոյն է. *զի* նիսանն կազմութիւն լսի: - 191. *Զի* օրն ընդ տիւ և ընդ գիշեր է՛ **իդ** ժամ: - 191. Իսկ իննևժերեակն է, *զի* ընթանայ լուսինն ի տարին **յծդ** օր՝ և **ժթ** մասն. որ լինի ի **ժթ** ամին՝ յկա մասն:

- 191. Եւ որպէս իննևժերեակն լուսնի, և **իը** երեակն արեգական ի միասին ժողովեալ` առնէ զհինգ հարիւրեակ շրջանն ի շլբ ամին. *զի* **ժթ իը** երեակ է. և **իը ժթ** երեակ: - 192. Նախ` *զի* իմանալիքն մշտնջենաւո՛րք են, ի սակաւ վայրկենի կատարեցան: - 192. Չորրորդ` երկիրս այս տեղիք ուսմա՛ն է մեր` ըստ կարգի կատարեցան. *զի* մեք զամենայն ինչ ըստ կարգի ուսցուք. և մի՛ անկարգ և շփոթեալ: - 192. Հինգերորդ` *զի* մարդն տէր և իշխա՛ն է երկրաւորացս, գիտասցէ ըստ կարգի զիշխանութիւնն իւր ուղղել. և մի՛ անկարգ և անիրաւ: - 192. Վեցերորդ` կամեցաւ աստուած *զի* մեք բանիւ և տեսութեամբ վայելիցեմք ի գործս արարչին: - 192. *Զի* առաջին օրն ցուցանէ զառաջին դարն` որ յադամայ մինչև ցնոյ: - 193. *Զի* սոքա են դարագլուխք **զ** դարուց. և էերորդն հանգիստ: - 193. Երկրորդ` *զի* մի և նոյն օր կատարի դարձմամբ արեգականն ի կիտէ՛ ի նոյն կէտ արևելից: - 193. Երրորդ` *զի* յորժամ կատարին է աւուրքն` դառնամք ի յառաջին օրն որ է՛ մի և նոյն: - 193. Չորրորդ` նշանակէ՛ զփութանցութիւն աւուրցս մեր. *զի* ամենայն ժամանակք մեր անցանեն իբրև զմի օր անզգայաբար: - 193. Նախ` *զի* սկիզբն և առաջին է ամենայն աւուրց. *զի* նա կրկնելով առնէ զայլ աւուրս որպէս ասացաւ: - 193. Երկրորդ` *զի* ի նմա եղեն երկինք և երկիր. հրեշտակք և լոյսն և ա՛յլ տարերք. որ են է գործք արարչութեան: - 193. Նա՛խ` *զի* վախճա՛ն է և սկիզբն: - 193. Երկրորդ` *զի* աներե՛կ է: - 193. Երրորդ` *զի* անփոխանո՛րդ է գիշերոյ: - 193. Չորրորդ` *զի* օր զնա ո՛չ երկրորդէ: - 193. Հինգերորդ` *զի* անշա՛րժ և անփոփոխ է ժամուց մասանց և րոպէից: - 193. *Զի* առաջին օրն եղև անառաւօտ. և վերջինն աներեկոյ. և միջինն ամենայն աւուրք ունին առաւօտ և երեկոյ: - 193. Նախ գիտելի է, *զի* կրկին է օր. այսինքն օր բնական, և օր արւեստական: - 194. Նա՛խ` *զի* բնական օրն է տիւ և գիշեր: - 194. Երկրորդ` բնական օրն հաւասարաչա՛փ է. *զի* ո՛չ առաւելու և ո՛չ նուազէ: - 194. *Զի* հրէայք և ասորիք` զերեկո՛յն դնեն սկիզբն բնական աւուր...: - 194. Եւ գիտելի է, *զի* ի սկզբանէ աշխարհիս մինչ ի քրիստոս լո՛յսն առաջանայր գիշերոյն. իսկ յետ քրիստոսի մինչ ի վախճան` գիշե՛րն առաջանայ լուսոյն: - 194. Ուստի յա՛յտ է` *զի* երեկոյ շաբաթուն որ կոչի կիրակմուտ` պատուակա՛ն է քան զմիւս գիշերն որ զհետագայ կիրակէին: - 194. Այս է պատճառն. *զի* ի սկզբանէ տիւն առաջանայր գիշերոյն. *զի* ադամ ի լուսոյ շնորհացն անկաւ ի խաւար մեղաց: - 194. Իսկ գիշեր յարութեանն քրիստոսի` փոխեաց զայս կարգ. *զի* յարութեամբն իւրով եհան զմեզ ի լոյս շնորհաց և արդարութեան: - 194. *Զի* է՛ պատճառ լուսոյ արեգակն. և պատճառ խաւարի ստուեր երկրի: - 194. Իսկ տեղիքն, *զի* յա՛յս կիսագունդս լինի լոյս, և ի միւսն խաւար: - 194. Նա՛խ` *զի* սկիզբն է տուընջեան, և վախճան գիշերոյ: - 196. Նա՛խ` *զի* պայծա՛ռ է լոյսն: - 196. Նա՛խ` *զի* վախճա՛ն է տուընջեան, և սկիզբն գիշերոյ: - 196. Նա՛խ` *զի* ի նմա՛ շրջին գազանք և կերակրին: - 196. Եւ գիշեր, *զի* գարշանա՛յ երր, որ է օդ: - 196. Նա՛խ` *զի* արարածոց սկզբնաւորութիւն ի նմա՛ եղև: - 196. Երկրորդ` *զի* ջրհեղեղն համաշխարհական` անդ սկսաւ` և դարձեալ դադարեաց: - 196. Նա՛խ` *զի* սկիզբն է տարւոյ. յորժամ արեգակն ի խոյն մտանէ: - 197. Նախ` *զի* արեգակն առ մեզ մերձի: - 197. Նա՛խ` *զի* կշիռ և հաւասա՛ր են տիւ և գիշեր: - 197. Կոչի աշուն, *զի* անշնչին: - 197. Նա՛խ` *զի* արեգակն հեռանայ ի մէնջ: - 197. Եւ ձմեռն, *զի* ձիւնամեռ լինին: - 197. Նա՛խ` *զի* ամառն կարի՛ ջերմ է և չոր` չորացուցանէ՛. և ձմեռն խիստ ցուրտ` սառուցանէ՛ զսերմն: - 197. *Զի* չորութիւն և ցրտութիւն հակառա՛կ է ծննդեան. և ջերմ և գէջն օգնական: - 197. Դարձեալ` յամառն և ի ձմեռն զրկո՛ւմն է տուընջեան և գիշերոյ. *զի* ամառն զրկէ զգիշերն, և ձմեռն զտիւ: - 198. Իսկ ամառն նորին նման. *զի* հունձք է և կատարած գործոց բարեաց. և ո՛չ ժամանակ սերմանելոյ կամ բուսանելոյ: - 198. Եւ յա՛յտ է յայսմանէ` *զի* ժամանակն առ մե՛զ է և ո՛չ յերկինս: - 198. Ի գոյից է, *զի* շարժումն երկնի և ընթացք լուսաւորացդ ծնանին զժամանակն: - 198. Եւ յանգոյից, *զի* անցեալն ապականեալ է, և ապագայն ո՛չ է ի միջի, և ներկայն անզգայաբար անցանէ: - 198. *Զի* ժամանակն նա՛խ է հանդերձեալ. և ապա ներկայ, և յետոյ լինի անցեալ: - 198. Իսկ թէ ըստ պատուոյ իմանաս, նա՛խ է ներկայն. *զի* է՛ ստոյգ և ճշմարիտ. և ապա՛ անցեալն. և յետոյ ապառնին. և այսպէս շարադասեն քերթողքն: - 198. Այսպիսի ժամանակ է յայտնապէս կեանք մեր. *զի* զոր ինչ ժամանակ կենցաղոյս չափէ բնութեամբ` ապականէ և փոփոխէ ...: - 199. Դարձեալ` ոչ ինչ պատուական քան զժամանակ. *զի* զինչ և իցէ յաշխարհի` երկու մասունքն կարե՛ն համանգամայն գոլ ի միասին բաց ի ժամանակէ և ի հասակէ՛. *զի* ժամանակին **բ** մասն անհնա՛ր է համանգամայն գոլ ի միասին. - 199. Վասն այն պա՛րտ է զժամանակ կենցաղոյս ի բարին ծախել. *զի* զառաջին ժամանակն ո՛չ ոք կարէ վերստին ստանալ: - 199. Դարձեալ` քան զժամանակն ոչ ինչ անցաւոր և հասական. *զի* ժամանակ կենցաղոյս հանապազ հոսի. *զի* չափէ՛ զբնութիւնս` և զինքն չափէ՛: - 199. Վասն այնորիկ յորժամ զիրս հոսականս և շարժունս չափէ՛, հա՛րկ է *զի* ի նոսին հոսեսցի. քանզի միշտ ժամանակն անցանէ և հոսի. յանցելոյն ի ներկայս. և ի ներկայէս յապառնին: - 199. ...*զի* ո՛չ ոք կարէ զվայրկեան ժամանակի մի ստուգել...: - 199. Դարձեալ` քան զժամանակ ոչ ինչ հասարակ. *զի* ժամանակ յամենեցունց հասարակ ստացեալ լինի. և հասարակապէս անցանէ: - 199. *Զի* աստուած ի հողոյ կազմեաց

զադամ: - 200. Ձնոյն յայտնէ և ի մերս. *զի* ուրբաթ ասի որ է՛ կազմութիւն: - 200. **Յոռի**. *զի* հորե՛ն երկրագործք և մշակք զցորեան և զգինի, յըշտեմարանս ժողովեալ. *զի* **թ** հոռի՝ մո՛ւտ է աշնան: - 200. **Սահմի**. *զի* գնայ հարաւայինն, և գայ հիւսասայինն: - 200. **Տրէ**. *զի* առնու գիշերն յօրէն զժամ և զմասունքն. որպէս կրելով յինքն: - 200. **Քաղոց**. *զի* արծակի խոյն ի հօտն ըստ հանճարեղ արանցն: - 200. Այլ և քաղի ժամք և մասունքն. *զի* քաղոցի տասն ծմեռնամո՛ւտ է: - 200. **Մեհեկի.** *զի* տունկք և բոյսք որպէս զմեռեալ զլինին եղեմնապատ և ծիւնաթաղ. մէհէկի. այսինքն ածի: - 201. «Արի՛ ասէ հիւսիս, և ե՛կ հարաւ». որ է՛ գարնան ամիս. *զի* ի **ժբ**ն մտանէ: - 201. Ա՛հ է ասեն մարդիկ ամենայն ուրեք. *զի* գետայարո՛յցք է: - 201. **Մարգաց**. որ է՛ ժամանակ ածելոյ զմարդ. որ ի դաշտս և ի հովիտս իցեն. յայգեստանս և ի բուրաստանս. յորժամ արեգակն առ շամբն և յետ շանն իցէ. *զի* ի **ժգ**ն՝ մո՛ւտ է ամռան: - 201. **Հրոտից**, ըստ դրութեան է. *զի* հո՛ւր է ոտիցն որ այրէ՛ ներքուստ ի վեր ջերմութիւն արեգականն: - 201. Բայց ասեն ոմանք թէ՝ յաւուրս մանասէի՝ Նումաս պումիլոս **բ** ամիս յաւել ի տարին հռօմոց. *զի* յառաջ քան զնա՝ **ժ** էր. և յաւել ի նոսա զյունվար և զփետրվար: - 201. Նա՛խ՝ *զի* տարրակա՛ն է հուր: - 202. Եւ *զի* ջերմ է: Հաղորդական: Ներգործական: - 202. *Զի* հուրն կրկին որակ ունի. ջերմ և չոր: - 202. Նա՛խ՝ *զի* Երագաշա՛րժ է հողմն և շարժօղ այլոց: - 202. Եւ դարձեալ *զի* Կառք է թռչնոց: - 202. Եւ դարձեալ *զի* է՛ Նուրբ: - 203. Եւ դարձեալ՝ *զի* ի գոլորշեաց է բաղկացեալ՝ արտաքին մասն հով է և գէջ, և ներքինն ջերմ և չոր. վասն որոյ զարտաքիննն պահէ՛, և զներքիննն ապականէ: - 204. Նա՛խ՝ *զի* ամպն յերկրէ ելեալ խափանէ՛ զլոյս և զջերմութիւն արեգական: - 206. Երկրորդ՝ *զի* ամպ և մէգն խառնէ՛ զպարզ օդն և խաւարէ՛: - 206. Եօթներորդ՝ *զի* լինի ամպ որ ո՛չ որոտայ և ո՛չ կայծ է վասն սաստիկ խստութեանն: - 206. Նախ՝ *զի* թեթև է ամպն այն. վասն որոյ յոյժ բարձրացեալ է: - 206. Երկրորդ՝ *զի* ամպն այն ո՛չ ունի խոնաւութիւն ինչ: - 206. Երրորդ՝ *զի* պայծառ և լուսաւո՛ր է: - 206. Չորրորդ՝ *զի* երագընթա՛ց է և փոյթ անէ: - 206. Հինգերորդ՝ *զի* հովանի լինի տօթոյ: - 206. Նախ՝ *զի* յանկարծ փայլէ: - 206. Չորրորդ՝ *զի* փայլատակեալն անբաժանելի մնայ: - 207. Եօթներորդ՝ *զի* սաստիկ է: - 207. Նա՛խ՝ *զի* ի կողէն քրիստոսի աղբիւրացաւ և բղխեաց առ մեզ: - 207. Չորրորդ՝ *զի* ի ջրոյ կազմեցաւ երկինք երկնից: - 207. Հինգերորդ՝ *զի* ծկամբք զարդարի: - 207. Երկրորդ՝ *զի* երկիր չո՛ր է և ցամաք, պարտ էր լինիլ բազմութեան ջուրց. *զի* խառնեսցի ընդ երկիր և ծննդականս արասցէ: - 207. Երրորդ՝ *զի* ամենայն տեղիս գտցի ջուր. ի լերինս և ի դաշտս, և արբցեն կենդանիք: - 207. Չորրորդ՝ *զի* տունկք և բոյսք ի ներքին հիւթոյ և ի վերին անձրևոյ միշտ դալար մնասցեն: - 207. Հինգերորդ՝ *զի* բազմազան կենդանիք ի ջուրս զտեղի կալցեն: - 207. Վեցերորդ՝ *զի* պատւական ակն և մարգարիտ և ազնիւ ոսկի ի ծովս գտանի: - 207. Եօթներորդ՝ *զի* ամենայն գետս ելեալ ի ծովէ, դարձեալ ծովն ի յինքն ընդունի: - 207. Ութերորդ՝ *զի* նաւք ի վերայ ջուրց ընթանան փութով. և զպէտս միմեանց լնուն: - 207. Տասներորդ՝ *զի* գեղեցիկ լինի ի տեսս աչաց երփն երփն գունով և վէտս վէտս. այսինքն ծալ ծալ ծիծաղի երեսօք: - 208. Նա՛խ՝ *զի* արարիչն աստուած բնական զծովս աղի և դա՛ռն արար. զի մի՛ հոտեսցին կենդանիքն ի նմա: - 208. Ջուրք ծո՛վուց ընդ մէջ երկրի անցանեն և պարզին ի ժանկոյն և ի դառնութեանցն. *զի* երկիր և աւազք զդառնութիւնն յինքեանս քարշեն, և մնայ քաղցր ջուրն: - 208. Նա՛խ՝ *զի* ի ձմեռն ջերմութիւնն ի սիրտ երկրի ժողովի. և յամառն ի վեր յերես սփռի: - 208-209. Երկրորդ՝ *զի* ամենայն ուրեք հողն ընդ ջրոյն խա՛ռն է. և յա՛յտ է ի ջրհոս. և ջուրն այն որ բարձրացեալ է ընդ հողոյն՝ իջանէ ի խոնարհ և բղխէ աղբիւր: - 209. Երրորդ՝ *զի* ջուրք ծովուն բա՛րձր է քան զերկիր. վասն որոյ հա՛րկ առնէ և ի վե՛ր մղէ և ապա՛ հեղու յերկիր. զորօրինակ մարդիկք ի բարձրագոյն լերանց իջուցանեն զջուրն, և ըստ նոյն չափոյ ի միւս կողմն ի վեր հանեն սակաւ ինչ պակաս: - 209. Նա՛խ՝ *զի* երկու իր է. այսինքն հող և ջուր. որ ընտանի՛ է նմա: - 210. Երկրորդ՝ *զի* ունի երկիցս **բ** ծայրք. երկայնք և լայնքն. որ է յարևելից յարևմուտս. և ի հիւսիսոյ ի հարաւ: - 210. Երրորդ՝ *զի* կրէ՛ զջուր ի մէջ իւր, և յեզերս, և ի վերայ երեսացն: - 210. Չորրորդ՝ երկիր. այսինքն *զի* յերերման և ի տատանմա՛ն է ի մէջ փորձանաց: - 210. Ասէ՝ երկի՛ր և կա՛ց ի կասկածանս. *զի* երկիւղ կայ անկանելոյ ի բաււոյն: - 210. Յաղագս Նա՛խ՝ *զի* մայր է մեր, ուստի ծնանիմք ամենեքեան: - 211. Նա՛խ՝ *զի* հաստատութիւն և բրգո՛ւնք են աշխարհի: - 211. Նախ՝ *զի* շնչմունք հողմոց ի բարձունս են, և զբարձանց ջերմութիւնն բարեխառնեն: - 211. Երկրորդ՝ *զի* վերին մասն օդոյն պա՛րզ է. և ներքին մասն մերձեալ ի յերկիր՝ թանձրանայ ի չորութեանց նորին. և ջերմութիւնն խառնեալ ընդ այն՝ առաւել շող լինի: - 211. Երրորդ՝ անդ մէկին է ջերմութիւն՝ և աստ կրկին. *զի* հասեալ ի գոգ երկրի, մակադարձութեամբ ժողովին առ նա և լինի շող: - 211. Նա՛խ՝ *զի* բղխումն ցուցանէ զկատարեալն. որ ամենայն ինչ կատարեալ և լի ստեղծան յարարչէն: - 212. Երրորդ՝ պէտք են իմաստութեանց. *զի* առակ օրինակի առնումք զնոսա ի դէպ ժամու: - 212. Չորրորդ՝ *զի* նիւթք եղեն երկնաւոր խորհրդոյն. որպէս ի տնկոց փայտ խաչին. և յայլ բուսոց հաց պատարագին և գինի. և ձէթ մեռոնի կազմեցաւ: - 212. Ոմանք ասեն թէ յօդոյն է. *զի* օդն կապոյտ է՝ խառնի ընդ ջրոյն և լինի կանանչ: - 212. *Զի*

են որ զկեղևն ուտեն և ո՛չ զմէջն. որպէս ծիրան: - 213. *Զի* արեգակն արու է *զի* ջերմ է. և լուսինն էգ՝ *զի* հով և գէջ է: - 213. *Զի* ի չորս տարրէ՛ է գոյացեալ. և ունի զաճումն հողոյն. վասն այն նախ աճէ ենթակայ մարմինն: - 213. *Զի* տղայութիւնն օդո՛յ է. և միջին հասակն հրոյ և հողոյ. և վերջինն ջրոյ. վասն այն սպիտակի. որպէս ցուցանի յառաջիկայդ **ժզ** գլուխն՝ **իզ** համարն: - 213. Նա՛խ՝ *զի* սերմնական զօրութիւնն է ի մէջն բնաւորեալ. ուստի բոլորապէս և հաւասար տայ շարժիլ տնկոյն: - 213. Դարձեալ՝ *զի* տնկականն վերափչո՛ւմն է օդոյն հանդերձ խոնաւութեամբն երկրի. վասն որոյ բոլորաձև արտաքս գայ և լինի ծառ: - 213. Նա՛խ՝ *զի* օդն վերընթա՛ց է և քարշէ՛ ի վեր և աճէ: - 213. Երկրորդ՝ *զի* ջերմութիւն լուսաւորացն սնուցանէ և զառ ի վեր քարշէ՛: - 214. Երրորդ՝ *զի* կարօ՛տ է երկնային մարմնոցն. վասն այն ի վե՛ր ընթանայ: - 214. Նա՛խ՝ *զի* բոյսք և խոտք մե՛րձ են երկրի, զշարժումն նորա դիւրա՛ւ ընդունին: - 214. Նախ՝ *զի* ծառայք են միշտ վասն այլոց. որպէս մարդս միշտ տէր է. և անասունքն տէր և ծառայք. *զի* ծառայք են մարդկան, և տէր բուսոց. իսկ բոյսք և տունկք միշտ ծառայք են: - 214. Երկրորդ՝ կոչին ծառք, այսինքն ծուռք. *զի* ընդ դէմ են ձևոյ աշխարհիս և մարդոյն: - 214. *Զի* մարդն ունի զգլուխն ի վեր որպէս երկինքն. և զոտքն ի վայր որպէս երկիրս. վասն որոյ ամենայն ծորմունք բնականապէս զառիվա՛յր հոսին. իսկ ծառն ծռեալ ունի զգլուխն ի վայր, և զոտսն ի վեր. կամ թէ ծռեա՛լ ունի զոտս և զստեղունս յայս կոյս և յայն կոյս: - 214. Երրորդ՝ կոչին ծերք. *զի* ծե՛րք են և ի սկզբանէ՛ եղեալք յարարչադիր հրամանէն...: - 214. Նմանապէս և կոչին փայտ. *զի* ի փտելոյ և յապականելոյ գոյանան այսպէս. յորժամ բորբոսի երկիր՝ նա՛ զարմատն ի վայր արձակէ և զբոյսն ի վեր: - 214. Նախ՝ *զի* թէպէտ զջուր կամ զհող միայն յիշէ աստուած. այլ երեքն ընդ միոյն առին հրաման...: - 214. Երկրորդ՝ *զի* ի հողն կան **գ** տարերքն ամբարեալք. որպէս երևին ուր ուրէք երակ հրոյ և երակ հողմոյ և երակ ջրոյ: - 214. Երրորդ՝ *զի* ինքն երկիրն ունի զթանձրութիւն որ հողոյն է. և զմածումն որ է՛ ջրոյն. և զշարժումն որ է հողմոյն. և զերևիլն որ է հրոյն: - 214-215. Նոյնպէս և ջուրն ունի զսոսա. *զի* շօշափելի՛ է՝ և մածեալ՝ և շարժի՝ և երևի: - 215. Չորրորդ՝ *զի* կենդանիքդ ունին զ**ե** զգայարանք: - 215. Հինգերորդ՝ *զի* ունին կենդանիքդ **դ** մաղձ որ են. **դ** տարերքն: - 215. Վեցերորդ՝ ըստ այլոց. *զի* բոլոր թանձր մարմինն է՛ հողոյ. և ամենայն հիւթք և մաղձք է՛ ջրոյ. թոքն է՛ օդոյն. և սիրտն է՛ հրոյն ջերմ գոլով: - 215. Եօթներորդ՝ *զի* ոսկերքն է քարուտն: - 215. *Զի* զգայ զջերմութիւն հրոյն. և զցրտութիւն՝ որ է ջրոյն. և զխոնաւութիւն որ է օդոյն. և չորութիւն հողոյն: - 215. Տասներորդ՝ *զի* **դ** ոտքն է նման չորից տարերաց: - 215. Ապա ուրեմն յա՛յտ է *զի* ամենայն կենդանիք ի չորից տարերց են: - 215. Եւ մի և նոյն է. *զի* շունչ կենդանեաց է թանձր մասն օդոյս՝ խառնեալ ընդ ջրոյ. և շունչ նոցա է անօսր մասն ջրոյ՝ խառնեալ ընդ օդոյ: - 215. Վասն է՞ր է՝ *զի* ջրայինքն և սողունքն ձայն ո՛չ ունին: - 216. Իսկ ձկունք *զի* ո՛չ ունին զօդ՝ ամենևին են անձայնք: - 216. Եւ սողունք կոչին, կամ *զի* սողալով գնան. կամ սղացեալ են ոտիւք. կամ *զի* սո՛ւղ են ձայնիւ: - 216. Իսկ անասուն, *զի* անխօսուն են. կամ *զի* անսնունդ և անընտել: - 216. Իսկ գազան, կամ *զի* գզօ՛ղ են և պատառօղ. կամ *զի* զանազան և ահագին կերպարանք ունին: - 216. Վասն է՞ր է *զի* մարդս ո՛չ ունի զբնութեամբ զէնս. կամ զծածկոյթ: - 217. *Զի* թէ մարդն ունէր զբնութեամբ զէնս, որպէս թէ եղջիւր ի գլուխն. և սուր զատամունսն. ճիրանունք ի ձեռս. և սմբակ կամ կճղակ ոտիւք. և զայլսն, Նախ՝ *զի* գազանադէմ և դժւարատես լինէր ամենեցուն: - 217. Երկրորդ՝ *զի* անհանգիստ և ի չարչարանս լինէր հանապազ. ընդ ինքեան ունելով զնոսա: - 217. Երրորդ՝ *զի* թէ ունէր ի բնութենէ զէնս կամ զգեստս. ո՛չ կարօտէր այլոց կենդանեաց. այլ և ո՛չ խնամէր զնոսա: - 217. Նա՛խ՝ *զի* եղեն ի գովեստ փառաց իւրոց: - 217. Երկրորդ՝ վասն հպարտութեան մարդոյն. *զի* յորժամ խայթեսցեն զնա՝ ծանիցէ զտկարութիւն իւր. որ և զփարաւօն ո՛չ թէ առիւծք կամ առջք հարին, այլ ճանճք և մժղուկք տանջեցին: - 217. Երրորդ՝ ստեղծան նոքա՝ *զի* ի նոցա՛ ջանից ընթերցմանց և բարեաց գործոց օրինակ առցուք. որպէս են մրջմունք և սարդք, և այլք այսպիսիք: - 217. Նա՛խ՝ ի փառս աստուծոյ ստեղծան. *զի* յորժամ զզանազան կերպարանս նոցա տեսանեմք, փառս տամք արարչին: - 217. Երկրորդ՝ *զի* լրումն և մա՛սն են աշխարհի: - 217. Երրորդ՝ *զի* թոյնք և խայթոցք նոցա՝ զէն և պահապան է նոցա. *զի* առիւծքն պատառելովն ապրին. նոյնպէս և այլքն: - 217. Չորրորդ՝ *զի* ահ և երկիւղ են մեղաւորաց: - 217. Հինգերորդ՝ *զի* ի նոցանէ ըստանամք զդեղս բժշկութեան մարմնոց: - 217. *Զի* վարդապետք ասեն եթէ՝ կերակուր գազանաց այլ կենդանիք են. վասն որոյ խնամքն աստուծոյ ետ նոցա առաւել հնարս և զօրութիւնս, *զի* կարասցեն ըմբռնել. զայլ կենդանիս և մի՛ ի սովոյ մեռցին: - 218. Այլ և գիտելի է, *զի* ամենայն կենդանեաց բնականապէս հնարք ետ աստուած վասն օգտի նոցա և փրկութեան: - 218. Եւ զի բնութեամբ ունին յայտ է, *զի* ամենայն տեսակն զմի և զնոյն ունի հնարս. վասն զի մի բնութենէ ի նոսա: - 218. *Զի* ամենայն գայլ խորամանկ է. և ամենայն աղուես նենգաւոր. և այլն նոյնպէս: - 218. *Զի* մարդս բազում իրօք զբաղեալ է ի միտս. իսկ նոքա միայն ի բնութիւնս իւրեանց փութով ճանաչեն: - 218. Նա՛խ՝ *զի* զդէմքն ընտրեաց՝ և ընդ եւայի՛ խօսեցաւ: - 218. Երկրորդ՝ *զի* զխորխն ձգէ և զաչսն լուսաւորէ՛: - 218. Հինգերորդ՝ *զի* խորամա՛նկ է և հնարօղ: - 218.

Նա՛խ՝ *զի* զդէմսն ընտրեսցէ, այլ և զտեղի և զժամանակն, և ապա խօսեսցի: - 218. Երկրորդ՝ *զի* աշխատութեամբ զմիտսն լուսաւորեսցէ. կամ ճգնութեամբ չարչարեսցէ: - 218. Չորրորդ՝ *զի* զտգիտութիւն իւր լուասցէ, և ապա՛ զգիտութիւն ուսցի: - 218. Նա՛խ՝ *զի* օձն ի յայն մասնէն սատակի: - 218. Երկրորդ՝ *զի* թո՛յլ է գլուխ օձին: - 218. Երրորդ՝ *զի* աղբիւր է մահաբեր թունիցն: - 218. Չորրորդ՝ *զի* չէ՛ր բանաւոր, և բանից տեսակով խաբեաց զմարդն: - 218. Հինգերորդ՝ *զի* մարդն գլուխ է ամենայն կենդանեաց, զնա սպանանել ջանայ: - 218. Վեցերորդ՝ *զի* գլխոյն՝ այսինքն տեառն աստուծոյ՝ իմանալի օձն հակառակեցաւ: - 218. Եօթներորդ՝ օրինակ՝ *զի* քրիստոս զգլուխ վիշապին խորտակեաց: - 218-219. Ութերորդ՝ օրինակ՝ *զի* գլուխ օձին է չար խորհուրդն որ մտանէ ի մեզ. պա՛րտ է սպանանել զնա: - 219. Ի նշանակել՝ *զի* մահու մարդոյն՝ սկիզբն օձն եղև: - 219. Նախ՝ *զի* անուամբն գոյանայ իրն ի միտս մեր. և անանունն իբր յանգոյս է համարեալ մեզ: - 219. Երրորդ՝ *զի* ադամայ ետ աստուած զբնական իմաստութիւնն առ ի ցուցանել զլաւագոյն ծնունդս բանին՝ հրամայէ՛ անունս դնել: - 219. Չորրորդ՝ *զի* ցուցցէ անձնիշխան զօլ զմարդն, վասն որոյ հրամայէ՛ նմա *զի* զոր ինչ և կամեսցի՝ անուն դնիցէ: - 219. Եօթներորդ՝ *զի* փչեաց ի նա զշնորհաց հոգին զանազան պարգևաց, այժմ զքահանայութեան շնորհին երևեցոյց ի նա՛: - 219. *Զի* քահանային է անունս դնել յետ աւազանին ծննդեանն: - 219. *Զի* ի կոչումն անուան՝ չորքս այսոքիկ երևին միանգամայն. բանն և խօսքն և ձայնն և տեսութիւնն. այսոքիւք զմարդն կատարեալ երևեցոյց աստուած: - 219. Տասներորդ՝ անունն յարմար նշանակութիւն է կենդանեաց ըստ բարուցն և զանազան կերպիցն եղեալ. *զի* ամենայն անուն՝ յիրէն և ի գործոյն և ի ձայնէն դնի: - 220. Եւ գիտելի է, *զի* գ են իր գոյացական. Սեռ. Տեսակ. և Անհատ: - 220. Ո՞րպէս գիտեմք թէ մարդն իշխան է ի վերայ անասնոց. *զի* ահա՛ բազումք անհնազանդք են. որպէս վայրիք և գազանք և այլք: - 220. Երկրորդ՝ *զի* պատկեր աստուծոյ է մարդն. այսինքն *զի* որպէս աստուած իշխան և թագաւոր է ամենայն արարածոց. նոյնպէս և մարդն իշխան է ամենայն կենդանեաց: - 220. Երրորդ՝ ի նոյն իսկ ի ձևոյ շինուածոյ մարդոյն. *զի* ուղիղ գոլով՝ զիշխանականն նշանակէ. իսկ կենդանիքն կո՛ր գլխով զծառայականն ցուցանեն: - 220. Վեցերորդ՝ *զի* անձնիշխա՛ն է մարդն այսինքն իշխէ բանականաւն ցասման և ցանկութեան որք են անասնական մասունք: - 220. Նա՛խ՝ *զի* յորժամ մարդն անհնազանդ եղև տեառն իւրոյ արարչին, յիրաւի անհնազանդք եղեն և մարդոյն անասունք տուեալ նմա ի ծառայութիւն: - 220. Երկրորդ՝ *զի* ցոր քան իշխէր ինքն ի վերայ անասնական մասանց իւրոց որպէս ասացաք, իշխէր և ի վերայ արտաքին անասնոց և գազանաց. իսկ յորժամ ապստամբեցին ներքինքն բանականին տեառն իւրեանց՝ ապստամբեցին և արտաքինքն մարդոյն տեառն իւրեանց: - 220. Երկրորդ՝ *զի* ունի զերեք յատկութիւնս երկնից. որ է՛ բարձրութիւն. լուսաւորութիւն. և անմահութիւն: - 221. Երկրորդ՝ իմանալի՛ է, *զի* իմացումն և իմաստութիւն տայ մեզ յայլ իրս. որպէս ծառն կենաց զքրիստոս: - 222. Երրորդ՝ *զի* իմանալեա՛ցն է տունկ. այսինքն բանականաց. հրեշտակաց կամ մարդկան. և ո՛չ զգալի կենդանեաց: - 222. Չորրորդ՝ *զի* նոյն ինքն դրախտն և տունկն է իմանալի և զգալի. որպէս վայելօղ մարդն էր իմանալի և զգալի: - 222. Ո՛չ թէ քան զտարրական հուրն ի վե՛ր է անցեալ. այլ *զի* լուսինն և արեգակն միշտ ի հարաւոյ կողմանէ ի ստորոտէ լերինն ելանեն. և ի հիւսիսոյ կողմն լերինն միշտ գիշեր լինի. որպէս աղէքսանդրու պատմութիւնն ասէ. և ի գլուխն միշտ լոյս. և ի հարաւոյ կողմն տիւ և գիշեր: - 222. յա՛յտ է *զի* գիշեր ո՛չ լինի անդ. և ո՛չ եղանակք փոփոխին: - 222. *Զի* ո՛չ անձրև և ոչ ձիւն և ոչ հողմ է անդ: - 222. *Զի* ի վերին մասն օդոյն է մերձեցեալ՝ որ է առաւել բարեսուն. և ամպոց և հողմոց շարժմունք ի միջին մասն օդոյ ծնանին. և ի դրախտն ո՛չ հասանեն: - 222. Նա՛խ՝ *զի* թէ ապականացու էր որպէս երկիրս այս, վասն է՞ր զմարդն պատուելով ի դրախտն եդ աստուած: - 222. *Զի* ապականեալ մարդն ապականեցաւ դրախտին էր վայելչական: - 222. Երրորդ՝ *զի* համաձայնին ամենեքեան՝ որ նախ քան զյանցանելն զմարդն անապական ասեն: - 222. Յայն՝ *զի* փայտ դրախտին անփուտ է. և տերևն անփտելի. և պտուղն անծորելի. և ծաղիկն անթառամելի. և աստուծոյ տնկեալ ձեռօք իւր. տեղի անապական ձեռագործին ադամայ: - 223. *Զի* թէ հնազանդեալ էր օրինացն, լինէր բարւոյ պատճառ. և ո՛չ հնազանդեալ՝ եղև չարի պատճառ: - 223. Եւ է՛ միւս բարի խառնակն և պատրուակեալն. որպէս է աշխարհական բարին. *զի* գունով և երևելեաւ բարի է, այլ ի ներքոյ ծածկեալ չա՛ր է. յայսմանէ հրաժարէ՛ զմեզ ոչ մերձենալ: - 224. *Զի* այնպիսի բարին մահու լինի առիթ: - 224. Այլք ասեն թէ՝ խաղո՛ղ էր. կամ ցորեան. *զի* զգինին ետ գրաւական կենաց՝ և զհաց մարմնոյն: - 224. *Զի* որպէս ջրհեղեղն ո՛չ եմուտ ի դրախտն *զի* ո՛չ էր ապականեալ մեղօք: - 225. *Զի* երկի՛ր անիծաւ և ապականեցաւ, և ո՛չ դրախտն: - 225. Նա՛խ՝ *զի* ասէ աստուածային հրամանն՝ «աճեցէք և բազմացարուք և լցէք զերկիր»: - 225. Երկրորդ՝ *զի* դրախտն է տեղիք անապական. և ո՛չ լինէր ի մարդոյն ծորումն ինչ աղտեղութեան. և ոչ որպէս տնկոցն: - 225. Չորրորդ՝ *զի* թէ լինէր անդ ախտական ծնունդ որպէս ի յերկրի, կարօտանայր մարդն ամենայն պիտոյից զաւակին: - 225. Վեցերորդ՝ *զի* ասէ սուրբն գրիգոր նիւսացին ի գիրս կազմութեան եթէ

առաջին կեանք դրախտին էր կուսութիւն և անապականութիւն և հրեշտակաց նմանութիւն. և յետ յարութեանն վերըստին դառնամք յառաջին կեանս դրախտին. յանապականութիւն և ի հրեշտակաց հաւասարութիւն: - 225-226. Ասեմք թէ՝ կանխագէ՛տ է աստուած. և նախ ծանեաւ *զի* ո՛չ կարէին աճիլ անմեղութեամբ ի դրախտին որպէս զհրեշտակս. վասն որոյ կազմեաց նոցա մարմին, *զի* յերկրի անասնապէս աճեսցին: - 226. *Զի* յառաջնումն աւուր արարաւ մշտնջենաւոր լոյսն: - 227. Երեսունեւ՝ *Զի* ո՛չ ամաչէին: - 228. Երկրորդ՝ *զի* հողն բնակա՛ն ունի զթանձրութիւն, և այլքն խառնմամբ ի նմանէ. և մարմինս մեր թա՛նձր է ի հողոյ: - 229. Երրորդ՝ հողն վերջին է ի տարերս. *զի* գիտացէ զշնորհս աստուծոյ՝ որ այսպէս առաջին և պատկեր աստուծոյ ստեղծաւ: - 229. *Զի* թէ զպատկերն աստուծոյ տեսեալ ի մեզ հպարտասցուք, զհողն տեսեալ խոնարհեսցուք...: - 229. Հինգերորդ՝ *զի* հողն ապականացո՛ւ է, զապականութիւն մարմնոյս մեր նշանակէ: - 229. Վեցերորդ՝ *զի* տեսցէ ադամ թէ յապականացու հողոյս անապական մարմին կազմեցաւ վասն փառաց. և յորժամ կորոյս մեղօքն եղև ապականացու, ինքն իցէ պատճառ ապականութեան իւրոյ: - 229. Եօթներորդ՝ *զի* հողն ի հողմոյ փոշի լինի. այսպէս յորժամ հողմահուն շնչէ ի մարմինս մեր՝ ցրուի և լինի փոշի: - 229. *Զի* որ քան եմք ի մարմնի՝ միշտ պարտ է երկնչիլ ի պատժոյ ի գլորելոյ ի մահու և այլոցն: - 229. Իններորդ՝ *զի* մայր մեր հողն է. և սեղան և տեղիք և գերեզման. թէպէտ և այլ տարերքն են մեզ ազգականք. այլ մեք ի մօրէ՛ ծնանիմք: - 229. Տասներորդ՝ *զի* յայսմանէ հաստատեսցի ի մեզ հաւատ յարութեանն. որպէս զառաջինն ի հողոյ ստեղծ զմեզ, դարձեալ ի յարութեանն ի նոյն հողոյն լուծեալ և փոշիացեալ՝ յարուցանէ աստուած: - 229. Եւ դարձեալ՝ *զի* հաստատեսցի ի մեզ հաւատ մարդեղութեանն քրիստոսի. թէ որպէս ի յապականացու հողոյն ստեղծ ադամայ մարմին անապական: - 229. Դարձեալ ի հողոյ ստեղծ ի նախատինս սատանայի. *զի* յամօթ լիցի յորժամ տկարս այս և կաւեղէնս ի փառսն մտանէր յորմէ նա՛ որ փառաւորն էր անկաւ: - 229. Նա՛խ՝ *զի* մեծ և պատուական ասի մարդն: - 230. Եւ այս առհինչ է. *զի* մեծն ցուցանէ զփոքրն. և պատուականն զանապատիւն: - 230. Վասն որոյ պա՛րտ էր լինիլ նոցա նախ որ փոքունք և անպատիւք են, *զի* երևեսցի մեծն և պատուաւորն այսինքն մարդն: - 230. Երկրորդ՝ *զի* իշխան և զորաւո՛ր է մարդն. պիտո՛յ է *զի* լինիցի զօր և իշխեցեալ. և ապա՛ իշխանն և զօրաւորն. ապա թէ ո՛չ՝ ո՞ւմ լիցի իշխան և զօրավար: - 230. Չորրորդ՝ զի մի իցէ նեղասիրտ և տառապեալ բարուք տեսանելով զինքն ի չքաւորութեան ստեղծեալ. այլ տեսցէ զամենայն կատարեալ. *զի* արձակ և առատ բարուք սնանիցի և վայելեսցէ: - 230. Վեցերորդ՝ որք վասն որոց եղեն. *զի* ի գոյիցն ոմանք են վասն ինքեանց. իսկ այլ վասն այլոց և ոմանք ինքեանց և այլոց: - 230. Եօթներորդ՝ *զի* գ տեսակ հոգոց բացայայտեսցին. որ է՛ անկատար՝ և միջակ՝ և կատարեալ: - 231. Ութերորդ՝ ո՛չ արար նախ զմարդն, զի մի՛ արարչակից գիտասցէ զինքն ոչ գոյիցն, և անկցի հպարտութեամբ. այլ գործօղ գոյիցն, *զի* կացցէ պահպանութեամբն...: - 231. Իններորդ՝ *զի* ի սկիզբն ստեղծման արարածոց՝ եղեն իմանալի բանականքն ընդ լուսոյն գոյացեալ: - 231. Եւ ի վախճանի եղև զգալի բանականն իբրև մատնահար և կնիք արարածոց. ունելով զիմացումն և զզգացումն. *զի* իմաստութեամբն ծանիցէ զիմաստութիւն արարչին. և զգալովն զամենակարող զօրութիւն նորա՛: - 231. *Զի* մեծ է և անճառ և անպատում զօրութիւն և իմաստութիւն աստուծոյ...: - 231. Տասներորդ՝ մէջ և կապ ամենայն գոյիցս մա՛րդն է կազմեալ. *զի* ամենայն արարածք ի բ դէմս որոշին. այսինքն մինն յիմանալի և միւսն զգալի. և սոքա եղեն յառաջագոյն: - 231. *Զի* իցէ միաւորիչ և կա՛պ իմն բոլոր արարածոց: - 231. Եւ զկրկնակի կենաց վայելումն ըստ խառնեալ էութեան իւրոյ. *զի* թէ զաստուածայինսն բերցէ յինքեան ըստ որում ի պատկերն եղև, վերափոխեսցի անմահ կենօք ի պատրաստեալն ժառանգութիւն: - 231. *Զի* նմա՛ն է մարդն բոլոր աշխարհի վասն այն աշխարհ կոչի: - 231. Նա՛խ՝ *զի* աշխարհ է կամ իմանալի, որպէս հրեշտակք. կամ զգալի, որպէս մարմնականք: - 231. Երկրորդ՝ *զի* իմանայ ընդ հրեշտակաց. զգայ ընդ կենդանեաց. աճէ՛ ընդ տնկոց. գոյ ընդ անշնչից: - 231. Երրորդ՝ *զի* աշխարհ որ քան է ի բեւեռէ՛ հիւսիսոյ մինչև ի բեւեռն հարաւոյ, նոյն քան է յարևելից մինչև յարևմուտս: - 231-232. Եւ օդն է ի թոքն. *զի* հանապազ ի շարժութեան կայ և փչէ՛ ընդ դէմ ջերմութեան սրտին: - 232. Եւ հուրն է ի սիրտն. *զի* սիրտն ջե՛րմ է և նման է հրոյ. լայն է տակն և բարակ ծայրքն: - 232. *Զի* այսպէս ի կազմուածոյ քո ուսցիս զբարեկարգութիւն և զպատիւ առ վերինս և առ ներքինս և առ հաւասարս: - 232. Այսպէս գլուխ մարդոյս ունի զնմանութիւն երկնից. *զի* է՛ բոլոր. և աչքն որպէս լուսաւորքն. և իմացումն ի նմա՛ որպէս իմանալիքն յերկինս: - 232. Հինգերորդ՝ *զի* մարդն իշխան և տէր է ամենայն կենդանեաց. վասն որոյ ամենայն կենդանիք գլխակո՛ր են իբրև զծառայ և հնազանդ. և մարդն ուղղաձև իբրև ազատ և թագաւոր: - 233. Վեցերորդ՝ *զի* բաժանեսցի մարդն ի կենդանեաց և ի տնկոց. *զի* տունկք զհակառակն ունին զարմատն որ է՛ գլուխ՝ ի յերկիր, և զոտն ի յերկինս: - 233. Գլուխն որպէս երկինք ի վերոյ. և ոտքն որպէս երկիր ի ներքոյ. *զի* ծանրութիւնք և ծորմունք ամենայն ի վայր հոսեսցին: - 233. Եօթներորդ՝ վասն զգայութեանցն, որ ամենեքին յառաջ հեղուն յուղեղէն,

և ազատապէս տեսանեն և իմանան. *զի* թէ գլուխն և ուղիղն ի վա՛յր էր քարշեալ և կորացեալ՝ ո՛չ կարէր ուղղակի զգալ և իմանալ. որպէս այլ կենդանիք: - 233. Ութերորդ՝ վասն արտաքին զգայութեանցն որ են ի գլուխն. *զի* այլ կենդանիք միայն հեշտանան կերակրով և ցանկութեամբ. իսկ մարդն հեշտանայ առաւել գեղեցկութեամբ զգալեացս. յորժամ տեսանէ աչօքն զերկին և զերկիր. և ժողովէ՛ զճշմարիտ գիտութիւն նոցա և հեշտանայ: - 233. *Զի* թէ կորագլուխ էր որպէս այլ կենդանիքն, խափա՛ն լինէր զգայութեանցն և պակասումն գիտութեան: - 233. Իններորդ՝ ի վեր է գլուխն, *զի* լեզուն և ձեռն սպասաւորեսցեն բանի և գործոց: - 233. *Զի* թէ կորագլուխ էր մարդն, և երկոքին ձեռքն ի յերկիր հաստատեալ, ո՛չ կարէր գործել: - 233. Եւ պիտոյանայր լեզու երկայն և շրթունք ստուար, *զի* ժողովեսցէ զկերակուր. և յայնժամ ո՛չ կարէր սպասաւորել բանի որպէս ա՛յժմ: - 233. Տասներորդ՝ *զի* կիրք մարմնոյն հեղուն ի հոգին. որպէս յորժամ մարմինն ննջէ՝ և հոգին թմրի և անգործ մնայ...: - 233. Այլ և ի միտ ածցուք զփառս երկնային կենաց ուստի անկաք, և անդ դիմելոց եմք. *զի* տեսութիւն մտացն զհոգին ընդ ինքեան ի վեր տանի. և նա զշունչն. և շունչն ընդ արեանն է կապեալ. և արիւնն ընդ մարմնոյն. զգայարանքն ընդ մարմնոյն. և լինի մարդն բոլորովին երկնային: - 233. Եւ բնականն, Նա՛խ՝ *զի* նմանիմք երկրի որ յերեսն ունի զգեղեցկութիւն բուսոց, և ի թիկունս ոչ: - 234. Երրորդ՝ *զի* փափուկ ջիլք և նեարք՝ յերեսացն գան և առնեն զգայարանս. և հաստն ի թիկունքն սփռի վասն ուժոյ և պնդութեան և շարժութեան: - 234. Եւ յա՛յտ է *զի* ի դիմաց կուսէ առաւել հեշտանայ ամենայն կենդանի: - 234. Իսկ բարոյականն, Նա՛խ՝ *զի* յերեսն փչեաց զշունչ կենդանի. վասն որոյ յերեսն ունի զգայարանս մարմնոյ: - 234. Երրորդ՝ *զի* զդէմս ունիցիմք միշտ ի յերկինս. և զթիկունս յերկիր. և հանապազ ի բարին յառաջեմք ոտիւք և ձեռօք և ո՛չ դառնամք ի չարն: - 234. Երկրորդ՝ *զի* արարաւ մարդն ի պատկեր աստուծոյ, վասն որոյ պատկե՛րն է ցանկալի: - 234. Երրորդ՝ *զի* երեսն հայելի է սրտին. և նորա փոփոխմամբն զխորհուրդն ճանաչեմք. որպէս ի տխրիլն և ի զուարճանալն և յայլն...: - 234. Չորրորդ՝ *զի* յերեսա՛ցն ճանաչեմք զսիրելիս. վասն որոյ առաւել ցանկալի է: - 234. Հինգերորդ՝ *զի* ա՛նդ են հինգ զգայութիւնքն: - 234. Վեցերորդ՝ *զի* ցանկական երակք ա՛նդ են սփռեալ: - 234. Ութերորդ՝ *զի* ա՛նդ է ցանկական մասն աչաց զարդարեալ գեղով: - 234. *Զի* շօշափելիքն ի ներքո՛յ է որպէս երկիր. և ճաշակելիքն ի վերոյ որպէս ջուր. լսելիքն յօդն է. և տեսանելիքն հուրն ի վերոյ: - 235. Եւ հոտոտելիքն զառ ի վայր է, նա՛խ՝ *զի* հոտն վերընթա՛ց է՝ յինքն ընդունի: - 235. Եւ այն *զի* մերձ է բերանոյն...: - 235. Եւ այն *զի* աչքն ի դէմքն է, և ականջն ի կողմանէ. *զի* աչքն ուղղակշիռ ի դէմն տեսանէ. և ականջն շուրջանակի յամենայն կողմանէ լսէ. ի վերոյ ի ներքոյ և այլն: - 235. Երեքն ի սոցանէ գռեհիկք են. որ է շօշափելիք. ճաշակելիք. հոտոտելիք. *զի* խառնելովն ի զգալի իրն ճանաչեն: - 235. Նա՛խ՝ *զի* յառաջ եղեալ նմա՝ լո՛յսն է որ է վերին տարր. և լսելեացն օդն: - 235. Երկրորդ՝ *զի* տեսանելն հաստա՛տ է քան զլուր ունկան: - 235. Նա՛խ՝ *զի* ի տիւ և ի գիշեր լսէ: - 235. Երկրորդ՝ *զի* յամենայն կողմանէ լսէ: - 235. Երրորդ՝ *զի* զաստուածային բանս և զհոգևորս ականջն միա՛յն լսէ: - 235. Վասն է՞ր է *զի* ամենայն անհատք ի մարդկանէ համատիպք են միմեանց. և օտարք իրերաց. *զի* նմանք են, և աննմանք որակութեամբ և ձևով: - 235. Վասն առաջնոյն պա՛րտ է գիտել, *զի* առաւել հասարակն հեռի՛ է և մեծագոյն. և առաւել յատուկն մերձ է մեզ և նւազագոյն: - 235. Զորօրինակ՝ բնութեան յատուկն և անձին. *զի* բնութեան տարբերն հեռագոյն է և մեծ. որպէս կենդանին և բանականն. և դիմաց յատուկն մերձ և նուազ. որպէս յատուկն մերձ և նուազ. որպէս պատկեր և տիպ: - 235. Ըստ այսմ ապացուցի. *զի* բնութիւնն ի սեռո՛ւմն է և ի տարբերութեան ուստի բաղկանայ. և անձն ի բութիւնն է յորմէ կայանայ. և դէմքն ի յանձնէ՛. և կերպարանն ի դիմաց. և պատկերն ի կերպարանաց. և տիպն ի պատկերաց. և որակ տպաւորեալ ի պատահմանց: - 235. Իսկ երկրորդն թէ յորմէ՞ սեռէ է օտարն և աննմանն՝ գիտելի է, *զի* դէմն և կերպն ի չորից սեռից գոյանայ. ի գոյէ՝ ի քանակէ՝ յորակէ և ի տեղւոյ: - 236. *Զի* դէմքն ըստ որում մարդոյ և մարմին՝ գոյացութիւն է: - 236. Եւ նուազեալ ի սմանէ քանակին, լինի նման և աննմանն ցուցեալ. որպէս յա՛յտ է ի տառն գրեալ. *զի* նման և աննմանն ուրոյն են որակի: - 236. Ապա ուրեմն յա՛յտ է *զի* աննմանն և օտարն են ի սեռի որակութեան և յատուկ ձևոյ որակի: - 236. Եւ բնական, Նա՛խ այսպէս. *զի* ամենայն իր մարմնական ի նոյն տարերաց են բաղկացեալ. վասն որոյ ունին նմանութիւն առ միմեանս: - 236. Երկրորդ՝ *զի* ունին նոյնութիւն սեռի և տեսակի և անհատի: - 236. Երրորդ՝ *զի* ամենայն իր յէից և յոչ էից են գոյացեալ. յէից՝ ըստ նախածանօթ տեսչութեան գաղափարին. և յոչ էից՝ ըստ ինքեան ի ժամանակի հաստատեալք: - 236. Որպէս և իմաստունքն ասացին զամենայն երևելիս յարացոյց իմանալեացն. զոր գոյ և որակ կոչեն. և զնիւթս պատկեր գոյին. *զի* որակն և գոյք անմարմին են և աննիւթաբար ի մտածութիւնս երևին: - 236. Նա՛խ ցուցանի *զի* մի է արարիչ սոցա, և բազում արարածք. յաղագս որոյ նմանին և զանազանին: - 237. Երկրորդ՝ նշանակէ, *զի* առինչ է արարածս արարչին, ըստ այսմ նման են. և *զի* ա՛յլ են և զատեալք յարարչէն, ըստ այսմ աննմանք: - 237. *Զի* արարիչն սոցա մի է բնութեամբ. և ըստ բնութեան հաւասար, և անձամբ յատուկ:

- 237. Եւ ևս, *զի* **գ** դէմք Երրորդութեանն սուրբ՝ նոյն և նման գոն միմեանց: - 237. *Զի* որդի պատկե՛ր է հօր և տիպ և կերպարան: - 237. Իսկ *զի* անծին. և ծնեալ. և բղխեալ. ըստ այսմ աննման և յատուկ առանձնացեալ: - 237. Նա՛խ՝ *զի* անմարմին դիմօք առանձնանան ի միմեանց. և այս յատուկ դիմօքս ճանաչեն հոգիքն զմիմեանս. որպէս մեծատունն զղազարու և զաբրահամու հոգին: - 237. Ասեմք թէ՝ նոյն է պատասխանին. *զի* պատահումն առ մե՛զ հանդիպի. այլ առ աստուած ոչ ինչ է պատահմամբ. այլ ամենայն ինչ գիտութեամբ. *զի* ո՛չ տերև մի ի ծառոյ անկանի առանց գիտութեանն աստուծոյ: - 237. Այժմ տեսցուք թէ զի՞նչ է շահն աննման պատկերաց. *զի* բազում վնաս էր լինելոց թէ անհատք ո՛չ էին որոշեալ դիմօք: - 238. Նախ՝ *զի* ոչ ոք ճանաչէր զհայր կամ զեղբայր իւր. այլ ես զքեզ հայր գիտէի, և դու զայլ ոմն եղբայր. և լինէր մեծ շփոթումն: - 238. Երկրորդ՝ *զի* ոչ հարազատ որդին սեպհականէր զժառանգութիւնս հօր. այլ օտարն ի մեծութիւն հասանէր, և իւրն չքաւորութեամբ տառապէր: - 238. Երրորդ՝ *զի* ո՛չ գիտէին զանդրանիկն ժամանակաւ, և ո՛չ զկրտսերն. և լինէր փոփոխումն վիճակաց նոցին. որպէս յակոբ էառ զանդրանկութիւնն եսաւայ. և եփրեմ զմանասէին. թէ և սոքա տեսչութեամբն աստուծոյ. այլ նոքա ի պատրանաց լինէին: - 238. Չորրորդ՝ *զի* ո՛չ ճանաչէր այր զկին իւր, և ոչ կին զայր իւր. և լինէր անօրէն խառնակումն. որպէս յուդայ զնու իւր զթամար ո՛չ ճանաչեաց. և ո՛չ ղովտ զդստերսն իւր: - 238. Հինգերորդ՝ *զի* թէ ոք գողանայր և սպանանէր, զանմեղն դատապարտէին. և լինէր ամենևին անօրէնութիւն: - 238. Վեցերորդ՝ *զի* ո՛չ պատուաւորքն մեծարեին, և ո՛չ անարգք անպատուեին. այլ ընդդիմակն սոցա. *զի* ո՛չ կարէին ճանաչել զտէրն և զծառայն. զազատն և զանազատն: - 238. Եօթներորդ՝ *զի* ո՛չ կարէին ընտրել և խոտել զչարն և զբարին, և զսուրբն և զանսուրբն ի մարդկանէ, թէ գործ սորին է այս կամ այն. այլ անմեղութեամբ յարակցեին պղծոյն, և զխեղդ ոգւոց նորա ընդունէին: - 238. Ութերորդ՝ *զի* ո՛չ երևէր բարեկամն և թշնամին. սիրելին և ատելին. և լինէին բազում սպանութիւնք և աւերք. *զի* ոչ զգուշանային միմեանց: - 238. Եւ սուտ առաքեալք զճշմարտիցն կերպանային. և այն *զի* ո՛չ ունէին զնոյն տիպ. իսկ թէ ունիցին զնոյն տիպ՝ ո՞րչափ ևս: - 238. Նախ՝ բնական. *զի* յառաջ եղեալն աչացն անփոփո՛խ է իրօք. և ականջին ձայնն և բանն փոփոխական: - 239. Երկրորդ՝ ցուցմամբ. *զի* տեսանելն զհաւատն նշանակէ որ է հաստատ. և լսելն զուսումն ճարտարութեան: - 239. *Զի* աչաց լոյսն հուր է. և հուրն վերընթա՛ց է. վասն այն ի բնականսն նայելով հեշտանայ, և ի բռնութեամբն դժուարի և զարհուրի: - 239. Նմանապէս և այն. յորժամ զամենայն ինչ թողումք և ի լոյս ճրագին նայիմք. *զի* ազգական է իւր՝ զայն սիրէ և տեսանէ: - 239. Նա՛խ՝ *զի* պահապա՛ն է նմա յարտաքին վնասուց: - 239. Երկրորդ՝ *զի* զփոշին սրբէ որ ի յօդոյս նստի յաչքն. որպէս մեք ձեռօք սրբեմք զերեսս հայելւոյ: - 239. Հինգերորդ՝ սպիտակ ճրագուն. *զի* հո՛վ է բնութեամբ զջերմութիւն աչացն բարեխառնէ. նա և գեղեցկացուցանէ՛: - 239. *Զի* ուղեղն ի մէջն սնուցանէ զոսկրն. և ջիլն կապէ՛ առ միմեանս զի մի քակտեսցին ոսկերքն. և արիւնն կերակո՛ւր է նոցա: - 240. Եւ աղի ջուրն է՛ ի յաչքն. *զի* զջերմութիւնն բարեխառնէ՛: - 240. Երկրորդն ուղեղ գլխոյն է. հով է և գէճ ընդ դէմ սրտին ջերմութեանն և չորութեանն. *զի* բարեխառնեսցէ՛ զնոսա. և իւր տանուտէր լուսինն է: - 241. Եւ գլխաւո՛ր անդամք են սոքա. *զի* թէ յայլ անդամքն՝ այսինքն աչքն՝ ականջն՝ ձեռքն՝ և ոտքն՝ կամ այլն վնասի, մարդն ապրի: - 241. Իսկ սիրտն *զի* առաւել ջերմ է՝ հալէ՛ զճարպն: - 241. Իսկ լեարդն *զի* ներգործութեամբ է արիւնն ի նմա: - 241. Եւ թոքն *զի* անդադար շնչէ: - 241. Միսն տաք է և ջիլն հով. *զի* ջիլն ձկտի յորժամ յագենայ. և կծկի յորժամ քաղցենայ: - 242. Եւ միսն *զի* տաք է՝ հալէ՛ զկերակուրն որ ի յինքն ժողովեալ: - 242. *Զի* **դ** հիւթն ներքին անդամոց՝ ի ձեռն սրտին պատճառե՛ն զ**դ** հիւթն արտաքին: - 243. Ի լերդէն ջուր բերանոյն քաղցր. *զի* զամենայն համս առցէ: - 243. Յաչքն աղի ջուրն, *զի* տեսցէ զկսկիծ անձինն և այլոց, և արտասուեսցէ: - 243. Ի բերանն քաղցր. *զի* զամենայն բան քաղցր խօսեսցի: - 243. *Զի* սրտին արիւնն և լեարդն և լեղին որք ջերմայինք են՝ ի յաջոյ կողմն են մարդոյն: - 243. Եւ է՛ բնութիւն ոսկերաց ցուրտ և չոր. *զի* խոնաւն և լոյծն ի ցամաք և ի ցուրտ մածնու և լինի ոսկր. որպէս ջերմն և խոնաւն լինի միս: - 244. Գիտելի է, *զի* **գ** սկզբունք են սոցա: - 244. *Զի* սիրտն ունի **բ** տուն. ի յաջ կողմն իւր զարիւնն ժողովեալ որ առնու ի լերդէն: - 244. Եւ գիտելի է, *զի* հետևին միմեանց երեքեան սոքա. այսինքն ջիլն. և շնչերակն. և արեան երակն: - 244. *Զի* արիւնն կերակրէ՛. և ջիլն զգայութիւն տայ. և շնչերակն զջերմ կենդանութիւնն բոլոր մարմնոյն: - 244. Ասեմք եթէ երանքն. *զի* թէ հատանեն զերանսն, մարդն լինի որպէս կին. և մորուս ո՛չ բուսանի: - 245. Իսկ *զի* կէսք քարց և անմորուք լինին, *զի* ջլապինտ է մորթ երեսացն որպէս զթաթ ձեռաց. վասն որոյ մազ ո՛չ բուսանի: - 245. *Զի* խարտեաշ մաղձն ընդ արիւնն և ընդ մորթն խառնի: - 245. *Զի* թէ հուրն աւելի է, լինի շէկ գունով. և թէ օդն՝ լինի կարմիր. իսկ ջուրն առնէ սպիտակ. և հողն սեաւ գունով: - 245. Եւ գիտելի՛ է, *զի* յա՛յսց խառնուածոց լինի բարք իմն և ախտ ի մարդն: - 245. *Զի* որ զհուրն առաւել ունի որ է շէկն՝ բարկացօ՛ղ է: - 245. *Զի* բարկացօղ են դառնայ մաղձ ոտքն: - 245. Նա՛խ՝ *զի* այնպիսի նշանք ո՛չ դնեն հարկ ի մարդն. այլ ցուցանեն զձկտումն բնութեանն ի յայնպիսի

իրս: - 246. Երկրորդ՝ *զի* ոչ նոյնպէս աւելի և նուազ. այլ երբեմն՝ և հաւասար ամենայն մարդկան: - 246. Երրորդ՝ *զի* բանականութեամբ կարեն սանձիլ սոքա, յորժամ կամեսցին: - 246. Չորրորդ՝ *զի* բազմաց լինի նշան պատահական և ո՛չ բնական: - 246. Հինգերորդ՝ *զի* կարէ՛ մարդ ներհակ սովորութեամբ պահօք և աղօթիւք և կրթութեամբ մարմնոյ սանձել յինքեան զայսպիսիս նշանաց գործ: - 246. *Զի* ասեն եթէ՝ ոգի արուին է՛ փոյթ և քաչասիրտ. իսկ կին՝ ողորմած և երկչոտ: - 246. Շուրթն կախեալ սակաւ մի, տարտա՛մ է. *զի* յէշ և ի ձիս նմանի: - 247. Կարճ կլափն՝ նախանձո՛տ է և ո՛չ հեզ. *զի* նման է օձի: - 247. Եւ առ հասարակ ասեմ զայս դնել ի մտի. *զի* չափաւորութիւն անդամոցն ըստ ձևոյն և ըստ գունոյն և ըստ քանակութեան և ըստ կազուածոյն և ըստ շարժմանն, նշանակէ զբարի մտացն ընդաբոյս յարմարութիւնն: - 248. *Զի* բանական մասունքն տեսականաւն զարդարի: - 248. *Զի* տրամախոհութիւնն ա՛յնպէս է առ իմացումն որպէս գոյնն առ տեսանելիքն: - 249. *Զի* թէպէտ ըստ ներգործութեանն բաժանին երբեմն ի բաժանելի մարմնոյն՝ *զի* առանց մարմնոյն ո՛չ կարեն ներգործել սոքօք, այլ անբաժանելի մնան ըստ էութեանն ի հոգին. որպէս ցուցանելոց եմք յառաջիկայսդ: - 249. Իսկ ներքինն՝ որ է հասարակ զգայութիւնն. երևակայութիւնն. կարծիքն. տրամախոհութիւնն. յիշողութիւնն որ է միտք. *զի* ամենայն ինչ ի յիշողականն մտանէ: - 249. *Զի* տնկական հոգին յօժարի՛ գոլ. և զգայականն բարեպէս գոլ. և բանականն ևս բարեպէս գոլ. *զի* ո՛չ երբէք հանգչի, մինչև միաւորեսցի ընդ ևս բարեգունին: - 249. Վասն այնորիկ զօրութեամբ սիրոյն շարժի առ աստուած ի միջին կէտ իւր. *զի* գերազանցապէս հեշտասցի ի նա՛: - 249. *Զի* լոյս Բանին և պայծառախօսութիւն՝ ի խելքն ծագէ. և Իմացականն՝ ի միջին փորուած գլխոյն: - 250. *Զի* թէ ի սուրբ մարդ յարի՝ սրբի. և թէ ի պիղծ՝ պղծի: - 250. Նա՛խ՝ *զի* զգայարանքն նորա որպէս զկակուղ մոմ առաւել ընդունի զտիպն: - 251. Նախ՝ *զի* զգայարանքն պինտ է: - 251. Եւ գիտելի՛ է, *զի* զբնական արւեստն տղայքն առաւել ուսանին: - 251. *Զի* այսոքիկ ի կողմանէ մարմնո՛յն են պատճառք: - 251. Այլ այս է ուղիղ. *զի* որպէս նախախնամութիւնն աստուծոյ զդէմքն մարմնոյն ի հաւասարութիւնն անհաւասար պահեաց, և ի նմանութիւնն աննման: - 252. *Զի* ոմանք ասեն զհոգին յառաջ գոյանալ քան զմարմինն: - 252. *Զի* որք զհոգի յառաջ ասեն գոյանալ՝ զայս դնեն պատճառ, եթէ յէակքս իմանալիքն յառաջ ստեղծան քան զզգալիքս. ապա և ի մարդոյն էութիւն հոգին յառաջ է քան զմարմինն: - 252. Զոր ընդ դերևս հանէ սուրբն գրիգոր նիւսացին ի գիրս կազմութեան այսպէս եթէ, որք զհոգին յառաջ ասեն գոյանալ քան զմարմին. և վասն մեղաց եդեալ ի մարմին մարդոյ. որ է՛ համանման բանականութեամբ. և է՛ իներքոյ երկնային կենաց՝ *զի* մարմնաւո՛ր է: - 252. Այլ արդ ի մարմնի առաւել մեղանչէ քան յերկնային կեանս. վասն որոյ անկանի ի զգայական մարմին որպէս ասեն՝ որ ներքո՛յ է մարդոյն՝ և համանման ախտիւք *զի* զգայակա՛ն է: - 252. Այլ ա՛րդ ի յանբանսն ո՛չ է առաքինութիւն որով սրբի ի մեղաց. ապա պարտ է *զի* փոխեսցի ի ներքինն իւր որ է՛ տունկն. և նման կենդանւոյն *զի* աճէ՛: - 252. Այլ արդ՝ ի տունկն ո՛չ կարէ սրբիլ. այլ անկանի յանշունչն, որ ներքո՛յ է տնկոյն, և նման նորա *զի* մարմին է: - 252. Կարգաւո՛ր է ապա՝ *զի* յանշնչոյն փոխեսցի յանէն և յանգոյն. որ մերձակայ և ներքո՛յ է անշունչ մարմնոյն: - 252. Պատասխանեմք առ այս եթէ՝ փչումն ո՛չ զբանական հոգին ասեն սուրբ հարքն. *զի* մարդ ասելով զհոգի և զմարմին նշանակեաց. և զմարմինն *զի* ի նիւթո՛յ է՝ ի հողոյ ասաց. այսինքն ի դ տարերաց որ է՛ ի հողն. և զհոգին ո՛չ նշանակեաց թէ ուստի՞ է. *զի* յանէից է ստեղծումն նորա: - 253. Նախ եթէ վասն մարմնո՛յն եղև հոգի *զի* շարժեսցէ զնա. ապա անա՛րգ է հոգին քան զմարմին որ վասն նորա եղեալն է. և մեծ և պատուական է մարմին քան զհոգի: - 253. Երկրորդ՝ *զի* մի գոյութիւն է մարդն բաղադրեալ ի հոգւոյ և ի մարմնոյ. ոչ է պարտ բ լինիլ սկիզբն. այլ մի էութեանն մի է սկիզբն: - 253-254. Երրորդ՝ *զի* թէ հոգին յետո՛յ է քան զմարմին, լինի ինքն առ ինքն խեղ և անկատար: - 254. Չորրորդ՝ *զի* լինի առ ինքն հակառակութիւն, թէ ո՞ է երէց և կրտսեր առ ինքն: - 254. Հինգերորդ՝ *զի* տկարութիւն է զօրութեանն աստուծոյ՝ եթէ զմի էութիւն ըստ մասին յայլ և այլ ժամանակս գործեաց: - 254. *Զի* է՛ սկիզբն նիւթական մարմնոյ կազմուածոյն. և է՛ սկիզբն՝ ծննդեան հոգւոյ: - 254. *Զի* կազմողական զօրութիւնն որ է՛ ի նիւթն՝ ազդումն առեալ յարարչադիր հրամանէն, նախ կազմէ՛ և պատրաստէ՛ զնիւթն առ ի յընդունելոյ զտնկականն. և ապա զզգայականն. յետ որոյ զբանականն ի ծագմանէն աստուծոյ: - 254. Նախ՝ *զի* նիւթն այն ունի առ ինքն բնական զկենդանութիւն տնկականին. և տնկականն մա՛սն է զգայականին. և զգայականն բանականին. և սոքա ո՛չ որոշին ի բոլորէն. *զի* մի են էութեամբ ի մարդն թէպէտ ա՛յլ են ներգործութեամբ: - 254. Երկրորդ՝ *զի* զօրութեամբ ունի զհոգին յինքեան ծածկեալ. որ յետոյ ներգործութեամբ երևի: - 254. Ասեմք եթէ՝ ի կողմանէ նիւթո՛յն կարելի է ասել. *զի* զոմն ունի, և զոմն ընդունի. այսինքն զտնկականն ունի, և ընդունի զբանականն: - 254. *Զի* զօրութիւն ունի այս նիւթ՝ ընդունել զբանականն. զոր նիւթ անասնոցն ո՛չ կարէ ընդունել: - 254-255. Երրորդ՝ ևս յայտնի. *զի* ընդ նիւթոյ կազմութեանն համանգամա՛յն է և երևումն ոգւոյ. *զի* յորժամ անկատա՛ր է նիւթն, միայն կերակրիլն երևի ի

նմա: - 255. Նախ՝ *զի* ի կենդանի մարմնոյ է յառաջ եկեալ: - 256. Երկրորդ՝ *զի* կենդանի է և յառաջ եկեալն: - 256. Երրորդ՝ *զի* ի կենդանի երկիր անկանի: - 256. Չորրորդ՝ *զի* ո՛չ է այն մեռելութիւն միայն՝ որ բանականն կամ շունչն պակասի. այլ և որ տնկականն պակասի. որպէս քար. ա՛յն է իսկապէս մեռեալ: - 256. Հինգերորդ՝ *զի* ունակութիւնն նա՛խ է քան զպակասութիւնն. *զի* ուր ո՛չ է ունակութիւն, և ո՛չ է անդ պակասութիւն: - 256. Վեցերորդ՝ *զի* զգործն կենդանւոյ տեսանեմք ի նա որ է՛ ջերմութիւն, շարժութիւն, և ներգործութիւն. որ երևի ի կազմելն զհիւթն: - 256. Եւ թէ ոք հարցանէ, ընդէ՞ր է *զի* ամենայն սերմն ի մէջն է: - 256. Երրորդ՝ *զի* զօրութեամբ է նիւթն պա՛րտ է ծածուկ գոլ, *զի* ներգործութեամբ երևեսցի: - 256. Ծանիր և զայս. *զի* բազում զարմանագործութիւն գոյ ի սմա: - 256. Նա՛խ՝ *զի* զնման և զաննմանն ծնանի. որպէս հատն զցորեանն և զծեղ: - 256. Երկրորդ՝ *զի* ամենայն մասունս համանգամայն առ ինքն ունի: - 256. Երրորդ՝ *զի* զկենդանութիւն ունի և ո՛չ երևի: - 256. Չորրորդ՝ *զի* զօրութիւն է, և յետոյ ներգործութեամբ փոխի: - 256. Հինգերորդ՝ *զի* նիւթն հատանի, և զօրութիւնն ո՛չ: - 256. Վեցերորդ՝ *զի* յապականեալ նիւթոյն՝ զօրութիւն կենագործի: - 256. Եօթներորդ՝ *զի* մի գոլով սկիզբն ենթակային և կենդանութեանն որպէս ասացաք: - 256. Նա՛խ՝ *զի* անմարմին է հոգին. վասն որոյ ո՛չ հատանի. ո՛չ տընկականն. ո՛չ զգայականն. և ո՛չ բանականն: - 257. Երկրորդ՝ *զի* հատեալն ապականի. այլ հոգին անապական է և անմահ: - 257. Երրորդ՝ *զի* հատեալն մասնաւորի. այլ ընդ ծնանիլ զաւակին՝ ոչ ինչ պակասի ի ծնօղն. բան, կամ շունչ, կամ կենդանութիւն. այլ բոլորն է ի ծնօղն և բոլորն ի ծնեալն: - 257. Որպէս ճիւղ հատեալ ի ծառէ և տընկեալ յերկրի, ճիւղն է հատեալ ի ծառէն, այլ կենդանութիւնն ո՛չ. ուստի յա՛յտ է *զի* տընկեալ ճիւղն նոյն կենդանութեամբն բուսանի զոր ունի առ ինքն: - 257. Ասեմք առ այս. *զի* թէպէտ ա՛յլ է գործ ստեղծման և ա՛յլ նախախնամութեան. *զի* սեղծանելն է առնել իր ինչ ի յոչընչէ. և նախախնամելն՝ զեղեալն փոխանորդութեամբ ի նոյն տեսակն պահել: - 257. Իսկ բանականս մարդ ո՛չ ամենևին նախախնամութեամբ է. *զի* հոգին ո՛չ ի ծնողաց, այլ ի շնորհացն աստուծոյ պարգևի: - 257. Եւ ո՛չ ամենևին ստեղծմամբ. *զի* մարմինն նախախնամութեամբ փոխանորդի: - 257. *Զի* նախախնամութեամբ ունի զտնկականն և զզգայականն. և ստեղծմամբ զբանական հոգին զպատկերն աստուծոյ: - 257. Ո՛չ է հին, *զի* ըստ իւրաքանչիւր մարմնոյ համանգամայն ստեղծանի հոգին: - 257. Եւ ոչ նոր, *զի* մի և նոյն ի սկզբանէ հրամանն արարչադիր առանց տկարութեան ներգործէ մինչ ի կատարած. և ըստ իւրաքանչիւր հոգւոյ՝ նոր հրաման ստեղծանելոյ ո՛չ արձակի: - 257. *Զի* թէպէտ մի իրէ նախախնամութիւնն աստուծոյ առ արարածս, այլ զամենայնս ո՛չ միապէս պահէ և նախախնամէ: - 258. Եւ ստեղծմամբ *զի* ըստ գոյութեան իւրոյ շնորհօքն աստուծոյ նո՛ր պարգևեցաւ ընդ լինելութեան մարմնոյ: - 258. Նմանապէս և արուեստաւորն աստուած նախանկար տեսութեամբն ունի ի միտս իւր նախքան զլինիլն մարդոյն՝ զորպիսիութիւնն. զորքանութիւնն. և զայլն. իսկ արուեստն որ է արարչադիր հրամանն, ազդէ՛ ի նիւթն. և *զի* անկատա՛ր է նիւթն, անկատար տայ և նմա հոգի զտնկականն: - 258. Եւ բնակա՛ն է, *զի* յանկատարէն ի կատարեալն ելանէ. որպէս աստիճանաւ ի գլուխ սանդղոյն. և ի սակաւուն ի բազումս. այսպէս և հոգի: - 258. Իսկ բարոյականն այս ինչ է. *զի* զպատկերն արարչական և զառաջին կեանս դրախտին կորուսաք, և զանասնեղէն պատկերն և զերկրորդ և զախտաւոր կեանս ընտրեցաք. յիրաւի շրջեցաւ ի մեզ և լինելութիւն հոգւոյն: - 258. Նա՛խ՝ *զի* մի գոյութիւն է մարդն և մի կենդանի. մի հոգի է միոյ մարդոյ և մի կենդանութիւն: - 259. Երկրորդ՝ *զի* թէ այլ և այլ էր հոգի, ի յայլ հոգւոյ տեղիս ո՛չ բնակէր այլ հոգի որպէս յայլո՛յ կաղապար. և ա՛յլ դրօշած ի յա՛յլ կնիք. այլ մի է. վասն այն որ յետոյ երևի, յառաջնոյն խառնուածն կարէ՛ բնակիլ: - 259. *Զի* մի և նոյն հոգին ըստ այնմ որ ազդէ՛ ի տընկական ներգործութիւնն որ է՛ կերակրական. աճողական. և ծննդական. կոչի տընկական: - 259. *Զի* յորժամ ասես մին՝ այս առաջին մասն է երրորդին. և երկուքն երկու մասն: - 259. Այսպէս և զգայականն և տնկականն մասունք են բանականին՝ նախ եղեալ ի մարմինն. և յորժամ բանականն հեղի ի մարմինն, յայնժամ և սոքա հեղին ընդ նմա. *զի* զօրութիւնք և մասունք են նորա ըստ օրինակի նախասացեալ երրորդ թւոյն: - 259-260. Եւ թէ ասիցէ ոք, ո՞րպէս է մի, *զի* ահա ի մահուանն բաժանին ի նմանէ: - 260. Ասեմք առ այս, եթէ և յետ մահուան ո՛չ բաժանին սոքա ի հոգւոյն ըստ էութեան. *զի* մի է էութիւն սոցա. այլ ըստ ներգործութեան. *զի* ո՛չ է մարմին՝ ո՛չ կարէ ներգործել: - 260. Ասեմք առ այս, թէ մի է հոգի հաւաստեաւ. և ո՛չ է ինքն ինքեան առաջին և վերջին. *զի* մի էութեան՝ առաջին և վերջին ո՛չ է. այլ ըստ ներգործութեան. *զի* ըստ առաջին և վերջին զօրութեանն՝ առաջին և վերջին ներգործէ: - 260. Ասեմք առ այս թէ, օն ի բա՛ց տար ի մտաց քոց զհեթանոսական կարծիս. *զի* ո՛չ է հոգի յառաջ քան զմարմին. և ո՛չ մարմին նախ քան զհոգի որպէս ի սկիզբն ասացաք: - 260. *Զի* սերմնական զօրութիւնն որ է՛ ի նիւթն այն՝ իսկ ընդ խառնիլ սերմանցն յարգանդի, զուգապէս ցուցանէ զտնկականն: - 261. Եւ նախ սիրտն կազմի քան զայլ անդամսն. *զի* ջերմութիւն սերմանն ի մէջն ժողովի և կազմէ՛ զսիրտն: - 261. Ասեմք առ այս, եթէ քառասունն ունի զչորս և զտասն թիւն. *զի* դ տասն է: - 261-262.

Արդ՝ **ժ** թիւն կատարեալ է. և չորսն տարրական է. այսինքն *զի* կատարեալ հոգին բանական ի նո՛յն ժամն խառնեալ միաւորի ընդ մարմնոյն տարրական, և կերպացեալ լինի մի մարդ մի դէմ և մի բնութիւն մարդոյ ի հոգւոյ և ի մարմնոյ. որպէս քառասունն ի տասանց և ի չորից է գոյացեալ: - 262. *Զի* քսանն **դ ե** է. և կենդանին է ի չորից տարերց. ունելով զե զգայութիւնս: - 262. *Զի* վեցն որ է՛ կատարեալ թիւ, և նիւթն այն է՛ ի չորից տարերց, և ունի առ ինքն զկազմողական և զտնկական զօրութիւնն որ է **զ**: - 262. *Զի* ամենայն նիւթ սերմնականի է՛ ի չորից տարերց. և ունի զկազմողականն զօրութիւն. որով լինի տնկականն: - 262. *Զի* քարշեն յերկրէ զհիւթ, և ունակացեալ պահեն, և հալեալ փոխեն յինքեանս. և վտարեն զաւելորդսն ի կեղև՝ ի տերև՝ և յայլսն: - 262. Եւ այլք ևս յաւելեալ. *զի* են ի չորից տարերց՝ է և **ը** ամիսս կատարին: - 262. Ասեմք թէպէտ նիւթն ի չորից տարերց է, այլ տնկականն զօրացեալ քան զնիւթն՝ ըստ իւրոյ մասանցն ծնանի. *զի* ծնանիլն տնկականին է. այլ և ունի զտարերացն թիւ. *զի* յամիսս չորս կատարի այն՝ որ յառաջ ծնաւ: - 262-263. Այս է պատճառն. *զի* ոմանք յապաղեն. և ոմանք փութով տան զպտուղն որպէս ասացաք: - 263. Սակայն և նա՛ է ի թիւս յայս. այսինքն *զի* երիցս պատկելով երեքտասանն՝ լինի **լթ**. և ի քառասներորդումն պտղաբերի: - 263. Եւ յաւելեալ զկազմողականն՝ յութն ամիսս ծնանի և ո՛չ ապրի *զի* անկատա՛ր է: - 263. *Զի* բոյսք մանունք և չորքոտանիք մանունք կարեն ի նոյն ամի զնմանն ծնանիլ ըստ վերոյ ասացեալ երրեակ թուոյ ամսոյ, կամ կրկին վեցեկի: - 264. *Զի* մանունքն յամսօրէից և ի վայր, ի շաբաթս և յաւուրս և ի ժամս ըստ նոյն թուոյ կարեն զնմանն ծնանիլ. և առաւելքն առաւելեալ ամօք կրկին կամ երեքկին որպէս ասացաք: - 264. Իսկ մարդոյն խորհուրդն ըստ չորից տարերց և երից զօրութեանց տնկականին եօթեամբ կատարի. թիւ շնորհալի և մշտակոյս ըստ աթենայ. *զի* ոչ ծնեալ լինի և ո՛չ զայլս ծնանի: - 264. Եւ **է** ամեայ ուսումն ստանայ. վասն որոյ մինչև յեօթն ամն երեխայ կոչի. *զի* **գ** մասունք են հոգւոյն. բան. ցասումն. և ցանկութիւն. ըստ պղատոնի: - 264. Եւ *զի* ա՛յս է թիւ կատարեալ չափոյ հասակի մարմնոյ և մասանց հոգւոյ: - 265. *Զի* **ժ** ի չորից ծնանի. և չորսն տարրական է. վասն որոյ ի նմա կարէ մարդ ծնանիլ զնմանն իւր: - 265. Եւ ա՛յս է բարձր հասակն և կատարեալ. *զի* ի սմա պապ կարէ լինիլ մարդն երեսն ամենի: - 265. Եւ տե՛ս, *զի* **բ բ** են յաւելեալ թիւ ի չորեքտասան, յերեք հասակս փոփոխելով: - 265. Ապա ուրեմն յա՛յտ է՝ *զի* տղայութիւնն ո՛չ կարէ զնմանն ծնանիլ. այլ մանկութիւնն որպէս ասացաւ: - 266. Խնդրեմ և զայս ուսանիլ թէ ընդէ՞ր է՝ *զի* մարդս կատարեալ կենդանի է քան զանասունս. և յորժամ ծնանին նոքա ահա՛ ի նոյն ժամն կանգնին յոտից վերայ և գնան, և այլն. իսկ մարդն ոչ: - 266. Իսկ մարդոյն ուղեղն գէճ է և հով. *զի* նկարեսցէ յինքն զիմացումն մտացն. և ջիլքն յառաջեալ ի նման վասն գիճութեան ո՛չ կարէ պնդել զանդամսն. վասն որոյ ո՛չ կանգնի և ոչ գնայ: - 266. Ուստի յա՛յտ է՝ *զի* յառաւել կերակրի և աւելի աճէ և բազումս ծնանի տունկն քան զանասունս: - 266. Ուստի յա՛յտ է՝ *զի* այծեամն առաւել է տեսանելեաւ. և շուն հոտոտելեաւ. և այլն նմանապէս. վասն որոյ փութով շարժին և կանգնին քան զմարդն: - 266. Զայս կարգ պահէ՛ և ի զարգացման հասակին. *զի* մինչև ցեօթն ամն ատամն բուսանելով և փոփոխելով՝ նշանակէ՛ զկերակրականն: - 267. Դարձեալ՝ նախախնամութեանն է այսպէս կարգեալ. *զի* մարդս ունի դայեակ և սնուցօղ, պէտս ունի խնամարկութեան *զի* հասցէ ի չափ հասակի: - 267. Հինգերորդ՝ ի յուսումն խոնարհութեան մերոյ. *զի* տեսանելով զմեզ տկար քան զանասունս, մերկ և աղքատ ի մօրէ ծնեալ, խոնարհեալ զիջանիմք ի հնազանդութիւն արարչին. և զի մի՛ եկամուտ հպարտութեամբ կրեսցուք զանկումն արուսեկին: - 267. Նա՛խ՝ *զի* բանականի և անբանի սերմ ո՛չ խառնին ի միմեանս: - 267. Երկրորդ՝ վասն ժամանակին. *զի* մարդն յինն ամիսն կատարէ զանդամս, և արջն երեք: - 267. Նոյնպէս և յառիւծոյ և յիշոյ ո՛չ լինի ծնունդ. *զի* մինն մսակեր է և միւսն ընտակեր: - 267. Իսկ ի ձիոյ և յիշոյ լինի ջորի. *զի* ընտակերք են և միաժամք ծնանին: - 267. Ըստ բնականին այս է. *զի* ամենայն իր որ լինի՝ յանկատարութենէ ի կատարումն ելանէ, և ի զօրութենէ ի ներգործութիւն որպէս ի վերոյ ասացաւ: - 267. Իսկ նշանակէ նախ զժամանակն. *զի* անցեալն և հանդերձեալն ո՛չ է ի միջի այլ ներկայն: - 267. *Զի* է՛ որ բնական է, և է՛ որ աստուածային, և է՛ որ դիւական: - 268. Նա՛խ՝ *զի* մնացորդք գործոց և խորհրդոց կերպարանին ի յիշատակարանս հոգոյն զոր ինչ գործեաց ի անցելումն, կամ խորհեցաւ վասն հանդերձելոյն: - 268. Չորրորդ՝ ըստ բարուցն տեսանէ ոք. *զի* ա՛յլ է երազ արի մարդոյ, և այլ երկչոտին. ա՛յլ գիճասիրին, և այլ պարկեշտին: - 268. Իսկ *զի* բանական միտքն ո՛չ տեսանէ զերազն, այլ անբան մասն, որ է՛ տնկականն ի մեզ. նա՛ յածի յերազն. և ցուցանի այս ի կրկին իրաց: - 268. Նա՛խ՝ *զի* խորհրդական միտքն կարգաւոր և առանց տարակուսանաց տեսանէ. իսկ երազն անկարգ և տարակուսանօք և զանհնարն տեսանէ որպէս ի վերայ օդոյ թռչիլ, և ի ծովու գնալն, և աղքատաց թագաւորել, և այլն: - 268. Երկրորդ՝ *զի* բանական միտքն և զգայականն խափանեալ է ի գործոյ յորժամ ննջէ ոք: - 268. Եւ ա՛յս է պատճառն. *զի* լոյս հաւատոյն հեղումն է յաստուծոյ առ իմացումն մարդոյ. և ըստ որում իմացումն է մեր՝ իմաստութիւն կոչի: - 269. Նա՛խ՝ ըստ առաջ եդելոյն. *զի* առաջ եդեալք սորա են

աստուածայինքն և իմանալիք. իսկ նոցայն՝ մարմնականք և զգալիք: - 269. Երկրորդ՝ ըստ պատւոյն. *զի* այս երկնային և վերուստ իջեալ. իսկ այնոքիկ երկրաւոր և շնչաւոր որպէս ասէ առաքեալն: - 269. Երրորդ՝ ըստ կատարման. *զի* այս յետ փոխման զյոյսն ունի լծակցեալ անմահութեան և խնդութեան. իսկ այնոքիկ կորստական և անցաւոր: - 269. Դարձեալ հանճար ասի, *զի* առ յապայն ունի զկատարումն: - 270. Նախ՝ *զի* իմաստնոց ուղիղ է, և անմտաց կարծիք: - 270. Երրորդ՝ կարծիք է, *զի* ի ներկայս ո՛չ է. և ուղիղ խորհուրդ, *զի* յապագայն լինելո՛ց է: - 270. Դարձեալ՝ հանճարն է տրամախոհութեանն. *զի* կարծիք է կապեալ ընդ ուղիղ խորհրդոյ. իմաստութիւնն իմացմանն. գիտութիւնն յիշողութեանն: - 270. Դարձեալ՝ իմաստութիւնն է բանին. *զի* նորա՛ է իմանալն. գիտութիւնն ցասմանն. *զի* նորա է ընտրելն. և հանճարն ցանկութեանն. *զի* նորա է յանճարն տռփիլ: - 270. *Զի* իմաստութիւնն է ճանաչումն աստուծոյ բացարձակապէս. իսկ հանճարն է ճանաչումն համեմատաբար. այսինքն համեմատելով զստեղծուածս առ ստեղծօղն: - 270. Դարձեալ զանազանութիւն, *զի* հանճարովն ճանաչի աստուած լուսաւորութեամբ լսելոցն ի գիրս սուրբս. իսկ իմաստութեամբ ճանաչի աստուած ըստ ինքեան: - 270. Գիտելի՛ է, *զի* յերից է պատկերին գեղեցկութիւն որով նմանի ի նախատիպն: - 271. Ա՛ռդ՝ աստուածային գեղեցկութիւնն ո՛չ այսու երանգօք զարդարի *զի* զմեզ ի նմանն իւր կազմեսցէ: - 271. Նա՛խ՝ ի թագն. *զի* գլուխ և *տէր է* բոլոր հնազանդելոցն: - 271. Երկրորդ՝ ի ծիրանին. *զի* արքայա՛զն է և թագաւորածին: - 271. Երրորդ՝ ի գաւազանն և ի մատանին. *զի* ի վերայ իշխանաց և իշխեցելո՛ց է հաստատեալ և յեցեալ: - 271. Չորրորդ՝ կօշիկն կարմիր. *զի* արեամբ չափ ի ներքոյ ոտից են հնազանդեալք ամենայն: - 271. Նախ *զի* աստուած է՛ անձնիշխան և ինքնակալ. նոյնպէս և մարդս: - 271. Երրորդ՝ *զի* անմարմին է հոգին: - 271. Չորրորդ՝ *զի* անմա՛հ է որպէս զաստուած: - 271. Հինգերորդ՝ *զի* ամենայն տեսանէ և քննէ աստուած. այսպէս և մարդն ներքին և արտաքին զգայարանօք: - 271. Վեշտասաներորդ՝ *զի* բանական է: - 272. Եօթնեմ՝ *զի* իմաստուն է: - 272. Ութնեմ՝ *զի* անմե՛ղ է հոգին: - 272. Քսաներորդ՝ *զի* նախատե՛ս է: - 272. Քսանմեկ, *զի* շնորհ քահանայութեան ընկալաւ: - 272. Քսանբ, *զի* արարիչ է: - 272. Քսանգ, *զի* եռամասնեայ է: - 272. Զանազանի պատկեր և նմանութիւն, որպէս մարդն և կենդանին. *զի* ամենայն մարդ ասի կենդանի. այլ ո՛չ ամենայն կենդանի մարդ: - 272. *Զի* իր ինչ յաւելու մարդն ի վերայ կենդանւոյն, որ է՛ բանականն: - 272. *Զի* ի վերայ նմանութեան իր ինչ յաւելու պատկերն՝ որ է՛ նոյնութիւնն, և ապա՛ է պատկեր. *զի* պատկերն հոմանուն է: - 272. *Զի* ո՛չ է ըստ նմանութեան պատկեր. այլ ըստ նոյնութեան բնութեանն: - 272. Զորօրինակ՝ որդի թագաւորի պատկե՛ր է թագաւորին. *զի* բնութենակից է նմա: - 273. Եւ դարձեալ՝ որպէս ձու հաւի և ձու քարեայ՝ նման ասին միմեանց, այլ ո՛չ պատկեր. *զի* ո՛չ են ի միմեանց ելեալ. և ո՛չ զնոյն էութիւն ունին: - 273. Եւ այս չէ՛ ընդունելի. *զի* մարդն երրորդութեանն է պատկեր եղեալ որպէս ցուցաւ. և ո՛չ միայն որդւոյ և հոգւոյն սրբոյ: - 273. Եւ այս ևս չէ՛ ընդունելի. *զի* ցուցաւ ի վերոյ եթէ յարացոյցն նոյն ինքն աստուած է ամենեցուն: - 273. Եւ այս ևս ո՛չ է ընդունելի. *զի* սոցա պատասխանի տայ սուրբն կիւրեղ ի գիրս պարապմանց թէ՝ որ ասաց զպատկերն, իմանամք զնմանութիւնն ի պատկերին որպէս ցուցաւ ի վերոյ. *զի* ամենայն պատկեր ՚ի հարկէ նմա՛ն է: - 273. Եւ այլք ասեն թէ՝ մարդն ո՛չ է պատկեր աստուծոյ. այլ պատկեր պատկերի. *զի* որդի է հօր պատկեր, և մարդն որդւոյն. վասն այն ասաց նման և պատկերի: - 273. Եւ դարձեալ ասեն թէ՝ հոգին է պատկեր աստուծոյ ըստ զօրութեանցն. *զի* ունի միտք և իմացումն և կամք: - 273. Այլ նման է աստուծոյ *զի* աստուած է անմահ և աներևոյթ. և հոգիս մեր է անմահ և աներևոյթ: - 273. Դարձեալ՝ պատկեր է հոգիս մեր. *զի* բանն և շունչ կենդանութեանն ի նմանէ՛ յառաջ գայ: - 273. Իսկ նման, *զի* մի է երիցն էութիւն և բնութիւն. այնու նմա՛ն եմք աստուծոյ: - 273. Դարձեալ՝ պատկեր եմք աստուծոյ, *զի* ճանաչեմք զճշմարտութիւնն: - 273. Եւ նման աստուծոյ, *զի* սիրեմք զբարութիւն որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 273. *Զի* թէ ո՛չ էր ասացեալ ընդ պատկերին զնմանն լինիլ, ամենայն ոք պատճառէր, և զմարդն պաշտելով անկանէր ի կռապաշտութիւն. վասն որոյ ասաց զնմանն, թէ յորժամ տեսցեն պատկերակից աստուծոյ զմարդն բանականութեամբ անմահութեամբ և այլովքն որ ինչ է ի հոգիս, իմանայցեն և զզանազանութիւնն աստուծոյ: - 274. Նա՛խ՝ *զի* խոստովանեալ է յամենեցունց որ ո՛չ է հաստելի. այսինքն ո՛չ ստեղծեալ: - 274. Եւ *զի* ո՛չ է ստեղծեալ, և ո՛չ է յեղեալ ի չգոյէ ի գոյ. ապա ուրեմն անեղ է: - 274. Եւ *զի* անեղ է. ի հարկէ մշտնջենաւոր և անվախճան է: - 274. Իսկ հոգւոյն առաձին, Նա՛խ՝ *զի* ամենայն ոք խոստովանի եղեալ զնա: - 274. Եւ *զի* եղեալ է, ապա ո՛չ է անեղ: - 274. Եւ *զի* ո՛չ է անեղ՝ յեղեալ է ի յոչնչէ յէութիւն: - 274. Եւ ապա *զի* յոչնչէ եղեալն կարէ՛ նմա և ի նոյն փոխիլ եթէ կամքն աստուծոյ թոյլ տացէ: - 274. Նա՛խ՝ *զի* մարդո՛յն է զանազանել զբարի և զչար. և փախչիլ ի չարէ՛, և երթալ զհետ բարւոյն՝ կատարելոցն է ըստ մարգարէին, «խոտորեաց ի չարէ՛ և արա՛ զբարի»: - 274. *Զի* անասունք զայս ո՛չ գիտեն. այլ միայն զհեշտալին ընտրեն: - 274. **Դարձեալ՝ մարդն է քաղաքական կենդանի. *զի* լինիցի համաբնակք և կարեկիցք և օգտակարք ի բարին:** - 274-275. Դարձեալ՝ մարդո՛յս է խօսիլ և բանաւորիլ. *զի* այլ

կենդանեացն նմանութեամբ է և ո՛չ իսկապէս: - 275. *Զի* որպէս որդի՛ է ի հօրէ նոյն բնութեամբ. և մարդն ի մարդոյ նոյն բնութեամբ: - 275. Դարձեալ՝ յատկութիւն ի տկարութենէ. *զի* հանապազորդ ունի զպակասութիւն. և անկա՛ր է ի միշտ կանգնիլն: - 275. Երկրորդ՝ զի մի՛ անփոյթ և անհնազանդ եղիցի մարդոյն. այլ ի նմանէ՛ ի կողիցն, *զի* որպէս մարմին հնազա՛նդ լիցի գլխոյն: - 276. Երրորդ՝ *զի* որպէս խօսիլ գլխոյն է. նոյնպէս լռութիւն կողին է. *զի* լուռ լիցի կինն ընդ իշխանութեամբ առնն: - 276. Հինգերորդ՝ *զի* կողնէ աման և տեղի երիկամանց. յորմէ շարժի ցանկութիւնն. *զի* թէպէտ ո՛չ շարժէ զնա. այլ ազդումն ինչ ունի զնմանէ: - 276. Վեցերորդ՝ ո՛չ առնու ի գլխոյն և ո՛չ յոտիցն. այլ ի միջացն. *զի* խրատէ՛ զմարդիկ ո՛չ հաւասար գլխոյն պատուել զկինն, և ո՛չ անարգել իբրև զոտք. այլ միջակ պատուով չափաւորել զնա: - 276. Եօթներորդ՝ ***զի* պարունակածն է կողն. ի նշանակել, *զի* կինն պարունակիչ և հաւաքիչ է տան առն և ընչից**: - 276. Ութերորդ՝ *զի* կողն կեռ գոլով՝ ցուցանէ զկինն նենգ գոլ և երկմիտ. կեռ, այսինքն խեռ ընդ առն: - 276. Իններորդ՝ *զի* որպէս կողից երեսն որ ի փորն նայի՝ կոկ գոլով և մզղնա տեսակ. իսկ մէջն փուչ և մրրախառն. այսպէս սէրն զոր ցուցանէ առ այրն, նօսր առ ի ցոյցս՝ և երեսս միայն ունի. իսկ ի սիրտն զմրուր դառնութեան: - 276. Նա՛խ՝ *զի* յառնէ՛ իւրմէ առաւ: - 276. Չորրորդ՝ կին, *զի* ի կենդանւոյ առաւ: - 276. Նա՛խ՝ *զի* ո՛չ ունի զառնողական զօրութիւնն. որպէս և յամենայն կենդանիս էգն: - 276. Երկրորդ՝ *զի* ի ձախ կողէ՛ շինեցաւ կինն. և տկա՛ր է ձախ կողմն մարդոյս: - 276. Տասներորդ՝ կին, իբր թէ կեանք. *զի* որպէս կենօք է տնել. նոյնպէս տեսակ մարդոյս ի ձեռն կնոջ ծննդեանն տնէ՛, և կայ մնայ մինչ ի կատարած: - 276. **Վասն այսր պատճառի կոչեաց զանուն կնոջ իւրոյ կեանս. *զի* աճումն է և ծնունդն և մայր ամենայն կենդանեաց**: - 276. Նա՛խ՝ *զի* հրամանքն է ստեղծողի առ ստեղծուածս: - 277. Երրորդ՝ մահու մեռանիլ զհոգւոյ մահն ասէ որ մեղօքն մեռանի. *զի* այն է առաւել մահ և յաւիտեան չար...: - 277. Չորրորդ՝ մահու մեռանիլ այն է, որ հոգւով և մարմնով տրտմին. և անմահ չարչարին. որպէս մեղաւորք յայս կեանս և յետ մահու. *զի* որ մեռանի մարմնով՝ զպարտս վճարէ. և որ տրտմի հոգւով՝ անմահ մահանայ: - 277. Գիտելի է, *զի* որպիսութիւն կենաց մարդոյս տրամատի յերիս. ըստ երից փոփոխմանց մարդոյն. այսինքն նախ քան զմեղքն. և յետ մեղացն. և յետ մահուն: - 278. *Զի* նախ քան զմեղանչելն ի դրախտին՝ մարդն կարէ՛ր մեղանչել, և կարէր ոչ մեղանչել. կարէր մեռանիլ, և կարէր ոչ մեռանիլ: - 278. Նախ՝ վասն պարզամտութեանն. *զի* որպէս տղայք ո՛չ ամաչեն անծածուկ ունելով զմասունս. նոյնպէս և նոքա: - 278. Երկրորդ՝ վասն անմեղութեանն. *զի* ամօթն յետ մեղա՛ցն է: - 278. Երրորդ՝ *զի* չէին առեալ զպատւէրս որ ծնանէր զերկիւղ և զգուշութիւն. որ ի պակասումն զգուշութեան ամօ՛թն է: - 278. Չորրորդ՝ *զի* ընդ ծառս դրախտին և յանթառամ ծաղիկս և ի բազմապատիկ պտուղսն պշուցեալ էին, ո՛չ զերկնչիլն գիտէին և ո՛չ զամաչելն: - 278. Հինգերորդ՝ *զի* մտօք յաստուածային խոկումն էին վերացեալ, և զգայարանօք ընդ գործս հրաշիցն. և ոչ էին պարապեալ քննութեան անձին. *զի* «աչք իմաստնոյն ի գլուխ իւր»: - 278. Վեցերորդ՝ *զի* թէպէտ ի ձեռագործ հանդերձից մե՛րկ էին, սակայն ի լուսոյ շնորհաց զարդարեա՛լ էին: - 278. Նա՛խ՝ ի տեսութենէն, *զի* ո՛չ ևս յաւել տեսանել զերեսս աստուծոյ: - 279. Ի խօսակցութենէն, *զի* մինչ ի յորդանան այլ ո՛չ ասի հօր աստուծոյ խօսիլ ընդ մարդկան: - 279. Ի լուսաւոր պատմուճանէն, յորժամ կերին ի պտղոյն և ծանեան *զի* մերկ էին և արարին սփածանելիս: - 279. Ի քահանայութենէն, *զի* ո՛չ իշխեաց պատարագ մատուցանել ի կեանս իւր: - 279. Իսկ մարգարէութիւնն լռեաց, *զի* ո՛չ ևս երևի բան մի յիշատակ շնորհաց նորա: - 279. Նա՛խ՝ *զի* արար աստուած: - 279. Նա՛խ՝ *զի* ցանկացաւ աստուածանալ: - 279. Երկրորդ՝ *զի* հաւատաց օձին: - 279. Երրորդ՝ *զի* հնազանդեցաւ կնոջն առաւել քան աստուծոյ: - 279. Չորրորդ՝ *զի* եկեր ի պտղոյն: - 279. Հինգերորդ՝ *զի* թաքեաւ: - 279. Վեցերորդ՝ *զի* ո՛չ զղջացաւ մեղա՛յ ասելով: - 279. Եօթներորդ՝ *զի* զաստուած ասաց պատճառ. եթէ կինս զոր ետուր՝ սա՛ ետ ինձ ուտել: - 279. Նա՛խ՝ *զի* մերկացաւ յանմահութենէն և յանասնոց կարգ անկաւ: - 279. Երկրորդ՝ *զի* զրկեցաւ ի կենացն փայտէն և ի դրախտէն արտաքսեցաւ: - 279. Երրորդ՝ *զի* ընդդէմ դրախտին բնակեցաւ և ի միշտ նախանձէն մաշեցաւ: - 279. Չորրորդ՝ *զի* քրտամբ և աշխատութեամբ վարեցաւ: - 279. Հինգերորդ՝ *զի* ցաւօք և հեծեծանօք ապրեցաւ: - 279. Վեցերորդ՝ *զի* յառաջ քան զիւր վախճանն ետես զմահ կնոջն և զորդւոյն: - 279. Եօթներորդ՝ *զի* լուծաւ և եմուտ յարգանդ երկրի. այսինքն ի գերեզման: - 279. Երկրորդ՝ հեշտութիւն խօսակցիլ ընդ օձին. և վասն այն կամեցաւ լսել, *զի* հեշտացաւ վասն փառաց աստուածանալոյն: - 280. Հինգերորդ՝ երկիւղն յայնմ. *զի* լաւն զձայն գնալոյ տեառն և երկեան: - 280. Ութերորդ՝ մաշկեղէն հանդերձն. ո՛չ ըստ ոմանց թէ մորթ մարմնոյս, *զի* ունէր զայս ի ստեղծմանէն: - 280. Տե՛ս, *զի* յայտնապէս ցուցանէ սուրբն, *զի* թէ պահպանութեամբ կացեալ էին ի դրախտին, ո՛չ ևս ամուսնութեամբ լինէր աճումն: - 280. Այլ կամ իբր զհրեշտակս, կամ որպէս ի միոյ լուսոյ բազումք, կամ կուսութեամբ ծնունդ. որպէս սուրբ կոյսն մարիամ աստուածածին սրբութեամբ և կուսութեամբ ծնեալ փոխեաց զկարգ բնութեան ծննդեանս որ ի սերմանէ առն և կնոջ. *զի* սա՛ ծնունդ միայն ի մօրէ՛: - 280. Եւ

եերորդ՝ ո՛չ ևս թզենեաւ՝ այսինքն դառն վարուք ստուերանալ. *զի* տերև թզենւոյն դա՛ռն է և փշոտ ըստ մեղացն առակի: - 281. Վեցերորդ՝ *զի* անկասկած լիցուք ի վատթար երկիւղէ. յորում երկիւղազգածք չարչարին ըմբռնեալք ի մեղս: - 281. Եւ զուստին մի՛ հարցանէր թէ ի կենդանւո՞յ էառ, և թէ նո՛ր գոյացոյց. *զի* ամենայն ինչ կարելի՛ է աստուծոյ: - 281. Երրորդ՝ զմեռելութիւն ախտից. *զի* պարտիմք մեռուցանել ի մեզ զմարմնական ախտն: - 281. Ասեմք եթէ՝ զոր ինչ ի յարութեանն աւուր լինելոց է սրբոցն, զսկիզբն անդանօր սերմանեաց ի նախնի մարդն ադամ. *զի* թէ յիւրում ժամանակին կերեալ էին ի կենաց պտղոյն, լինէին կատարեալ անմահք. և փոխեին յարքայութիւնն: - 282. *Զի* զանմահութեան և զանապականութեան սկիզբն և զսերմն ընկալաւ ադամ: - 282. *Զի* պահելով զպատուիրանն ի կատարեալ անմահութիւնն ժամանէր յերկինս. իսկ անցանելովն փոխեցաւ ի մահ և անկաւ յերկիր: - 282. *Զի* յանապական կուսէ ծնաւ եցոյց զանընդդիմահարութիւնն և զանօսրութիւնն. և գնալով ի վերայ ծովուն, զթեթևութիւնն և զերագութիւնն. իսկ զպայծառութիւնն յայլակերպիլն: - 282. Եւ *զի* **գ** պատարագս ունիմք. և թէ զի՞նչ էր կրկին ողջակէզն: - 284. Եւ *զի* աւելորդ ծորումն ո՛չ էր ի քրիստոս: - 285. Եւ *զի* յերիս տեղիս պատերազմին դևք: - 285. Ռուբէն օրհնի, *զի* ապաշխարեաց: - 285. Նա՛խ *զի* սիրտ սուրբ և աննենգ ունէր. ուստի յա՛յտ է յանմեղութեամբ գնալոյն ընդ եղբօրն ի դաշտն: - 286. Երկրորդ՝ *զի* խոնարհ և հնազանդ էր յամենայնի. ուստի մնաց եղբօրն պատարագի. որ իւրն **գ** ամսով յառա՛ջ էր հասեալ քան զեղբօրն. այսինքն ծնունդ ոչխարացն քան զպտուղ երկրին...: - 286. Երրորդ՝ *զի* էր յօժար կամօք և զուարթ սրտիւ. ուստի երևի այս ի նուէրքն...: - 286. Չորրորդ՝ *զի* զանարատսն և զպարարտսն մատուցանէր յօրինակ անարատ գառինն քրիստոսի. և ճարպաւորն՝ լուսոյ աստուածութեանն: - 286. Հինգերորդ՝ *զի* զանդրանիկսն մատուցանէր...: - 286. Իսկ զփոխարէն պարգևսն զոր ընկալաւ, Վասն առաջնոյն՝ *զի* ասէ գիր, «հայեցաւ», այսինքն հաճեցաւ աստուած ի հաբէլ: - 286. Վասն երկրորդին՝ *զի* ասէ՝ «և ի պատարագս նորա». այսինքն *զի* ընկալաւ ի հոտ անուշից: - 286. Վասն չորրորդին՝ *զի* առաջին եղև քահանայ ի տիպ ճշմարիտ քահանայապետին քրիստոսի: - 286. Վասն **ե**երորդին՝ *զի* զանդրանկութեան օրհնութիւնն ընկալաւ որպէս յակոբ զեսաւայն: - 286. Դարձեալ սիրեցաւ յաստուծոյ, *զի* առաջին մարտիրոս սա՛ եղև. թէպէտ թոյլ ետ իջանել ի դժոխս, *զի* ի պատճառս նորա խնդրեսցին այլքն. որպէս ի պատճառս ղովտայ զերծան սոդոմայեցիքն աբրահամաւ: - 287. Իսկ կայեն *զի* ո՛չ այսպիսի կամօք մատոյց՝ անարգեցաւ եօթնիցս ընդդիմակօքն: - 287. *Զի* ո՛չ հաճեցաւ ի նա և ո՛չ ի զոհս նորա. և տրտմեցան երեսք նորա և այլն: - 287. Հինգերորդ՝ *զի* առաջին սպանօղ եղև: - 287. Վեցերորդ՝ *զի* եղբայրսպան է: - 287. Եօթներորդ՝ *զի* ստեաց աստուծոյ ի հարցանելն վասն զղջման: - 287. Իսկ գործել ասաց զերկիր, *զի* դրախտին չեղև արժանի: - 287. Նախ՝ *զի* արեա՛մբ շաղախեցեր զնա: - 287. Երկրորդ՝ *զի* զօրութիւնն որ քեզ տւաւ յաստուծոյ՝ չարաչար արկեր ի կիր: - 287. Եւ չորրորդ՝ *զի* յաւելեր անէծս երկրի զկնի հօրն քոյ Ադամայ: - 287. Իսկ *զի* ասէ «երերեալ»՝ յա՛յտ է իբրև զծառ մարմնովն: - 287. Երկրորդ՝ *զի* զպատիժս անցաւորովս կրեսցէ: - 288. Երրորդ՝ *զի* որ նոր չարիս գործեսցէ՝ առաւել պատժեսցի: - 288. *Զի* պատկերն աստուծոյ վերստին նորոգեցաւ ի նմա: - 288. Նա՛խ՝ *զի* յաներևոյթ կեանսն և ի հանդերձեալն յուսացաւ. և արհամարհեաց զերկրաւորս որ տեսանի...: - 288-289. Երրորդ՝ յուսացաւ կոչել զանուն տեառն աստուծոյ ի յօգնութիւն. զոր մարդիկ յուսահատեալ էին եթէ վասն մեղաց մերոց եթող զմեզ աստուած ի ձեռաց. և նա ի յօգնութիւն կոչեաց զանուն տեառն աստուծոյ. այսինքն *զի* տէր է՝ ո՛չ գարշի ի ծառայից իւրոց. և *զի* աստուած է՝ էա՛ծ զմեզ աստ ոչ ի կորուսանել, այլ ի կեցուցանել: - 289. Չորրորդ՝ *զի* **բ** արձան կանգնեաց պղնձի և խեցի և արար գիր. և զոր ինչ ադամ անունս եդ իրաց, զամենայն գրեաց ի նոսա. զի մի՛ այլայլեսցին ի գնչուտ և ի լեզուատ արանց: - 289. *Զի* թէ նախ ջրով ապականեսցի պղնձի սիւնն մնասցէ. և թէ հրով՝ աղիւսն: - 289. Ի դրախտն, *զի* թանձր մարմնով ո՛չ բնակին յիմանալեացն կայանս. և յօդս կախիլ անպատշա՛ճ էր: - 289. Ապա ուրեմն ի դրախտն մտնի. *զի* դրախտն երկին կոչի: - 289. Իսկ *զի* **բ** սոքա մտին, այս վասն **ե** պատճառի: - 289. Նա՛խ՝ *զի* հաստատեսցէ զերկու կարծիս թերութեան մարդկան: - 289. Երկրորդ՝ զմին յառաջ քան զջրհեղեղն, և զմիւսն յետոյ. *զի* ցուցցէ թէ յերկոսին ժամանակս ընտրեալքն հաճոյ եղեն աստուծոյ: - 289. Երրորդ՝ մինն կուսութեամբ, և միւսն ողջախոհ ամուսնութեամբ. *զի* ցուցցէ թէ ի կուսից և յամուսնացելոց մտցեն յարքայութիւնն երկնից: - 289. *Զի* փոխելն ցուցանէ նախ զկարօղ զօրութիւն փոխողին: - 289. Նախ՝ *զի* նախանձախնդիր էր աստուծոյ: - 289. Երրորդ՝ *զի* կուսութեամբ եկաց. և այսոքիկ երկնայինք են և հանեն զմարդն առ աստուած: - 289. Այլ ի դէ՛պ է *զի* նախանձախնդի՛ր է աստուծոյ ընդդէմ տանն կայենի: - 290. Երկրորդ՝ *զի* առանձնակի կեանս ստացաւ **բճ** ամ: - 290. Երրորդ՝ *զի* ո՛չ հայէր ի վեր. երկաթի կապիճս եդեալ ի գլուխն: - 290. Չորրորդ՝ *զի* պտուղ ո՛չ եկեր. որով նա ուտելովն զրկեցաւ կենաց. և այսպիսիքս յերկինս հանեն զմարդն: - 290. Դարձեալ ըստ եփրեմի հինգերորդ՝ *զի* սուրբ էր սրտիւ. և Վեցերորդ՝ *զի* միամիտ էր կամօք. և սոքա առնեն զմարդն մերձակայ աստուծոյ: - 290. Եւ այս

ևս գիտելի է, *զի* զվերանալն եղիայի ետես եղիսէ, զի մի՛ ասիցեն թէ սպանաւ յեզաբէլէ՛: - 290. *Զի* ասեն թէ՝ այր և երիտասարդն զոր սպան ղամեք և էառ զկանայս նոցա. ադդա և սելլա, նոքա եղբա՛րք էին ենովքայ արդարոյ: - 290. *Զի* վասն առաջնոյն ասեն վարդապետք, եթէ ադամ ո՛չ եկաց ի դրախտին **ռ** ամ, կամ աւելի և կամ պակաս, այլ մի օր. մանաւանդ **է** ժամ: - 290. Երրորդ՝ **թ** դաս հրեշտակաց է յերկինս. և **ժ**երորդն մարդն կատարումն թուոյ նոցա. վասն այն ի կեանս այս ո՛չ հասանեն ի **ռ** թիւն կատարեալ. *զի* աստ ո՛չ լինի կատարումն դասուցն այլ ի հանդերձեալն: - 291. Ընդէ՞ր է *զի* նախահարքն յերկարակեացք էին, և մեք սակաւակեացք: - 291. Ա՛րդ՝ առաջին դարն որ էր երևակին՝ ընդ երկա՛ր ապրէին մարդիկքն. *զի* ունի երևակն յերկար ընթանալ զճանապարհին իւր. որ ի **լ** ամն վճարէ զկենդանակերպսն: - 291. Իսկ ի վերջին դարս որ է՛ լուսնին՝ սակաւակեացք են մարդիկք. *զի* նա՛ ի **լ** օրն վճարէ զբոլոր ընթացս իւր: - 291. Նոքա յերկար ապրէին՝ *զի* յաճախեսցին բարիք և ծնունդք նոցա. և մեք պակաս, *զի* կարճեսցին չարիք և բազմութիւնք մարդկան: - 291. Այլ գիտելի է, *զի* մեղքն երբեմն յերկարէ՛ զկեանս՝ *զի* չարչարեսցի իբրև զկայեն: - 292. Եւ երբեմն կարճէ՛ ի կենաց որպէս առ նոյիւ. *զի* ճի ամ խոստացաւ նոցա, - 292. Երկրորդ՝ *զի* մարդիկք բազում ամս յաճախէին ի մեղս յուսով վերջին ապաշխարութեանն. և յետոյ սովորեալ ի մեղս ո՛չ կարէին դառնալ, *ամենքին* կորնչէին: - 292. Երրորդ՝ *զի* թէ և դառնային մերձ ի մահ, ամենայնքն ընդ ապաշխարութեամբ մեռանէին. և ո՛չ ոք արդարութեան պսակին արժանաւորէր: - 292. Նա՛խ՝ *զի* ամենայն ոք պատրաստ լիցի մահուան աւուրն և յանկարծակի գալստեանն քրիստոսի...: - 292. Դարձեալ՝ գիտութիւն կատարածի խափանէ՛ զվարձս հաւատոյ. *զի* վարձքն ի հաւա՛տն է և ո՛չ ի գիտութիւնն. վասն այն հաւատով ակն ունիմք կատարածի և ո՛չ գիտութեամբ: - 292. Առաջին պատճառ, *զի* ընդ ինքեան մարդկայինս բնութիւն այլայլո՛տ է և ցաւօք. և յորժամ աստուած ևս բազմացուցանէ, ո՞վ կարէ զաղէտն պատմել: - 292. ***Զի*** **զամենայն կենդանեաց սերմն կրելոյ էր՝ պիտո՛յ էր մեծ տուն: - 293. Քաղելով գործելն այն է, որ ժե կանգուն հաւասար բարձրացոյց, *զի* մեծահասակ կենդանիքն հանգիցեն: - 293. Եւ ժե նրբեցոյց ի մի կանգուն, *զի* ջուրն վիժեսցի: - 293. Եւ դուռն յետուստ կողմանէ, *զի* դիւրա՛ւ մտցեն կենդանիքն: - 293. Ոմանք ի վերայ մարդոյս մեկնեն զտապանն և յիրաւի. *զի* տապանն ունէր զբոլոր աշխարհս. և մարդն մասն է աշխարհի. պա՛րտ է *զի* մասն նմանեսցի բոլորին: - 293. Իսկ կցկցեալ. *զի* յօդեալ և կցեալ են ոսկերք մարդոյն առ իրեարս. և ի ներքոյ միս՝ և արտաքոյ մորթն է պատեալ: - 293. Իսկ չորեքկուսի, *զի* խաչաձև՛ է մարդն: - 293. Եւ վեցակողմն, *զի* մարմինն եռակի տարրո՛շ է. ունի վեր և վայր. յետ և առաջք. աջ և ահեակ: - 293. Եւ յ կանգուն երկայն, *զի* ի կրնկէն ի գագաթն լար չափեալ՝ դ պատ առնու զգլխովն: - 293. Եւ ծ կանգունն, *զի* մանուկն յարգանդի խօրեայ հոգևորի և ծօրեայ շարժի: - 293. Եւ լ կանգուն բարձրութիւնն, *զի* բարձր հասա՛կ է մարդոյն. և պապ լինի երեսնամենի: - 293. Իսկ քաղելով գործելն, *զի* սկսեալ բնութիւնս մեր ի գլխոյն լայնանայ ի թիկունքն՝ և նրբի ի կրունկն, և բոլորեալ դարձեալ կատարի ի գլուխն: - 293. Բոլոր տարի մի. *զի* այսպէս ասէ գիրն թէ՝ ճծ օր բարձրացաւ ջուրն. և յետոյ ճծ օր ցածուցաւ. որ լինի ժ ամիս: - 294. Ո՛չ կերին. *զի* թէպէտ ժողովեաց, սակայն ո՛չ կերին. այլ շնորհօքն աստուծոյ կացին որպէս մանուկն յարգանդի մօրն ապրի**: - 294. Եւ այլք զնշխարս նախահօրն ադամայ ասեն. *զի* յաստուծոյ ձեռացն էր յօրինեալ՝ լո՛յս տայր նոցա: - 294. Նախ՝ *զի* սա՛ այրարատ լսի: - 294. Երկրորդ՝ *զի* ո՛չ ոք կարէ ելանել և տեսանել: - 294-295. Չորրորդ՝ յա՛յտ է, *զի* աշխարհս հայոց **բ** գետով և տապանաւն առաւելու քան զբազումս: - 295. Նա՛խ՝ *զի* իմաստութեան են պատճառք. *զի* տեսանելով զսոսա՛ զարարչութիւնն աստուծոյ ի միտ ածեմք: - 295. Եւ երկրորդ՝ *զի* **գ** բարեխօս ունիմք առ Երրորդութիւնն սուրբ: - 295. *Զի* որպէս տապանաւն պահեաց զտունն նոյի հայր աստուած, պահեսցէ և զմեզ: - 295. Եւ **բ** գետն ի բանն և ի հոգին սուրբ որ բղխեն ի հօրէ. *զի* հրաւիրակք են մեզ՝ յակն տանելով ուստի բղխեն սոքա: - 295. Նախ՝ *զի* արիւնն և շունչն կենդանութիւնն է որ է աստուծոյ բաժին. վասն այն արիւնն ո՛չ է ուտելի: - 295. Վեցերորդ՝ սկայքն անխտիր ուտէին թէ մեռեալ և թէ հեղձուցեալ. վասն որոյ *զի* որոշեսցէ ի նոցանէ՝ ասէ արեամբ շնչոյ մի՛ ուտիցէք: - 295. Ութերորդ՝ հուրն և օդն առաւել է յարիւնն *զի* առնօղք են. և յայտ է ի խառնումն միութեանց. *զի* հուրն մածուցանէ՛, և ջուրն և հողն մածնուն, և օդն սնուցանէ. վասն այն զարարօղն և զսնուցանօղն ո՛չ ուտեմք: - 295. Իններորդ՝ արիւնն և շունչն է սկիզբն գոյացութեան մերոյ. *զի* արիւնն փոխի ի սաղմն, և ջերմ օդով խառնի ի հով և ի գէճն, և լինի աճումն և սնունդ մարմնոյ: - 295. Դարձեալ՝ զբանջարն ընտրելով ուտեմք. այս է *զի* զվնասակարն և զդառն և զժահահոտն ի բաց ձգեմք և զչորրորդ մասն ուտեմք: - 295. *Զի* արիւն և շունչն արակա՛ն է որպէս ցուցաւ. վասն այն ա՛յրն հանէ զնոսա. և կինն չէ տուեալ արիւն՝ ո՞րպէս հանէ: - 296. Նա՛խ՝ *զի* քահանայն արեան բարեխօս է, և ո՛չ արիւնահեղ: - 296. Երկրորդ՝ *զի* ի հին օրէնքն քահանայքն զենուին. զոր որոշեսցուք ի նոցանէ: - 296. Երրորդ՝ *զի* զանարիւն պատարագն մատուցանէ որ հոգևորն է և ճշմարտութիւնն: - 296. Ձենուլ ձկանն այն է՝ որ ի ջրոյն հանեն. *զի* զշունչ ջրոյ ունի և ո՛չ զշունչ

օդոյ: - 296. *Զի* որպէս այլասե՛ռք են ցամաքայինք և ջրայինք. նոյնպէս և այլատեսա՛կ են կենդանութեամբ. և այլատեսա՛կ է զենումն նոցա: - 296. Նախ՝ *զի* ատէին զաստուած, և երկնչէին ի պատժոցն, և հակառակէին աստուծոյ: - 296. Եւ ասեն՝ զգործս ջրհեղեղին ունիմք՝ երկնչիմք *զի* պատուհասէ զմեզ: - 296. Եւ խնդրեցին զդրախտն թէ ա՛նդ զերծանիմք և ո՛չ գտին. *զի* ծովք և շամանդաղ պատեալ էին: - 296. Եւ խնդրեցին զտապանն և զնա ոչ գտին. *զի* ո՛չ է հրաման տալ որ մարդն զարգանդ մօր իւրոյ տեսցէ: - 296. *Զի* փափուկ է հելլենացին. և սաստիկ հռոմայեցին: - 297. Եւ այլք զհայոյն՝ ծեքական և թիւր ուսանին. *զի* մասնաւո՛ր է լեզու նոցա: - 297. **Դարձեալ՝ խառնակիլ լեզուին ա՛յն է որ ընդ պատուհասն զբարութիւնն խառնեաց. *զի* թէպէտ բաժանումն լեզուաց պատուհաս երևի, այլ պիտանի՛ է: - 297. Նախ ի գեղեցկութիւն լեզուին. *զի* որպէս գոյն առ գունով պայծառանայ, և արուեստ առ արուեստ: - 297. Դարձեալ՝ պիտանի է ի ստուգաբանութիւնս բանի. *զի* թէ ոք զամենայն լեզուս գիտիցէ, ոչ ինչ բառի կարօտանայ**: - 297. Եւ այս ևս գիտելի է, *զի* լեզու կոչի գործիք խօսիցն. և լեզու կոչի որակ խօսիցն: - 297. Զորս հրեշտակս կոչէ ո՛չ վասն առաքինութեան, այլ *զի* պատգամաբերք և թարգմանք եղեն աստուծոյ իմաստութեանն առ մեզ ի ձեռն լեզուաց գիտութեանն: - 297. Եւ դարձեալ՝ *զի* անփոփոխելի է սահմանն. որպէս սահման մարդոյն և ձիոյն և այլոցն: - 298. Ասեմք եթէ՝ քաղդէացին որ է՛ արապն. *զի* մնաց առ եբեր և ո՛չ խառնակեցաւ: - 298. Նա՛խ՝ *զի* յայնմանէ ճանաչեցին թէ անյաղթ և ամենայա՛ղթ է զօրութիւնն աստուծոյ: - 298. Վասն որոյ օրհնութեամբ ցրուեաց զնոսա ի վերայ երկրի, *զի* աճեսցին և բազմասցին և լցցեն զերկիր ծննդօք և շինութեամբ և բարեգործութեամբ ի փառս ամենասուրբ Երրորդութեանն ամէն: - 298. *Զի* ասեն թէ՝ ամենայն մարդ կարծէր թէ ե՛ս եմ ըղորդ և ե՛ս ունիմ զառաջին լեզուն: - 299. *Զի* տղայ մանուկ երթեալ ո՛չ ոք գիտէր զնա. և ո՛չ նա զոք ճանաչէր *զի* քանանացի՛ էր և աննման վարուց նոցա: - 300. *Զի* յորժամ աբրահամ սեղան կանգնեաց, եցոյց զքահանայութիւն: - 300. Իսկ քահանայ, *զի* հաց և գինի պատարագ մատոյց: - 300. Իսկ մարգարէ, *զի* օրհնեաց զաբրահամ: - 300. Նախ՝ *զի* մելքիսեդեկ ունէր պատարագ հաց և գինի. և աբրահամ ո՛չ ունէր: - 300. Երկրորդ՝ *զի* աբրահամ յետոյ պատարագեաց կենդանիս. որ էր նշանակ ժամանակեայ պատարագին ահարօնի: - 300. Տասներորդ՝ *զի* մելքիսեդեկ ո՛չ միայն պատարագաւն, այլ և անուամբ և տեղեաւ ևս օրինակ էր քրիստոսի: - 301. *Զի* մելքի՝ որ է թագաւոր. և սեդեկ՝ արդար. և սաղիմն խաղաղութիւն թարգմանի: - 301. Երրորդ՝ *զի* մելքիսեդեկ քահանայ ո՛չ ըստ մարմնական ինչ օծմամբ իւղոյ որպէս այլոցն, այլ շնորհօք հոգւոյն անընդմիջաբար: - 301. Չորրորդ՝ ըստ անուանակոչութեանն. *զի* մելքի՝ որ է՛ թագաւոր. և թագաւորէր սաղիմայ: - 301-302. Վեցերորդ՝ *զի* սաղիմայ ասէ՝ որ է՛ երուսաղէմ. և թարգմանի խաղաղութիւն: - 302. Եօթներորդ՝ *զի* մելքիսեդեկ անհայր անմայր չհամարեալ յազգս: - 302. Ութերորդ՝ *զի* մելքիսեդեկ պատարագ հաց և գինի մատոյց աբրահամու: - 302. Իններորդ՝ *զի* զայս ո՛չ ի ձեռս ծառայից, այլ ինքնին ընդ առաջ ել աբրահամու և ետ: - 302. Նա՛խ՝ *զի* ի պատճառս ղովտայ փրկեցի սոդոմ ի գերչացն: - 302. Երկրորդ՝ *զի* տեսցեն զբարի օրինակն, և յոչ օգտիլն՝ առաւել ևս տանջեսցին: - 302. Երրորդ՝ *զի* առաքինութիւնն ղովտայ առաւել երևեսցի ի մէջ չարացն: - 302. *Զի* վասն մեղաց տանջիւր ինքն՝ և առաւելոյր ի բարին: - 302. Չորրորդ՝ *զի* յորժամ փրկեսցի ղովտ ի սոդոմայ, զօրութիւն աստուծոյ յայտնի լիցի: - 302. Նոյնպէս յորժամ բնակին բարեպաշտք ի մէջ անհաւատից, Նա՛խ՝ *զի* աղօթք նոցա պահապան է նոցա: - 302. Երկրորդ՝ *զի* թէ ոչ օգտեսցին չարքն, առաւել պատժեսցին: - 302. Երրորդ՝ *զի* հաւատք բարեպաշտիցն առաւելասցին: - 302. Չորրորդ՝ *զի* բարիքն ամբողջ մնալով ի մէջ չարացն, զօրութիւնն և արդարութիւնն աստուծոյ երևեսցի: - 302. Նա՛խ՝ *զի* ի հրեղէնսն մտաբերեցին: - 302. Չորրորդ՝ նոր չարիս գործեցին, խիստ և առաւել պատուհասեցան. որպէս և կայեն. *զի* նշան լիցին աշխարհի ահի՛ և երկիւղի: - 303. Հինգերորդ՝ նշանակ ահագին դատաստանացն աստուծոյ. *զի* այնպէս լինելոց է ամենայն մեղաւորաց այնպիսեաց: - 303. Վեցերորդ՝ պատժեաց զսոդոմայեցիսն մարմնով, *զի* թեթևասցին տանջանք նոցա հոգւով: - 303. Եւ այս՝ ի խնայելո՛յ ի նոսա. *զի* մարդասէ՛ր է և ոգեսէր աստուած: - 303. Նա՛խ՝ *զի* վատթա՛ր է դառնալ և ծուլութիւն: - 303. Երկրորդ՝ *զի* գեղեցիկ էր՝ զի մի ի պատճառս նորա սպանցեն զղովտ: - 303. Երրորդ՝ *զի* հալեսցի և մի ի պաշտօն առցի: - 303. Չորրորդ՝ վասն անհաւատութեան եղև քար. *զի* ո՛չ հաւատաց հրեշտակացն: - 303. *Զի* աբրահամ հաւատով արդարացաւ. և մեք նովին հաւատովն աւազանաւն արդարանամք...: - 303. Այլ փորձէ՛ աստուած զմարդ՝ *զի* յայտնեսցէ զնա. որպէս զաբրահամուս և զյակոբայն: - 304. Իսկ մարդ փորձէ՝ *զի* գիտասցէ: - 304. Իսկ սատանայ փորձէ՛ *զի* խաբեսցէ որպէս զնախահայրն: - 304. Եւ գիտելի է, *զի* Ժ փորձանացն աբրահամու որք էին ձոյլարան նորա՝ մի է և այս: - 304. Վեցերորդ՝ *զի* ի ձեռս ետ զհագար աղախինն չարչարել սառայի. ուստի զերծեալ փախեաւ և հարցաւ ի հրեշտակէն: - 304. Ութերորդ՝ *զի* ասացաւ աբրահամու թլփատիլ ի ծերութեան ժամուն իննսունինն ամաց գոլով: - 304. Իսկ *զի* հրամայէ՛ երից աւուրց ճանապարհ տանել, զի մի՛ ապշեալ ինչ

կարծեսցի: - 304. Նա՛խ՝ *զի* որպէս իսահակ է՛ ստուգապէս որդի աբրահամու: - 304. Երկրորդ՝ *զի* իսահակ աւետեաց է որդի և խնդութեան զաւակ որպէս անունն յայտնէ իսահակ, որ է՛ ծաղր: - 304. Երրորդ՝ ծնաւ իսահակ ո՛չ բնականապէս ըստ բնութեան կարգի. *զի* անցեալ էին զաւուրբք. այլ էր աստուծոյ պարգև: - 304. *Զի* ո՛չ յառնէ կամ ի սերմանէ այլ կուսական ծնունդ: - 305. Չորրորդ՝ *զի* իսահակ էր անդրանիկ որդի և միածին սառայի: - 304. Հինգերորդ՝ *զի* իսահակ նախքան զծնանիլն կոչեցաւ անուն: - 305. Եւ տէրն վերջին ի լրումն օրինին ի նոյն քանիսն եղեալ հրամանին. *զի* ո՛չ ելոյծ զօրէնսն, այլ էլից: - 305. Ութերորդ՝ *զի* էառ իսահակ զհարսն և ուրախացաւ ի տան մօրն իւրում սառայի. որ զվեց ամ փրկեալ գոյր և ո՛չ ոք մտեալ: - 305. Երկոտասաներորդ՝ *զի* որպէս իսահակ հնազանդ գտաւ հօրն մահո՛ւ չափ, լաւ համարելով զմեռանիլն՝ քան առանց հնազանդութեան զկալն: - 305. Եօթնն, որպէս իսահակ արձակեցաւ յետ երից աւուրց, *զի* ի կամս հօրն յօրէ յայնմանէ էր մեռեալ՝ ուստի սկիզբն եղև ճանապարհին: - 306. *Զի* հա՛յր ասէ զնա մարգարէն՝ հանդերձեալ աշխարհին աստեղափայլ պայծառացելոցն լուսաճաճանչ սլացմամբ: - 306. Գիտելի է, *զի* ամենայն պատարագ յերեք դէմս որոշի. այսինքն մատուցօղն, և ընդունօղն և պատարագն: - 306. *Զի* է՛ որ մատուցօղն մեծ է քան զպատարագն. որպէս հին օրինաց պատարագն. *զի* անասունք էին: - 306. Նախ՝ *զի* զաստուած աստուծոյ պատարագեաց: - 307. Երկրորդ՝ *զի* ինքն զինքն պատարագեաց: - 307. *Զի* ըստ որում մարդ եղև տնօրէնութեամբ՝ պատարագեաց զինքն: - 307. Չորրորդ՝ ըստ գերազանցութեան. *զի* յանկարծակի ծագէ՛ ի մեզ շնորհին աստուծոյ եթէ ի հաւատս՝ և եթէ յայլ ինչ գործս ի հաճոյսն աստուծոյ: - 308. Ութերորդ՝ ըստ մեղաց. *զի* սերմ առեալք ի սատանայէ՛ յղանամք զցաւս և ծնանիմք զանօրէնութիւն: - 308. Իններորդ՝ ըստ փոփոխման ասի. *զի* յղացեալ ունիմք զմահ անդըստին. և ի վախճան մերձեալ հասանէ երկն ցաւոց. և բաժանեալ հոգին ծնանի ի մահ: - 308. Տասներորդ՝ վերջին և կատարեալ ծնունդ յարութեանն. *զի* մահ մարմնոյս է՛ սկիզբն և յղացումն յարութեան: - 308. Եւ անդանօր լինի անմահ և անապական ծնունդ և որդիք յարութեան. *զի* մեռանիլ ո՛չ ևս կարեն ասէ. վասն զի յանմահ զօրութենէն աստուծոյ ծնանիմք, և յանապական տարրեղէն նիւթոց. վասն որոյ անմահ և անապական կայանան: - 308. Նա՛խ՝ *զի* անդրանիկն երէց ասի: - 308. Եւ երէց է աստուած քան զաշխարհս. և անդրանիկն զաստուծոյ պատկերն ունի. *զի* հայր և խնամածո՛ւ է այլ հարազատ եղբարցն: - 308. Երկրորդ՝ անդրանիկ է բանն աստուած ի հօրէ ծնեալ. և կրտսեր ա՛յլ եղեալքս՝ ի հօրէ՛ գոյացեալ. *զի* որդի ծնո՛ւնդ է հօր և մեք արարածք. և նա՛ ի բնութենէն և մեք ի կամացն: - 309. Իններորդ՝ ևս մեծագոյն խորհուրդ. *զի* անդրանիկ բանն աստուած ի հօրէ՛ ծնեալ՝ եկն ի բնութիւնս մեր և եղև գլուխ մեր...: - 309. ...և մեք անդամք ի նա՛ յարեցաք և եղաք անդրանիկք հրեշտակաց որ էաք կրսեր նոցա. *զի* ամենայն երկնաւորքն ծունր կրկնեն քրիստոսի և խոստովանին զնա՛ տէր: - 309. *Զի* մկրտութիւնն է գ իր: - 309. Ա՛րդ՝ դաւանութեամբն գերազա՛նց եմք մարդկան հեթանոսաց. և մկրտութեամբն՝ հրէից. և ծննդեամբն ի հոգւոյն՝ հրեշտակաց. *զի* նոքա ո՛չ ունին ծնանիլ ի հոգւոյն. և ո՛չ եղբայր լինի քրիստոսի: - 309. Եւ թէպէտ ելաց՝ ո՛չ եգիտ դարձեալ. *զի* ո՛չ էր բոլոր սրտիւ և ջերմ սիրով: - 309. Նա՛խ՝ *զի* յանդրանիկ տեսութիւնս իւր ընտրեաց զնոսա յառաջ քան զլինիլն աշխարհի, և յետոյ զնոյն անդրանիկսն պատուեաց: - 309. Երկրորդ՝ *զի* նախկին զօրութիւն է ծնողաց: - 309. Երրորդ՝ *զի* նա՛խ բանայ զարգանդ ծնողին և գայ ի կեանս. որ և **Ե** օր աւելի ստանայ զկեանս յարգանդի: - 310. Չորրորդ՝ *զի* մի է և միակ անդրանիկն ի մէջ բազում եղբարց. որպէս մի է գլուխն և բազում անդամք: - 310. Հինգերորդ՝ *զի* ունի զվերոյ ասացեալն խորհուրդ տասնեակ թւով. վասն որոյ յիրաւի անդրանիկն պատուեալ լինէր թէ ի հոգևորն և թէ ի մարմնաւորն: - 310. Նա՛խ զայս ունի խորհուրդ, *զի* յառաջագոյն ընտրեալքն՝ յետոյ եղեն ի ժամանակի: - 310. Վեցերորդ՝ մարմինն երէց է ըստ կարգի քան զհոգին. և յա՛յտ է, *զի* որ քան կենդանի եմք՝ զերիցագոյն պատիւն մարմնոյն տամք...: - 310. *Զի* որք կամին՝ լինին անդրանիկ գործովք իւրեանց. և որք ոչ կամին՝ փոխին և լինին անարգ և վերջին: - 310. Իններորդ՝ ցուցանէ թէ ո՛չ է այն անդրանիկն որ նախածին լինի և մարմնովն քաջ. *զի* ո՛չ հաճի տէր ընդ իրանս առն հսկայի. այլ անդրանիկ է այն՝ որ զհաճոյսն աստուծոյ կատարէ: - 310. Տասներորդ՝ ևս մեծագոյն խորհուրդ. *զի* բանն աստուած որ անդրանիկ էր հօր, եղև կրտսեր մարդ ի ժամանակի և փոքր. ըստ որում կոչեաց զինքն «փոքրիկ». *զի* բնութիւն մարդոյս ընդ ինքեան խառնելով արասցէ մեծ և անդրանիկ: - 311. Եւ մարտեաւ ընդ նմա այր, զչափ ուժոյ և զկերպարանքն եսաւայ զգեցեալ. *զի* կրթեսցի և մի երկիցէ ի նմանէ: - 311. Երկրորդ՝ *զի* զտասանորդն աստուծոյ խոստացեալ՝ եսաւայ ետ: - 311. Երրորդ՝ *զի* զաստուած ունէր օգնական՝ երկեաւ ի մարդոյ: - 311. Չորրորդ՝ *զի* խղճասցէ եսաւ և մի սպանցէ: - 311. Վեցերորդ՝ *զի* կաղանալո՛ց էին որդիք նորա ի շաւղա՛ցն աստուծոյ: - 311. Ասեմք թէ յակոբ ո՛չ զներգործութեան անունն հարցանէր աստուծոյ, *զի* գիտէր որ աստուած էր և ինքն իսրայէլ կոչեցաւ որ է աստուածատես. այլ անուամբ զբնութիւնն և զգոյացութիւնն աստուծոյ կամէր ուսանիլ: - 311. *Զի* զինչ էն ի գոյացութեան խնդիրն է. որպէս յասելն՝ զի՞նչ

է, ասեմք՝ մարդ է, կամ կենդանի: - 311. Որոյ պատճառէ, *զի* անուն վասն այլո՛ց է որ ճանաչեմք զայլս: - 312. *Զի* **գ** են եղանակք անուանց. այսինքն բնութենական որ ի նախնւոյն կոչի: - 312. Ապա յա՛յտ է՝ *զի* աստուած ինքն ինքեան նախկին և վերջին՝ հաւասար կամ անհաւասար ո՛չ ասի. վասն այն իւր անուն ո՛չ դնէ: - 312. Իսկ յայլմէ ո՛չ դնի աստուծոյ անուն. ո՛չ բնութեան. և ո՛չ անձնական. *զի* ո՛չ ոք է նախ քան զնա, և ո՛չ հաւասար նմա: - 312. Նա՛խ՝ *զի* էն ներկայակա՛ն է. *զի* էրն և եղիցին անցեալն և հանդերձեալն է: - 312. *Զի* էն՝ անսկիզբն և անվախճան ընդ դէմ է ժամանակին որ սկիզբն ունի և վախճան: - 312. Նա՛խ՝ *զի* ի ծնանիլն բենիամենի՝ մեռաւ մայրն և որդի վշտաց եղև նմա: - 312. Երկրորդ՝ *զի* **խ** քաղաք առին ի բենիամենէ՛ յուդայի ցեղքն վասն շնութեան կնոջն պատահելոյ. և կոտորեցին զնոսա առ հասարակ իեռ արս. և մնաց վեց հարիւր այր զոր յետոյ ըստացան ժառանգութիւն իւրեանց. որպէս յա՛յտ է ի դատաւորաց վերջքն: - 312. Վասն նոցա լայր անմխիթար սգով, *զի* ո՛չ եղև մայր նահատակացն: - 312. **Ձ**երրորդն՝ *զի* բազում եղեն յազգէ նորա մարտիրոսք վասն քրիստոսի յետոյ: - 313. Նա՛խ՝ *զի* գեղեցիկ էր տեսլեամբ յովսէփ: - 313. Եւ տէր մեր գեղեցիկ տեսլեամբ քան զամենայն որդիս մարդկան. *զի* «եղբօր որդին իմ ասէ՝ կարմիր է և սպիտակ ընտրեալ ի բիւրուց». այսինքն *զի* աստուած է մարդացեալ: - 313. Նոյնպէս և սատանայ ատէ՛ր զմարդկային բնութիւնս *զի* ի պատկերն աստուծոյ արարաւ. և հրէայքն ատէին զքրիստոս. *զի* վկայեաց հայր թէ դա՛ է որդի իմ սիրելի: - 313. Նոյնպէս և քրիստոս եկն առ եղբարս իւր որ էին որդիք դաւթի և աբրահամու և առաջնորդք ժողովրդեանն. և յուդա վաճառեց զնա. և տէր եղև կենդանեաց և մեռելոց և կերակրիչ. *զի* ազատեաց զհոգիսն ի սովոյ դժոխոցն: - 313. Եւ տէրն մեր կրկին թուով ամաց. *զի* աստուած և մարդ էր վաճառեցաւ **լ** արծաթոյ: - 313. Ի**ՆՆ**և**Ժ**, յովսէփ ստացաւ ոսկի և զարծաթ և զերկիրն եգիպտացւոց՝ փարաւոնի. այսինքն զզէնս սատանայի. *զի* փարթամութիւնն մեծ զէն է սատանայի որովք գործէ՛ զամենայն պղծութիւնս. որպէս երկիրն սոդոմայ պարարտութեամբ գործէր զմեղս: - 314. Քսաներորդ, և որպէս յովսէփ եթող զքուրմն և զերկիր նոցա, զոր քրիստոս էր բառնալոց զմեծամեծ մեղսն և զկռապաշտութիւնն. *զի* ըստ առն և զօրութիւն իւր. և ըստ աստուծոյ և գործք իւր: - 314. *Զի* քանանացիքն խորհրդածի այսմ երկրի և կենաց: - 314. Ըստ կարգի է, *զի* նոյն հոգի և նոյն մարմին յառնէ: - 314. *Զի* ի գաստեան տեառն կնատքն և թոյլքն ո՛չ թուին. այլ արիագոյնքն անխտիր. *զի* ի քրիստոս յիսուս արու և էգ ո՛չ է. ո՛չ ի մկրտութեանն և ո՛չ ի յարութեանն: - 315. Նա՛խ՝ *զի* առիւծն թագաւորակա՛ն է: - 315. Երկրորդ՝ *զի* արի՛ է: - 315. Երրորդ՝ *զի* պերճ է. այսինքն անահ: - 315. Չորրորդ՝ *զի* խրո՛խտ է և սրտամտօղ: - 315. Որպէս բժիշկք յորժամ հիւանդաց դեղ տան, նախ ինքեա՛նք զճաշակն առնուն *զի* հաւատարիմ լիցի: - 316. *Զի* մեռեալն մարմնով կենդանի էր աստուածութեամբն: - 316. Վեշտասաներորդ՝ զառիւծ ննջեալ ոչ ոք իշխէ զարթուցանել. *զի* իւր կամաւ ննջէ և յառնէ: - 316. *Զի* թէպէտ հրէա՛յքն խաչեցին, այլ իւր կամաւն մեռաւ: - 316. Ուստի յայտ է *զի* բարձր գոչեաց և եհան զոգի. *զի* ամենայն մարդկան նուազի ձայնն ի ժամ մահուանն: - 316. Եւ տէր մեր ճոխ ի մէջ նոցա. *զի* բարձր և գերագոյն եղև ի վերայ մեղաց: - 316. Ա՛րդ՝ ո՛չ ասէ թէ ի ներքոյ քոյ. *զի* զոսա կոխեալ էր քրիստոս: - 316. Այլ ոտք զհաւատացեալ անդամս իւր ասէ. *զի* սոքա՛ վեցեքին թշնամիքս կոխան լինին հաւատացելոց ի կատարածի: - 317. Այլ գիտելի է, *զի* **դ** սեռիւք որոշի կապ բանականացս. այսինքն հոգեկան և մարմնական և միջակօրէն: - 317. Նոյնպէս և մարմնական կապովն, *զի* ազգակից է մեզ և փեսայ հոգևոր. և ցանկամք նմա ակն ունելով վարձուցն հատուցման: - 318. Նմանապէս և միջակ կապիւն, *զի* ուսանիմք յաստուծոյ ընկալեալք զկարգ կրօնիցն. և ունիմք ուխտ և դաշին և հնազանդութեան նմա...: - 318. *Զի* զգեստ կոչի արտաքին հանդերձն որ ծածկէ զմարմինն: - 318. Նախ՝ կոչի մարմինն զգեստ՝ գոյացական՝ անփոփոխ և անքակ միութեամբն. *զի* բաժանմամբ մարմնոյն և բանին ո՛չ է քրիստոս. որպէս ի բաժանիլ հոգւոյ և մարմնոյ ո՛չ է մարդ: - 318. Եւ այս ևս գիտելի է, *զի* տէրն մեզ կոչի զգեստ փրկութեան և պատմուճան ուրախութեան ի ձեռն մկրտութեան...: - 318. Եւ մեք նորա կոչիմք զգեստ, *զի* ընտանի անդամք և ոսկերք եմք մարմնոյ նորա: - 318. Եւ *զի* ծածկո՛յթ է աստուածութեանն: - 319. Եւ *զի* ցուցանէ՛ զդէմս առանձնական: - 319. Եւ *զի* յետո՛յ է զգեստ զգեցողին: - 319. Այսպէս կոչի և զգեստ մարմնոյն. *զի* արտաքին զգեստն որպէս ծիրանին թագաւորի ա՛յլ է ի զգեցողէն և պատահական նմա և փոփոխական. այսպէս զգեստ ո՛չ ասի մարմին նորա. այլ եկեղեցի սուրբ որպէս ասացաւ: - 319. Այսպէս ուղիղ իմացիր թէ ուրեք և տաճար կոչէ զմարմին. *զի* կրկին է տաճարն: - 319. *Զի* է՛ տաճար միաւորեալ. որպէս մարմինն մեր կոչի տաճար մեզ...: - 319. Նա՛խ՝ *զի* աստուծոյ է մարմին՝ կոչի տաճար իբր կարօղ սրբութեանց. և դարձեալ *զի* անշփոթ է միաւորեալ՝ կոչի տաճար: - 319. Եւ երկրորդ՝ *զի* լրիւ աստուածութիւն բանին է՛ բովանդակեալ ի մարմնի և ո՛չ մասամբ...: - 319. Է՛ և այլ իմն պայծառ տեսութիւն այսմ բանի. *զի* զգեստ և տաճար կոչի մարմինն ստուգապէս ո՛չ աստուածութեանն քրիստոսի՝ որ ո՛չ բաժանեցաւ ի մարմնոյն ոչ ի մահ և ո՛չ ի գերեզմանն: - 319. Ուստի յա՛յտ է *զի* բաժանեցաւ հոգին, այլ աստուածութիւնն անբաժանելի մնաց ի

բաժանեալ հոգւոյն և ի մեռեալ մարմնոյն: - 319. Եւ նախ կոչիւր յոբաբ, որ է՛ սիրելի աստուծոյ. և կոչեցաւ յոբ, որ է՛ հայր. *զի* հա՛յր եղև համբերութեան: - 320. Եւ այլք թէ՝ սողոմոն. *զի* չափաւո՛ր է բանքն տնատեալ հանգոյն բանիցն սողոմոնի: - 320. *Զի* ասեն թէ՝ յոբայ հէճուպն ի պարսիկս փախեաւ, և անդ զրոյց ետ որ գրեցին իւրեանց գրովն. և սողոմոն բերել ետ և սրբագրեաց: - 320. *Զի* վկայէ՛ աստուած վասն նորա «էր աւէ այր ճշմարիտ՝ արդար՝ անարատ՝ աստուածապաշտ, և մեկնեալ յամենայն չարեաց»: - 321. Նա՛խ՝ *զի* **ժ** էին թուով. է ուստերք և **գ** դստերք. ըստ թըւոյ նոցա մատուցանէր: - 322. Երևի թէ ո՛չ. *զի* յուտել և ըմպել մեռան որ է մեղք: - 322. Նա՛խ՝ *զի* հայր նոցա բարեպաշտութեամբ սնուցանէր զնոսա. և վկայեցաւ առ աստուած արդար գոլ: - 322. Երկրորդ՝ *զի* ամենայն աւուր պատարագաւ սրբէ՛ր զնոսա: - 322. Երրորդ՝ *զի* ձեռամբ թշնամւոյն նահատակեցան. որպէս այլ ամենայն մարտիրոսք: - 322. Երկրորդ՝ *զի* այնչափ խոնարհեցաւ, որ աթոռոյն իւրմէ անկաւ ի հեզութիւն և ի յաղբիւսն: - 323. Երրորդ՝ *զի* մարմնոյն յիշեցուցէ զնոյն ունել բնութիւն, և ո՛չ այլ ինչ աւելի: - 323. Չորրորդ՝ *զի* վայելէ՛ր իսկ նմա որպէս զհատ ցորենոյ թաղեալ յաղբիւսն՝ այսինքն յերկիր. և պարարտացեալ հասցէ ի հունձս պտղաբերութեան: - 323. Նա՛խ՝ *զի* կաւովն քերէր զկաւն որ էր նիւթ մարմնոյն: - 323. Երկրորդ՝ խեցեաւն սրբէր զամանն խեցեղէն, *զի* թրծեալ էր զօրութամբն աստուծոյ: - 323. Երրորդ՝ *զի* զազգաւն զազգակիցն մխիթարէր և ո՛չ խնդրէր բժիշկ. զի մի՛ ի մարդկանէ լիցի օգնութիւն նմա: - 323. Նաև ո՛չ ևս գային *զի* տկարացեալ էր յախտիցն արուեստ նոցա: - 323. Չորրորդ՝ *զի* խեցեաւ սրբէր զմարմինն, և աղօթիւք զմիտս և զհոգին: - 323. Նա՛խ՝ նշանակէ՛ զպատասխանին. *զի* պատասխանին կրկին է ի վերայ հարցմանն: - 323. Դարձեալ գիտելի՛ է, *զի* յոբ կրկնելով զբանսն՝ ուղղէ՛ր զբարեկամսն և ընկրկէ՛ր զսատանայ. *զի* այսպէս ամենայն ոք կարէ՛ յաղթել սատանայի յորժամ զընկերն ուղղէ ի բանս կամ ի գործս կամ ի հաւատս և յայլսն. յայնժամ սատանայ թիւրի և հեռանայ: - 323. Դարձեալ՝ յաղթեաց զսատանայ այնու, *զի* իմացաւ զչար հնարսն նորա և պատասխանէր զընդ դէմ. որպէս կնոջն և բարեկամացն և որք զգուժն բերէին. *զի* գիտէր ի բանսարկուէն լինիլ: - 323. Նախ՝ *զի* շարժեալք էին ի բանսարկուէին. որպէս երբեմն ի ձեռն կնոջն. և յայնժամ բարեկամօքն մարտնչէր ընդ յոբայ: - 324. Երկրորդ՝ *զի* կամէին սուտ առնել զվկայութիւնն աստուծոյ վասն յոբայ. թէ այր արդար և անարատ է: - 324. Վասն առաջնոյն, *զի* գիտէր զնոսա շարժեալ ի չարասիրէն. և յաղթելով զնոսա յաղթեաց զբանսարկուն սատանայ: - 324. Վասն երրորդին ասէր յոբ զբարի և չար գործոց հատուցմունքն լինիլ առհասարակ յետո՛յ ի հանդերձեալն. *զի* աստ են մեղաւորք և հնացեալք ի մեծութեան. և ներէ՛ նոցա աստուած վասն կրկին պատճառի: - 324. Նա՛խ՝ *զի* դարձցին և ապաշխարեսցեն: - 324. Երկրորդ՝ *զի* թէ ո՛չ օգտին՝ ափիբերան լիցին ի հանդերձեալն: - 324. Նա՛խ՝ *զի* անդ ի հանգիստ մտցեն: - 324. Երկրորդ՝ *զի* յուսասցին այլ կենաց և հատուցման գործոց: - 324. Այսինքն նոքա կամէին որ զնոսա արդարս ասէր յոբ՝ և զինքն յանցաւոր՝ և ո՛չ ասաց. *զի* թէ զնոսա որք անիրաւք էին արդար ասէր՝ մեղանչէր ճշմարտութեանն. և թէ զինքն մեղաւոր ասէր՝ մեղանչէր վկայութեանն աստուծոյ: - 324. Եւ աստ գիտելի՛ է, *զի* **դ** ազգ վնա՛ս է որ զարդարն մեղաւոր ասեն և զմեղաւորն արդար: - 324. Չորրորդ՝ կեղծաւորութիւն է և խաբէութիւն գովելն զչարն և զանիրաւն. վասն այն ո՛չ ասաց բարեկամացն բարիս՝ *զի* չարք էին: - 325. Նա՛խ՝ *զի* թէպէտ ի դէմս յոբայ սուտ էր խօսք նոցա, այլ ի դէմս ամենայն մեղաւորաց ճշմարի՛տ է: - 325. Նա՛խ՝ *զի* ի դնելն զնա ամբարիշտ՝ լուծցի ժուժկալութիւն նորա: - 325. Երկրորդ՝ *զի* յետո՛յ եկեալ արդարքն փիատեսցին: - 325. Երրորդ՝ *զի* աստուծոյ վկայութիւնն ի սուտ ելցէ վասն նորա: - 325. Նա՛խ՝ *զի* առաւելասցին վարձք նորա: - 325. Երկրորդ՝ *զի* ծածուկ համբերութիւն նորա յայտնի լիցի. և ամենեցուն վարժարան եղիցի: - 325. Երրորդ՝ *զի* ուսցի զխոնարհութիւն: - 325. Չորրորդ՝ *զի* ախոյեան լիցի և յաղթեսցէ զհպարտացեալն սատանայ: - 325. Հինգերորդ՝ *զի* զկերպարանն հնոյն ադամայ յինքն բերիցէ ախտիւ անկմանն: - 325. Վեցերորդ՝ *զի* լիցի և պատկեր քրիստոսի որ անմեղութեամբ դատապարտեցաւ, և յառաջին փառսն դարձոյց զնախաստեղծն ծննդօք իւրովք: - 325. Նախ՝ *զի* ունէր զամենայն առաքինութիւնս և համբերեաց նախատողացն. վասն որոյ խօսեցաւ աստուած և մխիթարեաց զնա: - 325. Երկրորդ՝ *զի* լուծցէ զտարակոյսն որ վասն դատաստանին աստուծոյ թէ՝ անգիտելի՛ է մարդկան: - 325. Երրորդ՝ զի մի հպարտասցի յետ յաղթութեանն սատանայի, խօսեցաւ աստուած և յաղթեաց բանիւ. *զի* տեսցէ զտկարութիւն իւր և խոնարհեսցի: - 325. Չորրորդ՝ *զի* ի ստեղծանելն զմարդն աստուած ո՛չ վկայեաց թէ բարի է որպէս ա՛յլ ամենայն ստեղծուածոցն: - 325. Նա՛խ՝ *զի* բաւակա՛ն էր ասելն «արար աստուած զմարդն ի պատկեր իւր». *զի* բարի է աստուած: - 325. Երկրորդ՝ *զի* գիտէր որ եղծանելոց էր մարդն զփառս: - 325. Երրորդ՝ *զի* ծածկոյթ ամպն նշանակէ՛ զանճառելի բնութիւնն աստուծոյ և զփառսն: - 326. Նախ՝ *զի* զառաջին վկայութիւնն յոբայ անմարմինքն իմացան. դարձեալ վկայեաց՝ *զի* լուիցեն մարդիկք: - 326. Սուրբ գիրն ասէ՝ «տէր աճեցոյց և օրհնեաց զյոբ». և անպատշաճ է զուստին քննել. *զի* ամենակարօ՛ղ է: - 326. Այլ ա՛յս է ճշմարիտն, *զի* ամենայն բարեկամքն որ

ժողովեցան յետոյ և մխիթարեցին զնա՛, իւրաքանչիւրքն բերին մէն մի որոջ ոչխարի և **դ** դրամ ոսկի անգիր ընծայեցին նմա ի սատար խրախութեանն...: - 326. Եւ աստ գիտելի՛ է, *զի* յետ փորձանացն կրկին եղեն ստացւածքն նորա: - 326. Նախ՝ *զի* հոգի և մարմին են: - 326. Երկրորդ՝ *զի* յարիցեն ի յարութեանն: - 326. Որք է ամ ասեն զփորձանսն՝ սոյնպէս թուեն. *զի* յետ փորձանացն ասէ գիրն **ճհ** ամ. և յառաջ քան զփորձն **հ** ամ. և **ը** ամ փորձանացն և դարձին: - 326-327. Յայտ է *զի* յառաջ քան զհարւածն **հ** ամաց էր. և **լը** ամ եկաց ի հիւանդութեանն. և այսպէս կրկին աճեցին կեանքն որպէս և ամենայն ինչքն: - 327. Երկրորդ՝ *զի* թոյլ տուաւ փորձողին մարտնչիլ որպէս ընդ ադամայ՝ այսպէս ընդ յոբայ: - 327. Երրորդ՝ *զի* ի ձեռն կնոջն մարտեաւ: - 327. Չորրորդ՝ *զի* յաղբիւսն անկաւ որպէս ադամ ի դրախտէն յերկիր: - 327. Նա՛խ՝ *զի* յաղթեաց փորձողին որպէս յոբ՝ նոյնպէս և տէր մեր: - 327. Երկրորդ՝ *զի* դէտ եղև յոբ համբերութեան և տէր մեր կատարման...: - 327. Այլ աշխարհին օսիդ՝ գաւա՛ռ է եսաւայ. *զի* օսիդն մի է յորդւոցն եսաւայ յորոյ անուն կոչեցաւ երկիրն օսիդ: - 327. Եւ յա՛յտ է աստի, *զի* սքանչելիքն քրիստոսի՝ շնորհք մարդասիրութեան է առաւել քան զմովսէսին: - 328. *Զի* նա խաւարաւ տանջէր, և քրիստոս զկոյր աչսն լուսաւորէր: - 328. *Զի* եղեն **զ** որդիք աբրահամու ի քետուրայ: - 330. Եւ *զի* ո՛չ նկարեցաւ ի պատկեր կռոց և ո՛չ պաշտեցաւ մորենին...: - 330. ...*զի* հրեշտակն պատգամաբեր լսի...: - 331. Երկրորդ՝ *զի* մի ինչ ի մէջ քո և աստուծոյ անասնական լիցի. բարկութիւն կամ ցանկութիւն կամ ա՛յլ ինչ: - 331. *Զի* որ ի լեառն սուրբ առ աստուած մերձենայ, ո՛չ է պարտ յանկողինս կնոջ հեշտանալ...: - 331. *Զի* առաջին խորհուրդ է մեր, յորժամ միտքն առ աստուած ամբառնայ զվերինն խորհելով: - 331. *Զի* աստ ի ժամանակի և ի մարմնի կապելոց անհնա՛ր է գիտել: - 331. *Զի* ըստ փիլիսոփային եթէ է՞, և զի՞նչ է, և ո՞րպիսի ինչ է: - 331. Նախ գիտելի է, *զի* **գ** նշան տայ մովսէս ի դէմս սրբոյ Երրորդութեանն: - 332. Չորրորդ՝ մին ձեռն մովսէսի մեռաւ բորոտութեամբ. *զի* մին ազգ փրկեցաւ նովաւ: - 332. Իսկ տէրն մեր բոլոր անդամօք մեռաւ. *զի* զբոլոր բնութիւնս փրկեաց: - 332. Նախ՝ *զի* անմտացան նոքա, և զճանճս և զսողունս և զգետս և զանասունս պաշտէին...: - 333. Երրորդ՝ *զի* չափով և թուով և կշռով տայ աստուած զտանջանս մեղաց. թէպէտ մեզ անգիտելի՛ է: - 333. Չորրորդ՝ խնայեաց զնոսա իբր ի մարդիկ *զի* զղջասցեն փոքր խրատովն և ի մեծ պատուհասէն զերծանիցին. այլ նոքա խստացան մինչև զամենայնն կրեցին: - 333. Երկրորդ՝ յօրինակ ժողովրդեանն իսրայէլի. *զի* սրբութեամբ էջ յեգիպտոս և պղծեցաւ ի գործոց նոցա. մինչև սրբեցաւ յամպն և ի ծովն. և ճաշակեաց զմանանայն: - 333. *Զի* արժանաւորացն ջուր էր իսրայէլացւոցն. և անարժանիցն արիւն եգիպտացւոցն: - 333. **Երրորդ՝ հարուածն է մունն որ է՛ մանր տիզ. կամ մոծակ. կամ մժեխ. ի ցուցանել *զի* մանրակրծո՛ւ էին բարուք և խոցոտիչք բանիւք: - 334. Չորրորդ՝ շանաճանճն. *զի* շնաբարոյք էին և մոլէին յառնականայս շնութեամբ. *զի* շանց է ոչ զուգակցիլ որպէս զայլ կենդանիս. վասն որոյ ի շանց ելեալ թունալից ճանճք խայթէին զնոսա: - 334. Եւ ի խրատ նոցա՝ պատժէ՛ զանասունս նոցա. *զի* զգաստացեալ երկիցեն յանձինս իւրեանց: - 334. Վեցերորդ հարուածն է՛ կեղն և խաղաւարտն. *զի* քերքեշէ՛ր զմորթն, և ի վեր եռացեալ լինէր խաղաւարտն. և մորմոքէր զմարմինս նոցա:** - 334. Եօթներորդ՝ կարկուտն հրախառն. *զի* **բ** հակառակն միաբանեալ ջուր և հուր ի կորուստ ամբարշտացն և ո՛չ ապականէին զմիմեանս: - 334. Նա՛խ նշանակէ՛, *զի* ի սիրոյն աստուծոյ ցրտացեալք էին և ի սէր սնոտեացս ջերմացեալք: - 334. Երկրորդ՝ *զի* անյագ և ամենակե՛ր է մարախն. և ի յայլոց վաստակս մտեալ կորուսանէ: - 334. Իններորդ՝ խաւարն շօշափելի. կամ *զի* թանրացեալ ըմբռնիւր շօշափելով. կամ *զի* շօշափելով ձեռաց և գաւազանաւ կարէին շարժիլ: - 334. Նշանակէր զխաւար անմտութեան նոցա որ առաւել էր քան զամենայն երկրի. *զի* զամենայն գարշ կենդանիս ի պաշտօն առին: - 334. Նա՛խ *զի* զանդրանիկ որդիսն աստուծոյ տանջեցին և մեռուցին. վասն որոյ անդրանիկք նոցա մահացան...: - 334. և Երկրորդ՝ *զի* զանդրանիկ խորհուրդն աստուածպաշտութեան կորուսին յանձինս իւրեանց. վասն որոյ անդրանիկք նոցա մահացան և ապականեցան: - 334. Երրորդ, *զի* կորնչելոց էին անդրանիկ ծնունդքն սատանայի. որ էր հպարտութիւնն և կռապաշտութիւն. *զի* խոնարհութեամբ էր գալուստն քրիստոսի և ի մի աստուածպաշտութիւն հրաւիրեաց և կորոյս զպաշտօնն դիւական: - 334. Նա՛խ՝ *զի* ծառայ և գերի պահէին: - 335. Յինգերորդ՝ *զի* հաւատոցն հակառակէին: - 335. Նա՛խ՝ *զի* օտարք և հիւրք էին որդիքն յակոբայ՝ և ատեցին զնոսա: - 335. Երկրորդ՝ *զի* ծանօթք էին **դճ** ամաւ և ատեցին: - 335. Երրորդ՝ *զի* երախտաւո՛րք էին յովսեփաւ և ատեցին: - 335. *Զի* որպէս ստուերն ո՛չ է մարդ, այլ նմանութիւն մարդոյ: - 335. Նա՛խ՝ *զի* կախարդքն զա՛յն առնէին զոր մովսէսն առնէր: - 335. Այլ *զի* տեսանօղքն զարհուրեալք ի ճշմարիտ նշանիցն մովսէսի՝ առ աչօք թուէր թէ և կախարդքն այնպէս առնէին: - 335. Երկրորդ՝ *զի* գաւազանն մովսէսի մի վիշապ եղեալ կլանէր զբազում վիշապս նոցա որ և հե՛տն միանգամայն ո՛չ երևէր. ընդէ՞ր ապա և նոցայն ո՛չ եկուլ զմովսէսին. քանզի սո՛ւտ էր: - 335. Չորրորդ յա՛յտ է, *զի* ինքեանք խոստովանեցան թէ մատն աստուծոյ է այս. և ո՛չ կարացին այնպէս առնել: - 335. Եւ այս

գիտելի է. *զի* կախարդքն փոխեն զզգայարանս և ցուցանեն առ աչօք երևումն ինչ: - 335-336. Նա՛խ՝ *զի* մոլորեցին հաւանեալք նոցա և կորիցեն: - 336. Երկրորդ, *զի* հաստատուն մնացեն հաւատացեալքն և վարձատրեսցին: - 336. Երրորդ, *զի* մեր ախորժակացս հետագայ և աստուծոյն. *զի* յորժամ ի բարին լինիմք՝ օգնէ՛. և ի չարն թո՛յլ տայ. ա՛յն է խստացուցանելն զսիրտ մարդոյ: - 336. Նա՛խ՝ *զի* իրաւո՛ւնք արար վասն վարձու կաւագործութեանն որ էր առ նոսա: - 336. Երկրորդ, *զի* ագա՛հք էին, և վասն զարդուն ելցեն յեգիպտոսէ՛: - 336. Երրորդ, *զի* թէ յեգիպտոս դարձցին՝ ո՛չ իշխեսցեն. *զի* ի գողո՛նս էր այն նոցա: - 336. Նա՛խ՝ *զի* հրամանաւն աստուծոյ էր. որպէս պոռնկութիւնն ովսէի և սպանութիւնն փենեհէսի ո՛չ էր մեղք: - 337. Երկրորդ՝ *զի* նոցա հատուցմունքն մարմնական էր, իսկ մերս հոգեկա՛ն է: - 337. *Զի* այսպէս բովանդակին: - 337. Նա՛խ՝ *զի* ո՛չ էր աշխատեալ ի կաւ գործոյն, ո՛չ է առ յընչիցն եգիպտոսի: - 338. Երրորդ՝ *զի* հաւատ մեռելոյն յանդիմանէր զթերեհաւատ կենդանիսն որք սրտիւք յեգիպտոս դառնային: - 338. Նա՛խ՝ *զի* կոչի «զի՞նչ սա՛». *զի* ամենայն հարցանելոյ լուծումն գոյ և պատասխանի. - 338. Երրորդ, քաղցր է և փափագելի. *զի* զամենայն ինչ որ բարի է ի ստեղծուածս՝ օրինակ տամք ստեղծողին: - 338. Նա՛խ՝ *զի* հրեշտակացեալ սրբոց է կերակուր: - 338. Երկրորդ, *զի* յերկնից իջանէ: - 338. Չորրորդ, *զի* առանց աշխատանա՛ց էր: - 338. Հինգերորդ, *զի* զանազան որակս փոխեր: - 338. Վեցերորդ՝ *զի* յերկնից իջեալ հացին է օրինակ որ է կերակուր իմանալի հրեշտակաց: - 338. Նա՛խ՝ *զի* երևեսցի քաղցրութիւնն աստուծոյ ի վերայ իսրայէլի: - 339. Երկրորդ՝ ըստ ախորժակաց նոցա պատրաստէր. *զի* գիտասցեն թէ զկամս նոցա կատարէ՛ աստուած: - 339. Երրորդ՝ *զի* բազում օրինութիւնս փոխանակէին ի զանազան համսն: - 339. Չորրորդ՝ *զի* գիտասցեն թէ գոյնք և համք զանազան կերակրոց և պտղոց ո՛չ ի․րովի պատրաստին, այլ ի շնորհացն աստուծոյ: - 339. Ուստի յա՛յտ է *զի* ի մի նիւթ ժողովեաց զամենայն որակս համոց: - 339. Նա՛խ՝ *զի* յերկնից է իջեալ. որպէս ինքն ասէր «ա՛յս է հացն որ յերկնից իջեալ»: - 339. Երրորդ՝ *զի* անապակա՛ն էր մանանայն օրինակ անապական մարմնոյն քրիստոսի: - 339. Եւ յա՛յտ է՝ *զի* ի մէջ սափորին մնաց անապական: - 339. Իսկ յամենայն օր հալէր հրամանաւն աստուծոյ, *զի* դադարեսցեն ի հաւաքելոյ. և ապա *զի* դարձեալ խնդրեսցեն առաւօտել առ աստուած: - 339. ...*զի* կեանք և անմահութիւն տայ ճաշակողացն: - 339. ...ուստի յա՛յտ է *զի* փոփոխի և միաւորի՛ ի մարմին կերողացն: - 339. Նա՛խ՝ *զի* բոլո՛ր է: - 339. Երկրորդ՝ սպիտակ. և նոյնպէս նշխարն. *զի* անաղտ և մաքուրս գործեն: - 339. Երրորդ՝ սառնատեսակ. *զի* թափա՛նց է խաչ նշխարին. և ի մեզ լուսաւոր միտք: - 339. Չորրորդ՝ քաղցր համն. *զի* քաղցրանայ ի մեզ դառնութիւն մեղաց: - 339. Եօթներորդ՝ առաւօտին. *զի* առաւօտ գործէ կերողացն հալածելով զխաւար մեղաց: - 339. Առ նոսա՝ *զի* անմոռաց մնասցէ յիշատակ սքանչելեացն: - 339-340. Իսկ առ մեզ **ժ** մասունք և **գ** կիցն, *զի* **ժ**՝ սուրբ և նըւէ՛ր է աստուծոյ: - 340. Իսկ ոսկին, *զի* անապակա՛ն է բնութիւնն աստուծոյ: - 340. Նա՛խ՝ *զի* **ե** բանն ի միում տախտակի էր աստուածային...: - 340. Երկրորդ՝ *զի* **ե** յանձնառական է. և **ե** հրաժարական: - 340. Եւ **ե** միշտ՝ և առ ո՛չ միշտ. *զի* կերպն փոխեցաւ առ նորս: - 340. Նա՛խ՝ *զի* ամենայն ոք յինքն ծգեսցէ զբանս օրինացն. և մի՛ ծուլասցի թէ հասարակա՛ց է կատարելի: - 340. Երկրորդ՝ *զի* մի ոք որ կատարէ զօրէնս, պատուակա՛ն է աստուծոյ քան զամենայն աշխարհս. վասն այն ընդ միոն խօսի: - 340. Իրաւունքն է ընտրութիւն և հատուցումն դատաստանին այսպէս. *զի* դատաստանն է տեղիք քննութեան. և արդարութիւնն է գործ դատաստանին: - 340. Նա՛խ՝ *զի* օրէնքն կանոն և սահմա՛ն է առնելեաց և ոչ առնելեաց: - 340. Եւ տօն սրբոյ խաչին. *զի* արմտեաց և արդեանց մերոց ժողովումն է սուրբ խաչն փրկչական: - 341. Դարձեալ երիցս երևիլն է, *զի* աստ ի մարմնի հաւատով տեսանեմք զքրիստոս. և յետ մահու յուսով ի հոգիս մեր. և յետ յարութեանն սիրով միաւորիմք ի նա՛: - 341. Նա՛խ՝ *զի* անհաւա՛ն էր ժողովուրդն և անկատար, զգալի տեսլեամբ և ձայնիւ զարհուրեցոյց. զի մի՛ մոռասցին. այլ հաւանեսցին և ի միտ պահեսցեն: - 341. *Զի* տղայո՛ց է երկիւղիւ խօսիլ: - 341. Նա՛խ՝ *զի* մովսէս յայտնապէս զկէս արեանն անապական եհեղ զսեղանովն որ նշանակէր զանապական խորհուրդ արեանն. և զկէսն խառնեաց ի ջուր որպէս ցուցաւ ի խորհուրդ մկրտութեան և հաղորդութեանն խառնեալ: - 341. Երկրորդ՝ *զի* նախ ջուրն էր ի խառնարանն և եհե՛ղ զարիւնն ի վերայ որ է՛ ցոյց մկրտութեանն: - 341. Եւ յայտ է *զի* յետ մկրտութեանն պա՛րտ է հաղորդել, և նոքա ո՛չ առնեն որպէս ցուցաւ: - 341. Եօթներորդ՝ *զի* նոր իմն չնաշխարհիկ կազմեաց. նոր ժողովրդեանն և նոր օրինացն, իցէ և նո՛ր տաճար հռչակեալ ընդ ծով և ընդ ցամաք. որպէս պսակ և փառք արդարոցն է՛ զոր ակն ո՛չ ետես և ունկն ո՛չ լուաւ. նոյնպէս և սա՛ ի զգալիսս անհաս ի մտաց մարդկան: - 342. Ութերորդ՝ *զի* թէ թողցեն զվայելչութիւն խորանիս այս և այլոց հետևեսցին, անպատասխանի լիցին ի պատուհասն. որպէս եթող զապերախտ ժողովուրդն և էառ զվրանն մողոքայ և զաստղն հռեմփայ ի դատապարտութիւն ինքեանց: - 342. Տասներորդ՝ օրինա՛կ էր խորանի եկեղեցւոյ. *զի* նա՛ ստուե՛ր էր և սա՛ ճշմարտութիւն. վասն որոյ գեղեցկազարդ կազմեցաւ: - 342. Կապոյտն օդոյն է գոյն. *զի* թէ ա՛յլ գոյն էր, վնասիչ և խափանիչ լինէր

տեսութեանց. որպէս սպիտակ կամ սեաւ. այլ կապոյտն է ի հեշտութիւն տեսութեանց: - 342. Կարմիրն հրոյն է. *զի* հուրն կրկին է: - 342. Ծիրանին ջրոյ. *զի* կոնքիլոսն որ ներկէ՛ զծիրանին՝ ի ջրո՛յ է. և Բեհեզն սպիտակ՝ երկրի. *զի* վուշն յերկրէ լինի: - 342. Եւ սրբութիւն սրբոցն ի յարևելք. *զի* երուսաղէմ՝ կողմ արևելից է նոցա. և սրբութիւնն ի մէջն. և սրահն յարևմուտս. որպէս մերս եկեղեցի: - 343. Բազում է խորհուրդն. բայց նախ հրեշտակաց յարմարի ցոյցք տապանին. *զի* նոքա են անապական և անմահ: - 344. Նա՛խ՝ *զի* ամենայն իր որ ընտի՛ր է՝ չա՛փ ունի և սահման. և ո՛չ շփոթումն. վասն այն կանգնաւ չափէ զնոսա: - 344. Երկրորդ՝ այսպիսի ձև հաստատո՛ւն է. *զի* կիբիկո՛ն է. *զի* հաստատ և յարամնա՛յք են: - 344. Երկայնութիւն՝ է՛ կեանք նոցա անմահ. *զի* գերազանցեալ են քան զժամանակեայս, և պակաս քան զյաւիտենականն աստուած: - 344. Իսկ կէսն, *զի* կիսկատար և պակա՛ս են քան զաստուած այնու, *զի* եղակա՛նք են և յոչ գոյից գոյացեալք որպէս ասացաք: - 344. Նշանակէ՛ ըստ փիլոնի, *զի* անմարմինքն մինչև յերեքն հասանին. որպէս երկրաչափքն գրեն նիշ՝ գիծ՝ երևոյթ. ա՛յս է իմանալեացն չափ: - 344. Իսկ պատելն ոսկի ներքոյ և արտաքոյ, *զի* աստուածատեսա՛նք են և մաքուր: - 344. Եւ ներքոյ, *զի* բնութեամբ առին ընդ լինիլն իւրեանց զմաքրութիւնն: - 344. Եւ արտաքոյ, *զի* օրըստօրէ յաւելուն լուսափայլ իմաստիւք ըստ մեծին դիոնիսեայ: - 344. Եւ ծնօտ՝ որ է՛ զիկն բոլորեալ. զիմանալի կերակուրն նշանակէ նոցա. *զի* ծնօտն գործի է կերակրոյ: - 344. Եւ **դ** օղք և **բ** լծակքն, *զի* չորեքնիւթեայ աշխարհի են խնամածուք երկակի զօրութեամբ խնամոցն աստուծոյ. այսինքն արարչական և արքունական: - 344-345. *Զի* բարերարե՛ն և պատուհասե՛ն. զոմանս պահելով ի խաղաղութեան: - 345. Իսկ վկայութիւնն որ է՛ տախտակքն օրինաց. *զի* վկայե՛ն պահողացն բարիս. և ոչ պահողացն պատիժս: - 345. Այլ իմանալեացն դասք վկայք են Նա՛խ՝ *զի* ի դրունս են սուրբ Երրորդութեանն և տեսօ՛ղք են անճառելի փառացն: - 345. *Զի* աթոռք և քերովբէք շուրջ են զաստուծով. և անընդմիջաբար ուսեալք ի սուրբ Երրորդութենէն, որ ուսուցանեն զներքինսն: - 345. Եւ քաւութիւնն ի վերայ, *զի* նա՛ եղև քաւութիւն մեր: - 345. Իսկ **Ե** կանգուն և կէսն. *զի* գալուստն քրիստոսի և փրկական խաչն և եկեղեցի՝ է՛ ի **Ե**երորդ դարն և կէսն երևեալ ի մուտ **զռ** ամին: - 345. *Զի* եօթանսունքն **եռբճ** պակաս **բ** թիւ գրեն. և այլք **եռշ** ամ. որ է՛ **Ե** դար և կէս: - 345. Եւ արտաքոյ ոսկեպատ, *զի* արտաքին գործովք սրբեցան: - 346. Դարձեալ՝ *զի* անապակա՛ն է հաւատն եկեղեցւոյ, և հաստատ յոյսն, և ջերմ սէրն առ քրիստոս: - 347. Եւ *զի* բոլո՛ր է գունդն: - 347. Նա՛խ՝ *զի* կատարեա՛լ է աստուածութեամբ և մարդկութեամբն միացեալ: - 347. Երկրորդ՝ *զի* բանն աստուած ծնունդ հօր՝ էառ զբնութիւն մարդոյս որ վերջին է յարարածս: - 347. Երրորդ՝ *զի* յերկնից էջ՝ և ել յերկինս կատարեալ զտնօրէնութիւնն: - 347. Նա՛խ՝ *զի* տղա՛յք էին և ի տե՛սն զուարճանային. որպէս խորանն և ա՛յլ սրբութիւնք. նոյնպէս և զգեստք քահանայութեան: - 347. Երկրորդ՝ *զի* սուրբ գործոցն սուրբ պիտոյ էր և զգեստ: - 347. Երրորդ՝ *զի* երևելի սրբութիւն մարմնոյն՝ զաներևոյթ սրբութիւն հոգւոյն նշանակէր: - 347. *Զի* հանդերձն սպիտակ՝ շապիքն է և Կապոյտ վտաւակն՝ նափորտն: - 348. Այսպէս. *զի* թէ սևանա՛յր, մահ գուշակէր: - 349. Վասն որոյ և յաւուրս զաքարիայի հօրն յովհաննու յորժամ յամեաց ի տաճարին և ել, ակնունէր ժողովուրդն տեսանել զա՛կնն և տե՛սին լուսափայլ սպիտակացեալ իբրև զձիւն. և լի՛ եղեն խնդութեամբ. *զի* երկնաւոր արքայութեան նշոյլքն պայծառացուցին զակն: - 349. Նա՛խ՝ զոր լաւն զօրէնս ականջօք, տեսցեն և աչօք *զի* հաստա՛տ է տեսն քան զլուրն: - 349. Երկրորդ՝ *զի* ի տախտակէն խօսեցի ընդ մովսէս: - 349. Երրորդ՝ *զի* միշտ ընթերցեալ մնասցէ ի միտս նոցա: - 349. Եւ կրկին, *զի* հոգւով և մարմնով մի եղև բանն աստուած: - 349. Նա՛խ՝ *զի* զայրացաւ նախանձուն աստուծոյ. որպէս փենեհէս և եղիա: - 349. Երկրորդ՝ *զի* կորուսեալք էին հոգւով, ո՛չ պահեաց զօրէնս նոցա: - 349. Երրորդ՝ *զի* անարժանք էին մեռեալքն հոգւով՝ կենդանի բանին աստուծոյ տեսանել ա՛յն աչօքն որ տեսին զորթն. և համբուրել շրթամբք: - 350. Նա՛խ եթէ՝ դո՛ւ աշխատեաց ի գործն, *զի* հաստատ պահեսցես. զի մի՛ դիւրաւ արհամարհիցի: - 350. Երկրորդ, ի յարարածոցս երևումն. *զի* յետ արարչին արարածք են: - 350. Նա՛խ՝ *զի* յետին պատկեր է: - 350. Երկրորդ՝ *զի* յետոյ ստեղծաւ: - 350. Երրորդ՝ *զի* կատարումն է արարածոց: - 350. Իսկ մովսէս ո՛չ բնութեամբ՝ այլ անուամբ և գործով. *զի* բարի առնէր և պատուհասէր: - 350. Նոքա ո՛չ հաւասար մովսէսի ներեն զքրիստոս աստուած. *զի* մովսէս աստուած կոչեցաւ. և զնա մարդ խոստովանին սոսկ: - 350. Նա՛խ՝ ի դէմքն. *զի* գթութիւնն անմե՛ղ կացելոցն է. և ողորմութիւնն դարձելոց ի մեղաց: - 350. և Դարձեալ՝ գութն բովանդակ և կատարեալ սէրն է. և ողորմութիւնն մասնաւոր. *զի* ողորմութիւն ի գթո՛յն յառաջի և սփռի ի մեզ: - 351. Ո՛չ թէ զմեղս հարց յորդւոցն խնդրէ. այլ մեղաց հարցն ներէ երկայնամիտ լինելով մինչև յորդոց յորդիս *զի* դարձցին ի մեղաց: - 351. *Զի* յորմէ հետէ խոստացաւ աստուած զերկիրն՝ աբրահամու, յետ **ղճ** ամի ժառանգեցին զնա՛: - 351. ...*զի* ի մովսէս օրինակաւ՝ և ի քրիստոս ճշմարտութեամբ կործանեցաւ մահ. և ի յարութեանն առ հասարակ մեր: - 351. Երկրորդ՝ *զի* դէմ յանդիման ետես զտէր և նշան լուսոյն մնաց ի տեսութիւնն: - 352. Երրորդ՝ *զի* փառք տախտակացն

մեծացի ի լոյս երեւացն: - 352. Չորրորդ՝ *զի* զարհուրեցի ժողովուրդն և հնազենդեցի մովսէսի: - 352. Վեցերորդ՝ *զի* իմանալի ունի լոյս՝ ցուցանէ՛ զգալի լոյսն. *զի* ի գիշերի ելեալ ի խորանէն հալածէր զխաւարն և լուսաւորէր զանապան: - 352. Եօթներորդ՝ *զի* որ աշակերտի մովսէսի՝ զլոյս ընդունի. և որ ո՛չ աշակերտի՝ ի խաւար մնացէ որպէս քանանացիքն: - 352. Ութերորդ՝ *զի* տեսիլ աչացն առաւել պարզեցէ զլեզու նորա փոխանակ ճարտարութեան լեզուին: - 352. Իններորդ՝ ի յօրինակ արդարոցն լուսոյն. որ ո՛չ կարօտին արտաքին լուսոյ, սոյնպէս և մովսէս ո՛չ կարօտէր. *զի* ո՛չ բնական էր լոյսն. *զի* աչք բնական տեսութիւն ունի, այլ ո՛չ թէ լոյս: - 352. Տասներորդ՝ *զի* որ զայնպիսի լոյսն յինքն ընկալաւ, զամօթ առականացն աղամայ ո՛չ ստացաւ: - 352. Նա՛խ՝ *զի* տէրն բոլոր մարմնով լուսաւորեցաւ. և նա՛ մասամբ...: - 352. Երկոտասաներորդ, լուսաւորեցաւ՝ *զի* քող արկցէ երեւացն. որ օրինակէ՛ զհին կտակարանս. որ քօ՛ղ է արկեալ և առագաստ մտաց նոցա. մինչև դարձցին առ տէր հոգիքն որպէս զմովսէս. և ապա վերացի քողն և յայտնեցի լոյս գիտութեան նոցա: - 352. Նա՛խ՝ *զի* հինն ստուեր և օրինա՛կ էր. իսկ նորս էութիւն և ճշմարտութիւն: - 353. Առաջին, *զի* նախ ձայնն հասանէ, և ապա՛ բանն իբր կարապետ եղեալ բանին: - 353. Յասարակ, *զի* ամենայն քահանայ միջնորդ և հաշտարա՛ր է աստուծոյ և մարդկան. զընծայս ժողովրդեանն աստուծոյ նուիրելով և յաստուծոյ շնորհս և քաւութիւն ժողովրդեանն առնելով: - 354. Իսկ յատուկ, Նա՛խ՝ *զի* նոքա մարդիկ էին անկեալ ընդ տկարութեամբ: - 354. Երկրորդ, *զի* նոցա նոցայն ժամանակեայ և խափանելի, իսկ տեառն մերոյ մշտնջենաւոր և յաւիտենական...: - 354. Երրորդ, այն առանց գրութեան հատուցանէր պատիժս պարտուց. իսկ տեառն մերոյ շնորհիւ և ողորմութեամբ...: - 354. Չորրորդ, *զի* նոքա ոչ կարէին լինիլ ախտակից տկարացելոցն. իսկ տէրն որ զփորձ էառ՝ կարօ՛ղ է և փորձանաւորացն օգնել...: - 354. Իններորդ, նոքա ծառայաբար մատուցանէին. ուստի յա՛յտ է *զի* ո՛չ կարէին նստիլ ի սրբութիւնսն կամ ի քաւութիւնսն. իսկ քահանայապետն մեր տիրապէս և աստուածաբար նստեալ ի յերկինս ընդ աջմէ աստուծոյ...: - 354. Նա՛խ՝ *զի* սովոր էին յեգիպտոս կռո՛ց զոհել, զայն նուէրքն ի յինքն ընկալաւ: - 355. Երկրորդ՝ ի յօրինակ նորոյս պատարագի ընկալաւ. *զի* անդ ստուերն է. և աստ ճշմարտութիւն: - 355. Է՛ և երրորդ պատճառ. զխոզն ուտէին յեգիպտոս, և զարջառ և զոչխար պաշտէին. վասն որոյ հրամայեաց զաստուածս նոցա զենուլ *զի* չեն աստուածք. և ի խոզենոյն հրաժարիլ ամենևին: - 355. Նա՛խ՝ *զի* մեղրն զհեշտութիւն մարմնոյն ցուցանէ: - 355. Երկրորդ՝ *զի* աղ ո՛չ տանի: - 356. Իսկ *զի* խմոր ո՛չ խառնէին: - 356. Նա՛խ՝ *զի* խմորն զհին չարութիւնն ցուցանէ. որ նախ հրաժարիլ պարտ, և ապա՛ զբարիս գործել: - 356. Այլ որք յամառելով յօրինակն՝ ա՛ղ խառնեն ի խորհուրդն, պա՛րտ է նոցա խառնել և ձէթ և մուրկ և խունկ և միս զառին. կամ զանգեալ ի կասկարայս, կամ օծեալ ի տապակի, *զի* զօրինակն կատարեսցեն. և հեռասցին ի ճշմարտութենէն: - 357. Գառն օրինա՛կ էր քրիստոսի. *զի* կոչեցաւ գառն աստուծոյ. ա՛յլ զգալի գառն ո՛չ եղև: - 357. Գիտել պա՛րտ է, *զի* ամենայն պատարագ հին օրինացն նախ ի յերկուս բաժանի: - 357. Իսկ որ վասն մեղաց նաշիհ իւղ և խունկ ոչ դնէին. *զի* տրտմութիւն և խաւար է մեղքն, և զարշ հոտ գայ ի խղճմտանացն մինչև ապաշխարեսցէ: - 357. Եւ ըստ միտս, *զի* առաքինութիւնն է ի փառս աստուծոյ. այլ և ի պատիւ և ի գովութիւն մարդկան. *զի* բազումք հաղորդին սրբութեան նորա: - 358. Զուարակն հզօր և արդիւնարար. *զի* արդիւնարարք և հզօրացեալք ի գործս բարիս՝ պատարագ են աստուծոյ...: - 358. Նոյնպէս և արդարութիւնն հաւասար է. *զի* ի գլխո՛յն է կենդանութիւն և մահ: - 358. Նա՛խ՝ բերել ի դուռն խորանին և տաճարին. և ո՛չ ի բազում մեհեանս. *զի* ցուցցէ զմինն աստուած՝ և յանուն նորա ընծայել: - 359. *Զի* տէր մեր ի հիւսիսո՛յ կողմ երուսաղէմ խաչեցաւ: - 360. *Զի* հոգի անմահացեալ շուրջ գայ զաստուծով ի հեղուլ զաղօթս առաջի նորա: - 360. *Զի* մերձեալ ի քրիստոս աղօթք մեր լինի քաւութիւն մեզ: - 360. Ի խնկոց սեղանն քաւէ՛ր արիւնն. *զի* զաղօթս սրբոցն բարեխօս ունիմք ընդ խորհրդաւոր արեանն: - 360. *Զի* միջնո՛ց է մարմնոյն, և սկիզբն է կենդանւոյն, և կատարած կենաց: - 360. Եւ այն՝ *զի* զամենայն ճարպ և զամենայն արիւն ո՛չ ուտէին յամենայն տեղիս բնակութեան իւրեանց: - 360. Կենդանեաց զենմունքն *զի* յանունն աստուծոյ էր՝ սրբէր զմարդ. վասն է՞ր ապա ոչ սրբէին կռապաշտքն. - 361. Ո՛չ միայն *զի* յանունն աստուծոյ, այլ *զի* օրինա՛կ էին նորոյս պատարագի. և խորհրդովն քրիստոսի սրբեցան: - 361. Խոյ կոչեցաւ. *զի* ծնաւ և զգեցոյց զմեզ. և փեսա՛յ է եկեղեցոյ: - 361. Գառն, *զի* անմեղ և կերակրելի՛ է և որդի աստուծոյ: - 361. Նոխազ, *զի* մեղս մեր եբարձ: - 361. Տատրակ, *զի* ողջախոհ և անմեղ էր...: - 361. Աղաւնի, առանց դառնութեան և միամիտ և հեզ...: - 361. Եւ ո՛չ յօշէին զթռչունքն. *զի* անբաժանելի՛ է յինքեան աստուածութիւնն և մարդկութիւնն. այլ և զբազումս հաղորդութեամբն իւրով մի՛ արար անբաժանելի: - 361. Եւ զոյգն. *զի* հոգի և մարմին՝ աստուածութեամբն միատեսակ եղեալ: - 361. Եւ մին վասն մեղաց. *զի* կերակուր ետ զմարմինն և զարիւնն իւր: - 361. Այլ և նաշիհ. *զի* հաց կենդանարար և հատ ցորենոյ կոչեցեալ. ճնշեալ չարչարանօք և որոշեալ ի թեփոյ մեղաց: - 361. Եւ իւղով զանգեալ և օծեալն, *զի* իւղով աստուածութեամբն օծաւ. այլ և զհոգին

սուրբ ընկալաւ ի յորդանան: - 361. Դարձեալ՝ իւղով զանգեալ բաղարջն և նոյն չափ իւղովն որ չափ մասն գինւոյն. այն է՝ *զի* ընդ օրհնութեան բանին աստուծոյ՝ և հոգին սուրբ իջանէ ի հացն և ի բաժակն և կատարէ՛ մարմին և արիւն քրիստոսի: - 361. Իսկ Աղ կոչեցաւ. *զի* զանհամութիւնս մեր համեմեաց, և զվէրս ողջացոյց: - 361. *Զի* նորահաս պտուղ եղև յարութեամբն մեռելոց, և նստելով ընդ աջմէ հօր: - 361. Նա՛խ՝ *զի* հրամանաւն աստուծոյ է՛: - 363. Երկրորդ, *զի* ի նուիրացն աստուծոյ առնուն զբաժին քահանայքն և ո՛չ ի մարդոյ. և ամենայն ոք աստուծոյ տայ և ո՛չ մարդոյ: - 363. Չորրորդ յայտ է՝ *զի* նուէրքն աստուծոյ՝ սրբութիւն է. և որ ոք մերձենայ ի նա՞ սրբի: - 363. *Զի* որպէս ստամոքն զկերակուրն հալէ, նոյնպէս և քահանայն զմեղքն: - 363. Վեցերորդ, թիթեղն ցուցանէր ի ճակատն գրեալ սրբութիւն տեառն նուիրեալ. *զի* նւէրք քահանային սրբութիւն է: - 363. Կամ *զի* օտար հուր եդին ի բուրվառն որ չէր օրէն: - 364. Կամ *զի* արբեցան գինւով: - 364. Կամ *զի* անժամ խնկարկեցին: - 364. Իսկ ի ներսն, **ա**՝ հացին երեսաց և գառին. **բ**՝ խնկոցն. **գ**՝ շօթին և զհացին. **դ**՝ մին ա՛յլ **զ** հացին. *զի* **ժբ** հաց էր. և **բ** սեղան: - 364. Եւ տե՛ս, *զի* անսուրբ կենդանին սատակեալ և սուրբ կենդանին սատակեալ միապէս պիղծք են: - 365. Ա՛րդ Առաջինն՝ պա՛րտ է *զի* լիցի զենօղն արու՝ աշխարհական՝ և հաւատացեալ: - 365. *Զի* էգն, և չէ զոտքն, և անկատարն, և անհաւատն, և արիւնահեղն, և կարգաւոր, սոքա վեցեքեան ո՛չ կարեն զենուլ *զի* պիղծ է զենն նոցա: - 365. Երկրորդ՝ զենլին. *զի* լիցի կենդանի. *զի* մեռեալն՝ և անկենդանն որպէս քար՝ ո՛չ զենի: - 365. Եւ լիցի սուրբ ըստ նշանակութեան օրինացն. *զի* անսուրբն և պիղծն ո՛չ է զենլի: - 365. Երրորդ՝ զենումն. *զի* լիցի բաժանումն արեան և շնչոյ և բնական կենդանութեանն: - 365. Չորրորդ՝ զէնն. *զի* լիցի սուր երկաթոյ և ո՛չ այլ ինչ գործի. *զի* թէ լիցի երկաթ և ոչ սուր, և թէ սուր և ոչ երկաթ, ո՛չ է պիտոյ: - 365. Նա՛խ՝ *զի* այրն կատարեալ է. իսկ կինն կէս: - 365. Երրորդ՝ *զի* յառնէ՛ առաւ կինն: - 365. Չորրորդ՝ *զի* ա՛յրն տայ զարիւնն: - 365. Հինգերորդ՝ *զի* ա՛յրն է գլուխ: - 365. Ապա պա՛րտ է *զի* այրն հեղցէ զարիւնն և բաժանեսցէ զգլուխ կենդանւոյն: - 365. Եւ չէ զոտքն, *զի* չունի արիւն սերման, ո՛չ հեղցէ զարիւն կենդանւոյ: - 365. Նա՛խ՝ *զի* ո՛չ ունի կատարեալ զօրութիւն սերման: - 365. Երկրորդ՝ *զի* անընտիր է դեռևս: - 365. Նա՛խ՝ *զի* բարեխօ՛ս են արեան: - 366. Երկրորդ՝ *զի* անարիւն է զենումն նոցա և ո՛չ ըստ հնոյ քահանայիցն: - 366. Ապա յա՛յտ է *զի* և ո՛չ այլ կարգաւորք զենցեն կենդանիս. որք են սարկաւագունք և այլք. *զի* անարիւն զենմանն կարգեալ են սպասաւորք: - 366. Նա՛խ՝ *զի* իցէ կենդանի յորմէ ելցէ արիւն. իսկ մեռեալն կամ անշունչ քար ո՛չ ունի արիւն: - 366. Կամ ջրայինն որ ո՛չ ունի զարիւն շնչոյ, այլ զարիւն ջրոյ, ո՛չ զենի. *զի* զենումն նոցա հանումն ի ջրոյն է: - 366. Երկրորդ՝ *զի* իցէ կենդանին սուրբ. *զի* անսուրբն ո՛չ զենանի և ո՛չ է ուտելի: - 366. Երրորդ՝ ընտրութիւն է ի զենումն. *զի* բաժանեսցի նախ արիւնն, և ընդ նմա՛ շունչն և բնական ջերմութիւնն: - 366. *Զի* թէ նախ բնական ջերմութիւնն պակասի, այս լինի բնական մահ. ո՛չ է ուտելի: - 366. Չորրորդ՝ ընտրելի է զէնն որ է՛ գործիք. *զի* լիցի սուր երկաթոյ. *զի* երկա՛թն է գործի բաժանման: - 366. *Զի* թէ լինիցի քարեայ սուր, որպէս գայլախազ, որով սպանաւ աբէլ. ո՛չ է պիտանի: - 366. Եւ թէ լիցի երկաթ և ո՛չ սուր, և ո՛չ է պիտանի. որպէս բոլոր երկաթն թէ հարցէ զկենդանին և սպանցէ, ո՛չ է ուտելի, *զի* թէպէտ զարիւնն հանէ, այլ ո՛չ համանգամայն զշունչն և զջերմութիւնն: - 366. Նա՛խ՝ *զի* բոլոր զգայարանքն են ի գլուխն. պա՛րտ է բաժանել զնոսա: - 366. Երկրորդ՝ *զի* շնչերակք և արեան երակք և կենդանականքն անդ ի միասին բաժանին: - 366. Եւ թէ գլուխն ջախջախի, ո՛չ է ուտելի. *զի* ո՛չ հատաւ պարանոցն. ի հեղձուցելո՛ց կարգի է: - 366. Վեցերորդ՝ դիտաւորութիւնն խնդրի թէ վասն որո՞յ է զենումն. *զի* թէ վասն աստուծոյ է կամ հոգւոյ, հաստարակա՛ց է. իսկ թէ վասն մարդկան և կենդանեաց, կամեցողա՛ց է: - 366. Նա՛խ՝ պարտ է *զի* լիցի օրհնեալ աղիւ. որ է՛ նշանակ իմաստութեան և սրբութեան: - 366. Երկրորդ, դէպ յարնելս, յանուն սրբոյ Երրորդութեանն. *զի* ցուցցի թէ վասն որո՞յ է: - 366. Երրորդ՝ *զի* տացի մասն քահանայիցն աստուծոյ **թ** մասն: - 366. Եւ գլուխն, *զի* **ե** զգայութեամբ մեղանչեմք: - 367. Նա՛խ՝ *զի* բորն պիսակ՝ մեռելութիւն է մարմնոյ. և մեղքն հոգոյ: - 366. Որ յետ խոստովանութեան դառնայ ի նոյն մեղս, իբր շուն դառնայ ի փըսխած իւր. և սա՛ ևս այրի հրով. *զի* զառաջինն ևս խնդրեսցեն ասէ առաքեալն: - 367. Դարձեալ՝ կրկին հաւն նշանակէ՛ զքրիստոս. Փայտն, զխաչն. և Կարմիր արիւնն. *զի* աստուծոյ է արիւն. և Զոպայն, զհոգին սուրբ: - 368. *Զի* գործնականաւն մեռանիմք ընդդէմ մեղացն. և տեսնականաւն մտօք թռչիմք ի դրախտն որ է՛ դաշտ երկնային: - 368. Եւ տե՛ս, *զի* սերմն ի մեզ ո՛չ պղծէ զմեզ, այլ ի հոսիլն պղծէ **զդ** դէմս: - 369. Եւ լինի տեռատես, յորժամ մանուկ ո՛չ լինի յարգանդին և ի ստինսն *զի* սնո՛ւնդ է մանկանն: - 369. Եւ դարձեալ՝ *զի* սրբեսցի արդն բեղնաւորելոյ: - 369. *Զի* իրն փոխեցաւ ի ճշմարտութիւն, և խորհուրդն մնաց նոյն. որպէս ջուրն և խունկն. իւղն և նաշիհն: - 369. Այլ ուղիղն, *զի* օրէնքն թէպէտ ըստ խորհրդոյն փոխեցաւ, այլ ըստ իրին մնաց յաւիտեան. *զի* օրինակն էանց, այլ ճշմարտութիւնն մնաց: - 369. Եւ արիւնն, զմեղս մեր բարձեալ յինքեան և տարեալ ի դաշտն առ հայր յերկինս. *զի* որպէս մեռեալ մարմնովն քաւեաց զմեղս. նոյնպէս և

անմահ աստուածութեամբն կենդանացոյց և յերկինս եհան: - 369. Երկրորդ՝ *զի* պատարագն զոր մատուցանէին անարատք էին. նոյնպէս և սպասաւորքն լիցին: - 370. Եւ որ հասարակն, և սմա՛ մարմնոյն և հոգւոյն ո՛չ խտրի. *զի* եղբայր յեղբօրէ օգնեալ՝ զմիմեանց բառնան զտկարութիւն: - 370. *Զի* պա՛րտ է անպարտ գոլ բոլորովին. զի քրիստոս կատարեալ անարա՛տ է աստուածութեամբ և մարդկութեամբ: - 370. Զի պա՛րտ է անպարտ գոլ բոլորովին. *զի* քրիստոս կատարեալ անարա՛տ է աստուածութեամբ և մարդկութեամբ: - 370. Նա՛խ՝ *զի* հեթանոսքն զանարա՛տն զոհէին: - 370. Երրորդ՝ ի խորհուրդ պատարագողին. *զի* նուէրքն զնուիրօ՛ղն նշանակէր: - 370. *Զի* ճշմարիտ պատարագն քրիստոս է: - 371. Սակայն հաճելին մեր՝ ընդունելի է աստուծոյ. զառաւել սէրն նշանակէ. *զի* որ ինչ մեզ անպիտան է, և աստուծոյ անպիտան է: - 371. *Զի* արիւնն շունչ է և կեանք անասնոց: - 371. Նա՛խ՝ *զի* զկենդանութիւնն տացեն տուողին կենաց՝ բաժին: - 371. Երրորդ՝ *զի* հոգիքն ի դժոխքն չէ՛ մոռացեալ ի նմանէ: - 371. Չորրորդ՝ *զի* երկնչիմք և անմեղ պահեմք զհոգիս մեր որ ելանելոց է յերկինս: - 371. Ի եօթներորդն ամիսն որ է՛ թշրին՝ **ժ** օր քաւութեան տօնէին. *զի* **է** շաբաթ շաբաթուցն ի նա՛ է. և **է**երորդ ամիսն. այլ և **ժ**երրորդ օրն շաբաթ էր: - 371. *Զի* յերկրորդ ամն էր առաջին տօնն ելից եգիպտոսէ՛: - 371. Նա՛խ՝ *զի* խստասի՛րտք էին և անողոմք. և ո՛չ տային հանգչիլ ծառայիցն և անասնոցն: - 371. Երկրորդ՝ *զի* ողորմութիւն և մարդասիրութիւն ուսցին. տալ զբաժին աղքատաց և տնանկաց: - 371. Երրորդ՝ *զի* հանգիցէ երկիր և տարերք որ ի չար գործն մեր չարչարին. այլ և պահպանապետ հրեշտակք նոցա: - 372. Չորրորդ՝ *զի* ցուցցէ նոցա՝ յեօթանց զմինն աղքատաց և կարօտելոց բաշխել: - 372. *զի* նոցա է երկիրս այս և տեղիք ուր մեք բնակեցաք: - 372. Այլ և այս գիտելի է, *զի* **ե** թւով շաբաթ էին ի հինն: - 372. Երրորդ՝ տօն փողոցն. իսկ մեզ առաքելոցն տօն. *զի* նոքա են փողք տիեզերաց: - 372. Այլ ամսամուտն է ծննդեան տօն. *զի* քրիստոս եղև մեզ ամիս ծննդեամբ և մահուամբ և յարութեամբն: - 373. Եւ տես, *զի* սոքա երեքեան տօնքս, այսինքն ամսամուտն, և պասքայն, և յիսներեակն, հաւասար ունին զմատուցմունքն տօնից: - 373. Նա՛խ՝ *զի* **ը** էին նուէրք պատարագացն. է գառն. և մի խոյ: - 373. Երրորդ՝ *զի* հաւասարք են **գ** տօնքս. որպէս ծննդեան և յարութեան՝ նոյնպէս և հոգւոյն գալստեան **ը** օր տօնեմք: - 373. Երրորդ՝ *զի* աւետարանիչքն յայտնապէս ասեն թէ՝ ընդ մկրտիլ տեառն՝ նոյն ժամայն հոգին հանէ՛ զնա յանապատ. և պահեաց զ**խ** տիւ և զ**խ** գիշեր: - 373. Եւ նշանակէ՛ ի մեզ զտօն սրբոյ խաչին. *զի* նա՛ է քաւութիւն մեր: - 373. *Զի* վարդավառին ա՛յն է, յորժամ կրկին **խ** պահեաց մովսէս ի լեառն և լուսաւորեցան երեսքն. վասն այն զկնի երկու յիսնակացն տօնեմք: - 373-374. Այլ խորհուրդն է, Նա՛խ՝ *զի* օրինակ բազում է, և ճշմարտութիւնն մի: - 374. Եւ կէս դորակին՝ *զի* յայժմու կեանս կիսակատա՛րք են ամենայն նուէրք մեր մինչ ի հանդերձեալն: - 375. *Զի* ի կեանս յայս հաւատով նուիրիմք. և յետ մահու յուսով. և յետ յարութեան կատարեալ սիրով ընդ քրիստոս միաւորիմք: - 375. Երկրորդ՝ *զի* արծաթն անձին է. վասն որոյ ո՛չ է շահ: - 375. Ա՛րդ՝ վասն այն ո՛չ խնդրի շահ արծաթոյ, *զի* փո՛խ է տուեալ: - 375. Նա՛խ՝ տարակուսանք մտաց և ցաւ աչաց. *զի* մոլորեցին ի փախչիլն: - 376. *Զի* շաբաթացեալ հանգչիցի երկիր ի չար բնակչաց: - 376. Զաստուած մասնակից առնել ընչիցն *զի* այլքն խնամով պահեսցին: - 376. ...*զի* **ժ** երրորդն աստուծոյ է բաժին. և **թ** մարդկան. *զի* անկատարք են: - 376. Այլ ա՛յս է ուղիղն. *զի* բովանդակն ամենայն **թ** դասք են հրեշտակաց. այլ անկեալքն ի նոցանէ՝ են ի չափ միոյ դասու. և մարդիկ զնոցա տեղին լնուն: - 376. *Զի* կենդուրածինքն լցին զարնելս. և իսմայէլացիքն զհարաւ. եսաւացիք զհիւսիս և զարևմուտս. և սոքա ո՛չ անկան ընդ թուով: - 377. Նա՛խ՝ *զի* ցուցանէ թէ յորմէ՞ ազգէ ծագելոց էր արեգակն արդարութեան քրիստոս: - 377. Չորրորդ՝ *զի* յայտնեսցի թէ՝ ի մէջ ծառայութեանն յեգիպտոս այնքան բազմացոյց զնոսա խնամքն աստուծոյ. այսքան բազմութիւնս ի տեղիս իւրեանց խաղաղութեամբ բնակեալ՝ ո՞րքան անթիւ բազմասցին: - 377. Հինգերորդ՝ թիւն զընտրութիւն՝ զդաս՝ և զկարգն ցուցանէ. *զի* գո՛յ ի նմա՛ առաջին միջին և վերջին. որպէս զինուորք. իսկ անթիւն խոտան և անկա՛րգ է. որպէս ծերք և տղայք: - 377. Նա՛խ՝ *զի* ծերն և տղայն պակա՛ս է ի զօրութենէ: - 377. Դարձեալ՝ ծեր և կին և տղայք ո՛չ թուին. *զի* պակասեա՛լ են յարիութեանց: - 377. Նա՛խ՝ *զի* ո՛չ առնու ի համար թըւոց: - 377. Երկրորդ՝ *զի* զգին ծերոյն պակաս հրամայեաց. *զի* **ե** ամեայ տղայոյ երկդրամեան էր. և ի ամենին ի երկդրամեան. և անտի մինչև ի **կ** ամն **ծ** երկդրամեան. և ի **կ** էն յառաջ **ժե** երկդրամեան: - 377. Երրորդ՝ *զի* ծերոյն լուծեա՛լ են տարերքն ի միմեանց. և ապականեալ առողջութիւնն: - 377. Հինգերորդ՝ *զի* նուազեա՛լ են ամք կենացն և մերձեալ ի վախճան: - 377. Վեցերորդ՝ *զի* մեղքն թողեալ է զմարդն. և ո՛չ թէ մարդ զմեղքն: - 377. Եօթներորդ՝ *զի* միտքն զախտն շարժէ ի չարն. և ո՛չ ախտն զմիտքն. որպէս ասի, խորհուրդք ծերոց զքարինս պատառեն: - 377. Ութերորդ՝ *զի* ապաժո՛ւժ է և պակասամիտ որպէս զտղայ. *զի* անիւ կենացն հոլովեա՛լ է ի տղայութեան տիքն: - 377. Իններորդ՝ *զի* թե՛փն է ամաց մերոց իսկ նաշիհ ալիւրն երիտասարդութիւնն է: - 377. Տասներորդ՝ *զի* ծուլացեալ է և ծանրացեալ յառաքինութիւնսն. ի պահս՝ յաղօթս՝ և յայլս: - 377. Իսկ

գովութիւն ծերոյ, Նա՛խ՝ *զի* խափանեալ է ամենայն մեղաց շարժմունքն: - 378. Երկրորդ՝ *զի* ի բազում ժամանակս բազմիմաստք: - 378. Երրորդ՝ *զի* կարէ՛ այլոց խրատ լինիլ բազում ինչ զփորձ առեալ: - 378. Հինգերորդ՝ *զի* անխառն և յստա՛կ է յառաքինութիւն...: - 378. Վեցերորդ՝ *զի* ի ծայր կենացն է ժամանեալ: - 378. Եօթներորդ՝ *զի* ազատեալ է յախտից. և յախտաւոր սիրոյ աշխարհիս: - 378. Ութերորդ՝ *զի* դարձուցեալ է զերեսն առ աստուած՝ և զթիկունսն յաշխարհս: - 378. Իններորդ՝ *զի* մերձեալ տեսանէ զօր մահուն և զթշնամին առաջի աչացն որով պատրաստի: - 378. *Զի* **ծ** ամն յոբելեան է և ազատութեան. որ ազատի մարդ յախտից և յախտաւոր սիրոյ աշխարհի՝ և առ աստուած դառնայ: - 378. *Զի* **գ** էին որդիք Ղեւայ. Գեթսոն. Կահաթ. և Մերարի: - 378. Որ նշանակէր՝ «աստուած ի հարաւոյ եկեսցէ» ի թագաւորի և քահանայի ցեղէն. *զի* բեթլէհէմ հարաւ է երուսաղէմի: - 379. Նա՛խ՝ *զի* յայնմ ժամու միա՛յն էր պիտանի մինչ յանապա՛տն էին: - 379. Երկրորդ՝ *զի* միայն ժամու և աղօթից էր պիտանի խորանն այն, և ո՛չ այլ ինչ իրաց: - 379. Երրորդ՝ *զի* յորում ժամու մտանէր մովսէս աղօթս առնել և խնդրուածս, աստուածախօսութիւնք լինէին ի միջոյ քերովբէիցն որ կային անդ: - 379. *Զի* որք զերեսաց հացն ի սեղանն բառնային՝ սարկաւագունք են: - 379. Նա՛խ՝ *զի* զա՛յլ հարուածոց փոխն կրեցին զչարչարանքն յեգիպտոս. իսկ անդրանկացն մնաց: - 380. Դարձեալ, *զի* ցուցանէ թէ արիւնքն խնդրին ի մարդկանէ...: - 380. *Զի* յեկեղեցի **է** դասք են քահանայութեան: - 380. *Զի* աթոռք՝ քերովբէք՝ սերովբէք՝ հաւասարապատիւք են՝ մի համարի դասս. և վեցն զկնի նոցա: - 380. *Զի* բժշկութիւն հոգւոյս՝ դառնութիւն մարմնոյս լինի: - 381. Եւ դադան և աբիրօն որդիք ռուբենի՝ զիշխանութիւնն խնդրէին *զի* անդրանիկք էին: - 381. Այլ որ զուղիղն ասեն ա՛յս է, կորխ՝ եցոյց զօրինակ զղջման. *զի* լուաւ խրատուն մովսէսի և մնաց ընտրութեանն աստուծոյ ի դուռն խորանին: - 382. Երկրորդ՝ երկուքն ևս ահարօնի. *զի* բուրվառն ոսկի զմաքուր քահանայութիւնն ցուցանէ. և գաւազանն զիշխանութիւնն: - 382. Երրորդ՝ *զի* բուրվառովն՝ աստուծոյ ընծայէր և գաւազանաւն զշնորհս ի ժողովրդեանն: - 382. Եւ այն *զի* երկոտասան էին գաւազանք ցեղիցն իշխանաց. և ահարոնին երեքտասան: - 382. *Զի* երկոտասան վիճակացն առաքեալք. և նախ քրիստոս ի մէջ նոցա: - 382. Իսկ որ ի խորանէն բերին մովսէս և ահարօն զգաւազանն ծաղկեալ. *զի* ի սիօնէ՛ ելցէ օրէնք. որ է՛ յեկեղեցւոյ ամենայն իշխանութիւն: - 382. Ո՛չ զսկզբնականն, *զի* յարգանդէ՛ սրբեցաւ: - 383. Եւ ո՛չ զներելին, *զի* հոգւովն մաքրեցաւ: - 383. Եւ ո՛չ զմահացուն, *զի* կո՛յս էր անապական: - 383. Նա՛խ՝ *զի* հուր աստուածութեանն կիզոյր զնա՛. որպէս ջուր ի մէջ ապակոյ ի տապոյ արևուն պակասի: - 383. Երկրորդ՝ *զի* քիրտն հոսէր: - 383. Երրորդ՝ *զի* մարմինն աճէր և ո՛չ ինչ յաւելոյր ի կերակրոյն: - 383. Իսկ տէրն ի մարդեղութեան զակամայն ո՛չ կրեաց. *զի* հեռի է յաստուծոյ ակամայն: - 383. Եւ զանգոսնելիսն ո՛չ կրեաց. *զի* տեսա՛կ է մեղաց. և տէրն ո՛չ արար մեղս: - 383. Ուրեմն յա՛յտ է *զի* կրեաց զկամաւորն. և զանանգոսնելին, որպէս և ծարաւն: - 383. Նա՛խ՝ *զի* յորժամ ճշմարիտ սրբութիւնն գայցէ, հաւանեսցին որ է՛ արիւնն քրիստոսի...: - 383. Երկրորդ, մկրտութիւնն է **գ** օրն. *զի* ունի հրաժարիլն և զդաւանելն և զմաքրիլն. և ապա՛ եօթն խորհուրդ եկեղեցւոյ: - 384. *Զի* գողացեալ մեղքն միայն խոստովանելով ոչ քաւի. այլ հատուցանել պարտ է զգողօնքն. կամ ի տէրն, կամ յազգականս նորա. կամ ի քահանայն. զի միջնո՛րդ է մեռելոց և կենդանեաց: - 384. Զի գողացեալ մեղքն միայն խոստովանելով ոչ քաւի. այլ հատուցանել պարտ է զգողօնքն. կամ ի տէրն, կամ յազգականս նորա. կամ ի քահանայն. *զի* միջնո՛րդ է մեռելոց և կենդանեաց: - 384. Եւ զհինգ բաժնէն մի մասն տուգանք, *զի* **ե** զգայութեամբ մեղաւ: - 384. Եւ զխոյն աստուծոյ, *զի* զօրէնս նորա յանցեաւ: - 384. Եւ զխոստովանութիւնն եկեղեցոյն բաժին, *զի* զկանոնս նորա ելոյծ: - 384. *Զի* պահքն և աղօթքն խո՛յ է աստուծոյ. և ողորմութիւնն տուգանք. և ամենայն ապաշխարութիւն սոքօք կատարի: - 384. Երրորդ՝ յորժամ ի խոստովանութիւն և յապաշխարութիւն գայ, լինի ներելի և ակամայ. *զի* թէ նախ քան զմեղանչելն ակամայն, և եթէ յետ մեղացն ակամայն, լինի զղջմամբն ներելի և թողելի: - 385. Երկրորդ՝ *զի* պահապան է յառաջին և վերջին թշնամեաց որ է սատանայ և մեղքն: - 385. Երրորդ՝ *զի* առաջնո՛րդ է ի մուտն մեր և յելս յաշխարհէ ...: - 385. Չորրորդ՝ նա՛խ օրէնքն և ապա ջուրն. *զի* նախ հոգւով խնամէ՛ և յետոյ մարմնով: - 385. Հինգերորդ՝ յառաջ տապանակն գնայր և դիտէր հանգիստ. և զհետ վէմն տայր ջուր. *զի* այժմ զհանգիստ պատրաստէ՛, և յետոյ զվայելչութիւն տայ: - 385. Վեցերորդ՝ *զի* թէպէտ համբարձաւ յերկինս, ընդ մե՛զ է զամենայն աւուրս որպէս ասաց: - 385. Եօթներորդ՝ *զի* նախ զօրէնսն կատարեմք, և յետոյ զմխիթարութիւնն առնումք: - 385. Տասներորդ՝ *զի* զքրիստոսի առաջին գալուստն նշանակէր տապանակն և տախտակն և մանանայն և այլն. և զվերջինն՝ վէմն աղբիւրացեալ ի յաւիտենից կեանսն: - 385. Եւ վէմ կոչի, Նա՛խ՝ *զի* ադամ հողացաւ մեղօք. և քրիստոս վէմ անմեղութեամբն: - 386. Երկրորդ, *զի* կարծրացաւ աստուածութեամբն: - 386. Երրորդ, *զի* անապական մարմնով: - 386. Չորրորդ, *զի* հիմն եկեղեցւոյ: - 386. Հինգերորդ, *զի* գլուխ անկեան. և այս է վէմն: - 386. Իսկ ի ջուր, Նա՛խ՝ *զի* ջուր բղխեաց ի լուացումն և յարբուցումն. որպէս ի կողից փրկչին ջուր և

արիւն: - 386. Չորրորդ, կրկին հարկանելն, *զի* ոմանց տայ և ոմանց արգելու. այսինքն սրբոց և անսրբոց: - 386. Հինգերորդ՝ գաւազանաւ բղխէր. *զի* իշխանութեամբ բաշխի առ ամենայն ոք: - 386. Նա՛խ՝ *զի* կամէին քարկոծել: - 386. Հինգերորդ, *զի* քրիստոս չարչարելո՛ց էր ի քահանայից: - 386. Եօթներորդ, աստուած կոչեցեալ էր՝ *զի* յայտնեսցի տկարութիւն մարդոյ: - 386. Ութերորդ՝ *զի* թէ փրկիչն տկարացաւ *զի* մարդ եղև, քանի՞ առաւել սուրբքն: - 386. Իններորդ, *զի* ցուցցի թէ բարկացողաց ո՛չ երևի աստուած. որպէս և ո՛չ եղիայի: - 386. Տասներորդ, բարկութեամբն արգելաւ յերկրէն աւետեաց. *զի* ցուցցի թէ արդա՛ր է աստուած. և ա՛կն ումեք ո՛չ առնու: - 386. *Զի* ո՞ր ոք և յանցանէ՝ պատուհասի. եթէ հրեշտակք, և եթէ սուրբք ի մարդկանէ: - 386. Նա՛խ՝ *զի* օձին հող ետ աստուած կերակուր և ո՛չ տրտնջեաց: - 386. Երրորդ՝ հակառակատիպ տեսանի. *զի* անդ օձն պղնձի զմարդ թշնամիս իւր կեցուցանէր և զօձսն սատակէր. և տէր մեր զմարդիկ ազգակից իւր կեցուցանէր, և զթշնամին սատանայ հալածէր: - 386. Որ և տրտմեցաւ տէրն մինչ ի մահ. *զի* զտրտմութիւնս մեր եբարձ: - 387. Նա՛խ՝ *զի* է էր պատարագն. վասն զի մատոյց է զուարակ. և է խոյ. վասն որոյ ընկալաւ պարգևս է բանից մարգարէութեան: - 387. Երկրորդ՝ *զի* եօթնիցս եղև արժանի տեսլեան Երրորդութեանն. կրկին անգամ զհայր ի գիշերի. և կրկին զորդին ի տիւն. և հոգի աստուծոյ ի վերայ նորա երկիցս անգամ. և մի անգամ զհրեշտակն ետես: - 387. Եւ *զի* կրկին ետես, Նա՛խ՝ *զի* կրկին էր պատարագն. խոյ և զուարակ: - 387. Երկրորդ, *զի* գիտասցէ թէ առաւել զօրութիւն գոյ աստուծոյ քան զամենայն: - 387. Երրորդ, *զի* մարգարէութեամբ նորա բազում ազգաց հեթանոսաց օգուտ եղև. *զի* յայնմանէ եկին մոգք և երկիր պագին քրիստոսի: - 387. Չորրորդ, *զի* գիտասցուք թէ ո՛չ միայն բարեաւ, այլ և չարաւ ոմամբ բարի առնէ աստուած: - 387. Հինգերորդ, *զի* ուղղորդ և առանձին ընթանայր՝ ետես զաստուած: - 387. Երկրորդ՝ *զի* իշովն յանդիմանեսցէ զանմտութիւն նորա. և զանօրէնութիւնն արգելցէ. որպէս ասի ի կաթողիկէքն: - 388. Երրորդ, *զի* ողորմեցաւ աստուած անբանին զի մի՛ հարկանիցէ անողորմ. *զի* «այր արդար ողորմի գրաստու իւրոյ» ասէ: - 388. Նա՛խ՝ *զի* բերան մեղաւորի մի՛ բացցի ի ժողովրդեանն աստուծոյ: - 388. Երրորդ՝ *զի* ցուցցէ թէ ոչ ինչ զօրութիւն ունի բան նորա: - 388. *Զի* թէ անիծեալ էր, յորժամ ժողովուրդն անկաւ ի սատակումն ի բելբէքովր, ասէին թէ ի նորա անիծիցն եղև: - 388. Եւ յա՛յտ է, *զի* ոչ ինչ զօրութիւն ունէր բան նորա: - 388. Նա՛խ՝ *զի* բարկացեալ՝ զէշն կամէր սպանանել սրով. թէ գոյր ի ձեռին ընդէ՞ր բանիւ ոչ սատակէր: - 388. Եւ դարձեալ՝ ոչ ինչ շնորհ ունէր բան նորա. *զի* այնքան օրհնեաց զժողովուրդն, ընդէ՞ր ոչ դարձաւ մահն և սատակումն: - 388. Ապա յա՛յտ է *զի* անօրհնին ո՛չ անէծքն ունի զօրութիւն. և ո՛չ օրհնութիւնն շնորհք: - 388. Եւ երազահանն, որ ի գիշերի տեսանէ զդևս և մարգարէութիւն պատմէ *զի* պատրեսցէ: - 388. Նախ՝ *զի* փորձեսցին և ընտրեսցին ի միմեանց հաստատունքն ի հաւատս և տկարքն: - 388. Երկրորդ՝ *զի* գործունեայք և հաւանօղքն այնպիսեացն պատժեսցին. որպէս ի յերկրորդ օրէնքն հրամայէ՛ սպանանել այնպիսիսն. իսկ հաստատունքն ի հաւատս՝ վարձս առցեն ի հաւատոց իւրեանց: - 388-389. Եւ յայտնի նշան մոլորութեան նոցա ա՛յս է, *զի* այնպիսեացն կատարօղք վատթարք են գործովք և մոլի. և առ դևս տանին զմարդիկք բռնութեամբ...: - 389. Եւ բաւականութիւն սոցա է այսպէս. *զի* եմք մարմին հոգի և միտք գոյացեալ. և ունիմք կարիս և ինչս և շնորհք և կրօնք: - 389. Եւ որպէս ովսէէ ո՛չ է պոռնիկ՝ և ո՛չ սամուէլ մարդասպան *զի* հրամանաւ աստուծոյ էր: - 389. Ի գինւոյ և ի ցքոյ պահել, *զի* մոռացկոտ և քնու և ծոյլ և ապուշ առնէ գինին: - 389. Եւ քացախ ո՛չ ուտել, *զի* ապականութիւն է: - 389. Եւ ո՛չ զկորիզն, *զի* ի բաց ընկենլի՛ է: - 389. Եւ ո՛չ զխաղող, *զի* զբօսա՛նք է: - 389. Եւ ո՛չ զչամիչն, *զի* արևակէ՛զ է և պակաս ի զօրութենէ: - 390. **Ապա յա՛յտ է՝ *զի* որ ընդ ապաշխարութեամբ է և կրօնաւոր, ի գինւոյ ի մրգոյ և ի մսոյ պահեսցէ**: - 390. Ի գողունից կամ յաւազակաց ո՛չ է պարտ *զի* պիղծ է: - 390. *Զի* գործ արդարութեան է սպանանել զթշնամիս. նոյնպէս և աւարն արդարութեան մասն է: - 390. *Զի* առաջին ընտրեալք և վերջին արդարք ի միասին ժառանգեսցեն զաւետիսն: - 391. *Զի* ասեն եթէ՝ **խ** օր էր պայմանն ադամայ. յետ խ աւուր ուտէր ասեն՝ ի փայտէն գիտութեան և սրբութեամբ որդիս ծնանէր. և ապա՛ ուտէր ի կենաց փայտէն և վերափոխեր. և այլ բազում բանս տողե՛ն: - 391. *Զի* **խ** վասն այն կատարեմք, որ առաջինքն զննջեցեալքն **խ** օր լային անմխիթար. որպէս զնահապետն յակոբ լացին **խ** օր: - 391. *Զի* զահարօն և զմովսէս **լ** օր լացին: - 391. Իսկ է ի յայն խորհուրդն, *զի* որ ի պիղծ մերձենայր՝ **է** օր արտաքոյ բանակին կալով յերրորդ և յէերորդ օրն սրբէր, և ապա՛ մտանէր. վասն որոյ **գ** օրէք և **է** օրէք կատարեմք: - 391. *Զի* ակամայ սպանօղք զերծանիցին անդ մինչ քահանայն կենդանի իցէ. և յորժամ մեռանիցի քահանայն, ապա գնասցեն ի տեղիս իւրեանց: - 392. Զայն ցուցանէ, *զի* մեռանիլն քահանային՝ ազատութիւն էր նոցա, յօրինակ քրիստոսի. յորժամ մեռաւ վասն աշխարհի, ազատեցան մահապարտքն: - 392. **Եւ դեռևս ունին ազգն վրաց. *զի* գիթվորն մտեալ յեկեղեցի ազա՛տ են**: - 392. Նա՛խ՝ *զի* ո՛չ տանջիւր ակամայ սպանօղն: - 392. Եւ երկրորդ՝ *զի* ո՛չ ինքեամբ՝ այլ ի ձեռն քահանայիցն մահուն ազատիւր: - 392. Եւ դարձեալ՝ *զի* բազմացն շատ տացէ

զբաժին երկրին, և սակաւուցն փոքր: - 392. Եւ նշանակէ՛ր այս, *զի* է՛ թիւ ժամանակեայ և փոփոխական որ առ մեզ է: - 392. Երկրորդ՝ *զի* առաջին օրէնքն անկատար մնացին. ետ զերկրորդն *զի* կատարեսցին: - 393. Չորրորդ՝ առաջինն որպէս բնաբան. և երկրորդն որպէս մեկնութիւն *զի* իմասցեն մտօք: - 393. Յինգերորդ՝ *զի* կրկին է օրէնք հին և նոր. այսինքն օրինակն և ճշմարտութիւն: - 393. Մեծ, *զի* **խ** ամ շրջեցան: - 393. Իսկ ահագին, Նա՛խ՝ *զի* թշնամիք էին շուրջանակի. և գազանք և սողունք. և ծով. և ամայի. և անպարիսպ: - 393. Նշանակէ՛ որ չէ՛ պարտ կռուիլ մեզ ընդ ամենայն մարդկան. թէ չար թէ բարի. *զի* ա՛զգ են մեր և որդիք ադամայ: - 393. Այլ ընդ դևս պատերազմիլ միշտ. *զի* որոց դիւաց թէ յաղթէ մարդ, թէ հպարտութեան և թէ պոռնկութեան, զնոցա տեղիքն ժառանգէ յերկինս: - 393. Դարձեալ գիտելի է, *զի* յերիս նշանաւոր տեղիս եղև պատերազմ նոցա: - 393. Նա՛խ՝ *զի* **գ** է որպիսութիւն մեր: - 394. Երրորդ՝ ըստ օգտութեան աստ. *զի* փորձին ընտրեալքն. և յետ մահու շնորհաց. և յարութեանն փառաց լինին առիթք: - 394. Իններորդ՝ *զի* ինքն սատանայ ունի բնութիւն և մեղք և պատիժ. բնութեամբ աստ զինի. և մեղօք յետոյ. և յարութեանն պատժակից իւր առնելով: - 394. Նոյնպէս յերեք տեղւոջ ոգորի. յերկրի՝ *զի* հանցէ յերկնից. և յօդդ՝ *զի* արգելցէ. և ի յարութեանն՝ *զի* ընկեսցէ ի հուրն: - 394. Նախ՝ որպէս արեգակն եղև տեսութիւնն մովսէսի. *զի* յառաջ զարևմուտս տեսանէ. և վերացեալ զհիւսիս և զհարաւ. և ապա՛ զարևելս: - 394. Երրորդ՝ *զի* ամենայն ազգ ի մի կողմ երկրպագէին. և յետոյ քրիստոնեայք յարևելս: - 395. Չորրորդ՝ ձեռն գործոց է նշանակ, և բազուկն զօրութեան *զի* անաշխատ գործէ: - 395. *Զի* եգիպտացիքն են հեթանոսք երկրի: - 395. Նա՛խ՝ բանիւ ասաց. *զի* նահապետք բնական օրէնք ընկալան. աբրահամ. նոյ. և այլք: - 395. Առաջինն՝ *զի* նախ արտաքին մարմնոյ հանդիպիմք որպէս դրան. և ապա հոգւոյն ի ներս: - 395. Եւ զօրութիւն է, *զի* զգայարանքս զօրութիւն է հոգւոյն և միտքն: - 396. Մին՝ *զի* հոգին եռամասնեա՛յ է: - 396. *Զի* մարմնովն է երկիւղական սէրն...: - 396. Է՛ և ա՛յլ իմն տեսութիւն բանիս. *զի* կամի՛ զպաշտօնս մեր որոշել ի կռոց զոհիցն. *զի* սուտանուն դիքն խնդրէին ուստերս և դստերս և արջառս և ոչխարս զոհել և սպանումն ստարաց: - 396. *Զի* հին ժողովուրդն զանասունս մատուցանէր պատարագ ոչխար և արջառ և այլն: - 396. *Զի* որ յետոյ սիրէ և փոխարինօք և մասնաւոր և երբէք, անկատար սէր է և մարմնական: - 396. Այլ բանն աստուծոյ ի ծովէ լորամարգ ի վիմէն ջուր և յօդոյ մանանայիւ կերակրեաց զնոսա. *զի* ամենակա՛ր է զօրութիւնն աստուծոյ: - 397. Երկրորդ՝ *զի* **խ** ամ յանապատին հաց ո՛չ ետ նոցա. այլ մանանայ և զայլսն. *զի* բանիւն աստուծոյ կերակրեցան հոգւով. և ո՛չ մարմնական հացիւ: - 397. Երրորդ՝ զայն ցուցանէ որ կեանք դրախտին դարձաւ առ նոսա յանապատին անկարօտ ամենայնի. *զի* զգեստն ո՛չ մաշէր. այլ աճէ՛ր ընդ տղայոցն. և ոտն բոկ՝ և ոչ՛ կոշկոճէր...: - 397. ...և ապա ըստեամբք կերակրէ զնա մայր իւր բանիւն աստուծոյ. զոր ասեն յաշխարհի, եթէ զմին դուռն փակէ աստուած, նա զերկուքն բանայ. *զի* յորժամ զմին դուռն պորտին փակեցաւ, **բ** ստինքն բացան: - 397. Նա՛խ՝ գիտելի է, *զի* աչք մարմնոյն զինքն ո՛չ տեսանէ, այլ զայլքն: - 397. Ակնառութիւն ո՛չ է աստուծոյ. զնախնիքն սիրեաց աստուած, *զի* արժանիք էին. և եցոյց նոցա զինքն. և զխոստումն աւետեաց ուխտեաց նոցա մարդ լինիլ ի զաւակէ նոցա յետոյ: - 398. Այլ և զհասարակքս խնամեաց առաւել քան զնոսա. *զի* ի մէջ նոցա օրինակօք էր, և ի մէջ մեր ճշմարտութեամբ: - 398. Ըստ մարմնոյ յա՛յտ է *զի* երկիրն եգիպտացւոց դա՛շտ է. վասն այն նեղոս գետն արբուցանէ զնա՛: - 398. *Զի* օր՝ ժամանակիս այս պատշաճի. և շաբաթ՝ մահուն հանգիստն. և ամիս՝ մինչ ի յարութեանն: - 399. *Զի* երեսնամեայ յառնեմք. զոր և լուսինն նուազի և դարձեալ լուսաւորի: - 399. Ի խրատ՝ *զի* սնուցողն մի լիցի չարչարօղ. և բանն օրհնութեան մի՛ անիծեսցէ զոք: - 399. Երրորդ՝ մինչ գառն լինի ի կաթն մօր՝ մի՛ զենցես ասէ. *զի* գուբն առաւե՛լ է: - 399. Յինգերորդ և մեծն ա՛յս է, *զի* գառն քրիստոս է. և կաթն օրէնք. և մայր ժողովուրդն: - 399. Նախ՝ *զի* ասէ՝ «յեղբարց ձերոց». այսինքն ո՛չ յօտարաց, այլ յազգէ նոցա յուդայէ՛, և ի ղևեայ եղբարց: - 399. Երրորդ՝ *զի* ասէ՝ զպատգամն աստուծոյ ունի և ո՛չ զօտար աստուծոյ. և քրիստոս ասէր, «զոր լուայ ի հօրէ՝ պատմեմ ձեզ». և յանուն հօր եկն. և զհայր ետ փառաւորել միայն ճշմարիտ աստուած: - 399. Յինգերորդ՝ *զի* նոքա խնդրէին երևիլ մարմնով. *զի* ո՛չ կարէին տանել աստուածային հրոյն ի լերինն: - 399. Վեցերորդ՝ *զի* ասէ ըստ հրամանին աստուծոյ գնալ: - 399. Եւ *զի* զայս ամենայն վկայութիւնս նշանի տեսին աչօք և լսեցին ականջօք և ո՛չ հաւատացին...: - 400. Այլ տե՛ս յայտնապէս, *զի* զայսպիսի նշան վկայութեան ո՛չ ունէին յուդաս և դևդաս. և ո՛չ նեռն ունելոց է դերաքրիստոսն. վասն որոյ ո՛չ են մարգարէ, այլ մոլորեցուցիչք և չարք: - 400. *Զի* փայտն և հողն անիծաւ ադամաւ...: - 400. Երկրորդ՝ *զի* անպա՛րտ էր անիծից՝ և վասն մեր եղև. որպէս անպարտական ոք ո՛չ անիծանի: - 400. Երրորդ՝ *զի* ինքն օրհնութիւն էր, և անէծքն մերձեալ ի նա յօրհնութիւն փոխեցաւ. որպէս խաւարն ի լոյս փոխի. և մեղքն յարդարութիւն. և մահ ի կեանս: - 400. Ուստի յա՛յտ է *զի* փոխեաց զփայտն անիծից և զգերեզմանն, և արար աղբիւր օրհնութեան փայտի և գերեզմանի: - 400. Մովսէս օրէնս ետ՝ *զի* գիր տացեն մեկնելոյ զայր և զկին: - 400. *Զի* որպէս քահանային

օծումն ի հոգւոյն ո՛չ բաժանի յաւիտեան, և պսակի օրհնութիւնն որ ի մարմինն է՝ ո՛չ բաժանի մինչ ի մահ ի մարմնոյն: - 401. Իսկ խորհուրդն, ի յօրէնքն նոցա է *զի* փոփոխական էր օրէնքն նոցա. և որ փոխիւր, այլ ո՛չ դառնայր յօրէնս նոցա: - 401. Նոյնպէս և նորոյս խորհուրդն *զի* անքակտելի՛ է կինն: - 401. *Զի* քրիստոնէութիւն որպէս մկրտութիւն և այլն՝ անբաժանելի՛ է ի հոգւոյն. թէպէտ ուրանայ լեզուաւ և գործով: - 401. Եւ որ յառաջինն դառնայ. *զի* ներումն և թողութիւն շնորհէ: - 401. Նա՛խ՝ բնական. *զի* կամէր աստուած բազմացուցանել զծնունդն: - 401. Երկրորդ՝ բարոյական. *զի* մին կնոջ ի բազում արանց ո՛չ երևի հարազատ զաւակն. իսկ մի այր ի բազում կանանց կարէ՛ ծնանիլ հարազատ մանկունս և սիրել զնոսա: - 401. Երրորդ՝ օրհնական. *զի* որպէս մին գլխոյ բազում անդամ կարէ՛ լինիլ. այլ ո՛չ անդրադարձեալ: - 401. Չորրորդ՝ խորհրդական. *զի* մի է քրիստոս փեսայ. և զեկեղեցիս հրէից և հեթանոսաց ընկալաւ իւր հարսն սուրբ: - 401. Իսկ ոմանք զքրիստոսէ՛ ասեն բնութեամբ և շնորհօք որդի. որպէս նեստորք և քաղկեդոնիկք անիծեալք. *զի* այսպէս լինին բ որդիք և բ անձինք: - 402. *Զի* բնութեամբ միաւորեցաւ ի մարմնի: - 402. *Զի* պարգևօք և ողորմութեամբ աստուած մարդացաւ և փրկեաց զմեզ: - 402. Վասն հեթանոսաց գրէ զօրէնս և ո՛չ հրէից *զի* առեալ էին: - 402. Երկրորդ՝ *զի* մեծացուցի օրէնքն յաչս հրէից: - 402. Երրորդ՝ *զի* ի փշրանաց սեղանոյն և հեթանոսք կերակրեսցին: - 402. Վեցերորդ՝ *զի* փութասցին ուսման և դպրութեան: - 402. Ութերորդ՝ ի խորխորատէ՛ չարեաց ելցեն օրհնօք. *զի* գեբաղն՝ հին ծոր թարգմանի: - 402. Իններորդ՝ և զեծցին յընդունայն վաստակոց կռոցն որ ոչ օգտէին. *զի* ունայնութիւն լսի գեբաղն: - 402. Տասներորդ՝ ի գարեզին. որ է՛ լեառն թլփատութեան. *զի* ելեալ ի լեառն հաւատոց՝ զաւելորդ մեղացն ի բաց ընկեսցեն, և զօրհնութիւնն աստուծոյ առցեն: - 402. Իսկ ի միասին կարգէ՛, *զի* կամ երկիցեն յանիծիցն, և կամ ցանկասցին օրհնութեանն և պահեսցեն զօրէնսն աստուծոյ: - 403. Նա՛խ՝ *զի* երկիւղ ծառայիցն է, և վարձ մշակաց: - 403. Նա՛խ՝ *զի* զօրինակն ո՛չ ունիմք. այլ զճշմարտութիւն օրինացն ունիմք: - 403. Ասա՛ նմա թէ՝ այն հասարակաց հեթանոսա՛ց է. *զի* աճին մարմնով և ընչիւք. իսկ մերս ո՛չ է հասարակաց. այլ արժանաւորաց և ընտրելոց: - 403. Այլ և աղքատութեամբ. ուստի յա՛յտ է *զի* անէ՛ծ զգէեզի վասն ընչիցն նէեմանայ: - 404. Ասա՛ թէ՝ կուսութիւնն յերկինս օրհնեցաւ. *զի* հրեշտակք կուսութեամբ աճեցին: - 404. Եւ է երրորդն սատակիլն և կորուստ. *զի* կեանքս **զ** շարժմամբ է, և մահն **է** երորդ արտաքոյ սորա: - 404. Նա՛խ՝ *զի* ի խղճմտանք մարդոյն կախեալ է կեանքն արժանի մահու. և տեսանէ՛ միշտ և ո՛չ հաւատայ և դադարէ ի մեղաց: - 404. ...այսինքն կեանքն՝ որ ասաց մովսէս «տեսանիցէք կախեալ». *զի* մովսէս վասն իմ գրեաց զայն: - 405. *Զի* հանապազ քօղ երեսացն մովսէսի առագա՛ստ է ի վերայ սրտից նոցա. և ոչ իմանան զտեսութիւն բանին. վասն որոյ ո՛չ հաւատան: - 405. *Զի* թէ զամենայն բան քննեմք, աստուծոյ զի՞նչ թողումք յապայ: - 405. Իսկ առ մեզ Նախ ծածուկ ներտրամադրեալն բան. *զի* աստուած քննէ զսիրտս: - 406. *Զի* հաւատամք զեթէ էն. այլ՝ ինչ և որպիսի ինչն ծածկեալ մնայ: - 406. Երկրորդ՝ ի յարարածոցս տեսանի արարիչն. *զի* երևելի արարածքս թարգմա՛ն են նորա: - 406. Նա՛խ՝ *զի* շնորհակալե՛մք հոգւով, և գոհանամք մարմնով: - 406. *Զի* ասեմք՝ տե՛ս զհամն և զհոտն. տե՛ս զբանդ. տե՛ս թէ ջե՞րմ է կամ ծանր: - 407. *Զի* սէն՝ յունա՛ց է, և շան՝ ասորի. և մի և նոյն է տեսութիւնն որ ասէ, անգոսնեաց, և անգուշնեաց: - 407. Վասն է՞ր կոչի աւագ օրհնութիւն. *զի* յակոբ ևս օրհնեաց զորդիսն. նոյնպէս և իսահակ. և այլն: - 407. Նա՛խ՝ կոչի աւագ, *զի* մովսէս երէ՛ց է և առաջին քան զամենայն մարգարէսն: - 407. Եւ օրհնութիւն, *զի* յօրհնել բերանոյ նորա՝ յառաջ եկն առ որ բերան ի բերան խօսեցաւ աստուած դէմ յանդիման և ո՛չ առակօք: - 407. Երկրորդ՝ *զի* միայն մովսէս կոչեցաւ աստուած. և ո՛չ անուամբ միայն, այլ և գործով իշխէր ի վերայ տարերաց ի վեր և ի խոնարհ. վասն այն աւագ օրհնութիւն կոչի: - 407. Եւ յա՛յտ է յայսմանէ, *զի* հուր բորբոքեալ է ի բարկութենէ. ո՛չ յէութենէ և ո՛չ ի կամաց իմ, այլ ի բարկութենէ: - 408. *Զի* աստուծոյ բնութիւնն և կամք և այլն ամենայն բարի է: - 408. Նա՛խ եթէ՝ բնութեամբ բարի է աստուած և ո՛չ ունի բարկութիւն. *զի* ծառ բարի պտուղ չար ո՛չ առնէ. այլ մեք գործովք մեր զայրացուցանեմք զնա և արկանեմք ի բարի կամս նորա բարկութիւն: - 408. իսկ աստուած անա՛խտ է՝ ձևանայ բարկացեալ և սրտմտեալ. *զի* զմեզ դարձուսցէ յառաջին բարին: - 408. Երրորդ՝ յա՛յտ է յայսմանէ. *զի* նոյն ինքն բարկութիւնն ո՛չ եկեալ ի գործ՝ չէ՛ չար...: - 408. Չորրորդ յա՛յտ է, *զի* թէպէտ սրտմտի՝ ո՛չ յինքենէ. այլ մե՛ք հարկանե՛մք զնա ի գործն, անդարձ լինելով մեր: - 408. Ուստի յա՛յտ է, *զի* յորժամ ի սպառնալն դառնամք ի մեղաց, ո՛չ սրտմտի նա: - 408. Երկրորդ՝ ի խրատ մեղաւորաց. *զի* յորժամ գիտենան թէ ո՛չ յաջողի ճանապարհ մեղաւորի, արգելուն ի մեղաց: - 408. Երրորդ՝ *զի* առցեն մասնաւոր զառհաւատչեայ հանդերձելոյն. տանջելով աստ ի սով, ի սուր, և ի գերութիւն: - 408. Չորրորդ յայտ է յայսցանէ, *զի* բարկութիւն սպառնալեացն բարի՛ է և դարձուցանօղ: - 408. Եւ սպառնալիքն աստուծոյ և մարդկան ո՛չ են նման. *զի* մարդոյս դատարկ բան է. իսկ սպառնալիքն աստուծոյ՝ է՛ բան զարհուրական. յորմէ լսօղքն զերծանին, և անլուրքն ըմբռնին ի նոյն: - 408. Նա՛խ՝ *զի* կտակովն զմարմնաւորքն

կարգաւորեն, և օրհնութեամբն զիոգևորսն: - 408. Երկրորդ՝ *զի* վերջին խրատն և օրհնութիւնն մնացակա՛ն է: - 408. Երրորդ՝ *զի* սկսեալ ի մարմնաւորն, վախճանի ի հոգևորն: - 408. Նա՛խ՝ *զի* ո՛չ ամենևին անէծ. այլ և մասն մի օրհնութիւն էր: - 409. Երկրորդ՝ *զի* ապաշխարեաց ռուբէն: - 409. Չորրորդ՝ *զի* վախճանեալ էր յակոբ: - 409. Յորոց յայսցանէ յա՛յտ է, *զի* եթէ ապաշխարեալ լինի արգելեալն. կամ վախճանեալ է կապօղն. այլ ոք որ գերագոյն է կամ հաւասար կապողին, կարէ՛ արձակել զնա՛: - 409. Վեցերորդ ըստ մտաց, *զի* մովսէս ջրածին լսի. *զի* որք ո՛չ ծնանին աւազանաւ, ընդ մահու իշխանութեամբ են: - 409. Զայս նշանակէ թէ՝ յետ ելանելոյ հոգւոյ ի մարմնոյ և գնալոյ ի վերին շաւիղն, հակառակ կայ սատանայ և չար զօրութիւնքն ընդ նմա, տանիլ զհետ իւրեանց որ զչա՛րսն են գործեալ. և յարդարոցն յաղթին հրեշտակին օգնութեամբն. որպէս և անտօն ետես. *զի* իմացեալ և մեք զգուշասցուք այնմ: - 410. Երրորդ՝ *զի* երեսունն **գ** **ժ** է. *զի* **ժ** զգայարանքն մարմնոյ և հոգոյ և մտաց՝ քակտի. վասն որոյ **լ** օր սըգան: - 411. Նա՛խ՝ *զի* ընդ աստուծոյ խօսեցաւ և ետես և լուաւ զբանն: - 411. Երկրորդ՝ *զի* աստուած էր կոչեցեալ, ո՛չ էր պարտ պակասիլ զգայութեանցն: - 411. Զոր յիշէ աւետարանն ղուկասու, և մնացորդացն գիրք. և ո՛չ յիշէ մովսէս. *զի* զսկիզբն կռապաշտութեան ի նմանէ՛ ասեն լինիլ: - 411. Այլ այնո՛ւ էր առաւել, *զի* քրիստոս զիոգիս ազատեաց ի դժոխոց. և աստուած էր և մարդ եղև և խաչեցաւ. որ մեծ է քան զամենայնին: - 411. *Զի* ըստ սրբոյն եփրեմի՝ ապաշխարութիւնն է վճարք մեղաց և նիւթ պսակաց: - 413. Գիշերի սատակեցան զօրքն ռափսակայ. և վասն յովսիայ *զի* հարաւ և մեռաւ: - 413. Երկրորդ՝ *զի* չարչարակից եղև մովսէսի. պահելով զերեք քառասունս ընդ նմա: - 414. Երկրորդ՝ *զի* ժողովուրդն առանց երկիւղի անցանիցէ. *զի* թէ դիզեալ և կուտեալ լինէր, երկիւղ գոյր: - 414. Երրորդ, *զի* ո՛չ միայն մերձաւորք, այլ և հեռաւորք մինչ ի յակն տեսցեն զսքանչելիսն: - 414. Եւ այս գիտելի է, *զի* **գ** պարգևք էր ժողովրդեանն. այսինքն Ամպն, Վէմն, և Մանանայն: - 415. Նուազիլ՝ ո՛չ ասեմ զամենևին պակասիլն. *զի* առ ջրհորաւն մեծի անյայտ եղև վէմն. և յելսն յորդանանու մանանայն ո՛չ գտաւ: - 415. Նա՛խ՝ *զի* դիւրին է կսկիծ վիրացն: - 415. Երկրորդ՝ *զի* արա՛գ բժշկի: - 415. Երրորդ՝ *զի* առ ձեռն պատրա՛ստ գտանէր: - 415. Ութերորդ՝ *զի* զկարծր սիրտ նոցա թլփատեսցէ օրինօքն ի վէմն գրեալ: - 415. Իններորդ՝ սպանմանն աբէլի գործիք եղև որպէս ասեն. ուստի գայլախազ կոչեցաւ. *զի* սրբեսցի դրոշմաւն: - 415. Նա՛խ՝ *զի* ոչ կամաւ էր և բռնութեամբ: - 415. Նա՛խ՝ *զի* մարդն տէ՛ր է և թագաւոր. և անասունքն ծառայ ընդ անցաւոր տէրանց. և ծառայքն պատուհասին. որպէս առ ջրհեղեղաւն: - 416. Հինգերորդ՝ *զի* քրէական մեղքն ազգաջինջ առնէ. որպէս զդադան և զաբիրոն. *զի* ընդ մովսէսի և աստուծոյ հակառակ կացին, ազգօք և աղխիւք ընկղմեցան *զի* այլքն երկիցեն: - 416. Վեցերորդ՝ *զի* թէ լինի անկարօտ գող և զրկօղ, ընդ տեառն իւրոյ կորուսանէ և զինչսն. որպէս աքարն որ ունէր բազում ստացւածս, և գողացաւ ի նզովիցն երիքովի. տեսին ամենայն ժողովուրդն և ցասեան ի վերայ նորա և իրաւունս ետուն սատակմանն: - 416. *Զի* պղծոցն ամենայն ինչ պիղծ է. որպէս պիղծ կենդանւոյն շան՝ մորթ և մազ և միս և այլն: - 416. Նա՛խ՝ զի մի՛ փախիցեն թշնամիքն. *զի* ընդ երե՛կս էր: - 416. Երկրորդ՝ *զի* տեսցեն զտկարութիւն դիցն որք զլուսաւորսն պաշտէին: - 416. Նա՛խ՝ *զի* լինէր առաւել զօրութիւն: - 416. Եւ հաւատարիմ է այս. *զի* առ յեսու սքանչելիքն լինէր ի կամարն երկնից. և մի տիւն՝ ժամս **լզ**: - 416. Նա՛խ՝ *զի* խնայեաց աստուած ի ծերութիւն նորա որպէս ի մովսին: - 416. Երկրորդ՝ *զի* ո՛չ էին բաւական բնակութեան երկրին: - 416. Երրորդ՝ *զի* փորձեսցի նոքօք իսրայէլ: - 416. Չորրորդ՝ *զի* լիցին նոքա պատճառ գայթակղութեան նոցա, և խոչ ընդ ակն: - 416. Հինգերորդ՝ *զի* խրատեսցին նոքօք և չարչարեսցին: - 417. Վեցերորդ՝ *զի* որդիք նոցա ի նոցանէ ուսցին զպատերազմ: - 417. Ութերորդ՝ յօրինակ փրկչին յիսուսի, որ զբռնութիւն թշնամւոյն խորտակեաց և զխաբէութիւնն եթող. *զի* փորձեսցին ընտրեալքն և խոտեսցին վատթարքն: - 417. Տասներորդ՝ *զի* ուսցին նոքա ի նոցանէ զբարիսն, և մնասցեն ժառանգ երկրին. որպէս գաբաւոնացիքն: - 417. Մետասաներորդ, կարճեաց զիշխանութիւն նոցա. *զի* նոքա կարճեսցին ի չարեացն և թեթևասցին տանջանքն: - 417. Երկոտասաներորդ, *զի* ուսուսցէ մեզ զմարդասիրութիւնն և զներելն միմեանց. որպէս աստուած երկայնամիտ եղև առ քանանացիսն որ պատժապա՛րտք էին: - 417. Նա՛խ՝ *զի* տէր ինքն էր բաժին նոցա. և զամենայն իրաւունս ի քահանայսն տային: - 417. Նա՛խ ըստ հոմանունն. *զի* յեսու՝ փրկիչ, և յիսուսն փրկիչ լսի ըստ հրեշտակին...: - 417. Երկրորդ ըստ իրին. *զի* յեսու փրկեաց զժողովուրդն ի մարմնաւոր թշնամեաց: - 417. *Զի* թլփատութիւնն դրո՛շմ էր նոցա և որոշօղ: - 418. *Զի* սկիզբն մեղաց՝ հիմն է դժոխոց. և կատարումն՝ դուռն. և յամելն՝ փակ: - 418. Քսանևա՝ յեսու յաղթեաց ըզդիս և զդիակունս հեթանոսաց. *զի* զլուսաւորսն պաշտէին: - 418. Եւ գիտելի՛ է, *զի* անցեալ ընդ յորդանան՝ սատակեցին զորդիսն ենակիմայ. և ապա՛ ժառանգեցին զերկիրն: - 419. *Զի* **նժ** ամք դատաւորացն, և **խ** ամ հեղեայն մինչ ի սաւուղ. որ լինի **նծ** ամ: - 420. Եւ այսպէս կարգեցան առաջնորդք. *զի* յետ յեսուայ տիրեցին այլազգիքն ամս **ը**: - 420. *Զի* **գ** կա՛րգ էին իշխանութեանն հրէից: - 421. Երկրորդ՝ նշանակէր զքաղաքն

երուսաղէմ. *զի* միայն ա՛նդ եղև մարգարէութիւն և օրէնքն. և սեղան աստուծոյ ի սիօն: - 421. Եւ այն *զի* քամեալ լցաւ կուրն և ո՛չ երկիր. *զի* մնացին և կատարեցան բանք մարգարէիցն ամենայն և ո՛չ եղծան. իսկ յետոյ հոգի տեառն ելից զտիեզերս մարգարէութեամբ և շնորհօքն քրիստոսի: - 421. Այլ ո՛չ այսպէս. *զի* ե՞րբ եկաց և մնաց ընդ արև, կամ յառաջ քան զլուսին սողոմոն. այլ տէրն նորա: - 421. Նա՛խ՝ ըստ անուանն. *զի* սամփսոն՝ արեգակն կամ փրկութիւն լսի: - 421. Եւ որք գիտեն զտնօրէնութիւն փրկչին, զգեցցին զփրկութիւն նորին. *զի* նա՛ է հզօրն յորմէ ել կերակուր քաղցր: - 422. Եւ *զի* ծնօտ է՛ գործի կերակրոյ. և անսուրբ և անբան կենդանւոյ մասն: - 423. Գիտելի՛ է, *զի* որպէս զօրութեամբն սամփսոնի՝ տեառն զօրութիւնն նկարեցաւ: - 424. *Զի* սամփսոն ի ժամ գերծելոյ գլխոյն թմրեալ ի ծունկս թալիլայ խոնարհէր. նոյնպէս և ամենայն մեղք զոր գործէ մարդ, և առաւել գէճ ցանկութիւն, անարգէ զմարդ: - 424. Նա՛խ՝ *զի* խաբի ի մեղաց և յայտնէ՛ զծածուկս սրտին: - 424. Երկրորդ՝ *զի* անցանէ զուխտն աստուծոյ: - 424. Երկրորդ՝ *զի* խորովելոյ միս առնուին և յաղէին: - 425. Երրորդ՝ *զի* յառաջ քան զճենճերիլն ուտէին. իբր յառաջ քան զժամ պատարագին: - 425. Չորրորդ՝ *զի* ուտելով և ըմպելով անփոյթ առնէին զուխտաւորս ի հեռուստ եկեալ քառասնօրեայ մանկամբ և այլ ուխտիւ. և յանձրև և յարև և ի ցուրտ վաստակէին: - 425. Նա՛խ՝ *զի* անարժան լինին սպասաւորքն. որպէս ոփնի և փենէհէզ որդիքն հեղեայ: - 425. Կրկին կործանիլն դագոնայ, *զի* նախ՝ օրինօքն մովսէսի անկաւ, և քրիստոսիւ կործանեցաւ: - 425. Երկրորդ՝ *զի* ժողովուրդն ոտիւք գայր, և զձեռս տարածէր, և զգլուխսն խոնարհեալ երկիր պագանէին. վասն որոյ հատան այնպիսի մասունքն: - 426. Երրորդ՝ *զի* ոտք և ձեռք կապեալ բազումք զզաւակս զոհէին նմա. նոյնպէս և նորայն հատան: - 426. Նա՛խ՝ *զի* գարշելի իրօք տանջէր զգարշելիսն: - 426. Երկրորդ՝ *զի* նմանեաւն տանջեցան որկորայք և չարք: - 426. Երրորդ՝ *զի* առ աքիմելէք նոյնպէս եղև. և որպէս յեգիպտոս գորտն. նոյնպէս և անդ մուկն: - 426. Ութերորդ՝ նա՛ ուսովք էր բարձր քան զամենայն մարդ. և տէր մեր ո՛չ միայն աստուածութեամբն որ գլուխ է, այլ և չարչարանօք իւր՝ գերագոյն և բարձրագոյն ցուցաւ. *զի* փրկեաց զամենայն: - 427. Նա՛խ՝ *զի* բաժանեցաւ թագաւորութիւնն ի սաւուղայ: - 427. Երկրորդ՝ *զի* դաւիթ որ հատանէր զլօդկին սաւուղի, նա՛ թագաւորէ՛: - 427. Վասն է՞ր եհարց թէ՝ ո՞յր որդի է դաւիթ. *զի* կապարճակիր և ծանօ՛թ էր սաւուղի: - 427. Երկրորդ՝ *զի* կամէր զա՛զգն հարցանել թէ յուդայի ցեղէն և փարիսէ՞ն իցէ, *զի* սպանցէ զնա: - 427. Երրորդ՝ ի նախատինս զօրաց իւրոց. *զի* հովիւ մանուկն և որդի յեսսեայ սպան զգողիաթ. և նոքա իշխանք և մեծամեծք ո՛չ կարացին: - 427. Նա՛խ՝ *զի* պատարա՛գ է աստուծոյ: - 427. Երկրորդ՝ *զի* ի սուրբ տեղոջ խորանին է: - 427. Չորրորդ՝ *զի* անխմո՛ր էր: - 427. Երկրորդ՝ *զի* ճանապարհո՛րդք էին: - 427. Կամ *զի* աքիմելէք **զճ** քահանայիւք սպանաւ ի սաւուղայ. և աբիաթար փախեաւ առ դաւիթ և ընդ նմա՛ էր զամենայն աւուրս թագաւորութեան նորա. և յանուանէ զնա՛ յիշէ: - 427. Եւ նա՛խ՝ *զի* ո՛չ ճանաչեաց վհուկն զսաւուղ աստի՛ յայտ է, *զի* գովեաց զնա՛ և պարսաւեաց ասելով՝ «սաւուղ կոտորեաց զվհուկսն, և դու կամիս սատակիլ զիս»: - 428. Երկրորդ՝ *զի* այն քան երկեա՛ւ ի մահու վհուկն այն, որ այլոց կեանս խոստանայր: - 428. Երրորդ՝ *զի* զօրհասն իւր ո՛չ գիտէր. ապա և ո՛չ զայլոցն կարէր գիտել...: - 428. Չորրորդ՝ *զի* երդմամբն սաւուղայ ապա՛ հաստատեցաւ: - 428. Հինգերորդ՝ *զի* որպէս զկանխագէտ ոչ ասաց սաւուղայ թէ դու ո՞վ ես որ զիս փրկես ի սաւուղայ: - 428. Վեցերորդ՝ *զի* եհարց ի սաւուղ թէ «զո՞ խնդրես». և թէ զառաջիկայն գիտէր, զներկայ միտքն ընդէ՛ր ո՛չ գիտաց: - 428. Եօթներորդ՝ *զի* թէ ճշմարտապէս սամուէլ յառնէր, ո՛չ կամէր կինն. *զի* կորուսիչ էր նոցա. այլ գիտէր որ նմանութիւնն էր սամուէլի: - 428. Ութերորդ՝ *զի* ճչեաց թէ ընդէ՞ր խաբեցեր զիս, դու սաւո՛ւղ ես: - 428. Տասներորդ՝ աստուածս տեսի ասէ, *զի* զսաւուղ և զսամուէլ ետես: - 428. Եւ թէ նա՛ յարուցանէր, ընդէ՞ր երկու եհան. *զի* նա՛ միայն զսամուէլ խնդրէր: - 428. Մետասաներորդ՝ ընդէ՞ր ոչ ծանեաւ թէ սամուէլ է. *զի* ասաց՝ «տեսանեմ այլ ալևոր, և կրկնոց զիւրև»: - 428. *Զի* թէ ինքն ձևացոյց մարմին և շունչ և յարոյց զնա, զիա՛րդ ոչ ճանաչէր: - 428. Երկոտասաներորդ՝ ընդէ՞ր յետոյ ստեաց և կինն զտեսիլն *զի* եղեն զորթն իւր զդիեցիկ: - 428. *Զի* թէ գիտէր զստոյգ մահն սաւուղայ՝ ո՛չ կաշառէր զնա: - 428. Նա՛խ՝ *զի* ո՛չ ետես զնա. այլ միայն կինն. ապա յա՛յտ է *զի* սուտ նմանութիւնն էր: - 429. Երկրորդ՝ ուստի՞ ճանաչեաց թէ սամուէլ է. *զի* ահա՛ կինն ասաց. այլ որպէս կինն երևեցոյց զձևն, նոյնպէս կարծեաց և սաւուղ: - 429. Երրորդ՝ *զի* երկիր եպագ նմա զոր ո՛չ տեսանէր: - 429. Ա՛րդ՝ թէ աստուած ծածկեաց և սամուէլ յայտնէր հակառակ աստուծոյ, ահա՛ *զի* բարկացուցանէր զնա. ապա յա՛յտ է *զի* սո՛ւտ է և ո՛չ սամուէլ: - 429. Հինգերորդ՝ *զի* անկաւ ի վերայ երեսաց: - 429. Վեցերորդ՝ *զի* թէ հաւատացեալ էր սաւուղ ո՛չ երթայր ի պատերազմ. այլ խոյս տայր և փախչէր: - 429. *Զի* որդիքն և սպարապետն կազմէին զպատերազմն: - 429. Ապա յա՛յտ է *զի* ի մէջ կարծեաց էր նա. *զի* թէ սուտ համարէր զվհուկն, ո՛չ երկնչէր ի մահու. և թէ ճշմարիտ՝ ո՛չ երթայր ի պատերազմ: - 429. Չորրորդ՝ ընդէ՞ր հաւանեցաւ աստուածս կոչել զինքն և երկրպագել նմա. *զի* նա մա՛րդ էր: - 429. Ապա յայտ ուրեմն է *զի* սուտ երևումն էր սամուէլի

ծնացեալ: - 429. Նախ այսպէս. *զի* եհարց թէ ընդէ՞ր հաներ զիս. այլ ո՛չ էր հարցեալ թէ գիտէր զխորհուրդն: - 430. Երկրորդ՝ *զի* սուտ խօսեցաւ աստ. *զի* թէ սամուէլ էր՝ ո՛չ ուսանէր ի սաւուղայ. և դնն յերկրէ ո՛չ ելանէ: - 430. Երրորդ՝ *զի* նոր բան ինչ ո՛չ պատմեաց. այլ զոր ինչ ուսաւ ի սաւուղայ՝ երկրորդեաց նմա: - 430. Ապա յա՛յտ է *զի* զապագայն ո՛չ ասաց: - 430. Չորրորդ՝ *զի* թէ սամուէլ էր որ ասաց թէ՝ տէր հեռացաւ ի քէն, և այս ո՛չ է մարգարէութիւն. *զի* կրկնեաց զիւր բանն. և թէ ո՛չ էր սամուէլ, այլ զանունն ընկալաւ և ինքն դև էր, սուտ խօսեցաւ ապա: - 430. Ապա յայսմ ամենայն է յա՛յտ է՝ *զի* ոչ ինչ գիտեն զառաջիկայն դևք. և ո՛չ իմանան զներկայական խորհուրդս. և ո՛չ յառնեն մեռեալք. այլ սուտ կերպարանին: - 430. Կամ *զի* աղքատասէ՛ր էր դաւիթ և բազումք շրջէին ընդ նմա, վասն այն յեփուսացիքն նախանձեցան: - 431. Կամ *զի* օրէնքն գրեալ էր՝ կուրի և կաղի մի՛ դնել գայթակղութիւն, ասէին նախատելով թէ՝ որպէս ո՛չ կարես կոխել զդոսա, նոյնպէս ո՛չ կարես առնուլ զամուրն յեբուսայ: - 431. Նա՛խ՝ *զի* պա՛րտ էր ուսով բառնալ զտապանակն որպէս հրամայեաց աստուած. և նոքա սայլիւ բերէին որպէս այլազգիքն: - 431. Երկրորդ՝ *զի* անարժան էր ի գիշերին: - 431. Երրորդ՝ *զի* ո՛չ էր քահանայ. վասն որոյ յետոյ ասէր դաւիթ ցքահանայսն, դո՛ւք ղևտացիքդ սրբեցէք և բարձէք զտապանակն. զի մի՛ լիցուք որպէս զոզիա: - 431. Երկրորդ՝ *զի* գիտէր աստուած զզղջումն դաւթի: - 432. Երրորդ՝ *զի* որք լսեցին զմեղսն դաւթի, տեսցեն և զզղջումն: - 432. Չորրորդ՝ *զի* ցուցանէ եթէ՝ **խ** ամ թագաւորեաց, և զայն մինն միա՛յն մեղանչեաց: - 432. Հինգերորդ՝ *զի* ցուցանէ թէ՝ որ ի սիրելին իւր դաւիթ ոչ խնայեաց, նոյնպէս և զամենայն մեղաւորս յանդիմանէ՛: - 432. Յորժամ մեղայ ասաց՝ վասն է՞ր ոչ եբարձ զպատիժն. *զի* սահմա՛ն խայտառակեցան կանայք նորա: - 432. Նա՛խ՝ *զի* մեղայն դաւթի՝ զպատիժն յաւիտենից՝ արար ժամանակեայ խրատ: - 432. Երկրորդ՝ *զի* կրկին էր պատիժն. սուր ի տանն, և խայտառակութիւն կանանցն: - 432. Ա՛րդ՝ *զի* ասաց մեղայ՝ ապրեցաւ ի սրոյ մահու: - 432. *Զի* զա՛յ զղջումն և խոստովանութիւն՝ որ զմեղքն բառնայ և զպատիժն ընդ նմին. որպէս հատեալ տունկ՝ չորանան ճիւղքն. որ բոլորով սրտիւ զղջայ և խոստովանի և այլ ո՛չ գործէ: - 432. *Զի* ամօթն և արտասուքն ի տեղի հատուցմա՛նց են խոստովանողին: - 432. Եւ է՛ որ խոստովանի. և ոչ մեղքն միայն թողուի. որք թերի են սրտիւ. և զմեղս թերի խոստովանին. և ի միտս եդեալ են դարձեալ գործել. այսպիսեաց ոչ մեղքն թողուի և ոչ պատիժն. *զի* որպէս զշուն դառնայ ի փսխած իւր: - 432. *Զի* սա՛ ի կանոնաց թեթևացեալ է որպէս յառաջիկայդ ցուցանի ի խոստովանութեան ճառն: - 432. Եւ այս գիտելի է, *զի* ամենայն խոստովանելոց թէ կատարեալ թէ անկատար, պա՛րտ է կարգել զապաշխարութիւն. այսինքն զհատուցումն փոխարինաց: - 432. Նա՛խ՝ *զի* հեռացի ի չարէն: - 432. Երրորդ՝ *զի* փառք և պսակ է արդարոց և կատարեալ խոստովանողաց: - 432. Ասեմ թէ ոչ, *զի* կատարեալ խոստովանութիւնն թողու զմեղս, բառնայ զպատիժն, և ջնջէ՛ զյիշատակ մեղացն. մինչ զի ո՛չ երևի ի դատաստանին աստուծոյ: - 432. Եւ ա՛յս է պատճառն. *զի* ի դատաստան քահանային քննեալ՝ այլ ո՛չ քննի ի դատաստանին քրիստոսի...: - 433. Երկրորդ՝ վասն տկարութեան օրինացն. *զի* ի հինն ո՛չ կարէր բառնալ զմեղս առանց մարմնական փոխարինաց և յիշատակութեանց: - 433. Եւ որպէս շնորհք մկրտութեան առաւել է քան զթլփատութիւն նոցա, *զի* զմեղս սրբէ և զարքայութիւնն բանայ: - 433. Սոյնպէս և շնորհք ապաշխարութեան նորոյս առաւե՛լ է քան զհնոյն. *զի* առանց գործոց հատուցման ո՛չ կարէին արդարանալ. իսկ աստ շնորհօք թողութեանն միայն, կարէ՛ արդարանալ: - 433. Նա՛խ՝ *զի* շնութեան էր որդի: - 433. Երկրորդ՝ *զի* զսուր պատժոյն նա կրեաց: - 433. Երրորդ՝ *զի* խրատեսցին շնացօղք: - 433. Հինգերորդ՝ *զի* բամբասեալ լինէր: - 433. Վեցերորդ՝ *զի* ո՛չ կարէր թագաւորել: - 433. Եօթներորդ՝ *զի* ո՛չ կարէր շինել զտաճարն սուրբ: - 433. Ութերորդ՝ *զի* առանց մեղաց ել յաշխարհէ: - 433. Նա՛խ՝ *զի* մեզ օրինակ լիցի չտալ պատասխանի որք նախատեն զմեզ...: - 433. Երկրորդ՝ *զի* ճշմարիտ էր նախատինք. *զի* սպան զուրիա: - 433. Երրորդ՝ *զի* տէր գրգռեաց զնա որպէս զնաթան: - 433. Վեցերորդ, լռեաց՝ *զի* տէր հատուսցէ բարիս ընդ այնր որպէս եղև: - 434. *Զի* բանիւ սաղմոս երգեաց. և արդեամբ յաթոռ թագաւորութեան հաստատեցաւ: - 434. *Զի* մի և նոյն ապաշխարութիւն է՛ հատուցումն մեղաց, և նիւթ բարեաց առ աստուած: - 434. Եւ գիտելի՛ է, *զի* ապաշխարութիւն աստի կենացս՝ է՛ հատուցումն և պսակ բարեաց...: - 434. Երկրորդ՝ *զի* այնու դիտասցէ զյաղթութիւն թշնամեացն: - 434. Երկրորդ՝ որպէս թուեաց դովեկ զքահանայսն զի մի՛ զերծանիցեն ի սրոյն. նոյնպէս և այս վասն քահանայիցն վրէժխնդրութեան էր. *զի* կամեցաւ ժողովուրդն փրկել զնոսա: - 434. Չորրորդ՝ թուեաց զնոսա, *զի* յորժամ մարդամահն լինի, գիտասցեն զորքանութիւն մեռելոցն, և զծանրութիւն մեղացն: - 434. Ուստի յա՛յտ է, *զի* ցեղն իսրայէլի **ըճռ** էին. և ցեղն յուդայ **եճռ**. և ցեղն քահանայից և բենիամենի ո՛չ անկաւ ի թիւ: - 434. Նա՛խ՝ *զի* **գ** ամ սովն, և **գ** ամիս սուրն՝ սաստիկ էր քան զերեք աւուր մահն: - 434. Երկրորդ՝ *զի* սովն և սուրն զբարի և զչար ի միասին պատժէ. այլ մահն ընտրութեամբն աստուծոյ է. և ժողովի ի վերայ յանցաւորացն. ուստի յա՛յտ է *զի* դաւիթ ո՛չ էր յանցաւոր ո՛չ պատժեցաւ: - 435. Երկրորդ՝ զի սովն և սուրն

զբարի և զչար ի միասին պատժէ. այլ մահն ընտրութեամբն աստուծոյ է. և ժողովի ի վերայ յանցաւորացն. ուստի յա՛յտ է *զի* դաւիթ ո՛չ էր յանցաւոր ո՛չ պատժեցաւ: - 435. Եւ այն *զի* յառաւօտէն մինչ յերեք ժամն՝ **hռ** սատակեցաւ ըստ արդարութեան վճռին: - 435. Եւ այն *զի* դաւիթ միայն ետես զկոտորօղ հրեշտակն, *զի* միջնորդեսցէ: - 435. Երկրորդ՝ *զի* յորժամ ուխտէ մարդ, ի նոյն ժամն դադարի ցասումն աստուծոյ. ապա յորժամ կատարեմք՝ երևի մեզ: - 435. Տե՛ս, *զի* յորժամ կոտորեաց զ**hռս**ն՝ ասացաւ հրեշտակին արգելուլ զսուրն: - 435. Եւ տես, *զի* պաշտմամբ և պատարագաւ յետս դառնայ բարկութեան սուրն: - 435. Նա՛խ՝ *զի* որդի է յեսսեայ. որ է՛ պտուղ կղզւոյ. և տէրն մեր եղև պտուղ մարիամու ցամաքեալ ի խոնաւութեանց կենցաղոյս: - 435. Քառասուներորդ, սաւուղ բազում անգամ խնդրէր զդաւիթ և ո՛չ կարէր ըմբռնել. և որդիքն սաւուղայ զտէրն. *զի* ո՛չ էր հասեալ ժամ նորա: - 437. Ոմանք ասեն թէ՝ *զի* դիովքն իւր անէծ գողիաթ, ա՛յն կատարեցաւ: - 439. Այլ *զի* ծերութեան որդի էր յեսսեայ, վասն որոյ ի ծերութեանն ցրտացաւ: - 439. Ուստի յա՛յտ է, *զի* որակ ծնողացն խառնի ի բեղնաւորիլն. ի դաշտանւոյն գօդի. ի հիւանդութենէ, ի շիկութենէ. որպէս ադամ տրտմութեամբ ծնաւ զորդին կայէն. ցաւած ծնողացն ցաւածին որդի: - 439. Նա՛խ՝ *զի* պարկեշտ և զգա՛ստ էր: - 439. Երրորդ՝ *զի* հատուցէ զշնութիւնն բերսաբէի անարատութեամբ նմին: - 439. Վասն է՞ր հրամայեաց սպանանել զյովաբ և զսիմէի *զի* երդուեալ էր նմա: - 439. Նա՛խ՝ *զի* ինքն ո՛չ սպանցէ: - 439. Երկրորդ՝ *զի* ի նոյն օրն ո՛չ մեռցի: - 439. Երրորդ՝ *զի* աբեսեանքն ո՛չ սպանցեն: - 439. Չորրորդ՝ *զի* առանց այլ մեղաց ո՛չ մեռցի. և ճշմարիտ պահեաց: - 439. Իսկ այժմ ուխտէ՛ սպանանել. *զի* ըստ օրինացն զգործ արդարութեանն գործեսցէ: - 439. *Զի* անդ որ գործէր զմեղս՝ և որ վրէժ ոչ խնդրէր՝ միապէս էր յանցանք: - 439. Եւ այս գիտելի՛ է, *զի* դատաստան հին օրինացն հայի յարդարութիւնն աստուծոյ. և օրն դատաստանի: - 439. Երկրորդ՝ զկանոնս ապաշխարութեան նշանակէ զոր խոստովանահայրն կարգէ. *զի* թէ յանցանէ ոք՝ մեղանչէ՛: - 439. *Զի* թշնամեաց տեառն սատակումն՝ արդարութիւն էր նոցա: - 439. Այլ ա՛յս է ճշմարիտն. *զի* պատերազմ և խռովութիւն էր յաւուրս դաւթի մինչ սատակեաց զնոսա. և որդի նորա ի խաղաղութեան ժամու շինեաց զտաճարն: - 439-440. Եւ այս ի տիպ փրկչին. *զի* որդին միածին շինեսցէ զտաճար բնութեան մերոյ մարդանալովն իւր: - 440. Եւ տե՛ս, *զի* ոչ ինչ էր հրէիցն ի տաճարին: - 440. *Զի* զտեղին յեբուսացւոցն գնեաց դաւիթ. և ճարտարապետն քիրամ տիւրացի էր որ շինեաց. և քիրամ արքայ զփայտն առաքեաց: - 440. Եւ սոքա են հարճք որ կարեն ի բաց հանիլ ի ժառանգութենէ. *զի* սէրն է կապ և լար շարոցին որ ո՛չ թողու ցրիլ: - 440. Առաջին, *զի* կոչեցաւ յաստուծոյ սիրեցեալ սիրելի: - 440. **Եւ տէր մեր յերկրի մարդացաւ, և յերկինս թագաւորեաց. իսկ նստիլն ի վերայ ջորոջ, որ է խաչն. *զի* վիրք զխաչն ջուարի կոչեն**: - 441. Եւ ա՛յս է պատճառն, *զի* յաջ կողմ արգանդի կրէ զորդին. վասն որոյ յաջ կողմն նորա նստի: - 441. Նա՛խ՝ *զի* այլազգի էր: - 442. Երկրորդ՝ *զի* կռապաշտ: - 442. Հինգերորդ՝ *զի* կին գոլով և կարճոգի: - 442. Վեցերորդ՝ *զի* զփառս եթող և զսէր բարեկամաց: - 442. Նա՛խ՝ *զի* միայն մասին աշխարհի և սակաւո՛ց էր տէր իսկ քրիստոս ամենայնի: - 442. Վեցերորդ՝ *զի* նա՛ զպարգևս երկրային խոստանայր առնողացն զպատուէրս. և քրիստոս զերկնայինն: - 442. Եօթներորդ՝ *զի* նա՛ ո՛չ արար փրկութիւն հոգւոց. և քրիստոս ամենայն աշխարհի: - 442. Տասներորդ՝ *զի* սողոմոն ի քարանց ձեռագործաց կազմէր տաճար աստուծոյ. իսկ քրիստոս զբանական հոգիս մարդկան շինէր օթևան սուրբ երրորդութեանն: - 442. Եւ հաց ոչ ուտել և ջուր ոչ ըմպել. *զի* անընդունելի՛ էր մարմին և արիւն զոհիցն: - 442-443. Եւ *զի* պիղծ և գարշելի էր զոհք կռոցն և կերակուրք հեթանոսաց: - 443. Վասն է՞ր զմարգարէն սպան առիւծն. *զի* նա խաբեցաւ ի ծեր մարգարէէն: - 443. Յօրինակ ամենայն մարդոյ. *զի* պա՛րտ է ստուգել զամենայն բան. և ո՛չ դիւրապատիր լինիլ և թողուլ զհրամանն աստուծոյ: - 443. Նա՛խ՝ *զի* հեզութեամբ և քաղցրութեամբ մեծարեաց զնա զի մի՛ սովեսցի և մեռցի: - 443. Երկրորդ՝ *զի* սուրբ գիրն ո՛չ պարտաւորէ զնա իբրև զմահապարտ: - 443. *Զի* ի նո՛յն ամն լինի վախճանն և թագաւորելն: - 443. *Զի* չասացաւ նմա ի ձեռաց քահանայիցն կերակրիլ. այլ ի ձեռաց ագռաւուցն: - 443. *Զի* յորժամ գայր ագռաւն ի միոյն բերանն հաց դնէր աստուած, և ի միոյն միս. և ամբողջ բերէին առ նա: - 443. Եւ տես, *զի* վրէժխնդիրն օրինացն մովսէսի՝ նախ ի՛նքն լուծանէր զօրէնս. *զի* ագռաւն պիղծ էր օրինացն: - 443. Ջուրն նուազեաց և կերակուրն արգելաւ, *զի* ողորմեսցի իսրայէլի: - 443. Այրին նշանակէ զտարերս աշխարհի. *զի* այրի եղեն յանիծից պտղոյն. և կամ թէ բնութիւնն իւրեանց շարժէ ի լինիլ: - 444. Եւ որ ո՛չ եթող զոք մերձ. *զի* ո՛չ ոք լինի գործակից յարութեան մերոյ. որպէս և ո՛չ ստեղծմանն: - 444. *Զի* աւելին ազահութիւն հեթանոսաց էր. և պակասն անհաւատից. այլ միջինն քրիստոնէից...: - 444. Չորրորդ՝ ի տիպ մարմնոյն փրկական. *զի* ոչ յաւելու ի բազում պատարագելն. և ոչ նուազէ ի ճաշակելն: - 444. Նա՛խ՝ *զի* վրէժխնդիր եղև օրինացն աստուծոյ. որպէս փենէհէզ սպան զզամբրի և զքասբի. և սամուէլ զագագ: - 444. Դարձեալ՝ զարդարութիւն գործէր *զի* հաշտեսցի աստուած. վասն որոյ ինքնին սպան զամենայն. այս զութճ յիսունսն, փոխանակ մարգարէիցն աստուծոյ զոր եսպան եզաբէլ: - 444. Նա՛խ՝ *զի*

ուսուցէ, եթէ մի անգամն ո՛չ լսի՝ պա՛րտ է անձանձիր աղօթել. որպէս այրին որ ժտելովն էառ: - 444. Դարձեալ, *զի* է անգամ էր սաստկութիւն սովոյն, է անգամ աղօթիւք եբաց: - 444. *Զի* **յգ** ամ և կէսն՝ է անգամ սով լինի: - 444. *Զի* խորհրդով խաչին աղօթեաց և էած անձրև: - 444. Եւ շուրջ զնովաւ հրեշտակք ամենայն ոչ հաւանեցան. *զի* նոքա զամենայնն ճշմարիտ խօսին. և բարի առնեն մարդկան. և յապաշխարութիւնն խնդան. իսկ սուտ խօսիլն և չար առնելն և ի վիշտս ուրախանալ՝ դիւա՛ցն է որ են չար հոգիքն: - 444. Նա՛խ՝ *զի* այնպէս ծալեսցի ջուրն: - 445. Նա՛խ՝ *զի* անարժա՛ն էր գեէզի: - 445. Երկրորդ՝ *զի* ո՛չ հաւատաց սոմնացին նմա: - 445. Նա՛խ՝ *զի* ո՛չ եհարց զաստուած. այլ վաղվաղեաց ի պատերազմ: - 446. Երկրորդ՝ *զի* իջցէ ի գերեզման և մի՛ տեսցէ զչարիքն որ ի ձեռն նաբուգոդոնոսորայ գալո՛ց էր ի վերայ երուսաղէմի. որպէս յայտ է ի պատմութիւնն: - 446. Նա՛խ՝ *զի* **հ** ա՛մ է վճիռ կենաց մարդոյս ըստ դաւթի: - 448. Մատնեաց զչարս ի գերութիւն. *զի* ա՛նդ վախճանեսցին, և արդար ծնունդք նոցա դարձցին ի տեղիս իւրեանց: - 448. Երկրորդ՝ *զի* ի ամն իբրև զմի օր համարեցաւ նոցա. *զի* հանգիցեն ի չար գործոց, և երկիրն ի չար գործելոյ: - 448. *Զի* ի րոբովամէ՛ որ զերինջսն գործեաց՝ վեց եօթանասուն ամ է մինչև զգերութիւնն սակաւ ինչ պակաս. վասն որոյ եօթանասուն ամ շաբաթեցոյց զնոսա ի գերութեան: - 448. Երրորդ՝ որպէս զստնդիայի մանուկն **է** ամ խրատէ՛ դայեակն. այսպէս ժողովուրդն որ ել յերկրէն իւրեանց, երկիրն բաբիլացւոց **հ** ամ ի գիրկս իւր դայեկեաց զնոսա և սնոյց. *զի* յետ դարձին յերկիրն իւրեանց՝ զբարիս գործեսցեն: - 448. Կիւրոս յառաջին ամի թագաւորութեանն իւրոյ՝ արձակեաց **ե** բիւր զգերիսն յերուսաղէմ, սաղմանասար իշխանաւն. *զի* շինեսցեն զտաճարն: - 448. Ա՛յս է խորհուրդն. *զի* տէր մեր նախ երևեցոյց զդատողութիւնն...: - 449. Դարձեալ գիտելի՛ է, *զի* հին կտակարանքն ամենայն՝ յերիս բաժանին: - 451. *Զի* ի երկու տառք են Ալֆա փետացն եբրայեցւոց: - 451. *Զի* որպէս ադամ յաստուածանալն փութացաւ, և բանն աստուած ի մարդանալն փութացաւ. վասն որոյ ամք թուոց զանազան են եղեալ...: - 451. Եօթներորդ, *Զի* աստուածածին է կոյսն **ժ** եղանակաւ: - 454. *Զի* թէ աստուածայինքն ամենայն որք շուրջ զաստուծով՝ են անհպելիք. քանի՞ ևս անզննելի իւրն էութեան և եղելութեան աստուածն բանի: - 456. Բայց *զի* յուսացեալ ի բանն ճշմարտութեան յաղագս որոյ բանս հարցափորձութեան, հետևելով ուսուցչացն ուղղութեան, և յուսոյ ուսողացդ նպաստութեան. բացցուք զբերանս մտաց, և ձգեսցուք ի մեզ զհոգին շնորհաց: - 456. *Զի* հնազանդութեամբ կատարեաց զկամս հօրն: - 457. Եւ գիտելի է, *զի* բազմաեղանակ տեսանի գործ ողորմութեան և արդարութեանն աստուծոյ: - 457. Եւ անդրադարձեալ. երբեմն ողորմութիւն կոչի որդին. *զի* ողորմեցաւ մեզ: - 457-458. Եւ գործ արդարութեան ի վախճանի. *զի* արդարապէս ամենայն որ սկսանի կատարի. և որ շարժի դադարի: - 458. *Զի* որ մարդացաւ՝ իրաւացի՛ էր մեռանիլ: - 458. Նա՛խ՝ *զի* գործ ողորմութեանն է ի սկիզբն աշխարհի՝ և ի մէջն. և ի կատարումն յարութեամբ մարդկան որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 458. Երկրորդ՝ *զի* ողորմութիւն է բացարձակ և պարզապէս բարի. իսկ արդարութիւնն է խառնել բարի. ըստ որում հատուցանէ բարեացն բարիս, և չարեացն տանջանս: - 458. Երկրորդիւն մարդեղութիւնն քրիստոսի. *զի* խոստացեալ եղև այն մարգարէիւք և նահապետօք: - 458-459. ...*զի* յերկինս ո՛չ կարօտանան ողորմութեան. *զի* անդ ո՛չ գոյ ողորմելի: - 459. Եւ գիտելի՛ է, *զի* յամենայն գործս աստուծոյ գտանի արդարութիւն և ողորմութիւն: - 459. ...*զի* զնոսա փառաւորէ ի վեր քան զարժանն. և զսոսա պատժէ սակաւ քան զարժանն. այսոքիկ ողորմութեանն են: - 459. *Զի* ո՛չ էր օրէն զկանայս յազգահամարն թուել: - 460. *Զի* ի ցեղէն նաթանայ որդւոյ դաւթի այրն ոմն անուն ղևի՝ ծնաւ երկուս որդիս. զմելքի և զպանթեր: - 460. Դարձեալ վասն յովսեփայ գիտելի է. *զի* ի ցեղէն սողոմոնի որդւոյն դաւթի՝ մատթան առեալ կին, ծնաւ զյակոբ: - 460. Իսկ յակոբ որ էր յազգէն սողոմոնի՝ առեալ զկին եղբօրն ըստ օրինացն *զի* յարուսցէ զաւակ եղբօրն. և ծնաւ զյովսէփ: - 460. Իսկ ի մօր կողմանէ՝ մարիամ էր ի քահանայից ցեղէն, *զի* մատթան քահանայն բնակէր ի բեթլէհէմ, և ունէր երիս դստերս: - 460. Մարիամ ամուսնացաւ ի բեթլէհէմ և ծնաւ զսողոմի զմանկաբարձն յիսուսի. ո՛չ որ մայր եղև որդւոցն զեբեթեայ. *զի* այն. սողովմէ դուստր է յովսեփայ աստուածահօրն: - 460. *Զի* թէպէտ փակեալ էր օրէնքն խառնիլ երկուց ցեղիցն ընդ միմեանս, սակայն ղևտացւոցն ո՛չ գոյր ժառանգութիւն և բաժին, խառնեին երբեմն ընդ թագաւորական ազգն յուդայ: - 461. Եւ վասն այն խառնեցան **բ** ցեղքն. *զի* ծնեալն ի նոցանէ քրիստոս ըստ մարմնոյ, թագաւոր և քահանայ լինէր: - 461. *Զի* օծեալք սոքա էին քահանայք և թագաւորք. յորոց և բազումք մարգարէք եղեն: - 461. Նա՛խ՝ *զի* կոյսն սուրբ՝ նշանակեսցէ զսուրբ եկեղեցի խօսեցեալ քրիստոսի որ նմանապէս է կոյս: - 461. Երկրորդ՝ *զի* յովսեփիւ ցուցցի ազգաբանութիւն կուսին որ արամբն շարագրի: - 461. Երրորդ՝ *զի* յովսէփ վկայ լիցի ողջախոհութեան կուսին: - 461. Յինգերորդ՝ զի մի՛ դատապարտեսցի իբր անժուժկալ. *զի* էր ի քահանայական ցեղէն. և այսպիսիքս այրեալ լինէին. իսկ այլ շնացօղք քարկոծեալ: - 461. Վեցերորդ՝ *զի* կոյսն լինէր սփոփեալ և կազդուրեալ սպասաւորութեամբ առնն: - 461. Եօթներորդ՝ *զի* ծնունդն քրիստոսի

թաքուցեալ լինի ի սատանայէ՛: - 461. Տասներորդ՝ որպէս ի դրախտին մերկ էին ադամ և եւա և ո՛չ ամաչէին *զի* անմեղք էին: - 461. Եւ գիտելի է, *զի* ի տաճարն **ժդ** ամաց էր: - 461. Նա՛խ՝ սրբութիւն հասարակ. որպէս շնորհք մկրտութեան և խոստովանութեան. *զի* որք անցանեն ընդ նա՞ սրբին: - 462. Եւ գիտելի է, *զի* թէպէտ մեծագո՛յն է ըստ ինքեան սրբութիւն արգանդին քան զսրբութիւն մկրտութեանն. այնու, զի բառնայ զդիւրասահութիւն մեղանչելոյն: - 462. Սակայն ըստ ներգործութեան մեծագոյն է սրբութիւն մկրտութեանն. *զի* տպաւորէ զկնիքն. այլ և բանայ զդուռն արքայութեան. այլ և պատրաստէ՛ զմարդն առ ի խորհուրդս ամենայն. զոր ո՛չ ներգործեն ա՛յլ երկոքին եզական շնորհքն: - 462. *Զի* ի խորհուրդ մկրտութեանն ի յառնուլ ջուր, հոգին սուրբ և զօրութիւն բարձրելոյն և ողջոյն հօրն ի ձեռն հրեշտակին որ հերքէր զմեղս ըստ մկրտութեան: - 462. Նաև ունէր զշնորհս սրբութեան արգանդին. *զի* յորովայնէ՛ սրբեցաւ յարգանդէ: - 462. *Զի* գալ հոգւոյն սրբոյ պատճա՛ռ էր կրկին ներգործութեան. այսինքն սրբութեան արմատոյ մեղաց. և պտղաբերութեան կուսածին զաւակին. ծնանիլ և կոյս մնալ յետ ծննդեանն: - 463. *Զի* ունի մայրական խնդութիւն հանդերձ կուսութեան պատուով: - 463. Նա՛ ևս գերազանցեալ քան զհրեշտակս այսու, *զի* նոքա ի գոյացական վարձս ո՛չ աճիլ կարեն և ո՛չ նուազիլ. իսկ երանուհի կոյսն կարէր յառաջանալ յարդիւնս և ո՛չ նուազիլ: - 463. Երկրորդ՝ *զի* հրեշտակք ի հարկէ բնութեան ունին զկուսութիւնն. իսկ աստուածածինն զայն պահեաց մաքրութեամբ մարմնով զկուսութիւն ողջախոհութեան: - 463. Նա՛խ՝ *զի* աստուած էր որ ծնանէր. պարտ էր *զի* աւետաւորն հրեշտակ աստուծոյ լինէր: - 463. Երրորդ՝ *զի* նորոգումն որ լինելոց էր ծննդեամբ կուսին՝ ո՛չ միայն մարդկան էր, այլ և հրեշտակաց. պարտ էր հրեշտակին սպասաւորել կուսին: - 463. Չորրորդ՝ *զի* անկասկած լիցի ամենևին և անկարծ ի չարեաց զատուցեալ սուրբ կոյսն. ի ձեռն հրեշտակին աւետարանել զյղութիւնն. և ո՛չ ի ձեռն մարդոյ: - 463. Հինգերորդ՝ *զի* դեղն պատասխանէր հիւանդութեանն: - 463. *Զի* որպէս սատանայ օձիւն խօսեցաւ առ կոյսն եւա, այսպէս տէր մեր հրեշտակիւն առ կոյսն մարիամ: - 463. **Նա՛խ՝ *զի* աստուած էր ողջոյնառաքն.** որ խօսէր զկոյսն ի հարսնութիւն կուսութեան, կուսաբեր լինիլ պտղովն: - 464. Երկրորդ՝ *զի* հրեշտակ էր **ողջունաբերն**. կոյսն և անապական բնութեամբ: - 464. Երրորդ՝ *զի* կոյս էր **ողջոյնընկալն** և գերազանց քան զամենայն կոյս որպէս ցուցաւ: - 464. Չորրորդ՝ *զի* ասելն «ուրախ լեր» ի յայլ թարգմանս է «ողջ». ցուցանէ զողջութիւն և զանմեղութիւն կուսին: - 464. Իններորդ՝ *զի* ո՛չ մարգարէիւ յայտնեաց կուսին. որ էր աղօտ գիտութիւն համեմատեալ ընդ հրեշտակին: - 464. Այլ և ծանիր, *զի* յընտրողութիւնն ոչ էր վաղվաղուկ որպէս եւա: - 465. Խորհիլ՝ *զի* ընտրեսցէ զճշմարիտն: - 465. *Զի* ասելն «Աhաւասիկ» ցուցանէ զյօժարական հնազանդութիւնն: - 465. Այլ և ծանիր. *զի* է բան յիշէ սուրբ գիրք զոր խօսեցաւ աստուածածին կոյսն: - 465. Եւ տե՛ս, *զի* ամենայն բանք կուսին են կարճ: - 466. Նա՛խ՝ աստուածածին վասն այն ասեմք, *զի* ծնեալն ի նմանէ աստուած է: - 466. Տասներորդ, յա՛յտ է ի սքանչելեաց ծննդեանն. *զի* անսերմն յղացումն. և անապական ծնունդ. և անխախտ կուսութիւն: - 466. եթէ զոր օրինակ բժիշկք՝ ո՛չ ի սկիզբն ցաւոց և ո՛չ ամենևին անագան տան ըզդեղ հիւանդին. *զի* անօգուտ է և վնասիչ. այլ ի դիպօղ ժամու յորում առողջասցի: - 467. Նա՛խ՝ *զի* ո՛չ խնդրէին, ըստ որում ո՛չ ցանկանային: - 467. Երկրորդ՝ *զի* ո՛չ հաւատային. ըստ որում ո՛չ գիտէին: - 467. Նա՛խ՝ *զի* յուսահատութեամբ վրիպէին: - 467. Երկրորդ՝ *զի* այն քան բազմութիւնք հաւատացելոց կորնչելո՛ց էին, որ ո՛չ վայելէր ամէնիմաստ գիտութեանն աստուծոյ: - 467. Նա՛խ՝ անպատշա՛ճ էր թէ հայր էր մարմնացեալ. *զի* հայր անսկիզբն է. և յայնժամ ո՛չ ոք լինէր առանց սկզբան: - 468. Երկրորդ՝ *զի* թէ հոգին սուրբ էր մարմնացեալ, յայնժամ լինէին **բ** որդիք: - 468. Երրորդ՝ *զի* թէ հայր էր մարմնացեալ, մի և նոյն լինէր հայր և որդի: - 468. Ութերորդ՝ *զի* լիցի պատճառ փրկութեան որ եղև պատճառ զլորման: - 468. *Զի* մարդն ցանկացաւ գիտութեանն աստուծոյ որ է յատուկ որդւոյ՝ և անկաւ. նոյնպէս նովին գիտութեամբն պարտ էր և կանգնիլ: - 468. Տասներորդ՝ *զի* սէր հօր երևեսցի առ մեզ...: - 468. Այսքան վասն բանին մարդեղութեան, *զի* բազում են պատճառք ասացեալ վարդապետաց. զոր մեք զսակաւն եդաք աստ: - 468. Նա՛խ՝ *զի* ո՛չ լինէր այն որդի ըստ բնութեան ծնողին. որպէս և ո՛չ եւա ադամայ. վասն որոյ յարգանդէ ծննդեամբ եղև որդի կուսին: - 469. Երկրորդ՝ *զի* ո՛չ ինչ անդամ զազրելի է ի մարդն. այլ ամենայնն հաւասար են յարդարութիւն. եթէ ոչ եկամուտ ինչ խառնեսցի ի նմա: - 469. Երրորդ՝ *զի* ո՛չ ինչ յորոց ստեղծ աստուած զարշի բնակիլ. մանաւանդ յարգանդի զարդարեալ կուսութեամբ. *զի* զոր ստեղծ ձեռօք, բնակէ՛ ի տան ձեռագործի իւրոյ: - 469. Չորրորդ՝ *զի* նա՛ է առաւել օգնական բնութեանս. մարտնչելով աճելութեամբ ընդ դէմ պակասութեան մահու: - 469. Հինգերորդ՝ *զի* սրբեսցէ զբոլոր բնութիւնս մեր ի մեղաց. ի սկիզբն ի մէջն և ի կատարումն: - 469. *Զի* էր պտղաբերութիւն առանց ապականութեան կնքոյ: - 469. *Զի* նա՛ եղև մայր հօր. և դուստր զաւակին: - 469. Զերծեալ յանծից. *զի* անիծեալք էին կուսանք և ամուսնացեալք: - 469. Կուսանք՝ *զի* ո՛չ ծնան: - 469. Ամուսնացեալք՝ *զի* ցաւօք ծնան: - 469. *Զի* կուսութեամբ ծնաւ և զցաւս ո՛չ զգաց: - 469. *Զի* որպէս զհայելին ո՛չ բեկանէ շառաւիղ արեգականն: - 469.

Զի իսկոյն էր անդ բաժանումն արեանն. թանձրանալն. ձևանալն. հոգևորիլն. և աստուածանալն: - 469-470. *Զի* բարձօղն աշխարհի՝ ձեռամբ կնոջ բարձեալ լինի: - 470. *Զի* յղացումն տն ո՛չ եղև ի սերմանէ առն: - 470. Նա՛խ՝ *զի* կազմեցի զօրութեամբ բարձրելոյն ի հոգւոյն սրբոյ և ո՛չ նպաստութեամբ մարդոյ: - 470. Նա՛խ՝ *զի* ո՛չ վայելէր մաքրութեան կուսին: - 470. Երկրորդ՝ *զի* վէմն առանց ձեռին հատաւ ի կուսական լեռնէն ըստ դանիէլի: - 470. Նա՛խ՝ *զի* այն ո՛չ ունէր ծնունդ: - 470. Երկրորդ՝ *զի* ներգործութեամբ մասն՝ ո՛չ լինի զօրութեամբ բոլոր. վասն որոյ ոչ է նիւթ ծննդեան: - 470. Նա՛խ՝ *զի* ո՛չ ապականիւր կուսականն ամբողջութիւն: - 470. Երկրորդ՝ *զի* զօրութեամբ ունի և ոչ է ներգործական մասն: - 470. *Զի* ի հօրէ միշտ ծնանի աստուած. ի մօրէ միանգամ ծնաւ մարմինն. և ի միտս ծնանի բազում անգամ: - 471. *Զի* որպէս ի կուսական արգանդէ, նոյնպէս ծնաւ ի կոյս գերեզմանէ վիմովն կնքելով: - 471. Երրորդ՝ *զի* նա՛ միա՛յն է ի հօրէ ծնեալ. և չունի եղբայր: - 472. Եւ *զի* հոգին է ևս ի հօրէ, սակայն բղխումն է և ո՛չ ծնունդ որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 472. Եօթներորդ՝ նա՛ միա՛յն է միշտ և անդադար ծնունդ. *զի* ո՛չ սակաւ ի ժամանակի, և ո՛չ ի ժամանակի դադարի. այլ որպէս լոյս ի հրոյ միշտ և անհատապէս ծնանի: - 472. Ութերորդ՝ նա՛ միա՛յն է ծնունդ ի հօրէ և ո՛չ երբէք հայրանայ. *զի* ո՛չ ունի յինքենէ ծնունդ որպէս նա՛ ի հօրէ: - 472. Տասներորդ՝ ասի ոմանց թէ ի ժամ ծննդեանն քրիստոսի արգելման ամենայն ծնունդք մինչև ծնաւ բարձօղն երկանց ամենայն ծննդոց. *զի* նա՛ լինէր անդրանիկ ամենայն ծննդոց: - 472. Նա՛խ՝ *զի* նա ի հօրէ՛ է սկսեալ. և եղեալքս ի հօրէ: - 472. *Զի* նա՛ յառաջ քան զյաւիտեանս. և մեք ի ժամանակի: - 472. Եւ աստ գիտելի՛ է, *զի* զ ինչ միայն յատուկ է մարդացելոյն քրիստոսի. և ո՛չ այլ ումեք պատշաճի մարդկայինս ազգի: - 473. Նա՛խ՝ *զի* սկզբնական արդարութեամբ ծնաւ. և պատճառի անսերմն յղացումն: - 473. *Զի* տրտմութիւն արտասուաց ընդ մահուանն բարձաւ. իսկ ամօթ և ցաւք մարմնոյ՝ ընդ մեղացն բարձան. որպէս ի հատանիլ արմատոյ՝ չորանան ստեղունքն: - 474. Եւ տե՛ս, *զի* բնութեամբ միաւորեցաւ՝ իմանի քրիստոս. յայտ է *զի* յորոշելն ըստ ոմանց՝ ո՛չ ևս մնայ քրիստոս: - 474. Եւ այս գիտելի է, *զի* բանն աստուած ի տնօրէնութեան իւրում ընկալաւ զամենայն եղանակս օծութեան: - 474. Դարձեալ գիտելի է, *զի* օծեալն նշանակէ երիս դէմս. այսինքն զօծեալն և զօծումն և զօծօղն: - 475. *Զի* հերձւածօղք ոմանք օծեալ ասեն զքրիստոս յառաջ քան զյղացումն: - 475. *Զի* արիոս կամէր զանեղական բանն աստուած եղական և կարօտ օծման ցուցանել: - 475. *Զի* թէ յետոյ ի մկրտութեանն օծաւ քրիստոս, զի՞նչ աւետարանեաց հրեշտակն եթէ՝ «ծնաւ ձեզ այսօր փրկիչ օծեալ տէր»: - 475. Այլ և ո՛չ յառաջ քան զյղանալն օծաւ. *զի* սրբիլ և առաքիլ և իջանել յերկնից ո՛չ այլ ինչ է, եթէ ոչ մարմին լինիլ և մարմնով երևիլ բանին: - 475. *Զի* կամ միաւորի էութիւն ընդ էութիւն. կամ պատահումն ընդ պատահման. կամ էութիւն ընդ պատահման: - 475. *Զի* էութիւն ընդ պատահման միշտ անշփոթ միաւորի. որպէս որակ և քանակ ի գոյացութեան. *զի* անմեկնելի որոշմունք են: - 475. *Զի* են որ միաւորեալքն էութիւնք են և շաղկապն պատահումն. որպէս երկուք ոմանք անջատեալք ի միմեանց՝ պատահմամբ սիրոյ շաղկապին: - 476. Նա՛խ՝ որպէս մարդն յայլ և այլ բնութեանց միաւորեալ՝ մի անձն և մի դէմ և մի բնութիւն կատարի. *զի* մի ասեմք զմարդն և մի զբնութիւն նորա: - 477. *Զի* այսպէս միատեսակ բնութեամբ խոստովանի ընդ մեզ և այլ ժողովուրդ ուղղափառաց ըստ ուսուցման մեծին դիոնիսեայ յերկրորդ գլուխն եկեղեցական քահանայապետութեանն ասել, - 477. Տասներորդ՝ *զի* ի ծնունդն միաւորութեան մերոյ ո՛չ ասի մարմին ծնեալ. այլ թէ մարդ ծնաւ յաշխարհ: - 478. Նա՛խ՝ *զի* միաւորութիւնն մարդոյս եղականա՛ց է ընդ միմեանս: - 478. Երկրորդ՝ *զի* հոգի և մարմին գոյակիցք են միմեանց անընդհատ ժամանակաւ: - 478. Երրորդ՝ *զի* հոգի միաւորեալ ընդ մարմնոյ՝ է երբէք *զի* որոշի և դարձեալ միանայ: - 478. *Զի* որպէս ո՛չ գոյ սկիզբն աստուածութեան նորա, այսպէս և ոչ կատարումն մարդկութեան և աստուածութեան նորա: - 478. *Զի* յիսուս քրիստոս երէկ և այսօր՝ նոյն և յաւիտեան: - 478. Չորրորդ՝ *զի* ի մարդն է մի միայն միաւորութիւն. այսինքն հոգւոյ և մարմնոյ: - 478. Հինգերորդ՝ *զի* հոգի միաւորեալ ընդ մարմնոյ՝ է՛ ի մարմնումն էութեամբ և ո՛չ այլ ուրեք թէ և մտօք բազումս տեսանէ: - 478. Վեցերորդ՝ *զի* հոգի և մարմին մասն գոլով գոյանայ մի կատարեալ: - 479. Եօթներորդ՝ *զի* ի բազմա՛ցելոց հոգի ասէ նիւսացին միաւորի ընդ մարմնոյ: - 479. Ութերորդ՝ *զի* աստ ի միաւորութիւն հոգւոյ ընդ մարմնոյ՝ զգայակից և ախտակից լինին միմեանց կրական գոլով: - 479. Իններորդ՝ *զի* ի հոգի՝ ի նմանամասունս և յաննմանամասունս այլ և ա՛յլ գործէ. ըստ որում ակն տեսանէ և ո՛չ լսէ. բերանն ճաշակէ՛ և ո՛չ հոտոտէ: - 479. Տասներորդ՝ *զի* թէ և միաւորի հոգի և մարմին՝ այլ ո՛չ հոգին մարմին և ո՛չ մարմինն հոգի ասի: - 479. Նա՛խ՝ զի մի՛ անընտել թուիցի մարդկան. *զի* թէ առ ժամայն ի ծնունդն եղեալ էր երեսնամեայ հասակաւ, առ աչօք համարէին զիրն. և կամ այլ ինչ: - 479. Երկրորդ՝ *զի* արարիչն ընդ բութեան կարգս եմուտ. որպէս մարդ լինիլն և ի կուսէ ծնանիլն: - 479. Երրորդ՝ *զի* իւրաքանչիւր հասակի զմեղս բարձցէ. որպէս ծննդեամբն զերկուսս ելոյծ. և մահուամբն զմահ. նոյնպէս և տղայ և մանուկ և երիտասարդ հասակաւ զնոսա

արդարացոյց: - 479. Նա՛խ՝ *զի* ծեր և հին աւուրց նշանակեցաւ հայր աստուած ի դանիէլէ՛. իսկ որդին նորածին և երիտասարդ հասակաւ: - 479. Երկրորդ՝ *զի* ծերն ո՛չ է կատարեալ հասակ, այլ դարձումն ի նուազութիւն: - 479. *Զի* մինչ յերեսուն ամն շարժի աճիլ. և յայնմ հետէ ի նուազիլ: - 479-480. Երրորդ՝ *զի* քրիստոս զչափ հասակի զադամայն ունէր, որ նախ քան զյանցանս և ադա՛մ ոչ ունէր հիւանդութիւն և ո՛չ ծերութեան փոփոխումն: - 480. Երկրորդ՝ *զի* երկրորդ ադամ եղև զպարտիս նորին վճարելով, պարտ էր ի կերպս ադամայ երևիլ: - 480. Երրորդ՝ *զի* արուն զօրաւո՛ր է քան զէգն. և նախաստեղծքն գլորեալ էին վասն հեշտութեան իւրեանց. պա՛րտ էր արու լինիլ և կանգնել զնոսա: - 480. Չորրորդ՝ որպէս արու բռնացա՛ւ տէր ի քակել զօրէնս բնութեան. և խզեաց զկապ կուսանաց և զմայրական. այսինքն *զի* որ մա՛յր է՝ կոյս ո՛չ է. և որ կոյս է՝ մայր ո՛չ է: - 480. Ութերորդ՝ սկիզբն մարդկութեանս ա՛յրն է. և կինն ի նմանէ. վասն որոյ այր եղև, *զի* զբոլորս լինէր առեալ և փրկեալ: - 480. *Զի* ծնօղն կանանց. նոյնպէս և ծնունդն կանանց: - 480. Այլ և եղև այր, *զի* որպէս ծնօղն աստուածածին ազգի կանանց, և ի նմանէ ծնեալն աստուած՝ արանց միանգամայն և հանուրց լիցի փրկութեան պատճառ: - 480. Եւ այն զի փաթութած է՝ ըստ հրէական օրինին է. *զի* կոնդակ և գալարելո՛վ էր նոցա գիրն. իբր թէ ծածո՛ւկ է ի նոցանէ խորհուրդ մարգարէիցն և թաքուն: - 481. Չորրորդ՝ *զի* կամաւ հնազանդեցաւ խաչի և չարչարանաց. վասն այն ի գլուխն է նկարեալ: - 481. Կրկին է գիր. այսինքն կենաց և մահու. *զի* բարի գործովք գրիմք ի դպրութիւնն կենաց. և մեղօք գրիմք ի գիրն մահու և դատապարտութեան. որպէս ասեմք թէ զձեռագիր յանցանաց քոց ջնջեսցէ աստուած: - 481. Եւ գիտելի է, *զի* **գ** ազգ լինի գիր: - 481. Եւ յա՛յսմանէ յա՛յտ է, *զի* սուրբքն զծնունդն և զյայտնութիւնն ի միասին տօնէին. և յետոյ բաժանեցին ոմանք վասն բեթլէհէմի և յորդանանու: - 482. Եւ այլք վասն արտեմոնի. *զի* նա՛ փոխեաց զծնունդն ի դեկտեմբերի **իե**: - 482. Ա՛րդ՝ ցուցից տումարաւ զտօնս մեր և զնոցայն. *զի* տօնախմբութիւն նոցա այսպէս կատարի առ յայտնութիւնն: - 483. Այլ մեզ այսպէս իմանալի է. *զի* թշրինի մէկն նուիրեալ օր սուրբ տեառն կոչեսցի ասացաւ. որ է՛ սեպտեմբերի **ժը**: - 483. Երրորդ՝ *զի* ո՛չ ասաց հրեշտակապետն զաքարիայի թէ ահա՛ եղիսաբեթ յղասցի և ծնեսցի քեզ որդի զներկայն ցուցանելով. որպէս ասաց թէ «ահա՛ եղիցիս համր». և առ կոյսն թէ՝ «յղասջիր»: - 483. Չորրորդ՝ *զի* որ յամսեանն զերորդի հրեշտակապետն եկն առ կոյսն, ի յղութենէն եղիսաբեթի ասաց զոլ **զ** ամիս, և ո՛չ յաւետեացն: - 483. Հինգերորդ՝ ի նմին իրացն յայտնի է՝ *զի* ռամիկ ժողովուրդն ի տօնի քաւութեանն երեքօրեայ սրբութեամբ մերձենային առ դուռն տաճարին: - 483. Վեցերորդ՝ *զի* հարկ էր մատուցմունք նւիրաց ժողովրդեանն. և կատարեալ էր մի օր պաշտամանն: - 484. *Զի* **բժ**ան օրն թէպէտ պակաս է ի թիւս տարւոյն, սակայն սկիզբն է տարւոյն: - 484. Ութերորդ՝ *զի* թէ հաւատան աւետարանին և ոչ ստեն **լ** ամաց գալ քրիստոսի ի մկրտութիւն, ի հարկէ՛ պա՛րտին կատարել և զմկրտութիւնն ի նոյն ի տօնի ծննդեանն իւրեանց ի դեկտեմբերի **իե** որ իցեն ամենևիմբ սուտ: - 484. Մետասաներորդ՝ յա՛յտ է յամիսս նոցա. *զի* առաջին ամիս սեպտեմբե՛ր է նոցա. և վասն ծննդեանն քրիստոսի՝ փոխեցին և եդին զյունվար առաջին ամիս: - 484. Հնգետասաներորդ՝ յա՛յտ է յայսմանէ. *զի* վասն տօնի տեառնընդառաջին առաքեաց յուստիանոս կայսրն յերուսաղէմ զօրս բազում երիցս անգամ...: - 484-485. ...*զի* զքառասնօրեայ գալուստն ի տաճարն՝ ըստ ծննդեանն տօնեսցեն և ո՛չ ըստ յայտնութեանն. որ է՛ յունվարի վեցն. զոր մեք տօնեմք **խ** օր թուեալ մինչև ի **ժդ**ն փետրվարի: - 485. *Զի* յառաջին ամին ջուր բղխեաց ի սեան մատրանն: - 485. *Զի* ո՛չ սկզբնական և ո՛չ ներգործական մեղս ինչ ունէր: - 485. *Զի* անսերմն յղութեամբ և ի սրբեալ յարենէ կուսին գոյացաւ մարդ: - 485. Նա՛խ՝ *զի* որ բանն մարդ եղև՝ ո՛չ գարշի յեդեալ օրինացն իւրոց *զի* վասն մարդկան եդ: - 485. Երկրորդ՝ *զի* ցուցցէ զճշմարիտ մարդեղութիւն իւր և ո՛չ կարծեսցի առ աչօք. որպէս զրկեալքն ի շնորհաց նորա ասացին: - 485. Երրորդ՝ *զի* զկարգեալ օրէնսն յինքենէ՞ պա՛րտ էր անձամբ կատարել. *զի* հաւատասցի թէ ի նմանէ՛ են կարգեալ: - 485. Չորրորդ՝ *զի* պատճառ ամենայն սրբութեան ինքն էր, պա՛րտ էր զգործս սրբարար յանձն իւր կրել: - 485. Վեցերորդ՝ *զի* ցուցցէ զինքն որդի աբրահամու. առ որ հրաման թլփատութեանն եղև և խոստումն օրհնեալ զաւակին. և այսպէս խոստմանն աստուծոյ կատարումն քրիստոս զինքն ցուցանէր: - 485. Եօթներորդ՝ *զի* յինքն կրելով զթլփատութիւնն և զայլ օրինականս, ի ծանրութենէ թլփատութեան և օրինացն ազատեսցէ զմեզ: - 485. Իններորդ՝ *զի* աւետիս հարցն հաստատեսցէ. *զի* անսո՛ւտ է խոստմունք աւետեացն աստուծոյ. և որպէս զայս աւետիս ուխտի կատարեաց, նոյնպէս և զայլսն կատարեսցէ. այսինքն ի ծառայութենէ ազատութիւն, և արքայութեան խոստմունքն: - 485. *Զի* իցէ ինքն սկիզբն և կատարումն ո՛չ միայն ըստ աստուածութեանն, այլ և ըստ մարդկութեանն: - 485. Եւ այն էր *զի* զաքարիա ի վերայ բազկացն յովսեփու թլփատեաց զնա: - 486. Ո՛չ հատանելով *զի* անպատշա՛ճ էր բաժանիլ ի մարմնոյ կամ յարենէ նորա: - 486. Որպէս եսաւ անդրանիկն իսահակայ՝ կցողական դեղօք ողջացոյց զմարմին իւր և արար անթլփատ. *զի* ցրեսցէ զուխտն աստուծոյ: -

486. Եւ աստ գիտելի է, զի կրկին է թլփատութիւն. մարմնաւոր և հոգևոր: - 486. Զի վարդապետք ի դ բաժանեն զթլփատութիւնն քրիստոսի: - 486. Մկրտութիւնն քրիստոսի ո՛չ վասն կարօտութեան էր. զի ամենամաքուր և սուրբ է բնութեամբ և սրբիչ ամենայնի: - 486. Նա՛խ` զի զմերն յանձն էառ սրբութիւն. որպէս զայլսն ամենայն տնօրէնութիւն: - 486. Երկրորդ` զի խորտակեսցէ զգլուխ վիշապին ի ջուրն: - 486. Երրորդ` զի լուասցէ զմեղս. և զհինն ադամ թաղեսցէ ի ջուրն: - 486. Չորրորդ` զի սրբեսցէ զմկրտիչն և զջուրն: - 486. Հինգերորդ` զի զօրացուսցէ զջուրն վերստին ծնանել զմեզ: - 486. Վեցերորդ` զի կատարեսցէ և լցցէ զօրէնսն: - 486. Եօթներորդ` զի օրինակ լիցի մեզ գալ ի մկրտութիւն: - 486. Ութերորդ` զի յայտնեսցէ անդ զխորհուրդ Երրորդութեանն: - 486. Իններորդ` զի նշանակեսցէ զօգտութիւնն մեր: - 486. Տասներորդ` զի ցուցցէ զխոնարհութիւն իւր: - 486. Զի ասէ աւետարանն, (իբրև մկրտեցաւ յիսուս` ել վաղվաղակի ի ջրոյն. և ահա՛ բացան նմա երկինք. և սուրբ հոգին իբրև զաղաւնի էջ ի վերայ նորա: - 487. Առաջինն որ ասէ «ել վաղվաղակի ի ջրոյն». զի ամենայն ոք որ մկրտէր ի յովհաննէ ի ջուրն` խոստովանէր զմեղս իւր և ապա՛ ելանէր...: - 487. Զի ո՛չ ասաց թէ որ ի դմա՛ է կամ դոքա ըստ բաժանողաց. այլ թէ դա՛. որ մի անձն բնութեամբ միացեալ նշանակէ: - 487. Զի են անուանք որ զբնութիւնն նշանակեն որպէս մարդ: - 487. Երրորդ որ ասէ «որդի» նշանակէ զհաւասարութիւնն ընդ հօր. զի որդին լսի հաւասար հօր: - 487. Երրորդ` օրինակն. զի ամենայն անսուրբ ջրով լուացեալ սրբիւր. և ողողեալ զհանդերձս այնպէս մտանէր ի բանակն. և յաւազանն խոստովանութեան ջրովն: - 488. Չորրորդ` մկրտութիւնն յովհաննու որ մկրտէր ի յապաշխարութիւն. զի կարասցեն ընդունել զհոգւով մկրտութիւնն. վասն այն յառաջէ՛ր և սրբէ՛ր ջրովն: - 488. Այլ զանազանին Նախ ի ձևն. զի մկրտութիւնն յոհաննու տուեալ լինէր յանուն այնմ որ գալոցն էր. իսկ քրիստոսին յանուն Երրորդութեանն: - 488. Երկրորդ` ի ներգործութիւնն. զի մկրտութիւնն քրիստոսի արդարացուցանէ և զդուռն_երկնից բանայ. և յովհաննուն ո՛չ: - 488. Երրորդ` ի վախճանն. զի յովհաննուն ունէր կարգեալ առ մկրտութիւնն քրիստոսի. զի յա՛յն սովորեցուցանէր զժողովուրդն որ էր կատարեալ մկրտութիւն: - 488. Զի օծն ի բազում ժամանակս վիշապ լինի: - 488. Ծանի՛ր, զի վասն չարչարանաց ասացեալ է ի վերոյ ի ծա պրակն աստուածաբանին գրիգորի ընդ դէմ արիոսի: - 489. Իսկ այժմ վասն խաչին նախ գիտելի է, զի չարչարանքն քրիստոսի ընդ դէմ է և բարձօղ է մոլորութեանց մեղաց: - 489. Նա՛խ` զի չորեքտասա՛ն էր լուսինն եկն ի ներքին կիսագնդէն ի վերին գունդն և ձգեցաւ առ արեգակն: - 490. Երրորդ` զի գ ժամ ընդ արեգականն ընթացաւ և խաւարեցոյց զնա մինչ ի թ ժամն: - 490. Չորրորդ` զի յինն ժամէն մինչև յերեկոյ ի տեղի իւր դարձաւ: - 490. Դարձեալ նշանակէ զմահն քրիստոսի. զոր արեգակն արդարութեան կամեցաւ ի մարմին իւր թաքչիլ. զի զմեզ լուսաւորեսցէ: - 490. Նա՛խ` զի ծանիցի թէ սոցա արարիչ է անարգեալն. վասն այն լուսեղէնք և օդեղէնք և օդն խաւարեցան. ջուր ի կողիցն բղխեաց. և երկիր շարժեցաւ: - 490. Երկրորդ` ի յանդիմանութիւն խաչողացն. զի լուսաւորքն տեսեալ զտէրն իւրեանց մերկացեալ, պատկառեցին և քօղ արկին զխաւարն: - 490. Եւ գերեզմանք բացան. զի կարօ՛տ էին ննջեցեալքն նմա. և նոքա փակեցին զգերեզմանս սրտից իւրեանց: - 490. Եւ վարագոյրն պատառեցաւ. զի յանարգանս փեսային պատառեաց հարսն զքօղն. և կողն աղբիւրացաւ. և նոքա ո՛չ արտասուեցին: - 490. Եւ զի պարտապանք եղեն արեանն և վճարելո՛ց էին: - 490. Նա՛խ` զի երևելի էր և ո՛չ անարգ ոք. որ և սակաւ ինչ յառաջ փառօք եմուտ ի քաղաքն: - 490. Երկրորդ` զի ի բարձր տեղւոջ էր ի թագաւորական քաղաքի: - 490. Երրորդ` զի ի մէջ ծանօթից էր և սիրելեաց: - 490. Չորրորդ` զի ի տօնի զատկին ի մէջ բազում ժողովրդոց: - 490. Եւ չորիւքս այս առաւելու ամօթն. իսկ Հինգերորդ` զի ի մէջ չարագործ աւազակա՛ցն էր համարեալ: - 490. Վեցերորդ` զի անարգանա՛ց մահ էր խաչն. զայս ամենայն կրեալ վասն մեր: - 491. Այլ և գիտելի է, զի ամենայն պատարագ յերեք դէմս որոշի. որ է՛ մատուցօղն, և ընդունօղն, և պատարագն: - 491. Զի է՛ որ մատուցօղն մեծ է քան զպատարագն. որպէս հին օրինաց պատարագն. զի անասունք էին: - 491. Նա՛խ` զի զաստուած աստուծոյ պատարագեաց: - 491. Երկրորդ` զի ինքն զինքն պատարագեաց: - 491. Զի ըստ որում մարդ եղև տընօրէնութեամբ պատարագեաց զինքն: - 491. Զի զայն որ փայտիւն յաղթեաց` յաղթեսցէ. և զայն որ փայտիւն անկաւ` փրկեսցէ: - 491. Նա՛խ` զի դատապարտեցաւ ընդ մահու: - 491. Երկրորդ` զի անհաշտ թշնամութիւն եղև հօր աստուծոյ ընդ մարդոյ: - 491. Երրորդ` զի եբարձ զհոգին շնորհաց: - 491. Զի զանմեղ մարմինն իւր կամաւ պատարագեաց վասն մեր: - 492. Զի ըստ այնմ որ կամաւ մեռաւ` դատապարտեաց զմահ: - 492. Զի թէպէտ սատանայ էր գերեալ զմարդն, սակայն ի գերութիւն նմա հա՛յր մատնեաց յորժամ պատժեաց զնա: - 492. Չորրորդ դարձեալ` դ թև խաչին նշանակէ զչորս բարերարութիւնս քրիստոսի. զի վերին մասն ցուցանէ զբացումն արքայութեանն երկնից. ներքինն զաւերումն դժոխոց. աջն զբաշխումն շնորհաց. ահեակն զթողութիւն մեղաց: - 493. Ոմանք ասեն թէ աւանդիլ հոգւոյն քրիստոսի, աւազակն եմուտ յերկրաւոր դրախտն ուստի ել ադամ. և չէ՛ հաւանելի. զի անդ մարմնովն եմուտ յետ յարութեանն: -

495. *Զի* պետրոս քարոզեալ ասէ հոգւոցն որ ի բազում ժամս կատարի: - 495. *Զի* որ քան ամ ի յերկրի քարոզեաց, նոյն քան ժամ ի դժոխս առ հոգիսն: - 495. Եւ այլք ասեն՝ դրախտ զտեսութիւն աստուածութեանն կոչէ. զոր յետ աւանդելոյ հոգւոյն ետես աւազակն. և այս ուղիղ է. *զի* ո՛չ ասաց թէ՝ իցեմք, այլ թէ՝ իցես: - 495. Գիտել պա՛րտ է, *զի* առ հասարակ մահն, հարկաւոր կիրք է մարդկայինս բնութեան. *զի* ամենայն որ ծնանի՝ մեռանի: - 495. Նա՛խ՝ *զի* յադամ եղև ներգործեալ. և ի մեզ բնաւորեալ. և ի քրիստոս առեալ: - 495. Դարձեալ՝ մահն ի յադամ պատիժ ինքեան էր. իսկ ի քրիստոս պատիժ այլոց. իսկ ի մեզ պատիժ ինքեան և այլոց. այսինքն *զի* վասն մեր և վասն ադամա՛յ կրեմք զմահն: - 496. Եւ այս գիտելի է, *զի* կրկին են կիրք. նախ բնական. և ապա եկամտական: - 496. Եւ ասին սոքա բնականք, *զի* նախ քան զյանցանելն ի դրախտին՝ բնաւորապէս գոյին առ ադամ: - 496. Եւ զայսոսիկ կատարեաց քրիստոս. *զի* ստեղծուած էր ինքեան: - 496. ...*զի* մեղքն ի մահ հրաւիրէ, և ապականութիւնն յանգոյութիւն ճանապարհորդէ՛: - 496. *Զի* որ վախճա՛ն է կենաց, նոյն և սկիզբն կենաց. այսինքն վախճան ժամանակին, և սկիզբն մշտնջենաւորին: - 496. Երկրորդ՝ զմահ կրեաց. *զի* ինքն եդ զմահն պատիժ ի վերայ մեր. իսկ զմեղքն և զապականութիւն՝ բանսարկուն և ադամ արկին ի բնութիւնս. վասն որոյ զոր ինքն ոչ եդ՝ ո՛չ կրեաց մարմնով իւրով: - 496. *Զի* թէ կրեալ էր զմեղս և զապականութիւն, ո՛չ կարէր ազատել զմեզ. ինքն ի ներքոյ անկեալ կրից և ապականութեանց: - 497. Զոր օրինակ՝ բժիշկն յորժամ հիւանդին զդեղն տայ, նախ ինքն ճաշակէ *զի* հաւատալի լիցի: - 497. Եւ ունի մահն կրկին յատկութիւն որ ընդ դէմ է երկուց ծայրիցն. այսինքն *զի* է՛ վախճան կենաց՝ և է՛ սկիզբն կենաց: - 497. *Զի* ապականութիւնն տանի յոչգոյութիւն. իսկ մահն առաջնորդէ՛ ի կեանս: - 497. Յաղագս որոյ զմահն կրեաց քրիստոս. *զի* այսպէս բարձցէ յերկուց կողմանց զմեղս և զապականութիւն: - 497. *Զի* որպէս մահուամբ զմահ եբարձ, և ապականութեամբ զապականութիւն, և անիծիւք զանէծք, և մեղօք զմեղս որպէս դու ժայթքե՛ս: - 497. Յայտնի՛ է ամենեցուն և առանց երկբայութեան՝ *զի* քրիստոս մեռաւ ըստ գրոց. և մահուամբ եբարձ զմահ և զապականութիւն: - 498. Եւ *զի* ա՛յլ է մահ և ա՛յլ ապականութիւն՝ յա՛յտ է նախ ի գործոյն. *զի* ինքեամբ մահ ի ներքս մտեալ որոշէ՛ զհոգի և զմարմին. և ա՛յս է գործ նորա: - 498. Իսկ *զի* անապական է մարմին կենարարին՝ է՛ ի դաւանութենէ հաւատոյ. զոր ունիմք և եմք անփոփոխ: - 498. Երրորդ՝ ապականութիւնն ներգործէ՛ հակառակ արարչին. *զի* արարիչն յանգոյից գոյացուցանէ, իսկ ապականութիւնն զգոյսս ի յանգոյութիւն տարալուծէ և այլայլէ՛. վասն որոյ անապակա՛ն է մարմին արարչին: - 499. Այլ բանն աստուած զբնութիւնս մարդկային էառ և միաւորեաց զմասունս նորին և ո՛չ զապականութիւն *զի* ո՛չ է բնութիւն. ապա ուրեմն անապակա՛ն է: - 499. Վեցերորդ՝ զմարիամ մայր փրկչին կոյս և անապական խոստովանին հարք ուղղափառութեան. և զայս ո՛չ ըստ գոյացութեան բնութեան, այլ *զի* ծնաւ զբանն աստուած անապական մարմնով: - 499. Եւ *զի* սուտ է ապականացու ասելն, ճշմարի՛տ եղիցի անապական խոստովանիլն: - 500. Ասեմք առ այս՝ եթէ ո՛չ են նման մահկանացու և ապականացու ասելն. *զի* ա՛յլ է մահ և ա՛յլ ապականութիւն որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 500. Ասեմք առ այս, եթէ ապականութիւնն առնէ կատարեալ և անապականութիւնն անկատար, ապա ադամ յառաջ քան զմեղանչելն անկատա՛ր էր *զի* անապական էր մարմնով...: - 500. Դարձեալ ասեմք ըստ ձեզ, թէ յետ խաչին յապականութիւն փոխեցաւ մարմինն տեառն, ապա յառաջ քան զխաչն կատարեալ էր *զի* ապականացո՛ւ էր. և յետ խաչին անկատար *զի* անապական եղև որպէս դուքդ ասէք: - 500. Եւ այժմ և յաւիտեանս անկատա՛ր է *զի* է անապական մարմնով: - 500. Եւ վասն այն աստուած եղև *զի* յառաջին փառս և որդիսութիւնն զմեզ հանցէ: - 500. Այլ *զի* բան ի յերկնից իջեալ միացաւ ի մարմնի. վասն այն և մարմնոյն ասէր «ա՛յս է հացն ի յերկնից իջեալ»: - 501. *Զի* աճումն զզգայութիւնն զարգացուցանէ. իսկ ապականութիւնն ընդ դէմ նմին զգոյն ի նուազութիւն և յոչգոյութիւն փոփոխէ: - 501. Դարձեալ ասեմք, փոփոխումն և աճումն հասակին ո՛չ եթէ ապականութեան էր ցոյցք. այլ *զի* զճշմարիտ մարդեղութիւնն հաստատեսցէ ընտել սովորութեամբ մեր որ ի տղայութենէ զարգանամք: - 501. Ասեմք եթէ, կերակրիլն ո՛չ է մասն ապականութեան. ուստի յա՛յտ է *զի* ադամ նախ քան զյանցանելն ի դրախտին կերակրիւր և ո՛չ էր ապականացու. այլ անապական: - 501. *Զի* ցուցանիցէ թէ նոյնպէս եկեր և յառաջ քան զխաչն անապական մարմնով: - 501. *Զի* թէ կրական, և ապա ապականացու: - 501. Եւ տէրն ի մարդեղութեանն զկամաւո՛րն կրեաց յինքեան և ո՛չ զակամայն. *զի* ո՛չ էր ի ներքոյ հարկի և ծառայութեան բնութեան որպէս մեք. այլ տէր և ազատ յամենայն կրից: - 501. Ուստի յա՛յտ է *զի* յորժամ կամէր՝ քաղցնոյր և ծարաւէր: - 501. *Զի* անեղ էութիւնն աստուծոյ անկրակա՛ն է կամաւորի և ակամայի: - 502. *Զի* կիրք՝ եղականի՛ է յայտնապէս: - 502. Իսկ տէր մեր *զի* էր աստուած մարդացեալ՝ ո՛չ ունէր ակամայ կիրք. այլ զկամաւորն: - 502. *Զի* ըստ որում աստուած՝ ո՛չ կրէր ակամայ. և ըստ որում մարդ ճշմարիտ և մարմին բանին՝ կրէր զկամաւորն: - 502. *Զի* ապականացու զապականացու մաքրել ո՛չ կարէ. այլ անապական մարմնովն եղև մաքրիչ տէրն մեր

ապականութեան մերում: - 502. Դարձեալ ասեն նոքա, *զի* թէ մարմին տն զկամայն ո՛չ կրէր, թերեկատար էր մարդեղութիւնն: - 502. Եւ դարձեալ *զի* ակամայքն ի մարդոյս բնութիւն յետամտականք են և անասնականք, և ո՛չ բնական բանականիս բնութեան: - 502. Ուստի յա՛յտ է *զի* մեք կրեմք զամենայն զայսոսիկ: - 502. Իսկ տէր մեր ի մարդեղութեան իւրում՝ զակամայն ո՛չ կրեաց. *զի* հա՛րկ է և ծառայական: - 502. Եւ ո՛չ զանգոսնելիսն կրեաց *զի* տեսա՛կ է մեղաց. ուրեմն ապա կրեաց զկամաւորն և զանանգոսնելիսն: - 502. *Զի* ափիբերան կարկեցին դնօղքն զբերանս յերկինս և զլեզուս ածելով զերկրաւ: - 502. Նա՛խ՝ *զի* ցուցցէ վասն որոյ մարդ եղև և մեռաւ *զի* ազատեսցէ զհոգիսն: - 503. Երկրորդ՝ *զի* ադամ ի միջակ լուծն կշռոց այսինքն յանձնիշխանութիւնն ստեղծաւ...: - 503. *Զի* յայնմանէ ազատեաց քրիստոս իջանելովն անդ. և աւերեաց զնա յաւիտեան. և առ հասարակ ազատեաց զհոգիսն: - 504. *Զի* որպէս յեսու աւերեաց զերիքով և անէծ զի մի՛ շինեսցի. նոյնպէս և զդժոխքն աւերեաց քրիստոս և անէծ զշինօղսն չար գործօք...: - 504. Ոմանք **դ** ասեն. և այլք՝ բազումք. *զի* ի գերեզմանի ասեն տանջիլ. և յօդս. և ի ծովս. և ի վէմս: - 504. *Զի* հակակայք են. և որ քան ասի մինն, նոյն քան ասի և միւսն: - 504. Իմաստունք զտեղին յերկուս բաժանեն. ի վերին և ի ներքին. *զի* սոքա են հակակայք և առինչք միմեանց. իսկ միջին տեղի ո՛չ է...: - 505. ...*զի* վերնոյն ներքին է, և ներքնոյն վերին. ապա սո՛ւտ է ասելդ թէ գոյ ներքին և վերին և միջին դժոխք: - 505. Իսկ վերջին դժոխք որ կոչի անջրդի գուբ, նոցա՛ է որք ո՛չ ունին չար և ո՛չ բարի. որպէս մանկունք անմկրտեալք. ո՛չ տանջին *զի* չեն մեղանչեալ. և ո՛չ հանգչին *զի* չեն արդարացեալ. այլ վասն սկզբնականին մնան յանջրդի գուբն խաւարին: - 505. Երկրորդ՝ *զի* ասէ աստուած մովսէսի «հուր բորբոքեցաւ ի բարկութենէ իմմէ. և իջցէ մինչ ի դժոխս ներքինս». ապա սո՛ւտ է լիմպոսն նոցա: - 506. Չորրորդ՝ *զի* ասէ դաւիթ «արձակել զորդիս մահապարտաց». այլ մահապարտք մեղաւո՛րքն են և ո՛չ արդարքն: - 506. Հինգերորդ՝ ադամ առաջին յանցաւորն էր ի ներքին դժոխս. *զի* ա՛յն է մահու մեռանիլն. այլ արդ եթէ քրիստոս ո՛չ գնաց ի ներքին դժոխքն, ո՛չ ազատեաց զադամ: - 506. Ուստի յա՛յտ է *զի* արդարք և մեղաւորք ի դժոխս էին: - 506. Երկրորդ՝ *զի* դժոխքն այն էր բուռն զօրութիւնն սատանայի. և քրիստոս կապեաց զհզօրն ըստ աւետարանին. ապա ուրեմն քրիստոս աւերեաց զդժոխս: - 506. Հինգերորդ՝ մահու մահն էր դժոխքն. *զի* մահ մարմնոյն՝ ապականութիւնն է, և մահ հոգւոյն՝ դժոխքն. ըստ որում վճիռ հատաւ ադամայ մահու մեռանիլ: - 506. Իններորդ՝ յա՛յտ է յօրինակէն. *զի* եգիպտոս հալոց երկաթի կոչի. նշանակէ՛ զդժոխքն որ տանջէր զհոգիսն: - 507. Ա՛րդ՝ ի կենդանեաց երկոքինն պահանջին. իսկ հոգւոցն բաւակա՛ն է միայն ներքին իմացումն *զի* չունին մարմին: - 508. Երկրորդ՝ *զի* փոխեալ է որպիսութիւն մարդոյն. *զի* ո՛չ կարէ մեռանիլ. նոյնպէս և ո՛չ կարէ արդարանալ ըստ ինքեան. նաև ո՛չ մեղանչել: - 508. Եւ որպէս դևք զկնի անկման իւրեանց ոչ կարեն արդարանալ ըստ ինքեան. *զի* անկումն նոցա մա՛հ է նոցա: - 508. *Զի* **բ** օր ասացեալ է ի վարդապետաց. մին բնական օր և միւսն շնորհական: - 508. Նա՛խ՝ *զի* խոստովանիմք զքրիստոս աստուած և զտօն նորա ըստ տէրունականացն կատարեմք: - 509. Տե՛ս *զի* ի ժողովն եփեսոսի հասարակ ամենայն ազգ այսօր նաւակատիս առնէին մինչ ի ժողովն քաղկեդոնի ուր փոխեցան տօնք և պահք և դաւանութիւնք: - 509. *Զի* տես աչացն հաստա՛տ է քան զլուր լսելեացն: - 509. Եւ տե՛ս, *զի* լուսաւորիչն կարգեաց զնաւակատիսս յայսմ աւուր որ էր յաւուրս նիկիական ժողովոյն. զոր յառաջն ունէին ամենայն ազգ, զնոյն կարգեաց մեզ: - 509. Հինգերորդ վկայ, *զի* ի բոլոր տարին յերեկոյի շաբաթուն կիրակմուտ անուանեն ամենայն ազգք. նոյնպէս և մեք յամենայն շաբաթս յերեկոյին լոյս զուարթ ասեմք, և սուրբ աստուած որ յարեար. ի յայս շաբաթի աւուրս սկիզբն առեալ: - 509. *Զի* հեթանոսք զոհէին արեամբ մանկանց. և հրէայք արեամբ անբան անասնոց կատարէին զնաւակատիսս իւրեանց: - 509. Իսկ առաքեալքն փոխեցին զնաւակատիս մեր առանց արեան *զի* որոշեսցուք ի նոցանէ: - 509. Եւ *զի* **ե** են զգայարանք մեր որով մեղանչեմք, **ե** օր է նաւակատեաց ի բոլոր տարին ի քաւութիւն **ե** զգայութեանցս: - 510. Եւ *զի* **գ** է օր ի բոլոր տարին. կամ ամենևին պահք. կամ ուտիք. կամ միջակ. որպէս նաւակատիկք: - 510. Եւ որ խոտէ և ունդ և պտուղ՝ է՛ կերակուր պահոց. *զի* անզգայ է և անշարժ տեղւոջէ ի տեղի և անշունչ: - 510. *Զի* ձու և կաթն ի կենդանւո՛յ են, այլ ինքեանք ո՛չ են կենդանիք: - 510. *Զի* ձուկն կենդանի է և յոչ կենդանւոյ. և ձուն ոչ կենդանի է և ի կենդանւոյ: - 510. Եւ տե՛ս և ի միտ առ. *զի* սոքա ի մի կարգի՛ են եղեալ. այսինքն ձուկն և ձու և կաթն. և որ ուտէ զմինն՝ կերիցէ և զմիւսն: - 510. Ասեմք թէ և այդ ևս է սուտ պատճառ. *զի* հրէից նախ զատիկն էր և ապա բաղարջակերքն պահք: - 510. Ապա *զի* ուտիք էր յորում բաժանեաց զձուկն: - 510. Նա՛խ՝ *զի* յետ յարութեանն ո՛չ էր պահք. այլ զատիկ մինչ փեսայն ընդ նոսա էր որպէս ինքն հրամայեաց: - 511. Եւ կրկին սուտ. *զի* ուր զձուկն կերին՝ ի գալիլեայ յեզր տիբերիայ ծովուն էր դ աւուր ճանապարհ հեռի յէմէ՛ և ի լեռնէն ձիթենեաց ուստի համբարձաւ քրիստոս: - 511. Ապա յա՛յտ է *զի* ո՛չ ի չորեքշաբաթի եկեր զձուկն. այլ ի յանցեալ կիրակէն: - 511. *Զի* **ե** անգամ ի **ե** կիրակէն երևեցաւ քրիստոս աշակերտացն մինչ ի համբարձումն:

- 511. Ասեմք, *զի* ո՛չ ունին շունչ օդոյ այլ շունչ ջրոյ. և հանեալ ի ջրոյն պակասի շունչն. որպէս ասացաւ ի վերոյ ի **ԺԸ** գլուխն ի **Զ** համարն: - 511. Ասեմք թէ՝ և զձու հաւի և զկաթն ո՛չ զենումք, կե՛ր և զայն ի պահոց. *զի* համատեսա՛կք են: - 511. Եւ դարձեալ՝ զձու և զկաթն վասն այն ո՛չ ուտես *զի* արիւն ունին. և դարձեալ դու ասես թէ արիւն ո՛չ ունին: - 511. Նա՛խ՝ *զի* աւետարանն յայտնապէս ո՛չ ասէ զժամ յարութեանն. որպէս զխաչին և զթաղմանն: - 512. Երկրորդ՝ *զի* վարդապետք եկեղեցւոյ ո՛չ համաձայնին յարութեան ժամուն: - 512. Նա՛խ՝ *զի* մատթէոս զերեկոյի շաբաթուն և զլուսանալ միաշաբաթին յիշէ. այսինքն զսկիզբն և զվախճան գիշերին. *զի* յերկուց մէջն որ է՛ հասարակն և մէջ գիշերին՝ նշանակեսցէ զժամ յարութեանն: - 512. Իններորդ, զեթէոն՝ այն որ զցօղն ետես ի վերայ գեղման, զիօր իւրոյ զեզն պարարակ հրամանաւ հրեշտակին ի մէջ գիշերին պատարագեալ. և զանտառն և զսեղանն բահաղու կործանեալ և զերծեալ ի ձեռաց նոցա. որ էր օրինակ փրկչին. *զի* նա՛ է եզն պարարակ պատարագեալ. և ի մէջ գիշերի զբագինսն դժոխոց կործանեալ և յարուցեալ և ապրեալ ի մահու: - 513. ...եթէ քրիստոս յարեաւ ի մէջ գիշերի. *զի* այց արասցէ մարդկան ազգի. և զանկեալքս ի խաւարի և ի ստուերս մահու՝ ի լոյս գիտութեան և շնորհաց յարուսցէ: - 514. Վեշտասաներորդ՝ ի մէջ գիշերի յարեաւ, *զի* զհոգիսն ի խաւարային բանտէն ի լոյս կենաց շրջեսցէ: - 514. Եօթնևժ՝ ի մէջ գիշերի յարեաւ, *զի* զօրէնս ստուերական ի լոյս ճշմարտութեան փոխեսցէ: - 514. Իննևժ՝ պատշա՛ճ էր ի մէջ գիշերի յառնել. *զի* ի նոյն ժամն սկսանի արեգակն բարձրանալ, և յառաւօտն ծագէ՛ առ մեզ: - 515. Քսաներորդ, յա՛յտ է յա՛յսմանէ՝ որ նախ քան զքրիստոս՝ էր սկիզբն աւուր ծագումն լուսոյն. իսկ յետ յարութեանն քրիստոսի եղև սկիզբն աւուրն ի մէջ գիշերի. *զի* այժմ ի խաւարէ՛ ի լոյս ճանապարհորդիմք: - 515. Եւ այս հարցանելի է, *զի* թէ մագդաղենացին ընդ առաջին կանայսն եկն զոր մատթէոս պատմէ և համբուրեցին զոտն յիսուսի...: - 515. Այս է, *զի* յորժամ ի մէջ գիշերին հրամայեաց հրեշտակն գնալ և պատմել աշակերտացն, ա՛յլ կանայքն որ ընդ նմայն էին՝ գնացին...: - 515. ...բայց մագդաղենացին ջե՛րմ էր ի սէրն քրիստոսի՝ եկաց *զի* ա՛յլ ինչ լուիցէ կամ տեսցէ: - 515. *Զի* յինն ժամու ուրբաթուն արձակեաց զհոգին և էջ ի դժոխս. և ապա՛ ընդ երեկոյս ի մուտն արևու մարմինն եմուտ ի գերեզման: - 516. Եւ ա՛յն է խորհուրդն, *զի* որ քան ամ մարմնով մարմնաւորացն քարոզեաց. նոյնքան ժամս հոգւով հոգւոցն քարոզեաց. այսինքն **ԼԳ** ամ և կէս ի յերկրի. **ԼԳ** ժամ և կէս ի դժոխս...: - 516. ...իսկ մարմինն յերեսուն ժամուն ի գերեզմանէն յարեաւ. *զի* երեսնամեայ մկրտեցաւ մարմնով և ել ի ջրոյն: - 516. Երկրորդ այսպէս, *զի* յուրբաթի գիշերն ըմբռնեցին մինչև ցվեց ժամն որ խաւար եղև մինչև ցինն ժամն: - 516. Յինգերորդ որ ուղիղն է. *զի* **Բ** է օր. բնական և արուեստական. և ասացեալքդ ամենայն յարուեստական օրս նկատեն և ի չարչարանս: - 516. Եւ է՛ այսպէս. *զի* անուամբ բոլորին պարտ է իմանալ զմասնաւորն. *զի* առաջին օրն անկատա՛ր է. նոյնպէս և երկրորդն անկատա՛ր է և մասն. այլ միջինն կատարեալ է: - 516. Իսկ պատանքն ո՛չ ծալեալ. *զի* խորհուրդ տընօրէնութեանն ո՛չ ամենևիմբ յայտնի է և ո՛չ անյայտ. որպէս կտաւն բազո՛ւմ ունէր փոթուածս: - 517. Եւ սոքա ամենայն ստուգե՛ն զյարութիւն նորա թէ ո՛չ է գողացեալ. *զի* գողն ո՛չ ծալէր զվարշամակն և զկտաւն զըմռեալ: - 517. Վասն է՞ր ոչ ետ թոյլ մերձենալ մարիամու. և այն *զի* ի ճանապարհին կալան զոտս նորա և համբուրեցին ա՛յլ կանայք: - 517. Երրորդ վասն այն արգել, *զի* ցուցանէ թէ յոյժ պատուեցաւ մարմինն այն և ո՛չ է համարձակելի որպէս յառաջն մաքսաւորք և պոռնիկք մերձենային: - 517. Եօթներորդ, կամ թէ եգիտ ի նա երկեւան ինչ թերութեան վասն յարութեանն. իբր *զի* ասէ յայսմ գիշերի մերձեցայք յոտս իմ և ո՛չ հաւատացեր. վասն այն կրկին անգամ ո՛չ հրամայէ մերձենալ: - 517. Ութերորդ, *զի* ծնունդ էր նա նոր և գլխաւոր. և այն՝ զի նովաւ կորընչէին ազգք և տոհմք և դարք: - 517. Յայսմիկ յայտ արար թէ ի յարութեան անդ ո՛չ դառնայ ոք յոք. ո՛չ հայր յորդիս՝ և ո՛չ որդիք առ հարս իւրեանց. այլ դառնան ամենեքեան յայս. *զի* արժանի լիցին ողորմութեամբ ելանել առ հայր: - 517. Տասներորդ, *զի* ցուցցէ թէ թշնամեաց նորա ո՛չ է իշխանութիւն բուռն հարկանել զնմանէ. իսկ բարեկամաց նորա գոյ իշխանութիւն այլով իւիք մերձենալ ի նա. այսինքն սիրով և երկիւղիւ յայնմիկ զոր ուտեն զնա: - 518. Մետասաներորդ, *զի* ձգեալ զձեռն նայի հնազանդեցոյց զմարմինն զայն ի ներքոյ մահու: - 518. Երեքտասաներորդ, *զի* մարիամ ո՛չ խոնարհութեամբ կամէր մերձենալ յոտս նորա որպէս այլ կանայքն. այլ յերե՛սն դիմեաց նա հպարտութեամբ առ ի համբուրել զնա. իսկ տէրն կամեցաւ ուսուցանել նմա զխոնարհութիւն՝ արգել զնա: - 518. Չորեքտասաներորդ, *զի* ցուցցէ թէ յայսմ հետէ արքն միա՛յն ունին իշխանութիւն մերձենալ առ ի պատարագել. և ո՛չ գոյ համարձակութիւն կանանց յայս գործ: - 518. Յնգետասաներորդ, *զի* բաւական համարեցաւ ի պատիւ կանանց զայն՝ զի յառաջագոյն մերձեցաւ ի նոսա ծննդեամբ. իսկ յետ յարութեանն կամի՛ *զի* ա՛րք նախ մերձեսցին ի նա մինչ դեռ ո՛չ է ելեալ նա առ հայր: - 518. Դարձեալ, հայր է քրիստոսի ըստ էութեանն. և աստուած վասն միաւորութեանն. *զի* հա՛յր միաւորեաց զբանն ի մարմնի...: - 518. *Զի* թռչիլն նշանակէ՛ զզանազան դասս ընտրելոցն: - 519. Իսկ զտեղի համբարձմանն քրիստոսի միտք ո՛չ կարէ

ցուցանել. *զի* ի լոյս անմատոյց է բնակեալ և ի ներքին կողմն վարագուրին ըստ առաքելոյն: - 519. Այլ համբարձումն նշանակէ՛ ի միտս համայն բարձր քան զամենայն դասս իմանալեացն. *զի* նմա՛ երկրպագեն ամենայն երկնայինքն. և անդր քան զտեղի տիրամօրն. *զի* ի միածին որդւոյ իւրմէ խնդրէ զփրկութիւն մարդկան: - 519. Նա՛խ՝ *զի* հանգիցէ ի վաստակոցն զոր **լգ** ամ վաստակեցաւ ի վերայ երկրի: - 519. *Զի* զանպարտ արիւնն իւր ցուցանէ հօր. և զխոցուած բևեռացն զոր վասն մեր ընկալաւ: - 519. Հինգերորդ՝ *զի* տացէ մեզ համարձակութիւն յուսալոյ ի նոյն. այսինքն մտանել մարմնով ի յաւիտենական ժառանգութիւնն: - 519. Վեցերորդ՝ *զի* զհոգին սուրբ առաքեսցէ մեզ. ըստ այնմ «եթէ ես ոչ երթայց, մխիթարիչն ո՛չ եկեսցէ առ ձեզ. ապա թէ երթայց՝ առաքեցից զնա առ ձեզ»: - 519. *Զի* յաշխարհի աստ նեղութիւն ունիք. ընդ իս զխաղաղութիւն ունեցիք: - 519. *Զի* արտաքս հանելով ցուցցէ ո՛չ ունել քաղաք որ աստէն մնալոց իցէ: - 519. Եւ եհան ի լեառն ձիթենեաց. *զի* լերամբն ցուցանի համբարձումն մտաց ի խոկումն աստուածային: - 519. Առաջինն է՝ *զի* ի տեսս աշակերտացն վերացաւ. այսինքն *զի* յորդորեսցէ զցանկութիւն գնալոյն առ նա: - 520. Երկրորդ՝ *զի* ամպն կալաւ զնա յաչաց նոցա. նշանակի թէ ի մահկանացու մարմինս ո՛չ կարեմք տեսանել ի բարձունս զքրիստոս: - 520. Երրորդ՝ ամբարձեալ ձեռօք վերանայր յերկինս վասն երկուց. նախ՝ *զի* զինքնն ընծայեսցէ հօրն. երկրորդ՝ *զի* զթշնամիսն հարկանիցէ զօրաւոր ձեռամբ բարձրացեալ: - 520. Հինգերորդ՝ համբարձաւ զուարճութեամբ. որ վերաբերի առ նոսա որք փրկեցան ի դժոխոցն և ընդ նմա ելին յերկինս. *զի* **բ** բանակօք ել յերկինս այսինքն սպասաւոր հրեշտակք և մարդկան փրկելովք: - 520. Նա՛խ՝ *զի* հաստատեսցի յարութիւն իւր բազում կերպիւ: - 520. Երկրորդ՝ *զի* տացէ օրինակ համբերութեան մերոյ, *զի* սպասեսցուք վարձուն ի հանդերձեալն. և ո՛չ իսկոյն վաղափոյթ լինիլ առնուլ այժմու կենօք...: - 520. Երրորդ՝ վասն մխիթարութեան աշակերտացն. *զի* **խ** օր մխիթարեսցէ զնոսա փոխանակ **խ** ժամուն որ տրտմեցան ի մահն քրիստոսի. որպէս ասացաւ թէ յարութիւնն ի մէջ գիշերի, այլ երևեցաւ ընդ արշալոյսն առաքելոցն...: - 520. ...*զի* ցուցցէ թէ աստուածային ուրախութիւնն գերազա՛նց է քան զմարմնաւոր տրտմութիւնս: - 520. Չորրորդ՝ **լգ** ամ յերկրի եկաց, *զի* ուսուսցէ զկենդանիս: - 520. Եւ **լգ** ժամ ի դժոխս, *զի* փրկեսցէ զհոգիսն: - 520. Եւ **խ** օր յօդս *զի* **լգ** օր զօդս սրբեսցէ ի ճենճերից կռոց. և **է** օրն ի խորհուրդ **է** աստեղեան խորանացն ի կայանս հոգւոցն: - 520-521. Հինգերորդ՝ յետ **խ** աւուր համբարձաւ, *զի* ցուցցէ թէ որք զ**ժ** բանեան օրէնսն չորիւք աւետարանաւն լնուն, կարեն յերկինս ելանել: - 521. Վեցերորդ, *զի* եկեղեցի որ է մարմինն քրիստոսի՝ յետ չարչարանաց նեռինն որ հանդերձեալ է կրել, զկնի **խ** աւուր յերկինս համբառնալոց հաւատացեալ լինի: - 521. Նա՛խ՝ *զի* չարչարանքն քրիստոսի պատճառ եղև պարգևաց սուրբ հոգւոյն, պարտ էր նախկին գոլ. որպէս ամենայն պատճառ նա՛խ է քան զպատճառելին: - 521. Երկրորդ՝ *զի* թէ քրիստոս այնպէս փառաւորեալ էր որպէս յետ խաչին, արգել և խափան լինէր ամենայն չարչարանացն և փրկութեան մարդկան: - 521. Երրորդ՝ *զի* պա՛րտ էր քրիստոսի հովուել զպարզամիտ աշակերտսն որպէս հաւ զձագս, և_մայր զմանկունսն. և թէ ի սկզբանէ զհոգին ընկալեալ էին՝ ո՛չ էր պիտոյ հովուել զնոսա: - 521. Չորրորդ՝ *զի* աշակերտքն զտկարութիւնս իւրեանց փորձիւ ճանաչեսցեն և գիտասցեն թէ ոչ վասն իւրեանց արժանաւորութեանն ընտրեցան...: - 521. ...*զի* ուսցին բառնալ զտկարութեան այլոց. որպէս քրիստոս զնոցայն եբարձ. իսկ թէ նախ զհոգին առեալ էին՝ ո՛չ կարէին բառնալ զայլոց տկարութիւնն: - 521. Հինգերորդ՝ *զի* գիտասցեն թէ քրիստոսիւ պարգևեցաւ. թէ յառաջագոյն էին ընկալեալ, պարզապէս յաստուծոյ կարծէին զտուչութիւն հոգւոյն և ո՛չ ի քրիստոսէ: - 521. Նա՛խ՝ ի կողմանէ պարգևողին. *զի* յորժամ քրիստոս նստեալ լինէր ըստ մարմնոյ ընդ աջմէ հօր իբր զթագաւոր փառաց յաթոռ թագաւորութեան իւրոյ, յայնժամ մեծագոյն լինէր պարգևք հոգւոյն տուեալ ի փառաւոր քրիստոսէ աստուծոյ: - 521. Երկրորդ՝ ի կողմանէ ընդունողաց առաքելոցն. *զի* պատշաճաւորեցան հոգոյն սրբոյ. *զի* փորձիւ գիտէին զվարդապետութիւնն քրիստոսի, զմահն և զյարութիւնն և զայլն: - 521-522. Երրորդ՝ ի կողմանէ հոգւոյն սրբոյ. *զի* առաւել հռչակելի և փառաւոր եղև այսպէս. *զի* ընկալեալ զհոգին՝ վաղվաղակի սքանչելիս առնէին վկայելով քրիստոսի. և զառաքեալսն առատապէս լցուցանելով, և նոքա զայլսն: - 522. *Զի* ո՛չ միայն համարի մեծ և փառաւոր զաստուածությունն նորա, այլ և զաղքատութիւնն և զանարգանս և զմահն. և յայնժամ արժանասցի առատապէս ընդունել զհոգին սուրբ: - 522. Նա՛խ՝ *զի* յանկարծակի՛ փայլէ. նոյնպէս և հոգին սուրբ յանկարծակի էջ: - 522. Երկրորդ՝ *զի* ի կերպ հրոյ փայլէ. այսպէս և հոգին սուրբ հրեղէն լեզուօք: - 522. Երրորդ՝ *զի* զամենայն փորուածս լնու. այսպէս և հոգին էլից զամենայն տունն յորում նստէին: - 522. Չորրորդ՝ *զի* փայլատակեալն անբաժանելի մնայ յինքենէ. այսպէս և շնորհք հոգոյն սրբոյ անբաժանելի գոլով բաժանեցաւ յառաքեալսն: - 522. Եօթներորդ՝ *զի* սաստիկ է. *զի* ամենայն ոք ի հարկէ զաչս խփէ որ հանապազ տեսանեմք զլոյս: - 522. Տասներորդ՝ *զի* օդ յիւրաքանչիւր ոք զանազան արտաբերէ զձայն և զբան: - 523. Նա՛խ՝ *զի* յայսմ աւուր երևեցաւ աստուած մովսէսի ի սինա լեռինն: - 523-

524. Նախ՝ *զի* ցուցանէ թէ որ ետ զօրէնսն՝ նոյն առաքեաց և զհոգին և ի նոյն տիպն որոտ և փայլատակումն հողմ և հուր երևեալ որպէս անդ ի լերինն: - 524. Երկրորդ՝ *զի* որ անդ ի ծածուկ ծանոյց զինքն յանձինս մարգարէից նոյն ինքն աստ զԵրրորդութիւնն յայտնեաց առաքելոցն: - 524. Երրորդ՝ *զի* անդ ո՛չ կարէր արդարանալ *զի* հիւանդ էր սիրտն, ետ նոր օրէնս ի սիրտս մեր որ կարօ՛ղ է արդարացուցնել զժողովուրդս և զհեթանոսս: - 524. Նա՛խ՝ մաքրութիւն ի մահու չափ մեղաց. *զի* այլ ո՛չ ևս տիրեցին նոցա յետ հոգւոյն իջմանն: - 524. Իսկ աստուածաբանն ասէ, ուր պիտոյ էր՝ յամենայն լեզուս խօսիլ կարէին. *զի* լիցի շնորհքն խօսողաց և ո՛չ թէ լսողաց: - 525. Նախ զայս ասեմք թէ՝ համաբուն և համապատիւ է Երրորդութիւնն սուրբ. *զի* միոյն փառքն երիցն է և երիցն միոյն: - 525. Դարձեալ՝ *զի* հայր մարմնով ո՛չ երևեցաւ որպէս բանն մարմնացեալ. կամ որպէս հոգին սուրբ աղաւնակերպ և հրաձև: - 525. Յիսունք, Վկայութիւն պահոցն մեծի. և շաբաթու. և չորեքշաբաթին. և *զի* յինանցն ո՛չ պահեմք: - 527. Վարդապետականն՝ մանկանց եկեղեցւոյ. *զի* յամէ օգտեալ վարդապետք՝ զգուշացուցանեն զմանկունս սիօնի սրբոյ: - 528. Եկեղեցի սուրբ նոր ժողովուրդ կոչեցաւ աստուծոյ. *զի* հաւատով արդարացաք և եղաք ժողովուրդք և ո՛չ ըստ հնոյն օրինօք: - 528. *Զի* նա բնութեամբ է որդի աստուծոյ, և մեք շնորհօք: - 528. Յինգերորդ՝ *զի* խոստովանի ամենայն լեզու թէ տէր է յիսուս քրիստոս ի փառս հօր աստուծոյ բազմեալ: - 529. Բանն աստուծոյ մի է թէ բազում. *զի* բազում երևի ի հին և ի նոր կտակս և յիւրաքանչիւր թուղթս գրեալ...: - 529. *Զի* մի է ըստ իւրում անձնաւոր գոյութեանն. և բազմանայ ի բազումս երևեալ: - 529. Եւ մի և նոյն բանն է ներտրամադրեալն ի սրտի. *զի* ըստ բան գոլոյն ո՛չ զանազանի. սակայն ըստ որպիսութեան որակին. *զի* էր անմարմին ի սրտի՝ և այժմ մարմնացաւ ի քարտիսի: - 529. Ասեմք առ այս, եթէ անմարմին իր անկատար ո՛չ լինի. *զի* սոյն բան աւետարանիս նոյն կատարեալ բանն է աստուծոյ որ ի մարմնի է միացեալ. և նախ քան զյաւիտեանս ծնեալ: - 529. *Զի* յատուկ է անմարմնոյ, որպէս ի բազումս բազմանայ և ի միութենէն ո՛չ բաժանի, այսպէս ի մասունս մասնաւորի և ի բոլորէն ո՛չ քակտի: - 529-530. Դարձեալ զորօրինակ, մարմինն քրիստոսի մի և նոյն էր ի խաչին բևեռեալ, և մի և նոյն մարմինն է ի բազում նշխարս միաւորեալ և ո՛չ բազմացեալ. *զի* նոյն է գոյացութիւն հացին և գոյացութիւն մարմնոյն քրիստոսի: - 530. *Զի* բազմանայ և ի միութեան մնայ. բովանդակի անբովանդակապէս. և բաժանի անբաժանապէս. որ է մի և նոյն տեսակաւ և գոյացութեամբ որպէս ցուցաւ: - 530. Նմանապէս և առ այս ասեմք, թէ ո՛չ ինչ է զանազանութիւն. *զի* յորժամ աւետարանն բանն քրիստոսի է ճշմարիտ, և քրիստոս աստուած է ճշմարիտ. ապա ուրեմն աւետարանն բանն աստուծոյ է ճշմարիտ: - 530. Եւ թէ ոք ասիցէ, ո՞րպէս է մի բանն աստուծոյ. *զի* ահա՛ բանն մարմնացեալ էր. և հայր բանիւ վկայեաց ի վերայ որդւոյն. և անյարմար է ինքն ինքեան վկայել: - 530. Ա՛րդ՝ յորժամ ամենայն ինչ նոյն է սուրբ Երրորդութեանն, որով յա՛յտ է՝ թէ հայր խօսի, և թէ որդի, և թէ հոգին սուրբ, մի և նոյն բանիւն խօսին. ապա ուրեմն ո՛չ է անյարմար եթէ հայր նոյն բանիւն վկայեսցէ ի վերայ որդւոյ. *զի* որդի և հայր նշանակէ զյատկութիւն անձանցն: - 530-531. Դարձեալ յայտնապէս, *զի* բանն միացեալ ի մարմնի՝ էր անբաժանաբար ի հայր. որպէս առ մեզ ներտրամադրեալս բան և գրեալն ի թղթի: - 531. Վասն առաջնոյն գիտելի է, *զի* դիւրին է զգազանս ընտելացնել, քան զտգէտ անձն ի գիտութիւն ածել: - 531. Նոյնպէս վասն երկրորդին գիտելի է, *զի* որպէս զփայտ թիւրութեամբ պնդեալ՝ դժուարին է ուղղել. նոյնպէս զչար սովորութիւն մարդկան դժուարին է փոփոխել: - 531. Վասն երրորդին գիտելի է, *զի* գոյ հիւանդութիւն մարմնոյ, գոյ և հիւանդութիւն հոգւոյ: - 531. Եւ որպէս անչափ են սպեղանիք և դեղք բժշկականք մարմնոյ ի բազում և զանազան ծաղիկս խոտոյ և յարմատս, ի տերևս ի պտուղս. և յայլսն. *զի* սոքա յայտնեն զբազմութիւն հիւանդութեանց մարմնոյ: - 531. Նոյնպէս և անչափութիւն բանից և խրատուց հարց և իմաստնոց գիրք սուրբք՝ հին և նոր կտակարանք ցուցանեն զանչափ հիւանդութիւն հոգւոյ. *զի* սոքօք առողջասցին: - 531. Այս է. *զի* հաւատն ունի գ յատկութիւն. որ է՛ հաւատն. և հաւատալն. և հաւատալին: - 531. Նա՛խ՝ *զի* իցէ սկիզբն ամենայն մարմնոյն. և *զի* իցէ յէութենէ նորին: - 532. Եւ հո՛մանուն է. *զի* եկեղեցի է շինեալն ի քարանց, և եկեղեցի է հաւատացեալ ժողովուրդն: - 532-533. Նախ՝ *զի* երկոքեանն տաճար են աստուծոյ. այսինքն շինեալն և մարդն...: - 533. Այլ և այսու, *զի* մեք մկրտութեամբ և հաղորդութեամբն լինիմք տաճար աստուծոյ: - 533. Նոյնպէս և շինեալն օրհնութեամբ. *զի* լուանամք նախ ջրով և ապա՛ գինւով: - 533. Իսկ յատուկ, *զի* նա՛ կոչի ժողովարան. և մեք ժողովեալք: - 533. Սակայն տեսցուք *զի* ըստ փիլիսոփային մի ասի գ եղանակաւ: - 533. Իբր *զի* հոմանուն է եկեղեցի և ունի դ նշանակութիւնս. որ է՛ ստորինս. և վերինն եկեղեցի. և շինեալք ի մէնջ. և հաւատն ժողովարան մեր: - 534. Նախ՝ *զի* եղբայր և ժառանգակից եմք քրիստոսի: - 534. Երկրորդ՝ *զի* աջակողմեան եմք: - 534. Որպէս և առ մեզ է. *զի* կին որդւոյն դուստր կոչի հօրն վասն մի մարմնոյն: - 534. *Զի* նա բնութեամբ. և մեք շնորհօք: - 534. Ի դէմս հօր՝ մարգարէքն. ի դէմս որդւոյ՝ առաքեալքն. ի դէմս հոգւոյն՝ քննիչ վարդապետք. *զի* «հոգին քննէ զամենայն և

զխորս աստուծոյ»: - 535. Երրորդ՝ *զի* առաքեալք իննաք տեսք եղեն քրիստոսի. և մարգարէք միջոցաւ ի բացեայ. և վարդապետք յետոյ նոցա: - 535. Չորրորդ՝ *զի* շինօղ և հաստատօղ եկեղեցւոյ առաքեալքն են. և ձեռնտու նիւթոց մարգարէքն. եզր և պարիսպ վարդապետք: - 535. Եւ այսպէս բացայայտի, *զի* երկու իրս խնդրին առ ի ճշմարիտ մարգարէ գոլ: - 536. Նա՛խ՝ *զի* յայտնեսցէ զծածուկն և զհեռաւոր իրն ժամանակաց. *զի* թէ զմերձաւոր և զյայտնին ասէ՝ ո՛չ է մարգարէ: - 536. Երկրորդ՝ *զի* թէ ճանաչիցէ զհեռաւորն միջնորդութեամբ բարի հոգւոյն. *զի* թէ յայտնէ միջնորդութեամբ չար հոգւոյն՝ ո՛չ է մարգարէ. այլ ստոցն ծանօթութիւն...: - 536. Յաղագս որոյ կացոյց հոգևոր իշխան զքահանայս. *զի* հոգէպէս ուղղեսցեն զմարդիկ և արգելցեն ի մեղաց: - 537-538. Եւ մարմնաւոր իշխան զթագաւորս և զբռնակալս. *զի* մարմնապէս կառավարեսցեն զմարդիկ և խրատեսցեն վասն մեղաց: - 538. Նա՛խ՝ *զի* մարմնաւորին հնազանդիմք յոչ կամաց. բռնութեամբ և ի հարկէ: - 538. *Զի* այս որդիական երկիւղէ, և այն ծառայական: - 538. Երկրորդ՝ *զի* մարմնաւորն իշխէ՛ որքան մերձ է և ձեռնհաս: - 538. *Զի* տեղիք զիշխանութիւն նորա և զսուր ո՛չ արգելուն: - 538. Ուստի յայտ է *զի* պատժէ զմարմին. և կապէ՛ զհոգին ի կեանս և ի մահ: - 538. *Զի* թէպէտ մեռանին թէ իշխանն և թէ իշխեցեալն, իշխանութիւնն ո՛չ խափանի: - 538. Նախ՝ *զի* սահմանն բնութեան է. իսկ կանոնն անձին: - 538. Կրկին իշխանութիւն է զոր ունի քահանայն. *զի* կապելն որոշելն է. սարկաւագին որ որոշէ՛ զանմաքուրն յեկեղեցւոյ: - 538. Եւ սոքա են սուր երկսայրիք տուեալ ի ձեռս քահանայից զինուորաց քրիստոսի. *զի* յաջ և յահեակ հարցեն. այսինքն զսատանայ և զչարսն ի մարդկանէ որք հակառակին բարեաց: - 538-539. Այլ գիտելի է, *զի* քահանայն զինուո՛ր է. ոչ զոր ինքն կամի և ախորժէ զայնս կապէ և արձակէ. այլ զոր հաճո՛յ է զօրավարին քրիստոսի: - 539. *Զի* քահանայն արդարութեանն աստուծոյ հրեշտա՛կ է. այսինքն յայտնօղ և թարգման...: - 539. *Զի* թէպէտ քահանայն և բանքն նոյն է, այլ ո՛չ դիտաւորութիւնն: - 539. Զորօրինակ, քահանայ ոք ի վաճառանոցն ի բազում հացս և ի գինիս ասասցէ «ա՛յս է մարմին իմ և արիւն իմ» ո՛չ կատարի. *զի* ոչ ունի զդիտաւորութիւնն. նոյնպէս և աստ: - 539. Ասեմք առ այս, թէ ձեռնադրեալն իցէ անարժան՝ ո՛չ առնու շնորհս. այլ դատապարտի ինքն և ձեռնադրօղն. *զի* սրբութիւն՝ շանց ետ: - 540. Եւ տե՛ս, *զի* սիմէի որքան յամեաց ի քաղաքն ըստ հրամանի սողոմոնի ո՛չ մեռաւ զերիս ամս: - 540. Եւ թէ ոք ասիցէ, այլավիճակք այլ և այլ աթոռոց ճշմարիտ երևի *զի* ինքնագլուխք են: - 541. Ասեմք առ այս, եթէ համակարգ և համիշխանք են վերջինն ընդ առաջնոյն ի կարգել և ի յուղղել. այլ ո՛չ ի թիւրել և ի քակել. *զի* առաջնոյն աւանդապա՛հ է վերջինն նո՛յն մտօք և նո՛յն կամօք: - 541. Վասն որոյ զայս **գ** ժողովքս տիեզերական և միմեանց համաձայն ընդունիմք. այլ զքաղկեդոնին ո՛չ ընդունիմք. *զի* ընդ դէմ է առաջնոցն և կաքտումն դաւանութեան տօնից կարգաց և կանոնաց ամենայնիւ: - 541. Եւ թէ ոք ասիցէ, այս առաջնոյն. *զի* վերջինն կարէ՛ ուղղել. այլ ո՛չ կարէ թիւրել: - 541. *Զի* եպիսկոպոսն փեսա՛յ է և վիճակն հարսն. նա՛ միա՛յն իշխէ: - 541. *Զի* պողքէր քոյր թագաւորին թէոդոսի ի կուսանաց վանս էր. և պղծեցաւ պոռնկութեամբ ի մարկիանոսէ. և ապա՛ եղև կին նմա. և ասեն թէ ի նեստորէ՛ էր մկրտեալ: - 542. Եւ յովսէփ փալանացի, և եզնակ կողբացի թարգմանիչք, դարձեալ էին յաթենայ և եկեալ ի կոստանդնուպօլիս. լուան զժողովոյն և գնացին ի քաղկեդոն. *զի* չէր յոյժ հեռի ի ճանապարհէն որով գային ի հայս...: - 543. ...և նոքա զամենայն ինչ ծածկապէս տեղեկացան. *զի* ժողովեալքն ի քաղկեդոն ակն առին թագաւորին և կնոջ իւրոյ. և զարհուրեցան ի սպառնալեացն. և զնեստորի կարծիսն հաստատեցին. զերկու բնութիւնսն. և զ**բ** կամսն. և զ**բ** ներգործութիւնսն: - 543. Բայց միայն *զի* խաբէութեամբ աստուածածին ասացին զկոյսն սուրբ: - 543. Եւ սուրբն դուկիոս սքանչելագործ և մարգարէաշնորհ, գրեաց առ մարկիանոս, թէ սուգ զգեցուցեր առաքելոց և մարգարէից. *զի* քակտեցեր զնոցա շինուածն. և արգելաւ հոգին սուրբ յօրհնելոյ զպատարագն և զաւազան մկրտութեան: - 543. Եւ պատճառ սոցա այն էր, *զի* քրիստոսի մի բնութիւն ասէին. և ինքեանք սահմանեցին **բ** բնութիւն. **բ** գործք. և **բ** կամք: - 544. Եւ համակա՛րգ է նոցա ըստ առաքելութեան և ըստ քահանայապետութեան. *զի* ամենայնքն համահաւասար զիշխանութիւն առաքելութեան և քահանայապետութեան ունէին: - 546. Նախ՝ *զի* յետ յարութեանն հաւասար ետ զիշխանութիւնն...: - 546. Երկրորդ՝ *զի* մերձ ի համբարձումն ձեռն եդ ի վերայ նոցա և օրհնեաց զնոսա և արար զնոսա առ հասարակ եպիսկոպոսունս: - 546. Երրորդ՝ *զի* յետ համբարձմանն յորժամ էջ հոգին սուրբ, արար զնոսա կաթողիկոսունս առ հասարակ: - 546. Չորրորդ՝ յա՛յտ է, *զի* իւրաքանչիւր առաքեալ յիւր վիճակն ընթացեալ ձեռնադրեցին եպիսկոպոսունս: - 546. Ասեմք առ այս, թէ որպէս ի մէջ սերովբէից և քերովբէից և աթոռոց ո՛չ ասի վերնագոյն և նուաստագոյն, *զի* համակա՛րգ են և շուրջ զաստուծով: - 547. Առ երրորդն ասեմք թէ՝ երիցս հարցումն սիրոյն և արածելն զոչխարսն՝ վասն երից ուրացութեանցն էր բժշկութիւն. *զի* ո՛ր մասն որ խոցի՝ նորին է բժշկական դեղն դնելի՝ և ո՛չ առողջից: - 547. *Զի* ա՛նդ բաժանեցին զբանն ի մարմնոյ. և պատառեցին զկանոն սուրբ հարցն: - 547. Ուստի յա՛յտ է, *զի* առեալ էր զքահանայութիւն. և մկրտեալ

զթագաւորն և լուսաւորեալ զազգս, և շինեալ եկեղեցիս: - 548. *Զի* առաքեալն թադէոս յորժամ ձեռնադրեաց զադդէ յուռհայ, և ապա՛ ի կեսարիայ եկն և ձեռնադրեաց առաջին եպիսկոպոս զթէոփիլոս. զայն յորոյ անունն գրեաց Ղուկաս զաւետարանն և զգործքն առ թէոփիլոս: - 548. *Զի* յղացեալ էր ի գերեզմանին թադէոսի. և սնաւ անդ՝ ուր առաքեալն սկսաւ քահանայագործել. և փոխեաց յինքն զշնորհս նորա անդր եղեալ եպիսկոպոս: - 548. *Զի* այսպէս սահմանեցին՝ թէ ինքնակալ թագաւոր մի և ինքնագլուխ հայրապետ մի նստցի ի հայս. և թագաւոր մի ինքնակալ՝ և ինքնագլուխ հայրապետ մի ի հռօմ. և ի վերայ միմեանց դիցեն զանձինս ի մահ. և սոսկալի գրով եղեն միմեանց եղբարք. թացեալ զգրիչն յահաւոր խորհուրդն: - 548. Ապա հե՞զն յամենայնի սուրբն գրիգոր ետ նոցա՝ *զի* նոքա շինեսցեն ընդարձակ. *զի* դեռ չէր շինեալ: - 549. Եւ վասն այն այլազգ ո՛չ հաւատան. *զի* յառաջն չկայր մինչ ի նա՛. և առաւել վասն այն անուանեցաւ լուսաւորիչ: - 549. *Զի* դ գլխաւորագոյն աթոռք կարգեցան ընդ բոլոր տիեզերս վասն չորից աւետարանչացն: - 549. Ասեմք թէ՝ ոչ ինչ է այս նախատինք մեզ. *զի* հեթանոսք յետոյ հաւատացին և լաւագոյնք են քան զիրէայս. և վերջին մշակքն ընդ առաջինսն առին զվարձս. և որք նախանձեցան կորեան: - 549. **Դարձեալ ասեմք թէ զիա՞րդ յետին. *զի* աբգար թագաւորն հայոց նախ քան զխաչն հաւատաց ի քրիստոս և երանեցաւ ի նմանէ: - 549. Եւ ա՛յս է պատճառն որ ոմանք յեօթանասնիցն ասեն. *զի* եօթանասունն աշակերտացն գլուխ և վարդապետ էր. որպէս պետրոս երկոտասանիցն. և առաջինքն ամենայն ուրեք յետնոցն անուամբ կոչէին. այս է ստոյգ պատճառն: - 549. Եւ ի գալն յերկիրս հայոց, ետուն նմա օգնական զիւղն օծման զոր քրիստոս օրհնեալ էր. և զգեղարդն. և այլոց ազգաց չկա՛յ այս պարծանքս. *զի* մեր մեռոնս հանապազ և միշտ զնոյն շնորհ ունի: - 549. Այլ թէ գիր չունէր մեր ազգս, տե՛ս *զի* յաստուծոյ տուաւ մեզ գիր, որպէս մովսէսիւ իսրայէլի. և այլ ո՞ր ազգ պարծի այսու:** - 549. Սակայն ըստ արիստոտէլի սեռն և տեսակն անհատին հետևին. *զի* են երկրորդ գոյացութիւն: - 550. Այսպէս ասեմք, *զի* որ ըստ ինքեան է ճշմարիտ և ըստ ինքեան բարի՝ առաւել է. և որ ըստ պատահման է ճշմարիտ կամ բարի՝ նուա՛զ է. վասն զի ըստ ինքեանն գոյացութեամբ և հարկաւո՛ր է. այսինքն անփոփոխ և միշտ: - 550. Ապա յա՛յտ է, *զի* նըւազ ճշմարիտն առաւել ճշմարտին հետևեսցի. որպէս նուազ բարին առաւել բարւոյն. եթէ ընդհանուրն և եթէ մասնաւորն: - 550. Այլ և արդ կարելի՛ է *զի* մինն բազմաց հակառակեսցի և յաղթեսցէ. որպէս ազգս հայոց զայլս ամենայն որ բազո՛ւմ են և ո՛չ մի: - 550. Դարձեալ՝ յայտնապէս ասել ո՛չ է հարկ՝ է ամենայն բազում պատուական է քան զմին. *զի* ահա՛ գոյացութիւնն մի է և պատահումն բազում. և արեգակն մի է և աստեղք բազում. և գլուխն մի է և անդամք բազում: - 551. Եւ զայս վասն է՞ր յերկարել ինձ. *զի* ցուցանիցի թէ ո՛չ է պարտ միոյն ճշմարտի բազում ստոց հետևիլ: - 551. **Ասեմք առ այս թէ՝ ո՛չ է հարկաւոր այս ամենայն ուրէք. *զի* գո՛յ և տարաձայնութիւն բարի՝ քան զիամաձայնութիւն ընդ հերձուածօղս. և լաւ է բաժանումն ի չար ժողովոց՝ քան զմիաբանութիւն:** - 551. **Դարձեալ, բնաւորեալ է մարդոյ՝ *զի* ամենայն ոք կարծէ զինքն ճշմարիտ և արդար. այլ որ ունի զճշմարտութիւնն նա՛ է ճշմարիտ և արդար**: - 551. Այլ դատաւոր միտն կացուցեալ երկու վկայ զանբիծ հաւատս և զօրէնս որ են հաւատք և գործք. *զի* առ ո՞ր և իցէ քրիստոս նա՛ է ճշմարիտ: - 551. Եւ *զի* ճշմարիտ վկայք են սոքա, և տէր մեր առ կուրացեալ հրէայսն զսոյն կացոյց վկայ, ասելով «թէ և ինձ ո՛չ հաւատայք, սակայն գործո՛ցն հաւատացէք»: - 551-552. Զա՛յս ասեմ, *զի* որ ինչ անօրէնութիւն է ազգիս հայոց, նո՛յն է օրէնք այլազգ քրիստոնէից. և որ մեզ երկբայութիւն է՝ նոյն դաւանութիւն է նոցա: - 552. *Զի* ամենայնն ի բերան մտանէ և ընդ արտաքս ելանէ ասեն: - 552. Այսինքն է, զազգս քրիստոնէից տեսանեմք *զի* ո՛չ ըստ անուանն և զմիութիւն կանոնական սահմանի ունել: - 553. *Զի* ահա՛ լատինացիք առանձնականս ունին աւանդութիւնս, - 553. Եւ այլք գոն յոլովք. *զի* յորժամ պարապով ոք քննիցէ գտանէ: - 553. Բայց պարտ է այնոցիկ որք ո՛չ գիտեն՝ և կամ թէ կամաւ տգիտանան՝ ցուցանել զմիաբանութիւն ազգիս հայոց առ այլ քրիստոնեայսն. *զի* գիտացեալ յամօթ լիցին յաղթեալք ի ճշմարտութենէն: - 553. Իսկ վասն ջրոյն զի՞նչ պարտ է ասել. *զի* յոյնք թերի ցուցանեն զլատինացւոց խառնումն, ինքեանց կրկին խառնմամբն. և զայն խորհուրդ առեալ: - 554. Ութերորդ՝ *զի* արևելեանք կոչին հայք: - 555. Նա՛խ՝ *զի* մեղքն յարմարի մարմնոյն. որ մեղկանայ և թուլանայ: - 555. Իսկ անօրէնութիւն՝ հոգւոյն է՛. *զի* օրէնքն հոգևո՛ր են: - 555. Բայց նախ զայս ասասցուք. *զի* մեղք մտացն կատարեալ մեղք է վասն բազում պատճառաց: - 556. Եւ այս յիրաւի իսկ. *զի* որ հայեցաւ ցանկական մտօք՝ ի կամս իւր գործեաց զմեղս: - 556. Երկրորդ յա՛յտ է ի բաժանմանէ. *զի* յերիս բաժանի տեսակ մեղաց. այսինքն ի մտաւորն, ի բանաւորն, և ի մարմնաւորն: - 556. Չորրորդ՝ ի զղջմանէ. *զի* ամենայն որ մեղք է՝ զղջալի է և խոստովանելի...: - 556. Հինգերորդ՝ *զի* մեղքն զանազանի ի կամայն և յակամայն. ի գիտութեան և յանգիտութեան: - 556. Ապա ուրեմն կատարեալ մեղք է մտաց մեղքն. *զի* զոմանս առաւել պատժէ, և զոմանս սակաւ: - 556. Տե՛ս *զի* ո՛չ բանիւ և ո՛չ գործով էր, այլ միայն ի միտս ունէին և յանդիմանեցան ի տնէ:

- 557. Ութերորդ յընդդիմակէն. *զի* թէ յաղօթելն միայն մտօք և սուրբ պահել զմիտս_առաքինութիւն է կատարեալ...: - 557. Իններորդ՝ *զի* թէ հաւատն և յոյսն և սէրն՝ աստուածային առաքինութիւնք են և լաւագոյն քան զամենայն առաքինութիւնս...: - 557. Տասներորդ՝ յա՛յտ է ի համազօրութենէ. *զի* երբեմն շարժէ՛ ախտ զմիտս. և երբեմն շարժի ի մտացն ախտ. որպէս ասէ երանելին եւագրիոս. եթէ մինչ յերեսնամեայ հասակս ախտն շարժէ զմիտս ի ցանկութիւն. և անտի յառաջ միտքն շարժէ զախտն: - 557. Նա՛խ՝ *զի* խորհրդոյն չարն ի բոլոր հոգի և ի մարմինն սփռի որպէս թոյնք օձից: - 557. *Զի* հոգի է աստուած. և յիմացական միտս և ի հոգիս բնակէ. և չէ՛ օգուտ մարմնոյն սրբութիւն յորժամ միտքն զբաղեալ է ի չարիս. *զի* հեռանայ ի սիրոյն աստուծոյ և ի բնակութեանց նորա...: - 558. *Զի* կրկին է յանցումն մտաց: - 558. ...*զի* տրտմութիւն և ձանձրութիւն մի երևին. *զի* տրտմութիւն ի պակասութենէ բարւոյն լինի, իսկ ձանձրութիւն յաւելուածոյ բարւոյն: - 559. Վասն այն այլ վարդապետք կոչեն զայս ախտ՝ ծուլութիւն. *զի* ծուլութիւնն յերկու իրաց երևի. մին որ յետս դառնայ ի հոգևոր բարւոյն և ծանրանայ ի գործելն. այսինքն պահել՝ աղօթել և այլն. և ըստ այսմ կոչի տրտմութիւն: - 559. *Զի* փառասէրն զիւր փառքն և զիւր բարին սիրէ. և զայլոց փառք և զբարիս յաչաղէ և ատէ: - 559. Իսկ խորհուրդ ասէ վասն դիւաց. *զի* անմարմին է դևն: - 559. Դարձեալ, *զի* ամենայն մեղք նախ ի խորհուրդն սերմանի և ապա բուսանի և աճէ գործելովն: - 559. Դարձեալ ասեմք թէ՝ այլ վարդապետք է ասեն զմեղս, *զի* **դ** տարերք են մարմնոյն, և **գ** զօրութիւնք հոգւոյն. այսինքն բան, ցասումն, և ցանկութիւն: - 559. Եւ ցանկութեանն են այլքն. *զի* ցանկայ ագահել. և որկորստել. և պոռնկիլ: - 559. *Զի* սատանայ հպարտացաւ յերկինս և նախանձեցաւ ընդ մարդոյն. իսկ այլքն ամենայն մարմնականք են ասեն: - 559. Յօդոյ որկորստութիւն և հպարտութիւն. *զի* վերընթա՛ց է և քարշօղ: - 560. Ի հրոյ ագահութիւն և բարկութիւն. *զի* պարունակօ՛ղ է և ջերմ: - 560. Ի հողոյ տրտմութիւն և ձանձրութիւն. *զի* ցուրտ է և հակօղ: - 560. Երկրորդ դարձեալ՝ *զի* **դ** են տարերք. և **դ** ազդումն միաւորութեանց հոգւոյն յիւրաքանչիւր տարերս ըստ այսմ օրինակի: - 560. Երրորդ՝ *զի* **ե** են զգայութիւնք և մի բոլոր մարմինն. ուստի ծնանին **զ** խորհուրդք այսպէս: - 560. *Զի* որկորստութիւն է ճաշակելեաց. և Պոռնկութիւն շօշափելեաց: - 560. Ի վեր շարժումն է հպարտութիւն և փառասիրութիւն. *զի* յատուկ է սոցա ի վերամբարձումն: - 560. Այլ զանազանին. *զի* հպարտն ի ներքուստ ունի զբարձրամտութիւնն. և փառասէրն յարտաքուստ յայլմէ՛ բերանոյ ընդունի զփառս գովութեան: - 560. Ի վայր շարժումն է տրտմութիւն և ձանձրութիւն. որ է՛ ծուլութիւն. *զի* մինն ծանրանայ և ո՛չ գործէ զբարիս. և միւսն տրտմի և պակասի: - 560. Յաջ շարժումն է արծաթսիրութիւն. *զի* զբարիս պատճառելով ժողովէ...: - 560. Յառաջ շարժումն է բարկութիւն. *զի* վասն չարեաց ասէ բարեկամ: - 560. Իսկ յետ և յահեակ որկորստութիւն և պոռնկութիւն. *զի* յետս դարձումն է ի ճշմարիտ բարւոյն, և զհետ ընթերցումն է առ ահեակ և սուտ բարիս: - 560. ...այսինքն *զի* կամ ցանկանայ ոչ ցանկացեալ, կամ հրաժարի յոչ հրաժարելեաց: - 560-561. ...*զի* անկարգ յօժարի ի կերակուրն. և թէ է ի պահպանութիւն տեսակին, լինի բղջախոհութիւն. *զի* անկարգ յօժարի ի պոռնկութիւն: - 561. *Զի* կամ հրաժարէ՛ և թիւրի բանականաւ. ըստ այսմ է՛ նախանձ: - 561. *Զի* առաջին մեղք հպարտութիւնն է որով սատանայ մեղանչեաց յերկինս և անկաւ. և ապա նախանձն զոր ընդ մարդոյն արարին: - 561. Նա՛խ՝ *զի* առաջին մարդն ի դրախտին որկորստութեամբ մեղաւ. և այն առաջին մեղք եղև մարդկայինս բնութեան: - 561. Երկրորդ՝ *զի* մանկունս հասակաւ նախ որկորստութիւնն տիրէ, և ապա՛ յերիտասարդութեանն պոռնկութիւնն զօրանայ: - 561. Երրորդ՝ *զի* շղթայք մեղաց այսպէս ունին զկարգն. *զի* նախ որկորստութեամբ լնու զորովայնն. և յետ այնորիկ պոռնկութեամբ թափէ՛ զնա. և ապա՛ արծաթ ժողովէ *զի* լնու զորովայնն և պոռնկի...: - 561. Նա՛խ՝ *զի* ամենայն մեղք կամ ընդ դէմ իւր մարմնոյ է, կամ ընկերին. իսկ հպարտութիւնն է մեղանչումն ընդ դէմ աստուծոյ. որպէս սատանայի: - 561. Երկրորդ՝ *զի* այլ ամենայն մեղք մարմնական է և գիտեմք թէ մեղք է. իսկ հպարտութիւնն անմարմին է և անօսր. և ո՛չ կարեմք գիտել զմեղանչումն: - 562. Երրորդ՝ *զի* զայլ մեղս մեղսասէրքն գործեն. իսկ զհպարտութիւնն սուրբք և ընտիրք. որպէս հրեշտակք յերկինս: - 562. Չորրորդ՝ *զի* ա՛յլ մեղօք կամք մեր անկարգանայ. այլ հպարտութեամբ՝ իմացմամբն յիմարիմք և ապշիմք. և ապա կամօք անկարգանամք: - 562. Հինգերորդ՝ *զի* յամենայն մեղս գտանի հպարտութիւն. *զի* որպէս առանց սիրոյ այլ առաքինութիւնք ոչ ինչ են, նոյնպէս առ հպարտութեան ամենայն մոլութիւնք ոչ ինչ են: - 562. *Զի* յամենայն մեղս երևի հպարտութիւն այսպէս. *զի* ամենայն մեղք խոտումն է պատուիրանացն աստուծոյ, և խոտորումն զհետ հեշտութեան մարմնոյ...: - 562. Վեցերորդ՝ *զի* զամենայն բարիսն որ ի մեզ են՝ արտաքս հանեն. զորօրինակ եկեալ խաւարն հանէ զլոյսն: - 562. Եօթներորդ՝ *զի* որ հպարտքն են ոչ ունին հանգիստ մտաց և մարմնոյ. քանզի որ քան մարդ խոնարհէ՝ այն քան հանգիստ է: - 562. Ութերորդ՝ *զի* ամենայն տեսակք ախտիցն ի՛ր մի երևեցուցանեն մեզ. որպէս գողութիւն զինչս, և պոռնկութիւն զհեշտութիւն. իսկ հպարտութեանն ո՛չ գոյ ամենևին ակնկալութիւն: - 562.

Իններորդ՝ *զի* ամենայն ոք որ առ պոռնիկն երթայ՝ գիտէ ճշմարտութեամբ թէ վրիպեցաւ ի ճշմարիտ արդարութենէն: - 562. Տասներորդ՝ *զի* ամենայն մեղաւորաց ներէ՛ աստուած ժամանակս ինչ *զի* զղջասցին. իսկ հպարտին ոչ. *զի* մարգարէն ասէր «տէր ամբարտաւանից հակառակ կայ»: - 562. Այսպէս մեղանչէ սատանայ և մարդ. *զի* զլոյսն աստուծոյ անձնիշխան կամօք և իմացմամբ մերժէ՝ և սիրէ զխաւար: - 562. Վասն է՞ր *զի* մարդոյս գործ և անասնոցն հասարա՛կ են, և մարդոյս միա՛յն է մեղք: - 563. Վասն բանին և անձնիշխան կամացն. *զի* անձնիշխան կամք անասնոց ո՛չ է. այլ բանականին: - 563. Նա՛խ՝ *զի* որ կամաւ և գիտութեամբ մեղանչէ, առաւել է քան զակամայն և զտգիտութեան. *զի* թէպէտ և սոքա մեղք են, այլ պատիժն նուազ. որպէս անասնոյն քան զմարդոյն: - 563. Երկրորդ ի միտ առ, *զի* որ առաւել գիտութեամբ և կամօք մեղանչէ, առաւել պատժի քան զայն որ նուազ գիտութիւն ունի և կամք...: - 563. ...*զի* վասն բոլոր ժողովրդեանն մին էր զուարակ. և վասն միայն քահանայապետին մին. և զշնացեալ դուստր քահանային այրէին. և զժողովրդեանն քարկոծէին. և վա՜յ ինձ *զի* անձամբ զանձն իմ դատապարտեմ: - 563. *Զի* սրտիւն ապրին մարմնակեր գազանք. և հեշտ ցանկութեամբ բազմածին կենդանիք աճեն. և երկչոտութեամբ ապրին նապաստակք և տկարք ի հզօրից...: - 563. Նա՛խ՝ *զի* ի նոսա չափաւո՛ր են ախտքս այսոքիկ. իսկ ի մարդն առաւել և անչափ: - 563-564. Որպէս յա՛յտ է ի տրտմիլն. *զի* խորհուրդն մշակ եղեալ յետոյ ի յոխս և ի քէնս և ի նախանձս յաւելու: - 564. Երկրորդ պատճառ, *զի* այսոսիկ անասունքն գործեն ըստ բնական կարգին. իսկ մեք ի հակառակն փոխեմք: - 564. Նա՛խ՝ ըստ գոյացութեան և ըստ տեսակին. *զի* մարդն է տեսակ և տեսակն գոյացութիւն. ըստ գոյացութեանն այսպէս: - 565. *Զի* **ժ** պատուիրանքն և է մահու չափ մեղքն են ըստ գոյացութեան մեղք. որպէս մի՛ շնարն և մի՛ գողանարն և մի սպանաներն և մի՛ սուտ վկայերն: - 565. Երրորդ, ըստ քանակին այսպէս. *զի* ոմն մի գործեաց զպոռնկութիւն, և ոմն **ռ**: - 565. Չորրորդ ըստ առընչին. այսինքն թէ առ ի՞նչ իրք գործէ զմեղքն. *զի* մարդն **դ** դիմօք գործէ զմեղս. այսինքն դիմաց աստուծոյ, դիմաց եկեղեցւոյ, դիմաց ընկերին, դիմաց իւր անձինն: - 565. Վեցերորդ ըստ երբին. այսինքն թէ ե՞րբ գործեն զմեղքն. ի տղայութեա՞ն, թէ ի ծերութեան որ մեծ մեղք է. ի սո՞սկ աւուրս, թէ ի տէրունական տօնս. *զի* որ ի տօնս մեղք գործէ, առաւել պատժի քան զմիւսն: - 565. Նոյնպէս և Կալն և Ունելն զամենայն մահու չափ մեղս. թէ գործեալ է և թողեալ. *զի* որ հաստատեալ է մեղքն յինքն, առաւել մեղանչէ: - 565. Երկրորդ՝ *զի* գիտէին զնա աստուած ի մարգարէիցն: - 566. Եւ *զի* խիստ էր հայհոյութիւնք նոցա, խստագոյնս քարկոծեցան տանջանօքն յաւիտենից: - 566. Երրորդ՝ *զի* չունէին պատճառս հայհոյութեան հոգւոյն որպէս զորդոյ. *զի* տեսանէին մարմին զգեցեալ, ուտել և ըմպել, տքնիլ և ննջել: - 566. Չորրորդ՝ որք միայն զորդւոյ ասեն բան՝ սակաւ պատիժն, *զի* մի է յերրորդութենէն. իսկ որ զփառակիցն նա՝ կրկնապատիկ հատուցանի նմա: - 566. *Զի* երեք են ի թողութիւնն. այսինքն թողօղ. և այն որում թողու. և պատրաստութիւն նորին: - 567. *Զի* որպէս ի մեղանչել հոգւոյն ապականեցաւ մարմինն ադամայ և եղև դիւրասահ առ վավաշոտ ցանկութիւնն. այսպէս և սերեալ մարմինն քարշելով ընդ ինքեան զապականութիւնն՝ աղտեղացուցանէ զհոգին: - 567. Եւ յա՛յտ է՝ *զի* սկզբնական մեղքն է՛ ի մարմինն և ի հոգին: - 567. Եւ կոչի ներելի, իբր ներելի և թողլի. *զի* ակամայ և անգիտութեամբ հանդիպի: - 567. Եւ կոչի մահացու, *զի* պարտական առնէ զմարդն յաւիտենից մահուն: - 567. Նա՛խ ըստ միութեան. *զի* մի է մեղքն սկզբնական և ո՛չ բաժանի. որպէս մահացուն **է**. և ներելին **գ**: - 567. Երկրորդ ըստ հասարակութեան. *զի* հասարակաբար ո՞ ոք որ հաղորդի բնութեանս՝ հաղորդի և սկզբնականին: - 568. *Զի* մահացուն ո՛չ էր ի յերեմիայ և ի յովհաննէս որք սրբեցան յորովայնէ. թէպէտ ո՛չ զերծանեին ի ներելւոյն: - 568. Որոյ պատճառ է, *զի* ո՛չ ի սերմանէ՝ այլ ի մաքուր արենէ կուսին էառ մարմին: - 568. Երրորդն ըստ հաւասարութեան. *զի* սկզբնականն հաւասարապէս է ամենայն մարդկան: - 568. Նա՛խ՝ *զի* սկզբնականն հարկիւ և ակամայ տիրէ. իսկ սոքա ըստ կամաց: - 568. Երկրորդ՝ *զի* սկզբնականն բնութեանն հետևի. իսկ սոքա անձին: - 568. Իսկ անձնականն ո՛չ. *զի* ներգործութեամբ է ստացեալ զայնոսիկ: - 568. Դարձեալ զանազանին ըստ թուոյ. *զի* մահացուն յեօթն բաժանի. որք են գլխաւորագոյնք: - 568. Դարձեալ զանազանին սոքա. *զի* մեղք խորհրդոյն կայանայ յերիս. ի տեսանելն, ի հաւանիլն, և ի կամիլն: - 568. *Զի* սուտ է բառնալն զոր ունի: - 568. Նա՛խ՝ *զի* գործ մեղաց է՛ ի զգայութիւնս ներքին կամ արտաքին: - 568. Դարձեալ բաժանին, *զի* գործ մեղացն է՛ յանցեալն և գնացեալն: - 568. Դարձեալ զանազանին. *զի* գործ մեղացն է յայլմէ՛ առ մեզ՝ կամ ի մէնջ առ այլս. այսինքն ի պատրանաց բանսարկուին և ի չարաց ոմանց առ մեզ. և ի մէնջ առ ընկերակիցս մեր: - 569. Իսկ ունակութիւն մեղացն է ի մէնջ և առ մեզ. *զի* կամաւորապէս կրեցաք և կամաւոր պահեմք ի մեզ: - 569. Դարձեալ զանազանին սոքա ըստ սեռին. *զի* գործ մեղացն է ի սեռս առնելոյն. և պատիժն ի սեռս կրելոյն. և ունակութիւն ի սեռս ունելոյն: - 569. *Զի* թէպէտ անպատեհ է ասել զբարկութիւնն առ աստուած *զի* անփոփոխելի քաղցրութիւն է. այլ կամքն որով մեղաւորքն վասն չար գործոցն տանջեալ լինին՝

բարկութիւն ասի աստուծոյ: - 569. Զգուշանալ պա՛րտ է յամբարտաւանութենէ, *զի* զիրեշտակս կարաց խաբել. և զիրեշտակն սատանայ դարձոյց: - 569. *Զի* որպէս ամբարտաւանութիւնն հանէ՛ զմարդն յաստուծոյ, նոյնպէս և նախանձն զմարդն զինքն յինքենէ՛ հանէ: - 569. *Զի* որպէս նախանձն կորուսանէ զինքն, այսպէս և բարկութիւնն փախուցանէ զընկերն: - 570. Զգուշանալ պարտ է ի բարկութենէ. և առաւել ի ժամ դատաստանին. *զի* մարդ բարկացեալ ո՛չ ճանաչէ զճշմարտութիւնն: - 570. Դարձեալ, բարկութեամբ զպատկերն աստուծոյ կորուսանեմք ի մեզ. և հոգին սուրբ փախչի ի բարկացեալ հոգւոյ. *զի* խաղաղութիւն է տեղի նորա: - 570. **Եւ ա՛յս է մեծագոյն չար աշխարհի. *զի* չէ աւելի աղքատ քան զայն որ ցանկայ աւելի ունել: - 570. *Զի* նման է ջրգողեալ հիւանդի. որ որքան աւելի խմէ, առաւել ծարաւի:** - 570. ...*զի* զկերակուրն ի հարկաւոր ժամանակին պարտ է ուտել. այսինքն որ քաղցեալ լինի. այլ ո՛չ յամենայն ժամ որ յագեալ լինի: - 570. Ա՛յս է որ զմարդն յաստուծոյ հեռացնէ. *զի* սուրբքն միա՛յն տեսանեն զաստուած: - 570. Նա՛խ՝ աստուածային ասին՝ *զի* երեքին սոքա յաստուած վերաբերին: - 571. *Զի* հաւատովն տեսանի ծայրագոյն բարին: - 571. Յուսովն ակն ունիմք ինքեան ողորմութեանն որ խոստացեալ է. *զի* գթած և ճշմարիտ է: - 571. Սիրովն սիրեմք զնա *զի* ինքն ինքեամբ բարի է: - 571. Եւ վասն այն սիրեմք զընկերն, *զի* ստեղծուած և պատկեր աստուծոյ է: - 571. Եւ գիտելի է, *զի* սահման առաքելոյն կատարեալ է: - 571. Եւ այլ սահմանք զոր դնեն վարդապետք՝ պարունակեալ են ի սահմանն պօղոսի. *զի* վարդապետաց սահմանն մեկնութիւն և յայտնութիւն է սահմանին պօղոսի: - 571-572. *Զի* կա՛մքն հրամայէ զգործ հաւատոյն. *զի* ո՛չ ոք հաւատայ, եթէ ոչ կամեցօղն: - 572. Նա՛խ՝ *զի* յառաջ եղեալ հանճարոյն է՛ ճշմարիտն. և յառաջ եղեալ կամացն բարին: - 572. Եւ *զի* յառաջ եղեալ հաւատոյն է՛ ճշմարիտն. վասն այն հաւատն է՛ յիմացումն որպէս ի ենթակայս. և յառաջ եղեալ յուսոյն և սիրոյն է բարին, վասն այն յոյսն և սէրն են ի կամքն որպէս ի յենթակայս: - 572. *Զի* թողութիւն մեղաց որ է՛ կենդանութիւն հոգւոյ՝ աստուածային զօրութեամբն լինի: - 573. Նա՛խ՝ *զի* ի մին աստուածն է և ի մի քրիստոսն: - 573. Երկրորդ՝ *զի* մի բոլոր և ոչ մասն: - 573. Երրորդ՝ *զի* ամենեցուն մի է: - 573. *Զի* յուսալ յիր ինչ առանց արդեանց ո՛չ է յոյս. այլ յանդգնութիւն: - 573. Եւ գիտելի է *զի* հաւատն և յոյսն այսպէս զանազանին: - 574. *Զի* հաւատն է վասն անցելոցն և հանդերձելոց: - 574. Այլ համաձայնին. *զի* երկոքեանն հաւատն և յոյսն՝ են յոչ երևելիսն: - 574. Այլ և զանազանի յոյսն. *զի* որք են ի ճանապարհ աստի կենաց, յոյս նոցա է՛ հանդերձ ստուգութեամբ կարծեաց որպէս ասացաւ: - 574. Իսկ որք ելեալք են ի մարմնոյ, յոյս նոցա է՛ հանդերձ ստուգութեամբ գիտութեան. *զի* ստուգապէս գիտեն զլինելոց հատուցումն: - 574. Նոյնպէս և այժմ սրբոց և երանելեաց յոյսն է հանդերձ ստուգութեամբ տեսութեանն. *զի* դեռևս հանդերձեալ է նոցա մարմնոցն յարութիւն. և փառք և պսակքն ըստ իրին: - 574. Եւ յայսցանէ յայտէ, *զի* յետ յարութեանն ի վերինն գաւառ ոչ գոյ յոյս. *զի* է՛ անդ երանութիւն, որ է ստացումն ամենայն բարեաց. բոլորն համանգամայն և կատարեալ. և ոչ ինչ է ապառնի յոր յուսացեալ լինի: - 574. Եւ գիտելի է, *զի* եռակի՛ է սէրն. բնական. բարոյական. և շնորհական: - 575. *Զի* զաստուած սիրեմք ի յինքն և վասն ինքեան. այլ զընկերն ի յաստուած և վասն աստուծոյ: - 575. *Զի* միով ունակութեամբ սիրոյ սիրի աստուած և ընկերն: - 575. Դարձեալ՝ սէրն է սկիզբն բարեաց. *զի* յաստուծոյ է. և է՛ մէջ բարեաց. *զի* ըստ աստուծոյ է. և է՛ վախճան բարեաց. *զի* վասն աստուծոյ է: - 575. Կամ այլ ազգ. սէրն է սկիզբն գործոց բարեաց, *զի* շարժէ՛ առ այն. որպէս ասեն վարդապետք՝ սէրն գործէ՛ մեծամեծս թէ է՛. և թէ դադարէ ի գործելոյն՝ ո՛չ է սէր: - 575. Ասի և մէջ. *զի* տեսակաւորէ՛ զգործս: - 575. Ասի և վախճան. *զի* ուղղէ՛ զգործս և ածէ՛ ի պատշաճաւոր վախճանն: - 575. Նա՛խ՝ *զի* սիրելին յօժարութեամբ լսէ սիրելոյն: - 575. Երրորդ՝ յորժամ սիրեմ զաստուած վասն ինքեան *զի* բարի է. և սէրս այս բարի է: - 576. Չորրորդ՝ յորժամ սիրեմ զիս վասն աստուծոյ. և այս ևս է լաւագոյն. *զի* ո՛չ խնդրէ մարդ զիւրն, այլ զաստուծոյն միայն: - 576. Երեք. այսինքն *զի* բոլոր սրտիւ սիրէ և միշտ սիրէ և առանց փոխարինաց սիրէ. որպէս ասացաւ յերկրորդ օրէնքն: - 576. Եւ այլ վարդապետք ասեն, սիրել պարտ է նախ զայն որ ի վերո՛յ է քան զմեզ. այսինքն զաստուած. և ապա՛ զմեզ. յետ որոյ զընկերն. և ապա՛ զմարմինս մեր. և ի նոյն աստիճանս զմարմին ընկերին. *զի* մարմինն երկրորդ է հոգւոյն: - 576. Երրորդ՝ ի ստեղծուածոց. *զի* ամենայն նման սիրէ զնմանն իւր. և խնդայ ընդ նմանին: - 577. Նա՛խ՝ *զի* առաւել մատչի առ կատարելութիւնն. *զի* մեծագոյն առաքինութիւն է: - 577. Երկրորդ՝ առաւել է ի թողութիւն պատժոյն. *զի* առաւել դժուարութիւն է: - 577. Երրորդ՝ է՛ յայտնագոյն նշան սիրոյ. *զի* է՛ ընդ դէմ շարժման բնութեանն: - 577. ***Զի* հաւատովն հաւանիմք աստուծոյ. յուսովն ապաստանիմք ի յաստուած, և սիրեմք զաստուած:** - 578. Այլ գիտելի է, *զի* առաքինութեամբն ուղղի հոգին ի զօրութիւնս իւր. քանզի խոհեմութիւնն ուղղէ զբանականն. արիութիւնն զցասմնականն. ողջախոհութիւնն զցանկականն. իսկ արդարութիւնն ուղղէ՛ զամենայն զօրութիւնս: - 578. *Զի* նա պարունակէ՛ զառաքինութիւնս որ կարգեն զմարդ առ ընկերն. որպէս ուղղութիւնն և առատաբաշխութիւնն: - 578. Վասն այն ասի արդարութիւնն ուղղութիւն կամաց. *զի* ո՛չ միայն է

առանձնական զօրութիւն կամ առաքինութիւն. այլ և հասարակ և պարունակիչ ուղղութեան հոգւոյն: - 579. Նա՛խ՝ *զի* մշտնջենաւոր առնէ զհոգին հաստատելով ի բարին: - 579. Եւ երկրորդ՝ *զի* մնասցէ ի վերին գաւառն ըստ էութեանն և ըստ գործոյն. իսկ այլ առաքինութիւնքն թէպէտ մնան ըստ էութեանն, այլ ո՛չ ըստ գործոյն: - 579. *Զի* խոհեմութիւնն ո՛չ զգուշանայ ի դարանակալութեանց: - 579. Եւ ծանիր, *զի* ա՛յլ է խոհեմութիւն աշխարհային. ա՛յլ մարդկային. և ա՛յլ աստուածային: - 580. Իսկ ժուժկալութիւնն առ շօշափելիսն ըստ ծննդական զօրութեանն. ի յորում դնէ զեղանակն. *զի* առաւել յօժարի մարդն ի գոլ անհատութիւնն սննդականաւն, և ի գոլ տեսակին ծննդականաւն. և յօժարութիւնքս այս՝ զսպին զգաստութեամբ և ժուժկալութեամբ: - 581. *Զի* սոքօք մարդկան հոգիք կարգաւորին և ո՛չ այլ կենդանեաց: - 581. Դարձեալ կոչին ծառայականք, *զի* և ի խառնուածոյ մարմնոյն գոյանան. որք ո՛չ հետևին միմեանց. *զի* որ ի խառնուածոյն ողջախո՛հ է, նա ո՛չ խոհեմ կամ արդար կամ արի կարէ գոլ: - 581. Եւ այսպիսիքս կոչին ծառայականք. *զի* ի հարկէ խառնուածոյ մարմնոյն լինին ողջախոհ կամ արի և այլն: - 581. Դարձեալ կոչին անբանք. *զի* ո՛չ գիտեն զպատճառն: - 581. Եւ գիտեն զպատճառն թէ վասն է՞ր է ողջախոհ. այսինքն *զի* յանառակ կենաց ժլատութիւնք լինին. և նա ի հարկէ արի գոյ զախտն ստորադասելով. այնպիսին և խոհեմ գոյ գիտելով թէ վասն մարմնական հեշտախտութեանց լինի անիրաւութիւն: - 582. Նա՛խ՝ *զի* սոքօք արտաքսեսցին է մոլորութիւնքն որպէս ասացաւ: - 583. Երկրորդ՝ *զի* օգնակա՛ն են բնական զօրութեանց հոգւոյն: - 583. Սուգն զնախանձն. *զի* որ սգայ վասն մեղաց այլոց, ո՛չ նախանձի ընդ նոսա: - 583. Սրբութիւն սրտին զորկրամոլութիւնն. *զի* սրբութիւն սրտին ո՛չ ծառայէ որովայնին ըստ օրինակի անբան անասնոց: - 583. Եւ որպէս ի թուումն պարգևացն է՛ կարգ արհեստական. *զի* նախ դնին արժանաւորագոյնքն: - 583. Այսպէս և ի թիւ երանութեանցս է՛ կարգ բնական. *զի* արժանաւորքն ի վերջո՛յ դնին: - 583. Իսկ սգալ վասն չարին, *զի* փախիցուք ի նմանէ: - 583. Այլ սգալ վասն յատուկ ինչ չարի, է՛ իւրաքանչիւր առաքինութեան. *զի* իւրաքանչիւր առաքինութիւն սըգայ վասն ներհակին: - 583. Կրկին տրտմութիւն է և կրկին խնդութիւն. *զի* է՛ աստուածային և է դիւական: - 584. Նա՛խ՝ *զի* ի հոգին է. **բ**՝ *զի* վասն հոգւոյն տրտմի և ցաւի. **գ**՝ արտասուս հոսէ. **դ**՝ զմահ զդատաստան և զտանջանս ի միտ ածէ՛...: - 584. Նա՛խ՝ *զի* զտրտմութեան դնն զծանծրութեան զկարճմտութեան զսրտմտութիւն և զոխն հանէ՛ ի հոգւոյն: - 584. Չորրորդ՝ ի խաղաղութեան բնակի. *զի* ուր խնդութիւն է՝ խաղաղութիւն է. և ուր խաղաղութիւն է՝ խնդութիւն է: - 584. Իսկ հեզութիւնն նոյն է ընդ մաստութիւնն. *զի* ասեն թէ՝ մաստութիւն է որ ո՛չ զգայ զդառնութիւն ինչ ոգոյ: - 584. Եւ մաստութիւնն է նոյն ընդ համբերութեանն. *զի* համբերութիւնն է տևումն մարմնաւոր նեղութեանց. իսկ մաստնութիւնն է տևումն նախատանաց: - 584. *Զի* արդարութեամբն անընդմիջաբար միաւորիմք ընդ աստուծոյ. որ ո՛չ լինի այլ առաքինութեամբք: - 584. *Զի* արդարութիւն որ ասէ աստ՝ պարունակէ՛ զհաւատն զյոյսն և զսէրն. որք անընդմիջաբար միաւորեն զմեզ ընդ աստուծոյ: - 584. Եւ վերջինս այս վասն այն ասի գործ ողորմութեան, *զի* կակուղ և խոնարհ պատասխանին խորտակէ՛ զբարկութիւն ընկերին և շահի՛ զնա: - 585. Եւ թէ իցէ ինչ՝ անզօ՛ր է. ապա յա՛յտ է *զի* խաղաղութիւնն է յո՛յժ մաքրեալ հոգւոյն: - 585. *զի* թէպէտ ողորմութիւնն առաւել նմանեցուցանէ զմարդն աստուծոյ ըստ արտաքին գործոյն...: - 585. Սոքա ամենեքեան երանելիք ասին. *զի* որդիք աստուծոյ կոչեսցին: - 585. Նա՛խ արար խաղաղութիւն յանձն իւր. *զի* զաստուածային և զմարդկային բնութիւնն միաւորեաց յինքեան ի մի կամս և ի մի ներգործութիւն անբաժանաբար: - 585. Հինգերորդ՝ *զի* աղօթս խաչողացն և չարչարողացն արար: - 585. ...քանզի խաղաղարարն է առանց հակառակութեան մարմնոյ՝ աշխարհի՝ և սատանայի. յա՛յտ է *զի* լինիցի պատրաստ ի յաղթել զփորձութիւն մահու: - 586. *Զի* տանելն մահու վասն քրիստոսի՝ է՛ նոյն աստիճան ըստ խաղաղութեանն: - 586. *Զի* ի վերոյ խաղաղութեան ո՛չ է այլ առաքինութիւն. *զի* խաղաղութիւնն է վախճան և կատարումն ամենայն առաքինութեանց: - 586. Նա՛խ՝ *զի* նո՛յն վարձն խոստացեալ լինի և նմա. այսինքն արքայութիւնն երկնից: - 586. Երկրորդ՝ *զի* փորձէ զայլսն ամենայն ի վերջնոյն մինչև ցառաջինն թէ ճշմարի՞տ իցեն արդեօք: - 586. *Զի* ասեն վարդապետք թէ որպիսի իւրաքանչիւր ոք ծածկեալ իցէ յինքեան. փո՛րձ է տուեալ նախատինքն: - 586. Տե՛ս *զի* բազում ասէ զվարձս բամբասանաց որչափ նախատիցին: - 586. *Զի* մկրտութիւնն է՛ խորհուրդ հաւատոյ. ուստի յա՛յտ է *զի* նախ հաւատամք և ապա՛ մկրտիմք: - 587. Դրոշմն է՛ խորհուրդ յուսոյ. *զի* յուսալով ի զօրութիւն սուրբ հոգւոյն կարողանամք ընդ դէմ թշնամւոյն: - 587. Հաղորդութիւնն է՛ խորհուրդ սիրոյ. *զի* սիրով միաւորիմք և յօդիմք ի գլուխն քրիստոս. մարմին ի մարմնոյ նորա և անդամ յանդամոց նորա: - 587. Ապաշխարութիւնն է՛ խորհուրդ արդարութեան. *զի* ի ձեռն զղջման և խոստովանութեան և այլոցն արդարանամք ի մեղաց: - 587. Օծումն է՛ խորհուրդ ի լրումն արդարութեան. *զի* ելեաք ի պատերազմէ՛ զփոշին և զքիրտն սրբեմք. որպէս ելեալքն ի մարմնական պատերազմէ՛: - 587. Կարգն է՛ ի խորհուրդ խոհեմութեան և գիտութեան. *զի* իմաստութեամբ և գիտութեամբ սպասաւորեսցէ

խորհրդոցն և խրատեալ ուսուցէ զժողովուրդն: - 587. Իսկ պսակն է՛ ի խորհուրդ ողջախոհութեան. *__զի__* ողջախոհ ամուսնութեամբ զսպեսցէ առ ինքն զբղջախոհ ցանկութիւնն. և արգելցի ի շնութենէ և ի պոռնկութենէ. վասն որոյ է են խորհուրդք եկեղեցւոյ: - 587. Դարձեալ՝ է և այլ պատճառ. *__զի__* կարգին ընդ դէմ երից մեղացն և ընդ դէմ չորեքկին պատժոցն: - 587. Եւ երկրորդ անպատշաճութիւն, *__զի__* յասելն թէ՝ ես կու մկրտեմ. երևի թէ նուիրեալն ո՛չ իւր կամաւն է եկեալ ի մկրտութիւն, այլ բռնութեամբ և ի հարկէ՛ կու մկրտեմ: - 588. ...*__զի__* պարզևք հոգւոյն ո՛չ արհամարհողաց և չկամողացն լինի տուեալ. այլ հաւատով խնդրողացն...: - 588. Դարձեալ գիտելի է, *__զի__* աստ ասեն հերձուածօղ ազգն Ֆռանկաց թէ՝ թէպէտ մկրտութիւնն գործ քահանայի է, բայց ի հարկաւոր ժամանակն թէ քահանայ ո՛չ լինի ամենայն ոք որ գիտէ զձև մկրտութեան՝ կարէ մկրտել: - 588. Նա՛խ՝ *__զի__* այսպիսի չար աղանդս ո՛չ գտանի յայլ եկեղեցիս քրիստոնէից: - 589. Երկրորդ, *__զի__* այս խորհրդոյ նշանակ ի սկզբան արարածոց աստուած ադամայ ետ և ո՛չ կնոջն. յորժամ էած զկենդանիսն առ ադամ *__զի__* անունս դիցէ նոցա: - 589. Երրորդ, *__զի__* թէ կայր հնար որ ի ձեռն կնոջն տուեալ լինէր շնորհք, աստուածածին կոյսն մարիամ ընդէ՛ր ոչ եղև մերձ մկրտութեան որդւոյն իւրոյ ի յորդանան: - 589. Չորրորդ, *__զի__* թէ ի ձեռն փիլիպպոսի առաքելոյ որ էր մի յեօթանց անտի սարկաւագացն ո՛չ եղև իջեալ հոգին ի վերայ ներքինւոյն մինչև յափշտակեցաւ յազովտոս - 589. Հինգերորդ, *__զի__* թէ գո՛յր հնար կնոջ վասն հարկին առնել զգործ քահանայի, ընդէ՛ր ոչ կարաց նունի կոյսն մկրտել զոք ի վրաց յորժամ դարձոյց յաստուածգիտութիւն. - 589. Վեցերորդ, *__զի__* թէ կինն կարէ մկրտել ի հարկաւոր ժամանակի, սուրբն գրիգոր լուսաւորիչն քանի ևս առաւել պատւական էր քան զմի կին...: - 589. Եօթներորդ, *__զի__* մկրտելն է գործ քահանայի. և քահանայութիւնն է սպասաւորութիւն աստուծոյ. իսկ զայս սպասաւորութիւն աստուծոյ և ո՛չ կռապաշտքն ունէին սովորութիւն սնոտի կռոցն ի ձեռն կանանցն մատուցանել զպատարագն. - 589. Ութերորդ, *__զի__* թէ զզենումն կենդանեաց ո՛չ ունին հրաման զենուլ ազգ կանանց որ է՛ խտրութիւն մարմնաւոր սրբութեանց. զիա՞րդ պատշաճի տալ հրաման կանանց ազգի մերձենալ ի կարգ հոգևոր սրբութեան: - 589. Իններորդ, ***__զի__* մկրտութիւնն է գործ քահանայութեան. և քահանայութիւնն է ազատ և ո՛չ ընդ ումեք հարկի ներքոյ. իսկ կինն ծառայ և ոտք է առն. վասն այսր հարկի ո՛չ է պարտ ծառային առնել զգործ տեառն**...: - 589. Տասներորդ, *__զի__* մկրտութիւնն է գործ քահանայի որ աղօթիւք կատարի...: - 589-590. Բայց գիտելի է, *__զի__* գործ մկրտութեանն է սրբել զհոգիս յամենայն մեղաց զոր ունիցի. թէ բնական թէ ներգործական և ի պատժոց մեղացն. *__զի__* թէ նոր մկրտեալն մեռանի, առ ժամայն թռչի ի կեանս յաւիտենականս: - 590. Նա՛խ՝ *__զի__* մարմնաւոր ծնունդն նշանա՛կ է հոգևոր ծննդեանն. և որպէս մի է մարմնաւոր ծնունդն, այսպէս մի է և հոգևորն: - 590. Երկրորդ՝ *__զի__* մկրտութիւնն է ընդ դէմ սկզբնական մեղաց. և սկզբնական մեղքն մի է և ո՛չ կրկին: - 590. Երրորդ՝ *__զի__* որ մկրտի՝ ի մահն քրիստոսի մկրտի. և քրիստոս միանգամ մեռաւ. և թէ ոք դարձեալ մկրտէ՝ անձանց ի խաչ հանէ զորդին աստուծոյ և դարձեալ խայտառակէ որպէս առաքեալն: - 590. Չորրորդ՝ *__զի__* մկրտութիւնն է անքակտելի կնիք ի հոգին. որպէս կարգն և դրոշմն. վասն որոյ ո՛չ կրկնին որք յանուն սուրբ Երրորդութեանն մկրտեցան: - 590. Եւ գիտելի է, *__զի__* ի ծնունդ սուրբ աւազանին երևի ե զարմանալի գործ որ ո՛չ է ի մարմնաւոր ծնունդս: - 590. Երկրորդ՝ *__զի__* կուսութեամբ ծնանի առանց ապականութեան. և զայս պատճառէ՛ հոգին սուրբ և նիւթ ջրոյն *__զի__* հեղո՛ւկ է: - 590. Երրորդ՝ *__զի__* միշտ անդրանիկ ծնանի և ո՛չ կրտսեր. *__զի__* պատկեր քրիստոսի ստանամք որ է՛ անդրանիկ հօր: - 590. Չորրորդ՝ *__զի__* միշտ որդի ծնանիմք աստուծոյ և ո՛չ դուստր և էգ. *__զի__* ի քրիստոս յիսուս արու և էգ ո՛չ է ասէ առաքեալն. և զայս ցուցանէ աւազանն ի յաջ կողմն եկեղեցւոյն: - 590. Հինգերորդ՝ *__զի__* համապատիւ ծնանիմք ամենեքեան. ո՛չ ոմն պատուով կամ անպատիւ. իշխան կամ իշխեցեալ...: - 590. ...որպէս ասէ առաքեալն, «չիք խտիր ո՛չ հրէի և ո՛չ հեթանոսի. ո՛չ ծառայի և ո՛չ ազատի». *__զի__* դուք միապատիւ էք ի քրիստոս յիսուս և համաժառանգք արքայութեանն: - 590. Զզաւակս այլազգեաց մկրտել պարտ է. *__զի__* թէ մեռանի ազատեալ է ի սկզբնական մեղաց և ի պատժոց դժոխոց: - 591. Այլ կնքահայր ո՛չ է պարտ առնել զայլազգին. *__զի__* ո՛չ ունի զհաւատն սուրբ, և ո՛չ է հրաժարեալ ի սատանայէ. վասն որոյ ո՛չ կարէ լեզու լինիլ տղային կամ երաշխաւոր. - 591. ...*__զի__* նա որ ոչ ունի զհաւատ, այլոց ո՛չ կարէ միջնորդել: - 591. Ո՛չ կարէ. *__զի__* կնքահայր ասեմք և ո՛չ կնքամայր. *__զի__* կնքամայր եկեղեցին է նորածնելոցն: - 591. Որոյ պատճառէ, *__զի__* կին երաշխաւոր և վկայ ո՛չ կարէ լինիլ, վասն որոյ և ո՛չ կնքահայր կարէ լինիլ: - 591. *__Զի__* ջուր հակառակ է հրոյ. և զի՞նչ է մեղք, եթէ ոչ հուր. որպէս յոգւոջ բարկութիւն. և ի մարմնի ցանկութիւն. ուստի յայտ է *__զի__* հրով տանջանաց պատժի. և աստ *__զի__* հուրն շիջցի ի ջուր մկրտիմք: - 591. Արդ փոքրիկ տղայն ո՛չ վասն այն տանջի թէ ադամ եթող զայն. այլ *__զի__* ինքն զարդարութիւնն զայն ո՛չ ունի վասն այն տանջի: - 591. Ապա ուրեմն յիրաւի՝ *__զի__* բնական արդարութիւն ի տղայն ո՛չ գտանի, յարդարութենէն աստուծոյ արդարապէս մերժի և ընդ անիրաւսն տանջի: - 591. ...*__զի__* բոլոր բնութիւնս մեր ի յանձն ադամայ մեղանչական եղև ցանկութեամբն...:

- 591-592. Պարտ է *զի* իւրաքանչիւր ոք ծնցի մկրտութեամբն քրիստոսի. *զի* սրբեսցի և ազատեսցի ի մահու: - 592. Դարձեալ՝ կրկին է գալուստն քրիստոսի. յառաջինն զհոգւոյ պատիժն եբարձ. և յերկրորդն զմարմնոյն. *զի* երկրորդ է մարմինն հոգւոյն: - 592. Մահուամբն քրիստոսի լուծան մեղք. բայց մեք ի հաւատ մահուն քրիստոսի մկրտիմք. *զի* տնկակից լիցուք մահու նորա: - 592. Ո՛չ է օգուտ. *զի* չև ևս ծնաւ երկրորդ ադամ. *զի* նախ պա՛րտ էր ըստ մարմնոյ ծնանիլ. և ապա ըստ հոգւոյ վերստին ծնունդ: - 592-593. *Զի* տանջանք հրոյն ներգործական մեղա՛ցն է և ո՛չ սկզբնականին պատիժ: - 593. Եւ գիտելի է, *զի* որ ի ճակատն և ի սիրտն և ի թիկնամէջն օծանէ, այն դրո՛շմ է. և որ զհինգ զգայութիւնսն օծանէ՝ այն ի խորհուրդ օծմանն է ծածկապէս: - 593. Եւ թէ ոք ասիցէ, զդրոշմն ո՛չ ունիք. *զի* եպիսկոպոսն տայ որպէս ազգն Ֆռանկաց: - 594. Եւ քահանայապետ ասէ զնա՝ որ պատարագէ և մկրտէ և դրոշմէ. *զի* նա՛ է պետ և աւագ ի կատարմունսն խորհրդոյն: - 594. Այս ըստ հակառակասիրութեան նոցա ասի. այլ ըստ ուղղութեան՝ քահանայն ունի իշխանութիւն զեօթն խորհուրդ եկեղեցւոյ կատարել. և եպիսկոպոսն առաւել ունի. *զի* միայն տայ զկարգն, եկեղեցի օրհնէ և սեղան: - 594. Եւ գիտելի է, *զի* յետ օծանելոյն զգեցուցանեն զհանդերձս պայծառ. որ զլուսաւոր վարս և զպայծառ հաւատս և զանմեղութիւնն նշանակէ: - 594. Իսկ ելանելն ի բեմն, *զի* յետ բոլոր անօրէնութեանցն քրիստոս ել յերկինս և նստաւ ընդ աջմէ հօր աստուծոյ: - 594. Եւ հաղորդելն, որպէս անդամ ի գլուխն յօդէ. *զի* ամենայն կատարմանց կատարումն հաղորդութիւնն է. այսինքն կարգին՝ պսակին՝ խոստովանութեան՝ մկրտութեան՝ և այլն: - 594. Այլ գիտելի է, *զի* ոմանք հետևօղք չար աղանդոյն քաղկեդոնի մոլորեալք ի ճշմարտութենէն՝ ջուր խառնեն յանապական բաժակ արեանն քրիստոսի: - 594. *Զի* յառաքելական կանոնս և կղեմայ և մակարայ և այլոցն: - 595. Որք ասեն՝ պա՛րտ է յամենայն աւուր ջերմ հաց հանել ի սեղանն և անապական բաժակ. *զի* անապական արեամբն քրիստոսի փրկեցաք: - 595. Նա՛խ՝ *զի* ջուրն և արիւնն որիշ բղխեաց և ո՛չ խառնեալ. ապա յա՛յտ է թէ որիշ է խորհուրդ ջրոյն և որիշ արեանն: - 595. Երկրորդ՝ *զի* թէ խառն բղխեաց ըստ քեզ վասն այն ի պատարագն ջուր խառնես, ապա և ի ջուրն գինի խառնեա և այնպէս մկրտեա՛: - 595. *Զի* առաւել յարմա՛ր է անապակ բաժակն անապական արեանն քրիստոսի, քան թէ խառնեալն ի ջրոյ և ապականեալն: - 595. Եւ թէ ասիցեն հակառակքն մեր, ո՛չ ապականի գինին *զի* սակաւ է ջուրն: - 595. ...*զի* մին կաթ ջուրն և մին սափորն հաւասար են բնութեամբ: - 595. Ապա ուրեմն թէպէտ և սակաւ խառնի ջուրն, բնութիւնք գինւոյն և ջրոյն ապականեցան. *զի* ո՛չ անապակ գինի է և ո՛չ պարզ ջուր: - 595-596. Եւ դու խառնեա զսոսա ի խորհուրդ պատարագին. *զի* իցես ուղղակի մեկնիչ և գրոյն հետևօղ: - 596. *Զի* ասելն «ա՛յս է մարմին իմ» զէութիւն հացին կատարեաց: - 596. ...*զի* որք կամին զմարմինն քրիստոսի ապականացու ասել՝ խմոր և ջուր խառնեն. թէպէտ այլ և այլ պատճառեն: - 596-597. Իսկ *զի* անխմոր բաղարջով է խորհուրդն՝ ասացաւ ի վերոյ **իա** գլուխն **լը** համարն: - 597. Ասեմք թէ **դ**. *զի* թէ մինն պակաս լինի, խորհուրդն ո՛չ կատարի: - 597. Նա՛խ՝ *զի* քրիստոս մի հաց էառ ի ձեռն ի սեղանոյն և օրհնեաց. նոյնպէս և զմի գինի: - 597. Երկրորդ՝ *զի* հրամայեաց եզական բանիւ «ա՛յս է մարմին իմ. և ա՛յս է արիւն իմ». որ զմին հացն նշանակէ՛: - 597. Նախ՝ *զի* մեք զգայարանօք՝ միջնորդութեամբ պատահմանցն հասանիմք ի գոյացութիւնն. *զի* անմեկնելի որոշմունք են ի գոյացութեանց սոքա: - 597. Երկրորդ՝ *զի* մեք կարասցուք մերձենալ ի սրբութիւնն, վասն այն մնան պատահմունքն...: - 597. ...*զի* թէ յայտնի կերպարանօք լինէր միս և արիւն, ո՛չ ոք իշխէր մերձենալ: - 597. Երրորդ՝ *զի* վարձատրեսցուք հաւատով. այլ հաւատն ի յաներևոյթն է որ է՛ գոյացութիւնն...: - 597. Չորրորդ՝ *զի* սովաւ իմասցուք զմարդեղութիւն բանին կրկին կերպիւ: - 598. Նա՛խ՝ *զի* արիւնն հեղուկ նիւթ է. կամ ո՛չ է տալի որպէս այլ ազգք, և զրկել զժողովուրդն ի փրկական արենէն: - 598. *Զի* որպէս բաշխի մարմինն, նոյնպէս և մասնաւորեսցի արիւնն առ հասարակ: - 598. *Զի* միապէս միաւորին արտաքս և ի ներքս. *զի* ամենայն կերակուր և ըմպելի ի ներքս միաւորի: - 598. Եւ թէ հրէա ոմն ետես *զի* հում միս արիւնաթաթախ տայր ժողովրդեանն. և զղջացաւ անկաւ յոտս սրբոյն և մկրտեցաւ: - 599. *Զի* թէ յօրհնեալ հացէն այլոցն ամենեցուն ցամա՛ք էր տուեալ և նորա թաց, պատճառ լինէր մատնութեանն յուդայի. և յիրաւի: - 599. Այլ թացեալ պատառն այսպէս էր. *զի* ի սկաւառակն ընդ վարդապետին փութացաւ մատնիչն տանիլ զձեռն լիրբ դիմօք և արհամարհեալ մտօք: - 599. Ապա յա՛յտ է *զի* ո՛չ ի մարմնոյ և ո՛չ յարենէն էր թացեալ պատառն. այլ ի այլ ինչ կերակրոյ ի սեղանոյն առեալ թացեալ և տուեալ. *զի* ցուցցէ զմատնիչն: - 599. ...*զի* յայտնապէս զարիւնն ո՛չ տայք, և ծածկապէս զմարմինն. *զի* յօրհնեալ մարմնոյն ո՛չ տայք. այլ սոսկ հաց որ ի բեմն: - 599. *զի* հաւատալի է թէ ի մարմինն քրիստոսի՝ է՛ և արիւնն կապակցութեամբ. և հոգին համազուգութեամբ. և աստուածութիւնն միաւորութեամբ: - 600. Նա՛խ՝ եթէ ո՛չ զմարմինն տան ժողովրդեանն. այլ սոսկ հաց և գինի. *զի* մարմին քրիստոսի այն մինն է որ օրհնեցաւ որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 600. *Զի* մարմին իմ ճշմարիտ կերակուր է և արիւն իմ ճշմարիտ ըմպելի: - 600. ...*զի* յայտնի զարիւնն չտաս. և ծածուկ զմարմինն...: - 600. ...*զի* սոսկ

հաց տաս և ո՛չ զօրհնեալն: - 600. ...*զի* որք արժանի են մարմնոյն, արժանի են և արեանն սրբոյ...: - 600. որք կամաւ յանձն առնուն. *զի* այս մինչև ի մահ ճգնութիւն է: - 600. Եւ զօրհնեալ բաժակն առաջի եդ *զի* կամաւ արբցեն: - 600. *Զի* որպէս **գ** կերպիւ մեղանչեմք. այսինքն ի խորհուրդս, ի բանս, և ի գործս: - 601. *Զի* շնորհքն աստուծոյ ո՛չ է մասն մասն. այլ բոլոր և կատարեալ: - 601. Եւ գիտելի է, *զի* մարդ որ ի մեղք անկանի և իմանայ զինքն որ մեղք գործեաց, և ունի զխոստովանահայրն պատրաստ ուղղափառ և գիտուն, ի յա՛յն պահն պարտի խոստովանիլ: - 601. *Զի* որպէս հուրն դիզին վնասակա՛ր է, նոյնպէս մեղքն հոգւոյն: - 601. ...*զի* պարտ է նմանեաւն զնմանն բժշկել: - 602. Եւ ա՛յս է պատճառն. *զի* անջրելի՛ է հրամանքն աստուծոյ...: - 602. ...*զի* յորժամ մեղանչեմք, գրիմք ի պատիժն յաւիտենից. այլ ի զղջանալն և փոխիլն մեր, փոխէ՛ աստուած և զպատիժն ի ժամանակեայս: - 602. ...այլ ապաշխարութիւնն ամբարէ՛ զբարիս ի հոգին *զի* պսակեսցի: - 602. *Զի* է՛ որ խոստովանին զմեղս և արմատն հաստա՛տ է...: - 603. ...*զի* խոստովանեալ մեղքն բարձուի, այլ պատիժն ո՛չ: - 603. *Զի* պատժոյ արմատն մեղքն է...: - 603. *Զի* ատելութիւն մեղաց զղջումն է սրտին. և խոստովանի բերանով. և զամօթն կրէ փոխանակ պատժոյն: - 603. ...*զի* պարտ է զոր ի մտի ունի՝ զբոլորն միոյ քահանայի խոստովանիլ: - 603. ...*զի* առանց խոստովանութեան մեղքն ո՛չ թողուի: - 603. Եւ թէ ոք ասիցէ, պա՛րտ է *զի* ձեռն քահանային մերձեսցի ի զգայարանսն: - 605. ...նախ վասն ա՛յս խորհրդոյս է. և երկրորդ՝ *զի* մկրտութիւնս մեր ո՛չ ի ջուրն յովաննու, այլ ի մահն քրիստոսի է: - 605. ...*զի* օծանեմք զնոսա որպէս զըմբիշս. *զի* ի հանդէս մտցէ ընդ այսս չարութեան օդոյդ: - 605. *Զի* նորին գործն է որ բանայ և փակէ զդուռն եկեղեցոյ: - 606. Ի ժամ մկրտութեանն քրիստոս եցոյց զքրիստոնէութեան խորհուրդն. *զի* մեք մկրտութեամբն լինիմք քրիստոնեայք: - 606. *Զի* եպիսկոպոսունք տան հոգի քահանայից և զկապելոյ և զարձակելոյ իշխանութիւն: - 607. Եւ գիտելի է, *զի* պսակն սկսանի ի նշանադրութիւնն...: - 609. *զի* երկուց կամաց հաւանումն հաստատէ՛ զպսակն: - 609. *Զի* յայնմ հետէ հարսն փեսային լինի նշանեալ, և փեսայն հարսինն է՛ յատկացեալ: - 609-610. *Զի* բռնութեամբ և առանց հաւանելոյ միմեանց՝ այսինքն փեսային և հարսին՝ ո՛չ հաստատի պսակն: - 610. ...այսինքն *զի* տեսեալ հաւանեսցին միմեանց: - 610. Յաւատն է՞ *զի* ո՛չ ոք ի յերկուցն պղծեսցի օտար անկողնով. որպէս այն որ թողու զհաւատն և ուրանայ բանիւ...: - 610. Իսկ զաւակն, *զի* ծնցի և սնուցանի ի պաշտօնն աստուծոյ. *զի* վասն ծննդեան զաւակին է հրաման պսակին: - 610. *Զի* թէպէտ և եկեղեցի սուրբ կարէ՛ բաժանել վասն արգելմանցն...: - 610. ...*զի* բազում արգելմունք գոն պսակին. որպէս ազգակցութիւնն հոգևոր կամ մարմնաւոր. կամ տկարութիւն բնութեանն. կամ պոռնկութիւնն. կամ այսահարութիւնն. կամ ծառայութիւնն. կամ բռնութեամբն. կամ այլ ինչ այսպիսի պատճառ. որով բաժանին այրն և կինն: - 610. *Զի* է՛ շաղկապ հոգևոր. այսինքն սրտիցն. և է՛ շաղկապ մարմնաւոր՝ խառնմամբ սերիցն: - 610. Գիտելի է, *զի* նախ առաջին բաժանի ազգն ի բնականն՝ և յօրինացն՝ և ի հոգևորն: - 611. *Զի* **բ** են հայր և մայր մեր. և **բ** ծնունդ որդին և դուստրն. և **բ** եղբայրն և քոյրն. և մեք ի մէջն **է** երորդ: - 611. *Զի* հայրն և որդին և թոռն որ է՛ **գ**. և թոռին թոռն որ է՛ **դ**. որ լինի **է**, և եզր արենակցութեան: - 611. *Զի* **դ** ազգակցութիւն մարմնական. *զի* մարմինն է ի չորից տարերց: - 611. Եւ երեքն հոգեկան. *զի* հոգին եռամասնեա՛յ է: - 611. *Զի* **դ** ծնունդ ի մէջն է ըստ չորից տարերց կատարման: - 611. *Զի* օտար ազգք՝ միջնորդութեամբ փեսային և հարսին որ են մի մարմին, լինին և նոքա մի ազգ: - 611. *Զի* կնքահայրն և սանամայրն ծնունդ մի. և նոցա զաւակն **բ**. և նոցա թոռն **գ**. և չորսն որ է՛ թոռին թոռն՝ լինին խնամիք: - 611. Որոյ պատճառէ. *զի* հոգին եռամասնեա՛յ է. այսինքն բան՝ ցասումն՝ և ցանկութիւն. - 611. *Զի* եղբայրն և քոյրն ունին զբոլոր արիւն ծնողին. - 612. ...*զի* անխառնակ և անշփոթ երևեսցի մադանալն բանին յազգէն յուդայ. որպէս ասացաւ ի վերոյ ի **լ** գլուխն, **դ** համարն: - 612. ...*զի* սէրն սփռեսցի և տարածեսցի ի բազում ազգս: - 612. Նա՛խ՝ *զի* մին կին ետ աստուած մին մարդոյն ադամայ՝ ի յօգնութիւն. նոյնպէս և ամենեցուն օրինադրեաց: - 612. Երկրորդ, *զի* մի կող էառ և ի նմանէ շինեաց: - 612. *Զի* ահա՛ նահապետքն բազում կանայս առին և հարճ ևս: - 613. Նա՛խ՝ *զի* արք վասն նորա ի զազիր տեղիսն խոնարհեսցին. - 613. Նա՛խ՝ *զի* միայն զհեշտ ցանկութիւնն սիրեն հանապազ. ինքն և գործակիցն իւր: - 613. *Զի* եկեղեցին ժողովո՛յ է անուն. որպէս հրամայեաց աստուած մովսէսի՝ - 613. *Զի* ողորմութիւնն ի կողմանէ յորժամ անտես առնէ զմեղս՝ դուռն է հարաւոյն: - 614. *Զի* մե՛ք կատարեմք զխորհուրդս. և ի մեզ կրեմք դարձեալ. որպէս մկրտութիւնն. դրոշմն. պատարագն. և այլն: - 614. Նա՛խ՝ *զի* վասն յանցանաց մարդոյն ադամայ դատապարտեցան տարերք. հող, ջուր, և այլն...: - 615. Երկրորդ՝ *զի* նիւթ սորա է՛ ի քարանց արտաքին և ի փայտից որ կոխան է եղեալ անասնոց և անսրբոց...: - 615. Երրորդ՝ *զի* մովսէս ի կանգնել զխորանն օրինակի՝ արեամբ նոխազաց և ջրով և իւղովն էօծ և սրբեաց: - 615. Չորրորդ՝ *զի* սողոմոն յորժամ շինեաց զտաճարն՝ յաղօթս եկաց և նոյնպէս օրհնեաց և օծ. որպէս մովսէս...: - 615. Յինգերորդ, օրհնեմք զեկեղեցիս, *զի* օրհնութիւն վերնատանն ուր տէրն պատարագեաց, և հոգին սուրբ էջ յառաքեալսն...: - 615.

Վեցերորդ օրհնեմք, *զի* բաժանեսցի յայլ աշխարհական տանց որք ո՛չ ունին զօծումն սրբութեան: - 615. Եօթներորդ՝ *զի* աստուած սուրբ է որ բնակէ ի տաճարն: - 615. Ութերորդ՝ սրբեմք զեկեղեցիս, *զի* լիցի սրբութիւն սրբոց. *զի* որք մերձեսցին ի սա՛ սրբեսցին: - 615. Իններորդ սրբեմք, *զի* բնակելոցս ի սմա և պաշտօնէիցս պա՛րտ է սուրբ լինի զի մի՛ պղծեսցեն զսրբութիւնսն: - 615. Եւ այն *զի* պղծեալ տաճարի կարդամք. կամ զշարժեալ սեղանն հաստատեմք: - 615. *Զի* յորժամ մեղօք ինչ սրբութիւնս մեր ապականի, կամ շարժի ոք ի հաւատոյ, վերստին կարէ՛ հաստատիլ ի հաւատս, և դարձեալ կրկնել զխոստովանութիւն և զապաշխարութիւն: - 615. *Զի* իւրաքանչիւր իշխանք և ցեղք մի մի օր նաւակատիս առնէին: - 616. Նա՛խ՝ *զի* զմի օր նոցա տօնեմք. և է յաւելեալ վասն է զգայարանաց. և վասն եօթնեկի մեղաց քաւութեան: - 616. Երկրորդ, *զի* **է** է խորհուրդ եկեղեցոյ. և **է** արփեան է շնորհք հոգւոյն. և մի կատարմունքն ի մեզ, որ լինի **ը**: - 616. *Զի* **բժ**ան առաքելոցն տօնեմք: - 616. Նա՛խ՝ *զի* ի հինն զտօն քաւութեան և զտաղաւարահարացն ի միասին տօնէին ի թշրինի **ժ**: - 616. Չորրորդ՝ *զի* խորանն մովսէսի խաչաձև էր կանգնեալ որպէս մերս եկեղեցի: - 616. Իսկ հինգերորդն ի նորոյս. *զի* խաչիւն քրիստոսի գնեցաւ և ազատեցաւ եկեղեցի սուրբ: - 616. Վեցերորդ՝ *զի* նոյն է խորհուրդն որ անդ ի վերայ խաչին պատարագեցաւ, և այժմ յեկեղեցի սուրբ ի խաչ սեղանին: - 616. Եօթներորդ՝ *զի* պսակ եկեղեցւոյ և փառք է՛ սուրբ խաչն տէրունական. որպէս ի գլուխն է կանգնեալ: - 616. Ութերորդ՝ *զի* ամենայն խորհուրդ եկեղեցւոյ՝ խաչիւն կատարի. Մկրտութիւն. Դրոշմն. Պատարագն. և այլն: - 616. Իններորդ, *զի* եկեղեցի հաւատացելոց՝ ունի զձև խաչին ըստ մարմնոյ. - 616. Տասներորդ՝ *զի* դշխոյն հեղինէ որ շինեաց զսուրբ յարութիւնն յերուսաղէմ: - 617. ...վասն որոյ յանարիւն կենդանւոյ զլոյսն վառեմք. *զի* կենդանին այն անարիւն է յորմէ մոմն գոյանայ: - 617. Նա՛խ՝ *զի* եկեղեցին է ի խորհուրդ դրախտին. ուր անասուն ո՛չ մտանէր. նոյնպէս և յեկեղեցի ո՛չ մտանէ: - 617. Վեցերորդ՝ *զի* եկեղեցին փարա՛խ է բանաւոր հօտից. և ո՛չ անբանից: - 617. Եօթներորդ՝ *զի* լի՛րբ է ոչխարն. և լիրբն արտաքսելի՛ է յեկեղեցւոյ. որպէս յուդա լրբութեամբ ել արտաքս: - 617. Երրորդ՝ *զի* մարմինք սրբոց ի գաւիթս պահին և ո՛չ յեկեղեցի. յօրինակ հոգւոց նոցա որք են ի պահեստ հոգւոյն ի տեղւոջ լուսոյ և հանգստեան: - 617. Դարձեալ՝ ի խորհուրդ գոչման փողոյն այն որ ի բարձունս. *զի* նախ յերկնից գոչէ փողն զաբրիէլի և ժողովէ զհոգիսն...: - 618. Երկրորդ՝ *զի* **գ** են փողք տիեզերաց: - 618. Երրորդ՝ *զի* երիցս գոչէ փողն. նախ զհոգիսն ի յերկնից կոչէ. և ապա՛ զմարմինս ի հողոյ. և ապա՛ յարուցեալ զհոգի և զմարմին ի դատաստան հրաւիրէ: - 618. *Զի* յառաւօտն մին խնկարկի ի տէր եթէ շրթունքն. և այն ևս **գ** անգամ պար առեալ. և մի յօրհնութիւնն ևս **գ** անգամ. և մի ի փառք ի բարձունսն ևս **գ** անգամ: - 618. Եւ այս է պատճառն, *զի* աստուած ետ մեզ միտք և բան և ձայնի գործիք և մարմնոյ մասունք և ինչք. վասն որոյ յամենայնէ՛ նուիրելի՛ է աստուծոյ: - 619. Նա՛խ՝ *զի* ի դառն մաղձոյն հոսի յորովայնն ի ներքոյ սրտին և կսկծեցուցանէ զսրտակրանքն...: - 619. Երրորդ՝ *զի* ջուր արտասուացն զհուր մեղացն շիջուցանէ: - 619. Չորրորդ՝ *զի* ջե՛րմ է արտասուքն և զսառուցումն հալէ և ջերմացուցանէ զսէրն: - 619. Հինգերորդ՝ *զի* դառնութիւն արտասուացն զցանկութիւն աչացն դարձուցանէ: - 619. ...*զի* տեսանելով զպակասութիւն մեր՝ արտասուեմք և լամք. վասն որոյ առնումք զթողութիւն...: - 619. Նաև բերանն դառնանայ և չորանայ տրտմեցելոյն. *զի* չո՛ր է և դառն...: - 620. Այլ գիտելի է, *զի* **գ** է արտասուքն հոգևոր. մին վասն մեղաց. որ է՛ ապաշխարութիւն: - 620. Եւ գիտացիր, *զի* **գ** է նախապատրաստութիւն աղօթիցն...: - 620. Գիտելի՛ է, *զի* ի հին օրէնսն մովսէսի **է** ժամ էր աղօթից...: - 621. Եւ **ծ**՝ մարտիրոսացն. *զի* ազատութիւն է: - 621. Եւ այս գիտելի է, *զի* ի գիշերն **դ** անգամ կատարի. այսինքն է հանգստեանն, մէջ գիշերին, առաւօտին, և արևագալին: - 622. *Զի* հասակ ամենայն մարդոյ ի չորս փոփոխի: - 622. Երկրորդ՝ վասն զի քահանայք եմք՝ պա՛րտ է հասարակ աղօթել. և *զի* աբեղայք՝ պա՛րտ է առանձնակի աղօթել: - 623. Երրորդ՝ *զի* ունիմք զբնութիւնս հասարակ՝ պա՛րտ է հասարակ աղօթել. և *զի* ունիմք անձն և դէմք յատուկ՝ պա՛րտ է առանձնակի աղօթել: - 623. Նա՛խ՝ *զի* հոգի և մարմին է մարդն: - 623. Նա՛խ՝ *զի* յերի՛ց եմք գոյացեալ ի մարմնոյ, ի հոգւոյ, և ի մտաց, որպէս ասեն ոմանք. վասն որոյ **գ** առանձնական աղօթս մատուցանեմք: - 623. *Զի* տիւ և գիշերն է՛ **իդ** ժամ. լինի ապա ընդ **բ** ժամն մի անգամ աղօթք: - 623. Որով յա՛յտ է՝ *զի* ի կէս աւուրն որ է **ժբ** ժամն՝ աղօթելի՛ է մեզ յամենայն օր. և զկէսն այլ՝ մարմնական հոգոց պարապիլ. գործոյ աշխատութեան՝ ննջելոյ՝ կամ այլ ինչ իրաց: - 623. Այլ վասն առաջնոյն՝ գոհանամք, *զի* հասոյց զմեզ ի ժամս այս աղօթից: - 624. ...*զի* հաղորդիցուք բարութեան նորա: - 624. ...*զի* քահանայն միջնո՛րդ է առ աստուած և առ մարդիկ: - 624. Եւ ա՛յս է պատճառն, *զի* քահանայն է՛ ի դէմս քրիստոսի, և եպիսկոպոսն հօր աստուծոյ. և խաղաղութիւնն է՛ հոգին սուրբ որ ի հօրէ առաքեցաւ...: - 625. Եւ յորժամ քահանայն ասէ զխաղաղութիւնն՝ ա՛յս է պատճառն, *զի* քահանայն է՛ միջնորդ առ աստուած և առ մարդիկ. - 625. *Զի* ընդ ամենեսեանն՝ զանձն նշանակէ. իսկ ամենեցունն՝ զշնորհս հոգոյն սրբոյ ցուցանէ: - 625. Նա՛խ՝ *զի* հոգին սուրբ պարգևք է խաչին քրիստոսի. այլ և ի

վերնատունն լուսեղէն խաչիւ հանգեաւ յառաքեալսն: - 625. *Զի* որդին մարմնացաւ և նա՛ նուիրէ զբարեգործութիւնս մեր առ հայր: - 625. ...վասն որոյ մեզ լեզու լինի և ի դէմս մեր գոհանայ զաստուծոյ ըստ իւրաքանչիւր ժամու. այսինքն յառաւօտն, ի հասարակ օրն, և յերեկոյն. *զի* գոհացումն է և ո՛չ աղօթք: - 626. Դարձեալ՝ քարոզն ըստ ինքեան յայտնի է *զի* յորդորո՛ւմն է մեզ: - 626. Նա՛խ՝ *զի* գոհութիւնն պարզև՛ է օրինաւոր ի բարեա՛ց մասնէ. - 626. Երկրորդ, *զի* ի գոհութիւնն ամենայն չարք կործանին որ հակառակ կան մեզ: - 626. Չորրորդ, *զի* բարեաց պատճառ զաստուած իմանամք և ի նա՛ վերաբերեմք: - 626. Երկրորդ, *զի* յարութեամբն իւրով յարոյց զմեզ քրիստոս: - 627. *Զի* ի կիրակէ և ի տէրունական տօնս ո՛չ կարօտիմք բարեխօսի. այլ երգս սրովբէականս նուագեմք: - 627. Իսկ թագաւորքն առաջին և վերջին. *զի* կիրակին է թագաւորելն աստուծոյ. այժմ առաջին, և զկնի վերջին. կամ աստ կամողացն միայն, և անդ կամողաց և ո՛չ կամողաց: - 627-628. Եւ կրկին տուն սաղմոսին, *զի* հոգի և մարմին եղև բանն: - 628. Եւ ի պահքն առաւել ծայնաւորքն քան զերգս. *զի* յաւուրս պահոց՝ հրեշտակաց նմանիմք, և յուտիքն մարդկան: - 628. *Զի* անուշահոտ վարուք հաճոյ եղեն աստուծոյ. և բուրմամբ աղօթից բարեխօսե՛ն վասն մեր: - 628. **Իսկ ի պահս ո՛չ խունկ և ո՛չ օրհնութիւն. *զի* ընդ ապաշխարութեամբ եմք, ո՛չ իշխեմք գոհանալ և ո՛չ ունիմք անուշահոտ վարս:** - 628. Իսկ Մեծացուսցէն ի կիրակէի, զբնաւ տնօրէնութիւնն պատմէ. *զի* թէ ոչ էր ծնեալ՝ և ո՛չ էր խաչեալ. և ո՛չ յարուցեալ. և ո՛չ զմեզ փրկեալ: - 628. Այլ և առընթեր յարութեան աւետարանն. *զի* նո՛յն է խորհուրդ ծննդեանն ի կոյս մօրէ և ի կոյս գերեզմանէ: - 628. ...*զի* առաջին փոխն է ի դէմս հօր. և միջինն առ որդի. և վերջինն առ հոգին սուրբ: - 628. Եւ այն որ **բ** ծայնիցն մի է մեսեդին. *զի* դարն ադամայ և ենովքայ միապէս բնական օրինօքն վարեին: - 629. Եւ որ նա՛խ է վերջին տունն ի մեսեդի կամ կցորդ. այն է *զի* քրիստոսիւ դարձաք յառաջինն և ի բարձրագոյնսն. ուստի ադամաւ խոնարհեցաք...: - 629. *Զի* առաջին կանոն երանելեացն, որք դառնան ի չարէ և զճանապարհս օրինացն ընթանան...: - 629. Իսկ երկրորդն, որ երկինք պատմեն զփառս աստուծոյ, զայնմ որ դատէ՛ զհակառակն մեր. *զի* յերկինս է ողորմութիւն նորա: - 629. ...և խոնարհեսցուք ընդ ձեռամբ նորա. *զի* դարձուսցէ ի մահու ի կեանս: - 629. ...*զի* օրն այն ուրախութիւն է արդարոց. և կործանումն ամբարշտաց. որպէս երգն այն ուրախութիւն է, և սուգ՝ եգիպտոսի: - 630. Մեղաց պատարագին խունկ և իւղ չէր հրամայեալ օրէնքն. *զի* տրտում և ժահահո՛տ է: - 630. *Զի* թէ մանկութիւնն է և թէ մեռանիլն, երկիւղի ժամանակ է. որպէս ծառայ ի տնէ: - 631. Նոյնպէս և յերեկոյին *զ'ի* նեղութեանն առաքեալքն կարգեցին յաւուրն ելն. *զի* ելք աստիճանաց ասի...: - 631. *Զի* այսպէս ասէ նեքտառիոս հայրապետն հռոմայ թէ՝ չէր հնար իջուցանել զմարմինն տեառն ի խաչէն վասն փայլատակմանցն ի խոցուածոյն: - 631. Եւ վկայէ՛ մեզ աւետարանիչն յոհաննէս. *զի* ասէ՝ եսայի ետես զփառս նորա և խօսեցաւ վասն նորա...: - 632. *Զի* խաչն պսակ և փառք է քրիստոսի և պարծանք քրիստոնէից և ո՛չ նախատինք...: - 632. Զբանս զայս՝ մարգարէն ի դէմս հօր ասէ. *զի* յայնժամ միայն զհայր պատմէին: - 632. Նա՛խ՝ *զի* զհայր աստուած ասեն և ո՛չ հզօր և ո՛չ անմահ: - 633. Երկրորդ, *զի* յայսպէս ասել սուրբ աստուած սուրբ և հզօր սուրբ և անմահ քրիստոս որ խաչեցար վասն մեր ողորմեա՛ մեզ: - 633. Երրորդ՝ *զի* չորրորդութիւն մուծանեն յերրորդութիւնն սուրբ...: - 633. Եւ գիտելի է, *զի* ամենայն ժամս աղօթից է՛ հասարակ և է՛ յատուկ: - 633. Իսկ յատուկ, Նա՛խ՝ զերեքսրբեանն ի դէմս որդւոյ. *զի* նա՛ է առաջնորդ որով զհայր տեսանեմք: - 633. Եւ տե՛ս՝ *զի* ամենայն ուրէք զհոգին սուրբ հօր աղերսեմք. *զի* ի հօրէ՛ բղխէ: - 633. Նա՛խ՝ *զի* առ որդին մարմնացեալ՝ և զգութ մօրն բարեխօս արկանեմք: - 633-634. Նա՛խ՝ *զի* պատարագն է՛ խաչելութեան ժամն. և յայնժամ ո՛չ ասաց յովսէփ: - 634. Երկրորդ՝ *զի* պատարագն է դէմ յանդիման լինի քրիստոսի. և ո՛չ եմք կարօտ բարեխօսի: - 634. *զի* ճառ խաչին պատւակա՛ն է առ աստուած և առ մարդիկ. և փառք քրիստոսի է խաչն և կատարումն ամենայն տնօրէնութեանցն: - 634. Նա՛խ՝ *զի* քրիստոսիւ ծանեաք զհայր: - 634. *Զի* Սուրբ աստուածն անդ հաստատեցաւ. որպէս և Փառք ի բարձունսն. սկսեալ ի հրեշտակացն ի ծնունդ քրիստոսի. և յերեք սուրբ ժողովնս եղև կատարեալ: - 635. *Զի* ի **դ** տեղւոջս յայս՝ պա՛րտ է ժողովրդեանն զգլուխս բանալ: - 635. ...***զի* աբեղութիւնն կրօնաւորութիւն է. և կրօնաւորին պարտ է զամենայն զգայարանս ծածուկ պահել**: - 635. Իսկ կրկին ասել զշարականս. *զի* եմք հոգի և մարմին: - 636. Կարգաւոր է *զի* ո՛ր դաս որ սկսանի զերգն, նոյնն աւարտէ փառօք. թէ այս՝ թէ այն: - 636. Եւ ա՛յս է խորհուրդն, *զի* որ վաստակի յերգս՝ նա՛ տացէ զփառս արժանապէս: - 636. Եւ որ ամէն շարականի սկիզբն ի մարգարէից դնեմք, այս է պատճառն, *զի* զհինն և զնորս ի միասին խառնեմք: - 636. Դարձեալ՝ *զի* զսկիզբն մարգարէքն եդին, և առաքեալքն զշինուածն: - 636. Եւ ա՛յս է պատճառն, *զի* մի տան շարականի **դ** տուն սաղմոսի պիտոյ է յերկու դասս. և մին շարականն **ժբ** տամբ աւարտի: - 636. Եւ գործատունն կրկին ասի. *զի* ամենայն արարածք կրկին են. այսինքն իմանալի և զգալի որք օրհնեն զարարիչն: - 637. Նմանապէս և ամենայն շարական **գ** տուն է, և հարցն **զ**. *զի* վեցն կրկին **գ** է: - 637. ...*զ'ի* քէն հայցեմքն

զարևազալին շարականերն, զօրհնեմք զքեզն, զայսօր անճառն, զարարչակներն, զաստուած անեղն...: - 637. Եւ զոր նախ իմացն, *զ'ի* յանսահման ծովէն, և զթարգմանչաց օրհնութիւնն, և զսուրբ սարգսի օրհնութիւնն, վարդան վարդապետն: - 638. Այս է՝ *զի* ի բանալ դրանն դղրդեցաւ քաղաքն երուսաղէմ...: - 638. Այլ և ի մէնջ և աննման մեզ. *զի* աստուած է բնութեամբ: - 638. *Զի* ծաղիկն դիւրաւ թափի յամէն փոքր պատճառէ. յանձրևոյ և ի հողմոյ և ի սաստիկ որոտոյ. վասն այն պտուղն կորնչի: - 638. *Զի* առանց կոփելոյ էր առաջին տախտակն աստուածագիծ. և կոյսն առանց սերման յղացաւ: - 639. Եւ դարձեալ՝ *զի* այն անհաստա՛տ էր որպէս ստուեր. և դու իսկապէս: - 639. Եւ **ժ**, *զի* յաւելումք յինն դասս հրեշտակաց: - 640. Եւ *զի* չորք են ձայնք բնականք ըստ չորից տարերց, ցուցցի հոգեպէս: - 640. Նա՛խ՝ *զի* մարդն հոգի է և մարմին, ձայնիւ և ձեռօք երգէր. զերկու մատունս ի մի լծակցեալ յօրհնութիւնն աստուծոյ: - 641. Երկրորդ՝ *զի* սատանայագիտ էր քնար և տաւիղ...: - 641. ...*զի* իւր սրովն խոցեսցէ զինքն և հալածեսցէ որպէս ի սաւուղայ: - 641. Երրորդ՝ *զի* քաղցր ձայնիւ հեշտացեալ մարդիկ՝ զանխլաբար ուսցին զհոգւոյն բանս: - 641. Չորրորդ՝ *զի* մասունք արարածոց ձայն ունին և բան չունին...: - 641. *Զի* մեծ զատկի կիրակէն առաջի ձայն լիցի. որ զյարութեանն ունի խորհուրդ: - 641. ...*զի* շաբաթն հանգիստ լսի: - 642. Եւ այս է պատճառն, *զի* կիրակին տէրունի թարգմանի. և օր է ստեղծման աշխարհի, և յարութեանն քրիստոսի, և միւս անգամ գալստեանն: - 642. *Զի* յարութեանն փառք՝ խաչն ցուցաւ: - 642. Իսկ **բ** շաբաթին հրեշտակաց. *զի* յառաջնում աւուրն ընդ լուսոյն ստեղծան: - 642. Իսկ մեծացուսցէքն, և խաչի, և հանգստեան, հանապազո՛րդք են. *զի* միշտ բարեխօսք են: - 642. *Զի* նախ ծնաւ, և ապա՛ խաչեցաւ: - 642. Նա՛խ՝ *զի* յաղօթս զկոյսն սուրբ բարեխօս մաղթեմք. և զխաչն սուրբ՝ պահապան: - 642. Այլ և այս գիտելի՛ է, *զի* սաղմոսն յարաժամ երգի. յառաւօտն, ի ճաշոյն, և յերեկոյն: - 643. Նա՛խ՝ *զի* սաղմոսն երգ լսի. և ի հինքն յամենայն ժամ զսա՛ երգէին ի տաճարին...: - 643. ...*զի* սուրբ գիրք կամ զառաջինսն պատմեն. որպէս մովսէսին. կամ զվերջինսն կանխաճառեն. որպէս եսայեայն և այլոցն: - 643. ...*զի* առաւել քան զայլս զբոլոր տնօրէնութիւնն քրիստոսի խօսեցաւ. զծնունդն. զխաչն. և զայլն ամենայն: - 644. Իսկ սաղմոս տունն է երգ մարդկան. այսինքն է *զի* հրեշտակք և մարդիկ միաբանեալ օրհնեմք զաստուած փրկիչն մեր որ խօսի ընդ մեզ: - 644. Ուստի յա՛յտ է՝ *զի* ուր և ալէլու ասեմք, սաղմոս տուն գոյ ընդ նմա: - 644. Յայս միտս այլ ազգք միշտ ի վերայ գրակալին պահեն զգիրս. *զի* արժա՛ն է միշտ ուսանիլ: - 646. Այս է խորհուրդն. *զի* երեկոյս նշանակէ՛ զկեանս զայս որ տնօրէնութեամբ փրկչին սակաւ ինչ տեսօղ եղաք հաւատով: - 646. ...*զի* պատմօղ և կատարումն են տնօրէնութեանցն քրիստոսի: - 646. Եւ ա՛յս է խորհուրդն. *զի* որ քան են սուրբք ի յերկրի կենդանի, ո՛չ տօնեմք նոցա մինչ ի հանդէս նահատակութեան են...: - 647. *Զի* առաջակայք եղեն քրիստոսի, աթոռակիցք և զինաւորք նորա...: - 647. Նախ՝ *զի* ի շաբաթի սկսաւ հանգիստն և երանութիւն սրբոցն. յաւուր որում հանգեաւ աստուած ի գործոց: - 647. *Զի* ի **զ** օրն արար զժամանակաւոր և զապականացու աշխարհս. - 647. Երկրորդ, *զի* ի սմա հանգեաւ աստուած ի գործոց իւրոց ի բարութիւնն: - 647. *Զի* որպէս աստուած ի գործոց իւրոց հանգուցեալ է...: - 647. *Զի* որպէս ի մէջ շաբաթուն և ի կիրակէին այլ միջոց օր չկայ: - 648. *Զի* մերձ յինքեանս և յինքեան տեսանեն զփառս և զհանգիստ: - 648. *Զի* որպէս աստուած ի գործոց իւրոց հանգչի...: - 648. *Զի* այժմ յուսով լցեալ ունին ի հոգիս իւրեանց զփառս և զպայծառութիւն գործոցն: - 648. Նո՛յնդ է պատճառ և վասն յիսներեկին. *զի* յաղուհացն զշաբաթ և զկիրակէ պահեաց...: - 649. *Զի* հոգի և մարմին եմք. ուտիքն է մարմնոյ, և պահքն հոգւոյ հեշտալի: - 649. ***Զի* կ օր ուրբաթ և չորեքշաբաթի և գ քառասունք պա՛հք է ի բոլոր տարին:** - 649. *Զի* յաւարտումն պահոցն՝ նոցա տօնեմք. - 650. ...*զի* նոցա բարեխօսութեամբն ընկալցի զպահքն մեր: - 650. *Զի* այն պահքն յառաջ քան զգիրս և քան զմարգարէս ի նախահարցն եղաւ: - 650. *Զի* յորժամ ելին ի դրախտէն՝ **ե** օր անսւաղ պահեցին: - 650. Եւ դարձեալ՝ առաջաւոր կոչի, *զի* սա՛ է առաջին շաբաթ մեծի պահոց աղուհացիցն...: - 650. *Զի* ընդ ապաշխարութեամբ եմք վասն յանցանաց մեր, - 650. *Զի* արտա՛քս եմք որպէս ադամ ի դրախտէն՝ և ի սուգ մտեալ: - 650-651. Նոյնդ է պատճառն որ պատարագ ո՛չ մատուցանեմք. *զի* անարժա՛ն եմք: - 651. *Զի* յառաջն զոսսա լուծանէին որք յառաջաւորացն ի վեր պահէին հ օր: - 651. Եւ թէ ոք ասիցէ, **խ** օր է պահոց. *զի* **խ** օր պահեաց քրիստոս. և կիրակէն ո՛չ է ի համարս: - 651. Նախ, *զի* առաքելական է աւանդ. որպէս ի հինքն զերկուշաբաթի և զհինգշաբաթի պահէին...: - 652. Երկրորդ, *զի* մեծ ճգնաւորն բենետիքտոս որ է՛ յազգէ նոցա՝ ասէ, «պահելի է զչորեքշաբաթի օրն մինչև ցինն ժամն»: - 652. Երրորդ, *զի* ասէ սուրբն եւագրիոս, թէ «պահեա՛ զօր չորեքշաբաթի և ուրբաթի յամենայն շաբաթս»: - 652. *Զի* ո՛չ եկեր և ո՛չ էարբ զքառասուն տիւ և ըզ**խ** գիշեր: - 652. ...և ուրբաթն՝ *զի* ադամ եկեր ի պտղոյն, և մեք պահեմք զնոսա: - 653. ...վասն որոյ պահեմք զչորեքշաբաթն. և ուրբաթն խաչելութեանն քրիստոսի. *զի* կցորդեսցուք խաչին: - 653. Հինգերորդ, ըստ անուանն. զչորեքշաբաթն պահեմք, *զի* ի չորիցս չարաց պահպանեալ լիցուք. - 653.

Վեցերորդ, ըստ թուոյն. *զի* չորեքնիւթեայ բնութեամբ մեղանչեմք, - 653. Ութերորդ, *զի* ունիմք **բ** առաքինութիւն. այսինքն տեսական և գործական. - 654. Երկրորդ, *զի* **ծ** օր պահեցաք վասն հոգւոյն...: - 654. ...և յինունքն յարութեան խորհուրդ. *զի* ո՛չ է սուրգ և ո՛չ տրտմութիւն և ո՛չ ցաւք: - 654. Չորրորդ, *զի* մանկունք եմք առագաստի և փեսայն քրիստոս ընդ մեզ է...: - 654. Երկրորդ, *զի* աղօթք՝ հոգւոյն է՛ կերակուր, և հացն մարմնոյն...: - 654. Երրորդ, զայս ի քրիստոսէ ուսաք. *զի* գոհացաւ ի հօրէ և ապա՛ բաշխեաց զգարեղէն նկանակսն և աճեաց...: - 654. Չորրորդ, *զի* բաժանեսցի կերակուր մեր ի յանանցս...: - 654. ...*զի* թէ աղտեղութիւն ինչ լինի խառնեալ արտաքուստ ի կալ կամ ի հնձան, սրբեսցին խղճմտանք մեր: - 654. ...որպէս նոքա որ զդեղ մահու խառնեն. վասն որոյ նշանաւ խաչին կնքեմք զնոսա, *զի* փախիցեն դևքն: - 654. Նա՛խ՝ *զի* կրկին պարգևս ետ մեզ. այսինքն հոգևոր և մարմնաւոր. - 655. Երկրորդ, *զի* կրկին եմք մարդ. այսինքն հոգի և մարմին...: - 655. *Զի* յերից եմք գոյացեալ մարդ. հոգի և մարմին և միտք: - 655. ...*զի* պարկեշտութեամբ լիցի կերակուրն...: - 655. Երրորդ, *զի* կրկին օրհնեմք, առաջին օրհնութիւնն խնդրելն է, և վերջինն գոհանալն: - 655. *Զի* գոհութիւնն կրկին զօրութիւն ունի...: - 655. Չորրորդն, *զի* բազում աշխատօղք գոն կերակրոցն և ըմպելեացն...: - 655. Եւ զայս ի քրիստոսէ ուսաք. *զի* այսպէս խաչանման բեկանէր զհացն երկոքին ձեռօքն: - 655. ...*զի* երկուքն բաժանեն զմի հացն...: - 655. Նա՛խ՝ *զի* այսու՝ խաչին քրիստոսի հաղորդեսցուք. և սուրբ հացին զօր ի վերնատունն բաժանեաց: - 655. Երկրորդ, *զի* ուսցուք այսպէս զամենայն ինչս մեր հաղորդել ի պէտս կարօտելոց. և զմիմեանս մեծարել և պատուել սիրով: - 655. Երրորդ, *զի* այսպէս հաղորդ լինիմք վերին սեղանոյն որ է արքայութիւնն երկնից: - 655. Նա՛խ՝ *զի* բաժանիցուք յայնցանէ որք զգինի մեղաց ըմպեն. և վասն մեղաց արբենան և շռայլին: - 656. Երկրորդ, *զի* այսպէս հաղորդիցուք երկնաւոր գինւոյն. որ է՛ իմաստութիւնն աստուծոյ. - 656. Զայս սովորութեամբ առնեն զոր չէ՛ պարտ. *զի* յուսահատութեան է նշան և հեթանոսաց գործ: - 656. Նախ՝ *զի* հաւասարութիւն ունիմք առ միմեանս. այլ և կարգ. որ է՛ առաջին միջին և վերջին: - 656. Նոյնպէս և բարեկենդանս. *զի* ի լեառն պահո՛ց ելանեմք: - 657. Իսկ պահքն զչարութիւնն. *զի* նուազի և կարօտի հոգին յամենայն բարեաց. որպէս ի պահոց մարմինն: - 657. Նա՛խ՝ *զի* բաժինն աստուծոյ ընտիրն լիցի և մի՛ անարգն: - 657. Երկրորդ, *զի* հաճո՛յ լիցի որպէս աբելին և մի՛ որպէս կայենին: - 657. Երրորդ, *զի* օրինակն նմանեսցի ճշմարտութեանն. որ պարարա՛կ էր աստուածութեամբն և կատարեալ մարմնով: - 657. Չորրորդ, *զի* մա՛սն է հոգւոյն և հանդերձեալ կենացն. պա՛րտ է զպատւականն որոշել քան զմարմնոյս: - 657. ...*զի* զանհամութիւնս մեր համեմեաց և զնեխեալ վէրս սրբեաց: - 657. Իսկ օրհնութիւն աղին, *զի* որոշեսցի ի զոհից կռոց, և ի հասարակ զենմանց...: - 657. ...*զի* պատարագ աստուծոյ սիրտ սուրբ և հոգի խոնարհ զոր աստուած ո՛չ արհամարհէ: - 658. Նախ՝ *զի* լսելովն զկամս աստուծոյ կատարեմք. իսկ պատարագաւն զմերս: - 658. Երրորդ՝ *զի* այն արտաքուստ անասնոյ է մարմին. և այս ի ներքուստ յինքենէ՛ և զինքն մատուցանէ աստուծոյ: - 658. Չորրորդ՝ *զի* այս՝ է՛ խօսուն և բանաւոր պատարագ և այն անբան զենումն զոր խօսեցաւ վասն հնոյն...: - 658. Իսկ զկանոն ջրօրհնէից՝ սրբոյն բարսղի է արարեալ յեօթն ամի հայրապետութեան իւրոյ յետ՛ն. *զի* անդ հանդիպեցաւ: - 658. Եւ նոյն զքահանայթաղէքն, որ ունի **է** աւետարան. և զաշխարհական թաղումն, ի յայրարատ գաւառի ի վաղարշապատ քաղաքի ի վկայարանս սրբոյն հռիփսիմի. յետ **ճժա** ամի սրբոյն գրիգորի. *զի* մինչև ցայն հնովն վարեին: - 659. ...*զի* առաջին աղօթք յամենայն կարգադրութիւնս՝ գոհանամք պարտ է դնել. բայց առաւել ի կնքելն՝ և ի թաղել մեռելոյն: - 659. *Զի* դիոնէսիոս այր առաքելական ասէ ...: - 659. Վասն է՞ր է *զի* աստուած նախ զայս՝ և ապա զայն կեանքն տայ մարդոյս: - 662. *Զի* նախ է մարմին քան զհոգի. ոչ ժամանակաւ և պատւով. այլ նիւթով և զօրութեամբ: - 662. Յինգերորդ՝ մարդոյս պիտոյ էր ժամանակաւ աճումն. *զի* թուով առցէ զկատարումն վերջին ընտրելոյն: - 662. Եւ անդ *զի* յաւիտեան է և ո՛չ ժամանակ: - 662. Ապա և ո՛չ լրումն թուոյն. *զի* միակն յառաջ է քան զբազումն: - 662. Վեցերորդ՝ ամենայն պատուական իր՝ ի բարձր տեղւո՛ջէ. որպէս գլուխն *զի* պատուական մասն է. և լուսաւորքն և երկին քան զերկիրս: - 662. Եւ բնակա՛ն է *զի* նախ ի յանկատարն և ապա՛ ի կատարեալն ելցեն: - 662. Իններորդ՝ առաւել ամենահնար գթութեան է ցոյցք. *զի* եղական բնութիւնս ո՛չ կարէր անմեղ մնալ. *զի* անեղն է անմեղ: - 663. Տասներորդ՝ յապաղեաց զայն, *զի* փափագն առաւելասցի. աստ հաւատով և յուսով ակն ունել. և ապա՛ դէմ յանդիման երևիլ: - 663. ...*զի* յորժամ տեսցուք զանցաւոր կեանս, իմասցուք զմեծութիւն պատւոյն ա՛յնր կենացն: - 663. Երկոտասներորդ՝ *զի* մարդասէ՛ր է աստուած՝ կամեցաւ միածնին միաւորիլ ի մարմնի և մարդանալ յաշխարհի...: - 663. Եւ գիտելի է, *զի* հրեշտակք ո՛չ ունին զայսպիսի փոփոխմունս. *զի* ո՛չ են տարրականք, և ո՛չ ընդ ժամանակաւ: - 663. Նախ՝ *զի* թէ բարի է մարդն, ընտրէ՛ աստուած և տայ զմեծութիւնն որ կարօտելոց ի գո՛րծ ածէ ...: - 664. Նա՛խ՝ զոմանս աղքատ առնէ աստուած, *զի* զարքայութիւնն մեծատանց վաճառեսցեն: - 664. Երրորդ

հիւանդութիւն է ընտրելոց, *զի* փո՛րձ երևեսցին ի յամօթ չարին. որպէս յոբայն: - 665. Դարձեալ՝ վասն հիվանդութեան գիտելի է, *զի* է ի մէջ մահու և կենաց: - 665. Երրորդ զհիւանդութիւնն. *զի* տեսեալ զսոսա՝ գիտասցուք զմահն մերձեալ: - 665. Տասներորդ՝ ճանապարհի փառաց և երանութեան կոչի տէր մեր. *զի* առաջնորդէ՛ առ հայր...: - 666. Նախ ի դէմս մեր. *զի* պակասիմք ի մարմնոց և յաւելումք ի հոգիսն: - 666. Երկրորդ ի թիւ ամացն. *զի* որքան յերկարեմք անցանելով, պակասի մասն վերին և յաւելու մասն ներքին...: - 666. Երրորդ ի ժամն. *զի* անցեալ մասն յաւելու. և ներկայն անցանէ. և հանդերձեալն պակասի. և բոլորն կատարի և լցուի: - 666. Չորրորդ ի հասակն է իմանալ. *զի* տիքն անցանեն, և զօրութիւնք և ներգործութիւնքն պակասին...: - 666. ...այս է, *զի* սրբոցն ամենայն աւուրքն լի՛ են բարի գործովք: - 666. *Զի* մարմինն բաժանեալ ի հող լուծանի ուստի առաւ...: - 667. ...*զի* որ քան էր ի ժամանակս ի մէջ փոփոխման էր հոգին...: - 667. *Զի* աստ անփոփո՛խ հաւատով հաւատամք. - 667. Եւ չորրորդ որպիսութիւն, *զի* աստ հոգին կարէ՛ մեղանչել՝ կարէ՛ և ոչ մեղանչել: - 667. Եւ յետ յարութեան ո՛չ կարէ մեղանչել *զի* անկա՛ր է մեղանչել: - 667. Եւ յետ յարութեանն ո՛չ կարէ արդարանալ *զի* անկատա՛ր է...: - 667. *Զի* նախ մեղանչեցին յերկինս. և ապա անկան յօդս և մահացան...: - 667. ...*զի* անկումն նոցա մահ է նոցա որպէս ասէ սուրբն գրիգոր նիւսացին: - 667. *Զի* յորժամ առաքինութեամբ ախտ մարմնոյն մեռանի՝ զօրանայ հոգին, - 668. Բարեաց՝ *զի* քաւեսցին փոշետեսակ յանցանք ինչ. և կամ *զի* պսակքն բազմասցին: - 668. *զի* տեսցուք և ի միտ ածցուք զօր ելիցն մեր ի մարմնոյ: - 668. *Զի* չորք իրք դժուարին է. որ առանց կամաց մեր լինին: - 668. Կամ ի վերինն խնամոցն. *զի* արդարքն դիւրաւ փոխեսցին ի կեանս: - 668. Նա՛խ՝ *զի* համընթա՛ցք են ասէ ի վաստակն. այսինքն հոգին և մարմինն. ի միասին և հանգիցեն և պսակեսցին: - 668-669. *Զի* արդարոյն մահ՝ պատուակա՛ն է առաջի տեառն որպէս ասէ մարգարէն...: - 669. ...*զի* չարութեամբ կեցեալ ոգին՝ չարութեամբ և մեռանի: - 669. *Զի* ի չար կենաց ի չար տանջանս ընթանայ: - 669. *զի* գործունեա՛յ է նոցա և կամարար: - 669. ...*զի* զառհաւատչեայ տանջանացն ընկալցի, - 669. *Զի* զգալի լոյս ո՛չ լուսաւորէ զնոսա...: - 669. ...*զի* ի մեծի ծագման առաւօտուն կրեսցեն զպատիժն ըստ գործոց իւրեանց: - 669. Է և ա՛յլ իմն տեսութիւն վերագոյն. *զի* արարողութիւն սգոյս ցուցանէ զառաջին անկումն մեր ի լուսեղէն կենացն ի խաւար աշխարհ տրտմութեամբ և ցաւօք մահու մեռեալք և ի հող դարձեալք. և այս ի ճաշակմանէ պտղոյն: - 670. ...*զի* անցեալ է ժամանակն ողորմութեան, և դատաւորն առ դուրս հասեալ՝ դնել ի տանջանս դժոխոց. որպէս աստ զմարմինն ի գերեզմանի: - 671. Կոչի կարգ, Նախ *զի* քրիստոնէից մին կարգ՝ ննջեցելոց կատարումն է ի վերայ է խորհրդոցս. ութերորդ խորհուրդ և կարգ. վասն ութերորդին կենաց: - 671. Երկրորդ կոչի կարգ, *զի* զիւրաքանչիւր ոք յիւրում կարգին յօրհնեմք և կատարեմք...: - 671. Երրորդ կոչի կարգ, *զի* զոր ինչ մեք առ մարմին ննջեցելոցն կատարեմք, զնոյն կարգ և հրեշտակք առ հոգիսն կատարեն այժմ և ի յարութեանն աւուր: - 671. *Զի* երևելիքս տիպ և գաղափա՛ր են աներևութիցն: - 671. Եւ կոչի պատանք, *զի* պատեալ և կապեալ է զամենայն զգայարանսն. և ոչ ինչ կարէ գործել. ո՛չ չար և ո՛չ բարի: - 671. Իսկ *զի* չորիցն բարձեալ տանին, նշանակէ որ բ հրեշտակք պահապանք ամբառնան զհոգին...: - 671. Նա՛խ՝ *զի* նա՛ միայն օծաւ յառնուլ կարգին: - 672. Երկրորդ, *զի* քահանայն գլուխ է...: - 672. ...*զի* քահանայապետն զհայր նշանակէ. և իւղն զքրիստոս. և անուշահոտն զհոգին սուրբ որ քրիստոսիւ պարգևեցաւ մեզ: - 672. ...*զի* կնիք է ի հոգին և անքակ. որպէս ի կեանքն՝ նոյնպէս և յետ մահու ունի: - 673. Տասներորդ, նշանակէ զվերջին օծումն. *զի* ամենայն կարգ զոր մարմնոյն կատարեմք՝ հոգւոյն է և մարմնոյն որպէս ասացաք: - 673. Երկրորդ՝ զվերջին ողջոյնն տամք, *զի* ի հեռու ճանապարհ գնայ: - 673. Երրորդ՝ *զի* կամօք և ուրախութեամբ ուղարկեմք ի քրիստոս և ո՛չ ակամայ կամ տրտմութեամբ: - 673. ...*զի* որպէս հոգևոր սիրով կեցաք. նոյնպէս սիրով բաժանիմք. և թէ իցէ քէն ինչ, զայն շնորհմեք միմեանց: - 673. ...*զի* նա կենդանեացս աղօթի՛ց է կարօտ, և մեք նորա բարեխօսութեանն առ քրիստոս...: - 673. Եօթներորդ՝ *զի* սիրելի և համբուրելի է նշխարքն սուրբ որ ի քրիստոս միացաւ և օծաւ, և քրիստոսի եղև բաժին: - 673. Տասներորդ՝ *զի* այսպէս ողջունի և հոգին անդ որպէս մարմինն աստ. նախ յաստուածպետութենէն, և ապա ի համակարգ հոգւոց սրբոց: - 673. ...*զի* նովին երկիւղիւն կան և սպասեն սոսկալի աւուրն այն...: - 673. Եւ յետ այնորիկ ի հարաւ. *զի* հարաւով հողմոյ սուրբ հոգւոյն՝ արար մեզ գարուն հոգևոր ազգի հաւատացելոցս...: - 673. Եւ ապա՛ ի յարևմուտս. *զի* նստի ընդ արևմուտս որ է՛ մարդկային սրբութիւնս. և փառաց աթոռն քահանայութեան աստիճանս...: - 673. Անդրիավարտիս ըստ հնոյն, *զի* ի սրբութիւն մտանէ: - 674. *Զի* ցուցցէ թէ նմանապէս լինելոց է ի յարութեանն հանգիստ նոցա ի կարգս իւրեանց: - 674. Նա՛խ՝ *զի* ամենատեսն աստուած գիտէր զլաւս և զխոտանսն: - 674. Երկրորդ, *զի* թէ արժանաւոր է՝ յաւելցի պսակն. և թէ անարժան՝ թեթևասցին տանջանքն: - 674. ...*զի* քահանայական աղօթիւք և պատարագօք կամ առաւելուն պսակքն, կամ ջնջին մեղք նոցա: - 674. ...*զի* նոքա ո՛չ չար են գործեալ և ո՛չ բարի. ո՛չ տանջին և ո՛չ պսակին...: - 675. ...*զի* սոքա բարեաց և չարեաց են

հատուցմունք: - 675. Երկրորդ, *զի* երի՛ց եմք գոյացեալ. ի մարմնոյ, ի հոգւոյ, և ի մտաց. - 675. Երրորդ, *զի* երիւք մեղանչէ մարդ. այսինքն մտօք և բանիւ և գործով մարմնոյ...: - 675. Չորրորդ, *զի* **գ** է ժամանակ յորում գործեմք զմեղս. այսինքն անցեալն ներկայն և հանդերձեալն...: - 675. Հինգերորդ, *զի* **գ** է հասակ մարդոյս. մանկութեան երիտասարդութեան և ծերութեան յորում փոփոխիմք վարուք. վասն սոցա **գ** հանգիստ դնեմք: - 675. *Զի* այժմ կարե՛մք մեռանիլ. - 675. Եօթներորդ, *զի* **գ** են հանգիստ և վարձք սրբոցն. որպէս ասէ տէրն. **ճ, կ**, և **լ**...: - 675. ...*զի* յայսցանէ ո՛չ արտաքսեսցէ զնա: - 675. ...վասն որոյ երիցս աղաչեմք. *զի* պսակացս այսոցիկ արժանաւորեսցէ: - 675. Տասներորդ, *զի* **գ** են տեղիք. այսինքն կայանք հոգւոցն և դժոխք և արքայութիւն...: - 675. ...վասն որոյ երիցս խնդրեմք *զի* այժմ բաժանեալ հոգին խաղաղութեամբ ժամանեսցէ յօթևանս լուսոյ...: - 675. Երկրորդ, *զի* ննջեցեալն եղբա՛յր է մեր և ունի բազում պատերազմ, օգնական լինիմք նմա: - 676. Երրորդ, *զի* ի հեռու ճանապարհ գնայ. այս է յերկրէ յերկինս. յուղարկաւորեմք մինչ ի գերեզմանն: - 676. ...*զի* արտասուքն ջերմ ջուր է և սրբարար - 676. Եւ խաչն բարձրացեալ *զի* նշան խաչին քրիստոսի յայնժամ ընդ երկնիւք ծագեսցէ և զչորս կողմ աշխարհի լցուսցէ: - 676. Եւ այն որ ի վերայ վառին նիւթեղէն զգեստէ, *զի* գայցէ խաչն ի վերայ լուսեղէն ամպոյ. յօդս բարձրացեալ և ցոլացեալ. - 676. *Զի* վասն յանցանացն ադամայ անիծաւ երկիր ի գործս նորա. զսուրբ մարմինն քրիստոնէի չէ՛ պարտ դնել յանսուրբ հող...: - 676. Նա՛խ` *զի* յետս դառնամք մահուամբ, այսինքն ի դրախտն և ի մայր մեր, պա՛րտ է *զի* նախ ոտքն ընթասցի: - 676. Երկրորդ, *զի* քրիստոսիւ կանգնեցաւ անկեալ բնութիւնս մեր. - 676. Երրորդ, *զի* խաչաձև դնի մարմինն ի հանգիստն. որ և ձեռքն խաչանմա՛ն է ի վերայ սրտին: - 677. Երրորդ, *զի* ի լոյս հաւատ եկն...: - 677. ...*զի* յարևելից կողմն լո՛յս է: - 677. ...*զի* կենդանիք բնակին ի վերայ յերկրի, և մեռեալք ի ներքոյ երկրի: - 677. Տասներորդ, *զի* թաղելն նշանակէ զյարութիւնն...: - 677. Նա՛խ` *զի* զպարտս դատապարտութեանն վճարեն...: - 677. Երկրորդ, *զի* հողն մա՛յր է մեր առաւել քան զայլ տարերք...: - 677. Երրորդ, *զի* մարմինն փոխեսցի ի հող մինչև հոգին յանապական և յանփոփոխ սերտութիւնն կայասցի...: - 677. ...*զի* ի յարութեանն ի միասին պսակեսցին և փառաւորեսցին: - 677. Իսկ վեցերորդ պատճառ վասն հասարակաց ամենայն մարդկան, *զի* ի հողոյ սկսաւ, դարձեալ ի հող վախճանի մարմինն...: - 678. Եօթներորդ, *զի* հողն ամենևին ներքին ծայրքն է ամենայն տարերաց. անդ դնի մարմինն: - 678. Ութերորդ, *զի* որակ եկրի խաւար է և սեաւ. և ո՛չ է պայծառ որպէս այլքն...: - 678. Իններորդ, *զի* անշա՛րժ է երկիր տեղեաւ. *զի* կիբրկոն ասեն...: - 678. Տասներորդ, *զի* կերակուր օձին է հող...: - 678. ...*զի* գինք են արեանն քրիստոսի: - 678. Նա՛խ` *զի* ի սրբոցն որ ա՛նդ են թաղեալ` օգնութիւնս ընդունին գերեզմանակիցք նոցա: - 678. Երկրորդ, *զի* սիրելիք նոցա որք անդ ժողովին, տօնեն և յիշեն զնոսա աղօթիւք առ աստուած: - 678. Ասեմք թէ ո՛չ. այլ առաւել վտա՛նգ է նոցա. *զի* ի բազում անգամ ի ձեռս դիւաց արտաքս ընկեցեալ լինին մարմինք նոցա: - 678. ...յա՛յտ է *զի* նոյն մարմին շարժի և շինի ի յարութեան աւուրն: - 678. Իսկ դիրք կոչի. *զի* ի նմա՛ դնի մարմինն իբր ի յանօթ ինչ: - 678. Իսկ դամբարան, որ է պահարան. *զի* անտի դարձեալ առցի որպէս և եդաւ: - 678. Այլ և գանձարա՛ն է մարմնոյն. *զի* պահէ՛, և դարձեալ ի տէրն տայ: - 678-679. Իսկ հանգիստ կոչի, Նա՛խ` *զի* հանգեաւ յաշխատանաց մարմնոյն. այլ և ի չար գործոց: - 679. Նա՛խ` *զի* նեղ և անձո՛ւկ է. - 679. ...*զի* դժոխք զդժուարն և զնեղն նշանակէ: - 679. Երկրորդ, *զի* յամենայն կողմանց վիշտ է: - 679. Երրորդ, *զի* զառաջին պատիժն աստ կրէ. հողանալով գեղեցկայարմար շինուածն: - 679. Նա՛խ` *զի* ի սմանէ ելանեմք, և ի նմանէ ո՛չ: - 679. Երկրորդ, *զի* աստ մի միա՛յն տանջանք, և անդ բազում և ազգի ազգի: - 679. Երրորդ, *զի* աստ միայն մարմինն, և անդ հոգին և մարմինն տանջին: - 679. ...*զի* հրեշտակք խաչաձև երևեցան առ գերեզմանաւն տեառն: - 679. Երկրորդ, *զի* քարն անպտուղ` ցուցանէ զանգործութիւն մեռելոյն: - 679. ...այսօր հոգևոր ջրով դարձեալ ոռոգանեմք, *զի* բուսցի ի գարնանաշարժ յարութեանն: - 680. *Զի* արեգական ծագելն զծնանիլն մեր նշանակէ. և մուտն զգերեզմանն. իսկ այս առաւօտ զյարութիւնն հասարակաց: - 680. ...*զի* մեղօք մեռանի հոգին ի դժոխս. որպէս և մարմինն. - 680. *զի* մեղքն առնելն է, և պատիժն կրելն. յերեկեան օրն վասն մեղաց խնդրեցաք. այսօր վասն պատժոց: - 680. *Զի* կենցաղս այս որպէս երկդռնի քաղաք է. ի մինն մտանեմք և ի միւսն ելանեմք. - 680. Նա՛խ` *զի* **գ** թիւն խորհրդաւոր է. որ ունի սկիզբն և մէջ և կատարումն: - 681. Երկրորդ` *զի* **գ** օր են ամենայն աւուրք մարդոյ. այսինքն օր ծննդեանն. օր սննդեանն. և օր մահուանն: - 681. Եւ **գ** փոփոխումն ունիմք. *զի* նախ յոչ է է ի յէութիւն գամք. - 681. ...իսկ հրեշտակք զմինն ունին. *զի* յոչ է է՛ եղեն. և զերկուքն չունին...: - 681. ...իսկ դևք զերկուքն ունին. *զի* յոչ էից եղէն. և փոխեցան ի բարւոյն ի չար. այլ զմինն չունին...: - 681. Երրորդ` *զի* **գ** են տեսակք հոգւոց. տնկական, զգայական, բանական. և սոքօք մեղանչեմք: - 681. ...*զի* վերափոխեաց զնա աստուած ի տեղի ուր ինքն գիտէ. - 681. ...*զի* լոյսն անմարմին սփռիւր ի յերկինս և լուսաւորէր մինչև ցերեկոյ...: - 681. ...*զի* հայրն աբրահամ առեալ հուր և սուր, և յետ երից աւուրց տեսին զտեղին ի հեռաստանէ որպէս ասէ

պատմութիւնն: - 681. Եւ զերծեալ խաւակ և խոյն զենեալ. *զի* հոգին զերծանի ի տանջանացն և մարմինն մեռանի: - 682. Եւ ի հեռուստ տեսեալ զտեղին, *զի* յետ կատարածի մարմնով առնելո՛ց են իւրաքանչիւր ոք զփառս կամ զտանջանս: - 682. *Զի* աղօթիւք և զանազան մաքրութեամբ սրբեմք զմեզ...: - 682. ...*զի* յերեքօրեայ ճանապարհի երթիցեն և երկիր պագցեն աստուծոյն իւրեանց: - 682. Եւ փարաւոն ընկղմեալ զօրօքն. *զի* ոչ ինչ կարեն վնասել չար դևքն՝ քրիստոնէից հոգւոց: - 682. ...*զի* զպարտս նոցա մեք հատուցանեմք...: - 683. ...*զի* հաւատք առանց գործոց մեռեալ են: - 683. Նա՛խ՝ ի ժամանակս. *զի* **գ**, և **է**, և ամիսն, և տարին՝ լինի **դ**. և **գ** օրն նախկին, որ է՛ եօթն: - 683. Երկրորդ ի մեզ. *զի* **գ** զօրութեամբ հոգւոյ և **դ** նիւթով մարմնոյ մեղանչեմք: - 683. *Զի* նա՛ է արեգակն արդարութեան. - 683. *Զի* աւուրքս այս առ մե՛զ չափին և ո՛չ առ նոսա. - 684. ...*զի* անցեալ է ժամանակն որպէս յիմար կուսանացն: - 684. *Զի* **բ**շաբաթին մեռելո՛ց է և ո՛չ գերեզմանօրհնէք: - 684. Եւ այս է խորհուրդն. *զի* յայնմ աւուր խաչեցաւ քրիստոս, և գերեզմանք բացան և այլն: - 684. *Զի* որք ընկալան զշնորհսն, պա՛րտին նոքա ընչիւք իւրեանց զեկեղեցւոյն լոյսն վառել զաւուրս ութն: - 684. *Զի* այնպիսիքն դատաստան ընդունելոց են անձանց իւրեանց ի մեծի ատենին քրիստոսի: - 684. Եւ դարձեալ, *զի* ի **խ** օր պահոցն մինչ ի յարութիւնն ղազարու այլ հանգստեան ո՛չ տօնեմք: - 684. Եւ զբարիսն՝ *զի* պսակելոց են: - 684. Արդարքն վասն իւրեանց սիրելեացն միշտ աղօթեն *զի* ազատեսցին ի փորձանաց և ուղղեսցին ի մոլորութեանց և ընկեր փառաց նոցա լինիցին: - 685. Իսկ մեղաւորքն ոչ. *զի* չարակամք են և նախանձուք: - 685. Աղօթք նոցա ցանկութիւնն է նոցա. *զի* կամս երկիւղածաց իւրոց կատարէ՛ տէր: - 685. Իսկ մեղաւոր հոգին դարձեալ ի ձեռն հրաշտակաց. *զի* աղաչէր զնա երևիլ. կամ ի ձեռն դիւաց կերպարանին նոքա: - 686. Ո՛չ. *զի* ըստ այնմ որ զերծան ի չարեաց, միայն ի հոգիս իւրեանց ունին զուրախութիւնն: - 686. Եւ այս զանազան կարծիքս վասն այն է, *զի* գիրք սուրբք չե՛ն յայտնի բացայայտեալ զնոսա: - 687. Երրորդն ի տգիտա՛ց է ասացեալ. *զի* կայանք մարմնաւոր՝ անմարմին հոգւոց ո՛չ է պիտոյ: - 687. ...*զի* զարդարս և զմեղաւորս ի դատաստանին ասեն որոշիլ: - 687. *Զի* այժմ հոգւով են առ նա. և յետ յարութեանն հոգւով և մարմնով: - 688. **Եւ գիտելի է, *զի* հիմն և սկիզբն անդ եկեղեցւոյն եղև տէր մեր յիսուս քրիստոս յարուցեալ ի մեռելոց. և ընդ ինքեան հանեալ և վերացուցեալ զհոգիս սրբոց նահապետաց և մարգարէից:** - 688. Դարձեալ՝ մի ասի կայանք երկուցն վասն միոյ ակնկալութեան. *զի* արդարքն ակնունին պսակաց, և մեղաւորքն տանջանաց: - 689. ...*զի* ազատեցան ի պատժոց և առ հայր աւանդեցան...: - 689. *Զի* այժմ յուսով են յերկինս և առ երկինս. և յետ մահու հոգւով. և յետ յարութեանն հոգւով և մարմնով յանճառելի փառսն: - 689. Եւ այժմ հոգիք սրբոց առնուն զփառս գործոց ըստ ինքեան. *զի* հանգչին և ուրախանան ի գործս իւրեանց...: - 689. Նոյնպէս կրկին է և տանջանք չարաց. այսինքն տանջանք գործոց ըստ ինքեան, և տանջանք հատուցման, *զի* զտանջանք գործոցն կրեն յետ մահու. և զտանջանք հատուցման ի յարութեանն հոգւով և մարմնով: - 690. *Զի* գործք չարութեան այժմ դատէ՛ խղճիւ զմիտս. և յետ մահու զհոգիս. և յետ յարութեանն զհոգի և զմարմին որպէս ասացաւ: - 690. *Զի* հոգիք սրբոցն ո՛չ են առանց մխիթարութեան. այլ հանգչին և ուրախանան ի գործս իւրեանց և յուսով փառացն հատուցման...: - 690. ...որպէս ասէ մեկնիչն տեսլեան. եթէ սպիտակ հանդերձն շնորհացն քրիստոսի մաքրութիւնն է. որ սրբութիւն մեղաց մերոց արար քրիստոս. յոր ամենայնքն վայելեցաք. *զի* յորժամ սրբի հոգին, բնական ունի զպայծառութիւնն: - 690. Որոյ պատճառ է, *զի* դատապարտութիւնն ադամայ բարձաւ քրիստոսիւ. և չարաց տանջանքն է՛ ի դատաստանին: - 690. Նա՛խ՝ *զի* աներևո՛յթ են ի մէնջ. այլ և ի մտացն աստուծոյ. ի հրեշտակաց և ի սրբոց մոռացեալ: - 690. Երկրորդ, աներևոյթ են ի տեսութեանց իւրեանց. *զի* զրկեալ են ի լուսոյ շնորհաց որով երանութիւնքն տեսանին: - 690-691. Նա՛խ՝ *զի* համընթացք են ասէ ի վաստակն: - 691. Երկրորդ, *զի* զուգագրեալք են ի գիրն յաւիտենից: - 691. Երրորդ, *զի* զոյգ և ի միասին ստեղծան և ծնան ի մարմնաւոր կեանքն հոգին և մարմինն...: - 691. ...բայց վարձ հատուցման ո՛չ կարէ ընդունիլ առանց մարմնոյն. *զի* ո՛չ միայն հոգւոյն է վաստակն, այլ և մարմնոյն: - 691. Չորրորդ, ասէ սուրբն եպիփան ի հաւատոց գիրն, եթէ որպէս հոգին միայն դատի ըստ բանի հերձուածողացն *զի* կարէ՛ ասել մարմնոյն եղեալ զյանցանքն: - 691. ...*զի* որպէս չարչարանացն հաղորդեցաւ, նոյնպէս և վայելչականացն նմա: - 691. Եւ առաւօ՛տ է օր դատաստանին. *զի* միշտ առաւօ՛տ է և ո՛չ երբէք փոխէ զնա երեկոյ: - 692. ...այսինքն *զի* վերստին գալն քրիստոսի լինի, և ապա սրբոցն տանիլ առ ինքն: - 692. Ուստի յա՛յտ է *զի* մինչև յօր դատաստին ո՛չ առնուն: - 692. Այրն ի տարաշխարհ գնաց քրիստոսէ. որ մարմնով համբարձաւ յերկինս. *զի* յատուկ տեղի մարմնոյ երկիրս է. վասն որոյ ի տարաշխարհ գնալ ասէ յերկինս: - 692-693. *Զի* ո՛չ վայելէ անկատարից զվախճանական կատարումն առնուլ. եթէ ոչ նախ իւր յատուկ կատարելութեամբն կատարեսցի. - 693-694. Քսան**գ**, ո՛չ է արդարութիւն աստուծոյ թէ այժմ հատուցանի. *զի* մարմին և հոգին ի միասին գործեցին զչար և զբարի: - 694. Քսան**է**, *զի* թէ ամենայն ոք առնու այժմ

զվարձս կամ զտանջանս, ապա ո՛չ գոյ յարութիւն...: - 694. ...*զի* յարութիւն վասն հատուցման գործոցն է: - 694. Նաև ո՛չ դատաստան. *զի* ո՞ւմ լիցի դատաստան. *զի* ամենեցուն վճարեալ է: - 694. Նմանապէս հետևի *զի* մարմինն ո՛չ կրեսցէ տանջանս. *զի* ո՛չ յառնէ ըստ նոցա կարծեացն: - 694. Քսանևը, տանջանք և փառք այնմ կենաց յա՛յտ է *զի* ո՛չ է ժամանակեայ, այլ յաւիտենական: - 694. Այլ և տեսցուք զվկայութիւնս հակառակացն և յարմարեսցուք զպատասխանիսն, *զի* առ ձեռն պատրաստ լիցի: - 695. Ուստի յա՛յտ է *զի* նախ քան զքրիստոս արդարք և մեղաւորք ի դժոխս էին: - 695. *Զի* ո՛չ կարեմք հոգւով երանի լինիլ եթէ ոչ մարմնով երանելի լիցուք: - 695. *Զի* թէպէտ անդ ո՛չ է փառք, այլ և ո՛չ տանջանք և չարչարանք գոյ. վասն այսորիկ առ աստուած ասէ որք են ի պահեստ հոգւոցն: - 695. ...*զի* հաւատարիմ է խոստացողն և ճշմարիտ: - 695. *Զի* է՛ յոյս ակնունիլ ի հեռաւորն. և է՛ յոյս ըմբռնել ի մերձաւորն: - 695. Դարձեալ ասեն՝ հոգին յառա՛ջ գործէ զբարին *զի* նախ իմանայ և կամի: - 696. ...*զի* լաւագոյն համարեցաւ աստուած մի՛ առանց մեր պսակիլ: - 696. Ասեմք եթէ՝ այսմ պատասխանի ասացաւ յառաջագոյն. *զի* ո՛չ ուղղակի իմանան վասն առակին. *զի* երեկոյ կատարա՛ծն է աշխարհիս...: - 696. Նաև մշակ ասելն, *զի* հոգին առանց մարմնոյն ո՛չ ինչ է աշխատեալ. վասն որոյ և զվարձն հոգւոյն և մարմնոյն տայ: - 696. *Զի* ասէ մեծն իգնատիոս մեկնիչն յայսմ բանի, եթէ բարեկամ եկեալ՝ զպահանջօղ հրեշտակն ասէ յօր մահուն. իսկ առաջին բարեկամ է՛ աստուած: - 697. ...իսկ հոգին թախանձէ՛ թերևս *զի* ելս իրացն իմասցէ...: - 697. ...*զի* ներկայական է այսօրն: - 697. *Զի* այս ո՛չ է ի կարգէ դատաստանին. այլ ի սքանչելեաց միածնին. որպէս արեգական խաւարիլն, և գերեզմանաց բանիլն, և այլն: - 697. Նա՛խ՝ *զի* առաքեալն զանազանեաց զտեսանելն յետ մահու՝ և զպսակն ի յարութեանն: - 697. Երկրորդ՝ *զի* տեսութիւնն հաւատոյն է փոխարէն զոր հոգին ընկալաւ. և պսակն գործոյն է զոր մարմնով առնու: - 697. Նա՛խ՝ *զի* ընդ դէմ է սուրբ գրոց և ուղղափառ վարդապետաց որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 698. Երկրորդ, *զի* բառնայ զերկրորդ գալուստն քրիստոսի և զհատուցումն դատաստանին: - 698. *Զի* յորժամ ոմանք քաւին և մտցեն յարքայութիւնն, և ոմանք ի տանջանս յաւիտենից, ա՛յս է հատուցումն: - 698. Երրորդ, *զի* ընդունայն լինին աղօթք և տուրք և այլ օժանդակութիւնք եկեղեցւոյ՝ յորժամ ինքեանք քաւեսցեն: - 698. Չորրորդ, *զի* յայտնապէս զրկէ զժողովուրդն ի փրկութենէ, և ծուլութեամբ ընկղմէ ի մեղս...: - 698. ...*զի* վասն անտի քաւարանին աստ ո՛չ պահեն և ո՛չ աղօթեն. և անդ ի դժոխս մատնին: - 698. Նախ՝ *զի* քակե՛ն զխոստովանութիւնն յեկեղեցւոյ և ի քաւարանն ապաւինեալ կորնչին մեղօք: - 698. Երկրորդ, *զի* առանց ահի և ամօթոյ զմեղս գործեն. - 698. *զի* որք զպատիժ այսմ կենացս ակն ունին առնուլ՝ երկնչին ի չարեաց կամ սակաւ առնեն...: - 698. Չորրորդ, *զի* ոչ ինչ համարին զաստուածային իշխանութիւնն որ յեկեղեցի եդեալ...: - 698. Ա՛րդ՝ եթէ ճշմարիտ է մարգարէն և առաքեալն, *զի* ահա՛ ա՛ստ է ընդունել զապաշխարութիւն և փրկել զհոգիս...: - 698. ...*զի* ահ մեծ է անկանիլ ի ձեռս աստուծոյ կենդանւոյ յանաչառ դատաստանին և ո՛չ այժմ: - 699. Վեցերորդ, *զի* մահն սկիզբն է անփոփոխ կենացն. *զի* ո՛չ կարէ փոխիլ ի մեղաց յարդարութիւն...: - 699. *Զի* անկումն նոցա մահ է նոցա ասէ նիւսացին գրիգոր: - 699. Այլ հոգի դատարկ ի քաւարանին աչս ո՛չ ունի *զի* լացցէ որով յարատ հայեցաւ. և ո՛չ մարմին *զի* պահեսցէ և աղօթեսցէ. այլ և ո՛չ զղջումն. *զի* հոգին ինքն ըստ ինքեան ո՛չ կարէ զղջալ: - 699. ...և յա՛յտ է *զի* մեռելութիւնն բնութեանս է պատիժ և ո՛չ մարմնոյն: - 699. Իսկ արդ ի յարութեանն հա՛րկ է *զի* միանգամ տանջեալ հոգին՝ միւս ևս ընդ մարմնոյն տանջեսցի որ է՛ անհնար...: - 699. ...*զի* նա քաւեալ է և սա ոչ. մինչև մարմինն ևս տանջեսցի և քաւեսցի. որ է՛ անպատշաճ երկոքինն: - 699. ...*զի* մինչև ցօրն ցայն ասեն զքաւարանն. այլ առ ժամայն ի փառս կամ ի տանջանս: - 700. Ա՛րդ՝ ի քաւարանն ոչ է ժամանակ. *զի* ժամանակն յարեգակնէ՛ և ի լուսնէ՛ լինի...: - 700. *Զի* թէ յաւիտենից է, տանջանք է և ո՛չ քաւարան: - 700. Իսկ թէ ժամանակեայ, ընդ դէմ ասէք աստուածային բանին. *զի* տէրն մի հուր ասաց. և զայն յաւիտենից...: - 700. Եւ *զի* ո՛չ գոյ ողորմութիւն անդ՝ յա՛յտ է ի յիմար կուսանացն. և ո՛չ զերծումն ի տանջանաց...: - 700. Չորեքտասաներորդ, *զի* թէ մեղաւորացն գոյ հնար արտաքս գալ ի հրոյն և երթալ յարքայութիւնն...: - 700. Հնգետասաներորդ, *զի* թէ գոյ քաւարան այժմ հոգւոյ՝ ապա ո՛չ է բոլոր դատաստան ի կատարածի...: - 700. ...*զի* այժմ մասին քննութիւն է հոգւոյ և յայնժամ մասին մարմնոյ: - 700. ...*զի* զգործ դատաստանին այժմ կատարէ՛ որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 700. Երկրորդ, *զի* ի սուրբ գրոց ածեն վկայութիւնս և մեկնեն ըստ կամաց իւրեանց...: - 701. Այլ զապաշխարանքն դնէ կանոնքն, *զի* ցանկ և պարիսպ է մեղաւորին...: - 701. Երկրորդ, ասեն խնդրէ արդարութիւնն աստուծոյ՝ *զի* վասն մեղաց պատիժ տացի. որպէս յօրէնս մարդկային պատժին յանցաւորք...: - 701. *Զի* զամենայն ոք միանգամ սպանանեն և ո՛չ բ: - 701. Ասեմք նախ՝ եթէ երկինք և երկիր մարմին գոլով նորոգին մարմնական հրով. իսկ հոգին *զի* է՛ անմարմին ՝ նորոգի շնորհօքն քրիստոսի և հոգւովն սրբով: - 701. Դարձեալ ասեմք, եթէ ի հուրն համատարած ամենայնքն անցանելոց եմք ի կատարածի. այլ ո՛չ ի հուր քաւարանի. *զի* ո՛չ գոյ քաւարան: - 701. ...ուստի յայտ է *զի* քաւարանն ջուր ո՛չ

է: - 701. Ա՛րդ՝ նախ գիտելի է, *զի* հիմն հաւատն է ի մեզ. և շինուածն գործքն: - 702. Եւ սոքա պարտ է *զի* լիցին հաւատով: - 702. *Զի* որ խոկայ առանց հաւատոյ՝ այնպէս է իբր թէ ջանայ ոք տեսանել զարեգակն առանց աչաց: - 702. *Զի* այրի շինուածն որ ո՛չ է յարմար այնպիսի հիման հաւատոյ: - 702. Նա՛խ՝ *զի* աստ յայժմու կեանս շնորհքն է, իսկ անդ փառքն. որպէս աստ մեղքն է և անդ պատիժն. այլ ո՛չ քաւարան: - 702. Նա՛խ՝ *զի* նոքա ժամանակեայ հուր ասեն և տանջանք հոգւոց. իսկ ոսկեբերանն մի հուր և տանջանք յաւիտենից: - 702. ...*զի* գիտասցուք թէ որպէս արդարոց փափկութիւնն է յաւիտենական, ա՛յսպէս և մեղուցելոց տանջանքն: - 703. Տեսէք եղբարք զսրբոց վարդապետաց բանսն *զի* ո՛չ գոյ անդ քաւարան հրոյ: - 703. *Զի* ո՛չ ասէ թէ ի գալ հոգւոյս, այլ՝ ի գալս իմում. որ է հոգի և մարմին: - 703. *Զի* տանջանարանք կազմեն, սառնամանիք ցուցանեն, հուր բորբոքեն: - 703. *Զի* ո՛չ յառաջ և ո՛չ յետոյ գիտաց զնա: - 704. *Զի* այս կեանքս է գործոց, և այն հատուցմանց բարեաց և չարեաց: - 704. *զի* թէ ոք աստ զպատիժ մեղաց ոչ կարասցէ վճարել, անդ վճարեսցէ և թողցի: - 704. *Զի* այժմ կարծեմք. և յետ մահու յայտնապէս տեսանեմք զամենայն. և յետ յարութեանն առնումք զամենայն: - 705. *Զի* զգլուխ վիշապին ի ջուրսն յորդանանու ջախջախեաց ըստ յոբայ որ է մեղքն. - 705. Նա՛խ՝ *զի* արձակէ ի ժամանակեայ կապիցն և արկանէ ի յաւիտենից տանջանս: - 706. ...և ելոյծ առաւելուլ չարեօք *զի* արդարապէս կրեսցէ զանվախճան տանջանս: - 706. Չորրորդ, արձակէ՛ զսատանայ, *զի* տեսցէ զիւր ժամանակ տանջանացն մերձեալ. և մոլի որպէս գազան մերձ ի սատակումն. և շուն կատաղեալ: - 706. ...այսինքն *զի* ոմանք փախչելով յանապատս զերծանին, և ոմանք արեամբ վկայեալք ապրին: - 706. ...բայց ըստ վերերևութեանն ցուցանէ զսրբութիւն. *զի* դիւրաւ խաբեսցէ: - 707. Եւ լինիցի յանդուգն. *զի* ո՛չ համարի պատժիլ ի յաստուծոյ. *զի* յապաղէ դատաստանն...: - 707. Այլ և լինի հայհոյիչ. *զի* խօսեսցի բան ընդ դէմ բարձրելոյն: - 707. ...*զի* ի նմա՛ բնակէ գլուխն ամենայն չարեաց: - 707. ...*զի* նա՛ է գազանն որ ել ի ծովէն և ունէր գլուխս է. այսինքն զամենայն իշխանս: - 707. Եւ այս գիտելի է, *զի* անուն նեռին ջնջեալ և կորուսեալ է ի սուրբ գրոց. վասն այն զանազանապէս կոչեն զնա՛: - 707. *Զի* տէրն պղծութիւն կոչէ զնա և սուտ քրիստոս: - 707. Այս է ի գլխաւորութիւն ամենայնի **զռ** եղելոյ ապստամբութեանն. *զի* որ քան աւուրբ եղև աշխարհ, այն քան ամօք յանկ ելանէ: - 707. *Զի* նա՛ է օձ դարանակալ ի ճանապարհի որպէս ասաց յակոբ յազգէն դանայ: - 708. ...*զի* ինքն նեռն գտանիցէ զգանձս ծածկեալս...: - 708. ...*զի* սուտ բարեբաստութեամբ նոցա զայլս խաբեսցէ: - 708. *Զի* զօգ նոքա են որովք սատանայ զաղտնաբա՛ր հալածէ զհաւատացեալս: - 708. ...այսինքն *զի* ուսուսցեն վերջնոցն զհաւատս փրկչին. յոր և նոքայն հաւատացին: - 709. ...*զի* նուազեսցին դժնդակութիւնք և պատրանք մարդկան և սատանայի: - 709. Եւ զայս ասաց տգիտութեամբ *զի* կրկին յարութիւն մարմնական իմացաւ: - 710. Հազար ամն է թիւ կատարեալ. *զի* ունի զտասն հարիւրեակն: - 710. Այլ և **ռ** ամն է յառաջին գալստենէն քրիստոսի մինչ յերկրորդն. *զի* զբազում և զառաւելն նշանակէ: - 710. Եւ աստ գիտելի է, *զի* ամենակալ թագաւորութիւնն քրիստոսի երեք եղանակաւ ասի: - 710. Այսինքն *զի* աստուածք և տեարք կոչին յերկինս հրեշտակացն դասք, և թագաւորք յերկրի. - 711. Վեցերորդ, *զի* **բժ**ան ցեղապետք էին հնոյն. և **բժ**ան առաքեալ նորոյս. զերկոցունց ազգաց նահապետսն դնելով զբոլոր թիւ ամենայն ազգին, նշանակէ՛: - 712. *Զի* յորժամ սրբի հոգին ի մեղաց, բնական ունի զպայծառութիւնն: - 712. Նա՛խ՝ *զի* բեհեզն է՛ անօսր. ցուցանէ զանօսր էութիւն և զմտածութիւն սրբոցն առանց թանձրութեան մարմնոյ: - 712. Երկրորդ *զի* սպիտա՛կ է. նշանակէ՛ զպայծառ առաքինութիւն նոցա: - 712. Երրորդ *զի* սուրբ է. ցուցանէ զմաքրութիւն նոցա առանց աղտեղութեան: - 712. Չորրորդ *զի* լուսափա՛յլ է. նշանակէ՛ զբարձրագոյն տեսութիւնն որով լուսափայլին իմացմամբ: - 712. Հինգերորդ *զի* կա՛րծր է. ցուցանէ զկարծր և զսերտ առաքինութիւն նոցա առանց քակտելոյ: - 712. Վեցերորդ *զի* կրթելով առնու զսպիտակ գոյնն. նոյնպէս և սուրբքն ի կեանս յայս կրթելով չարչարեցան, և ապա՛ այն կենացն արժանի գտան: - 712. *Զի* գերազանց գո՛րծ է բանին ուսուցանելն զճշմարտութիւնն. և զայս ունին վարդապետքն: - 712. Դարձեալ, *զի* քրիստոս էր վարդապետ ըստ որում զճշմարտութիւնն քարոզեաց...: - 712. Բուրվառն ոսկի և խունկն՝ այսինքն *զի* զաղօթս երկրաւորաց սուրբքն և հրեշտակք մատուցանեն քրիստոսի: - 713. Երկրորդ՝ *զի* պատկանեալ են և համաշունչ յերգն աստուածային՝ և ի սէրն առ միմեանս և առ աստուած: - 713. Նա՛խ՝ *զի* առաջին փող էին մարգարէքն կոչելով յօրինակն: - 713. ...*զի* առաջնովն հոգիքն սլանան յերկնից: - 713. *Զի* դիոնէսիոս հաստատէ՛ զմովսէսի բանն թէ «կացոյց սահմանս հեթանոսաց ըստ թւոյ հրեշտակաց աստուծոյ»: - 713. *Զի* հրեշտակապետն հրեշտակօք իւրովք վերակացո՛ւ է ազգի. - 713. Նա՛խ՝ *զի* կոչեսցէ յերկնէ զհոգիս սրբոց և յերկրէ զմարմինս...: - 714. *Զի* թէ զչգոյն կոչէ ի գոյ և լսեն նմա, քանի՞ առաւել զգոյն ի գոյից ժողովէ՛ և նորոգէ: - 714. Երկրորդ, *զի* չո՛րք են սկզբունք աշխարհի. երկինք որ է՛ երկուք. հուր և օդ. և երկիր որ է՛ **բ** իր. հող և ջուր: - 714. Եւ զբանս օդն ունի. եթէ հոգևոր եթէ մարմնաւոր. *զի* օդով խօսեցաք:

- 714. Եւ բնական քննութեամբ նախ այսպէս եթէ՝ տեսանեմք ի քաղաքական օրէնս *զի* գոյ դատաստան. այսինքն բարեացն պատիւ և չարացն պատիժ...: - 715. ...ապա պիտոյ է և ա՛յլ կեանս *զի* հատուցի բարեացն բարի և չարացն չար. և այս ո՛չ լինի եթէ ոչ իցէ յարութիւն: - 715. ...այլ պա՛րտ է *զի* յարիցէ և մարմինն և ի միասին առցեն զհատուցումն բարեաց կամ չարեաց: - 715. Երկրորդ, *զի* հոգին մարդոյ անմա՛հ է վասն **բ** պատճառի: - 715. Նա՛խ՝ *զի* ո՛չ է ի չորից տարերց ժողովեալ որ քակտելով մահանայ: - 715. Եւ դարձեալ *զի* հոգին ինքնաշա՛րժ է. և ինքնաշարժն մշտաշա՛րժ է. և մշտաշարժն անմահ...:. - 715. Այլ արդ՝ յանմահութենէ հոգւոյն պա՛րտ է *զի* լինիցի և մարմինն անմահապէս շարժեալ ի նմանէ ...: - 715. ...*զի* կամ իմանալիք են որպէս հրեշտակք. կամ զգալիք որպէս տարրեղէնք. և կամ յերկուց գոյացեալ որպէս մարդ. այսինքն ի հոգւոյ և մարմնոյ...: - 715. ...իսկ թէ մարդս ոչ յառնէ, աշխարհ անկատար մնայ. *զի* բոլորն մասամբն է կատարեալ: - 715. Այս զյարութիւնն ասէ ի ծեռաց գազանաց խնդրելն. *զի* յառնեն մարմինք որ մեռեալ են ի ծեռն գազանաց: - 715. Այլ գիտելի է, *զի* կրկին է մարմնաւոր յարութիւն: - 716. Նա՛խ՝ *զի* կարէ՛ որ յառնել միանգամ և դարձեալ մեռանիլ...: - 716. որպէս վեց մեռեալքն որք յարեան նախքան զքրիստոս. և յարութիւնս այս անկատար է. *զի* դարձեալ մեռան: - 716. Երկրորդ՝ է՛ յարութիւն *զի* յառնէ ոք միանգամ և այլ ո՛չ ևս մեռանի. և յարութիւնս այս կատարեալ է: - 716. Նա՛խ՝ *զի* շնորհն աստուածային պատկերին որ համանգամայն կամեցաւ զբոլոր բնութիւնս ըստ հրեշտակացն օրինակի մուծանել ի կեանս...: - 716. Երկրորդ, մարդս մա՛սն է աշխարհի. *զի* մարմինն է ի չորից տարերց...: - 717. Երրորդ, *զի* որ քան յապաղէ՛ ժամանակն, այն քան վարձք հաւատոյն աճէ՛. - 717. ...*զի* հաւատն վարձք ո՛չ ունի թէ վկայութեամբ հաստատի: - 717. Այլ արդ՝ թէ օրըստօրէ յառնէր իւրաքանչիւր ոք, հաւատ յարութեանն խափանէր. *զի* հաւատն ոչ երևելեացն է: - 717. Չորրորդ, *զի* ամենայն մարմինք մարդկան միանգամայն ստեղծան ի կողմանէ առաջին նիւթոյն...: - 717. Պարտ է ապա *զի* ամենայն մարմինք մարդկան համանգամայն յարիցեն ի յաւուրն վերջին: - 717. Հինգերորդ, *զի* մեծ ուրախութիւն է և տօն յորժամ համանգամայն ամենայն մարդկան յական թօթափելն լիցի յարութիւն, քան յայլ և այլ ժամանակս...: - 717. Վեցերորդ, *զի* յարութիւնն է գործ սքանչելեացն աստուծոյ և ո՛չ բնութեան. *զի* բութիւնն հունաւորեալ է զօրութեամբ յերկար ժամանակս գործէ: - 717. ...*զի* կարիցեն հասկանալ. այն որ համանգամայն եղեն երկինք և երկիր: - 717. ...*զի* ննջեցելոցն միայն մին գործ է. այսինքն յարութիւնն. իսկ կենդանեացն մահն և յարութիւնն. *զի* նախ մեռանին ի նոյն կէտն և ապա՛ յառնեն: - 717. Գիտելի է, *զի* ոմանք ասեն թէ կերակուրս զոր ինչ ուտեմք ո՛չ յառնէ ի մարդն...: - 718. Այն նիւթն զոր ի ծնողացն ունիմք՝ բոլոր առնէ. *զի* սկիզբն է գոյացութեան մեր...: - 718. ...և նիւթ կերակրոյն՝ այն մասն որ փոխեցաւ ի գոյացութիւն մեր՝ յառնէ՛. *զի* մարմին եղև մարդոյն այլ աւելորդքն ո՛չ յառնեն: - 718. *Զի* թէ սկզբնական նիւթն միայն յառնէ, մարմին մարդոյ ամենևին փոքրիկ և անկատար լինի: - 718. Որոյ պատճառ է, *զի* մարմին կերեալ մարդոյն է իւրն նիւթ գոյացական և սոցա եղև նիւթ պատահական: - 719. Որ արարն յոչ էից, գիտէ անխառնապէս որոշել զիւրաքանչիւր փոշիս արդարոց և մեղաւորաց. *զի* հատուսցէ իւրաքանչիւր ըստ գործոց: - 719. Զոր օրինակ նշան դրոշմի կայ ի մէջ քո՝ և անասնոյն՝ և տանն. *զի* ելեալ ի տանէ երթայ խառնի ի հասարակ նախիրն...: - 719. Գիտելի՛ է, *զի* ոմանք հերձուածօղք մոլորեցան վասն յարութեան մեռելոց և ասացին թէ մարմինն ո՛չ բաղկանայ ի չորից տարերց. այլ լինի պարզ: - 720. Այլ բանն պօղոսի ո՛չ է այսպէս թէ մարմինն էութեամբ հոգի լինի. այլ նման հոգւոյ. *զի* անմահ լինի որպէս հոգի և անկարօտ կերակրոյ: - 720. Եւ դարձեալ ոմանք ասացին թէ՝ ի յարութեանն մարմինք մարդկան օդային լինին կամ հողմային. *զի* երբեմն ի գրոց հողմ և օդ հոգի կոչի: - 720. Նա՛խ՝ *զի* ամենեցուն յայտնի՛ է ամենայն ուրեք գոլով: - 720. Երրորդ՝ *զի* առաւել յարմարի օրինակս ճշմարտութեանն: - 720. Նա՛խ՝ *զի* որպէս նախ սերմանի և ապա բուսանի. այսպէս և մարդն նախ մեռանի և ապա՛ կենդանանայ...: - 720. ...*զի* ծաղիկն կարապե՛տ է պտղոյն. - 721. Նոյնպէս և ի յարութեանն մեռելոց «օրն ընտրեսցէ» ասէ առաքեալն. *զի* հուրբ յայտնելոց է: - 721. Եթէ փայտ խոտ եղէգն որ են մեղաւորքն, *զի* անդէն մնան: - 721. Կամ ոսկի՝ արծաթ՝ ականս. *զի* արդարքն առաւել պայծառանան և ապա՛ բազմին ի սեղան հօրն երկնաւորի պաշտելովն ի քրիստոսէ: - 721. ...*զի* զաստուած դէմ յանդիման տեսանէ և զաստուածայինսն իմանայ: - 722. Երկրորդ պակասութիւն է թուլութիւն և մոռացումն մտաց. *զի* աստ զաստուած մոռանամք և որոշիմք մեղօք ի նմանէ...: - 722. ...և այս բառնի ի հոգւոյն և լինի ամրութիւն և հաստատութիւն. *զի* զաստուած հաստատապէս ըմբռնեմք և բնաւ ո՛չ բաժանիմք ի նմանէ և ոչ մոռանամք: - 722. Երրորդ պակասութիւն տրտմութիւնն է ի հոգին. *զի* բազում ինչ խնդրէ և ո՛չ կարէ առնուլ. և բազում ինչ ոչ խնդրէ և լինի նմա...: - 722. Իսկ առաջին պակասութիւն է մարմնոյն աստ՝ *զի* է՛ մահկանացու՝ յապականացու՝ և չարչարելի. որպէս քաղցն՝ ծարաւն՝ հիւանդանալն և այլն. - 722. ...իսկ այս ամենայն բառնի ի մարմնոյն և դնի անմահութիւն անապականութիւն և անչարչարութիւն. *զի* բնաւ ո՛չ չարչարի...: -

722. Երրորդ պակասութիւն է մարմնոյն՝ *զի* ծա՛նր է և ծոյլ յամենայն գործս հոգևորս: - 722. *Զի* ուր կամք հոգւոյն խնդրէ՝ անդ ընթանայ և մարմինն անարգել ի յական թօթափելն. - 722. Չորրորդ պակասութիւն է՝ *զի* այժմ է՛ մարմին մեր թանձր և կոպիտ. այլ յայնժամ բառնի այս ի մարմնոյ և լինի անօսր և թափանցիկ. զոր ոչ պարիսպ կամ բանտ ըմբռնել կարիցէ: - 722. Եւ այս գիտելի է, *զի* տէր մեր քրիստոս նախ քան զյարութիւնն զչորեսինս զայս եցոյց ի մարմին իւր: - 722. Ջթափանցութիւնն՝ *զի* կուսութեամբ ծնաւ: - 722. Վասն այսորիկ ասեն վարդապետք թէ՝ սրբոցն և անսրբոց **բ** իրք հասարա՛կ է. այսինքն յարութիւնն *զի* առհասարակ յառնեն. և անմահութիւնն *զի* առհասարակ անմահ և անապական մարմնով յառնեն: - 723. Եւ երևի որպէս բլուր մեծամարմինք նոցա յաչս իւրեանց. սև և աղտեղի և չարչարելի. *զի* կրեն անչափ չարչարանս և ցանկան մահու և ո՛չ մեռանին...: - 723. *Զի* այժմ հոգիս փոփոխական է. որպէս խորհրդով կամօք և այլն. վասն որոյ զմիաւորութիւնն ընդ մարմնոյ փոփոխական ունի...: - 723. Տասներորդ, գործք մարդոյ անցաւոր է որպէս ինքն. իսկ հատուցմունքն աստուծոյ մշտնջենաւոր որպէս նոյն ինքն. վասն որոյ յարուցանէ անմահ, *զի* հատուսցէ ոմանց զփառս և ոմանց զտանջանս անմահ մարմնով: - 724. Եւ ա՛յս է պատճառ յարութեանն. *զի* ամենայն մարդիկ առնուցուն զվարձ կամ զպատիժ. կամ վասն իւրեանց գործոց, կամ վասն սկզբնականին: - 724. Ապա ուրեմն պա՛րտ է *զի* ամենայնքն յարիցեն ի մեռելոց...: - 724. Դարձեալ՝ ո՛չ յարիցեն ի դատաստան, այսինքն ո՛չ կանգնեսցին ի դատաստանի *զի* մեղօք կործանեալք են: - 724-725. և Դարձեալ՝ ո՛չ գան ի դատաստան, *զի* մասն բարւոյ ո՛չ ունին որով քննիցին. այլ դատապարտին որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 725. Որոյ պատճառ է, *զի* մարդն հոգւով և մարմնո՛վ է կատարեալ: - 725. Եւ որպէս հոգին ունի զզօրութիւն իւր անպակաս. նոյնպէս և անդամք մարմնոյն պարտ է լինիլ անպակաս *զի* իցէ կատարեալ մարդ: - 725. *Զի* եթէ մազն որ է գեղեցկութիւն մարմնոյն յառնէ ըստ նորին տեառն թէ «ի գլխոյ ձերմէ մազ մի ո՛չ կորիցէ» քանի՞ առաւել ևս անդամք որ յէութենէ մարմնոյն են յարիցեն: - 725. Եւ այս գիտելի է, *զի* յարութիւնն երիս իրս ուղղեսցէ ի բնութիւնն: - 725. *զի* լցցին նոքա ի բոլոր մարմնոյն որպէս զարեղէն նկանակ հացիցն: - 725. Եւ սոքա ուղղին ի յարութեանն. *զի* գո՛րծ է կարօղ զօրութեանն աստուծոյ և ո՛չ տկար բնութեան: - 725. Եւ թէ ոք ասիցէ, բազում անդամք են կենդանականք, որպէս սիրտն լեարդն թոքն և այլքն որք ի յարութեանն ո՛չ են պէտք. *զի* ո՛չ է հարկ կենդանութիւն մարդկան: - 725. ...որպէս ստինքն *զի* ո՛չ է պէտք կաթին, այլ առնէ վասն կատարելութեան և գեղեցկութեան մարդոյն: - 725. *Զի* յարիցեն մարդիկ ըստ գոլոյն՝ և ամբողջ գոլոյն՝ և գեղեցիկ գոլոյն: - 725. Նա՛խ՝ *զի* արու և էգ անդ ո՛չ ճանաչին մասին անդամօք, այլ յատուկ դիմօք և բարի գործովք և փառօք և անուամբ զանազանին. որպէս դասք կուսանացն ի հայրապետացն: - 725. Երկրորդ՝ *զի* թէ արական մասն երևի՝ ոչ ինչ նախապատուի կամ էգն անարգի. *զի* մասունք անդամոց անդ ո՛չ է զազրալի: - 726. Սակայն իւրաքանչիւր ոք անսխալ անդամօք իւրովք յառնէ. այլ ո՛չ երևի թէ սա այր է և նա կին. այն ծեր և այն տղայ. *զի* որպէս հրեշտակք են յերկինս: - 726. Այլ և որպէս նախաստեղծքն ի դրախտին ո՛չ ամաչէին. նոյնպէս և սուրբք ի յարութեանն. *զի* ծածկեալ են ի ներքուստ հոգւոյն լուսաւորութեամբն, և արտաքուստ պսակաւն և փառօք: - 726. Իսկ դատապարտեալքն ծանրացեալ մասամբք և զազիր անդամօք այր և կին. *զի* իւրաքանչիւր ոք ի գործիական անդամս իւր կրեսցէ զպատիժն: - 726. Եւ ա՛յս է պատճառն. *զի* աստուած ի սկզբան զբնութիւնն ադամայ անթերի ստեղծ. նոյնպէս ի վերջին օրն անթերի պիտի նորոգէ: - 726. Իսկ մանկութիւնն թերի է *զի* ո՛չ եհաս ի կատարումն. և ծերութիւնն պակասութիւն ունի զի անցեալ է զկատարելութեամբն: - 726. Այլ համահասակ քանակաւ ո՛չ. *զի* աստ ոմն մեծ լինի և ոմն փոքր ի ջերմութենէն որ անհաւասա՛ր է ի նոսա. նոյնպէս և անդ: - 726. Երրորդ՝ քանակաւ հասակին. *զի* իւրաքանչիւր ոք յիւրն երեսնամեայ յարիցէ. որպէս հարիւրամեան անցեալ և քառասնօրեայ մեռեալ. որ լինելոց էր երեսնամեայ, ի նոյն հասակն յառնեն: - 726. Իսկ *զի* նիւթ խաչին մնայ ըստ ոմանց՝ այս ո՛չ է ըստ բնութեան կարգի, այլ սքանչելեաց հարկի որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 727. *Զի* վերին մարմինք երկինք և լուսաւորք ամենևին անապակա՛ն են. իսկ **դ** տարերք թէպէտ ըստ մասին ապականին, այլ ըստ բոլորին ո՛չ...: - 727. Նա՛խ՝ *զի* ամենևին ապականացո՛ւք են. և մասն ինչ ո՛չ ունին անապականութեան: - 727. Երկրորդ՝ *զի* կենդանիք և բոյսք ստեղծան վասն մարմնաւոր կենդանութեան մարդկան...: - 727. ...իսկ մարդիկ ի յարութեանն ո՛չ են կարօտ կերակրոյ *զի* անմա՛հ են. վասն այնորիկ նոքա ո՛չ յառնեն: - 727. Նա՛խ՝ *զի* ապականեցան տարերք վասն յանցանաց մարդոյն, պա՛րտ է *զի* ընդ մարդոյն նորոգեսցին և նոքա: - 727. Երկրորդ, *զի* առնեն զվարձս վաստակոցն զոր սպասաւորեցին մարդկան: - 727. Եւ ըստ ոմանց կարծեաց *զի* տեղիք լիցին երեսնաւոր արդարոցն. որպէս ցուցանելոց եմք յառաջիկայդ: - 727. *Զի* հուր մեծ ընթանայ ի գալստեանն քրիստոսի. և վառեսցին երկինք և երկիր հրովն այն, որպէս ասէ պետրոս: - 727-728. *Զի* երկինք ի շարժմանէ դադարէ և և՛ս պայծառանայ: - 728. Նոյնպէս սրբին ամենայն տիեզերք. *զի* երեսք երկրի այնպէս պայծառանայ որպէս զհայելի: - 728. Դարձեալ՝ էութիւնն

մնայ, այլ ներգործութիւնն պակասի՝ այսպէս. *զի* ջերմութիւն հրոյն և ցրտութիւն ջրոյն և փոփոխմունք օդոյդ որպէս ամպք և այլն, և սևութիւն երկրի...: - 728. Նախ *զի* դիւրաւ հալի մոմ ի հրոյ. այսպէս և լերինք յերեսաց բարկութեան հրոյն: - 728. Երկրորդ *զի* հաւասարի հալեալ մոմ. այնպէս լերինք և բլուրք հարթեալ հալին և հասաւարին: - 728. Երրորդ *զի* պարզի հալեալ մոմ. այսպէս սևութիւն և թանձրութիւն երկրի ի դժոխս ժողովին և մարմինք մարդկան յերեսս երկրի: - 728. Հինգերորդ հալեալ մոմ ո՛չ ունի զառաջին կերպն այլ զգոյացութիւնն. նոյնպէս և գոյացութիւնն երկրի ո՛չ կորնչի. այլ պատահմունքն այլայլին. *զի* ո՛չ ճանաչի թէ այս այն է: - 728. *Զի* թէ նսեմ երկիրս լուսաւորի, լուսաւորքն վասն է՛ր խաւարին: - 728. ...այլ ա՛յս է՝ *զի* իւրաքանչիւր մարմինք սրբոց պայծառասցին էպատիկ քան զարեգակն. որպէս տն մերոյ ի թաբօր լերինն. և **թ** դասուց հրեշտակաց լոյսն յերկիր ծաւալին. *զի* զօրութիւնք երկնից շարժեսցին: - 728. «Իբրև զտերև յորթոյ» ասէ մարգարէն. այսինքն *զի* որպէս տերևն յիւրում ժամանակին թափի և դարձեալ զարդարի տերևով և մրգով: - 728. Եւ այլ ևս ի շարժմանէ դադարին որպէս ասացաւ. զի *ո՛չ* առնեն ամառն և ձմեռն: - 728. Նա՛խ՝ այն է գալարիլն երկնի, *զի* եթերն որպէս մագաղաթ ծալեալ նուազի և նսեմանայ վասն առաւել ճառագայթից լուսաւորացն հրեշտակաց և սրբոցն յերկնէ երևեալ: - 729. Երրորդ՝ դարձեալ զերկնային զօրութեանց վշտանալն ցուցանէ ի վերայ կործանելոցն. *զի* վասն իմ գալարին և ընդ իմ կործանումն՝ տրտմութիւն զգենուն: - 729. Չորրորդ՝ գալարիլ երկնից զգալուստն քրիստոսի նշանակէ. *զի* գիրք ա՛յնր գիտութեանն բանին: - 729. Ա՛յս է գալարիլն նոցա, *զի* երկինք և երկիր տիւ և գիշեր միաբանեալ վկայե՛ն գործոց մարդկան: - 729. *Զի* ուր և գործեցին մարդիկ՝ գիտեն երկինք և երկիր: - 729. Թէպէտ ո՛չ ունին բանք և ոչ խօսք, այլ ընդ ամենայն երկիր ել բարբառ վկայութեան նոցա. *զի* ամենայն տեղիք և ամենայն ժամանակք մարդկան առ նոսա է՛ յայտնի: - 729. Իսկ ըստ իրին, *զի* որպէս անմ զարեգակն արգելու, այսպէս նսեմութիւն օդոյդ զարփին որ արգելէ՛ զտեսութիւն մեր: - 729. Նա՛խ՝ *զի* մագաղաթն ի հուր մերձեալ գալարի. նոյնպէս և երկնայինքն յայնժամ խոնարհին յորժամ երկին և երկիր վառեսցին հրով: - 729. Երկրորդ, *զի* գիր մագաղաթին անջինջ մնայ. նոյնպէս և գործն ի հոգիս մեր գրեալ...: - 729. Երկրորդ՝ *զի* ժամանակ կենցաղոյս համեմատեալ յաւիտենին՝ փո՛քր է և սակաւ: - 730. Երրորդ՝ *զի* ժամանակ մարդոյ մինչ ի վախճան իւր փոքր է և սակաւ: - 730. Չորրորդ՝ *զի* յանկարծակի լինի և ի համառօտ ժամն մահ մարդոյ և կատարած աշխարհի: - 730. Նա՛խ *զի* արթուն լիցի: - 730. Երկրորդ *զի* վառեալ զճրագն: - 730. Երրորդ *զի* պատրաստ և գօտևորեալ: - 730. Չորրորդ, *զի* փառօք հօր և հրեշտակաց սրբոց: - 730. Հինգերորդ, *զի* եղիցին նշանք մեծամեծք և արհաւիրք յերկինս և յերկիր և ի ծովս: - 730. Վեցերորդ, *զի* եղիա գայ: - 730. Եօթներորդ, *զի* առաքեսցէ զհրեշտակս իւր փողով մեծաւ...: - 730. *Զի* զօդս սրբէ ի մեղաց դիւաց և ճենճերաց. և զերկիր ի մարդկային մեղաց: - 731. *Զի* նախընթաց հուրն գայ յարևելից և վառէ՛ զերկիր և զտարերքս, և կանգնի յարևմուտս: - 731. Նա՛խ՝ *զի* խոնարհ և ցա՛ծ է կողմն հարաւոյ. և լուսաւորքն ա՛նդ շրջին. և աջ կողմ է աշխարհի. վասն այն ջերմ է: - 731. Դարձեալ, *զի* յարևելս բազմեալ դատաւորն. և աջակողմեանքն լինին ի վերայ օդոյ ի կողմն հիւսիսոյ. և ձախակողմեանքն վայր ի յերկրի ի կողմն հարաւոյ...: - 731. Նա՛խ՝ *զի* աշխարհս ջրով և հրով ապականեսցի ըստ մարգարէութեանն ենովքայ: - 731. Եւ յիրաւի նախ ջրով. *զի* յայնժամ ջերմացեալ էին մարդիկ ի ցանկութիւն մեղաց, վասն որոյ ջրով պատժեցան: - 731. Երկրորդ՝ *զի* հուրն կրկին ունի զօրութիւն. այսինքն զլոյսն և զայրելն. և կրկին լինին մարդիկ. այսինքն արդարք և մեղաւորք...: - 731. Նախ ի պարծանս հաւատացելոց *զի* բերկրեսցին երկրպագուք խաչին: - 732. Երկրորդ՝ *զի* կործանեսցին ուրացօղքն և խաչօղքն: - 732. *Զի* որպէս փայլակն ելանէ յարևելից ի վերայ լուսեղէն ամպոյ, և քառաձև լուսովն լնու զչորս կողմ աշխարհի և հաստատի ի գողգոթայ յորում խաչեցաւ տէրն: - 732. Եւ ա՛յս է տարաձայնութիւն սոցա. *զի* ոմանք ապականացու ասեն զխաչն տէրունական առարկելով կրկին կերպիւ: - 732. Նա՛խ՝ *զի* ամենայն որ ի չորից տարերց է՝ կրէ՛ զապականութիւն. արդ խաչն փա՛յտ է և ի չորից տարերց. ապա ուրեմն ապականի և նա՛: - 732. Երկրորդ՝ *զի* թէ մարդոյ մարմին որ է՛ բանական և կենդանի՝ ապականի մահուամբ. ապա ուրեմն և խաչն ևս ապականի *զի* ո՛չ կենդանի է և ո՛չ բանական: - 732. Այլ և կենդանութեանց քակտիչ է. *զի* գործիք է մահու: - 732. Այսպէս և այս ո՛չ է ըստ բնութեան կարգի. *զի* նոյն բանն աստուած ի սա՛ է միաւորեալ անբաժանապէս: - 733. Իսկ երկրորդին այսպէս պատասխանեսցուք ընդդիմայարակայութեամբ. *զի* մարդոյ մարմին ապականի. վասն զի քակտի ի նմանէ կենդանացուցիչ նորին հոգին...: - 733. *Զի* արարածք ամենայն գործք ձեռինն աստուծոյ են...: - 733. Այսպէս և **դ** տարերք ըստ ինքեանց անապականք են. *զի* մասնաւորքն ի նոցանէ ապականին և դարձեալ ի նոսա խառնին. և այսոքիկ ըստ կամացն աստուծոյ են կամ մշտապէս: - 733. Նմանապէս և խաչն աստուծոյ՝ է՛ ի կամացն աստուծոյ և ի նորին ներգործութենէն որ անապական կամի զնա. *զի* նովաւ արար փրկութիւն ազգի մարդկան: - 733. Երկրորդ՝ *զի* աստուած զամենայն

արարածս կրէ բանիւ զօրութեան իւրոյ ասէ առաքեալն և ի նոյնութեան պահէ. և սոքա պահին առանց միաւորութեան էութեան նորա: - 733. Ապա ուրեմն ևս առաւել խաչն մնայ անապական *զի* էութիւն աստուծոյ է ի նմա. այսինքն բանն աստուած մարմնովն որ է՛ սևեռեալ ի նմա: - 733. Երրորդ՝ *զի* խաչն այն մածեալ է արեամբն աստուածային. ըստ որում բևեռեցաւ ի նմա: - 733. Չորրորդ յա՛յտ է յօրինակաց. *զի* գաւազանն ահարօնի որ ծաղկեցաւ՝ օրինա՛կ էր խաչին. և տախտակքն բանին. և ծառն կենաց որ ի մէջ դրախտին: - 733. Հինգերորդ՝ *զի* ո՛չ ոք ապականացու զայլ ոք ամբողջ կարէ պահել որպէս յայտ է ի նիւթական իրս ամենայն: - 733. Արդ նա՛ որ զամենայն գերեզման կնքեալ պահէ, զեկեղեցիս օրհնէ՛ և հաստատէ՛ և ամենեցուն զօրաւիգն է ի փորձութիւնս, կարօ՛ղ է անապական լինիլ. *զի* աստուածային է նշան: - 733. Վեցերորդ՝ *զի* գործ աստուծոյ է ի նւաստ և ի փոքր ինչ իր զմեծամեծսն ներգործել. որպէս կաւովն զկուրին աչքն եբաց, և ի վիմէն ջուր բղխեցոյց **բժ**ան. և այլ բազումս: - 733-734. Ութերորդ՝ *զի* որ գործարան է մահու՝ նա՛ է ապականացու: - 734. Իններորդ՝ *զի* դևք հալածական լինին ի զօրութենէ աստուածեան նշանին. և հրեշտակք սպասաւորեն նմա. - 734. Եւ այս ո՛չ թէ լոյս միայն է. *զի* զլոյսն ո՛չ ետ մեզ նշան. այլ զխաչն փայտեղէն յորոյ վերայ զձեռն իւր տարածեաց միածին բանն: - 734. *Զի* որպէս խաչեալն ի ժամ խաչելութեանն տգեղ երևէր, և ի միւսանգամ գալստեանն փառօք հօր և ընդ ամպս: - 734. Երկրորդ, պա՛րտ է *զի* կատարեսցին գրեալքն ի մարգարէից...: - 735. Երրորդ, *զի* որդի է՛ նման հօր. իսկ հրեշտակք և մարդիկ շփոթեցին յինքեանս զնմանութիւնն յոր ստեղծան. - 735. Հինգերորդ, *զի* որդին ծնաւ ի կուսէն և յերկրի շրջեցաւ և քարոզեաց և չարչարանօք փրկեաց և պատճառ եղև ընդհանուր յարութեան բնութեանս մերոյ...: - 735. ...*զի* ի նմա՛ է ծածկեալ ամենայն գանձք իմաստութեան և գիտութեանն աստուծոյ. վասն որոյ իմաստութիւնն քննէ և դատէ: - 735. Ութերորդ, *զի* որ զնա՛ խաչեցին և սպանին, տեսցեն յայնժամ և իմասցեն թէ աստուածասպանք եղեն...: - 735. Իններորդ, *զի* գիտասցուք մեք քրիստոնեայքս՝ թէ քրիստոս է մեզ դատաւոր...: - 735. Սակայն երևելի աթոռ ի յօդոյդ կազմեալ հաւատացեալ լինի. *զի* ամենայն ոք տեսցէ նստեալ: - 736. այսինքն բոլոր ամենայն անդամօք մարմնոյն յաստուածութիւնն համգիցէ. *զի* դադարեսցի եկեղեցի յամենայն աշխատութեանց: - 736. Այլ ի գալուստն քրիստոսի Առաջին փառք է՝ *զի* փառաւոր երևեսցի սիրելեաց իւրոց, յայտնեալ զաստուածութեան փառս միաւորեալ ի մարմնի. որպէս երևեցաւ ի թաբօր: - 736. Երկրորդ փառք է՝ *զի* հայր և հոգի ընդ նմա ի դատաստան գայցեն...: - 737. Հինգերորդ, *զի* դիցէ զթշնամիս իւր ի ներքոյ ոտից իւրոց. այսինքն կորուսցէ զնեռն և զսատանայ և զամենայն գայթակղութիւն մարդկան՝ զմեղս և զմահ. - 737. Վեցերորդ, *զի* ահագին փառօք գայցէ փողով մեծաւ և ամպախաղաց որոտմամբ և շարժմամբ և հրով բորբոքելոյ որպէս ի սինայ: - 737. Եօթներորդ, *զի* ահագնակերպ երևի ի վերայ մեղաւորաց. մինչ ասիցեն լերանց թէ անկերուք ի վերայ մեր. և բլրոց թէ ծածկեցէք զմեզ յերեսաց բարկութեանն աստուծոյ որ նստի յաթոռ. որպէս ասէ տեսիլն: - 737. Իններորդ, փա՛ռք է զդատաստանն առնել. *զի* նմա տըւաւ իշխանութիւն ասէ դանիէլ. և հայր ո՛չ զոք դատէ. այլ զամենայն ետ որդւոյ որպէս ցուցաւ: - 737. Տասներորդ, *զի* պսակէ՛ զսուրբս իւր և փառաւորի ի մէջ նոցա...: - 737. Նա՛խ՝ *զի* տեղիք դատաստանին ո՛չ է յերկինս ուր մեղաւորք ո՛չ կարեն ելանել: - 737. *Զի* ձո՛ր է յաշխարհս այս՝ և լեառն երկինքն. ի ձորն ապա լիցի դատաստանն. այսինքն յայսմ աշխարհի ի վերայ օդոյդ: - 737. Նա՛խ՝ *զի* տեղիք դատաստանին պա՛րտ է *զի* ի հասարակ վայրի լիցի և երուսաղէմ է՛ մէջ աշխարհի: - 738. Երկրորդ, *զի* դատաստանն պա՛րտի յայտնի լինի. այլ՝ արդ՝ եէմ է՛ առաւել յայտնի վասն փրկութեանն որ անդ կատարեցաւ: - 738. ...*զի* անդ արդարութիւնն ծածկէ՛ զողորմութիւն. որպէս աստ ողորմութիւնն ծածկէ զարդարութիւնն: - 738. *Զի* ի վերոյ կացցէ դատաւորն, և ի ներքոյ դժոխքն բացեալ: - 738. *Զի* բոլոր Երրորդութիւնն դատէ՛ զմեղաւորս, և մարդկութեամբն խօսի ընդ նոսա քրիստոս: - 738. Եւ դատաստան հատուցման ամենեցուն է, այլ դատաստան քննութեանն ո՛չ. *զի* ի չորս բաժանին ամենայն դատեցեալք: - 738. Ոմանք դատին և դատապարտին. որպէս միջակք որք ունին հաւատ և ո՛չ գործք. որպէս չար հաւատացեալք. և որք ունին գործք և ո՛չ հաւատ. *զի* աստ հատուցաւ նոցա: - 739. Որք արտաքոյ օրինաց մեղանչեցին որպէս կռապաշտք՝ և հրէայքն որք յետ խաչելութեանն քրիստոսի. *զի* յետ խաչին պահպանութիւն օրինացն ի կռապաշտութիւն է համարեալ նոցա: - 739. *Զի* վարդապետութեանն իւրեանց և օրինակացն հետևօղս լեալ ցուցանեն. և արքայութեանն արժանաւորս վկայեն: - 740. *Զի* անարժանքն զաստուածութիւնն քրիստոսի ո՛չ տեսանեն վասն կրկին պատճառի: - 740. Նա՛խ՝ *զի* տեսութիւնն աստուծոյ կեանք է յաւիտենից...: - 740. Երկրորդ՝ *զի* ո՛չ ունին զլոյս շնորհացն որովք տեսանի աստուած. *զի* որք աստ ո՛չ տեսին հաւատով, և անդ ո՛չ տեսանեն իմացմամբ: - 740. Նա՛խ՝ տեսանեն զմարդկութիւնն *զի* երկիցեն. և մի՛ զաստուածութիւնն զի մի՛ խնդասցեն. *զի* սրտմտութեամբ հայի ի մեղաւորս...: - 741. Երկրորդ՝ տեսանեն և կսկծին. *զի* ո՛չ հաւատացին ի խաչեալն վասն մեր: - 741. Մինչև յօր դատաստանին տեսանեն

մեղաւորք փառս արդարոց ընդհանրապէս՝ այլ ո՛չ մասնաւորաբար. *զի* տեսանիցեն զնոսա ի մեծ փառս՝ այլ ո՛չ ի յորպիսիս: - 741. Ապա յա՛յտ է *զի* տեսանիմք ի մէնջ և ի միմեանց և ի դատաւորէն աստուծոյ: - 741. Նա՛խ՝ ի ժամանակէս *զի* փոփոխի: - 742. Երկրորդ ի յէութեանց մերոց *զի* այլայլիմք: - 742. Նախ՝ *զի* անփոփոխ է յաւիտեանն. այլ և էութիւն մեր. այլ և վկայքն: - 742. Նա՛խ՝ *զի* յերի՛ց է մարդն. հոգի մարմին և շունչ գոյացեալ. ի քակտումն սոցա **գ** վկա՛յ է պիտոյ: - 742. Երրորդ, յատեան դատաստանի դ խնդրին վկայք. *զի* մինն կարէ՛ ոք խաբել և սուտ վկայել. այլ զերկու և զերեքն ո՛չ: - 742. Չորրորդ, *զի* երեք են դատելիքն. մին դատաւորն, և **բ** դատախազքն. պիտո՛յ է այսինքն **գ** վկայք: - 742. Հինգերորդ, *զի* ճշմարիտն և սուտն ի մէջ երկուցն երևին. այսինքն դատաւորին և ոսոխացն: - 742. Վեցերորդ, *զի* **գ** է բանին տեղիք. մին՝ միտք դատաւորին. և **բ**՝ լսելիք դաւողացն: - 742. Ութերորդ, *զի* **գ** զգայութիւնքն հաստատ վկայք են. աչքն և ականջքն և ըմբռնելիքն: - 742. Իններորդ, *զի* բնական օրինացն **գ** են վկայք. բանն և գիրն և աւետարանն. որ տուաւ նահապետացն և մարգարէիցն և առաքելոցն: - 742-743. Դիտելի՛ է, *զի* ի ճանապարհ աստի կենաց երկու են ոսոխք. այսինքն դատախազք: - 743. Նախ հոգին և մարմինն. *զի* ցանկան հակառակ միմեանց ըստ այրւոյ առակին առ անիրաւ դատաւորին: - 743. Դարձեալ՝ չար կամք մեղաւորին է յաւիտենական. *զի* կամին յաւիտենական հեշտանալ ի մեղս թէ կարէին. ապա ուրեմն պատիժն լինի յաւիտենական: - 744. *Զի* գնելն լինի սակաւ մի ժամանակ. այլ ստացուածն է՛ յաւիտենական: - 744. Ապա ուրեմն յիրաւի և արդարապէս հատուցանէ աստուած չար փոխանակ չարեաց. այսինքն պատիժ վասն անիրաւութեան նոցա. *զի* արդար է աստուած: - 744. Իսկ հատուցանէ բարի փոխանակ բարեաց և շնորհ փոխանակ շնորհաց, *զի* բարի և արդա՛ր է: - 744. Այլ չար փոխանակ բարեաց ո՛չ երբէք հատուցանէ. ոչ ի կեանս յայս և ո՛չ ի հանդերձեալն. *զի* ո՛չ է անիրաւ. այլ արդար յամենայնի և ճշմարիտ: - 744. Եւ պա՛րտ է գիտել *զի* ի միոյ սեռէ բարութեանցն աստուծոյ՝ յառաջե՛ն առ մեզ ողորմութիւն և արդարութիւն. կրկին տեսակ կամ գործք կամ զօրութիւն. որպէս ի մեզ երկոքին ձեռք մարմնոյ. և որպէս իմացումն և կամք հոգւոյ: - 745. *Զի* որպէս ի կշիռն արդար՝ մէտ մի յաւելուածն հարստահարէ՛ զդիմակն և ի խոնարհ ձգէ, այսպէս և դատաստանն աստուծոյ...: - 745. ...*զի* մարդոյ ի բարի գործս հակեալ՝ հարստահարի՛ արդարութիւնն յողորմութենէն. և թէ ի չարն հետևիմք՝ ողորմութիւնն յարդարութենէն: - 745. Եւ տե՛ս յօրինակաց. *զի* չնչին գողութիւնն, զաքար իւր զարմիւքն քարկոծեաց. և կրկուտ քաղելն զայրին: - 745. Նախ ըստ գոյացութեան. *զի* որպէս անսկիզբն է աստուածութեամբն, նոյնպէս և անվախճան է մարդկութեամբն հաւասարեալ: - 745. Երկրորդ, *զի* միջնո՛րդ է հօր աստուծոյ և մարդկան հաշտութեան: - 745-746. Երրորդ, *զի* ի կշիռ արդարութեան դատեաց ի մէջ հրէից և հեթանոսաց. մարդկան ազգի և սատանայի: - 746. Չորրորդ, *զի* նա՛ արդարութեամբ հատուցանէ ի կատարածի. վասն որոյ կոչի կշիռք արդարութեան: - 746. ...*զի* երբեմն ծածկէ՛ ողորմութիւնն զարդարութիւն. և երբեմն արդարութիւնն զողորմութիւն. և երբեմն հաւասար երկուքն յայտնի և կամ ծածուկ...: - 746. *Զի* իրաւունք է բարոյն բարի առնել. և արդարութիւն չարին չար: - 746. Եւ կշիռ ողորմութեանն ըստ ինքեան մարմնաւորի և հոգևորի. *զի* աստ մարմնաւորն և անդ հոգևորն կշռի և միտէ՛: - 746. *Զի* ըստ սեռի հատուցանի բարեացն բարի և չարացն չար: - 746. *Զի* հատուցանէ աստուած ըստ արդեանցն գործոց...: - 746. Այլ որ ուղիղն է տեսութիւն, յետ յարութեան փոխի ժամանակն ի յաւիտեան. և այլ ո՛չ գտանի մասն և րոպէ և ժամ. *զի* երկնային մարմինք դադարին ի շարժմանէ ուստի ժամանակն գոյանայ: - 747. *Զի* որպէս յաւուրս **զ** կազմեցաւ աշխարհ և ի **զ** դարս կայացաւ. նմանապէս և ի ժամս **զ** նորոգեսցի դարձեալ: - 747. ...*զի* որպէս ի հնձանի ամբարեալ է ի գիտութիւնն աստուծոյ՝ մեղաւորացն պատիժ. որ հեղու ի վերայ նոցա...: - 748. *Զի* արտաքոյ երկնային քաղաքին եէմի է՛ տանջանաց տեղի, ուր մեղաւորքն ժողովին: - 748. Ութերորդ՝ հնձան կոչի և աւազանն սուրբ. *զի* ի նմա ճմլին և կորնչին ամենայն մեղք մեր. «լուացեալ արեամբ խաղողոյ զհանդերձս մեր» և զարդարեալ պէս պէս պարգևօք շնորհաց հոգւոյն: - 749. Մետասաներորդ, հնձան կոչի և հաւատն սուրբ. *զի* ի նա՛ հաւաքի ամենայն բան և գործք մեր. և ճմլեալ այսինքն քննեալ՝ լինի գինի ուրախարար աստուծոյ և հրեշտակաց: - 749. Երկոտասաներորդ, հնձան կոչի և վերջին օր դատաստանին. *զի* անդ հաւաքին ամենայն բարիք և չարք և գործք նոցին. և չարքն ճմլեալ արտաքսին ի տանջանս, և բարիքն ի կեանս: - 749. *Զի* ծուխ խնկոցն ի վերայ սեղանոյն, Նախ նշանակէ՛ սեղանն զքրիստոս. և ծուխն զաղօթս սրբոցն. զոր արծարծէ՛ հօր ի հոտ անուշից: - 749. Կամ ցուցանէ զչափով տանջանս մեղաւորացն. որք չափով աստ տանջին, չափով կրեն զհանդերձեալ պատիժն. *զի* ընդ պակասիլ ծխոյն՝ և հուրն նուազի: - 749. Նախ ցուցանէ զմեղս անհաւատիցն լցեալ զտաճար ներողութեանն աստուծոյ. *զի* լցեալ և յաղթահարի ողորմութիւնն յարդարութենէն: - 749. Նա՛խ՝ *զի* այրեցումն բաժանի ի լուսոյն և մնայ անփոփոխ ի հուրն: - 750. Երկրորդ վասն ժամանակին. *զի* փոխեալ է ի յաւիտեան: - 750. Երրորդ՝ *զի* նիւթ հրոյն և այրելիքն որ

է աղտ մեղացն՝ նաև մեղաւորքն՝ են յաւիտենական: - 750. Չորրորդ՝ *զի* բորբոքումն բարկութեանն աստուծոյ է՛ յաւիտենական: - 750. Նախ՝ *զի* կամ ննջելով հանգչին ի տանջանացն. իսկ անդ հատեալ է քուն յաչաց նոցա: - 750. Անդ տիւ և գիշեր ժամանակի և մասանց սորին ո՛չ է. *զի* անցեալ է ժամանակն և մնացեալ է յաւիտեանն: - 750. Նախ վասն մարդոյս. *զի* մին մեղացն կրկին հատուցանի աստ հոգւով և մարմնով. իսկ եօթնպատիկն է՛ ի հուրն յաւիտենից: - 750. Երկրորդ՝ *զի* մարդկան ազգի կրկին է հատուցումն. այսինքն յայժմու կեանս և ի հանդերձեալն. իսկ դիւացն եօթնեկի է հատուցումն վասն եօթնեկի յանցանաց նոցա. և եօթն գլխաւորագոյն մեղացն: 750. Որպիսութեան կրիցն չափ ո՛չ է անտի տանջանացն. *զի* բոլոր աստի նեղութիւնս համեմատեալ այնմ՝ է՛ որպէս կաթիլ մի ի ծովէ և կայծ մի ի հնոցէ: - 751. *Զի* ըստ առաջնոյն ամբարիշտքն կորուսին զաստուած և զամենայն բարի շնորհս և զփառս. և ոչ ունին յոյս ողորմութեանն աստուծոյ...: - 751. *Զի* այնպէս ծանակեալ լիցի մարմին մեղաւորին, մինչ զի հոգին զարշեսցի առնուլ զնա. և որպէս ուրուկ և որդնալից այնպէս ո՛չ կամեսցի ունել զնա: - 751. *Զի* որպէս աստ եղև ծառայ մեղաց, լիցի և անդ հարկատու պատժոց: - 751. Վասն ութերորդին ասէ տեսիլն՝ «եղիցի անդ մահն երկրորդ». այսինքն յաւիտենից. *զի* որպէս աստ է մահ ժամանակեայ և անցաւոր. անդ յաւիտենական և անմահ մահ: - 751. Ա՛րդ՝ ի նախասացելոցս հաւաքեա՛. *զի* լինիցի անդ Ջերմութիւն հրոյ: - 751. *զի* ծուխն ի հրոյն պատճառէ զլալ աչաց. և ցուրտն զկրճել ատամանց: - 752. *Զի* որպէս ձկունք ի ջուրս, այնպէս նոքա կան ի հուր: - 752. *Զի* ասին՝ արտաքոյ կիզանիլ հրով որպէս խոտ ի հնոցի. և ի ներքուստ ցրտանան...: - 752. Վասն երրորդին, *զի* նախանձ և ատելութիւն աստէն որպէս որդունք խածատեցին զընկերս. արժանապէս որդունքն անդ խածատեն զնոսա: - 752. Նա՛խ՝ *զի* արտաքո՛յ է այսմ խաւարի որ է պակասութիւն լուսոյ. այլ այն խաւարն պակասութիւն է բարեաց: - 753. Երկրորդ՝ *զի* արտաքո՛յ է այցելութեանն աստուծոյ: - 753. Երրորդ՝ *զի* խաւարն լինի յօդոյ. և ա՛յն ի հրոյ: - 753. Չորրորդ՝ *զի* այս խաւար երբէք է և ուրեք. և այն միշտ և ամենեցուն: - 753. Եւ անքուն ասին, *զի* անդադար տանջեն: - 753. Եւ չորք է յատկութիւն որդանցն. *զի* երևելեօքս աներևոյթն իմանի: - 753. Արդ նախ՝ *զի* ի մէնջ է որդն: - 753. Ո՛չ լինի. *զի* որդունքն այնք ո՛չ են զգայական կենդանիք. այլ հրեղէն տանջանք են զգայական մասինն: - 753. *Զի* այսպէս ասեն վարդապետք՝ թէ յորժամ յղանայ ոք ի միտս իւր զխորհուրդ մեղացն, ի սատանայէ՛ սերմն առեալ որպէս կին յառնէ. և ի ծնանիլ մեղացն՝ ծնանին և որդունքն ի հրեղէն ծովն որ է՛ ի հարաւ: - 753. Արդարքն տեսանեն զնոսա ի տանջանս և ուրախանան *զի* զերծան յայնմանէ. որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 754. Մինչ ի յօրն դատաստանի աղօթեն արդարք վասն մեղաւորաց. այլ յետ այնորիկ վասն դատապարտելոցն ո՛չ խնդրեն ինչ. *զի* ընդ դէմ աստուծոյ զոլ իմանան վասն նոցա զխնդիրն: - 754. Գիտելի է, *զի* հոմանուն է արքայութեան կոչումն. և չորիւք եղանակօք ասի: - 754. Եւ վասն այն ասի արքայութիւն, *զի* նովաւ յերկնաւորսն հանդերձեալ եմք թագաւորել: - 754. Եւ վասն այն կոչի եկեղեցի արքայութիւն, *զի* որ ի ներկայիս եկեղեցւոյ արքայութիւն առնէ և գործէ՛, ունի զվախճան մեծի փառաց: - 754. Եւ վասն այն ասի արքայութիւնն աստուծոյ, *զի* պատուիրանօքն որ յաւետարանն կամ յայլ գիրս սուրբս գտանին, պահողացն արքայութեանն մուտ բացեալ լինի. և ներքին մարդս ամրացեալ հաստատի: - 754. Եւ վասն այն ասի արքայութիւն, *զի* ամենայն երանութեանց և փառաց է՛ կատարումն և ծայրագոյն մեծութիւն: - 754. Ուղղակի ուրեմն փայտս այս ասի զոլ տնկեալ մերձ յընթացս ջուրց. *զի* ի նմանութիւն մարմնոյ մեղաց երևեցաւ. և զամենայն նուաստութիւնս մեր յինքն ընկալաւ: - 755. *Զի* տակաւին է՛ իսմայէլ ընդ իսահակայ, և յակոբ ընդ եսաւայ ի նմին արգանդի: - 756. Որք վասն այնորիկ ասին աւազան, *զի* զսուրբս բարեպաշտ բանիւք առատաբանս առնեն: - 756. Եւ վասն այնորիկ պղնձի, *զի* ընդ դէմ ախտիցն յաղթի՝ հզօրս առնեն: - 756. Նա՛խ՝ *զի* առ նոսա միաւորեալ է քրիստոս իբր տէր ընդ ծառայս. իսկ միաւորի ընդ եկեղեցի իբր փեսայ ընդ հարսին. և գլուխ ընդ անդամոց: - 757. Երրորդ՝ *զի* միջնորդութեամբն քրիստոսի միաւորի եկեղեցի ընդ հօր աստուծոյ. և լինի աստուած ընդ աստուածս միացեալ...: - 757. *Զի* թէ և սակաւ ժամ լինի մնացեալ ի կենացն որ քան աւազակին ի յելս շնչոյն. և նա՛ յառաջ քան զամենայն արդարս եմուտ ի դրախտն աստուծոյ ընդ տեառն: - 758. Այլ զայս ո՛չ իմանան հասարակ կարծիք. *զի* արքայութիւնն երկնից մի է. այլ փառք և պսակքն են զանազանք առաւել և նուազ: - 758. *Զի* ի հակակայիցն որքանաբար ասի մինն, նոյն քան և միւսն: - 758. Արդ՝ եթէ արքայութիւնն երկնից մի է, այլ փառքն **գ**. պա՛րտ է ապա *զի* լիցի և դժոխքն **գ**, որ է՛ սուտ: - 758. Եւ դարձեալ՝ թէ տեսանես ուղղակի՝ ըստ ինքեան առաւել է բարին և բազում. *զի* է՛ բնութեամբ բարի որպէս աստուած. և ներգործութեամբ բարի որպէս արարածք ամենայն: - 758. Իսկ չար՝ թէպէտ լինի ներգործութեամբ անձնիշխան կամօք, այլ բնութեամբ չար ո՛չ է ըստ ինքեան. *զի* ո՛չ է էութիւն այլ պակասութիւն բարւոյ. որպէս ցուցաւ ի վերոյ ի **Ե** համարն: - 758. *Զի* նախ քան զյանցանելն ադամ ունէր զկիրս բնական և անգոսնելի. որպէս կերակրիլն, ննջելն, և այլն: - 759. Նմին նման

և մեք յուսասցուք արժանաւորիլ տեսութեանն քրիստոսի. *զի* թէ և ի դժոխս իցեմք՝ ա՛յն է արքայութիւն մեր. և ո՛չ թէ յերկրի կամ յայլում տեղւոջ ըստ սրբոյն ոսկէբերանի: - 759. *Զի* փոխեսցին յայսմ կերպարանաց զոր ունին, և այլ իմն նո՛ր զգեցցին...: - 759. *Զի* բ որմունք լինելոց են յարքայութեանն երկնից: - 760. Նախ վասն անկարօտութեան. *զի* սուրբքն իմանալի լոյս ունին զքրիստոս. և ո՛չ են կարօտ զգալի լուսոյ: - 760. Երկրորդ վասն տեղւոյն. *զի* վերինն երուսաղէմ է՛ ի բարձունս քան զարեգակն. վասն որոյ ո՛չ լուսաւորէ զնոսա: - 760. Երրորդ վասն պայծառութեանն. *զի* մարմինք արդարոցն առաւել լուսաւոր են քան զարեգակն...: - 760. Եւ զա՛յն է իմանալ թօթափիլ լուսաւորացն. *զի* յառաւել լուսոյ նոցա՝ ծածկին և ստուերանան նոքա: - 760. *Զի* ո՛չ զգալի գիշեր և ո՛չ իմանալի. մեղաց կամ անհաւատութեան կամ տգիտութեան գտանի անդ: - 761. Եւ գիտելի է, *զի* ուրախութիւն ընտրելոցն հանդիպեսցի իբրև ի վեց կողմանէ: - 762. *Զի* նւազունք են ամենայն փափկութիւնք որ լինին յաշխարհի մինչև ցօրն դատաստանի, բաղդատեալ առ այն քաղցրութիւն. որպէս կաթիլ մի ջրոյ առ համեմատութիւն ընդ հանուր ծովու: - 762. *Զի* թէ աստուածային բարութեանց շաւղացն շաւիղք այս քան ունին քաղցրութիւնս, զի՞նչ ունի ինքն աղբիւրն անուշութեան աստուած: - 762. Այն քան եղիցի միութիւն գլխոյն և անդամոցն, *զի* անդամքն զպատիւ գլխոյն իւրեանց՝ ինքեանց համարեսցեն: - 763. *Զի* անդ բոլոր մարմինն ընդ այն է՛ երկինն հրեղէն յորում է լոյս յաւէտ: - 763. Առաւել պարտ էր մարդկան վաստակիլ միայն՝ *զի* կարասցեն գոլ ի միում աւուր ընդ երանելի սրբուհւոյ աստուածածին կուսին. քան բազում վաստակիլ վասն յաւիտենական փառացն: - 763. Երրորդ յաղագս սիրելութեան ընկերացն այնոցիկ. *զի* այն քան եղիցի սէր ի մէջ նոցա, մինչ զի զուրախութիւնս նոցա ինքեանց համարեսցեն: - 764. Նախ եղիցի ուրախութիւն ի մարմնի, բաղդատելով առ այն որ եղիցի մերձ ինքեան. այսինքն *զի* ա՛յլ մարմինք փառաւորեալ առաջի նորա հրճուին: - 764. Երկրորդ բաղդատութեամբ այնորիկ՝ որ եղիցի ի ներքոյ ինքեան. այսինքն *զի* ներքին մարմինք մարմնոյ փառաւորելոյ տեղի՛ տան: - 764. Երրորդ բաղդատութեամբ այնորիկ՝ որ եղիցի ի վերոյ ինքեան. *զի* առ հոգի իւր կատարեալ կարիցէ ունել հնազանդութիւնս: - 764. Նախ վասն այնորիկ՝ *զի* ի դժոխոցն զերծան: - 764. Երրորդ այնու՝ *զի* մեղքն որ յոյժ վտանգեաց զմարդիկ, եղիցի փակեալ ի դժոխս զկնի աւուրն դատաստանի. *զի* եղիցի ի դժոխս իբր ի տեղւոջ իւրում. *զի* ո՛չ կարասցէ մնալ. ո՛չ յերկինս և ո՛չ յերկրի. այլ իջանէ ի դժոխս ներքինս: - 764. Նախ այնու՝ *զի* ի տանջանաց թշուառութեան այսմ տարագրութեան ազատեալք լիցին. *զի* անցեալն ի մահուանէ ի կեանս՝ զկենացն ուրախութիւն կրկնապատկէ՛: - 764. Երկրորդ այնու՝ *զի* ի նաւաբեկութենէ փրկեալք եղիցին. թէ նաւաբեկեալքն որ ի ծովէն ելանեն այնքան ուրախանան, ո՞րչափ ևս առաւել ուրախասցին որք զայս քան նաւաբեկութիւնս կրեալք ի վշտագին ծովէ այսմ աշխարհի զերծան: - 764. Երրորդ անդուստ՝ *զի* իբրև նոքա որ այն քան տկարքն էին՝ սակայն յա՛յնպիսի թշնամին այն քան յաղթութիւնս գործեցին ըստ յոբայ: - 765. Ո՛չ է իշխանութիւն ի վերայ երկրի որ համեմատեսցի նմա որ եղև. *զի* ո՛չ յումեքէ երկնչիցի: - 765. Եւ յերկոտասան ամիսս, *զի* յետ մեղանացն վերստին պտղաբերի ապաշխարութեամբ: - 765. և Երկոտասան պտուղ, *զի* ո՛չ խափանէ զնոսա ձմեռն մեղաց: - 765. Նա՛խ՝ *զի* արմաւենին ի բարձր դնէ զպտուղս. և արդարքն յերկինս գանձեն զառաքինութիւն...: - 765. Եօթներորդ՝ վասն բարձրութեանն ի ջանուց մշակաց. *զի* որ քան առաւել բրի ի ներքոյ երկիրն և քարինս դնի, այն քան առաւել բարձրանայ: - 766. Իններորդ՝ վասն պտղոյն յամրութեան. *զի* ասեն թէ ո՛չ կարէ պտղաբերել մինչ ի հարիւր ամն: - 766. *Զի* ուր կամեսցի հոգին՝ անդ եղիցի առ ժամայն և մարմինն: - 766. *Զի* ոչ ինչ է արտաքս որում բաղձան. ոչ ինչ ի ներքս յորմէ տաղտկանան: - 767. *Զի* ա՛յն է կեանք՝ ուստի մերժեալ են ցաւք և տրտմութիւնք և հեծութիւնք: - 767. Իսկ առաւօտ և երեկոյ այս է. *զի* տեսեալ ի բանն աստուծոյ բարձրագոյն և աստուածային իմաստ՝ առաւօտեա՛ն է ճանաչումն. իսկ ի նոյն բանն տեսեալ զգիտութիւն արարածոց՝ երեկոյեան ճանաչումն է համարեալ: - 767. Ի գնացս հոգւոյն զօրացեալ, *զի* ըստ տընօրէնութեանն խորհրդոյ միշտ հոգւով սրբով ներգործէր. ունելով տերև զաշխարհակեցոյց վարդապետութիւնն: - 768. *Զի* նովաւ զովացան ամենայն ազգք. և բժշկեցան վէրք հոգոց մարդկան: - 768. Եւ երկոտասան պտուղ յերկոտասան ամիսս, *զի* ո՛չ երբէք նուազի անմահական պտուղն փայտին կենաց: - 768. Ո՛չ ի յամիսս անցաւոր. և ո՛չ ի յամն մշտնջենաւոր. *զի* աստ մարմնապէս և անդ հոգէպէս: - 768. *Զի* ամենայն բոյս բարեգործութեան ի սերմանց հաւատոյն բուսանի և պտղաբերի: - 769. *Զի* քև գեղեցկագոյն ի գերեզմանէն յարութեան քո հասից. և անդատապարտ եղէց յատենի քոյ առաջի հօր և հոգւոյդ սրբոյ: - 771. *Զի* կա՛թ մի արտասուաց ի կաթիլ դուլէ ձե՛րդ մաղթանաց ցօղեսցի ի գերեզման հոգւոյ իմ տառապանաց: - 773. *Զի* թերևս վասն ձեր սիրալիր մաղթանացդ՝ գտայց ողորմութիւն յամէնողորմ փրկչէն մերմէ: - 773. *Զի* նա՛ ծնաւ զմեզ ըստ բանի՝ բազմաջան երկօք. կրթեալ ի մանուլս վարժարանի և ի յոյսն կենդանի: - 773. Վասն բազում վկայութեանցն որ առեալ է ի գիրս յայս, *զի* անտարակոյս լիցի: - 773. Կանո՛ն

է իմաստասիրաց, *զի* իր որ բնութեամբ լինի, բոլոր տեսակին պարտի գոլ: - 773. *Զի* հասարակա՛ց է ամենայն մարդոյ կատարելոց և անկատարից, *զի* ի յանդիմանութիւն յանդիմանելեացն առհասարակ դժկամա՛կ երևի ի սկիզբն. թէպէտ ընտրողութեամբ լաւին ընդունին զխրատն: - 774. Առ այս ասեմք, թէպէտ է՛ ամենայն իր բնութեամբ նա՛ և հասարակ. որպէս և սևութիւն ագռաւու. այլ ո՛չ անդրադարձեալ. *զի* է՛ ինչ բնութեամբ, այլ ո՛չ հասարակ. որպէս կնտութիւն մարդոյ: - 774. Այսպէս յընդդիմակէն տե՛ս և զայս. *զի* թէպէտ հասարակա՛ց է մարդոյ դժկամակ գոլ խրատու, այլ ո՛չ է բնութեամբ իր: - 774. Իսկ ուղղակին. *զի* մոռացումն բնաւորեալ է առ խառնուած կազմութեան մարդոյ. իսկ խրատ՝ յանդիմանութեան է՛ ի ցոյց ինքեան: - 774. Վասն որոյ առհասարակ դժկամակ թուի. մինչ ընտրեսցեն ի միմեանց. *զի* ինքեանց գիտակքն իմաստունք են: - 774. *Զի* հաճելի՛ է բնաւորեալ գովութիւն մարդոյ. ըստ որում մեծարեցաւ տիրական պատուով. և է՛ այս հասարակ: - 774. Հասարա՛կ է և բնութեան իր, *զի* ամենայն ինչ նախնի մարդոյն բնութեամբ է ի մեզ և հասարակ իր. և առ յանդիմանութիւն դժկամակ երևեցան նախնիքն մեր. ուստի պատճառեցին զմիմեանս: - 774. *Զի* յայսմ կենցաղոյս զուգաւորին յիշելն երբեմն և մոռանալ զներքոյս և զարտաքոյս. ըստ որում փոխանցապէս ունիմք զերից ժամանակաց գիտութիւն: - 774. Այլ ներկայական ոչ ինչ է առ նոսա. *զի* զյետոյսն մոռացեալ են: - 774. Յորոց յա՛յտ է թէ՝ որք աստի կենօքս ի սուգ տրտմութեան անցուցանին *զի* ուրախութեան հասցեն: - 775. Եւ այս ո՛չ միայն փութանցիկ գոլոյ վասն, կամ ներհակաբար հատուցման որպէս սովորութիւն է. այլ *զի* ո՛չ ինչ կարեն տանիլ ընդ ինքեանս. բայց միայն նշխարհս ինչ յիշատակութեան ուրուական տեսլեան: - 775. *Զի* բազում ուրէք վկայէ՛ գիրն աստուածաշունչ, զնախահայրն մեր ադամ ազատեալ ի դժոխոցն: - 775. Իսկ յանցանել նորա՝ կորոյս զամենայն. ո՛չ միայն զխոստացեալն, այլ և զպարգևեալն. *զի* ըստ որում յանմեղութենէն մեղանչական գտաւ, այսպէս մահու և ապականութեան գրաւեցաւ: - 776. Եւ յիրաւի այս. *զի* այն ոք որ առնէ զոր ինչ ոչ է պարտ, յիրաւապէս կրեսցէ զոր ինչ պա՛րտն է. *զի* մեղքն է առնել, իսկ պատիժն է՛ կրել: - 776. *Զի* անապական մարմնով եդաւ ի գերեզմանի. բառնալով զապականութիւն նախնւոյն. և իջանելով ի դժոխս՝ եբարձ զպատիժ նորին: - 776. Նա՛խ՝ որպէս ի վերոյ ասացաւ. *զի* թէ ադամ որ սկիզբն և պատճառ էր մեղաւորաց՝ ազատեցաւ. ապա ուրեմն և որդիքն որ վասն յանցանաց նորա՝ ազատեսցին: - 776. Երկրորդ, *զի* դժոխքն այն պատիժ բնութեանս էր և ո՛չ առանձին գործոց. *զի* հաստատեաց օր մի յորում դատելո՛ց է զամենայն ըստ պօղոսի: - 776. Երրորդ, *զի* թէ սատանայ որ գտա՛կն է ամենայն չարեաց՝ դեռևս ո՛չ տանջի յաւիտենից...: - 776. Չորրորդ, *զի* որպէս ադամաւ ամենեքին մեռան արդարք և մեղաւորք. այսպէս և քրիստոսիւ ամենեքին կենդանացան. այսինքն ազատեցան: - 777. Իններորդ, *զի* բռնութիւն սատանայի էր կապեալ զնոսա. և տէր մեր կապեաց զնա ընդ խաչափայտին. որ նա ինքն էր դրունք դժոխոց. ապա ուրեմն արձակեցան անտի: - 777. Ուստի յա՛յտ է *զի* ելեալ էին երբեմն և վերըստին դառնան ի նոյն: - 777. *Զի* մեղքն ադամայ թէպէտ սկզբնապէս առհասարակ բնութիւնս տարածեցաւ. այլ ո՛չ առաւել քան զայլոցն եղև. այսինքն որդւոցն նորա...: - 777. ...*զի* սկզբնաչար և պատճառ ամենայն մեղաց սատանայ է. այլ ադամ այնչափ՝ *զի* առաջին եղև մեղանչական ի նմանէ: - 777. Քանակաւ, *զի* նա՛ գործով, իսկ նոքա և գործով և հասեալ մեղօք...: - 777. Օրինակաւ, *զի* նմա ո՛չ գոյր օրինակ յանցաւորաց. իսկ նոքա տեսին զնա պատժեալ: - 777. Որքանութեամբ, *զի* նա միով և միանգամ. իսկ նոքա բազմօք և բազում անգամ: - 777. Պարագայիւ, *զի* նա ակամայ և տգիտութեամբ. ուստի ո՛չ ունելով զգիտութիւն բարւոյ և չարի: - 777. Ապա ուրեմն յիրաւի, *զի* որք առաւել եղեն մեղօք, առաւելասցին և պատժօք: - 777. *Զի* առաջին ձեռամբն աստուծոյ նա՛ արարաւ, և նա՛ միայն յանցեաւ. և նմա՛ խոստացաւ փրկութիւն: - 778. Եթէ յարդեան ժամանակիս հաւատարիմ է, *զի* որ ոք և իցէ յանցաւոր, եթէ զղջասցի և ատեսցէ զմեղս ըստ մարգարէին՝ խոստովանութեամբն առնու զմաքրութիւն և զվարձս ապաշխարութեան: - 778. Եւ այն զի՞նչ իցէ, *զի* սա միշտ մի և նոյնպէս մնայ. իսկ նա՛ ատանօր ողորմի զղջացելոցն, և ո՛չ ոչ նոյնպիսոյն. իսկ անդանօր ո՛չ զղջացելոց ողորմի մարդկան մեղաւորաց և ոչ անզղջից անմարմնոց շեղելոց: - 778. *Զի* որպէս կարողութիւնն աստուծոյ երևի ի ստեղծանելն և ողորմութիւնն ի բարերարելն, այսպէս և արդարութիւնն ի հատուցանելն: - 778. *Զի* յորժամ ինքեանք փոխեցան, փոխեցաւ և ըստ նոցա պատիժն ասացեալ. այսպէս և ամենայն ուրէք տեսցես: - 779. Եւ ո՛չ է տարադէպ ցոյցք ականն արփիաւորի, *զի* ի միջօրեայ ժամու փոփոխումն մարմնոյ և ական արձակէ՛ ստուեր կամ լոյս. այլ ինքն միշտ լոյս գոլով ո՛չ փոփոխի: - 779. *Զի* զնոսա փառաւորէ՛ ի վեր քան զարժանն, և զնոսա դատապարտէ՛ սակաւ քան զարժանն. և է՛ այս ողորմութիւն: - 779. *Զի* ի ժամանակի եղեալք՝ ընդ ժամանակի փոփոխակա՛ն են. իսկ անեղն՝ ի ժամանակի ո՛չ է փոփոխական...: - 779. Եւ յայսմանէ բացայայտի այս, *զի* աստուած միշտ անփոփոխ է. իսկ ժամանակն միշտ փոփոխական է. իսկ մեք երբեմն փոփոխական և երբեմն ո՛չ: - 779. *Զի* նկատմամբ առ անփոփոխն՝ միշտ անփոփոխ գոն նախ օրինակաւ.

այլ առ ժամանակն՝ փոփոխական: - 779. Երրորդ՝ ժամանակ կենցաղոյս մինչև ի մահ, է՛ ընդունելութեան աստուծոյ. ըստ որում բազմեալ է յաթոռ շնորհաց ըստ առաքելոյ. իսկ յետ այնորիկ ո՛չ ևս. *զի* փոխի յաթոռ դատաստանաց ըստ աւետարանին: - 780. Ասեմք թէ այո՛. *զի* անկումն նոցա մահ է նոցա. այսու հաւասարք: - 780. Այլ զանազանի. *զի* դևք ամենևին ո՛չ ունին զղջումն և ոչ կարեն. վասն որոյ ո՛չ հանդիպին թողութեան. իսկ մեղաւորն ունի զղջումն այլ ո՛չ կարէ վարձաւորիլ: - 780. Նախ՝ *զի* ո՛չ է բոլոր մարդ. այլ կիսամասնեայ: - 780. Երկրորդ՝ *զի* ո՛չ ունին զգործս զղջման: - 780. Երրորդ՝ *զի* կարօ՛տ է նիւթոյ ապաշխարութեան: - 780. Չորրորդ՝ *զի* ակամայ ի կրիցն ցաւոց, որպէս աւազակաց հատուցմանց: - 780. Հինգերորդ՝ *զի* ա՛յլ է որպիսութեամբ մարդ: - 780. Վեցերորդ՝ *զի* անցեա՛լ է ժամանակն յորում պահանջի զղջումն: - 780. Որպիսութիւն պահանջի, *զի* իցէ փոփոխական կենօք: - 780. իսկ ժամանակն, *զի* իցէ յառաջ քան զկիրս: - 780. Յորմէն, *զի* իցէ յօժար կամօք: - 780. ...*զի* ո՛չ միայն էառ զբնութիւնս. այլ և զնոսա որ շուրջ զբնութեամբն. *զի* ծանիցի կատարելութիւն առաքինութեանն, և ճշմարտապէս մարդ գոլ: - 781. Եւ այլևս յարմար տեղւոյս այսպէս իմանի. *զի* սուրբ հարքն առաջինք պակաս ունէին զչարչարանս. վասն որոյ ո՛չ կարէին փրկիլ. իսկ քրիստոս եղեալ ըստ մարմնոյ որդի նոցա, զպակասութիւն հարցն չարչարանաց յիւրումն մարմնի էլից: - 781. Դարձեալ ասեմ, թէ անունս այս՝ պակասութիւն, նոյն է որ լսի չարչարանք. *զի* յորժամ կրէ ոք զչարչարանս զայս ինչ կամ զայն, պակասի ի նմանէ այն ինչ կամ այն. այսինքն առողջութիւն, կեանք, և այլն: - 781. *Զի* որպէս քրիստոս չարչարանօքն փրկեաց զեկեղեցի և հարսնացոյց, նոյն և առաքեալն քարոզութեամբ իբր զկոյս մի սուրբ յանդիման արար փեսային քրիստոսի: - 781. *Զի* այսպէս ուսաք ի սրբազան վեհէն մերմէ ըստ սրբոցն աւանդութեանց. թէ ամենայն իր որ բնութեան է պարգև, **ան՚ի բաց դնելի՛ է** ի նմանէ: - 782. Եւ յայտ յուրացողացն է. *զի* ի դարձին վերստին ո՛չ մկրտեմք: - 782. *Զի* որպէս բան պատկերին, այսպէս և բան շնորհացն եռակի. *զի* միապէս սոքա եղծանին մեղօք, և նմանապէս արծարծին մաքրութեամբ առ որ ոք և իցէ: - 782. *Զի* թէ կորուսեալ էր, այսինքն բարձեալ ամենևին յազգէն ադամայ, ուստի՞ գոյր որդւոց նորա. կամ ո՞րպէս առ ջրհեղեղաւն բառնիւր բարձեալն: - 782. *Զի* որպէս բառնի վասն մեղաց, նոյնպէս տացի վասն զղջմանն: - 783. Այլ զբանիս խրթնութիւն առնէ կոչմանցն անորոշութիւն. *զի* կոչի շնորհ իջեալն պարգև. որպէս մարգարէութիւնն: - 783. *Զի* կարէր կորուսանել մեղօք, և կարէր պահել անմեղութեամբ. որպէս զանմահութիւն և զայլսն: - 783. Իսկ շնորհք նորոյս ի ձեռն քրիստոսի տուեալ՝ ո՛չ է փոփոխական. *զի* վերստին նորոգման է շնորհք և անապականութեան: - 783. Նորս խորհրդոյ շնորհք ոմանք են անիբաց դնելիք. *զի* են կնիք ի հոգին անփոփոխ գոլով ընդ նմա. որպէս է՛ շնորհք կնքոյն դրոշմին և կարգին: - 783. Գիտելի՛ է, *զի* դևք ո՛չ ունին հաւատս իսկապէս. և յա՛յտ է ի բազմաց: - 784. Նա՛խ՝ *զի* ի վերին գաւառս ուստի էին դևք՝ ո՛չ գոյ հաւատ. այլ դէմ յանդիման տեսութիւն: - 784. Երկրորդ, *զի* անկումն դիւաց մահ է նոցա. և յետ մահու ո՛չ է հաւատ. ուրեմն և ո՛չ ի դևս: - 784. Երրորդ, *զի* հաւատն է լուսաւորութիւն մտաց հեղեալ յաստուծոյ ի ճանաչել զհոգևոր բարիսն. իսկ դևք ո՛չ ունին զլոյս մտաց և ո՛չ զհեղումն շնորհաց. վասն որոյ ո՛չ ճանաչեն զհոգևոր բարիս: - 784. Չորրորդ, հաւատն է՛ աստուածային առաքինութիւն. իսկ դևք *զի* են խստացեալ ի չար՝ ո՛չ ունին զղջումն որ է բարոյական. ապա և ոչ հաւատ որ է վերնագոյն և բարի կամաց խոնարհումն առ աստուած: - 784. Յա՛յտ ուրեմն է յասացելոցս, *զի* դևք ո՛չ ունին հաւատս վարձաւոր. այլ ունին գիտութիւն նրբահայեաց որով սարսին յառաջ քան զտանջանս: - 784. *Զի* առաջինն է անկատար. և միջին երկուքն կատարեալ. և վերջինն գերակատար: - 785. Եւ նոյն ինքն տէրն բոլորից վկայ քարոզութեան զգործս կատարէր. *զի* սովորութիւն է մարդկան քան զլուր լսելեաց տեսութեան աչաց հաւանիլ: - 785. *Զի* մեծ է յառաջարկութեան եզրակացութիւն. և ո՛չ բայիւք, այլ՝ մակբայիւք է փրկութիւն: - 785. *Զի* արարիչն և բնութիւնն և արուեստն ոչ ինչ ձրի և վայրապար ստեղծանեն ըստ իմաստասիրին: - 785. Բաւուք ասացաւ յարարչէն. *զի* թէ և բնութիւն թարց երևակայութեան, և արհեստ հանդերձ երևակայութեամբ, սակայն կամք արարչական ետ նոցա բնական և բանական կարողութիւն. և ոչ ինչ վայրապար կազմեն զտեսակ գոյացական և զտեսակ պատահական. խնդրելով ոմն պարզ նիւթ. և ոմն տեսակացեալ: - 786. Իսկ *զի* և արուի թէպէտ ո՛չ նոյն պիտոյիւք. սակայն ո՛չ ընդ վայր կազմեցաւ. ի լրումն **բժ**ան դրանց անդամոց. ի ներքս մուծանելոյ և արտաքս հոսելոյ զպակաս և զաւելորդս ինչ. անվնաս կելով կենդանւոյն: - 786. *Զի* թէ ոչ գոյր ստինք առն, ապա և ո՛չ կնոջն առեալ ի նմանէ: - 786. Նա՛խ՝ *զի* մաքրեսցին զգայարանք: - 786. Իսկ արտաաուքն աղի և ջրատեսակ. *զի* բարեխառնեսցէ մինն զջերմութիւն հրոյ, և միւսն՝ զի մի՛ նեխիցին պարուտակք աչաց. շրջապատեալ երակացն լուսոյ: - 786. Ընդ այսմ և որ ի ձէնջ արկեալ եղև. թէ վասն է՞ր է *զի* երկու բացասութիւն լինի մի ստորասութիւն. իսկ **բ** ստորասութիւն ո՛չ կազմէ մի բացասութիւն: - 787. *Զի* է՛ բացասութիւն բացբարձօղ ամենայնի ուր և դիպեսցի. որպէս զէութիւն այսպէս զոչէութիւն: - 787. Յա՛յտ

է *զի* ի բառնիլ ոչէին՝ էութիւն հաստատի բացասութեամբ կրկին. իսկ ստորասութեամբ նոյն մնայ: - 787. Եւ կրկնեալ ճշմարիտն նոյն մնայ. *զի* անփոփո՛խ է ստութեան: - 787. *Զի* առաջնոյն ասէ՝ մարմին բարձր լուսաւորեալ ներգործութեամբ որ է՛ հրեղէն. այսինքն լուսաւորն երկին: - 787. *Զի* մասն որ առ կէտն արևելից՝ է՛ ներգործութեամբ ի յելս, և զօրութեամբ ի մուտս: - 788. *Զի* որպէս սիւն տան, և ոսկերք մարմնոյ, և բրգունք աշտարակի: - 788. *Զի* առ հասարակ ամենայն տարերք ըստ իւրեանց կերպի կրեցին զայլայլութիւն սըգոյ, չարչարակիցք գոլով արարչին իւրեանց: - 788. *Զի* ունօղքն բարեկեցիկ կենօք, և ոչ նոյնպիսիքն սովամահ տուայտեալք: - 789. *Զի* որոց բազում աւանդեցաւ. առաւել ինչ պահանջեցաւ. և փքացելոց հպարտութեամբ՝ ստորասուզեալ մակբեկութեամբ: - 789.

ԵՒ ԶԻ + *Եւ զի* ոչ է այս հարկ. զի գոլով նոյն՝ ճանաչեմք զայլսն: - 17. *Եւ զի* մարդոյ ճանաչումն է՛ այժմ ընդ լինիլ իրին. այլ աստուած ճանաչէ՛ յաւիտենից և յառաջ քան զլինիլ իրին: - 20. *Եւ զի*՝ մարդոյ ճանաչումն փոփոխի **ը** իրին. իսկ աստուծոյն անփոփոխելի մնայ: - 20. *Եւ զի* եղեր զկամքն միջոց, ի բա՛ց պարսպեցար յողորմութեանց նորին առ իւր արարածքս. - 36. *Եւ զի* հարկեցաւ բռնութեամբ՝ ոչ է աստուած: - 36. ...*և զի* ոչ ունի, և ո՛չ ոք ասէ ի հեթանոսացն այսպիսի բան. այլ ամենքն խոստովանին թէ աստուած է աստուած. և ո՛չ անծնելութիւն աստուած: - 38. Պատասխանեմք թէ՝ կարի՛ յիմարութիւն է հարցումնդ. *և զի* գոյ հայր ըստ քում բանիդ ծնօղ որդւոյ. ապա ուրեմն ո՛չ կարէ ոչ լինիլ և ծնանիլ: - 38. Ո՞ ոք է ընդ մէջ որդւոյ և հօր շաղկապ՝ զի հրաւիրեսցէ զնա յորդէգրութիւն հօր. *և զի* ո՛չ ոք: - 39. *Եւ զի* ո՛չ է հնար որպէս ասացի, ապա ուրեմն ո՛չ է մեծ հայր քան զորդի. - 39. ...*և զի* հայր երբէք հրեշտակ ո՛չ կոչեցաւ՝ այլ որդի ըստ եսայեայ մարգարէի, որ «հրեշտակ մեծի խորհրդոյ» կոչէ զորդի. որ եղև մեծ խորհրդոյս սպասաւոր. այսինքն փրկութեան մերոյ՝ մարդանալովն իւր: - 40. *Եւ զի* կամաւ հօր էր այս առաքումնս՝ հօ՛ր ասի: - 40. ...*և զի* յառաջ էր քան զմարմնական ծնունդն քրիստոսի բազում ամօք. ապա ուրեմն զառաջին լինելութիւնն ասէ ստեղծուած քան զամենայն եղելոց ասեն: - 40. *Եւ զի* մատն աստուծոյ ասի հոգին սուրբ: - 62. Իսկ բնութիւնն աստուծոյ անե՛ղ է. *և զի* անե՛ղ է՝ անչա՛փ է: - 103. *Եւ զի* ժամանակն ընդ թըւոյն է շարազուգեալ: - 115. Չորրորդ՝ *և զի* յամենայն տեղիս են: - 125. Հինգերորդ՝ *և զի* համանգամայնք են: - 125. Ութերորդ՝ *և զի* զտիւս կատարեն: - 125. Տասներորդ՝ *և զի* զւարթարա՛րք են: - 125. Չորրորդ՝ *և զի* սկիզբն է և վախճան, նոյն ինքն է անսկիզբն և անվախճան: - 129. Նախ՝ տարորշումն անձնական. *և զի* անձամբ յատկացեալք են ի միմեանց: - 137. *Եւ զի* ի լուսոյ կազմեցան: - 148. *Եւ զի* անապական և մշտնջենաւոր են բնութիւնք աստեղացն: - 148. *Եւ զի* նախագէ՛տ էր աստուած՝ ընդէ՞ր ստեղծ զնոսա որ այնպիսիք եղեն: - 149. Իսկ ոմանք ասեն զտեղի նորա ի հաստատութեան երկնից. *և զի* ո՛չ ետուն զփառս աստուծոյ անկան...: - 150. Վասն յատկութեան երկնից. *և զի* հոմանուն է արփին՝ և եթերն՝ և այլն: - 154. Յատկութիւնք ջուրց ութն թուով. *և զի* բազում են ջուրք. և դառն է ծով և աղի: - 155. Վասն ջերմ ջուրց. և աղբերաց ի ծծմբայնի. *և զի* ի լերինս բղխեն: - 155. Վասն ծառոյ՝ և ձևոյ և անուան նոցին. *և զի* բոյսք փուշով աճեն քան զծառս: - 155. Պէտք են գազանք և սողունք. *և զի* գազանք ուժեղք են: - 155. Վասն լուսոյ դրախտին. *և զի* անպական է դրախտն և պտուղ նորին: - 155. ...այսպէս իմաստութեամբ և նախախնամէ՛ զբոլորն՝ *և զի* իւրաքանչիւրսն ըստ իւրում պիտոյից զանազանապէս: - 157. *Եւ զի* այս այսպէս է, յորում պոռնիկն է՝ անկա՛ր է լինիլ ոչ պոռնկեալ. և ապականեալն կոյս: - 165. Ի սեռս էականութեան գոյացութիւն նախապատիւ է քան զպատահումն. *և զի* նախապատիւ է աստուած ամենայն գոյից, վասն որոյ գոյացութիւն է և ո՛չ պատահումն: - 170. *Եւ զի* յայտ եղև այս, ծանուսցի և այն, թէ վասն է՞ր աստուած միայն գոյացութիւն է և ո՛չ պատահումն: - 170. *Եւ զի* յաստուած ո՛չ գոյ առաւել և նուազ. վասն որոյ միայն գոյացութիւն է և ո՛չ ունի պատահումն: - 171. *Եւ զի* ո՛չ է ի տեղւոջ աստի յայտ է, զի տեղին է վերին և ներքին և միջին. և արտաքոյ աշխարհիս ո՛չ երևին սոքա: - 180. *Եւ զի* յայնժամ էր ի դասս հրեշտակաց յերկինս: - 184. *Եւ զի* ո՛չ շիջանին հրամանաւ արարչին. ի միջի գոլով երկուց ներհակացն օդեղէնն երկին. որպէս ստորին տարերքս հուր և ջուր միջնորդ օդիւն կապակցեալ: - 188. *Եւ զի* ջերմ է: - 196. *Եւ զի* չոր: - 196. *Եւ զի* արեգակն ի բարձրութիւն իւր է: - 196. *Եւ զի* անստուեր է: - 196. *Եւ զի* հաւասար և մէջ է տուընջեան: - 196. *Եւ զի* **զ** ժամ է. որ է կատարեալ թիւ: - 196. *Եւ զի* ժա՛մ է կերակրոյ: - 196. *Եւ զի* կարօտին երբեմն հովանւոյ: - 196. *Եւ զի* ժա՛մ է նշանաւոր: - 196. *Եւ զի* մերժի լոյսն, և տարածի խաւարն: - 196. *Եւ զի* դադարին ի գործոյ: - 196. *Եւ զի* առնուն մշակք զվարձս: - 196. *Եւ զի* դառնան ամենայնքն ի բնակութիւնս իւրեանց: - 196. *Եւ զի* ննջելո՛յ է ժամ: - 196. *Եւ զի* փակեն զդրունս տանց: - 196. *Եւ զի* զգայութիւնք մարմնոյ զինքեանս խնուն: - 196. *Եւ զի* պահապանք առ պարիսպս կացուցանին: - 196. *Եւ զի* հօտք ի հովուաց առ փարախս և ի գոմս ածին: - 196. *Եւ զի* հանգչին աշխատեալքն: - 196. *Եւ զի* ո՛ւժ առնուն դարձեալ գործելոյ: - 196. *Եւ զի* ստուեր երկրի է որ ընդ մեզ և ընդ արեգակն դնի: - 196. *Եւ զի* նըւազ լոյսքն երևին: - 196. *Եւ զի* վնասակա՛ր է աչաց: - 196. *Եւ զի*

ծածկութիւն է զանազան գունոց: - 196. *Եւ զի* ժամանա՛կ է երկիւղի, և երազոց և ցնորից ածօղ: - 196. *Եւ զի* չարագործա՛ցն է ապաւէն, և ամօթոյ բարձօղ: - 196. *Եւ զի* ջերմ է և գէջ ժամանակաւ: - 197. *Եւ զի* հաւասարի տիւ և գիշեր: - 197. *Եւ զի* ծառք չորացեալք՝ դալարին և կանաչին: - 197. *Եւ զի* արտաքս գան ծաղիկք և պտուղք և տերևք: - 197. *Եւ զի* արիւնն առաւելու ի մեզ: - 197. *Եւ զի* նորոգին երեսք երկրի: - 197. *Եւ զի* բուսանին և աճին ամենայն սերմանիք: - 197. *Եւ զի* ցօղէն ամպք զանձրև: - 197. *Եւ զի* շարժին կենդանիք ի ծնունդս: - 197. *Եւ զի* արևն է ի բարձրութիւն իւր: - 197. *Եւ զի* ջերմութեամբ և չորութեամբ ցամաքի երկիր: - 197. *Եւ զի* յերկարին աւուրք: - 197. *Եւ զի* նուազին ստուերք: - 197. *Եւ զի* անօսրանան ամպք: - 197. *Եւ զի* ցօղ իջանէ ի գիշերի: - 197. *Եւ զի* հասանին պտուղք: - 197. *Եւ զի* խարտեաշ մաղցք առաւելուն ի մեզ: - 197. *Եւ զի* հաւք առաւելուն յերգս: - 197. *Եւ զի* ջերմ և ցուրտն բարեխառնին: - 197. *Եւ զի* երկիր և ծառք ի պտղոց կողոպտին: - 197. *Եւ զի* ցրտութեամբ և չորութեամբ տերևք դեղնին և թափին: - 197. *Եւ զի* ամլութիւն աճէ՛ յերկիր: - 197. *Եւ զի* փոփոխին ժամանակք դիւրաւ: - 197. *Եւ զի* տենտ և ջերմ յաւելուն: - 197. *Եւ զի* շարժին կենդանիք ի յղացումն, և սեաւ մաղցք առաւելուն ի մեզ: - 197. *Եւ զի* սուղ ծիրս ընթանայ: - 197. *Եւ զի* գիշերն մեծանայ: - 197. *Եւ զի* ցրտութիւնք և գիջութիւնք առաւելուն: - 197. *Եւ զի* երկիրս և ծառք մեռանին: - 197. *Եւ զի* սառն և ձիւն տարածի: - 197. *Եւ զի* ամպ և մէգ և մութն պատէ՛: - 197. *Եւ զի* կաւ և տիղմ և գարշութիւնք բազմանան: - 197. *Եւ զի* պլղամ և սպիտակ հիւթք տիրեն: - 197. *Եւ զի* անգործութիւն է մարդկան, և ամենայն կենդանեաց սղութիւն և տխրութիւն: - 197. ...*և զի* Կենդանակա՛ն է: - 202. *Եւ զի* նախ որո՛տն է և ապա փայլակն: - 204. *Եւ զի* քարշեն լուսաւորք զգոլորշին յերկրէ՝ յայտ է ի ցօղ առաւօտուն և յեղեամն. որ ի գիշերն ի վեր քարշին. և ընդ ծագել լուսոյն հատանին և յետս յերկիր անկանին. և յաւուրս ձմերան լինի եղեամն. և յամարան ցօղ: - 208. *Եւ զի* սեղան է ամենալիր. յորմէ կերակրիմք ամենայնքն: - 211. *Եւ զի* դաստիարակ և սնուցանօղ է մեր: - 211. *Եւ զի* տեղի է ուսման արուեստից և առաքինութեանց և իմաստութեան հանճարոյ: - 211. *Եւ զի* գերեզման է մեր և ընդունարան: - 211. *Եւ զի* ստորին է այլ տարերաց և խտեալ: - 211. *Եւ զի* թանձր է: - 211. *Եւ զի* ծա՛նր է: - 211. *Եւ զի* բոլո՛ր է: - 211. *Եւ զի* անշա՛րժ է: - 211. *Եւ զի* միջին կէտ է արարածոց: - 211. *Եւ զի* գանձարա՛ն է հրահալելեաց: - 211. *Եւ զի* անհա՛րթ է: - 211. *Եւ զի* մայր է պտղոց: - 211. *Եւ զի* արմա՛տ է տնկոց: - 211. *Եւ զի* դայեա՛կ է կենդանեաց: - 211. *Եւ զի* հիմն է շինուածոց: - 211. *Եւ զի* շրջապատեալ է յայլ տարերաց: - 211. *Եւ զի* պարունակէ՛ յինքն զդժոխս: - 211. *Եւ զի* ցուրտ է և չոր: - 211. *Եւ զի* որակութեամբ սեա՛ւ է: - 211. *Եւ զի* նսե՛մ է: - 211. *Եւ զի* ի մարդոց և յանասնոց կոխի: - 211. *Եւ զի* զամենայն աղտեղութիւնս յինքն կրէ: - 211. *Եւ զի* ի միջին կիտէն իւր ըմբռնի անշարժ: - 211. *Եւ զի* ի գոլորշեաց որ ի ներքս է փակեալ՝ թօթափի և շարժի: - 211. *Եւ զի* մարդկամբ և կենդանեօք գեղեցկանայ: - 211. *Եւ զի* բուսօք և ծաղկօք և ծառօք զարդարի: - 211. *Եւ զի* փոփոխակա՛ն է և այլայլի ընդ դ եղանակս: - 211. *Եւ զի* շուրջ զնովաւ բոլոր շարժմամբ երկին և աստեղք շրջագային: - 211. *Եւ զի* բնութեամբ ունին յայտ է, զի ամենայն տեսակն զմի և զնոյն ունի հնարս. վասն զի մի բնութենէ ի նոսա: - 218. *Եւ զի* երկատեսա՛կ էր բանն՝ այսինքն սուտ և ճշմարիտ, լեզուն երկճղի եղև: - 219. *Եւ զի* զմարդն հողացոյց, ինքն հող եկեր: - 219. *Եւ զի* թև և ոտք եղև չարին, թևք և ոտք իւր կտրեցան: - 219. *Եւ զի* զկենդանին սպանանել ջանայ, ինքն յամէն կենդանւոյ սպանանի: - 219. *Եւ զի* օրհնութիւնն ի յանէծք փոխեաց, ինքն անիծաւ և զրկեցաւ յօրհնութենէ ամենայն կենդանեաց: - 219. *Եւ զի* զթշնամութիւն էարկ ի մէջ մարդոյն և աստուծոյ, զթշնամութիւն եդ ի մէջ մարդոյն և օձին: - 219. *Եւ զի* զմարդն ընկէց յերկնից ի յերկիր, ընդ գարշապար ոտից նորա անկանի: - 219. *Եւ զի* բարեկամութեամբ եկն և շրջեցաւ ի թշնամութիւն, ինքն յետս շրջի ի խածանելն: - 219. *Եւ զի* նախանձեցաւ ընդ մարդոյն, ի լանջս և յորովայնս սողայ: - 219. *Եւ զի* նենգաւո՛ր է, թիւր ընթանայ: - 219. *Եւ զի* մերկացոյց զնախաստեղծքն ի փառաց, զխորխ իւր մերկանայ: - 219. *Եւ զի* մարդն թագաւոր և իշխան է ամենայն կենդանեաց՝ յա՛յտ է ի բազմաց: - 220. *Եւ զի* ո՛չ է ապականացու դրախտն՝ և ոչ փոփոխի: - 225. *Եւ զի* պատկե՛ր է աստուծոյ՝ լ թուով: - 228. *Եւ զի* անմեղ մարմինն ադամայ՝ անչարչարելի և երագ և պայծառ և թեթև էր, որպէս ասէ աստուածաբանն գրիգոր: - 228. Այսինքն տնկական. և զգայական. և բանական. *և զի* յանկատարէն ելանեմք ի կատարեալն. վասն որոյ նախ ստեղծաւ տնկականն ոգի, և ապա՛ զգայականն, և ապա՛ բանականն որ է կատարեալ մարդն: - 231. ...*և զի* հոտն և համն ազգակից են միմեանց. ի ջրոյ գոլով երկուցն. վասն այն զգայարանք նոցա առ միմեանս են մերձեցեալ: - 235. *Եւ զի* բիւրն պարունակէ՛ զհազարն. և նա՛ զհարիւրն. և նա՛ զտասն: - 291. ...*և զի* ամն կարճեաց վասն չարեաց նոցա: - 292. Կամ որպէս ասեն թէ՝ ներսէս անուն արուեստաւոր տապանին՝ շինեաց իւր տուն ի վերոյ կողմանէ. *և զի* ո՛չ էր հրամանաւն աստուծոյ՝ սատակեցաւ նա՛ անդ, և զնորա գէշն ուտէր ագռաւն: - 294. *Եւ զի* ո՛չ ասաց սառայի զիրն. զի մի՛ մայրական աղետիւ խափա՛ն լիցի գործոյն: - 304. *Եւ զի* անապակա՛ն է գոյացութիւն հացին՝

աստի՛ յայտ է, - 339. *Եւ զի* պատահմունքն փոփոխելի է, - 339. *Եւ զի* բառնալո՛ց էր ի նոցանէ չքնաղ կերակուրն: - 340. *Եւ զի* բարկութիւն ո՛չ է ի յաստուած, ա՛յսպէս ասեն վարդապետք սուրբք: - 408. *Եւ զի* պատառեաց զկրկնոցն. և եհարց՝ ո՞յր որդի է դաւիթ: - 412. *Եւ զի* խոստովանեալ մեղքն կորնչի: - 412. *Եւ զի* անցեալ էր ժամանակն: - 415. *Եւ զի* թերութեամբ էր և ո՛չ յուսով թողութեան: - 415. *Եւ զի* հեղի ո՛չ խրատէր զնոսա սաստիւ և տանջանօք. վասն որոյ և ինքն պատժեցաւ և մեռաւ. և քահանայութիւնն յազգէ նորա փոխեցաւ յաւուրս սողոմոնի: - 425. *Եւ զի* ո՛չ ետ մերձենալ մարիամու: - 455. *Եւ զի* աջ էաք և ահեակ դարձաք: - 493. *Եւ զի* ա՛յլ է կամաւոր մահն ի հարկաւորէն. - 497. *Եւ զի* պարգև խաչին է հոգին սուրբ, նմին իրի յիշատակեալ զհոգին սուրբ՝ խաչիւ դրոշմեմք զդէմս մեր: - 522. *Եւ զի* քրիստոս է հիմն երկուցն. և **դ** անկիւն առաքեալք և մարգարէք. և հին և նոր կտակարանք ասացեալ նոցա: - 533. *Եւ զի* ո՛չ թողու զմեղս՝ անհաշտ լինի. վասն այն մեղքն անջինջ և անթողլի մնայ: - 566. *Եւ զի* ո՛չ է որպէս մահացուն մեծ կամ փոքր. որպէս շինութիւն մեծ է քան զպոռնկութիւն. և մարդասպանութիւն քան զգողութիւն: - 568. *Եւ զի* դժուարին է հոգւոյ մարդոյ կարգաւորել զինքն և սրբել ի մեղաց. վասն այսորիկ օգնութիւն տայ աստուած հոգւոյ մարդոյ զեօթն պարգևս հոգւոյն սրբոյ: - 582. Նոյնպէս և երկրորդն որ ասէ ոչ նախանձիլ ընդ չարս որ են անզգամք. *և զի* ո՛չ գոյր նոցա աստ փոխարէն մեղաց. վասն այն հրովն յաւիտենից այրեսցէ զնոսա: - 629. *Եւ զի* ճշմարիտ պահք է չորեքշաբաթն որպէս ուրբաթն յայտ է...: - 652. *Եւ զի* ո՛չ գոյ ժամանակ, վասն որոյ և ո՛չ ծնունդ: - 662. *Եւ զի* ո՛չ գիտեմք զոսսա՞ պա՛րտ է զգուշութեամբ լինիլ: - 668. *Եւ զի* կտաւն յերկրէ է և արուեստիւ գործեալ. ցուցանէ թէ զոր ինչ գործեաց ոք ի յերկրի, զնոյն զգենու և զարդարի: - 671. *Եւ զի* օծանի վասն բազում պատճառի: - 672. *Եւ զի* պահէ՛ ո՛չ ուտիլ ի գազանէ, և ո՛չ ցրուիլ ի ջրոյ. և ո՛չ հոսիլ ի հողմոյ, և յայլոցն պահէ: - 678. *Եւ զի* դժւարաւ խլին չարքն առանց վնասելոյ բարեաց, վասն որոյ թոյլ ետ մինչ ի ժամանակի հնձոցն: - 693. *Եւ զի* ա՛յլ է այս՝ և այլ այն՝ յա՛յտ է յերկուց: - 697. *Եւ զի* ո՛չ գոյ հնար՝ ասաց աբրահամ առ մեծատունն, - 700. *Եւ զի* սպիտակ հանդերձն արդարութիւն սրբոցն է, - 712. ...և դանիէլ զհին աւուրցն ետես, *և զի* որդւոյ տուաւ իշխանութիւն դատաստան առնել: - 735. *Եւ զի* ուղիղ է դատաստանն աստուծոյ՝ յա՛յտ է ի վկայութեանց սուրբ գրոց: - 743. *Եւ զի* զպտուղ իւր տացէ ի ժամանակի իւրում: - 755. *Եւ զի* ո՛չ է հասարակ կարծիք՝ ո՛չ հաստատեմք: - 759. *Եւ զի* միջնորդութիւն ժամանակի կարգաւորիչ է ամենայն գործոց: - 780. *Եւ զի* ժամանա՛կ է լինելոյ և ժամանակ քակելոյ, յայլում ժամու և ո՛չ ի նոյնն սերմանի և հնձի: - 780.

Զի Եւ + *Զի և* յոհան դամասկացին ասէ հարկ գոլ ամենայն սկզման ունել դադարումն...: - 37. Դարձեալ *զի և* ադամ անծին՝ ո՛չ է միայն մարդկութիւն, այլ և ծնեալն ի նմանէ ասի մարդ: - 38. Դարձեալ ո՛չ ասի անպատճառ պատճառն քան զպատճառելին մեծ. *զի և* որդի նոյն պատճառի հօր փառաց և մեծութեանն է հաղորդ: - 39. Ասեմք եթէ՝ օրինականն որպէս զմարդո՛յ բարութիւն կարծէր ունել քրիստոսի՝ այլ ո՛չ գերագոյն. *զի և* մարդիկք բարի անուանին...: - 47. Կամ ևս՝ *զի և* հայր է ամենակատար՝ ընդէ՞ր ո՛չ լինիցի որդի, զի է՛ ի նոյն բնութենէն: - 53. Ասեն այսպէս՝ եթէ ձեռն մարդոյ է՝ *զի և* ոտն մարդոյ՝ և այլ մասունքն մարդոյ է. զի աստուծոյ մասն ո՛չ ասի: - 91. Եւ դարձեալ՝ եթէ շնորհօք որդի և օծեալ, և ո՛չ աւելի նա քան զմեզ. *զի և* մեք չեմք ծառայ, այլ՝ որդի: - 94. Եօթներորդ՝ *զի և* խաւարահալա՛ծք են: - 125. Եօթներորդ՝ *զի և* յաստուածպետականն ծայրութիւն բառնալով առաւել քան դնելով գամք ի ծանօթութիւն: - 132. ...ուստի յայտ է՝ *զի և* ո՛չ զթիւ մեր կարեմք գիտել: - 141. Հինգերորդ՝ *զի և* քրիստոս որ եղև երկրորդ կտակ և օրէնք մեր, կոչի ծնունդ և արարած: - 179. *զի և* **բ** պահք ո՛չ կարեն համանգամայն գոլ: - 199. *Զի և* ներկայ ժամանակս որ յայտնի երևի, այսպէս անյայտ և անկայուն է...: - 199. Վեցերորդ՝ *զի և* օդոյն զթռչունս ետ ի զարդ: - 207. Իններորդ՝ *զի և* ի հոգևորն՝ փոքունք զմեծամեծաց անուանս կոչէին ինքեանց ի մոլորումն մարդկան. որպէս սիմոն կախարդն ասէր զինքենէ՛ թէ քրիստոսն իցէ. մինչև յանդիմանեցաւ ի պետրոսէ: - 238. Տասներորդ՝ *զի և* բանականս մարդ՝ քան զանբան կենդանիս տգէտ լինէր. վասն զի ամենայն կենդանի ունի բնական ճանաչումն իւրոց և օտարաց. ըստ այնմ որ արագիլ արդար՝ կերակրէ զիւր ծնօղսն միայն. և տատրակ մենացեալ ի զուգակցէն, ո՛չ զուգի ընդ ա՛յլ տատրակի: - 238-239. Եւ մի՛ աստ ընդ դէմ բերցի բանիս թէ՝ ամենայն մեծամեծք գութ ունին փոքունց. *զի և* այս նախախնամութեանն է. որ եդ ի բնութեանս խնամ տանիլ նոցա, մինչ ինքեանք ևս ի չափ հասակի եկեսցեն և զերծանիցեն ի վնասուց: - 267. Քսանևէ, փառաւորէ՛ զաստուած. *զի և* ինքն փառաւորեսցի: - 272. *Զի և* այս երկրորդ արարչութիւն է: - 293. *Զի և* մեզ օրինակ տացէ այսպէս արիութեամբ յաղթել սատանայի: - 324. Վասն երկրորդին հակառակէր ընդ նոսա, զի մի՛ սուտ լիցի վկայութիւն աստուծոյ ի վերայ նորա. *զի և* մեք ուսցուք՝ վասն վկայութեանն աստուծոյ այնչափ նախատինս յանձն առնուլ և ո՛չ ուրանալ. որպէս վկայից դասքն նահատակեցան: - 324. Չորրորդ՝ *զի և* բանբասօղքն պատիժս կրեսցեն վասն նախատելոյն զնա: - 325. Եւ այսպէս ամենայն ուրեք հնարի

սատանայ *զի և* զբանբասեալն և կամ զբանբասօղսն կորուսցէ: - 325. Երրորդ՝ *զի և* առաջինքն կենդանի են հոգւով առ աստուած: - 326. Եւ երեկոյն, *զի և* անդ յետ աստեացս վայելմունք մեր քրիստոս է: - 346. ...*զի և* նոքա յաստուծոյ անունն զոհէին և խնկէին: - 361. Հինգերորդ՝ *զի և* վայրի անասնոց և գազանաց բաժին լիցի ի վաստակն մեր...: - 372. Նա՛խ՝ զի մի՛ հպարտասցի բաղաամ. *զի և* էշն ետես զհրեշտակն: - 388. Նա՛խ՝ *զի և* հեթանոսք վայելեսցեն յողորմութեանցն: - 402. Եւ տե՛ս, *զի և* զղևի՛ օրհնեաց. վասն զի ապաշխարեաց ի յարենէ սիկիմացւոց ի յարիւն եղբարցն որթապաշտից: - 409. *Զի և* եղիա պատառեաց և էանց: - 414. Նաև զընտանիսի աքարայ պատժեաց. *զի և* նոքա ո՛չ խոստովանեցան զգողօնքն: - 415. Չորրորդ՝ *զի և* անասունքն գործակից լինին մեղացն. վասն որոյ ընդ մարդոյն կորնչին. որպէս ի սոդոմ: - 416. Եօթներորդ՝ *զի և* այլք կոտորեսցեն զնոսա յետոյ: - 417. Ա՛րդ՝ թէ ճշմարիտ յարոյց կինն զսամուէլ. սաւուղ ո՛չ երկնչէր ի մահու. *զի և* զնա՛ յարուցանէր. և թէ երկեաւ, ապա սուտ էր կենդանութիւն մեռելոյն: - 429. Նա՛խ՝ ի յոյս թողութեան մեղուցելոց. *զի և* մեք զղջացեալ ապաշխարեմք զմեղս: - 433. Եօթներորդ՝ *զի և* կարօտ ընտանեաց: - 442. Ութերորդ՝ *զի և* նա՛ վասն քրիստոսի մարգարէանայր: - 442. Եւ վասն այն գնաց ի սաբեփթա յայլազգիս. *զի և* զնոցա նեղութիւնն տեսցէ. որք չէին անցեալ զօրինօքն մովսէսի: - 443-444. Այլ ո՛չ յարմարի բանս. *զի և* յերկինս տեսանի գործ արդարութեան առ հրեշտակս եղեալ. որք հպարտացեալ կործանեցան: - 458. Երկրորդ՝ *զի և* նոյն ղուկաս կրկնէ վասն հաստատութեան և ասէ՝ «և յետ աւուրցն այնոցիկ յղացաւ եղիսաբեթ» որպէս ասացաւ: - 483. Իններորդ՝ *զի և* նոքա իսկ որ զայս ասեն՝ առնեն յունվարի զ ճրագալոյց ընդ մեզ. և ճրագալոյցն ո՛չ է մկրտութեան, այլ ծննդեան ի մէջ գիշերի: - 484. Տասներորդ՝ *զի և* ազգն հռօմայեցւոց մինչև ցայսօր յայտնապէս ի վեցն յունվարի զերից տօնից յիշատակս կատարեն: - 484. *Զի և* նա՛ չարչարէ՛ զհոգիս և է կենդանւոյն ի դժոխս ընդ մեզ շրջեալ: - 505. ...*զի և* մշակն յետ սերմանելոյն խսկոյն ո՛չ հնձէ. այլ համբերէ մինչ ի հասումն պտղոյն: - 520. Որպէս և տօն ծննդեանն զոր միաբան ասեն տօնել այլոց քրիստոնէից բաց ի հայոց. և *զի և* այն աւանդութիւն է և տօնախմբութիւն և ո՛չ հաւատ: - 554. *Զի և* սա՛ մի է ի խորհրդականաց տօնից կենարարին մերոյ: - 554. Նախ ասեմք թէ՝ համաձա՛յն են միմեանց. *զի և* սա ևագրիոս է ասէ...: - 559. Այսպէս ապա գիտելի է, *զի և* հրեշտակք վասն այն մեղանչեն որ են բանականք և անձնիշխանք: - 563. *Զի և* տիրամայր կոյսն ո՛չ էր ի ժամ մկրտութեանն ընդ քրիստոսի ի յորդանան որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 591. *Զի և* նա՛ ևս մարմնոյ և արեան ազգակից լինի: - 612. Վեցերորդ, *զի և* առաջին ծնօղքն և հարք թէպէտ աւելի կին առնուին վասն զաւակաց, այլ հարսանիսն կրկնեալ ո՛չ ընթերցեալ լինի: - 612. Եօթներորդ, *զի և* քրիստոս ո՛չ ընդ բազում, այլ ընդ մի Կաթուղիկէ եկեղեցի միաւորի: - 612. ...*զի և* մեք եկեղեցի կոչիմք որպէս ասացաք ի վերոյ: - 615. Երկրորդ, *զի և* ի տաճարն հին՝ ո՛չ թաղեցին զսուրբս. այլ ի գերեզմանատունս. նոյնպէս և առաւել սրբութեամբ պահելի է զնոր տաճարս: - 617. Այլ *զի և* մեք նոցին բաղձասցուք և նոցա մասնակից լիցուք և զնոսա բարեխօս կալցուք և զնոսա՛ օրինակ դիցուք...: - 628. *զի և* փառաց ընդ նմա հաղորդեսցիս. - 648. ...*զի և* նա թողցէ մեզ զպարտս մեր: - 676. Հինգերորդ, *զի և* նախահարցն քարեայ էր գերեզմանն. աբրահամու. սահակայ. և յակոբայ. նոյնպէս և գերեզման տեառն. և կափարիչ վեմն...: - 679. ...հետևի *զի և* արդարքն կարեն ելանել յարքայութենէն աստուծոյ և գնալ ի դժոխքն: - 700. Երկրորդ՝ *զի և* վարդապետն իւր ետ օրինակ զհատն ցորենոյ: - 720. Տասներորդ, *զի և* յօրն դատաստանին լինին վկայք **բ**՝ երկինք և երկիր, և զօրք երկնից: - 743

ԶԻԱ՞ՐԴ + Իններորդ՝ *զիա՞րդ* մի և **գ** ասէք. և պատասխանիք սոցա ամենեցուն: - 30. Եւ կամ *զիա՞րդ* բռնադատեալն աստուած իցէ: - 36. Թէ ոչ՝ Զի թէ մերձ էիր դու քեզ որպէս ոք առ ոք, բաժանեցար ընդ երկու. և *զիա՞րդ* մի իցես: - 37. Եւ թէ հայր մեծ է քան զորդի, *զիա՞րդ* տանի փոքրն զմեծն: - 39. Եւ *զիա՞րդ* կարիցէ ձկտիլ նըւազն առ մեծն՝ լնուլ զհայր: - 39. Ոչ թէ անգիտանայ՝ քաւ լիցի. զի զամենայն որ լինելոցն էր ի կատարածին՝ ասաց. *զիա՞րդ* զժամն անգիտանայ: - 48. Եւ թէ էր երբեմն հայր առանց զօրութեան, *զիա՞րդ* զօրանայր ի ծնունդն որդւոյ: - 51. Իսկ թէ էր երբեմն առանց հոգւոյ, անկենդա՛ն էր և անսուրբ. և *զիա՞րդ* կենդանացուցանօղ էր և սրբօղ: - 51. Եւ թէ արարած է՝ *զիա՞րդ* հաւատամք և կատարիմք. այսինքն յորժամ խնդրեմք և առնումք. զի ո՛չ տան մեզ ըզհայցւածքն որք են արարածք. որպէս անւամբ միայն աստուածք հեթանոսացն: - 52. Ապա՛ թէ ո՛չ՝ անկարօտ է ամենայնիւ որդի՝ *զիա՞րդ* ո՛չ լինիցի հայր: - 53. Ասեն դարձեալ, *զիա՞րդ* եղանակէք մեզ անգիր աստուած զհոգին: - 54. Դարձեալ հարցանեն թէ՝ *զիա՞րդ* ասէք երեք և մի բնութիւն. զի **գ** միոյ բնութեանն ո՛չ հաղորդի. այլ մինն հաղորդի միոյ բնութեանն, և երկուքն երկուքին. և երեքն երեքին. զի որքան է թիւն, այնքան բնութեան թըւակից լինի: - 54. Եւ թէ զամենայն արտաքուստ և եկամուտ ունի, *զիա՞րդ* ասէ զինքն ճշմարիտ գոլ: - 67. Զի թէ աստուած մարդացեալ, ապա *զիա՞րդ* ուրանայք և բաժանէք յերկուս բնութիւնս զաստուածն և մարդն: - 68. Իսկ թէ զոր ի զաւակէն դաւթի առանձին, *զիա՞րդ* եթէ ինքն շնորհօք է սրբեալ՝ սրբեսցէ տիրաբար զառ ի նա՛յն հաւատացեալս: - 69. Իսկ

թէ առանձնապէս զմարդոյն, *զիա՞րդ* իցէ կենդանարար մարմինն մարդոյ. կամ ո՞րպէս առաքեցաւ նա ի հօրէ. *զիա՞րդ* իցէ և կենդանի վասն հօր: - 69. Իսկ թէ ըստ ինքեան զմարդկայինն, *զիա՞րդ* ունէր զփառս յառաջ քան զլինիլն աշխարհի. զի ինքն ի ժամանակի եղև: - 69. Իսկ թէ առանձնապէս մարդոյն, *զիա՞րդ* սոսկ մարդ իւրովի մեռանի, և իշխանութեամբ իւրով դարձեալ յառնէ: - 70. Էութիւն է և գոյացութիւն, և *զիա՞րդ* ո՛չ: - 86. Եւ *զիա՞րդ* բաժակաւ լրումն հանդիպեսցի կենդանաբուղխ ջրհորոյ: - 93. *Զիա՞րդ* միայն ի դէմս բանին իցէ այն՝ որ ի կերպարանս հօր է և հաւասար աստուծոյ: - 94. Եւ *զիա՞րդ* մարմին ի բնութենէն ադամայ՝ ներգործօղ բոլոր գոյից յանէին...: - 94. Իսկ եթէ շնորհօք, *զիա՞րդ* յետոյ ի ներգործութեանց ասես հանդիպիլ այնոցիկ: - 94. Զի թէ գոյացութիւն՝ և միաւորեալ է ընդ գոյացութիւն բանին, *զիա՞րդ* ո՛չ գիտէ զաստուածութիւն իւր: - 95. Ա՛րդ՝ եթէ պակա՛ս է շնորհք և իմաստութիւն նորա, մեք *զիա՞րդ* լիութեամբ առաք: - 97. Ապա *զիա՞րդ* պակաս լինի գիտութեամբ. ուսուցանօղն հրեշտակաց: - 98. Եւ թէ զհայր ո՛չ գիտէ, *զիա՞րդ* զբան նորա պահէ առ ինքեան: - 98. *Զիա՞րդ* առ հասարակ զօրութիւնք կոչին երկնայինքն...: - 137. Եւ աստ ասէ իրինոս՝ զի թէ յաւիտենական է հուրն, *զիա՞րդ* վախճան ածեն տանջանաց յաւիտենից ունայնախոհքն. թերևս կարծելով թէ ի հուրն մաքրեսցի. զի մի՛ լիցի աշակերտացն ճշմարտութեան խորհիլ և ասել: - 153. Եւ թէ ոք ասիցէ, ապա *զիա՞րդ* նոր եկեալքն ի հաւատս՝ թողեալք զկուռս և զամենայն չար՝ լինէին քահանայք և եպիսկոպոսունք. որպէս սուրբն կիպրիանոս: - 166. Երրորդ՝ զի արարածք՝ են ի գոյացական սեռէ, և ո՛չ ի պատահական. *զիա՞րդ* լինին պատահումն ի յարարիչն: - 169. Եւ զոր գիրք սուրբ ո՛չ է յայտնեալ, *զիա՞րդ* իշխէ մարդ խօսիլ: - 224. Եւ թէ մովսէսի ոչ հաւատայք որ փառաւո՛րն է ի մէջ ձեր, ինձ *զիա՞րդ* հաւատայք որ թշնամի կարծէք: - 405. Եւ թէ զդէմքն ո՛չ ծանեաւ, *զիա՞րդ* զխորհուրդն ճանաչէր: - 428. Ա՛րդ՝ թէ զխաբէութիւնն ո՛չ ճանաչէր, *զիա՞րդ* զճշմարիտ խորհուրդն գիտէր: - 428. Իններորդ՝ *զիա՞րդ* զարհուրեցաւ կինն յետ երդմանն, և անկաւ յերեսս մինչ քաջալերեաց սաւուղ և եհարց: - 428. Ա՛րդ՝ եթէ ծնօղն անապական է որպէս և է՛, *զիա՞րդ* ծնեալն ի նմանէ ապականացու լիցի. ապա ուրեմն անապակա՛ն է բանն աստուած ծնեալ մարմնովն: - 499. Եւ զապականացուն յանապականութիւն *զիա՞րդ* դատապարտէր: - 501. Եւ դարձեալ ասեմք. տէրն մեր՝ մարդեղութեամբն եկն զապականութիւն մեր յանապականութիւն փոխարկել. և *զիա՞րդ* ինքն կրէր զապականութիւն: - 502. Դարձեալ ասեմք թէ *զիա՞րդ* յետին. զի աբգար թագաւորն հայոց նախ քան զխաչն հաւատաց ի քրիստոս և երանեցաւ ի նմանէ: - 549. Եւ այն որ ի գլխաւորագոյնս ո՛չ ասի միաբանութիւն, և *զիա՞րդ* միաբանութիւն ասիցէ ոք զայս: - 552. ...և ապա՛ էջ հոգին ի մկրտեալն նորա. *զիա՞րդ* ի ձեռն կնոջ լինի տուեալ շնորհք հոգւոյն լուացմամբ ջրոյն: - 589. Ութերորդ, զի թէ զզենումն կենդանեաց ո՛չ ունին հրաման զենուլ ազգ կանանց որ է՛ խտրութիւն մարմնաւոր սրբութեանց. *զիա՞րդ* պատշաճի տալ հրաման կանանց ազգի մերձենալ ի կարգ հոգևոր սրբութեան: - 589. Որդի քրիստոնէին *զիա՞րդ* լինի մեղաւոր յորժամ սրբեալ է հայրն մկրտութեամբ: - 592. Թէ ամենեքեան յադամայ մեռան, *զիա՞րդ* ծնանին կենդանիք: - 592. Եւ դարձեալ ասեմք թէ՝ ամենայն հացն օրհնեցաւ այսօր. վաղիւն *զիա՞րդ* օրհնեն: - 597. Ասեմք առ այս նախ՝ ապա դու *զիա՞րդ* ասես թէ երթայ ի դժոխս: - 695. *Զիա՞րդ* վախճան ածեն տանջանաց ունայնախոհքն. թէրևս կարծելով թէ ի հուրն մաքրեսցին. զոր մի՛ լիցի աշակերտաց ճշմարտութեանն խորհիլ: - 703. Որք տեսչութեամբն աստուծոյ՝ ի մեռելոցն զառհաւատաչեայն ընկալան յարութեան, թէ *զիա՞րդ* ոչ ունէին ի մտի զանտի կենացն ծանօթութիւն. պատմել մեզ խնդրի: - 774. ...ասիցէ ոք, ապա *զիա՞րդ* ա՛յլք ի ծննդոց նորա որք ընդ նմա ի բանտէն ազատեցան, պատժապարտք գոլով...: - 775. Իսկ ի հանդերձելումն ապա *զիա՞րդ* թէ բազում անգամ զղջասցին ո՛չ գտանեն թողութիւն ասէ գիրն: - 778. Այսպէս և ժանգ յանցանաց մկրտելոց և քահանայից՝ բառնայ զգործ՝ կամ զնշանակութիւն շնորհացն. իսկ յետ սրբութեան զղջմամբ՝ *զիա՞րդ* կրկնի ունակացեալն ի նմա՛: - 782. Եթէ վարձատրելի է ասիցէ ոք, ապա *զիա՞րդ* որք ի հարկէ հաւատացին ո՛չ վարձատրեցան. որպէս դևքն ի հալածիլ. և որդիքն սկեւեայ. և սիմոն կախարդն. և այլք նման սոցին: - 783. Իսկ եթէ ոչ են վարձատրելի, ապա *զիա՞րդ* վասն նոցա անհնազանդութեանն անհնազանդ կոչի և ինքն որդի հօր: - 784. Թէ *զիա՞րդ* և որ ի ծիծաղելոյն արտասուքն քաղցր. և ի սրտմտութենէն աղի: - 786

***ԶԻԱ՛ՐԴ* +** Երրորդ՝ թէ արարած՝ *զիա՛րդ* կատարէ զմեզ լինիլ աստուածս յորդեգրութիւն հօր՝ աւազանաւն: - 51. Իսկ թէ և նա շնորհիւ ունի զորդիութիւնն, *զիա՛րդ* կարէ տալ ումեք զոր հազիւն հարստացաւ: - 67. Զի թէ ինքն ձևացոյց մարմին և շունչ և յարոյց զնա, *զիա՛րդ* ոչ ճանաչէր: - 428. Դու *զիա՛րդ* երկբայիս թէ ի յապականացու բութենէս ադամայ անապական բանն աստուած միաւորեաց ընդ իւր և ծնաւ անապական մարմնով: - 499

ԶԻԿ + Եւ ծնօտ՝ որ է՛ *զիկն* բոլորեալ. զիմանալի կերակուրն նշանակէ նոցա. զի ծնօտն գործի է կերակրոյ: - 344

ԶԻ ՄԻ՛, ԶԻ ՄԻ՛ ԵՐԲԷՔ + Ասելով թէ պատճառ ամենայնի՝ բարեաց և չարեաց մերոց ո՛չ մեք եմք, այլ է՛ առաջին պատճառն աստուած. որք փախչելով յառաջ ասացեալ բախտէ՛ և ճակատագրէ՛ աստեղացն, փոխանակ նոցա յառաջին պատճառն վերագրեն զիարկն. որպէս *զի մի՛* ասիցեն երկու սկիզբն ըստ մանիքոսի: - 13. Զորօրինակ ո՛չ է անզգուշագոյն յառել ի բոլորակս արեգական՝ զի շրտնու և ի սակաւուն զոր ունի. ըստ այսմ խնայեաց աստուած ի յազինս մարդկային, *զի մի՛* կրիցեմք զկիրս զանկելոյ արուսեկին. որ ո՛չ կարացեալ տանիլ մեծութեան փառացն՝ զրկեցաւ և ի չափաւորէն: - 24. Չորրորդ՝ *Զի մի՛* է տէր մեր և աստուած մարմնով՝ ի գլխով: - 30. Վեցերորդ՝ հակառակէ քրիստոսի՝ և քրիստոնէից. և սոքա հակառակին սուրբ եկեղեցւոյ և ուղղափառ հաւատոյ. և զոր բանն աստուած առեալ զմարդկայինս բնութիւն միաւորեաց ընդ իւրում աստուածութեանն՝ սոքա ընդդէմ նմին որոշեն զբանն ի մարմնոյն. *զի մի՛* իցէ աստուած մարդացեալ ըստ նոցա՝ և մարմինն աստուած. և պատճառս հայթայթելով պատրեն զմարդիկ: - 35. Նոյնպէս և վասն սոցա յառաջագոյն ասացաւ յառաքելոց և ի վարդապետաց. *զի մի՛* յանգէտս խոտորեսցին ընդ նոսա: - 35. Եօթներորդ՝ զի չարչարանօքն իւրովք յուսադրեաց զմեզ, *զի մի՛* յետ տկարութեանս և սակաւ չարչարանաց ի փորձողէն՝ կասեսցուք ի նահատակութեանց. այլ օրինակ դիցուք զչարչարիլն նորա մեզ և համբերեսցուք որպէս աւէ: - 43. Չորրորդ՝ այսու առաւել զմիակամութիւն ցուցանէ. *զի մի՛* է կամք իւր և հօրն. վասն այն ո՛չ կարէ առանց հօր. զի ո՛չ է որդւոյ այլ կամք զի զոր ինչ կամեսցի բաց ի հօրէ արասցէ: - 45. Նախ՝ *զի մի՛* շփոթեսցին բնութիւնքն ի միաւորութիւնն որպէս ասաց եւտիքէս: - 76. Երկրորդ՝ *զի մի՛* չարչարեալ լիցի աստուածային բնութիւնն ընդ մարդկութեանն: - 76. Երրորդ՝ *զի մի՛* Երրորդութիւնն մարմնացեալ երևեսցի: - 76. Որև ըստ այսմ պարտին նոքա ուրանալ և զանհատ բնութիւնս մարդկութեան նորին. *զի մի՛* հասարակ մարդկութիւնս միաւորեսցի: - 76. Եւ թէ՝ մի ասեմք զտէր մեր յիսուս քրիստոս. և մի զբնութիւն նորա. *զի մի՛* է բնութիւն բանին մարմնացելոյ: - 76 - 77. Զի՞նչ է ասելն աստուածաբանին, այլ և այլ ընդ նմին Երրորդութեանն ունի. քանզի՝ անդ այլ ոմն է և այլ. *զի մի՛* զդէմսն խառնակիցեմք: - 80. *Զի մի՛* զդէմսն, այսինքն զանձինսն շփոթիցեմք: - 80. *Զի մի՛* յատկասցին **բ** անձինք ի քրիստոս. *զի* թէ **բ** բնութիւն բաժանեմք ի հարկէ երկու անձն բաժանի: - 84. Ապա ուրեմն յայտնապէս նոքա ուրանան զայս, և ասեն թէ՝ ձեռքն քրիստոսի ոչ է աստուած. և գլուխն քրիստոսի ո՛չ է աստուած. և այլն. *զի մի* բազմաստուածք լիցին: - 91. Ասեմք նախ եթէ՝ ո՛չ է աննման. *զի մի* իրն լինի բոլոր և լինի մասն՝ առ այլ և այլս: - 92. Եւ դարձեալ՝ *զի մի՛* կարծի միայն յանմարմնութեանն պատկեր հօր, ի վերայ էած և ի լինելութեանն հաւասար աստուծոյ գոլ նովին մարմնովն առանց յափշտակութեան: - 93. Նախ՝ *զի մի՛* կարծեսցի հայր տկար վասն ծերութեան: - 105. Դարձեալ՝ որ զամենայն ստեղծ՝ հայր կոչի. և որ զամենայն պարունակէ՛ *զի մի՛* լուծցին՝ որդի. և որ շնչելով կենագործէ և զարդարէ զամենայն՝ հոգի սուրբ յորջորջի: - 108. Երրորդ՝ է՛ գործ նախախնամութեան. զի ըստ ընտանի կարողութեան իւրեանց՝ համեմատապէս զպարգևս ընկալցին. *զի մի* վնասեսցին փոքունքն մեծամեծօք. և թերի մնացին մեծամեծքն սակաւուք: - 130. *Զի մի՛* է ձայնն յառաջ եկեալ յասողէն. իսկ լսօղք՝ առաւել և նըւազ ընդունին: - 131. Քանզի դևք ո՛չ են ի վերին մասն օդոյն, *զի մի* խնդասցեն լուսովն. և ո՛չ ի ստորին մասն, *զի մի՛* առաւել վնասեսցեն զմարդիկ: - 146. Եւ գործոյն որ ունին կրթել զմարդիկ՝ յարմարի օդն որ է՛ մերձ առ մեզ փորձելոյ զմեզ. այլ ո՛չ ի լոյս. *զի մի* ուրախասցին: - 146. Վասն է՞ր ո՛չ ստեղծ զնոսա այնպէս *զի մի՛* կարիցեն մեղանչել: - 149. Այլ ետ նոցա անձնիշխան կամս՝ զի կամովին ընտրեսցեն զբարին և արդարապէս զհատուցումն ընկալցին *զի մի՛ երբեք* մեղանչել կարիցեն: - 149. Եւ աստ աւէ իրինոս՝ զի թէ յաւիտենական է հուրն, զիա՞րդ վախճան ածեն տանջանաց յաւիտենից ունայնախոհքն. թերևս կարծելով թէ ի հուրն մաքրեսցի. *զի մի՛* լիցի աշակերտացն ճշմարտութեան խորհիլ և ասել: - 153. Երրորդ՝ զի առնելն ի սկիզբն նայի ստեղծեալ իրին զի լինիցի. և նախախնամելն ի կատարածն *զի մի՛* կորիցէ: - 158. Երրորդ՝ որպէս պօղոսի տուաւ խայթ մարմնոյն *զի մի՛* զ'ի վերուստ առեալ շնորհն և զօրութիւն՝ հպարտութեամբ լքանիցէ...: - 158. Որպէս եղև առ մարիամ բորոտութիւն վասն բանբասելոյն զմովսէս. որ աստ սակաւ ինչ տանջեցաւ, *զի մի՛* ելցէ յերկնից ժառանգութենէն: - 159. Արդ ներքին է՝ որ ի փափկութեանց և ի հեշտութեանց փորձի բնութիւնս մեր և այլայլի ի զանազան տեսակս մեղաց. զոր պա՛րտ է հանապազ աստուածային խնամոյն՝ *զի մի՛* թողցէ յայսպիսի փորձութիւնս զմեզ ընկղմիլ: - 160. Երրորդ՝ աստուած փորձէ՛ և տայ զելն՝ *զի մի՛* յուսահատեսցի. և սատանայ փորձէ և ծանծրացուցանէ զի ընկեղմեսցին: - 161. Նախ՝ *զի մի՛* անձնիշխանութիւնն բարձցի ի մէնջ: - 161. Յաւատոյն յատուկ է՝ *զի մի՛* անգամ է, և կնի՛ք է ի հոգին նախկին: - 166. Նախ՝ վասն *զի մի՛* ջերմութիւն լուսաւորացդ կիզցէ զերկիր և վնասեսցէ: - 207. Նա՛խ՝ զի արարիչն աստուած բնական զծովս աղի և դա՛ռն արար. *զի մի՛* հոտեսցին կենդանիքն ի նմա: - 208. Երրորդ՝ զիաւատն որ է գլուխ՝ պահեսցէ, *զի մի՛* մոլորեսցի զհետ հերձուածողաց: - 218. Չորրորդ՝ *զի մի* իցէ նեղասիրտ և տառապեալ բարուք տեսանելով զինքն ի

չքաւորութեան ստեղծեալ. այլ տեսցէ զամենայն կատարեալ. զի արձակ և առատ բարուք սնանիցի և վայելեսցէ: - 230. Ութերորդ՝ ո՛չ արար նախ զմարդն, *զի մի՛* արարչակից գիտասցէ զինքն ոչ գոյիցն, և անկցի հպարտութեամբ...: - 231. Վեցերորդ՝ սեաւ պտուղն. *զի մի՛* վնասեսցէ զտեսութիւնն սպիտակն: - 239. Զի ուղեղն ի մէջն սնուցանէ զոսկրն. և ջիլն կապէ՛ առ միմեանս *զի մի* քակտեսցին ոսկերքն. և արիւնն կերակո՛ւր է նոցա: - 240. Ունականն է՝ յորժամ ժողովէ զկերակուրն՝ ձկտի և լայնանայ և փակէ՛ զամենայն դրունսն որ ի ներքոյ և ի վերոյ և ի կողմանէ, *զի մի՛* թափեսցի կերակուրն: - 242. Այսպէս ի սեաւ մաղձէն լինի արտասուքն աղի, *զի մի՛* հոտեսցի ակն որպէս ցուցաւ նախ: - 243. **Հինգերորդ՝ ի յուսումն խոնարհութեան մերոյ. զի տեսանելով զմեզ տկար քան զանասունս, մերկ և աղքատ ի մօրէ ծնեալ, խոնարհեալ զիջանիմք ի հնազանդութիւն արարչին. և *զի մի՛* եկամուտ հպարտութեամբ կրեսցուք զանկումն արուսեկին:** - 267. Նա՛խ՝ *զի մի՛* համեմատ առն կարծիցէ զինքն. այլ որպէս ոչ համահասակ և ոչ համահող լիցի: - 276. Երկրորդ՝ *զի մի՛* անփոյթ և անհնազանդ եղիցի մարդոյն. այլ ի նմանէ՛ ի կողիցն, զի որպէս մարմին հնազա՛նդ լիցի գլխոյն: - 276. Չորրորդ՝ *զի մի՛* տկար ոք կարծիցի. այլ որպէս կողե՛ղ և հաստակող ասեմք զըմբիշս. այսպէս զօրեղ եղիցի կինն ի տնօրինել զտունն: - 276. Զանէծքն ո՛չ յինքենէ ասաց *զի մի՛* սատակեսցի. այլ յերկիր ետ որ է՛ զէն մահու և չարչարիչ՝ և գերեզման յետոյ: - 287. Երրորդ՝ ասէ չտայ զզօրութիւնն, *զի մի՛* դադարեսցիս ի գործելոյ: - 287. Առաջին պատճառ, *զի մի՛* և այլոք համարձակեսցի: - 288. Չորրորդ՝ զի **բ** արձան կանգնեաց պղնձի և խեցի և արար գիր. և զոր ինչ ադամ անուանս եդ իրաց, զամենայն գրեաց ի նոսա. *զի մի՛* այլայլեսցին ի գնչուտ և ի լեզուատ արանց: - 289. Եւ այս ևս գիտելի է, զի զվերանալն եղիայի ետես եղիսէ, *զի մի՛* ասիցեն թէ սպանաւ յեզաբէլէ՛: - 290. Նոյնպէս և զփոխումն ենովքայ տեսին եղբարքն ուստերքն և դստերք նորա. *զի մի՛* ասիցեն թէ սպա՛ն զնա՛ կուրացեալն ղամեք թոռն կայենի: - 290. Վասն որոյ փութացաւ աստուած և փոխեաց զէնօք, *զի մի՛* սպանցեն և ասիցեն թէ փոխեցաւ յերկինս: - 290. Զայս ասէ գիրն եթէ՝ չորեքանկիւնի էր՝ *զի մի՛* շրջեսցի: - 293. Եւ նաւթն կո՛ւպրն է ներքոյ և արտաքոյ ծեփեալ *զի մի՛* վնասեսցի: - 293. **Տասներորդ՝ արիւն ուտել գազանա՛ց է հմակերաց. *զի մի՛* լիցուք անողորմ և գազանասիրտ՝ հրամայէ՛ զարիւնն հանել և զանզգայ մարմինն եփել և ուտել:** - 295. Եւ *զի մի՛* մարդիկ ի պատճառս նորա մեղս գործեսցեն. վասն որոյ ո՛չ կարէին տեսանել զտապանն: - 296. Ապա՛ ասեն՝ շինեսցուք բարձր աշտարակ *զի մի՛* ջրհեղեղն զմեզ կորուսցէ: - 296. Ասեն վարդապետք եթէ հողմն հնչեաց և ցրուեաց զաշտարակն. *զի մի՛* փլուցեալ վնասեսցէ զմարդիկ: - 298. Երկրորդ՝ *զի մի՛* միաբանեալ ի չարն անզղջապէս գործեսցեն: - 298. Եւ երրորդ՝ *զի մի՛* վասն աշտարակին ի նոյն տեղին մնասցեն՝ և աշխարհ ամենայն աւերակ կացցէ: - 298. Երկրորդ՝ զի գեղեցիկ էր՝ *զի մի* ի պատճառս նորա սպանցեն զդովտ: - 303. Իսկ զի հրամայէ՛ երից աւուրց ճանապարհ տանել, *զի մի՛* ապշեալ ինչ կարծեսցի: - 304. Եւ զի ո՛չ ասաց սառայի զիրն. *զի մի՛* մայրական աղետիւ խափա՛ն լիցի գործոյն: - 304. Հինգերորդ՝ *զի մի՛* երազ և առ աչօք համարեսցի տեսիլն: - 311. Եօթներորդ՝ *զի մի՛* հպարտասցի ի գօտէմարտիլն՝ կաղ առնէ զնա: - 311. Իններորդ՝ ի յանդիմանութիւն բնութեան մերոյ. *զի մի՛* կարծեսցէ թէ առաքինութեամբն և սիրովն առ աստուած՝ հաւասարիլ կարէ՛ սիրոյն աստուծոյ որ առ մեզ. այլ կաղ գտանի: - 311. Երրորդ՝ զի զազգաւն զազգակիցն մխիթարէր և ո՛չ խնդրէր բժիշկ. *զի մի՛* ի մարդկանէ լիցի օգնութիւն նմա: - 323. Վասն երկրորդին հակառակէր ընդ նոսա, *զի մի՛* սուտ լիցի վկայութիւն աստուծոյ ի վերայ նորա. զի և մեք ուսցուք՝ վասն վկայութեանն աստուծոյ այնչափ նախատինս յանձն առնուլ և ո՛չ ուրանալ. որպէս վկայից դասքն նահատակեցան: - 324. Երրորդ՝ *զի մի* հպարտասցի յետ յաղթութեանն սատանայի, խօսեցաւ աստուած և յաղթեաց բանիւ. զի տեսցէ զտկարութիւն իւր և խոնարհեսցի: - 325. Նա՛խ՝ զի անհաւա՛ն էր ժողովուրդն և անկատար, զգալի տեսլեամբ և ձայնիւ զարհուրեցոյց. *զի մի՛* մոռասցին. այլ հաւանեսցին և ի միտ պահեսցեն: - 341. Նա՛խ՝ հրամայեաց աստուած գրել զլինելութիւն աշխարհի. և ձևացոյց ի միտսն մովսէսի. *զի մի՛* մոռասցին հանգամանքն. վասն որոյ զգալի խորան հրամայէ կազմել: - 342. Եւ **ժե** կանգուն բարձր. *զի մի՛* երևեսցի խորանն: - 343. Չորրորդ՝ *զի մի՛* ջնջեսցի ի հրոյ կամ ի ջրոյ ի քարի՛ գրեաց: - 349. Նա՛խ եթէ՝ դո՛ւ աշխատեաց ի գործն, զի հաստատ պահեսցես. *զի մի՛* դիւրաւ արհամարհիցի: - 350. Նա՛խ՝ *զի մի* պակաս երևեսցի քան զհեթանոսս, խտրէին զմարմնոյ արատն: - 370. Ի խոստման աւետիսն ծե՛ր էր աբրահամ, և կինն ամուլ. *զի մի՛* անյուսասցին ի բնութիւնն նայելով. այլ ի բանն աստուծոյ որ ամենազօ՛ր է. վասն այն ասացաւ անթիւ լինիլ զաւակացն. և եղև այնպէս: - 377. Նա՛խ՝ *զի մի՛* խօսեսցի դևն և չարիս ուսուսցէ: - 387. Նա՛խ՝ *զի մի՛* հպարտասցի բաղաամ. զի և էշն ետես զհրեշտակն: - 388. Երրորդ, զի ողորմեցաւ աստուած անբանին *զի մի՛* հարկանիցէ անողորմ...: - 388. Երկրորդ՝ *զի մի՛* չար խրատ տացէ: - 388. Գլուխն նշանա՛կ է մտաց. զոր չէ պարտ յաւելուլ՝ և ո՛չ պակասել. որպէս մուրճ ո՛չ գործէր ի սեղանն *զի մի՛* պղծեսցի: - 390. Երրորդ՝ զառաջինն հարցն ետ որ սատակեցան. զերկրորդն որդւոցն տայ, *զի մի՛* լիցին

չար և դառնացող որպէս հարքն իւրեանց: - 393. Նախ՝ *զի մի* սնուցիչն լիցի եփիչ նորա: - 399. Եւ կամ այն թէ՝ «ութնօրեայ թլփատեցես զմանուկն և մի պակաս». *զի մի* ճիչ տղային չարչարեսցէ զգուք մօրն: - 399. Եւ հայրազեղծն որ հարկանէր զծնօղ, զանիծից փայտէ կախէին, և ի նոյն օր ի գերեզման իջուցանէին *զի մի* պղծեսցին: - 400. Եւ այս վասն խստասրտութեան նոցա *զի մի* սպանումն լիցի: - 400. Մովսէսին պատճառն վասն խստասրտութեան նոցա է որպէս տէրն ասաց. *զի մի* սպանումն լիցի: - 401. Իսկ որ զարձակեալն առնուին, և յառաջին բաժանեալն ո՛չ տային, վասն երկիւղի առն և կնոջ էր, *զի մի* լիցին պատճառ բաժանման: - 401. Չորրորդ՝ *զի մի* ամենևին օտարեսցին: - 402. Հինգերորդ՝ *զի մի* պատճառեսցեն չգիտելն: - 402. Չորրորդ՝ մարմին կենդանեաց որ առաւել պարարտ է քան զամենայն. վասն այն ի մսոյ հատանին պարկեշտք. *զի մի* առաւել գիրասցին և գազանասցին: - 407. Նախ՝ *զի մի* արհամարհիցեմք զսաստն. իբր թէ սուկ բանք են: - 408. Եւ անջրպետեալ ի մէջ ժողովրդեանն և մարմնոյն շուրջանակի. *զի մի* իմասցեն զքաղումն նորա: - 410. Չորրորդ՝ տեսեալ զմովսէս առաւել փառաւորեալ, և յետ վախճանին թոյլ ետ ներողութիւնն աստուծոյ ժպրհիլ բանսարկուին ստգտանօք մեղաց. *զի մի* տացեն նմա զգերազանց պատիւն աստուած կարծելով: - 410. Նախ՝ *զի մի* արհամարհեսցի աստուածն մեռեալ: - 411. Երրորդ՝ *զի մի* ժողովուրդն կանգնեսցէ արձան ի վերայ նորա ըստ սովորութեան երկրին: - 411. Չորրորդ՝ *զի մի* ծովացի վերին կողմ երկրին և վնասեսցին: - 414. Հինգերորդ՝ *զի մի* ընդ դառնալն ի վայր՝ ողողեսցէ զներքին կողմ եզերաց գետոյն: - 414. Երկրորդ՝ *զի մի* անբանքն՝ աստուծոյ պատւականք երևեսցին քան զբանականքս: - 416. Նախ՝ *զի մի* փախիցեն թշնամիքն. զի ընդ երեկս էր: - 416. Եւ դարձեալ՝ *զի մի* հեռասցի մասն երկնից ընդ որում էին լուսաւորքն: - 416. Երկրորդ՝ *զի մի* զատեսցին ի ժողովրդենէն. այլ ի քաղաքս ապաստանաց սփռեսցին և ուսուսցեն զնոսա: - 417. Երկրորդ՝ *զի մի* ի պատճառս նորա չարիս գործեսցեն. որպէս ասէին «տաճար տեառն առ մեզ է». և զանօրէնութիւնս առնէին: - 425. Նախ՝ *զի մի* համարեսցեն այլազգիք թէ դիքն իւրեանց առաջի ընթացան և զլուխ եղեն զօրացն և հարին զպատերազմն: - 425. Երրորդ՝ զի ո՛չ էր քահանայ. վասն որոյ յետոյ ասէր դաւիթ ցքահանայսն, դո՛ւք ղևտացիքդ սրբեցէք և բարձէք զտապանակն. *զի մի* լիցուք որպէս զոզիա: - 431. Նախ՝ *զի մի* մարդիկ յանդիմանեսցեն չարք և անողորմք. այլ աստուած յանդիմանեաց և ողորմեցաւ: - 432. Երկրորդ՝ *զի մի* կրեսցէ զյաւիտենական պատիժն: - 432. Չորրորդ՝ *զի մի* նախատ լիցի ծնողացն: - 433. Երկրորդ՝ որպէս թուեաց դովեկ զքահանայսն *զի մի* զերծանիցեն ի սրոյն. նոյնպէս և այս վասն քահանայիցն վրէժխնդրութեան էր. զի կամեցաւ ժողովուրդն փրկել զնոսա: - 434. Երկրորդ՝ *զի մի* սովորութեամբ գիտասցէ և զայլ կոյսս: - 439. Նախ՝ զի հեզութեամբ և քաղցրութեամբ մեծարեաց զնա *զի մի* սովեսցի և մեռցի: - 443. *Զի մի* սպանցեն զեղիայ յայնժամ: - 443. Նախ՝ *զի մի* զարհուրեսցի երուսաղէմ տեսեալ զսուրն որ կոտորեաց զնոսա: - 446. Երկրորդ՝ *զի մի* ոք փախիցէ: - 446. Երրորդ՝ *զի մի* կարծեսցեն թէ յինքեանց անկան սրով. այլ ի հրեշտակէն: - 446. Չորրորդ՝ *զի մի* վստահամբաւ լիցի ընդ ծնանելն իբր ոչ ունելով այր: - 461. Հինգերորդ՝ *զի մի* դատապարտեսցի իբր անժուժկալ. զի էր ի քահանայական ցեղէն. և այսպիսիքս այրեալ լինէին. իսկ այլ շնացօղք քարկոծեալ: - 461. Ութերորդ՝ *զի մի* հրէայքն համարելով զքրիստոս ո՛չ ունելով օրինաւոր ծնունդ՝ երևեսցին յիրաւի ի հալածելն զնա: - 461. Իններորդ՝ *զի մի* երևեսցի տէրն հակառակ օրինացն որ գովէր զպսակն: - 461. *Զի մի* յօրինաց, այլ ի շնորհացն քրիստոսի իմասցուք զարդարութիւն և զփրկութիւն մեր: - 467. Իններորդ՝ վասն հաստատ ժառանգութեան խոստացելոյն. *զի մի* ասիցէ ոք ցհայր, տէր դու ունիս որդի և ժառանգ: - 468. Երկրորդ՝ *զի մի* ապականութիւն կրեսցէ մարմին բարձողին զապականութիւն: - 470. Երրորդ՝ *զի մի* հցէ ի ներքոյ սկզբնական մեղաց: - 470. Երրորդ՝ *զի մի* հցէ ըստ հասարակաց կարգի. այլ ի վեր քան զբնութիւն որպէս ասացաւ: - 470. Նախ՝ *զի մի* անընտել թուիցի մարդկան. զի թէ առ ժամայն ի ծնունդն եղեալ էր երեսնամեայ հասակաւ, առ աչօք համարէին զիրն. և կամ այլ ինչ: - 479. Հինգերորդ՝ *զի մի* կարծիցի հակառակ ընդ դէմ օրինացն աստուծոյ...: - 485. Ութերորդ՝ զի թլփատութեամբն զինքն եղբայր հրէիցն ցուցանէր. ըստ այնմ «մարգարէ յարուսցէ ձեզ տէր յեղբարց ձերոց». *զի մի* մերժեսցեն զնա իբրև զօտար և ոչ վկայեալ ի մարգարէիցն: - 485. Եւ *զի մի* տեսցեն անարժանքն: - 490. Զի որպէս յեսու աւերեաց զերիքով և անէծ *զի մի* շինեսցի. նոյնպէս և զժոխքն աւերեաց քրիստոս և անէծ զշինօղսն չար գործօք...: - 504. Այլ դաւանութիւն նոցա այս է. որպէս *զի մի* լիցի ըստ նոցա աստուած մարդացեալ. կամ մերս բնութիւն ընդ աստուածութեանն միաւորեալ. որպէս ընդարձակապէս ցուցանէ աստուածաբանն կիւրեղ ի գիրս պարապմանց: - 552. Վասն որոյ և տէրն յորժամ ասաց զցանկութիւնն շնութիւն, յաւել ի վերայ թէ՝ «ի սրտի իւրում». *զի մի* կարծեսցի մարմնական շնութիւն, այլ հոգեկան և մտաւոր. ապա ուրեմն կատարեալ է մեղք մտացն: - 556. Երկիւղ է հոգևորապէս փախուստ ի չարէն. *զի մի* կորուսանիցէ զայն զոր սիրէ: - 582. Ապա

դուք բարուք առնէք չտալ հաղորդ ժողովրդեանն *զի մի՛* յուդա լիցին: - 598. Դարձեալ զգուշացի *զի մի՛* յամօթէ՛ կամ երկիւղէ՛ քահանային յուսահատութեամբ ծածկէ զմեղքն. - 601. ...այլ ապաշխարութիւնն ցանկ է և պարիսպ ապագային *զի մի՛* ևս գործեսցէ: - 602. *զի մի՛* ննջեսցես ի մահ. նոյնպէս և այլ զգայութեանցն ըստ իւրաքանչիւր աստիճանին ասէ: - 604. ...*զի մի՛* համարձակեսցին քահանայք և զծէք օրհնելն վերստին մուծցեն յեկեղեցիս մեր: - 605. Այլ ի մեծի ե շաբաթին օրհնեմք իւղ, *զի մի՛* մեռոնն սուրբ ի հասարակաց ոտս մերծեսցի: - 605. Իսկ խորհուրդն այն է, *զի մի՛* բաժանեսցին: - 610. ...և ո՛չ է աստուածային հրաման, այլ առաքելական ներումն ի դեղ անժուժկալութեան. *զի մի՛* ի պոռնկութեան անդունդս կործանեսցին: - 613. Իններորդ սրբեմք, զի բնակելոցս ի սմա և պաշտօնէիցս պա՛րտ է սուրբ լինի *զի մի՛* պղծեսցեն զսրբութիւնսն: - 615. Հինգերորդ զգուշանամք, *զի մի՛* ոչխարանոց լիցի եկեղեցի և գոմ: - 617. Ասեմք թէ՝ *զի մի՛* սովորեսցին և զպատուաւորս և զբռնաւորս և զայլս թաղեսցեն: - 617. ...*զի մի՛* լիցի այն ի մեղս կամ ի մահ: - 656. *Զի մի՛* միայն ողորմութեամբ՝ այլ և արդարութեամբ վայելեսցուք: - 663. *Զի մի՛* դիւրաւ գտեալ՝ դիւրաւ արհամարհելի լիցի: - 663. Չորրորդ նախախնամութեամբ. *զի մի՛* հպարտասցին. որպէս խէթն առաքելոյն պօղոսի: - 665. Եւ *զի մի՛* մարդիկ թիւրեսցին արտաքոյ բնութեանս լեալ: - 665. ...*զի մի՛* ծեռնամուխ լիցի ի նա թշնամին...: - 672. Երկրորդ, *զի մի* տեսցուք զգարշութիւն մարմնոյս...: - 677. Երրորդ, *զի մի՛* կոխան լիցի կամ կերակուր գազանաց որպէս շաղիղ անասնոցն: - 677. Չորրորդ, *զի մի՛* լիցին փողոցք և տունք մեր գերեզմանատուն մեռելոց...: - 677. Հինգերորդ, *զի մի՛* ի զազիր հոտոցն և որդանցն գարշեսցուք և թողցուք զշէնս աւերակ: - 677. Եօթներորդ, *զի մի՛* յարաժամ տեսցեն կենդանիքն և մոռմոքեսցին սիրտք նոցա: - 677. Ութերորդ, *զի մի՛* դատարկասցին ի մարմնական գործոց միշտ տեսանել զմեռեալս: - 677. Իններորդ, *զի մի՛* պաշտեսցեն զդիս մեռեալ սիրելեաց իւրեանց...: - 677. Իսկ տապանաքարն, Նա՛խ՝ *զի մի՛* գործեսցի երկիրն այն յայլ ինչ գործ, կամ քակտեսցի վասն այլ մեռելոյ: - 679. Նա՛խ՝ *զի մի՛* շարժեսցէ զնա այսն չարութեան որպէս զմարմին անհաւատից: - 679. Իսկ մեծատունն վասն եղբարցն աղօթէր, *զի մի՛* տանջանքն իւր առաւելասցի վասն նոցա: - 685. Ահա՛ ժամանակ ընդունելի. ահա՛ օր փրկութեան. մի և մի իւիք տայցէք պատճառս. *զի մի՛* արատեսցի պաշտօնն: - 698. ...և ընդ դէմ խօսեսցի աւետարանին և արգելուցու զուղղափառ վարդապետս *զի մի՛* քարոզեսցեն: - 708. Եւ այսպէս հսկել և պահել զտունս մեր, *զի մի՛* գող մահուն և կատարածի՝ գտեալ զմեզ անպատրաստ ի մեղս՝ տանիցի զհոգիս մեր ի տանջանս յաւիտենից: - 730. Նա՛խ՝ տեսանեն զմարդկութիւնն զի երկիցեն. և մի՛ զաստուածութիւնն *զի մի՛* խնդասցեն. զի սրտմտութեամբ հայի ի մեղաւորս...: - 741. Ապա առաւել նոքա որք չարչարեցին. *զի մի՛* այլ և այլ կարծեսցեն: - 741. Այլ *զի մի՛* իրողութիւն դատաստանին և յարութեան ուրուական և առ աչօք թուեսցի ընդհանուր ամենայն մարդկան, վասն որոյ ասեն վարդապետք ի յարութենէն մինչ ի գալուստն և քննութիւնն և հրով նորոգիլն և այլն՝ յերկարի միջոցաւ որքան ժամս **զ**: - 747. Չորրորդ առ այն որ եղիցի ընդդէմ ինքեան. *զի մի՛* յումեքէ կարիցէ վտանգիլ: - 764. Որպէս ասեն վարդապետք, յագեալ ցանկասցուք, *զի մի՛* յագեցումն ծնսի զտաղտկութիւն. ցանկացեալ յագեսցուք, *զի մի՛* ծանձրութեամբ իցէ ցանկութիւնն: - 766. Խնամք մարդասիրութեանն աստուծոյ որ զամենայն յամենայնի տընօրինէ՛, արգել զայս. *զի մի՛* ունիցին ինչ ի մտի յարուցեալքն ի մեռելոց. ապա թէ ոչ, որ ի սկզբանէ բարէատեացն էր և մարդասպան, բազում և զանազան երևոյթս...: - 775. Իսկ արտասուքն աղի և ջրատեսակ. զի բարեխառնեսցէ մինն զջերմութիւն հրոյ, և միւսն՝ *զի մի՛* նեխիցին պարուտակք աչաց. շրջապատեալ երակացն լուսոյ: - 786

ԶԻՆԱՒՈՐ + Եւ տէր մեր ի նոյն այրին յազգէ նոցին ըմբռնեալ. և ի *զինաւորս* պիղատոսի մատնեալ: - 423. Զի առաջակայք եղեն քրիստոսի, աթոռակիցք և *զինաւորք* նորա...: - 647

ԶԻՆԻՄ + Ուստի հեշտութիւն և աւանդութիւն յիրաւի խառնեալ ընդ միմեանս, և հակառակասիրութիւն և ինքնահաճութիւն յառաջ եկեալ, որով *զինեալ* պնդին ընդդէմ ուղղութեան. զի կարծեն զինքեանս ճշմարիտ գոլ քան զայլսն: - 33. Իսկ սուրբն կիւրեղ ընդ դէմ նեստորի *զինէր*. որ ասէր բնակութեամբ զբանն ի մարմնի. և նախ զմարդն ծնեալ ի կուսէն և շրջեալ ի յերկրի, և յետոյ բնակեալ բանն աստուած յետ մկրտութեանն. և յետ յարութեանն փառաւորեաց զնա և զօրացոյց յարակցութեամբ ընդ ինքեան: - 79. Եւ այժմ *զինեսցուք* առ քեզ՝ քոյին բանիւ. որպէս դուդ ասես՝ շնորհօք տըւաւ մարդոյն այն անուն օծութեան և որդիութեան և տէրութեան և իշխանութեան: - 94. Իններորդ՝ զի ինքն սատանայ ունի բնութիւն և մեղք և պատիժ. բնութեամբ աստ *զինի*. և մեղօք յետոյ. և յարութեանն պատժակից իւր առնելով: - 394. Դարձեալ զհերձուածօղս և զհեթանոսս. որք ընդ դէմ հաւատոց և գործոց *զինին*: - 539

ԶԻՆՈՒՈՐ + Իններորդ՝ նահատակադիրն քրիստոս է փրկիչն ամենեցուն. և ամենայն սուրբք *զինուո՛րք* նորա. պարտին և *զինւորքն* զօրավարին նմանիլ և նահատակիլ...: - 159. Եւ մտանէ ի կարգ *զինուորաց*. վասն որոյ մովսէս ի ի ամենիցն ի վեր թուէր *զզինուորսն*: - 265. Ընդ որովք *զինւորք* ճգնաւորք. ընդ նոսին

և կուսանք և մարտիրոսք: - 347. Հինգերորդ՝ թիւն զընտրութիւն՝ զդաս՝ և զկարգն ցուցանէ. զի գո՛յ ի նմա՛ առաջին միջին և վերջին. որպէս *զինւորք*. իսկ անթիւն խոտան և անկա՛րգ է. որպէս ծերք և տղայք: - 377. Եւ պակասն ի գիտութեանց բանին, և կնատքն և բղջախոհքն ո՛չ կարգին *զինուորք* աստուծոյ: - 377. Վասն զի մարմնոյ *զինւորն* ի ամեայ էր. զե ամն յաւել ի հոգևոր *զինւորսն* վասն ե զգայութեանցն: - 379. Եւ այսպէս բաժանեսցեն զաւարն. ի **ճէ**ն զմինն տայցեն քահանայապետին. և յիսնէն զմինն քահանայից և աղքատաց. և հնգէն զմինն թագաւորաց բաժին. և կէսն աւար բերողացն է *զինւորացն*. և կէսն այլ հեծելիցն. որպէս բաժանեաց մովսէս: - 390. Քսանգ, զօրավար կարգեցաւ դաւիթ. և տէր մեր գլուխ *զինւորաց* եկեղեցոյ: - 436. Չորրորդ՝ թլփատեցին զնա հրէայքն՝ ի չարչարանս՝ սրով խաչին. և զայս *զինուորքն* պիղատոսի: - 486. Եւ սոքա են սուր երկսայրիք տուեալ ի ձեռս քահանայից *զինուորաց* քրիստոսի. զի յաջ և յահեակ հարցեն. այսինքն զսատանայ և զչարսն ի մարդկանէ որք հակառակին բարեաց: - 538-539. Այլ գիտելի է, զի քահանայն *զինուո՛ր* է. ոչ զոր ինքն կամի և ախորժէ զայնս կապէ և արձակէ. այլ զոր հաճո՛յ է զօրավարին քրիստոսի: - 539. Եօթներորդ պսակն. որ է՛ խորհուրդ նոր *զինուորս* ի ներս մուծանելոյ ի ձեռն մարմնաւոր ծննդեան: - 587

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ + Առաջին արքայութիւնն է բանն անճառելի: Երկրորդն խորանն *զինուորական*: Երրորդն հոգւոյ զմայլումն: Չորրորդն երկոցունցն ծայրագոյն միաւորութիւն: Յառաջնումն ողորմութիւն գտանեմք: Յերկրորդումն պանդխտանամք: Յերրորդումն իմտանամք: Ի չորրորդումն ի փառս թագաւորելոց եմք: - 755

ԶԻՆՈՒՈՐԻՄ + Որ օրհնեաց *զզինուորեալ* ռուբէնեանսն և արձակեաց ի տեղիս իւրեանց. որպէս ասէ «եկա՛յք օրհնեալք հօր իմոյ»: - 419

ԶԻՆՈՒՈՐՈՒԹԻՒՆ + Տասն ամն մանկութեան է. և ի՝ պատանեակ *զինուորութեան*. և **իը**՝ երիտասարդութեան որ է՛ **դէ**: - 343

ԶԻ՞ՆՉ + Այլ մեք *զի՞նչ* առ այս: - 8. Նախ՝ եթէ լինէր բանս մեր ի հարկէ ճըշմարիտ, նա ո՛չ մինն միայն, այլև ամենայն բան *զինչ* ասէաք՝ ճշմարիտ լինէր. որպէս շինել քաղաք, կամ ո՛չ շինել. տընկել այգի, կամ ո՛չ տնկել: - 8. *Զի՞նչ* է գործ բարւոյն՝ և գործ չարին: - 22. Եւ արդ *զինչ* զարմանք էր թէ յայնպիսի խաղաղութեան ձուլէին զսուսերս իւրեանց ի խոփս: - 27. Չորեքտասաներորդ՝ *Զի՞նչ* մի բնութիւն. և *զի՞նչ* երկուս. և *զի՞նչ* երկուցն եղեալ մի բնութիւն: - 30. Եօթնևտասներորդ՝ *Զի՞նչ* է ասելն համանգամայն աստուած և մարդ: - 30. Իննևտասներորդ՝ *Զի՞նչ* է հաւասարն աստուծոյ, և բարձրացոյցն, և շնորհեացն անուն: - 30. Եւ թէ յոչ ժամանակի, և *զի՞նչ* էր նոյն ինքն ժամանակն որ գոյացաւ ի սկիզբն լինելութեանն: - 37. Նախ ասեմք թէ՝ թագաւոր էր այր կերող և արբեցող և վաւաշոտ. *զի՞նչ* իցէ ի համար բան նորա. թէպէտ կարի ասել ո՛չ կարեմք: - 40. Պատասխանեմք, ո՛վ յանդուգն մեկնիչ դու. յետ *այն*.. *զինչ* վաղճան իցէ թագաւորութեանն նորա. ո՛վ ընկեսցէ և յի՛նչ պատճառս. և ո՞չ լուար ի հրեշտակէն, «թագաւորութեան նորա վախճան մի՛ լիցի»: - 41-42. *Զի՞նչ* է «ո՛չ կարեմ առնել յանձնէ և ոչ ինչ»: - 44. Եւ *զի՞նչ* է «որպէս հայր գործէ զնոյն և որդին նմին նման առնէ»: - 45. *Զի՞նչ* է տալն որդւոյ զկեանս՝ կամ զդատաստան՝ կամ զիշխանութիւն հեթանոսաց և ամէն մարմնոյ: - 46. *Զի՛նչ* է որ ասէ՝ «զի ծանիցեն զքեզ միայն ճշմարիտ աստուած. և զոր առաքեցեր զյիսուս քրիստոս»: - 47. *Զի՞նչ* է որ առ փորձիչ օրինաւորն ասաց՝ «չիք ոք բարի՝ բայց մի աստուած»: - 47. Եւ քրիստոս թէ՝ «մի՛ հոգայք *զինչ* ասիցէք. զի հոգին հօր ձերոյ տացէ ձեզ ի ժամուն յայնմիկ»: - 48. *Զի՞նչ* ասեմ, զի հոգւով հնազանդեցաւ ադամ, և մտօք հաւանեցաւ, և մարմնով զգործն ի կատարումն էած: - 50. Դարձեալ հարցանեն, թէ հաւասար է հոգի որդւոյ, *զի՞նչ* արգելու ո՛չ լինիլ որդի. ապա թէ ո՛չ՝ նւա՛զ է քան զորդի: - 53. *Զի՞նչ* է ծայրագոյն միաւորութիւն բանին մարմնացելոյ: - 77. *Զի՞նչ* է ասելն աստուածաբանին, այլ և այլ ընդ նմին Երրորդութեանն ունի. քանզի՝ անդ այլ ոմն է և այլ. զի մի՛ զդէմսն խառնակիցեմք: - 80. *Զի՞նչ* տայ իմանալ մի բնութիւն ասելն բանին և մարմնոյն: - 81. Եւ կամ *զի՞նչ* երկու բնութիւնն: - 81. Եւ կամ *զի՞նչ* յերկուցն եղեալ մի բնութիւն: - 81. Իսկ թէ *զի՞նչ* իմանի մի բնութիւն ասելն. և *զի՞նչ* երկու. և կամ յերկուցն մի բնութիւն: - 81. *Զի՞նչ* զոր ասէ սուրբն կիւրեղ ամենայն ուրեք՝ «համանգամայն աստուած և մարդ»: - 90. *Զի՞նչ* պատասխանեմք երկաբնակացն որք հարցանեն զմեզ, թէ մասունքն քրիստոսի աստուած է՝ այսինքն ոտքն և ձեռքն և գլուխն ապա բազմաստուածք էք: - 91. Թէ *զի՞նչ* է «լինիլն հաւասար աստուծոյ»: - 93. Եւ *զի՞նչ* է «զնա առաւել բարձրացոյց»: - 93. Եւ թէ *զի՞նչ* է «շնորհեաց նմա անուն»: - 93. Եւ թէ *զի՞նչ* է «'ի վեր քան զամենայն անուն»: - 93. Առաջինն թէ *զի՞նչ* է «լինիլն հաւասար աստուծոյ»: - 93. Եւ թէ *զի՞նչ* է «ի վեր քան զամենայն անուն»: - 93. *Զի՞նչ* իցէ տըւեալ, յորժամ զկատարեալ գիտութիւնն ո՛չ ետ: - 96. *Զի՞նչ* է հանգիստ մտաց: - 101. *Զի՞նչ* զանազանի և հաւասարի տեսութեանն աստուծոյ. և հրեշտակաց. և մարդկան: - 101. *Զի՞նչ* հասարակ և յատուկ նոցա: - 102. *Զի՞նչ* է շնորհքն. և *զի՞նչ* շնորհք

քահանայութեան: - 102. *Զի՞նչ* է անճառելի աստուածբանութիւն. և *զի՞նչ* ճառելի: - 103. *Զի՞նչ* է հանգիստ մտացն: - 104. *Զի՞նչ* է միաւորութիւն և որոշումն. այսինքն հասարակ և յատուկ աստուածային: - 104. *Զի՞նչ* է բաղդատութիւն որ բանն աստուած է էառ զմարդկայինս բնութիւն: - 106. *Զի՞նչ* է որ ասեն վասն աստուծոյ թէ՝ է՛ սկիզբն և պատճառ: - 110. *Զի՞նչ* է յարացոյցն: - 112. *Զի՞նչ* է որ ամենահայեաց ասի աստուած: - 119. *Զի՞նչ* է բանականութեան սկիզբն և կատարումն: - 121. *Զի՞նչ* է ճշմարտութիւնն: - 121. Երրորդն է նշանական աստուածաբանութիւն. որ ի զգալի կերպարանաց փոխակցիմք յիմանալի տեսութիւնն. թէ *զի՞նչ* նշանակէ մարդ երևելին. կամ առիւծ. գառն. հուր. լոյս. և այլն: - 122. Զի որպէս խաւարն անյայտ է, նոյնպէս և առաւել լոյսն անտեսութիւն առնէ. և նա անտես է ի հրեշտակաց. և անյայտ ի մարդկային մտաց. թէ ո՞րպէս կամ *զի՞նչ* է էութիւն և բնութիւն աստուածութեանն: - 122. Պօղոս առաքեալն ասէ, «*Զի՞նչ* է լայնութիւն՝ երկայնութիւն՝ խորութիւն՝ և բարձրութիւն աստուծոյ»: - 129. *Զինչ* է որ ասէ տեսիլն, «Ես եմ ալֆա և օմեգա. որ է այբ և քէ»: - 129. *Զի՞նչ* է իմացականն և իմանալին: - 130. *Զի՞նչ* է պատճառ՝ որ արտաբերեալ բանս մեր միաւորեալ է ընդ ձայնի. և բացակայքն զձայնն լսեն՝ և զբանն ո՛չ: - 131. *Զի՞նչ* է չորեքկերպեան կենդանիքն զոր ետես եզէկիէլ: - 132. *Զի՞նչ* է երկնայնոցն հասարակ՝ և *զի՛նչ* յատուկ: - 137. *Զի՞նչ* նշանակէ շնորհն: - 139. *Զի՞նչ* է շնորհ քահանայապետութեան: - 140. *Զի՞նչ* է ռք հազարաց և բիւրք բիւրուցն զոր ետես դանիէլ: - 141. *Զի՞նչ* է հրեշտակաց կալն և շարժումն ըստ եսայեայ թէ՝ «սերօբէք կային շուրջ զնովաւ և թռչէին»: - 142. *Զի՞նչ* է փառաբանութիւն ինն դասուց հրեշտակաց: - 144. *Զի՞նչ* է տեղական անկումն նոցա: - 146. Եւ այլք *զի՞նչ* մեղան որք ընդ նմա անկան: - 149. *Զի՞նչ* է հրեղէն վիշապն. որպէս ասէ տեսիլն **լգ** գլուխն: - 151. *Զի՞նչ* էր յանցումն և պատճառ կորստեան նոցա: - 147. Յաւերժահասունք և քաջք և ալն, *զի՞նչ* են: - 150. *Զի՞նչ* է է գլուխն և **ժ** եղջիւրն: - 151. *Զի՞նչ* է է խոյրն ի գլուխ վիշապին: - 152. *Զի՞նչ* է «տուտն նորա որ քարշէր զերրորդ մասն աստեղացն»: - 152. *Զի՞նչ* է գործ բնութեան՝ և գործ կամաց: - 154. *Զի՞նչ* էր պտուղն ադամայ, և գիտութիւն բարւոյ և չարի: - 155. *Զի՞նչ* զանազանի գործ մարդոյ ի գործոյ աստուծոյ: - 156. Երեքտասաներորդ՝ մարդ *զինչ* որ կամի ո՛չ կարէ. իսկ աստուած զոր ինչ և կամի և կարէ՛: - 157. *Զի՞նչ* հասարակութիւն է գործոյ արարչութեան և գործոյ նախախնամութեան. և *զի՞նչ* զանազանութիւն: - 157. Այս թէ *զի՞նչ* է հասարակութիւն: - 157. Իսկ թէ *զի՞նչ* է զանազանութիւն գործոյ արարչութեան և նախախնամութեան: - 157. *Զի՞նչ* է զոր տէրն հրամայէ աղօթել՝ «մի՛ տար զմեզ ի փորձութիւն». և առաքեալն յակոբոս՝ ուրախ լինիլ ասէ՝ «յորժամ ի պէս պէս փորձութեան մէջ անկանիցիք»: - 160. *Զինչ* է որ ասէ՝ «փորձեաց աստուած զաբրահամ». և յակոբոս ասէ՝ «աստուած անփորձէ չարեաց. փորձէ՛ և ո՛չ զոք»: - 160. Ի փորձութեանց ծանեաք զշահն որ ասացաւ ի վերոյ. այլ հասարակ ամենայն մարդկան *զի՞նչ* օգուտ է փորձութիւնն որ ասէ՝ «երանեալ է այր՝ որ համբերէ՛ փորձանաց»: - 161. Իսկ թէ կամիս ուսանիլ թէ *զի՞նչ* է նիւթ պսակին. որ ինչ առ աստուածութեան իւրում մեծութիւն գտանի, զա՛յն պատրաստեաց սիրելեաց իւրոց. զոր ո՛չ կարեմ զմտաւ ածել. կամ վայրապար լսելեօք լսել: - 161. Իսկ թէ *զի՞նչ* համբերութիւնն. ասէ՝ «գործ կատարեալ ունիցի». այսինքն թէ՝ նիւթ աստուծոյ գործոյն՝ փորձութիւնն և նեղութիւնն է. և յօրինօղ՝ հաւա՛տն է. և ի կատարումն ածօղ՝ համբերութիւնն է: - 161. *Զի՞նչ* է պատճառն աղաչեմ: - 162. Այլ արդ՝ բնականին հետևելով տեսցուք *զի՞նչ* է գոյացութիւն և *զի՞նչ* պատահումն: - 170. *Զի՞նչ* է որ ասեն փիլիսոփայք թէ յոչ ուրեքէն յոչ երբեքէն ոչինչ լինի: - 173. Ասեմք առ այս եթէ գիտելի է նախ՝ թէ *զի՞նչ* է բնութեամբն և *զի՞նչ* կամօքն: - 173. *Զի՞նչ* է էութիւն և բնութիւն՝ և անձն և գոյացութիւն: - 174. *Զի՞նչ* է տեղին: - 174. *Զի՞նչ* է պատճառ ստեղծման աշխարհիս: - 179. *Զի՞նչ* է պատճառ շարժութեան երկնից: - 182. *Զի՞նչ* է յատկութիւն երկնից: - 184. *Զի՞նչ* է բարութիւն լուսոյն որ ասէ՝ «ետես աստուած զլոյսն զի բարի է»: - 185. *Զի՞նչ* է որ ասէ մեծն իգնատիոս վասն արեգական՝ թէ յամենայն օր ի բաց դնէ զլոյսն և զջերմութիւն, և միւս անգամ յարփոյն առնու: - 186. *Զի՞նչ* է յատկութիւն լուսնի: - 186. Աղտն *զի՞նչ* է յերեսս լուսնին: - 187. *Զի՞նչ* է որ ի նորիլն եղջերակերպ երևի: - 187. *Զի՞նչ* է որ ասէ սուրբն բարսեղ, գնան հրեղէնք ընդ ջուրս և ո՛չ շիջանին: - 188. *Զի՞նչ* է բնութիւն կենդանակերպիցն: - 189. *Զի՞նչ* է յատկութիւն միաշաբաթ աւուրն որ է կիրակէն: - 193. *Զի՞նչ* է յատկութիւն աւուրն վերջին: - 193. *Զի՞նչ* է բաժանումն լուսոյ և խաւարի: - 194. *Զի՞նչ* է ժամանակն: - 198. Արդ՝ թէ *զի՞նչ* է ժամանակն՝ աստ ասասցի: - 198. *Զի՞նչ* է տարեմուտն: - 200. *Զի՞նչ* են անուանք ամսոց: - 200. Յորժամ փայտն այրի, ծանրութիւն *զի՞նչ* լինի: - 202. Դարձեալ ասեմք թէ՝ *զինչ* ծանրութիւն որ պատահական է՝ ի ցրուիլն նիւթոյն կորնչի ծանրութիւնն: - 202. *Զ՞ինչ* է ծիածանն որ կոչի աղեղն: - 203. *Զի՞նչ* է բակն որ զլուսնիւ և զարեգակամբն: - 203. *Զի՞նչ* է գիսաւոր աստղն: - 203. *Զի՞նչ* է թռիչ աստեղն: - 203. *Զի՞նչ* է փայլակն: - 203. *Զի՞նչ* է որոտն: - 203. *Զի՞նչ* է շանթքն որ ի մէջ ամպոյն: - 204. *Զի՞նչ* պէտս են բարձրագոյն լերինքն: - 211. *Զի՞նչ* իմաստութիւն օձին որոյ պարտ է մեզ նմանիլ: - 218. Այլ որպէս ասէ յոբ, «*զի՞նչ* երկիր իցէ յորում լոյսն ագանիցի»: - 222. Արդ *զի՞նչ* ասեմք,

անապականա՞ն՝ թէ ապականացու է դրախտն: - 222. Ա՛րդ՝ *զի՞նչ* ասես վասն կենաց պտղոյն. եթէ կերակրելի է և հատանելի, ո՞րպէս է կենաց պտուղ: - 223. *Զի՞նչ* էր պտուղն գիտութեան բարւոյ և չարի: - 223. *Զի՞նչ* էր պտուղն որ կերաւ ադամ: - 224. Քսանևք՝ *Զինչ* է պատկերն և նմանն: - 228. Երեսունգ՝ *Զի՞նչ* պատուիրանն. և մահու մեռանիլն: - 228. Այժմ տեսցուք թէ *զի՞նչ* է շահն աննման պատկերաց. զի բազում վնաս էր լինելոց թէ անհատք ո՛չ էին որոշեալ դիմօք: - 238. *Զինչ* է յորժամ մարդ ի վեր նայի հեշտանայ աչքն. և յորժամ ի վայր՝ դժուարի: - 239. *Զի՞նչ* է որ տղայն զմերձն աղէկ տեսնու. և ծերն զհեռուն: - 239. *Զի՞նչ* է որ զայր և զկին բաժանէ: - 245. *Զի՞նչ* է վատն: - 251. Խնդրեմ ուսանիլ վասն բոլոր էութեան հոգւոյն թէ ո՞րպէս կամ *զի՞նչ* եղանակաւ գոյանայ: - 252. Եւ թէ ոք ասիցէ, *զի՞նչ* է այն մի սկիզբն գոյութեան մարդոյ: - 254. Եւ թէ ոք ասիցէ, *զի՞նչ* է այս որ յետ **խ**, կամ **ծ** աւուր ստեղծանի բանական հոգին: - 254. *Զի՞նչ* է որ ամենայն ծնունդ թէ տունկք թէ կենդանիք՝ նախ յղանան և ապա ծնանին: - 267. Խնդրեմ ուսանիլ թէ *զի՞նչ* է երազն որ տեսանէ մարդ: - 268. *Զի՞նչ* է իմաստութիւն: - 269. *Զի՞նչ* է Իմաստասիրութեան անուն, և *զի՞նչ* Իմաստակն, և զի՞նչ Իմաստունն, և *զի՞նչ* Իմաստութիւն: - 269. *Զի՞նչ* է հանճար: - 270. *Զի՞նչ* է հանճարն՝ իմաստութիւն՝ և գիտութիւն: - 270. *Զի՞նչ* է «արասցուք մարդ ըստ պատկերի մերում և ըստ նմանութեան»: - 271. *Զի՞նչ* է յատկութիւն մարդոյս: - 274. Եւ *զի՞նչ* է եօթն յանցանքն: - 279. *Զի՞նչ* է մաշկեղէն հանդերձն զոր զգեցոյց աստուած ադամայ: - 281. Եւ թէ *զի՞նչ* կերին. և *զի՞նչ* տայր լոյս և վասն ագռաւուն: - 283. Եւ մովսէս *զի՞նչ* էր բարձեալ. և *զի՞նչ* ասաց ի ծովուն: - 283. Եւ թէ *զի՞նչ* փոխի ի հանդերձեալն: - 284. Եւ թէ *զի՞նչ* է պանն և մուրկն և այլն: - 284. Քառասուն, *Զի՞նչ* նշանակէր կատարումն պատարագացն: - 284. Եւ զի **գ** պատարագս ունիմք. և թէ *զի՞նչ* էր կրկին ողջակէզն: - 284. Յիսունք, *Զի՞նչ* նշանակէր նաշիին և **դ դ** դորակ գինին՝ ի նորս: - 284. Վաթսուն֊եմի, Թէ *զի՞նչ* է ներելի մեղքն, և անթողլի: - 285. Վաթսունգ, Պղնձի օձն. և թէ *զի՞նչ* եղև: - 285. Երկու ցեղ և կէսն մնացին յայնկոյս, թէ *զի՞նչ* նշանակէր: - 285. Եւ *զի՞նչ* նշանակէր երկիրն աւետեաց: - 285. Եւ *զի՞նչ* է՝ անիծեալ կախեալ զփայտէ: - 285. Եւ *զի՞նչ* է նայիլ և հայիլ: - 285. Եօթանասունևը, Բարկութիւնն առ աստուած *զի՞նչ* է: - 285. *Զի՞նչ* է որ ասէ գիր, «Յայեցաւ աստուած ի հաբէլ և ի պատարագս նորա»: - 286. *Զի՞նչ* էր յոյսն ենովսայ որ ասէ գիրն՝ «յուսացաւ կոչել զանուն տեառն աստուծոյ»: - 288. Իսկ թէ ոք հարցանէ թէ *զի՞նչ* էր սոցա առաքինութիւնն որ այսպէս պատուեցան: - 289. *Զի՞նչ* տայր լոյս ի տապանին: - 294. Ագռաւն *զի՞նչ* եղև: - 294. *Զի՞նչ* է ասելն «զմիս արեամբ շնչոյ մի՛ ուտիցէք»: - 295. *Զի՞նչ* է որ եփրեմ ի գիրս կցորդաց ասէ, Մելքիսեդեկ՝ որ նա՛ ինքն է սեմ: - 300. *Զի՞նչ* զանազանի քահանայութիւնն մելքիսեդեկի և աբրահամու: - 300. *Զի՞նչ* է անդրանկութեան խորհուրդն զոր եսաւ վաճառեաց: - 308. ... որպէս յասելն՝ *զի՞նչ* է, ասեմք՝ մարդ է, կամ կենդանի: - 311. *Զի՞նչ* է որ ասէ՝ «հռաքէլ լայր զորդիս իւր և ո՛չ կամէր մխիթարիլ զի ո՛չ էին»: - 312. Եւ տէր մեր գիտէր *զինչ* կրէր ի մարդն. այլ և զծածուկսն հօր յայտնեաց մեզ: - 313. *Զի՞նչ* է կապն որ ասէ՝ «կապեսցես զորթոյ. և զգնդակէ՛»: - 317. *Զի՞նչ* է՝ «առաւել օրհնութիւն քո քան զմշտնջենաւոր լերանց և բլրոց յաւիտենից»: - 319. *Զի՞նչ* է որ որդիքն յոբայ պատուէին զօր ծննդեան իւրեանց ի միասին ժողովիլով: - 321. *Զի՞նչ* է ասելն «կրկնեալ անդրէն»: - 323. *Զի՞նչ* էր մորենին վառեալ: - 330. Իսկ թէ *զի՞նչ* նշանակէ: - 331. *Զի՞նչ* է որ ասէ, «Լո՛յծ զկօշիկս յոտից քոց»: - 331. *Զի՞նչ* է՝ «որ էն առաքեացն»: - 331. Զի ըստ փիլիսոփային եթէ է՞, և *զի՞նչ* է, և ո՞րպիսի ինչ է: - 331. *Զի՞նչ* է գաւազանն ի յօձ փոխարկեալ: - 332. *Զի՞նչ* է որ բորոտեցաւ ձեռն: - 332. *Զի՞նչ* է գետն յարիւն փոխիլ: - 333. *Զի՞նչ* է որ ասէ՝ «ե՛ս խստացուցի զսիրտն փարաւոնի»: - 336. Մովսէս *զի՞նչ* ասաց ի պատառել ծովուն: - 338. *Զի՞նչ* էր սիւն լուսոյն: - 338. Մովսէս *զի՞նչ* ունէր բարձեալ: - 338. *Զի՞նչ* էր մանանայն: - 338. Մանանայն թարգմանի՝ «*զի՞նչ* սա»: - 338. Զոր տեսեալ ժողովրդեանն նոր՝ ասէին ցմիմեանս, *զինչ* է սա. և կոչեցաւ մանանայ: - 338. Եւ *զինչ* և կամէին, զամենայն համս տայր ի բերան կերողացն: - 338. Նա՛խ՝ զի կոչի «*զի՞նչ* սա՛». զի ամենայն հարցանելոյ լուծումն գոյ և պատասխանի. - 338. ...իսկ զաստուծոյ հարցանելն *զի՞նչ* է՝ անգիտելի մնայ. որպէս եհարց յակոբ, «*զի՞նչ* է անուն քո. և նա՛ ասէ՝ զի՞ հարցանես զանուն իմ. զի սքանչելի՛ է»: - 338. *Զի՞նչ* էր խորհուրդ մանանային ի մէջ սափորին: - 339. *Զի՞նչ* է օրէնք և իրաւունք: - 340. *Զի՞նչ* է երիցս երևիլ ի տարին: - 340. *Զի՞նչ* է որ զկէս արեան պատարագին խառնեաց ի ջուր և ցանեաց ի ժողովուրդն. և զկէսն էարկ շուրջ զսեղանովն: - 341. *Զի՞նչ* նշանակէր **ժ** փեղկ և ձև խորանին: - 342. *Զի՞նչ* է տապանակին չափն **բ** կանգուն և կէս երկայն: - 344. *Զի՞նչ* կայր ի սրբութեան մէջն: - 346. *Զի՞նչ* նշանակէր **բժ**ան ակունքն: - 348. *Զի՞նչ* էր նիւթ խնկոցն: - 349. *Զի՞նչ* է «զյետոյսն իմ տեսցես»: - 350. *Զի՞նչ* զանազանի որ մովսէս՝ աստուած և տէր կոչեցաւ: - 350. *Զի՞նչ* է «ողորմեցայց որում ողորմեցայց. և գթացայց յորս գթացայց»: - 350. *Զի՞նչ* է «առնել զողորմութիւն ի **ռ** ազգս»: - 351. *Զի՞նչ* է ի վիմէն ծնանիլն: - 353. *Զի՞նչ* հասարակ և *զի՞նչ* յատուկ քահանայութեան տեառն մերոյ՝ և հնոյն քահանայութեան: - 354. Յինն օրինա՛կ էր, և նորս ճշմարտութիւն. հանդերձեալն *զի՞նչ* փոխի: - 355. *Զի՞նչ*

էր հին պատարագն: - 357. *Զի՞նչ* նշանակէ կրկին ողջակէզն ի նորս. որպէս զուարակն և երկու խոյն կատարման: - 362. *Զի՞նչ* է որ յանկիւնս եկեղեցւոյն խունկ վառեմք: - 363. *Զի՞նչ* էր սուրբ և անսուրբ կենդանին: - 364. *Զի՞նչ* է **բ** հաւն ի սրբիլ բորոտին. մին զենեալ, և միւսն արեամբն թաթաւեալ և ի բաց թողեալ: - 368. *Զի՞նչ* նշանակէր բ նոխազն վիճակ արկեալ: - 369. *Զի՞նչ* է որ զարիւն անասնոյ հրամայէ՛ ծածկել և ո՛չ ուտել: - 371. *Զի՞նչ* էր շաբաթ շաբաթուցն: - 371. *Զի՞նչ* էր որ ի տաղաւարահարքն ըստ միոյ միոյ աւուրց մի մի զուարակ պակասէին ի տօնս. և յութերորդ օրն ի մինն յանգէին: - 374. Նաշիին, և Իւղն, և Գինին, *զի՞նչ* նշանակեն: - 374. *Զի՞նչ* է որ ըստ տօնից մեծութեանն առաւելոյր նաշիին և իւղն և գինին: - 375. *Զի՞նչ* է որ հրամայէ՛ զարծաթ ի վարձու ո՛չ տալ: - 375. *Զի՞նչ* է եօթնպատիկ պատիժ չարեաց. ըստ այնմ, «հատո՛ դրացեաց մերոց էպատիկ ի ծոց նոցա նախատինք»: - 376. *Զի՞նչ* է օրհնութիւն հին քահանայիցն: - 379. *Զի՞նչ* էր որ եհար զանդրանիկս եգիպտացւոց. և էառ զանդրանիկս իէլի. և զայն ևս փոխեաց և էառ զղևտացիս: - 380. *Զի՞նչ* ցուցանէր **գ** օր յառաջ գնալ տապանակին դիտեալ զհանգիստ: - 380. *Զի՞նչ* էր եօթն բանակ չուելն: - 380. *Զի՞նչ* ցուցանէ երկոտասան լրտեսքն: - 380. *Զի՞նչ* է տրտունջն. և *զի՞նչ* է բամբասանքն: - 381. *Զի՞նչ* նշանակէր կարմիր երինջն անարատ և անլուծ: - 383. *Զի՞նչ* էր ապաւառն: - 383. Երեք ջուր սրբութեանն *զի՞նչ* է ի նորս: - 384. *Զի՞նչ* էր յերրորդ օրն սրբիլ. և յեօթն սրբիլ. և թէ յերրորդն ոչ սրբեսցի, և մի՛ յեօթն սրբեսցի: - 384. *Զի՞նչ* է որ զակամայ մեղուցեալն քաւէր պատարագօք. և զկամաւոր յանցաւորն սատակել տայր ժողովրդեանն: - 385. *Զի՞նչ* եղև օձն պղնձի: - 387. *Զի՞նչ* է նզովք, և *զի՞նչ* անէծք: - 388. Եւ աստ հարցանեմ, *զի՞նչ* է դիւթն, և հըմայն, կախարդն, և այլն: - 388. *Զի՞նչ* է ուխտ, և *զի՞նչ* է սահման: - 389. *Զի՞նչ* նշանակէ որ **բ** ցեղն և կէսն մնացին յայնկոյս յորդանանու և ժառանգեցին, և այլքն անցին ի քանանացիքն: - 390. *Զի՞նչ* նշանակէ եղիազար քահանայ, և յեսու, և իշխանքն որք բաժանեցին զերկիրն: - 391. *Զի՞նչ* նշանակէր քաղաք ապաստանաց: - 392. *Զի՞նչ* նշանակէ անապատն մեծ և ահագին: - 393. *Զի՞նչ* է որ ընդ դովտայ որդիսն և եսաւայ ո՛չ հրամայեաց կռուիլ. այլ ընդ ամուր հարցւոցն: - 393. *Զի՞նչ* է որ զերկու թագաւորսն զսեհոն և զովք յայնկոյս յորդանանու կորոյս, և զայլսն ի քանանացիսն: - 393. *Զի՞նչ* է որ մովսէս ետես զերկիրն և ո՛չ եմուտ: - 394. *Զի՞նչ* է որ մովսէս ետես նախ զծովն որ յարևմուտս, և զհիւսիս և զհարաւ, և ապա՛ զարևելս: - 394. *Զի՞նչ* է ձեռն բարձր և բազուկ հզօր: - 395. *Զի՞նչ* նշանակէ երկիրն աւետեաց: - 395. *Զի՞նչ* է «ո՛չ միայն հացիւ կեցցէ մարդ, այլ ամենայն բանիւն աստուծոյ»: - 397. *Զի՞նչ* է ասելն հայեաց ի քեզ: - 397. *Զի՞նչ* է ասելն «երկիրն յոր դուք մտանելոց էք՝ յանձրևո՛յ ըմպէ ջուր» և այլն: - 398. *Զի՞նչ* է «մի՛ եփել զգառն ի կաթն մօր»: - 399. *Զի՞նչ* է նշան մարգարէին որ ասէ, «մարգարէ յարուսցէ ձեզ իբրև զիս նմա՛ լուիջիք»: - 399. *Զի՞նչ* է որ ասէ, «անիծեալ որ կախեալ կայցէ զփայտէ»: - 400. *Զի՞նչ* էր գիրն ապահարզանի: - 400. *Զի՞նչ* է խորհուրդն: - 401. *Զի՞նչ* է որ ասաց նախ եթէ՝ «զառականս կնոջ եղբօր քոյ մի՛ յայտներ». և այժմ ասէ թէ՝ «առցէ զկին եղբօրն»: - 402. *Զի՞նչ* էր խորհուրդն որ յանուն եղբօրն զաւակ յարուցանէին: - 402. *Զի՞նչ* է օրհնութիւն և անէծք: - 403. Մեք ո՛չ կատարեմք զօրէնս մովսէսի, *զի՞նչ* լինիմք: - 403. *Զի՞նչ* է որ ասէ, «ընդ մի ճանապարհ գայցեն, և ընդ եօթն փախիցեն»: - 404. *Զի՞նչ* է «տեսանիցէք զկեանս ձեր կախեալ զփայտէ՛ զցայգ և զցերեկ և ո՛չ հաւատայք»: - 404. *Զի՞նչ* է որ ասէ՝ «ծածուկն տեառն աստուծոյ, և յայտնին մեզ և որդոց մերոց»: - 405. Զի թէ զամենայն բան քննեմք, աստուծոյ *զի՞նչ* թողումք յապայ: - 405. *Զի՞նչ* է օրհնելն զաստուած: - 406. *Զի՞նչ* է ապաշնորհն և ապերախտն: - 406. *Զի՞նչ* է նայիլ և հայիլ և տեսանելն: - 407. *Զի՞նչ* է որ բնաբանն ի բնագիրն ուրիշ է, և ի սաղմոսն ուրիշ: - 407. *Զի՞նչ* է «կեցցէ՛ ռուբէն և մի՛ մեռցի»: - 409. *Զի՞նչ* էր պատերազմն ընդ մարմնոյն մովսէսի: - 409. Ութերորդ՝ *Զի՞նչ* եփուտն և թերափն. և *զի՞նչ* մեղք որդւոցն հեղեայ: - 412. Եւ թէ *զի՞նչ* է խորհուրդն, գտցես ի չորրորդ թագաւորութեանց վերջքն իթ գլուխն լ համարն: - 421. *Զի՞նչ* նշանակէր գեղմ և ցօղն գեդէոնի: - 421. *Զի՞նչ* է եփուտն և թերափն: - 425. *Զի՞նչ* էր մեղքն որդոցն հեղեայ: - 425. *Զի՞նչ* է որ զերաստանս ուռոյց, և զմուկն եռացոյց: - 426. *Զի՞նչ* է որ յետ եօթն ամսոյ դարձաւ տապանակն: - 426. *Զի՞նչ* նշանակէր պատառիլ կրկնոցին: - 427. *Զի՞նչ* է «ամենայն որ մատիցէ ընդ յեբուսացիս ընդ կաղս և ընդ կոյրս յատելիս դաւթի»: - 431. *Զի՞նչ* էր կարօտիլն դաւթի ջրոյն բեթլէհէմի: - 434. *Զի՞նչ* է ի հազարս գտի այր մի. ի կանանց և ո՛չ մի: - 440. *Զի՞նչ* էր նշանք սամեայ մարգարէի առ սեղանն րոբովամու: - 442. *Զի՞նչ* է որ ի ձեռաց ագռաւու կերակրեցաւ եղիա. և ուստի՞ էր: - 443. *Զի՞նչ* նշանակէ յարութիւն որդւոյ այրւոյն: - 444. *Զի՞նչ* է որ ո՛չ պակասեաց ալիւրն և իւղն: - 444. *Զի՞նչ* է շարժմամբ վերանալն եղիայի: - 445. *Զի՞նչ* է նոր կուժն և աղն, որով բժշկեցան ջուրքն: - 445. *Զի՞նչ* է կծկիլին. և է անգամ յօրանչելն ի վերայ մեռեալ պատանոյն: - 446. *Զի՞նչ* գործեաց մահն քրիստոսի: - 454. *Զի՞նչ* է պատիւ իջման աւուրն: - 455. *Զի՞նչ* է որ ասէ՝ «հաւատարիմ է աստուած յամենայն բանս իւր»: - 457. *Զի՞նչ* է որ ասէ մարգարէն՝ «տէր յերկինս է ողորմութիւն քո. ճշմարտութիւն քո մինչև յամպս»: - 457. *Զի՞նչ*

է սրբութիւն կուսին որ ասէ մարգարէն՝ «սուրբ է տաճար քո սքանչելի արդարութեամբ»: - 462. *Զի՞նչ* է ողջոյնն որ ասէ «Ուրա՛խ լեր բերկրեալդ տէր ընդ քեզ»: - 463. *Զի՞նչ* յայտնէ պատգամ հրեշտակին: - 464. *Զի՞նչ* ցուցանեն պատասխանիք Կուսին: - 465. Չինգերորդ՝ «որդեակ *զի՞նչ* գործեցեր մեզ զայդ»: - 465. Եօթներորդ՝ «*զինչ* և ասացէ ձեզ՝ արասջիք»: - 465. *Զի՞նչ* է սքանչելիք յղութեանն: - 469. *Զի՞նչ* թարգմանի քրիստոսն և օծեալ: - 474. Զի թէ յետոյ ի մկրտութեանն օծաւ քրիստոս, *զի՞նչ* աւետարանեաց հրեշտակն եթէ՝ «ծնաւ ձեզ այսօր փրկիչ օծեալ տէր»: - 475. Եւ *զի՞նչ* է զանազանութիւնն: - 478. *Զի՞նչ* է որ ի փրկչական պատկերն գիր ի ձեռն և խաչ ի գլուխն նկարեն: - 481. *Զի՞նչ* է ձեռագիրն ադամայ զոր պատառեաց քրիստոս: - 481. Արդ զգիրն ադամայ պարտուց՝ տէրն որդի եղև նմա և անմեղ մահուամբն տարածեալ զձեռս ի խաչին պատառեաց ասելով, նա մեղաւ և մեռաւ. ես *զինչ* մեղայ. դո՛ւ ես պատճառն: - 482. *Զի՞նչ* է «զգլուխ վիշապին ջախջախեաց ի յորդանան» որպէս ասէ յոբ: - 488. Ապա *զի՞նչ* մեղաւ յուդա: - 491. *Զի՞նչ* գործեաց մահն քրիստոսի: - 491. *Զի՞նչ* է է բանն որ խօսեցաւ ի խաչին: - 492. *Զի՞նչ* նշանակէ քառաթև խաչն. երկայն, և լայն, խոր, և բարձր: - 493. *Զի՞նչ* նշանակէ չորս մասն փայտից Խաչին: - 494. Եւ դարձեալ ասեմք, թէ կերակուրն մասն է ապականութեան, զոր յանմարմնութեանն եկեր առ աբրահամ *զի՞նչ* ասէք: - 501. *Զի՞նչ* է վարշամակն ծալեալ և կտաւն ո՛չ: - 517. *Զի՞նչ* է որ ասէ «հայր իմ և հայր ձեր, աստուած իմ և աստուած ձեր»: - 518. *Զի՞նչ* զանազանին փոխիլն և համբառնալն և թռչիլ: - 519. *Զի՞նչ* է «զբերան իմ բացի և առի զՉոգի»: - 523. *Զի՞նչ* է պատիւ այսմ աւուր իջման հոգւոյն: - 523. Եւ թէ *զի՞նչ* է սահման հաւատոյ. և ի յո՞ր մասն է հոգւոյն: - 526. *Զի՞նչ* է նոր օրհնութիւնն որ ասէ դաւիթ «օրհնեցէք զտէր յօրհնութիւն նոր»: - 528. *Զի՞նչ* է հիմն որ եղեալ է յիսուս քրիստոս, և շինուածն ոսկի արծաթ և այլն: - 531. *Զ՞ինչ* է որ քրիստոս գլուխ կոչի և եկեղեցի անդամք: - 532. *Զի՞նչ* է որ ասէ «զորս եդ աստուած յեկեղեցւոջ ա՛յս են»: - 535. *Զի՞նչ* է էութիւն առաքելութեան: - 535. *Զի՞նչ* է մարգարէութիւն: - 536. *Զի՞նչ* է կանոն: - 538. *Զի՞նչ* է կապելն և արձակելն: - 538. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ *զի՞նչ* է խորհուրդ երկոտասանիցն: - 546. Ա՛րդ՝ *զի՞նչ* կամիս որ հնազանդիմք պետրոսի. ուրանա՞լ պարտ է զքրիստոս որ լինիմք հնազանդ պետրոսի, եթէ եղծանել զպահքն, թէ զամենայն պիղծ կերակուր ուտել…: - 548. *Զի՞նչ* պատասխանեմք որք բամբասեն զազգս հայոց ո՛չ միաբանիլ այլոց: - 550. Որպէս *զինչ* ասեմ համառօտ թէ՝ թերութիւն է մեր բաժանել զբանն ի մարմնոյն յերկու բնութիւնս և յերկու դէմս. ի կրկին կամս և ի գործս: - 552. Եւ *զի՞նչ* այս: - 553. Իսկ վասն ջրոյն *զի՞նչ* պարտ է ասել. զի յոյնք թերի ցուցանեն զլատինացւոց խառնումն, ինքեանց կրկին խառնմամբն. և զայն խորհուրդ առեալ: - 554. *Զի՞նչ* է պատճառն որ սրտմտութիւն և ցանկութիւն և այլն ի յանբան կենդանիսդ գործ է. իսկ ի մեզ ախտ և մեղք: - 563. *Զի՞նչ* է մեղքն և մահ և դառն մահ: - 564. *Զի՞նչ* է մեղքն ընդ դէմ հոգւոյն սրբոյ որ ո՛չ թողցի: - 566. *Զի՞նչ* է զանազանութիւն մեղաց: - 567. *Զի՞նչ* է մեղք: - 569. *Զի՞նչ* է ամբարտաւանութիւն: - 569. *Զի՞նչ* է նախանձն: - 569. *Զի՞նչ* է բարկութիւն: - 570. *Զի՞նչ* է ծուլութիւն: - 570. *Զի՞նչ* է ագահութիւն: - 570. *Զի՞նչ* է որկրամոլութիւն: - 570. *Զի՞նչ* է բղջախոհութիւն: - 570. *Զի՞նչ* է սահման հաւատոյն: - 571. *Զի՞նչ* է սահմանն յուսոյ: - 573. *Զի՞նչ* է սէրն: - 574. *Զի՞նչ* է նշանք սիրոյ: - 575. *Զի՞նչ* է աստիճանք սիրոյն: - 576. *Զի՞նչ* է նշան կատարեալ Սիրոյ: - 576. *Զի՞նչ* է կարգ Սիրոյն: - 576. *Զի՞նչ* է «պատուիրան նոր տամ ձեզ, զի սիրեսջիք զմիմեանս զի և ի հինն եւտ»: - 577. *Զի՞նչ* է առաքինութիւն: - 578. *Զի՞նչ* է արդարութիւն և *զի՞նչ* գործ նորա կամ մասունք: - 579. *Զի՞նչ* է խոհեմութիւնն և *զի՞նչ* գործ նորա և մասունք: - 579. *Զի՞նչ* է արիութիւն և *զի՞նչ* գործ նորա և մասունք: - 580. *Զի՞նչ* է ողջախոհութիւնն և *զի՞նչ* գործ նորա և մասունք: - 581. *Զի՞նչ* է հեզն և *զի՞նչ* խոնարհն: - 584. *Զի՞նչ* է խաղաղութիւն որդւոյն աստուծոյ: - 585. *Զի՞նչ* է մկրտութիւն: - 588. Զի ջուր հակառակ է հրոյ. և *զի՞նչ* է մեղք, եթէ ոչ հուր. որպէս յոգւոջ բարկութիւն. և ի մարմնի ցանկութիւն. ուստի յայտ է զի հրով տանջանաց պատժի. և աստ զի հուրն շիջցի ի ջուր մկրտիմք: - 591. Փոքրիկ տղային *զի՞նչ* է մեղք: - 591. Եւ *զի՞նչ* իցէ պատիժ անմկրտեալ տղային: - 592. *Զի՞նչ* է դրոշմն: - 593. *Զի՞նչ* նշանակէ մեռոնաւն սուրբ օծանել: - 593. *Զի՞նչ* է խորհուրդ հաղորդութեան: - 594. *Զի՞նչ* է որ յեկեղեցիս մեր մի նշխար օրհնեմք. և ա՛յլ ազգ բազում: - 597. *Զի՞նչ* է ապաշխարութիւն: - 601. *Զի՞նչ* է վերջին օծումն: - 604. Եւ թէ ասեն, միայն մարմինն օծանի՝ *զի՞նչ* ներգործէ ի հոգին: - 605. *Զի՞նչ* է կարգ քահանայութեան: - 606. *Զի՞նչ* է պսակն: - 609. *Զի՞նչ* նշանակէ եկեղեցին: - 613. *Զի՞նչ* նշանակէ ժամահարն: - 618. Եւ յորժամ միտքն երթայ յաշխարհական հոգս թէ *զինչ* կերիցուք և արբցուք, է՛ ներելի: - 620. *Զի՞նչ* զանազանի հասարակ աղօթքն և առանձնականն: - 623. *Զի՞նչ* է յորժամ երկուքն սաղմոսե՛ն, և զօրհնութիւնն այլո՛ց տան: - 624. *Զի՞նչ* է որ քահանայն աղօթէ՛ և եպիսկոպոս զխաղաղութիւնն տայ: - 625. *Զի՞նչ* է որ զառաւօտու քարոզն՝ այսինքն զԵրկրպագեմքն, և զՊատարագին զոհութիւնն, և յերեկոյն զՉասեալքս ի ժամն, աղօթից ձևով ասէ սարկաւագն: - 626. *Զի՞նչ* է խորհուրդ կանոն գլխին որ ձայնիւ ասեմք: - 626. Անբիծքն *զի՞նչ* խորհուրդ ունին: - 630. *Զի՞նչ* է որ ա՛յլ ազգք ի դէմս

Երրորդութեանն ասեն. և վկայ ածեն զսերովբէսն գ սուրբ և մի տէր ասելովն: - 632. *Զի՞նչ* է որ երկու դասք պաշտեն յեկեղեցիս: - 636. *Զի՞նչ* է ի **ե** օր ծննդեանն Ովսաննայ ի բարձունս: - 638. և հարցանէին՝ *զի՞նչ* և ո՞վ է սա: - 638. *Զի՞նչ* է, չորեքկերպեան կենդանեացն զխորհուրդ քարոզեաց ամլորդին: - 638. *Զի՞նչ* է որ նախ զմարգարէս, և ապա զառաքեալս, և ապա՛ զաւետարանն ընթեռնումք: - 643. *Զի՞նչ* է նախ սաղմոսն և ապա՛ մարգարէ կամ առաքեալ: - 643. *Զի՞նչ* է աւետարանին, Ո՜րթի. և մոմ վառեմք. և բուրվառ շարժեմք: - 644. *Զի՞նչ* է ալէլուն նախ քան զաւետարանն: - 644. *Զի՞նչ* է յայլ լեզուաց Ովսաննայ. Պռօսխումէ. և այլն: - 644. Իսկ թէ *զի՞նչ* է յորժամ վերընծայի խորհուրդն պաշտմամբ և հնչմամբ ժամահարաց: - 645. *Զի՞նչ* է բուրվառին խորհուրդ: - 645. *Զի՞նչ* նշանակէ գրակալն: - 646. *Զի՞նչ* է նախատօնակն որ յերեկոյն սուրբ զգեստիւ խաչիւ և աւետարանաւ և լոյս վառեալ համաձայն պաշտեմք: - 646. *Զի՞նչ* է օրհնութիւն սեղանոյն: - 654. *Զի՞նչ* է որ յետ կերակրոյն դարձեալ կրկին օրհնեմք: - 655. *Զի՞նչ* է աղուհաց կտրելն: - 655. *Զի՞նչ* է յորժամ գինի ըմպեմք, օրհնեմք և շնորհակալեմք միմեանց. և յայլ կերակուրս և ըմպելիս ո՛չ առնեմք նոյնպէս: - 655. *Զի՞նչ* է որ յըմպելն զգինին՝ թափեն յանուն մեռելին: - 656. *Զի՞նչ* է որ ի մէճլիսն յանկարծ ժամ մի լռեն: - 656. *Զի՞նչ* նշանակէ բաժանել զբաժակն ըստ կարգի: - 656. *Զի՞նչ* է ճաշն և ընթրիսն: - 656. *Զի՞նչ* է խորհուրդ բարեկենդանին որ յամենայն տեղիս ի վանորայս և յանապատս ներե՛ն սակաւ ինչ ի չափաւոր վայելս: - 657. *Զի՞նչ* է օրհնած աղն մատաղի: - 657. *Զի՞նչ* է «լսելիս հաստատեցեր զողջակէզս»: - 658. Եւ վասն մահու և ոգէվարի թէ *զի՞նչ* լինելոց է: - 660. որ ի դատաստանին պատասխանի չունենայ թէ ինձ *զի՞նչ* տուեր որ զքեզ սիրէի: - 664. *Զի՞նչ* է հիւանդութիւն: - 665. *Զի՞նչ* է չորեքկին բառս որ ասեմք, պակասեալ. այլեւեալ. լցեալ. և անցեալ զաւուրբք: - 666. *Զի՞նչ* է մահ: - 667. *Զի՞նչ* է ոմանք յերկար ոգէվարին, և ոմանք յանկարծակի մեռանին: - 668. *Զի՞նչ* նշանակէ սուգն և կոծն և հանդերձին պատառելն: - 670. *Զի՞նչ* է կարգ կատարելն: - 671. ...և *զի՞նչ* է պատճառ օծմանն: - 672. *Զի՞նչ* է ողջունելն առ հասարակ: - 673. Եւ թէ ոք ասիցէ, անմեղ տղայքն *զի՞նչ* պէտք ունին առաւել թաղման: - 674. Ո՞րն է **գ** հանգիստն. և *զի՞նչ* խորհուրդն: - 675. *Զի՞նչ* է որ առ հասարակ ամենեքեան. այր և կին՝ ծեր և տղայ ընդ մեռելոյն ընթանան ի գերեզմանն: - 675. Եւ *զի՞նչ* է օգուտ ի յօրհնեալ տեղիս թաղելն: - 678. *Զի՞նչ* է գերեզմանն: - 678. *Զի՞նչ* է քար գերեզմանին: - 679. *Զի՞նչ* է խաչիւ և աւետարանաւ կնքելն զգերեզմանն անշարժապէս: - 679. *Զի՞նչ* է որ յերկրորդ օրն դարձեալ գան ի գերեզմանն: - 680. *Զի՞նչ* է եօթնօրէքն և ամսագլուխն և տարէբոլորն: - 683. *Զի՞նչ* է զատկի երկուշաբաթի օրն մեռելոց առնելն: - 684. *Զի՞նչ* է գերեզմանօրհնէքն: - 684. *Զի՞նչ* է տուն օրհնելն ի զատկի և յայտնութեանն: - 684. Եւ *զի՞նչ* է որ ի մեծի բարեկենդանին զբ չորեքշաբաթ և զուրբաթն հանգստեան ասեմք: - 684. *Զի՞նչ* է աղօթք նոցա: - 685. Իսկ թէ *զի՞նչ* է պատճառ ոչ երևելոյն, - 686. *Զի՞նչ* է տուն հօր և օթևանք բազում: - 686. Ապա *զի՞նչ* էր արկանելիքն սպիտակ, և պսակն ոսկեղէն որպէս ասէ տեսիլն: - 690. *Զի՞նչ* է աներևոյթ տեղի մեղաւորաց: - 690. Դարձեալ ասեն, *զի՞նչ* է փառքն և պսակ արդարոցն, եթէ ոչ տեսութիւնն աստուծոյ զոր ունին հոգիքն: - 697. Ասեմք, թէ ո՛չ գիտես *զի՞նչ* է, ե՛րթ առ առաքեալն և ուսուսցէ քեզ, - 697. Ո՞րք են որ ասեն քաւարան հրոյ. և *զի՞նչ* է պատճառն: - 698. Եօթներորդ ասեն, *զի՞նչ* է որ ասէ յոհաննէս «ի գալս իմում առ քեզ՝ ընկրկեսցի հուրն» և այլն: - 703. *Զի՞նչ* է կապիլն սատանայի **ռ** ամ: - 705. *Զի՞նչ* է անուն նեռինն: - 707. *Զի՞նչ* է գոգ և մագոգ: - 708. *Զի՞նչ* է առաջին յարութիւնն և երկրորդն...: - 710. *Զինչ* է հազարամեայ թագաւորելն ընդ քրիստոսի: - 710. *Զի՞նչ* է **իդ** երիցունքն զոր ասէ տեսիլն: - 711. *Զի՞նչ* է սպիտակ հանդերձն: - 712. *Զի՞նչ* է արմաւենին ի ձեռս նոցա: - 712. *Զի՞նչ* է բուրվառն ոսկի և քնարն ի ձեռս նոցա: - 713. *Զի՞նչ* է «ի փող յետին՝ մեռեալք ի քրիստոս յարիցեն»: - 713. *Զի՞նչ* է ձայն փողոյն: - 713. *Զի՞նչ* է յարութիւն: - 716. Ապա *զի՞նչ* որ ասէ պօղոս, «մեք որ կենդանւոյն մնացեալ իցեմք՝ ո՛չ ժամանեմք ննջեցելոցն»: - 717. Ապա *զի՞նչ* է որ ասէ մարգարէն, «ո՛չ յարիցեն ամբարիշտք ի դատաստան» և այլն: - 724. *Զի՞նչ* է պատճառն որ **գ** մարմինք միայն մնան ի կատարածի: - 727. Ապա *զի՞նչ* ասէ աւետարանն «երկինք և երկիր անցցեն. և աստեղք անկցին. և լուսաւորք խաւարեսցին»: - 727. *Զի՞նչ* որակ պակասի ի տարերացդ և *զինչ* մնայ: - 728. *Զի՞նչ* է «գալարին երկինք որպէս մագաղաթ» ասէ: - 729. *Զի՞նչ* է որ ասէ տեսիլն, «գա՛մ ես վաղվաղակի»: - 730. *Զի՞նչ* է նշան գալստեան փրկչին: - 730. *Զի՞նչ* լինին բազմութիւնք նշանաց խաչին: - 732. *Զի՞նչ* է ասելն «յորժամ եկեսցէ որդի մարդոյ, նստցի յաթոռ փառաց իւրոց»: - 736. *Զի՞նչ* է նստիլն: - 736. *Զի՞նչ* է փառացն աթոռ: - 736. *Զի՞նչ* է աջ կողմն քրիստոսի և ձախս: - 738. *Զի՞նչ* է որ ասէ «օրհնեալք» կամ «անիծեալք». և ո՛չ թէ՝ ես օրհնեմ, կամ անիծանեմ: - 740. *Զի՞նչ* ցուցանէ վճիռ դատաստանին: - 740. *Զի՞նչ* է ասելն՝ դատել զկենդանիս և զմեռեալս: - 740. *Զի՞նչ* է որ ասէ դանիէլ «դպրութիւնք բացին»: - 741. Որք որպէս գիրք յայնժամ բացեալք եղիցին. քանզի վարդապետութիւնք նոցա և օրինակք՝ ամենեցունց յայտնեսցին. ի յորս ամենեքեան իբրև ի գիրս տեսցեն թէ *զի՞նչ* պարտ էր առնել կամ խոտել ինքեանց: - 742. Իսկ գիրք կենաց

է գիրքն քրիստոս. ի յորում ամենեքեան իբրև ի գիրս ընթերցցին թէ *զինչ* ի պատուիրանաց նորա արարին: - 742. *Զի՞նչ* է որ ասէ «**բ** և **գ** վկայիւք հաստատի ամենայն բան»: - 742. *Զի՞նչ* է՝ դնին կշիռք արդարութեան: - 744. *Զի՞նչ* է ասելն «եդից զողորմութիւն իմ ի կշիռս»: - 747. *Զի՞նչ* է որ ասէ տեսիլն, «կթեա՛ զխաղողն և ա՛րկ ի հնձանն աստուծոյ ի մեծ»: - 748. *Զինչ* է որ ասէ «ծուխ նոցա ելցէ յաւիտեան»: - 749. *Զի՞նչ* է որ ասէ տեսիլն, «ո՛չ հանգչին ի տանջանս. ո՛չ զտիւ և ո՛չ զգիշեր»: - 750. *Զի՞նչ* է խաւարն արտաքին: - 753. *Զի՞նչ* է «որդն նոցա ո՛չ մեռանի»: - 753. *Զի՞նչ* է երեսնաւոր վաթսունաւոր և հարիւրաւորն առակ աւետարանին: - 757. Ա՛րդ՝ եթէ ա՛յժմ են յերկինս և յայնժամն ի սրբեալ երկիր, *զի՞նչ* է փառաց փառքն: - 759. *Զի՞նչ* իցէ որ ասէ առաքեալն, եթէ՝ «ելանեմք ամպովք ընդ առաջ տն յօդս. և այնպէս յամենայն ժամ ընդ տն լինիցիմք»: - 759. Յետ այնորիկ *զի՞նչ* լինիցի բնակութիւն աշխարհի: - 759. Ապա *զի՞նչ* է տեղիք անկելոցն: - 760. *Զի՞նչ* իցէ ուրախութիւն սրբոցն և փառք: - 761. Եւ *զի՞նչ* իցեն այդորիկ, ընդարձակագո՛յն մեկնեա: - 761. Ա՛րդ՝ սոքա ամենայնքին մասնաւոր և փոփոխական են և հակառակաւ. *զի՞նչ* իմանաս զանտի երանութիւնն. որ բոլորովիմբ է, և անփոփոխ, և առանց հակառակի յաւիտենական: - 762. Զի թէ աստուածային բարութեանց շաւղացն շաւիղք այս քան ունին քաղցրութիւնս, *զի՞նչ* ունի ինքն աղբիւրն անուշութեան աստուած: - 762. *Զի՞նչ* է ծառն կենաց և պտուղն երկոտասան զոր ասէ տեսիլն: - 765. Տեսանելի՛ է թէ՝ *զի՞նչ* արդեօք իցէ ոչ ունելն ի մտի որ է՛ մոռանալ. այսինքն զանցեալն ո՛չ յիշել. և զհանդերձեալն ոչ տեսանել. իսկ զներկայն ո՛չ գիտել: - 774. Կամ *զինչ* անհնարին սաստ, եթէ ոք խոտեսցէ զսուրբ հոգւոյն խօսեցեալս ի գիրս սուրբս. ընտրելով զոմն յարուցեալ ի մեռելոց. կնքելով առակաւոր բանին, «զի թէ սուրբ գրոց ոչ լուիցեն, և ո՛չ թէ ի մեռելոց ոք յարիցէ և հաւատասցեն»: - 775. Եւ այն *զի՞նչ* իցէ, զի սա միշտ մի և նոյնպէս մնայ. իսկ նա՛ ատանօր ողորմի զղջացելոցն, և ո՛չ ոչ նոյնպիսոյն. իսկ անդանօր ո՛չ զղջացելոց ողորմի մարդկան մեղաւորաց և ոչ անզղջից անմարմնոց շեղելոց: - 778. Ապա թէ *զի՞նչ* է իսկապէս իմացումն, լուծանել խնդրեմ: - 781. Ապա *զի՞նչ* է այն՝ որ զշնորհս աւազանին ոչ ուրացութիւն և ո՛չ այլ ինչ նոյնպիսի մերկացուցանել կարէ: - 782. *Զի՞նչ* օգուտ է և հաւատալ նոցա: - 784. Թէ վասն *զի՞նչ* հարկի ամենայն անդրանիկ ե օր աւելի կայ առ ծնողին: - 785. Թէ *զի՞նչ* է ասելն ի սահման հաստատութեանն, մասամբ ինչ զօրութեամբ և մասամբ ինչ ներգործութեամբ: - 787. *Զի՞նչ* է սիւնքն աշխարհիս որ դողային ի յարութեանն քրիստոսի ի մեռելոց: - 788

ԶԻՆՉ ԵՒ, ԶԻՆՉ ԵՒ ԻՑԷ + Ասեմք առ այս, եթէ ամենայն իր *զինչ և իցէ* ի ներկայս՝ գիտեմք զնա ի յէութեան իւրում. իսկ ի հանդերձեալն ո՛չ գիտեմք ի յէութեան իւրում. սակայն գիտեմք զնա ի պատճառ իւր: - 9. Ուստի յա՛յտ է մեծութիւն յանցանացն. քանզի ի հինն *զինչև* մեղանչէր ոք մեծ կամ փոքր՝ պատարագաւն սրբէր. թռչնօք և անասնօք: - 33. Դարձեալ՝ ոչ ինչ պատուական քան զժամանակ. զի *զինչ և իցէ* յաշխարհի՝ երկու մասունքն կարե՛ն համանգամայն գոլ ի միասին բաց ի ժամանակէ և ի հասակէ՛. զի ժամանակին **բ** մասն անհնա՛ր է համանգամայն գոլ ի միասին. զի և **բ** պահք ո՛չ կարեն համանգամայն գոլ: - 199. Եւ *զինչ և իցէ* պատճառաւ զկարգեալն առաքելոցն փոխեցին զծնունդն և զտեառնընդառաջին տօնն: - 482. Խոհեմ մարդն ո՛չ պարտի վաղվաղել ի գործ *զինչ և* է՛. այլ պա՛րտ է նա՛խ խորհիլ որ ո՛չ խաբի: - 579-580. Եւ *զինչ և իցէ*՝ միաւորեմք ընդ միմեանս և խոստովանիմք զբանն աստուած մարմնացեալ անբաժանելի ի մարմնոյ իւրմէ: - 598. Եւ *զինչ և իցէ*՝ խրատէ աստուած զմեզ. - 668. Ասեմք նա՛խ՝ եթէ ամենայն շնորհ *զինչ և իցէ* տուեալ բնութեան, ո՛չ քակտի ի նմանէ. թէպէտ ծածկի երբեմն վասն մեղաց: - 782. Շնորհք որ ի հինն *զինչ և իցէ* փոփոխական գոլով՝ օրինակ նորոյս էր. որպէս քահանայութեան և այլն: - 783

ԶԻՆՉ ԷՆ + Ասեմք առ այս եթէ՝ *զինչ էն* անուամբ կամ սահմանաւ ճանաչի. և անունն յայտնի՛ է ըստ ինքեան: - 140. Զի *զինչ էն* ի գոյացութեան խնդիրն է. որպէս յասելն՝ զի՞նչ է, ասեմք՝ մարդ է, կամ կենդանի: - 311. Իսկ *զինչ էն* ի հանդերձեալն որքան կա՛ր է մեր. ըստ այնմ թէ, «տեսանելո՛ց եմք զնա՛ որպէս և էն»: - 331.

ԶԻ՞ՆՉՊԷՍ - Վասն առանձնակի եկեղեցոյս մեր կարգաւ. և *զի՞նչպէս* բաղդատի եկեղեցին՝ մարդն՝ և շինեալն: - 526

ԶԻՋԱՆԻՄ + Յինգերորդ՝ ի յուսումն խոնարհութեան մերոյ. զի տեսանելով զմեզ տկար քան զանասունս, մերկ և աղքատ ի մօրէ ծնեալ, խոնարհեալ *զիջանիմք* ի հնազանդութիւն արարչին. և զի մի՛ եկամուտ հպարտութեամբ կրեսցուք զանկումն արուսեկին: - 267. Այլ դու ո՛վ այրդ աստուծոյ մաքրամիտ և ճգնազգեաց միայնաւոր սուրբ հայրդ սահակ, թէ և *զիջանես* եղբայրական սիրով խնդրել բանս ի մէնջ. սակայն կարող ես և զթերին լնուլ և զյաւելորդն կշռել. և զմեզ օգտեցուցանել ի ներգոյէ՛ քոյին պայծառամիտ սրբութեան սրտի: - 558

ԶԻՋՈՒՄՆ + Առաջին միտք՝ զի ասաց թէ «հայր գործէ՛ և ես գործեմ». և վասն այնր զչարացան

իրէայքն, այժմ իբր թէ զնուաստագոյնս ճառէ ի *զիջումն* բորբոքման նոցա: - 45. Վասն է՞ր փայլական նմանեցուցանէ *զիջումն* հոգւոյն սրբոյ: - 522. Եւ նա՛ խնդրեաց յաստուծոյ *զիջումն* լուսոյն ի նշան յարութեանն քրիստոսի: - 549

ԶԻՍՏ + Որպէս օրինակաւ մասունք հոգւոյ ասացան, նոյնպէս է և մասունք մարմնոյն իւրաքանչիւրոցն գործի... Գնացքն ի *զիստրն*: - 250

ԶԿԾԵՑՈՒՑԱՆԵՄ + Որպէս յա՛յտ է ի ծխոյ և ի փոշւոյ և յայլոց. ընդ դէմ գոլոյ պարզութեանցն լուսոյ՝ ի ներքս մտեալ *զկծեցուցանէ* զնա: - 786-787

ԶԿՆԻ + Եւ եթէ է մի *զկնի* միոյն, յայտ ուրեմն է թէ նախկինն է սկիզբն: - 21. Իսկ երեք թիւն՝ մի *զկնի* միոյ: - 108. Եւ այս ամենայն ընդդէմ է տեսութեան մեր. զի մեք մասամբ տեսանեմք. և մի *զկնի* միոյ. և առաւել և պակաս գիտութեամբ. և ըստ իրին փոփոխմամբ: - 118. Իսկ մեք *զկնի* գործոյն և կամելոյն և էութեան որպէս ասացաք: - 118. Մետասաներորդ՝ մարդոյս գործ մասնաւոր և մի *զկնի* միոյ. իսկ աստուծոյն համանգամայն և բոլորովիմբ: - 157. Ասեմք եթէ՝ ամենայն արարածք համանգամայն գոյացան յարարչէն. և ո՛չ մի *զկնի* միոյ որպէս օրինակաւ մասունք հոգւոյ ասացան, նոյնպէս է և մասունք մարմնոյն իւրաքանչիւրոցն գործի: - 253. Եւ չորրորդ՝ զի յաւելեր անէծս երկրի *զկնի* հօրն քոյ Ադամայ: - 287. Զի վարդավառին ա՛յն է, յորժամ կրկին **խ** պահեաց մովսէս ի լեառն և լուսաւորեցան երեսքն. վասն այն *զկնի* երկու յիսնակացն տօնեմք: - 373-374. Նախ տապանակն, և այլքն *զկնի*: - 380. Զի աթոռք՝ քերովբէք՝ սերովբէք՝ հաւասարապատիւք են՝ մի համարի դասս. և վեցն *զկնի* նոցա: - 380. Չորրորդ, նախքան զօրէնս և յօրէնն և *զկնի* օրինացն թէ ոչ արդարանամք. և ո՛չ յէ դարուն ոք արդարանայ: - 384. Իններորդ՝ գլուխ և տուտն ցասումն է և տրտմութիւնն *զկնի*. և ամենայն մեղաց յետ գործոցն տրտմութիւն հետևի: - 387. Տասներորդ՝ յետ որոյ հնազանդեցան նմա՛ ամենայն իսրայէլ. և տեառն մերոյ *զկնի* խաչին հաստատեցան ի հաւատս. մանաւանդ յետ է դար կենցաղոյս ամենայն լեզու խոստովան լիցի զտէր յիսուս քրիստոս ի փառս աստուծոյ հօր ամէն: - 427. Եւ էր արտեմոնս այս *զկնի* առաքելոցն **բճ** ամաւ սուղ ինչ պակաս: - 482. Նախ անարգեցաւ ի պարտէզն *զկնի* արեան քրտանցն յորում մատնեցաւ ի յուդայէ. և իբրև աւազակ ըմբռնեցաւ և կապեցաւ: - 492. Վեցերորդ՝ ածաւ վերստին առ պիղատոս. և անդ խնդրեցին ի խաչ հանել. և *զկնի* ծաղեալ. և թուք ընկալեալ. և ի խաչ դատապարտեցաւ: - 492. Եւ որպէս դևք *զկնի* անկման իւրեանց ոչ կարեն արդարանալ ըստ ինքեան. զի անկումն նոցա մա՛հ է նոցա: - 508. Նոյնպէս և հոգի մարդոյ *զկնի* մահու ո՛չ կարէ արդարանալ ըստ ինքեան. բայց թէ ի ձեռս այլոց վճարի պարտ նոցա և հասանին ողորմութեան: - 508. Վեցերորդ, զի եկեղեցի որ է մարմինն քրիստոսի՝ յետ չարչարանաց նեռինն որ հանդերձեալ է կրել, *զկնի* **խ** աւուր յերկինս համբառնալոց հաւատացեալ լինի: - 521. Չորրորդ, գռեհիկ. զոր սովորութեամբ լուեալ ասեն՝ ձմեռն գայ, և *զկնի* այնորիկ գարուն ամառն և աշուն: - 536. Եւ սուրբն յոհան օծնեցին զեզր կաթողիկոսին և զայլոցն որք թիւրեալք էին *զկնի* քաղկեդոնի: - 541. Առաջին ժողովն եղև ի նիկիայ սրբոց հարց. *զկնի* **յժը**՝ կամ **յլ** ամի ծննդեանն քրիստոսի. և ի ի ամի թագաւորութեանն կոստանդիանոսի: - 542. Երրորդ ժողովն *զկնի* խբ ամի եղև յեփեսոս ի թագաւորութեանն թէոդոսի փոքու ի **ժա** ամի նորին: - 542. Չորրորդ, առ նոյն թագաւորաւն *զկնի* **իդ** ամի եղև արժանաւոր ժողովն եփեսոսի ընդ դէմ եւտիգի. որ առ աչօք ասէր զէտն մարդանալն: - 542. Առաջին ժողովն եղև ի տանս թորգոմայ յարևելից կողմանս. *զկնի* **է** երորդ ամի վախճանելոյ մեծին սահակայ: - 544. Իսկ թագաւորքն առաջին և վերջին. զի կիրակին է թագաւորելն աստուծոյ. այժմ առաջին, և *զկնի* վերջին. կամ աստ կամողացն միայն, և անդ կամողաց և ո՛չ կամողաց: - 627-628. Ապա՛ *զկնի* երից մանկանցն աղօթից որով քաւիմք ի մեղաց. ի փառս տալն ի բարձունս՝ անուշահոտ բուրմամբ նուիրեմք: - 628. Նոցա փառ կամ կցորդ գոյ *զկնի*. և որք որիշ են՝ նոցա կցորդ ո՛չ ասի: - 636. Եւ խաչիւն նախահայրն որ *զկնի*: - 642. ...և նմա սաղմոսն էր ի տաճարին. և ապա՛ այլոցն *զկնի*: - 643. Եւ զորօրինակ *զկնի* մկրտութեանն սկզբնական մեղքն ոչ երևի. նոյնպէս *զկնի* ապաշխարութեան ներգործական մեղքն ծածկի և կորնչի...: - 714. Այսու խորհրդով բարձրացուցանեմք զխաչն ի վերայ վառի. և ժամահար *զկնի*: - 732. Այլ *զկնի* դատաստանին՝ բարիքն թէպէտ տեսցեն զչարսն ի տանջանս, բայց չարքն ո՛չ երբէք այնուհետև տեսցեն զբարիսն որպէս ցուցաւ: - 754. Մինչ *զկնի* կարմիր ծովուն՝ յընկըղմիլն փարաւոնի հանդերձ զօրօքն, զթմբուկն ունելով երգէ՛ զերգն, «օրհնեսցուք զտէր զի փառօք է փառաւորեալ» և այլն: - 764. Երրորդ այնու՝ զի մեղքն որ յոյժ վտանգեաց զմարդիկ, եղիցի փակեալ ի դժոխս *զկնի* աւուրն դատաստանի. զի եղիցի ի դժոխս իբր ի տեղւոջ իւրում. զի ո՛չ կարասցէ մնալ. ո՛չ յերկինս և ո՛չ յերկրի. այլ իջանէ ի դժոխս ներքինս: - 764. Այսպէս և ի նաւորդսն *զկնի* վշտաց նաւաբեկութեանն ցնծան յոյժ. վասն զի երկեա՛ն յոյժ: - 765

ԶՂՋԱԼԻ + Չորրորդ՝ ի զղջմանէ. զի ամենայն որ մեղք է՝ *զղջալի* է և խոստովանելի...: - 556

ԶՂՋԱԿԱՆ + Վեցերորդ՝ շարժակա՛ն է և *զղջական*: - 164

ԶՂՋԱՆԱՄ + Նաև մարդկան չարեաց թոյլ տալ. զի կամ ընտրեսցեն զբարիս՝ կամ յետոյ *զղջասցին*. և այլ պէսպէս նախախնամութեամբ որպէս ինքն գիտէ աստուած՝ ներէ՛ չարեաց. որպէս տեսանելոց եմք յառաջիկայսդ: - 17. Երկրորդ՝ զի ամենայն մեղք զերկիւղն աստուծոյ սանձ ունի. որով և *զղջանայ*: - 33. ...ի մէջ նեղութեանց լինելով՝ յանցեալ մեղացն *զղջանամք* և սրբիմք. և յապագայն զգուշութեամբ պարսպիմք. և ի ներկայն՝ արի՛ և կա՛զմ պատրաստիմք: - 162. Դարձեալ՝ կամքն աստուծոյ անփոփոխ է. զի ո՛չ տարակուսի և ո՛չ *զղջանայ*. ապա թէ արար աստուած զաշխարհս ի գոյութիւն՝ այժմ առնէ յանգոյութիւն, երևի փոփոխումն անփոփոխելոյն. կամ զղջումն և երկբայութիւն. որ օտա՛ր է արարչականն կամաց: - 162. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ ապա վասն է՞ր զթողութիւն գտանէ *զղջացեալն*: - 165. Եւ թէ ոք ասիցէ, ընդէ՞ր այլ մեղուցեալն *զղջացեալ* մտանէ ի կարգ, որպէս հպարտն և ագահն և պոռնիկն ո՞չ: - 166. Յասցանէ յայտնի է զի *զղջացեալ* այնպիսին կարէ՛ հաղորդիլ ի ձեռն այլոց. այլ ո՛չ ինքն պատարագել: - 167. Վեցերորդ՝ զի ո՛չ *զղջացաւ* մեղա՛յ ասելով: - 279. Նոյնպէս և ծնունդք սուրբ աւազանին որք են անդրանիկք և անդամք քրիստոսի եղեալք, ագահութեամբ և պոռնկութեամբ կորուսանեն զշնորհն երկնաւոր. և ո՛չ լան և ո՛չ *զղջան* որպէս եսաւ: - 309. Եւ թէ լան և *զղջան* բոլոր սրտիւ ի ձեռն ապաշխարութեան, գտանեն վերըստին զշնորհն անդրանկութեան, և հասանին թողութեան մեղաց: - 309. Զոր թէ ընկենու ոք, լինի երկրաքարշ մարդ և մեղաւոր. և մինչ *զղջացեալ* դարձեալ ըմբռնէ յետոյ, լինի պատճառ կանգնելոյ և փրկութեան: - 332. Չորրորդ՝ խնայեաց զնոսա իբր ի մարդիկ զի *զղջասցեն* փոքր խրատովն և ի մեծ պատուհասէն զերծանիցին. այլ նոքա խստացան մինչև զամենայնն կրեցին: - 333. Ողորմած առ *զղջացեալս*: - 351. Երբ զերեք հասակի մեղսն ներէ աստուած՝ և թէ ի չորրորդն ո՛չ *զղջանայ*, յայնժամ պատուհասէ՛: - 351. Եւ ո՛չ սրբին մինչև *զղջասցին* և խոստովանեսցին զմեղսն: - 370. Երկրորդ՝ մեղք եօթնից զգայարանացն պակասի. և արդարութիւն որ մինն է հաստատի առ *զղջացեալս*: - 374. Իսկ դադան ամենևին անզեղջ մնաց. թէպէտ գնաց մովսէս ի խորան նոցա՝ ո՛չ *զղջացան*: - 382. Եւ տե՛ս զշնորհս խոստովանութեան. վասն այն որ *զղջացաւ* և յայտնեաց, ի հնգէն զմին տայ տուգանք: - 384. Եւ թէ ոչ էր *զղջացեալ*, միոյն **դ** և **ե** էր տուգանք գողին: - 384. Դարձեալ՝ ականայ սպանօղն ցուցանէ *զզղջացեալն* ի մեղաց: - 392. Իսկ յետ մահու ա՛յնոցիկ հոգւոց որք *զղջան* կամ խոստովանին զմեղս, քաղաք ապաստանի է նոցա ի կայանս հոգւոցն տրտմութիւն և ցաւն վասն փոխարինաց մինչ մեռանի քահանայն մեծ. որ եկեղեցի սուրբ՝ պատարագաւ և աղօթիւք և ողորմութեամբ հատուցանէ՛ զպարտս նոցա և ազատին: - 392. Վեցերորդ՝ ի յոյս և յօրինակ ամենայն մեղաւորաց. որք *զղջան* և գտանեն զթողութիւն մեղաց: - 432. Զի գա՛յ զղջումն և խոստովանութիւն՝ որ զմեղքն բառնայ և զպատիժն ընդ նմին. որպէս հատեալ տունկ՝ չորանան ճիւղքն. որ բոլորով սրտիւ *զղջայ* և խոստովանի և այլ ո՛չ գործէ: - 432. Նա՛խ՝ ի յոյս թողութեան մեղուցելոց. զի և մեք *զղջացեալ* ապաշխարեմք զմեղս: - 433. Եւ տէրն *զզղջացեալն* փրկէ, և զանզեղջսն կորուսանէ: - 441. Եւ յորժամ *զղջանամք* ի մեղաց՝ նախ խոստովանութեամբ շինեմք զտաճար սրբութեան մերոյ. և ապաշխարութեամբն որ է՛ փոխարէնքն՝ կանգնեմք զպարիսպն եօթնիւք զգայութեամբք: - 448. Նոյնպէս և որք անբիծ են հաւատովք և սուրբ գործովք. և կամ որք *զղջացեալ* յետս դառնան ի մեղաց և ի հերձուածողաց. նոցա՛ է արձակումն և օրհնութիւնն: - 540. Եւ յետոյ բազումք *զղջացան* և ասացին, պատառեցաք զկանոնս հաւատոյ: - 543. Այլ արդ՝ *զղջանալ* և խոստովանիլ պարտ է զհպարտութիւն՝ զնախանձ՝ զատելութիւն՝ և զայլն, և ապա՛ թողութիւն գտանել: - 556. Դարձեալ ևս յայտնի. որ խորհրդովն է պղծեալ՝ ո՛չ կարծէ զինքն մեղանչական գոլ. այլ ի գործ մարմնոյն իմանայ զչարիս իւր *զղջա՛յ* և ապաշխարէ: - 558. Տասներորդ՝ զի ամենայն մեղաւորաց ներէ՛ աստուած ժամանակս ինչ զի *զղջասցին*. իսկ հպարտին ոչ...: - 562. Եւ թէ հրէա ոմն ետես զի հում միս արիւնաթաթախ տայր ժողովրդեանն. և *զղջացաւ* անկաւ յոտս սրբոյն և մկրտեցաւ: - 599. զի յորժամ մեղանչեմք, գրիմք ի պատիժն յաւիտենից. այլ ի *զղջանալն* և փոխիլն մեր, փոխէ՛ աստուած և զպատիժն ի ժամանակեայս: - 602. Եւ է՛ խոստովանութիւն որ զարմատ մեղացն քակէ՛ ի սրտէն և *զղջացեալ* ի մեղաց, հաստա՛տ է ի կամս և ի միտս այլ ո՛չ մեղանչել...: - 603. Հինգերորդ՝ որք բոլորովիմբ *զղջացեալք* և թողեալք զմեղս՝ գործեն զբարիս. զնոսա հովուէ՛ դպիրն սաղմոսիւք և ալէլուիւք: - 608. ...և *զղջացան* և խոստովանեցան զմեղս...: - 683. Եւ թէպէտ ամենայն մեղաւոր *զղջանայ* յետ մահու, այլ ո՛չ կարէ ապաշխարել...: - 684. Այլ հոգի դատարկ ի քաւարանին աչս ո՛չ ունի զի լացցէ որով յարատ հայեցաւ. և ո՛չ մարմին զի պահեսցէ և աղօթեսցէ. այլ և ո՛չ զղջումն. զի հոգին ինքն ըստ ինքեան ո՛չ կարէ *զղջալ*: - 699. Ութերորդ, այլ և *զղջացեալքն* զերեսնաւորն. և խոստովանեալքն զկաւորն. և ապաշխարեալքն հատուցմամբ՝ զհարիւրաւորն: - 758. Այլ և վկայէ՛ սիրաք զի *զղջացաւ* ադամ...: - 778. Եթէ յարդեան ժամանակիս հաւատարիմ է, զի որ ոք և իցէ յանցաւոր, եթէ *զղջասցի* և ատեսցէ զմեղս ըստ մարգարէին՝

խոստովանութեամբն առնու զմաքրութիւն և զվարձս ապաշխարութեան: - 778. Իսկ ի հանդերձելումն ապա զիա՞րդ թէ բազում անգամ *զղջասցին* ո՛չ գտանեն թողութիւն ասէ գիրն: - 778. Եւ այն զի՞նչ իցէ, զի սա միշտ մի և նոյնպէս մնայ. իսկ նա՛ աստանօր ողորմի *զղջացելոցն*, և ո՛չ ոչ նոյնպիսոյն. իսկ անդանօր ո՛չ *զղջացելոց* ողորմի մարդկան մեղաւորաց և ոչ անզղջից անմարմնոց չեղելոց: - 778. Իսկ թէ որ ի կեանս յայս *զղջասցին* ատելով զմեղս և խոստովանին, առցեն զվարձս ապաշխարութեան որ է՛ թողութիւն մեղաց. առանց երկբայութեան է այս: - 780. Իսկ դժոխայինքն թէ և *զղջան* կամ խոստովանին, արտաքոյ սոցա՛ է. վասն որոյ ո՛չ հանդիպին թողութեան...: - 780

ԶՂՋՈՒՄՆ + Երկրորդ՝ զի նոքա *զղջումն* ունին. և յա՛յտ է ի հեթանոսաց հաւատացելոց: - 33. Դարձեալ՝ կամքն աստուծոյ անփոփոխ է. զի ո՛չ տարակուսի և ո՛չ զղջանայ. ապա թէ արար աստուած զաշխարհս ի գոյութիւն՝ այժմ առնէ յանգոյութիւն, երևի փոփոխումն անփոփոխելոյն. կամ *զղջումն* և երկբայութիւն. որ օտա՛ր է արարչականն կամաց: - 162. Նա՛խ՝ եթէ թողութիւնն է հետևեալ և կայացեալ ի *զղջումն*. և *զղջումն* է ի կամքն. և կամքն է ի կարելեացն. վասն որոյ ներընդունի զթողութիւն ի ձեռն *զղջման*: - 165. Ասեմք առ այս Նա՛խ՝ եթէ թողութիւնն է ի *զղջումն*. և կարգն է ի յանձն ապականեալ. ապա ուրեմն իրաւի թէպէտ զթողութիւն ընկալաւ *զղջմամբն*, սակայն ի կարգն ո՛չ մտանէ ապականեալ և շրջեալ անձամբ և բնութեամբ, զորօրինակ բեկեալ և կցեալ անօթ՝ ո՛չ թւի ի կարգ անարատիցն: - 166. Դարձեալ ասեմք թէ՝ ամենայն մեղաց մտածումն՝ *զղջո՛ւմն* է նորին. իսկ պոռնկութեան մտածումն՝ վերստին նորոգո՛ւմն է ախտին: - 166. Ապա ո՛չ է նմանապէս ամենայն մեղաց *զղջումն* և ապաշխարութիւն: - 166. Եօթներորդ՝ զի ստեաց աստուծոյ ի հարցանելն վասն *զղջման*: - 287. Դարձեալ՝ *զղջմամբ* սատակի չար խորհուրդն. և ապա՛ խոստովանիմք լեզուաւ. և զնոսա փոխեալ գործե՛մք զբարիս: - 380. Չորրորդ, **գ** օրն ի մեզ *զղջմամբ* և խոստովանութեամբ և փոխարինաւն հանգչիմք: - 380. Այլ որ զուղիղն ասեն ա՛յս է, կորխ՝ եցոյց զօրինակ *զղջման*. զի լուաւ խրատուն մովսէսի և մնաց ընտրութեանն աստուծոյ ի դուռն խորանին: - 382. Երրորդ, *զղջումն* խոստովանութիւն՝ և թողութիւնն նա՛խ է. և ապա՛ ա՛յլ գործք ապաշխարութեան: - 384. Երրորդ՝ յորժամ ի խոստովանութիւն և յապաշխարութիւն գայ, լինի ներելի և ակամայ. զի թէ նախ քան զմեղանչելն ակամայն, և եթէ յետ մեղացն ակամայն, լինի *զղջմամբն* ներելի և թողելի: - 385. Կամ *զղջումն* խոստովանութիւնն՝ և փոխարէնքն: - 392. Երկրորդ՝ զի գիտէր աստուած *զզղջումն* դաւթի: - 432. Երրորդ՝ զի որք լսեցին զմեղսն դաւթի, տեսցեն և *զզղջումն*: - 432. Եւ վասն զի նաթան շարժեաց ի *զղջումն* զկէս պատժոյն կրեաց: - 432. Զի գա՛յ *զղջումն* և խոստովանութիւն՝ որ զմեղքն բառնայ և զպատիժն ընդ նմին. որպէս հատեալ տունկ՝ չորանան ճիւղքն. որ բոլորով սրտիւ զղջայ և խոստովանի և այլ ո՛չ գործէ: - 432. Որպէս դաւթին յետ *զղջմանն* յիշատակութիւն մեղացն մնաց, ապա նո՛յնպէս և ամենայն մարդոյ մնասցէ՞ թէպէտ և խոստովանի: - 432. Իսկ զգիր քրիստոնէից զոր յետ աւազանին մեղանչեմք և գրեմք զյանցանս, զայն պատառէ ապաշխարութիւնն. որ է՛ *զղջումն* սրտի և խոստովանութիւն լեզուի և հատուցումն գործոց մարմնոյ: - 482. Առ երկրորդն ասեմք թէ, ընդ ուրացութիւնն պետրոսի՝ սիրտ ամենայն առաքելոցն տրտմեցան և կոտորեցան. և ի *զղջումն* նորա ամենեքեան հաստատեցան վերստին: - 547. Չորրորդ՝ ի *զղջմանէ*. զի ամենայն որ մեղք է՝ զղջալի է և խոստովանելի...: - 556. Ապա ուրեմն յա՛յտ է թէ՝ առաւել չա՛ր է խորհուրդն արբեալ որ շարժէ՛ ի գործն. քան զգործն որ շարժէ՛ ի *զղջումն*: - 558. Ութերորդ, ո՛չ ասաց՝ թէ խնդրեսցէ ապաշխարութեամբ՝ արգելից զգութ և զողորմութիւն. այլ թէ՝ «ո՛չ թողցի». որով յա՛յտ է թէ առանց *զղջման* և տանջանաց ո՛չ թողցի: - 566. Ապաշխարութիւնն է՛ խորհուրդ արդարութեան. զի ի ձեռն *զղջման* և խոստովանութեան և այլոցն արդարանամք ի մեղաց: - 587. Եւ ապաշխարութիւնն **գ** բաժին ունի. այսինքն *զղջումն* սրտի. խոստովանութիւն բերանոյ. և ապաշխարութիւն գործով: - 601. Զի ատելութիւն մեղաց *զղջումն* է սրտին. և խոստովանի բերանով. և զամօթն կրէ փոխանակ պատժոյն: - 603. Ասեն վարդապետք թէ՝ զմի անգամ խոստովանեալն բարի հաւատով և կատարեալ *զղջմամբ*՝ ո՛չ է պարտ կրկնել. եթէ ոչ վասն չորից պատճառաց: - 603. Վեցերորդ՝ արտասուքն *զզղջումն* և զսուգն նշանակէ՛ զոր ունիմք վասն մեղաց: - 619. Նաև երիւք լինի թողութիւն մեղաց. այսինքն *զղջմամբ* խոստովանութեամբ և ապաշխարութեամբ. որ լինի մտօք բանիւ և գործով: - 681. Այլ հոգի դատարկ ի քաւարանին աչս ո՛չ ունի զի լացցէ որով յարատ հայեցաւ. և ո՛չ մարմին զի պահեսցէ և աղօթեսցէ. այլ և ո՛չ *զղջումն*. զի հոգին ինքն ըստ ինքեան ո՛չ կարէ զղջալ: - 699. Յաւատացեալ արդարք. որք ըստ օրինաց հնոյն կամ նորոյս գործեցին զարդարութիւն. կամ որք սխալեցին և ապաշխարեցին զմեղս *զղջմամբ* խոստովանութեամբ պահօք աղօթիւք ողորմութեամբ և այլովք: - 739. Այլ զանազանի. զի դևք ամենևին ո՛չ ունին *զղջումն* և ոչ կարեն. վասն որոյ ո՛չ հանդիպին թողութեան. իսկ մեղաւորն ունի *զղջումն* այլ ո՛չ կարէ վարձաւորիլ: - 780. Երկրորդ՝ զի ո՛չ ունին զգործս *զղջման*: - 780. Վեցերորդ՝ զի անցեա՛լ է ժամանակն յորում պահանջի *զղջումն*: - 780.

Եւ յայսցանէ երևի չորս ինչ հարկաւոր *զղջման*. այսինքն է որպիսութիւնն, ժամանակն, յորմէ, վասն որոյ: - 780. Այսպէս և ժանգ յանցանաց մկրտելոց և քահանայից՝ բառնայ զգործ՝ կամ զնշանակութիւն շնորհացն. իսկ յետ սրբութեան *զղջմամբ*՝ զիա՞րդ կրկնի ունակացեալն ի նմա՛: - 782. Այսպէս և ադամ *զղջմամբ* իւրով ընկալաւ. այսինքն երևեցոյց յինքեան զկորուսեալ շնորհն: - 783. Զի որպէս բառնի վասն մեղաց, նոյնպէս տացի վասն *զղջմանն:* - 783. Չորրորդ, հաւատն է՛ աստուածային առաքինութիւն. իսկ դևք զի են խստացեալ ի չար՝ ո՛չ ունին *զղջումն* որ է բարոյական. ապա և ոչ հաւատ որ է վերնագոյն և բարի կամաց խոկումն առ աստուած: - 784. Որպէս և այժմ մեռելոց *զղջումն* և խոստովանիլն անվա՛րձ է ամենևին և ակամայ: - 785

ԶՄԱՅԼԻՄ + Եւ ըմբռնօղ՝ զի բանական իմացմամբ մտաց *զմայլեալ* էր միաւորութեամբ աստուածային փառացն: - 100. Երրորդ՝ համակ հանապազորդ ներգործական դարձումն բոլոր մարդոյն առ աստուած. որով մարդն աստուածային քաղցրութեամբն *զմայլի*. որպէս հրեշտակք ի բոլոր սրտէ՝ յամենայն անձնէ և յամենայն զօրութենէ միշտ ներգործաբար դիմեն առ աստուած. և յիւրաքանչիւրսն ճառագայթի՛ ի նմա՛ աստուած: - 462. Եւ *զմայլեալ* ի բոլոր սրտէ և յամենայն անձնէ և ի զօրութենէ միշտ ներգործապէս դիմեալ առ աստուած հաստատեցաւ: - 463. Նոյնպէս քրիստոսիւ տեսանեմք զհայր աստուած, և առնեմք զկամս նորա. և կերակրիմք և *զմայլիմք* հոգէպէս: - 532. ...և թողութեան գինեաւն *զմայլիմք*...: - 615. ...այսպէս և հոգին *զմայլի* տեսութեամբ սուրբ Երրորդութեանն...: - 672. Այսրքիկ են խնծորք նոր և հին. որք հոտով զուարճացուցանեն, և համով *զմայլե՛ն*: - 756

ԶՄԱՅԼՈՒՄՆ + Չորրորդ՝ ի խրախութիւն գինւոյ՝ **ա**՝ մեղք գործին....**բ**՝ արբեցութիւն. **գ**՝ *զմայլումն* զգայութեանց. **դ**՝ փափկութիւն մարմնոյ...: - 322. Եւ ի կողից տեառն բղխեցին աղբերք ի *զմայլումն* պասքեցելոց և ի լուացումն ախտաժէտ հոգւոց: - 329. Կնդրուկ անուշահոտ բուրեալ. և Գինի ուրախարար ի *զմայլումն* հոգևոր: - 361. Եւ էր կատարեալ ի *զմայլումն*: - 470. Առաջին արքայութիւնն է բանն անճառելի: Երկրորդն խորանն *զինուորական*: Երրորդն հոգւոյ զմայլումն... Երրորդն հոգւոյ *զմայլումն*: - 755

ԶՄՈՒՌՍ + Եւ թէպէտ յովսէ՛փ իջոյց ի խաչէն, և յովսէփ և նիկոդիմոս պատեցին, այլ ինքն կամաւն էջ ի բազուկսն յովսեփայ և պատեցաւ *զմռով*: - 316. Չորրորդ՝ օծումն *զըմռոյ*. որպէս մեռելոց: - 474. Եւ զօծումն *զըմռոյ*՝ յորժամ թաղեցաւ: - 474

ԶՄՌԵՄ + Եւ սոքա ամենայն ստուգե՛ն զյարութիւն նորա թէ ո՛չ է գողացեալ. զի գողն ո՛չ ծալէր զվարշամակն և զկտաւն *զմռեալ:* - 517

ԶՄՌՆԵՆԻ + Ծաղիկ *զմռնեաց*. նմանէ պոյտն ծաղկի. և Կինամոն. արմա՛տ է խոտոյ ի տմորիս հայոց. և Խնկեղէգն. որ յարմատս ո՛չ ամենայն եղեգան լինի. և Յիրիկ. խէ՛ժ է ծառոց: - 349

ԶՄՐՈՒԽՏ + *Զմրուխտ*. կանա՛չ է և դեղնագոյն. գտանի ի փիսոն գետ. Դևի՛ է և Յոհաննէս: - 348. Յասպիս՝ նմա՛ն է *զմրխտի* դեղնագոյն. գտանի յեզեր թորքոմէտոս գետոյ յեզր կասբից ծովու: - 348

ԶՆԱԱՍ - Իններորդ՝ յետ է աւուր կորոյս *զնաաս* խռովարար, որ բրէր զաջոյ ակն իսրայէլի. և տէր մեր զխռովարար բանսարկուն, որ բրէ՛ զակն իմացականին մարդոյ...: - 427

ԶՈՅ + Պատասխանեմք թէ՝ ո՛չ են հեթանոսաց աստուածքն մի, այլ բազումք և միմեանց հակառակք կամօք պաշտմանն և *զոհիւք* խնդրոյն: - 54. Եւ վասն անխմոր և անմեղր *զոհից*. և վասն աղի: - 284. Զի ո՛չ հաճեցաւ ի նա և ո՛չ ի *զոհս* նորա. և տրտմեցան երեսք նորա և այլն: - 287. Նոյնպէս և որք հաղորդին մարմնոյն քրիստոսի, ո՛չ մերձենան ի զանազան ախտս մարմնական անթլփատութեան և *զոհից* դիւական: - 301. Եւ յամենայն աւուր ըստ թուոյ նոցա **ժ** *զոհ* մատուցանէր, և զուարակ մի վասն սրբութեան մտաց: - 321. Եւ նախ ասեմք զանկենդանն որ կոչի *զոհ*. որ է՛ մասնաւոր նւէրք. որպէս նաշիհ և իւղ և խունկ: - 357. Ա՛յսրքիկ են պատարագք *զոհիցն* ի նաշիոյ: - 358. Եօթներորդ՝ *զոհ*՝ պատարագն որ ի նաշիոյ և յիւղոյ որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 358. Եւ *զոհ* նաշիոյ՝ յառաւօտն և յերեկոյն: - 359. Այլ և ալիւր գարեղէն *զոհ* յիշատակի փործութեան կանանց: - 359. Այլ և *զոհ* ուխտաւորաց զմազ հերացն այրել: - 359. Է՛ և ա՛յլ իմն տեսութիւն բանիս. զի կամի՛ զպաշտօնս մեր որոշել ի կռոց *զոհիցն*. զի սուտանուն դիքն խնդրէին ուստերս և դստերս և արջառս և ոչխարս զոհել և սպանումն օտարաց: - 396. Եւ հաց ոչ ուտել և ջուր ոչ ըմպել. զի անընդունելի՛ էր մարմին և արիւն *զոհիցն*: - 442-443. Եւ զի պիղծ և գարշելի էր *զոհք* կռոցն և կերակուրք հեթանոսաց: - 443. Ո՞չ ապաքէն առաքեալքն եդին զչորսս զայս. խորշիլ յարենէ և ի *զոհից* ի հեղձուցելոյ և ի պոռնկութենէ: - 552. Իսկ օրհնութիւն աղին, զի որոշեսցի ի *զոհից* կռոց, և ի հասարակ զենմանց...: - 657

ԶՈՅԱԼ կմ ԶՕՅԱԼ + Եւ է երկինք՝ է գօտիքն են է մոլորակացն. որ է *Զոհա՛լն*. Երևա՛կն. Յրա՛տն. Արեգա՛կն. Լուսնթա՛գն. Փայլածո՛ւն և Լուսինն: - 183. Եւ է՛ առաջին և վերջին մոլորակացն Երևակն. զոր պարսիկք *զօհալ* կոչեն. ցուրտ է և չոր. բ ամ և կէս յամէ ի կենդանակերպն. և յերեսուն ամն վճարէ՛ զամենայն: - 189.

Զգօհալն Կռօնոսի. Զմուշթարին Դիոսի. Զմառեխն Արէսի. Զարեգակն Իլիոսի. կամ Զևսիլոսի. Զօհրայն. Ափրոդիտեայ. Զօտարիտն Երմեսի. Զլուսինն Սելինի: - 190. Յինգերորդն փայծեղն է. որ է՛ ախոռ այրեցած արեանն. ցո՛ւրտ է և չոր. և ունի տանուտէր *զգոհալն* որ է երևակն ցուրտ և չոր գոլով: - 241. Դարձեալ ժերորդ՝ աստեղագէտք ասեն թէ յղացումն ամենայն մարդոյ *Զօհալին* է. և յիւրաքանչիւր մոլորակս ամիս մի թուեալ՝ լինի ծնունդն ի մուշթարին **թ** ամիս: - 264

ԶՈՅԵՄ + Նա՛խ՝ զի սովոր էին յեգիպտոս կռո՛ց *զոհել*, զայն նուէրքն ի յինքն ընկալաւ: - 355. Կենդանեաց զենմունքն զի յանունն աստուծոյ էր՝ սրբէր զմարդ. վասն է՞ր ապա ոչ սրբեին կռապաշտքն. զի և նոքա յաստուծոյ անունն *զոհէին* և խնկէին: - 361. Եւ զոր ուտէին և դիւաց *զոհէին* պիղծ ասաց. որպէս զխո՛զ, զճագա՛ր, և զնապաստակ: - 364. Նա՛խ՝ զի հեթանոսքն զանարա՛տն *զոհէին*: - 370. Է՛ և ա՛յլ իմն տեսութիւն բանիս. զի կամի՛ զպաշտօնս մեր որոշել ի կռոց զոհիցն. զի սուտանուն դիքն խնդրէին ուստերս և դստերս և արջառս և ոչխարս *զոհել* և սպանումն օտարաց: - 396. Սա՛ է որ զդուստր իւր աստուծոյ *զոհեաց:* - 420. Երրորդ՝ զի ոտք և ձեռք կապեալ բազումք զզաւակս *զոհէին* նմա. նոյնպէս և նորայն հատան: - 426. Զի հեթանոսք *զոհէին* արեամբ մանկանց. և հրէայք արեամբ անբան անասնոց կատարէին զնաւակատիսս իւրեանց: - 509

ԶՈՅԳ + Իսկ միաւորութեանն իմանալ՝ ոչ է ինչ մեծ. այլ է հաւասար որպէս առօղն՝ նոյնպէս և առեալն *զոյգ* աստուած և մարդ: - 39. Դարձեալ՝ հարցանեմ, հայր և որդի *զո՛յգ* բղխեն զհոգի, թէ անզոյգ: - 63. Զի եթէ *զոյգ* և հաւասար, ո՛չ գոյ առ նոսա կատարեալ բղխօղ. զի երկոքինն ի մի բղխողի տեղի են: - 63. Իսկ միւսն մա՛րդ էր բնութեամբ յարարեալ և ստեղծեալ բնութենէ. և խառնելով ընդ բանին՝ եղև առեալն որպէս առօղն *զո՛յգ* և հաւասար աստուած...: - 79. Նախ՝ զի յընդդիմաբաժանեալ տեսակս սեռի՝ ո՛չ գոյ առաջին և վերջին. որպէս բաժանի կենդանին ի բանականն և յանբանն. և ո՛չ է ասել թէ՝ բանականն յառաջ է քան զանբանն. այլ *զոյգ* և համայնք են: - 87. Նոյնպէս և քրիստոսն անուն՝ և տէր՝ և աստուած՝ և այլն՝ *զո՛յգ* և հաւասա՛ր է մարդկութեան իւրոյ և աստուածութեանն. և ո՛չ առաւել և նուազ. կամ տկար և հզօր. կամ անգէտ և ամենագէտ. և որ ինչ այսմ նման: - 89. Յամանգամայն՝ այսինքն բոլորովիմբ. կամ *զոյգ* և հաւասար. կամ միանգամայն: - 90. Իսկ *զոյգ* և հաւասար՝ ընդ դէմ է նոցա: - 90. Երկրորդ՝ Երրորդութիւնն ցուցանէ զհամագոյութիւն երիցն. զի ո՛չ է առաջին և վերջին ի նոսա. այլ՝ *զո՛յգ* և համանգամայն: - 107-108. Եւ *զոյգն*. զի հոգի և մարմին՝ աստուածութեամբն միատեսակ եղեալ: - 361. Եւ սա *զո՛յգ* է ամենեցուն: - 464. Նոյնպէս և ադամ զծնեալս յինքենէ՝ այլ և այլ *զուգիցն* կապէր: - 534. Յինգերորդ, զի *զոյգ զոյգ* արար զնոսա. որպէս ասէ՝ «զոր աստուած զուգեաց՝ մարդ մի՛ մեկնեսցէ»: - 612. Եւ դարձեալ՝ հոգի և մարմին *զոյգ* և ի միասին ստեղծան և ծնան ի մարմնաւոր կեանքս...: - 669. ...*զոյգ* և ի միասին մտցեն ի հոգևոր կեանքն: - 669. Երրորդ, զի *զոյգ* և ի միասին ստեղծան և ծնան ի մարմնաւոր կեանքն հոգին և մարմինն...: - 691. ...*զոյգ* և ի միասին մտցեն ի հոգևոր կեանքն որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 691. Իսկ կշռողականն է *զոյգ* արդարութեամբ կշռել. որպէս յորժամ ողորմելով միոյն՝ պատժէ՛ զընդդիմակն նորին. որպէս փրկեցաւ իսրայէլ և պատժեցաւ եգիպտոս. և յազատիլ բնութեան մարդոյս՝ պատժեցաւ սատանայ: - 747. Ա՛րդ՝ առաջինն անխա՛ռն է արդարութեան. երկրորդն նուա՛զ է. երրորդն *զո՛յգ* է: - 747

ԶՈՆՈՐԻՈՍ - Արար **զ** երրորդ ժողով՝ ագաթոն պապն հռօմայ. ի թագաւորութեան հօրն յուստիանու ի կոստանդնուպօլիս: Եւ պատրիարգունք էին անդ, Գէորգէոս կոստանդնուպօլսի. Թէոփիլոս անտիոքու. Պետրոս աղէքսանդրի: Եւ աքսորեցին զթէոդորոս զփարանու եպիսկոպոսն: *Զոնորիոս* ի հռօմայ: - 543

ԶՈՊԱՅ + *Զոպայն* ջերմ, յոյսն: - 368. Դարձեալ՝ կրկին հաւն նշանակէ՛ զքրիստոս. Փայտն, զխաչն. և Կարմիր արիւնն. զի աստուծոյ է արիւն. և *Զոպայն*, զհոգին սուրբ: - 368. Երրորդ՝ ջուր սրսկման *զոպային*, է՛ տարածումն աջոյն՝ և օրհնութիւնն ժողովոյն ի շնորհաց սուրբ հոգւոյն: - 384

ԶՈՎԱՆԱՄ + Եւ ինքն որդիէ՛ զօրութիւն հօր. և ծարաւ փրկութեան մարդկան, նովաւ *զովացեալ*: - 423. Եւ թէ ասեն՝ ջուրն կրկին յատկութիւն ունի. այսինքն *զովացնէ* և լուանայ: - 596. Զի նովաւ *զովացան* ամենայն ազգք. և բժշկեցան վէրք հոգոց մարդկան: - 768

ԶՈՎԱՑՈՒՑԱՆԵՄ + Երրորդ՝ ջուր բեթլէհէմի է՛ տէր մեր. որ զծարաւս մեր *զովացոյց*: - 434. Երրորդ՝ զջերմութիւն սրտին *զովացուցանէ* օդ: - 523. Ութերորդ՝ որք առեալ զօդ դարձեալ արտաքս փչեն ներհակ իմն գործով. այսինքն ջերմացուցանեն և *զովացուցանեն*. վառեն և շիջուցանեն: - 523

ԶՈՐԱԿԱՑՆ - Եւ զանազան տեսութիւնք վարդապետաց չեն ընդ դէմ միմեանց. այլ զորօրինակ ոմն զական պատուականութիւն, և այլ ոմն զբնութեան, և կէսք զասդողութեան, և ոմանք *զորակացն* գեղեցկութեանց, պատմեն զմի և զնոյն ական իր: - 781-782

ԶՈՐ ՕՐԻՆԱԿ, ԶՈՐՕՐԻՆԱԿ + *Զոր օրինակ*՝ յորժամ ասեմք՝ լինի անձրև կամ ո՛չ, ի հարկէ մինն ի

նոցանէ լինի: - 8. *Զորօրինակ*՝ իրն ի ներկայս որ է նիւթ ներընդունակ՝ ունի կրկին զօրութիւն. որպէս հանդերձն կարէ՛ պատառիլ, և կարէ՛ ո՛չ պատառիլ. և ջուրն կարէ ջերմն գոլ, և կարէ՛ ո՛չ գոլ. և մինն ի նոցանէ՛ լինի ներգործութեամբ որն և հանդիպի: - 9. *Զորօրինակ* բ թշնամիք ոմանք ի յարկս թագաւորին ո՛չ իշխեն վնասել իրերաց, մինչև թագաւորն հրամայեսցէ: - 12. *Զորօրինակ*՝ ի կենդանեաց բազումք նշանակեն զլինելոց իրաց, և ո՛չ են նոքա պատճառք լինելոյ չարեացն կամ բարեաց: - 12. *Զորօրինակ*՝ թէ բազում մարդիկ անցանեն զճանապարհայն, և մերձ կացեալն տեսանէ նախ ըզմինն՝ և ապա զերկուսն՝ և որ զկնի: - 15. *Զորօրինակ*՝ արուեստաւոր ոք մինչ գործէ զսայլ, և ի հեռուստ տեսանէ ոք զոր նա՛ գործէ, այլ ո՛չ տեսութիւնն հարկեաց զսայլն լինիլ այնպէս. այլ կամք արւեստաւորին: - 16. *Զորօրինակ*՝ արուեստաւոր ոք կազմէ սուր ի պատճառս բարւոյ. այլ որ նորգործեաց չար՝ նա եղև չարին պատճառ: - 16. *Զորօրինակ* ո՛չ է անզգուշագոյն յառել ի բոլորակս արեգական՝ զի շրտնու և ի սակաւուն զօր ունի. ըստ այսմ խընայեաց աստուած ի յազինս մարդկային, զի մի՛ կրիցեմք ըզկիրս զանկելոյ արուսեկին. որ ո՛չ կարացեալ տանիլ մեծութեան փառացն՝ զրկեցաւ և ի չափաւորէն: - 24. *Զորօրինակ*՝ անհնա՛ր է յառաջ ընթանալով կոխել զստւերն: - 25. Արդ՝ *զորօրինակ* զգալի աչք մեր ո՛չ կարէ ըմբռնել զքանակութիւն արեգականն և այլ լուսաւորացն. այլ մտօք իմանամք զմեծութիւն նոցա: - 31. *Զոր օրինակ*՝ Աղբիւր բղխեալ առ մեզ հոգին սուրբ ա՛րդ սկիզբն աղբերն շարժի ի ծովէ՛. և հասանէ յակն. և յակնէն առ մեզ բղխէ: - 65. Այլ *զորօրինակ*՝ ոմն անհատ ունի զհասարակ զբնութիւնն լիով յիւրում առանձնութեանն: - 74. Այլ *զորօրինակ*՝ մարդոյ ձեռն և ոտն մարդ չէ, այլ՝ մարդոյ ձեռն, և մարդոյ ոտն. նոյնպէս և զքրիստոս է՛ ասեն: - 91. *Զոր օրինակ*, զգալի խաւարս մարմնոյ աչացն է: - 103. *Զորօրինակ* երեք լոյս լապտերաց միաւորեալ՝ և որոշմամբ յատկացեալ: - 106. *Զորօրինակ*՝ միակ թիւն ի բազումս բազմանայ, և մի է ըստ ինքեան: - 112. Եւ դարձեալ՝ որպէս ամենայն գիծ բոլորակին՝ ի միջին կէտն միաւորին առ միմեանս. և հեռացեալք ի միջին կէտէն բաժանին ի միմեանց. և *զորօրինակ*՝ մի է սեռն՝ և ի բազում տեսակս բազմանայ: - 112. *Զորօրինակ*՝ թափումն ի զգայութեանց թմրիլ՝ կամ ընդարմանալ ասի. այսպէս թափումն ի մտաց՝ զարմանալ ասի. ըստ պօղոսի որ յափշտակեցաւ. և ըստ դաւթի որ զարմացաւ. կամ ըստ ադամայ որ թմրեցաւ: - 127. *Զորօրինակ* գիտութիւն մարդկան ի սկիզբն և ի մէջն և յեզերն՝ նախ զտգիտութիւն փարատէ՛, և ապա՛ զմիտս լուսաւորէ՛ և կատարէ: - 139. Երրորդ՝ որ է՛ ինքն բարի, և պատճառէ՛ զայլ բարի. *զորօրինակ*՝ որպէս քաղցր դեղն պատճառէ՛ զառողջութիւն: - 160. *Զորօրինակ*՝ որպէս տղայ որ տեսանիցէ ցից ի յորմում, երթայ ի մօտ. թէ ամո՛ւր է՝ թողու. վասն զի ո՛չ կարէ հանել. և երթայ առ միւսն. թէ շարժի՝ ի մօտ կենայ մինչև հանէ՛: - 160-161. *Զորօրինակ* հուր միշտ ներգործութեամբ է ըստ ինքեան, և միշտ ներգործէ առ յայլս: - 162. *Զորօրինակ*՝ արեգակն ո՛չ կարէ լինիլ խաւար, զի առաւե՛լ է լոյս: - 163. *Զորօրինակ* եթէ կամիցի ոք տաճար շինել. նախ ձևանայ ի միտքն և յետոյ շինէ զտաճարն ըստ այնմ ձևոյ: - 163. Ասեմք առ այս Նա՛խ՝ եթէ թողութիւնն է ի զղջումն. և կարգն է ի յանձն ապականեալ. ապա ուրեմն իրաւի թէպէտ զթողութիւն ընկալաւ զղջմամբն, սակայն ի կարգն ո՛չ մտանէ ապականեալ և շրջեալ անձամբ և բնութեամբ, *զորօրինակ* բեկեալ և կցեալ անօթ՝ ո՛չ թւի ի կարգ անարատիցն: - 166. *Զորօրինակ* լոյսն որ միևնոյն է, այլ պայծառ՝ և բժտեալ ակն ոչ միապէս տեսանէ: - 166. *Զորօրինակ* խեցեղէն անօթ խորտակեալ՝ եթէ կա՛ւ է շինի դարձեալ անօթ. և թրծեալն ո՛չ շինի: - 166. *Զորօրինակ*՝ ներտրամադրեալ բանն է՛ նախ ի խորհուրդն կատարեալ. և յետոյ ժամանակաւ լինի յառաջ բերեալ և գրեալ բան. և նո՛յն բանն էր յառաջ բերեալս և գրեալս որ էր նախ ի խորհուրդն: - 169. Եւ *զորօրինակ*՝ անորակ նիւթն որ է՛ միշտ զօրութեամբ, ամենայն մարմինք որ ներգործութեամբ են՝ առ նա զօրութեամբ են: - 169. *Զորօրինակ*՝ **դ** մարդ երկու երկու ձեռօք զմիմեանս ըմբռնեն: - 181. *Զորօրինակ*՝ լիտր մին շաքար ի լիտր մին ջուր անկեալ, նոյն մին լիտր մնայ կշռեալ: - 202. Եւ *զորօրինակ*՝ լիտր մի ցորեան, կամ այլ ինչ. յորժամ ձեռօքդ բաժանես և ցրուես զհատսն, ո՛չ մնայ կշիռն: - 202. *Զորօրինակ*՝ եթէ ոք պատառէ զկտաւ և թափի փոշին: - 204. *Զորօրինակ*՝ յորժամ մարդն մեռանի՝ ջերմութիւնն ի սիրտն ժողովի և ապա քաղի: - 209. Երրորդ՝ զի ջուրք ծովուն բա՛րձր է քան զերկիր. վասն որոյ հա՛րկ առնէ և ի վե՛ր մղէ և ապա՛ հեղու յերկիր. *զորօրինակ* մարդիկք ի բարձրագոյն լերանց իջուցանեն զջուրն, և ըստ նոյն չափոյ ի միւս կողմն ի վեր հանեն սակաւ ինչ պակաս: - 209. Ասեն սուրբք, եթէ *զորօրինակ* աստուածածին կոյսն մարիամ կուսութեամբ ծնաւ առանց սերման կատարեալ և ճշմարիտ: - 226. Հինգերորդ՝ *զորօրինակ* մեծատուն ոմն զոք ի ճաշ կոչիցէ, նախ պատրաստէ՛ զամենայն պէտս կերակրոց և ըմպելեաց. և ապա՛ մեծարէ՛ զկոչնականսն: - 230. *Զորօրինակ*՝ բնութեան յատուկն և անձին. զի բնութեան տարբերն հեռագոյն է և մեծ. որպէս կենդանին և բանականն. և դիմաց յատուկն մերձ և նուազ. որպէս յատուկն մերձ և նուազ. որպէս պատկեր և տիպ: - 235. Եւ *զոր օրինակ*՝ տունկ ի յերկրի տնկեալ՝ նախ դալարի. և յորժամ հաստատի ծաղկի. և յորժամ ևս հաստատի՝ ապա պտղաբերի: - 255. Եւ համանգամայն

երևի ասեմ. *զոր օրինակ* նիւթն այն ունի առ ինքն ծածկեալ զմասունս մարմնոյ. զձեռս և զոտս, զմիս և զմազ, որ յետոյ երևին ի նմանէ: - 255. *Զորօրինակ*՝ արուեստաւոր ոք կամիցի դրօշել ի քարեայ պատկեր, նախ նկարէ՛ ի միտս իւր զձև պատկերին. և ապա հատանէ զքարն և տաշէ՛ և դրօշմէ՛ զկերպն ըստ այնմ նմանութեանն որ էր ի միտս ձևացեալ: - 258. Եւ *զորօրինակ*՝ ի զգայականն գոյ տընկականն, այլ մի է հոգի զգայականին և ո՛չ **բ**: - 259. Եւ *զորօրինակ*՝ մի է էութիւն իմացման, այլ ի **ե** զգայութիւնս բաժանի ըստ ներգործութեանն: - 259. Եւ *զորօրինակ*՝ մի է բոլորն մասամբ իւրով. այսպէս մի է բոլոր հոգի, և սոքա մասունք նորա: - 259. *Զոր օրինակ* ո՛չ ասի մարդ մարդոյ նման գոլ ըստ մարդկութեան. վասն զի նոյնութիւն է և ոչ նմանութիւն. բայց ասի նման մարդ մարդոյ ըստ երեսացն և գունոյն և ձևոյն նմանութեան: - 272. *Զորօրինակ*՝ որդի թագաւորի պատկե՛ր է թագաւորին. զի բնութենակից է նմա: - 273. *Զոր օրինակ* վարձ մշակացն է՛ մինչև յերեկոյն. այլ թէ հիւանդութիւն կամ այլ ինչ դիպի, հանէ՛ ի վարձուն և ի մշակութեանցն: - 291. *Զորօրինակ* թագաւոր ոք յորժամ լսէ՛ զգոյժ որդւոյ իւրոյ մեռելոյ, խորտակէ՛ զթագն, և զամենայն ինչ որ վասն նորա՛ է: - 349-350. *Զորօրինակ*՝ ճրագ զտեսօղս լուսաւորէ՛, և զտկարս խաւարէ՛. կամ որք ի ճրագ նային տեսանեն լոյս. և որք յետս դառնան խաւարին: - 403. ...եթէ *զոր օրինակ* բժիշկք՝ ո՛չ ի սկիզբն ցաւոց և ո՛չ ամենևին անագան տան զդեղ հիւանդին. զի անօգուտ է և վնասիչ. այլ ի դիպօղ ժամու յորում առողջասցի: - 467. *Զոր օրինակ*՝ անցեալ լինի մին ժամն յաւուր՝ կիրակէ կոչի. թէպէտ իգ ժամն պակա՛ս է: - 484. *Զոր օրինակ*՝ զմահապարտ ոմն թագաւորն հրամայէ՛ դահճին ի բանտ դնել. դարձեալ զնոյն թագաւորն աղերսեն և նա հրամայէ՛ արձակել ի բանտէն: - 492. *Զոր օրինակ* ի բարձր ուստէք քար հոլովեսցի, և որ մօտն կացցէ ասէ ցնա՝ երթալ ունիս մինչ ի ներքին վայր տեղիս և ապա դադարիս: - 497. *Զոր օրինակ*՝ բժիշկն յորժամ հիւանդին զդեղն տայ, նախ ինքն ճաշակէ զի հաւատալի լիցի: - 497. *Զոր օրինակ* հուրն հալէ զոսկին և բոցն ջնջէ ի նմանէ զժանգն: - 497. Այլ *զորօրինակ*՝ բժիշկք երբեմն նմանեաւն և երբեմն հակառակաւն բժշկեն. նմանեաւ՝ որպէս հրով զհուր, և ցրտով զցուրտ: - 497. *Զորօրինակ*՝ մի ոմն ծառ հատանէ, և այլ ոմն զհատեալն դարձեալ հերձու և բաժանէ՛ և տայ յայրումն: - 498. *Զոր օրինակ*, ներտրամադրեալ բանն մի է՝ և յառաջ բերեալ բազմանայ ի լսելիս և ի գիրս: - 529. Եւ դարձեալ *զոր օրինակ*, բան թագաւորին մի է, այլ ի բազում լեզուս և ի բազում լսելիս և ի բազում թուղթս որակացեալ և բազմացեալ, յիւրում միութենէն ո՛չ է քակտեալ: - 529. *Զոր օրինակ*, բան մարդոյ յիւրաքանչիւր մասնաւոր լսելիս բաժանի, և բոլոր և կատարեալ է և ո՛չ մասն: - 530. Եւ դարձեալ *զոր օրինակ*, գիր մատանւոյն մի և նոյն կատարեալն է տըպացեալ յամենայն մոմս կնքեալ և ո՛չ աւելի և ո՛չ նուազ: - 530. *Զոր օրինակ*, մի՛ է արեգակն անձամբ և գոյութեամբ, և ի բազում լուսանցս և ի հայելւոջ երևեալ նոյն մի անձամբ և գոյութեամբ և ո՛չ բազում: - 530. Դարձեալ *զորօրինակ*, մարմինն քրիստոսի մի և նոյն էր ի խաչին բևեռեալ, և մի և նոյն մարմինն է ի բազում նշխարս միաւորեալ և ո՛չ բազմացեալ. զի նոյն է գոյացութիւն հացին և գոյացութիւն մարմնոյն քրիստոսի: - 530. *Զորօրինակ*, յորժամ վկայեսցէ թագաւորն ներտրամադրեալ բանիւն ի վերայ գրեալ բանին իւրոյ եթէ՝ ստուգապէս սա՛ է իմ գիր և բան: - 531. *Զորօրինակ* ասեմք, իմացումն իմանալ. և իմանալի: - 531. *Զորօրինակ*՝ մեռեալ մարդ ո՛չ ասի պարզաբար մարդ, նոյնպէս և այս. որպէս ցուցաւ ի թագաւորութեանցն **իզ** գլուխն. **ժբ** համարն: - 536. *Զորօրինակ*, քահանայ ոք ի վաճառանոցն ի բազում հացս և ի գինիս ասասցէ «ա՛յս է մարմին իմ և արիւն իմ» ո՛չ կատարի. զի ոչ ունի զդիտաւորութիւնն. նոյնպէս և աստ: - 539. *Զորօրինակ*, արեգական լոյսն տկար աչաց վնասիչ է և ո՛չ օգուտ. և ջուր չորացեալ տնկոյ: - 540. *Զորօրինակ*՝ նախ լինի սարկաւագ, և ապա քահանայ: - 541. *Զորօրինակ*՝ յորժամ ասիցէ ոք զբարին բարի գոլ, այս ըստ ինքեան ճշմարիտ է: - 550. Դարձեալ, *զորօրինակ* բազումք ընթանան ի մի ճանապարհ, և ամենեքեան թողեալ զնոյն՝ ընդ այլս գնասցեն, և մինն մնասցէ ի նոյնն. ո՛չ ասեմք թէ մինն բաժանեցաւ ի ճանապարհէն, այլ՝ այլքն: - 551. *Զորօրինակ* **բ** ոք ի դատախազից իւրաքանչիւրն զինքն կամի և կարծէ ճշմարիտ գոլ. այլ մեծ եկեալ դատաւորին՝ վկայիւք յայտնի ճշմարիտն: - 551. *Զորօրինակ*՝ կանաչ բոյս՝ թէպէտ ի ցօղուն և ի հասկ՝ չէ՛ կատարեալ. այլ ի տեսակս իւր կատարեալ է: - 556. Վեցերորդ՝ զի զամենայն բարիսն որ ի մեզ են՝ արտաքս հանեն. *զորօրինակ* եկեալ խաւարն հանէ զլոյսն: - 562. *Զոր օրինակ* ցորեան մերկ սերմանի և խոտօք և պատենօք բուսանի: - 592. *Զոր օրինակ* զանգուած ինչ թունիւք ապականեալ լինի. ամենայն հաց ի նմանէ նիւթեալք մահաբերք են: - 592. Եւ *զորօրինակ*՝ ի ստորոտ լերին հասեալ զգրաստի բեռինս առեալ՝ թողումք յարօտս սակաւիկ մի: - 657. *Զորօրինակ* զմարտիկ ոք յետ հանդիսին դարձեալ լուանան ի փոշոյն և օծանեն: - 672. Եւ *զորօրինակ* յաշնայնոյ զդժնիկն խլեմք և զվարդենին տնկեմք, - 714. Եւ *զորօրինակ* զկնի մկրտութեանն սկզբնական մեղքն ոչ երևի. նոյնպէս զկնի ապաշխարութեան ներգործական մեղքն ծածկի և կորնչի. - 714. *Զոր օրինակ* նշան դրոշմի կայ ի մէջ քո՝ և անասնոյն՝ և տանն. զի ելեալ ի տանէ երթայ խառնի ի հասարակ նախիրն...: - 719. Ասեմք եթէ՝ *զորօրինակ*

սնդիկ լուծեալ և ի հող խառնեալ գնդապէս և փոշիացեալ. յորժամ ի մի վայր ժողովես՝ թողու զփոշիսն ի յորս խառնեալ է և պարզ միայն սնդիկն ժողովի: - 719. Նաև համապայծառ լոյս Երրորդութեանն ծածկէ՛ զամենայն լոյս լուսաւորացդ. զա՛յն ասէ խաւարումն արեգական և լուսնի և աստեղաց. *զոր օրինակ*՝ լոյս ճրագի ծածկի մերձ եկեալ լուսոյ արևու: - 728. *Զոր օրինակ* մի պատկերն դրոշմի ի զանազան մոմս. և ի հալիլ մոմոյն դրոշմ պատկերին ժողովի և մնայ ի մատանուջն: - 732. Դարձեալ *զոր օրինակ* բազում ստուերք ի մեծ ստուերն միաւորին: - 732. և Դարձեալ՝ *զոր օրինակ* բազում ճառագայթք շողից ի լոյսն արևու միաւորին. - 732. *Զոր օրինակ* ո՛չ էր բնութեանս անսերմ յղանալ և կուսութեամբ ծնանիլ, զոր բանն աստուած սքանչելապէս ներգործեաց: - 733. Եւ *զոր օրինակ* փայտն գիտութեան պատճառ մահու եղև. պատասխանեալ դեղն ցաւոց: - 734. *Զորօրինակ*, ի մի երկինս աստղ քան զաստղ առաւե՛լ է փառօք: - 760. *Զորօրինակ*՝ յակն աղբեր խառնեալ ինչ՝ ապականեսցին բաժանեալ առուքն: - 776. *Զորօրինակ* եթէ արմատ փայտի եդեալ ի հուր՝ նախ ինքն այրի և ապա ճիւղքն: - 777. *Զորօրինակ*, քարոզեցաւ նինուէի կործանումն. և նախագուշակ եղև եզեկիայի մահ. և ո՛չ մի ի սոցանէ կատարեցաւ: - 779. Եւ դարձեալ՝ *զորօրինակ*, լոյսն և ջերմութիւն են էութիւն նորին զուգասփիւռ. այլ երբեմն միոնն ծածուկ, և երբեմն երկոքին յայտնիք, և ընդ դէմ սորա: - 779. Եւ զանազան տեսութիւնք վարդապետաց չեն ընդ դէմ միմեանց. այլ *զորօրինակ* ոմն զական պատւականութիւն, և այլ ոմն զբնութեան, և կէսք զասդողութեան, և ոմանք զորակացն գեղեցկութեանց, պատմեն զմի և զնոյն ական իր: - 781-782. *Զորօրինակ*, ժանգ հայելւոյ ո՛չ զընդունակութիւնն բառնայ, այլ զտեսութիւնն. և յետ սրբելոյն, նոյն ծածկեալն երևի ի նմա: - 782. Դարձեալ՝ *զորօրինակ* **բ** անկատարք լինին մի կատարեալ. իսկ կատարեալն թէ և կրկնեսցի՝ ո՛չ է անկատար. այսպէս և ասացեալքդ: - 787

ԶՈՒԱՐԱԿ + Եւ յամենայն աւուր ըստ թուոյ նոցա **Ժ** զոհ մատուցանէր, և *զուարակ* մի վասն սրբութեան մտաց: - 321. Վասն է՞ր յոբ յետ խրախութեանն **Ժ** պատարագաւ սրբէր զորդիսն. և մի *զուարակ* վասն մտաց մեղացն մատուցանէր: - 322. Եւ ըստ նմանութեանն քրիստոսի մի *զուարակ*. որ վասն մեղաց մերոց մեռաւ: - 322. Վասն այն յոբ **Ժ** պատարագաւ սրբէ՛ր զ**Ժ** մասնաւոր մեղսն որ գտանին յարբեցութեան. և մին *զուարակն* ի սրբութիւն վասն ակամայ և խորհրդոյ մեղացն: - 322. Եօթներորդ, նոքա յօտարա՛ց մատուցանէին. այսինքն *զուարակ* և նոխազ, իսկ քահանայապետն մեր քրիստոս զմարմին իւր պատարագեաց հօր ի հոտ անուշից...: - 354. *Զուարակն* հզօր և արդիւնարար. զի արդիւնարարք և հզօրացեալք ի գործս բարիս՝ պատարագ են աստուծոյ...: - 358. Երկրորդ՝ վասն անգիտութեան և ակամայիցն *զուարակ* մի քահանային. և *զուարակ* մի՝ բոլոր ժողովրդեանն ի տօնի քաւութեանն: - 358. Այլ և ի տօնի քաւութեանն *զուարակ* մի և **բ** նոխազ վիճակով. մին տեառն և միւսն արձակման յանապատ: - 359. Նա՛խ՝ *զուարակն* զենեալ: - 361. Զի՞նչ նշանակէ կրկին ողջակէզն ի նորս. որպէս *զուարակն* և երկու խոյն կատարման: - 362. Երկու *զուարակ*, որ քրիստոս զենաւ վասն ադամայ և եւայի պարտուցն: - 373. Զի՞նչ էր որ ի տաղաւարահարքն ըստ միոյ միոյ աւուրց մի մի *զուարակ* պակասէին ի տօնս. և յութերորդ օրն ի մինն յանգէին: - 374. Առ տեղեաւն՝ նշանակէր զնուազութիւն աւուրցն տօնից ի պակասումն *զուարակացն*: - 374. *Զուարակն* է պատարագեալ. և խոյ մեզ ծնեալ. և գառն կերակրելի. և նոխազ զմեղս մեր առեալ: - 374. Նա՛խ՝ զի է էր պատարագն. վասն զի մատոյց է *զուարակ*. և է խոյ. վասն որոյ ընկալաւ պարգևս է բանից մարգարէութեան: - 387. Եւ զի կրկին ետես, Նա՛խ՝ զի կրկին էր պատարագն. խոյ և *զուարակ*: - 387. ...զի վասն բոլոր ժողովրդեանն մին էր *զուարակ*. և վասն միայն քահանայապետին մին. և զշնացեալ դուստր քահանային այրէին. և զժողովրդեանն քարկոծէին. և վա՜յ ինձ զի անձամբ զանձն իմ դատապարտեմ: - 563

ԶՈՒԱՐԹ + Բացունչն՝ *զուարթ* է և ուժեղ: - 246. Երրորդ՝ զի էր յօժար կամօք և *զուարթ* սրտիւ...: - 286. Հինգերորդ վկայ, զի ի բոլոր տարին յերեկոյի շաբաթուն կիրակմուտ անուանեն ամենայն ազգք. նոյնպէս և մեք յամենայն շաբաթս յերեկոյին լոյս *զուարթ* ասեմք, և սուրբ աստուած որ յարեար. ի յայս շաբաթի աւուրս սկիզբն առեալ: - 509. Եւ նոյնպէս **դ** անգամ յերեկոյն. ի լոյս *զըւարթն*, և յուղղեցին, և յերեքսրբեանն. կամ յարձակմանն խնկարկեն ոմանք: - 618

ԶՈՒԱՐԹԱՆԱՄ + ...և իւղով շնորհացն *զուարթանամք* և լուսաւորիմք: - 615

ԶՈՒԱՐԹԱՐԱՐ + Տասներորդ՝ և զի *զւարթարա՛ր* են: - 125. Նոյն և Իւղ *զուարթարար*. և նիւթ լուսոյ և շնորհաց: - 361

ԶՈՒԱՐԹՆՈՑ - Յայս միտս մեք ազգս քրիստոնէից յելս արևու և ի մուտս համաձայն վերին *զուարթնոցն* աղօթեմք առ աստուած: - 621. Եւ **թ** տունքն՝ ինն դասուց *զուարթնոց*: - 628. Զքահանայս ընդ սերովբէից և քերովբէից յառաջին դասս վերինն *զուարթնոցն*: - 672

ԶՈՒԱՐԹՈՒԹԻՒՆ + Եւ իւղն՝ *զուարթութեամբ* կատարելն առանց տրտմութեան: - 357. Եւ դարձեալ՝

նաշիհն է՛ նշանակ խոնարհ մարմնոյ մաքրութեան. և խունկն առաքինութեան հոգւոյ. և իւղն *զուարթութեան* մտաց: - 357. Իւղն լոյս և *զուարթութիւնն* մտաց: - 374. Անոխակալութիւն է զամբոխումն ատելութեան *զուարթութեամբ* և գթութեամբ արգելուլ: - 581

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ + Ուռն՝ կոյսն յարմատոյն և յեսսեայ. և Ողկոյզն տէր մեր ծնեալ ի նմանէ *զուարճալի* կերակուր մեզ: - 381. Ի վերոյ երկնից՝ *զուարճալի* համբարձմամբ: - 520

ԶՈՒԱՐՃԱՆԱՄ + Երրորդ՝ զի երեսն հայելի է սրտին. և նորա փոփոխմամբն զխորհուրդն ճանաչեմք. որպէս ի տխրիլն և ի *զուարճանալն* և յայլն...: - 234. Յինգերրորդ՝ տղա՛յ էր ժողովուրդն, և *զուարճանային* ի տեսութիւնն. վասն այն զանազան գունով զարդարեաց: - 342. Նա՛խ՝ զի տղա՛յք էին և ի տե՛սն *զուարճանային*. որպէս խորանն և ա՛յլ սրբութիւնք. նոյնպէս և զգեստք քահանայութեան: - 347

ԶՈՒԱՐՃԱՑՈՒՑԱՆԵՄ + Այսոքիկ են խնծորք նոր և հին. որք հոտով *զուարճացուցանեն*, և համով զմայլե՛ն: - 756

ԶՈՒԱՐՃՈՒԹԻՒՆ + Ի պատիւ մեծարեաց զմարդն. և նա՛խ՝ պատրաստեաց պէտս զանազան կերակրոց և ըմպելեաց որպէս ասացաք. և վառեաց զճրագ լուսաւորացն. և զգեղեցիկ ծայն երգեցողաց թռչնոց. և *զզուարճութիւն* զանազան ծաղկանց. և ապա՛ զմարդն ի պատիւ էած...: - 230. Յինգերրորդ՝ համբարձաւ *զուարճութեամբ*. որ վերաբերի առ նոսա որք փրկեցան ի դժոխոցն և ընդ նմա ելին յերկինս. զի **բ** բանակօք ել յերկինս այսինքն սպասաւոր հրեշտակք և մարդկան փրկելովք: - 520

ԶՈՒԳԱԲԱԺԱՆԵԼ + Գոյացութիւն որ սկիզբն է ամենեցուն և նախասեռ. և ի նմանէ *զուգաբաժանեալ* մարմինն. և շնչաւորն. և զգայունն. և կենդանին. և բանաւորն. և մարդն. ո՞չ ապաքէն բնութիւն են սոքա այլևայլ. և ժողովեալ գոյացուցանեն զմի անհատն պետրոս անշփոթ միութեամբ: - 176

ԶՈՒԳԱԳՐԵԼ + Եւ դարձեալ ասէ՝ *զուգագրեալք* են ի գիրն յաւիտենից, ի միասին և ժամանեսցին: - 669. Երկրորդ, զի *զուգագրեալք* են ի գիրն յաւիտենից: - 691

ԶՈՒԳԱԿԻՑ + Տասներորդ՝ զի և բանականս մարդ՝ քան զանբան կենդանիս տգէտ լինէր. վասն զի ամենայն կենդանի ունի բնական ճանաչումն իւրոց և օտարաց. ըստ այնմ որ արագիլ արդար՝ կերակրէ զհւր ծնօղսն միայն. և տատրակ մենացեալ ի *զուգակցէն*, ո՛չ զուգի ընդ ա՛յլ տատրակի: - 238-239. Դարձեալ մարդո՛յն է ունել օրհնաւոր ամուսնութիւն առ *զուգակիցս* իւր: - 274. Ոմանք ասեն թէ խեղդեցաւ ի ջուրն. և ընդ բերանն յղացեալ էր *զուգակիցն*: - 294

ԶՈՒԳԱԿՇԻՌ + Նա՛խ ցուցանէ զառատութիւն պարգևացն աստուծոյ, որ ո՛չ *զուգակշիռ* գործոցն հատուցանէ, այլ բազմապատիկ և հազարաւոր: - 351. Եւ առ այս եկն սով քաջ՝ *զուգակշիռ* հասարակութեանց մեծատանց և աղքատաց: - 789

ԶՈՒԳԱԿՑԻՄ + Չորրորդ՝ շանաճաննն. զի շնաբարոյք էին և մոլէին յառնականայս շնութեամբ. զի շանց է ոչ *զուգակցիլ* որպէս զայլ կենդանիս. վասն որոյ ի շանց ելեալ թունալից ճանճք խայթէին զնոսա: - 334. Վասն որոյ նախ քահանայն օրհնէ հոգևորապէս, և ապա մարմնաւորապէս *զուգակցին*: - 610

ԶՈՒԳԱՉԱՓԵՄ + Երկրորդ զգործս մեր *զուգաչափել*: - 745

ԶՈՒԳԱՊԷՍ + Ամենայն հրեշտակք *զուգապէս* ստեղծան յաստուծոյ. և ո՛չ մի ի միոյ. որպէս մարդ ի մարդոյ ծնանի: - 149. Զի սերմնական զօրութիւնն որ է՛ ի նիւթն այն՝ իսկ ընդ խառնիլ սերմանցն յարգանդի, *զուգապէս* ցուցանէ զտնկականն: - 261

ԶՈՒԳԱՍՓԻՒՌ - Եւ դարձեալ՝ զօրօրինակ, լոյսն և ջերմութիւն են էութիւն նորին *զուգասփիւռ*. այլ երբեմն մինն ծածուկ, և երբեմն երկոքին յայտնիք, և ընդ դէմ սորա: - 779

ԶՈՒԳԱՒՈՐԵՄ + Այսպէս և աստուածային օրինօք մի այր ընդ միոյ կնոջ *զուգաւորի* և ընկերակցի: - 612. Զի յայսմ կենցաղոյս *զուգաւորին* յիշելն երբեմն և մոռանալ զներքոյս և զարտաքոյս. ըստ որում փոխանցապէս ունիմք զերից ժամանակաց գիտութիւն: - 774

ԶՈՒԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ + Դարձեալ՝ պսակն է *զուգաւորութիւն* արուի և իգի. ունելով անբաժանելի կենցաղավարութիւն: - 609. Իսկ կատարի պսակն օրհնութեամբ քահանային. և մարմնական *զուգաւորութեամբն*: - 609. Իսկ ի կատարումն պսակին՝ նախ է՛ օրհնութիւն քահանային, և ապա՛ մարմնական *զուգաւորութիւնն*: - 610

ԶՈՒԳԵՄ + Տասներորդ՝ զի և բանականս մարդ՝ քան զանբան կենդանիս տգէտ լինէր. վասն զի ամենայն կենդանի ունի բնական ճանաչումն իւրոց և օտարաց. ըստ այնմ որ արագիլ արդար՝ կերակրէ զհւր ծնօղսն միայն. և տատրակ մենացեալ ի զուգակցէն, ո՛չ *զուգի* ընդ ա՛յլ տատրակի: - 238-239. Եւ թէ մինն է պատճառ՝ որ և հցէ թէ այրն և թէ կինն, առանց ամուսնութեան մնասցէ. և միւսն *զուգեսցի* այլոյ որ չէր պատճառ: - 401

ԶՈՒՏ + Քսաներորդ՝ զի ի հարկէ բարի է աստուած. որպէս ի հարկէ էա՛կ է. այլ արդ՝ հարկաւոր բարին է միշտ բարի և գոյացական բարի և *զուտ* բարի: - 15. Եւ զի *զո՛ւտ* և իսկապէս է բարի՝ անկար է խառնիլ չար: - 15. Եւ ամենայն ծառք *զզուտ* բարիս հոգէկանս: - 222. Մինն պարզ և *զուտ* բարին ներքոյ և արտաքոյ. որպէս առաքինութիւն. և հոգևոր գործն. յայսպիսիքս հրամայէ՛ մեզ մերձենալ: - 224. Տասներորդ՝ առ յատուկ բարին մերձենալ. այսինքն առ ամենևին *զուտ* բարին որ է՛ աստուած. խորհրդով բանիւ և գնացիւք: - 281. Դարձեալ՝ *զուտ* է և անխառն իսկապէս ճշմարիտն քան զխառնեալն ի ստէ: - 550

ԶՈՒՐ + Եւ մեղք լեզուին՝ ի սուտն, ի *զուրն*, և յանիրաւելն: - 568. Եւ *զուրն* է դնել զոր ո՛չ ունի: - 568

ԶՈՒՐԱ - Անունք Կանանց Նախապետացն... Երերայն *զուրա*՛: - 299

ԶՍՊԵՄ + Որ արագ ընթանայ և *զսպէ* զինքն՝ և զերեսն կորակնէ՛ և զբոլոր մարմինն կծկէ՛, երկնչո՛տ է և ըռիշտ և աղուեսաբարոյ: - 247. Չորրորդ՝ վասն զցանկութիւնն *զսպելոյ*: - 281. Դարձեալ ասեմք թէ յանապատին հրամայեցաւ *զսպել* ի սրբութիւն մանանային որ օրինա՛կ էր ճշմարիտ մանանային մարմնոյն սրբութեան: - 502. Իսկ ժուժկալութիւնն առ շօշափելիսն ըստ ծննդական զօրութեանն. ի յորում դնէ զեղանակն. զի առաւել յօժարի մարդն ի գոլ անհատութիւնն սննդականաւն, և ի գոլ տեսակին ծննդականաւն. և յօժարութիւնքս այս՝ *զսպին* զգաստութեամբ և ժուժկալութեամբ: - 581. Իսկ պսակն է՛ ի խորհուրդ ողջախոհութեան. զի ողջախոհ ամուսնութեամբ *զսպեսցէ* առ ինքն զբղջախոհ ցանկութիւնն. և արգելցի ի շնութենէ և ի պոռնկութենէ. վասն որոյ է են խորհուրդք եկեղեցւոյ: - 587

ԶՐԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ + Ա՛յս է նոցա *զրախօսութեանն* կարգ, որք զիրամանն համբաւեն: - 8. Եւ այս է նոցա զինուց զէն մեծ *զրախօսութեան* ի մարմին բանին: - 501

ԶՐԱՒ + Ա՛րդ եղև *զրաւ* բանիս, ի շրջագայութեան Յայկազեան Տօմարի, **պխզ** թուի: - 772

ԶՐԿԱՆՔ + Երկրորդ ի *զրկանաց* և յափշտակութեանց. և այս չա՛ր է: - 664

ԶՐԿԵՄ + Զորօրինակ ո՛չ է անզգուշագոյն յառել ի բոլորակս արեգական՝ զի շլտնու և ի սակաւուն զոր ունի. ըստ այսմ խըռնայեաց աստուած ի յազինս մարդկային, զի մի՛ կրիցեմք ըզկիրս զանկելոյ արուսեկին. որ ո՛չ կարացեալ տանիլ մեծութեան փառացն՝ *զրկեցաւ* և ի չափաւորէն: - 24. Զի որպէս սատանայ ամբարտաւանութեամբն ընդդէմ աստուծոյ՝ *զրկեցաւ* ի լուսոյն, նոյնպէս և հպարտն *զրկեցաւ* ի շնորհացն ըստ երեմիայ: - 32. Իսկ թէ զմարդն միայն ասես, *զրկեցեր* զբանն ի տէրութենէ. և առանձին մարդո՛վ ասես եղեալ զամենայն. որ է անհնարին չար: - 69. Իսկ թէ զմարդն ասես նստեալ, ահա՛ զբանն *զրկեցեր* յաթոռակցութենէ հօր՝ ո՛վ սիրօղ առանձնութեան: - 70. Եւ զփառս բանին *զրկելով* ետուր մարդոյն. և եղէք մարդապաշտք, և մարդոյ մարմնակերք. և ի մարդ մկրտեալք. և սուտ է փրկութիւն մարդոյ մարգարէն կնքեաց: - 90. Վասն զի իմաստունք մաքառին ընդ դէմ հաւատոց. և քննութեամբ մտաց ո՛չ կարեն հասանիլ. և *զրկին* ի փրկութենէ իւրեանց: - 96. Եւ կամ բանն զմարդկութիւնն իւր *զրկեաց* ի գիտութենէն և ո՛չ ետ: - 96. Արդ՝ եթէ բոլոր աստուածութիւնն ի քրիստոս էացեալ է մարմնապէս, և ծածկէ զգիտութիւնն ի նմանէ, այս լինի կամ ոչ աստուած մարմնացեալ և մարդացեալ կամ զէութիւնն տըւեալ և ի գիտութենէն *զրկեալ* որ է սուտ: - 98. Ապա *զրկեալ* է ի յաւիտենից կենացն: - 99. Երրորդ՝ զի ի սիրոյն աստուծոյ *զրկեսցէ* զմեզ. զի կարասցէ յաղթել: - 146. Զի զոր ինչ բնութեամբ ունէին դևք՝ եթող ի նոսա աստուած յետ յանցմանն. և զոր ինչ երանութեամբ ստանալոց էին՝ *զրկեցան*: - 147. Մետասաներորդ՝ որպէս հայրն զորդին գան հարու զի զգաստացեալ մի՛ *զրկեսցի* ի ժառանգութենէ հայրենեացն. այսպէս և աստուած զսուրբս և զսիրելիս իւր խրատէ՛: - 159. Դարձեալ՝ յամառն և ի ձմեռն զրկո՛ւմն է տուընջեան և գիշերոյ. զի ամառն *զրկէ* զգիշերն, և ձմեռն զտիւ: - 198. Եւ զի օրհնութիւնն ի յանէծս փոխեաց, ինքն անիծաւ և *զրկեցաւ* յօրհնութենէ ամենայն կենդանեաց: - 219. Երկրորդ՝ զի *զրկեցաւ* ի կենացն փայտէն և ի դրախտէն արտաքսեցաւ: - 279. Չորրորդ՝ զի պտուղ ո՛չ եկեր. որով նա ուտելովն *զրկեցաւ* կենաց. և այսպիսիքս յերկինս հանեն զմարդն: - 290. Այս է զոր արարն դարձեալ մարդկայինս ազգի *զրկելոցս* ի սատանայէ՛: - 302. Աղքատ և տնանկ զմարդկային բնութիւնս ասէ. որ հարստահարեցաւ և *զրկեցաւ* ի սատանայէ՛: - 317. Եթէ ոք զմեզ *զրկէ* արդարութի՞ւն է ապա թէ խաբեմք և գողանամք զինչս նորա: - 337. Ո՛չ է արդարութիւն. այլ նա՛ ընդ *զրկողացն* դատի, և դու ընդ գողոցն: - 337. Յինգերորդ՝ *զրկելով* աստ ի խոստմանէն լրոյ. և յետ մահու ի տեսութեանցն. և ի յարութեանն ի կատարմանցն: - 394. Տասներորդ՝ ունի **գ** տեղիս. կրկին ուստի *զրկեցաւ*. և օդդ ուր անկաւ. և հուրն ուր տանջի: - 394. Ա՛րդ նա՛խ՝ զայն հասակն լ ամեայ յորմէ *զրկեցաւ* մեղօք՝ լան: - 411. Վեցերորդ՝ զի թէ լինի անկարօտ գող և *զրկօղ*, ընդ տեառն իւրոյ կորուսանէ և զինչսն. որպէս աքարն որ ունէր բազում ստացւածս, և գողացաւ ի նզովիցն երիքովի. տեսին ամենայն ժողովուրդն և ցասեան ի վերայ նորա և իրաւունս ետուն սատակմանն: - 416. Երկրորդ՝ զի ցուցցէ զճշմարիտ մարդեղութիւն իւր և ո՛չ կարծեսցի առ աչօք. որպէս *զրկեալքն* ի շնորհաց նորա ասացին: - 485. Որպէս ոք զգալի ակն խփէ և *զրկի* ի լուսոյն և

առՆէ խաւար. նոյնպէս և նոքա: - 562. Այնպէս մարդ մեղօք *զրկի* ի շնորհաց լուսոյն. այլ լոյս խնամոցն աստուծոյ չէ հեռացեալ և սակաւ փայլէ ի ներքս ի տրտնջականն...: - 562-563. Նա՛խ՝ զի արիւնն հեղուկ նիւթ է. կամ ո՛չ է տալի որպէս այլ ազգք, և *զրկել* զժողովուրդն ի փրկական արենէն: - 598. ...ընդէ՞ր զժողովուրդն *զրկէք* ի հաղորդութենէ մարմնոյ և արեանն քրիստոսի...: - 599. ...ապա յորժամ *զրկես* յարենէն զժողովուրդն, *զրկես* և ի նոցանէ որ կապեալ են ընդ արիւնն. այսինքն մարմինն և հոգին և աստուածութիւնն: - 600. Ապա ուրեմն ծածուկ և յայտնի *զրկես* զժողովուրդն ի հաղորդութենէն քրիստոսի...: - 600. ...և բազումք անհաղորդ մեռանին և *զրկին* ի քրիստոսէ: - 600. Ասեմք առ այս, եթէ բանն սողոմոնի ո՛չ թէ *զրկէ՛* զոմանս յարեանն հաղորդութենէ...: - 600. Եւ դարձեալ՝ ի յարքայութիւնն երկնից այսպէս ըստ իւրաքանչիւր չափու և արժանեաց կարգաւորապէս պարգևէ աստուած զիմաստութիւնն. և ո՛չ անկարգ. կամ *զրկելով*. կամ աչաղելով: - 656. Արդ՝ եթէ նախ զայն էր տուեալ, այսպիսի իմն հանդիպէր. կամ մնալով անփոփոխ՝ *զրկէր* զերկիր: - 662. Նախ զերանական կեանս արդարոց ուստի *զրկեցաւ* մեղօք: - 669. Որք ո՛չ թլփատեցան ի հինն և ոչ մկրտեցան ի նորս, կամ չարք ի մարդկանէ, ունին զդատապարտութիւնն զոր *զրկելոց* են ի դատաստանին զանազան տանջանս և ո՛չ այժմ: - 690. Երկրորդ, աներևոյթ են ի տեսութեանց իւրեանց. զի *զրկեալ* են ի լուսոյ շնորհաց որով երանութիւնքն տեսանին: - 690-691. Չորրորդ, զի յայտնապէս *զրկէ* զժողովուրդն ի փրկութենէ, և ծուլութեամբ ընկղմէ ի մեղս...: - 698

ԶՐԿՈՒՄՆ - Այս է մեկնութիւնն թէ՝ հաւասարն աստուծոյ՝ յափշտակութիւն և *զրկումն* չհամարէր իւր զծառայի կերպարանս առնուլ. զի ո՛չ ունէր յայլմէ կասկած խլելոյ զփառսն. զի ի՛ւրն է սեպհական: - 39. Թէպէտ մեկնեն և այլ ազգ, թէ որ զմարդկայինս բնութիւն հաւասարեցոյց փառաց իւրոց և հաղորդ արար աստուածութեանն, ոչ ինչ *զրկումն* համարեցաւ. զի բնութիւնն մի է: - 39-40. Ասաց թէ՝ որ ի կերպարանս աստուծոյ էր բանն, այսինքն էակից հօր, ո՛չ ինչ *զրկումն* համարեցաւ ի ներգոյական փառաց զլինիլն հաւասար մեզ: - 93. Դարձեալ՝ յամառն և ի ձմեռն *զրկո՛ւմն* է տուընջեան և գիշերոյ. զի ամառն զրկէ զգիշերն, և ձմեռն զտիւ: - 198. Բայց կրկին է *զրկումն* լուսոյ. մի՝ որ ի ճառագայթէ՛ լուսոյն զակն խփէ և խաւարի. և **բ**՝ որ ընդ դէմ բոլորակի արեգականն հայիցի՝ կորուսանէ զլոյսն և խաւարի: - 562. *Զրկումն* ի տեսութենէն աստուծոյ: - 751

ԶՐՈՅՑ + Զի ասեն թէ՝ յոբայ հէճուպն ի պարսիկս փախեաւ, և անդ *զրոյց* ետ որ գրեցին իւրեանց գրովն. և սողոմոն բերել ետ և սրբագրեաց: - 320

ԶՐՊԱՐՏԵՄ + Եւ զոր դուք զայլս *զրպարտէիք*՝ ի նոյն բանս ձեր ընկղմեցայք: - 90. Եւ անեղ բնութեանցն աստուծոյ *զրպարտելով* շփոթումն համբաւես: - 176

ԶՐՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ + Ա՛րդ՝ բե՛ր ածցուք զվկայս առ դատաւոր միտս, և դատեսցուք ուղղութեամբ, այլ ո՛չ *զրպարտութեամբ*: - 552

ԶՕԴՈՒԱԾ + Քանի՞ են *զօդուածք* և ոսկերք մարդոյն: - 243. Ո՞րպէս է **յկե** *զօդուածք*: - 243. Ոմանք ասեն, **ժէ** գլխաւոր ջլօքն որ կապին սոքա՝ լինին **յկե** *զօդուածք*: - 243-244. Կամ *զօդուածք* ներքին գլխաւոր անդամոցն և արտաքին մարմնոյն, որ մորթ և միս և արիւն և այլքն առ միմեանս յօդին՝ լինին նոյնքան: - 244. Եւ դարձեալ թիւ ոսկերացն **մխը**. և **բժ**ան անդամքն, և **ե** զգայարանքն յօդեալ առ միմեանս, լինին **յկե** *զօդուածք*: - 244. Այլ և **յկե** *զօդուածովս* և **բժ**ան անդամօք մարմնոյս մեղանչեմք: - 683

ԶՕՀՐԱ - Հինգերորդ Լուսաբերն. որ է՛ արուսեակն. զոր կոչեն *զօհրա*. ջե՛րմ է և խոնաւ. **յխը** օրն կատարէ՛, զընթացսն. և այլք ասեն թէ ի **զ** ամիսն: - 189. Զզօհալն Կռոնոսի. Զմուշթարին Դիոսի. Զմառեխն Արէսի. Զարեգակն Իլիոսի. կամ Զևսիլոսի. *Զօհրայն*. Ափրոդիտեայ. Զօտարիտն Երմեսի. Զլուսինն Սելինի: - 190. Վեցերորդն երիկամունքն որ է տուն սերման. ջերմ և գէջ. և տանուտէր ունի *զզօհրայն*. որ է լուսաբերն: - 241

ԶՕՐ + Ասեմք առ այս, եթէ այսու վկայե՛ս և դու մեզ՝ թէ ո՛չ է հարկ. զի ի բոլոր քաղաքն այնքան բիւր մարդիկ՝ ծեր և տղայ՝ ե՛րբ և ո՛ւր ի մի շարժումն աստեղաց ծնան, որք ի միասին կործանեցան. կամ բազմութիւն *զօրացն*. կամ որք ի նաւին կային. զի սոքա ամենեքեան յայլևայլ ժամանակս և այլևայլ շարժումն աստեղաց էին ծնեալք. ապա ուրեմն ո՛չ է հարկ բախտի և ճակատագրի: - 13. Սիրտն իշխա՛ն է անձինն. յորժամ երկնչի՝ զարիւնն առ ինքն ժողովէ իբր *զօրք* առ թագաւորն. և մնայ մորթն բնական գունովն դեղին: - 245. Եւ որք զայս ասեն՝ հետևին մոլորութեանցն պղատոնի մարմնափոփոխութեանցն. որ ասէ քաղաք ի յերկինս. և հոգիքն անդ ժողովեալ իբրև *զզօր* և զդասս: - 252. Եւ կամ որպէս *զօրք* թագաւորի՝ նախ հասանեն յիջևանն, և թագաւորին ասի իջևանն. թէպէտ յետոյ գայ: - 255. Այսպէս և հնազանդեալ *զօրք* հոգոյն՝ զգայականն և տնկականն է. և նոքօ՛ք է հոգին ի մարմինն: - 255. Սոքա՛ են ի սրբութիւն սրբոցն որ է՛ լուսեղէն երկինքն բնակարան անմարմին *զօրացն*: - 345. Յուդա. Իսաքար. և Զաբողոն. **ժը** բիւր և **ցն** *զօրք*

նոցա: - 378. Ռուբէն. Շմաւոն. և Գադ. **ժե** բիւր և **ռնծ** *զօրք* նոցա: - 378. Եփրեմ. Մանասէ. և Բենիամին. **բժ**ան բիւր և **ըռքճ** *զօրք* նոցա: - 378. Դան. Ասեր. և Նեփթաղիմ. **ժե** բիւր և **ռո** *զօրք* նոցա: - 378. Գիշերի սատակեցան *զօրքն* ռափսակայ. և վասն յովսիայ զի հարաւ և մեռաւ: - 413. Քսանևդ՝ յեսու զպարանոցս թագաւորացն կոխան ետ իշխանաց իւրոց և *զօրաց*: - 419. Որ ի ջուր ըմպելն ընտրեաց *զզօրսն*. և թաքուցեալ սափորօք զվառեալ լապտերսն, և էհար յ արամբք **ըզճի** հազարսն: - 420. Նա՛խ՝ զի մի՛ համարեսցեն այլազգիք թէ դիքն իւրեանց առաջի ընթացան և գլուխ եղեն *զօրացն* և հարին զպատերազմն: - 425. Երրորդ՝ ի նախատինս *զօրաց* իւրոց. զի հովիւ մանուկն և որդի յեսսեայ սպան զգողիաթ. և նոքա իշխանք և մեծամեծք ո՛չ կարացին: - 427. Նա՛խ՝ որպէս գեդէոն ջրովն փորձեաց զիաւատս *զօրացն*. նոյնպէս և դաւիթ: - 434. Այլ և դաւիթ եգիտ զսաւուղ և *զզօրսն* նորա ի քուն և ո՛չ վնասեաց. այլ զզէնն էառ. և տէրն ո՛չ կամի զմահ որք ննջեն ի մեղս. այլ զպատճառ մեղացն հանէ: - 437. Եօթանասուներորդ, յերիս առաջս *զօրօք* յաղթեաց թշնամեաց. և տէրն մարմնով և հոգւով և աստուածութեամբն յաղթեաց: - 438. Նա՛խ՝ իբր զթագաւոր վերացեալ կառօք և *զօրօք*: - 445. Երկրորդ՝ եցոյց թէ նոյնպէս ընդ քե՛զ է լինելոց *զօրք* հրեղինացն նովին հոգւովն: - 445. Վասն է՞ր ի գիշերի սատակեցան *զօրքն* ռափսակայ: - 446. Ամինադաբ ամաց խե՝ ծնանի զնայասօն. և էր ասէ ամինադաբ սպարապետ *զօրուն* յուդայի ի հանել մովսէսի զորդիսն իէլի յեգիպտոսէ: - 452. Հնգետասաներորդ՝ յա՛յտ է յայսմանէ. զի վասն տօնի տեառնընդառաջին առաքեաց յուստիանոս կայսրն յերուսաղէմ *զօրս* բազում երիցս անգամ...: - 484-485. Երկոտասաներորդ՝ դարձեալ սաւուղ կամէր պաշարել զդաւիթ. և եկն *զօրօքն* իւր և ննջեաց ի դաշտի...: - 514. Չորեքտասաներորդ՝ այլ և ի գիշերի հրեշտակն տն էհան *զզօրսն* ռափսակայ. որ պաշարեալ էին զէմ և փրկեաց զնոսա...: - 514. Եւ դարձեալ՝ գլուխ է քրիստոս. և հերք՝ որպէս դասք վերին *զօրացն* ի նմանէ՛ առ մեզ իջուցեալ զշնորհս: - 534. Երրորդ՝ երևակայութեամբ. որպէս եղիսէին ի տեսանել *զզօրս* հրեշտակացն, և մանկանն ո՛չ տեսանել: - 536. Ո՛չ ամրոց, ո՛չ պարիսպ կամ *զօրք* կամ այլ ինչ: - 538. Որ և պատուական է վարդապետն քան զաշակերտն. և զօրավարն քան *զզօրս*. և կառավարն քան զկառն և այլն: - 551. Եւ սոկրատ պատմագիրն ասէ թէ՝ մեծն իգնատիոս աստուածազգեացն ետես երկնային *զօրս*. և լուաւ ի նոցանէ ...: - 631. Եւ զայս դնեն պատճառ թէ՝ ի ժամանակս ինչ՝ *զօրք* հեծելոց նոցա ո՛չ հասին ի բարեկենդանն...: - 651. Եւ փարաւոն ընկղմեալ *զօրօքն*. զի ոչ ինչ կարեն վնասել չար դևքն՝ քրիստոնէից հոգւոց: - 682. Այլք ասեն թէ՝ գօգաւ և մագօգաւ իմացեալ լինին *զօրք* նեռինն...: - 708. Նոյնպէս և *զօրք* հրեշտակաց և մարդիկ երկիր պագանեն սրբոց. վասն որոյ թագաւոր թագաւորաց են և տէր տէրանց. - 711. Նա՛խ՝ որպէս **բժ**ան գունդ հրեշտակացն և չորք կենդանիքն զբոլոր երկնային *զօրսն* նշանակեն, նոյնպէս և իդ երիցունքն զբոլոր դասս սրբոցն: - 711. Երրորդ, բազմութիւնք երկնաւոր *զօրացն* ընդ նմա իջցեն...: - 737. Տասներորդ, զի և յօրն դատաստանին լինին վկայք **բ**՝ երկինք և երկիր, և *զօրք* երկնից: - 743. Մինչ զկնի կարմիր ծովուն՝ յընկղմիլն փարաւոնի հանդերձ *զօրօքն*, զթմբուկն ունելով երգէ՛ զերգն, «օրհնեսցուք զտէր զի փառօք է փառաւորեալ» և այլն: - 764. Երրորդ՝ ծառ կենաց իմանին տունկք իմանալի դրախտին. այսինքն բանակք երկնաւոր *զօրացն*. միշտ յարազուարճ բերկրանօք բարձրացեալ ի փառս: - 767

ԶՕՐ (զօրութիւն) + Երկրորդ՝ զի իշխան և զօրաւո՛ր է մարդն. պիտո՛յ է զի լինիցի *զօր* և իշխեցեալ. և ապա՛ իշխանն և զօրաւորն. ապա թէ ո՛չ՝ ո՞ւմ լիցի իշխան և զօրավար: - 230

ԶՕՐԱԲԱԲԷԼ - Ասեմք եթէ՝ խոստումն աստուծոյ կատարեցաւ ի ժամանակս *զօրաբաբէլի* և եզրայ...: - 28. Նմանապէս եզեկիա և ովսիա և *զօրաբաբէլ*: - 337. Եւ **բ** ծիթենիքն, *զօրաբաբէլ* և յեսու քահանայ: - 347. Երկրորդ՝ թագաւորք մինչ ի *զօրաբաբէլ*. և յեսու քահանայ: - 421. Դարձեալ՝ ի վերջին գերութենէն սեդեկիայ մինչ ի դարեհի **բ** ամն կատարի **հ** ամ. որ արձակեաց *զզօրաբաբէլ*: - 447. Մինչ ի դարեհի **բ** ամն արձակեցաւ *զօրաբաբէլ*, և ի **դ** ամն շինեաց զտաճարն: - 448. Դարձեալ՝ յերիս ժամանակս ազատեցան ի բաբիլօնէ՛. այսինքն կիւրոսիւ սաղմանասարաւ. դարեհիւ *զօրաբաբէլ*. արտաշէսիւ եզր դպիր և նէեմի: - 448. իսկ երկրորդն *զօրաբաբէլ* ի **զ** ամին կիւրոսի շինեցան զտաճարն...: - 449. Եւ աստի թուեալ ի դարեհէ՛ որդւոյ վշտասպեայ, որ արձաձեաց *զզօրաբաբէլ*. և յորոյ երկրորդ ամին շինէ զտաճարն: - 449

ԶՕՐԱՆԱՄ + Վեցերորդ՝ զի լինի *զօրանալ* պակասութեանն՝ և յաղթահարել զունակութիւնն: - 38. Եւ թէ էր երբեմն հայր առանց զօրութեան, զիա՞րդ *զօրանայր* ի ծնունդն որդւոյ: - 51. Իսկ յորժամ զյայլումն լսեն՝ արձակին ի վերայ մեր ասելով, եթէ յայլո՛ւմ է՝ պատահումն է ի հայր որպէս զօրութիւնս առ մեզ. իսկ եթէ *զօրացեալ* է՝ և ընդ *զօրանալն* դադարեսցէ ամենայնիւ. շարժումն եղիցի և ոչ շարժօղ: - 52. Պատասխանեմք թէ՝ ո՛չ է *զօրացեալ*՝ այլ զօրացուցանօղ...: - 52. Իսկ ասա աչքն *զօրանայ* ի տեսանել զերևեալ պատկերն կազմեալ ի յօդոյ: - 133. Երրորդ՝ զի անդ բազմաց շրտնու տեսութիւնն. և աստ միայն *զօրանայ* տեսողական մասն միոյն. որպէս աշակերտին եղիսէի: - 133. Ասեմք թէպէտ նիւթն ի չորից տարերց

է, այլ տնկականն *զօրացեալ* քան զնիւթն՝ ըստ իւրոյ մասանցն ծնանի. զի ծնանիլն տնկականին է. այլ և ունի զտարերացն թիւ. զի յամիսս չորս կատարի այն՝ որ յառաջ ծնաւ: - 262-263. Եւ յանուանէն *զօրացեալ* էր մովսէս. և նոքա տկար և տգէտ: - 350. Նա՛խ՝ նշանակէ՛ զնահապետսն. **իե** ազգ որ բնական օրինօք արդարացան նախ, և ապա՛ գրաւորն բնականաւն *զօրացեալ* արդարացոյց զնոսա: - 390. Երեսուներորդ, ի տեառնէ յաջողեալ զօրութեամբ ծնօտին, և նովաւ *զօրացեալ* մեծ ծարաւն սամփսոնի: - 423. Ուժգնեմ, *զօրացաւ* դաւիթ անուամբն աստուծոյ. և տէր մեր զօրութիւն է հօր աստուծոյ: - 436. Այլ ի դիպօղ ժամու յորում ցաւն *զօրացաւ* և կարօտացաք բժշկութեան...: - 467. Որպէս այնոքիկ որք *զօրացան* այսու մահուամբ և զորդեգրութեանն ընկալան շնորհ և նահատակեցան, նոքա չարչարակից եղեն քրիստոսի, և փառացն հաղորդակիցք: - 497. Երկրորդ՝ զի մանկունս հասակաւ նախ որկորստութիւնն տիրէ, և ապա՛ յերիտասարդութեանն պոռնկութիւնն *զօրանայ*: - 561. Երկրորդ զօրացուցանէ. որպէս յա՛յտ է ի մակաբայեցւոցն զկնոջէն որ ունէր է որդիս՝ ածեալ ի սպանումն ի միումն աւուր տեսեալ. և տանէր այնմ՝ յուսովն որ առ աստուած. նոյնպէս և ամենայն դասք մարտիրոսացն յուսով *զօրացան*: - 574. Եօթներորդ՝ հաւատովն համբերեմք. յուսովն հաստատիմք. սիրովն *զօրանամք*. և զայս ասէ նազրիոս: - 578. Երրորդն հաղորդութիւնն. որ է՛ վերըստին *զօրացելոցն* ի պատերազմի, և հոգևոր կերակուր: - 587. Դրոշմն է հաստատութեան խորհուրդ. որ տուեալ լինի առ ի *զօրացնել* և քաջացնել զմարդն: - 593. նոքա սիրեն զտէր. և *զօրացեալ* ի նմանէ՝ կոխեն զանմարմին թշնամին. որպէս ժողովուրդն զփարաւօն: - 629. ...իսկ թէ յայլ երիցն է, նայիլ պարտ է առ ինքն թէ ո՞ր յանցանք առաւել *զօրացեալ* է յինքն, զայն պակասեցուցանել. - 665. Զի յորժամ առաքինութեամբ ախտ մարմնոյն մեռանի՝ *զօրանայ* հոգին...: - 668. Եւ յորժամ չարութեամբ հոգին նուազի, մարմինն *զօրանայ* և լինի մարդն շնչաւոր և անբան...: - 668. Ա՛յն է որ սատանայ խաբէութեամբ և բռնութեամբ *զօրացեալ* էր և իշխան եղեալ ի վերայ մարդկան. ի կեանս զանազան չարեօք և կռոց պաշտմամբ...: - 705. Ի գնացս հոգւոյն *զօրացեալ*, զի ըստ տընօրէնութեանն խորհրդոյ միշտ հոգւով սրբով ներգործէր. ունելով տերև զաշխարհակեցոյց վարդապետութիւնն: - 768. Ի բղխմանէ կողահոս աղբերացն ոռոգեալ և *զօրացեալ*: - 768. Թէ ի բերան պատերազմի յել անմահին և ի մուտ մահկանացուին. դիցես պահապան բերանոյդ. լար կարմիր շրթանցդ. այսինքն հաւատով սիրով *զօրացեալ*. և ո՛չ բաժանիլ ի քնասիրութիւն և յարծաթսիրութիւն. յառաքինասիրութիւն. և յախտասիրութիւն. յընկերսիրութիւն և յարատսիրութիւն: - 770-771

ԶՕՐԱՎԱՐ + Իններորդ՝ նահատակադիրն քրիստոս է փրկիչն ամենեցուն. և ամենայն սուրբք զինուո՛րք նորա. պարտին և զինուորքն *զօրավարին* նմանիլ և նահատակիլ...: - 159. Երկրորդ՝ զի իշխան և զորաւո՛ր է մարդն. պիտո՛յ է զի լինիցի զօր և իշխեցեալ. և ապա՛ իշխանն և զօրաւորն. ապա թէ ո՛չ՝ ո՞ւմ լիցի իշխան և *զօրավար*: - 230. Վասն է՞ր յետ մովսէսի եղև *զօրավար* յեսու: - 414. Քսանգ, *զօրավար* կարգեցաւ դաւիթ. և տէր մեր գլուխ զինուորաց եկեղեցոյ: - 436. Երեսուննէ *զօրավարք* դաւթի. և **լէ** թիւ հնոյն օրինաց. և այլ նորոց կտակի. և կամ **իբ** գլխաւո՛ր են գրոց հնոց. և **ժ** բան օրինաց. և չորից աւետարանաց. և միոյն առաքելական: - 438. Այլ գիտելի է, զի քահանայն զինուո՛ր է. ոչ զոր ինքն կամի և ախորժէ զայնս կապէ և արձակէ. այլ զոր հաճո՛յ է *զօրավարին* քրիստոսի: - 539. Որ և պատուական է վարդապետն քան զաշակերտն. և *զօրավարն* քան զզօրս. և կառավարն քան զկառն և այլն: - 551

ԶՕՐԱՎԻԳ(Ն) + Եւ է ճրագարան և է բերան ճրագացն, է արքն մեծապատիւք *զօրավիգք* թագաւորին. այսինքն յեսու, զաքարիա, խոդէստուբիա, յեդոյիա, յեշոյիա, և եզր դպիր: - 346. Արդ նա՛ որ զամենայն գերեզման կնքեալ պահէ, զեկեղեցիս օրհնէ՛ և հաստատէ՛ և ամենեցուն *զօրաւիգն* է ի փորձութիւնս, կարօ՛ղ է անապական լինիլ. զի աստուածային է նշան: - 733

ԶՕՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ + Պատասխանեմք թէ՝ ո՛չ է զօրացեալ՝ այլ *զօրացուցանօղ*. ըստ առաքելոյն և ընտրօղ. «զի նախ քան զլինիլն աշխարհի ընտրեաց»: - 52. Իսկ սուրբն կիւրեղ ընդ դէմ նեստորի զինէր. որ ասէր բնակութեամբ զբանն ի մարմնի. և նախ զմարդն ծնեալ ի կուսէն և շրջեալ ի յերկրի, և յետոյ բնակեալ բանն աստուած յետ մկրտութեանն. և յետ յարութեանն փառաւորեաց զնա և *զօրացոյց* յարակցութեամբ ընդ ինքեան: - 79. Երկրորդքն՝ *զօրացուցանեն* ի գործս սքանչելեաց և հոգևոր պատերազմաց: - 136. Երկրորդ՝ զի առանձնաւորութիւն է զօրութեանց, այսինքն արիութիւն յաստուածայինսն և անշարժ գոլն և *զօրացուցանելն*. և զայս առ հասարակ ունին. վասն որոյ առ հասարակ զօրութիւնք կոչին: - 137. Իսկ ի հիւանդանալն՝ եղիսէոս եդ զձեռն ի վերայ ձեռաց արքային յովասու և *զօրացոյց* զնա ի պատերազմին ընդ դէմ ասորոցն փոխանակ լալոյն ի վերայ նորա: - 446. Երրորդ՝ թէ ո՞րպէս քաղցրութեամբ *զօրացոյց* զնա ասելով «մի՛ երկնչիր մա՛րիամ»: - 465. Հինգերորդ՝ զի *զօրացուցէ* զջուրն վերստին ծնանել զմեզ: - 486. Մկրտեալն քրիստոս. որ սրբեաց ջզուրն և *զօրացոյց* վերստին ծնանիլ զմեզ: - 487. Երկրորդ *զօրացուցանէ*.

որպէս յա՛յտ է ի մակաբայեցւոցն զկնոջէն որ ունէր է որդիս՝ ածեալ ի սպանումն ի միումն աւուր տեսեալ. և տանէր այնմ՝ յուսովն որ առ աստուած. նոյնպէս և ամենայն դասք մարտիրոսացն յուսով զօրացան: - 574. Նա՛խ՝ իբր գոհութիւն և շնորհակալութիւն աստուծոյ որ *զօրացոյց* զմեզ: - 627. Եւ ապա ի սէր և անձուկ ժտելոյ նորին, ապաստանեալ ի նոյն որ *զօրացոյց* զտկարս, ձեռն ի գործ արկեալ աւարտեցաւ բազում միջոցաւ. և փախստեամբ ի տեղիս. և մեծ ջանիւ փութացեալ: - 772

ԶՕՐԱՒՈՐ + Ութերորդ՝ *զզօրաւորսն* պահէ՛: - 49. Երկրորդ՝ *զօրաւոր* մասն է տուտն սողնոց. ցուցանէ զբռնութեամբ քարշելն ընդ ինքեան: - 152. Երեքտասաներորդ՝ զի տկար մարմնով անմարմին և *զօրաւոր* թշնամոյն յաղթեսցեն. որով աստուած իսկապէս փառաւորի. տեսանելով զտկարն յաղթել *զօրաւորին* ըստ այնմ որ զախորժակս իւր յայտնէ՛ր սիրելոյն՝ «շա՛տ է քեզ շնորհ իմ. զի զօրութիւն իմ ի տկարութեան քում կատարի». այսինքն թէ՝ որպէս ես աստուածային մարմնոյս զօրութեամբն յաղթեցի փորձողին, նոյնպէս և դու շնորհօք իմովք՝ տկար մարմնով քո՝ յաղթես և նկուն առնես զնա: - 159. Վասն այն ի նորանալն առաւել *զօրաւոր* և ազդո՛ւ է սերմանելոյ և այլոց: - 187. Երկրորդ՝ զի իշխան և *զորաւո՛ր* է մարդն. պիտո՛յ է զի լինիցի զօր և իշխեցեալ. և ապա՛ իշխանն և *զօրաւորն*. ապա թէ ո՛չ՝ ո՞ւմ լիցի իշխան և զօրավար: - 230. Դարձեալ՝ ամենայն իր առաւել ունի զօրութիւն ի տեսակս իւր՝ քան ի յայլս. որպէս ջուր առաւել *զօրաւոր* է ի գետս՝ քան ի յերկիր խառնեալ. և տընկականն առաւել է ի տունկս՝ քան յանասունս: - 266. Եւ քրիստոս կոչեցաւ եզն պարարակ *զօրաւոր* և արդիւնարար: - 361. Նա՛խ՝ *զօրաւոր* նշանք և արուեստքն յեգիպտոս: - 395. Երրորդ՝ *զօրաւոր* հարւածքն եգիպտոսի, որ ո՛չ ոք կարէր հասանիլ և բռնել զպատիժն. որպէս ոք հարկանէ և դարձեալ բարձրացուցանէ զձեռն: - 395. Երրորդ՝ զի արուն *զօրաւո՛ր* է քան զէգն. և նախաստեղծքն գլորեալ էին վասն հեշտութեան իւրեանց. պա՛րտ էր արու լինիլ և կանգնել զնոսա: - 480. Երրորդ՝ ամբարձեալ ձեռօք վերանայր յերկինս վասն երկուց. նախ՝ զի զինքնն ընծայեսցէ հօրն. երկրորդ՝ զի զթշնամիսն հարկանիցէ *զօրաւոր* ձեռամբ բարձրացեալ: - 520

ԶՕՐԵԱՅ (վեցօրյա) - Եւ ներքին և վերին կողմամբն լինի **զ** կողմ. առաջին *զօրեայ* ստեղծմանն նշանակ: - 293

ԶՕՐԵՂ + Իսկ գազանացն միս է՛ *զօրեղ*. վասն այն ի խելս նոցա առաւել յարմարի և ուժովացնէ՛ զնոսա: - 218. Եւ փայծեղն և թոքն ցրտայինք ի ձախ կողմն են. վասն այն աջն *զօրեղ* է և ձախն տկար: - 243. Չորրորդ՝ զի մի՛ տկար ոք կարծիցի. այլ որպէս կողե՛ղ և հաստակող ասեմք զըմբիշս. այսպէս *զօրեղ* եղիցի կինն ի տնօրինել զտունն: - 276. և զայս պատճառէ՛ *զօրեղ* իշխանութիւն քահանային և ջրոյ առաւելութիւնն: - 590

ԶՕՐԵՂԱԳՈՅՆ + նոյնպէս և սուրբք ժամանակին այնորիկ լինիցին *զօրեղագոյն* քան զամենայն յառաջագոյն մարտիրոսսն: - 708

ԶՕՐԷՆ + Զոր և ես *զօրէն* մշակաց բազմահաւաք պտղոց. կամ փունջ մի անուշահոտ բազմերանգ ծաղկանց. կամ չնչին թռչնոյ զխորիսխ մեղու. կամ որպէս զլոմայս այրւոյն տառապեալ գոյիւ: - 772. Իսկ ստինք յատկապէս գործի՛ է բնութեան ի պէտս սննդեան այնոցիկ ծննդոց *զօրէն* սերմանեաց երկրի. յորմէ հիւթոյ արեանն գոյացելոյ, ընդ ազուգայս երակաց արտագունեալ որակօք կաթն փոխակերպեալ: - 786. Իսկ ի ներքուստ, ի լինիլ տրտմութեանց՝ խուճապեալ մարմնոյն հոսի մաղձ դառն ի ստամոքս որովայնի. և վերացեալ գոլորշեաց նորա *զօրէն* շոգոլեաց պուտկի առ խելապատակս գլխոյ. և ծանրացեալ անտի թորի՛ առ բիբն ասացեալ ական. չոր գոլով և աղէգոյն ի սևատեսա՛կն մաղձոյ: - 787

ԶՕՐՈՒԹԻՒՆ + Առաջին պատճառն աստուած՝ եդ *զզօրութիւն* իւր յաստեղս. և նոքա ազդե՛ն ի մեզ, և դարձուցանեն զմեզ ըստ իւրեանց շարժութեանն ի չար կամ ի բարի: - 7. Զորօրինակ՝ իրն ի ներկայս որ է նիւթ ներընդունակ՝ ունի կրկին *զօրութիւն*. որպէս հանդերձն կարէ՛ պատառիլ, և կարէ՛ ո՛չ պատառիլ. և ջուրն կարէ ջերմն գոլ, և կարէ՛ ո՛չ գոլ. և միևն ի նոցանէ՛ լինի ներգործութեամբ որն և հանդիպի: - 9. Զորօրինակ՝ իրն ի ներկայս որ է նիւթ ներընդունակ՝ ունի կրկին *զօրութիւն*. որպէս հանդերձն կարէ՛ պատառիլ, և կարէ՛ ո՛չ պատառիլ. և ջուրն կարէ ջերմն գոլ, և կարէ՛ ո՛չ գոլ. և միևն ի նոցանէ՛ լինի ներգործութեամբ որն և հանդիպի: - 9. Ա՛յսպէս և որ ի հանդերձեալն լինելոցն է՝ ունի կրկին *զօրութիւն* լինելոյ և ո՛չ լինելոյ. և հանդիպմամբ միևն յառաջէ՛ ի նոցանէ և լինի ներգործութեամբ: - 9. Մանաւանդ թէ առ առաջին պատճառն վերանայ այս անհրաւութիւն, որ ետ *զօրութիւն* աստեղացն այսպէս անիրաւ բաժանարար գոլ: - 12. Դարձեալ ասեն հակառակօղքն, թէ բոյսք և ծաղիկք և պտուղք երկրի ունին *զօրութիւն* ազդողական. իսկ աստեղք երկնից ո՞չ ունիցին: - 12. Ասեմք առ այս թէպէտ ունին *զօրութիւնս*, բայց այլ և այլ կերպիւ. զի բոյսք որք յերկրի են դարմանիչք և բժշկութիւնք մարմնոց. այլ երկնային աստեղքն են արարիչք լուսոյ և ժամանակաց. և ի նշանս ապագայից. զի յամենայն ուստեք տեսեալ

պատրաստեսցին մարդիկք. որպէս ասէ գիր, եղիցին լուսատու լինիլ երկրի. ի ժամանակս և ի նշանս: - 12. Դարձեալ ասեն ըստ փիլիսոփային թէ՝ ո՛չ աստուած՝ և ո՛չ բնութիւնն՝ և ո՛չ արհեստ՝ վայրապար իրս երբեք ստեղծանեն. ապա թէ աստեղքն ո՛չ ունին *զօրութիւն* ազդելոյ՝ վայրապա՛ր են ստեղծեալք յարարչէն: - 13. Այլ արդ՝ որ հակակայութեամբ լինի՝ նա՛խ է *զօրութեամբ*՝ և ապա՛ ներգործութեամբ լինի: - 14. Այլ ի յաստուած *զօրութեամբ* իր ո՛չ ինչ գոյ, ո՛չ բարի և ո՛չ չար: - 14. Յէից՝ որպէս դու ի քո հօր մէջքն էիր *զօրութեամբ*, և յետոյ ծնար նոր գործութեամբ: - 37. Այլ նա ընդ ամենայն է քրիստոս *զօրութեամբ* և էութեամբ թափանցեալ է. և ո՛չ է տեղի թափուր ի նմանէ...: - 40. Նախ՝ ոչ կարել վասն նուազութեան *զօրութեան* ժամանակի և դիմի. որպէս ո՛չ կարէ մանուկ կռուիլ՝ և կորիւն տեսանել: - 44. Եւ որպէս ո՛չ ոմն նուազ *զօրութեամբ* ընդ առաւելն մրցի. այլ ընդ համացեղսն: - 44. Զի երկուս այս հարկաւոր է, բժշկելոցն հաւատ, և բժշկին *զօրութիւն*: - 44. Հինգերորդ՝ զի *զօրութիւն* կարողութիւն՝ ուստի առնելն է՝ և աստուածութիւն՝ տէրութիւն՝ իշխանութիւն և այլք այսպիսիք՝ ո՛չ են առանձին անձնաւորութեանց. այլ հասարա՛կ են. և ո՛չ մին առաւել քան զմի. վասն այն ո՛չ կարէ որդի առնել ինչ յանձնէ իւրմէ թարց հօր որպէս ասացաք: - 45. Եօթներորդ՝ նախ քան զխաչն, որ ետ *զօրութիւն* առաքելոցն: - 50. Իսկ որք բառնան զաստուածութիւնն ի միոյն՝ և ո՛չ երկոցունց տան զաստուածութիւնն, իմա՛, ըստ առաքելոյն *զօրութիւն* և իմաստութիւն է հօր որդի. և բան՝ ըստ աւետարանին յոհաննու: - 51. Եւ թէ էր երբեմն հայր առանց *զօրութեան*, զիա՞րդ զօրանայր ի ծնունդն որդւոյ: - 51. Եւ այլք *զօրութիւն* ի աստուած ասացին: - 51. Զի ասեն զմինն արարիչ՝ *զօրութեամբ* և բնութեամբ անսահմանելի: - 51. Իսկ զմիւսն գործակից՝ *զօրութեամբ* անսահմանելի. զի իւր ասեն արար գործակից. իսկ բնութեամբ սահմանելի. զի արարած է: - 51. Իսկ զմիւսն *զօրութեամբ* և բնութեամբ սահմանելի. զի արարած և պաշտօնեայ և ծառա՛յ է ասեն: - 51. Այլ մեր բանս ո՛չ է ընդ այլսն ամենայն, այլ որք *զօրութիւն* և արարած ասեն զոլ զհոգին: - 51. Իսկ յորժամ զյայլումն լսեն՝ արձակին ի վերայ մեր ասելով, եթէ յայլո՛ւմ է՝ պատահումն է ի հայր որպէս *զօրութիւնս* առ մեզ. իսկ եթէ զօրացեալ է՝ և ընդ զօրանալն դադարեսցէ ամենայնիւ. շարժումն եղիցի և ոչ շարժօղ: - 52. Ամենայնիւ այսոքիկ շարժողի՛ են և ո՛չ շարժութեան. ապա ուրեմն հոգին ո՛չ է *զօրութիւն*: - 52. Իսկ արիոսի՝ զի նա միայն զհա՛յր ասէր աստուած. զայս ասեմք թէ, ո՛չ են մեզ երեք աստուածք՝ այլ մի աստուած և երեք անձինք. և երկուքն ի մի և ի նոյն էութենէն յառաջ եկեալ. կամօք մի և *զօրութեամբ* մի: - 54. Իսկ աստուած ո՛չ այսպէս. այլ որպէս մի է բնութեամբ՝ և կամօք և *զօրութեամբ* մի: - 54. Եւ այսքան է միաւորթիւնն, զի որքան մին ինքն առ ինքն ունի զբնութիւնն և *զզօրութիւնն* և զկամքն, նոյնքան և ունի առ երկուսն. թէ զհայր իմանաս՝ թէ զորդի՝ թէ զհոգին: - 54. Մեծ է հայր. մեծ է և որդի. անբովանդակելի է և հոգին սուրբ. ըստ հոգէնըւագին որ ասէ, «Մեծ է տէր մեր. և մեծ է *զօրութիւն* նորա». որ է քրիստոս աստուծոյ *զօրութիւն*: - 56. Այլ *զօրութիւնս* այս վերաբերի ի հոգին սուրբ...: - 57. Այլ զի ամենայն ինչ զօր ունի հայր՝ որդւոյ է. և քրիստոս աստուծոյ *զօրութիւն* և իմաստութիւն: - 65. Իսկ հոգին առնու յիմաստութեանց և *զօրութեանց* որդւոյ և բաշխէ՛ արարածոց: - 65. Նոյնպէս և զկիրսն և *զզօրութիւնսն* անբաժանաբա՛ր ասեմք ի քրիստոս. որպէս Կիրք է քաղցնուլն. և Ներգործութիւն զհազարսն կերակրել: - 85. Չորեքտասաներորդ՝ ասէ պօղոս յեփեսացւոցն թէ՝ հայր կացոյց զքրիստոս յերկնաւորս ի վերայ ամենայն իշխանութեանց. և պետութեանց. և *զօրութեանց*. և ամենայն անուանելոց. ո՛չ միայն յաշխարհիս այլ և ի հանդերձելումն: - 97. Եւ հասարակ հրեշտակք և *զօրութիւնք* կոչին: - 102. Նմանապէս և արարիչն աստուած. ներքոյ և հիմն է ամենեցուն որ կրէ զամենայն բանիւ զօրութեան իւրոյ: - 110. Եւ որպէս մի է *զօրութիւն* հոգւոյն, և յիւրաքանչիւր մասունս մասնաւորի: - 112-113. Դարձեալ՝ զի անեղ է բնութեամբն աստուած. ապա և անհո՛ւն է *զօրութեամբ*. զի եղական բնութեան *զօրութիւն* հունաւո՛ր է: - 113. Այլ արդ՝ ըստ անեղ էութեանն յառաջ էած զանեղ էութիւնն որդւոյ և հոգւոյ. և ըստ անհուն *զօրութեանն* յառաջ էած զեղականն էութիւն. զի անհուն *զօրութիւնն* կարօ՛ղ է ամենայն ընդդիմակաց. ըստ որում ամենազօ՛ր է: - 113. Եւ յորժամ ասեմք ունայնանալ, զառաւել *զօրութիւնն* նշանակէ: - 118. Եւ զտկարանալն ի խաչին, զառաւել *զօրութիւն* նորա. և այլն ամենայն: - 118. Դարձեալ՝ գործնականին սկիզբն կամքն է. և տեսականին իմացական *զօրութիւն* մտացն: - 121. Մեծ է տէր մեր և մեծ է *զօրութեամբ*. այլ քանակեալ մարմնով ի չափս մեր տեսանի: - 127. Եւ կոչի սէր, զի շարժէ՛ զմեզ. և յառաջածու *զօրութիւն* է. և երևեցուցիչ. և միաւորիչ. զի այսոքիկ սիրոյ ներգործութիւնք են. վասն այն կոչի սէր: - 128. Ի յաստուածութիւնն՝ սոքա առաջին և վերջին ո՛չ ասին. զի համանգամայն *զօրութիւնք* են ի յաստուածութիւնն: - 128. Լայնութիւն՝ իմաստութիւնն է. երկայնութիւն՝ *զօրութիւնն*. խորութիւն՝ անյայտութիւնն. բարձրութիւն՝ անհասութիւնն: - 129. Երկայնութիւն՝ որ ո՛չէ լայն և ընդարձակ. այլ միայն երկայն. զի երկարագծի *զօրութեամբ* ի բոլորս: - 129. Նախ՝ զի նիւթեղէն միտք՝ միջնորդութեամբ նիւթո՛յ հասանէ յաննիւթն. որպէս տեսեալ զգիր՝ իմանամք *զզօրութիւն* նորա. և տեսեալ զորակ և զքանակ՝

իմանամբ զգոյացութիւն իրին: - 131. Երկրորդ՝ Տէրութիւնք. *Զօրութիւնք*. Իշխանութիւնք: - 134. Երրորդ՝ զի են էութիւն *զօրութիւն* և ներգործութիւն: - 134. Նմանապէս և ի միջին կարգ քահանայապետութեանն՝ առաջին է տէրութիւնքն. և ապա *զօրութիւնք*. և ընդ նմին իշխանութիւնք: - 135. Թէպէտ և զայս կարգ փոխեն ոմանք և *զզօրութիւնն* և զպետութիւնն աւանդեն որ մեզ ո՛չ է հետևելի. այլ սրբոյն դիոնիսեայ որպէս ասացաք: - 135. Նախ՝ զի տէրութիւնն ակնարկէ՛ առ հայր. և *զօրութիւնն* առ որդին. և իշխանութիւնն առ իշխանակից սուրբ հոգին: - 135. Դարձեալ՝ յառաջինսն տիրէ աստուած իբր մեծութիւն. ի յերկրորդսն կառավարէ իբր *զօրութիւն*. ի յերրորդսն պարսպէ՛ իբր փրկութիւն: - 135. Նախ՝ զի ընդհանուր դասք և իւրաքանչիւր անհատք ունին էութիւն՝ *զօրութիւն* և ներգործութիւն. այսինքն ըստ որում էացեալքեն, և կարողութիւն ունին, և ներգործեն: - 137. Վասն որոյ պարունակ բանիւ կոչին էութիւնք, *զօրութիւնք*, և այլն: - 137. Երկրորդ՝ զի առանձնաւորութիւն է *զօրութեանց*, այսինքն արիութիւն յաստուածայինսն և անշարժ գոլն և զօրացուցանելն. և զայս առ հասարակ ունին. վասն որոյ առ հասարակ *զօրութիւնք* կոչին: - 137. Երրորդ պատճառ. զի *զօրութիւնք* միջին են դասակարգեալ բոլորից. ի նոցունց դասուց և երիցն: - 137. Եւ արդ որպէս ցուցաւ՝ վերինք մինչ ի միջինս ունին բոլորապէս զներքնոցն. և ներքինքն մասնաւորաբար մինչ ի *զօրութիւնսն* յաղագս առ հասարակ *զօրութիւնք* կոչին: - 137. Երրորդ՝ ամենեքեան *զօրութիւնք* կոչին. զի ունին *զօրութիւն* էութիւն և ներգործութիւն: - 137. Եւ ասեն՝ տէր հզօր *զօրութեամբ*, տէր կարօղ ի պատերազմի: - 144. Եւ ասեն, սուրբ սուրբ սուրբ տէր *զօրութեանց*. որպէս լըւաւ եսայի: - 144. Այլ ի մերկանալն ի մարմնոյն՝ կարօտանայ յատուկ իմն *զօրութեան* որով խօսեցի ընդ հրեշտակին: - 145. Զի յետ անկմանն եղև խստացեալ և անզեղջ ի չարն. կորացեալ ի ճշմարտութենէն. անկեալ ի բարւոյն. տկարացեալ ի *զօրութենէն*. արտաքսեալ յաստուածային խոկմանէն: - 146. Եօթն գլուխն է է չար *զօրութիւն* նորին. որպէս հոգւոյ մարդոյ է բարի *զօրութիւնք* են և **է** առաքինութիւնք...:- 151. Եւ **ծ** կատարեալ թիւ է. նշանակէ՛ զկատարեալ *զօրութիւնս* թշնամւոյն որով կռուի ընդ մեզ. զոր նշանակեն եղջիւրքն: - 151. Չորրորդ՝ անկումն է ի *զօրութենէ* իւրեանց մինչ անգործ եղեալ մատնին. և այս կրկին: - 153. Եւ քրիստոսիւ տկարացան ի կրկին *զօրութենէ*. ըստ այնմ, «թշնամւոյն զէն պակասեաց մինչ իսպառ»: - 153. Աշխարհ *զօրութեամբ* ո՛չ ասի: - 154. Տասներորդ՝ գործ մարդոյս նախ *զօրութեամբ*՝ և յետոյ ներգործութեամբ եղանի. իսկ աստուծոյն միշտ ներգործութեամբ է. որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 157. Երրորդ՝ որպէս պօղոսի տուաւ խայթ մարմնոյն զի մի՛ զ'ի վերուստ առեալ շնորհն և *զօրութիւն* հպարտութեամբ լքանիցէ ...: - 158. Երեքտասաներորդ՝ զի տկար մարմնով անմարմին և զօրաւոր թշնամոյն յաղթեսցեն. որով աստուած իսկապէս փառաւորի. տեսանելով զտկարն յաղթել զօրաւորին ըստ այնմ որ զախորժակս իւր յայտնէ՛ր սիրելոյն՝ «շա՛տ է քեզ շնորհ իմ. զի *զօրութիւն* իմ ի տկարութեան քում կատարի». այսինքն թէ՝ որպէս ես աստուածային մարմնոյս *զօրութեամբն* յաղթեցի փորձողին, նոյնպէս և դու շնորհօք իմովք՝ տկար մարմնով քո՝ յաղթես և նկուն առնես զնա: - 159. Զի յատուկ է առաջին պատճառին որ է՛ աստուած՝ ի հարկէ էակ գոլ՝ և միշտ ներգործութեամբ, և իսկապէս ներգործութեամբ. որովք տարորոշի յայսցանէ՝ որ կարելի՛ են էակ գոլ. և երբեմն ներգործութեամբ և հանդերձ *զօրութեամբ*: - 162. Որպէս այսոքիկ որ փոփոխականք են. որ կարեն գոլ և ո՛չ գոլ. և երբեմն հանդերձ *զօրութեամբ*: - 162. Զի կամ ի *զօրութենէ* լինի ներգործութեամբ. որպէս մանկան հիւսնել: - 162. Եւ կամ ի ներգործութենէ լինի *զօրութեամբ*. որպէս ի շարժմանէ դադարեալ: - 162. Եւ միշտ ներգործութեամբ է. զի ո՛չ կարօտի սկզբան և կատարածի *զօրութեամբ* գոլ. ապա ուրեմն անսկիզբն է և անվախճան: - 162. Եւ իսկապէս ներգործութեամբ, զի *զօրութեամբ* որ է՛ անկատար իր ինչ ի յաստուած ո՛չ է. այլ ամենայն ներգործութեամբ. այսինքն ի տեսութիւնն և ի կամքն. ապա ուրեմն անշա՛րժ է տեսութեամբ և կամօք: - 162. Չորրորդ զանազանութիւն՝ զի առաջին սկիզբն *զօրութեամբ* է տաճարին. և երկրորդն ներգործութեամբ: - 163. Չորրորդ՝ զի շինուածն ի միտս *զօրութեամբ* է և սոսկ մտածմունք: - 164. Իսկ առ աստուած ներգործութեամբ. *զօրութեամբ* և սոսկ մտածմունք ո՛չ բնաւ: - 164. Աղաչեմ զոր յիշեցաւ ի վերոյ բացայայտել, եթէ ի նախատեսութիւնն աստուծոյ աշխարհ *զօրութեամբ* ո՛չ ասի: - 167. Գիտելի՛ է, զի հոմ անուն է *զօրութիւնն*. այսինքն կարութիւնն. և հոմանունն մա՛յր է մոլորութեան. վասն որոյ որոշելի է զնոսա: - 167. Արդ՝ է՛ *զօրութիւն* մի՝ որ հանդերձ ներգործութեամբ է. և է՛ *զօրութիւն* որ առանց ներգործութեան է: - 167. *Զօրութիւն* որ ներգործութեամբ է՝ հարկաւո՛ր է. իսկ առանց ներգործութեան *զօրութիւն* կարելին է որ է ներընդունականն: - 167. Դարձեալ այն *զօրութիւնն* և ներգործութիւնն և հարկաւորն մի է. և հետևին առ միմեանս. զի ամենայն որ հարկաւոր է՝ ներգործութեամբ է. և ամենայն ներգործութիւն *զօրութեամբ* ներգործէ. իսկ միւս *զօրութիւնն* և կարելին և ներընդունականն որ է մարթելի՝ մի է և հետևին առ իրեարս. զի ամենայն որ *զօրութեամբն* է՝ կարելի է և մարթելի: - 168. Դարձեալ այն *զօրութիւնն* անփոփոխ է. զի միայն ի գոլն կարէ, և ի չգոլն անկար: - 168. Իսկ միւս *զօրութիւնն* որ է

փոփոխական՝ ի գոլն և ի չգոլն կարէ՛. և անկար առ ո՛չ ոք է: - 168. Դարձեալ՝ այն *զօրութիւնն* միշտ է. զի բնաւորեալ է ընդ ներգործութեան. իսկ միւս *զօրութիւնն* երբեմն է. զի կամ նախ է ներգործութեան. որպէս մանկան հիւսնել: - 168. Ապա յա՛յտ է զանազանութիւն սոցա, զի ոմն *զօրութիւն* հարկաւոր է և ներգործութեամբ և անփոփոխ և միշտ. որպէս հրոյ ջեռուցանել, և արեգական լուսաւորել: - 168. Եւ զայս *զօրութիւնս* ասեմք աստուծոյ՝ ամենազօր՝ ամենակարող՝ և այլն: - 168. Իսկ միւս *զօրութիւնն* որ կարելի է՝ և ներընդունի զգոլն և զչգոլն՝ և երբեմն՝ ասի ի վերայ փոփոխական բնութեանց. որպէս հանդերձն կարէ՛ պատառիլ և ո՛չ պատառիլ. և ջուրն կարէ՛ ցրտացուցանել և ո՛չ ցրտացուցանել: - 168. Եւ զայսպիսի *զօրութիւնս* ո՛չ երբէք ասեմք ի վերայ աստուծոյ. զի մշտնջենաւոր էութիւն է. և ոչ ընդունի զգոլն և զչգոլն: - 168. Եւ ուսեալք զայս, ընկա՛լ և այժմ զլուծումն խնդրոյն. եթէ լինելութիւն աշխարհի ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ ո՛չ է *զօրութեամբ*՝ այլ ներգործութեամբ վասն բազում պատճառի: - 168. Նախ՝ զի պարզ ներգործութիւն է աստուած. զի եթէ գոյ ինչ *զօրութեամբ* նախատեսութիւնն աստուծոյ՝ ապա բաղադրեա՛լ է և ոչ պարզ ներգործութիւն: - 168. Ապա ուրեմն նախատեսութիւնն աստուծոյ ո՛չ է *զօրութեամբ*. այլ ներգործութեամբ: - 168. Երկրորդ՝ զի միշտ ներգործութիւն է աստուած. ապա թէ գոյ ինչ *զօրութեամբ*, ո՛չ լինի միշտ ներգործութիւն. այլ երբեմն: - 168. Այլ արդ՝ եթէ գոյ *զօրութեամբ* ինչ ի նա՛ ո՛չ է ի հարկէ էակ. այլ կարելի՛ էակ: - 168. Չորրորդ՝ *զօրութիւն* և ներգործութիւն են հակակա՛յ իրերաց. ապա թէ է *զօրութեամբ* և ներգործութեամբ՝ գո՛յ ինքն ինքեան հակակայ որ է բնաւ սուտ: - 168. Հինգերորդ՝ *զօրութեամբ* և ներգործութեամբ փոփոխեն զմիմեանս: - 168. Այլ արդ եթէ է *զօրութիւն* ի յաստուած լինի փոփոխական և նա որ է՛ անտեղի: - 168. Վեցերորդ՝ *զօրութեամբն* է անկատար՝ և ներգործութեամբն կատարեալ: - 168. Եւ թէ է *զօրութիւն* ի նա՛, լինի յանկատարութենէ ի կատարելութիւն եկեալ, կամ հակադարձեալ. որ է՛ անհնարին հերձուած: - 168. Եօթներորդ՝ ներգործութեամբն պատւական է քան *զօրութեամբն*. և թէ գոյր *զօրութեամբ*, լինէր ինքն ինքեան պատուական և անպատիւ որ է՛ անյարմար: - 168-169. Եւ թէ գոյր ինչ *զօրութեամբ* ի նա՛, և նա՛ լինէր ընդ եղելոցս ի ժամանակի որ է սուտ: - 169. Իններորդ՝ և է ուրեք ժամանակաւ առաջին ներգործութեամբն՝ և վերջին *զօրութեամբն*. որպէս շարժման դադարիլն: - 169. Եւ թէ գոյր ինչ այսպիսի *զօրութիւն* ի նա, լինէր վախճանաւոր և նա. և թէ էր վախճանաւոր, և էր սկզբնաւոր՝ որ է՛ անպատշաճ: - 169. Է՛ որ միշտ ներգործութեամբ. որպէս աստուած. և է՛ որ միշտ *զօրութեամբ*. որպէս նիւթն և ժամանակ. և է՛ որ երբեմն *զօրութեամբ* և երբեմն ներգործութեամբ. որպէս այսոքիկ որ ի լինելութեան և յապականութեան են: - 169. Ապա ուրեմն յա՛յտ է ի բաժանման է թէ ի յաստուած ո՛չ գոյ իր ինչ *զօրութեամբ*. այլ բովանդակն ներգործութեամբ որպէս ցուցաւ: - 169. Այլ արդ՝ լինելութիւն աշխարհի առ ինքն ըստ ինքեան ասի *զօրութեամբ* և ներգործութեամբ. զի ի *զօրութենէ* եկն ի ներգործութիւն. զի թէ ոչ գոյր *զօրութեամբ* նախ՝ ո՛չ լինէր յետոյ ներգործութեամբ: - 169. Եւ զորօրինակ՝ անորակ նիւթն որ է՛ միշտ *զօրութեամբ*, ամենայն մարմինք որ ներգործութեամբ են՝ առ նա *զօրութեամբ* են: - 169. Նոյնպէս և *զօրութեամբ* լինելութիւն աշխարհիս՝ առ աստուած ներգործութեամբ է: - 169. Իսկ Առնելն՝ յարարածոց յայտ է. և Կրել զնոսա բանիւ *զօրութեան* իւրոյ ըստ առաքելոյ: - 172. Մին է՝ զի միշտ ոչ ինչ է. զի ոչ *զօրութեամբ* և ո՛չ ներգործութեամբ ունի զգոլն. և յայս ոչ էակէս ոչ ինչ լինի: - 173. Եւ դարձեալ է՛ ոչ էակ՝ որ թէպէտ ներգործութեամբ ո՛չ է, սակայն *զօրութեամբ* ունի զգոլն. և յայսպիսի յոչնչէ եղեն արարածք ամենայն. ապա ուրեմն յայտնի է հարցումնդ: - 173. Եւ է՛ էակ որ երբեմն *զօրութեամբ* է. որպէս այնոքիկ որ ի լինելութեան և յապականութեան են որք միշտ փոփոխին. որպէս մարդ և ոչխար և ծառ: - 173. Եւ այսպիսի էակքս կրկին ունին *զօրութիւն*. լինելոյ և ո՛չ լինելոյ. գոլոյ և ո՛չ գոլոյ. և այլն: - 173. Իսկ մշտնջենաւոր էակն միայն մին ունի *զօրութիւն* որ է առինքն ներգործութեամբ. որպէս հրոյ ջեռուցանելն. և արեգական լոյսն. և հրեշտակին անապականութիւնն: - 173. Զի աննիւթ և պա՛րզ էութիւն է աստուած. և յառաջ էած յոչընչէ զաննիւթ էութիւնքս. այսինքն զգոյացութիւն, զքանակ, զորակ, և զայլսն. և իւրով *զօրութեամբն* ի միասին ժողովեալ կազմեաց մարմնական նիւթ: - 175. Եօթներորդ՝ զի ջերմ է *զօրութեամբ*: - 186. Զամենայն մոլորակաց *զօրութիւն* ունի: - 187. Նա՛խ՝ զի ի ներքո՛յ է ամենեցուն. և ամենայնին *զօրութիւն* առ նա՛ ժողովի: - 187. Երրորդ՝ որ զերկնայինսն կատարեալ ստեղծ, ամենակարող *զօրութեանն* է ցոյցք: - 192. Եւ վասն առաւել և ազդու *զօրութեան* և ջերմութեան՝ զգոյացութիւն կենդանեաց և մարդկան առ որս դիպի ապականէ՛. և պատահմունքն քանակ և որակ մնան: - 204. Այսպէս յեգիպտոս հուրն որ ընդ կարկտին իջանէր, վասն ազդու *զօրութեանն* զկենդանիսն սպանանէր, և մարմինքն ամբո՛ղջ մնային: - 204. Այլ Ամպն լինի, յորժամ *զօրութեամբ* արեգականն ի վեր քարշին գոլորշիքն ի ջուրց և ի գէջ տեղեաց: - 204. Իսկ Կարկուտն ծնանի ի յամենախմբ ջերմ ամպոյ, *զօրութեամբ* արեգականն ի վեր քարշեալ: - 205. Եւ ի բաքու յեզրն կազբիական ծովուն. ուստի ծծումբն *զօրութեամբ* ունի զհուրն: - 208. Նա՛խ՝ զի սերմնական

զօրութիւնն է ի մէջն բնաւորեալ. ուստի բոլորապէս և հաւասար տայ շարժիլ տնկոյն: - 213. Զի վարդապետք ասեն եթէ՝ կերակուր գազանաց այլ կենդանիք են. վասն որոյ խնամքն աստուծոյ ետ նոցա առաւել հնարս և *զօրութիւնս*, զի կարասցեն ըմբռնել. զայլ կենդանիս և մի՛ ի սովոյ մեռցին: - 218. Երրորդն է անապական ըստ *զօրութեան* ներգործողին զնա: - 221. Այլ ո՛չ թէ հոգի ունէր բանական. այլ *զօրութիւն* իմացական: - 222. Եւ թէ տկարանաս ի *զօրութիւնն* աստուծոյ՝ առ մե՛զ ևս գոն քեզ հաստատութեան նշան՝ անփուտ փայտ. և անթառամ ծաղիկ. և մշտականաչ սաղարթ. և անթափ պտուղ: - 223. Յնգետասաներորդ՝ Վասն *զօրութեան* հոգւոյն **ժթ** թուով: - 227. Եւ ի վախճանի եղև զգալի բանականն իբրև մատնահար և կնիք արարածոց. ունելով զիմացումն և զզգացումն. զի իմաստութեամբն ծանիցէ զիմաստութիւն արարչին. և զգալովն զամենակարօղ *զօրութիւն* նորա՛: - 231. Եւ է՛ բանն առաջին մասն և *զօրութիւն* հոգւոյն: - 232. Եւ ունի ստամոքն **դ** *զօրութիւնս*. որ է՛ քարշողական. ունական. հալողական. վտարական: - 242. Ո՞րքան են *զօրութիւնք* հոգւոյն: - 248. Ըստ փիլիսոփային **բ** են *զօրութիւնք* անձին. այսինքն գիտնականս և կենդանականս: - 248. Եւ իւրաքանչիւրն **ե ե** *զօրութիւն* ունին: - 248. Իսկ մաքսիմոս իմաստասէրն ասէ, Յոգի մարդոյ **բ** *զօրութիւն* ունի. միտք և բան: - 248. Եւ սոքա ե ե *զօրութիւնս* ունին. Մտացն. Իմաստութիւն. Տեսողութիւն. Ուսողութիւն. Անմոռացութիւն: - 248. Իսկ ըստ այլոց, *զօրութիւնք* հոգւոյն բաժանին յերկուս. որ է իմացումն և կամքն: - 248. Դարձեալ են *զօրութիւնք* հոգւոյն բաժանեալք ի մարմնոյն. որպէս իմանալն և կամիլն: - 249. Դարձեալ հոգին ունի *զօրութիւնս* ոմանս անխառն ընդ մարմնոյն. որպէս բանն՝ կամքն՝ և սոյնպիսիք: - 249. Եւ զոմանս ունի խառնեալս ընդ մարմնոյ. որպէս է բնական *զօրութիւն* կենդանականն և շնչականն որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 249. Դարձեալ հոգին ունի *զօրութիւնս* ոմանս հասարակ ընդ անասնոց. որպէս զգայականութիւնն: - 249. Դարձեալ են և ա՛յլ *զօրութիւնք* անբաժանելիք ի հոգւոյն. որպէս տնկականք, և զգայականք: - 249. Դարձեալ *զօրութիւնք* հոգւոյն. ոմանք են հնազանդ բանին. և ոմանք են անհնազանդ: - 249. Դարձեալ *զօրութիւնք* հոգւոյն բաժանին ի ներքին զգայութիւնքն և յարտաքին: - 249. Դարձեալ *զօրութիւնք* հոգւոյն բաժանին երրակի ըստ երից ներգործութեանցն. որ է՛ կենդանանալն. զգալն. և բանաւորիլն: - 249. Եւ ըստ այսմ զանազանին երեքկին *զօրութիւնք* հոգւոյն. այսինքն տնկական. զգայական. և բանական: - 249. Վասն այնորիկ *զօրութեամբ* սիրոյն շարժի առ աստուած ի միջին կէտ իւր. զի գերազանցապէս հեշտասցի ի նա՛: - 249. Յինգերորդ՝ զի տկարութիւն է *զօրութեանն* աստուծոյ՝ եթէ զմի էութիւն ըստ մասին յայլ և այլ ժամանակս գործեաց: - 254. Պատասխանեմք եթէ, սերմնական *զօրութիւնն* որ է՛ ի մեզ, նոյն է սկիզբն գոյութեան մարդոյ: - 254. Եւ թէ որպէս, ասելի է թէ, ի սերմնական *զօրութիւնն* տեսանի երկու իր: - 254. Զի կազմողական *զօրութիւնն* որ է՛ ի նիւթն՝ ազդումն առեալ յարարչադիր հրամանէն, նախ կազմէ՛ և պատրաստէ՛ զնիւթն առ ի յընդունելոյ զտնկականն. և ապա զզգայականն. յետ որոյ զբանականն ի ծագմանէն աստուծոյ: - 254. Երկրորդ՝ զի *զօրութեամբ* ունի զհոգին յինքեան ծածկեալ. որ յետոյ ներգործութեամբ երևի: - 254. Եւ թէ ասէ ոք, ո՞րպէս է բանական հոգին նախ *զօրութեամբ* և յետոյ ներգործութեամբ: - 254. Զի *զօրութիւն* ունի այս նիւթ՝ ընդունել զբանականն. զոր նիւթ անասնոցն ո՛չ կարէ ընդունել: - 254-255. Այլ ի կողմանէ հոգւոյն՝ *զօրութեամբ* ո՛չ է ի սերմն այն ըստ ինքնութեան բոլորին. այլ ըստ ինքնութեան մասին. որ է տնկականն և զգայականն: - 255. Եւ այս կազմողական *զօրութեանն* է որ նախ պատրաստէ՛ զնիւթ առ կեանքն. և ապա ի զգայութիւնն. և ապա ի բանաւորութիւնն: - 255. Եւ դարձեալ՝ որպէս հատն ցորենոյ ունի առ ինքն *զօրութեամբ* զխոտն և զծաղիկն և զհասկն. և սոքա համանգամա՛յն են ի հատն այն *զօրութեամբ*. որ յետ ժամանակաւ ըստ դասի երևին: - 255. Դարձեալ՝ ջերմ և գէջ չափաւորեալ է ի նիւթն այն. և որ արտաքուստ մտանէ՝ անչափութեամբն վնասեսցէ՛ զսերմնական *զօրութիւնն* ընդ նիւթոյն: - 256. Պատասխանեմք եթէ՝ ոմանք յարմատս ունին զսերմն. ոմանք ի ծայրքն. կէսք ի տերևն. այլք ի կեղևն. թէպէտ և սոցա սերմնական *զօրութիւնն* է՛ ի մէջն, այլ առաւել կենդանւոյն: - 256. Նախ վասն՝ ի մէջն գոլով հաւասարապէս հուպ յամենայն մասանցն *զօրութիւն* առնլոյ: - 256. Երրորդ՝ զի *զօրութեամբ* է նիւթն պա՛րտ է ծածուկ գոլ, զի ներգործութեամբ երևեսցի: - 256. Չորրորդ՝ զի *զօրութիւն* է, և յետոյ ներգործութեամբ փոխի: - 256. Յինգերորդ՝ զի նիւթն հատանի, և *զօրութիւնն* ո՛չ: - 256. Վեցերորդ՝ զի յապականեալ նիւթոյն՝ *զօրութիւն* կենագործի: - 256. Ասեմք առ այս թէ՝ ո՛չ են գ հոգիք ի մարդն. այլ **գ** *զօրութիւնք* են հոգւոյ: - 259. Այլ ի մարդն ո՛չ է պարտ ասել գ հոգի. այլ մի հոգի և **գ** *զօրութիւն*: - 259. Նոյնպէս և ի զգայականս ո՛չ է պարտ ասել բ հոգի. այլ **բ** *զօրութիւն*: - 259. Իսկ զտնկականն ի տունկն ո՛չ է պարտ ասել *զօրութիւն*. այլ հոգի է տնկական: - 259. Այլ զանազան *զօրութիւն* ի զանազան ներգործութեանցն երևի. որ է՛ աճիլն. զգալն. և խորհիլն: - 259. Եւ ըստ որում իմանայ և խորհի, կոչի բանական հոգի. որպէս այլուր բաժանի ի տեսողական *զօրութիւնն*. և յիմացականն. և ի յիշողականն. մնալով անբաժանելի ներգործէ՛ ի նոսա: - 259. Իսկ թէ զոսա **գ** տեսակս ասես, կամ *զօրութիւնս*, կամ

մասունս բանական հոգւոյն, մի՛ է տեսութիւնն: - 259. Այսպէս և զգայականն և տնկականն մասունք են բանականին՝ նախ եղեալ ի մարմինն. և յորժամ բանականն հեղի ի մարմինն, յայնժամ և սոքա հեղին ընդ նմա. զի *զօրութիւնք* և մասունք են նորա ըստ օրինակի նախասացեալ երրորդ թուոյն: - 259-260. Եւ յայնժամ զգայականն և տնկականն ո՛չ ունին զներգործութիւն իւրեանց ի կազմողական *զօրութենէն*. այլ ի նոյն ինքն ի հոգւոյն: - 260. Եւ նա հոգին է որ զզգայական և զտնկական *զօրութիւնն* ի գործ ածէ միայն ի մարմինն որքան է ի մարմնի: - 260. Ասեմք առ այս, թէ մի է հոգի հաւաստեաւ. և ո՛չ է ինքն ինքեան առաջին և վերջին. զի մի էութեան՝ առաջին և վերջին ո՛չ է. այլ ըստ ներգործութեան. զի ըստ առաջին և վերջին *զօրութեանն*՝ առաջին և վերջին ներգործէ: - 260. Եւ թէ ասիցէ ոք, երևի ապա թէ առաջին *զօրութիւն* հոգւոյն տնկականն է՝ և վերջին բանականն որ է՛ յոյժ անպատշաճ: - 260. Այսպէս իմա՛ և աստ վասն հոգւոյ և *զօրութեանց* նորա: - 260. Պատճառ յապաղելոյ և փութալոյ սերմնականին *զօրութեան* **գ** են: - 261. Զի սերմնական *զօրութիւնն* որ է՛ ի նիւթն այն՝ իսկ ընդ խառնիլ սերմանցն յարգանդի, զուգապէս ցուցանէ զտնկականն: - 261. Զի վեցն որ է՛ կատարեալ թիւ, և նիւթն այն է՛ ի չորից տարերց, և ունի առ ինքն զկազմողական և զտնկական *զօրութիւնն* որ է **գ**: - 262. Զի ամենայն նիւթ սերմնականի է՛ ի չորից տարերց. և ունի զկազմողականն *զօրութիւն*. որով լինի տնկականն: - 262. Իսկ տնկականն ունի երիս *զօրութիւնս*. այսինքն զկերակրականն որ է՛ սննդականն. զաճողականն և զծննդականն: - 262. Նմանապէս և կերակրականն ունի *զօրութիւնս* **դ**. որ է՛ քարշողականն. ունականն. հալողականն. և վտարականն: - 262. Արդ՝ տնկական *զօրութիւնն* բնականապէս՝ է նիւթն. որով կազմի և պատրաստի նիւթն առ տեսակս ազգի իւրեանց: - 262. Վասն որոյ ըստ թուոյ *զօրութեան* իւրոյ որ է՛ սնանիլն աճիլն և ծնանելն, յերեք ամիսս ծնանի զպտուղս. որպէս ցորեան և այլքն: - 262. Վասն որոյ բոյսք առ հասարակ յերեք ամիսս ծնանին, և ի չորրորդումն կատարին յաւելեալ ի վերայ զկազմողական *զօրութիւնն*: - 262. Եւ այլք ունելով և զկերակրականին *զօրութիւնս*՝ յապաղեն մինչ **բժ**ան ամիսս: - 262. Այլ և պարզապէս ըստ չորից տարերց տնկականին՝ **գ** *զօրութիւնք* և **ե** զգայութիւնք՝ լինի **բժ**ան: - 263. Դարձեալ տըլնկականն ունի **գ** *զօրութիւն*, և **ա** զնիւթն, և **ե** զգայութիւնս, որ լինի **թ**. վասն որոյ **թ** ամսեայ ծնանի: - 263. Իսկ մարդոյն խորհուրդն ըստ չորից տարերց և երից *զօրութեանց* տնկականին եօթեամբ կատարի. թիւ շնորհալի և մշտակայս ըստ աթենայ. զի ոչ ծնեալ լինի և ո՛չ զայլս ծնանի: - 264. Եւ վասն տնկական և զգայական մասին՝ կազմողական *զօրութիւնն* այլ ևս աճեցուցեալ զմարմինն **բ** ամ և դադարեալ յերեսներորդին, լինի ժամանեալ ի չափ հասակի կատարմանն քրիստոսի, յորում մկրտեցաւ տէրն մեր: - 265. Իսկ ձմեռն, և յինն ժամէն մինչև յերեկոյ և բոլոր գիշերն, և սպիտակաթոյր հիւր պլղամին, և ծեր մարդ, ըստ նմանութեան ջրոյ ցուրտ և գէջ գոլով. վասն որոյ սպիտակի և ցրտանայ և պակասի *զօրութեամբ*: - 266. Դարձեալ՝ ամենայն իր առաւել ունի *զօրութիւն* ի տեսակս իւր՝ քան ի յայլս. որպէս ջուր առաւել զօրաւոր է ի գետս՝ քան ի յերկիր խառնեալ. և տըլնկականն առաւել է ի տունկս՝ քան յանասունս: - 266. Ըստ բնականին այս է. զի ամենայն իր որ լինի՝ յանկատարութենէ ի կատարումն ելանէ, և ի *զօրութենէ* ի ներգործութիւն որպէս ի վերոյ ասացաւ: - 267. Քսանևդ, ըստ ունակութեան՝ *զօրութեան* և ներգործութեան. բայց այլազգաբա՛ր են ի մեզ և յաստուած: - 272. Եւ դարձեալ ասեն թէ՝ հոգին է պատկեր աստուծոյ ըստ *զօրութեանցն*. զի ունի միտք և իմացումն և կամք: - 273. Դարձեալ՝ ըստ երից բնական *զօրութեանց* հոգւոյն պատկեր եմք աստուծոյ. այլ սրբութեամբ արդարութեամբ և առաքինութեամբ նման եմք աստուծոյ: - 273. Տասներորդ՝ որպէս կողն *զզօրութիւնն* քարշէ՛ և տայ ի թիկունքն և պնդէ՛ զնա. այսպէս կինն զփառս և զինչս առն յինքն քարշելով թանձրացուցանէ և պնդէ՛ զինքն: - 276. Երրորդ՝ կին, իբր թէ կող մի. որ է՛ *զօրութիւն* սիւն: - 276. Եօթներորդ՝ կին, իբր թէ կրօղ *զօրութեան* և ընչից առն: - 276. Նա՛խ՝ զի ո՛չ ունի զառնողական *զօրութիւնն*. որպէս և յամենայն կենդանիս էգն: - 276. Եւ զանչարչարութիւնն ի վերնատունն. յորժամ զմարմինն իւր ուտել ետ աշակերտացն՝ անչարչարելի էր ներգործութեամբ և ոչ թէ *զօրութեամբ*: - 282. Չորրորդ՝ չտալն **զ** *զօրութիւնն*: - 287. Երկրորդ՝ զի *զօրութիւնն* որ քեզ տւաւ յաստուծոյ՝ չարաչար արկեր ի կիր: - 287. Երրորդ՝ ասէ չտայ *զզօրութիւնն*, զի մի՛ դադարեսցիս ի գործելոյ: - 287. Զի փոխելն ցուցանէ նախ զկարօղ *զօրութիւն* փոխողին: - 289. Նոյնպէս և վերացուցանելն զկարօղ *զօրութիւն* յայնմ որ վերացոյցն: - 289. Դարձեալ՝ որ քան յերկարի ժամանակս, մաշի՛ երկիր և ի ծերութիւն երթայ և տկարանայ. որպէս ծեր մարդոյն *զօրութիւնն* պակասի և ցաւքն առաւելու: - 292-293. Նա՛խ՝ զի յայնմանէ ճանաչեցին թէ անյաղթ և ամենայա՛ղթ է *զօրութիւնն* աստուծոյ: - 298. Չորրորդ՝ զի յորժամ փրկեսցի ղովտ ի սոդոմայ, *զօրութիւն* աստուծոյ յայտնի լիցի: - 302. Չորրորդ՝ զի բարիքն ամբողջ մնալով ի մէջ չարացն, *զօրութիւնն* և արդարութիւնն աստուծոյ երևեսցի: - 302. Եւ անդանօր լինի անմահ և անապական ծնունդ և որդիք յարութեան. զի մեռանիլ ո՛չ ևս կարեն ասէ. վասն զի յանմահ *զօրութենէն* աստուծոյ ծնանիմք, և յանապական տարրեղէն նիւթոց. վասն

որոյ անմահ և անապական կայանան: - 308. Երկրորդ՝ զի նախկին *զօրութիւն* է ծնողաց: - 309. Գօտին *զօրութիւն* նշանակէ որ էր ի մէջքն. այլ և ի յաղօթս կայր և գօտեաւ պնդեալ էր: - 311. Նոյնպէս և քրիստոս զզէն և *զզօրութիւն* սատանայի եբարձ որ էր մեղքն և մահ դժոխոցն: - 314. Քսաներորդ, և որպէս յովսէփ եթող զքուրմն և զերկիր նոցա, զոր քրիստոս էր բառնալոց զմեծամեծ մեղսն և զկռապաշտութիւնն. զի ըստ առն և *զօրութիւն* իւր. և ըստ աստուծոյ և գործք իւր: - 314. Եւ այն ի քթթելական կարօղ *զօրութեամբն* աստուծոյ: - 314. Այս է՝ է *զօրութեամբ* հոգւոյն և ե զգայարանօք մարմնոյ մեռանիմք և յառնեմք **գ** կատարելութեամբ: - 315. Եւ տէր մեր հզօր *զօրութեամբ*, «որ կրէ զամենայն բանիւ *զօրութեան* իւրոյ»: - 315. Եւ ի սակաւ *զօրութենէն* նախքան զյարութիւնն չարչարէին դևքն, և աղաչէին թէ «մի՛ յառաջ քան զժամանակն տանջեր զմեզ»: - 316. Երկրորդ՝ խեցեաւն սրբէր զամանն խեցեղէն, զի թրծեալ էր *զօրութամբն* աստուծոյ: - 323. Եւ **դ** օղք և **բ** լծակքն, զի չորեքնիւթեայ աշխարհի են խնամածուք երկակի *զօրութեամբ* խնամոցն աստուծոյ. այսինքն արարչական և արքունական: - 344-345. Աշտանակ ոսկի, անապական *զօրութիւնն* աստուծոյ որ խնամէր զնոսա և բարձեալ կրէր: - 346. Այլ և **է** խորհուրդ եկեղեցւոյ, և **է** *զօրութիւնք* հոգւոյս. չորսն ստացական, և **գ**ն աստուածային առաքինութիւնք: - 347. Եւ **բ** ծիթենիք՝ *զօրութիւն* հօր, և սուրբ հոգին հովանացեալ ի վերայ նորա: - 347. Եւ ցանեալ **է** անգամ ի վարագոյրն. որ է՛ քաւութիւն **է** զգայարանցս ի **է** *զօրութեանց* հոգւոյն. **է** խորհրդով եկեղեցւոյ. առ **է** դար կենցաղոյս: - 360. Նա՛խ՝ զի ո՛չ ունի կատարեալ *զօրութիւն* սերման: - 365. Փայտն եղևնեայ, *զօրութիւն* հաւատոյն: - 368. Երկու հաւն՝ կրկին *զօրութիւնք* ի մեզ. տեսնական և գործնական: - 368. Երկոտասաներորդ՝ միորձի. պակաս *զօրութեամբ* և անգործ: - 370. Դարձեալ զ**է** ժամանակն ասէ. կամ զ**է** հասակս. կամ **է** զգայարանօք մարմնոյս. կամ է *զօրութեամբ* հոգւոյս: - 376. Նա՛խ՝ զի ծերն և տղայն պակա՛ս է ի *զօրութենէ*: - 377. Չորրորդ՝ պակասեալ է *զօրութեամբ* տեսանել և լսել և այլն: - 377. Տասն *զօրութիւնք* հոգւոյ և մարմնոյ զանգիտօղք և երկրասէրք: - 380. Երրորդ, սուրբ խաչն աստուածընկալ դալար *զօրութեամբ*. շառաւիղ թևն. պտուղ քրիստոս ծաղկեալ արեամբ և ջրով: - 382. Երկրորդ, զի գիտասցէ թէ առաւել *զօրութիւն* գոյ աստուծոյ քան զամենայն: - 387. Երրորդ՝ զի ցուցցէ թէ ոչ ինչ *զօրութիւն* ունի բան նորա: - 388. Եւ յա՛յտ է, զի ոչ ինչ *զօրութիւն* ունէր բան նորա: - 388. Ապա յա՛յտ է զի անօրինին ո՛չ անէծքն ունի *զօրութիւն*. և ո՛չ օրհնութիւնն շնորհք: - 388. Եւ ո՛չ զչամիչն, զի արևակէ՛զ է և պակաս ի *զօրութենէ*: - 390. Եղիազար՝ աստուծոյ *զօրութիւն* լսի որ է՛ քրիստոս և քահանայ և փրկիչ մեր. և իշխանք՝ **բժ**ան առաքեալքն աթոռակիցք քրիստոսի: - 391. Չորրորդ՝ ձեռն գործոց է նշանակ, և բազուկն *զօրութեան* զի անաշխատ գործէ: - 395. Եւ *զօրութիւն* է, զի զգայարանքս *զօրութիւն* է հոգւոյն և միտքն: - 396. Այլ բանն աստուծոյ ի ծովէ լորամարգ ի վիմէն ջուր և յօդոյ մանանայիւ կերակրեաց զնոսա. զի ամենակա՛ր է *զօրութիւնն* աստուծոյ: - 397. Եւ մի՛ մոռանար *զզօրութիւնն* աստուծոյ և զերախտիսն զոր արա՛ր հասարակ և առանձնակի: - 398. Այս է՝ ի միոյ բարի էութենէն աստուծոյ յառաջ գայ արարչական և արքունական *զօրութիւն*. իբր աջ և ահեակ ձեռն: - 403. Եւ յորժամ է *զօրութեամբք* հոգւոյ յաղթիցեն նոցա, փախիցեն յէ զգայարանաց մարդոյն եօթնեկի մահացու մեղօք. զայս կատարելո՛ցն է իմանալ. և ո՛չ մեզ տկարացս: - 404. Եւ բանն՝ որ կրէ՛ զամենայն *զօրութեամբ* իւրով: - 405. Զայս նշանակէ թէ՝ յետ ելանելոյ հոգւոյ ի մարմնոյ և գնալոյ ի վերին շաւիղն, հակառակ կայ սատանայ և չար *զօրութիւնքն* ընդ նմա, տանիլ զհետ իւրեանց որ զչա՛րսն են գործեալ. և յարդարոցն յաղթին հրեշտակին օգնութեամբն. որպէս և անտօն ետես. զի իմացեալ և մեք զգուշասցուք այնմ: - 410. Իսկ յետ մահուանն մովսէսի վերացաւ ամպն. և հրամայեցաւ ժողովրդեանն հեռու կալ կանգունս երկուց հազարաց վասն փառաց տապանակին և վասն *զօրութեան* նորա: - 415. Նա՛խ՝ զի լինէր առաւել *զօրութիւն*: - 416. Հինգերորդ՝ օրհնեալ ի տեառնէ մանուկն սամփսոն, և հոգւով *զօրութեամբ* շրջէր: - 422. Երեսուներորդ, ի տեառնէ յաջողեալ *զօրութեամբ* ծնօտին, և նովաւ զօրացեալ մեծ ծարաւն սամփսոնի: - 423. Եւ ինքն որդիէ՛ *զօրութիւն* հօր. և ծարաւ փրկութեան մարդկան, նովաւ զովացեալ: - 423. Եւ *զօրութեամբ* խաչելոյն գլուխ չարին ջախջախի. և սրբին անդամք մեր: - 424. Գիտելի՛ է, զի որպէս *զօրութեամբն* սամփսոնի՝ տեառն *զօրութիւնն* նկարեցաւ: - 424. Եօթներորդ՝ տկարանայ *զօրութիւնն*: - 424. Երրորդ՝ նա՛ ի կրտսեր ազգէ բենիամենի թագաւորեաց ամենայն իէլի. և տէր մեր յազգէ մարդկան կրտսերաց առեալ մարմին և թագաւորեալ ամենայն *զօրութեանց* երկնից: - 426. ...երիս *զօրութեամբ* ի վերայ խաչին. որ է՛ ձայնիւն և մարմնովն և հոգւովն որ էջ ի դժոխս. կամ **գ** գոյացութեամբ. այսինքն աստուածութեանն և հոգւոյն և մարմնոյն: - 427. Եւ է *զօրութիւնք* հոգւոյ. և **է** առաքինութիւնք. **դ** մարմնականք և **գ** աստուածայինք: - 431. Ութե**ժ**, զօրացաւ դաւիթ անուամբն աստուծոյ. և տէր մեր *զօրութիւն* է հօր աստուծոյ: - 436. Եւ քրիստոսէ աստուծոյ *զօրութիւն* և իմաստութիւն: - 440. Նոյնպէս և ամենայն խաչի *զօրութիւնն* քրիստոս է. ի ձեռս արժանաւոր և կատարեալ հաւատոց առնէ սքանչելիս. իսկ

ոչ նոյնպիսեացն ծածկէ *զզօրութիւնն*: - 445. Եւ են սոքա կրկին *զօրութիւնք*. արարչական և արքունական. ըստ փիլոնի որպէս կրկին ձեռք մարդոյ աջ և ահեակ: - 457. Երրորդ՝ համակ հանապազորդ ներգործական դարձումն բոլոր մարդոյն առ աստուած. որով մարդն աստուածային քաղցրութեամբն զմայլի. որպէս հրեշտակք ի բոլոր սրտէ՝ յամենայն անձնէ և յամենայն *զօրութենէ* միշտ ներգործաբար դիմեն առ աստուած. և յիւրաքանչիւրսն ճառագայթի՛ ի նմա՛ աստուած: - 462. Զի ի խորհուրդ մկրտութեանն ի յառնուլ ջուր, հոգին սուրբ և *զօրութիւն* բարձրելոյն և ողջոյն հօրն ի ձեռն հրեշտակին որ հերքէր զմեղս ըստ մկրտութեան: - 462. Եւ զմայլեալ ի բոլոր սրտէ և յամենայն անձնէ և ի *զօրութենէ* միշտ ներգործապէս դիմեալ առ աստուած հաստատեցաւ: - 463. Եւ այս ո՛չ զիետ իրերաց. այլ համանգամայն յանկարծօրէն ի վայրկեան ժամու *զօրութեամբ* հոգւոյն սրբոյ. որոյ յանկարծօրէն է ներգործելն աստուծոյ: - 470. *Զօրութիւնն* երկնից՝ տկարանայ. և կեանքն ամենեցուն մեռանի: - 470. Նա՛խ՝ զի կազմեցի *զօրութեամբ* բարձրելոյն ի հոգւոյն սրբոյ և ո՛չ նպաստութեամբ մարդոյ: - 470. Երկրորդ՝ զի ներգործութեամբ մասն՝ ո՛չ լինի *զօրութեամբ* բոլոր. վասն որոյ ոչ է նիւթ ծննդեան: - 470. Երկրորդ՝ զի *զօրութեամբ* ունի և ոչ է ներգործական մասն: - 470. Յաղագս որոյ պատրաստեաց նիւթ արեան, կազմեալ *զօրութեամբ* հոգւոյն. որով լինիցի ճշմարիտ մայր քրիստոսի: - 470-471. Չորրորդ եղանակն որ կատարումն է այլոցն՝ ի կնոջէ առանց առն. որպէս ծնունդն քրիստոսի *զօրութեամբ* հոգւոյն սրբոյ: - 471. Եւ զօծումն *զօրութեան* յորժամ օծաւ արեամբ ի վերայ խաչին և քակեաց զամուրս հզօրին և էառ աւար: - 474. Ութերորդ՝ որպէս ի միաւորիլ հոգւոյ և մարմնոյ յառաջագայի ի միոյ կամաց միով *զօրութեամբ* հանճար և ներգործութիւն: - 478. Այսպէս և բոլոր տընօրէնութիւն մարդացելոյն բանի՝ միով *զօրութեամբ* և կարողութեամբ ըստ միութեանն կամաց մի ներգործութիւն երևի: - 478. Նախ նշանակէ զպէս պէս *զօրութիւնս* քրիստոսի. որ երբեմն զբարձրագոյնս ներգործէր և երբեմն զնուաստագոյնս երևեցուցանէր յինքեան: - 493. Որում փառք և *զօրութիւն* յաւիտեանս ամէն: - 498. Երկրորդ՝ վասն բազում մասանցն. որք կրեն զտանջանս մարմնոյ մասամբ և զգայութեամբ. և հոգւոյ *զօրութեամբ* և մտաց իմացմամբ: - 505. Երկրորդ՝ զի դժոխքն այն էր բուռն *զօրութիւնն* սատանայի. և քրիստոս կապեաց զհզօրն_ըստ աւետարանին. ապա ուրեմն քրիստոս աւերեաց զդժոխս: - 506. ...և զաւարն ժողովեցին ի տիպ խորհրդոյն քրիստոսի. որ ի գիշերի եհար *զզօրութիւնն* սատանայի և յառաւօտուն ցուցեալ զինքն աշակերտաց իւրոց և զյարուցեալսն ընդ իւր: - 514. Համբարձումն վերաբերի առ քրիստոս յատուկ *զօրութեամբն* իւր: - 519. Նա՛խ՝ զի յայսմ աւուր էջ հոգին սուրբ յառաքեալսն. և լուծաւ ասացեալն թէ «մի բնակեսցէ հոգի իմ ի մարդիկդ այդ յաւիտեան». և ետ առաքելոցն պարգևս և շնորհս *զօրութեան*: - 524. Երրորդ՝ ի գլխո՛յն իջանեն կենդանութիւնք և *զօրութիւնք* և առողջութիւնք և շարժութիւնք ի բոլոր անդամս ի ձեռն ջլոյն: - 532. Նոյնպէս ի քրիստոսէ ի մեզ իջանէ կենդանութիւն հոգևոր, և *զօրութիւն*, և առողջութիւն, և շարժութիւն յօդոց և խաղալեաց ի ձեռն հաւատոյն շաղկապութեան: - 532. Եւ նա՛խ *զօրութեամբ*, և ապա՛ ներգործութեամբ: - 541. Այլ սոքա ամենայնքն նախկին և պատւականք են. այսինքն քահանայ քան զսարկաւագ. և բանական քան զգայական. և ներգործութեամբ քան *զօրութեամբ*. այսպէս արձակելն քան զկապելն: - 541. Որում փառք և *զօրութիւն* ընդ Հօր իւրում և սուրբ Հոգւոյն ամէն: - 555. Դարձեալ ասեմք թէ՝ այլ վարդապետք է ասեն զմեղս, զի **դ** տարերք են մարմնոյն, և **գ** *զօրութիւնք* հոգւոյն. այսինքն բան, ցասումն, և ցանկութիւն: - 559. Եւ այսպիսի ասացեալ տկարութեան մեղաց առողջութիւն է բժշկարան է *զօրութիւնք* որ կոչին առաքինութիւնք. որ են այսոքիկ: - 571. Եւ չորք *զօրութիւնքն* այս է: - 571. Արիստոտէլ **գ** սեռս *զօրութեան* ասէ հոգւոյն. այսինքն է մինն անհնազանդ բանին. և մինն հնազանդ. և մինն բան էութեամբ: - 572. Զի թողութիւն մեղաց որ է՛ կենդանութիւն հոգւոյ՝ աստուածային *զօրութեամբն* լինի: - 573. Այլ գիտելի է, զի առաքինութեամբն ուղղի հոգին ի *զօրութիւնս* իւր. քանզի խոհեմութիւնն ուղղէ զբանականն. արիութիւնն զցասմնականն. ողջախոհութիւնն զցանկականն. իսկ արդարութիւնն ուղղէ՛ զամենայն *զօրութիւնս*: - 578. Վասն այն ասի արդարութիւնն ուղղութիւն կամաց. զի ո՛չ միայն է առանձնական *զօրութիւն* կամ առաքինութիւն. այլ և հասարակ և պարունակիչ ուղղութեան հոգւոյն: - 579. Արդարութիւն է *զօրութիւն* պահող զմարդկային ընտրութիւնն: - 579. Խոհեմութիւնն է *զօրութիւն* հոգւոյ, որով ընտրութիւն առնէ ի մէջ չարին և բարւոյն: - 579. Արիութիւն է *զօրութիւն* իմն որով հեշտութեամբ տանի ամենայնի վասն սիրելի իրաց: - 580. Իսկ ժուժկալութիւնն առ շօշափելիսն ըստ ծննդական *զօրութեանն*. ի յորում դնէ զեղանակն. զի առաւել յօժարի մարդն ի գոլ անհատութիւնն սննդականաւն, և ի գոլ տեսակին ծննդականաւն. և յօժարութիւնքս այս՝ զսպին զգաստութեամբ և ժուժկալութեամբ: - 581. Չորրորդ *զօրութիւն*: - 582. *Զօրութիւն* է ունել ինչ որով տանի չարչարանացն: - 582. Երկրորդ՝ զի օգնակա՛ն են բնական *զօրութեանց* հոգւոյն: - 583. Դրոշմն է՛ խորհուրդ յուսոյ. զի յուսալով ի *զօրութիւն* սուրբ հոգւոյն կարողանամք ընդ դէմ թշնամւոյն: - 587. Եւ ե երրորդն առ մովսէս մեծ եղև *զօրութիւնն*: - 629. Նոյնպէս և

հինգերորդն, բարի՛ է աստուած և ողորմած տեսողացն զաստուած հնգիւք *զօրութեամբ* հոգւոյ...: - 629. Վասն քրիստոսի ասէ որ եղև մեզ *զօրութիւն* յազգէ դաւթի: - 638. Նոյն *զօրութիւն* է ամենայն խաչի. որպէս բազում ճառագայթք արևուն...: - 639. Եօթն աղին՝ է զգայարանս. և եօթն փոփոխմունք եօթնից դարուցն. և *զօրութիւնք* հոգւոյ: - 641. Երկրորդ, սա՛ զամենայն գրելոց *զօրութիւնս* յինքն ունի...: - 643. Զի գոհութիւնն կրկին *զօրութիւն* ունի...: - 655. Զի նախ է մարմին քան զհոգի. ոչ ժամանակաւ և պատւով. այլ նիւթով և *զօրութեամբ*: - 662. Չորրորդ ի հասակն է իմանալ. զի տիքն անցանեն, և *զօրութիւնք* և ներգործութիւնքն պակասին...: - 666. ...թէպէտ են և այլ տարերք *զօրութեամբ* ի հողն: - 678. Նաև գ *զօրութիւնք* են տնկականին. այսինքն կերակրիլն, աճիլն, և ծնանիլն. և մեք ունիմք զայս: - 681. Այլ և բանական հոգւոյն գ են *զօրութիւնք*. բան ցասումն և ցանկութիւն: - 681. Երկրորդ ի մեզ. զի գ *զօրութեամբ* հոգւոյ և դ նիւթով մարմնոյ մեղանչեմք: - 683. և զքաւարանին *զօրութիւնն* առաւել ասեն քան զքրիստոսի: - 698. ...և խաչիւն ելոյծ *զզօրութիւն* մահու. - 705. Սակայն ի յղութեանն իջանէ չար հոգին ի յորովայն մօրն. և նմա *զօրութեամբն* և ներգործութեամբն ծնանի մանուկն և սնանի և հասանէ յերիտասարդութիւն. - 706. Երկրորդ երևելի ձայնն հրեշտակապետին. որպէս ձայնն փողոյ ի սինա լերինն. և ազդումն *զօրութեանն* քրիստոսի: - 713. Վեցերորդ, զի յարութիւնն է գործ սքանչելեացն աստուծոյ և ո՛չ բնութեան. զի բութիւնն հունաւորեալ է *զօրութեամբ* յերկար ժամանակս գործէ: - 717. Իսկ աստուած անհուն է *զօրութեամբ*՝ յանկարծակի ի նոյն կէտ վայրկեան ժամանակի յարուցանէ: - 717. Ապա ուրեմն կենդանեաց մարմինն ոչ յառնէ ի մեզ ըստ բոլոր նիւթոյն, այլ ըստ չափոյ *զօրութեանն* որ փոխեցաւ ի մեզ և եղև մարմին մարդոյ, ա՛յն մարմինն յառնէ: - 718. Նա՛խ՝ ամենակարող *զօրութեանն* աստուծոյ և արարչութեանն է գործ: - 719. Նոյնպէս մարմին սրբոցն ընդ ամենայն երկինս անցանէ *զօրութեամբն* աստուծոյ մինչև ի հրեղէն երկինս...: - 722. Զպայծառութիւնն՝ ի թաբօր լեառն. և Զանչարչարութիւնն ի յօրհնելն զմարմինն իւր և տալ աշակերտացն ի վերնատունն՝ անչարչարելի էր մարմինն քրիստոսի ներգործութեամբ և ո՛չ *զօրութեամբ*: - 723. Եւ որպէս հոգին ունի *զզօրութիւն* իւր անպակաս. նոյնպէս և անդամք մարմնոյն պարտ է լինիլ անպակաս զի իցէ կատարեալ մարդ: - 725. Եւ սոքա ուղղին ի յարութեանն. զի գո՛րծ է կարող *զօրութեանն* աստուծոյ և ո՛չ տկար բնութեան: - 725. ...այլ ա՛յս է՝ զի իւրաքանչիւր մարմինք սրբոց պայծառասցին էպատիկ քան զարեգակն. որպէս տն մերոյ ի թաբօր լերինն. և թ դասուց հրեշտակաց լոյսն յերկիր ծաւալին. զի *զօրութիւնք* երկնից շարժեսցին: - 728. Երրորդ՝ դարձեալ զերկնային *զօրութեանց* վշտանալն ցուցանէ ի վերայ կործանելոցն. զի վասն իմ գալարին և ընդ իմ կործանումն՝ տրտմութիւն զգենուն: - 729. Երկրորդ՝ զի հուրն կրկին ունի *զօրութիւն*. այսինքն զլոյսն և զայրելն. և կրկին լինին մարդիկ. այսինքն արդարք և մեղաւորք. - 731. Նիւթ նշանացս է՛ բազում և զանազան. այլ *զօրութիւն* և ձևն մի և նոյն է խաչին: - 732. Երկրորդ՝ զի աստուած զամենայն արարածս կրէ բանիւ *զօրութեան* իւրոյ ասէ առաքեալն և ի նոյնութեան պահէ. և սոքա պահին առանց միաւորութեան էութեան նորա: - 733. Իններորդ՝ զի դևք հալածական լինին ի *զօրութենէ* աստուածեան նշանին. և հրեշտակք սպասաւորեն նմա. - 734. Եւ պա՛րտ է գիտել զի ի միոյ սեռէ բարութեանցն աստուծոյ՝ յառաջե՛ն առ մեզ ողորմութիւն և արդարութիւն. կրկին տեսակ կամ գործք կամ *զօրութիւն*. որպէս ի մեզ երկոքին ձեռք մարմնոյ. և որպէս իմացումն և կամք հոգւոյ: - 745. Առաւանքն երեքկղի՝ յԵրրորդութեանն դիմաց արդարութեան և ողորմութեան *զօրութիւնք* առ մեզ խոնարհեալ. ունելով զյիշատակ բարեացն և չարեացն մերոց: - 745. Է՛ ուրեմն ասել, եթէ ոչ տն սաբաւովթ, այսինքն *զօրութեանց*, թողեալ էր մեզ սերմն առաքելօք և մարգարէիւք և այլովք սրբովք և վարդապետութեամբ աւետարանին, համերք և ի մեղս լինէաք խստացեալք: - 755. Յաւատն սկիզբն աստ. և անդ *զօրութիւն* գործոյ: - 769. Եւ քրիստոս աստուծոյ *զօրութիւն* և աստուծոյ իմաստութիւն ի հօրէ ըստ սրբոյն դիոնիսեայ: - 770. Ծնունդն, *զօրութիւնն*, մահն, ընդ աջմէ հօր նստիլն, և այլն ամենայն, զաստուած ի մարդում, մանաւանդ զմարդ յաստուածում ըստ սքանչելագործին գրիգորի ցուցանեն: - 770. Որով և ընդ որում հօր միանգամայն և հոգւոյն սրբոյ վայելէ փառք և պատիւ և իշխանութիւն և *զօրութիւն*. այժմ և միշտ և յաւիտենից յաւիտեանս Ամէն: - 771. Եւ ո՛չ այս միայն, այլ և ի կոչմանն *զօրութենէ* առ որդւովքն սկևեայ հալածեին նոքա: - 784. Յաղագս որոյ որ ինչ գոյ միոյն յայտնի և ներգործական մասունք, գոն նոքա և միւսոյն բնաւորապէս ծածուկ և *զօրութեամբ*: - 786. Թէ զի՞նչ է ասելն ի սահման հաստատութեանն, մասամբ ինչ *զօրութեամբ* և մասամբ ինչ ներգործութեամբ: - 787. Ո՞ր է մասն *զօրութեամբ*, և ո՞ր մասն ներգործութեամբ: - 787. Եւ երկրորդն է լուսաւոր *զօրութեամբ* թափանցանց. գոլով ջրեղէն կամ պլօրեայ ըստ ոմանց: - 787. Իսկ երրորդն մասամբ լուսաւոր և մասամբ թափանցանց. որ ասէ *զօրութեամբ* և ներգործութեամբ: - 788. Այլ և շարժումն երկնից բոլորաձև կարէ՛ ասիլ. մասամբ *զօրութեամբ*, և մասամբ ներգործութեամբ: - 788

Է

Է + Նախ՝ եթէ չարն ո՛չ է էութիւն, և ո՛չ ի *յէս*. և ո՛չ ի *յէից*. և ո՛չ սկիզբն *էից*: - 22. Այլ և ո՛չ ի *յէս* է չարն. և զայս ցուցցուք ի բաժանմանէ: - 22. Այլ և ո՛չ *յէից* է չարն. զի ամենայն որ *է* է՝ բարի՛ է և անդրադարձեալ ևս. «զի ծառ բարի՝ պտուղ բարի առնէ ասէ տէր»: - 22. Դարձեալ՝ ամենայն ինչ որ *յէից* է՝ սկիզբն ունի և պատճառ. իսկ չարն ո՛չ ունի սկիզբն և ո՛չ պատճառ. վասն որոյ ո՛չ է *յէից*: - 22. Դարձեալ՝ ամենայն ինչ որ *յէից* է՝ սկիզբն ունի և պատճառ. իսկ չարն ո՛չ ունի սկիզբն և ո՛չ պատճառ. վասն որոյ ո՛չ է *յէից*: - 22. Այլ և ո՛չ սկիզբն է *էից*. զի ի չարէն բարի ո՛չ լիցի: - 22. Եւ այսպիսի չարս ո՛չ է *է*. և ո՛չ ի *յէսս*. և ո՛չ սկիզբն ունի կամ պատճառ. և ո՛չ ինքն սկիզբն այլոց կամ պատճառ. ա՛յս է ինքնաչարն: - 22. Եթէ ոք գիր ո՛չ գիտէ, և ո՛չ զվկայութիւն ընդունի սուրբ գրոց, որպէս ցուցանեմք նմա թէ *է՛* աստուած: - 25. Յեղելոց իրաց կարե՛մք ցուցանել թէ *է՛* և գո՛յ աստուած՝ երեք եղանակաւ: - 25. Եւ յայսցանէ պա՛րտ է իմանալ թէ *է՛* արարիչ սոցա: - 26. Ըստ որում ոմն ի բնախօս արանց նկատմամբ առաջնորդականին՝ վարաթևեաց ի սկիզբն առաջին՝ թէ *է՛* ոմն որ շարժէ՛ զերկնային մարմին: - 26. Երկրորդ՝ *Զէ՞ն* ծնաւ, թէ զոչ *էն*: - 29. Չորրորդ՝ ոչինչ արգելէ զհոգին լինիլ որդի, թէ *է՛* ի նոյն բնութենէ: - 30. Երկրորդ հարցումն չարափառաց, *զէ՛ն* ծնաւ, թէ զոչ *էն*: - 36. Բայց հարցմունքս այս կարէ՛ ասիլ ի վերայ մեր. զի ասիմք՝ *յէից* եղեալ և յոչ *էից*: - 37. *Յէից*՝ որպէս դու ի քո հօր մէջքն էիր զօրութեամբ, և յետոյ ծնար նոր գործութեամբ: - 37. Եւ յոչ *էից*՝ զի սակաւ հիւթն այն՝ ո՛չ կայր միս և ոսկր և ջիլ. կամ մորթ: - 37. Դարձեալ՝ *յէից*, զի մեք ի տարերցս եմք: - 37. Եւ յոչ *էից*, զի տարերքն այնք յոչ *էից* եղեն: - 37. Իսկ թէ յո՛չ ումեքէ, կարգեցեր զնա ընդ յոչ *էից* գոյացելոց: - 37. Զի և յօհան դամասկացին ասէ հարկ գոլ ամենայն սկսզման ունել դադարումն. այլ զի հրեշտակք և հոգիք ոչ դադարին, այս կամա՛ցն աստուծոյ է պահպանութիւն, և ոչ բնութեան նոցա. զի յո՛չ *էից* եղեալքն՝ կարեն յոչ էութիւն փոխիլ: - 37. Զի միշտ *է է*, ո՛չ ոչ էանայ. և միշտ բարի և լոյս *է*, ո՛չ չարանայ և խաւարի: - 44. *Է՛* և անկարութիւն առ մեզ՝ ոչ էին գոյ լինիլ. և չորսին չորեքտասան: - 44. Բայց թըլի թէ՝ *էն* և Աստուածն մերձ է աստուծոյ բնութեանն քան զայլսն: - 49. Եւ յայսցանէ *էն* առաւել է. զի **Աստուածն յաստ էած զմեզ, և կամ ստեղծօղ, և կամ ճանաչօղ լսի**: - 49. Իսկ *էն* զմիշտ լինիլն ցուցանէ. ըստ այնմ՝ «ես եմ ալֆա և օմեգա». այսինքն առաջին և վերջին: - 49. *Է՛* և այլ բազում միտք վասն բանին. զոր մեք զսակաւն գրեցաք: - 49. Այս են որ ո՛չ *է* և ասի. *է՛* և ո՛չ ասի. ո՛չ *է* և ո՛չ ասի. *է՛* և ասի որպէս ցուցաք: - 55. Զի՞նչ է որ ասեն վասն աստուծոյ թէ՝ *է՛* սկիզբն և պատճառ: - 110. Երկրորդ՝ սկիզբն է յարացուցի. և պատճառ *էից*. պատկեր և նմանութիւն նորին յարացուցի: - 110. Գիտելի՛ է, զի ոչ *էն* բազմաեղանա՛կ ասի: - 111. Երկրորդ՝ ոչէ ասի գերագոյն *էն* և գոյն. որպէս ի *յէիցս* ո՛չէ և ո՛չ գոյ. այլ գերագոյն *է* և գերագոյն ոչէ: - 111. Եւ գիտելի է, զի որքան եղանակաւ ասի ոչ էն, նոյնքանաբար և *էն*. զի ընդ դէմ միմեա՛նց են: - 111. Այլ բաժանի *էն* նախ ի յերիս: - 111. Ի *յէից* էակն. որ է նախագոյ պատճառ ամենայնի: - 111. Երկրորդ՝ զի նախ՝ գո՛յ և *է է*. և ապա բարի և իմաստուն և այլն: - 111. Զի անդրանիկ է *էն* անուն՝ քան զամենայն բարի և ազնիւ և այլն. վասն որոյ ասաց մովսէսի՝ «ես եմ որ էնն»: - 111. Վասն է՞ր կոչեմք զնա *էր*. և *է՛*. և եղիցի. ըստ այսմ. «ես եմ որ էն». և «ի սկզբանէ էր բանն». և եղիցի աստուած ամենայն յամենայնի: - 111. Նախ՝ եթէ անեղ է աստուած՝ ըստ որում անսկիզբն և անեղ էին արարածք ըստ անգոյին՝ կարգաւո՛ր է և յոյժ որպէս դու ասացեր. զի անեղ *էն* աստուած յառաջ էած զանեղն ի յէութիւն: - 113. Վասն է՞ր *է* զի աստուած զանգործս և զոչէսն տեսանէ. իսկ մեք զեղեալն և զգործեալն: - 118. Իսկ անեղն ի բ դէմս որոշի. որպէս անեղ *էն* աստուած. և անեղ՝ որ դեռևս ո՛չէ եղեալ և գոյացեալ: - 118. Դարձեալ *է՛* յատկութիւն, զի նախ տեսութիւնն է աստուծոյ, և ապա էութիւն ամենայն իրի՝ տեսութեանն նորա հետևի: - 118. Ո՞րպէս տեսանէ աստուած *զէքս*. զի զգայութիւն ո՛չ ունի. որպէս մեք ներքին զգայութեամբ զիմանալիս՝ և արտաքին զգայութեամբ զերևելիս տեսանեմք: - 118. Սակայն՝ զի թէ *էն* ըստ որում է աստուած՝ կրկին կերպիւ տեսանի. այսինքն գիտութեամբ և անգիտութեամբ. դնելով և բացաբառնալով այսպէս: - 119. Նախ՝ հայելով ի կերպարանս և ի նմանութիւնս որ է՛ կարգաւորութիւն արարածոց. և սոքօք ի յարացոյցն սոցա ելանել, և ի նմանէ դարձեալ ի նախատիպ յարացուցին ելանել. և այնպէս տեսանել թէ *է՛* աստուած պատճառ ամենայնի: - 119. Եւ է սա՛ երկրորդ. զի ի պատճառէ՛ ստեղծման *էիցս*՝ աստուածաբանութիւնս այս յառաջագայի: - 122. Իսկ չորրորդն է խորհրդական աստուածաբանութիւն. յորժամ զամենայն զգալի և զիմանալի էութիւն արտաքոյ թողեալ, ի խորս ընթանամք մտօք և մտանեմք յամպն և ի մէգն ըստ մովսէսի. և ապա տեսանեմք զնա արտաքս որոշեալ յամենայն *էից*: - 122. *Է՛* և ասի: - 123. *Է՛* և ո՛չ ասի: - 123. Իսկ ի ներքուստ ի վեր՝ ի բազմութենէ առ միոն ընթանայ. որպէս խորհրդական աստուածաբանութիւնն արտաքոյ թողեալ զբազմութիւն *էից* և ի միոն ընթացեալ, որ ամենեւին անբանութիւն է և անիմացութիւն. անճառելի. անիմանալի. և լռութեամբ պատուի յամենայն արարածոց: - 123. Եւ *է՛* հօր պատկեր բոլոր արեգակն: - 124.

Այսպէս վասն գերազանց սիրոյն զոր ունի աստուած առ *էսս*՝ զարմանալ ասի. այսինքն արտաքս ելանել՝ թափիլ և հեղուլ ի *յէսս*. և միաւորիլ անփոխաբուն բնութեամբ: - 127. Եւ *է՛* ինքն բարի և գեղեցիկ, կոչի սիրելի: - 128. Եւ *է՛* ինքն անսկիզբն և անվախճան: - 128. Լայնութիւնն է ընդարձակ ճանապարհ աստուծոյ. որ է նախախնամութիւն նորա յամենայն *էբս*: - 129. Այլ ի ստեղծումն *էիցս*՝ սէրն առաջին է քան զբարին. զի ի սիրո՛յ շարժեցաւ յառաջ բարերարել և խնամել: - 129. Իսկ խորութիւն՝ զի ամենայն *էից* անպարունակելի է թաքնութիւն և անգիտութիւն: - 129. Այլք ասեն թէ՝ *է՛* ի յաստուած լայնութիւն սիրոյ, որով յետս դարձուցանէ զմեզ ի մոլորութեանց վասն առաւել սիրոյն: - 129. Եօթներորդ՝ սկիզբն և վախճան գիտութեամբն ասի. զի զսկիզբն *էից* և զկատարածն ի ներքոյ իւր ամենահաս գիտութեանն բովանդակեալ ունի: - 129-130. Երկրորդ՝ *է՛* գործ արդարութեան. զի ըստ արժանեաց հատուցի մեծաց և փոքունց. և առաջնոց և երկրորդաց: - 130. Երրորդ՝ *է՛* գործ նախախնամութեան. զի ըստ ընտանի կարողութեան իւրեանց՝ համեմատապէս զպարգևս ընկալցին. զի մի վնասեսցին փոքունքն մեծամեծօք. և թերի մնասցին մեծամեծքն սակաւուք: - 130. Իսկ *է* երկինք զիրեշտակաց դասուցն ասէ, մի քան զմի բարձրագոյն յիրաքանչիւր երկինս: - 134. Այլ արդ՝ շնորհքն ըստ իւրում ինքնութեան *է՛* անեղ՝ յանեղ է *էն* յառաջեալ, և նախախնամաբար եղելոցս հաղորդի, և յիւրմէ էութենէն ո՛չ փոփոխի: - 140. Որ *է՛* **ժ, ճ, ռ**, բիւր: - 141. *Է՛* որ իմացումն մտացն առ ինքն ժողովի ի յիշողականէ՝ ի տրամախոհութեանցն՝ ի կարծեաց՝ և յայլոցն, և այնպէս ըստ ինքեան տեսութեանն ի աստուած հայի. այս է գերագոյն իմացումն. և կոչի իմացական տեսութիւն: - 142. Եւ *է՛* յորժամ իմացումն ի յիշողութիւնն ի տրամախոհութիւնն և յայլս բաժանի, և նոքօք իմանայ և տեսանէ զաստուած. և այս ևս է կատարեալ տեսութիւն. և կոչի սա բնական տեսութիւն: - 142. Միատեսակ է՝ յորժամ ըստ ինքեան ժողովէ յամենայն զգայարանաց, և բոլոր և միեղէն սիրով հայի յաստուած. և *է՛* այս գերակատար սէր: - 143. *Է՛* և խօսք հոգւոց: - 145. Իսկ ոչ *էիցն* ո՛չ արարչութիւն է և ո՛չ խնամակալութիւն: - 157. Տասներորդ՝ զի տեսութիւն մեր *զէ՛սն* տեսանէ. և զոչ *էսն* ո՛չ տեսանէ: - 164. Այլ տեսութիւնն աստուծոյ զոչ *էսն* տեսանէ և նախընտրէ...: - 164. Իսկ անեղ և պարզ էութեանն պատշաճի միայն նմանապէս համեմատութեամբ. զի *է* կոչի աստուած, ըստ այնմ «ես եմ որ էն». և ո՛չ ըստ այնմ որ բաժանի ի գոյացութիւն և ի պատահումն. որպէս հոմանուն կամ փաղանուն. կամ ի միոջէ և առ մի. որպէս ընդհանուր էակն է՝ բաժանի առ մեզ: - 171. Այլ կոչի *է*, ըստ այնմ որ միշտ *է՛*, ո՛չ ունելով սկիզբն և ո՛չ վախճան. այլ ինքն է ամենեցուն սկիզբն և վախճան...: - 171. Եւ դարձեալ՝ *է* կոչի աստուած, զի նա միա՛յն է տեսակ առանց նիւթոյ. և գոյ առանց պատահման: - 171. Եւ դարձեալ *է՛* ոչ էակ՝ որ թէպէտ ներգործութեամբ ո՛չ է, սակայն զօրութեամբ ունի զգոյն. և յայսպիսի յոչնչէ եղեն արարածք ամենայն. ապա ուրեմն յայտնի է հարցումնդ: - 173. Եւ *է՛* էակ որ երբեմն զօրութեամբ է. որպէս այնոքիկ որ ի լինելութեան և յապականութեան են որք միշտ փոփոխին. որպէս մարդ և ոչխար և ծառ: - 173. Ուստի պատճառի լինելութիւն *էիցս* միշտ և անխափան. որպէս ասի ի գիրս աշխարհաց: - 181. Երրորդ՝ զի ամենայն իր *յէից* և յոչ *էից* են գոյացեալ. *յէից*՝ ըստ նախածանօթ տեսչութեան գաղափարին. և յոչ *էից*՝ ըստ ինքեան ի ժամանակի հաստատեալք: - 236. Վասն որոյ գտանի յամենայն իրս նման և աննման ըստ որում *յէից* և յոչ *էից* են հաստատեալք: - 237. *Է* և այլ իմն աննմանութիւն հոգւոյ ըստ իմացմանն. առաւել և նուազ. ուշիմ և ապուշ. չկամ և կամեցօղ. հեզ և յանդուգն. ցանկացօղ և ողջախոհ. ըստ բնական բարոյիցն որակացեալ. նման և աննման գոլով իրերաց: - 237. Եւ նախ ասի իմաստութիւն նոցա, որ զբնութիւն *էիցս* քննեցին. և զշարժումն լուսաւորացն. որպէս իմաստունքն յունաց: - 269. Իններորդ՝ անշարժ նոյնութեամբ իւրով զամենայն քննէ և իմանայ. այսպէս և միտք առ մարդն գոլով զգիտութիւն *էիցս* քննէ: - 271. ...իսկ միջակ արդարքն որ են ի կայանս հոգւոցն՝ և զտեսանելն պայծառապէս ընկալցին ի յարութեանն դէմ յանդիման որպէս և *էն*. - 697-698. Եւ ոչ օրինակս կարէ յայտնել զոր ինչ *էն*: - 770. Նոյնպէս ողորմութեան և արդարութեան է միշտ բարերարելն և պատժելն ըստ նախասահման գիտութեան նորին նախքան զլինիլն *էիցս* ըստ առաքելոյ: - 779

ՈՐ ԷՆ + Իններորդ՝ *Որ էն*՝ աստուած կոչի. ըստ այնմ որ ասացաւ մովսէսի, «ես եմ *որ էնն*»: - 73. Ապա ուրեմն որդին մարդոյ *որ էն* է և յերկինս: - 73. Զի անդրանիկ է էն անուն՝ քան զամենայն բարի և ազնիւ և այլն. վասն որոյ ասաց մովսէսի՝ «ես եմ *որ էնն*»: - 111. Վասն է՞ր կոչեմք զնա էր. և է՛. և եղիցի. ըստ այսմ. «ես եմ *որ էն*». և «ի սկզբանէ էր բանն». և եղիցի աստուած ամենայն յամենայնի: - 111. Նախ՝ զի աստուած միա՛յն է ինքն ինքեամբ. և ո՛չ յայլմէ հաստատեալ. ըստ որում ասէր առ մովսէս՝ «ե՛ս եմ *որ էն*»: - 170. Իսկ անեղ և պարզ էութեանն պատշաճի միայն նմանապէս համեմատութեամբ. զի Է կոչի աստուած, ըստ այնմ «ես եմ *որ էն*». և ո՛չ ըստ այնմ որ բաժանի ի գոյացութիւն և ի պատահումն. որպէս հոմանուն կամ փաղանուն. կամ ի միոջէ և առ մի. որպէս ընդհանուր էակն է՝ բաժանի առ մեզ: - 171. *Որ էն*: - 312. Զի՞նչ է՝

«*որ էն* առաքեացն»: - 331. *Որ էնն* ո՛չ թէ զէութիւնն աստուծոյ յայտնէ: - 331. Իսկ ասելն *որ էն*: - 331. Այլ և էն և օն՝ անփակ գիր է. որպէս այն «ես եմ աստուած *որ էն*» և բացարձակ: - 638

ԷԱԿ + Ապա ուրեմն յա՛յտ է՝ զի բանն զիրն ո՛չ կարէ ճշմարտել. այլ իրն զբանն ճշմարտէ. յորժամ գոյ կամ ո՛չ գոյ. որպէս ասէ ի հարկէ՛ գոլ *զէակն* յորժամ է՛. և ո՛չ գոլ յորժամ ո՛չ է: - 9. Իսկ թէ չար է և առնէ զչար, ո՛չ ոք է ի *յէակս* բարի: - 14. Քսաներորդ՝ զի ի հարկէ բարի է աստուած. որպէս ի հարկէ *էա՛կ* է. այլ արդ՝ հարկաւոր բարին է միշտ բարի և գոյացական բարի և զուտ բարի: - 15. Եթէ ոչ հաղորդին, մինն է ի նոցանէ *էակ*. և այնպէս ո՛չ երկու սկիզբն: - 21. Ասաց թէ՝ որ ի կերպարանս աստուծոյ էր բանն, այսինքն *էակից* հօր, ո՛չ ինչ զրկումն համարեցաւ ի ներգոյական փառաց զլինիլն հաւասար մեզ: - 93. Ի յէից *էակն*. որ է նախագոյ պատճառ ամենայնի: - 111. Վասն առաջնոյն գիտելի՛ է, զի ամենայն շնորհ բղխո՛ւմն է և ճառագայթ, յանեղական լուսոյն իջեալ առ *էակս* ամենայն իմանալի և զգալի. և զարդարէ՛ զսոսա ըստ նմանութեան այնմ պարգևեալ շնորհի. եթէ ըստ բնութեան՝ և եթէ անձնական. ի հրեշտակս և ի մարդիկս: - 140. Զի յատուկ է առաջին պատճառին որ է՛ աստուած՝ ի հարկէ *էակ* գոլ՝ և միշտ ներգործութեամբ, և իսկապէս ներգործութեամբ. որովք տարորոշի յայսցանէ՝ որ կարելի՛ են *էակ* գոլ. և երբեմն ներգործութեամբ և հանդերձ զօրութեամբ: - 162. Զի ի հարկէ՛ *էակ* է, որ զգոլն միայն ունի. իսկ զչգոլն ո՛չ ունի. ապա ուրեմն անփոփո՛խ է էութեամբ: - 162. Երրորդ՝ զի ի հարկէ՛ *էակ* է աստուած. և հարկն զմինն ունի ի հակադրութեանց. այսինքն կամ զգոլն կամ զչգոլն: - 168. Այլ արդ՝ եթէ գոյ զօրութեամբ ինչ ի նա՛ ո՛չ է ի հարկէ *էակ*. այլ կարելի՛ *էակ*: - 168. Իսկ անեղ և պարզ էութեանն պատշաճի միայն նմանապէս համեմատութեամբ. զի Է կոչի աստուած, ըստ այնմ «ես եմ որ էն». և ո՛չ ըստ այնմ որ բաժանի ի գոյացութիւն և ի պատահումն. որպէս հոմանուն կամ փաղանուն. կամ ի միոջէ և առ մի. որպէս ընդհանուր *էակն* է՝ բաժանի առ մեզ: - 171. Ութերորդ՝ ի բոլոր իրն է գոյն և ի մասունս. և աստուած ի բոլոր *էակրս* և ի մասնաւորս: - 171. Եւ ո՛չ թիւ պատահական կամ բան տարալուծական. այլ մի երրեակ. և երրեակ մի. ըստ որում սկիզբն է թուոց՝ և ո՛չ թիւ. և բաժանեալ յա՛յլ *էակաց*: - 171. Երկրորդ՝ ասեմք թէ կրկին է ոչ *էակն*. այսինքն ոչ ինչն: - 173. Մին է՝ զի միշտ ոչ ինչ է. զի ոչ զօրութեամբ և ո՛չ ներգործութեամբ ունի զգոլն. և յայս ոչ *էակէս* ոչ ինչ լինի: - 173. Եւ դարձեալ է՛ ոչ *էակ*՝ որ թէպէտ ներգործութեամբ ո՛չ է, սակայն զօրութեամբ ունի զգոլն. և յայսպիսի յոչնչէ եղեն արարածք ամենայն. ապա ուրեմն յայտնի է հարցումնդ: - 173. Նմանապէս ծանիր և զայս կրկին է *էակն*. մին մշտնջենաւոր և միշտ ներգործութեամբ, որպէս աստուած. հրեշտակք. և արեգակն և հուր: - 173. Եւ է՛ *էակ* որ երբեմն զօրութեամբ է. որպէս այնոքիկ որ ի լինելութեան և յապականութեան են որք միշտ փոփոխին. որպէս մարդ և ոչխար և ծառ: - 173. Եւ այսպիսի *էակրս* կրկին ունին զօրութիւն. լինելոյ և ո՛չ լինելոյ. գոլոյ և ո՛չ գոլոյ. և այլն: - 173. Իսկ մշտնջենաւոր *էակն* միայն մին ունի զօրութիւն որ է առինքն ներգործութեամբ. որպէս հրոյ ջեռուցանելն. և արեգական լոյսն. և հրեշտակին անապականութիւնն: - 173. Արդ այսպէս պատասխանեմք, եթէ բնութեամբ և կամօք ներգործէ աստուած ընդդէմ *էակացս*: - 173. Զի *էակրս* ամենայն՝ ոմանք բանաւորք են և ո՛չ միշտ ներգործականք. որպէս մարդս: - 173. Երրորդ՝ ի լինելութեանց և յապականութեանց. զի անպակասք են. ըստ որում հատեալ ի տարերաց՝ լինելութիւն է ա՛յլ *էակաց*. և ապականութիւն նոցա լնու զհատումն տարերաց: - 181. Զի որք զհոգի յառաջ ասեն գոյանալ՝ զայս դնեն պատճառ, եթէ *յէակրս* իմանալիքն յառաջ ստեղծան քան զզգալիքս. ապա և ի մարդոյն էութիւն հոգին յառաջ է քան զմարմինն: - 252. Իսկ բանն աստուած մարդացեալ՝ էութեամբ է առ հայր. պահպանութեամբ ի բոլոր *էակրս*. շնորհօք յամենայն սուրբս. և բնութեամբ ի մարմնի միաւորեալ: - 478

ԷԱԿԱՆ + *էական*, որպէս գոյացութիւն և պատահումն: - 318. Հինգերորդ՝ բանն պատկեր է հօր *էական*. և մարդն պատկեր նմանութեան. վասն այն բանն աստուծոյ եղև ի պատկեր մարդոյ: - 468

ԷԱԿԱՆԱՊԷՍ - Երբեմն նշանակէ՛ զբոլորութիւնն. որպէս ասէ՝ «աստուած սէր է». և այս առաւել լինի անձնականապէս և *էականապէս*: - 575

ԷԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ + Ի սեռս *էականութեան* գոյացութիւն նախապատիւ է քան զպատահումն. և զի նախապատիւ է աստուած ամենայն գոյից, վասն որոյ գոյացութիւն է և ո՛չ պատահումն: - 170

ԷԱԿԻՑ + «Եւ գլուխ քրիստոսի աստուած հայր». զի սկիզբն է որդոյ և *էակից* նմա: - 532

Է ԱՄԵԱՅ (7-ամեայ) - Եւ *է ամեայ* ուսումն ստանայ. վասն որոյ մինչև յեօթն ամն երեխայ կոչի. զի գ մասունք են հոգւոյն. բան. ցասումն. և ցանկութիւն. ըստ պղատոնի: - 264

Է ԱՄՍԵԱՅ (7-ամսեայ) - Տնկական. զգայական. և բանական. վասն որոյ *է ամսեայ* ծնեալն ապրի և շնորհալի լինի վասն շնորհալի թուոյ եօթներորդին: - 263

ԷԱՆԱՄ + Իսկ չարն ըստ ենթակային *էանայ* և երևի, և ըստ ինքեան ոչընչանայ և ապականի. զի ո՛չ է է. և ո՛չ գոյ: - 23. Չորրորդ՝ ոչ էն յորժամ *էանայ*՝ դարձեալ յոչ էութիւն ո՛չ կարէ փոխիլ: - 23. Բայց ա՛յս է

անկարութիւն աստուծոյ. չարանալ և ոչ *էանալ*: - 44. Զի միշտ է է, ո՛չ ոչ *էանայ*. և միշտ բարի և լոյս է, ո՛չ չարանայ և խաւարի: - 44. Նմին իրի թէ ոչ հայր և ոչ որդի զի որդի հօրն է որդի՝ ըստ այսմ ապա ո՛չ *էանայ* աստուածութիւնն որ անկար է, որպէս ասացաք: - 45. Արդ՝ եթէ բոլոր աստուածութիւնն ի քրիստոս *էացեալ* է մարմնապէս, և ծածկէ զգիտութիւնն ի նմանէ, այս լինի կամ ոչ աստուած մարմնացեալ և մարդացեալ կամ զէութիւնն տըւեալ և ի գիտութենէն զրկեալ որ է սուտ: - 98. Ա՛րդ՝ եղականքս որ յետոյ *էացաք* անեղ էաք ի յանեղ տեսութիւնն աստուծոյ: - 114. Զի աստուած նախ քան զգործն՝ և յառաջ քան զկամիլն՝ և նախ քան *զէանալն* տեսանէ ...: - 118. Եօթներորդ՝ այն երևեալ և ո՛չ կայացեալ. և աստ երևեալ և կայացեալ, որպէս ասեմք զեղջերւաքաղն անուանեալ և ո՛չ ենթակայացեալ. իսկ զեղջիւրն անւանեալ և *էացեալ*: - 133. Նախ՝ զի ընդհանուր դասք և իւրաքանչիւր անհատք ունին էութիւն՝ զօրութիւն՝ և ներգործութիւն. այսինքն ըստ որում *էացեալքեն*, և կարողութիւն ունին, և ներգործեն: - 137. Եւ ո՛չ կարէ ոչ *էանալ*, զի առաւել է. և այլն ամենայն: - 163. Գոյացութիւն է ինքն ինքեամբ *էացեալ* և ոչ կարօտեալ յայլս հաստողի: - 170. Երկրորդ՝ զի իր մարմնական են և ի մարմնի *էանան* սոքա՝ և ո՛չ են մարմին. այլ անմարմին էութիւն որպէս ասացաք: - 175. Եւ որպէս ընդ հանուր մարդկութիւնս լրիւ *էացաւ* ի տեսութիւնն աստուծոյ յորչափութիւնն և ի թիւն: - 254. Եւ թէ ոք ասցէ, երևի ապա թէ **գ** հոգի է ի մարդն զանազանութեամբ *էացեալ*: - 258. Այլ է՛ նա՛խ *էացեալ* ի բանն աստուծոյ, և համանգամայն ընդ մարմնոյն երևեալ ի պարգևաց այնմ նախատես բանի: - 260

ԷԱՊԷՍ + Երկրորդ՝ զի թէ նա՛ շնորհիւ ունի զորդիութիւնն և ո՛չ *էապէս*, ապա ուրեմն մասամբ և ըստ կարգի ունի՝ և ո՛չ զլրումն աստուածութեանն. զի շնորհն է մասնաւո՛ր պարգև: - 66. Զի ո՛չ *էապէս*՝ այլ արտաքո՛ւստ և եկամուտ ունի զաստուածն անուն: - 70. Ութևժերորդ՝ ասէ առաքեալն ի կողոսացւոց, «ի նմա՛ բնակի ամենայն լրումն աստուածութեանն մարմնապէս». որ է *էապէս*: - 98. Եւ որպէս աստուած է՛ ամենայն ուրեք *էապէս*. և հոգի մարդոյն է՛ յիւրաքանչիւր մասունս մարմնոյն *էապէս*: - 275. Եւ երկրորդ՝ զի լրիւ աստուածութիւն բանին է՛ բովանդակեալ ի մարմնի և ո՛չ մասամբ. ըստ այնմ «ի նմա՛ բնակէ ամենայն լրումն աստուածութեանն մարմնապէս» որ է՛ *էապէս*: - 319

ԷԱՋԱՀԵԱՆ (ԵՕԹՆԱՋԱՀԵԱՆ) - Վասն է՞ր զաշտանակն եդ ի հարաւ: ... Աշտանակն *էաջահեան*: ...Նախ նշանա՛կ էր լուսաւորա՛ցդ երկնից որ ի հարաւ ընթանան: - 346

ԷԱՐՓԵԱՆ (ԵՕԹՆԱՐՓԵԱՆ) **+** Վասն երկրորդ մի՞ է թէ բազում, ասեմք եթէ՝ ի սկիզբն մի է ըստ էութեան ի միոյ պատճառէ՛ յառաջ եկեալ. և ի բազումս բազմացեալ ըստ որակութեան. որպէս ***է** արփեան* և ըստ աստիճանաց: - 140. Քսանևզ, Վասն ***է** արփեան* շնորհաց: - 526. Երկրորդ, զի է է խորհուրդ եկեղեցոյ. և ***է** արփեան* է շնորհք հոգւոյն. և մի կատարմունքն ի մեզ, որ լինի **ը**: - 616

ԷԱՑՈՒՑԻՉ + Բարին *էացուցիչ* է և խնամօղ: - 22

ԷԳ + Որպէս ի նիւթոյ և ի տեսակէ մարմին. և ի հոգւոյ և ի մարմնոյ կենդանին. և յարուէ՛ և *իգէ* ծնեալն. նոյնպէս ի ձայնաւորէ՛ և յանձայնէ՛ բանն ծնանի: - 177. Զի արեգակն արու է զի ջերմ է. և լուսինն *էգ*՝ զի հով և գէջ է: - 213. Ոմանք կամին ցուցանել ապականացու գոլ զդրախտն և շաղաշարումն արուի և *իգի*. և առաւել ցանկութիւն և ծնունդ զաւակաց: - 225. Եւ *էգն* հոգևորի յետ **ձ** աւուրն՝ որպէս ասացաք զպատճառն վասն տեղւոյն ցրտութեան որ է՛ ձախ կողմն արգանդին. որ ցուրտ գոլով վասն փայծաղանն՝ յապաղէ՛ զկազմուած նիւթոյն ի կրկնապատիկ ժամանակս **ձ** աւուրց: - 261. Նա՛խ՝ զի ո՛չ ունի զառնողական զօրութիւնն. որպէս և յամենայն կենդանիս *էգն*: - 276. **Զի ի գալստեան տեառն կնատքն և թոյլքն ո՛չ թուին. այլ արիագոյնքն անխտիր. զի ի քրիստոս յիսուս արու և *էգ* ո՛չ է. ո՛չ ի մկրտութեանն և ո՛չ ի յարութեանն:** - 315. **Զի *էգն*, և չէ զոտքն, և անկատարն, և անհաւատն, և արիւնահեղն, և կարգաւոր, սոքա վեցեքեան ո՛չ կարեն զենուլ զի պիղծ է զենն նոցա:** - 365. Առաջին՝ զենօղն լիցի արու և ո՛չ *էգ*: - 365. Նոյնպէս և արիւն դաշտանւոյն պղծէ՛ զչորս դէմս. որպէս հոսումն արուին և բղխումն *իգին*: - 369. Երրորդ՝ զի արուն զօրաւո՛ր է քան *զէգն*. և նախաստեղծքն գլորեալ էին վասն հեշտութեան իւրեանց. պա՛րտ էր արու լինիլ և կանգնել զնոսա: - 480. Յաղագս որոյ ծնաւ արու և ո՛չ *էգ*: - 480. **Հինգերորդ՝ քրիստոս լինելոց էր քահանայ և թագաւոր յաւիտենական. և *էգն* ո՛չ կարէր օծանիլ քահանայ և թագաւոր. ո՛չ յօրինակն և ո՛չ ի ճշմարտութիւնս:** - 480. **Ա՛րդ՝ փեսայ և գլուխ և ժառանգ արուն է և ո՛չ *էգն*. վասն այն արու ծնաւ քրիստոս:** - 480. Չորրորդ՝ զի միշտ որդի ծնանիմք աստուծոյ և ո՛չ դուստր և *էգ*. զի ի քրիստոս յիսուս արու և *էգ* ո՛չ է ասէ առաքեալն. և զայս ցուցանէ աւազանն ի յաջ կողմն եկեղեցւոյն: - 590. Դարձեալ՝ պսակն է զուգաւորութիւն արուի և *իգի*. ունելով անբաժանելի կենցաղավարութիւն: - 609. Ամենեքեան արո՞ւ յառնեն, թէ արու և *էգ*: - 725. Ոմանք ասեն թէ՝ ամենեքեան արու յառնեն. և այլք թէ արու և *էգ*: - 725. Նա՛խ՝ զի արու և *էգ* անդ ո՛չ ճանաչին մասին անդամօք, այլ յատուկ դիմօք և բարի գործովք և փառօք և անուամբ զանազանին. որպէս դասք կուսանացն ի հայրապետացն: - 725. Երկրորդ՝ զի թէ արական մասն երևի՝ ոչ

ինչ նախապատուի կամ *էգն* անարգի. զի մասունք անդամոց անդ ո՛չ է զազրալի: - 726. Իսկ ամենայն զգայական կենդանւոյ թէպէտ *իգին* ստինք զոն վասն զծննունդս կերակրելոյ. սակայն և արուացն գոյ նոյն մասն անդամոց կազմեալ յարարչէն. և այն յի՞նչ պէտս լինի. խնդրել արժան է: - 785. Ըստ աստուածեղէն տառից՝ արարաւ *էգն* ի յարուէն ամենայնիւ նման նմա օգնական: - 786

ԷԼ + Դարձեալ՝ ի յեբրայեցի լեզուն «ալ», ասէ թէ՝ գայ յայտնեսցի. «*էլ*», աստուած. «ուիայ», օրհնեցէք և գովեցէք զկենդանին աստուած: - 644

ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ - Երկրորդ՝ սառա ամլութեամբ ծնաւ զիսաակ. և մարիամ կուսութեամբ *զէմմանուէլ*. և եկեղեցի միշտ կուսութեամբ ծնանի զծնունդս աւազանին: - 307. Անդրանիկ է *էմմանուէլն* ի բազում եղբարս: - 308. Եւ տէր մեր է՛ր աստուած և կոչեցաւ *էմմանուէլ*. և իրօք զգործս աստուծոյ ցուցանէր: - 329. Երկրորդ՝ զի ասէ «իբրև զիս». իբրևն օրինա՛կ է. որպէս մովսէս աստուած կոչեցաւ, և տէր մեր *էմմանուէլ*. և զնա՛ հայր կնքեաց աստուած. և որպէս մովսէս իշխէր տարերաց, և տէր ի ծովուն գնայր, և ի վերայ օդոյն: - 399. Երկրորդ, մարգարէն եսայի ասէ, «կոյսն յղասցի և ծնցի որդի *զէմմանուէլն*». իսկ *էմմանուէլն* թարգմանի մարդացեալ աստուած: - 466. Ապա ուրեմն կոյսն որ ծնաւ *զէմմանուէլն* մա՛յր է աստուծոյ մարդացելոյ: - 466. Նոյն և կամք և կիրք և ներգործութիւն մարդկային ընդ աստուածայինն միաւորեալ. միջնորդելով հոգւոյ բանականի՝ աստուածութեանն՝ և մարմնոյն. որ է՛ ներգործութեամբ միշտ աստուած և փրկիչ բնութեամբ. քրիստոս. նոր ադամ. *էմմանուէլ* ճշմարտութեամբ: - 770

ԷՆԻԱ - Այլ և սամարուհի կնոջն լուսինա՛ էր անունն: Տեռատեսին փոտինա: Քանանուհւոյն վերինէ՛: Անդամալուծին *էնիա*: - 495

ԷՇ + Այլ այժմ վասն զգեստուց պահեմք զոչխարս. և վասն կերակրոյ զեզինս. և վասն բեռին *զէշս*. և վասն բառնալոյ զմեզ զձիս. և վասն զբշնամիս հալածելոյ զշունս. և վասն զթռչունս ըմբռնելոյ զբազէս. և զայլսն նմանապէս: - 217. Շուրթն կախեալ սակաւ մի, տարտա՛մ է. զի *յէշ* և ի ձիս նմանի: - 247. Նոյնպէս և յառիւծոյ և *յիշոյ* ո՛չ լինի ծնունդ. զի մինն մսակեր է և միւսն ընտակեր: - 267. Իսկ ի ձիոյ և *յիշոյ* լինի ջորի. զի ընտակերք են և միաժամք ծնանին: - 267. Եւ էր մեծութիւն նորա մարմնական... *էշք* մատակ արօտականք **եճ**: - 321. Եւ յաւուր փորձութեանցն հուր անկեալ յերկնից այրեաց զհօտսն. և ասպատակք աւար առին զուղտն և *զէշսն* և զեզինսն: - 321. Եւ այսպէս է էին հարուածքն. այսինքն **ա**՝ եզինքն. **բ**՝ *էշքն*. **գ**՝ ուղտքն. **դ**՝ անասնոց մահն. **ե**՝ սպասաւորաց նոցին. **զ**՝ զաւակաց մահն. **է**՝ մարմնոյն հարուածքն: - 322. Այսինքն իգամոլք իբրև զձիս. խեռաբարոյք որպէս *զէշ*. և խորամանկք որպէս զուղտ: - 334. Վասն է՞ր խօսեցաւ *էշն*: - 388. Նա՛խ՝ զի մի՛ հպարտասցի բաղաամ. զի և *էշն* ետես զհրեշտակն: - 388. Երկրորդ՝ զի *իշովն* յանդիմանեսցէ զանմտութիւն նորա. և զանօրէնութիւնն արգելցէ. որպէս ասի ի կաթողիկէքն: - 388. Նա՛խ՝ զի բարկացեալ՝ *զէշն* կամէր սպանանել սրով. թէ գոյր ի ձեռին ընդէ՞ր բանիւ ոչ սատակէր: - 388. Եւ ծնօտիւ *իշոյն* եհար զհազարն: - 420. Քսանեւ, նա՛ ծնօտիւք *իշոյ* զհազարսն խորտակեալ: - 423. Նա՛խ՝ որպէս սաւուղ ի խնդիր *իշոյ* ել և թագաւորութիւն եգիտ. և տէր մեր մարդկան ազգի որ հաւասարեաց անբանից, և թագաւորեաց մեզ: - 426. Երկրորդ՝ անցեալ ընդ լերամբ և ո՛չ գտեալ. մինչև առ տեսանօղն եկեալ. և տէր մեր էանց զլերինս հրեշտակաց և եկն ի մարգարէս. և նոքա աւետեցին զգիւտն **գ** օրեայ կորստեան *իշոյն*...: - 426. Բաղդատութիւն Դաւթի և Տեառն մերոյ ...Դաւիթ երիցս սուգ էառ մեռելոյ. և տէրն ի վերայ երուսաղէմի և ի գերեզմանն ղազարու և մեծ ի խաչն... Երկու յաւանակն սիբայի. *էշն* և յաւանակն յիսուսի: - 438. Այլ և փայտն բարձեալ ի վերայ *իշոյն* իսահակայ: - 494. Կամ լինէիր ուժեղ որպէս սամփսոն. որ զհազար այր ծնօտիւ *իշոյն* եսպան: - 761. Որպէս զսաւուղայ ասեն՝ *էշ* կորուսեալ և թագաւորութիւն գտեալ: - 762

ԷՇ ԲԱՂԱՄՈՒ - և Դարձեալ որպէս *իշովն բաղամու* զօգուտն խօսեցաւ, և ըզլեզու սուտ մարգարէին շարժեաց յանիծիցն յօրհնութիւնս: - 325

ԷՈՒԹԻՒՆ + Ասեմք առ այս, եթէ ամենայն իր զինչ և իցէ ի ներկայս՝ գիտեմք զնա ի յէութեան իւրում. իսկ ի հանդերձեալն ո՛չ գիտեմք ի *յէութեան* իւրում. սակայն գիտեմք զնա ի պատճառ իւր: - 9. Նախ թէ՝ երկնային մարմինքն ո՛չ են ի չորից տարրաց. այլ են հինգերորդ տարր կամ *էութիւն* ըստ արիստոտէլի. և որք են ի պարզ տարրէ միայն ո՛չ հակակային միմեանց: - 12. Նախ՝ զի բարին *էութիւն* է. ուստի յա՛յտ է՝ զի հակադարձին առ միմեանս. զի ամենայն որ բարի՛ է՝ է է. և ամենայն որ է է՝ բարի՛ է: - 13. Իսկ չարն ո՛չ է *էութիւն*: - 13. Ա՛յլ արդ՝ աստուած պատճառ *էութեան* է և ո՛չ ոչ *էութեան*, ապա ուրեմն չարն ո՛չ է յաստուծոյ: - 13. Եւ ո՛չ որպէս ներհականք. որպէս ջերմ և ցուրտ. սպիտակ և սեաւ. զի սոքա որակութիւնք են. իսկ բարին *էութիւն* է, և չարն ո՛չ է *էութիւն*: - 21. Ասեմք առ այս եթէ՝ ջերմն ապականէ զցուրտ՝ և ինքն մնայ ի յենթակայն. զի *էութիւն* է և որակ: - 22. Իսկ չարն ոչ մնայ. զի չարն ոչ է *էութիւն*. այլ պակասութիւն: - 22. Եւ ի *յէութեան*

է. որպէս հիվանդութիւն ի յողջութեան, և ապականութիւն ի մարմնի: - 22. Նախ՝ եթէ չարն ո՛չ է *էութիւն*, և ո՛չ ի յէս. և ո՛չ ի յէից. և ո՛չ սկիզբն էից: - 22. Ասեմք զառաջինն թէ ո՛չէ է չար. զի ապականիչ և կորուսիչ է որպէս ցուցաւ. ա՛րդ՝ ընդ ապականել զայլսն՝ ապականէ և զինքն. և ո՛չ մնայ ի *յէութեան*: - 22. Զի է՛ ինչ որէ է՛ և բարի. որպէս ամենայն *էութիւնք*: - 22. Եւ ո՛չ է. և ո՛չ բարի. որպէս չարն արտաքոյ *էութեան* և արտաքոյ բարւոյ: - 22. Երկրորդ, ասեմք եթէ՝ չարն կրկին իմանի. է՛ որ ինքնաչա՛ր է. որ պարզ և ամենևիմբ չարն է. և արտաքոյ բարւոյ և *էութեան* է. որ ո՛չ ուրեք է. և ո՛չ երբեք. և ո՛չ էր. և ո՛չ է. և ո՛չ լինիլ կարող է. որ է ո՛չ ինչ: - 22. Եւ է չար՝ որ խա՛ռն է ընդ բարւոյ. և ի *յէութեան* գոյանայ. որպէս հիւանդութիւնն ի յողջութեան. ապականությիւնն ի մարմնի: - 22. Եւ յամենևին նըւազիլ կենաց՝ և մահն կորընչի. զի *յէութեան* ունի զգոլն ներհակապէս: - 22. Այսպէս և բարին՝ է՛ որ պարզ և միեղէն բարի է. որպէս աստուած. զի անփոփոխ և միշտ բարի է. զի *էութեամբ* բարի է. և բարին *էութիւն* է աստուծոյ: - 22. Եւ է՛ որ խառն բարի է. որպէս առ մեզ պատահեալ բարիս որ ունակութիւն է. զի ա՛յլ է *էութիւն* մեր, և ա՛յլ է բարի *յէութեան* մերում: - 22-23. Այժմ պատասխանեսցուք հարցմանն եթէ առաքինութեանն չարութիւն, և արդարութեանն անիրաւութիւն ներհական. որպէս խաւարն լուսոյ. և *էութիւն* է լոյսն. և ո՛չ *էութիւն* խաւարն. և օդն ընդունակ լուսոյ և խաւարի: - 23. Այսպէս հոգին *էութիւն* է և ընդունակ բարւոյ և չարի. այսինքն առաքինութեան և չարութեան: - 23. Նոյնպէս և բարին միշտ բարի է. թէպէտ ի հոգւոյն պակասեցաւ, դեռևս ի *յէութեան* է. զի է է բարին. և *էութիւն* ո՛չ կորնչի: - 23. Ապա ուրեմն յա՛յտ է զի բարին ըստ ենթակային և ըստ ինքեան՝ *էութիւն* է: - 23. Չորրորդ՝ ոչ էն յորժամ էանայ՝ դարձեալ յոչ *էութիւն* ո՛չ կարէ փոխիլ: - 23. Իսկ չարն ի *յէութեան* երևեալ՝ փոխի դարձեալ յոչինչ և յոչ գոյ: - 23. Սկիզբն և պատճառ՝ *էութեա՛ն* ասեմք ունիլ: - 23. Իսկ չարն արտաքո՛յ է *էութեան* և բնութեան. վասն որոյ անբաւ է և անպատճառ: 23. Դարձեալ՝ չափ և սահման ի վերջին եզր *էութեան* նկատէ, և սկիզբն և պատճառ ի յառաջինն: - 23. Ընդէ՞ր ոչ յայտնեաց աստուած *զէութիւն* իւր ի կեանս յայս՝ մարդկան ազգի: - 24. Իսկ պաշտօն կռոցն՝ մեղանչումն է ընդդէմ *էութեանն* աստուծոյ և փառաց: - 33. Առ որս ասելի է թէ՝ ո՛չ կամաւ, և ո՛չ յոչ կամայ. զի պատկեր և նկարագիր *էութեանն* հօր է որդի, ըստ առաքելոյ: - 36. Եւ ո՛չ լինի ի մէջ մի և նոյն *էութեանն* կամք և ոչ կամութիւն: - 36. Եւ թէ ասեն տգիտաբար, քակեն զնկարն. բառնի և *էութիւն* հօր: - 36. Ապա ուրեմն բնութեամբ և *էութեամբ* է որդի. և ոչ թէ կամաւ կամ ոչ կամայ: - 36. Զի թէ կամաւ, կամքն էր ապա յառաջ քան *զէութիւնն*. որ անհնար է և յեղեալքս: - 36. Եւ դարձեալ ի բաց պատառես *զէութիւնն*. որպէս թէ կէսն կայր՝ և զկիսոյն լինիլն կամեցաւ: - 36. Ի յայս տարակուսանքս՝ որ է ստութիւն յերկուց կողմանց, բառնի *էութիւն* հօր. և լինի արարած որդի: - 36. Զի թէ ասեն էր յառաջ քան զծնունդն որդի. իսկ *էութիւնն* հօր հայրութիւն է. և թէ ոչ էր որդւոյ հայր՝ բառնի *յէութենէն* իւրմէ, իսկ թէ ոչ էր և յետոյ ծնաւ՝ ո՞ւմ արդեօք իցէր հայր. զի ո՛չ էր որդի: - 36-37. Զի լուծումն է բանիդ յերկրուց դիմաց և հաստատող *էութեանն* հօր: - 37. Զի և յոհան դամասկացին ասէ հարկ գոլ ամենայն սկզման ունել դադարումն. այլ զի հրեշտակք և հոգիք ոչ դադարին, այս կամա՛ցն աստուծոյ է պահպանութիւն, և ոչ բնութեան նոցա. զի յո՛չ էից եղեալքն՝ կարեն յոչ *էութիւն* փոխիլ: - 37. Եւ նոյն ինքն հուրն է՛ օրինակ հօր. զի անհնա՛ր է լինել առանց լուսոյ և ջերմութեան. զի *էութիւն* են հրոյն: - 38. Հինգերորդ՝ զի որ եդեր նախկին զպակասութիւնն, բարձեր *զէութիւնն* հօր և որդւոյ: - 38. Այլ նա ընդ ամենայն է քրիստոս զօրութեամբ և *էութեամբ* թափանցեալ է. և ո՛չ է տեղի թափուր ի նմանէ...: - 40. Երրորդ՝ զի է՛ հնար առնուլ ի վերայ մարմնական իմաստութեանց՝ և արհեստից հանճարաց՝ և բնականին ներգործութեանց ի բնութիւն իրին յառաջ ածելով *զէութիւնն*. թէ ասեմք զիմաստութիւնս զայս ստեղծեալ նախկին. որ ասացաւ «ամենայն գործոց»: - 40. Իսկ հնազանդիլն որդւոյ հօր, ո՛չ թէ այժմ անհնազանդ է վասն հակառակութեան. զի այս աւազակա՛ցն է. և անհնա՛ր է ասել զմի և զնոյն *էութիւնն* ինքն ինքեան հնազանդ և անհնազանդ ըստ այնմ որ բան է. այսինքն զպարզ աստուածութիւնն: - 42. Եւ այս ոչ *էութիւն* և չարութիւն՝ առ մեզ կարէ՛ երևիլ, զի մասա՛մբ ունիմք զկարողութիւն և ո՛չ կատարեալ: - 44. Զի որպէս ունի *զէութիւնն* ի գոյութենէ հօր, այսպէս և զիշխանութիւնն յիշխանութենէ հօր. ըստ այսմ և զայլն իմասցիս զառնուլն: - 46. Հինգերորդ՝ զի բանն է սահման. և որպէս յայտնիչ է սահմանն սահմանելոյն, այսպէս և որդի սահմանէ՛ *զէութիւն* հօր. ըստ այնմ թէ, «որ ետես զիս՝ ետես զհայր»: - 49. Զի մեզ հոգին ըստ ինքեան գոյացութիւն, և յայլում տեսանի. այսինքն կատարեալ անձնաւորութիւն *յէութիւն* հօր: - 51. Առորս ասելի է թէ՝ ո՛չ է այլ *էութիւն* ի մէջ արարչին և արարածոյն. այլ հա՛րկ է զի լիցի աստուած՝ կամ արարած: - 52. Եւ ո՛չ այս կարէ լինիլ ի յերկուցն հատումն. այսինքն զի լիցի յաստուծոյ և արարածէն՝ և լինիլ մի *էութիւն*. որպէս ո՛չ է *էութիւն* եղջերուաքաղն որ յեղջերէ՛ և ի քաղէ ստեղծանի. ապա ուրեմն ո՛չ լինի *էութիւն* յարարչէն և յարարածէն: - 52. Եւ զի ստուգեցաք թէ ի հարկէ պիտոյ է *էութեան* զի լիցի կամ արարիչ կամ արարած: - 52. Իսկ արիոսի՝ զի նա միայն զհա՛յր ասէր աստուած. զայս ասեմք թէ, ո՛չ են մեզ երեք աստուածք՝ այլ մի աստուած և երեք անձինք. և երկուքն ի մի և

ի նոյն *էութենէն* յառաջ եկեալ. կամօք մի և զօրութեամբ մի: - 54. Վեցերորդ՝ թէ արարա՛ծ է բանն և հոգին աստուծոյ՝ ապա օտա՛ր է *յէութենէ* աստուծոյ և եկամուտ և աւելոր՛դ նմա: - 56. Եօթներորդ՝ թէ արարա՛ծ է բանն և հոգին աստուծոյ և են *յէութենէ* նորին, ապա և ինքն արարած է որոյ է բանն և հոգին: - 56. Ութերորդ՝ որպէս հոգի մարդոյն է՛ *յէութենէ* մարդոյն, այսպէս և հոգին աստուծոյ է *յէութենէն* աստուծոյ: - 58. Պատասխանեմք եթէ՝ թէպէտ հոգին ունի զբնութիւնն ի հօրէ՝ սակայն ո՛չ ծննդեամբ որպէս որդի, այլ բղխմամբ. որպէս շունչն և բանն ունին *զէութիւնն* հոգւոյն այլ և այլ կերպիւ. և որպէս ադամ յառաջ էած յինքենէ զսէթ և զևա. զմինն ծնունդ և զմիւսն ո՛չ ծնունդ. և ունին երեքեանն զմի և զնոյն բնութիւն մարդոյ: - 60. Այսպէս և հոգին սուրբ էառ յաւիտենականապէս *զէութիւնն* ի հօրէ բղխմամբ, և որդի ծննդեամբ: - 60. Եւ դարձեալ, զի ամենայն ինչ որ հօր է՝ այն որդւոյ է որպէս ասէ տէր. ապա ուրեմն հոգի հօր՝ հոգի է որդւոյ վասն միոյ *էութեանն*: - 61. Նախ՝ որպէս մատն է *յէութենէ* մարմնոյն, այսպէս և հոգին սուրբ է *յէութենէն* աստուծոյ: - 62. Իսկ վասն անբաժան *էութեանն* ծանի՛ր և զայդ օրինակաւ: - 74. Որպէս մի *էութիւն* է խնծորն. և ունի երեք յատկութիւնս որակաց. զհամն, և զհոտն, և զգոյնն ընդ ձևոյն: - 74. Եւ որպէս հուրն ունի *յէութեան* իւրում՝ լոյս և ջերմութիւն: - 75. Իսկ շօշափելիքն զգայ զջերմութիւնն՝ և տեսանելիքն զլոյսն միայն ի միում *էութեան*: - 75. Իսկ ընդ դէմ ետիքեայ անշփոթ ասել՝ պահէ՛ զյատկութիւն բնութեանցն՝ ի միութիւն խառնեալ *էութեանցն*: - 75. Ուրեմն և ծնեալ ի մօրէ միայն զմարդկութիւնն՝ և ո՛չ զաստուածային *էութիւնն*: - 75-76. Այսորիկ հային առ միութիւն *էութեանն*: - 77. Եւ սոքա *էութեամբ* և բնութեամբ ո՛չ խոստովանին զմիութիւնն. այլ՝ անձամբ միայն: - 82. Ա՛րդ՝ սոքա զանունն մի ասեն, և յանունն միաւորեն **զբ** *էութիւնսն*. այսինքն զաստուածն և զմարդն. և ասեն մի անձն. մի որդի. մի քրիստոս. և այլն: - 82. Իբր թէ բանն և մարդն բաժանեալ են *էութեամբ* և բնութեամբ, իսկ մի են որդիութեամբ: - 82. Իսկ յորժամ կամեցաւ արարիչն մարդ լինիլ, բանն աստուած իւրով կատարելութեամբն անձամբ և *էութեամբ*՝ ո՛չ մասամբ, այլ լրիւ միացաւ անճառապէս ի մարմնի: - 82-83. Զի անձն առանց բնութեան՝ կոչումն միա՛յն է ո՛չ *էութիւն*: - 84. Որպէս միաւորեալ ասեմք զբնութիւն մարդոյն ընդ *էութեանն* աստուծոյ, այսպէս միաւորեալ և մի է կամք բանին մարդացելոյ: - 85. Անձն այն *էութիւն* և գոյացութի՞ւն է թէ ոչ: - 86. *Էութիւն* է և գոյացութիւն, և զիա՞րդ ո՛չ: - 86. Արդ եթէ *էութիւն* է անձն, և ընդ անձինն մի ասեն զմարդկային բնութիւնն, մի է և ընդ *էութեանն*. և թէ մի է ընդ *էութեանն*. որպէս ճշմարիտ միութիւն, մի ասա և բնութիւն. զի *էութիւն* և բնութիւն մի են: - 86. Որպէս *յէութենէ* ի պատահումն: - 87. Կամ ի պատահմանէ *յէութիւն*: - 87. Այլ մարդկութիւնն քրիստոսի ո՛չ կարէ կայանալ առանց աստուածային *էութեանն*: - 87. Այլ և ո՛չ որպէս *էութիւն* ի պատահումն. զի մարդկութիւնն քրիստոսի է ի սեռէ գոյացութեան, և ո՛չ ի սեռէ պատահման: - 88. Այլ և ո՛չ որպէս պատահումն ի *յէութիւն*. զի բանն աստուած ո՛չ է անանձն և ազդումն ինչ որպէս մեր բանս ըստ ոմանց. որպէս մարկեղոս և փոտինոս դանդաչեն: - 88. Եւ կամ լինի մի քրիստոս ըստ կոչմանն, և **գ** ըստ *էութեանն*: - 90. Երրորդ՝ զի ո՛չ է նման առ մեզ և առ նա մասն և բոլորն. զի թէպէտ մասունք մարդոյ՝ ո՛չ ունին զկոչմունս բոլորին, սակայն մասունք մարմնոյն քրիստոսի՝ կոչին և ունին զբոլորին *էութիւն*: - 92. Իսկ թէ ասես միայնաբար աստուած է մարմինն՝ և աստուած է հոգին. այսու ո՛չ լինիս բազմաստուած. զի մի՛ է աստուածութիւնն ի սոսա միաւորեալ *էութեամբ* և գոյացութեամբ: - 93. Սակայն նա բնութեամբ և *էութեամբ* միացաւ. և սոքա շնորհօք և ժամանակաւ: - 95. Իսկ թէ միայն անուն առանց *էութեան*. ապա անւամբ խոստովանիս աստուած զքրիստոս և ո՛չ գոյացութեամբ. և հաւասարե՛ս զնա մովսէսի. որ անուամբ աստուած կոչեցաւ և ո՛չ *էութեամբ*: - 95. Արդ՝ եթէ բոլոր աստուածութիւնն ի քրիստոս էացեալ է մարմնապէս, և ծածկէ զգիտութիւնն ի նմանէ, այս լինի կամ ոչ աստուած մարմնացեալ և մարդացեալ կամ *զէութիւնն* տըւեալ և ի գիտութենէն զրկեալ որ է սուտ: - 98. Անճառելի է բնութեան և *էութեանն* բան. և ճառելի են անուանքն: - 103. Երկրորդ՝ զի տեսութիւն մտաց հասարակի ընդ գոյութեան *էութեան*. և ուր եզերի բնութիւն՝ անդ և *մտաւորութիւն*: - 103. Յայտ ուրեմն է, զի որ ի վեր է քան *զէութիւն*, ի վե՛ր է քան զգիտութիւն: - 103. Նմանապէս և հասարակն թէպէտ բազում է, այլ երկոտասան գլխով նշանակի. նախ Բնութիւն. որ նոյն է *էութիւն*. ապա Բարութիւն. Կամք. Անմահութիւն. Իմաստութիւն. Լուսաւորութիւն. Գեղեցկութիւն. Անփոփոխութիւն. Ցնծութիւն. Փառք. Իշխանութիւն. և Արարչութիւն: - 105. Նոյնպէս և *էութիւնն* աստուծոյ ի յէքս բազմացեալ. և աստուած անունն ի բազում աստուածս. և մնացեալ նոյն մի աստուած ըստ պօղոսի, «մեզ մի է աստուած հայր յորմէ ամենայն»: - 106. Հինգերորդ՝ ի բանէն կրկին *էութիւնք* յառաջեցան. այսինքն իմանալի և զգալի. զի թէ միայն ի հրեշտակաց էր առեալ՝ պակասէ՛ր զգալին. և թէ ի կենդանեաց՝ պակասէ՛ր իմանալին: - 107. Երրորդ՝ որդին ծնունդ նկատէ ի *յէութիւնն*, և հոգին ի կեանքն. և նախ է գոլ իրին՝ և ապա կենդանի: - 109. Եւ *էութիւնն* աստուծոյ ըստ ինքեան անբաժանելի է, և յարարածոց բաժանեալ: - 110. Երրորդ՝ բազմանայ ի *յէութիւն* եղելոցս. և բազմապատկի ի կեանս. ի շնորհս. և յայլ պարգևս: - 110. Հինգերորդ՝ սկիզբն *էութեան*. և

պատճառ կենաց և շնորհաց և այլոց: - 110. Եւ *յէութիւն* եղելոցս. որ է պատկեր և նմանութիւն յարացուցի: - 111. Դարձեալ՝ եղեալ *էութիւն* բաժանի կրկնակի. ի գոյացութիւն և ի պատահումն: - 111. Մին՝ զի նա՛խ է քան զամենայն գոյ. թէ սկիզբն և թէ *էութիւն*: - 111. Ոմանք ասացին զսկզբնապետագոյն տարերքն. ուստի եղեն ամենայն մարմնական *էութիւնք*: - 112. Ա՛րդ՝ ո՛չէ ի յաստուած անձնաւոր *էութիւն*. որպէս Երրորդական անձինքն. և ո՛չ բաժանեալ ի նմանէ. որպէս հրեշտակաց դասքն. և ո՛չ որպէս սոսկ մտածութիւն ի տեսութիւնն աստուծոյ: - 112. Զի առ աստուած՝ ո՛չէ սոսկ տեսութիւն արտաքոյ. այլ յինքն տեսանելով զյարացոյցն. և զմեզ ի յարացոյցն մեր իբր լինիլ մեզ նախ ի յաստուած, և ապա ի *յէութեան* մերում. և ո՛չ որպէս փոփոխումն ինչ ի բարի կամացն: - 112. Յարացոյցն մի է և պարզ. ըստ այնմ որ մի է *էութիւնն* աստուծոյ, և մի տեսութիւն, և մի ճշմարտութիւն: - 112. Նախ՝ եթէ անեղ է աստուած՝ ըստ որում անսկիզբն և անեղ էին արարածք ըստ անգոյին՝ կարգաւո՛ր է և յոյժ որպէս դու ասացեր. զի անեղ էն աստուած յառաջ էած զանեղն ի *յէութիւն*: - 113. Այլ արդ՝ ըստ անեղ *էութեանն* յառաջ էած զանեղ *էութիւնն* որդւոյ և հոգւոյ. և ըստ անհուն զօրութեանն յառաջ էած զեղականն *էութիւն*. զի անհուն զօրութիւնն կարօ՛ղ է ամենայն ընդդիմակաց. ըստ որում ամենազօ՛ր է: - 113. Դարձեալ է՛ յատկութիւն, զի նախ տեսութիւնն է աստուծոյ, և ապա *էութիւն* ամենայն իրի՝ տեսութեանն նորա հետևի: - 118. Իսկ մեր տեսութիւնս *էութեանն* հետևի. զի նախ իրն լինի, և ապա՛ մեք տեսանեմք: - 118. Իսկ մեք զկնի գործոյն և կամելոյն և *էութեան* որպէս ասացաք: - 118. Աստուածային *էութիւնն* ըստ որում բնութիւն է՝ թէ զինչ է կամ որպիսի ինչ է անգիտելի՛ է մեզ յայսմ աշխարհի և ի հանդերձելումն: - 119. Իսկ չորրորդն է խորհրդական աստուածաբանութիւն. յորժամ զամենայն զգալի և զիմանալի *էութիւն* արտաքոյ թողեալ, ի խորս ընթանամք մտօք և մտանեմք յամպն և ի մէգն ըստ մովսէսի. և ապա տեսանեմք զնա արտաքս որոշեալ յամենայն էից: - 122. Զի որպէս խաւարն անյայտ է, նոյնպէս և առաւել լոյսն անտեսութիւն առնէ. և նա անտես է ի հրեշտակաց. և անյայտ ի մարդկային մտաց. թէ ո՞րպէս կամ զի՞նչ է *էութիւն* և բնութիւն աստուածութեանն: - 122. Երկրորդ՝ ուրացականն ընդդէմ *էութեան* և փառացն աստուծոյ է. զի *զէութիւն* և զփառս աստուծոյ ուրանալ տայ: - 124. Իսկ բացբարձականքն՝ ո՛չ *զէութիւն* կամ զփառս աստուծոյ բառնայ, այլ զոր յետ *էութեանն* աստուծոյ է և ի նմանէ ստեղծեալ՝ և զխոնարհութիւնսն բառնայ: - 124. Եւ արդ՝ զի հասարակ են *էութեամբ*՝ և յատուկ առանձնաւորութեամբ, յաղագս որոյ զանազանելի է զյատկութիւնս ըստ երկուց լուսոյն: - 125. Երկրորդ՝ զի *էութիւնն* աստուծոյ սէ՛ր է. և շարժի՛ սիրել զմեզ. և շարժէ՛ զմեզ սիրել զինքն: - 128. Ոմանք մերձ են *էութեամբ* արարչին. և ոմանք հեռի. որպէս իմացականքն քան զբանականս. և սա՛ քան զկենդանիս. և նոքա քան զտունկս. և հուսկ յետոյ անշունչ գոյացութիւնքն. ըստ մերձ և հեռաւոր բնութեանց՝ զանազանապէս առնուն: - 131. Ա՛յսպէս և անմարմին *էութեանցն* է: - 132. և Նախ՝ զի նոցայն՝ *էութիւն* ո՛չ է. այլ առ աչօք ուրուական ցուցմունք. որպէս ի միտս ցնորք: - 133. Իսկ աստ *էութիւն* հրեշտակին է կերպարանեալ մարմին տեսանելի: - 133. Երրորդ՝ զի են *էութիւն* զօրութիւն և ներգործութիւն: - 134. **Ասեմք եթէ՝ նոքա երեքեան դասքն՝ այսինքն աթոռք՝ քերօբէք՝ և սերօբէք՝ միակարգ միապատիւ և գերազանց *էութիւնք* են. զի անընդմիջաբար յաստուծոյ ամենայն լուսափայլութիւնք իմաստք և շնորհք ի նոսա հեղանին համակարգապէս. և ապա նոքօք յայլ ամենայն գոյս երկնաւոր և երկրաւոր**: - 135. Նախ՝ զի ընդհանուր դասք և իւրաքանչիւր անհատք ունին *էութիւն*՝ զօրութիւն՝ և ներգործութիւն. այսինքն ըստ որում էացեալքեն, և կարողութիւն ունին, և ներգործեն: - 137. Վասն որոյ պարունակ բանիւ կոչին *էութիւնք*, զօրութիւնք, և այլն: - 137. Երրորդ՝ ամենեքեան զօրութիւնք կոչին. զի ունին զօրութիւն *էութիւն* և ներգործութիւն: - 137. Այս զանազանութիւն առ երրորդ *էութիւնս* որպէս ցուցաւ: - 138. Վեցերորդ՝ զի անփոփո՛խ են *էութեամբ*: - 139. Այլ արդ՝ շնորհքն ըստ իւրում ինքնութեան է՛ անեղ՝ յանեղ է էն յառաջեալ, և նախախնամաբար եղելոցս հաղորդի, և յիւրմէ *էութենէն* ո՛չ փոփոխի: - 140. Վասն երկրորդ մի՞ է թէ բազում, ասեմք եթէ՝ ի սկիզբն մի է ըստ *էութեան* ի միոյ պատճառէ՛ յառաջ եկեալ. և ի բազումս բազմացեալ ըստ որակութեան. որպէս է արփեան և ըստ աստիճանաց: - 140. Այլ ինքեանց վերին *էութեանցն* գիտելի է թիւ նոցա՝ շնորհեալ յամէնիմաստ գիտութենէն: - 141. Մետասաներորդ) *էութիւն* և բնութիւն՝ և անձն՝ և պարագրող՝ և տեղի: - 154. Զի ի հարկէ՛ էակ է, որ զգոլն միայն ունի. իսկ զչգոլն ո՛չ ունի. ապա ուրեմն անփոփո՛խ է *էութեամբ*: - 162. Նախ որպէս ցուցաւ միշտ է աստուած *էութեամբ* և ներգործութեամբ. առ ինքեան միշտ է, և ներգործութիւն իւր առ ա՛յլս: - 162. Այլ և ո՛չ ըստ այնմ որ է՛ սկիզբն գոյացութեան աշխարհի. զի անփոփոխ կամօք կամեցաւ և արար ի գոյութիւն. և անկա՛ր է փոխիլ կամացն անեղին և առնել յանգոյութիւն զեղեալս *էութիւն*: - 165. Եւ զայսպիսի զօրութիւնս ո՛չ երբէք ասեմք ի վերայ աստուծոյ. զի մշտնջենաւոր *էութիւն* է. և ոչ ընդունի զգոլն և զչգոլն: - 168. Նախ՝ զի պատահմունքն են *յէութենէ* իրին երևեալ. այլ արարածք ոչ *յէութենէ*, այլ ի կամաց արարչին յոչնչէ ներգործեալ են: - 169. Իսկ պատահումն

ի յայլս ունի *զէութիւնն*, և կարօ՛տ է այլոյ ի գոլն. որպէս գոյն ի մարմնի: - 170. Չորրորդ՝ զի պատահումն է՛ փոփոխական իր. իսկ աստուած անփոփոխ է *էութեամբ* զօրութեամբ կամօք և գիտութեամբ...: - 170. Իսկ աստուած անմարմին *էութիւն* է: - 170. Իսկ անեղ և պարզ *էութեանն* պատշաճի միայն նմանապէս համեմատութեամբ. զի է կոչի աստուած, ըստ այնմ «ես եմ որ էն». և ո՛չ ըստ այնմ որ բաժանի ի գոյացութիւն և ի պատահումն. որպէս հոմանուն կամ փաղանուն. կամ ի միոջէ և առ մի. որպէս ընդհանուր էակն է՝ բաժանի առ մեզ: - 171. Երրորդ՝ տեղի ասի և հասումն մտաց. ըստ որում պարունակէ՛ իմացմամբ *զէութիւն* իմացեալ իրին: - 172. Յայսցանէ ազա՛տ է ամենայնիւ աստուածայինն *էութիւն*. զի անմարմին է և անսահման և անհաս մտաց: - 172. Իսկ Կալ՝ ո՛չ զկալն կամ զնստիլն մարմնապէս. այլ զհաստատիլն անշարժ *էութեամբ*. զի ո՛չ շարժի. ո՛չ բնութեամբ, ո՛չ կամաւ, և ո՛չ տեղեաւ: - 172. Եւ թէպէտ ի *յէութիւնս* իւրեանց յետոյ, սակայն ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ, գոյին յառաջ քան ըզլինիլն իւրեանց *էութեամբ*, և յետոյ եղեն ըստ նոյն նմանութեան: - 172. Զի՞նչ է *էութիւն* և բնութիւն՝ և անձն և գոյացութիւն: - 174. *էութիւն* և բնութիւն մի են որպէս մարդկութիւն. այլ *էութիւնն* երբեմն նշանակէ զանձն որ ա՛ստ է և այժմ. իսկ բնութիւնն ո՛չ: - 174. Աննիւթ է աստուած և պարզ *էութիւն* ըստ երկու եղանակի: - 175. Եւ գոյացութիւն ասեմ, որով տարորոշի ընդդէմ ոչ գոյին. և որակութեամբ բացորոշի յանմարմին *էութեանց*. ուստի բաղկանայ մարմին գոյացութեամբ և որակութեամբ: - 175. Զի աննիւթ և պա՛րզ *էութիւն* է աստուած. և յառաջ էած յոչընչէ զաննիւթ *էութիւնքս*. այսինքն զգոյացութիւն, զքանակ, զորակ, և զայլսն. և իւրով զօրութեամբն ի միասին ժողովեալ կազմեաց մարմնական նիւթ: - 175. Նախ՝ զի սոքա անմարմինք են ըստ ինքեան. այսինքն քանակ, որակ, և այլքն. և յանմարմին *էութիւնս* ո՛չ տեսանին. որպէս ի հրեշտակս կամ ի հոգիս. զի նոքա ո՛չ ունին ձև. որակ. քանակ. և զայլսն: - 175. Երկրորդ՝ զի իր մարմնական են և ի մարմնի էանան սոքա՝ և ո՛չ են մարմին. այլ անմարմին *էութիւն* որպէս ասացաք: - 175. Երրորդ՝ ի ժողովիլն սոցա լինի մարմնական *էութիւն*. և յորոշելն կորնչի մարմինն: - 175. Հինգերորդ՝ զի առանձին բնութեամբ սոքա ի մի *էութիւն* ժողովեալ խառնին. և մի բնութիւն նիւթոյ կատարեն. և ի բնութիւնս իւրեանց ո՛չ շփոթին և այլայլին: - 176. Այսպէս իմա՛ ինձ և զբանին մարդեղութիւն յայլևայլ բնութեանց միաւորեալ ի մի *էութիւն* և ի մի դէմ անձնաւորեալ և ո՛չ շփոթեալ բնութեանցն յատկութիւն: - 176. Երրորդ՝ զի արարած լսելով՝ մի՛ կարծեսցես օտար ի նմանէ զեղեալքս, կոչէ՛ ծնունդ. և յորժամ ծնունդ լըիցես, մի՛ կարծեսցես *յէութենէն* աստուծոյ զեղեալքս՝ ի վերայ բերէ արարած: - 179. Առաջին պատճառ, զի երկինքն է պարզ մարմին. զի ո՛չ է ի չորից տարերց. այլ եերորդ *էութիւն* է: - 182. Ապա ուրեմն պարզ *էութեան* երկնից պարտ է ունել զպարզ ձև որ է բոլորակն: - 182. Չորրորդ՝ զի պարզ և վճիտ է ըստ *էութեան*: - 184. Այսպէս և հոմանուն է եթերն. այսինքն եերորդ *էութիւնն*, և տարրական հուրն: - 184. Ոմանք ասեն թէ եերորդ *էութիւն* են արտաքոյ չորից տարերաց ըստ արիստոտէլի: - 188. Այլ եերորդ *էութիւնն* է պարզ և հաւասար. առաւել և նուազ ո՛չ ընդունի: - 188. Նոյնպէս և նշանակէ՛ զհրեշտակաց բնութիւնն, որ նախ ստեղծան անկատար ճանաչմամբ և գիտութեամբ. այլ յորժամ երանեցան և տեսին *զէութիւնն* աստուծոյ անընդմիջաբար, յայնժամ կատարեցան ճանաչմամբ և գիտութեամբ: - 192. Նախ՝ օդն. որ *էութիւն* է ձայնի: - 216. Ոմանք աննիւթ և իմանալի, այլաբանութիւն և օրինակ ասացին. և ոչ *էութեամբ* ենթակայացեալ: - 221. Քսաներորդ՝ Վասն *էութեան* հոգոյն լուծումն հակառակ բանից. և ճշմարտութեանն հաստատութիւն զանազան հարցմամբ: - 228. Վասն որոյ յետոյ մարդն ստեղծաւ յերկուցն խառնեալ յիմանալւոյն և ի զգալոյն ի մի *էութիւն*: - 231. Ուստի միջակ գոլով ըստ *էութեան* և ի միջակ վայրս դրախտին բնակեալ: - 231. Եւ զկրկնակի կենաց վայելումն ըստ խառնեալ *էութեան* իւրոյ. զի թէ զաստուածայինսն բերցէ յինքեան ըստ որում ի պատկերն եղև, վերափոխեսցի անմահ կենօք ի պատրաստեալն ժառանգութիւն: - 231. Զի թէպէտ ըստ ներգործութեանն բաժանին երբեմն ի բաժանելի մարմնոյն՝ զի առանց մարմնոյն ո՛չ կարեն ներգործել սոքօք, այլ անբաժանելի մնան ըստ *էութեանն* ի հոգին. որպէս ցուցանելոց եմք յառաջիկայսդ: - 249. Խնդրեմ ուսանիլ վասն բոլոր *էութեան* հոգւոյն թէ ո՞րպէս կամ զի՞նչ եղանակաւ գոյանայ: - 252. Զի որք զհոգի յառաջ ասեն գոյանալ՝ զայս դնեն պատճառ, եթէ յէակքս իմանալիքն յառաջ ստեղծան քան զզգալիքս. ապա և ի մարդոյն *էութիւն* հոգին յառաջ է քան զմարմինն: - 252. Երկրորդ՝ զի մի գոյութիւն է մարդն բաղադրեալ ի հոգւոյ և ի մարմնոյ. ոչ է պարտ բ լինիլ սկիզբն. այլ մի *էութեանն* մի է սկիզբն: - 253-254. Հինգերորդ՝ զի տկարութիւն է զօրութեանն աստուծոյ՝ եթէ զմի *էութիւն* ըստ մասին յայլ և այլ ժամանակս գործեաց: - 254. Նախ՝ զի նիւթն այն ունի առ ինքն բնական զկենդանութիւն տնկականին. և տնկականն մա՛սն է զգայականին. և զգայականն բանականին. և սոքա ո՛չ որոշին ի բոլորէն. զի մի են *էութեամբ* ի մարդն թէպէտ ա՛յլ են ներգործութեամբ: - 254. Թէպէտ յայլ և այլ ժամանակս երևին սոքա. այլ մի են *էութեամբ*: - 259. Ապա ուրեմն մի է *էութիւն* հոգւոյ ի մարդն: - 259. Եւ զորօրինակ՝ մի է *էութիւն*

իմացման, այլ ի ե զգայութիւնս բաժանի ըստ ներգործութեանն: - 259. Այսպէս մի է *էութիւն* հոգւոյն ըստ ինքեան, և յերիս բաժանի ըստ ներգործութեան: - 259. Եւ որպէս ասէ արիստոտէլ զերեք թիւն` որ մի ունի *զէութիւն* իւր. այլ երկուքն և մինն մասունք են նորա: - 259. Ասեմք առ այս, եթէ և յետ մահուան ո՛չ բաժանին սոքա ի հոգւոյն ըստ *էութեան*. զի մի է *էութիւն* սոցա. այլ ըստ ներգործութեան. զի ո՛չ է մարմին` ո՛չ կարէ ներգործել: - 260. Ասեմք առ այս, թէ մի է հոգի հաւաստեաւ. և ո՛չ է ինքն ինքեան առաջին և վերջին. զի մի *էութեան* առաջին և վերջին ո՛չ է. այլ ըստ ներգործութեան. զի ըստ առաջին և վերջին զօրութեանն` առաջին և վերջին ներգործէ: - 260. Այլ հակադարձեալ սոքա ըստ կարգի և ըստ դասու` յառա՛ջ է տնկականն քան զզգայականն, և նա՛ քան զբանականն ի յերևումն. այլ *էութեամբ* համանգամայն են. որպէս անդ ուրեմն ասացաք վասն հոգւոյ և մարմնոյ: - 260. Եւ թէ զտեսութիւնս զայս կարծես *էութիւն* հոգւոյ ըստ որում է հոգի, ապա ո՛չ միայն ետես զհոգի, այլ և զմարմին` և զիւրաքանչիւրոց ընտրութիւն, և զհամար հերաց և զթիւն աստեղաց. և սոքա յետո՛յ են գոյացեալ ըստ կամաց տեսողին: - 260. Եւ է՛ գործի իմացման նոցա` յիշումն. և ենթակայ` երկնային մարմինք` և *էութիւնք* եղելոց: - 269. Իսկ մարդն ասի պատկեր աստուծոյ ըստ նմանութեանն. վասն զի ո՛չ ունի զնոյն *էութիւն*. այլ զնմանութիւնն աստուծոյ: - 273. Եւ դարձեալ` որպէս ծու հաւի և ծու քարեայ` նման ասին միմեանց, այլ ո՛չ պատկեր. զի ո՛չ են ի միմեանց ելեալ. և ո՛չ զնոյն *էութիւն* ունին: - 273. Իսկ նման, զի մի է երիցն *էութիւն* և բնութիւն. այնու նմա՛ն եմք աստուծոյ: - 273. Եւ զի ո՛չ է անեղ` յեղեալ է ի յոչնչէ *յէութիւն*: - 274. Որ էնն ո՛չ թէ *զէութիւնն* աստուծոյ յայտնէ: - 331. Երկրորդ` ընդ դէմ չէիցն է որք միայն անուանին, այլ *էութեամբ* ո՛չ են աստուածք. այլ նիւթ են եղական: - 332. Է՛ որ *զէութիւնն* փոխէ. որպէս մովսէս զգետն յարիւն դարձոյց և զգաւազանն յօձ. և այս կոչի սքանչելիք: - 335. Այսպէս և լայնքն, որ աճին իմաստիւք ի *յէութիւնս* իւրեանց: - 344. Չորրորդ` և բովանդակն **ե** կանգուն, ցուցանէ թէ ո՛չ են նոքա ի չորից տարերց. այլ **ե**երորդ *էութիւն* են. որպէս ասեն ոմանք. անմարմին անփոփոխ և անմահ. որ ո՛չ է տարրականացս: - 344. Նա՛խ` զի հինն ստուեր և օրինա՛կ էր. իսկ նորս *էութիւն* և ճշմարտութիւն: - 353. Այս է` ի միոյ բարի *էութենէն* աստուծոյ յառաջ գայ արարչական և արքունական զօրութիւն. իբր աջ և ահեակ ձեռն: - 403. Եւ յա՛յտ է յայսմանէ, զի հուր բորբոքեալ է ի բարկութենէ. ո՛չ *յէութենէ* և ո՛չ ի կամաց իմ, այլ ի բարկութենէ: - 408. Զի թէ աստուածայինքն ամենայն որք շուրջ զաստուծով` են անհպելիք. քանի՞ ևս անզննելի իւրն *էութեան* և եղելութեան աստուածն բանի: - 456. *էութիւն* առ *էութիւն*. ծառայ առ ծառայ. բանն առ բան: - 463. Զի կամ միաւորի *էութիւն* ընդ *էութիւն*. կամ պատահումն ընդ պատահման. կամ *էութիւն* ընդ պատահման: - 475. Զի *էութիւն* ընդ պատահման միշտ անշփոթ միաւորի. որպէս որակ և քանակ ի գոյացութեան. զի անմեկնելի որոշմունք են: - 475. Եւ այնք որ *էութիւն* ընդ *էութիւն* միաւորին` են որք շփոթմամբ միաւորին. որպէս ջուր ընդ գինի. և **դ** տարերք: - 475. Զի են որ միաւորեալքն *էութիւնք* են և շաղկապն պատահումն. որպէս երկուք ոմանք անջատեալք ի միմեանց` պատահմամբ սիրոյ շաղկապին: - 476. Եւ են որ *էութիւնք* են և *էութեամբ* շաղկապին. որպէս երկոքին նիւթք սոսընձով կամ երկաթով: - 476. Յասիցելոցս ո՛չ ոքն յարմարի միաւորութեան փրկչին. բայց միայն երրորդն առաջնոյն. այսինքն *էութիւն* առ *էութիւն* անշփոթ խառնումն. որպէս հոգւոյ և մարմնոյ. զոր և յառաջիկայդ ցուցցի: - 476. Եւ կամ աննիւթ ինչ և անկերպ` ընդ նիւթական կերպարանաց ձևացեալ. յորում իւրաքանչիւրոցն *էութիւնք* անշփոթաբար երևին. որպէս պղինձ գնդացեալ. կամ քուէացեալ: - 476. Հինգերորդ` զի հոգի միաւորեալ ընդ մարմնոյ` է՛ ի մարմնումն *էութեամբ* և ո՛չ այլ ուրեք թէ և մտօք բազումս տեսանէ: - 478. Իսկ բանն աստուած մարդացեալ` *էութեամբ* է առ հայր. պահպանութեամբ ի բոլոր էակքս. շնորհօք յամենայն սուրբս. և բնութեամբ ի մարմնի միաւորեալ: - 478. Այլ անապական մարմին յանապական կուսէ, ընդ անապական *էութեանն* աստուծոյ միաւորեալ: - 498. Զի անեղ *էութիւնն* աստուծոյ անկրակա՛ն է կամաւորի և ակամայի: - 502. Նոյնպէս և ծածուկ է աստուածային *էութիւնն* և անհաս յամենայն եղանակաց. միայն խնամօք երևի որոց կամի: - 517. Դարձեալ, հայր է քրիստոսի ըստ *էութեանն*. և աստուած վասն միաւորութեանն. զի հա՛յր միաւորեաց զբանն ի մարմնի...: - 518. Մի է բանն աստուծոյ անձնաւոր *էութիւն* և գոյացութիւն. որ էր ի ծոց հօր անմարմին. որով ամենայնքն ի լինելութիւն եկին: - 529. Նա՛խ` զի իցէ սկիզբն ամենայն մարմնոյն. և զի իցէ *յէութենէ* նորին: - 532. Զի՞նչ է *էութիւն* առաքելութեան: - 535. Արիստոտէլ **գ** սեռս զօրութեան ասէ հոգւոյն. այսինքն է մինն անհնազանդ բանին. և մինն հնազանդ. և մինն բան *էութեամբ*: - 572. Իսկ աստիճանք հաւատոյն որք են *յէութենէ* հաւատոյն, եթէ նկատեսցի առ այն որք արարին զհաւաքումն հաւատոյ, են երկոտասան աստիճանք ըստ թուոյ երկոտասան առաքելոցն: - 572. Գիտելի է, որպէս պատկեր աստուածութեանն կայանայ ի մի *էութիւն* և յերիս անձինս: - 577. Վեցերորդ` հաւատն է ի *յէութիւնն* աստուծոյ...: - 578. Եւ երկրորդ` զի մնասցէ ի վերին գաւառն ըստ *էութեանն* և ըստ գործոյն. իսկ այլ առաքինութիւնքն թէպէտ մնան ըստ *էութեանն*, այլ ո՛չ ըստ գործոյն: - 579. Ա՛րդ` **թ** երանութիւնք փրկչին զոր

քարոզեաց ի լերինն, **ը** են ըստ *էութեանն*. այլ է են ըստ աստիճանաց. - 583. Վասն այսորիկ ասեն վարդապետք թէ **ը** են երանութիւնքն ըստ *էութեանն*. այլ է միայն ըստ զանազանութեան աստիճանացն: - 586. Իսկ *զէութիւն* բանին որ է՛ յանուն Յօր և Որդւոյ և Յոգւոյն սրբոյ՝ ասելն մի՛անգամ պարտ է ասել և ո՛չ կրկնել տգիտաբար: - 588. Ասեմք թէ՝ յատկութիւն պատահմունք են. այլ խորհուրդն ի *յէութիւնն* է կացուցեալ որ մի է, և ո՛չ ի պատահմունքն որ բազումք են: - 596. Զի ասելն «ա՛յս է մարմին իմ» *զէութիւն* հացին կատարեաց: - 596. Եւ ասելն «ա՛յս է արիւն իմ» *զէութիւն* գինւոյն փոխարկեաց: - 596. Յրեշտակք առին *զէութիւնն* մշտնջենաւոր: - 639. Տասներորդ, **բ** են բանականաց տեսակ. մինս տարրական. և միւսն գերաշխարհիկ ի վերոյ քան զհինգերորդ *էութիւնս* երկնից...: - 654. Եւ **գ** փոփոխումն ունիմք. զի նախ յոչ է է ի *յէութիւն* գամք. - 681. ...և *յէութեանս* միշտ փոփոխիմք վասն կարօտութեան...: - 681. ...և յետոյ *յէութենէ* յոչ *էութիւն* փոփոխիմք մարմնով: - 681. Նա՛խ՝ զի բեհեզն է՛ անօսր. ցուցանէ զանօսր *էութիւն* և զմտածութիւն սրբոցն առանց թանձրութեան մարմնոյ: - 712. Այսպէս **դ** տարերք զչորեքին գործս մեր ընդ *էութեանս* ունին յաւանդի և յառաջ բերեն: - 714. Այլ բանն պօղոսի ո՛չ է այսպէս թէ մարմինն *էութեամբ* հոգի լինի. այլ նման հոգւոյ. զի անմահ լինի որպէս հոգի և անկարօտ կերակրոյ: - 720. Զի եթէ մազն որ է գեղեցկութիւն մարմնոյն յառնէ ըստ նորին տեառն թէ «ի գլխոյ ձերմէ մազ մի ո՛չ կորիցէ» քանի՞ առաւել ևս անդամք որ *յէութենէ* մարմնոյն են յարիցեն: - 725. Ասեն վարդապետք՝ եթէ են ինչ որ *էութեամբ* և պատահմամբ անցանեն. որպէս կենդանիք և տունկք և որ ինչ ի չորից տարերաց են գոյացեալք: - 727. Եւ են ինչ որ պատահմամբ անցանեն և *էութեամբ* մնան. որպէս երկնային մարմինք և **դ** տարերքս և մարդոյս մարմին. սոքա պատահմամբ անցանեն և գոյացութեամբ մնան: - 727. Դարձեալ՝ *էութիւնն* մնայ, այլ ներգործութիւնն պակասի՝ այսպէս. զի ջերմութիւն հրոյն և ցրտութիւն ջրոյն և փոփոխմունք օդոյդ որպէս ամպք և այլն, և սևութիւն երկրի...: - 728. Այն է ծալիլ և գալարիլ օդոյդ երկնի. և ո՛չ թէ հաստատութիւնն վերին *էութեամբ* ի բաց բառնի ըստ ոմանց: - 729. Երկրորդ՝ զի աստուած զամենայն արարածս կրէ բանիւ զօրութեան իւրոյ ասէ առաքեալն և ի նոյնութեան պահէ. և սոքա պահին առանց միաւորութեան *էութեան* նորա: - 733. Ապա ուրեմն ևս առաւել խաչն մնայ անապական զի *էութիւն* աստուծոյ է ի նմա. այսինքն բանն աստուած մարմնովն որ է՛ սևեռեալ ի նմա: - 733. Երկրորդ ի *յէութեանց* մերոց զի այլայլիմք: - 742. Նախ՝ զի անփոփոխ է յաւիտեանն. այլ և *էութիւն* մեր. այլ և վկայքն: - 742. Իսկ չար՝ թէպէտ լինի ներգործութեամբ անձնիշխան կամօք, այլ բնութեամբ չար ո՛չ է ըստ ինքեան. զի ո՛չ է *էութիւն* այլ պակասութիւն բարւոյ. որպէս ցուցաւ ի վերոյ ի ե համարն: - 758. Ոչ բաժանեալ կամ հատեալ ի հօրէ և ի հոգւոյն. որպէս ո՛չ ջերմութիւն ի հրոյ կամ ի լուսոյ. կամ նկարագիր *յէութենէ*: - 770. Եւ դարձեալ՝ զորօրինակ, լոյսն և ջերմութիւն են *էութիւն* նորին զուգասփիւռ. այլ երբեմն միոնն ծածուկ, և երբեմն երկոքին յայտնիք, և ընդ դէմ սորա: - 779. Զի է՛ բացասութիւն բացբարձօղ ամենայնի ուր և դիպեսցի. որպէս *զէութիւն* այսպէս զոչէութիւն: - 787. Յա՛յտ է զի ի բառնիլ ոչէին՝ *էութիւն* հաստատի բացասութեամբ կրկին. իսկ ստորասութեամբ նոյն մնայ: - 787

ԷՊԱՏԻԿ (յոթնապատիկ) - Նա՛խ՝ *էպատիկ*՝ զբազո՛ւմն նշանակէ. իբր թէ ըստ բազում մեղաց մերոց բազում և առաւել է պատուհասն: - 376. ...այլ ա՛յս է՝ զի իւրաքանչիւր մարմինք սրբոց պայծառասցին *էպատիկ* քան զարեգակն. որպէս տեառն մերոյ ի թաբօր լերինն. և **թ** դասուց հրեշտակաց լոյսն յերկիր ծաւալին. զի զօրութիւնք երկնից շարժեսցին: - 728

ԷՐԷ (տ. ԵՐԷ) + Յինգերորդ՝ բնակութիւնք եղջերուաց և մանր և մեծ *էրէոց*. ըստ այնմ «լերինք բարձունք են եղջերուաց և վէմք ապաւէնք նապաստակաց»: - 211

ԷՕՐԵԱՅ (7-օրյա) - Նոյնպէս և ի նորս պահեսցի *էօրեայ* սրբութիւն դաշտանի: - 369. Յինգերորդ, *է օրեայ* սրբութիւնք բորոտացն և կալ արտաքոյ բանակին՝ ի պիղծ մերձեցեալք: - 653

Ը

ԸՂՁԱԿԱՆ + Նախ ասի ողջոյն *ըղձական* առողջութեան. ըստ այնմ «Ո՞ղջ լեր ա՛րքայ»: - 464. Երկրորդ՝ *ըղձական* շնորհաց. ըստ առաքելոյ «շնորհք ընդ ձեզ»: - 464. Երրորդ՝ *ըղձական* խնդրութեան. որպէս ի տուբիթն «խնդրութիւն քեզ»: - 464. Չորրորդ՝ *ըղձական* օրհութեան. որպէս ի հռութն ասէ «օրհնեսցէ՛ զքեզ տէր»: - 464. Նաև պատճառին. թէ խրատական է. թէ աւաղական. թէ սպառնական. թէ ողոքական. թէ *ըղձական*. և այլ այսպիսիք: - 643

ԸՂՁԱՄ, ԸՂՁԱՆԱՄ + Ուստի և նեղեալք՝ ի խնդիրս առ ի բարձունս զձեռս տարածել *ըղձան*: - 184. Որոց *ըղձանայր* դաւիթ, «երանի ում թողութիւն եղև մեղաց. և ծածկեցան ամենայն յանցանք նորա»: - 433

ԸՄԲԻՇ + Չորրորդ՝ զի մի՛ տկար ոք կարծիցի. այլ որպէս կողե՛ղ և հաստակող ասեմք *զըմբիշս*. այսպէս զօրեղ եղիցի կինն ի տնօրինել զտունն: - 276. զի օծանեմք զնոսա որպէս *զըմբիշս*. զի ի հանդէս մտցէ ընդ այսս չարութեան օդոյդ: - 605

ԸՄԲՇԱՄԱՐՏ + Երկրորդ՝ օծումն մարտական. որպէս *ըմբշամարտից*: - 474

ԸՄԲՌՆԵԼԻՔ - *Ըմբռնելիքն* ի վերին ծայրքն՝ է՛ յիշողականն ի մեզ: - 645. Ութերորդ, զի **գ** զգայութիւնքն հաստատ վկայք են. աչքն և ականջքն և *ըմբռնելիքն*: - 742

ԸՄԲՌՆԵՄ + Վասն այնորիկ ո՛չ երևի ճշմարիտ նոցա, զոր ո՛չ *ըմբռնէ* միտք. և ո՛չ այլ իրիք հաւատան, բայց միայն զայն՝ զոր իմանան: - 31. Արդ՝ զորօրինակ զգալի աչք մեր ո՛չ կարէ *ըմբռնել* զքանակութիւն արեգականն և այլ լուսաւորացն. այլ մտօք իմանամք զմեծութիւն նոցա: - 31. Քսանըերորդ՝ ասէ ալպերա վարդապետն ձեր թէ՝ «քրիստոս էր համանգամայն ճանապարհորդ և *ըմբռնօղ* ի կէտ յղութեանն իւրոյ»: - 100. Եւ *ըմբռնօղ*՝ զի բանական իմացմամբ մտաց զմայլեալ էր միաւորութեամբ աստուածային փառացն: - 100. Եւ այսու փառօք *ըմբռնէր* քրիստոս զամենայն հունաւորս ներգործութեամբ: - 100. Եւ օգոստինոս վարդապետ նոցա ասէ ի գիրս Երրորդութեանն, «*ըմբռնել* զաստուածային էութիւնն՝ պատկանի որդւոյն աստուծոյ ըստ բնութեանն. և որդւոյն մարդոյ՝ ըստ շնորհաց միաւորութեանն»: - 100. Եւ դարձեալ՝ քննութեամբ մտաց ո՛չ լինի հասեալ անհասանելին. այլ հաւատով լինի իմացեալ. և յուսով *ըմբռնեալ*. և սիրով միաւորեալ: - 101. Եւ այսպէս կարծեն յերկուց դիմաց *ըմբռնել* զմեզ: - 173. Ասէ զայս, զի բնութեամբ անբովանդակելի է. և ոչ տեղեաւ *ըմբռնի*. մինչ զի ինքն զամենայն տեղիս պարունակէ. յորում կեամք և շարժիմք և եմք: - 180. Որպէս կրիտէս թագաւորն կրէատացւոց կախեաց ի մէջ տաճարին անդամանդ քարեայ ամենայն ուստէք *ըմբռնեալ*: - 180. Զորօրինակ՝ **դ** մարդ երկու երկու ձեռօք զմիմեանս *ըմբռնեն*: - 181. Եւ զի ի միջին կիտէն իւր *ըմբռնի* անշարժ: - 211. Այլ այժմ վասն զգեստուց պահեմք զոչխարս. և վասն կերակրոյ զեզինս. և վասն բեռին զէշս. և վասն բառնալոյ զմեզ զձիս. և վասն զքշնամիս հալածելոյ զշունս. և վասն զթռչունս *ըմբռնելոյ* զբազէս. և զայլսն նմանապէս: - 217. Զի վարդապետք ասեն եթէ՝ կերակուր գազանաց այլ կենդանիք են. վասն որոյ խնամքն աստուծոյ ետ նոցա առաւել հնարս և զօրութիւնս, զի կարասցեն *ըմբռնել*. զայլ կենդանիս և մի՛ ի սովոյ մեռցին: - 218. Իմացումն է որ *ըմբռնէ* : - 248. Զթռչունս *ըմբռնել*. ի վերայ ծովու գնալ. դիւաց սաստել. ձեռօք առ այլս խօսիլ: - 275. Վեցերորդ՝ զի անկասկած լիցուք ի վատթար երկիւղէ. յորում երկիւղազգածք չարչարին *ըմբռնեալք* ի մեղս: - 281. Դարձեալ՝ բնականապէս *ըմբռնէ* գիտութիւնն զայն զոր ներգործէ բնութիւնն. իսկ գործն աստուածային՝ գիտութեամբ ո՛չ *ըմբռնի*. այլ հաւատո՛վք իմանի: - 292. Եւ ի վերայ տեառն ջահիւք և սուսերօք եկին *ըմբռնել* ըստ աւետարանին: - 306. Եւ գնդակն է քարոզութիւն նոցա որ *ըմբռնէ* զմերձաւորսն: - 317. Եւ այսու չորեքկին կապովս *ըմռնեմք* զաստուած անորոշապէս, ըստ այսմ, «ո՛ մեկնեսցէ զմեզ ի սիրոյն քրիստոսի. նեղութիւն թէ անձկութիւն» և այլն: - 317. Այն է, որ բովանդակ մարմինն այնպէս խոցոտեալ էր կեղով՝ և լուծեալ ի շարաւ և ի թարախ. որ ո՛չ կարէր յոտին կալ կամ սողալ ուրեք. և ո՛չ *ըմբռնիւր* յայլմէ: - 322-323. *Ըմբռնելն* յուսադրեաց զմովսէս յաղթել ցփարաւոնի և հանդարտել: - 332. Վեցերորդ՝ նշանակէ՛ զբանն աստուած գաւազան ուղղութեան և թագաւորութեան առ հայր. եկն նա՛ յերկիր և էառ զօձաձև բնութիւնս մեր. և դարձեալ *ըմբռնեալ* մարմնովն ել յերկինս և նստաւ ընդ աջմէ հօր: - 332. Զոր թէ ընկենու ոք, լինի երկրաքարշ մարդ և մեղաւոր. և մինչ զղջացեալ դարձեալ *ըմբռնէ* յետոյ, լինի պատճառ կանգնելոյ և փրկութեան: - 332. Իններորդ՝ խաւարն շօշափելի. կամ զի թանրացեալ *ըմբռնիւր* շօշափելով. կամ զի շօշափելով ձեռաց և գաւազանաւ կարէին շարժիլ: - 334. Եւ ի մէջ գիշերին յորում *ըմբռնեցաւ*, էհար զանդրանիկս դիւաց: - 337. Եւ սպառնալիքն աստուծոյ և մարդկան ո՛չ են նման. զի մարդոյս դատարկ բան է. իսկ սպառնալիքն աստուծոյ՝ է՛ բան զարհուրական. յորմէ լսօղքն զերծանին, և անլուրքն *ըմբռնին* ի նոյն: - 408. Քսանգ, նա՛ յազգէն յուդայ *ըմբռնեալ* և տուեալ յայլազգիս: - 423. Եւ տէր մեր ի նոյն այրին յազգէ

նոցին *ըմբռնեալ*. և ի զինաւորս պիղատոսի մատնեալ: - 423. Քառասուներորդ, սաւուղ բազում անգամ խնդրէր զդաւիթ և ո՛չ կարէր *ըմբռնել*. և որդիքն սաւուղայ զտէրն. զի ո՛չ էր հասեալ ժամ նորա: - 437. Եւ *ըմբռնեաց* զսեդեկիա արքա յուդայ, և փորեալ զաչսն տարաւ ի բաբիլօն: - 447. Եւ ո՛չ միայն ճանապարհորդ, այլ և *ըմբռնօղ* միշտ և յաւիտեան: - 470. Նախ անարգեցաւ ի պարտէզն զկնի արեան քրտանցն յորում մատնեցաւ ի յուդայէ. և իբրև աւազակ *ըմբռնեցաւ* և կապեցաւ: - 492. Որպէս մարմնական հուր զանմարմին հոգիսն և զդևսն տանջէ, նոյնպէս և տեղին *ըմբռնէ* : - 504. Չորրորդ՝ ի մէջ գիշերի *ըմբռնեցաւ* և կապեցաւ ի մահ. և ի մէջ գիշերի յարեաւ և արձակեցաւ ի մահու: - 512. Նոյնպէս ըստ օրինակին արար տէր մեր զատիկն յերեկոյի մեծի ե շաբաթին. և ի մէջ գիշերին յորում *ըմբռնեցաւ*՝ եհար զանդրանիկսն դիւաց: - 513. Ա՛րդ՝ ներքին այրն նշանակէ՛ զդժոխս. և արտաքինն զգերեզմանն. և սաւուղն զսատանայ որ *ըմբռնեալ* էր զմարդիկ: - 513. Երկրորդ այսպէս, զի յուրբաթի գիշերն *ըմբռնեցին* մինչև ցվեց ժամն որ խաւար եղև մինչև ցինն ժամն: - 516. Յուսովն *ըմբռնի*. և Սիրովն միաւորի աստուած: - 571. Ութերորդ՝ հաւատն տեսանէ. յոյսն *ըմբռնէ*. սէրն միաւորէ՛: - 578. Այլ և զձեռս ի հարկանել. *յըմբռնել*. և զոտս ի գնալ. համեստութիւնն ի նոսա ամենայնսն դնէ զեղանակն և զկարգն: - 581. Զի է՛ յոյս ակնունիլ ի հեռաւորն. և է՛ յոյս *ըմբռնել* ի մերձաւորն: - 695. Արդ՝ այս կենացս յոյս՝ ակն ունի ի հեռաւորն. և յետ մահու յոյս նոցա *ըմբռնէ* ի մերձաւորն: - 696. և այս բառնի ի հոգւոյն և լինի ամրութիւն և հաստատութիւն. զի զաստուած հաստատապէս *ըմբռնեմք* և բնաւ ո՛չ բաժանիմք ի նմանէ և ոչ մոռանամք: - 722. Չորրորդ պակասութիւն է՝ զի այժմ է՛ մարմին մեր թանձր և կոպիտ. այլ յայնժամ բառնի այս ի մարմնոյ և լինի անօսր և թափանցիկ. զոր ոչ պարիսպ կամ բանտ *ըմբռնել* կարիցէ: - 722. Քանզի մարմինս ո՛չ *ըմբռնեսցի* կամ իւրն ծանրութեամբ կամ այլ մարմնոյ ընդդիմահարութեամբ: - 766

ԸՄՊԵԼԻ + Հինգերորդ՝ զորօրինակ մեծատուն ոմն զոք ի ճաշ կոչիցէ, նախ պատրաստէ՛ զամենայն պէտս կերակրոց և *ըմպելեաց*. և ապա՛ մեծարէ՛ զկոչնականսն: - 230. Ի պատիւ մեծարեաց զմարդն. և նա՛խ՝ պատրաստեաց պէտս զանազան կերակրոց և *ըմպելեաց* որպէս ասացաք. և վառեաց զճրագ լուսաւորացն. և զգեղեցիկ ձայն երգեցողաց թռչնոց. և զզուարճութիւն զանազան ծաղկանց. և ապա՛ զմարդն ի պատիւ էած. ըստ այնմ «մարդ ի պատւի էր և ո՛չ իմացաւ»: - 230. Վեցերորդ՝ գետն նշանակէ՛ զբանն աստուած, որ հաղորդիլով ի մեզ՝ եղև մարմին և արիւն. և ետ մեզ *ըմպելի* զարիւն իւր սուրբ. և կերակուր զմարմինն: - 333. Տասներորդ՝ ի յարութեանն ո՛չ է մարմնական կերակուր և *ըմպելի*. այլ բանն աստուծոյ է կերակուր. որպէս այժմ հրեշտակաց յերկինս: - 397. Զագահութիւնն՝ բազմաբաշխութիւնն. որ ետ զմարմին իւր ի կերակուր և զարիւնն իւր *ըմպելի*. զհոգին ի գին. զջուր կողին ի լուացումն. զհանդերձն՝ խաչողացն. զմարմինն՝ աշակերտացն. և զմայրն՝ յոհաննու: - 489. *Ըմպելեաւ*, յորժամ ճաշակեաց քացախ ընդ լեղի: - 491. Նոյնպէս և զորկրամոլութիւնն յաւելու միտքն հնարելով զանազան կերակուրս և *ըմպելիս*: - 564. Զի միապէս միաւորին արտաքս և ի ներքս. զի ամենայն կերակուր և *ըմպելի* ի ներքս միաւորի: - 598. Զի մարմին իմ ճշմարիտ կերակուր է և արիւն իմ ճշմարիտ *ըմպելի*: - 600. Թէ կրօնաւոր է՝ հարցանէ թէ ծոյլ եղեա՞լ է յաղօթքն. կամ անհնազանդ. թէ բղջախոհ. թէ յատուկ իրք ունօղ. թէ պճնօղ. թէ որոնօղ լաւ կերակրոց և *ըմպելեաց*. թէ քնափ և թէ կռւօղ: - 601. Վեցերորդ, ընդ կերակուր և *ըմպելիս* մեր՝ դնէ որ թշնամի է մեր բազում վնասս խառնէ...: - 654. Չորրորդն, զի բազում աշխատօղք գոն կերակրոցն և *ըմպելեացն*...: - 655. Զի՞նչ է յորժամ գինի ըմպեմք, օրհնեմք և շնորհակալեմք միմեանց. և յայլ կերակուրս և *ըմպելիս* ո՛չ առնեմք նոյնպէս: - 655. Վասն որոյ *ըմպելի* եղև քրիստոնէիցս և օրհնութեան բաժակ: - 655. ...ուր արդարք և մեղաւորք ի միասին բնակին կարօտ կերակրոց և *ըմպելեաց*: - 682

ԸՄՊԵՄ + Որպէս յիմար հիւանդն ասիցէ, կամիմ ուտել և *ըմպել* զհաճոյսն իմ. եթէ առողջանալո՛յ եմ՝ առողջացայց. և եթէ մեռանելո՛յ՝ մեռայց: - 18-19. Չորրորդ՝ զթոյնսն լուանայ և ապա՛ ջուր *ըմպէ* : - 218. Ծառք դրախտին ո՞րպէս *ըմպեն* ջուր, թէ անապականք են: - 224. Նոյնպէս և տունկք դրախտին *ըմպեն* զջուր գետոյն որ ոռոգանէ՛ զդրախտն: - 225. Իսկ թագաւորք յամենայն ամի զնոյն առնեն ուրախութիւն. ուտել և *ըմպել* և հեշտութիւն մարմնոյ. որպէս փարաւօն առնէր և հերովդէս: - 321. Երևի թէ ո՛չ. զի յուտել և *ըմպել* մեռան որ է մեղք: - 322. Հինգերորդ՝ նշանակէ թէ զարիւն տղայոցն չէ մոռացեալ աստուած զոր հեղձուցին ի գետն. զայն *ըմպել* տայ նոցա: - 333. Որ ի ջուր *ըմպելն* ընտրեաց զզօրսն. և թաքուցեալ սափորօք զվառեալ լապտերսն, և էհար յ արամբք ըզճի հազարսն: - 420. Չորրորդ՝ զի ուտելով և *ըմպելով* անփոյթ առնէին զուխտաւորս ի հեռուստ եկեալ քառասնօրեայ մանկամբ և այլ ուխտիւ. և յանձրև և յարև և ի ցուրտ վաստակէին: - 425. Եւ հաց ոչ ուտել և ջուր ոչ *ըմպել*. զի անընդունելի՛ էր մարմին և արիւն զոհիցն: - 442-443. Զորկրամոլութիւնն՝ *ըմպելովն* զքացախն և զլեղին: - 489. Երրորդ՝ զի չունէին պատճառս հայհոյութեան հոգւոյն որպէս զորդոյ. զի տեսանէին մարմին զգեցեալ, ուտել և *ըմպել*, տքնիլ և ննջել: - 566.

Որկրամոլութիւն է անսահման բաղձանք ուտելոյ և *ըմպելոյ*: - 570. Եւ ի չորրորդ գիրքն ի ի համարն ասէ, ետ զմարմինն ի կերակուր. զարիւնն *ըմպել*. զհոգին ի գին. զջուրն կողին ի լւացումն: - 594. Եւ թէ ոք ասիցէ, առանց ջրոյ գինի ո՛չ *ըմպեն* յերուսաղէմ: - 596. ...**որ ո՛չ ուտէ զմարմին իմ և ո՛չ *ըմպէ* զարիւն իմ, ո՛չ ունի կեանս: - 600. Որ ուտէ զմարմին իմ և *ըմպէ* զարիւն իմ, նա յիս բնակեսցէ և ես ի նմա**: - 600. Որ և հարցանէր որդւոցն զեբեթեայ թէ՝ կարո՞ղ էք *ըմպել* զբաժակն. այլ ո՛չ թէ միայն նոցա ետ և յայլ առաքելոցն արգել: - 600. Որք զծորանս հոգւոյն *արբին* և ի ժամանակս ժամանակս երգեցին եղանակաւ զերգս շարականաց՝ այսոքիկ են: - 637. Զի՞նչ է յորժամ գինի *ըմպեմք*, օրհնեմք և շնորհակալեմք միմեանց. և յայլ կերակուրս և ըմպելիս ո՛չ առնեմք նոյնպէս: - 655. Եւ յորժամ *ըմպեմք*, զնոյն օրհնութիւնն քրիստոսի յիշատակեմք: - 655-656. Նա՛խ՝ զի բաժանիցուք յայնցանէ որք զգինի մեղաց *ըմպեն*. և վասն մեղաց արբենան և շռայլին: - 656. Զի՞նչ է որ *յըմպելն* զգինին՝ թափեն յանուն մեռելին: - 656. ... որ ամենայնիւ ընդ դէմն փոխի ուտելն և *ըմպելն* ի ծոմ և ի ծարաւ. ծաղրն ի սուգ. հեշտութիւնն ի տքնութիւն. և ի չարչարանս և այլն: - 657

ԸՄՊՈՒՄՆ - Դարձեալ *ըմպումն* մահադեղին միում րոպէի՝ ածէ՛ զմահ յաւիտենական: - 744

ԸՆԴ + Եւ զի մարդոյ ճանաչումն է՛ այժմ *ընդ* լինիլ իրին. այլ աստուած ճանաչէ՛ յաւիտենից և յառաջ քան զլինիլ իրին: - 20. Չորրորդ՝ դարձեալ թէ լինէին երկու սկիզբն և հակառակ, մարտնչէին *ընդ* միմեանս՝ և *ընդ* սկսեալս իւրեանց. և ոչ ինչ մնայր ի խաղաղութեան: - 21. Ասեմք զառաջինն թէ ո՛չէ է չար. զի ապականիչ և կորուսիչ է որպէս ցուցաւ. ա՛րդ՝ *ընդ* ապականել զայլսն՝ ապականէ և զինքն. և ո՛չ մնայ ի յէութեան: - 22. Եւ է չար՝ որ խա՛ռն է *ընդ* բարւոյ. և ի յէութեան գոյանայ. որպէս հիւանդութիւնն ի յողջութեան. ապականությիւնն ի մարմնի: - 22. Վասն այն կամեցաւ աստուած զի ի տեսանելն զնա՝ անի բաց դնելի սիրով միացուք *ընդ* նմա: - 24. Որք զաչս իմաստից յիմանալի ճառագայթիցն խուսափեցին թիւր կամօք, և խոտոր մտօք. զանուղղայս խորհելով, և զանպատշաճս բարբառելով. յարձակեալ անկապ լեզւաւ և անդուռն շրթամբք բացեալ յերկինս. ցոպ բերանով ի բարձունս բարբանջելով. և յածեալ *ընդ* երկրաւ լեզուագարելով. որոց դատաստանն ի բնէ ո՛չ դատարկանայ. և կորուստն ո՛չ նիրհեսցէ: - 31. Ուստի հեշտութիւն և աւանդութիւն յիրաւի խառնեալ *ընդ* միմեանս, և հակառակասիրութիւն և ինքնահաճութիւն յառաջ եկեալ, որով զինեալ պնդին ընդդէմ ուղղութեան. զի կարծեն զինքեանս ճշմարիտ գոլ քան զայլսն: - 33. Երկոտասաներորդ՝ այլ և ուրա՛խ լինին *ընդ* խոտորումն չարութեան. որպէս ասէ առակն: - 33. Իսկ սոքա և զիրեշտակս *ընդ* մեզ դասեն. որպէս յայտ է ի գիրս պարապմանցն Կիւրեղի: - 34. *Ընդ* կարգաւորս շնալ կանանց՝ սրբութիւն նոցա համբաւեն: - 34. Վեցերորդ՝ հակառակէ քրիստոսի՝ և քրիստոնէից. և սոքա հակառակին սուրբ եկեղեցւոյ և ուղղափառ հաւատոյ. և զոր բանն աստուած առեալ զմարդկայինս բնութիւն միաւորեաց *ընդ* իւրում աստուածութեանն՝ սոքա ընդդէմ նմին որոշեն զբանն ի մարմնոյն. զի մի՛ իցէ աստուած մարդացեալ ըստ նոցա՝ և մարմինն աստուած. և պատճառս հայթայթելով պատրեն զմարդիկ: - 35. Նոյնպէս և վասն սոցա յառաջագոյն ասացաւ յառաքելոց և ի վարդապետաց. զի մի՛ յանգէտս խոտորեսցին *ընդ* նոսա: - 35. Վասն որոյ և մեք համաձայն գոլով ուղղափառաց հարցն սրբոց՝ դիցուք սուղ ինչ յառարկութեանց նոցա, և *ընդ* նմին զպատասխանիս: - 35. Այլ որքան հայրն հայր. նոյնքան և որդին *ընդ* նմա որդի: - 37. Իսկ թէ յո՛չ ումեքէ, կարգեցեր զնա *ընդ* յոչ էից գոյացելոց: - 37. Թէ ոչ՝ Զի թէ մերձ էիր դու քեզ որպէս ոք առ ոք, բաժանեցար *ընդ* երկու. և զիա՞րդ մի իցես: - 37. Ով արիանոսք՝ զի թէ որպէս զմեզ զորդի շնորհօք ասէք և արարած, մեք զի եմք շնորհօք որդիք՝ ունիմք *ընդ* մեզ և *ընդ* հայր շաղկապ. իբր թէ զլար զհոգին սուրբ: - 39. Այսք և այլ սոյնպիսիք՝ հաւասարութեան են ցոյցք *ընդ* հօր: - 39. Դարձեալ քննեսցուք ըստ մեզ. զի ո՛չ են հակառակ առաքելոյն բանն և աւետարանին, թէ հայր մեծ է քան զորդի. զի երկոքին նոյն ինքն աստուածութեանն իմանին. ըստ այնմ որ զմեր նուաստ և տկար բնութիւնս միացոյց *ընդ* իւրում աստուածութեանն, և անտեսանելին տեսանիւր՝ և ծառայի կերպիւ շրջէր վասն տնօրէնութեան՝ ասի փոքր յայս միաւորութեանս քան զհայր. իսկ ըստ այնմ որ է՛ անճառ և նախքան զյաւիտեանս ծնունդ ի հօրէ՛, հաւասա՛ր է հօր և ոչ փոքր: - 40. Այլ նա *ընդ* ամենայն է քրիստոս զօրութեամբ և էութեամբ թափանցեալ է. և ո՛չ է տեղի թափուր ի նմանէ...: - 40. Այլ զի խոնարհեցաւ ի բարձրութենէ փառացն և *ընդ* նուաստ բնութեան մերում միաւորեցաւ. ա՛յս է որ առաքեալ ասի: - 40. Իսկ յորժամ ամէն լեզու խոստովան լիցի տէր զյիսուս քրիստոս, անզրաւապէս թագաւորէ՛ *ընդ* հօր և տնտեսութեամբն: - 42. Բայց է և այլ իմն տեսութիւն խորին և գեղեցիկ. զի նա՛ վասն սրբութեան չարչարեցաւ. և որ ոք ևս չարչարեսցի վասն սրբութեան՝ մի և նոյն է դիտաւորութիւն երկուցն. յայնժամ օգնեսցէ նմա. այսինքն միաւորեսցի *ընդ* նա՛ սրբութեամբն, և եղիցի աստուած ամենայն յամենայնի. այսինքն կատարեսցէ զնա աստուածս առնելովն. և եղիցին աստուածք ամենայնքն: - 43. Եւ ինքն աստուած ի վերայ ամենայնին՝ միաւորութեամբ գլխոյն *ընդ* անդամոցն: - 43. Այս օտարութիւն անուանցս լծակցեալ *ընդ* միմեանս՝ առնէ

զմոլորութիւն հերձուածողացն: - 43. Եւ որպէս ո՛չ ոմն նուազ զօրութեամբ *ընդ* առաւելն մրցի. այլ *ընդ* համացեղսն: - 44. Որպէս յովաբ ո՛չ *ընդ* դաւթի՝ այլ *ընդ* աբիսողո՛մ մարտեաւ: - 44. Երրորդ՝ ըստ ո՛չ պատշաճի. որպէս ո՛չ կարեն պահել որդիք առագաստի մինչ *ընդ* նոսա իցէ փեսայն որ է քրիստոս: - 44. Հինգերորդ՝ որ բնութեամբ անկարելի է. որպէս ծնեալն կրկին ծնանիլ. և *յուղոտ ընդ* ասեղ անցանել: - 44. Ասեմք զայս ըստ մարդկութեանն. զի ո՛չ ունէր բնութիւնս մեր. այլ յորժամ միացաւ *ընդ* բանին և եղև որպէս առօղն և առեալն իշխան և տէր ամենեցուն: - 46. Այլ այս առաւել զմիականութիւնն *ընդ* հօր և որդւոյ ցուցանէ. զի ասէ՝ ո՛չ իմ կամք այլ որիշ զի առնեմ, այլ զա՛յդ կամքդ առնեմ զի հասարա՛կ է: - 46. Այլ ա՛յս է լուծումն, զի յորժամ լսես թէ մի է աստուած, *զընդ* աստուած ասելոյն՝ զերրորդութիւնն իմացիր. զի ո՛չ է առանձին, այլ հասարա՛կ է աստուածութիւնն: - 47. Եւ դարձեալ՝ զի այժմ ասէ զհայր ճշմարիտ աստուած, և զոր առաքեցեր, *նն շաղկա՛պ է.* ցուցանէ՛ շաղկապ գրովն և զիւր աստուածութիւնն *ընդ* հօր: - 47. Եւ դու *ընդ* է՛ր ասես լինել ինձ ըստ մարդկան երկրորդաբար բարի. զի աստուածութեամբս եմ *ընդ* հօր ծայրագոյն բարի: - 47. Չորրորդ՝ զի *ընդ* գազանսն պատերազմի: - 49. Եւ այլք աստուած խոստովանին. որպէս և մերս դաւանութիւն՝ *ընդ* հօր և *ընդ* որդւոյ: - 51. Եւ *ընդ* անւանցն զշնորհին յարմարեն: - 51. Այլ մեր բանս ո՛չ է *ընդ* այլսն ամենայն, այլ որք զօրութիւն և արարած ասեն գոլ զհոգին: - 51. Իսկ յորժամ զյայլումն լսեն՝ արձակին ի վերայ մեր ասելով, եթէ յայլո՛ւմ է՝ պատահումն է ի հայր որպէս զօրութիւնս առ մեզ. իսկ եթէ զօրացեալ է՝ և *ընդ* զօրանալն դադարեսցէ ամենայնիւ. շարժումն եղիցի և ոչ շարժօղ: - 52. Ապա թէ ո՛չ՝ ընդէ՞ր զանմարմինն *ընդ* մարմնականացս իմանաս, և *ընդ* մեռեալս զկենդանին խնդրես ըստ եսայեայ: - 53. Եւ ապա՛ զադամ, զի ունի զսէք ծնունդ՝ և զևա ո՛չ ծնունդ. այլ հատումն ի նոյն բնութենէ. և *ընդ* միով սահմանաւ գոլ ծնողին և հատմանն և ծնիցելոյն: - 53. Զի որպէս էր հօր ծանօթութիւնն ի նախահարսն, և որդոյն *ընդ* աղօտ, այլ ի մարմնանալն իւր յայտնեցաւ: - 55. Նոյնպէս և առաքումն հոգւոյն ո՛չ նըւազութիւն ցուցանէ, այլ զհամականութիւն *ընդ* հօր և *ընդ* որդւոյ: - 60. Ապա ուրեմն հոգին սուրբ է հաւասար աստուած *ընդ* հօր և *ընդ* որդւոյ. արարչակից և մշտնջենաւորակից և փառակից: - 60. Նաև ի կանոն երից սուրբ ժողովոցն՝ *ընդ* բանիւ արգելեալք կան նոքա՝ որ ա՛յլ կերպիւ քարոզեն և այլ կերպիւ ուսուցանեն քան զոր նոքա ուսուցանեն: - 64. Չորրորդ՝ խօսքն նոյն է բնութեամբ *ընդ* բանին և մտացն. և հոգին սուրբ նոյն է բնութեամբ *ընդ* հօր և որդւոյ: - 66. Եօթներորդ՝ զի թէ մեք որպէս և եմք *ընդ* լծով ծառայութեան՝ այսպէս և նա՛...: - 67. Հնգէտասաներորդ՝ համաբարձաւ և նստաւ *ընդ* աջմէ հօր: - 67. Ա՛րդ եթէ է՛ այլ որդի և եղև աթոռակից հօր, ուրեմն ի բաց էհան զբանն ի նստելոյն *ընդ* աջմէ հօր որ է սեփհական նմա և վայելուչ հօր՝ լինիլ աթոռակից և գահակից: - 67. Վեշտասաներորդ՝ մանաւանդ զի յոյժ անվայելուչ է կարգել զծառայն *ընդ* տեառն՝ և զստեղծուածն *ընդ* ստեղծողին՝ յորժամ ա՛յլ է բնութեամբ: - 67. Իսկ թէ մարդկութեանն միայն, անկա՛ր *ընդ* մարդապաշտ հայհոյութեամբ. և փոխանակ արարչի՝ արարածո՛յ երկրպագեցեր ընդդէմ աստուածային օրինացն: - 68. Զի թէ ասես զառ ի յաստուծոյ հօրէ բանն, ահա կարգեցեր զնա *ընդ* եղեալքս կարօտ սրբութեան և շնորհօք որդիութեան: - 69. Զի թէ միայն յաստուծոյն, արկանես զանմահ բնութիւնն *ընդ* մահուամբ...: - 69. Նմանապէս ասա՛ և զայս. զբնութեա՞մբն որդի ասես *ընդ* աջմէ մեծութեանն նստեալ, թէ որ շնորհօքն որդիացեալ ըստ քեզ: - 70. Զի թէ զբնութեամբն ասես, ստեա՛ց ուրեմն առաքեալն և աւետարանն. որք զքրիստոս ասեն յարուցեալ և համբարձեալ և նեստեալ *ընդ* աջմէ հօր: - 70. Զի եթէ ըստ ինքեան բանին, ահա՛ կարգեցեր զանմահն *ընդ* մահւան: - 70. Ուստի *ընդ* հաւատացեալս է մինչ ի կատարած աշխարհի: - 71. Վեշտասաներորդ՝ աստուծոյ միա՛յն է *ընդ* կամելոյն և կարելն...: - 72. Ապա ուրեմն երևեալն մարմնով և խօսեցեալն է որդի աստուծոյ և մի *ընդ* հօր: - 73. Ապա ուրեմն և մարմինն այն յատուկ է մարմին բանին աստուծոյ. և այս ո՛չ կարէ լինիլ՝ եթէ ո՛չ լիցի միաւորեալ *ընդ* նմին: - 73. Ապա ուրեմն և ո՛չ էր յարութիւն և ո՛չ կենաց տըւօղ, եթէ ո՛չ էր միաւորեալ *ընդ* կեանքն յաւիտենական: - 74. Որպէս մի էութիւն է խնծորն. և ունի երեք յատկութիւնս որակաց. զհամն, և զհոտն, և զգոյնն *ընդ* ձևոյն: - 74. Զի աչք զգայ զգոյնն *ընդ* ձեւոյն. և ո՛չ զհամն և զհոտն: - 75. Երկրորդ՝ զի մի՛ չարչարեալ լիցի աստուածային բնութիւնն *ընդ* մարդկութեանն: - 76. Առաջնոյն ասեմք. թէպէտ բանն աստուած բնութեամբ միաւորեսցի *ընդ* մարդկութեանն, ո՛չ կրէ շփոթումն և կամ խառնակումն ինչ: - 76. Զի անմարմին է՝ և միաւորի *ընդ* մարմնոյ. որպէս հոգի և մարմին բնութեամբ միաւորին և ո՛չ շփոթին: - 76. Որև *ընդ* չարչարիլն քրիստոսի՝ չարչարեցաւ և մեռաւ բոլոր մարդկութիւնս ըստ նոցա: - 76. Ո՛չ յեղմամբ կամ շփոթմամբ. այլ անշփոթ միաւորութեամբ զբանն մարմին եղեալ և միաւորեալ զբնութիւնս մեր կատարելապէս *ընդ* իւրում աստուածութեանն: - 76. Երկրորդ՝ զի անեղի *ընդ* եղելոյ է միաւորութիւնն: - 77. Իսկ թէ ո՛չ, այլ պարզաբար աստուածածին խոստովանիս *ընդ* մեզ, ապա՛ և զծնեալն ի նմանէ խոստովանեա՛ աստուած մարմնացեալ և մարդացեալ: - 79. Իսկ միւսն մա՛րդ էր բնութեամբ յարարեալ և ստեղծեալ բնութենէ. և խառնելով *ընդ*

բանին` եղև առեալն որպէս առօղն զո՛ջ և հաւասար աստուած...: - 79. Իսկ սուրբն կիւրեղ ընդ դէմ նեստորի զինէր. որ ասէր բնակութեամբ զբանն ի մարմնի. և նախ զմարդն ծնեալ ի կուսէն և շրջեալ ի յերկրի, և յետոյ բնակեալ բանն աստուած յետ մկրտութեանն. և յետ յարութեանն փառաւորեաց զնա և զօրացոյց յարակցութեամբ *ընդ* ինքեան: - 79. Եւ հաստատեալ այսու եթէ` հոգին և մարմինն է միաւորեալ *ընդ* բանին աստուծոյ, կարգէ՛ և զայն. բայց որդիք ասէ ո՛չ բ. և ո՛չ աստուածք. զայս վասն դիմաց միաւորութեանն ասէ: - 80. Եւ ապա ի բարձր հանէ վարդապետութիւն զբնութեանցն միաւորութիւն. ասէ` այլ և այլ յորոց փրկիչն. եթէ ոչ` նո՛յն է երևելին և աներևոյթն. անժամանակն և *ընդ* ժամանակաւն: - 80. Զի՞նչ է ասելն աստուածաբանին, այլ և այլ *ընդ* նմին Երրորդութեանն ունի. քանզի` անդ այլ ոմն է և այլ. զի մի՛ զդէմսն խառնակիցեմք: - 80. Ասեմք եթէ` յորժամ մի ասեմք բնութիւն բանին և մարմնոյն, այս լինի կամ արիոսին. որ զբանն արարած ասէ և զմարմինն արարած. և այսպէս մի բնութիւն է արարածոյն ասէ. և զբանն *ընդ* մարմնոյն չարչարելի և մահկանացու: - 81. Դարձեալ` մի բնութիւն ասաց միւս եւտիքէս. ոչինչ առեալ մարմին ի կուսէն. այլ իբր *ընդ* խողովակ անցեալ իբր ի դարիճակի. միայն զձևն ի նմանէ ձևագրեալ: - 81-82. Ո՛չ զմասն ինչ առեալ զմարդոյ. այլ զբոլոր բնութիւնն ժողովեալ անհատ մարդկութեամբն. զհոգի բանական` և զմիտս` և զմարմինս մեր` միաւորեաց *ընդ* իւրում աստուածութեանն անշփոթ և անորոշ միութեամբ: - 83. Բանն աստուած իւրով կատարելութեամբն էառ զմարդկայինս բնութիւն. զհոգի և զմարմին և զմիտս. և միաւորեալ *ընդ* իւրում աստուածութեանն` եղև մի անձն կատարեալ և մի դէմ: - 84. Եւ չորրորդ` զի ամենայն իր բնութեամբ իւրով միանայ և ո՛չ արտաքոյ բնութեան. որպէս հուր *ընդ* երկաթ` և հոգի *ընդ* մարմին միաւորի: - 85. Որպէս միաւորեալ ասեմք զբնութիւն մարդոյն *ընդ* էութեանն աստուծոյ, այսպէս միաւորեալ և մի է կամք բանին մարդացելոյ: - 85. Արդ եթէ էութիւն է անձն, և *ընդ* անձինն մի ասեն զմարդկային բնութիւնն, մի է և *ընդ* էութեանն. և թէ մի է *ընդ* էութեանն. որպէս ճշմարիտ միութիւն, մի ասա և բնութիւն. զի էութիւն և բնութիւն մի են: - 86. Ապա և բաժանակա՛ն է *ընդ* մարդկային բնութեանն` և ո՛չ է միաւորեալ *ընդ* օտար տարբերեալ բնութիւն. և եղեր նեստորեան. **բ** անձն և **բ** բնութիւն յատուկ ասելով քրիստոսի: - 86. Իսկ եթէ զաստուածային անձն ասէք քրիստոս, որ է օծեալ. ահա *ընդ* օծեալս փոխադրեցիք: - 89. Եւ *ընդ* անօրէնս համարեցաւ. որ առաւել նախատանաց էր: - 94. Իսկ առաւել բարձրութիւնն. զի որպէս անհամեմա՛տ է խոնարհութիւն` աստուծոյ մարդանալ և չարչարիլ. և անզուգական բարձրութիւն է մարդոյս բնութեան *ընդ* աջմէ աստուծոյ նստիլ և հաւասարիլ: - 94. Զի թէ գոյացութիւն` և միաւորեալ է *ընդ* գոյացութիւն բանին, զիա՞րդ ո՛չ գիտէ զաստուածութիւն իւր: - 95. Ա՛րդ` եթէ տգէ՛տ է որդին աստուծոյ հօր, և տգէտ որդւով խօսեցաւ *ընդ* մեզ. տգիտութեան եղիցի և օրէնքս նոր քան զհինն: - 96. Որ ասես սոսկ մարդ գոլ զքրիստոս. և տգէտ և տկար. և ապականացու մարմին. և անկեալ *ընդ* կարեօք մարդկան: - 98. Երեսներորդ` զի վարդապետք սուրբք օրինակ տան մարդեղութեանն քրիստոսի, որպէս լոյս *ընդ* օդ` և հուր *ընդ* երկաթ միաւորեալ: - 100. Այսպէս մարմինն քրիստոսի միաւորեալ *ընդ* բանն աստուած` ունի զկարողութիւն և զաստուածութիւն բանին...: - 100. Եւ թէ` բանս մեր միաւորեալ է *ընդ* ձայնի: - 102. Երկրորդ` զի տեսութիւն մտաց հասարակի *ընդ* գոյութեան էութեան. և ուր եզերի բնութիւն` անդ և մտաւորութիւն: - 103. Նախ` զի բանն աստուած էառ զմարդկայինս բնութիւն և միաւորեաց *ընդ* աստուածութեան իւրում. ո՛չ մասն առեալ` կամ ըստ մասին միաւորեալ. այլ բոլորն *ընդ* բոլորին...: - 106-107. Հինգերորդ` զի **գ** թիւն բաժանին ի միմեանց. զի յորժամ բաժանես զմի թիւն` ո՛չ է երկուքն *ընդ* նմա: - 108. Վասն է՞ր յորժամ փառս տամք, նախ` հօր, *ընդ* նմին որդոյ, և ապա հոգւոյն: - 109. Ա՛րդ` զի հայր պատճա՛ռ է որդւոյ ծննդեան` և հոգւոյ բղխման, վասն որոյ հայր նախադասի. իսկ *ընդ* նմա որդի. ո՛չ որպէս ոմանք կարծեն որդի պատճառ է հոգւոյ բղխման, այլ **գ** է ուղիղ տեսութիւնն: - 109. Եւ ի միոյ աստուծոյ եղեն **ժ** դասք հրեշտակաց *ընդ* մարդկան. և հարիւր գունդքն ըստ ոչխարաց առակին. և **ռ** կենդանեաց տեսակքն որ յերկրի. և բիւր անկենդան բուսոց. և անթիւ գոյեղէնք: - 109. Իններորդ` մինն յայտնի է ի տասն և ի հարիւրն և ի հազարն և ի բիւրն *ընդ* աղօտ և ծածուկ: - 109. Երկոտասաներորդ` զի *ընդ* բազումս բազմանայ, և ի միութեան իւրում կայ և մնայ ըստ միոյն օրինակի: - 110. Երրորդ` թիւն *ընդ* գիտութեամբ մեր է. իսկ աստուած *ընդ* գիտութեամբ մեր ո՛չ պարունակի որպէս ասացաք. ապա ուրեմն ի վեր է քան զմի և զմիակ: - 110. Ոմանք զայս *ընդ* նիւթն շարադասեն: - 111. Այլ արդ` որդի և հոգի ըստ որում ի պատճառէն` սկիզբն ունին զհայր. և ըստ որում` նախ քան զյաւիտեանս` անսկիզբն են *ընդ* հօր: - 114. Այլ` անժամանակ է. զի ո՛չ է *ընդ* ժամանակաւ. այլ` *ընդ* յաւիտենիւ. և ժամանակն ի յաւիտեանն պարագրի: - 114. Իսկ հոգի մեր` և հրեշտակք` ասին յաւիտենականք. զի ո՛չ են *ընդ* ժամանակաւ. այլ *ընդ* յաւիտենիւ: - 114. Եւ զի ժամանակն *ընդ* թըւոյն է շարազուգեալ: - 115. Վասն որոյ *ընդ* կորուստ այսպիսի մասանց` և գիտութիւն մտաց մեր կորնչի: - 117. Երրորդ` զի բանս մեր ձայնիւ յամենայն լսելիս անցանէ և թղթով յամենայն տեղիս

ընթանայ. և բանն աստուծոյ սո՛ւր է և հատու և *ընդ* ամենայն է քրիստոս անցանէ թափանցաբար: - 121. Նոյնպէս՝ հաւատն միաւորէ զճշմարտութիւնն *ընդ* հաւատացողն: - 121. Չորրորդ՝ բանական քննութիւն զճշմարիտն *ընդ* մտա՛ցն քարշէ. իսկ հաւատոյն՝ միտք *ընդ* ճշմարտութեանն հետևի: - 122. Նախ՝ զի դեղին լոյսն ծնանայ *ընդ* երթս կամ *ընդ* լուսանցս մտեալ, իսկ սպիտակն ոչ: - 125. Զի *ընդ* ժամանակաւ եմուտ և զստւեր օրինացն կատարեաց: - 125. Եօթներորդ՝ ջերմութիւնն *ընդ* դեղին լուսո՛յն է: - 125. Ութերորդ՝ սպիտակ լոյսն առաւել թափանցիկ է. որպէս *ընդ* ամպս և յայլ նիւթս: - 125. Յիհգերորդ՝ զի յարևելից *ընդ* հարաւ խոնարհի յարևմուտս՝ և պատէ՛ հիւսիս, և դարձեալ ելանէ յարևելս: - 126. Եւ տէրն զիհն կտակն որ խստութիւն էր և սպանօղ՝ *ընդ* նորոյս խառնելով. որ հոգւով է և կեցուցանօղ: - 126. Զի՞նչ է պատճառ՝ որ արտաբերեալ բանս մեր միաւորեալ է *ընդ* ձայնի. և բացակայքն զձայնն լսեն՝ և զբանն ո՛չ: - 131. Երրորդ՝ բացակացեալն *ընդ* աղօտ լսէ ո՛չ զձայն բերանոյն, այլ զձայն բախման օդոյն. որպէս արձագանչումն յինքն նկարէ զձայնն և ո՛չ զբանն: - 131. Նմանապէս և ի միջին կարգ քահանայապետութեանն՝ առաջին է տէրութիւնքն. և ապա զօրութիւնք. և *ընդ* նմին իշխանութիւնք: - 135. Տասներորդ՝ յատուկ առանձնապէս տպաւորութիւնք խորհրդական. որպէս քերօբէքն բազմաչեայք և *ընդ* թևեանք. և սերօբէքն սրբաբան՝ *ընդ* աթոռոցն քառակերպեան: - 138. Երկրորդ՝ հոգին միաւորի *ընդ* մարմնոյն. և հրեշտակն ո՛չ: - 140. Երկրորդ՝ հրեշտակն պարզապէս իմանայ. և հոգին շարախառնի *ընդ* իրին: - 141. Ա՛րդ՝ ներքնագոյն սիրովն խնամէ աստուած զարարածս. և առաջին դասք հրեշտակաց զվերջինսն. և հարք զորդիս. և վարդապետք զաշակերտս. և իշխանք զիշխեցեալս. տեարք զծառայս. և այս սիրովս շարունակին *ընդ* նոսա: - 143. Իսկ վերնագոյն սիրով սիրեն արարածք զարարիչն. և վերջին հրեշտակք զառաջինսն. և որդիք զհարս. և նւազք զմեծամեծս. և այս սիրովս միաւորին *ընդ* նոսա: - 143. Ա՛րդ՝ բանիւ մտացն խօսի աստուած *ընդ* հրեշտակաց. նո՛յնպէս և հրեշտակք *ընդ* աստուծոյ: - 144. Դարձեալ՝ աստուած *ընդ* հոգիս, և հոգին *ընդ* աստուծոյ: - 144. Դարձեալ՝ դևք *ընդ* աստուծոյ. զի դիտաւորութիւն ո՛չ կարէ թագչիլ յաստուծոյ: - 144-145. Իսկ բանիւ բերանոյ խօսի մարդ *ընդ* մարդոյ, հրեշտակք *ընդ* մարդոյ՝ ծնացեալ մարմնովն: - 145. Իսկ բանիւ գործոյ խօսի աստուած *ընդ* դիւին. նա՛և հրեշտակք *ընդ* սատանայի. որպէս որոտ և կայծակունք հրոյ ի վերայ նոցա...: - 145. Այլ և հրեշտակն խօսի *ընդ* աստուծոյ. զի զբաղձանս իւր ընծայէ՛ նմա: - 145. Եւ խօսի հրեշտակն *ընդ* հրեշտակի. ցուցանելով նմա զտեսութիւն մտացն միջնորդութեամբ հոգևոր իմն ճառագայթիւք. և այսպէս խօսին հրեշտակք *ընդ* միմեանս: - 145. Իսկ խօսի հրեշտակն *ընդ* մարդոյ կրկին կերպիւ: - 145. Իսկ այլք ասեն թէ՝ հրեշտակն ո՛չ երևի ծնացեալ մարմնովն և ո՛չ խօսի *ընդ* մարդոյն. այլ՝ դնէ զնմանութիւն դիտաւորութեան ի յաչքն կամ ի յականջն մարդոյն. և անդ ընդունի հաստրակ զգայութիւնն զտեսակս այնմիկ, և տայ յերևակայութիւնն և յիմացականն. այսպէս երևին հրեշտակք և խօսին *ընդ* մարդոյ: - 145. Երկրորդ՝ կերպիւ խօսի հրեշտակն *ընդ* մարդոյ տպաւորութեամբ երեւակայութեան: - 145. Եւ սոյնպէս խօսի *ընդ* արթունս և *ընդ* ննջեալս: - 145. Իսկ խօսի հրեշտակն *ընդ* դիւին՝ ցուցանելով նմա զտեսակս իմացման իւրոյ առանց լուսաւորութեան իմն: - 145. Իսկ խօսի դևն *ընդ* մարդոյ՝ կամ փոփոխելով զգոյութիւնն որպէս հրեշտակն կամ զպատկեր նմանութեանն ցուցանէ տեսանելեացն. և կամ տպաւորէ՛ յերևակայութիւնն: - 145. Զի հոգին խօսի *ընդ* աստուծոյ բաղձանօքն որ մերկապարանո՛ցն է առաջի նորա: - 145. Նոյնպէս և խօսի հոգին *ընդ* հրեշտակն մարմնական կերպիւ զոր իմանայ հրեշտակն որպէս զայլ զգալիս որքան է ի մարմնի: - 145. Այլ ի մերկանալն ի մարմնոյն՝ կարօտանայ յատուկ իմն զօրութեան որով խօսեցի *ընդ* հրեշտակին: - 145. Դարձեալ՝ հոգին խօսի *ընդ* դիւին, զի զբաղձանք սրտին տպաւորէ ի զգայութիւնսն: - 145. Նախ՝ զի հակառա՛կ է աստուծոյ, և մարդն պատկեր է աստուծոյ. յորժամ տկարանայ ի նախատիպն՝ *ընդ* պատկերն հակառակի: - 146. Չորրորդ՝ զի *ընդ* ինքեան ի տանջանս քարշեսցէ: - 146. Զի *ընդ* իւր անկումն ի պատուոյ այնչափ չէ՛ տրտում, որքան *ընդ* մարդոյն փառաւորիլն: - 146. Եւ ոմանք ասեն թէ՝ *ընդ* պատիւ մարդոյն նախանձեցաւ և ի խորհուրդ եմուտ թէ սորա կատարումն ի՞նչ լինի, և ո՛չ կարաց հասու լինիլ: - 147. Որև կործանմամբն իւրով չարչարեաց զվերին դասքն սրտմտութեամբ, և զներքին դասքն սասանմամբ, և զհամակամսն *ընդ* ինքեան քարշեաց: - 148. Եւ այլք ասեն այսպէս հակառակիլ *ընդ* աստուծոյ, յորժամ ետես զինքն փառօք և վայելչութեամբ քան զամենայն դասս գերազանցեալ, կամեցաւ մեծ լինիլ ի վերայ ամենայնի և հաւասար աստուծոյ: - 149. Եւ այլք զի՞նչ մեղան որք *ընդ* նմա անկան: - 149. Վասն որոյ *ընդ* նմա և իշխանք նորա անկան և ի տանջանս մատնեցան: - 149. Յինգերորդ՝ զի հոգևոր բնութիւնն միանգամ միայն է շրջելի. վասն զի բոլորովին շրջէ զինքն՝ զոր ո՛չ առնէ մարդն. զի մարմինն միշտ մարտնչի *ընդ* հոգին. որպէս յառաջիկայդ ասի **լբ** գլուխն: - 151. Իսկ ժ եղջիւրն է **ժ** պատուիրանին յանցումն, որով պատերազմի *ընդ* մարդկան: - 151. Իսկ յանցումն օրինացն՝ լինի զէն և գործի դիւացն որով պատերազմին *ընդ* մարդոյս: - 151. Եւ **ժ** կատարեալ թիւ է. նշանակէ՛ զկատարեալ

զօրութիւնս թշնամւոյն որով կռուի *ընդ* մեզ. զոր նշանակեն եղջիւրքն: - 151. Իսկ բանսարկուն սատիէլ՝ զմի յերից մասանցն զչորրորդն քարշեաց *ընդ* ինքեան և կործանեաց յերկիր...: - 152. Իսկ դևք զանհաստատսն մտօք՝ ի ստորևս քարշեն և յերկիր կործանեն զերկրաւորս խորհելով. և *ընդ* ինքեան ի յատակս դժոխոց մերժեն: - 152. **Իսկ «տուտն», Նախ՝ նշանակէ զվերջին հետևեալսն *ընդ* նմա. զի նա առաջին ինքնագիւտ էր ի չարն. և այլքն հետևեցան նմա:** - 152. Երկրորդ՝ զօրաւոր մասն է տուտն սողնոց. ցուցանէ զբռնութեամբ քարշելն *ընդ* ինքեան: - 152. Յերկինս են լուսաւորքն. և վասն գոյութեանց նոցա. և գնան իրեղէնք *ընդ* ջուրս: - 154. Հնգետասաներորդ՝ զի մարդ յետ ստեղծանելոյն ո՛չ է *ընդ* ստեղծուածս իւր. իսկ աստուած յետ ստեղծանելոյն՝ միշտ է՛ *ընդ* ստեղծուածս իւր նախախնամութեամբ...: - 157. Հինգերորդ՝ և որպէս *ընդ* աղօտ ինչ նմանութեամբ ծանօթանամք ի գործն արարչութեան. այսպէս և ստւերակերպ նմանութեամբ ի ծանօթս գամք գործոյ նախախնամութեանն. այսինքն առնելոյն և թոյլ տալոյն: - 157. Երկրորդ՝ աստուած փորձէ և տայ զհամբերութիւնն. և սատանայ *ընդ* փորձութեանն առնէ զձանձրութիւն: - 161. Չորրորդ՝ զի յետ փորձութեան աստուած զպսակն պարգևէ. և յետ փորձութեանն սատանայ, *ընդ* իւր ի կորուստն յաւիտենական սպանանէ: - 161. Հինգերորդ՝ զանազանութիւն՝ զի սատանայ ի փորձելն ո՛չ գիտէ զառաջիկայն թէ յաղթէ և թէ յաղթի. և եթէ էր տեղեակ՝ ո՛չ մրցէր *ընդ* կատարելոցն որք յաղթահարեն զնա. որպէս *ընդ* ստեփաննոսի, անտօնի, և այլոցն, որք յաղթեցին սատանայի: - 161. Դարձեալ՝ այն զօրութիւնն միշտ է. զի բնաւորեալ է *ընդ* ներգործութեան. իսկ միւս զօրութիւնն երբեմն է. զի կամ նախ է ներգործութեան. որպէս մանկան հիւսնել: - 168. Եւ թէ գոյր ինչ զօրութեամբ ի նա՛, և նա՛ լինէր *ընդ* եղելոցս ի ժամանակի որ է սուտ: - 169. Երրորդ՝ զի պատահումն *ընդ* գոյացութիւն խառնեալ՝ լինի բաղադրեալ. որպէս նիւթ և տեսակ: - 170. Բաղկացական է, որ *ընդ* մարմնոյ մասնկանցն գոյանայ ի ներս և ի դուրս. վերոյ և ներքոյ շուրջանակի. զի իւրաքանչիւր մասունք ի տեղին ունին զդրութիւնն. և կայացեալ ի բոլորն: - 174. Չորրորդ՝ զի իւրաքանչիւր սոքա առանձին սահման ունին և բնութիւն. և ո՛չ միաբանին *ընդ* միմեանս և ո՛չ *ընդ* մարմնի. այսինքն քանակն որակն. և ծանրութիւնն. և այլքն: - 175. Վասն որոյ խոստովանիմք *ընդ* սրբոց հարցն վասն միաւորութեանն մի բնութիւն աստուծոյ բանին մարդացելոյ: - 176. Վասն էր՞ աստուած գրով խօսի *ընդ* մեզ որպէս մովսէսի և այլոցն: - 177. Նոյնպէս և աստուած *ընդ* արժանիսն դէմ յանդիման խօսեցաւ. որպէս առ ադամ. և առ նոյ. և առ աբրահամ. և առ մովսէս: - 177. Հինգերորդ՝ զի յետոյ լինելոցն էր բանն աստուծոյ մարմին. որպէս գիրն ունի յինքեան զբանն. և խօսի *ընդ* մեզ: - 177. Արդ հնչէ զձայնն ըստ ինքեան միայն. և ծնանի զբանն շարադրեալ *ընդ* բաղաձայնս: - 177. Եւ զայս ունի այբն. զի է՛ ձայնաւոր *ընդ* այլ է ձայնաւորաց: - 178. Նոյնպէս և այբն խառնի ի թաւ և ի լերկ, ի սուղ և յերկար, և միաբանի *ընդ* նոսա, և ի մի բնութենէ իւրմէ ո՛չ որոշի կամ այլայլի: - 178. Զի ջուր ցրտութեամբ *ընդ* երկի՛ր է կապեալ. և գիճութեամբ *ընդ* օդ: - 181. Եւ օդ ջերմութեամբ *ընդ* հուր. և հուր չորութեամբ *ընդ* երկիր: - 181. Եօթներորդ՝ միջնորդով զայլս լուսաւորէ. որպէս *ընդ* օդ և *ընդ* ապիկի: - 185. Որ և զծովս և զաղբերս և զհեր և զղեղս առաւելու *ընդ* իւր և նւազէ՛: - 187. Վարդապետք ասեն. որպէս սուրբն բարսեղ՝ թէ որպէս երկբերանի քսա՛կ է լուսինն. *ընդ* մինն ելանէ և ի վերի թիկունքն ժողովի և պակասի ի մէնջ լոյսն. և ի միւսն ի ներքս մտանէ և լուսաւորէ՛ զմեզ: - 187. Եւ յորժամ ի միւս կիսագունդն հասանէ, *ընդ* **զ** կենդանակերպս հետևեալ՝ բոլորի լոյսն ի նմա. զի ուղղապէս զլոյսն ընդունի: - 187. Եւ գիտելի՛ է, զի *ընդ* ամենևին հեռանալն լուսինն խաւարի. և ամենևիմբ մերձ եկեալ ի նոյն կենդանակերպն և ուղղապէս ընդ դէմ անցեալ արեգականն՝ խաւարէ՛ զնա. զի ընդ դիմատիպ է անօթ լուսնոյն: - 187. Եւ զի ո՛չ հանապազ խաւարին. զի ո՛չ միշտ *ընդ* նոյն շաւիղս ընթանան. թէպէտ հանդիպին *ընդ* նոյն կենդանակերպն: - 187. Զի՞նչ է որ ասէ սուրբն բարսեղ, գնան իրեղէնք *ընդ* ջուրս և ո՛չ շիջանին: - 188. Դարձեալ՝ հրեշտակք իրեղէնք գոլով՝ *ընդ* ջրեղէն կամարն գնալով ո՛չ շիջանին: - 188. Եւ է մոլորականքն *ընդ* սոսա գնալով խոնարհին և բարձրանան: - 189. Ոմանք ասեն որպէս արիստոտէլ, թէ ամենայն աստեղքն բևեռեալ են յերկինս և *ընդ* նմա՛ շրջին: - 189. Իսկ այլք ուղղակի՛ ասեն՝ թէ անմոլար աստեղքն ամրացեալ են ի հաստատութեանն որպէս սպի ի վերայ մարմնոյ, և *ընդ* նմա շարժին: - 189. Վեցերորդ Փայլածուն. զոր օտարիտ կոչեն. միշտ շրջի *ընդ* արեգականն. և սակաւ հեռանայ ի նմանէ. զընթացս իւր կատարէ՛ **յլը** աւուրս. **ժ** օր պակաս քան զլուսաբերն. և այլք թէ **գ** ամիս: - 189. Զի լուսինն *ընդ* երեկս երևացաւ և մետասանօրեայ ստեղծաւ: - 191. Զի օրն *ընդ* տիւ և *ընդ* գիշեր է՛ **իդ** ժամ: - 191. Իսկ միւսն է *ընդ* ծագումն լուսոյն. յորում զպահք և զստիք բաժանեն. այսինքն լոյսն և գիշերն: - 194. Եւ զի ստուեր երկրի է որ *ընդ* մեզ և *ընդ* արեգակն դնի: - 196. Այսպէս յեգիպտոս հուրն որ *ընդ* կարկտին իջանէր, վասն ազդու զօրութեանն՝ զկենդանիսն սպանանէր, և մարմինքն ամբո՛ղջ մնային: - 204. Իսկ Ցօ՛ղ է գիճութիւն ի պարզոյ իջեալ. զոր աստեղք ի գիշերի քարշեն ի վեր. և *ընդ* ծագել առաւօտուն՝ յետ ի յերկիր անկեալ մանրամասն շիթ: - 204. Եւ սառուցեալ ի ներհակ հողմոյն, համանգամայն *ընդ* փոխիլն ի ջուր: -

205. Իններորդ՝ *ընդ* փայլիլն և ի բաց փախչի: - 207. Իններորդ՝ ի դառնութենէ ի քաղցրութիւն փոխի *ընդ* երակս երկրի: - 207. Երկրորդ՝ զի երկիր չո՛ր է և ցամաք, պարտ էր լինիլ բազմութեան ջուրց. զի խառնեսցի *ընդ* երկիր և ծննդականս արասցէ: - 207. Եւ զի քարշեն լուսաւորք զգոլորշին յերկրէ՝ յայտ է ի ցօղ առաւօտուն և յեղեամն. որ ի գիշերն ի վեր քարշին. և *ընդ* ծագել լուսոյն հատանին և յետս յերկիր անկանին. և յաւուրս ձմերան լինի եղեամն. և յամարան ցօղ: - 208. Երկրորդ՝ զի ամենայն ուրեք հողն *ընդ* ջրոյն խա՛ռն է. և յա՛յտ է ի ջրհոս. և ջուրն այն որ բարձրացեալ է *ընդ* հողոյն՝ իջանէ ի խոնարհ և բղխէ աղբիւր: - 209. Երկրորդ՝ զի վերին մասն օդոյն պա՛րզ է. և ներքին մասն մերձեալ ի յերկիր՝ թանձրանայ ի չորութեանց նորին. և ջերմութիւնն խառնեալ *ընդ* այն՝ առաւել շող լինի: - 211. Ոմանք ասեն թէ յօդոյն է. զի օդն կապոյտ է՝ խառնի *ընդ* ջրոյն և լինի կանանչ: - 212. Նախ՝ զի թէպէտ զջուր կամ զհող միայն յիշէ աստուած. այլ երեքն *ընդ* միոյն առին հրաման...: - 214. Զերկիր ասելով, զայլ տարերքն *ընդ* նմա յիշէ և առնէ: - 214. Եւ մի և նոյն է. զի շունչ կենդանեաց է թանձր մասն օդոյս՝ խառնեալ *ընդ* ջրոյ. և շունչ նոցա է անօսր մասն ջրոյ՝ խառնեալ *ընդ* օդոյ: - 215. Երկրորդ՝ զի անհանգիստ և ի չարչարանս լինէր հանապազ. *ընդ* ինքեան ունելով զնոսա: - 217. Նա՛խ՝ զի զղէմքն ընտրեաց՝ և *ընդ* եւայի՛ խօսեցաւ: - 218. Հինգերորդ՝ *ընդ* հերձուածողաց և սատանայի մի՛ պարզմտութեամբ՝ այլ հնարիւք խօսեսցի: - 218. Եւ որպէս *ընդ* գլխոյն պատերազմեցաւ, գլուխն սատակեցաւ: - 219. Եւ զի զմարդն ընկէց յերկնից ի յերկիր, *ընդ* գարշապար ոտից նորա անկանի: - 219. Եւ զի նախանձեցաւ *ընդ* մարդոյն, ի լանջս և յորովայնս սողայ: - 219. Չորրորդ՝ յա՛յտ է ի հնազանդեցելոցն որք կան այժմ *ընդ* ձեռամբ մարդկան. որպէս ոչխար, պախրէ՛, և այլն: - 220. Ո՞րպէս ասէ մեծն Ներսէս շնորհալին. *ընդ* ծառոց երկրի զգալեաց. տնկեաց և զտունկս իմանալեաց: - 221. Եթէ յամենայն ամի նորն զհինն փոխէ, այս լինի կամ թափիլ պտղոյն ի ծառոյն. և կամ մնալ հինն *ընդ* նորոյն: - 224. Ա՛րդ՝ եթէ մնայ հինն *ընդ* նորոյն հանապազ. նա՛ ծանրանայ. և ո՛չ կարէ զայն քան ամաց բազմութիւն պտղոցն կրել, և այսպէս լինին ամենայն ծառքն կոտորեալ և ապականեալ...: - 224. յԱռաջին աւուրն՝ է արարածք եղեն. հրեղէն երկինքն. և չորս տարերք. և լոյս. և հրեշտակք *ընդ* լուսոյն: - 226. Այլ և տիւ և գիշեր որք *ընդ* լուսոյն եղեն: - 226. Նոյնպէս ի հողեղէն և յապականացու մարմնոյս մարդկան՝ էառ բանն աստուած. և միաւորելով *ընդ* ինքեան ծնաւ անապական մարմնով. անմեղ հոգւով և մտօք. և եղև երկրորդ ադամ Տէր յերնից: - 229. Իններորդ՝ զի ի սկիզբն ստեղծման արարածոց՝ եղեն իմանալի բանականքն *ընդ* լուսոյն գոյացեալ: - 231. Երկրորդ՝ զի իմանայ *ընդ* հրեշտակաց. զգայ *ընդ* կենդանեաց. աճէ՛ *ընդ* տնկոց. գոյ *ընդ* անշնչից: - 231. Տասներորդ՝ զի կիրք մարմնոյն հեղուն ի հոգին. որպէս յորժամ մարմինն ննջէ՝ և հոգին թմրի և անգործ մնայ. վասն որոյ արարաւ ձևն ուղիղ, զի միտքն *ընդ* նմա՛ ուղղեսցի ի վեր առ աստուած...: - 233. Այլ և ի միտ ածցուք զփառս երկնային կենաց ուստի անկաք, և անդ դիմելոց եմք. զի տեսութիւն մտացն զհոգին *ընդ* ինքեան ի վեր տանի. և նա զշունչն. և շունչն *ընդ* արեանն է կապեալ. և արիւնն *ընդ* մարմնոյն. զգայարանքն *ընդ* մարմնոյն. և լինի մարդն բոլորովին երկնային: - 233. Տասներորդ՝ զի և բանականս մարդ՝ քան զանբան կենդանիս տգէտ լինէր. վասն զի ամենայն կենդանի ունի բնական ճանաչումն իւրոց և օտարաց. ըստ այնմ որ արագիլ արդար՝ կերակրէ զիւր ծնօղսն միայն. և տատրակ մենացեալ ի զուգակցէն, ո՛չ զուգի *ընդ* ա՛յլ տատրակի: - 238-239. Յորժամ ծերանայ մարդն, և սպիտակ ջուրն որ է պալղամն առաւելու, յայնժամ մազն *ընդ* սպիտակ ջուրն ի դուրս անցանէ և սպիտակի՛: - 240. *Ընդ* վերին դուռն զգոլոշին ի խելապատա՛կն առաքէ: - 242. Նոյնպէս *ընդ* ներքին դուռն զաւելորդն արտաքս վտարէ *ընդ* աղիսն. և յայսմանէ ջրատեսակն *ընդ* ցնցուղ քաղրթին ի փալաբուշտն իջանէ և լինի մէզ: - 242. Նա՛խ՝ խելապատակն սկիզբն է ջլացն. որ միայնաբար *ընդ* ուղուղս պարանոցին անցանէ. և բաժանի ի թիկունս, ի ձեռս, և յա՛յլ մարմինս: - 244. Զի խարտեաշ մաղձն *ընդ* արիւնն և *ընդ* մորթն խառնի: - 245. Եւ այսպէս խառնին *ընդ* միմեանս: - 248. Իմաստութիւն *ընդ* խոկումն: - 248. Տեսողութիւն *ընդ* գործն: - 248. Ուսողութիւն *ընդ* առաքինութիւն: - 248. Անմոռացութիւն *ընդ* հաւատ: - 248. Դարձեալ հոգին ունի զօրութիւնս ոմանս անխառն *ընդ* մարմնոյն. որպէս բանն՝ կամքն՝ և սոյնպիսիք: - 249. Եւ զոմանս ունի խառնեալս *ընդ* մարմնոյ. որպէս է բնական զօրութիւն կենդանականն և շնչականն որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 249. Դարձեալ հոգին ունի զօրութիւնս ոմանս հասարակ *ընդ* անասնոց. որպէս զգայականութիւնն: - 249. Իսկ զոմանս ունի ո՛չ հասարակ *ընդ* անասնոց. որպէս բանն. իմացումն. և կամքն. և սոյնպիսիք: - 249. Իսկ յանասունսն ամենևին ըստ երկոցունցն կորնչին *ընդ* մարմնոյն: - 249. **Զի տնկական հոգին յօժարի՛ գոլ. և զգայականն բարեպէս գոլ. և բանականն նա բարեպէս գոլ. զի ո՛չ երբէք հանգչի, մինչև միաւորեսցի *ընդ* նա բարեգունին:** - 249. Եւ որք ծուլանան, սողոսկեալ անկանին յերկիր *ընդ* մարմին մարդոյ շաղապատեալ: - 252. Զոր *ընդ* դերևս հանէ սուրբն գրիգոր նիւսացին ի գիրս կազմութեան այսպէս եթէ, որք զհոգին յառաջ ասեն գոյանալ քան զմարմին. և վասն մեղաց եղեալ ի մարմին մարդոյ. որ է՛ համանման

բանականութեամբ. և է՛ իներքոյ երկնային կենաց՝ զի մարմնաւո՛ր է: - 252. Երրորդ՝ ևս յայտնի. զի *ընդ* նիւթոյ կազմութեանն համանգամա՛յն է և երևումն ոգւոյ. զի յորժամ անկատա՛ր է նիւթն, միայն կերակրիլն երևի ի նմա: - 255. Այսպէս և հոգին *ընդ* անկատար նիւթոյն ունի զկերակրիլն. և յորժամ հաստատի զգայութեամբն ծաղկի. և յևս հաստատիլն՝ բանականութեամբ պտղաբերի ի վերին խնամոցն որպէս պտուղն այն յարեգակնէ՛: - 255. Այսպէս և բանական հոգին համանգամայն երևի *ընդ* ծնանալ մարմնոյն: - 255. Դարձեալ՝ ջերմ և գէջ չափաւորեալ է ի նիւթն այն. և որ արտաքուստ մտանէ՝ անչափութեամբն վնասեսցէ՛ զսերմնական զօրութիւնն *ընդ* նիւթոյն: - 256. Երրորդ՝ զի հատեալն մասնաւորի. այլ *ընդ* ծնանիլ զաւակին՝ ոչ ինչ պակասի ի ծնօղն. բան, կամ շունչ, կամ կենդանութիւն. այլ բոլորն է ի ծնօղն և բոլորն ի ծնեալն: - 257. Եւ ստեղծմամբ զի ըստ գոյութեան իւրոյ շնորհօքն աստուծոյ նո՛ր պարգևեցաւ *ընդ* լինելութեան մարմնոյ: - 258. Եւ դարձեալ պարզ և յայտնի, այսպէս ասէ սուրբն գրիգոր նիւսացին եթէ, բանականին շնորհ *ընդ* լրումն մարդկութեանս թա՛փ էանց ի տեսութիւնն աստուծոյ՝ որքանութիւնն և որպիսութիւնն...: - 258. Այսպէս և զգայականն և տնկականն մասունք են բանականին՝ նախ եդեալ ի մարմինն. և յորժամ բանականն հեղի ի մարմինն, յայնժամ և սոքա հեղին *ընդ* նմա. զի զօրութիւնք և մասունք են նորա ըստ օրինակի նախասացեալ երրորդ թուոյն: - 259-260. Եւ յորժամ ծագէ՛ արեգակն, յայնժամ և նշոյլքն իւր *ընդ* իւր ծագեն և ինքեամբ լուսաւորեն զմեզ որպէս նախ նշուլիւքն: - 260. Այլ է՛ նա՛խ էացեալ ի բանն աստուծոյ, և համանգամայն *ընդ* մարմնոյն երևեալ ի պարզևաց այնմ նախատես բանի: - 260. Զի սերմնական զօրութիւնն որ է՛ ի նիւթն այն՝ իսկ *ընդ* խառնիլ սերմանցն յարգանդի, զուգապէս ցուցանէ զտնկականն: - 261. **Եւ յետ այնորիկ յեօթներորդէ՛ աւուրն սկսանի արհնածուծ լինիլ յարգանդէ մօրն *ընդ* պորտն. որպէս դըդում և ծմերուկ *ընդ* կոթն**: - 261. Արդ՝ **ժ** թիւն կատարեալ է. և չորսն տարրական է. այսինքն զի կատարեալ հոգին բանական ի նո՛յն ժամն խառնեալ միաւորի *ընդ* մարմնոյն տարրական, և կերպացեալ լինի մի մարդ մի դէմ և մի բնութիւն մարդոյ ի հոգւոյ և ի մարմնոյ. որպէս քառասունն ի տասանց և ի չորից է գոյացեալ: - 262. Կամ *ընդ* **դ** տարերց ունի զխառնումն երկուց նիւթոց, այսինքն արուական և իգական: - 262. Այլ և զգայականին յաւելեալ շնչականն և շարժականն և ցասմնականն *ընդ* ցանկականին՝ լինի **թ**. վասն որոյ ոմանք յինն ամիսս ծնանին կամ ի **ժ**: - 263. Այլ և յաւելեալ ի վերայ զշարժականն և զշնչականն և զցասմնականն և զցանկականն, *ընդ* նմին և զկազմողական նիւթն և զտնկականն, որ լինի **ժը**. վասն որոյ ոմանք ի տարին և կէսն ծնանին որպէս ուղտ: - 263. Իսկ տունկք որք են մեծաբոյսք՝ և չորքոտանիք մեծամեծք՝ յերրորդ ամին ծնանին զնմանն. որ է թիւ կրկին ամսոյ *ընդ* երրեակ վեցից: - 264. Դարձեալ և տէրն բաժանէ զհասակ մարդոյ ի **դ**. յերեկոյ. ի մէջ գիշեր. ի հաւախօս. և *ընդ* առաւօտս: - 265. Նախ ասեն ոմանք, եթէ ուղեղ գլխոյ անբանիցն *ընդ* խելապատակին ունի չորութիւն և հովութիւն. և ջիլքն ի նմանէ յառաջեալ յանդամս մարմնոյն՝ փութապէս պնդէ՛ և տայ շարժիլ: - 266. Իսկ սահմանօրէն, հանճարն կարծիք է կապեալ *ընդ* ուղիղ խորհրդոյ: - 270. Դարձեալ՝ հանճարն է տրամախոհութեանն. զի կարծիք է կապեալ *ընդ* ուղիղ խորհրդոյ. իմաստութիւնն իմացմանն. գիտութիւնն յիշողութեանն: - 270. Զի թէ ո՛չ էր ասացեալ *ընդ* պատկերին զնմանն լինիլ, ամենայն ոք պատճառէր, և զմարդն պաշտելով անկանէր ի կռապաշտութիւն. վասն որոյ ասաց զնմանն, թէ յորժամ տեսցեն պատկերակից աստուծոյ զմարդն բանականութեամբ անմահութեամբ և այլովքն որ ինչ է ի հոգիս, իմանայցեն և զզանազանութիւնն աստուծոյ: - 274. Զգոլն ունի *ընդ* քարանց: - 275. Կայ *ընդ* տընկոց: - 275. Իմանայ *ընդ* հրեշտակաց որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 275. Երրորդ՝ զի որպէս խօսիլ գլխոյն է. նոյնպէս լռութիւն կողին է. զի լուռ լիցի կինն *ընդ* իշխանութեամբ առնն: - 276. Ութերորդ՝ զի կողն կեռ գոլով՝ ցուցանէ զկինն նենգ գոլ և երկմիտ. կեռ, այսինքն խեռ *ընդ* առն: - 276. Եւ այսպէս **ը** դիմօ՛ք է թշնամութիւն մեր *ընդ* միմեանս. և ամենայնին պատճառ սատանայ եղև, որ բնութեանս է թշնամի: - 278. Չորրորդ՝ զի *ընդ* ծառս դրախտին և յանթառամ ծաղիկս և ի բազմապատիկ պտուղսն պշուցեալ էին, ո՛չ զերկնչիլն գիտէին և ո՛չ զամաչելն: - 278. Հինգերորդ՝ զի մտօք յաստուածային խոկումն էին վերացեալ, և զգայարանօք *ընդ* գործս հրաշիցն. և ոչ էին պարապեալ քննութեան անձին...: - 278. Ի խօսակցութենէն, զի մինչ ի յորդանան այլ ո՛չ ասի հօր աստուծոյ խօսիլ *ընդ* մարդկան: - 279. Երկրորդ՝ հեշտութիւն խօսակցիլ *ընդ* օձին. և վասն այն կամեցաւ լսել, զի հեշտացաւ վասն փառաց աստուածանալոյն: - 280. Ասեմք եթէ՝ էառ քրիստոս մարմին ի կուսէն մարիամայ զմերս թանձր և մեղանչական. և միաւորելով *ընդ* ինքեան՝ եղև առաջին կերպ անմեղութեանն ադամայ որ էր ի դրախտին:- 282. Տասնևը՝ Առիւծու *ընդ* տեառն բաղդատութիւն **ի** գլխով: - 283. Ութսունևմի, Ո՞րքան խօսեցաւ աստուած *ընդ* նախահարսն: - 285. Նա՛խ զի սիրտ սուրբ և աննենգ ունէր. ուստի յա՛յտ է յանմեղութեամբ գնալոյն *ընդ* եղբօրն ի դաշտն: - 286. Զայսոսիկ որպէս ասացաւ ունէր նա՛ *ընդ* պատարագելն: - 286. Եւ որպէս կորխ դադան և աբիրոն վասն հակառակութեանցն *ընդ* մովսէս և ահարոն՝

իրով և բացմամբ երկրի դատապարտեցան: - 288. Այսպէս և ի նորս սուրբն ստեփաննոս որ եղև առաջին մարտիրոս և վկայ քրիստոսի՝ հեղլով զարիւն իւր. տեսանէր բացեալ զերկինս և զյիսուս *ընդ* աջմէ աստուծոյ: - 288. Յինգերորդ ևս յայտնի. աստ կեան նահապետքն ժամանակաւ *ընդ* ամենայն մարդոյ. և յետ մահու ի մշտնջենաւորն *ընդ* հրեշտակաց. և յետ յարութեանն յանվախճան յաւիտենին թագաւորեալք *ընդ* աստուծոյ: - 291. Ա՛րդ՝ առաջին դարն որ էր երևակին՝ *ընդ* երկա՛ր ապրէին մարդիկքն. զի ունի երևակն յերկար ընթանալ զճանապարհն իւր. որ ի լ ամն վճարէ զկենդանակերպսն: - 291. Երրորդ՝ զի թէ և դառնային մերձ ի մահ, ամենայնքն *ընդ* ապաշխարութեամբ մեռանէին. և ո՛չ ոք արդարութեան պսակին արժանաւորէր: - 292. **Առաջին պատճառ, զի *ընդ* ինքեան մարդկայինս բնութիւն այլայլո՛տ է և ցաւօք. և յորժամ աստուած ևս բազմացուցանէ, ո՞վ կարէ զաղէտն պատմել:** - 292. Ոմանք ասեն թէ խեղդեցաւ ի ջուրն. և *ընդ* բերանն յղացեալ էր զուգակիցն: - 294. Եւ բարձրացուցին **զժ** ամսոյ ճանապարհ *ընդ* ելն և *ընդ* էջն. որչափ բարձրացաւ ջուրն **ճճ** օր, և **ճճ** օր դարձեալ իջաւ: - 296-297. Դարձեալ՝ խառնակիլ լեզուին ա՛յն է որ *ընդ* պատուհասն զբարութիւնն խառնեաց. զի թէպէտ բաժանումն լեզուաց պատուհաս երևի, այլ պիտանի՛ է: - 297. Եւ յորժամ խօսեցաւ աստուած *ընդ* նմա, եցոյց զմարգարէութիւնն: - 300. Եւ տէր մեր յիսուսի քրիստոս է՛ թագաւոր յաւիտենական. և արդարութիւն արար մեզ և հաշտեցոյց զաստուած *ընդ* մարդկան: - 301. Եւ քրիստոսն օծեալ ո՛չ ըստ իւղոյ ինչ երևութապէս օծման, այլ միանալով *ընդ* բանին աստուծոյ՝ ասի օծեալ: - 301. Եւ աստուածութեամբն *ընդ* հօր և հոգւոյ՝ ընկալաւ ինքն: - 307. Ա՛րդ՝ զայս քան մեծագոյն պատիւ և խորհուրդ անդրանկութեանն անարգեաց եսաւ *ընդ* պոռնկութեան. և վաճառեաց *ընդ* կերակրոյ: - 309. Իններորդ՝ ցուցանէ թէ ո՛չ է այն անդրանիկն որ նախածին լինի և մարմնովն քաջ. զի ո՛չ հաճի տէր *ընդ* իրանս առն հսկայի. այլ անդրանիկ է այն՝ որ զհաճոյսն աստուծոյ կատարէ: - 310. Տասներորդ՝ ևս մեծագոյն խորհուրդ. զի բանն աստուած որ անդրանիկ էր հօր, եղև կրտսեր մարդ ի ժամանակի և փոքր. ըստ որում կոչեաց զինքն «փոքրիկ». զի բնութիւն մարդոյս *ընդ* ինքեան խառնելով արասցէ մեծ և անդրանիկ: - 311. Վասն է՞ր գօտէմարտեցաւ *ընդ* յակոբայ և կաղացոյց: - 311. Եւ մարտեաւ *ընդ* նմա այր, զչափ ուժոյ և զկերպարանքն եսաւայ զգեցեալ. զի կրթեսցի և մի երկիցէ ի նմանէ: - 311. Դարձեալ՝ վարժէ՛ զնա գօտեաւն՝ պատերազմիլ *ընդ* մեղս և *ընդ* մեղսասէր մարդիկ որ կամին զանմեղն քարշել արտաքոյ օրինացն աստուծոյ: - 311. Երկրորդ՝ որպէս նմա ասաց աստուած, ես իջից *ընդ* քեզ և ես հանից անտի: - 314. Ութերորդ՝ որպէս իջեալքն յեգիպտոս *ընդ* հարաւ մտին ի գեսեմ ի պարարտ երկիր: - 315. Եւ կոչի տաճար մարմինն միաւորեալ *ընդ* բանին անբաժանելի: - 319. Եւ այսպէս օրհնութիւն սոցա *ընդ* տեղւոյն իւրեանց կայ և մնայ մշտնջենաւոր յիշատակութեամբ: - 320. Վասն է՞ր այնչափ հակառակեցան բարեկամքն *ընդ* յոբայ: - 324. Նախ՝ զի շարժեալք էին ի բանսարկուէին. որպէս երբեմն ի ձեռն կնոջն. և յայնժամ բարեկամօքն մարտնչէր *ընդ* յոբայ: - 324. Չորրորդ՝ կամէին զինքեանս արդա՛ր ցուցանել, և յանցաւոր զյոբ. և վասն այսմ կարգէին *ընդ* յոբայ: - 324. Վասն երկրորդին հակառակէր *ընդ* նոսա, զի մի՛ սուտ լիցի վկայութիւն աստուծոյ ի վերայ նորա. զի և մեք ուսցուք՝ վասն վկայութեանն աստուծոյ այնչափ նախատինս յանձն առնուլ և ո՛չ ուրանալ. որպէս վկայից դասքն նահատակեցան: - 324. Վասն է՞ր թոյլ ետ սատանայի մարտնչիլ *ընդ* յոբայ: - 325. Վասն է՞ր աստուած խօսեցաւ *ընդ* յոբայ: - 325. Արդ զոր ադամայ ո՛չ վկայեաց, խօսեցաւ *ընդ* յակոբ և վկայեաց արդար և անարատ գոլ: - 325-326. Երկրորդ՝ զի թոյլ տուաւ փորձողին մարտնչիլ որպէս *ընդ* ադամայ՝ այսպէս *ընդ* յոբայ: - 327. Տասներորդ՝ կրկին եղև կեանքն և պատիւն յոբայ. և տէր մեր ել ի փառս առաջին և նստաւ մարմնով *ընդ* աջմէ հօր: - 327. ...և թուեցան *ընդ* ղևտացիս որպէս պատմէ մնացորդացն գիրք: - 330. Վեցերորդ՝ նշանակէ՛ զբանն աստուած գաւազան ուղղութեան և թագաւորութեան առ հայր. եկն նա՛ յերկիր և էառ զօձաձև բնութիւնս մեր. և դարձեալ ըմբռնեալ մարմնովն ել յերկինս և նստաւ *ընդ* աջմէ հօր: - 332. Ո՛չ է արդարութիւն. այլ նա՛ *ընդ* զրկողացն դատի, և դու *ընդ* գողոցն: - 337. Իսկ յաւուր **ե** շաբաթոջ երեկունն զգառն զենին և ելին յայգ ուրբաթի. նիսանի **ժե**. որ էր առաջին ամիս նոցա. և ի կիրակէ անցին *ընդ* ծովն որ էր նիսանի **ժէ**: - 337. Եւ յերեկոյ շաբաթուն պատառեցաւ ծովն. և ի գիշերի կիրակէին անցին *ընդ* ծովն. և ընկղմեցաւ փարաւոն: - 337. Յորում աւուր կիրակէին ի մէջ գիշերի *ընդ* առաւօտս յարեաւ տէր ի գերեզմանէն, ազատելով զհոգիսն ի դժոխոց: - 337. Եւ ի ձախն, Աղօնիա՞. տէր տէրանց *ընդ* մեզ: - 338. Երկրորդ՝ զի մի ոք որ կատարէ զօրէնս, պատուակա՛ն է աստուծոյ քան զամենայն աշխարհս. վասն այն *ընդ* միոյն խօսի: - 340. Եւ այն որ շուրջ զսեղանովն, նշանակէ՛ զքահանայս. որ մերձ սեղանոյն որ է՛ քրիստոս՝ միշտ սպասաւորե՛ն և պատերազմին արեամբ չափ *ընդ* ախտս և *ընդ* դևս: - 341. Եօթներորդ՝ զի նոր իմն չնաշխարհիկ կազմեաց. նոր ժողովրդեանն և նոր օրինացն, իցէ և նո՛ր տաճար հռչակեալ *ընդ* ծով և *ընդ* ցամաք. որպէս պսակ և փառք արդարոցն է՛ զոր ակն ո՛չ ետես և ունկն ո՛չ լուսաւ. նոյնպէս և սա՛ ի զգալիսս անհաս ի մտաց մարդկան: -

342. Եւ ի **ժե**ն նիսանի անցին *ընդ* ծովն որ է՛ **ե** ամիս. և **է** ամիս ի գործ խորանին: - 344. Եւ ներքոյ, զի բնութեամբ առին *ընդ* լինիլն իւրեանց զմաքրութիւնն: - 344. *Ընդ* որովք նախապետք, վարդապետք, և թագաւորք: - 347. *Ընդ* որովք զինուորք ճգնաւորք. *ընդ* նոսին և կուսանք և մարտիրոսք: - 347. Երկրորդ՝ զի ի տախտակէն խօսեսցի *ընդ* մովսէս: - 349. Տասներորդ՝ *ընդ* նոսա ձայնն աստուծոյ խօսեցաւ. և *ընդ* մեզ բանն: - 353. Չորրորդ՝ նոցա ձայնն միջնորդով օդիւ և մարգարէիւքն. և *ընդ* մեզ բանն աստուած անընդմիջաբար խօսեցեալ: - 353. Իսկ յատուկ, Նա՛խ՝ զի նոքա մարդիկ էին անկեալ *ընդ* տկարութեամբ: - 354. Իններորդ, նոքա ծառայաբար մատուցանէին. ուստի յա՛յտ է զի ո՛չ կարէին նստիլ ի սրբութիւնսն կամ ի քաւութիւնսն. իսկ քահանայապետն մեր տիրապէս և աստուածաբար նստեալ ի յերկինս *ընդ* աջմէ աստուծոյ...: - 354. Յնգետասաներորդ, նոցայն քահանայապետ մովսէս և ահարօն ո՛չ կարացին մտանել յերկիրն պարգևաց. իսկ քահանայապետն մեր էանց *ընդ* երկինս երկնից...: - 355. Նշանակէ՛ զմանկունս *ընդ* ձեռամբ խրատու վարժեալ և կրթեալ: - 357. Եւ յօշելն զանդամս **բժ**ան մասն *ընդ* ցեղիցն. և զոտս և զփորն լուանալն. և ողջակիզել ի վերայ պղնձի սեղանոյն: - 358. Երկոտասաներորդ, ոչխար տարևոր մեծի զատկին յելսն եգիպտոսի, խորովեալ հրով. և բաղարջ *ընդ* եղեգի կերեալ: - 359. Ի խնկոց սեղանն քաւէ՛ր արիւնն. զի զաղօթս սրբոցն բարեխօս ունիմք *ընդ* խորհրդաւոր արեանն: - 360. Դարձեալ՝ իւղով զանգեալ բաղարջն և նոյն չափ իւղովն որ չափ մասն գինւոյն. այն է՝ զի *ընդ* օրհնութեան բանին աստուծոյ՝ և հոգին սուրբ իջանէ ի հացն և ի բաժակն և կատարէ՛ մարմին և արիւն քրիստոսի: - 361. Զի նորահաս պտուղ եղև յարութեամբն մեռելոց, և նստելով *ընդ* աջմէ հօր: - 361. Երրորդ՝ ընտրութիւն է ի զենումն. զի բաժանեսցի նախ արիւնն, և *ընդ* նմա՛ շունչն և բնական ջերմութիւնն: - 366. Իսկ թէ արիւնն ելցէ՝ և շունչն և կենդանութիւնն *ընդ* նմա, ա՛յն է հրամայական մահ: - 366. Ապա յա՛յտ է թէ՝ որ անկանի *ընդ* քար կամ ի վիհ և մեռցի, ո՛չ է ուտելի: - 366. Ի ներքուստ՝ սիրտն և երիկամունքն և լերդաբոյթն *ընդ* ճարպին ճենճերեալ ի հոտ անուշից. որպէս հրամայեաց մովսէս: - 367. Երրորդ՝ զի աւետարանիչքն յայտնապէս ասեն թէ՝ *ընդ* մկրտիլ տեառն՝ նոյն ժամայն հոգին հանէ՛ զնա յանապատ. և պահեաց զ**խ** տիւ և զ**խ** գիշեր: - 373. Զի ի կեանս յայս հաւատով նուիրիմք. և յետ մահու յուսով. և յետ յարութեան կատարեալ սիրով *ընդ* քրիստոս միաւորիմք: - 375. Իսկ չորրորդ դորակ գինւոյն և իւղոյն *ընդ* նաշհոյ և գառինն, նշանակէ՛ զբանաւոր և զկենդանի պատարագս մեր: - 375. Այլ և ուղղիցին դ տուն է կիսամասնեայ. *ընդ* սրբոյ խաչեցարին հզօր և անմահ գառինն եդեալ: - 375. Զի կենդուրածինքն լցին զարևելս. և իսմայէլացիքն զհարաւ. եսաւացիք զհիւսիս և զարևմուտս. և սոքա ո՛չ անկան *ընդ* թուով: - 377. Երկրորդ՝ **գ** իշխանք նոցա *ընդ* իշխանութեամբ եղիազարու, **գ** դասքն են պաշտօնէից *ընդ* իշխանութեամբ քահանայիցն: - 379. Չորրորդ՝ գեթսոնի ազգն դռնապա՛նք էին. և մերարեայ երդմնեցուցիչք *ընդ* իշխանութեամբն իթամարայ քահանայի. և կահաթու գունդն աւագ պաշտօնեայք: - 379. Այլք ասեն վասն դադանեանցն թէ՝ հոգիք նոցա մարմնով ի տանջանս կային. ուր ընկեղմեցան մինչև ցաւարումն դժոխոց. *ընդ* որս և զնոսա ազատեաց քրիստոս իջանելովն ի դժոխս: - 382. Վեցերորդ՝ զի թէպէտ համբարձաւ յերկինս, *ընդ* մե՛զ է զամենայն աւուրս որպէս ասաց: - 385. Բաղաամ մո՛գ էր և կախարդ. և սովո՛ր էր *ընդ* դևս խօսիլ. վասն որոյ յառաջեաց աստուած և խօսեցաւ: - 387. Նա՛խ՝ զաւակաց որք *ընդ* հրամանաւ են ծնողաց: - 389. Վասն որոյ պա՛րտ է *ընդ* հրամանաւն կալ նոցա՝ յորմէ և առ որ զկապակցութիւն ունիմք եօթանցն ասացեալ: - 389. Եւ որպէս կնոջ *ընդ* հրամանս առնն իւրոյ յանցանել պոռնկութենէ, նոյնպէս և զաւակաց, և ծառայից, և աշակերտաց, և հնազանդելոց, և ժողովրդոց. նոյնպէս և հոգիս մեր ելեալ ի հրամանացն աստուծոյ՝ պոռնկութիւն է նմա. եթէ ըստ գործոց. եթէ ըստ հաւատոց: - 389. Ապա յա՛յտ է՝ զի որ *ընդ* ապաշխարութեամբ է և կրօնաւոր, ի գինւոյ ի մրգոյ և ի մսոյ պահեսցէ: - 390. Նոյնպէս և կրօնաւորն ո՛չ ցաւի և տրտմի և ո՛չ հեշտանայ *ընդ* աշխարհի: - 390. Եւ ուխտաւորն ի տուն սգոյ ո՛չ երթայ. այն է որ ի մեղքն այլ ո՛չ դառնայ. և ո՛չ *ընդ* մեղսասէր գործակիցս: - 390. Չորրորդ՝ ազգս քրիստոնէից. հաւասար անցեալք *ընդ* յորդանան և մկրտեալք: - 391. Զի՞նչ է որ *ընդ* ղովտայ որդիսն և եսաւայ ո՛չ հրամայեաց կռուիլ. այլ *ընդ* ամուր հարցուցն: - 393. Նշանակէ՛ որ չէ՛ պարտ կռուիլ մեզ *ընդ* ամենայն մարդկան. թէ չար թէ բարի. զի ա՛զգ են մեր և որդիք ադամայ: - 393. Այլ *ընդ* դևս պատերազմիլ միշտ. զի որոց դիւաց թէ յաղթէ մարդ, թէ հպարտութեան և թէ պոռնկութեան, զնոցա տեղիքն ժառանգէ յերկինս: - 393. Այլ **բ** թագաւորք մադիանացիքն էին, և **բ** այսոքիկ. որ են **է** դևք **է** գլխաւոր մեղաց. որք ի կեանս պատերազմին, և յետ մահու *ընդ* հոգւոցն բազումք: - 393. Նա՛խ՝ յէգիպտոս *ընդ* փարաւոնի. յորժամ եմք աստ: - 393. Երկրորդ՝ յանապատն ամաղէկ և այլքն. յետ մահու որ *ընդ* հոգիս պատերազմին. որք են այսք չարութեան ի ներքոյ յերկնից ըստ առաքելոյ: - 393-394. Երրորդ՝ ի քանանացիս. յետ յարութեանն *ընդ* ոսոխացն դիւաց: - 394. Երկրորդ՝ *ընդ* երից գոյացութեանց մեր. աստ *ընդ* մարմնոյս. և ի մահն *ընդ* հոգւոյս. և ի յարութեանն *ընդ* մտաց տեսութեանն հակառակին: - 394. Երրորդ՝ զայն ցուցանէ որ

կեանք դրախտին դարձաւ առ նոսա յանապատին անկարօտ ամենայնի. զի զգեստն ո՛չ մաշէր. այլ աճէ՛ր *ընդ* տղայոցն. և ոտն բոկ՝ և ոչ՛ կոշկոճէր...: - 397. Իններորդ՝ մանուկն յարգանդի ո՛չ հացիւ կեայ. այլ հրամանաւն աստուծոյ կերակրի *ընդ* պորտն զինն ամիս. որպէս տնկականք, և որպէս նոյ ի տապանն. մինչ ելանէ յարգանդէ...: - 397. Չորրորդ, նշանակէ՛ թէ՝ մի՛ *ընդ* յանցանաց ծնողին չարչարեսցես զզաւակն: - 399. Եօթներորդ՝ յորժամ անցանեն *ընդ* յորդանան մկրտութեամբ: - 402. Թէպէտ ո՛չ կատարեմք զօրէնսն՝ ո՛չ եմք *ընդ* անիծիւք նորա վասն երից: - 403. Եւ վասն աւուրն ասաց՝ տիւ. և գիշեր զխաւարումն. և *ընդ* երեկս լոյս դարձեալ: - 405. Վեցերորդ ըստ մտաց, զի մովսէս ջրածին լսի. զի որք ո՛չ ծնանին աւազանաւ, *ընդ* մահու իշխանութեամբ են: - 409. Զի՞նչ էր պատերազմն *ընդ* մարմնոյն մովսէսի: - 409. Երկրորդ՝ զհոգին մովսէսի ո՛չ կարէր յափշտակել սատանայ, փոխանակ հոգւոյն զմարմինն ջանայր յափշտակել. և վիճէր *ընդ* հրեշտակին թէ իմ է...: - 410. Զայս նշանակէ թէ՝ յետ ելանելոյ հոգւոյ ի մարմնոյ և գնալոյ ի վերին շաւիղն, հակառակ կայ սատանայ և չար զօրութիւնքն *ընդ* նմա, տանիլ զհետ իւրեանց որ զչա՛րսն են գործեալ. և յարդարոցն յաղթին հրեշտակին օգնութեամբն. որպէս և անտօն ետես. զի իմացեալ և մեք զգուշասցուք այնմ: - 410. Արդ սուգն օր *ընդ* տարւոյ երեսուն օր էր: - 411. Նա՛խ՝ զի *ընդ* աստուծոյ խօսեցաւ և ետես և լուաւ զբանն: - 411. **Քանի՞ցս անգամ խօսեցաւ աստուած *ընդ* հարսն ամենայն** ...*Ընդ* ադամայ և *ընդ* եւայի **ե**: ...*Ընդ* կայենի **դ**: ...*Ընդ* նոյի **զ**: ...*Ընդ* որդւոցն երկու: ...*Ընդ* աբրահամու **ը**: ...*Ընդ* իսահակայ երեք: ...*Ընդ* յակոբայ հինգ: ...*Ընդ* լաբանու ի տեսլեանն **ա**: ...*Ընդ* մովսէսի **ճկդ**: ...*Ընդ* ահարօնի առանձինն **է**: - 412. Երկրորդ՝ զի չարչարակից եղև մովսէսի. պահելով զերեք քառասունս *ընդ* նմա: - 414. Հինգերորդ՝ զի մի՛ *ընդ* դառնալն ի վայր՝ ողողեսցէ զներքին կողմ եզերաց գետոյն: - 414. Նա՛խ՝ զի մարդն տէ՛ր է և թագաւոր. և անասունքն ծառայ *ընդ* անցաւոր տէրանց. և ծառայքն պատուհասին. որպէս առ ջրհեղեղաւն: - 416. Երրորդ՝ ի յեղծանիլ պատկերին աստուծոյ որ վասն փառացն աստուծոյ ստեղծաւ, *ընդ* նմին եղծան և ապականեցան այլ արարածք որ վասն փառաց մարդոյն ստեղծան. որ ո՛չ միայն անասունք, այլ և հող և ջուր և օդ երկրին կորուսանեն զպտղածնութիւն. որպէս սոդոմայեցոցն: - 416. Հինգերորդ՝ զի քրէական մեղքն ազգաջինջ առնէ. որպէս զդադան և զաբիրոն. զի *ընդ* մովսէսի և աստուծոյ հակառակ կացին, ազգօք և աղխիւք ընկղմեցան զի այլքն երկիցեն: - 416. Վեցերորդ՝ զի թէ լինի անկարօտ գող և զրկօղ, *ընդ* տեառն իւրոյ կորուսանէ և զինչսն. որպէս աքարն որ ունէր բազում ստացւածս, և գողացաւ ի նզովիցն երիքովի. տեսին ամենայն ժողովուրդն և ցասեան ի վերայ նորա և իրաւունս ետուն սատակմանն: - 416. Եօթներորդ՝ որպէս ինքն պիղծ է, և իւրքն ամենայն պիղծ են. վասն որոյ *ընդ* նմին կորնչին: - 416. Նա՛խ՝ զի մի՛ փախիցեն թշնամիքն. զի *ընդ* երե՛կս էր: - 416. Այլ սուրբն եփրեմ՝ զշրջանս երկնից կացեալ ասէ *ընդ* լուսաւորացն: - 416. Չորրորդ՝ զի լիցին նոքա պատճառ գայթակղութեան նոցա, և խոչ *ընդ* ակն: - 416. Եւ տէր մեր զառաքեալս *ընդ* ծագս. որք համբաւեցին մեզ զյաղթութիւնն սատանայի և դժոխոց: - 417. Եւ տէր մեր զգլխաւորն սատանայի բևեռեաց *ընդ* խաչափայտին: - 418. և Երեսուներորդ, յեսու բաժանեաց զերկիրն ամենայն ցեղիցն. և եղիազար քահանայ և իշխանքն *ընդ* նմա: - 419. Եւ գիտելի՛ է, զի անցեալ *ընդ* յորդանան՝ սատակեցին զորդիսն ենակիմայ. և ապա՛ ժառանգեցին զերկիրն: - 419. Նոյնպէս անցեալ *ընդ* մկրտութիւն և յաղթեալ փորձութեանցն և եկեալ ի քրիստոնէութիւն: - 419. Դարձեալ անցեալ *ընդ* ապաշխարութիւն և սատակեալ զորդիսն բելիարայ, ապա՛ ժառանգեսցեն զարքայութիւնն երկնից ի փառս քրիստոսի աստուծոյ մերոյ: - 419. Երրորդն Սամէգար. որդի անաթայ. որ մաճիւն **ո** այր եսպան՝ ամս **դ**. և Դեբովրա ամս **ե** *ընդ* այլազգեացն: - 420. Եւ **յ** արքն *ընդ* նմա ցամաք մնացին յարենէ մադիանացւոցն որ կոտորեցան: - 421. Այլ ո՛չ այսպէս. զի ե՞րբ եկաց և մնաց *ընդ* արև, կամ յառաջ քան զլուսին սողոմոն. այլ տէրն նորա: - 421. Նշանակէ զադամայինս մարմին ի կերակրոյ պտղոյն հաւասարեալ անբանից՝ *ընդ* բեռամբ մեղաց: - 423. Չորրորդ՝ նշանակ իմանալւոյն դագոնայ, որ զգլուխ իւր ամբարձ ընդ դէմ աստուծոյ. և *ընդ* բռամբ էարկ և կոխեաց զմարդկային ազգ. զորս խորտակեաց տէր մեր: - 426. Երկրորդ՝ անցեալ *ընդ* լերամբ և ո՛չ գտեալ. մինչև առ տեսանօղն եկեալ. և տէր մեր էանց զլերինս հրեշտակաց և եկն ի մարգարէս. և նոքա աւետեցին զգիւտն **գ** օրեայ կորստեան իշոյն...: - 426. Կամ զի աքիմելէք **գճ** քահանայիւք սպանաւ ի սաւուղայ. և աբիաթար փախեաւ առ դաւիթ և *ընդ* նմա՛ էր զամենայն աւուրս թագաւորութեան նորա. և յանուանէ զնա՛ յիշէ: - 427. Եօթներորդ՝ ընդէ՞ր ոչ եկեր *ընդ* նոսա և ոչ նստաւ և ոչ շօշափեցաւ: - 429. Կամ զի աղքատասէ՛ր էր դաւիթ և բազումք շրջէին *ընդ* նմա, վասն այն յեփուսացիքն նախանձեցան: - 431. Վասն որոյ ասաց դաւիթ, ամենայն որ մարտնչի սրով *ընդ* կաղս և *ընդ* կոյրս որպէս ասացին յեբուսացիքն, նա՛ ատելի՛ է անձին դաւթի. և խնայեաց ի նոսա և փրկեաց: - 431. Զի գա՛յ զղջումն և խոստովանութիւն՝ որ զմեղքն բառնայ և զպատիժն *ընդ* նմին. որպէս հատեալ տունկ՝ չորանան ճիւղքն. որ բոլորով սրտիւ զղջայ և խոստովանի և այլ ո՛չ գործէ: - 432. Վեցերորդ, լռեաց՝ զի տէր հատուցէ բարիս *ընդ* այնր որպէս եղև: -

434. Նա՛խ՝ թուել հրամայեաց, որպէս այն որ թոյլ ետ իսրայէլի մարտնչիլ *ընդ* բենիամենի, և անկան **լռ** ի դասուց նոցա: - 434. Երրորդ՝ որք թուեցան *ընդ* աբիսողոմայ և սպանանէին զդաւիթ, այս նոցա վրէժն է: - 434. Երեսուննմի, գիշերի *ընդ* պատուհանն ել, թողեալ զպատանսն յանկողնի. և տէրն ի գիշերի յարուցեալ եթող զկտաւն ի գերեզմանին կնքեալ: - 436-437. Վաթսուներորդ, մարտեաւ *ընդ* ադրիազարու և սպան զնա և քակեաց զկառս նորա, և զթագն եդ ի գլուխ իւր...: - 438. ...և տէրն մարտեաւ *ընդ* բելիարայ և յաղթեաց մահու. և քակեաց զդժխս. էառ աւար զգերեալսն և էհան յարքայութիւնն երկնից. տալով նոցա զանթառամ պսակն: - 438. Դաւթի **գ** արք անւանիք, և աբեսեա չորրորդ *ընդ* նոսա. **գ** աւետարանիչքն, և յոհաննէս որդի սողոմեայ: - 438. Զայս ցուցանէ թէ՝ որ քան ի խռովութեան եմք *ընդ* թշնամւոյն և յանձինս մեր՝ ո՛չ լինիմք տաճար աստուծոյ: - 440. Յնգետասաներորդ՝ *ընդ* աջմէ բազմեցաւ մայրն սողոմոնի: - 441. *Ընդ* աջմէ նստի և որդւոյն մայրն կոյսն աստուածածին: - 441. Եւ տէր մեր զամենայն առակս խօսէր *ընդ* ժողովրդեանն. և առանց առակի և ո՛չ ինչ: - 441. Եւ առաքեալքն զաւազանն *ընդ* չորեքծագեան տիեզերս: - 441. Եւ *ընդ* նոյն ճանապարհն ոչ դառնալ, զանդառնալի պատուհասն: - 442. Ոմանք ասեն թէ ի տաճարէն յերեսաց սեղանոյն *ընդ* առաւօտն և յերեկոյն բերէին ագռաւքն: - 443. Երկրորդ՝ եցոյց թէ նոյնպէս *ընդ* քե՛զ է լինելոց զօրք հրեղինացն նովին հոգւովն: - 445. Իսկ աղն բանն աստուած խառնեալ *ընդ* մարդկութիւնս. որ բժշկեաց զվէրս մեր: - 445. Առաջին րոբովամ որդին նաբատայ. և այլք *ընդ* նմա թագաւորք **ի**: - 446. Որ և յերկրորդ գալուստն նախ դատեսցէ. և ապա թագաւորեսցէ անվախճան. *ընդ* որով քահանայագործութեամբ մաքրէ՛ և լուսաւորէ՛ և կատարեալս առնէ միշտ անզրաւ յաւիտենիւ: - 450. Տեսիլն յոհաննու, և ննջումն էր *ընդ* եղբարսն: - 450. Եւ այսպէս խառնեցաւ ազգն յուդայ *ընդ* ազգն ղեւայ խնամութեամբ: - 452. Եւ էր սաղմոն իշխան ցեղին յուդայ յորժամ անցոյց զժողովուրդն *ընդ* յորդանան յեսու: - 452. Եւ վասն է՞ր յետ խ աւուր համբարձաւ. և նստելոյն *ընդ* աջմէ: - 455. Քանզի ճշմարտութիւնն յառաջանայ *ընդ* խստութեանն: - 459. ...իսկ Աննա ամուսնացաւ ի գալիլեայ *ընդ* յովակիմայ. և ծնաւ զաստուածածինն մարիամ ի պրոպատիկէ ի տունն յովակիմայ. և անտի տարեալ եդև ի տաճարն տեառն: - 460. Զի թէպէտ փակեալ էր օրէնքն խառնիլ երկուց ցեղիցն *ընդ* միմեանս, սակայն ղևտացւոցն ո՛չ գոյր ժառանգութիւն և բաժին, խառնեին երբեմն *ընդ* թագաւորական ազգն յուդայ: - 461. Չորրորդ՝ զի մի՛ վատահամբաւ լիցի *ընդ* ծնանիլն իբր ոչ ունելով այր: - 461. Նա՛խ՝ սրբութիւն հասարակ. որպէս շնորհք մկրտութեան և խոստովանութեան. զի որք անցանեն *ընդ* նա՞ սրբին: - 462. Զբառս զայս ընդունելութեան դնէ՝ *ընդ* քեզ. այսինքն տէրն յետ ծննդեանն *ընդ* քեզ յաւիտեանս յաւիտենից. որպէս ասէր *ընդ* աշակերտսն «ես *ընդ* ձեզ եմ զամենայն աւուրս»: - 464. Իններորդ՝ զի ո՛չ մարգարէիւ յայտնեաց կուսին. որ էր աղօտ գիտութիւն համեմատեալ *ընդ* հրեշտակին: - 464. Տասներորդ՝ այն քան գերազանցեաց պատիւ կուսին, զի այնմ որ մարգարէք գուշակէին զլինելոցն. ի սմա *ընդ* խօսից հրեշտակին եղև կատարումն: - 464. Իսկ ողջոյնս այս ունի համազուգիլ *ընդ* ամենայնսն: - 464. Պարտ ուրեմն էր բանին կենաց ելանել յայնմ անդամոց, որ պատերազմի՛ *ընդ* մահու: - 469. Նա միա՛յն էր մայր և կոյս. որ *ընդ* աստուծոյ ունէր զորդին: - 469. Եւ թէպէտ կատարեալ և լի և անթերի էին մասունք մարմնոյն քրիստոսի. այլ ա՛յն քան փոքրիկ, մինչ զի հազիւ անկարէր *ընդ* տեսութեամբ մարդոյ: - 470. Դարձեալ ի սկիզբն յղութեան անդ բանական հոգւով գիտաց զամենայն միաւորեալ *ընդ* բանին: - 470. Երկրորդ՝ *ընդ* մտանելն յարգանդ բանին՝ շնչաւորիլն և գտանիլն որպէս քառասնօրեայ: - 471. Յինգերորդ՝ նա՛ միա՛յն է ծնունդ համահաւասար կատարելութեամբ զօրութեամբ և իմաստութեամբ *ընդ* հօր...: - 472. Եւ ոմանք յաւելուն այլ ևս զամօթ՝ զտրտմութիւն՝ և զցաւս մարմնական. որ և սոքա *ընդ* նոսա են: - 474. Զի տրտմութիւն արտասուաց *ընդ* մահուանն բարձաւ. իսկ ամօթ և ցաւք մարմնոյ՝ *ընդ* մեղացն բարձան. որպէս ի հատանիլ արմատոյ՝ չորանան ստեղունքն: - 474. Տասներորդ գերագոյն սոցա՝ ըստ բնութեան միաւորութեան. որպէս բանին աստուծոյ *ընդ* մարդկութիւնս: - 474. Իսկ զօծումն բնութեանն միաւորութեան՝ ընկալաւ ի կուսական արգանդին. ուր խառնեալ միաւորեաց զմերս բնութիւն *ընդ* իւրում աստուածութեանն և ծնաւ քրիստոս որ թարգմանի օծեալ: - 475. Զի կամ միաւորի էութիւն *ընդ* էութիւն. կամ պատահումն *ընդ* պատահման. կամ էութիւն *ընդ* պատահման: - 475. Զի էութիւն *ընդ* պատահման միշտ անշփոթ միաւորի. որպէս որակ և քանակ ի գոյացութեան. զի անմեկնելի որոշմունք են: - 475. Իսկ պատահումն *ընդ* պատահման միշտ շփոթմամբ միաւորին. որպէս գոլն ի սևէ և ի սպիտակէ՛: - 475. Եւ այնք որ էութիւն *ընդ* էութիւն միաւորին՝ են որք շփոթմամբ միաւորին. որպէս ջուր *ընդ* գինի. և **դ** տարերք: - 475. Յետ այսորիկ երկրորդ միաւորութիւն սովորեցաք կոչել թէպէտ և ո՛չ իսկապէս՝ և զանհամանիւթից ոմանց. և կամ զհամանիւթից մարմնոց յարադրութիւն. որոց *ընդ* մէջ է մակերևութիւն միայն: - 476. Եւ կամ աննիւթ ինչ և անկերպ՝ *ընդ* նիւթական կերպարանաց ձևացեալ. յորում իւրաքանչիւրոցն էութիւնք անշփոթաբար երևին. որպէս պղինձ գնդացեալ. կամ քուէացեալ: - 476. Եւ կամ

որպէս հուր _ընդ_ գնդացելոյն ձևացեալ պղնձոյ: - 476. Զի այսպէս միատեսակ բնութեամբ խոստովանի _ընդ_ մեզ և այլ ժողովուրդ ուղղափառաց ըստ ուսուցման մեծին դիոնիսեայ յերկրորդ գլուխն եկեղեցական քահանայապետութեանն ասել...: - 477. Չինգերորդ՝ որպէս մարմինն զգայական միաւորեալ _ընդ_ բանական հոգոյ՝ ո՛չ է և ոչ ասի զգայական. այլ բանական մարդ: - 477. Այսպէս և մարդկութիւնն միաւորեալ _ընդ_ բանին՝ ո՛չ ունի տգիտութիւն ինչ մարդկային. այլ գիտէ զամենայն աստուածաբար: - 477. Վեցերորդ՝ որպէս անկենդան մարմինս միաւորեալ _ընդ_ հոգւոյն՝ կենդանի է և ասի: - 477. Այսպէս միաւորեալն _ընդ_ բանին մարմին՝ է՛ և ասի միշտ կենդանի և կենդանարար: - 477. Եօթներորդ՝ որպէս այլայլական և փոփոխելի մարմինս կայ և մնայ անփոփոխ և անապական միաւորեալ _ընդ_ հոգւոյն մինչև ցորոշումն: - 477. Նա՛խ՝ զի միաւորութիւնն մարդոյս եղականա՛ց է _ընդ_ միմեանս: - 478. Իսկ փրկչին բոլորից՝ անեղ _ընդ_ եղականի: - 478. Երրորդ՝ զի հոգի միաւորեալ _ընդ_ մարմնոյ՝ է երբէք զի որոշի և դարձեալ միանայ: - 478. Իսկ բանին աստուծոյ քաջ սիրով եռացումն _ընդ_ մարմնոյ անբաժ և անորիշ գործեաց միաւորութիւն: - 478. Իսկ ի քրիստոս եռակի գոյ միաւորութիւն. այսինքն աստուծոյ _ընդ_ հոգւոյ. հոգւոյ _ընդ_ մարմնոյ. աստուծոյ _ընդ_ մարմնոյ: - 478. Չինգերորդ՝ զի հոգի միաւորեալ _ընդ_ մարմնոյ՝ է՛ ի մարմնումն էութեամբ և ո՛չ այլ ուրեք թէ և մտօք բազումս տեսանէ: - 478. Եօթներորդ՝ զի ի բազմա՛ցելոց հոգի ասէ նիւսացին միաւորի _ընդ_ մարմնոյ: - 479. Ութերորդ՝ զի աստ ի միաւորութիւն հոգւոյ _ընդ_ մարմնոյ՝ զգայակից և ախտակից լինին միմեանց կրական գոլով: - 479. Իսկ քրիստոս ամենևին ա՛կն՝ ամենևին ունկն՝ _ընդ_ հօր և հոգւոյն աստուածաբար ներգործէ: - 479. Երկրորդ՝ զի արարիչն _ընդ_ բութեան կարգս եմուտ. որպէս մարդ լինիլն և ի կուսէ ծնանիլն: - 479. Երրորդ՝ եթէ քահանայ է և թագաւոր. վասն այն _ընդ_ թագին և խա՛չն նկարի: - 481. Իններորդ՝ զի և նոքա իսկ որ զայս ասեն՝ առնեն յունվարի **գ** ճրագալոյց _ընդ_ մեզ. և ճրագալոյցն ո՛չ է մկրտութեան, այլ ծննդեան ի մէջ գիշերի: - 484. Երրորդ որ ասէ «որդի» նշանակէ զհաւասարութիւնն _ընդ_ հօր. զի որդին լսի հաւասար հօր: - 487. Վեցերորդ որ ասէ՝ «հաճեցայ». նշանակէ զմիաւորթիւնն _ընդ_ հօր: - 487-488. Այն է տուտն որ զերրորդ մասն աստեղաց _ընդ_ իւր քարշեաց: - 489. Երրորդ՝ զի **գ** ժամ _ընդ_ արեգականն ընթացաւ և խաւարեցոյց զնա մինչ ի **թ** ժամն: - 490. Ըմպելեաւ, յորժամ ճաշակեաց քացախ _ընդ_ լեղի: - 491. Եւ աստուածութեամբն _ընդ_ հօր և _ընդ_ հոգւոյ ընկալաւ զինքն: - 491. Նա՛խ՝ զի դատապարտեցաւ _ընդ_ մահու: - 491. Երկրորդ՝ զի անհաշտ թշնամութիւն եղև հօր աստուծոյ _ընդ_ մարդոյ: - 491. Եւ վասն անմեղ մահուն՝ հաշտեցաւ հայր աստուած _ընդ_ մարդկան: - 492. Այլ և ցուպն յակոբայ անցեալ _ընդ_ յորդանան. և սանդուղքն ասացեալ: - 494. Այլ և ցիցն ի ձեռին յայելի զոր վարսեաց _ընդ_ ծամելիսն սիսարայ: - 494. Իսկ մահն ո՛չ է պարզաբար չար. այլ շարամանեալ _ընդ_ բարւոյ անուամբ և իրօք: - 496. Նոյն և իր մահուն խա՛ռն է _ընդ_ բարւոյ: - 496. Դարձեալ՝ մահն խառնեա՛լ է _ընդ_ բարւոյ. և ապականութիւնն ամենևին չար. որպէս ցուցաւ ի գիրս քառասնօրեայ գալստեանն և մահուն սիմէօնի. ապա յա՛յտ է թէ ա՛յլ է մահ և ա՛յլ ապականութիւն: - 498. Այլ անապական մարմին յանապական կուսէ, _ընդ_ անապական էութեանն աստուծոյ միաւորեալ: - 498. Դու զիա՛րդ երկբայիս թէ ի յապականացու բութենէս ադամայ անապական բանն աստուած միաւորեաց _ընդ_ իւր և ծնաւ անապական մարմնով: - 499. Այլ միաւորեալ _ընդ_ ինքեան բաժանեաց զմեղս ի հոգւոյն և զապականութիւն ի մարմնոյն. որպէս հուր ընդ ոսկւոյ միաւորեալ բաժանէ զժանկն ի նմանէ: - 500. Այլ միաւորեալ ընդ ինքեան բաժանեաց զմեղս ի հոգւոյն և զապականութիւն ի մարմնոյն. որպէս հուր _ընդ_ ոսկւոյ միաւորեալ բաժանէ զժանկն ի նմանէ: - 500. Այլ միաւորելով _ընդ_ ինքեան՝ էհան յառաջին անմեղ և անապական բնութիւնն ադամայ: - 500. Ա՛րդ՝ եթէ յանմեղութեանն ապականացու էր ադամ, ապա յառաջ քան զմեղքն էր դատապարտեալ _ընդ_ ապականութեամբ: - 501. Նաև յետ յարութեանն եկեր _ընդ_ աշակերտսն անապական մարմնովն: - 501. Դարձեալ ասեն նոքա, եթէ կրեաց զակամայս _ընդ_ անգոսնելի ծորմանն: - 502. Որ և անդ ժամանեաց տէրն և կապեաց զհզօրն. և զկարծրացեալ ամրոցն աւերեաց. և կողոպտեաց ի նմանէ զհոգիսն մարդկան որ յադամայ հետէ _ընդ_ բռամբ ունէր: - 503. Զի և նա՛ չարչարէ՛ զհոգիս և է կենդանւոյն ի դժոխս _ընդ_ մեզ շրջեալ: - 505. ...վասն զի շնորհաց և ազատութեան էր ժամանակն. պա՛րտ էր մեղաւորացն _ընդ_ արդարոցն վայելել ի շնորհին: - 507. Որպէս բազում անգամ ի ժամանակս պատժոց մեղաց՝ և արդարք _ընդ_ մեղաւորացն կրեն զպատուհասն: - 507. Եւ դարձեալ՝ դարձցին մեղաւորք անդրէն ի դժոխս թէ ի նոյն տեղի ըստ ոմանց, կամ յայլ տեղի տանջանաց _ընդ_ գործոց հատուցման: - 508. Նոյնպէս և որ ոք յայս օրս պահէ և յամենայն կերակրոց չուտէ, կամ միս ուտէ, _ընդ_ դատապարտութեամբ է: - 510. Դարձեալ պատճառե՛ն թէ՝ յետ յարութեանն եկեր ձուկն _ընդ_ աշակերտսն. յորում կրակեաղ կայծականց տեսին և ձուկն խորովեալ և հաց. և օրն էր չորեքշաբաթի. և ի **ե** շաբաթի համբարձաւ: - 511. Նա՛խ՝ զի յետ յարութեանն ո՛չ էր պահք. այլ զատիկ մինչ փեսայն _ընդ_ նոսա էր որպէս ինքն հրամայեաց: - 511. Իսկ ա՛յլ վարդապետք _ընդ_ արշալոյսն առաւօտուն ասեն յարուցեալ ըստ

մարկոսի և այլ աւետարանչացն: - 512. Եօթներորդ՝ դարձեալ յաւուր կիրակէի էանց մովսէս *ընդ* ծովն կարմիր. և ընկղմեցաւ փարաւոն ի տիպ յարութեանն քրիստոսի և կորստեան սատանայի: - 512-513. Որ այսպիսի էր պատկեր աւուրն. յաւուր **ե** շաբաթոջ երեկոյին ի չորեքտասան լուսնին զգառն զենին և ելին յայգ ուրբաթի **ժե** ամսեանն. և ի կիրակէ անցին *ընդ* ծովն որ էր նիսանի **ժէ**: - 513. Եւ յերեկոյի շաբաթուն պատառեցաւ ծովն, և ի գիշերի կիրակէի անցին *ընդ* ծովն և ընկղմեցաւ փարաւոն: - 513. Յորում աւուր կիրակէի ի մէջ գիշերի *ընդ* առաւօտն յարեաւ տէրն ի գերեզմանէն. հանելով զհոգիսն յանապատն երկնից. և խաչանիշ գաւազանաւն ընկղմեցաւ փարաւոն յանդունդս դժոխոց: - 513. Որ և պահապանքն շրջապատեալ. որ և զհանդերձն պատատեալ յանկողնի, և լերդ այծեաց և մազ ի սնարսն. և ի գիշերի իջեալ *ընդ* պատուհանն և ելեալ առ սամուէլ զերծաւ ի ձեռաց նոցա: - 513. ...և զաւարն ժողովեցին ի տիպ խորհրդոյն քրիստոսի. որ ի գիշերի եհար զզօրութիւնն սատանայի և յառաւօտուն ցուցեալ զինքն աշակերտաց իւրոց և զյարուցեալսն *ընդ* իւր: - 514. Այսպէս իմանալի արեգակն քրիստոս ի նոյն ժամն յարեաւ ի գերեզմանէն. և *ընդ* արշալոյսն երևեցաւ իւղաբերիցն և առաքելոց: - 515. Իսկ թէ ոք ասիցէ, աւետարանն *ընդ* արշալոյսն ասէ զգալ կանանցն և տեսանել զքրիստոս: - 515. Ասեմք նախ՝ թէ յարութիւնն ի մէջ գիշերի է որպէս ցուցաւ. այլ երևիլն *ընդ* արշալո՛յսն է: - 515. Եւ զերկրորդն ղուկաս պատմէ՛ վաղ քաջ *ընդ* առաւօտն. և տեսին արք երկու լուսազգեացք. և զվէմն թաւալեալ: - 515. Իսկ **զ**երրորդն մարկոս պատմէ՛ առաւօտուն և յարևագալն յետ ղուկասու. և տեսին երիտասարդ մի ի ներքս ի գերեզմանն *ընդ* աջմէ նստեալ: - 515. Եւ այս հարցանելի է, զի թէ մագդաղենացին *ընդ* առաջին կանայսն եկն զոր մատթէոս պատմէ և համբուրեցին զոտն յիսուսի...: - 515. Այս է, զի յորժամ ի մէջ գիշերին հրամայեաց հրեշտակն գնալ և պատմել աշակերտացն, ա՛յլ կանայքն որ *ընդ* նմայն էին՝ գնացին...: - 515. Զի յինն ժամու ուրբաթուն արձակեաց զհոգին և էջ ի դժոխս. և ապա՛ *ընդ* երեկոյս ի մուտն արևու մարմինն եմուտ ի գերեզման: - 516. Երրորդ սոյնպէս ասեն, *ընդ* տիւն և *ընդ* գիշերն **գ**. որ է՛ ուրբաթն, և շաբաթի գիշերն, և շաբաթի օրն. և յերեկօրեայ յարութիւնն: - 516. Եւ այսպէս սովորաբար խօսիմք, թէ յուրբաթի կէս օրն ելեալ ոք ի տեղւոջէ՛ մինչև գայ առ մեզ ի լոյս կիրակէին կամ *ընդ* առաւօտն, ասեմք թէ **գ** օր է ճանապարհին. նոյնպէս և յարութիւնն քրիստոսի: - 516. Վասն այն ո՛չ ետ մարիամու մերձենալ. այլ պահեաց զնա բազկին այնմիկ որ նստոյց զնա *ընդ* աջմէ իւրմէ: - 518. Զի յաշխարհի աստ նեղութիւն ունիք. *ընդ* իս զխաղաղութիւն ունեցիք: - 519. Այլ ասեն վարդապետք եթէ՝ ի համբարձմանն քրիստոսի *ընդ* իրս տեսանելի է որք են պարագայք համբարձմանն: - 520. Հինգերորդ՝ համբարձաւ զուարճութեամբ. որ վերաբերի առ նոսա որք փրկեցան ի դժոխոցն և *ընդ* նմա ելին յերկինս. զի **բ** բանակօք ել յերկինս այսինքն սպասաւոր հրեշտակք և մարդկան փրկելովք: - 520. Երրորդ՝ վասն մխիթարութեան աշակերտացն. զի **խ** օր մխիթարեսցէ զնոսա փոխանակ **խ** ժամուն որ տրտմեցան ի մահն քրիստոսի. որպէս ասացաւ թէ յարութիւնն ի մէջ գիշերի, այլ երևեցաւ *ընդ* արշալոյսն առաքելոցն...: - 520. Եւ այլք ասեն թէ՝ **խ** օր յերկրաւոր դրախտին եկաց ինքն և յարուցեալքն *ընդ* նմա. և մխիթարեաց զեղիա և զենովք: - 521. Նա՛խ՝ ի կողմանէ պարգևողին. զի յորժամ քրիստոս նստեալ լինէր ըստ մարմնոյ *ընդ* աջմէ հօր իբր զթագաւոր փառաց յաթոռ թագաւորութեան իւրոյ, յայնժամ մեծագոյն լինէր պարգևք հոգւոյն տուեալ ի փառաւոր քրիստոսէ աստուծոյ: - 521. Իններորդ՝ որպէս թագաւորք նախ հաշտին *ընդ* նախապարտս և ապա՛ պարգևաց արժանի առնեն: - 522. Այլ *ընդ* տն մերոյ բազումք խօսակիցք եղեն և տեսին: - 522. Երրորդ՝ և յայսմ աւուր ուխտ եդ աստուած *ընդ* ամենայն ժողովրդեանն իսրայէլի: - 524. Յետ այսորիկ հարցանելի՛ է ի նոր օրինաց և յեկեղեցւոյ կարգաւորապէս *ընդ* մարդեղութեան բանին յարմարեալ. իբր պատճառելիք առ պատճառ նորին հետևեալ և շարադասեալ: - 528. Նախ այն է՝ որ զորդի *ընդ* հօր և սուրբ հոգւոյն փառաւորեմք և օրհնեմք **գ** անձինք ի միում բնութեան. և ո՛չ որպէս հինքն հրէական օրհնութիւնս. որք ո՛չ օրհնէին զորդի և զհոգի: - 528. Այսպէս մի և նոյն բանն է յիւրաքանչիւր աւետարանս ձևացեալ, և *ընդ* աջմէ հօր նստեալ. և ոչ աւելի և ո՛չ նուազ: - 530. Ո՞րպէս է մի կաթուղիկէ եկեղեցի *ընդ* ոլորտս տիեզերաց: - 532. Երկրորդ՝ վասն գերազանց և ծայրագոյն միաւորութեանն քրիստոսի *ընդ* եկեղեցի: - 534. *Ընդ* քրիստոսի միաւորեալ. որպէս փեսայն որդի է, և հարսն դուստր կոչի աստուծոյ հօր: - 534. **Եւ ի կարմրանալ երկնից *ընդ* երեկս և *ընդ* առաւօտս, զերաշտոց և զանձրևոց ի փորձոյ ուսեալք յառաջագուշակ լինին:** - 536. Իսկ կապելն ի դէմս մեղացն է և մեղսասիրաց. որպէս տէր մեր բևեռեաց զմեղս և զսատանայ *ընդ* խաչափայտին: - 540. Ասեմք առ այս, եթէ համակարգ և համիշխանք են վերջինն *ընդ* առաջնոյն ի կարգել և ի յուղղել. այլ ո՛չ ի թիւրել և ի քակել. զի առաջնոյն աւանդապա՛հ է վերջինն նո՛յն մտօք և նո՛յն կամօք: - 541. Որպէս և քրիստոս արար. որ քան մարմնով *ընդ* առաքեալսն էր՝ եպիսկոպոսունս արար զնոսա. և յետ համբառնալոյն՝ հոգւովն սրբով արար զնոսա կաթողիկոսունս: - 546. Առ երկրորդն ասեմք թէ, *ընդ* ուրացութիւնն պետրոսի՝ սիրտ ամենայն առաքելոցն

տրտմեցան և կոտորեցան. և ի զղջումն նորա ամենեքեան հաստատեցան վերստին: - 547. Զի **դ** գլխաւորագոյն աթոռք կարգեցան *ընդ* բոլոր տիեզերս վասն չորից աւետարանչացն: - 549. Սոքա է սիւնք և է խարիսխք են եկեղեցւոյ գլուխ կարգեալք *ընդ* բոլոր տիեզերս որպէս ասացաւ: - 549. **Ասեմք թէ՝ ոչ ինչ է այս նախատինք մեզ. զի հեթանոսք յետոյ հաւատացին և լաւագոյնք են քան զիրէայս. և վերջին մշակքն *ընդ* առաջինսն առին զվարձս. և որք նախանձեցան կորեան**: - 549. Այլ ա՛րդ՝ յամենայն ազգաց ելին հերձուածօղք որ է սուտ. և խառնեցան *ընդ* ճշմարտութեանն: - 550-551. Ասեմք առ այս թէ՝ ո՛չ է հարկաւոր այս ամենայն ուրէք. զի գո՛յ և տարաձայնութիւն բարի՝ քան զհամաձայնութիւն *ընդ* հերձուածօղս. և լաւ է բաժանումն ի չար ժողովոց՝ քան զմիաբանութիւն: - 551. Այլ դաւանութիւն նոցա այս է. որպէս զի մի՛ լիցի ըստ նոցա աստուած մարդացեալ. կամ մերս բնութիւն *ընդ* աստուածութեանն միաւորեալ. որպէս ընդարձակապէս ցուցանէ աստուածաբանն կիւրեղ ի գիրս պարապմանց: - 552. Զի ամենայնն ի բերան մտանէ և *ընդ* արտաքս ելանէ ասեն: - 552. Եւ այլ բազում և զանազան ազգապղծութիւն *ընդ* հոգևորս և *ընդ* մարմնաւորս. երկու եղբարց և բ քերց. և *ընդ* քերց հոգևոր մօր. և անխտիր ի բազմանկողինս և այլս բազումս որ զազիր է խօսելոյ օրէնքէ նոցա: - 552. Եւ այսպէս բազում ունելով իւրաքանչիւր ոք սահմանս առանձին, միայն հայք նախատեալ լինին որպէս ո՛չ ունել միաբանութիւն *ընդ* այլս ի քրիստոնէից. այլ առանձին միայնաբար ընթանալ. և այսու որպէս հակառակ եպերեալ: - 553. Որում փառք և զօրութիւն *ընդ* Յօր իւրում և սուրբ Յոգւոյն ամէն: - 555. Ա՛րդ՝ որք զնոյն ախտանան մտօք՝ զնոյն մեղանչեն և *ընդ* նմին պատժին որպէս ասէ առակն, «նախանձու բանսարկուին եմուտ մահ յաշխարհ. որ ոք զկնի ընթանայ՝ ի նորին սակին է». ապա ուրեմն կատարեալ է մեղք մտացն: - 556. Ապա ուրեմն և հայհոյելն մտօք և մախալն և նենգելն կատարեալ չարութիւն է և մեղք. զոր մարգարէն *ընդ* մարդասպանս կարգէ...: - 557. Նաև զամենայն գլխաւոր մեղս *ընդ* հզօր խորհուրդ ասէ սուրբն եւագրիոս. վասն զի նախ ի խորհուրդն տնկի ամենայն սերմն մեղաց. և ապա ի մարմինն բուսանի և աճէ: - 557. Եւ երկրորդ յանցումնէ՝ որք մտօքն հեշտացեալ մեղկանան *ընդ* տեսութեանն. և հաւանին խոկացեալք ի նոյն: - 558. Եւ այսպէս լինի կատարեալ. մեղք խառնեալ օտարին գաղտնապէս, *ընդ* մտածութեանն բնաւորապէս: - 558. Վասն է՞ր նագրիոս *ընդ* խորհուրդ ասէ մեղաց, և այլ վարդապետք է ասեն զմահու չափ մեղսն: - 559. Զի սատանայ հպարտացաւ յերկինս և նախանձեցաւ *ընդ* մարդոյն. իսկ այլքն ամենայն մարմնականք են ասեն: - 559. Զի առաջին մեղք հպարտութիւնն է որով սատանայ մեղանչեաց յերկինս և անկաւ. և ապա նախանձն զոր *ընդ* մարդոյն արարին: - 561. Վասն այն առաջին է ամբարտաւանութիւն, և *ընդ* նմա նախանձն, և այլքն ըստ կարգի: - 561. Այլ ես հաւանիմ որք ասեն **ժ** գոլ զմեծութիւն մեղաց. և այն համեմատի *ընդ* **ժ** ստորոգութիւնն: - 565. Զի որպէս ի մեղանչել հոգւոյն ապականեցաւ մարմինն ադամայ և եղև դիւրասահ առ վավաշոտ ցանկութիւնն. այսպէս և սերեալ մարմինն քարշելով *ընդ* ինքեան զապականութիւնն՝ աղտեղացուցանէ զհոգին: - 567. Նախանձն է նախանձիլ *ընդ* այլոց բարեբախտութիւն: - 569. Վեցերորդն՝ ելեալ ի յերկինս նստաւ *ընդ* աջմէ հօր. որ է հաւասարութիւն հօր: - 573. Իններորդ՝ խնդայ *ընդ* մեծ գոլն նորա: - 575. Տասներորդ, ցաւի *ընդ* հեռանալն նորա: - 575. Երրորդ՝ ի ստեղծուածոց. զի ամենայն նման սիրէ զնմանն իւր. և խնդայ *ընդ* նմանին: - 577. Սուգն զնախանձն. զի որ սգայ վասն մեղաց այլոց, ո՛չ նախանձի *ընդ* նոսա: - 583. Խաղաղութիւնն արտաքսէ՛ զբղջախոհութիւնն. քանզի *ընդ* ճաշակելն զհոգևորն՝ անհամանայ նմա ամենայն մարմնաւոր: - 583. Իսկ հեզութիւնն նոյն է *ընդ* մաստութիւնն. զի ասեն թէ՝ մաստութիւն է որ ո՛չ զգայ զդառնութիւն ինչ ոգոյ: - 584. Եւ մաստութիւնն է նոյն *ընդ* համբերութեանն. զի համբերութիւնն է տևումն մարմնաւոր նեղութեանց. իսկ մաստնութիւնն է տևումն նախատանաց: - 584. Զի արդարութեամբն անընդմիջաբար միաւորիմք *ընդ* աստուծոյ. որ ո՛չ լինի այլ առաքինութեամբք: - 584. Զի արդարութիւն որ ասէ աստ՝ պարունակէ՛ զհաւատն զյոյսն և զսէրն. որք անընդմիջաբար միաւորեն զմեզ *ընդ* աստուծոյ: - 584. Նախ որ խաղաղութիւն առնէ այլոց *ընդ* այլ. որպէս միջնորդք: - 585. Երկրորդ՝ հաշտեցոյց զհայր աստուած *ընդ* արարածս, և զհոգին սուրբ պարգևեաց: - 585. Երրորդ՝ զիրեշտակս *ընդ* մարդիկ. և զիրեղէն սուրն և զքշնամութիւն եբարձ: - 585. Ա՛րդ՝ առաջինն ինքն առ ինքն խաղաղութիւն. և վերջինն ինքեան *ընդ* այլս խաղաղութիւն. և միջին երեքն, այլոյ ընդ ա՛յլ է խաղաղութիւն: - 586. Առաքինութիւնս այս ցուցանէ թէ համբերել հալածանաց վասն արդարութեան՝ կապակցեալ է *ընդ* խաղաղութիւնն...: - 586. Վեցերորդ, *ընդ* հրեշտակաց զնոր իմաստ և զնոր գիտութիւն առնուն: - 586. Իններորդ, զի մկրտութիւնն է գործ քահանայութեան. և քահանայութիւնն է ազատ և ո՛չ *ընդ* ումեք հարկի ներքոյ. իսկ կինն ծառայ և ոտք է առն. վասն այսր հարկի ո՛չ է պարտ ծառային առնել զգործ տեառն...: - 589. ...բայց թէ ազատեալ լիցի տեառն կամօք. որպէս նեսիմոնս այն. իսկ թէ զայր որ *ընդ* ծառայութեամբ է՝ ո՛չ հրամայեցին հայրապետքն սուրբք գալ ի յաստիճան եկեղեցւոյ...: - 589. Զի և տիրամայր կոյսն ո՛չ էր ի ժամ մկրտութեանն *ընդ* քրիստոսի ի

յորդանան որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 591. Ապա ուրեմն յիրաւի՝ զի բնական արդարութիւն ի տղայն ո՛չ գտանի, յարդարութենէն աստուծոյ արդարապէս մերժի և *ընդ* անիրաւսն տանջի: - 591. Այլ թէ ծնօղք որդւոց՝ կամ որդիք ծնողաց մեղացն կամակիցք և համախոհք լինին ի մեղս չա՛րք են *ընդ* նոսին...: - 593. Իսկ ելանելն ի բեմն, զի յետ բոլոր անօրէնութեանցն քրիստոս ել յերկինս և նստաւ *ընդ* աջմէ հօր աստուծոյ: - 594. Ասեմք թէ՝ եկեղեցին սիրով և հաւատով է միացեալ *ընդ* հաղորդութիւնն քրիստոսի և ո՛չ ջրով: - 596. Դարձեալ՝ խառնելն զմիաւորելն նշանակէ զարեան *ընդ* մարմնոյն որպէս մեր է սովորութիւն: - 596. Դարձեալ՝ խառնումն է աստուծոյ իմաստութեանն *ընդ* մարդկան. որ բանիւն խառնեալ միաւորեցան. որպէս ասէ սուրբն դիոնէսիոս: - 596. Այլ և զիինն իմաստութիւն *ընդ* նորոյս խառնեալ միաւորեաց քրիստոս. այսինքն զօրինակն *ընդ* ճշմարտութիւնս: - 596. Այլ և զիինն իմաստութիւն ընդ նորոյս խառնեալ միաւորեաց քրիստոս. այսինքն զօրինակն *ընդ* ճշմարտութիւնս: - 596. Այլ և առաքեալքն և հետևօղք նոցա հարքն սուրբք՝ ո՛չ գիտէին զխառնարանն. և դու ուսար և խառնես ջուր և *ընդ* անիծիւք նոցա մնաս որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 596. Չորրորդ՝ ի յօրինակն մի հաց և մի գառն խորովեալ լինէր. որ *ընդ* մասին գինւոյ դնէին յերեսաց սեղանն: - 597. ...նոյնպէս վերերևոյթ կերպարանքն նոյն է ըստ ձևին. այլ բնութիւնն միաւորեալ է *ընդ* բանին աստուծոյ և եղեալ աստուած: - 598. Նոյնպէս և բոլոր մարմին և հոգին է մի աստուած *ընդ* բանին միաւորեալ. և բաժանեալ ամբողջական մասունքն է՛ բոլոր և կատարեալ աստուած: - 598. Եւ կամ միաւորեալ *ընդ* մարմնոյն և տալ ժողովրդեանն: - 598. Եւ զինչ և իցէ՝ միաւորեմք *ընդ* միմեանս և խոստովանիմք զբանն աստուած մարմնացեալ անբաժանելի ի մարմնոյ իւրմէ: - 598. Իսկ յորժամ դուք անօրէն քահանայքդ առնուք զարիւնն *ընդ* մարմնոյն՝ ամենայնքն յուդա էք: - 598. Այլ թացեալ պատառն այսպէս էր. զի ի սկաւառակն *ընդ* վարդապետին փութացաւ մատնիչն տանիլ զձեռն լիրբ դիմօք և արհամարհեալ մտօք: - 599. ...ապա յորժամ զրկես յարենէն զժողովուրդն, զրկես և ի նոցանէ որ կապեալ են *ընդ* արիւնն. այսինքն մարմինն և հոգին և աստուածութիւնն: - 600. Եւ *ընդ* ասելն «մեղայ», անցոյց աստուած զմեղքն. այսինքն անցաւ և փոխեցաւ յաւիտենից պատուհասն ի ժամանակեայն. - 602. ...այլք սոքա *ընդ* ապաշխարութեան պատժոց են և ոչ հաղորդին...: - 602. ...այսպիսիս կատարեալ խոստովանութիւն է. և զայսպիսոյ մեղս թողու քահանայական իշխանութիւնն. և զպատիժն *ընդ* նմին: - 603. ...*ընդ* բառնիլ մեղացն բարձաւ և պատիժ գեհենին. որպէս տէր մեր եթող զմեղս անդամալուծին. և բարձան պատիժքն: - 603. Նա՛խ՝ թէ խոստովանահայրն չունի իշխանութիւն արձակելոյ. կամ *ընդ* բանիւ արգելեալ է: - 603. ...զի օծանեմք զնոսա որպէս զըմբիշս. զի ի հանդէս մտցէ *ընդ* այսս չարութեան օդոյդ: - 605. Եւ ի համբառնալն կալան հրաման վերագոյն. առաքելով զնոսա *ընդ* տիեզերս: - 607. Եւ գո՛րծ է նոցա ձեռնադրել զարք եպիսկոպոսունս. որք են *ընդ* իւր վիճակաւն ի չորս բաժինս տիեզերաց: - 607. Եւ այս աճման սկիզբն պսակն է. որ միանայ հարսն *ընդ* փեսային. և լինի ըստ սահմանադրութեանն աստուծոյ ծննդագործութիւն: - 609. Եւ ապա՛ միաւորի *ընդ* եկեղեցի սուրբ ի ժառանգութիւն արքայութեանն: - 610. Դարձեալ՝ բանն աստուած փեսայ կոչի հարսին եկեղեցւոյ. և զօտար բնութիւնս մարդկան միաւորեաց *ընդ* ինքեան: - 612. Այլ որպէս ի հինն ո՛չ առնէին *ընդ* հեթանոսացն խնամութիւն որք չէին թլփատեալք: - 612. Նոյնպէս և մեք ո՛չ առնեմք խնամութիւն *ընդ* այլազգիս որք ո՛չ են մկրտեալք: - 612. Եօթներորդ, զի և քրիստոս ո՛չ *ընդ* բազում, այլ *ընդ* մի Կաթուղիկէ եկեղեցի միաւորի: - 612. Այսպէս և աստուածային օրինօք մի այր *ընդ* միոյ կնոջ զուգաւորի և ընկերակցի: - 612. Եւ գմբէթն զվերինն խորհիլ ուր քրիստոս նստի *ընդ* աջմէ աստուծոյ: - 614. Եւ եկեղեցի սուրբ. հարսն անախտ. և դշխոյ անարատ *ընդ* աջմէ փեսային քրիստոսի: - 614. Երրորդ՝ ի բանակիլն խաչաձև բանակեցան երկոտասան ցեղքն, և խորանն ի միջի. որ նշանակէ՛ զխորանն եկեղեցւոյ՝ խորհրդով խաչին քարոզեալ *ընդ* **դ** կողմ աշխարհի: - 616. ...և զխաչն հանապազ կրեն *ընդ* ինքեանս. և լուսով խաչին ելանեն ընդ առաջ քրիստոսի: - 616. ...և ծխատեսակ հիւթն կսկծօղ վերանայ ի գլուխն և թափի՛ *ընդ* աչսն և լինի արտօսր: - 619. Ասեն վարդապետք թէ՝ ի լուր ուրախութեան հեշտանայ լեարդն և տարածեալ լայնանայ. և այնպէս շունչն ելեալ յորդ *ընդ* շնչերակսն և առնէ զծաղրն: - 619. ...և երեսն լըսնանայ վասն դեղնութեանն. և կապուտի *ընդ* կարմիրն խառնելով: - 620. Զի տիւ և գիշերն է՛ **իդ** ժամ. լինի ապա *ընդ* **բ** ժամն մի անգամ աղօթք: - 623. **Խաղաղութիւն ամենեցո՞ւն պարտ է ասել, թէ *ընդ* ամենեսեան:** - 625. Ասեմք թէ՝ ա՛յլ է ամենեցունն, և ա՛յլ է *ընդ* ամենեսեանն: - 625. Զի *ընդ* ամենեսեանն՝ զանձն նշանակէ. իսկ ամենեցունն՝ զշնորհս հոգոյն սրբոյ ցուցանէ: - 625. Ապա ուրեմն պա՛րտ է ասել՝ «խաղաղութիւն ամենեցուն». քան՝ «*ընդ* ամենեսեան»: - 625. Վասն է՞ր *ընդ* խաղաղութեանն խաչակնքեմք: - 625. Որ *ընդ* տիւ և *ընդ* գիշեր ի խորանին երգէին: - 626. Իսկ սկսուածն *ընդ* երգոյն խառնեալ, Նախ նշանակէ՛ թէ զմարգարէից և զառաքելոցն բանս ի միասին խառնեալ ունի նորս եկեղեցի: - 627. Երկրորդ, *ընդ* քրիստոսի յառնելն ի գերեզմանէ: - 627. Եւ ապա՛ ընթերցմունք յիշատակ սրբոցն որք

աստ նախատակեցան և անդ պսակեալք թագաւորեն *ընդ* քրիստոսի: - 628. Իսկ ի պահս ո՛չ խունկ և ո՛չ օրհնութիւն. զի *ընդ* ապաշխարութեամբ եմք, ո՛չ իշխեմք գոհանալ և ո՛չ ունիմք անուշահոտ վարս: - 628. Իսկ տէր երկնիցն, *ընդ* հրեշտակս օրհնաբանել զսուրբ Երրորդութիւնն. - 628. Այլ և նշանակէ՛ զմարդիկ *ընդ* հրեշտակաց և զհրէայս և զհեթանոսս խառնեալ ի մի եկեղեցի: - 629. Բայց դարձեալ տեսանել պարտ է զկանոնագլուխս *ընդ* կանոնացն կարգաւորեալ: - 629. Եւ անցեալ *ընդ* խորս չարեաց՝ օրհնեն զտէր և փառաւորեն: - 629. Նոյնպէս և երկրորդն որ ասէ ոչ նախանձիլ *ընդ* չարս որ են անզգամք. և զի ո՛չ գոյր նոցա աստ փոխարէն մեղաց. վասն այն հրովն յաւիտենից այրեսցէ զնոսա: - 629. ...և խոնարհեսցուք *ընդ* ձեռամբ նորա. զի դարձուսցէ ի մահու ի կեանս: - 629. Վերջին և առաջին գուբղայն յանմեղութենէ ասացեալ. և միջինն յետ մեղանացն. այս *ընդ* իրեար միաւորեցաւ: - 630. Առաքեալքն. *ընդ* տիւ և *ընդ* գիշեր բոլորեալ: - 631. Իսկ փառքն, և ալէլուն, և օրհնութիւն և փառքն, և ամէնն, և *ընդ* հոգւոյդ քումն, և խաղաղութիւնն, այս ամէն Առաքելադի՛ր է: - 631. Եւ զայն *ընդ* առաւօտն յորում մատնեցաւ ի չարչարանս: - 632. Դարձեալ մայրն *ընդ* որդւոյն պատուեմք: - 634. Երկու դասք էին երգիչք ի տաճարին զոր կարգեաց դաւիթ *ընդ* տիւ և *ընդ* գիշեր հանապազորդ պաշտօն իդ ժամուց. - 636. Տեսանէր ժողովուրդն ուր կայր աստուած, և *ընդ* ոտիւքն իբր զգործած աղիւս շափիւղայ. որ է՛ ակն պատւական. և աղիւսն խաչաձև է: - 639. Տասն աղին՝ **ժ** զգայութիւնքն հոգւոյ և մարմնոյ. և **ժ** մասունք արարածոց *ընդ* բան օրհնացն: - 641. Իսկ **բ** շաբաթին հրեշտակաց. զի յառաջնում աւուրն *ընդ* լուսոյն ստեղծան: - 642. Իսկ սաղմոս տունն է երգ մարդկան. այսինքն է զի հրեշտակք և մարդիկ միաբանեալ օրհնեմք զաստուած փրկիչն մեր որ խօսի *ընդ* մեզ: - 644. Ուստի յա՛յտ է՝ զի ուր և ալէլու ասեմք, սաղմոս տուն գոյ *ընդ* նմա: - 644. ...իսկ խունկն մերձեալ ի հուրն և զհոտն բուրեալ՝ է՛ մարմինն միաւորեալ *ընդ* բանին. և զհոտ անոյշ բուրեալ աշխարհի: - 645. Եւ *ընդ* ոլորտս հնչեցաւ առաքելոցն քարոզութեամբ: - 645. Եւ զմեզ հաշտեցոյց *ընդ* աստուծոյ...: - 646. ...զի և փառաց *ընդ* նմա հաղորդեսցիս. - 648. ...նշանակէ զհանգիստ ապաշխարողաց. որք յուրբաթի յանցեաք *ընդ* ադամայ. ի շաբաթի հանգչիմք *ընդ* քրիստոսի: - 648. Դարձեալ՝ որ քան եմք ի պահքն՝ *ընդ* ապաշխարութեամբ եմք և ո՛չ եմք արժանի տօնել սրբոց...: - 650. Զի *ընդ* ապաշխարութեամբ եմք վասն յանցանաց մեր...: - 650. Եւ աւագ շաբաթ չարչարանացն քրիստոսի՝ է՛ *ընդ* քառասունս կարգեալ...: - 651. ...և ապա՛ ի ներքս մտեալ՝ խ օր աւարտեաց *ընդ* աստուած խօսելով: - 651. Եւ ո՛չ միայն լուծանեն զսկիզբն մեծի պահոցն, այլ և զամենայն չորեքշաբաթս որ յառաքելո՛ցն է կանոնեալ, լուծանեն ի բոլոր տարին, և լինին *ընդ* անիծիւք նոցին: - 652. Եւ որ ոք ո՛չ պահէ որպէս ազգն Ֆռանկաց, *ընդ* անիծիւք է յառաքելական և հայրապետական կանոնաց: - 652. Իսկ վասն քառասնից պահոց, Նախ մովսէս պահեաց կրկին **խ** ի լերինն. և յեսու *ընդ* նմա: - 652. Չորրորդ, զի մանկունք եմք առագաստի և փեսայն քրիստոս *ընդ* մեզ է...: - 654. Վեցերորդ, *ընդ* կերակուր և ըմպելիս մեր՝ դևն որ թշնամի է մեր բազում վնասս խառնէ ...: - 654. Վասն այն *ընդ* քրիստոնէի՛ց պարտ է բաժանել զհացն...: - 655. Հեթանոսաց սովորութիւն էր որ զինչս մեռելոյն *ընդ* նմա՛ դնէին ի գերեզմանն...: - 656. Եւ գիտելի է, զի հրեշտակք ո՛չ ունին զայսպիսի փոփոխմունս. զի ո՛չ են տարրականք, և ո՛չ *ընդ* ժամանակաւ: - 663. ...նա ցաւօք և տրտմութեամբ և հեծութեամբ կայ անդ ի խաւարին բանտն *ընդ* այլ խաւարասէր հոգւոցն: - 669. Զքահանայս *ընդ* սերովբէից և քերովբէից յառաջին դասս վերինն զուարթնոցն: - 672. ...նոյնպէս և աստ ի մարտ մտանէ *ընդ* օդային այսոց՝ նախ օծանի հոգևոր իւղովն: - 672. ...այնմ խորհրդով որ *ընդ* չորս կողմն տիեզերաց աւետարանեցաւ: - 673. Եւ ապա՛ ի յարևմուտս. զի նստի *ընդ* արևմուտս որ է՛ մարդկային սրբութիւնս. և փառաց աթոռն քահանայութեան աստիճանս. - 673. Զի՞նչ է որ առ հասարակ ամենեքեան. այր և կին՝ ծեր և տղայ *ընդ* մեռելոյն ընթանան ի գերեզմանն: - 675. Եւ խաչն բարձրացեալ զի նշան խաչին քրիստոսի յայնժամ *ընդ* երկնիւք ծագեսցէ և զչորս կողմ աշխարհի լցուսցէ: - 676. ...ապա և մարմինն *ընդ* նմա անապական և անփոփոխ մնասցէ: - 677. ...և յարութիւնն միանալ սիրով *ընդ* փեսային քրիստոսի և մտանել յառագաստն ընդ իմաստուն կուսիցն: - 681. ...և յարութիւնն միանալ սիրով ընդ փեսային քրիստոսի և մտանել յառագաստն *ընդ* իմաստուն կուսիցն: - 681. ...մինչ դարձեալ միաւորի *ընդ* մարմնոյն. և իբրև զարեգակն պայծառացեալ ծագէ *ընդ* քրիստոսի: - 681. Դարձեալ, ի կիրակէ յարութեանն քրիստոսի տօնեմք. և յերկուշաբաթին՝ նոցա սրբոցն որք *ընդ* քրիստոսի յարեան և մտին ի քաղաքն սուրբ: - 684. Առաջին նման է այնմ որ ասեն զհոգին *ընդ* մարմնոյն ի հող լուծեալ կամ անդ տանջեալ...: - 687. Եւ գիտելի է, զի հիմն և սկիզբն անդ եկեղեցւոյն եղև տէր մեր յիսուս քրիստոս յարուցեալ ի մեռելոց. և *ընդ* ինքեան հանեալ և վերացուցեալ զհոգիս սրբոց նահապետաց և մարգարէից: - 688. Որպէս ծառայքն փարաւոնի ի տան բանտին *ընդ* յովսեփայ: - 689. Նոյնպէս և հոգիք արդարոց ո՛չ մնան ուրեք *ընդ* ներքոյ դատապարտեալ տարերաց. - 689. Արդ այժմ ի մկրտութիւնն հաւատն նշան դնի հարսին. և յետ մահու յուսով կոչի ի հարսանիս. և յետ յարութեանն սիրով միաւորի *ընդ* փեսային: - 693. Այլ

յորժամ հոգին միաւորեսցի *ընդ* մարմնի և յերկուցն լինիցի անձն, յայնժամ կարէ՛ ունել ներգործութեամբ զփառս կամ զտանջանս: - 694.. Եւ ասեն թէ մանկունք ի յանկողնի՝ են արդարքն *ընդ* քրիստոսի. և մէջ գիշերն է այս կեանքս. ապա ուրեմն առեալ են զվարձս: - 696-697. ...իսկ միտքն տայ պատասխանի՝ դրունքս փակեալ են. այսինքն զգայարանքս խցեալ են և մեղաց մանկունքս *ընդ* ինև ո՛չ տան թոյլ. - 697. Առ առաջինն ասեմք թէ՝ որպէս ո՛չ ոք *ընդ* քրիստոսի ի խաչ ելեալ է՝ բայց միայն աւազակն...: - 697. Իսկ արդ ի յարութեանն հա՛րկ է զի միանգամ տանջեալ հոգին՝ միւս ևս *ընդ* մարմնոյն տանջեսցի որ է՛ անհնար...: - 699. ...կամ ո՛չ է արժան միաւորիլ *ընդ* մարմնոյն...: - 699. Եւ ամենեքեան անցանեն *ընդ* հուրն որ յառաջ ընթանայ գալստեանն քրիստոսի: - 702. Երկրորդ, նոքա զարդարս ո՛չ ասեն անցանել *ընդ* հուրն. այլ ոսկեբերանն ամենեցուն անցանել և պայծառանալ ասէ: - 702. Չորրորդ, սոքա իւրաքանչիւր հոգւոցն ասեն *ընդ* բաժանիլն. և ոսկեբերանն ի վերջին օրն համընթաց այրեցումն: - 703. ...և յետ այնորիկ ո՞չ նստի *ընդ* աջմէ հօր որդի: - 704. Եւ բևեռմամբ ձեռացն բևեռեաց *ընդ* խաչափայտին զսատանայ և զմեղս մեր: - 705. ...և սուրբքն ելեալք ի մարմնոյ և յաղթեալք թշնամոյն՝ թագաւորեն *ընդ* քրիստոսի որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 706. Եւ եղջիւրս ժ. այսինքն զայնոսիկ որք մարտնչին *ընդ* ժ բանեան օրինացն: - 707. Չորիւք եղանակօք քարշէ *ընդ* ինքեան զմարդիկ. - 708. ...որ ի կատարածի աշխարհի մարտնչին *ընդ* եկեղեցւոյ: - 708. *Ընդ* երևիլ նեռինն և թագաւորելն յէմ, եկեսցեն ենովք և եղիա որպէս ասէ մաղաքիա և դարձուսցեն զսիրտս հարց յորդիս...: - 709. ...յորժամ հոգին միաւորի *ընդ* մարմնոյն և մարմնովն ժառանգէ զփառս և զկեանսն յաւիտենից: - 710. Զինչ է հազարամեայ թագաւորելն *ընդ* քրիստոսի: - 710. Ցուցանեն այսօրիկ զկատարեալ և զառաւել հանգիստ սրբոցն այժմ յուսով և յետ մահու հոգւով թագաւորեալ *ընդ* քրիստոսի. և ապա յետ յարութեանն հոգւով և մարմնով ո՛չ ռ ամօք. այլ անվախճան կենօք...: - 710. Նախ աստուածութեամբն թագաւորէ՛ *ընդ* հօր և հոգւոյն: - 710. Նոյնպէս և սուրբք *ընդ* քրիստոսի յաւիտեանս թագաւորեն...: - 711. Եւ ոսկեղէն պսակն զթագաւորելն *ընդ* քրիստոսի որպէս ցուցաւ: - 712. ...և էր կոյս ըստ որում պահեաց զմաքրութիւնն. վասն որոյ նմանակիցք նորին՝ թագիւ պսակին *ընդ* նմին: - 712. Այսպէս դ տարերք զչորեքին գործս մեր *ընդ* էութեանս ունին յաւանդի և յառաջ բերեն: - 714. ...ըստ որում երեքօրեայ յարեաւ ի գերեզմանէն անապական մարմնով. և զբազումս յարոյց *ընդ* իւր և մտին ի քաղաքն սուրբ...: - 716. Նա՛խ՝ եթէ համանգամա՛յն է յարութիւնն ի նոյն կէտն, այլ ննջեցեալքն նա՛խ յառնեն և ապա՛ կենդանիքն *ընդ* նոսա...: - 717. Եւ նշանս այս անքակտելի՛ է ի հոգւոյն և ի մարմնոյն խառնեալ. և յորժամ բաժանի հոգին՝ սա ո՛չ բաժանի ի հոգւոյն և ո՛չ լուծանի *ընդ* մարմնոյն: - 719. Այսպէս և ի մարմին մարդոյ ոչինչ խառնի ի հասարակ տարերաց ի յորս լուծաւ. այլ ինքն միայն գոյացութիւն մարմնոյն խառնեսցի *ընդ* հոգւոյն: - 719. Նմանապէս և մարմին մարդոյ առ հասարակ մեռանին և ի հող լուծանին և յայլ տարերս. և յորժամ յառնեն՝ ո՛չ ունին ի հասարակ տարրէ *ընդ* ինքեանս. և այս մարմին ի յայն մարմնոյ ոչ ինչ ունի խառնումն: - 719-720. Տասներորդ, որպէս հատն սերմանեալ և բուսեալ և չարչարեալ և *ընդ* հուր անցեալ՝ ապա՛ ի սեղան եդեալ պատուեսցի: - 721. Որպէս լոյս արեգակն անցանէ *ընդ* երկինս առանց ապականութեան. և որպէս քրիստոս յարեաւ մարմնով ի գերեզմանէն վիմովն կնքելով. և եմուտ առ աշակերտսն դրօքն փակելովք: - 722. Նոյնպէս մարմին սրբոցն *ընդ* ամենայն երկինս անցանէ զօրութեամբն աստուծոյ մինչև ի հրեղէն երկինս. - 722. Զի այժմ հոգիս փոփոխական է. որպէս խորհրդով կամօք և այլն. վասն որոյ զմիաւորութիւնն *ընդ* մարմնոյ փոփոխական ունի. - 723. ...իսկ ի յարութեանն անփոփոխ սերտութեամբ հաստատի ասէ սուրբն դիոնէսիոս. վասն որոյ անփոփոխ և անմահ միաւորի *ընդ* մարմնոյ: - 723. Երրորդ, այժմ ի ժամանակի եմք եղեալք. և ժամանակն փոփոխական է. վասն որոյ *ընդ* ժամանակին փոփոխիմք և մեք: - 723. Հինգերորդ, ստեղծաւ մարդն հաւասար հրեշտակաց. և յորժամ մեղանչեաց՝ անասնոց հաւասարեցաւ ըստ դաւթի և *ընդ* նոսա ապականացաւ և պատժեցաւ...: - 724. Նա՛խ՝ զի ապականեցան տարերք վասն յանցանաց մարդոյն, պա՛րտ է զի *ընդ* մարդոյն նորոգեսցին և նոքա: - 727. Երրորդ՝ դարձեալ զերկնային զօրութեանց վշտանալն ցուցանէ ի վերայ կործանելոցն. զի վասն իմ գալարին և *ընդ* իմ կործանումն՝ տրտմութիւն զգենուն: - 729. Թէպէտ ո՛չ ունին բանք և ոչ խօսք, այլ *ընդ* ամենայն երկիր ել բարբառ վկայութեան նոցա. զի ամենայն տեղիք և ամենայն ժամանակք մարդկան առ նոսա է՛ յայտնի: - 729. ...և *ընդ* վճռի դատաւորին իսկոյն քարշին ի տանջանս ի հրեղէն ծովն որ հուրն է յաւիտենից: - 731. Զի որպէս խաչեալն ի ժամ խաչելութեանն տգեղ երևէր, և ի միւսանգամ գալստեանն փառօք հօր և *ընդ* ամպս: - 734. Երկրորդ փառք է՝ զի հայր և հոգի *ընդ* նմա ի դատաստան գայցեն. ըստ դանիէլի «հին աւուրցն նստաւ» որ է հայր...: - 737. Նստի քրիստոս ի բարձրագոյն աթոռ ի վերայ օդոյդ, և սուրբքն *ընդ* աջմէ. այսինքն ի վեր ի փառս ընդ նմա ի վերայ օդոյդ. հաւատոյ և գործոյ թևօ՛քն բարձրացեալ իբր զարծուի: - 738. Նստի քրիստոս ի բարձրագոյն աթոռ ի վերայ օդոյդ, և սուրբքն ընդ աջմէ. այսինքն ի վեր ի փառս *ընդ* նմա ի վերայ օդոյդ.

հաւատոյ և գործոյ թևո՛քն բարձրացեալ իբր զարծուի: - 738. Զի բոլոր Երրորդութիւնն դատէ՛ զմեղաւորս, և մարդկութեամբն խօսի *ընդ* նոսա քրիստոս: - 738. Արդ բանիւ մտաց խօսի *ընդ* բուն արդարս և *ընդ* հրեշտակս որք դատենն զայլս: - 739. Եւ բանիւ գործոյ խօսի *ընդ* բուն չարս և *ընդ* դևս որք առաքին ի տանջանս: - 739. Միո՞վ բանիւ խօսի *ընդ* **բ** դասքն՝ թէ կրկին: - 739. Իսկ յայսպիսի տեսութենէս ո՛չ ուրախանան, այլ տրտմին. և այս վասն նախանձու նոցա *ընդ* բարեբաստութիւնս այլոց: - 741. Նախ հոգւոյ *ընդ* մարմնոյ բնական արդարութեամբ հաւասարիլ: - 745. Եւ միտումն երբէք և ուրէք հարստահարելով և հաւասարելով *ընդ* միմեանս՝ այսպէս. - 746. Յարութիւն մարդկան ի վայրկեան ժամանակի և յանկարծակի լինի որպէս ցուցաւ ի վերոյ. այլ զյերկարութիւն ժամու քննութեան դատաստանին, ոմանք ժամ մի ասեն. որքան եկաց *ընդ* ադամայ ի քննութիւն հարցմանց յետ յանցանաց նորին: - 747. Կամ ցուցանէ զչափով տանջանս մեղաւորացն. որք չափով աստ տանջին, չափով կրեն զհանդերձեալ պատիժն. զի *ընդ* պակասիլ ծխոյն՝ և հուրն նուազի: - 749. Չորրորդ՝ նմանոյն հատումն մասանց. որպէս ակն *ընդ* ական: - 751. Վասն հինգերորդին, որք աստէն զխրատս ընդունել ո՛չ կամեցան և *ընդ* մարդկան տանջիլ ո՛չ արժանացան. վասն յանորիկ արդարապէս անդ՝ անդադար հարկանին ուռամբ: - 752. Վասն ութերորդին, որք աստ ի տեսանելոյ զբարիս և ի լսելոյ խոյս տային. արդարապէս ահագին տեսլեամբ և լսելեօք թշւառապէս զարհուրին *ընդ* իւրաքանչիւրոցն: - 753. Եւ դարձեալ այնպէս միաւորեալք են *ընդ* աստուծոյ, որ դատաստանն աստուծոյ ամենայն իրօք հաճոյ թուի նոցա. վասն այսորիկ այնոքիւք ուրախ լինին: - 754. Զի տակաւին է՛ իմայէլ *ընդ* իսահակայ, և յակոբ *ընդ* եսաւայ ի նմին արգանդի: - 756. Ցորեան *ընդ* յարդի. կնճիռն *ընդ* գինւոյ. մրուր *ընդ* ձիթոյ. յուդա *ընդ* յառաքելսն. նիկօլայոս հերեսիոտ *ընդ* աշակերտսն: - 756. Խոտան ձկունքն *ընդ* բարեաց յուռկանին: - 756. Որոմն *ընդ* ցորենոյ ի տանուտեառն ագարակին: - 756. Երբեմն գոգ աբրահամու, վասն *ընդ* հօրն հաւատոյ որդւոցն հանգչելոյ: - 757. Այլ և մանաւանդ վասն աստուծոյ *ընդ* ծառայս իւր սիրով միաւորութեանն: - 757. Որ և ա՛յն քան զերազանց է միաւորութիւնն քրիստոսի *ընդ* եկեղեցի քան զմարմնական հարսանեաց, որպէս լոյս քան զխաւար. և իւղ անոյշ քան զգարշութիւնս: - 757. Նա՛խ՝ զի առ նոսա միաւորեալ է քրիստոս իբր տէր *ընդ* ծառայս. իսկ միաւորի *ընդ* եկեղեցի իբր փեսայ *ընդ* հարսին. և գլուխ *ընդ* անդամոց: - 757. Երկրորդ, *ընդ* նոսա այլ *ընդ* այլո՛յ է միացեալ. իսկ *ընդ* եկեղեցի՝ առ բնութենակից և գոյակից: - 757. Երրորդ՝ զի միջնորդութեամբն քրիստոսի միաւորի եկեղեցի *ընդ* հօր աստուծոյ. և լինի աստուած *ընդ* աստուածս միացեալ...: - 757. Զի թէ և սակաւ ժամ լինի մնացեալ ի կենացն որ քան աւազակին ի յեւս շնչոյն. և նա՛ յառաջ քան զամենայն արդարս եմուտ ի դրախտն աստուծոյ *ընդ* տեառն: - 758. Իններորդ, և որք նախ քան զօրէնս՝ զերեսնաւորն. և որք *ընդ* օրինօքն՝ զկաւորն. և որք *ընդ* շնորհօքս, զհարիւրաւորն տացեն պտուղ: - 758. Կամ ունէիր իշխանութիւն որպէս աղէքսանդրու. որ զասիա զեւրոպիա և զլիբիա ընդ իշխանութեամբ էարկ: - 761. Զի անդ բոլոր մարմինն *ընդ* այն է՛ երկինն հրեղէն յորում է լոյս յաւէտ: - 763. Ուստի որդին աստուծոյ եկեալ թագաւորական աթոռովն և ամենայն թագակիցք *ընդ* նմա: - 763. Առաւել պարտ էր մարդկան վաստակիլ միայն՝ զի կարասցեն գոլ ի միում աւուր *ընդ* երանելի սրբուհւոյ աստուածածին կուսին. քան բազում վաստակիլ վասն յաւիտենական փառացն: - 763. Այլ հզօրագունին յաղթելով. որպէս լոյս արեգականն *ընդ* իւր միաւորէ՛ զամենայն լոյս անշփոթ և անծախ: - 770. Նոյն և կամք և կիրք և ներգործութիւն մարդկային *ընդ* աստուածայինն միաւորեալ. միջնորդելով հոգւոյ բանականի՝ աստուածութեանն՝ և մարմնոյն. որ է՛ ներգործութեամբ միշտ աստուած և փրկիչ բնութեամբ. քրիստոս. նոր ադամ. էմմանուէլ ճշմարտութեամբ: - 770. Ծնունդն, զօրութիւնն, մահն, *ընդ* աջմէ հօր նստիլն, և այլն ամենայն, զաստուած ի մարդում, մանաւանդ զմարդ յաստուածում ըստ սքանչելագործին գրիգորի ցուցանեն: - 770. *Ընդ* հովանեաւ երկնահանգէտ մեծարագոյ ուխտի Սիւնեաց նահանգի: - 772. Եւ այս ո՛չ միայն փութանցիկ գոլոյ վասն, կամ ներհակաբար հատուցման որպէս սովորութիւն է. այլ զի ո՛չ ինչ կարեն տանիլ *ընդ* ինքեանս. բայց միայն նշխարհս ինչ յիշատակութեան ուրուական տեսլեան: - 775. *Ընդ* որով թէ ազատեցա՞ն առհասարակ *ընդ* նմին: - 776. Իսկ թէ *ընդ* նախահօրն ազատութեան *ընդ* նմին ազատեցան և որդիք, յա՛յտ է ի բազմաց: - 776. Իններորդ, զի բռնութիւն սատանայի էր կապեալ զնոսա. և տէր մեր կապեաց զնա *ընդ* խաչափայտին. որ նա ինքն էր դրունք դժոխոց. ապա ուրեմն արձակեցան անտի: - 777. Զի ի ժամանակի եղեալք՝ *ընդ* ժամանակի փոփոխակա՛ն են...: - 779. Յիրաւի *ընդ* բառնիլ շաղկապին, բառնի և կապակցեալն նմին: - 782. Իսկ առ լուծումն խնդրոյս թէ վասն է՞ր արդեօք առ նորս շնորհ՝ որպէս աւազանին և կարգին ո՛չ բառնի *ընդ* բառնիլ շաղկապին. իսկ առ հնովն բարձաւ. որպէս յա՛յտ է ի վերոյ ասիցդ ադամայ և յայլոցն: - 782. Նորս խորհրդոյ շնորհք ոմանք են անիբաց դնելիք. զի են կնիք ի հոգին անփոփոխ գոլով *ընդ* նմա. որպէս է՛ շնորիք կնքոյն դրոշմին և կարգին: - 783. Եւ բազում ուրէք որք *ընդ* արեգակամբս խորհրդածուք էին, ի լուր

բանից և ի տես սքանչելեաց ածին յուղղութիւն: - 785. Իսկ ստինք յատկապէս գործի՛ է բնութեան ի պէտս սննդեան այնոցիկ ծննդոց զորէն սերմանեաց երկրի. յորմէ հիւթոյ արեանն գոյացելոյ, *ընդ* ագուգայս երակաց արտագունեալ որակօք կաթն փոխակերպեալ: - 786. Եւ որպէս այլքն այլ ինչ, և սա՛ զծխատեսակ ջերմութիւն սրտի *ընդ* ցնցուղս ծայրից արտաքարշելով ի կրկին կողմանէ որպէս ասեն բժիշկք: - 786. Առ այսոքիւք, թէ արտասուքն որ յաչացն հեղու, ընդէ՞ր աղի գոլով, Ո՛չ միայն զվասն էրն խնդրեմ. այլ և զորպէսն դառնալ նմա աղի *ընդ* երակս աչաց: - 786. *Ընդ* այսմ և որ ի ծէնջ արկեալ եղև. թէ վասն է՞ր է զի երկու բացասութիւն լինի մի ստորասութիւն. իսկ բ ստորասութիւն ո՛չ կազմէ մի բացասութիւն: - 787. Այլ և ոմանք ասեն և է գոլ սեանց *ընդ* շինեալ տունն ի սողոմոնէ. կանգնեալ սիւնս է մարմնապէս. թէպէտ ա՛յլ է իմացումն հոգէպէս: - 788

ԸՆԴ ՈՐՈՒՄ - Որով և *ընդ Որում* Յօր և Յոգւոյն սրբոյ փառք և պատիւ և իշխանութիւն յամենայն գոյից անբաւ յաւիտենիւ ամէն: - 101. Եւ դարձեալ՝ զի մի՛ հեռասցի մասն երկնից *ընդ որում* էին լուսաւորքն: - 416. ...*ընդ որում* անպատշա՛ճ էր լինիլ խօսակից և զուստն ո՛չ գիտել. այլ պատշա՛ճ էր որդւոյ վասն մարմնով երևելոյն: - 735. Որով և *ընդ որում* հօր միանգամայն և հոգւոյն սրբոյ վայելէ փառք և պատիւ և իշխանութիւն և զօրութիւն. այժմ և միշտ և յաւիտենից յաւիտեանս Ամէն: - 771

ԸՆԴԱԲՈՅՍ + Եւ առ հասարակ ասեմ զայս դնել ի մտի. զի չափաւորութիւն անդամոցն ըստ ծևոյն և ըստ գունոյն և ըստ քանակութեան և ըստ կազուածոյն և ըստ շարժմանն, նշանակէ զբարի մտացն *ընդաբոյս* յարմարութիւնն: - 248

ԸՆԴ ԱՌԱՋ + Ուր եկեալ աբրահամ, և նա՛ ել *ընդ առաջ* նորա ջերմ բաղարջ հացով և գինեաւ օրինակ տէրունեան խորհրդոյն: - 300. Իններորդ՝ զի զայս ո՛չ ի ձեռս ծառայից, այլ ինքնին *ընդ առաջ* ել աբրահամու և ետ: - 302. Իններորդ՝ յովսէփ ել *ընդառաջ* նոցա և համբուրեաց: - 315. Նոյնպէս և քրիստոս աստ ի գնալն հոգւոց և ի գալստեանն աւուր՝ *ընդ առաջ* ելանէ սրբոցն և համբուրէ զսիրելիս իւր, որպէս հայրն երկնաւոր ի դարձ անառակին: - 315. Խաչանիշ ձգեաց զգաւազանն ի վերայ ծովուն *ընդ առաջ* ասելով, Այիա՞. որ է՝ աստուած առաջի մեր: - 338. և զխաչն հանապազ կրեն ընդ ինքեանս. և լուսով խաչին ելանեն *ընդ առաջ* քրիստոսի: - 616. ...չար հոգիքն *ընդ առաջ* ելեալ արգելուն զնա ի ճանապարհն...: - 669. ...և միովն *ընդ առաջ* քրիստոսի վերանան: - 713. Եւ հրեշտակք զխաչն բարձեալ առաջի երթիցեն. և զմեռեալս՝ փողով և ձայնիւ *ընդ առաջ* նորա զարթուսցեն: - 734. Ո՞րպիսի լիցի օրն այն, մինչ քեզ մարիամ մայր տն *ընդ առաջ* ելանէ հանդերձ պարուք կուսանաց: - 764

ԸՆԴԱՐՁԱԿ + Զի խաւարի միտքն. և մոլորի՛ իմացումն. և կապի *ընդարձակ* տեսութիւնն. և ծանրանայ թեթեւութիւնն. և անջատի ի բազումս. և տգեղանայ պատկերն: - 104. Եւ երրորդն որ է նշանակաւ, ա՛յլ առաւել և *ընդարձակ* և բազմաբա՛ն է. վասն զի խառնի ի զգալիսս. որ բազո՛մ է և բաժանեալ: - 123. Լայնութիւնն է *ընդարձակ* ճանապարհ աստուծոյ. որ է նախախնամութիւն նորա յամենայն էքս: - 129. Երկայնութիւն՝ որ ո՛չէ լայն և *ընդարձակ*. այլ միայն երկայն. զի երկարագծի զօրութեամբ ի բոլորս: - 129. Եզն վաստակասէր. որպէս ղուկաս *ընդարձակ* զցեղ ազգատոհմին տեառն ցուցեալ: - 133. Եօթներորդ՝ զի է անդորր վայր. այսինքն հաւասար *ընդարձակ* և դաշտաձև գոլով: - 184. Ապա հե՞զն յամենայնի սուրբն գրիգոր ետ նոցա՝ զի նոքա շինեսցեն *ընդարձակ*. զի դեռ չէր շինեալ: - 549

ԸՆԴԱՐՁԱԿԱԳՈՅՆ + Եւ զի՞նչ իցեն այդոքիկ, *ընդարձակագո՛յն* մեկնեա: - 761

ԸՆԴԱՐՁԱԿԱՊԷՍ + Այլ դաւանութիւն նոցա այս է. որպէս զի մի՛ լիցի ըստ նոցա աստուած մարդացեալ. կամ մերս բնութիւն ընդ աստուածութեանն միաւորեալ. որպէս *ընդարձակապէս* ցուցանէ աստուածաբանն կիւրեղ ի գիրս պարապմանց: - 552

ԸՆԴԱՐՁԱԿԵՄ + Իսկ սուրբ գիտութիւնն ընդ դէմ այսմ լուսաւորէ՛ զմիտս և ուղղէ՛. և *ընդարձակէ* զտեսութիւնն և թեթեւացնէ առ վերինն. և ժողովէ ի մինն. և կատարէ զպատկերն: - 104. Ութերորդ՝ աչքն յորժամ *ընդարձակի*՝ հեշտանայ. և միտքն լուծեալ ի կարծեաց: - 104. Մետասաներորդ՝ որպէս մինն ի բազումս եկեալ *ընդարձակի*. և ի բազմաց ի մինն ընթացեալ նեղի: - 110. Նոյնպէս և ի միոյն աստուծոյ իջեալ յարարածս *ընդարձակի* տեսութիւն մեր. և ի սոցանէ ի նա դարձեալ նեղի: - 110. Յինգերորդ՝ զի *ընդարձակի* բանս մեր քան զամենայն ինչ. և բանն աստուծոյ *ընդարձակեալ* է առ ամենայն ինչ՝ գոյացութեամբ և արարչութեամբ: - 121. Իսկ վաթսուննն զբաբելոնի պատկերն **կ** կանգուն երկայն, և **զ** լայն. յորում *ընդարձակեցաւ* կռամոլութիւն: - 708

ԸՆԴԱՐՁԱԿՈՒԹԻՒՆ + Ահա զսակաւ ընծայ կարճառօտութիւն բանիս ընկալ ի քում *ընդարձակութեան* գանձարանի սրտի՝ երիցագոյն հարազա՛տդ Գէորգի է: - 95. Երրորդ վասն տեղւոյն *ընդարձակութեան*: - 763

ԸՆԴԱՐՄԱՆԱՄ + Զորօրինակ՝ թափումն ի զգայութեանց թմրիլ՝ կամ *ընդարմանալ* ասի. այսպէս

թափումն ի մտաց՝ զարմանալ ասի. ըստ պօղոսի որ յափշտակեցաւ. և ըստ դաւթի որ զարմացաւ. կամ ըստ ադամայ որ թմրեցաւ: - 127

ԸՆԴԴԷՄ + Երրորդ՝ ասեն թէ կամքն աստուծոյ ո՛չ է ընդունայն. և ո՛չ ոք կայ *ընդդէմ* կամացն աստուծոյ. վասն որոյ զորինչ կամի՝ այնպէս առնէ. զոմն չար և զոմն բարի: - 16. Նախ եթէ կամացն աստուծոյ ոչ ոք է *ընդդէմ*. և որպէս կամի այնպէս առնէ. այլ չար ո՛չ կամի և ո՛չ առնէ: - 16. Դարձեալ ասեմք թէ՝ ըստ ինքեան սոքա ոչ են չար. այլ բարի. որպէս տգէտն ի մեղաց. և բարկութիւնն *ընդդէմ* չարեաց. և ցանկացօղն բարեաց. զի ըստ բնութեան գործելով ոչ ոք մեղանչէ ասէ փիլիսոփայն: - 19. Այսքան *ընդդէմ* նոցա՝ որք յաստուծոյ ասեն զբարիս. և զչարս: - 20. Իսկ *ընդդէմ* մանիքեցւոցն՝ որք ասեն **բ** սկիզբն, չար՝ և բարի. այսպէս հանդիպեսցուք և պատասխանեսցուք ի կարճոյ: - 20. Կուրացեալ հրէայքն առարկեն *ընդդէմ* մեր թէ՝ դեռևս ոչ է եկեալ մէսիայն: - 27. Այլ և զամս ծննդեանն քրիստոսի՝ և վասն եօթներորդացն դանիէլի՝ գտցես ի չորրորդ թագաւորութեանց վերջքն ի **լ** համարն. զոր *ընդդէմ* հրէից գտցես բան: - 29. Այլ և *ընդդէմ* նոցա՝ որք արարած ասեն զբանն աստուծոյ, և զհոգին: - 30. Առաջին գլուխն *Ընդդէմ* նեստորի **ի** գլխով: - 30. Երկրորդ՝ *Ընդդէմ* երկաբնակացն **ժդ** գլխով: - 30. Երկոտասաներորդ՝ *Ընդդէմ* նմին երրորդութեանն ունի: - 30. Զի որպէս սատանայ ամբարտաւանութեամբն *ընդդէմ* աստուծոյ՝ զրկեցաւ ի լուսոյն, նոյնպէս և հպարտն զրկեցաւ ի շնորհացն ըստ երեմիայ: - 32. Ուստի հեշտութիւն և աւանդութիւն յիրաւի խառնեալ ընդ միմեանս, և հակառակասիրութիւն և ինքնահաճութիւն յառաջ եկեալ, որով զինեալ պնդին *ընդդէմ* ուղղութեան. զի կարծեն զինքեանս ճշմարիտ գոլ քան զայլսն: - 33. Իսկ ուրախանալն ի չարն մահ է և անզգայութիւն. և *ընդդէմ* բժշկողացն մրցումն. որպիսիք էին հեթանոսքն ի կուռս իւրեանց. և հրէայքն յօրէնսն. և փաղանք հերետիկոսացն յաղանդս իւրեանց: - 33. Իսկ պաշտօն կռոցն՝ մեղանչումն է *ընդդէմ* էութեանն աստուծոյ և փառաց: - 33. Վեցերորդ՝ հակառակէ քրիստոսի՝ և քրիստոնէից. և սոքա հակառակին սուրբ եկեղեցւոյ և ուղղափառ հաւատոյ. և զոր բանն աստուած առեալ զմարդկայինս բնութիւն միաւորեաց ընդ իւրում աստուածութեանն՝ սոքա *ընդդէմ* նմին որոշեն զբանն ի մարմնոյն. զի մի՛ իցէ աստուած մարդացեալ ըստ նոցա՝ և մարմինն աստուած. և պատճառս հայթայթելով պատրեն զմարդիկ: - 35. Իսկ ի ստեղծումն է *ընդդէմ* այսմ. քանզի ստեղծօղն ո՛չ այլայլի, այլ ստեղծուածն: - 41. Այլ զայս երկբայիս յաղագս ոչ գիտելոյ քոյ թէ «մինչդ» ամենուրէք ո՛չ որոշէ *ընդդէմ* հանդերձելոյն. զի թէպէտ նշանակէ՛ զկէտն ուր մինչն է եղեալ, այլ զոր ա՛նդր է քան զնա՝ ո՛չ ուրանայ: - 42. Իսկ զանգիտութիւնն որդւոյ վասն ժամուն և աւուրն թէ բերցեն *ընդդէմ* մեր հակառակօղքն՝ և այնպէս նւազ ասիցեն զորդի: - 48. Դարձեալ *ընդդէմ* այնոցիկ որք արարած ասեն զբանն աստուծոյ և զհոգին. որպէս արիոս. և մակեդոն. և հրէայք. և այլք: - 55. Իսկ թէ մարդ աստուածացեալ, ստէ՛ ուրեմն առաքեալն՝ ի լրութենէն ունայնութիւն ասացեալ. զի այս *ընդդէմ* նորին ի նըւաստութենէ ի բարձրութիւնս ելանէ: - 68. Իսկ թէ մարդկութեանն միայն, անկա՛ր ընդ մարդապաշտ հայհոյութեամբ. և փոխանակ արարչի՝ արարածո՛յ երկրպագեցեր *ընդդէմ* աստուածային օրինացն: - 68. Իսկ թէ և զերկու բնութիւնն ասես տէր, *ընդդէմ* խօսիս առաքելոյն որ մի ասաց զտէր մեր յիսուս քրիստոս՝ որպէս և զհայր: - 69. Այսքան հարցուածս է *ընդդէմ* երկաբնակացն որք ուրանան զմիաւորութիւն բնութեանցն քրիստոսի: - 70. Եւ թէ միայն բանին որ ի յերկնից իջեալ, ահա՛ որ երկու կամք *ընդ դէմ* միմեանց խոստովանիս. ծնողին և բանին: - 70. Եւ ահա՛ չորեքտասան հարցմունքս այս՝ է *ընդ դէմ* երկաբնակ աղանդոցն. որք զմի քրիստոսն յերկուս բաժանեն բնութիւնս: - 70. Ա՛րդ՝ *ընննդէմ* քումդ խոհեմութեան ո՛րպէս իմանաս ի միում հասարակ բնութեան զբանն ծնեալ և զհոգին բղխեալ. իսկ հայր ոչ ծնեալ կամ բղխեալ. և անդրադարձեալ ևս: - 74. Այսպէս *ընդ դէմ* նեստորի: - 75. Իսկ *ընդ դէմ* եւտիքեայ անշփոթ ասել՝ պահէ՛ զյատկութիւն բնութեանցն՝ ի միութիւն խառնեալ էութեանցն: - 75. Այլ և այլ վարդապետութիւնք *ընդ դէմ* այլ և այլ հերձւածո՛ց են, և ո՛չ *ընդ դէմ* միմեանց: - 79. Զի մեծն աստուածաբան *ընդ դէմ* արիոսի պատերազմի. որ արարած ասէր զբանն՝ աստուածացեալ յետոյ: - 79. Իսկ սուրբն կիւրեղ *ընդ դէմ* նեստորի զինէր. որ ասէր բնակութեամբ զբանն ի մարմնի. և նախ զմարդն ծնեալ ի կուսէն և շրջեալ ի յերկրի, և յետոյ բնակեալ բանն աստուած յետ մկրտութեանն. և յետ յարութեանն փառաւորեաց զնա և զօրացոյց յարակցութեամբ ընդ ինքեան: - 79. Ասեմք թէ՝ և այս *ընդ դէմ* երկուց հերձւածողա՛ց է: - 79. Սուրբն կիւրեղ *ընդդէմ* նեստորի՝ որ **բ** բնութիւն բաժանեալ ասէր քրիստոսի՝ ասաց, մի բնութիւն միաւորեալ աստուած մարմնացեալ և մարդացեալ: - 79-80. Իսկ աստուածաբանն *ընդդէմ*՝ ապօղինարի՝ որ միայն մարմին ասաց առանց հոգւոյ առեալ. ասէ, մարմին առանց հոգւոյ անկատա՛ր է մարդ: - 80. Զբանս զայս չարափառքն այսպէս մեկնեն, թէ միութիւն բանին *ընդ դէմ* է միութեան Երրորդութեանն. զի անդ բնութիւնն մի՝ և գ անձինք. իսկ աստ բ բնութիւն և մի անձն: - 80. Զի սա *ընդ դէմ* վասն մի բնութեանն ասէ որ յԵրրորդութիւնն է և ի անօրէնութիւնն բանին. սոքա *զընդդէմն* վասն բաժանմանն իմանան: - 80. Իսկ բաժանմունքն յորոց փրկիչն՝ *ընդդէմ* է այնմ.

զի բնութեամբ է միաւորեալ. որ ո՛չ է հնար շփոթելոյ: - 80. Եւ *ընդ դէմ* նմին արիոս ի ձախ խոտորեալ` **գ** անձինք և **գ** բնութիւնս որոշեաց: - 80-81. Իսկ եկեղեցի սուրբ` *ընդ դէմ* արիոսի մի բնութիւն խոստովանի. և *ընդ դէմ* սաբէլի **գ** անձինք: - 81. Իսկ *ընդ դէմ* նմին եւտիքէս զամենայն շփոթէ և խառնակէ. զանձն և բնութիւնն. և զկամս և զկիրս: - 81. Իսկ ուղղութեանցն աշակերտք` *ընդ դէմ* երկուցն յաջ և յահեակ պատերազմին: - 81. *Ընդ դէմ* նեստորի անբաժանելի խոստովանին. և *ընդ դէմ* եւտիքի անշփոթ միաւորութիւն: - 81. Որպէս սուրբն աթանաս գրէ՛ *ընդ դէմ* արիոսի այսպէս: - 83. Բոլորովիմբն է *ընդ դէմ* երկաբնակացն. որք մասամբ ասեն աստուած և մարդ զքրիստոս. այսինքն յաստուածութենէ և ի մարդկութենէ ժողովեալ աստուած և մարդ: - 90. Ասէ սուրբն կիւրեղ *ընդ դէմ* նոցա թէ` «համանգամայն`» այսինքն բոլորովիմբ աստուած և բոլորովիմբ մարդ: - 90. Իսկ զոյգ և հաւասար` *ընդ դէմ* է նոցա: - 90. Իսկ միանգամայնն` դարձեալ *ընդ դէմ* է նոցա Որք զաստուած և զմարդն որոշեն ի միմեանց. եթէ բնութեամբ և եթէ անձամբ: - 91. Մինն է *ընդ դէմ* երկուին և բազմին. և նոյնն է *ընդ դէմ* այլին: - 91. Նոյնպէս և այս *ընդ դէմ* նոցա է` որք մի ասեն անձն, և յերկուս բնութիւնս բաժանեն: - 91. Վասն որոյ ասէ` *ընդ դէմ* ասացելոցս խոնարհութեանց` Աստուած զնա առաւել բարձրացոյց: - 94. Դարձեալ` *ընդ դէմ* բերես զշնորհեացն նմա: - 94. Եւ այսպէս բազում է ի գիրս հարցմանցս վասն միաւորութեան բանին և մարմնոյն *ընդ դէմ* նեստորի և երկաբնակաց. որ բաւական լուծումն է բանիս: - 95. Վասն զի իմաստունք մաքառին *ընդ դէմ* հաւատոց. և քննութեամբ մտաց ո՛չ կարեն հասանիլ. և զրկին ի փրկութենէ իւրեանց: - 96. Իսկ սուրբ գիտութիւնն *ընդ դէմ* այսմ լուսաւորէ՛ զմիտս և ուղղէ՛. և ընդարձակէ զտեսութիւնն և թեթեւացնէ առ վերինն. և ժողովէ ի մինն. և կատարէ զպատկերն: - 104. Երրորդ` Երրորդութիւնն ցուցանէ երիցն զմի հասարակ բնութիւն. որպէս ասեմք մարդ և մարդկութիւն. ձի և ձիութիւն. *ընդդէմ* արիոսի որ ասէ` երեք թիւն ունի երեք բնութիւն, ասեմք երից անձանցն մի բնութիւն: - 108. Եւ գիտելի է, զի որքան եղանակաւ ասի ոչ էն, նոյնքանաբար և էն. զի *ընդ դէմ* միմեա՛նց են: - 111. Եւ այս ամենայն *ընդդէմ* է տեսութեան մեր. զի մեք մասամբ տեսանեմք. և մի զկնի միոյ. և առաւել և պակաս գիտութեամբ. և ըստ իրին փոփոխմամբ: - 118. Իսկ մեք սոցա ամենայնի *զընդդէմսն* տեսանեմք. և ա՛յս է պատճառն: - 118. Ամենահայեացն զբոլոր տեսութիւնն ասէ որ *ընդդէմ* է մասնաւոր տեսութեանս մերոյ չորեքկին: - 119. Իսկ շնորհականն է *ընդդէմ* այսոցիկ. զի պարզ և միեղէն իմացմամբ բարձրանայ յաստուածային գիտութիւնն. և այնպէս ի զարմացման լինի տեսութեամբ նորին: - 120. Երկրորդ` ուրացականն *ընդդէմ* էութեան և փառացն աստուծոյ է. զի զէութիւն և զփառս աստուծոյ ուրանալ տայ: - 124. Իսկ *ընդդէմ* այսմ` քահանայապետն որ վերին է` ունի զքահանային և կոչի: - 136. Եւ այնչափ կուրացեալ է` մինչ զի պատերազմի *ընդ դէմ* աստուծոյ. թէպէտ գիտէ զայն լինիլ ինքեան ի չար, զի զոր ինչ չար գործէ անձնիշխան կամօքն, մեղանչէ մահու չափ: - 146. Երկրորդ` զի որպէս ծառայ առ տէրն` *ընդդէմ* աստուածակերպ իմացմանն մեղանչեաց: - 150. Նոյնպէս և առ մեզ` որք մրցին և ջանան *ընդ դէմ* բանսարկուին և մեռուցանեն զէ գլուխ նորա` նոքա զնոյն պսակն ժուժկալութեամբ և առաքինութեամբ ընդունին ի գլուխս իւրեանց յիւրաքանչիւրոցն զորս կոխեն և յաղթահարեն...: - 152. Տեղական անկումն եղև դիւաց ի սկիզբն ստեղծման իւրեանց վասն ամբարտաւանութեան և մախանաց *ընդդէմ* արարչին փառաց. ուստի անկաւ յերկնից ի դասուց հրեշտակաց և ի փառաց իւրեանց որպէս ասացաւ յառաջագոյն: - 153. Յետ *ընդդէմ* արտաքս աքսորելոյ զարտաքինսն. և ընդ մէջ հերձելոյ զհերձուածօղսն, և զճշմարիտն աստուածաբանութիւն հաստատելոյ ի մեզ, բե՛ր սկսցուք զսկիզբն արարչութեան եղելոց մինչ ի վախճան կատարման այժմոյս` ըստ կարգի հին և նոր կտակարանաց հետևեալ: - 156. Իսկ Գոյացութիւն կոչի աստուած, ո՛չ ըստ որում ներհակ պատահմանց է ընդունական որպէս մեք. այլ ըստ որում բաժանի *ընդդէմ* պատահմանց. որ է՛ միայն պարզ գոյացութիւն որպէս ասացուք: - 171. Տասներորդ` գոյն բաժանի *ընդդէմ* պատահմանց միայն պարզ գոյացութիւն: - 171. Իսկ բանք փիլիսոփայիցն ո՛չ են *ընդդէմ* եկեղեցւոյ. այլ համաձայնին միմեանց: - 173. Արդ այսպէս պատասխանեմք, եթէ բնութեամբ և կամօք ներգործէ աստուած *ընդդէմ* էակացս: - 173. Իսկ աստուածայինն է *ընդդէմ* սոցա. զի է բանաւոր և է միշտ ներգործական որպէս ասացաւ: - 173. Եւ գոյացութիւն ասեմ, որով տարորոշի *ընդդէմ* ոչ գոյին. և որակութեամբ բացորոշի յանմարմին էութեանց. ուստի բաղկանայ մարմին գոյացութեամբ և որակութեամբ: - 175. Եւ գիտելի՛ է, զի ընդ ամենևին հեռանալն լուսինն խաւարի. և ամենևիմբ մերձ եկեալ ի նոյն կենդանակերպն և ուղղապէս *ընդ դէմ* անցեալ արեգականն` խաւարէ՛ զնա. զի ընդ դիմատիպ է անօթ լուսնոյն: - 187. Նմանապէս և զայլ մոլորականսն ծածկէ յորժամ ուղղապէս *ընդ դէմ* անկանի: - 187. *Յընդ դէմն* բուռն: - 202. Կամ են **բ** հողմունք *ընդ դէմ* միմեանց հանդիպեալք և զմիմեանս պատեալք: - 206. Երկրորդ` կոչին ծառք, այսինքն ծուռք. զի *ընդ դէմ* են ձևոյ աշխարհիս և մարդոյն: - 214. Որ *ընդ դէմ* է ըստ գրոց. և ուղղափառ հարց: - 225. Եւ օդն է ի թոքն. զի հանապազ ի շարժութեան կայ և փչէ՛ *ընդ դէմ* ջերմութեան սրտին: - 232. Արևմտիցն *ընդ դէմ* նմին

հո՛վ է և չոր: - 240. Յիսիսայինն *ընդդէմ* նմին հո՛վ է և գէջ: - 240. Երկրորդն ուղեղ գլխոյն է. հով է և գէճ *ընդ դէմ* սրտին ջերմութեանն և չորութեանն. զի բարեխառնեսցէ՛ զնոսա. և իւր տանուտէր լուսինն է: - 241. *Ընդ դէմ* այսմ երևի մեծին: - 251. Թէպէտ ոմանք փոխեն զայս կարգ, ո՛չ *ընդ դէմ* բանիցս կարգի. այսպէս ասելով: - 265. Եւ մի՛ աստ *ընդ դէմ* բերցի բանիս թէ՝ ամենայն մեծամեծք գութ ունին փոքունց. զի և այս նախախնամութեանն է. որ եդ ի բնութեանս խնամ տանիլ նոցա, մինչ ինքեանք ևս ի չափ հասակի եկեսցեն և զերծանիցեն ի վնասուց: - 267. Իսկ դիւականն *ընդդէմ* այսմ՝ վասն մոլորութեան զանազան երևմունս ցուցանէ աղտեղութեան. և կամ զբարին խափանել ջանայ. որպէս ի չարչարանս տեառն վասն կնոջն պիղատոսի ընթերցեալ լինի. և որպէս գրէ սուրբն և ագրիոս: - 268. Երրորդ՝ զի *ընդդէմ* դրախտին բնակեցաւ և ի միշտ նախանձէն մաշեցաւ: - 279. Եօթանասունևե, Տալ զօրէնս հեթանոսաց. և օրհնութիւն և անէծք. և բան *ընդդէմ* հրէիցն որք մարմնաւոր ունին զօրհնութիւնս: - 285. Այլ ի դէ՛պ է զի նախանձախնդի՛ր է աստուծոյ *ընդդէմ* տանն կայենի: - 290. Եւ այլք ասեն *ընդդէմ* այսմ, եթէ յետ **ռ** ամին ի դրախտէն փոխիլոց էին յարքայութիւնն թէ պահէին զպատուիրանն. և յորժամ ելին ի դրախտէն՝ ի նոյն թիւն ո՛չ հասին: - 290. Թրծեալ աղիւսն *ընդ դէմ* հրոյ, և կուպրն *ընդ դէմ* ջրոյ: - 296. Երկրորդ՝ օտար և *ընդ դէմ* բնութեան գործեցին, օտար և երկնատեղաց հրով այրեցան: - 303. Զի էն՝ անսկիզբն և անվախճան *ընդ դէմ* է ժամանակին որ սկիզբն ունի և վախճան: - 312. Եւ *ընդ դէմ* է մշտնջենաւորին որ ունի սկիզբն և ո՛չ վախճան: - 312. Եւ *ընդ դէմ* է յարաձգականին որ ունի վախճան և ո՛չ սկիզբն: - 312. Երկրորդ՝ և արդարք առնեն *ընդ դէմ* սմին ի յամօթ չարին. որ հնարեցաւ ի ձեռն մեղացն՝ մահւամբ բառնալ զմարդկութիւնս. այլ հրամանաւն արարչին ծննդեամբք տևէ՛ և յերկարէ՛ բնութիւնս: - 321. Յինգերորդ՝ *ընդ դէմ* հպարտացելոյն որ խորհէր զաթոռ իւր դնել յամպս և անկաւ յերկիր. նա՛ խոնարհեցաւ յերկիր և ել յերկինս: - 323. Դարձեալ՝ յաղթեաց զսատանայ այնու, զի իմացաւ զչար հնարսն նորա և պատասխանէր *զընդ դէմ*. որպէս կնոջն և բարեկամացն և որք զգուժն բերէին. զի գիտէր ի բանսարկուէն լինիլ: - 323. Այս է թէ՝ եթէ ո՛չ ունիցին ժոյժ *ընդ դէմ* ցանկութեան, զգեցցին զօրհնաւորն: - 331. Երկրորդ՝ *ընդ դէմ* չէիցն է որք միայն անուանին, այլ էութեամբ ո՛չ են աստուածք. այլ նիւթ են եղական: - 332. Երկրորդ՝ ցոյցք է տկարութեան եգիպտացւոցն. որ ո՛չ կարացին *ընդ դէմ* կալ տկար զեռնոցն: - 333. Եւ *ընդ դէմ* այսմ. անհաւատ և չարքն անսուրբ են: - 364. Զի գործնականաւն մեռանիմք *ընդդէմ* մեղացն. և տեսնականաւն մտօք թռչիմք ի դրախտն որ է՛ դաշտ երկնային: - 368. Եւ որք զբերքաթուրն համբաւեն, այս *ընդ դէ՛մ* է նոցա: - 392. Երեքտասաներորդ, Կոյրք և կաղք *ընդ դէմ* դարձան դաւթի: - 412. Չորրորդ՝ նշանակ իմանալւոյն դագոնայ, որ զգլուխ իւր ամբարձ *ընդ դէմ* աստուծոյ. և ընդ բռամբ էարկ և կոխեաց զմարդկային ազգ. զորս խորտակեաց տէր մեր: - 426. Ա՛յն է որ կաղք և կոյրք *ընդ դէմ* դարձան դաւթի և անարգանօք ասէին՝ մի՛ մտցէ դաւիթ ի քաղաքս. որ նա՛ ինքն է երեսուղէմ. որ եղև տուն տեառն: - 431. Չորեքտասաներորդ, ցպով և պարսաքարով ել *ընդ դէմ* գողիաթու. և տէր մեր խաչիւ որ վէմ կոչեցաւ, և ի ձայն բարձր աղաղակեաց և արձակեաց զհոգին: - 436. Իսկ ի հիւանդանալն՝ եղիսէոս եդ զձեռն ի վերայ ձեռաց արքային յովասու և զօրացոյց զնա ի պատերազմին *ընդ դէմ* ասորոցն փոխանակ լալոյն ի վերայ նորա: - 446. Արդ աղեղն և նետն ի վերայ եդեալ՝ նշանակէ՛ զխաչն փրկական *ընդ դէմ* իմանալի ասորւոյն սատանայի: - 446. Չորրորդ՝ զի նա՛ է առաւել օգնական բնութեանս. մարտնչելով աճելութեամբ *ընդ դէմ* պակասութեան մահու: - 469. Յինգերորդ՝ զի մի՛ կարծիցի հակառակ *ընդ դէմ* օրհնացն աստուծոյ...: - 485. Ծանի՛ր, զի վասն չարչարանաց ասացեալ է ի վերոյ ի ժա պրակն աստուածաբանին գրիգորի *ընդ դէմ* արիոսի: - 489. Իսկ այժմ վասն խաչին նախ գիտելի է, զի չարչարանքն քրիստոսի *ընդ դէմ* է և բարձօղ է մոլորութեանց մեղաց: - 489. Առաջինն ուսուցանէ թողուլ զանիրաւութիւնս արարեալ *ընդ դէմ* մեր: - 492. Այլ և տարածումն ձեռացն մովսէսի *ընդ դէմ* ամաղէկայ: - 494. Այլ և ցուպն հովուական դաւթի. զոր տարաւ *ընդ դէմ* գողիաթու: - 494. Եւ ունի մահն կրկին յատկութիւն որ *ընդ դէմ* է երկուց ծայրիցն. այսինքն զի է՛ վախճան կենաց՝ և է՛ սկիզբն կենաց: - 497. Եւ ըստ այնմ որ սկիզբն է կենաց՝ *ընդ դէմ* է ապականութեանց: - 497. Զի աճումն զզգայութիւնն զարգացուցանէ. իսկ ապականութիւնն *ընդ դէմ* նմին զգոյն ի նուազութիւն և յոչգոյութիւն փոփոխէ: - 501. Չորրորդ՝ օրհնեաց զնոսա զինիլ *ընդ դէմ* թշնամեացն և աճիլ երկնային բարեաւն: - 520. Եւ *ընդ դէմ* երկաբնակաց որոց կանայքն մկրտութիւն առնեն: - 526. Դարձեալ զհերձուածօղս և զհեթանոսս. որք *ընդ դէմ* հաւատոց և գործոց զինին: - 539. Վասն որոյ զայս **գ** ժողովքս տիեզերական և միմեանց համաձայն ընդունիմք. այլ զքաղկեդոնին ո՛չ ընդունիմք. զի *ընդ դէմ* է առաջնոցն և կաքտումն դաւանութեան տօնից կարգաց և կանոնաց ամենայնիւ: - 541. *Ընդ դէմ* արիոսի կատաղելոյ **յժը** հարք սուրբք: - 542. Տիմոթէոս աղէքսանդրու. Մելիտոս անտիոքայ. **ճծ** հարք *ընդ դէմ* մակեդոնի հայհոյչի հոգւոյն սրբոյ: - 542. Յոհան անտիոքայ՝ թղթով միաբանեալ. **բճ** հարք *ընդ դէմ* նեստորի որ **բ** բնութիւն ասէր և **բ** որդի. կրկին կամք և կրկին ներգործութիւն քրիստոսի. և զաստուածածինն

մարդածին: - 542. Չորրորդ, առ նոյն թագաւորաւն զկնի **իդ** ամի եղև արժանաւոր ժողովն եփեսոսի *ընդ դէմ* եւտիգի. որ առ աչօք ասէր զէտն մարդանալն: - 542. Եւ *ընդ դէմ* փլաբիանոսի որ **բ** բնութիւն ասէր: - 542. Եւ որպէս այսորիկ ժողովք *ընդ դէմ* հասարակ հերձւածողաց, նոյնպէս և առանձին ժողովք եղև ազգիս հայոց **է** երորդ: - 544. Եւ գրեցին գիրս կանոնաց գլուխս ի, *ընդ դէմ* եկամուտ թուլութեանցն: - 544. Եւ տէր սիոն հայոց կաթողիկոսն անդր հասեալ բազում եպիսկոպոսօք և մեծամեծ ազատօք հայոց և իշխանօք նոցին. *ընդ դէմ* աղանդոց ա՛յնր ժամանակի, և թուլութեան կարգաւորաց եկեղեցւոյ, և բռնութեան իշխանաց: - 545. Որ ի նիկիայ յաւուրս մեծին կոստանդիանոսի *ընդ դէմ* արիոսի ժողովեցան հարքն սուրբ՝ **յժը**: - 547. Եւ յաւուրս մեծին թէոդոսի **ճծք** որ ի կոստանդինուպօլիս *ընդ դէմ* հոգէմարտին մակեդոնի: - 547. Եւ բճքն որ յեփեսոս ժողովեցան *ընդ դէմ* նեստորի չարափառի և մարդադաւանի: - 547. ապա՛ ի պակասիլն սոցա տրտմի. և թէ ոք հակառակի՝ բարկանայ *ընդ դէմ* նոցա. ապա յամենայնէ ձանձրանայ: - 561. Նա՛խ՝ զի ամենայն մեղք կամ *ընդ դէմ* իւր մարմնոյ է, կամ ընկերին. իսկ հպարտութիւնն է մեղանչումն *ընդ դէմ* աստուծոյ. որպէս սատանայի: - 561. Բայց կրկին է զրկումն լուսոյ. մի՝ որ ի ճառագայթէ՛ լուսոյն զակն խփէ և խաւարի. և **բ**՝ որ *ընդ դէմ* բոլորակի արեգականն հայիցի՝ կորուսանէ զլոյսն և խաւարի: - 562. Իսկ մեղանչելն սատանայի այնպէս է որ *ընդ դէմ* արեգականն հայի և զլոյսն կորուսանէ և խաւարի: - 563. Նոյնպէս և սատանայ *ընդ դէմ* աստուծոյ հպարտացաւ...: - 563. Որպէս բարկութիւնն բարի է ի դէմս չարեացն. փոխեմք զայն *ընդ դէմ* բարւոյն: - 564. Դժուարաթողութեամբ, որպէս մեղքն որ *ընդ դէմ* հոգւոյն սրբոյ: - 565. Նոյնպէս Առնելն կամ Կրել. *ընդ դէմ* բնութեանն առաւել ծանր է քան որ առնէ և կրէ ըստ կարգի բնութեան: - 565. Զի՞նչ է մեղքն *ընդ դէմ* հոգւոյն սրբոյ որ ո՛չ թողցի: - 566. Ամենայն մեղք հասարակաբար է՛ *ընդ դէմ* աստուծոյ երիցն և միոյ: - 566. Այլ յատկապէս ըստ երից դիմացն, որ տկարութեամբ մեղանչէ՝ է՛ *ընդ դէմ* հօր. և տգիտութեամբն *ընդ դէմ* որդւոյ. և չարութեամբն *ընդ դէմ* հոգւոյն սրբոյ...: - 566. ...այսինքն չարութեամբն յորժամ կամքն կարէ՛ և գիտէ *ընդ դէմ* կալ չարի իմն, սակայն վասն չարութեան ընտրէ զայն: - 566. Ա՛րդ՝ մեղքն որ *ընդ դէմ* հոգւոյն սրբոյ՝ մանաւանդ ելանէ ի չար կամաց անձնիշխանականին. և ուղղակի մարտնչի *ընդ դէմ* շնորհաց հոգւոյն սրբոյ. և յիրաւի անթողլի՛ է: - 566. Իսկ անթողլի մեղաց **գ** են պարագայք. այսինքն յուսահատութիւն. յանդըգնութիւն. մարտընչիլ զճշմարտութիւնն ճանաչելոյ. նախանձ *ընդ դէմ* եղբայրական սիրոյն. խստասրտութիւն և անզղջութիւն մինչ իսպառ: - 567. Ա՛րդ՝ ի թողուլն երկու են. այսինքն ողորմութիւն և արդարութիւն. *ընդ դէմ* առաջնոյն է՛ յուսահատութիւնն. և *ընդ դէմ* երկրորդին յանդըգնութիւնն: - 567. ...*ընդ դէմ* առաջնոյն է՛ խստասրտութիւնն. և *ընդ դէմ* երկրորդին անզղջութիւնն մինչ իսպառ: - 567. *Ընդ դէմ* առաջնոյն է՛ մարտնչիլ զճշմարտութիւնն ճանաչելոյ. և *ընդ դէմ* երկրորդին՝ նախանձն *ընդ դէմ* եղբայրական սիրոյն: - 567. Դարձեալ՝ մեղքն է խօսք և գործք և ցանկութիւն որ լինի *ընդ դէմ* օրինացն աստուծոյ: - 569. Բարկութիւն է ցասումն հոգւոյ. որով ոք *ընդ դէմ* այլոց յառնէ: - 570. Երրորդ՝ է՛ յայտնագոյն նշան սիրոյ. զի է՛ *ընդ դէմ* շարժման բնութեանն: - 577. Իմաստութիւն է որով ճանաչեմք զբարութիւնն աստուծոյ. որ տուեալ լինի *ընդ դէմ* յիմարութեան: - 582. Եւ այս տուեալ է յաստուծոյ *ընդ դէմ* նոցա որ հաստ և բութ ունին զիմացումն: - 582. Եւ այս տուեալ լինի յաստուծոյ *ընդ դէմ* երկիւղին որով նմանին քրիստոսի. զի ո՛չ երկնչէր ի բնական մահուանէն. որ ասէր «հոգիս յօժար է բայց մարմինս տկար»: - 582. Այլ զօրացաւ *ընդ դէմ* մահուն և ասաց, «հայր ո՛չ իմ կամք այլ քոյդ իցէ» որ է՛ իմս: - 582. Տուեալ յաստուծոյ *ընդ դէմ* անգիտութեան: - 582. Տուեալ յաստուծոյ *ընդ դէմ* խստութեան սրտին: - 582. Որ տուեալ լինի մարդոյ *ընդ դէմ* ամբարտաւանութեան: - 582. Իսկ *ընդ դէմ* այսմ, դիւական տրտմութիւնն ի մարմինն է և վասն մարմնոյն. և զարտասուս ցամաքեցնէ. և տրտմի և ամբոխի. և հետևի նմա ոխ և ատելութիւն. այլ և մահ ևս գործէ որպէս ասէ առաքեալն: - 584. Իսկ որ մարմնական խնդութիւնն է և դիւական՝ *ընդ դէմ* այսմ ամենայնի. և ի վախճանի տրտմութիւն հետևի որպէս ասէ սուրբն եւագրիոս: - 584. Հեզութիւնն է *ընդ դէմ* ցասման. և խոնարհութիւնն *ընդ դէմ* հպարտութեան: - 584. է՝ համբերել արարեալ անիրաւութեանցն *ընդ դէմ* ինքեան: - 585. Երկրորդն դրոշմն. որ է՛ պատերազմողացն *ընդ դէմ* թշնամոյն սատանայի: - 587. Դրոշմն է՛ խորհուրդ յուսոյ. զի յուսալով ի զօրութիւն սուրբ հոգւոյն կարողանամք *ընդ դէմ* թշնամւոյն: - 587. Դարձեալ՝ է և այլ պատճառ. զի կարգին *ընդ դէմ* երից մեղացն և *ընդ դէմ* չորեքկին պատժոցն: - 587. Մկրտութիւնն է *ընդ դէմ* սկզբնական մեղացն: - 587. Ապաշխարութիւնն *ընդ դէմ* ներգործական մահու չափ մեղացն. և Օծումն *ընդ դէմ* ներելի մեղացն: - 587-588. Կարգն *ընդ դէմ* գիտութեան: - 588. Հաղորդութիւնն *ընդ դէմ* չարութեան: - 588. Դրոշմն *ընդ դէմ* անկարութեան: - 588. Պսակն *ընդ դէմ* ցանկութեան. զոր բարեխառնէ՛ և անմեղադրելի առնէ: - 588. Որ և է՛ այս հերձուած մեծ և յանդուգն հայհոյութիւն *ընդ դէմ* կարգաց եկեղեցւոյ: - 589. Երկրորդ՝ զի մկրտութիւնն է *ընդ դէմ* սկզբնական մեղաց. և սկզբնական մեղքն մի է և ո՛չ կրկին: - 590. Եւ երկրորդ, *ընդ դէմ* օրինացն աստուծոյ կորուսանի

բեղնաւորիլն վասն յաճախ սերմանցն: - 613. Եւ սուրբն կիւրեղ ասաց ի ժողովն եփեսոսի. զմիածին որդին ծայնիւ *ընդ դէմ* նեստորի: - 632. Զխաչին և զեկեղեցոյ, սահակն որ գնաց *ընդ դէմ* տաճկաց: - 637. *Ընդ դէմ* աստեղաց կնքէր: - 639. Եւ որ յինանցն պահէ մինչ ի համբարձումն, *ընդ դէմ* է կանոնաց հարցն և աւետարանին որ ասէ...: - 649. ...որ ամենայնիւ *ընդ դէմն* փոխի ուտելն և ըմպելն ի ծոմ և ի ծարաւ. ծաղրն ի սուգ. հեշտութիւնն ի տքնութիւն. և ի չարչարանս և այլն: - 657. Նաև բժշկութիւնն բազում անգամ ժուժկալութիւն ուսուցանէ *ընդդէմ* անչափութեան կերակրոց...: - 665. Օդ կամ կօշիկ յոտս, կուռ վառեալ զինու *ընդ դէմ* օդային թշնամւոյն: - 674. Նախ *ընդ դէմ* բերեն զբան մեծատանն և զղազարու. որ մինն ի գոգն աբրահամու և միւսն ի տանջանքն էջ: - 695. Դարձեալ *ընդ դէմ* բերեն զձայնն երկնային եթէ՝ «ծառայք իմ եկա՛յք և հանգերուք»: - 697. Նա՛խ՝ զի *ընդ դէմ* է սուրբ գրոց և ուղղափառ վարդապետաց որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 698. Իսկ թէ ժամանակեայ, *ընդ դէմ* ասէք աստուածային բանին. զի տէրն մի հուր ասաց. և զայն յաւիտենից...: - 700. Զսիրտ իւր հպարտացուցէ որպէս ասէ դանիէլ. «յարիցէ *ընդ դէմ* իշխանաց իշխանին». այսինքն *ընդ դէմ* աստուծոյ. և ջանայ փոխել զօրէնս և զկրօնս: - 707. Այլ և լինի հայհոյիչ. զի խօսեսցի բան *ընդ դէմ* բարձրելոյն: - 707. ...և *ընդ դէմ* խօսեսցի աւետարանին և արգելուցու զուղղափառ վարդապետս զի մի՛ քարոզեսցեն: - 708. Որոյ *ընդ դէմ* է աւետարանն որ առ սադուկեցիսն հրամայէ տէր...: - 710. Եւ *ընդ դէմ* սմա կրկին է անկումն որ է՛ մահ. վասն զի կրկին է մարդն. այսինքն հոգի և մարմին: - 710. Ապա ուրեմն *ընդ դէմ* այսմ չորեքկին յարութեանս չորեքկին է և մահ. այսինքն Նախ մեղաց և անհաւատութեան մահն: - 710. Իսկ վճիռն որ *ընդ դէմ* չարեացն, ունի մասնունս գ: - 740. Իսկ *ընդ դէմ* սոցա լինի անփոփոխ գիրն: - 742. Դարձեալ՝ մեղանչեն *ընդ դէմ* յաւիտենականին աստուծոյ. վասն որոյ յաւի-տեան պատժէ զնոսա: - 744. Մինչ ի յօրն դատաստանի աղօթեն արդարք վասն մեղաւորաց. այլ յետ այնո-րիկ վասն դատապարտելոցն ո՛չ խնդրեն ինչ. զի *ընդ դէմ* աստուծոյ գոլ իմանան վասն նոցա զխնդիրն: - 754. Եւ վասն այնորիկ պղնձի, զի *ընդ դէմ* ախտիցն յաղթի՝ հզօրս առնեն: - 756. Չորրորդ առ այն որ եղիցի *ընդդէմ* ինքեան. զի մի՛ յումեքէ կարիցէ վտանգիլ: - 764. Եւ թէ յառաջուստ զգայութեանց, զհաւատն *ընդ դէմ* դիցես և ո՛չ սխալիս: - 770. Ապա բնաւորապէս *ընդ դէմ* գոյ երից որպիսութեանց սա՛ մեզ չորրորդ գոլով. ոչ ունել ինչ ի մտի. մոռանալով միշտ. ո՛չ գիտել և ո՛չ յիշել ինչ զանտի կենաց: - 775. Եւ այսոքիկ որք երևին *ընդ դէմ* միմեանց, կամ առ այլս կամ երբեմն, ո՛չ փոփոխումն ինչ ցուցանեն անփոփոխելոյն. առ մեզ փոփոխելոց ըստ արժանոյն գութ կամ հատուցումն. թէ աստ՝ թէ ի հանդերձեալն: - 779. Եւ դարձեալ՝ զորօրինակ, լոյսն և ջերմութիւն են էութիւն նորին զուգասփիւռ. այլ երբեմն մինն ծածուկ, և երբեմն երկոքին յայտնիք, և *ընդ դէմ* սորա: - 779. Եւ զանազան տեսութիւնք վարդապետաց չեն *ընդ դէմ* միմեանց. այլ զոր-օրինակ ումն զական պատւականութիւն, և այլ ումն զբնութեան, և կէսք զասդողութեան, և ոմանք զորակացն գեղեցկութեանց, պատմեն զմի և զնոյն ական իր: - 781-782. Որպէս յա՛յտ է ի ծխոյ և ի փոշւոյ և յայլոց. *ընդ դէմ* գոլոյ պարզութեանցն լուսոյ՝ ի ներքս մտեալ զկծեցուցանէ զնա: - 786-787. Իսկ ստորասութիւն *ընդ դէմ* այսմ հաստատօղ ամենայնի: - 787. Փոխանակ խրախութեանց ճիչ աղաղակի *ընդդէմ* հեշտալեաց. անհանգիստ ի խշտի՝ յերեկօրեայ զառաւօտ խնդրէաք. և ի նմա զեռանդ երանեալք: - 789

ԸՆԴԴԻՄԱԲԱԺԱՆԵԼ + Եօթնևժերորդ՝ զի թէ չարն և բարին ունին մի սկիզբն, որպէս *ընդդիմաբաժանեալ* տեսակքն զսեռն: - 14. Նախ՝ զի *յընդդիմաբաժանեալ* տեսակս սեռի՝ ո՛չ գոյ առաջին և վերջին. որպէս բաժանի կենդանին ի բանականն և յանբանն. և ո՛չ է ասել թէ՝ բանականն յառաջ է քան զանբանն. այլ զոյգ և համայնք են: - 87. Երկրորդ՝ զի *յընդդիմաբաժանեալ* տեսակս՝ ո՛չ ունի պէտս մինն միւսոյն առ ի բաղկանալ: - 87. Երրորդ՝ զի *յընդդիմաբաժանեալ* տեսակս՝ ո՛չ ուրեք մինն ի միւսումն տեսանի. և ո՛չ անբանն ի բանականումն: - 87

ԸՆԴԴԻՄԱԿ + Այլ արդ՝ ըստ անեղ էութեանն յառաջ էած զանեղ էութիւնն որդւոյ և հոգւոյ. և ըստ անհուն զօրութեանն յառաջ էած զեղականն էութիւն. զի անհուն զօրութիւնն կարօ՛ղ է ամենայն *ընդդիմակաց*. ըստ որում ամենազօ՛ր է: - 113. Երկրորդ՝ զի *ընդդիմակ* բառնալոյն՝ դրութիւնն է. և *ընդդիմակ* ուրացութեան՝ խոստովանութիւնն: - 124. Վեցերորդ՝ զի ո՛չ պատւաւորքն մեծարեին, և ո՛չ անարգք անպատուեին. այլ *ընդդիմակն* սոցա. զի ո՛չ կարէին ճանաչել զտէրն և զծառայն. զազատն և զանազատն: - 238. Իսկ կայեն զի ո՛չ այսպիսի կամօք մատոյց՝ անարգեցաւ եօթնիցս *ընդդիմակօքն*: - 287. Ութերորդ *յընդդիմակէն.* զի թէ յաղօթելն միայն մտօք և սուրբ պահել զմիտս_առաքինութիւն է կատարեալ...: - 557. ...*ընդդիմակն* սոցա յաւելու. և ի մահն լնանի և դադարի ամենայն: - 666. Իսկ կշռողականն է զոյգ արդարութեամբ կշռել. որպէս յորժամ ողորմելով միոյն՝ պատժէ՛ *զընդդիմակն* նորին. որպէս փրկեցաւ իսրայէլ և պատժեցաւ եգիպտոս. և յազատիլ բնութեան մարդոյս՝ պատժեցաւ սատանայ: - 747. Մի՛ է արքայութիւն, և մի *ընդ դիմակ* նորա դժոխք: - 758. Այսպէս *յընդդիմակէն* տե՛ս և զայս. զի թէպէտ

հասարակա՛ց է մարդոյ ոժկամակ գոլ խրատու, այլ ո՛չ է բնութեամբ իր: - 774. Ապա ուրեմն քակտումն ներհակին՝ գոյութիւն է *ընդդիմակին*: - 787

ԸՆԴԴԻՄԱՀԱՐ + Որ յետ յանցանացն փոխեցաւ և եղև թանձր և ծանր և մահկանացու և *ընդդիմահար* և աղտեղի: - 282

ԸՆԴԴԻՄԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ + Քանզի մարմինս ո՛չ ըմբռնեսցի կամ իւրն ծանրութեամբ կամ այլ մարմնոյ *ընդդիմահարութեամբ*: - 766

ԸՆԴԴԻՄԱՄԱՐՏԻՄ + Իսկ երանելին յոբ չորիցս այսոցիկ *ընդդիմամարտէ՛ր* և պատասխանի առնէր: - 324

ԸՆԴԴԻՄԱՅԱՐԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆ + Իսկ երկրորդին այսպէս պատասխանեսցուք *ընդդիմայարակայու-թեամբ*. զի մարդոյ մարմին ապականի. վասն զի քակտի ի նմանէ կենդանացուցիչ նորին հոգին. - 733

ԸՆԴԴԻՄԱՆԱՄ + Նախ ա՛յսպէս *ընդդիմանամ*: - 10. Այլ մեք դասք ուղղափառաց, հետևողք ճշմարտասիրութեան, *ընդդիմանամք* այսմ ասելով թէ աստուած ո՛չ է պատճառ չարեաց. այլ միա՛յն բարեաց: - 13. Իսկ թէ ոք *ընդդիմանայ* ասելով, որպէս հրացեալ սուրն կտրէ և այրէ՛, այսպէս և կրկին ներգործութիւնք են ի քրիստոս: - 85. Եւ յայսոսիկ միաբանութիւնս որ ըստ կանոնի՝ յաւէտ միաբանութիւն զայս է իմանալ՝ որ ըստ բոլորին օրինադրութեանց սահմանաց կամ ըստ գլխաւորագունիցն լինիցի. և ո՛չ մասամբ միով միաբանեալք և բազմօք զանազանեալք. մանաւանդ թէ հակառակեալք և *ընդդիմացեալք*: - 552. Այլ քանզի վարդապետաց մերոց և մեծաց է ասացեալ բանքն՝ ո՛չ *ընդդիմանամք*: - 759

ԸՆԴԴԻՄԱՏԵՍԱԿ - Չորրորդ՝ ասին ոչէ՝ և *ընդդիմատեսակքն*. որպէս անմարմին. անկենդան. և անշունչ: - 111

ԸՆԴԴԻՄԱՏԻՊ + Եւ գիտելի՛ է, զի ընդ ամենևին հեռանալն լուսինն խաւարի. և ամենևիմբ մերձ եկեալ ի նոյն կենդանակերպն և ուղղապէս ընդ դէմ անցեալ արեգականն՝ խաւարէ՛ զնա. զի *ընդ դիմատիպ* է անօթ լուսնոյն: - 187

ԸՆԴԴԻՄՈՒԹԻՒՆ + Նախ առհասարակ հանդիպիմք *ընդդիմութեանցն*, եթէ որք զայս ասեն՝ մեղանչեն չորիւք եղանակօք: - 8. Այժմ պատասխանեսցուք *ընդդիմութեանն*: - 16

ԸՆԴԵԼՆՈՒՄ + Եւ շրջապարեալ *ընդելեաց* ի հերատուկ ճիւաղաց: - 789

ԸՆԴԷ՞Ր + Ութերորդ ասեն, թէ աստուած ո՛չ կամի զչար, ապա կարեմք առնել ինչ զոր ո՛չ կամի աստուած. ապա *ընդէ՞ր* ասէ աւետարանն, «տերև մի ի ծառոյ ո՛չ անկանի, և մազ մի ի գլխոյ ո՛չ սպիտակի առանց հրամանի»: - 17. Իններորդ ասեն, *ընդէ՞ր* ապա ասէ ինքն աստուած, «ես եմ որ առնեմ զխաղաղութիւն. և հաստատե՛մ զչար. և սպանանեմ և կեցուցանեմ»: - 18. Տասներորդ ասեն՝ *ընդէ՞ր* ասէ մարգարէն, «ի գիրս քո ամենայնք գրեցան»: - 18. *Ընդէ՞ր* ոչ յայտնեաց աստուած զէութիւն իւր ի կեանս յայս՝ մարդկան ազգի: - 24. Մետասաներորդ՝ Աստուած աստուած իմ *ընդէ՞ր* թողեր զիս. և պատասխանիք նոցա **ը** գլխով: - 29. Եօթներորդ հարցումն հակառակորդացն. *ընդէ՞ր* ասէ քրիստոս թէ՝ «առաքեցայ ի հօրէ՛»: - 39. Իսկ «աստուած աստուած իմ *ընդէ՞ր* թողեր զիս», ո՛չ թէ յինքնէ՛ թողալ և կամ ի հօրէ. որպէս թէ երկեաւ ի չարչարանացն. վասն զի կամաւ եկն և ո՛չ հարկիւ: - 42. Տարակուսելի է առ այս, զի թէ հա՛րկ է որոց բնութիւնքն մի գոլ՝ նոցա և կամքն և ներգործութիւնն մի լինիլ. *ընդէ՞ր* ապա զի մարդկային բնութիւնս մի է և նոյն հօրն և որդւոյն՝ և ո՛չ է կամքն և գործքն մի: - 45. Կամ նա՝ զի և հայր է ամենակատար՝ *ընդէ՞ր* ո՛չ լինիցի որդի, զի է՛ ի նոյն բնութենէն: - 53. Ապա թէ ո՛չ՝ *ընդէ՞ր* զանմարմինն ընդ մարմնականացս իմանաս, և ընդ մեռեալս զկենդանին խնդրես ըստ եսայեայ: - 53. *Ընդէ՞ր* մարդն երկու բնութիւն է և մի անձն: - 84. Ապա *ընդէ՞ր* ո՛չ ասէք մի անձն և բ բնութիւն: - 84. Ապա *ընդէ՞ր* ո՛չ ասէք անձամբ միացեալ: - 84. *Ընդէ՞ր* ապա նա միա՛յն երկրպագի յերկնաւորաց և երկրաւորաց: - 95. *Ընդէ՞ր* ապա զնորա մարմինն ճաշակեմք. և ի նա մկրտիմք և նովաւ յառնեմք և այլն ևս: - 95. *Ընդէ՞ր* մայր ո՛չ կոչի յիգական սեռէ: - 109. *Ընդէ՞ր* դուստր ո՛չ անուանի: - 109. Հոգին սուրբ *ընդէ՞ր* ո՛չ կոչի որդի: - 109. *Ընդէ՞ր* այլ հրեշտակք ո՛չ ստեղծ փոխանակ նոցա: - 149. *Ընդէ՞ր* քրիստոս ո՛չ փրկեաց զնոսա որպէս փրկեաց զմարդիկ: - 149. Եւ զի նախագէ՛տ էր աստուած՝ *ընդէ՞ր* ստեղծ զնոսա որ այնպիսիք եղեն: - 149. Եւ թէ ոք ասիցէ, *ընդէ՞ր* այլ մեղուցեալն զղջացեալ մտանէ ի կարգ, որպէս հպարտն և ագահն և պոռնիկն ո՞չ: - 166. Ապա *ընդէ՞ր* սորա՝ գոյացութիւն, որակ, քանակ, և այլքն, եղական գոլով ո՛չ շփոթին ի մի բնութիւն խառնեալ: - 176. *Ընդէ՞ր* մի աշխարհ ստեղծ, և ո՛չ **բ**, կամ այլևս: - 179. Աշխարհս *ընդէ՞ր* ոչ ունի զգայարանք. այսինքն տեսանելիք. լսելիք. և այլն: - 179. Եւ թէ ոք ասիցէ, յորժամ ունի զկենդանութիւն սերմն այն՝ *ընդէ՞ր* ի վիժումն մեռանի: - 256. Եւ թէ ոք հարցանէ, *ընդէ՞ր* է զի ամենայն սերմն ի մէջն է: - 256. Խնդրեմ և զայս ուսանիլ թէ *ընդէ՞ր* է՝ զի մարդս կատարեալ կենդանի է քան զանասունս. և յորժամ ծնանին նոքա ահա՛ ի նոյն ժամն կանգնին յոտից վերայ և գնան, և այլն. իսկ

մարդն ոչ: - 266. *Ընդէ՞ր* է զի նախահարքն յերկարակեացք էին, և մեք սակաւակեացք: - 291. *Ընդէ՞ր* ոչ գիտէ մարդ զկատարած. կենաց իւրոց և զկատարած աշխարհի: - 292. *Ընդէ՞ր* կնոջ զենեալն ոչ ուտի: - 296. Ձձուկն *ընդէ՞ր* ոչ զենումք: - 296. Եւ թէ ոք ասիցէ, մովսէսի *ընդէ՞ր* ասաց՝ ա՛յս է անուն իմ յաւիտեան: - 312. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ յորժամ սոյնպէս չարք էին՝ զնոցա բանքն *ընդէ՞ր* գրեաց հոգին սուրբ: - 325. Եւ թէ ճշմարիտ էր *ընդէ՞ր* նո՛ր ինչ ոչ առնէին: - 335. Երկրորդ՝ զի գաւազանն մովսէսի մի վիշապ եղեալ կլանէր զբազում վիշապս նոցա որ և հե՛տն միանգամայն ո՛չ երևէր. *ընդէ՞ր* ապա և նոցայն ո՛չ եկուլ զմովսէսին. քանզի սո՛ւտ էր: - 335. Եւ թէ ոք ասիցէ, *ընդէ՞ր* ծննդեան և յարութեան ը օրէք առնեմք և հոգւոյ գալստեան ո՛չ: - 373. Նա՛խ՝ զի բարկացեալ՝ զէշն կամէր սպանանել սրով. թէ գոյր ի ձեռին *ընդէ՞ր* բանիւ ոչ սատակէր: - 388. Եւ դարձեալ՝ ոչ ինչ շնորհ ունէր բան նորա. զի այնքան օրհնեաց զժողովուրդն, *ընդէ՞ր* ոչ դարձաւ մահն և սատակումն: - 388. Վեցերորդ՝ զի եհարց ի սաւուղ թէ «զո՞ խնդրես». և թէ զառաջիկայն գիտէր, զներկայ միտքն *ընդէ՛ր* ո՛չ գիտաց: - 428. Ութերորդ՝ զի ճչեաց թէ *ընդէ՞ր* խաբեցեր զիս, դու սաւո՛ւղ ես: - 428. Եւ թէ նա՛ յարուցանէր, *ընդէ՞ր* երկու եհան. զի նա՛ միայն զսամուէլ խնդրէր: - 428. Մետասաներորդ՝ *ընդէ՞ր* ոչ ծանեաւ թէ սամուէլ է. զի ասաց՝ «տեսանեմ այլ ալևոր, և կրկնոց զիւրև»: - 428. Երկոտասաներորդ՝ *ընդէ՞ր* յետոյ ստեաց և կինն զտեսիլն զի եղեն զորթն իւր զդիեցիկ: - 428. Նա՛խ՝ եթէ ճշմարիտ յարեաւ սամուէլ, *ընդէ՞ր* ոչ եհար զվհուկն և սատակեաց. և *ընդէ՞ր* ոչ յանդիմանեաց զսաւուղ եկեալ առ վհուկն: - 429. Երկրորդ՝ *ընդէ՞ր* ոչ երևեցաւ սաւուղայ. այլ միայն կնոջն որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 429. Երրորդ՝ *ընդէ՞ր* ինքն ո՛չ ասաց թէ ե՛ս եմ սամուէլ. այլ նոքա նմանեցուցին: - 429. Չորրորդ՝ *ընդէ՞ր* հաւանեցաւ աստուածս կոչել զինքն և երկրպագել նմա. զի նա մա՛րդ էր: - 429. Հինգերորդ՝ *ընդէ՞ր* հակառակ աստուծոյ և այլ մարգարէից զծածուկն սաւուղի յայտնէր: - 429. Վեցերորդ՝ *ընդէ՞ր* ոչ քաջալերեաց զնա ասելով, եթէ մեռանիս՝ վհուկդ յարուցանէ՛ զքեզ որպէս զիս: - 429. Եօթներորդ՝ *ընդէ՞ր* ոչ եկեր ընդ նոսա և ոչ նստաւ և ոչ շօշափեցաւ: - 429. Ութերորդ՝ *ընդէ՞ր* սուտ խօսեցաւ: - 429. Նախ այսպէս. զի եհարց թէ *ընդէ՞ր* հաներ զիս. այլ ո՛չ էր հարցեալ թէ գիտէր զխորհուրդն: - 430. Դաւիթ *ընդէ՞ր* ոչ ետ պատասխանի անարգանացն սիմէի: - 433. Եւ թէ *ընդէ՞ր* առն եղև խօսեցեալ: - 454. Դարձեալ ասեն հակառակքն, թէ կատարեալ կենդանի է ձուկն, *ընդէ՞ր* ոչ զենումք: - 511. Իսկ ի համակարգսն վերջինն զառաջ նոյն *ընդէ՞ր* ոչ փոխէ զկանոնսն: - 541. Իսկ համակարգ քահանայք կամ եպիսկոպոսք զնոյն ոմն *ընդէ՞ր* ոչ կապեն կամ արձակեն: - 541. Եւ յոլովք ի գիտողացն ասացին, թէ հաւատք զնեստորին հաստատէք զնա *ընդէ՞ր* նզովէք: - 543. Երրորդ, զի թէ կայր հնար որ ի ձեռն կնոջն տուեալ լինէր շնորհք, աստուածածին կոյսն մարիամ *ընդէ՛ր* ոչ եղև մերձ մկրտութեան որդւոյն իւրոյ ի յորդանան: - 589. Հինգերորդ, զի թէ գո՛յր հնար կնոջ վասն հարկին առնել զգործ քահանայի, *ընդէ՛ր* ոչ կարաց նունի կոյսն մկրտել զոք ի վրաց յորժամ դարձոյց յաստուածգիտութիւն. - 589. ...*ընդէ՞ր* ոչ մկրտեաց զոք ի հաւատացելոցն. մինչև գնաց ի կեսարիա ձեռնադրեցաւ. և ապա եկեալ զհազարս հազարաց և զբիւրս մկրտեաց ի գետն: - 589. Թէ մեղքն ի մահն քրիստոսի թողեալ լինի, *ընդէ՞ր* մկրտիմք մեք: - 592. ...*ընդէ՞ր* զժողովուրդն զրկէք ի հաղորդութենէ մարմնոյ և արեանն քրիստոսի. - 599. Թէ օրհնեալ է՝ *ընդէ՞ր* օրհնէք և թէ ոչ էր օրհնեալ՝ *ընդէ՞ր* տայք ժողովրդեանն իբր օրհնեալ մարմին և մոլորեցնէք զնոսա: - 600. Եւ եղիցի թէ այս օրհնեալ է. զարիւնն *ընդէ՞ր* ոչ տայք: - 600. Դարձեալ ասեմք, *ընդէ՞ր* ժողովրդեանն հաւատ քարոզես, և դու անհաւատանաս ի ճաշակումն արեանն. - 600. Դարձեալ՝ *ընդէ՞ր* ինքն տէրն հրամայէ...: - 600. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ *ընդէ՞ր* ապա յորժամ խոստովանին հաղորդին: - 602. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ օծումն խորհո՛ւրդ է. *ընդէ՞ր* մեք ո՛չ ունիմք: - 604. Եւ թէ *ընդէ՞ր* ո՛չ յայտնապէս որպէս այլազգաց: - 604. Եւ թէ ոք ասիցէ, զսրբոց մարմինս *ընդէ՞ր* արգելումք: - 617. Այլէլու *ընդէ՞ր* չասեն: - 630. Աստուած անուն *ընդէ՞ր* չկայ: - 631. Յինանցն *ընդէ՞ր* ոչ պահեմք. ո՛չ ուրբաթ և ո՛չ դ շաբաթի: - 654. *Ընդէ՞ր* ոչ ասեմք երեսնաւոր արքայութիւն զերկիր՝ և այլն: - 758. Առ այսոքիւք, թէ արտասուքն որ յաչացն հեղու, *ընդէ՞ր* աղի գոլով, Ո՛չ միայն զվասն էրն խնդրեմ. այլ և զորպէսն դառնալ նմա աղի ընդ երակս աչաց: - 786

ԸՆԴԻՔՏԻՈՆ + Ոլոմպիաթն չորրորդ ամ է. զոր հայք նահանջ ասեն. և *Ընդիքտիոնն* **ժե** ամ է. որով հոռոմք վարին: - 191

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ + Հինգերորդ՝ զի կանոն *ընդհանուր* ժողովոցն որ եղեն առ նոսա՝ բաւականաբար դաւանութիւն հաւատոյ տըւեալ է: - 64. Այսքան *յընդհանուր* վարդապետաց վասն միութեան և որոշման սրբաբանեալ: - 105. Երրորդ՝ զգայութիւն զմասնաւո՛րն տեսանէ. որպէս այս ինչ մարդ որ է անհատ. և միտք *զընդհանուրն* իմանայ՝ որ է բնութիւն. որպէս մարդկութիւն: - 121. Նոյնպէս կարգ և սահման *ընդհանուր* եղեալ լուսաւորեցին զամենեսեան: - 126. Նախ՝ զի *ընդհանուր* դասք և իւրաքանչիւր անհատք ունին էութիւն՝ զօրութիւն՝ և ներգործութիւն. այսինքն ըստ որում էացեալքեն, և կարողութիւն ունին, և ներգործեն:

- 137. Իսկ անեղ և պարզ էութեանն պատշաճի միայն նմանապէս համեմատութեամբ. զի է կոչի աստուած, ըստ այնմ «ես եմ որ էն». և ո՛չ ըստ այնմ որ բաժանի ի գոյացութիւն և ի պատահումն. որպէս հոմանուն կամ փաղանուն. կամ ի միոջէ և առ մի. որպէս *ընդհանուր* էակն է՝ բաժանի առ մեզ: - 171. Իսկ *զընդհանուր* տեսակացն՝ ադամ. որպէս եզն. ձի. և այլն: - 220. Եւ որպէս *ընդ հանուր* մարդկութիւնս լրիւ էացաւ ի տեսութիւնն աստուծոյ յորչափութիւնն և ի թիւն: - 254. Ա՛րդ՝ մի է ամենայն *ընդհանուր* եկեղեցիք որ է բոլոր քրիստոնեայք ըստ հաւատոյն և կոչմանն յուսոյն որպէս սեռիւ: - 533. Նախ՝ որպէս սահմանն պարունակէ՛ *զընդհանուր* սահմանեալսն որպէս սահման մարդոյ զմարդ: - 538. Այսպէս և կանոնն պարունակէ՛ *զընդհանուր* կանոնեալսն: - 538. Ապա յա՛յտ է, զի նըւազ ճշմարիտն առաւել ճշմարտին հետևեսցի. որպէս նուազ բարին առաւել բարւոյն. եթէ *ընդհանուրն* և եթէ մասնաւորն: - 550. Սոցա համաձայնին *ընդհանուր* ամենայն վարդապետք գոլ ի յերկնային խորանս անմարմնոց ի զանազան օթևանս լուսոյ: - 688. *Ընդհանուր* ամենայն վարդապետք ուղղափառաց համաձայնեալ աստուածեղէն գրոց՝ ո՛չ ասեն քաւարան հրոյ: - 698. Եւ հաւատարիմ վկայ *ընդհանուր* յարութեանն զգործս եցոյց. որ զղազար չորեքօրեայ ի գերեզմանէն յարոյց: - 716. Յինգերորդ, զի որդին ծնաւ ի կուսէն և յերկրի շրջեցաւ և քարոզեաց և չարչարանօք փրկեաց և պատճառ եղև *ընդհանուր* յարութեան բնութեանս մերոյ. - 735. Այլ զի մի՛ իրողութիւն դատաստանին և յարութեան ուրուական և առ աչօք թուեսցի *ընդհանուր* ամենայն մարդկան, վասն որոյ ասեն վարդապետք ի յարութենէն մինչ ի գալուստն և քննութիւնն և հրով նորոգիլն և այլն՝ յերկարի միջոցաւ որքան ժամս **զ**: - 747. Զի նւազունք են ամենայն փափկութիւնք որ լինին յաշխարհի մինչև ցօրն դատաստանի, բաղդատեալ առ այն քաղցրութիւն. որպէս կաթիլ մի ջրոյ առ համեմատութիւն *ընդ հանուր* ծովու: - 762

ԸՆԴՀԱՆՐԱԿԱՆ (տեքստում նաև՝ ԸՆԹՀԱՆՐԱԿԱՆ) **+** Եւ զորս ես աստ պարկեշտութեամբ լռեմ, *յընթանրական* թղթին յօհաննէս ի նեռն առակէ ասելով. «արդէն իսկ նեռինք եկեալք են. զի ամենայն որ ուրանայ թէ յիսուս չէ՛ Քրիստոսն՝ նա իսկ է նեռն»: - 34. Կաթողիկէն *ընդհանրական* լսի. իսկ եկեղեցին ժողովումն: - 532. Այլ և ասեն թէ *ընդհանրական* կանոնքն ճշմարիտ է քան զառանձնականն: - 550. Նա՛խ՝ թէ ո՛չ ամենայն ուրէք է *ընդհանրականքն* ճշմարտիք. և ո՛չ ամենայն ուրեք առանձնականքն սուտք: - 550. Աhա՛ սոքա *ընդհանրականք* են և ո՛չ են ճշմարիտ. այլ սուտ: - 550. Այլև զգրեալն *ընդհանրական* թողութիւն ի դիմաց նորա ի վերայ գերեզմանին ընթեռնուն: - 674

ԸՆԴՀԱՆՐԱՊԷՍ - Մինչև յօր դատաստանին տեսանեն մեղաւորք փառս արդարոց *ընդհանրապէս*՝ այլ ո՛չ մասնաւորաբար. զի տեսանիցեն զնոսա ի մեծ փառս՝ այլ ո՛չ ի յորպիսիս: - 741

ԸՆԴՀԱՏ + Ոչ ինչ *ընդհատ* բերելով ի մեզ զօրինակ մեծի սաստկասարսուռն ատենի: - 788

ԸՆԴՈՒՆԱԿ + Այժմ պատասխանեսցուք հարցմանն եթէ առաքինութեանն չարութիւն, և արդարութեանն անիրաւութիւն ներհական. որպէս խաւարն լուսոյ. և էութիւն է լոյսն. և ո՛չ էութիւն խաւարն. և օդն *ընդունակ* լուսոյ և խաւարի: - 23. Այսպէս հոգին էութիւն է և *ընդունակ* բարւոյ և չարի. այսինքն առաքինութեան և չարութեան: - 23. Ուստի յա՛յտ է ի սահմանէն. ամենայն մարդ կենդանի բանաւոր մահկանացու մտաց և հանճարոյ *ընդունակ*: - 74. Եւ դու պետրոս՝ մարդ կենդանի բանաւոր մահկանացու մտաց և հանճարոյ *ընդունակ*: - 74. Երրորդ՝ ըստ դամասկացւոյն՝ հրեշտակն ո՛չ է *ընդունակ* ապաշխարութեան. նմին իրի և ո՛չ թողութեան: - 151. Դարձեալ՝ մարդո՛յն է *ընդունակ* լինիլ ուսմանց և լինիլ հեզ և խոնարհ սրտիւ: - 275. Որո՞ց է պատժոց *ընդունակ* եղև: - 279. Եւ որպէս զկենդանարար ջուր *զընդունակս* իւր դալարացուցեալ. ծաղկեալ յաստիս և պտղաբերեալ ի հանդերձեալն. - 768. Եւ առ *ընդունակ* նոցին դադարիլ շնորհին գործելոյ, բացբարձումն է շնորհին իջելոյ: - 783

ԸՆԴՈՒՆԱԿԱՆ + Իսկ Գոյացութիւն կոչի աստուած, ո՛չ ըստ որում ներհակ պատահմանց է *ընդունական* որպէս մեք. այլ ըստ որում բաժանի ընդդէմ պատահմանց. որ է՛ միայն պարզ գոյացութիւն որպէս ասացուք: - 171

ԸՆԴՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ + Զորօրինակ, ժանգ հայելւոյ ո՛չ *զընդունակութիւնն* բառնայ, այլ զտեսութիւնն. և յետ սրբելոյն, նոյն ծածկեալն երևի ի նմա: - 782

ԸՆԴՈՒՆԱՅՆ + Երրորդ՝ ասեն թէ կամքն աստուծոյ ո՛չ է *ընդունայն*. և ո՛չ ոք կայ ընդդէմ կամացն աստուծոյ. վասն որոյ զորինչ կամի՝ այնպէս առնէ. զոմն չար և զոմն բարի: - 16. Դարձեալ ասեմք՝ թէ կամքն աստուծոյ ո՛չ է *ընդունայն*. զի զոր ինչ կամի առնէ. այլ կամեցաւ և արար զմեզ անձնիշխան և տէր գործոց մերոց. եթէ չար՝ և եթէ բարի: - 16. Նախ՝ զի *ընդունայն* լինէին խոստմունքն. բարեացն վարձս և չարեացն պատիժս: - 20. Ո՛չ է ըստ չարափառացն ասել ուղղակի՝ թէ նախանձու կամ վասն փառաց որպէս ասեն, զի անգիտութեամբն պատուեսցի. *ընդունա՛յն* է կարծիքս այս. ասել զոր չէ՛ արժան անախտ և պարզ

բնութեանն աստուծոյ: - 24. Ո՛չ են յաւերժահասունք որպէս ոմանք կարծեն թէ յերկուց տարերց այսինքն ի հրոյ և յօդոյ են բանական կենդանիք և ունին ծնունդ և մահ. սուտ է այսպիսի կարծիքս և *ընդունայն* և հակառակ սուրբ գրոց. զի բնական կենդանի և մահկանացու՝ մարդս միա՛յն է որոյ յարութիւն և դատաստան գոյ: - 150. Իններորդ՝ և զեծցին *յընդունայն* վաստակոց կռոցն որ ոչ օգտէին. զի ունայնութիւն լսի գեբաղն: - 402. են և այլ բազում վկայութիւնք ի գրոց սրբոց որ զայսպիսի հերձուածս սուտ և *ընդունայն* երևեցուցանեն: - 590. Երրորդ, զի *ընդունայն* լինին աղօթք և տուրք և այլ օժանդակութիւնք եկեղեցւոյ՝ յորժամ ինքեանք քաւեսցեն: - 698

ԸՆԴՈՒՆԱՐԱՆ + Երկրորդ՝ զի ծայնին *ընդունարան* է լսելիքն մերձ գոլով օդոյն: - 131. Իսկ բանին *ընդունարան* է միտքն ի խո՛ր և ի հեռի կացեալ: - 131. Եւ զի գերեզման է մեր և *ընդունարան*: - 211

ԸՆԴՈՒՆԵԼԻ + Ոմանք ի դրախտն ևս ասեն թէ տիւ և գիշեր լինի. կամ գարուն և աշուն. զոր մեզ չէ *ընդունելի*: - 222. Եւ այս չէ՛ *ընդունելի*. զի մարդն երրորդութեանն է պատկեր եղեալ որպէս ցուցաւ. և ո՛չ միայն որդւոյ և հոգւոյն սրբոյ: - 273. Եւ այս ևս չէ՛ *ընդունելի*. զի ցուցաւ ի վերոյ եթէ յարացոյցն նոյն ինքն աստուած է ամենեցուն: - 273. Եւ այս ևս ո՛չ է *ընդունելի*. զի սոցա պատասխանի տայ սուրբն կիւրեղ ի գիրս պարապմանց թէ՝ որ ասաց զպատկերն, իմանամք զնմանութիւնն ի պատկերին որպէս ցուցաւ ի վերոյ. զի ամենայն պատկեր ՚ի հարկէ նմա՛ն է: - 273. Եւ այս երկոքեանս սո՛ւտ են. և ո՛չ են *ընդունելի* մեզ: - 290. Նախ ցուցանէ զխոհեմութիւն բարուց որ *ընդունելի* է աստուծոյ և մարդոյ. այլ պարզութիւնն է՛ պատարագ: - 356. Եւ կընդրուկն զմասն աստուծոյ *ընդունելի*: - 357. Իսկ հեթանոսք ըստ այնմ որ յանուն աստուծոյ նուիրէին՝ *ընդունելի*՛ էր: - 361. Որ մտօքն է՛ մոլի, և մեղօք հիւանդ, չէ՛ *ընդունելի*: - 371. Սակայն հաճելին մեր՝ *ընդունելի* է աստուծոյ. զառաւել սէրն նշանակէ. զի որ ինչ մեզ անպիտան է, և աստուծոյ անպիտան է: - 371. Այսոքիկ հասարակ կարծիք և *ընդունելիք*: - 391. Այլ այս ո՛չ է հասարակաց *ընդունելի* կարծիք: - 391. Այլ մեզ ուղղափառ եկեղեցւոյս միջինն է *ընդունելի*: - 391. Եւ թէ ասեն, չափաւոր ամուսնութիւն և ինչք *ընդունելի*՛ է աստուծոյ: - 404. Ասա՛ թէ՝ չափաւորն *ընդունելի* է. այլ անչափն պոռնկութիւն և ագահութիւն. իսկ կուսութիւն և աղքատութիւն որ չափ առաւելու՝ այնչափ գեղեցկանայ: - 404. Ոմանք ասեն թէ ի ջուր եթաց և լուաց յօրհնութենէն. և այս ո՛չ է *ընդունելի* կարծիս: - 599. այսինքն մին ի մարմինն. **բ** ի միտքն. **գ** ի կամքն. յորժամ սոքա պատրաստին, ապա՛ աղօթքն *ընդունելի* լինի աստուծոյ: - 620. Այս քան շարականս *ընդունելի*՛ է յեկեղեցի. և աւելին քան զայս՝ խոտելի՛ է և անպիտան: - 638. Երրորդ՝ *ընդունելի* եղև հօր ի հոտ անուշից: - 657. Եւ տարի՛ է քրիստոս. և ամ տեառն *ընդունելի*. և **բժ**ան ամիսք առաքեալքն: - 683. Իսկ չորրորդն և հինգերորդն *ընդունելի* են. և սակաւ զանազանին...: - 687. Ահա՛ ժամանակ *ընդունելի*. ահա՛ օր փրկութեան. մի և մի իւիք տայցէք պատճառս. զի մի՛ արատեսցի պաշտօնն: - 698. Եւ այսպէս ասացեալքս թերի՛ են և ո՛չ *ընդունելի* եկեղեցւոյ: - 706. Սո՛ւտ է այս և չէ՛ *ընդունելի* որպէս ցուցանելոց եմք: - 729. Երկրորդ, ապաշխարութեան ժամանակն *ընդունելի* է. իսկ որ քան մարդ է ի մեղս՝ ո՛չ է հաճոյ աստուծոյ: - 780

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ + Զբառս զայս *ընդունելութեան* դնէ՝ ընդ քեզ. այսինքն տէրն յետ ծննդեանն ընդ քեզ յաւիտեանս յաւիտենից...: - 464. Իսկ *ընդունելութեան* ժամանակ **գ** են ասացեալ վարդապետք: - 779. Երրորդ՝ ժամանակ կենցաղոյս մինչև ի մահ, է՛ *ընդունելութեան* աստուծոյ. ըստ որում բազմեալ է յաթոռ շնորհաց ըստ առաքելոյ. իսկ յետ այնորիկ ո՛չ ևս. զի փոխի յաթոռ դատաստանաց ըստ աւետարանին: - 780

ԸՆԴՈՒՆԻՄ (ԸՆԿԱԼՈՒՄ) + Եթէ ոք գիր ո՛չ գիտէ, և ո՛չ զվակյութիւն *ընդունի* սուրբ գրոց, որպէս ցուցանեմք նմա թէ է՛ աստուած: - 25. Եւ զի ո՛չ *ընկալան* զարեգակն արդարութեան զքրիստոս, անկան ի լուսոյ ի խաւարն: - 27. Նոյնպէս ո՛չ կարէ իմանալ յորժամ ի սուրբ գրոց և ի սքանչելեաց և ի բանից սուրբ վարդապետաց՝ դարձուցանէ զմիտքն. որպէս ասէ առակն՝ պակասամիտն ոչ *ընդունի* զբանս խոհեմութեանց. բայց միայն զայն՝ որ շրջին ի միտս նորա: - 31. Երկրորդ և ոչ վասն յետին յանցանացն կռապաշտութեան եպերեմք զիմաստութիւն նորա և ո՛չ *ընդունիմք*. թէպէտ և հնա՛ր է պատճառել թէ այնքան իմաստութիւնն, զնա ո՛չ պահեաց հաճոյ մնալ աստուծոյ: - 40. Իսկ անտօն և ո՛չ գիր գիտէր՝ ո՛չ թէ այնքան իմաստութիւն, որպէս հաճոյ եղև աստուծոյ. մեք յի՞նչ հաւատամք և *ընդունիմք* զայն իմաստութիւն: - 40. Դարձեալ անդրանիկ է ըստ շնորհաց հոգւոյն զոր *ընկալաւ* ո՛չ վասն կարօտութեան՝ զի լիապէս ունէր այլ զի գլուխ էր մեր՝ ընկալաւ՝ զի յանդամս իւր սփռեսցէ: - 41. Պատասխանեմք նախ, որպէս ասէ ոսկէբերանն թէ՝ նորածնեալքն աւազանաւն՝ ըստ չափու շնորհացն արժանաւորեին իմաստութեան, թարգմանութեան, և այլն. այսպէս և ոմն շնորհս *ընդունէր* աղօթելոյ կարգաւորապէս. զի ի նմանէ ուսանէին և այլքն աղօթել: - 59. Վեցերորդ վկայ ի ժողովոյն քաղկեդոնի զոր նոքա *ընդունին* և ո՛չ մեք. այսպէս է գրեալ թէ՝ որ ոք զհոգին ի հօրէ և յորդւոյ բղխումն ասիցէ՝ նզովեալ լիցի: - 64. Չորրորդ՝ զի ամենայն իր յայլմէ *ընկալեալն* լինի և ի

բաց ընկենլի: - 66. Եւ զայս դու բաժանօղդ` յո՞ր դէմս ասես այսպէս *ընկալեալ*: - 70. Եւ դու այսպէս *ընկալ* և հաստատեա՛ ի քեզ. և լեր միացեալ ամենայն դիմօք և խաղալեօք ի համայնից գլուխն միշտ պաշտաճութեամբ ի քրիստոս: - 76. Ելե՛ր ի բանէդ և դժուարինս խօսիս. և զոր հարցի` ո՛չ *ընկալայ* զպատասխանին: - 92. Ահա զսակաւ ընծայ կարճառօտութիւն բանիս *ընկալ* ի քում ընդարձակութեան գանձարանի սրտի` երիցագոյն հարազա՛տդ Գէորգիէ: - 95. Իսկ հաւատոյն վարձս *ընդունի* և փառս: - 122. Եւ ըստ չափոյ *ընդունողաց* ծնանի քրիստոս ի սիրտս մեր: - 125. Նոյնպէս հրեշտակաց և դիւաց` չարաց ի մարդկանէ և բարեաց ընտրութեան հոգի *ընկալար*: - 126. Զի ոմանց տացի և յաւելցի. և յոմանց բարձցի և պակասեսցի ըստ չափու ունակութեան *ընդունողաց:* - 127. Նախ է՛ գործ իմաստութեան աստուծոյ. որով զանազանեսցին արարածք` առաւել և նըւազ *ընդունելով*. և մի՛ խառնափնդոր և անզանազանապէս: - 130. Երրորդ` է՛ գործ նախախնամութեան. զի ըստ ընտանի կարողութեան իւրեանց` համեմատապէս զպարգևս *ընկալցին*. զի մի վնասեսցին փոքունքն մեծամեծօք. և թերի մնացին մեծամեծքն սակաւուք: - 130. Իսկ թէ ո՞րպէս ի մի և նոյն պարզ պարգևացն զանազանապէս *ընկալցին*, ասէ սուրբն դիոնէսիոս` «ըստ հնչման ձայնի»: - 131. Զի մի՛ է ձայնն յառաջ եկեալ յասողէն. իսկ լսօղք` առաւել և նըւազ *ընդունին*: - 131. Իսկ առողջ լսելիք և տկար` պատճառի ի համակարգս. և ի հաւասարն բնութեամբ. որք իմացմամբ և սիրով և ներգործութեամբ առաւել կամ նըւազ են. ուստի առաւել կամ նըւազ պարգևս *ընդունին*: - 131. Վասն երրորդին անչա՞փ է թէ չափաւոր` գիտելի՛ է, զի անչա՛փ է շնորհն ըստ իւրում ինքնութեան. այլ չափաւորի՛ ըստ տըւողին կամաց և ըստ *ընդունողին* կարեաց. որպէս բան մարդոյ ի լսելիս: - 140. Իսկ այլք ասեն թէ` հրեշտակն ո՛չ երևի ձևացեալ մարմնովն և ո՛չ խօսի ընդ մարդոյն. այլ` դնէ զնմանութիւն դիտաւորութեան ի յաչքն կամ ի յականջն մարդոյն. և անդ *ընդունի* հասարակ զգայութիւնն զտեսակս այնմիկ, և տայ յերևակայութիւնն և յիմացականն. այսպէս երևին հրեշտակք և խօսին ընդ մարդոյ: - 145. Վասն այն թէ քրիստոս զմի հրեշտակի բնութիւն *ընդունէր*` զնա միա՛յն փրկէր և այլքն արտաքոյ մնային փրկութեան: - 149. Վասն արդարութեան. զի արդարապէս վարձս *ընդունիցին*: - 149. Այլ ետ նոցա անձնիշխան կամս` զի կամովին ընտրեսցեն զբարին և արդարապէս զհատուցումն *ընկալցին* զի մի՛ երբեք մեղանչել կարիցեն: - 149. Զայսմ վիշապէ՛ ասէ` զգլուխ վիշապին փրկիչն ջախջախեաց ի յորդանան. այն է որ զամենայն ջուրս ծովուն յականակապիճս իւր *ընդունէր*: - 151. Նոյնպէս և առ մեզ` որք մրցին և ջանան ընդ դէմ բանսարկուին և մեռուցանեն զէ գլուխ նորա` նոքա զնոյն պսակն ժուժկալութեամբ և առաքինութեամբ *ընդունին* ի գլուխս իւրեանց յիւրաքանչիւրոցն զորս կոխեն և յաղթահարեն...: - 152. Եօթներորդ` թոյլ տուեալ լինի և ոմանց անկանիլ ի մեղս ինչ. զի ի հպարտութենէն զոր ունէր վասն առաքինութեան` խոնարհեսցի և անկցի առաջի տեառն խոստովանութեամբ. և *ընկալցի* զթողութիւն. որ նախ համասե՛ռ էր սատանայի: - 159. Ութերորդ` թոյլ տալով սրբոց չարչարիլ` վասն պսակացն առաւելութեան է. զի կենցաղս այս հանդէ՛ս է նահատակութեան. և ըստ չափոյ համբերութեան` առցէ զյաղթանակն. որպէս սրբոյն ստեփաննոսի. զի ունէր զսարկաւագութեան և զառաքելութեան պատիւն, *ընկալաւ* և զմարտիրոսութեան պսակն ի քարկոծումն իւր. այսպէս և այլքն...: - 159. Ասեմք առ այս Նա՛խ` եթէ թողութիւնն է ի զղջումն. և կարգն է ի յանձն ապականեալ. ապա ուրեմն իրաւի թէպէտ զթողութիւն *ընկալաւ* զղջմամբն, սակայն ի կարգն ո՛չ մտանէ ապականեալ և շրջեալ անձամբ և բնութեամբ, զորօրինակ բեկեալ և կցեալ անօթ` ո՛չ թւի ի կարգ անարատիցն: - 166. Դարձեալ ասեմք, թէպէտ զթողութիւն *ընկալաւ* իսկապէս, և զպատիժս կրեաց հատուցմամբն, սակայն մնաց կնիք ապականութեանն ի յանձն որպէս ասացաք: - 166. Դարձեալ և ի յառակս անառակին որ դարձաւ առ հայրն` և ողջմամբ *ընկալաւ* և զգեցոյց զնա և զարդարեաց մատանի ի ձեռս` և կօշիկ յոտս. այլ ո՛չ ետ թոյլ նմա պատարագել. այլ հրամայէ՛ այլոցն...: - 167. Եւ զայսպիսի զօրութիւնս ո՛չ երբէք ասեմք ի վերայ աստուծոյ. զի մշտնջենաւոր էութիւն է. և ոչ *ընդունի* զգոլն և զչգոլն: - 168. Եւ ուսեալք զայս, *ընկա՛լ* և այժմ զլուծումն խնդրոյն. եթէ լինելութիւն աշխարհի ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ ո՛չ է զօրութեամբ` այլ ներգործութեամբ վասն բազում պատճառի: - 168. Նախ` զի զգոլն իւրեանց ունէին ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ. թէպէտ յետո՛յ *ընկալան* գոյացութիւնս յինքեանս. որպէս տաճար ի միտս շինողին: - 170. Եւ յորժամ ի միւս կիսագունդն հասանէ, ընդ զ կենդանակերպս հետևեալ` բոլորի լոյսն ի նմա. զի ուղղապէս զլոյսն *ընդունի*: - 187. Եւ լուսաւոր անօթքն ի չորրորդում աւուր կազմեցան ի յօդոյ. և իւրաքանչիւրքն *ընկալան* զլոյսս և եղեն լուսաւորք: - 188. Այլ եերորդ էութիւնն է պարզ և հաւասար. առաւել և նուազ ո՛չ *ընդունի*: - 188. Եւ այն որ կրկին լինի, ներքին պայծառն է տիպ յարեգակնէն. և վերին նուազն զտիպ ներքնոյն է *ընկալեալ*: - 203. Եօթներորդ` զի ամենայն գետս ելեալ ի ծովէ, դարձեալ ծովն ի յինքն *ընդունի*: - 207. Եւ յետ յարութեանն *ընդունի* զպտուղ. որ է՛ պարգևք խոստմանց անվախճան կենացն: - 213. Նա՛խ` զի բոյսք և խոտք մե՛րձ են երկրի, զշարժումն նորա

դիւրա՛ւ *ընդունին*: - 214. Իսկ ծառք միջնորդութեամբ փայտին ի հեռուստ *ընդունին*: - 214. Եւ ոմանք միայն զգալի և ապականացու և ծորելի որպէս երկիրս այս. և զայսոսիկ ո՛չ *ընդունիմք* մեք ճշմարտութեան հետևօղքս: - 221. Եւ զայս *ընդունիմք* մեք: - 221. Զորս զայնպիսի ասացօղքն և *ընդունօղքն* որոշեալ նզովէ՛ եկեղեցի քրիստոսի աստուծոյ: - 226. Երկրորդ՝ պատուական մասն մարդոյն գլուխն է. վասն որոյ զվերինն և զառաջինն *ընկալաւ* տեղի: - 232. Եւ հոտոտելիքն զառ ի վայր է, նա՛խ՝ զի հոտն վերընթա՛ց է՝ յինքն *ընդունի*: - 235. Եօթներորդ՝ զի ո՛չ կարէին ընտրել և խոտել զչարն և զբարին, և զսուրբն և զանսուրբն ի մարդկանէ, թէ գործ սորին է այս կամ այն. այլ անմեղութեամբ յարակցեին պղծոյն, և զխեղդ ոգւոց նորա *ընդունէին*: - 238. Նա՛խ՝ զի զգայարանքն նորա որպէս զկակուղ մոմ առաւել *ընդունի* զտիպն: - 251. Զի կազմողական զօրութիւնն որ է՛ ի նիւթն՝ ազդումն առեալ յարարչադիր հրամանէն, նախ կազմէ՛ և պատրաստէ՛ զնիւթն առ ի *յընդունելոյ* զտնկականն. և ապա զզգայականն. յետ որոյ զբանականն ի ծագմանէն աստուծոյ: - 254. Ասեմք եթէ՝ ի կողմանէ նիւթո՛յն կարելի է ասել. զի զոմն ունի, և զոմն *ընդունի*. այսինքն զտնկականն ունի, և *ընդունի* զբանականն: - 254. Զի զօրութիւն ունի այս նիւթ՝ *ընդունել* զբանականն. զոր նիւթ անասնոցն ո՛չ կարէ *ընդունել*: - 254-255. Երկրորդ՝ շնորհիւ *ընկալեալք* որպէս բեսէլիէլ. եղիաբ ուրիեանց. և սողոմոն: - 269. Քսաններեկ, զի շնորհ քահանայութեան *ընկալաւ*: - 272. Զի զանմահութեան և զանապականութեան սկիզբն և զսերմն *ընկալաւ* ադամ: - 282. Իսկ զփոխարէն պարգևսն զոր *ընկալաւ*, Վասն առաջնոյն՝ զի ասէ գիր, «հայեցաւ», այսինքն հաճեցաւ աստուած ի հաբէլ: - 286. Վասն երկրորդին՝ զի ասէ՝ «և ի պատարագս նորա». այսինքն զի *ընկալաւ* ի հոտ անուշից: - 286. Վասն եերորդին՝ զի զանդրանկութեան օրհնութիւնն *ընկալաւ* որպէս յակոբ զեսաւայն: - 286. Որպէս կայեն յորժամ սպան զաբէլ, պատճառեաց ծնողացն եթէ զնորա պատարագն *ընկալաւ* աստուած և վերացոյց ի դրախտն: - 290. Վեցերորդ՝ նուիրեաց մելքիսեդեկ զպատարագն և *ընկալաւ* զտասանորդն. որպէս քրիստոս պարգևէ՛ հաւատացելոց զշնորհս, և առնու զտասնեակս զկատարեալ և զբարի գործս. կամ զտասն բանեան օրէնս ժ զգայարանօք: - 301. Տասներորդ՝ որպէս մելքիսեդեկ ետ զայն և *ընկալաւ* յաբրահամէ՛ զտասանորդսն: - 302. Գիտելի է, զի ամենայն պատարագ յերեք դէմս որոշի. այսինքն մատուցօղն, և *ընդունօղն* և պատարագն: - 306. Եւ է՛ որ մատուցօղն մեծ է քան *զընդունօղն*. որպէս մելքիսեդեկ քան զաբրահամ. և քահանայն մեծ է քան զժողովուրդն որ ճաշակէ: - 306. Այսինքն մեծ գոլ մատուցօղն և *ընդունօղն* և պատարագն: - 306-307. Երրորդ՝ դարձեալ ինքն *ընկալաւ*: - 307. Եւ աստուածութեամբն ընդ հօր և հոգւոյ՝ *ընկալաւ* ինքն: - 307. Նոյնպէս և տէր մեր փոխանակ շնացօղ ազգին հրէից *ընկալաւ* զեկեղեցի կոյս՝ և սուրբ ժողովուրդ իւր: - 313. Նոյնպէս և քրիստոս իմաստութեամբն իւրով կերակրէ՛ զնոսա և զգեցուցանէ որպէս իդ երիցանցն, որ տուաւ նոցա արկանելիս սպիտակս. այս է շնորհն մաքրութեան զոր *ընկալան* ի քրիստոսէ: - 315. Նմանապէս և միջակ կապիւն, զի ուսանիմք յաստուծոյ *ընկալեալք* զկարգ կրօնիցն. և ունիմք ուխտ և դաշին և հնազանդութեան նմա...: - 318. Քսաննմի, մովսէս դ ծնունդ *ընկալաւ*. ի մօրէ և ի ջրոյ՝ ի հրոյ և ի վիմէ: - 329. Եւ ամպն *ընկալաւ* զնա յաչաց նոցա և վերացաւ առ հայր: - 330. Վասն զի ե տանջանօք չարչարեաց զիէլ, կրկին *ընկալաւ* զհատուցումն: - 335. Եօթներորդ՝ զի որ աշակերտի մովսէսի՝ զլոյս *ընդունի*. և որ ո՛չ աշակերտի՝ ի խաւար մնասցէ որպէս քանանացիքն: - 352. Տասներորդ՝ զի որ զայնպիսի լոյսն յինքն *ընկալաւ*, զամօթ առականացն ադամայ ո՛չ ստացաւ: - 352. Առաջին, երեքօրեայ սրբութեամբ յիսներեկի աւուրն ելից յեգիպտոսէ. որ *ընկալաւ* զտասնբանեան օրէնս և պատմեաց ժողովրդեանն: - 352. Նա՛խ՝ զի սովոր էին յեգիպտոս կռո՛ց զոհել, զայն նուէրքն ի յինքն *ընկալաւ*: - 355. Երկրորդ՝ ի յօրինակ նորոյս պատարագի *ընկալաւ*. զի անդ ստուերն է. և աստ ճշմարտութիւն: - 355. Եւ իւղով զանգեալ և օծեալն, զի իւղով աստուածութեամբն օծաւ. այլ և զհոգին սուրբ *ընկալաւ* ի յորդանան: - 361. Այլ ապաւառ է՛ մեղքն մեր զոր *ընկալաւ* յինքն և մաքրեաց զմեզ: - 383. Այսպէս ի նորս խոստովանօղն սրբի. և *ընդունօղն* աղտեղի: - 384. Նա՛խ՝ զի է էր պատարագն. վասն զի մատոյց է զուարակ. և է խոյ. վասն որոյ *ընկալաւ* պարգևս է բանից մարգարէութեան: - 387. Նա՛խ՝ բանիւ ասաց. զի նահապետք բնական օրէնք *ընկալան*. աբրահամ. նոյ. և այլք: - 395. Չորրորդ՝ խորհրդական. զի մի է քրիստոս փեսայ. և զեկեղեցիս հրէից և հեթանոսաց *ընկալաւ* իւր հարսն սուրբ: - 401. Եւ նոյնպէս ամենայն հաւատացեալք մկրտին. և զնոյն շնորհք պարգևաց *ընդունին*: - 421. Նշանակ եօթնարփեան հոգւոյն *ընկալեալ* անկարօտաբար իբր ի գլուխ տէր մեր, և պարգևեալ անդամոց իւրոց: - 422. Չորրորդ՝ զի թէ սամուէլ էր որ ասաց թէ՝ տէր հեռացաւ ի քէն, և այս ո՛չ է մարգարէութիւն. զի կրկնեաց զիւր բանն. և թէ ո՛չ էր սամուէլ, այլ զանունն *ընկալաւ* և ինքն դև էր, սուտ խօսեցաւ ապա: - 430. Քսանևզ, ետ զանձս և *ընկալաւ* զիմաստս և զաստուած գիտութիւն: - 441. Եւ որպէս ասէ կղէմ և անանիա դամասկացի, թէ զ գիրք այլ *ընկալաք* յեկեղեցի: - 450. Այլ *ընկալեալ* են ի կարգս Աստուածաշունչ գրոց: - 451. Իսկ զչորրորդ սրբութիւնն որ է՛

միաւորութիւն բանականին առ աստուած, և միշտ ներգործապէս դիմել առ աստուած որպէս հրեշտակք. *ընկալաւ* աստուածածին կոյսն ի յղանալն զորդին աստուծոյ: - 463. Եւ այն ևս սքանչելիք, որ ի փոքրագոյն մարմինն *ընկալեալ* եղև հոգի բանական, և տեսակաւորեալ որպէս քառասնօրեայ մանուկ յարգանդի: - 470. Երրորդ՝ կոչի անդրանիկ ըստ հոգւոյն շնորհաց. զոր նախ *ընկալաւ* իբր գլուխ՝ և եհեղ յանդամքս իւր: - 473. ...իսկ մեք ո՛չ ի գործոց, այլ ի հաւատոցն քրիստոսի *ընկալաք* զսկզբնական արդարութիւնն և զներգործութիւն մարմնոյ և զսրբութիւն մտաց: - 473. Եւ այս գիտելի է, զի բանն աստուած ի տնօրէնութեան իւրում *ընկալաւ* զամենայն եղանակս օծութեան: - 474. Զօծումն մարմնական *ընկալաւ* ի պոռնիկ կնոջէն յորժամ եբեկ զշիշ իւղոյն ի գլուխ նորա ի տան սիմոնի: - 474. Իսկ զօծումն բնութեանն միաւորութեան՝ *ընկալաւ* ի կուսական արգանդին. ուր խառնեալ միաւորեաց զմերս բնութիւն ընդ իւրում աստուածութեանն և ծնաւ քրիստոս որ թարգմանի օծեալ: - 475. Նոյնպէս և ճանաչումն հասակի *ընկալաւ* ի փոքրութենէ ի մեծութիւն: - 479. Քանզի ո՛չ կարէին ի միում աւուր յերկոտեան ուխտսն կատարել զտօնսն հեռի գոլով ի միմեանց. երուսաղէմացիքն այսր աղագաւ փոխեցին. և փոքր փոքր աճմամբ *ընկալան* և ա՛յլ եկեղեցիք զնոյն: - 482. Այսպէս *ընկալեալ* ի նոցանէ և նիկիականն ժողովք՝ հաստատեցին առ մեզ: - 484. Իսկ տէրն մեր էր անդրանիկ ի հօրէ և անդրանիկ ի մօրէ. և անդրանիկ շնորհաց և արդարութեան. և անդրանիկ յարութեան մեռելոց. վասն որոյ անդրանկապէս *ընկալաւ* զօրէնս թլփատութեան: - 486. Չորրորդ՝ մկրտութիւնն յովհաննու որ մկրտէր ի յապաշխարութիւն. զի կարասցեն *ընդունել* զհոգւով մկրտութիւնն. վասն այն յառաջէ՛ր և սրբէ՛ր ջրովն: - 488. Երկրորդն է՛ տարածումն բազկացն ի գիրկ արկանել. և նշան *ընդունելոյ* զդարձեալսն ի մեղաց: - 489. Այլ և գիտելի է, զի ամենայն պատարագ յերեք դէմս որոշի. որ է՛ մատուցօղն, և *ընդունօղն*, և պատարագն: - 491. Եւ է՛ որ մատուցօղն մեծ է քան *զընդունօղն*. որպէս մելքիսեդեկ քան զաբրահամ. և քահանայն մեծ է քան զժողովուրդն որ ճաշակէ: - 491. Իսկ չորրորդն է՛ պատարագ տեառն մերոյ քրիստոսի որ ի մի դէմ անձնաւորութեան գ երես պատարագին բացայայտեցաւ. այսինքն մեծ գոլ մատուցօղն և *ընդունօղն* և պատարագն: - 491. Երրորդ՝ դարձեալ ինքն *ընկալաւ*: - 491. Եւ աստուածութեամբն ընդ հօր և ընդ հոգւոյ *ընկալաւ* զինքն: - 491. Վեցերորդ՝ ածաւ վերստին առ պիղատոս. և անդ խնդրեցին ի խաչ հանել. և զկնի ծաղեալ. և թուր *ընկալեալ*. և ի խաչ դատապարտեցաւ: - 492. Այլ և գաւազանն ի ձեռն հրեշտակին. որ *ընկալաւ* զպատարագն գեղէովնի: - 494. Որպէս այնոքիկ որք զօրացան այսու մահուամբ և զորդեգրութեանն *ընկալան* շնորհ և նախատակեցան, նոքա չարչարակից եղեն քրիստոսի, և փառացն հաղորդակիցք: - 497. Եւ տէրն ի մարդեղութեան իւրում *ընկալաւ* զոր ինչ բնականն էր մարդոյս բնութեան. և ոչ զեկամուտ անասնականն: - 502. Այլ զայսոսիկ ո՛չ *ընդունին* ուղղափառ վարդապետք: - 504. Իսկ հոգիքն ի դժոխս յորժամ տեսին զքրիստոս, այն էր ժամանակ փրկութեան նոցա և *ընդունելոյ* զողորմութիւն. յաղագս որոյ հաւատովք արդարացան նոքա միայն ի նոյն ժամն: - 508. Իններորդ, ասէ «մի՛ մերձենար», զի մարմինն այն պտուղ էր կանուխ դժոխոցն. և ինքն տէր մեր իբրև քահանայ նոր յամենայն ծեռաց պահէր զգուշութեամբ, զի պահեսցէ զնա ի ծեռինն որ կարօ՛ղ է *ընդունել* զայնպիսի պատարագն: - 517-518. Զի զանպարտ արիւնն իւր ցուցանէ հօր. և զխոցուած բևեռացն զոր վասն մեր *ընկալաւ*: - 519. Երրորդ՝ զի պա՛րտ էր քրիստոսի հովուել զպարզամիտ աշակերտսն որպէս հաւ զձագս, և մայր զմանկունսն. և թէ ի սկզբանէ զհոգին *ընկալեալ* էին՝ ո՛չ էր պիտոյ հովուել զնոսա: - 521. Չինգերորդ՝ զի գիտասցեն թէ քրիստոսիւ պարգևեցաւ. թէ յառաջագոյն էին *ընկալեալ*, պարզապէս յաստուծոյ կարծէին զտուչութիւն հոգւոյն և ո՛չ ի քրիստոսէ: - 521. Նոյնպէս պա՛րտ էր զսերմն հաւատոյ *ընդունել* նոցա քրիստոսիւ, և ապա փոքր փոքր աճմամբ հասանիլ պարգևաց հոգւոյն, և պտղաբերել և զայլսն: - 521. Երկրորդ՝ ի կողմանէ *ընդունողաց* առաքելոցն. զի պատշաճաւորեցան հոգոյն սրբոյ. զի փործիւ գիտէին զվարդապետութիւնն քրիստոսի, զմահն և զյարութիւնն և զայլսն: - 521-522. Երրորդ՝ ի կողմանէ հոգւոյն սրբոյ. զի առաւել հռչակելի և փառաւոր եղև այսպէս. զի *ընկալեալ* զհոգին՝ վաղվաղակի սքանչելիս առնէին վկայելով քրիստոսի. և զառաքեալսն առատապէս լցուցանելով, և նոքա զայլսն: - 522. Զի ո՛չ միայն համարի մեծ և փառաւոր զաստուածությունն նորա, այլ և զաղքատութիւնն և զանարգանս և զմահն. և յայնժամ արժանացի առատապէս *ընդունել* զհոգին սուրբ: - 522. Այսպէս որք *ընկալան* զհոգին ևս փափագին նմա: - 523. Եւ թէ ոք ասիցէ, զնոյնութիւնն *ընկալայ*. այլ ինձ այսպէս թուի թէ աւետարանս բանն է քրիստոսի, և քրիստոս բանն աստուծոյ. ապա ուրեմն և աւետարանս բան է բանին: - 530. Որով զփառս որդէգրութեան և զժառանգութիւն արքայութեան *ընկալաք*. որ է՛ անտրտում ուրախանութիւն: - 532. ...և առաքեալքն ծեռն դնելովն միայն՝ տային զհոգին սուրբ. և ի լեզուս խօսէին. և մարգարէանային *ընդունօղքն*. իսկ վարդապետք սուրբք՝ քարոզութեան նոցին հետևօղք և որդիք ծնողացն՝ երրորդ կարգին յետ նոցա: - 535. Իսկ թէ ծեռնադրօղն իցէ անարժան, միայն ինքն ոչ օգտի. այլ

դատապարտի. իսկ շնորհն կատարի՛ ի *յընդունօղն*: - 540. Վասն որոյ զայս **գ** ժողովքս տիեզերական և միմեանց համաձայն *ընդունիմք*. այլ զքաղկեդոնին ո՛չ *ընդունիմք*. զի ընդ դէմ է առաջնոցն և կաքտումն դաւանութեան տօնից կարգաց և կանոնաց ամենայնիւ: - 541. Եւ էր սիրելի փլաբիանոսի. և լևոնի. և թէոդորիտոսի զորս նզովեցին յեփեսոս. և վասն նոցա վրէժխնդրութեանն արարին ժողով **ուզ** եպիսկոպոսաց. և *ընկալան* զթուղթն լևոնի. և զնզովեալն յեփեսոս զփլաբիանոս *ընկալան*...: - 542-543. Այլ որ **ճծ** ամաւ յառաջ եկին ի հայք՝ ասորիք արք քաջաբանք, և կամեցան սերմանել զաղանդն նեստորի. որք նզովեալ որոշեցան. բայց ոմանք *ընկալեալ* էին և թարգմանեալ ի նոցանէ գիրս սուտս, Զգօրտոսակ. Զկիրակոսակ. Զպղի տեսիլն: - 545. Այլ զչար և զաստուածուրաց ժողովն քաղկեդոնի որ ի ձեռն մարկիանոսի և անիծելոյն պօղքերի՝ ո՛չ *ընդունիմք.* և *զընդունօղսն* նզովեմք: - 547. Իսկ յազգէս հայոց ո՛չ ոք իշխեաց խօսիլ հերձուած և զայլոցն ո՛չ *ընկալան*: - 551. Այլ զանազանին. զի հպարտն ի ներքուստ ունի զբարձրամտութիւնն. և փառասէրն յարտաքուստ յայլմէ՛ բերանոյ *ընդունի* զփառս գովութեան: - 560. Դարձեալ՝ է են խորհուրդք որ պատրաստեն զմեզ *ընդունիլ* զեօթն առաքինութիւնս: - 587. Ոչ ինչ ամենևին՝ թէ *ընկալցին* զմկրտութիւնն. որպէս և ոչ ցորենոյն է վտանգ թէ գողունի իցէ և սերմանի ի ձեռն գողի: - 593. Կարգն է կարողութիւն զոր ետ եպիսկոպոսն այնմ զոր ի կարգն *ընկալաւ* և ի սպասաւորութիւն խորհրդոյ եկեղեցւոյ: - 606. իբր թէ *ընկալաք* և հնազանդեցաք մարմնով...: - 644. Նա՛խ՝ գրակալն նշանակէ՛ զմովսէս. որ *ընկալեալ* զպատգամն աստուծոյ՝ խօսէր առ ժողովուրդն: - 646. ...այսինքն զպայծառութիւն գործոցն և զանմեղութիւն հոգւոյն զոր *ընկալան* ի շնորհացն քրիստոսի: - 648. ...զի նոցա բարեխօսութեամբն *ընկալցի* զպահքն մեր: - 650. Իններորդ, *ընկալաք* կրկին օրէնս հին և նոր. վասն որոյ **բ** աւուրս սրբութեամբ պահեմք: - 654. ...որպէս մեծատունն որ *ընկալաւ* զբարիսն ի յայս կեանքս: - 664. ...յայնժամ յայտնի և մերձակայ տեսանէ զամենայն փառս և զպսակ զոր *ընդունելոց* են նոքա ի յարութեանն աւուր...: - 668. ...զի զառհաւատչեայ տանջանացն *ընկալցի*...: - 669. Եւ որպէս արդարքն դեռևս ոչ են *ընկալեալ* զկատարեալ փառս իւրեանց...: - 669. ...ցուցանէ թէ ի նոյն հանդէսն ճանեցաւ և վախճան կատարման *ընկալաւ*: - 672. ...նոյնպէս և մեք ողջունիւս զհոգին և զշնորհքն նորա *ընդունիմք* ի մեզ: - 673. Նա՛խ՝ զի ի սրբոցն որ ա՛նդ են թաղեալ՝ օգնութիւնս *ընդունին* գերեզմանակիցք նոցա: - 678. Իսկ երրորդն ի դէմս Երրորդութեանն և է շնորհաց հոգւոյն զոր *ընկալաք* յաւազանին: - 683. Զի որք *ընկալան* զշնորհսն, պա՛րտին նոքա ընչիւք իւրեանց զեկեղեցւոյն լոյսն վառել զաւուրս ութն: - 684. Զի այնպիսիքն դատաստան *ընդունելոց* են անձանց իւրեանց ի մեծի ատենին քրիստոսի: - 684. Իսկ հոգիք հաւատացելոց որք ոչ գնացին այսպէս զհետ նորա, այլ *ընկալան* ի ներգործութեանցն սատանայի և ի կրից աշխարհի. - 688. Երկրորդ, ասէ սուրբն դիոնէսիոս ի ննջեցելոց կատարմանց գլուխն՝ եթէ մաքրելոց հոգին հասեալ ի վախճան՝ յայտնի և մերձակայ տեսանէ զամենայն փառս և զպսակ զոր *ընդունելո՛ց* են նոքա ի յարութեան աւուրն: - 691. ...բայց վարձ հատուցման ո՛չ կարէ *ընդունիլ* առանց մարմնոյն. զի ո՛չ միայն հոգւոյն է վաստակն, այլ և մարմնոյն: - 691. Ութերորդ, ասէ առաքեալն յեբրայեցիսն, (սոքա ամենեքեան վկայեալք ի հաւատոց՝ չև ևս *ընկալան* զաւետիսն աստուծոյ. վասն մեր լաւագոյն համարեալ...: - 692. Այլ որպէս ի միասին վարեցին զայս կեանս հոգին և մարմինն, նոյնպէս և զայն կեանս *ընդունիցին*: - 694. ...այլ *ընկալեալ* ունին զյոյս անմահութեան և զերանութեանն ի հոգի: - 695. Սակայն զփառսն չև ևս են *ընկալեալ* մինչև ի սքանչելի երկրորդն գալուստ. այսպէս մեծն անդրէաս: - 696. Երկրորդ՝ զի տեսութիւնն հաւատոյն է փոխարէն զոր հոգին *ընկալաւ*. և պսակն գործոյն է զոր մարմնով առնու: - 697. իսկ միջակ արդարքն որ են ի կայանս հոգւոցն՝ և զտեսանելն պայծառապէս *ընկալցին* ի յարութեանն դէմ յանդիման որպէս և էն...: - 697-698. Ա՛րդ՝ եթէ ճշմարիտ է մարգարէն և առաքեալն, զի ահա՛ ա՛ստ է *ընդունել* զապաշխարութիւն և փրկել զհոգիս...: - 698. Նա՛խ՝ յարութիւն է շնորհաց. որ զթողութիւնն մեղաց *ընկալաք* և զհաւատն քրիստոսի: - 710. Եւ որպէս զմարմինս մեր *ընդունին* յաւանդ, նոյնպէս և զգործս մեր խնդրէ ի սոցանէ և յառաջ բերեն: - 714. ...այլ սակաւ հիւթն այն որ ի սկզբանէ՛ գոյացութեան մերոյ ի ծնողացն է՛ *ընկալեալ*: - 718. ...այս է պակասութիւնս ի յարութեանն բառնի և եօթն զարդ *ընդունի*: - 722. ...և այս բառնի ի հոգւոյն և *ընդունի* ուրախութիւն և տարփումն հոգևոր առ աստուած...: - 722. Եւ յայնժամ յաղթեալ զթշնամին և զհարսն առ ինքն *ընկալեալ* յաթոռ մեծութեան նստցի. - 736. Այս է հնձան մեծ որ զամենայն մեղաւորս *ընդունի* յինքեան: - 748. Վասն հինգերորդին, որք աստէն զխրատս *ընդունել* ո՛չ կամեցան և ընդ մարդկան տանջիլ ո՛չ արժանացան. վասն յանորիկ արդարապէս անդ՝ անդադար հարկանին ուռամբ: - 752. Ուղղակի ուրեմն փայտս այս ասի գոլ տընկեալ մերձ յընթացս ջուրց. զի ի նմանութիւն մարմնոյ մեղաց երևեցաւ. և զամենայն նուաստութիւնս մեր յինքն *ընկալաւ*: - 755. Եւ քանզի մովսէս որ ջրային կամ ի ջրոյ հանեալ թարգմանի. թէպէտ երբեմն զօրէնս և երբեմն զտէրն նշանակէ. այլ աստ ոչ զօրէնս, այլ զտէրն գուշակէ՛. որ ի ջուրց մարդկայինս բնութեան

ընկալեալ եղև: - 756. Զոր *ընկալեալ* զսերմն հրամանաց աստուծոյ, և բուսուցեալ ի մեզ՝ տամք պտուղ **լ**, **կ**, և **ճ**: - 757. Ա՛րդ՝ նորոգեսցի երկիր որ *ընկալաւ* ի ծոց իւր զտէրունական մարմինն: - 759. Կամ լինէիր այնպէս ուրախ որպէս զայն որ ի կախաղան ածեալ լինի՝ և յանկարծակի ի ճանապարհին թագաւորութիւն *ընկալեալ* լինի: - 762. Եւ թէ այս և թէ այն, դու *ընկա՛լ* զխնդիր մտաց քոց առանց ամենայն երկբայութեանց. իբր ի միոյ կենեղուտ աղբերէ կենաց ուռճալրացեալ և պտղաւէտեալ: - 772. Եւ պիտանեացն՝ փառս վերընծայել այնմ, որ փառաւորեալն է ի պարգևս իւր. իսկ զանպիտանսն ներել մերոյ փոքր *ընկալ* անօթոյ և դանդաղկոտ փութոյ: - 772-773. Զի հասարակա՛ց է ամենայն մարդոյ կատարելոց և անկատարից, զի ի յանդիմանութիւն յանդիմանելեացն առհասարակ դժկամա՛կ երևի ի սկիզբն. թէպէտ ընտրողութեամբ լաւին *ընդունին* զխրատն: - 774. Որք տեսչութեամբն աստուծոյ՝ ի մեռելոցն զառհաւատաչեայն *ընկալան* յարութեան, թէ զիա՞րդ ոչ ունէին ի մտի զանտի կենացն ծանօթութիւն. պատմել մեզ խնդրի: - 774. Իսկ որք տեսչութեամբն աստուծոյ *ընկալան* զթերակատարն յարութիւն, ի վե՛ր է քան զբնութիւն. զի (ոգի որ ելանէ՝ այլ ոչ դառնայ) մինչ նորոգին վերստին: - 775. Այսպէս և ադամ զղջմամբ իւրով *ընկալաւ*. այսինքն երևեցոյց յինքեան զկորուսեալ շնորհն: - 783

ԸՆԴՎԶԻՄ + *Ընդվզեալ* սաբէի և կորուսեալ ի կնոջէ. և սատանայի կործանեալ յիմաստուն կուսէ: - 438

ԸՆԴՕՐԻՆԱԿԵՄ + Այլ և զերջանիկ գաղափարօղսդ մաղթեմ. որք *ընդօրինակէք* զգիր հարցմանցս այսորիկ, գրել և զսակաւ յիշատակս այսոցիկ: - 773

ԸՆԹԱՆԱՄ + Զորօրինակ՝ անհնա՛ր է յառաջ *ընթանալով* կոխել զստուերն: - 25. Իսկ որ զկամսն է չարացուցեալ, զճանապա՛րհն ունի թիւր. և որքան *ընթանայ*՝ մոլորի: - 33. Մետասաներորդ՝ որպէս մինն ի բազումս եկեալ ընդարձակի. և ի բազմաց ի մինն *ընթացեալ* նեղի: - 110. Երրորդ՝ զի բանս մեր ծայնիւ յամենայն լսելիս անցանէ և թղթով յամենայն տեղիս *ընթանայ*. և բանն աստուծոյ սո՛ւր է և հատու և ընդ ամենայն է քրիստոս անցանէ թափանցաբար: - 121. Իսկ չորրորդն է խորհրդական աստուածաբանութիւն. յորժամ զամենայն զգալի և զիմանալի էութիւն արտաքոյ թողեալ, ի խորս *ընթանամք* մտօք և մտանեմք յամպն և ի մէգն ըստ մովսէսի. և ապա տեսանեմք զնա արտաքս որոշեալ յամենայն էից: - 122. Իսկ ի ներքուստ ի վեր՝ ի բազմութենէ առ մինն *ընթանայ*. որպէս խորհրդական աստուածաբանութիւնն արտաքոյ թողեալ զբազմութիւն էից և ի մինն *ընթացեալ*, որ ամենեւին անբանութիւն է և անիմացութիւն. անճառելի. անիմանալի. և լռութեամբ պատուի յամենայն արարածոց: - 123. Երրորդ՝ առանց ոտից *ընթանայ*. առանց թևոց թռչի. առանց լեզուի խօսի. առանց ձեռաց գործէ: - 177. Այլ զաստղալից երկինս ի յօդոյ ասէ խտացեալ և թանձրացեալ. և ի նմա՛ են կառուցեալ աստեղք և *ընթանան*: - 184. Եւ զի ո՛չ հանապազ խաւարին. զի ո՛չ միշտ ընդ նոյն շաւիղս *ընթանան*. թէպէտ հանդիպին ընդ նոյն կենդանակերպն: - 187. Ասեմք եթէ՝ լուսինն *ընթանայ* ի կենդանակերպսն իթ օր և կէս՝ և ծնանի: - 191. Եւ ի մին հոլովն՝ **շ** ասպարէզ *ընթանայ*: - 191. Իսկ իննևժերեակն է, զի *ընթանայ* լուսինն ի տարին **յծդ** օր՝ և **ժթ** մասն. որ լինի ի **ժթ** ամին՝ **յկա** մասն: - 191. Եւ զի սուղ ծիրս *ընթանայ*: - 197. Չորեքտասաներորդ՝ ջուրն օդով ի վեր *ընթանայ*, և հողմով անձրևի՛ յերկիր: - 207. Ութերորդ՝ զի նաւք ի վերայ ջուրց *ընթանան* փութով. և զպէտս միմեանց լնուն: - 207. Երրորդ՝ զի կարօ՛տ է երկնային մարմնոցն. վասն այն ի վե՛ր *ընթանայ*: - 214. Եւ զի նենգաւո՛ր է, թիւր *ընթանայ*: - 219. Նոյնպէս և վերջին հուրն նովին չափով հեղեղին ի նոյն տեղիսն *ընթանայ*: - 225. Որ արագ *ընթանայ* և զսպէ զինքն՝ և զերեսն կորակնէ՛ և զբոլոր մարմինն կծկէ՛, երկնչո՛տ է և ըռիշտ և աղուեսաբարոյ: - 247. Ա՛րդ՝ առաջին դարն որ էր երևակին՝ ընդ երկա՛ր ապրէին մարդիկքն. զի ունի երևակն յերկար *ընթանալ* զճանապարհն իւր. որ ի **լ** ամն վճարէ զկենդանակերպսն: - 291. Նոյնպէս և աստ հոլովմամբ ժամանակաց *ընթանամք* մինչև ընկերեսցի անիւն ի գուբն: - 314. Եւ քրիստոս ի վերայ ծովուն *ընթացաւ*: - 328. Եւ սրբութիւն է՛ երկինքն յոր *ընթանան* լուսաւորք: - 343. Նախ նշանա՛կ էր լուսաւորա՛ցդ երկնից որ ի հարաւ *ընթանան*: - 346. Վասն է՞ր տապանակն յառաջ *ընթանայր* և վէմն զհետ բանակին: - 385. Հինգերորդ, զի ուղղորդ և առանձին *ընթանայր*՝ ետես զաստուած: - 387. Եւ ի մեծի ուրբաթի խաչին, լուսինն *ընթացաւ* և ձգեցաւ յարևն, և յետս դարձաւ. որպէս ցուցանի յառաջիկայդ առ խաչելութեամբն ի **լ** գլուխն ի **իզ** համարն: - 416. Նա՛խ՝ զի մի՛ համարեսցեն այլազգիք թէ դիքն իւրեանց առաջի *ընթացան* և գլուխ եղեն զօրացն և հարին զպատերազմն: - 425. Եւ մինչ *ընթացաւ* ի կալն ուռնայի և գնեաց զեզինսն և ողջակիզեաց, եհաս ի **զ** ժամն. որ յառաջն դադարեալ էր սուրն: - 435. Երկրորդ՝ զվեց կենդանակերպսն կոխեաց, որ էր եժան աւուր ճանապարհ ի կուսէն ի խոյն *ընթացեալ*: - 490. Երրորդ՝ զի **գ** ժամ ընդ արեգականն *ընթացաւ* և խաւարեցոյց զնա մինչ ի **թ** ժամն: - 490. Այլ և խաչաձև *ընթանայ* նաւ ի վերայ ջուրց յորժամ լարէ հողմ զարմիոնն. կամ տարածեալ թևօք հասանին ի նաւահանգիստն: - 494. Վեցերորդ՝ զի երա՛գ է փայլակն. ըստ տեառն՝ «ելանէ յարևելից և երևի մինչ ի մուտս արևու ի քթթելական». զոր

արեգակն յերկոտասան ժամս *ընթանայ* յարևմուտս: - 522. Չորրորդ՝ յա՛յտ է, զի իւրաքանչիւր առաքեալ յիւր վիճակն *ընթացեալ* ձեռնադրեցին եպիսկոպոսունս: - 546. Դարձեալ, զորօրինակ բազումք *ընթանան* ի մի ճանապարհ, և ամենեքեան թողեալ զնոյն՝ ընդ այլս գնասցեն, և մինն մնասցէ ի նոյնն. ո՛չ ասեմք թէ մինն բաժանեցաւ ի ճանապարհէն, այլ՝ այլքն: - 551. Եւ այսպէս բազում ունելով իւրաքանչիւր ոք սահմանս առանձին, միայն հայք նախատեալ լինին որպէս ո՛չ ունել միաբանութիւն ընդ այլս ի քրիստոնէից. այլ առանձին միայնաբար *ընթանալ*. և այսու որպէս հակառակ եպերեալ: - 553. Երրորդ, ի յարութեանն յորժամ փողն գոչէ՝ յառնեմք և յառաջ *ընթանամք* քրիստոսի: - 627. Զի առաջին կանոն երանելեացն, որք դառնան ի չարէ և զճանապարհս օրինացն *ընթանան*...: - 629. ...կամ յառաջնոյն ի վերջն *ընթանալ* կարգաւ. կամ ի վերջնոյն յառաջքն: - 642. ...պահեմք զչորեքշաբաթն. և վեցիւք շարժմամբ ի մեղս *ընթանամք*, պահեմք զուրբաթն: - 653. ...որով *ընթանամք* առ աստուած և աստուած ի մեզ գայ. - 666. Իններորդ՝ ճանապարհ կոչի և մահն որով ի հանդերձեալն *ընթանամք*...: - 666. Յորժամ սրբազան և մաքուր հոգին հասանէ ի վախճան՝ ուրախութեամբ ցնծայ իբր ի հանդիսից զերծեալ և ի պսակն *ընթացեալ*. և որպէս յանփոփոխ կեանքն հետևեալ: - 668. Զի ի չար կենաց ի չար տանջանս *ընթանայ*: - 669. և ոտքն *ընթացաւ* ի ծառն...: - 670. Իսկ կնկուղ ի գլուխ կրօնաւորաց և օդ յոտս և գօտի ընդ մէջ. զսպառազինիլն և զարիութեամբ *ընթանալն* ի պատերազմ: - 671. ...ցուցանէ թէ անուշահոտ վարուք և խրատու աւետարանին *ընթացաւ* զկեանս իւր: - 674. Զի՞նչ է որ առ հասարակ ամենեքեան. այր և կին՝ ծեր և տղայ ընդ մեռելոյն *ընթանան* ի գերեզմանն: - 675. Նախ ցուցանէ թէ՝ և այսպէս հասարակ *ընթանամք* առաջի քրիստոսի: - 675. Նա՛խ՝ զի յետս դառնամք մահուամբ, այսինքն ի դրախտն և ի մայր մեր, պա՛րտ է զի նախ ոտքն *ընթասցի*: - 676. ...հաւատն նշան է նոցա, և բարի գործքն զարդ. և մահն ի հարսանիս *ընթանալ*. - 681. Այսպէս և բաժանեալ հոգին ի մարմնոյ՝ *ընթանայ* յերկինս և ամփոփի ի տեղւոջ լուսոյ յօթևանս հոգւոց. - 681. ...և ելեալ ի մարմնոյն *ընթանայ* յօդս: - 682. ...որք ունին ըզհին օրէնս և ո՛չ զնորս. այլ ի ներքոյ մնացեալ սկզբնական մեղաց՝ նոքա ի տանջանս *ընթանան*: - 678. Եւ ամենեքեան անցանեն ընդ հուրն որ յառաջ *ընթանայ* գալստեանն քրիստոսի: - 702. Զի ուր կամք հոգւոյն խնդրէ՝ անդ *ընթանայ* և մարմինն անարգել ի յական թօթափելն. - 722. Զի հուր մեծ *ընթանայ* ի գալստեանն քրիստոսի. և վառեսցին երկինք և երկիր հրովն այն, որպէս ասէ պետրոս: - 727-728

ԸՆԹԱՑ(Ք) + Երրորդ՝ եթէ զոր ինչ ասէաք և ճշմարիտ էր, յայնժամ բանս մեր ո՛չ հետևէր իրացն. այլ իրն բանիցն հետևէր. որ է՛ յայտնապէս սուտ. զի մնացականն՝ ոչ մնացականին ո՛չ հետևի. այլ անդրադարձեալ. զի հետքն՝ *ընթացից* ոտիցն հետևին. և ո՛չ ոտքն հետոցն: - 8-9. Յորոյ փախչելով մեր և յերկուց ծայրիցն, զառ ի մէջն ունելով ուղղապէս *ընթացք*, ասեմք եթէ քրիստոս ըստ անշփոթ միաւորութեանն՝ աստուածային բնութեամբն մարդ է, և մարդկային բնութեամբն աստուած է: - 75. *Ընթացք* աստուածպաշտութեան՝ զմիջինն ուսուցանեն մեզ գիրք սուրբք...: - 80. Եւ այսպէս փախչելով ի թիւր ծայրիցն, զմիջինն պահելով *ընթացք* բարեպաշտութեան, անշթոփ և անբաժան միութիւն, խոստովանիմք զքրիստոս՝ աստուած մարդացեալ. մի անձն և մի բնութիւն. և մի կամք և գործք ըստ ուղղութեանն բանի: - 81. Հինգերորդ Լուսաբերն. որ է՛ արուսեակն. զոր կոչեն զօհրա. ջե՛րմ է և խոնաւ. յխը օրն կատարէ՛, *զընթացսն*. և այլք ասեն թէ ի **գ** ամիսն: - 189. Վեցերորդ Փայլածուն. զոր օտարիտ կոչեն. միշտ շրջի ընդ արեգականն. և սակաւ հեռանայ ի նմանէ. *զընթացս* իւր կատարէ՛ **յլը** աւուրս. **ժ** օր պակաս քան զլուսաբերն. և այլք թէ **գ** ամիս: - 189. Զի արեգակն յամենայն աւուր *զընթացս* իւր կատարէ՛ **իդ** ժամ, և **ժ** մասն և կէս: - 190. Իսկ վերադիրն լինի ի պակաս *ընթացից* լուսնոյն ըստ այսմ օրինակի: - 191. Ի գոյից է, զի շարժումն երկնի և *ընթացք* լուսաւորացդ ծնանին զժամանակն: - 198. Երրորդ՝ կամքն կանգնեալ է մոլար *ընթացից* ջատագով: - 251. Իսկ ի վերջին դարս որ է՛ լուսնին՝ սակաւակեացք են մարդիկք. զի նա՛ ի **լ** օրն վճարէ զբոլոր *ընթացս* իւր: - 291. Չորրորդ՝ զանազան նկարք աշտանակին, զանազան ներգործութիւնք *ընթացից* նոցա առ երկիրս, կենդանեաց՝ տնկոց՝ և անշնչից: - 346. Նոյնպէս և ոտքն ըստ չորից տարերց *ընթացից*: - 367. Ութերորդ՝ ոտնաբեկ. *յընթացս* վարուց: - 370. Վեցերորդ՝ աստ ի հանդիսից սխալէ. և յետոյ ի *յընթացից*. և ի յարութեանն յաղթանակաց պսակէն: - 394. Հինգերորդ՝ *զընթացս* մեղաց և զգործն որ է սկզբնական և ներգործական մեղք, և զգլուխն որ է՛ մահ և ապականութիւն, խորտակեաց քրիստոս...: - 426. Տասներորդ՝ և այսմ կողմանէ՛ շարժին լուսաւորքդ ի *յընթացս* իւրեանց. որ են կարապետ մեծին լուսոյ ծագմանն: - 555. Որ և յարազուարճ բարերջանկութեամբ լի և ամենազան քաղցրորակ պտղաւէտութեամբ տընկեսցիս ծառ բարձրաբերձ *յընթացս* հոգւոյն ի մէջ եկեղեցւոյ տանս թորգոմեան ազգիս հայկազնեան: - 558. Եւ բոլորն զկատարեալ *ընթացս* մեր առ աստուած ուղղեալ: - 645. Նախ ճանապարհ կոչի ծնունդն. որով ի կեանս գամք ըստ հասարակութեան *ընթացից* մարդկան: - 665. Կրկին ասեն զշաւիղս *ընթացից* հոգւոց. այսինքն

մինն ի վեր յերկինս, և միւսն ի ներքոյ երկնից: - 688. Ուղղակի ուրեմն փայտս այս ասի գոլ տընկեալ մերձ *յընթացս* ջուրց. զի ի նմանութիւն մարմնոյ մեղաց երևեցաւ. և զամենայն նուաստութիւնս մեր յինքն ընկալաւ: - 755. Երեք գլխօք վարէ՛ *զընթացս* մարդկութեանն: - 770

ԸՆԹԵՌՆԼԻ + Զգիրս ո՞րպէս է *ընթեռնլի* յեկեղեցի: - 643. և զմարգարէսն ի չորրորդ ձայնս է *ընթեռնլի*. և ներբողեանն ի վերջին ձայնն: - 643

ԸՆԹԵՌՆՈՒՄ + Եւ անդ *ընթեռնու* դնն որպէս ի քարտիսի և իմանայ յայնմանէ: - 145. Այս է յորժամ *ընթեռնումք* յերկար զպատմութիւնն և լսեմք. իբրու թէ տեսանեմք աչօք. և մտօք վայելեմք: - 192. Իսկ դիւականն ընդդէմ այսմ՝ վասն մոլորութեան զանազան երևմունս ցուցանէ աղտեղութեան. և կամ զբարին խափանել ջանայ. որպէս ի չարչարանս տեառն վասն կնոջն պիղատոսի *ընթերցեալ* լինի. և որպէս գրէ սուրբն և ագրիոս: - 268. Երրորդ՝ զի միշտ *ընթերցեալ* մնասցէ ի միտս նոցա: - 349. Որ զգլուխն *ընթերցար*, զհամակարգն ընդէ՞ր մոռացար: - 546. Եւ գո՛րծ է նոցա *ընթեռնուլ* զամենայն գիրս: - 608. Վեցերորդ, զի և առաջին ծնօղքն և հարք թէպէտ աւելի կին առնուին վասն զաւակաց, այլ հարսանիսն կրկնեալ ո՛չ *ընթերցեալ* լինի: - 612. Եւ յայս միտս ի կիրակէ գիշերն գ անգամ աւետարան *ընթեռնուն*: - 618. Իսկ սարկաւագն՝ յորժամ քարոզէ՛ կամ խնկարկէ կամ *ընթեռնու*: - 635. Զի՞նչ է որ նախ զմարգարէս, և ապա զառաքեալս, և ապա՛ զաւետարանն *ընթեռնումք*: - 643. Վասն այն և տեղեաւ փոխեմք. զմարգարէսն ի մէջ եկեղեցւոյն, և զառաքեալսն մերձ բեմին *ընթեռնումք*: - 643. ...և զայլ մարգարէսն ի շաբաթն *ընթեռնուին*. վասն այն միշտ սա՛ երգի յեկեղեցի: - 643. Նմանապէս և զեսայի միշտ ի կիրակէս *ընթեռնումք*...: - 644. Այլ և յարութիւնն կատարումն է տնօրէնութեանցն. վասն այն զեսայի *ընթեռնումք*: - 644. Այլ և բոլոր ամենայն տնօրէնութեանցն պատմօղ. վասն այն յամենայն օր ի տօնս, ի պահս, և յուտիս, ի շաբաթս, և ի կիրակէ, զնա՛ *ընթեռնումք*: - 644. Յայս միտս սարկաւագն նախ առաջի քահանային *ընթեռնու* իբր ի նմանէ՛ ուսեալ...: - 644. ...վասն որոյ նոքա միշտ մերձին գրակալին յորժամ *ընթեռնուն*: - 646. Դարձեալ, նշանակէ զժողովուրդն աստուծոյ. յորոց ունկն *ընթերցեալ* լինին միշտ բանք աստուածայինք. հնգիւք զգայութեամբք հոգւոյ և մարմնոյ առ միմեանս յեռեալք: - 646. Այսպէս է վախճան մաքուր և սուրբ հոգւոցն. ուրախութեամբ *ընթացեալ* ի պսակն և զերծեալ ի բանտէ խաւարային մարմնոյ: - 669. Այլև զգրեալն ընդհանրական թողութիւն ի դիմաց նորա ի վերայ գերեզմանին *ընթեռնուն*: - 674. ...որպէս ասեն ոմանք. վասն սոցա երեք հանգստեան տամք և աւետարան *ընթեռնումք*: - 675. Իններորդ, վասն **գ** գոչման փողոյն երիցս *ընթեռնումք* զաւետարանն: - 675. Արդ՝ ա՛յս գիր գործոց մերոց գրեալ ի հոգի և ի մարմին մեր որպէս ի մագաղաթի՝ դատաւորն *ընթեռնու* ի տես և ի լուր հրեշտակաց և սրբոց: - 741. Եւ իւրաքանչիւր ոք զգործս իւր *ընթեռնու* յայտնապէս և ո՛չ կարէ ուրանալ և մոռանալ: - 741. Իսկ գիրք կենաց է գիրքն քրիստոս. ի յորում ամենեքեան իբրև ի գիրս *ընթերցցին* թէ զինչ ի պատուիրանաց նորա արարին: - 742

ԸՆԹԵՐՑԱՍԷՐ + Աղերս ընծայեցի ի գանձանակ ճոխութեան ձերդ մեծութեան. իմաստասէր և ճշմարտասէր եկեղեցւոյդ հայաստանեայց և *ընթերցասէրդ* մտաց: - 772

ԸՆԹԵՐՑՈՂ + Եւ որք զխնկոցն՝ դպիրք են և *ընթերցօղք*: - 379. Ութերորդ՝ Անագանոսք. որ են *ընթերցօղք*: - 608. Երկրորդ ուրացօղք. և սոցա քարոզէ՛ *ընթերցօղն*: - 608. *Ընթերցօղն* ջրոյ: - 609. *Ընթերցօղ* սարկաւագն, որ է՛ հրեշտակն միջնորդ...: - 644

ԸՆԹԵՐՑՈՂՈՒԹԻՒՆ + Երկրորդ կարգն է *Ընթերցողութիւնն*: - 606

ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ + Որ է՛ *ընթերցուածն* յակոբայ: - 450. Եւ որպէս կարգեաց տն եղբայրն յակոբոս *զընթերցուածն*. և ի նմին աւուր զերկու տօնս: - 482. Երեքտասաներորդ՝ ականատես տնօրէնութեանն եղբայր տն յակոբոս որ կարգեաց *զընթերցուածն*, յունվարի վեցն աւանդեաց զտօնն ծննդեանն. և ի նոյն օրն դարձեալ զմկրտութեանն: - 484. Եւ գուբղայն որպէս *ընթերցուածն*: - 631. Վասն է՞ր առաջաւորաց պահքն առանց *ընթերցւածո՛ց* է: - 650. Զմեծ կարգն՝ է՛ կանոնեալ տն եղբայրն յակոբոս որ *զընթերցուածն* կարգեաց...: - 651. Որպէս գանձակեցին գրէ *ընթերցուածոց* մեկնիչն: - 651. վասն որոյ թեթև է *ընթերցուածովք*: - 651. Վասն որոյ ի թագաւորութեանցն սկսանի *ընթերցուածն*. որպէս յա՛յտ է ի մեկնութիւն նորին: - 651

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆ + Վասն որոյ գրով և բանիւ՝ այսինքն *ընթերցմամբ* և լսելով ժողովեմք զգիտութիւն: - 143. Երրորդ՝ ստեղծան նոքա՝ զի ի նոցա՛ ջանից *ընթերցմանց* և բարեաց գործոց օրինակ առցուք. որպէս են մրջմունք և սարդք, և այլք այսպիսիք: - 217. Իսկ յետ և յահեակ որկորստութիւն և պոռնկութիւն. զի յետս դարձումն է ի ճշմարիտ բարւոյն, և զհետ *ընթերցումն* է առ ահեակ և սուտ բարիս: - 560. Եւ ապա՛ *ընթերցմունք* յիշատակ սրբոցն որք աստ նահատակեցան և անդ պսակեալք թագաւորե՛ն ընդ քրիստոսի: - 628. Այլ և *յընթերցումն* աւետարանին զգլուխս բանամք: - 635

ԸՆԹՐԻՔ + Յօշարակաւ մաճնաւն, յորժամ զմարմին և զարիւն իւր ետ աշակերտացն յետ *ընթրեացն*: - 491. Եւ կարգաւ բաժանելն. և թափել գինւոյն. և *ընթրիսն*. և բարեկենդաննն: - 527. Ոմանք ասեն թէ ի հասարակ *ընթրիսն* յորժամ բազմեցան՝ ի հասարակ սեղանոյն թացեալ զպատառն ետ յուդայի...: - 599. ...այսպէս պատմէ Մատթէոս և Մարկոս. իսկ Ղուկաս և Յոհաննէս յետ *ընթրեա՛ցն* նշանակեն զթացեալ պատառն: - 599. Եւ այլք ասեն թէ՝ թէպէտ յետ *ընթրեա՛ցն* էր...: - 599. Զայս կարգս կացոյց քրիստոս յորժամ ի ժամ *ընթրեացն* զհացն ի մարմին իւր և զգինին ի յարիւն իւր փոխեաց: - 606. Եւ զայս ուսաք ի քրիստոսէ. որ ի վերնատունն յետ *ընթրեացն* օրհնեցին և ելին ի լեառն ձիթենեաց: - 655. Զի՞նչ է ճաշն և *ընթրիսն*: - 656. Կերակուրն մինչ ի **զ** ժամն կոչի. և անտի յառաջ *ընթրիս*: - 656. Եւ նշանակէ՛ ճաշն զաստիս, և *ընթրիսն* զհանդերձեալն: - 656. Եւ դարձեալ ճաշքն ցուցանեն յերիս հասակս զբարեգործսն. և *ընթրիսն* զվերջին հասակին յորում ննջեմք ի գերեզմանի: - 656. Դարձեալ, արքայութիւնն երկնից երբեմն կոչի *ընթրիս*՝ վասն անճառ բարեացն վայելման: - 757

ԸՆԾԱՅ + Ահա զսակաւ *ընծայ* կարճառօտութիւն բանիս ընկալ ի քում ընդարձակութեան գանձարանի սրտի՝ երիցագոյն հարազա՛տդ Գէորգիէ: - 95. Հասարակ, զի ամենայն քահանայ միջնորդ և հաշտարա՛ր է աստուծոյ և մարդկան. *զընծայս* ժողովրդեանն աստուծոյ նուիրելով և յաստուծոյ շնորհս և քաւութիւն ժողովրդեանն առնելով: - 354. Դարձեալ ասեմք, ի հինն կրկին էր *ընծայ* պատարագայցն: - 356. Եւ **ծ** թիւ կատարեալ նուէր և սուրբ է աստուծոյ. յաղագս որոյ թագաւորք երկրի *զընծայս* ի մարդկանէ՛ հնազանդելոց **թ թ** խնդրեն...: - 376. Յայս միտս ի բերել *ընծային* ի սեղանն՝ է դասք քահանայից կան ի սպասու. և երգեն եղանակաւ. և քշոց և բուրվառ և զանգակ հնչէ: - 431. Եւ նոյնպէս թագաւորքն մոգուց բերին ընծայ քրիստոսի: - 441. Իսկ արտասուքն հանապազո՛րդ է ըստ ամենայնին. և առաւել քան զամենայն *ընծայ* հաշտութեան: - 619. Նոյնպէս և մեք *զնծայս* սաղմոսից և զայլ երգոց տամք ի քահանայս, - 624. Այսպէս և ի տընօրինէքն *ընծայք* խաչին և աւետարանին որ ի նոցա տունն մտանէ: - 684

ԸՆԾԱՅԱԲԵՐ + իսկ ցօղ իմաստութիւնն որ տուաւ նմա յաստուծոյ. և թագաւորք արաբայ և սաբայ, *ընծայաբերքն* նմա: - 421

ԸՆԾԱՅԵՄ + Իսկ յորժամ հնազանդին ամենայն անդամք գլխոյն քրիստոսի գիտութեամբ և փոփոխմամբ, յայնժամ և ինքն լնու զհնազանդութիւնն, *ընծայելով* զհնազանդեալքս հօր: - 42. Այլ և հրեշտակն խօսի ընդ աստուծոյ. զի զբաղձանս իւր *ընծայէ՛* նմա: - 145. Այլ ա՛յս է ճշմարիտն, զի ամենայն բարեկամքն որ ժողովեցան յետոյ և մխիթարեցին զնա՛, իւրաքանչիւրքն բերին մէն մի որոջ ոչխարի և **դ** դրամ ոսկի անգիր *ընծայեցին* նմա ի սատար խրախութեանն...: - 326. Չորրորդ՝ վասն փրկութեան ի հիւանդութենէ կամ ի պատերազմէ՛ փրկեալք, մատուցեն ասէ պատարագ և նւէրս *ընծայեսցեն* ի սեղանն ի հոտ անուշից: - 358. Նա՛խ՝ բերել ի դուռն խորանին և տաճարին. և ո՛չ ի բազում մեհեանս. զի ցուցցէ զմինն աստուած՝ և յանուն նորա *ընծայել*: - 359. Նա՛խ՝ զմեղքն սրբել ի մարդոյ. և ապա՛ *ընծայել* աստուծոյ: - 363. Երրորդ՝ զի բուրվառովն՝ աստուծոյ *ընծայէր* և գաւազանաւն զշնորհս ի ժողովրդեանն: - 382. Երրորդ՝ ամբարձեալ ձեռօք վերանայր յերկինս վասն երկուց. նախ՝ զի զինքնն *ընծայեսցէ* հօրն. երկրորդ՝ զի զթշնամիսն հարկանիցէ զօրաւոր ձեռամբ բարձրացեալ: - 520. Վեցերորդ՝ աղօթք է ինչք և պատարագք որ յեկեղեցիս *ընծայեն*...: - 619. Նա՛խ որպէս սովորութիւն է մարդկան որք զաղերսն *ընծայեն* ի դրունս մեծամեծացն, և նոքա՛ մատուցանեն թագաւորին: - 624. ...որպէս *ընծայէ՛* զաղօթս մեր աստուծոյ, նոյնպէս և ի նմանէ առնու և տայ մեզ զշնորհս և զպարգևս հաշտութեան: - 625. Եւ որ՝ քան զայս աւելի ասեն, որպէս տնօրինեցար. կամ *ընծայեցար*. կամ քո տէրութեամբդ. կամ որ եկիր ի բեթանիա. կամ ի վերնատունն: - 634. Այլ և *զընծայիլն* ի տաճարն. յորում երգէին մանկունքն՝ ո՛վսաննայ. որպէս յողոգոմեանն: - 638. Աղերս *ընծայեցի* ի գանձանակ ճոխութեան ձերդ մեծութեան. իմաստասէր և ճշմարտասէր եկեղեցոյդ հայաստանեայց և ընթերցասէրդ մտաց: - 772. Եւ այսպէս տրտմեալ սգով և թախծեալ մտօք *ընծայեցի* տխեղծ մատամբ զխուճախոյ նուէրս բանի, իբր զլումայս այրւոյն՝ քումդ գանձարանի: - 789

ԸՆԿԵՆՈՒՄ + Պատասխանեմք, ո՛վ յանդուգն մեկնիչ դու... ո՛վ *ընկեսցէ* և յի՛նչ պատճառս. և ո՞չ լուար ի հրեշատակէն, «թագաւորութեան նորա վախճան մի՛ լիցի»: - 41-42. Չորրորդ՝ զի ամենայն իր յայլմէ ընկալեալն՝ լինի և ի բաց *ընկենլի*: - 66. Ա՛յս է՝ մեղք հպարտութեանն որ է երկրային ախտ, ծանրացոյց և *ընկէց* յերկիր: - 148. ...որպէս զադամ ցանկութեամբ աստուածանալոյն յերկիր *ընկէց*. սոյնպէս և զայլս: - 148. Իսկ սատանայ փորձէ՝ զի ի չար *ընկեսցէ*: - 160. Եւ զի զմարդն *ընկէց* յերկնից ի յերկիր, ընդ գարշապար ոտից նորա անկանի: - 219. Նա՛խ՝ նշանակէ զնոյն ինքն սկզբնաչարն սատանայ. որ էր յերկինս գաւազան ուղղութեան և *ընկեցեալ* եղև օ՛ձ: - 332. Զոր թէ *ընկենու* ոք, լինի երկրաքարշ մարդ և մեղաւոր. և մինչ զղջացեալ դարձեալ ըմբռնէ յետոյ, լինի պատճառ կանգնելոյ և փրկութեան: - 332. Նա՛խ՝ զկերպն ադամայ

որ ի դրախտին՝ երևեցոյց յինքեան. զոր ետես մահ և *ընկէց* զքագն իւր: - 352. յայնժամ քակէ՛ զտունն մեր որ է՛ հոգի և մարմին. և արտաքոյ քաղաքին յանսուրբ տեղիս *ընկենու* որ է՛ դժոխքն արտաքոյ արքայութեանն, և անսուրբ տեղի մեղաց և մեղաւորաց. և անդ արտաքսէ զմեղաւորսն: - 368. Եւ ո՛չ զկորիզն, զի ի բաց *ընկենլի՛* է: - 389. Նոյնպէս յերեք տեղւոջ ոգորի. յերկրի՝ զի հանցէ յերկնից. և յօդդ՝ զի արգելցէ. և ի յարութեանն՝ զի *ընկեսցէ* ի հուրն: - 394. Տասներորդ՝ ի գարեգին. որ է՛ լեառն թլփատութեան. զի ելեալ ի լեառն հաւատոց՝ զաւելորդ մեղացն ի բաց *ընկեսցեն*, և զօրհնութիւնն աստուծոյ առցեն: - 402. Դարձեալ՝ տարածումն ձեռացն զմերժումն և զհերքումն թշնամւոյն, այլ և զիշխանութիւն նորա արտաքս *ընկենու*...: - 489. Վեցերորդիւն զամենայն հոգս մեր *ընկենուլ* առ աստուած: - 492. Հինգերորդ՝ զադամաստեղծ ձեռս իւր տարածեաց տէրն ի վերայ խաչին. և արտաքս *ընկէց* զչար իշխանն. և կորզեաց զմարդիկ յիշխանութենէ նորա: - 503. Երկոտասաներորդ, «մի՛ մերձենար», եցոյց թէ՝ որք յետ յարութեանն և վերանալոյն յերկինս կամին մերձենալ ի մարմին նորա առաքինութեամբ և սրբութեամբ, զախտս հոգւոց ի բա՛ց *ընկեսցեն* և մի ունայնապէս մերձեսցին ի նա: - 518. Ասեմք թէ ո՛չ. այլ առաւել վտա՛նգ է նոցա. զի ի բազում անգամ ի ձեռս դիւաց արտաքս *ընկեցեալ* լինին մարմինք նոցա: - 678. ...ապա պա՛րտ է ի նա՛ *ընկենուլ* զդատաստան չարչարողացն մերոց և հալածողաց. և ուրախութեամբ տանիլ զըլկանս. և մի՛ մեզէն վրէժխնդիր լինիլ մեզ. - 735. Ոմանք ի գերութիւն վարեալք արք և կանայք. և կէսք առաթուր դիաթաւալ սրախողխող գալարեալ. առհասարակ քահանայք և աշխարհականք գէշ անկեալ դիակամբ անթաղ *ընկեցեալք*: - 788

ԸՆԿԵՐ + Եւ ոմանք որպէս քաղկեդոնիկքն՝ մի անձն համբաւեն, և յերկու բնութիւնս բաժանեն զմի քրիստոսն. և **բ** կամք. և **բ** գործք. որպէս անիծեալն լևոն. և փլաբիանոս, և *ընկերք* նոցա: - 82. Եւ ի հաւասարս, որպէս յեղբարս և *յընկերս*: - 143. Իսկ հաւասար սիրով սիրէ մարդ զմարդ. և *ընկեր զընկեր*. այլ և մարդ զհրեշտակս. և հրեշտակք զմարդիկ. և զհաւասար արարածք են: - 143. Նախ՝ յորժամ սերօբէն ասէր սուրբ, և միւսն երկրորդէր զնոյն. և սա՛ լռեաց զփառաբանութիւն *ընկերին* երկրորդել աստուծոյ, թէ փառքն ի վերայ իւր անկանի և աստուածանայ որպէս ասաց պօղոս: - 147. Դարձեալ գիտելի՛ է, զի յոբ կրկնելով զբանսն՝ ուղղէ՛ր զբարեկամսն և ընկրկէ՛ր զսատանայ. զի այսպէս ամենայն ոք կարէ՛ յաղթել սատանայի յորժամ *զընկերն* ուղղէ ի բանս կամ ի գործս կամ ի հաւատս և յայլսն. յայնժամ սատանայ թիւրի և հեռանայ: - 323. Այլ յորժամ *զընկերն* թիւրեմք չար յաղթութեամբ, յայնժամ սատանայ ուղղի և ուրախանայ: - 323. Նախ՝ ուղղութիւն *ընկերաց*. **բ** գոհութիւն և համբերութիւն. **գ**՝ իմանալ զչար խորհուրդն սատանայի. **դ**՝ աղօթք և պահք. **ե**՝ խոնարհութիւն և ճշմարտութիւն. որ գերագոյն է ամենայն զինուց և իսպառ կորուսանէ զչար որ մայրն է ստութեան և հպարտութեան: - 324. Սոքա մարդկայինք են և առ *ընկերն* և յանցումն: - 340. Վեցերորդ, վասն յանցանաց ի նուէրս սրբութեանցն, և կամ յօրէնս աստուծոյ, և կամ *յընկերս* վնասու...: - 358. **Նոյնպէս ի թռչունսն, կռաշուրթն և մսակերն նոքա են, որ պատառեն *զընկերս*՝ պիղծ են**: - 365. Իսկ ճշմարիտն աստուած զայս ո՛չ խնդրէ. այլ երկիւղ խնդրէ ի տղայոց որով խորշին ի չարէ. և սէր ի սրտէ փոխանակ անասնոց. և խաղաղութիւն առ *ընկերս* և օտարս...: - 396. Աստ զսէրն աստուծոյ ասէ. զսէր *ընկերին*...: - 396. Ապա ուրեմն ի ժամանակիս յայս *ընկե՛ր* են սաւուղայ որք սակաւ մի կարծեօք հաւանին երազոց կամ վիճակաց և ռամտեսաց և այլոցն: - 429. Այլ զսէրն աստուծոյ և զսէր *ընկերին* ոչ: - 440. Նա՛խ՝ զի ամենայն մեղք կամ ընդ դէմ իւր մարմնոյ է, կամ *ընկերին*. իսկ հպարտութիւնն է մեղանչումն ընդ դէմ աստուծոյ. որպէս սատանայի: - 561. Խրոխտալ պարտ էր առ չարսն և ո՛չ հնազանդիլ. այժմ անհնազանդիմք օրինացն աստուծոյ և ամբարհաւաճիմք առ *ընկերս*: - 564. Չորրորդ ըստ առընչին. այսինքն թէ առ ի՞նչ իրք գործէ զմեղքն. զի մարդն դ դիմօք գործէ զմեղս. այսինքն դիմաց աստուծոյ, դիմաց եկեղեցւոյ, դիմաց *ընկերին*, դիմաց իւր անձինն: - 565. **Եւ որպէս օձ յայգւոյ ծաղկէն մեռանի, նոյնպէս նախանձոտն սատակի ի տեսանել զբարի *ընկերին***: - 569. **Զի որպէս նախանձն կորուսանէ զինքն, այսպէս և բարկութիւնն փախուցանէ *զընկերն***: - 570. Եւ վասն այն սիրեմք *զընկերն*, զի ստեղծուած և պատկեր աստուծոյ է: - 571. Բարոյականն առ *ընկերն*. և Շնորհականն առ աստուած: - 575. Դարձեալ զանազանութիւն է ի մէջ սիրոյ աստուծոյ և *ընկերին*: - 575. Զի զաստուած սիրեմք ի յինքն և վասն ինքեան. այլ *զընկերն* ի յաստուած և վասն աստուծոյ: - 575. Արդ յորժամ ասեմք կրկին զսէրն, այսինքն աստուծոյ և *ընկերին*. կրկինս այս ո՛չ է ըստ ունակութեանցն. այլ ըստ ներգործութեանցն: - 575. Զի միով ունակութեամբ սիրոյ սիրի աստուած և *ընկերն*: - 575. Կամ անկատար սիրով զմեզ. և կատարեալ *զընկերն*. և կատարելագոյն զաստուած: - 576. Եւ այլ վարդապետք ասեն, սիրել պարտ է նախ զայն որ ի վերո՛յ է քան զմեզ. այսինքն զաստուած. և ապա՛ զմեզ. յետ որոյ *զընկերն*. և ապա՛ զմարմինս մեր. և ի նոյն աստիճանս զմարմին *ընկերին*. զի մարմինն երկրորդ է հոգւոյն: - 576. Ուստի՞ ուսանիմք զսէր *ընկերին*: - 577. Ի հինն

ասաց սիրել *զընկերն*, և ի նորս յաւել սիրել զթշնամին: - 577. Ո՞րն է առաւել, սէր *ընկերի՞ն* թէ թշնամւոյն: - 577. Զի նա պարունակէ՛ զառաքինութիւնս որ կարգեն զմարդ առ *ընկերն*. որպէս ուղղութիւնն և առատաբաշխութիւնն: - 578. Գթութիւն է գութ ցուցանել առ *ընկերն* և սիրել զնա. վասն զի պատկեր աստուծոյ է: - 582. ...զ՝ աղօթել վասն փրկութեան *ընկերին*...: - 585. Եւ վերջինս այս վասն այն ասի գործ ողորմութեան, զի կակուղ և խոնարհ պատասխանին խորտակէ՛ զբարկութիւն *ընկերին* և շահի՛ զնա: - 585. Երկրորդ վասն *ընկերին*. որ է՛ ողորմութիւն և առաքինութիւն: - 620. Եւ ասացաւ նոցա հանգչիլ. մինչև լցցին ծառայակիցք և *ընկերք* նոցա: - 648. Արդարքն վասն իւրեանց սիրելեացն միշտ աղօթեն զի ազատեսցին ի փորձանաց և ուղղեսցին ի մոլորութեանց և *ընկեր* փառաց նոցա լինիցին: - 685. Այլ ըստ պսակացն որ մարմնով կատարին՝ և վասն *ընկերացն* որ ժողովին՝ պակաս է նոցա. զոր ի կատարածի լինելո՛ց է ի գալուստն քրիստոսի...: - 686. Պատւական ակունք սէրն առ աստուած և առ *ընկերն*. ուստի ամենայն բարեգործութիւնք կատարին: - 702. Տասներորդ, քրիստոս գլուխ է մեր և մեք անդամք. և զի քրիստոս է դատաւոր՝ պարտիմք մեք զնիմեանս մեծարել և սիրել. ըստ այնմ, «սիրեսցե՛ս *զընկեր* քո իբրև զանձն քո»: - 735. Վասն երրորդին, զի նախանձ և ատելութիւն աստէն որպէս որդունք խածատեցին *զընկերս*. արժանապէս որդունքն անդ խածատեն զնոսա: - 752. Երրորդ յաղագս սիրելութեան *ընկերացն* այնոցիկ. զի այն քան եղիցի սէր ի մէջ նոցա, մինչ զի զուրախութիւնս նոցա ինքեանց համարեսցեն: - 764. Այս վասն *ընկերացն*: - 764

ԸՆԿԵՐԱԿԻՑ + Դարձեալ զանազանին. զի գործ մեղացն է յայլմէ՛ առ մեզ՝ կամ ի մէնջ առ այլս. այսինքն ի պատրանաց բանսարկուին և ի չարաց ոմանց առ մեզ. և ի մէնջ առ *ընկերակիցս* մեր: - 569. Եւ այլ քահանայքն *ընկերակիցք* և սպասաւորք են խորհրդոյն: - 594

ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ + Վասն զի *զընկերակցութիւն* թ դասուց հրեշտակաց ապախտ արարին, արդարապէս թ տանջանս կրել արժանանան: - 752. Երրորդ ի վայելուչ *ընկերակցութենէն*: - 762

ԸՆԿԵՐԱՆԱՄ (տ. ԸՆԿԵՐԱԿՑԻԼ) + Նոյնպէս և աստ հոլովմամբ ժամանակաց ընթանամք մինչև *ընկերեսցի* անիւն ի գուբն: - 314. Այսպէս և աստուածային օրինօք մի այր ընդ միոյ կնոջ զուգաւորի և *ընկերակցի*: - 612

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ + Դարձեալ վասն *ընկերութեանն* լիցի եռակի ուրախութիւն: - 763. Երկրորդ վասն ազնուական *ընկերութեանցն*. յորում եղիցի երանելի կոյսն. և հրեշտակք և սուրբք և սրբուհիք. և ամենայն թագաւորք և թագուհիք եղիցին: - 763

ԸՆԿԵՐՍԻՐՈՒԹԻՒՆ + Թէ ի բերան պատերազմի յել անմահին և ի մուտ մահկանացուին. դիցես պահապան բերանոյդ. լար կարմիր շրթանցդ. այսինքն հաւատով սիրով զօրացեալ. և ո՛չ բաժանիլ ի քնասիրութիւն և յարծաթսիրութիւն. յառաքինասիրութիւն. և յախտասիրութիւն. *յընկերսիրութիւն* և յարատսիրութիւն: - 770-771

ԸՆԿՂՄԵՄ + Եւ զոր դուք զայլս զրպարտէիք՝ ի նոյն բանս ձեր *ընկղմեցայք*: - 90. Արդ ներքին է՝ որ ի փափկութեանց և ի հեշտութեանց փորձի բնութիւնս մեր և այլայլի ի զանազան տեսակս մեղաց. զոր պա՛րտ է հանապազ աստուածային խնամոյն՝ զի մի՛ թողցէ յայսպիսի փորձութիւնս զմեզ *ընկղմիլ*: - 160. Երրորդ՝ աստուած փորձէ՛ և տայ զելն՝ զի մի՛ յուսահատեսցի. և սատանայ փորձէ և ծանծրացուցանէ զի *ընկեղմեսցին*: - 161. Եւ յերեկոյ շաբաթուն պատառեցաւ ծովն. և ի գիշերի կիրակէին անցին ընդ ծովն. և *ընկղմեցաւ* փարաւոն: - 337. Եւ խաչանիշ գաւազանաւն *ընկղմեաց* զիմանալին փարաւոն յանդունդս դժոխոց: - 337. **Եւ անուն փարաւոնի որ *ընկղմեցաւ*՝ փեսիոս. և ոմանք կանաքարիս կոչեն:** - 337. Դարձեալ՝ աստուած յառաջնումն ծննդեան յորժամ զյանցաւորս ըստ բնական մեղացն՝ ջրհեղեղաւն ջնջեաց. յերկրորդումն ծննդեան յորժամ զյանցաւորս ի կռապաշտութիւն՝ կարմիր ծովովն *ընկղմեաց.* յերրորդումն ծննդեան տուժեաց, յորժամ զյանցաւորս գրաւորական օրինացն պատերազմօք սատակեաց: - 351. Վասն է՞ր կորխեանքն. և դաղանեանքն *ընկղմեցան*: - 381. Իսկ դաղան կենդանի էջ ի դժոխս՝ ո՛չ սրբեցաւ. և ախտիւք իւր անսուրբ *ընկղմեցաւ:* - 382. Այլք ասեն վասն դաղանեանցն թէ՝ հոգիք նոցա մարմնով ի տանջանս կային. ուր *ընկեղմեցան* մինչև ցաւարումն դժոխոց. ընդ որս և զնոսա ազատեաց քրիստոս իջանելովն ի դժոխս: - 382. Եւ **բժ**ան քարինքն դարձեալ ի գետն եղեալ, նշանակէ՛ զմեղս ի խորս անդնդոց *ընկղմեալ:* - 415. Չինգերորդ՝ զի քրէական մեղքն ազգաջինջ առնէ. որպէս զդաղան և զաբիրոն. զի ընդ մովսէսի և աստուծոյ հակառակ կացին, ազգօք և աղխիւք *ընկղմեցան* զի այլքն երկիցեն: - 416. Իններորդ՝ հանեալ ի գետոյն **բժ**ան վէմս շինեաց սեղան. և նոյն թուով խորասուզեալ *ընկղմեաց*: - 418. Եւ տէր մեր զիաւատացեալս իւր հանեալ ի մեղաց շինեաց սեղան և եկեղեցի սուրբ. և զմեղս երկոտասան անդամոցն *ընկղմեալ* կորոյս: - 418. Էջ ի գերեզմանն և յանդունդս յաւիտենից *ընկղմեաց* զնոսա: - 418. Չամածայնին

ի նիւթ ջրոյն և ի կերպ *ընկեղմելոյն*: - 488. Եօթներորդ՝ դարձեալ յաւուր կիրակէի էանց մովսէս ընդ ծովն կարմիր. և *ընկղմեցաւ* փարաւոն ի տիպ յարութեանն քրիստոսի և կորստեան սատանայի: - 512-513. Եւ յերեկոյի շաբաթուն պատառեցաւ ծովն, և ի գիշերի կիրակէի անցին ընդ ծովն և *ընկղմեցաւ* փարաւոն: - 513. Յորում աւուր կիրակէի ի մէջ գիշերի ընդ առաւօտն յարեաւ տէրն ի գերեզմանէն. հանելով զհոգիսն յանապատն երկնից. և խաչանիշ գաւազանաւն *ընկղմեցաւ* փարաւոն յանդունդս դժոխոց: - 513. ...և ծովն պատառեցաւ. և փարաւոն *ընկղմեցաւ*...: - 682. Եւ փարաւոն *ընկղմեալ* զօրօքն. զի ոչ ինչ կարեն վնասել չար դևքն՝ քրիստոնէից հոգւոց: - 682. Չորրորդ, զի յայտնապէս զրկէ զժողովուրդն ի փրկութենէ, և ծուլութեամբ *ընկղմէ* ի մեղս. - 698. Մինչ զկնի կարմիր ծովուն՝ *յընկղմիլն* փարաւոնի հանդերձ զօրօքն, զթմբուկն ունելով երգէ՛ զերգն, «օրհնեսցուք զտէր զի փառօք է փառաւորեալ» և այլն: - 764

ԸՆԿՈՅԶ + Իսկ ծաղկեալ գաւազանն չորս ինչ յաւելու. Դալարի. Շառաւիղ. Ծաղիկ. և Պտուղն *ընկուզ*: - 382

ԸՆԿՐԿԵՄ + Վասն այն տէրն *ընկրկեաց* զօրինականն թէ միայն ծայրագոյն բարի է՛ աստուած. և ի մարդկանէ ո՛չ ոք ունի զայս: - 47. Երրորդքն՝ յետս *ընկրկեն* զիշխանութիւնս դիւաց և չարաց: - 136. Դարձեալ գիտելի՛ է, զի յոր կրկնելով զբանսն՝ ուղղէ՛ր զբարեկամսն և *ընկրկէ՛ր* զսատանայ. զի այսպէս ամենայն ոք կարէ՛ յաղթել սատանայի յորժամ զընկերն ուղղէ ի բանս կամ ի գործս կամ ի հաւատս և յայլսն. յայնժամ սատանայ թիւրի և հեռանայ: - 323. վասն որոյ ի գիշերի կենցաղոյս լուսաւորէ զհոգիս յետս *ընկրկելով* զբշնամիս: - 629

ԸՆՁԵՌԵՄ + Երրորդ՝ այլ ինն գերազանց *ընձեռէ* իմաստս: - 237

ԸՆՁԻՒՂԵՄ + Եւ զբոյսս զանազան առաքինութեանց *ընծիւղեալ* երևեցուցանեն: - 126

ԸՆՏԱԿԵՐ + Նոյնպէս և յառիւծոյ և յիշոյ ո՛չ լինի ծնունդ. զի մինն մսակեր է և միւսն *ընտակեր*: - 267. Իսկ ի ձիոյ և յիշոյ լինի ջորի. զի *ընտակերք* են և միաժամբ ծնանին: - 267. Եւ *ընտակերքն* սուրբ են: - 365

ԸՆՏԱՆԱՆԱՄ + այլ նախ բնակեսցէ հոգւով, և *ընտանացեալ* մտցէ և մարմնով: - 662

ԸՆՏԱՆԻ + Երրորդ՝ է՛ գործ նախախնամութեան. զի ըստ *ընտանի* կարողութեան իւրեանց՝ համեմատապէս զպարգևս ընկալցին. զի մի վնասեսցին փոքունքն մեծամեծօք. և թերի մնացին մեծամեծքն սակաւուք: - 130. **Երրորդ՝ զուքն առ *ընտանիս* է, և սէրն առ օտարս:** - 144. Նա՛խ՝ զի երկու իր է. այսինքն հող և ջուր. որ *ընտանի՛* է նմա: - 210. Ի կապ արեանն որպէս *ընտանեաց*: - 317. Եւ մեք նորա կոչիմք զգեստ, զի *ընտանի* անդամք և ոսկերք եմք մարմնոյ նորա: - 318. Զորս պօղոս՝ *յընտանի* և ի վայրենի ձիթենիս առակէ՛ ի թուղթն հռօմոց: - 347. Վասն է՞ր զաքար *ընտանեօք* և անասնօք պատժեաց: - 415. Նաև *զընտանիսի* աքարայ պատժեաց. զի և նոքա ո՛չ խոստովանեցան զգողօնքն: - 415. Եօթներորդ՝ զի և կարօտ *ընտանեաց*: - 442. Եւ այլք ասեն՝ նախ սիրելոյ է աստուած. երկրորդ ծնօղքն. յետոյ որդիքն. ապա՛ *ընտանիքն*. վերջոյ թշնամիքն: - 576. Երկրորդն կարգաւորել *զընտանիսն*: - 580

ԸՆՏԵԼ + Դարձեալ ասեմք, փոփոխումն և աճումն հասակին ո՛չ եթէ ապականութեան էր ցոյցք. այլ զի զճշմարիտ մարդեղութիւնն հաստատեսցէ *ընտել* սովորութեամբ մեր որ ի տղայութենէ զարգանամք: - 501

ԸՆՏԵԼԱՑՆԵՄ - Վասն առաջնոյն գիտելի է, զի դիւրին է զգազանս *ընտելացնել*, քան զտգէտ անձն ի գիտութիւն ածել: - 531

ԸՆՏԻՐ + Իսկ «զեսաւն ատել և զյակոբ սիրելն» է՛ որպէս ցուցաւ ի վերոյ. զի *զընտիրսն* սիրէ և զխոտանսն անարգէ՛ նախատես ճանաչմամբն: - 20. Զի գ գլխոյն կրկին է եղջիւր. որ է հպարտութիւն՝ նախանձ՝ և բարկութիւն. զի սօքօք յաջ և յահեակ պատերազմի. և առ *ընտիրս* և առ խոտանս զտանին բազում ուրեք երեքին ախտքս այսորիկ: 151-152. Եւ ըստ ա՛յսմ կերպի է փորձութիւնն բարի. զի բնութեամբ չար է. և պատճառէ՛ զչար մեղքն. բայց պատահեցաւ ոմանց զի յաղթեցին փորձութեանց և *ընտրիք* երևեցան: - 160. Յինգերորդ՝ *զընտիրս* և զխոտանս որոշէ՛: - 185. Վեցերորդ՝ ի սոցանէ երևի և գործ արդարութեան. որ *ընտիրսն* աստուծոյ նուիրէր գիտելով զմեծութիւն նորա և զբոլորիցն տուրսն. և զխոտանն ի՛ւր թողլով: - 286. Ութերորդ՝ նախկին է ժամանակս, և երկրորդ հանդերձեալն. և կեանք ժամանակիս խոտեալ է և անարգ. և հանդերձեալն պատուական է և *ընտիր*: - 310. Նա՛խ՝ զի ամենայն իր որ *ընտի՛ր* է՝ չա՛փ ունի և սահման. և ո՛չ շփոթումն. վասն այն կանգնաւ չափէ զնոսա: - 344. Եւ տէր մեր յաղթեաց իշխանին դիւաց. և եհատ զնորայն բռնութիւն աջոյ. և զոմանս եթող ձախիւ թիւրելոյ և *զընտիրս* որոշելոյ: - 419. Երրորդ՝ զի զայլ մեղս մեղսասէրքն գործեն. իսկ զհպարտութիւնն սուրբք և *ընտիրք*. որպէս հրեշտակք յերկինս: - 562. վասն այն պա՛րտ է *զընտիրն* և զգէրն մատուցանել: - 657. Նա՛խ՝ զի բաժինն աստուծոյ *ընտիրն* լիցի և մի՛ անարգն: - 657. Յինգերորդ, *ընտիրն* յաչս մեր սիրելի՛ է. որպէս իսահակ աբրահամու: - 657

ԸՆՏՐԵԱԼ + Իսկ սկիզբն և կատարումն ի մեզ, որպէս նախածանօթ *ընտրեալքն* յառաջ քան զլինիլն աշխարհի. որ այժմ բարի գործովք կատարեսցին ըստ նախասահմանելոյն իւրեանց: - 18. Բայց նախախնամութիւնն աստուծոյ ճանաչէ զփրկեալսն, և տայ զկերպ փրկելոցն որով փրկին *ընտրեալքն*: - 18. Ա՛յս է գիր *ընտրելոցն*: - 18. Եւ այսպէս է *ընտրեալն* և կոչելն և արդարացուցանելն. որպէս գրէ առաքեալն: - 18. Ապա յիմա՛ր են այնոքիկ որք ասեն՝ կամիմ առնել զհաճոյսն իմ. զի թէ *յընտրելո՛ցն* եմ՝ փրկցյց. և եթէ ո՛չ՝ դատապարտեցայց: - 18. Եւ այս է կարօտութիւն ամենայն *ընտրելոց*. այսինքն անհասին անհասապէս հասանիլ. և զանտեսն անտեսութեամբ տեսանել: - 123. Բոլո՛ր է՝ յորժամ զիմացումն մտաց յամենայն եղելոց առ ինքն ժողովէ՛, և այնպէս բոլորովիմբ յաստուած հպի և միանայ. և ա՛յս է ի բոլոր սրտէ և ի բոլոր մտաց սիրել զաստուած. և զայս ունին *ընտրեալքն* մարգարէք և առաքեալք: - 142. Երկրորդ՝ զմին յառաջ քան զջրհեղեղն, և զմիւսն յետոյ. զի ցուցցէ թէ յերկոսին ժամանակս *ընտրեալքն* հաճոյ եղեն աստուծոյ: - 289. Անունք Նախահարցն... Ենովս մարդ *ընտրեալ*: ...Կայնան ստացուած *ընտրեալ* օրհնեալ աստուած: - 299. Եւ տէրն ո՛չ ի ձեռս հրեշտակաց սերօբէից և քերովբէից, և ո՛չ միջնորդութեամբ մարդկան *ընտրելոց* նահապետաց մարգարէից առաքելոց կամ մարտիրոսաց: - 302. Իսկ աստեղք՝ ծնունդքն իսահակայ պայծառ վարուք և երկնընթացք որպէս մարգարէքն՝ քահանայքն՝ և *ընտրեալ* թագաւորք՝ և այլքն: - 303. Վեցերորդ՝ անդրանիկք են և *ընտրեալքն* աստուծոյ. որք նախքան զլինիլն աշխարհի ընտրեցան. թէպէտ յետոյ ի ժամանակի ըստ հասարակաց գոյացան և կատարեցան: - 309. Նա՛խ զայս ունի խորհուրդ, զի յառաջագոյն *ընտրեալքն* յետոյ եղեն ի ժամանակի: - 310. Հինգերորդ, **թ** դասք հրեշտակաց. և մի դաս մարդկան *ընտրելոց* լինի **ժ**: - 343. Եւ եօթն ճրագ շուրջ զնովաւ, եօթնեքին դասք *ընտրելոց* նորա: - 347. Երես զիսկութիւն աստուածութեանն նշանակէ. զոր աստի կենօքս ո՛չ ոք կարէ տեսանել. որպէս զբոլորակ արեգականն. այլ ի հանդերձեալն տեսանեն *ընտրեալք* ըստ չափու: - 350. Անդրանկաց սատակումն եգիպտոսի, նշանակէ՛ զանկումն սատանայի յերկնից. և փոխանակ նոցա *ընտրեալ* և կոչեալ որդի անդրանիկ զիէլ. և զնոսա փոխարկեալ առնու զօծելոց դասս քրիստոնէից ի տեղի նոցա: - 380. Զի առաջին *ընտրեալք* և վերջին արդարք ի միասին ժառանգեսցեն զաւետիսն: - 391. Իսկ ի վերջինն գաւառ՝ կիսովն իմանին կուսանքն *ընտրեալք*. որք լնուն զթերութիւն անկեալ դասուն: - 391. Եւ է՛ անփոփոխ յաւիտենիցն որ առ աստուած *ընտրելոցն* է թիւ: - 392. Երրորդ՝ ըստ օգտութեան աստ. զի փորձին *ընտրեալքն*. և յետ մահու շնորհաց. և յարութեանն փառաց լինին առիթք: - 394. Ասա՛ նմա թէ՝ այն հասարակաց հեթանոսա՛ց է. զի աճին մարմնով և ընչիւք. իսկ մերս ո՛չ է հասարակաց. այլ արժանաւորաց և *ընտրելոց*: - 403. Ութերորդ՝ յօրինակ փրկչին յիսուսի, որ զբռնութիւն թշնամւոյն խորտակեաց և զխաբէութիւնն եթող. զի փորձեսցին *ընտրեալքն* և խոտեսցին վատթարքն: - 417. Քսանևզ՝ նա՛ սպան զթագաւորս և զիսկայսն քանանու. և զոմանս եթող ի փորձ *ընտրելոց*: - 419. Վեցերորդ՝ զնա վկայէ՛ բարի և լաւ և անձնեայ ի մէջ իէլի. և տէր մեր բարի և *ընտրեալ* ի մէջ բիւրաւոր արարածոց: - 426-427. Եօթներորդ՝ կոչի սաւուղ, որ է՛ *ընտրեալ* հայեցումն. և տէր մեր հայեցումն և ակնկալութիւն է ամենայն արարածոց: - 427. Դարձեալ նշանակէ՛ զխաւարումն այնմ ժամանակի, յորում եթէ գուցէ հնար՝ *ընտրեալքն* մոլորեսցին: - 490. Զի թռչիլն նշանակէ՛ զզանազան դասս *ընտրելոցն*: - 519. Ապա նշան *ընտրելոցն* է խոնարհութիւնն. և անարգանացն է ամբարտաւանութիւնն: - 569. Ամպօք վերանալ. և փառք *ընտրելոցն*: - 640. Տասներորդ, և աստի *ընտրեալքն* յաջմէ, և խոտելիքն ի ձախմէ միշտ նշանակին: - 646. Եւ թիւ *ընտրելոցն*. և լոյս նոցա: - 661. Հինգերորդ՝ մարդոյս պիտոյ էր ժամանակաւ աճումն. զի թուով առցէ զկատարումն վերջին *ընտրելոյն*: - 662. Երրորդ հիւանդութիւն է *ընտրելոց*, զի փո՛րձ երևեսցին ի յամօթ չարին. որպէս յոբայն: - 665. Արդ տանուտէր աստ կոչէ զաստուած, և այգի է եկեղեցի. և գաւառապետ կոչէ զքրիստոս. և առաւօտ յաբելէ առաջին արդարոյն. և երեկոյ օր դատաստանին յորժամ *ընտրեալքն* ամենայն ժողովին. - 692. Սերմն բարի են սուրբք և *ընտրեալք* զոր սերմանեաց աստուած յեկեղեցի: - 693. Ապա ուրեմն մինչ ի դատաստան *ընտրեալքն* ո՛չ ունին կեանս, և ո՛չ մեղաւորքն տանջանս: - 693. Երրորդ, ներելով արձակէ զսատանայ որով փորձին *ընտրեալքն* որպէս ցորեան ի շտեմարանս արքայութեան. - 706. Երկրորդ, որպէս չորք կենդանիքն զվեհագոյնս և զնախամեծարս երկնայնոցն ցուցանեն. նոյնպէս և իդ երիցունքն զնախամեծարս *ընտրելոցն* մարդկան, - 711. Վեցերորդ, ոմանք ատոքք և կէսք ազազունք և այլք անպտուղք. այսպէս և մարմինք *ընտրելոցն* և ոչ նոյնպիսեացն ըստ չափու զանազանին: - 721. Ի մէջ գիշերի. յորում ժամու հրեշտակն զեգիպտոս եհար, և տէրն զժողովս աւերեաց. յայն ժամու *զընտրեալս* իւր յաշխարհէ ազատեսցէ: - 734. *Ընտրելոցն* երևի այնու կերպիւ որ ի թափօր երևեցաւ: - 740. Այսպէս գիր *ընտրելոցն*: - 741. Են և *ընտրեալքն*: - 742. Ո՞ր քան է *ընտրելոցն* թիւ: - 760. Եւ գիտելի է, զի ուրախութիւն *ընտրելոցն* հանդիպեսցի իբրև ի վեց կողմանէ: - 762. Երրորդ ուրախութիւնն եղիցի ի տեսութենէ միաւորութեան մարդկային

բնութեանն առ աստուածայինն. քանզի սքանչելի ուրախութիւն լինիցի *ընտրելոցն*, յորժամ ճանաչիցեն թէ եղբայր նոցա ըստ մարմնոյ՝ ճշմարիտ աստուած է: - 763. Երկրորդ՝ ի տեղւոյն բարձրութեան եռակի ուրախութիւն *ընտրելոցն* հանդիպեսցի: - 763. Հինգերորդ վասն դժոխոցն եռակի հանդիպեսցի *ընտրելոց* ուրախութիւն: - 764. Վեցերորդ և վերջին՝ վասն աշխարհի՝ *ընտրելոցն* հանդիպի եռակի ուրախութիւն: - 764. Իսկ երկոտասան պտուղ *ընտրելոցն* ի հանդերձեալն այս ինչ է: - 766. Կամ զինչ անհնարին սաստ, եթէ ոք խոտեսցէ զսուրբ հոգւոյն խօսեցեալս ի գիրս սուրբս. *ընտրելով* զոմն յարուցեալ ի մեռելոց...: - 775. Ասեմք թէ՝ յիրաւի, որովհետև երևեցաւ տէր մեր ի փրկութիւն *ընտրելոց* ըստ ամբակումայ, նախահայրն յաւիտեան. իսկ այլք ազատեցան ժամանակեայ: - 777

ԸՆՏՐԵԼԻ + Տե՛ս՝ ի չորից բաժանմանցդ մինն է *ընտրելի*, և **գ**ն խոտելիք են: - 215. Հինգերորդ՝ նշանակէ զկրկին ծնունդս մարդոյ. առաջինն մարմնաւոր և խոտելի. և վերջինն հոգևոր և *ընտրելի*: - 310. Ո՞րպէս է *ընտրելի* զենումն կենդանեաց: - 365. Չորրորդ՝ *ընտրելի* է զէնն որ է՛ գործիք. զի լիցի սուր երկաթոյ. զի երկա՛թն է գործի բաժանման: - 366. Հինգերորդ՝ *ընտրելի* է մասն որ է հատումն գլխոյ. յառաջուստ ուր են շնչերակքն՝ արիւնն և այլքն: - 366. Երկոքեանն են *ընտրելի*. և ա՛յս է խորհուրդն: - 642. Եւ ո՞ր ի սոցանէ *ընտրելի* է ճշմարիտն: - 687

ԸՆՏՐԵՄ + Դարձեալ՝ ունիմք խորհուրդ, և *ընտրեմք* զառնելիսն, և խոտեմք զոչ առնելիսն. և բազում անգամ խորհելովն հանդիպիմք բարւոյ, և փախչիմք ի չարէ. և խորհուրդն ի հնարաւորա՛ցն է որպէս ասացաւ և ո՛չ ի հարկաւորացն: - 11. Նախ թէ աստուած ստեղծ զկամքն բարի. և զբարին եդ առաջի կամիլ. իսկ նա անձնիշխանութեամբ հեռացեալ ի բարւոյն՝ գտա՛կ եղև չարին. զի չարն ո՛չ այլ ինչ է, բայց հեռացումն. կամ պակասութիւն բարւոյ. ապա ուրեմն թէպէտ բանն և կամքն է աստուծոյ, այլ կամիլն և *ընտրելն* զչարն՝ ոչ է յաստուծոյ, այլ կամացն և բանին: - 16. Նաև մարդկան չարեաց թոյլ տալ. զի կամ *ընտրեսցեն* զբարիս՝ կամ յետոյ զղջասցին. և այլ պէսպէս նախախնամութեամբ որպէս ինքն գիտէ աստուած՝ ներէ՛ չարեաց. որպէս տեսանելոց եմք յառաջիկայսդ: - 17. Այլ զի արեգակն անբանապէս տայ զլոյսն. իսկ աստուած բանիւ և իմացմամբ *ընտրէ* զարժանիսն և փրկէ. որպէս մարդիկ զընտրելիս *ընտրեն*, և ոչ զխոտելիս: - 20. Պատասխանեմք թէ՝ ո՛չ է զօրացեալ՝ այլ զօրացուցանօղ. ըստ առաքելոյն և *ընտրօղ*. «զի նախ քան զլինիլն աշխարհի *ընտրեաց*»: - 52. Սմին նման և տէր մեր *ընտրեաց* զառաքեալս և նոքօք կոչեաց զհաւատացեալս: - 127. Ութերորդ՝ զի ազատ և անձնիշխան կամօք *ընտրեն* զբարին և խոտեն զչարն. և դիւրասերտեալք ի բարին, և դժուարաշարժք ի չարն: - 137. Այլ ետ նոցա անձնիշխան կամս՝ զի կամովին *ընտրեսցեն* զբարին և արդարապէս զհատուցումն ընկալցին զի մի՛ երբեք մեղանչել կարիցեն: - 149. Նա՛խ՝ զի զդէմքն *ընտրեաց*՝ և ընդ եւայի՛ խօսեցաւ: - 218. Նա՛խ՝ զի զդէմսն *ընտրեսցէ,* այլ և զտեղի և զժամանակն, և ապա խօսեսցի: - 218. Եօթներորդ՝ զի ո՛չ կարէին *ընտրել* և խոտել զչարն և զբարին, և զսուրբն և զանսուրբն ի մարդկանէ, թէ գործ սորին է այս կամ այն. այլ անմեղութեամբ յարակցեին պղծոյն, և զխեղդ ոգւոց նորա ընդունէին: - 238. Իսկ բարոյականն այս ինչ է. զի զպատկերն արարչական և զառաջին կեանս դրախտին կորուսաք, և զանասնեղէն պատկերն և զերկրորդ և զախտաւոր կեանս *ընտրեցաք*. յիրաւի շրջեցաւ ի մեզ և լինելութիւն հոգւոյն: - 258. Երրորդ՝ իմաստութիւն ասի և բանական քննութիւն. որք բանիցն տեղեկացեալ *ընտրեն* զստոյգն ի ստոյն: - 269. Դարձեալ՝ իմաստութիւնն է բանին. զի նորա՛ է իմանալն. գիտութիւնն ցասմանն. զի նորա է *ընտրելն*. և հանճարն ցանկութեանն. զի նորա է յանճարն տռփիլ: - 270. Զի անասունք զայս ո՛չ գիտեն. այլ միայն զհեշտալին *ընտրեն*: - 274. Դարձեալ՝ զբանջարն *ընտրելով* ուտեմք. այս է զի զվնասակարն և զդառն և զժահահոտն ի բաց ձգեմք և զչորրորդ մասն ուտեմք: - 295. Նոյնպէս ի կենդանեաց զսուրբն և անսուրբն *ընտրեմք*: - 295. Վեցերորդ՝ անդրանիկք են և ընտրեալքն աստուծոյ. որք նախքան զլինիլն աշխարհի *ընտրեցան*. թէպէտ յետոյ ի ժամանակի ըստ հասարակաց գոյացան և կատարեցան: - 309. Վասն է՞ր զանդրանիկն խոտէր և զկրտսերն *ընտրէր*. որպէս կայեն խոտեցաւ և սէթ *ընտրեցաւ*: - 309. Նա՛խ՝ զի յանդրանիկ տեսութիւնս իւր *ընտրեաց* զնոսա յառաջ քան զլինիլն աշխարհի, և յետոյ զնոյն անդրանիկսն պատուեաց: - 309. Իսկ այն որ երբեմն անդրանիկն խոտիւր և կրտսերն *ընտրիւր*, բազում ունի խորհուրդ և նշանակութիւն: - 310. Երրորդ՝ զանդրանիկ կեանս ի դրախտին անարգեաց ադամ և զերկրորդն *ընտրեաց*. և իւր անդրանիկն խոտեցաւ և կրտսերն *ընտրեցաւ*: - 310. Չորրորդ՝ նշանակէ՛ զհրէայս որ էին անդրանիկ ժողովուրդ խոտեցան. և հեթանոսք կրտսերք *ընտրեցան* և եղեն անդրանիկ ժորովուրդ աստուծոյ: - 310. Երկոտասաներորդ, մովսէս **հ** ծերս *ընտրեաց* և ետ ի հոգւոյն: - 328. Որպէս նախ քան զօրէնս, բնական քննութեամբ *ընտրէին* մարդիկ. կամ զանճոռնի մեծն, կամ զամենևին փոքրն, կամ զգարշն տեսութեամբ, կամ զվնասակարն, ուտելոյ պիղծ ասէին զսոսա: - 364. Եւ այսպէս ըստ բարուց մարդկան *ընտրէր* նոյ ի սրբոցն է. և յանսրբոցն **բ**. որպէս

ասացաւ ի վերոյ **ժգ** գլուխն ի **գ** համարն: - 364. Դարձեալ՝ որպէս ծառա՛յ են կենդանիք և սպասաւոր մարդկան. նոյնպէս և յօրինակ ընտրութեան մարդկան *ընտրեցան* զսուրբս և զանսուրբս նշանակելով այսպէս: - 364. Եւ այսպէս վեցեքին սոքօք *ընտրեսցի* սուրբ զենումն: - 365. Վասն է՞ր զպատարագն անարատ *ընտրէին*: - 370. Նախ՝ զի փորձեսցին և *ընտրեսցին* ի միմեանց հաստատունքն ի հաւատս և տկարքն: - 388. Ա՛րդ՝ նախ վասն հարցն սիրոյ զզաւակսն նոցա *ընտրեաց* աստուած: - 398. Երրորդ, վասն վերջնոցն լաւութեան *ընտրեցան* և խոտանքն. որպէս զիող զքար և զխեցգէ մորթն պատւեմք վասն ոսկւոյ և արծաթոյ և մարգարտին: - 398. Նոյնպէս ազգն իսրայէլի *ընտրեցաւ* վասն աստուածածին կուսին մարիամու: - 398. Որ ի ջուր ըմպելն *ընտրեաց* զզօրսն. և թաքուցեալ սափորօք զվառեալ լապտերսն, և էհար յ արամբք ըզճի հազարսն: - 420. Վեցերորդ, խոտեցաւ սաւուղ և *ընտրեցաւ* դաւիթ. խոտեցաւ հին օրէնքն, և *ընտրեցաւ* նորս: - 435. Խորհիլ՝ զի *ընտրեսցէ* զճշմարիտն: - 465. Չորրորդ՝ զի աշակերտքն զտկարութիւնս իւրեանց փորձիւ ճանաչեսցեն և գիտասցեն թէ ոչ վասն իւրեանց արժանաւորութեանն *ընտրեցան*...: - 521. Յոտոտելիք՝ որք *ընտրեն* և որոշեն զբարի և զչար: - 534. Վասն որոյ և տէրն **բժան** թիւ *ընտրեաց* առաքելոցն, և ետ **բժան** աթոռ դատողական: - 546. Դարձեալ ասեն վարդապետք եթէ՝ խորհրդոցն մեղք՝ որ *ընտրէ* և կամաւ հեշտանայ, առաւել չար է քան զգործոցն ըստ պատահմանն: - 557. ...այսինքն չարութեամբն յորժամ կամքն կարէ՛ և գիտէ ընդ դէմ կալ չարի իմն, սակայն վասն չարութեան *ընտրէ* զայն: - 566. Երկրորդ՝ թէ տգէտ լիցի քահանայն և ո՛չ կարէր *ընտրել* զծանրութիւն մեղացն և զանազանել: - 603. ...իսկ այս *ընտրեցաւ* վասն նորոյս և ճշմարտութեան: - 658. Նախ՝ զի թէ բարի է մարդն, *ընտրէ՛* աստուած և տայ զմեծութիւնն որ կարօտելոց ի գո՛րծ ածէ...: - 664. ...են հոգիք նոցա ի միում խորանի մինչ դատաստանն *ընտրեսցէ* զնոսա և որոշեսցէ. որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 687. Նախ կոչի հնձան նախածանօթ տեսութիւնն աստուծոյ. ուր *ընտրէ՛* և ժողովէ՛ զսուրբս իւր յառաջ քան զլինիլն իւրեանց...: - 748. Որքան մնացին հրեշտակք ի յերկինս, նոյնքան և բազմութիւնք ի մարդկանէ *ընտրեսցին*: - 760. Վասն որոյ առհասարակ դժկամակ թուի. մինչ *ընտրեսցեն* ի միմեանց. զի ինքեանց գիտակքն իմաստունք են: - 774

ԸՆՏՐՈՂՈՒԹԻՒՆ + Որ է՛ *ընտրողութիւն* բարւոյ և չարի՝ կատարելոցն իմաստիւք: - 224. Իսկ կենդանականին են, Կամք. *Ընտրողութիւն*. Յօժարութիւն. Բարկութիւն. Ցանկութիւն: - 248. Բանականք են Միտք. Տրամախոհութիւն. Կարծիք. Կամք. *Ընտրողութիւն*: - 248. Ութերորդ՝ զխաբէութիւնս որ ճաշակելեօք և տեսանելեօք է՝ ի բաց մերժել, և զամենայն զզայութեանցս *ընտրողութիւն*: - 281. Յինգերորդ՝ կարճունչն. պակաս *ընտրողութեամբ*: - 370. Այլ և ծանիր, զի *յընտրողութիւնն* ոչ էր վաղվաղուկ որպէս եւա: - 465. Ապա թէ առանց *ընտրողութեան* ամենայն բանի հաւանին՝ կորիցեն որպէս եւա: - 465. Զի հասարակա՛ց է ամենայն մարդոյ կատարելոց և անկատարից, զի ի յանդիմանութիւն յանդիմանելեացն առհասարակ դժկամա՛կ երևի ի սկիզբն. թէպէտ *ընտրողութեամբ* լաւին ընդունին զխրատն: - 774

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ + Նախ՝ անօթն *ընտրութեան* առաքեալն պօղոս գրէ հաւատացելոցս. «քրիստոս աստուծոյ զօրութիւն. և աստուծոյ իմաստութիւն»: - 96. Ութերորդ՝ սիրելեաց և ատելեաց *ընտրութիւն* շնորհէ: - 126. Նոյնպէս հրեշտակաց և դիւաց՝ չարաց ի մարդկանէ և բարեաց *ընտրութեան* հոգի ընկալաք: - 126. Երրորդն արդարութեան և *ընտրութեան*: - 210. Եւ թէ զտեսութիւնս զայս կարծես էութիւն հոգւոյ ըստ որում է հոգի, ապա ո՛չ միայն ետես զհոգի, այլ և զմարմին՝ և զիւրաքանչիւրոց *ընտրութիւն*, և զհամար հերաց և զթիւն աստեղաց. և սոքա յետո՛յ են գոյացեալ ըստ կամաց տեսողին: - 260. Իրաւունքն է *ընտրութիւն* և հատուցումն դատաստանին այսպէս. զի դատաստանն է տեղիք քննութեան. և արդարութիւնն է գործ դատաստանին: - 340. Դարձեալ՝ որպէս ծառա՛յ են կենդանիք և սպասաւոր մարդկան. նոյնպէս և յօրինակ *ընտրութեան* մարդկան ընտրեցան զսուրբս և զանսուրբս նշանակելով այսպէս: - 364. Ի զենումն *ընտրութիւն* է **գ** իրաց. այսինքն Զենօղն, Զենլին, Զենումն, Զէնն, Մասն, Դիտաւորութիւն: - 365. Երկրորդ՝ *ընտրութիւն* է առ զենլին: - 366. Երրորդ՝ *ընտրութիւն* է ի զենումն. զի բաժանեսցի նախ արիւնն, և ընդ նմա՛ շունչն և բնական ջերմութիւնն: - 366. Ի նոր պատարագս այսպիսի մարմնոյ *ընտրութիւն* ո՛չ է: - 371. Յինգերորդ՝ թիւն *զընտրութիւն* զդաս՝ և զկարգն ցուցանէ. զի գո՛յ ի նմա՛ առաջին միջին և վերջին. որպէս զինուորք. իսկ անթիւն խոտան և անկա՛րգ է. որպէս ծերք և տղայք: - 377. Այլ որ զուղիղն ասեն ա՛յս է, կորխ՝ եցոյց զօրինակ զղջման. զի լուաւ խրատուն մովսէսի և մնաց *ընտրութեանն* աստուծոյ ի դուռն խորանին: - 382. Վասն է՞ր զնշան *ընտրութեան* ի բուրվառս և ի գաւազանս տայ: - 382. Երկրորդ՝ զի սովն և սուրն զբարի և զչար ի միասին պատժէ. այլ մահն *ընտրութեամբն* աստուծոյ է. և ժողովի ի վերայ յանցաւորացն. ուստի յա՛յտ է զի դաւիթ ո՛չ էր յանցաւոր ո՛չ պատժեցաւ: - 435. Ցուցանէ թէ տարաժամ մահն *ընտրութեամբ* և կամօքն աստուծոյ լինի, և ո՛չ

պատահմամբ որպէս ասեն ոմանք: - 435. Աջ և ահեակն *զընտրութիւն* դատաստանին. զփառս աջակողմեանց, և զպատիժ ձախակողմեանց: - 493. Ո՞չ ապաքէն մովսէս ի հինն որոշեաց զսուրբս և անսուրբս. մանաւանդ թէ յաւուրս նոյի գոյր *ընտրութիւնս*. այսպէս ցուցաւ և մեզ պահելի իբր զբնական օրէնս. այլ սոցա ոչինչ է պիղծ ի կենդանեաց: - 552. Արդարութիւն է զօրութիւն պահօղ զմարդկային *ընտրութիւնն*: - 579. Խոհեմութիւնն է զօրութիւն հոգւոյ, որով *ընտրութիւն* առնէ ի մէջ չարին և բարւոյն: - 579. ...այլ միապէս *զընտրութիւնն* ի դատաստանին ասեն: - 687. Երրորդ երկնից արժանաւորն տեսլեամբ, և անօթն *ընտրութեան* հոգւոյն, որ կրէր յինքեան զկրօղն էից առաքեալն պօղոս ասէ...: - 761. Եւ է՛ այս ի բաց դնելի *ընտրութեանն* կամօք: - 783. Եւ է՛ շնորհ յատուկ *ընրութեամբն* աստուծոյ, որ պատճառ է՛ զփառս զանազան ներգործութեամբ. և է՛ սա՛ ան՛ի բաց դնելի անզեղջ խոստմամբ ի կողմանէ տուողին. որպէս է՛ առ մեզ շնորհք աւազանին: - 783

ԸՇՏՌՏՈՒՐՄՈՒՂ - Ջայլամն որ է՛ *ըշտռտուրմուղն*, կեղծաւորքն են և անպիտանքն գործոյ. և այլքն նմանապէս: - 365

ԸՌԸՆԳՈՒՆՔ (տեքստում՝ **ըռընկունքն**) **+** Ա՛րդ՝ զանազան զգայութեամբ զանազանապէս զգամք, և ո՛չ ամենայնիւ զմինն՝ կամ միովն զամենայն... Իսկ *ըռընկունքն* զհոտն. և զայլսն ո՛չ: - 75

ԸՍՏ + Ասելով թէ պատճառ ամենայնի՝ բարեաց և չարեաց մերոց ո՛չ մեք եմք, այլ է՛ առաջին պատճառն աստուած. որք փախչելով յառաջ ասացեալ բախտէ՛ և ճակատագրէ՛ աստեղացն, փոխանակ նոցա յառաջին պատճառն վերագրեն զհարկն. որպէս զի մի՛ ասիցեն երկու սկիզբն *ըստ* մանիքոսի: - 13. Եւ եթէ երկուցն **բ** է սկիզբն, և այսպէս ի յաստուած երևի երկու սկիզբն, կամ երկու անսկիզբն *ըստ* մանիքոսի: - 14. Իննևժերորդ՝ զի թէ չարն է յաստուծոյ, այլ արդ է՝ ըստ ինքեան չար, և է *ըստ* պատահման: - 15. Եւ ըստ ինքեան չար է՝ որպէս ասեմք զչարն չար. և *ըստ* պատահման՝ որպէս ասեմք զմարդն չար: - 15. Դարձեալ ասեմք թէ՝ աստուած ո՛չ է պատճառ. ստեղծուածոցս ի հարկէ. այլ *ըստ* կամաց որով առնէ. զի ոմանք դիպին ի հարկէ, և ոմանք ո՛չ ի հարկէ: - 15. Իսկ ի տեսութիւն մարդոյ է՛ առաջին և վերջին. զի զանցեալն տեսանէ յիշմամբ, և զներկայն իմացմամբ. և զհանդերձեալն ի պատճառն իւր *ըստ* ժամանակին փոփոխման որպէս ասացաք: - 15. Չորրորդ ասեն՝ թէ չարն ո՛չ է յաստուծոյ, ապա երևի թէ այլ ոմն է չարի սկիզբն, և այլ ոմն բարւոյ. և լինի բ սկիզբն բարի և չար *ըստ* մանիքոսի: - 16. Ասեմք նախ եթէ՝ չարն ո՛չ է յաստուծոյ որպէս բարին. զի բարին *ըստ* կամա՛ց է. իսկ չարն թոյլ տալով է. և ա՛յլ է կամացն որ յօժարութեամբ է, և այլ է թոյլ տալովն որ իբր ի յո՛չ կամացէ: - 17. Իսկ սկիզբն և կատարումն ի մեզ, որպէս նախածանօթ ընտրեալքն յառաջ քան զլինիլն աշխարհի. որ այժմ բարի գործովք կատարեսցին *ըստ* նախասահմանելոյն իւրեանց: - 18. Եւ թէ սկսանիմք զչար, և նա փոխէ ի բարին *ըստ* բարի խնամոցն իւրոց: - 18. Դարձեալ ասեմք թէ՝ ըստ ինքեան սոքա ոչ են չար. այլ բարի. որպէս տգէտն ի մեղաց. և բարկութիւնն ընդդէմ չարեաց. և ցանկացօղն բարեաց. զի *ըստ* բնութեան գործելով ոչ ոք մեղանչէ ասէ փիլիսոփայն: - 19. Եւ ի բացայայտութիւն այսմ բանի՝ ծանիր *ըստ* օրինակի: - 20. Ասեմք առ այս եթէ՝ բարի և չար *ըստ* ենթակային ներհակք են միմեանց. իսկ ըստ ինքեանց՝ ունակութիւն և պակասութիւն որպէս ասացաք: - 21. Ապա ուրեմն յա՛յտ է զի բարին *ըստ* ենթակային և ըստ ինքեան՝ էութիւն է: - 23. Իսկ չարն *ըստ* ենթակային էանայ և երևի, և ըստ ինքեան ոչընչանայ և ապականի. զի ո՛չ է է. և ո՛չ գոյ: - 23. Ջբացբարձականսն ի վերայ աստուծոյ՝ որպէս անճառ և անսահման՝ ո՛չ *ըստ* պակասութեան կոչեմք, այլ *ըստ* գերազանցութեան: - 24. Իսկ ճանաչի աստուած *ըստ* հինգ եղանակս: - 24. Իսկ հինգերորդն ի հանդերձեալն դէմ՝ յանդիման տեսութիւն *ըստ* առաքելոյ: - 24. Ո՛չ է *ըստ* չարափառացն ասել ուղղակի՝ թէ նախանձու կամ վասն փառաց որպէս ասեն, զի անգիտութեամբն պատուեսցի. ընդունա՛յն է կարծիքս այս. ասել զոր չէ՛ արժան անախտ և պարզ բնութեանն աստուծոյ: - 24. Արդ՝ *ըստ* ուղղափառ վարդապետաց եկեղեցւոյ: - 24. Երրորդ՝ զի կամեցաւ աստուած ո՛չ միայն ողորմութեամբ՝ այլև *ըստ* արդարութեան, վարձս նահատակութեան տացէ *ըստ* գործոցն համբերութեան: - 25. Եւ թէ ասիցեն հրէայքն, ո՛չ ամենայն հրէայքն ժողովեալ են *ըստ* խոստմանն: - 28. Ջի որպէս սատանայ ամբարտաւանութեամբն ընդդէմ աստուծոյ՝ զրկեցաւ ի լուսոյն, նոյնպէս և հպարտն զրկեցաւ ի շնորհացն *ըստ* երեմիայ: - 32. Վեցերորդ՝ հակառակէ քրիստոսի՝ և քրիստոնէից. և սոքա հակառակին սուրբ եկեղեցւոյ և ուղղափառ հաւատոյ. և զոր բանն աստուած առեալ զմարդկայինս բնութիւն միաւորեաց ընդ իւրում աստուածութեանն՝ սոքա ընդդէմ նմին որոշեն զբանն ի մարմնոյն. զի մի՛ իցէ աստուած մարդացեալ *ըստ* նոցա՝ և մարմինն աստուած. և պատճառս հայթայթելով պատրեն զմարդիկ: - 35. Եւ որպէս նեռնն ազդումն է սատանայի՝ որպէս առաքեալն ասէ. և նոքա յազդմանէ սատանայի՝ խորհին և խօսին զանազան հերձուածս *ըստ* չար խորհրդոց նորա: - 35. Պատասխանեմք թէ՝ ամենայն հաւանութիւն որ է կամք յետ խոկմանցէ և իմաստութեանց. և քրիստոս է աստուծոյ իմաստութիւն *ըստ* առաքելոյ: - 36. Առ որս ասելի է

թէ՝ ո՛չ կամաւ, և ո՛չ յոչ կամայ. զի պատկեր և նկարագիր էութեանն հօր է որդի, *ըստ* առաքելոյ: - 36. Եւ ոչ յետոյ *ըստ* կարծեացն արիոսի: - 37. Այլ մեր պատասխանին առ այս՝ է՛ այս ինչ, թէ միշտ ծնունդ է ի հօրէ *ըստ* բնութեանն որդի. այլ անձամբ կատարեալ. որպէս լոյս ի հրոյն միշտ ծնանի և ոչ է անկատար՝ յօրինակ որդւոյ: - 37. Երկրորդ՝ զի անծնելութիւն և ծնելութիւն *ըստ* քո ասելոյդ եթէ բնութիւն իցէ՝ հակառակութիւն եղեր յաստուածութիւնն: - 38. Պատասխանեմք թէ՝ կարի՛ յիմարութիւն է հարցումնդ. և զի գոյ հայր *ըստ* քում բանիդ ծնօղ որդւոյ. ապա ուրեմն ո՛չ կարէ ոչ լինիլ և ծնանիլ: - 38. Եւ դարձեալ՝ *ըստ* ձեզ պարտ էր ասել. թէ՝ ես ի միասին հօր, և մասն հօր ի յիս: - 39. Դարձեալ ասի մեծ *ըստ* պատճառին, և հաւասար *ըստ* բնութեանն: - 39. Զոր հայր մեր է *ըստ* ստեղծմանն և հանդերձելոյ աշխարհին: - 39. Դարձեալ քննեսցուք *ըստ* մեզ...: - 40. Եւ գիտեմք հաւաստի թէ որդի էր. զի հրեշտա՛կ անուանէ զնա գիրն. և զի հայր երբէք հրեշտակ ո՛չ կոչեցաւ՝ այլ որդի *ըստ* եսայեայ մարգարէի...: - 40. Արդ ստեղծուած ասի իմաստութիւնն *ըստ* խոնարհ ծննդեանն. և ծնունդ *ըստ* առաջնումն անհասանելոյն: - 41. Դարձեալ ասի անդրանիկ և *ըստ* մարմնոյն ծննդեան: - 41. Դարձեալ անդրանիկ է *ըստ* շնորհաց հոգւոյն զոր ընկալաւ ո՛չ վասն կարօտութեան՝ զի լիապէս ունէր այլ զի գլուխ էր մեր՝ ընկալաւ՝ զի յանդամս իւր սփռեսցէ: - 41. Տասներորդ՝ առարկութիւն արիանոսացն՝ Պարտէ ասեն թագաւորել սմա մինչև ի ժամանակաց փոփոխումն *ըստ* առաքելոյն: - 41. Զի **բ** թագաւորութիւն լուաք ի գրոց. **ա** *ըստ* արարչութեան, և **բ** *ըստ* տնտեսութեան: - 42. Մինն որ է աստուած՝ իսկապէս մեզ, և նմա *ըստ* մարմնոյն: - 43. Զի նմա՛ բնութեամբ է հայր, և մեզ *ըստ* շնորհաց: - 43. Երրորդ՝ *ըստ* ո՛չ պատշաճի. որպէս ո՛չ կարեն պահել որդիք առագաստի մինչ ընդ նոսա իցէ փեսայն որ է քրիստոս: - 44. Ապա առ *ըստ* ոչ ախորժանացն թէ աշխարհք որք են աշխարհասէրքն՝ ո՛չ կարեն ատել զաշխարհասէրսն: - 44. Եւ թէ արար հայր առանց որդւոյ, անիմա՛ստ արար. զի որդի է իմաստութիւն հօր *ըստ* առաքելոյ. և կամ այլ ինն իմաստութեամբ որ է՛ սուտ ամենևին: - 46. Ասեմք զայս *ըստ* մարդկութեանն. զի ո՛չ ունէր բնութիւնս մեր. այլ յորժամ միացաւ ընդ բանին և եղև որպէս առօղն և առեալն իշխան և տէր ամենեցուն: - 46. Եւ թէ և *ըստ* աստուածութեանն իմանաս՝ ո՛չ է անտեղի: - 46. Եւ թէ *ըստ* մարդկութեանն իմանաս, մի՛ կարծիցես պարգև և շնորհ զտալս զայս. զի այն նեստորին է: - 46. Եւ զի է՛ որդի, ապա ուրեմն և է՛ ճշմարիտ աստուած և թագաւոր թագաւորաց և այլն *ըստ* առաքելոյն: - 47. *Ըստ* քում բանիդ աստ հօ՛ր տաս զաստուածութիւնն և բառնաս յորդւոյ. և ի մարգարէն՝ որդւոյ ասես զաստուածութիւնն և բառնաս ի հօրէ, ապա հա՛րկ է քեզ լինիլ անաստուած. զի միովն միւսոյն յաղթութիւն տաս: - 47. Եւ դու ընդէ՛ր ասես լինել ինձ *ըստ* մարդկան երկրորդաբար բարի. զի աստուածութեամբս եմ ընդ հօր ծայրագոյն բարի: - 47. Ա՛րդ կատարեալ է աստուածութիւնն երիս անձինս և մի աստուածութիւն. լոյ՛ս և լո՛յս և լո՛յս. և մի՛ լոյս. որպէս մի աստուած *ըստ* մարգարէին թէ՝ «ի լոյս երեսաց քոց տեսանեմք զլոյս»: - 51. Իսկ որք բառնան զաստուածութիւնն ի միոյն՝ և ո՛չ երկոցունց տան զաստուածութիւնն, իմա՛, *ըստ* առաքելոյն զօրութիւն և իմաստութիւն է հօր որդի. և բան՝ *ըստ* աւետարանին յոհաննու: - 51. Երկրորդ՝ զի *ըստ* մեզ արարած ասեն զհոգին: - 51. Բե՛ր նախ տեսցուք *ըստ* քո կարծեացդ թէ արարա՞ծ է հոգին: - 52. Ասեմք մարմնասիրեացն եթէ՝ մարմնակա՛ն կարծէք զծնունդն *ըստ* մեզ ո՛վ ծիծաղելիք: - 52. Եթէ *ըստ* մեզ կարծէք զծնունդն, պիտոյանայ երկուորիս և գործիս հօր. լիցի և այրութիւն և իգութիւն յաստուած. և լիցին որդիք երկորեակք էրէց և կրտսեր: - 52. Եւ աղճատանք լիցի քեզ ծնունդն *ըստ* մարկիոնի ութ աստուծոյն և ութ յաւիտենին: - 52. Ապա թէ ո՛չ՝ ընդէ՞ր զանմարմինն ընդ մարմնականացս իմանաս, և ընդ մեռեալս զկենդանին խնդրես *ըստ* եսայեայ: - 53. Ապա թէ ո՛չ՝ *ըստ* բանիդ և հայր լինի եղեալ ի ձեռն որդւոյ: - 53. Ապա ուրեմն զի դուք գ ասէք՝ հայր և որդի և հոգի, *ըստ* թըլոյն և երեք բնութեան հաղորդին և ո՛չ միոյն: - 54. Եւ դարձեալ՝ *ըստ* սողոմոնի **գ** են սիգաճեմք. առիւծ՝ և նոխազ՝ և աքաղաղ: - 54. Իսկ յորժամ քակես՝ լինի մի և մի. քակեցաւ այժմ ի յառաջին բնութենէն *ըստ* քեզ՝ և ունի դեռևս զնոյն համարն: - 55. Զաշխարհս ամենայն ելից հայր. այլ ո՛չ առանց որդւոյ. *ըստ* գրեցելումն՝ «զերկին և զերկիր ե՛ս լնում ասէ տէր ամենակալ»: - 56. Մեծ է հայր. մեծ է և որդի. անբովանդակելի է և հոգին սուրբ. *ըստ* հոգէնըւագին որ ասէ, «Մեծ է տէր մեր. և մեծ է զօրութիւն նորա». որ է քրիստոս աստուծոյ զօրութիւն: - 56. Խաղաղութիւն է և որդի *ըստ* պօղոսի, «նա՛ է խաղաղութիւն մեր որ արար զերկոսեանն մի. և արար խաղաղութիւն արեամբ խաչին իւր»: - 56. Տէր է և որդի *ըստ* պօղոսի, «մեզ մի՜ է տէր յիսուս քրիստոս»: - 57. Երկոտասաներորդ՝ ուսուցանել զմիտս մարդոյն ի ներքս՝ միայն աստուծոյ է *ըստ* սաղմոսին, «ո՛ ուսուցանէ զգիտութիւն»: - 58. Պատասխանեմք նախ, որպէս ասէ ոսկէբերանն թէ՝ նորածնեալքն աւազանաւն՝ *ըստ* չափու շնորհացն արժանաւորեին իմաստութեան, թարգմանութեան, և այլն. այսպէս և ոմն շնորհս ընդունէր աղօթելոյ կարգաւորապէս. զի ի նմանէ ուսանէին և այլքն աղօթել: - 59. Իսկ թէ՝ «իմս» այս՝ զբղխումն յորդւոյ ասէ, ապա և այլուր *ըստ* քեզ զհայր մարմնացեալ կարծես: - 61. Վեցերորդին պատասխանեմք, թէ ասիցես որդին անկենդան է յորմէ

հոգին ո՛չ բղխէ. ապա՛ և *ըստ* քեզ հոգին անբան է զի ըզբանն ո՛չ ծնանի: - 61-62. Ուստի մինն տըւօղ և միւսն առօղ ըստ նոցայն. *այս* է բանն և մարդն: - 66. Վեցերորդ՝ զի թէ մեք շնորհիւ՝ որդեգրեալքս կերպանամք առ ճշմարիտ և բնութեամբ որդին, և թէ և նա՛ է *ըստ* մեզ շնորհիւ, պիտո՛յ է նմա վերնագոյն բնութեամբ որդի մարմնացեալ ի յոր կերպասցի և սա՛ ի նմանութիւն նորա շնորհօք որդի: - 67. Ստեաց ուրեմն *ըստ* նոցա՝ այն որ «ո՛չ արար մեղս, և ո՛չ գտաւ նենգութիւն ի բերան նորա»: - 67. Ա՛րդ եթէ երկրպագելի և աստուած՝ և այս վասն բնակութեան աստուծոյ, ապա ուրեմն եղեալ առ ժամայն աստուած և օտար *ըստ* բնութեան: - 67. Պարտաւորեցան *ըստ* մարդապաշտութեամբ ո՛չ միայն երկրաւորքս՝ այլ և երկնայինքն: - 67. Եօթնևժերորդ՝ զի թէ ծնեալն *ըստ* մարմնոյ՝ է առանձնապէս մարդ ապա ուրեմն ծնօղ նորին ո՛չ է աստուածածին, այլ՝ մարդածին: - 68. Իսկ եթէ զանդրանիկն առանձին, ահա՛ զկուսածինն որդի՝ ո՛չ ասէք աստուած՝ *ըստ* նեստորի: - 68. Նմանապէս ասա՛ և զայս. զբնութեա՞մբն որդի ասես ընդ աջմէ մեծութեանն նստեալ, թէ որ շնորհօքն որդիացեալ *ըստ* քեզ: - 70. Երկոտասաներորդ՝ աստուծոյ է յաւիտենական և անփոփոխ գոլ. *ըստ* մարգարէին «ես աստուած նոյն եմ և ո՛չ փոփոխիմ»: - 71. Վասն որոյ հարկաւորիմ ցուցանել նոյն քան գլխով եթէ աստուած է քրիստոս և *ըստ* մարմնոյն միութեան մարմնացեալ և մարդացեալ աստուած: - 72. Քրիստոս *ըստ* մարդկայի՞ն բնութեանն աստուած է, թէ *ըստ* աստուածային բնութեանն մարդ: - 75. Յարցումնս այս է՛ երկաբնակացն. և նմանի այնմ թէ՝ մարդ *ըստ* հոգւոյն բնութեանն մարմին է, թէ *ըստ* մարմնոյն բնութեանն հոգի: - 75. Ա՛րդ՝ որպէս կարծեն ինքեանք զէն մեծ ունիլ առ երկոսին կողմանս, կամ հարկիւ անկանիլ ի նեստորին բնութիւն և բնութիւն, և կամ *ըստ* եւտիքեայ շփոթել զբնութիւնսն: - 75. Յորոյ փախչելով մեր և յերկուց ծայրիցն, զառ ի մէջն ունելով ուղղապէս ընթացք, ասեմք եթէ քրիստոս *ըստ* անշփոթ միաւորութեանն՝ աստուածային բնութեամբն մարդ է, և մարդկային բնութեամբն աստուած է: - 75. Զի աստուած է իւրում բնութեանն. և նոյն մարդ *ըստ* նորին բութեամբ միաւորութեանն: - 75. Որև մարդկութիւնն աստուած էր *ըստ* նորին բնութեամբ միաւորութեանն. և նոյնն մարդ *ըստ* իւրում յատկութեանն: - 75. Այսպէս և անմահ է բանն *ըստ* իւրում բնութեանն. և նոյնն մահացեալ *ըստ* միաւորութեանն: - 75. Որև մարդկութիւնն անմահ *ըստ* միաւորութեանն. և մահացեալ *ըստ* իւրոյն յատկութեանն: - 75. Այսպէս իմասցիս *ըստ* միաւորութեան բանին և անշփոթելի խառնմանն: - 75. Որև ընդ չարչարիլն քրիստոսի՝ չարչարեցաւ և մեռաւ բոլոր մարդկութիւնս *ըստ* նոցա: - 76. Եւ երևեալ մարմնովն մի բնութիւն տեսակացեալ և մի անձնաւորութիւն. մի տէր. մի որդի. *ըստ* սուրբ հարցն ուղղափառութեան: - 76. Դարձեալ՝ *ըստ* նոյն սարասի՝ բանն աստուած ունի ծնունդ ի հօրէ նախ քան զյաւիտեանս. և ունի ծնունդ ի մօրէ ի յետին ժամանակիս. և ո՛չ ասի երկածին. այլ՝ միշտ միածին. այսպէս նոյն բանն ունի զբնութիւն աստուծոյ ի հօրէ. ունի և զբնութիւն մարդոյ ի մօրէ՛. և ո՛չ ասի բ բնութիւն. այլ մի բնութիւն վասն միաւորութեանն: - 77. Իսկ աստ թէպէտ միութիւն է, բայց ոչ է բաժանումն անձանց. այլ *ըստ* միութեան բնութեանն մի՛ է անձն: - 80. Եւ այսպէս փախչելով ի թիւր ծայրիցն, զմիջինն պահելով ընթացք բարեպաշտութեան, անշթոփ և անբաժան միութիւն, խոստովանիմք զքրիստոս՝ աստուած մարդացեալ. մի անձն և մի բնութիւն. և մի կամք և գործք *ըստ* ուղղութեանն բանի: - 81. Զնոյն գոլ աստուած և որդի աստուծոյ *ըստ* հոգւոյ. իսկ որդի մարդոյ *ըստ* մարմնոյ: - 83. *Ըստ* անձին մի է, և *ըստ* բնութեանն երկու: - 86. Զի թէ ասես միաւորական, ահա՛ արարեր դու զանձն բնութիւն. զի բնութիւն է միարար *ըստ* պորփիւրի, տեսակին կցորդութեամբ բազում մարդիկ մու: - 86. Ապա և Երրորդութիւնն է միաւորեալ *ըստ* քեզ: - 86. Ութ են եղանակք բաժանման *ըստ* փիլիսոփային. այսինքն Որպէս սեռ ի տեսակս. Տեսակ յանհատս: - 87. Արդ՝ տեսցուք թէ *ըստ* որո՞յ եղանակի բաժանէք զմի անձն յերկուս բնութիւնս: - 87. Իսկ աստ բնութիւնք **բ** միայն. կամ **գ** *ըստ* ոմանց: - 88. Այլ աստուածութիւնն և մարդկութիւնն ո՛չ նման միմեանց. և ո՛չ բոլորին կոչին *ըստ* ոմանց: - 88. Երկրորդ՝ զի ո՛չ մասամբ ինչ *ըստ* ոմանց ապօղինարի և այլոց. այլ յերկուց կատարեալ բնութեանց է միաւորութիւն փրկչին: - 88. Այլ և ո՛չ որպէս պատահումն ի յէութիւն. զի բանն աստուած ո՛չ է անանձն և ազդումն ինչ որպէս մեր բանս *ըստ* ոմանց. որպէս մարկեղոս և փոտինոս դանդաչեն: - 88. Ա՛րդ՝ նո՛յն է եթէ ի բնութենէ բաժանեն, և եթէ յանձնէ յանձն *ըստ* նեստորի. և եթէ յանձնէ ի բնութիւն բաժանեն *ըստ* քաղկեդոնի: - 88. *Ըստ* որոյ կերպի և իցէ, թիւ ի ներքոյ բերէ միոջէն և առ մին. և նոյնէ անձն որոշեալ թըւով: - 88. Զի եթէ զմարդկայինն ասէք քրիստոս, ահա՛ առանձնապէս որոշեցիք զնա *ըստ* նեստորի. և սոսկ մարդ ասէք զքրիստոս: - 89. Եթէ զաստուածային անձն և զնորին բնութիւնն ասէք մի քրիստոս, դեռևս կայք յառաջ ասացեալ տարակուսանսդ. զի զաստուածային անձն և զբնութիւնն ասէք չարչարեալ և մեռեալ. զի քրիստոս խաչեցաւ և մեռաւ *ըստ* գրոց: - 89. Իսկ եթէ աստուածային բնութիւնն և զմարդկայինն առանց անձին ասէք քրիստոս, ահա՛ շփոթեցիք զերկու բնութիւնսն առանց անձին միանալոյ *ըստ* եւտիքեայ: - 90. Եւ եթէ բաժանմամբ, այս լինի **բ** քրիստոս, կամ **գ**՝ *ըստ* անձին և բնութեանցն բաժանման: - 90. Եւ կամ լինի

մի քրիստոս *ըստ* կոչմանն, և **գ** *ըստ* էութեանն: - 90. Այսպէս և նեստոր մի ասէր զքրիստոս ո՛չ *ըստ* իրին միութեան, այլ *ըստ* անուանն համաձայնութեան. որպէս հոմանուն ձայն մի ունելով զկոչմունս, և զանազան բնութիւնս ի ներքոյ մի անուանն: - 90. Երևի ապա զի աստուծոյ ո՛չ ասեն զմասունքն, այսինքն զձեռն և զոտն. ապա *ըստ* նոցա և մարմինն չէ աստուծոյ մարմին. և արիւնն չէ աստուծոյ. և հոգին չէ աստուծոյ. այլ ամենեքեան սոքա մարդո՛յ են: - 91. Իսկ ասելն «զնա», կամ *ըստ* միութեան իմանի. և կամ *ըստ* այլոց բաժանմամբ: - 94. Իսկ *ըստ* միութեան յոյժ վայելչապէս: - 94. Եւ այս *ըստ* միութեանն: - 94. Ա՛րդ՝ եթէ զհայր ո՛չ ոք ի յօտարաց ճանաչէ՝ և ո՛չ որդի ճանաչէ *ըստ* քեզ, եղիցի և որդին օտար ի հօրէ: - 96. Արդ կամ ստեաց զաւետարանն, կամ սուտ լեր ի բանս քո *ըստ* նմանութեան հօր քոյ սատանայի: - 97. Ո՞րպէս զամենայն գիտէ՝ որ զինքն ո՛չ գիտէ *ըստ* քեզ: - 98. Իսկ թէ ա՛յլ է բանին և այլ է մարմնոյն, ապա բաժանե՛ս զմարդկութիւնն ի յանձնէն. և ասես **բ** անձն. և երկու բնութիւն. *ըստ* նեստորի առաջնորդին քոյ. և պօղոսի սամոստացւոյ. որ մինչև ցայժմ ծածուկ է իր նեստորեան, և այժմ յայտնեցեր զքեզ: - 98. Եւ այժմ առ քեզ խօսեսցուք *ըստ* վկայութեան կարգիս ո՛վ նեստորական երկաբնակ և մարդադաւան որոշօղ քրիստոսի, և որոշեալ ի շնորհաց նորին: - 98. Ա՛րդ՝ դատէ որդի ո՛չ միայն *ըստ* աստուածութեան իւրում. այլ և *ըստ* մարդկութեանն: - 100. Ա՛րդ՝ ճանապարհո՛րդ էր *ըստ* մարմնոյ տնօրէնութեանն մահւամբ և յարութեամբ մտանել ի փառս: - 100. Անհաւասա՛ր է պարգևն *ըստ* հնչման ձայնի: - 102. Եւ վերին խոկմամբ՝ որ ի վե՛ր է քան զմեզ՝ *ըստ* կարողութեան լուսաւորիմք ճառել զանճառէն: - 103. Յինգերորդ՝ որպէս միա՛կ է հայր. զի սկիզբն է ամենայն բւոց. և երկեակ որդի. և երրեակ հոգի *ըստ* աստուածաբանին: - 105. Չորրորդ՝ հասարակ է ի միոյ բարերար կամաց յառաջ եկելոց հաղորդեալ անհաղորդաբար *ըստ* համեմատութեան: - 106. Եւ յատուկ՝ զի որոշեալ և բաժանեալ է յարարածոց. և ո՛չ մի է *ըստ* սոսա. ո՛չ մասն է արարածոց և ո՛չ բոլոր: - 106. Յինգերորդ՝ *ըստ* այլ եղանակի է՛ միութիւն և յատկութիւն: - 106. Ութերորդ՝ նա ծնաւ *ըստ* մարմնոյ, զի դու ծնցիս *ըստ* հոգւոյ: - 107. Եւ զի նա հոգևոր ծնեալ՝ ծնաւ *ըստ* մարմնոյ. զի դու մարմնաւոր ծնեալ՝ ծնցիս վերստին *ըստ* հոգւոյ: - 107. Եւ զի անձամբ յատկացեալք են և բնութեամբ մի. վասն այն Երրորդութիւն ո՛չ ասի միոյ անձին. այլ աստուած կամ աստուածութիւն *ըստ* միութեան բնութեանն: - 108. Յասացելոցս ո՛չ ինչ է վայելչական աստուծոյ. բայց միայն *ըստ* պատճառին: - 109. Եւ ի միոյ աստուծոյ եղեն **ծ** դասք հրեշտակաց ընդ մարդկան. և հարիւր գունդքն *ըստ* ոչխարաց առակին. և **ռ** կենդանեաց տեսակքն որ յերկրի. և բիւր անկենդան բուսոց. և անթիւ գոյեղէնք: - 109. Երկոտասաներորդ՝ զի ընդ բազումս բազմանայ, և ի միութեան իւրում կայ և մնայ *ըստ* միոյն օրինակի: - 110. Այլ բազո՛ւմ է և զանազան *ըստ* պատկերի և նմանութեան յարացուցելոցս որք են բազումք. զի աստուած միով յարացուցիւ զբազումս տեսանէ. որպէս անմարմնութեամբն զմարմնաւորս տեսանէ. և յաւիտենիւ զժամանակեայս: - 112. Այսպէս ի մի և ի նոյն սկիզբն որ է՛ յարացոյցն՝ զբազում սկսեալքս *ըստ* յարացուցին: - 112. Եւ բազում է *ըստ* բազում պատկերաց: - 112. Այսպէս մի է յարացոյցն ըստ ինքեան. և բազմանայ *ըստ* բազմացելոցն ի նմանէ: - 113. Նախ՝ եթէ անեղ է աստուած՝ ըստ որում անսկիզբն և անեղ էին արարածք *ըստ* անգոյին՝ կարգաւո՛ր է և յոյժ որպէս դու ասացեր. զի անեղ էն աստուած յառաջ է ած զանեղն ի յէութիւն: - 113. Այլ արդ՝ *ըստ* անեղ էութեանն յառաջ էած զանեղ էութիւնն որդւոյ և հոգւոյ. և *ըստ* անհուն զօրութեանն յառաջ էած զեղականն էութիւն. զի անհուն զօրութիւնն կարօ՛ղ է ամենայն ընդդիմակաց. ըստ որում ամենազօ՛ր է: - 113. Ա՛րդ՝ կարգաւո՛ր է զի անեղն աստուած՝ զանեղն *ըստ* տեսութեան՝ յեղելութիւն ածցէ *ըստ* գոյացութեան իւրեանց: - 114. Վասն է՞ր կոչի աստուած հին աւուրց *ըստ* դանիէլի: - 114. Եւ մանուկն *ըստ* թըւոյ: - 115. Եւ այս նոյն է *ըստ* առաջին մտացն: - 117. Անմիտն և անզգայն զոր ասեմք աստուծոյ, ո՛չ *ըստ* պակասութեան, այլ *ըստ* գերազանցութեան է դնելի: - 118. Եւ այս ամենայն ընդդէմ է տեսութեան մեր. զի մեք մասամբ տեսանեմք. և մի զկնի միոյ. և առաւել և պակաս գիտութեամբ. և *ըստ* իրին փոփոխմամբ: - 118. Դարձեալ՝ տեսանէ աստուած *ըստ* պատճառի. զի ամենեցուն է պատճառ. և *ըստ* պարունակութեան, որ զամենայն առ ինքն ունի. և *ըստ* կատարման, որ ամենեցուն է վաղճան և կատարումն: - 118. Իսկ չորրորդն է խորհրդական աստուածաբանութիւն. յորժամ զամենայն զգալի և զիմանալի էութիւն արտաքոյ թողեալ, ի խորս ընթանամք մտօք և մտանեմք յամպն և ի մէղն *ըստ* մովսէսի. և ապա տեսանեմք զնա արտաքս որոշեալ յամենայն էից: - 122. Եւ իւրաքանչիւր սոցա երկատի, որ լինին չորս *ըստ* աստուածաբանին գրիգորի այսպէս: - 123. Կամ ննջել և զարթնուլ. որ ո՛չէ ի յաստուած. այլ դնելով ի վերոյ *ըստ* ներգործութեանն տարացուցի: - 123. Եւ այս ո՛չ *ըստ* պակասութեան, այլ *ըստ* գերազանցութեան: - 123. Նախ՝ զի ուրացականն *ըստ* պակասութեան է. որ ասէ ո՛չէ աստուած քրիստոս. այսինքն պակա՛ս է և ո՛չէ աստուած. և ո՛չէ հայր. և ո՛չ որդի: - 124. Իսկ բացբարձականն *ըստ* գերազանցութեան է. զի գերազա՛նց բան է՝ և գերագունա՛կ միտ. և գերագոյն և առաւել հայր՝ և որդի. և ո՛չ ըստ մեր կարգիս որպէս մեր բանս է և միտք: -

124. Եւ արդ՝ զի հասարակ են էութեամբ՝ և յատուկ առանձնաւորութեամբ, յաղագս որոյ զանազանելի է զյատկութիւնս *ըստ* երկուց լուսոյն: - 125. Երկրորդ՝ *ըստ* չափոյ մտիցն քանականայ մեծ կամ փոքր: - 125. Եւ *ըստ* չափոյ ընդունողաց ծնանի քրիստոս ի սիրտս մեր: - 125. Նմանապէս և իմանալի արեգակն արդարութեան քրիստոս՝ *ըստ* հաւասարութեան բաշխէ զմարմնաւորս...: - 127. Զի ոմանց տացի և յաւելցի. և յոմանց բարձցի և պակասեսցի *ըստ* չափու ունակութեան ընդունողաց: - 127. Զորօրինակ՝ թափումն ի զգայութեանց թմրիլ՝ կամ ընդարմանալ ասի. այսպէս թափումն ի մտաց՝ զարմանալ ասի. *ըստ* պօղոսի որ յափշտակեցաւ. և *ըստ* դաւթի որ զարմացաւ. կամ *ըստ* ադամայ որ թմրեցաւ: - 127. Սակայն *ըստ* մեր իմացմանս հասարակ է բարին քան զչէրն. զի ասեմք՝ սէրն բարի է. ազնիւն բարի է. և այլն. որպէս ասեմք՝ մարդն կենդանի է. ձին կենդանի է. և այլն: - 128-129. Այս է՝ *ըստ* խորութեան թաքո՛ւն. և *ըստ* անգիտութեամբ բա՛րձր: - 129. Չորրորդ՝ ներքին է բոլոր մարմնոյն. և հիմն եկեղեցւոյ է քրիստոս *ըստ* առաքելոյ: - 130. Հինգերորդ՝ ոտքն են հաւատացեալք և առաքեալք նորին. և գլուխ է քրիստոս. զի անդամք և մարմին եմք նմա *ըստ* առաքելոյ: - 130. Երկրորդ՝ է՛ գործ արդարութեան. զի *ըստ* արժանեաց հատուցի մեծաց և փոքունց. և առաջնոց և երկրորդաց: - 130. Երրորդ՝ է՛ գործ նախախնամութեան. զի *ըստ* ընտանի կարողութեան իւրեանց՝ համեմատապէս զպարգևս ընկալցին. զի մի վնասեսցին փոքունքն մեծամեծօք. և թերի մնացին մեծամեծքն սակաւուք: - 130. Ոմանք մերձ են էութեամբ արարչին. և ոմանք հեռի. որպէս իմացականքն քան զբանականս. և սա՛ քան զկենդանիս. և նոքա քան զտունկս. և հուսկ յետոյ անշունչ գոյացութիւնքն. *ըստ* մերձ և հեռաւոր բնութեանց՝ զանազանապէս առնուն: - 131. Եւ սոքա կոչին անբանք և անզգայք *ըստ* պակասութեան: - 132. Եւ նոքա *ըստ* առաւելութեան. զի ունին զիմացականն բան և զգայութիւն: - 132. Վեցերորդ՝ *ըստ* այլ եղանակի որպէս ասէ՝ իրինոս: - 133. Վեցերորդ՝ այն է՛ արւեստ *ըստ* բնութեան կարգի. և այս նշան ի վեր քան զբնութիւն: - 133. Նախ՝ *ըստ* սրբոյն դիոնէսիոսի որ ինն ասէ գոլ զդասս կարգապետութեան նոցա: - 134. Երկրորդ՝ զի ժերորդ է մարդս կարգեալ ի թիւ նոցա *ըստ* հարիւրերորդ մոլորեալ ոչխարին, և կորուսեալ ժերորդ դրամին: - 134. Եւ քերօբէն որ է՛ բազում գիտութիւն՝ ի դէմս որդւոյ. զի նա՛ է իմաստութիւն և գիտութիւն հօր *ըստ* առաքելոյն: - 135. Այլ թէ *ըստ* կարգին իմասցիս՝ հետևիմք առաջասացեալ սրբոյն դիոնիսեայ. որպէս աւանդեցաւ նմա յառաքելոյն պօղոսէ յափշտակելոյն յերրորդ երկինս: - 135. Երրորդ՝ զի վերինքն զներքնոցն ունին բոլորապէս զամենայն. և ներքինքն զվերնոցն մասնաբար *ըստ* չափու իւրեանց. և քահանայապետն ունի զաստիճան ներքնոցն բոլորապէս. և ներքինք զվերին քահանայապետիցն մասնապէս: - 136. Երրորդ՝ զի առաջինքն առաւել լուսաւորին գիտութեամբ, և այլքն *ըստ* չափու: - 138. Վասն առաջնոյն գիտելի՛ է, զի ամենայն շնորհ բղխո՛ւմն է և ճառագայթ, յանեղական լուսոյն իջեալ առ էակս ամենայն իմանալի և զգալի. և զարդարէ՛ զսոսա *ըստ* նմանութեան այնմ պարգևեալ շնորհի. եթէ *ըստ* բնութեան՝ և եթէ անձնական. ի հրեշտակս և ի մարդիկս: - 140. Այլ արդ՝ շնորհքն *ըստ* իւրում ինքնութեան է՛ անեղ՝ յանեղ է էն յառաջեալ, և նախախնամաբար եղելոցս հաղորդի, և յիւրմէ էութենէն ո՛չ փոփոխի: - 140. Վասն երկրորդ մի՞ է թէ բազում, ասեմք եթէ՝ ի սկիզբն մի է *ըստ* էութեան ի միոյ պատճառէ՛ յառաջ եկեալ. և ի բազումս բազմացեալ *ըստ* որակութեան. որպէս է արփեան և *ըստ* աստիճանաց: - 140. Վասն երրորդին անչա՞փ է թէ չափաւոր՝ գիտելի՛ է, զի անչա՛փ է շնորհն *ըստ* իւրում ինքնութեան. այլ չափաւորի՛ *ըստ* տուողին կամաց և *ըստ* ընդունողին կարեաց. որպէս բան մարդոյ ի լսելիս: - 140. Կատարեալ և գերակատար թիւք դոքա են առ մեզ. որ ի **դ** գլխաւորին *ըստ* չորից տարերց: - 141. Զի գիտեմք զդոսա ինն գոլ դասս *ըստ* սրբոյն դիոնիսեայ. և երիս երրեակս որոշեալ ի դէմս Երրորդութեանն: - 141. Այլ և երկոտասան գունդս հրեշտակաց եցոյց տէրն յաւետարանին *ըստ* թւոյ երկոտասան առաքելոցն և երկոտասան կենդանատեսակացն: - 141. Իսկ թէ աստուած ո՞րպէս գիտէ զթիւ ամենայնի ըստ այնմ, «ո՛ թւէ՛ զբազմութիւն աստեղաց». զայս ասեմք *ըստ* եռակի: - 141. Զի՞նչ է հրեշտակաց կալն և շարժումն *ըստ* եսայեայ թէ՝ «սէրօբէք կային շուրջ զնովաւ և թռչէին»: - 142. Կայումն *ըստ* բնութեան, և շարժումն *ըստ* իմացման և ներգործութեան: - 142. Իսկ շարժումն է եռակի *ըստ* սրբոյն դիոնիսեայ. այսինքն բոլոր՝ ուղղակի՝ և կողմնաւոր: - 142. Իսկ որ գերակատար իմացումն է և *ըստ* բնականին տեսութիւն՝ անկարօ՛տ է գրոց և սիղոբայից: - 143. Երկրորդ՝ ասեն թէ՝ ի լինիլ աստեղաց՝ հրեշտակք օրհնեցին զաստուած *ըստ* յոբայ: - 147. Այլ նոքա ամենեքեան ա՛զգ են դիւաց. և *ըստ* զանազան գործոյն՝ զանազան անուան հանդիպեցան. որպէս դևն պոռնկութեան, և հպարտութեան, և բէէղզեբիւղ, բեհմովթ, և այլն: - 150. Չորրորդ՝ զի ի դևն շրջեալ է տրտնջականն *ըստ* յառաջանալոյ ի բարին: - 151. Երրորդ՝ *ըստ* դամասկացւոյն՝ հրեշտակն ո՛չ է ընդունակ ապաշխարութեան. նմին իրի և ո՛չ թողութեան: - 151. Եւ թէպէտ անկան և եղեն դևք՝ գոյացականքն մնացին առ նոսա. և հրեշտակ լուսոյ կերպարանին *ըստ* առաքելոյն: - 151. Տասներորդ՝ գործ բութեան ո՛չ ինչ ունի մեղք. զի *ըստ* բնութեան գործելով ոչ ոք մեղանչէ ասէ փիլիսոփայն. իսկ կամացն

գործ՝ մեղանչական է. վասն որոյ կամաւորին գով և պարսաւ հետևի: - 156. ...այսպէս իմաստութեամբ և նախախնամէ՛ զբոլորն՝ և զի իւրաքանչիւրսն *ըստ* իւրում պիտոյից զանազանապէս: - 157. Հինգերորդ՝ զի գործ արարչութեան է մի միայն առնելն. իսկ գործ խնամելոյն է՛ առնել և թոյլ տալ երբեմն երբեմն *ըստ* պիտոյից բարեգործութեան: - 158. Ութերորդ՝ թոյլ տալով սրբոց չարչարիլ՝ վասն պսակացն առաւելութեան է. զի կենցաղս այս հանդէ՛ս է նահատակութեան. և *ըստ* չափոյ համբերութեան՝ առցէ զյաղթանակն. որպէս սրբոյն ստեփաննոսի. զի ունէր զսարկաւագութեան և զառաքելութեան պատիւն, ընկալաւ և զմարտիրոսութեան պսակն ի քարկոծումն իւր. այսպէս և այլքն...: - 159. Ասելի է թէ՝ կոյսն և ապականեալն են հակակայք *ըստ* ունակութեան և պակասութեան. որպէս երեսք և կուրութիւն. որոց ի լինիլն համահետևին երեքին սոքա. այսինքն ժամանակն, և մասն, և նոյն: - 165. Եւ բաժանումն ասեմ ո՛չ *ըստ* նախախնամութեան, այլ *ըստ* գոյացութեան: - 169. Եւ *ըստ* բազում բաղդատութեան կոչի աստուած գոյ: - 171. Ո՛չ *ըստ* տարաչափութեան քանակի ասեմք. այլ *ըստ* ամենազօր կարողութեան և անչափ անհասութեան ասեմք զնա մեծ: - 171. Նախ է տեղի մարմնական. որ *ըստ* իւրաքանչիւր մասնկանց մարմնոյն պատահի: - 172. Իսկ Առնելն՝ յարարածոց յայտ է. և Կրել զնոսա բանիւ զօրութեան իւրոյ *ըստ* առաքելոյ: - 172. Եւ թէպէտ ի յէութիւնս իւրեանց յետոյ, սակայն ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ, գոյին յառաջ քան ըզլինիլն իւրեանց էութեամբ, և յետոյ եղեն *ըստ* նոյն նմանութեան: - 172. Դարձեալ՝ որպէս մի է բնութիւն բանին մարդացելոյ *ըստ* սրբոյն կիւրղի, մի է և ներգործութիւնն *ըստ* սրբոյ աստուածաբանին գրիգորի և դիոնէսիոսի: - 174. Աննիւթ է աստուած և պարզ էութիւն *ըստ* երկու եղանակի: - 175. Այլ մի է պետրոսն *ըստ* անձին անհատ գոլոյն. և մի է բնութիւն պետրոսին *ըստ* միաւորութեան բանին. իսկ սոքա օրինակ՝ և նա՛ ճշմարտութիւն: - 176. Այլ և *ըստ* համարոյն՝ կնքէ՛ զինչս թագաւորաց. և չտայ գողանալ ծառայից. և զգողացեալն յայտնէ և յանդիմանէ: - 178. Չորրորդ՝ զի ծնանիմք ի բարի կամացն աստուծոյ յառաջ գիտութեամբ նորին. և ապա գոյանամք արդեամբ և գոյացութեամբ *ըստ* իւրաքանչիւր տեսակաց: - 179. Եւ նս բազումք. զի աշխարի կոչի աշխարհարարն. և աշխարհս. և մարդս *ըստ* հոմերոնի: - 179. Զի *ըստ* իմաստ նոյն է՛ աստուած ամենայն ուրէք և ո՛չ ուրէք. ոչ ի տեղւոջ իմիք՝ և ո՛չ բացեայ ի տեղւոջէ իմիք. այլ վերոյ սորա, և ներքոյ սորա. ի մէջ սորա, և արտաքոյ սորա: - 180. Տասն բնական երկինքն. և ե յատկական. և ե *ըստ* նմանութեան. որ լինին ի երկինք: - 184. Չորրորդ՝ զի պարզ և վճիտ է *ըստ* էութեան: - 184. Իններորդ՝ զի մշտակա՛յ է ի պարունակութիւնս իւր. այսինքն զի ո՛չ ունի այլայլումն և փոփոխումն *ըստ* անարգ շարժութեան երկրի: - 184. Տասներորդ՝ *ըստ* չափու կարողութեան զաչս լուսաւորէ՛: - 185. Տասներորդ՝ *ըստ* չափու և կարողութեան բաշխէ. որպէս ի կեանս յայսմիկ, և ի հանդերձեալն առաւել զի կարիցեմք տանել: - 185. Ի բաց դնելն կրկին է. մին *ըստ* տեսակի, և միւսն ներգործութեամբ: - 186. Արդ՝ *ըստ* տեսակի՝ անիբաց դնելի՛ է լոյս արեգականն: - 186. Այլ *ըստ* ներգործութեան որ ի մէնջ պակասի և լուսաւորի՝ զայն ասէ: - 186. Ոմանք ասեն թէ եերորդ էութիւն են արտաքոյ չորից տարերաց *ըստ* արիստոտէլի: - 188. Այլ վարդապետք եկեղեցւոյ ասեն *ըստ* պղատոնի եթէ՝ լոյսն խզումն է ի տարրական հրոյ, որ յառաջին օրն գոյացաւ: - 188. Զի *ըստ* հռոմ համարին այսպէս է. մա՛րտի **dt**՝ Առաջին օր արարչութեան է, յորում եղև լոյսն: - 191. Հինգերորդ՝ օ՛ր է հասարակ յարութեան մարդկան. և գալստեանն քրիստոսի. և հատուցման *ըստ* իւրաքանչիւր գործոց: - 193. Հնգետասաներորդ՝ ասի օրէնքն օր *ըստ* սովորութեան...: - 195. Է՛ որ ինքնաչա՛փ է. որպէս գիծն ի կանգունն՝ ըստ ինքեան չափէ՛ զկանգունն ի յորում է. և *ըստ* պատահման չափէ՛ զկտաւն ի յորում ո՛չ է: - 198. Իսկ թէ *ըստ* պատուոյ իմանաս, նա՛խ է ներկայն. զի է՛ ստոյգ և ճշմարիտ. և ապա՛ անցեալն. և յետոյ ապառնին. և այսպէս շարադասեն քերթօղքն: - 198. Իսկ հայոցս է՛ ի վերայ հայկին *ըստ* տասն ծննդոցն: - 200. Քաղոց. զի արծակի խոյն ի հօտն *ըստ* հանճարեղ արանցն: - 200. և Հրոտից, *ըստ* դրութեան է. զի հո՛ւր է ոտիցն որ այրէ՛ ներքուստ ի վեր ջերմութիւն արեգականն: - 201. Գէջ օդն գոգացեալ և դէմ եղեալ արեգականն՝ առնու զլոյսն ի նմանէ *ըստ* բոլորակ ձևոյ նորա: - 203. Եւ *ըստ* չափու թանձրութեանն պատառեալ բեկանի, և ի վայր բերմամբ գնդի ի ջերմութենէ օդոյն, և լինի կարկուտ: - 205. Երրորդ՝ զի ջուրք ծովուն բա՛րձր է քան զերկիր. վասն որոյ հա՛րկ առնէ և ի վե՛ր մղէ և ապա՛ հեղու յերկիր. զորօրինակ մարդիկք ի բարձրագոյն լերանց իջուցանեն զջուրն, և *ըստ* նոյն չափոյ ի միւս կողմն ի վեր հանեն սակաւ ինչ պակաս: - 209. Վեցերորդ՝ *ըստ* այլոց. զի բոլոր թանձր մարմինն է՛ հողոյ. և ամենայն հիւթք և մաղձք է՛ ջրոյ. թոքն է՛ օդոյն. և սիրտն է՛ հրոյն ջերմ գոլով: - 215. Տասներորդ՝ անունն յարմար նշանակութիւն է կենդանեաց *ըստ* բարուցն և զանազան կերպիցն եդեալ. զի ամենայն անուն՝ յիրէն և ի գործոյն և ի ձայնէն դնի: - 220. Առաջին երկինն անապական է *ըստ* տեսակի: - 221. Երկրորդն է անապական *ըստ* հիւթոյ: - 221. Երրորդն է անապական *ըստ* զօրութեան ներգործողին զնա: - 221. Պտուղքն դրախտին շօշափելիք են և կերակրելիք. հատանի և ծասկի և փոփոխի *ըստ*

պատահական որակացն. և անապական մնայ *ըստ* գոյացութեանն և ներգործութեանն ի կերօղն: - 223. Որպէս հաց մարմնոյն քրիստոսի *ըստ* գոյացութեան և ներգործութեան անապական է. թէ և փոփոխի *ըստ* արտաքին որակացն: - 223. Թէպէտ *ըստ* նիւթոյն յապականացու երկրէ է, այլ *ըստ* կատարման յանապականութիւն փոխեցաւ: - 225. Ա՛րդ՝ վերջին հրովն յորում վառին երկինք և երկիր, *ըստ* նիւթոյ մասին պարզի. այլ *ըստ* ապականութեան մնայ անփոփոխ: - 225. Նոյնպէս և *ըստ* թանձրութեանն: - 225. Որ ընդ դէմ է *ըստ* գրոց. և ուղղափառ հարց: - 225. Ոմանք իբ ասեն *ըստ* նշանագրացն եբրայեցւոց. և այլք իդ *ըստ* ժամուց աւուրցն: - 226. Չորեքտասաներորդ՝ Պատկերացուցութիւն մարդոյն *ըստ* մասին: - 227. Ուստի միջակ գոլով *ըստ* էութեան՝ և ի միջակ վայրս դրախտին բնակեալ: - 231. Եւ զկրկնակի կենաց վայելումն *ըստ* խառնեալ էութեան իւրոյ. զի թէ զաստուածայինսն բերցէ յինքեան ըստ որում ի պատկերն եղև, վերափոխեսցի անմահ կենօք ի պատրաստեալն ժառանգութիւն: - 231. Իսկ թէ *ըստ* մարմնոյն շեղեսցի՝ ի մահ պարտաւորեսցի և տնկեսցի ի մարմնաւոր տեղիս. որպէս և եղև իսկ: - 231. Նա՛խ՝ *ըստ* փիլիսոփայիցն ներքին մասունքն հոգւոյն պատճառե՛ն զարտաքին մասունս մարմնոյն. և *ըստ* պղատոնի՝ հոգին եռամասնեայ գոլով՝ բան և ցասումն և ցանկութիւն: - 232. Գլխոյն հերն որպէս արմատ. և ջիլք և ոտք՝ որպէս ոստք *ըստ* ծևոյ աշխարհի: - 233. Երրորդ՝ զի ամենայն իր յէից և յոչ էից են գոյացեալ. յէից՝ *ըստ* նախածանօթ տեսչութեան գաղափարին. և յոչ էից՝ ըստ ինքեան ի ժամանակի հաստատեալք: - 236. Զի արարիչն սոցա մի է բնութեամբ. և *ըստ* բնութեան հաւասար, և անծամբ յատուկ: - 237. Եւ որպէս մարմնոյն պատկերք նման և աննման են իրերաց. նոյնպէս և հոգին *ըստ* միոյ բնութեան ստեղծեալք նման և աննմանք են իրերաց: - 237. Է և այլ իմն աննմանութիւն հոգւոյ *ըստ* իմացմանն. առաւել և նւազ. ուշիմ և ապուշ. չկամ և կամեցօղ. հեզ և յանդուգն. ցանկացօղ և ողջախոհ. *ըստ* բնական բարոյիցն որակացեալ. նման և աննման գոլով իրերաց: - 237. Իսկ **դ** ջուրն որ է ի մարդն՝ *ըստ* չորս տարերացդ է: - 240. Եւ բաժանին **բժ**ան անդամքն *ըստ* երկոտասան կենդանակերպիցն. և **բժ**ան մասին երկրի: - 241. Իսկ է գլխաւոր անդամքն են այսոքիկ *ըստ* է մոլորակացն ունելով զբնութիւնս նոցա: - 241. Եւ առ հասարակ ասեմ զայս դնել ի մտի. զի չափաւորութիւն անդամոցն *ըստ* ծևոյն և *ըստ* գունոյն և *ըստ* քանակութեան և *ըստ* կազուածոյն և *ըստ* շարժմանն, նշանակէ զբարի մտացն ընդաբոյս յարմարութիւնն: - 248. *Ըստ* փիլիսոփային **բ** են զօրութիւնք անձին. այսինքն գիտնականս և կենդանականս: - 248. Վասն այսորիկ կատարեալ իմաստութիւնն յերկուս բաժանի. ի տեսականն և ի գործնականն. այս *ըստ* դաւթի: - 248. Իսկ *ըստ* այլոց, զօրութիւնք հոգւոյն բաժանին յերկուս. որ է իմացումն և կամքն: - 248. Զի թէպէտ *ըստ* ներգործութեանն բաժանին երբեմն ի բաժանելի մարմնոյն՝ զի առանց մարմնոյն ո՛չ կարեն ներգործել սոքօք, այլ անբաժանելի մնան *ըստ* էութեանն ի հոգին. որպէս ցուցանելոց եմք յառաջիկայսդ: - 249. Զի թէպէտ ըստ ներգործութեանն բաժանին երբեմն ի բաժանելի մարմնոյն՝ զի առանց մարմնոյն ո՛չ կարեն ներգործել սոքօք, այլ անբաժանելի մնան *ըստ* էութեանն ի հոգին. որպէս ցուցանելոց եմք յառաջիկայսդ: - 249. Իսկ յանասունսն ամենևին *ըստ* երկոցունցն կորնչին ընդ մարմնոյն: - 249. Դարձեալ զօրութիւնք հոգւոյն բաժանին երրակի *ըստ* երից ներգործութեանցն. որ է՛ կենդանանալն. զգալն. և բանաւորիլն: - 249. Եւ դարձեալ՝ եթէ տամք զփչումն՝ բանական հոգւոյն *ըստ* ոմանց, և այսու յետո՛յ իմանալ զհոգին քան զմարմինն մեղանչումն է ճշմարտութեան *ըստ* **ե** եղանակի: - 253. Հինգերորդ՝ զի տկարութիւն է զօրութեանն աստուծոյ՝ եթէ զմի էութիւն *ըստ* մասին յայլ և այլ ժամանակս գործեաց: - 254. Եւ այս ո՛չ ժամանակաւ յետոյ *ըստ* երից պատճառաց: - 254. Այլ ի կողմանէ հոգւոյն՝ զօրութեամբ ո՛չ է ի սերմն այն *ըստ* ինքնութեան բոլորին. այլ *ըստ* ինքնութեան մասին. որ է տնկականն և զգայականն: - 255. Եւ դարձեալ՝ որպէս հատն ցորենոյ ունի առ ինքն զօրութեամբ զխոտն և զծաղիկն և զհասկն. և սոքա համանգամա՛յն են ի հատն այն զօրութեամբ. որ յետ ժամանակաւ *ըստ* դասի երևին: - 255. Ո՛չ է հին, զի *ըստ* իւրաքանչիւր մարմնոյ համանգամայն ստեղծանի հոգին: - 257. Եւ ոչ նոր, զի մի և նոյն ի սկզբանէ հրամանն արարչադիր առանց տկարութեան ներգործէ մինչ ի կատարած. և *ըստ* իւրաքանչիւր հոգւոյ՝ նոր հրաման ստեղծանելոյ ո՛չ արծակի: - 257. Եւ ստեղծմամբ զի *ըստ* գոյութեան իւրոյ շնորհօքն աստուծոյ նո՛ր պարգևեցաւ ընդ լինելութեան մարմնոյ: - 258. Եւ ի կատարիլ մարմնոյն՝ հեղու ի նա զհոգի բանական *ըստ* նախատես գաղափարի այնորիկ որ էր ի միտս արարչին յառաջ քան զլինիլն աշխարհի: - 258. Եւ *ըստ* անասնոցն հաւասարութեան նախ գոյանայ անասնականն որ է տնկականն և զգայականն. և յետոյ բանականն: - 258. Եւ զորօրինակ՝ մի է էութիւն իմացման, այլ ի **ե** զգայութիւնս բաժանի *ըստ* ներգործութեանն: - 259. Այսպէս մի է էութիւն հոգւոյն ըստ ինքեան, և յերիս բաժանի *ըստ* ներգործութեան: - 259. Այսպէս և զգայականն և տնկականն մասունք են բանականին՝ նախ եդեալ ի մարմինն. և յորժամ բանականն հեղի ի մարմինն, յայնժամ և սոքա հեղին ընդ նմա. զի զօրութիւնք և մասունք են նորա *ըստ* օրինակի նախասացեալ երրորդ թուոյն: - 259-260. Ասեմք առ

այս, եթէ և յետ մահուան ո՛չ բաժանին սոքա ի հոգւոյն *ըստ* էութեան. զի մի է էութիւն սոցա. այլ ըստ ներգործութեան. զի ո՛չ է մարմին՝ ո՛չ կարէ ներգործել: - 260. Ասեմք առ այս, եթէ և յետ մահուան ո՛չ բաժանին սոքա ի հոգւոյն ըստ էութեան. զի մի է էութիւն սոցա. այլ *ըստ* ներգործութեան. զի ո՛չ է մարմին՝ ո՛չ կարէ ներգործել: - 260. Ասեմք առ այս, թէ մի է հոգի հաւաստեաւ. և ո՛չ է ինքն ինքեան առաջին և վերջին. զի մի էութեան՝ առաջին և վերջին ո՛չ է. այլ *ըստ* ներգործութեան. զի *ըստ* առաջին և վերջին զօրութեանն՝ առաջին և վերջին ներգործէ: - 260. Ասեմք առ այս, եթէ բանականն առաջին է *ըստ* պատւոյ քան զզգայականն. և զգայականն քան զտնկականն: - 260. Այլ հակադարձեալ սոքա ըստ կարգի և *ըստ* դասու՝ յառա՛ջ է տնկականն քան զզգայականն, և նա՛ քան զբանականն ի յերևումն. այլ էութեամբ համանգամայն են. որպէս անդ ուրեմն ասացաք վասն հոգւոյ և մարմնոյ: - 260. Եւ թէ զտեսութիւնս զայս կարծես էութիւն հոգւոյ ըստ որում է հոգի, ապա ո՛չ միայն ետես զհոգի, այլ և զմարմին՝ և զիւրաքանչիւրոց ընտրութիւն, և զհամար հերաց և զթիւն աստեղաց. և սոքա յետո՛յ են գոյացեալ *ըստ* կամաց տեսողին: - 260. Այսպէս և հոգի *ըստ* կամաց խնամողին յետոյ պարգևեալ *ըստ* թուոյ ծննդեան իւրաքանչիւր մարդոյ որպէս ինքն գիտէ: - 260-261. Ոմանք *ըստ* ազգի և տեսակի իւրեանց հով և ջերմ՝ չոր և գէջ գոլով, փութով կամ յապաղելով բուսանին: - 261. Վասն որոյ *ըստ* թուոյ զօրութեան իւրոյ որ է՛ սնանիլն աճիլն և ծնանելն, յերեք ամիսս ծնանի զպտուղս. որպէս ցորեան և այլքն: - 262. Ասեմք թէպէտ նիւթն ի չորից տարերց է, այլ տնկականն զօրացեալ քան զնիւթն՝ *ըստ* իւրոյ մասանցն ծնանի. զի ծնանիլն տնկականին է. այլ և ունի զտարերացն թիւ. զի յամիսս չորս կատարի այն՝ որ յառաջ ծնաւ: - 262-263. Կամ *ըստ* ազգի իւրեանց, և կամ *ըստ* տեղւոյն և ժամանակին ցրտութեան և ջերմութեան և այլն: - 263. Իսկ որք ի **խ** աւուրս ծնանին և կամ ի **ի**, որպէս հաւ. ունին նոքա զխորհուրդ չորից տասանց և չորից հնգից, *ըստ* **ե** զգայութեանց ներքոյ և **ե** զգայութեանց արտաքոյ որպէս ասացաք: - 263. Այլ և պարզապէս *ըստ* չորից տարերց տնկականին՝ **գ** զօրութիւնք և **ե** զգայութիւնք՝ լինի **բժ**ան: - 263. Եւ կամ *ըստ* ազգի իւրեանց և *ըստ* տեղւոյն և ժամանակին փութան և յապաղեն զծնունդն: - 263. Դարձեալ **թ** խառնուա՛ծ է չորից տարերց *ըստ* կրկին քառից որակաց առաւել և նուազ, և իններորդն հաւասար է որ է ի մարդն. վասն որոյ ինն ամսեայ ծնանի: - 264. Զի բոյսք մանունք և չորքոտանիք մանունք կարեն ի նոյն ամի զնմանն ծնանիլ *ըստ* վերոյ ասացեալ երրեակ թուոյ ամսոյ, կամ կրկին վեցեկի: - 264. Զի մանունքն յամսօրէից և ի վայր, ի շաբաթս և յաւուրս և ի ժամս *ըստ* նոյն թուոյ կարեն զնմանն ծնանիլ. և առաւելքն առաւելեալ ամօք կրկին կամ երեքկին որպէս ասացաք: - 264. Իսկ մարդոյն խորհուրդն *ըստ* չորից տարերց և երից զօրութեանց տնկականին եօթեամբ կատարի. թիւ շնորհալի և մշտակոյս *ըստ* աթենայ. զի ոչ ծնեալ լինի և ո՛չ զայլս ծնանի: - 264. Եւ **է** ամեայ ուսումն ստանայ. վասն որոյ մինչև յեօթն ամն երեխայ կոչի. զի **գ** մասունք են հոգւոյն. բան. ցասումն. և ցանկութիւն. *ըստ* պղատոնի: - 264. Եւ այսպէս է *ըստ* ոմանց վեցեկի շարժմունք հասակի մարդոյս որպէս ասացաւ. այսինքն Երեխայ: - 265. Եւ այսպէս միջին հասակս կատարեալ, ձգի մինչև ի **խզ** ամն. որ է **դ ժզ**. և վեցն կատարեալ թիւ է. և աստ տիրէ ալիք և սկիզբն լինի ծերութեան մինչև ի **իբ** ամն. յորում է ծայրք կենաց *ըստ* դաւթի, և թիւ երկոտասան վեցից խորհրդաւոր: - 265. Եւ դարձեալ *ըստ* չորից տարերց և եղանակաց և ժամուց աւուր և հիւթոց համեմատաբար փոփոխին և հասակ մարդկան: - 266. Իսկ ամառն, և մինչ ի **զ** ժամս աւուրն, և խարտեաշ մաղձն, և երիտասարդն՝ *ըստ* նմանութեան տարրական հրոյ ջերմ և չոր գոլով. վասն որոյ առաւել բարկացօղ և ցանկասէր լինի: - 266. Իսկ աշունն, և մինչ ի **թ** ժամս աւուրն, և սեաւ մաղձն, և ալևորն, *ըստ* նմանութեան երկրի ցուրտ և չոր գոլով՝ ծոյլ և պղերգ գոլով ամենայն ուսմանց և գործոց: - 266. Իսկ ձմեռն, և յինն ժամէն մինչև յերեկոյ և բոլոր գիշերն, և սպիտակաթոյր հիւր պլղամին, և ծեր մարդ, *ըստ* նմանութեան ջրոյ ցուրտ և գէջ գոլով. վասն որոյ սպիտակի և ցրտանայ և պակասի զօրութեամբ: - 266. *Ըստ* բնականին այս է. զի ամենայն իր որ լինի՝ յանկատարութենէ ի կատարումն ելանէ, և ի զօրութենէ ի ներգործութիւն որպէս ի վերոյ ասացաւ: - 267. Իսկ բնական երազն բաժանի ի չորս *ըստ* սրբոյն նիւսացւոյ ի գիրս կազմութեան: - 268. Երրորդ՝ *ըստ* հիւթին յաւելւածոյ՝ և պակասութեան մաղձիցն՝ ի ներքուստ կամ յարտաքուստ, ջերմ և ցուրտ և այլն, զնորին նմանն և զկերպարանն առնու առ ինքն: - 268. Չորրորդ՝ *ըստ* բարուցն տեսանէ ոք. զի ա՛յլ է երազ արի մարդոյ, և այլ երկչոտին. ա՛յլ գիճասիրին, և այլ պարկեշտին: - 268. Իսկ տընկականն միայն գործ է ի կերակրիլն և աճիլն, նա նկարէ յինքեան ի զգայութեանցն և ի մտացն *ըստ* տկարութեան իւրոյ անկարգաբար երևեցուցեալ ի յիշատակարանս մտացն որպէս ասացաք: - 268. Նա՛խ՝ *ըստ* առաջ եդելոյն. զի առաջ եդեալք սորա են աստուածայինքն և իմանալիք. իսկ նոցայն՝ մարմնականք և զգալիք: - 269. Երկրորդ՝ *ըստ* պատւոյն. զի այս երկնային և վերուստ իջեալ. իսկ այնոքիկ երկրաւոր և շնչաւոր որպէս ասէ առաքեալն: - 269. Երրորդ՝ *ըստ* կատարման. զի այս յետ փոխման զյոյսն ունի լծակցեալ անմահութեան և խնդութեան. իսկ այնոքիկ կորստական և

անցաւոր: - 269. Իմաստասէր իմանամք զայնս՝ որք *ըստ* արտաքին փիլիսոփայիցն կրթութեան են վարժեալք. որպէս պղատոն, արիստոտէլ, և այլքն: - 269. Իսկ իմաստունն *ըստ* երկուց եղանակաց իմանալի է: - 269. Իսկ իմաստութիւն միայն քրիստոս ասի *ըստ* պօղոսի. «քրիստոս՝ աստուծոյ զօրութիւն և աստուծոյ իմաստութիւն»: - 269. Դարձեալ՝ իմաստութիւնն պատշաճի հօր *ըստ* կարողութեան. և գիտութիւնն որդոյ իբր բան. և հանճարն հոգւոյն բղխման: - 270. Այսպէս իսկապէս թագաւորն ամենայն աշխարհի՝ ստեղծեաց զմարդն *ըստ* պատկերի իւրոյ: - 271. Հայր և Որդի և Հոգին սուրբ. այսպէս ի մարդն միտքն բանն հոգին. *ըստ* եզնկացւոյ պլուզ վարդապետին: - 271. Քսաննդ, *ըստ* ունակութեան՝ զօրութեան՝ և ներգործութեան. բայց այլազգաբա՛ր են ի մեզ և յաստուած: - 272. Ի սոցանէ ոմանք *ըստ* հոգւոյն միա՛յն են. և ոմանք *ըստ* հոգւոյն և մարմնոյն: - 272. Զի ո՛չ է *ըստ* նմանութեան պատկեր. այլ *ըստ* նոյնութեան բնութեանն: - 272. Զոր օրինակ ո՛չ ասի մարդ մարդոյ նման գոլ *ըստ* մարդկութեան. վասն զի նոյնութիւն է և ոչ նմանութիւն. բայց ասի նման մարդ մարդոյ *ըստ* երեսացն և գունոյն և ձևոյն նմանութեան: - 272. Իսկ մարդն ասի պատկեր աստուծոյ *ըստ* նմանութեանն. վասն զի ո՛չ ունի զնոյն էութիւն. այլ զնմանութիւնն աստուծոյ: - 273. Իսկ դրամն և տախտակն ուր գրեալ է պատկեր թագաւորին՝ միայն նման է թագաւորին *ըստ* ձևոյն. այլ ո՛չ *ըստ* բնութեանն: - 273. Այսպէս ասեն թէ՝ մարդն կազմեալ է ի պատկեր որդւոյ, և *ըստ* նմանութեան հոգւոյն սրբոյ: - 273. Եւ դարձեալ ասեն թէ՝ հոգին է պատկեր աստուծոյ *ըստ* զօրութեանցն. զի ունի միտք և իմացումն և կամք: - 273. Դարձեալ՝ *ըստ* երից բնական զօրութեանց հոգւոյն պատկեր եմք աստուծոյ. այլ սրբութեամբ արդարութեամբ և առաքինութեամբ նման եմք աստուծոյ: - 273. Դարձեալ՝ մարդո՛յն է կարգաւորել զկիրս բարկութեան և ցանկութեան *ըստ* կանոնաց բանականին: - 274. Եւ պատուէրն *ըստ* կամաց: - 277. Գիտելի է, զի որպիսութիւն կենաց մարդոյս տրամատի յերիս. *ըստ* երից փոփոխմանց մարդոյն. այսինքն նախ քան զմեղքն. և յետ մեղացն. և յետ մահուն: - 278. Նաև *ըստ* երից դրութեանց տեղեացն. որ է՛ դրախտն. և աշխարհս այս. և հանդերձեալն: - 278. Ութերորդ՝ մաշկեղէն հանդերձն. ո՛չ *ըստ* ոմանց թէ մորթ մարմնոյս, զի ունէր զայս ի ստեղծմանէն: - 280. Եւ եերորդ՝ ո՛չ ևս թզենեաւ՝ այսինքն դառն վարուք ստուերանալ. զի տերև թզենւոյն դա՛ռն է և փշոտ *ըստ* մեղացն առակի: - 281. *Ըստ* իրին նշանակէր զշնորհաց հոգին, զոր ի մարմին եղելոցն վերացոյց. և ի վերնատունն դարձեալ փչեաց: - 282. Իսկ *ըստ* նշանակութեան ցուցանէր զբանական հոգին. որով կենդանացաւ մարդն: - 282. Երկրորդ՝ զի խոնարհ և հնազանդ էր յամենայնի. ուստի մնաց եղբօրն պատարագի. որ իւրն գ ամսով յառա՛ջ էր հասեալ քան զեղբօրն. այսինքն ծնունդ ոչխարացն քան զպտուղ երկրին...: - 286. Աստ հայր ազգաց բազմաց եղև. մանաւանդ թէ և նորին իսկ քրիստոսի *ըստ* մարմնոյն: - 288. *Ըստ* չորից իմանի յոյսն ենովսայ: - 288. Դարձեալ *ըստ* եփրեմի հինգերորդ՝ զի սուրբ էր սրտիւ. և Վեցերորդ՝ զի միամիտ էր կամօք. և սոքա առնեն զմարդն մերձակայ աստուծոյ: - 290. Եւ զխ ամ շինեցին յամառն և ձմեռն *ըստ* բարեխառնութեան տեղւոյն. մինչև հասին յործկուտ օդն թանձրացեալ ի գոլորշեաց և ջերմացեալ յարևուն: - 297. Երրորդ՝ զի մելքիսեդեկ քահանայ ո՛չ *ըստ* մարմնական ինչ օծմամբ իւղոյ որպէս այլոցն, այլ շնորհօք հոգւոյն անընդմիջաբար: - 301. Եւ քրիստոսն օծեալ ո՛չ *ըստ* իւղոյ ինչ երևութապէս օծման, այլ միանալով ընդ բանին աստուծոյ՝ ասի օծեալ: - 301. Չորրորդ՝ *ըստ* անուանակոչութեանն. զի մելքի՝ որ է՛ թագաւոր. և թագաւորէր սաղիմայ: - 301-302. Որք հաղորդեցան մարմնոյ նորա, եղեն զաւակք *ըստ* մարմնոյ՝ *ըստ* թլփատութեան և այլոց օրինաց նորա: - 303. Եւ թէպէտ կարելի՛ է *ըստ* բազմազան եղանակաց այս կարգ համեմատութեան ի սոյն խնամով աշխատասիրաց: - 304. Սապէս և քրիստոս *ըստ* մարմնոյ որդի է աբրահամու *ըստ* մատթէոսի: - 304. Երրորդ՝ ծնաւ իսահակ ո՛չ բնականապէս *ըստ* բնութեան կարգի. զի անցեալ էին զաւուրբք. այլ էր աստուծոյ պարգև: - 304. Եւ ի վերայ տեառն ջահիւք և սուսերօք եկին ըմբռնել *ըստ* աւետարանին: - 306. Տասներորդ՝ բազմամա՛յր եղև սառա *ըստ* նահապետացն. բազմամա՛յր է և կոյսն *ըստ* հաւատացելոցն. բազմամա՛յր է և եկեղեցի *ըստ* վերածնելոցն...: - 307. Դարձեալ՝ նո՛ր էր ծնունդ սառայի և ո՛չ *ըստ* օրինաց կարգի: - 307. Երրորդ՝ *ըստ* առաքինութեան ի պատուիրանէն տեառն յղացեալք, և ծնանիմք առաքինութեամբ զփրկութիւն հոգւոյ...: - 308. Չորրորդ՝ *ըստ* գերազանցութեան. զի յանկարծակի ծագէ՛ ի մեզ շնորհն աստուծոյ եթէ ի հաւատս՝ և եթէ յայլ ինչ գործս ի հաճոյսն աստուծոյ: - 308. Հինգերորդ՝ *ըստ* բանի՝ յղացեալք խոհեմութեամբ և ծնանիմք զիմաստութիւն: - 308. Վեցերորդ՝ *ըստ* արուեստից՝ յղացեալք հանճարով, ծնանիմք զգործս: - 308. Եօթներորդ՝ *ըստ* ուսման. որպէս աշակերտք ծնունդք կոչին վարժողաց. եթէ ի մարմնականս. և եթէ ի հոգեկանս...: - 308. Ութերորդ՝ *ըստ* մեղաց. զի սերմ առեալք ի սատանայէ՛ յղանամք զցաւս և ծնանիմք զանօրէնութիւն: - 308. Իններորդ՝ *ըստ* փոփոխման ասի. զի յղացեալ ունիմք զմահ անդստին. և ի վախճան մերձեալ հասանէ երկն ցաւոց. և բաժանեալ հոգին ծնանի ի մահ: - 308. Վեցերորդ՝ անդրանիկք են և ընտրեալքն աստուծոյ. որք նախքան զլինիլն աշխարհի

ընտրեցան. թէպէտ յետոյ ի ժամանակի *ըստ* հասարակաց գոյացան և կատարեցան: - 309. Ութերորդ՝ անդրանիկք են *ըստ* մարմնոյ վերակացուք և տեարք. որպէս թագաւորք, և իշխանք. նոյն և առաջին ծնունդք ելեալ յարգանդէ՛: - 309. Եւ սոքա որ երևինս մեզ կրտսեր և վերջին, փոխեին և լինէին նախկին և առաջին *ըստ* նախընտրութեանն աստուծոյ: - 310. Այս քան *ըստ* խորհրդոյ որ անդրանիկքն խոտեին, և կրտսերքն պատուեին: - 311. Քսաներորդ, և որպէս յովսէփ եթող զքուրմն և զերկիր նոցա, զոր քրիստոս էր բառնալոց զմեծամեծ մեղսն և զկռապաշտութիւնն. զի *ըստ* առն և զօրութիւն իւր. և *ըստ* աստուծոյ և գործք իւր: - 314. Եւ յամենայն աւուր *ըստ* թուոյ նոցա **ժ** զոհ մատուցանէր, և զուարակ մի վասն սրբութեան մտաց: - 321. Նա՛խ՝ զի **ժ** էին թուով. է ուստերք և գ դստերք. *ըստ* թըւոյ նոցա մատուցանէր: - 322. Եւ *ըստ* նմանութեանն քրիստոսի մի զուարակ. որ վասն մեղաց մերոց մեռաւ: - 322. Այլ *ըստ* մտաց՝ ունի **զ** խորհուրդս: - 323. Հինգերորդ՝ *ըստ* առաջին կարգին դարձեալ ասացին բարեկամքն յոբայ՝ թէ հաճո՛յ ես աստուծոյ՝ լուիցէ և խօսեսցի աստուած. վասն այն առաջի նոցա խօսեցաւ և վկայեաց: - 326. Եւ ոմանք **լր** ասեն *ըստ* անդամալուծին զոր բժշկեաց քրիստոս: - 326. Որպէս և յոբ *ըստ* կարծեաց բարեկամաց ասէր՝ «ե՛ս մոլորեցայ»: - 327. «Եւ վէմն էր քրիստոս» *ըստ* առաքելոյ: - 329. ...և նա՛ կոչի հրեշտակ մեծի խորհրդոյ *ըստ* մեծին եսայեայ...: - 330-331. Զի *ըստ* փիլիսոփային եթէ է՞, և զի՞նչ է, և ո՞րպիսի ինչ է: - 331. Եւ ա՛յն է մտանել ի միտս անարգութեան *ըստ* առաքելոյ: - 336. Որ լինի բովանդակն մինչև յելսն եգիպտոսի, **գռոծք** ամ *ըստ* եօթանասնիցն: - 337. Իսկ *ըստ* նաեբեայ, վպթ ա՛մ է. զկայնան **ճի** ամ ի ներս առեալ, որ է՛ որդի արփաքսաթայ՝ և հայր սաղայի. զոր յիշէ աւետարանն, և ո՛չ յիշէ մովսէս: - 337. Երկրորդ՝ *ըստ* ախորժակաց նոցա պատրաստէր. զի գիտացեն թէ զկամս նոցա կատարէ՛ աստուած: - 339. Ութերորդ՝ մի՛ անգամ յաւուրն. և մի անգամ պատարագեմք զքրիստոս *ըստ* աւուրց: - 339. Նշանակէ՛ *ըստ* փիլոնի, զի անմարմինքն մինչև յերեքն հասանին. որպէս երկրաչափքն գրեն նիշ՝ գիծ՝ երևոյթ. ա՛յս է իմանալեացն չափ: - 344. Եւ արտաքոյ, զի օրըստօրէ յաւելուն լուսափայլ իմաստիւք *ըստ* մեծին դիոնիսեայ: - 344. Դարձեալ *ըստ* սրբոյն կիւրղի՝ տապանա՛կ է տէրն մեր յիսուս քրիստոս. և անփուտ փայտն անապական մարմինն: - 345. Երես զիսկութիւն աստուածութեանն նշանակէ. զոր աստի կենօքս ո՛չ ոք կարէ տեսանել. որպէս զբոլորակ արեգականն. այլ ի հանդերձեալն տեսանեն ընտրեալք *ըստ* չափու: - 350. Դարձեալ՝ աստուած յառաջնումն ծննդեան յորժամ զյանցաւորս *ըստ* բնական մեղացն՝ ջրհեղեղաւն ջնջեաց. յերկրորդումն ծննդեան յորժամ զյանցաւորս ի կռապաշտութիւն՝ կարմիր ծովովն ընկղմեաց. յերրորդումն ծննդեան տուժեաց, յորժամ զյանցաւորս գրաւորական օրինացն պատերազմօք սատակեաց: - 351. Զայս ասէ մեծն ներսէս երեք քառասունք մովսէսի *ըստ* թուոյ ամաց նորին: - 353. Միևն *ըստ* բնութեան ծնողաց: - 353. Եւ **գ** *ըստ* շնորհաց. որպէս ի ջրոյ, ի հրոյ, և ի վիմէ. ի տիպ տեառն մերոյ որպէս ասացաւ: - 353. Հինգերորդ, նոքա մատուցանէին պատարագ նախ վասն իւրեանց, և ապա՛ վասն ժողովրդեանն անգիտութեան. իսկ տէրն մեր ո՛չ արար մեղս *ըստ* մարգարէին. այն անմեղն վասն մեղաւորաց պատարագեցաւ...: - 354. Այլ և միշտ և անփոփոխ. և անմիջաբար դեմ յանդիման քահանայագործութիւն է անդ *ըստ* իմանալեացն օրինի: - 355. Եւ *ըստ* միտս, զի առաքինութիւնն է ի փառս աստուծոյ. այլ և ի պատիւ և ի գովութիւն մարդկան. զի բազումք հաղորդին սրբութեան նորա: - 358. Այլ *ըստ* գործո՛ց նոցա զանազանին սուրբն և անսուրբն: - 364. Եւ այսպէս *ըստ* բարուց մարդկան ընտրէր նոյ ի սրբոցն **է**. և յանսրբոցն **բ**. որպէս ասացաւ ի վերոյ **ժզ** գլուխն ի **զ** համարն: - 364. Եւ լիցի սուրբ *ըստ* նշանակութեան օրինացն. զի անսուրբն և պիղծն ո՛չ է զենլի: - 365. Երկրորդ՝ զի անարիւն է զենումն նոցա և ո՛չ *ըստ* հնոյ քահանայիցն: - 366. Եւ նշան սրբոյն և պղծոյն *ըստ* օրինացն ասացաւ ի վերոյ: - 366. Նոյնպէս և ոտքն *ըստ* չորից տարերց ընթացից: - 367. Այլ ուղիղն, զի օրէնքն թէպէտ *ըստ* խորհրդոյն փոխեցաւ, այլ *ըստ* իրին մնաց յաւիտեան. զի օրինակն էանց, այլ ճշմարտութիւնն մնաց: - 369. Չորրորդ՝ ամսամուտն նոցա. զոր ի նորանալ լուսնին տօնէին. իսկ մեզ տօն կուսին մարիամու որ լուսաւորութիւն լսի *ըստ* ոմանց: - 372-373. Այլ *ըստ* ոմանց՝ տօն քաւութեան որթագործութեանն, նշանակէ ի մեզ զտօն մեծ քառասնորդացն պահոց: - 373. Զի՞նչ էր որ ի տաղաւարահարքն *ըստ* միոյ միոյ աւուրց մի մի զուարակ պակասէին ի տօնս. և յութերորդ օրն ի միևն յանգէին: - 374. Զի՞նչ է որ *ըստ* տօնից մեծութեանն առաւելոյր նաշիհն և իւղն և գինին: - 375. Կարդացմունք. քարոզք. ներբողեանք և այլք. որ *ըստ* տօնից առաւելուլ պարտ է զնոսա: - 375. Նա՛խ՝ **է**պատիկ՝ զբազո՛ւմն նշանակէ. իբր թէ *ըստ* բազում մեղաց մերոց բազում և առաւել է պատուհասն: - 376. Ոմանք ասեն է *ըստ* **ի** ամացն: - 378. Իսկ այլք ի **դ** բաժանեն *ըստ* չորից տարերաց և **դ** պահու գիշերոյն. որպէս ասացաւ ի վերն **ժզ** գլուխն **իգ** համարն: - 378. Հինգերորդ, *ըստ* փիլոնի գաւազանն է իմաստութիւնն. դալարեալ մտօք և ծաղկեալ ուսմամբն. և պտուղ՝ ուսուցմամբ աշակերտաց: - 382. Երինջն *ըստ* իրաւանցն ունէր զմեղս ժողովրդեանն. և խորհրդովն քրիստոսի՝ սրբութիւն գործէր: - 384. Եւ վէմն էր քրիստոս *ըստ*

առաքելոյ: - 385. Երկրորդ, *ըստ* փիլոնի, օձն ցանկութեան է օրինակ, որ զցանկացօղ ժողովուրդն սատակէր. ի յախտս իւրեանց նմանեցոյց զպատիժն: - 386. Տասներորդ, որպէս ասէ փիլոն՝ նշանակ հեշտ ցանկութեան է օձն. որ և զցանկացօղ ժողովուրդն սատակէր. *ըստ* ախտին իւրեանց նմանեցոյց զպատուհասն: - 387. Եւ տէրն արդար դատաստանաւ *ըստ* նմանութեան մեղացն պատժէ՛ զմեղապարտն: - 387. Երկրորդ՝ *ըստ* հոգւոյ և *ըստ* մարմնոյ: - 387. Եւ որպէս կնոջ ընդ հրամանս առնն իւրոյ յանցանել պոռնկութենէ, նոյնպէս և զաւակաց, և ծառայից, և աշակերտաց, և հնազանդելոց, և ժողովրդոց. նոյնպէս և հոգիս մեր ելեալ ի հրամանացն աստուծոյ՝ պոռնկութիւն է նմա. եթէ ըստ գործոց. եթէ *ըստ* հաւատոց: - 389. Եւ **թ** միւս որմունք *ըստ* դասուցն իմանալեացն փառաբանիչք: - 391. Երկրորդ՝ յանապատն ամաղէկ և այլքն. յետ մահու որ ընդ հոգիս պատերազմին. որք են այսք չարութեան ի ներքոյ յերկնից *ըստ* առաքելոյ: - 393-394. Երրորդ՝ *ըստ* օգտութեան աստ. զի փորձին ընտրեալքն. և յետ մահու շնորհաց. և յարութեանն փառաց լինին առիթք: - 394. *Ըստ* մարմնոյ յա՛յտ է զի երկիրն եգիպտացւոց դա՛շտ է. վասն այն նեղոս գետն արբուցանէ զնա՛: - 398. Այլ երուսաղէմ լեառն է և դաշտ, յանձրևոյ ոռոգի. իբր թէ խնամօքն աստուծոյ լինի անձրև աւելի և նուազ, ի ժամու և տարաժամու *ըստ* արժանեացն ծերոց: - 398. Վեցերորդ՝ զի ասէ *ըստ* հրամանին աստուծոյ գնալ: - 399. Եւ փոխանակ մօրն տարերք ամենայն. որ հեծեն և յոգոց հանեն վասն ապականութեան մեր *ըստ* առաքելոյ: - 400. Եւ հայր աստուած որ ո՛չ կատարի կամք նորա ի մեզ. յայնժամ *ըստ* բազում գթութեան իւրոյ առաքեաց զմիածին որդին որ փոխանակ մեր կախեցաւ զփայտէն և ազատեաց զմեզ յանծիցն օրինաց...: - 400. Վեցերորդ *ըստ* մտաց, զի մովսէս ջրածին լսի. զի որք ո՛չ ծնանին աւազանաւ, ընդ մահու իշխանութեամբ են: - 409. Երրորդ՝ զի մի՛ ժողովուրդն կանգնեսցէ արձան ի վերայ նորա *ըստ* սովորութեան երկրին: - 411. *Ըստ* եօթանասնից **վչլ** ամաց պատմութիւն է: - 411. Իսկ *ըստ* ևսեբեայ վկծ ամք. թիւ մի պակաս: - 411. Զի *ըստ* սրբոյն եփրեմի՝ ապաշխարութիւնն է վճարք մեղաց և նիւթ պսակաց: - 413. Նա՛խ *ըստ* հոմանունն. զի յեսու՝ փրկիչ, և յիսուսն փրկիչ լսի *ըստ* հրեշտակին, «կոչեսցի յիսուս. զի նա՛ փրկեսցէ զժողովուրդ իւր ի մեղաց»: - 417. Երկրորդ *ըստ* իրին. զի յեսու փրկեաց զժողովուրդն ի մարմնաւոր թշնամեաց: - 417. Եւ յետ յեսուայ դատաւորք դատեցին առաջնորդութեամբ զիէլ **նժ** *ըստ* եօթանասնիցն թուով երեքտասան դատաւորք մինչև ի հեղի քահանայ: - 420. Նա՛խ՝ *ըստ* անուանն. զի սամփսոն՝ արեգակն կամ փրկութիւն լսի: - 421. Ասեմք եթէ ժամանակն ի շարժմանէ՛ լուսաւորա՛ցն է. *ըստ* գնացից նոցա զառաջիկայն ասեն սովորապէս: - 430. Եւ այսպէս ամենայն տղայոց հանդիպի մահ *ըստ* խնամոցն աստուծոյ: - 433. Եւ այն զի յառաւօտէն մինչ յերեք ժամն՝ **հռ** սատակեցաւ *ըստ* արդարութեան վճռին: - 435. Գտի զդաւիթ այր *ըստ* սրտի իմում, որ արասցէ զամենայն կամս իմ: - 435. Իսկ այժմ ուխտէ՛ սպանանել. զի *ըստ* օրինացն զգործ արդարութեանն գործեսցէ: - 439. Սոքա *ըստ* իրին ո՛չ առաւելուն և ո՛չ նուազին. թէպէտ հաղորդեալքն առաւելուն և նուազին *ըստ* ունակութեան: - 444. Նա՛խ՝ զի **հ** ա՛մ է վճիռ կենաց մարդոյս *ըստ* դաւթի: - 448. Ի յադամայ մինչ ի ծնունդն քրիստոսի՝ է՛ *ըստ* եպիփանու **բչ** ամ: - 451. Եւ *ըստ* ասորոց և յունաց՝ **ց** ամ: - 451. Եւ *ըստ* այլոց՝ **րմկգ** ամ: - 451. Եւ *ըստ* հրէից և շամրտացւոց՝ **դռ** ամ: - 451. *Ըստ* եօթանասնիցն՝ **րճղը** ամ: - 451. Եւ *ըստ* անանիա շիրակացւոյ, յադամայ ի թուականն հայոց՝ են ամք՝ **րթճհզ**: - 451. Իսկ *ըստ* ազգաբանութեանն Մատթէի, ծնանի յեքոնիա զսաղաթիէլ ամաց **ծզ**: - 453. Եւ միանգամայն յադամայ ի ծնունդն քրիստոսի ամք **րճղը**. *ըստ* եօթանասնիցն որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 453. Յաւատարիմ բառս՝ որ ի սուրբ գիրս՝ *ըստ* չորից եղանակաց իմասցի: - 457. Նա՛խ՝ հաւանական *ըստ* կերպի դաւանութեանն հաւատոյ, ըստ այնմ, «հաւատալ պա՛րտ է թէ է՛ աստուած»: - 457. Երկրորդ՝ առեալ լինի ի տեղի միամտութեան, *ըստ* տնտեսին որ էր «հաւատարիմ և իմաստուն»: - 457. ...իմացեալ լինի *ըստ* չորրորդ եղանակին անփոփոխ ճշմարտութիւնն. իսկ այն ո՛չ պատշաճի: - 457. Իսկ *ըստ* տնօրէնութեանն քրիստոսի՝ պատշաճի և երրորդ եղանակն: - 457. Իսկ հաւասարապէս պատշաճի բոլոր բանական եղելոցս *ըստ* տեղւոյն դիպման: - 457. Եւ են սոքա կրկին զօրութիւնք. արարչական և արքունական. *ըստ* փիլոնի որպէս կրկին ձեռք մարդոյ աջ և ահեակ: - 457. Եւ այսպէս բազումս տեսանի *ըստ* մասին գործ ողորմութեան և արդարութեանն աստուծոյ: - 458. Նա՛խ՝ յորժամ հատուցանէ ումեք *ըստ* արժանեաց: - 458. Այլ իւրաքանչիւրոցն հատուցանէ *ըստ* արժանեաց. այսինքն բարեացն բարիս, և չարացն չարիս: - 459. Քանզի առ ի կատարել զգործ արդարութեանն՝ պահանջէ ինչ և ի կողմանէ մարդոյն. այսինքն պահանջումն *ըստ* արժանւոյն...: - 459. Ապա յայտ է թէ *ըստ* մարմնոյ՝ կոյսն էր յազգէն յովսէփայ: - 460. Իսկ յակոբ որ էր յազգէն սողոմոնի՝ առեալ զկին եղբօրն *ըստ* օրինացն զի յարուսցէ զաւակ եղբօրն. և ծնաւ զյովսէփ: - 460. Եւ վասն այն խառնեցան **բ** ցեղքն. զի ծնեալն ի նոցանէ քրիստոս *ըստ* մարմնոյ, թագաւոր և քահանայ լինէր: - 461. Սակայն *ըստ* ներգործութեան մեծագոյն է սրբութիւն մկրտութեանն. զի տպաւորէ զկնիքն. այլ և բանայ զդուռն արքայութեան. այլ և պատրաստէ՛ զմարդն առ ի խորհուրդս

ամենայն. զոր ո՛չ ներգործեն ա՛յլ երկոքին եզական շնորհքն: - 462. Զի ի խորհուրդ մկրտութեանն ի յառնուլ ջուր, հոգին սուրբ և զօրութիւն բարձրելոյն և ողջոյն հօրն ի ձեռն հրեշտակին որ հերքէր զմեղս *ըստ* մկրտութեան: - 462. Յինգերորդ՝ ցուցանէ զշնորհին որ ասէ՝ «լի շնորհօք» *ըստ* այլ թարգմանչաց: - 464. Ողջոյնն *ըստ* աշխարհի տրամատի ի **ե**: - 464. Երկրորդ՝ ըղձական շնորհաց. *ըստ* առաքելոյ «շնորհք ընդ ձեզ»: - 464. «*Ըստ* բանի քում» նշանակէ զկատարեալ հաւատն: - 465. Այլ արդ՝ քրիստոս ո՛չ է որդի աբրահամու և ո՛չ ի հարցն՝ թէ ոչ է որդի կուսին. ապա ուրեմն *ըստ* մարմնոյ աստուած է քրիստոս, և աստուածածին է ծնօղն. և մայր *ըստ* մարմնոյն քրիստոսի: - 466. Ասեմք եթէ յետ յղացման բանին յարգանդի կուսին օրինօք և ոչ օրինօք բնութեան, ժուժկալեալ ամսոց ըննից և աւուրց հնգից, *ըստ* հասարակաց ասեմ և անդրանկաց. *ըստ* հնգից յաւելեալ թւոց նախաստեղծին նախարարչութեան աւուրց: - 469. Նա՛խ՝ զի ո՛չ լինէր այն որդի *ըստ* բնութեան ծնողին. որպէս և ո՛չ եւա ադամայ. վասն որոյ յարգանդէ ծննդեամբ եղև որդի կուսին: - 469. Որ ո՛չ *ըստ* բնութեան կարգի, այլ *ըստ* անբաւազօր կարողութեանն աստուծոյ միայնոյ: - 469. Երկրորդ՝ զի վէմն առանց ձեռին հատաւ ի կուսական լեռնէն *ըստ* դանիէլի: - 470. Երրորդ՝ զի մի՛ իցէ *ըստ* հասարակաց կարգի. այլ ի վեր քան զբնութիւն որպէս ասացաւ: - 470. Եւ երեքեան ծնունդ քրիստոս՝ *ըստ* երից գոյացութեանցն որ ի քրիստոս. այսինքն աստուածութիւնն՝ մարմինն՝ և հոգին: - 471. Եւ ոմանք *ըստ* չորրորդ եղանակի ասեն. երեքն յառաջագոյն եղեալ, և չորրորդ ծնունդն փրկչին: - 471. Աստ գիտելի է, որպէս միածին կոչի անմարմնաբար և *ըստ* մարմնոյ: - 472. Իսկ անդրանիկ ըստ որում երէց և առաջին՝ ասի *ըստ* չորից: - 472. Երրորդ՝ կոչի անդրանիկ ըստ *հոգւոյն* շնորհաց. զոր նախ ընկալաւ իբր գլուխ՝ և եհեղ յանդամքս իւր: - 473. Ի վեց իրաց գլխաւորօրէն փրկութիւն ներգործեաց. *ըստ* յոբայ վեցիցս փրկեցաք նովաւ: - 473. *Ըստ* լեզուիս մեր՝ օծեալ. ի հոռոմն քրիստոս. և յեբրայեցին մեսիա թարգմանի: - 474. Տասներորդ գերագոյն սոցա՝ *ըստ* բնութեան միաւորութեան. որպէս բանին աստուծոյ ընդ մարդկութիւնս: - 474. Եւ տե՛ս, զի բնութեամբ միաւորեցաւ՝ իմանի քրիստոս. յայտ է զի յորոշելն *ըստ* ոմանց՝ ո՛չ ևս մնայ քրիստոս: - 474. Իսկ մկրտութիւն նորա ո՛չ որդեգրութեան էր որպէս մերս. այլ ճշմարիտ որդիութեանն յայտնութիւն *ըստ* ձայնին հօր «դա՛ է որդի իմ սիրելի»: - 474. Իսկ շաղադրեալն միաւորութիւն՝ և սա՛ բաժանի յերիս. այսինքն *ըստ* դրութեան. *ըստ* ժողովման. *ըստ* կոչման: - 476. Առաջինն *ըստ* դրութեան, որպէս կէտ. գիծ. մակերևոյթ. և մարմին: - 476. Իսկ *ըստ* ժողովման, որպէս եկեղեցի. և անձն. հօտ. կամ քաղաք: - 476. Իսկ *ըստ* կոչման, որպէս քրիստոնեայք. մկրտեալք. ծառայք. և ստեղծեալք: - 476. Երրորդ առ այսոքիւք՝ միաւորութիւն անուանեմք և զխառնուածս երկուց նայից *ըստ* զանազան որակութեանց. յորում ո՛չ ոք ի խառնեցելոցն զիւր ծայրագոյն որակութիւնն սեռաբար կարօղ է պահել. այլ շփոթեալ անկանի ի ծայրագոյն որակութենէն. որպէս զջուրց և զգինեացն խառնուած, և զմեղերաց: - 476. Զի այսպէս միատեսակ բնութեամբ խոստովանի ընդ մեզ և այլ ժողովուրդ ուղղափառաց *ըստ* ուսուցման մեծին դիոնիսեայ յերկրորդ գլուխն եկեղեցական քահանայապետութեանն ասել, - 477. Ամենակատար և անշփոթ մարդանալովն *ըստ* մեզ մարդասիրապէս՝ ի բութիւնս մեր տեսակցեալ, և առ բաժանականս մեր անայլայլաբար *ըստ* բնութեան միոյ յառաջ եկեալ: - 477. Նոյնպէս և յորոշելն *ըստ* ոմանց զաստուածն և զմարդ՝ ո՛չ է քրիստոս. այլ մարդ սոսկ կամ մերկ աստուած: - 477. Գերաբնապէս ապա և բանն մարմին եղեալ անփոփոխելի և անապական ներգործեալ մարմին *ըստ* մերոյս բնութեան անբաժ միաւորութեան: - 477. Այսպէս և բոլոր տընօրէնութիւն մարդացելոյն բանի՝ միով զօրութեամբ և կարողութեամբ *ըստ* միութեանն կամաց մի ներգործութիւն երևի: - 478. Իսկ բանն աստուած միաւորեալ մարմնովն կրեալ զմերս վասն մեր. անկրելի գոլով *ըստ* իւրում բնութեանն: - 479. Եւ այն զի փաթութած է՝ *ըստ* հրէական օրինին է. զի կոնդակ և գալարելո՛վ էր նոցա գիրն. իբր թէ ծածո՛ւկ է ի նոցանէ խորհուրդ մարգարէիցն և թաքուն: - 481. Նոյնպէս և քրիստոսի մինչ զտղայական հասակն նկարեն, փաթութեալ հանեն զթուղթն ի ձեռն. իբր ի հրէից ծնեալ զամենայն ինչ *ըստ* օրինացն առնել: - 481. Այս դպրութիւնքս բանին ի կատարածի *ըստ* դանիէլի. որպէս գրեալ է աստ յայլում տեղւոջ՝ անդ տեսցես: - 481. Յառաջագոյն ամենայն ազգք քրիստոնէից սկսեալ յառաքելոցն այսպէս տօնէին. ի վեցն յունվարի զծնունդն, և ի նմին աւուր զմկրտութիւնն *ըստ* աւետարանին վկայութեան: - 482. *Ըստ* ձեզ ապա և ո՛չ ժողովրդեանն նմանեցաւ: - 484. Անմարթ էր թողուլ զժողովուրդն ի դրան տաճարին և մերձիլ յանկողինս. և *ըստ* օրինացն գօրեայ սրբութիւն ստանալ. որ անհնա՛ր է ամենևին. թէպէտ ասեն՝ գոյր ա՛յլ քահանայապետ որ զկարգ պաշտամանն կատարէր: - 484. Զոր ունի զայս աւանդ այժմ սուրբ և ուղիղ աւանդապահ եկեղեցիս հայաստանեայց *ըստ* վկայութեանս որ եղաւ: - 484. Չորեքտասաներորդ՝ *ըստ* մեծին գրիգորի աստուածաբանի և սրբոյն բարսղի կեսարացւոյ որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 484. ...զի զքառասնօրեայ գալուստն ի տաճարն՝ *ըստ* ծննդեանն տօնեսցեն և ո՛չ ըստ յայտնութեանն. որ է՛ յունվարի վեցն. զոր մեք տօնեմք **խ** օր թուեալ մինչև ի **ժդ**ն փետրվարի: - 485. Զի

իցէ ինքն սկիզբն և կատարումն ո՛չ միայն *ըստ* աստուածութեանն, այլ և ըստ մարդկութեանն: - 485. Զի իցէ ինքն սկիզբն և կատարումն ո՛չ միայն ըստ աստուածութեանն, այլ և *ըստ* մարդկութեանն: - 485. Զի ո՛չ ասաց թէ որ ի դմա՛ է կամ դոքա *ըստ* բաժանողաց. այլ թէ դա՛. որ մի անձն բնութեամբ միացեալ նշանակէ: - 487. Այլ և մաքրութիւն մեղաց *ըստ* չորից նիւթոց մարմնոյս: - 493. Այլ և պահապան չորից զգոյութեանց *ըստ* չորից տարերաց: - 493. Այս քան *ըստ* նշանակութեան սրբոյ Խաչին: - 494. Յայտնի՛ է ամենեցուն և առանց երկբայութեան՝ զի քրիստոս մեռաւ *ըստ* գրոց. և մահուամբ եբարձ զմահ և զապականութիւն: - 498. Վեցերորդ՝ զմարիամ մայր փրկչին կոյս և անապական խոստովանին հարք ուղղափառութեան. և զայս ո՛չ *ըստ* գոյացութեան բնութեան, այլ զի ծնաւ զբանն աստուած անապական մարմնով: - 499. Դարձեալ ասեմք *ըստ* ձեզ, թէ յետ խաչին յապականութիւն փոխեցաւ մարմինն տեառն, ապա յառաջ քան զխաչն կատարեալ էր զի ապականացո՛ւ էր. և յետ խաչին անկատար զի անապական եղև որպէս դուքդ ասէք: - 500. Ապա թէ ոչ՝ նա՛ որ զադամ երեսնամեայ ստեղծ, կարէ՛ր և նոյն հասակաւն ծնանիլ. այլ այն ո՛չ լինէր *ըստ* սովորութեան մեր որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 501. Եւ որպէս ի մի արքայութիւնն օթևանք և փառք բազում են *ըստ* գործոցն. այսինքն երեսնաւոր. վաթսնաւոր. և **ճ**աւոր: - 504-505. Դարձեալ՝ եթէ հարկիւ պահանջես *ըստ* մտաց քոց **գ** դժոխք: - 505. Երկրորդ՝ զի դժոխքն այն էր բուռն զօրութիւնն սատանայի. և քրիստոս կապեաց զիզօրն_ *ըստ* աւետարանին. ապա ուրեմն քրիստոս աւերեաց զդժոխս: - 506. Նոյնպէս և քրիստոսիւ ամենայնքն փրկեցան արդարք և մեղաւորք *ըստ* առաքելոյ: - 507. Եւ դարձեալ՝ դարձցին մեղաւորք անդրէն ի դժոխս թէ ի նոյն տեղի *ըստ* ոմանց, կամ յայլ տեղի տանջանաց ընդ գործոց հատուցման: - 508. Նա՛խ՝ զի խոստովանիմք զքրիստոս աստուած և զտօն նորա *ըստ* տէրունականացն կատարեմք: - 509. Եւ որ ոք ո՛չ խոստովանի զքրիստոս աստուած, զտօն նորա *ըստ* հասարակ մարտիրոսացն առնէ ի մէջ գիշերոյն ի վեր: - 509. Եւ վա՛յ ասեմ որովայնամոլ ազգացն որք զամենայն պահքս լուծանեն ի ձուկն անխտիր. որոց աստուած որովայնք իւրեանց է և փառք ամօթն *ըստ* առաքելոյ: - 510. Եւ *ըստ* եկեղեցոյ ցուցաւ խտրութիւնն ի վերոյ ի **իա** գլուխն **խե** համարն: - 511. Ասեմք թէ՝ օր յարութեանն քրիստոսի կիրակէն է *ըստ* աւետարանչացն: - 512. Իսկ ա՛յլ վարդապետք ընդ արշալոյսն առաւօտուն ասեն յարուցեալ *ըստ* մարկոսի և այլ աւետարանչացն: - 512. Նոյնպէս *ըստ* օրինակին արար տէր մեր զատիկն յերեկոյի մեծի **ե** շաբաթին. և ի մէջ գիշերին յորում ըմբռնեցաւ՝ եհար զանդրանիկսն դիւաց: - 513. Եւ յերեկոյի շաբաթուն յորում լուսանայր միաշաբաթին լինի յարութիւնն քրիստոսի *ըստ* մատթէոսի: - 516. Արդ մի՛ մերձենար դու յիս անկատար գոլով. որպէս մայր քո եւա ի ծառն գիտութեան. յորժամ առ բնութեամբ իմ հայր՝ և ձեր *ըստ* շնորհի՝ և աստուած մարմնոյս իմոյ ես ելանիցեմ, որոտմամբ իջեալ հոգին զձեզ կատարէ՛. արժանաւորիք յայնժամ առ իս մերձենալ: - 518. Դարձեալ, հայր է քրիստոսի *ըստ* էութեանն. և աստուած վասն միաւորութեանն. զի հա՛յր միաւորեաց զբանն ի մարմնի...: - 518. Իսկ զտեղի համբարձմանն քրիստոսի միտք ո՛չ կարէ ցուցանել. զի ի լոյս անմատոյց է բնակեալ և ի ներքին կողմն վարագուրին *ըստ* առաքելոյն: - 519. Վեցերորդ՝ համբարձաւ ձայնիւ փողով *ըստ* դաւթի. և այս վերաբերի յառաքեալսն. որ յանձնեցաւ նոցա երթալ քարոզել ամենայն հեթանոսաց. և փողք եղեն տիեզերաց...: - 520. Նա՛խ՝ ի կողմանէ պարգևողին. զի յորժամ քրիստոս նստեալ լինէր *ըստ* մարմնոյ ընդ աջմէ հօր իբր զթագաւոր փառաց յաթոռ թագաւորութեան իւրոյ, յայնժամ մեծագոյն լինէր պարգևք հոգւոյն տուեալ ի փառաւոր քրիստոսէ աստուծոյ: - 521. Եւ *ըստ* յունաց թէ աստիճանն. և ըստ մեծին դիոնիսեայ. և մինչ ի **ղ ղ** կարգն փոքր է. հրաման ամուսնութեան: - 526. Եկեղեցի սուրբ նոր ժողովուրդ կոչեցաւ աստուծոյ. զի հաւատով արդարացաք և եղաք ժողովուրդք և ո՛չ *ըստ* հնոյն օրինօք: - 528. Զի մի է *ըստ* իւրում անձնաւոր գոյութեանն. և բազմանայ ի բազումս երևեալ: - 529. Եւ մի և նոյն բանն է ներտրամադրեալն ի սրտի. զի *ըստ* բան գոլոյն ո՛չ զանազանի. սակայն *ըստ* որպիսութեան որակին. զի էր անմարմին ի սրտի՝ և այժմ մարմնացաւ ի քարտիսի: - 529. Նոյնպէս մի է տէր մեր յիսուս քրիստոս և ո՛չ երկու *ըստ* բաժանողաց ոմանց: - 532. Սակայն տեսցուք զի *ըստ* փիլիսոփային մի ասի **գ** եղանակաւ: - 533. Ա՛րդ՝ մի է ամենայն ընդհանուր եկեղեցիք որ է բոլոր քրիստոնեայք *ըստ* հաւատոյն և կոչմանն յուսոյն որպէս սեռիւ: - 533. Եւ մի է *ըստ* խորհրդոյն՝ այսինքն մկրտութեամբ՝ պատարագելով՝ կարգիւ՝ և այլովն՝ որպէս տեսակաւ: - 533. Եւ մի է *ըստ* ձևոյն արարողութեան պահոց աղօթից որպէս անհատիւ: - 533. Նա՛խ յաղագս շնորհին և ճշմարտութեան. և մարգարէք վասն ստուերին և օրինակին. և վարդապետք *ըստ* չափոյ պիտոյից նոցին: - 535. Իսկ գործ առաքելութեանն է *ըստ* բազում օրինակի: - 535. Իններորդ վասն սրբութեան. *ըստ* կայծականն մարգարէին: - 536. Եւ այս լինի *ըստ* չորից եղանակաց: - 536. Եւ որոց պարգևի մասնաւոր այս շնորհ, թէ և ո՛չ բոլորապէս *ըստ* նոցայն: - 537. Եւ տե՛ս, զի սիմէի որքան յամեաց ի քաղաքն *ըստ* հրամանի սողոմոնի ո՛չ մեռաւ զերիս ամս: - 540. Եւ համակա՛րգ է նոցա *ըստ* առաքելութեան

և *ըստ* քահանայապետութեան. զի ամենայնքն համահաւասար զիշխանանութիւն առաքելութեան և քահանայապետութեան ունէին: - 546. Եւ փոխանորդ իւր նստոյց յաթոռ զսուրբն արիստակէս համանըման նորին առաքինութեամբ, և որդի *ըստ* մարմնոյ. և ապա՛ գնաց ի հռօմ: - 548. Ահա՛ սոքա առանձնականք և ճշմարիտք. որպէս ասի *ըստ* իմաստասիրացն: - 550. Դարձեալ՝ թէպէտ *ըստ* պորփիւրոսի՝ մասն բոլորին հետևի. որպէս անհատն տեսակին. և տեսակն սեռին: - 550. Սակայն *ըստ* արիստոտէլի սեռն և տեսակն անհատին հետևին. զի են երկրորդ գոյացութիւն: - 550. Այսպէս ասեմք, զի որ ըստ ինքեան է ճշմարիտ և ըստ ինքեան բարի՝ առաւել է. և որ *ըստ* պատահման է ճշմարիտ կամ բարի՝ նուա՛զ է. վասն զի ըստ ինքեանն գոյացութեամբ և հարկաւո՛ր է. այսինքն անփոփոխ և միշտ: - 550. Իսկ *ըստ* պատահմանն՝ կարելի՛ է և ներընդունական. այսինքն փոփոխական և երբեմն: - 550. Եւ յորժամ ասիցէ զբարին ոչ չար գոլ, ճշմարիտ է և այս. այլ *ըստ* պատահման է որպէս ցուցաւ: - 550. Այլ դաւանութիւն նոցա այս է. որպէս զի մի՛ լիցի *ըստ* նոցա աստուած մարդացեալ. կամ մերս բնութիւն ընդ աստուածութեանն միաւորեալ. որպէս ընդարձակապէս ցուցանէ աստուածաբանն կիւրեղ ի գիրս պարապմանց: - 552. Եւ յայսոսիկ միաբանութիւնս որ *ըստ* կանոնի՝ յաւէտ միաբանութիւն զայս է իմանալ՝ որ *ըստ* բոլորին օրինադրութեանց սահմանաց կամ *ըստ* գլխաւորագունիցն լինիցի. և ո՛չ մասամբ միով միաբանեալք և բազմօք զանազանեալք. մանաւանդ թէ հակառակեալք և ընդդիմացեալք: - 552. Այսինքն է, զազգս քրիստոնէից տեսանեմք զի ո՛չ *ըստ* անուանն և զմիութիւն կանոնական սահմանի ունել: - 553. Հինգերորդ՝ այսմաւուրօք ո՛չ տօնել *ըստ* յունաց. այլ այլո՛վ օրինակաւ տօնել: - 554. Երկրորդ՝ ի քրիստոս բնութեանցն միացելոց մի ասել բնութիւն *ըստ* սրբոյն աթանասի և կիւրեղի: - 554. Նա՛խ՝ *ըստ* դրութեան կարգի աղօթիցն որ յեկեղեցիս նոցա: - 554. Բայց ոմանք բերանաբաց եղեալ հակառակին՝ զծնունդն և որ *ըստ* նորին ամենեցուն առ հասարակ միաբանեալ բաց ի հայոց: - 554. Եւ *ըստ* այսմ միաբանութեան և զմէրս տեսանեմք եկեղեցի ունել եզով միաբանութիւն առ այլ քրիստոնեայս: - 554. Ա՛րդ՝ մեղք մտացն թէպէտ *ըստ* բանականին և մարմնականին չէ կատարեալ, այլ ի տեսակս իւր կատարեալ է: - 556. Ութերորդ յընդդիմակէն. զի թէ յաղօթելն միայն մտօք և սուրբ պահել զմիտս առաքինութիւն է կատարեալ *ըստ* առաքելոյ թէ՝ «սաղմոս ասացից մտօք» և այլն: - 557. Դարձեալ ասեն վարդապետք եթէ՝ խորհրդոցն մեղք՝ որ ընտրէ և կամաւ հեշտանայ, առաւել չար է քան զգործոցն *ըստ* պատահմանն: - 557. Առաջինն է սակաւ ինչ միայն յանցուած տեսութեան *ըստ* բնաւորական մտածութեան նորա առ ամենայն իրս: - 558. Դարձեալ ասեմք զեօթնեքինն *ըստ* երից մասանց հոգւոյն այսպէս: - 559. Այս *ըստ* նոցա որ է ասեն զմահու չափ մեղքն: - 559. Նա՛խ՝ *ըստ* չորից տարերց այլ և այլ որակութեանց լինին **ը** խորհուրդ մեղաց: - 560. Եւ *ըստ* միաւորութեան հոգւոյն ի տարերս, Յոգւոյ և ի հրոյ բարկութիւնն: - 560. Ա՛րդ՝ *ըստ* առաջին կարգին թէ ցանկայ ի ներքս, ըստ որում է՛ հպարտութիւն և փառասիրութիւն: - 561. Այս *ըստ* առաջին մասին որ ցանկայ ոչ ցանկալեաց: - 561. Եւ այս լինի երրակի *ըստ* երից մասանց հոգւոյն: - 561. Նա՛խ՝ *ըստ* գոյացութեան և *ըստ* տեսակին. զի մարդն է տեսակ և տեսակն գոյացութիւն. *ըստ* գոյացութեանն այսպէս: - 565. Զի **ժ** պատուիրանքն և է մահու չափ մեղքն են *ըստ* գոյացութեան մեղք. որպէս մի՛ շնարն և մի՛ գողանարն և մի սպանաներն և մի՛ սուտ վկայերն: - 565. Երկրորդ *ըստ* որակին. որպէս թէ **բ** մարդ գործեն զորովայնամոլութիւն: - 565. Երրորդ, *ըստ* քանակին այսպէս. զի ոմն մի գործեաց զպոռնկութիւն, և ոմն **ռ**: - 565. Չորրորդ *ըստ* առընչին. այսինքն թէ առ ի՞նչ իրք գործէ զմեղքն. զի մարդն **դ** դիմօք գործէ զմեղս. այսինքն դիմաց աստուծոյ, դիմաց եկեղեցւոյ, դիմաց ընկերին, դիմաց իւր անձինն: - 565. Հինգերորդ *ըստ* ուրին. թէ ուր գործեն զմեղքն. կամ ի վանք, կամ յեկեղեցի որ է տուն աստուծոյ. կամ ի գեօղ, կամ ի քաղաք, կամ ի պոռնկատուն: - 565. Վեցերորդ *ըստ* երբին. այսինքն թէ ե՞րբ գործեն զմեղքն. ի տղայութեա՞ն, թէ ի ծերութեան որ մեծ մեղք է. ի սո՞սկ աւուրս, թէ ի տէրունական տօնս. զի որ ի տօնս մեղք գործէ, առաւել պատժի քան զմիւսն: - 565. Այլ յատկապէս *ըստ* երից դիմացն, որ տկարութեամբ մեղանչէ՝ է՛ ընդ դէմ հօր. և տգիտութեամբն ընդ դէմ որդւոյ. և չարութեամբն ընդ դէմ հոգւոյն սրբոյ...: - 566. Ա՛րդ՝ մեղք սկզբնականին չորիւք զանազանի յայլոցն. այսինքն ի մահացուէն և ի ներելոյն. *ըստ* միութեան. *ըստ* հասարակութեան. *ըստ* հաւասարութեան. *ըստ* որակի տարբերութեան: - 567. Նա՛խ *ըստ* միութեան. զի մի է մեղքն սկզբնական և ո՛չ բաժանի. որպէս մահացուն է. և ներելին **գ**: - 567. Երկրորդ *ըստ* հասարակութեան. զի հասարակաբար ո՞ ոք որ հաղորդի բնութեանս՝ հաղորդի և սկզբնականին: - 568. Երրորդն *ըստ* հաւասարութեան. զի սկզբնականն հաւասարապէս է ամենայն մարդկան: - 568. Չորրորդն *ըստ* տարբերութեան որակացն: - 568. Նա՛խ՝ զի սկզբնականն հարկիւ և ակամայ տիրէ. իսկ սոքա *ըստ* կամաց: - 568. Յաղագս որոյ այն որ *ըստ* բնութեան է մեղք՝ *ըստ* բնութեանն և յորդիս անցանէ: - 568. Իսկ զանազանի մահացուն և ներելին *ըստ* առաւելութեան և նուազութեան. որպէս առաւել է հարկանումն օձի քան զլուոյ. և նետի քան զփշի. այսպէս

և մահացուն է առաւել քան զծերելին: - 568. Դարձեալ զանազանին *ըստ* թուոյ. զի մահացուն յեօթն բաժանի. որք են գլխաւորագոյնք: - 568. Իսկ ներելին թէպէտ որոշի յերիս տեսակս *ըստ* մեծութեան և նուաղութեան. այլ մանրամասնաբար յանթիւս ելանէ. որպէս ծիծաղիլ. վայրաբանել. և այլն: - 568. Այս բաժանումս է՛ *ըստ* տեսակի մեղաց: - 568. Դարձեալ՝ *ըստ* ենթակային բաժանի մեղքն յերիս. այսինքն ի մեղք սրտին. ի մեղք բերանոյն. և ի մեղք մարմնոյն: - 568. Այսպէս զանազանին մեղք *ըստ* նիւթոյն և ենթակային: - 568. Դարձեալ *ըստ* կատարման բաժանի մեղքն յերիս. այսինքն ի գործ մեղացն, և յունակութիւնն, ի պատիժն: - 568. Դարձեալ զանազանին սոքա *ըստ* սեռին. զի գործ մեղացն է ի սեռս առնելոյն. և պատիժն ի սեռս կրելոյն. և ունակութիւն ի սեռս ունելոյն: - 569. Այս քան *ըստ* տեսակի և *ըստ* նիւթոյ և *ըստ* կատարման զանազանութիւն մեղաց: - 569. Իսկ աստիճանք հաւատոյն որք են յէութենէ հաւատոյն, եթէ նկատեսցի առ այն որք արարին զհաւաքումն հաւատոյ, են երկոտասան աստիճանք *ըստ* թուոյ երկոտասան առաքելոցն: - 572. Չորրորդն՝ որդին աստուծոյ իջեալ ի դժոխս *ըստ* հոգւոյն: - 573. Ապա ո՞րպէս մի է հաւատս *ըստ* առաքելոյ: - 573. Նոյնպէս և այժմ սրբոց և երանելեաց յոյսն է հանդերձ ստուգութեամբ տեսութեանն. զի դեռևս հանդերձեալ է նոցա մարմնոցն յարութիւն. և փառք և պսակքն *ըստ* իւրին: - 574. Սակայն ներկայ է *ըստ* ճանաչման տեսութեանն: - 574. Եւ *ըստ* ներգործութեանն սահմանի քառակի: - 575. Արդ յորժամ ասեմք կրկին զսէրն, այսինքն աստուծոյ և ընկերին. կրկինս այս ո՛չ է *ըստ* ունակութեանցն. այլ *ըստ* ներգործութեանցն: - 575. Դարձեալ՝ սէրն է սկիզբն բարեաց. զի յաստուծոյ է. և է՛ մէջ բարեաց. զի *ըստ* աստուծոյ է. և է՛ վախճան բարեաց. զի վասն աստուծոյ է: - 575. Երրորդ՝ հաւատն է որպէս արմատ ծառոյն որ է հայր. յոյսն ստեղունքն որ է որդի. սէրն հոգին սուրբ որ է՛ ծաղիկ և պտուղ *ըստ* դիոնիսեայ: - 577. Հինգերորդ՝ *ըստ* որպիսութեան մեր հաւատն է այժմ. յոյսն յետ մահու...: - 578. Իններորդ *ըստ* հոգւոյն մասանց. հաւատն է ի բանն. յոյսն ի ցասումն. սէրն ի ցանկութիւնն: - 578. Եւ երկրորդ՝ զի մնացէ ի վերին գաւառն *ըստ* էութեանն և *ըստ* գործոյն. իսկ այլ առաքինութիւնքն թէպէտ մնան *ըստ* էութեանն, այլ ո՛չ *ըստ* գործոյն: - 579. Դարձեալ՝ խոհեմութիւն է ուղղել զառաքինութիւնս *ըստ* բարոյական իմաստասիրութեանն: - 580. Իսկ ժուժկալութիւնն առ շօշափելիսն *ըստ* ծննդական զօրութեանն. ի յորում դնէ զեղանակն. զի առաւել յօժարի մարդն ի գոլ անհատութիւնն սննդականաւն, և ի գոլ տեսակին ծննդականաւն. և յօժարութիւնքս այս՝ զսպին զգաստութեամբ և ժուժկալութեամբ: - 581. Ա՛րդ՝ **թ** երանութիւնք փրկչին զոր քարոզեաց ի լերինն, **ը** են *ըստ* էութեանն. այլ է են *ըստ* աստիճանաց...: - 583. Սրբութիւն սրտին զորկրամոլութիւնն. զի սրբութիւն սրտին ո՛չ ծառայէ որովայնին *ըստ* օրինակի անբան անասնոց: - 583. Եւ աղքատք հոգւով են *ըստ* մարմնոյ աղքատքն. որք ոչ ինչ ունին և զամենայն ինչ ունին: - 583. Քաղց է *ըստ* մարմնոյ՝ թերութիւն ստամոքսի. իսկ ծարաւ՝ տապութիւն ջերմութեանն: - 584. ...զի թէպէտ ողորմութիւնն առաւել նմանեցուցանէ զմարդն աստուծոյ *ըստ* արտաքին գործոյն...: - 585. ...սակայն *ըստ* ներքնոյն առաւել նմանեցուցանէ խաղաղութիւնն: - 585. Զի տանելն մահու վասն քրիստոսի՝ է՛ նոյն աստիճան *ըստ* խաղաղութեանն: - 586. Վասն այսորիկ ասեն վարդապետք թէ **ը** են երանութիւնքն *ըստ* էութեանն. այլ է միայն *ըստ* զանազանութեան աստիճանացն: - 586. Նա՛խ՝ *ըստ* զանազանութեան մարդկան որ են յեկեղեցի: - 587. Արդ ունիմք կրկին ծնօղ. *ըստ* մարմնոյ զադամ. և *ըստ* հոգւոյ զքրիստոս: - 592. Ո՛չ է օգուտ. զի չև ևս ծնաւ երկրորդ ադամ. զի նախ պա՛րտ էր *ըստ* մարմնոյ ծնանիլ. և ապա *ըստ* հոգւոյ վերստին ծնունդ: - 592-593. Եւ դնէ զայս քահանայն սուրբ մեռոնաւն ի ճակատ նուիրելոյն ասելով այսպէս. *ըստ* այլազգաց եկեղեցեաց. թէ ի ներքոյ ձևիս այս ես կու նշանեմ զքեզ նշանաւ խաչի...: - 593. Եւ *ըստ* մեր եկեղեցւոյս է՛ այս: - 593. Ասեմք թէ՝ առնեմք *ըստ* ազգին յունաց. որ որպէս քահանայն պատարագէ և մկրտէ, նոյնպէս և դրոշմէ *ըստ* սրբոյն դիոնիսեայ: - 594. Այս *ըստ* հակառակասիրութեան նոցա ասի. այլ *ըստ* ուղղութեան՝ քահանայն ունի իշխանութիւն զեօթն խորհուրդ եկեղեցւոյ կատարել. և եպիսկոպոսն առաւել ունի. զի միայն տայ զկարգն, եկեղեցի օրհնէ և սեղան: - 594. Երկրորդ՝ զի թէ խառն բղխեաց *ըստ* քեզ վասն այն ի պատարագն ջուր խառնես, ապա և ի ջուրն գինի խառնեա և այնպէս մկրտեա՛: - 595. Եօթներորդ վկայութիւն *ըստ* իրացն: - 595. Ասեմք առ այս, թէ յառաջ խառնումն ջրոյն ո՛չ է *ըստ* խորհրդոյն. որպէս և ո՛չ առ մեզ, թէ վաճառօղն խառնեսցէ ջուր. այլ քրիստոս ո՛չ խառնեաց: - 596. Նա՛խ՝ որպէս հացն նոյն է *ըստ* ձևին, այլ այլ գոյացութիւնն է եղեալ մարմին քրիստոսի...: - 598. ...նոյնպէս վերերևոյթ կերպարանքն նոյն է *ըստ* ձևին. այլ բնութիւնն միաւորեալ է ընդ բանին աստուծոյ և եղեալ աստուած: - 598. Վասն որոյ ճաշակեմք զմարմինն և զարիւնն աստուծոյ և ո՛չ մարդոյ. և ճաշակելով լինիմք աստուած *ըստ* կարողութեան և ո՛չ թէ լինիմք մարդ: - 598. Այս *ըստ* այլազգաց եկեղեցեայց է: - 604. Իսկ *ըստ* եկեղեցւոյս մեր ա՛յս է այժմ: - 604. ...զի մի՛ ննջեսցես ի մահ. նոյնպէս և այլ զգայութեանցն *ըստ* իւրաքանչիւր աստիճանին ասէ: - 604. Ապա և ո՛չ աղօթք և պաշտօն քահանայից կամ

տուրք կամ պատարագք է օգուտ հոգւոյն *ըստ* քեզ որ է բնաւ սուտ և չար հերձւած: - 605. Եւ են **է** կարգ *ըստ* է պարգևաց հոգւոյն սրբոյ: - 606. Այս *ըստ* հռօմայեցւոց եկեղեցւոյն: - 606. Իսկ *ըստ* եկեղեցւոյն յունաց, Առաջին դասք են Պատրիարգունքն. որ թարգմանին հայրապետ...: - 607. Իսկ *ըստ* մեծին դիոնիսեայ այսպէս: - 608. Չորրորդ ասեն եթէ՝ **դ** աստիճանք *ըստ* չորից տարերացդ կարգաւորին: - 609. Եւ այս անման սկիզբն պսակն է. որ միանայ հարսն ընդ փեսային. և լինի *ըստ* սահմանադրութեանն աստուծոյ ծննդագործութիւն: - 609. Եւ սոքա լինին է ազգ *ըստ* մեծին ներսէսի: - 611. Զի **դ** ծնունդ ի մէջն է *ըստ* չորից տարերց կատարման: - 611. Ա՛րդ՝ **բ** եկեղեցոյս մին է անուն. և ունին բազում բաղդատութիւն *ըստ* մի անուանն: - 613. Իններորդ, *ըստ* մասին ի սմա խաչն փրկական: - 614. Երրորդ, վասն է կենցաղոյս՝ և *ըստ* հանդերձելումն **ը** օր տօնեմք: - 616. Իններորդ, զի եկեղեցի հաւատացելոց՝ ունի զձև խաչին *ըստ* մարմնոյ...: - 616. Իսկ արտասուքն հանապազո՛րդ է *ըստ* ամենայնին. և առաւել քան զամենայն ընծայ հաշտութեան: - 619. ...որ լինի **թ** անգամ աղօթք *ըստ* **թ** դասուց հրեշտակաց: - 621. Եւ **ճ** տէրողորմեայն, *ըստ* թուոյ **ճ** ոչխարացն միոյն մոլորելոյ: - 621. Դարձեալ՝ ունիմք **բժ**ան անդամք. *ըստ* իւրաքանչիւրոցն մի մի ժամս աղօթեմք: - 624. ...վասն որոյ մեզ լեզու լինի և ի դէմս մեր գոհանայ զաստուծոյ *ըստ* իւրաքանչիւր ժամու. այսինքն յառաւօտն, ի հասարակ օրն, և յերեկոյն. զի գոհացումն է և ո՛չ աղօթք: - 626. Դարձեալ և *ըստ* մերոց վարդապետաց, առաջին կանոնին **ը** երրորդ գուբղայն օրհնութիւն՝ ի հանդերձելումն ակնարկէ...: - 630. Այլ և ասորիք ասեն *ըստ* մեզ զուրբ աստուածն որ խաչեցար՝ մինչև ցայսօր: - 632. Եւ **գ** կրկնելով լինի **թ**. *ըստ* **թ** դասուց հրեշտակաց: - 632. Եւ *ըստ* **թ** դասուց եկեղեցւոյ որ աստուածաբանեն միշտ, զխաչեալն պաշտելով: - 632. ...և մի դէմ զքրիստոսն որ խաչեցաւ. որ լինի չորրորդ դէմ և անձն *ըստ* նոցա: - 633. Զգորս *ըստ* պատկերին, գրիգոր մագիստրոսն: - 637. Այլ և ութն ձայնք **դ** են *ըստ* չորից տարերց. այս է՝ առաջին, երկրորդ, երրորդ, չորրորդ: - 639. Որ լինի **ժ** *ըստ* **ժ** մասանց արարածոց: - 639. Եւ ոմանք ասեն **ը** ձայն վասն ութ ձայնաւոր գրոց. և **ժ** ձայն *ըստ* **ժ** առոգանութեանցն: - 640. Եւ զի չորք են ձայնք բնականք *ըստ* չորից տարերց, ցուցցի հոգեպէս: - 640. Նա՛խ *ըստ* աւուրց: - 641. Եւ նախ *ըստ* աւուրց տօնից, որպէս մեծն ներսէս ասացեալ է զերգն: - 641. Այս *ըստ* տօնի աւուրց: - 642. Երկրորդն *ըստ* համանմանութեանց. և է՛ համանմանքն կրկին: - 642. Իսկ կցորդ և սկիզբն, այն մին տունն է խորհրդաւոր *ըստ* պատշաճի աւուրն: - 643. Եօթներորդ՝ շաբաթի օր տօնեմք սրբոցն և պատարագ մատչի *ըստ* նիկիական կանոնին...: - 648. Առաջին և երկրորդն՝ ծննդեան և մկրտութեանն. զոր ի միասին տօնեմք *ըստ* կանոնաց սուրբ հարցն և տեառն եղբօրն յակոբայ: - 649. ...որ լինի յիսնեակ *ըստ* առաքելական կանոնին: - 651. Եւ այլ ևս, յորժամ զշաբաթ և զկիրակէ արտաքոյ թուեմք որ պատարագ մատչի, **ե** օր առաջաւորն *ըստ* աղուհացիցն համարեալ՝ լինի **խ** օր: - 651. Եւ այսպէս բազում են խորհուրդ քառասնորդացն. և *ըստ* խորհրդոցն պահքն ո՛չ լուծանի: - 651-652. Եօթներորդ, **գ գ** դնելն զիացն առաջաւուր *ըստ* շաբաթուց: - 653. Հինգերորդ, *ըստ* անուանն. զչորեքշաբաթն պահեմք, զի ի չորիցս չարաց պահպանեալ լիցուք...: - 653. Վեցերորդ, *ըստ* թուոյն. զի չորեքնիւթեայ բնութեամբ մեղանչեմք...: - 653. Եւ ոմանք *ըստ* իւրաքանչիւր պատառոյ զմահն ի միտ ածեն և զդատաստանն...: - 655. Եւ դարձեալ՝ ի յարքայութիւնն երկնից այսպէս *ըստ* իւրաքանչիւր չափու և արժանեաց կարգաւորապէս պարգևէ աստուած զիմաստութիւնն. և ո՛չ անկարգ. կամ զրկելով. կամ աչառելով: - 656. Երկոտասաներորդ, Թէ հատուցումն *ըստ* գործոց՝ է՛ ի կատարածի, **լ** վկայութեամբ: - 660. Եւ *ըստ* աստիճանի՝ նախ ի ներքինն, և ապա ի վերինն ելք: - 662. ...և նովաւ արժանաւորիլ մեզ վերնոյն գաւառի *ըստ* անհաս իմաստութեանն իւրոյ: - 663. Բոլորապէս **դ** է. այսինքն Նախ *ըստ* տարերց ի լինելութիւն և յապականութիւն: - 663. Երկրորդ *ըստ* տնկոց ի մանկութիւն և ի ծերութիւն: - 663. Երրորդ *ըստ* կենդանեաց յողջութիւն և ի հիւանդութիւն: - 663. Չորրորդ *ըստ* բանական հոգւոյն յառաքինութիւն և ի չարութիւն: - 663. Նախ *ըստ* իմացման՝ տգիտութիւն և գիտութիւն: - 663. Երկրորդ *ըստ* ախորժակին, տրտմութիւն և ուրախութիւն: - 663. Երրորդ *ըստ* արտաքին ընչից, աղքատութիւն և փարթամութիւն: - 663. Այլ *ըստ* իմացման առաւելուն ի գիտութիւն. և այն ո՛չ է նոցա փոփոխումն, այլ աճումն իմաստութեամբ: - 663. Է՛ և այլ իմն եղանակ փոփոխման *ըստ* իմաստասիրացն **դ**: - 664. *Ըստ* մարմնոյն ջերմ և սպիտակ: - 664. Եւ *ըստ* հոգւոյն բարի և չար: - 664. Եւ *ըստ* մտացն իմաստութիւն և տգիտութիւն: - 664. Եւ *ըստ* բոլոր անձինն ողջութիւն և հիւանդութիւն: - 664. Ա՛րդ՝ եթէ *ըստ* բնականին է հիւանդութիւնն, պա՛րտ է բժշկական դեղով առողջանալ...: - 665. Նախ ճանապարհի կոչի ծնունդն. որով ի կեանս գամք *ըստ* հասարակութեան ընթացից մարդկան: - 665. ...զի ի մեծի ծագման առաւօտուն կրեսցեն զպատիժն *ըստ* գործոց իւրեանց: - 669. Այլ թէ ասեն՝ հաղորդադրամ, կամ խոստովանադրամ, խո՛րք է. յագահութեանց երիցանց սահմանեալ և ո՛չ *ըստ* կանոնաց որպէս այլքն: - 684. Իսկ չար հոգիքն ճանաչեն այն քան զչարս՝ վասն զի *ըստ* արժանեաց իւրոց տանջելոց են: - 685. ...զայն աղերսեն նմա. սակայն *ըստ* հաճոյութեան կամացն

աստուծոյ խնդրեն և ո՛չ զհակառակն: - 685. Այլ *ըստ* պսակացն որ մարմնով կատարին՝ և վասն ընկերացն որ ժողովին՝ պակաս է նոցա. զոր ի կատարածի լինելո՛ց է ի գալուստն քրիստոսի...: - 686. Տեսութիւնն է աստուծոյ. որք *ըստ* բազմազան գործոց իւրեանց տեսանեն. և որպէս ի տան փառաւորին: - 686. Իսկ արդարքն և մեղաւորքն միջակք՝ որք առին զօրէնսն և *ըստ* օրինացն գործեցին զբարիս. կամ սխալեցին...: - 687. Այլ որք ուղիղ դատեցան վարդապետք եկեղեցւոյ *ըստ* տեսլեանն յօհաննու. որպէս մեծն անդրէաս և համախոհք նմին սուրբն իրինոս, եպիփան, և բասիլիոս: - 687. Եւ այն է քաղաք աստուծոյ և վերին երուսաղէմ՝ և եկեղեցիք արդարոց *ըստ* պօղոսի: - 688. ...և սոքա ո՛չ գան ի դատաստան. այլ ի դատել զհրեշտակս և զմարդիկ *ըստ* առաքելոյ: - 688. Եւ սկիզբն անդ ժողովելոյ՝ ի յարծակելն քրիստոսի առ ժամանակեայ զհոգիսն անարժանից՝ անդ մնացին և անտի դարձցին մեղաւորք անրդէն ի դժոխս *ըստ* մարգարէին: - 688. Անդ ժողովին և հոգիք չարաց և ամբարշտաց ի ձեռն հրեշտակաց չարաց. ո՛չ *ըստ* բնութեան...: - 688. ...այլ սրտմտութեամբ տանջանաց արդէն իսկ դատապարտելոց *ըստ* աւետարանին ձայնի: - 688-689. ...այսինքն զմեղօք մեռեալ հոգիսն ի դատաստան *ըստ* գործոց: - 689. Բայց այժմ ըստ ինքեան, և անդ *ըստ* հատուցման: - 690. Չորրորդ, ասէ սուրբն եպիփան ի հաւատոց գիրն, եթէ որպէս հոգին միայն դատի *ըստ* բանի հերձուածողացն զի կարէ՛ ասել մարմնոյն եղեալ զյանցանքն: - 691. Նմանապէս հետևի զի մարմինն ո՛չ կրեսցէ տանջանս. զի ո՛չ յառնէ *ըստ* նոցա կարծեացն: - 694. Արդ *ըստ* կատարեալ գործոցն զոր ունին յինքեանս՝ եղեն անդրանիկ երանութեամբ և հանգստեամբ: - 695. Ասեմք *ըստ* նիւսացւոյն գրիգորի, թէ յոյս նոցա ո՛չ է տանջանք, այլ վայելչութիւն է նոցա. - 695. Ասեմք առ այս, եթէ նախ է բարին ի հոգին *ըստ* տեսութեան մտացն և կամացն. - 696. Ասեմք *ըստ* սրբոյն անդրէի մեկնչի՝ եթէ սուրբքն զաշխարհի վախճան խնդրեցին. որոց ցուցանէ զպատճառս երկայն մտելոյն...: - 696. Իններորդ, հուր քաւարանին պատիժ է մեղացն *ըստ* նոցա: - 699. Տասնեմի, պատժոյն մեղաց չափ և ժամանակ գոյ *ըստ* իւրաքանչիւրիցն. որպէս յա՛յտ է ի կանոնս: - 700. Իսկ թէ այժմ հոգւոյն եղեալ է դատաստան, և հատուցումն *ըստ* գործոց, և արդարոցն փառք և մեղաւորացն տանջանք. և յայնժամ մարմնոյն որպէս ասեն նոքա. - 700. Երկրորդ, զի ի սուրբ գրոց ածեն վկայութիւնս և մեկնեն *ըստ* կամաց իւրեանց. - 701. Եւ որ քարոզէ՛ առանց հաւատոյ՝ ոչ խօսի զբանն հաւատարիմ որ *ըստ* աստուծոյ: - 702. Դարձեալ ասեմք, թէ սուրբն ոսկեբերան *ըստ* չորից հակառակի՛ և ստէ՛ զնոսա: - 702. ...և *ըստ* իւրաքանչիւրոցն տեսանէ զփառս և յուսով վայելէ...: - 705. Զի զգլուխ վիշապին ի ջուրսն յորդանանու ջախջախեաց *ըստ* յոբայ որ է մեղքն...: - 705. ...բայց *ըստ* վերերևութեանն ցուցանէ զսրբութիւն. զի դիւրաւ խաբեսցէ: - 707. Եւ լինիցի յանդուգն. զի ո՛չ համարի պատժիլ ի յաստուծոյ. զի յապաղէ դատաստանն. *ըստ* սաղմոսին «բարձեալ են իրաւունք յերեսաց նորա»: - 707. Թագաւորէ՛ նեռն զաւուրս **ռ** երկերիւր **հէը**, *ըստ* դանիէլի: - 709. Եւ մինչդեռ ասասցեն զայս, յանկարծակի եկեսցէ ի վերայ նոցա սատակումն որպէս յաւուրսն նոյի *ըստ* հրամանի փրկչին: - 709. Յինգերորդ, *ըստ* համարոյ **իդ** տառիցն որովք իմաստնացան և ի գիտութիւն ճշմարտութեան հասին: - 711-712. Երկրորդ, *ըստ* ոմանց **գ** է գոչումն փողոյն...: - 713. Չորրորդ, *ըստ* ոմանց **դ** է գոչումն փողոյն. - 713. Ապա ուրեմն գոյ յարութիւն. և այս *ըստ* բնականին: - 715. Ուստի և փրկչին ակնունիմք նորոգել զմարմին խոնարհութեան մերոյ *ըստ* մարմնոյ փառաց իւրոց: - 716. Այլ արդ՝ մարմնով աճումն է *ըստ* բնութեան. և բնութիւնն *ըստ* ժամանակի փոփոխման կատարի: - 716. Նաև անդանօր ետես նախանըկար տեսչութեամբ զօրքանութիւն մարդկան *ըստ* թւոյ: - 716. Նա՛խ՝ զի շնորհն աստուածային պատկերին որ համանգամայն կամեցաւ զբոլոր բնութիւնս *ըստ* հրեշտակացն օրինակի մուծանել ի կեանս. - 716. ...և ի դադարիլ ժամանակին՝ ի նոյն կէտն համանգամայն վերառեցեալ մտանեն ի կեանս առաջին *ըստ* խոստման բանին: - 716-717. Եւ տարերք ամենայն շտեմարանք են աստուծոյ. և տիեզերք ամենայն ի ձեռին նորա՛ են *ըստ* մարգարէին: - 718. Ապա ուրեմն կենդանեաց մարմինն ոչ յառնէ ի մեզ *ըստ* բոլոր նիւթոյն, այլ *ըստ* չափոյ զօրութեանն որ փոխեցաւ ի մեզ և եղև մարմին մարդոյ, ա՛յն մարմինն յառնէ: - 718. Որ արարն յոչ էից, գիտէ անխառնապէս որոշել զիւրաքանչիւր փոշիս արդարոց և մեղաւորաց. զի հատուսցէ իւրաքանչիւր *ըստ* գործոց: - 719. Երրորդ, որպէս նոյն հատն սերմանեալ նոյն հատն բուսանի *ըստ* ազգի իւրում. - 720. ...և մարմինն մեռեալ առաւել նոյն ինքն յառնէ. այլ ո՛չ թէ նմանն մեզ *ըստ* ազգի մերում...: - 720. Վեցերորդ, ոմանք ատոքք և կէսք ազազունք և այլք անպտուղք. այսպէս և մարմինք ընտրելոցն և ոչ նոյնպիսեացն *ըստ* չափու զանազանին: - 721. Ութերորդ, բարի և չար սերմանիքն ի միասին բուսանին և մնան մինչ ի հունձս. մանաւանդ մինչ ի կալն *ըստ* առակի տեառն...: - 721. Յինգերորդ, ստեղծաւ մարդն հաւասար հրեշտակաց. և յորժամ մեղանչեաց՝ անասնոց հաւասարեցաւ *ըստ* դաւթի և ընդ նոսա ապականեցաւ և պատժեցաւ. - 724. Երրորդ՝ ուղղի մոլորութիւնն որ է՛ խանգարումն անդամոցն ի միմեանս սխալեալ *ըստ* բնութեան տկարութեանն: - 725. Զի յարիցեն մարդիկ *ըստ* գոլոյն՝ և ամբողջ գոլոյն՝ և գեղեցիկ գոլոյն: - 725.

Իսկ զի նիւթ խաչին մնայ *ըստ* ոմանց՝ այս ո՛չ է ըստ բնութեան կարգի, այլ սքանչելեաց հարկի որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 727. Իսկ զի նիւթ խաչին մնայ ըստ ոմանց՝ այս ո՛չ է *ըստ* բնութեան կարգի, այլ սքանչելեաց հարկի որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 727. Զի վերին մարմինք երկինք և լուսաւորք ամենևին անապակա՛ն են. իսկ **դ** տարերք թէպէտ *ըստ* մասին ապականին, այլ ըստ բոլորին ո՛չ. - 727. Զի վերին մարմինք երկինք և լուսաւորք ամենևին անապակա՛ն են. իսկ **դ** տարերք թէպէտ ըստ մասին ապականին, այլ *ըստ* բոլորին ո՛չ. - 727. Եւ *ըստ* ոմանց կարծեաց զի տեղիք լիցին երեսնաւոր արդարոցն. որպէս ցուցանելոց եմք յառաջիկայդ: - 727. Իսկ *ըստ* իրին, զի որպէս ամպ զարեգակն արգելու, այսպէս նսեմութիւն օդոյդ զարփին որ արգելէ՛ զտեսութիւն մեր: - 729. Այն է ծալիլ և գալարիլ օդոյդ երկնի. և ո՛չ թէ հաստատութիւնն վերին էութեամբ ի բաց բառնի *ըստ* ոմանց: - 729. Նա՛խ՝ զի աշխարհս ջրով և հրով ապականեսցի *ըստ* մարգարէութեանն եհովքայ: - 731. Եւ ո՛չ միայն խաչն, այլ և ամենայն գործիք չարչարանացն. այսինքն բևեռքն գեղարդն և այլք. որք բերին առաջի դատաւորին. և ի մարմին նորա երևին սպիք խոցուածոց նորա *ըստ* զաքարիայ...: - 732. Նախ դիմակայութեամբ եթէ՝ ո՛չ է *ըստ* օրինի բնութեան անապական մնալ նմա, այլ սքանչելիք աստուածային: - 733. Այսպէս և այս ո՛չ է *ըստ* բնութեան կարգի. զի նոյն բանն աստուած ի սա՛ է միաւորեալ անբաժանապէս: - 733. Այսպէս և **դ** տարերք ըստ ինքեանց անապականք են. զի մասնաւորքն ի նոցանէ ապականին և դարձեալ ի նոսա խառնին. և այսոքիկ *ըստ* կամացն աստուծոյ են կամ մշտապէս: - 733. վասն որոյ նմա՛ պարտ էր դատաւոր լինիլ և հատուցանել *ըստ* գործոց հաւատացելոց և անհաւատից: - 735. Յաւատացեալ արդարք. որք *ըստ* օրինաց հնոյն կամ նորոյս գործեցին զարդարութիւն. կամ որք սխալեցին և ապաշխարեցին զմեղս զղջմամբ խոստովանութեամբ պահօք աղօթիւք ողորմութեամբ և այլովք: - 739. Եւ միւս գիր է գործոց փոփոխական և ջնջելի *ըստ* ժամանակիս: - 741. Իսկ խոստելոցն գիր, դպիր է պիղծ հոգին դիւական. և չար կամքն իւրեանց և խորհուրդն և հեշտութիւն մարմնոյն մելան. և *ըստ* գործոց առաւել և նւազ գրեն ի գիրն դատապարտութեան: - 741. Իսկ դատաւորն նստեալ յաթոռ արդարութեան արդարապէս հատուցանէ *ըստ* գործոց. ըստ որում յիմար կուսիցն փակեցաւ դուռն և ո՛չ առին զխնդիրն: - 742. Նախ հոգին և մարմինն. զի ցանկան հակառակ միմեանց *ըստ* այրւոյ առակին առ անիրաւ դատաւորին: - 743. Եւ արդարութիւնն առ այս է *ըստ* չորից իմն եղանակաց: - 745. Դարձեալ կշիռք արդարութեան առանձնապէս իմանի տէր մեր *ըստ* չորից: - 745. Նախ *ըստ* գոյացութեան. զի որպէս անսկիզբն է աստուածութեամբն, նոյնպէս և անվախճան է մարդկութեամբն հաւասարեալ: - 745. Եւ նմանապէս *ըստ* չորից իմն է արդարութիւնն: - 746. Իսկ անդ հաւասարի կշիռն *ըստ* յուսոյ, և միտէ՛ ողորմութիւնն *ըստ* սիրոյ: - 746. Նոյնպէս և հատուսցի առաւել և նուազ և հաւասար. ո՛չ միայն *ըստ* սեռի գործոց, այլ և *ըստ* տեսակի և քանակի և որակութեանց նմին: - 746. Զի *ըստ* սեռի հատուցանի բարեացն բարի և չարացն չար: - 746. Իսկ *ըստ* տեսակի, որպիսութիւն հատուցմանց *ըստ* հաւատոց և գործոց վկայից և կուսից: - 746. Իսկ *ըստ* քանակի, չափու գործելեացն առաւել և նուազ իւրաքանչիւրոց ի խորհուրդս ի բանս և ի գործս: - 746. Իսկ *ըստ* որակացն, կամայի և ակամայի. գիտութեան և անգիտութեան և այլն: - 746. Չորրորդ, կշիռն նշանակէ՛ զգործս մարդկան. *ըստ* կշռոյ օրինացն հաւասարել և հատուցանել. եթէ *ըստ* բնականին կամ *ըստ* գրոյն և աւետարանին. որում շատ տուաւ առաւել պահանջել: - 747. Եւ թէ ունիցին *ըստ* օրինացն հաւասարեալ ի գործս կամ ի հաւատս, և եթէ միտեալ և կամ նուազեալ, *ըստ* նոցին օրինացն հատուցանել. և կամ արտաքոյ օրինացն կորնչիլ ի յայսմ կշռոյ է հատուցումն: - 747. Երկրորդ՝ ի ստեղծումն յարարչութեան բոլորից՝ ուրախ եղև տէր յարարածս իւր և յորդիս մարդկան *ըստ* սողոմոնի: - 748. Երկրորդ կոչի հնձան արքայութիւնն երկնից. ուր ժողովին պսակք և փառք զանազան հանգստեան սրբոց զոր պատրաստեալ է աստուած սիրելեաց իւրոց *ըստ* առաքելոյ: - 748-749. Այլ *ըստ* զանազանութեան չափոյն, ոմանք **ժ** են ասացեալ թուով *ըստ* հարուածոցն եգիպտոսի: - 751. և Ոմանք *ըստ* քաղաքական օրինացն **ը** ասեն գոլ պատիժ: - 751. Զի *ըստ* առաջնոյն ամբարիշտքն կորուսին զաստուած և զամենայն բարի շնորհս և զփառս. և ոչ ունին յոյս ողորմութեանն աստուծոյ...: - 751. Որ է՛ պտուղ առաքինութեան *ըստ* մարմնոյ և հոգւոյ և մտաց մերոց: - 757. Վեցերորդ, այլ և բարեպաշտ թագաւորք՝ և իշխանք՝ և իշխեցեալք՝ ունին զայս կարգ. թէ օրինօք կենցաղավարին *ըստ* հրամանացն աստուծոյ: - 757. Նմին նման և մեք յուսասցուք արժանաւորիլ տեսութեանն քրիստոսի. զի թէ և ի դժոխս իցեմք՝ ա՛յն է արքայութիւն մեր. և ո՛չ թէ յերկրի կամ յայլում տեղւոջ *ըստ* սրբոյն ոսկէբերանի: - 759. Ա՛րդ՝ ի տեղի անկելոց հրեշտակացն՝ *ըստ* թւոյ նոցա խառնելո՛ց են դասք կուսանաց սրբոց: - 760. Երրորդ ուրախութիւնն եղիցի ի տեսութենէ միաւորութեան մարդկային բնութեանն առ աստուածայինն. քանզի սքանչելի ուրախութիւն լինիցի ընտրելոցն, յորժամ ճանաչիցեն թէ եղբայր նոցա *ըստ* մարմնոյ՝ ճշմարիտ աստուած է: - 763. Եւ *ըստ* իմաստասիրին, յառաջ քան զմարմինն յորում է զանազանութիւն լուսոյ՝ է՛ միւսն ի վերոյ յորում է

միակերպութիւն լուսոյ: - 763. Երրորդ անդուստ՝ զի իբրև նոքա որ այն քան տկարքն էին՝ սակայն յա՛յնպիսի թշնամին այն քան յաղթութիւնս գործեցին *ըստ* յոբայ: - 765. Ունելով տերև և ծաղիկ և պտուղ. այսինքն մաքրել, լուսաւորել, և կատարեալս առնել *ըստ* մեծին դիոնիսի: - 767. Եւ երկոտասան պտուղ *ըստ* **բժ**ան գնդիցն ասացեալ ի տեառնէ: - 767. Ի գնացս հոգւոյն զօրացեալ, զի *ըստ* տընօրէնութեանն խորհրդոյ միշտ հոգւով սրբով ներգործէր. ունելով տերև զաշխարհակեցոյց վարդապետութիւնն: - 768. Այլ և ծաղիկ՝ զպայծառ և զանուշահոտ վարս առաքինութեան. և պտուղ՝ արդիւնքն *ըստ* գործոց. յորմէ փրկութիւն եղև ամենայն աշխարհի և վայելչութիւն արքայութեանն երկնից: - 768. Եւ քրիստոս աստուծոյ զօրութիւն և աստուծոյ իմաստութիւն ի հօրէ *ըստ* սրբոյն դիոնիսեայ: - 770. Մի դէմն յԵրրորդութենէն որդի լինի. մի դէմ ի մարդկութենէս ի կուսէ առեալ բնութիւն մարդկութեան, աստուածութիւնն բոլորովին յաղագս անհաս միաւորութեանն *ըստ* ոսկէբերանին յոհաննու: - 770. Ծնունդն, զօրութիւնն, մահն, ընդ աջմէ հօր նստիլն, և այլն ամենայն, զաստուած ի մարդում, մանաւանդ զմարդ յաստուածում *ըստ* սքանչելագործին գրիգորի ցուցանեն: - 770. Եթէ ի խելս և ի խորհուրդ ցնորութիւնք և զայրոյք ուռուցանիցեն խխայթեալք. բժշկեսցիս հաւատով. *ըստ* մարգարէին հիացեալ՝ ստուերս և ունայնս դնելով զամենայն անցաւորս: - 770. Ա՛րդ՝ է՛ ինչ ի սմա հաւաքեալ ի լուսաւոր բանից վարդապետաց սրբոց *ըստ* գրոյն կամ իմացուածոյն: - 772. Եւ է՛ ինչ ի ներգործութեանց հոգւոյն աստուծոյ շնորհաց. որ ծածկէ՛ յիմաստնոց և յայտնէ տղայոց յիւրաքանչիւր ժամանակս *ըստ* կամաց իւրոց: - 772. Զի նա՛ ծնաւ զմեզ *ըստ* բանի՝ բազմաջան երկօք. կրթեալ ի մամուլս վարժարանի և ի յոյսն կենդանի: - 773. ...մարմնով մեռելոցն անթիւ օճիրս ստախօսութեան գործէր. զանտի կենաց զյարութեան յուսոյ և զհատուցմանց *ըստ* գործոց՝ բառնալով. զերկիւղ դժոխոց և զսէր արքայութեան. և զամենայն ինչ որ նմանէ այսմ հոգևոր բարութեան: - 775. Երկրորդ, զի դժոխքն այն պատիժ բնութեանս էր և ո՛չ առանձին գործոց. զի հաստատեաց օր մի յորում դատելո՛ց է զամենայն *ըստ* պօղոսի: - 776. Ասեմք թէ՝ յիրաւի, որովհետև երևեցաւ տէր մեր ի փրկութիւն ընտրելոց *ըստ* ամբակումայ, նախահայրն յաւիտեան. իսկ այլք ազատեցան ժամանակեայ: - 777. Վասն որոյ կրկին է և պատիժն. զառաջինն ի նախնւոյն հասեալ. և ապա յետոյ յօր մի հաստատեալ *ըստ* առաքելոյ: - 777. Եթէ յարդեան ժամանակիս հաւատարիմ է, զի որ ոք և իցէ յանցաւոր, եթէ զղջասցի և ատեսցէ զմեղս *ըստ* մարգարէին՝ խոստովանութեամբն առնու զմաքրութիւն և զվարձս ապաշխարութեան: - 778. Իսկ եթէ ոք զփոփոխումն ի մեզ ասիցէ *ըստ* օրինակի արեգական. որ զչորեսին եղանակս կազմէ՛ և ինքն անյեղ մնայ: - 778. Եւ այսոքիկ որք երևին ընդ դէմ միմեանց, կամ առ այլս կամ երբեմն, ո՛չ փոփոխումն ինչ ցուցանեն անփոփոխելոյն. առ մեզ փոփոխելոց *ըստ* արժանոյն գութ կամ հատուցումն. թէ աստ՝ թէ ի հանդերձեալն: - 779. Զի յորժամ ինքեանք փոխեցան, փոխեցաւ և *ըստ* նոցա պատիժն ասացեալ. այսպէս և ամենայն ուրէք տեսցես: - 779. ...նոյնպէս ողորմութեան և արդարութեան է միշտ բարերարելն և պատժելն *ըստ* նախասահման գիտութեան նորին նախքան զլինիլն էիցս ըստ առաքելոյ: - 779. ...նոյնպէս ողորմութեան և արդարութեան է միշտ բարերարելն և պատժելն ըստ նախասահման գիտութեան նորին նախքան զլինիլն էիցս *ըստ* առաքելոյ: - 779. Նա՛խ՝ աղօթիցն ժամ. ո՛չ միայն յերեկոյս և ի վաղորդեան՝ ի հասարակն կամ է անգամ աւուր *ըստ* մարգարէին: - 779. Երրորդ՝ ժամանակ կենցաղոյս մինչև ի մահ, է՛ ընդունելութեան աստուծոյ. ըստ որում բազմեալ է յաթոռ շնորհաց *ըստ* առաքելոյ. իսկ յետ այնորիկ ո՛չ ևս. զի փոխի յաթոռ դատաստանաց *ըստ* աւետարանին: - 780. Այսպէս բարւոք տեսցես ինձ յամենայն ուրէք *ըստ* ժամանակի զգործս յարմարեալ: - 780. Նա՛խ՝ ի շինուածոյս մերոյ կազմութեան *ըստ* նիւսացոյ ասիցն: - 780. Եւ այլևս յարմար տեղւոյս այսպէս իմանի. զի սուրբ հարքն առաջինք պակաս ունէին զչարչարանս. վասն որոյ ո՛չ կարէին փրկիլ. իսկ քրիստոս եղեալ *ըստ* մարմնոյ որդի նոցա, զպակասութիւն հարցն չարչարանաց յիւրումն մարմնի էլից: - 781. Զի այսպէս ուսաք ի սրբազան վեհէն մերմէ *ըստ* սրբոցն աւանդութեանց. թէ ամենայն իր որ բնութեան է պարգև, ան՛ի բաց դնելի՛ է ի նմանէ: - 782. Դարձեալ, ամենայն շնորհք առ ո ոք և իցէ՝ բառնի վասն մեղաց. ո՛չ *ըստ* ունակութեան՝ այլ *ըստ* ներգործութեան կամ նշանակութեան: - 782. Որպէս ծառ մերկացեալ ի պտղոյ՝ այլ ո՛չ *ըստ* ունակութեանց. և նովին ունակութեամբ վերստին պտղաբերի ինքն: - 782-783. Շնորհքն որ տւաւ ադամայ, փոփոխական էր *ըստ* նմա: - 783. Որոց սկիզբն է հաւատն առ մկրտութեամբն. և կատարումն հայի առ գործն. և սոքա փոփոխականք են *ըստ* քանքարացն յարգելոյ և պակասելոյ: - 783. Եւ յարամնայութիւն կնքոյն պատճառէ՛ ոմանց գերագոյն պատիւս. և ոմանց խստագոյն պատիժս. *ըստ* բազում գանից առակի ասիցն: - 783. Նախ բնական առարկութեամբ *ըստ* փիլիսոփայիցն հասողութեան. և սա՛ կոչի գիտութիւն: - 784. Որք դարձուսցեն զսիրտ հարց յորդիս *ըստ* մաղաքիայի. այսինքն ուսուցանեն զհաւատն փրկչին զոր հարքն ունէին. և է՛ վարձաւորելի և կարի քաջ. և թէ այսպէս և թէ այն՝ քրիստոս քարոզի: - 785. Զի արարիչն և բնութիւնն և արուեստն ոչ ինչ ծրի և վայրապար

ստեղծանեն *ըստ* իմաստասիրին: - 785. *Ըստ* աստուածեղէն տառից՝ արարաւ էգն ի յարուէն ամենայնիւ նման նմա օգնական: - 786. Եւ ԵՒս. կրկնեալ սուտք համազգիք ճշմարիտ. բաղարկոցի *ըստ* ասիցդ վերոյ: - 787. Եւ *ըստ* այլ կերպի փոփոխին սոքա ի միմեանս և լինի ստորասութիւնն բացասութիւն, և բացասութիւնն ստորասութիւն: - 787. Եւ երկրորդն է լուսաւոր զօրութեամբ թափանցանց. գոլով ջրեղէն կամ պլօրեայ *ըստ* ոմանց: - 787. Եւ սիւնք սորա տարր օդոյ *ըստ* նիւսացոյ: - 788. Զի առ հասարակ ամենայն տարերք *ըստ* իւրեանց կերպի կրեցին զայլայլութիւն սըգոյ, չարչարակիցք գոլով արարչին իւրեանց: - 788. Ո՛չ *ըստ* բաւական բանի առեալ զլուծումն. այլ *ըստ* կարի տկարութեան արտայայտումն. մանաւանդ հարկեալ ի սիրոյ քումդ եղբայրական խնդրոյ: - 788. Եւ մաղթե՛մ եղբայրական սիրով, *ըստ* բնածին բարեբոյս բարուցդ աժխոյժ մտօք ուղղապէս որոնել. զթերին լնլով և զաւելորդն կշռել: - 789

ԸՍՏ ԱՅԴՄ - Նախ՝ թէ *ըստ այդմ* բանի հա՛րկ է ապա և քեզ ջուր լինիլ և զջուրն գիտել. և քար լինիլ և զքարն ճանաչել, և զայլսն նոյնպէս: - 17. Եւ ո՛չ ասի ի գիրս սուրբս *ըստ այդմ* բառի, բայց այլ կերպիւ ցուցանէ զայդ. այսինքն զի ասէ, «Ես եմ ալֆա և օմեգա». յայսմանէ իմանամք զանսկիզբն և զանվախճանն: - 55

ԸՍՏ ԱՅՆՄ + Դարձեալ, անձնիշխան կամքն է՛ յաստուծոյ. և է՛ յոչընչէ եղեալ. այլ ա՛րդ՝ անձնիշխան կամքն *ըստ այնմ* որ յաստուծոյ է եղեալ՝ ո՛չ է պատճառ չարի. այլ *ըստ այնմ* որ յոչընչէ՝ և ցանկայ ոչընչի. այսինքն չարի. վասն այսորիկ մեղքն և չարն ո՛չ են յաստուծոյ. այլ յոչընչէ՝ որ է՛ սկիզբն նոցա: - 16. Վասն որոյ պա՛րտ է խնդրել ստէպ. *ըստ այնմ*, «հաւատա՛մ օգնեա՛ անհաւատութեանս իմում»: - 32. Նաև սէր աշխարհիս և փառաց՝ ո՛չ ետ թոյլ հաւատալ. *ըստ այնմ*, «դուք փառս ի միմեանց առնուք. և զփառս ի միոյն ո՛չ խնդրէք. վասն այսորիկ ո՛չ կարէք հաւատալ»: - 32. Դարձեալ քննեսցուք ըստ մեզ. զի ո՛չ են հակառակ առաքելոյն բանն և աւետարանին, թէ հայր մեծ է քան զորդի. զի երկոքին նոյն ինքն աստուածութեանն իմանին. *ըստ այնմ* որ զմեր նուաստ և տկար բնութիւնս միացոյց ընդ իւրում աստուածութեանն, և անտեսանելին տեսանիւր՝ և ծառայի կերպիւ շրջէր վասն տնօրէնութեան՝ ասի փոքր յայս միաւորութեանս քան զհայր. իսկ *ըստ այնմ* որ է՛ անճառ և նախքան զյաւիտեանս ծնունդ ի հօրէ՛, հաւասա՛ր է հօր և ոչ փոքր: - 40. Այլ նա ընդ ամենայն է քրիստոս զօրութեամբ և էութեամբ թափանցեալ է. և ո՛չ է տեղի թափուր ի նմանէ. *ըստ այնմ* թէ՝ «զերկին և զերկիր ե՛ս լնում»: - 40. Իսկ հնազանդիլն որդւոյ հօր, ո՛չ թէ այժմ անհնազանդ է վասն հակառակութեան. զի այս աւազակա՛ցն է. և անհնա՛ր է ասել զմի և զնոյն էութիւնն ինքն ինքեան հնազանդ և անհնազանդ *ըստ այնմ* որ բան է. այսինքն զպարզ աստուածութիւնն: - 42. Որով ցուցանի կատարեալ սէրն նորա առ մեզ արդեամբք և ճշմարտութեամբ. *ըստ այնմ* թէ՝ «կատարեալ սէր ո՛չ ոք ունիցի, որպէս ես զանձն իմ եդի»: - 43. Նախ՝ զի որպէս զգեստիւն ծածկի մարմինն, այսպէս տէրն զաստուածութիւնն իւր ամփոփեաց մարմնովն անհաս լինիլ ի փորձողէն. *ըստ այնմ*. «խաւար նմա ոչ եղև հասու»: - 43. Երկրորդ՝ որպէս յոլովագոյնն. *ըստ այնմ* «ո՛չ կարէ քաղաք թագչել որ ի վերայ լերին կայցէ»: - 44. Եւ թէ բան իմանաս՝ և ոչ պահքն պատշաճ էր սրբեցելոցն բանիւն. *ըստ այնմ* «դուք սուրբ էք վասն բանին զոր խօսեցայ ընդ ձեզ». զի պահքն զոչ սուրբն սրբէ. իսկ նոքա զի սուրբք էին ոչ պատշաճ պահքն. վասն այն ո՛չ կարէին: - 44. *Ըստ այնմ* թէ «կամի զի ամենայն ոք կեցցէ՝ և ի գիտութիւն ճշմարտութեան եկեսցէ»: - 48. Իսկ էն՝ զմիշտ լինիլն ցուցանէ. *ըստ այնմ* «ես եմ ալֆա և օմեգա». այսինքն առաջին և վերջին: - 49. Հինգերորդ՝ զի բանն է սահման. և որպէս յայտնիչ է սահմանն սահմանելոյն, այսպէս և որդի սահմանէ՛ զէութիւն հօր. *ըստ այնմ* թէ, «որ ետես զիս՝ ետես զհայր»: - 49. Ութերորդ՝ ասի բան վասն հաստատելոյ զամենայն. *ըստ այնմ* թէ՝ «բանիւ *տեառն* երկինք հաստատեցան»: - 49. Չորրորդ՝ զիա՞րդ ինքն կարգի ի թիւ Երրորդութեանն. *ըստ այնմ* «մկրտեցէք յանուն հօր և որդոյ և հոգւոյն սրբոյ»: - 51. Եւ զայրանայ և տրտմի. *ըստ այնմ*. «մի՛ տրտմեցուցանէք զհոգին սուրբ»: - 52. Բարի՛ է և հոգին սուրբ. *ըստ այնմ* «հոգի քո բարի առաջնորդեսցէ ինձ»: - 57. Երկրորդ՝ պաշտօն որ յաստուած վերաբերի՝ միայն աստուծոյ պատշաճի. *ըստ այնմ*, «տեառն աստուծոյ քում երկիր պագցես, և զնա միա՛յն պաշտեսցես»: - 57. Չորրորդ՝ հոգևոր կենդանութիւն է յաստուծոյ. *ըստ այնմ* «կենդանի՛ է հայր. և ես կենդանի եմ՝ վասն հօր. և որ ուտէն զիս՝ և նա՛ կեցցէ վասն իմ»: - 57. Հինգերորդ՝ յարուցանել՝ միայն աստուծոյ պատշաճի. *ըստ այնմ*, «որպէս հայր յարուցանէ զմեռեալս և կենդանի առնէ, նոյնպէս և որդի զորս կամի կենդանի առնէ»: - 57. Եօթներորդ՝ քննել զսիրտս աստուծոյ՝ ո՛չ է ստեղծուածոյ ումեք. *ըստ այնմ*, «ո՛չ ոք գիտէ զորդի, եթէ ո՛չ հայր որ է աստուած. և ո՛չ զհայր ոք գիտէ, եթէ ո՛չ որդի»: - 57. Պատասխանեմք եթէ՝ որպէս ասի որդի առաքեալ ի հօրէ և ի հոգւոյն, *ըստ այնմ* «տէր տէր առաքեաց զիս և հոգի նորա». և այս ո՛չ վասն փոքրկութեան, այլ վասն միութեան կամացն: - 60. Դարձեալ՝ շարժումն ո՛չ միայն ասի ի վերայ հոգւոյն սրբոյ, այլ և հօր և որդւոյ. *ըստ այնմ* «լըւան զձայն զգնալոյ *տեառն* աստուծոյ ի դրախտի անդ»: - 60. *Ըստ*

այնմ «չև էր հոգի, քանզի յիսուս չև էր փառաւորեալ»: - 61. *Ըստ այնմ* «տէր տէր առաքեաց զիս և հոգի նորա»: - 61. Տե՛ս՝ փառաւորէ՛ և հայր զորդի որ սկիզբն է նորա. *ըստ այնմ* «փառաւոր արարի՝ և դարձեալ փառաւոր արարից»: - 61. Առ եօթներորդն ասեմք, եթէ՝ մատն աստուծոյ երբեմն նշանակէ զերրորդութիւն անձանցն. *ըստ այնմ*, «ո՛ կշռէ երիւք մատամբ զծանրութիւն երկրի»: - 62. Երբեմն զմի անձն միայն. *ըստ այնմ*, «մատամբն աստուծոյ հանեմ զդևս»: - 62. Երբեմն զառաւել զօրութիւնն. *ըստ այնմ* որ ասէին գէտքն եգիպտացւոց՝ «մատն աստուծոյ է այս»: - 62. Երկրորդ՝ զի որպէս մատամբ գրեմք կամ գործեմք զամենայն գործս, այսպէս և հոգին սուրբ գրէր ի մարգարէսն. *ըստ այնմ*, «յորում և յորպիսի ժամանակի ազդէր ի նոսա հոգին քրիստոսի»: - 62. Ուղիղ է, զի որպէս խօսքն թարքման է մտաց և բանի, այսպէս և հոգին սուրբ՝ հօր և որդւոյ. *ըստ այնմ*, «ո՛չ եթէ յանձնէ ինչ խօսիցի, այլ զոր լսէն»: - 62. Եւ մեք համաձայնեալ սուրբ և ուղղափառ վարդապետութեանցս, այսպէս դաւանիմք և խոստովանիմք զՀոգին սուրբ աստուած բղխումն ի հօրէ աստուծոյ. *ըստ այնմ* «հոգին որ ի հօրէ ելանէ»: - 65. Եւ առօղ յորդւոյ աստուծոյ. *ըստ այն* «յիմմէ՛ անտի առնուցու»: - 65. Եւ գիտելի է, զի որպէս բան կոչի որդին աստուծոյ, նոյնպէս խօսք կոչի հոգին սուրբ. *ըստ այնմ* «զոր լսէն խօսեսցի, և զգալոցն պատմեսցէ»: - 66. Նախ այսպէս. գործ աստուծոյ՝ ստեղծանելն է. *ըստ այնմ* «ի սկզբանէ՛ արար աստուած զերկինս և զերկիր»: - 70. Երկրորդ՝ աստուած կենագործօ՛ղ է. *ըստ այնմ* «ե՛ս սպանանեմ և ե՛ս կեցուցանեմ»: - 70. Հինգերորդ՝ անգիտելի է աստուած. *ըստ այնմ*, «ո՛չ ոք գիտէ զհայր՝ եթէ ոչ որդի»: - 71. Իններորդ՝ սքանչելագործելն միայն աստուծոյ է. *ըստ այնմ*, «դու ես աստուած որ առնես սքանչելիս»: - 71. Եւ տէր մեր քրիստոս առնէր սքանչելիս. *ըստ այնմ*, «հայր իմ մինչև ցայժմ գործէ՛ և ես գործեմ»: - 71. Տասներորդ՝ աստուծոյ միա՛յն է թողուլ զմեղս. *ըստ այնմ* «ո՞ կարէ թողուլ զմեղս, բայց մի աստուած»: - 71. Չորեքտասաներորդ՝ ամենայն ուրեք աստուծոյ միայն է լինիլ. *ըստ այնմ*, «աստուած մեր յերկինս և յերկրի»: - 71. Հնգետասաներորդ՝ տաճար միայն աստուծոյ սրբի. *ըստ այնմ*, «տէր ի տաճար սուրբ իւրում»: - 71. Վեշտասաներորդ՝ աստուծոյ միա՛յն է ընդ կամելոյն և կարելն. *ըստ այնմ*, «զամենայն ինչ կամեցաւ և արար տէր»: - 72. Եօթնևժերորդ՝ ամենևիմբ սրբութեամբ արդարութիւն միայն աստուծոյ է. *ըստ այնմ*, «ո՛չ գոյ սուրբ որպէս զտէր. և ո՛չ արդար որպէս զաստուած մեր»: - 72. Իննևժերորդ՝ տէր փառաց միայն աստուած է. *ըստ այնմ* «տէր զօրութեանց նա ինքն է թագաւոր փառաց»: - 72. Ա՛րդ՝ որով ամենայն՝ յարմարի բանին. *ըստ այնմ* ամենայն՝ «ինչ բանիւն եղև». և յիսուս կոչի մարդն: - 72. Վեցերորդ՝ բանն աստուած անմարմին է և ի սկզբանէ. *ըստ այնմ* «ի սկզբանէ՛ էր բանն»: - 73. Իննևժերորդ՝ թէպէտ մարդիկ ոմանք կոչին տէր վասն ունելոյ իշխանութիւն ինչ, այլ տէր միայն աստուած է. *ըստ այնմ* «տէր զօրութեանց. նա՛ ինքն է թագաւոր փառաց»: - 74. Իսկ միւսն մա՛րդ էր բնութեամբ յարարեալ և ստեղծեալ բնութենէ. և խառնելով ընդ բանին՝ եղև առեալն որպէս առօղն զո՛յգ և հաւասար աստուած. *ըստ այնմ* թէ՝ «զնա տէր և օծեալ աստուած արար»: - 79. Վասն որոյ ասէ սուրբն կիւրեղ եթէ՝ ո՛չ մարդն աստուածացաւ, այլ աստուած բանն էջ յարգանդ կուսին և առեալ հոգի և մարմին ի նմանէ՝ աստուածն մարդ եղև. *ըստ այնմ* թէ՝ «բանն մարմին եղև»: - 79. Եւ զծածուկ սրտին գիտել միայն աստուծոյ է՝ *ըստ այնմ* «որ քննէ զսիրտս և զերիկամունս աստուած»: - 97. Նախ՝ զի բանն աստուած էառ զմարդկայինս բնութիւն և միաւորեաց ընդ աստուածութեան իւրում. ո՛չ մասն առեալ՝ կամ ըստ մասին միաւորեալ. այլ բոլորն ընդ բոլորին. *ըստ այնմ*, «ի նմա՛ բնակի ամենայն լրումն աստուածութեանն մարմնապէս»: - 106-107. Եւ այս թէ առընչապէս, և թէ բնակցապէս ուղղակի՛ իմասցի. *ըստ այնմ*, «հայր ի յիս և ես ի հայր». և «հոգւով սրբով գործեմ զգործս»: - 108. Ո՞րպէս մի է աստուած, *ըստ այնմ* «տէր աստուած քո տէր մի է». և թէ՝ «մի է աստուած հայր, և մի տէր յիսուս քրիստոս»: - 109. Յարացոյցն մի է և պարզ. *ըստ այնմ* որ մի է էութիւնն աստուծոյ, և մի տեսութիւն, և մի ճշմարտութիւն: - 112. Ա՛յս է զի կոչի յաւիտեան. և ժամանակ. և օր. *ըստ այնմ* «յաւիտենից յաւիտեանս դու ես. և ամք քո ո՛չ անցանեն»: - 115. Զի աստուած նախ քան զգործն՝ և յառաջ քան զկամիլն՝ և նախ քան զէանալն տեսանէ. *ըստ այնմ*, «զանգործս իմ տեսին աչք քո»: - 118. Վասն է՞ր ասեմք աստուծոյ բան ունիլ. *ըստ այնմ* «բանիւ տեառն երկինք հաստատեցան»: - 121. Ո՞րպէս է նախանձն ի յաստուած. *ըստ այնմ*, «ես աստուած նախանձո՛տեմ». զի նախանձն ա՛խտ է առ մեզ: - 127. Դարձեալ՝ հոմանուն է նախանձն. զի նախա՛նձ է յաչաղելն և ատելն. *ըստ այնմ*, «նախանձու բանսարկուին՝ եմուտ մահ յաշխարհ»: - 128. Եւ նախա՛նձ է սիրելն և փափագիլն. *ըստ այնմ*, «նախանձաւոր լերուք շնորհացն որ լաւն են»: - 128. Իսկ խորութիւն է արդարութիւնն. որով դատապարտէ՛ զչարսն. *ըստ այնմ*, «երթայք յինէն անիծեալք ի հուրն յաւիտենից»: - 129. Երկրորդ՝ զի ծածկեցաւ ի յանարժանիցն մտօք և գործովք. *ըստ այնմ*, «մի՛ տեսցեն աչօք, և մի իմասցին սրտիւք»: - 132. Երկրորդ՝ զի աթոռքն վերաբերին ի դէմս հօր. *ըստ այնմ* «աթոռ քո աստուած յաւիտեան». և թէ՝ «աթոռք եդան և հին աւուրցն նստաւ», որ է՛ հայր: - 135. Զիա՞րդ առ հասարակ զօրութիւնք կոչին երկնայինքն. *ըստ այնմ*, «զօրութիւնք երկնից

շարժեսցին»: - 137. Քահանապետութիւնն *ըստ այնմ* որ կա՛րգ է՝ մի և նոյն է ի մարդիկ՝ ի հրեշտակս՝ և յաստուածպետութիւնն սուրբ: - 138. Շնորհն երբեմն ի տեղի ողջունի դնի. *ըստ այնմ* թէ՝ «շնո՛րհք ընդ ձեզ և խաղաղութիւն». որով հոգին սուրբ տըւեալ լինի: - 139. Երբեմն ի տեղի գոհութեան է. *ըստ այնմ* թէ՝ «շնո՛րհ ունիմ այնմիկ որ զօրացոյցն զիս»: - 139. Երբեմն զնեղութիւնն ասէ. *ըստ այնմ* թէ՝ «նշղեհակից եղև ի շնորհս յայս». այսինքն ի նեղութիւնս և ի վիշտս: - 139. Երբեմն զթողութիւնն ասէ՝ *ըստ այնմ*, «զի թէ ումեք շնորհիցէք՝ և ես»: - 139. Երբեմն զօգնականութիւնն ասէ. *ըստ այնմ*, «զի ի բազմադէմ շնորհացն որ ի մեզ՝ բազմօք յաճախեսցին գոհութիւնքն վասն ձեր»: - 139. Երբեմն զքարոզութիւնն ասէ. *ըստ այնմ*, «շնորհքն յաճախեալ ի բազմաց գոհութենէ առաւելասցին ի փառս աստուծոյ»: - 139 - 140. Երբեմն զնշան և զարուեստն կոչէ. *ըստ այնմ*, «ո՛չ մարմնեղէն իմաստութեամբ, այլ շնորհօք աստուծոյ շրջեցաք յերկրի»: - 140. Երբեմն զհաւատն և զսէրն կոչէ. *ըստ այնմ* թէ՝ «գործակից եմք շնորհացդ ձերոց». այսինքն հաւատոց. և թէ՝ «նախանձաւոր լերուք շնորհացն որ լաւն են» այսինքն է սէրն: - 140. Երբեմն զզանազան պարգևս հոգւոյն՝ զոր յաւազանէն տայ մարգարէութիւն քահանայութիւն՝ լեզւաց գիտութիւն. *ըստ այնմ*, «թէպէտ և բաժինք շնորհա՛ց են՝ այլ հոգի նո՛յն է»: - 140. Իսկ թէ աստուած ո՞րպէս գիտէ զթիւ ամենայնի *ըստ այնմ*, «ո՛ թըւէ՛ զբազմութիւն աստեղաց». զայս ասեմք ըստ եռակի: - 141. Իսկ բանիւ գործոյ խօսի աստուած ընդ դիւին. նա՛և հրեշտակք ընդ սատանայի. որպէս որոտ և կայծակունք հրոյ ի վերայ նոցա. *ըստ այնմ*, «որոտաց տէր յերկնից. և բարձրեալն ետ զձայն իւր ի կարկուտ և ի կայծակունս հուր»: - 145. Եւ գ է գոյացութիւն նոցա. անմարմին՝ անմահ՝ և հրեղէն գոլն. *ըստ այնմ*, «ո՛ արար զհրեշտակս յոգիս և ի բոց հրոյ»: - 151. *Ըստ այնմ* «տեսանէի զսատանայ անկեալ իբրև զփայլակն. և ետու ձեզ իշխանութիւն կոխել զնա»:: - 153. Երկրորդ՝ անկումն եղև ի փառաց յուսոյն. *ըստ այնմ*, «իշխան աշխարհիս ընկեսցի արտաքս»: - 153. Եւ քրիստոսիւ տկարացան ի կրկին զօրութենէ. *ըստ այնմ*, «թշնամւոյն զէն պակասեաց մինչ իսպառ: - 153. Եւ վասն երկրորդին ինքն տէրն ասէ՝ կապեալ զհզօրն և զտուն նորա աւար հարեալ որ է՛ դժոխքն. *ըստ այնմ*, «քաղաքս աւերեցեար, և կորեաւ յիշատակ նոցա աղաղակաւ»: - 153. Յնգետասաներորդ՝ զի մարդ յետ ստեղծանելոյն ո՛չ է ընդ ստեղծուածս իւր. իսկ աստուած յետ ստեղծանելոյն՝ միշտ է՛ ընդ ստեղծուածս իւր նախախնամութեամբ. *ըստ այնմ* «ես ընդ ձե՛զ եմ զամենայն աւուրս մինչ ի կատարած աշխարհի»: - 157. Յասարակութիւն է, Նախ՝ զի ի միոյ բարերար կամաց յառաջ եկին գործ արարչութեան, *ըստ այնմ* «զոր ինչ կամեցաւ և արար տէր»: - 157. Երրորդ՝ զի որպէս իմաստութեամբ արար, *ըստ այնմ* «աստուած իմաստութեամբ հիմունս էարկ երկրի». այսպէս իմաստութեամբ և նախախնամէ՛ զբոլորն՝ և զի իւրաքանչիւրսն ըստ իւրում պիտոյից զանազանապէս: - 157. Չորրորդ՝ զի որպէս անգիտելի են գործք արարչութեան, *ըստ այնմ* «ո՞ գիտաց զմիտս տեառն. կամ ընդ ո՞ւմ եղև խորհրդակից». այսպէս և անգիտելի՛ են գործք նախախնամութեանն. *ըստ այնմ* «ո՜ խորք մեծութեան և իմաստութեան. զի անզննելի՛ են ճանապարհք՝ և անքննելի՛ են դատաստանք նորա»: - 157. Չորրորդ՝ զի գործ արարչութեանն մի՛ անգամ է և ո՛չ ևս. *ըստ այնմ*, «հանգեաւ աստուած յամենայն գործոց իւրոց»: - 158. Իսկ գործ խնամելոյն միշտ և հանապազ. *ըստ այնմ* «հայր իմ մինչև ցայժմ գործ է՛ և ես գործեմ». որ է՛ նախախնամելն: - 158. Նախ՝ զի զծածուկ առաքինութիւն արդարոյն յայտնի արասցէ այլոց ամենեցունց. որպէս զյոբայն և զաբրահամոյն. *ըստ այնմ* որ ասէր՝ «ա՛յժմ ծանեայ թէ երկիւղած ես դու յաստուծոյ». այսինքն այժմ ծանուցի: - 158. Յինգերորդ՝ թոյլ տալով լինին ոմանք ի փառս այլոց. որպէս ի ծնէ կուրին. *ըստ այնմ* «ո՛չ դորա վնաս է և ո՛չ հօր և մօր իւրոյ. այլ վասն փառացն աստուծոյ»: - 158. Ութերորդ՝ թոյլ տալով սրբոց չարչարիլ՝ վասն պսակացն առաւելութեան է. զի կենցաղս այս հանդէ՛ս է նահատակութեան. և ըստ չափոյ համբերութեան՝ առցէ զյաղթանակն. որպէս սրբոյն ստեփաննոսի. զի ունէր զսարկաւագութեան և զառաքելութեան պատիւն, ընկալաւ և զմարտիրոսութեան պսակն ի քարկոծումն իւր. այսպէս և այլքն. *ըստ այնմ* «թէ ընտիր ևս գտանիցի՝ առցէ զպսակն կենաց»: - 159. Իններորդ՝ նահատակադիրն քրիստոս է փրկիչն ամենեցուն. և ամենայն սուրբք զինուո՛րք նորա. պարտին և զինւորքն զօրավարին նմանիլ և նահատակիլ. *ըստ այնմ* «եթէ չարչարանացն կցորդեսցուք, և փառացն հաղորդ լինելոց եմք»: - 159. Երեքտասաներորդ՝ զի տկար մարմնով անմարմին և զօրաւոր թշնամոյն յաղթեսցեն. որով աստուած իսկապէս փառաւորի. տեսանելով զտկարն յաղթել զօրաւորին *ըստ այնմ* որ զախորժակս իւր յայտնէ՛ր սիրելոյն՝ «շա՛տ է քեզ շնորհ իմ. զի զօրութիւն իմ ի տկարութեան քում կատար». այսինքն թէ՝ որպէս ես աստուածային մարմնոյս զօրութեամբն յաղթեցի փորձողին, նոյնպէս և դու շնորհօք իմովք՝ տկար մարմնով քո՝ յաղթես և նկուն առնես զնա: - 159. *Ըստ այնմ* «բազում նեղութեամբ պա՛րտ է մտանել յա՛յն հանգիստն»: - 160. Զորօրինակ եթէ կամիցի ոք տաճար շինել. նախ ձևանայ ի միտքն և յետոյ շինէ զտաճարն *ըստ այնմ* ձևոյ: - 163. Այլ տեսութիւնն աստուծոյ զոչ էսն տեսանէ և նախընտրէ. *ըստ այնմ*, «զանգործս իմ տեսին աչք քո»: - 164. Եւ որովհետև

գիտացեալ եղև այս, ապա յա՛յտ է թէ անկա՛ր է ոչ երևիլ սկիզբն լինելութեան աշխարհի. *ըստ այնմ* որ էր ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ: - 164-165. Այլ և ո՛չ *ըստ այնմ* որ է՛ սկիզբն գոյացութեան աշխարհի. զի անփոփոխ կամօք կամեցաւ և արար ի գոյութիւն. և անկա՛ր է փոխիլ կամացն անեղին և առնել յանգոյութիւն զեղեալս էութիւն: - 165. Դարձեալ ասեմք, թէ կոյսն և պոռնիկն՝ առաքինութեան և չարութեան են տեսակք, և ներհա՛կք են առաքինութիւն և չարութիւն. զի փոփոխեն զմիմեանս. *ըստ այնմ* և թողութեան հանդիպին: - 165. Չորրորդ՝ զի պատահումն է՛ փոփոխական իր. իսկ աստուած անփոփոխ է էութեամբ զօրութեամբ կամօք և գիտութեամբ. *ըստ այնմ* «ես նո՛յն եմ և ո՛չ փոփոխիմ»: - 170. Զի թէ գոյր պատահումն ի յաստուած, լինէր բազում և ո՛չ մի. իսկ աստուած մի է և ո՛չ բազում. *ըստ այնմ*, «տէր աստուած քո տէր մի է»: - 170. Իսկ անեղ և պարզ էութեանն պատշաճի միայն նմանապէս համեմատութեամբ. զի Է կոչի աստուած, *ըստ այնմ* «ես եմ որ Էն». և ո՛չ *ըստ այնմ* որ բաժանի ի գոյացութիւն և ի պատահումն. որպէս հոմանուն կամ փաղանուն. կամ ի միոջէ և առ մի. որպէս ընդհանուր էակն է՝ բաժանի առ մեզ: - 171. Այլ կոչի է, *ըստ այնմ* որ միշտ է՛, ո՛չ ունելով սկիզբն և ո՛չ վախճան. այլ ինքն է ամենեցուն սկիզբն և վախճան. որպէս ասէր՝ «ես եմ ալֆա և օմեգա»: - 171. Առհասարակ զսոսա ունի այբն *ըստ այնմ* որ է՛ գիր: - 177. Այլ և է՛ ուրէք. *ըստ այնմ* որ յա՛յլս է հաստատեալ: - 180. Վեցերորդ՝ բանն աստուծոյ կրէ՛ զամենայն զօրութեամբ իւրով. *ըստ այնմ*, «հաստատեաց զերկիր ի վերայ հաստատութեան իւրոյ, զի մի՛ սասանեսցի յաւիտեան»: - 182. Յնգետասաներորդ՝ ասի օրէնքն օր ըստ սովորութեան. *ըստ այնմ*, «որ զծանրութիւն աւուրն բարձաք և զտօթ»: - 195. Այլ և մովսէս հրամայեաց յամենայն ամսամուտս տօնել և փող հարկանել. *ըստ այնմ*՝ «փող հարէք ի գլուխս ամսոց յաւուր նշանաւորի տարեկանաց մերոց»: - 200. Եւ ոմանք ասեն՝ ի տարրական հրոյն բաժանի կիզումն. և լոյսն միա՛յն իջանէ. *ըստ այնմ* «ձայն տեառն հատանէ՛ զբոց ի հրոյ»: - 203. Չորրորդ՝ ի պէտս բուսոց և բժշկական խոտոց. *ըստ այնմ*՝ «բուսուցեր զխոտ ի լերինս»: - 211. Յինգերորդ՝ բնակութիւնք եղջերուաց և մանր և մեծ էրէոց. *ըստ այնմ* «լերինք բարձունք են եղջերուաց և վէմք ապաւէնք նապաստակաց»: - 211. Վեցերորդ՝ ծնօղք են աղբերականց. *ըստ այնմ*, «առաքեցեր զաղբերս ընդ ձործորս. և ի մէջ լերանց գնասցեն ջուրք»: - 211. Այսպէս հացտուն ամենեցուն աստուած է. *ըստ այնմ*, «աչք ամենեցուն ի քեզ յուսան. և դու տաս զկերակուր նոցա ի ժամու»: - 230. Ի պատիւ մեծարեաց զմարդն. և նա՛խ՝ պատրաստեաց պէտս զանազան կերակրոց և ըմպելեաց որպէս ասացաք. և վառեաց զճրագ լուսաւորացն. և զգեղեցիկ ձայն երգեցողաց թռչնոց. և զզուարճութիւն զանազան ծաղկանց. և ապա՛ զմարդն ի պատիւ էած. *ըստ այնմ* «մարդ ի պատւի էր և ո՛չ իմացաւ»: - 230. Զի մեծ է և անճառ և անպատում զօրութիւն և իմաստութիւն աստուծոյ. *ըստ այնմ* «մեծ է տէր և մեծ է զօրութիւն նորա. և իմաստութեան նորա ո՛չ գոյ բաւ»: - 231. Վասն է՞ր մարդն աշխարհ կոչի. *ըստ այնմ* թէ՝ «աշխարհ զնա ո՛չ ծանեա»: - 231. Տասներորդ՝ զի կիրք մարմնոյն հեղուն ի հոգին. որպէս յորժամ մարմինն ննջէ՝ և հոգին թմրի և անգործ մնայ. վասն որոյ արարաւ ձև ուղիղ, զի միտքն ընդ նմա՛ ուղղեսցի ի վեր առ աստուած. *ըստ այնմ* «զվերինն խորհեցարուք ուր քրիստոս նստի ընդ աջմէ աստուծոյ»: - 233. Տասներորդ՝ զի և բանականս մարդ՝ քան զանբան կենդանիս տգէտ լինէր. վասն զի ամենայն կենդանի ունի բնական ճանաչումն իւրոց և օտարաց. *ըստ այնմ* որ արագիլ արդար՝ կերակրէ զիւր ծնօղսն միայն. և տատրակ մենացեալ ի զուգակցէն, ո՛չ զուգի ընդ ա՛յլ տատրակի: - 238-239. Ասեմք եթէ՝ ամենայն արարածք համանգամայն գոյացան յարարչէն. և ո՛չ մի զկնի միոյ. *ըստ այնմ* որ ասէ մովսէս, «Ի սկզբանէ՛ արար աստուած զերկինս, և ապա զերկիր»: - 253. Զորօրինակ՝ արուեստաւոր ոք կամիցի դրօշել ի քարեայ պատկեր, նախ նկարէ՛ ի միտս իւր զձև պատկերին. և ապա հատանէ զքարն և տաշէ՛ և դրօշմէ՛ զկերպն *ըստ այնմ* նմանութեանն որ էր ի միտս ձևացեալ: - 258. Զի մի և նոյն հոգին *ըստ այնմ* որ ազդէ՛ ի տնկական ներգործութիւնն որ է՛ կերակրական. աճողական. և ծննդական. կոչի տընկական: - 259. Եւ *ըստ այնմ* որ ներգործէ՛ ի զգայարանս, կոչի զգայական: - 259. Դարձեալ ₱ թիւն պակա՛ս է ի ժերորդէն. և մեք պակասեցաք յինն դասուց հրեշտակաց, որ նախ հաւասար էաք ի դրախտին. և կարօտացաք մարմնաւոր ծննդեան, նմանելով անասնոց. *ըստ այնմ*՝ «մարդ ի պատուի էր և ո՛չ իմացաւ. հաւասարեաց անասնոց»: - 264. Եօթներորդ՝ տերևօք և սաւերօ՛ք թաքչիլն. *ըստ այնմ* «լուայ զձայն գնալոյ և երկեայ. քանզի մերկ էի և թաքեայ»: - 280. Իսկ ժերորդ՝ յորում ամուսնութիւնն մխիթարութիւն տուաւ մեռելոյն. *ըստ այնմ*, «աճեցէք և բազմացարուք և լցէք զերկիր»: - 280. Եւ *ըստ այնմ* որ նշանակութիւն է, ցուցանէ զմարմինս մեր փոփոխական. որպէս այն որ փչեաց յերեսս մարդոյն շունչ կենդանի: - 282. Վասն վեցերորդին՝ արդար վկայեցաւ յամէներանեան բերանոյն. *ըստ այնմ*, «յարենէ՛ աբէլի արդարոյ մինչև ցարիւնն զաքարիայ՝ խնդրեսցի յազգէդ յայդմանէ. այսինքն ի սպաննողացդ. զի սպանողին ազգ՝ սպանօ՛ղ է»: - 286. Վասն Էերորդին, ա՛յն քան սիրեցաւ յաստուծոյ, մինչ զի յետ մահուանն վրէժ խնդիր եղև արեան նորա. *ըստ այնմ*

«գոչումն արեան եղբօր քոյ բողոքէ՛ առիս»: - 287. Ամենայն մարդոյ թիւ կենաց չափեալ է առ աստուած. և ո՛չ ոք կարէ սահմանն անցանել *ըստ այնմ* «սահման եդ և ո՛չ անցանեն»: - 291. Եւ տէր մեր էառ մարմին ի դատապարտեալ ազգէ մարդկային. *ըստ այնմ* թէ՝ «վասն մեր անէծք կոչեցաւ»: - 301. Զի աբրահամ հաւատով արդարացաւ. և մեք նովին հաւատովն աւազանաւն արդարանամք. *ըստ այնմ*, «կարօ՛ղ է աստուած ի քարանցս յայսցանէ յարուցանել որդիս աբրահամու»: - 303. Մանաւանդ թէ և միածին. *ըստ այնմ* «միածին որդին պատմեաց մեզ»: - 305. Մետասաներորդ՝ որպէս խահակաւ յայտնեցաւ կատարեալ սէրն աբրահամու առ աստուած. *ըստ այնմ*, «ա՛յժմ ծանեայ թէ երկիւղա՛ծ ես դու յաստուծոյ»: - 305. Եօթներորդ՝ ըստ ուսման. որպէս աշակերտք ծնունդք կոչին վարժողաց. եթէ ի մարմնականս. և եթէ ի հոգեկանս. *ըստ այնմ* «ի քրիստոս յիսուս յաւետարանաւն ե՛ս ծնայ զձեզ»: - 308. Եւ այս ևս գիտելի է, զի տէրն մեզ կոչի զգեստ փրկութեան և պատմուճան ուրախութեան ի ձեռն մկրտութեան. *ըստ այնմ* «որք ի քրիստոս մկրտեցայք՝ զքրիստոս զգեցեալ էք»: - 318. Զի է՛ տաճար միաւորեալ. որպէս մարմինն մեր կոչի տաճար մեզ. *ըստ այնմ*, «տաճար շինուածոյս մերոյ քակտեսցի»: - 319. Եւ երկրորդ՝ զի լրիւ աստուածութիւն բանին է՛ բովանդակեալ ի մարմնի և ո՛չ մասամբ. *ըստ այնմ* «ի նմա՛ բնակէ ամենայն լրումն աստուածութեանն մարմնապէս» որ է՛ էապէս: - 319. Երրորդ՝ ի յառնելն զարարածս լերամբք և բլրօք. զի լերինք և բլուրք, հիմունք և բրգունք են աշխարհի. վասն որոյ օրհնեցան անշարժապէս. *ըստ այնմ* «ազգ գայ և ազգ գնայ և երկիր յաւիտեան կայ»: - 319. Նա՛խ՝ զի աղբիւսէ մարմինս. և վաղվաղակի յաղբիւսն երթայ. *ըստ այնմ*, «հող էիր և ի հող դարձցիս»: - 323. Եւ պա՛րտ է զաղտեղութիւնն հանել և սրբել. *ըստ այնմ* «զփոշին որ կռուեալ է յոտս մեր՝ թօթափեսցուք»: - 331. Իսկ զինչէն ի հանդերձեալն որքան կա՛ր է մեր. *ըստ այնմ* թէ, «տեսանելո՛ց եմք զնա՛ որպէս և էն»: - 331. Հինգերորդ՝ նշանակէ՛ զփարաւոն զվիշապն դառնաշունչ *ըստ այնմ* «դու փշրեցեր զգլուխ վիշապին ի վերայ ջուրց»: - 332. ...որք «զարքայութիւնն աստուծոյ ո՛չ ժառանգեն». մինչև սրբին ի ձեռն ապաշխարութեան և արտասուաց. *ըստ այնմ* «թէ իցեն մեղք ձեր իբրև զորդան կարմիր, իբրև զասր սուրբ արարից»: - 333. *Ըստ այնմ*, «ես արդարութեամբ երևեցայց երեսաց քոց. և յագեցայց յերևիլ փառաց քոց»: - 341. Եւ թեթևացնէ՛ զպարտս մեղաց. որպէս արար ողորմութիւն միածին բանն աստուած յիշելոյ զառաջին արդարսն. *ըստ այնմ*, «յիշեաց յաւիտենից զուխտ իւր. և զբանն զոր պատուիրեաց մինչ ի ռ ամ»: - 351. Երկրորդ, զի նոցա նոցայն ժամանակեայ և խափանելի, իսկ տեառն մերոյ մշտնջենաւոր և յաւիտենական. *ըստ այնմ* «դու ես քահանայ յաւիտեան ըստ կարգին մելքիսեդեկի»: - 354. Երրորդ, այն առանց գթութեան հատուցանէր պատիժս պարտուց. իսկ տեառն մերոյ շնորհիւ և ողորմութեամբ. *ըստ այնմ* թէ՝ «զի ողորմած լիցի և հաւատարիմ քահանայապետ»: - 354. Չորրորդ, զի նոքա ոչ կարէին լինիլ ախտակից տկարացելոցն. իսկ տէրն որ զփորձ էառ՝ կարօ՛ղ է և փորձանաւորացն օգնել. *ըստ այնմ*, «ո՛չ եթէ ունիմք քահանայապետ որ ո՛չ կարէ ախտակից լինիլ տկարութեան մերում. այլ փորձէ ամենայնիւ ըստ նմանութեան առանց մեղաց»: - 354. Հինգերորդ, նոքա մատուցանէին պատարագ նախ վասն իւրեանց, և ապա՛ վասն ժողովրդեանն անգիտութեան. իսկ տէրն մեր ո՛չ արար մեղս ըստ մարգարէին. այն անմեղն վասն մեղաւորաց պատարագեցաւ. *ըստ այնմ* թէ՝ «նա՛ վասն մեղաց մերոց չարչարի»: - 354. Եօթներորդ, նոքա յօտարա՛ց մատուցանէին. այսինքն զուարակ և նոխազ, իսկ քահանայապետն մեր քրիստոս զմարմին իւր պատարագեաց հօր ի հոտ անուշից. *ըստ այնմ*, «քրիստոս եկեալ քահանայապետ ո՛չ արեամբ նոխազաց և զուարակաց. այլ իւրով արեամբն»: - 354. Ութերորդ, նոքա մատուցանէին ի ձեռագործ խորանսն որ ի մովսիսէ՛ կանգնեցաւ, իսկ տէրն մեր անցեալ ի ներքին կողմն վարագուրին. այսինքն յանձեռագործն մատոյց. *ըստ այնմ* թէ՝ «սրբութեանցն պաշտօնեայ և խորանին ճշմարտութեան զոր կանգնեաց տէր և ո՛չ մարդ»: - 354. Իններորդ, նոքա ծառայաբար մատուցանէին. ուստի յա՛յտ է զի ո՛չ կարէին նստիլ ի սրբութիւնսն կամ ի քաւութիւնսն. իսկ քահանայապետն մեր տիրապէս և աստուածաբար նստեալ ի յերկինս ընդ աջմէ աստուծոյ. *ըստ այնմ* «այսպիսի ունիմք քահանայապետ որ նստաւ ընդ աջմէ մեծութեան ի բարձունս»: - 354. Տասներորդ, նոքա յօրինա՛կն էին և ի ստուերն. *ըստ այնմ* «զստուերն հանդերձելոց բարեացն ունէին օրէնքն»: - 354-355. Մետասաներորդ, նոքա ո՛չ իշխէին ճաշակել զպատարագս իւրեանց. այլ արտաքոյ յարէին. իսկ տէրն մեր և մեք ճաշակեմք զպատարագ նորոյս. *ըստ այնմ* «ունիմք մեք սեղան, ուստի ո՛չ ունին իշխանութիւն ճաշակել որք պաշտեն զպաշտօն խորանին»: - 355. Երկոտասաներորդ, նոքա հին ուխտին էին միջնորդ. իսկ տէրն նորոյս. *ըստ այնմ* «այս նոր ուխտ է իմոյ արեան փոխանակ հնոյն»: - 355. ...*ըստ այնմ* «ունիմք քահանայապետ մեծ անցեալ ընդ երկինս զյիսուս զորդին աստուծոյ. և նմա կրկնի ամենայն ծունր. և ամենայն լեզու խոստովան լիցի զնա տէր յիսուս քրիստոս ի փառս հօր ամէն: - 355. Աղալ յերկանս՝ մաղիլ և զանգիլ՝ և ի հուր և յիւղս եփիլ. *ըստ այնմ*, «անցաք մեք ընդ հուր և ընդ ջուր»: - 357. Նաշիհ և իւղ զանգեալ

և ո՛չ եփեալ, նշանա՛կ է նոցա՝ որ ի փորձութիւնս մտեալ և փութով ելեալ ի ձեռն աղօթից. *ըստ այնմ*, «յաղօթս կացէք, զի մի՛ մտանիցէք ի փորձութիւն»: - 357. Իսկ հեթանոսք *ըստ այնմ* որ յանուն աստուծոյ նուիրէին՝ ընդունելի՛ էր: - 361. Եւ *ըստ այնմ* զկուռս կոչէին աստուած՝ դատապարտութիւն էր նոցա: - 361. Զի՞նչ է եօթնպատիկ պատիժ չարեաց. *ըստ այնմ*, «հատո՛ դրացեաց մերոց էպատիկ ի ծոց նոցա նախատինք»: - 376. Հինգերորդ՝ զի անխառն և յստա՛կ է յառաքինութիւն, *ըստ այնմ*, «ծերութիւն իմ ի ձէթ պարարտութեան»: - 378. Երրորդ՝ զի առաջնո՛րդ է ի մուտն մեր և յելս յաշխարհէ. *ըստ այնմ*, «տէր պահեսցէ զմուտ և զել քո»: - 385. Նզովքն որոշումն ասի. *ըստ այնմ*, «կամէի նզովս լինիլ վասն ազգին իմոյ»: - 388. Եւ անէծքն սատակումն. *ըստ այնմ* «որք անիծանեն՝ սատակեսցին ի նմանէ»: - 388. Դարձեալ՝ նզովքն ի մէնջէ. և անէծքն ի տեառնէ. *ըստ այնմ* «անէծք տեառն ի տունս ամբարշտաց»: - 388. Եւ յայտնի նշան մոլորութեան նոցա ա՛յս է, զի այնպիսեացն կատարօղք վատթարք են գործովք և մոլի. և առ դևս տանին զմարդիկք բռնութեամբ. *ըստ այնմ* որ ասէ պօղոս, «մինչ հեթանոսքն էիք՝ առ կուռս անմռունչս ո՞րպէս երթայիք և գայիք»: - 389. Զի մարմնովն է երկիւղական սէրն. *ըստ այնմ* «բևեռեա՛ յերկիւղ քո զմարմին իմ»: - 396. Իսկ մեզ նորոյս հրամայէ՛ զբանեղէնն մատուցանել որ է՛ հոգի և մարմին և կամք. *ըստ այնմ*, «զլսելիս հաստատեցեր ողջակէզ. և սիրտ սուրբ և հոգի խոնարհ զոր աստուած ո՛չ արհամարհէ»: - 396. Վասն է՞ր հասարակաց արարիչն զազգս հրէից միայն սիրեաց այնպիսի օրինօք՝ նշանօք՝ և այլն. *ըստ այնմ* «ո՛չ այսպէս արար ամենայն ազգաց տէր»: - 398. Նոցա զգալի թշնամիքն ետ կոխան. և մեզ զիմանալին. *ըստ այնմ*, «ետու ձեզ զիշխանութիւն կոխել զօձս և զկարիճս»: - 398. Զի փայտն և հողն անիծաւ ադամաւ. *ըստ այնմ*, «անիծեալ լիցի երկիր ի գործս քո. և փուշք բուսցին ի քեզ»: - 400. Անիծեալն՝ սատակեալ և սպանեալ ասի. որ է մեկնեալ և հեռացեալ ի կենաց աստուծոյ. *ըստ այնմ*, «ոյք հեռացան ի քէն՝ կորիցեն և սատակեսցին»: - 403. Երրորդ՝ յայտնի և ճշմարիտ կեանք քրիստոս է. *ըստ այնմ* «ես եմ ճանապարհ և ճշմարտութիւն և կեանք»: - 405. Հայիլն ներքուստ ի վեր. *ըստ այնմ* «հայեցայ ի բարձունս»: - 407. Դարձեալ՝ Նայիլ և Հայիլ՝ է՛ հոգեկան. *ըստ այնմ* «հայեա՛ց յանձն քո: - 407. իսկ Տեսանելն մարմնական. *ըստ այնմ* «տես աչօք քո»: - 407. Եւ տէրն իմանալի հարուածով. *ըստ այնմ* «մի յառաջ քան զժամանակս տանջեր զմեզ» աղաղակէին: - 419. Հինգերորդ՝ զընթացս մեղաց և զգործն որ է սկզբնական և ներգործական մեղք, և զգլուխն որ է՛ մահ և ապականութիւն, խորտակեաց քրիստոս. *ըստ այնմ* «զգլուխ վիշապին փրկիչն ջախջախեաց»: - 426. Նա՛խ՝ հաւանական ըստ կերպի դաւանութեանն հաւատոյ, *ըստ այնմ*, (հաւատալ պա՛րտ է թէ է՛ աստուած»: - 457. Երրորդ՝ իմասցի ի տեղի հնազանդապէս սպասաւորութեան, ըստ *այնմ* թէ՝ «հաւատարիմ է արարչին իւրոյ»: - 457. Եւ գիտելի է, յորժամ ասի յաղագս աստուծոյ հաւատարիմ գոլ. *ըստ այնմ* թէ «աստուած հաւատարիմ է» և այլն. - 457. Նախ ասի ողջոյն ըղձական առողջութեան. *ըստ այնմ* «Ո՛ղջ լեր ա՛րքայ»: - 464. Հինգերորդ՝ տըւչական խաղաղութեան. *ըստ այնմ* «խաղաղութիւն ընդ ձեզ. ե՛ս եմ մի՛ երկնչիք»: - 464. Նմանապէս և յարութիւնն մեր կոչի ծնունդ ի հանդերձեալ կեանսն. *ըստ այնմ* «յարութեան որդիք են և հաւասար հրեշտակաց»: - 471. Երկրորդ՝ զի նա՛ միա՛յն ի հօրէ ծնեալ է անմայր. *ըստ այնմ*, «ելի ի հօրէ և եկի յաշխարհ»: - 472. Հինգերորդ՝ նա՛ միա՛յն է ծնունդ համահաւասար կատարելութեամբ զօրութեամբ և իմաստութեամբ ընդ հօր. *ըստ այնմ*, «որպէս գիտէ զիս հայր, գիտեմ և ես զհայր»: - 472. Իններորդ՝ ասի միածին ըստ մարմնաւոր ծննդեանն ի մօրէ ծնեալ առանց հօր. *ըստ այնմ* որ ասաց հրեշտակն՝ «որ ծնանելոցն է ի քէն՝ ի հոգւոյն սրբոյէ»: - 472. Երկրորդ՝ փրկեաց յանիծից օրինացն. *ըստ այնմ* «իբրև եկն լրումն ժամանակին՝ առաքեաց աստուած զորդի իւր որ եղև ի կնոջէ և եմուտ ընդ օրինօք. զի զորս ընդ օրինօքն իցեն՝ գնեսցէ» և թէ՝ «քրիստոս գնեաց զմեզ յանիծից օրինացն»: - 473. Երրորդ՝ փրկեաց ի բուռն ծառայութենէ սատանայի. *ըստ այնմ* «փրկեաց զմեզ յիշխանութենէ խաւարի. և փոխեաց յարքայութիւն որդոյ իւրոյ սիրելոյ»: - 473. Իսկ ի միաւորութիւն փրկչին բոլորից՝ բանն անդրանիկ կոչի և ի բազում եղբարս. և մարդն միածին հօր. *ըստ այնմ* «միածինն որ ի ծոց հօր՝ նա՛ պատմեաց մեզ»: - 479. Ութերորդ՝ զի թլփատութեամբն զինքն եղբայր հրէիցն ցուցանէր. *ըստ այնմ* «մարգարէ յարուսցէ ձեզ տէր յեղբարց ձերոց». զի մի՛ մերժեսցեն զնա իբրև զօտար և ոչ վկայեալ ի մարգարէիցն: - 485. Երկրորդ՝ ասելն «է» նշանակէ՛ ըզմշտնջենաւոր գոլն. *ըստ այնմ* «յիսուս քրիստոս երէկ և այսօր նոյն և յաւիտեան»: - 487. Հինգերորդն է բևեռք ոտիցն և ձեռացն. առ միշտ յիշատակելոյ զմեզ ի միտս իւր. *ըստ այնմ* «ի ձեռս իմ գրեցից զքեզ»: - 489. Դարձեալ՝ տարածումն ձեռացն զմերժումն և զհերքումն թշնամւոյն, այլ և զիշխանութիւն նորա արտաքս ընկենու. *ըստ այնմ* «այժմ իշխան աշխարհիս այսորիկ ընկեսցի արտաքս»: - 489. Այլ և հանգուցեալ ի գիրկս իւր զվաստակեալսն մեղօք. *ըստ այնմ* «եկայք առ իս ամենայն աշխատեալք, և ես հանգուցից զձեզ»: - 490. Յորժամ հայր մատնեաց զորդի, *ըստ այնմ* «որ յիւր որդին ո՛չ խնայեաց. այլ վասն մեր ամենեցուն մատնեաց զնա՛»: - 491. Զի *ըստ այնմ* որ

կամաւ մեռաւ՝ դատապարտեաց զմահ: - 492. Զի որ ասի մահ, նոյն և նինջ կոչի ի սուրբ գիրս. *ըստ այնմ* թէ «աստուած զննջեցեալսն՝ ի ձեռն յիսուսի ածցէ»: - 496. Սկիզբն կենաց՝ *ըստ այնմ* որ վախճա՛ն է կենաց՝ վախճա՛ն է մեղաց: - 497. Եւ *ըստ այնմ* որ սկիզբն է կենաց՝ ընդ դէմ է ապականութեանց: - 497. Եւ դարձեալ յոյս գոյ ի մեռեալսն. *ըստ այնմ* «յոյս նոցա լի՛ է անմահութեամբ». և յոյսն է մասն հաւատոյն: - 507. Ա՛րդ՝ յարութիւնն մեր է՛ ի վերջնումն կիրակէն ի մէջ գիշերի. *ըստ այնմ* «ի մէջ գիշերի եղև բարբառ ահա՛ փեսայ գայ արի՛ք ելէք ընդ առաջ նորա»: - 512. Վեցերորդ՝ զի զհոգին սուրբ առաքեսցէ մեզ. *ըստ այնմ* «եթէ ես ոչ երթայց, մխիթարիչն ո՛չ եկեսցէ առ ձեզ. ապա թէ երթայց՝ առաքեցից զնա առ ձեզ»: - 519. Զբերան մտացն ասէ. այսինքն է՛ յօժարութիւն հոգւոյն որ առնու զհոգին սուրբ. *ըստ այնմ* որ ասէր, «բա՛ց զբերան քո և լցից զդա»: - 523. Եւ հոգին սուրբ կենդանութիւն է ներքին մարդոյն. *ըստ այնմ* «հոգին է կենդանարար»: - 523. Նոյնպէս և հոգին սուրբ. *ըստ այնմ*, «հոգին հօր իմոյ խօսեսցի ի ձեզ»: - 523. Չորրորդ՝ զկատարեալ իմաստութիւն գիտութեանն ամենայն կտակարանաց մարգարէից. *ըստ այնմ*, «այլ մեզ հոգի՛ս սուրբ յայտնեաց. զի հոգին քննէ զամենայն և զխորս աստուծոյ»: - 524. Հինգերորդ՝ զանբաժանելի միացումն ի սէրն քրիստոսի. զի որ ի խաչին թողին և փախեան, յետ իջման հոգւոյն՝ ամենեքեան վասն անուան նորա չարչարեցան և մեռան. *ըստ այնմ* «ո՛ մեկնեսցէ զմեզ ի սիրոյն քրիստոսի. նեղութիւնք, թէ չարչարանք՝» և այլն: - 524-525. Վեցերորդ՝ զլեզուաց գիտութիւն ամենայն ազգաց. *ըստ այնմ* «խօսէին այլ և այլ լեզուս որպէս և հոգին տայր բարբառիլ նոցա»: - 525. Հիմն և շինուածն ցուցանեն եթէ տաճարս կամի շինել զմեզ աստուծոյ. *ըստ այնմ* «դուք տաճար աստուծոյ կենդանւոյ էք»: - 531. Ասեմք առ այս թէ՝ անկատար մնայ *ըստ այնմ* որ ի յանիծելն ո՛չ կատարի. այլ ըստ որում դառնայ ի յանիծօղն կատարի: - 539. Չորրորդ՝ ի զղջմանէ. զի ամենայն որ մեղք է՝ զղջալի է և խոստովանելի. *ըստ այնմ* «զմեղս ատեցի և անարգեցի»: - 556. Վեցերորդ՝ սկիզբն և արմատ ամենայն մեղաց զմիտս ասաց տէրն. *ըստ այնմ* «ի սրտէն յառաջ գայ չարակնութիւն՝ ցանկութիւն՝» և այլն: - 556. Եւ սոքա են ի միտս. *ըստ այնմ* «սիրեսցես զտէր աստուած քո յամենայն սրտէ և ի մտաց քոց»: - 557. Նա՛խ ազատէ՛ ի նեղութենէ. *ըստ այնմ* «ի քեզ յուսացան հարքն մեր և փրկեցեր զնոսա»: - 574. Հինգերորդ տայ զժամանակաւորս. *ըստ այնմ* «աչք ամենեցուն ի քեզ յուսան. և դու տաս նոցա»: - 574. Երբեմն առեալ լինի վասն եռանդեան սիրոյն. *ըստ այնմ* «թողեալ լիցին նմա մեղք իւր բազում, զի յոյժ սիրեաց»: - 575. Յերից. Նա՛խ՝ ի բնական իրաւանց. *ըստ այնմ* «զոր ինչ կամիք թէ արասցեն ձեզ մարդիկ, այնպէս արարէք և դուք նոցա»: - 577. Զթշնամիսն մեր պա՛րտ է սիրել և աղօթել վասն նոցա. և զթշնամիսն աստուծոյ ատել. *ըստ այնմ* «զատելիս քո տէր ատեցի»: - 577. Հինգերորդ՝ ըստ որպիսութեան մեր հաւատն է այժմ. յոյսն յետ մահու. *ըստ այնմ* «յոյս նոցա լի՛ է անմահութեամբ». և սէրն յետ յարութեանն ըստ առաքելոյ. «սոքա երեքեան հաւատ, յոյս, սէր. և մեծ քան զսոսա սէր է»: - 578. Վեցերորդ՝ հաւատն է ի յէութիւնն աստուծոյ. *ըստ այնմ* «հաւատալ պա՛րտ է թէ է՛ աստուած»: - 578. Յոյսն ի բարրութիւնն. *ըստ այնմ* «ակն կալցուք յուսոյն և բարրութեանն աստուծոյ»: - 578. Երրորդ խոհեմութիւն է գործոյն. որ կայանայ ի փախուստ չարին և յընտրութիւն բարւոյն. *ըստ այնմ* «խոտորեա՛ ի չարէ և արա՛ զբարի»: - 580. Նախ՝ զի կարէ՛ միանգամայն ծնանիլ բոլոր ազգ մի. եթէ **ո**, եթէ բիւր. *ըստ այնմ* «ո՞ր ետես և լուաւ եթէ երկնեաց սիօն և ծնաւ ազգ մի ողջոյն»: - 590. ...զի էառ որպէս գլուխ մեր, և եհեղ յանդամս ի հաւատացեալս իւր. *ըստ այնմ*, «որպէս իւղ զի իջանէ ի գլուխ» և այլն: - 593. Ասեմք թէ՝ կացոյց քրիստոս զբազումս մկրտել. *ըստ այնմ*, «մկրտեցէք զնոսա յանուն հօր և որդւոյ և հոգւոյն սրբոյ»: - 597. Արդ *ըստ այնմ* որ է՛ հնարք՝ ո՛չ է օգուտ որ քան է մարդ ի մեղս: - 603. Այլ ո՛չ է պարտ բաժանել զպսակն զայն որ օրինօք լինի պսակեալ. *ըստ այնմ* «զոր աստուած զուգեաց՝ մարդ մի՛ մեկնեսցէ»: - 610. Չորրորդ, սա՛ կոչի տաճար աստուծոյ և բնակարան. *ըստ այնմ* «տէր ի տաճար սուրբ իւր»: - 614. Նա՛խ է մտօք աղօթել. *ըստ այնմ* «սաղմոս ասացից մտօք»: - 618. Երկրորդ բանիւ. *ըստ այնմ* «ունկնդիր բանից բերանոյ իմոյ»: - 619. Երրորդ ձայնիւ. *ըստ այնմ* «ձայնիւ իմով ես առ տէր կարդացի»: - 619. Չորրորդ երկրպագութեամբ. *ըստ այնմ* «եկայք երկիր պագցուք նմա»: - 619. Հինգերորդ արտասուօք. *ըստ այնմ* «անկցուք և լացցուք առաջի տեառն»: - 619. Վեցերորդ՝ աղօթք է ինչք և պատարագք որ յեկեղեցիս ընծայեն. *ըստ այնմ* «քեզ տացին աղօթք յերուսաղէմ»: - 619. Նոյնպէս ուսոյց և զառանձինն. *ըստ այնմ* «մուտ ի սենեակ քո և աղօթեա՛ ի ծածուկ»: - 623. Նախ յաշխատութեանց վաստակոց. *ըստ այնմ* «գործք ձեռաց մեծացուցանեն». և այս բարի՛ է: - 664. Չորրորդ տուրք աստուծոյ է. *ըստ այնմ* «տէր աղքատացուցանէ և տէր մեծացուցանէ»: - 664. Ո՛չ. զի *ըստ այնմ* որ զերծան ի չարեաց, միայն ի հոգիս իւրեանց ունին զուրախութիւնն: - 686. Նախ՝ այսու զաստուածութիւնն իւր յայտնէ. զի ամենայն մարգարէք զաստուած ասացին գոլ դատաւոր. *ըստ այնմ* «աստուած դատաւոր արդար»: - 735. Չորրորդ, հայր անտեսանելի՛ է և անմարմին. *ըստ այնմ* «զաստուած ոչ ոք ետես երբէք» և ո՛չ տեսանել կարող է. - 735. Տասներորդ, քրիստոս գլուխ է մեր և մեք անդամք. և զի

քրիստոս է դատաւոր՝ պարտիմք մեք զմիմեանս մեծարել և սիրել. *ըստ այնմ*, «սիրեսցե՛ս զընկեր քո իբրև զանձն քո»: - 735. Չորրորդ, զի հնազանդին նմա բոլոր արարածք. *ըստ այնմ* «նմա կրկնեսցի ամենայն ծունր, և ամենայն լեզու խոստովան եղիցի եթէ տէր յիսուս քրիստոս է՛ ի փառս աստուծոյ հօր»: - 737. Երկրորդ, հրեշտակք. որք արկանեն ի հուրն. *ըստ այնմ* «առաքեսցէ զհրեշտակս և ժողովեսցէ զգայթակղութիւն և արկցեն զնոսա ի հնոց հրոյն բորբոքելոյ»: - 743. Եւ ի վեր քան զարդիւնս. *ըստ այնմ* «չափ շարժուն թաթաղուն տացին գոգս ձեր»: - 746-747. Իսկ յատուկն է, որպէս զղջացելոց. *ըստ այնմ* «ողորմեցայց ում ողորմեցայց» և այլն: - 747. Չորրորդ՝ վասն արմատոյն խոշորութեան. և խոշորութիւնն է **բ** կերպիւ. մին վասն մտացն մտածութեան. *ըստ այնմ* «խորհեցայ զաւուրս իմ զառաջինս ի դառնութիւն»: - 765-766. Հինգերորդ՝ խիստ է կեղևն. նոյնպէս և արդարքն խստակրօնք են. *ըստ այնմ* «թէ անիծանիցեն ըզձեզ մարդիկ, և ցնծացէ՛ք զի վարձք ձեր բազում են յերկինս»: - 766. Նոյնպէս և միշտ զգուշասցի արդարն զի մի անկցի. *ըստ այնմ*, «զանօթ բրտի փորձէ հնոց»: - 766. Տասներորդ՝ վասն պտղոյն քաղցրութեան. *ըստ այնմ* «ամենայն խրատ ի ներկայս յիմարութիւն թուի. բայց ի հանդերձելումն եղիցի պտուղ խաղաղութեան»: - 766. Դարձեալ, ծառ կենաց և անմահական պտուղ՝ մարմին և արիւնն սուրբ. յորմէ ճաշակեալ հանապազ՝ անմահ կենացն վիճակէ զմեզ. *ըստ այնմ* «որ ուտէ զմարմին իմ ասէ տէր և ըմպէ զարիւն իմ, զմահ մի՛ տեսցէ ի յաւիտեան»: - 768. Զի ի ժամանակի եղեալք՝ ընդ ժամանակի փոփոխակա՛ն են. իսկ անեղն՝ ի ժամանակի ո՛չ է փոփոխական. *ըստ այնմ* «դու նո՛յն ես և ոչ փոփոխիս»: - 779. Հինգերորդ, հաւատով տեսանի աստուած և երանեսցին. *ըստ այնմ*, «երանի որ հաւատասցէն»: - 784. Վեցերորդ, հաւատովն փրկի ոք. *ըստ այնմ* «հաւատք քո կեցուցին զքեզ». այլ արդ դիւաց ո՛չ գոյ փրկութիւն: - 784. Եօթներորդ, հաւատովք արդարանայ ոք. *ըստ այնմ* «հաւատաց աբրահամ յաստուած և համարեցաւ նմա յարդարութիւն». այլ դևն ո՛չ կարէ արդարանալ: - 784. Ութերորդ, հաւատով կատարին կամք մարդոյ. *ըստ այնմ* «մեծ են հաւատք քո. եղիցի քեզ որպէս և կամիս»: - 784. Չորրորդ, հեղմամբ շնորհաց. *ըստ այնմ* «մարմին և արիւն ո՛չ յայտնեաց, այլ հայրն իմ». և է այս տեսակաւորեալ հաւատ: - 784-785. Դարձեալ, հիմունք երկրի ասին ջուրք ի ներքոյ. *ըստ այնմ* «ի վերայ ծովու հիմունս էարկ նմա»: - 788

ԸՍՏ ԱՅՍՄ - Զորօրինակ ո՛չ է անզգուշագոյն յառել ի բոլորակս արեգական՝ զի շրտնու և ի սակաւուն զօր ունի. *ըստ այսմ* խնայեաց աստուած ի յազինս մարդկային, զի մի՛ կրիցեմք ըզկիրս զանկելոյ արուսեկին. որ ո՛չ կարացեալ տանիլ մեծութեան փառացն՝ զրկեցաւ և ի չափաւորէն: - 24. Հինգերորդ՝ է՛ ո՛չ խնդրել զօգնութիւնն աստուծոյ ի հաւատալն. զի հաւատն ո՛չ է բնական. զի *ըստ այսմ* միապէս լինէր ամենեցուն. այլ ի բարութէն աստուծոյ ձրի պարգևքէ: - 32. *Ըստ այսմ* օրինակի և նոր հերձւածօղք քաղկեդոնիկք նեռին կարապետք. հետևօղք նեստորի անիծելոյ՝ և լևոնի պղծոյ: - 34. Իմա՛, որպէս բրուտն կարէ՛ գործել անօթ ինչ, այլ ո՛չ երկինք, և երբեմն ի բարւոջ և երբեմն ի չար և ապականեալ. այլ *ըստ այսմ* ո՛չ լինի աստուած: - 44. Նմին իրի թէ ոչ հայր և ոչ որդի զի որդի հօրն է որդի՝ *ըստ այսմ* ապա ո՛չ էանայ աստուածութիւնն որ անկար է, որպէս ասացաք: - 45. Այլ աստուծոյն ո՛չ *ըստ այսմ* տեսանի: - 45. Զի որպէս ունի զէութիւնն ի գոյութենէ հօր, այսպէս և զիշխանութիւնն յիշխանութենէ հօր. *ըստ այսմ* և զայլն իմասցիս զառնուլն: - 46. Եւ *ըստ այսմ* լինին մանեայ **բ** աստուածքն. մինն բարւոյ և մինն չարի արարիչ. որ է անաստուածութիւն: - 62. Ապա ուրեմն որդի և հոգին սուրբ ի հօրէ ելանեն իբր **բ** շառաւիղ. և *ըստ այսմ* ո՛չ ելանէ մի ի միւսոյն: - 65. Որև *ըստ այսմ* պարտին նոքա ուրանալ և զանհատ բնութիւնս մարդկութեան նորին. զիմի՛ հասարակ մարդկութիւնս միաւորեսցի: - 76. Ապա *ըստ այսմ* հետևի՝ զի մարիամ մայր քրիստոսի լինի և ո՛չ աստուծոյ. զի լաւ է քրիստոսածին և մարդածին կոչիլ՝ քան թէ աստուածածին: - 91. *Ըստ այսմ* ապա և բազմութիւն արարածոցս միո՛յ են հաղորդեալ. մի սկզբան. մի աստուծոյ. և մի խնամողի: - 106. Վասն է՞ր կոչեմք զնա էր. և է՛. և եղիցի. *ըստ այսմ*. «ես եմ որ էն». և «ի սկզբանէ էր բանն». և եղիցի աստուած ամենայն յամենայնի: - 111. Իսկ աստ այլապէս բաղդատի արեգակն սրբոյ Երրորդութեանն *ըստ այսմ* օրինակի: - 124. Եւ *ըստ ա՛յսմ* կերպի է փորձութիւնն բարի. զի բնութեամբ չար է. և պատճառէ՛ զչար մեղքն. բայց պատահեցաւ ոմանց զի յաղթեցին փորձութեանց և ընտրիք երևեցան: - 160. Այլ թէպէտ աննիւթ է աստուած՝ ո՛չ է անկարգ զնիւթականքս յառաջ ածել *ըստ այսմ* օրինակի. զի նիւթն որ է՛ գոյացութիւն մարմնական՝ ունի որակութիւնս իմն մարմնական. որպէս քանակ. որակ. և այլքն: - 175. Մանաւանդ թէ իւրաքանչիւր տարերք բ ծայրք որակութեանց ունին. զմինն գոյացական և զմիւսն պատահական. *ըստ այսմ* պա՛րտ է ասել քեզ մետասան բնութիւն քրիստոսի: - 176. Դարձեալ՝ ա՛յլ է բնութիւն մարմնոյն. ա՛յլ ոսկերացն. և ա՛յլ է ջիլն և երակն և մորթն և մազն և իւրաքանչիւր մաղձքն. *ըստ այսմ* ապա ասա՛ և բազում բնութիւնս քրիստոսի: - 176. Չորրորդ՝ հոգևոր բարութիւնքն և վարձք սրբոցն կոչին երկինք. *ըստ այսմ* «վարձք ձեր բազում են յերկինս»: - 183. Իսկ վերադիրն լինի ի պակաս ընթացից

լուսնոյն *ըստ այսմ* օրինակի: - 191. *Ըստ այսմ* ապացուցի. զի բնութիւնն ի սեռ՛ումն է…: - 235. Եւ *ըստ ա՛յսմ* է տարբերութիւնն և յատուկ և պատահումն նոյն գոլ: - 236. Երկրորդ՝ նշանակէ, զի առինչ է արարածս արարչին, *ըստ այսմ* նման են. և զի ա՛յլ են և զատեալք յարարչէն, *ըստ այսմ* աննմանք: - 237. Նոյնպէս և հոգի. *ըստ այսմ* նման: - 237. Իսկ զի անծին. և ծնեալ. և բղխեալ. *ըստ այսմ* աննման և յատուկ առանձնացեալ: - 237. Եւ *ըստ այսմ* զանազանին երեքկին զօրութիւնք հոգւոյն. այսինքն տնկական. զգայական. և բանական: - 249. Երկրորդ՝ իմաստութիւն ասի զանազան արուեստից գիտք. *ըստ այսմ* «ո՞ եւ կանանց իմաստութիւն նկարակերտութեան»: - 269. Դարձեալ *ըստ այսմ* կարգ ի իմաստութիւն է հաւատն. գիտութիւն յոյսն. հանճար սէրն: - 270. Եւ *ըստ այսմ* բազում եղանակաւ ասի մարդն պատկեր աստուծոյ: - 271. Պոռնիկն *ըստ այսմ* որ շնացօղ է թէ կին և թէ այր՝ քարկոծէ՛ր օրէնքն: - 401. *Ըստ այսմ* կարգի նախ կապելն է և ապա արձակելն…: - 541. Վասն այն այլ վարդապետք կոչեն զայս ախտ՝ ծուլութիւն. զի ծուլութիւնն յերկու իրաց երևի. մին որ յետս դառնայ ի հոգևոր բարւոյն և ծանրանայ ի գործելն. այսինքն պահել՝ աղօթել և այլն. և *ըստ այսմ* կոչի տրտմութիւն: - 559. Երկրորդ դարձեալ՝ զի դ են տարերք. և դ ազդումն միաւորութեանց հոգւոյն յիւրաքանչիւր տարերս *ըստ այսմ* օրինակի: - 560. Զի կամ հրաժարէ՛ և թիւրի բանականաւ. *ըստ այսմ* է՛ նախանձ: - 561. Կամ թիւրի՛ ցասմամբ. և *ըստ այսմ* է՛ բարկութիւն: - 561. Կամ և թիւրի ցանկութեամբ. և *ըստ այսմ* է՛ ծուլութիւն. որ է՛ տրտմութիւն և ծանծրութիւն: - 561. Որ և *ըստ այսմ* կերպիս ո՛չ լինի տուեալ շնորհք հոգոյն ի մկրտողէն առ մկրտեալն…: - 588. Վասն զի մարմինն ի չորից տարերց է. և ի **դ** ծնունդս փոխին **դ** արիւնք տարրականք *ըստ այսմ* օրինակի: - 612. Յիրաւի ապա *ըստ այսմ* օրինակի՝ որք ի մշտնջենաւորէն փոխանցին առ երազ սնոտեաց, ոչ ունիցին ինչ ի մտի. թէ և անդրադարձեալ աստի անդ մնացէ յիշատակութիւն որպէս ասացաւ: - 775. Եւ ո՛չ այս միայն, այլ և մեղքն ադամայ նուազ ևս քան զծննդոց նորա *ըստ այսմ* օրինակի: - 777

ԸՍՏ ՈՐՈՒՄ + Իսկ չար փոխանակ բարւոյ ո՛չ առնէ ըստ որում անիրաւութիւնէ. այլ առնէ երբեք *ըստ որում* նախախնամութիւնէ. զի ի չարէն լինիցի բարի. թէպէտ մեզ չար երևի, այլ այս ևս բարի է. որպէս հիւանդութիւն. փորձութիւն. և այլն: - 18. Ապա ուրեմն թէ չարն ապականիչ է այլոց, ուրև պատահի ապականէ՛ և զինքն *ըստ որում* չար է. ապա ուրեմն ոչ է՝ և ո՛չ կարէ գոլ չարն: - 22. Ա՛րդ՝ *ըստ որում* յոլովք են բազումք, ուրեմն և միակք: - 26. *Ըստ որում* ոմն ի բնախօս արանց նկատմամբ առաջնորդականին՝ վարաքևեաց ի սկիզբն առաջին՝ թէ է՛ ոմն որ շարժէ՛ զերկնային մարմին: - 26. Կեանք է և հոգին սուրբ. *ըստ որում*, «հոգին է կենդանարար»: - 57. Այլ այնպէս ասաց առ ի ցուցանել զանչափ յաւիտենական աստուածութիւնն՝ որ ըստ ինքեան պարունակէ զամենայն ժամանակս. *ըստ որում* աստուածային ելմունք ի յապառնի ժամանակս իցեն. և կերպիւ ինչ ներկայաբա՛ր գոն: - 65. Նոյնպէս ի մարդեղութեան բանին անբաժան գոլով հայր և հոգի, *ըստ որում* «ես ի հայր՝ և հայր ի յիսէ» և թէ՝ «հոգւովն աստուծոյ հանեմ զդևս»: - 75. Իսկ աստ նման միմեանց՝ և բոլորին կոչի քրիստոս. *ըստ որում* ասի՝ քրիստոս էջ յերկնից. որ է բանն. և քրիստոս եդաւ ի գերեզմանի. որ միայն մարմինն է աստուածութեամբն. և քրիստոս էջ ի դժոխս. որ միայն հոգին էր աստուածութեամբն: - 88. Երանելին պօղոս՝ զխորհուրդն աստուածպաշտութեան յայտնի և մեծ ասէ. *ըստ որում* երևեցաւ բանն մարմնով. բնաւին ապա բաժանելն ի մարմնոյն ամբարշտութիւն է և իմացմամբ և բանիւ: - 93. Եւ դարձեալ՝ քրիստոսն անուն զմիաւորութիւնն նշանակէ երկուց բնութեանց. *ըստ որում* աստուածութիւնն էօծ զմարդկութիւնն. որպէս ասէ աստուածաբանն և սուրբն կիւրեղ: - 95. *Ըստ որում* մինն ի սուրբ Երրորդութենէն բանն աստուած հաղորդեցաւ բնութեան մերում անքակ միութեամբ. և եղև աստուածն կատարեալ՝ մարդ կատարեալ: - 106. Նախ՝ եթէ անեղ է աստուած՝ *ըստ որում* անսկիզբն և անեղ էին արարածք ըստ անգոյին՝ կարգաւո՛ր է և յոյժ որպէս դու ասացեր. զի անեղ էն աստուած յառաջ էած զանեղն ի յէութիւն: - 113. Այլ արդ՝ ըստ անեղ էութեանն յառաջ էած զանեղ էութիւնն որդւոյ և հոգւոյ. և ըստ անհուն զօրութեանն յառաջ էած զեղականն էութիւն. զի անհուն զօրութիւնն կարօ՛ղ է ամենայն ընդդիմակաց. *ըստ որում* ամենազօ՛ր է: - 113. Այլ արդ՝ որդի և հոգի *ըստ որում* ի պատճառէն՝ սկիզբն ունին զհայր. և *ըստ որում* նախ քան զյաւիտեանս՝ անսկիզբն են ընդ հօր: - 114. Աստուածային էութիւնն *ըստ որում* բնութիւն է՝ թէ զինչ է կամ որպիսի ինչ է անգիտելի՛ է մեզ յայսմ աշխարհի և ի հանդերձելումն: - 119. Սակայն՝ զի թէ էն *ըստ որում* է աստուած՝ կրկին կերպիւ տեսանի. այսինքն գիտութեամբ և անգիտութեամբ. դնելով և բացաբառնալով այսպէս: - 119. Երրորդ՝ զի սերոբէն մաքրական լսի և հրաբերծ. *ըստ որում* մաքրեաց զմարգարէն. և քերոբէն իմաստութեամբ լուսաւորիչ. և աթոռքն ուղղութեամբն կատարիչ: - 135. Նախ՝ զի ընդհանուր դասք և իւրաքանչիւր անհատք ունին էութիւն՝ զօրութիւն՝ և ներգործութիւն. այսինքն *ըստ որում* էացեալքեն, և կարողութիւն ունին, և ներգործեն: - 137. Վեցերորդ՝ ներգործութեամբ. *ըստ որում* մաքրեն և մաքրին և այլն: - 138. Երրորդ՝ զի ամենեցուն կատարումն է և բովանդակութիւն. ապա այսպէս

գիտէ զամենեսեան. *ըստ որում* սկիզբն է և կատարումն, յամենայնսն թափանցեալ է և ունի: - 141-142. Եւ *ըստ որում* մի է սկիզբն և կատարումն և թափանցումն. վասն որոյ միով և ինքեամբ գիտէ զբազումս. և ո՛չ որպէս մեք բազմօք զբազումս: - 142. Իսկ աստուած է պարզ գոյացութիւն և անշարադիր. *ըստ որում*, ի լոյս բաղդատի: - 170. Իսկ Գոյացութիւն կոչի աստուած, ո՛չ *ըստ որում* ներհակ պատահմանց է ընդունական որպէս մեք. այլ *ըստ որում* բաժանի ընդդէմ պատահմանց. որ է՛ միայն պարզ գոյացութիւն որպէս ասացուք: - 171. Եւ ո՛չ թիւ պատահական կամ բան տարալուծական. այլ մի երրեակ. և երրեակ մի. *ըստ որում* սկիզբն է թուոց՝ և ո՛չ թիւ. և բաժանեալ յա՛յլ էակաց: - 171. Ո՛ր *ըստ որում* շարժօղ զգայութեանցս որ առ մեզ՝ կոչին որակք՝ գոյն, և համ, և սոյնպիսիք: - 171. Երկրորդ՝ տեղի լսի սահման. *ըստ որում* բովանդակէ՛ զբնութիւն իրին: - 172. Երրորդ՝ տեղի ասի և հասումն մտաց. *ըստ որում* պարունակէ՛ իմացմամբ զէութիւն իմացեալ իրին: - 172. Իսկ Երբ ո՛չ ասի աստուծոյ. զի անժամանա՛կ է և ո՛չ ունի փոփոխումն. այլ ասի յաւիտենական. *ըստ որում* բոլորն համանգամա՛յն է և կատարեալ. զի ոչ կարօտի սկզբան և վախճանի. որպէս ժամանակն. և ո՛չ միայն սկզբան որպէս մշտնջենաւորն. այլ անսկիզբն է և անվախճան. վասն որոյ կոչի յաւիտենական: - 172. Երկրորդ՝ զի հաւասարութիւն և միաբանութիւն տարերաց անլուծանելի է. *ըստ որում* ներհակ որակօք հաւասարք են հակակայ. և միւսովն միաբանք: - 181. Երրորդ՝ ի լինելութեանց և յապականութեանց. զի անապականք են. *ըստ որում* հատեալ ի տարերաց՝ լինելութիւն է ա՛յլ էակաց. և ապականութիւն նոցա լնու զհատումն տարերաց: - 181. Հինգերորդ՝ զի անճերանալի՛ է երկիր. *ըստ որում* շարժմամբ թօթափի երկիր ի ներքին պատահմանց. և հեղեղօք ողողի և սրբի յարտաքին պատահմանց: - 181. Հայելի՛ է աշխարհի. *ըստ որում* աղտ յերեսն երևի: - 187. Եւ զկրկնակի կենաց վայելումն ըստ խառնեալ էութեան իւրոյ. զի թէ զաստուածայինսն բերցէ յինքեան *ըստ որում* ի պատկերն եղև, վերափոխեսցի անմահ կենօք ի պատրաստեալն ժառանգութիւն: - 231. Զի դէմքն *ըստ որում* մարդոյ և մարմին՝ գոյացութիւն է: - 236. Եւ են աննմանք՝ *ըստ որում* են գոյացութիւնք յատկացեալք ի միմեանց: - 236. Վասն որոյ գտանի յամենայն իրս նման և աննման *ըստ որում* յէից և յոչ էից են հաստատեալք: - 237. Եւ *ըստ որում* իմանայ և խորհի, կոչի բանական հոգի. որպէս այլուր բաժանի ի տեսողական զօրութիւնն. և յիմացականն. և ի յիշողականն. մնալով անբաժանելի ներգործէ՛ ի նոսա: - 259. Եւ թէ զտեսութիւնս զայս կարծես էութիւն հոգւոյ *ըստ որում* է հոգի, ապա ո՛չ միայն ետես զհոգի, այլ և զմարմին՝ և զիւրաքանչիւրոց ընտրութիւն, և զհամար հերաց և զթիւն աստեղաց. և սոքա յետո՛յ են գոյացեալ ըստ կամաց տեսողին: - 260. Եւ ա՛յս է պատճառն. զի լոյս հաւատոյն հեղումն է յաստուծոյ առ իմացումն մարդոյ. և *ըստ որում* իմացումն է մեր՝ իմաստութիւն կոչի: - 269. Եւ *ըստ որում* լոյս շնորհաց՝ հաւատ և լոյս անուանի: - 269. *Ըստ որում* առաւել փառաւորեցաւ կրկին կենօք: - 288. Զի *ըստ որում* մարդ եղև տնօրէնութեամբ՝ պատարագեաց զինքն: - 307. Եօթներորդ՝ ցնծութիւն եղև իսահակ ազգին իւրում. *ըստ որում* կոչեցաւ իսահակ որ է՛ ծաղր. և ճշմարիտ ցնծութենէ քրիստոս ամենայն հաւատացելոց...: - 307. Տասներորդ՝ ևս մեծագոյն խորհուրդ. զի բանն աստուած որ անդրանիկ էր հօր, եղև կրտսեր մարդ ի ժամանակի և փոքր. *ըստ որում* կոչեաց զինքն «փոքրիկ». զի բնութիւն մարդոյս ընդ ինքեան խառնելով արասցէ մեծ և անդրանիկ: - 311. Եւ զգեստ կոչի մարմինն որ ծածկէ զհոգին. *ըստ որում* մաշկեղէն հանդերձն ադամայ որ էր արտաքին զգեստ և նշանակէր զմարմինն: - 318. Ոմանք է ամ ասեն. *ըստ որում* ի վեցից վշտաց փրկեսցէ, և յեօթներորդին ո՛չ փործեսցի չար: - 326. ...*ըստ որում* մեզ ասաց, բարկանայք բանիւ, և մի՛ մեղանչէք գործով. նոյնպէս բարկութիւնն աստուծոյ՝ սպառնա՛լն է. և սրտմտիլն գործն: - 408. Երկրորդ՝ զի ողորմութիւն է բացարձակ և պարզապէս բարի. իսկ արդարութիւնն է խառնեալ բարի. *ըստ որում* հատուցանէ բարեացն բարիս, և չարեացն տանջանս: - 458. Նա՛խ՝ զի ո՛չ խնդրէին, *ըստ որում* ո՛չ ցանկանային: - 467. Երկրորդ՝ զի ո՛չ հաւատային. *ըստ որում* ո՛չ գիտէին: - 467. ...եկն երևեցաւ. այսինքն մարդացաւ մարդասէր բժիշկն. և առողջացոյց զկարեվէր խոցեալքս. *ըստ որում* բժիշկ անուանէր զինքն անկեալ ի ձեռս աւազակաց հիւանդին: - 467. Երրորդ ծնունդն ի մօրէ. *ըստ որում* ծնաւ մարմնով և երևեցաւ մեզ...: - 471. Իսկ անդրանիկ *ըստ որում* երէց և առաջին՝ ասի ըստ չորից: - 472. ...*ըստ որում* որ էջ հոգին սուրբ յորովայն անարատ կուսին և մաքրեաց զնա, և կազմեաց ի նմանէ զարիւնն. և սրբեաց և օծեաց զնա միաւորելով պատկերապէս: - 475. Իններորդ՝ զի ի հոգի՝ ի նմանամասունս և յաննմանամասունս այլ և ա՛յլ գործէ. *ըստ որում* ակն տեսանէ և ո՛չ լսէ. բերանն ճաշակէ՛ և ո՛չ հոտոտէ: - 479. Զի *ըստ որում* մարդ եղև տըրնօրէնութեամբ պատարագեաց զինքն: - 491. Զի *ըստ որում* աստուած՝ ո՛չ կրէր ակամայ. և *ըստ որում* մարդ ճշմարիտ և մարմին բանին՝ կրէր զկամաւորն: - 502. Հինգերորդ՝ մահու մահն էր դժոխքն. զի մահ մարմնոյն՝ ապականութիւնն է, և մահ հոգւոյն՝ դժոխքն. *ըստ որում* վճիռ հատաւ ադամայ մահու մեռանիլ: - 506. Ասեմք առ այս թէ՝ անկատար մնայ ըստ այնմ որ ի յանիծելն ո՛չ կատարի. այլ *ըստ որում* դառնայ ի

յանիծօղն կատարի: - 539. Ա՛րդ՝ եթէ շարժումն ախտիցն մեղք է *ըստ որում* է՛, ապա և շարժումն մտացն մեղք է որպէս ցուցաւ: - 557. Եւ միւս՝ որ դառնայ ի հեշտալին որ է՛ հանգիստ մարմնոյ. *ըստ որում* կոչի ծուլութիւն: - 559. Ա՛րդ՝ ըստ առաջին կարգին թէ ցանկայ ի ներքս, *ըստ որում* է՛ հպարտութիւն և փառասիրութիւն: - 561. Եւ թէ ցանկայ արտաքս, *ըստ որում* է՛ արծաթսիրութիւն և ագահութիւն: - 561. Այս ո՛չ եթէ բաժանմամբ. այլ նկատմամբ ի յատկութիւնս անձանց. *ըստ որում* սկիզբն է հայր. և փրկութիւն է որդին. և ջերմութիւն հոգին: - 577. Երկրորդ եղանակաւ ամենակալ թագաւո՛ր է քրիստոս *ըստ որում* անվախճան է մարդկութեամբն. - 711. Դարձեալ, զի քրիստոս էր վարդապետ *ըստ որում* զճշմարտութիւնն քարոզեաց. - 712.... և էր մարտիրոս *ըստ որում* չարչարանաց համբերեաց...: - 712. ...և էր կոյս *ըստ որում* պահեաց զմաքրութիւնն. վասն որոյ նմանակիցք նորին՝ թագիւ պսակին ընդ նմին: - 712. *...ըստ որում* երեքօրեայ յարեաւ ի գերեզմանէն անապական մարմնով. և զբազումս յարոյց ընդ իւր և մտին ի քաղաքն սուրբ...: - 716. Իսկ վիժեալն ի յարգանդէ *ըստ որում* է սերմ կամ արիւն մօրն՝ ի մա՛յրն յարիցէ: - 719. Երրորդ՝ զի խաչն այն մածեալ է արեամբն աստուածային. *ըստ որում* բևեռեցաւ ի նմա: - 733. Իսկ դատաւորն նստեալ յաթոռ արդարութեան արդարապէս հատուցանէ ըստ գործոց. *ըստ որում* յիմար կուսիցն փակեցաւ դուռն և ո՛չ առին զխնդիրն: - 742. ...ծառ կենաց կոչի տէր մեր յիսուս քրիստոս. *ըստ որում* փայտ դալար էր աստուածութեամբն. և մեզ կեանք և կենդանարար եղև յարութեամբն իւրով: - 768. Զի հաճելի՛ է բնաւորեալ գովութիւն մարդոյ. *ըստ որում* մեծարեցաւ տիրական պատուով. և է՛ այս հասարակ: - 774. Զի յայսմ կենցաղոյս զուգաւորին յիշելն երբեմն և մոռանալ զներքոյս և զարտաքոյս. *ըստ որում* փոխանցապէս ունիմք զերից ժամանակաց գիտութիւն: - 774. Իսկ հրեշտակական կենաց է հրաշափառապէս գիտել և ո՛չ մոռանալ միշտ. *ըստ որում* զանցեալն և զհանդերձեալն ներկայապէս կրեն. զբոլորն համանգամայն և կատարեալ...: - 774. Իսկ յանցանել նորա՝ կորոյս զամենայն. ո՛չ միայն զխոստացեալն, այլ և զպարգևեալն. զի *ըստ որում* յանմեղութենէն մեղանչական գտաւ, այսպէս մահու և ապականութեան գրաւեցաւ: - 776. Երրորդ՝ ժամանակ կենցաղոյս մինչև ի մահ, է՛ ընդունելութեան աստուծոյ. *ըստ որում* բազմեալ է յաթոռ շնորհաց ըստ առաքելոյ. իսկ յետ այնորիկ ո՛չ ևս. զի փոխի յաթոռ դատաստանաց ըստ աւետարանին: - 780. Յայտ է յաշխարհակազմութեանն. *ըստ որում* իւրաքանչիւրքն պատշաճապէս ներգործեցան: - 780

Ը ՕՐԵԱՅ (ՈՒԹՆ ՕՐԵԱՅ) - Վեցերորդ՝ իսահակ նախկին էր կատարումն ուխտի ***ը*** *օրեայ* նշանին: - 305. Նոյնպէս և **ը** ծայն եղանակաց. և ***ը*** *օրեայ* զտօնս գլխաւորս. որպէս ծննդեանն ութն օր. և յարութեանն՝ և հոգւոյն գալստեանն՝ և խաչի՝ և եկեղեցւոյ՝ և այլն: - 627. Այսօրիկ են մեզ ***ը*** *օրեայ* տօնք: - 649

Թ

ԹԱԲՕՐ + Ապա՛ ի *թաբօր* լերինն ամպ խոնարհեալ և ձեռն կարկառեալ ձեռնադրեաց զնա ասելով, այս մելքիսեդեկ անհայր անմայր չհամարեալ յազգս՝ նմանեալ որդւոյն աստուծոյ: - 300. Ութերորդ՝ ի լեառն *թաբօր* յայտնեաց զփառս աստուածութեան իւրոյ և օրհնեաց: - 320. Նախ՝ զի սովո՛ր է աստուած երևիլ ամպօք. որպէս ի սինա և ի *թաբօր*...: - 326. Եւ տեառն ի *թաբօր*: - 328. Նոյնպէս և տէր ի հօրէ և ի մօրէ. պայծառութեամբն ի *թաբօր*. մկրտութեամբն ի ջրոյ. և յարութեամբն ի գերեզմանէ՛: - 329. Մետասաներորդ՝ յօրինակ տեառն որ պայծառացաւ ի *թաբօր*: - 352. Եւ զքառասունսն պահեաց. և պայծառացաւ ի *թաբօր*. և այլն: - 399. Որ և մովսէս եկեալ ի *թաբօր* վկայէր նմա, և աղերսէր ելանել ի խաչ և բանալ զդուռն արքայութեան. որում մարգարէքն սպասէին: - 411. Եւ ապա՛ թագաւոր ի *թաբօր* և յաւանակաւն: - 450. Եւ զօծումն քահանայութեան ի *թաբօր* լերինն. ուր և հոգին սուրբ ամպ հովանի եղեալ. և հայր հաճութեամբ վկայեալ: - 474. Իսկ ի *թաբօր* լերինն ձայնիւ հայրական և հովանեաւ հոգւոյն եղև քահանայ. ցուցեալ մովսէս և եղիա սարկաւագունք յաջմէ և յահեկէ: - 607. Զպայծառութիւնն՝ ի *թաբօր* լեառն. և Զանչարչարութիւնն ի յօրինելն զմարմինն իւր և տալ աշակերտացն ի վերնատունն՝ անչարչարելի էր մարմինն քրիստոսի ներգործութեամբ և ո՛չ զօրութեամբ: - 723. ...այլ ա՛յս է՝ զի իւրաքանչիւր մարմինք սրբոց պայծառասցին էպատիկ քան զարեգակն. որպէս տեառն մերոյ ի *թաբօր* լերինն. և **թ** դասուց հրեշտակաց լոյսն յերկիր ծաւալին. զի զօրութիւնք երկնից շարժեսցին: - 728. Այլ ի գալուստն քրիստոսի Առաջին փառք է՝ զի փառաւոր երևեսցի սիրելեաց իւրոց, յայտնեալ զաստուածութեան փառս միաւորեալ ի մարմնի. որպէս երևեցաւ ի *թաբօր:* - 736. Ի *թաբօր* մովսէս և եղիա վկայէին վասն մահու նորա: - 742. Որպէս ի *թաբօր* ծածկեաց զլոյս նորա. նոյնպէս և ի յարութեանն: - 760

ԹԱԳ + Նա՛խ՝ ի *թագն*. զի գլուխ և *տէր է* բոլոր հնազանդելոցն: - 271. Եւ որպէս զպատկեր թագաւորին նկարեն *թագիւ* և ծիրանեաւ և այլովն՝ և անուանեն զպատկերն թագաւոր: - 271. Եւ փոխանակ *թագին* ինքնիշխան կամօք զարդարեաց: - 271. Զորօրինակ թագաւոր ոք յորժամ լսէ՛ զգոյժ որդւոյ իւրոյ մեռելոյ, խորտակէ՛ *զթագն*, և զամենայն ինչ որ վասն նորա՛ է: - 349-350. Նա՛խ՝ զկերպն ադամայ որ ի դրախտին՝ երևեցոյց յինքեան. զոր ետես մահ և ընկէց *զթագն* իւր: - 352. Վաթսուներորդ, մարտեաւ ընդ ադրիազարու և սպան զնա և քակեաց զկառս նորա, և *զթագն* եդ ի գլուխ իւր...: - 438. Եւ յետ հնգետասան ամի յաւուրս աքազու՝ ել *թագ* ղաթփաղսար արքայ ասորեստանի ի վերայ իսրայէլի...: - 446-447. Երրորդ՝ եթէ քահանայ է և թագաւոր. վասն այն ընդ *թագին* և խա՛չն նկարի: - 481. Վասն որոյ երից սոցա պատշաճի *թագն* ոսկեղէն: - 712. ...և էր կոյս ըստ որում պահեաց զմաքրութիւնն. վասն որոյ նմանակիցք նորին՝ *թագիւ* պսակին ընդ նմին: - 712. **Որպէս յորժամ կայսր մտեալ ի քաղաք՝ *թագ* և այլ նշանք առաջի տարցին, որով գալուստ նորա ցուցանիցի**: - 734

ԹԱԳԱԿԻՑ + Ուստի որդին աստուծոյ եկեալ թագաւորական աթոռովն և ամենայն *թագակիցք* ընդ նմա: - 763

ԹԱԳԱՒՈՐ + Եւ թէ ոք ասիցէ, բազում բանք մեր բացորոշակի լինին ի հանդերձեալն. որպէս *թագաւորն* յորժամ ասէ շինեսցի քաղաք, և շինի. և ասեմք թէ այսանուն մարդ մեռանելոց է, և մեռանի. և աղօթեմք և լինի. և այլն նմանապէս անէծք կամ օրհնութիւնք: - 9. Եւ որովհետև ծանեաք զայս, արդ պատասխանեմք առարկութեանցն, եթէ որքան է՛ ի հարկաւոր պատճառ է՛, լինի բացորոշապէս բանն ճշմարիտ. որպէս բան *թագաւորի*. և մարդոյն մեռանիլն. և արև ծագելն. և լինիլն գարուն յետ ձմռան: - 10. Զորօրինակ **բ** թշնամիք ոմանք ի յարկս *թագաւորին* ո՛չ իշխեն վնասել իրերաց, մինչև *թագաւորն* հրամայեսցէ: - 12. Երկրորդ՝ զփոփոխումն *թագաւորաց*, զաղքատաց մեծանալն, և զփարթամացն տնանկանալ: - 26. ...խօսի աստ ի վերայ չորից *թագաւորացն* որք հալածեցին զիսրայէլ: - 28. Արդ՝ թէ ինն ամսով յառաջ թագաւորեալ էր *թագաւորն* չար, ապա ուրեմն ի ժամանակս Օգոստոս կայսեր ծնաւ քրիստոս. զոր և վկայէ՛ աւետարանն սուրբ: - 29. Նախ ասեմք թէ՝ *թագաւոր* էր այր կերող և արբեցող և վաւաշոտ. զի՞նչ իցէ ի համար բան նորա. թէպէտ կարի ասել ո՛չ կարեմք: - 40. Եւ զի է՛ որդի, ապա ուրեմն և է՛ ճշմարիտ աստուած և *թագաւոր թագաւորաց* և այլն ըստ առաքելոյն: - 47. Յիշխանականն. որպէս Տէր սաբաւօթ. *Թագաւոր* ամենակալ: - 49. Նախ՝ զի մելքի *թագաւոր* լսի: - 50. Երրորդ՝ զի *թագաւոր* էր սաղիմայ. որ է՛ խաղաղութեան: - 50. Առիւծն գազանաց. և Մարդն ամենայն կենդանեաց. և Նստեալն ի վերայ սոցա *Թագաւոր թագաւորաց*: - 132. Առիւծն՝ զի *թագաւոր* է. և եզն՝ զի քահանայ է

և պատարագ: - 132. Առիւծն թագաւորական՝ նշանակէ՛ զյօհաննէս. ի սկզբանէ՛ զբանն աստուած և *թագաւոր* յաւիտենից ցուցեալ: - 133. Արբանեակ լինի և մեկնէ զխորհուրդս *թագաւորաց*: - 177. Այլ և ըստ համարոյն՝ կնքէ՛ զինչս *թագաւորաց*. և չտայ գողանալ ծառայից. և զգողացեալն յայտնէ և յանդիմանէ: - 178. Որպէս կրիտէս *թագաւորն* կրէատացւոց կախեաց ի մէջ տաճարին անդամանդ քարեայ ամենայն ուստէք ըմբռնեալ: - 180. Իսկ մարտն և ապրիլն՝ իմաստասիրա՛ց անուանքն են. և Օգոստոսն *թագաւորի*: - 201. Այլ է՛ նշան փոխելոյ *թագաւորաց*. պատերազմի. և սովոյ. կամ այլ ինչ խռովութեան երկրի: - 203. Նոյնպէս և *թագաւորք* երկրի և իշխանք՝ որք բարձրացեալ են փառօք և դատա՛րկ յառաքինութեանց, են որպէս հովանաւորք: - 212. Եւ *թագաւոր* ջրայնոցն Լեհաթանն: - 216. Իսկ մարդն բոլորի՛ցն է իշխան և *թագաւոր*: - 216. Եւ զի մարդն *թագաւոր* և իշխան է ամենայն կենդանեաց՝ յա՛յտ է ի բազմաց: - 220. Երկրորդ՝ զի պատկեր աստուծոյ է մարդն. այսինքն զի որպէս աստուած իշխան և *թագաւոր* է ամենայն արարածոց. նոյնպէս և մարդն իշխան է ամենայն կենդանեաց: - 220. Եւ սպասաւորն քան *զթագաւորն* առաջին հանդիպի: - 230. Երրորդ՝ կամեցաւ աստուած՝ *թագաւոր* ստեղծանել զմարդն...: - 230. Կարգաւոր էր նախ պատրաստել զարքունիս որ է երկինք և երկիր. և զգահոյս որ է՛ դրախտն. և զսպասաւորքն որ են կենդանիքն. և զմեծութիւնս տնկոց և բուսոց. մանաւանդ ոսկւոյ և արծաթոյ և ականց ի սիրտ երկրի գանձել. և ապա՛ *թագաւորին* բնակիլ: - 230. Հինգերորդ՝ զի մարդն իշխան և տէր է ամենայն կենդանեաց. վասն որոյ ամենայն կենդանիք գլխակո՛ր են իբրև զծառայ և հնազանդ. և մարդն ուղղաձև իբրև ազատ և *թագաւոր*: - 233. Առաջինն սիրտն է՛ *թագաւոր* անձինն. տա՛ք է և չոր. և իւր տանուտէր արեգակն է: - 241. **Սիրտն իշխա՛ն է անձինն. յորժամ երկնչի՝ զարիւնն առ ինքն ժողովէ իբր զօրք առ *թագաւորն*. և մնայ մորթն բնական գունովն դեղին**: - 245. Եւ կամ որպէս զօրք *թագաւորի*՝ նախ հասանեն յիջևանն, և *թագաւորին* ասի իջևանն. թէպէտ յետոյ գայ: - 255. Եւ արդ՝ ի **դ** իրս երևի իշխանութիւն *թագաւորին*: - 271. Եւ որպէս զպատկեր *թագաւորին* նկարեն թագիւ և ծիրանեաւ և այլովն՝ և անուանեն զպատկերն *թագաւոր*: - 271. Այսպէս իսկապէս *թագաւորն* ամենայն աշխարհի՝ ստեղծեաց զմարդն ըստ պատկերի իւրոյ: - 271. Զորօրինակ՝ որդի *թագաւորի* պատկե՛ր է *թագաւորին*. զի բնութենակից է նմա: - 273. Իսկ դրամն և տախտակն ուր գրեալ է պատկեր *թագաւորին*՝ միայն նման է *թագաւորին* ըստ ձևոյն. այլ ո՛չ ըստ բնութեանն: - 273. Եւ յորժամ կոտորեաց *զթագաւորսն* քոդող գոմորայ, եցոյց թէ *թագաւոր* *թագաւորա՛ց* է: - 300. Նոյնպէս և մելքիսեդեկ *թագաւոր* էր սաղիմայ. որպէս և անունն յայտնէ. մելքի՝ որ է՛ *թագաւոր*: - 300. Զի մելքի՝ որ է *թագաւոր*. և սեդեկ՝ արդար. և սաղիմն խաղաղութիւն թարգմանի: - 301. Եւ տէր մեր յիսուսի քրիստոս է՛ *թագաւոր* յաւիտենական. և արդարութիւն արար մեզ և հաշտեցոյց զաստուած ընդ մարդկան: - 301. Չորրորդ՝ ըստ անուանակոչութեանն. զի մելքի՝ որ է՛ *թագաւոր*. և թագաւորէր սաղիմայ: - 301-302. Եւ քրիստոս *թագաւոր* գոլով անվախճան՝ ըստ հրեշտակին թէ՝ «թագաւորութեան նորա ո՛չ գոյ վախճան»: - 302. Եւ քրիստոս *թագաւորն* վերնոյն երուսաղէմէ մի՝ զնոյն խաղաղութիւն ետ առաքելոցն զոր ի ծննդեանն հրեշտակք երգէին: - 302. Իսկ աստեղք՝ ծնունդքն իսահակայ պայծառ վարուք և երկնընթացք որպէս մարգարէքն՝ քահանայքն՝ և ընտրեալ *թագաւորք*՝ և այլքն: - 303. Ութերորդ՝ անդրանիկք են ըստ մարմնոյ վերակացուք և տեարք. որպէս *թագաւորք*, և իշխանք. նոյն և առաջին ծնունդք ելեալ յարգանդէ՛: - 309. Նոյնպէս և յակոբ, եփրեմ, դաւիթ, կրտսեր ի մէջ եղբարցն և *թագաւորացն*. խնդրե՛մ ուսանիլ: - 309. Եւ տէր մեր է՛ *թագաւոր* յաւիտենական: - 315. Ութև**ժ**, չո՛րս են որք հզօրք են և պերճ շրջին ասէ սողոմոն. այսինքն աքաղաղ, և նոխազ, և *թագաւոր* հրապարակախօս, և առիւծ՝ որ ո՛չ դարձուցանէ թիկունս յանասնոց: - 316. Այսպէս կոչի և զգեստ մարմնոյն. զի արտաքին զգեստն որպէս ծիրանին *թագաւորի* ա՛յլ է ի զգեցողէն և պատահական նմա և փոփոխական. այսպէս զգեստ ո՛չ ասի մարմին նորա. այլ եկեղեցի սուրբ որպէս ասացաւ: - 319. Իսկ *թագաւորք* յամենայն ամի զնոյն առնեն ուրախութիւն. ուտել և ըմպել և հեշտութիւն մարմնոյ. որպէս փարաւօն առնէր և հերովդէս: - 321. Ուստի բազմացեալ լցին զարևելս ի պալի. յորմէ *թագաւորք* պարսից և հայոց արշակունիք կոչեցեալ: - 330. Եւ **է** ճրագարան և **է** բերան ճրագացն, **է** արքն մեծապատիւք զօրավիգք *թագաւորին*. այսինքն յեսու, զաքարիա, խոդէստուբիա, յեդոյիա, յեշոյիա, և եզր դպիր: - 346. Ընդ որովք նահապետք, վարդապետք, և *թագաւորք*: - 347. Եւ սովաւ օծէին *զթագաւորս* և քահանայս: - 349. Զորօրինակ *թագաւոր* ոք յորժամ լսէ՛ զգոյժ որդւոյ իւրոյ մեռելոյ, խորտակէ՛ զթագն, և զամենայն ինչ որ վասն նորա՛ է: - 349-350. Այլ և *թագաւորք* և իշխանք երկրի: - 374. Եւ **ժ** թիւ կատարեալ նուէր և սուրբ է աստուծոյ. յաղագս որոյ *թագաւորք* երկրի զընծայս ի

մարդկանէ՛ հնազանդելոց **թ թ** խնդրեն...: - 376. Որ նշանակէր՝ «աստուած ի հարաւոյ եկեսցէ» ի *թագաւորի* և քահանայի ցեղէն. զի բեթլէհէմ հարաւ է երուսաղէմի: - 379. Իսկ դադան քրէական մեղանչեաց որ է՛ յանցումն ի *թագաւոր*. զոր անհնարին պատուհասին. գոյիւք և ազգօք ջնջին: - 381. Այլ ի յաւարէ՛ *թագաւորաց* որ ի յերկրէն թշնամեաց բերեն՝ հալա՛լ է մատուցի՛ նուէրք յեկեղեցին: - 390. Եւ այսպէս բաժանեսցեն զաւարն. ի **ծ**էն զմինն տայցեն քահանայապետին. և յիսնէն զմինն քահանայից և աղքատաց. և հնգէն զմինն *թագաւորաց* բաժին. և կէսն աւար բերողացն է զինւորացն. և կէսն այլ հեծելիցն. որպէս բաժանեաց մովսէս: - 390. Այլ և ոսկին ի յաւարացն *թագաւորին* է բաժին. և արծաթն թագուհւոյն և կամ իշխանացն: - 390. Զի՞նչ է որ զերկու *թագաւորսն* զսեհոն և զովք յայնկոյս յորդանանու կորոյս, և զայլսն ի քանանացիսն: - 393. Այլ ե *թագաւորք* մադիանացիքն էին, և **բ** այսոքիկ. որ են **է** դևք **է** գլխաւոր մեղաց. որք ի կեանս պատերազմին, և յետ մահու ընդ հոգւոցն բազումք: - 393. Այսպէս և օրհնութիւն մարդկան որ գերագոյն է քան զմեզ, շնորհակալութիւն է և գոհութիւն. որպէս սրբոց կամ *թագաւորաց* և այլն: - 406. Եւ ո՛չ կոտորեաց զամենայն *թագաւորսն*: - 412. Եւ թէ նախ դատաւորք և *թագաւորք*, և ապա՛ քահանայք տիրեցին իսրայէլի: - 413. *Զթագաւորսն* քանանացւոց կոտորեաց թուով իթ: - 414. Եւ զ**ե** *թագաւորսն* մադիամու՝ և զսեհոն՝ և զովգ՝ յայնկոյս յորդանանու: - 414. Բովանդակն ամենայն **լզ** *թագաւորք*: - 414. Նա՛խ՝ զի մարդն տէ՛ր է և *թագաւոր*. և անասունքն ծառայ ընդ անցաւոր տէրանց. և ծառայքն պատուհասին. որպէս առ ջրհեղեղաւն: - 416. Ութևժ, *զթագաւորս* նոցա կախեաց յերկճղի փայտէ. և յերիկոյն ի գուբն սուզեաց: - 418. Քսանգ՝ յեսու փրկեաց զգաբաւոն ի **ե** *թագաւորացն* որք պաշարէին: - 419. Քսաննդ՝ յեսու զպարանոցս *թագաւորացն* կոխան ետ իշխանաց իւրոց և զօրաց: - 419. Քսաննե՝ յեսու նախ սպան *զթագաւորս*, և զքաղաքս նոցա աւերեաց: - 419. Քսաննզ՝ նա՛ սպան *զթագաւորս* և զիսկայսն քանանու. և զոմանս եթող ի փորձ ընտրելոց: - 419. Եւ ապա ըստ կարգի *թագաւորք*. Դաւիթ. Սողոմոն. և այլք մինչ ի գերութիւնն: - 421. Երկրորդ՝ *թագաւորք* մինչ ի զօրաբաբէլ. և յեսու քահանայ: - 421. ...իսկ ցօղ իմաստութիւնն որ տուաւ նմա յաստուծոյ. և *թագաւորք* արաբայ և սաբայ, ընծայաբերքն նմա: - 421. Սաւուղ առաջին *թագաւոր*, բաղդատի ի տէր մեր: - 426. Չորրորդ, ի հովւութենէ օծաւ *թագաւոր* և տէր մեր նա՛խ քարոզեաց, և ապա՛ ժողովեաց. և տիրեաց յերկինս և յերկրի: - 435. Եւ նոյնպէս *թագաւորքն* մոգուց բերին ընծայ քրիստոսի: - 441. Քսանևը, իշխան եղև ամենայն *թագաւորացն*: - 442. Քսանևթ, ցանկացան ամենայն *թագաւորք* տեսանել զսողոմոն: - 442. Եւ տեառն մերոյ ի հեթանոսաց փառք և մեծութիւն. որ նստի յանզուգական աթոռ դատողութեան **բժ**ան *թագաւորօք* դատել զամենայն: - 442. Երկրորդ՝ նա երկրաւոր *թագաւոր*. և քրիստոս երկնաւոր: - 442. Ա՛յս է՝ իբր թէ աստ ո՛չ է գրեալ բոլորն՝ ա՛նդ է գրեալ որ է մնացորդացն յուդայի *թագաւորացն*: - 443. Վասն է՞ր թիւ մի պակաս լինի *թագաւորացն*: - 443. Նա՛խ՝ իբր *զթագաւոր* վերացեալ կառօք և զօրօք: - 445. Արդ ի բաժանիլ *թագաւորացն* հրէաստանի յերկուս, յուդայի և իսրայէլի: - 446. *Թագաւորք* յուդայ նստան յէմ. Ռոբովամ. Աբիա. Ասափ. և այլ *թագաւորք* **իբ**: - 446. Եւ *թագաւորք* իսրայէլի ի սամարիա: - 446. Առաջին րոբովամ որդին նաբատայ. և այլք ընդ նմա *թագաւորք* **ի**: - 446. Եւ մանայէն *թագաւորն* իսրայէլի ետ նմա **դ** տաղանդ արծաթոյ և դարձաւ ի նմանէ: - 446. ...և երեք ամ պաշարեալ էառ զնա. և գերի վարեաց *զթագաւորն* ովսէէ որդի ելայ. և զ**ժ** ցեղն բովանդակ տարաւ յասորեստան: - 447. Եւ յետ **ե** ամսոյ՝ նաբուզարդան դահճապետն հրձիգ արար զէմ և զտաճարն և զտուն *թագաւորացն*. և զպարիսպն կործանեաց. և զպինձն պղնձի և զաւազանն և զամենայն կահ պղնձի և արծաթի տարաւ ի բաբիլօն: - 447. Եւ յայնմ ժամանակի ասէ՝ սպանցի օծեալն, յորում քահանայքն և իրաւունք ո՛չ իցեն. այսինքն *թագաւոր* և դատաւոր: - 449. Վասն է՞ր նախ դատաւորք և ապա *թագաւորք* և ապա քահանայք առաջնորդեցին մինչ ի տէր մեր յիսուս քրիստոս: - 449. Եւ ապա՛ *թագաւոր* ի թաբօր և յաւանակաւն: - 450. Ի սամարիայ **ժ** ազգին տիրէ՛ րոբովամ որդին նաբատայ. որք կոչեցան *թագաւորք* իսրայէլի չարք և ո՛չ բարիք: - 452. Որք կոչեցան *թագաւորք* յուդայ. և ոմանք ի սոցանէ բարիք: - 452. Զնա էառ կին յովիդա քահանայ. և խառնեցան երկու ցեղք *թագաւորաց* և քահանայից: - 452. Եւ վասն այն խառնեցան **բ** ցեղքն. զի ծնեալն ի նոցանէ քրիստոս ըստ մարմնոյ, *թագաւոր* և քահանայ լինէր: - 461. Զի օծեալք սոքա էին քահանայք և *թագաւորք*. յորոց և բազումք մարգարէք եղեն: - 461. Եւ սոյնպէս և քրիստոս եղև երկուց զարմիցն մի քահանայ և *թագաւոր* ճշմարիտ և մշտնջենաւոր քահանայ և *թագաւոր* յաւիտեան: - 461. Վեցերորդ՝ օծումն *թագաւորաց*. վասն տէրութեան: - 474. Յինգերորդ՝ քրիստոս լինելոց էր քահանայ և *թագաւոր* յաւիտենական. և էգն ո՛չ կարէր օծանիլ քահանայ և

թագաւոր. ո՛չ յօրինակն և ո՛չ ի ճշմարտութիւնս: - 480. Երրորդ՝ եթէ քահանայ է և *թագաւոր*. վասն այն ընդ թագին և խա՛չն նկարի: - 481. Երրորդ «առ յովհաննէս». այսինքն տէրն առ ծառայն, *թագաւորն* առ սպասաւորն, արեգակն առ արուսեակն: - 487. Զոր օրինակ՝ զմահապարտ ոմն *թագաւորն* հրամայէ՛ դահճին ի բանտ դնել. դարձեալ զնոյն *թագաւորն* աղերսեն և նա հրամայէ՛ արձակել ի բանտէն: - 492. Ուր արկեալ էր սատանայ զաթոռ իւրոյ իշխանութեանն. և անդ արգելեալ բանտէ՛ր զհոգիսն որ յադամայ. մինչ ի գնալ անդ անմահ *թագաւորին* մերոյ և աստուծոյ յիսուսի քրիստոսի: - 504. Նա՛խ՝ ի կողմանէ պարգևողին. զի յորժամ քրիստոս նստեալ լինէր ըստ մարմնոյ ընդ աջմէ հօր իբր *զթագաւոր* փառաց յաթոռ թագաւորութեան իւրոյ, յայնժամ մեծագոյն լինէր պարգևք հոգւոյն տուեալ ի փառաւոր քրիստոսէ աստուծոյ: - 521. Իններորդ՝ որպէս *թագաւորք* նախ հաշտին ընդ մահապարտս և ապա՛ պարգևաց արժանի առնեն: - 522. Երրորդ՝ համարձակութիւն քարոզութեան առանց երկիւղի խօսիլ զբանն առաջի ազգաց և ազանց և *թագաւորաց*. որպէս պետրոս ի միում ժամու զերեք հազարսն հաւատացոյց: - 524. Եւ դարձեալ զոր օրինակ, բան *թագաւորին* մի է, այլ ի բազում լեզուս և ի բազում լսելիս և ի բազում թուղթս որակացեալ և բազմացեալ, յիւրում միութենէն ո՛չ է քակտեալ: - 529. Զորօրինակ, յորժամ վկայեսցէ *թագաւորն* ներտրամադրեալ բանիւն ի վերայ գրեալ բանին իւրոյ եթէ՝ ստուգապէս սա՛ է իմ գիր և բան: - 531. Եւ մարմնաւոր իշխան *զթագաւորս* և զբռնակալս. զի մարմնապէս կառավարեսցեն զմարդիկ և խրատեսցեն վասն մեղաց: - 538. Չորրորդ, առ նոյն *թագաւորաւն* զկնի **իդ** ամի եղև արժանաւոր ժողովն եփեսոսի ընդ դէմ եւտիգի. որ առ աչօք ասէր զտեառն մարդանալն: - 542. Զի պողքէր քոյր *թագաւորին* թէոդոսի ի կուսանաց վանս էր. և պղծեցաւ պոռնկութեամբ ի մարկիանոսէ. և ապա՛ եղև կին նմա. և ասեն թէ ի նեստորէ՛ էր մկրտեալ: - 542. ...և զթէոդորիտոս եդին գլուխ ժողովոյն վասն մարդահաճութեան թագուհւոյն և *թագաւորին*. և զդէոսկորոս հայրապետն աղէքսանդրու, և զպետրոս անտիոքու, և զտիմոթէոս և զանատօլ, և զայլս բազումս խոտեցին. և վկայեցին նոքա ճշմարտութեան: - 543. ...և նոքա զամենայն ինչ ծածկապէս տեղեկացան. զի ժողովեալքն ի քաղկեդոն ակն առին *թագաւորին* և կնոջ իւրոյ. և զարհուրեցան ի սպառնալեացն. և զնեստորի կարծիսն հաստատեցին. զերկու բնութիւնսն. և զ**բ** կամսն. և զ**բ** ներգործութիւնսն: - 543. Եւ սուրբն սիմէոն սիւնակեացն այրեաց զթուղթն դաւանութեանն քաղկեդոնի՝ զոր գրեալ էր *թագաւորն* մարկիանոս աղաչանօք առ նա՛. և նզովեաց զթղտատարն որ էր թէոդորիտոս գլուխ ժողովոյն: - 543. Այլ հրամանաւ մեծի *թագաւորին* ուստիանեայ ժողովեցան յունաց և հռոմոց և հայոց և վրաց և աղուանից եպիսկոպոսունք. և կաթողիկոսն հայոց սահակ...: - 544. Ասեմք առ այս՝ թէ լուսաւորիչն գնաց ի հռօմ ո՛չ վասն ձեռնադրութեան, այլ վասն սիրոյ և միաբանութեան երկուց ազգաց և ուղղափառ *թագաւորացն* տրդատայ և կոստանդիանոսի: - 548. Ուստի յա՛յտ է, զի առեալ էր զքահանայութիւն. և մկրտեալ *զթագաւորն* և լուսաւորեալ զազգս, և շինեալ եկեղեցիս: - 548. Զի այսպէս սահմանեցին՝ թէ ինքնակալ *թագաւոր* մի և ինքնագլուխ հայրապետ մի նստցի ի հայս. և *թագաւոր* մի ինքնակալ՝ և ինքնագլուխ հայրապետ մի ի հռօմ. և ի վերայ միմեանց դիցեն զանձինս ի մահ. և սոսկալի գրով եղեն միմեանց եղբարք. թացեալ զգրիչն յահաւոր խորհուրդն: - 548. Դարձեալ ասեմք թէ զիա՞րդ յետին. զի աբգար *թագաւորն* հայոց նախ քան զխաչն հաւատաց ի քրիստոս և երանեցաւ ի նմանէ: - 549. Չորրորդ՝ աբգարու *թագաւորին* նախընծայ ի քրիստոս հաւատալն: - 555. Այլ մովսէս օրինադրեաց ի թիւքն առնել կրկին փողս արծաթի. և կոչեաց զնոսա փողս ազդեցութեան. որպէս դեռևս գոն ի դրունս *թագաւորաց* կրկին փողք: - 618. Նա՛խ որպէս սովորութիւն է մարդկան որք զաղերսն ընծայեն ի դրունս մեծամեծացն, և նոքա՛ մատուցանեն *թագաւորին*: - 624. Իսկ *թագաւորքն* առաջին և վերջին. զի կիրակին է թագաւորելն աստուծոյ. այժմ առաջին, և զկնի վերջին. կամ աստ կամողացն միայն, և անդ կամողաց և ո՛չ կամողաց: - 627-628. Այլ **գ** *թագաւորքն* պահոց, և **գ** տուն յուտիքն, ի դէմս սուրբ Երրորդութեանն: - 628. Իսկ վերջին սաղմոս, բարձր առնեմ զքեզ աստուած իմ և *թագաւոր* իմ: - 630. Եւ զպէնտակոստէին, և զվարդավառին, և զսուրբ գրիգորին և զյովհաննուն, և զմարգարէիցն, և զվարդանանցն, և զառաքելոցն, և *թագաւորացն*, և զանտօնին: - 637. Եւ այսպէս ի պահոց *թագաւորքն* նշանակի: - 641. Որպէս ի գալ *թագաւորին* նախ կարապետք և աւետաւորք մտանեն. - 646. Այսպէս և հանգստարանք եպիսկոպոսաց ի կարգս իւրեանց, և քահանայից, և կրօնաւորաց, և *թագաւորաց*, և աշխարհականաց: - 674. Երկրորդ եղանակաւ ամենակալ *թագաւո՛ր* է քրիստոս ըստ որում անվախճան է մարդկութեամբն...: - 711. Այսինքն զի աստուածք և տեարք կոչին յերկինս հրեշտակացն դասք, և *թագաւորք* յերկրի...: - 711. Նոյնպէս և զօրք հրեշտակաց և մարդիկ

երկիր պագանեն սրբոց. վասն որոյ *թագաւոր թագաւորաց* են և տէր տէրանց...: - 711. Վեցերորդ, այլ և բարեպաշտ *թագաւորք*՝ և իշխանք՝ և իշխեցեալք՝ ունին զայս կարգ. թէ օրինօք կենցաղավարին ըստ հրամանացն աստուծոյ: - 757. Մեծութիւն այսմ ուրախութեան կարէ՛ զմտաւ ածիլ յայնմանէ, զոր սովո՛ր են ծնօղք յորժամ որդիք նոցա լինին եպիսկոպոսունք կամ *թագաւորք*: - 763. Երկրորդ վասն ազնուական ընկերութեանցն. յորում եղիցի երանելի կոյսն. և հրեշտակք և սուրբք և սրբուհիք. և ամենայն *թագաւորք* և թագուհիք եղիցին: - 763

ԹԱԳԱՒՈՐԱԾԻՆ - Երկրորդ՝ ի ծիրանին. զի արքայա՛զն է և *թագաւորածին*: - 271

ԹԱԳԱՒՈՐԱԿԱՆ + Երրորդ՝ զի չորեքկին կենդանիքն *թագաւորականքն* են: - 132. Առիւծն *թագաւորական* նշանակէ՛ զյօհաննէս. ի սկզբանէ՛ զբանն աստուած և թագաւոր յաւիտենից ցուցեալ: - 133. Նա՛խ՝ զի առիւծն *թագաւորակա՛ն* է: - 315. Երրորդ՝ *թագաւորական* գաւազան էր աղամ ի դրախտին. և յորժամ մեղաւ՝ անկաւ ի յերկիր և եղև օձ մեղաւոր: - 332. Եւ դարձեալ բանն աստուած բուռն էհար զգաւակէն աբրահամու և եղև անօթ *թագաւորական*: - 332. Եւ ի ձեռն մովսէսի դարձեալ եղև գաւազան *թագաւորական* և քահանայութեան: - 332. Փառաւորեալ և միշտ կոյսն Աստուածածին մարիամ՝ էր ի *թագաւորական* ցեղէն դաւթի...: - 459. Եւ յովսէփ արդարն էր ի *թագաւորական* ցեղէն. որպէս պատմէ՛ աստուածախօսութիւնն Մատթէոս և Ղուկաս: - 460. Իսկ յովակիմ արդարն էր ի *թագաւորական* ցեղէն յուդայի լը երորդ ի թոռանց նաթանայ որդւոյն դաւթի փառաւոր և մեծատուն յոյժ: - 460-461. Որպէս զի լիցի կոյսն մարիամ յազգէ հարց ի *թագաւորական* ցեղէն. և յազգէ մօր ի քահանայից: - 461. Զի թէպէտ փակեալ էր օրէնքն խառնիլ երկուց ցեղիցն ընդ միմեանս, սակայն ղևտացւոցն ո՛չ գոյր ժառանգութիւն և բաժին, խառնեին երբեմն ընդ *թագաւորական* ազգն յուդայ: - 461. Եւ զօծումն *թագաւորական* ի մարեմայ քեռէն դազարու. յորժամ նստաւ ի վերայ յաւանակին: - 474. Երկրորդ՝ զի ի բարձր տեղւոջ էր ի *թագաւորական* քաղաքի: - 490. Երկրորդ՝ աթոռ *թագաւորական* ի նշանակ բարձրութեան: - 736. Ուստի որդին աստուծոյ եկեալ *թագաւորական* աթոռովն և ամենայն թագակիցք ընդ նմա: - 763

ԹԱԳԱՒՈՐԵՄ + Արդ՝ թէ ինն ամսով յառաջ *թագաւորեալ* էր թագաւորն չար, ապա ուրեմն ի ժամանակս Օգոստոս կայսեր ծնաւ քրիստոս. զոր և վկայէ՛ աւետարանն սուրբ: - 29. Տասներորդ՝ *Թագաւորել* մինչև ի ժամանակս ասեն. և վասն հնազանդութեանն: - 29. Տասներորդ՝ առարկութիւն արիանոսացն՝ Պարտէ ասեն *թագաւորել* սմա մինչև ի ժամանակաց փոփոխումն ըստ առաքելոյն: - 41. Իսկ յորժամ ամէն լեզու խոստովան լիցի տէր զյիսուս քրիստոս, անզրաւապէս *թագաւորէ* ընդ հօր և տնտեսութեամբն: - 42. Եւ քրիստոս *թագաւո՛րէ* յաւիտենական: - 50. Նա՛խ՝ զի խորհրդական միտքն կարգաւոր և առանց տարակուսանաց տեսանէ. իսկ երազն անկարգ և տարակուսանօք և զանհնարն տեսանէ որպէս ի վերայ օդոյ թռչիլ, և ի ծովու գնալն, և աղքատաց *թագաւորել*, և այլն: - 268. Հինգերորդ ևս յայտնի. աստ կեան նահապետքն ժամանակաւ ընդ ամենայն մարդոյ. և յետ մահու ի մշտնջենաւորն ընդ հրեշտակաց. և յետ յարութեանն յանվախճան յաւիտենին *թագաւորեալք* ընդ աստուծոյ: - 291. Չորրորդ՝ ըստ անուանակոչութեանն. զի մելքի՝ որ է՛ թագաւոր. և *թագաւորէր* սաղիմայ: - 301-302. Հինգերորդ՝ մովսէս օրինա՛կ էր, և ճշմարտութիւնն քրիստոս. առ որ խափանեցաւ մահ, և *թագաւորեաց* կեանք: - 409. Եւ փոխանակ հոգւոյն՝ հրեշտակական օգնութեանն կարօտացաւ ցուցանել զտիրապէս իշխօղն բնութեան. որ և կշտամբեաց զբռնութեամբ *թագաւորելն* նորա: - 410. Նա՛խ՝ որպէս սաւուղ ի խնդիր իշոյ ել և թագաւորութիւն եգիտ. և տէր մեր մարդկան ազգի որ հաւասարեաց անբանից, և *թագաւորեաց* մեզ: - 426. Երրորդ՝ նա՛ ի կրտսեր ազգէ բենիամենի *թագաւորեաց* ամենայն իէլի. և տէր մեր յազգէ մարդկան կրտսերաց առեալ մարմին և *թագաւորեալ* ամենայն զօրութեանց երկնից: - 426. Երկրորդ՝ զի դաւիթ որ հատանէր զլօդկին սաւուղի, նա՛ *թագաւորէ*: - 427. Չորրորդ՝ զի ցուցանէ եթէ՝ **խ** ամ *թագաւորեաց*, և զայն մինն միա՛յն մեղանչեաց: - 432. Վեցերորդ՝ զի ո՛չ կարէր *թագաւորել*: - 433. Դաւիթ երեսնամեայ *թագաւորեաց*. և տէր մեր լամեայ մկրտեցաւ և ի գերեզմանէն յարեաւ: - 437. Դաւիթ **լգ** ամ *թագաւորեաց*. և տէր մեր մարմնով ի վերայ երկրի: - 437. *Թագաւորեաց* նախ **է** ամ ի վերայ յուդայ, և ապա ամենայն իսրայէլի. և տէր մեր յեօթն դարոյս *թագաւորէ՛* հաւատացելոց, և ի վախճանի ամենայնի...: - 437. Քառասուն ամ *թագաւորեաց* դաւիթ, որ է չորիցս **ժ**. և սկիզբն և կատարումն ամենայնի է՛ տէր մեր: - 437. Եօթներորդ՝ խոստացաւ յաւիտենից *թագաւորել*: - 441. Տասներորդ՝ ի սեւով օծաւ և յերուսաղէմ *թագաւորեաց*: - 441. Եւ տէր մեր յերկրի մարդացաւ, և յերկինս *թագաւորեաց*. իսկ նստիւն ի վերայ ջորոջ, որ է խաչն. զի վիրք

զխաչն ջուարի կոչեն: - 441. Զի ի նո՛յն ամն լինի վախճանն և *թագաւորելն*: - 443. Որ և յերկրորդ գալուստն նախ դատեսցէ. և ապա *թագաւորեսցէ* անվախճան. ընդ որով քահանայագործութեամբ մաքրէ՛ և լուսաւորէ՛ և կատարեալս առնէ միշտ անզրաւ յաւիտենիւ: - 450. Որոց առաջինն պատմէ՛ զսաւուղայ *թագաւորելն*: - 450. Սա երեսնամեայ *թագաւորեաց* ամս **խ**. կեցեալ ամս **հ**: - 452. Սա՛ յերկոտասան ամին *թագաւորէ՛* ամս **խ**. կեցեալ ամս **ծը**: - 452. Իսկ յէմ *թագաւորէ՛* ռոբովամ որդի Սողոմոնի: - 452. Ռոբովամ *թագաւորէ՛* յերուսաղէմ ամս **ժէ**: - 452. Իսկ թագաւորքն առաջին և վերջին. զի կիրակին է *թագաւորելն* աստուծոյ. այժմ առաջին, և զկնի վերջին. կամ աստ կամողացն միայն, և անդ կամողաց և ո՛չ կամողաց: - 627-628. Եւ ապա՛ ընթերցմունք յիշատակ սրբոցն որք աստ նահատակեցան և անդ պսակեալք *թագաւորե՛ն* ընդ քրիստոսի: - 628. Եւ *թագաւորեսցէն*, զհանդիպիլ իւղաբեր կանանցն: - 628. ...և սուրբքն ելեալք ի մարմնոյ և յաղթեալք թշնամոյն՝ *թագաւորեն* ընդ քրիստոսի որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 706. Եւ ծնունդն ի քորազին. և սնունդն ի բեթսայիդայ. և *թագաւորեալ* ի բիւզանդիայ: - 706. Ընդ երևիլ նեռինն և *թագաւորելն* յերուսաղէմ, եկեսցեն ենովք և եղիա որպէս ասէ մաղաքիա և դարձուսցեն զսիրտս հարց յորդիս. - 709. Եւ յետ մահուն և յարութեան նոցա՝ *թագաւորեսցէ* նեռն այլևս **ժ** և **ե** օր: - 709. Ո՞ր քան *թագաւորէ՛* նեռն: - 709. *Թագաւորէ՛* նեռն զաւուրս **ռ** երկերիւր **հկը**, ըստ դանիէլի: - 709. Զինչ է հազարամեայ *թագաւորելն* ընդ քրիստոսի: - 710. Ցուցանեն այսոքիկ զկատարեալ և զառաւել հանգիստ սրբոցն այժմ յուսով և յետ մահու հոգւով *թագաւորեալ* ընդ քրիստոսի. և ապա յետ յարութեանն հոգւով և մարմնով ո՛չ **ռ** ամօք. այլ անվախճան կենօք...: - 710. Նախ աստուածութեամբն *թագաւորէ՛* ընդ հօր և հոգւոյն: - 710. Նոյնպէս և սուրբքն այժմ *թագաւորե՛ն* և տիրեն ի վերայ ախտից, և յետոյ ի վերայ դիւաց, և ապա ի վերայ մահու: - 711. Նոյնպէս և սուրբք ընդ քրիստոսի յաւիտեանս *թագաւորեն*...: - 711. Ապա ուրենն յա՛յտ է որպիսութիւն *թագաւորելոցն* սրբոց: - 711. Եւ ոսկեղէն պսակն *զթագաւորելն* ընդ քրիստոսի որպէս ցուցաւ: - 712. Եւ վասն այն ասի արքայութիւն, զի նովաւ յերկնաւորսն հանդերձեալ եմք *թագաւորել*: - 754. Ի չորրորդումն ի փառս *թագաւորելոց* եմք: - 755

ԹԱԳԱՒՈՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ + Զյովաքազ գերի տարաւ ներքաւով փարաւոն. և *թագաւորեցոյց* զեղիակիմ: - 453

ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ + Պատասխանեմք, ո՛վ յանդուգն մեկնիչ դու. ...զինչ վաղճան իցէ *թագաւորութեանն* նորա. ո՛վ ընկեսցէ և յի՛նչ պատճառս. և ո՞չ լուար ի հրեշտակէն, «*թագաւորութեան* նորա վախճան մի՛ լիցի»: - 41-42. Զի **բ** *թագաւորութիւն* լուաք ի գրոց. **ա** ըստ արարչութեան, և **բ** ըստ տնտեսութեան: - 42. Մանաւանդ թէ ամենայն ինչ հասարակ է. բնութիւն. կամք. *թագաւորութիւն*. և այլն: - 104. Դարձեալ՝ առաջինքն կառավարեն ազգի և *թագաւորութեան*, որպէս միքայէլ: - 136. Ութերորդ՝ խնամարկութեամբ. զի ոմանք ազգի և *թագաւորութեան*, և ոմանք անհատի և առանձնականի լինին պահապան: - 138. Տասներորդ՝ *թագաւորութիւն* ի վերայ ամենայն ձեռակերտաց: - 279. Երեք շնորհօք հաւասարք են մելքիսեդեկ և աբրահամ. այսինքն քահանայութեամբ, *թագաւորութեամբ*, և մարգարէութեամբ: - 300. Նախ՝ *թագաւորութեամբն* ունէր զպատկեր փառացն ադամայ: - 327. Վեցերորդ՝ նշանակէ՛ զբանն աստուած զաւազան ուղղութեան և *թագաւորութեան* առ հայր. եկն նա՛ յերկիր և էառ զօծաձև բնութիւնս մեր. և դարձեալ ընբռնեալ մարմնովն ել յերկինս և նստաւ ընդ աջմէ հօր: - 332. Վասն որոյ նախ տուաւ *թագաւորութիւնն* բենիամենի որ էր սաւուղ: - 338. Եւ գունդ ի վերայ նորա, *թագաւորութիւնն*: - 346. Ծիրանին *զթագաւորութիւնն*: - 379. Նա՛խ՝ որպէս սաւուղ ի խնդիր իշոյ ել և *թագաւորութիւն* եգիտ. և տէր մեր մարդկան ազգի որ հաւասարեաց անբանից, և թագաւորեաց մեզ: - 426. Նա՛խ՝ զի բաժանեցաւ *թագաւորութիւնն* ի սաւուղայ: - 427. Երրորդ՝ յերկուս ճեղքելոց էր *թագաւորութիւնն* իսրայէլի և յուդայի: - 427. Կամ զի աքիմելէք **զճ** քահանայիւք սպանաւ ի սաւուղայ. և աբիաթար փախեաւ առ դաւիթ և ընդ նմա՛ էր զամենայն աւուրս *թագաւորութեան* նորա. և յանուանէ զնա՛ յիշէ: - 427. Զի բանիւ սաղմոս երգեաց. և արդեամբ յաթոռ *թագաւորութեան* հաստատեցաւ: - 434. Եւ ծեր և հին աւուրցն հայր ետ *զթագաւորութիւն* որդւոյ: - 441. Եւ գօսանալ ձեռինն զբառնալ *թագաւորութեանն*: - 442. Տևեցին զամս **մծ**. մինչ յովսէէ որդի ելայ. որ գերի վարեցաւ յասորեստան. և բարձաւ *թագաւորութիւնն* իսրայէլի: - 446. Եւ յետ գերութեանն իսրայէլի անցեալ ամք **ճլե**, ել արքայն բաբիլացւոց նաբուգոդոնոսոր ի վերայ երուսաղէմի. ի **ժ** ամի *թագաւորութեանն* յովակիմայ. և էառ հարկ ի նմանէ. և զմեծ մասն սրբութեանց տաճարին աւերեաց: - 447. Որ եղև յերեքտասան ամի *թագաւորութեանն*

ովսէի բարեպաշտ արքայի յուդայ: - 447. Կիւրոս յառաջին ամի *թագաւորութեանն* իւրոյ՝ արձակեաց **ե** բիւր զգերիսն յերուսաղէմ, սաղմանասար իշխանաւն. զի շինեսցեն զտաճարն: - 448. Չորրորդն զյուդայ և զիսրայէլի *թագաւորութիւնն* մինչև ցգերութիւնն: - 450. Սա՛ ի **դ** ամի *թագաւորութեան* իւրում կազմէ՛ զհանդերձանս տաճարին. և զեօթն ամ կատարեաց: - 452. Յետ սողոմոնի յերկուս բաժանեցաւ *թագաւորութիւնն* իսրայէլի: - 452. Նա՛խ՝ ի կողմանէ պարգևողին. զի յորժամ քրիստոս նստեալ լինէր ըստ մարմնոյ ընդ աջմէ հօր իբր զթագաւոր փառաց յաթոռ *թագաւորութեան* իւրոյ, յայնժամ մեծագոյն լինէր պարգևք հոգւոյն տուեալ ի փառաւոր քրիստոսէ աստուծոյ: - 521. Առաջին ժողովն եղև ի նիկիայ սրբոց հարց. զկնի **յժը**՝ կամ **յլ** ամի ծննդեանն քրիստոսի. և ի **ի** ամի *թագաւորութեանն* կոստանդիանոսի: - 542. Երկրորդ՝ յետ **կե** ամի եղև կոստանդնուպօլսի ժողովն ի չորրորդ ամի *թագաւորութեանն* թէոդոսի մեծի: - 542. Երրորդ ժողովն զկնի **խբ** ամի եղև յեփեսոս ի *թագաւորութեանն* թէոդոսի փոքու ի **ժա** ամի նորին: - 542. Հինգերորդ, յերկրորդ ամի *թագաւորութեանն* մարկիանոսի եղև ժողովն քաղկեդոնի: - 542. Ի *թագաւորութեանն* յուստիանոսի եղև դարձեալ **ե** երրորդ ժողով ի կոստանդնուպօլիս: - 543. Արար **զ** երրորդ ժողով՝ ագաթոն պապն հռօմայ. ի *թագաւորութեան* հօրն յուստիանու ի կոստանդնուպօլիս: - 543. Իսկ **է** երրորդ ժողովն եղև ի *թագաւորութեանն* միւս կոստանդեայ. որոյ մայրն եռինէ: - 544. Երրորդ ժողովն է դվնայ, ի չորրորդ ամի *թագաւորութեանն* կոստանդեայ հռոմոց. հրամանաւ մեծի կաթողիկոսին հայոց ներսէսի շինողի. և այլ **է** և **ժ** եպիսկոպոսաց՝ և վարդապետաց բազմաց և իշխանաց...: - 544. Երրորդն կառավարել զքաղաքս և *զթագաւորութիւնս*: - 580. Ի **բ** ամի *թագաւորութեանն*, առաքեաց սուրբն իսահակ և ետ բերել զսերմնօրհնէքն զկալոյ և զհնձանին...: - 658. Եւ աստ գիտելի է, զի ամենակալ *թագաւորութիւնն* քրիստոսի երեք եղանակաւ ասի: - 710. Եւ գաբրիէլ վկայէ՛ր «տացէ նմա տէր աստուած զաթոռն դաւթի հօր իւրոյ, և թագաւորեսցէ ի վերայ տանն յակոբայ ի յաւիտեանն, և *թագաւորութեան* նորա վախճան մի՛ լիցի»: - 736. Հինգերորդ՝ զմեծութիւն *թագաւորութեան* որ ասէ «զարքայութիւնն»: - 740. Այլ թէ ի սոցանէ մի մի ուրուք տուեալ լինէր, փոխանակ *թագաւորութեան* համարէր. իսկ թէ սոքօք ամենեքումբք վայելեսցէ, գերագոյն բոլոր աշխարհի լինէր: - 761. Կամ լինէիր այնպէս ուրախ որպէս զայն որ ի կախաղան ածեալ լինի՝ և յանկարծակի ի ճանապարհին *թագաւորութիւն* ընկալեալ լինի: - 762. Որպէս զաւուղայ ասեն՝ էշ կորուսեալ և *թագաւորութիւն* գտեալ: - 762

ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ (Սուրբ Գրքի մաս) - Որպէս ասէ յառաջին *թագաւորութեանցն*, «և ո՛չ ևս յաւելին այլազգիքն ի վերայ սահմանացն իսրայլի». այսինքն յաւուրս սամուէլի. քանզի յետ մահուան նորա ելին ի վերայ իսրայէլի: - 27. Այլ և զամս ծննդեանն քրիստոսի՝ և վասն եօթներորդացն դանիէլի՝ գտցես ի չորրորդ *թագաւորութեանց* վերջքն ի **լ** համարն. զոր ընդդէմ հրէից գտցես բան: - 29. Եւ թէ զի՞նչ է խորհուրդն, գտցես ի չորրորդ *թագաւորութեանց* վերջքն ի**թ** գլուխն **լ** համարն: - 421. Այս քան յառաջին *թագաւորութեանցն*: - 430. Այլ և ո՛չ անդ է գրեալ բոլորն, այլ ի *թագաւորութեանցն* որ չէ թարգմանեալ ի մերս. այլ միայն **բ** մնացորդացն զոր եզր գրեաց: - 443. Այս քան վասն Երրորդ *թագաւորութեանց*: - 444. Եւ **դ** գիրք *թագաւորութեանց* որ լինի **ժբ**: - 450. Երրորդ՝ **բ** *թագաւորութեանց*: - 451. Չորրորդ՝ **բ** *թագաւորութեանց*: - 451. Ջորօրինակ՝ մեռեալ մարդ ո՛չ ասի պարզաբար մարդ, նոյնպէս և այս. որպէս ցուցաւ ի *թագաւորութեանցն* ի**զ** գլուխն. **ժբ** համարն: - 536. ...որպէս ասացաւ յառաջագոյն ի *թագաւորութեանց* ի**է** գլուխն. **ժե** համարն տես: - 603. ...և բերէր ի խորանն հանգուցանէր. որպէս ցուցաւ յառաջագոյն յերկրորդ *թագաւորութեանց* **ժդ** համարն: - 645. Վասն որոյ ի *թագաւորութեանցն* սկսանի ընթերցուածն. որպէս յա՛յտ է ի մեկնութիւն նորին: - 651

ԹԱԳԵՄ + Ութերորդն է *թագիլն* փշեղէն պսակօք. ի նշան փառաւորութեան մերոյ: - 489

ԹԱԳՈՒՀԻ + Այլ և ոսկին ի յաւարացն թագաւորին է բաժին. և արծաթն *թագուհւոյն* և կամ իշխանացն: - 390. Եւ **կ** *թագուհիք*, և **ձ** հարճք: - 413. Իսկ այն որ ասէ **կ** էին *թաքուհիք* և ութսուն հարճք. և անթիւ հարսնածուք: - 440. Վաթսունն՝ **զ** տասն է. նշան նոցա՝ որք զ**ժ** բանեան օրէնսն կատարեն ի **զ** դար կենցաղոյս. այսինքն ի տղայութենէ մինչ ի մահ. նոքա *թագուհիք* և ժառա՛նգ են արքայութեանն: - 440. ...և զթէոդորիտոս եդին գլուխ ժողովոյն վասն մարդահաճութեան *թագուհւոյն* և թագաւորին. և զդէոսկորոս հայրապետն աղէքսանդրու, և զպետրոս անտիոքու, և զտիմոթէոս և զանատօլ, և զայլս բազումս խոտեցին. և վկայեցին նոքա ճշմարտութեան: - 543. Երկրորդ վասն ազնուական ընկերութեանցն. յորում եդիցի երանելի կոյսն. և հրեշտակք և սուրբք և սրբուհիք. և ամենայն թագաւորք և *թագուհիք* եդիցին: - 763

ԹԱԴԷՈՍ - Գա՛դ է և *Թադէոս*: - 348. Եւ *թադէոսի*. որ լինի **լ**: - 450. Եւ լուսաւորչին ի կեսարիայ գնալն և ի հռոմ. և *թադէոսի* առաքելոյն: - 525. Որպէս *Թադէոս* ի հայք զադդէ և զթէոփիլոս: - 546. Զի առաքեալն *թադէոս* յորժամ ձեռնադրեաց զադդէ յուռհայ, և ապա՛ ի կեսարիայ եկն և ձեռնադրեաց առաջին եպիսկոպոս զթէոփիլոս. զայն յորոյ անունն գրեաց Ղուկաս զաւետարանն և զգործքն առ թէոփիլոս: - 548. Զի յղացեալ էր ի գերեզմանին *թադէոսի*. և սնաւ անդ` ուր առաքեալն սկսաւ քահանայագործել. և փոխեաց յինքն զշնորհս նորա անդր եղեալ եպիսկոպոս: - 548. *զԹադէոս*. և զԲարդուղիմէոս. և զՅուդայ յակոբեան. որ կայ ի յորմի. որ սեպհական քաղաք է հայոց: - 549. Եւ կենսաբուղխ սուրբ աւետարանն *զթադէոս* առաքեալն մեր յերկոտասանիցն ասէ: - 549. «Ղէբէոս որ անուանեցաւ *թադէոս*». յայտ է ի քրիստոսէ զանունն փոխեալ. որպէս զպետրոսին և զորդւոցն որոտման: - 549. Վեցերորդ` «յարութիւն մեռելոց» ասաց *թադէոս*: - 573. Եւ են յիմացումն և յուշի. որպէս ասէ առաքեալն *թադէոս*. և յոյս նոցա լի է անմահութեամբ. և սիրով առ աստուած միացեալ: - 685. Երրորդ, ասէ առաքեալն *թադէոս*, եթէ հոգի ամենայն մարդոյ որ ելանէ ի մարմնոյ, են նոցա օթևանք և բնակութիւն ի հանգստեան...: - 691. ...որպէս ասէ սուրբ առաքեալն *թադէոս*, թէ «որպէս տախտակ գրեալ կամ մագաղաթ դրոշմեալ` ի բոլոր էութիւնս մեր գրեալ լինին գործք մեր ներքոյ և արտաքոյ. նոյնպէս և առ հրեշտակս լինին գրեալ»: - 729

ԹԱԹ + ժբ` *թաթք* ոտիցն: - 241. Եւ *թաթք* ձեռացն **լբ** ոսկր. որ լինի բովանդակ ձեռքն ի թիկանցն **խ** ոսկր: - 243. Դարձեալ, **ը** ոսկր մինչ ի *թաթ* ոտիցն այսպէս: - 243. Սըրունքն **բ** ոսկր. և *Թաթք* ոտիցն **լդ** ոսկր: - 243. Իսկ զի կէսք քարց և անմորուք լինին, զի ջլապինտ է մորթ երեսացն որպէս *զթաթ* ձեռաց. վասն որոյ մազ ո՛չ բուսանի: - 245. Իսկ երկոքին *թաթք* կշռոցն` հոգի և մարմին: - 745

ԹԱԹԱՂՈՒՆ + Իսկ միտելն` զչափ *թաթաղուն* զեղուն երկոցունց կողմանց. այսինքն բարեաց և չարեաց: - 745

ԹԱԹԱՐ - Վասն է՞ր *թաթարին* մորուս ո՛չ բուսանի: - 245

ԹԱԹԱՒԵՄ + Բորոտից սրբիլն **բ** հաւ. զմինն զենուլ և զմինն յարիւն *թաթաւել* և թողուլ. և գառն և տատրակ և աղաւնի: - 359. Զի՞նչ է **բ** հաւն ի սրբիլ բորոտին. մին զենեալ, և միւսն արեամբն *թաթաւեալ* և ի բաց թողեալ: - 368. Եւ միւս հաւն *թաթաւեալ* յարիւն, հոգին կենդանի. որ կարեկից լինի մարմնոյն և զսրբութիւն նորա հանէ՛ յուսով ի դաշտն որ է՛ յերկինս: - 368

ԹԱԼՄՈՒՏ - Ասեմք թէ` *թալմուտն* պատասխանէ այսմ: - 28

ԹԱԽԱՆՁԵՄ + իսկ հոգին *թախանձէ՛* թերևս զի ելս իրացն իմասցէ. - 697. Որ ի վաղուց հետէ բազումս *թախանձէր*: - 772

ԹԱԽԾԻՄ + Եւ այսպէս տրտմեալ սգով և *թախծեալ* մտօք ընծայեցի տխեղծ մատամբ զխունախոյ նուէրս բանի, իբր զլոմայս այրւոյն` քումդ գանձարանի: - 789

ԹԱԽԾՈՒԹԻՒՆ (տեքստում` թաղծութիւն) **+** Խնդութիւնն և *թաղծութիւնն* ի յաչքն Աւետիքն ի յականջն: - 250

ԹԱՂԱՄՍԱՒՈՐ + Ութերորդ` *թաղամսաւորն*. որ թաղիացեալ է միսն ի կաշին և չքերթուի. որ անորի՛շ է ի խառնակ կենաց: - 371

ԹԱՂԱՆԹ + Ծաղրն ի *թաղանթն*: - 250. Նոյնպէս և երբեմն յուզել ուրախութեանց. ի փեռեկեալ թոքոյ ի կոտորումն շնչոյն, ի *թաղանթէ՛* որ առ լերդաւն` հիւթ ինչ ծաւալի առ նոյն ասացեալ տեղի. ելեալ գոլորշեացն նմանապէս առաջնոյն. և լինի քաղցրագոյն արտօսր. վասն ասացեալ հիւթոյն ի քաղցրորակն անօթոյ: - 787

ԹԱՂԵՄ + Չորրորդ` զի վայելէ՛ր իսկ նմա որպէս զհատ ցորենոյ *թաղեալ* յաղբիւսն` այսինքն յերկիր. և պարարտացեալ հասցէ ի հունձս պտղաբերութեան: - 323. ...իսկ Կախարդն` որ անօթ ինչ *թաղէ* ի հող. կապս, կամ մոմ, կամ երկաթ, և պէս պէս ժժանօք յարմարե՛ն զարուեստն: - 388. Փեգովրայ տեղի՛ էր կռոց. և դևքն չտային թոյլ *թաղել* զմարմինն, մինչև սաստեաց միքայէլ հրեշտակապետն ասելով, «սաստեսցէ՛ ի քեզ տէր». որպէս յա՛յտ է ի կաթուղիկէից վերջին թուղթն: - 409. Եւ զօծումն զըմռոյ` յորժամ *թաղեցաւ:* - 474. Երրորդ` զի լուասցէ զմեղս. և զհինն ադամ *թաղեսցէ* ի ջուրն: - 486. Նախ` խորհրդաբար. ի **ե** շաբաթօջ աւուրն յերեկոյն *թաղեցաւ* ի սիրտ առաքելոցն ճաշակմամբ մարմնոյն. և յերեկոյի կիրակէին տեսին զտէրն յորժամ դրօքն փակելովք եմուտ առ նոսա: - 516. Չորրորդ սոյնպէս ասեն. ուրբաթն և իւր գիշերն որ չարչարեցաւ. և շաբաթն և իւր գիշերն որ *թաղեցաւ*. կիրակէ և իւր գիշերն որ յարեաւ. յորում ժամու և իցէ: - 516. Երեսունևք, Ոչխար ո՛չ մտանէ յեկեղեցին. և մեռեալ ո՛չ

թաղեմք յեկեղեցին: - 527. ...և է՝ *թաղել* զմեռեալս: - 585. Նոյն պատճառաւ զմեռեալս յեկեղեցին ո՛չ *թաղեմք*: - 617. Ասեմք թէ՝ զի մի՛ սովորեսցին և զպատուաւորս և զբռնաւորս և զայլս *թաղեսցեն*: - 617. Երկրորդ, զի և ի տաճարն հին՝ ո՛չ *թաղեցին* զսուրբս. այլ ի գերեզմանատունս. նոյնպէս և առաւել սրբութեամբ պահելի է զնոր տաճարս: - 617. Եւ յերեկոյն յորում *թաղեցաւ*: - 632. Հինգերորդ «որ *թաղեցար*». յուրբաթի երեկոյն, և յառաւօտն շաբաթուն մեծի: - 634. ...զի առաջին աղօթք յամենայն կարգադրութիւնս՝ գոհանամք պարտ է դնել. բայց առաւել ի կնքելն՝ և ի *թաղել* մեռելոյն: - 659. Վեցերորդ՝ Վասն գերեզմանին. և ի հող *թաղելն*. և Կոչումն գերեզմանին: - 660. Առաջին, որպէս քրիստոս նախ օծաւ իւղով և ապա *թաղեցաւ*...: - 672. ...այսպէս և քահանայն նախ օծանի և ապա՛ *թաղի*: - 672. Երկրորդ, ցուցանէ թէ՝ որպէս ի մկրտութիւնն նախ օծաւ և ապա *թաղեցաւ* ի ջուր...: - 672. ...այսպէս և աստ նախ օծանի և ապա *թաղի* ի հող: - 672. Վասն է՞ր *թաղեմք* զմեռեալս: - 677. ...վասն որոյ *թաղեմք* զնոսա: - 677. Տասներորդ, զի *թաղելն* նշանակէ զյարութիւնն...: - 677. ...որպէս սերմանիքն *թաղեալ* կենդանանան և բուսանին. նոյնպէս և մարդոյս մարմին: - 677. ...վասն որոյ *թաղեմք* զնոսա: - 677. Վասն է՞ր ի հող *թաղեմք* և ո՛չ յայլ տարերս: - 677. ...վասն որոյ ի հող *թաղեմք*: - 678. Վտանգ ինչ է՞ արդարոյ՝ թէ ի յօրհնեալ գերեզմանս ո՛չ *թաղի*: - 678. Եւ զի՞նչ է օգուտ ի յօրհնեալ տեղիս *թաղելն*: - 678. Նա՛խ՝ զի ի սրբոցն որ ա՛նդ են *թաղեալ*՝ օգնութիւնս ընդունին գերեզմանակիցք նոցա: - 678. Չարքն ի սուրբ տեղիս *թաղեալ* օգո՞ւտ է նոցա: - 678. Իսկ թէ յեկեղեցիս ո՛չ *թաղեմք*՝ ասացաւ ի վերոյ լե գլուխն լթ համարն: - 678. Դարձեալ՝ որպէս զսերմանիս *թաղեալ* յերկրի՝ դարձեալ ջրով ոռոգանեմք...: - 680. ...նոյնպէս զբանական սերմս զայս երէկ *թաղեցար* ի հող...: - 680. Նոյնպէս և մարմինք մարդկան մերկ *թաղին*՝ այլ մերկ ո՛չ յառնեն. բայց գեղեցիկ յոյժ և պատուական զգեստով զարդարեալ: - 721

ԹԱՂԻԱՆԱՄ + Ութերորդ՝ թաղամսաւորն. որ *թաղիացեալ* է միսն ի կաշին և չքերթուի. որ անորի՛շ է ի խառնակ կենաց: - 371

ԹԱՂՈՒՄՆ + Իններորդ՝ կենսատու չարչարանաց ժամանակ. *թաղման* և յարութեան. նաև համբարձմանն: - 196. Եւ այլն ամենայն բանք և գործք յոբայ ի տիպ օրինակի էր նորն ադամայ չարչարանաց *թաղման* և յարութեան որպէս յա՛յտ է ի գիրս պատմութեան նորա: - 327. Իններորդ՝ *թաղումն* յարևմուտք է, և յարութիւնն արևելք: - 395. Եւ անջրպետեալ ի մէջ ժողովրդեանն և մարմնոյն շուրջանակի. զի մի՛ իմասցեն *զթաղումն* նորա: - 410. Վեցերորդ՝ ի *թաղումն* մովսէսի միքայէլ սպասաւորեաց. որում սատանայ հակառակ կայր ներողութեամբն աստուծոյ: - 410. Յայս միտս զքահանայից *թաղումն* վարագուրաւ ծածկեմք: - 411. Նա՛խ՝ զի աւետարանն յայտնապէս ո՛չ ասէ զժամ յարութեանն. որպէս զխաչին և *զթաղմանն:* - 512. Ապա ո՞րպէս է **գ** տիւ և **գ** գիշեր *թաղումն* տեառն: - 516. Հինգերորդ վասն *թաղմանն* ի գերեզմանի: - 572. Ապա թէ ոչ՝ ժա՛մ է քեզ ասել թէ ամենայն կարգ *թաղման* մարմնոյն՝ ո՛չ է օգուտ հոգւոյ ննջեցելոցն: - 605. Եօթներորդ ժամն է խոնարհեցո՛ և ապրեցոն ի խորհուրդ *թաղմանն* քրիստոսի: - 622. Իսկ փակումն դրանն *զթաղումն* ի գերեզմանի: - 628. Թովմաս առաքեալն ի *թաղումն* տիրամօրն է ասացեալ. որպէս գրեալ է ի գիրս որ կանոնական լրմունք կոչի: - 633. Այլ յետ երկոտասան ամաց ի *թաղումն* կուսին ասացաւ: - 634. Եւ նոյն զքահանայթաղէքն, որ ունի **է** աւետարան. և զաշխարհական *թաղումն*, ի յայրարատ գաւառի ի վաղարշապատ քաղաքի ի վկայարանս սրբոյն հռիփսիմի. յետ **ճժա** ամի սրբոյն գրիգորի. զի մինչև ցայն հնովն վարեին: - 659. Իններորդ, երիցս օծանի. այսինքն ի մկրտութիւնն, ի կարգն, և ի *թաղումն*...: - 673. Եւ վարագոյր ծածկոյթն, որպէս ի *թաղումն* մովսէսի ամպն ծածկեաց...: - 674. Եւ ի խորհուրդ եօթանց դարուց կենցաղոյս՝ զեօթն օր նաւակատիս կատարեմք *թաղման* քահանայից: - 674. Եւ թէ ոք ասիցէ, անմեղ տղայքն զի՞նչ պէտք ունին առաւել *թաղման*: - 674. Դարձեալ, յերեկեան օրն էր ի խորհուրդ *թաղման*...: - 680. Հինգերորդ՝ յետ զօրեայ *թաղմանն* քրիստոսի եկին առաքեալքն և կանայքն ի գերեզմանն...: - 681. Այսպէս և *թաղմանն*: - 684. Այս քան ի խորհուրդ ննջեցելոց ի *թաղումն* և ի կատարումն նոցա: - 684

ԹԱՄԱՐ - Չորրորդ՝ զի ո՛չ ճանաչէր այր զկին իւր, և ոչ կին զայր իւր. և լինէր անօրէն խառնակումն. որպէս յուդայ զնու իւր *զթամար* ո՛չ ճանաչեաց. և ո՛չ դովտ զդստերսն իւր: - 238. *Թամար*՝ որ ծնաւ զփարէս ի յուդայէ՛: - 300. Եւ յետ սորա հեղի քահանայ յազգէ ի *թամարայ* դատեաց զիսրայէլ ամս **խ**: - 420. Յուդա ամաց **խը**՝ ծնանի զփարէս ի *թամարայ*: - 452. Այլ և գաւազանն յուդայ գրաւական ի *թամար*: - 494

ԹԱՄՈՒՋ - Իսկ իար, որ է՛ նոյ արդար. Սիւան, սեմ. *Թամուզ*. թարա. Ապ, աբրահամ: - 200

Թ ԱՄՍԵԱՅ - Դարձեալ տնկականն ունի **գ** զօրութիւն, և **ա** զնիւթն, և **ե** զգայութիւնս, որ լինի **թ**. վասն որոյ ***թ** ամսեայ* ծնանի: - 263

ԹԱՆԱՄ + Եւ կինն պոռնիկ արտասուօքն *թանայր* զոտս յիսուսի: - 619

ԹԱՆՁՐ + Որպէս արեգակն զամենայն լուսաւորէ, այլ պարզ նիւթն լուսաւորի և *թանձրն* ո՛չ: - 20. Ութերորդ՝ ի *թանձր* և ի կարծր նիւթն անգործ մնայ. որպէս ի քար և ի հող: - 185. Ասեմք եթէ յա՛յտ է ապա որ անօթ լուսաւորացն տարրական է. թէ ոմն պարզ է և ոմն *թանձր*: - 188. Անօսրացուցանէ՛ *զթանձրն*: - 202. Եւ *թա՛նձր* ծանրութեամբն ի վայր բերեալ՝ կոչի կայծակ. և լինի յամառնային եղանակս: - 204. Իսկ Մառախուղն է մթագոյն գոլորշի անծննդական ջուրց. քան զօդ *թա՛նձր* է, և քան զամպ նօսր: - 204. Իսկ շա՛րժն է *թանձր* գոլորշի արտաքս քարշեալ յերկրէ, և նեղեալ ի յելսն շարժէ՛ զերկիր: - 206. Եւ օրինակ տայ զկերակուրն որ ի ստամոքսն եփի. և գոլոշիկքն ի գլուխն ելանէ և պարզ ջուրն ի լեարդն. իսկ մնացեալ *թանձրն* լինի դառն և աղի: - 208. Եւ զի *թանձր* է: - 211. Վեցերորդ՝ ըստ այլոց. զի բոլոր *թանձր* մարմինն է՛ հողոյ. և ամենայն հիւթք և մաղձք է՛ ջրոյ. թոքն է՛ օդոյն. և սիրտն է՛ հրոյն ջերմ գոլով: - 215. Եւ մի և նոյն է. զի շունչ կենդանեաց է *թանձր* մասն օդոյս՝ խառնեալ ընդ ջրոյ. և շունչ նոցա է անօսր մասն ջրոյ՝ խառնեալ ընդ օդոյ: - 215. Երրորդն մարմին *թանձր*: - 221. Երկրորդ՝ զի հողն բնակա՛ն ունի զթանձրութիւն, և այլքն խառնմամբ ի նմանէ. և մարմինս մեր *թա՛նձր* է ի հողոյ: - 229. Երկրորդ՝ ըստ կարգի տարերց. թիկունքն *թանձր* և պինտ՝ է՛ երկիր: - 234. Այտքն *թանձր*՝ յամրեղ և գինարբո՛ւ է: - 246. Երկայնամազ և *թանձրն*՝ գազանաբարո՛յ է և մեծախորհուրդ: - 248. Որ յետ յանցանացն փոխեցաւ և եղև *թանձր* և ծանր և մահկանացու և ընդդիմահար և աղտեղի: - 282. Եւ թէ ոք ասիցէ, և երկրորդն ադամ քրիստոս՝ զմարմինն ադամայ ունէր, և էր *թա՛նձր* և ծա՛նր: - 282. Ասեմք եթէ՝ էառ քրիստոս մարմին ի կուսէն մարիամայ զմերս *թանձր* և մեղանչական. և միաւորելով ընդ ինքեան՝ եղև առաջին կերպ անմեղութեանն ադամայ որ էր ի դրախտին:- 282. ՚Ի դրախտն, զի *թանձր* մարմնով ո՛չ բնակին յիմանալեացն կայանս. և յօդս կախիլ անպատշա՛ճ էր: - 289. Ութերորդ՝ մարախն *թանձր*: - 334. Եւ շօթն՝ *թանձր* լօշ եփեալ և ապա՛ օծեալ իւղով: - 357. Չորրորդ պակասութիւն է՝ զի այժմ է՛ մարմին մեր *թանձր* և կոպիտ. այլ յայնժամ բառնի այս ի մարմնոյ և լինի անօսր և թափանցիկ. զոր ոչ պարիսպ կամ բանտ ըմբռնել կարիցէ: - 722. Եւ մարմինք նոցա լինին առաւել *թանձր* և ծանր և գարշելիք որպէս աստ: - 723

ԹԱՆՁՐԱԳՈՅՆ + Ձձկունս ի *թանձրագոյն* մասն եթող, և զթռչունս յանօսրագոյն մասն որ է օդ՝ վերացոյց: - 227

ԹԱՆՁՐԱՄԻՏ + Պատասխանեն վարդապետք թէ՝ որպէս մովսէս *թանձրամիտ* ժողովրդեանն իսրայէլի պատմէր զլինելութիւն արարածոց ի **զ** օրս...: - 717. Նոյնպէս և եզեկիէլ *թանձրամիտ* ժողովրդեանն զյարութիւնն ննջեցելոցն ի բազումս բաժանեաց. - 717

ԹԱՆՁՐԱՆԱՄ + Եւ կամ բանն բնութեամբ մարմնոյ *թանձրացեալ* որպէս ջուր սառուցեալ:- 82. Որպէս ասի ներտրամադրեալ բանն պատկեր մտացն. նոյն և յառաջ բերեալն բան և *թանձրացեալ*՝ է՛ պատկեր նորին և հաւասար մտացն: - 93. Դարձեալ՝ յարացոյցն ո՛չ *թանձրանայ* որպէս տարերք. և ո՛չ որպէս նիւթ և տեսակ կերպանայ. և ո՛չ թէ յարացոյցն արար զմեզ: - 112. Այլ զաստղալից երկինս ի յօդոյ աւէ խտացեալ և *թանձրացեալ*. և ի նմա՛ են կառուցեալ աստեղք և ընթանան: - 184. Ութերորդ՝ որք խստացեալ են անհաւատութեամբ և *թանձրացեալ* մեղօք՝ անգործ մնան ի նմանէ: - 185. Իսկ Անձրևն է ջուր իջեալ ի թօթափման է ամպոց. *թանձրացելոց* ի խոնաւութեանց: - 205. Երկրորդ՝ զի վերին մասն օդոյն պա՛րզ է. և ներքին մասն մերձեալ ի յերկիր՝ *թանձրանայ* ի չորութեանց նորին. և ջերմութիւնն խառնեալ ընդ այն՝ առաւել շող լինի: - 211. Եւ զ**խ** ամ շինեցին յամառն և ձմեռն ըստ բարեխառնութեան տեղւոյն. մինչև հասին յործկուտ օդն *թանձրացեալ* ի գոլորշեաց և ջերմացեալ յարևուն: - 297. Իններորդ՝ խաւարն շօշափելի. կամ զի *թանրացեալ* ըմբռնիւր շօշափելով. կամ զի շօշափելով ձեռաց և գաւազանաւ կարէին շարժիլ: - 334. Իսկ չորրորդն որ է՛ մարմին, զգալիքս են *թանձրացեալ*: - 344. Զի իսկոյն էր անդ բաժանումն արեանն. *թանձրանալն*. ձևանալն. հոգևորիլն. և աստուածանալն: - 469-470. Բանն *թանձրացեալ*: - 470. Դարձեալ ասեն հակառակքն, եթէ անապական է մարմինն, ապա ո՛չ է տարրական. այլ ի յերկնից բերեալ. կամ ինքն ի բնութիւնն իւր *թանձրացեալ*. որպէս աւէ եւտիքէս: - 500-501

ԹԱՆՁՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ + Տասներորդ՝ որպէս կողն զզօրութիւնն քարշէ՛ և տայ ի թիկունքն և պնդէ՛ զնա. այսպէս կինն զփառս և զինչս առն յինքն քարշելով *թանձրացուցանէ* և պնդէ՛ զինքն: - 276

ԹԱՆՁՐՈՒԹԻՒՆ + Եւ ըստ չափու *թանձրութեանն* պատառեալ բեկանի, և ի վայր բերմամբ գնդի ի

ջերմութենէ օդոյն, և լինի կարկուտ: - 205. Եւ կամ հո՛դմ է արտաքս թիւրեալ ի ճանապարհէ՛ իւրմէ. և ի խոռոչս երկրի մտեալ. և վասն *թանձրութեան* երկրին շարժէ զնա մինչև գտանէ ելս և ապա՛ դադարի: - 206. Եւ *թանձրութիւնն* փայտին՝ է՛ հողոյն: - 213. Երրորդ՝ զի ինքն երկիրն ունի *զթանձրութիւն* որ հողոյն է. և զմածումն որ է՛ ջրոյն. և զշարժումն որ է հողմոյն. և զերևիլն որ է հրոյն: - 214-215. *Թանձրութիւն* մարմնոյն հողոյ: - 215. Նոյնպէս և ըստ *թանձրութեանն*: - 225. Երկրորդ՝ զի հողն բնակա՛ն ունի *զթանձրութիւն*, և այլքն խառնմամբ ի նմանէ. և մարմինս մեր թա՛նձր է ի հողոյ: - 229. Եւ *թանձրութիւն* պարսպին **ղ** կանգուն: - 297. Այլ և նստեալն ո՛չ կարէր կանգնիլ. և հուր և լոյս ճրագի ո՛չ կարէր ներգործել ի *թանձրութենէն*: - 334. Հինգերորդ, որ ասաց զերեք ծնն, երկայն և լայն և բարձր. և ո՛չ զխորն որ է՛ *թանձրութիւն*: - 344. Այլ զտեսութիւն սրբոցն առաւելու լոյսն շնորհաց և մաքրութեան. և ազատումն ի *թանձրութեանց* մարմնոյն: - 685. Այլ արկանելիք սպիտակ՝ զծաղկեալ նոցա առաքինութեանն երևեցուցանէ զպայծառութիւն յետ ի *թանձրութենէ* մարմնոյս փոխելոյն. զոր զգեցեալ են նախ քան զխոստացեալ զփառսն...: - 696. ...և են առ աստուած ի հանգիստ որպէս լուաք. և ճշմարիտ է հանգչիլն ի *թանձրութենէն* յախտաւոր կրից զերծելոցն և առ աստուած եղելոցն: - 696. Նա՛խ՝ զի բեհեզն է՛ անօսր. ցուցանէ զանօսր էութիւն և զմտածութիւն սրբոցն առանց *թանձրութեան* մարմնոյ: - 712. Երրորդ զի պարզի հալեալ մոմ. այսպէս սևութիւն և *թանձրութիւն* երկրի ի դժոխս ժողովին և մարմինք մարդկան յերեսս երկրի: - 728. Յերկրորդումն *թանձրութեամբ* մարմնոյ ծանրացեալք: - 755

ԹԱՏՈՒՐ - Ոմանք **դ** ասեն. և անուանս թուեն, Ատուր, *Թատուր*, Գատուր, Սատնատուր: - 495

ԹԱՐԱ - Իսկ իար, որ է՛ նոյ արդար. Սիւան, սեմ. Թամուզ. *թարա*. Ապ, աբրահամ: - 200. *Թարային* յեղնա՛: - 299. Բայց սեմ չէ՛ր կենդանի որ օրհնէր զնա՛. և *թարայ* չէր օրհնօղ: - 300

ԹԱՐԱԽ + Այն է, որ բովանդակ մարմինն այնպէս խոցոտեալ էր կեղով՝ և լուծեալ ի շարաւ և ի *թարախ*. որ ո՛չ կարէր յոտին կալ կամ սողալ ուրեք. և ո՛չ ըմբռնիւր յայլմէ: - 322-323. Նոյնպէս և խեցեաւ սրբէր *զթարախն*: - 323

ԹԱՐԳՄԱՆ (տեքստում նաև՝ **թարքման**)**+** Տասներորդ՝ զի որպէս բանն *թարգման* և պատմօղ է մտացն, այսպէս և որդի հօր: - 49. Ուղիղ է, զի որպէս խօսքն *թարքման* է մտաց և բանի, այսպէս և հոգին սուրբ՝ հօր և որդւոյ...: - 62. Զորս հրեշտակս կոչէ ո՛չ վասն առաքինութեան, այլ զի պատգամաբերք և *թարգմանք* եղեն աստուծոյ իմաստութեանն առ մեզ ի ծեռն լեզուաց գիտութեանն: - 297. Երկրորդ՝ ի յարարածոցս տեսանի արարիչն. զի երևելի արարածքս *թարգմա՛ն* են նորա: - 406. Չորրորդ՝ զի ասելն «ուրախ լեր» ի յայլ *թարգմանս* է «ողջ». ցուցանէ զողջութիւն և զանմեղութիւն կուսին: - 464. Հինգերորդ՝ առաջին առաքեալքն իբր կատարումն բանից. երկրորդ մարգարէք նախածայնք նոցին. երրորդ վարդապետք մեկնիչք և *թարգմանք* երկուցն քարոզութեանց: - 535. Զի քահանայն արդարութեանն աստուծոյ հրեշտա՛կ է. այսինքն յայտնօղ և *թարգման*...: - 539. Եւ ղազար *թարգման* եբեր ի հայս՝ ի **ժգ** ամի թարգմանութեան սրբոյն սահակայ առն աստուծոյ որ էր նախանձախնդիր կարգաց եկեղեցւոյ: - 659

ԹԱՐԳՄԱՆԵՄ կմ ԹԱՐՔՄԱՆԵՄ + Քանզի ասէ թէ՝ ջիուտն *թարքմանի* խոստովանօղ. քանզի խոստովանօղքն մեսիային փրկեսցին: - 28. Իսկ Հինգերորդ զի կոչի այբ. որ *թարգմանի* հայր: - 178. Քանզի եբրայեցիք և մակեդոնացիք՝ Զաւելեաց աւուրքն դնեն գլուխ տարւոյ. և ասեն օր առաջին. և **բ**. և **գ**. և **դ**. և **ե**. և վեցն մուտ Նիսան ամսոյ. որ *թարգմանի* կազմութիւն: - 200. Զի մելքի՝ որ է թագաւոր. և սեդեկ՝ արդար. և սաղիմն խաղաղութիւն *թարգմանի*: - 301. Վեցերորդ՝ զի սաղիմայ ասէ՝ որ է՛ երուսաղէմ. և *թարգմանի* խաղաղութիւն: - 302. Մանանայն *թարգմանի*՝ «զի՞նչ սա»: - 338. Ութերորդ՝ ի խորխորատէ՛ չարեաց ելցեն օրհնօք. զի գեբաղն՝ հին ծոր *թարգմանի*: - 402. Երրորդ՝ յայտնել *թարգմանի*. իբր թէ յայտնի՛ է աստուած և ո՛չ ծածուկ կամ թաքուն: - 406. Եւ այն որ վիճա՛կն է՝ ծիրանեգոյն հանդե՛րձ է. որ զսեղան հացին և զխնկոցն ծածկէին. և տեսութիւն կամ փրկութիւն *թարգմանի*: - 425. Եւ զայս գործի հմայութեան առնէին. և քաւութիւն *թարգմանի*: - 425. Երրորդ՝ սողոմոն խաղաղութիւն *թարգմանի*: - 440. Այլ և ո՛չ անդ է գրեալ բոլորն, այլ ի թագաւորութեանցն որ չէ *թարգմանեալ* ի մերս. այլ միայն բ մնացորդացն զոր եզր գրեաց: - 443. ...էմմանուէլն *թարգմանի* մարդացեալ աստուած: - 466. Յիսուս՝ փրկիչ *թարգմանի*. որպէս ասաց հրեշտակն առ յովսէփ: - 473. Զի՞նչ *թարգմանի* քրիստոսն և օծեալ: - 474. Ըստ լեզուիս մեր՝ օծեալ. ի հոռոմն քրիստոս. և յեբրայեցին մեսիա *թարգմանի*: - 474. Իսկ զօծումն բնութեանն միաւորութեան՝ ընկալաւ ի կուսական

արգանդին. ուր խառնեալ միաւորեաց զմերս բնութիւն ընդ իւրում աստուածութեանն և ծնաւ քրիստոս որ *թարգմանի* օծեալ: - 475. Երկոտասաներորդ՝ յա՛յտ է յանուանէ ամսոյն որ կոչի յունվարի. և յունվար ի հոռոմն *թարգմանի* ծննդեան ամիս: - 484. Նաւակատիսն նորոգումն և տօն կամ ուրախութիւն *թարգմանի*: - 509. Որ և այժմ յոյնք և ասորիք պենտակոստ կոչեն որ *թարգմանի* **ե** երորդ և ո՛չ **է** երորդ: - 524. Իսկ առ ներքինս օրհնելն՝ իշխանութիւն և շնորհաց տալն *թարգմանի*. որ քահանայն կամ եպիսկոպոսն տայ. որպէս ցուցաւ ի վերոյ ի **իգ** գլուխն, **իե** համարն: - 540. Այլ որ **ճծ** ամաւ յառաջ եկին ի հայք՝ ասորիք արք քաջաբանք, և կամեցան սերմանել զաղանդն նեստորի. որք նզովեալ որոշեցան. բայց ոմանք ընկալեալ էին և *թարգմանեալ* ի նոցանէ գիրս սուտս, Զգօրտոսակ. Զկիրակոսակ. Զպղի տեսիլն: - 545. Իսկ ըստ եկեղեցւոյն յունաց, Առաջին դասք են Պատրիարգունքն. որ *թարգմանին* հայրապետ...: - 607. Երկրորդ՝ Արքեպիսկոպոսք. որ *թարգմանին* եպիսկոպոսապետք. և սքեմ նոցա քականօթ և պճղնաւոր. և փիլոն. և ի վերայ նորա եմիփորոն **դ** կրկին խաչիւ շուրջ զիւրև: - 607. Եւ այս է պատճառն, զի կիրակին տէրունի *թարգմանի*. և օր **է** ստեղծման աշխարհի, և յարութեանն քրիստոսի, և միւս անգամ գալստեանն: - 642. Օթէօսն՝ աստուած *թարգմանի*: - 645. Իսկ համար անուան. ի յելլադացւոցն ի մերս *թարգմանեալ* այս է, **ռ. կ. գ**: - 707. Եւ յովսափաթն *թարգմանի* դատաստան որ է՛ արդարութիւն: - 738. Սոդոմն համր՝ և գոմորն խիստ *թարգմանի*: - 755. Եւ քանզի մովսէս որ ջրային կամ ի ջրոյ հանեալ *թարգմանի*. թէպէտ երբեմն զօրէնս և երբեմն զտէրն նշանակէ. այլ աստ ոչ զօրէնս, այլ զտէրն գուշակէ՛. որ ի ջուրց մարդկայինս բնութեան ընկալեալ եղև: - 756

ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ + Ի կրկին *թարգմանչա՛ցն* է, յունաց և ասորւոց: - 407. Չինգերորդ՝ ցուցանէ զշնորհն որ ասէ՝ «լի շնորհօք». ըստ այլ *թարգմանչաց*: - 464. Եւ յովսէփ փաղանացի, և եզնակ կողբացի *թարգմանիչք*, դարձեալ էին յաթենայ և եկեալ ի կոստանդնուպօլիս. լուան զժողովոյն և գնացին ի քաղկեդոն. զի չէր յոյժ հեռի ի ճանապարհէն որով գային ի հայս...: - 543. Եւ զոր նախ իմացն, զ՛ի յանսահման ծովէն, և *զթարգմանչաց* օրհնութիւնն, և զսուրբ սարգսի օրհնութիւնն, վարդան վարդապետն: - 638. Իսկ խոսրով *թարգմանիչ* եբեր ի հայս. որ գնացեալ էր յերուսաղէմ հրամանաւ սրբոյն սահակայ: - 658. Եւ արջևան և կորիւն *թարգմանիչք* բերին ի հայս: - 658

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ + Պատասխանեմք նախ, որպէս ասէ ոսկէբերանն թէ՝ նորածնեալքն աւազանաւն՝ ըստ չափու շնորհացն արժանաւորեին իմաստութեան, *թարգմանութեան*, և այլն. այսպէս և ոմն շնորհս ընդունէր աղօթելոյ կարգաւորապէս. զի ի նմանէ ուսանէին և այլքն աղօթել: - 59. Երանելին մովսէս խորենացի՝ որ էր գրիչ սրբոյն սահակայ պարթևի, յետ **ճժ** ամի սրբոյն գրիգորի՝ եղև սկիզբն *թարգմանութեան* ի հայոց լեզու: - 658. Եւ ղազար թարգման եբեր ի հայս՝ ի **ժգ** ամի *թարգմանութեան* սրբոյն սահակայ առն աստուծոյ որ էր նախանձախնդիր կարգաց եկեղեցոյ: - 659

ԹԱՐԹԵԼ + Վասն է՞ր բիբն հանապազ *թարթէ՛* և քթթէ զաչքն: - 239

ԹԱՐՇԱՄԻՄ + Վասն է՞ր ո՛չ *թարշամեցան* ծնօտքն մովսէսի: - 411

ԹԱՐՍՍԵԱՑ - Երեսուներորդ, նաւք *թարսսեաց* բերէին զմեծութիւն. և աթոռ կազմեաց զարմանալի: - 442

ԹԱՐՑ + Չինգերորդ՝ զի զօրութիւն՝ կարողութիւն՝ ուստի առնելն է՝ և աստուածութիւն՝ տէրութիւն՝ իշխանութիւն և այլք այսպիսիք՝ ո՛չ են առանձին անձնաւորութեանց. այլ հասարա՛կ են. և ո՛չ մին առաւել քան զմի. վասն այն ո՛չ կարէ որդի առնել ինչ յանձնէ իւրմէ *թարց* հօր որպէս ասացաք: - 45. Բարւոք ասացաւ յարարչէն. զի թէ և բնութիւն *թարց* երևակայութեան, և արհեստ հանդերձ երևակայութեամբ, սակայն կամք արարչական ետ նոցա բնական և բանական կարողութիւն. և ոչ ինչ վայրապար կազմեն զտեսակ գոյացական և զտեսակ պատահական. խնդրելով ոմն պարզ նիւթ. և ոմն տեսակացեալ: - 786

ԹԱՑ + Զի թէ յօրինեալ հացէն այլոցն ամենեցուն ցամա՛ք էր տուեալ և նորա *թաց*, պատճառ լինէր մատնութեանն յուդայի. և յիրաւի: - 599

ԹԱՑԱՆԱՄ + Եւ վասն միաւորութեան. և *թացեալ* պատառացն. և թէ ո՛չ տան ժողովրդեանն յօրինեալ մարմնոյն քրիստոսի: - 526. **Զի այսպէս սահմանեցին՝ թէ ինքնակալ թագաւոր մի և ինքնագլուխ հայրապետ մի նստցի ի հայս. և թագաւոր մի ինքնակալ՝ և ինքնագլուխ հայրապետ մի ի հռօմ. և ի վերայ միմեանց դիցեն զանձինս ի մահ. և սոսկալի գրով եղեն միմեանց եղբարք.** ***թացեալ*** **զգրիչն յահաւոր խորհուրդն:** - 548. Իսկ որք այլ իմն շաղակրատեն թէ *թացեալ* պատառնէ՛ յուդայի: - 598. Իսկ վասն *թացեալ* պատառին զանազան են կարծիք: - 599. Ոմանք ասեն թէ ի հասարակ ընթրիսն յորժամ բազմեցան՝ ի հասարակ սեղանոյն *թացեալ* զպատառն ետ յուդայի. - 599. ...այսպէս պատմէ

Մատթէոս և Մարկոս. իսկ Ղուկաս և Յոհաննէս յետ ընթրեա՛ցն նշանակեն *զբացեալ* պատառն: - 599. Ոմանք ասեն թէ ի ջուր *եբաց* և լուաց յօրհնութենէն. և այս ո՛չ է ընդունելի կարծիս: - 599. ...այլ ո՛չ յօրհնեալ հացէն և ի գինւոյն. այլ էառ ի սեղանոյն հաց և *եբաց* ի ջուր ինչ կամ ի սոսկ գինի՝ և ետ: - 599. Այլ *բացեալ* պատառն այսպէս էր. զի ի սկաւառակն ընդ վարդապետին փուբացաւ մատնիչն տանիլ զձեռն լիրբ դիմօք և արհամարհեալ մտօք: - 599. Եւ յետոյ *բացեալ* պատառովն նշանակեաց զմատնիչն: - 599. Ապա յա՛յտ է զի ո՛չ ի մարմնոյ և ո՛չ յարենէն էր *բացեալ* պատառն. այլ ի այլ ինչ կերակրոյ ի սեղանոյն առեալ *բացեալ* և տուեալ. զի ցուցցէ զմատնիչն: - 599

ԹԱՒ + Նոյնպէս և այբն խառնի ի *թաւ* և ի լերկ, ի սուղ և յերկար, և միաբանի ընդ նոսա, և ի մի բնութենէ իւրմէ ո՛չ որոշի կամ այլայլի: - 178

ԹԱՒԱԶԱՐԹ - Միանգամայն և իղձք փրկական և հրաման հարկի ժամանեալ էհաս առ ներգևեալս ոգի և *թաւազարթ* թզենի: - 773

ԹԱՒԱԼ + Եւ ի մէկ մասն՝ մի հոլով առնէ արեգակն. այսինքն մէկ *թաւալ*: - 191

ԹԱՒԱԼԵՑՈՒՑԱՆԵՄ + Եւ ապա՛ յետ յարութեանն իջեալ հրեշտակն *թաւալեցոյց* զկափարիչ վէմն և նստաւ ի վերայ նորա և աւետեաց իւղաբերիցն: - 512. Մատթէոս զառաջինն գրէ որ ի մէջ գիշերի եկին. և մի հրեշտակ տեսին. և զվէմն առաջի նոցա *թաւալեցոյց* և նստաւ ի վերայ նորա: - 515. Ի գարնան եղանակի ի զատկի կիրակէին ի մէջ գիշերի յորում ժամու յարեաւ քրիստոս և հրեշտակն *թաւալեցոյց* զվէմն և գոչէր զյարութիւնն քրիստոսի...: - 714

ԹԱՒԱԼԻՄ + Եւ զերկրորդն ղուկաս պատմէ՛ վաղ քաջ ընդ առաւօտն. և տեսին արք երկու լուսազգեացք. և զվէմն *թաւալեալ*: - 515

ԹԱՓ ԱՆՑԱՆԵՄ + Եւ դարձեալ պարզ և յայտնի, այսպէս ասէ սուրբն գրիգոր նիւսացին եթէ, բանականին շնորհ ընդ լրումն մարդկութեանս *թա՛փ էանց* ի տեսութիւնն աստուծոյ՝ որքանութիւնն և որպիսութիւնն...: - 258

ԹԱՓԱՆ + Ոմանք ի վերայ մարդոյս մեկնեն զտապանն և յիրաւի. զի տապանն ունէր զբոլոր աշխարհս. և մարդն մասն է աշխարհի. պա՛րտ է զի մասն նմանեսցի բոլորին... Ներքնատունն՝ *թափանն*: - 293

ԹԱՓԱՆՑ + Երրորդ՝ սառնատեսակ. զի *թափա՛նց* է խաչ նշխարին. և ի մեզ լուսաւոր միտք: - 339. Այլ թէ հարցանեն զորքանութիւն սիւնիցն. **ծ** սիւն ի մէջ խորանին. և **թ** սիւն վարագուրացն. և մի *թափանց* ի մէջն յարնելից յարնմուտս. որ լինի **կ**. և **ծ** սփռիչ. և **խ** նիգք. և ամենայնն ոսկեպատ. որ բովանդակն լինի **ճծ** ի ներքս: - 343. Սարդիոն. շիկագոյն արիւնատեսիլ. գտանի ի բաբիլօն. և *թափանց* է և դեղ առողջութեան: - 348

ԹԱՓԱՆՑԱԲԱՐ - Երրորդ՝ զի բանս մեր ծայնիւ յամենայն լսելիս անցանէ և թղթով յամենայն տեղիս ընթանայ. և բանն աստուծոյ սո՛ւր է և հատու և ընդ ամենայն է քրիստոս անցանէ *թափանցաբար*: - 121

ԹԱՓԱՆՑԱՆՑ + Եւ երկրորդն է լուսաւոր զօրութեամբ *թափանցանց*. գոլով ջրեղէն կամ պլօրեայ ըստ ոմանց: - 787. Իսկ երրորդն մասամբ լուսաւոր և մասամբ *թափանցանց*. որ ասէ զօրութեամբ և ներգործութեամբ: - 788

ԹԱՓԱՆՑԵԼ + Այլ նա ընդ ամենայն է քրիստոս զօրութեամբ և էութեամբ *թափանցեալ* է. և ո՛չ է տեղի թափուր ի նմանէ...: - 40. Երրորդ՝ զի ամենեցուն կատարումն է և բովանդակութիւն. ապա այսպէս գիտէ զամենեսեան. ըստ որում սկիզբն է և կատարումն, յամենայնսն *թափանցեալ* է և ունի: - 141-142. Եւ կարօտի սա բ հրաց. այսինքն զի զգայութիւնն առո՛ղջ իցէ, և զգալի առաջի եղեալ իրն յստա՛կ. ապա *թափանցէ*՛ յինքն ի սոցանէ՛ պա՛րզ տեսութիւն. ապա թե ո՛չ՝ ո՛չ կարէ միտքն յստակապէս տեսանել սոքօք: - 143

ԹԱՓԱՆՑԻԿ (տեքստում նաև՝ **թափանծիկ**) **+** Ութերորդ՝ սպիտակ լոյսն առաւել *թափանցիկ* է. որպէս ընդ ամպս և յայլ նիւթս: - 125. Վերընթաց: Վերածօղ: Մշտաշարժ: Ինքնաշարժ: Շարժօղ: Անփոփոխ: Սո՛ւր: Զգո՛յշ: Անշե՛ղ: Անթոյլ: Անպարունակ: *Թափանցիկ*: Աներևոյթ: - 202. Իննևժ՝ *թափանծիկ* մարմին է: - 207. Չորրորդ պակասութիւն է՝ զի այժմ է՛ մարմին մեր թանձր և կոպիտ. այլ յայնժամ բառնի այս ի մարմնոյ և լինի անօսր և *թափանցիկ*. զոր ոչ պարիսպ կամ բանտ ըմբռնել կարիցէ: - 722. Չորրորդ ի պնդութենէն *թափանցիկ* լինի. այսպէս և երկիր իբրև զապակի: - 728

ԹԱՓԱՆՑՈՒԹԻՒՆ - *Զթափանցութիւնն* զի կուսութեամբ ծնաւ: - 722

ԹԱՓԱՆՑՈՒՄՆ + Եւ ըստ որում մի է սկիզբն և կատարումն և *թափանցումն*. վասն որոյ միով և ինքեամբ գիտէ զբազումս. և ո՛չ որպէս մեք բազմօք զբազումս: - 142

ԹԱՓԵՄ + Այսպէս վասն գերազանց սիրոյն զոր ունի աստուած առ էսս՝ զարմանալ ասի. այսինքն արտաքս ելանել՝ *թափիլ* և հեղուլ ի յէսս. և միաւորիլ անփոխաբունն բնութեամբ: - 127. Եւ զի ցրտութեամբ և չորութեամբ տերևք դեղնին և *թափին*: - 197. Զորօրինակ՝ եթէ ոք պատառէ զկտաւ և *թափի* փոշին: - 204. Չորրորդ՝ յամպոյն որոտ և կայծակունք *թափին*: - 206. Եթէ յամենայն ամի նորն զհինն փոխէ, այս լինի կամ *թափիլ* պտղոյն ի ծառոյն. և կամ մնալ հինն ընդ նորոյն: - 224. իսկ թէ *թափի* հինն. այս լինի կամ յատակս ծառոցն ծորեալ և ապականեալ. և կամ ամենայն ամբարեալ և ժողովեալ և բարձրացեալ քան զծառս դրախտին որ է անպատշաճ: - 224. Ունականն է՝ յորժամ ժողովէ զկերակուրն՝ ծկտի և լայնանայ և փակէ՛ զամենայն դրունսն որ ի ներքոյ և ի վերոյ և ի կողմանէ, զի մի՛ *թափեսցի* կերակուրն: - 242. Երկոտասաներորդ՝ փօշտանկն. որ հատեա՛լ է աղիքն և ի դուր *թափեալ*. նշանակ հոգեկան ցաւոց ի մարմինն երևեալ: - 371. Եւ կարգաւ բաժանելն. և *թափել* զհնւոյն. և ընթրիսն. և բարեկենդանն: - 527. Երրորդ՝ զի շղթայք մեղաց այսպէս ունին զկարգն. զի նախ որկորստութեամբ լնու զորովայնն. և յետ այնորիկ պոռնկութեամբ *թափէ*՛ զնա. և ապա՛ արծաթ ժողովէ զի լնու զորովայնն և պոռնկի...: - 561. ...և ծխատեսակ հիւթն կսկծօղ վերանայ ի գլուխն և *թափի*՛ ընդ աչսն և լինի արտօսր: - 619. Զի ծաղիկն դիւրաւ *թափի* յամէն փոքր պատճառէ. յանձրևոյ և ի հողմոյ և ի սաստիկ որոտոյ. վասն այն պտուղն կորնչի: - 638. Զի՞նչ է որ յըմպելն զգինին՝ *թափեն* յանուն մեռելին: - 656

ԹԱՓՈՒՄՆ + Զարմանալ և հիանալ ասի մեզ՝ *թափումն* և արտաքսելումն ի մտացն: - 127. Զորօրինակ՝ *թափումն* ի զգայութեանց թմրիլ՝ կամ ընդարմանալ ասի. այսպէս *թափումն* ի մտաց՝ զարմանալ ասի. ըստ պօղոսի որ յափշտակեցաւ. և ըստ դաւթի որ զարմացաւ. կամ ըստ ադամայ որ թմրեցաւ: - 127

ԹԱՓՈՒՐ + Այլ նա ընդ ամենայն է քրիստոս զօրութեամբ և էութեամբ թափանցեալ է. և ո՛չ է տեղի *թափուր* ի նմանէ...: - 40. ...և յորժամ բացին զգերեզմանն, գտին *թափուր* ի սուրբ մարմնոյն...: - 681

ԹԱՓՕՐ + Ընտրելոցն երևի այնու կերպիւ որ ի *թափօր* երևեցաւ: - 740

ԹԱՔՆՈՒԹԻՒՆ + Իսկ խորութիւն՝ զի ամենայն էից անպարունակելի է *թաքնութիւն* և անգիտութիւն: - 129. Զանսկիզբն սկզբան ի սկզբանէ՛ գոյին, և զանճառելի *թաքնութեան* և անհաս խորութեան յառաջ ճանապարհ ի մեզ միածին բանին: - 456

ԹԱՔՈՒՆ + Այս է՝ ըստ խորութեան *թաքո՛ւն*. և ըստ անգիտութեամբ բա՛րձր: - 129. Երրորդ՝ յայտնել թարգմանի. իբր թէ յայտնի՛ է աստուած և ո՛չ ծածուկ կամ *թաքուն*: - 406. Եւ այն զի փաքուքած է՝ ըստ հրէական օրինին է. զի կոնդակ և գալարելո՛վ էր նոցա գիրն. իբր թէ ծածո՛ւկ է ի նոցանէ խորհուրդ մարգարէիցն և *թաքուն*: - 481

ԹԱՔՈՒՑԱՆԵՄ + Որ ի ջուր ըմպելն ընտրեաց զզօրսն. և *թաքուցեալ* սափորօք զվառեալ լապտերսն, և էհար յ արամբք ըզճի հազարսն: - 420. Եօթներորդ՝ զի ծնունդն քրիստոսի *թաքուցեալ* լինի ի սատանայէ՛: - 461. Եւ ասաց թէ առաքեալքն *թաքուցին* ի մէնջ զծնունդ փրկչին: - 482. Եօթներորդ՝ ամօթ մեղացն. որք անդ ամենայնքն յայտ լիցին և զինքեանս *թաքուցանել* չկարեն: - 752

ԹԱՔՉԻՄ (տեքստում նաև՝ **թագչիլ**) **+** Դարձեալ՝ դեք ընդ աստուծոյ. զի դիտաւորութիւն ո՛չ կարէ *թագչիլ* յաստուծոյ: - 144-145. Այսինքն զի ոմանք փախչին յանապատ և *թաքչին*: - 152. Հինգերորդ՝ զի *թաքեաւ*: - 279. Երեսունենդ, դաւիթ *թաքեաւ* գօրեայ առ վիմին. և տէրն գօրեայ ի գերեզմանին: - 437. Դարձեալ նշանակէ զմահն քրիստոսի. զոր արեգակն արդարութեան կամեցաւ ի մարմին իւր *թաքչիլ*. զի զմեզ լուսաւորեսցէ: - 490. Եւ դառնացեալ յոգոց հանէ, և այսր և անդր զերեսն շրջէ և *թաքչիլ* ո՛չ կարէ: - 669

ԹԵԲԱՅԵՑԻ - Իսկ զքեմայ կարգն՝ սուրբն դիոդորոս եպիսկոպոս պամփիլացոց քաղաքի. յառաջին ամի իւրոյ. հրամանաւ մեծին անտոնի և **բ** *թեբայեցոցն*. և **բ** սկիւթացւոց լերինն: - 659

ԹԵԹԵՒ + Արդ ամենայն ինչ որ զգալի է՝ ի ներքս ի սմա՛ է. ձա՛յն. գո՛յն. հո՛տ. համ՛. ծա՛նր և *թեթև*. և ո՛չ ինչ է արտաքոյ սորա. յաղագս որոյ և ո՛չ զգայարանաց կարօտի: - 179. Հինգերորդ՝ երկինքն *թեթև* է ի վեր քարշէ. և երկիրս ծանր ի վայր հակէ. և այսպէս մի զմի հաստատուն պահեն: - 182. Հինգերորդ՝ *թեթև* և սրընթաց: - 184. *Թեթև*: Անօսր: և Լուսաւորելի: - 203. Նախ՝ զի *թեթև* է ամպն այն. վասն որոյ յոյժ բարձրացեալ է: - 206. Եւ զի անմեղ մարմինն ադամայ՝ անչարչարելի և երագ և պայծառ և *թեթև* էր, որպէս ասէ աստուածաբանն գրիգոր: - 228. Զոր յանմեղութեանն էր մարմինն ադամայ անչարչարելի

և երագ և պայծառ և *թեթև*: - 282. Կամ լեարդն ի ներքոյ. սիրտն ի մէջն. և թոքն *թեթև* ի վերոյ: - 293. Եւ եթէ *թեթև* փորձութեամբ անկաւ և եթէ մեծ: - 601. վասն որոյ *թեթև* է ընթերցուածովք: - 651. Բառնի այս և լինի *թեթև* երագ և արի յամենայն բարեգործութիւնս: - 722

ԹԵԹԵՒԱՄԻՏ + Եւ որ զօղն աւելի ունի, է՛ *թեթևամիտ* և սրընթաց և ծիծաղկոտ: - 245. Երկայն ըռունգն՝ *թեթևամիտ* է: - 246. Եւ որ հաւուց նման արտաբերէ, *թեթևամիտ* է: - 247

ԹԵԹԵՒԱՆԱԼ + Իսկ սուրբ գիտութիւնն ընդ դէմ այսմ լուսաւորէ՛ զմիտս և ուղղէ՛. և ընդարձակէ զտեսութիւնն և *թեթեւացնէ* առ վերինն. և ժողովէ ի մինն. և կատարէ զպատկերն: - 104. Իններորդ՝ զի *թեթևացեալ* են ի բարձունս: - 139. Նոյնպէս և ջուր թէպէտ ջերմանայ, ո՛չ *թեթևանայ*: - 202. Վեցերորդ՝ պատժեաց զոդոմայեցիսն մարմնով, զի *թեթևասցին* տանջանք նոցա հոգւով: - 303. Մետասաներորդ, կարճեաց զիշխանութիւն նոցա. զի նոքա կարճեսցին ի չարեացն և *թեթևասցին* տանջանքն: - 417. Զի սա՛ ի կանոնաց *թեթևացեալ* է որպէս յառաջիկայդ ցուցանի ի խոստովանութեան ճառն: - 432. Երկրորդ, զի թէ արժանաւոր է՝ յաւելցի պսակն. և թէ անարժան՝ *թեթևասցին* տանջանքն: - 674. ...վասն որոյ այսօր *թեթևացեալ* գամք ի գերեզմանն և գոհանամք զաստուծոյ: - 680

ԹԵԹԵՒՈՒԹԻՒՆ + Զի խաւարի միտքն. և մոլորի՛ իմացումն. և կապի ընդարձակ տեսութիւնն. և ծանրանայ *թեթեւութիւնն*. և անջատի ի բազումս. և տգեղանայ պատկերն: - 104. Զի յանապական կուսէ ծնաւ եցոյց զանընդդիմահարութիւնն և զանօսրութիւնն. և գնալով ի վերայ ծովուն, *զթեթևութիւնն* և զերագութիւնն. իսկ զպայծառութիւնն յայլակերպիլն: - 282. ...և **բ** Ակունք ուսոյն՝ կրկին կիսագունդք երկնից. ունելով **զզ** կենդանակերպս. և Վակաս լանջացն **բժան** ակամբք նոյն կենդանակերպք ի լանջս երկնից Միթրն՝ պսակ քահանայապետութեան. և Թիթեղն՝ մտաց *թեթևութեան*: - 348. Իսկ չարաց՝ առ հաւատչեայ տանջանացն. և կամ *թեթևութիւն*: - 668. ...և քաղցրութիւն և *թեթևութիւնն* ի մարմինն փոխի: - 718. *Զթեթևութիւնն* ի վերայ ծովուն և յարտևան լերինն: - 722. Երրորդ վասն նորին *թեթևութեանն*: - 764. Չորրորդն է ազատութիւնն. առ որ առնեն մարմնոյ *թեթևութիւնն* և նրբութիւնն: - 766

ԹԵՍԱՂՈՆԻԿԵՑԻ (Սուրբ Գրքի մաս) - Ա՛րդ՝ նոյնութեամբ պատկեր ասի միածին բանն՝ հօր. որպէս գրէ առաքեալն առ *թեսաղոնիկեցիս*. «պատկեր հօր և կերպարան էութեան է քրիստոս»: - 272. Եւ որպէս ի քրիստոս բնակեալ է ամենայն լրումն աստուածութեան որպէս ասէ *թեսաղոնիկեցոց*. նոյնպէս և ի նեռն ամենայն լրումն անօրէնութեան...: - 707. ...որպէս ասէ առաքեալն *թեսաղոնիկեցւոց*, «աղաչեմ վասն գալստեանն քրիստոսի և մեր ամենեցուն ժողովելոյն առ նա»: - 730. ...որպէս ասէ *թեսաղոնիկեցւոցն*, «յորժամ գայցէ փառաւոր լինիլ ի մէջ սրբոց իւրոց»: - 737. ...ի *թեսաղոնիկեցոց*՝ «յափշտակեսցուք ընդ առաջ քրիստոսի յօդս. և այնպէս յամենայն ժամ ընդ տեառն լինիցիմք»: - 766

ԹԵՐԱԿԱՏԱՐ + Դարձեալ ասեն նոքա, զի թէ մարմին տեառն զկամսյն ո՛չ կրէր, *թերեկատար* էր մարդեղութիւնն: - 502. Ասեմք մեք, եթէ անմտութիւն է կարծել զմարմինն *թերեկատար* առանց ակամայ կրից: - 502. Իսկ որք տեսչութեամբն աստուծոյ ընկալան *զթերակատարն* յարութիւն, ի վե՛ր է քան զբնութիւն...: - 775

ԹԵՐԱՀԱՒԱՏ (տեքստում նաև՝ **թերեհաւատ**) **+** Երրորդ՝ զի հաւատ մեռելոյն յանդիմանէր *զթերեհաւատ* կենդանիսն որք սրտիւք յեգիպտոս դառնային: - 338. Իսկ միջին դժոխք որ կոչի բանտ դժոխոց՝ է՛ միջակ մեղաւորաց. որք ունին հաւատ և ո՛չ գործք. որպէս չար հաւատացեալք. կամ գործք և ո՛չ հաւատ. որպէս *թերահաւատք* և անհաւատք: - 505

ԹԵՐԱՀԱՒԱՏՈՒԹԻՒՆ + Ասեմք թէ՝ նեխեցաւ վասն *թերահաւատութեան* և ագահութեան ժողովրդեանն: - 339

ԹԵՐԱՆԱԼ + Մինն անկատա՛ր է և պակաս. և մինն *թերացեալ* և պակաս: - 377

ԹԵՐԱՍԱՌՈՅՑ + Իսկ եղեա՛մն է նոյն ցօղն *թերասառոյց* ի վերայ երկրի: - 205

ԹԵՐԱՓ կմ ԹԵՐԱՓԻՄ + Ութերորդ՝ Զի՞նչ եփուտն և *թերափն*. և զի՞նչ մեղք որդւոցն հեղեայ: - 412. Զի՞նչ է եփուտն և *թերափն*: - 425. Իսկ *թերափն* է բոլորակ հանդերձ ծածկոյթ տապանակին: - 425. Այլ և *թերափն* իդձք ասէ. և *թերափիմք*՝ տօնահմայք: - 425

ԹԵՐԵՒՍ + Բայց ո՛չ ծնեալ ասեմք՝ և ո՛չ անծին. այլ արտաքս առաքեալ ի հօրէ. որպէս վկայէ քրիստոս թէ՝ «հոգին որ ի հօրէ՛ ելանէ». *թերևս* ճշմարիտ աստուածաբա՛ն իցէ քան զքեզ: - 52. Այլ *թերևս* ասիցէ ոք եթէ՝ վերոյ ասացեալ գործառութիւնքս պատշաճին քրիստոսի վասն բնութեան բանին, և ո՛չ վասն մարմնոյն: - 72. Եւ *թերևս* ասիցէ երկաբնակն թէ՝ սոքա ամենեքեան անձինն վերաբերին քրիստոսի

և ո՛չ մարդկութեանն: - 98. Եւ աստ ասէ իրինոս՝ զի թէ յաւիտենական է հուրն, զիա՞րդ վախճան ածեն տանջանաց յաւիտենից ունայնախոհքն. *թերևս* կարծելով թէ ի հուրն մաքրեսցի. զի մի՛ լիցի աշակերտացն ճշմարտութեան խորհիլ և ասել: - 153. ...այլ ունիմք *թերևս* փոփոխումն յուսոյ և սիրոյ...: - 667. ...իսկ հոգին թախանձէ՛ *թերևս* զի ելս իրացն իմասցէ. - 697. Զիա՞րդ վախճան ածեն տանջանաց ունայնախոհքն. *թէրևս* կարծելով թէ ի հուրն մաքրեսցին. զոր մի՛ լիցի աշակերտաց ճշմարտութեանն խորհիլ: - 703. Զի *թերևս* վասն ձեր սիրալիր մաղթանացդ՝ գտայց ողորմութիւն յամէնողորմ փրկչէն մերմէ: - 773. *Թերևս* հետևելով ո՛չ ինքեան, այլ ուղղակին խորհրդոց հաւանականք գոն: - 782

ԹԵՐԻ + Եւ տէրն՝ զառաքինութիւն մարդկան հոգիացուցանելով և *զթերին* լնլով: - 126. Երրորդ՝ է՛ գործ նախախնամութեան. զի ըստ ընտանի կարողութեան իւրեանց՝ համեմատապէս զպարգևս ընկալցին. զի մի վնասեսցին փոքունքն մեծամեծօք. և *թերի* մնացին մեծամեծքն սակաւուք: - 130. Եւ է՛ որ խոստովանի. և ոչ մեղքն միայն թողուի. որք թերի են սրտիւ. և զմեղս *թերի* խոստովանին. և ի միտս եղեալ են դարձեալ գործել. այսպիսեաց ոչ մեղքն թողուի և ոչ պատիժն. զի որպէս զշուն դառնայ ի փսխած իւր: - 432. Իսկ վասն ջրոյն զի՞նչ պարտ է ասել. զի յոյնք *թերի* ցուցանեն զլատինացւոց խառնումն, ինքեանց կրկին խառնմամբն. և զայն խորհուրդ առեալ: - 554. Այլ դու ո՛վ այրդ աստուծոյ մաքրամիտ և ճգնազգեաց միայնաւոր սուրբ հայրդ սահակ, թէ և զիջանես եղբայրական սիրով խնդրել բանս ի մէնջ. սակայն կարօղ ես և *զթերին* լնուլ և զյաւելորդն կշռել. և զմեզ օգտեցուցանել ի ներգոյէ՛ քոյին պայծառամիտ սրբութեան սրտի: - 558. Իններորդ՝ որ ո՛չ խոստովանի կամ *թերի* և անկատար լինի: - 566. Եւ այսպէս ասացեալքս *թերի*՛ են և ո՛չ ընդունելի եկեղեցւոյ: - 706. Իսկ մանկութիւնն *թերի* է զի ո՛չ եհաս ի կատարումն. և ծերութիւնն պակասութիւն ունի զի անցեալ է զկատարելութեամբն: - 726. Տէրն զգանձն մատանեաւ դրոշմեալ տայ ի ծառայս. և մատանին ի ձեռին է. երբ խնդրէ՝ *թերին* յանդիմանի: - 769. Եւ մաղթե՛մ եղբայրական սիրով, ըստ բնածին բարերոյս բարուցդ ածխոյժ մտօք ուղղապէս որոնել. *զթերին* լնլով և զաւելորդն կշռել: - 789

ԹԵՐՈՒԹԻՒՆ + Նա՛խ՝ զի հաստատեսցէ զերկու կարծիս *թերութեան* մարդկան: - 289. Եւ կէսն զնոսա, որք ունին *թերութիւն* ինչ ի հաւատս կամ ի վարս ինչ և յուսմունս: - 391. Իսկ ի վերջինն գաւառ՝ կիսովն իմանին կուսանքն ընտրեալք. որք լնուն *զթերութիւն* անկեալ դասուն: - 391. Եւ զի *թերութեամբ* էր և ո՛չ յուսով թողութեան: - 415. Եօթներորդ, կամ թէ եգիտ ի նա երկեւան ինչ *թերութեան* վասն յարութեանն. իբր զի ասէ յայսմ գիշերի մերձեցայք յոտս իմ և ո՛չ հաւատացեր. վասն այն կրկին անգամ ո՛չ հրամայէ մերձենալ: - 517. Որպէս զինչ ասեմ համառօտ թէ՝ *թերութիւն* է մեր բաժանել զբանն ի մարմնոյն յերկու բնութիւնս և յերկու դէմս. ի կրկին կամս և ի գործս: - 552. Քաղց է ըստ մարմնոյ՝ *թերութիւն* ստամոքսի. իսկ ծարաւ՝ տապութիւն ջերմութեանն: - 584. Իսկ սիմոնի և այլոցն՝ փորձիւ և *թերութեամբ* է հաւանութիւն: - 785

ԹԵՒ + Երրորդ՝ առանց ոտից ընթանայ. առանց *թևոց* թռչի. առանց լեզուի խօսի. առանց ձեռաց գործէ: - 177. Եւ թռչնոյն **բ** *թև* և **բ** ոտն է. և մարդոյն ձեռք և ոտք: - 215. Են ոմանք որ *թև* ունին և թեփ: - 215. Եւ են որ *թև* ունին և ո՛չ թեփ: - 215. Եւ են որ թեփ ունին և ո՛չ *թև*: - 215. Եւ են որ ո՛չ թեփ ունին և ո՛չ *թև*: - 215. Եւ են ոմանք որ *զթև* հաւատոյ և զթեփ բարեաց գործոց ունին. և պիտանիք են աստուծոյ: - 215. Եւ են որ *թև* հաւատոյ ունին, և ո՛չ գործք. որպէս չար հաւատացեալքն: - 215. Նա՛խ՝ *թև*, որպէս թռչնոց: - 216. Կամ *թև*. որպէս թռչնոց: - 216. Եւ զի *թև* և ոտք եղև չարին, *թևք* և ոտք իւր կտրեցան: - 219. Նոյնպէս ի ձկունս որ *թև* ունին և թեփ: - 364. *Թևն* առաքինութիւն է որով զերծանի մարդ յորոգայթից սատանայի. և թեփն ծածկոյթ ամօթոյն. սուրբ են: - 364. Երրորդ, սուրբ խաչն աստուածընկալ դալար զօրութեամբ. շառաւիղ *թևն*. պտուղ քրիստոս ծաղկեալ արեամբ և ջրով: - 382. Չորրորդ դարձեալ՝ **դ** *թև* խաչին նշանակէ զչորս բարերարութիւնս քրիստոսի. զի վերին մասն ցուցանէ զբացումն արքայութեանն երկնից. ներքինն զաւերումն դժոխոց. աջն զբաշխումն շնորհաց. ահեակն զթողութիւն մեղաց: - 493. Դարձեալ նշանակէ **դ** *թև* խաչին՝ փրկութիւն գոլ և լոյս հոգւոյ որք ի **դ** ծագս տիեզերաց հաւատացեալք են: - 493. Եւ ակն խառնուած չորից *թևոցն*, խառնեալ զգայութեանց և մտաց: - 493. Այլ և խաչաձև թռչին օդապարիկ թռչունք. որ է տեսական միտք. *զթև* տարածեալ յերկոսին կողմանս: - 494. Այլ և խաչաձև ընթանայ նաւ ի վերայ ջուրց յորժամ լարէ հողմ զարմինն. կամ տարածեալ *թևօք* հասանին ի նաւահանգիստն: - 494. Որ և մարդիկք կրկին *թևօք* ժամանեն ի փառս յաւիտենական կենացն: - 494. *Թևէ՛ ի թև* և Պատուանդանն նոճի. և Տախտակ վերնագրին ծիթենի: - 494. Այսպէս. **բ** ոտիցն. **բ** ձեռացն. **ա** ուսոյն վերայ. **ա** խաչին *թևին*. **ա** պիղատոսի

տախտակին. բ այն տախտակին որ պատուանդան էր և ոտքն ի վերայ բևեռեալ: - 495. Նստի քրիստոս ի բարձրագոյն աթոռ ի վերայ օդոյդ, և սուրբքն ընդ աջմէ. այսինքն ի վեր ի փառս ընդ նմա ի վերայ օդոյդ. հաւատոյ և գործոյ *բևօ՛րն* բարձրացեալ իբր զարծուի: - 738

ԹԵՒԱՅԵՐՁ + Եւ ոմանք *բևահերձք*. որպէս ա՛յլ թռչունք: - 216

ԹԵՒԱՍՔՕՂԵՄ + ...որպէս յա՛յտ է ի սերովբէսն որ ի ներքոյ փառաց աթոռոյն, այսինքն է խաչին. *թևասօղեալ* զերեքսրբեանն վերածայնէին: - 734

ԹԵՒԱՒՈՐ + Իններորդ՝ զի նշանակեալքն՝ վայրիք գազանք՝ հրեղէնք՝ և *թևաւորք* երևէին. ցուցանելով թէ արտաքոյ և հեռի՛ են յերևելեացս բնութեանց. և անընտելք և վայրենիք: - 132

ԹԵՒԵԱՆՔ - Տասներորդ՝ յատուկ առանձնապէս տպաւորութիւնք խորհրդական. որպէս քերօբէքն բազմաչեայք և ընդ *թևեանք*. և սերօբէքն սրբաբան՝ ընդ աթոռոցն քառակերպեան: - 138

ԹԵՓ + են ոմանք որ թև ունին և *թեփ*: - 215. Եւ են որ թև ունին և ո՛չ *թեփ*: - 215. Եւ են որ *թեփ* ունին և ո՛չ թև: - 215. Եւ են որ ո՛չ *թեփ* ունին և ո՛չ թև: - 215. Եւ են ոմանք որ զթև հաւատոյ և *զթեփ* բարեաց գործոց ունին. և պիտանիք են աստուծոյ: - 215. Երկրորդ՝ *թեփ*. որպէս ձկանց: - 216. Կամ *թեփ*. որպէս կոկորդիլոսին: - 216. Այլ և նաշիհ. զի հաց կենդանարար և հատ ցորենոյ կոչեցեալ. ճնշեալ չարչարանօք և որոշեալ ի *թեփոյ* մեղաց: - 361. Նոյնպէս ի ձկունս որ թև ունին և *թեփ*: - 364. Թևն առաքինութիւն է որով զերծանի մարդ յորոգայթից սատանայի. և *թեփն* ծածկոյթ ամօթոյն. սուրբ են: - 364. Իններորդ՝ զի *թե՛փն* է ամաց մերոց իսկ նաշիհ ալիւրն երիտասարդութիւնն է: - 377

ԹԵՔԵՄ + Եւ այնուհետև նուազի որքան յառաջ է՛ քան զարեգակն և *թեքի* ի նմանէ: - 187

ԹԶԵՆԻ + Ոմանք թուզ ասեն. թէ ի նոյն ժամն որ կերաւ և մերկացաւ՝ և կարեաց ի տերևոյ նորա. և վկայ բերեն թէ՝ վասն այն անէծ *զթզենին* յերուսաղէմ: - 224. Չորրորդ՝ ամօթն. «բացան ասէ աչք երկոցունցն, և տեսին զի մերկ էին». և վասն այն արարին ի *թզենւոյն* ծածկոյթ: - 280. Եւ եերորդ՝ ո՛չ ևս *թզենեաւ*՝ այսինքն դառն վարուք ստուերանալ. զի տերև թզենւոյն դա՛ռն է և փշոտ ըստ մեղացն առակի: - 281. Միանգամայն և իղձք փրկական և հրաման հարկի ժամանեալ էհաս առ ներգևեալս ոգի և թաւազարթ *թզենի*: - 773

ԹԶՈՒԿ + Եւ այս են իր լեզուքն... *Թզուկք*: - 298

Թէ + Այլ մեք դասք ուղղափառաց, հետևօղք ճշմարտասիրութեան, ընդդիմանամք այսմ ասելով *թէ* աստուած ո՛չ է պատճառ չարեաց. այլ միա՛յն բարեաց: - 13. Չորրորդ՝ զի *թէ* չարն է յաստուծոյ, այլ արդ չարն եկամուտ է և պատահեալ. լինէր ապա ի յաստուած օտա՛ր ինչ և պատահական. որ է անտեղի: - 13. Վեցերորդ՝ *թէ* չարն է յաստուծոյ, երևի *թէ* աստուած պատճառ է չարեաց: - 14. Այլ *թէ* գործ և կամք կրկին յաստուած, ո՛չ է պարզ մի. այլ բաղադրեալ. որ է անտեղի: - 14. Տասներորդ՝ եթէ չարն է յաստուծոյ և կամի զչարն, ապա զբարին ո՛չ կամի. ապա *թէ* զբարին ո՛չ կամի, բարին ուրեմն ո՛չ է յաստուծոյ: - 14. Երկոտասաներորդ՝ եթէ չարն է յաստուծոյ, կամ գիտէ զչարն չար՝ կամ ո՛չ գիտէ. *թէ* ո՛չ գիտէ՝ անգիտութիւն ունի. և *թէ* գիտէ՝ գիտութեամբ առնէ զչարն: - 14. Երեքտասաներորդ՝ *թէ* չարն է յաստուծոյ՝ կարողութեամբ առնէ զչարն, *թէ* անկարութեամբ: - 14. *Թէ* անկարութեամբ՝ ահա բռնադատեալ է. և *թէ* կարողութեամբ առնէ ըզչար՝ անկա՛ր է առնել զբարի: - 14. Չորեքտասաներորդ՝ *թէ* չարն է յաստուծոյ, ինքն բարի է և առնէ ըզչա՞ր, *թէ* չար է և առնէ զչար: - 14. Յնգետասաներորդ՝ *թէ* չարն է յաստուծոյ՝ և սկիզբն ամենայնի է աստուած, որև չարեաց ըստ նոցա, ապա ո՛չ է սկզբնաչար առաջին գտակն չարեաց սատանայ. որպէս նոքայն բարբանջեն: - 14. Վեշտասաներորդ՝ զի *թէ* չարն է յաստուծոյ որպէս բարին, և երկուցն սկիզբն է աստուած, և արդ՝ եթէ միևնոյն է սկիզբն երկուցն, անկարելի է ներհակացն ի միասին ունիլ մի սկիզբն. զի լինէր սկիզբն այն ո՛չ պարզ. այլ երկատեսակ. և ո՛չ միեղէն՝ այլ բաժանեալ և այլայլեալ. նաև լինէր ինքն ինքեան հակառակ, և յառաջ եկելոցն ի նմանէ: - 14. Եօթնևտասներորդ՝ զի *թէ* չարն և բարին ունին մի սկիզբն, որպէս ընդդիմաբաժանեալ տեսակքն զսեռն: - 14. Ութևտասներորդ՝ զի *թէ* չարնէ յաստուծոյ, այս լինի կամ հակակայութեամբ յառաջ եկեալ. որպէս սպիտակն յո՛չ սպիտակէն. կամ բաղդատութեամբ. որպէս կենդանին ի կենդանւոյ: - 14. Իննևտասներորդ՝ զի *թէ* չարն է յաստուծոյ, այլ արդ է՝ ըստ ինքեան չար, և է ըստ պատահման: - 15. Եւ արդ՝ բաւական է այսչափ որպէս ցուցաւ, *թէ* աստուած ո՛չ է պատճառ չարեաց, այլ բարեաց միայն: - 15. Դարձեալ ասեմք *թէ*՝ աստուած ո՛չ է պատճառ. ստեղծուածոցս ի հարկէ. այլ ըստ կամաց որով առնէ. զի ոմանք դիպին ի հարկէ, և ոմանք ո՛չ ի հարկէ: - 15. Երկրորդ՝ ասեն *թէ* աստուած նախքան զլինիլն մեր՝ ի նախատեսութիւնն իւր ետես զամենայն լինելոցն այնպէս. զչարն չար, և զբարին բարի: - 15.

Ասեմք առ այս *թէ* գիտելի է՝ զի ա՛յլ է տեսութիւնն աստուծոյ՝ և այլ է տեսութիւն մարդոյ: - 15. Ձորօրինակ՝ *թէ* բազում մարդիկ անցանեն զճանապարհայն, և մերձ կացեալն տեսանէ նախ ըզմինն՝ և ապա զերկուսն՝ և որ զկնի: - 15. Երրորդ՝ ասեն *թէ* կամքն աստուծոյ ո՛չ է ընդունայն. և ո՛չ ոք կայ ընդդէմ կամացն աստուծոյ. վասն որոյ զորինչ կամի՝ այնպէս առնէ. զոմն չար և զոմն բարի: - 16. Չորրորդ ասեն՝ *թէ* չարն ո՛չ է յաստուծոյ, ապա երևի *թէ* այլ ոմն է չարի սկիզբն, և այլ ոմն բարւոյ. և լինի բ սկիզբն բարի և չար ըստ մանիքոսի: - 16. Նախ *թէ* աստուած ստեղծ զկամքն բարի. և զբարին եդ առաջի կամիլ. իսկ նա անձնիշխանութեամբ հեռացեալ ի բարւոյն՝ գտա՛կ եղև չարին. զի չարն ո՛չ այլ ինչ է, բայց հեռացումն. կամ պակասութիւն բարւոյ. ապա ուրեմն թէպէտ բանն և կամքն է աստուծոյ, այլ կամիլն և ընտրելն զչարն՝ ոչ է յաստուծոյ, այլ կամացն և բանին: - 16. Դարձեալ ասեմք *թէ*՝ որպէս մեք ունիմք կրկին ճանաչումն իրաց, այսինքն զի զոմն ճանաչեմք ի յատուկ տեսակն իւր. և զոմն այլով տեսակաւ: - 17. Եօթներորդ ասեն, *թէ* յաստուծոյ չէ չարն, վասն էր ներէ սատանայի, և չար մարդկան: - 17. Ութերորդ ասեն, *թէ* աստուած ո՛չ կամի զչար, ապա կարեմք առնել ինչ զոր ո՛չ կամի աստուած. ապա ընդէ՞ր ասէ աւետարանն, «տերև մի ի ծառոյ ո՛չ անկանի, և մազ մի ի գլխոյ ո՛չ սպիտակի առանց հրամանի»: - 17. Եւ *թէ* սկսանիմք զչար, և նա փոխէ ի բարին ըստ բարի խնամոցն իւրոց: - 18. Դարձեալ ասեմք *թէ*՝ ո՛չ է բարի առանց աստուծոյ կամացն. և ո՛չ չար առանց թոյլ տալոյ նորա. ա՛յն է որ ասէ՝ տերև ո՛չ անկանի, և մազ մի ի գլխոյ. զի ո՛չինչ կարեմք առնել առանց կամաց՝ կամ առանց գիտութեան՝ կամ առանց թոյլ տալոյն աստուծոյ: - 18 Ապա յիմա՛ր են այնոքիկ որք ասեն՝ կամիմ առնել զիաճոյսն իմ. զի *թէ* յընտրելո՛ցն եմ՝ փրկեցոյց. և եթէ ո՛չ՝ դատապարտեցայց: - 18. Մետասաներորդ՝ ասեն *թէ* որպէս ի կենդանիս ուղտն խոհեմ՝ և տատրակն ողջախոհ է, և ա՛յլ կենդանիք են ապուշք և բղջախոհք: - 19. Դարձեալ ասեմք *թէ*՝ ըստ ինքեան սոքա ոչ են չար. այլ բարի. որպէս տգէտն ի մեղաց. և բարկութիւնն ընդդէմ չարեաց. և ցանկացօղն բարեաց. զի ըստ բնութեան գործելով ոչ ոք մեղանչէ ասէ փիլիսոփայն: - 19. Դարձեալ ասեմք *թէ*՝ սոքա ո՛չ են բնութիւնք ի հոգին. այլ որակութիւնք զանազանք և աննմանութիւնք. որպէս պատկերք երեսացն: - 19. Երկոտասաներորդ՝ ասեն *թէ* աստուած առնէ զոմն աղքատ և զոմն մեծատուն տէր՝ և ծառայ. իշխան՝ և իշխեցեալ: - 19. Երրորդ՝ *թէ* լինէին երկու սկիզբն հակառակ միմեանց...: - 20-21. Չորրորդ՝ դարձեալ *թէ* լինէին երկու սկիզբն և հակառակ, մարտնչէին ընդ միմեանս՝ և ընդ սկսեալս իւրեանց. և ոչ ինչ մնայր ի խաղաղութեան: - 21. Հինգերորդ՝ *թէ* է **բ** սկիզբն և հակառակ, սկսեալքն ի նոցանէ անկարգ լինէին և հակառակ: - 21. Եօթներորդ դարձեալ՝ *թէ* էին **բ** սկիզբն՝ լինէր այս կամ համանգամայն. կամ մի յետոյ միոյ: - 21. Եւ եթէ է մի զկնի միոյն, յայտ ուրեմն է *թէ* նախկինն է սկիզբն: - 21. Ութերորդ՝ *թէ* են **բ** սկիզբն, կամ իշխեն ի վերայ միմեանց, կամ ո՛չ իշխեն: - 21. Իններորդ՝ *թէ* են **բ** սկիզբն չար և բարի, կամ հաղորդին միմեանց՝ կամ ոչ: - 21. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, այս ներհակա՛ց է որք փոխեն զմիմեանս. և ո՛չ ունակութեանց և պակասութեանց: - 21. Ապա ուրեմն *թէ* չարն ապականիչ է այլոց, ուրև պատահի ապականէ՛ և զինքն ըստ որում չար է. ապա ուրեմն ոչ է՝ և ո՛չ կարէ գոլ չարն: - 22. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, ջերմն ապականէ՛ զցուրտ՝ և ինքն մնայ. սոյնպէս և չարն: - 22. Ասեմք զառաջինն *թէ* ո՛չէ է չար. զի ապականիչ և կորուսիչ է որպէս ցուցաւ. ա՛րդ՝ ընդ ապականել զայլսն՝ ապականէ և զինքն. և ո՛չ մնայ ի յէութեան: - 22. Ո՛չ է ըստ չարափառացն ասել ուղղակի՝ *թէ* նախանձու կամ վասն փառաց որպէս ասեն, զի անգիտութեամբն պատուեսցի. ընդունա՛յն է կարծիքս այս. ասել զոր չէ՛ արժան անախտ և պարզ բնութեանն աստուծոյ: - 24. Եթէ ոք գիր ո՛չ գիտէ, և ո՛չ ըզվակյութիւն ընդունի սուրբ գրոց, որպէս ցուցանեմք նմա *թէ* է՛ աստուած: - 25. Յեղելոց իրաց կարե՛մք ցուցանել *թէ* է՛ և գո՛յ աստուած՝ երեք եղանակաւ: - 25. Զի կամ լսիցեն ի նախնեացն *թէ* ի սկզբանէ՛ արար աստուած զերկինս և զերկիր: - 25. Եւ *թէ* ո՛չ՝ ի կարգէ իրացն իմացին մտօք: - 25. Եւ *թէ* ոչ՝ տեսցեն աչօք յերկինս և յերկիր: - 25. Եւ յայսցանէ պա՛րտ է իմանալ *թէ* է՛ արարիչ սոցա: - 26. Ըստ որում ոմն ի բնախօս արանց նկատմամբ առաջնորդականին՝ վարաթևեաց ի սկիզբն առաջին՝ *թէ* է՛ ոմն որ շարժէ՛ զերկնային մարմին: - 26. Կուրացեալ հրէայքն առարկեն ընդդէմ մեր *թէ*՝ դեռևս ոչ է եկեալ մէսիայն: - 27. Որոց պատասխանեն վարդապետք եկեղեցւոյ. և ես զնոցայն առեալ ասացից՝ *թէ* յաւուրս յետինս՝ ոչ զկատարած աշխարհի կոչէ, այլ կոչէ աւուրս յետինս՝ զպակասութիւն օրինացն և արդարութեան նորա. քանզի օրէնք նոցա պակասեցաւ ի գալստեանն քրիստոսի: - 27. Եւ արդ զինչ զարմանք էր *թէ* յայնպիսի խաղաղութեան ձուլէին զսուսերս իւրեանց ի խոփս: - 27. Այլ ոմանք ասեն *թէ*՝ նախ ասացեալ բանքս՝ ո՛չ լինին զառաջին գալստենէն քրիստոսի ասացեալ, այլ զերկրորդէն: - 27. Եւ *թէ* ասիցեն հրէայքն, ո՛չ ամենայն հրէայքն ժողովեալ են ըստ խոստմանն: - 28. Ասեմք *թէ*՝ թալմուտն

պատասխանէ այսմ: - 28. Քանզի ասէ *թէ*՝ ջիուտն թարքմանի խոստովանօղ. քանզի խոստովանօղքն մեսիային փրկեսցին: - 28. Դարձեալ ի վերայ սաղմոսին որ ասէ, «զարթիր փառք իմ». ասէ մեկնիչն և աւանդութիւն հրէիցն *թէ*՝ խօսի աստ ի վերայ չորից թագաւորացն որք հալածեցին զիսրայէլ: - 28. Արդ՝ *թէ* հնն ամսով յառաջ թագաւորեալ էր թագաւորն չար, ապա ուրեմն ի ժամանակս Օգոստոս կայսեր ծնաւ քրիստոս. զոր և վկայէ՛ աւետարանն սուրբ: - 29. Եւ վասն նորա ասաց աստուած աբրահամու՝ *թէ* ի չորրորդ ծնունդն ազատեսցին ամենայն զաւակք քո: - 29. Երկրորդ՝ Զէ՞ն ծնաւ, *թէ* զոչ էն: - 29. Երրորդ՝ Ծնաւ և դադարեցաւ, *թէ* ոչ: - 29. Չորրորդ՝ Անծի՞ն է հայր, *թէ* ոչ: - 29. Վեցերորդ՝ Հայր անուն արար չութեան՞ է, *թէ* բնութեան: - 29. Երրորդ՝ հոգին ծնեա՞լ է *թէ* անծին: - 29. Չորրորդ՝ ոչինչ արգելէ ըզհոգին լինիլ որդի, *թէ* է՛ ի նոյն բնութենէ: - 30. Ութերորդ՝ *թէ* բազմաստուածք ասեն: - 30. Մետասաներորդ՝ *Թէ* հոգին սուրբ աստուած է՝ ի գլխով: - 30. Վեցերորդ՝ Մարդկային բնութեամբն աստուած է, *թէ* աստուածութեամբն մարդ: - 30. Մետասաներորդ՝ *Թէ* ո՞րպէս ասէ աստուածաբանն բնութիւնք երկուք: - 30. Առաջին է՛ անգիտանալ զտկարութիւն և զփոքրկութիւն մարդկային մտաց. կարծեն *թէ*՝ ամենայնի պարունակօ՛ղ է, և ո՛չ ունի սահման: - 31. Եւ այնպիսիքն տրամաբանել ո՛չ կարեն վասն հոգևորին. որպէս ի ծնէ կոյրն վասն գունոց, քանզի ասեն վարդապետք՝ աստուած լոյս է ո՛չ մարմնոց, այլ մտաց. զոր *թէ* ոք ո՛չ տեսանէ՝ կո՛յր է: - 32. Հայր կամա՞ւ ծնաւ զորդի *թէ* յոչ կամայ: - 36. *Թէ* կամաւ, Ասեն չարափառքն՝ կամա՛ցն է որդի՝ և թոռն աստուծոյ: - 36. Պատասխանեմք *թէ*՝ ամենայն հաւանութիւն որ է կամք յետ խոկմանցէ և իմաստութեանց. և քրիստոս է աստուծոյ իմաստութիւն ըստ առաքելոյ: - 36. Եւ ասեն՝ *թէ* այդպէս է, ապա ուրեմն և ո՛չ կամաւ է որդի: - 36. Եւ կամ *թէ*՝ հակառակ է հօր: - 36. Առ որս ասելի է *թէ*՝ ո՛չ կամաւ, և ո՛չ յոչ կամայ. զի պատկեր և նկարագիր էութեանն հօր է որդի, ըստ առաքելոյ: - 36. Եւ *թէ* ասեն տգիտաբար, քակեն զնկարն. բառնի և էութիւն հօր: - 36. Ապա ուրեմն բնութեամբ և էութեամբ է որդի. և ոչ *թէ* կամաւ կամ ոչ կամայ: - 36. Հա՛րց դու զնոսա՝ *թէ* դու ի քո հօրէն յառաջ եկեալ կամա՞ւ ծնար *թէ* ակամայ: - 36. Զի *թէ* կամաւ, կամա՛ցն ես որդի և ոչ հօր. *թէ* այդպէս է, բարձեր զպատճառն քո զհայր. բարձար և դու ի տեսակաց մարդկան: - 36. Դարձեալ՝ հայր աստուած կամա՞ւ արար զամենայն եղեալքս, *թէ* ոչ կամայ: - 36. Զի *թէ* ոչ կամաւ, բռնադատեցաւ յայլ իմն հզօրէ՛. և հաներ յաստուածութենէն: - 36. Դարձեալ՝ հայր աստուած կամա՛ւ է *թէ* յոչ կամայ: - 36. Զի *թէ* կամաւ, կամքն էր ապա յառաջ քան զէութիւնն. որ անհնար է և յեղեալքս: - 36. Եւ դարձեալ ի բաց պատառես զէութիւնն. որպէս *թէ* կէսն կայր՝ և զկիսոյն լինիլն կամեցաւ: - 36. Երկրորդ հարցումն չարափառաց, զէ՛ն ծնաւ, *թէ* զոչ էն: - 36. Զի *թէ* ասեն էր յառաջ քան զծնունդն որդի. իսկ էութիւնն հօր հայրութիւն է. և *թէ* ոչ էր որդւոյ հայր՝ բառնի յէութենէն իւրմէ, իսկ թէ ոչ էր և յետոյ ծնաւ՝ ո՞ւմ արդեօք իցէր հայր. զի ո՛չ էր որդի: - 36-37. Զի ասեմք *թէ*՝ որդի է ծնունդ հօր ի սկզբանն: - 37. Հա՛րց և դու զնոսա, *թէ* հայր յումեքէ՛ է, *թէ* յոչ ումեքէ է եղեալ: - 37. Զի *թէ* յումեքէ է, բարձեր զանսկզբնութիւն և զանծնելութիւն հօր: - 37. Զի *թէ* ի ժամանակի, ո՞ էր այն որ պարունակէր զժամանակս: - 37. Եւ *թէ* յոչ ժամանակի, և զի՞նչ էր նոյն ինքն ժամանակն որ գոյացաւ ի սկիզբն լինելութեանն: - 37. Դարձեալ *թէ*՝ յորժամ եղեր՝ մե՞րձ էիր դու քեզ, և այժմ հո՞ւպ ես քեզ, *թէ* ոչ: - 37. *Թէ* ոչ՝ Զի *թէ* մերձ էիր դու քեզ որպէս ոք առ ոք, բաժանեցար ընդ երկու. և զիա՞րդ մի իցես: - 37. Երրորդ հարցումն հակառակացն *թէ*՝ որդի ի հօրէ ծնաւ և դադարեցա՞ւ, *թէ* դեռևս կուծնանի: - 37. *Թէ* դադարեցաւ, ամենայնն հարկիւ է և սկիզբն ունի: - 37. Եւ *թէ* դեռևս ծնանի՝ անկատա՛ր է ծնելութիւնն: - 37. Զի *թէ* պատասխանեմք *թէ* ո՛չ է հարկ *թէ* սկսեալն ամենայն իրօք և դադարեսցի. որպէս հրեշտակք և հոգիք մարդկան. զի են սկսեալք և ո՛չ դադարին. է՛ այս պատասխանի, այլ ո՛չ բաւական: - 37. Այլ մեր պատասխանին առ այս՝ է՛ այս ինչ, *թէ* միշտ ծնունդ է ի հօրէ ըստ բնութեանն որդի. այլ անձամբ կատարեալ. որպէս լոյս ի հրոյն միշտ ծնանի և ոչ է անկատար՝ յօրինակ որդւոյ: - 37. Պատասխանեմք *թէ*՝ անծնելութիւնն և կամ ծնելութիւնն ո՛չ ասի միայն աստուածութիւն. զի աստուածութիւնն հաւասա՛ր է Երրորդութեանն: - 38. Եւ զի ո՛չ է անծնելութիւնն բնութիւն աստուծոյ՝ որպէս ասել *թէ* աստուած: - 38. Առաջին՝ զի *թէ* աստուած էր անծնելութիւնն, պա՛րտ էր ունել և անծնելութեանն ստեղծուած ինչ. և զի ոչ ունի, և ո՛չ ոք ասէ ի հեթանոսացն այսպիսի բան. այլ ամենքն խոստովանին *թէ* աստուած է աստուած. և ո՛չ անծնելութիւն աստուած: - 38. Պատասխանեմք *թէ*՝ կարի՛ յիմարութիւն է հարցումնդ. և զի գոյ հայր ըստ քում բանիդ ծնօղ որդւոյ. ապա ուրեմն ո՛չ կարէ ոչ լինիլ և ծնանիլ: - 38. Վեցերորդ առարկեն *թէ*՝ որ հայր կոչեմք աստուծոյ՝ բնութեա՞նն է անուն՝ *թէ* արարչութեանն: - 39. *Թէ* բնութեանն է, ապա ասեն որդի ո՛չ ունի զնոյն բնութիւնն. զի բնութիւնն մի է աստուծոյ: - 39. Պատասխանեմք՝ *թէ* հայր ո՛չ բնութեանն է անուն՝ և ո՛չ

արարչութեանն. այլ առանձնաւորութեանն. զի այնու յատկանայ յորդւոյ և ի հոգւոյ: - 39. Ով արիանոսք՝ զի *թէ* որպէս զմեզ զորդի շնորհօք ասէք և արարած, մեք զի եմք շնորհօք որդիք՝ ունիմք ընդ մեզ և ընդ հայր շաղկապ. իբր թէ զլար զհոգին սուրբ: - 39. Եւ *թէ* հայր մեծ է քան զորդի, զիա՞րդ տանի փոքրն զմեծն: - 39. Եւ դարձեալ՝ ըստ ձեզ պարտ էր ասել. *թէ*՝ ես ի միասին հօր, և մասն հօր ի յիս: - 39. Այս է մեկնութիւնն *թէ*՝ հաւասարն աստուծոյ՝ յափշտակութիւն և զրկումն չհամարէր իւր զծառայի կերպարանս առնուլ. զի ո՛չ ունէր յայլմէ կասկած խլելոյ զփառսն. զի ի՛ւրն է սեպհական: - 39. Թէպէտ մեկնեն և այլ ազգ, *թէ* որ զմարդկայինս բնութիւն հաւասարեցոյց փառաց իւրոց և հաղորդ արար աստուածութեանն, ոչ ինչ զրկումն համարեցաւ. զի բնութիւնն մի է: - 39-40. Դարձեալ քննեսցուք ըստ մեզ. զի ո՛չ են հակառակ առաքելոյն բանն և աւետարանին, *թէ* հայր մեծ է քան զորդի. զի երկոքին նոյն ինքն աստուածութեանն իմանին...: - 40. Առորս ասեմք *թէ*՝ առարկութեանս այսմիկ զանազան կերպիւ կարեմք լուծումն առնել: - 40. Նախ ասեմք *թէ*՝ թագաւոր էր այր կերող և արբեցող և վաւաշոտ. զի՞նչ իցէ ի համար բան նորա. թէպէտ կարի ասել ո՛չ կարեմք: - 40. Երկրորդ և ոչ վասն յետին յանցանացն կռապաշտութեան եպերեմք զիմաստութիւն նորա և ո՛չ ընդունիմք. թէպէտ և հնա՛ր է պատճառել *թէ* այնքան իմաստութիւնն, զնա ո՛չ պահեաց հաճոյ մնալ աստուծոյ: - 40. Երրորդ՝ զի է՛ հնար առնուլ ի վերայ մարմնական իմաստութեանց՝ և արհեստից հանճարաց՝ և բնականին ներգործութեանց ի բնութիւն իրին յառաջ ածելով զէութիւնն. *թէ* ասեմք զիմաստութիւնս զայս ստեղծեալ նախկին. որ ասացաւ «ամենայն գործոց»: - 40. Արդ քանզի աստուած առանց պատճառի է աստուած. և *թէ* ոչ՝ ո՞ է պատճառ աստուածանալոյն: - 41. Եւ *թէ* գոյր երիցագոյն, լինէր պատճառն և գերագոյն քան զաստուած. իսկ ստեղծանելն երևի պատճառաւ. այսինքն վասն փրկութեան մարդկան: - 41. Իսկ այլ վարդապետք ասեն *թէ*՝ բանիւս այսու՝ ցուցանի կերպ աստուածային ծննդեանն. քանզի ի ծնունդն՝ ծնեալն առնու զբնութիւն ծնողին որ է՛ կատարելութիւն: - 41. Այլ զայս երկբայիս յաղագս ոչ գիտելոյ քոյ *թէ* «մինչդ» ամենուրէք ո՛չ որոշէ ընդդէմ հանդերձելոյն. զի թէպէտ նշանակէ՛ զկէտն ուր մինչն է եղեալ, այլ զոր ա՛նդր է քան զնա՝ ո՛չ ուրանայ: - 42. Իսկ «աստուած աստուած իմ ընդէ՞ր թողեր զիս», ո՛չ *թէ* յինքենէ՛ թողաւ և կամ ի հօրէ. որպէս *թէ* երկեաւ ի չարչարանացն. վասն զի կամաւ եկն և ո՛չ հարկիւ: - 42. Զի *թէ* մարմնապէս տեսանես. ուրախութեան էր ժամանակն գալստեան և ո՛չ սգոյ որ է պահք և ապաշխարանքն: - 44. Ապա առ ըստ ոչ ախորժանացն *թէ* աշխարհք որք են աշխարհասէրքն՝ ո՛չ կարեն ատել զաշխարհասէրսն: - 44. Նմին իրի *թէ* ոչ հայր և ոչ որդի զի որդի հօրն է որդի՝ ըստ այսմ ապա ո՛չ էանայ աստուածութիւնն որ անկար է, որպէս ասացաք: - 45. Տարակուսելի է առ այս, զի *թէ* հա՛րկ է որոց բնութիւնքն մի գոլ՝ նոցա և կամքն և ներգործութիւնն մի լինիլ. ընդէ՞ր ապա զի մարդկային բնութիւնս մի է և նոյն հօրն և որդւոյն՝ և ո՛չ է կամքն և գործքն մի: - 45. Իսկ բանն աստուած է՛ ծնեալ ի հօրէ՝ այլ ո՛չ բաժանեալ. որպէս ո՛չ բաժանի բան՝ ի մտաց. թէպէտ ի բազում լսելիք մտանէ. և *թէ* ի վերայ քարտիսի մարմին զգենու: - 45. Այս ո՛չ որպէս չարափառքն ասեն՝ *թէ* որպէս նկարիչ իմաստուն ձևացնէ՛ պատկեր, և ապա ոչ ունեալն՝ զնոյն օրինակէ՛: - 45. Եւ *թէ* էր այսպէս՝ հետևէր ապա հօր զի արարեալ իցէ ա՛յլ աշխարհ. և հանդերձեալ. և շրջեալ յաշխարհի. սրբեալ զախտաժէտս. մեռեալս յարուցեալ. և ի վերայ ծովու գնացեալ: - 45. Եւ իմաստութիւն զքրիստոս ասէ աստուծոյ. *թէ* աստուած իմաստութեամբ հիմունս էարկ երկրի: - 45. Եւ *թէ* արար հայր առանց որդւոյ, անիմա՛ստ արար. զի որդի է իմաստութիւն հօր ըստ առաքելոյ. և կամ այլ ինն իմաստութեամբ որ է՛ սուտ ամենևին: - 46. Թուի *թէ* նուազ է քան զհայր. զի ոչ ունէր և տւաւ: - 46. Դարձեալ ասէ *թէ*՝ ետ ինձ հայր, զի մի՛ հակառակ հօր կարծիցեն զորդի. որպէս կարծէին հրէայքն լուծանելով զշաբաթսն: - 46. Եւ *թէ* ըստ մարդկութեանն իմանաս, մի՛ կարծիցես պարզև և շնորհ զտալս զայս. զի այն նեստորին է: - 46. *Թէ* մարդկութեանն էր՝ գո՛յր ինչ ասել: - 46. Ո՛չ թէ բացասութիւնքս այսոքիկ զլինիլն ցուցանէ, այլ *թէ* ո՛չ էր ամէնիւ: - 46. Ապա ուրեմն ասեն չարափառքն *թէ* հայր միա՛յն է ճշմարիտ աստուած. և ո՛չ որդի և հոգի: - 47. Եւ *թէ* զմիայն ճշմարիտն՝ հօր միայն տաս, կորուսեր ապա զորդի ստութեամբ և մահուամբ և խաւարաւ և այլովն: - 47. Այլ ա՛յս է լուծումն, զի յորժամ լսես *թէ* մի է աստուած, զընդ աստուած ասելոյն՝ զԵրրորդութիւնն իմացիր. զի ո՛չ է առանձին, այլ հասարա՛կ է աստուածութիւնն: - 47. Իսկ և զինքն անուամբ յայտնէ *թէ* «զյիսուս քրիստոս»: - 47. Վասն այն տէրն ընկրկեաց զօրինականն *թէ* միայն ծայրագոյն բարի է՛ աստուած. և ի մարդկանէ ո՛չ ոք ունի զայս: - 47. Դարձեալ՝ փորձիչս այս փառասիրութեամբ յառաջեաց առ քրիստոս. ուստի և ի բանից իւրոց երևի *թէ* ամենայն պատուիրանացն պահպանօղ եմ. զոր տէրն պակաս լինել յանդիմանեաց: - 47. Իսկ զանգիտութիւնն

որդւոյ վասն ժամուն և աւուրն *թէ* բերցեն ընդդէմ մեր հակառակօղքն՝ և այնպէս նւազ ասիցեն զորդի: - 48. Այլ ա՛յս է, Զի ճանաչէ՛ իբրև զաստուած. այլ իբրև զմարդ անգիտնայ. զի բացարձա՛կ է որդւոյն անունն. այսինքն անորոշակի. զի որոյ և տացես *թէ* բանին և *թէ* մարմնոյն՝ կարէ՛ ասիլ: - 48. Որ ցուցանէ *թէ*՝ ամենևին ժամն այն ո՛չ ումեք է հասանելի յեղելոցս, այլ առաջին անեղ բնութեանն աստուծոյ: - 48. Բայց թըւի *թէ*՝ էն և Աստուածն մերձ է աստուծոյ բնութեանն քան զայլսն: - 49. Ա՛րդ կատարեալ է աստուածութիւնն երիս անձինս և մի աստուածութիւն. լոյ՛ս և լո՛յս և լո՛յս. և մի՛ լոյս. որպէս մի աստուած ըստ մարգարէին *թէ*՝ «ի լոյս երեսաց քոց տեսանեմք զլոյս»: - 51. Եւ *թէ* էր երբեմն հայր առանց բանի և իմաստութեան, ի՞ւ խորհէր յետոյ ծնանիլ զորդի: - 51. Եւ *թէ* էր երբեմն հայր առանց զօրութեան, զիա՞րդ զօրանայր ի ծնունդն որդւոյ: - 51. Տե՛ս՝ զի միովն բառնի երկուքն. և ասեմք *թէ* երեքն: - 51. Երրորդ՝ *թէ* արարած՝ զիա՛րդ կատարէ զմեզ լինիլ աստուածս յորդեգրութիւն հօր՝ աւազանաւն: - 51. Ապա ասեն՝ *թէ* գոյացութիւն է և ո՛չ յայլում՝ այսինքն ի հայր, օտա՛ր է ի բնութենէն. արարա՛ծ է և ո՛չ աստուած: - 52. Առորս ասելի է *թէ*՝ ո՛չ է այլ էութիւն ի մէջ արարչին և արարածոյն. այլ հա՛րկ է զի լիցի աստուած՝ կամ արարած: - 52. Եւ զի ստուգեցաք *թէ* ի հարկէ պիտոյ է էութեան՝ զի լիցի կամ արարիչ կամ արարած: - 52. Բե՛ր նախ տեսցուք ըստ քո կարծեացդ *թէ* արարա՞ծ է հոգին: - 52. Եւ *թէ* արարած է՝ զիա՞րդ հաւատամք և կատարիմք. այսինքն յորժամ խնդրեմք և առնումք. զի ո՛չ տան մեզ զհայցւածքն որք են արարածք. որպէս անւամբ միայն աստւածք հեթանոսացն: - 52. Եւ *թէ* այդպէս է, ապա ուրեմն հոգին ո՛չ է արարած: - 52. Դարձեալ հարցանեն *թէ*՝ հոգին անծի՞ն է՝ *թէ* ծնեալ: - 52. Զի *թէ* անծին, ասեն երկու անսկզբունք են և հակառակ միմեանց: - 52. Եւ *թէ* ծնեալ՝ ասեն հա՛րկ է զի լիցի ի հօրէ կամ յորդւոյ. *թէ* ի հօրէ է՝ լինին բ որդիք և եղբարք: - 52. Եւ *թէ* յորդւոյ՝ երևեցաւ ասեն և թոռն ոմն մեզ աստուած: - 52. Եւ *թէ* յերկուցն՝ ո՛չ է կարօղ հայր ծնանիլ և կարօտանայ որդւոյ օգնութեանն. և լիցի անկատար որդի: - 52. Դարձեալ հարցանեն, *թէ* հաւասար է հոգի որդւոյ, զի՞նչ արգելու ո՛չ լինիլ որդի. ապա թէ ո՛չ՝ նւա՛զ է քան զորդի: - 53. Պատասխանեմք *թէ* ո՛չ է նըւազ հոգին. զի ո՛չ է անկատար աստուածութիւնն. և ո՛չ նըւազութիւնն առնէ հոգւոյն ո՛չ լինիլ որդի, այլ դէմքն և առանձնաւորութիւնքն: - 53. Պատասխանեմք *թէ* ցո՛յց մեզ սոյնպէս աստուած երեք անձինք ի մի բնութիւն. և ես ցուցանեմ զմինն ծնունդ և զմիւսն ո՛չ ծնունդ: - 53. Պատասխանեմք *թէ*՝ ո՛չ ասէ պարզաբար ամենայն, այլ կարգէ՛ զհետն *թէ*՝ ամենայն որ ինչ եղև. *թէ* եղեալ ցուցանես զհոգին, և ես հաւատամ *թէ* ի ձեռն որդւո՛յ է եղեալ: - 53. Զի *թէ* ասէք հայր աստուած՝ և որդի աստուած՝ և հոգի աստուած, բազմաստւած էք որպէս հեթանոսքն: - 54. Պատասխանեմք՝ Նախ՝ առ մակեդոնացիս որք զորդի խոստովանին աստուած՝ *թէ* ասացէ՛ք զպատճառ բ աստւածոց ձեր: - 54. Իսկ արիոսի՝ զի նա միայն զիա՛յր ասէր աստուած. զայս ասեմք *թէ*, ո՛չ են մեզ երեք աստուածք՝ այլ մի աստուած և երեք անձինք. և երկուքն ի մի և ի նոյն էութենէն յառաջ եկեալ. կամօք մի և զօրութեամբ մի: - 54. Ասեն դարձեալ *թէ*՝ և հեթանոսք մի աստուածս անուանեն զամենայն կուռս, այլ բազումք են. որպէս և մարդկութեանս մի ասի բնութիւն, այլ բազումք են մարդիկք. ապա և դուք բազմաստւածք էք: - 54. Պատասխանեմք *թէ*՝ ո՛չ են հեթանոսաց աստուածքն մի, այլ բազումք և միմեանց հակառակք կամօք պաշտմանն և զոհիւք խնդրոյն: - 54. Եւ այսքան է միաւորթիւնն, զի որքան մին ինքն առ ինքն ունի զբնութիւնն և զզօրութիւնն և զկամքն, նոյնքան և ունի առ երկուսն. *թէ* զհայր իմանաս՝ *թէ* զորդի՝ *թէ* զհոգին: - 54. Դարձեալ հարցանեն *թէ*՝ զիա՞րդ ասէք երեք և մի բնութիւն. զի գ միոյ բնութեանն ո՛չ հաղորդի. այլ մինն հաղորդի միոյ բնութեանն, և երկուքն երկուքին. և երեքն երեքին. զի որքան է թիւն, այնքան բնութեան թըւակից լինի: - 54. Պատասխանեմք *թէ*՝ ամենայն թիւ ո՛չ բնութեան է յայտնիչ՝ այլ քանիութեան ներքոյ արկելոյ թըւին: - 54. Այսպէս զհոգւոյն *թէ* յայտնապէս աստուած ասիլ ծածկեցաւ, և այլ իմն բառիւ յայտնեցաւ. որ ցուցանէ զնոյն ճշմարտապէս աստուած կատարեալ...: - 55. Եւ *թէ* նոքա արարածք են, որպէ՞ս արար զսոսա անբան և անկենդան: - 55. Հինգերորդ՝ *թէ* արտաքոյ արարածք են բանն և հոգին աստուծոյ, ապա անկարելի՛ է արարածոց՝ արարչի բան և հոգի լինիլ: - 56. Վեցերորդ՝ *թէ* արարա՛ծ է բանն և հոգին աստուծոյ՝ ապա օտա՛ր է յէութենէ աստուծոյ և եկամուտ և աւելո՛րդ նմա: - 56. Եօթներորդ՝ *թէ* արարա՛ծ է բանն և հոգին աստուծոյ և են յէութենէ նորին, ապա և ինքն արարած է որոյ է բանն և հոգին: - 56. Ութերորդ՝ *թէ* արարա՛ծ է բանն աստուծոյ և հոգին, ապա կրկին է և ո՛չ մէկին. զի բանն արարած՝ և արարչի բան. և հոգին արարած՝ և արարչի հոգի: - 56. Իններորդ՝ *թէ* արարիչ է աստուած՝ և բան իւր և հոգին արարած, ապա և ինքն ո՛չ է պարզ և մէկին՝ այլ բաղադրեալ և ի բազմաց գոյացեալ: - 56. Տասներորդ՝ *թէ* բանն աստուծոյ և հոգին արարա՛ծ են և այլ բնութիւն, յայնժամ ո՛չ լինի մի աստուած.

այլ բազում և զանազան աստուած. զի յոլովութիւնն յոլովութիւն է աստուծոյ. որպէս թէ երեք բնութիւնն երեք աստուած, և երկու բնութիւնն երկու աստուած: - 56. Եւ *թէ* ասիցէ հակառակօղն, եթէ՝ վերոգրեալ գործառնութիւնքս համարին հոգւոյն սրբոյ ո՛չ որպէս աստուծոյ, այլ որպէս պաշտօնէի: - 59. Պատասխանեմք նախ, որպէս ասէ ոսկէբերանն *թէ*՝ նորածնեալքն աւազանաւն՝ ըստ չափու շնորհացն արժանաւորեին իմաստութեան, թարգմանութեան, և այլն. այսպէս և ոմն շնորհս ընդունէր աղօթելոյ կարգաւորապէս. զի ի նմանէ ուսանէին և այլքն աղօթել: - 59. Նոյնպէս՝ *թէ* ասի տրտմութիւն հոգւոյն. զի որպէս տրտմեալն հեռանա՛յ ի տրտմեցուցողէն, այսպէս և հոգին սուրբ հեռանայ ի մեղաւորէն: - 60. Պատասխանեմք, այն որ ասի հոգի քրիստոսի, և *թէ*՝ փչեաց, և *թէ*՝ առաքեաց, յայն սակս ասացան, զի ծաւալումն հոգւոյն սրբոյ յաղագս մարդկան՝ գալստեամբն քրիստոսի եղև: - 61. Վեցերորդին պատասխանեմք, *թէ* ասիցես որդին անկենդան է յորմէ հոգին ո՛չ բղխէ. ապա՛ և ըստ քեզ հոգին անբան է զի զբանն ո՛չ ծնանի: - 61-62. Երկրորդ հարցանեմ եթէ, յԵրրորդութիւնն մի է սկիզբն՝ *թէ* **բ**: - 62. Զի *թէ* մի է սկիզբն, սո՛ւտ է նոցա ասելն զհոգին ի հօրէ և յորդւոյ բղխեալ: - 62. Դարձեալ հարցանեմ, հայր կարող է բղխել զհոգի՝ *թէ* անկար: - 62. Զի *թէ* կարող, ապա ո՛չ է կցորդ որդի: - 62. Դարձեալ հարցանեմ, հոգին սուրբ մասն ինչ բղխէ ի հօրէ և մասն յորդւո՞յ, *թէ* բոլորն ի հօրէ՝ և բոլորն յորդւոյ: - 63. Դարձեալ՝ հարցանեմ, հայր և որդի զո՛յգ բղխեն զհոգի, *թէ* անզոյգ: - 63. Դարձեալ հարցանեմ, հայր և որդի կարգաւո՛ր բղխեն զհոգի *թէ* անկարգ: - 63. Զի *թէ* կարգաւոր, երբեմն մինն՝ և յետոյ միւսն. որ յառաջին բղխօղ է՝ նա՛ է բղխօղ. և ո՛չ վերջինն: - 63. Դարձեալ հարցանեմ, յանսկզբնէ՞ն բղխէ հոգին, *թէ* ի սկզբնաւորէն. զի որ յանսկզբնէն յառաջ գայ, է՛ անեղ և անվախճան. որպէս որդի և հոգի յանսկիզբն հօրէ: - 63. Դարձեալ՝ հարցանեմ, զբղխեա՞լն ի հօրէ բղխէ որդի, *թէ* զոչ բղխեալն: - 63. Զի *թէ* զբղխեալն բղխէ, աւելո՛րդ է որդւոյ բղխումն. զի հայր բղխէ զհոգին: - 63. Դարձեալ՝ հարցանեմ, զի *թէ* մինն բոլոր բղխումն է հոգւոյն և ո՛չ մասն. զի *թէ* զմինն զայն հայր բղխէ, ապա ուրեմն ո՛չ բղխէ որդի. իսկ թէ զմինն զայն որդի բղխէ, բըղխեալն հոգի թո՛ռն լինի հօր, և ո՛չ բըղխումն նմին: - 63. Դարձեալ հարցանեմ, հայր և որդի զնո՞յն բղխեն զհոգին, *թէ* զայլ: - 63. Վեցերորդ վկայ ի ժողովոյն քաղկեդոնի զոր նոքա ընդունին և ո՛չ մեք. այսպէս է գրեալ *թէ*՝ որ ոք զհոգին ի հօրէ և յորդւոյ բղխումն ասիցէ՝ նզովեալ լիցի: - 64. Դարձեալ՝ յորժամ ասի, *թէ* լսիցէ «ի հօրէ», և կամ «առնուցու», մի՛ իմասցի այնու *թէ* բղխումն հոգւոյն սրբոյ տակաւին ապառնի էր. զի յաւիտենակա՛ն էր: - 65. Զի որպէս այժմ կարեմք ասել ճշմարտապէս *թէ* հոգին սուրբ ելանէ ի հօրէ. և վասն ապառնւոյն կարեմք ասել *թէ* հոգին սուրբ ո՛չ ելանէ յորդւոյ. մինչ այլ ո՛չ ևս ելանէ. և ո՛չ այնպէս էառ զգոյացութիւն և զճշմարտութիւն իւր՝ զի ո՛չ ևս երբեք առցէ: - 65. Երկրորդ՝ զի *թէ* նա՛ շնորհիւ ունի զորդիութիւնն և ո՛չ էապէս, ապա ուրեմն մասամբ և ըստ կարգի ունի՝ և ո՛չ զլրումն աստուածութեանն. զի շնորհն է մասնաւո՛ր պարգև: - 66. Վեցերորդ՝ զի *թէ* մեք շնորհիւ՝ որդեգրեալքս կերպանամբ առ ճշմարիտ և բնութեամբ որդին...: - 67. Եւ *թէ* զամենայն արտաքուստ և եկամուտ ունի, զիա՞րդ ասէ զինքն ճշմարիտ գոլ: - 67. Տասներորդ՝ զի *թէ* նա վասն բնակութեանն երկրպագելի է և աստուած, ո՛չ միայն եղիցի նա՛ աստուած, այլև ամենայն երկնաւորք և երկրաւորքս. որք բնակեալ ունին զաստուած և կոչին անւամբ աստուածք: - 67. Մետասաներորդ՝ զի *թէ* է՛ ինքն բնակարան և տաճար, կազմէ և զմեզ բնակարան և տաճար իւր: - 67. Երեքտասաներորդ՝ զի *թէ* վասն բնակարան գոլոյ՝ մարմին նորա է կենդանարար: - 67. Չորեքտասաներորդ՝ զի *թէ* մահւամբ չարչարանօք նորա փրկեցաք մեք ամենեքեան՝ և այն է սոսկ մարդոյ փրկութիւն մեր: - 67. Եօթնևժերորդ՝ զի *թէ* ծնեալն ըստ մարմնոյ՝ է առանձնապէս մարդ ապա ուրեմն ծնօղ նորին ո՛չ է աստուածածին, այլ՝ մարդածին: - 68. Իննևժերորդ՝ զի *թէ* առանձնապէս մարդ է, ապա հետևի բաժանեալ բնութիւն և **բ** կամք և կրկին ներգործութիւն. յայնժամ ո՛չ լինի բանն մարդ եղեալ. այլ մարդն բնակութեամբ ի փառս բանին բարձրացեալ: - 68. Զի *թէ* ի վերայ բնութեանն, **բ** կատարելութիւն մուծիք յԵրրորդութիւնն. զի Երրորդութիւնն մի բնութիւն է կատարեալ. և մի բնութիւն մարդոյ: - 68. Կոյսն մարիամ զմիածի՞նն որդի ծնաւ ըստ ինքեան, և *թէ* զանդրանիկն որդի առանձին, և *թէ* զերկուսն: - 68. Զի *թէ* զերկուսն, ահա՛ երկու որդւոյ մայր ասացիք: - 68. Եւ *թէ* մերկ բանին, հետևիս գոյութեան սկիզբն ի մօրէն գոլ և ո՛չ յաստուծոյ հօրէ: - 68. Ո՛վ երկաբնակք, զքրիստոս աստուած մարդացեա՞լ խոստովանիք, *թէ* մարդ աստուածացեալ: - 68. Զի *թէ* աստուած մարդացեալ, ապա զիա՞րդ ուրանայք և բաժանէք յերկուս բնութիւնս զաստուածն և մարդն: - 68. Եւ կամ *թէ* զո՛չ ոքն ասիցէք, ահա նո՛ր աղանդ չարափառութեան և խափանումն տընօրէնութեան մեծի խորհրդոյն: - 68. Զի *թէ* աստուածութեանն, հրէաբա՛ր երկրպագես: - 68. Ո՛վ երկաբնակ՝ դու զո՞ր բնութիւն ի քրիստոս ասես մի

տէր. զաստուծոյն՝ *թէ* զմարդոյն: - 68. Զի *թէ* զաստուծոյն միայն՝ անկար ի յարիոսին. զի զբանն առանձին քրիստոս ասացեր. այսինքն օծեալ և սրբեալ ի հօրէ. յորմէ իմանի պակաս գոլ քան զհայր: - 68-69. Զի *թէ* զաստուածութիւնն բնութեամբ ասես, ապա զմարդկութիւնն շնորհօ՛ք ասես: - 69. Զի *թէ* ասես զառ ի յաստուծոյ հօրէ բանն, ահա կարգեցեր զնա ընդ եղեալքս կարօտ սրբութեան և շնորհօք որդիութեան: - 69. Եւ հարցանեմ բաժանօղսդ քրիստոսի եթէ՝ յո՛ր բնութիւն մկրտիս. յաստուծոյն *թէ* ի մարդոյն: - 69. Զի *թէ* զաստուծոյն ըստ ինքեան, ահա և անուտելի՛ է բանին բնութիւնն: - 69. Զի *թէ* բանին, աննման ինչ խորհիս. զի նա՛ բնութեամբ ունի. մանաւանդ եղեր արիոսեան: - 70. Նմանապէս ասա՛ և զայս. զբնութեա՞մբն որդի ասես ընդ աջմէ մեծութեանն նստեալ, *թէ* որ շնորհօքն որդիացեալ ըստ քեզ: - 70. Զի *թէ* զբնութեամբն ասես, ստեա՛ց ուրեմն առաքեալն և աւետարանն. որք զքրիստոս ասեն յարուցեալ և համբարձեալ և նեստեալ ընդ աջմէ հօր: - 70. Զի *թէ* առանձին մարդկութեանն, ո՞րպէս է յերկնից իջեալ. զի ի կուսէն ծնաւ մարմինն: - 70. Եւ *թէ* միայն բանին որ ի յերկնից իջեալ, ահա՛ որ երկու կամք ընդ դէմ միմեանց խոստովանիս. ծնողին և բանին: - 70. Իսկ թէ ոք ասիցէ՝ եղևն զփոփոխումն ցուցանէ. որպէս այն *թէ*՝ գաւազանն մովսէսի օձ եղև: - 72. Քրիստոս ըստ մարդկայի՞ն բնութեանն աստուած է, *թէ* ըստ աստուածային բնութեանն մարդ: - 75. Յարցումնս այս է՛ երկաբնակացն. և նմանի այնմ *թէ*՝ մարդ ըստ հոգւոյն բնութեանն մարմին է, *թէ* ըստ մարմնոյն բնութեանն հոգի: - 75. Առ երկրորդն ասեմք՝ *թէ* ո՛չ բաժանումն բնութեան առնէ զանչարչարութիւն բանին, այլ անեղութիւն բնութեանն: - 76. Առ երրորդն ասեմք՝ *թէ* յիմարութիւն է ամենևիմբ և մոլորութիւն իսկ ի լսել զայս: - 76. Զի *թէ* անանձն բնութիւն ասէաք միաւորեալ որ էր հասարակ, գո՛յր ինչ նոցա ասել առ այս: - 76. Եւ *թէ*՝ մի ասեմք զտէր մեր յիսուս քրիստոս. և մի զբնութիւն նորա. զի մի՛ է բնութիւն բանին մարմնացելոյ: - 76 - 77. Ասեմք *թէ*՝ և այս ընդ դէմ երկուց հերձուածողա՛ց է: - 79. Ըստ որում մերձ դնէ, քանզի մարմին և հոգի. այսինքն *թէ* ո՛չ կարէ մարդն առանց հոգւոյն գոյանալ: - 80. Զբանս զայս չարափառքն այսպէս մեկնեն, *թէ* միութիւն բանին ընդ դէմ է միութեան Երրորդութեանն. զի անդ բնութիւնն մի՝ և **գ** անձինք. իսկ աստ բ բնութիւն և մի անձն: - 80. Նախ այսպէս, ասէ *թէ* բաժանմունք որ յԵրրորդութիւնն է, ո՛չ է հնար միաւորութեան. զի ա՛յլ ոմն է և ա՛յլ: - 80. Դարձեալ՝ զի ասէ *թէ*, ա՛յս միաւորութիւնս որ ի քրիստոս է, ո՛չ է իբրև զայն որ յԵրրորդութիւնն է. զի անդ միութիւն է, բայց բաժանումն անձանց: - 80. Զի մի յատկացին բ անձինք ի քրիստոս. զի *թէ* **բ** բնութիւն բաժանեմք ի հարկէ երկու անձն բաժանի: - 84. Բնութեամբ ասես միաւորեալ՝ *թէ* անձամբ: - 84. Անձն բանին զմարդկային ա՞նձն էառ՝ *թէ* զբնութիւնն: - 84. Երրորդ՝ զի *թէ* միայն անձամբ միանայ և ո՛չ բնութեամբ, ապա քրիստոս անձամբ և կոչմամբ միա՛յն է որդի աստուծոյ և ո՛չ բնութեամբ: - 84-85. *Թէ* բնութեամբ միացան, ապա տարբերութիւնք բնութեանցն բարձան: - 85. Մի՞ է քրիստոս, *թէ* **բ**: - 86. Անձն այն զոր մի ասես՝ ի՞ր է *թէ* անիր: - 86. Զի *թէ* իր, ապա հա՛րկ է ասել քեզ զքրիստոս կամ մի իր և **բ**. կամ մասամբ ինչ մի և մասամբ ինչ երկու. կամ բոլոր մի և բոլոր **բ**: - 86. Անձն այն էութիւն և գոյացութի՞ւն է *թէ* ոչ: - 86. Արդ եթէ էութիւն է անձն, և ընդ անձինն մի ասեն զմարդկային բնութիւնն, մի է և ընդ էութեանն. և *թէ* մի է ընդ էութեանն. որպէս ճշմարիտ միութիւն, մի ասա և բնութիւն. զի էութիւն և բնութիւն մի են: - 86. Անձն այն բաժանակա՞ն է՝ *թէ* միաւորական: - 86. Զի *թէ* ասես միաւորական, ահա՛ արարեր դու զանձն բնութիւն. զի բնութիւն է միարար ըստ պորփիւրի, տեսակին կցորդութեամբ բազում մարդիկ մու: - 86. Իսկ անհատ ասի՝ զի ո՛չ քակտի և ո՛չ հատանի որպէս բոլորն ի մասունս. զի *թէ* բաժանես զնա որպէս ի հոգի և ի մարմին, կամ յոտս և ի ձեռս և ի գլուխս, ո՛չ մնայ բոլորն: - 86-87. Այսպէս և մի անձն է քրիստոս և մի անհատ. զի *թէ* բաժանես զնա՛ յաստուած և ի մարդ, ո՛չ մնայ բոլորն ի նոյն. այլ մասն ինչ և մասն. կամ ոմն և ոմն: - 87. Յորոց *թէ* մի ի սոցանէ գտցի ումեք, որոշեսցէ՝ ի միմեանց: - 87. Արդ՝ տեսցուք *թէ* ըստ որո՞յ եղանակի բաժանէք զմի անձն յերկուս բնութիւնս: - 87. Նախ՝ զի յընդդիմաբաժանեալ տեսակս սեռի՝ ո՛չ գոյ առաջին և վերջին. որպէս բաժանի կենդանին ի բանականն և յանբանն. և ո՛չ է ասել *թէ*՝ բանականն յառաջ է քան զանբանն. այլ զոյգ և համայնք են: - 87. Երկոքին բնութիւնքն պաշտելի՞ են *թէ* մի: - 90. Ասէ սուրբն կիւրեղ ընդ դէմ նոցա *թէ*՝ «համանգամայն՝» այսինքն բոլորովիմբ աստուած և բոլորովիմբ մարդ: - 90. Զի՞նչ պատասխանեմք երկաբնակացն որք հարցանեն զմեզ, *թէ* մասունքն քրիստոսի աստուած է՝ այսինքն ոտքն և ձեռքն և գլուխն ապա բազմաստուածք էք: - 91. Ապա ուրեմն յայտնապէս նոքա ուրանան զայս, և ասեն *թէ*՝ ձեռքն քրիստոսի ոչ է աստուած. և գլուխն քրիստոսի ո՛չ է աստուած. և այլն. զի մի բազմաստուածք լիցին: - 91. Ասեն զայս *թէ*՝ և ո՛չ մարդ չէ. այսինքն ձեռքն և ոտքն քրիստոսի. թող թէ աստուած: - 91. Եւ *թէ* մարմինն

քրիստոսի չէ աստուած, և հոգին քրիստոսի չէ աստուած, որպէս նոքա բարբանջեն. ապա և բոլորն քրիստոս չէ աստուած. զի բոլորն քրիստոս յաստուածութենէն միաւորեալ լինի մի քրիստոս. և բաժանեալ ո՛չ է քրիստոս: - 91. Ասեն զայս *թէ*՝ քրիստոսի է մարմին. և քրիստոսի է արիւն. և քրիստոսի հոգի. այլ աստուծոյ ո՛չ ասեն: - 91. Եւ ես ասեմ քեզ. զի *թէ* մասունքն քրիստոսի քրիստոս է, ապա բազմաքրիստոս էք և դուք: - 92. Զի *թէ* ասեմք եթէ ոչ է աստուած, յայնժամ բաժանեալ յաստուածութենէն՝ ո՛չ լինի աստուծոյ ձեռն. և ո՛չ աստուծոյ մարմին. կամ արիւն. զի մասն բաժանեալ ի բոլորէն ո՛չ է բոլորին մասն. և ո՛չ կոչի. որպէս ձեռն հատեալ յանդամոցն՝ ո՛չ կոչի մասն բոլորին: - 92. Եւ *թէ* ասես միայնաբար՝ աստուած է մարմինն. և աստուած է արիւնն, լինի բազմաստուածութեան ցոյցք: - 92. Այսպէս կարեմք ասել զմարմինն քրիստոսի *թէ*՝ աստուած է և աստուծոյ մարմին և արիւն. և այլն ամենայն: - 92. Նոյնպէս և ասելն *թէ*՝ մարմինն քրիստոսի աստուած է. և արիւնն աստուած է. և հոգին աստուած է. ո՛չ է բազմաստուած. այլ մի աստուած: - 93. Ասաց *թէ*՝ որ ի կերպարանս աստուծոյ էր բանն, այսինքն էակից հօր, ո՛չ ինչ զրկումն համարեցաւ ի ներգոյական փառաց զլինիլն հաւասար մեզ: - 93. Մարդեղութիւնն քրիստոսի՝ տեսանէ՞ զաստուածութիւնն *թէ* ո՛չ: - 95. Երևի *թէ* բաժանե՛ս զմարդկութիւնն և ուրիշ իմանաս զմարդն և զաստուածն: - 95. Անձն այն գոյացութիւն է՝ *թէ* լոկ անուն: - 95. Զի *թէ* գոյացութիւն՝ և միաւորեալ է ընդ գոյացութիւն բանին, զիա՞րդ ո՛չ գիտէ զաստուածութիւն իւր: - 95. Այլ արդ՝ որ հարցնես *թէ*՝ մարդն քրիստոս տեսանէ՞ զաստուած *թէ* ո՛չ. համաձայնիս հրէիցն. որք ասէին՝ «դու մարդ ես՝ և զանձն քո աստուած առնես»: - 95. Եւ *թէ* ասես բանին ետ և ո՛չ մարմնոյն: - 96. Արդ՝ եթէ ինքն ճշմարտութեամբ ո՛չ գիտէ, մեզ որպէս ցուցանէ. և *թէ* ինքն մոլորեալ է՝ զմեզ ո՞րպէս տանի առ հայր: - 97. Չորեքտասաներորդ՝ ասէ պօղոս յեփեսացւոցն *թէ*՝ հայր կացոյց զքրիստոս յերկնաւորս ի վերայ ամենայն իշխանութեանց. և պետութեանց. և զօրութեանց. և ամենայն անուանելոց. ո՛չ միայն յաշխարհիս այլ և ի հանդերձելումն: - 97. Ա՛րդ՝ եթէ գիտէ զհայր, գիտէ՛ և զինքն. և *թէ* զինքն ո՛չ գիտէ, զիա՛րդ զհայրն գիտացէ: - 98. Եւ *թէ* զհայր ո՛չ գիտէ, զիա՞րդ զբան նորա պահէ առ ինքեան: - 98. Եւ թերևս ասիցէ երկաբնակն *թէ*՝ սոքա ամենեքեան անձինն վերաբերին քրիստոսի և ո՛չ մարդկութեանն: - 98. Ասեմք առ այս. *թէ* մինչև ցայժմ զբնութիւնն բաժանէիր, և այժմ զանձն ևս: - 98. Քսաներորդ չորրորդ՝ ասեն վարդապետք վասն հրեշտակաց *թէ* ունին առաւօտեան և երեկոյին ճանաչումն: - 99. Եւ ո՞րպէս երկիր պագանեն նմա երկնաւորք և երկրաւորք և սանդարամետականք. և ամենայն լեզու խոստովան լիցի *թէ* տէր է յիսուս քրիստոս ի փառս աստուծոյ հօր: - 99. Վասն *թէ* բան ունի աստուած: - 101. Եւ *թէ*՝ բանս մեր միաւորեալ է ընդ ձայնի: - 102. Ո՞րպէս երևի անմարմինքն. մարմնո՞վ, առ աչօ՞ք, *թէ* իսկութեամբ: - 102. Հինգերորդ՝ ի բանէն կրկին էութիւնք յառաջեցան. այսինքն իմանալի և զգալի. զի *թէ* միայն ի հրեշտակաց էր առեալ՝ պակասէ՛ր զգալին. և *թէ* ի կենդանեաց՝ պակասէ՛ր իմանալին: - 107. Եւ զի որդին աստուծոյ բնութեամբ որդի մարդոյ եղև, մի՛ յերկուանալ *թէ* լինիցիս և դու շնորհօք որդի աստուծոյ: - 107. Զի՞նչ է որ ասեն վասն աստուծոյ *թէ*՝ է՛ սկիզբն և պատճառ: - 110. Մին՝ զի նա՛խ է քան զամենայն գոյ. *թէ* սկիզբն և *թէ* էութիւն: - 111. Երբեմն նախասահմանութիւն ըստ պօղոսի՝ «սահմանելոյ որդոյն աստուծոյ». և *թէ*՝ նախ սահմանեաց զմեզ աստուած ի կամս իւր իբր անփոփոխելի սահմանադրութիւն: - 112. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, որովհետև աստուած յաւիտեան է անսկիզբն և անվախճան. նոյնպէս և յարաձգականն: - 116. Աստուածային էութիւնն ըստ որում բնութիւն է՝ *թէ* զինչ է կամ որպիսի ինչ է անգիտելի՛ է մեզ յայսմ աշխարհի և ի հանդերձելումն: - 119. Սակայն՝ զի *թէ* էն ըստ որում է աստուած՝ կրկին կերպիւ տեսանի. այսինքն գիտութեամբ և անգիտութեամբ. դնելով և բացաբառնալով այսպէս: - 119. Նախ՝ հայելով ի կերպարանս և ի նմանութիւնս որ է՛ կարգաւորութիւն արարածոց. և սոքօք ի յարացոյցն սոցա ելանել, և ի նմանէ դարձեալ ի նախատիպ յարացուցին ելանել. և այնպէս տեսանել *թէ* է՛ աստուած պատճառ ամենայնի: - 119. Առաջինն որ է տըպաւորական աստուածաբանութիւն՝ է՛ ի դէմս սուրբ Երրորդութեանն և մի աստուածութեանն. *թէ* ո՞րպէս է մի. ո՞րպէս երրեակ. և ծնօղ. և ծնունդ. և բղխումն. և վասն մարդեղութեանն քրիստոսի: - 122. Երրորդն է նշանական աստուածաբանութիւն. որ ի զգալի կերպարանաց փոխակցիմք յիմանալի տեսութիւնն. *թէ* զի՞նչ նշանակէ մարդ երևելին. կամ առիւծ. գառն. հուր. լոյս. և այլն: - 122. Եւ *թէ* ո՞րպէս ասեմք ննջել զարթնուլ սրտմտիլ կամ տրտմիլ աստուծոյ: - 122. Զի որպէս խաւարն անյայտ է, նոյնպէս և առաւել լոյսն անտեսութիւն առնէ. և նա անտես է ի հրեշտակաց. և անյայտ ի մարդկային մտաց. *թէ* ո՞րպէս կամ զի՞նչ է էութիւն և բնութիւն աստուածութեանն: - 122. Երկրորդին պատասխանեմք եթէ՝ ո՛չէ նոյն դրութիւն և խոստովանութիւն.

որպէս յորժամ ասեմք դնելով *թէ*՝ չա՛ր է. խաւա՛ր է. և մե՛ղք է. ահա այս ուրացութիւն է և պակասութիւն: - 124. Տես և համեմատեա՛ առ աստուած *թէ* պիտի: - 124. Զարեգական յատկութիւնս *թէ* կամիս յաւելուլ, ցուցցի յառաջիկայդ: - 127. Բարի՞ն է առաջին յաստուած, *թէ* սէրն: - 128. Այլք ասեն *թէ*՝ է՛ ի յաստուած լայնութիւն սիրոյ, որով յետս դարձուցանէ զմեզ ի մոլորութեանց վասն առաւել սիրոյն: - 129. Չորրորդ՝ զի *թէ* պատւական նիւթով երևէին որպէս արեգակն՝ հուր՝ ոսկի՝ և ակն. գիտէաք *թէ* զնոյն բնութիւն ունին, և ո՛չ այլ ինչ գերիվերոյ: - 132. Չորրորդ՝ զի *թէ* պատւական նիւթով երևէին որպէս արեգակն՝ հուր՝ ոսկի՝ և ակն. գիտէաք *թէ* զնոյն բնութիւն ունին, և ո՛չ այլ ինչ գերիվերոյ: - 132. Իններորդ՝ զի նշանակեալքն՝ վայրիք գազանք՝ հրեղէնք՝ և թևաւորք երևէին. ցուցանելով *թէ* արտաքոյ և հեռի՛ են յերևելեացս բնութեանց. և անըմտելք և վայրենիք: - 132. Ո՞րպէս երևին անմարմինքն. մարմնո՞վ, առ աչօ՞ք, *թէ* իսկութեամբ: - 133. Ասեմք *թէ*՝ երևմունք նոցա ո՛չ են առ աչօք. որպէս նմանագործք ի յաչս ցուցանեն: - 133. Նախ՝ *թէ* անկեալքն ի նոցանէ են չափով միոյ դասի: - 134. Երկրորդ՝ *թէ* մինն ի տասն դասուցն անկաւ և մնաց ինն: - 134. Ի յառաջին կարգ քահանայապետութեանն՝ սերոբէ՞ն է առաջին դաս՝ *թէ* աթոռքն: - 135. Ասեմք *թէ* վասն գ պատճառի: - 136. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, վասն էր մարդիկք հրեշտակք կոչին. նաև հրեշտակք աստուած՝ որ վերնոցն են կոչմունք: - 136. Ասեմք *թէ* վասն երեք պատճառի: - 137. Նա՛խ՝ *թէ* շնորհս այս անե՞ղ է *թէ* եղական: - 140. Երրորդ՝ անչա՞փ է *թէ* չափաւոր: - 140. Վասն երկրորդ մի՞ է *թէ* բազում, ասեմք եթէ՝ ի սկիզբն մի է ըստ էութեան ի միոյ պատճառէ՛ յառաջ եկեալ. և ի բազումս բազմացեալ ըստ որակութեան. որպէս է արփեան և ըստ աստիճանաց: - 140. Իսկ այլք ասեն *թէ*՝ հրեշտակն ո՛չ երևի ձևացեալ մարմնովն և ո՛չ խօսի ընդ մարդոյն. այլ՝ դնէ զնմանութիւն դիտաւորութեան ի յաչքն կամ ի յականջն մարդոյն. և անդ ընդունի հասարակ զգայութիւնն զտեսակս այնմիկ, և տայ յերևակայութիւնն և յիմացականն. այսպէս երևին հրեշտակք և խօսին ընդ մարդոյ: - 145. Եւ սոյնպէս ածէ ի ներքս զչար խորհուրդսն *թէ* ի յարթնութեան *թէ* ի ննջման: - 145. Զամենայն հրեշտակս բարի արար աստուած, այլ ո՛չ ծայրագոյն բարիս. այլ միջակս. որ է ի մէջ անփոփոխ և փոփոխական բարւոյն. այնպէս՝ զի *թէ* դառնային և սիրէին զայն՝ որ ի վեր քան զինքեանս, ելանէին յորպիսութիւն շնորհաց և փառաց. որպէս այժմ են հրեշտակք բարիք: - 146. Ա՛րդ՝ բնութեան նոցա պատշաճի բարձրագոյն տեղիք որ է երկինքն յորում ստեղծան. զի *թէ* կացեալ էին կատարելոց էին անդ: - 146. Կանխագէտ եղև՞ անկման իւրոյ՝ *թէ* ոչ: - 147. Եւ այլք *թէ*՝ լռեաց և ո՛չ ետ փառս աստուծոյ: - 147. Նախ՝ յորժամ սերոբէն ասէր սուրբ, և միւսն երկրորդէր զնոյն. և սա՛ լռեաց զփառաբանութիւն ընկերին երկրորդել աստուծոյ, *թէ* փառքն ի վերայ իւր անկանի և աստուածանայ որպէս ասաց պօղոս: - 147. Երկրորդ՝ ասեն *թէ*՝ ի լինիլ ստեղաց՝ հրեշտակք օրհնեցին զաստուած ըստ յոքայ: - 147. Եւ ոմանք ասեն *թէ*՝ ընդ պատիւ մարդոյն նախանձեցաւ և ի խորհուրդ եմուտ *թէ* սորա կատարումն ի՞նչ լինի, և ո՛չ կարաց հասու լինիլ: - 147. Եւ ցուցցէ *թէ* իշխան և գլուխ էր սադայէլ իւրոյ դասուցն: - 148. Եւ ապա զի ցուցցէ *թէ*՝ չար խորհրդոցն վրէժ խնդրութիւն կայ և պատիժ: - 148. Յաճոյ թուեցաւ նոցա բարձրութիւն նորա. խորհելով՝ զի *թէ* նա աստուծոյ յաղթեալ էր, նոքա ևս այլոցն իշխէին կարողութեամբ: - 149. Վասն այն *թէ* քրիստոս զմի հրեշտակի բնութիւն ընդունէր՝ զնա միա՛յն փրկէր և այլքն արտաքոյ մնային փրկութեան: - 149. Զի *թէ* այնպիսիք էին որ ո՛չ կարէին մեղանչել՝ իբր կապեալք լինէին և բռնադատեալք, և վարձս ո՛չ առնուին: - 149. Յասարակ կարծիք է *թէ*՝ ժերորդ դաս հրեշտակացն անկաւ, և մարդս զանկելոց տեղին լնու: - 150. Այլ այս ո՛չ է հասարակ *թէ* ժ դաս էր հրեշտակաց և մինն անկաւ: - 150. Զի ոմանք ասեն *թէ* ի միջին դասուցն անկան գ մասն, և մինն մնացեալ յիշխանութեանցն խառնեցաւ: - 150. Եւ այլք ասեն *թէ*՝ ի տէրութեանց դասուն ի վայր ի ներքոյ քերոբէիցն յամենայն դասուցն անկան դասու միոյ չափ: - 150. Ո՛չ են յաւերժահասունք որպէս ոմանք կարծեն *թէ* յերկուց տարերց այսինքն ի հրոյ և յօդոյ են բանական կենդանիք և ունին ծնունդ և մահ. սուտ է այսպիսի կարծիքս և ընդունայն և հակառակ սուրբ գրոց. զի բանական կենդանի և մահկանացու՝ մարդս միա՛յն է որոյ յարութիւն և դատաստան գոյ: - 150. Նախ՝ զի ասեն վարդապետք *թէ* ո՛չ ումեք խրատու մեղանչեաց, և ո՛չ ումեք օգնութեամբ նորոգեսցի: - 150. Եւ աստ ասէ իրինոս՝ զի *թէ* յաւիտենական է հուրն, զիա՞րդ վախճան ածեն տանջանաց յաւիտենից ունայնախոհքն. թերևս կարծելով *թէ* ի հուրն մաքրեսցի. զի մի՛ լիցի աշակերտացն ճշմարտութեան խորհիլ և ասել: - 153. Աստուած բնութեա՞մբ գործէ՝ *թէ* կամօք: - 154. Մի է աշխարհ. և չունի զգայարանք. և *թէ* ուր էր աստուած. և ուր էր աշխարհ. և յի՞նչ պատճառի ստեղծաւ: - 154. Վեշտասաներորդ) Յասարակ տարերք *թէ* ո՞րպէս են անապականք: - 154. *Թէ* ո՞րպէս երկիր անշարժ է՝ և երկինք շարժի: - 154. *Թէ* ի

զ օրն ստեղծման ամենայն: - 154. Վասն ժամանակի. և *թէ* ո՞ր մասն է առաջին: - 154. Վասն ջրայնոց և թռչնոց և սողնոց. և *թէ* քանի՞ ազգեն կենդանեաց: - 155. *Թէ* բնական զգեստ և զէն ունին կենդանիք, և մարդս ոչ. և ճանճք և այլքն: - 155. Իմաստութեան օծին նմանիլ. և *թէ* զգլուխն ջախջախեմք. և *թէ* թոյնքն ի գլուխն է: - 155. *Թէ* ծնունդ ո՛չ լինի ի դրախտին: - 155. Ասեմ *թէ* բազում եղանակաւ: - 156. Հինգերորդ՝ մարդ *թէ* բնութեամբ և *թէ* կամօք գործէ՝ կարօ՛տ է օգնականի, իսկ աստուած անկարօ՛տ է օգնականի: - 156. Այս *թէ* զի՞նչ է հասարակութիւն: - 157. Հնգետասաներորդ՝ ասէ սուրբն դիոնէսիոս՝ *թէ* վասն այն տայ աստուած սրբոցն նեղութիւնս և փորձութիւնս, զի նեղութիւնն սիրելի և փափագելի՛ է նոցա. և յայնժամ ուրախանան սուրբքն, յորժամ ի մարմնական հեշտութեանց հեռանան. և արիանան ի փորձութիւնս. և սակաւ նեղութեամբ ժամանեն ի մեծ հանգիստն: - 159-160. Ասեն ոմանք *թէ* փորձութիւնն երեք է. այսինքն ի մարդկանէ՛, ի սատանայէ՛, և յաստուծոյ: - 160. **Զորօրինակ՝ որպէս տղայ որ տեսանիցէ ցից ի յորմում, երթայ ի մօտ. *թէ* ամո՛ւր է՝ թողու. վասն զի ո՛չ կարէ հանել. և երթայ առ միւսն. *թէ* շարժի՝ ի մօտ կենայ մինչև հանէ**՛: - 160-161. Նոյնպէս և սատանայ աներևոյթ մօտ՝ ի մարդն երթալ. *թէ* ամուր է հաւատն և կամքն՝ ո՛չ կենայ անդ, յուսահատի և թողու: - 161. Հինգերորդ՝ զանազանութիւն՝ զի սատանայ ի փորձելն ո՛չ գիտէ զառաջիկայն *թէ* յաղթէ և *թէ* յաղթի. և եթէ էր տեղեակ՝ ո՛չ մրցէր ընդ կատարելոցն որք յաղթահարեն զնա. որպէս ընդ ստեփաննոսի, անտօնի, և այլոցն, որք յաղթեցին սատանայի: - 161. Եւ *թէ* ոք ասիցէ՝ յորժամ գիտէ՛ աստուած զկատարածն, վասն է՞ր տայ ի փորձանս: - 161. Ասեմք *թէ* վասն **բ** պատճառի: - 161. Երկրորդ՝ զի արդարութեամբ տացէ զպսակն կամ զտանջանքն. *թէ* յաղթեն և *թէ* յաղթին: - 161. Իսկ *թէ* կամիս ուսանիլ *թէ* զի՞նչ է նիւթ պսակին. որ ինչ առ աստուածութեան իւրում մեծութիւն գտանի, զա՛յն պատրաստեաց սիրելեաց իւրոց. զոր ո՛չ կարեմ զմտաւ ածել. կամ վայրապար լսելեօք լսել: - 161. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, եթէ աստուած զոր ոչ կամի՝ ո՛չ կարէ, որպէս զչար զի ո՛չ կամի և ո՛չ կարէ. նոյնպէս զմեղս և զայլսն. ապա երևի անկարութիւն ի յաստուած գոլ: - 163. Երրորդ զանազանութիւն՝ զի *թէ* շինի տաճարն և *թէ* ոչ՝ առաջին սկիզբն որ ի միտքն մնայ՝ նոյն ո՛չ առաւելու և ո՛չ նուազէ: - 163. Իսկ վասն երկրորդ հարցմանն *թէ*՝ անկա՛ր է կուսի ապականելոյ լինի կոյս: - 165. Ասելի է *թէ*՝ կոյսն և ապականեալն են հակակայք ըստ ունակութեան և պակասութեան. որպէս երեսք և կուրութիւն. որոց ի լինիլն համահետևին երեքին սոքա. այսինքն ժամանակն, և մասն, և նոյն: - 165. Եւ *թէ* ոք ասիցէ՝ ապա վասն է՞ր զթողութիւն գտանէ զղջացեալն: - 165. Դարձեալ ասեմք, *թէ* կոյսն և պոռնիկն՝ առաքինութեան և չարութեան են տեսակք, և ներհա՛կք են առաքինութիւն և չարութիւն. զի փոփոխեն զմիմեանս. ըստ այնմ և թողութեան հանդիպին: - 165. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, ապա զիա՞րդ նոր եկեալքն ի հաւատս՝ թողեալք զկուռս և զամենայն չար՝ լինէին քահանայք և եպիսկոպոսունք. որպէս սուրբն կիպրիանոս: - 166. Դարձեալ ասեմք *թէ* ո՛չ միապէս է մեղքն նախ քան զշնորհքն և յետ շնորհացն. զի առաջինն անգիտութեամբ էր, և վերջինն գիտութեամբ. և առաջինն հաւատովք սրբի, և վերջինս ապաշխարութեամբ և սրբութեամբ: - 166. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, ընդէ՞ր այլ մեղուցեալն զղջացեալ մտանէ ի կարգ, որպէս հպարտն և ագահն և պոռնիկն ո՞չ: - 166. Դարձեալ ասեմք *թէ*՝ ամենայն մեղաց մտածումն՝ զղջո՛ւմն է նորին. իսկ պոռնկութեան մտածումն՝ վերստին նորոգո՛ւմն է ախտին: - 166. Դարձեալ ասեմք *թէ*՝ ամենայն մեղաց անչա՛փն մեղք է. իսկ չափաւորն ո՛չ է ի մեղանս. որպէս չափաւոր ագահութիւնն. և չափաւոր բարկութիւնն. և այլն: - 166. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, ամենայն վերոյ ասացեալքս գո՛ն և յամուսնացեալ երիցունս աշխարհի, և քահանայագործե՛ն: - 167. Ասելի՛ է *թէ*՝ երիցունք աշխարհի՝ հալալ ամուսնութեամբ և ողջախոհութեամբ են ուխտեալ քահանայագործել: - 167. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, երևի ապա թէ քահանայագործութիւն պոռնկին ո՛չ լինի կատարեալ. վասն այն արգիլեալ է ի գործոյն: - 167. Եւ *թէ* է զօրութիւն ի նա՛, լինի յանկատարութենէ ի կատարելութիւն եկեալ, կամ հակադարձեալ. որ է՛ անհնարին հերձուած: - 168. Եօթներորդ՝ ներգործութեամբն պատւական է քան զօրութեամբն. և *թէ* գոյր զօրութեամբ, լինէր ինքն ինքեան պատուական և անպատիւ որ է՛ անյարմար: - 168-169. Եւ *թէ* գոյր ինչ զօրութեամբ ի նա՛, և նա՛ լինէր ընդ եղելոցս ի ժամանակի որ է սուտ: - 169. Եւ *թէ* գոյր ինչ այսպիսի զօրութիւն ի նա, լինէր վախճանաւոր և նա. և *թէ* էր վախճանաւոր, և էր սկզբնաւոր՝ որ է՛ անպատշաճ: - 169. Ապա ուրեմն յա՛յտ է ի բաժանման է *թէ* ի յաստուած ո՛չ գոյ իր ինչ զօրութեամբ. այլ բովանդակն ներգործութեամբ որպէս ցուցաւ: - 169. Այլ արդ՝ լինելութիւն աշխարհի առ ինքն ըստ ինքեան ասի զօրութեամբ և ներգործութեամբ. զի ի զօրութենէ եկն ի ներգործութիւն. զի *թէ* ոչ գոյր զօրութեամբ նախ՝ ո՛չ լինէր յետոյ ներգործութեամբ: - 169. Խնդրեմ և զայս որ ասացաւ ի վերոյ *թէ* պատահումն ո՛չ

է յաստուած: - 169. Այլ արդ՝ երևի *թէ* արարածք պատահումն են ի յարարիչն զի յետո՛յ եղեն: - 169. Այլ ասիցէ ոք, *թէ* բազում ինչ գոն ի յայլս գոյացութիւն և ի յայլս պատահումն. որպէս ջերմութիւն ի հուրն գոյացութենէ, և ի անորակ մարմինն պատահումն. և տերևն ըստ ինքեան գոյացութիւն է, և ի ծառն պատահումն. այսպէս և մազն: Եւ զի յայտ եղև այս, ծանուցի և այն, *թէ* վասն է՞ր աստուած միայն գոյացութիւն է և ո՛չ պատահումն: - 170. Զի *թէ* գոյր պատահումն ի յաստուած, լինէր բազում և ո՛չ մի. իսկ աստուած մի է և ո՛չ բազում...: - 170. Զի՞նչ է որ ասեն փիլիսոփայք *թէ* յոչ ուրեքէն յոչ երբեքէն ոչինչ լինի: - 173. Նախ զայս ասեմք *թէ* ամենայն ինչ հնարաւոր է աստուծոյ. զի կարէ՛ առնել զոր միտք մարդկան տեսանէ. և կարէ՛ զոր ո՛չ տեսանէ: - 173. Երկրորդ՝ ասեմք *թէ* կրկին է ոչ էակն. այսինքն ոչ ինչն: - 173. Ներգործելն աստուծոյ բնութեա՞մբ է *թէ* կամօք: - 173. Ասեմք առ այս եթէ գիտելի է նախ՝ *թէ* զի՞նչ է բնութեամբն և զի՞նչ կամօքն: - 173. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, որովհետև ներգործութիւնքն բնութեանց հետևին, որպէս հուրն միշտ այրէ, և ջուրն ցրտանայ և ջերմանայ. ապա ճշմարիտ երևի բանն դամասկացւոյն՝ եթէ է՛ ի քրիստոս կրկին ներգործութիւն. որպէս և կրկին բնութիւն: - 174. Դարձեալ՝ որպէս ասեն իմաստունք՝ *թէ* քան զամենայն պարգևք գերագո՛յն է իմաստութիւնն յաստուծոյ առ մարդիկ իջեալ. այսինքն քան զկեանս և զառողջութիւն, և քան զմեծութիւն և զայլսն: - 178. Զի իմաստունն *թէ* մեծանայ, գիտէ՛ կարգաւորել: - 178. *Թէ* առողջ է, գոհանայ զաստուծոյ: - 178. *Թէ* հիւանդանայ, փառաւորէ՛ զաստուած որպէս զյոբ: - 178. *Թէ* կեայ, յաւելու արդարութիւնն: - 178. Եւ *թէ* մեռանի, անխիղճ գնայ յաշխարհէս: - 178. Երկրորդ՝ պատասխանեմք *թէ*՝ յիրաւի որպէս մի է աստուած, և մի աշխարհ: - 179. Ուր և երբ այսինքն տեղի և ժամանակ գո՞յ աշխարհիս *թէ* ոչ: - 180. Զի *թէ* ոչ գոյ, ապա անուր և անե՛րբ է աշխարհս. և լինի յաւէտակից աստուծոյ: - 180. Եւ եթէ գո՛յ՝ ցոյց *թէ* յորո՞ւմ ժամանակի եղև կամ ո՞ւր: - 180. Արդ սկիզբն ժամանակի ո՛չ է ժամանակ. վասն այն ո՛չ ցուցանի *թէ* ե՞րբ եղև: - 180. Վարդապետք ասեն *թէ* ամենայն երկինք ի հարկէ պարտին ունել զբոլորակ ձև: - 182. Յինգերորդ՝ *թէ* երկինքն ո՛չ էր բոլորակ՝ այլ քառանկիւնի կամ եռանկիւնի, յորժամ շարժէին անկիւնքն՝ յորմէ տեղւոջէ վերանային՝ մնային առանց տեղւոյ. և տեղի անկեանցն առանց մարմնոյ: - 183. Վեցերորդ՝ զի *թէ* երկինքն ո՛չ էր բոլորակ, յայնժամ արեգակն և այլ աստեղք յորժամ գային ի մէջ երկնից, մեծագոյն երևէին. քանզի ի միջին կիտէն երկնից առ մեզ է ուղղական գիծ. իսկ յարևելից առ մեզ է՛ խոտորնակի գիծ. և ուղղական գիծն կա՛րճ է քան զխոտորնակ գիծն: - 183. Զի՞նչ է որ ասէ մեծն իգնատիոս վասն արեգական՝ *թէ* յամենայն օր ի բաց դնէ զլոյսն և զջերմութիւն, և միւս անգամ յարփոյն առնու: - 186. Նոյնպէս յորժամ ասեմք *թէ* արեգակն խաւարեցաւ, ո՛չ ի բնական լուսոյն՝ այլ ի զմեզ լուսաւորելոյն: - 186. Վարդապետք ասեն. որպէս սուրբն բարսեղ՝ *թէ* որպէս երկբերանի քսա՛կ է լուսինն. ընդ մինն ելանէ և ի վերի թիկունքն ժողովի և պակասի ի մէնջ լոյսն. և ի միւսն ի ներքս մտանէ և լուսաւորէ՛ զմեզ: - 187. Եւ այլք ասեն *թէ* յարեգակնէ՛ առնու զլոյսն այսպէս: - 187. Եւ այլք ասացին *թէ*՝ ունի բնական լոյս՝ և առնու զլոյս յարևէ. և այսպէս խառնի բ լոյսն ի նմա՛. և սնուցանէ զորս յերկրի: - 187. Եւ այլք ասեն *թէ*՝ կերպն է ցամաք երկրիս. որպէս հայելին զմարդոյ կերպն յինքն երևեցնէ: - 187. Յինգերորդ՝ զի տեսցուք և իմասցուք *թէ* արտաքին սրահն երկնից այսպէս է զարդարուն. քանի՞ առաւել ներքին կողմն սրբութեան իմանալեացն դասուց: - 188. Ոմանք ասեն *թէ* **Ե**երորդ էութիւն են արտաքոյ չորից տարերաց ըստ արիստոտէլի: - 188. Եւ *թէ* ասեն՝ յանօթո՛յն է որ մինն առաւել լոյս տայ և մինն նուազ, և ո՛չ ի լուսոյն. որպէս յստա՛կ ապիկի առաւել լուսաւորէ: - 188. Ասեմք եթէ յա՛յտ է ապա որ անօթ լուսաւորացն տարրական է. *թէ* ոմն պարզ է և ոմն թանձր: - 188. Ասեմք *թէ* **բժ**ան կենդանակերպքն ունին զբնութիւն չորից տարերաց: - 189. Շարժի՞ն աստեղքն, *թէ* ամրացեալքն են յերկինս: - 189. Ոմանք ասեն որպէս արիստոտէլ, *թէ* ամենայն աստեղքն բևեռեալ են յերկինս և ընդ նմա՛ շրջին: - 189. Իսկ այլք ուղղակի՛ ասեն՝ *թէ* անմոլար աստեղքն ամրացեալ են ի հաստատութեանն որպէս սպի ի վերայ մարմնոյ, և ընդ նմա շարժին: - 189. Յինգերորդ Լուսաբերն. որ է՛ արուսեակն. զոր կոչեն զօհրա. ջե՛րմ է և խոնաւ. **յխը** օրն կատարէ՛, զընթացսն. և այլք ասեն *թէ* ի **զ** ամիսն: - 189. Վեցերորդ Փայլածուն. զոր օտարիտ կոչեն. միշտ շրջի ընդ արեգականն. և սակաւ հեռանայ ի նմանէ. զընթացս իւր կատարէ՛ յլը աւուրս. **ժ** օր պակաս քան զլուսաբերն. և այլք *թէ* **գ** ամիս: - 189. Վարդապետք ասեն *թէ* վասն բազում պատճառի: - 192. Երկրորդ՝ ասեն *թէ*՝ ի սկիզբն աշխարհիս արար զբնութիւնն յանկարծակի. այլ բնութիւնն յամելով և ըստ կարգի յանկատարութենէ ելանէ ի կատարումն: - 192. Եօթներորդ՝ ցուցանէ *թէ*՝ որպէս մարմնական բնութիւնք նախ էին անկատար և անտեսակ՝ և յետոյ կատարեցան յաստուծոյ: - 192. Ութերորդ՝ նշանակէ վեց թիւն որ է՛ կատարեալ՝ *թէ*

բոլոր կատարելութիւն աշխարհիս ի յաստուծոյ է ստեղծեալ. երկինք և երկիր՝ և ամենայն ինչ: - 192-193. Նա՛խ՝ զորքանութիւն աւուրցն ցուցանէ, *թէ* տիւ և գիշեր իդ ժամն լինի օր մի բնական: - 193. Ժամանակն *թէ* ո՞րպէս բաժանի ի մշտնջենաւորն և յաւիտեանցն՝ ասացաւ ի վերոյ ի **ը** գլուխն՝ **ժբ** համարն: - 198. Արդ՝ *թէ* զի՞նչ է ժամանակն՝ աստ ասասցի: - 198. Որպէս ասեն փիլիսոփայք *թէ* կրկին է չափ: - 198. Ժամանակին ո՞ր մասն է առաջին. անցեա՞լն՝ ներկա՞յն *թէ* ապառնին: - 198. Դարձեալ ասեն վարդապետք *թէ*՝ ժամանակն է չափումն իրաց մարմնականաց: - 198. Ուսաք յիմաստնոց *թէ*՝ ի բաժանիլ լեզուաց **հբ** տանուտերանց, և ի գնալն յիւրաքանչիւր տեղիս ի հեռու կամ ի մօտաւոր աշխարհս. զօրն զայն տարեմուտս կարգեցին. և ուսուցին որդւոց իւրեանց պատւեալ զօրն զայն տրօք ընչից: - 200. Բայց ասեն ոմանք *թէ*՝ յաւուրս մանասէի՝ Նումաս պումիլոս **բ** ամիս յաւել ի տարին հռօմոց. զի յառաջ քան զնա՝ **ժ** էր. և յաւել ի նոսա զյունվար և զփետրվար: - 201. Պատասխանեմք յայտնի տեսութեամբ, *թէ* զոր ինչ այրէ հուր, ծախէ՛ և կորուսանէ զամենայն որակսն. այսինքն զգոյն. զհամ. զհոտ. նոյնպէս և զծանրութիւն: - 202. Դարձեալ ասեմք *թէ*՝ ծանրութիւն փայտին գիճութիւնն է և ցրտութիւնն. և հուրն ջերմութեամբ և չորութեամբ զսոսա կորոյս: - 202. Դարձեալ ասեմք *թէ*՝ զինչ ծանրութիւն որ պատահական է՝ ի ցրուիլն նիւթոյն կորնչի ծանրութիւնն: - 202. Եւ *թէ* յառաւօտուն իջանէ մինչ ի կէս օրն, արևելեան կոչի. և անտի մինչև յերեկոյն, արևմտեան: - 203. Իսկ այլք ասեն, *թէ* ի պարզոյ լինի, նշա՛ն է խոնաւի. և *թէ* ի խոնաւ՝ նշա՛ն է պարզի: - 203. Եւ տե՛ս որքան է նիւթ գոլորշոյն. և լուսեղէն բա՛շս արծակէ առ ի ցուցանել *թէ* ո՛չ է ի բնական աստեղաց: - 203. Ոմանք ասեն *թէ*՝ զանազան և գարշ կենդանիք են ի ծովն, և ի նոցանէ դառնանայ: - 208. Եւ այլք ասեն *թէ*՝ բազում աղբիւրք բղխեն ի ծովն. որպէս մեռայի ջուրն, և փոխեն զծովն ի դառն: - 208. Եւ կէսք ասեն *թէ*՝ երկրի բնութիւնն աղտաղտուկ է և շօր՝ որ ծովն ի վերայէ. և որ առ եզերսն են՝ զնոսա լուանան անձրևք և խառնեն ի ծովն: - 208. Եւ *թէ* ծարաւին գետք որ ի ծով մտանեն. և անձրևք հանգուցանեն զնոսա: - 208. Երկրորդ՝ ասէ արիստոտէլ՝ *թէ* ջերմութիւն լուսաւորացդ և տարրական հրոյն և օդոյն մտանեն ի ծովն և քարշեն ի նմանէ զքաղցր և զպարզ հիւթն. և մնացեալն լինի դառն և աղի: - 208. Նախ՝ ասեն ոմանք *թէ*՝ որքան բարձր է ի վերայ երկրի հողն, նոյնքան ծո՛ծո՛ր է ի ներքին կողմն. վասն որոյ ջուրք ծովուն դիւրաւ ելանեն: - 209. Ոմանք ասեն *թէ* յօդոյն է. զի օդն կապոյտ է՝ խառնի ընդ ջրոյն և լինի կանանչ: - 212. Այլ ես ասեմ *թէ*՝ բնական որակ գունոց **դ** են: - 212. Երրորդ՝ կոչին ծերք. զի ծե՛րք են և ի սկզբանէ՛ եղեալք յարարչադիր հրամանէն, *թէ*՝ «բղխեսցէ երկիր ծառ պտղաբեր» և այլն: - 214. Ապա ուրեմն երևի *թէ* ի մին տարրէ գոյացան ի հողոյ կամ ի ջրոյ: - 214. Ասեմք *թէ*՝ ամենայն մարմնական կենդանիք ի չորից տարերաց են եղեալ. և յայտ է ի բազում պատճառաց: - 214. Եւ *թէ* ոք ասիցէ՝ զշունչն ո՛չ ունին ջրայինքն: - 215. Ասեմք *թէ*՝ որպէս ցամաքայինքն ունին զշունչ օդոյ: - 215. Ասեն *թէ* **ռ** ազգ է. **ո** ի ցամաքի թռչնովք. և **ն** ի ջուրս: - 216. Ասեմք *թէ*՝ բազումք են: - 216. Զի *թէ* մարդն ունէր զբնութեամբ զէնս, որպէս թէ եղջիւր ի գլուխն. և սուր զատամունսն. ճիրանունք ի ձեռս. և սմբակ կամ կճղակ ոտիւք. և զայլսն, Նախ՝ զի գազանադէմ և դժուարատես լինէր ամենեցուն: - 217. Երրորդ՝ զի *թէ* ունէր ի բնութենէ զէնս կամ զգեստս. ո՛չ կարօտէր այլոց կենդանեաց. այլ և ո՛չ խնամէր զնոսա: - 217. Ստե՞ղծ աստուած հոգաբարձութեամբ զճանճս և զմժեղս և զայլսն, *թէ* ի գոյի՞ց պատահեցան: - 217. Ասեն վարդապետք *թէ*՝ ա՛յն չափ հոգս տարաւ աստուած ի ստեղծանել զճանճս և զմրջմունս որքան հրեշտակաց: - 217. Ո՞րպէս գիտեմք *թէ* մարդն իշխան է ի վերայ անասնոց. զի ահա՛ բազումք անհնազանդք են. որպէս վայրիք և գազանք և այլք: - 220. Նա՛խ՝ պարտ է գիտել *թէ* վասն դրախտին **գ** է կարծիք վարդապետաց: - 221. Ո՞րպէս ասեն *թէ* դրախտն լուսոյ արեգական չէ կարօտ: - 222. Եւ այլք ասեն *թէ* ծաղիկք և տերևքն լուսըՆկա՛լք են: - 222. Եւ այլք *թէ*՝ իմանալի՛ է լոյս նոցա. և կամ յեթերէն: - 222. Իսկ այլք ասեն *թէ*՝ վասն առաւել բարձրութեանն՝ լոյս արեգականն ո՛չ երբէք հեռանայ ի նմանէ. թէպէտ ի ներքոյ երկրի անցանէ. որպէս լուսինն թէպէտ ի վերին կամարն լինի, զլոյսն առնու յարևէն որ ի ներքին կամարն: - 222. Ո՞րպէս ասեն *թէ* լուսնոյ կամարին հաւասա՛ր է: - 222. Ոմանք ի դրախտն ևս ասեն *թէ* տիւ և գիշեր լինի. կամ գարուն և աշուն. զոր մեզ չէ ընդունելի: - 222. Արդ զի՞նչ ասեմք, անապակա՞ն՝ *թէ* ապականացու է դրախտն: - 222. Նա՛խ՝ զի *թէ* ապականացու էր որպէս երկիրս այս, վասն է՞ր զմարդն պատւելով ի դրախտն եդ աստուած: - 222. Եւ *թէ* տկարանաս ի զօրութիւնն աստուծոյ՝ առ մե՛զ ևս գոն քեզ հաստատութեան նշան՝ անփուտ փայտ. և անթառամ ծաղիկ. և մշտականաչ սաղարթ. և անթափ պտուղ: - 223. Եւ *թէ* կեանս տայ՝ ո՞րպէս հատանի: - 223. Եւ այլք ասեն *թէ*՝ պատճա՛ռ էր բարւոյ և չարի՝ ո՛չ ըստ ինքեան, այլ օրինօքն: - 223. Զի *թէ* հնազանդեալ էր օրինացն, լինէր բարւոյ պատճառ. և ո՛չ

հնազանդեալ՝ եղև չարի պատճառ: - 223. Իսկ սուրբն նիւսացին ասէ *թէ*՝ կրկին է բարին: - 224. Ոմանք թուզ ասեն. *թէ* ի նոյն ժամն որ կերաւ և մերկացաւ՝ և կարեաց ի տերևոյ նորա. և վկայ բերեն *թէ*՝ վասն այն անէծ զթզենին յերուսաղէմ: - 224. Այլք ասեն *թէ*՝ խաղո՛ղ էր. կամ ցորեան. զի զգինին ետ գրաւական կենաց՝ և զհաց մարմնոյն: - 224. Այլք ասեն *թէ*՝ խնծո՛ր. վասն զի բազում անգամ ի յերգսն խնծոր յիշի: - 224. Այլ ա՛յս է ճշմարիտն. որ մինն ծառ էր կենաց՝ և մինն գիտութեան. և ի դրախտին այլ ո՛չ գոյր նման նմա. թո՛ղ թէ յերկիրս. ո՞րպէս ասեմք *թէ* այս է՝ կամ այն: - 224. Ո՞րպէս է, կերակրելի՝ *թէ* անծորելի է պտուղն: - 224. Ծառք դրախտին ո՞րպէս ըմպեն ջուր, *թէ* անապականք են: - 224. Տկարանայ միտքս *թէ* յապականացու երկրէ՛ է դրախտն և մասն է երկրի, ո՞րպէս է անապական: - 225. Վերջին հուրն ի կատարածի զդրախտն փոփոխէ՞ *թէ* ոչ: - 225. Նախ՝ ասեմք *թէ* ո՛չ: - 225. Դարձեալ ասեմք *թէ* գոյացութիւն դրախտին բ իր է. այսինքն նիւթ և ապականութիւն: - 225. Ի դրախտին լինէ՞ր մարմնական ծնունդ որպէս այժմ ի յերկրի, *թէ* ոչ: - 225. Չորրորդ՝ զի *թէ* լինէր անդ ախտական ծնունդ որպէս ի յերկրի, կարօտանայր մարդն ամենայն պիտոյից զաւակին: - 225. Ասեմք *թէ*՝ կանխագէ՛տ է աստուած. և նախ ծանեաւ զի ո՛չ կարէին աճիլ անմեղութեամբ ի դրախտին որպէս զհրեշտակս. վասն որոյ կազմեաց նոցա մարմին, զի յերկրի անասնապէս աճեսցին: - 226. Եւ *թէ* ոք պնդեսցէ զօրինակ և զորպիսութիւն անմեղութեան ծննդեանն: - 226. Եւ *թէ* ասեն, հրեշտակք յանէից գոյացան և ո՛չ ի միմեանց. իսկ մարդկան ազգ պա՛րտ էր ի միո՛յն ծնանիլ: - 226. Եւ *թէ* ասեն՝ անկատա՛ր է այս ծնունդս: - 226. Առաջին՝ *Թէ* ի հողոյ ստեղծաւ: - 227. Երկրորդն՝ *Թէ* յետո՛յ արարաւ: - 227. Եւ *թէ*՝ յո՛չ են նմանք երեսք երեսաց: - 227. Քսաներ՝ *Թէ* խառնին սերմն կենդանեաց. և պատճառ յղացմանն: - 228. Զի *թէ* զպատկերն աստուծոյ տեսեալ ի մեզ հպարտասցուք, զհողն տեսեալ խոնարհեսցուք...: - 229. Վեցերորդ՝ զի տեսցէ ադամ *թէ* յապականացու հողոյս անապական մարմին կազմեցաւ վասն փառաց. և յորժամ կորոյս մեղօքն եղև ապականացու, ինքն իցէ պատճառ ապականութեան իւրոյ: - 229. Եւ դարձեալ՝ զի հաստատեսցի ի մեզ հաւատ մարդեղութեանն քրիստոսի. *թէ* որպէս ի յապականացու հողոյն ստեղծ ադամայ մարմին անապական: - 229. Վարդապետք ասեն *թէ* ո՛չ ամենայն առաջին պատուական է, և ո՛չ ամենայն յետին անարգ: - 230. Եւ զկրկնակի կենաց վայելումն ըստ խառնեալ էութեան իւրոյ. զի *թէ* զաստուածայինսն բերցէ յինքեան ըստ որում ի պատկերն եղև, վերափոխեսցի անմահ կենօք ի պատրաստեալն ժառանգութիւն: - 231. Եօթներորդ՝ վասն զգայութեանցն, որ ամենեքին յառաջ հեղուն յուղեղէն, և ազատապէս տեսանեն և իմանան. զի *թէ* գլուխն և ուղիղն ի վա՛յր էր քարշեալ և կորացեալ՝ ո՛չ կարէր ուղղակի զգալ և իմանալ. որպէս այլ կենդանիք: - 233. Զի *թէ* կորագլուխ էր որպէս այլ կենդանիքն, խափա՛ն լինէր զգայութեանցն և պակասումն գիտութեան: - 233. Զի *թէ* կորագլուխ էր մարդն, և երկոքին ձեռքն ի յերկիր հաստատեալ, ո՛չ կարէր գործել: - 233. Յարցումն ա՛յսմ իրի՝ նախ գիտելի է՝ *թէ* ուստի՞ գոյանայ պատկերն և տիպ: - 235. Այս՝ *թէ* ուստի՞ գոյանայ պատկերն և տիպ: - 236. Իսկ երկրորդն *թէ* յորմէ՞ սեռէ է օտարն և աննմանն՝ գիտելի է, զի դէմն և կերպն ի չորից սեռից գոյանայ. ի գոյէ՝ ի քանակէ՝ յորակէ և ի տեղւոյ: - 236. Իսկ երրորդն *թէ* վասն է՞ր յամենայն իրս երևի նման և աննման. որպէս ի շնչաւորս և յանշունչս. ի կենդանիս և յանկենդանս և յայլսն ամենայն: - 236. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, խառնուածոցն է այս, կամ յատուկ տեսակաց. որպէս ծայնք և տերևք և կենդանիք չեն նման միմեանց: - 237. Ասեմք *թէ*՝ և տեսակք և խառնւածք մարմնոց են ի տեսչութենէ խնամոցն արարչին: - 237. Եւ *թէ* ասեն՝ ի պատահմանէ լինին. կամ յարուեստից, կամ ի բնութեանց գործոց: - 237. Ասեմք *թէ*՝ նոյն է պատասխանին. զի պատահումն առ մե՛զ հանդիպի. այլ առ աստուած ոչ ինչ է պատահմամբ. այլ ամենայն ինչ գիտութեամբ. զի ո՛չ տերև մի ի ծառոյ անկանի առանց գիտութեանն աստուծոյ: - 237. Եւ *թէ* ոք ասիցէ՝ աստուած զամենայն ինչ բարի՛ է ստեղծեալ, և սոքա չար երևին: - 237. Ասեմք *թէ*՝ սոքա ի մասնաւոր հոգւոյն բարի են բնաւորեալ նախանձ ցանկութիւն և այլն. և վասն բարւո՛յ են եդեալ. այլ մարդն կամօք իւրովք փոխէ՛ զբնական բարին ի չարն: - 237. Այժմ տեսցուք *թէ* զի՞նչ է շահն աննման պատկերաց. զի բազում վնաս էր լինելոց *թէ* անհատք ո՛չ էին որոշեալ դիմօք: - 238. Յինգերորդ՝ զի *թէ* ոք գողանայր և սպանանէր, զանմեղն դատապարտէին. և լինէր ամենևին անօրէնութիւն: - 238. Որպէս ասեն զշամիրամէ *թէ*՝ յորժամ սպանաւ արա ի պատերազմին, զայլ ոմն նման նորին պատւեաց և ասաց *թէ* աստուածքն յարուցին: - 238. Եօթներորդ՝ զի ո՛չ կարէին ընտրել և խոտել զչարն և զբարին, և զսուրբն և զանսուրբն ի մարդկանէ, *թէ* գործ սորին է այս կամ այն. այլ անմեղութեամբ յարակցեին պղծոյն, և զխեղդ ոգւոց նորա ընդունէին: - 238. Իններորդ՝ զի և ի հոգևորն՝ փոքունք զմեծամեծաց անուանս կոչէին ինքեանց ի մոլորումն

մարդկան. որպէս սիմոն կախարդն ասէր զինքենէ՛ *թէ* քրիստոսն իցէ. մինչև յանդիմանեցաւ ի պետրոսէ: - 238. Ասեմք *թէ* եօթն: - 239. Այս երկու երակս *թէ* տաք է և չոր, մարդն ի մօտն աղէկ տեսնու՝ և ի հեռուն վատ. որպէս տղայն: - 239. Եւ *թէ* այս երակս հո՛վ է և գէջ, ի հեռուն աղէկ տեսնու և ի մօտն վատ. որպէս ծեր մարդն: - 239. Եւ *թէ* այս **բ** երակս բռնուի մարդն կուրանայ: - 239. Եւ գլխաւո՛ր անդամք են սոքա. զի *թէ* յայլ անդամքն՝ այսինքն աչքն՝ ականջն՝ ձեռքն՝ և ոտքն՝ կամ այլն վնասի, մարդն ապրի: - 241. Ասեն բժիշկք *թէ*, **բճխը** ոսկր է մարդոյն. ջլօք պնտեալ և կապեալ ի մի մարմին. և է՛ այսպէս: - 243. Ասեմք եթէ երանքն. զի *թէ* հատանեն զերանսն, մարդն լինի որպէս կին. և մորուս ո՛չ բուսանի: - 245. Զի *թէ* հուրն աւելի է, լինի շէկ գունով. և *թէ* օդն՝ լինի կարմիր. իսկ ջուրն առնէ սպիտակ. և հողն սեաւ գունով: - 245. Զի *թէ* հուրն աւելի է, լինի շէկ գունով. և *թէ* օդն՝ լինի կարմիր. իսկ ջուրն առնէ սպիտակ. և հողն սեաւ գունով: - 245. Եւ ոմանք ասեն՝ *թէ* սեաւ մաղձն առնէ տրտմութիւն և սրտմտութիւն. և խարտէշն զբարկութիւն և զմախանք. արիւնն արի և վայրաբեր. և պալղամն ծոյլ և քնափ: - 245. Ասեմք *թէ* ո՛չ են ճշմարիտ վասն ե պատճառի: - 246. Կամարաւնքն՝ *թէ* ի վերոյ շարակցեցին՝ սակաւիմա՛ստ է. *թէ* վայր ի յռնգունսն հասցէ, սրամիտ է: - 246. *Թէ* կամարաձևն դէպ ի քունն է, նշանակէ զհեղգն: - 246. *Թէ* լինի սակաւ մի մեղուշագոյն, արդարամիտ է և քաջ ուշիմ: - 246. Եւ *թէ* լանջքն միայն է մազեղ, սրտո՛տ է: - 247. Զի *թէ* ի սուրբ մարդ յարի՝ սրբի. և *թէ* ի պիղծ՝ պղծի: - 250. Նոյնպէս *թէ* զարուեստն լաւ առնէ՝ գովի. և *թէ* վատթար՝ պարսաւի: - 250. Յոգին պատկե՛ր է աստուծոյ. և աստուածապաշտ մարդոյ՝ զաստուած քննել ո՛չ մարթի *թէ* ուստի՞ է. կամ ո՞ւր է կամ ո՞րչափ է. և կամ թէ ո՞րպէս է. կամ թէ մինչ ի յուր է: - 251. Խնդրեմ ուսանիլ վասն բոլոր էութեան հոգւոյն *թէ* ո՞րպէս կամ զի՞նչ եղանակաւ գոյանայ: - 252. Եւ *թէ* ասեն՝ եթէ մեք ի տնկոյն ասեմք դարձեալ ի մարդն փոխիլ և ո՛չ յանշունչն: - 252. Պատասխանեմք առ այս եթէ՝ փչումն ո՛չ զբանական հոգին ասեն սուրբ հարքն. զի մարդ ասելով զհոգի և զմարմին նշանակեաց. և զմարմինն զի ի նիւթո՛յ է՝ ի հողոյ ասաց. այսինքն ի դ տարերաց որ է՛ ի հողն. և զհոգին ո՛չ նշանակեաց *թէ* ուստի՞ է. զի յանէից է ստեղծումն նորա: - 253. Եւ ասի զմարդոյն *թէ* վասն նորա է ամենայն. այսինքն անասունք և բոյսք. և անա՛րգ է բոյս քան զանասուն. և անասուն քան զմարդ: - 253. Երրորդ՝ զի *թէ* հոգին յետո՛յ է քան զմարմին, լինի ինքն առ ինքն խեղ և անկատար: - 254. Չորրորդ՝ զի լինի առ ինքն հակառակութիւն, *թէ* ո՞ է երէց և կրտսեր առ ինքն: - 254. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, զի՞նչ է այն մի սկիզբն գոյութեան մարդոյ: - 254. Եւ *թէ* որպէս, ասելի է *թէ*, ի սերմնական զօրութիւնն տեսանի երկու իր: - 254. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, զի՞նչ է այս որ յետ խ, կամ ծ աւուր ստեղծանի բանական հոգին: - 254. Պատասխանեմք և ասեմք *թէ*, ո՛չ է հոգին յետոյ. ո՛չ ժամանակաւ և ո՛չ բնութեամբ. այլ դասիւ և կարգաւ: - 254. Եւ *թէ* ասէ ոք, ո՞րպէս է բանական հոգին նախ զօրութեամբ և յետոյ ներգործութեամբ: - 254. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, ուստի՞ գտանեմք եթէ ունի զկենդանութիւն հիւթն այն: - 255. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, յորժամ ունի զկենդանութիւն սերմն այն՝ ընդէ՞ր ի վիժումն մեռանի: - 256. Նա՛խ՝ *թէ* խանգարեալ իցէ սերմն: - 256. *Թէ* ժամանակն ցուրտ է կամ ջերմ. և երկիրն գէջ կամ չոր. և սերմն հոտեալ կամ աղանձեալ. և սերմանօղ ո՛չ լինի կամ ոչ սերմանէ. վասն որոյ ո՛չ բուսանի: - 256. Ասեմք *թէ*՝ ամենայն սերմն ունի զջերմութիւն և զգիճութիւն ամոքեալ յինքեան: - 256. Եւ *թէ* ոք հարցանէ, ընդէ՞ր է զի ամենայն սերմն ի մէջն է: - 256. Եւ *թէ* ասիցէ ոք, ապա երևի *թէ* և բանական հոգին ի ծնողա՛ցն հատանի կամ գոյանայ: - 257. Ասեմք *թէ* ո՛չ բնաւ: - 257. Եւ *թէ* ասիցէ ոք. արդ յայտնեա՛, նախախնամութեա՞մբ է լինելութիւն հոգւոյ, *թէ* ստեղծմամբ: - 257. Եւ *թէ* այդպէս է, ուրեմն ի հրամանն աստուծոյ ո՛չ է նոր. այլ ի գոյացութիւն իւր նո՛ր է: - 258. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, վասն է՞ր նախ զտնկականն տայ և ապա զբանական հոգին: - 258. Եւ *թէ* ոք ասցէ, երևի ապա թէ **գ** հոգի է ի մարդն զանազանութեամբ էացեալ: - 258. Եւ *թէ* ոք ասցէ, երևի ապա թէ **գ** հոգի է ի մարդն զանազանութեամբ էացեալ: - 258. Ասեմք առ այս *թէ*՝ ո՛չ են **գ** հոգիք ի մարդն. այլ **գ** զօրութիւնք են հոգւոյ: - 259. Եւ յա՛յտ ուրեմն է՝ *թէ* մի է հոգի մարդոյն: - 259. Երկրորդ՝ զի *թէ* այլ և այլ էր հոգի, ի յայլ հոգւոյ տեղիս ո՛չ բնակէր այլ հոգի որպէս յայլո՛յ կաղապար. և ա՛յլ դրօշած ի յա՛յլ կնիք. այլ մի է. վասն այն որ յետոյ երևի, յառաջնոյն խառնուածն կարէ՛ բնակիլ: - 259. Եւ *թէ* ասիցէ ոք, ո՞րպէս է մի, զի ահա ի մահուանն բաժանին ի նմանէ: - 260. Եւ *թէ* ասիցէ ոք, երևի ապա թէ հոգին ինքն առ ինքն նախկին է և յետոյ եթէ մի է հոգի: - 260. Ասեմք առ այս, *թէ* մի է հոգի հաւաստեաւ. և ո՛չ է ինքն ինքեան առաջին և վերջին. զի մի էութեան՝ առաջին և վերջին ո՛չ է. այլ ըստ ներգործութեան. զի ըստ առաջին և վերջին զօրութեանն՝ առաջին և վերջին ներգործէ: - 260. Եւ *թէ* ասիցէ ոք, երևի ապա թէ առաջին զօրութիւն հոգւոյն տնկականն է՝ և վերջին բանականն որ է՛ յոյժ անպատշաճ: - 260. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, երևի ապա թէ յառաջագո՛յն է հոգի քան զմարմին, և յետոյ մասամբ

երևի: - 260. Ասեմք առ այս *թէ*, օն ի բա՛ց տար ի մտաց քոց զհեթանոսական կարծիս. զի ո՛չ է հոգի յառաջ քան զմարմին. և ո՛չ մարմին նախ քան զհոգի որպէս ի սկիզբն ասացաք: - 260. Եւ *թէ* զտեսութիւնս զայս կարծես էութիւն հոգւոյ ըստ որում է հոգի, ապա ո՛չ միայն ետես զհոգի, այլ և զմարմին՝ և զիւրաքանչիւրոց ընտրութիւն, և զհամար հերաց և զթիւն աստեղաց. և սոքա յետո՛յ են գոյացեալ ըստ կամաց տեսողին: - 260. Դարձեալ ըստ կարգիս հարցանեմ *թէ* յո՞րժամ, և ի քանի՞ս սկսանի ներգործել տնկականն և զգայականն և բանականն: - 261. Եւ *թէ* վասն է՞ր ասիցէ ոք՝ ոմն յետ **զ** աւուր՝ և ոմն ի **ի** և ոմն ի **խ**: - 261. Եւ *թէ* ասիցէ ոք, **դ** տարերքն են հիմն ամենայն նիւթոյ, պարտ էր լնուլ զ**դ** թիւն: - 262. Եւ *թէ* զարմաւենւոյ ասեն ի խ ամս պտղաբերիլ: - 263. Ուսեալք և զայս, բե՛ր տեսցուք և զմարդոյն *թէ* վասն է՞ր յինն ամիսս ծնանի: - 263. Դարձեալ **ժ**երորդ՝ աստեղագէտք ասեն *թէ* յղացումն ամենայն մարդոյ Զօհալին է. և յիւրաքանչիւր մոլորակս ամիս մի թուեալ՝ լինի ծնունդն ի մուշթարին **թ** ամիս: - 264. Եւ *թէ* ի լուսինն ծնանի եօթն ամսեան ապրի: - 264. Կարգաւո՛ր է և աստ հարցանել *թէ* վասն է՞ր անասունք յերրորդ ամին կարեն զնմանն ծնանիլ, և մարդն ի չորեքտասանն: - 264. **Խնդրեմ և զայս ուսանիլ *թէ* ընդէ՞ր է՝ զի մարդս կատարեալ կենդանի է քան զանասունս. և յորժամ ծնանին նոքա ահա՛ ի նոյն ժամն կանգնին յոտից վերայ և գնան, և այլն. իսկ մարդն ոչ:** - 266. Եւ մի՛ աստ ընդ դէմ բերցի բանիս *թէ*՝ ամենայն մեծամեծք գութ ունին փոքունց. զի և այս նախախնամութեանն է. որ եդ ի բնութեանս խնամ տանիլ նոցա, մինչ ինքեանք ևս ի չափ հասակի եկեսցեն և զերծանիցեն ի վնասուց: - 267. Ասեմք *թէ* ո՛չ լինի վասն **բ** պատճառի: - 267. Այլ *թէ* լինին մարդակերպ կենդանիք, վայրիք են և գազանք. և ո՛չ ի խառնուածոյ մարդոյ: - 267. Զի՞նչ է որ ամենայն ծնունդ *թէ* տունկք *թէ* կենդանիք՝ նախ յղանան և ապա ծնանին: - 267. Խնդրեմ ուսանիլ *թէ* զի՞նչ է երազն որ տեսանէ մարդ: - 268. Այլ ոմանք ասեն *թէ*՝ հանճարն ցասմանն է արիութիւն. և գիտելն ցանկութեանն...: - 270. Դարձեալ ասեն *թէ*՝ հանճարովն եմք նախատեսք. այլ իմաստութեամբն հասունք: - 270. Ութերորդ՝ գ անձինք կատարեալք. և *թէ* մինն պակասիցէ՝ ո՛չ է կատարեալ աստուած. և մարդս երրորդությամբ է կատարեալ. հոգւով և մարմնով և բանիւ. և *թէ* մինն պակասիցէ՝ անկատա՛ր է մարդն ասէ վարդապետն վարդան: - 271. Քսաննե, ասէ լուսաւորիչն մեր, *թէ* ձև մարդոյ երևեցաւ ի ստեղծանելն, զոր առնելոց էր զնոյն մարմին յետոյ ժամանակի. և ի նոյն պատկերն արար զմարդն: - 272. Այսպէս ասեն *թէ*՝ մարդն կազմեալ է ի պատկեր որդւոյ, և ըստ նմանութեան հոգւոյն սրբոյ: - 273. Իսկ այլք ասեն *թէ*՝ պատկեր եմք աստուծոյ, և նման յարացոյց նախագաղափարին: - 273. Եւ այս ևս ո՛չ է ընդունելի. զի սոցա պատասխանի տայ սուրբն կիւրեղ ի գիրս պարապմանց *թէ*՝ որ ասաց զպատկերն, իմանամք զնմանութիւնն ի պատկերին որպէս ցուցաւ ի վերոյ. զի ամենայն պատկեր ի հարկէ նմա՛ն է: - 273. Եւ այլք ասեն *թէ*՝ մարդն ո՛չ է պատկեր աստուծոյ. այլ պատկեր պատկերի. զի որդի է հօր պատկեր, և մարդն որդւոյն. վասն այն ասաց նման և պատկերի: - 273. Եւ դարձեալ ասեն *թէ*՝ հոգին է պատկեր աստուծոյ ըստ զօրութեանցն. զի ունի միտք և իմացումն և կամք: - 273. Զի *թէ* ո՛չ էր ասացեալ ընդ պատկերին զնմանն լինիլ, ամենայն ոք պատճառէր, և զմարդն պաշտելով անկանէր ի կռապաշտութիւն. վասն որոյ ասաց զնմանն, *թէ* յորժամ տեսցեն պատկերակից աստուծոյ զմարդն բանականութեամբ անմահութեամբ և այլովքն որ ինչ է ի հոգիս, իմանայցեն և զզանազանութիւնն աստուծոյ: - 274. Երկրորդ՝ *թէ* անասունքն մահկանացուք են. նոցա մահուամբն մեռանիցիք: - 277. Ութերորդ՝ մաշկեղէն հանդերձն. ո՛չ ըստ ոմանց *թէ* մորթ մարմնոյս, զի ունէր զայս ի ստեղծմանէն: - 280. Տե՛ս, զի յայտնապէս ցուցանէ սուրբն, զի *թէ* պահպանութեամբ կացեալ էին ի դրախտին, ո՛չ ևս ամուսնութեամբ լինէր աճումն: - 280. Եւ զուստին մի՛ հարցանէր *թէ* ի կենդանո՞յ էառ, և *թէ* նո՛ր գոյացոյց. զի ամենայն ինչ կարելի՛ է աստուծոյ: - 281. Որպէս ասէ աստուածաբանն *թէ*՝ ոչ ինչ էր ծածկոյթ ի մէջ նոցա և աստուծոյ. իսկ յետ մեղացն փոխեցան այսոքիկ. վասն որոյ մաշկեղէն հանդերձին ցուցմամբն նշանակէ՛ զմարմինս: - 282. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, այսոքիկ ի յարութեանն են լինելոց անկարօտ մարմնոցն: - 282. Ասեմք եթէ՝ զոր ինչ ի յարութեանն աւուր լինելոց է սրբոցն, զսկիզբն անդանօր սերմանեաց ի նախնի մարդն ադամ. զի *թէ* յիւրում ժամանակին կերեալ էին ի կենաց պտղոյն, լինէին կատարեալ անմահք. և փոխեին յարքայութիւնն: - 282. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, և երկրորդն ադամ քրիստոս՝ զմարմինն ադամայ ունէր, և էր թա՛նձր և ծա՛նր: - 282. Եւ *թէ* զի՞նչ կերին. և զի՞նչ տայր լոյս և վասն ագռաւուն: - 283. Քսանև**զ**, Վասն **ժ** հարուածոցն. և *թէ* վասն է՞ր այն քան տանջեցան: - 283. Եւ *թէ* զի՞նչ փոխի ի հանդերձեալն: - 284. Եւ *թէ* զի՞նչ է պանն և մուրկն և այլն: - 284. Երեսունեթ՝ *Թէ* քանի՞ են պատարագ հնոյն: - 284. Եւ զի **գ** պատարագս ունիմք. և *թէ* զի՞նչ էր կրկին ողջակէզն: -

284. Եւ *թէ* ո՞րպէս փոխեցաւ հինն ի նորս: - 284. Յիսունգ, *Թէ* չկայ շահ արծաթոյ: - 284. Վաթսուննմի, *Թէ* զի՞նչ է ներելի մեղքն, և անթողլի: - 285. Վաթսունգ, Պղնձի օձն. և *թէ* զի՞նչ եղև: - 285. Երկու ցեղ և կէսն մնացին յայնկոյս, *թէ* զի՞նչ նշանակէր: - 285. Եւ *թէ*՝ հայեա՛ց ի քեզ: - 285. Եւ *թէ* մին կին բազում այր չառնոյր. այլ մարդն առնոյր. և զկին եղբօրն առնուլ: - 285. Եւ *թէ*՝ կեցցէ ռուբէն: - 285. Եւ *թէ*՝ քանի՞ ամաց պատմութիւն է **ե** գիրքն մովսէսի: - 285. Եւ *թէ*՝ մեծ էր նշանն քրիստոսի որ հոգւոցն արար, քան զմովսէսին որ մարմնոց: - 285. Այլք եղջիւրս ասեն ունել ի ճակատն որ իբր զփող գոչէր *թէ*՝ գա՛յ ահա կայեն եղբայրասպանն: - 287. Երկրորդ՝ զուղղութեան գործոց բուռն էհար. և յուսացաւ *թէ* գո՛յ հատուցումն գործոց, և բարեաց փոխարէն: - 289. Զի *թէ* նախ ջրով ապականեսցի պղնձի սիւնն մնասցէ. և *թէ* հրով՝ աղիւսն: - 289. Եւ *թէ*՝ ի յարութեանն ո՛չ յառնեն մեռեալք: - 289. Երկրորդ՝ զմին յառաջ քան զջրհեղեղն, և զմիւսն յետոյ. զի ցուցցէ *թէ* յերկոսին ժամանակս ընտրեալքն հաճոյ եղեն աստուծոյ: - 289. Երրորդ՝ մինն կուսութեամբ, և միւսն ողջախոհ ամուսնութեամբ. զի ցուցցէ *թէ* ի կուսից և յամուսնացելոց մտցեն յարքայութիւնն երկնից: - 289. Իսկ թէ ոք հարցանէ *թէ* զի՞նչ էր սոցա առաքինութիւնն որ այսպէս պատուեցան: - 289. Եւ այս ևս գիտելի է, զի զվերանալն եղիայի ետես եղիսէ, զի մի՛ ասիցեն *թէ* սպանաւ յեզաբէլէ՛: - 290. Նոյնպէս և զփոխումն ենովքայ տեսին եղբարքն ուստերքն և դստերք նորա. զի մի՛ ասիցեն *թէ* սպա՛ն զնա՛ կուրացեալն ղամեք թոռն կայենի: - 290. Զի ասեն *թէ*՝ այր և երիտասարդն զոր սպան ղամեք և էառ զկանայս նոցա. ադդա և սելլա, նոքա եղբա՛րք էին ենովքայ արդարոյ: - 290. Վասն որոյ փութացաւ աստուած և փոխեաց զէնօք, զի մի՛ սպանցեն և ասիցեն *թէ* փոխեցաւ յերկինս: - 290. Ոմանք ասեն *թէ*՝ **ռ** ամ եկաց ադամ ի դրախտին: - 290. Եւ այլք ասեն ընդդէմ այսմ, եթէ յետ **ռ** ամին ի դրախտէն փոխիլոց էին յարքայութիւնն *թէ* պահէին զպատուիրանն. և յորժամ ելին ի դրախտէն՝ ի նոյն թիւն ո՛չ հասին: - 290. Եւ վասն երկրորդին ասեն, եթէ կարծեօ՛ք է՝ *թէ* համանգամա՞յն փոխիլոց էին, *թէ* մի զհետ միոյ: - 290. Իսկ վարդապետք ասեն *թէ*՝ չեմք նման առաջնոցն ո՛չ ամօք և ո՛չ վաստակօք: - 291. Թիւ կենաց մարդոյ չափեա՞լ է՝ *թէ* պատահմամբ յերկար և սակաւ ապրին: - 291. Բոլոր տարի մի. զի այսպէս ասէ գիրն *թէ*՝ **ճծ** օր բարձրացաւ ջուրն. և յետոյ **ճծ** օր ցածուցաւ. որ լինի **ժ** ամիս: - 294. Կերակուր կերի՞ն ի տապանին, *թէ* ոչ: - 294. Եւ *թէ* չունիս հաւատ զփտեալ փայտն տե՛ս ի գիշերի: - 294. Ոմանք ասեն *թէ* խեղդեցաւ ի ջուրն. և ընդ բերանն յղացեալ էր զուգակիցն: - 294. Կամ որպէս ասեն *թէ*՝ ներսէս անուն արուեստաւոր տապանին՝ շինեաց իւր տուն ի վերոյ կողմանէ. և զի ո՛չ էր հրամանաւն աստուծոյ՝ սատակեցաւ նա՛ անդ, և զնորա գէշն ուտէր ագռաւն: - 294. Ասեն *թէ*՝ գոն ա՛յլ հոմանուն մասիս և արարատ. որպէս կորդւաց լեառն և ի պաղէստին և ի գամիրս: - 294. Վեցերորդ՝ սկայքն անխտիր ուտէին *թէ* մեռեալ և *թէ* հեղձուցեալ. վասն որոյ զի որոշեսցէ ի նոցանէ՝ ասէ արեամբ շնչոյ մի՛ ուտիցէք: - 295. Երկրորդ՝ *թէ* մսակե՛ր է: - 296. Երրորդ՝ *թէ* վնասակա՛ր է՝ խոտեմք: - 296. Եւ խնդրեցին զդրախտն *թէ* ա՛նդ զերծանիմք և ո՛չ գտին. զի ծովք և շամանդաղ պատեալ էին: - 296. Դարձեալ՝ պիտանի է ի ստուգաբանութիւնս բանի. զի *թէ* ոք զամենայն լեզուս գիտիցէ, ոչ ինչ բառի կարօտանայ: - 297. Եւ ո՛չ որպէս ասեն ոմանք *թէ* ի լեզուս ադամայ: - 298. Եւ *թէ* ո՞ր է ադամայ լեզուն: - 298. Եւ *թէ* ո՞րպէս բաժանեցաւ: - 298. Նա՛խ՝ զի յայնմանէ ճանաչեցին *թէ* անյաղթ և ամենայա՛ղթ է զօրութիւնն աստուծոյ: - 298. Եւ թուի *թէ* մարքն աւելո՛րդ է գրած: - 299. Զի ասեն *թէ*՝ ամենայն մարդ կարծէր *թէ* ե՛ս եմ ըղորդ և ե՛ս ունիմ զառաջին լեզուն: - 299. Եւ մինչ զգիրն յառաջ կալան *թէ* այսո՛ւ փորձիմք, այլ ո՛չ ոք գիտաց կարդալ՝ բաց յեբրայեցւոցն. վասն այն ասի եբեր, *թէ* զառաջին լեզուն նա՛ եբեր: - 299. Եւ այլք ասեն *թէ*՝ գետն առ որով բնակեալ էր նա՝ փայտ բերէր, անտի անուանեցաւ եբեր: - 299. Եւ յորժամ կոտորեաց զթագաւորսն քոդող գոմորայ, եցոյց *թէ* թագաւոր թագաւորա՛ց է: - 300. Երկրորդ՝ զի *թէ* ոչ օգտեսցին չարքն, առաւել պատժեսցին: - 302. Եւ *թէ* լան և զղջան բոլոր սրտիւ ի ձեռն ապաշխարութեան, գտանեն վերըստին զշնորհն անդրանկութեան, և հասանին թողութեան մեղաց: - 309. Հինգերորդ՝ զի ունի զվերոյ ասացեալն խորհուրդ տասնեակ թւով. վասն որոյ յիրաւի անդրանիկն պատուեալ լինէր *թէ* ի հոգևորն և *թէ* ի մարմնաւորն: - 310. Եօթներորդ՝ նշանակէ *թէ* բնական և անփոփոխ ո՛չ է անդրանկութիւնն. այլ ստացական և փոփոխական: - 310. Իններորդ՝ ցուցանէ *թէ* ո՛չ է այն անդրանիկն որ նախածին լինի և մարմնովն քաջ. զի ո՛չ հաճի տէր ընդ իրանս առն հսկայի. այլ անդրանիկ է այն՝ որ զհաճոյսն աստուծոյ կատարէ: - 310. Նախ ասեն եթէ ի ծննդեանն կալեալ էր զգարշապարէն՝ եսաւայ, այժմ զփոխն անդրադարձէ՛ և յիշեցուցանէ նմա *թէ*՝ ամենայն իրի հատուցումն գոյ: - 311. Ութերորդ՝ առ ի ցուցանել *թէ* մարդկային միտք ի քննութիւն աստուածային բանին կա՛ղ գտանին: - 311. Իններորդ՝ ի

յանդիմանութիւն բնութեան մերոյ. զի մի՛ կարծեսցէ *թէ* առաքինութեամբն և սիրովն առ աստուած՝ հաւասարիլ կարէ՛ սիրոյն աստուծոյ որ առ մեզ. այլ կաղ գտանի: - 311. Տասներորդ՝ ի ցուցանել *թէ* կաղանալ պարտիմք աշխարհի, և ապա ի հանդէսն աստուծոյ մտանել: - 311. Ասեմք *թէ* յակոբ ո՛չ զներգործութեան անունն հարցանէր աստուծոյ, զի գիտէր որ աստուած էր և ինքն *հէլ* կոչեցաւ որ է աստուածատես. այլ անուամբ զբնութիւնն և զգոյացութիւնն աստուծոյ կամէր ուսանիլ: - 311. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, մովսէսի ընդէ՞ր ասաց՝ ա՛յս է անուն իմ յաւիտեան: - 312. Նոյնպէս և սատանայ ատէ՛ր զմարդկային բնութիւնս զի ի պատկերն աստուծոյ արարաւ. և հրէայքն ատէին զքրիստոս. զի վկայեաց հայր *թէ* դա՛ է որդի իմ սիրելի: - 313. Ա՛րդ՝ ո՛չ ասէ *թէ* ի ներքոյ քոյ. զի զոսա կոխեալ էր քրիստոս: - 316. *Թէ* հոգւոյ և *թէ* մարմնոյ՝ գոյ մեղք և գոյ պատիժ: - 318. Այսպէս ուղիղ իմացիր *թէ* ուրեք և տաճար կոչէ զմարմին. զի կրկին է տաճարն: - 319. Եւ այլք ասեն *թէ* մովսէս գրեաց ի յանդիմանութիւն որդւոցն յակոբայ. որք առին զօրէնս և ո՛չ պահեցին. և զաստուծոյ զամենայն երախտիսն մոռացան: - 320. Եւ այլք *թէ*՝ սողոմոն. զի չափաւո՛ր է բանքն տնատեալ հանգոյն բանիցն սողոմոնի: - 320. Զի ասեն *թէ*՝ յոբայ հէճուպն ի պարսիկս փախեաւ, և անդ զրոյց ետ որ գրեցին իւրեանց գրովն. և սողոմոն բերել ետ և սրբագրեաց: - 320. Այլ որ ըստոյգն է ասեն *թէ*՝ մովսէս գրեաց որպէս պատմութիւն, և սողոմոն ստիքսեաց որպէս զիւր բանսն. յետոյ գրեաց և եզրաս հոգւովն աստուծոյ երբ ծախեցան գրեանքն ի հրէից: - 321. Որդիքն յոբայ որք մեռան արդա՞րք էին *թէ* ոչ: - 322. Երևի *թէ* ո՛չ. զի յուտել և ըմպել մեռան որ է մեղք: - 322. Այլ ասեմ *թէ*՝ ի կարգի արդարո՛ցն են նոքա վասն գ պատճառի: - 322. Իսկ այնմ որ ասեն *թէ* յարբեցութեան մեռան, պատասխանեմք եթէ՝ զմեղս յամենայն աւուր արիւն պատարագացն սրբէ՛ր. իսկ զայնմ աւուր՝ արիւնն իւրեանց: - 322. Եւ *թէ* որ ասիցէ՝ ունէր զայս յոբ. վասն է՞ր մերձեցաւ ի նա: - 324. Ասեմ՝ *թէ* պահօք և աղօթիւք հեռանայ ի մարմնոյ մարդոյն և ո՛չ լըլկէ: - 324. Երկրորդ՝ զի կամէին սուտ առնել զվկայութիւնն աստուծոյ վասն յոբայ. *թէ* այր արդար և անարատ է: - 324. Երկրորդ՝ զի *թէ* ո՛չ օգտին՝ ափիբերան լիցին ի հանդերձեալն: - 324. Այսինքն նոքա կամէին որ զնոսա արդարս ասէր յոբ՝ և զինքն յանցաւոր՝ և ո՛չ ասաց. զի *թէ* զնոսա որք անիրաւք էին արդար ասէր՝ մեղանչէր ճշմարտութեանն. և *թէ* զինքն մեղաւոր ասէր՝ մեղանչէր վկայութեանն աստուծոյ: - 324. Եւ *թէ* ոք ասիցէ՝ յորժամ սոյնպէս չարք էին՝ զնոցա բանքն ընդէ՞ր գրեաց հոգին սուրբ: - 325. Երկրորդ՝ զի լուծցէ զտարակոյսն որ վասն դատաստանին աստուծոյ *թէ*՝ անգիտելի՛ է մարդկան: - 325. Չորրորդ՝ զի ի ստեղծանելն զմարդն աստուած ո՛չ վկայեաց *թէ* բարի է որպէս ա՛յլ ամենայն ստեղծուածոցն: - 325. Հինգերորդ՝ ըստ առաջին կարգին դարձեալ ասացին բարեկամքն յոբայ՝ *թէ* հաճո՛յ ես աստուծոյ՝ լուիցէ և խօսեսցի աստուած. վասն այն առաջի նոցա խօսեցաւ և վկայեաց: - 326. Երրորդ՝ ցուցանէ *թէ* կրկին գովութիւն է և հատուցումն արդարոց. աստ և ի հանդերձեալն: - 326. Երկրորդ՝ մովսէս քարոզէր ժողովրդեանն *թէ*՝ աստուած հարցն ձերոց առաքեաց զիս. և յերկրպագութիւն նմա հրաւիրէր: - 328. Եւ այլք ասեն *թէ*՝ բանն աստուած էր. որպէս խօսեցաւ առ աբրահամ և առ մովսէս...: - 330. Նա՛խ *թէ*՝ զմեռելոտի խորհուրդն հա՛ն ի մտաց քոց: - 331. Այս է *թէ*՝ եթէ ո՛չ ունիցին ժոյժ ընդ դէմ ցանկութեան, զգեցցին զօրհնաւորն: - 331. Իսկ որպիսի ինչէն աստուծոյ՝ անգիտելի մնայ աստ և ի հանդերձեալն յամենայն եղական մտաց. *թէ* հրեշտակաց և *թէ* մարդկան: - 331. Զոր *թէ* ընկենու ոք, լինի երկրաքարշ մարդ և մեղաւոր. և մինչ զղջացեալ դարձեալ ըմբռնէ յետոյ, լինի պատճառ կանգնելոյ և փրկութեան: - 332. Նա՛խ ցուցանէ՛ *թէ*՝ ձեռքդ այդ գրեսցէ օրէնս որով սրբին պահօղք, և պղծին ո՛չ պահօղք: - 332. Հինգերորդ՝ նշանակէ *թէ* զարիւն տղայոցն չէ մոռացեալ աստուած զոր հեղձուցին ի գետն. զայն ըմպել տայ նոցա: - 333. Նախ ցուցանէ *թէ*՝ զազիր են գործօք և բորոտեալ մեղօք. վասն որոյ զարշ կենդանեօք ապականէր զնոսա: - 334. Եւ *թէ* ճշմարիտ էր ընդէ՞ր նո՛ր ինչ ոչ առնէին: - 335. Չորրորդ յա՛յտ է, զի ինքեանք խոստովանեցան *թէ* մատն աստուծոյ է այս. և ո՛չ կարացին այնպէս առնել: - 335. Երրորդ, զի *թէ* յեգիպտոս դարձցին՝ ո՛չ իշխեսցեն. զի ի գողօ՛նս էր այն նոցա: - 336. Երկրորդ՝ ըստ ախորժակաց նոցա պատրաստէր. զի գիտասցեն *թէ* զկամս նոցա կատարէ՛ աստուած: - 339. Չորրորդ՝ զի գիտասցեն *թէ* գոյնք և համք զանազան կերակրոց և պտղոց ո՛չ իւրովի պատրաստին, այլ ի շնորհացն աստուծոյ: - 339. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, վասն է՞ր յառաջին օրն նեխեցաւ, և յամենայն օր հալէր: - 339. Ասեմք *թէ*՝ նեխեցաւ վասն թերահաւատութեան և ագահութեան ժողովրդեանն: - 339. Նոյնպէս և նշխարք մարմնոյն բոլոր. առ ի նշանակել *թէ* բոլոր պարտ է ունել հաւատ կերողացն: - 339. Նա՛խ՝ զի ամենայն ոք յինքն ձգեսցէ զբանս օրինացն. և մի՛ ծուլասցի *թէ* հասարակա՛ց է կատարելի: - 340. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, պա՛րտ է ջուր խառնել ի խորհուրդն որպէս և մովսէս: - 341. Ութերորդ՝ զի *թէ* թողցեն զվայելչութիւն

խորանիս այս և այլոց հետևեսցին, անպատասխանի լիցին ի պատուհասն. որպէս եթող զապերախտ ժողովուրդն և էառ զվրանն մողոքայ և զաստղն հռեմփայ ի դատապարտութիւն ինքեանց: - 342. Կապոյտն օդոյն է գոյն. զի *թէ* ա՛յլ գոյն էր, վնասիչ և խափանիչ լինէր տեսութեանց. որպէս սպիտակ կամ սեաւ. այլ կապոյտն է ի հեշտութիւն տեսութեանց: - 342. Չորրորդ՝ և բովանդակն ե կանգուն, ցուցանէ *թէ* ո՛չ են նոքա ի չորից տարերց. այլ եերորդ էութիւն են. որպէս ասեն ոմանք. անմարմին անփոփոխ և անմահ. որ ո՛չ է տարրականացս: - 344. Երեմիա և աշակերտն՝ տարան ի գիշերի զտապանակն և որ առ նմայն էին՝ ի լեառն սինա. և անդ կնքեցին ի վիմին անուամբն աստուծոյ ասելով, ո՛չ ոք բացցէ զսա՞ *թէ* ոչ մովսէս որ եբերն. և ո՛չ ոք բացցէ՝ *թէ* ոչ ահարոն: - 345. Այսպէս. զի *թէ* սևանա՛յր, մահ գուշակէր: - 349. Եւ *թէ* կարմրէր, արեանն հեղումն: - 349. Եւ *թէ* սպիտակէ՛ր, խաղաղութեան էր նշան: - 349. Ա՛յս է պատճառ խորտակելոյ տախտակին. և ո՛չ որպէս ասեն ոմանք *թէ* գիրն ջնջեալ էր: - 350. Երկրորդ *թէ*՝ զքո ձեռագործն ցո՛յց անարժան ժողովրդեանն: - 350. Եւ *թէ* ոք ասիցէ՝ վասն է՞ր զպարտիսն ադամայ մեք ունիմք: - 351. Երբ զերեք հասակի մեղսն ներէ աստուած՝ և *թէ* ի չորրորդն ո՛չ զղջանայ, յայնժամ պատուհասէ՛: - 351. Նա՛խ՝ ցուցանէ *թէ* սա՛ անմեղ է՝ վասն իմ մեղացս մեռանի. զոր ձեռօք ի սա՛ տամ զմեղս: - 359. Երկրորդ՝ ցուցանէ զանմեղ մահն քրիստոսի վասն մեր մեռեալ. զոր մատամբ ցուցանէին խաչօղքն *թէ* խաչեսցի դա՛: - 359. Երրորդ՝ նշանակէ՛ *թէ* իւրաքանչիւր ոք իշխա՛ն է մատուցանել զինքն բանաւոր պատարագ աստուծոյ: - 359-360. Ա՛յս է՝ եթէ ի դրախտին, եթէ այժմ յեկեղեցի, և *թէ* ի վերինն երուսաղէմ: - 360. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, ո՞րն է խորհուրդն քրիստոսի որով սրբիւր իէլ ի մեղաց: - 361. Յասք և իրաւունք քահանայից մե՞ղք է *թէ* ոչ: - 363. Չորրորդ՝ զէնն. զի լիցի սուր երկաթոյ և ո՛չ այլ ինչ գործի. զի *թէ* լիցի երկաթ և ոչ սուր, և *թէ* սուր և ոչ երկաթ, ո՛չ է պիտոյ: - 365. Յինգերորդ՝ մասն. որ է՛ գլխոյն հատումն ուր ամենայն զգայութիւնքն են. և *թէ* այլ ինչ մասն հատցի՝ կամ գլուխն ջախջախեսցի՝ ո՛չ է ուտելի: - 365. Վեցերորդ՝ դիտաւորութիւնն խնդրի. յաղագս ո՞յր իցէ զենումն. կենդանեա՞ց *թէ* մեռելոց. վասն աստուծո՞յ *թէ* վասն մարդկան: - 365. Զի *թէ* նախ բնական ջերմութիւնն պակասի, այս լինի բնական մահ. ո՛չ է ուտելի: - 366. Եւ *թէ* շունչն քաղի, է՛ հեղձական մահ. ո՛չ է ուտելի: - 366. Զի *թէ* լինիցի քարեայ սուր, որպէս գայլախազ, որով սպանեաւ աբէլ. ո՛չ է պիտանի: - 366. Եւ *թէ* լիցի երկաթ և ո՛չ սուր, և ո՛չ է պիտանի. որպէս բոլոր երկաթն *թէ* հարցէ զկենդանին և սպանցէ, ո՛չ է ուտելի, զի թէպէտ զարիւնն հանէ, այլ ո՛չ համանգամայն զշունչն և զջերմութիւնն: - 366. Եւ *թէ* գլուխն ջախջախի, ո՛չ է ուտելի. զի ո՛չ հատաւ պարանոցն. ի հեղձուցելո՛ց կարգի է: - 366. Վեցերորդ՝ դիտաւորութիւնն խնդրի *թէ* վասն որո՞յ է զենումն. զի *թէ* վասն աստուծոյ է կամ հոգւոյ, հասարակա՛ց է. իսկ թէ վասն մարդկան և կենդանեաց, կամեցողա՛ց է: - 366. Երկրորդ, դէպ յարևելս, յանուն սրբոյ Երրորդութեանն. զի ցուցցի *թէ* վասն որո՞յ է: - 366. Նա՛խ՝ *թէ* յետ է աւուրն յաւելոյր՝ այրէին: - 367. Նշանակէ՛ *թէ*՝ եթէ ի է հասակս մեղքն առաւելու, գեհեանն այրէ: - 367. Երկրորդ, *թէ* նոյն մնայր՝ այրէին: - 367. Երրորդ, *թէ* լուացեալ և կրկին բորոտիւր՝ այրիւր: - 367. Չորրորդ, *թէ* լուացեալ փոխէ զգոյնն, պատառէ՛ և սրբի: - 367. Եւ այլք ասեն *թէ*, հինն ամենայն է՛ խորհուրդ. և ի նորս իր և խորհուրդ: - 369. Ո՞րպէս ասէ *թէ*՝ օրէնք յաւիտենական եղիցի: - 369. Ոմանք ասեն *թէ*՝ **ռ** ամն յաւիտեան կոչի: - 369. Եւ դարձեալ *թէ*՝ յիշատակութիւն օրինացն յաւիտեան մնաց: - 369. Ցուցանէ *թէ*՝ անկեալքն ի քահանայութենէ՝ հաղորդին ի ձեռս այլոց. այլ և հասի իրաւանցն: - 370. Ցուցանէ *թէ*՝ մինչ ի մեղս իցեն քահանայքն՝ ո՛չ զհասն կերիցեն և ո՛չ ի սուրբ խորհուրդն մերձեսցին: - 370. Երկրորդ՝ ցուցանէ *թէ* բանական հոգիս մեր ո՛չ կորնչի: - 371. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, ընդէ՞ր ծննդեան և յարութեան **ը** օրէք առնեմք և հոգւոյ գալստեան ո՛չ: - 373. Երրորդ՝ զի աւետարանիչքն յայտնապէս ասեն *թէ*՝ ընդ մկրտիլ տեառն՝ նոյն ժամայն հոգին հանէ՛ զնա յանապատ. և պահեաց զ**խ** տիւ և զ**խ** գիշեր: - 373. Որ և այս երևի ի հինն ստուերագրեալ *թէ* ոք խնդրեսցէ: - 373. Նա՛խ ասեն *թէ*՝ արծաթն նիւթ վաճառո՛յ է. և այնու շահի. և ո՛չ տոկոսեօք: - 375. Նա՛խ՝ զայս նշանակէ *թէ* ի **ծ** դասուց հրեշտակաց մինն անկաւ, և մարդիկ զտեղի և զթիւ անկելոցն լնուն: - 376. Նա՛խ՝ զի ցուցանէ *թէ* յորմէ՞ ազգէ ծագելոց էր արեգակն արդարութեան քրիստոս: - 377. Չորրորդ՝ զի յայտնեսցի *թէ*՝ ի մէջ ծառայութեանն յեգիպտոս այնքան բազմացոյց զնոսա խնամքն աստուծոյ. այսքան բազմութիւնս ի տեղիս իւրեանց խաղաղութեամբ բնակեալ՝ ո՞րքան անթիւ բազմասցին: - 377. Փորձանքն է՝ որպէս թէ զայս առնես՝ լսեմք. և *թէ* ոչ առնես՝ ո՛չ լսեմք. և Չարաչարն՝ հայհոյութեամբ տրտունջն է: - 381. Ոմանք ասեն *թէ*՝ դադան քրէական մեղանչեաց. վասն այն դառն տանջեցաւ: - 381. Եւ այլք ասեն *թէ*՝ կորխեանքն այրեցան մարմնով, վասն այն հոգւով սրբեցան. և բուրվառք նոցա սրբեցան: - 381-382. Այլք ասեն վասն դադանեանցն *թէ*՝

հոգիք նոցա մարմնով ի տանջանս կային. ուր ընկեղմեցան մինչև ցաւարումն դժոխոց. ընդ որս և զնոսա ազատեաց քրիստոս իջանելովն ի դժոխս: - 382. Եւ *թէ* ասեն, կրեաց քրիստոս զանգոսնելի կիրս: - 383. Զի՞նչ էր յերրորդ օրն սրբիլ. և յեօթն սրբիլ. և *թէ* յերրորդն ոչ սրբեսցի, և մի՛ յեօթն սրբեսցի: - 384. Չորրորդ, նախքան զօրէնս և յօրէնն և զկնի օրինացն *թէ* ոչ արդարանամք. և ո՛չ **յէ** դարուն ոք արդարանայ: - 384. Հինգերորդ՝ *թէ* յերեք հասակս մեր ոչ արդարանամք. և ո՛չ յէ հասակին արդարանամք յորում լուծեալ ծանրանայ մարմինն: - 384. Եւ *թէ* ոչ էր զղջացեալ, միոյն դ և ե էր տուգանք գողին: - 384. Երրորդ՝ յորժամ ի խոստովանութիւն և յապաշխարութիւն գայ, լինի ներելի և ակամայ. զի *թէ* նախ քան զմեղանչելն ակամայն, և եթէ յետ մեղացն ակամայն, լինի զղջմամբն ներելի և թողելի: - 385. Երրորդ՝ ներելի մեղքն և փոքր՝ *թէ* ո՛չ ապաշխարի, լինի մահու չափ և անթողլի: - 385. Նա՛խ՝ ցուցանէ *թէ* քրիստոս է առաջին և վերջին. այսինքն սկիզբն և կատարումն եկեղեցւոյ. ո՛չ միայն աստուածութեամբն, այլ և մարդկութեամբն: - 385. Երկրորդ, կարծէին *թէ* մովսէ՛ս տայ զջուրն: - 386. Ութերորդ՝ զի *թէ* փրկիչն տկարացաւ զի մարդ եղև, քանի՞ առաւել սուրբքն: - 386. Իններորդ, զի ցուցցի *թէ* բարկացողաց ո՛չ երևի աստուած. որպէս և ո՛չ եղիայի: - 386. Տասներորդ, բարկութեամբն արգելաւ յերկրէն աւետեաց. զի ցուցցի *թէ* արդա՛ր է աստուած. և ա՛կն ումեք ո՛չ առնու: - 386. Եւ վասն առաջին օձին ի **ժգ** գլուխ համարոյն տես *թէ* պիտի: - 387. *Թէ* եսթանանունդրին. որ է՛ դարիճակաւ արարած. այսինքն կաղպարաւ. և պաշտեցին: - 387. Երկրորդ, զի գիտասցէ *թէ* առաւել զօրութիւն գոյ աստուծոյ քան զամենայն: - 387. Չորրորդ, զի գիտասցուք *թէ* ո՛չ միայն բարեաւ, այլ և չարաւ ոմամբ բարի առնէ աստուած: - 387. Զայն ցուցանէ *թէ* յուղղութիւնս մեր երևի աստուած. այլ ի խոտորիլն ո՛չ: - 387. Երրորդ՝ զի ցուցցէ *թէ* ոչ ինչ զօրութիւն ունի բան նորա: - 388. Զի *թէ* անիծեալ էր, յորժամ ժողովուրդն անկաւ ի սատակումն ի բելբէքովր, ասէին *թէ* ի նորա անիծիցն եղև: - 388. Նա՛խ՝ զի բարկացեալ՝ զէշն կամէր սպանանել սրով. *թէ* գոյր ի ձեռին ընդէ՞ր բանիւ ոչ սատակէր: - 388. Նոյնպէս և ամենայն ոք հրամանաւ առաջնորդին *թէ* պահեսցէ զուխտն բարի է. և *թէ* զանցուսցէ ո՛չ դատապարտի: - 389. Եւ *թէ* մեռանի ոք ի տուն ուխտաւորին, պղծեցաւ ուխտն. և անհամար լիցին առաջին աւուրքն, և նո՛ր սկսցի: - 390. Այն է որ *թէ* ի մասանց հոգւոյն և մարմնոյն այսինքն բանիւ՝ ցասմամբ՝ և ցանկութեամբ, կամ աչօք կամ լսելեօք կամ այլ ինչ գործով մեղանչէ դարձեալ, ուխտն ո՛չ եղև ամբողջ. դարձեալ նո՛ր պարտ է ապաշխարել: - 390. Ի յաւարէ պա՞րտ է յեկեղեցիս մատուցանել կամ մատաղել, *թէ* ոչ: - 390. Նշանակէ՛ որ չէ՛ պարտ կռուիլ մեզ ընդ ամենայն մարդկան. *թէ* չար *թէ* բարի. զի ա՛զգ են մեր և որդիք ադամայ: - 393. Այլ ընդ դևս պատերազմիլ միշտ. զի որոց դիւաց *թէ* յաղթէ մարդ, *թէ* հպարտութեան և *թէ* պոռնկութեան, զնոցա տեղիքն ժառանգէ յերկինս: - 393. Նա՛խ՝ վասն ժողովրդեանն ասէ, *թէ* ոչ միայն հացիւ կեայ մարդ. որպէս ասաց ադամայ ուտել զհաց քրտամբք: - 397. ...վասն որոյ յայսմանէ ասեն ոմանք *թէ*՝ **գ** ամ կամ **խ** օր յամեաց ադամ ի դրախտին. որպէս ժողովուրդն ի յանապատին. կամ որպէս մովսէս ի լեառն: - 397. Չորրորդ՝ հաց ի յերկնից իջեալ մանանայն կենարար. և բանն աստուծոյ նոյն ինքն տէրն մեր. որպէս ասաց առ փորձիչն *թէ*՝ ինև կերակրին ամենայն սուրբք և ո՛չ հացիւ: - 397. Եւ որպէս ննջեցեալն քնով՝ ո՛չ տեսանէ զինքն. և որպէս յաւելի կերակրոյ խնուն զգայարանքն. նոյնպէս ագահութիւն և փարթամութիւն և հպարտութիւն մոռանալ տայ զինքն. վասն այն ասեն *թէ*՝ ինքեանց գիտակքն իմաստունք են: - 397-398. Չորրորդ, նշանակէ՛ *թէ*՝ մի՛ ընդ յանցանաց ծնողին չարչարեսցես զզաւակն: - 399. Չորրորդ՝ նշան *թէ*՝ զօր ասէ և լինի. և տէր մեր զգործս աստուծոյ գործէր առ կաղս և կոյրս և հիւանդս և մեռեալս. զոր ասէր բանիւ՝ կատարէր գործով: - 399. Եւ այլք այսպէս մեկնեն *թէ*՝ ամենայն անիծեալ կախեալ կայցէ զփայտէ. այլ ո՛չ ամենայն կախեալ զփայտէ՝ անիծեալ է. որպէս խոյն ի սաբեկայ կախեալ ո՛չ է անիծեալ: - 400. Եւ *թէ* նա՛ ևս թողոյր, այլք զարձակեալ կինն առնուին: - 401. Փակեաց *թէ* ամենևին ո՛չ բաժանի օրինեալ պսակն մինչ ի մահ: - 401. Զայն ցուցանէ որ պատճառաւ իրիք կամ պոռնկութեամբ կամ այլ ինչ յորժամ բաժանին, առանց ամուսնութեան մնասցեն *թէ* երկուքն են բաժանմանն պատճառ, մինչև հաշտեսցին: - 401. Եւ *թէ* մինն է պատճառ՝ որ և իցէ *թէ* այրն և *թէ* կինն, առանց ամուսութեան մնասցէ. և միւսն զուգեսցի այլոյ որ չէր պատճառ: - 401. Վասն է՞ր է որ մին կին *թէ* բազում այր առնէ՝ պոռնիկ է. և *թէ* այրն բազում կանայս առնէր, չէր պոռնիկ որպէս ի հինն օրէնս: - 401. Պոռնիկն ըստ այսմ որ շնացօղ է *թէ* կին և *թէ* այր՝ քարկոծէ՛ր օրէնքն: - 401. Նա՛խ՝ *թէ* մեռեալ իցէ եղբայրն: - 402. Երկրորդ՝ *թէ* կրտսե՛ր է եղբայրն. որպէս առակն է եղբարց, որ առաջինն էառ և մեռաւ. և ապա երկրորդն, և որ ի կարգին: - 402. Երրորդ՝ *թէ* չլինի յիշատակ եղբօրն: - 402. Եւ *թէ* ասէ հրէայն, աստուած օրհնեաց զաբրահամ մարմնով: - 403. Ասա՛ նմա *թէ*՝ այն հասարակաց հեթանոսա՛ց է. զի

աճին մարմնով և ընչիւք. իսկ մերս ո՛չ է հասարակաց. այլ արժանաւորաց և ընտրելոց: - 403. Եւ *թէ* ասեն՝ ամուսնութիւնն օրհնեցաւ: - 404. Ասա՛ *թէ*՝ քահանայիցն հրամայեաց ի բաց կալ յամուսնութենէ յորժամ մտանէին ի տաճարն և ի խորանն. և յորժամ լսէին զօրէնս աստուծոյ գօրեայ սրբեցան: - 404. Եւ *թէ* ասեն՝ ի՛նքն նկարէ զսաղմնս: - 404. Ասա՛ *թէ*՝ զամենայն սաղմն նկարէ՛ աստուած. և զանասնոց և զգազանաց: - 404. Եւ *թէ* ասեն, չափաւոր ամուսնութիւն և ինչք ընդունելի՛ է աստուծոյ: - 404. Ասա՛ *թէ*՝ չափաւորն ընդունելի է. այլ անչափն պոռնկութիւն և ագահութիւն. իսկ կուսութիւն և աղքատութիւն որ չափ առաւելու՝ այնչափ գեղեցկանայ: - 404. Եւ *թէ* ասեն՝ ամենայն մարգարէք ամուսնութեամբ ծնան: - 404. Եւ *թէ* ասեն, ամուսնութիւնն ի դրախտն օրհնեցաւ: - 404. Ասա՛ *թէ*՝ կուսութիւնն յերկինս օրհնեցաւ. զի հրեշտակք կուսութեամբ աճեցին: - 404. Եւ *թէ* մովսէսի ոչ հաւատայք որ փառաւո՛րն է ի մէջ ձեր, ինձ զիա՞րդ հաւատայք որ թշնամի կարծէք: - 405. Զի *թէ* զամենայն բան քննեմք, աստուծոյ զի՞նչ թողումք յապայ: - 405. Երրորդ, ի խնամելոյ զմարդ և զանասուն՝ ցուցանի *թէ* նա՛ է արարիչ որ խնամէ՛ և դարմանէ՛ զսոսա՛: - 406. Զի ասեմք՝ տե՛ս զհամն և զհոտն. տե՛ս զբանդ. տե՛ս *թէ* ջե՞րմ է կամ ծանր: - 407. Երկրորդ՝ ի խրատ մեղաւորաց. զի յորժամ գիտենան *թէ* ո՛չ յաջողի ճանապարհ մեղաւորի, արգելուն ի մեղաց: - 408. Հինգերորդ՝ ցուցանէ *թէ* մարմնաւոր օրինացն վախճան հոգևոր և օրհնութիւնն է որ եղև քրիստոսիւ: - 409. Նախ ասեն *թէ* զնիւթն աստուած կարծեցին, սատանայ խաբէր *թէ* ի՛մ է այս մարմինս իբրև տեառն նիւթոյ...: - 409-410. Երկրորդ՝ զհոգին մովսէսի ո՛չ կարէր յափշտակել սատանայ, փոխանակ հոգւոյն զմարմինն ջանայր յափշտակել. և վիճէր ընդ հրեշտակին *թէ* իմ է...: - 410. Զայս նշանակէ *թէ*՝ յետ ելանելոյ հոգւոյ ի մարմնոյ և գնալոյ ի վերին շաւիղն, հակառակ կայ սատանայ և չար զօրութիւնքն ընդ նմա, տանիլ զհետ իւրեանց որ զչա՛րսն են գործեալ. և յարդարոցն յաղթին հրեշտակին օգնութեամբն. որպէս և անտօն ետես. զի իմացեալ և մեք զգուշասցուք այնմ: - 410. Եւ *թէ* պահեալ էր զպատւիրանն յաւիտեան անծերանելի էր կացեալ: - 411. Երկոտասաներորդ, *Թէ* սուտ են վիհուկք: - 412. Եւ *թէ* նախ դատաւորք և թագաւորք, և ապա՛ քահանայք տիրեցին իսրայէլի: - 413. Երկրորդ՝ զի ժողովուրդն առանց երկիւղի անցանիցէ. զի *թէ* դիզեալ և կուտեալ լինէր, երկիւղ գոյր: - 414. Վեցերորդ՝ զի *թէ* լինի անկարօտ գող և զրկօղ, ընդ տեառն իւրոյ կորուսանէ և զինչսն. որպէս աքարն որ ունէր բազում ստացւածս, և գողացաւ ի նզովիցն երիքովի. տեսին ամենայն ժողովուրդն և ցասեան ի վերայ նորա և իրաւունս ետուն սատակմանն: - 416. Եւ *թէ* զի՞նչ է խորհուրդն, գտցես ի չորրորդ թագաւորութեանց վերջքն իթ գլուխն լ համարն: - 421. Չորրորդ՝ ցուցանէ *թէ* որ ի սրբութիւնն իւր ո՛չ խնայէ, և ո՛չ ի ձեզ յանցաւորքդ *թէ* ոչ դառնայք: - 425. Նա՛խ՝ զի մի՛ համարեսցեն այլազգիք *թէ* դիքն իւրեանց առաջի ընթացան և գլուխ եղեն զօրացն և հարին զպատերազմն: - 425. Վասն է՞ր եհարց *թէ*՝ ո՞յր որդի է դաւիթ. զի կապարճակիր և ծանօ՛թ էր սաւուղի: - 427. Նախ ասեն *թէ*՝ փոխեալ էր զզգեստ պատւոյն և զգեցեալ ձորձ հովւութեան և այլագունեալ: - 427. Երկրորդ՝ զի կամէր զա՛զգն հարցանել *թէ* յուդայի ցեղէն և փարիսէ՞ն իցէ, զի սպանցէ զնա: - 427. Եւ *թէ* զդէմքն ո՛չ ծանեաւ, զիա՞րդ զխորհուրդն ճանաչէր: - 428. Հինգերորդ՝ զի որպէս զկանխագէտ ոչ ասաց սաւուղայ *թէ* դու ո՞վ ես որ զիս փրկես ի սաւուղայ: - 428. Եօթներորդ՝ զի *թէ* ճշմարտապէս սամուէլ յառնէր, ո՛չ կամէր կինն. զի կորուսիչ էր նոցա. այլ գիտէր որ նմանութիւնն էր սամուէլի: - 428. Ութերորդ՝ զի ճչեաց *թէ* ընդէ՞ր խաբեցեր զիս, դու սաւո՛ւղ ես: - 428. Ա՛րդ՝ *թէ* զխաբէութիւնն ո՛չ ճանաչէր, զիա՞րդ զճշմարիտ խորհուրդն գիտէր: - 428. Եւ *թէ* նա՛ յարուցանէր, ընդէ՞ր երկու եհան. զի նա՛ միայն զսամուէլ խնդրէր: - 428. Զի *թէ* ինքն ձևացոյց մարմին և շունչ և յարոյց զնա, զիա՛րդ ոչ ճանաչէր: - 428. Զի *թէ* գիտէր զստոյգ մահն սաւուղայ՝ ո՛չ կաշառէր զնա: - 428. Ապա ուրեմն յա՛յտ է սոքօք երկոտասան գլխով *թէ* վհուկն ո՛չ գիտէր զառաջիկայն: - 428. Երկրորդ՝ ուստի՞ ճանաչեաց *թէ* սամուէլ է. զի ահա՛ կինն ասաց. այլ որպէս կինն երևեցոյց զձևն, նոյնպէս կարծեաց և սաւուղ: - 429. Ա՛րդ՝ *թէ* աստուած ծածկեաց և սամուէլ յայտնէր հակառակ աստուծոյ, ահա՛ զի բարկացուցանէր զնա. ապա յա՛յտ է զի սո՛ւտ է և ո՛չ սամուէլ: - 429. Ա՛րդ՝ *թէ* ճշմարիտ յարոյց կինն զսամուէլ. սաւուղ ո՛չ երկնչէր ի մահու. զի և զնա՛ յարուցանէր. և *թէ* երկեաւ, ապա սուտ էր կենդանութիւն մեռելոյն: - 429. Վեցերորդ՝ զի *թէ* հաւատացեալ էր սաւուղ ո՛չ երթայր ի պատերազմ. այլ խոյս տայր և փախչէր: - 429. Ապա յա՛յտ է զի ի մէջ կարծեաց էր նա. զի *թէ* սուտ համարէր զվհուկն, ո՛չ երկնչէր ի մահու. և *թէ* ճշմարիտ՝ ո՛չ երթայր ի պատերազմ: - 429. Երրորդ՝ ընդէ՞ր ինքն ո՛չ ասաց *թէ* ե՛ս եմ սամուէլ. այլ նոքա նմանեցուցին: - 429. Բե՛ր տեսցուք և զորպիսութիւն խօսիցն, որ թուի *թէ* ճշմարիտ զապագայն պատմեն դևք: - 430. Նախ այսպէս. զի եհարց *թէ* ընդէ՞ր հաներ զիս. այլ ո՛չ էր հարցեալ *թէ* գիտէր զխորհուրդն: - 430. Երկրորդ՝ զի սուտ խօսեցաւ

ատ. զի *թէ* սամուէլ էր՝ ո՛չ ուսանէր ի սաւուղայ. և դնն յերկրէ ո՛չ ելանէ: - 430. Չորրորդ՝ զի *թէ* սամուէլ էր որ ասաց *թէ*՝ տէր հեռացաւ ի քէն, և այս ո՛չ է մարգարէութիւն. զի կրկնեաց զիւր բանն. և *թէ* ո՛չ էր սամուէլ, այլ զանունն ընկալաւ և ինքն դև էր, սուտ խօսեցաւ ապա: - 430. Չորրորդ՝ զի *թէ* սամուէլ էր որ ասաց *թէ*՝ տէր հեռացաւ ի քէն, և այս ո՛չ է մարգարէութիւն. զի կրկնեաց զիւր բանն. և *թէ* ո՛չ էր սամուէլ, այլ զանունն ընկալաւ և ինքն դև էր, սուտ խօսեցաւ ապա: - 430. *Թէ* հրամայական էր և վճիռ եհատ, ապա աստուած էր և ո՛չ մարգարէ. սուտ ասաց զգոլն սամուէլ: - 430. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, աստեղագէտք գիտեն զառաջիկայն: - 430. Կամ զի օրէնքն գրեալ էր՝ կուրի և կաղի մի՛ դնել գայթակղութիւն, աւէին նախատելով *թէ*՝ որպէս ո՛չ կարես կոխել զդոսա, նոյնպէս ո՛չ կարես առնուլ զամուրն յեբուսայ: - 431. Հինգերորդ՝ զի ցուցանէ *թէ*՝ որ ի սիրելին իւր դաւիթ ոչ խնայեաց, նոյնպէս և զամենայն մեղաւորս յանդիմանէ՛: - 432. Եւ այս գիտելի է, զի ամենայն խոստովանելոց *թէ* կատարեալ *թէ* անկատար, պա՛րտ է կարգել զապաշխարութիւն. այսինքն զհատուցումն փոխարինաց: - 432. Ասեմ *թէ* ոչ, զի կատարեալ խոստովանութիւնն թողու զմեղս, բառնայ զպատիժն, և ջնջէ՛ զյիշատակ մեղացն. մինչ զի ո՛չ երևի ի դատաստանին աստուծոյ: - 432. Եւ *թէ* ասիցեն՝ զխոստովանեալ մեղս այլ ո՞չ յիշեմք: - 433. Ասեմք *թէ*՝ մեզ պա՛րտ է ի մտի պահել և ի լեզուի զմեղս. և ցաւիլ և հոգալ հանապազ վասն անցեալ մեղացն և չգործելոյ բարեացն: - 433. Ցուցանէ *թէ* տարաժամ մահն ընտրութեամբ և կամօքն աստուծոյ լինի, և ո՛չ պատահմամբ որպէս ասեն ոմանք: - 435. Քսանևք, հարեալ որմն վկայեաց *թէ* սպանօ՛ղ է դաւթի սաւուղ. և չարչարեալ և մեռեալ մարմինն վկայէ՛ *թէ* աստուածասպա՛նք են հրէայքն: - 436. Երկրորդ՝ զկանոնս ապաշխարութեան նշանակէ զոր խոստովանահայրն կարգէ. զի *թէ* յանցանէ ոք՝ մեղանչէ՛: - 439. Զայս ցուցանէ *թէ*՝ որ քան ի խռովութեան եմք ընդ թշնամւոյն և յանձինս մեր՝ ո՛չ լինիմք տաճար աստուծոյ: - 440. Ասեն *թէ*՝ **ռ** կին էր սողոմոնի. **է ճ** տիկնայք, և **գ ճ** հարճք. և նոցա **ռ** պահապան. իսկ ի փորձելն խաբեաց զհազար կանայսն. և ի յարանցն մին ո՛չ խաբեցաւ. այս առասպե՛լ է: - 440. Այլ զայն աւէ՝ *թէ* յամենայն ազգս արանց գտաւ այր մի քրիստոս, ազատ ի պարտուց սկզբնականին. և ի կանանց և ո՛չ մի: - 440. Ո՛չ էր պարտ պարզամտութեամբ խաբիլ. պարտ էր հարցանել զնա *թէ* մարգարէ՞ է *թէ* ոչ: - 443. Ծեր մարգարէն որ դարձոյց զնա, արեան տէ՞ր է *թէ* ոչ: - 443. Ոմանք ասեն *թէ* ի տաճարէն յերեսաց սեղանոյն ընդ առաւօտն և յերեկոյն բերէին ագռաւքն: - 443. Ո՛չ աւէ *թէ* յաւելցի. այլ *թէ* ո՛չ պակասի: - 444. Նախ՝ *թէ* կամի՞ զիրաժարիլն. և երկրորդ՝ *թէ* գիտէ՞ զվերանալն: - 445. Երկրորդ՝ եցոյց *թէ* նոյնպէս ընդ քե՛զ է լինելոց զօրք հրեղինացն նովին հոգւովն: - 445. Երրորդ՝ զի մի՛ կարծեսցեն *թէ* յինքեանց անկան սրով. այլ ի հրեշտակէն: - 446. Եւ որպէս աւէ կղէմ և անանիա դամասկացի, *թէ* զ գիրք այլ ընկալաք յեկեղեցի: - 450. Եւ *թէ* ընդէ՞ր առն եղև խօսեցեալ: - 454. Եւ *թէ* ո՞րքան է ողջոյնն: - 454. Մետասաներորդ, *Թէ* ո՞րքան է ծնունդն քրիստոսի: - 454. Իննևծ, *Թէ* ո՛չ լինէր ծեր՝ **ե** կերպիւ: - 454. Քսաներորդ, *Թէ* արու ծնաւ քրիստոս **ծ** կերպիւ: - 454. Եւ *թէ* զանազանի մահն քրիստոսի և մերս: - 455. Եւ *թէ* քանի՞ ժամս եկաց ի գերեզմանի: - 455. Զի *թէ* աստուածայինքն ամենայն որք շուրջ զավ՝ են անհպելիք. քանի՞ ևս անզննելի իւրն էութեան և եղելութեան աստուածն բանի: - 456. Ոմանք ասեն *թէ*՝ ողորմութիւնն աստուծոյ է՛ յերկինս առ հրեշտակս. և արդարութիւնն յերկրի առ մարդիկս: - 458. Իսկ այլ վարդապետք ասեն *թէ*՝ արդարութիւնն աստուծոյ երեք կերպիւ առեալ լինի: - 458. Այլ ո՛չ էր արդար *թէ* յանցանէր զօրհնօքն աստուծոյ: - 460. Եւ *թէ* ծնեալն ի նմանէ որդի է աստուծոյ, ապա և ծնօղն աստուածածին է ճշմարտապէս: - 466. Այլ արդ՝ քրիստոս ո՛չ է որդի աբրահամու և ո՛չ ի հարցն՝ *թէ* ոչ է որդի կուսին. ապա ուրեմն ըստ մարմնոյ աստուած է քրիստոս, և աստուածածին է ծնօղն. և մայր ըստ մարմնոյն քրիստոսի: - 466. Նոյնպէս և բանն աստուած *թէ* կարի իսկ յառաջին դարս էր մարմնացեալ, որպէս յաւուրս նոյի՝ աբրահամու և կամ մովսէսի՝ լինէր կրկին վնաս: - 467. Իսկ ա՛յլ վարդապետք ասեն, *թէ* ետ զբնական օրէնս որպէս նոյի և յառաջ քան զնա: - 467. Եւ *թէ* յայնմ ժամանակի փրկեալ լինէաք, կարծէաք *թէ* յօրինաց անտի եղև փրկութիւն: - 467. Իսկ մեր վարդապետք ասեն որպէս մեծն ներսէս, *թէ* ի **զ**երորդ աւուր արարաւ առաջին ադամն ի պատկեր տիրական: - 467. Նա՛խ՝ անպատշա՛ճ էր *թէ* հայր էր մարմնացեալ. զի հայր անսկիզբն է. և յայնժամ ո՛չ ոք լինէր առանց սկզբան: - 468. Երկրորդ՝ զի *թէ* հոգին սուրբ էր մարմնացեալ, յայնժամ լինէին **բ** որդիք: - 468. Երրորդ՝ զի *թէ* հայր էր մարմնացեալ, մի և նոյն լինէր հայր և որդի: - 468. Այլ և ցուցանի *թէ* զայլ ամենայն բարութիւնս ո՛չ խնայէ մեզ զոր ինչ և խնդրեմք ի նմանէ: - 468. Տասներորդ՝ ասի ոմանց *թէ* ի ժամ ծննդեանն քրիստոսի արգելման ամենայն ծնունդք մինչև ծնաւ բարձօղն երկանց ամենայն ծննդոց. զի նա՛ լինէր անդրանիկ

ամենայն ծննդոց: - 472. Յիսուս կոչեցաւ յիրէ՞ն *թէ* ի գործոյն: - 473. Այսպէս *թէ* ուրեք մարդ միայն անուանի քրիստոս «զճշմարութիւն խօսեալ». և կամ՝ «աստուած կնքեալ». ո՛չ ինչ ուրէք վնասէ զմիաւորութիւնն իբր մարդ սոսկ կամ աստուած միայն. այլ աստուած համանգամայն և մարդ խոստովանի միացեալ: - 477. Նա՛խ՝ զի մի՛ անընտել թուիցի մարդկան. զի *թէ* առ ժամայն ի ծնունդն եղեալ էր երեսնամեայ հասակաւ, առ աչօք համարէին զիրն. և կամ այլ ինչ: - 479. Չորրորդ՝ զարգացաւ հասակաւ, ի նշանակել *թէ* զբնութիւնս մեր ի նուազութենէ ի մեծութիւն և ի փառս է՛ հանելոց: - 479. Ասեմք *թէ* ո՛չ՝ վասն **Ե** պատճառի: - 479. Նա՛խ՝ ցուցանէ *թէ* կատարումն ամենայն տնօրէնութեանց խա՛չն եղև: - 481. Կրկին է գիր. այսինքն կենաց և մահու. զի բարի գործովք գրիմք ի դպրութիւնն կենաց. և մեղօք գրիմք ի գիրն մահու և դատապարտութեան. որպէս ասեմք *թէ* զձեռագիր յանցանաց քոց ջնջեսցէ աստուած: - 481. Եւ այս ևս կրկին է գիր և դպրութիւն. մին անջինջ և յաւիտենից որ առ աստուած. և միւսն ժամանակեայ և ջնջելի որ առ մեզ. զոր մեր գործօք և կամօք գրեմք և ջնջեմք. *թէ* զչար *թէ* զբարի: - 481. Եւ *թէ* պահեալ էր զպատուիրանն աստուծոյ՝ լինէր գիր կենաց դպրութեան: - 481. Զայս որպէս ձեռին գիր ունէր սատանայ, և նովաւ չարչարէր զմարդիկ՝ *թէ* աստուած ասաց մի ուտել և դու կերեր և մեռար. իմ ի՞նչ մեղք է: - 481. Եւ ասաց *թէ* առաքեալքն թաքուցին ի մէնջ զծնունդ փրկչին: - 482. Զոր այլք ասեն *թէ* յետ **Լ** ամաց: - 482. Ութերորդ՝ զի *թէ* հաւատան աւետարանին և ոչ ստեն **Լ** ամաց գալ քրիստոսի ի մկրտութիւն, ի հարկէ՛ պա՛րտին կատարել և զմկրտութիւնն ի նոյն ի տօնի ծննդեանն իւրեանց ի դեկտեմբերի իե որ իցեն ամենևիմբ սուտ: - 484. Երրորդ՝ զի զկարգեալ օրէնսն յինքենէ՞ պա՛րտ էր անձամբ կատարել. զի հաւատասցի *թէ* ի նմանէ՛ են կարգեալ: - 485. Ոմանք ասեն *թէ*՝ յովսէփ թլփատեաց: - 486. Եւ այլք *թէ*՝ զաքարիա հայրն յովհաննու: - 486. Երկրորդն որ ասէ «բացաւ երկինս» որ ցուցանէ *թէ* մկրտելոյն առ ժամայն բացեալ է դուռն արքայութեանն: - 487. Երրորդն որ ասէ «էջ հոգին ի վերայ նորա». ցուցանէ *թէ* մկրտութեամբն լինիմք տաճար հոգոյն սրբոյ: - 487. Չորրորդ «ձայնն հօր». նշանակէ *թէ* մկրտութեամբն լինիմք շնորհօք որդիք աստուծոյ...: - 487. Զի ո՛չ ասաց *թէ* որ ի դմա՛ է կամ դոքա ըստ բաժանողաց. այլ թէ դա՛. որ մի անձն բնութեամբ միացեալ նշանակէ: - 487. Նա՛խ՝ զի ծանիցի *թէ* սոցա արարիչ է անարգեալն. վասն այն լուսեղէնք և օդեղէնք և օդն խաւարեցան. ջուր ի կողիցն բղխեաց. և երկիր շարժեցաւ: - 490. Ասեն վարդապետք *թէ* Բունն կիպարի էր վերուստ ի վայր. և Խոտորնակն արմաւենի: - 494. Ոմանք ասեն *թէ* աւանդիլ հոգւոյն քրիստոսի, աւազակն եմուտ յերկրաւոր դրախտն ուստի ել ադամ. և չէ՛ հաւանելի. զի անդ մարմնովն եմուտ յետ յարութեանն: - 495. Եւ ոմանք ասեն *թէ*՝ յերկնաւոր դրախտն եմուտ հոգւովն մինչ ի կիրակէ մէջ գիշերին. և ի նոյն ժամն էջ ի դժոխս և ազատեալ զհոգիսն յարեաւ ի գերեզմանէն: - 495. Եւ այլք ասեն՝ դրախտ զտեսութիւն աստուածութեանն կոչէ. զոր յետ աւանդելոյ հոգւոյն ետես աւազակն. և այս ուղիղ է. զի ո՛չ ասաց *թէ*՝ իցեմք, այլ թէ՝ իցես: - 495. Ասեն ոմանք *թէ* աջակողմեան աւազակն ի հեթանոսա՛ց էր. և ձախոյն ի հրէից: - 495. Ասեն *թէ* մին աչքն կո՛յր էր. և խոցեաց *թէ* սըտամեռուկ չլինի: - 495. Ասեն *թէ* մին աչքն կո՛յր էր. և խոցեաց *թէ* սըտամեռուկ չլինի: - 495. Զի *թէ* կրեալ էր զմեղս և զապականութիւն, ո՛չ կարէր ազատել զմեզ. ինքն ի ներքոյ անկեալ կրից և ապականութեանց: - 497. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, ապա և ի մահու ազատեաց զմեզ, վասն է՞ր կրեաց զմահ: - 497. Ասեմք *թէ*՝ ո՛չ զհարկաւորն, այլ զկամաւոր մահն կրեաց որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 497. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, որպէս մահուամբ զմահ եբարձ, այսպէս և ապականութեամբ զապականութիւն: - 497. Վասն որոյ նա՛խ ցուցանել պա՛րտ է *թէ* ո՛չ նոյն է մահ և ապականութիւն: - 498. Եւ ապա հետևիլ *թէ* անապական է մարմին փրկչին: - 498. Ապա յա՛յտ է ի գործոյն՝ *թէ* դժնդա՛կ է ապականութիւն քան զմահ: - 498. Դու զիա՛րդ երկբայիս *թէ* ի յապականացու բնութենէս ադամայ անապական բանն աստուած միաւորեաց ընդ իւր և ծնաւ անապական մարմնով: - 499. Երկոտասաներորդ՝ յա՛յտ է յերից իրաց *թէ* ապականացու ասելն՝ ակնարկէ՛ ի յապագայն իբր թէ ապականելի՛ է. որպէս ասեմք մահկանացու և չարչարելի. և ահա չարչարեցաւ և մեռաւ: - 499. Եւ յետ յարութեանն դուք ասէք *թէ* յանապականութիւն փոխեցաւ: - 500. Եւ թէպէտ ասացաւ ճշմարիտն *թէ* անապակա՛ն է մարմինն տեառն, այլ այժմ դիցուք զբանս նոցա *թէ* վասն է՞ր ասեն ապականացու. և յարմարեսցուք զպատասխանիսն: - 500. Եւ թէպէտ ասացաւ ճշմարիտն *թէ* անապակա՛ն է մարմինն տեառն, այլ այժմ դիցուք զբանս նոցա *թէ* վասն է՞ր ասեն ապականացու. և յարմարեսցուք զպատասխանիսն: - 500. Դարձեալ ասեմք ըստ ձեզ, *թէ* յետ խաչին յապականութիւն փոխեցաւ մարմինն տն, ապա յառաջ քան զխաչն կատարեալ էր զի ապականացո՛ւ էր. և յետ խաչին անկատար զի անապական եղև որպէս դուքդ ասէք: - 500. և յետ մեղացն եղև

ապականացու և կատարեալ. և երևի *թէ* ապականութիւնն առնէ կատարեալ զմարդն որ այլայլօ՛ղ է և ապականագործ: - 500. Դարձեալ ասեմք, *թէ* ո՛չ զառաջին բնութիւն ադամայ էառ, այլ զապականացուս մեր ի զանգւածոյն ադամայ: - 500. Ասեմք *թէ*՝ աճումն մարնոյն ո՛չ է ապականութեան ցոյցք, այլ հակառակ նմին: - 501. Եւ *թէ* որ ասիցէ *թէ*՝ ադամ ևս ապականացո՛ւ էր և դրախտն: - 501. Եւ դարձեալ ասեմք, *թէ* կերակուրն մասն է ապականութեան, զոր յանմարմնութեանն եկեր առ աբրահամ զի՞նչ ասէք: - 501. Զի ցուցանիցէ *թէ* նոյնպէս եկեր և յառաջ քան զխաչն անապական մարմնով: - 501. Դարձեալ ասեն նոքա, կրակա՞ն էր մարմինն քրիստոսի *թէ* անկրական: - 501. Զի *թէ* կրական, և ապա ապականացու: - 501. Եւ *թէ* անկրական, եղև առաջին ծեռնարկն: - 501. Դարձեալ ասեն նոքա, զի *թէ* մարմին տն զկամայն ո՛չ կրէր, թերեկատար էր մարդեղութիւնն: - 502. Ասեմք մեք, *թէ* արտածորումն մարմնոյ ո՛չ ունէր մարդն ադամ նախ քան զմեղանչելն ի դրախտին. որպէս նոյ ի տապանին. և մանուկն իննամսեայ յարգանդին: - 502. Այլ այժմ ասասցուք *թէ* ամենայն կիրք բաժանին ի չորս դէմս. կամաւոր և ակամայ. անգոսնելի և անանգոսնելի: - 502. և Դարձեալ ասեմք *թէ* յանապատին հրամայեցաւ զսպել ի սրբութիւն մանանային որ օրինա՛կ էր ճշմարիտ մանանային մարմնոյն սրբութեան: - 502. Դարձեալ ասեն նոքա *թէ*՝ խոցուածն և արիւնն և այլն ցուցակ ապականութեան են: - 502. Ի գիրս բենետիքտոսի հարցեալ եղև *թէ* ո՞ւր են դժոխքն. և տուաւ պատասխանի *թէ*՝ յանկեան և յեզր ծովուն ի ներքոյ երկրի ի խաւարչուտ վայրս: - 504. Ապա վասն է՞ր յէմ ասեն զդժոխքն՝ *թէ* է՛ այր դիւահոտ և ձայն աղաղակի և չարչարանք և այրեցումն չարաչար դիւաց լսելի լինի: - 504. Ասացեր *թէ* դժոխքն աւերեալ է յաւիտեան. այժմ այլ դժոխք ո՞չ է: - 504. Ա՛րդ՝ *թէ* գոյ ներքին, գո՛յ և վերին և միջին դժոխք: - 505. զի վերնոյն ներքին է, և ներքնոյն վերին. ապա սո՛ւտ է ասելդ *թէ* գոյ ներքին և վերին և միջին դժոխք: - 505. Ոմանք ասեն *թէ* ի չորրորդ դժոխքն էջ ուր էին արդարոց հոգիքն արտաքոյ ասացեալ երից, և զնա միայն աւերեաց. և զարդարսն միայն եհան. և զայլսն եթող անդ: - 505. Նախ ասեն *թէ* ի չորրորդ դժոխքն գնաց որ է՛ վերին և ո՛չ ներքին: - 505-506. Երկրորդ ասեն *թէ* զայն միայն աւերեաց և զայլսն եթող: - 506. Երրորդ ասեն *թէ* զարդարսն միայն հանեալ և զայլսն թողեալ: - 506. Առ առաջինն ասեմք, *թէ* քրիստոս ո՛չ ի վերին՝ այլ ի ներքին դժոխքն էջ: - 506. Իսկ առ երկրորդն որ ասեն *թէ* միայն զլիմպոսն աւերեաց և զայլսն եթող: - 506. Վեցերորդ՝ *թէ* զմասն դժոխոց աւերեաց, և զմասն մահու եբարձ, և զմասն անիծից, և զմասն պարտուց և զայլսն: - 506. Իսկ առ երրորդն որ ասեն *թէ* միայն զարդարսն եհան և զայլսն եթող անդ: - 507. Եւ *թէ* որ ասիցէ՝ ի յերկրի որք հաւատացին փրկեցան, և անհաւատքն ո՛չ նոյնպէս և ի դժոխս: - 507. Եւ *թէ* որ ասիցէ՝ հաւատն ա՛ստ է, և ի հանդերձեալն խափանի: - 507. Եւ *թէ* որ ասիցէ, ապա ուրեմն ամենայն հոգիք յետ մահու կարեն խոստովանիլ: - 508. Ասեմք *թէ*՝ ո՛չ կարեն վասն երկու պատճառի: - 508. Եւ *թէ* որ ասիցէ, «փրկեցեր զընտրեալս քո»: - 508. Ասեմք *թէ*՝ կրկին է փրկութիւնն. յաւիտենից և ժամանակեայ: - 508. Յերեկոյի շաբաթոյն ո՛չ վասն այն լուծանեմք *թէ* յարութիւնն քրիստոսի ի շաբաթի աւուրն է. ո՜չ. քա՛ւ և մի՛ լիցի: - 508. Կամ որպէս ասեն ոմանք *թէ* երկու յաւազոյ և մի ի սերմանէ՛ գոյանան մարմինք ծկանցն: - 510. Ասեմք *թէ*՝ ի վերնատունն զհինն կատարեաց մինչ զմարմինն բաշխեաց և նոր օրէնս եդ. և մեք հնոյն ո՛չ եմք պարտական: - 510. Դարձեալ պատճառեն *թէ*՝ յորժամ զնկանակն և զձուկն աճեցոյց քրիստոս՝ մե՛րձ էր զատիկն: - 510. Դարձեալ պատճառե՛ն *թէ*՝ յետ յարութեանն եկեր ձուկն ընդ աշակերտսն. յորում կրակեաղ կայծականց տեսին և ձուկն խորովեալ և հաց. և օրն էր չորեքշաբաթի. և ի **ե** շաբաթի համբարձաւ: - 511. Ասեմք *թէ*՝ կրկին սուտ և նոր աւետարան: - 511. Ապա ուրեմն սուտ ասեն *թէ* ի չորեքշաբաթի ձուկն եկեր: - 511. Դարձեալ ասեն հակառակքն, *թէ* կատարեալ կենդանի է ձուկն, ընդէ՞ր ոչ զենումք: - 511. Տընկականք՝ այսինքն բոյսք և պտուղք յորմէ և հատցին *թէ* ի մարդոյ և *թէ* յայլ կենդանեաց՝ կերակրելիք են: - 511. Ասեմք *թէ*՝ և զձու հաւի և զկաթն ո՛չ զենումք, կե՛ր և զայն ի պահոց. զի համատեսա՛կք են: - 511. Եվ դարձեալ՝ զձու և զկաթն վասն այն ո՛չ ուտես զի արիւն ունին. և դարձեալ դու ասես *թէ* արիւն ո՛չ ունին: - 511. Այլ ես ասեմ *թէ* արիւն ունին յայտնապէս, թէպէտ փութով ցամաքի: - 511. Վասն այն յերկարեցի, *թէ* որ հակառակի՝ այսպէս պատասխանեսցես նոցա. և զեղկելի անձն իմ յիշեսցես ի տէր ուղղակից եղբայր իմ ի քրիստոս: - 511. Ասեմք *թէ*՝ օր յարութեանն քրիստոսի կիրակէն է ըստ աւետարանչացն: - 512. Ասեմք նախ՝ *թէ* յարութիւնն ի մէջ գիշերի է որպէս ցուցաւ. այլ երևիլն ընդ արշալո՛յսն է: - 515. Դարձեալ ասեմք՝ *թէ* կանայքն իւղաբերք դ անգամ եկին ի գերեզմանն և այլ և այլ տեսլեան դիպեցան. և զիւրաքանչիւր դասուց դ աւետարանիչքն գրեն: - 515. Եւ այս հարցանելի է, զի *թէ* մագդաղենացին ընդ առաջին կանայսն եկն զոր մատթէոս պատմէ և համբուրեցին զոտն յիսուսի...: - 515. Եւ ոմանք ասեն

թէ՝ երկու են մագդաղենացիքն. մինն գնաց և ի ճանապարհին ետես զտէրն. և միւսն եկաց և ի պարտիզին ետես: - 515. Ասեմք *թէ*՝ վաղ առաւօտն և խոր երեկոյն զմէջ գիշերն նշանակեն...: - 515. Այս *թէ* յորո՞ւմ ժամու յարեաւ քրիստոս: - 515. Այլ որ ուղղապէս հանդիպիմք՝ ասեմք *թէ* **լ** ժամ մարմինն եկաց ի գերեզմանի. և հոգին **լգ** ժամ և կէս յամեաց ի դժոխս: - 515. Եւ այսպէս սովորաբար խօսիմք, *թէ* յուրբաթի կէս օրն ելեալ ոք ի տեղւոջէ՛ մինչև գայ առ մեզ ի լոյս կիրակէին կամ ընդ առաւօտն, ասեմք *թէ* **գ** օր է ճանապարհին. նոյնպէս և յարութիւնն քրիստոսի: - 516. Եւ սոքա ամենայն ստուգե՛ն զյարութիւն նորա *թէ* ո՛չ է գողացեալ. զի գողն ո՛չ ծալէր զվարշամակն և զկտաւն զըմռեալ: - 517. Նա՛խ՝ ոմանք ասեն *թէ* մարդկօրէն կամէր իմանալ զնա և հարցանել վասն խաչին և դժոխոց և յարութեանն. իսկ այս կատարեալ մտաց պէտք էին և շա՛տ ժամու: - 517. Երկրորդ՝ ասելն «չև ևս ելեալ եմ առ հայր իմ», ցուցանէ *թէ*՝ զոր այժմ խնդրես, հոգին գայ և զայդ ամենայն ծանուցանէ ձեզ: - 517. Երրորդ վասն այն արգել, զի ցուցանէ *թէ* յոյժ պատուեցաւ մարմինն այն և ո՛չ է համարձակելի որպէս յառաջն մաքսաւորք և պոռնիկք մերձենային: - 517. Չորրորդ ասեն ոմանք *թէ*՝ դեռ չէր մկրտեալ մարիամ. և ոչ մկրտելոցն անհպելի՛ է. թէպէտ և իւրք իցեն: - 517. Հինգերորդ, այլք ասեն *թէ* հայցեաց ինչ շնորհս քահանայութեան որ չէր անկ կանանց: - 517. Վեցերորդ, ոմանք ասեն *թէ* պարգևս խնդրէր հոգևորական. վասն այն ասէ ելանեմ առ հայր իմ և իջանէ հոգին և լնու զձեզ ձրի պարգևօք. այժմ յաղագս այդորիկ մի՛ մերձենար: - 517. Յայսմիկ յայտ արար *թէ* ի յարութեան անդ ո՛չ դառնայ ոք յոք. ո՛չ հայր յորդիս՝ և ո՛չ որդիք առ հարս իւրեանց. այլ դառնան ամենեքեան յայս. զի արժանի լիցին ողորմութեամբ ելանել առ հայր: - 517. Տասներորդ, զի ցուցցէ *թէ* թշնամեաց նորա ո՛չ է իշխանութիւն բուռն հարկանել զնմանէ. իսկ բարեկամաց նորա գոյ իշխանութիւն այլով իւիք մերձենալ ի նա. այսինքն սիրով և երկիւղիւ յայնմիկ զոր ուտեն զնա: - 518. Երկոտասաներորդ, «մի՛ մերձենար», եցոյց *թէ*՝ որք յետ յարութեանն և վերանալոյն յերկինս կամին մերձենալ ի մարմին նորա առաքինութեամբ և սրբութեամբ, զախտս հոգւոց ի բա՛ց ընկեսցեն և մի ունայնապէս մերձեսցին ի նա: - 518. Չորեքտասաներորդ, զի ցուցցէ *թէ* յայսմ հետէ արքն միա՛յն ունին իշխանութիւն մերձենալ առ ի պատարագել. և ո՛չ գոյ համարձակութիւն կանանց յայս գործ: - 518. Երկրորդ՝ զի ամպն կալաւ զնա յաչաց նոցա. նշանակի *թէ* ի մահկանացու մարմինս ո՛չ կարեմք տեսանել ի բարձունս զքրիստոս: - 520. Երրորդ՝ վասն մխիթարութեան աշակերտացն. զի **խ** օր մխիթարեսցէ զնոսա փոխանակ **խ** ժամուն որ տրտմեցան ի մահն քրիստոսի. որպէս ասացաւ *թէ* յարութիւնն ի մէջ գիշերի, այլ երևեցաւ ընդ արշալոյսն առաքելոցն...: - 520. ...զի ցուցցէ *թէ* աստուածային ուրախութիւնն գերազա՛նց է քան զմարմնաւոր տրտմութիւնս: - 520. Եւ այլք ասեն *թէ*՝ **խ** օր յերկրաւոր դրախտին եկաց ինքն և յարուցեալքն ընդ նմա. և մխիթարեաց զեղիա և զենովք: - 521. Հինգերորդ՝ յետ խ աւուր համբարձաւ, զի ցուցցէ *թէ* որք **զծ** բանեան օրէնսն չորիւք աւետարանաւն լնուն, կարեն յերկինս ելանել: - 521. Վարդապետք ասեն *թէ* վասն է պատճառի: - 521. Երկրորդ՝ զի *թէ* քրիստոս այնպէս փառաւորեալ էր որպէս յետ խաչին, արգել և խափան լինէր ամենայն չարչարանացն և փրկութեան մարդկան: - 521. Երրորդ՝ զի պա՛րտ էր քրիստոսի հովուել զպարզամիտ աշակերտսն որպէս հաւ զձագս, և մայր զմանկունսն. և *թէ* ի սկզբանէ զհոգին ընկալեալ էին՝ ո՛չ էր պիտոյ հովուել զնոսա: - 521. Չորրորդ՝ զի աշակերտքն զտկարութիւնս իւրեանց փորձիւ ճանաչեսցեն և գիտասցեն *թէ* ոչ վասն իւրեանց արժանաւորութեանն ընտրեցան...: - 521. Հինգերորդ՝ զի գիտասցեն *թէ* քրիստոսիւ պարգևեցաւ. *թէ* յառաջագոյն էին ընկալեալ, պարզապէս յաստուծոյ կարծէին զտուչութիւն հոգւոյն և ո՛չ ի քրիստոսէ: - 521. Հինգերորդ՝ զի գիտասցեն *թէ* քրիստոսիւ պարգևեցաւ. *թէ* յառաջագոյն էին ընկալեալ, պարզապէս յաստուծոյ կարծէին զտուչութիւն հոգւոյն և ո՛չ ի քրիստոսէ: - 521. Դարձեալ կարէ ասիլ Ութերորդ պատճառս, առ ի ցուցանել *թէ* հոգին ո՛չ ումեք առատապէս պարգևի, եթէ ոչ յիսուս ի սիրտ նորա յատկապէս փառաւորեսցի: - 522. Նախ՝ զի ցուցանէ *թէ* որ ետ զօրէնսն՝ նոյն առաքեաց և զհոգին և ի նոյն տիպն որոտ և փայլատակումն հողմ և հուր երևեալ որպէս անդ ի լերինն: - 524. Նախ զայս ասեմք *թէ*՝ համաբուն և համապատիւ է Երրորդութիւնն սուրբ. զի միոյն փառքն երիցն է և երիցն միոյն: - 525. Երկրորդ, մի է՝ *թէ* բազում բանն աստուծոյ և սուրբ գրոց: - 525. Եւ *թէ* վասն է՞ր այնչափ գիրք և բանք գրեցան: - 525. Եւ *թէ* ո՞րք են մասնաւոր անդամք եկեղեցւոյ: - 525. Իններորդ, *Թէ* ո՞րպէս է պետրոս գլուխ: - 525. Տասներորդ, *Թէ* որի՛շ են հայք: - 525. Չորեքտասաներորդ, *Թէ* ո՞րն է առաջին մեղք: - 526. Եւ *թէ* զի՞նչ է սահման հաւատոյ. և ի յո՞ր մասն է հոգւոյն: - 526. *Թէ* եօթն են խորհուրդք եկեղեցւոյ: - 526. Եւ *թէ* ո՛չ կրկնի: - 526. Եւ *թէ* արտաքոյ կանոնա՛ց է ջուրն: - 526. Եւ վասն միաւորութեան. և թացեալ

պատառացն. և *թէ* ո՛չ տան ժողովրդեանն յօրինեալ մարմնոյն քրիստոսի: - 526. Եւ *թէ* վասն է՞ր է ապաշխարութիւն: - 526. Եւ ըստ յունաց *թէ* աստիճանն. և ըստ մեծին դիոնիսեայ. և մինչ ի **դ դ** կարգն փոքր է. հրաման ամուսնութեան: - 526. Եւ *թէ* խաչի և եկեղեցւոյ ի միասին տօնեմք: - 526. Քառասունք, *Թէ* քանի՞ են ժամ աղօթից: - 527. Եւ *թէ* մարգարէքն քնարաւ երգէին: - 527. Յիսունևվեց, *Թէ* ուստի՞ է օրհնութիւն կարգաց եկեղեցւոյ: - 527. Հինգերորդ՝ զի խոստովանի ամենայն լեզու *թէ* տէր է յիսուս քրիստոս ի փառս հօր աստուծոյ բազմեալ: - 529. Բանն աստուծոյ մի է *թէ* բազում. զի բազում երևի ի հին և ի նոր կտակս և յիւրաքանչիւր թուղթս գրեալ...: - 529. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, երևի այպէս ասելդ *թէ*՝ մի է և բազում. և այս ո՞րպէս լինի: - 529. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, ծանեաք զմիութիւնն. այլ թուի *թէ* անկատար է քան զբանն աստուծոյ՝ բան աւետարանիս: - 529. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, երևի ապա թէ նոյն անձնաւոր բանն աստուծոյ է յաւետարանս խօսեցեալ յայնժամ բազմացեալ է անձամբ և գոյութեամբ: - 530. Ասեմք առ այս *թէ*՝ մի և նոյն անձնաւոր բանն աստուծոյ է յաւետարանս խօսեցեալ. այլ ո՛չ է բազում անձն և գոյութիւն բանին: - 530. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, զնոյնութիւնն ընկալայ. այլ ինձ այսպէս թուի *թէ* աւետարանս բանն է քրիստոսի, և քրիստոս բանն աստուծոյ. ապա ուրեմն և աւետարանս բան է բանին: - 530. Պատասխանեմք *թէ*՝ նման է այնմ որ ասեն *թէ*՝ բան աստուած է պատկեր հօր, և մարդն ի պատկեր բանին. ապա մարդն ո՛չ է պատկեր աստուծոյ, այլ պատկեր պատկերի: - 530. Նմանապէս և առ այս ասեմք, *թէ* ո՛չ ինչ է զանազանութիւն. զի յորժամ աւետարանն բանն քրիստոսի է ճշմարիտ, և քրիստոս աստուած է ճշմարիտ. ապա ուրեմն աւետարանն բանն աստուծոյ է ճշմարիտ: - 530. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, ո՞րպէս է մի բանն աստուծոյ. զի ահա՛ բանն մարմնացեալ էր. և հայր բանիւ վկայեաց ի վերայ որդւոյն. և անյարմար է ինքն ինքեան վկայել: - 530. Ասեմք առ այս, *թէ* յԵրրորդութիւնն սուրբ մի է բանն և իմաստութիւնն և բնութիւն և կեանք և ներգործութիւն և այլն ամենայն. բաց յառանձնութենէն որ է ծնօղ ծնեալ և բղխեալ: - 530. Ա՛րդ՝ յորժամ ամենայն ինչ նոյն է սուրբ Երրորդութեանն, որով յա՛յտ է՝ *թէ* հայր խօսի, և *թէ* որդի, և *թէ* հոգին սուրբ, մի և նոյն բանիւն խօսին. ապա ուրեմն ո՛չ է անյարմար եթէ հայր նոյն բանիւն վկայեսցէ ի վերայ որդւոյ. զի որդի և հայր նշանակէ զյատկութիւն անձանցն: - 530-531. Եւ *թէ* վասն է՞ր է **գ** հիմն հաւատոյ: - 531. Այժմ ասասցուք *թէ* ո՞րպէս կոչի մի եկեղեցի յայտնապէս ի կարճոյ: - 533. Այս *թէ* ո՞րքանաբար կոչի եկեղեցի: - 534. Նա՛խ՝ զի յայտնեսցէ զծածուկն և զհեռաւոր իրն ժամանակաց. զի *թէ* զմերձաւոր և զյայտնին ասէ՝ ո՛չ է մարգարէ: - 536. Երկրորդ՝ զի *թէ* ճանաչիցէ զհեռաւորն միջնորդութեամբ բարի հոգւոյն. զի *թէ* յայտնէ միջնորդութեամբ չար հոգւոյն՝ ո՛չ է մարգարէ. այլ ստոցն ծանօթութիւն...: - 536. Նախ՝ որ գիտէ. և թէպէտ գիտէ, ասէ *թէ* չեմ բաւական խօսելոյ: - 537. Երկրորդ՝ գիտէ որ ո՛չ գիտէ. և խոստովանի *թէ* ո՛չ գիտեմ: - 537. Երրորդ՝ ո՛չ գիտէ. և անգիտանայ *թէ* ոչ գիտէ և խօսի անգիտաբար: - 537. Զի թէպէտ մեռանին *թէ* իշխանն և *թէ* իշխեցեալն, իշխանութիւնն ո՛չ խափանի: - 538. Որ նշանակէ՛ *թէ* ի յայտնութենէն աստուծոյ և ի շարժմանէ հոգւոյն սրբոյ պարտ է ներգործել զայդ իշխանութիւն: - 539. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, ապա թէ զամենայն ոք առ հասարակ կապէ կամ արձակէ, այսինքն օրհնէ կամ անիծանէ, ո՞չ կատարի: - 539. Ասեմք *թէ* ո՛չ: - 539. Նա՛խ՝ *թէ* անկարգաբար կապէ. որպէս քահանայ զեպիսկոպոս կամ զկաթողիկոսս. կամ սարկաւագ զքահանայ. այս ո՛չ կատարի: - 539. Երկրորդ՝ *թէ* զանպարտս անիծէ: - 539. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, անպատշա՛ճ է աստուծոյ իշխանութեանն անկատար մնալ: - 539. Ասեմք առ այս *թէ*՝ անկատար մնայ ըստ այնմ որ ի յանիծելն ո՛չ կատարի. այլ ըստ որում դառնայ ի յանիծօղն կատարի: - 539. Նոյնպէս և արձակելն այսինքն օրհնելն ո՛չ կատարի. *թէ* այնպէս անկարգաբար իցէ: - 539. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, աստուած վերնագոյն է և հանապազ օրհնեմք զնա, և այլ զսուրբս նորա: - 539. Ասեմք առ այս, *թէ* օրհնելն կրկին է. այսինքն առ վերինս և առ ներքինս: - 539. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, *թէ* վասն ուխտի կամ ագահութեան զանարժանս ձեռնադրեն՝ ո՞չ կատարի: - 540. Ասեմք առ այս, *թէ* ձեռնադրեալն իցէ անարժան՝ ո՛չ առնու շնորհս. այլ դատապարտի ինքն և ձեռնադրօղն. զի սրբութիւն՝ շանց ետ: - 540. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, յայտնեա՛ ապա զո՞րս պարտ է կապել կամ արձակել: - 540. Եւ գիտելի է, *թէ* քահանայ ոմն զժողովուրդ իւր կապիցէ, ա՛յլ քահանայ ո՛չ կարէ արձակել: - 541. Եւ *թէ* եպիսկոպոս զիւր քահանայն կապէ, ա՛յլ եպիսկոպոս ո՛չ կարէ արձակել: - 541. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, այլավիճակք այլ և այլ աթոռոց ճշմարիտ երևի զի ինքնագլուխք են: - 541. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, այս առաջնոյն. զի վերջինն կարէ՛ ուղղել. այլ ո՛չ կարէ թիւրել: - 541. Զի պողքէր քոյր թագաւորին թէոդոսի ի կուսանաց վանս էր. և պղծեցաւ պոռնկութեամբ ի մարկիանոսէ. և ապա՛ եղև կին նմա. և ասեն *թէ* ի նեստորէ՛ էր մկրտեալ: - 542. Եւ յոլովք ի գիտողացն ասացին, *թէ* հաւատք զնեստորին հաստատէք զնա ընդէ՞ր նզովէք: - 543.

Եւ սուրբն ղուկիոս սքանչելագործ և մարգարէաշնորհ, գրեաց առ մարկիանոս, *թէ* սուգ զգեցուցեր առաքելոց և մարգարէից. զի քակտեցեր զնոցա շինուածն. և արգելաւ հոգին սուրբ յօրհնելոյ զպատարագն և զաւազան մկրտութեան: - 543. Եւ *թէ* ոք ասիցէ՝ զի՞նչ է խորհուրդ երկոտասանիցն: - 546. Ասեմք *թէ*՝ տէրն երկոտասան գունդս ասաց հրեշտակաց իւրաքանչիւր դասուց: - 546. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, յորժամ համակարգ են իշխանութեամբ ամենայն երկոտասանքն, ապա ո՞րպէս է գլուխ առաքելոցն պետրոս: - 546. Ասեմք *թէ*՝ պետրոս գլուխ է առաքելոցն՝ ո՛չ որպէս եպիսկոպոսն քահանայից. կամ կաթողիկոսն եպիսկոպոսաց: - 546. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, երևի *թէ* առանձին իշխանութիւն ունի քան զայլսն: - 547. Ասեմք առ այս, *թէ* որպէս ի մէջ սերովբէից և քերովբէից և աթոռոց ո՛չ ասի վերնագոյն և նուաստագոյն, զի համակա՛րգ են և շուրջ զաստուծով: - 547. Առ երկրորդն ասեմք *թէ*, ընդ ուրացութիւնն պետրոսի՝ սիրտ ամենայն առաքելոցն տրտմեցան և կոտորեցան. և ի զղջումն նորա ամենեքեան հաստատեցան վերստին: - 547. Առ երրորդն ասեմք *թէ*՝ երիցս հարցումն սիրոյն և արածելն զոչխարսն՝ վասն երից ուրացութեանցն էր բժշկութիւն. զի ո՛ր մասն որ խոցի՝ նորին է բժշկական դեղն դնելի՝ և ո՛չ առողջից: - 547. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, երևի ապա թէ ո՛չ է պարտ հնազանդիլ առաքելոյն պետրոսի և աթոռոյ նորա: - 547. Ա՛րդ՝ ե՛կ ես և դու փորձեսցուք *թէ* ով զդաւանութիւն առաքելոյն ունի և զկանոնքն՝ նա՛ է հնազանդ նմա: - 548. Ա՛րդ՝ զի՞նչ կամիս որ հնազանդիմք պետրոսի. ուրանա՞լ պարտ է զքրիստոս որ լինիմք հնազանդ պետրոսի, եթէ եղծանել զպահքն, *թէ* զամենայն պիղծ կերակուր ուտել...: - 548. ...*թէ* զերկու քորս բ եղբարցն տալ. կամ զսանին քոյրն միւս եղբօրն. որպէս քո սուտ պետրոսին կանոն է, և ո՛չ ճշմարիտ պետրոսին. և զայլն լռեմ իբրև զամօթալի: - 548. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, կարի՛ բարկացար. ո՛չ զայս ասեմ հնազանդիլ. այլ որպէս լուսաւորիչն գնաց ի հռօմ և հնազանդեցաւ: - 548. Ասեմք առ այս՝ *թէ* լուսաւորիչն գնաց ի հռօմ ո՛չ վասն ձեռնադրութեան, այլ վասն սիրոյ և միաբանութեան երկուց ազգաց և ուղղափառ թագաւորացն տրդատայ և կոստանդիանոսի: - 548. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, ի կեսարիայ ձեռնադրեցաւ ի ղևոնդիէ պատրիարգէ: - 548. Ասեմք *թէ*՝ սուրբն գրիգոր ի կեսարիայ ձեռնադրեցաւ ո՛չ յայլմէ առաքելոյ, այլ ի սրբոյն թադէոսէ՛. որոյ էր վիճակս հայոց: - 548. Զի այսպէս սահմանեցին՝ *թէ* ինքնակալ թագաւոր մի և ինքնագլուխ հայրապետ մի նստցի ի հայս. և թագաւոր մի ինքնակալ՝ և ինքնագլուխ հայրապետ մի ի հռօմ. և ի վերայ միմեանց դիցեն զանձինս ի մահ. և սոսկալի գրով եղեն միմեանց եղբարք. թացեալ զգրիչն յահաւոր խորհուրդն: - 548. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, ազգս հայոց յետին է հաւատացեալ: - 549. Ասեմք *թէ*՝ ոչ ինչ է այս նախատինք մեզ. զի հեթանոսք յետոյ հաւատացին և լաւագոյնք են քան զհրէայս. և վերջին մշակքն ընդ առաջինսն առին զվարձս. և որք նախանձեցան կորեան: - 549. Դարձեալ ասեմք *թէ* զիա՞րդ յետին. զի աբգար թագաւորն հայոց նախ քան զխաչն հաւատաց ի քրիստոս և երանեցաւ ի նմանէ: - 549. Դարձեալ ասեմք *թէ*՝ երեք առաքեալս ունին հայք: - 549. Այլ և ասեն *թէ* ընդհանրական կանոնքն ճշմարիտ է քան զառանձնականսն: - 550. Նա՛խ՝ *թէ* ո՛չ ամենայն ուրէք է ընդհանրականքն ճշմարտիք. և ո՛չ ամենայն ուրեք առանձնականքն սուտք: - 550. Եւ զայս վասն է՞ր յերկարել ինձ. զի ցուցանիցի *թէ* ո՛չ է պարտ միոյն ճշմարտի բազում ստոց հետևիլ: - 551. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, ապա ուրեմն լա՛ւ է տարաձայնութիւն քան զհամաձայնութիւն. և բաժանումն քան զմիութիւն: - 551. Ասեմք առ այս *թէ*՝ ո՛չ է հարկաւոր այս ամենայն ուրէք. զի գո՛յ և տարաձայնութիւն բարի՝ քան զհամաձայնութիւն ընդ հերձուածօղս. և լաւ է բաժանումն ի չար ժողովոց՝ քան զմիաբանութիւն: - 551. Դարձեալ, զորօրինակ բազումք ընթանան ի մի ճանապարհ, և ամենեքեան թողեալ զնոյն՝ ընդ այլս գնասցեն, և մինն մնասցէ ի նոյնն. ո՛չ ասեմք *թէ* մինն բաժանեցաւ ի ճանապարհէն, այլ՝ այլքն: - 551. Որպէս զինչ ասեմ համառօտ *թէ*՝ թերութիւն է մեր բաժանել զբանն ի մարմնոյն յերկու բնութիւնս և յերկու դէմս. ի կրկին կամս և ի գործս: - 552. Ապա ուրեմն յա՛յտ է յայսցանէ՝ *թէ* առ մինն իցէ ճշմարիտ հաւատ և օրէնք՝ նա՛ է ճշմարիտ և ո՛չ այլքն. թէպէտ բաժանեալ լիցի ի նոցանէ: - 552. Ա՛րդ՝ ի սոցանէ ո՞րք իցէ ճշմարիտ. և կամ հակառակք են միմեանց *թէ* ոչ, լուծանել աղաչեմ: - 555. Վասն որոյ և տէրն յորժամ ասաց զցանկութիւնն շնութիւն, յաւել ի վերայ *թէ*՝ «ի սրտի իւրում», զի մի՛ կարծեսցի մարմնական շնութիւն, այլ հոգէկան և մտաւոր. ապա ուրեմն կատարեալ է մեղք մտացն: - 556. Ութերորդ յընդդիմակէն. զի *թէ* յաղօթելն միայն մտօք և սուրբ պահել զմիտս առաքինութիւն է կատարեալ...: - 557. Իններորդ՝ զի *թէ* հաւատն և յոյսն և սէրն՝ աստուածային առաքինութիւնք են և լաւագոյն քան զամենայն առաքինութիւնս...: - 557. Նախ ասեմք *թէ*՝ համաձա՛յն են միմեանց. զի և սա ևագրիոս է ասէ. զի տրտմութիւն և ձանձրութիւն մի երևին. զի տրտմութիւն ի պակասութենէ բարւոյն լինի, իսկ

ծանծրութիւն յաւելուածոյ բարւոյն: - 559. Դարձեալ ասեմք *թէ*` այլ վարդապետք է ասեն զմեղս, զի **դ** տարերք են մարմնոյն, և **գ** զօրութիւնք հոգւոյն. այսինքն բան, ցասումն, և ցանկութիւն: - 559. Եւ ոմանք ասեն *թէ* յեօթանց անտի հինգն մարմնականք են և երկուքն հոգեկանք: - 559. Այլ ես ասեմ *թէ* յեօթանց անտի երկուքն պարզ հոգեկան են. այսինքն հպարտութիւն և նախանձ: - 559. Հինգերորդ` որպէս ասեն այլ վարդապետք, *թէ* լինելութիւն մեղաց է յանկարգութենէ կամաց. և անկարգութիւն կամացն է կրկին...: - 560. Ա՛րդ` ըստ առաջին կարգին *թէ* ցանկայ ի ներքս, ըստ որում է՛ հպարտութիւն և փառասիրութիւն: - 561. Եւ *թէ* ցանկայ արտաքս, ըստ որում է՛ արծաթսիրութիւն և ագահութիւն: - 561. Եւ *թէ* ցանկայ ստորև հեշտալեաց, և այս լինի կրկին. *թէ* հեշտալին այն է ի պահպանութիւն անհատին, լինի որկորստութիւն...: - 561. ...զի անկարգ յօժարի ի կերակուրն. և *թէ* է ի պահպանութիւն տեսակին, լինի բղջախոհութիւն. զի անկարգ յօժարի ի պոռնկութիւն: - 561. Նաև ասեն *թէ*` վասն փառաց աստուածանալոյն մեղանչեաց ադամ. և վասն նախանձու առն` կինն նախ եկեր զպտուղն: - 561. ապա՛ ի պակասիլն սոցա տրտմի. և *թէ* ոք հակառակի` բարկանայ ընդ դէմ նոցա. ապա յամենայնէ ծանծրանայ: - 561. Երկրորդ` զի այլ ամենայն մեղք մարմնական է և գիտեմք *թէ* մեղք է. իսկ հպարտութիւնն անմարմին է և անօսր. և ո՛չ կարեմք գիտել զմեղանչումն: - 562. Իններորդ` զի ամենայն ոք որ առ պոռնիկն երթայ` գիտէ ճշմարտութեամբ *թէ* վրիպեցաւ ի ճշմարիտ արդարութենէն: - 562. Իսկ ամբարտաւանն ո՛չ իմանայ զմեղսն զոր գործէ հպարտութեամբ. այլ գիտէ ևս *թէ* առաքինութիւն է: - 562. Եւ *թէ* **բ** մարդ գործեն զմեղս զայսոսիկ, սպանանելն մեծ է քան զսուտ վկայելն. և այլն նմանապէս: - 565. Հինգերորդ ըստ ուրին. *թէ* ուր գործեն զմեղքն. կամ ի վանք, կամ յեկեղեցի որ է տուն աստուծոյ. կամ ի գեօղ, կամ ի քաղաք, կամ ի պոռնկատուն: - 565. Վեցերորդ ըստ երբին. այսինքն թէ ե՞րբ գործեն զմեղքն. ի տղայութեա՞ն, *թէ* ի ծերութեան որ մեծ մեղք է. ի սո՞սկ աւուրս, *թէ* ի տէրունական տօնս. զի որ ի տօնս մեղք գործէ, առաւել պատժի քան զմիւսն: - 565. Նոյնպէս և Կալն և Ունելն զամենայն մահու չափ մեղս. *թէ* գործեալ է և թողեալ. զի որ հաստատեալ է մեղքն յինքն, առաւել մեղանչէ: - 565. Եւ օրէնս եդ նոցա *թէ* որ զաստուած անարգէ` քարկոծեսցի: - 566. Եօթներորդ` *թէ* առ մարդ մեղանչեն` առ աստուած բարեխօսեն և հաշտի: - 566. Ութերորդ, ո՛չ ասաց` *թէ* խնդրեսցէ ապաշխարութեամբ` արգելից զգութ և զողորմութիւն. այլ թէ` «ո՛չ թողցի», որով յա՛յտ է *թէ* առանց զղջման և տանջանաց ո՛չ թողցի: - 566. Այս *թէ* վասն է՞ր կոչին աստուածայինք: - 571. Եւ *թէ* հաւատն առաւել է քան զգիտութիւն, ցուցաւ ի վերոյ յաստուածաբանութիւնն դիոնիսեայ ի **ժէ** համարն տես: - 573. Կամ այլ ազգ. սէրն է սկիզբն գործոց բարեաց, զի շարժէ՛ առ այն. որպէս ասեն վարդապետք` սէրն գործէ՛ մեծամեծս *թէ* է՛. և *թէ* դադարէ ի գործելոյն` ո՛չ է սէր: - 575. Եօթներորդ` *թէ* վիրաւորեալ է` հաշտեցուցանէ զնա: - 575. Եւ գիտեն զպատճառն *թէ* վասն է՞ր է ողջախոհ. այսինքն զի յանառակ կենաց ժլատութիւնք լինին. և նա ի հարկէ արի գոյ զախտն ստորադասելով. այնպիսին և խոհեմ գոյ գիտելով *թէ* վասն մարմնական հեշտախտութեանց լինի անիրաւութիւն: - 582. Եւ *թէ* ո՞րպէս, ի բուն գիրս յայտնի է աշխատողաց անդ գտցես: - 583. Դարձեալ ասեն վարդապետք *թէ*, Իմաստութեամբն եմք հասունք: - 583. Իսկ հեզութիւնն նոյն է ընդ մաստութիւնն. զի ասեն *թէ*` մաստութիւն է որ ո՛չ զգայ զդառնութիւն ինչ ոգոյ: - 584. Եւ *թէ* իցէ ինչ` անզօ՛ր է. ապա յա՛յտ է զի խաղաղութիւնն է յո՛յժ մաքրեալ հոգւոյն: - 585. Առաքինութիւնս այս ցուցանէ *թէ* համբերել հալածանաց վասն արդարութեան` կապակցեալ է ընդ խաղաղութիւնն. - 586. Վասն այսորիկ ասեն վարդապետք *թէ* **ը** են երանութիւնքն ըստ էութեանն. այլ է միայն ըստ զանազանութեան աստիճանացն: - 586. Երկրորդ` զի փորձէ զայլսն ամենայն ի վերջնոյն մինչև ցառաջինն *թէ* ճշմարի՞տ իցեն արդեօք: - 586. Զի ասեն վարդապետք *թէ* որպիսի իւրաքանչիւր ոք ծածկեալ իցէ յինքեան. փո՛րձ է տուեալ նախատինքն: - 586. Եւ յերկինս ասելովն, Նախ ցուցանէ *թէ*` ո՛չ են երկրաւոր ինչ: - 586. Երկրորդ *թէ* մշտնջենաւո՛ր են և անանց: - 586. Երրորդ *թէ* դասակից հրեշտակաց լինին: - 586. Չորրորդ *թէ* ի լուսաւորութեան են միշտ: - 586. Հինգերորդ *թէ* առ աստուած հայիցին միշտ և զնա՛ տեսանեն: - 586. Այս *թէ* վասն է՞ր **է** են: - 588. Եւ երկրորդ անպատշաճութիւն, զի յասելն *թէ*` ես կու մկրտեմ. երևի *թէ* նուիրեալն ո՛չ իւր կամաւն է եկեալ ի մկրտութիւն, այլ բռնութեամբ և ի հարկէ՛ կու մկրտեմ: - 588. Ապա ուրեմն ո՛չ վայելէ ասել *թէ* ե՛ս կու մկրտեմ: - 588. Այլ *թէ* որ հասակաւ մեծ է, խնդրի յատուկ հաւատ. իսկ թէ տղայ է` բաւական է խորհուրդն եկեղեցւոյ: - 588. Դարձեալ գիտելի է, զի աստ ասեն հերձուածօղ ազգն Ֆռանկաց *թէ*` թէպէտ մկրտութիւնն գործ քահանայի է, բայց ի հարկաւոր ժամանակն *թէ* քահանայ ո՛չ լինի ամենայն ոք որ գիտէ զձև մկրտութեան` կարէ մկրտել: - 588. Եւ *թէ* այր մարդ ոչ լինի և տղայն մերձ ի մեռանիլ լինի, կինն կարէ՛ մկրտել *թէ* գիտէ զձև բանին

զոր քրիստոս ուսոյց «յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ». ցանէ՛ զջուրն և ասէ՝ մկրտեալ լինի: - 588-589. Երրորդ, զի *թէ* կայր հնար որ ի ձեռն կնոջն տուեալ լինէր շնորհք, աստուածածին կոյսն մարիամ ընդէ՛ր ոչ եղև մեծ մկրտութեան որդւոյն իւրոյ ի յորդանան: - 589. Չորրորդ, զի *թէ* ի ձեռն փիլիպպոսի առաքելոյ որ էր մի յեօթանց անտի սարկաւագացն ո՛չ եղև իջեալ հոգին ի վերայ ներքինւոյն մինչև յափշտակեցաւ յազովտոս - 589. **Հինգերորդ, զի *թէ* գո՛յր հնար կնոջ վասն հարկին առնել զգործ քահանայի, ընդէ՛ր ոչ կարաց նունի կոյսն մկրտել զոք ի վրաց յորժամ դարձոյց յաստուածգիտութիւն**...: - 589. Վեցերորդ, զի *թէ* կինն կարէ մկրտել ի հարկաւոր ժամանակի, սուրբն գրիգոր լուսաւորիչն քանի ևս առաւել պատւական էր քան զմի կին...: - 589. Ութերորդ, զի *թէ* զզենումն կենդանեաց ո՛չ ունին հրաման զենուլ ազգ կանանց որ է՛ խտրութիւն մարմնաւոր սրբութեանց. զիա՞րդ պատշաճի տալ հրաման կանանց ազգի մերձենալ ի կարգ հոգևոր սրբութեան: - 589. ...քանի՞ ևս առաւել հերձուած մեծ է կանանց. որոյ ասաց աստուած *թէ* «առ այր քո դարձ քո և նա տիրեսցէ քեզ» հրաման տալ զգործ քահանայի առնել որ ազատա՛ց է և ո՛չ ծառայից: - 589. Բայց գիտելի է, զի գործ մկրտութեանն է սրբել զհոգիս յամենայն մեղաց զոր ունիցի. *թէ* բնական *թէ* ներգործական և ի պատժոց մեղացն. զի *թէ* նոր մկրտեալն մեռանի, առ ժամայն թռչի ի կեանս յաւիտենականս: - 590. Զմի անգամ մկրտեալն պա՞րտ է կրկին անգամ մկրտել *թէ* ոչ: - 590. **Ասեմք *թէ* ո՛չ է պարտ կրկին մկրտել զմկրտեալն վասն դ պատճառի**: - 590. Երրորդ՝ զի որ մկրտի՝ ի մահն քրիստոսի մկրտի. և քրիստոս միանգամ մեռաւ. և *թէ* ոք դարձեալ մկրտէ՝ անձանց ի խաչ հանէ զորդին աստուծոյ և դարձեալ խայտառակէ որպէս առաքեալն: - 590. Զաւակս այլազգեաց մկրտելի՞ է *թէ* ոչ: - 591. Զզաւակս այլազգեաց մկրտել պարտ է. զի *թէ* մեռանի ազատեալ է ի սկզբնական մեղաց և ի պատժոց դժոխոց: - 591. Կին մարդ կարէ՞ կնքահայր լինիլ *թէ* ոչ: - 591. Արդ փոքրիկ տղայն ո՛չ վասն այն տանջի *թէ* ադամ եթող զայն. այլ զի ինքն զարդարութիւնն զայն ո՛չ ունի վասն այն տանջի: - 591. *Թէ* մեղք հօրն ի մկրտութեանն թողեալ լինի, վասն էր մկրտին որք ի նոցանէ ծնանին: - 592. *Թէ* ամենեքեան յադամայ մեռան, զիա՞րդ ծնանին կենդանիք: - 592. *Թէ* մկրտութիւնն ազատէ՛ ի պատժոց, վասն է՞ր մեռանի մկրտեալն: - 592. *Թէ* մեղքն ի մահն քրիստոսի թողեալ լինի, ընդէ՞ր մկրտիմք մեք: - 592. *Թէ* յղի կին մկրտի՝ օգո՞ւտ է այն տղային *թէ* յարգանդ մօրն մեռանի: - 592. Խաւարն միայն. *թէ* այժմ և *թէ* ի հանդերձեալն: - 593. Վտանգ գո՞յ ինչ զաւակաց *թէ* ոչ արդար ամուսնութեամբ այլ ի պոռնկութենէ ծնանին: - 593. Ոչ ինչ ամենևին՝ *թէ* ընկալցին զմկրտութիւնն. որպէս և ոչ ցորենոյն է վտանգ *թէ* գողունի իցէ և սերմանի ի ձեռն գողի: - 593. Եւ դնէ զայս քահանայն սուրբ մեռոնաւն ի ճակատ նուիրելոյն ասելով այսպէս. ըստ այլազգաց եկեղեցեաց. *թէ* ի ներքոյ ձևիս այս ես կու նշանեմ զքեզ նշանաւ խաչի...: - 593. Զայն ցուցանէ *թէ* յորժամ մկրտեցաւ քրիստոս՝ հոգին սուրբ էջ ի վերայ նորա...: - 593. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, զդրոշմն ո՛չ ունիք. զի եպիսկոպոսն տայ որպէս ազգն Ֆռանկաց: - 594. Ասեմք *թէ*՝ առնեմք ըստ ազգին յունաց. որ որպէս քահանայն պատարագէ և մկրտէ, նոյնպէս և դրոշմէ ըստ սրբոյն դիոնիսեայ: - 594. Դարձեալ ասեմք *թէ*՝ քահանայքն մեր ունին իշխանութիւն դրոշմելոյ զոր նոցա եպիսկոպոսն դնէ. ապա ուրեմն իշխանակիցք են քահանայք մեր և եպիսկոպոսք նոցա: - 594. Նա՛խ՝ է՛ վկայութիւն անդուստ իսկ թշնամեացն. քանզի ասէ ալպերտն ի յառաջին գիրքն ժա համարին, *թէ* հոգի ասեմ սրբութեան. արիւն փրկութեան. և ջուր լուացման: - 594. Եւ *թէ*՝ «գինի ուրախ առնէ». և ջուր ո՛չ յիշէ: - 595. Երկրորդ՝ զի *թէ* խառն բղխեաց ըստ քեզ վասն այն ի պատարագն ջուր խառնես, ապա և ի ջուրն գինի խառնեա և այնպէս մկրտեա՛: - 595. Եւ *թէ* ասիցեն հակառակքն մեր, ո՛չ ապականի գինին զի սակաւ է ջուրն: - 595. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, առանց ջրոյ գինի ո՛չ ըմպեն յէմ: - 596. Ասեմք առ այս, *թէ* յառաջ խառնումն ջրոյն ո՛չ է ըստ խորհրդոյն. որպէս և ո՛չ առ մեզ, *թէ* վաճառօղն խառնեսցէ ջուր. այլ քրիստոս ո՛չ խառնեաց: - 596. Եւ *թէ* ասեն՝ զեկեղեցին կու նշանակէ ջուրն այն: - 596. Ասեմք *թէ*՝ եկեղեցին սիրով և հաւատով է միացեալ ընդ հաղորդութիւնն քրիստոսի և ո՛չ ջրով: - 596. Եւ *թէ* ասեն՝ հաղորդութիւնն նշանա՛կ է մահուն Քրիստոսի յորմէ ել արիւն և ջուր: - 596. Ասեմք *թէ*՝ արիւնն է՛ ի խորհուրդ հաղորդութեանն. ջուրն ի մկրտութեանն...: - 596. Եւ *թէ* ասեն՝ ջուրն կրկին յատկութիւն ունի. այսինքն զովացնէ և լուանայ: - 596. Ասեմք *թէ*՝ յատկութիւն պատահմունք են. այլ խորհուրդն ի յէութիւնն է կացուցեալ որ մի է, և ո՛չ ի պատահմունքն որ բազումք են: - 596. Ասեմք *թէ*՝ խառնումն ո՛չ զջրոյ և գինւոյ ասէ, այլ խառնել զայն ասէ որ արկանի գինին ի խառնարանն: - 596. Իսկ թէ մարմնական խնդրես զխառնումն ջրոյ և պնդիս ի հակառակն, ասեմք քեզ *թէ* ո՛չ միայն ջրոյ, այլ և կաթին և մեղեր և գինւոյ ասէ խառնումն ի խառնարանն. - 596. Ասեմք *թէ* **դ**. զի *թէ* մինն պակաս լինի, խորհուրդն ո՛չ կատարի: - 597. Եւ *թէ* ոք

ասիցէ, կարողութիւն ունի քահանայն բազում հացս օրհնել: - 597. Ասեմք թէ՝ կարողութիւնն է ի դիտաւորութիւն. և դիտաւորութիւնն է ի կոպարն որ է մին_հացն. որ ասաց «այս է մարմին իմ». ապա ուրեմն ո՛չ կարէ զբազում հացս օրհնել: - 597. Եւ թէ ասեն՝ կարէ՛ մին քահանայն ի մին ժամս բազում տղայս մկրտել. ապա և կարէ՛ բազում հացս օրհնել: - 597. Եւ դարձեալ ասեմք թէ՝ ամենայն հացն օրհնեցաւ այսօր. վաղին զիա՞րդ օրհնեն: - 597. ...զի թէ յայտնի կերպարանօք լինէր միս և արիւն, ո՛չ ոք իշխէր մերձենալ: - 597. Իսկ որք այլ իմն շաղակրատեն թէ թացեալ պատառնէ՛ յուղայի: - 598. Մեք այսպէս լուաք ի սուրբ գրոց թէ՝ անարժան ուտելն առնէ յուղա. և ո՛չ թէ միաւորութեամբ զմարմին և զարիւնն ճաշակել: - 598. Եւ թէ հրէա ոմն ետես զի հում միս արիւնաթաթախ տայր ժողովրդեանն. և զղջացաւ անկաւ յոտս սրբոյն և մկրտեցաւ: - 599. Ոմանք ասեն թէ ի հասարակ ընթրիսն յորժամ բազմեցան՝ ի հասարակ սեղանոյն թացեալ զպատառն ետ յուդայի. - 599. Ոմանք ասեն թէ ի ջուր եթաց և լուաց յօրհնութենէն. և այս ո՛չ է ընդունելի կարծիս: - 599. Եւ այլք ասեն թէ՝ թէպէտ յետ ընթրեա՛ցն էր, - 599. Զի թէ յօրհնեալ հացէն այլոցն ամենեցուն ցամա՛ք էր տուեալ և նորա թաց, պատճառ լինէր մատնութեանն յուդայի. և յիրաւի: - 599. ...այսպէս և օգոստինոս վարդապետն Ֆռանկաց ի խորհրդոց գիրս ծա համարն ասէ, թէ յառաջագոյն բաշխեաց զխորհուրդ մարմնոյ և արեանն և տուեալ յուդայի: - 599. Եւ թէ ասեն՝ ամենայն նշխարքն օրհնեալ է ի բեմն: - 599. Ասեմք թէ՝ ամենայն նշխարքն որ ի բեմն և ի խորհրդանոցն օրհնեցաւ այսօր, զնոյնն ի վաղին առնոյք և օրհնէք: - 599. Թէ օրհնեալ է՝ ընդէ՞ր օրհնէք և թէ ոչ էր օրհնեալ՝ ընդէ՞ր տայք ժողովրդեանն իբր օրհնեալ մարմին և մոլորեցնէք զնոսա: - 600. Եւ եղիցի թէ այս օրհնեալ է. զարիւնն ընդէ՞ր ոչ տայք: - 600. Եւ թէ ասեն՝ բաւակա՛ն է ժողովրդեանն միայն մարմինն...: - 600. ...զի հաւատալի է թէ ի մարմինն քրիստոսի՝ է՛ և արիւնն կապակցութեամբ. և հոգին համազուգութեամբ. և աստուածութիւնն միաւորութեամբ: - 600. Դարձեալ՝ թէ դու հաւատաս զարիւնն ի մարմինն կապեալ, մի՛ հաներ զտեսակ արեանն ի բեմն. այլ նշխար միայն օրհնեա և լիցի մարմին և արիւն քրիստոսի: - 600. Եւ թէ աստ պատճառ իմն դնեն...: - 600. Որ և հարցանէր որդւոցն զեբեթեայ թէ՝ կարո՞ղ էք ըմպել զբաժակն. այլ ո՛չ թէ միայն նոցա ետ և յայլ առաքելոցն արգել: - 600. Թէ կնոջ տէ՞ր էր յորժամ մեղանչեաց՝ թէ ազա՛պ էր: - 601. Քահանայ էր թէ սարկաւագ: - 601. Դարձեալ թէ՝ ի՞նչ մարդոյ խոստովանեցաւ. թէ քահանա՞յ էր. հերձուածո՞ղ էր թէ ուղղափառ: - 601. Իսկ յորժամ մեղաւորն խոստովանի, պա՛րտ է հայիլ քահանային թէ կրօնաւո՞ր է թէ աշխարհական: - 601. Թէ կրօնաւոր է՝ հարցանէ թէ ծոյլ եղեա՞լ է յաղօթքն. կամ անհնազանդ. թէ բղջախոհ. թէ յատուկ իրք ունօղ. թէ պճնօղ. թէ որովնօղ լաւ կերակրոց և ըմպելեաց. թէ քնափ և թէ կռւօղ: - 601. Թէ անպատկառ մտեալ յեկեղեցին. և ի յաղօթք կանգնեալ: - 601. Իսկ թէ աշխարհական լինի. հայի քահանայն թէ խոստովանօղն իմաստուն մարդ լինի առանց բարի գործոց: - 601. Իսկ յորժամ քահանայն լաւ քննէ զխղճմտանքն ժողովրդեանն. խորհի վասն ապաշխարութեանն թէ ո՞րպէս կարէ ապաշխարել...: - 601. Եւ յետոյ դնէ ապաշխարանք թէ զինչ կերպիւ պատեհ է. պահք. թէ աղօթք. թէ ողորմութիւն. պատարագ. և այլ զինչ զոր կարօղ իցէ...: - 602. Ասեմք թէ՝ այնպէս է շնորհք խոստովանութեանն որ զյաւիտենից պատիժն ժամանակեայ առնէ...: - 602. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ ընդէ՞ր ապա յորժամ խոստովանին հաղորդին: - 602. Դարձեալ ասեմք թէ կրկին է խոստովանութիւնն. նոյնպէս և թողութիւնն: - 603. Որք իցեն ի մեծամեծ մեղս մահու չափ, օգո՞ւտ է խոստովանութիւնն նոցա թէ ոչ: - 603. Զխոստովանեալ մեղքն պա՞րտ է կրկնել թէ ոչ: - 603. Ասեն վարդապետք թէ՝ զմի անգամ խոստովանեալն բարի հաւատով և կատարեալ զղջմամբ՝ ո՛չ է պարտ կրկնել. եթէ ոչ վասն չորից պատճառաց: - 603. Նա՛խ՝ թէ խոստովանահայրն չունի իշխանութիւն արձակելոյ. կամ ընդ բանիւ արգելեալ է: - 603. Երկրորդ՝ թէ տգէտ լիցի քահանայն և ո՛չ կարէր ընտրել զծանրութիւն մեղացն և զանազանել: - 603. Երրորդ՝ թէ խոստովանօղն կիսատեաց զխոստովանութիւնն և ծածկեաց. - 603. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ օծումն խորհո՛ւրդ է. ընդէ՞ր մեք ո՛չ ունիմք: - 604. Ասեմք թէ, ունիմք զխորհուրդ օծմանն, այլ ծածկապէս. որպէս ի մկրտութիւնն. - 604. ...զոր ասացաք ի վերոյ թէ՝ զդրոշմն և զառաջին օծումն և զվերջին օծումն կատարեմք ի մկրտեալն: - 604. Եւ թէ ընդէ՞ր ո՛չ յայտնապէս որպէս այլազգաց: - 604. Ասեմք թէ, ի հնարից չարին բարձին մարդիկք զխոստովանութիւնն որ հարկաւոր էր, յայն ապաւինեալ թէ՝ ի վերջին օրն օծանիմք ձիթով բալասամինաւ և արդարանամք: - 604. Եւ թէ ոք ասիցէ, պա՛րտ է զի ձեռն քահանային մերձեսցի ի զգայարանսն: - 605. Ասեմք թէ՝ յարաժամ աջ քահանային մերձի ի գլուխ քրիստոնէին ուր արմատն է բոլոր զգայութեանցն: - 605. Եւ թէ ոք ասիցէ, զառաջին օծումն որ նախ քան զմկրտելն՝ ո՛չ ունիմք: - 605. Ասեմք թէ՝ և զայս ունիմք ծածկապէս. որպէս այն որ ի ջուր աւազանին

խաչանման մեռոնն խառնի, - 605. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, այս ննջեցելոց օծումս՝ վերջի՞ն օծումն է՝ *թէ* առաջին: - 605. Ասեմք *թէ*՝ որպէս մահն է վախճան կենցաղոյս և սկիզբն հանդերձելոյն: - 605. Եւ *թէ* ասեն, միայն մարմինն օծանի՝ զի՞նչ ներգործէ ի հոգին: - 605. Ասեմք *թէ*՝ յորժամ միաւորեալ էր ի մարմինն միութեամբ ներգործիւր ի նմա ամենայն մարմնականքն: - 605. Ապա թէ ոչ՝ ժա՛մ է քեզ ասել *թէ* ամենայն կարգ թաղման մարմնոյն՝ ո՛չ է օգուտ հոգւոյ ննջեցելոցն: - 605. Եւ զայս գործս արար քրիստոս յորժամ զինքն լոյս ի յայտնութիւն հեթանոսաց ետ. և ասաց *թէ* «ես եմ լոյս աշխարհի»: - 606. Մա՞րթ է աւելի քան զմին կին առնուլ՝ *թէ* ոչ: - 612. Ասեմք *թէ*՝ սակաւ հեշտութիւն կապեցաւ յամուսնութիւնն, - 613. Երկրորդ՝ ի լեառն սինա *թէ* անասուն մերձենայր քարկոծ լինէր: - 617. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, զսրբոց մարմինս ընդէ՞ր արգելումք: - 617. Ասեմք *թէ*՝ զի մի՛ սովորեսցին և զպատուաւորս և զբռնաւորս և զայլս թաղեսցեն: - 617. Ասեմք *թէ* վեց: - 618. Այլ և տարակո՛յս է *թէ*՝ վասն է՞ր տրտմութեան արտասուքն դառն է, և ուրախութեան քաղցր: - 619. Ասեն վարդապետք *թէ*՝ ի լուր ուրախութեան հեշտանայ լեարդն և տարածեալ լայնանայ. և այնպէս շունչն ելեալ յորդ ընդ շնչերակսն և առնէ զծաղրն: - 619. Դարձեալ ասեն իմաստունք *թէ*՝ յերկնից յերկիր բազում տարեն ճանապարհ է: - 620. Նա՛խ՝ *թէ* ո՛չ գիտէ զկերպ աղօթիցն, կամ ծունր կրկնել, կամ զձեռն տարածել. և սոյնպիսիք ո՛չ մեղք են և ո՛չ արդարութիւն: - 620. *Թէ* գիտէ և մոռանայ, ներելի մեղք է: - 620. Եւ յորժամ միտքն երթայ յաշխարհական հոգս *թէ* զինչ կերիցուք և արբցուք, է՛ ներելի: - 620. Եւ այս գիտելի է, *թէ* ոմանք հանապազ յետ ամենայն կարգեալ աղօթից առանձնակի աղօթեն: - 623. Նոյնպէս և մեք զբաններէն պատարագս մեր տամք ի քահանայս ընծայել աստուծոյ, և բերել զշնորհքն *թէ* «խաղաղութիւն ամենեցուն»: - 624. Խաղաղութիւն ամենեցո՞ւն պարտ է ասել, *թէ* ընդ ամենեսեան: - 625. Ասեմք *թէ*՝ այլ է ամենեցունն, և ա՛յլ է ընդ ամենեսեանն: - 625. Իսկ սկսուածն ընդ երգոյն խառնեալ, Նախ նշանակէ՛ *թէ* զմարգարէից և զառաքելոցն բանս ի միասին խառնեալ ունի նորս եկեղեցի: - 627. Իսկ մեծացուսցէն ի կիրակէի, զբնաւ տնօրէնութիւնն պատմէ. զի *թէ* ոչ էր ծնեալ՝ և ո՛չ էր խաչեալ. և ո՛չ յարուցեալ. և ո՛չ զմեզ փրկեալ: - 628. Զի *թէ* մանկութիւնն է և *թէ* մեռանիլն, երկիւղի ժամանակ է. որպէս ծառայ ի տնէ: - 631. Զի այսպէս ասէ նեքտառիոս հայրապետն հռոմայ *թէ*՝ չէր հնար իջուցանել զմարմինն տն ի խաչէն վասն փայլատակմանցն ի խոցուածոյն: - 631. Եւ սոկրատ պատմագիրն ասէ *թէ*՝ մեծն իգնատիոս աստուածազգեացն ետես երկնային զօրս. և լուաւ ի նոցանէ...: - 631. Այսպէս ասէ մեծ իմաստասէրն և երկրորդ աւետարանիչն մեր և կաթողիկոսն սուրբ յոհան յօձնեայ *թէ*՝ պատարագին ժամն խորհուրդ է խաչին քրիստոսի. - 634. Եւ դարձեալ *թէ*՝ այսպէս սուրբ ունիմք զմիտս և զհոգիս մեր: - 635. Այլ ի պատարագն պարտ է բանալ զգլուխս որ պատարագիչն է ամենայն ոք որ և իցէ. *թէ* քահանայ և *թէ* եպիսկոպոս և կամ ա՛յլ ոք: - 635. Կարգաւոր է զի ո՛ր դաս որ սկսանի զերգն, նոյնն աւարտէ փառօք. *թէ* այս՝ *թէ* այն: - 636. Այլ գիտելի՛ է, *թէ* սաղմոսն շարականաց որ **բժ**ան տուն է՝ զփառքն և զայժմն ի միասին երգեմք. որպէս զօրհնութիւնն, հարցն, ողորմեայն, տէր յերկնիցն: - 636. Իսկ այլք ասեն *թէ* անանիա շիրակունին է ասացեալ: - 637. Եւ այլք ասեն *թէ* օձնեցին: - 637. ...և յոմանց լուաք *թէ* զսուրբ յակոբին այլ: - 637. Զաստուած ասեն. *թէ* քահանայապետի մատանւոյն աստուած անունն էր գրած. և հաստատեաց *թէ* աստուած է: - 638. Խաւարեցոյց կնքեալ, այսինքն վկայեաց եցոյց *թէ* ոչ են աստուածք: - 639. Զձայնն ո՞րպէս գիտենամք *թէ* ո՞ր դասուն է: - 641. *Թէ* տէրունի իցէ տօն, այսպէս է կարգն: - 642. Նախ աստուածածնի՞ պարտ է ասել շարական. *թէ* խաչի: - 642. Նաև պատճառին. *թէ* խրատական է. *թէ* աւաղական. *թէ* սպառնական. *թէ* ողոքական. *թէ* ըղձական. և այլ այսպիսիք: - 643. Ասեմք նա՛խ՝ *թէ* մարգարէքն իբր յառաջասաց՝ պատմեցին զմարդեղութիւն բանին և զփրկութիւն մարդկան: - 643. ...վասն որոյ *թէ* ոք սրբութեամբ երգէ՝ լցցի շնորհօք հոգւոյն սրբոյ: - 643. Դարձեալ՝ ի յեբրայեցի լեզուն «ալ», ասէ *թէ*՝ գայ յայտնեսցի. «էլ», աստուած. «ուիայ», օրհնեցէք և գովեցէք զկենդանին աստուած: - 644. Եւ տես *թէ* ո՞ր քան և ո՞րպիսի անիմանալի և անճառելի երանութիւն է սրբոցն...: - 647. Եւ *թէ* հարցանէ ոք, այժմ ի յո՞ր հանգիստ են որ փոխին: - 648. Ասեմք *թէ*՝ այժմ ի հանգիստ գործո՛ցն են, և յայնժամ փոխին ի հանգիստ փառաց և պսակաց: - 648. Ասեմք *թէ*՝ ծննդեան պահքն ը օր է. զշաբաթն և զկիրակէ պահեաց...: - 649. Եւ զայս դնեն պատճառ *թէ*՝ ի ժամանակս ինչ՝ զօրք հեծելոց նոցա ո՛չ հասին ի բարեկենդանն...: - 651. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, տէր ամենակալն ի չորեքշաբաթի մտանէ: - 651. Ասեմք *թէ*՝ ի յաղուհացսն կրկին կարգ է. այսինքն մեծ և փոքր: - 651. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, խ օր է պահոց. զի խ օր պահեաց քրիստոս. և կիրակէն ո՛չ է ի համարս: - 651. Ասեմք *թէ*՝ քրիստոս **խ** օր պահեաց, և **խ** օր է մինչ ի ղազարու տօնն: - 651. Եւ *թէ* կիրակէն ո՛չ է պահք որպէս

զերկու աւուրքն լուծանեն, նոյնպէս և զկիրակէն լոյծ: - 652. Եւ *թէ* ազատ որք է և ո՛չ կարէ ապաշխարել, - 652. զի *թէ* աղտեղութիւն ինչ լինի խառնեալ արտաքուստ ի կալ կամ ի հնձան, սրբեսցին խղճմտանք մեր: - 654. ...*թէ* ասեն եպիսկոպոսին *թէ* որք եկեալ է կնունք խնդրել, - 659. նա զձեռն ի վեր առեալ գոհանայ զաստուծոյ. նմանապէս *թէ* պատմի վասն վախճանի ուրուք: - 659. Եւ եփրեմի ներբողեա՛նն այլ՝ ցոյց զա՛յս տայ. *թէ* դաիիճն ետես ի բանտին որ այսպէս աղօթէր: - 659. Եւ վասն մահու և ոգէվարի *թէ* զի՞նչ լինելոց է: - 660. Տասներորդ, Վասն բաժանման հոգւոցն *թէ* ճանաչե՞ն զմիմեանս. և գիտե՞ն զմեզ. և աղօթե՞ն ի վերայ մեր: - 660. Եւ *թէ* ո՞րպէս երևին մեզ: - 660. Երկոտասաներորդ, *Թէ* հատուցումն ըստ գործոց՝ է՛ ի կատարածի, **լ** վկայութեամբ: - 660. Չորեքտասաներորդ, *թէ* ո՛չ է քաւարան հրոյ, **ժե** թուով: - 660. Քսանևդ, *Թէ* յանմահութիւն փոխիմք: - 660. Քսանե**ե**, *Թէ* ամենեքեան յառնեմք. և ամենայն անդամօք: - 660. Քսանևէ, *Թէ* ո՞ր մարմինք մնան ի կատարածի և ո՞րք ոչ: - 661. Եւ *թէ* ո՞րպէս երևի քրիստոս: - 661. Պատասխանեմք այսմ, *թէ* ամենայն ինչ զոր արար և զոր առնէ աստուած՝ բարի՛ են և յօգուտ մեզ. - 662. ...ո՛չ էր յարմար *թէ* ապականացուն յանապական տեղիս բնակեսցի. մինչև սա ևս յանապականութիւն վերափոխեսցի: - 662. Եւ *թէ* անտի փոխէր յերկիր, լինէր երկին փոփոխական, և երկիր անփոփոխ: - 662. Եւ *թէ* յայսմանէ ևս փոխէր, լինէր ո՛չ ոքն անփոփոխ: - 662. Ա՛րդ՝ *թէ* յերկինս էաք մեղանչեալ՝ ո՛չ կարէաք բշժկիլ որպէս դևքն: - 663. Նախ՝ զի *թէ* բարի է մարդն, ընտրէ՛ աստուած և տայ զմեծութիւնն որ կարօտելոց ի գո՛րծ ածէ...: - 664. Երկրորդ, *թէ* չար մարդ լինի, տայ աստուած զմեծութիւնն...: - 664. ...որ ի դատաստանին պատասխանի չունենայ *թէ* ինձ զի՞նչ տուեր որ զքեզ սիրէի: - 664. ...լինի *թէ* այն իրօքն ի յաստուած դառնայ...: - 664. ...և ասէ ի միտս իւր՝ *թէ* ես անարժա՛ն եմ և զայս ետ ինձ աստուած...: - 664. ...*թէ* զպատուիրանս նորա պահեմ, և զայն կեանքն տայ: - 664. ...որպէս հրովն փորձի ոսկին *թէ* լաւ է *թէ* վատ...: - 664. ...նոյնպէս և մարդն *թէ* համբերող է *թէ* ոչ: - 664. Երրորդ, զլաւ մարդն աղքատացնէ և փորձէ, *թէ* վասն ընչի՞ցն սիրէր զաստուած՝ *թէ* յաղքատութեանն այլ նոյնպէս է. որպէս յոբայն: - 664. Պա՞րտ է բժշկական դեղով վարիլ հիւանդաց, *թէ* ոչ: - 665. ...իսկ թէ յայլ երիցն է, նայիլ պարտ է առ ինքն *թէ* ո՞ր յանցանք առաւել զօրացեալ է յինքն, զայն պակասեցուցանել...: - 665. Ի վախճան մերձեցեալքն տեսանե՞ն զանտի կենացն ինչ՝ *թէ* ոչ: - 668. Ո՛չ միայն մարմնով, այլ և հոգւով. *թէ* չունի զմասն բարութեան: - 670. Նոյնպէս *թէ* քահանայ իցէ՝ կարգիւն պատեն և դնեն ի վերայ բեմին. առաջի սեղանոյն: - 671. Ա՛րդ՝ զգեստին հանելն նախ նշանակէ *թէ*՝ զկենցաղ աշխարհի մերկացաւ և զգեցաւ զգեստ լուսեղէն որ ի դրախտին: - 671. Եւ զի կտաւն յերկրէ է և արուեստիւ գործեալ. ցուցանէ *թէ* զոր ինչ գործեաց ոք ի յերկրի, զնոյն զգենու և զարդարի: - 671. Երկրորդ, ցուցանէ *թէ*՝ որպէս ի մկրտութիւնն նախ օծաւ և ապա թաղեցաւ ի ջուր...: - 672. ցուցանէ *թէ* ի նոյն հանդէսն ճանեցաւ և վախճան կատարման ընկալաւ: - 672. Հինգերորդ, ցուցանէ *թէ* որպէս մարմինն օծանի ի քահանայապետէն անուշահոտ իւղով...: - 672. Եօթներորդ, ցուցանէ *թէ* հոգին սուրբ և քրիստոս հանգուցեալ է ի նշխարս սրբոց. որպէս ի կեանքն՝ նոյնպէս և ի մահն: - 672. Ութերորդ, ցուցանէ *թէ* իշխանութիւն քահանայութեանն անբաժանելի է ի նմանէ...: - 672-673. ...զի որպէս հոգևոր սիրով կեցաք. նոյնպէս սիրով բաժանիմք. և *թէ* իցէ քէն ինչ, զայն շնորհմեք միմեանց: - 673. Իսկ տանիլն ի **դ** անկիւնս եկեղեցւոյն, վկայե՛ն նմա *թէ*՝ չորեքին աւետարանչացն խրատու շուրջ եկն զեկեղեցեաւն...: - 673. ...ցուցանէ *թէ* անուշահոտ վարուք և խրատու աւետարանին ընթացաւ զկեանս իւր: - 674. ...այսինքն թէ եպիսկոպոս իցէ՝ եպիսկոպոսք. և *թէ* քահանայ՝ և *թէ* սարկաւագ. նմանապէս և աշխարհականք զաշխարականս: - 674. Զի ցուցցէ *թէ* նմանապէս լինելոց է ի յարութեանն հանգիստ նոցա ի կարգս իւրեանց: - 674. ...որ ցուցանէ *թէ* մարմինն նորա միշտ յեկեղեցւոջէ և յետ մահուն...: - 674. Արժանաւոր է *թէ* անարժան՝ պա՞րտ է կատարել զկարգն *թէ* ոչ: - 674. Ասեմք *թէ* այո՛ պա՛րտ է ամենեցուն կատարել: - 674. Երկրորդ, զի *թէ* արժանաւոր է՝ յաւելցի պսակն. և *թէ* անարժան՝ թեթևասցին տանջանքն: - 674. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, անմեղ տղայքն զի՞նչ պէտք ունին առաւել թաղման: - 674. Ասեմք *թէ*՝ անմեղ տղայոցն առաւել պէտք են...: - 674-675. Նախ ցուցանէ *թէ*՝ և այսպէս հասարակ ընթանամք առաջի քրիստոսի: - 675. Նա՛խ՝ արտասուեմք զբնութիւնս մեր *թէ* վասն մեղաց յո՞րպիսի կենաց դրախտին ի մահ անկաւ և ի հող դարձաւ: - 676. ցուցանէ *թէ* անշարժ է մեռեալ մարմինն ամենևին ի կենդանական շարժմանէ: - 678. Վտանգ ինչ է՞ արդարոյ՝ *թէ* ի յօրինեալ գերեզմանս ո՛չ թաղի: - 678. Այլ և ամենայն աշխարի տաճա՛ր է աստուծոյ. *թէ* ի դաշտի *թէ* յագարակի *թէ* ի տղմի. կամ ի ջուր սուզի, կամ ի գազանաց գիշատի, կամ ի ձկանց կլցի, արդարութեան ոչ ինչ վնասէ: - 678. Ասեմք *թէ* ո՛չ. այլ առաւել վտա՛նգ է նոցա. զի ի բազում

անգամ ի ձեռս դիւաց արտաքս ընկեցեալ լինին մարմինք նոցա: - 678. Այլ ստուգաբանի *թէ*՝ աստի շարժիմ, կամ շինիմ...: - 678. Եւ դարձեալ՝ ցուցանէ *թէ* այսպէս և հոգի նորա անշարժ կայ և մնայ ի յաւիտենական փառս և ի մշտնջենաւոր հանգիստն ամէն: - 679. Ասեմք *թէ*՝ մարգարէն ուսուցանէ մեզ զչափ սըգոյ մինչ յերեկոյն, և յառաւօտուն ուրախանալ. - 680. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, *թէ* տուրք աղօթք և պատարագ, ո՞չ է օգուտ նոցա: - 683. Ասեմք *թէ* որ ունին զհաւատ սուրբ Երրորդութեանն և անկան ի սխալանս աշխարհի...: - 683. Եւ ո՛չ որպէս շաղակրատեն ոմանք մտացածին բանիւ. *թէ* երեք օրն՝ կամ յեօթն՝ կամ յամիսն՝ և կամ ի տարին ելանեն ի քաւարանէն: - 683-684. Նախ ասեն *թէ*՝ յաւուրսն յայնոսիկ յարեան մանկունքն յեփեսոս ի վկայութիւն առ հասարակ յարութեանն, զնոյն յիշատակեմք: - 684. Յոգիք ելեալ ի մարմնոց՝ ի զգայութեա՞ն են և ի միտս, *թէ* ոչ: - 685. Յոգիքն ճանաչե՞ն զիմիմեանս, *թէ* ոչ: - 685. Գիտե՞ն նոքա զոր ինչ աստ գործեմք, *թէ* ոչ: - 685. Յոգիքն աղօթե՞ն վասն սիրելեաց իւրեանց, *թէ* ոչ: - 685. Ասեն ոմանք *թէ*՝ սրբոց հոգիքն յարաժամ երևին յորժամ կամին և որոց կամին: - 685. Այլ մեծն Ներսէս ասէ *թէ*՝ սուրբքն ի ձեռն պահապան՝ հրեշտակացն երևին. *թէ* յերազս *թէ* յարթնութեան. և օգնեն մեզ. և խօսին. և լսեն զաղօթս մեր: - 685. Արդարքն ունի՞ն լիակատար ուրախութիւն, *թէ* ոչ: - 686. Յոգիք արդարոց կամ մեղաւորաց ունի՞ն այժմ զփառս կամ զտանջանս *թէ* ոչ: - 689. Նոյնպէս և հոգին պատճառէ՛ զմարմինն՝ *թէ* յորմէ հետէ բաժանեցայ ի նմանէ՝ ո՛չ մեղանչեցի: - 691. Յինգերորդ, ասէ աստուածաբանն գրիգոր՝ եթէ հաւանիմ իմաստնոյն բանի՝ *թէ* հոգի բարի և աստուածասէր յորժամ ի մարմնոյն արձակի, կայ և մնայ նմա բարին որ լինի: - 691. Քսանևզ, ո՛չ է արդարութիւն աստուծոյ *թէ* այժմ հատուցանի. զի մարմին և հոգին ի միասին գործեցին զչար և զբարի: - 694. Եւ *թէ* մասն մարդոյն որ է հոգին՝ տանջի այժմ վասն մեղաց և մարմինն հանգչի, այս ո՛չ է ուղիղ, նոյնպէս և զփառսն: - 694. Քսանևէ, զի *թէ* ամենայն ոք առնու այժմ զվարձս կամ զտանջանս, ապա ո՛չ գոյ յարութիւն. - 694. Ասեմք առ այս նախ՝ ապա դու զիա՞րդ ասես *թէ* երթայ ի դժոխս: - 695. Ասեմք ըստ նիւսացւոյն գրիգորի, *թէ* յոյս նոցա ո՛չ է տանջանք, այլ վայելչութիւն է նոցա. - 695. Ասեմք առ այս նախ՝ *թէ* կրկին է յոյսն: - 695. Եւ դարձեալ ասեմք, *թէ* աստի կենացն յոյս է՛ հանդերձ ստուգութեամբ կարծեաց. - 696. Եւ ասեն *թէ* մանկունք ի յանկողնի՝ են արդարքն ընդ քրիստոսի. և մէջ գիշերն է այս կեանքս. ապա ուրեմն առեալ են զվարձս: - 696-697. Յայտ ուրեմն է *թէ* ո՛չ է առակս վասն հատուցման արդարոց: - 697. Առ առաջինն ասեմք *թէ*՝ որպէս ո՛չ ոք ընդ քրիստոսի ի խաչ ելեալ է՝ բայց միայն աւազակն, - 697. Առ երկրորդն ասեմք *թէ*՝ ի տեսիլն ո՛չ զհատուցումն ասէ, այլ զյայտնութիւն գիտութեանն. - 697. ...որով իմանան արդարքն *թէ* այնպիսի փառս պատրաստեալ է նոցա. և յուսով վայելեն մինչև օր դատաստանին: - 697. Ասեմք եթէ՝ ձայնիւն և պսակաւն եցոյց մարդկան և լսեցոյց ի յաչս և ի յականջս *թէ* զայնպիսի կեանս վիճակեցին նոքա որք սուրբք են ի մարդկանէ...: - 697. Ասեմք, *թէ* ո՛չ գիտես զի՞նչ է, ե՛րբ առ առաքեալն և ուսուցէ քեզ...: - 697. Եւ ո՛չ է ի դէպ *թէ* հոգին ըստ ինքեան վճարէ զպարտս մարմնոյն. ապա ո՛չ է անդ քաւարան: - 699. Տասնբ, հարցանեմ, հուր քաւարանին ժամանակեա՞յ է *թէ* յաւիտենից: - 700. Զի *թէ* յաւիտենից է, տանջանք է և ո՛չ քաւարան: - 700. Չորեքտասաներորդ, զի *թէ* մեղաւորացն գոյ հնար արտաքս գալ ի հրոյն և երթալ յարքայութիւնն. - 700. Յնգետասաներորդ, զի *թէ* գոյ քաւարան այժմ հոգւոյ՝ ապա ո՛չ է բոլոր դատաստան ի կատարածի...: - 700. Այլ և *թէ* գոյ քաւարան՝ ո՛չ գոյ դատաստան...: - 700. Արդ այսոքիկ փրկին արդեամբք հիման հաւատոյն. սակայն այնպէս որպէս *թէ* ի հուր: - 702. Ասեմք *թէ*՝ ոչ: - 702. Դարձեալ ասեմք, *թէ* սուրբն ոսկեբերան ըստ չորից հակառակի՛ և ստէ՛ զնոսա: - 702. Զիա՞րդ վախճան ածեն տանջանաց ունայնախոհքն. թէրևս կարծելով *թէ* ի հուրն մաքրեսցին. զոր մի՛ լիցի աշակերտաց ճշմարտութեանն խորհիլ: - 703. ...զի գիտասցուք *թէ* որպէս արդարոց փափկութիւնն է յաւիտենական, ա՛յսպէս և մեղուցելոց տանջանքն: - 703. Եւ յետ սակաւուց ի նոյն գլուխն ասէ, *թէ* ո՛չ զգայապէս լինի տեսիլ հրեշտակի...: - 703. Զի ո՛չ ասէ *թէ* ի գալ հոգւոյս, այլ՝ ի գալս իմում. որ է հոգի և մարմին: - 703. Դարձեալ ասեմք *թէ*՝ այլ վարդապետք մեկնեն ի դատաստանին օրն...: - 704. Ասեմք առ այս *թէ* ոչ. վասն բ պատճառի: - 704. ...զի *թէ* ոք աստ զպատիժ մեղաց ոչ կարասցէ վճարել, անդ վճարեսցէ և թողցի: - 704. Եւ *թէ*՝ դատաստանն աստուծոյ է՛ միաձև բազմաձև և ամենաձև. և այլ սոյնպիսիք եթէ բերեն վկայութիւն. և *թէ* մտացածին բանիւ հաւանութիւն տան: - 705. Անդ ի քունն ձայն լսէ *թէ*՝ կին դու յղասցիս մեծ ոմն: - 706. Զյղանալն ապականութեամբ և կուսութեամբ ասեն. *թէ* ի ներքինեաց առանց խառնելոյ ի ներքս անցեալ յղութիւն առնէ: - 706. Եւ ասէ հրէիցն *թէ* ե՛ս եմ քրիստոս խոստացեալն ձեզ...: - 707. Նստցի ի տաճարին զոր շինեսցեն նմա հրէայքն. և ասասցէ *թէ*, յառաջ քան զիս ո՛չ ոք է ճշմարիտ քրիստոնեայ. այլ նեռինք են ամենայնքն: - 707. Ասեն

ոմանք *թէ* **ժ** ցեղքն իսրայէլի որ փակեցան ի մէջ լերանցն կասբից...: - 708. Այլք ասեն *թէ*՝ գօգաւ և մագօգաւ իմացեալ լինին զօրք նեռինն...: - 708. Եւ *թէ* որո՞ց ոմանց լիցի ոսկեղէն պսակն...: - 712. Երրորդ, ասեն *թէ* միովն զարթուցանէ որպէս ի քնոյ. և միովն յառնեն...: - 713. Առասպել մի՛ համարիր զայն որ ասեն *թէ* ի փիրապն հարկանի: - 713. Զի *թէ* զչգոյն կոչէ ի գոյ և լսեն նմա, քանի՞ առաւել զգոյն ի գոյից ժողովէ՛ և նորոգէ: - 714. Զջերմ սէրն հուրն ցուցանէ. *թէ* առ աստուած և *թէ* ի մարմինն: - 714. Եւ զգործս բոլոր մարմնոյ յերկրի հաստատեցաք. *թէ* երկնաւոր *թէ* երկրաւոր: - 714. Գո՞յ յարութիւն մարդկան *թէ* ոչ: - 714. Ոմանք ասեն *թէ*՝ յարութիւն ո՛չ այլ ինչ է՝ քան թէ վերստին կենդանանալ: - 716. Այլ ոմանք ասեն *թէ* յարութիւն է այնմ որ անկաւ՝ վերստին յառնել ի կենդանութիւն յաւիտենական անմահ: - 716. ...զի հաւատն վարձք ո՛չ ունի *թէ* վկայութեամբ հաստատի: - 717. Այլ արդ՝ *թէ* օրըստօրէ յառնէր իւրաքանչիւր ոք, հաւատ յարութեանն խափանէր. զի հաւատն ոչ երևելեացն է: - 717. Պատասխանեն վարդապետք *թէ*՝ որպէս մովսէս թանձրամիտ ժողովրդեանն իէլի պատմէր զլինելութիւն արարածոց ի **զ** օրս...: - 717. Առաքեալն պօղոս ո՛չ զայն ասէ *թէ* յապաղելով լինի յարութիւնն, այլ զկարգն ցուցանէ ոչ ժամանել ննջեցելոցն: - 717. Եւ *թէ* վասն է՞ր ոչ գիտեմք զկատարած աշխարհի և զկենաց մեր, գրեալ է ի վեր անդ առ նահապետսն ի **ժը** գլուխն ի **դ** համարն: - 718. ...և *թէ* ի գազանաց և ի թռչնոց և ի ձկանց կամ ի մարդոյ ուտի, և նոքա ևս ի տարերս լուծանին: - 718. Կերակուրս զոր ուտեմք՝ յառնէ՞ ի մարդն *թէ* ոչ: - 718. Գիտելի է, զի ոմանք ասեն *թէ* կերակուրս զոր ինչ ուտեմք ո՛չ յառնէ ի մարդն. - 718. Ասեմք առ այս *թէ*՝ են նիւթ ի մարդն որ յառնեն և են որ ո՛չ: - 718. Զի *թէ* սկզբնական նիւթն միայն յառնէ, մարմին մարդոյ ամենևին փոքրիկ և անկատար լինի: - 718. Եւ տէրն վասն կերակրոյն ո՛չ ասաց *թէ* ի մարմին մարդոյն ո՛չ հաւասարի. այլ զայն *թէ*՝ դառնութիւն և ծանրութիւնն արտաքս ելանէ, - 718. *Թէ* զձուկն զայն որ եկեր զմարմին մարդոյ՝ ուտէ մարդ, և յայնմ սերմանէ ծնանի զա՛յլ մարդ. ի յորո՞յ մարմին յարիցէ: - 718. Այսպէս և *թէ* ոք զմարդոյ մարմին ուտէ և ծնանի ա՛յլ մարդ, մարմին մարդոյն ո՛չ յառնէ ի ծնեալ մարդն և ո՛չ ի ծնօղն որ եկեր, այլ ի կերեա՛լն մարդ: - 718-719. Գիտելի՛ է, զի ոմանք հերձուածօղք մոլորեցան վասն յարութեան մեռելոց և ասացին *թէ* մարմինն ո՛չ բաղկանայ ի չորից տարերց. այլ լինի պարզ: - 720. Ոմանք ասացին *թէ* ի յարութեանն մարմինք մարդկան ի հոգի փոխին: - 720. Այլ բանն պօղոսի ո՛չ է այսպէս *թէ* մարմինն էութեամբ հոգի լինի. այլ նման հոգւոյ. զի անմահ լինի որպէս հոգի և անկարօտ կերակրոյ: - 720. Եւ դարձեալ ոմանք ասացին *թէ*՝ ի յարութեանն մարմինք մարդկան օդային լինին կամ հողմային. զի երբեմն ի գրոց հողմ և օդ հոգի կոչի: - 720. Եւ այլք ոմանք ասացին *թէ*՝ մարմինք մարդկան ո՛չ լինին երկրային, այլ երկնային...: - 720. Եւ դարձեալ ոմանք հերձուածօղք ասացին *թէ*՝ այս մարմինս ո՛չ յառնէ և ո՛չ այս մարդ որ մեռանի. այլ փոխանակ նորա նոր մարդ յառնէ: - 720. Վասն այսորիկ ասեն վարդապետք *թէ*՝ սրբոցն և անսրբոց բ իրք հասարա՛կ է. այսինքն յարութիւնն զի առհասարակ յառնեն. և անմահութիւնն զի առհասարակ անմահ և անապական մարմնով յառնեն: - 723. Ամենայն մարդ յառնէ՞ ի մեռելոց *թէ* ոչ: - 724. Ասեն վարդապետք *թէ* ամենայն մարդ յառնէ՛: - 724. Այլ և նոքա որ յարգանդի մօրն մեռանին *թէ* առին զբանական հոգին: - 724. Ամե՞նայն անդամօք յառնեն *թէ* ոչ: - 725. Ասեն վարդապետք *թէ*՝ բոլոր ամենայն անդամօք յառնեն անթերի: - 725. Եւ *թէ* ոք ասիցէ՝ բազում անդամք են ի մեզ լցեալ աղտեղի ապաւառով՝ և նոքա ո՞չ յառնեն: - 725. Եւ *թէ* ոք ասիցէ, բազում անդամք են կենդանականք, որպէս սիրտն լեարդն թոքն և այլքն որք ի յարութեանն ո՛չ են պէտք. զի ո՛չ է հարկ կենդանութիւն մարդկան: - 725. Ամենեքեան արո՞ւ յառնեն, *թէ* արու և էգ: - 725. Ոմանք ասեն *թէ*՝ ամենեքեան արու յառնեն. և այլք *թէ* արու և էգ: - 725. Երկրորդ՝ զի *թէ* արական մասն երևի՝ ոչ ինչ նախապատուի կամ էգն անարգի. զի մասունք անդամոց անդ ո՛չ է զազրալի: - 726. Սակայն իւրաքանչիւր ոք անսխալ անդամօք իւրովք յառնէ. այլ ո՛չ երևի *թէ* սա այր է և նա կին. այն ծեր և այն տղայ. զի որպէս հրեշտակք են յերկինս: - 726. Վարդապետք ասեն *թէ*՝ ամենեքեան կատարեալ հասակաւ յառնեն և մի թուով երեսնամեայ: - 726. Երրորդ պատճառ, ասեն իմաստունքն *թէ* ծնունդք կենդանեաց և բուսոց լինին ի շարժմանէ երկնային մարմնոց. իսկ ի կատարածի խափանի շարժումն նոցա. վասն այն անբան կենդանիք և տունկք խափանին: - 727. Հինգերորդ հալեալ մոմ ո՛չ ունի զառաջին կերպն այլ զգոյացութիւնն. նոյնպէս և գոյացութիւնն երկրի ո՛չ կորնչի. այլ պատահմունքն այլայլին. զի ո՛չ ճանաչի *թէ* այս այն է: - 728. Թօթափիլ կամ խաւարիլ լուսաւորաց ո՛չ է իմանալ *թէ* ի կամարէ՛ երկնից անկանին կամ զգոյացական տեսակն փոխեն: - 728. Զի *թէ* նսեմ երկիրս լուսաւորի, լուսաւորքն վասն է՛ր խաւարին: - 728. Ոմանք այսպէս կարծեն *թէ*՝ հաստատութիւնդ բարձցի ի միջոյ մինչ վերին երկինքն

երևի: - 729. Ոմանք ասեն *թէ* լոյս երևի ի ծև խաչին: - 732. Եւ ոմանք *թէ*՝ խաչն լուսաւորեալ ճառագայթէ որպէս բևեռք և գեղարդն: - 732. Երկրորդ՝ զի *թէ* մարդոյ մարմին որ է՛ բանական և կենդանի՝ ապականի մահուամբ. ապա ուրեմն և խաչն ևս ապականի զի ո՛չ կենդանի է և ո՛չ բանական: - 732. Արդ ցուցցուք *թէ* ճշմարիտ անապական է սուրբ խաչն բնական քննութեամբ և սուրբ գրոց վկայութեամբ: - 733. Իններորդ, զի գիտասցուք մեք քրիստոնեայքս՝ *թէ* քրիստոս է մեզ դատաւոր...: - 735. Եօթներորդ, զի ահագնակերպ երևի ի վերայ մեղաւորաց. մինչ ասիցեն լերանց *թէ* անկերուք ի վերայ մեր. և բլրոց *թէ* ծածկեցէք զմեզ յերեսաց բարկութեանն աստուծոյ որ նստի յաթոռ. որպէս ասէ տեսիլն: - 737. Եւ տե՛ս *թէ* ո՞րպէս անձուկ և ահագին է յամենայն կողմանէ մեղաւորացն: - 738. Միո՞վ բանիւ խօսի ընդ բ դասքն՝ *թէ* կրկին: - 739. Ապա յա՛յտ է յասացելոցս *թէ*՝ քրիստոս երևեսցի արդարոցն քաղցրատես, և մեղաւորացն դառնակերպ. որ նշանակեցաւ ի սիւն ամպոյն ի տուէ և ի հուրն ի գիշերի: - 741. Զփառս արդարոցն տեսանե՞ն մեղաւորքն *թէ* ոչ: - 741. Որք որպէս գիրք յայնժամ բացեալք եղիցին. քանզի վարդապետութիւնք նոցա և օրինակք՝ ամենեցունց յայտնեսցին. ի յորս ամենեքեան իբրև ի գիրս տեսցեն *թէ* զի՞նչ պարտ էր առնել կամ խոտել ինքեանց: - 742. Իսկ գիրք կենաց է գիրքն քրիստոս. ի յորում ամենեքեան իբրև ի գիրս ընթերցցին *թէ* զինչ ի պատուիրանաց նորա արարին: - 742. Ասեն վարդապետք *թէ* արդարապէ՛ս պատժի մեղաւորն յաւիտեան: - 744. Դարձեալ՝ չար կամք մեղաւորին է յաւիտենական. զի կամին յաւիտենական հեշտանալ ի մեղս *թէ* կարէին. ապա ուրեմն պատիժն լինի յաւիտենական: - 744. զի մարդոյ ի բարի գործս հակեալ՝ հարստահարի՛ արդարութիւնն յողորմութենէն. և *թէ* ի չարն հետևիմք՝ ողորմութիւնն յարդարութենէն: - 745. Եւ *թէ* կամիս ուղղել մարմնապէս: - 745. Եւ *թէ* ունիցին ըստ օրինացն հաւասարեալ ի գործս կամ ի հաւատս, և եթէ միտեալ և կամ նուազեալ, ըստ նոցին օրինացն հատուցանել. և կամ արտաքոյ օրինացն կորնչիլ ի յայսմ կշռոյ է հատուցումն: - 747. Ժամ դատաստանին ո՞ր քան է. յերկա՞ր *թէ* սուղ: - 747. Առաջին՝ հուր վառեալ. այնպէս, որ *թէ* բոլորովին ծովք ի վերայ հեղցին՝ ո՛չ շիջանիցի: - 752. Զի այսպէս ասեն վարդապետք՝ *թէ* յորժամ յղանայ ոք ի միտս իւր զխորհուրդ մեղացն, ի սատանայէ՛ սերմն առեալ որպէս կին յառնէ. և ի ծնանիլ մեղացն՝ ծնանին և որդունքն ի հրեղէն ծովն որ է՛ ի հարաւ: - 753. Տեսանե՞ն արդարքն զմեղաւորս յայնպիսի տանջանս *թէ* ոչ: - 754. Վեցերորդ, այլ և բարեպաշտ թագաւորք՝ և իշխանք՝ և իշխեցեալք՝ ունին զայս կարգ. *թէ* օրինօք կենցաղավարին ըստ հրամանացն աստուծոյ: - 757. Եւ դարձեալ՝ *թէ* տեսանես ուղղակի՝ ըստ ինքեան առաւել է բարին և բազում. զի է՛ բնութեամբ բարի որպէս աստուած. և ներգործութեամբ բարի որպէս արարածք ամենայն: - 758. Ո՞րպէս ասեն վարդապետք *թէ* յառաջին կեանս դրախտին ելանելոց եմք: - 758. Յաճոյ լինէր քեզ *թէ* լինէիր գեղեցիկ որպէս զաբիսողոմ. որում ո՛չ գոյր արատ ի մարմնի: - 761. Եւ *թէ* լինէիր կամօք փարթամ որպէս սողոմոն. որում ո՛չ անխայեաց զոր ինչ ցանկացաւ ի սրտի: - 761. Դարձեալ և այսոքիւ, *թէ* լինէիր իմաստուն որպէս զսողոմոն. որում ո՛չ գտաւ հանգոյն նման ի վերայ երկրի: - 761. Զի *թէ* աստուածային բարութեանց շաւղացն շաւիղք այս քան ունին քաղցրութիւնս, զի՞նչ ունի ինքն աղբիւրն անուշութեան աստուած: - 762. Եւ այնպիսի քաղցր է տեսութիւնն աստուծոյ, մինչ զի չարքն *թէ* կարէին՝ յօժարէին ի դժոխս կալ և զաստուած տեսանել. քան արտաքոյ տանջանաց լինիլ և զաստուած ո՛չ տեսանել: - 763. Երրորդ ուրախութիւնն եղիցի ի տեսութենէ միաւորութեան մարդկային բնութեանն առ աստուածայինն. քանզի սքանչելի ուրախութիւն լինիցի ընտրելոցն, յորժամ ճանաչիցեն *թէ* եղբայր նոցա ըստ մարմնոյ՝ ճշմարիտ աստուած է: - 763. Որպէս ասեն վարդապետք, ի վերջին ծովէն սպանիու մինչև ի հնդիկս սակաւ աւուրց բացատ գոյ *թէ* վարեսցէ հողմ զնաւն: - 763. Երկրորդ այնու՝ զի ի նաւաբեկութենէ փրկեալք եղիցին. *թէ* նաւաբեկեալքն որ ի ծովէն ելանեն այնքան ուրախանան, ո՞րչափ ևս առաւել ուրախասցին որք զայս քան նաւաբեկութիւնս կրեալք ի վշտագին ծովէ այսմ աշխարհի զերծան: - 764. Իններորդ՝ վասն պտղոյն յամրութեան. զի ասեն *թէ* ո՛չ կարէ պտղաբերել մինչ ի հարիւր ամն: - 766. Որ պորփիւր օրինակէ՛ զմատանին աստուծոյ. *թէ* մի է և ի վերայ բազմաց բերի և ի բազումս և ո՛չ ի բազմաց է: - 769. Զհոյ գիրն ա՛ռ ի բաց, աւատ ասի. ամենայնի դէպ ասեն *թէ* աւատ կայ: - 769. Ղամպարք ի միում տան. և ուրուք շարժեցելոյ՝ ի նոցանէ լոյսն ո՛չ շարժի և ոչ բաժանի և ո՛չ հատանի *թէ* անջրպետ ոչ կայցէ ի միջի. և անդ ո՛չ է միջոց: - 770. Որ *թէ* ի բարձանց լինի պատերազմ անձրև օրէն փորձանաց, ի ներքոյ կացցես հաւատոցն և ապրիս: - 770. Եւ *թէ* ի ներքուստ շաղախմունք ապականութեան, ի վերայ հաւատոյն յեցցես և ո՛չ անկցիս: - 770. Եւ *թէ* յառաջուստ զգայութեանց, զհաւատն ընդ դէմ դիցես և ո՛չ սխալիս: - 770. Եւ *թէ* ի թիկանց նետք մուխք սատանայի, սովաւ

զգուշացիր և անքոյդ մնաս: - 770. Եւ *թէ* յաջոյ յաջուածոց խենեշութիւն մեղկէ, վերնոյն հեշտալեաց հաւատա՛ և ո՛չ խաբիս: - 770. Եւ *թէ* ծախողակի վրիպութիւնք ամփոփե՛ն տրտմականօք, ի հաւատն սփոփեսցիս և մի անկցիս յուսահատեալ: - 770. *Թէ* ի բերան պատերազմի յել անմահին և ի մուտ մահկանացուին. դիցես պահապան բերանոյդ. լար կարմիր շրթանցդ. այսինքն հաւատով սիրով զօրացեալ. և ո՛չ բաժանիլ ի քնասիրութիւն և յարծաթսիրութիւն. յառաքինասիրութիւն. և յախտասիրութիւն. յընկերսիրութիւն և յարատսիրութիւն: - 770-771. Որում ոչ համարիմ զանձն *թէ* հասո՛ւ իցեմ: - 771. Եւ *թէ* այս և *թէ* այն, դու ընկա՛լ զխնդիր մտաց քոց առանց ամենայն երկբայութեանց. իբր ի միոյ կենեղուտ աղբերէ կենաց ուռճալրացեալ և պտղաւէտեալ: - 772. Որք տեսչութեամբն աստուծոյ՝ ի մեռելոցն զառհաւատաչեայն ընկալան յարութեան, *թէ* զիա՞րդ ոչ ունէին ի մտի զանտի կենացն ծանօթութիւն. պատմել մեզ խնդրի: - 774. Տեսանելի՛ է *թէ*՝ զի՞նչ արդեօք իցէ ոչ ունելն ի մտի որ է՛ մոռանալ. այսինքն զանցեալն ո՛չ յիշել. և զհանդերձեալն ոչ տեսանել. իսկ զներկայն ո՛չ գիտել: - 774. Իսկ եթէ բաղդատելով ոք ասիցէ, *թէ* ի մարմնի գոլով ապաշխարեալ սրբեցաւ նա ի ներգործականէն իւրմէ մեղաց. և այս ո՛չ ուրէք երևի ցոյցք ի գիրս սուրբս: - 775-776. Նախ խնդրելի է *թէ* վասն ի՞նչ պատճառի նախահօրն յանցանաց պատժապարտ եղեն և որդիքն: - 776. Ընդ որով *թէ* ազատեցա՞ն առհասարակ ընդ նմին: - 776. Ա՛րդ՝ առաջնոյն ասեմք *թէ*՝ ի պատկեր արարչին ինքնիշխան տէութեամբ և անմեղութեամբ կազմեցաւ առաջինն մարդ: - 776. Ուստի ասացաւ *թէ* մահու մեռցիս. ոչ սոսկ. այլ զկրկնակի նշանակելով մահ. այսինքն զմեռանիլն մարմնով և զպատժիլն հոգւով: - 776. Նա՛խ՝ որպէս ի վերոյ ասացաւ. զի *թէ* ադամ որ սկիզբն և պատճառ էր մեղաւորաց՝ ազատեցաւ. ապա ուրեմն և որդիքն որ վասն յանցանաց նորա՝ ազատեսցին: - 776. Ասեմք *թէ*՝ յիրաւի, որովհետև երևեցաւ տէր մեր ի փրկութիւն ընտրելոց ըստ ամբակումայ, նախահայրն յաւիտեան. իսկ այլք ազատեցան ժամանակեայ: - 777. Եւ *թէ* այս ո՛չ է գրեալ, նա՛ և ո՛չ այն եթէ մեղանչեաց ուրէք զամենայն կեանս իւր բաց ի միոյն. և ո՛չ մեղանչելն կրկին՝ ապաշխարութիւն է առաջնոյն: - 778. *Թէ* ասիցէ ոք, *թէ* աստուած յողորմութենէ կամացն փոխի յայնժամ յանողորմութեան յաթոռ: - 778. Եւ այսոքիկ որք երևին ընդ դէմ միմեանց, կամ առ այլս կամ երբեմն, ո՛չ փոփոխումն ինչ ցուցանեն անփոփոխելոյն. առ մեզ փոփոխելոց ըստ արժանոյն գութ կամ հատուցումն. *թէ* աստ՝ *թէ* ի հանդերձեալն: - 779. Եւ *թէ* նայիս մտօք, թէպէտ առ մեզ փոփոխին տիւ և գիշեր. այլ նա միշտ լոյս և միշտ գիշեր կազմէ ...: - 779. Ասեմք *թէ* այո՛. զի անկումն նոցա մահ է նոցա. այսու հաւասարք: - 780. Դարձեալ ասեմ, *թէ* անունս այս՝ պակասութիւն, նոյն է որ լսի չարչարանք. զի յորժամ կրէ ոք զչարչարանս զայս ինչ կամ զայն, պակասի ի նմանէ այն ինչ կամ այն. այսինքն առողջութիւն, կեանք, և այլն: - 781. Զի այսպէս ուսաք ի սրբազան վեհէն մերմէ ըստ սրբոցն աւանդութեանց. *թէ* ամենայն իր որ բնութեան է պարգև, ան՚ի բաց դնելի՛ է ի նմանէ: - 782. Եւ *թէ* որ ուտէ անարժանութեամբ, դատաստան անձին իւր ուտէ: - 782. Իսկ առ լուծումն խնդրոյս *թէ* վասն է՞ր արդեօք առ նորս շնորհ՝ որպէս աւազանին և կարգին ո՛չ բառնի ընդ բառնիլ շաղկապին. իսկ առ հնովն բարձաւ. որպէս յա՛յտ է ի վերոյ ասիցդ ադամայ և յայլոցն: - 782. Զի *թէ* կորուսեալ էր, այսինքն բարձեալ ամենևին յազգէն ադամայ, ուստի՞ գոյր որդւոց նորա. կամ ո՞րպէս առ ջրհեղեղաւն բառնիւր բարձեալն: - 782. Ասի ի գիրս սուրբս *թէ*՝ ի կատարածի յանուն յիսուս քրիստոսի ամենայն ծունր կրկնեսցի. և ամենայն լեզու խոստովանեսցի զնա աստուած: - 783. Ա՛րդ՝ եթէ ի կատարածի ի հարկէ սքանչելեացն հաւատալ վարձատրելի՞ է *թէ* ոչ: - 783. Իսկ թէ իցէ հաւատ դիւաց, գո՛յ մտածել տղայական կարծեօք՝ *թէ* անկումն նոցա եղև հաւատոց պատճառ է որ է՛ սուտ: - 784. Որք դարձուսցեն զսիրտ հարց յորդիս ըստ մաղաքիայի. այսինքն ուսուցանեն զհաւատն փրկչին զոր հարքն ունէին. և է՛ վարձաւորելի և կարի քաջ. և *թէ* այսպէս և *թէ* այն՝ քրիստոս քարոզի: - 785. *Թէ* վասն զի՞նչ հարկի ամենայն անդրանիկ ե օր աւելի կայ առ ծնողին: - 785. Եւ այլք *թէ*՝ պատրուակ գոն ի խինծս արգանդի բնաւորեալ. յիւրաքանչիւր աւուրս հնգից՝ մին մին քակտին երկամբք. և ապա՛ արձակի ծնունդն: - 785. Յորում *թէ* վասն է՞ր իննամսեայ ծնանին, կամ յաւուր խ շնչաբերին, և որպիսութիւնք նոցա: - 785. Զի *թէ* ոչ գոյր ըստինք առն, ապա և ո՛չ կնոջն առեալ ի նմանէ: - 786. Առ այսոքիւք, *թէ* արտասուքն որ յաչացն հեղու, ընդէ՞ր աղի գոլով, Ո՛չ միայն զվասն էրն խնդրեմ. այլ և զորպէսն դառնալ նմա աղի ընդ երակս աչաց: - 786. *Թէ* զիա՞րդ և որ ի ծիծաղելոյն արտասուքն քաղցր. և ի սրտմտութենէն աղի: - 786. Ընդ այսմ և որ ի ձէնջ արկեալ եղև. *թէ* վասն է՞ր է զի երկու բացասութիւն լինի մի ստորասութիւն. իսկ **բ** ստորասութիւն ո՛չ կազմէ մի բացասութիւն: - 787. *Թէ* զի՞նչ է ասելն ի սահման հաստատութեանն, մասամբ ինչ զօրութեամբ և մասամբ ինչ

ներգործութեամբ: - 787. *Թէ* ասելն ումեմն ի սրբոցն, *թէ* աշխարհի սիւնք դողային: - 788. Եւ *թէ* այս և *թէ* այն, զնոյն իմանամք ասացեալ: - 788

ԹԷԵՒ կմ ԹԷ ԵՒ + Իսկ *թէ և* նա՛ սկսեալ՝ պիտո՛յ է և նման սկիզբն: - 25. Իսկ թէ արարչութեանն, ասեն *թէ և* որդի արարա՛ծ է: - 39. Յորմէ յա՛յտ է *թէ և* ի կատարածին ո՛չ հեռանայ: - 42. Թուի *թէ և* այս յոչ պատշաճէն ասի զի վնասեալք էին հաւատովք՝ ո՛չ էր պատշաճ անել նոցա նշանս: - 44. Եւ *թէ և* ըստ աստուածութեանն իմանաս՝ ո՛չ է անտեղի: - 46. Եօթներորդ՝ զի *թէ և* լռեալ է բանն և ոչ արտաբերեալ, բա՛ն է մտացն: - 49. Եւ *թէ և* նա՛ է բնակարան, ապա ո՛չ ինչ ունի քան զմեզ առաւել: - 66. Իսկ *թէ և* նա արտաքուստ ունի զորդիութիւն և զայլսն, գոյ կասկած երբեմն ի բաց մերժել զոր էառն: - 66. Իսկ *թէ և* նա շնորհիւ ունի զորդիութիւնն, զիա՛րդ կարէ տալ ումեք զոր հազիւն հարստացաւ: - 67. ...և *թէ և* նա՛ է ըստ մեզ շնորհիւ, պիտո՛յ է նմա վերնագոյն բնութեամբ որդի մարմնացեալ ի յոր կերպասցի և սա՛ ի նմանութիւն նորա շնորհօք որդի: - 67. Իսկ *թէ և* զերկու բնութիւնն ասես տէր, ընդդէմ խօսիս առաքելոյն որ մի ասաց զտէր մեր յիսուս քրիստոս՝ որպէս և զհայր: - 69. Եւ յայտնի եղև *թէ և* զքրիստոս գոլն ուրանան. և զաստուածն ուրանան այսպիսի առարկութեամբ: - 91. Իսկ *թէ և* որոշակի ասես ուղղափառ մտօք, և ո՛չ այն է զարտուղի. յորժամ ասես աստուծոյ մարմին և աստուծոյ արիւն. զի որ ինչ է՛ ի յաստուած՝ աստուած է և ո՛չ օտար յաստուծոյ: - 92-93. Իսկ հրեշտակաց և մարդկան, Նախ՝ զի մարդիկ միջնորդութեամբ հրեշտակաց առնուն, և ո՛չ անդրադարձեալ. *թէ և* մարդացեալ բանիւն: - 138. Նոյնպէս *թէ և* իցեն հրեշտակք արբանեկեալք ի ստեղծումն գոյից, սակայն մինն է աստուած պատճառ ամենայն գոյից: - 164. Կարծեմ *թէ և* քեզ ծանր թուի հարցումնս այս. սակայն մտաւորաբար լո՛ւր: - 180. Որպէս հաց մարմնոյն քրիստոսի ըստ գոյացութեան և ներգործութեան անապական է. *թէ և* փոփոխի ըստ արտաքին որակացն: - 223. Այսպէս երևի *թէ և* դրախտին պտուղն նորն զինն փոխէ՛: - 224. Երրորդ՝ զի ո՛չ գիտէին զանդրանիկն ժամանակաւ, և ո՛չ զկրտսերն. և լինէր փոփոխումն վիճակաց նոցին. որպէս յակոբ էառ զանդրանկութիւնն եսաւայ. և եփրեմ զմանասէին. *թէ և* սոքա տեսչութեամբն աստուծոյ. այլ նոքա ի պատրանաց լինէին: - 238. Եւ թէ ասիցէ ոք, ապա երևի *թէ և* բանական հոգին ի ծնողա՛ցն հատանի կամ գոյանայ: - 257. Երրորդ՝ զի *թէ և* դառնային մերձ ի մահ, ամենայնքն ընդ ապաշխարութեամբ մեռանէին. և ո՛չ ոք արդարութեան պսակին արժանաւորէր: - 292. Այլ զի տեսանօղքն զարհուրեալք ի ճշմարիտ նշանիցն մովսէսի՝ առ աչօք թուէր *թէ և* կախարդքն այնպէս առնէին: - 335. Հինգերորդ՝ զի հոգի միաւորեալ ընդ մարմնոյ՝ է՛ ի մարմնումն էութեամբ և ո՛չ այլ ուրեք *թէ և* մտօք բազումս տեսանէ: - 478. Իսկ աստուածայինն անեղ էութիւն ամենևին պարզ և մաքուր առաւել քան զիմացականն բնութիւն եղական իմն գոյութեամբ. *թէ և* ո՛չ են միաւորական մարմնոյ: - 479. Տասներորդ՝ զի *թէ և* միաւորի հոգի և մարմին՝ այլ ո՛չ հոգին մարմին և ո՛չ մարմինն հոգի ասի: - 479. Եօթներորդ՝ գիրք սուրբք մարդեղութիւն ասեն բանին. այլ մարդն կոչումն յատուկ արական է և ո՛չ իգական *թէ և* հասարակաց կոչի: - 480. Հարցումն *թէ և* ո՛չ կարի անազան: - 482. Ասեմք *թէ և* այդ ևս է սուտ պատճառ. զի հրէից նախ զատիկն էր և ապա բաղարջակերքն պահք: - 510. Տասներորդ՝ *թէ և* հասարա՛կ է ամենայն ինչ երրորդութեանն, տէրութիւն իշխանութիւն աստուածութիւն և այլն: - 522. Եւ որոց պարգևի մասնաւոր այս շնորհ, *թէ և* ո՛չ բոլորապէս ըստ նոցայն: - 537. Այլ դու ո՛վ այրդ աստուծոյ մաքրամիտ և ճգնազգեաց միայնաւոր սուրբ հայրդ սահակ, *թէ և* զիջանես եղբայրական սիրով խնդրել բանս ի մէնջ. սակայն կարօղ ես և զթերին լնուլ և զյաւելորդն կշռել. և զմեզ օգտեցուցանել ի ներգոյէ՛ քոյին պայծառամիտ սրբութեան սրտի: - 558. Ապա *թէ և* զապաշխարօղքն ի թիւ կալցես, Կաթողիկոսն լինի **Ժ**երորդ. որպէս աստուած **Ժ**երորդ է ի վերայ **Թ** դասուց հրեշտակաց: - 608. Երրորդ, արտասուեմք զմեզ *թէ և* այնպէս հանդիպելոց է մեզ: - 676. Զի *թէ և* սակաւ ժամ լինի մնացեալ ի կենացն որ քան աւազակին ի յելս շնչոյն. և նա՛ յառաջ քան զամենայն արդարս եմուտ ի դրախտն աստուծոյ ընդ տեառն: - 758. Նմին նման և մեք յուսասցուք արժանաւորիլ տեսութեանն քրիստոսի. զի *թէ և* ի դժոխս իցեմք՝ ա՛յն է արքայութիւն մեր. և ո՛չ թէ յերկրի կամ յայլում տեղւոջ ըստ սրբոյն ոսկէբերանի: - 759. Յիրաւի ապա ըստ այսմ օրինակի՝ որք ի մշտնջենաւորէն փոխանցին առ երազ սնոտեաց, ոչ ունիցին ինչ ի մտի. *թէ և* անդրադարձեալ աստի անդ մնասցէ յիշատակութիւն որպէս ասացաւ: - 775. Իսկ դժոխայինքն *թէ և* զղջան կամ խոստովանին, արտաքոյ սոցա՛ է. վասն որոյ ո՛չ հանդիպին թողութեան...: - 780. Բարւոք ասացաւ յարարչէն. զի *թէ և* բնութիւն թարց երևակայութեան, և արհեստ հանդերձ երևակայութեամբ, սակայն կամք արարչական ետ նոցա բնական և բանական կարողութիւն. և ոչ ինչ վայրապար կազմեն զտեսակ գոյացական և զտեսակ պատահական. խնդրելով ոմն պարզ

նիւք. և ոմն տեսակացեալ: - 786. Դարձեալ՝ զորօրինակ **բ** անկատարք լինին մի կատարեալ. իսկ կատարեալն *թէ և* կրկնեսցի՝ ո՛չ է անկատար. այսպէս և ասացեալքդ: - 787

ԹԷՈԴՈՍ - Զի պողքէր քոյր թագաւորին *թէոդոսի* ի կուսանաց վանս էր. և պղծեցաւ պոռնկութեամբ ի մարկիանոսէ. և ապա՛ եղև կին նմա. և ասեն թէ ի նեստորէ՛ էր մկրտեալ: - 542

ԹԷՈԴՈՍ ՄԵԾ - Երկրորդ՝ յետ **կե** ամի եղև կոստանդնուպօլսի ժողովն ի չորրորդ ամի թագաւորութեանն *թէոդոսի մեծի*: - 542

ԹԷՈԴՈՍ ՓՈՔՐ - Երրորդ ժողովն զկնի խբ ամի եղև յեփեսոս ի թագաւորութեանն *թէոդոսի փոքու* ի **ժա** ամի նորին: - 542

ԹԷՈԴՈՐԻՏՈՍ - Եւ էր սիրելի փլաբիանոսի. և լևոնի. և *թէոդորիտոսի* զորս նզովեցին յեփեսոս. և վասն նոցա վրէժխնդրութեանն արարին ժողով **ոլզ** եպիսկոպոսաց. և ընկալան զթուղթն լևոնի. և զնզովեալն յեփեսոս զփլաբիանոս ընկալան...: - 542-543. ...և *զթէոդորիտոս* եդին գլուխ ժողովոյն վասն մարդահաճութեան թագուհւոյն և թագաւորին. և զդէոսկորոս հայրապետն աղէքսանդրու, և զպետրոս անտիոքու, և զտիմոթէոս և զանատօլ, և զայլս բազումս խոտեցին. և վկայեցին նոքա ճշմարտութեան: - 543. Եւ սուրբն սիմէոն սիւնակեացն այրեաց զթուղթն դաւանութեանն քաղկեդոնի՝ զոր գրեալ էր թագաւորն մարկիանոս աղաչանօք առ նա՛. և նզովեաց զքղտատարն որ էր *թէոդորիտոս* գլուխ ժողովոյն: - 543

ԹԷՈԴՈՐՈՍ - Եւ աքսորեցին *զթէոդորոս* զփարանու եպիսկոպոսն: - 543. *Թէոդորոս* անտիոքայ. **զճկե** եպիսկոպոսունքն: - 544. Որպէս յաղուհացս զառաջին շաբաթն *թէոդորոսի* կոչեմք. և զմիւսն ղազարու. կամ այլ ինչ: - 650

ԹԷՈԴՈՒՊՕԼԻՍ - Երկրորդն է ժողովն *թէոդուպօլսի*, որ այժմ կոչի կարնոյ քաղաք. ո՛չ այն զոր յետոյ հերակլ քաղկեդոնիկ ժողովեաց և խափեաց զեզր կաթուղիկոսն հայոց: - 544

ԹԷՈՎՊԱՑԻ - Եւ այս են **իբ** լեզուքն ...*Թէովպացիք*: - 298

ԹԷՈՓԻԼՈՍ - Եւ պատրիարգունք էին անդ, Գէորգէոս կոստանդնուպօլսի. *Թէոփիլոս* անտիոքու. Պետրոս աղէքսանդրի: - 543. Որպէս Թադէոս ի հայք զադէ և *զթէոփիլոս*: - 546. Զի առաքեալն թադէոս յորժամ ձեռնադրեաց զադէ յուռհայ, և ապա՛ ի կեսարիայ եկն և ձեռնադրեաց առաջին եպիսկոպոս *զթէոփիլոս*. զայն յորոյ անունն գրեաց Ղուկաս զաւետարանն և զգործքն առ *թէոփիլոս*: - 548. Եւ *թէոփիլեանք* ոմանք կոչեցեալք, արարին զերկու ստեղունս ասացեալ. և այսպէս աւարտեցաւ **ժ** ձայնքն: - 640

ԹԷՊԷՏ, ԹԷՊԷՏ ԵՒ + Առ այս ասեմք, *թէպէտ* ստորնային մարմինք կառավարին վերնային մարմնովք, այլ մարդկային ներգործութիւնք կառավարին անձնիշխան կամօք. և անձնիշխան կամքն ո՛չ նըւաճի ի ներքոյ երկնային մարմնոց: - 10. Ասեմք առ այս, թէ սնունդ և աճումն մարմնոց, տնկանին է և ոչ աստեղաց. *թէպէտ* օգնեալ լինի ի նոցանէ: - 10. Եւ *թէպէտ* մարմինք մարդկան են տարրականք, այլ բարի և չար ներգործի ըստ կամաց և ո՛չ ըստ բանականութեան: - 10. Ասեմք առ այս, *թէպէտ* խառնուածք մարմնոյն լինին ի շարժմանէ՛ աստեղացն, այլ բազումք անձնիշխան կամօք նըւաճեն զվատախառնութիւն մարմնոյն, և գործեն զբարիս: - 10. Ասեմք առ այս *թէպէտ* ունին զօրութիւնս, բայց այլ և այլ կերպիւ. զի բոյսք որք յերկրի են դարմանիչք և բժշկութիւնք մարմնոց. այլ երկնային աստեղքն են արարիչք լուսոյ և ժամանակաց. և ի նշանս ապագայից. զի յամենայն ուստեք տեսեալ պատրաստեցին մարդիկք. որպէս ասէ գիր, եղիցին լուսատու լինիլ երկրի. ի ժամանակս և ի նշանս: - 12. Երկրորդ և *թէպէտ* իցեն տարրականք և ներհակ որակք՝ յիմիասին դիպիլն՝ ո՛չ միշտ հակակային իրերաց. այլ եթէ կամք խնամողին հրաման տացէ: - 12. Նախ՝ *թէպէտ* աստուած տեսանէ զամենայն նախատեսութեամբ և ո՛չ ինչէ արտաքոյ տեսութեանն աստուծոյ, սակայն տեսանէ զոմանս ի հարկէ՝ և զոմանս ի ներընդունակութիւնէ լինիլ: - 15. Դարձեալ ասեմք՝ *թէպէտ* տեսանէ աստուած զամենայն նախքան զլինիլն իւրեանց, սակայն տեսութիւնն աստուծոյ ո՛չ հարկ է ի վերայ նոցա լինիլ չար կամ բարի: - 15-16. Մ՛րդ՝ *թէպէտ* չարն ո՛չ է յաստուծոյ, այսու ո՛չ լինին երկու աստուածք. կամ **բ** սկիզբն. զի չարն ո՛չընչութիւն է. և ո՛չընչին սկիզբն ո՛չ է աստուած. զի աստուած սկիզբն էութեանցէ: - 16. Նախ թէ աստուած ստեղծ զկամքն բարի. և զբարին եդ առաջի կամիլ. իսկ նա անձնիշխանութեամբ հեռացեալ ի բարւոյն՝ գտա՛կ եղև չարին. զի չարն ո՛չ այլ ինչ է, բայց հեռացումն. կամ պակասութիւն բարւոյ. ապա ուրեմն *թէպէտ* բանն և կամքն է աստուծոյ, այլ կամիլն և ընտրելն զչարն՝ ոչ է յաստուծոյ, այլ կամացն և բանին: - 16. Նախ թէ աստուած ստեղծ զկամքն բարի. և զբարին եդ առաջի կամիլ. իսկ նա

անձնիշխանութեամբ հեռացեալ ի բարւոյն՝ գտա՛կ եղև չարին. զի չարն ո՛չ այլ ինչ է, բայց հեռացումն. կամ պակասութիւն բարւոյ. ապա ուրեմն *թէպէտ* բանն և կամքն է աստուծոյ, այլ կամիլն և ընտրելն զչարն՝ ոչ է յաստուծոյ, այլ կամացն և բանին: - 16. Իսկ չար փոխանակ բարւոյ ո՛չ առնէ ըստ որում անիրաւութիւնէ. այլ առնէ երբեք ըստ որում նախախնամութիւնէ. զի ի չարէն լինիցի բարի. *թէպէտ* մեզ չար երևի, այլ այս ևս բարի է. որպէս հիւանդութիւն. փորձութիւն. և այլն: - 18. Եւ բարին մի է և ի միո՛յ պատճառ է որէ աստուած. *թէպէտ* առ մեզ ի բազումս բազմանայ: - 23. Եւ որպէս լոյսն միշտ լոյս է, *թէպէտ* պակասեցաւ ի յօդոյն. ուստի յայտ է՝ զի դարձեալ լուսաւորէ: - 23. Նոյնպէս և բարին միշտ բարի է. *թէպէտ* ի հոգւոյն պակասեցաւ, դեռևս ի յէութեան է. զի է է բարին. և էութիւն ո՛չ կորնչի: - 23. Երրորդ՝ ոչ էն ըստ ինքեան ո՛չ բարի է և ո՛չ չար. և չարն ըստ ինքեան չա՛ր է. *թէպէտ և* բարի: - 23. Չինգերորդ՝ ոչ ինչն ի յենթակայս եղեալ՝ ո՛չ ներհականայ էի. *թէպէտ* ըստ ինքեան ներհա՛կ է. և չարն ի յենթակայն երևեալ՝ ներհականայ և կորուսանէ՛ զբարին. *թէպէտ* ըստ ինքեան ոչ ինչ է և ոչ գոյ: - 23. Չինգերորդ՝ Չայր և Չոգի ո՛չ մարմնացեալ. *թէպէտ* մի բնութիւն է երրորդութեանն: - 30. Այլ և ատելութիւնն դարձուցանէ զմիտս բազմաց ի հաւատոցն. որպէս ատելութիւն և նախանձ փարիսեցւոցն՝ ո՛չ տային թոյլ հաւատալ ի քրիստոս. *թէպէտ* տեսանէին զամենայն նշանսն զորս առնէր...: - 32. Երրորդ՝ զի նոքա զաստուծոյ փառսն առաւելուին *թէպէտ* զճշմարիտն անգիտանային: - 33. Դարձեալ՝ ո՛չ կարէ ծնանիլ որդի զհայր՝ *թէպէտ* ունի զհօր բնութիւնն. որպէս դու ծնեալ ի հօրէն քո՝ ո՛չ կարես ծնանիլ զհայր քո և լինիլ հայր հօրն քում. *թէպէտ* ունիս յամենայնի զբնութիւն հօր քոյ: - 38. *Թէպէտ* մեկնեն և այլ ազգ, թէ որ զմարդկայինս բնութիւն հաւասարեցոյց փառաց իւրոց և հաղորդ արար աստուածութեանն, ոչ ինչ զրկումն համարեցաւ. զի բնութիւնն մի է: - 39-40. Նախ ասեմք թէ՝ թագաւոր էր այր կերօղ և արբեցօղ և վաւաշոտ. զի՞նչ իցէ ի համար բան նորա. *թէպէտ* կարի ասել ո՛չ կարեմք: - 40. Երկրորդ և ոչ վասն յետին յանցանացն կռապաշտութեան եպերեմք զիմաստութիւն նորա և ո՛չ ընդունիմք. *թէպէտ և* հնա՛ր է պատճառել թէ այնքան իմաստութիւնն, զնա ո՛չ պահեաց հաճոյ մնալ աստուծոյ: - 40. Այլ զայս երկբայիս յաղագս ոչ գիտելոյ քոյ թէ «մինչդ» ամենուրէք ո՛չ որոշէ ընդդէմ հանդերձելոյն. զի *թէպէտ* նշանակէ՛ զկէտն ուր մինչն է եդեալ, այլ զոր ա՛նդր է քան զնա՝ ո՛չ ուրանայ: - 42. Եւ պատաճառն է այս. զի *թէպէտ* մի է բնութիւն ծնողաց և ծնիցելոց, բայց ոչ ունին զմի կամս. զի հատեալ բաժանեցաւ որդին ի հօրէն: - 45. Իսկ բանն աստուած է՛ ծնեալ ի հօրէ՝ այլ ո՛չ բաժանեալ. որպէս ո՛չ բաժանի բան՝ ի մտաց. *թէպէտ* ի բազում լսելիք մտանէ. և թէ ի վերայ քարտիսի մարմին զգենու: - 45. Չորրորդ՝ ի նոցունց այլք. որպէս մեղուք ի մեղուշ արջառոյ. *թէպէտ* այժմ ի ծաղկանց լինին: - 53. Ապա ուրեմն և հայր և որդի և հոգի *թէպէտ* թըւով **գ** են, այլ ոչ **գ** բնութիւնք: - 55. Պատասխանեմք եթէ՝ *թէպէտ* հոգին ունի զբնութիւնն ի հօրէ՝ սակայն ո՛չ ծննդեամբ որպէս որդի, այլ բղխմամբ. որպէս շունչն և բանն ունին զէութիւնն հոգւոյն այլ և այլ կերպիւ. և որպէս ադամ յառաջ էած յինքենէ զսէթ և զևա. զմինն ծնունդ և զմիւսն ո՛չ ծնունդ. և ունին երեքեանն զմի և զնոյն բնութիւն մարդոյ: - 60. Առաջնոյն ասեմք. *թէպէտ* բանն աստուած բնութեամբ միաւորեսցի ընդ մարդկութեանն, ո՛չ կրէ շփոթումն և կամ խառնակումն ինչ: - 76. Եւ զնոյն բանն աստուած՝ աստուածութեամբն աստուած, և մարդկութեամբն աստուած. զի անբաժանելի՛ է. *թէպէտ և* էր նախ քան զմարդեղութիւնն աստուած, այլ յետ անճառ միաւորութեանն մարմնովն է աստուած: - 77. Իսկ աստ *թէպէտ* միութիւն է, բայց ոչ է բաժանումն անձանց. այլ ըստ միութեան բնութեանն մի՛ է անձն: - 80. Իսկ որք յետ միաւորութեանն բ ասեն բնութիւնս ի քրիստոս, և բաժանեն զկամս, և զգործս, և զկիրս, *թէպէտ և* անձն մի համբաւեն: - 81. Եւ *թէպէտ* համաձայն մեզ այլք ասացին մի անձն՝ բայց թիւրապէս: - 83. Եւ *թէպէտ և* ոմանք նմանապէս մեզ ասեն մի բնութիւն՝ բայց շփոթեալ: - 83. *Թէպէտ* բնութեամբ միաւորին՝ տարբերութիւնն ո՛չ բառնի. զի տարբերութեանցն մնալ՝ խափանումն ո՛չ առնէ միաւորութեանն. որպէս հոգւոյ և մարմնոյ. ոսկւոյ և հրոյ. և ծանի՛ր՝ զի կրկին է տարբերութիւն. բաղկացական և բաժանական: - 85. Այլ բաժանմամբ բնութեանցն՝ բաժանին և անձինքն ի քրիստոս. *թէպէտ* պատճառելով անձն մի համբաւեն: - 88. Աիա՛ այս ի կարճոյ բացայայտութիւն ծածկեալ ամբարշտութեանց, որք բ բնութիւնս սահմանեն ի վերայ միոյն քրիստոսի. *թէպէտ* անձն մի համբաւեն համաձայն մեզ, սակայն որոշմամբ բնութեանց լինին տարաձայն մեզ և եկեղեցեացն աստուծոյ: - 90. Երրորդ՝ զի ո՛չ է նման առ մեզ և առ նա մասն և բոլորն. զի *թէպէտ* մասունք մարդոյ՝ ո՛չ ունին զկոչմունս բոլորին, սակայն մասունք մարմնոյն քրիստոսի՝ կոչին և ունին զբոլորին էութիւն: - 92. Իսկ ի վերն քան զամենայն անուն. *թէպէտ և* անուանեին և յետու՝ և օծեալք բազումք ի հինն և ի նորս: - 95. Նմանապէս և հասարակն *թէպէտ* բազում է, այլ երկոտասան գլխով

նշանակի. նախ Բնութիւն. որ նոյն է էութիւն. ապա Բարութիւն. Կամք. Անմահութիւն. Իմաստութիւն. Լուսաւորութիւն. Գեղեցկութիւն. Անփոփոխութիւն. Ցնծութիւն. Փառք. Իշխանութիւն. և Արարչութիւն: - 105. *Թէպէտ* առ մեզ տեսանի անսկիզբն յառաջին կողմն, և անվախճանն ի վերջինն. այլ ի նա ո՛չէ առաջին և վերջին. զի պա՛րզ և միեղէ՛ն է: - 115. Չորրորդ՝ որ սկիզբն ունի և կատարած. և *թէպէտ* հասարակ սոքա յաւիտեանք կոչին, այլ ունին յատուկ անունս: - 115. Պատասխանեմ առաջնոյն, *թէպէտ* մի և նոյն ուրացական մասնիկն որ է ո՛չն՝ գործէ՛ զուրացումն և զբառնալն, այլ ուրացումն և բառնալն ո՛չ է նոյն. զի բազում պատահի որ գործին նոյն է որպէս ձեռն. այլ գործելն ո՛չ է նոյն. որպէս կտրելն և կարելն: - 124. Վեցերորդ՝ զի *թէպէտ* անա՛րգ են՝ ունին զբարի գոլն ստեղծմամբ և նախախնամութեամբ: - 132. *Թէպէտ և* զայս կարգ փոխեն ոմանք և զզօրութիւնն և զպետութիւնն աւանդեն որ մեզ ո՛չ է հետևելի. այլ սրբոյն դիոնիսեայ որպէս ասացաք: - 135. Եւ այնչափ կուրացեալ է՝ մինչ զի պատերազմի ընդ դէմ աստուծոյ. *թէպէտ* գիտէ զայն լինիլ ինքեան ի չար, զի զոր ինչ չար գործէ անձնիշխան կամօքն, մեղանչէ մահու չափ: - 146. Եւ *թէպէտ* լոյս կերպարանի այժմ, բայց չտեսնու զլոյս իւր. որպէս և ո՛չ մեք զմեր հոգւոյս: - 147. Իսկ «առաւօտի», զի ի սկիզբն ստեղծման աշխարհի ընդ բաժանիլ ի մէջ լուսոյն և խաւարին՝ յայնժամ միայն ծագեցին յառաջին օրն յանկարծակի և անկան յերկնից. *թէպէտ* ոմանք յերկրորդ օրն ասեն: - 148. Եւ *թէպէտ* անկան և եղեն դևք՝ գոյացականքն մնացին առ նոսա. և հրեշտակ լուսոյ կերպարանին ըստ առաքելոյն: - 151. Երրորդ՝ և *թէպէտ* իցեն բազում արբանեակք շինուածոյն, այլ մինն է արհեստաւորն և պատճառ: - 164. Ասեմք առ այս Նա՛խ՝ եթէ թողութիւնն է ի զղջումն. և կարգն է ի յանձն ապականեալ. ապա ուրեմն իրաւի *թէպէտ* զթողութիւն ընկալաւ զղջմամբն, սակայն ի կարգն ո՛չ մտանէ ապականեալ և շրջեալ անձամբ և բնութեամբ, զորօրինակ բեկեալ և կցեալ անօթ՝ ո՛չ թւի ի կարգ անարատիցն: - 166. Դարձեալ ասեմք, *թէպէտ* զթողութիւն ընկալաւ իսկապէս, և զպատիժս կրեաց հատուցմամբն, սակայն մնաց կնիք ապականութեանն ի յանձն որպէս ասացաք: - 166. *Թէպէտ* արարածք յետոյ եղեն, այլ ոչ են պատահումն արարչին: - 170. Նախ՝ զի զգոլն իւրեանց ունէին ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ. *թէպէտ* յետո՛յ ընկալան գոյացութիւնս յինքեանս. որպէս տաճար ի միտս շինողին: - 170. Երկրորդ՝ *թէպէտ* յետոյ եղեն արարածք, ո՛չ են պատահումն. որպէս և բանն էր յառաջ, և յետոյ եղև մարմին. այլ մարմինն բանին ո՛չ է պատահումն. և որդի հօրն ո՛չ է պատահումն *թէպէտ* յետոյ ծնանի զի առ ինչ է հօրն: - 170. *Թէպէտ* ուր ուրէք զհանգիստ նշանակելով նստիլ ասի աստուծոյ, և ի յօգնութիւն ժամանել: - 172. Եւ *թէպէտ* ի յէութիւնս իւրեանց յետոյ, սակայն ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ, գոյին յառաջ քան ըզլինիլն իւրեանց էութեամբ, և յետոյ եղեն ըստ նոյն նմանութեան: - 172. Եւ դարձեալ է՛ ոչ էակ՝ որ *թէպէտ* ներգործութեամբ ո՛չ է, սակայն զօրութեամբ ունի զգոլն. և յայսպիսի յոչնչէ եղեն արարածք ամենայն. ապա ուրեմն յայտնի է հարցումնդ: - 173. Այլ և ո՛չ տեղի պատահական. *թէպէտ* ի նշան պատւոյ ասին յերկինս. այլ ոչ իբր ի մարմնական տեղւոջ: - 174. Այլ *թէպէտ* աննիւթ է աստուած՝ ո՛չ է անկարգ զնիւթականքս յառաջ ածել ըստ այսմ օրինակի. զի նիւթն որ է՛ գոյացութիւն մարմնական՝ ունի որակութիւնս իմն մարմնական. որպէս քանակ. որակ. և այլքն: - 175. Եւ մարմնով ո՛չ բաժանին սոքա. *թէպէտ և* մանր փոշի լինին՝ ունին զքանակն զորակն և զայլն. զի անմեկնելի որոշմունք են գոյացութիւն և պատահմունք: - 175. Եւ *թէպէտ* այսպէս ասացաւ, սակայն գոյացաբար է՛ աստուած յիմանալի երկինս. և կարողաբար ամենայն ուրէք: - 180. Հինգերորդ՝ զի դիրքն իւր մեծ է. *թէպէտ և* առ մեզ փոքր: - 186. Մերձ եկեալ ի նոյն կենդանակերպն՝ սակաւ լոյսն առնու ի նմանէ յարևելից կողմանէ. *թէպէտ* մեզ ի յարևմտիցն երևի. այլ նմա՛ արևելից մասն է որ զլոյսն առնու: - 187. Եւ զի ո՛չ հանապազ խաւարին. զի ո՛չ միշտ ընդ նոյն շաւիղս ընթանան. *թէպէտ* հանդիպին ընդ նոյն կենդանակերպն: - 187. Նոյնպէս և ջուր *թէպէտ* ջերմանայ, ո՛չ թեթևանայ: - 202. Իսկ այլք ասեն թէ՝ վասն առաւել բարձրութեանն՝ լոյս արեգականն ո՛չ երբէք հեռանայ ի նմանէ. *թէպէտ* ի ներքոյ երկրի անցանէ. որպէս լուսինն *թէպէտ* ի վերին կամարն լինի, զլոյսն առնու յարևէն որ ի ներքին կամարն: - 222. *Թէպէտ* ըստ նիւթոյն յապականացու երկրէ է, այլ ըստ կատարման յանապականութիւն փոխեցաւ: - 225. Իններորդ՝ զի մայր մեր հողն է. և սեղան և տեղիք և գերեզման. *թէպէտ և* այլ տարերքն են մեզ ազգականք. այլ մեք ի մօրէ՛ ծնանիմք: - 229. Այսպէս և մարդն *թէպէտ* յետոյ ստեղծաւ, մեծ և պատուակա՛ն է քան զամենայն երևելի արարածս: - 230. Զի *թէպէտ* ըստ ներգործութեանն բաժանին երբեմն ի բաժանելի մարմնոյն՝ զի առանց մարմնոյն ո՛չ կարեն ներգործել սոքօք, այլ անբաժանելի մնան ըստ էութեանն ի հոգին. որպէս ցուցանելոց եմք յառաջիկայսդ: - 249. Նախ՝ զի նիւթն այն ունի

առ ինքն բնական զկենդանութիւն տնկականին. և տնկականն մա՛սն է զգայականին. և զգայականն բանականին. և սոքա ո՛չ որոշին ի բոլորէն. զի մի են էութեամբ ի մարդն *թէպէտ* ա՛յլ են ներգործութեամբ: - 254. Եւ կամ որպէս զօրք թագաւորի՝ նախ հասանեն յիջևանն, և թագաւորին ասի իջևանն. *թէպէտ* յետոյ գայ: - 255. Այլ այժմ տնկականն գո՛յ ի նմա *թէպէտ* ո՛չ շունչն և ոչ բանն: - 256. Պատասխանեմք եթէ՝ ոմանք յարմատս ունին զսերմն. ոմանք ի ծայրքն. կէսք ի տերևն. այլք ի կեղևն. *թէպէտ և* սոցա սերմնական զօրութիւնն է՛ ի մէջն, այլ առաւել կենդանւոյն: - 256. Ասեմք առ այս. զի *թէպէտ* ա՛յլ է գործ ստեղծման և ա՛յլ նախախնամութեան. զի սեղծանելն է առնել իր ինչ ի յոչընչէ. և նախախնամելն՝ զեղեալն փոխանորդութեամբ ի նոյն տեսակն պահել: - 257. Զի *թէպէտ* մի իրէ նախախնամութիւնն աստուծոյ առ արարածս, այլ զամենայնս ո՛չ միապէս պահէ և նախախնամէ: - 258. *Թէպէտ* յայլ և այլ ժամանակս երևին սոքա. այլ մի են էութեամբ: - 259. Ասեմք *թէպէտ* նիւթն ի չորից տարերց է, այլ տնկականն զօրացեալ քան զնիւթն՝ ըստ իւրոյ մասանցն ծնանի. զի ծնանիլն տնկականին է. այլ և ունի զտարերացն թիւ. զի յամիսս չորս կատարի այն՝ որ յառաջ ծնաւ: - 262-263. Եւ *թէպէտ* զնանիր խոտոյ ասեն ի նոյն ժամն բուսանիլ և կատարիլ և խամրիլ, ի նոյն թուոյս ոչ ելանէ ժամուք կամ մասամբք: - 263. *Թէպէտ* ոմանք փոխեն զայս կարգ, ո՛չ ընդ դէմ բանիցս կարգի. այսպէս ասելով: - 265. Հինգերորդ՝ զի կողնէ աման և տեղի երիկամանց. յորմէ շարժի ցանկութիւնն. զի *թէպէտ* ո՛չ շարժէ զնա. այլ ազդումն ինչ ունի զնմանէ: - 276. Վեցերորդ՝ զի *թէպէտ* ի ձեռագործ հանդերձից մե՛րկ էին, սակայն ի լուսոյ շնորհաց զարդարեա՛լ էին: - 278. Դարձեալ սիրեցաւ յաստուծոյ, զի առաջին մարտիրոս սա՛ եղև. *թէպէտ* թոյլ ետ իջանել ի դժոխս, զի ի պատճառս նորա խնդրեսցին այլքն. որպէս ի պատճառս ղովտայ զերծան սոդոմայեցիքն աբրահամաւ: - 287. Իսկ ենովքայն *թէպէտ* գիրք ո՛չ յայտնեն, բայց միայն թէ «ենովք հաճոյ եղեալ աստուծոյ՝ փոխեցաւ յերկինս»: - 290. Ո՛չ կերին. զի *թէպէտ* ժողովեաց, սակայն ո՛չ կերին. այլ շնորհօքն աստուծոյ կացին որպէս մանուկն յարգանդի մօրն ապրի: - 294. Դարձեալ՝ խառնակիլ լեզուին ա՛յն է որ ընդ պատուհասն զբարութիւնն խառնեաց. զի *թէպէտ* բաժանումն լեզուաց պատուհաս երևի, այլ պիտանի՛ է: - 297. Եւ *թէպէտ* կարելի՛ է ըստ բազմազան եղանակաց այս կարգ համեմատութեան ի սոյն խնամով աշխատասիրաց: - 304. Երրորդ՝ անդրանիկ են հրեշտակք քան զմարդիկ ըստ կարգի և պատւոյ. *թէպէտ* բանականեմք որպէս նոքա: - 309. Չորրորդ՝ անդրանիկ է հոգին քան զմարմին բնութեամբ և պատւով. *թէպէտ* հաւասարք են ամանակաւ գոյացեալք: - 309. Վեցերորդ՝ անդրանիկք են և ընտրեալքն աստուծոյ. որք նախքան զլինիլն աշխարհի ընտրեցան. *թէպէտ* յետոյ ի ժամանակի ըստ հասարակաց գոյացան և կատարեցան: - 309. Եւ *թէպէտ* ելաց՝ ո՛չ եգիտ դարձեալ. զի ո՛չ էր բոլոր սրտիւ և ջերմ սիրով: - 309. Զի *թէպէտ* հրէա՛յքն խաչեցին, այլ իւր կամաւն մեռաւ: - 316. Եւ *թէպէտ* յովսէ՛փ իջոյց ի խաչէն, և յովսէփ և նիկոդիմոս պատեցին, այլ ինքն կամաւն էջ ի բազուկսն յովսեփայ և պատեցաւ զմռով: - 316. Նա՛խ՝ զի *թէպէտ* ի դէմս յոբայ սուտ էր խօսք նոցա, այլ ի դէմս ամենայն մեղաւորաց ճշմարի՛տ է: - 325. Սոյնպէս բարեկամք յոբայ *թէպէտ* շարժեալք էին ի բանսարկուէն, այլ աստուծոյ հոգւովն զօգտակարսն բարբառէին. վասն այն գրեցան բանք նոցա ի սուրբ գիրս: - 325. Երրորդ՝ զի չափով և թուով և կշռով տայ աստուած զտանջանս մեղաց. *թէպէտ* մեզ անգիտելի՛ է: - 333. Եւ թէ լիցի երկաթ և ո՛չ սուր, և ո՛չ է պիտանի. որպէս բոլոր երկաթն թէ հարցէ զկենդանին և սպանցէ, ո՛չ է ուտելի, զի *թէպէտ* զարիւնն հանէ, այլ ո՛չ համանգամայն զշունչն և զջերմութիւնն: - 366. Այլ ուղիղն, զի օրէնքն *թէպէտ* ըստ խորհրդոյն փոխեցաւ, այլ ըստ իրին մնաց յաւիտեան. զի օրինակն էանց, այլ ճշմարտութիւնն մնաց: - 369. Իսկ դադան ամենևին անզեղջ մնաց. *թէպէտ* գնաց մովսէս ի խորան նոցա՝ ո՛չ զղջացան: - 382. Եւ *թէպէտ* զարհուրելի բանս յերկարեաց ի խրատս, ո՛չ լուան. վասն որոյ ո՛չ սրբեցան: - 382. Իսկ աւելորդ ծորումն *թէպէտ* անանգոսնելի է, այլ ակամա՛յ է. և զակամայն ո՛չ կրեաց: - 383. Վեցերորդ՝ զի *թէպէտ* համբարձաւ յերկինս, ընդ մե՛զ է զամենայն աւուրս որպէս ասաց: - 385. Այլ՝ արձակեալ կինն ո՛չ դառնայր յառաջին այրն վերստին. *թէպէտ* մեռանէր վերջին մարդն: - 400. Զի քրիստոնէութիւն որպէս մկրտութիւն և այլն՝ անբաժանելի՛ է ի հոգւոյն. *թէպէտ* ուրանայ լեզուաւ և գործով: - 401. *Թէպէտ* ո՛չ կատարեմք զօրէնսն՝ ո՛չ եմք ընդ անիծիւք նորա վասն երից: - 403. Չորրորդ յա՛յտ է, զի *թէպէտ* սրտմտի՝ ո՛չ յինքենէ. այլ մե՛ք հարկանե՛մք զնա ի գործն, անդարձ լինելով մեր: - 408. Որպէս դաւթին յետ զղջմանն յիշատակութիւն մեղացն մնաց, ապա նո՛յնպէս և ամենայն մարդոյ մնասցէ՞ *թէպէտ և* խոստովանի: - 432. Եւ յայս ասեն հերձուածօղ ազգն Ֆռանգաց, *թէպէտ* խոստովանի՛ն աստ, յիշատակի՛ մեղքն ի դատաստանին: - 433. Երրորդ՝ ցուցանէ զպտուղ դրախտին նոյնպէս գոլ առանց

յաւելուածոյ և առանց նուազելոյ. *թէպէտ* կերակրիւր: - 444. Սոքա ըստ իրին ո՛չ առաւելուն և ո՛չ նւազին. *թէպէտ* հաղորդեալքն առաւելուն և նւազին ըստ ունակութեան: - 444. Եւ *թէպէտ* աստուած արդար է և ողորմած, սակայն յատկագոյն ասի ողորմած քան արդար: - 459. Զի *թէպէտ* փակեալ էր օրէնքն խառնիլ երկուց ցեղիցն ընդ միմեանս, սակայն ղևտացւոցն ո՛չ գոյր ժառանգութիւն և բաժին, խառնեին երբեմն ընդ թագաւորական ազգն յուդայ: - 461. Եւ գիտելի է, զի *թէպէտ* մեծագո՛յն է ըստ ինքեան սրբութիւն արգանդին քան զսրբութիւն մկրտութեանն. այնու, զի բառնայ զդիւրասահութիւն մեղանչելոյն: - 462. Հինգերորդ, որդի կնոջ ասի ոք՝ որ լինի մարմին ի նմանէ. *թէպէտ* հոգին յաստուծոյ է: - 466. Նոյնպէս որդին աստուծոյ որդի է կուսին որ էառ մարմին ի նմանէ. *թէպէտ* աստուածութիւնն ի հօրէ է. ապա ուրեմն աստուածածին է կոյսն: - 466. Վեցերորդ, մայր մարդոյ ասի կինն որ ծնաւ զմանուկ. *թէպէտ* հոգին ո՛չ է ի մօրէն. այլ վասն միաւորեալ մարմնոյն մարդածին կոչի: - 466. Եւ *թէպէտ* կատարեալ և լի և անթերի էին մասունք մարմնոյն քրիստոսի. այլ ա՛յն քան փոքրիկ, մինչ զի հազիւ անկարէր ընդ տեսութեամբ մարդոյ: - 470. Այլ և անդրանիկ ծնաւ ի մօրէ առաջին ծնունդ. *թէպէտ* ո՛չ ունի եղբար ի կուսէն, անդրանկութիւն իւր ո՛չ խափանի: - 472. Յետ այսորիկ երկրորդ միաւորութիւն սովորեցաք կոչել *թէպէտ և* ո՛չ իսկապէս՝ և զանհամանիւթից ոմանց. և կամ զհամանիւթից մարմնոց յարադրութիւն. որոց ընդ մէջ է մակերևութիւն միայն: - 476. Ո՞ր քան ևս քահանայապետին որ զերկոտասան օր պարտ էր խնկօք պաշտել ի մէջ տաճարին ի ժամ աղօթիցն. *թէպէտ* ի սուրբն սրբոց միանգամ ի տարւոջն: - 483-484. Անմարթ էր թողուլ զժողովուրդն ի դրան տաճարին և մերձիլ յանկողինս. և ըստ օրինացն գօրեայ սրբութիւն ստանալ. որ անհնա՛ր է ամենևին. *թէպէտ* ասեն՝ գոյր ա՛յլ քահանայապետ որ զկարգ պաշտամանն կատարէր: - 484. Զի **բժ**ան օրն *թէպէտ* պակաս է ի թիւս տարւոյն, սակայն սկիզբն է տարւոյն: - 484. Զոր օրինակ՝ անցեալ լինի մին ժամն յաւուր՝ կիրակէ կոչի. *թէպէտ* **իզ** ժամն պակա՛ս է: - 484. Զի *թէպէտ* սատանայ էր գերեալ զմարդն, սակայն ի գերութիւն նմա հա՛յր մատնեաց յորժամ պատժեաց զնա: - 492. Յիրաւի ապա տէր մեր զգին արեանն ի հայր ետ. *թէպէտ* սատանայ էր գերեալ և չարչարէր զմարդիկ: - 492. Արդ զապարանքն պիղատոսի իբր զմի տեղի առեալ. *թէպէտ* կրկնեալ եղև. և խաչելութեանն տեղի լինի **զ**. և գերեզմանն յորում հանգեաւ **է**: - 493. Եւ *թէպէտ* ասացաւ ճշմարիտն թէ անապակա՛ն է մարմինն տեառն, այլ այժմ դիցուք զբանս նոցա թէ վասն է՞ր ասեն ապականացու. և յարմարեսցուք զպատասխանիսն: - 500. Իսկ աւելորդ ծորումն *թէպէտ* անանգոսնելի՛ է, սակայն ակամայ է. և զակամայն ո՛չ կրեաց քրիստոս: - 502. Որպէս յօրինակէն տեսանի. որ *թէպէտ* առ հասարակ ելին յեգիպտոսէ յանապատն, այլ ոմանք մտին յերկիրն պարգևաց: - 508. *Թէպէտ* այսօր վասն պատրանաց մարդկան և փոխելոյ զտօնս՝ ոչ ինչ ուտեն զնաւակատեաց որ է ձուկն. զոր միշտ զքառասնորդ պահքս պղծեալ են ձկամբ և արբեցութեամբ: - 509. Այլ ես ասեմ թէ արիւն ունին յայտնապէս, *թէպէտ* փութով ցամաքի: - 511. Չորրորդ ասեն ոմանք թէ՝ դեռ չէր մկրտեալ մարիամ. և ոչ մկրտելոցն անհպելի՛ է. *թէպէտ և* իւրք իցեն: - 517. Դարձեալ՝ *թէպէտ* մի է հայր և մայր քրիստոսի և եկեղեցւոյ, այլ զանազան կերպիւ: - 534. Նախ՝ որ գիտէ. և *թէպէտ* գիտէ, ասէ թէ չեմ բաւական խօսելոյ: - 537. Զի *թէպէտ* մեռանին թէ իշխանն և թէ իշխեցեալն, իշխանութիւնն ո՛չ խափանի: - 538. Զի *թէպէտ* քահանայն և բանքն նոյն է, այլ ո՛չ դիտաւորութիւնն: - 539. Եւ դարձեալ՝ որպէս բանն աստուած անէծ զադամ, նոյն բանն դարձեալ օրհնեաց մարմնովն. *թէպէտ* մի է գործ Երրորդութեանն: - 542. Դարձեալ՝ *թէպէտ* ըստ պորփիւրոսի՝ մասն բոլորին հետևի. որպէս անհատն տեսակին. և տեսակն սեռին: - 550. Նմանապէս և ազգս հայոց *թէպէտ* մի է, կարէ՛ պատուական գոլ բազմաց: - 551. Ապա ուրեմն յա՛յտ է յայսցանէ՝ թէ առ մինն իցէ ճշմարիտ հաւատ և օրէնք՝ նա՛ է ճշմարիտ և ո՛չ այլքն. *թէպէտ* բաժանեալ լիցի ի նոցանէ: - 552. Երրորդ՝ առ քահանայս զգուշութիւն օրհնօք ունել. *թէպէտ և* ոմանք կաղան առ այս: - 554. Եւ այսորիկ *թէպէտ և* ոմանց ո՛չ թուեսցին որպէս փոքր կարծեցեալք. սակայն աւանդութիւն և ո՛չ հաւատ: - 554. Ա՛րդ՝ մեղք մտացն *թէպէտ* ըստ բանականին և մարմնականին չէ կատարեալ, այլ ի տեսակս իւր կատարեալ է: - 556. Զորօրինակ՝ կանաչ բոյս՝ *թէպէտ* ի ցօղուն և ի հասկ՝ չէ՛ կատարեալ. այլ ի տեսակս իւր կատարեալ է: - 556. Վասն որոյ *թէպէտ* գործն նոյն է, այլ բանն և կամքն ո՛չ է նոյն: - 563. Նա՛խ՝ զի որ կամաւ և գիտութեամբ մեղանչէ, առաւել է քան զակամայն և զտգիտութեան. զի *թէպէտ և* սոքա մեղք են, այլ պատիժն նւազ. որպէս անասնոյն քան զմարդոյն: - 563. Իսկ մահն՝ որ տգիտութեամբ մեղանչէ. *թէպէտ* ո՛չ գիտէ՝ հոգին մահանայ: - 564. Ա՛րդ՝ *թէպէտ* հոգին ո՛չ լինի սերեալ ի հօրէն որպէս մարմինն, սակայն սկզբնական մեղքն անցանէ ի հոգւոյն յադամայ ի հոգիս զհետ եկելոցն միջնորդութեամբ մարմնոյն ցանկութեամբ

ծնելոյն: - 567. Զի մահացուն ո՛չ էր ի յերեմիայ և ի յովհաննէս որք սրբեցան յորովայնէ. *թէպէտ* ո՛չ զերծանեին ի ներելւոյն: - 568. Իսկ ներելին *թէպէտ* որոշի յերիս տեսակս ըստ մեծութեան և նւաղութեան. այլ մանրամասնաբար յանթիւս ելանէ. որպէս ծիծաղիլ. վայրաբանել. և այլն: - 568. Զի *թէպէտ* անպատեհ է ասել զբարկութիւնն առ աստուած զի անփոփոխելի քաղցրութիւն է. այլ կամքն որով մեղաւորքն վասն չար գործոցն տանջեալ լինին՝ բարկութիւն ասի աստուծոյ: - 569. Եւ երկրորդ՝ զի մնասցէ ի վերին գաւառն ըստ էութեանն և ըստ գործոյն. իսկ այլ առաքինութիւնքն *թէպէտ* մնան ըստ էութեանն, այլ ո՛չ ըստ գործոյն: - 579. ...զի *թէպէտ* ողորմութիւնն առաւել նմանեցուցանէ զմարդն աստուծոյ ըստ արտաքին գործոյն...: - 585. Դարձեալ գիտելի է, զի աստ ասեն հերձուածող ազգն Ֆռանկաց թէ՝ *թէպէտ* մկրտութիւնն գործ քահանայի է, բայց ի հարկաւոր ժամանակն թէ քահանայ ո՛չ լինի ամենայն ոք որ գիտէ զձև մկրտութեան՝ կարէ մկրտել: - 588. Ասեմք, *թէպէտ* նիւթն սակաւ է այլ բնութիւնն հաւասա՛ր է...: - 595. Ապա ուրեմն *թէպէտ և* սակաւ խառնի ջուրն, բնութիւնք գինւոյն և ջրոյն ապականեցան. զի ո՛չ անապակ գինի է և ո՛չ պարզ ջուր: - 595-596. ...զի որք կամին զմարմինն քրիստոսի ապականացու ասել՝ խմոր և ջուր խառնեն. *թէպէտ* այլ և այլ պատճառեն: - 596-597. Եւ այլք ասեն թէ՝ *թէպէտ* յետ ընթրեա՛ցն էր...: - 599. Զի *թէպէտ և* եկեղեցի սուրբ կարէ՛ բաժանել վասն արգելմանցն...: - 610. Վեցերորդ, զի և առաջին ծնօղքն և հարք *թէպէտ* աւելի կին առնուին վասն զաւակաց, այլ հարսանիսն կրկնեալ ո՛չ ընթերցեալ լինի: - 612. Այլ *թէպէտ* առանձնականն կամաւո՛ր է, սակայն ի վերայ վանականաց որք են աբեղայք և կրօնաւորք, հարկաւո՛ր է վասն դ պատճառի: - 623. Եւ այս է մեկնութիւնն. *թէպէտ* հրէայքն որպէս յանցաւոր մարդ սպանին՝ սուրբ աստուած և ո՛չ սոսկ մարդ: - 632. *Թէպէտ* կամաւ տկարացար և ետուր զքեզ ի ձեռս խաչողացն՝ հզօ՛ր ես յամենայնի: - 632. *Թէպէտ* մեռար մարմնով և եդար ի գերեզմանի՝ սուրբ և անմահ և անապական ես: - 632. *Թէպէտ* բազում ուրէք զսոյն բանս ի դաւանութիւն երից անձանց և միոյ բնութեանն խոստովանիմք: - 633. Երրորդն գալստեան. *թէպէտ* յայլ և այլ աւուրս. որպէս քառասնօրեայն, և յաւանակաւն, և յինանց կիրակմտիցն: - 649. ...*թէպէտ* մեք անգիտանամք ի խորհրդոյն որպէս տկար տեսութեամբ: - 662. Եւ *թէպէտ* մարդ ո՛չ գիտէ զօր մահուն իւրոյ, այլ երիս իրս տուեալ է աստուած ի զգուշութիւն մեզ և կարապետ մահուն: - 665. ...*թէպէտ* են և այլ տարերք զօրութեամբ ի հողն: - 678. Դարձեալ՝ կրկին է օր մարդոյ *թէպէտ* յերկար ապրեսցի. այսինքն մին օր ծննդեանն, և մին օր մահուան: - 680. Այսպէս *թէպէտ* քրիստոնէից հոգիքն որ անարժանք են՝ ի ձեռն հրեշտակին ժամանեն ի կայանս հոգւոցն այսպիսի սքանչելեօք: - 682-683. Իսկ թէ անզեղջ կամօք և առանց խոստովանութեան ի մեղս մեռան, ո՛չ է օգուտ նոցա. *թէպէտ* մկրտեալ իցեն և հաւատացեալ...: - 683. Եւ *թէպէտ* ամենայն մեղաւոր զղջանայ յետ մահու, այլ ո՛չ կարէ ապաշխարել...: - 684. Այլ *թէպէտ* մի է տեղեաւ, այլ արդարքն յուսով ուրա՛խ են, և մեղաւորքն տանջին: - 689. Դարձեալ ասեմք, *թէպէտ* զներկայն ետես, սպիտակ հանդերձն ո՛չ ցուցանէ զփառս հատուցման. այլ զփառս և զհանգիստ գործոց: - 690. Զի *թէպէտ* անդ ո՛չ է փառք, այլ և ո՛չ տանջանք և չարչարանք գոյ. վասն այսորիկ առ աստուած ասէ որք են ի պահեստ հոգւոցն: - 695. Դարձեալ՝ *թէպէտ* վասն հոգւոյն ասեմք որպէս այս, և տեսիլ անտօնին, և այլոց, այն ո՛չ է բերքաթուր. այլ պատերազմ դիւաց. որպէս աստ մարմնով, նոյնպէս և յետ մահու առ հոգիսն. - 703. և ասասցեն՝ *թէպէտ* մեռաւ իշխանն մեր, սակայն մեք ունիմք անհոգութիւն և խաղաղութիւն: - 709. *Թէպէտ* բան յարութեան է ի մասնէ հաւատոյ, որպէս սկիզբն աշխարհի և վախճան. - 714. Եւ *թէպէտ* մարմինն փոփոխի հասակաւ կամ հիւանդութեամբ, կամ մեղօք հոգին հիւանդանայ. դիմաւոր նշանս այս անփոփոխ մնայ: - 719. Ասեմք, *թէպէտ* այնպիսի անդամքն ո՛չ են պիտոյ ի յարութեանն, սակայն յառնեն վասն կատարելութեան և գեղեցկութեան. - 725. Զի վերին մարմինք երկինք և լուսաւորք ամենևին անապակա՛ն են. իսկ դ տարերք *թէպէտ* ըստ մասին ապականին, այլ ըստ բոլորին ո՛չ...: - 727. Իսկ մարմին մարդոյս *թէպէտ* ապականացո՛ւ է, այլ ի կողմանէ հոգւոյն անապակա՛ն է. վասն որոյ անապական մնան: - 727. *Թէպէտ* ո՛չ ունին բանք և ոչ խօսք, այլ ընդ ամենայն երկիր ել բարբառ վկայութեան նոցա. զի ամենայն տեղիք և ամենայն ժամանակք մարդկան առ նոսա է՛ յայտնի: - 729. ...յիրաւի է ուրեմն որում անիրաւութիւնն եղև առնել դատաստան վասն վրիժու. *թէպէտ* նմա հայր և հոգին սուրբ գործակից լինին: - 735. Այլ զկնի դատաստանին՝ բարիքն *թէպէտ* տեսցեն զչարսն ի տանջանս, բայց չարքն ո՛չ երբէք այնուհետև տեսցեն զբարիսն որպէս ցուցաւ: - 754. Ո՛չ բնաւ, *թէպէտ* հայր տեսանէ զորդի կամ մայր զդուստր. և կամ զեղբայր և զայլս. ո՛չ միայն ո՛չ ցաւին, այլ ա՛յնպէս լինի հեշտալի, որպէս տեսանեմք զձկունս որ խաղան ի վտակս: - 754. Եւ քանզի մովսէս որ ջրային կամ ի ջրոյ հանեալ թարգմանի. *թէպէտ* երբեմն

զօրէնս և երբեմն զտէրն նշանակէ. այլ աստ ոչ զօրէնս, այլ զտէրն գուշակէ՛. որ ի ջուրց մարդկայինս բնութեան ընկալեալ եղև: - 756. Իսկ չար՝ *քէպէտ* լինի ներգործութեամբ անձնիշխան կամօք, այլ բնութեամբ չար ո՛չ է ըստ ինքեան. զի ո՛չ է էութիւն այլ պակասութիւն բարւոյ. որպէս ցուցաւ ի վերոյ ի ե համարն: - 758. Եւ *քէպէտ* մի իցէ արքայութիւն սրբոց, սակայն զանազանեսցին փառօք և պսակաւ և հանգստեամբ: - 760. Եւ *քէպէտ* գերազանցեալ են այսօրիկ փառք քան որք այժմ ունին յերկրի. այլ սակայն օրինակաւ սակաւ ինչ բացայայտութիւն առցուք: - 761. Զի հասարակա՛ց է ամենայն մարդոյ կատարելոց և անկատարից, զի ի յանդիմանութիւն յանդիմանելեացն առհասարակ դժկամա՛կ երևի ի սկիզբն. *քէպէտ* ընտրողութեամբ լաւին ընդունին զխրատն: - 774. Առ այս ասեմք, *քէպէտ* է՛ ամենայն իր բնութեամբ նա՛ և հասարակ. որպէս և սևութիւն ագռաւու. այլ ո՛չ անդրադարձեալ. զի է՛ ինչ բնութեամբ, այլ ո՛չ հասարակ. որպէս կնտութիւն մարդոյ: - 774. Այսպէս յընդդիմակէն տե՛ս և զայս. զի *քէպէտ* հասարակա՛ց է մարդոյ դժկամակ գոլ խրատու, այլ ո՛չ է բնութեամբ իր: - 774. Զի մեղքն ադամայ *քէպէտ* սկզբնապէս առհասարակ բնութիւնս տարածեցաւ. այլ ո՛չ առաւել քան զայլոցն եղև. այսինքն որդւոցն նորա...: - 777. Եւ որպէս թէ բազումք զմիմեանց զմիոջէ կախեալք զվախէ՛. և եթէ ոք խզեսցէ զառաջնոյն զկապ, միապէս անկանին. *քէպէտ* մինն առաջին: - 777. Եւ թէ նայիս մտօք, *քէպէտ* առ մեզ փոփոխին տիւ և գիշեր. այլ նա միշտ լոյս և միշտ գիշեր կազմէ. - 779. Ասեմք նա՛խ՝ եթէ ամենայն շնորհ զինչ և իցէ տուեալ բնութեան, ո՛չ քակտի ի նմանէ. *քէպէտ* ծածկի երբեմն վասն մեղաց: - 782. Իններորդ, հաւատով հնազանդի ոք օրինացն աստուծոյ. այլ դևն հակառակ կայ օրինացն և աստուծոյ. *քէպէտ* գիտէ զայն լինիլ ինքեան չար, այլ գիտութեամբ մեղանչէ: - 784. Իսկ ամենայն զգայական կենդանւոյ *քէպէտ* իգին ստինք գոն վասն զծնունդս կերակրելոյ. սակայն և արուացն գոյ նոյն մասն անդամոց կազմեալ յարարչէն. և այն յի՞նչ պէտս լինի. խնդրել արժան է: - 785. Իսկ զի և արուի *քէպէտ* ո՛չ նոյն պիտոյիւք. սակայն ո՛չ ընդ վայր կազմեցաւ. ի լրումն **բժ**ան դրանց անդամոց. ի ներքս մուծանելոյ և արտաքս հոսելոյ զպակաս և զաւելորդս ինչ. անվնաս կելով կենդանւոյն: - 786. Այլ և ոմանք ասեն և է գոլ սեանց ընդ շինեալ տունն ի սողոմոնէ. կանգնեալ սիւնս է մարմնապէս. *քէպէտ* ա՛յլ է իմացումն հոգէպէս: - 788

ԹԹՈՒ + Զդառնութիւնն ի լեղին. և զհոտածն յերիկամունսն. և զմրուրն և *զքքուն* ի փայծեղն. և զքաղցր արիւնն ի սիրտն. և սիրտն երակովն և շնչովն բաժանէ ի բոլոր մարմինն: - 242. Վասն է՞ր բերանն մարդոյն երբեմն քաղցր լինի. երբեմն դառն. և *քքու*. և այլ ինչ: - 242. Արդ եթէ ի խարտեաշ մաղձէն ի լեարդն է մնացեալ, լերդին համն ի լեղւոյն առնու և բերանն լեղի դառնայ. իսկ եթէ ի սեաւ մաղձէն է մնացեալ ի լեարդն. բերանն *քքու*՛ դառնայ. իսկ թէ պալղամն մնայ ի լեարդն, բերանն աղի փոխի. իսկ թէ յըստակ արիւնն մնայ ի լեարդն, լերդին համն անոյշ լինի, և բերանոյն համն անուշ տայ և քաղցր: - 242-243

ԹԹՈՒԱԳՈՅՆ + Տարորոշումն խառնեալ տարերց. և լաւին և վատթարին. զոմանս պահել և զոմանս վտարել... *Թթուագոյնն* յունչս: - 786

ԹԻԶ + Կանգունն գիրկն է մարդոյ. և այլք **ը** *թիզ* ասեն. զոր այժմ Ֆռանկք վարին: - 293. Դիւթ է՝ որ ձեռօք և նիւթո՛վ գործէ. որպէս գարի, և ալիւր, և աւազ, և ջուր, և քար. և այն որ *թզով* չափէ, և այլն ամենայն: - 388

ԹԻԹԵՂՆ + Խոյրն, վարշամակն. և Միթրն և *թիթեղն* ոսկի, պատկերք սրբոցն նկարեալ. և երկոքին Բազպանն, փոխանակ անդրավարտեաց: - 348. ...և **բ** Ակունք ուսոյն՝ կրկին կիսագունդք երկնից. ունելով **զզ** կենդանակերպս. և Վակաս լանջացն **բժ**ան ակամբք նոյն կենդանակերպք ի լանջս երկնից Միթրն՝ պսակ քահանայապետութեան. և *Թիթեղն* մտաց թեթևութեան: - 348. Վեցերորդ, *թիթեղն* ցուցանէր ի ճակատն գրեալ սրբութիւն տեառն նուիրեալ. զի նէրք քահանային սրբութիւն է: - 363

ԹԻԼԳՈՒՐԱՆ - Եւ է՛ ի մէջ արաբիոյ և եդոմայ. զոր այժմ կոչի *թիլգուրան*. ուր գերեզման նորա՛ է: - 327

ԹԻԿՆԱՄԷՋ + Եւ գիտելի է, զի որ ի ճակատն և ի սիրտն և ի *թիկնամէջն* օծանէ, այն դրո՛շմ է. և որ զհինգ զգայութիւնսն օծանէ՝ այն ի խորհուրդ օծմանն է ծածկապէս: - 593

ԹԻԿՈՒՆՔ + Վարդապետք ասեն. որպէս սուրբն բարսեղ՝ թէ որպէս երկբերանի քսա՛կ է լուսինն. ընդ մինն ելանէ և ի վերի *թիկունքն* ժողովի և պակասի ի մէնջ լոյսն. և ի միւսն ի ներքս մտանէ և լուսաւորէ՛ զմեզ: - 187. Վասն է՞ր դէմք մեր ի մի կողմանէ է. և միւսն *թիկունք*: - 234. Եւ բնականն, Նա՛խ՝ զի նմանիմք երկրի որ յերեսն ունի զգեղեցկութիւն բուսոց, և ի *թիկունս* ոչ: - 234. Երկրորդ՝ ըստ կարգի տարերց. *թիկունքն* թանձր և պինտ՝ է՛ երկիր: - 234. Երրորդ՝ զի փափուկ ջիլք և նեարք՝ յերեսացն գան

և առնեն զգայարանս. և հաստն ի *թիկունքն* սփռի վասն ուժոյ և պնդութեան և շարժութեան: - 234. Երրորդ՝ զի զդէմս ունիցիմք միշտ ի յերկինս. և *զթիկունս* յերկիր. և հանապազ ի բարին յառաջեմք ոտիւք և ձեռօք և ո՛չ դառնամք ի չարն: - 234. Դարձեալ, **ը** ոսկր է ի *թիկանցն* մինչ ի խաղալիքն այսպէս: - 243. Եւ թաթք ձեռացն **լբ** ոսկր. որ լինի բովանդակ ձեռքն ի *թիկանցն* **խ** ոսկր: - 243. Նա՛խ՝ խելապատակն սկիզբն է ջլացն. որ միայնաբար ընդ ուլունս պարանոցին անցանէ. և բաժանի ի *թիկունս*, ի ձեռս, և յա՛յլ մարմինս: - 244. Տասներորդ՝ որպէս կողն զզօրութիւնն քարշէ՛ և տայ ի *թիկունքն* և պնդէ՛ զնա. այսպէս կինն զփառս և զինչս առն յինքն քարշելով թանձրացուցանէ և պնդէ՛ զինքն: - 276. Իսկ քաղելով գործելն, զի սկսեալ բնութիւնս մեր ի գլխոյն լայնանայ ի *թիկունքն* և նրբի ի կրունկն, և բոլորեալ դարձեալ կատարի ի գլուխն: - 293. Ութևժ, չո՛րս են որք հզօրք են և պերճ շրջին ասէ սողոմոն. այսինքն աքաղաղ, և նոխազ, և թագաւոր հրապարակախօս, և առիւծ՝ որ ո՛չ դարձուցանէ *թիկունս* յանասնոց: - 316. Դարձեալ՝ առիւծաբար ել ի յորդանանէ. որպէս ասէ երեմիա «իբր ախոյեան ել ընդդէմ փորձողին ի յանապատ և յաղթեաց նմա». ա՛յս է ոչ դարձուցանել *թիկունս* յանասնոց: - 316. Լուսնաձև Վահանն ի վերայ *թիկանցն* և սրտին՝ և կրկին տախտակ դատաստանին յուսն, եմիփորո՛նն է: - 348. Եօթներորդ՝ սապատողն. կուզն. կամ ելուստ ի *թիկունքն*. որ ո՛չ կրէ զբեռն քահանայութեան հպարտութեամբ: - 370. Ութերորդ՝ զի դարձուցեալ է զերեսն առ աստուած՝ և *զթիկունսն* յաշխարհս: - 378. *Թիկունս* առ միմեանս դարձուցեալս: - 753. Եւ թէ ի *թիկանց* նետք մուխք սատանայի, սովաւ զգուշացիր և անքոյդ մնաս: - 770

ԹԻՄԳԻԱՆՈՍ - Իսկ *թիմգիանոս* արար մի գործի և **իզ** աղի: - 640

ԹԻՒ + Նախ՝ երկեակն ո՛չ կարէ սկիզբն լինիլ. զի ի *թիւս*՝ երկեակն ի միակէն բաղկանայ: - 20. Երրորդ՝ ի միակէ, զի ամենայն բազմութիւն է ի միակէ՛. որպէս տեսակն յանհատէ. և գիծն ի կիտէ. և բազում *թիւ* է՛ ի միոյն: - 25. Հնգետասաներորդ՝ Հարցումն երկաբնակացն առ մեզ **ժ** *թւով*. և անդ վասն մի կամաց՝ և մի գործոց՝ և կրից: - 30. Վեշտասաներորդ՝ Հարցմունք ուղղափառաց առ նոսա **ժ** *թւով*: - 30. Յաղօթս ծոյլ, և զողջոյնն *թւով* համարեն: - 34. Չորրորդ՝ զիա՞րդ ինքն կարգի ի *թիւ* Երրորդութեանն...: - 51. Դարձեալ հարցանեն թէ՝ զիա՞րդ ասէք երեք և մի բնութիւն. զի **գ** միոյ բնութեանն ո՛չ հաղորդի. այլ մինն հաղորդի միոյ բնութեանն, և երկուքն երկուքին. և երեքն երեքին. զի որքան է *թիւն*, այնքան բնութեան թըւակից լինի: - 54. Ապա ուրեմն զի դուք **գ** ասէք՝ հայր և որդի և հոգի, ըստ *թըւոյն* և երեք բնութեան հաղորդին և ո՛չ միոյն: - 54. Պատասխանեմք թէ՝ ամենայն *թիւ* ո՛չ բնութեան է յայտնիչ՝ այլ քանիութեան ներքոյ արկելոյ թըւին: - 54. Ապա ուրեմն և հայր և որդի և հոգի թէպէտ *թըւով* **գ** են, այլ ոչ **գ** բնութիւնք: - 55. Քսաներորդ՝ այսպէս Երրորդութիւնն լինի չորրորդութիւն. և *թիւ* և աւելած եղեալ ի բնութիւնն և ի դէմքն. եթէ ա՛յլ է առանձնապէս մարդ և ա՛յլ աստուած: - 68. Երկրորդ՝ զի անհատքն առանձնացեալ են *թըւով*: - 88. Իսկ աստ **բ** բնութիւն ի մի *թիւ* անձին որպէս համբաւեն ոմանք: - 88. Ըստ որոյ կերպի և իցէ, *թիւ* ի ներքոյ բերէ միոջէն և առ մին. և նոյնէ անձն որոշեալ *թըւով*: - 88. **ժգ**) *Թիւք* հրեշտակացն: - 102. Իսկ յատկութիւն և որոշումն դիմաց՝ սակաւ ինչ է. վասն այն *թըւով* տեսանի: - 104. Հինգերորդ՝ որպէս միա՛կ է հայր. զի սկիզբն է ամենայն *թւոց*. և երկեակ որդի. և երրեակ հոգի ըստ աստուածաբանին: - 105. Ո՛չ *թիւ* ասեմ. ապա թէ ո՛չ, մի հայր. մի որդի. մի հոգի: - 105. Դարձեալ՝ աստուածային առաքինութիւնք այսո՛ւ *թըւով* են. այսինքն հաւատ. յոյս. սէր: - 105. Նոյնպէս և ասելն՝ Երրորդութիւն. սովին *թըւով* բացայայտի: - 105. Նախ՝ զի **գ** *թիւն* կատարեալ է. զի ունի սկիզբն. և մէջ և կատարումն: - 107. Իսկ Երրորդութիւն կոչեմք՝ բաժանելով յերեք *թըւոյն*: - 107. Նախ՝ զի **գ** *թիւն* **գ** է և ո՛չ մի: - 107. Իսկ երեք *թիւն*՝ մի զկնի միոյ: - 108. Երրորդ՝ Երրորդութիւնն ցուցանէ երիցն զմի հասարակ բնութիւն. որպէս ասեմք մարդ և մարդկութիւն. ձի և ձիութիւն. ընդդէմ արիոսի որ ասէ՝ երեք *թիւն* ունի երեք բնութիւն, ասեմք երից անձանցն մի բնութիւն: - 108. Նախ՝ զի *թիւն* քանակ է պատահական՝ և գիտելի մեզ: - 108. Երկրորդ՝ յերեք *թիւն* մինն պակաս ունի քան զերկուքն. և երկուքն աւելի քան զմինն: - 108. Երրորդ՝ զի մին *թիւն* անկատա՛ր է քան զերկուքն. և երկուքն քան զերեքն: - 108. Չորրորդ՝ երեք *թիւն* փոփոխմամբ է. յորժամ ասեմք մի և **բ** և **գ**, փոխեցաւ ի միոյն և եղև երկու. և փոխեցաւ յերկուցն և եղև **գ**: - 108. Հինգերորդ՝ զի **գ** *թիւն* բաժանին ի միմեանց. զի յորժամ բաժանես զմի *թիւն*՝ ո՛չ է երկուքն ընդ նմա: - 108. Հինգերորդ՝ մի կոչի. որպէս միակն սկիզբն է *թըւոց* և ո՛չ *թիւ*. և աստուած սկիզբն է արարածոց և ո՛չ արարած: - 109. Եօթներորդ՝ միակն է կատարումն ամենայն *թըւոց*. և ամենայն գոյից կատարումն է աստուած: - 109. Նախ՝ զի *թիւն* պատահումն է. որ ի աստուած ո՛չ է: - 110. Երկրորդ՝ *թիւն* քանակ է. և աստուած ո՛չ չափի: - 110. Երրորդ՝ *թիւն* ընդ

գիտութեամբ մեր է. իսկ աստուած ընդ գիտութեամբ մեր ո՛չ պարունակի որպէս ասացաք. ապա ուրեմն ի վեր է քան զմի և զմիակ: - 110. Զի է՛ մի՝ որ սկիզբն է *թըւոյ*. և այսպէս մի ո՛չ ասի աստուծոյ. զի այս քանա՛կ է. և պատահումն ո՛չ գոյ յաստուած: - 110. Զորօրինակ՝ միակ *թիւն* ի բազումս բազմանայ, և մի է ըստ ինքեան: - 112. Երրորդ՝ այսպէս մեկնեն, եթէ հին աւուրց զնախնի ժամանակս նշանակէ. և մանուկն զնախնի *թիւն*. զի միակն սկիզբն է ամենայն *թըւոց*. և որ մերձ է միակին՝ սկզբնապետագո՛յն է քան զհեռագոյնն: - 115. Եւ զի ժամանակն ընդ *թըւոյն* է շարազուգեալ: - 115. Եւ մանուկն ըստ *թըւոյ*: - 115. Ո՞րքան է *թիւ* դասուց հրեշտակաց: - 134. Ասեմք եթէ՝ ինն դասք յերիս երրեակս որոշեալ *թըւոց*. որոց Առաջինն է Աթոռք. Քերօբէք. և Սերօբէք: - 134. Երկրորդ՝ զի **ժ**երորդ է մարդս կարգեալ ի *թիւ* նոցա ըստ հարիւրերորդ մոլորեալ ոչխարին, և կորուսեալ **ժ**երորդ դրամին: - 134. Երկրորդ՝ զի *թիւ* է կատարեալ. առաջին միջին և վերջին: - 134. Կատարեալ և գերակատար *թիւք* դոքա են առ մեզ. որ ի **դ** գլխաւորին ըստ չորից տարերց: - 141. Այլ և երկոտասան գունդս հրեշտակաց եցոյց տէրն յաւետարանին ըստ *թըւոյ* երկոտասան առաքելոցն և երկոտասան կենդանատեսակացն: - 141. Այլ *թիւ* իւրաքանչիւր առանձնութեանցն անգիտելի է մեզ որպէս զաստեղս երկնից: - 141. Զի *թիւ* մեր նիւթեղէն և տկա՛ր և չափաւո՛ր է. վասն որոյ զանբաւութիւն նոցա ո՛չ կարէ չափել. ուստի յայտ է՝ զի և ո՛չ *զթիւ* մեր կարեմք գիտել: - 141. Այլ ինքեանց վերին էութեանցն գիտելի է *թիւ* նոցա՝ շնորհեալ յամէնիմաստ գիտութենէն: - 141. Իսկ թէ աստուած ո՞րպէս գիտէ *զթիւ* ամենայնի ըստ այնմ, «ո՛ թըւէ՛ զբազմութիւն աստեղաց». զայս ասեմք ըստ եռակի: - 141. Եւ **ժ** կատարեալ *թիւ* է. նշանակէ՛ զկատարեալ զօրութիւնս թշնամւոյն որով կռուի ընդ մեզ. զոր նշանակեն եղջիւրքն: - 151. Իսկ «երրորդ մասն», ասէ սուրբն մեթոդէոս եթէ՝ զապստամբ հրեշտակս ասէ որք *զթիւ* երկնաւոր դասուցն սխալեցին. զի մինչ ո՛չ էին կործանեալ՝ **դ** կարգ էին իւրաքանչիւր դասուցն. որպէս յա՛յտ է ի չորեքկերպեան կենդանեացն: - 152. Յատկութիւնք գարնան և ամարան, աշնան և ձմերան նոյն *թուով*: - 154. Յատկութիւնք օդոյ երեսուն *թըւով*: - 155. Յատկութիւնք ջուրց ութն *թուով*. և զի բազում են ջուրք. և դառն է ծով և աղի: - 155. Վասն նշանակութեան ջուրց **ժբ** *թուով*: - 155. *Թիւ* գլխաւոր արարածոց: - 155. Եւ ո՛չ *թիւ* պատահական կամ բան տարալուծական. այլ մի երրեակ. և երրեակ մի. ըստ որում սկիզբն է *թուոց*՝ և ո՛չ *թիւ*. և բաժանեալ յա՛յլ էակաց: - 171. Երկրորդ՝ զի առաջին և սկիզբն է *թուոց*. որպէս միակն *թիւ* բազմանայ և խառնի յայլս, այսինքն՝ ի **ժ**. ի **ճ**. ի **ռ**. և ի բիւրն. և ի միութենէն իւրմէ ո՛չ որոշի: - 178. Երրորդ՝ զի վեցեակ *թիւն* ի մէջ ամենայն *թուոց* առաջին կատարեալ է. և **զ** *թիւն* է ի բոլորակ ձևն. զի որ քան է ի միջին կիտէն ի բոլոր ծիրն, վեց այնչափ է իւր բոլորակ ծիրն: - 182-183. Այս քան է *թիւ* երկնիցն: - 184. Զոր յամենայն ամի **ժա** *թիւ* ի վերայ լուսնոյն դնեմք, զի հաւասարեսցի արեգականն, և կոչեմք վերադիր: - 191. Իսկ սուրբն եփրեմ ասէ, մետասան *թիւ* գտանի ի մէջ երից աւուրցն՝ ստեղծման լուսնին: - 191. Եւ դարձեալ՝ յորժամ վերադիրն լինի **լ**. և **է** երեակն է ի միասին ի միում ամի. ասի այն կատարումն լուսնի. այսինքն մասանց *թուոյն*, և ո՛չ իրին: - 192. Վասն այն՝ ձեռն և ձայն և բան և *թիւ* և կարգ աւուրցն եդան: - 192. Ութերորդ՝ նշանակէ վեց *թիւն* որ է՛ կատարեալ՝ թէ բոլոր կատարելութիւն աշխարհիս ի յաստուծոյ է ստեղծեալ. երկինք և երկիր՝ և ամենայն ինչ: - 192-193. Տասներորդ՝ **զ** *թիւն* նշանակէ զժամանակս բարեգործութեան. այլ շաբաթն ուր հանգեաւ աստուած՝ զհանգիստն յաւիտենական: - 193. Եւ զի **զ** ժամ է. որ է կատարեալ *թիւ*: - 196. Հնգետասաներորդ՝ Վասն զօրութեան հոգւոյն **ժթ** *թուով*: - 227. Եւ զի պատկե՛ր է աստուծոյ՝ **լ** *թուով*: - 228. Երեսուն**ա**՝ Յատկութիւնք մարդոյն **լ** *թուով*: - 228. Եւ դարձեալ *թիւ* ոսկերացն **մխը**. և **բժ**ան անդամքն, և **ե** զգայարանքն յօդեալ առ միմեանս, լինին **յկե** զօդուածք: - 244. Եւ ջիլքն բաժանին **գճխը** *թուով*: - 244. Նոյն քան *թուով* երակացն: - 244. Եւ որպէս ընդ հանուր մարդկութիւնս լրիւ էացաւ ի տեսութիւնն աստուծոյ յորչափութիւնն և ի *թիւն*: - 254. Այսպէս և այժմ իւրաքանչիւրքն յառաջ եկեալ համանգամայն գոյութեամբ, լնուն զայն *թիւն*՝ որ նախ էր ի տեսութիւնն աստուծոյ: - 254. Եւ իւրաքանչիւր ոք ծննդեամբ յառաջ եկեալ առնու զնոյն պատկերին շնորհ ի ծագմանէն աստուծոյ. և լնուն զնոյն *թիւ* որքանութեան զոր ետես աստուած նախքան զլինինլն աշխարհի որպէս ասէ առաքեալն: - 258. Եւ որպէս ասէ արիստոտէլ զերեք *թիւն*՝ որ մի ունի զէութիւն իւր. այլ երկուքն և մինն մասունք են նորա: - 259. Եւ յորժամ ասես **գ**, յայնժամ զառաջին *թիւսն* ունելով յինքեան՝ կատարումն եղև նոցա: - 259. Այսպէս և զգայականն և տնկականն մասունք են բանականին՝ նախ եղեալ ի մարմինն. և յորժամ բանականն հեղի ի մարմինն, յայնժամ և սոքա հեղին ընդ նմա. զի զօրութիւնք և մասունք են նորա ըստ օրինակի նախասացեալ երրորդ *թուոյն*: - 259-260. Եւ թէ զտեսութիւնս զայս կարծես էութիւն հոգւոյ ըստ որում է հոգի, ապա ո՛չ միայն ետես զհոգի, այլ և

զմարմին՝ և զիւրաքանչիւրոց ընտրութիւն, և զհամար հերաց և *զթիւն* աստեղաց. և սոքա յետո՛յ են գոյացեալ ըստ կամաց տեսողին: - 260. Այսպէս և հոգի ըստ կամաց խընամողին յետոյ պարգևեալ ըստ *թուոյ* ծննդեան իւրաքանչիւր մարդոյ որպէս ինքն գիտէ: - 260-261. Ասեմք առ այս, եթէ քառասունն ունի զչորս և զտասն *թիւն*. զի **դ** տասն է: - 261-262. Արդ՝ **ժ** *թիւն* կատարեալ է...: - 262. Զի վեցն որ է՛ կատարեալ *թիւ*, և նիւթն այն է՛ ի չորից տարերց, և ունի առ ինքն զկազմողական և զտնկական զօրութիւնն որ է **զ**: - 262. Վասն որոյ ըստ *թուոյ* զօրութեան իւրոյ որ է՛ սնանիլն աճիլն և ծնանելն, յերեք ամիսս ծնանի զպտուղս. որպէս ցորեան և այլքն: - 262. Նա՛և այսու *թըւով* տունկք երից ամաց տան զպտուղս: - 262. Եւ թէ ասիցէ ոք, **դ** տարերքն են հիմն ամենայն նիւթոյ, պարտ էր լնուլ **զդ** *թիւն*: - 262. Ասեմք թէպէտ նիւթն ի չորից տարերց է, այլ տնկականն զօրացեալ քան զնիւթն՝ ըստ իւրոյ մասանցն ծնանի. զի ծնանիլն տնկականին է. այլ և ունի զտարերացն *թիւ*. զի յամիսս չորս կատարի այն՝ որ յառաջ ծնաւ: - 262-263. Նմանապէս ծառք և տունկք՝ որ յետ երից ամաց կամ չորից ցուցանեն զպտուղս՝ յայսմ *թըւոյ* ո՛չ ելանեն արտաքս: - 263. Եւ թէպէտ զնանիր խոտոյ ասեն ի նոյն ժամն բուսանիլ և կատարիլ և խամրիլ, ի նոյն *թուոյս* ոչ ելանէ ժամուք կամ մասամբք: - 263. Սակայն և նա՛ է ի *թիւս* յայս. այսինքն զի երիցս պատկելով երեքտասանն՝ լինի **լթ**. և ի քառասներորդումն պտղաբերի: - 263. Եւ աւելի և պակասն է ի նոյն *թիւն* չորից և երից. եթէ աւուրց և եթէ ժամուց մինչև ի ճանճ և ի մժեխ: - 263. Տնկական. զգայական. և բանական. վասն որոյ **է** ամսեայ ծնեալն ապրի և շնորհալի լինի վասն շնորհալի *թուոյ* եօթներորդին: - 263. Դարձեալ **թ** *թիւն* է երիցս երրեակ. և երեք *թիւն* է կատարեալ. ունելով առաջին միջին և վերջին. ի նմանութիւն **թ** դասուց հրեշտակաց: - 264. Դարձեալ **թ** *թիւն* պակա՛ս է ի **ժ**երորդէն. և մեք պակասեցաք յինն դասուց հրեշտակաց, որ նախ հաւասար էաք ի դրախտին. և կարօտացաք մարմնաւոր ծննդեան, նմանելով անասնոց...: - 264. Զի բոյսք մանունք և չորքոտանիք մանունք կարեն ի նոյն ամի զնմանն ծնանիլ ըստ վերոյ ասացեալ երրեակ *թուոյ* ամսոյ, կամ կրկին վեցեկի: - 264. Իսկ տունկք որք են մեծաբոյսք՝ և չորքոտանիք մեծամեծք՝ յերրորդ ամին ծնանին զնմանն. որ է *թիւ* կրկին ամսոյ ընդ երրեակ վեցից: - 264. Զի մանունքն յամսօրէից և ի վայր, ի շաբաթս և յաւուրս և ի ժամս ըստ նոյն *թուոյ* կարեն զնմանն ծնանիլ. և առաւելքն առաւելեալ ամօք կրկին կամ երեքկին որպէս ասացաք: - 264. Իսկ մարդոյն խորհուրդն ըստ չորից տարերց և երից զօրութեանց տնկականին եօթեամբ կատարի. *թիւ* շնորհալի և մշտակոյս ըստ աթենայ. զի ոչ ծնեալ լինի և ո՛չ զայլս ծնանի: - 264. Որ յայսմ *թուոջ* և նախահայրն ադամ ստեղծաւ: - 265. Եւ զի ա՛յս է *թիւ* կատարեալ չափոյ հասակի մարմնոյ և մասանց հոգւոյ: - 265. Եւ այսպէս միջին հասակս կատարեալ, ձգի մինչև ի **խզ** ամն. որ է **դ ժզ**. և վեցն կատարեալ *թիւ* է. և աստ տիրէ ալիք և սկիզբն լինի ծերութեան մինչև ի **հբ** ամն. յորում է ծայրք կենաց ըստ դաւթի, և *թիւ* երկոտասան վեցից խորհրդաւոր: - 265. Եւ տե՛ս, զի **բ բ** են յաւելեալ *թիւ* ի չորեքտասան, յերեք հասակս փոփոխելով: - 265. Երրորդ՝ Վասն կենաց նահապետացն և կենաց մեր՝ չափեալ *թուով*: - 283. Եւ բաղդատութեան իսահակայ և տեառն ի *թուով*: - 283. Յիսունե, *Թուոցն*. և ծերոցն. և հասակի մարդոյս: - 284. Եւ այլք ասեն ընդդէմ այսմ, եթէ յետ **ռ** ամին ի դրախտէն փոխիլոց էին յարքայութիւնն թէ պահէին զպատուիրանն. և յորժամ ելին ի դրախտէն՝ ի նոյն *թիւն* ո՛չ հասին: - 290. Երրորդ՝ **թ** դաս հրեշտակաց է յերկինս. և **ժ**երորդն մարդն կատարումն *թուոյ* նոցա. վասն այն ի կեանս այս ո՛չ հասանեն ի **ռ** *թիւն* կատարեալ. զի աստ ո՛չ լինի կատարումն դասուցն այլ ի հանդերձեալն: - 291. Չորրորդ՝ գլխաւոր *թիւրն* **դ** են. այսինքն **ժ**. և **ճ**. և **ռ**. և բիւր: - 291. Եւ յետ նորա **ժ** *թիւն* կենդանեա՛ցն է, որ ի չորից են բաղկացեալ. որպէս **ժ** ի **դ** *թուոց:* - 291. *Թիւ* կենաց մարդոյ չափեա՞լ է՝ թէ պատահմամբ յերկար և սակաւ ապրին: - 291. Ամենայն մարդոյ *թիւ* կենաց չափեալ է առ աստուած. և ո՛չ ոք կարէ սահմանն անցանել...: - 291. Եւ **է**երորդ ասէ *զթիւ* ամսոյն նոյի որ է՛ թշրին: - 294. Հինգերորդ՝ զի ունի զվերոյ ասացեալն խորհուրդ տասնեակ *թւով*. վասն որոյ յիրաւի անդրանիկն պատւեալ լինէր թէ ի հոգևորն և թէ ի մարմնաւորն: - 310. Եւ տէրն մեր կրկին *թուով* ամաց. զի աստուած և մարդ էր վաճառեցաւ **լ** արծաթոյ: - 313. Եւ յամենայն աւուր ըստ *թուոյ* նոցա **ժ** զոհ մատուցանէր, և զուարակ մի վասն սրբութեան մտաց: - 321. Նա՛խ՝ զի **ժ** էին *թուով*. է ուստերք և **գ** դստերք. ըստ *թըւոյ* նոցա մատուցանէր: - 322. Երրորդ՝ զի չափով և *թուով* և կշռով տայ աստուած զտանջանս մեղաց. թէպէտ մեզ անգիտելի՛ է: - 333. Զի եօթանսունքն **եռբճ** պակաս **բ** *թիւ* գրեն. և այլք **եռշ** ամ. որ է՛ **ե** դար և կէս: - 345. Զայս ասէ մեծն ներսէս երեք քառասունք մովսէսի ըստ *թուոյ* ամաց նորին: - 353. Այլ և այս գիտելի է, զի **ե** *թւով* շաբաթ էին ի հինն: - 372. Եւ **ժ** *թիւ* կատարեալ նուէր և սուրբ է աստուծոյ. յաղագս որոյ

թագաւորք երկրի զընծայս ի մարդկանէ՛ հնազանդելոց **թ թ** խնդրեն...: - 376. Նա՛խ՝ զայս նշանակէ թէ ի **ժ** դասուց հրեշտակաց մինն անկաւ, և մարդիկ զտեղի և *զթիւ* անկելոցն լնուն: - 376. Զի կենդուրածինքն լցին զարևելս. և իսմայէլացիքն զհարաւ. եսաւացիք զհիւսիս և զարևմուտս. և սոքա ո՛չ անկան ընդ *թուով*: - 377. Հինգերորդ՝ *թիւն* զընտրութիւն՝ զդաս՝ և զկարգն ցուցանէ. զի գո՛յ ի նմա՛ առաջին միջին և վերջին. որպէս զհնւորք. իսկ անթիւն խոտան և անկա՛րգ է. որպէս ծերք և տղայք: - 377. Նա՛խ՝ զի ո՛չ առնու ի համար *թըւոց*: - 377. Այլ և *թիւ* և համար գործոց. պահանջին ի մէնջ ի յերկրին աւետեաց: - 381. Եւ նշանակէ՛ր այս, զի է՛ *թիւ* ժամանակեայ և փոփոխական որ առ մեզ է: - 392. Եւ է՛ անփոփոխ յաւիտենիցն որ առ աստուած ընտրելոցն է *թիւ*: - 392. Յորում և զմեզ թուեսցէ ի *թիւ* սրբոց իւրոց անջինջ դպրութեամբ. և Նմա փառք յաւիտեանս ամէն: - 392. Իսկ ըստ Լսեբեայ **վպծ** ամբ. *թիւ* մի պակաս: - 411. Վասն զի զկայնան որդի արփաքսաթայ և հայր սաղայի **ճ** և **ի** ամ ի *թիւ* առնու: - 411. Զթագաւորսն քանանացւոց կոտորեաց *թուով* **իթ**: - 414. Իններորդ՝ հանեալ ի գետոյն **բժ**ան վէմս շինեաց սեղան. և նոյն *թուով* խորասուզեալ ընկղմեաց: - 418. Եւ յետ յեսուայ դատաւորք դատեցին առաջնորդութեամբ զիսրայէլ **նժ** ըստ եօթանասնիցն *թուով* երեքտասան դատաւորք մինչև ի հեղի քահանայ: - 420. Եօթնև**ժ**, երեսունքն *թուով* յետ **է** աւուրցն զարդարեցան: - 422. Ուստի յա՛յտ է, զի ցեղն իսրայէլի **ընռ** էին. և ցեղն յուդայ **եճռ**. և ցեղն քահանայից և բենիամենի ո՛չ անկաւ ի *թիւ*: - 434. Դարձեալ, ժամանակն ունի մասունս երիս. և մշտնջենաւորն. և դարձեալ յաւիտենական է բանն. և ժամանակեայ մարմինն. և մշտնջենաւոր հոգին. և անքակտելի միութիւնն ցուցանէ մեզ զչորս *թուոյն*. և ամենայնիւ կատարեալ գոյացութեամբ: - 437-438. Երեսուննէ զօրավարք դաւթի. և **լէ** *թիւ* հնոյն օրինաց. և այլ նորոց կտակի. և կամ **իբ** գլխաւո՛ր են գրոց հնոց. և **ժ** բան օրինաց. և չորից աւետարանաց. և մինն առաքելական: - 438. Վասն է՞ր *թիւ* մի պակաս լինի թագաւորացն: - 443. Եւ զայս *թիւ* ոմանք առնուն ի գերութենէն մանասէի՝ և աւելի՛ է: - 447. Եւ տարաձայնութիւն *թուոցդ* յայնմանէ լինի, որ **ծգ** ամաւ յառաջեաց բանն աստուած ի մարդանալն քան զնշանակութիւնս մարգարէիցն: - 449. Զի որպէս ադամ յաստուածանալն փութացաւ, և բանն աստուած ի մարդանալն փութացաւ. վասն որոյ ամք *թուոց* զանազան են եղեալ...: - 451. Երկոտասաներորդ, Միածին որդին **ժ** *թուով*: - 454. Եւ անդրանիկ **գ** *թուով*: - 454. Իջումն հոգւոյն փայլատակումն է՝ **ժ** *թուով*: - 455. Իսկ նորն ադամ նոյն ի **զ** դարուն յա՛յց ել և խնդրեաց զկորուսեալ պատկերն ի *թիւ* խորհրդաւոր կատարեալ վեցերորդին: - 467. Ասեմք եթէ յետ յղացման բանին յարգանդի կուսին օրինօք և ոչ օրինօք բնութեան, ժուժկալեալ ամսոց ըննից և աւուրց հնգից, ըստ հասարակաց ասեմ և անդրանկաց. ըստ հնգից յաւելեալ *թւոց* նախաստեղծին նախարարչութեան աւուրց: - 469. Զի **բժ**ան օրն թէպէտ պակաս է ի *թիւս* տարւոյն, սակայն սկիզբն է տարւոյն: - 484. Եւ **է** շաբաթն **ծ** օր է. որ է՛ ազատարար *թիւ* և օրինակ հանդերձելոյն: - 524. Վասն որոյ և տէրն **բժ**ան *թիւ* ընտրեաց առաքելոցն, և ետ **բժ**ան աթոռ դատողական: - 546. *Թիւ* սոցա առեալ լինի այսպէս: - 567. Դարձեալ զանազանին ըստ *թուոյ*. զի մահացուն յեօթն բաժանի. որք են գլխաւորագոյնք: - 568. Իսկ աստիճանք հաւատոյն որք են յէութենէ հաւատոյն, եթէ նկատեսցի առ այն որք արարին զհաւաքումն հաւատոյ, են երկոտասան աստիճանք ըստ *թուոյ* երկոտասան առաքելոցն: - 572. Այսպէս և ի *թիւ* երանութեանցս է՛ կարգ բնական. զի արժանաւորքն ի վերջո՛յ դնին: - 583. Ապա թէ և զապաշխարօղքն ի *թիւ* կալցես, Կաթողիկոսն լինի **ժ**երորդ. որպէս աստուած **ժ**երորդ է ի վերայ **թ** դասուց հրեշտակաց: - 608. Այլ մովսէս օրինադրեաց ի *թիւքն* առնել կրկին փողս արծաթի. և կոչեաց զնոսա փողս ազդեցութեան. որպէս դեռևս գոն ի դրունս թագաւորաց կրկին փողք: - 618. Եւ **ճ** տէրողորմեայն, ըստ *թուոյ* **ճ** ոչխարացն միոյն մոլորելոյ: - 621. Իսկ զոր կանոն գլուխ կոչեմք, ասելով **զ** գուբղայ հանդարտ ի *թիւ*. և զեօթներորդն ձայնիւ: - 627. Ի յայս միտս զվեց գուբղայն ի *թիւ* ասեմք. և զեօթներորդն ձայնիւ փողոյ: - 627. Եւ ճաշոյն մեսեդի **զ** *թուով*, ի խորհուրդ վեց դարուս: - 629. Եւ կատարեալ է **ժ** *թիւն*: - 639. Յորժամ *թիւն* առաջին լինի որ է Ֆարտ...: - 641. Եւ յորժամ *թիւն* երկրորդ լինի որ է՛ ջուխտ, - 641. Եւ է՛ այժմ **ժէ** շաբաթապահք. և *թիւ* վաթսնիցն **թ** շաբաթ. - 650. ...զոր նշանակէ **դ** *թիւն*. և ուրբաթն սուգ և բօթ լսի՝ պահելի՛ է: - 653. Վեցերորդ, ըստ *թուոյն*. զի չորեքնիւթեայ բնութեամբ մեղանչեմք, - 653. Որ **ժ** *թիւ* էր ի սրբոյն գրիգորէ յետ **ճժա** ամի անցանելոյ...: - 659. ...որ **ժդ** *թիւ* էր ի սրբոյն գրիգորէ: - 659. Հինգերորդ, Քահանայաթաղ. և օծման նոցա. և ողջունին. **ժ ժ** *թուով*: - 660. Երեքտասաներորդ, Վկայութիւնք հակառակ ախթարմայիցն. և պատասխանիք նոցա **ժե** *թուով*: - 660. Չորեքտասաներորդ, թէ ո՛չ է քաւարան հրոյ, **ժե** *թուով*: - 660. Հնգետասաներորդ, Վկայութիւնք քաւարանին, և լուծումն նոցա **ժ** *թուով*: - 660.

Երեսունևք, Քանի՞ են *թիւք* տանջանաց անդ: - 661. Եւ *թիւ* ընտրելոցն. և լոյս նոցա: - 661. Հինգերորդ՝ մարդոյս պիտոյ էր ժամանակաւ աճումն. զի *թուով* առցէ զկատարումն_վերջին ընտրելոյն: - 662. Ապա և ո՛չ լրումն *թուոյն*. զի միակն յառաջ է քան զբազումն: - 662. Վասն որոյ յերկրի աստ բազմանան *թուով*. և ապա՛ միահաղոյն մտցեն անդ որպէս բազմութիւնք հրեշտակաց: - 662. Երկրորդ ի *թիւ* ամացն. զի որքան յերկարեմք անցանելով, պակասի մասն վերին և յաւելու մասն ներքին...: - 666. Նա՛խ՝ զի **գ** *թիւն* խորհրդաւոր է. որ ունի սկիզբն և մէջ և կատարումն: - 681. ...որով դրոշմեալքն յետ արտաքս ելանելոյ ի մարմնոյս, թռչին յանապատն ի մեղաց յերկինս կերակրիլ անդ յուսով մինչև լնու *թիւ* կատարման աշխարհի: - 703. Եւ կարճել ո՛չ զժամ աւուրցն ասէ, այլ *զթիւ*: - 709. Հազար ամն է *թիւ* կատարեալ. զի ունի զտասն հարիւրեակն: - 710. Իսկ **իդ** *թիւն* ո՛չ եթէ սահման և կէտ է. այլ սովորութիւն է գրոց փոքր *թուով* զբազումսն ցուցանել: - 711. Չորրորդ, նշանակէ՛ *զթիւ* աւուրցն ժամուց յորում նոքա վաստակեցին և զարդարեցան: - 711. Վեցերորդ, զի **բժ**ան ցեղապետք էին հնոյն. և **բժ**ան առաքեալ նորոյս. զերկոցունց ազգաց նահապետսն դնելով զբոլոր *թիւ* ամենայն ազգին, նշանակէ՛: - 712. Նաև անդանօր ետես նախանըկար տեսչութեամբ զորքանութիւն մարդկան ըստ *թւոյ*: - 716. Եւ զորպիսութիւն բարեաց և չարեաց. և զերկայնութիւն ժամանակին որով *թիւ* մարդկան զլրումն առցէ: - 716. Դարձեալ որպէս հատն մերկ սերմանի և մերկ ո՛չ բուսանի. այլ զարդարեալ խոտով և տերևով եօթն *թուով*: - 721. Ո՞րպիսի հասակաւ յառնեն և յո՞ր *թիւ*: - 726. Վարդապետք ասեն թէ՝ ամենեքեան կատարեալ հասակաւ յառնեն և մի *թուով* երեսնամեայ: - 726. Եւ ի մէջ մանկութեան և ծերութեան երիտասարդութիւնն է *թիւ* կատարեալ...: - 726. ...և յայս *թիւս* ստեղծաւ ադամ որ է երեսնամեայ: - 726. Դարձեալ՝ երկրորդն ադամ յայս *թիւս* յարեաւ ի մեռելոց. վասն որոյ և մեք ամենեքեան յայնմ *թուի* յառնեմք. - 726. Եւ այսպէս համահասակ *թուով* ժամանակի և կատարելութեամբն լինին: - 726. Այլ ըստ զանազանութեան չափոյն, ոմանք **ժ** են ասացեալ *թուով* ըստ հարուածոցն եգիպտոսի: - 751. Ո՞ր քան է ընտրելոցն *թիւ*: - 760. Ո՛չ թէ որիշ դաս անկաւ այլ իմն *թուով*՝ արտաքոյ քան զինն դասս: - 760. Ա՛րդ՝ ի տեղի անկելոց հրեշտակացն՝ ըստ *թուոյ* նոցա խառնելո՛ց են դասք կուսանաց սրբոց: - 760. Ա՛րդ՝ եղև զրաւ բանիս, ի շրջագայութեան Հայկազեան Տօմարի, **պխզ** *թուի*: - 772. Եւ ոմանք յորոց սրբազան առաջնորդն մեր, պակասութիւն ասաց գոլ զորս յետոյ կրեցին անդամք նորա. այսինքն ըզհատումն մասանց. այրումն հրոյ. և այլ իմն բազմազան տանջանս. յորմէ *թուով* պակասեաց ի քրիստոս և յաւելաւ անդամս իւր: - 781. Իսկ մեծն ներսէս ասէ, պակասութիւնն այն է, որ կիրք չարչարանացն քրիստոսի *թուով* և տեսակաւ պակա՛ս էր յառաքեալն պօղոս. այսինքն խաչն, բևեռքն, և այլն. և զայն էլից քարոզութեամբն իւր ի մարմինս եկեղեցւոյ: - 781. Այլ վարկանին ոմանք *զթիւ* կազմութեան աւուրց պակաս գոլոյ նախնւոյն մարդոյ. զորոյ զտիպ յինքն նկարելով և այժմ անդրանիկն ծնունդ՝ յապաղելով գայ աշխարհ: - 785. Որ և զայս *թիւ* խորհրդոյ պահէ՛ յինքեան ամացն շրջագայութիւն: - 785

ԹԻՒՔ (Սուրբ Գրքի մաս) **+** Առաջին՝ Արարածք. Ելք. Ղևտականք. *Թիւք*: - 450. Եւ վասն ներելեացն թողութեան ասացաւ ի *թուոց* **իբ** գլուխն, **կա** համարն: - 603

ԹԻՒՐ + Որք զաչս իմաստից յիմանալի ճառագայթիցն խուսափեցին *թիւր* կամօք, և խոտոր մտօք. զանուղղայս խորհելով, և զանպատշաճս բարբառելով. յարձակեալ անկապ լեզւաւ և անդուռն շրթամբք բացեալ յերկինս. ցոպ բերանով ի բարձունս բարբանջելով. և յածեալ ընդ երկրաւ լեզուագարելով. որոց դատաստանն ի բնէ ո՛չ դատարկանայ. և կորուստն ո՛չ նիրհեսցէ: - 31. Վասն զի խղճմտութեամբ յանցաւորին ճանապարհն ո՛չ է *թիւր*. այլ ինքն *թիւրի* յուղիղ ճանապարհէն: - 33. Իսկ որ զկամսն է չարացուցեալ, զճանապա՛րհն ունի *թիւր*. և որքան ընթանայ՝ մոլորի: - 33. Ուսուցանեն *թիւր* հաւատս, և գործս վատթարս: - 35. **Եւ այսպէս փախչելով ի *թիւր* ծայրիցն, զմիջինն պահելով ընթացք բարեպաշտութեան, անշփոթ և անբաժան միութիւն, խոստովանիմք զքրիստոս՝ աստուած մարդացեալ. մի անձն և մի բնութիւն. և մի կամք և գործք ըստ ուղղութեանն բանի**: - 81. Եւ զի նենգաւո՛ր է, *թիւր* ընթանայ: - 219. Եւ ձնն ուղիղ և *թիւր*՝ որա՛կ է: - 236. Ձեռքն *թիւր*՝ շատախօ՛ս է. և շատակուլ: - 247. Եւ այլք զհայոյն՝ ծեքական և *թիւր* ուսանին. զի մասնաւո՛ր է լեզու նոցա: - 297. Չորրորդ՝ շիլ. *թիւր* տեսութիւն: - 370. ...և ա՛յս ճանապարհ է ի ձախմէն և *թիւր*: - 666

ԹԻՒՐԱԿԷ + Որպէս *թիւրակէքն* որք լինին յօձից և ի գազանաց: - 217

ԹԻՒՐԱՄԻՏ - Իսկ ամենայն անդամք որ ներհա՛կ են այսմ, *զթիւրամիտն* ցուցանեն: - 248

ԹԻՒՐԱՊԷՍ - Եւ թէպէտ համաձայն մեզ այլք ասացին մի անձն՝ բայց *թիւրապէս*: - 83

ԹԻՒՐԵՄ + Եւ կամ հո՛ղմ է արտաքս *թիւրեալ* ի ճանապարհէ՛ իւրմէ. և ի խոռոչս երկրի մտեալ. և

վասն թանձրութեան երկրին շարժէ զնա մինչև գտանէ ելս և ապա՛ դադարի: - 206. **Դարձեալ գիտելի՛ է, զի յոբ կրկնելով զբանսն՝ ուղղէ՛ր զբարեկամսն և ընկրկէ՛ր զսատանայ. զի այսպէս ամենայն ոք կարէ՛ յաղթել սատանայի յորժամ զընկերն ուղղէ ի բանս կամ ի գործս կամ ի հաւատս և յայլսն. յայնժամ սատանայ *թիւրի* և հեռանայ**: - 323. **Այլ յորժամ զընկերն *թիւրեմք* չար յաղթութեամբ, յայնժամ սատանայ ուղղի և ուրախանայ**: - 323. Երկրորդ՝ *թիւրէ* զճշմարտութիւնն յորժամ զչարն բարի ասէ և զբարին չար: - 325. Որ նշանակէ ի մեզ զերեք մասանց *թիւրիլն*. այսինքն բանից, ցասման, և ցանկութեան հինգ զգայարանօք: - 367. Եւ տէր մեր յաղթեաց իշխանին դիւաց. և եհատ զնորայն բռնութիւն աջոյ. և զոմանս եթող ձախիւ *թիւրելոյ* և զընտիրս որոշելոյ: - 419. Ասեմք առ այս, եթէ համակարգ և համիշխանք են վերջինն ընդ առաջնոյն ի կարգել և ի յուղղել. այլ ո՛չ ի *թիւրել* և ի քակել. զի առաջնոյն աւանդապա՛հ է վերջինն նո՛յն մտօք և նո՛յն կամօք: - 541. Յաղագս որոյ ո՛չ կարեմք զառաջնոյն հայրապետաց կարգ կամ զկանոնս զպահք կամ զայլ ինչ *թիւրել* և փոխել: - 541. Եւ սուրբն յոհան օձնեցին զեզր կաթողիկոսին և զայլոցն որք *թիւրեալք* էին զկնի քաղկեդոնի: - 541. Եւ թէ ոք ասիցէ, այս առաջնոյն. զի վերջինն կարէ՛ ուղղել. այլ ո՛չ կարէ *թիւրել*: - 541. Երկրորդ՝ որպէս կառք և կառավարն. եթէ մարմինն *թիւրի*, միտքն ուղղէ՛ զնա: - 557. **Իսկ թէ կառավարն *թիւրի*, կառքն ո՛չ կարէ ուղղել. այլ երկոքինն գահավիժին:** - 557. Զի կամ հրաժարէ՛ և *թիւրի* բանականաւ. ըստ այսմ է՛ նախանձ: - 561. Կամ *թիւրի*՛ ցասմամբ. և ըստ այսմ է՛ բարկութիւն: - 561. Կամ և *թիւրի* ցանկութեամբ. և ըստ այսմ է՛ ծուլութիւն. որ է՛ տրտմութիւն և ձանձրութիւն: - 561. Եւ երեքիւք *թիւրի* արդարութիւնն: - 579. Որպէս ո՛չ եղև վնաս յովսիայ որով հայրն *թիւրէր*: - 593. Եւ զի մի՛ մարդիկ *թիւրեսցին* արտաքոյ բնութեանս լեալ: - 665. Եւ յետ այնորիկ ոչ առ ժամայն գայցէ տէր ի դատաստան. այլ տացի խաղաղութիւն աւուրս խե. առ ի հանգիստ սրբոցն և ի յապաշխարութիւն *թիւրելոցն*: - 709. Զի դատաւորք երկրի վասն չորից *թիւրեն* զդատաստանս: - 744

ԹԻՒՐՈՒԹԻՒՆ + Ութերորդին ասեմք՝ եթէ օրինակաւ խօսից իմանալ զիոգին սուրբ՝ ունի ինչ ուղղութիւն և ունի ինչ *թիւրութիւն*: - 62. Իսկ *թիւրութիւն* է այսպէս: - 62. Նոյնպէս վասն երկրորդին գիտելի է, զի որպէս զփայտ *թիւրութեամբ* պնդեալ՝ դժուարին է ուղղել. նոյնպէս զչար սովորութիւն մարդկան դժուարին է փոփոխել: - 531. Ասեմք, եթէ որք ի հաւատս ունին *թիւրութիւն*. որպէս հերձուածօղք և վնասիչք եկեղեցւոյ. և որք ի զազիր վարս պղծեալ են գործովք և վնասեն զինքեանս. և անզեղջք են առ երկոսին. յետ մի անգամ և երկիցս խրատելոյ, որոշեսցին յեկեղեցւոյ և պատժեսցին: - 540. Եւ դարձեալ՝ կարէ՛ վերջինն զառաջնոյն *թիւրութիւնն* ուղղել և զանիրաւ կապեալն արձակել. որպէս աստուածաբանն գրիգոր զարիանոսացն: - 541

ԹԼՓԱՏԵՄ + Ութերորդ՝ զի ասացաւ աբրահամու *թլփատիլ* ի ծերութեան ժամուն իննսունինն ամաց գոլով: - 304. Երկրորդ՝ Գայլախազիւ *թլփատեաց:* - 412. Զժողովուրդն *թլփատեաց*: - 414. Վասն է՞ր գայլախազիւ *թլփատեաց* և ո՛չ երկաթով: - 415. Ութերորդ՝ զի զկարծր սիրտ նոցա *թլփատեսցէ* օրինօքն ի վէմն գրեալ: - 415. Տասներորդ՝ *թլփատեաց* գայլախազով զիսրայէլ: - 417. Եւ ո՞վ *թլփատեաց* զյիսուս: - 454. *Թլփատի* և այժմ եկեղեցի իւր չորեքկին սրով: - 454. Քրիստոս վասն է՞ր *թլփատեցաւ*: - 485. Ո՞վ *թլփատեաց* զյիսուս: - 486. Ոմանք ասեն թէ՝ յովսէփ *թլփատեաց*: - 486. Եւ այն էր զի զաքարիա ի վերայ բազկացն յովսեփու *թլփատեաց* զնա: - 486. Եւ քրիստոս ո՛չ միայն օրինակաւն, այլ և հոգևորաւն *թլփատեցաւ*: - 486. Նա՛խ՝ *թլփատեաց* զնա հայրն ի ծնունդն՝ աղքատութեան սրովն: - 486. Երկրորդ՝ *թլփատեցին* զնա իւրքն յաւուրն **ը** երորդի՝ օրինաց սրովն: - 486. Երրորդ՝ *թլփատեաց* ինքն զինքն յամենայն կեանս իւր՝ խոնարհութեան սրովն: - 486. Չորրորդ՝ *թլփատեցին* զնա հրէայքն՝ ի չարչարանսն՝ սրով խաչին. և զայս զինուորքն պիղատոսի: - 486. Դարձեալ՝ *թլփատի* քրիստոս և այժմ յեկեղեցի իւր չորեքկին: - 486. Այլ որպէս ի հինն ո՛չ առնէին ընդ հեթանոսացն խնամութիւն որք չէին *թլփատեալք*: - 612. Որք ո՛չ *թլփատեցան* ի հինն և ոչ մկրտեցան ի նորս, կամ չարք ի մարդկանէ, ունին զդատապարտութիւնն զոր զրկելոց են ի դատաստանին զանազան տանջանս և ո՛չ այժմ: - 690. Ա՛րդ՝ ծնանի ի բաբելօն ի ցեղէն դանայ. և եկեսցէ յերուսաղէմ և *թլփատեսցէ* զինքն: - 707

ԹԼՓԱՏՈՒԹԻՒՆ + Որք հաղորդեցան մարմնոյ նորա, եղեն զաւակք ըստ մարմնոյ՝ ըստ *թլփա-տութեան* և այլոց օրինաց նորա: - 303. Վեշտասաներորդ, մովսէս ետ *զթլփատութիւնն* և զլուացումն ջրոյ: - 329. Տասներորդ՝ ի գարեգին. որ է՛ լեառն *թլփատութեան*. զի ելեալ ի լեառն հաւատոց՝ զաւելորդ մեղացն ի բաց ընկեսցեն, և զօրհնութիւնն աստուծոյ առցեն: - 402. Տասներորդ՝ և նորս *թլփատութիւն* սրտի՝ վէմն քրիստոս լինելոց էր. որ կարծրացաւ աստուածութեամբն. և էարկ սուր յերկիր և բաժին: -

415. Զի *բլփատութիւնն* դրո՛շմ էր նոցա և որոշօղ: - 418. Եւ որպէս շնորհք մկրտութեան առաւել է քան *զբլփատութիւն* նոցա, զի զմեղս սրբէ և զարքայութիւնն բանայ: - 433. Քսանևդ, Վասն *բլփատութեան* տեառն **Ժ** պատճառաւ: - 454. Քրիստոս վասն մեր սպասաւոր եղաւ *բլփատութեան*. և ո՛չ վասն պիտոյից նորա: - 485. Այլ պատշա՛ճ էր *բլփատութիւն* նորա վասն բազում պատճառի: - 485. Վեցերորդ՝ զի ցուցցէ զինքն որդի աբրահամու. առ որ հրաման *բլփատութեանն* եղև և խոստումն օրհնեալ զաւակին. և այսպէս խոստմանն աստուծոյ կատարումն քրիստոս զինքն ցուցանէր: - 485. Եօթներորդ՝ զի յինքն կրելով *զբլփատութիւնն* և զայլ օրինականս, ի ծանրութենէ *բլփատութեան* և օրինացն ազատեսցէ զմեզ: - 485. Իսկ տէրն մեր էր անդրանիկ ի հօրէ և անդրանիկ ի մօրէ. և անդրանիկ շնորհաց և արդարութեան. և անդրանիկ յարութեան մեռելոց. վասն որոյ անդրանկապէս ընկալաւ զօրէնս *բլփատութեան*: - 486. Եւ աստ գիտելի է, զի կրկին է *բլփատութիւն*. մարմնաւոր և հոգևոր: - 486. Եւ որպէս զմարմնաւոր *բլփատութիւնն* աւանդեաց աբրահամու, նոյնպէս զհոգևորն որ է՛ *բլփատութիւն* սրտի՝ հրամայեաց ի ձեռն մովսէսի...: - 486. Զի վարդապետք ի **դ** բաժանեն *զբլփատութիւնն* քրիստոսի: - 486. Չինգերորդ՝ ոմանց *բլփատութիւն* ունել: - 553. Առաջին «որ յայտնեցար». աւետեաց, ծննդեան, մկրտութեան, և *բլփատութեան*, զա՛յս ասա: - 634

ԹԼՓԱՏՈՒՄՆ - Այլ և յեօթն տեղ մասնէ՛ բղխեաց արիւնն քրիստոսի: Առաջինն ի *բլփատումն*: Եւ ի քիրտ արեանն կայլակ հոսիլ: Եւ ի կողիցն: Եւ յերկոսին ձեռացն և ոտիցն: - 492

ԹԽԱԿՆ - *Թխակն* վատո՛ւժ է և ագահ: - 246. Իսկ *թխակն* և կարմրագոյն՝ քան զգազան չա՛ր է: - 246

ԹԽԵՄ + Երրորդ՝ յայլոց նոյնք. որպէս զձու կաքաւի և սագի *թխէ՛* հաւ. և նոյն կաքաւ, և սագ ելանէ: - 53

ԹՂԹԱՏԱՐ + Եւ սուրբն սիմէոն սիւնակեացն այրեաց զքուղքն դաւանութեանն քաղկեդոնի՝ զոր գրեալ էր թագաւորն մարկիանոս աղաչանօք առ նա՛. և նզովեաց *զթղտատարն* որ էր թէոդորիտոս գլուխ ժողովոյն: - 543

ԹՄԲՈՒԿ + Եւ չորսն ձեռօք. որ է տաւիղն, քնարն, *թմբուկն*, և ծնծղայք: - 431. Մինչ զկնի կարմիր ծովուն՝ յընկղմիլն փարաւոնի հանդերձ զօրօքն, *զթմբուկն* ունելով երգէ՛ զերգն, «օրհնեսցուք զտէր զի փառօք է փառաւորեալ» և այլն: - 764

ԹՄՐԻՄ + Զորօրինակ՝ թափումն ի զգայութեանց *թմրիլ*՝ կամ ընդարմանալ ասի. այսպէս թափումն ի մտաց՝ զարմանալ ասի. ըստ պօղոսի որ յափշտակեցաւ. և ըստ դաւթի որ զարմացաւ. կամ ըստ ադամայ որ *թմրեցաւ*: - 127. Տասներորդ՝ զի կիրք մարմնոյն հեղուն ի հոգին. որպէս յորժամ մարմինն ննջէ՝ և հոգին *թմրի* և անգործ մնայ...: - 233. Զի սամփսոն ի ժամ գերծելոյ գլխոյն *թմրեալ* ի ծունկս թալիլայ խոնարհէր. նոյնպէս և ամենայն մեղք զոր գործէ մարդ, և առաւել գէճ ցանկութիւն, անարգէ զմարդ: - 424. Չորրորդ՝ *թմրի* և հեշտանայ: - 424. Մէջ գիշերին է՛ երիտասարդութիւնն. յորում առաւել *թմրիմք* ի մեղս: - 622

ԹՇՆԱՄԱՆՔ + Եօթներորդ՝ բարեկամաց *թշնամանքն* յերկար հակառակութեամբ: - 322

ԹՇՆԱՄԻ + Զորօրինակ **բ** *թշնամիք* ոմանք ի յարկս թագաւորին ո՛չ իշխեն վնասել իրերաց, մինչև թագաւորն հրամայեսցէ: - 12. Ապա ուրեմն չարն ո՛չ է յաստուծոյ այլ ի մէնջ՝ կամ ի նենգութիւնէ *թշնամւոյն* որ պատրէ՛ զմեզ: - 19. Երրորդ՝ ի պատրանաց *թշնամւոյն* մոռանայ զբարի բանս: - 120. Եւ **Ժ** կատարեալ թիւ է. նշանակէ՛ զկատարեալ զօրութիւնս *թշնամւոյն* որով կռուի ընդ մեզ. զոր նշանակեն եղջիւրքն: - 151. Երեքտասաներորդ՝ զի տկար մարմնով անմարմին և զօրաւոր *թշնամոյն* յաղթեսցեն. որով աստուած իսկապէս փառաւորի. տեսանելով զտկարն յաղթել զօրաւորին...: - 159. Եւ այսպէս ջերմ և ցուրտ, չոր և գէճ, *թշնամիք* են անհաշտելիք. և լինին միաւորեալք դարձեալ ծայրիւքն և մնան սիրելիք անքակտելիք այսպէս: - 181. Եւ ա՛յս է՝ *թշնամիք* անհաշտելիք. և սիրելիք անքակտելիք: - 181. Վեցերորդ՝ զբարեկամս և *զթշնամիս* ցուցանէ: - 185. Երրորդ՝ *զթշնամին* սատանայ և զչարն փախուցանէ: - 185. Վեցերորդ՝ զբարեկամ հրեշտակս՝ և *զթշնամին* սատանայ ցուցանէ՛: - 185. Իններորդ՝ պարիսպ լինին շուրջանակի ջուրք. ի *թշնամեաց* ի գազանաց՝ և ի գողոց պահելով: - 207-208. Այլ այժմ վասն զգեստուց պահեմք զոչխարս. և վասն կերակրոյ զեզինս. և վասն բեռին զէշս. և վասն բառնալոյ զմեզ զձիս. և վասն *զթշնամիս* հալածելոյ զշունս. և վասն զթռչունս ըմբռնելոյ զբազէս. և զայլսն նմանապէս: - 217. Ութերորդ՝ զի ո՛չ երևէր բարեկամն և *թշնամին*. սիրելին և ատելին. և լինէին բազում սպանութիւնք և աւերք. զի ոչ զգուշանային միմեանց: - 238. Առաջին իսկապէս *թշնամի* մարդկան ազգի սատանայ է. իսկ այլ *թշնամիք* ի նմանէ՛ պատճառեցան: - 277. Երկրորդ՝ *թշնամիք* են մարդիկ միմեանց: - 277. Երրորդ՝ *թշնամի* են հոգի և մարմին իրերաց և մասունք նոցա: - 277. Չորրորդ՝

թշնամիք եղեն հրեշտակք մարդկան. որք պահէին սրով զճանապարհ ծառոյն: - 277. Հինգերորդ՝ *թշնամի* եղև աստուած, յորում արտաքսեաց ի դրախտէն: - 277. Վեցերորդ՝ *թշնամիք* եղեն գազանք և անասունք, յորում՝ «եդից թշնամութիւն ի մէջ քո և կնոջդ»: - 277. Եօթներորդ՝ *թշնամի* եղև գործն մեր. որ նա՛ ի մեղս փոխեաց անցանելով զպատուիրանն: - 277. Ութերորդ՝ *թշնամիք* եղեն կիրք պատժոցն. այսինքն մահ՝ ապականութիւն՝ տանջանք՝ հիւանդութիւնք՝ սով՝ և ծարաւ՝ և այլն ամենայն սոքա ի կրիցն են: - 277. Եւ այսպէս **ը** դիմօ՛ք է թշնամութիւն մեր ընդ միմեանս. և ամենայնին պատճառ սատանայ եղև, որ բնութեանս է *թշնամի*: - 278. Է՛ և ներքին և վերին վայր. մարմին և անմարմին. և այլք սոյնպիսիք տարբերութիւնք են բնութեան և ո՛չ *թշնամիք*: - 278. Չորեքտասաներորդ՝ եգիպտացիքն էին *թշնամիք*, և երկիր պագին յովսեփայ: - 314. Եւ ի կատարածի դիցին *թշնամիքն* քրիստոսի ի ներքոյ ոտից նորա ասացաւ: - 314. Եւ տէր մեր ի վերայ *թշնամւոյն*: - 315. Եւ ի յառնել տեառն մերոյ ի գերեզմանէն՝ սարսեցին ամենայն *թշնամիք* նորա որդիք անդնդոց: - 316. Իննև*ժ*, ո՛չ յառնէ առիւծն ի տեղւոջէն մինչև հնազանդէ՛ *զթշնամիս* իւր: - 316 Վեց են *թշնամիք* քրիստոսի: - 316. Նախ՝ սատանայ և անհաւատք աստուածութեան նորա. և մեղք և դժոխք հոգւոյ են *թշնամիք*. մահ և ապականութիւն մարմնոյն: - 316. Այլ ոտք զհաւատացեալ անդամս իւր ասէ. զի սոքա՛ վեցեքին *թշնամիքս* կոխան լինին հաւատացելոց ի կատարածի: - 317. Երրորդ՝ զի ձեռամբ *թշնամւոյն* նահատակեցան. որպէս այլ ամենայն մարտիրոսք: - 322. Սոքա երկոքինս պիտո՛յ են ամենայն մարդոյ ի մարտ *թշնամւոյն*: - 323. Ապա ուրեմն բովանդակ երևեցաւ **ե** զէն որով յաղթեմք *թշնամոյն*: - 324. Կամ որ զմեզ ազատեաց, և *զթշնամին* կապեաց: - 347. Հինգերորդ՝ սուր և փախուստ ի *թշնամեաց*: - 376. Եօթներորդ՝ սովն ուտել զմարմին զաւակաց. և գերութիւն ի *թշնամեաց*: - 376. Իններորդ՝ զի մերձեալ տեսանէ զօր մահուն և *զթշնամին* առաջի աչացն որով պատրաստի: - 378. Դարձեալ՝ քաղեբ և յեսու. հին և նոր կտակարանք. որք զհանդերձեալն մեզ պատմեն. և զյաղթելն անմարմին *թշնամւոյն*: - 380. Երկրորդ՝ զի պահապան է յառաջին և վերջին *թշնամեաց* որ է սատանայ և մեղքն: - 385. Երրորդ՝ հակառակատիպ տեսանի. զի անդ օձն պղնձի զմարդ *թշնամիս* իւր կեցուցանէր և զօձսն սատակէր. և տէր մեր զմարդիկ ազգակից իւր կեցուցանէր, և *զթշնամին* սատանայ հալածէր: - 386. Այլ ի յաւարէ՛ թագաւորաց որ ի յերկրէն *թշնամեաց* բերեն՝ հալա՛լ է մատուցի՛ նուէրք յեկեղեցին: - 390. Զի գործ արդարութեան է սպանանել *զթշնամիս*. նոյնպէս և աւարն արդարութեան մասն է: - 390. Իսկ ահագին, Նա՛խ՝ զի *թշնամիք* էին շուրջանակի. և գազանք և սողունք. և ծով. և ամայի. և անպարիսպ: - 393. Նա՛խ՝ շուրջ *թշնամիք* դևք. և գազանք խիղճ մտաց. և ծով մեղաց. և ամայութիւն բարեաց: - 393. Զայն ցուցանէ իբր միշտ *թշնամի* են մեր և հակառակ: - 394. Երկրորդ՝ բարձր փառօք հանել զժողովուրդն անձեռնարկելի *թշնամեաց*: - 395. Նոցա զգալի *թշնամիքն* ետ կոխան. և մեզ զիմանալին...: - 398. Եւ թէ մովսէսի ոչ հաւատայք որ փառաւո՛րն է ի մէջ ձեր, ինձ զիա՞րդ հաւատայք որ *թշնամի* կարծէք: - 405. Նա՛խ՝ զի մի՛ փախիցեն *թշնամիքն*. զի ընդ երե՛կս էր: - 416. Վասն է՞ր ոչ կոտորեաց զամենայն *թշնամիսն*: - 416. Ութերորդ՝ յօրինակ փրկչին յիսուսի, որ զբռնութիւն *թշնամւոյն* խորտակեաց և զխաբէութիւնն եթող. զի փորձեսցին ընտրեալքն և խոտեսցին վատթարքն: - 417. Երկրորդ ըստ իրին. զի յեսու փրկեաց զժողովուրդն ի մարմնաւոր *թշնամեաց*: - 417. Եօթնև*ժ*՝ յեսու կանգնեաց զգայիսոնն ի գայի, մինչ կոտորեցան *թշնամիքն*. որպէս մովսէս տարածմամբ ձեռաց զամաղէկ: - 418. Եւ տէրն մեր կանգնեաց զխաչն ի գողգոթայ մինչև յերեկոյ և վանեաց *զթշնամին* մեր: - 418. Եւ տէր մեր խաչիւ և մարմնով զբովանդակ *թշնամիսն* կործանեաց: - 423. Երեսունգ, սամփսոն զսրունս և զերանս *թշնամեաց*՝ և յետոյ զգլուխն ջախէր: - 424. Եւ տէր մեր մահուամբ առաւել կործյս *զթշնամին*, որ քան ի կեանս գործով հրաշից: - 424. Ութերորդ՝ ուրախանան *թշնամիքն*: - 424. Երկրորդ՝ զի այնու դիտասցէ զյաղթութիւն *թշնամեացն*: - 434. Եօթանասուներորդ, յերիս առաջս զօրօք յաղթեաց *թշնամեաց*. և տէրն մարմնով և հոգւով և աստուածութեամբն յաղթեաց: - 438. Զի *թշնամեաց* տեառն սատակումն՝ արդարութիւն էր նոցա: - 439. Զայս ցուցանէ թէ՝ որ քան ի խռովութեան եմք ընդ *թշնամւոյն* և յանձինս մեր՝ ո՛չ լինիմք տաճար աստուծոյ: - 440. Դարձեալ՝ տարածումն ձեռացն զմերժումն և զհերքումն *թշնամւոյն*, այլ և զիշխանութիւն նորա արտաքս ընկենու...: - 489. Տասներորդ, զի ցուցցէ թէ *թշնամեաց* նորա ո՛չ է իշխանութիւն բուռն հարկանել զնմանէ. իսկ բարեկամաց նորա գոյ իշխանութիւն այլով իւիք մերձենալ ի նա. այսինքն սիրով և երկիւղիւ յայնմիկ զօր ուտեն զնա: - 518. Երրորդ՝ ամբարձեալ ձեռօք վերանայր յերկինս վասն երկուց. նախ՝ զի զինքնն ընծայեսցէ հօրն. երկրորդ՝ զի *զթշնամիսն* հարկանիցէ զօրաւոր ձեռամբ բարձրացեալ: - 520. Չորրորդ՝ օրհնեաց զնոսա զինիլ ընդ դէմ

թշնամեացն և աճիլ երկնային բարեաւն: - 520. Չորրորդ փրկէ ի *թշնամեաց*...: - 574. Եւ այլք ասեն՝ նախ սիրելոյ է աստուած. երկրորդ ծնօղքն. յետոյ որդիքն. ապա՛ ընտանիքն. վերջոյ *թշնամիքն*: - 576. Ի հինն ասաց սիրել զընկերն, և ի նորս յաւել սիրել *զթշնամին*: - 577. Ո՞րն է առաւել, սէր ընկերի՞ն՝ թէ *թշնամւոյն*: - 577. **Սիրել զսիրելիս պարտական է ամենայն ոք. այլ սիրել *զթշնամիս* է՛ առաւել արդիւնաւոր**: - 577. Զո՞ր *թշնամիս* պարտ է սիրել: - 577. ***Զթշնամիսն* մեր պա՛րտ է սիրել և աղօթել վասն նոցա. և *զթշնամիսն* աստուծոյ ատել**...: - 577. Դարձեալ՝ կրկին է *թշնամին*. մեր անձինս, և եկեղեցւոյ: - 577. **Անձին *թշնամւոյն* պա՛րտ է բարի առնել. իսկ *թշնամւոյն* եկեղեցւոյ՝ ո՛չ առնել բարի և ո՛չ չար:** - 577. Դարձեալ՝ պարտ է սիրել զմարմնոյ *թշնամիս* մեր: - 577. Այլ զհոգւոյ *թշնամիս* ատել: - 577. Երկրորդն դրոշմն. որ է՛ պատերազմողացն ընդ դէմ *թշնամոյն* սատանայի: - 587. Դրոշմն է՛ խորհուրդ յուսոյ. զի յուսալով ի զօրութիւն սուրբ հոգւոյն կարողանամք ընդ_դէմ *թշնամւոյն*: - 587. Նա՛խ՝ է՛ վկայութիւն անդուստ իսկ *թշնամեացն*. քանզի ասէ ալպերտն ի յառաջին գիրքն **ժա** համարին, թէ հոգի ասեմ սրբութեան. արիւն փրկութեան. և ջուր լուացման: - 594. յորում բազումս նեղեաց զմեզ *թշնամին* մեր. գանկատիմք նմա և խնդրեմք զփրկութիւն: - 621. նոքա սիրեն զտէր. և զօրացեալ ի նմանէ՝ կոխեն զանմարմին *թշնամին*. որպէս ժողովուրդն զփարաւօն: - 629. ...վասն որոյ ի գիշերի կենցաղոյս լուսաւորէ զհոգիս յետս ընկրկելով *զթշնամիս*: - 629. Վեցերորդ, ընդ կերակուր և ըմպելիս մեր՝ դևն որ *թշնամի* է մեր բազում վնասս խառնէ...: - 654. ...զի մի՛ ձեռնամուխ լիցի ի նա *թշնամին*...: - 672. Օդ կամ կօշիկ յոտս, կուռ վառեալ զինու ընդ դէմ օդային *թշնամւոյն*: - 674. ...և սուրբքն ելեալք ի մարմնոյ և յաղթեալք *թշնամոյն* թագաւորեն ընդ քրիստոսի որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 706. Եւ յայնժամ յաղթեալ *զթշնամին* և զհարսն առ ինքն ընկալեալ յաթոռ մեծութեան նստցի. - 736. Հինգերորդ, զի դիցէ *զթշնամիս* իւր ի ներքոյ ոտից իւրոց. այսինքն կորուսցէ զնեռն և զսատանայ և զամենայն գայթակղութիւն մարդկան՝ զմեղս և զմահ...: - 737. Հոգին սուրբ բերանով սիրելեաց և *թշնամեաց* յառաջագոյն օրհնեաց զարժանաւորս ասելով «օրհնեալ էք դուք ի տեառնէ»: - 740. Եւ վա՛յ է *թշնամեացն* աստուծոյ. որք զշիթսն զայնս յերկրի լիզեն և զաղբիւրն քաղցրութեան արհամարհեն: - 762. Երկրորդ այնու՝ զի *թշնամիք* նոցա տանջեսցին...: - 764. Երրորդ անդուստ՝ զի իբրև նոքա որ այն քան տկարքն էին՝ սակայն յա՛յնպիսի *թշնամին* այն քան յաղթութիւնս գործեցին ըստ յոբայ: - 765. Մեք եմք որպէս մարախ. *թշնամիք* մեր որպէս հսկայս: - 765. Վասն որոյ սպանօղք որդւոյ՝ հօր և հոգւոյ *թշնամիք* են: - 770

ԹՇՆԱՄՈՒԹԻՒՆ + Եւ զի *զթշնամութիւն* էարկ ի մէջ մարդոյն և աստուծոյ, *զթշնամութիւն* եդ ի մէջ մարդոյն և օձին: - 219. Եւ զի բարեկամութեամբ եկն և շրջեցաւ ի *թշնամութիւն*, ինքն յետս շրջի ի խածանելն: - 219. Եւ վասն *թշնամութեան*: - 228. *Թշնամութիւն* **ը** եղանակաւ առեալ լինի: - 277. Եւ այսպէս **ը** դիմօ՛ք է *թշնամութիւն* մեր ընդ միմեանս. և ամենայնին պատճառ սատանայ եղև, որ բնութեանս է թշնամի: - 278. Դարձեալ՝ ի մի խորհուրդ *թշնամութեամբ*: - 404. Երկրորդ՝ զի անհաշտ *թշնամութիւն* եղև հօր աստուծոյ ընդ մարդոյ: - 491. Երրորդ՝ զհրեշտակս ընդ մարդիկ. և զհրեղէն սուրն և *զթշնամութիւն* եբարձ: - 585

ԹՇՈՒԱՌԱԿԱՆ + Վասն *թշուառականին* ի բաց մերժի երջանկութիւնն: - 491

ԹՇՈՒԱՌԱՊԷՍ + Վասն ութերորդին, որք աստ ի տեսանելոյ զբարիս և ի լսելոյ խոյս տային. արդարապէս ահագին տեսլեամբ և լսելեօք *թշւառապէս* զարհուրին ընդ իւրաքանչիւրոցն: - 753

ԹՇՈՒԱՌԵԼԻ + Իսկ դևք ո՛չ տեսանեն զաստուած և են *թշուառելիք*: - 784

ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆ + «Զի թէ լոյսն վասն զգեստուն հալածեցաւ ի խաւարէն, խաւարն ո՞րչափ ևս». զի մեծ է նմա հալածիլն՝ քան թէ մեր վերջանալն *թշուառութեամբ*: - 43. Հոգևորն այն է՝ զի անկաւ անձնիշխան կամօք ի բարւոյն ի չարն, ի լուսոյն ի խաւարն, ի գիտութենէն յանգիտութիւն, յանմեղութենէն ի մեղս, յերանութենէն ի *թշուառութիւն*, ի սիրոյն յատելութիւն: - 146. Երրորդն՝ պատժոյն և *թշուառութեանն*: - 151. Վեցերորդն ամօթոյ և *թշուառութեան*: - 210. Եւ ունէր առաջադրեալ իւր զերանութիւնն և *զթշուառութիւնն*. որ է՛ անմահութիւն և մահ: - 282. Նա՛խ՝ ասի ողորմութիւն, իբր թէ որոշիչ *թշուառութեան* սրտին: - 459. Քանզի առնէ զմիտսն անյաղթելի և անփոփոխելի ի մէջ յաջողութեանց և *թշւառութեանց* ամենայնի: - 578. Եւ դարձեալ՝ ողորմութիւն է կամաւոր ցաւակցութիւն յաղագս այլոյ *թշուառութեանց:* - 584. Վասն է՞ր այն քան *թշուառութիւնս* կրեն: - 752. Նախ այնու՝ զի ի տանջանաց *թշուառութեան* այսմ տարագրութեան ազատեալք լիցին. զի անցեալն ի մահուանէ ի կեանս՝ զկենացն ուրախութիւն կրկնապատկէ՛: - 764

ԹՇՐԻՆ - Եւ էերորդ ասէ գթիւ ամսոյն նոյի որ է՛ *թշրին*: - 294. Երրորդ՝ ժողովումն արմտեաց ի յաշնան. որ ի *թշրինի* **ժ** կարգեցաւ: - 340. Ի եօթներորդն ամիսն որ է՛ *թշրին*՝ **ժ** օր քաւութեան տօնէին. զի **է** շաբաթ շաբաթուցն ի նա՛ է. և **է**երորդ ամիսն. այլ և **ժ**երորդ օրն շաբաթ էր: - 371. Այլ մեզ այսպէս իմանալի է. զի *թշրինի* մէկն նուիրեալ օր սուրբ տեառն կոչեսցի ասացաւ. որ է՛ սեպտեմբերի **ժը**: - 483. Եւ *թշրինի* **ժ** միշտ առաջին օր քաւութեան. յորում մտանէր քահանայապետն ի սուրբն սրբոց: - 483. Եւ լինի սեպտեմբերի **իէ**, և *թշրինի* **ժ**: - 483. Եւ *թշրինի* **ժե**՝ սկիզբն տօնի տաղաւարահարաց, որ է՛ հոկտեմբերի **բ**. և անտի մինչև ի **իբ**ն *թշրինի*՝ և ի հոկտեմբերի **թ** կատարումն տօնին: - 483. Եւ յղութիւնն եղիսաբեթի յաւուր շաբաթու ի լուսանալ **ժ**երորդ ամսոյն որ է *թշրինի* **իգ**: - 483. Նա՛խ՝ զի ի հինն զտօն քաւութեան և զտաղաւարահարացն ի միասին տօնէին ի *թշրինի* **ժ**: - 616

ԹՈՂԵԼԻ - Ակամայն անգիտութեամբ է. որ ներելի՛ է և *թողելի*՛. իսկ կամաւորն անթողելին և մահու չափն է: - 385. Երրորդ՝ յորժամ ի խոստովանութիւն և յապաշխարութիւն գայ, լինի ներելի և ակամայ. զի թէ նախ քան զմեղանչելն ակամայն, և եթէ յետ մեղացն ակամայն, լինի զղջմամբն ներելի և *թողելի*: - 385

ԹՈՂՈՒԹԻՒՆ + Երրորդ՝ ըստ դամասկացւոյն՝ հրեշտակն ո՛չ է ընդունակ ապաշխարութեան. նմին իրի և ո՛չ *թողութեան*: - 151. Աշխարհ ո՛չ լինի ոչէ. և ո՛չ ապականեալն կոյս. և վասն *թողութեան*. յորս նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ: - 154. Եօթներորդ՝ թոյլ տուեալ լինի և ոմանց անկանիլ ի մեղս ինչ. զի ի հպարտութենէն զոր ունէր վասն առաքինութեան՝ խոնարհեսցի և անկցի առաջի տեառն խոստովանութեամբ. և ընկալցի *զթողութիւն*. որ նախ համասե՛ռ էր սատանայի: - 159. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ ապա վասն է՞ր *զթողութիւն* գտանէ զղջացեալն: - 165. Նա՛խ՝ եթէ *թողութիւնն* է հետևեալ և կայացեալ ի զղջումն. և զղջումն է ի կամքն. և կամքն է ի կարելեացն. վասն որոյ ներընդունի *զթողութիւն* ի ձեռն զղջման: - 165. Դարձեալ ասեմք, թէ կոյսն և պոռնիկն՝ առաքինութեան և չարութեան են տեսակք, և ներհա՛կք են առաքինութիւն և չարութիւն. զի փոփոխեն զմիմեանս. ըստ այնմ և *թողութեան* հանդիպին: - 165. Եւ եթէ ոք ասիցէ, եթէ պոռնիկն դարձեալ ի կարգ քահանայութեան ոչ մտանէ, ապա չեղև իսկապէս *թողութիւն*: - 165. Ասեմք առ այս Նա՛խ՝ եթէ *թողութիւնն* է ի զղջումն. և կարգն է ի յանձն ապականեալ. ապա ուրեմն իրաւի թէպէտ *զթողութիւն* ընկալաւ զղջմամբն, սակայն ի կարգն ո՛չ մտանէ ապականեալ և շրջեալ անձամբ և բնութեամբ, զորօրինակ բեկեալ և կցեալ անօթ՝ ո՛չ թւի ի կարգ անարատիցն: - 166. Դարձեալ ասեմք, թէպէտ *զթողութիւն* ընկալաւ իսկապէս, և զպատիժս կրեաց հատուցմամբն, սակայն մնաց կնիք ապականութեանն ի յանձն որպէս ասացաք: - 166. Ապա ուրեմն ո՛չ է նմանապէս ամենայն մեղաց *թողութիւն*. որպէս և ո՛չ է նման գործն: - 167. Դարձեալ՝ մարդո՛յն է *թողութիւն* մեղաց վասն մարմնոյն՝ զոր ոչ ունին հրեշտակք: - 275. Եւ թէ լան և զղջան բոլոր սրտիւ ի ձեռն ապաշխարութեան, գտանեն վերըստին զշնորհն անդրանկութեան, և հասանին *թողութեան* մեղաց: - 309. Եւ տէր մեր՝ չարչարողացն իւրոց *թողութիւն* խնդրէր ի հօրէ՛: - 329. Վեցերորդ՝ այլ և ի *թողութեան* անն ուսուցէ թողուլ զպարտիս բանից և գործոց մերոց պարտապանաց: - 372. Եօթներորդ՝ ստուերապէս նշանակէր զազատութիւնն որ եղև մեզ ի ձեռն քրիստոսի. որ ազատեաց յօրինացն դժւարութեանց, և ի մեղացն, *զթողութիւն* շնորհելով: - 372. Հինգերորդ՝ յոբելեանն յիսներորդում. որ է՛ ամ *թողութեան* և ազատութեան: - 372. Երրորդ՝ ի *թողութիւն* մեղաց: - 372. Հինգերորդ՝ հանգիստն կատարեալ հոգւով և մարմնով. որ է՛ փողոց հնչմունք. ազատութիւն յապականութեանց. ամ *թողութեան* և իւրաքանչիւր ուրուք ի ստացուածս իւր դարձումն. որ է՛ գործոց հատուցումն: - 372. Այլ և վասն հին և նոր ժողովրդեանս *թողութեան*: - 373. Երկրորդ՝ ողողելոյ զհանդերձն, է՛ ջուր խոստովանութեանն և *թողութեան* մեղաց: - 384. Երրորդ, զղջումն՝ խոստովանութիւն՝ և *թողութիւնն* նա՛խ է. և ապա՛ ա՛յլ գործք ապաշխարութեան: - 384. Դարձեալ, եկեղեցի սուրբ՝ է՛ քաղաք ապաստանի. և քահանայապետ ի նմա՛ պատարագն. յոր մտեալ աղօթեմք և *թողութիւն* գտանեմք: - 392. Եւ սա՛ բղխէ զկաթն և զմեղր. որ է՛ քաղցրութիւն և *թողութիւն* մեղաց. նոյնպէս և զ**ժ** բանեան օրէնս: - 395. Եւ որ յառաջինն դառնայ. զի ներումն և *թողութիւն* շնորհէ: - 401. Հնգետասաներորդ՝ Վասն մեղացն դաւթի և *թողութեան*: - 412. Եւ զի թերութեամբ էր և ո՛չ յուսով *թողութեան*: - 415. Վեցերորդ՝ ի յոյս և յօրինակ ամենայն մեղաւորաց. որք զղջան և գտանեն *զթողութիւն* մեղաց: - 432. Նա՛խ՝ ի յոյս *թողութեան* մեղուցելոց. զի և մեք զղջացեալ ապաշխարեմք զմեղս: - 433. Սոյնպէս և շնորհք ապաշխարութեան նորոյս առաւե՛լ է քան զհնոյն. զի առանց գործոց հատուցման ո՛չ կարէին արդարանալ. իսկ աստ շնորհօք *թողութեանն* միայն, կարէ՛ արդարանալ: - 433. Ութերորդ՝ ողորմութիւն է ի *թողութիւն* մեղաց. և արդարութիւն ի ներումն պատժոց: - 458. Չորրորդ

դարձեալ՝ **դ** թւ խաչին նշանակէ զչորս բարերարութիւնս քրիստոսի. զի վերին մասն ցուցանէ զբացումն արքայութեանն երկնից. ներքինն զաւերումն դժոխոց. աջն զբաշխումն շնորհաց. ահեակն *զթողութիւն* մեղաց: - 493. Ա՛րդ՝ որպէս կենդանեաց շնորհեաց *զթողութիւն*, նոյնպէս և հոգւոցն առ հասարակ ազատութիւն. որպէս ասէ սուրբն եպիփան...: - 507. Այլ արդ՝ զղջանալ և խոստովանիլ պարտ է զհպարտութիւն՝ զնախանձ՝ զատելութիւն՝ և զայլն, և ապա՛ *թողութիւն* գտանել: - 556. Յայնժամ լոյս իմացականին կորեաւ և շիջաւ ի սատանայէ՛. և լոյս շնորհացն ո՛չ ներգործեաց ի նա. և ի նոյն սերտեալ հաստատեցաւ անզղջապէս. վասն որոյ մեծ են մեղք սատանայի և *թողութեան* ո՛չ հանդիպի: - 563. Հինգերորդ՝ նման սատանային լինին որք ուրանան զպատճառն գոյութեան հոգոց իւրեանց. յիրաւի ապա որպէս սատանայ ո՛չ ունի *թողութիւն* ի կեանս յայս և ո՛չ ի հանդերձեալն և գործ ունէի նմին: - 566. Յիրաւի որք ո՛չ հաւատան *թողութեան* խոստովանութեան, ո՛չ թողցի նոցա աստ կամ անդ: - 566. Զի երեք են ի *թողութիւնն*. այսինքն թողօղ. և այն որում թողու. և պատրաստութիւն նորին: - 567. Դարձեալ՝ պատրաստութեանն ի *թողութիւն* պարտի լինիլ կրկին. այսինքն ճանաչումն ճշմարտին՝ և սէր բարւոյն: - 567. Զի *թողութիւն* մեղաց որ է՛ կենդանութիւն հոգւոյ՝ աստուածային զօրութեամբն լինի: - 573. Երկրորդ՝ առաւել է ի *թողութիւն* պատժոյն. զի առաւել դժուարութիւն է: - 577. Որ և շնորհաց նորա և *թողութեանն* հաղորդեսցուք: - 592. և *թողութիւն* շնորհեսցէ յամենայն յանցանաց քոց. խոստովանելոցն և մոռացելոցն: - 602. Այժմ պատասխանեսցուք նախ՝ եթէ խոստովանութեամբն *թողութիւն* լինի ամենայն մեղաց...: - 602. Դարձեալ ասեմք թէ կրկին է խոստովանութիւնն. նոյնպէս և *թողութիւնն*: - 603. ...որպէս ազգն Ֆռանկաց ունին զայսպիսի խոստովանութիւնս միշտ քահանայքն և ժողովուրդքն. և այսպիսիս անկատար առնու *զթողութիւն*. - 603. Եւ վասն ներելեացն *թողութեան* ասացաւ **ի** թուոց **իբ** գլուխն, **կա** համարն: - 603. ...քան թէ բառնալ զխոստովանութիւնն որ հարկաւոր է. առանց որոյ ո՛չ գոյ ներգործական մեղացն *թողութիւն* գտանել: - 604. Այսպէս բազմապատիկ *թողութիւն* շնորհէ քահանայականն կարգ՝ ձեռնդնելով և բանիւ շնորհաց սրբելով: - 605. ...և *թողութեան* գինեաւն զմայլիմք...: - 615. ...զի տեսանելով զպակասութիւն մեր՝ արտասուեմք և լամք. վասն որոյ առնումք *զթողութիւն*...: - 619. ...վասն որոյ **բժ**ան ժամու աղօթիւք *զթողութիւն* խնդրեմք սոցա: - 624. Երկրորդ, փրկութեան է յոյս և *թողութեան* մեղաց: - 657. Այլև զգրեալն ընդհանրական *թողութիւն* ի դիմաց նորա ի վերայ գերեզմանին ընթեռնուն: - 674. ...վասն սոցա *թողութիւն* խնդրեմք: - 675. ...վասն որոյ երեք անգամ *թողութիւն* խնդրեմք: - 675. Չորրորդ, արտասուօք *թողութիւն* խնդրեմք զոր մեղաք նմա ի մարմնաւոր կեանս...: - 676. ...վասն որոյ կրկին գամք և *թողութիւն* խնդրեմք: - 680. Նաև երիւք լինի *թողութիւն* մեղաց. այսինքն զղջմամբ խոստովանութեամբ և ապաշխարութեամբ. որ լինի մտօք բանիւ և գործով: - 681. Իններորդ ասեն, ապա յայն կեանքն *թողութիւն* չկա՞յ: - 704. Նա՛խ՝ որպէս ո՛չ է անդ գործ մեղաց, նոյնպէս և ո՛չ *թողութիւն*: - 704. Տասներորդ, ասեն՝ «մի՛ թողցի. մի յայսմ աշխարհի և մի ի հանդերձելումն». որ ցուցանէ թէ գոյ ի հանդերձեալն *թողութիւն*: - 704. Ասեմք առ այս նախ՝ եթէ անդ մեղաց *թողութիւն* ո՛չ է զոր աստ ոչ *թողութիւն*: - 704. Այլ ամենայն մեղք որ աստ *թողութիւն* և անդ...: - 704. Նա՛խ՝ յարութիւն է շնորհաց. որ *զթողութիւնն* մեղաց ընկալաք և զհաւատն քրիստոսի: - 710. Դարձեալ, ծառ կենաց է աւետարանն սուրբ տնկեալ ի մէջ եկեղեցւոյ դրախտին. բերելով պտուղ կենաց զիմաստութիւնն երկնաւոր. որ կեանս տայ ճաշակողացն զնա. և միշտ շնորհս բժշկութեան և *թողութեան* մեղաց: - 768. Իսկ ի հանդերձելումն ապա զիա՞րդ թէ բազում անգամ զղջասցին ո՛չ գտանեն *թողութիւն* ասէ գիրն: - 778. Իսկ թէ որ ի կեանս յայս զղջասցին ատելով զմեղս և խոստովանին, առցեն զվարձս ապաշխարութեան որ է՛ *թողութիւն* մեղաց. առանց երկբայութեան է այս: - 780. Այլ թէ յետ մահու ո՛չ հանդիպի *թողութեան*, որպէս և ո՛չ դևք: - 780. Այլ զանազանի. զի դևք ամենևին ո՛չ ունին զղջումն և ոչ կարեն. վասն որոյ ո՛չ հանդիպին *թողութեան*. իսկ մեղաւորն ունի զղջումն այլ ո՛չ կարէ վարձաւորիլ: - 780. Վասն որոյն, որ է՛ դիտաւորութիւն *թողութեան*: - 780. Իսկ դժոխայինքն թէ և զղջան կամ խոստովանին, արտաքոյ սոցա՛ է. վասն որոյ ո՛չ հանդիպին *թողութեան*...: - 780

ԹՈՂՈՒՄ + Մետասաներորդ՝ Աստուած աստուած իմ ընդէ՞ր *թողեր* զիս. և պատասխանիք նոցա ը գլխով: - 29. ...ո՛չ թէ յինքենէ՛ *թողաւ* և կամ ի հօրէ. որպէս թէ երկեաւ ի չարչարանացն. վասն զի կամաւ եկն և ո՛չ հարկիւ: - 42. Այլ զի մեք *թողեալք* և անտես եղեալք յաստուծոյ վասն յանցանացն, զդէմս մեր տպաւորէ՛ յինքեան. բնութենակից գոլով մեր և գլուխ անդամոցս: - 42. Դարձեալ՝ և այսպէս տեսանի աստուած. յորժամ միտք յամենայն եղելոց որոշեսցի. նաև յինքենէ՛ զի եղակա՛ն է. *թողեալ* զինքն

միաւորեսցի յաստուածային ճառագայթն որ անքննելի լոյսն է և իմաստութիւնն: - 119. Իսկ չորրորդն է խորհրդական աստուածաբանութիւն. յորժամ զամենայն զգալի և զիմանալի էութիւն արտաքոյ *թողեալ*, ի խորս ընթանամք մտօք և մտանեմք յամպն և ի մէգն ըստ մովսէսի. և ապա տեսանեմք զնա արտաքս որոշեալ յամենայն էից: - 122. Իսկ ի ներքուստ ի վեր՝ ի բազմութենէ առ մինն ընթանայ. որպէս խորհրդական աստուածաբանութիւնն արտաքոյ *թողեալ* զբազումութիւն էից և ի մինն ընթացեալ, որ ամենեւին անբանութիւն է և անիմացութիւն. անճառելի. անիմանալի. և լռութեամբ պատւի յամենայն արարածոց: - 123. Իսկ զարմացումն լինի ի սիրոյ առ սիրելին. զի զմիտս զկեանս և զամենայն ինչ *թողու* սիրօղն՝ և սիրելւոյն համարի: - 127. Զի զոր ինչ բնութեամբ ունէին դևք՝ *եթող* ի նոսա աստուած յետ յանցմանն. և զոր ինչ երանութեամբ ստանալոց էին՝ զրկեցան: - 147. Վեցերորդ՝ *թողեալ* լինին ոմանք չարչարեալ առ ի նախանձ այլոց...: - 158. Արդ ներքին է՝ որ ի փափկութեանց և ի հեշտութեանց փորձի բնութիւնս մեր և այլայլի ի զանազան տեսակս մեղաց. զոր պա՛րտ է հանապազ աստուածային խնամոյն՝ զի մի՛ *թողցէ* յայսպիսի փործութիւնս զմեզ ընկղմիլ: - 160. Զորօրինակ՝ որպէս տղայ որ տեսանիցէ ցից ի յորմում, երթայ ի մօտ. թէ ամո՛ւր է՝ *թողու*. վասն զի ո՛չ կարէ հանել. և երթայ առ միւսն. թէ շարժի՝ ի մօտ կենայ մինչև հանէ՛: - 160-161. Նոյնպէս և սատանայ աներևոյթ մօտ՝ ի մարդն երթալ. թէ ամուր է հաւատն և կամքն՝ ո՛չ կենայ անդ, յուսահատի և *թողու*: - 161. Եւ թէ ոք ասիցէ, ապա զիա՞րդ նոր եկեալքն ի հաւատս՝ *թողեալք* զկուռս և զամենայն չար՝ լինէին քահանայք և եպիսկոպոսունք. որպէս սուրբն կիպրիանոս: - 166. Իսկ պատահական տեղի է, յորում նեստեալ ոք՝ կարէ՛ *թողուլ* զայն և լինիլ յայլ տեղւոջ. որպէս ի վեր կամ ի վայր: - 174. Ձձկունս ի թանձրագոյն մասն *եթող*, և զթռչունս յանօսրագոյն մասն որ է օդդ՝ վերացոյց: - 227. Նմանապէս և այն. յորժամ զամենայն ինչ *թողումք* և ի լոյս ճրագին նայիմք. զի ազգական է իւր՝ զայն սիրէ և տեսանէ: - 239. Վասն որոյ չարքն անամօթ կոչին. իբր *թողեալ* զպատիւ մարդոյն՝ և անասնոցն նմանեալ: - 274. Եւ կամ որպէս ճանապարհորդք հեռացեալք ի տանէ՞ յորժամ դարձցին վերստին ի տունս իւրեանց, նախ *թողուն* զվերջին բնակետղն ուստի դիմեցինն երթալ: - 280. Եւ ա՛րդ՝ հեռանալոյ մեզ ի դրախտէն կենաց վերջին ամուսնութիւնն եղև. զա՛յն նախ պա՛րտ է *թողուլ*, և ապա՛ յերկրաւոր հոգւոց և տառապանաց հեռանալ: - 281. Վեցերորդ՝ ի սոցանէ երևի և գործ արդարութեան. որ ընտիրսն աստուծոյ նուիրէր գիտելով զմեծութիւն նորա և զբոլորիցն տուրսն. և զխոտանն ի՛ւր *թողլով*: - 286. Երրորդ՝ յուսացաւ կոչել զանուն տեառն աստուծոյ ի յօգնութիւն. զոր մարդիկ յուսահատեալ էին եթէ վասն մեղաց մերոց *եթող* զմեզ աստուած ի ծեռաց. և նա ի յօգնութիւն կոչեաց զանուն տեառն աստուծոյ. այսինքն զի տէր է՝ ո՛չ գարշի ի ծառայից իւրոց. և զի աստուած է՝ էա՛ծ զմեզ աստ ոչ ի կորուսանել, այլ ի կեցուցանել: - 289. *Թողում* զայլսն բազմօրինակ համանմանութիւն: - 305. Քսաներորդ, և որպէս յովսէփ *եթող* զքուրմն և զերկիր նոցա, զոր քրիստոս էր բառնալոց զմեծամեծ մեղսն և զկռապաշտութիւնն. զի ըստ առն և զօրութիւն իւր. և ըստ աստուծոյ և գործք իւր: - 314. Որպէս սովորութիւն է մարդոյ որ վատացն ասէ, ե՛ս արարի զայդ բանդ որ զքեզ ի քո կամդ *թողի* և ո՛չ խրատեցի: - 336. Ութերորդ՝ զի թէ *թողցեն* զվայելչութիւն խորանիս այս և այլոց հետևեսցին, անպատասխանի լիցին ի պատուհասն. որպէս *եթող* զապերախտ ժողովուրդն և էառ զվրանն մողոքայ և զաստղն հռեմփայ ի դատապարտութիւն ինքեանց: - 342. Բորոտից սրբիլն **բ** հաւ. զմինն զենուլ և զմինն յարիւն թաթաւել և *թողուլ*. և զառն և տատրակ և աղաւնի: - 359. Զի՞նչ է **բ** հաւն ի սրբիլ բորոտին. մին զենեալ, և միւսն արեամբն թաթաւեալ և ի բաց *թողեալ*: - 368. Վեցերորդ՝ այլ և ի թողութեան ամն ուսուսցէ *թողուլ* զպարտիս բանից և գործոց մերոց պարտապանաց: - 372. Վեցերորդ՝ զի մեղքն *թողեալ* է զմարդն. և ո՛չ թէ մարդ զմեղքն: - 377. Եօթներորդ՝ արևմուտք մեղք և տգիտութիւնն է. զոր *թողեալ* դառնամք առ աստուած ապաշխարութեամբ: - 395. Եւ թէ նա՛ ևս *թողոյր*, այլք զարձակեալ կինն առնուին: - 401. Զի թէ զամենայն բան քննեմք, աստուծոյ զի՞նչ *թողումք* յապայ: - 405. Ութերորդ՝ յօրինակ փրկչին յիսուսի, որ զբռնութիւն թշնամւոյն խորտակեաց և զխաբէութիւնն *եթող*. զի փործեսցին ընտրեալքն և խոտեսցին վատթարքն: - 417. Իսկ զփղշտացիսն *եթող* վասն ուխտին աբրահամու և աբիմելիքայ: - 417. Եօթներորդ՝ ռահաբ *եթող* զկուռս և զբազում հոմանիս. և ցանկացաւ յեսուայ: - 417. Եւ եկեղեցի *եթող* զպաշտօնս իւր և զչարիս՝ և սիրեաց զքրիստոս: - 417. Քսանևզ՝ նա՛ սպան զթագաւորս և զիսկայսն քանանու. և զոմանս *եթող* ի փորձ ընտրելոց: - 419. Եւ տէր մեր յաղթեաց իշխանին դիւաց. և եհատ զնորայն բռնութիւն աջոյ. և զոմանս *եթող* ծախիւ թիւրելոյ և զընտիրս որոշելոյ: - 419. *Թողին* և հրէայք զտէր մեր և հաւատան նեռին և ի հուր նորին այրեսցին: - 423. *Թողում* զգերծումն

մերկութեան և զթօշումն անարգութեան և տկարութեան խաչին. զայպանելն խաչողաց. և զխաւար լուսաւորացն. և յայլ դէմս դարձուցից զբանս: - 424. Եւ է՛ որ զմեղքն *թողու*՝ և զպատիժն կրէ. որք յայլմէ բռնաբա՛ր խոստովանին և պատահմամբ, և դարձեալ սխալին. այսպիսեաց մեղքն միայն *թողլի*: - 432. Եւ է՛ որ խոստովանի. և ոչ մեղքն միայն *թողուլի*. որք թերի են սրտիւ. և զմեղս թերի խոստովանին. և ի միտս եդեալ են դարձեալ գործել. այսպիսեաց ոչ մեղքն *թողուլի* և ոչ պատիժն. զի որպէս զշուն դառնայ ի փսխած իւր: - 432. Ասեմ թէ ոչ, զի կատարեալ խոստովանութիւնն *թողու* զմեղս, բառնայ զպատիժն, և ջնջէ՛ զյիշատակ մեղացն. մինչ զի ո՛չ երևի ի դատաստանին աստուծոյ: - 432. Եւ սոքա պատերազմօղք. *թո՛ղ* զայլ խառնիճաղանճն: - 434. Երկոտասաներորդ, *եթող* զոչխարսն ի տուարածսն. և տէրն զիննսուն և զինն յանապատին: - 436. Երեսունևմի, գիշերի ընդ պատուհանն եւ, *թողեալ* զպատանսն յանկողնի. և տէրն ի գիշերի յարուցեալ *եթող* զկտաւն ի գերեզմանին կնքեալ: - 436-437. Դաւիթ *եթող* զիրէաստան և բնակեցաւ յայլազգիս. և որդի նորա *եթող* զիրէայս և հանգեաւ ի հեթանոս: - 437. Նախ զայն ցուցանէ առ նորս, եթէ ոք յանգիտութեան մեղանչէ՝ *թողու* աստուած. և որ դարձեալ կրկնէ, և զառաջինն պահանջէ աստ: - 439. Եւ սոքա են հարճք որ կարեն ի բաց հանիլ ի ժառանգութենէ. զի սէրն է կապ և լար շարոցին որ ո՛չ *թողու* ցրւիլ: - 440. Երեքտասաներորդ՝ զառաջին մեղքն *եթող* զադոնիայ, և յերկրորդին սպան: - 441. Վեցերորդ՝ զի զփառս *եթող* և զսէր բարեկամաց: - 442. Յօրինակ ամենայն մարդոյ. զի պա՛րտ է ստուգել զամենայն բան. և ո՛չ դիւրապատիր լինիլ և *թողուլ* զիրամանն աստուծոյ: - 443. Եւ որ ո՛չ *եթող* զոք մերձ. զի ո՛չ ոք լինի գործակից յարութեան մերոյ. որպէս և ո՛չ ստեղծմանն: - 444. Անմարթ էր *թողուլ* զժողովուրդն ի դրան տաճարին և մերձիլ յանկողինս. և ըստ օրինացն զօրեայ սրբութիւն ստանալ. որ անհնա՛ր է ամենևին. թէպէտ ասեն՝ գոյր ա՛յլ քահանայապետ որ զկարգ պաշտամանն կատարէր: - 484. Առաջինն ուսուցանէ *թողուլ* զանիրաւութիւնս արարեալ ընդ դէմ մեր: - 492. Նոյնպէս և զհոգիքն *թողեալք* ի յաստուծոյ արգելուն դևքն: - 504. Ոմանք ասեն թէ ի չորրորդ դժոխքն էջ ուր էին արդարոց հոգիքն արտաքոյ ասացեալ երիցս, և զնա միայն աւերեաց. և զարդարսն միայն եհան. և զայլսն *եթող* անդ: - 505. Երկրորդ ասեն թէ զայն միայն աւերեաց և զայլսն *եթող*: - 506. Երրորդ ասեն թէ զարդարսն միայն հանեալ և զայլսն *թողեալ*: - 506. Իսկ առ երկրորդն որ ասեն թէ միայն զլիմպոսն աւերեաց և զայլսն *եթող*: - 506. Իսկ առ երրորդն որ ասեն թէ միայն զարդարսն եհան և զայլսն *եթող* անդ: - 507. Յորում ի մէջ գիշերի *թողեալ* զկտաւսն ի գերեզմանի և յարեաւ եւ առ հայր ի յերկինս: - 513. և ո՛չ մի հոգի *եթող* ի դժոխս. այլ զամենայն ազատեաց յարուցեալ ի մեռելոց. և բաշխեաց պարգևս որդւոց մարդկան: - 514. Հինգերորդ՝ զանբաժանելի միացումն ի սէրն քրիստոսի. զի որ ի խաչին *թողին* և փախեան, յետ իջման հոգւոյն՝ ամենեքեան վասն անուան նորա չարչարեցան և մեռան...: - 524-525. Եւ յորժամ եւ արտաքոյ քաղաքին *թողեալ* զկապանս սողոմոնի՝ սպանաւ: - 540. Դարձեալ, զորօրինակ բազումք ընթանան ի մի ճանապարհ, և ամենեքեան *թողեալ* զնոյն՝ ընդ այլս գնասցեն, և մինն մնասցէ ի նոյնն. ո՛չ ասեմք թէ մինն բաժանեցաւ ի ճանապարհէն, այլ՝ այլքն: - 551. Ապա յա՛յտ է թէ ո՛չ ազգս հայոց *եթող* և բաժանեցաւ, այլ նոքա *թողին* զուղիղն և բաժանեցան: - 551. Երկրորդ՝ գործօղն որ ունիցի զճշմարտութիւն ինչ կարգի՝ *թողու* զայն և գործէ՛ զմեղս: - 564. Երրորդ՝ ի յաստուած գիտութիւնն. որ եկեալ իցէ ի հաւատս ճշմարիտս. և գիտէ զքրիստոս աստուած ճշմարիտ. *թողու* և գործէ՛ զմեղս կամ զհաւատն: - 564. Նոյնպէս և Կալն և Ունելն զամենայն մահու չափ մեղս. թէ գործեալ է և *թողեալ*. զի որ հաստատեալ է մեղքն յինքն, առաւել մեղանչէ: - 565. Զի՞նչ է մեղքն ընդ դէմ հոգւոյն սրբոյ որ ո՛չ *թողցի*: - 566. Եւ զի ո՛չ *թողու* զմեղս՝ անհաշտ լինի. վասն այն մեղքն անջինջ և անթողլի մնայ: - 566. Ութերորդ, ո՛չ ասաց՝ թէ խնդրեսցէ ապաշխարութեամբ՝ արգելից զգութ և զողորմութիւն. այլ թէ՝ «ո՛չ *թողցի*». որով յա՛յտ է թէ առանց զղջման և տանջանաց ո՛չ *թողցի*: - 566. Յիրաւի որք ո՛չ հաւատան թողութեան խոստովանութեան, ո՛չ *թողցի* նոցա աստ կամ անդ: - 566. Տասներորդ՝ վասն հոգեմարտին մակեդոնի որ հայհոյէր զհոգին սուրբ նուազ ասելով քան զհայր և զորդի, ո՛չ *թողցի* նմա: - 566. Զի երեք են ի թողութիւնն. այսինքն *թողօղ*. և այն որում *թողու*. և պատրաստութիւն նորին: - 567. Ա՛րդ՝ ի *թողուլն* երկու են. այսինքն ողորմութիւն և արդարութիւն. ընդ դէմ առաջնոյն է՛ յուսահատութիւնն. և ընդ դէմ երկրորդին յանդըգնութիւնն: - 567. Նաև ի յայն որում *թողեալ* լինի՝ **բ** ինչ պահանջի. այսինքն ցաւ վասն գործելոցն, և մտադիւրութիւն վասն ոչ գործելոցն...: - 567. Եւ կոչի ներելի, իբր ներելի և *թողլի*. զի ակամայ և անգիտութեամբ հանդիպի: - 567. Եւ յայնմ ծնական բանիցն ո՛չ է պարտ ի բաց *թողուլ*. և ո՛չ այլ բան ի ներս խառնել: - 588. Մեղքն ադամայ այն է որ զարդարութիւն կորոյս. և մեղօք և

ցանկութեամբ ծնաւ զորդին. և այն մեղքն սկզբնական կոչի. և ո՛չ *թողցի* եթէ ոչ ի մահն քրիստոսի մկրտեսցի: - 591. Աստուած զարդարութիւն յամենայն մարդոյ խնդրէ զոր յառաջն եւտ. և ադամ *եթող* զայն: - 591. Արդ փոքրիկ տղայն ո՛չ վասն այն տանջի թէ ադամ *եթող* զայն. այլ զի ինքն զարդարութիւնն զայն ո՛չ ունի վասն այն տանջի: - 591. Թէ մեղք հօրն ի մկրտութեանն *թողեալ* լինի, վասն էր մկրտին որք ի նոցանէ ծնանին: - 592. Թէ մեղքն ի մահն քրիստոսի *թողեալ* լինի, ընդէ՞ր մկրտիմք մեք: - 592. Եթէ խոստովանութեամբ *թողլի* մեղքն, վասն է՞ր դնի ապաշխարանքն: - 602. ...այսպիսիս կատարեալ խոստովանութիւն է. և զայսպիսոյ մեղս *թողու* քահանայական իշխանութիւնն. և զպատիժն ընդ նմին: - 603. ...ընդ բառնիլ մեղացն բարձաւ և պատիժ գեհենին. որպէս տէր մեր *եթող* զմեղս անդամալուծին. և բարձան պատիժքն: - 603. Յիրաւի ապա այսպիսի խոստովանութիւնս կատարելապէս *թողու* զմեղս և զպատիժս...: - 603. ...զի առանց խոստովանութեան մեղքն ո՛չ *թողուին*: - 603. Այս սուրբ օծմամբս և իւր գթութեամբն աստուած *թողու* քեզ զոր մեղանչեցեր տեսլեամբդ. նոյնպէս ասէ և այլ զգայութեանցն: - 604. Եւ գործ ա՛յս խորհրդոյս է՛, որ զմնացեալ ներելի մեղքն *թողու*: - 604. Չինգերորդ՝ որք բոլորովիմբ զղջացեալք և *թողեալք* զմեղս՝ գործեն զբարիս. զնոսա հովուէ՛ դպիրն սաղմոսիւք և ալէլուիւք: - 608. Չաւատն է՝ զի ո՛չ ոք ի յերկուցն պղծեսցի օտար անկողնով. որպէս այն որ *թողու* զհաւատն և ուրանայ բանիւ...: - 610. Եւ զորօրինակ՝ ի ստորոտ լերին հասեալ զգրաստի բեռինս առեալ՝ *թողումք* յարօտս սակաւիկ մի: - 657. ...զի և նա *թողցէ* մեզ զպարտս մեր: - 676. Չինգերորդ, զի մի՛ ի զազիր հոտոցն և որդանցն զարշեսցուք և *թողցուք* զշէնս աւերակ: - 677. Նոքա որ *թողին* զամենայն և գնացին զհետ քրիստոսի, որոց խոստացաւ զհարիւրապատիկն աստ՝ և զկեանսն յաւիտենից: - 688. ...ոչ *թողու* արդար իրաւունքն աստուծոյ ելանել յերկինս. այլ կան և մնան իներքոյ. ակնունելով հանդերձեալ դատաստանին. - 688. ...զի թէ ոք աստ զպատիժ մեղաց ոչ կարասցէ վճարել, անդ վճարեսցէ և *թողցի*: - 704. Եւ որպէս բժան բիւր հրեշտակացն, և եօթանասնից եօթն *թողլյն*, և ամլոյն եօթն ծնանիլն ո՛չ է վճիռ, նոյնպէս և իդ երիցանցն: - 711. Ասեմք եթէ՝ զորօրինակ սնդիկ լուծեալ և ի հող խառնեալ գնդապէս և փոշիացեալ. յորժամ ի մի վայր ժողովես՝ *թողու* զփոշիսն ի յորս խառնեալ է և պարզ միայն սնդիկն ժողովի: - 719. Է՛ ուրեմն ասել, եթէ ոչ տն սաքաւովք, այսինքն զօրութեանց, *թողեալ* էր մեզ սերմն առաքելօք և մարգարէիւք և այլովք սրբովք և վարդապետութեամբ աւետարանին, համերք և ի մեղս լինէաք խստացեալք: - 755. Որով զամենայն ի խոնարհ *թողեալ* ի վերոյ անցանեմք անցաւորացս: - 769. *Թողլով* զայլս որ յազգս այսմ. առասպելախօսե՛ն արտաքին բանք: - 788

ԹՈՂ ԹԷ + Ասեն զայս թէ՝ և ո՛չ մարդ չէ. այսինքն ծեռքն և ոտքն քրիստոսի. *թող թէ* աստուած: - 91. Այլ ա՛յս է ճշմարիտն. որ մինն ծառ էր կենաց՝ և միւսն գիտութեան. և ի դրախտին այլ ո՛չ գոյր նման նմա. *թո՛ղ թէ* յերկիրս. ո՞րպէս ասեմք թէ այս է՝ կամ այն: - 224

ԹՈՄԱՍ - Չորրորդ՝ յա՛յտ է, զի իւրաքանչիւր առաքեալ յիւր վիճակն ընթացեալ ծեռնադրեցին եպիսկոպոսունս... *Թոմաս* ի հնդիկս: - 546

ԹՈՅԼ + Արի մարդոց է աւուրքս և ո՛չ *թուլից* և վատաց: - 201. Պնդէ՛ *զթոյլն*: - 202. Այսինքն *զթոյլն* պնդէ՛. որպէս զծու. և զպինդն հալէ՛. որպէս զերկաթ: - 202. Արդ՝ յորժամ աղբիւրք ջրոյ՝ մերձին յերակն հրոյ որ է՛ ծծումբն, ջերմանան խիստ կամ *թոյլ*. մերձ կամ հեռի անցանելովն: - 208. Երկրորդ՝ զի *թո՛յլ* է գլուխ օձին: - 218. Որ բազում անգամ բանայ և խփէ՝ երկչոտ է և *թոյլ*: - 246. Իններորդ՝ կին, նշանակէ *զթոյլն* և զտկարն: - 276. Զի ի գալստեան տեառն կնատքն և *թոյլքն* ո՛չ թուին. այլ արիագոյնքն անխտիր. զի ի քրիստոս յիսուս արու և էգ ո՛չ է. ո՛չ ի մկրտութեանն և ո՛չ ի յարութեանն: - 315. Վեցերորդ, խմորունն ո՛չ է կենդանի հաց. այլ *թոյլ*: - 356. Ի ջրոյ պոռնկութիւն և փառասիրութիւն. որ զէճ է և *թոյլ*. և փառասէրն յայլոյ բանս մեղկի և թուլանայ: - 560

ԹՈՅԼ ՏԱԼ + Ասեմք նախ եթէ՝ չարն ո՛չ է յաստուծոյ որպէս բարին. զի բարին ըստ կամա՛ց է. իսկ չարն *թոյլ տալով* է. և ա՛յլ է կամացն որ յօժարութեամբ է, և այլ է *թոյլ տալովն* որ իբր ի յո՛չ կամացէ: - 17. Դարձեալ, *թոյլ տալ* և ներել չարեաց՝ վասն բարւոյ է: - 17. Զի նախախնամութեամբ բազում բարիս յառաջած է ի չարէ. որպէս սատանայի *թոյլ տայ*, զի փորձեսցին բարիքն և յաւելցին պսկքն: - 17. Նաև մարդկան չարեաց *թոյլ տալ*. զի կամ ընտրեսցեն զբարիս՝ կամ յետոյ զղջասցին. և այլ պէսպէս նախախնամութեամբ որպէս ինքն գիտէ աստուած՝ ներէ՛ չարեաց. որպէս տեսանելոց եմք յառաջիկայսդ: - 17. Դարձեալ ասեմք թէ՝ ո՛չ է բարի առանց աստուծոյ կամացն. և ո՛չ չար առանց *թոյլ տալոյ* նորա. ա՛յն է որ ասէ՝ տերև ո՛չ անկանի, և մազ մի ի գլխոյ. զի ո՛չինչ կարեմք առնել առանց

կամաց՝ կամ առանց գիտութեան՝ կամ առանց *թոյլ տալոյն* աստուծոյ: - 18. Նախ՝ եթէ աղքատութիւն և մեծութիւն տիրելն և ծառայելն, է՛ յաստուծոյ. սակայն ոմանց կամելով՝ և ոմանց ներելով և *թոյլ տալով*. այսինքն զբարի մեծատունս և զաղքատս կամելով առնէ. և ըզչարսն ներելով և *թոյլ տալով* առնէ: - 19. Այսպէս և զարդարս և զմեղաւորս. զչարս և զբարիս. զոմանս կամելով առնէ բարիս, և զոմանս *թոյլ տալով* առնէ չար. ապա ուրեմն ո՛չ են ի կամացն աստուծոյ չարութիւնք և ո՛չ մեղքն: - 19. Զի որպէս գիջակնութիւնն *չտայ թոյլ* տեսանել յստակ...: - 32. Նաև սէր աշխարհիս և փառաց՝ ո՛չ *եւտ թոյլ* հաւատալ...: - 32. Այլ և ատելութիւնն դարձուցանէ զմիտս բազմաց ի հաւատոցն. որպէս ատելութիւն և նախանձ փարիսեցւոցն՝ ո՛չ *տային թոյլ* հաւատալ ի քրիստոս. թէպէտ տեսանէին զամենայն նշանսն զորս առնէր...: - 32. Իսկ առ չարն յո՛յժ ազդողակա՛նք են. այլ ո՛չ այնքան որչափ և կամին. այլ որքան իբր ի հրեշտակաց *թոյլ տացի*: - 149. Հինգերորդ՝ և որպէս ընդ աղօտ ինչ նմանութեամբ ծանօթանամք ի գործն արարչութեան. այսպէս և ստւերակերպ նմանութեամբ ի ծանօթս գամք գործոյ նախախնամութեանն. այսինքն առնելոյն և *թոյլ տալոյն*: - 157. Հինգերորդ՝ զի գործ արարչութեան է մի միայն առնելն. իսկ գործ խնամելոյն է՛ առնել և *թոյլ տալ* երբեմն երբեմն ըստ պիտոյից բարեգործութեան: - 158. Վասն է՞ր *թոյլ տայ* աստուած արդարոց անկանիլ ի փորձութիւն: - 158. Չորրորդ՝ *թոյլ տայ* փորձութեան արդարոց ի յուղղութիւն այլոց. որպէս ղազարոյն և մեծատանն. զի տեսանելով զղազարոս՝ և լսելով վասն մեծատանն՝ զարհուրիմք և գամք յուղղութիւն: - 158. Հինգերորդ՝ *թոյլ տալով* լինին ոմանք ի փառս այլոց. որպէս ի ծնէ կուրին...: - 158. Եօթներորդ՝ *թոյլ տուեալ* լինի և ոմանց անկանիլ ի մեղս ինչ. զի ի հպարտութենէն զոր ունէր վասն առաքինութեան՝ խոնարհեսցի և անկցի առաջի տեառն խոստովանութեամբ. և ընկալցի զթողութիւն. որ նախ համասե՛ռ էր սատանայի: - 159. Ութերորդ՝ *թոյլ տալով* սրբոց չարչարիլ՝ վասն պսակացն առաւելութեան է ...: - 159. Դարձեալ և ի յառակս անառակին որ դարձաւ առ հայրն՝ և ողջմամբ ընկալաւ և զգեցոյց զնա և զարդարեաց մատանի ի ձեռս՝ և կօշիկ յոտս. այլ ո՛չ *եւտ թոյլ* նմա պատարագել...: - 167. Եւ ապա զի յոչնչէ եղեալն կարէ՛ նմա և ի նոյն փոխիլ եթէ կամքն աստուծոյ *թոյլ տացէ*...: - 274. Դարձեալ սիրեցաւ յաստուծոյ, զի առաջին մարտիրոս սա՛ եղև. թէպէտ *թոյլ եւտ* իջանել ի դժոխս, զի ի պատճառս նորա խնդրեսցին այլքն. որպէս ի պատճառս ղովտայ զերծան սոդոմայեցիքն աբրահամաւ: - 287. Վասն է՞ր *թոյլ եւտ* սատանայի մարտնչիլ ընդ յոբայ: - 325. Երկրորդ՝ զի *թոյլ տուաւ* փորձողին մարտնչիլ որպէս ընդ ադամայ՝ այսպէս ընդ յոբայ: - 327. Իսկ աստուած փոխէ՛ և զկամս ազդելով ի նոսա զբարին. և դարձուցանէ՛ ի չարէ՛. և երբեմն *թոյլ տալով* անձնիշխան կամացն դառնալ ի չարիս: - 336. Եւ *թոյլ տայ* աստուած դիւաց և կախարդացն հրաշից: - 336. Նախ՝ *թոյլ տա՛լն* է աստուծոյ. որ անձնիշխան կամօք ամրանայ մարդ ի չարն, և աստուած ներէ՛ և ո՛չ երկիւղիւ խրատէ զնա: - 336. Երրորդ, զի մեր ախորժակացս հետագայ և աստուծոյն. զի յորժամ ի բարին լինիմք՝ օգնէ՛. և ի չարն *թո՛յլ տայ*. ա՛յն է խստացուցանելն զսիրտ մարդոյ: - 336. Վասն է՞ր *թոյլ տայ* աստուած լինիլ այսոցիկ նշանաց: - 388. Փեգովրայ տեղի՛ էր կռոց. և դևքն *չտային թոյլ* թաղել զմարմինն, մինչև սաստեաց միքայէլ հրեշտակապետն ասելով, «սաստեսցէ՛ ի քեզ տէր». որպէս յա՛յտ է ի կաթուղիկէից վերջին թուղթն: - 409. Չորրորդ՝ տեսեալ զմովսէս առաւել փառաւորեալ, և յետ վախճանին *թոյլ եւտ* ներողութիւնն աստուծոյ ժպրհիլ բանսարկուին ստգտանօք մեղաց. զի մի՛ տացեն նմա զգերազանց պատիւն աստուած կարծելով: - 410. Նա՛խ՝ թուել հրամայեաց, որպէս այն որ *թոյլ եւտ* իսրայէլի մարտնչիլ ընդ բենիամենի, և անկան **լռ** ի դասուց նոցա: - 434. Իսկ նստիլն ի յաթոռ՝ ասէր պատրել զաքայաբ, *թոյլ տալն* է աստուծոյ որ մարդ իւր կամօքն հաւանի չարին և պատժի: - 444. Վասն է՞ր ոչ *եւտ թոյլ* մերձենալ մարիամու. և այն զի ի ճանապարհին կալան զոտս նորա և համբուրեցին ա՛յլ կանայք: - 517. Եւ զի դժւարաւ խլին չարքն առանց վնասելոյ բարեաց, վասն որոյ *թոյլ եւտ* մինչ ի ժամանակի հնձոցն: - 693. իսկ միտքն տայ պատասխանի՝ դրունքս փակեալ են. այսինքն զգայարանքս խցեալ են և մեղաց մանկունքս ընդ ինև ո՛չ *տան թոյլ*...: - 697

ԹՈՅԼՏՈՒՈՒԹԻՒՆ + Բայց թէ *թոյլ տըւութեամբ*՝ որ մեզ երևի չար. և է՛ ծածուկ բարութիւն ի նմա: - 158

ԹՈՅՆ + Ութերորդ՝ զնա օ՛ձ դարանակալ ասէ ի ճանապարհի. և սոքա առաջին օձին նմանեալ՝ հրապուրեն զբազումս. և արտաքսեն ի դրախտէ եկեղեցւոյ. և *թոյնք* իժից ի ներքոյ շրթանց ունելով և խայթոց՝ զի առորս մերձենան, ի յսկիզբն բանից կամ ի վերջն՝ մահացուցանեն զհոգիս. երկճղի ունելով լեզու նենգաւոր՝ չար և բարի, ծածուկ և յայտնի: - 35. Իմաստութեան օձին նմանիլ. և թէ զգլուխն ջախջախեմք. և թէ *թոյնքն* ի գլուխն է: - 155. Որպէս *թոյնք* իժից, զի են ինքեանք բնութեամբ չար և

պատճառե՛ն զչար. բայց պատահեցաւ ոմանց՝ դեղ լինիլ: - 160. Կամ *թոյնք*. որպէս օձի: - 216. Երրորդ՝ զի *թոյնք* և խայթոցք նոցա՝ զէն և պահապան է նոցա. զի առհիւծքն պատառելովն ապրին. նոյնպէս և այլքն: - 217. Չորրորդ՝ *զթոյնսն* լուանայ և ապա՛ ջուր ըմպէ: - 218. Երրորդ՝ զի աղբիւր է մահաբեր *թունիցն*: - 218. Վասն է՞ր *զթոյնք* մահուն ի գլուխն ունի: - 219. Այլ և ի *թունից* բանսարկուին ներկին և լինին չար: - 237. Եւ սոյնպէս մարդն առաւելու ի չարն. ի բանականէն և ի կամացն և ի *թունիցն* սատանայի չարացեալ որպէս ցուցաւ ի սկիզբն գրոցս: - 237-238. Եւ տէր ինքն բարձրացաւ ի խաչ և զիարեալսն ի *թունիցն* դիւաց բժշկէր: - 329. Իսկ մովսէս հրամանաւն աստուծոյ արար պղնձի օձ. և բարձրացոյց ի դուռն խորանին. և որ հայէր ի նա՝ ապրէր ի *թունից* օձիցն: - 386. Երկրորդ՝ որ հայէր ի յօձն՝ բժշկէր. և որ հաւատայ ի խաչեալն՝ բժշկի ի *թունից* մահաբեր օձին: - 386. Վեցերորդ՝ առանց դառնութեան և *թունից* էր օձն. և տէր մեր առանց դառնութեան մեղաց: - 386-387. Նա՛խ՝ զի խորհրդոյն չարն ի բոլոր հոգի և ի մարմինն սփռի որպէս *թոյնք* օձից: - 557. Զոր օրինակ զանգուած ինչ *թունիւք* ապականեալ լինի. ամենայն հաց ի նմանէ նիւթեալք մահաբերք են: - 592

ԹՈՆԻՐ + Իսկ պան բաղարջն է՛ նաշիհն զանգեալ իւղով. և որպէս բոկեղն եփեալ ի *թոնրի*: - 357

ԹՈՇԱԿ + Եւ միշտ յամենայն օր ի *թոշակ* հանգուցեալոցն: - 346

ԹՈՌՆ + Թէ կամաւ, Ասեն չարափառքն՝ կամա՛ցն է որդի՝ և *թոռն* աստուծոյ: - 36. Եւ թէ յորդւոյ՝ երևեցաւ ասեն և *թոռն* ոմն մեզ աստուած: - 52. Դարձեալ՝ հարցանեմ, զի թէ մինն բոլոր բղխումն է հոգւոյն և ո՛չ մասն. զի թէ զմինն զայն հայր բղխէ, ապա ուրեմն ո՛չ բղխէ որդի. իսկ թէ զմինն զայն որդի բղխէ, բըղխեալն հոգի *թո՛ռն* լինի հօր, և ո՛չ բըղխումն նմին: - 63. Իսկ աղուանից ամիս Նաւասարդուլ. որ է՛ նաւասարդացի. այսինքն ի *թոռանց* է. յուստերաց կամ ի դստերաց: - 201. Արդ՝ եթէ ադամ ոչ էր կոչեալ՝ այլ կրտսեր *թոռունքն*, նախատինք էր նախահօրն: - 219-220. Նոյնպէս և զփոխումն ենովքայ տեսին եղբարքն ուստերքն և դստերք նորա. զի մի՛ ասիցեն թէ սպա՛ն զնա՛ կուրացեալն ղամեք *թոռն* կայենի: - 290. Ապա թէ որդիք և *թոռունք* չօգտին ի ներելոյն, յայնժամ պատուհասէ՛ և ջնջէ զյիշատակ չար ազգին: - 351. Նա՛խ՝ առ տեղեաւն ցուցանէր յահարօնէ՛ լինիլ քահանայ. յորդիս և ի *թոռունս* յազգէ յազգ: - 382. Սորա՛ էին **խ** որդիք, և **լ** *թոռունք*: - 420. Արդ յերեքտասան ամէ՛ ովսիա մինչև ցմետասան ամն սեդեկիայ որ վերջին գերեցաւ՝ լինի **խ** ամ. և նաբուգոդոնոսորայն **ի** ամ. և որդւոց և *թոռանց* նորին **ժ** ամ. որ կատարի **հ** ամ մինչև յառաջին ամն կիւրոսի որ արձակեաց զգերիսն: - 447. Զչորքս զայս՝ Զոքզիա և Զգոդողիա մայրն, և Զյովաս և Զամեսիա ո՛չ գրէ յազգահամարսն աւետարանիչն վասն լինելոյ դուստր և *թոռունք* եզաբելի: - 452. Եւ այսպէս **բ** եղբօր *թոռունք* էին Մարիամ կոյսն և Յովսէփ ի հարց կողմանէ մելքեայ և պանթերի ի նաթանայ: - 460. Իսկ յովակիմ արդարն էր ի թագաւորական ցեղէն յուդայի **լը** երորդ ի *թոռանց* նաթանայ որդւոյն դաւթի փառաւոր և մեծատուն յոյժ: - 460-461. Եւ վասն այն է գրեալ՝ յերրորդ կամ ի չորրորդ ազգս մեղաց վրէժ խնդրեսցի. յորժամ հայրն և որդին և *թոռունքն* զնոյն մեղս գործեսցեն: - 593. Առաջին մեք, և որդին, և *թոռն*. և *թոռին* որդին. և *թոռին* *թոռն*. և նորա որդին. և թոռնիայն. որ է՛ է: - 611. Զի հայրն և որդին և *թոռն* որ է՛ **գ**. և *թոռին* *թոռն* որ է՛ **դ**. որ լինի **է**, և եզր արենակցութեան: - 611. Զի կնքահայրն և սանամայրն ծնունդ մի. և նոցա զաւակն **բ**. և նոցա *թոռն* **գ**. և չորսն որ է՛ *թոռին* *թոռն*՝ լինին խնամիք: - 611. ...և նոցա որդին որ է՛ *թոռն* հօրն՝ ունի զկէս արեանն. և *թոռին* որդին զերրորդ մասն. և *թոռին* *թոռն* զչորրորդ մասն: - 612. Իսկ զայսօր յարեաւն, զնորոգեալ կղզիքն, և *զթոռանցն*, ներսէս լամբրօնացին: - 637

ԹՈՌՆԻԱՅ + Առաջին մեք, և որդին, և թոռն. և թոռին որդին. և թոռին թոռն. և նորա որդին. և *թոռնիայն*. որ է՛ **է**: - 611

ԹՈՎԼԱՅ - Եօթներորդ *Թովլայ* յիսաքարու սամարացի ամս **իդ**: - 420

ԹՈՎՄԱՍ - Ասաց զայս *թովմաս*: - 573. *Թովմաս* առաքեալն ի թաղումն տիրամօրն է ասացէալ. որպէս գրեալ է ի գիրս որ կանոնական լրմունք կոչի: - 633. *Թովմաս* ասէ, կին յեգիպտոսէ ի գալ լինի. և անդ ուր կինն ղովտայ էր ննջէ: - 706

ԹՈՎՆԱՍ - Եւ յետ սորա *թովնաս* երաժիշտ՝ այլակերպ յօրինէր գործի...: - 640

ԹՈՐԳՈՄ - Առաջին ժողովն եղև ի տանս *թորգոմայ* յարևելից կողմանս. զկնի **է** երորդ ամի վախճանելոյ մեծին սահակայ: - 544

ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ + Որ և յարազուարճ բարերջանկութեամբ լի և ամենազան քաղցրորակ պտղաւէտութեամբ տնկեսցիս ծառ բարձրաբերձ յընթացս հոգւոյն ի մէջ եկեղեցւոյ տանս *թորգոմեան* ազգիս հայկազնեան: - 558

ԹՈՐԵՄ + Իսկ ի ներքուստ, ի լինիլ տրտմութեանց՝ խունճապեալ մարմնոյն հոսի մաղձ դառն ի ստամոքս որովայնի. և վերացեալ գոլորշեաց նորա զօրէն շոգլեաց պուտկի առ խելապատակս գլխոյ. և ծանրացեալ անտի *թորի՛* առ բիբն ասացեալական. չոր գոլով և աղէգոյն ի սևատեսա՛կն մաղձոյ: - 787

ԹՈՐՔՈՄԷՏՈՍ ԳԵՏ - Յասպիս՝ նմա՛ն է զըմրխտի դեղնագոյն. գտանի յեզեր *թորքոմէտոս գետոյ* յեզր կասբից ծովու: - 348

ԹՈՒԱԿԱՆ + Եւ ըստ անանիա շիրակացւոյ, յադամայ ի *թուականն* հայոց՝ են ամք՝ **ռթճհզ**: - 451. Եւ ի ծննդենէն քրիստոսի ի *թուականն* մեծ՝ **շծգ** ամ: - 451. Չորրորդ՝ մեծ և արժանաւոր ժողովն եղև ի մանազկերտ. ի **ճհդ** *թուականին*. հրամանաւ և արդեամբք գիտնաւոր և մեծ իմաստասիրին սրբոյն յոհաննու կաթողիկոսին հայոց օձնեցւոյ: - 545

ԹՈՒԱԿԻՑ + Դարձեալ հարցանեն թէ՝ զիա՞րդ ասէք երեք և մի բնութիւն. զի **գ** միոյ բնութեանն ո՛չ հաղորդի. այլ մինն հաղորդի միոյ բնութեանն, և երկուքն երկուքին. և երեքն երեքին. զի որքան է թիւն, այնքան բնութեան *թըւակից* լինի: - 54. Տե՛ս՝ զի այլ և այլեն բնութեամբ, և անւամբ *թըւակից* առնէ: - 54

ԹՈՒԱԿՑԵՄ + Եւ այլ անուն՝ այլոյ բնութեան ո՛չ *թըւակցի*. որպէս ո՛չ մի երկուին և կամ՝ երկուքն երեքին: - 54. Եւ քրիստոս *յաւետարանին*՝ զաստուած և զմամոնայն *թւակցէ*: - 54. Եւ իմաստասէրքն զհոմանունսն որ ո՛չ էր ի նոյն տեսակէ կամ ի բնութենէ՝ *թւակցէին*: - 54

ԹՈՒԵԼՈՒԹԻՒՆ + Զի՞նչ նշանակէ որ **բ** ցեղն և կէսն մնացին յայնկոյս յորդանանու և ժառանգեցին, և այլքն անցին ի քանանացիքն: Պատասխանի: Բարւո՛ք *թուելութեամբ*: - 390

ԹՈՒԵՄ (համարել, հաշուել) + Իսկ յերիս երրեակս *թըւեալ*՝ բազմազա՛ն է իմանալի: - 134. Ասեմք առ այս Նա՛խ՝ եթէ թողութիւնն է ի զղջումն. և կարգն է ի յանձն ապականեալ. ապա ուրեմն իրաւի թէպէտ զթողութիւն ընկալաւ զղջմամբն, սակայն ի կարգն ո՛չ մտանէ ապականեալ և շրջեալ անձամբ և բնութեամբ, զորօրինակ բեկեալ և կցեալ անօթ՝ ո՛չ *թւի* ի կարգ անարատիցն: - 166. Դարձեալ **ժ**երորդ՝ աստեղագէտք ասեն թէ յղացումն ամենայն մարդոյ Զօհալին է. և յիւրաքանչիւր մոլորակս ամիս մի *թուեալ*՝ լինի ծնունդն ի մուշթարին **թ** ամիս: - 264. Եւ մտանէ ի կարգ զինուորաց. վասն որոյ մովսէս ի **ի** ամենիցն ի վեր *թուէր* զզինուորսն: - 265. Եօթներորդ՝ ո՛չ ի մուտն և ոչ ի յելն՝ զկանայս նոցա ո՛չ *թուէ*. այլ զծնունդքն և զարսն: - 315. Զի ի գալստեան տեառն կնատքն և թոյլքն ո՛չ *թուին*. այլ արիագոյնքն անխտիր. զի ի քրիստոս յիսուս արու և էգ ո՛չ է. ո՛չ ի մկրտութեանն և ո՛չ ի յարութեանն: - 315. Եւ որք **լը** ասեն զփորձանսն՝ սոյնպէս *թուեն*. յետ հարւածոցն եկաց յոբ **բ** եօթանասուն. այսինքն **ճխ** ամ: - 327. ...և *թուեցան* ընդ ղևտացիս որպէս պատմէ մնացորդացն գիրք: - 330. Եւ դարձեալ զորս *թուէ* ի կարգն: - 376. Վասն է՞ր աստուած հրամայեաց *թւել* զորդիս աբրահամու: - 377. Իսկ զսառայածինսն հրամայէ՛ *թուել* որպէս զաստեղս: - 377. Երկրորդ՝ որպէս աստեղաց գլխաւորքն *թւեցան*. **բժ**ան ազգն՝ **բժ**ան կենդանակերպքն. և այլք նմանապէս: - 377. Երրորդ՝ որպէս ինքն զգալի աստեղս *թըւէ՛* և յանուանէ՛ կոչէ, նոյնպէս և զիմանալի՛սն ետ *թուել*: - 377. Զծերս վասն է՞ր ո՛չ *թուէ* : - 377. Դարձեալ՝ ծեր և կին և տղայք ո՛չ *թուին.* զի պակասեա՛լ են յարիութեանց: - 377. Դարձեալ, **է** դաս *թուէ* առաքեալն զհրեշտակսն յեփեսացւոց թղթին: - 380. Եւ աստ հարցանեմ ի վերջոյ. վասն է՞ր կրկին անգամ *թւեաց* զժողովուրդն: - 392. Նա՛խ՝ անդ զհարքն *թուեաց* որք կոտորեցան. և աստ զորդիսն որք ժառանգէին զերկիրն: - 392. Վասն է՞ր հրամայեաց *թուել* և մահ ածել ժողովրդեանն: - 434. Նա՛խ՝ *թուել* հրամայեաց, որպէս այն որ թոյլ ետ իէլի մարտնչիլ ընդ բենիամենի, և անկան լռ ի դասուց նոցա: - 434. Երկրորդ՝ որպէս *թուեաց* դովեկ զքահանայսն զի մի՛ զերծանիցեն ի սրոյն. նոյնպէս և այս վասն քահանայիցն վրէժխնդրութեան էր. զի կամեցաւ ժողովուրդն փրկել զնոսա: - 434. Երրորդ՝ որք *թուեցան* ընդ աբիսողոմայ և սպանանէին զդաւիթ, այս նոցա վրէժն է: - 434. Չորրորդ՝ *թուեաց* զնոսա, զի յորժամ մարդամահն լինի, գիտասցեն զորքանութիւն մեռելոցն, և զծանրութիւն մեղացն: - 434. Եւ այսպէս *թուին* **հ** ամք գերւոյն: - 448. Եւ աստի *թուեալ* ի դարեհէ՛ որդւոյ վշտասպեայ, որ արձաձեաց զզօրաբաբէլ. և յորոյ երկրորդ ամին շինէ զտաճարն: - 449. Իսկ այլ ոմանք *թուեն* զեօթներորդն դանիէլի ի դարեհի որդւոյ արշուրեայ առաջին ամէն. յորում զտեսիլն ետես մարգարէն. մինչև ի ծնունդն քրիստոսի ամք **նձգ**: - 449. Որ լինի **ծ**, պակաս մի. սոյնպէս *թւեալ*: - 450. ...իսկ եբրայեցիք զամենայն շաբաթսն ո՛չ *թուէին* ի համարն. վասն որոյ նուազի՛ նոցայն: - 451. Զի ո՛չ էր օրէն զկանայս յազգահամարն *թուել*: - 460. Եւ ոմանք այսպէս *թուեն*: - 467. ...զի զքառասնօրեայ գալուստն ի տաճարն՝ ըստ ծննդեանն տօնեսցեն և ո՛չ ըստ յայտնութեանն. որ է՛ յունվարի վեցն. զոր մեք տօնեմք

խ օր *թուեալ* մինչև ի **ժդ**ն փետրվարի: - 485. Ոմանք **դ** ասեն. և անուանս *թուեն*, Ատուր, Թատուր, Գատուր, Սատնատուր: - 495. Եւ ի նոյն ճառն ուր *թուէ* **ը** քաղցրութիւնս չարչարանցն քրիստոսի, զչորրորդն ասէ՝ ելումն արեան և ջրոյն ի լուացումն մեր: - 594-595. Եպիսկոպոսն և քահանայն, զսոսա ի մի կարգ *թուէ* ի դէմս վերնագոյն դասուց երկնաւորաց. որք են Աթոռք. Քերովբէք. և Սերովբէք: - 608. Եւ այլ ևս, յորժամ զշաբաթ և զկիրակէ արտաքոյ *թուեմք* որ պատարագ մատչի, **ե** օր առաջաւորն ըստ աղուհացիցն համարեալ՝ լինի **խ** օր: - 651

ԹՈՒԵՄ (կարծել, թվալ) **+** Այլ *թըւի* որպէս ունակութիւն և պակասութիւն. զի բարին ունակութիւն է, և չարն պակասութիւն նմին. որպէս կուրութիւն երեսաց՝ և խաւար լուսո՛յ է պակասութիւն: - 21. *Թուի* թէ և այս յոչ պատշաճէն ասի զի վնասեալք էին հաւատովք՝ ո՛չ էր պատշաճ անել նոցա նշանս: - 44. *Թուի* թէ նուազ է քան զհայր. զի ոչ ունէր և տուաւ: - 46. Բայց *թըւի* թէ՝ էն և Աստուածն մերձ է աստուծոյ բնութեանն քան զայլսն: - 49. Այլ նոքա ո՛չ խոստովանին զաստուած մարդացեալ. այլ՝ կամ ի նախագոյացեալ անձն բնակեալ ասեն զաստուածայինն բնութիւն, և կամ շնորհօք որդիացեալ որպէս նեստորի *թըւի*: - 81. Բաժանեն և ուրեք զյատուկ անունն. այսինքն աստուած և մարդ. այս է զմարդկային բնութիւնն մարդ, և զաստուածային բնութիւնն աստուած. որպէս նեստորի *թըւի*: - 87. Եւ է՛ ուրեք զի միաւորեն զանունն՝ մի քրիստոս՝ մի տէր՝ մի որդի՝ և մի անձն ասելով որպէս քաղկեդոնի *թըւի* երկաբնակ ժողովոյն: - 87. Կարծեմ թէ և քեզ ծանր *թուի* հարցումնս այս. սակայն մտաւորաբար լո՛ւր: - 180. Եւ *թուի* թէ մարքն աւելո՛րդ է գրած: - 299. Որք **է** ամ ասեն զփորձանսն՝ սոյնպէս *թուեն*. զի յետ փորձանացն ասէ գիրն **ճի** ամ. և յառաջ քան զփորձն **ի** ամ. և **ը** ամ փորձանացն և դարձին: - 326-327. Այլ զի տեսանօղքն զարհուրեալք ի ճշմարիտ նշանիցն մովսէսի՝ առ աչօք *թուէր* թէ և կախարդքն այնպէս առնէին: - 335. Յորում և զմեզ *թուեսցէ* ի թիւ սրբոց իւրոց անջինջ դպրութեամբ. և Նմա փառք յաւիտեանս ամէն: - 392. Բե՛ր տեսցուք և զորպիսութիւն խօսիցն, որ *թուի* թէ ճշմարիտ զապագայն պատմեն դևք: - 430. Նա՛խ՝ զի մի՛ անընտել *թուիցի* մարդկան. զի թէ առ ժամայն ի ծնունդն եղեալ էր երեսնամեայ հասակաւ, առ աչօք համարէին զիրն. և կամ այլ ինչ: - 479. Եւ թէ ոք ասիցէ, ծանեաք զմիութիւնն. այլ *թուի* թէ անկատար է քան զբանն աստուծոյ՝ բան աւետարանիս: - 529. Եւ թէ ոք ասիցէ, զնոյնութիւնն ընկալայ. այլ ինձ այսպէս *թուի* թէ աւետարանս բանն է քրիստոսի, և քրիստոս բանն աստուծոյ. ապա ուրեմն և աւետարանս բան է բանին: - 530. Եւ այսոքիկ թէպէտ և ոմանց ո՛չ *թուեսցին* որպէս փոքր կարծեցեալք. սակայն աւանդութիւն և ո՛չ հաւատ: - 554. Նա՛խ առ հրէայսն. որ գիտէին զհոգին սուրբ՝ շնորհաց բաշխօղ. ուստի ելից հոգին զբէսէլիէլ ճարտարապետ. և զեօթնարփեան շնորհս *թուէ* եսայի...: - 566. **Ղեկ նաւին ի ջուրս բեկեալ *թուի*. և ցաւոտ գլխոյ լերինք շարժեալ:** - 662. Այլ զի մի՛ իրողութիւն դատաստանին և յարութեան ուրուական և առ աչօք *թուեսցի* ընդհանուր ամենայն մարդկան, վասն որոյ ասեն վարդապետք ի յարութենէն մինչ ի գալուստն և քննութիւնն և հրով նորոգիլն և այլն՝ յերկարի միջոցաւ որքան ժամս **զ**: - 747.Վասն որոյ առհասարակ դժկամակ *թուի*. մինչ ընտրեսցեն ի միմեանց. զի ինքեանց գիտակքն իմաստունք են: - 774

ԹՈՒԶ + Ոմանք *թուզ* ասեն. թէ ի նոյն ժամն որ կերաւ և մերկացաւ՝ և կարեաց ի տերևոյ նորա. և վկայ բերեն թէ՝ վասն այն անէծ զթզենին յերուսաղէմ: - 224. Յիսունևը, **բժ**ան լրտեսքն. որ բերին ողկոյզ՝ նուռն՝ և *թուզ*: - 284. Եւ **գ** պտուղն, ողկոյզ. նուռն. և *թուզ:* - 381. Իսկ *Թուզն* քաղցր և մանրակորիզ. բանքն աստուծոյ քա՛ղցր են ի մեզ և մանրաքնին: - 381. Նաև պաղատիտս *թզոյ* եդաւ ի վերայ վիրացն եզեկիայի և ողջացաւ: - 665

ԹՈՒԼԱՆԱՄ + Այսպէս ամենայն տարերք ո՛չ ծերանան և ոչ *թուլանան*: - 181. Աւկի. այսինքն ահ անկանի ի յառնելն գետոց և *թուլանալն* ձեան: - 201. Մարերի. որպէս *թուլանան* մայրիք տերևօք և ոստովք. և լինին մայր թռչնոց և գազանաց: - 201. Արևն պնդէ՛ և լուսինն *թուլացնէ*. և յայնմանէ գոյանայ համն և հոտն և այլն: - 213. Նա՛խ՝ զի մեղքն յարմարի մարմնոյն. որ մեղկանայ և *թուլանայ*: - 555. Ի ջրոյ պոռնկութիւն և փառասիրութիւն. որ գէճ է և թոյլ. և փառասէրն յայլոյ բանս մեղկի և *թուլանայ*: - 560

ԹՈՒԼԱՍԻՐՏ + Շրթունքն բարակ և բերանն և փոքր բերանն՝ *թուլասիրտ* է: - 247

ԹՈՒԼԱՑՈՒՑԱՆԵՄ + Երկրորդ՝ *թուլացուցանէ* զխստութիւն սրտին: - 459

ԹՈՒԼՈՒԹԻՒՆ + Եւ գրեցին գիրս կանոնաց գլուխս **ի**, ընդ դէմ եկամուտ *թուլութեանցն*: - 544. ...և նորոգեցին *զթուլութիւն* և զերկպառակութիւն ինչ եկեղեցւոյ. և հաստատեցին գիրս կանոնականս **բժ**ան գլխոց: - 544-545. Եւ տէր սիոն հայոց կաթողիկոսն անդր հասեալ բազում եպիսկոպոսօք և մեծամեծ ազատօք հայոց և իշխանօք նոցին. ընդ դէմ աղանդոց ա՛յնր ժամանակի, և *թուլութեան*

կարգաւորաց եկեղեցւոյ, և բռնութեան իշխանաց: - 545. Երկրորդ պակասութիւն է *թուլութիւն* և մոռացումն մտաց. զի աստ զաստուած մոռանամք և որոշիմք մեղօք ի նմանէ. - 722

ԹՈՒԽ + Վասն զարդու գործոց իւրոց. որպէս նկարիչ *զթուխ* գոյնն ի ներքոյ դնէ՝ զի սպիտակն և այլ պատւականքն երևեսցին: - 149

ԹՈՒՂԹ + Երրորդ՝ զի բանս մեր ձայնիւ յամենայն լսելիս անցանէ և *թղթով* յամենայն տեղիս ընթանայ. և բանն աստուծոյ սո՛ւր է և հատու և ընդ ամենայն է քրիստոս անցանէ թափանցաբար: - 121. Նոյնպէս և քրիստոսի մինչ զտղայական հասակն նկարեն, փաթութեալ հանեն *զթուղթն* ի ձեռն. իբր ի հրէից ծնեալ զամենայն ինչ ըստ օրինացն առնել: - 481. Եւ դարձեալ զոր օրինակ, բան թագաւորին մի է, այլ ի բազում լեզուս և ի բազում լսելիս և ի բազում *թուղթս* որակացեալ և բազմացեալ, յիւրում միութենէն ո՛չ է քակտեալ: - 529. Դարձեալ յայտնապէս, զի բանն միացեալ ի մարմնի՝ էր անբաժանաբար ի հայր. որպէս առ մեզ ներտրամադրեալս բան և գրեալն ի *թղթի*: - 531. Եւ Պատրիարգունք էին անդ, Սահակ հայոց՝ *թղթով* միաբանեալ: - 542. Յոհան անտիոքայ՝ *թղթով* միաբանեալ. **ՃՃ** հարք ընդ դէմ նեստորի որ **բ** բնութիւն ասէր և **բ** որդի. կրկին կամք և կրկին ներգործութիւն քրիստոսի. և զաստուածածինն մարդածին: - 542. Եւ *թղթով* նզովեցին զեւտիքէս և զփլաբիանոս և զդոմնաս և զտումարն լևոնի: - 542. Եւ էր սիրելի փլաբիանոսի. և լևոնի. և թէոդորիտոսի զորս նզովեցին յեփեսոս. և վասն նոցա վրէժխնդրութեանն արարին ժողով **ՈԼԶ** եպիսկոպոսաց. և ընկալան *զթուղթն* լևոնի. և զնզովեալն յեփեսոս զփլաբիանոս ընկալան...: - 542-543. Եւ սուրբն սիմէոն սիւնակեացն այրեաց *զթուղթն* դաւանութեանն քաղկեդոնի՝ զոր գրեալ էր թագաւորն մարկիանոս աղաչանօք առ նա՛. և նզովեաց զքղտատարն որ էր թէոդորիտոս գլուխ ժողովոյն: - 543

ԹՈՒՂԹ (Սուրբ Գրքի մաս) **+** Եւ զորս ես աստ պարկեշտութեամբ լռեմ, յընթանրական *թղթին* յոհաննէս ի նեռն առակէ ասելով. «արդէն իսկ նեռինք եկեալք են. զի ամենայն որ ուրանայ թէ յիսուս չէ՛ Քրիստոսն՝ նա իսկ է նեռն»: - 34. Զնոյն և սուրբն կիւրեղ գրէ առ սուկեսոս *թղթին*, «Մի ասեմք զքրիստոս աստուած մարդացեալ, և մի զբնութիւն նորա»: - 83. Դարձեալ ասէ սուրբն դիոնէսիոս՝ ի չորրորդ *թուղթն*. «յիսուս՝ որ անդրանիկ է քան զամենայն, ընդ ամենայն մարդկան էապէս շարակարգեալ. որպէս նոյն ըստ բոլորութեան ճշմարտապէս մարդ եղեալ»: - 83. Զի պօղոս յերրորդ *թուղթն* կորնթացւոց ասէ թէ, «անօրէն իշխանն աստուածանալ կամեցաւ»: - 147. Զորս պօղոս՝ յընտանի և ի վայրենի ծիթենիս առակէ՛ ի *թուղթն* հռօմոց: - 347. Դարձեալ, է դաս թուէ առաքեալն զհրեշտակսն յեփեսացւոց *թղթին*: - 380. Փեգովրայ տեղի՛ էր կռոց. և դևքն չտային թոյլ քաղել զմարմինն, մինչև սաստեաց միքայէլ հրեշտակապետն ասելով, «սաստեսցէ՛ ի քեզ տէր». որպէս յա՛յտ է ի կաթուղիկէից վերջին *թուղթն*: - 409. Գործք: Եւ **է** *թուղթ* կաթողիկէք: - 450. Եւ չորեքտասան *թուղթք* պօղոսի. որ լինի **ԻԸ**: - 450. Եւ երրորդ *թուղթ* կորնթացւոց: - 450. Բանն աստուծոյ մի է թէ բազում. զի բազում երևի ի հին և ի նոր կտակս և յիւրաքանչիւր *թուղթս* գրեալ...: - 529. Եւ այս բազումս որ առ մեզ է, ի բազում *թուղթս* գրեալ մի և նոյն բանն է որ նախ քան զյաւիտեանս ի հօրէ ծնեալ: - 529. Որպէս դիմոփիլոս կիսասարկաւագ զքահանայ ոմն արտաքսեաց յեկեղեցւոյ. զոր յանդիմանէ՛ սուրբն դիոնէսիոս յութերորդ *թուղթն* իւր: - 539. ...որպէս գրէ սուրբն դիոնէսիոս ի *թուղթն* տիտոսի: - 596. Եւ կանոնն սահման կոչի. որպէս *թուղթն* պօղոսի: - 631

ԹՈՒՄԱ - Եւ *թումա* վարդապետն իւրեանց ասէ՝ «հոգին քրիստոսի ճանաչէ զամենայն անհունս»: - 100. Յովսէ՛փ է՛ և *Թումա*: - 349

ԹՈՒՆԱԼԻՑ + Չորրորդ՝ շանաճանճն. զի շնաբարոյք էին և մոլէին յառնականայս շնութեամբ. զի շանց է ոչ զուգակցիլ որպէս զայլ կենդանիս. վասն որոյ ի շանց ելեալ *թունալից* ճանճք խայթէին զնոսա: - 334

ԹՈՒՆԱՐԿՈՒ + Իններորդ՝ խորհրդակից ունել ո՛չ *զթունարկու* օձն. այսինքն զարկածք չարին. այլ զպատուիրանս աստուծոյ որ ի գիրս սուրբս: - 281

ԹՈՒՈՒՄՆ - Եւ որպէս ի *թուումն* պարզևացն է՛ կարգ արհեստական. զի նախ դնին արժանաւորագոյնքն: - 583

ԹՈՒՓ + Եւ եթէ այս սուտ է հա՛րկ է ասել քեզ կամ մնալ ի *թուփն*, կամ փոխիլ յանէն և անգոյանալ որպէս ցուցաւ: - 253. Ոմանք ասեն՝ *թո՛ւփ* է անթառամ անուշահոտ և անպտուղ: - 330. Դարձեալ՝ մորենին անարգ *թուփ*՝ նշանակէր զխոնարհութիւնն մովսէսի յոր հանգեաւ աստուած...: - 331

ԹՈՒՔ + Սպեղանեաւ, յորժամ երեսք նորա *թքով* մածեցան: - 491. Երրորդ՝ կապեալ ածաւ ի տունն

կայիափայ. և անդ *գթուքն* կալաւ յերեսն. և մինչ ի վաղիւն հըսկեաց: - 492. Վեցերորդ՝ ածաւ վերստին առ պիղատոս. և անդ խնդրեցին ի խաչ հանել. և զկնի ծաղեալ. և *թուք* ընկալեալ. և ի խաչ դատապարտեցաւ: - 492

ԹՈՔ + Վեցերորդ՝ ըստ այլոց. զի բոլոր թանձր մարմինն է՛ հողոյ. և ամենայն հիւթք և մաղձք է՛ ջրոյ. *թոքն* է՛ օդոյն. և սիրտն է՛ հրոյն ջերմ գոլով: - 215. Երկրորդ՝ ձայնական գործիքն. որ են է. որպէս Շրթունք. Ատամունք. Լեզու. Մակալեզու. Բերան. Խռչափող. *Թոք*: - 216. Եւ օդն է ի *թոքն*. զի հանապազ ի շարժութեան կայ և փչէ՛ ընդ դէմ ջերմութեան սրտին: - 232. Չորրորդն *թո՛քն* է. հո՛վ և գէճ. և է՛ տուն պլղամի. և ունի տանուտէր զլուսինն: - 241. Եւ *թոքն* զի անդադար շնչէ: - 241. Եւ փայծեղն և *թոքն* ցրտայինք ի ձախ կողմն են. վասն այն աջն զօրեղ է և ձախն տկար: - 243. Եւ ի ձախ կողմն զօդն ժողովեալ որ առնու ի *թոքէն*: - 244. Սէրն *թոք*: - 250. Սէրն ի *թոքն*: - 250. Կամ լեարդն ի ներքոյ. սիրտն ի մէջն. և *թոքն* թեթև ի վերոյ: - 293. Եւ որպէս է է գործիք ձայնին, որ է՛ *թոքն*. խռչափողն. մակալեզուն. բերանն. լեզուն. ատամունքն. և շրթունքն. և սոքա միաբանին ի խօսքն: - 296. Եւ թէ ոք ասիցէ, բազում անդամք են կենդանականք, որպէս սիրտն լեարդն *թոքն* և այլքն որք ի յարութեանն ո՛չ են պէտք. զի ո՛չ է հարկ կենդանութիւն մարդկան: - 725. Նոյնպէս և երբեմն յուզել ուրախութեանց. ի փեռեկեալ *թոքոյ* ի կոտորումն շնչոյն, ի թաղանթէ՛ որ առ լերդաւն՝ հիւթ ինչ ծաւալի առ նոյն ասացեալ տեղի. ելեալ գոլորշեացն նմանապէս առաջնոյն. և լինի քաղցրագոյն արտօսր. վասն ասացեալ հիւթոյն ի քաղցրորակն անօթոյ: - 787

ԹՌԻՉ + Երեսունն․է) Ծիածանն, բակն, և *թռիչ* աստեղաց. և լոյսն. և փայլակն. և այլն: - 155. Երրորդն՝ է վերին մասն օդոյն. և կոչի եթերային երկին. զի մերձ ի տարրեղէն հուրն է. և վառի ի նմանէ. զոր *թռիչ* աստեղաց կոչեմք: - 183. Զի՞նչ է *թռիչ* աստեղն: - 203. Նոյն և սա՛ գոլորշի՛ է վերացեալ հողմոց. և մերձեցեալ ի հուռն՝ վառի՛ ի նմանէ. և բռնութեամբ հողմոյն վարեալ երևի իբրև *զթռիչ* աստղ և փութով շիջանի: - 203

ԹՌԻՉՔ + Յմայն է՝ որ զտեսս աչաց կամ զձայն հմայէ՛. և *զթռիչս* և զկըռիչս հաւուց. և զձայն կրակի և զաճառաց. և զդրան, կամ աքիս տեսեալ. կամ բէճ. կամ մուճակ. կամ այլ ինչ այսպիսի... - 388

ԹՌՈՒՑԱՆԵՄ + Առիւծն զգասումն. Եզն զցանկութիւնն. Արծըւին զարդարութիւնն բարձրագոյն սոցա *թռուցելոյ*: - 132

ԹՌՉԻՄ + Երրորդ՝ առանց ոտից ընթանայ. առանց թևոց *թռչի*. առանց լեզուի խօսի. առանց ձեռաց գործէ: - 177. Նա՛խ՝ զի խորհրդական միտքն կարգաւոր և առանց տարակուսանաց տեսանէ. իսկ երազն անկարգ և տարակուսանօք և զանհնարն տեսանէ որպէս ի վերայ օդոյ *թռչիլ*, և ի ծովու գնալն, և աղքատաց թագաւորել, և այլն: - 268. Զի գործնականաւն մեռանիմք ընդդէմ մեղացն. և տեսնականաւն մտօք *թռչիմք* ի դրախտն որ է՛ դաշտ երկնային: - 368. Այլ և խաչաձև *թռչին* օդապարիկ թռչունք. որ է տեսական միտք. զթև տարածեալ յերկոսին կողմանս: - 494. Զի՞նչ զանազանին փոխիլն և համբառնալն և *թռչիլ*: - 519. Իսկ *թռչիլ* ամենայն սրբոց ի ձեռն սպասաւորութեան հրեշտակաց: - 519. Զի *թռչիլն* նշանակէ՛ զզանազան դասս ընտրելոցն: - 519. Բայց գիտելի է, զի գործ մկրտութեանն է սրբել զհոգիս յամենայն մեղաց զոր ունիցի. թէ բնական թէ ներգործական և ի պատժոց մեղացն. զի թէ նոր մկրտեալն մեռանի, առ ժամայն *թռչի* ի կեանս յաւիտենականս: - 590. ...որով դրոշմեալքն յետ արտաքս ելանելոյ ի մարմնոյս, *թռչին* յանապատն ի մեղաց յերկինս կերակրիլ անդ յուսով մինչև լնու թիւ կատարման աշխարհի: - 703

ԹՌՉՈՒՆ + Ուստի յա՛յտ է մեծութիւն յանցանացն. քանզի ի հինն զինչև մեղանչէր ոք մեծ կամ փոքր՝ պատարագաւն սրբէր. *թռչնօք* և անասնօք: - 33. Վասն ջրայնոց և *թռչնոց* և սողնոց. և թէ քանի՞ ազգեն կենդանեաց: - 155. Մարերի. որպէս թուլանան մայրիք տերևօք և ոստովք. և լինին մայր *թռչնոց* և գազանաց: - 201. Եւ դարձեալ զի Կառք է *թռչնոց*: - 202. Զարդարի *թռչնօք*: - 203. Վեցերորդ՝ զի և օդոյն *զթռչունս* ետ ի զարդ: - 207. Յինգերորդ՝ դադարք *թռչնոց*: - 212. Յորժամ արար աստուած զմարդն ի հողոյ, նաև զանասունքն և զգազանքն ի հողոյ. նոյնպէս զլողակս և *զթռչունս* ի ջրոյ: - 214. Եւ *թռչնոյն* **բ** թև և **բ** ոտն է. և մարդոյն ձեռք և ոտք: - 215. Նոյնպէս և **դ** են *թռչունք*: - 215. Եւ ոմանք թևահերձք. որպէս ա՛յլ *թռչունք*: - 216. Ասեն թէ **ռ** ազգ է. **ո** ի ցամաքի *թռչնովք*. և **ն** ի ջուրս: - 216. Եւ *թռչնոցն* Արծուին: - 216. Այլ այժմ վասն զգեստուց պահեմք զոչխարս. և վասն կերակրոյ զեզինս. և վասն բեռին զէշս. և վասն բառնալոյ զմեզ զձիս. և վասն զբշնամիս հալածելոյ զշունս. և վասն *զթռչունս* ըմբռնելոյ զբազէս. և զայլսն նմանապէս: - 217. Յինգերորդն, լողականք և *թռչունք*: - 226.

Յերկրորդ օրն՝ ի միջին տարրէ՛ ջրոյն զձկունս և *գթռչունս*: - 227. Զձկունս ի թանձրագոյն մասն եթող, և *գթռչունս* յանօսրագոյն մասն որ է օդդ՝ վերացոյց: - 227. Ի պատիւ մեծարեաց զմարդն. և նա՛խ՝ պատրաստեաց պէտս զանազան կերակրոց և ըմպելեաց որպէս ասացաք. և վառեաց զճրագ լուսաւորացն. և զգեղեցիկ ձայն երգեցողաց *թռչնոց*. և զզուարճութիւն զանազան ծաղկանց. և ապա՛ զմարդն ի պատիւ էած...: - 230. *Զթռչունս* ըմբռնել. ի վերայ ծովու գնալ. դիւաց սաստել. ձեռօք առ այլս խօսիլ: - 275. Ի ներքին տունն չորքոտանիք. և ի միջինն մարդն. և ի վերինն *թռչունք*: - 293. Դարձեալ՝ ցանկութիւնն ի ներքոյ. ցասմնականն ի մէջն. և բանն *թռչուն* ի վերոյ: - 293. Երրորդ այսպէս. ի լուսնոյդ ի վայր տարրական հուրն և որ ի նմա երեւոյթք լուսոյ. օդն և *թռչունք*. ջուր և լօղականք. երկիր և բոյսք. մարդ և անասունք: - 343. Հինգերորդ, վասն մեղաց պատարագ, ի մեռելոտի կամ ի պիղծ ինչ մերձեցեալ. ոչխարով և *թռչնով* և նաշիով առանց իւղոյ և խնկոյ քաւէին: - 358. Եւ ո՛չ յօշէին *գթռչունսն*. զի անբաժանելի՛ է յինքեան աստուածութիւնն և մարդկութիւնն. այլ և զբազումս հաղորդութեամբն իւրով մի՛ արար անբաժանելի: - 361. Նոյնպէս ի *թռչունսն*, կռաշուրթն և մսակերն նոքա են, որ պատառեն զընկերս՝ պիղծ են: - 365. Այլ և խաչաձև թռչին օդապարիկ *թռչունք*. որ է տեսական միտք. զքև տարածեալ յերկոսին կողմանս: - 494. Առաջին՝ ի բնական. որպէս երէոց, անասնոց, *թռչնոց*, և մրջմանց. որպէս ցուցաւ ի վերոյ ի **ժզ** գլուխն, **ծա** համարն: - 536. Ի հինգերորդ օր արարչութեանն ի խորհուրդ մկրտութեան ջրային կենդանիք և *թռչունք* յօդս ելին: - 638. Եւ ապա՛ քինուփէնէս հմուտ ձայնից գազանաց և *թռչնոց*, զատուցանէ՛ ըզկողմն առաջին ձայնին: - 640. ...և թէ ի գազանաց և ի *թռչնոց* և ի ձկանց կամ ի մարդոյ ուտի, և նոքա ևս ի տարերս լուծանին: - 718. Յորս իբրև յոստս *թռչունք* երկնից՝ այսինքն սուրբքն հանգուցեալ են և բունի՛ն: - 755. Զոր և ես զօրէն մշակաց բազմահաւաք պտղոց. կամ փունջ մի անուշահոտ բազմերանգ ծաղկանց. կամ չնչին *թռչնոյ* զխորիսխ մեղու. կամ որպէս զլոմայս այրւոյն տառապեալ գոյիւ: - 772

ԹՐԱՍԿԻԱ - Եւ ի սոցանէ *թրասկիայն* առնէ զձիւն և զկարկուտ: - 205

ԹՐԱՍԿԻԱՍ + Եւ որ մերձ յարևմուտս է, *Թրասկիաս* կոչի. առնէ ըզձիւնն: - 205-206

ԹՐԾԵՄ + Զորօրինակ խեցեղէն անօթ խորտակեալ՝ եթէ կա՛ւ է շինի դարձեալ անօթ. և *թրծեալն* ո՛չ շինի: - 166. Եւ էր *թրծեալ* աղիւսն ի տեղի քարի, և կուպրն ի տեղի շաղախի: - 296. *Թրծեալ* աղիւսն ընդ դէմ հրոյ, և կուպրն ընդ դէմ ջրոյ: - 296. Երկրորդ՝ խեցեաւն սրբէր զամանն խեցեղէն, զի *թրծեալ* էր զօրութեամբն աստուծոյ: - 323

ԹՔԱՆԵՄ + ...Որ *եթուք*՝ ոչքոր: - 495

ԹՕԹԱՓԵՄ + Հինգերորդ՝ զի անծերանալի՛ է երկիր. ըստ որում շարժմամբ *թօթափի* երկիր ի ներքին պատահմանց. և հեղեղօք ողողի և սրբի յարտաքին պատահմանց: - 181. Եւ զի ի գոլորշեաց որ ի ներքս է փակեալ՝ *թօթափի* և շարժի: - 211. Գալարին երկինք և *թօթափին* աստեղք: - 661. Ո՞րպէս *թօթափին* աստեղք: - 728. *Թօթափիլ* կամ խաւարիլ լուսաւորաց ո՛չ է իմանալ թէ ի կամարէ՛ երկնից անկանին կամ զգոյացական տեսակն փոխեն: - 728. Որպէս *թօթափիլն* է լուսաւորաց, նոյնպէս գալարիլն երկնի: - 729. Եւ զա՛յն է իմանալ *թօթափիլ* լուսաւորացն. զի յառաւել լուսոյ նոցա՝ ծածկին և ստուերանան նոքա: - 760

ԹՕԹԱՓՈՒՄՆ + Իսկ Անձրևն է ջուր իջեալ ի *թօթափման* է ամպոց. թանձրացելոց ի խոնաւութեանց: - 205

ԹՕՇՈՒՄՆ - Թողում զգերծումն մերկութեան և *զթօշումն* անարգութեան և տկարութեան խաչին. զայպանելն խաչողաց. և զխաւար լուսաւորացն. և յայլ դէմս դարձուցից զբանս: - 424

Ժ

ԺԱՅԱՅՌՏ + Դարձեալ՝ զբանջարն ընտրելով ուտեմք. այս է զի զվնասակարն և զդառն և *զժահահոտն* ի բաց ձգեմք և զչորրորդ մասն ուտեմք: - 295. Մեղաց պատարագին խունկ և իւղ չէր հրամայեալ օրէնքն. զի տրտում և *ժահահո՛տ* է: - 630. Ո՛չ նոյնն մարմնապէս, այլ նմանն հոգէպէս. ծարաւումն, խաւարն, հրախառն կարկուտն, *ժահահոտն*, և այլն ըստ կարգի: -751. Վասն չորրորդին, որք աստ *ժահահոտ* նեխութեամբ պոռնկութեանն քաղցրապէս փափկանային. արդարապէս անդ դառնապէս տանջին: - 752

ԺԱՅԱՅՌՏՈՒԹԻՒՆ + Չորրորդ՝ *ժահահոտութիւն* անհամեմատելի: - 752

ԺԱՄ + Քսաներորդ՝ Անգիտութիւնն որդւոյ վասն կատարածի *ժամուն*: - 29. Իսկ զանգիտութիւնն որդւոյ վասն *ժամուն* և աւուրն թէ բերցեն ընդդէմ մեր հակառակօղքն՝ և այնպէս նւազ ասիցեն զորդի: - 48. Ոչ թէ անգիտանայ՝ քաւ լիցի. զի զամենայն որ լինելոցն էր ի կատարածին՝ ասաց. զիա՞րդ *զժամն* անգիտանայ: - 48. Որ ցուցանէ թէ՝ ամենևին *ժամն* այն ո՛չ ումեք է հասանելի յեղելոցս, այլ առաջին անեղ բնութեանն աստուծոյ: - 48. Երկոտասաներորդ՝ *ժամուց* և ժամանակաց է արարօղ: - 126. Չորեքտասաներորդ՝ բարեխառնէ՛ *զժամս* տօթոյ և ցրտոյ: - 126. Քսանև**ե**) Օր, ամիս, և տարի և շաբաթ, և *ժամք*, վերադիր, և րոպէք, ոլոմպիադ, և այլն: - 154. Չորրորդ Արեգակն. զոր շամս կոչեն ջե՛րմ է և լուսաւոր. **լ** օր և **ժ** *ժամ* և կէս յամէ՛ ի կենդանակերպն. և ի բոլոր տարին վճարէ՛: - 189. Զի յարևելից կիտէ՛ ի նոյն կէտ շրջեալ՝ լինի օր մի. որ է **իդ** *ժամ*. երկու *ժամ* միոյ կենդանակերպի: - 190. Ի խոյն և ի ցուլն և յեկաւորն առնէ զգարուն. որ է հասարակ տիւն և գիշերն **ժբ** *ժամ*: - 190. Ի խեցգետինն յառիւծն և ի կոյսն՝ առնէ զամառն. որ տիւն առաւել է քան զգիշերն **զ** *ժամ*: - 190. Ի կշիռն ի կարիճն և յաղեղնաւորն առնէ աշուն. նոյնպէս հասարակ տիւ և գիշեր **ժբ** *ժամ*: - 190. Եւ յայծեղջիւրն ի ջրհոսն և ի ձուկն՝ առնէ զձմեռն. որ առաւելու գիշերն քան զտիւ **զ** *ժամ*. զի լինի գիշերն **ժե** *ժամ*. և տիւն ինն *ժամ*. որպէս յամառն տիւն է **ժե** *ժամ*. և գիշերն **թ** *ժամ*: - 190. Դարձեալ տանի զեղանակս. և զամիսս. զշաբաթս. և զաւուրս. *զժամս*. և զժամանակս: - 190. Եւ ամիսն **յկե** *ժամ*: - 190. Զի արեգակն յամենայն աւուր զընթացս իւր կատարէ՛ **իդ** *ժամ*, և **ժ** մասն և կէս: - 190. Եւ **ժ** մասունքն ժողովեալ ի յամիսն՝ լինի **ժ** *ժամ*: - 190. Իսկ կէս մասն ի մեկ ամիսն՝ լինի կէս *ժամ*. և ի մեկ տարին **զ** *ժամ*. և ի **դ** տարին ժողովեալ՝ լինի օր մի **իդ** *ժամ*. և ա՛յն առնէ զնահանճն. և շարժէ՛ զտօնս և զեղանակս: - 190. Զի օրն ընդ տիւ և ընդ գիշեր է՛ **իդ** *ժամ*: - 191. Եւ մէկ *ժամն* է՛ **լ** մասն. և մէկ մասն է՛ **կ** րոպէ: - 191. Ապա ուրեմն **ժ** մասն է **ո** րոպէ. և մէկ *ժամն* **ռպ** րոպէ: - 191. Որ լինի **ժ** *ժամն* **ժըռ** րոպէ: - 191. Եւ ժողովեալ մէկ օրն **իդ** *ժամ* լինի **դ** բիւր և **սբճ** րոպէ: - 191. Եւ արա՛ զերեսուն մասն մի *ժամ*, և զերկոտասան *ժամն* մի օր. և կոչի այս՝ իննևժերեկի ամ. որ աւելու ի լուսինն մի օր: - 191. Եւ արա՛ զերեսուն մասն *ժամ* մի. և զերկոտասան *ժամն* օր մի: - 191-192. Նա՛խ՝ զորքանութիւն աւուրցն ցուցանէ, թէ տիւ և գիշեր **իդ** *ժամն* լինի օր մի բնական: - 193. Յինգերորդ՝ զի անշա՛րժ և անփոփոխ է *ժամուց* մասանց և րոպէից: - 193. Օր բնական այն է՝ որ լինի ի կիտէ ի կէտ **իդ** *ժամ*: - 194. Եւ ժամանակն, որ ի յայս *ժամս* լինի աստ լոյս, և ի միւս *ժամն* խաւար: - 194. Երկոտասաներորդն օր է բնական **իդ** *ժամուց*...: - 195. Եւ զի **զ** *ժամ* է. որ է կատարեալ թիւ: - 196. Եւ զի *ժա՛մ* է կերակրոյ: - 196. Եւ զի *ժա՛մ* է նշանաւոր: - 196. Եւ զի ննջելո՛յ է *ժամ*: - 196. Տրէ. զի առնու գիշերն յօրէն *զժամ* և զմասունքն. որպէս կրելով յինքն: - 200. Այլ և քաղի *ժամք* և մասունքն. զի քաղոցի տասն ձմեռնամո՛ւտ է: - 200. Երրորդ՝ տեղիք են բարեխառն ի շող *ժամու*, և ամրո՛ցք ի խռովութեան աւուրս: - 211. Երրորդ՝ պէտք են իմաստութեանց. զի առակ օրինակի առնումք զնոսա ի դէպ *ժամու*: - 212. Ոմանք թուզ ասեն. թէ ի նոյն *ժամն* որ կերաւ և մերկացաւ՝ և կարեաց ի տերևոյ նորա. և վկայ բերեն թէ՝ վասն այն անէծ զթզենին յերուսաղէմ: - 224. Ոմանք **իբ** ասեն ըստ նշանագրացն եբրայեցւոց. և այլք **իդ** ըստ *ժամուց* աւուրցն: - 226. Եւ աստ **զ** շարժմունքն. և **գ** հասակ մարդոյս. և բաղդատութիւն **դ** տարերց և եղանակաց և *ժամուց* աւուրն: - 228. **Այսպէս հացտուն ամենեցուն աստուած է.** ըստ այնմ, «աչք ամենեցուն ի քեզ յուսան. և դու տաս զկերակուր նոցա ի *ժամու*»: - 230. Յալողականն է՝ յորժամ ի ջերմութենէն եփի կերակուրն և հալի որպէս ապուր ի պտկի. և հալի ամենայն կերակուրն մինչև ի **զ** *ժամն*. և է՛ որ պակաս և աւելի. վասն առողջ և տկար մարմնոյն: - 242. Ի *ժամ* յղացմանն՝ եթէ ի ծնողացն՝ եթէ ի ժամանակէն՝ և եթէ յախտից՝ որ տարր և յաւելու ի խառնուածն, նոյն որակ գունով ծնանի զաւակն: - 245. Եւ յորժամ ձևանայ դէմքն, ի նոյն *ժամն* երևի յինքեան պատկերն մարդոյ: - 255. Արդ՝ **ժ** թիւն կատարեալ է. և չորսն տարրական է. այսինքն զի կատարեալ հոգին բանական ի նո՛յն *ժամն* խառնեալ միաւորի ընդ մարմնոյն տարրական, և

կերպացեալ լինի մի մարդ մի դէմ և մի բնութիւն մարդոյ ի հոգւոյ և ի մարմնոյ. որպէս քառասունն ի տասանց և ի չորից է գոյացեալ: - 262. Եւ թէպէտ զնանիր խոտոյ ասեն ի նոյն *ժամն* բուսանիլ և կատարիլ և խամրիլ, ի նոյն թուոյս ոչ ելանէ *ժամուք* կամ մասամբք: - 263. Եւ աւելի և պակասն է ի նոյն թիւն չորից և երից. եթէ աւուրց և եթէ *ժամուց* մինչև ի ճանճ և ի մժեխ: - 263. Զի մանունքն յամսօրէից և ի վայր, ի շաբաթս և յաւուրս և ի *ժամս* ըստ նոյն թուոյ կարեն զնմանն ծնանիլ. և առաւելքն առաւելեալ ամօք կրկին կամ երեքկին որպէս ասացաք: - 264. Եւ դարձեալ ըստ չորից տարերց և եղանակաց և *ժամուց* աւուր և հիւթոց համեմատաբար փոփոխին և հասակ մարդկան: - 266. Յեղանակս գարնան, և յառաւօտուն մինչև յերեք *ժամս*, և հիւթոյ արեան, և մանկութեան հասակն ի տղայութենէ ծննդեան և աճման՝ ունին զնմանութիւն օդոյ ջերմ և գէջ գոլով: - 266. Իսկ ամառն, և մինչ ի **զ** *ժամս* աւուրն, և խարտեաշ մաղձն, և երիտասարդն՝ ըստ նմանութեան տարրական հրոյ ջերմ և չոր գոլով. վասն որոյ առաւել բարկացօղ և ցանկասէր լինի: - 266. Իսկ աշունն, և մինչ ի **թ** *ժամս* աւուրն, և սեաւ մաղձն, և ալևորն, ըստ նմանութեան երկրի ցուրտ և չոր գոլով՝ ծոյլ և պղերգ գոլով ամենայն ուսմանց և գործոց: - 266. Իսկ ձմեռն, և յինն *ժամէն* մինչև յերեկոյ և բոլոր գիշերն, և սպիտակաթոյր հիւր պլղամին, և ծեր մարդ, ըստ նմանութեան ջրոյ ցուրտ և գէջ գոլով. վասն որոյ սպիտակի և ցրտանայ և պակասի զօրութեամբ: - 266. Խնդրեմ և զայս ուսանիլ թէ ընդէ՞ր է՝ զի մարդս կատարեալ կենդանի է քան զանասունս. և յորժամ ծնանին նոքա ահա՛ ի նոյն *ժամն* կանգնին յոտից վերայ և գնան, և այլն. իսկ մարդն ոչ: - 266. Յիսունն**զ**, Բանակետղ ժողովրդեանն խաչածև. և վրան *ժամուն* ի միջի: - 284. Զի վասն առաջնոյն ասեն վարդապետք, եթէ ադամ ո՛չ եկաց ի դրախտին ռ ամ, կամ աւելի և կամ պակաս, այլ մի օր. մանաւանդ է *ժամ*: - 290. Զայս և այլ սոյնպիսիս բազմօրինակ ստուերագրութեամբ առ ճշմարտութիւն իրին. իսկութեամբ ոչ գոլ անհնարին երկասիրացդ ի սոյն դեգերմամբ զոր ի պարապ *ժամու* քննութեան: - 306. Ուստի յայտ է զի բարձր գոչեաց և եհան զոգի. զի ամենայն մարդկան նուազի ձայնն ի *ժամ* մահուանն: - 316. Եւ տէրն զերկիր շարժեաց և զգերեզմանս եբաց. և **գ** *ժամ* խաւար էած փոխանակ **գ** աւուր խաւարին եգիպտոսի: - 329. Այլ որ ուղիղն է, մովսէս յամենայն *ժամ* մտանէր ի սուրբն սրբոց. և ահարօն մի՛ անգամ ի տարւոջն. և քահանայքն ո՛չ մտանէին: - 364. Երրորդ՝ զի աւետարանիչքն յայտնապէս ասեն թէ՝ ընդ մկրտիլ տեառն՝ նոյն *ժամայն* հոգին հանէ՛ զնա յանապատ. և պահեաց զ**խ** տիւ և զ**խ** գիշեր: - 373. Վասն է՞ր կոչեցաւ վրան *ժամու*: - 379. Նա՛խ՝ զի յայնմ *ժամու* միա՛յն էր պիտանի մինչ յանապա՛տն էին: - 379. Երկրորդ՝ զի միայն *ժամու* և աղօթից էր պիտանի խորանն այն, և ո՛չ այլ ինչ իրաց: - 379. Երրորդ՝ զի յորում *ժամու* մտանէր մովսէս աղօթս առնել և խնդրուածս, աստուածախօսութիւնք լինէին ի միջոյ քերովբէիցն որ կային անդ: - 379. Եւ ոմանք ի նոյն *ժամն* ասեն հասանիլ յիւրաքանչիւր օթևանս: - 391. Այլ երուսաղէմ լեառն է և դաշտ, յանձրևոյ ոռոգի. իբր թէ խնամօքն աստուծոյ լինի անձրև աւելի և նուազ, ի *ժամու* և տարաժամու ըստ արժանեացն ձերոց: - 398. Եւ պա՛րտ է մեզ հանապազ զքրիստոս առաջի աչաց տեսանել ի խաչ վասն մեր և հաւատալ. և չարչարակից լինիլ նմա յամենայն *ժամ*: - 405. Իններորդ՝ ի *ժամ* այլակերպութեան տեառն ի բերել հրեշտակապետին զմովսէս, ասէ սատանայ ցհրեշտակն, ստեաց աստուած զմովսէս մուծանել յերկիրն ուր երդուաւ ո՛չ մտանել նմա: - 410. Եւ հաւատարիմ է այս. զի առ յեսու սքանչելիքն լինէր ի կամարն երկնից. և մի տիւն՝ *ժամս* **լզ**: - 416. Եւ առ եզեկիա՝ արեգակն յետս դարձաւ. տիւն եղև *ժամս* **լբ**: - 416. Եւ տէր մեր ի *ժամ* խաչին խաւարեցոյց զնոսա և մի օրն եղև **բ**: - 418. Եւ ի *ժամ* խաչին վէմք պատառեալ. և «ետ զձայնն ի կարկուտ և ի կայծակունս հրոյ» իջանելով ի դժոխս: - 419. Զի սամփսոն ի *ժամ* գերծելոյ գլխոյն թմրեալ ի ծունկս թալիլայ խոնարհէր. նոյնպէս և ամենայն մեղք զոր գործէ մարդ, և առաւել գէճ ցանկութիւն, անարգէ զմարդ: - 424. Երրորդ՝ զի յառաջ քան զճենճերիլն ուտէին. իբր յառաջ քան *զժամ* պատարագին: - 425. Եւ այն զի յառաւօտէն մինչ յերեք *ժամն* **հռ** սատակեցաւ ըստ արդարութեան վճռին: - 435. Եւ մինչ ընթացաւ ի կալն ուռնայի և գնեաց զեզինսն և ողջակիզեաց, եհաս ի **զ** *ժամն*. որ յառաջն դադարեալ էր սուրն: - 435. Նա՛խ՝ նշանակէ՛ զսեղան խաչին քրիստոսի. որ յերեք *ժամուն* մինչև ի **զ** *ժամն* խաչեցաւ, և հաշտեցաւ աստուած: - 435. Երկրորդ՝ զի յորժամ ուխտէ մարդ, ի նոյն *ժամն* դադարի ցասումն աստուծոյ. ապա յորժամ կատարեմք՝ երևի մեզ: - 435. Քառասուներորդ, սաւուղ բազում անգամ խնդրէր զդաւիթ և ո՛չ կարէր ըմբռնել. և որդիքն սաւուղայ զտէրն. զի ո՛չ էր հասեալ *ժամ* նորա: - 437. Այլ ա՛յս է ճշմարիտն. զի պատերազմ և խռովութիւն էր յաւուրս դաւթի մինչ սատակեաց զնոսա. և որդի նորա ի խաղաղութեան *ժամու* շինեաց զտաճարն: - 439-440. Յորո՞ւմ *ժամու* յարեաւ ի մէջ գիշերի ի վկայութեամբ: - 455. Եւ թէ քանի՞ *ժամս*

եկաց ի գերեզմանի: - 455. Ուստի տէր տէր տայ ինձ լեզու խրատու և սիրտ ի *ժամու*: - 456. եթէ զոր օրինակ բժիշկք` ո՛չ ի սկիզբն ցաւոց և ո՛չ ամենևին անագան տան զդեղ հիւանդին. զի անօգուտ է և վնասիչ. այլ ի դիպօղ *ժամու* յորում առողջասցի: - 467. Այլ ի դիպօղ *ժամու* յորում ցաւն զօրացաւ և կարօտացաք բժշկութեան...: - 467. Եւ այս ո՛չ զհետ իրերաց. այլ համանգամայն յանկարծօրէն ի վայրկեան *ժամու* զօրութեամբ հոգւոյն սրբոյ. որոյ յանկարծօրէն է ներգործելն աստուծոյ: - 470. Եւ ա՛յս ի վայրկեան *ժամու* որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 471. Տասներորդ` ասի ոմանց թէ ի *ժամ* ծննդեանն քրիստոսի արգելման ամենայն ծնունդք մինչև ծնաւ բարձօղն երկանց ամենայն ծննդոց. զի նա՛ լինէր անդրանիկ ամենայն ծննդոց: - 472. Ո՞ր քան ևս քահանայապետին որ զերկոտասան օր պարտ էր խնկօք պաշտել ի մէջ տաճարին ի *ժամ* աղօթիցն. թէպէտ ի սուրբն սրբոց միանգամ ի տարւոջն: - 483-484. Զոր օրինակ` անցեալ լինի մին *ժամն* յաւուր` կիրակէ կոչի. թէպէտ **իգ** *ժամն* պակա՛ս է: - 484. Երրորդ` զի **գ** *ժամ* ընդ արեգականն ընթացաւ և խաւարեցոյց զնա մինչ ի **թ** *ժամն*: - 490. Չորրորդ` զի յինն *ժամէն* մինչև յերեկոյ ի տեղի իւր դարձաւ: - 490. Ի քանի՞ տեղ յոյժ անարգեցաւ քրիստոս ի *ժամ* չարչարանացն: - 492. Եւ ոմանք ասեն թէ` յերկնաւոր դրախտն եմուտ հոգւովն մինչ ի կիրակէ մէջ գիշերին. և ի նոյն *ժամն* էջ ի դժոխս և ազատեալ զհոգիսն յարեաւ ի գերեզմանէն: - 495. Զի պետրոս քարոզեալ ասէ հոգւոցն որ ի բազում *ժամս* կատարի: - 495. Զի որ քան ամ ի յերկրի քարոզեաց, նոյն քան *ժամ* ի դժոխս առ հոգիսն: - 495. Իսկ հոգիքն ի դժոխս յորժամ տեսին զքրիստոս, այն էր ժամանակ փրկութեան նոցա և ընդունելոյ զողորմութիւն. յաղագս որոյ հաւատովք արդարացան նոքա միայն ի նոյն *ժամն*: - 508. Եւ շնորհականն հոգևոր. ուր սկսանին ամենայն տօնք սրբոց **զ** *ժամով* յառաջ քան զբնական օրն: - 508. Իսկ զտէրունական տօնս երեկօրեայ յինն *ժամ* է աւուրն սկսանեմք. որ է՛ **թ** *ժամաւ* յառաջ քան զհասարակաց տօնս: - 508-509. Եւ բոլորն **ժե** *ժամու* յառաջ ի միւս աւուրն` սկսեալ նախատօնակ առնեմք. և զայս յամենայն ուրեք: - 509. Նմանապէս և աստ յայսմ աւուր շաբաթու որ ի կիրակէ յարութեան տօնեմք, այժմ յինն *ժամուն* ի վեր նախատօնակ առնեմք յարութեանն քրիստոսի. և այս վասն բազում պատճառի: - 509. Չորրորդ վկայ լոյսն զգալի. որ յինն *ժամուն* ծագէ՛ ի գերեզմանէն ակներև ամենայն մարդկան: - 509. Եւ որպէս յինն *ժամու* ուրբաթուն լոյս ծագեաց հոգւոցն ի դժոխս, նոյնպէս և յինն *ժամու* շաբաթուն լոյս ծագէ զճառագայթս իւր արեգակն արդարութեան քրիստոս. մինչ յառաւօտուն բոլորապէս տեսանի ինքն յարուցեալ ի մեռելոց: - 509. Յորո՞ւմ *ժամու* յարեաւ քրիստոս.և քանի՞ *ժամ* եկաց մեռեալ: - 512. Իսկ թէ յորո՞ւմ *ժամու* յարեաւ, այսմ զանազա՛ն են կարծիք: - 512. Նա՛խ` զի աւետարանն յայտնապէս ո՛չ ասէ *զժամ* յարութեանն. որպէս զխաչին և զթաղմանն: - 512. Երկրորդ` զի վարդապետք եկեղեցւոյ ո՛չ համաձայնին յարութեան *ժամուն*: - 512. Այլ որք ուղղաձևութեան են աշակերտք` ի մէջ գիշերի ասեն *զժամ* յարութեանն քրիստոսի ի գերեզմանէն. որոց հետևիմք և մեք և հաստատեմք բազում վկայութեամբ և օրինակաւ: - 512. Նա՛խ` զի մատթէոս զերեկոյի շաբաթուն և զլուսանալ միաշաբաթին յիշէ. այսինքն զսկիզբն և զվախճան գիշերին. զի յերկուց մէջն որ է՛ հասարակն և մէջ գիշերին` նշանակեսցէ *զժամ* յարութեանն: - 512. Եւ ի նոյն *ժամն* ի մէջ գիշերի ծնաւ ի կոյս գերեզմանէն: - 512. Եւ յորում *ժամու* ել մովսէս յեգիպտոսէ և եհան զժողովուրդն, ի նոյն *ժամն* յարեաւ քրիստոս ի մեռելոց և եհան ազատեաց զհոգիսն ի հրահալոց չարութենէ դժոխոցն և ի բռնութեանց իմանալի փարաւոնին: - 512. Իննև**ժ**` պատշա՛ճ էր ի մէջ գիշերի յառնել. զի ի նոյն *ժամն* սկսանի արեգակն բարձրանալ, և յառաւօտն ծագէ՛ առ մեզ: - 515. Այսպէս իմանալի արեգակն քրիստոս ի նոյն *ժամն* յարեաւ ի գերեզմանէն. և ընդ արշալոյսն երևեցաւ իւղաբերիցն և առաքելոց: - 515. Եւ ի յայս միտս զտօն ամենայն սրբոց մարտիրոսաց ի մէջ գիշերի սկսանեմք **զ** *ժամով* յառաջ քան զծագումն լուսոյն հասարակ աւուր: - 515. Այս թէ յորո՞ւմ *ժամու* յարեաւ քրիստոս: - 515. Իսկ թէ քանի՞ *ժամս* եկաց մեռեալ: - 515. Ոմանք **խ** *ժամս* ասեն. և այլք աւելի և պակաս: - 515. Այլ որ ուղղապէս հանդիպիմք` ասեմք թէ **լ** *ժամ* մարմինն եկաց ի գերեզմանի. և հոգին **լգ** *ժամ* և կէս յամեաց ի դժոխս: - 515. Զի յինն *ժամու* ուրբաթուն արձակեաց զհոգին և էջ ի դժոխս. և ապա՛ ընդ երեկոյս ի մուտն արևու մարմինն եմուտ ի գերեզման: - 516. Ա՛րդ` շաբաթի գիշերն և տիւն **իդ** *ժամ*. և **զ** *ժամ* ի կիրակէէն մինչ ի մէջ գիշերն. որ լինի **լ** *ժամ*. իսկ հոգին **դ** *ժամ* և կէս նախ իջեալ ի դժոխս որ լինի **լգ** *ժամ* և կէս: - 516. Եւ ա՛յն է խորհուրդն, զի որ քան ամ մարմնով մարմնաւորացն քարոզեաց. նոյնքան *ժամս* հոգւով հոգւոցն քարոզեաց. այսինքն **լգ** ամ և կէս ի յերկրի. **լգ** *ժամ* և կէս ի դժոխս...: - 516. ...իսկ մարմինն յերեսուն *ժամուն* ի գերեզմանէն յարեաւ. զի երեսնամեայ մկրտեցաւ մարմնով և ել ի ջրոյն: - 516. Եւ **լ** *ժամեայ* յարեաւ և ել ի գերեզմանէն: - 516.

Երկրորդ այսպէս, զի յուրբաթի գիշերն ըմբռնեցին մինչև ցվեց *ժամն* որ խաւար եղև մինչև ցինն *ժամն*: - 516. Եւ դարձեալ լոյս եղև յերեք *ժամն* մինչև յերկոյն...: - 516. Եւ **զ** *ժամն* անցեալ և իւր գիշերն լինի **բ** օր ուրբաթուն: - 516. Չորրորդ սոյնպէս ասեն. ուրբաթն և իւր գիշերն որ չարչարեցաւ. և շաբաթն և իւր գիշերն որ թաղեցաւ. կիրակէ և իւր գիշերն որ յարեաւ. յորում *ժամու* և իցէ: - 516. Նա՛խ՝ ոմանք ասեն թէ մարդկօրէն կամէր իմանալ զնա և հարցանել վասն խաչին և դժոխոց և յարութեանն. իսկ այս կատարեալ մտաց պէտք էին և շա՛տ *ժամու*: - 517. Երրորդ՝ վասն մխիթարութեան աշակերտացն. զի **խ** օր մխիթարեսցէ զնոսա փոխանակ **խ** *ժամուն* որ տրտմեցան ի մահն քրիստոսի. որպէս ասացաւ թէ յարութիւնն ի մէջ գիշերի, այլ երևեցաւ ընդ արշալոյսն առաքելոցն...: - 520. Եւ **լգ** *ժամ* ի դժոխս, զի փրկեսցէ զհոգիսն: - 520. Երրորդ՝ համարձակութիւն քարոզութեան առանց երկիւղի խօսիլ զբանն առաջի ազգաց և ազանց և թագաւորաց. որպէս պետրոս ի միում *ժամու* զերեք հազարսն հաւատացոյց: - 524. Քառասունբ, Թէ քանի՞ են *ժամ* աղօթից: - 527. Եւ **բժ**ան *ժամբ* աւուր: - 546. Եւ ո՛չ բարկանայ առ այս քրիստոս յայլ և այլ *ժամու* տօնել: - 554. Որպէս և ո՛չ բարկանայ վասն պայծառակերպութեանն իւրաքանչիւր ոք յայլում *ժամու* տօնել: - 554. Զգուշանալ պարտ է ի բարկութենէ. և առաւել ի *ժամ* դատաստանին. զի **մարդ բարկացեալ ո՛չ ճանաչէ զճշմարտութիւնն:** - 570. ...զի զկերակուրն ի հարկաւոր ժամանակին պարտ է ուտել. այսինքն որ քաղցեալ լինի. այլ ո՛չ յամենայն *ժամ* որ յագեալ լինի: - 570. Բղջախոհութիւն է ցանկութիւն յամենայն *ժամ* լնուլ զվավաշոտութիւնն: - 570. ...իսկ կանանց ազգին պատուիրէ՛ առաքեալն ի *ժամ* աղօթիցն շուք դնել գլխոյն վասն հրեշտակաց. այսինքն վասն քահանայից որ հրեշտակք կոչին ի գրոց...: - 590. Եւ ոչ այս միայն այլ և ի *ժամ* մկրտութեանն ո՛չ է պարտ մնալ կնոջ յեկեղեցւոջն: - 591. Զի և տիրամայր կոյսն ո՛չ էր ի *ժամ* մկրտութեանն ընդ քրիստոսի ի յորդանան որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 591. Եւ թէ ասեն՝ կարէ՛ մին քահանայն ի մին *ժամս* բազում տղայս մկրտել. ապա և կարէ՛ բազում հացս օրհնել: - 597. Ապա թէ ոչ՝ *ժա՛մ* է քեզ ասել թէ ամենայն կարգ թաղման մարմնոյն՝ ո՛չ է օգուտ հոգւոյ ննջեցելոցն: - 605. Զայս կարգս կացոյց քրիստոս յորժամ ի *ժամ* ընթրեացն զհացն ի մարմին իւր և զգինին ի յարիւն իւր փոխեաց: - 606. Ի *ժամ* մկրտութեանն քրիստոս եցոյց զքրիստոնէութեան խորհուրդն. զի մեք մկրտութեամբն լինիմք քրիստոնեայք: - 606. Նա՛խ՝ նշանակէ՛ զերեք *ժամն*. մէջ գիշերին, առաւօտին, և արևագալն: - 618. Քանի՞ են *ժամք* աղօթից և ո՞րք: - 621. Գիտելի՛ է, զի ի հին օրէնսն մովսէսի է *ժամ* էր աղօթից. - 621. Եւ էր առաջին *ժամն* նոցա երեկոյին. վասն զի սկիզբն աւուրն զերեկոյն ասէին...: - 621. Եւ ապա՛ ի հանգստեանն *ժամուն*: - 621. Զայս **դ** *ժամու* աղօթս ի գիշերի կատարէին. և զերեք *ժամուն* ի տիւն: - 621. Այս է՝ նախ զերրորդ *ժամուն*. և ապա՛ զվեց *ժամուն*. և ապա՛ զինն *ժամուն*. որ աւա՛րտ էր նոցա աղօթիցն: - 621. Իսկ ի նորս եկեղեցի քրիստոնէիցս ազգի՝ յաւելեալ է կրկին *ժամ*. այսինքն յետ առաւօտին զարևագալն. և յետ երեկոյին՝ զխաղաղականն...: - 621. Եւ է՛ առաջին *ժամ* աղօթիցն ի մէջ գիշերի. վասն զի ի մէջ գիշերի յարեաւ քրիստոս. և ի մէջ գիշերի հասարակ յարութիւն մեր...: - 621. ...վասն որոյ յայսմ *ժամու* սկիզբն է աղօթից բոլոր աւուրն. յորում ասեմք զտէր եթէ շրթունքն և զայլ սաղմոսսն ի դէմս հօր աստուծոյ: - 621. Երկրորդ *ժամն* է՛ օրհնութիւն երից մանկանցն ի դէմս որդւոյ. որ նա՛ էջ ի մէջ հնոցի աշխարհիս. և փրկեաց զմեզ: - 621. Երրորդ *ժամն* արևագալին առ հոգին սուրբ. այս **գ** *ժամս* ի գիշերի կատարին: - 621. Իսկ չորրորդ *ժամն*՝ ցերեկին երրորդ *ժամուն* առաջին ողորմեայն է ի դէմ հոգւոյն սրբոյ. որ յերրորդ *ժամու* էջ յառաքեալսն: - 622. Հինգերորդ՝ *ժամն*՝ միջին ողորմեայն է և պատարագն: - 622. Վեցերորդ *ժամն* է վերջին ողորմեայն. իններորդ *ժամու* աղօթն. յորում քրիստոս աւանդեաց զհոգին ի ձեռս հօր: - 622. Եօթներորդ *ժամն* է խոնարհեցո՛ և ապրեցոն ի խորհուրդ թաղմանն քրիստոսի: - 622. Ութերորդ՝ խաղաղականն է յետ երեկոյին *ժամուն* առ հոգին սուրբ. յորում *ժամու* հոգին քրիստոսի էջ ի դժոխս և խաղաղացոյց զնոսա: - 622. Իններորդն է հանգստեան *ժամն* ի դէմս հօր. որ ասեմք եկեսցէ և ննջեմք. - 622. ...որ է վերջք և աւարտ ամենայն *ժամուց* բոլոր աւուրն: - 622. Իսկ եկեսցէն ունի սաղմոսս **թ** փոխ բոլոր. պահապան **թ** *ժամուց* հանապազորդ գիշերոյն: - 622. Եւ վեց կիսափոխն՝ յաւելեալ *ժամուցն* մինչ ի հանգստեանն: - 622. Եւ տէրն յայտոսիկ *ժամս* զգուշացոյց զմեզ արթուն կալ և աղօթել...: - 622. Իսկ ոմանք ևս կատարեալք ամենայնիւ՝ յերեք ժամանակս աղօթեն առանձնակի. մի ի մէջ գիշերի յառաջ քան զհասարակաց *ժամն*. և մի յայգն. և մի ի ցերեկն: - 623. Զի տիւ և գիշերն է՛ իդ *ժամ*. լինի ապա ընդ **բ** *ժամն* մի անգամ աղօթք: - 623. Որով յա՛յտ է՝ զի ի կէս աւուրն որ է **ժբ** *ժամն*՝ աղօթելի՛ է մեզ յամենայն օր. և զկէսն այլ՝ մարմնական հոգոց պարապիլ. գործոյ աշխատութեան՝ ննջելոյ՝ կամ այլ ինչ իրաց: - 623. Դարձեալ՝

ունիմք **բժ**ան անդամք. ըստ իւրաքանչիւրոցն մի մի *ժամս* աղօթեմք: - 624. ...վասն որոյ **բժ**ան *ժամու* աղօթիւք զթողութիւն խնդրեմք սոցա: - 624. Վասն է՞ր ի սկիզբն *ժամուն* ասեմք «Օրհնեա այս անուն» և ո՛չ թէ հրամայեա՛ կամ աղօթեա՛: - 624. Այլ վասն առաջնոյն՝ գոհանամք, զի հասոյց զմեզ ի *ժամս* այս աղօթից: - 624. Ո՛չ զամենայն, այլ զիւրաքանչիւր *ժամու* առաջին աղօթիցն եպիսկոպոսն ասէ զխաղաղութիւնն, և զայլն քահանայն որ աղօթէ՛: - 625. Զի՞նչ է որ զառաւօտու քարոզն՝ այսինքն զերկրպագեմքն, և զՊատարագին գոհութիւնն, և յերեկոյն զՅասեալքս ի *ժամն*, աղօթից ձևով ասէ սարկաւագն: - 626. ...վասն որոյ մեզ լեզու լինի և ի դէմս մեր գոհանայ զաստուծոյ ըստ իւրաքանչիւր *ժամու*. այսինքն յառաւօտն, ի հասարակ օրն, և յերեկոյն. զի գոհացումն է և ո՛չ աղօթք: - 626. Եւ գիտելի է, զի ամենայն *ժամս* աղօթից է՛ հասարակ և է՛ յատուկ: - 633. Վասն է՞ր ի պատարագի *ժամն* ո՛չ ասեմք զփառաւորեալն: - 634. Նա՛խ՝ զի պատարագն է՛ խաչելութեան *ժամն*. և յայնժամ ո՛չ ասաց յովսէփ: - 634. Վասն է՞ր զերեքսրբեանն որ է սուրբ աստուածն՝ յառաւօտուն և յերեկոյին *ժամն* ի վերջքն երգեմք. և ի պատարագին ի սկիզբն: - 634. Այսպէս ասէ մեծ իմաստասէրն և երկրորդ աւետարանիչն մեր և կաթողիկոսն սուրբ յոհան յօձնեայ թէ՝ պատարագին *ժամն* խորհուրդ է խաչին քրիստոսի...: - 634. Երկու դասք էին երգիչք ի տաճարին զոր կարգեաց դաւիթ ընդ տիւ և ընդ գիշեր հանապազորդ պաշտօն **իդ** *ժամուց*...: - 636. Նա՛խ՝ զի սաղմոսն երգ լսի. և ի հինքն յամենայն *ժամ* զսա՛ երգէին ի տաճարին...: - 643. Զի՞նչ է որ ի մէճլիսն յանկարծ *ժամ* մի լռեն: - 656. Կերակուրն մինչ ի **գ** *ժամն* կոչի. և անտի յառաջ ընթրիս: - 656. Իսկ վասն հիմնարկութեան սուրբ տաճարի և ժամահար օրհնելոյ. սկիհ և մաղզմայ. և զգիրք. և զկնունք առնելոյ. և խաչօրհնելոյ. և զքառասնորդաց **գ** *ժամուց* զքարոզքն և զաղօթսն, յոհան մանդակունին է արարեալ...: - 659. Երեսունևմի, Դատաստանին *ժամն*: - 661. Երրորդ ի *ժամն*. զի անցեալ մասն յաւելու. և ներկայն անցանէ. և հանդերձեալն պակասի. և բոլորն կատարի և լցուի: - 666. ...վասն այն հող ի գլուխ արկանէ մարդ ի *ժամ* սըգոյ. այլ և ի վերայ մեռելոյն: - 670. Եւ կարճել ո՛չ *զժամ* աւուրցն ասէ, այլ զթիւ: - 709. Չորրորդ, նշանակէ՛ զթիւ աւուրցն *ժամուց* յորում նոքա վաստակեցին և զարդարեցան: - 711. Ի գարնան եղանակի ի զատկի կիրակէին ի մէջ գիշերի յորում *ժամու* յարեաւ քրիստոս և հրեշտակն թաւալեցոյց զվէմն և գոչէր զյարութիւնն քրիստոսի...: - 714. ...ի նոյն *ժամն* ի մէջ գիշերի հարկանի փողն...: - 714. Իսկ մեր վարդապետք ասեն ի կիրակէի պենտակոստէին ի նոյն *ժամն* գիշերոյն...: - 714. Եւ յորում *ժամու* և գործեն՝ վկայե՛ն տիւ և գիշեր...: - 729. Չորրորդ՝ զի յանկարծակի լինի և ի համառօտ *ժամն* մահ մարդոյ և կատարած աշխարհի: - 730. Զի որպէս խաչեալն ի *ժամ* խաչելութեանն տգեղ երևէր, և ի միւսանգամ գալստեանն փառօք հօր և ընդ ամպս: - 734. Յորո՞ւմ *ժամու* լինիցի դատաստանն: - 734. Ի մէջ գիշերի. յորում *ժամու* հրեշտակն զեգիպտոս եհար, և տէրն զդժոխս աւերեաց. յայն *ժամու* զընտրեալս իւր յաշխարհէ ազատեսցէ: - 734. Նա՛խ՝ որ ի յայնմ *ժամու* կենդանի լիցին. - 740. *Ժամ* դատաստանին ո՞ր քան է. յերկա՞ր թէ սուղ: - 747. Յարութիւն մարդկան ի վայրկեան ժամանակի և յանկարծակի լինի որպէս ցուցաւ ի վերոյ. այլ զյերկարութիւն *ժամու* քննութեան դատաստանին, ոմանք *ժամ* մի ասեն. որքան եկաց ընդ ադամայ ի քննութիւն հարցմանց յետ յանցանաց նորին: - 747. Այլ որ ուղիղն է տեսութիւն, յետ յարութեան փոխի ժամանակն ի յաւիտեան. և այլ ո՛չ գտանի մասն և րոպէ և *ժամ*. զի երկնային մարմինք դադարին ի շարժմանէ ուստի ժամանակն գոյանայ: - 747. Այլ զի մի՛ իրողութիւն դատաստանին և յարութեան ուրուական և առ աչօք թուեսցի ընդհանուր ամենայն մարդկան, վասն որոյ ասեն վարդապետք ի յարութենէն մինչ ի գալուստն և քննութիւնն և հրով նորոգիլն և այլն՝ յերկարի միջոցաւ որքան *ժամս* **զ**: - 747. Զի որպէս յաւուրս **զ** կազմեցաւ աշխարհ և ի **զ** դարս կայացաւ. նմանապէս և ի *ժամս* **զ** նորոգեսցի դարձեալ: - 747. Եւ զայս յայտնեն գիրք սուրբք. զի աւետարանն ի մէջ գիշերի ասէ *զժամ* յարութեանն...: - 747-748. Ուստի երևի **զ** *ժամս* ի յարութենէն մինչ ի վճիռ հատուցման և կորստեան չարաց չորեքկին. այսինքն գործոց չարաց և պատժոց նոցին. պատճառաց դիւաց և հետևելոց մարդկան: - 748. Զի թէ և սակաւ *ժամ* լինի մնացեալ ի կենացն որ քան աւազակին ի յելս շնչոյն. և նա՛ յառաջ քան զամենայն արդարս եմուտ ի դրախտն աստուծոյ ընդ տեառն: - 758. Եւ ո՛չ է տարադէպ ցոյցք ականն արփիաւորի, զի ի միջօրեայ *ժամու* փոփոխումն մարմնոյ և ական արձակէ՛ ստուեր կամ լոյս. այլ ինքն միշտ լոյս գոլով ո՛չ փոփոխի: - 779. Նա՛խ՝ աղօթիցն *ժամ*. ո՛չ միայն յերեկոյս և ի վաղորդեան՝ ի հասարակն կամ է անգամ աւուր ըստ մարգարէին: - 779. Իսկ այլ բազում *ժամք* ի դատարկութեան՝ ո՛չ է հաճոյ նմա: - 779-780. Եւ զի ժամանա՛կ է լինելոյ և ժամանակ քակելոյ, յայլում *ժամու* և ո՛չ ի նոյնն սերմանի և հնձի: - 780. Եւ այս ի խռովութեան *ժամու* և յանձուկ տեղւոջ: -

788. Նախ՝ որպէս անդանօր ողջունեն զխաղաղութեան և շինութեան գոլ. յեղակարծ *ժամու* հասանիլ բարկութեան: - 788-789. Նմանապէս և աստ յաւուր նոր կիրակէի ասացեալն կրկնո՛յ զատկի, յանկարծահաս *ժամու* շարժեալ հեղեղաց ուղխից խռովութեանց: - 789

ԺԱՄԱՀԱՐ + Քառասուներորդ, Վասն *ժամահարին*. և խնկոցն: - 527. Զի՞նչ նշանակէ *ժամահարն*: - 618. Եւ տապանն նշանակէ՛ զեկեղեցի. որք ի ձայն *ժամահարին* ժողովին և ապրին ի ջուրց հեղեղաց մեղաց: - 618. Եւ նշանակէ՛ր կրկին փողն զերկու զանկակս, կամ զզանկակն և *զժամահարն*. կամ զփայտէն և զերկաթին: - 618. Իսկ թէ զի՞նչ է յորժամ վերընծայի խորհուրդն պաշտմամբ և հնչմամբ *ժամահարաց*: - 645. Իսկ վասն հիմնարկութեան սուրբ տաճարի և *ժամահար* օրհնելոյ. սկիհ և մաղզմայ. և զգիրք. և զկնունք առնելոյ. և խաչօրհնելոյ. և զքառասնորդաց գ ժամուց զքարոզքն և զաղօթսն, յոհան մանդակունին է արարեալ...: - 659. Իսկ խաչն վառել և *ժամահարն* յառաջ. նշանակէ՛ զվերջին գոչումն փողոյ հրեշտակապետին: - 676. Այսու խորհրդով բարձրացուցանեմք զխաչն ի վերայ վառի. և *ժամահար* զկնի: - 732

ԺԱՄԱՄՈՒՏ + Եւ սուրբն կիւրեղ աղէքսանդրու հայրապետն ի ժողովն եփեսոսի ասաց զմիածին որդի *ժամամուտն*: - 631

ԺԱՄԱՆԱԿ + Զի ի վերայ մշտնջենաւորացն բացորոշակի յերեք *ժամանակս*՝ այսինքն յանցեալն ի ներկայն և յապագայն՝ մինն ճշմարիտ է և մինն սուտ. որպէս հրոյ ջերմութիւնն և արեգական լոյսն: - 9. Իսկ ի վերայ փոփոխականացս ո՛չ նմանապէս. զի յանցեալ *ժամանակս* և ի ներկայս բացորոշակի մինն ճշմարիտ է և մինն ստէ՛. որպէս ասեմք՝ երէկ անձրև էր, կամ ո՛չ էր. այսօր անձրև է, կամ ո՛չ է: - 9. Ասեմք առ այս թէպէտ ունին զօրութիւնս, բայց այլ և այլ կերպիւ. զի բոյսք որք յերկրի են դարմանիչք և բժշկութիւնք մարմնոց. այլ երկնային աստեղքն են արարիչք լուսոյ և *ժամանակաց*. և ի նշանս ապագայից. զի յամենայն ուստեք տեսեալ պատրաստեցին մարդիկք. որպէս ասէ գիր, եղիցին լուսատու լինիլ երկրի. ի *ժամանակս* և ի նշանս: - 12. Եւ շարժումն նոցա ո՛չ պատճառէ զչար և զբարիս մարդկան. այլ են պատճառք աւուրց և *ժամանակաց* և եղանակաց. ծնանելոյ և աճելոյ. և նշան ապագայից որպէս ասացաք. այլ նշանն ո՛չ է պատճառ չար լինելոյ ումեք կամ բարի: - 12. ...սոքա ամենեքեան յայլևայլ *ժամանակս* և այլևայլ շարժումն աստեղաց էին ծնեալք. ապա ուրեմն ո՛չ է հարկ բախտի և ճակատագրի: - 13. Իսկ ի տեսութիւն մարդոյ է՛ առաջին և վերջին. զի զանցեալն տեսանէ յիշմամբ, և զներկայն իմացմամբ. և զհանդերձեալն ի պատճառն իւր ըստ *ժամանակին* փոփոխման որպէս ասացաք: - 15. Ասեմք թէ՝ զբանս զայս ասէ մարգարէն վասն խաղաղութեան որ եղև սակաւ մի յառաջ քան զգալուստն քրիստոսի՝ և ի բոլոր *ժամանակս* քրիստոսի, և յետ նորա խ ամ մինչև ապստամբեցին հրէայքն հռոմայեցւոց տէրութեանն: - 27. Նոյնպէս ի *ժամանակս* քարոզութեանն քրիստոսի և առաքելոցն էր խաղաղութիւն: - 27. Չորրորդ առարկեն, ասէ եսայի վասն *ժամանակի* գալստեան մէսիային...: - 27. Քանզի հրէայքն ի *ժամանակս* քրիստոսի ո՛չ լինէին նեղեալք յումեքէ: - 28. Ասեմք եթէ՝ խոստումն աստուծոյ կատարեցաւ ի *ժամանակս* զօրաբաբէլի և եզրայ...: - 28. Արդ՝ թէ ինն ամսով յառաջ թագաւորեալ էր թագաւորն չար, ապա ուրեմն ի *ժամանակս* Օգոստոս կայսեր ծնաւ քրիստոս. զոր և վկայէ՛ աւետարանն սուրբ: - 29. Տասներորդ՝ Թագաւորել մինչև ի *ժամանակս* ասեն. և վասն հնազանդութեանն: - 29. Չորրորդ՝ զի նոքա իւրաքանչիւր անձանց էին կորուստ, և ի *ժամանակս* իւրեանց: - 33. Դարձեալ, *ժամանակն* ի *ժամանակի*՞ եղև, և այժմ է՞ ի *ժամանակի* է յոչ *ժամանակի*: - 37. Զի թէ ի *ժամանակի*, ո՞ էր այն որ պարունակէր *զժամանակս*: - 37. Եւ թէ յոչ *ժամանակի*, և զի՞նչ էր նոյն ինքն *ժամանակն* որ գոյացաւ ի սկիզբն լինելութեանն: - 37. Տասներորդ՝ առարկութիւն արիանոսացն՝ Պարտէ ասեն թագաւորել սմա մինչև ի *ժամանակաց* փոփոխումն ըստ առաքելոյն: - 41. Նախ՝ ոչ կարել վասն նուազութեան զօրութեան *ժամանակի* և դիմի. որպէս ո՛չ կարէ մանուկ կռուիլ՝ և կորիւն տեսանել: - 44. Զի թէ մարմնապէս տեսանես. ուրախութեան էր *ժամանակն* գալստեան և ո՛չ սգոյ որ է պահք և ապաշխարանքն: - 44. Նաև մարդիկ ո՛չ միայն զի ի բազմաց են գոյացեալ, այլ և *ժամանակաւ* առաւելք մի քան զմի. և կամօք բաժանեալք և ի միմեանց և իրերաց հակառակք: - 54. Նոյնպէս և հոգին յիւրում *ժամանակին*. յետ խաչելութեանն քրիստոսի և համբառնալոյն առ հայր. և ապա իջանելոյ հոգւոյն. և յայտնելոյ զաստուածութիւնն իւր: - 55. Այլ այնպէս ասաց առ ի ցուցանել զանչափ յաւիտենական աստուածութիւնն՝ որ ըստ ինքեան պարունակէ զամենայն *ժամանակս*. ըստ որում աստուածային ելմունք ի յապառնի *ժամանակս* իցեն. և կերպիւ ինչ ներկայաբա՛ր գոն: - 65. Իսկ թէ ըստ ինքեան զմարդկայինն, զիա՞րդ ունէր զփառս յառաջ քան զլինիլն

աշխարհի. զի ինքն ի *ժամանակի* եղև: - 69. Դարձեալ՝ ըստ նոյն սարասի՝ բանն աստուած ունի ծնունդ ի հօրէ նախ քան զյաւիտեանս. և ունի ծնունդ ի մօրէ ի յետին *ժամանակիս*...: - 77. Եւ ապա ի բարձր հանէ վարդապետութիւն զբնութեանցն միաւորութիւն. ասէ՝ այլ և այլ յորոց փրկիչն. եթէ ոչ՝ նո՛յն է երևելին և աներևոյթն. անժամանակն և ընդ *ժամանակաւն*: - 80. Նախ քան զմարդեղութիւնն հեռի ի միմեանց. որքան աստուծոյ և արարածոյ. անեղի և եղականի. *ժամանակէի* և յաւիտենականի: - 82. Խոստովանիմք զորդին աստուծոյ նախ քան զյաւիտեանս ծնեալ ի հօրէ՛. և յետոյ ի *ժամանակի* ծնեալ ի մօրէ՛: - 83. Նիւթն. ծնն. այսինքն է կերպն. Գաւառն. Ազգայինքն. *ժամանակն*. Տեղին. և յատուկ Անունն: - 87. Եւ *ժամանակն*՝ մինն յաւիտենից, և միւսն ժամանակեայ: - 87. Սակայն նա բնութեամբ և էութեամբ միացաւ. և սոքա շնորհօք և *ժամանակաւ*: - 95. Եւ որպէս մշտնջենաւոր որդի ի հօրէ սկսեալ և անվախճան. որպէս *ժամանակ* հոգի ի հօրէ սկսեալ և յորդի դադարեալ: - 105. Ո՛չ ասեմ *ժամանակ*. զի արարիչ է *ժամանակաց* և յաւիտեանց. և որպէս ո՛չ ի *ժամանակի* սկսեալ, և ո՛չ ի *ժամանակի* դադարի: - 105. Այլ և այսպիսի **ե** ասեն զեղանակ նախկնից. այսինքն՝ *ժամանակաւ*. և բնութեամբ. և դաստիւ. և պատւով. և պատճառաւ: - 109. Երրորդ ասի անեղ այն՝ որ ի յումե՛ք է, և ի յումեք ո՛չէ. որպէս հրեշտակք յաւիտենի եղեալ, և ի *ժամանակի* անեղ. սա կարօտ և անկարօտ երկոցունց. այսինքն սկզբան և կատարման: - 113. Նախ՝ զի արարիչ է *ժամանակաց*: - 114. Երկրորդ՝ զի յառաջ է քան *զժամանակս*: - 114. Երրորդ՝ զի գերիվերո՛յ է *ժամանակաց* և ո՛չ ի ներքոյ: - 114. Իսկ հոգի ո՛չ է արարիչ *ժամանակաց*. և ո՛չ յառաջ քան *զժամանակս*. զի ի մէջ *ժամանակի*՛ է: - 114. Այլ՝ անժամանակ է. զի ո՛չ է ընդ *ժամանակաւ*. այլ՝ ընդ յաւիտենիւ. և *ժամանակն* ի յաւիտեանն պարագրի: - 114. Զի աստուած պարագրէ զյաւիտեանն. որպէս յաւիտեանն *զժամանակն*. և ասի աստուած մշտնջենաւոր. զի ո՛չ ունի վախճան: - 114. Իսկ հոգի մեր՝ և հրեշտակք՝ ասին յաւիտենականք. զի ո՛չ են ընդ *ժամանակաւ*. այլ ընդ յաւիտենիւ: - 114. Գիտելի է, զի հին ասելով՝ զյաւիտեանն նշանակէ. և օր *զժամանակն*: - 115. Ա՛յս է զի կոչի յաւիտեան. և *ժամանակ*. և օր...: - 115. Նախ՝ զի է՛ և գո՛յ աստուած յամենայն յաւիտեանս. և յամենայն *ժամանակ*. և յամենայն օր: - 115. Երկրորդ՝ զի նախ է քան զամենայն յաւիտեանս. և քան *զժամանակ*. և քան զամենայն օր: - 115. Երրորդ՝ պատճառ է յաւիտենից. և *ժամանակաց*. և աւուրց. որպէս լոյս. իմաստութիւն և կեանք կոչի. զի պատճա՛ռ է սոցա: - 115. Երրորդ՝ այսպէս մեկնեն, եթէ հին աւուրց զնախնի *ժամանակս* նշանակէ. և մանուկն զնախնի թիւն. զի միակն սկիզբն է ամենայն թըւոց. և որ մերձ է միակին՝ սկզբնապետագո՛յն է քան զհեռագոյնն: - 115. Եւ զի *ժամանակն* ընդ թըւոյն է շարազուգեալ: - 115. Եւ նշանակէ ծերն *զժամանակաւ* նախն: - 115. Ապա յա՛յտ է զի հին աւուրցն նշանակէ նախ քան *զժամանակ* և զյաւիտեան. և բարձրագոյն և արարիչ *ժամանակի* և յաւիտենի. և պարունակօղ յաւիտենի. որպէս յաւիտեանն *ժամանակի*: - 115. Եւ վասն օրինացն մովսէսի ասէ օրէնքն, «յաւիտենական լիցի». որ նշանակէ զբազում *ժամանակս*: - 115-116. Այլ՝ կոչի աստուած յաւիտեան. և միշտ. և *ժամանակ*. զի պատճառ է սոցա որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 116. Դարձեալ՝ գիտելի է, զի յաւիտեանն և միշտ և *ժամանակն*՝ վեցիւք զանազանին: - 116. Եւ *ժամանակն* ունի սկիզբն և վախճան: - 116. Երկրորդ՝ յաւիտեանն պարունակէ զմիշտն. և միշտն *զժամանակն*. և *ժամանակն* յերկուցն պարունակի: - 116. Իսկ *ժամանակն* **գ** մասն ունի. այսինքն անցեալ՝ ներկայ՝ և ապագայ: - 116. Հինգերորդ՝ *ժամանակն* է զգալեաց. և միշտն իմանալեաց. և յաւիտեանն անիմանալեաց: - 116. Վեցերորդ՝ *ժամանակն* է ի ներքոյ երկնից. և միշտն ի վերոյ երկնից. և յաւիտեանն ի վերոյ քան զամենայն երկինս: - 116. Դարձեալ՝ միտք մեր այժմ ի ներքոյ *ժամանակի*՛ է. և **բ** մասն *ժամանակին* ո՛չէ. այսինքն անցեալն կորուսեալ է, և ապագայն ո՛չէ է: - 117. Իսկ միտքն աստուծոյ ի վեր է քան *զժամանակ*. վասն որոյ ներկայաբար զանցեալն և զհանդերձեալն տեսանէ: - 117. Եւ է սա՛ առաջին. զի զոր նա՛խ է քան զյաւիտեանս և *զժամանակս*՝ աստուածաբանէ՛ և քննէ՛: - 122. Զի ընդ *ժամանակաւ* եմուտ և զստւեր օրինացն կատարեաց: - 125. Այսպէս բանն աստուած զվերին աշխարհն մշտնջենաւոր պահէ, և զներքինս *ժամանակաւ* չափելով պահէ՛ և խնամէ: - 125. Երկոտասաներորդ՝ ժամուց և *ժամանակաց* է արարօղ: - 126. Երկրորդ՝ զի ոտք վերջին է մասն. և ի վերջին *ժամանակս* երևեցաւ մարմնով քրիստոս: - 130. Ո՛չ մի *ժամանակս* կատարեալ. քանզի «ի ճշմարտութեան ո՛չ եկաց» ասէ տէրն. այլ վաղվաղակի իբրև ստեղծաւ՝ անկաւ և ո՛չ յամեաց. և ո՛չ ի յաւիտենական քաղցրութենէն ճաշակեաց. վասն որոյ ո՛չ երանեցաւ և ո՛չ մնաց ի բարութեան: - 147. Չորրորդ՝ տուտն նշանակէ զսեռն. որ ի վերջին *ժամանակս* բռնանայ և քարշէ՛ զերրորդ մասն աստեղաց: - 152. Երեսունևգ) Վասն *ժամանակի*. և թէ ո՞ր մասն է առաջին: - 154. Եօթներորդ՝ մարդ կարօ՛տ է *ժամանակի*.

իսկ աստուած ո՛չ է կարօտ *ժամանակի*. և այլ և զյաւիտեանս արար: - 156. Առաջին է նախագաղափար տեսութիւն արարչին. որպէս նախ քան *զժամանակ* անսկիզբն յաւիտենիւ. և Երկրորդ սկիզբն է ի *ժամանակի* լինելութեան իւրոյ: - 163. Եւ այլ բազում զանազանութիւն է գործոց մարդկան և աստուծոյ. զի մեք կարօտ եմք նիւթոյ. *ժամանակի*. տեղւոյ. օգնականի: - 164. Ասելի է թէ՝ կոյսն և ապականեալն են հակակայք ըստ ունակութեան և պակասութեան. որպէս երեսք և կուրութիւն. որոց ի լինիլն համահետևին երեքին սոքա. այսինքն *ժամանակն*, և մասն, և նոյն: - 165. *ժամանակն* զի նա՛խ է ունակութիւն. և յետոյ պակասութիւն: - 165. Ութերորդ՝ ներգործութեամբ բնութեամբ առաջին է՝ և *ժամանակաւ* վերջին. որպէս բոլոր եղեալքս: - 169. Եւ թէ գոյր ինչ զօրութեամբ ի նա՛, և նա՛ լինէր ընդ եղելոցս ի *ժամանակի* որ է սուտ: - 169. Իններորդ՝ և է ուրեք *ժամանակաւ* առաջին ներգործութեամբն՝ և վերջին զօրութեամբն. որպէս շարժման դադարիլն: - 169. Է՛ որ միշտ ներգործութեամբ. որպէս աստուած. և է՛ որ միշտ զօրութեամբ. որպէս նիւթն և *ժամանակ*. և է՛ որ երբեմն զօրութեամբ և երբեմն ներգործութեամբ. որպէս այսոքիկ որ ի լինելութեան և յապականութեան են: - 169. Զորօրինակ՝ ներտրամադրեալ բանն է՛ նախ ի խորհուրդն կատարեալ. և յետոյ *ժամանակաւ* լինի յառաջ բերեալ և գրեալ բան. և նո՛յն բանն էր յառաջ բերեալս և գրեալս որ էր նախ ի խորհուրդն: - 169. Իսկ Երբ ո՛չ ասի աստուծոյ. զի անժամանա՛կ է և ո՛չ ունի փոփոխումն. այլ ասի յաւիտենական. ըստ որում բոլորն համանգամա՛յն է և կատարեալ. զի ոչ կարօտի սկզբան և վախճանի. որպէս *ժամանակն.* և ո՛չ միայն սկզբան որպէս մշտնջենաւորն. այլ անսկիզբն է և անվախճան. վասն որոյ կոչի յաւիտենական: - 172. Ուր և երբ այսինքն տեղի և *ժամանակ* գո՞յ աշխարհիս թէ ոչ: - 180. Եւ եթէ գո՛յ՝ ցոյց թէ յորո՞ւմ *ժամանակի* եղև կամ ո՞ւր: - 180. Այլ և ո՛չ ունի տեղի մարմնական. և ոչ ի *ժամանակի* երեքմասնեան. այսինքն յանցեալն՝ ի ներկայս՝ կամ յապառնին: - 180. Արդ սկիզբն *ժամանակի* ո՛չ է *ժամանակ*. վասն այն ո՛չ ցուցանի թէ ե՞րբ եղև: - 180. Այլ և ո՛չ աներբ. զի ի սկիզբն *ժամանակի* եղև: - 180. Եօթնևժերորդ՝ զի չա՛փ է *ժամանակաց*: - 186. Քսաներորդ՝ է՛ ի նշանս և ի *ժամանակս* և յաւուրս և ի տարիս որպէս ասէ գիրն: - 186. Ութերորդ՝ զի նշան *ժամանակաց* է: - 186. Դարձեալ տանի զեղանակս. և զամիսս. զշաբաթս. և զաւուրս. զժամս. և *զժամանակս*: - 190. Իսկ երկրաւորքս ժամանակեայ. և *ժամանակն* կարգ ունի, առաջին՝ միջին՝ և վերջին: - 192. Տասներորդ՝ **զ** թիւն նշանակէ *զժամանակս* բարեգործութեան. այլ շաբաթն ուր հանգեաւ աստուած՝ զհանգիստն յաւիտենական: - 193. Չորրորդ՝ նշանակէ՛ զփութանցութիւն աւուրցս մեր. զի ամենայն *ժամանակք* մեր անցանեն իբրև զմի օր անզգայաբար: - 193. Վախճան է *ժամանակի*. և սկիզբն յաւիտենին և մշտնջենաւորականացն: - 193. Չորրորդ՝ *ժամանակն*: - 194. Եւ *ժամանակն*, որ ի յայս ժամս լինի աստ լոյս, և ի միւս ժամն խաւար: - 194. Եւ զի *ժամանա՛կ* է երկիւղի, և երազոց և ցնորից ածօղ: - 196. Իններորդ՝ կենսատու չարչարանաց *ժամանակ*. թաղման և յարութեան. նաև համբարձմանն: - 196. Եւ զի ջերմ է և գէջ *ժամանակաւ*: - 197. Եւ զի փոփոխին *ժամանակք* դիւրաւ: - 197. Եւ դարձեալ՝ գարնան եղանակն սկիզբն է ստեղծման աշխարհի և բուսուց և ամենայն ծննդոց. վասն որոյ ի սոյն *ժամանակս* առաւել բուսանին և նորոգին ամենեքեան: - 198. Իսկ ամառն նորին նման. զի հունձք է և կատարած գործոց բարեաց. և ո՛չ *ժամանակ* սերմանելոյ կամ բուսանելոյ: - 198. Եւ դարձեալ ի գարունն բուսանին բոյսք. և յամառն կատարին. և յաշունն ժողովին. և ի ձմեռն վայելեն. և յիւրաքանչիւր *ժամանակս*՝ իւր գործն առաւելու: - 198. Զի՞նչ է *ժամանակն*: - 198. *ժամանակն* թէ ո՞րպէս բաժանի ի մշտնջենաւորն և յաւիտեանցն՝ ասացաւ ի վերոյ ի **ը** գլուխն՝ **ժբ** համարն: - 198. Արդ՝ թէ զի՞նչ է *ժամանակն*՝ աստ ասասցի: - 198. Եւ յա՛յտ է յայսմանէ՝ զի *ժամանակն* առ մե՛զ է և ո՛չ յերկինս: - 198. Այլ *ժամանակն* է առաջին շարժումն երկնից, սակայն ո՛չ չափէ զնա. այլ չափէ՛ զտարրականս և զներգործութիւնս մեր յորում ո՛չ է: - 198. Այլ ևս ոմանք՝ ի գոյից ասեն *զժամանակն*, և կէսք յանգոյից: - 198. Ի գոյից է, զի շարժումն երկնի և ընթացք լուսաւորացդ ծնանին *զժամանակն*: - 198. *ժամանակին* ո՞ր մասն է առաջին. անցեա՞լն՝ ներկա՞յն թէ ապառնին: - 198. Եթէ մի և նոյն իմանաս *զժամանակն*, ապառնին յառա՛ջ է քան զայլսն: - 198. Զի *ժամանակն* նա՛խ է հանդերձեալ. և ապա ներկայ, և յետոյ լինի անցեալ: - 198. Իսկ թէ զանազանապէս իմանաս *զժամանակն*, նախ է՛ անցեալն որպէս երէկ. և ապա ներկայն որպէս այսօր. և յետոյ ապառնին որպէս վաղիւ: - 198. Դարձեալ ասեն վարդապետք թէ՝ *ժամանակն* է չափումն իրաց մարմնականաց: - 198. Եւ քան *զժամանակն* ո՛չ է ինչ պատուական. ոչ ինչ հասարակ. ոչ ինչ անցական և հոսական. ոչ ինչ անմնացական. ոչ ինչ այլայլական և փոփոխական: - 198-199. Այսպիսի *ժամանակ* է յայտնապէս կեանք մեր. զի զոր ինչ *ժամանակ* կենցաղոյս չափէ բնութեամբ՝ ապականէ և փոփոխէ...: - 199.

Դարձեալ՝ ոչ ինչ պատուական քան *զժամանակ*. զի զինչ և իցէ յաշխարհի՝ երկու մասունքն կարե՛ն համանգամայն գոլ ի միասին բաց ի *ժամանակէ* և ի հասակէ՛. զի *ժամանակին* **բ** մասն անհնա՛ր է համանգամայն գոլ ի միասին. զի և **բ** պահք ո՛չ կարեն համանգամայն գոլ: - 199. Վասն այն պա՛րտ է *զժամանակ* կենցաղոյս ի բարին ծախել. զի զառաջին *ժամանակն* ո՛չ ոք կարէ վերստին ստանալ: - 199. Դարձեալ՝ քան *զժամանակն* ոչ ինչ անցաւոր և հասական. զի *ժամանակ* կենցաղոյս հանապազ հոսի. զի չափէ՛ զբնութիւնս՝ և զինքն չափէ՛: - 199. Վասն այնորիկ յորժամ զիրս հոսականս և շարժունս չափէ՛, հա՛րկ է զի ի նոսին հոսեսցի. քանզի միշտ *ժամանակն* անցանէ և հոսի. յանցելոյն ի ներկայս. և ի ներկայէս յապառնին: - 199. Եւ համառօտ ասեմ, կեանք մեր և *ժամանակ* որքան առաւել յերկարէ՛ և աճէ՛, այն քան առաւել պակասի և նուազէ. որպէս իմաստութիւնն ասէ...: - 199. Դարձեալ՝ քան *զժամանակ* ոչ ինչ անկայուն և անյայտ: - 199. Քանզի *ժամանակ* ըստ ինքեան ո՛չ ճանաչի. այլ միայն մարդկային ներգործութեամբ: - 199. Զի և ներկայ *ժամանակս* որ յայտնի երևի, այսպէս անյայտ և անկայուն է. զի ո՛չ ոք կարէ զվայրկեան *ժամանակի* մի ստուգել...: - 199. Դարձեալ քան *զժամանակն* ոչ ինչ այլայլի. քանզի մերթ ցուրտ է և մերթ ջերմն. ամպ և պարզ: - 199. Նոյնպէս և կեանք մեր. այլայլի ի մանկութենէ ի ծերութիւն. յառողջութենէ ի հիւանդութիւն. և այլն՝ ըստ դանիէլի՝ «է *ժամանակ* փոփոխեսցին ի վերայ քո»: - 199. Դարձեալ՝ քան *զժամանակ* ոչ ինչ հասարակ. զի *ժամանակ* յամենեցունց հասարակ ստացեալ լինի. և հասարակապէս անցանէ: - 199. Մարգաց. որ է՛ *ժամանակ* ածելոյ զմարդ. որ ի դաշտս և ի հովիտս իցեն. յայգեստանս և ի բուրաստանս. յորժամ արեգակն առ շամբն և յետ շանն իցէ. զի ի **ժգ**ն՝ մո՛ւտ է ամռան: - 201. Երրորդ՝ ամպն ի սակաւ *ժամանակս* աճէ՛ և բազմանայ: - 206. Նա՛խ՝ զի զդէմսն ընտրեսցէ, այլ և զտեղի և *զժամանակն*, և ապա խօսեսցի: - 218. Եւ յիւր *ժամանակն* ուտելոյ բարի էր ըստ այլ ամենայն պտղոցն. այլ՝ տարաժամ ուտելն, և առանց հրաման՝ արար զնա չար: - 223. Եղև՞ բացատ *ժամանակի* ի ստեղծանելն: - 227. Երրորդ՝ զի ամենայն իր յէից և յոչ էից են գոյացեալ. յէից՝ ըստ նախածանօթ տեսչութեան գաղափարին. և յոչ էից՝ ըստ ինքեան ի *ժամանակի* հաստատեալք: - 236. Երրորդ՝ զի ո՛չ գիտէին զանդրանիկն *ժամանակաւ*, և ո՛չ զկրտսերն. և լինէր փոփոխումն վիճակաց նոցին. որպէս յակոբ էառ զանդրանկութիւնն եսաւայ. և եփրեմ զմանասէին. թէ և սոքա տեսչութեամբն աստուծոյ. այլ նոքա ի պատրանաց լինէին: - 238. Ի ժամ յղացմանն՝ եթէ ի ծնողացն՝ եթէ ի *ժամանակէն* և եթէ յախտից՝ որ տարր և յաւելու ի խառնուածն, նոյն որակ գունով ծնանի զաւակն: - 245. Հինգերորդ՝ զի տկարութիւն է զօրութեանն աստուծոյ՝ եթէ զմի էութիւն ըստ մասին յայլ և այլ *ժամանակս* գործեաց: - 254. Այլ ի միասին համանգամայն ստեղծեալ. ո՛չ *ժամանակաւ* յառաջ և յետոյ, և ո՛չ բնութեամբ. այլ մի է սկիզբն միոյ գոյութեան մարդոյն: - 254. Պատասխանեմք և ասեմք թէ, ո՛չ է հոգին յետոյ. ո՛չ *ժամանակաւ* և ո՛չ բնութեամբ. այլ դասիւ և կարգաւ: - 254. Եւ այս ո՛չ *ժամանակաւ* յետոյ ըստ երից պատճառաց: - 254. Եւ դարձեալ՝ որպէս հատն ցորենոյ ունի առ ինքն զօրութեամբ զխոտն և զծաղիկն և զհասկն. և սոքա համանգամա՛յն են ի հատն այն զօրութեամբ. որ յետ *ժամանակաւ* ըստ դասի երևին: - 255. Չորրորդ՝ անդէպ *ժամանակն*: - 256. Թէ *ժամանակն* ցուրտ է կամ ջերմ. և երկիրն գէջ կամ չոր. և սերմն հոտեալ կամ աղանձեալ. և սերմանօղ ո՛չ լինի կամ ոչ սերմանէ. վասն որոյ ո՛չ բուսանի: - 256. Թէպէտ յայլ և այլ *ժամանակս* երևին սոքա. այլ մի են էութեամբ: - 259. Այսինքն. ազգն՝ տեղին՝ և *ժամանակն*. որպէս ի սերմանս բուսո՛ց է տեսանել: - 261. Ոմանց *ժամանակն* ցուրտ և ջերմ: - 261. Իսկ որ հասարակն է սոցա և պատշաճաւոր, ունին զնոյն հասարակութիւն բուսոց ի նոյն *ժամանակս*: - 261. Եւ էգն հոգևորի յետ **ձ** աւուրն՝ որպէս ասացաք զպատճառն վասն տեղւոյն ցրտութեան որ է՛ ձախ կողմն արգանդին. որ ցուրտ գոլով վասն փայծաղանն՝ յապաղէ՛ զկազմուած նիւթոյն ի կրկնապատիկ *ժամանակս* **ձ** աւուրց: - 261. Կամ ըստ ազգի իւրեանց, և կամ ըստ տեղւոյն և *ժամանակին* ցրտութեան և ջերմութեան և այլն: - 263. Եւ կամ ըստ ազգի իւրեանց և ըստ տեղւոյն և *ժամանակին* փութան և յապաղեն զծնունդն: - 263. Երկրորդ՝ վասն *ժամանակին*. զի մարդն յինն ամիսն կատարէ զանդամս, և արջն երեք: - 267. Իսկ նշանակէ նախ *զժամանակն*. զի անցեալն և հանդերձեալն ո՛չ է ի միջի այլ ներկայն: - 267. Դարձեալ՝ հանճարն է հանդերձելոյն. իմաստն ներկային. գիտութիւնն անցեալ *ժամանակին*: - 270. Քսանե, ասէ լուսաւորիչն մեր, թէ ձև մարդոյ երևեցաւ ի ստեղծանելն, զոր առնելոց էր զնոյն մարմին յետոյ *ժամանակի*. և ի նոյն պատկերն արար զմարդն: - 272. Ասեմք եթէ՝ զոր ինչ ի յարութեանն աւուր լինելոց է սրբոցն, զսկիզբն անդանօր սերմանեաց ի նախնի մարդն ադամ. զի թէ յիւրում *ժամանակին* կերեալ էին ի կենաց պտղոյն, լինէին կատարեալ անմահք. և փոխեին յարքայութիւնն: - 282. Երկրորդ՝ զմին

յառաջ քան զջրհեղեղն, և զմիւսն յետոյ. զի ցուցցէ թէ յերկոսին *ժամանակս* ընտրեալքն հաճոյ եղեն աստուծոյ: - 289. Հինգերորդ ևս յայտնի. աստ կեան նահապետքն *ժամանակաւ* ընդ ամենայն մարդոյ. և յետ մահու ի մշտնջենաւորն ընդ հրեշտակաց. և յետ յարութեանն յանվախճան յաւիտենին թագաւորեալք ընդ աստուծոյ: - 291. Դարձեալ՝ որ քան յերկարի *ժամանակս*, մաշի՛ երկիր և ի ծերութիւն երթայ և տկարանայ. որպէս ծեր մարդոյն զօրութիւնն պակասի և ցաւքն առաւելու: - 292-293. Վեցերորդ՝ անդրանիկք են և ընտրեալքն աստուծոյ. որք նախքան զլինիլն աշխարհի ընտրեցան. թէպէտ յետոյ ի *ժամանակի* ըստ հասարակաց գոյացան և կատարեցան: - 309. Նա՛խ զայս ունի խորհուրդ, զի յառաջագոյն ընտրեալքն՝ յետոյ եղեն ի *ժամանակի*: - 310. Ութերորդ՝ նախկին է *ժամանակս*, և երկրորդ հանդերձեալն. և կեանք *ժամանակիս* խոտեալ է և անարգ. և հանդերձեալն պատուական է և ընտիր: - 310. Տասներորդ՝ ևս մեծագոյն խորհուրդ. զի բանն աստուած որ անդրանիկ էր հօր, եղև կրտսեր մարդ ի *ժամանակի* և փոքր. ըստ որում կոչեաց զինքն «փոքրիկ». զի բնութիւն մարդոյս ընդ ինքեան խառնելով արասցէ մեծ և անդրանիկ: - 311. Զի էն՝ անսկիզբն և անվախճան ընդ դէմ է *ժամանակին* որ սկիզբն ունի և վախճան: - 312. Նոյնպէս և աստ հոլովմամբ *ժամանակաց* ընթանամք մինչև ընկերեսցի անիւն ի գուբն: - 314. Համբերօղն յոբ յորո՞ւմ *ժամանակի* էր, և կամ յո՞ր ազգէ: - 320. Երանելին յոբ՝ էր ի *ժամանակս* մովսէսի. ճ ամաւ յառաջ՝ աւելի և կամ պակաս: - 320. Զի աստ ի *ժամանակի* և ի մարմնի կապելոց անհնա՛ր է գիտել: - 331. Եւ ի ձեռն կախարդաց խափանէր *զժամանակն* փրկութեան: - 336. Վասն որոյ ի սոյն *ժամանակի* առաւելու որոտ կայծակ և կարկուտ զգալապէս՝ յիշատակ սքանչելեացն աստուծոյ: - 341. Չորրորդ՝ զմարդեղութիւն բանին ի յետին *ժամանակս*: - 350. Ցուցանէ՛ զառաջին՝ զմիջին՝ և զյետին *ժամանակս* տալ աստուծոյ: - 360. Իսկ թէ ի տունն ի ժողովուրդս նորա. կամ յեկեղեցիս մեղանչեմք. յետ **է** *ժամանակի* փոխելոյ՝ որ է՛ **է** հասակ մեր. և **է** դար կենցաղոյս...: - 368. Դարձեալ զ**է** *ժամանակն* ասէ. կամ զ**է** հասակս. կամ **է** զգայարանօք մարմնոյս. կամ **է** զօրութեամբ հոգւոյս: - 376. Դարձեալ ցուցանէ՝ ի լրման *ժամանակի* տասանց միոյ կորուսեալ դրամին ի խնդիր ելեալ: - 376. Եւ յայսմանէ տես *զժամանակ* ծերութեանն անպատիւ գոլ: - 377. Երկրորդ՝ զի ի բազում *ժամանակս* բազմիմաստք: - 378. Եւ տարին անդ՝ յաւիտեանն է և միշտն. որ պարունակէ՛ *զժամանակս*: - 399. Զի օր՝ *ժամանակիս* այս պատշաճի. և շաբաթ՝ մահուն հանգիստն. և ամիս՝ մինչ ի յարութեանն: - 399. Եւ զի անցեալ էր *ժամանակն*: - 415. Ապա ուրեմն ի *ժամանակիս* յայս ընկե՛ր են սաւուղայ որք սակաւ մի կարծեօք հաւանին երազոց կամ վիճակաց և ռամտեսաց և այլոցն: - 429. Ասեմք եթէ *ժամանակն* ի շարժմանէ՛ լուսաւորա՛ցն է. ըստ գնացից նոցա զառաջիկայն ասեն սովորապէս: - 430. Դարձեալ, *ժամանակն* ունի մասունս երիս. և մշտնջենաւորն. և դարձեալ յաւիտենական է բանն. և ժամանակեայ մարմինն. և մշտնջենաւոր հոգին. և անքակտելի միութիւնն ցուցանէ մեզ զչորս թուոյն. և ամենայնիւ կատարեալ գոյացութեամբ: - 437-438. Եւ եօթնից *ժամանակաց* փոփոխմամբ՝ է հասակաւ յեօթն դար կենցաղոյս՝ լինիմք տաճար և քաղաք քրիստոսի աստուծոյ մերոյ: - 448. Դարձեալ՝ յերիս *ժամանակս* ազատեցան ի բաբիլօնէ՛. այսինքն կիւրոսիւ սաղմանասարաւ. դարեհիւ զօրաբաբէլ. արտաշէսիւ եզր դպիր և նէեմի: - 448. Եւ յայնմ *ժամանակի* ասէ՝ սպանցի օծեալն, յորում քահանայքն և իրաւունք ո՛չ իցեն. այսինքն թագաւոր և դատաւոր: - 449. Ութերորդ, Վասն *ժամանակաց* և մարդեղութեանն: - 454. Նախագոյն ամօք, և կանուխ *ժամանակօք*: - 456. Եւ թէ յայնմ *ժամանակի* փրկեալ լինէաք, կարծէաք թէ յօրինաց անտի եղև փրկութիւն: - 467. Եօթներորդ՝ նա՛ միա՛յն է միշտ և անդադար ծնունդ. զի ո՛չ սակաւ ի *ժամանակի*, և ո՛չ ի *ժամանակի* դադարի. այլ որպէս լոյս ի հրոյ միշտ և անհատապէս ծնանի: - 472. Զի նա՛ յառաջ քան զյաւիտեանս. և մեք ի *ժամանակի*: - 472. Երկրորդ՝ զի հոգի և մարմին գոյակիցք են միմեանց անընդհատ *ժամանակաւ*: - 478. Զի օձն ի բազում *ժամանակս* վիշապ լինի: - 488. Դարձեալ նշանակէ՛ զխաւարումն այնմ *ժամանակի*, յորում եթէ գուցէ հնար՝ ընտրեալքն մոլորեսցին: - 490. Երրորդ ի *ժամանակն*: - 490. Հինգերորդիւն աղաղակել առ աստուած ի *ժամանակի* նեղութեան: - 492. Զի որ վախճա՛ն է կենաց, նոյն և սկիզբն կենաց. այսինքն վախճան *ժամանակին*, և սկիզբն մշտնջենաւորին: - 496. վասն զի շնորհաց և ազատութեան էր *ժամանակն*. պա՛րտ էր մեղաւորացն ընդ արդարոցն վայելել ի շնորհին: - 507. Որպէս բազում անգամ ի *ժամանակս* պատժոց մեղաց՝ և արդարք ընդ մեղաւորացն կրեն զպատուհասն: - 507. Նա՛խ՝ զի անցեալ է *ժամանակն* և օր փրկութեան...: - 508. Իսկ հոգիքն ի դժոխս յորժամ տեսին զքրիստոս, այն էր *ժամանակ* փրկութեան նոցա և ընդունելոյ զողորմութիւն. յաղագս որոյ հաւատովք արդարացան նոքա միայն ի նոյն ժամն: - 508. Մարգարէութիւն է կանխագիտութիւն

ժամանակաց անցելոց՝ ներկայից և ապագայից, բարի հոգւոյն միջնորդութեամբ: - 536. Նա՛խ՝ զի յայտնեսցէ զծածուկն և զհեռաւոր իրն *ժամանակաց*. զի թէ զմերձաւոր և զյայտնին ասէ՝ ո՛չ է մարգարէ: - 536. Երբեմն *ժամանակաց,* ուր ուրէք մտանէին հերձւածօղք և սերմանէին զորոմն աղանդոց: - 544. Եւ ի նոյն *ժամանակս* ասի լեալ անիծեալ ժողովն քաղկեդոնի: - 544. Եւ տէր սիոն հայոց կաթողիկոսն անդր հասեալ բազում եպիսկոպոսօք և մեծամեծ ազատօք հայոց և իշխանօք նոցին. ընդ դէմ աղանդոց ա՛յնր *ժամանակի*, և թուլութեան կարգաւորաց եկեղեցւոյ, և բռնութեան իշխանաց: - 545. Չորրորդ՝ յարդեան *ժամանակիս* այսմաւուրօք տօնել ոմանց. և այսոքիկ առ յոյնս: - 554. Եւ այն զի խափանեցաւ գործ մարմնոյն, ի *ժամանակէն* կամ ի տեղւոյն կամ ի դիմացն պատճառեցաւ: - 556. Տասներորդ՝ զի ամենայն մեղաւորաց ներէ՛ աստուած *ժամանակս* ինչ զի զղջասցին. իսկ հպարտին ոչ...: - 562. Նոյնպէս զցանկութիւնն ի շնութիւն և ի պոռնկութիւն յաւելու հանապազ. զոր անասունք յիւրեանց *ժամանակին* ունին զխառնումն: - 564. ...զի զկերակուրն ի հարկաւոր *ժամանակին* պարտ է ուտել. այսինքն որ քաղցեալ լինի. այլ ո՛չ յամենայն ժամ որ յագեալ լինի: - 570. Ութերորդ՝ լինի ցաւակից նմա ի *ժամանակի* նեղութեան: - 575. Իսկ թէ հարկաւոր *ժամանակ* հանդիպի զպատւական մասունքն միայն. և կամ զերեսս միայն բաւական է լուանալ: - 588. Դարձեալ գիտելի է, զի աստ ասեն հերձուածօղ ազգն Ֆռանկաց թէ՝ թէպէտ մկրտութիւնն գործ քահանայի է, բայց ի հարկաւոր *ժամանակն* թէ քահանայ ո՛չ լինի ամենայն ոք որ գիտէ զձև մկրտութեան՝ կարէ մկրտել: - 588. Վեցերորդ, զի թէ կինն կարէ մկրտել ի հարկաւոր *ժամանակի,* սուրբն գրիգոր լուսաւորիչն քանի ևս առաւել պատւական էր քան զմի կին. - 589. Եւ սուրբ լուսաւորիչն զոր ի *ժամանակին* այնմիկ էր՝ զա՛յն կարգեաց ի մերս եկեղեցի. և ունիմք հաստատապէս: - 599. ...այսինքն յի՞նչ տեղ կամ յի՞նչ *ժամանակ* գործեաց զմեղքն: - 601. Իսկ ոմանք ևս կատարեալք ամենայնիւ՝ յերեք *ժամանակս* աղօթեն առանձնակի. մի ի մէջ գիշերի յառաջ քան զհասարակաց ժամն. և մի յայգն. և մի ի ցերեկն: - 623. Եւ դարձեալ՝ գ է *ժամանակն*. անցեալն. ներկայս. և ապագայն: - 623. ...իսկ զմիջին *ժամանակն* ապաշխարութեամբ քաւեալ միաւորեցաւ: - 630. Զի թէ մանկութիւնն է և թէ մեռանիլն, երկիւղի *ժամանակ* է. որպէս ծառայ ի տնէ: - 631. Որք զծորանս հոգւոյն արբին և ի *ժամանակս ժամանակս* երգեցին եղանակաւ զերգս շարականաց՝ այսոքիկ են: - 637. Եւ զայս դնեն պատճառ թէ՝ ի *ժամանակս* ինչ՝ զօրք հեծելոց նոցա ո՛չ հասին ի բարեկենդանն...: - 651. Դարձեալ՝ ենովքայ չուտելն ի պտղոյ զամենայն *ժամանակս* իւր զերկու հարիւր ամ: - 652. Զի նախ է մարմին քան զհոգի. ոչ *ժամանակաւ* և պատւով. այլ նիւթով և զօրութեամբ: - 662. Հինգերորդ՝ մարդոյս պիտոյ էր *ժամանակաւ* աճումն. զի թուով առցէ զկատարումն վերջին ընտրելոյն: - 662. Եւ անդ զի յաւիտեան է և ո՛չ *ժամանակ*: - 662. Եւ զի ո՛չ գոյ *ժամանակ*, վասն որոյ և ո՛չ ծնունդ: - 662. Եւ գիտելի է, զի հրեշտակք ո՛չ ունին զայսպիսի փոփոխմունս. զի ո՛չ են տարրականք, և ո՛չ ընդ *ժամանակաւ*: - 663. Դարձեալ՝ փոխումն է մահն *ժամանակի* և մուտ յաւիտենին. - 667. ...զի որ քան էր ի *ժամանակս* ի մէջ փոփոխման էր հոգին. - 667. ...զի անցեալ է *ժամանակն* ողորմութեան, և դատաւորն առ դուրս հասեալ՝ դնել ի տանջանս դժոխոց. որպէս աստ զմարմինն ի գերեզմանի: - 671. ...միշտ ի մտի ունելով. և պատրաստ տանելով սահմանեալ *ժամանակին*: - 673. Չորրորդ, զի **գ** է *ժամանակ* յորում գործեմք զմեղս. այսինքն անցեալն ներկայն և հանդերձեալն...: - 675. Եւ ամենայն ինչ որ աշխարհի է՝ յայսմանէ արտաքս ո՛չ է. եթէ *ժամանակն* եթէ կեանքն և եթէ փոփոխումն մեր: - 681. Նա՛խ՝ ի *ժամանակս*. զի **գ**, և **է**, և ամիսն, և տարին՝ լինի **դ**. և **գ** օրն նախկին, որ է՛ եօթն: - 683. Եւ *ժամանակն* **գ** է և եօթամբ չափի շաբաթի աւուրբ. և եօթն դար կենցաղոյս: - 683. ...զի անցեալ է *ժամանակն* որպէս յիմար կուսանացն: - 684. Եւ զի դժւարաւ խլին չարքն առանց վնասելոյ բարեաց, վասն որոյ թոյլ ետ մինչ ի *ժամանակի* հնձոցն: - 693. Ահա՛ *ժամանակ* ընդունելի. ահա՛ օր փրկութեան. մի և մի իւիք տայցէք պատճառս. զի մի՛ արատեսցի պաշտօնն: - 698. Տասնևմի, պատժոյն մեղաց չափ և *ժամանակ* գոյ ըստ իւրաքանչիւրիցն. որպէս յա՛յտ է ի կանոնս: - 700. Ա՛րդ՝ ի քաւարանն ոչ է *ժամանակ*. զի *ժամանակն* յարեգակնէ՛ և ի լուսնէ՛ լինի. - 700. Իսկ մինչև՝ անդ ո՛չ է կոպար *ժամանակի*. այլ յաւիտենի: - 704. Չորրորդ, արձակէ՛ զսատանայ, զի տեսցէ զիւր *ժամանակ* տանջանացն մերձեալ. և մոլի որպէս գազան մերձ ի սատակումն. և շուն կատաղեալ: - 706. Եւ սատակեալ վիշապին տուտն է նեռն. որ ի վերջին *ժամանակս* քարշէ զերրորդ մասն աստեղաց. - 706. Դարձեալ նշանակէ զամենայն ապստամբութիւնս որ յառաջին, և միջին, և վերջին *ժամանակս* լինելոց է: - 707. ...նոյնպէս և սուրբք *ժամանակին* այնորիկ լինիցին զօրեղագոյն քան զամենայն յառաջագոյն մարտիրոսսն: - 708. Վասն է՞ր ի վերջին *ժամանակս* յառնեմք

համանգամայն: - 716. Այլ արդ՝ մարմնով աճումն է ըստ բնութեան. և բնութիւնն ըստ *ժամանակի* փոփոխման կատարի: - 716. Եւ զորպիսութիւն բարեաց և չարեաց. և զերկայնութիւն *ժամանակին* որով թիւ մարդկան զլրումն առցէ: - 716. Եւ ի նոյն կէտ լրմանն որ է՛ վախճան *ժամանակի* և սկիզբն յաւիտենի՝ լինի վերառութիւն համայնից մարդկան որպէս գրէ առաքեալն կորնթացւոց. - 716. իսկ ներգործութեամբ չարին յապաղեաց *ժամանակաւ*. - 716. ...և ի դադարիլ *ժամանակին* ի նոյն կէտն համանգամայն վերառեցեալ մտանեն ի կեանս առաջին ըստ խոստման բանին: - 716-717. Երրորդ, զի որ քան յապաղէ՛ *ժամանակն,* այն քան վարձք հաւատոյն աճէ՛. - 717. Չինգերորդ, զի մեծ ուրախութիւն է և տօն յորժամ համանգամայն ամենայն մարդկան յական թօթափելն լիցի յարութիւն, քան յայլ և այլ *ժամանակս*. - 717. Վեցերորդ, զի յարութիւնն է գործ սքանչելեացն աստուծոյ և ո՛չ բնութեան. զի բութիւնն հունաւորեալ է զօրութեամբ յերկար *ժամանակս* գործէ: - 717. Իսկ աստուած անհուն է զօրութեամբ՝ յանկարծակի ի նոյն կէտ վայրկեան *ժամանակի* յարուցանէ: - 717. Ապա վասն է՞ր եզեկիէլ յերկար *ժամանակս* նշանակէ զյարութիւնն. - 717. Չորրորդ, յայլ և այլ *ժամանակս* սերմանին և ի մի *ժամանակ* կատարի. - 720-721. Երրորդ, այժմ ի *ժամանակի* եմք եղեալք. և *ժամանակն* փոփոխական է. վասն որոյ ընդ *ժամանակին* փոփոխիմք և մեք: - 723. Եւ այսպէս համահասակ թուով *ժամանակի* և կատարելութեամբն լինին: - 726. «Իբրև զտերև յորթոյ» ասէ մարգարէն. այսինքն զի որպէս տերևն յիւրում *ժամանակին* թափի և դարձեալ զարդարի տերևով և մրգով: - 728. Նոյնպէս և լուսաւորքն ի վերջին *ժամանակս* ի կատարածի ծածկեսցին, և դարձեալ յա՛յլ իմն յազնուականութիւն փոխեսցին: - 728. Թէպէտ ո՛չ ունին բանք և ոչ խօսք, այլ ընդ ամենայն երկիր ել բարբառ վկայութեան նոցա. զի ամենայն տեղիք և ամենայն *ժամանակք* մարդկան առ նոսա է՛ յայտնի: - 729. Նա՛խ նշանակէ զփոքր *ժամանակն* մինչ ի գալուստն միւս անգամ...: - 730. Երկրորդ՝ զի *ժամանակ* կենցաղոյս համեմատեալ յաւիտենին՝ փո՛քր է և սակաւ: - 730. Երրորդ՝ զի *ժամանակ* մարդոյ մինչ ի վախճան իւր փոքր է և սակաւ: - 730. Եւ միւս գիր է գործոց փոփոխական և ջնջելի ըստ *ժամանակիս*: - 741. Նա՛խ՝ ի *ժամանակէս* զի փոփոխի: - 742. Զի գնելն լինի սակաւ մի *ժամանակ*. այլ ստացուածն է՛ յաւիտենական: - 744. Դարձեալ խոցումն ի վայրկեան *ժամանակս*, ածէ՛ զմահ յաւիտենական: - 744. Դարձեալ *ժամանակաւ* փորումն աչաց՝ առնէ մշտնջենաւոր կուրութիւն: - 744. Յարութիւն մարդկան ի վայրկեան *ժամանակի* և յանկարծակի լինի որպէս ցուցաւ ի վերոյ. այլ զյերկարութիւն ժամու քննութեան դատաստանին, ոմանք ժամ մի ասեն. որքան եկաց ընդ ադամայ ի քննութիւն հարցմանց յետ յանցանաց նորին: - 747. Այլ որ ուղիղն է տեսութիւն, յետ յարութեան փոխի *ժամանակն* ի յաւիտեան. և այլ ո՛չ գտանի մասն և րոպէ և ժամ. զի երկնային մարմինք դադարին ի շարժմանէ ուստի *ժամանակն* գոյանայ: - 747. Երկրորդ վասն *ժամանակին*. զի փոխեալ է ի յաւիտեան: - 750. Անդ տիւ և գիշեր *ժամանակի* և մասանց սորին ո՛չ է. զի անցեալ է *ժամանակն* և մնացեալ է յաւիտեանն: - 750. Եւ զի զպտուղ իւր տացէ ի *ժամանակի* իւրում: - 755. Տասներորդ, այլ և ի *ժամանակս* յայս առցեն սուրբք զերեսնաւորն. այսինքն զխնդութիւնն ի միտս: - 758. Եւ վասն իմոյ տկարութեան և *ժամանակիս* վրդովման զխնդիրն յապաղէի: - 772. Եւ է՛ ինչ ի ներգործութեանց հոգւոյն աստուծոյ շնորհաց. որ ծածկէ՛ յիմաստնոց և յայտնէ տղայոց յիւրաքանչիւր *ժամանակս* ըստ կամաց իւրոց: - 772. Զի յայսմ կենցաղոյս զուգաւորին յիշելն երբեմն և մոռանալ զներքոյս և զարտաքոյս. ըստ որում փոխանցապէս ունիմք զերից *ժամանակաց* գիտութիւն: - 774. **Որպէս ասեն երբեմն *ժամանակի* ի կոստանդնուպօլիս հռչակեալ քաղաքի, մոլորեալ յոյնք ի մոլորեալ երիտասարդէ՛ միոջէ՛, բարձին յեկեղեցւոյ զերգ երեքսրբենին**: - 775. Ապա ուրեմն ողորմութեամբ և արդարութեամբ ազատեցաւ նախահայրն յաւիտեան. իսկ այլքն առ *ժամանակ* մի ողորմութեամբ վասն նորա որպէս ասացաւ: - 778. Եթէ յարդեան *ժամանակիս* հաւատարիմ է, զի որ ոք և իցէ յանցաւոր, եթէ զղջասցի և ատեսցէ զմեղս ըստ մարգարէին՝ խոստովանութեամբն առնու զմաքրութիւն և զվարձս ապաշխարութեան: - 778. Եւ յայսմանէ բացայայտի այս, զի աստուած միշտ անփոփոխ է. իսկ *ժամանակն* միշտ փոփոխական է. իսկ մեք երբեմն փոփոխական և երբեմն ո՛չ: - 779. Իսկ ի *ժամանակի* փոփոխիլն առ յաւիտեան, յայնժամ և մեք լիցուք անփոփոխք և յաւիտենականք: - 779. Իսկ ընդունելութեան *ժամանակ* գ են ասացեալ վարդապետք: - 779. Երկրորդ, ապաշխարութեան *ժամանակն* ընդունելի է. իսկ որ քան մարդ է ի մեղս՝ ո՛չ է հաճոյ աստուծոյ: - 780. Երրորդ՝ *ժամանակ* կենցաղոյս մինչև ի մահ, է՛ ընդունելութեան աստուծոյ. ըստ որում բազմեալ է յաքոռ շնորհաց ըստ առաքելոյ. իսկ յետ այնորիկ ո՛չ ևս. զի փոխի յաքոռ դատաստանաց ըստ աւետարանին: - 780. Այլ ո՛չ թէ ողորմութիւնն աստուծոյ հետևի *ժամանակի*, այլ

քաղցրութեան կամացն: - 780. Այլ մեք հետևելով *ժամանակի*՝ գտցուք զողորմութիւն ի քաղցրութեան կամաց: - 780. Եւ զի միջնորդութիւն *ժամանակի* կարգաւորիչ է ամենայն գործոց: - 780. Եւ զի *ժամանա՛կ* է լինելոյ և *ժամանակ* քակելոյ, յայլում ժամու և ո՛չ ի նոյնն սերմանի և հնձի: - 780. Այսպէս բարւոք տեսցես ինձ յամենայն ուրէք ըստ *ժամանակի* զգործս յարմարեալ: - 780. Վեցերորդ՝ զի անցեա՛լ է *ժամանակն* յորում պահանջի զղջումն: - 780. Եւ յայսցանէ երևի չորս ինչ հարկաւոր զղջման. այսինքն է որպիսութիւնն, *ժամանակն,* յորմէ, վասն որոյ: - 780. ...իսկ *ժամանակն*, զի իցէ յառաջ քան զկիրս: - 780. Երկրորդ հմտութեամբ *ժամանակին*. որով իմանան զներկայս և զապառնիս և յառաջեն քան զգործս...: - 784. Արդ որպէս յամենայն *ժամանակս* սոքօք գան ի հաւատս ուղղութեան և է՛ վարձատրելի. այսպէս և ի վերջին *ժամանակս* որք յետ նեռինն՝ ո՛չ միայն ի հարկէ սքանչելեաց, այլ և ի լրոյ քարոզչաց երկուցն վկայից իջելոց սրբոց: - 785

ԺԱՄԱՆԱԿԱՒՈՐ + Դարձեալ՝ մարդեղութեամբն տէրն եղև ծառայ: Յաւիտենականն *ժամանակաւոր*: - 470. Երկրորդ՝ յափշտակողօք. որք յափշտակեն *զժամանակաւոր* բարիս: - 486. Առաջինն ստանայ *զժամանակաւորս*: - 580. Զի ի **զ** օրն արար *զժամանակաւոր* և զապականացու աշխարհս. - 647. Իսկ որք շինեն փայտ, այսինքն զբորբոքեալ սէր *ժամանակաւորացս*: - 702. Դարձեալ անկանիլ ի խորխորատ՝ է՛ *ժամանակաւոր*. այլ մնալն անդ՝ է՛ յաւիտենական: - 744

ԺԱՄԱՆԱԿԵԱՅ + Արդ՝ *ժամանակեայ* արդարութիւնն յայտնի է որ անձնիշխան կամօք փոփոխի. երբեմն ի չար և երբեմն ի բարի. և ժամանէ փրկութեան կամ դատապարտութեան: - 18. Այսպէս և խոնարհագոյնքն են աստուծոյ բանին վասն միաւորութեանն. որպէս մարդ ծնանիլ ի կուսէ՛ *ժամանակեայ*. խաչիլ և մեռանիլ. որպէս ասէ առաքեալն՝ «յիսուս քրիստոս երէկ և այսօր՝ նոյն և յաւիտեան»: - 74. Եւ ո՛չ ասի *ժամանակեայ* վասն մարմնոյն. այլ մշտնջենաւոր և յաւիտենական մարմնով: - 78. Կամ յաւիտենից և *ժամանակեայ*: - 78. Զբանն աներևոյթ և անժամանակ ասաց. և զմարմինն երևելի և *ժամանակեայ*: - 80. Եւ ժամանակն՝ մինն յաւիտենից, և միւսն *ժամանակեայ*: - 87. Երրորդ՝ սկիզբն իմանալեաց. և պատճառ զգալեաց. որ են յաւիտենականք և *ժամանակեայք*: - 110. Այլ բազո՛ւմ է և զանազան ըստ պատկերի և նմանութեան յարացուցելոցս որք են բազումք. զի աստուած միով յարացուցիւ զբազումս տեսանէ. որպէս անմարմնութեամբն զմարմնաւորս տեսանէ. և յաւիտենիւ *զժամանակեայս*: - 112. Այսպէս անժամանակն *զժամանակեայս*. անմարմինն զմարմնաւորս. անփոփոխն զփոփոխելիս. անսկիզբն զսկզբնաւորքն. և զայլսն նմանապէս: - 113. Չորրորդն *ժամանակեայ* յաւիտեան: - 115. Ա՛յժմ և միշտ. որ է՛ *ժամանակեայն* և միշտն: - 116. Չորրորդ՝ յաւիտենական է աստուած. և մշտնջենաւոր հրեշտակք. և *ժամանակեայ* մարդիկ: - 116. Որ է յաւիտենական. և մշտնջենաւոր. և *ժամանակեայ*: - 116. Եւ *ժամանակեայ*՝ որ ունի սկիզբն և կատարած. որպէս զգայականք. և տնկականք: - 116-117. Դարձեալ՝ զնիւթեղէնսն աննիւթապէս տեսանէ. և զբաղադրեալսն պարզ. և *զժամանակեայսն* յաւիտենական. և զբազումս և զբաժանեալս միեղէն և անբաժան: - 118. Դարձեալ տանի *զժամանակեայ* կեանս մեր. վասն որոյ կոչի տարի: - 190. Իսկ երկրաւորքս *ժամանակեայ*. և ժամանակն կարգ ունի, առաջին՝ միջին՝ և վերջին: - 192. Մետասաներորդն է՛ *ժամանակեայ*. զորմէ ասի, «արար աստուած զարեգակն և զլուսին և զաստեղս լինիլ ի նշանս և ի ժամանակս և յաւուրս և ի տարիս»: - 195. Երրորդ՝ որով առ *ժամանակեայ* կեանքս վարի: - 210. Երկիր որ առ *ժամանակեայ* կենցաղավարի, է՛ հոգի բանական: - 210. Նմանապէս և յայլ երիս յառաջնումն աւուր արար զլոյսն *ժամանակեայ*. զարեգակն և զլուսին և զաստեղս ի վերնագոյն տարրէ՛ հրոյն: - 227. Եւ հարիւրն *ժամանակեայն* է՛ մարդն, որ ունի հոգի: - 291. Վասն այն նահապետքն զհարիւրն պատկե՛ն որ է՛ *ժամանակեան*. և ի հազարն ո՛չ հասանին որ մշտնջենաւորն է: - 291. Երկրորդ՝ զի աբրահամ յետոյ պատարագեաց կենդանիս. որ էր նշանակ *ժամանակեայ* պատարագին ահարօնի: - 300. Երկայնութիւն՝ է՛ կեանք նոցա անմահ. զի գերազանցեալ են քան *զժամանակեայս*, և պակաս քան զյաւիտենականն աստուած: - 344. Երկրորդ, զի նոցա նոցայն *ժամանակեայ* և խափանելի, իսկ տեառն մերոյ մշտնջենաւոր և յաւիտենական...: - 354. Եւ նշանակէ՛ր այս, զի է՛ թիւ *ժամանակեայ* և փոփոխական որ առ մեզ է: - 392. Նա՛խ՝ զի մեղայն դաւթի՝ զպատիժն յաւիտենից՝ արար *ժամանակեայ* խրատ: - 432. Դարձեալ, ժամանակն ունի մասունս երիս. և մշտնջենաւորն. և դարձեալ յաւիտենական է բանն. և *ժամանակեայ* մարմինն. և մշտնջենաւոր հոգին. և անքակտելի միութիւնն ցուցանէ մեզ զչորս թուոյն. և ամենայնիւ կատարեալ գոյացութեամբ: - 437-438. Իններորդ՝ միաւորութիւն մարդոյ՝ է՛ անմահ և մահկանացու. յաւիտենական և *ժամանակեայ*. այսինքն հոգի և մարմին: - 478. Այսպէս և

միաւորութիւնն քրիստոսի է՛ յաւիտենից և *ժամանակեայ*. անմահ և մահկանացու. աստուած և մարդ. նոյն ինքն բանն մարմին եղեալ: - 478. Եւ այս ևս կրկին է գիր և դպրութիւն. մին անջինջ և յաւիտենից որ առ աստուած. և միւսն *ժամանակեայ* և ջնջելի որ առ մեզ. զոր մեր գործօք և կամօք գրեմք և ջնջեմք. թէ զչար թէ զբարի: - 481. Ասեմք թէ՝ կրկին է փրկութիւնն. յաւիտենից և *ժամանակեայ*: - 508. Որք հաւատացին՝ յաւիտենից փրկեցան. և որք ոչ՝ *ժամանակեայ*. վասն իջման որդւոյն աստուծոյ ի դժոխս: - 508. Ասեմք թէ՝ այնպէս է շնորհք խոստովանութեանն որ զյաւիտենից պատիժն *ժամանակեայ* առնէ ...: - 602. **Եւ ընդ ասելն «մեղայ», անցոյց աստուած զմեղքն. այսինքն անցաւ և փոխեցաւ յաւիտենից պատուհասն ի *ժամանակեայն***...: - 602. ...զի յորժամ մեղանչեմք, գրիմք ի պատիժն յաւիտենից. այլ ի զղջանալն և փոխիլն մեր, փոխէ՛ աստուած և զպատիժն ի *ժամանակեայս*: - 602. Դարձեալ՝ կրկին է կեանք. այսինքն *ժամանակեայս* և հանդերձեալն. և յերկոքինս սխալեցաք մեք...: - 680. Եւ սկիզբն անդ ժողովելոյ՝ ի յարձակելն քրիստոսի առ *ժամանակեայ* զհոգիսն անարժանից՝ անդ մնացին և անտի դարձցին մեղաւորք անրդէն ի դժոխս ըստ մարգարէին: - 688. Քսանևը, տանջանք և փառք այնմ կենաց յա՛յտ է զի ո՛չ է *ժամանակեայ*, այլ յաւիտենական: - 694. Տասնբ, հարցանեմ, հուր քաւարանին *ժամանակեա՞յ* է թէ յաւիտենից: - 700. Իսկ թէ *ժամանակեայ*, ընդ դէմ ասէք աստուածային բանին. զի տէրն մի հուր ասաց. և զայն յաւիտենից. - 700. Ապա ուրեմն ո՛չ գոյ քաւարան. և ո՛չ հուր *ժամանակեայ* տանջիչ: - 700. Եւ արդ՝ անգիտութեամբն ներելի՛ է. իսկ գիտութեամբն ապաշխարելի. իսկ չարութեամբ մեղքն է պատժելի. կամ աստ *ժամանակեայ*, կամ անդ յաւիտենական: - 701. Նա՛խ՝ զի նոքա *ժամանակեայ* հուր ասեն և տանջանք հոգւոց. իսկ ոսկեբերանն մի հուր և տանջանք յաւիտենից: - 702. Նա՛խ՝ զի արձակէ ի *ժամանակեայ* կապիցն և արկանէ ի յաւիտենից տանջանս: - 706. Ապա վասն է՞ր սակս *ժամանակեայ* մեղաց՝ յաւիտեան պատժէ աստուած: - 744. Վասն ութերորդին ասէ տեսիլն՝ «եղիցի անդ մահն երկրորդ». այսինքն յաւիտենից. զի որպէս աստ է մահ *ժամանակեայ* և անցաւոր. անդ յաւիտենական և անմահ մահ: - 751. Ասեմք թէ՝ յիրաւի, որովհետև երևեցաւ տէր մեր ի փրկութիւն ընտրելոց ըստ ամբակումայ, նախահայրն յաւիտեան. իսկ այլք ազատեցան *ժամանակեայ*: - 777

ԺԱՄԱՆԱԿԵԱՆ + Առաջինն է ամենևին գործ արդարութեան: Միջինն գործ աշխատութեան: Վերջինն գործ *ժամանակեան*: - 375

ԺԱՄԱՆԵՄ + Արդ՝ ժամանակեայ արդարութիւնն յայտնի է որ անձնիշխան կամօք փոփոխի. երբեմն ի չար և երբեմն ի բարի. և *ժամանէ* փրկութեան կամ դատապարտութեան: - 18. Յնգետասաներորդ՝ ասէ սուրբն դիոնէսիոս՝ թէ վասն այն տայ աստուած սրբոցն նեղութիւնս և փորձութիւնս, զի նեղութիւնն սիրելի և փափագելի՛ է նոցա. և յայնժամ ուրախանան սուրբքն, յորժամ ի մարմնական հեշտութեանց հեռանան. և արիանան ի փորձութիւնս. և սակաւ նեղութեամբ *ժամանեն* ի մեծ հանգիստն: - 159-160. Թէպէտ ուր ուրէք զհանգիստ նշանակելով նստիլ ասի աստուծոյ, և ի յօգնութիւն *ժամանել*: - 172. Եւ վասն տնկական և զգայական մասին՝ կազմողական զօրութիւնն այլ ևս աճեցուցեալ զմարմինն **բ** ամ և դադարեալ յերեսներորդին, լինի *ժամանեալ* ի չափ հասակի կատարմանն քրիստոսի, յորում մկրտեցաւ տէրն մեր: - 265. Եւ յերեկոյ՝ ծերութիւնն. որ երեկոյացեալ կենաց և ի մահիճ գերեզմանի *ժամանեալ*: - 266. Զի պահելով զպատուիրանն ի կատարեալ անմահութիւնն *ժամանէր* յերկինս. իսկ անցանելովն փոխեցաւ ի մահ և անկաւ յերկիր: - 282. Եւ ի են ո՛չ *ժամանեալ*, պակաս գոլով մարմնոցն: - 346. Վեցերորդ՝ զի ի ծայր կենացն է *ժամանեալ*: - 378. Այլ ոմանք մնացեալք ի մարմնի, և բազումք *ժամանեալք* յօթևանս վերին: - 391. Որ և մարդիկք կրկին թևօք *ժամանեն* ի փառս յաւիտենական կենացն: - 494. Որ և անդ *ժամանեաց* տէրն և կապեաց զհզօրն. և զկարծրացեալ ամրոցն աւերեաց. և կողոպտեաց ի նմանէ զհոգիսն մարդկան որ յադամայ հետէ ընդ բռամբ ունէր: - 503. ...վասն որոյ երբ յերեք ազգն *ժամանէ* վճարին **գ** մասունքն: - 612. Այլ որք ո՛չ *ժամանեն* պա՛րտ է յամենայն աւուր կրկին անգամ աղօթել. այսինքն յայգն և յերեկոյն: - 623. Ա՛րդ՝ ի յերկրի մեղանչեալք՝ դարձեալ ապաշխարութեամբ անդ *ժամանեմք*: - 663. ...և *ժամանեալ* ի կէտն՝ լցեալ լինի բոլորն: - 666. Եւ դարձեալ ասէ՝ զուգագրեալք են ի գիրն յաւիտենից, ի միասին և *ժամանեսցին*: - 669. ...վասն որոյ երիցս խնդրեմք զի այժմ բաժանեալ հոգին խաղաղութեամբ *ժամանեսցէ* յօթևանս լուսոյ. - 675. Այսպէս թէպէտ քրիստոնէից հոգիքն որ անարժանք են՝ ի ձեռն հրեշտակին *ժամանեն* ի կայանս հոգւոցն այսպիսի սքանչելեօք: - 682-683. ...և որ ոք ի պատիժն աստ ոչ *ժամանէ* կրել, անդ կրէ յետ մահու ի հուրն և քաւի: - 701. Այն է՝ որ յետ աստի կենացս հոգին ի քննութիւն գործոց *ժամանէ*...: - 705. Առաքեալն պօղոս ո՛չ զայն ասէ թէ յապաղելով լինի յարութիւնն, այլ զկարգն ցուցանէ ոչ *ժամանել* ննջեցելոցն: - 717. Դարձեալ՝ կենդանիքն ո՛չ *ժամանեն* ննջեցելոցն, այսինքն նոցա

որ մեռեալ են և ի հող փտեալ և փոշիացեալ...: - 717. Իններորդ, ամենայն սերմանիք բուսեալք՝ ի մի հասակ այսինքն ի կատարելութեանն իւրեանց *ժամանեն* ի հունձս...: - 721. Կամ երկայնակեաց որպէս զմաթուսաղայ. որ մերձ ի ռ ամն *ժամանեաց*: - 761. Որ և ոչ *ժամանեաց* ի կատար բանիս վերոյ ասացեալ խնդրողն: - 772. Միանգամայն և իղձք փրկական և հրաման հարկի *ժամանեալ* էհաս առ ներգևեալս ոգի և թաւազարթ թզենի: - 773

ԺԱՄԱՏԵՂ + Յիսունեմի, Վասն շաբաթի տօնից. և ուքօրէք. և փոխմունք *ժամատեղաց*: - 527. Քանի՞ են փոփոխմունք *ժամատեղաց* կարգաց ի բոլոր տարին: - 649

ԺԱՄԱՏՈՒՆ + Ուր բեմն է. և մէջ եկեղեցւոյն. և արտաքին գաւիթն. կամ *ժամատունն*: - 343

Ժ ԱՄՍԵԱՆ - Զոր այժմ պահեմք **Ժ** շաբաթ *Ժ ամսեան*: - 650

ԺԱՅԹՔԵՄ + Զի որպէս մահուամբ զմահ եբարձ, և ապականութեամբ զապականութիւն, և անիծիւք զանէծք, և մեղօք զմեղս որպէս դու *ժայթքե՛ս*: - 497

ԺԱՆԳ, ԺԱՆԿ + Զի որպէս հուր *զժանկ* արծաթոյ՝ և խարտոց *զժանկ* երկաթոյ, նոյնպէս և նեղութիւն սրբէ զմեղս մարդոյ: - 162. Ջուրք ծո՛վուց ընդ մէջ երկրի անցանեն և պարզին ի *ժանկոյն* և ի դառնութեանցն. զի երկիր և աւազք զդառնութիւնն յինքեանս քարշեն, և մնայ քաղցր ջուրն: - 208. Զոր օրինակ հուրն հալէ զոսկին և բոցն ջնջէ ի նմանէ *զժանկն*: - 497. Այլ միաւորեալ ընդ ինքեան բաժանեաց զմեղս ի հոգւոյն և զապականութիւն ի մարմնոյն. որպէս հուր ընդ ոսկւոյ միաւորեալ բաժանէ *զժանկն* ի նմանէ: - 500. ...և վառեսցեն զերկինս որ է՛ օդն. և զերկիր և զլերինս և զդաշտս և զբոյսս և զկենդանիս. և *զժանկս* մեղաց որպէս ասէ աստուածաբանն գրիգոր: - 731. Զորօրինակ, *ժանգ* հայելւոյ ո՛չ զընդունակութիւնն բառնայ, այլ զտեսութիւնն. և յետ սրբելոյն, նոյն ծածկեալն երևի ի նմա: - 782. Այսպէս և *ժանգ* յանցանաց մկրտելոց և քահանայից՝ բառնայ զգործ՝ կամ զնշանակութիւն շնորհացն. իսկ յետ սրբութեան զղջմամբ՝ զիա՞րդ կրկնի ունակացեալն ի նմա՛: - 782

ԺԱՆԻՔ + Մետասաներորդ, ի բերանոց գազանաց կորզէր զհօտս. և տէր մեր փշրելով *զժանիս* մեղաւորին, կորզեաց զհաւատացեալս իւր: - 436

ԺԱՊԵՏ (ՏԱՍՆԱՊԵՏ) - Ոմանք ասեն եթէ՝ մովսէս զդատաւորսն ի դ բաժանեաց ամենայն ժողովրդեանն. որ էր *ժապետ.* յիսնապետ. ճապետ. և ռապետ: - 609

ԺԱՌԱՆԳ + Ութերորդ՝ յուսով *ժառանգ* երկրին ծնաւ իսահակ. նոյնպէս և *ժառանգ* բոլորից տէր մեր. և *ժառանգ* արքայութեան ծնունդք աւազանին...: - 307. Յորոց փրկեսցէ զմեզ և զամենայն հաւատացեալս անուան իւրոյ ի յաւիտենական և յանել տանջանաց հրոյն. և մասնաւոր աջակողմեան դասուն և *ժառանգ* արքայութեանն երկնից կացուսցէ յիսուս քրիստոս տէր մեր. որ է օրհնեալ յաւիտեանս Ամէն: - 317. Տասներորդ՝ զի ուսցին նոքա ի նոցանէ զբարիսն, և մնասցեն *ժառանգ* երկրին. որպէս զաբաւոնացիքն: - 417. Վաթսունն՝ զ տասն է. նշան նոցա՝ որք զժ բանեան օրէնսն կատարեն ի զ դար կենցաղոյս. այսինքն ի տղայութենէ մինչ ի մահ. նոքա թագուհիք և *ժառա՛նգ* են արքայութեանն: - 440. Իններորդ՝ վասն հաստատ ժառանգութեան խոստացելոյն. զի մի՛ ասիցէ ոք ցհայր, տէր դու ունիս որդի և *ժառանգ*: - 468. Ա՛րդ՝ փեսայ և գլուխ և *ժառանգ* արուն է և ո՛չ էգն. վասն այն արու ծնաւ քրիստոս: - 480

ԺԱՌԱՆԳԱԿԻՑ + Տասներորդ՝ քրիստոս փեսայ կոչի և եկեղեցի հարսն հոգևոր. և նա՛ գլուխ և մեք անդամք և *ժառանգակիցք*: - 480. Նախ՝ զի եղբայր և *ժառանգակից* եմք քրիստոսի: - 534

ԺԱՌԱՆԳԵՄ + Չորրորդ՝ *ժառանգելն* զերկիրն քանանացւոց: - 196. Զի յորմէ հետէ խոստացաւ աստուած զերկիրն՝ աբրահամու, յետ դճ ամի *ժառանգեցին* զնա՛: - 351. Զի՞նչ նշանակէ որ բ ցեղն և կէսն մնացին յայնկոյս յորդանանու և *ժառանգեցին*, և այլքն անցին ի քանանացիքն: - 390. Զի առաջին ընտրեալք և վերջին արդարք ի միասին *ժառանգեսցեն* զաւետիսն: - 391. Նա՛խ՝ անդ զհարքն թուեաց որք կոտորեցան. և աստ զորդիսն որք *ժառանգէին* զերկիրն: - 392. Այլ ընդ դևս պատերազմիլ միշտ. զի որոց դիւաց թէ յաղթէ մարդ, թէ հպարտութեան և թէ պոռնկութեան, զնոցա տեղիքն *ժառանգէ* յերկինս: - 393. Եւ գիտելի՛ է, զի անցեալ ընդ յորդանան՝ սատակեցին զորդիսն ենակիմայ. և ապա՛ *ժառանգեցին* զերկիրն: - 419. Դարձեալ անցեալ ընդ ապաշխարութիւն և սատակեալ զորդիսն բելիարայ, ապա՛ *ժառանգեսցեն* զարքայութիւնն երկնից ի փառս քրիստոսի աստուծոյ մերոյ: - 419. Այլ զփառս արքայութեան երկնից ի կատարածի *ժառանգեսցեն* հոգւով և մարմնով անվախճան յաւիտենիւ: - 617. ...Նոյնպէս և սուրբքն ակնունին յետ զ դարուց վճարման կենցաղոյս *ժառանգել* զհանգիստն յաւիտենական. - 648. Եւ ապա՛ ի ձեռն յիսուսի արժանաւորքն մտանեն յարքայութիւնն երկնից և *ժառանգեն* զնա՛. - 682. Եւ փոքր ինչ յետոյ մարմնովն զոր զգեցցի *ժառանգեսցէ* զփառսն

զայն...: - 691. ...յորժամ հոգին միաւորի ընդ մարմնոյն և մարմնովն *ժառանգէ* զփառս և զկեանսն յաւիտենից: - 710. Եւ որպէս այժմ հոգով և մարմնով զմահկանացու կեանս վայելեաց, նոյնպէս և յայնժամ հոգւով և մարմնով զանմահ կեանս *ժառանգեսցէ*. վասն այն յառնէ: - 724. Դարձեալ, ծառ կենա՛ց է աստուածածին կոյսն մարիամ բղխեալ յարմատոյն յեսսեայ. երկնուղէշ զարգացմամբ մշտաստաղարթ կուսութեամբ ծաղկեալ և պայծառացեալ հոգւոյն սրբոյ եկաւորութեամբն. և պտղաբերեալ մեզ անմահ պտուղ զբանն մարմնացեալ. յորմէ վայելեալք երկնաւորք և երկրաւորք ի շնորհաց նորին զյաւիտենից կեանսն *ժառանգեցաք*: - 768

ԺԱՌԱՆԳՈՐԴ + ...և այն մին մեղքն վճարի և այն կենացն սուրբ և արժանաւոր *ժառանգորդ* լինի: - 664

ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆ + Եւ ասեն, տըւան քեզ հեթանոսք ի *ժառանգութիւն* և յիշխանութիւն: - 144. Մետասաներորդ՝ որպէս հայրն զորդին զան հարու զի զգաստացեալ մի՛ զրկեսցի ի *ժառանգութենէ* հայրենեացն. այսպէս և աստուած զսուրբս և զսիրելիս իւր խրատէ՛: - 159. Որպէս եղև առ մարիամ բորոտութիւն վասն բանբասելոյն զմովսէս. որ աստ սակաւ ինչ տանջեցաւ, զի մի՛ ելցէ յերկնից *ժառանգութենէն*: - 159. Եւ զկրկնակի կենաց վայելումն ըստ խառնեալ էութեան իւրոյ. զի թէ զաստուածայինսն բերցէ յինքեան ըստ որում ի պատկերն եղև, վերափոխեսցի անմահ կենօք ի պատրաստեալն *ժառանգութիւն*: - 231. Երկրորդ՝ զի ոչ հարազատ որդին սեպհականէր *զժառանգութիւնս* հօր. այլ օտարն ի մեծութիւն հասանէր, և իւրն չքաւորութեամբ տառապէր: - 238. Երկրորդ՝ զի **խ** քաղաք առին ի բենիամենէ՛ յուդայի ցեղքն վասն շնութեան կնոջն պատահելոյ. և կոտորեցին զնոսա առ հասարակ իեռ արս. և մնաց վեց հարիւր այր զոր յետոյ ստացան *ժառանգութիւն* իւրեանց. որպէս յա՛յտ է ի դատաւորաց վերջքն: - 312. Որ յերուսաղէմէ՛ մինչ ի լիւրիկէ որ է՛ եզր աշխարհի՝ էլից զաւետարանն. և ստացաւ *ժառանգութիւն* նմին: - 312-313. Զնոյնս նշանակէ **բ** ցեղն յայնկոյս յորդանանու. որք այլոցն պատերազմակից եղեն, և ապա՛ ի միասին *զժառանգութիւնն* առին: - 394. Եւ փրկիչն մեր զհայրենի *ժառանգութիւնն*: - 419. Եւ բաշխեաց երկոտասան առաքելօքն աստ զնոր օրէնս, և անդ զվերին *ժառանգութիւնն* հաւատացելոց իւրոց: - 419. Եւ սոքա են հարճք որ կարեն ի բաց հանիլ ի *ժառանգութենէ*. զի սէրն է կապ և լար շարոցին որ ո՛չ թողու ցրիլ: - 440. Զի թէպէտ փակեալ էր օրէնքն խառնիլ երկուց ցեղիցն ընդ միմեանս, սակայն ղեւտացւոցն ո՛չ գոյր *ժառանգութիւն* և բաժին, խառնեին երբեմն ընդ թագաւորական ազգն յուդայ: - 461. Իններորդ՝ վասն հաստատ *ժառանգութեան* խոստացելոյն. զի մի՛ ասիցէ ոք ցհայր, տէր դու ունիս որդի և ժառանգ: - 468. Հինգերորդ՝ զի տացէ մեզ համարձակութիւն յուսալոյ ի նոյն. այսինքն մտանել մարմնով ի յաւիտենական *ժառանգութիւնն*: - 519. Որով զփառս որդէգրութեան և *զժառանգութիւն* արքայութեան ընկալաք. որ է՛ անտրտում ուրախանութիւն: - 532. ...որպէս և գրեալ է ի գիրս նիկիական կանոնացն եթէ զծառայս ի *ժառանգութիւն* եկեղեցւոյ կարգել ո՛չ հրամայեմք. - 589. Եւ ապա՛ միաւորի ընդ եկեղեցի սուրբ ի *ժառանգութիւն* արաքայութեանն: - 610. Սա՛ է մայր մեր եկեղեցի որ հոգևոր որդիս աստուծոյ օրըստօրէ ծնանի. որ հասեալ *ժառանգութեանն*. ի բաց տանելով զաղախինն և զորդի նորա: - 756. Վասն մեծի սիրոյն՝ *ժառանգութիւնն* այն ամենեցուն մի է իւրաքանչիւր ումեք բոլորն և ո՛չ մասնաւորն: - 764. Այլ և վարժապետին իմոյ և մեծ հռետորի հայոց, Յոհաննու Որոտնեցւոյ, եղիցի ի սմա յիշատակ մաղթանաց մասին օրհնութեան. և վիճակ *ժառանգութեան* սրբոցն ի լոյս: - 773

ԺԲԱՆԵԱՅ (ՏԱՍՆԱԲԱՆԵԱՅ) + Դարձոյց ի յորդանանու զբերգելի որ տասամբն կերակրեաց զղաւիթ. ի տիպ հին օրինացն *ժ բանեան* զոր կատարեց քրիստոս: - 438. Վաթսունն՝ **զ** տասն է. նշան նոցա՝ որք *զժ բանեան* օրէնսն կատարեն ի **զ** դար կենցաղոյս. այսինքն ի տղայութենէ մինչ ի մահ. նոքա թագուհիք և ժառա՛նգ են արքայութեանն: - 440. Հինգերորդ՝ յետ **խ** աւուր համբարձաւ, զի ցուցցէ թէ որք *զժ բանեան* օրէնսն չորիւք աւետարանաւն լնուն, կարեն յերկինս ելանել: - 521. Եւ ամիսն **գ** տասամբ բաղկանայ. զոր ի հաւատ սուրբ Երրորդութեանն և *ժ բանեան* օրինացն յանցաւոր գտաք: - 683. Եւ եղջիւրս **ժ**. այսինքն զայնոսիկ որք մարտնչին ընդ *ժ բանեան* օրինացն: - 707

ԺԺԱՆ + իսկ Կախարդն՝ որ անօթ ինչ թաղէ ի հող. կապս, կամ մոմ, կամ երկաթ, և պէս պէս *ժժանօք* յարմարե՛ն զարուեստն: - 388

ԺԻՏ + Եւ ողորմութիւնն ի մէջ արդարութեանն առաւելու *ժտիւ* խնդրողաց: - 424

ԺԻՐ + Դարձեալ՝ կատարեալ սէր է, յորժամ է ունակութեամբ մեծ. ներքին շարժմամբն ուղիղ. արտաքին գործքն *ժիր*. արմատովն հաստատեալ. ջերմ եռանդութեամբն խոհեմ. և քաղցրութեամբն մխիթարական: - 576

ԺԼԱՏՈՒԹԻՒՆ + Եւ գիտեն զպատճառն թէ վասն է՞ր է ողջախոհ. այսինքն զի յանառակ կենաց

ժլատութիւնք լինին. և նա ի հարկէ արի գոյ զախտն ստորադասելով. այնպիսին և խոհեմ գոյ գիտելով թէ վասն մարմնական հեշտախտութեանց լինի անիրաւութիւն: - 582

ԺԽՏԵՄ + Զոր ո՛չ կարեն զայս ուրանալ ազգն *ժխտողաց*: - 509

ԺՈՂՈՎ + Վկայ անիրաւ զտնէ՛ հայիոյեն. և դա՛տ խռովութեան ի *ժողովս* մուծանեն: - 34. Այս է մեկնութիւն երկրորդ *ժողովոյն*: - 41. Յինգերորդ՝ զի կանոն ընդհանուր *ժողովոցն* որ եղեն առ նոսա՝ բաւականաբար դաւանութիւն հաւատոյ տըւեալ է: - 64. Նաև ի կանոն երից սուրբ *ժողովոցն* ընդ բանիւ արգելեալք կան նոքա՝ որ ա՛յլ կերպիւ քարոզեն և այլ կերպիւ ուսուցանեն քան զոր նոքա ուսուցանեն: - 64. Վեցերորդ վկայ ի *ժողովոյն* քաղկեդոնի զոր նոքա ընդունին և ո՛չ մեք. այսպէս է գրեալ թէ՝ որ ոք զհոգին ի հօրէ և յորդւոյ բղխումն ասիցէ՝ նզովեալ լիցի: - 64. Եւ այսորիկ նզովեալք են ի հոգւոյն սրբոյ ի *ժողովն* եփեսոսի և այլոցն. և եղիցին ի նզովս սուրբ եկեղեցւոյ: - 82. Եւ է՛ ուրեք զի միաւորեն զանունն՝ մի քրիստոս՝ մի տէր՝ մի որդի՝ և մի անձն ասելով որպէս քաղկեդոնի քըւի երկաբնակ *ժողովոյն*: - 87. Երրորդ՝ սառա կոչի առաքինութիւն. և մարիամ լուսաւորութիւն. և եկեղեցի *ժողովք* հաւատացելոց՝ գործով ունի զառաքինութիւն և զլոյս հաւատոյ: - 307. Երրորդ՝ ջուր սրսկման զոպային, է՛ տարածումն աջոյն՝ և օրհնութիւնն *ժողովոյն* ի շնորհաց սուրբ հոգւոյն: - 384. Իսկ դարձումն ի յետ, յեօթն դարուց կենցաղոյս դարձեալ ուստի ելին *ժողովին* ամենայն սրբութիւնք: - 426. *ժողովին* ի մովսիսէ՛ և յելիցն յեգիպտոսէ մինչև ցշինուած տաճարին ամք **դճձ**: - 452. Զոր ի *ժողովն* քաղկեդոնի հաստատեցին զսոյն տօն ի իեն դեկտեմբերի. պատճառելով թէ՝ ի հռօմ դարձի արեգական տօն կատարէին. և փոխեաց զայն պետրոս տօնել արեգականն արդարութեան: - 482. Այսպէս ընկալեալ ի նոցանէ և նիկիականն *ժողովք*՝ հաստատեցին առ մեզ: - 484. Տե՛ս զի ի *ժողովն* եփեսոսի հասարակ ամենայն ազգ այսօր նաւակատիս առնէին մինչ ի *ժողովն* քաղկեդոնի ուր փոխեցան տօնք և պահք և դաւանութիւնք: - 509. Եւ տե՛ս, զի լուսաւորիչն կարգեաց զնաւակատիսս յայսմ աւուր որ էր յաւուրս նիկիական *ժողովոյն*. զոր յառաջն ունէին ամենայն ազգ, զնոյն կարգեաց մեզ: - 509. Այնց է իմանալ, ուր *ժողով* լինէր մի լեզուաւ խօսէր ոք առաքեալ, և ամենայն ոք լսէր իւր ձայնիւն: - 525. Ութերորդ, Առանձին *ժողովք* հայոց: - 525. Վասն որոյ զայս **գ** *ժողովս* տիեզերական և միմեանց համաձայն ընդունիմք. այլ զքաղկեդոնին ո՛չ ընդունիմք. զի ընդ դէմ է առաջնոցն և կաքտումն դաւանութեան տօնից կարգաց և կանոնաց ամենայնիւ: - 541. Յորո՞ւմ ամի եղեն *ժողովքն*. և ո՞ւր. և վասն է՛ր: - 542. Առաջին *ժողովն* եղև ի նիկիայ սրբոց հարց. զկնի **յժը**՝ կամ **յլ** ամի ծննդեանն քրիստոսի. և ի **ի** ամի թագաւորութեանն կոստանդիանոսի: - 542. Երկրորդ՝ յետ **կե** ամի եղև կոստանդնուպօլսի *ժողովն* ի չորրորդ ամի թագաւորութեանն թէոդոսի մեծի: - 542. Երրորդ *ժողովն* զկնի **խբ** ամի եղև յեփեսոս ի թագաւորութեանն թէոդոսի փոքու ի **ժա** ամի նորին: - 542. Չորրորդ, առ նոյն թագաւորաւն զկնի իդ ամի եղև արժանաւոր *ժողովն* եփեսոսի ընդ դէմ եւտիգի. որ առ աչօք ասէր զէտն մարդանալն: - 542. Եւ գլուխ *ժողովոյն* էր սուրբն Դէոսկորոս աղէքսանդրացի: - 542. Յինգերորդ, յերկրորդ ամի թագաւորութեանն մարկիանոսի եղև *ժողովն* քաղկեդոնի: - 542. Եւ էր սիրելի փլաքիանոսի. և լևոնի. և թէոդորիտոսի զորս նզովեցին յեփեսոս. և վասն նոցա վրէժխնդրութեանն արարին *ժողով* **ոլզ** եպիսկոպոսաց. և ընկալան զթուղթն լևոնի. և զնզովեալն յեփեսոս զփլաքիանոս ընկալան...: - 542-543. ...և զթէոդորիտոս եդին գլուխ *ժողովոյն* վասն մարդահաճութեան թագուհւոյն և թագաւորին. և զդէոսկորոս հայրապետն աղէքսանդրու, և զպետրոս անտիոքու, և զտիմոթէոս և զանատօլ, և զայլս բազումս խոտեցին. և վկայեցին նոքա ճշմարտութեան: - 543. Եւ յովսէփ փալանացի, և եզնակ կողբացի թարգմանիչք, դարձեալ էին յաթենայ և եկեալ ի կոստանդնուպօլիս. լուան *զժողովոյն* և գնացին ի քաղկեդոն. զի չէր յոյժ հեռի ի ճանապարհէն որով գային ի հայս...: - 543. Եւ սուրբն սիմէոն սիւնակեացն այրեաց զթուղթն դաւանութեանն քաղկեդոնի՝ զոր գրեալ էր թագաւորն մարկիանոս աղաչանօք առ նա՛. և նզովեաց զթղտատարն որ էր թէոդորիտոս գլուխ *ժողովոյն*: - 543. Եւ զայլ ամենայն որպիսութիւն չար *ժողովոյն* քաղկեդոնի գտցես ի պատմագիրս միխայէլի: - 543. Ի թագաւորութեանն յուստիանոսի եղև դարձեալ **ե** երրորդ *ժողով* ի կոստանդնուպօլիս: - 543. Արար **զ** երրորդ *ժողով* ագաթոն պապն հռօմայ. ի թագաւորութեան հօրն յուստիանու ի կոստանդնուպօլիս: - 543. Իսկ **է** երրորդ *ժողովն* եղև ի թագաւորութեանն միւս կոստանդեայ. որոյ մայրն եռինէ: - 544. Այսորիկ են յայտնի *ժողովք* ազգաց: - 544. Եւ որպէս այսորիկ *ժողովք* ընդ դէմ հասարակ հերձւածողաց, նոյնպէս և առանձին *ժողովք* եղև ազգիս հայոց է երրորդ: - 544. Առաջին *ժողովն* եղև ի տանս թորգոմայ յարևելից կողմանս. զկնի **է** երրորդ ամի վախճանելոյ մեծին սահակայ: - 544. Եւ ի նոյն ժամանակս ասի լեալ անիծեալ *ժողովն* քաղկեդոնի: - 544. Երկրորդն է *ժողովն* թէոդուպօլսի, որ այժմ կոչի կարնոյ քաղաք.

ո՛չ այն զոր յետոյ հերակլ քաղկեդոնիկ ժողովեաց և խաբեաց զեզր կաթուղիկոսն հայոց: - 544. ...և հաստատեցին զկանոնսն երից սուրբ *ժողովոյն* որ ի նիկիայ՝ ի կոստանդնուպօլիս՝ և յեփեսոս: - 544. Եւ նզովեցին զաղանդն մարկիանու և զարտեմոնի, և զտումարն լևոնի. և միաբանեցան ի մի հաւատս սուրբ առաքելոցն. և ի կանոնս սուրբ *ժողովոյն* ինչ պետք էին յաւելին գլուխս **թ** ի զգուշութիւն եկեղեցւոյ: - 544. Երրորդ *ժողովն* է դվնայ, ի չորրորդ ամի թագաւորութեանն կոստանդեայ հռոմոց. հրամանաւ մեծի կաթողիկոսին հայոց ներսէսի շինողի. և այլ է և **Ժ** եպիսկոպոսաց՝ և վարդապետաց բազմաց և իշխանաց...: - 544. Չորրորդ՝ մեծ և արժանաւոր *ժողովն* եղև ի մանազկերտ. ի **ճհդ** թուականին. հրամանաւ և արդեամբք գիտնաւոր և մեծ իմաստասիրին սրբոյն յոհաննու կաթողիկոսին հայոց օձնեցւոյ: - 545. ...որ եզր եղև հաւատոյ ուղղութեան. և հրամանաւ հերակլի հաւանեցաւ *ժողովոյն* քաղկեդոնի. կացեալ **զ** կաթողիկոսք նոյն աղանդովն որ են այսոքիկ. Եզր. Մովսէս. Անաստաս. Իսրայէլ. Սահակ. Եղիա: - 545. Իսկ Հինգերորդ *ժողովն* եղև ի վիճակս գրիգորիսի. ի մայրաքաղաքն աղուանից պարտաւ: - 545. Վեցերորդ *ժողով* եղև յամս վաչագանայ արքայի աղուանից: - 545. Եօթներորդ՝ *ժողովն* սիմէօնի աղուանից կաթողիկոսի և հայոց կաթողիկոսի տէր եղիայի: - 545. Եւ երից սուրբ *ժողովոցն*: - 547. Այլ զչար և զաստուածուրաց *ժողովն* քաղկեդոնի որ ի ձեռն մարկիանոսի և անիծելոյն պօղքերի՝ ո՛չ ընդունիմք. և զընդունօղսն նզովեմք: - 547. Եւ **զճ** ամ աւելի՝ բազում ազգ Ֆռանկաց ո՛չ հնազանդեցան չար *ժողովոյն* քաղկեդոնի: - 547. Այլ և յառաջին *ժողովն* **գ** աթոռք ինքնագլուխք հաստատեցան: - 549. Այլ ա՛րդ՝ ճշմարտութիւն է առաքելական կանոնքն և հայրապետականն և երից սուրբ *ժողովոցն*: - 550. Ասեմք առ այս թէ՝ ո՛չ է հարկաւոր այս ամենայն ուրէք. զի գո՛յ և տարաձայնութիւն բարի՝ քան զհամաձայնութիւն ընդ հերձուածօղս. և լաւ է բաժանումն ի չար *ժողովոց*՝ քան զմիաբանութիւն: - 551. Այսպէս և ամենայն ազգք քրիստոնէից զնոյն ունէին ճանապարհ դաւանութեան և աւանդութեան յառաքելոց անտի մինչ ի *ժողովն* քաղկեդոնի. և յետ անտի բաժանեցան ամենայն ազգք յամենայն իրս, որպէս յա՛յտ է յիւրաքանչիւր եկեղեցիս: - 551. Իսկ անօրէնութիւն է մեզ լուծումն պահոց աւանդեալ յառաքելոց անտի զերեք յիսունս և զչորեքշաբաթի և զուրբաթ. և զայլ շաբաթապահս ի նիկիական *ժողովոյն* սրբութեամբ պահել: - 552. Չորրորդ՝ ի *ժողովոյն* քաղկեդոնի խորշիլ. և այսոքիկ առ ասորիս: - 554. Եւ նա՛ հրաման տայ *ժողով* առնել: - 607. Զի եկեղեցին *ժողովո՛յ* է անուն. որպէս հրամայեաց աստուած մովսէսի...: - 613. Եւ սուրբն կիւրեղ աղէքսանդրու հայրապետն ի *ժողովն* եփեսոսի ասաց զմիածին որդի ժամամուտն: - 631. Նաև ի հայք ի *ժողովն* դվնայ հաստատեցին ի սուրբն աստուածն խաչեցար ասել ստուգապէս: - 631. Եւ սուրբն կիւրեղ ասաց ի *ժողովն* եփեսոսի. զմիածին որդին ձայնիւ ընդ դէմ նեստորի: - 632. Եւ ի նոյն *ժողովն* ի փառք ի բարձունս, օրհնեալ տէր ուստ՛ ինձ զարդարութիւնս քո. **գ** անգամ: - 632. Զի սուրբ աստուածն անդ հաստատեցաւ. որպէս և փառք ի բարձունքն. սկսեալ ի հրեշտակացն ի ծնունդ քրիստոսի. և յերեք սուրբ *ժողովնս* եղև կատարեալ: - 635. Եւ մինչ ի *ժողովն* նիկիոյ զայս ասացին: - 635. Եւ մինչ ի *ժողովն* կոստանդնուպօլսի զա՛յս ասացին: - 635. Ապա ի *ժողովն* եփեսոսի վերստին հաստատեցին զփառք ի բարձունսն ի սաղմոսէն՝ յաւետարանէն՝ և ի մարգարէիցն զայս ինչ, «Տէր ապաւէն եղեր մեր յազգէ յազգ»: - 635. Այլ ի *ժողովն* նիկիոյ քարոզեցաւ պահք, բայց պատարագ մատչիլ: - 651

ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ + Իսկ յատուկ, զի նա՛ կոչի *ժողովարան*. և մեք ժողովեալք: - 533. Իբր զի հոմանուն է եկեղեցի և ունի **դ** նշանակութիւնս. որ է՛ ստորինս. և վերինն եկեղեցի. և շինեալք ի մէնջ. և հաւատն *ժողովարան* մեր: - 534. Մինն բնակութիւնն, և միւսն բնակեալն. որ է՛ ժողովուրդ և *ժողովարան*: - 613

ԺՈՂՈՎԵՄ + Եւ թէ ասիցեն հրէայքն, ո՛չ ամենայն հրէայքն *ժողովեալ* են ըստ խոստմանն: - 28. Արդ՝ յաջ և յահեակ խոտորին հերձւածօղք. որպէս սաբէլ յաջ խոտորեալ՝ ի մի բնութիւն և ի մի անձն *ժողովեաց* զերրորդութիւնն սուրբ: - 80. Ո՛չ զմասն ինչ առեալ զմարդոյ. այլ զբոլոր բնութիւնն *ժողովեալ* անհատ մարդկութեամբն. զհոգի բանական՝ և զմիտս՝ և զմարմինս մեր՝ միաւորեաց ընդ իւրում աստուածութեանն անչափութ և անորոշ միութեամբ: - 83. Բոլորովիմբն է ընդ դէմ երկաբնակացն. որք մասամբ ասեն աստուած և մարդ զքրիստոս. այսինքն յաստուածութենէ և ի մարդկութենէ *ժողովեալ* աստուած և մարդ: - 90. Որք զմասունս բաժանեն. և զբոլորն *ժողովեն*: - 90. Եւ է դարձեալ անգիտութիւն՝ յորժամ զմիտս տարածեմք յամենայն եղեալս և զնա ոչ գտանեմք, *ժողովեմք* ի միւնն որ արտաքոյ է սոցա. և այնպէս անգիտութեամբ ճանաչի աստուած: - 103. Իսկ սուրբ գիտութիւնն ընդ դէմ այսմ լուսաւորէ՛ զմիտս և ուղղէ՛. և ընդարձակէ զտեսութիւնն և թեթեւացնէ առ վերինն. և *ժողովէ* ի միւնն. և կատարէ զպատկերն: - 104. Նախ՝ զի հրեշտակացն իմանալի և միահաղոյն է տեսութիւն. իսկ

մարդկան բանական և մասն մասն *ժողովելով*: - 120. Երկրորդ՝ զի զամենայն է քրիստոս ի նախագաղափար բանն իւր *ժողովեալ* ունի...: - 121. Բոլո՛ր է՝ յորժամ զիմացումն մտաց յամենայն եղելոց առ ինքն *ժողովէ՛*, և այնպէս բոլորովիմբ յաստուած հպի և միանայ. և ա՛յս է ի բոլոր սրտէ և ի բոլոր մտաց սիրել զաստուած. և զայս ունին ընտրեալքն մարգարէք և առաքեալք: - 142. Է՛ որ իմացումն մտացն առ ինքն *ժողովի* ի յիշողականէ՞ ի տրամախոհութեանցն՝ ի կարծեաց՝ և յայլոցն, և այնպէս ըստ ինքեան տեսութեանն ի աստուած հպի. այս է գերագոյն իմացումն. և կոչի իմացական տեսութիւն: - 142. Վասն որոյ գրով և բանիւ՝ այսինքն ընթերցմամբ և լսելով *ժողովեմք* զգիտութիւն: - 143. Միատեսակ է՝ յորժամ ըստ ինքեան *ժողովէ* յամենայն զգայարանաց, և բոլոր և միեղէն սիրով հպի յաստուած. և է՛ այս գերակատար սէր: - 143. Ութերորդ՝ զի պատահումն *ժողովելով* առ գոյացութիւնն լինի մարմին: - 170. Ստորոգութիւնս պատշաճի եղական գոյիցս իսկութեամբ. որ ի նիւթոյ և ի տեսակէ՝ ի գոյացութեանց և ի պատահմանց են *ժողովեալ*: - 171. Զի աննիւթ և պա՛րզ էութիւն է աստուած. և յառաջ էած յոչընչէ զաննիւթ էութիւնքս. այսինքն զգոյացութիւն, զքանակ, զորակ, և զայլսն. և իւրով զօրութեամբն ի միասին *ժողովեալ* կազմեաց մարմնական նիւթ: - 175. Երրորդ՝ ի *ժողովիլն* սոցա լինի մարմնական էութիւն. և յորոշելն կորնչի մարմինն: - 175. Որպէս տունն ի *ժողովիլ* փայտից և որմոց՝ շինի. և ի ցրուիլն սոցա կորնչի տունն: - 175. Եւ որպէս ի *ժողովիլ* հոգւոյ և մարմնոյ լինի մարդ. և ի բաժանիլն կորնչի. այսպէս և զայս իմա: - 175. Հինգերորդ՝ զի առանձին բնութեամբ սոքա ի մի էութիւն *ժողովեալ* խառնին. և մի բնութիւն նիւթոյ կատարեն. և ի բնութիւնս իւրեանց ո՛չ շփոթին և այլայլին: - 176. Գոյացութիւն որ սկիզբն է ամենեցուն և նախասեռ. և ի նմանէ զուգաբաժանեալ մարմինն. և շնչաւորն. և զգայունն. և կենդանին. և բանաւորն. և մարդն. ո՞չ ապաքէն բնութիւն են սոքա այլևայլ. և *ժողովեալ* գոյացուցանեն զմի անհատն պետրոս անշփոթ միութեամբ: - 176. Եւ *ժողովեալ* սոքա լինին մի բնութիւն պետրոսին: - 176. Երրորդ՝ զի պարփակէ. այսինքն *ժողովէ* և որոշէ զքանն: - 177. Այլ և *ժողովէ՛* զքանն և որոշէ. այսինքն զհեգ. զբառ. զբան. և զիմաստութիւն: - 178. Չորրորդ՝ հաւասարակշիռ է երկիրս բոլորակի. և յամենայն կողմանէ ծանրութիւնն ի մէջն *ժողովի*. և այսպէս ինքն ի վերայ իւր հաստատեալ է: - 182. Նա՛խ՝ զի ի ներքո՛յ է ամենեցուն. և ամենայնին զօրութիւն առ նա՛ *ժողովի*: - 187. Վարդապետք ասեն. որպէս սուրբն բարսեղ՝ թէ որպէս երկբերանի քսա՛կ է լուսինն. ընդ մինն ելանէ և ի վերի թիկունքն *ժողովի* և պակասի ի մէնջ լոյսն. և ի միւսն ի ներքս մտանէ և լուսաւորէ՛ զմեզ: - 187. Եւ **ժ** մասունքն *ժողովեալ* ի յամիսն՝ լինի **ժ** ժամ: - 190. Իսկ կէս մասն ի մեկ ամիսն՝ լինի կէս ժամ. և ի մեկ տարին **զ** ժամ. և ի **դ** տարին *ժողովեալ*՝ լինի օր մի **իդ** ժամ. և ա՛յն առնէ զնահանճն. և շարժէ՛ զտօնս և զեղանակս: - 190. Եւ *ժողովեալ* մէկ օրն **իդ** ժամ՝ լինի **դ** բիւր և **սբճ** ռոպէ: - 191. Եւ մի մասն *ժողովեալ*՝ ի **ցպխ** ամն՝ լինի **յկ** մասն: - 191. Եւ որպէս իննևժերեակն լուսնի, և **իը** երեակն արեգական ի միասին *ժողովեալ*՝ առնէ զհինգ հարիւրեակ շրջանն ի **շլբ** ամին. զի **ժթ իը** երեակ է. և **իը ժթ** երեակ: - 192. Եւ դարձեալ ի գարունն բուսանին բոյսք. և յամառն կատարին. և յաշունն *ժողովին*. և ի ձմեռն վայելեն. և յիւրաքանչիւր ժամանակս՝ իւր գործն առաւելու: - 198. Այլ և յորժամ սատակեցաւ յուլիանոս, *զժողովեալ* ինչսն սուրբն բարսեղ բաժանեաց ժողովրդեանն. նոր տարի անուանեալ ի կեսարիայ: - 200. Յոռի. զի հորե՛ն երկրագործք և մշակք զցորեան և զգինի, յըշտեմարանս *ժողովեալ*. զի **թ** հոռի՝ մո՛ւտ է աշնան: - 200. Եւ դարձեալ ի վեր քարշեալ *ժողովին* ի ծայրս խոտոց. և ծանրացեալ կախին իբրև զմարգարիտս: - 204-205. Եօթներորդ՝ ամենայն աղբերք և գետք *ժողովին* ի ծով՝ ուստի ելին: - 207. Նա՛խ՝ զի ի ձմեռն ջերմութիւնն ի սիրտ երկրի *ժողովի*. և յամառն ի վեր յերես սփռի: - 208-209. Զորօրինակ՝ յորժամ մարդն մեռանի՝ ջերմութիւնն ի սիրտն *ժողովի* և ապա քաղի: - 209. Եւ ծառք ի ձմեռն յարմատն *ժողովին*: - 209. Երրորդ՝ անդ մէկին է ջերմութիւն՝ և աստ կրկին. զի հասեալ ի գոգ երկրի, մակադարձութեամբ *ժողովին* առ նա և լինի շող: - 211. ...իսկ թէ թափի հիւնն. այս լինի կամ յատակս ծառոցն ծորեալ և ապականեալ. և կամ ամենայն ամբարեալ և *ժողովեալ* և բարձրացեալ քան զծառս դրախտին որ է անպատշաճ: - 224. Ութերորդ՝ վասն արտաքին զգայութեանցն որ են ի գլուխն. զի այլ կենդանիք միայն հեշտանան կերակրով և ցանկութեամբ. իսկ մարդն հեշտանայ առաւել գեղեցկութեամբ զգալեացս. յորժամ տեսանէ աչօքն զերկին և զերկիր. և *ժողովէ՛* զճշմարիտ գիտութիւն նոցա և հեշտանայ: - 233. Եւ պիտոյանայր լեզու երկայն և շրթունք ստուար, զի *ժողովեսցէ* զկերակուր. և յայնժամ ո՛չ կարէր սպասաւորել բանի որպէս ա՛յժմ: - 233. Եօթներորդ՝ ա՛նդ են *ժողովեալ* **դ** գոյնք տարերաց: - 234. Վասն զի անձն է մեզ առաջին հիմն և ի ներքոյ եդեալ. յորմէ և առ որ *ժողովին* տեսակն և սեռն և սեռականագոյն սեռք: - 236. Եւ միսն զի տաք է՝ հալէ՛ զկերակուրն որ ի յինքն

ժողովեալ: - 242. Ունականն է՝ յորժամ *ժողովէ* զկերակուրն՝ ծկտի և լայնանայ և փակէ՛ զամենայն դրունսն որ ի ներքոյ և ի վերոյ և ի կողմանէ, զի մի՛ թափեսցի կերակուրն: - 242. Եւ որպէս արիւն հոսմանն ի մէջ երակացն փոխի և լինի սպիտակ կաթն, և *ժողովի* ի ստինսն: - 242. Զի սիրտն ունի **բ** տուն. ի յաջ կողմն իւր զարիւնն *ժողովեալ* որ առնու ի լերդէն: - 244. Եւ ի ձախ կողմն զօդն *ժողովեալ* որ առնու ի թոքէն: - 244. Սիրտն իշխա՛ն է անձինն. յորժամ երկնչի՝ զարիւնն առ ինքն *ժողովէ* իբր զօրք առ թագաւորն. և մնայ մորթն բնական գունովն դեղին: - 245. Եւ որք զայս ասեն՝ հետևին մոլորութեանցն պղատոնի մարմնափոփոխութեանցն. որ ասէ քաղաք ի յերկինս. և հոգիքն անդ *ժողովեալ* իբրև զզօր և զդասս: - 252. Եւ նախ սիրտն կազմի քան զայլ անդամսն. զի ջերմութիւն սերմանն ի մէջն *ժողովի* և կազմէ՛ զսիրտն: - 261. Ի սմա՛ *ժողովեալ* գազանաբարոյ և հանդարտ մարդկան ո՛չ մեղանչելով միմեանց: - 294. Դարձեալ՝ տապանն չորեքկուսի՝ է՛ սուրբ խաչն քառակուսի. որ *ժողովէ*՛ յերկրպագութիւն իւր յամենայն ազգաց և լեզուաց: - 294. Ո՛չ կերին. զի թէպէտ *ժողովեաց*, սակայն ո՛չ կերին. այլ շնորհօքն աստուծոյ կացին որպէս մանուկն յարգանդի մօրն ապրի: - 294. Չորրորդ՝ ի յարութեանն խնդրի ամենայն արիւն մարդոյ և *ժողովի*. վասն այն այժմ ո՛չ է ուտելի: - 295. Նոյնպէս և սուրբքն ջերմ սիրովն աստուծոյ *ժողովին* ի կայանս հոգւոցն ի տեղւոջ լուսոյ և հանգստեան: - 315. Զի՞նչ է որ որդիքն յոբայ պատուէին զօր ծննդեան իւրեանց ի միասին *ժողովիլով*: - 321. Վասն որոյ ի ծննդեան աւուրն *ժողովին* և օրհնեն զաստուած և մարմնով ուրախանան. որպէս յոբայ ուստերքն և դստերքն միաբանեալ գային և ուրախ լինէին գիրն: - 321. Երրորդ՝ *ժողովին* և գոհանան զաստուծոյ՝ որ յոչնչէ՛ գոյացոյց զմարդն, և յարգանդէ՛ խաւարին ի լոյս եբեր. և ետ մեզ ինչս մարմնական: - 321. Վասն որոյ այսօր *ժողովեալ* փառս և պատիւս տամք աստուծոյն մերոյ որ յաւիտեան զփառաւորիչս իւր փառաւորէ՛: - 321-322. Այլ ոմանք ասեն ի ձեռն հրեշտակաց ի միում աւուր *ժողովեցան*. որպէս ի ձեռն դիւաց ցրուեցան: - 326. Այլ ա՛յս է ճշմարիտն, զի ամենայն բարեկամքն որ *ժողովեցան* յետոյ և մխիթարեցին զնա՛, իւրաքանչիւրքն բերին մէն մի որոջ ոչխարի և **դ** դրամ ոսկի անգիր ընծայեցին նմա ի սատար խրախութեանն...: - 326. Ուստի յա՛յտ է զի ի մի նիւթ *ժողովեաց* զամենայն որակս համոց: - 339. Երկրորդ՝ զմանանայն որ շատ *ժողովեաց*՝ ո՛չ յաւելաւ. և նւազն ո՛չ պակասեաց: - 339. Միանգամայն ի սկզբանէ գրոց արարածոցն *ժողովին* **Ե** գլխոյն՝ անուանք արարչին: - 412. Եւ տէր մեր մերժեաց զիրէայս և *ժողովեաց* զհեթանոս որ էր աղքատ ի բարեաց: - 422. Երկրորդ՝ զի սովն և սուրն զբարի և զչար ի միասին պատժէ. այլ մահն ընտրութեամբն աստուծոյ է. և *ժողովի* ի վերայ յանցաւորացն. ուստի յա՛յտ է զի դաւիթ ո՛չ էր յանցաւոր ո՛չ պատժեցաւ: - 435. Չորրորդ, ի հովուութենէ օծաւ թագաւոր և տէր մեր նա՛խ քարոզեաց, և ապա՛ *ժողովեաց*. և տիրեաց յերկինս և յերկրի: - 435. Այլ և առ ինքն *ժողովեալ* զհեռացեալսն դիւապաշտութեամբ: - 489-490. ...և զաւարն *ժողովեցին* ի տիպ խորհրդոյն քրիստոսի. որ ի գիշերի եհար զզօրութիւնն սատանայի և յառաւօտուն ցուցեալ զինքն աշակերտաց իւրոց և զյարուցեալսն ընդ իւր: - 514. Իսկ թէ ուրեք առաքեալք և մարգարէք հիմն կոչին, քանզի նա՛խ նոքա *ժողովեցան* ի հաւատս և եղեն հիմունք եկեղեցւոյ, և ապա՛ զայլս *ժողովեցին*: - 532. Իսկ յատուկ, զի նա՛ կոչի ժողովարան. և մեք *ժողովեալք*: - 533. Չորրորդ՝ եկեղեցի է անդրանկացն վերինն սիոնի որ է հոգիք սրբոցն *ժողովեալ*. զոր պողոս եկեղեցի կոչէ զորդիս արդարոց կատարելոցն: - 534. ...և նոքա զամենայն ինչ ծածկապէս տեղեկացան. զի *ժողովեալքն* ի քաղկեդոն ակն առին թագաւորին և կնոջ իւրոյ. և զարհուրեցան ի սպառնալեացն. և զնեստորի կարծիսն հաստատեցին. զերկու բնութիւնսն. և զ**բ** կամսն. և զ**բ** ներգործութիւնսն: - 543. Եւ *ժողովեին* հարքն սուրբք խլիչք ապականութեան, և սրբէին զեկեղեցի սուրբ: - 544. *ժողովեալ* **խ** եպիսկոպոսաց և բազում վարդապետաց և ժողովրդոց. կողմնակալք և մարզպանք, մեծամեծօքն հայոց, և սպարապետն վարդան ազգայնօքն իւր: - 544. Երկրորդն է ժողովն թէոդուպօլսի, որ այժմ կոչի կարնոյ քաղաք. ո՛չ այն զոր յետոյ հերակլ քաղկեդոնիկ *ժողովեաց* և խաբեաց զեզր կաթուղիկոսն հայոց: - 544. Այլ հրամանաւ մեծի թագաւորին ուստիանեայ *ժողովեցան* յունաց և հռոմոց և հայոց և վրաց և աղուանից եպիսկոպոսունք. և կաթողիկոսն հայոց սահակ...: - 544. *ժողովեալ* բազում եպիսկոպոսաց յամենայն կողմանց. և իշխանաց և մեծամեծաց հայոց. կարգեցին սահմանս կանոնականս **իբ** գլխով. և պայծառացուցին զեկեղեցի սուրբ: - 545. Որ ի նիկիայ յաւուրս մեծին կոստանդիանոսի ընդ դէմ արիոսի *ժողովեցան* հարքն սուրբ՝ **յժը**: - 547. Եւ **բճքն** որ յեփեսոս *ժողովեցան* ընդ դէմ նեստորի չարափառի և մարդադաւանի: - 547. Յաջ շարժումն է արծաթսիրութիւն. զի զբարիս պատճառելով *ժողովէ*...: - 560. Երրորդ՝ զի շղթայք մեղաց այսպէս ունին զկարգն. զի նախ

որկորստութեամբ լնու զորովայնն. և յետ այնորիկ պոռնկութեամբ թափէ՛ զնա. և ապա՛ արծաթ *ժողովէ* զի լնու զորովայնն և պոռնկի...: - 561. ...**դ**` *ժողովել* զօտարս...: - 585. Չորրորդ` զիրէայս և զիեթանոսս ի մի եկեղեցի *ժողովեաց*: - 585. վասն զի աղբիւր արեանն բաժանեալ ի մարմնոյն` դարձեալ միաւորեցաւ առ ինքն և *ժողովեցաւ* ի մարմինն իւր և ո՜չ ցրուեցաւ ա՛յլ արտաքոյ: - 598. Յայս միտս *ժողովիմք* քահանայքս և պաշտօն առնեմք յերեկօրեայ մինչ ի լոյս. - 604-605. ...«եկեղեցացո՛ զժողովուրդն ի դուռն խորանին». այսինքն *ժողովեա*՛: - 613. Նա՛խ` որպէս նա ի քարանց և յայլ նիւթո՛ց է *ժողովեալ*: - 613. Կամ ի զանազան դիմաց և ազգաց. որպէս այր, կին, ծեր, տղայ, *ժողովեալ* կոչի մի եկեղեցի: - 613. Երկրորդ, յորժամ արմըտիքն *ժողովեին* յաշնանն, յայնժամ տօնէին զերկու տօնն: - 616. Իսկ արմտիք և արդիւնք մեր խաչիւն *ժողովեցան* յեկեղեցի սուրբ: - 616. Եւ տապանն նշանակէ՛ զեկեղեցի. որք ի ձայն ժամահարին *ժողովին* և ապրին ի ջուրց հեղեղաց մեղաց: - 618. Եւ ա՛յն էր նշանակ չւելոյ բանակին կամ *ժողովելոյ* իշխանացն. կամ ամսամտից և այլ տօնից նոցա: - 618. Նոյնպէս և քահանայքն հնչէին ի հինն. որպէս այժմ ի յեկեղեցի *ժողովեն* ի յաղօթս հանապազորդ: - 618. Դարձեալ` ի խորհուրդ գոչման փողոյն այն որ ի բարձունս. զի նախ յերկնից գոչէ փողն գաբրիէլի և *ժողովէ* զհոգիսն...: - 618. Եւ քահանայքն հոլոնեալ. որ է *ժողովեալ* և խորհեալ: - 639. *ժողովէ* զկարծեցեալ ճաճանչն: - 639. ...յորժամ առ ինքն *ժողովէ* և ծագէ՛, ամենայն կարծիք լուծանին: - 639. Երրորդ, եօթնօրեայ *ժողովիլ* կենդանեացն առ դուռն տապանին անսուաղ մինչև տեղեաց անձրևն. և **է** **է** կենդանիք սուրբք: - 653. Երկրորդ, զի սիրելիք նոցա որք անդ *ժողովին*, տօնեն և յիշեն զնոսա աղօթիւք առ աստուած: - 678. Դարձեալ` հանգիստ է, զոր մինչև ցայժմ *ժողովէր* արդարութեամբ, այժմ կամի վայելել: - 679. Այլ ըստ պսակացն որ մարմնով կատարին` և վասն ընկերացն որ *ժողովին* պակաս է նոցա. զոր ի կատարածի լինելո՛ց է ի գալուստն քրիստոսի...: - 686. Եւ այլք ոմանք վեցերորդ կարծիս ստացեալ ասեն զբուն կատարեալ բարեաց հոգիսն *ժողովեալ* ի հրեշտակացն դասս. - 687. Ուր ետես զիդ երիցունսն շուրջ զաթոռովն աստուծոյ. և զբազմութիւն հոգւոց սրբոց յամենայն ազգաց *ժողովեալ* անդ: - 688. Անդ *ժողովեցան* առաքեալք և վկայք սուրբք և կատարեալք մինչ ի միւսանգամ գալուստն. - 688. Այս է խորանն առ երկնիւ ուր *ժողովին* արդարք և մեղաւորք հոգիք հաւատացելոց. որք դատաստանաւն կատարին, ակնունելով ողորմութեանն աստուծոյ: - 688. Իսկ ձախակողմեան խորան` է՛ ի յօդս յաներևոյթ տեղիս. ուր *ժողովին* հոգիք չարաց և մեղաւորաց. որք դատաստանաւն դատապարտին: - 688. Եւ սկիզբն անդ *ժողովելոյ*` ի յարձակելն քրիստոսի առ ժամանակեայ զհոգիսն անարժանից` անդ մնացին և անտի դարձցին մեղաւորք անրդէն ի դժոխս ըստ մարգարէին: - 688. Անդ *ժողովին* և հոգիք չարաց և ամբարշտաց ի ձեռն հրեշտակաց չարաց. ո՜չ ըստ բնութեան...: - 688. Արդ տանուտէր աստ կոչէ զաստուած, և այգի է եկեղեցի. և գաւառապետ կոչէ զքրիստոս. և առաւօտ յաբելէ առաջին արդարոյն. և երեկոյ օր դատաստանին յորժամ ընտրեալքն ամենայն *ժողովին*...: - 692. Եւ յայնժամ զորոմն քաղել առ ի յայրել ի հուրն. և զցորեանն ի շտեմարանն *ժողովել* ի կեանս: - 693. Այս կեանքս է սերմանելոյ, և անդ հնձելոյ և *ժողովելոյ*: - 704. Միջնովն *ժողովեալ* կուտին մարմինքն: - 713. Զի թէ զչգոյն կոչէ ի գոյ և լսեն նմա, քանի՞ առաւել զգոյն ի գոյից *ժողովէ*՛ և նորոգէ: - 714. Նա՛խ` զի ո՜չ է ի չորից տարերց *ժողովեալ* որ քակտելով մահանայ: - 715. Ո՞րպէս ի հող լուծեալ և յա՛յլ տարեր, և ի գազանաց կերեալ, *ժողովի* մարմինն մեր: - 718. առաւել աստուծոյ է կարելի զհոգիս յերկնից և զմարմինս ի տարերաց ի մի վայր *ժողովել* և յարուցանել: - 718. Ո՞րպէս ի հասարակ տարրէ՛ մարմին մարդոյ անխառնապէս *ժողովի*: - 719. Ասեմք եթէ` զորօրինակ սընդիկ լուծեալ և ի հող խառնեալ գնդապէս և փոշիացեալ. յորժամ ի մի վայր *ժողովես*` թողու զփոշիսն ի յորս խառնեալ է և պարզ միայն սնդիկն *ժողովի*: - 719. Յանմարմնոցն հրեշտակք և դևք. և հոգիք մարդկան. իսկ ի մարմնոց երկնային մարմինք և դ տարերք և մարմինք մարդկան. և այլք ամենայնքն ապականին և յիւրաքանչիւր տարերս *ժողովին*: - 727. ...պակասին սոքա և *ժողովին* ի ներքոյ երկրի և լինին տանջանարանք մեղաւորաց որպէս ասէ սուրբն բասիլիոս: - 728. Երրորդ զի պարզի հալեալ մոմ. այսպէս սևութիւն և թանձրութիւն երկրի ի դժոխս *ժողովին* և մարմինք մարդկան յերեսս երկրի: - 728. Իններորդ, է՛ նշան ամենեցուն *ժողովիլն.* - 730. Եւ ի կատարածի` տարրական հուրն և հրեղէն ծովն և ամենայն հուրք որ են յերկրի` *ժողովեսցին* ի միասին - 731. Զոր օրինակ մի պատկերն դրոշմի ի զանազան մոմս. և ի հալիլ մոմոյն դրոշմ պատկերին *ժողովի* և մնայ ի մատանւոջն: - 732. ...այսինքն յորժամ զճառագայթ բազում նշանացս առ ինքն *ժողովէ* խաչն սուրբ` յայնժամ ամենայն կարծիք լուծանին: - 732. Դարձեալ, որպէս մի շնչմամբ օդոյ` ցորեանն *ժողովի* և յարդն հոսի: - 739. Նախ` կոչի սիրտ և անձինք մեղաւորաց, ուր

ժողովին ամենայն գործք չար որ է՛ խաղող դառնութեան. և ունակացեալ պաhէ յինքեան. և հեշտութեամբն ճմլէ հանապազ և արբենայ մեղացն գինով: - 748. Զի արտաքոյ երկնային քաղաքին եէմի է՛ տանջանաց տեղի, ուր մեղաւորքն *ժողովին*: - 748. Նախ կոչի հնձան նախածանօթ տեսութիւնն աստուծոյ. ուր ընտրէ՛ և *ժողովէ՛* զսուրբս իւր յառաջ քան զլինիլն իւրեանց. - 748. Երկրորդ կոչի հնձան արքայութիւնն երկնից. ուր *ժողովին* պսակք և փառք զանազան հանգստեան սրբոց զոր պատրաստեալ է աստուած սիրելեաց իւրոց ըստ առաքելոյ: - 748-749. Եօթներորդ կոչի հնձան եկեղեցի սուրբ. ուր ամենայն առաքինութիւնք մեր *ժողովին*. ու ճմլէ ապաշխարութեամբ և բաշխէ՛ զգինի շնորհաց. - 749. Տասներորդ, ասի հնձան և կտակարանքն սուրբ. ուր հին և նոր իմաստութիւն *ժողովեցաւ* ի խառնարանին գինւոյ. յորմէ բաժակէ՛ արբին առաքեալքն ի սուրբ վերնատունն. և արբուցին ամենայն տիեզերաց...: - 749. Եւ յետ նոցա ամենայն բազմութեանց *ժողովելոց* յամենայն ազգաց ասէ. որք եկին ի բազում վշտաց աշխարհի. այսինքն որք զանազան առաքինութեամբ և բազում նեղութեամբ մտին ի հանգիստն: - 760

ԺՈՂՈՎՈՒՄՆ + Եւ որովհետև ծանեաք զի անմարմին են սոքա, յա՛յտ է զի բաժանումն սոցա քակէ՛ զնիւթն ի մարմնոյ. ապա ուրեմն ի մի վայր *ժողովումն*՝ ծնանի զնիւթական մարմինն: - 175. Երրորդ՝ *ժողովումն* արմտեաց ի յաշնան. որ ի թշրինի **ժ** կարգեցաւ: - 340. Եւ տօն սրբոյ խաչին. զի արմտեաց և արդեանց մերոց *ժողովումն* է սուրբ խաչն փրկչական: - 341. Տուփն՝ *ժողովումն* բարեաց: - 346. Եւ երրորդ *ժողովումն* Սրբագիրք: - 451. Իսկ շաղադրեալն միաւորութիւն՝ և սա՛ բաժանի յերիս. այսինքն ըստ դրութեան. ըստ *ժողովման*. ըստ կոչման: - 476. Իսկ ըստ *ժողովման*, որպէս եկեղեցի. և անձն. հօտ. կամ քաղաք: - 476. Կաթողիկէն ընդհանրական լսի. իսկ եկեղեցին *ժողովումն*: - 532. Զոր յառաջին ամին յորժամ նստաւ կաթողիկոս տէր սիմէոնի, ի ձեռն տէր եղիայի մեծահանդէս *ժողովմամբ* պայծառացոյց զեկեղեցի կանոնական հաստատութեամբ ի փառս քրիստոսի աստուծոյ մերոյ օրհնելոյն յաւիտեանս ամէն: - 545

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ + Երրորդ՝ ելք *ժողովրդեանն* իսրայէլի յեգիպտոսէ: - 196. Այլ և յորժամ սատակեցաւ յուլիանոս, զժողովեալ ինչսն սուրբն բարսեղ բաժանեաց *ժողովրդեանն*. նոր տարի անուանեալ ի կեսարիայ: - 200. Յիսունևզ, Բանակետղ *ժողովրդեանն* խաչաձև. և վրան ժամուն ի միջի: - 284. Եւ օրհնութիւն քահանայից և *ժողովրդեանն*: - 284. Եւ տրտունջ *ժողովրդեանն*: - 284. Նաև յեգիպտոս **ղճ** ամ խոստացաւ ծառայութեան. և զերեսուն ամն յաւել վասն մեղաց *ժողովրդեանն*: - 292. Ներքնատունն՝ *ժողովրդեանն* տեղիք: - 294. Եւ է՛ որ մատուցօղն մեծ է քան զընդունօղն. որպէս մելքիսեդեկ քան զաբրահամ. և քահանայն մեծ է քան *զժողովուրդն* որ ճաշակէ: - 306. Չորրորդ՝ նշանակէ՛ զհրէայս որ էին անդրանիկ *ժողովուրդ* խոտեցան. և հեթանոսք կրտսերք ընտրեցան և եղեն անդրանիկ *ժողովուրդ* աստուծոյ: - 310. Նոյնպէս և տէր մեր փոխանակ շնացօղ ազգին հրէից ընկալաւ զեկեղեցի կոյս՝ և սուրբ *ժողովուրդ* իւր: - 313. Նոյնպէս և քրիստոս եկն առ եղբարս իւր որ էին որդիք դաւթի և աբրահամու և առաջնորդք *ժողովրդեանն*. և յուդա վաճառեց զնա. և տէր եղև կենդանեաց և մեռելոց և կերակրիչ. զի ազատեաց զհոգիսն ի սովոյ դժոխոցն: - 313. Եւ կապեալն ի գնդակէն՝ հաւատացեալ *ժողովուրդն*: - 317. Նոյնպէս և տեառն մերոյ կոչի տաճար արտաքին բնակարան. որպէս կոյսն մարիամ, և հաւատացեալ *ժողովուրդք*, և շինուածք տաճարաց: - 319. Երկրորդ՝ մովսէս քարոզէր *ժողովրդեանն* թէ՝ աստուած հարցն ձերոց առաքեաց զիս. և յերկրպագութիւն նմա հրաւիրէր: - 328. Եւ քրիստոս զհրէայսն ցրւեաց, և ի սիրտ հեթանոսաց նոր *ժողովրդեանն* աւանդեաց զօրէնսն: - 328. Քսաներորդ, նա՛ վասն հակառակօղ *ժողովրդեանն* աղօթէր առ աստուած: - 329. Եւ որպէս նա՛ ի մէջ գիշերի էհան *զժողովուրդն*: - 330. Որպէս մովսէս լուաւ զպատգամն և ետ *ժողովրդեանն*: - 330. Եւ **խ** ամ ի մադիամ եկաց. և ի հանել *զժողովուրդն*՝ **խ** ամ յանապատին եկաց: - 330. Նա՛խ՝ մորենին է՛ նշանակ *ժողովրդեանն* իէլի յեգիպտոս, որ վառեալ տանջիւր և ո՛չ սպառիւր. այլ առաւելոյր օրհնութեամբն աստուծոյ: - 331. Չորրորդ՝ ի ձեռն յովսեփայ *ժողովուրդն* էջ ի յեգիպտոս և եղև չարութիւն: - 332. Երրորդ՝ *ժողովուրդն* չարախայտ եղև յեգիպտոս. մինչև արկաւ ի ծոց խնամոցն աստուծոյ և ողջացաւ: - 332. Երկրորդ՝ յօրինակ *ժողովրդեանն* իսրայէլի. զի սրբութեամբ էջ յեգիպտոս և պղծեցաւ ի գործոց նոցա. մինչև սրբեցաւ յամպն և ի ծովն. և ճաշակեաց զմանանայն: - 333. Յորո՞ւմ աւուր ել *ժողովուրդն* յեգիպտոսէ, և քանի՞ ամ էր յադամայ: - 337. Եւ յաւուր ուրբաթու խաւարեցաւ երկիր որպէս ամպն ի վերայ *ժողովրդեանն*: - 337. Եւ որպէս դարձաւ *ժողովուրդն* ի հանգրուանն առաջին. և տեառն մարմինն եդաւ ի հող երկրի: - 337. Հրեշտա՛կ էր. որ ի տիւն հովանի լինէր ի տապոյ

արեւուն և ցուցանէր ամենայն աշխարհի զելս *ժողովրդեանն*: - 338. Զոր տեսեալ *ժողովրդեանն* նոր՝ ասէին ցմիմեանս, զինչ է սա. և կոչեցաւ մանանայ: - 338. Ասեմք թէ՝ նեխեցաւ վասն թերահաւատութեան և ագահութեան *ժողովրդեանն*: - 339. Նա՛խ՝ զի անհաւա՛ն էր *ժողովուրդն* և անկատար, զգալի տեսլեամբ և ձայնիւ զարհուրեցոյց. զի մի՛ մոռասցին. այլ հաւանեսցին և ի միտ պահեսցեն: - 341. Զի՞նչ է որ զկէս արեան պատարագին խառնեաց ի ջուր և ցանեաց ի *ժողովուրդն*. և զկէսն էարկ շուրջ զսեղանովն: - 341. Նշանակէ *զժողովուրդն* որք սրբին աւազանաւն և խառնին ի հաղորդութիւն արեանն քրիստոսի: - 341. Երրորդ՝ նախ զխառնեալ ջուրն ցանեաց ի վերայ *ժողովրդեանն* որ էր մկրտութիւնն. և սոքա ճաշակեն զջուրն և զարիւնն: - 341. **Հինգերորդ՝ տղա՛յ էր *ժողովուրդն*, և զուարճանային ի տեսութիւնն. վասն այն զանազան գունով զարդարեաց:** - 342. Եօթներորդ՝ զի նոր իմն չնաշխարհիկ կազմեաց. նոր *ժողովրդեանն* և նոր օրինացն, իցէ և նո՛ր տաճար հռչակեալ ընդ ծով և ընդ ցամաք. որպէս պսակ և փառք արդարոցն է՛ զոր ակն ո՛չ ետես և ունկն ո՛չ լուաւ. նոյնպէս և սա՛ ի զգալիսս անհաս ի մտաց մարդկան: - 342. Ութերորդ՝ զի թէ թողցեն զվայելչութիւն խորանիս այս և այլոց հետևեսցին, անպատասխանի լիցին ի պատուհասն. որպէս եթող զապերախտ *ժողովուրդն* և էառ զվրանն մողոքայ և զաստղն հռեմփայ ի դատապարտութիւն ինքեանց: - 342. Եւ հասարակ *ժողովուրդք* արտաքին սրահն: - 343. Խարիսխ՝ *ժողովուրդն*: - 343. Եւ որպէս առաջնորդ է՛ր *ժողովրդեանն* ի չուելն...: - 345. Եւ ի նմանէ լուսաւորեալք՝ պայծառացուցանեն վարդապետութեամբքն իւրեանց զերկու *ժողովուրդս* որք ի հրէից և որք ի հեթանոսաց օծեցան մկրտութեամբն: - 347. Վասն որոյ և յաւուրս զաքարիայի հօրն յովհաննու յորժամ յամեաց ի տաճարին և ել, ակնունէր *ժողովուրդն* տեսանել զա՛կնն և տե՛սին լուսափայլ սպիտակացեալ իբրև զձիւն. և լի՛ եղեն խնդութեամբ. զի երկնաւոր արքայութեան նշոյլքն պայծառացուցին զակն: - 349. Երկրորդ թէ՝ զքո ձեռագործն ցո՛յց անարժան *ժողովրդեանն*: - 350. Չորրորդ՝ զի զարհուրեսցի *ժողովուրդն* և հնազենդեսցի մովսէսի: - 352. Առաջին, երեքօրեայ սրբութեամբ յիսներեկի աւուրն ելից յեգիպտոսէ. որ ընկալաւ զտասնաբանեան օրէնս և պատմեաց *ժողովրդեանն*: - 352. Մին վասն հաւատոյ օրինաց. և մին վասն հոգւոյս իբր ահարօնի. և մին վասն մարմնոյս որպէս *ժողովրդեանն*: - 353. Հասարակ, զի ամենայն քահանայ միջնորդ և հաշտարա՛ր է աստուծոյ և մարդկան. զընծայս *ժողովրդեանն* աստուծոյ նուիրելով և յաստուծոյ շնորհս և քաւութիւն *ժողովրդեանն* առնելով: - 354. Հինգերորդ, նոքա մատուցանէին պատարագ նախ վասն իւրեանց, և ապա՛ վասն *ժողովրդեանն* անգիտութեան...: - 354. Եւ ո՛չ միայն այս, այլ զեօթն օր անխմոր բաղարջ ուտէին ամենայն *ժողովուրդն*. և Աբրահամ և ղովտ բաղա՛րջ յօրինեցին զխորհուրդ փրկական մարմնոյ տեառն որ ի վերնատունն բաղարջով աւանդեաց: - 356. Երկրորդ՝ վասն անգիտութեան և ակամայիցն զուարակ մի քահանային. և զուարակ մի՝ բոլոր *ժողովրդեանն* ի տօնի քաւութեանն: - 358. Իբր թէ հաւասա՛ր ծանր է մեղք քահանայապետին և բոլոր *ժողովրդեանն*: - 358. Դարձեալ՝ հարաւն նշանակէր զիրէայս, և հիւսիս զհեթանոսս. որ լինելոց էին պատարագ և *ժողովուրդ* աստուծոյ...: - 360. Իսկ թէ ի տունն ի *ժողովուրդս* նորա. կամ յեկեղեցիս մեղանչեմք. յետ է ժամանակի փոխելոյ՝ որ է՛ է հասակ մեր. և է դար կենցաղոյս...: - 368. Այլ և վասն հին և նոր *ժողովրդեանս* թողութեան: - 373. Որպէս ետ առաքելոցն, Նոյնպէս և նոցա ի գիր նզովից զկապելն. և յօրհնութիւն *ժողովրդեանն* զարձակելն: - 379. Եւ զամենայնն ունէր *ժողովուրդն*: - 381. Երրորդ՝ զի բուրվառովն՝ աստուծոյ ընծայէր և գաւազանաւն զշնորհս ի *ժողովրդեանն*: - 382. Չորրորդ, քրիստոնէական *ժողովուրդն* դալարացեալ ի մեղաց. շառաւիղեալ ծննդօք. ծաղկեալ հաւատով և պտղաբերեալ: - 382. Երինջն ըստ իրաւանցն ունէր զմեղս *ժողովրդեանն*. և խորհրդովն քրիստոսի՝ սրբութիւն գործէր: - 384. Զի՞նչ է որ զակամայ մեղուցեալն քաւէր պատարագօք. և զկամաւոր յանցաւորն սատակել տայր *ժողովրդեանն*: - 385. Իսկ կրկին պատարագն. մին վասն բոլոր *ժողովրդեանն*, և մին վասն անձին ակամայիցն. ցուցանէ զկրկին խոստովանութիւնն. մին յայտնի առհասարակ եկեղեցոյն. և միւսն ծածուկ առանձին մեղաց: - 385. Վասն է՞ր օձիւ հարկանէր *ժողովուրդն*: - 386. Երկրորդ, ըստ փիլոնի, օձն ցանկութեան է օրինակ, որ զցանկացող *ժողովուրդն* սատակէր. ի յախտս իւրեանց նմանեցոյց զպատիժն: - 386. Տասներորդ, որպէս ասէ փիլոն՝ նշանակ հեշտ ցանկութեան է օձն. որ և զցանկացող *ժողովուրդն* սատակէր. ըստ ախտին իւրեանց նմանեցոյց զպատուհասն: - 387. Նա՛խ՝ զի բերան մեղաւորի մի՛ բացցի ի *ժողովրդեանն* աստուծոյ: - 388. Զի թէ անիծեալ էր, յորժամ *ժողովուրդն* անկաւ ի սատակումն ի բելբէքովր, ասէին թէ ի նորա անիծիցն եղև: - 388. Եւ դարձեալ՝ ոչ ինչ շնորհ ունէր բան նորա. զի այնքան օրհնեաց *զժողովուրդն*, ընդէ՞ր ոչ

դարձաւ մահն և սատակումն: - 388. Վեցերորդ՝ շնորհընկալք. որպէս խոստովան որդիք. և *ժողովուրդք*. և քահանայք հայրապետաց: - 389. Եւ որպէս կնոջ ընդ հրամանս առնն իւրոյ յանցանել պոռնկութենէ, նոյնպէս և զաւակաց, և ծառայից, և աշակերտաց, և հնազանդելոց, և *ժողովրդոց*. նոյնպէս և հոգիս մեր ելեալ ի հրամանացն աստուծոյ՝ պոռնկութիւն է նմա. եթէ ըստ գործոց. եթէ ըստ հաւատոց: - 389. Եւ աստ հարցանեմ ի վերջոյ. վասն է՞ր կրկին անգամ թւեաց *զժողովուրդն*: - 392. Երկրորդ՝ բարձր փառօք հանել *զժողովուրդն* անձեռնարկելի թշնամեաց: - 395. Երկրորդն ի դէմս *ժողովրդոցն*: - 395. Զի հին *ժողովուրդն* զանասունս մատուցանէր պատարագ ոչխար և արջառ և այլն: - 396. Նա՛խ՝ վասն *ժողովրդեանն* ասէ, թէ ոչ միայն հացիւ կեայ մարդ. որպէս ասաց ադամայ ուտել զհաց քրտամբք: - 397. վասն որոյ յայսմանէ ասեն ոմանք թէ՝ **գ** ամ կամ **խ** օր յամեաց ադամ ի դրախտին. որպէս *ժողովուրդն* ի յանապատին. կամ որպէս մովսէս ի լեառն: - 397. Հինգերորդ և մեծն ա՛յս է, զի գառն քրիստոս է. և կաթն օրէնք. և մայր *ժողովուրդն*: - 399. Երկրորդ՝ զներքինս օրհնեմք, և աստուծոյ բարութեանցն կցորդեմք. ողորմութեան, պարգևաց, կամ այլ ինչ շնորհաց. և այսու եղանակաւ օրհնեմք զքահանայս. *զժողովուրդս*. զմեռեալս և զկենդանիս: - 406. Եւ անջրպետեալ ի մէջ *ժողովրդեանն* և մարմնոյն շուրջանակի. զի մի՛ իմասցեն զթաղումն նորա: - 410. Եօթներորդ՝ ոմանք մարմին մովսէսի զօրէնսն ասեն. զոր ի բերելն հակառակէր սատանայ, խոտան և անարժան գոլ *ժողովրդեանն*. վասն որոյ միքայէլ վերակացու *ժողովրդեանն* հալածէր զնա: - 410. Ութերորդ՝ և ոմանք զմարմինն մովսէսի *զժողովուրդն* կոչեն յելսն եգիպտոսի. որ հակառակէր ազատելոյ զնոսա յեգիպտոսէ՛: - 410. Երրորդ՝ զի մի՛ *ժողովուրդն* կանգնեսցէ արձան ի վերայ նորա ըստ սովորութեան երկրին: - 411. Հինգերորդ՝ և մի՛ *ժողովուրդն* առցէ ի նշխարացն և պատկեր կազմեսցէ: - 411. Յետ վախճանելոյն Մովսէսի՝ առաջնորդեաց *ժողովրդեանն* փոխանորդ նորին Յեսու որդի նաւեայ. ի ցեղէն եփրեմի: - 414. *Զժողովուրդն* թլփատեաց: - 414. Երկրորդ՝ զի *ժողովուրդն* առանց երկիւղի անցանիցէ. զի թէ դիզեալ և կուտեալ լինէր, երկիւղ գոյր: - 414. Եւ այս գիտելի է, զի **գ** պարգևք էր *ժողովրդեանն.* այսինքն Ամպն, Վէմն, և Մանանայն: - 415. Իսկ յետ մահուանն մովսէսի վերացաւ ամպն. և հրամայեցաւ *ժողովրդեանն* հեռու կալ կանգունս երկուց հազարաց վասն փառաց տապանակին և վասն զօրութեան նորա: - 415. Վեցերորդ՝ զի թէ լինի անկարօտ գող և զրկօղ, ընդ տեառն իւրոյ կորուսանէ և զինչսն. որպէս աքարն որ ունէր բազում ստացւածս, և գողացաւ ի նզովիցն երիքովի. տեսին ամենայն *ժողովուրդն* և ցասեան ի վերայ նորա և իրաւունս ետուն սատակմանն: - 416. Երկրորդ՝ զի մի՛ զատեսցին ի *ժողովրդենէն*. այլ ի քաղաքս ապաստանաց սփռեսցին և ուսուսցեն զնոսա: - 417. Երկրորդ ըստ իրին. զի յեսու փրկեաց *զժողովուրդն* ի մարմնաւոր թշնամեաց: - 417. Եւ տէրն կորոյս զիէլ ազգօք. և փոխանակեաց իւր *ժողովուրդ* զիեթանոսս օրինօք: - 418. Եւ յետ գերութեանն քահանայք իշխեցին *ժողովրդեանն*: - 421. Եւ տէրն մեր արեգակն արդարութեան ծագեաց երկիւղածաց իւրոց և փրկութիւն *ժողովրդեանն* իւրոյ: - 421. Նոյնպէս ի նորս քահանայք և *ժողովուրդք*: - 425. Որպէս և մովսէս զտախտակն աստուածագիծ խորտակեաց վասն յանցանաց *ժողովրդեանն*: - 425. Երկրորդ՝ զի *ժողովուրդն* ոտիւք գայր, և զձեռս տարածէր, և զգլուխսն խոնարհեալ երկիր պագանէին. վասն որոյ հատան այնպիսի մասունքն: - 426. Վասն է՞ր հրամայեաց թուել և մահ ածել *ժողովրդեանն*: - 434. Երկրորդ՝ որպէս թուեաց դովեկ զքահանայսն զի մի՛ զերծանիցեն ի սրոյն. նոյնպէս և այս վասն քահանայիցն վրէժխնդրութեան էր. զի կամեցաւ *ժողովուրդն* փրկել զնոսա: - 434. Ապա թէ ոչ՝ ի միում աւուրն **եճ** և **կռ** կամէր կոտորել այսու համարով. և ոչ ինչ մնայր ի *ժողովրդենէն*: - 435. Դարձեալ հալածեցաւ յաբիսողոմայ. և տէրն յորդոց *ժողովրդեանն* իւրոյ: - 438. Եւ տէր մեր զամենայն առակս խօսէր ընդ *ժողովրդեանն*. և առանց առակի և ո՛չ ինչ: - 441. ...և նա՛ վկայեաց վասն գերութեան *ժողովրդեանն*. այլ վասն բարեպաշտութեան ովսիա ո՛չ գնաց գերի: - 447. Երրորդ՝ որպէս զստնդիայի մանուկն է ամ խրատէ՛ դայեակն. այսպէս *ժողովուրդն* որ ել յերկրէն իւրեանց, երկիրն բաբիլացւոց **հ** ամ ի գիրկս իւր դայեկեաց զնոսա և սնոյց. զի յետ դարձին յերկիրն իւրեանց՝ զբարիս գործեսցեն: - 448. Եւ էր սաղմոն իշխան ցեղին յուդայ յորժամ անցոյց *զժողովուրդն* ընդ յորդանան յեսու: - 452. Զի այսպէս միատեսակ բնութեամբ խոստովանի ընդ մեզ և այլ *ժողովուրդ* ուղղափառաց ըստ ուսուցման մեծին դիոնիսեայ յերկրորդ գլուխն եկեղեցական քահանայապետութեանն ասել, - 477. Հինգերորդ՝ ի նմին իրացն յայտնի է՝ զի ռամիկ *ժողովուրդն* ի տօնի քաւութեանն երեքօրեայ սրբութեամբ մերձենային առ դուռն տաճարին: - 483. Ըստ ծեզ ապա և ո՛չ *ժողովրդեանն* նմանեցաւ: - 484. Վեցերորդ՝ զի հարկ էր մատուցմունք նւիրաց *ժողովրդեանն*. և կատարեալ էր մի օր պաշտամանն: - 484. Անմարթ էր թողուլ *զժողովուրդն* ի դրան տաճարին և մերձիլ

յանկողինս. և ըստ օրինացն գօրեայ սրբութիւն ստանալ. որ անհնա՛ր է ամենևին. թէպէտ ասեն՝ գոյր ա՛յլ քահանայապետ որ զկարգ պաշտամանն կատարէր: - 484. Երրորդ՝ ի վախճանն. զի յովհաննուն ունէր կարգեալ առ մկրտութիւնն քրիստոսի. զի յա՛յն սովորեցուցանէր *գժողովուրդն* որ էր կատարեալ մկրտութիւն: - 488. Չորրորդ՝ զի ի տօնի զատկին ի մէջ բազում *ժողովրդոց*: - 490. Եւ է՛ որ մատուցօղն մեծ է քան զընդունօղն. որպէս մելքիսեդեկ քան զաբրահամ. և քահանայն մեծ է քան *գժողովուրդն* որ ճաշակէ: - 491. Այլ ա՛րդ՝ մովսէս բովանդակ *գժողովուրդն* եհան յանապատ: - 507. Եւ յորում ժամու եւ մովսէս յեգիպտոսէ և եհան *գժողովուրդն*, ի նոյն ժամն յարեաւ քրիստոս ի մեռելոց և եհան ազատեաց զհոգիսն ի հրահալոց չարութենէ դժոխոցն և ի բռնութեանց իմանալի փարաւոնին: - 512. Եւ յաւուր ուրբաթու խաւարեցաւ երկիր. որպէս ամպն ի վերայ *ժողովրդեանն*: - 513. Եւ որպէս դարձաւ *ժողովուրդն* ի հանգրուանն առաջին, և տեառն մարմինն եդաւ ի հող երկրի: - 513. Եւ տէրն ի գիշերի ելեալ ի գերեզմանէն բաժանեաց և էառ զհոգիս մարդկան ի նմանէ. և արար իւր հանդերձ զսուրբ *ժողովուրդ* իւր: - 513-514. ...և տէր մեր յետ յերից օրինաց՝ այսինքն բնական բանական և գրաւական՝ երևեալ ի գիշեր կենցաղոյս և իջեալ ի դժոխս աւերելով զնա դարձոյց զերկոսին *ժողովուրդս* իւր...: - 514. Երրորդ՝ և յայսմ աւուր ուխտ եդ աստուած ընդ ամենայն *ժողովրդեանն* խսրայէլի: - 524. Երրորդ՝ զի անդ ո՛չ կարէր արդարանալ զի հիւանդ էր սիրտն, ետ նոր օրէնս ի սիրտս մեր որ կարօ՛ղ է արդարացուցնել *գժողովուրդս* և զհեթանոսս: - 524. Եօթներորդ, Յաղագս առ հասարակ *ժողովրդոց*: - 525. Եւ վասն միաւորութեան. և թացեալ պատառացն. և թէ ո՛չ տան *ժողովրդեանն* յօրհնեալ մարմնոյն քրիստոսի: - 526. Եկեղեցի սուրբ նոր *ժողովուրդ* կոչեցաւ աստուծոյ. զի հաւատով արդարացաք և եղաք *ժողովուրդք* և ո՛չ ըստ հնոյն օրինօք: - 528. Վասն որոյ նոր օրհնութիւն նորածին աստուծոյ և տեառն մատուցանեմք նոր *ժողովուրդքս* աստուծոյ: - 528. Եւ հո՛մանուն է. զի եկեղեցի է շինեալն ի քարանց, և եկեղեցի է հաւատացեալ *ժողովուրդն*: - 532-533. Իսկ գրապան՝ վարդապետք և քահանայք պահապանք *ժողովրդեանն*. որք բոլորակի զգեստ կոչեցան քրիստոսի: - 534. Եւ գիտելի է, թէ քահանայ ոմն *գժողովուրդ* իւր կապիցէ, ա՛յլ քահանայ ո՛չ կարէ արձակել: - 541. Ասեմք առ այս, եթէ համակա՛րգ են քահանայք կամ եպիսկոպոսք որպէս առաքեալքն. այլ ունին զվիճակ և *ժողովուրդ* այլ և այլ: - 541. Իսկ քահանայք *ժողովրդեանն* նա կանոնս դնէ՝ որ խոստովանա հա՛յր է և գիտէ զկարն և զորքանն մեղաց: - 541-542. Ժողովեալ **խ** եպիսկոպոսաց և բազում վարդապետաց և *ժողովրդոց*. կողմնակալք և մարզպանք, մեծամեծօքն հայոց, և սպարապետն վարդան ազգայնօքն իւր: - 544. Նա՛խ՝ ի բաժակէն ո՛չ տալ *ժողովրդեանն*: - 553. Եւ ո՛չ միաբանին յայս տօնախմբութիւն ամենայն հաւատացելոց *ժողովուրդք*: - 554. Իսկ յետ օրինացն՝ անօրէնութիւն. որպէս որք յանապատի անդ անօրինեցաւ *ժողովուրդն*: - 555. ...որպէս առաւել է մեղք հրեշտակին քան զմարդոյն. վասն այն մին քահանայի մեղք՝ որ չափ բոլոր *ժողովրդեանն* է. ուստի յա՛յտ է ի պատարագէ հնոյն...: - 563. ...զի վասն բոլոր *ժողովրդեանն* մին էր զուարակ. և վասն միայն քահանայապետին մին. և զշնացեալ դուստր քահանային այրէին. և *գժողովրդեանն* քարկոծէին. և վա՜յ ինձ զի անձամբ զանձն իմ դատապարտեմ: - 563. Կարգն է՛ ի խորհուրդ խոհեմութեան և գիտութեան. զի իմաստութեամբ և գիտութեամբ սպասաւորեսցէ խորհրդոցն և խրատեալ ուսուսցէ *գժողովուրդն*: - 587. Նա՛խ՝ զի արիւնն հեղուկ նիւթ է. կամ ո՛չ է տալի որպէս այլ ազգք, և զրկել *գժողովուրդն* ի փրկական արենէն: - 598. Եւ կամ միաւորեալ ընդ մարմնոյն և տալ *ժողովրդեանն*: - 598. Ապա դուք բարւոք առնէք չտալ հաղորդ *ժողովրդեանն* զի մի՛ յուդա լիցին: - 598. Եւ սուրբն բարսեղ կեսարացի այսպէս բաշխէր *ժողովրդեանն*. որպէս գրեալ է ի պատմութեան նորին յունվարի **ա**: - 599. Եւ թէ հրէա ոմն ետես զի հում միս արիւնաթաթախ տայր *ժողովրդեանն*. և զղջացաւ անկաւ յոտս սրբոյն և մկրտեցաւ: - 599. ընդէ՞ր *գժողովուրդն* զրկէք ի հաղորդութենէ մարմնոյ և արեանն քրիստոսի. - 599. Թէ օրհնեալ է՝ ընդէ՞ր օրհնէք և թէ ոչ էր օրհնեալ՝ ընդէ՞ր տայք *ժողովրդեանն* իբր օրհնեալ մարմին և մոլորեցնէք զնոսա: - 600. Եւ թէ ասեն՝ բաւակա՛ն է *ժողովրդեանն* միայն մարմինն. - 600. Նա՛խ՝ եթէ ո՛չ զմարմինն տան *ժողովրդեանն*. այլ սոսկ հաց և գինի. զի մարմին քրիստոսի այն մինն է որ օրհնեցաւ որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 600. Դարձեալ ասեմք, ընդէ՞ր *ժողովրդեանն* հաւատ քարոզես, և դու անհաւատանաս ի ճաշակումն արեանն...: - 600. ...ապա յորժամ զրկես յարենէն *գժողովուրդն*, զրկես և ի նոցանէ որ կապեալ են ընդ արիւնն. այսինքն մարմինն և հոգին և աստուածութիւնն: - 600. Ապա ուրեմն ծածուկ և յայտնի զրկես *գժողովուրդն* ի հաղորդութենէն քրիստոսի. - 600. Զամենայն ճշմարտութեամբ հարցանէ քահանայն. և այնպէս որ մի՛ լիցի ի հարցանելն մեղք ուսուցանել *ժողովրդեանն*: - 601. Իսկ

յորժամ քահանայն լաւ քննէ զխղճմտանքն *ժողովրդեանն*. խորհի վասն ապաշխարութեանն թէ ո՞րպէս կարէ ապաշխարել...: - 601. ...որպէս ազգն Ֆռանկաց ունին զայսպիսի խոստովանութիւնս միշտ քահանայքն և *ժողովուրդքն*. և այսպիսիս անկատար առնու զթողութիւն. - 603. Սա՛ առնու զխաղաղութեան ողջոյնն և տայ *ժողովրդեանն*: - 606. Դպիրք եղեն առաքեալքն սպասաւորելով *ժողովրդեանն* հրամանաւ. և Սարկաւագունք՝ օծանելով զհիւանդս. հրաման տալով նոցա իւղ օրհնել յիւրմէ: - 607. Եւ սուրբ *ժողովուրդն* և երեխայն որ դեռևս մկրտի, զայսոսիկ նւիրեալք կոչէ: - 608. ...և իշխէ *ժողովրդեանն* ներքին դասուց որպէս ասացաք: - 608. Ոմանք ասեն եթէ՝ մովսէս զդատաւորսն ի դ բաժանեաց ամենայն *ժողովրդեանն*. որ էր **ժ**ապետ. յիսնապետ. **ճ**ապետ. և **ռ**ապետ: - 609. Երկրորդ ասեն, **դ** դասք էին իշխեցօղք *ժողովրդեանն*. այսինքն իշխանք ցեղիցն՝ և ծերքն՝ և դատաւորքն՝ և ատենադպիրքն: - 609. Մինն բնակութիւնն, և միւսն բնակեալն. որ է՛ *ժողովուրդ* և ժողովարան: - 613. ...և ապա լինի եկեղեցի և *ժողովուրդ* քրիստոսի. որպէս ասացաւ ի վերոյ **լա** գլուխն, **գ** համարն: - 614. Յօրինակ յեսուայ, որ տապանակաւն և քահանայիւք և *ժողովրդովք* զվեց օր շրջեցաւ լռութեամբ...: - 627. ...և յեօթներորդ օրն ի եօթն նուագին բարձրաձայն փողովք հնչեցին քահանայքն. և *ժողովուրդն* բարձրաձայն աղաղակեաց. յորմէ կործանեցաւ եօթնապատեան պարիսպն երիքովի: - 627. Եւ զփոխն առաւել բարձր, որ է՛ աղաղակ *ժողովրդեանն*: - 627. ...նոքա սիրեն զտէր. և զօրացեալ ի նմանէ՝ կոխեն զանմարմին թշնամին. որպէս *ժողովուրդն* զփարաւոն: - 629. Զի ի **դ** տեղուոջս յայս՝ պա՛րտ է *ժողովրդեանն* զգլուխս բանալ: - 635. ...այն է, որ հրամայեաց աստուած ահարոնի զգենուլ զպճղնաւորն և զվակասն և զխոյրն և զայլն, և ելանել առ *ժողովուրդն*: - 636. Տեսանէր *ժողովուրդն* ուր կայր աստուած, և ընդ ոտիւքն իբր զգործած աղիւս շափիւղայ. որ է՛ ակն պատւական. և աղիւսն խաչաձև է: - 639. Որպէս *ժողովուրդն* գնաց մերձ ի լեառնն, և մեզ պա՛րտ է յոտաց կալ և յառաջ գնալ և լսել: - 644. ...և ապա՛ դառնայ առ *ժողովուրդն*: - 644. Որպէս *ժողովուրդն* ասաց և երկիրպագին, նոյնպէս և մեք երկիրպագանեմք և համբուրեմք զաւետարանն...: - 644. Նա՛խ՝ գրակալն նշանակէ՛ զմովսէս. որ ընկալեալ զպատգամն աստուծոյ՝ խօսէր առ *ժողովուրդն*: - 646. Դարձեալ, նշանակէ *զժողովուրդն* աստուծոյ. յորոց ունկն ընթերցեալ լինին միշտ բանք աստուածայինք. հնգիւք զգայութեամբք հոգւոյ և մարմնոյ առ միմեանս յեռեալք: - 646. Ա՛րդ՝ եթէ ի հասարակ *ժողովրդենէ* իցէ ննջեցեալն, հանեն զհին հանդերձն և պատե՛ն սուրբ կտաւովք և զգլուխն փակեղամբ և վարշամակօք, և օղ յոտս: - 671. Եւ զհասարակ *ժողովուրդն* ի դասս հրեշտակաց ըստ սրբոյն դիոնիսեայ: - 672. Այսպէս է կարգ կատարման ննջեցելոց սրբոց քահանայից և կրօնաւորաց և առ հասարակ *ժողովրդոց*: - 674. ...և ապա՛ *ժողովուրդն* ծածկէ՛ հողով զմարմինն: - 676. Զոր բազում հարուածովք եհան *զժողովուրդն*. - 682. Ա՛րդ՝ փեսա քրիստոս է. և հարսն հաւատացեալ *ժողովուրդքն*: - 693. Չորրորդ, զի յայտնապէս զրկէ *զժողովուրդն* ի փրկութենէ, և ծուլութեամբ ընկղմէ ի մեղս. - 698. Եթէ ինքեամբ՝ եթէ ի ձեռն միքայէլի. ի մէջ վրանի և յաթոռն իւր սատակեսցի. և գլորեսցի մարմինն ակներև *ժողովրդեան* իւրոյ...: - 709. Պատասխանեն վարդապետք թէ՝ որպէս մովսէս թանձրամիտ *ժողովրդեանն* խսրայէլի պատմէր զլինելութիւն արարածոց ի **զ** օրս...: - 717. Նոյնպէս և եզեկիէլ թանձրամիտ *ժողովրդեանն* զյարութիւնն ննջեցելոցն ի բազումս բաժանեաց...: - 717

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ + Զուր **բժ**ան կերպիւ ասի... Երկրորդ՝ *ժողովրդական*: - 209

ԺՈՂՈՎՐԴԱՆՈՑ + Եւ ի նազերեթացոց *ժողովրդանոցին* դպիր ցուցաւ ի կարդալն զեսայի մարգարէն՝ յոտն և բացաւ գլխով: - 606

ԺՈՂՈՎՕՂ (Սուրբ Գրքի մաս) - Վասն երրորդին ասէ *ժողովօղն* «շրջելով շրջի երկին». և թէ «ելանէ արեգակն և մտանէ՝ և ի տեղի իւր ձգի»: - 26. Զի և ներկայ ժամանակս որ յայտնի երևի, այսպէս անյայտ և անկայուն է. զի ո՛չ ոք կարէ զվայրկեան ժամանակի մի ստուգել որպէս ասէ *ժողովօղն* «յառաւօտէ՛ մինչև ցերեկոյ փոփոխի ժամանակն»:- 199. Նոյնպէս և մարդկային կենցաղս ամենեքեան հասարակաբար հաղորդին. և ամենեքեան առ հասարակ փոփոխին և կորուսանեն. որպէս ասէ *ժողովօղն* «ամենայն իրաց ժամանակ գոյ. և ժամանակաւ իւրեանց անցանեն ընդ հանուրք»: - 199. Եւ ոմանք **գռ** գիրք ասեն որպէս առակն և *ժողովօղն*. և **եռ** օրհնութիւնս որպէս երգ երգոցն. որպէս դաւթի **ճծ** սաղմոսն: - 441. Որ է՛ առակս: *ժողովօղ*: Երգ երգոց և Իմաստութիւնն: - 450. Չորս՝ *ժողովօղն*: - 451. ...որպէս ասէ *ժողովօղն*, «ազգ գայ և ազգ գնայ և երկիր յաւիտեան կայ»: - 727. Եւ *ժողովօղն*, «քաղցր է լոյս. և հեշտալի կենդանեաց աչաց արեգակն»: - 762. Երրորդն է յագեցումն առանց տաղտկանալոյ. *ժողովօղն*, «ո՛չ յագի ակն ի տեսութիւն, և ո՛չ ունկն ի լուր»: - 766

ԺՈՅԺ (ՈՒՆԵՄ) - Այս է թէ՝ եթէ ո՛չ *ունիցին ժոյժ* ընդ դէմ ցանկութեան, զգեցցին զօրինաւորն: - 331

ԺՈՒԺԿԱԼ + Ներքինն զարի և *ժուժկալ* վարս համբերութեամբ ստանալ զիոգիս: - 493

ԺՈՒԺԿԱԼ ԼԻՆԵԼ + Իսկ յորժամ դառնամք ի մեղաց՝ յորդորէ՛ զմեզ ի ծածուկ իմաստիւքն իւրովք, *ժուժկալ լինել* ի փորձութիւնս և համբերել տանջանաց որով ինքն զփորձ էառ: - 48

ԺՈՒԺԿԱԼԵՄ + Զի մեք որ ի նեղութիւնս և ի փորձութիւնս *ժուժկալեմք* աղաչանօք. իսկ մեր մաղթանքն նմա՛ վերաբերի: - 48. Ասեմք եթէ յետ յղացման բանին յարգանդի կուսին օրինօք և ոչ օրինօք բնութեան, *ժուժկալեալ* ամսոց ըննից և աւուրց հնգից, ըստ հասարակաց ասեմ և անդրանկաց. ըստ հնգից յաւելեալ թւոց նախաստեղծին նախարարչութեան աւուրց: - 469. Այսմ փայտի ո՛ստ են գ կարգ յեկեղեցի աստուծոյ. այսինքն ամուսնացելոց, *ժուժկալողաց,* և կուսանաց: - 755. Երեք կարգս այսորիկ գուշակեին երեքումբք արամբքն զորս եզեկիէլ մարգարէացաւ. փրկելոցն Նոյիւ Յոբաւ և Դանիէլիւ...Յոբաւ՝ *ժուժկալողացն*: - 755

ԺՈՒԺԿԱԼՈՒԹԻՒՆ + Նոյնպէս և առ մեզ՝ որք մրցին և ջանան ընդ դէմ բանսարկուին և մեռուցանեն զէ գլուխ նորա՝ նոքա զնոյն պսակն *ժուժկալութեամբ* և առաքինութեամբ ընդունին ի գլուխս իւրեանց յիւրաքանչիւրոցն զորս կոխեն և յաղթահարեն...: - 152. Նա՛խ՝ զի ի դնելն զնա ամբարիշտ՝ լուծցի *ժուժկալութիւն* նորա: - 325. Այլ մասունք ողջախոհութեան են երեք. այսինքն *ժուժկալութիւն*. անոխակալութիւն. և համեստութիւն: - 581. Ա՛րդ՝ *ժուժկալութիւն* է որով ամենայն ցանկութիւն ուղղի կառավարութեամբ խրատուն: - 581. Իսկ տեսակ ողջախոհութեան են գ. այսինքն զգաստութիւն. *ժուժկալութիւն*. և համեստութիւն: - 581. Իսկ *ժուժկալութիւնն* առ շօշափելիսն ըստ ծննդական զօրութեանն. ի յորում դնէ զեղանակն. զի առաւել յօժարի մարդն ի գոլ անհատութիւնն սննդականաւն, և ի գոլ տեսակին ծննդականաւն. և յօժարութիւնքս այս՝ զսպին զգաստութեամբ և *ժուժկալութեամբ*: - 581. Նաև բժշկութիւնն բազում անգամ *ժուժկալութիւն* ուսուցանէ ընդդէմ անչափութեան կերակրոց...: - 665

ԺՊՐՀԻՄ + Չորրորդ՝ տեսեալ զմովսէս առաւել փառաւորեալ, և յետ վախճանին թոյլ ետ ներողութիւնն աստուծոյ *ժպրհիլ* բանսարկուին ստգտանօք մեղաց. զի մի՛ տացեն նմա զգերազանց պատիւն աստուած կարծելով: - 410

ԺՏԻՄ + Նա՛խ՝ զի ուսուցէ, եթէ մի անգամն ո՛չ լսի՝ պա՛րտ է անձանձիր աղօթել. որպէս այրին որ *ժտելովն* էառ: - 444. ...զոր վասն յոյժ *ժտելոյն* յարուցեալ միտքն տացէ զխոստովանութիւն հաւատոյ սուրբ Երրորդութեանն. զոր յերիս նկանակս յառակեաց: - 697. Եւ ապա ի սէր և անձուկ *ժտելոյ* նորին, ապաստանեալ ի նոյն որ զօրացոյց զտկարս, ծեռն ի գործ արկեալ աւարտեցաւ բազում միջոցաւ. և փախստեամբ ի տեղիս. և մեծ ջանիւ փութացեալ: - 772

Ի

Ի ԲԱՑ + Վեցերորդ՝ է՛ պատրուակ մեղացն. զի ոմանք չար գործով *ի բաց* մերժեն յինքեանց զլոյս արեգականն արդարութեան...: - 32. Եւ զի եղեր զկամքն միջոց, *ի բա՛ց* պարսպեցար յողորմութեանց նորին առ իւր արարածքս. զի եղեր ա՛յլ իմն զկամիլն և զկամքն: - 36. Եւ դարձեալ *ի բաց* պատառես զէութիւնն. որպէս թէ կէսն կայր՝ և զկիսոյն լինիլն կամեցաւ: - 36. Առարկութիւնս այս յայտնապէս զորդի կամ զհայր *ի բա՛ց* մերժէ յաստուածութենէն. ճարտա՛ր իմա, ո՛չ ասէ զհօրէ ոչ գոլ աստուած. այլ զանծնելութենէն: - 38. Չորրորդ՝ զի ամենայն իր յայլմէ ընկալեալն՝ լինի և *ի բաց* ընկենլի: - 66. Իսկ թէ և նա արտաքուստ ունի զորդիութիւն և զայլսն, գոյ կասկած երբեմն *ի բաց* մերժել զոր էառն: - 66. Ա՛րդ եթէ է՛ այլ որդի և եղև աթոռակից հօր, ուրեմն *ի բաց* էհան զբանն ի նստելոյն ընդ աջմէ հօր որ է սեփհական նմա և վայելուչ հօր՝ լինիլ աթոռակից և գահակից: - 67. Զի՞նչ է որ ասէ մեծն իգնատիոս վասն արեգական՝ թէ յամենայն օր *ի բաց* դնէ զլոյսն և զջերմութիւն, և միւս անգամ յարփոյն առնու: - 186. *Ի բաց* դնելն կրկին է. մին ըստ տեսակի, և միւսն ներգործութեամբ: - 186. Իններորդ՝ ընդ փայլիլն և *ի բաց* փախչի: - 207. Այլ այժմ ի ձեռն արուեստից ստացեալ զզէնս, յորժամ պիտոյանայ՝ առնու և ի գործ ածէ. և յորժամ կամի՝ *ի բաց* դնէ և հանգչի: - 217. Ասեմք առ այս թէ, օն *ի բա՛ց* տար ի մտաց քոց զհեթանոսական կարծիս. զի ո՛չ է հոգի յառաջ քան զմարմին. և ո՛չ մարմին նախ քան զհոգի որպէս ի սկիզբն ասացաք: - 260. Դարձեալ՝ զբանջարն ընտրելով ուտեմք. այս է զի զվնասակարն և զդառն և զժահահոտն *ի բաց* ձգեմք և զչորրորդ մասն ուտեմք: - 295. Ութերորդ՝ զխաբէութիւնս որ ճաշակելեօք և տեսանելեօք է՝ *ի բաց* մերժել, և զամենայն զգայութեանցս ընտրողութիւն: - 281. Վեցերորդ՝ ձեռն հօր է՛ միածին որդին որ ել ի ծոցոյ հօր և էառ զօձաձև բնութիւնս մեր. և դարձեալ ել առ հայր, ի նոյն բնութենէն ո՛չ կացեալ *ի բաց*: - 333. Եւ զմորթն *ի բաց* հանել. զծածկոյթ մեղացն: - 360. Եւ զայս ցուցանէ զմորթն *ի բաց* հանելն և ապա՛ պատարագել: - 363. Զի՞նչ է **բ** հաւն ի սրբիլ բորոտին. մին զենեալ, և միւսն արեամբն թաթաւեալ և *ի բաց* թողեալ: - 368. Եւ ո՛չ զկորիզն, զի *ի բաց* ընկենլի՛ է: - 389. Տասներորդ՝ ի գարեգին. որ է՛ լեառն թլփատութեան. զի ելեալ ի լեառն հաւատոց՝ զաւելորդ մեղացն *ի բաց* ընկեսցեն, և զօրհնութիւնն աստուծոյ առցեն: - 402. Ասա՛ թէ՝ քահանայիցն հրամայեաց *ի բաց* կալ յամուսնութենէ յորժամ մտանէին ի տաճարն և ի խորանն. և յորժամ լսէին զօրէնս աստուծոյ զօրեայ սրբեցան: - 404. Եւ սոքա են հարճք որ կարեն *ի բաց* հանիլ ի ժառանգութենէ. զի սէրն է կապ և լար շարոցին որ ո՛չ թողու ցրուիլ: - 440. Եւ հրաւիրակք են անուանեալ քրիստոնեայք. որք չունին զգործս՝ նոքա փութով հանին *ի բաց*: - 440. Ո՞ր քան առաւել մերս անկրթութեան մտօք և իրօք պարտ էր հրաժարիլ և *ի բաց* փախչիլ որպէս խռիւ ի հրոյ և զաչացու ի լուսոյ: - 456. Վասն թշուառականին *ի բաց* մերժի երջանկութիւնն: - 491. Այսպէս և քրիստոս զմահ կրեաց և *ի բաց* ջնջեաց զմեղս և զապականութիւն ի մերմէ բնութենէս: - 497. Երկոտասաներորդ, (մի՛ մերձենար,) եցոյց թէ՝ որք յետ յարութեանն և վերանալոյն յերկինս կամին մերձենալ ի մարմին նորա առաքինութեամբ և սրբութեամբ, զախտս հոգւոց *ի բա՛ց* ընկեսցեն և մի ունայնապէս մերձեսցին ի նա: - 518. Վրէժխնդրութիւն է ջատագով լինիլ. որով բռնութիւն և անիրաւութիւն և ամենայն վնասակար *ի բաց* մերժի: - 579. Եւ յայնմ ձևական բանիցն ո՛չ է պարտ *ի բաց* թողուլ. և ո՛չ այլ բան ի ներս խառնել: - 588. ...որպէս որք մահկանացու ասեն զհոգին. և այս խոտելի է *ի բաց*: - 687. յայնժամ *ի բաց* կացցէ ի նմանէ հրեշտակն...: - 707. ...և տան *ի բաց* զոր ունին յաւանդի: - 714. Այն է ծալիլ և գալարիլ օդոյդ երկնի. և ո՛չ թէ հաստատութիւնն վերին էութեամբ *ի բաց* բառնի ըստ ոմանց: - 729. Սա՛ է մայր մեր եկեղեցի որ հոգևոր որդիս աստուծոյ օրըստօրէ ծնանի. որ հասեալ ժառանգութեանն. *ի բաց* տանելով զաղախինն և զորդի նորա: - 756. Վեցերորդն է անչարչարութիւնն. առ որ անմահութիւնն վերաբերի. եսայի, (ո՛չ անկցի ի վերայ արև և ոչ տօթ ինչ. և *ի բաց* ընկեսցէ զմահ ի յաւիտեան:) - 767. Զհոյ գիրն ա՛ռ *ի բաց*, աւատ ասի. ամենայնի դէպ ասեն թէ աւատ կայ: - 769. Նա՛խ՝ նշանակէ՛ ի մեզ զջերմեռանդ բորբոք այրեցման սրտին. որ *ի բա՛ց* հանէ զօձիսն և արտաււէ...: - 670. Իսկ որք զմի քանքար հաւատոյ կամ զմկրտութեանն շնորհի *ի բաց* կորուսանեն, ո՛չ զկնիքն խորհրդապէս, այլ զարժանն վարձու իրողապէս: - 783. Եւ է՛ այս *ի բաց* դնելի ընտրութեանն կամօք: - 783

ԻԲՐ + Իսկ ոմանք յաւելուն յևս ամբարշտութիւն. *իբր* փախչելով ի ձախոյն՝ խոտորին յաջ կողմն: - 13. Ասեմք նախ եթէ՝ չարն ո՛չ է յաստուծոյ որպէս բարին. զի բարին ըստ կամա՛ց է. իսկ չարն թոյլ տալով է. և ա՛յլ է կամացն որ յօժարութեամբ է, և այլ է թոյլ տալովն որ *իբր* ի յո՛չ կամացէ: - 17. Չորրորդ՝ վասն ոչ ախորժողաց՝ *իբր* ոչ կարաց անդ նշանս առնել վասն անհաւատութեանց նոցա: - 44. Այսոքիկ *իբր*

առնչակա՛ն են և ո՛չ առանձին բնութեանն: - 49. Իսկ որդի մարդոյ կոչի, զի էր ի յարենէն ի զանգւածոյն ադամայ *հբր* ի նախահօրէ՛. և ի կուսէն՝ *հբր* ի մօրէ՛: - 50. Եւ դարձեալ՝ հոգին որ ի հօրէ ելանէ և կայանայ յորդի. և ի ձեռն որդւոյ *հբր* զհայրական բարի ամենայն գոյիցս բաշխի երկնաւորաց և երկրաւորաց. նախ քան զմարմնանալն՝ և ի մարդեղութեանն: - 61. Դարձեալ հոգին սուրբ բղխէ ի հօրէ *հբր* ջերմութիւն ի հրոյ: - 64. Ապա ուրեմն որդի և հոգին սուրբ ի հօրէ ելանեն *հբր* **բ** շառաւիղ. և ըստ այսմ ո՛չ ելանէ մի ի միւսոյն: - 65. Եւ հասանէ *հբր* յակն առ որդի. և յորդւոյ առ մեզ հեղու: - 65. Դարձեալ՝ մի բնութիւն ասաց միւս եւտիքէս. ոչինչ առեալ մարմին ի կուսէն. այլ *հբր* ընդ խողովակ անցեալ *հբր* ի դարիճակի. միայն զձևն ի նմանէ ձևագրեալ: - 81-82. Իսկ թէ յայնցանէ փախչիք *հբր* յայտնապէս որոշումն՝ և այլինն պատճառաւ որպէս գառնենեաւ ծածկէք զգայլենիս ձեր: - 89. Զի առ աստուած՝ ո՛չէ սոսկ տեսութիւն արտաքոյ. այլ յինքն տեսանելով զյարացոյցն. և զմեզ ի յարացոյցն մեր *հբր* լինիլ մեզ նախ ի յաստուած, և ապա ի յէութեան մերում. և ո՛չ որպէս փոփոխումն ինչ ի բարի կամացն: - 112. Երբեմն յարացոյց. *հբր* միշտ ի տեսութիւնն աստուծոյ: - 112. Երբեմն նախագաղափար. *հբր* նախօրինակ. և մեք պատկեր և նմանութիւն նորին: - 112. ...**նախ սահմանեաց զմեզ աստուած ի կամս իւր *հբր* անփոփոխելի սահմանադրութիւն**: - 112. Նոյն է և գիր դպրութիւն կենաց. *հբր* անջնջելի դարձումն ի նախասահմանութիւնն: - 112. Դարձեալ անեղ ասի աստուած՝ *հբր* պատճառ անեղից. և նախ քան զամենայն անեղ. և կատարումն. և բովանդակութիւն ամենայն անեղի: - 113. Յամանգամայն, այս է՝ զանցեալն և զհանդերձեալն *հբր* ներկայ տեսանէ և ներկայապէս. զի յինքն տեսանէ զամենայն. և ինքն ներկա՛յ է ինքեան: - 118. Այս է յղացմամբ յարգանդի և ծննդեամբ. և քարոզութեամբ. և մահւամբ. և յարութեամբն և համբարձմամբն առ հայր՝ *հբր* զպսակ տարւոյ կատարեալ բնութեամբ մեր՝ ի ներքին կողմն վարագուրին մտեալ: - 126. Նոյնպէս իմանալի արեգակն քրիստոս ի հայրական ծոցոյ անհա՛ս է բնութեամբ՝ և ի սրբոյ կուսէն *հբր* ի յարևելից ծագեալ. և ջերմ սիրով ի մարդկային ազգս որպէս յարևմուտս խոնարհեալ. և զսառուցեալ բնութիւնս պատեալ. և ի գերեզմանէն ի բարձունս դարձեալ յարևելս առ հայր ամբարձեալ: - 126. **Դարձեալ՝ նախանձո՛տ է և նախանձելի. այսինքն նախանձո՛տ է *հբր* զսիրեցող. և նախանձելի *հբր* զսիրելի. զի շարժէ՛ զմեզ ի սէր իւր:** - 128. Դարձեալ՝ յառաջինսն տիրէ աստուած *հբր* մեծութիւն. ի յերկրորդսն կառավարէ *հբր* զօրութիւն. ի յերրորդսն պարսպէ՛ *հբր* փրկութիւն: - 135. Նախ՝ զի պետութիւնք պատշաճին առ հայր. և հրեշտակապետքն առ որդի *հբր* յերկուց միացեալ. և հրեշտակքն ի դէմս հոգւոյն *հբր* նախ եկաւորեալք յամենայն ուրեք, և ապա յորդի և ի հայր բնակեալ: - 136. **Դարձեալ, ի յառաջինսն կառավարէ՛ աստուած *հբր* նախապետութիւն:** - 136. Ի յերրորդսն սնուցանէ *հբր* ազդօղ: - 136. Երկրորդ՝ ամենեքեան հրեշտակք կոչին. *հբր* միմեանց ուսուցիչք և յայտնօղք: - 137. Ամպ՝ զբարձրութիւնն նշանակէ ի վերայ այլոց. և Դարձեալ՝ ամպ զմարգարէսն. *հբր* հրամանատո՛ւ լինիլ մարգարէիցն: - 148. Զի թէ այնպիսիք էին որ ո՛չ կարէին մեղանչել՝ *հբր* կապեալք լինէին և բռնադատեալք, և վարձս ո՛չ առնուին: - 149. Իսկ առ չարն յո՛յժ ազդողակա՛նք են. այլ ո՛չ այնքան որչափ և կամին. այլ որքան *հբր* ի հրեշտակաց թոյլ տացի: - 149. Զոր եկեալ տէրն անմեղ և անապական մարմնովն նահանջեաց զմեղս, և զարդարութիւն սփռեաց ի վերայ մարդկան. և դատապարտեաց զսատանայ *հբր* զդաւաճանօղ մարդկան և կոխան արար ի ներքոյ մարդկան: - 153. Այլ և ո՛չ տեղի պատահական. թէպէտ ի նշան պատւոյ ասին յերկինս. այլ ոչ *հբր* ի մարմնական տեղւոջ: - 174. Նախ՝ զի անուամբն գոյանայ իրն ի միտս մեր. և անանունն *հբր* յանգոյս է համարեալ մեզ: - 219. Սիրտն իշխա՛ն է անձինն. յորժամ երկնչի՝ զարիւնն առ ինքն ժողովէ *հբր* զօրք առ թագաւորն. և մնայ մորթն բնական գունովն դեղին: - 245. **Դարձեալ՝ իմաստութիւնն պատշաճի հօր ըստ կարողութեան. և գիտութիւնն որդոյ *հբր* բան. և հանճարն հոգւոյն բղխման:** - 270. Վասն որոյ չարքն անամօթ կոչին. *հբր* թողեալ զպատիւ մարդոյն՝ և անասնոցն նմանեալ: - 274. Այլ կամ *հբր* զհրեշտակս, կամ որպէս ի միոյ լուսոյ բազումք, կամ կուսութեամբ ծնունդ. որպէս սուրբ կոյսն մարիամ աստուածածին սրբութեամբ և կուսութեամբ ծնեալ փոխեաց զկարգ բնութեան ծննդեանս որ ի սերմանէ առն և կնոջ. զի սա՛ ծնունդ միայն ի մօրէ՛: - 280. Այլք եղջիւրս ասեն ունել ի ճակատն որ *հբր* զփող գոչէր թէ՝ գա՛յ ահա կայեն եղբայրասպանն: - 287. Մետասաներորդ՝ յառնելոյն կոչի առիւծ. *հբր* առից գնացից անհոգ յայլմէ: - 315. Նա՛խ՝ զի աստուծոյ է մարմին՝ կոչի տաճար *հբր* կարօղ սրբութեանց. և դարձեալ զի անշփոթ է միաւորեալ՝ կոչի տաճար: - 319. Երրորդ՝ էն՝ զմիշտն ցուցանէ. *հբր* անսկիզբն և անվախճան: - 332. Տասներորդ՝ մահ անդրանկացն. *հբր* ի փոքունցն կարգաւ ի խստագոյնն ելեալ: - 333. Չորրորդ՝ խնայեաց զնոսա *հբր* ի մարդիկ զի զղջասցեն փոքր խրատովն և ի մեծ պատուհասէն զերծանիցին. այլ նոքա խստացան մինչև զամենայնն կրեցին: - 333. Վասն է՞ր եզական դնէ զօրէնս *հբր*

առ մի դէմս ասելով՝ «մի՛ սպանաներ և այլն»: - 340. *Իբր*՝ քահանայապետն գլուխ գոլով՝ առեալ զբոլոր արարածս նուիրէ աստուծոյ: - 348. Մին վասն հաւատոյ օրինաց. և մին վասն հոգւոյս *իբր* ահարօնի. և մին վասն մարմնոյս որպէս ժողովրդեանն: - 353. Առաջին, զի նախ ձայնն հասանէ, և ապա՛ բանն *իբր* կարապետ եղեալ բանին: - 353. Որ յետ խոստովանութեան դառնայ ի նոյն մեղս, *իբր* շուն դառնայ ի փըսխած իւր. և սա՛ ևս այրի հրով. զի զառաջինն ևս խնդրեսցեն ասէ առաքեալն: - 367. Եօթներորդ՝ երկին երկաթի և երկիր պղնձի. *իբր* չորացեալ երաշտութեամբ որպէս եղիայիւ: - 376. Կամ ո՛չ լսել աղաղակի մերոյ. *իբր* երկաթի երկինք ընդ մէջ գոլով: - 376. Կամ չողորմել կսկծողաց. *իբր* պղնձի մարմին զգեցողաց: - 376. Ձայն ցուցանէ *իբր* միշտ թշնամի են մեր և հակառակ: - 394. Այս է՝ ի միոյ բարի էութենէն աստուծոյ յառաջ գայ արարչական և արքունական զօրութիւն. *իբր* աջ և ահեակ ձեռն: - 403. Նա՛խ՝ շնորհակալութիւն է և գոհութիւն երախտեացն աստուծոյ տրիտուր. ո՛չ *իբր* կարօտի, այլ անկարօտի որպէս աստուծոյ: - 406. Նշանակ եօթնարփեան հոգւոյն ընկալեալ անկարօտաբար *իբր* ի գլուխ տէր մեր, և պարգևեալ անդամոց իւրոց: - 422. Եւ տէրն զոսոխն մեր սատանայ *իբր* զառիւծ պատառօղ՝ տարածմամբ ձեռաց ի խաչին սատակեաց: - 422. Երրորդ՝ զի յառաջ քան զճենճերիլն ուտէին. *իբր* յառաջ քան զժամ պատարագին: - 425. Երկրորդ՝ կոչի դաւիթ որ է՛ սիրեցեալ և բաւական ձեռօք. և տէր մեր սիրեցեալ ի հօրէ և ի մարդկանէ *իբր* զորդիս մի եղջերոյ. և նա՛ է բաւական յամենայն գործս և ի պարգևս: - 435. Նա՛խ՝ *իբր* զթագաւոր վերացեալ կառօք և զօրօք: - 445. *Իբր* լինի **լգ** հին կտակարանք և **լգ** նորս. բովանդակն **հբ**: - 451. Չորրորդ՝ զի մի՛ վատահամբաւ լիցի ընդ ծնանիլն *իբր* ոչ ունելով այր: - 461. Հինգերորդ՝ զի մի՛ դատապարտեսցի *իբր* անժուժկալ. զի էր ի քահանայական ցեղէն. և այսպիսիքս այրեալ լինէին. իսկ այլ շնացօղք քարկոծեալ: - 461. Երրորդ՝ կոչի անդրանիկ ըստ հոգւոյն շնորհաց. զոր նախ ընկալաւ *իբր* գլուխ՝ և եհեղ յանդամքս իւր: - 473. Այսպէս թէ ուրեք մարդ միայն անուանի քրիստոս «զճշմարութիւն խօսեալ». և կամ՝ «աստուած կնքեալ». ո՛չ ինչ ուրէք վնասէ զմիաւորութիւնն *իբր* մարդ սոսկ կամ աստուած միայն. այլ աստուած համանգամայն և մարդ խոստովանի միացեալ: - 477. Ասեն վարդապետք եթէ՝ որպէս մարգարէքն և առաքեալքն զխօսեցեալ բանս իւրեանց ի ձեռս ունին *իբր* պատգամաբեր յաստուծոյ առ մարդիկ: - 481. Նոյնպէս և քրիստոսի մինչ զտղայական հասակն նկարեն, փաթութեալ հանեն զթուղթն ի ձեռն. *իբր* ի հրէից ծնեալ զամենայն ինչ ըստ օրինացն առնել: - 481. Արդ զապարանքն պիղատոսի *իբր* զմի տեղի առեալ. թէպէտ կրկնեալ եղև. և խաչելութեանն տեղի լինի **գ**. և գերեզմանն յորում հանգեաւ է: - 493. Յայնժամ փախուցեալ սատանայ *իբր* զապստամբ ծառայ. և մտեալ յորջն դժոխոց կարծէր ամրանալ անդ և ունել զհոգիսն: - 503. Եօթներորդ, կամ թէ եգիտ ի նա երկեւան ինչ թերութեան վասն յարութեանն. *իբր* զի ասէ յայսմ գիշերի մերձեցայք յոտս իմ և ո՛չ հաւատացեր. վասն այն կրկին անգամ ո՛չ հրամայէ մերձենալ: - 517. Իսկ որ ասէ սուրբն ստեփաննոս «յիսուս կայ ընդ աջմէ աստուծոյ», կալն նշանակէ *իբր* պատերազմակից և յօգնականութիւն գալ որք նահատակին վասն անուան նորա: - 521. Նա՛խ՝ ի կողմանէ պարգևողին. զի յորժամ քրիստոս նստեալ լինէր ըստ մարմնոյ ընդ աջմէ հօր *իբր* զթագաւոր փառաց յաթոռ թագաւորութեան իւրոյ, յայնժամ մեծագոյն լինէր պարգևք հոգւոյն տուեալ ի փառաւոր քրիստոսէ աստուծոյ: - 521. Յետ այսորիկ հարցանելի՛ է ի նոր օրինաց և յեկեղեցւոյ կարգաւորապէս ընդ մարդեղութեան բանին յարմարեալ. *իբր* պատճառելիք առ պատճառ նորին հետևեալ և շարադասեալ: - 528. *Իբր* զի հոմանուն է եկեղեցի և ունի **դ** նշանակութիւնս. որ է՛ ստորինս. և վերինն եկեղեցի. և շինեալք ի մէնջ. և հաւատն ժողովարան մեր: - 534. Հինգերորդ՝ առաջին առաքեալքն *իբր* կատարումն բանից. երկրորդ մարգարէք նախաձայնք նոցին. երրորդ վարդապետք մեկնիչք և թարգմանք երկուցն քարոզութեանց: - 535. Ո՞չ ապաքէն մովսէս ի հինն որոշեաց զսուրբս և անսուրբս. մանաւանդ թէ յաւուրս նոյի գոյր ընտրութիւնս. այսպէս ցուցաւ և մեզ պահելի *իբր* զբնական օրէնս. այլ սոցա ոչինչ է պիղծ ի կենդանեաց: - 552. Եւ ոմանք ոչ ինչ համարին զյանցանս մտաց. և ո՛չ դնեն ի կարգս մեղաց. օրինակ տալով *իբր* զդատարկ սեղան ոչ ինչ կերակրել. և *իբր* զպտուղ ծառոց տեսութեամբ միայն վայելել: - 555. Այլ ի մարմինն նիւթօրէն և սկզբնաբար. իսկ ի հոգին տեսակաբար և *իբր* նենթակայոջ: - 567. Եւ կոչի ներելի, *իբր* ներելի և թողլի. զի ակամայ և անգիտութեամբ հանդիպի: - 567. Հաւատն ի յո՛ր մասն է հոգւոյն *իբր* ի յենթակայ: - 572. Իսկ թէ նկատիցեմք առ այն որք են *իբր* արմատս հաւատալեաց, յայնժամ են չորեքտասան աստիճանք: - 572. Թէ օրհնեալ է՝ ընդէ՞ր օրհնէք և թէ ոչ էր օրհնեալ՝ ընդէ՞ր տայք ժողովրդեանն *իբր* օրհնեալ մարմին և մոլորեցնէք զնոսա: - 600. Երկրորդ յայտնել ասի. *իբր* չէ ծածուկ այլ յայտնի է աստուածութիւն նորա յարարածս իւր: - 624. Երրորդ խոստովանութիւն և վկայութիւն է. *իբր* բարի՛ է. երջանի՛կ է. անմա՛հ է բնութեամբ և այլն. որպէս ասացաւ

ի վերոյ: - 624. Նա՛խ` *իբր* գոհութիւն և շնորհակալութիւն աստուծոյ որ զօրացոյց զմեզ: - 627. Եւ ապա՛ *իբր* զհայր մեր որ յերկինս առ հայր: - 633. Եւ ապա՛ *իբր* զկնիք զբաշխումն շնորհաց ի հոգւոյն սրբոյ աղերսեմք: - 633. ...և իւրաքանչիւր ոք լոյս և հուր վառեալ` նմա՛ նուիրէին զպաշտօնն *իբր* արարչի...: - 638. Տեսանէր ժողովուրդն ուր կայր աստուած, և ընդ ոտիւքն *իբր* զգործած աղիւս շափիւղայ. որ է՛ ակն պատւական. և աղիւսն խաչաձև է: - 639. Ասեմք նա՛խ` թէ մարգարէքն *իբր* յառաջասաց` պատմեցին զմարդեղութիւն բանին և զփրկութիւն մարդկան: - 643. Իսկ առաքեալքն *իբր* ականատեսք վկայեցին: - 643. Յայս միտս սարկաւագն նախ առաջի քահանային ընթեռնու *իբր* ի նմանէ՛ ուսեալ...: - 644. Յորժամ սրբազան և մաքուր հոգին հասանէ ի վախճան` ուրախութեամբ ցնծայ *իբր* ի հանդիսից զերծեալ և ի պսակն ընթացեալ. և որպէս յանփոփոխ կեանքն հետևեալ: - 668. Իսկ` նախ ի յարնելս, ցուցանէ զմիածինն որ *իբր* յարևելից ի ծոցոյ հօր ծագեցաւ մեզ արեգակն արդարութեան...: - 673. Նոյնպէս յորժամ ի գերեզման դնեն զմարմինն, *իբր* յաշխարհի ծովէ ելեալ զվառն խոնարհեցուցանեն: - 676. ...և պահեմք զմարմինն *իբր* զգանձ պատւական: - 677. Իսկ դիրք կոչի. զի ի նմա՛ դնի մարմինն *իբր* ի յանօթ ինչ: - 678. Իսկ տէրն մեր անմեղ մարմնովն դատապարտեաց զնա *իբր* զպատճառ մեղաց...: - 705. Իսկ ի կատարածի ցրտացեալ լինին մարդիկ ի սիրոյն աստուծոյ *իբր* ծերացեալ աշխարհի. վասն այն ջերմ հրով պատժեսցին: - 731. Դարձեալ յուշ առնէ մարդոյ զչարչարանքն քրիստոսի. և խնդրեսցի ի նոցանէ մահն քրիստոսի *իբր* զգին որ տըւեալ է նոցա, և նոքա յափշտակեցին զինքեանս ի նմանէ: - 732. Նստի քրիստոս ի բարձրագոյն աթոռ ի վերայ օդոյդ, և սուրբքն ընդ աջմէ. այսինքն ի վեր ի փառս ընդ նմա ի վերայ օդոյդ. հաւատոյ և գործոյ թևօ՛քն բարձրացեալ *իբր* զարծուի: - 738. Երկրորդ, աթոռակիցքն քրիստոսի. որպէս առաքեալքն և մարգարէք և կատարեալքն դատեն զմեղաւորս *իբր* տեղեակք օրինացն աստուծոյ: - 738. Նա՛խ` զի առ նոսա միաւորեալ է քրիստոս *իբր* տէր ընդ ծառայս. իսկ միաւորի ընդ եկեղեցի *իբր* փեսայ ընդ հարսին. և գլուխ ընդ անդամոց: - 757. Եօթներորդ, որ ի տղայութեանն հասակէ՛ կան յաստուածպաշտութիւն, *իբր* զխոտս դալարի պտղաբերեն զհարիւրաւորն: - 757. *Իբր* ո՛չ այսպէս զոր երևի տեսանելոց եմք ասէ: - 759. Երրորդ այնու` զի մեղքն որ յոյժ վտանգեաց զմարդիկ, եղիցի փակեալ ի դժոխս զկնի աւուրն դատաստանի. զի եղիցի ի դժոխս *իբր* ի տեղւոջ իւրում. զի ո՛չ կարասցէ մնալ. ո՛չ յերկինս և ո՛չ յերկրի. այլ իջանէ ի դժոխս ներքինս: - 764. Եւ թէ այս և թէ այն, դու ընկա՛լ զխնդիր մտաց քոց առանց ամենայն երկբայութեանց. *իբր* ի միոյ կենդանի աղբերէ կենաց ուռճալրացեալ և պտղաւէտեալ: - 772. Ո՛չ *իբր* կարօտի բազմաց բաշխողի. կամ փորձողի փորձոյ սիրալի: - 773. Այսպէս սատանայ է մեղադրելի *իբր* պատճառ և գտակ չարեաց մարդկայինս բնութեան և ո՛չ ադամ: - 777. Զի որպէս քրիստոս չարչարանօքն փրկեաց զեկեղեցի և հարսնացոյց, նոյն և առաքեալն քարոզութեամբ *իբր* զկոյս մի սուրբ յանդիման արար փեսային քրիստոսի: - 781. *Իբր* ասութիւն է այլ ո՛չ հաւանութիւն: - 787. Որ և մեր նստելով *իբր* ի մետաղս կամաւոր դիպահոջ` շահապօնս կոչեցեալ ամրոցի: - 788. Եւ այսպէս տրտմեալ սըգով և թախծեալ մտօք ընծայեցի տըխեղծ մատամբ զխունախոյ նուէրս բանի, *իբր* զլոմայս այրւոյն` քումդ գանձարանի: - 789

ԻԲՐԵՒ + Իններորդ` օգոստոս կայսր. որ *իբրև* զերկաթ մանրեսցէ զամենեսին: - 29. Այլ ա՛յս է, Զի ճանաչէ՛ *իբրև* զաստուած. այլ *իբրև* զմարդ անգիտնայ. զի բացարձա՛կ է որդւոյն անունն. այսինքն անորոշակի. զի որոյ և տացես թէ բանին և թէ մարմնոյն` կարէ՛ ասիլ: - 48. Դարձեալ` հոգին սուրբ ելանէ *իբրև* զարտաշնչեալ և բղխեալ: - 63. Դարձեալ` հոգին ելանէ *իբրև* զշաղկապ և միաւորիչ. մի *իբրև* զմէջ որ շաղկապէ՛ զերկու եզերն. և միւս *իբրև* երեք` և եզր: - 64. Ա՛րդ` եթէ ելանէ ի հօրէ և յորդւոյ, լինի *իբրև* եզր և **գ**. և ո՛չ *իբրև* զմիջին: - 64. Դարձեալ` զի ասէ թէ, ա՛յս միաւորութիւնս որ ի քրիստոս է, ո՛չ է *իբրև* զայն որ յԵրրորդութիւնն է. զի անդ միութիւն է, բայց բաժանումն անձանց: - 80. Ի յերկրորդսն յայտնի *իբրև* զլոյս: - 136. Տասներորդ` զի չարն իւրովի ատեաց զնոսա և հեռացաւ, և *իբրև* զմրուր յերկիրս զետեղեցաւ: - 139. Ո՛չ մի ժամանակս կատարեալ. քանզի «ի ճշմարտութեան ո՛չ եկաց» ասէ տէրն. այլ վաղվաղակի *իբրև* ստեղծաւ` անկաւ և ո՛չ յամեաց. և ո՛չ ի յաւիտենական քաղցրութենէն ճաշակեաց. վասն որոյ ո՛չ երանեցաւ և ո՛չ մնաց ի բարութեան: - 147. Չորրորդ` նշանակէ՛ զփութանցութիւն աւուրցս մեր. զի ամենայն ժամանակք մեր անցանեն *իբրև* զմի օր անզգայաբար: - 193. Նոյն և սա՛ գոլորշի՛ է վերացեալ հողմոց. և մերձեցեալ ի հուռն` վառի՛ ի նմանէ. և բռնութեամբ հողմոյն վարեալ երևի *իբրև* զթռիչ աստղ և փութով շիջանի: - 203. Եւ դարձեալ ի վեր քարշեալ ժողովին ի ծայրս խոտոց. և ծանրացեալ կախին *իբրև* զմարգարիտս: - 204-205. Եւ ի վախճանի եղև զգալի բանականն *իբրև* մատնահար և կնիք արարածոց. ունելով զիմացումն և զզգացումն. զի իմաստութեամբն ծանիցէ զիմաստութիւն արարչին. և զգալովն զամենակարօղ զօրութիւն նորա՛: - 231. Հինգերորդ` զի մարդն

իշխան և տէր է ամենայն կենդանեաց. վասն որոյ ամենայն կենդանիք գլխակո՛ր են *իբրև* զծառայ և հնազանդ. և մարդն ուղղաձև *իբրև* ազատ և թագաւոր: - 233. Եւ որք զայս ասեն՝ հետևին մոլորութեանցն պղատոնի մարմնափոփոխութեանցն. որ ասէ քաղաք ի յերկինս. և հոգիքն անդ ժողովեալ *իբրև* զզօր և զդասս: - 252. Վեցերորդ՝ ո՛չ առնու ի գլխոյն և ո՛չ յոտիցն. այլ ի միջացն. զի խրատէ՛ զմարդիկ ո՛չ հաւասար գլխոյն պատուել զկինն, և ո՛չ անարգել *իբրև* զոտք. այլ միջակ պատուով չափաւորել զնա: - 276. Եօթանասունք, Մարգարէ *իբրև* զիս: - 285. Իսկ զի ասէ «երերեալ՝» յա՛յտ է *իբրև* զծառ մարմնովն: - 287. Եւ տատանեալ *իբրև* զծով ալեկոծեալ միշտ խորհրդովն: - 287. Այլ գիտելի է, զի մեղքն երբեմն յերկարէ՛ զկեանս՝ զի չարչարեսցի *իբրև* զկայեն: - 292. Հինգերորդ՝ որ ասացաւ լինիլ զաւակաց նորա *իբրև* զաստեղս՝ և ոչ երկմտեաց: - 304. Հինգերորդ, մա՛հ անասնոց. քանզի ե զգայարանօք *իբրև* զանասունս եղեն և կորուսին յինքեանց զբանն: - 334. Վասն որոյ և յաւուրս զաքարիայի հօրն յովհաննու յորժամ յամեաց ի տաճարին և ել, ակնունէր ժողովուրդն տեսանել զա՛կնն և տե՛սին լուսափայլ սպիտակացեալ *իբրև* զձիւն. և լի՛ եղեն խնդութեամբ. զի երկնաւոր արքայութեան նշոյլքն պայծառացուցին զակն: - 349. Երրորդ, դարձեալ խ պահեաց և էառ զկրկին տախտակն գրեալ մատամբն աստուծոյ *իբրև* զառաջինն, և եդ ի տապանակ վկայութեանն: - 352. Երկրորդ՝ զի ասէ «*իբրև* զիս». *իբրևն* օրինա՛կ է. որպէս մովսէս աստուած կոչեցաւ, և տէր մեր էմմանուէլ. և զնա՛ հայր կնքեաց աստուած. և որպէս մովսէս իշխէր տարերաց, և տէր ի ծովուն գնայր, և ի վերայ օդոյն: - 399. Նախ ասեն թէ զնիւթն աստուած կարծեցին, սատանայ խաբէր թէ ի՛մ է այս մարմինս *իբրև* տեառն նիւթոյ...: - 409-410. Երկրորդ՝ զի սուրբ գիրն ո՛չ պարտաւորէ զնա *իբրև* զմահապարտ: - 443. Երկրորդ՝ զի ի ամն *իբրև* զմի օր համարեցաւ նոցա. զի հանգիցեն ի չար գործոց, և երկիրն ի չար գործելոյ: - 448. Եօթներորդ՝ արեամբ և վկայութեամբ. զոր և ինքն քրիստոս մկրտեցաւ վասն մեր *իբրև* յոյժ գովելի և երանելի այս մկրտութիւնս քան զառաջինսն: - 488. Նախ անարգեցաւ ի պարտէզն զկնի արեան քրտանցն յորում մատնեցաւ ի յուդայէ. և *իբրև* աւազակ ըմբռնեցաւ և կապեցաւ: - 492. Վերին մասն զխոհեմ և զիմաստ բանս *իբրև* աղիւ համեմեալ: - 493. Իններորդ, ասէ «մի՛ մերձենար», զի մարմինն այն պտուղ էր կանուխ դժոխոցն. և ինքն տէր մեր *իբրև* քահանայ նոր յամենայն ծեռաց պահէր զգուշութեամբ, զի պահեսցէ զնա ի ծեռինն որ կարո՛ղ է ընդունել զայնպիսի պատարագն: - 517-518. ...թէ զերկու քորս **բ** եղբարցն տալ. կամ զսանին քոյրն միւս եղբօրն. որպէս քո սուտ պետրոսին կանոն է, և ո՛չ ճշմարիտ պետրոսին. և զայլն լռեմ *իբրև* զամօթալի: - 548. Եւ զայս առնէ միտքն *իբրև* մշակ. որ առեալ զսերմն և բազմաբեղունս աճեցուցանէ. այսպէս և միտքն խորհելով զչարն՝ զայսոսիկ ախտս առաւելու ի մեզ: - 564. Իսկ վեցերորդ կոչին մակստացականք. այսինքն ի վեր ստացեալ աշխատութեամբ. որք հետևին միմեանց *իբրև* զչարս շղթայից: - 582. Իսկ յորժամ մեղաւոր հոգին հասանէ ի վախճան, տրտմութեամբ և ակամայ *իբրև* զանասուն ի սպանդ վարեալ...: - 669. ...մինչ դարձեալ միաւորի ընդ մարմնոյն. և *իբրև* զարեգակն պայծառացեալ ծագէ ընդ քրիստոսի: - 681. Եւ երթայ առ իւր տէրն հեշտութեամբ. և անդէն վաղվաղակի *իբրև* երևմամբ և տեսութեամբ իմն շահի զպտուղն առաջիկայ երանութեանց: - 691. Այլ որպէս կայծ հրոյ և անօթ արեգական բոլորովիմբ է լոյս, նոյնպէս և անդ բոլոր անդամօքն փայլեսցին *իբրև* զարեգակն: - 726. Չորրորդ ի պնդութենէն թափանցիկ լինի. այսպէս և երկիր *իբրև* զապակի: - 728. Որք որպէս գիրք յայնժամ բացեալք եղիցին. քանզի վարդապետութիւնք նոցա և օրինակք՝ ամենեցունց յայտնեսցին. ի յորս ամենեքեան *իբրև* ի գիրս տեսցեն թէ զի՞նչ պարտ էր առնել կամ խոտել ինքեանց: - 742. Իսկ գիրք կենաց է գիրքն քրիստոս. ի յորում ամենեքեան *իբրև* ի գիրս ընթերցցին թէ զինչ ի պատուիրանաց նորա արարին: - 742. Գիր ևս կենաց է տեսութիւնն աստուածային. ի յորում ամենեքեան զխիղճս մտաց իւրեանց *իբրև* զգրեալս տեսցեն: - 742. Այսոքիկ են երեք բազուկքն անգուցեալք *իբրև* ուռս որթոյ. ուստի ճշմարտութիւնն ասէ յաւետարանին, «ես եմ որթն ճշմարիտ, և դուք ուռ»: - 755. Յորս *իբրև* յոստս թռչունք երկնից՝ այսինքն սուրբքն հանգուցեալ են և բունի՛ն: - 755. Եւ գիտելի է, զի ուրախութիւն ընտրելոցն հանդիպեսցի *իբրև* ի վեց կողմանէ: - 762. Նախ ի տեսանելն զերեսս աստուածային որ է անճառելի ցնծութիւն. որպէս ասեն վարդապետք, այն է ճշմարիտ և միայն ուրախութիւն, և ո՛չ յաղագս ստեղծուածոյ, այլ ի ստեղծողին լինի. զոր *իբրև* ստանայցես, ո՛չ ոք բարձցէ ի քէն: - 762. Երրորդ անդուստ՝ զի *իբրև* նոքա որ այն քան տկարքն էին՝ սակայն յա՛յնպիսի թշնամին այն քան յաղթութիւնս գործեցին ըստ յոբայ: - 765. *Իբրև* ի հակառակս լ ամեայ միշտ մնասցեն...: - 766

ԻԲՐ ԹԷ + Ով արիանոսք՝ զի թէ որպէս զմեզ զորդի շնորհօք ասէք և արարած, մեք զի եմք շնորհօք որդիք՝ ունիմք ընդ մեզ և ընդ հայր շաղկապ. *իբր թէ* զլար զհոգին սուրբ: - 39. ...այժմ *իբր թէ*

զնուաստագոյնս ճառէ ի զիջումն բորբոքման նոցա: - 45. *Իբր թէ* բանն և մարդն բաժանեալ են էութեամբ և բնութեամբ, իսկ մի են որդիութեամբ: - 82. Եւ է մի` որ անդրադարձի էի. և այսպէս ասի մի աստուած *իբր թէ* է՛. զի պատահումն ո՛չ ցուցանէ: - 110. Ա՛րդ «արուսեակ անկեալ». *իբր թէ* ի լուսոյն զրկեալ և եղեալ խաւար: - 148. Երկրորդ` կին, *իբր թէ* կէս մարդոյ: - 276. Երրորդ` կին, *իբր թէ* կող մի. որ է՛ զօրութիւն սիւն: - 276. Հինգերորդ` կին, *իբր թէ* կողաբոյս կամ կողածին: - 276. Վեցերորդ` կին, *իբր թէ* կայանք և հանգիստ մարդոյն: - 276. Եօթներորդ` կին, *իբր թէ* կրօղ զօրութեան և ընչից առն: - 276. Ութերորդ` կին, *իբր թէ* կցորդ և օգնական առն յամենայն գործս: - 276. Տասներորդ` կին, *իբր թէ* կեանք. զի որպէս կենօք է տնել. նոյնպէս տեսակ մարդոյս ի ձեռն կնոջ ծննդեանն տևէ՛, և կայ մնայ մինչ ի կատարած: - 276. Նախ` առ ի նշանակել զանձնիշխանութիւն մարդոյն. *իբր թէ* ունի կարողութիւն պահել և ո՛չ պահել: - 277. Նա՛խ` ասի մահու մեռանիլ, *իբր թէ* է՛ ոմն անձնաւոր մահ որ է՛ բանսարկուն. և նովաւ մեռանիցիս աստ: - 277. Նա՛խ` *իբր թէ* է՛ և գո՛յ աստուած որպէս ասացաք: - 331. Երկրորդ` *իբր թէ* տղայքն զորս ի ջուրն հեղձուին` կենդանացեալ տանջեն զնոսա: - 334. *Իբր թէ* զսոսա ի վե՛ր բարձրացուցի և ի սէր սրտի իմում ունիմ: - 348. *Իբր թէ* հաւասա՛ր ծանր է մեղք քահանայապետին և բոլոր ժողովրդեանն: - 358. Նա՛խ` **է**պատիկ` զբազո՛ւմն նշանակէ. *իբր թէ* ըստ բազում մեղաց մերոց բազում և առաւել է պատուհասն: - 376. Երիտասարդն **գ ժ** է հասակն. *իբր թէ* հասա՛ք ի չափ լրման և աճման: - 378. Այլ երուսաղէմ լեառն է և դաշտ, յանձրևոյ ոռոգի. *իբր թէ* խնամօքն աստուծոյ լինի անձրև աւելի և նուազ, ի ժամու և տարաժամու ըստ արժանեացն ձերոց: - 398. Երկրորդ` խոստովանութիւն է և վկայութիւն. *իբր թէ* բարի ես բնութեամբ. երջանիկ. և այլն: - 406. Երրորդ` յայտնել թարգմանի. *իբր թէ* յայտնի՛ է աստուած և ո՛չ ծածուկ կամ թաքուն: - 406. Նա՛խ` զի մի՛ արհամարհիցեմք զսաստն. *իբր թէ* սոսկ բանք են: - 408. Ա՛յս է` *իբր թէ* ասա ո՛չ է գրեալ բոլորն` ա՛նդ է գրեալ որ է մնացորդացն յուդայի թագաւորացն: - 443. Նա՛խ` ասի ողորմութիւն, *իբր թէ* որոշիչ թշուառութեան սրտին: - 459. Երրորդ ասի ողորմութիւն, *իբր թէ* զարմանալի իմն քաղցրութեամբ ոռոգել զսիրտս: - 459. Եւ այն զի փաթութած է` ըստ հրէական օրինին է. զի կոնդակ և գալարելո՛վ էր նոցա գիրն. *իբր թէ* ծածո՛ւկ է ի նոցանէ խորհուրդ մարգարէիցն և թաքուն: - 481. Երկոտասաներորդ` յա՛յտ է յերից իրաց թէ ապականացու ասելն` ակնարկէ՛ ի յապագայն *իբր թէ* ապականելի՛ է. որպէս ասեմք մահկանացու և չարչարելի. և ահա չարչարեցաւ և մեռաւ: - 499. *իբր թէ* ընկալաք և հնազանդեցաք մարմնով...: - 644. ...*իբր թէ* նա՛ է առաւել պատճառ հիւանդութեան: - 665. Դարձեալ` ցուցանէ` *իբր թէ* սիրելոյն որ մեռաւ` կցորդիմք և չարչարեմք զմարմինս. մերկանալով, ի սով և ի ծարաւ, ի մութն և ի հող որպէս նա ի գերեզմանի եղև: - 670. ...*իբր թէ* այսպիսի սղալումն ի ճաշակելոյ պտղոյն եղև. որ ձեռօք հատեալ եդ ի բերանն: - 670. ...*իբր թէ* սիրտն ցանկացաւ...: - 670. Այլք այլ իմն ասեն. *իբր թէ* իւրաքանչիւր մեղաւոր հոգի ի գերեզմանս իւրեանց կամ ի յերկրի տանջին...: - 686. *Իբր թէ* յայնժամ առնուն զգործոց հատուցումն: - 692. ...պատճառեն գործոց իւրեանց հնարս. *իբր թէ* ակամայ զերծանիցին ի տանջանաց: - 701. Զի որ խոկայ առանց հաւատոյ` այնպէս է *իբր թէ* ջանայ ոք տեսանել զարեգակն առանց աչաց: - 702. Յորժամ պարուկաւ այսինքն հացմամբ ասի. որպէս ասելն, ո՞չ քեզ ասացի զայդ. ահա՛ եղև ստորասութիւն. *իբր թէ*` ասացի՛: - 787. Եւ դարձեալ, ո՞վ քեզ ասաց զայդ. *իբր թէ*` ո՛չ ոք: - 787

ԻԲՐՈՒ ԹԷ (տ. ԻԲՐ ԹԷ) + Այս է յորժամ ընթեռնումք յերկար զպատմութիւնն և լսեմք. *իբրու թէ* տեսանեմք աչօք. և մտօք վայելեմք: - 192

ԻԳԱԿԱՆ + Ընդէ՞ր մայր ո՛չ կոչի *յիգական* սեռէ: - 109. Ի մածնուլն արուական և *իգական* սերմանցն` լինի որպէս պանիր մինչև ի **զ** օրն. ըստ յոբայ որ ասէ, «որպէս կաթն կթեցեր զիս. և որպէս պանիր մածուցեր»: - 261. Կամ ընդ **դ** տարերց ունի զխառնումն երկուց նիւթոց, այսինքն արուական և *իգական*: - 262. Եւ անհաւատն սպանեալ է զհոգին մեղօք. և կամ ունի զգործ *իգական*` պիղծ է: - 366. Վեցերորդ` ի յանմարմին բնութիւնն ո՛չ կոչէր *իգական*. այլ արական որդի. իսկ թէ ի մարդեղութիւնն լինէր *իգական*, փոփոխումն էր դիմացն և սերիցն: - 480. Եօթներորդ` գիրք սուրբք մարդեղութիւն ասեն բանին. այլ մարդն կոչումն յատուկ արական է և ո՛չ *իգական* թէ և հասարակաց կոչի: - 480. **Վասն է՞ր երբեմն *իգական* հարսն և դուստր կոչի եկեղեցի. և երբեմն արական որդի:** - 534

ԻԳԱՄՈԼ + Այսինքն *իգամոլք* իբրև զձիս. խեռաբարոյք որպէս զէշ. և խորամանկք որպէս զուղտ: - 334

ԻԳԱՑՈՒՑԱՆԵՄ + Երկրորդ` զի սատանայագիտ էր քնար և տաւիղ, *իգացուցանել* զմարդիկ. խառնեաց զնոսա ի բանս հոգւոյն, զի իւր սրովն խոցեսցէ զինքն և հալածեսցէ որպէս ի սաւուղայ: - 641

ԻԳՈՒԹԻՒՆ + Եթէ ըստ մեզ կարծէք զծնունդն, պիտոյանայ երկուորիս և գործիս հօր. լիցի և այրութիւն և *իգութիւն* յաստուած. և լիցին որդիք երկորեակք էրէց և կրտսեր: - 52. Եւ ի հոտոտելեացս *իգութիւն*` ի հոտոյ անուշութեան իւղոյդ: - 771

ԻԹԱՄԱՐԱՅ - Չորրորդ՝ զեթսոնի ազգն դռնապա՛նք էին. և մերարեայ երդմնեցուցիչք ընդ իշխանութեամբն *իթամարայ* քահանայի. և կահաթու գունդն աւագ պաշտօնեայք: - 379. Եւ եղև քոյր սորա եղիսաբեթ կին ահարոնի քահանայի. յորմէ ծնաւ նաբաթ և աբիուդ. եղիազար և *իթամար* քահանայք: - 452

ԻԺ + Ութերորդ՝ զնա ո՛ծ դարանակալ ասէ ի ճանապարհի. և սոքա առաջին օձին նմանեալ՝ հրապուրեն զբազումս. և արտաքսեն ի դրախտէ եկեղեցւոյ. և թոյնք *իժից* ի ներքոյ շրթանց ունելով և խայթոց՝ զի առորս մերձենան, ի յսկիզբն բանից կամ ի վերջն՝ մահացուցանեն զհոգիս. երկճղի ունելով լեզու նենգաւոր՝ չար և բարի, ծածուկ և յայտնի: - 35. Որպէս թոյնք *իժից*, զի են ինքեանք բնութեամբ չար- և պատճառե՛ն զչար. բայց պատահեցաւ ոմանց՝ դեղ լինիլ: - 160. Եւ սողնոց Օձն արքայեկ. զոր *իժ* և քարբ ասեն: - 216. Որպէս դանիէլ առիւծուցն յաղթեաց. և պօղոս *իժին*. և բազում ճգնաւորաց որք անապատս էին՝ գազանք և անասունք սպասաւորէին նոցա: - 220

ԻԼԻՈՆ - Ի սորա երեք ամին *իլիոն* առաւ: - 420

ԻԼԻՈՍ - Զզօհալն Կռօնոսի. Զմուշթարին Դիոսի. Զմառեխն Արէսի. Զարեգակն *Իլիոսի*. կամ Զևսիլոսի. Զօհրայն. Ափրոդիտեայ. Զօտարիտն Երմեսի. Զլուսինն Սելինի: - 190

ԻՂՋ + Այլ և թերափն՝ *իղձք* ասէ. և թերափիմք՝ տօնահմայք: - 425. Միանգամայն և *իղձք* փրկական և հրաման հարկի ժամանեալ էհաս առ ներգևեալս ոգի և թաւազարթ թզենի: - 773

ԻՄԱՆԱԼԻ + Վասն ճանաչման իւրոյ աստուած կազմեաց կրկին կերպիւ օրինակս. այսինքն *իմանալի* և զգալի. որպէս հոգին, միտքն, և նմանք սոցա. կամ արեգակն, լոյս, և նմանք նոցա: - 24. Իսկ երկրորդ ի կարգէ իրաց *իմանալի* է ճշմարիտն աստուած: - 25. Որք զաչս իմաստից *յիմանալի* ճառագայթիցն խուսափեցին թիւր կամօք, և խոտոր մտօք. զանուղղայս խորհելով, և զանպատշաճս բարբառելով. յարձակեալ անկապ լեզւաւ և անդուռն շրթամբք բացեալ յերկինս. ցոպ բերանով ի բարձունս բարբանջելով. և յածեալ ընդ երկրաւ լեզուագարելով. որոց դատաստանն ի բնէ ո՛չ դատարկանայ. և կորուստն ո՛չ նիրհեսցէ: - 31. Նոյնպէս *զիմանալի* խորհուրդս և զգիտութիւնս զոր տկարանայ միտք, կարողանայ հաւատքն տեսանել. այլ ո՛չ ունի հաւատ՝ քան զտեսութիւն մտացն: - 31. Քանզի որպէս արեգակն ո՛չ տեսանի՝ եթէ ո՛չ լուսովն իւրով. այսպէս *իմանալին* աստուած ո՛չ տեսանի, եթէ ո՛չ լուսով շնորհաց հաւատոյն իւրոյ: - 32. Ութևտասներորդ՝ ո՛չ որ *իմանալի* ստեղծւած և մասնաւոր՝ կարէ հաղորդիլ բազմաց: - 59. Եւ մերձ բանին *իմանալեացն* քննութիւն: - 103. Իսկ տրամախոհութեամբ քննէ *զիմանալիս*. որպէս հրեշտակ: - 103. Նախ՝ զի եղականք ամենայն չափաւորեալ գոյացան. եթէ *իմանալիք* և եթէ զգալիք: - 103. Եւ միտք *յիմանալին* որ նմա՛ է ազգակից: - 104. Չորրորդ՝ բանն գերագոյն է *յիմանալիսն*. և մարդն գերագոյն է ի զգալիսս. վասն որոյ մարդ եղև: - 107. Հինգերորդ՝ ի բանէն կրկին էութիւնք յառաջեցան. այսինքն *իմանալի* և զգալի. զի թէ միայն ի հրեշտակաց էր առեալ՝ պակասէ՛ր զգալին. և թէ ի կենդանեաց՝ պակասէ՛ր *իմանալին*: - 107. Երրորդ՝ սկիզբն *իմանալեաց*. և պատճառ զգալեաց. որ են յաւիտենականք և ժամանակեայք: - 110. Հինգերորդ՝ ժամանակն է զգալեաց. և միշտն *իմանալեաց*. և յաւիտեանն անիմանալեաց: - 116. Որո՞վ զանազանի և հաւասարի *իմանալի* և զգալի կեանք: -117. Այլ զանազանին, Նախ՝ զի *իմանալին* անմա՛հ կեանք է. և զգալին մահկանացու: - 117. Երկրորդ՝ *իմանալին* անընդմիջաբա՛ր է ի պատճառէն. իսկ զգալին միջնորդիւ տարերց: - 117. Ո՞րպէս տեսանէ աստուած զէքս. զի զգայութիւն ո՛չ ունի. որպէս մեք ներքին զգայութեամբ *զիմանալիս*՝ և արտաքին զգայութեամբ զերևելիս տեսանեմք: - 118. Նախ՝ զի հրեշտակացն *իմանալի* և միահաղոյն է տեսութիւն. իսկ մարդկան բանական և մասն մասն ժողովելով: - 120. Երրորդն է նշանական աստուածաբանութիւն. որ ի զգալի կերպարանաց փոխակցիմք *յիմանալի* տեսութիւնն. թէ զի՞նչ նշանակէ մարդ երևելին. կամ առիւծ. գառն. հուր. լոյս. և այլն: - 122. Իսկ չորրորդն է խորհրդական աստուածաբանութիւն. յորժամ զամենայն զգալի և *զիմանալի* էութիւն արտաքոյ թողեալ, ի խորս ընթանամք մտօք և մտանեմք յամպն և ի մէգն ըստ մովսէսի. և ապա տեսանեմք զնա արտաքս որոշեալ յամենայնն էից: - 122. Ա՛յս է երանութիւն *իմանալեացն*: - 123. Նոյնպէս *իմանալի* արեգակն քրիստոս ի հայրական ծոցոյ անհա՛ս է բնութեամբ՝ և ի սրբոյ կուսէն իբր ի յարևելից ծագեալ. և ջերմ սիրով ի մարդկային ազգս որպէս յարևմուտս խոնարհեալ. և զսառուցեալ բնութիւնս պատեալ. և ի գերեզմանէն ի բարձունս դարձեալ յարևելս առ հայր ամբարձեալ: - 126. Նմանապէս և *իմանալի* արեգակն արդարութեան քրիստոս՝ ըստ հաւասարութեան բաշխէ զմարմնաւորս...: - 127. Նոյնպէս զլուսոյ և զհրոյ յատկութիւնս բաղդատել դիւրին է *իմանալի* լուսոյն ճշմարտի. որպէս գրեալ ի ի գլուխն՝ լե համարն տե՛ս անդ: - 127. Զի՞նչ է իմացականն և *իմանալին*: - 130. *Իմանալի* է իմացօղն. իսկ իմացական իմացեալն.

զի իմացականն սնունդ և յառաջ եդեալ է *իմանալւոյն*: - 130. Ծանիր զայս, զի աստուած է միայն իմացական և ո՛չ *իմանալի*. և հրեշտակք իմացական և *իմանալի*. զի իմացականք են վերինքն. և *իմանալի* ներքինքն: - 130. Իսկ՝ հոգի մարդոյ միայն *իմանալի* և ո՛չ իմացական. զի իմանան զվերինսն՝ *իմանալի՛* են: - 130. Եւ են առաջինքն իմացականք. և վերջինքն *իմանալիք*. և միջինքն իմացականք և *իմանալիք*. որպէս ա՛յլ եղանակաւ ասացաւ ի վերոյ: - 134. Իսկ յերիս երրեակս թըւեալ՝ բազմազա՛ն է *իմանալի*: - 134. Վասն առաջնոյն գիտելի՛ է, զի ամենայն շնորհ բղխո՛ւմն է և ճառագայթ, յանեղական լուսոյն իջեալ առ էակս ամենայն *իմանալի* և զգալի. և զարդարէ՛ զսոսա ըստ նմանութեան այնմ պարգևեալ շնորհի. եթէ ըստ բնութեան՝ և եթէ անձնական. ի հրեշտակս և ի մարդիկս: - 140. Վասն դրախտին զի երկին կոչի և *իմանալի* տունն: - 155. Աստուած՝ *իմանալի* աշխարհ. և աշխարհ՝ զգալի. որ և մարդս *իմանալի* և զգալի աշխարհ: - 179. Եւ թէպէտ այսպէս ասացաւ, սակայն գոյացաբար է՛ աստուած *յիմանալի* երկինս. և կարողաբար ամենայն ուրէք: - 180. Երրորդն *իմանալի*. յորում Երրորդութիւնն սուրբ ի նոցանէ դեմ յանդիման նկատի: - 180. Իսկ եղական լոյսն դարձեալ բաժանի *յիմանալին* և ի զգալին: - 185. Եւ է՛ *իմանալի* լոյս՝ որպէս հրեշտակք՝ և հոգի մարդոյ. և պատւիրանն աստուծոյ...: - 185. Նմանապէս և *իմանալի* լոյսն ներգործէ՛ զայս: - 185. Նախ՝ զի *իմանալիքն* մշտնջենաւո՛րք են, ի սակաւ վայրկենի կատարեցան: - 192. Վեցերորդ՝ զի գլխոյն՝ այսինքն տեառն աստուծոյ՝ *իմանալի* օձն հակառակեցաւ: - 218. Վեցերորդ՝ Առաջին երկինքն է *իմանալի*: - 221. Երրորդն զգալի և *իմանալի*: - 221. Ո՞րպէս ասէ մեծն Ներսէս շնորհալին. ընդ ծառոց երկրի զգալեաց. տընկեաց և զտունկս *իմանալեաց*: - 221. Ոմանք աննիւթ և *իմանալի*, այլաբանութիւն և օրինակ ասացին. և ոչ էութեամբ ենթակայացեալ: - 221. Այլ ոմանք *իմանալի* և զգալի. և մարմին նիւթական: - 221. Որպէս դամասկացին յոհան՝ և օգոստինոս՝ *իմանալի* և զգալի ասացին: - 221. Նա՛խ՝ եթէ *իմանալի* է մեզ. զոր ո՛չ կարեմք այժմ զգալապէս տեսանել: - 222. Երկրորդ՝ *իմանալի՛* է, զի իմացումն և իմաստութիւն տայ մեզ յայլ իրս. որպէս ծառն կենաց զքրիստոս: - 222. Երրորդ՝ զի *իմանալեա՛ցն* է տունկ. այսինքն բանականաց. հրեշտակաց կամ մարդկան. և ո՛չ զգալի կենդանեաց: - 222. Չորրորդ՝ զի նոյն ինքն դրախտն և տունկն է *իմանալի* և զգալի. որպէս վայելող մարդն էր *իմանալի* և զգալի: - 222. Եւ այլք թէ՝ *իմանալի՛* է լոյս նոցա. և կամ յեթերէն: - 222. Նա՛խ՝ որպէս ասացաւ ի վերոյ, հողն ունի զայլ գ տարերքն ի յինքն խառնեալ. յորժամ ի հողոյ ասէ՝ *իմանալի* զդ տարերս: - 229. Եւ այս իսկ է գործն, այսինքն վայելել հոգւով *յիմանալիսն*, և մարմնով ի զգալիսս. պարտ էր նախ գոյանալ նոցա, և ապա՛ գործողին և վայելողին: - 231. Իններորդ՝ զի ի սկիզբն ստեղծման արարածոց՝ եղեն *իմանալի* բանականքն ընդ լուսոյն գոյացեալ: - 231. Տասներորդ՝ մէջ և կապ ամենայն գոյիցս մա՛րդն է կազմեալ. զի ամենայն արարածք ի **բ** դէմս որոշին. այսինքն մինն *յիմանալի* և միւսն զգալի. և սոքա եղեն յառաջագոյն: - 231. Վասն որոյ յետոյ մարդն ստեղծաւ յերկուցն խառնեալ *յիմանալւոյն* և ի զգալոյն ի մի էութիւն: - 231. Նա՛խ՝ զի աշխարհ է կամ *իմանալի*, որպէս հրեշտակք. կամ զգալի, որպէս մարմնականք: - 231. Եւ մարդն ունի *իմանալի* հոգի և զգալի մարմին: - 231. Այսպէս գլուխ մարդոյս ունի զնմանութիւն երկնից. զի է՛ բոլոր. և աչքն որպէս լուսաւորքն. և իմացումն ի նմա՛ որպէս *իմանալիքն* յերկինս: - 232. Որպէս և իմաստունքն ասացին զամենայն երևելիս յարացոյց *իմանալեացն*. զոր գոյ և որակ կոչեն. և զնիւթս պատկեր գոյին. զի որակն և գոյք անմարմին են և աննիւթաբար ի մտածութիւնս երևին: - 236. Զի որք զհոգի յառաջ ասեն գոյանալ՝ զայս դնեն պատճառ, եթէ յէակքս *իմանալիքն* յառաջ ստեղծան քան զգալիքս. ապա և ի մարդոյն էութիւն հոգին յառաջ է քան զմարմինն: - 252. Եւ այժմ պատասխանեսցուք այնմ որ ասեն՝ յարարածքս *զիմանալիս* յառաջ ստեղծեալ քան զգալիս: - 253. Չորրորդ՝ և կատարեալ իմաստութիւն է՝ իմացմանն հպիլ յաստուած և յաստուածայինս ի հոգևոր և *յիմանալի* կեանս: - 269. Նա՛խ՝ ըստ առաջ եդելոյն. զի առաջ եդեալք սորա են աստուածայինքն և *իմանալիք*. իսկ նոցայն՝ մարմնականք և զգալիք: - 269. Իսկ իմաստունն ըստ երկուց եղանակաց *իմանալի* է: - 269. Մտաց՝ որով տեսանէ *զիմանալիս*: - 275. Եւ ի հողմոյն յայնմանէ հոտ անուշութեան դրախտին բուրեաց ի նոսա. և տեսիլ *իմանալի* տեսին, և լուր *իմանալի* լուան. և յայնմանէ մոռացան զառաջինն. և որպէս ի քնոյ զարթուցեալք ո՛չ լսէին զլեզուս միմեանց: - 298. Եւ տէրն մեր *զիմանալի* օձն կորոյս և կոխանեդ: - 329. Դարձեալ՝ մորենին էր կոյսն մարիամ, որ *զիմանալի* հուր աստուածութեանն յինքեան կրելով ո՛չ կիզաւ...: - 331. Եւ խաչանիշ գաւազանաւն ընկղմեաց *զիմանալին* փարաւոն յանդունդս դժոխոց: - 337. Վեցերորդ՝ զի յերկնից իջեալ հացին է օրինակ որ է կերակուր *իմանալի* հրեշտակաց: - 338. Նշանակէ՛ ըստ փիլոնի, զի անմարմինքն մինչև յերեքն հասանին. որպէս երկրաչափքն գրեն նիշ՝ գիծ՝ երևոյթ. ա՛յս է *իմանալեացն* չափ: - 344. Եւ ծնօտ՝ որ է՛ զիկն բոլորեալ. *զիմանալի* կերակուրն նշանակէ նոցա. զի ծնօտն գործի է կերակրոյ: - 344. Այլ *իմանալեացն* դասք վկայք

են Նա՛խ` զի ի դրունս են սուրբ Երրորդութեանն և տեսօ՛ղք են անճառելի փառացն: - 345. Եւ որպէս ներքին տապանակն օրինակ ցուցաւ *իմանալեացն*: - 346. Վեցերորդ` զի *իմանալի* ունի լոյս` ցուցանէ՛ զգալի լոյսն. զի ի գիշերի ելեալ ի խորանէն հալածէր զխաւարն և լուսաւորէր զանապան: - 352. Այլ և միշտ և անփոփոխ. և անմիջաբար դեմ յանդիման քահանայագործութիւն է անդ ըստ *իմանալեացն* օրինի: - 355. Երրորդ` որպէս ինքն զգալի աստեղս թըւէ՛ և յանուանէ՛ կոչէ, նոյնպէս և *զիմանալի՛սն* ետ թուել: - 377. Եւ **թ** միւս որմունք ըստ դասուցն *իմանալեացն* փառաբանիչք: - 391. Եւ յիսուս փրկեաց զմեզ *յիմանալւոյն* ձեռաց: - 417. Եւ տէրն *իմանալի* հարուածով. ըստ այնմ «մի յառաջ քան զժամանակս տանջեր զմեզ» աղաղակէին: - 419. Սա՛ ետես զգեղմն *իմանալի* յորժամ ծեծէր զցորեանն ի կալն: - 420. Չորրորդ` նշանակ *իմանալւոյն* դագոնայ, որ զգլուխ իւր ամբարձ ընդ դէմ աստուծոյ. և ընդ բռամբ էարկ և կոխեաց զմարդկային ազգ. զորս խորտակեաց տէր մեր: - 426. Երրորդ, նա՛ հովիւ հօտից. և տէր մեր հովիւ կոչեցաւ *իմանալեացն* վերնոց և մարդկան մոլորելոց: - 435. Արդ աղեղն և նետն ի վերայ եդեալ` նշանակէ՛ զխաչն փրկական ընդ դէմ *իմանալի* ասորւոյն սատանայի: - 446. Այլ մեզ այսպէս *իմանալի* է. զի թշրինի մէկն նուիրեալ օր սուրբ տն կոչեցիի ասացաւ. որ է՛ սեպտեմբերի **ժը**: - 483. Եւ յորում ժամու ել մովսէս յեգիպտոսէ և եհան զժողովուրդն, ի նոյն ժամն յարեաւ քրիստոս ի մեռելոց և եհան ազատեաց զհոգիսն ի հրահալոց չարութենէ դժոխոցն և ի բռնութեանց *իմանալի* փարաւոնին: - 512. Այսպէս *իմանալի* արեգակն քրիստոս ի նոյն ժամն յարեաւ ի գերեզմանէն. և ընդ արշալոյսն երևեցաւ իւղաբերիցն և առաքելոց: - 515. Այլ համբարձումն նշանակէ՛ ի միտս համայն բարձր քան զամենայն դասս *իմանալեացն*. զի նմա՛ երկրպագեն ամենայն երկնայինքն. և անդր քան զտեղի տիրամօրն. զի ի միածին որդւոյ իւրմէ խնդրէ զփրկութիւն մարդկան: - 519. Ջորօրինակ ասեմք, իմացումն իմանալ. և *իմանալի*: - 531. Իսկ երկրորդ սեռն հնազանդ բանին` ցասումն և ցանկութիւնն. և սոքա ո՛չ կարեն լինիլ ենթակայ *իմանալի* առաքինութեանց: - 572. ...վասն որոյ պա՛րտ է աչօք տեսանել զգալիսն, և մտօք հայիլ *յիմանալին* և երանիլ: - 597. Եւ գործատունն կրկին ասի. զի ամենայն արարածք կրկին են. այսինքն *իմանալի* և զգալի որք օրինեն զարարիչն: - 637. Առաջին` ձայն *իմանալեաց*: - 640. ...և ի է օրն սկսաւ *զիմանալի* աշխարհն որ սրբոցն է հանգիստ: - 647. Ա՛րդ` *իմանալի* մահ է` ի ձեռն առաքինութեան զմարմինն մեռուցանել և ի ձեռն չարութեան զհոգին: - 668. ...և *զիմանալի* լոյս շնորհաց ոչ ունին: - 669. Նոյնպէս և լուսեղէն պսակքն որ իջանէր ի վերայ նոցա` յայտնապէս ցուցումն է *իմանալի* պսակացն: - 697. ...զի կամ *իմանալիք* են որպէս հրեշտակք. կամ զգալիք որպէս տարրեղէնք. և կամ յերկուց գոյացեալ որպէս մարդ. այսինքն ի հոգւոյ և մարմնոյ...: - 715. Նախ վասն անկարօտութեան. զի սուրբքն *իմանալի* լոյս ունին զքրիստոս. և ո՛չ են կարօտ զգալի լուսոյ: - 760. Ջի ո՛չ զգալի գիշեր և ո՛չ *իմանալի*. մեղաց կամ անհաւատութեան կամ տգիտութեան գտանի անդ: - 761. Երրորդ` ծառ կենաց իմանին տունկք *իմանալի* դրախտին. այսինքն բանակք երկնաւոր զօրացն. միշտ յարազուարճ բերկրանօք բարձրացեալ ի փառս: - 767. Այսպէս վասն երկնային և *իմանալի* տնկոցն որ կոչին ծառ կենաց. ունելով յինքեան զկեանս և բաշխելով այլոց ամենեցուն զխնամս: - 767

ԻՄԱՆԱՄ + Երկրորդ, ասեմք եթէ` չարն կրկին *իմանի*. է՛ որ ինքնաչա՛ր է. որ պարզ և ամենևիմբ չարն է. և արտաքոյ բարւոյ և էութեան է. որ ո՛չ ուրեք է. և ո՛չ երբեք. և ո՛չ էր. և ո՛չ է. և ո՛չ լինիլ կարօղ է. որ է ո՛չ ինչ: - 22. Եւ թէ ո՛չ` ի կարգէ իրացն *իմասցին* մտօք: - 25. Եւ յայսցանէ պա՛րտ է *իմանալ* թէ է՛ արարիչ սոցա: - 26. Ասեմք եթէ` գոգ և մազօգն` հոգևորապէս *իմացեալ* լինին ամենայն հալածօղք եկեղեցւոյ...: - 28. Վասն այնորիկ ո՛չ երևի ճշմարիտ նոցա, զոր ո՛չ ըմբռնէ միտք. և ո՛չ այլ իրիք հաւատան, բայց միայն զայն` զոր *իմանան*: - 31. Արդ` զորօրինակ զգալի աչք մեր ո՛չ կարէ ըմբռնել զքանակութիւն արեգականն և այլ լուսաւորացն. այլ մտօք *իմանամք* զմեծութիւն նոցա: - 31. Նոյնպէս ո՛չ կարէ *իմանալ* յորժամ ի սուրբ գրոց և ի սքանչելեաց և ի բանից սուրբ վարդապետաց` դարձուցանէ զմիտքն. որպէս ասէ առակն` պակասամիտն ոչ ընդունի զբանս խոհեմութեանց. բայց միայն զայն` որ շրջին ի միտս նորա: - 31. Երրորդ` է՛ նրբութիւն *իմանալեացն* և բնութիւն իմացմանն. որպէս բժոտ աչքն ո՛չ տեսանէ զմազն ի հեռաստանէ: - 31. Եւ զոր ինչ տեսանէ աչք արծըւին` ո՛չ կարէ տեսանել աչք մարդոյ. այնպէս բթամիտն ո՛չ *իմանայ*, զոր *իմանայ* նրբահայեացն և ուսեալն յաստուծոյ. զոր եդ աստուած ուսուցիչ այլոց. որպէս մարգարէքն, և առաքեալքն, և վարդապետք: - 31. Առարկութիւնս այս յայտնապէս զորդի կամ զհայր ի բա՛ց մերժէ յաստուածութենէն. ճարտա՛ր *իմա*, ո՛չ ասէ զհօրէ ոչ գոլ աստուած. այլ զանձնելութենէն: - 38. Իսկ միաւորութեանն *իմանալ*` ոչ է ինչ մեծ. այլ է հաւասար որպէս առօղն` նոյնպէս և առեալն զոյգ աստուած և մարդ: - 39. Դարձեալ քննեսցուք ըստ մեզ. զի ո՛չ են հակառակ առաքելոյն բանն և աւետարանին, թէ հայր մեծ է քան զորդի. զի երկոքին նոյն ինքն աստուածութեանն *իմանին*...: - 40. Արդ

ասի որդին ծնեալ և ստեղծեալ. զի ի ստեղծմանէն *իմանի* անփոփոխութիւն հօրն. և ի ծննդենէն միութիւն բնութեանն հօր և որդւոյ: - 41. Որով յա՛յտ է թէ յետ ծերութեան մարդկան՝ նոյն ինքն է աստուած. և զայլն նմանապէս *իմասցիս*: - 42. Նոյնպէս և զաղաղակն և զարտասուսն՝ զերկիւղն՝ զտրտմութիւնն՝ զաղօթելն՝ և զայլ սոյնպիսին ի դիմաց մերոց *իմասցիս*: - 42. Այսինքն երկնչելովն՝ զերկիւղն իմ. քաղցիւն՝ զքաղցն. վաստակելովն՝ զքիրտն. նմանապէս և զայլսն *իմասցիս*: - 42. Եւ թէ բան *իմանաս*՝ և ոչ պաիքն պատշաճ էր սրբեցելոցն բանիւն...: - 44. *Իմա՛*, որպէս բրուտն կարէ՛ գործել անօթ ինչ, այլ ո՛չ երկինք, և երբեմն ի բարւոջ և երբեմն ի չար և ապականեալ. այլ ըստ այսմ ո՛չ լինի աստուած: - 44. Այսպէս *իմացիր* և զոչ կարելն որդոյ առնել յանձնէ՛. այսպէս օտար ինչ ի հօրէ: - 44. Բայց և այս բան՝ հանգոյն առաջնո՛յն է *իմանալ*. որք միտս ունին և ո՛չ նուազին: - 45. Եւ թէ և ըստ աստուածութեանն *իմանաս*՝ ո՛չ է անտեղի: - 46. Զի որպէս ունի զէութիւնն ի գոյութենէ հօր, այսպէս և զիշխանութիւնն յիշխանութենէ հօր. ըստ այսմ և զայլն *իմասցիս* զառնուլն: - 46. Եւ թէ ըստ մարդկութեանն *իմանաս*, մի՛ կարծիցես պարգև և շնորհ զտալս զայս. զի այն նեստորին է: - 46. Այլ որպէս բանին սեպհական է և բնութեամբ և ո՛չ ստացմամբ, այսպէս *իմացիր* և մարմնոյն վասն անճառ միաւորութեան բանին զի իւր է մարմինն. վասն այն ոչ ինչ բանին է՝ ասի մարմնոյն: - 46. Այլ ա՛յս է լուծումն, զի յորժամ լսես թէ մի է աստուած, զընդ աստուած ասելոյն՝ զԵրրորդութիւնն *իմացիր*. զի ո՛չ է առանձին, այլ հասարա՛կ է աստուածութիւնն: - 47. Այսպէս *իմա* և զորդւոյ բարեխօսելն: - 48. Իսկ որք բառնան զաստուածութիւնն ի միոյն՝ և ո՛չ երկոցունց տան զաստուածութիւնն, *իմա՛*, ըստ առաքելոյն զօրութիւն և իմաստութիւն է հօր որդի. և բան՝ ըստ աւետարանին յօհաննու: - 51. Ոմանք որպէս սադուկեցիք ո՛չ գոլ *իմանան*: - 51. Ապա թէ ո՛չ՝ ընդէ՞ր զանմարմինն ընդ մարմնականացս *իմանաս*, և ընդ մեռեալս զկենդանին խնդրես ըստ եսայեայ: - 53. Այսպէս և զայլն *իմա*: - 53. Որպէս տեսանեմք ի բոլորակս արեգականն և մի ասեմք զարեգակն. իսկ թէ հայիմք ի լոյսն և ի ջերութիւնն գ *իմանամք*: - 54. Եւ այսքան է միաւորթիւնն, զի որքան մին ինքն առ ինքն ունի զբնութիւնն և զզօրութիւնն և զկամքն, նոյնքան և ունի առ երկուսն. թէ զհայր *իմանաս*՝ թէ զորդի՝ թէ զհոգին: - 54. Եւ ո՛չ ասի ի գիրս սուրբս ըստ այդմ բառի, բայց այլ կերպիւ ցուցանէ զայդ. այսինքն զի ասէ, «Ես եմ ալֆա և օմեգա». յայսմանէ *իմանամբ* զանսկիզբն և զանվախճանն: - 55. Ութերորդին ասեմք՝ եթէ օրինակաւ խօսից *իմանալ* զհոգին սուրբ՝ ունի ինչ ուղղութիւն և ունի ինչ թիւրութիւն: - 62. Դարձեալ՝ յորժամ ասի, թէ լսիցէ «ի հօրէ». և կամ «առնուցու», մի՛ *իմասցի* այնու թէ բղխումն հոգւոյն սրբոյ տակաւին ապառնի էր. զի յաւիտենակա՛ն էր: - 65. Զի թէ զաստուծոյն միայն՝ անկար ի յարիոսին. զի զբանն առանձին քրիստոս ասացեր. այսինքն օծեալ և սրբեալ ի հօրէ. յորմէ *իմանի* պակաս գոլ քան զհայր: - 68-69. Ասա՛ ո՛վ երկաբնակ, որո՞յ *իմանաս* զասելս: - 70. Եթէ մի է առհասարակ բնութիւն երրորդութեանն և ո՛չ բաժանեալ, ո՞րպէս *իմանամբ* զբանն միայն մարմնացեալ. և ո՛չ զհայր և զհոգի: - 74. Ա՛րդ՝ ըննդէմ քումդ խոհեմութեան ո՛րպէս *իմանաս* ի միում հասարակ բնութեան զբանն ծնեալ և զհոգին բղխեալ. իսկ հայր ոչ ծնեալ կամ բղխեալ. և անդրադարձեալ ևս: - 74. Նոյնպէս *իմա՛* և զաստուածն բան. ունելով զնոյն բնութիւն յառանձնութեան իւրում...: - 74. Այսպէս *իմասցիս* ըստ միաւորութեան բանին և անշփոթելի խառնմանն: - 75. Այսպէս և զայլն *իմա*: - 78. Նմանապէս *իմա՛* և զայլն ամենայն: - 78. Յորոց երկուց աստուածաբանիցս *իմանի* մեզ սոյնպէս: - 79. Զի սա ընդ դէմ վասն մի բնութեանն ասէ որ յԵրրորդութիւնն է և ի անօրէնութիւնն բանին. սոքա զընդդէմն վասն բաժանմանն *իմանան*: - 80. Իսկ մեք դասք ուղղափառաց կրկին կերպիւ *իմանամբ* զբանս զայս: - 80. Զի՞նչ տայ *իմանալ* մի բնութիւն ասելն բանին և մարմնոյն: - 81. Իսկ թէ զի՞նչ *իմանի* մի բնութիւն ասելն. և զի՞նչ երկու. և կամ յերկուցն մի բնութիւն: - 81. Զի միաւորեալն ո՛չ երկատի. զի բ բնութիւն ասել կամ *իմանալ*՝ երկատութիւն և բաժանումն է քրիստոսի: - 84. Իսկ զկամքն *իմասցիս* մի՝ վասն կամելոյն և վասն միաւորելոյն որ է սկիզբն և կատարումն: - 85. Իսկ ասելն «զնա», կամ ըստ միութեան *իմանի*. և կամ ըստ այլոց բաժանմամբ: - 94. Զի եթէ բաժանմամբ, այս կամ բանին *իմասցի*, և կամ մարմնոյն: - 94. Երևի թէ բաժանե՛ս զմարդկութիւնն և ուրիշ *իմանաս* զմարդն և զաստուածն: - 95. Զի լիութեամբ շնորհաց նորա մեք արդարացաք. և իմաստութեամբ նորա *իմացաք* զաստուած...: - 97. Եւ դարձեալ՝ քննութեամբ մտաց ո՛չ լինի հասեալ անհասանելին. այլ հաւատով լինի *իմացեալ*. և յուսով ըմբռնեալ. և սիրով միաւորեալ: - 101. Եւ միտք որքան առաւել *իմանայ*: - 104. Նոյնպէս և միտք ի միշտ *իմանալն*: - 104. Նոյնպէս զորդւոյ և զհոգւոյ *իմասցիս*: - 105. Եւ այս թէ առընչապէս, և թէ բնակցապէս ուղղակի՛ *իմասցի*...: - 108. Երրորդ՝ զգայութիւն զմասնաւո՛րն տեսանէ. որպէս այս ինչ մարդ որ է անհատ. և միտք_զընդհանուրն *իմանայ*՝ որ է բնութիւն. որպէս մարդկութիւն: - 121. Զի ո՛չ մարմին է. և ո՛չ հոգի. և ո՛չ միտ. և ո՛չ այլ ինչ զոր մեք գիտեմք կամ *իմանամբ*: - 122. Իմանալի

է *իմացօղն*. իսկ իմացական *իմացեալն*. զի իմացականն սնունդ և յառաջ եղեալ է իմանալւոյն: - 130. Իսկ՝ հոգի մարդոյ միայն իմանալի և ո՛չ իմացական. զի *իմանան* զվերինսն՝ իմանալի՛ են: - 130. Նախ՝ զի նիւթեղէն միտք՝ միջնորդութեամբ նիւթո՛յ հասանէ յաննիւթն. որպէս տեսեալ զգիր՝ *իմանամք* զզօրութիւն նորա. և տեսեալ զորակ և զքանակ՝ *իմանամք* զգոյացութիւն իրին: - 131. Տասներորդ՝ զի ի սոցանէ՛ *իմանամք* զաննման նմանն: - 132. Այլ թէ ըստ կարգին *իմասցիս*՝ հետևիմք առաջասացեալ սրբոյն դիոնիսեայ. որպէս աւանդեցաւ նմա յառաքելոյն պօղոսէ յափշտակելոյն յերրորդ երկինս: - 135. Նախ՝ զի հրեշտակն միեղէն և բոլոր *իմանայ*. իսկ հոգին բան բան և մասնաւոր. վասն որոյ բանական կոչի: - 141. Երկրորդ՝ հրեշտակն պարզապէս *իմանայ*. և հոգին շարախառնի ընդ իրին: - 141. Չորրորդ՝ հոգին փոխանցապէս *իմանայ* և յարացուցիւ. իսկ հրեշտակն զնախատիպն առանց յարացուցի: - 141. Նախ՝ զի ինքն ըստ ինքեան *իմանայ* և տեսանէ: - 142. Եւ է՞ յորժամ իմացումն ի յիշողութիւնն ի տրամախոհութիւնն և յայլս բաժանի, և նոքօք *իմանայ* և տեսանէ զաստուած. և այս ևս է կատարեալ տեսութիւն. և կոչի սա բնական տեսութիւն: - 142. Դարձեալ առնէ հրեշտակն առաջի միւս հրեշտակին զոր նախ ո՛չ *իմանայր*: - 145. Նոյնպէս և խօսի հոգին ընդ հրեշտակն մարմնական կերպիւ զոր *իմանայ* հրեշտակն որպէս զայլ զգալիս որքան է ի մարմնի: - 145. Եւ անդ ընթեռնու դնն որպէս ի քարտիսի և *իմանայ* յայնմանէ: - 145. Զանկումն սատանայի եռակի՛ է *իմանալ*. առաջին՝ և միջին և վերջին: - 152. Հինգերորդ՝ ի տեսանել զշինւածն՝ *իմանամք* զշինօղն: - 164. Եւ մեք ի տեսանել զարարածս՝ *իմանամք* զարարիչն...: - 164. Այսպէս և զլինելութիւն արարածոցս *իմասցիս*: - 169. Հինգերորդ՝ մտա՛ց *իմանի* գոյն. և աստուած *իմանալեացն*: - 171. Վեցերորդ՝ ի պատահմանցն *իմանամք* զգոյն. և յերևելեացս զաներևոյթն աստուած: - 171. Երրորդ՝ տեղի ասի և հասումն մտաց. ըստ որում պարունակէ՛ իմացմամբ զէութիւն *իմացեալ* իրին: - 172. Եւ որպէս ի ժողովիլ հոգւոյ և մարմնոյ լինի մարդ. և ի բաժանիլն կորնչի. այսպէս և զայս *իմա*: - 175. Այսպէս *իմա՛* ինձ և զբանին մարդեղութիւն յայլևայլ բնութեանց միաւորեալ ի մի էութիւն և ի մի դէմ անձնաւորեալ և ո՛չ շփոթեալ բնութեանցն յատկութիւն: - 176. *Իմա՛* ինձ և ա՛յլ ևս՝ սո՛ւր ես մտօք և բաժանասէր: - 176. Զորոյ զբացայայտութիւն սորա այսպէս *իմասցուր*: - 177. Եւ երկիրս անշարժ է տեղեաւ, ետ սմա ապականիլ երեսօք. զի տեսեալ մարդիկ եղական և ծառայ *իմասցեն* զնոսա. և մի աստուածս կարծեսցեն և մոլորեսցին. որպէս ասէ նիւսացին ի գիրս կազմութեան: - 182. Հինգերորդ՝ զի տեսցուք և *իմասցուք* թէ արտաքին սրահն երկնից այսպէս է զարդարուն. քանի՞ առաւել ներքին կողմն սրբութեան *իմանալեացն* դասուց: - 188. Եթէ մի և նոյն *իմանաս* զժամանակն, ապառնին յառա՛ջ է քան զայլսն: - 198. Իսկ թէ զանազանապէս *իմանաս* զժամանակն, նախ է՛ անցեալն որպէս երէկ. և ապա ներկայն որպէս այսօր. և յետոյ ապառնին որպէս վաղիւ: - 198. Իսկ թէ ըստ պատուոյ *իմանաս*, նա՛խ է ներկայն. զի է՛ ստոյգ և ճշմարիտ. և ապա՛ անցեալն. և յետոյ ապառնին. և այսպէս շարադասեն քերթօղքն: - 198. Նոյնպէս և զայլսն *իմացիր*: - 213. Իսկ զբանն ներսէսի՝ ա՛յսպէս պարտ է *իմանալ*: - 222. Երկրորդ՝ զի *իմանայ* ընդ հրեշտակաց. զգայ ընդ կենդանեաց. աճէ՛ ընդ տնկոց. գոյ ընդ անշնչից: - 231. Եօթներորդ՝ վասն զգայութեանցն, որ ամենեքին յառաջ հեղուն յուղեղէն, և ազատապէս տեսանեն և *իմանան*. զի թէ գլուխն և ուղիղն ի վա՛յր էր քարշեալ և կորացեալ՝ ո՛չ կարէր ուղղակի զգալ և *իմանալ*. որպէս այլ կենդանիք: - 233. Եւ տեսանելն մնայ հաստատ, զոր ա՛յժմ *իմանալ* տայ: - 239. Դարձեալ են զօրութիւնք հոգւոյն բաժանեալք ի մարմնոյն. որպէս *իմանալն* և կամիլն: - 249. Որպէս յարարածս աստուած ճանաչի, այսպէս և ի մարմնոյս զհոգին օրինակաւ *իմանալ* մորթի: - 250. Զմարդոյ հոգին ո՞րպէս *իմանալ* մարթի: - 251. Եւ դարձեալ՝ եթէ տամք զփչումն՝ բանական հոգւոյն ըստ ոմանց, և այսու յետո՛յ *իմանալ* զհոգին քան զմարմինն մեղանչումն է ճշմարտութեան ըստ ե եղանակի: - 253. Նոյնպէս *իմա*՛ և զհոգին: - 255. Այսպէս և զներքին կեանս յարգանդին *իմա*՛: - 255. Զայս և ի վերայ սերման հատո՛յ է *իմանալ*: - 256. Եւ ըստ որում *իմանայ* և խորհի, կոչի բանական հոգի. որպէս այլուր բաժանի ի տեսողական զօրութիւնն. և յիմացականն. և ի յիշողականն. մնալով անբաժանելի ներգործէ՛ ի նոսա: - 259. Նոյնպէս և աստ *իմա*: - 259. Իսկ զերրորդ գործն որ է *իմանալն* և բանաւորիլն, ունի հոգին և յետ անջատելոյն ի մարմնոյն: - 260. Այսպէս *իմա* և զբանական հոգւոյն. որ ի մարդն մի է և զանազանապէս ներգործէ: - 260. Այսպէս *իմա՛* և աստ վասն հոգւոյ և զօրութեանց նորա: - 260. Դարձեալ ȶ թիւն պակա՛ս է ի ժերորդէն. և մեք պակասեցաք յինն դասուց հրեշտակաց, որ նախ հաւասար էաք ի դրախտին. և կարօտացաք մարմնաւոր ծննդեան, նմանելով անասնոց...: - 264. Ի ծնանիլն նախ խնդրէ միայն կերակուր և աճէ՛. յետ որոյ տեսանէ՛ կանգնի՛ և գնայ. յետ որոյ խօսի և *իմանայ*: - 267. Այսպէս և զամենայն հակառակ տեսակս *իմասցիս* ոչ խառնիլ սերմանք նոցա: - 267. Իմաստասէր *իմանամք* զայնս՝ որք ըստ արտաքին փիլիսոփայիցն կրթութեան են վարժեալք. որպէս պղատոն, արիստոտէլ, և

այլքն: - 269. Դարձեալ՝ իմաստութիւնն է բանին. զի նորա՛ է *իմանալն*. գիտութիւնն ցասմանն. զի նորա է ընտրելն. և հանճարն ցանկութեանն. զի նորա է յանճարն տռփիլ: - 270. Իններորդ՝ անշարժ նոյնութեամբ իւրով զամենայն քննէ և *իմանայ*. այսպէս և միտք առ մարդն գոլով զգիտութիւն էիցս քննէ: - 271. Տասներորդ՝ մի և նոյն միտք է յաստուած որով զամենայն տեսանէ և զամենայն բարբառ լսէ. նոյնպէս և ի մարդս մի իմացումն է որ զանազան զգայարանօք *իմանայ*: - 271-272. Եւ այս ևս ո՛չ է ընդունելի. զի սոցա պատասխանի տայ սուրբն կիւրեղ ի գիրս պարապմանց թէ՝ որ ասաց զպատկերն, *իմանամք* զնմանութիւնն ի պատկերին որպէս ցուցաւ ի վերոյ. զի ամենայն պատկեր ի հարկէ նմա՛ն է: - 273. Դարձեալ՝ ասեմք եթէ **գ** կերպիւ մարդն *իմանի* պատկեր. այսինքն բնական, շնորհաց, և փառաց: - 273. Բնական պատկեր է, որով *իմանամք* և կարեմք սիրել զաստուած. և այս հասարա՛կ է բարեաց և չարաց: - 273-274. Զի թէ ո՛չ էր ասացեալ ընդ պատկերին զնմանն լինիլ, ամենայն ոք պատճառէր, և զմարդն պաշտելով անկանէր ի կռապաշտութիւն. վասն որոյ ասաց զնմանն, թէ յորժամ տեսցեն պատկերակից աստուծոյ զմարդն բանականութեամբ անմահութեամբ և այլովքն որ ինչ է ի հոգիս, *իմանայցեն* և զզանազանութիւնն աստուծոյ: - 274. *Իմանայ* ընդ հրեշտակաց որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 275. Այսպէս և զադամայն *իմասցիս*: - 282. Ըստ չորից *իմանի* յոյսն ենովսայ: - 288. Ի դրախտն, զի թանձր մարմնով ո՛չ բնակին *յիմանալեացն* կայանս. և յօդս կախիլ անպատշա՛ճ էր: - 289. Դարձեալ՝ բնականապէս ըմբռնէ գիտութիւնն զայն զոր ներգործէ բնութիւնն. իսկ գործն աստուածային՝ գիտութեամբ ո՛չ ըմբռնի. այլ հաւատո՛վք *իմանի*: - 292. Արդ որպէս հաւատով *իմանամք* հաստատեալ զյաւիտեանս որպէս ասէ առաքեալն. և նովին հաւատով *իմանամք* զկատարած կենցաղոյս և զյարութիւն մեռելոց և զդատաստան հատուցմանն: - 292. Զայն է *իմանալ*, որ ի բաժանել զլեզուս, բան և բառ և անուն խա՛ռն գտանին բազում ազգաց: - 297. Այսպէս ուղիղ *իմացիր* թէ ուրեք և տաճար կոչէ զմարմին. զի կրկին է տաճարն: - 319. Դարձեալ՝ յաղթեաց զսատանայ այնու, զի *իմացաւ* զչար հնարսն նորա և պատասխանէր զընդ դէմ. որպէս կնոջն և բարեկամացն և որք զգուժն բերէին. զի գիտէր ի բանսարկուէն լինիլ: - 323. Եւ մեզ պա՛րտ է *իմանալ* զչար խորհուրդ խորամանկին ի զանազան հնարս, և պատասխանել ի սուրբ գրոց. որպէս յայտ է ի գիրս ևագրեայ: - 323. **Նախ՝ ուղղութիւն ընկերաց. բ գոհութիւն և համբերութիւն. գ՝ *իմանալ* զչար խորհուրդն սատանայի. դ՝ աղօթք և պահք. ե՝ խոնարհութիւն և ճշմարտութիւն. որ գերագոյն է ամենայն զինուց և իսպառ կորուսանէ զչար որ մայրն է ստութեան և հպարտութեան**: - 324. Նախ՝ զի զառաջին վկայութիւնն յոբայ անմարմինքն *իմացան*. դարձեալ վկայեաց՝ զի լուիցեն մարդիկք: - 326. Երրորդ՝ զմարդն է *իմանալ* յետոյս աստուծոյ: - 350. Իսկ ի վերջինն գաւառ՝ կիսովն *իմանին* կուսանքն ընտրեալք. որք լնուն զթերութիւն անկեալ դասուն: - 391. Չորրորդ՝ առաջինն որպէս բնաբան. և երկրորդն որպէս մեկնութիւն զի *իմասցեն* մտօք: - 393. Եւ յորժամ է զօրութեամբք հոգւոյ յաղթիցեն նոցա, փախիցեն յէ զգայարանաց մարդոյն եօթնեկի մահացու մեղօք. զայս կատարելո՛ցն է *իմանալ*. և ո՛չ մեզ տկարացս: - 404. Զի հանապազ քօղ երեսացն մովսէսի առագա՛ստ է ի վերայ սրտից նոցա. և ոչ *իմանան* զտեսութիւն բանին. վասն որոյ ո՛չ հաւատան: - 405. Եւ անջրպետեալ ի մէջ ժողովրդեանն և մարմնոյն շուրջանակի. զի մի՛ *իմասցեն* զթաղումն նորա: - 410. Զայս նշանակէ թէ՝ յետ ելանելոյ հոգւոյ ի մարմնոյ և գնալոյ ի վերին շաւիղն, հակառակ կայ սատանայ և չար զօրութիւնքն ընդ նմա, տանիլ զհետ իւրեանց որ զչա՛րսն են գործեալ. և յարդարոցն յաղթին հրեշտակին օգնութեամբն. որպէս և անտօն ետես. զի *իմացեալ* և մեք զգուշասցուք այնմ: - 410. Ապա յայսմ ամենայն է յա՛յտ է՝ զի ոչ ինչ գիտեն զառաջիկայն դևք. և ո՛չ *իմանան* զներկայական խորհուրդս. և ո՛չ յառնեն մեռեալք. այլ սուտ կերպարանին: - 430. Յաւատարիմ բառս՝ որ ի սուրբ գիրս՝ ըստ չորից եղանակաց *իմասցի*: - 457. Երրորդ՝ *իմասցի* ի տեղի հնազանդապէս սպասաւորութեան...: - 457. *իմացեալ* լինի ըստ չորրորդ եղանակին անփոփոխ ճշմարտութիւնն. իսկ այն ո՛չ պատշաճի: - 457. Զի մի՛ յօրինաց, այլ ի շնորհացն քրիստոսի *իմասցուք* զարդարութիւն և զփրկութիւն մեր: - 467. Եւ տե՛ս, զի բնութեամբ միաւորեցաւ՝ *իմանի* քրիստոս. յայտ է զի յորոշելն ըստ ոմանց՝ ո՛չ ևս մնայ քրիստոս: - 474. Եւ զայս հրոյ *իմանի* որ առ գալստեամբն քրիստոսի ոմանց մաքրութիւն ներելեացն լինիլ և առաւել պայծառանալ. որք ոսկի և արծաթ և ականս պատուականս շինեցին: - 488. Եւ է՛ այսպէս. զի անուամբ բոլորին պարտ է *իմանալ* զմասնաւորն. զի առաջին օրն անկատա՛ր է. նոյնպէս և երկրորդն անկատա՛ր է և մասն. այլ միջինն կատարեալ է: - 516. Նա՛խ՝ ոմանք ասեն թէ մարդկօրէն կամէր *իմանալ* զնա և հարցանել վասն խաչին և դժոխոց և յարութեանն. իսկ այս կատարեալ մտաց պէտք էին և շա՛տ ժամու: - 517. Այնց է *իմանալ*, ուր ժողով լինէր մի լեզուաւ խօսէր ոք առաքեալ, և ամենայն ոք լսէր իւր ձայնիւն: - 525. Զորօրինակ ասեմք, իմացումն *իմանալ*. և իմանալի: - 531. Եւ այլն նոյնպէս *իմասցի* ուղղակի: -

534. Նոյնպէս և զամենայն օրհնելիս *իմա՛*. արժանաւորքն օրհնել պարտին. և զարժանաւորս. և արժանապէս: - 540. Դարձեալ՝ երկրի զգործ, և երկնի զպատիժն է *իմանալ*: - 541. Եւ բաժանումն յաւէտ զքան զաւառաւ և լեզուաւ՝ կանոնական սահմանաւն ասացեալ լինի. այսպէս և առ միաբանութիւնս է *իմանալ*. առաւել միաբանութիւն ասել զորս կանոնական սահմանադրութեամբ է, քան որ զաւառաւ և լեզուաւ: - 552. Եւ յայսոսիկ միաբանութիւնս որ ըստ կանոնի՝ յաւէտ միաբանութիւն զայս է *իմանալ*՝ որ ըստ բոլորին օրհնադրութեանց սահմանաց կամ ըստ գլխաւորագունիցն լինիցի. և ո՛չ մասամբ միով միաբանեալք և բազմօք զանազանեալք. մանաւանդ թէ հակառակեալք և ընդդիմացեալք: - 552. Դարձեալ ևս յայտնի. որ խորհրդովն է պղծեալ՝ ո՛չ կարծէ զինքն մեղանչական գոլ. այլ ի գործ մարմնոյն *իմանայ* զչարիս իւր զղջա՛յ և ապաշխարէ: - 558. Իսկ ամբարտաւանն ո՛չ *իմանայ* զմեղսն զոր գործէ հպարտութեամբ. այլ գիտէ ևս թէ առաքինութիւն է: - 562. Նոյնպէս և զամենայն մահու չափ մեղս *իմասցիս*: - 565. Չորիւք *իմանի*: - 573. Չորրորդ՝ զի սովաւ *իմասցուք* զմարդեղութիւն բանին կրկին կերպիւ: - 598. Եւ գիտելի է, զի մարդ որ ի մեղք անկանի և *իմանայ* զինքն որ մեղք գործեաց, և ունի զխոստովանահայրն պատրաստ ուղղափառ և գիտուն, ի յա՛յն պահն պարտի խոստովանիլ: - 601. Չորրորդ, զի բարեաց պատճառ զաստուած *իմանամք* և ի նա՛ վերաբերեմք: - 626. ...զի յորժամ տեսցուք զանցաւոր կեանս, *իմասցուք* զմեծութիւն պատւոյն ա՛յնր կենացն: - 663. Չորրորդ ի հասակն է *իմանալ*. զի տիքն անցանեն, և զօրութիւնք և ներգործութիւնքն պակասին...: - 666. Դարձեալ ասեն՝ հոգին յառա՛ջ գործէ զքարին զի նախ *իմանայ* և կամի: - 696. Ասեմք եթէ՝ այսմ պատասխանի ասացաւ յառաջագոյն. զի ո՛չ ուղղակի *իմանան* վասն առակին...: - 696. ...իսկ հոգին թախանձէ՛ թերևս զի ելս իրացն *իմասցէ*. - 697. ...որով *իմանան* արդարքն թէ այնպիսի փառս պատրաստեալ է նոցա. և յուսով վայելեն մինչև օր դատաստանին: - 697. Այլք ասեն թէ՝ զօզաւ և մազօզաւ *իմացեալ* լինին զօրք նեռինն. - 708. Եւ զայս ասաց տգիտութեամբ զի կրկին յարութիւն մարմնական *իմացաւ*: - 710. Զոր վարդապետք եկեղեցւոյ այսպէս *իմանան* եթէ՝ կրկին է յարութիւն. այսինքն կեանք: - 710. Չորիւք *իմանի* յետին փողն: - 713. Եւ այսպէս կրկին *իմանի* առաքելոյ բանն: - 717. զի զաստուած դէմ յանդիման տեսանէ և զաստուածայինսն *իմանայ*: - 722. Այսպէս *իմասցիս* և զայլ տարերս: - 728. Թօթափիլ կամ խաւարիլ լուսաւորաց ո՛չ է *իմանալ* թէ ի կամարէ՛ երկնից անկանին կամ զգոյացական տեսակն փոխեն: - 728. Ութերորդ, զի որ զնա՛ խաչեցին և սպանին, տեսցեն յայնժամ և *իմասցեն* թէ աստուածասպանք եղեն...: - 735. Երեք *իմանի*: - 740. Զայս *իմանամք* կշիռք առ մեզ: - 745. Դարձեալ կշիռք արդարութեան առանձնապէս *իմանի* տէր մեր ըստ չորից: - 745. Իսկ ուրախութիւնն աստուծոյ չորիւք *իմանի*: - 748. Եւ չարաց հնձան *իմանի* եռակի: - 748. Ծուխն առ զանազանս զանազան *իմանի*: - 749. Երկրորդ՝ տիւ է *իմանալ* զկեանս սրբոցն ի յերկինս. իսկ գիշեր զտանջանս զարշելեացն ի դժոխս: - 750. Եւ չորք է յատկութիւն որդանցն. զի երևելեօքս աներևոյթն *իմանի*: - 753. Մինչ ի յօրն դատաստանի աղօթեն արդարք վասն մեղաւորաց. այլ յետ այնորիկ վասն դատապարտելոցն ո՛չ խնդրեն ինչ. զի ընդ դէմ աստուծոյ գոլ *իմանան* վասն նոցա զխնդիրն: - 754. Այլ զայս ո՛չ *իմանան* հասարակ կարծիք. զի արքայութիւնն երկնից մի է. այլ փառք և պսակքն են զանազանք առաւել և նուազ: - 758. Ասեմք առ այս, եթէ առաջին կեանքն դրախտին ո՛չ զայն *իմանան* վարդապետք զոր ունէրն ադամ. այլ զոր խոստացաւն ադամայ եթէ պահեալ էր զպատուիրանն. որ նոյն ինքն է արքայութիւնն երկնից ի տեղի անկելոց հրեշտակացն: - 758. Այլ պարզաբար զնոյն ինքն կեանք դրախտին ի յարութեանն ո՛չ է *իմանալ*: - 758. Նմանապէս *իմասցի* և վասն մի դժոխոցն՝ գոլ զանազան տանջանք և տանջանարանք: - 760. Եւ զա՛յն է *իմանալ* թօթափիլ լուսաւորացն. զի յառաւել լուսոյ նոցա՝ ծածկին և ստուերանան նոքա: - 760. Ա՛րդ՝ սոքա ամենայնքին մասնաւոր և փոփոխական են և հակառակաւ. զի՞նչ *իմանաս* զանտի երանութիւնն. որ բոլորովիմք է, և անփոփոխ, և առանց հակառակի յաւիտենական: - 762. Երրորդ՝ ծառ կենաց *իմանին* տունկք իմանալի դրախտին. այսինքն բանակք երկնաւոր զօրացն. միշտ յարազուարճ բերկրանօք բարձրացեալ ի փառս: - 767. Եւ այլևս յարմար տեղւոյս այսպէս *իմանի*. զի սուրբ հարքն առաջինք պակաս ունէին զչարչարանս. վասն որոյ ո՛չ կարէին փրկել. իսկ քրիստոս եղեալ ըստ մարմնոյ որդի նոցա, զպակասութիւն հարցն չարչարանաց յիւրումն մարմնի էլից: - 781. Երկրորդ հմտութեամբ ժամանակին. որով *իմանան* զներկայս և զապառնիս և յառաջեն քան զգործս...: - 784. Եւ թէ այս և թէ այն, զնոյն *իմանամք* ասացեալ: - 788

ԻՄԱՍՏ + Որք զաչս *իմաստից* յիմանալի ճառագայթիցն խուսափեցին թիւր կամօք ...որոց դատաստանն ի բնէ ո՛չ դատարկանայ. և կորուստն ո՛չ նիրհեսցէ: - 31. Այլ ա՛յս է հոգւոյն բարեխօսելն, զի յորժամ կամք յաղօթս՝ ո՛չ գիտեմք զպատշաճն խնդրել. ապա հոգին անմռունչ տայ մեզ *իմաստ*

զպատշաճն աղօթել: - 48. Իսկ յորժամ դառնամք ի մեղաց՝ յորդորէ՛ զմեզ ի ծածուկ *իմաստիւքն* իւրովք, ժուժկալ լինել ի փորձութիւնս և համբերել տանջանաց որով ինքն զփորձ էառ: - 48. Երկրորդ՝ խօսքն ունի *զիմաստ* բանին և զմտացն. և հոգին սուրբ զիմաստութիւն հօր և որդւոյ: - 66. Հինգերորդ՝ աչք ի զանազան տեսութիւնս, և միտք ի զանազան *իմաստս*: - 104. Ասեմք եթէ՝ նոքա երեքեան դասքն՝ այսինքն աթոռք՝ քերօբէք՝ և սերօբէք՝ միակարգ միապատիւ և գերազանց էութիւնք են. զի անընդմիջաբար յաստուծոյ ամենայն լուսափայլութիւնք *իմաստք* և շնորհք ի նոսա հեղանին համակարգապէս. և ապա նոքօք յայլ ամենայն գոյս երկնաւոր և երկրաւոր: - 135. Վասն գրոյ և *իմաստից*. և մեկնութիւն այբին: - 154. Վեցերորդ՝ մարդս կարօ՛տ է ուսմանց և *իմաստից*. իսկ աստուած անկարօ՛տ է ուսման և իմաստութեան. զի ինքն է աղբիւր գիտութեան և իմաստութեան: - 156. Եօթներորդ՝ ներքին *իմաստքն* ամենևին խոր և բարձրագոյն տեսութիւն. զոր ըստ ինքեան միայն իմացումն տեսանէ և ի դուրս արտաբերէ՛: - 177. Զի ըստ *իմաստ* նոյն է՛ աստուած ամենայն ուրէք և ո՛չ ուրէք. ոչ ի տեղւոջ իմիք՝ և ո՛չ բացեայ ի տեղւոջէ իմիք. այլ վերոյ սորա, և ներքոյ սորա. ի մէջ սորա, և արտաքոյ սորա: - 180. Որ է՛ ընտրողութիւն բարւոյ և չարի՝ կատարելոցն *իմաստիւք*: - 224. Երրորդ՝ այլ իմն գերազանց ընձեռէ *իմաստս*: - 237. Սակայն և ո՛չ է պարտ զանց առնել *զիմաստս* փիլիսոփայիցն: - 246. Դարձեալ՝ հանճարն է հանդերձելոյն. *իմաստն* ներկային. գիտութիւնն անցեալ ժամանակին: - 270. Է և ա՛յլ ուրեք զանազանութիւն հանճարոյ և *իմաստից* ի յայլ վարդապետաց ասացեալ: - 270. Այսպէս և լայնքն, որ աճին *իմաստիւք* ի յէութիւնս իւրեանց: - 344. Եւ արտաքոյ, զի օրըստօրէ յաւելուն լուսափայլ *իմաստիւք* ըստ մեծին դիոնիսեայ: - 344. Երրորդ՝ երեք է *իմաստ* գրոց. անհաս և դժուարահաս և դիւրահաս: - 406. Քսանև**զ**, ետ զանձս և ընկալաւ *զիմաստս* և զաստուած գիտութիւն: - 441. Այլ **գ** են եղանակ *իմաստից*: - 537. Վեցերորդ, ընդ հրեշտակաց զնոր *իմաստ* և զնոր գիտութիւն առնուն: - 586. Այս փոքրիշատէ պատճառ *իմաստից* ձեր լիցի. - 663. Իսկ առաւօտ և երեկոյ այս է. զի տեսեալ ի բանն աստուծոյ բարձրագոյն և աստուածային *իմաստ*՝ առաւօտեա՛ն է ճանաչումն. իսկ ի նոյն բանն տեսեալ զգիտութիւն արարածոց՝ երեկոյեան ճանաչումն է համարեալ: - 767. Այլ ի հասարակ գրոյս՝ հասարակեաց և նա զկեանս առօրեայ. հասեալ ի գանձ *իմաստից* և յաղբիւրն գիտութեանց: - 772. Այլ ի պատճառս տալ *իմաստից*. որով ո՛չ յագեսցի ակն ի տեսոյ. ի գլուխ գոլոյ իմաստնոյ. մանաւանդ և ի շահ օգտի բանասէր մտաց միեղէն եղբարց: - 773

ԻՄԱՍՏԱԿ + Զի՞նչ է Իմաստասիրութեան անուն, և զի՞նչ *Իմաստակն*, և զի՞նչ Իմաստունն, և զի՞նչ Իմաստութիւն: - 269. Եւ *իմաստակ* կոչին՝ որք միոյ արհեստի են գլուխ. որպէս քերականութեան. ճարտասանութեան. աստղաբաշխութեան. և այլք. որպէս պիհռոնացիք ակադիմեանքն. որք հակառակ կոչին: - 269

ԻՄԱՍՏԱՍԷՐ + Նախ՝ բնական քննութեամբ. որպէս *իմաստասէրքն* գտնի: - 24. Եւ *իմաստասէրքն* զհոմանունսն որ ո՛չ էր ի նոյն տեսակէ կամ ի բնութենէ՝ թւակցէին: - 54. Երրորդ՝ և բաժանի և զանազանի ի բազումս. և այնպէս շրջագայութեամբ գտանէ զճշմարիտն. և այսպէս է բնական քննութիւն *իմաստասիրացն*: - 120. Դարձեալ՝ ճշմարիտն փոխի երբեմն ի սուտն. որպէս *իմաստասիրաց* բանքն: - 121. Վասն է՞ր *իմաստասէրքն* զտարրեղէնքս անապական և անվախճան ասեն: - 181. Իսկ մարտն և ապրիլն՝ *իմաստասիրա՛ց* անուանքն են. և Օգոստոսն թագաւորի: - 201. Նա՛խ՝ վարդապետաց, և ապա՛ *իմաստասիրաց:* - 218. Իսկ մաքսիմոս *իմաստասէրն* ասէ, Հոգի մարդոյ **բ** զօրութիւն ունի. միտք և բան: - 248. *Իմաստասէր* իմանամք զայնս՝ որք ըստ արտաքին փիլիսոփայիցն կրթութեան են վարժեալք. որպէս պղատոն, արիստոտէլ, և այլքն: - 269. Է և այլ ևս կապ առ *իմաստասէրս* ասացեալ: - 318. Իսկ այլ տասունքն *իմաստասիրաց* բանքն. որպէս պղատոնին. արիստոտէլին. պիթագորին և այլք. որք միայն զաստեա՛ցս պատմեն մեզ: - 380. Չորրորդ՝ մեծ և արժանաւոր ժողովն եղև ի մանազկերտ. ի **ճիդ** թուականին. հրամանաւ և արդեամբք գիտնաւոր և մեծ *իմաստասիրին* սրբոյն յոհաննու կաթողիկոսին հայոց օձնեցւոյ: - 545. Մինչ եկաց երկրորդ լուսաւորիչն հայոց և կրկին կիւրղոս սուրբ *իմաստասէրն* յոհան. և լուսաւորեաց զեկեղեցի: - 545. Ահա՛ սոքա առանձնականք և ճշմարիտք. որպէս ասի ըստ *իմաստասիրացն*: - 550. Այսպէս ասէ մեծ *իմաստասէրն* և երկրորդ աւետարանիչն մեր և կաթողիկոսն սուրբ յոհան յօձնեայ թէ՝ պատարագին ժամն խորհուրդ է խաչին քրիստոսի...: - 634. Է՛ և այլ իմն եղանակ փոփոխման ըստ *իմաստասիրացն* **դ**: - 664. Եւ ըստ *իմաստասիրին*, յառաջ քան զմարմինն յորում է զանազանութիւն լուսոյ՝ է՛ միւսն ի վերոյ յորում է միակերպութիւն լուսոյ: - 763. Աղերս ընծայեցի ի գանձանակ ճոխութեան ձերդ մեծութեան. *իմաստասէր* և ճշմարտասէր եկեղեցոյդ հայաստանեայց և ընթերցասէրդ մտաց: - 772.

Կանո՛ն է *իմաստասիրաց*, զի իր որ բնութեամբ լինի, բոլոր տեսակին պարտի գոլ: - 773. Զի արարիչն և բնութիւնն և արուեստն ոչ ինչ ծրի և վայրապար ստեղծանեն ըստ *իմաստասիրին*: - 785

ԻՄԱՍՏԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ + Եւ ի սէր աստուածային շարժեալք՝ ոմանք *յիմաստասիրութիւն*. այլք ի ճգնութիւնս. ի կուսութիւն. և ի զանազան առաքինութիւնս: - 126. Զի՞նչ է *Իմաստասիրութեան* անուն, և զի՞նչ Իմաստակն, և զի՞նչ Իմաստունն, և զի՞նչ Իմաստութիւն: - 269. Դարձեալ՝ խոհեմութիւն է ուղղել զառաքինութիւնս ըստ բարոյական *իմաստասիրութեանն*: - 580

ԻՄԱՍՏՆԱՆԱՄ + Զայս բան եհարց դշխոյն սաբայ՝ առ *իմաստնացեալն* յաստուծոյ սողոմոն: - 179. Հինգերորդ, ըստ համարոյ իդ տառիցն որովք *իմաստնացան* և ի գիտութիւն ճշմարտութեան հասին: - 711-712.

ԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ + Երկրորդ՝ *յիմաստութեանց*: - 25. Պատասխանեմք թէ՝ ամենայն հաւանութիւն որ է կամք յետ խոկմանցէ և *իմաստութեանց*. և քրիստոս է աստուծոյ *իմաստութիւն* ըստ առաքելոյ: - 36. Դարձեալ՝ զի յիմարութիւն և *իմաստութիւն* են ի նոյն և ի մի բնութիւն մարդոյն, և ո՛չ ասին հակառակ միմեանց. այլ միապէս ունի յիմարն զիմաստնոյն բնութիւն և զսահման: - 38. Երկրորդ և ոչ վասն յետին յանցանացն կռապաշտութեան եպերեմք *զիմաստութիւն* նորա և ո՛չ ընդունիմք. թէպէտ և հնա՛ր է պատճառել թէ այնքան *իմաստութիւնն*, զնա ո՛չ պահեաց հաճոյ մնալ աստուծոյ: - 40. Իսկ անտօն և ո՛չ գիր գիտէր՝ ո՛չ թէ այնքան *իմաստութիւն*, որպէս հաճոյ եղև աստուծոյ. մեք յի՞նչ հաւատամք և ընդունիմք զայն *իմաստութիւն*: - 40. Երրորդ՝ զի է՛ հնար առնուլ ի վերայ մարմնական *իմաստութեանց*՝ և արհեստից հանճարաց՝ և բնականին ներգործութեանց ի բնութիւն իրին յառաջ ածելով զէութիւնն. թէ ասեմք *զիմաստութիւնս* զայս ստեղծեալ նախկին. որ ասացաւ «ամենայն գործոց»: - 40. Արդ ստեղծուած ասի *իմաստութիւնն* ըստ խոնարհ ծննդեանն. և ծնունդ ըստ առաջնումն անհասանելոյն: - 41. Եւ *իմաստութիւն* զքրիստոս ասէ աստուծոյ. թէ աստուած *իմաստութեամբ* հիմունս էարկ երկրի: - 45. Եւ թէ արար հայր առանց որդւոյ, անիմա՛ստ արար. զի որդի է *իմաստութիւն* հօր ըստ առաքելոյ. և կամ այլ ինն *իմաստութեամբ* որ է՛ սուտ ամենևին: - 46. Իսկ որք բառնան զաստուածութիւնն ի միոյն՝ և ո՛չ երկոցունց տան զաստուածութիւնն, իմա՛, ըստ առաքելոյն զօրութիւն և *իմաստութիւն* է հօր որդի. և բան՝ ըստ աւետարանին յօհաննու: - 51. Եւ թէ էր երբեմն հայր առանց բանի և *իմաստութեան*, ի՞ւ խորհէր յետոյ ծնանիլ զորդի: - 51. Երկրորդ՝ բանն է *իմաստութիւնն*, և հոգին կենդանութիւնն: - 55. Երրորդ՝ *իմաստութեամբ* արար զհոգին և զբանն և ո՛չ անիմաստութեամբ: - 55. Ա՛րդ՝ *իմաստութիւնն* այն որ արար զբանն և զհոգին, նա՛ է բան աստուծոյ. և հոգի աստուծոյ. և ո՛չ արարած: - 55. Պատասխանեմք նախ, որպէս ասէ ոսկէբերանն թէ՝ նորածնեալքն աւազանաւն՝ ըստ չափու շնորհացն արժանաւորեին *իմաստութեան*, թարգմանութեան, և այլն. այսպէս և ոմն շնորհս ընդունէր աղօթելոյ կարգաւորապէս. զի ի նմանէ ուսանէին և այլքն աղօթել: - 59. Այլ զի ամենայն ինչ զոր ունի հայր՝ որդւոյ է. և քրիստոս աստուծոյ զօրութիւն և *իմաստութիւն*: - 65. Իսկ հոգին առնու *յիմաստութեանց* և զօրութեանց որդւոյ և բաշխէ՛ արարածոց: - 65. Երկրորդ՝ խօսքն ունի զիմաստ բանին և զմտացն. և հոգին սուրբ *զիմաստութիւն* հօր և որդւոյ: - 66. Ա՛րդ՝ քրիստոսն որ է օծեալ աստուածութեամբն, և նա աստուծոյ *իմաստութիւն* է. և ո՛չ ճանաչէ՛ զաստուած. տգիտութեամբ կորուսանէր զնա և որոյ է՛ *իմաստութիւն*: - 96. Զի լիութեամբ շնորհաց նորա մեք արդարացաք. և *իմաստութեամբ* նորա իմացաք զաստուած ...: - 97. Ահա աւետարանն լի՛ ասէ *իմաստութեամբ*. և դու պակաս: - 97. Ա՛րդ՝ եթէ պակա՛ս է շնորհք և *իմաստութիւն* նորա, մեք զիա՞րդ լիութեամբ առաք: - 97. Քանզի առ *իմաստութիւնն* է ճանաչումն ամենայն աստուածայնոցն: - 97. Ա՛րդ՝ տգէտն ո՛չ ունի զբոլոր զամենայն *իմաստութիւն* և զգիտութիւնն գանձեալ: - 98. Իսկ գանձն և աղբիւրն *իմաստութեան* երկնի և երկրի՝ ո՛րպէս լինի կարօտ գիտութեան կամ ստացեալ յայլմէ: - 98. Տե՛ս՝ զի հոգին բղխումն է հօր անձամբ. և առումն յորդւոյ *իմաստութեամբ*. որպէս ցուցաւ ի վեց գլուխն ի **ժգ** համարն: - 105. Չորրորդ՝ կարողութիւնն հօր. *իմաստութիւնն* որդւոյ. բարութիւնն հոգւոյն: - 105. Եւ դարձեալ՝ զի կարողութիւնն նախ է քան *զիմաստութիւնն*. և *իմաստութիւնն* նա՛խ է քան զբարութիւնն: - 105. Նմանապէս և հասարակն թէպէտ բազում է, այլ երկոտասան գլխով նշանակի. նախ Բնութիւն. որ նոյն է էութիւն. ապա Բարութիւն. Կամք. Անմահութիւն. *Իմաստութիւն*. Լուսաւորութիւն. Գեղեցկութիւն. Անփոփոխութիւն. Յնծութիւն. Փառք. Իշխանութիւն. և Արարչութիւն: - 105. Երրորդ՝ պատճառ է յաւիտենից. և ժամանակաց. և աւուրց. որպէս լոյս. *իմաստութիւն* և կեանք կոչի. զի պատճա՛ռ է սոցա: - 115. *Իմաստութիւնն* աստուծոյ անեղ է. վասն որոյ զանեղսն որ ո՛չ են եղեալ՝ չափէ՛: - 118. Որպէս յորժամ ասեմք անբան և յիմարութիւն, գերագոյն ունիլ զբան և *զիմաստութիւն* քան զմերս: - 118. Դարձեալ՝ և այսպէս տեսանի աստուած. յորժամ միտք

յամենայն եղելոց որոշեսցի. նաև յինքենէ՛ զի եղակա՛ն է. թողեալ զինքն միաւորեսցի յաստուածային ճառագայթն որ անքննելի լոյսն է և *իմաստութիւնն*: - 119. Նախ՝ զի ամենայն բանից և *իմաստութեանց* է բաշխօղ: - 121. Որպէս է՛ բարի. գեղեցիկ. լոյս. կեանք. *իմաստութիւն*. և այլն: - 122. Նմանապէս և սէրն. և ազնիւն. և *իմաստութիւնն*. և այլն: - 128. Լայնութիւն՝ *իմաստութիւնն* է. երկայնութիւն՝ զօրութիւնն. խորութիւն՝ անյայտութիւնն. բարձրութիւն՝ անհասութիւնն: - 129. **Բարձրութիւն *իմաստութիւնն* է. որ գերազա՛նց է քան զամենայն միտս. և ամենայն ինչ մերկապարանո՛ց կայ առաջի նորա**: - 129. Նախ է՛ գործ *իմաստութեան* աստուծոյ. որով զանազանեսցին արարածք՝ առաւել և նըւազ ընդունելով. և մի՛ խառնափնդոր և անզանազանապէս: - 130. Եւ քերոբէն որ է՛ բազում գիտութիւն՝ ի դէմս որդւոյ. զի նա՛ է *իմաստութիւն* և գիտութիւն հօր ըստ առաքելոյն: - 135. Երրորդ՝ զի սերոբէն մաքրական լսի և հրաբերձ. ըստ որում մաքրեաց զմարգարէն. և քերոբէն *իմաստութեամբ* լուսաւորիչ. և աթոռքն ուղղութեամբն կատարիչ: - 135. *Իմաստութեան* օձին նմանիլ. և թէ զգլուխն ջախջախեմք. և թէ թոյնքն ի գլուխն է: - 155. Վեցերորդ՝ մարդս կարօ՛տ է ուսմանց և իմաստից. իսկ աստուած անկարօ՛տ է ուսման և *իմաստութեան*. զի ինքն է աղբիւր գիտութեան և *իմաստութեան*: - 156. Երրորդ՝ զի որպէս *իմաստութեամբ* արար, ըստ այնմ «աստուած *իմաստութեամբ* հիմունս էարկ երկրի». այսպէս *իմաստութեամբ* և նախախնամէ՛ զբոլորն՝ և զի իւրաքանչիւրսն ըստ իւրում պիտոյից զանազանապէս: - 157. Երկրորդ՝ զի բանիւ գործէ արւեստաւորն. այսինքն *իմաստութեամբ* և կամօք. այսպէս և արարիչն աստուած զամենայն եղեալքս կամեցաւ և արար...: - 164. Իսկ Ունիլ ասի, *իմաստութիւն* և բան ունի և զարարածս. և ունի յատկութիւն որով տարորոշի յարարածոց: - 172. Առաջին՝ զի ամենայն գիր գործիք է բանի. և ունի *իմաստութիւն* և բան ծածկեալ յինքեան: - 177. Այլ և ժողովէ՛ զբանն և որոշէ. այսինքն զհեգ. զբառ. զբան. և *զիմաստութիւն*: - 178. Նախ զի է ծնօղ և սկիզբն ամենայն գրոյ և *իմաստութեան*. որպէս հայր աստուած բոլորից: - 178. Վեցերորդ՝ զի ի բազում բանս մտանէ և գրի քան զայլ ձայնաւորս. և յա՛յտ է, զի բազում *իմաստութիւնս* ծնանի: - 178. Դարձեալ՝ *իմաստութեամբն* տիրեմք ծովու և ցամաքի. և բազում բարութիւն հոգւոյ և մարմնոյ ի նմանէ ծնանի: - 178. Դարձեալ՝ որպէս ասեն իմաստունք՝ թէ քան զամենայն պարգևք գերագո՛յն է *իմաստութիւնն* յաստուծոյ առ մարդիկ իջեալ. այսինքն քան զկեանս և զառողջութիւն, և քան զմեծութիւն և զայլսն: - 178. Նա՛խ՝ զի *իմաստութեամբն* զնոսա կարեմք գտանել. և նոքօք *զիմաստութիւնն* ո՛չ: - 178. Իսկ *իմաստութեան* ոչ ինչ է ներհակ: - 178. Եւ այբն է մայր և սկիզբն *իմաստութեանս* այս: - 178. Վեցերորդն *իմաստութեան*: - 195. Տասներորդ՝ *իմաստութեան*: - 209. Եւ զի տեղի է ուսման արուեստից և առաքինութեանց և *իմաստութեան* հանճարոյ: - 211. Երրորդ՝ պէտք են *իմաստութեանց*. զի առակ օրինակի առնումք զնոսա ի դէպ ժամու: - 212. Իսկ մարդոյս հնարք և *իմաստութիւնն* բանականութեամբ է. վասն այն բազում է ի նոսա հնարք. և առաւել և նուազ, և ո՛չ հաւասարք: - 218. Զի՞նչ *իմաստութիւն* օձին որոյ պարտ է մեզ նմանիլ: - 218. Երրորդ՝ զի ադամայ ետ աստուած զբնական *իմաստութիւնն* առ ի ցուցանել զլաւագոյն ծնունդս բանին՝ հրամայէ՛ անունս դնել: - 219. Երկրորդ՝ իմանալի՛ է, զի իմացումն և *իմաստութիւն* տայ մեզ յայլ իրս. որպէս ծառն կենաց զքրիստոս: - 222. Քսանէ՝ Ո՛ր է հանճար և *իմաստութիւն*: - 228. Եւ ի վախճանի եդև զգալի բանականն իբրև մատնահար և կնիք արարածոց. ունելով զիմացումն և զզգացումն. զի *իմաստութեամբն* ծանիցէ *զիմաստութիւն* արարչին. և զգալովն զամենակարօղ զօրութիւն նորա՛: - 231. Զի մեծ է և անճառ և անպատում զօրութիւն և *իմաստութիւն* աստուծոյ...: - 231. Եւ կոշտաւորն առանց *իմաստութեան* է: - 246. Վասն այսորիկ կատարեալ *իմաստութիւնն* յերկուս բաժանի. ի տեսականն և ի գործնականն. այս ըստ դաւթի: - 248. Եւ սոքա **Ե Ե** զօրութիւնս ունին. Մտացն. *Իմաստութիւն*. Տեսողութիւն. Ուսողութիւն. Անմոռացութիւն - 248. *Իմաստութիւն* ընդ խոկումն: - 248. *Իմաստութիւնն* ո՞րպէս է: - 250. *Զիմաստութիւնն* ո՞ւր գտանէ մարդ: - 250. Իսկ զբանականն և *զիմաստութիւնն* կատարեալքն հասակաւ. յորժամ բանին մասն կատարի ի մարդն: - 251. Զի՞նչ է *իմաստութիւն*: - 269. *Զիմաստութիւնն* հոմանուն է և ի բազում տեսակս որոշի. և բնաւքն ամենայն՝ մտա՛ցն են ներգործութիւն. վասն այն կոչի *իմաստութիւն* որ է իմացութիւն: - 269. Եւ նախ ասի *իմաստութիւն* նոցա, որ զբնութիւն էիցս քննեցին. և զշարժումն լուսաւորացն. որպէս իմաստունքն յունաց: - 269. Երկրորդ՝ *իմաստութիւն* ասի զանազան արուսետից գիտք. ըստ այսմ՝ «ո՞ ետ կանանց *իմաստութիւն* նկարակերտութեան»: - 269. Երրորդ՝ *իմաստութիւն* ասի և բանական քննութիւն. որք բանիցն տեղեկացեալ ընտրեն զստոյգն ի ստոյն: - 269. Չորրորդ՝ և կատարեալ *իմաստութիւն* է՝ իմացմանն հպիլ յաստուած և յաստուածայինս ի հոգևոր և յիմանալի կեանս: - 269. Եւ զայս *իմաստութիւնս* տէրն հաւատ կոչէ. և յօհաննէս լոյս. և սողոմոն *իմաստութիւն*: - 269. Եւ ա՛յս է պատճառն. զի լոյս հաւատոյն հեղումն է յաստուծոյ առ իմացումն մարդոյ.

և ըստ որում իմացումն է մեր՝ *իմաստութիւն* կոչի: - 269. Եւ *իմաստութիւնս* այս երիւք տարորոշի յայլ երիցն: - 269. Զի՞նչ է Իմաստասիրութեան անուն, և զի՞նչ Իմաստակն, և զի՞նչ Իմաստունն, և զի՞նչ *Իմաստութիւն*: - 269. Զի՞նչ է հանճարն՝ *իմաստութիւն* և գիտութիւն: - 270. Նա՛խ՝ հանճարն է՛ բնական *իմաստութիւնն* շնորհական: - 270. Դարձեալ՝ հանճարն է ի բնականականն. գիտութիւնն յուսումնականն. և *իմաստութիւնն* յաստուածաբանականն: - 270. Դարձեալ՝ հանճարն է ի յարհեստն. *իմաստութիւնն* ի բանն. և գիտութիւնն առ երկոքինն. այսինքն ի յարհեստն և ի բանն: - 270. Դարձեալ՝ հանճարն է տրամախոհութեանն. զի կարծիք է կապեալ ընդ ուղիղ խորհրդոյ. *իմաստութիւնն* իմացմանն. գիտութիւնն յիշողութեանն: - 270. Դարձեալ՝ հանճարն է ի գիրս արտաքին. *իմաստութիւնն* ի սուրբ գիրս. գիտութիւնն ի մեկնութիւն նոցին: - 270. Դարձեալ՝ հանճարն է ի սկիզբն. *իմաստութիւնն* ի մէջն. գիտութիւնն ի կատարումն: - 270. Դարձեալ՝ *իմաստութիւնն* է բանին. զի նորա՛ է իմանալն. գիտութիւնն ցասմանն. զի նորա է ընտրելն. և հանճարն ցանկութեանն. զի նորա է յանճարն տռփիլ: - 270. Դարձեալ ըստ այսմ կարգ ի *իմաստութիւն* է հաւատն. գիտութիւն յոյսն. հանճար սէրն: - 270. Դարձեալ՝ *իմաստութիւնն* պատշաճի հօր ըստ կարողութեան. և գիտութիւնն որդոյ իբր բան. և հանճարն հոգւոյն բղխման: - 270. Այսպէս ասեն եթէ՝ *իմաստութիւն* և հանճարն զանազանին: - 270. Զի *իմաստութիւնն* է ճանաչումն աստուծոյ բացարձակապէս. իսկ հանճարն է ճանաչումն համեմատաբար. այսինքն համեմատելով զստեղծւածս առ ստեղծօղն: - 270. Դարձեալ զանազանութիւն, զի հանճարովն ճանաչի աստուած լուսաւորութեամբ լսելոցն ի գիրս սուրբս. իսկ *իմաստութեամբ* ճանաչի աստուած ըստ ինքեան: - 270. Դարձեալ՝ հանճարովն ճանաչեմք զաստուած. այլ *իմաստութեամբն* ճանաչեմք զքաղցրութիւն նորա: - 270. Դարձեալ ասեն թէ՝ հանճարովն եմք նախատեսք. այլ *իմաստութեամբն* հասունք: - 270. Նա՛խ՝ զի *իմաստութեան* են պատճառք. զի տեսանելով զսոսա՞ զարարչութիւնն աստուծոյ ի միտ ածեմք: - 295. Զորս հրեշտակս կոչէ ո՛չ վասն առաքինութեան, այլ զի պատգամաբերք և թարգմանք եղեն աստուծոյ *իմաստութեանն* առ մեզ ի ձեռն լեզուաց գիտութեանն: - 297. Յինգերորդ՝ ըստ բանի՝ յղացեալք խոհեմութեամբ և ծնանիմք *զիմաստութիւն*: - 308. Նոյնպէս և քրիստոս *իմաստութեամբն* իւրով կերակրէ՛ զնոսա և զգեցուցանէ որպէս **իդ** երիցանցն, որ տուաւ նոցա արկանելիս սպիտակս. այս է շնորհին մաքրութեան զոր ընկալան ի քրիստոսէ: - 315. Եօթներորդ, նոցա ձայն զգայարանաց. և մեզ բանն *իմաստութեան*: - 354. Որոճօղն՝ քննօղ *իմաստութեան*. և կճղակն ուղիղ վարք հոգւոյ և մարմնոյ. սուրբ են: - 364. Նա՛խ՝ պարտ է զի լիցի օրհնեալ աղիւ. որ է՛ նշանակ *իմաստութեան* և սրբութեան: - 366. Յինգերորդ, ըստ փիլոնի գաւազանն է *իմաստութիւնն*. դալարեալ մտօք և ծաղկեալ ուսմամբն. և պտուղ՝ ուսուցմամբ աշակերտաց: - 382. Եօթներորդ՝ որպէս հացն մարմնո՛յ է կերակուր, և բանն *իմաստութեան* աստուծոյ՝ հոգւոյ...: - 397. Իսկ երկիրն նոր օրինացս ո՛չ բնական *իմաստութեամբ* հեթանոսաց ոռոգի, այլ շնորհօքն աստուծոյ և հաւատով դալարի: - 398. Նոյն և երկիրն վերինն երուսաղէմի յանեզրական ծովէ՝ յամպոյ հոգւոյն և շնորհացն *իմաստութեան* ոռոգի. վերին և ներքին դասք հրեշտակաց՝ և մարդկան: - 398-399. ...իսկ ցօղ *իմաստութիւնն* որ տուաւ նմա յաստուծոյ. և թագաւորք արաբայ և սաբայ, ընծայաբերքն նմա: - 421. Եւ քրիստոսէ աստուծոյ զօրութիւն և *իմաստութիւն*: - 440. Քսանգ, տիկինն սաբայ որ կոչիւր նըսա, ցանկացաւ *իմաստութեանն* սողոմոնի: - 441. Քսանէ, մեծացաւ *իմաստութեամբ* և փառօք: - 442. Չորրորդ՝ վասն *իմաստութեան* երկրին: - 442. Որ է՛ առակս: Ժողովօղ: Երգ երգոց և *Իմաստութիւնն*: - 450. Իսկ Սիրաք և *Իմաստութիւնն* և Յուդիդն և Տուբիդն և Տուբիայն և Մակաբայեցիքն և Կտակքն և այլք, չեն յայսմ համարի: - 451. Ողորմութիւնն յառաջանայ ի կամացն. և արդարութիւնն *յիմաստութեանցն*: - 457. Այլ և *իմաստութեանն* հօր պարտ էր նորոգել զխնդրօղ *իմաստութեանն* որ է մարդն: - 468. Յինգերորդ՝ նա՛ միա՛յն է ծնունդ համահաւասար կատարելութեամբ զօրութեամբ և *իմաստութեամբ* ընդ հօր...: - 472. Վասն յիմարին՝ ծաղր լինի *իմաստութիւնն*: - 491. Խորութիւնն՝ աստուածային *իմաստութեանն*: - 493. Եւ ի գիրս *իմաստութեան* «Օրհնեալ է փայտն որով լինի արդարութիւն»: - 494. Եւ հոգին սուրբ ի քրիստոսէ էջ յառաքեալսն. և նա՛ է *իմաստութիւն* հօր: - 523. Եւ հոգին սուրբ բղխէ ի հօրէ՝ և առնու յորդւոյ *զիմաստութիւն* և բաշխէ՛ յարարածս բոլոր: - 523. Ասեմք առ այս, թէ յերրորդութիւնն սուրբ մի է բանն և *իմաստութիւնն* և բնութիւն և կեանք և ներգործութիւն և այլն ամենայն. բաց յառանձնութենէն որ է ծնօղ ծնեալ և բղխեալ: - 530. Յինգերորդ՝ ի գլխո՛յն են փառք և խնդութիւն. բան և *իմաստութիւն*: - 532. Նոյնպէս քրիստոս է փառք և ցնծութիւն, բան և *իմաստութիւն* եկեղեցւոյ սրբոյ: - 532. Եւ շնորհք *իմաստութեան* ի մեզ ծաւալեալ. ըստ այնմ «որպէս իւղ զի իջանէ ի գլուխ մեր և ի մորուսս քահանայութեան կարգի, և ի գրապանս զգեստու ժողովրդեանն»: - 532. Այլ *իմաստութիւն* և հանճար

զանազանեալ է ի վերոյ ի **ժզ** գլուխն, **իէ** համարն տես անդ: - 537. *Իմաստութիւն* է որով ճանաչեմք զբարութիւնն աստուծոյ. որ տուեալ լինի ընդ դէմ յիմարութեան: - 582. Յայս *իմաստութենէս* ասէ սաղմոսն «ճաշակեցէք և տեսէք զի քա՛ղցր է տէր»: - 582. Դարձեալ ասեն վարդապետք թէ, *Իմաստութեամբն* եմք հասունք: - 583. Կարգն է՛ ի խորհուրդ խոհեմութեան և գիտութեան. զի *իմաստութեամբ* և գիտութեամբ սպասաւորեսցէ խորհրդոցն և խրատեալ ուսուսցէ զժողովուրդն: - 587. Դարձեալ՝ խառնումն է աստուծոյ *իմաստութեանն* ընդ մարդկան. որ բանիւն խառնեալ միաւորեցան. որպէս ասէ սուրբն դիոնէսիոս: - 596. Այլ և զիինն *իմաստութիւն* ընդ նորոյս խառնեալ միաւորեաց քրիստոս. այսինքն զօրինակն ընդ ճշմարտութիւնս: - 596. Այս է խառնումն գինոյն ի խառնարանն *իմաստութեան*: - 596. Ո՞րչափ *իմաստութիւն* ունէր: - 601. Երկրորդ, զի այսպէս հաղորդիցուք երկնաւոր գինւոյն. որ է՛ *իմաստութիւնն* աստուծոյ...: - 656. Եւ դարձեալ՝ ի յարքայութիւնն երկնից այսպէս ըստ իւրաքանչիւր չափու և արժանեաց կարգաւորապէս պարգևէ աստուած *զիմաստութիւնն*. և ո՛չ անկարգ. կամ զրկելով. կամ աչաղելով: - 656. ...և նովաւ արժանաւորիլ մեզ վերնոյն գաւառի ըստ անհաս *իմաստութեանն* իւրոյ: - 663. Այլ ըստ իմացման առաւելուն ի գիտութիւն. և այն ո՛չ է նոցա փոփոխումն, այլ աճումն *իմաստութեամբ*: - 663. ...և աճին միշտ լուսափայլ *իմաստութեամբն* աստուծոյ: - 663. Եւ ըստ մտացն *իմաստութիւն* և տգիտութիւն: - 664. Վեցերորդ, քրիստոս է՛ *իմաստութիւն* և գիտութիւն հօր. և գիտէ զարժանաւորութիւն իւրաքանչիւր ումեք...: - 735. ...զի ի նմա՛ է ծածկեալ ամենայն գանձք *իմաստութեան* և գիտութեանն աստուծոյ. վասն որոյ *իմաստութիւնն* քննէ և դատէ: - 735. ...և երկոքեան սոքա կարի յոյժ վայելեն դատաւորի. այսինքն *իմաստութիւն* և անմեղութիւն. վասն որոյ քրիստոս լինի դատաւոր: - 735. Տասներորդ, ասի հնձան և կտակարանքն սուրբ. ուր հին և նոր *իմաստութիւն* ժողովեցաւ ի խառնարանին գինւոյ. յորմէ բաժակէ՛ արբին առաքեալքն ի սուրբ վերնատունն. և արբուցին ամենայն տիեզերաց...: - 749. Եւ նմա աւանդել՝ յորում ծածկեա՛լ են ամենայն գանձք *իմաստութեան*. և որ քննէ զխորս աստուծոյ: - 759. Իսկ հոգին՝ *Զիմաստութիւն*. Զաիրելութիւն. Զմիաբանութիւն. Զիշխանութիւն. Զպատիւ. Զանհոգութիւն. և Զուրախութիւն: - 761. Եւ *յիմաստութիւնն* ասէ՝ «փայլեսցին արդարքն»: - 767. Դարձեալ, ծառ կենաց է աւետարանն սուրբ տնկեալ ի մէջ եկեղեցւոյ դրախտին. բերելով պտուղ կենաց *զիմաստութիւնն* երկնաւոր. որ կեանս տայ ճաշակողացն զնա. և միշտ շնորհս բժշկութեան և թողութեան մեղաց: - 768. Դարձեալ՝ ծառ կենաց է տունկն *իմաստութեան* որ ի յերկնից առ մարդիկ տնկեալ: - 768. որպէս ծաղկեալ գաւազանն ահարօնի նշանակէր զխրատ *իմաստութեանն.* որով զարդարեալ տայ զպտուղ լուսաւոր նիւթոյ կերակուր ոգւոյ: - 768. Եւ քրիստոս աստուծոյ զօրութիւն և աստուծոյ *իմաստութիւն* ի հօրէ ըստ սրբոյն դիոնիսեայ: - 770. Են և այլ շնորհք մասնականք պարգևաց հոգւոյն. որպէս բան *իմաստութեան* և այլն: - 783

ԻՄԱՍՏՈՒՆ + Ըստ *իմաստնոյն* արիստոտէլի՝ ի հակասութեանց ի հարկէ մին կողմն ճշմարիտ է: - 8. Պատասխանեմք այսմ եթէ սո՛ւտ են ասացեալքդ. և պատրւակին ճշմարտութեամբ. սակայն յայտնի՛ է *իմաստնոց*: - 8. Դարձեալ՝ զի յիմարութիւն և իմաստութիւն են ի նոյն և ի մի բնութիւն մարդոյն, և ո՛չ ասին հակառակ միմեանց. այլ միապէս ունի յիմարն *զիմաստնոյն* բնութիւն և զսահման: - 38. Այս ո՛չ որպէս չարափառքն ասեն՝ թէ որպէս նկարիչ *իմաստուն* ձևացնէ՛ պատկեր, և ապա ոչ ուսեալն՝ զնոյն օրինակէ՛: - 45. Վասն զի *իմաստունք* մաքառին ընդ դէմ հաւատոց. և քննութեամբ մտաց ո՛չ կարեն հասանիլ. և զրկին ի փրկութենէ իւրեանց: - 96. Եւ պատճառականքն. որպէս բարի. *իմաստուն*. և այլն: - 106. Երկրորդ՝ զի նախ՝ գո՛յ և է է. և ապա բարի և *իմաստուն* և այլն: - 111. Դարձեալ՝ որպէս ասեն *իմաստունք*՝ թէ քան զամենայն պարգևք գերագո՛յն է իմաստութիւնն յաստուծոյ առ մարդիկ իջեալ. այսինքն քան զկեանս և զառողջութիւն, և քան զմեծութիւն և զայլսն: - 178. Զի *իմաստունն* թէ մեծանայ, գիտէ՛ կարգաւորել: - 178. Չորրորդ՝ *զիմաստունս* և զառաքինիս ի գործս յորդորէ: - 185. Ուսաք *յիմաստնոց* թէ՝ ի բաժանիլ լեզուաց **իբ** տանուտերանց, և ի գնալն յիւրաքանչիւր տեղիս ի հեռու կամ ի մօտաւոր աշխարհս. զօրն զայն տարեմուտս կարգեցին. և ուսուցին որդւոց իւրեանց պատւել զօրն զայն տրօք ընչից: - 200. Եւ դարձեալ՝ արք *իմաստունք* սահմանեն զտունս իւրեանց ի գալ ձմերան: - 200. Այլ *իմաստունք* ասեն եթէ՝ կերակուր անասնոցն խո՛տ է անզօր. վասն այն նոքա ապուշք և անզօրք լինին: - 218. Երկրորդ՝ անունն սահմա՛ն է կարճառօտ յայտնիչ բնութեան ենթակայ իրին որպէս ասէ *իմաստունն*: - 219. Որպէս և *իմաստունքն* ասացին զամենայն երևելիս յարացոյց իմանալեացն. զոր գոյ և որակ կոչեն. և զնիւթս պատկեր գոյին. զի որակն և գոյք անմարմին են և աննիւթաբար ի մտածութիւնս երևին: - 236. Իսկ քառակուսի և չափաւոր մեծն՝ *իմաստուն* է և մեծահոգի: - 246. Վասն ոգւոյն մարդոյ զանազա՛ն են կարծիք արտաքին *իմաստնոց* և վարդապետաց եկեղեցւոյ: - 252. Եւ նախ ասի

իմաստութիւն նոցա, որ զբնութիւն էիցս քննեցին. և զշարժումն լուսաւորացն. որպէս *իմաստունքն* յունաց: - 269. Զի՞նչ է Իմաստասիրութեան անուն, և զի՞նչ Իմաստակն, և զի՞նչ *Իմաստունն*, և զի՞նչ Իմաստութիւն: - 269. Իսկ *իմաստունն* ըստ երկուց եղանակաց իմանալի է: - 269. Առաջինն խոհեմք և *իմաստունք* բնականապէս. որպէս նահապետքն առաջինք. աբրահամ. իսահակ. յակոբ. յոբ. կուռնէլիոս. և այլքն: - 269. Վասն զի յաստուծոյ. առին և կոչեցան *իմաստունք*: - 269. Նա՛խ՝ զի *իմաստնոց* ուղիղ է, և անմտաց կարծիք: - 270. Որպէս ասէ *իմաստունն*, «աստուած իմաստութեամբ հիմունս էարկ երկրի. խորհրդով և հանճարով իւրով զանդունդս պատառեաց»: - 270. Եօթնեժ՝ զի *իմաստուն* է: - 272. ...**ը**՝ *զիմաստունն* յիմարս առնէ...: - 322. Այսմ պատասխանէ՛ *իմաստունն* ի սիրեցէքն և դնէ **դ** պատճառ: - 333. Չորս պատճառս ասէ *իմաստունն* ի սիրեցէքն: - 339. Եւ որպէս ննջեցեալն քնով՝ ո՛չ տեսանէ զինքն. և որպէս յաւելի կերակրոյ խնուն զգայարանքն. նոյնպէս ագահութիւն և փարթամութիւն և հպարտութիւն մոռանալ տայ զինքն. վասն այն ասեն թէ՝ ինքեանց գիտակքն *իմաստունք* են: - 397-398. Ընդվզեալ սաբէի և կորուսեալ ի կնոջէ. և սատանայի կործանեալ *յիմաստուն* կուսէ: - 438. Չորրորդ՝ կոչեցաւ *իմաստուն*: - 440. Խորութիւն հաւատոյ. որ յոյժ *իմաստուն* և խոնարհ է: - 493. *Իմաստունք* զտեղին յերկուս բաժանեն. ի վերին և ի ներքին. զի սոքա են հակակայք և առինչք միմեանց. իսկ միջին տեղի ո՛չ է...: - 505. Նոյնպէս և անչափութիւն բանից և խրատուց հարց և *իմաստնոց* գիրք սուրբք՝ հին և նոր կտակարանք ցուցանեն զանչափ հիւանդութիւն հոգւոյ. զի սոքօք առողջացին: - 531. Սա *իմաստուն* է և հեզ. ուսի՛ր ի սմանէ: - 537. Իսկ թէ աշխարհական լինի. հայի քահանայն թէ խոստովանօղն *իմաստուն* մարդ լինի առանց բարի գործոց: - 601. Դարձեալ ասեն *իմաստունք* թէ՝ յերկնից յերկիր բազում տարեն ճանապարհ է: - 620. ...և յարութիւնն միանալ սիրով ընդ փեսային քրիստոսի և մտանել յառագաստն ընդ *իմաստուն* կուսիցն: - 681. Հինգերորդ, ասէ աստուածաբանն գրիգոր՝ եթէ հաւանիմ *իմաստնոյն* բանի՝ թէ հոգի բարի և աստուածասէր յորժամ ի մարմնոյն արձակի, կայ և մնայ նմա բարին որ լինի: - 691. Եւ յայնմ աւուր *իմաստունքն* մտին յառագաստ փեսային, և յիմարքն արտաքոյ մնացին: - 693. Երրորդ պատճառ, ասեն *իմաստունքն* թէ ծնունդք կենդանեաց և բուսոց լինին ի շարժմանէ երկնային մարմնոց. իսկ ի կատարածի խափանի շարժումն նոցա. վասն այն անբան կենդանիք և տունկք խափանին: - 727. Դարձեալ և այսոքիւք, թէ լինէիր *իմաստուն* որպէս զսողոմոն. որում ո՛չ գտաւ հանգոյն նման ի վերայ երկրի: - 761. Եւ է՛ ինչ ի ներգործութեանց հոգւոյն աստուծոյ շնորհաց. որ ծածկէ՛ *յիմաստնոց* և յայտնէ տղայոց յիւրաքանչիւր ժամանակս ըստ կամաց իւրոց: - 772. Այլ ի պատճառս տալ իմաստից. որով ո՛չ յագեսցի ակն ի տեսոյ. ի գլուխ գոլոյ *իմաստնոյ*. մանաւանդ և ի շահ օգտի բանասէր մտաց միեղէն եղբարց: - 773. Վասն որոյ առհասարակ դժկամակ թուի. մինչ ընտրեսցեն ի միմեանց. զի ինքեանց գիտակքն *իմաստունք* են: - 774

ԻՄԱՑ (ԻՄԱՑՔ) + Եւ զոր նախ *իմացն*, զ'ի յանսահման ծովէն, և զքարգմանչաց օրհնութիւնն, և զսուրբ սարգսի օրհնութիւնն, վարդան վարդապետն: - 638

ԻՄԱՑԱԿԱՆ + Դարձեալ՝ գործնականին սկիզբն կամքն է. և տեսականին *իմացական* զօրութիւն մտացն: - 121. Զի՞նչ է *իմացականն* և իմանալին: - 130. Իմանալի է իմացօղն. իսկ *իմացական* իմացեալն. զի *իմացականն* սնունդ և յառաջ եղեալ է իմանալւոյն: - 130. Ծանիր զայս, զի աստուած է միայն *իմացական* և ո՛չ իմանալի. և հրեշտակք *իմացական* և իմանալի. զի *իմացականք* են վերինքն. և իմանալի ներքինքն: - 130. Իսկ՝ հոգի մարդոյ միայն իմանալի և ո՛չ *իմացական*. զի իմանան զվերինսն՝ իմանալի՛ են: - 130. Եւ յետ սորա անմիտ զգայականն է. վասն որոյ ո՛չ է *իմացական* այլոյ: - 130. Ոմանք մերձ են էութեամբ արարչին. և ոմանք հեռի. որպէս *իմացականքն* քան զբանականս. և սա՛ քան զկենդանիս. և նոքա քան զտունկս. և հուսկ յետոյ անշունչ գոյացութիւնքն. ըստ մերձ և հեռաւոր բնութեանց՝ զանազանապէս առնուն: - 131. Եւ նոքա ըստ առաւելութեան. զի ունին *զիմացականն* բան և զգայութիւն: - 132. Իսկ հրեշտակք փոխեն զսոսա և *զիմացականն* վասն բարւոյ. զոր դաք ո՛չ կարեն փոխել: - 133. Եւ են առաջինքն *իմացականք*. և վերջինքն իմանալիք. և միջինքն *իմացականք* և իմանալիք. որպէս ա՛յլ եղանակաւ ասացաւ ի վերոյ: - 134. Նախ՝ զի հաւասա՛րք են բնութեամբ. անմարմինք՝ հրեղէնք՝ *իմացական*՝ և այլն: - 136. Նախ է հասարակ՝ գոլն հոգի՝ անմարմին՝ և *իմացական*: - 137. Նախ՝ զի հոգին բանական է. և հրեշտակն *իմացական*: - 140. Է՛ որ իմացումն մտացն առ ինքն ժողովի ի յիշողականէ՛ ի տրամախոհութեանցն՝ ի կարծեաց՝ և յայլոցն, և այնպէս ըստ ինքեան տեսութեանն ի աստուած հպի. այս է գերագոյն իմացումն. և կոչի *իմացական* տեսութիւն: - 142. Իսկ այլք ասեն թէ՝ հրեշտակն ո՛չ երևի ձևացեալ մարմնովն և ո՛չ խօսի ընդ մարդոյն. այլ՝ դնէ զնմանութիւն դիտաւորութեան ի յաչքն կամ ի յականջն մարդոյն. և անդ ընդունի հասարակ զգայութիւնն զտեսակս

այնմիկ, և տայ յերևակայութիւնն և *յիմացականն*. այսպէս երևին հրեշտակք և խօսին ընդ մարդոյ: - 145. Երրորդ երկին՝ կատարեալ տեսութիւն *իմացականին*. որ դէմ յանդիման տեսանէին զաստուած. որպէս մովսէս և դաւիթ: - 183. Այլ ո՛չ թէ հոգի ունէր բանական. այլ զօրութիւն *իմացական*: - 222. Զի լոյս Բանին և պայծառախօսութիւն՝ ի խելքն ծագէ. և *Իմացականն*՝ ի միջին փորուած գլխոյն: - 250. *Իմացական* միտս մեր՝ առ անիմանալին աստուած ո՞րպէս վերանայ: - 251. Եւ որքան սոքա առաւելուն, առաւել ճկտի ներգործութիւն *իմացականին*: - 251. Եւ ըստ որում իմանայ և խորհի, կոչի բանական հոգի. որպէս այլուր բաժանի ի տեսողական զօրութիւնն. և *յիմացականն*. և ի յիշողականն. մնալով անբաժանելի ներգործէ՛ ի նոսա: - 259. Եւ է՛ գործի իմացմանս այս՝ լոյս հաւատոյն. և առաջադրեալ՝ աստուածայինքն և *իմացականքն*: - 269. Դարձեալ՝ մա՛րդն ամբառնայ զինքն *իմացականաւն* ի վեր քան զաշխարհս: - 274. Հինգերորդ, այն զգայական. և աստ բանական. և անդ *իմացական*: - 355. Իններորդ՝ յետ է աւուր կորոյս *զնաաս* խռովարար, որ բրէր զաջոյ ակն իսրայէլի. և տէր մեր զխռովարար բանսարկուն, որ բրէ՛ զակն *իմացականին* մարդոյ...: - 427. Իսկ աստուածայինն անեղ էութիւն ամենևին պարզ և մաքուր առաւել քան *զիմացականն* բնութիւն եղական իմն գոյութեամբ. թէ և ո՛չ են միաւորական մարմնոյ: - 479. Զի հոգի է աստուած. և *յիմացական* միտս և ի հոգիս բնակէ. և չէ՛ օգուտ մարմնոյն սրբութիւն յորժամ միտքն զբաղեալ է ի չարիս. զի հեռանայ ի սիրոյն աստուծոյ և ի բնակութեանց նորա...: - 558. Յայնժամ լոյս *իմացականին* կորեաւ և շիջաւ ի սատանայէ՛. և լոյս շնորհացն ո՛չ ներգործեաց ի նա. և ի նոյն սերտեալ հաստատեցաւ անզղջապէս. վասն որոյ մեծ են մեղք սատանայի և թողութեան ո՛չ հանդիպի: - 563. **Վերին ագոյցն *իմացականն* հոգի. և ներքին կառոյցն մարմնոյս բնութիւն**: - 645. Առաջին պակասութիւն է հոգւոյն *իմացականին* խաւարն և տգիտութիւնն. իսկ ի յարութեանն բառնի այս ի հոգւոյն և լինի լոյս պայծառ՝ և գիտութիւն աստուածային տեսութեանն. - 722

ԻՄԱՑՈՒԱԾ + Նախ՝ զի իմացումն խոնարհի ի *յիմացւածն* որ առաջի իւր: - 120. Երկրորդ՝ հրեշտակք բարձրանան ի տեսութիւնն աստուծոյ. և մարդիկ խոնարհին և շեղին ի *յիմացւածն*: - 120. Նա՛խ՝ բնականն. որ է բարի *իմացուածն* և խորհուրդ որ ո՛չ արդիւնանայ: - 368. Ա՛րդ՝ է՛ ինչ ի սմա հաւաքեալ ի լուսաւոր բանից վարդապետաց սրբոց ըստ գրոյն կամ *իմացուածոյն*: - 772

ԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆ + Այլ վերին մասամբ ծայրիւ *իմացութեան* ճկտի յաստուածայինսն՝ հաւատոյն լուսով և վկայութեամբ սուրբ գրոց հաստատել: - 103. Ապա յա՛յտ է՝ զի գիրն ներգործակա՛ն է իմացութեանցն որ ըստ ինքեանն զօր ի վերոյ ասացաք: - 143. Զիմաստութիւնն հոմանուն է և ի բազում տեսակս որոշի. և բնաւքն ամենայն՝ մտա՛ցն են ներգործութիւն. վասն այն կոչի իմաստութիւն որ է *իմացութիւն*: - 269. Ուստի և վեհագոյն *իմացութեանց* էից սերովբէն զքօղեալ զերեսս և զոտս մարդեղութեան խորհրդոյն պարուրեալ: - 456

ԻՄԱՑՈՒՄՆ + Դարձեալ, թէ ամենայն ինչ ի հարկէ՛ է մարդոյ և անասնոյ, ապա ոչինչ զանազանի բանականն և անբանն. զի բանականն *իմացմամբ* և կամօք վարի. և անբանն ի բնութենէ՛ հարկի որպէս ասացաք: - 11. Իսկ ի տեսութիւն մարդոյ է՛ առաջին և վերջին. զի զանցեալն տեսանէ յիշմամբ, և զներկայն *իմացմամբ*. և զիանդերձեալն ի պատճառն իւր ըստ ժամանակին փոփոխման որպէս ասացաք: - 15. Այլ զի արեգակն անբանապէս տայ զլոյսն. իսկ աստուած բանիւ և *իմացմամբ* ընտրէ զարժանիսն և փրկէ. որպէս մարդիկ զընտրելիս ընտրեն, և ոչ զխոտելիս: - 20. Չորրորդ՝ առանձնակի տեսութեան՝ միայն *իմացմանն*՝ վասն առանձնակի արժանաւորութեան. որպէս մովսէսին: - 24. Երկրորդ՝ է՛ դարձուցանել *զիմացումն* ի հաւատալեացն, և յայնցանէ որ աճեն զմարդն առ հաւատալն. այնպիսին խաբեալ է. զի բնութեամբ է մարդոյ ո՛չ տեսանել զյետոյս իւր. և ո՛չ առանց աչաց հայելոյ: - 31. Երրորդ՝ է՛ նրբութիւն իմանալեացն և բնութիւն *իմացմանն*. որպէս բժոտ աչքն ո՛չ տեսանէ զմազն ի հեռաստանէ: - 31. Չորրորդ՝ է՛ հեռաւորութիւն հաւատալեացն. զի որք ո՛չ կրթին ի գործ *իմացման*, բայց միայն ի զգայութեանց՝ հեռի՛ են ի հաւատալեացն որպէս երկիր յերկնէ: - 31. Դարձեալ՝ հոգին սուրբ է ի հօրէ որպէս կամք ի մտաց. և որդի որպէս *իմացումն*: - 64. Ա՛րդ՝ կամքն ո՛չ է *յիմացմանէ*. և ո՛չ հոգի յորդւոյ: - 64. Աստուած և մարդ ասել քրիստոսի կրկին է *իմացումն*: - 77. Զի ո՛չ երբեք՝ ոչ բանիւ՝ ո՛չ *իմացմամբ*՝ և ո՛չ իրօք բաժանումն ունելով: - 83. Երանելին պօղոս՝ զխորհուրդն աստուածպաշտութեան յայտնի և մեծ ասէ. ըստ որում երևեցաւ բանն մարմնով. բնաւին ապա բաժանելն ի մարմնոյն ամբարշտութիւն է և *իմացմամբ* և բանիւ: - 93. Եւ ըմբռնօղ՝ զի բանական *իմացմամբ* մտաց զմայլեալ էր միաւորութեամբ աստուածային փառացն: - 100. Զանազանի հրեշտակն. և հոգի մարդոյ. և *իմացումն* հրեշտակաց: - 102. Զի խաւարի միտքն. և մոլորի՛ *իմացումն*. և կապի ընդարձակ տեսութիւնն. և ծանրանայ_թեթեւութիւնն.

և անջատի ի բազումս. և տգեղանայ պատկերն: - 104. Ոմանց գոյութիւն միայն. և այլոց կեանք. և բան. և *իմացումն*. որպէս տիպ կնքեալ ի մոմի: - 106. Եւ մի է միտք և *իմացումն* և կամք իւր: - 107. Եւ աստուած յայտնի է ի բանականքս *իմացմամբ* և պատկերաւ. այլ ի կենդանիս և ի բոյսս և ի գոյսս սակաւ ինչ նմանութեամբ: - 109-110. Մեք ո՞րպէս տեսանեմք զաստուած. *իմացմա՞մբ*՝ թէ զգայութեամբ: - 119. Նախ՝ զի *իմացումն* խոնարհի ի յիմացւածն որ առաջի իւր: - 120. Իսկ շնորհականն է ընդդէմ այսոցիկ. զի պարզ և միեղէն *իմացմամբ* բարձրանայ յաստուածային գիտութիւնն. և այնպէս ի զարմացման լինի տեսութեամբ նորին: - 120. Եւ զի յետ մահու և յարութեան ո՛չ գոն այսոքիկ պատճառք՝ անմոռանալի մնայ *իմացումն*: - 120. Եւ ապա ասեմք անհասանելի անքննելի անճառելի. ո՛չ միայն մեզ, այլ և ամենայն եղական *իմացմանց* անիմանալի է և անյայտ: - 122. Եւ որպէս զարմացումն առաւելութիւն է *իմացմանն*, նոյնպէս և նախանձն առաւելութիւն է կամացն: - 128. Սակայն ըստ մեր *իմացմանս* հասարակ է բարին քան զչէրն. զի ասեմք՝ սէրն բարի է. ազնիւն բարի է. և այլն. որպէս ասեմք՝ մարդն կենդանի է. ձին կենդանի է. և այլն: - 128-129. Իսկ առողջ լսելիք և տկար՝ պատճառի ի համակարգս. և ի հաւասարն բնութեամբ. որք *իմացմամբ* և սիրով և ներգործութեամբ առաւել կամ նըւազ են. ուստի առաւել կամ նըւազ պարգևս ընդունին: - 131. Հինգերորդ՝ զի տեսեալ զանարգ կերպարանն՝ խնդրեմք զճշմարիտ *իմացումն*: - 132. Իսկ այս հրաշք տեսութեանն և *իմացմանն* է: - 133. Իսկ թէ ոմանք զո՛լ ասեն Ժ դասք և զմինն անկեալ, ո՛չ պարզապէս, այլ կրկին է *իմացումն*: - 134. Համաձայնին միմեանց սուրբ վարդապետք. զի դիոնէսիոս ինն դասս ասէ հրեշտակաց. այլ առաջին դասքն անընդմիջաբա՛ր են յաստուածային *իմացումն*, համապատիւք և համափառք: - 134. Ա՛րդ՝ որ քան սրբութեամբ և *իմացմամբ* աստուածատեսակ լինին՝ աստուածք կոչին. եթէ հրեշտակք և եթէ արք սուրբք որպէս մովսէս: - 137. Երրորդ՝ տեսութեամբն և *իմացմամբն* աստուծոյ. զի ոմանց առաւել է և ոմանց նըւազ: - 137. Եւ նոքա գերազարդ *իմացմամբ* աստուածային հանճարովն կատարելագործին. իսկ մեք ի ձեռն հաւատոյ աստիճանաց կատարելագործիմք: - 139. Դարձեալ՝ առ հրեշտակս մի և նոյն *իմացումն* աստուածային՝ է՛ սրբութիւն՝ լուսաւորութիւն՝ և կատարումն նոցա. զի աստուածային գիտութիւնն սրբէ յառաջին տգիտութենէն և լուսաւորէ՛ զնոսա, և կատարին նոյն հանճարովն: - 139. Պարզ են *իմացմամբ*: - 140. Իսկ ի յարութեանն և այսպէս հրեշտակաց հաւասարին *իմացմամբ*՝ կատարեալ անձամբ՝ անքանակ մարմնով՝ և անփոփոխ: - 141. *Իմացումն* հրեշտակաց և հոգւոց ո՞րպէս զանազանին: - 141. Կայումն ըստ բնութեան, և շարժումն ըստ *իմացման* և ներգործութեան: - 142. Բոլո՛ր է՝ յորժամ *զիմացումն* մտաց յամենայն եղելոց առ ինքն ժողովէ՛, և այնպէս բոլորովիմբ յաստուած հայի և միանայ. և ա՛յս է ի բոլոր սրտէ և ի բոլոր մտաց սիրել զաստուած. և զայս ունին ընտրեալքն մարգարէք և առաքեալք: - 142. Է՛ որ *իմացումն* մտացն առ ինքն ժողովի ի յիշողականէ՞ ի տրամախոհութեանցն՝ ի կարծեաց՝ և յայլոցն, և այնպէս ըստ ինքեան տեսութեանն ի աստուած հայի. այս է գերագոյն *իմացումն*. և կոչի իմացական տեսութիւն: - 142. Եւ է՛ յորժամ *իմացումն* ի յիշողութիւնն ի տրամախոհութիւնն և յայլս բաժանի, և նոքօք իմանայ և տեսանէ զաստուած. և այս ևս է կատարեալ տեսութիւն. և կոչի սա բնական տեսութիւն: - 142. Իսկ որ գերակատար *իմացումն* է և ըստ բնականին տեսութիւն՝ անկարօ՛տ է գրոց և սիղոբայից: - 143. Իսկ խօսի հրեշտակն ընդ դիւին՝ ցուցանելով նմա զտեսակս *իմացման* իւրոյ առանց լուսաւորութեան իմն: - 145. Երկրորդ՝ զի որպէս ծառայ առ տէրն՝ ընդդէմ աստուածակերպ *իմացմանն* մեղանչեաց: - 150. Երրորդ՝ տեղի ասի և հասումն մտաց. ըստ որում պարունակէ՛ *իմացմամբ* զէութիւն իմացեալ իրին: - 172. Իսկ աստուած արտաքոյ է սոցա. զի ո՛չ է սահմանեալ և ո՛չ պարագրեալ և ո՛չ կալեալ յիմեքէ. ո՛չ *իմացմամբ* և ո՛չ տեղեաւ կամ մարմնով: - 174. Գիտելի է, զի է դրամբ փակեալ է ծածուկ *իմացումն* գրոց: - 177. Եօթներորդ՝ ներքին իմաստքն ամենևին խոր և բարձրագոյն տեսութիւն. զոր ըստ ինքեան միայն *իմացումն* տեսանէ և ի դուրս արտաբերէ՛: - 177. Նախ՝ որպէս ասացաւ ի վերոյ՝ երեք տեսութիւն սրբոցն է **գ** իրին. այսինքն զգայութեան. երևակայութեան. և *իմացման*: - 221. Ա՛րդ՝ դրախտն ո՛չ զգայութեամբ և ո՛չ երևակայութեամբ՝ այլ *իմացմամբ* տեսանի. վասն որոյ երրորդ երկին կոչի: - 221. Երկրորդ՝ իմանալի՛ է, զի *իմացումն* և իմաստութիւն տայ մեզ յայլ իրս. որպէս ծառն կենաց զքրիստոս: - 222. Իննևժերորդ՝ Հարցման հոգւոյն և բացադարձութիւն *իմացմանն*: - 228. Եւ ի վախճանի եղև զգալի բանականն իբրև մատնահար և կնիք արարածոց. ունելով *զիմացումն* և զզգացումն. զի իմաստութեամբն ծանիցէ զիմաստութիւն արարչին. և զգալովն զամենակարօղ զօրութիւն նորա՛: - 231. **Այսպէս գլուխ մարդոյս ունի զնմանութիւն երկնից. զի է՛ բոլոր. և աչքն որպէս լուսաւորքն. և *իմացումն* ի նմա՛ որպէս իմանալիքն յերկինս:** - 232. Է և այլ իմն աննմանութիւն հոգւոյ ըստ *իմացմանն*. առաւել և նւազ. ուշիմ և ապուշ. չկամ և կամեցօղ. հեզ և յանդուգն. ցանկացօղ և ողջախոհ. ըստ բնական

բարոյիցն որակացեալ. նման և աննման գոլով իրերաց: - 237. Իսկ ըստ այլոց, զօրութիւնք հոգւոյն բաժանին յերկուս. որ է *իմացումն* և կամքն: - 248. *Իմացումն* է որ ըմբռնէ: - 248. Զի տրամախոհութիւնն ա՛յնպէս է առ *իմացումն* որպէս գոյնն առ տեսանելիքն: - 249. Իսկ զոմանս ունի ո՛չ հաւասարակ ընդ անասնոց. որպէս բանն. *իմացումն*. և կամքն. և սոյնպիսիք: - 249. Չորիւք պարզութեամբ վերանայ *իմացումն* մեր: - 251. Երրորդ՝ նրբութիւն *իմացմանն*: - 251. Եւ ա՛յս է բացադարձութիւն *իմացմանն*. զոր ի բազում տեղիս ասեն վարդապետք: - 251. Եւ զորօրինակ՝ մի է էութիւն *իմացման*, այլ ի **ե** զգայութիւնս բաժանի ըստ ներգործութեանն: - 259. Վասն որոյ յայսմանէ և յառաջ հաստատի մարդ ի հանճարս բանակրութեան և ի տեսութիւն *իմացման* մինչև ի **խք** ամն որ է եօթնիցս եօթն: - 265. Իսկ մարդոյն ուղեղն գէճ է և հով. զի նկարեսցէ յինքն *զիմացումն* մտացն. և ջիլքն յառաջեալ ի նման վասն գիճութեան ո՛չ կարէ պնդել զանդամսն. վասն որոյ ո՛չ կանգնի և ոչ գնայ: - 266. Եւ է՛ գործի *իմացման* նոցա՝ յիշումն. և ենթակայ՝ երկնային մարմինք՝ և էութիւնք եղելոց: - 269. Եւ է՛ գործի *իմացման* նոցա՝ ձեռք և մատունք. և ենթակայ՝ նիւթք երկրաւոր: - 269. Չորրորդ՝ և կատարեալ իմաստութիւն է՝ *իմացմանն* հպիլ յաստուած և յաստուածայինս ի հոգևոր և յիմանալի կեանս: - 269. Եւ է՛ գործի *իմացմանս* այս՝ լոյս հաւատոյն. և առաջադրեալ՝ աստուածայինքն և իմացականքն: - 269. Եւ ա՛յս է պատճառն. զի լոյս հաւատոյն հեղումն է յաստուծոյ առ *իմացումն* մարդոյ. և ըստ որում *իմացումն* է մեր՝ իմաստութիւն կոչի: - 269. Երկրորդ՝ կարծիք է զգայութեանց, և ուղիղ *իմացմամբ*: - 270. Դարձեալ՝ հանճարն է տրամախոհութեանն. զի կարծիք է կապեալ ընդ ուղիղ խորհրդոյ. իմաստութիւնն *իմացմանն*. գիտութիւնն յիշողութեանն: - 270. Վեցերորդ՝ ի յաստուած է՛ միտք և *իմացումն* և կամք. ունի և մարդս զայսոսիկ: - 271. Տասներորդ՝ մի և նոյն միտք է յաստուած որով զամենայն տեսանէ և զամենայն բարբառ լսէ. նոյնպէս և ի մարդս մի *իմացումն* է որ զանազան զգայարանօք իմանայ: - 271-272. Եւ դարձեալ ասեն թէ՝ հոգին է պատկեր աստուծոյ ըստ զօրութեանցն. զի ունի միտք և *իմացումն* և կամք: - 273. Նա՛խ՝ ի նրբութենէ *իմացման*: - 336. Չորրորդ՝ *իմացումն* մեր սրբութիւն սրբոց: - 343. Եօթներորդ՝ սիրի աստուած բոլորով սրտիւ, այսինքն անմոլար *իմացմամբ*: - 396. Եւ ունի այս կրկին *իմացումն*: - 458. Անդրանիկն անուն կրկին ունի *իմացումն*: - 472. Երկրորդ՝ վասն բազում մասանցն. որք կրեն զտանջանս մարմնոյ մասամբ և զգայութեամբ. և հոգւոյ զօրութեամբ և մտաց *իմացմամբ*: - 505. Ասեմք եթէ՝ խոստովանիլն կրկին է. մին ներքին *իմացմամբ*. և միւսն մարմնով արտաձայնութեամբ: - 508. Ա՛րդ՝ ի կենդանեաց երկոքինն պահանջին. իսկ հոգւոցն բաւակա՛ն է միայն ներքին *իմացումն* զի չունին մարմին: - 508. Զորօրինակ ասեմք, *իմացումն* իմանալ. և իմանալի: - 531. Եւ է՛ հպարտութիւնն *իմացմանն* և նախանձն կամացն: - 559. Չորրորդ՝ զի ա՛յլ մեղօք կամք մեր անկարգանայ. այլ հպարտութեամբ՝ *իմացմամբն* յիմարիմք և ապշիմք. և ապա կամօք անկարգանամք: - 562. Այսպէս մեղանչէ սատանայ և մարդ. զի զլոյսն աստուծոյ անձնիշխան կամօք և *իմացմամբ* մերժէ՝ և սիրէ զխաւար: - 562. Եւ սա բաժանի յերկուս. այս է *յիմացումն* և ի կամքն: - 572. Եւ հաւատն է *յիմացումն* որպէս ի յենթակայս. և է՛ ի կամքն որպէս հրամանատու: - 572. Եւ զի յառաջ եղեալ հաւատոյն է՛ ճշմարիտն. վասն այն հաւատն է՛ *յիմացումն* որպէս ի ենթակայս. և յառաջ եղեալ յուսոյն և սիրոյն է բարին, վասն այն յոյսն և սէրն են ի կամքն որպէս ի յենթակայս: - 572. Ապա ուրեմն հաւատն է *յիմացումն*. և յոյսն և սէրն ի կամքն: - 572. Եւ այս տուեալ է յաստուծոյ ընդ դէմ նոցա որ հաստ և բութ ունին *զիմացումն*: - 582. Նոյնպէս և մասունք մտացն *իմացումն* է և կամքն: - 612. Եւ մարդս է եռայարկեան. մարմինն արտաքին. և հոգին ի միջին. և *իմացումն* առաջին: - 613. Եւ ի մեզ իշխանականն, և *իմացումն*, և խորհուրդ բարեաց: - 614. Նա՛խ՝ վասն զի հոգին եռամասնեայ է. բան, ցասումն, և ցանկութիւն. և ունի *իմացումն* և կամք: - 622. Եւ զայն աշխարհն տեսութեամբ և *իմացմամբ* միշտ յաւիտեան. անվախճան պատրաստէ՛ զհանգիստ և զերանութիւն նոցա: - 647. Նախ ըստ *իմացման* տգիտութիւն և գիտութիւն: - 663. Այլ ըստ *իմացման* առաւելուն ի գիտութիւն. և այն ո՛չ է նոցա փոփոխումն, այլ աճումն իմաստութեամբ: - 663. Եւ են *յիմացումն* և յուշի. որպէս ասէ առաքեալն թաղէոս. և յոյս նոցա լի է անմահութեամբ. և սիրով առ աստուած միացեալ: - 685. Ասեմք եթէ՝ սխալին ի *յիմացումն* առակին: - 697. Չորրորդ զի լուսափա՛յլ է. նշանակէ՛ զբարձրագոյն տեսութիւնն որով լուսափայլին *իմացմամբ*: - 712. Երրորդ՝ զուղղութիւն *իմացման* նոցա առանց խոտորման: - 713. Եւ այսմ կրկին է *իմացումն*: - 737. Երկրորդ՝ զի ո՛չ ունին զլոյս շնորհացն որովք տեսանի աստուած. զի որք աստ ո՛չ տեսին հաւատով, և անդ ո՛չ տեսանեն *իմացմամբ*: - 740. Յոգի և մարմինս է որպէս մագաղաթ. կամք և *իմացումն* դպիր և գրօղ. հաւատքն գրիչ. արտասուքն մելան. և գիրն գործք բարի կամ բան աղօթից: - 741. Եւ լուծ՝ խոհական *իմացումն*: - 744. Եւ պա՛րտ է գիտել զի ի միոյ սեռէ բարութեանցն աստուծոյ՝ յառաջե՛ն առ մեզ ողորմութիւն և

արդարութիւն. կրկին տեսակ կամ գործք կամ զօրութիւն. որպէս ի մեզ երկոքին ձեռք մարմնոյ. և որպէս *իմացումն* և կամք հոգւոյ: - 745. Կրկին է *իմացումն*: - 750. Զանազա՛ն է *իմացումն*: - 757. Ուղղակի ճշգրտութեան և անըստգիւտ *իմացման*: - 772. Ապա թէ զի՞նչ է իսկապէս *իմացումն*, լուծանել խնդրեմ: - 781. Այլ և ոմանք ասեն և է գոլ սեանց ընդ շինեալ տունն ի սողոմոնէ. կանգնեալ սիւնս է մարմնապէս. թէպէտ ա՛յլ է *իմացումն* հոգէպէս: - 788

ԻՄՆ + Կամ է՛ ի ներգործական պատճառն. որ ունիցի խափան ինչ և արգելումն. որպէս մանուկս այս երկար ապրեսցի. կամ թէ մանուկս այս լինի երաժիշտ, թէ ո՛չ լինի խափանումն *իմն*: - 9-10. Զի թէ ոչ կամաւ, բռնադատեցաւ յայլ *իմն* հզօրէ՛. և հաներ յաստուածութենէն: - 36. Եւ զի եղեր զկամքն միջոց, ի բա՛ց պարսպեցար յողորմութեանց նորին առ իւր արարածքս. զի եղեր ա՛յլ *իմն* զկամիլն և զկամքն: - 36. Իսկ ուր ուրէք զի զգեստ անւանի մարմինն յաղագս բ *իմն* պատճառաց: - 43. Բայց է և այլ *իմն* տեսութիւն խորին և գեղեցիկ. զի նա՛ վասն սրբութեան չարչարեցաւ. և որ ոք ևս չարչարեսցի վասն սրբութեան՝ մի և նոյն է դիտաւորութիւն երկուցն. յայնժամ օգնեսցէ նմա. այսինքն միաւորեսցի ընդ նա՛ սրբութեամբն, և եղիցի աստուած ամենայն յամենայնի. այսինքն կատարեսցէ զնա աստուածս առնելովն. և եղիցին աստուածք ամենայնքն: - 43. Եւ թէ արար հայր առանց որդւոյ, անիմա՛ստ արար. զի որդի է իմաստութիւն հօր ըստ առաքելոյ. և կամ այլ *իմն* իմաստութեամբ որ է՛ սուտ ամենևին: - 46. Ո՛չ թէ նոր *իմն* տեսակ և կամ նոր աշխարհ. այլ զեղելոցս նախախնամութիւնն. և ի նոյնութիւն կալն հայր կամի և որդի կատարէ՛. ոչ ծառայաբար և անուսումնապէս. այլ տիրաբար և հանճարով: - 46. Այսպէս զհոգւոյն թէ յայտնապէս աստուած ասիլ ծածկեցաւ, և այլ *իմն* բառիւ յայտնեցաւ. որ ցուցանէ զնոյն ճշմարտապէս աստուած կատարեալ. որպէս թէ, «հոգի աստուծոյ, հոգի տեառն, հոգի ճշմարտութեան, հոգի բարի, հոգի սուրբ»: - 55. Իսկ թէ առանձնապէս մարդոյն, ահա նո՛ր *իմն* և առժամայն մուծանես աստուած՝ հրեշտակաց և մարդկան երկրպագելի: - 70. Բե՛ր յարմարեսցուք այժմ զերիս եղանակս սոցա՝ միաւորութեան փրկչին ուղղակի *իմն* տեսութեամբ. որ ո՛չ ախորժելի է այլոց: - 89. Եւ այլ *իմն* եղանակաւ զանազանի տեսութիւն մտաց: - 142. Եւ խօսի հրեշտակն ընդ հրեշտակի. ցուցանելով նմա զտեսութիւն մտացն միջնորդութեամբ հոգևոր *իմն* ճառագայթիւք. և այսպէս խօսին հրեշտակք ընդ միմեանս: - 145. Իսկ խօսի հրեշտակն ընդ դիւին՝ ցուցանելով նմա զտեսակս իմացման իւրոյ առանց լուսաւորութեան *իմն*: - 145. Այլ ի մերկանալն ի մարմնոյն՝ կարօտանայ յատուկ *իմն* զօրութեան որով խօսեսցի ընդ հրեշտակին: - 145. Այլ թէպէտ աննիւթ է աստուած՝ ո՛չ է անկարգ զնիւթականքս յառաջ ածել ըստ այսմ օրինակի. զի նիւթն որ է՛ գոյացութիւն մարմնական՝ ունի որակութիւնս *իմն* մարմնական. որպէս քանակ. որակ. և այլքն: - 175. Զի իցէ միաւորիչ և կա՛պ *իմն* բոլոր արարածոց: - 231. Եւ գիտելի՛ է, զի յա՛յսց խառնուածոց լինի բարք *իմն* և ախտ ի մարդն: - 245. Ոտք կարի *իմն* երկայն՝ նենգաւո՛ր է: - 247. Իսկ սուրբն գրիգոր նիւսացին գեղեցիկ *իմն* կարգաւ մեկնէ՛: - 274. Նմանապէս և որք նոր *իմն* բարեաց սկիզբն լինիցին՝ առաւելապէս պարգևաց արժանասցին: - 288. Սակայն զառձեռն պատրաստ դիցուք ի *իմն* եղանակաւ պատմաբանութեամբ: - 304. Իններորդ՝ որպէս իսահակ նահապետ եղև երկուց *իմն* ազգաց: - 305. Եօթներորդ՝ զի նոր *իմն* չնաշխարհիկ կազմեաց. նոր ժողովրդեանն և նոր օրինացն, իցէ և նո՛ր տաճար հռչակեալ ընդ ծով և ընդ ցամաք. որպէս պսակ և փառք արդարոցն է՛ զօր ակն ո՛չ ետես և ունկն ո՛չ լուաւ. նոյնպէս և սա՛ ի զգալիսս անհաս ի մտաց մարդկան: - 342. Է՛ և ա՛յլ *իմն* տեսութիւն բանիս. զի կամի՛ զպաշտօնս մեր որոշել ի կռոց զոհիցն. զի սուտանուն դիքն խնդրէին ուստերս և դստերս և արջառս և ոչխարս զոհել և սպանումն օտարաց: - 396. Դարձեալ՝ և ա՛յլ *իմն* է միտք բանիս որ ասէ՝ «սիրեսցես յամենայն անձնէ քումմէ»: - 396. Դարձեալ, կամեցաւ աստուած այլով *իւիք* յարգել զդաւիթ, և այլով զորդին իւր յետ նորա: - 440. Երրորդ ասի ողորմութիւն, իբր թէ զարմանալի *իմն* քաղցրութեամբ ոռոգել զսիրտս: - 459. Իսկ աստուածայինն անեղ էութիւն ամենևին պարզ և մաքուր առաւել քան զիմացականն բնութիւն եղական *իմն* գոյութեամբ. թէ և ո՛չ են միաւորական մարմնոյ: - 479. Տասներորդ, զի ցուցցէ թէ թշնամեաց նորա ո՛չ է իշխանութիւն բուռն հարկանել զնմանէ. իսկ բարեկամաց նորա գոյ իշխանութիւն այլով *իւիք* մերձենալ ի նա. այսինքն սիրով և երկիւղիւ յայնմիկ զօր ուտեն զնա: - 518. Ութերորդ՝ որք առեալ զօդ դարձեալ արտաքս փչեն ներհակ *իմն* գործով. այսինքն ջերմացուցանեն և զովացուցանեն. վառեն և շիջուցանեն: - 523. ...այսինքն չարութեամբն յորժամ կամքն կարէ՛ և գիտէ ընդ դէմ կալ չարի *իմն*, սակայն վասն չարութեան ընտրէ զայն: - 566. Պահպանութիւն է որք արժանաւորին մարդկան պատուոյ *իմն* և պաշտաման: - 579. Արիութիւն է զօրութիւն *իմն* որով հեշտութեամբ տանի ամենայնի վասն սիրելի իրաց: - 580. Ա՛րդ՝ առեալ լինի աստ սրբութիւն սրտին ո՛չ

վասն առաքինութեան, այլ վասն որպիսութեան *իմն* մաքրեալ հոգւոյն: - 585. Եւ թէ աստ պատճառ *իմն* դնեն...: - 600. Դարձեալ այլ *իմն* պատճառ. որոց շարականաց փառքն և այժմն ի միասին է, - 636. Արդ՝ եթէ նախ զայն էր տուեալ, այսպիսի *իմն* հանդիպէր. կամ մնալով անփոփոխ՝ զրկէր զերկիր: - 662. Է՛ և այլ *իմն* եղանակ փոփոխման ըստ իմաստասիրացն **դ**: - 664. Եւ լինի հիւանդութիւն ի չորից *իմն* պատճառաց: - 665. Է և ա՛յլ *իմն* տեսութիւն վերագոյն. զի արարողութիւն սըգոյս ցուցանէ զառաջին անկումն մեր ի լուսեղէն կենացն ի խաւար աշխարհ տրտմութեամբ և ցաւօք մահու մեռեալք և ի հող դարձեալք. և այս ի ճաշակմանէ պտղոյն: - 670. Եւ երթայ առ իւր տէրն հեշտութեամբ. և անդէն վաղվաղակի իբրև երևմամբ և տեսութեամբ *իմն* շահի զպտուղն առաջիկայ երանութեանց: - 691. Երկրորդ՝ նշան *իմն* գոյ առանձնակի ի խառնուածոյ դիմացն: - 719. Եւ արդարութիւնն առ այս է ըստ չորից *իմն* եղանակաց: - 745. Եւ նմանապէս ըստ չորից *իմն* է արդարութիւնն: - 746. Այլ և ի նոյնս գոյ *իմն* կշիռ արդարութեան ըստ ինքեան...: - 746. Շող յաստուծոյ ծագեալ հաւատ. զերկնից կախեալ լար *իմն* լուսեղէն. զորմէ բուռն հարեալ ձեռն զձեռամբ փոփոխեալ. ի ծովու սքանչելեաց յերկինս և յօդս վերանալ: - 769. Իսկ լուծումն հարցմանցս այսոցիկ, ո՛չ ամենևին օտարածայն աւելորդս խուզեալ. և ո՛չ գեղջուկ *իմն* աշխարհական խօսից յարմարեալ: - 772. Եւ ոմանք յորոց սրբազան առաջնորդն մեր, պակասութիւն ասաց գոլ զորս յետոյ կրեցին անդամք նորա. այսինքն զհատումն մասանց. այրումն հրոյ. և այլ *իմն* բազմազան տանջանս. յորմէ թուով պակասեաց ի քրիստոս և յաւելաւ անդամս իւր: - 781. Իսկ հոսումն արտասուաց, պատճառի՛ ի ներքուստ, և արտաքուստ *յիմեքէ՛* ինչ: - 786

ԻՆՉ + Զի ո՛չ այլ *ինչ* է բախտն, եթէ ոչ զօրութիւն աստեղաց. զոր առեալ յառաջին պատճառէն՝ հա՛րկ առնեն ի վերայ մեր: - 7-8. Չորրորդ, զի ո՛չ լինի ի դիպուածոց *ինչ*. որպէս սղից ոմանց պատահին բարեբախտութիւն, կամ վատաբախտութիւն. ա՛րդ՝ թէ է՛ ամենայն ի հարկէ, ո՛չ լինին վերոյ ասացեալքս: - 8. Չորրորդ՝ զի թէ զոր *ինչ* ասեմք՝ ի հարկէ ճշմարիտ էր, յայնժամ աւելորդ էր խորհիլն մեր. զի խորհուրդն ո՛չ է ի հարկաւորացն. այլ ի ներընդունակացն. զի կարէ՛ լինիլ, և ո՛չ լինիլ. զի թէ առնեմք զայս՝ եղիցի՛ այն. և թէ ո՛չ առնեմք զայս՝ ո՛չ եղիցի այն: - 9. Ապա յա՛յտ է՝ թէ զոր *ինչ* խորհիմք՝ ի հանդերձեալն զնոյն առնեմք. և ո՛չ ի հարկէ բանն մեր որպէս ցուցաւ: - 9. Չորրորդ՝ զի թէ չարն է յաստուծոյ, այլ արդ չարն եկամուտ է և պատահեալ. լինէր ապա ի յաստուած օտա՛ր *ինչ* և պատահական. որ է անտեղի: - 13. Դարձեալ ասեմք՝ թէ կամքն աստուծոյ ո՛չ է ընդունայն. զի զոր *ինչ* կամի առնէ. այլ կամեցաւ և արար զմեզ անձնիշխան և տէր գործոց մերոց. եթէ չար՝ և եթէ բարի: - 16. Ութերորդ ասեն, թէ աստուած ո՛չ կամի զչար, ապա կարեմք առնել *ինչ* զոր ո՛չ կամի աստուած. ապա ընդէ՞ր ասէ աւետարանն, «տերև մի ի ծառոյ ո՛չ անկանի, և մազ մի ի գլխոյ ո՛չ սպիտակի առանց հրամանի»: - 17. Երրորդ՝ թէ լինէին երկու սկիզբն հակառակ միմեանց, մի զմիոյ ստեղծուածս ապականէին. և ո՛չ լինէին արարածք *ինչ*: - 20-21. Վեցերորդ՝ եթէ է ամբոխումն *ինչ* ի մէջ նոցա, ոչինչ էին մեկուսի ի մէնջ. այլ դժուարաձեռն որպէս զմեզ և հակառակ: - 21. Զի է՛ *ինչ* որ է՛ և բարի. որպէս ամենայն էութիւնք: - 22. Եւ կամ առանց միջնորդութեան օդոյս տեսանել *ինչ*: - 25. Երկրորդ ի սկզբանէ, զի իր *ինչ* ինքն ինքեան սկիզբն և սկսեալ անկար է գոլ. ուստի հա՛րկ է ամենայն սկզբնաւորաց գոլ սկիզբն: - 25. Ա՛րդ՝ ի յերկրի տեսանելի է **դ** *ինչ*: - 26. Նոյնպէս և յերկինս տեսանելի՛ է չորս *ինչ*: - 26. Եւ զոր *ինչ* տեսանէ աչք արծըւին՝ ո՛չ կարէ տեսանել աչք մարդոյ. այնպէս բթամիտն ո՛չ իմանայ, զոր իմանայ նրբահայեացն և ուսեալն յաստուծոյ. զոր եդ աստուած ուսուցիչ այլոց. որպէս մարգարէքն, և առաքեալքն, և վարդապետք: - 31. Այլ մեր պատասխանին առ այս՝ է՛ այս *ինչ*, թէ միշտ ծնունդ է ի հօրէ ըստ բնութեանն որդի. այլ անձամբ կատարեալ. որպէս լոյս ի հրոյն միշտ ծնանի և ոչ է անկատար՝ յօրինակ որդւոյ: - 37. Առաջին՝ զի թէ աստուած էր անծնելութիւնն, պա՛րտ էր ունել և անծնելութեանն ստեղծուած *ինչ*. և զի ոչ ունի, և ո՛չ ոք ասէ ի հեթանոսացն այսպիսի բան. այլ ամենքն խոստովանին թէ աստուած է աստուած. և ո՛չ անծնելութիւն աստուած: - 38. Իսկ միաւորութեանն իմանալ՝ ոչ է *ինչ* մեծ. այլ է հաւասար որպէս առօղն՝ նոյնպէս և առեալն զոյգ աստուած և մարդ: - 39. Պատասխանեմք, ո՛վ յանդուգն մեկնիչ դու ...զինչ վաղճան իցէ թագաւորութեանն նորա. ո՛վ ընկեցէ և *յի՛նչ* պատճառս. և ո՞չ լուար ի հրեշտակէն, «թագաւորութեան նորա վախճան մի՛ լիցի»: - 41-42. Դարձեալ կերպիւ *ինչ* ասի հնազանդ որդի հօր գործով՝ լրմամբ կամացն: - 42. Իմա՛, որպէս բրուտն կարէ՛ գործել անօթ *ինչ*, այլ ո՛չ երկինք, և երբեմն ի բարւոջ և երբեմն ի չար և ապականեալ. այլ ըստ այսմ ո՛չ լինի աստուած: - 44. Այսպէս իմացիր և զոչ կարելն որդոյ առնել յանձնէ՛. այսպէս օտար *ինչ* ի հօրէ: - 44. Երկրորդ՝ ո՛չ կարեմ ոչ ինչ. այսինքն անօգուտ *ինչ*: - 45. Հինգերորդ՝ զի զօրութիւն՝ կարողութիւն՝ ուստի առնելն է՝ և աստուածութիւն՝ տէրութիւն՝ իշխանութիւն և այլք այսպիսիք՝ ո՛չ են առանձին անձնաւորութեանց. այլ հասարա՛կ են. և ո՛չ մին առաւել քան զմի. վասն այն ո՛չ կարէ որդի առնել *ինչ*

յանձնէ իւրմէ թարց հօր որպէս ասացաք: - 45. Թէ մարդկութեանն էր՝ գո՛յր *ինչ* ասել: - 46. Ապա այս աղաչանքս զոր *ինչ* առնեմք ի ծագմանէ հոգւոյն սրբոյ, բարեխօսել ասի հոգոյն սրբոյ: - 48. Առակի են նման, որպէս թէ ոք որ նախ զպարիսպ քաղաքին *ինչ* իցէ գիտենայ, և զպարսպէն ասէ ո՛չ գիտեմ: - 48. Պատասխանեմք թէ՝ ո՛չ ասէ պարզաբար ամենայն, այլ կարգէ՛ զհետն թէ՝ ամենայն որ *ինչ* եղևն. թէ եղեալ ցուցանես զհոգին, և ես հաւատամ թէ ի ձեռն որդւո՛յ է եղեալ: - 53. Զի՝ *զինչն* ետ հայր որդւոյ, և ո՛չ զառինչն: - 61. Ութերորդին ասեմք՝ եթէ օրինակաւ խօսից իմանալ զհոգին սուրբ՝ ունի *ինչ* ուղղութիւն և ունի *ինչ* թիւրութիւն: - 62. Դարձեալ հարցանեմ, հոգին սուրբ մասն *ինչ* բղխէ ի հօրէ և մասն յորդւո՞յ, թէ բոլորն ի հօրէ՝ և բոլորն յորդւոյ: - 63. Ա՛րդ՝ ո՛չ ելանէ ի հայր. զի ո՛չ ունի հայր իր *ինչ* ի յորդոյ: - 63. Այլ այնպէս ասաց առ ի ցուցանել զանչափ յաւիտենական աստուածութիւնն՝ որ ըստ ինքեան պարունակէ զամենայն ժամանակս. ըստ որում աստուածային ելմունք ի յապառնի ժամանակս իցեն. և կերպիւ *ինչ* ներկայաբա՛ր գոն: - 65. Զի թէ բանին, աննման *ինչ* խորհիս. զի նա՛ բնութեամբ ունի. մանաւանդ եղեր արիոսեան: - 70. ...ինքն քրիստոս դնելով զօրէնսն ասէր, ասացաւ առաջնոցն այս *ինչ*, բայց ես ասեմ զայս *ինչ* և զայս: - 71. Իննևժերորդ՝ թէպէտ մարդիկ ոմանք կոչին տէր վասն ունելոյ իշխանութիւն *ինչ*, այլ տէր միայն աստուած է...: - 74. Առաջնոյն ասեմք. թէպէտ բանն աստուած բնութեամբ միաւորեցի ընդ մարդկութեանն, ո՛չ կրէ շփոթումն և կամ խառնակումն *ինչ*: - 76. Զի անե՛ղ է՝ յաղագս որոյ ո՛չ կրէ յեղումն *ինչ* և փոփոխումն կրից: - 76. Զի թէ անանձն բնութիւն ասէաք միաւորեալ որ էր հասարակ, գո՛յր *ինչ* նոցա ասել առ այս: - 76. Ո՛չ զմասն *ինչ* առեալ զմարդոյ. այլ զբոլոր բնութիւնն ժողովեալ անհատ մարդկութեամբն. զհոգի բանական՝ և զմիտս՝ և զմարմինս մեր՝ միաւորեաց ընդ իւրում աստուածութեանն անշփոթ և անորոշ միութեամբ: - 83. Արդ՝ մեք ո՛չ մտացածին բանիւ *ինչ* իշխեմք յաւելո՛ւլ կամ պակասեցուցանել: - 84. Զի թէ իր, ապա հա՛րկ է ասել քեզ զքրիստոս կամ մի իր և **բ**. կամ մասամբ *ինչ* մի և մասամբ *ինչ* երկու. կամ բոլոր մի և բոլոր **բ**: - 86. Այսպէս և մի անձն է քրիստոս և մի անհատ. զի թէ բաժանես զնա՛ յաստուած և ի մարդ, ո՛չ մնայ բոլորն ի նոյն. այլ մասն *ինչ* և մասն. կամ ոմն և ոմն: - 87. Երկրորդ՝ զի ո՛չ մասամբ *ինչ* ըստ ոմանց ապօղինարի և այլոց. այլ յերկուց կատարեալ բնութեանց է միաւորութիւն փրկչին: - 88. Այլ և ո՛չ որպէս պատահումն ի յէութիւն. զի բանն աստուած ո՛չ է անանձն և ազդումն *ինչ* որպէս մեր բանս ըստ ոմանց. որպէս մարկեղոս և փոտինոս դանդաչեն: - 88. Իսկ թէ և որոշակի ասես ուղղափառ մտօք, և ո՛չ այն է զարտուղի. յորժամ ասես աստուծոյ մարմին և աստուծոյ արիւն. զի որ *ինչ* է՛ ի յաստուած՝ աստուած է և ո՛չ օտար յաստուծոյ: - 92-93. Զի առ աստուած՝ ո՛չէ սոսկ տեսութիւն արտաքոյ. այլ յինքն տեսանելով զյարացոյցն. և զմեզ ի յարացոյցն մեր իբր լինիլ մեզ նախ ի յաստուած, և ապա ի յէութեան մերում. և ո՛չ որպէս փոփոխումն *ինչ* ի բարի կամացն: - 112. Աստուածային էութիւնն ըստ որում բնութիւն է՝ թէ *զինչ* է կամ որպիսի *ինչ* է անգիտելի՛ է մեզ յայսմ աշխարհի և ի հանդերձելումն: - 119. Երրորդ՝ զգայութիւն զմասնաւո՛րն տեսանէ. որպէս այս *ինչ* մարդ որ է անհատ. և միտք զընդհանուրն իմանայ՝ որ է բնութիւն. որպէս մարդկութիւն: - 121. Նոյն պարզ և աստուածային բանն է ճշմարտութիւնն. որ ո՛չ ունի *ինչ* ստութիւն և հակառակ իւր: - 121. Եւ այնչափ կուրացեալ է՝ մինչ զի պատերազմի ընդ դէմ աստուծոյ. թէպէտ գիտէ զայն լինիլ ինքեան ի չար, զի զոր *ինչ* չար գործէ անձնիշխան կամօքն, մեղանչէ մահու չափ: - 146. Բարի *ինչ* ո՛չ կամին և ո՛չ ամենևին կարեն: - 149. Հինգերորդ՝ և որպէս ընդ աղօտ *ինչ* նմանութեամբ ծանօթանամք ի գործն արարչութեան. այսպէս և ստւերակերպ նմանութեամբ ի ծանօթս գամք գործոյ նախախնամութեանն. այսինքն առնելոյն և թոյլ տալոյն: - 157. Եօթներորդ՝ թոյլ տուեալ լինի և ոմանց անկանիլ ի մեղս *ինչ*. զի ի հպարտութենէն զոր ունէր վասն առաքինութեան՝ խոնարհեսցի և անկցի առաջի տեառն խոստովանութեամբ. և ընկալցի զթողութիւն. որ նախ համասե՛ռ էր սատանայի: - 159. Եւ իսկապէս ներգործութեամբ, զի զօրութեամբ որ է՛ անկատար իր *ինչ* ի յաստուած ո՛չ է. այլ ամենայն ներգործութեամբ. այսինքն ի տեսութիւնն և ի կամքն. ապա ուրեմն անշա՛րժ է տեսութեամբ և կամօք: - 162. Նախ՝ զի պարզ ներգործութիւն է աստուած. զի եթէ գոյ *ինչ* զօրութեամբ նախատեսութիւնն աստուծոյ՝ ապա բաղադրեա՛լ է և ոչ պարզ ներգործութիւն: - 168. Երկրորդ՝ զի միշտ ներգործութիւն է աստուած. ապա թէ գոյ *ինչ* զօրութեամբ, ո՛չ լինի միշտ ներգործութիւն. այլ երբեմն: - 168. Այլ արդ՝ եթէ գոյ զօրութեամբ *ինչ* ի նա՛ ո՛չ է ի հարկէ էակ. այլ կարելի՛ էակ: - 168. Եւ թէ գոյր *ինչ* զօրութեամբ ի նա՛, և նա՛ լինէր ընդ եղելոցս ի ժամանակի որ է սուտ: - 169. Եւ թէ գոյր *ինչ* այսպիսի զօրութիւն ի նա, լինէր վախճանաւոր և նա. և թէ էր վախճանաւոր, և էր սկզբնաւոր՝ որ է՛ անպատշաճ: - 169. Ապա ուրեմն յա՛յտ է ի բաժանման է թէ ի յաստուած ո՛չ գոյ իր *ինչ* զօրութեամբ. այլ բովանդակն ներգործութեամբ որպէս ցուցաւ: - 169. Երկրորդ՝ թէպէտ յետոյ եղեն արարածք, ո՛չ են պատահումն. որպէս և բանն էր յառաջ, և յետոյ եղև մարմին. այլ մարմինն բանին ո՛չ է պատահումն. և

որդի հօրն ո՛չ է պատահումն թէպէտ յետոյ ծնանի զի առ *ինչ* է հօրն: - 170. Իսկ ի յաստուած աւելորդ *ինչ* ո՛չ է: - 170. Այլ ասի տեղի կերպիւ *ինչ*, զի է՛ հայր ի յորդի. և որդի ի հայր. և հոգի ի հայր և յորդի. և անդրադարձեալ...: - 172. Եւ այս *ինչ* է հարցումնդ զի թէ ասեմք կամաւ ներգործէ, ասեն՝ ապա փոփոխական ներգործէ որպէս մարդ. իսկ թէ ասեմք բնութեամբ, ասեն ցմեզ եթէ անբանապէս և ի հարկէ ներգործէ: - 173. Քանի *ի՞նչ* է պարագրող մարմնոյ: - 174. Երկրորդ՝ զի ամպն այն ո՛չ ունի խոնաւութիւն *ինչ*: - 206. *Յի՞նչ* պէտս են այնչափ բազմութիւնք բուսոց և ծառոց: - 212. Ձայնի պիտո՛յ է **բ** *ինչ*: - 216. Երկրորդ՝ զի դրախտն է տեղիք անապական. և ո՛չ լինէր ի մարդոյն ծորումն *ինչ* աղտեղութեան. և ոչ որպէս տնկոցն: - 225. Դարձեալ՝ ասէ պղատոն, եթէ մարդն որ ունի զնմանութիւն անասնոց *ինչ*՝ հետևի և բարուց նոցին: - 248. Այլ զայն *ինչ* հարցումն որ զմարդն ի հերձւածոյ ի զատ տանի՝ պա՛րտ է հարցանել. որպէս յառաջիկայդ հարցումն է սակաւ մի: - 251. Ասեմք առ այս. զի թէպէտ ա՛յլ է գործ ստեղծման և ա՛յլ նախախնամութեան. զի սեղծանելն է առնել իր *ինչ* ի յոչընչէ. և նախախնամելն՝ զեղեալն փոխանորդութեամբ ի նոյն տեսակն պահել: - 257. Իսկ բարոյականն այս *ինչ* է. զի զպատկերն արարչական և զառաջին կեանս դրախտին կորուսաք, և զանասնեղէն պատկերն և զերկրորդ և զախտաւոր կեանս ընտրեցաք. յիրաւի շրջեցաւ ի մեզ և լինելութիւն հոգւոյն: - 258. Որև յաւելեալ իր *ինչ* զգայական՝ լինի **զ**. վասն որոյ առ հասարակ ի **զ** ամիսս ծնանին. և ա՛յլք ի **զ** շաբաթս. և կէսք ի **զ** օրս: - 263. Առաւօտ՝ որ է՛ տղայութիւնն. այն *ինչ* ի լոյս մերձեալ: - 265-266. Ի մարդոյ և յայլ *ինչ* կենդանեաց կարէ՛ լինիլ ծնունդ. որպէս ասեն՝ ի կնոջէ՛ և յարջոյ ծնունդ եղեալ: - 267. Զի իր *ինչ* յաւելու մարդն ի վերայ կենդանւոյն, որ է՛ բանականն: - 272. Զի ի վերայ նմանութեան իր *ինչ* յաւելու պատկերն՝ որ է՛ նոյնութիւնն, և ապա՛ է պատկեր. զի պատկերն հոմանուն է: - 272. Դարձեալ՝ մա՛րդն ունի հասարակութիւն *ինչ* ամենայն ստեղծւածոց: - 275. Հինգերորդ՝ զի կողնէ աման և տեղի երիկամանց. յորմէ շարժի ցանկութիւնն. զի թէպէտ ո՛չ շարժէ զնա. այլ ազդումն *ինչ* ունի զնմանէ: - 276. Եւ կամ ի գէշք մարմնոյ կենդանոյ *ինչ*: - 294. Երրորդ՝ զի մելքիսեդեկ քահանայ ո՛չ ըստ մարմնական *ինչ* օծմամբ իւղոյ որպէս այլոցն, այլ շնորհօք հոգւոյն անընդմիջաբար: - 301. Եւ քրիստոսն օծեալ ո՛չ ըստ իւղոյ *ինչ* երևութապէս օծման, այլ միանալով ընդ բանին աստուծոյ՝ ասի օծեալ: - 301. Իսկ զի հրամայէ՛ երից աւուրց ճանապարհ տանել, զի մի՛ ապշեալ *ինչ* կարծեսցի: - 304. Եւ որպէս հայրն աբրահամ նմանեցաւ աստուծոյ հօր, մանաւանդ և որդին իսահակ համեստութեամբ *ինչ* իրօք նմանի որդւոյ նորա քրիստոսի: - 304. ...այլ չոր ծաղկն դալարիւր. այսինքն թէ ի զանգւածոյն ադամայ ունէր *ինչ* փոշետեսակ՝ սրբեցաւ հրով հոգւոյն սրբոյ: - 331. Իսկ որպիսի *ինչէն* աստուծոյ՝ անգիտելի մնայ աստ և ի հանդերձեալն յամենայն եղական մտաց. թէ հրեշտակաց և թէ մարդկան: - 331. Նոյնպէս պաշտօնեայք նորա ցուցանեն *ինչ* որ չէ ճշմարիտ: - 335. Եւ թէ ճշմարիտ էր ընդէ՞ր նո՛ր *ինչ* ոչ առնէին: - 335. Եւ այս գիտելի է. զի կախարդքն փոխեն զզգայարանս և ցուցանեն առ աչօք երևումն *ինչ*: - 335-336. Գոյացութիւն հացին փոխեալ է ի գոյացութիւն մարմնոյն քրիստոսի և է՛ անապական. իսկ քանակն և որակն մնացեալ է դեռևս փոփոխելի. և յայնմանէ փոխարկեպին այլայլմունք *ինչ*: - 339. Հինգերորդ, վասն մեղաց պատարագ, ի մեռելոտի կամ ի պիղծ *ինչ* մերձեցեալ. ոչխարով և թռչնով և նաշիով առանց իւղոյ և խնկոյ քաւէին: - 358. Իններորդ, պատարագ ուխտի. որ ո՛չ վասն երախտեաց *ինչ*, այլ իւր կամաւ ուխտեալ. որ յերկրորդ օրն ևս ուտէին զմիսն: - 359. Եւ առաջին տեառն սպանանել. որ զծածուկս տեսանէ և ո՛չ կեղծիւք *ինչ*: - 360. Երրորդ՝ շնորհ *ինչ* տուեալ յաստուծոյ ի յօգնուտ այլոց, ախտիւ ապականեն զնա՛: - 369. Իսկ ծաղկեալ գաւազանն չորս *ինչ* յաւելու. Դալարի. Շառաւիղ. Ծաղիկ. և Պտուղն ընկուզ: - 382. իսկ Կախարդն՝ որ անօթ *ինչ* թաղէ ի հող. կապս, կամ մոմ, կամ երկաթ, և պէս պէս ժժանօք յարմարե՛ն զարուեստն: - 388. Եւ կէսն զնոսա, որք ունին թերութիւն *ինչ* ի հաւատս կամ ի վարս *ինչ* և յուսմունս: - 391. Զի հաւատամք զեթէ էն. այլ՝ *ինչ* և որպիսի *ինչն* ծածկեալ մնայ: - 406. Եւ է՛ *ինչ* ի մեկնչաց ուղղեալ. այլ միտքն նո՛յն է: - 407. իսկ յորժամ սպասաւորեաց հրեշտակապետն՝ զտիրական անունն ի սաստ կոչելով. յայնժամ ամպ *ինչ* լուսաւոր ծագեալ ի տեղւոջն, շիջոյց զերևումն չարին: - 410. Երրորդ՝ զի նոր բան *ինչ* ո՛չ պատմեաց. այլ զոր ինչ ուսաւ ի սաւուղայ՝ երկրորդեաց նմա: - 430. Եւ *ինչ* ոչ գոյր ի հրէիցն, բայց միայն սողոմոն. որոյ հրամանաւն շինեցաւ ի տիպ հեթանոսաց եկեղեցւոյ զոր շինելոց էր տէր մեր: - 440. Դարձեալ խրատէ՛ զառաքեալս ի գործ *ինչ*՝ բոլոր և ամբողջ բերել առ տեարս իւրեանց. և նոքա մասնաւորեսցեն նոցա: - 443. Քանզի առ ի կատարել զգործ արդարութեանն՝ պահանջէ *ինչ* և ի կողմանէ մարդոյն. այսինքն պահանջումն ըստ արժանւոյն...: - 459. Երկրորդ՝ զի ո՛չ ինչ անդամ զազրելի է ի մարդն. այլ ամենայնն հաւասար են յարդարութիւն. եթէ ոչ եկամուտ *ինչ* խառնեսցի ի նմա: - 469. Եւ աստ գիտելի՛ է, զի **գ** *ինչ* միայն յատուկ է մարդացելոյն քրիստոսի. և ո՛չ այլ ումեք պատշաճի մարդկայինս ազգի: - 473.

Յինգերորդ՝ միաւորութիւն սովորեցաք կոչել յորժամ նիւթ *հնչ* աննիւթով կերպարանեալ տեսանի տեսակաւ: - 476. Եւ կամ աննիւթ *հնչ* և աններպ՝ ըղդ նիւթական կերպարանաց ծնացեալ. յորում իւրաքանչիւրոցն էութիւնք անշփոթաբար երևին. որպէս պղինձ գնդացեալ. կամ քուէացեալ: - 476. Այսպէս և մարդկութիւնն միաւորեալ ըղդ բանին՝ ո՛չ ունի տգիտութիւն *հնչ* մարդկային. այլ գիտէ զամենայն աստուածաբար: - 477. Զի ո՛չ սկզբնական և ո՛չ ներգործական մեղս *հնչ* ունէր: - 485. Յինգերորդ, այլք ասեն թէ հայցեաց *հնչ* շնորհս քահանայութեան որ չէր անկ կանանց: - 517. Եօթներորդ, կամ թէ եգիտ ի նա երկեւան *հնչ* թերութեան վասն յարութեանն. իբր զի ասէ յայսմ գիշերի մերձեցայք յոտս իմ և ո՛չ հաւատացեր. վասն այն կրկին անգամ ո՛չ հրամայէ մերձենալ: - 517. Որպէս թէ զվերնագոյնն կամ զանարժանս կամ վասն ախտի *հնչ* օրհնել կամ ձեռնադրել. այլ զոր հոգին յայտնեսցէ զարժանիսն՝ նմա՛ կատարի: - 539. Եւ նզովեցին զաղանդն մարկիանու և զարտեմոնի, և զտումարն լևոնի. և միաբանեցան ի մի հաւատս սուրբ առաքելոցն. և ի կանոնս սուրբ ժողովոյն *հնչ* պետք էին յաւելին գլուխս **թ** ի զգուշութիւն եկեղեցւոյ: - 544. ...և նորոգեցին զբուլութիւն և զերկպառակութիւն *հնչ* եկեղեցւոյ. և հաստատեցին գիրս կանոնականս **բժ**ան գլխոց: - 544-545. Երրորդ՝ զբոլոր հաց պատարագին ո՛չ հանել ի սեղանն. այլ մասն *հնչ*: - 553. Եւ ի հաց պատարագին զբոլորն մատուցանեն և ո՛չ մասն *հնչ*, լատինք և հայք և ասորիք. իսկ յոյնք ո՛չ: - 554. Տասներորդ՝ զի ամենայն մեղաւորաց ներէ՛ աստուած ժամանակս *հնչ* զի զղջասցին. իսկ հպարտին ոչ...: - 562. Յայսմանէ ապա ի միտ առ **բ** *հնչ*: - 563. Երկրորդ՝ գործօղն որ ունիցի զճշմարտութիւն *հնչ* կարգի՝ թողու զայն և գործէ՛ զմեղս: - 564. Չորրորդ ըստ առընչին. այսինքն թէ առ *հ՞նչ* իրք գործէ զմեղքն. զի մարդն **դ** դիմօք գործէ զմեղս. այսինքն դիմաց աստուծոյ, դիմաց եկեղեցւոյ, դիմաց ընկերին, դիմաց իւր անձինն: - 565. Նաև ի յայն որում թողեալ լինի՝ **բ** *հնչ* պահանջի. այսինքն ցաւ վասն գործելոցն, և մտադիւրութիւն վասն ոչ գործելոցն...: - 567. Զի յուսալ յիր *հնչ* առանց արդեանց ո՛չ է յոյս. այլ յանդգնութիւն: - 573. Զօրութիւն է ունել *հնչ* որով տանի չարչարանացն: - 582. Այլ սգալ վասն յատուկ *հնչ* չարի, է՛ իւրաքանչիւր առաքինութեան. զի իւրաքանչիւր առաքինութիւն սըգայ վասն ներհակին: - 583. Իսկ հեզութիւնն նոյն է ըղդ մաստութիւնն. զի ասեն թէ՝ մաստութիւն է որ ո՛չ զգայ զդառնութիւն *հնչ* ոգոյ: - 584. Եւ թէ իցէ *հնչ*՝ անզօ՛ր է. ապա յա՛յտ է զի խաղաղութիւնն է յո՛յժ մաքրեալ հոգւոյն: - 585. Եւ յերկինս ասելովն, Նախ ցուցանէ թէ՝ ո՛չ են երկրաւոր *հնչ*: - 586. Ի յասացելոցս յառաջագոյն այս *հնչ* հաւաքի, եթէ ունակութիւնք մարդկային առաքինութեանց նախկնաբար պատրաստե՛ն ի վարժումն գործնական կենացն. իսկ ունակութիւնք պարգևացն պատրաստե՛ն ի վարժումն տեսական կենացն: - 586. Զոր օրինակ զանգուած *հնչ* թունիւք ապականեալ լինի. ամենայն հաց ի նմանէ նիւթեալք մահաբերք են: - 592. Որպէս թէ ոք ի պատուհան *հնչ* ցուցանէ զինքն յաշխարհի, և վաղվաղակի ի մահ դառնայ: - 592. Վտանգ զո՞յ *հնչ* զաւակաց թէ ոչ արդար ամուսնութեամբ այլ ի պոռնկութենէ ծնանին: - 593. Ա՛րդ՝ միաւորել զսուրբ խորհուրդն ո՛չ է նորագիւտ *հնչ* եկամուտ մեզ ինքեանց: - 598. այլ ո՛չ յօրհնեալ հացէն և ի գինւոյն. այլ էառ ի սեղանոյն հաց և եթաց ի ջուր *հնչ* կամ ի սոսկ գինի՝ և ետ: - 599. Եւ յետոյ դնէ ապաշխարանք թէ զինչ կերպիւ պատեհ է. պահք. թէ աղօթք. թէ ողորմութիւն. պատարագ. և այլ զինչ *զոր* կարօղ իցէ...: - 602. Եւ յետոյ դնէ ապաշխարանք թէ *զինչ* կերպիւ պատեհ է. պահք. թէ աղօթք. թէ ողորմութիւն. պատարագ. և այլ *զինչ* զոր կարօղ իցէ...: - 602. Զի յորժամ մեղօք *հնչ* սրբութիւնս մեր ապականի, կամ շարժի ոք ի հաւատոյ, վերստին կարէ՛ հաստատիլ ի հաւատս, և դարձեալ կրկնել զխոստովանութիւն և զապաշխարութիւն: - 615. Ապա ի ժողովն եփեսոսի վերստին հաստատեցին զփառք ի բարձունսն ի սաղմոսէն՝ յաւետարանէն՝ և ի մարգարէիցն զայս *հնչ*...: - 635. Եւ զայս դնեն պատճառ թէ՝ ի ժամանակս *հնչ*՝ զօրք հեծելոց նոցա ո՛չ հասին ի բարեկենդանն...: - 651. ...զի թէ աղտեղութիւն *հնչ* լինի խառնեալ արտաքուստ ի կալ կամ ի հնձան, սրբեսցին խղճմտանք մեր: - 654. Չորրորդ, որպէս մասն *հնչ* է քահանայից և մասն աշխարհականաց...: - 658. ...նոյնպէս և մեզ մասն *հնչ* բարւոյ է և աստուծոյ. և մասն *հնչ* աշխարհի. մասն *հնչ* հոգւոյ և մասն *հնչ* մարմնոյ. աստի՛ կենաց և հանդերձելոյն...: - 658. Իսկ վախճանեալն կատարեալ լսի. որպէս թէ ոք սկսանի երթալ ի ճանապարհ կամ ի գործ *հնչ* և ի յաւարտիլն կատարած ասի: - 666. Բարեաց՝ զի քաւեսցին փոշետեսակ յանցանք *հնչ*. և կամ զի պսակքն բազմասցին: - 668. Կամ ի պատահման է երևելոյ *հնչ* տեսլեան: - 668. Ի վախճան մերձեցեալքն տեսանե՞ն զանտի կենացն *հնչ*՝ թէ ոչ: - 668. զի որպէս հոգևոր սիրով կեցաք. նոյնպէս սիրով բաժանիմք. և թէ իցէ քէն *հնչ*, զայն շնորհմեք միմեանց: - 673. Վտանգ *հնչ* է՞ արդարոյ՝ թէ ի յօրհնեալ գերեզմանս ո՛չ թաղի: - 678. Իսկ դիրք կոչի. զի ի նմա՛ դնի մարմինն իբր ի յանօթ *հնչ*: - 678. ...վասն որոյ իւրաքանչիւր ոք ի բանից վկայութեանց *հնչ* զկարծիս իւր հաստատէ՛: - 687. Ապա հոգին առանց մարմնոյ ո՛չ ունի ներգործութեամբ *հնչ* վարձ կամ

պսակ: - 694. Նախ՝ զի ամենևին ապականացո՛ւք եմ. և մասն *ինչ* ո՛չ ունին անապականութեան: - 727. Ասեն վարդապետք՝ եթէ են *ինչ* որ էութեամբ և պատահմամբ անցանեն. որպէս կենդանիք և տունկք և որ *ինչ* ի չորից տարերաց են գոյացեալք: - 727. Եւ են *ինչ* որ պատահմամբ անցանեն և էութեամբ մնան. որպէս երկնային մարմինք և **դ** տարերքս և մարդոյս մարմին. սոքա պատահմամբ անցանեն և գոյացութեամբ մնան: - 727. Մինչ ի յօրն դատաստանի աղօթեն արդարք վասն մեղաւորաց. այլ յետ այնորիկ վասն դատապարտելոցն ո՛չ խնդրեն *ինչ*. զի ընդ դէմ աստուծոյ գոլ իմանան վասն նոցա զխնդիրն: - 754. Ա՛րդ՝ է՛ *ինչ* ի սմա հաւաքեալ ի լուսաւոր բանից վարդապետաց սրբոց ըստ գրոյն կամ իմացուածոյն: - 772. Եւ է՛ *ինչ* ի ներգործութեանց հոգւոյն աստուծոյ շնորհաց. որ ծածկէ՛ յիմաստնոց և յայտնէ տղայոց յիւրաքանչիւր ժամանակս ըստ կամաց իւրոց: - 772. Իսկ է՛ իր *ինչ* ի բոլոր տեսակս մարդկային բնաւորեալ, և ո՛չ է բնութեամբ. որպէս այս: - 773. Առ այս ասեմք, թէպէտ է՛ ամենայն իր բնութեամբ նա՛ և հասարակ. որպէս և սևութիւն ագռաւու. այլ ո՛չ անդրադարձեալ. զի է՛ *ինչ* բնութեամբ, այլ ո՛չ հասարակ. որպէս կնտութիւն մարդոյ: - 774. Ապա բնաւորապէս ընդ դէմ գոյ երից որպիսութեանց սա՛ մեզ չորրորդ գոլով. ոչ ունել *ինչ* ի մտի. մոռանալով միշտ. ո՛չ գիտել և ո՛չ յիշել *ինչ* զանտի կենաց: - 775. Եւ այս ո՛չ միայն փութանցիկ գոլոյ վասն, կամ ներհակաբար հատուցման որպէս սովորութիւն է. այլ զի ո՛չ ինչ կարեն տանիլ ընդ ինքեանս. բայց միայն Նշխարհս *ինչ* յիշատակութեան ուրուական տեսլեան: - 775. Յիրաւի ապա ըստ այսմ օրինակի՝ որք ի մշտնջենաւորէն փոխանցին առ երազ սնոտեաց, ոչ ունիցին *ինչ* ի մտի. թէ և անդրադարձեալ աստի անդ մնասցէ յիշատակութիւն որպէս ասացաւ: - 775. Խնամք մարդասիրութեանն աստուծոյ որ զամենայն յամենայնի տընօրինէ՛, արգել զայս. զի մի՛ ունիցին *ինչ* ի մտի յարուցեալքն ի մեռելոց. ապա թէ ոչ, որ ի սկզբանէ բարէատեացն էր և մարդասպան, բազում և զանազան երևոյթս...: - 775. Զորօրինակ՝ յակն աղբեր խառնեալ *ինչ*՝ ապականեսցին բաժանեալ առուքն: - 776. Եւ այսոքիկ որք երկին ընդ դէմ միմեանց, կամ առ այլս կամ երբեմն, ո՛չ փոփոխումն *ինչ* ցուցանեն անփոփոխելոյն. առ մեզ փոփոխելոց ըստ արժանոյն գութ կամ հատուցմամ. թէ աստ՝ թէ ի հանդերձեալն: - 779. Եւ յայսցանէ երևի չորս *ինչ* հարկաւոր զգջման. այսինքն է որպիսութիւնն, ժամանակն, յորմէ, վասն որոյ: - 780. Իսկ զի և արուի թէպէտ ո՛չ նոյն պիտոյիւք. սակայն ո՛չ ընդ վայր կազմեցաւ. ի լրումն **բժան** դրանց անդամոց. ի ներքս մուծանելոյ և արտաքս հոսելոյ զպակաս և զաւելորդս *ինչ*. անվնաս կելով կենդանւոյն: - 786. Իսկ հոսումն արտասուաց, պատճառի՛ ի ներքուստ, և արտաքուստ յիմեքէ՛ *ինչ*: - 786. Նոյնպէս և երբեմն յուզել ուրախութեանց. ի փեռեկեալ թոքոյ ի կոտորումն շնչոյն, ի թաղանթէ՛ որ առ լերդաւն՝ հիւթ *ինչ* ծաւալի առ նոյն ասացեալ տեղի. ելեալ գոլորշեացն նմանապէս առաջնոյն. և լինի քաղցրագոյն արտօսր. վասն ասացեալ հիւթոյն ի քաղցրորակն անօթոյ: - 787. Թէ զի՞նչ է ասելն ի սահման հաստատութեանն, մասամբ *ինչ* զօրութեամբ և մասամբ *ինչ* ներգործութեամբ: - 787. Զի որոց բազում աւանդեցաւ. առաւել *ինչ* պահանջեցաւ. և փքացելոց հպարտութեամբ՝ ստորասուզեալ մակբեկութեամբ: - 789

ԻՆՉ (հարցական դերանուն) **+** Իսկ անտօն և ո՛չ գիր գիտէր՝ ո՛չ թէ այնքան իմաստութիւն, որպէս հաճոյ եղև աստուծոյ. մեք *յի՞նչ* հաւատամք և ընդունիմք զայն իմաստութիւն: - 40. Եւ ոմանք ասեն թէ՝ ընդ պատիւ մարդոյն նախանձեցաւ և ի խորհուրդ եմուտ թէ սորա կատարումն *ի՞նչ* լինի, և ո՛չ կարաց հասու լինիլ: - 147. Եւ ոմանք ասեն թէ՝ ընդ պատիւ մարդոյն նախանձեցաւ և ի խորհուրդ եմուտ թէ սորա կատարումն *ի՞նչ* լինի, և ո՛չ կարաց հասու լինիլ: - 147. Մի է աշխարհ. և չունի զգայարանք. և թէ ուր էր աստուած. և ուր էր աշխարհ. և *յի՞նչ* պատճառի ստեղծաւ: - 154. Զի ըստ փիլիսոփային եթէ է՞, և *զի՞նչ* է, և ո՞րպիսի *ինչ* է: - 331. Զայս որպէս ծեռին գիր ունէր սատանայ, և նովաւ չարչարէր զմարդիկ՝ թէ աստուած ասաց մի ուտել և դու կերեր և մեռար. իմ *ի՞նչ* մեղք է: - 481. ...այսինքն *յի՞նչ* տեղ կամ *յի՞նչ* ժամանակ գործեաց զմեղքն: - 601. Եւ *յի՞նչ* հասակ էր: - 601. Դարձեալ թէ՝ *ի՞նչ* մարդոյ խոստովանեցաւ. թէ քահանա՞յ էր. հերձուածո՞ղ էր թէ ուղղափառ: - 601. Նախ խնդրելի է թէ վասն *ի՞նչ* պատճառի նախահօրն յանցանաց պատժապարտ եղեն և որդիքն: - 776. Թէ *յի՞նչ* միտս ասէ առաքեալն ի կողոսացւոց, թէ՝ «զպակասութիւն չարչարանացն քրիստոսի ի մարմնի իմում կրեմ»: - 781. Իսկ ամենայն զգայական կենդանւոյ թէպէտ իգին ըստինք գոն վասն զծնունդս կերակրելոյ. սակայն և արուացն գոյ նոյն մասն անդամոց կազմեալ յարարչէն. և այն *յի՞նչ* պէտս լինի. խնդրել արժան է: - 785. Թէ *զի՞նչ* է ասելն ի սահման հաստատութեանն, մասամբ ինչ զօրութեամբ և մասամբ ինչ ներգործութեամբ: - 787

ԻՆՉ, ԻՆՉՔ + Այլ և ըստ համարոյն՝ կնքէ՛ *զինչս* թագաւորաց. և չտայ գողանալ ծառայից. և զգողացեալն յայտնէ և յանդիմանէ: - 178. Նախ՝ զի առ *ինչք* են սոքա. ծնունդն զծնօղն ցուցանէ. և արարածն զարարիչն: - 179. Ուսաք յիմաստնոց թէ՝ ի բաժանիլ լեզուաց **հբ** տանուտերանց, և ի գնալն

յիւրաքանչիւր տեղիս ի հեռու կամ ի մօտաւոր աշխարհս. զօրն զայն տարեմուտս կարգեցին. և ուսուցին որդւոց իւրեանց պատուեալ զօրն զայն տրօք *ընչից*: - 200. Այլ և յորժամ սատակեցաւ յուլիանոս, զժողովեալ *ինչսն* սուրբն բարսեղ բաժանեաց ժողովրդեանն. նոր տարի անուանեալ ի կեսարիայ: - 200. **Եօթներորդ՝ զի պարունակածն է կողն. ի նշանակել, զի կինն պարունակիչ և հաւաքիչ է տան առն և *ընչից*:** - 276. **Տասներորդ՝ որպէս կողն զզօրութիւնն քարշէ՛ և տայ ի թիկունքն և պնդէ՛ զնա. այսպէս կինն զփառս և *զինչս* առն յինքն քարշելով թանձրացուցանէ և պնդէ՛ զինքն**: - 276. Եօթներորդ՝ կին, իբր թէ կրօղ զօրութեան և *ընչից* առն: - 276. Ութերորդ՝ որպէս և աբրահամ ճաշակեաց զպատարագն մելքիսեդեկի և ո՛չ հաղորդեցաւ *ընչիցն* սոդոմայ: - 301. Չորրորդ՝ ո՛չ առնուլն *յընչիցն* սոդոմայ յաւարէ՛ անտի: - 304. Երրորդ՝ ժողովին և գոհանան զաստուծոյ՝ որ յոչնչէ՛ գոյացոյց զմարդն, և յարգանդէ՛ խաւարին ի լոյս եբեր. և ետ մեզ *ինչս* մարմնական: - 321. Վասն որոյ ի *յընչիցն* պատարագ մատուցանելով և աղքատս կերակրելով գոհանան զաստուծոյ: - 321. Եւ ոմանք **ե** ասեն. **ա**, արտաքին *ինչքն*. **բ**, զաւակաց մահն. **գ**, մարմնոյն հարուածքն. **դ**, կնոջն կագն. **ե**, բարեկամաց հակառակիլն: - 322. ...և յայնցանէ աճեցոյց տէր *զինչս* և զանասունս նորա. որպէս յանապատին զսակաւն աճեցոյց նկանակ, և զբազումսն կերակրեաց: - 326. Յայտ է զի յառաջ քան զհարւածն **h** ամաց էր. և **լը** ամ եկաց ի հիւանդութեանն. և այսպէս կրկին աճեցին կեանքն որպէս և ամենայն *ինչքն*: - 327. Եթէ ոք զմեզ զրկէ արդարութի՞ւն է ապա թէ խաբեմք և գողանամք *զինչս* նորա: - 337. Վերջինն *յընչիցն*: - 362. Վերջինն *ինչքն* վասն մեր: - 362. Իսկ ի նորս՝ զկէս *ընչիցն* հրամայեցաւ տալ աղքատաց յաւտրնին. որ է՛ հաւասար հոգւոյն և մարմնոյն: - 372. Զաստուած մասնակից առնել *ընչիցն* զի այլքն խնամով պահեսցին: - 376. Եւ բաւականութիւն սոցա է այսպէս. զի եմք մարմին հոգի և միտք գոյացեալ. և ունիմք կարիս և *ինչս* և շնորհք և կրօնք: - 389. Եւ կարիքն կրկին է. ներքին ամուսնութեանց, և արտաքին *ընչից*: - 389. Ա՛րդ՝ զերկու օրհնութիւնս **բ** կտակօք բաշխեաց մարդկան. զմարմնոյ աճումն և *ընչից*՝ ետ իսրայէլի. և զհոգւոյ աճումն կուսութեամբ և աղքատութեամբ՝ ետ քրիստոնէից: - 403. Սա՛ նմա թէ՝ այն հաւասարակաց հեթանոսա՛ց է. զի աճին մարմնով և *ընչիւք*. իսկ մերս ո՛չ է հաւասարակաց. այլ արժանաւորաց և ընտրելոց: - 403. Այլ և աղքատութեամբ. ուստի յա՛յտ է զի անէ՛ծ զգէզի վասն *ընչիցն* նէեմանայ: - 404. Եւ թէ ասեն, չափաւոր ամուսնութիւն և *ինչք* ընդունելի՛ է աստուծոյ: - 404. Եւ վասն է պատճառի պատժէ աստուած զմարդն և *զինչսն*: - 415. Վեցերորդ՝ զի թէ լինի անկարօտ գող և զրկօղ, ընդ տեառն իւրոյ կորուսանէ և *զինչսն*. որպէս աքարն որ ունէր բազում ստացւածս, և գողացաւ ի նզովիցն երիքովի. տեսին ամենայն ժողովուրդն և ցասեան ի վերայ նորա և իրաւունս ետուն սատակմանն: - 416. Երրորդ՝ վասն ախտի. այսինքն փառաց կամ մախանաց. կամ ագահութեան *ընչից*. կամ այլ ինչ այսպիսեացս. ո՛չ կատարին կապանքն: - 539. Ութերորդ՝ զի ամենայն տեսակք ախտիցն ի՛ր մի երևեցուցանեն մեզ. որպէս գողութիւն *զինչս*, և պոռնկութիւն զհեշտութիւն. իսկ հպարտութեանն ո՛չ գոյ ամենևին ակնկալութիւն: - 562. Ագահութիւն է անկերպ ցանկութիւն ունել *յինչքն*: - 570. Հինգերորդ՝ զմարմինս և *զինչս* դնէ ի վերայ նորա: - 575. Վեցերորդ՝ աղօթք է *ինչք* և պատարագք որ յեկեղեցիս ընծայեն...: - 619. Եւ այս է պատճառն, զի աստուած ետ մեզ միտք և բան և ձայնի գործիք և մարմնոյ մասունք և *ինչք*. վասն որոյ յամենայնէ՛ նուիրելի՛ է աստուծոյ: - 619. Երրորդ, աստուածահայր կոչեցաւ, պա՛րտ է առաւել *զինչս* հօրն ծախել ի տունս եկեղեցւոյ: - 643. Երկրորդ, զի ուսցուք այսպէս զամենայն *ինչս* մեր հաղորդել ի պէտս կարօտելոց. և զնիմեանս մեծարել և պատուել սիրով: - 655. Հեթանոսաց սովորութիւն էր որ *զինչս* մեռելոյն ընդ նմա՛ դնէին ի գերեզմանն. - 656. Երրորդ ըստ արտաքին *ընչից*, աղքատութիւն և փարթամութիւն: - 663. Երրորդ, զլաւ մարդն աղքատացնէ և փործէ, թէ վասն *ընչի՞ցն* սիրէր զաստուած՝ թէ յաղքատութեանն այլ նոյնպէս է. որպէս յոբայն: - 664. Եւ ոչ մի *ինչ* ունի յոյս փրկութեան. ո՛չ օգնական. ո՛չ բարեխօս. ո՛չ ողորմութիւն. և ո՛չ այլ ինչ այնպիսի որ արածանաւորացն է: - 669. Զի որք ընկալան զշնորհսն, պա՛րտին նոքա *ընչիւք* իւրեանց զեկեղեցւոյն լոյսն վառել զաւուրս ութն: - 684. Եթէ ունեք տւեալ իցէ շնորհ հասարակ կամ յատուկ, որպէս մկրտութիւնն և հաւատքն. քանքար և տաղանդ. իշխան և առաջնորդ. մեծութիւն և *ինչք*. կեանք լոյս ամանակ և այլն ամենայն. այսու եղանակաւ կշռոյ հատուցի: - 747. Առաջին՝ կողոպտումն *ընչից*: - 751

ԻՆՔՆ + Դարձեալ, թէ էր հարկ շարժումն աստեղացն, *ինքեանք* ո՛չ լինէին ընդ հարկաւ այլոց. ապա թէ *ինքեանք* են ընդ հարկաւ, ո՛չ են այլոց հարկ. զի են *ինքեանք* ընդ հարկաւ: - 11. Չորեքտասաներորդ՝ թէ չարն է յաստուծոյ, *ինքն* բարի է և առնէ զչա՞ր, թէ չար է և առնէ զչար: - 14. Զի եթէ բարի է և առնէ զչար, ահա ներհակ գործ է *ինքեան*: - 14. Վեշտասաներորդ՝ զի թէ չարն է յաստուծոյ որպէս բարին, և երկուցն սկիզբն է աստուած, և արդ՝ եթէ միևնոյն է սկիզբն երկուցն, անկարելի է ներհակացն ի միասին

ունիլ մի սկիզբն. զի լինէր սկիզբն այն ո՛չ պարզ. այլ երկատեսակ. և ո՛չ միեղէն՝ այլ բաժանեալ և այլայլեալ. նաև լինէր *ինքն ինքեան* հակառակ, և յառաջ եկելոցն ի նմանէ: - 14. Իննևժերորդ՝ զի թէ չարն է յաստուծոյ, այլ արդ է՝ ըստ *ինքեան* չար, և է ըստ պատահման: - 15. Եւ ըստ *ինքեան* չար է՝ որպէս ասեմք զչարն չար. և ըստ պատահման՝ որպէս ասեմք զմարդն չար: - 15. Իսկ թէ ըստ *ինքեան* է չարն յաստուծոյ, նա ո՛չ լինէր բարին յաստուծոյ. զի ըստ *ինքեան* հարկաւոր է և գոյացական և անփոփոխ: - 15. Նմանապէս և աստուած միակ միջնորդութեամբ ճանաչէ զբարին ըստ *ինքեան* ի յատուկ տեսակն իւր. և ճանաչէ զչարն կրկին միջոցաւ. այսինքն զի է՛ հակակայ բարւոյն. և է՛ պակասութիւն նմին որպէս ասացաւ: - 17. Նաև մարդկան չարեաց թոյլ տալ. զի կամ ընտրեսցեն զբարիս՝ կամ յետոյ զղջասցին. և այլ պէսպէս նախախնամութեամբ որպէս *ինքն* գիտէ աստուած՝ ներէ՛ չարեաց. որպէս տեսանելոց եմք յառաջիկայսդ: - 17. Իններորդ ասեն, ընդէ՞ր ապա ասէ *ինքն* աստուած, «ես եմ որ առնեմ զխաղաղութիւն. և հաստատե՛մ զչար. և սպանանեմ և կեցուցանեմ»: - 18. Դարձեալ ասեմք թէ՝ ըստ *ինքեան* սոքա ոչ են չար. այլ բարի. որպէս տգէտն ի մեղաց. և բարկութիւնն ընդդէմ չարեաց. և ցանկացօղն բարեաց. զի ըստ բնութեան գործելով ոչ ոք մեղանչէ ասէ փիլիսոփայն: - 19. Հինգերորդ՝ զի խափանեալ լինէր անձնիշխանութիւնն մեր. որ ունի *զինքն* առ երկոսեան կողմն: - 20. Տասներորդ՝ **բ** սկիզբն՝ գերագոյն բարին. և ծայրագոյն չարն՝ կամ ըստ *ինքեանց* կայանան, կամ ո՛չ: - 21. Եւ եթէ կայանան ըստ *ինքեանց*, ո՛չ ոքն է չար. զի կայանալն ըստ *ինքեան* բարի՛ է: - 21. Ասեմք առ այս եթէ՝ բարի և չար ըստ ենթակային ներհակք են միմեանց. իսկ ըստ *ինքեանց*՝ ունակութիւն և պակասութիւն որպէս ասացաք: - 21. Ապա ուրեմն թէ չարն ապականիչ է այլոց, ուրև պատահի ապականէ՛ և *զինքն* ըստ որում չար է. ապա ուրեմն ոչ է՝ և ո՛չ կարէ գոլ չարն: - 22. Եւ թէ ոք ասիցէ, ջերմն ապականէ՛ զցուրտ՝ և *ինքն* մնայ. սոյնպէս և չարն: - 22. Ասեմք առ այս եթէ՝ ջերմն ապականէ զցուրտ՝ և *ինքն* մնայ ի յենթակայն. զի էութիւն է և որակ: - 22. Ասեմք զառաջինն թէ ո՛չէ է չար. զի ապականիչ և կորուսիչ է որպէս ցուցաւ. ա՛րդ՝ ընդ ապականել զայլսն՝ ապականէ և *զինքն*. և ո՛չ մնայ ի յէութեան: - 22. Եւ այսպիսի չարս ո՛չ է է. և ո՛չ ի յէսս. և ո՛չ սկիզբն ունի կամ պատճառ. և ո՛չ *ինքն* սկիզբն այլոց կամ պատճառ. ա՛յս է ինքնաչարն: - 22. Ապա ուրեմն յա՛յտ է զի բարին ըստ ենթակային և ըստ *ինքեան*՝ էութիւն է: - 23. Իսկ չարն ըստ ենթակային էանայ և երևի, և ըստ *ինքեան* ոչընչանայ և ապականի. զի ո՛չ է է. և ո՛չ գոյ: - 23. Երրորդ՝ ոչ էն ըստ *ինքեան* ո՛չ բարի է և ո՛չ չար. և չարն ըստ *ինքեան* չա՛ր է. թէպէտ և բարի: - 23. Հինգերորդ՝ ոչ ինչն ի յենթակայս եղեալ՝ ո՛չ ներհականայ էի. թէպէտ ըստ *ինքեան* ներհա՛կ է. և չարն ի յենթակայն երևեալ՝ ներհականայ և կորուսանէ՛ զբարին. թէպէտ ըստ *ինքեան* ոչ ինչ է և ոչ գոյ: - 23. Աստուած անսահման է և անպատճառ. և չարն ըստ *ինքեան* անպատճառ և անսահման. որո՞վ զանազանին: - 23-24. Իսկ չարն անսահման է ըստ *ինքեան*, և ո՛չ է սահմանիչ այլոց: - 24. Արդ՝ պիտո՛յ է անպատճառ պատճառ բոլորից պատճառաւորաց, որ նա *ինքն* է աստուած: - 25. Երկրորդ ի սկզբանէ, զի իր ինչ *ինքն ինքեան* սկիզբն և սկսեալ անկար է գոլ. ուստի հա՛րկ է ամենայն սկզբնաւորաց գոլ սկիզբն: - 25. Որք հերձեալ ըստ *ինքեան* սարտուցան ի կենաց. և զհերձուած կորստեան ուսուցին բազմաց: - 31. Վեցերորդ՝ է՛ պատրուակ մեղացն. զի ոմանք չար գործով ի բաց մերժեն *յինքեանց* զլոյս արեգականն արդարութեան. զորոց ասէ յոբ...: - 32. Իններորդ՝ զի նոցա բանականն է մոլորեալ. և ո՛չ ցասումն և ցանկութիւնն. յորոց վերայ բանն բռնադատէ խղճիւն, և ստիպէ զնոսա յուղղութիւն. այլ *ինքն* կառավարն խոհեմութիւնն մոլորեալ ո՛չ ուղղի: - 32. Վասն զի խղճմտութեամբ յանցաւորին ճանապարհն ո՛չ է թիւր. այլ *ինքն* թիւրի յուղիղ ճանապարհէն: - 33. Ուստի հեշտութիւն և աւանդութիւն յիրաւի խառնեալ ընդ միմեանս, և հակառակասիրութիւն և ինքնահաճութիւն յառաջ եկեալ, որով զինեալ պնդին ընդդէմ ուղղութեան. զի կարծեն *զինքեանս* ճշմարիտ գոլ քան զայլսն: - 33. Իսկ սոքա անզեղջ մնան որպէս սատանայ՝ *զինքեանս* ուղիղ կարծելով: - 33. Այլ սոքա *ինքեանց* և բազմաց. այսինքն հօտին քրիստոսի. «յափշտակելով ի նմանէ և *ինքեանց* առնելով» ասէ սուրբն կիւրեղ. և յետոյ գրով աւանդեցին զչար աղանդն այլոց չար յիշատակ և ի կորուստ անձանց իւրեանց: - 33. Երկրորդ՝ նեռն հայհոյէ զքրիստոս *զինքն* կոչելով. նմանապէս և հերձուածօղք ոմանք հայհոյեն զմարդեղութիւնն Քրիստոսի: - 34. ...բոլոր դիտումն նոցա է՛ պատրել զմարդիկ և հանել ի հաւատոց. և լնուլ զորովայնս. և զկանայս շեղջակուտեալս մեղօք *յինքեանս* գրաւել: - 35. Այլ այս չէ բաւական. զի զմի իրն *ինքեան* մերձ ասէ որ անհնա՛ր է: - 37. Զի ո՛չ էր հայր մեծ քան զնա՝ ի յոր երդնոյր. զի որք երդնուն՝ ի մեծագոյնսն քան *զինքեանս* երդնուն. ապա ուրեմն հաւասա՛րէ որդի հօր և ո՛չ փոքր որպէս ասէ առաքեալն: - 40. Իսկ հնազանդիլն որդւոյ հօր, ո՛չ թէ այժմ անհնազանդ է վասն հակառակութեան. զի այս աւազակա՛ցն է. և անհնա՛ր է ասել զմի և զնոյն էութիւնն *ինքն ինքեան* հնազանդ և անհնազանդ ըստ այնմ որ բան է.

այսինքն զպարզ աստուածութիւնն: - 42. Իսկ յորժամ հնազանդին ամենայն անդամք գլխոյն քրիստոսի գիտութեամբ և փոփոխմամբ, յայնժամ և *ինքն* լնու զհնազանդութիւնն, ընծայելով զհնազանդեալքս հօր: - 42. Իսկ «աստուած աստուած իմ ընդէ՞ր թողեր զիս», ո՛չ թէ *յինքենէ՛* թողաւ և կամ ի հօրէ. որպէս թէ երկեաւ ի չարչարանացն. վասն զի կամաւ եկն և ո՛չ հարկիւ: - 42. Այլ զի մեք թողեալք և անտես եղեալք յաստուծոյ վասն յանցանացն, զդէմս մեր տպաւորէ՛ *յինքեան*. բնութենակից գոլով մեր և գլուխ անդամոցս: - 42. Վեցերրորդ՝ զի պահանջէ՛ ի սիրողաց իւրոց միշտ զայն խորհիլ. զի որպէս *ինքն* վասն սիրոյ զանձն իւր եդ ի վերայ մեր, և մեք վասն սիրոյ նորա փոխարէն դիցուք ի վերայ նորա: - 43. Եւ *ինքն* աստուած ի վերայ ամենայնին՝ միաւորութեամբ գլխոյն ընդ անդամոցն: - 43. Նախ՝ որ այժմ ասաց զհայր միայն ճշմարիտ աստուած, նոյն և *զինքն* ասաց ճշմարտութիւն: - 47. Իսկ և *զինքն* անուամբ յայտնէ թէ «զյիսուս քրիստոս»: - 47. Իսկ յորժամ դառնամք ի մեղաց՝ յորդորէ՛ զմեզ ի ծածուկ իմաստիւքն իւրովք, ժուժկալ լինել ի փորձութիւնս և համբերել տանջանաց որով *ինքն* զփործ էառ: - 48. Իսկ մարդ, զի սրբեսցէ *ինքեամբ* զմեզ՝ եղև ամենայն յաղագս ամենայնի. այսինքն հոգի և միտք և մարմին. զի յորոց հասարակաց եղև մահ, լիցի և կեանք: - 50. Չորրորդ՝ զիա՞րդ *ինքն* կարգի ի թիւ Երրորդութեանն. ըստ այնմ՝ «մկրտեցէք յանուն հօր և որդոյ և հոգւոյն սրբոյ»: - 51. Զի մեզ հոգին ըստ *ինքեան* գոյացութիւն, և յայլում տեսանի. այսինքն կատարեալ անձնաւորութիւն յէութիւն հօր: - 51. Հինգերորդ՝ արմաւ հաւուն՝ զոր այլք փիւնիկ ասեն որ է յարաբիայ. որ ծախէ՛ *ինքն զինքն* հրով, և դարձեալ կենդանանայ: - 53. Եօթներորդ՝ թէ արարա՛ծ է բանն և հոգին աստուծոյ և են յէութենէ նորին, ապա և *ինքն* արարած է որոյ է բանն և հոգին: - 56. Իններորդ՝ թէ արարիչ է աստուած՝ և բան իւր և հոգին արարած, ապա և *ինքն* ո՛չ է պարզ և մէկին՝ այլ բաղադրեալ և ի բազմաց գոյացեալ: - 56. Այսպէս և հոգւոյն բարեխօսելն է. զի *ինքն* ծագէ ի սիրտս մեր զբարեխօսն լինիլ յաղօթս. այսինքն զայն խնդրել որ ինչ ի փառս աստուծոյ է: - 59. Պատասխանեմք եթէ՝ թէպէտ հոգին ունի զբնութիւնն ի հօրէ՝ սակայն ո՛չ ծննդեամբ որպէս որդի, այլ բղխմամբ. որպէս շունչն և բանն ունին զէութիւնն հոգւոյն այլ և այլ կերպիւ. և որպէս ադամ յառաջ էած *յինքենէ* զսէթ և զեւա. զմինն ծնունդ և զմիւսն ո՛չ ծնունդ. և ունին երեքեանն զմի և զնոյն բնութիւն մարդոյ: - 60. Այլ այնպէս ասաց առ ի ցուցանել զանչափ յաւիտենական աստուածութիւնն՝ որ ըստ *ինքեան* պարունակէ զամենայն ժամանակս. ըստ որում աստուածային ելմունք ի յապառնի ժամանակս իցեն. և կերպիւ ինչ ներկայաբա՛ր գոն: - 65. Զիա՞րդ ասէ և *ինքն* թէ, «ճշմարիտ որդին ազատեսցէ զձեզ»: - 67. Եւ թէ զամենայն արտաքուստ և եկամուտ ունի, զիա՞րդ ասէ *զինքն* ճշմարիտ գոլ: - 67. Մետասաներորդ՝ զի թէ է՛ *ինքն* բնակարան և տաճար, կազմէ և զմեզ բնակարան և տաճար իւր: - 67. Երկոտասաներորդ՝ զի թէ վասն բնակութեան նորա՝ է մարմին նորա ուտելի որպէս *ինքն* ասաց՝ «արմին իմ ճշմարիտ կերակուր է». կերօղքն եղիցին գազանք մարդակերք. և ո՛չ մարմնոյ և արեան որդւոյն աստուծոյ: - 67. Իսկ թէ զոր ի զաւակէն դաւթի առանձին, զիա՞րդ եթէ *ինքն* շնորհօք է սրբեալ՝ սրբեսցէ տիրաբար զառ ի նա՛յն հաւատացեալս: - 69. Իսկ թէ ըստ ինքեան զմարդկայինն, զիա՞րդ ունէր զփառս յառաջ քան զլինիլն աշխարհի. զի *ինքն* ի ժամանակի եղև: - 69. Ութերորդ՝ «մի է օրէնսդիր և դատաւոր» ասէ յակոբոս. և *ինքն* քրիստոս դնելով զօրէնսն ասէր, ասացաւ առաջնոցն այս ինչ, բայց ես ասեմ զայս ինչ և զայս: - 71. Եւ *ինքն* տէր ասէր, «կամիմ սրբեաց»: - 72. Ութևժերորդ՝ ճշմարիտ միայն աստուած է. և *զինքենէ՛* վկայէր, «ե՛ս եմ ճշմարտութիւն»: - 72. Եւ *ինքն* տէրն ասաց, «որպէս առաքեաց զիս հայր իմ, և ես առաքեմ զձեզ»: - 72. Ա՛րդ՝ որպէս կարծեն *ինքեանք* զէն մեծ ունիլ առ երկոսին կողմանս, կամ հարկիւ անկանիլ ի նեստորին բնութիւն և բնութիւն, և կամ ըստ եւտիքեայ շփոթել զբնութիւնսն: - 75. Իսկ սուրբն կիւրեղ ընդ դէմ նեստորի զինէր. որ ասէր բնակութեամբ զբանն ի մարմնի. և նախ զմարդն ծնեալ ի կուսէն և շրջեալ ի յերկրի, և յետոյ բնակեալ բանն աստուած յետ մկրտութեանն. և յետ յարութեանն փառաւորեաց զնա և զօրացոյց յարակցութեամբ ընդ *ինքեան:* - 79. Այն որ նըւաստացոյց *զինքն* ի յունայնութիւն մարդկան, եղև ի կերպ ծառայի՝ և գործով և կրիւք և նմանութեամբ մարդկան. և կերպարանօք գտաւ մարդ. զի ի վեր էր քան զմարդ՝ և քան զկերպարան մարդոյ: - 93. Այլ և նոյն կերպարանն հօր՝ խոնարհեցոյց *զինքն* ի մահ. որ կարի վերջինն էր: - 93. Եւ *ինքն* ճշմարտութիւնն ասէր՝ «Գոհանամ զքէն հա՛յր՝ զի ծածկեցեր զայս յիմաստնոց և ի գիտնոց՝ և յայտնեցեր տղայոց» և անմեղաց: - 96. Եւ դարձեալ՝ որպէս դուդ կարծես և *ինքն* որդին մարդոյ *զինքն* ո՛չ ճանաչէ. և հրէայքն զորդի ո՛չ ճանաչէին ասելով, «ո՛վ է այն որդին մարդոյ»: - 96. Բայց կամեցաւ և յայտնեաց *զինքն* որդի և զհայր՝ ի ձեռն նշանաց աշակերտաց իւրոց. որպէս ի պտղոյն ծառն երևի: - 96. Ա՛րդ՝ եթէ յայտնեաց *զինքն* աշակերտաց իւրոց. և մարդկութեան իւրոյ ո՛չ յայտնեաց, եղիցի *ինքն* տգէտ քան զաշակերտսն իւր. և կամ ոչ ինչ յայտնեաց զոր *ինքն* ո՛չ գիտաց:

- 96-97. Յայտնապէս ցուցանէ գիտութեամբ *զինքն* հաւասար հօր: - 97. Արդ՝ եթէ *ինքն* ճշմարտութեամբ ո՛չ գիտէ, մեզ որպէս ցուցանէ. և թէ *ինքն* մոլորեալ է՝ զմեզ ո՞րպէս տանի առ հայր: - 97. Ա՛րդ՝ եթէ գիտէ զհայր, գիտէ՛ և *զինքն*. և թէ *զինքն* ո՛չ գիտէ, զհա՛րդ զհայրն գիտասցէ: - 98. Եւ թէ զհայր ո՛չ գիտէ, զհա՞րդ զբան նորա պահէ առ *ինքեան*: - 98. Ո՞րպէս զամենայն գիտէ՝ որ *զինքն* ո՛չ գիտէ ըստ քեզ: - 98. Յորժամ *ինքն* ո՛չ ունի յաւիտենից կեանք, այլոց ո՞րպէս տայ: - 99. Վասն որոյ մարդ եղև, զի զբոլորն *յինքենէ* զյառաջ եկեալն *յինքն* միաւորեսցէ: - 107. Եւ սահման միոյն է այս. մի է որ *յինքեան* անբաժանելի է, և յայլմէ բաժանեալ: - 110. Զի առ աստուած՝ ո՛չէ սոսկ տեսութիւն արտաքոյ. այլ *յինքն* տեսանելով զյարացոյցն. և զմեզ ի յարացոյցն մեր իբր լինիլ մեզ նախ ի յաստուած, և ապա ի յէութեան մերում. և ո՛չ որպէս փոփոխումն ինչ ի բարի կամացն: - 112. Դարձեալ՝ անեղն և անսկիզբն աստուած հայր՝ *յինքենէ* յառաջ քան զյաւիտեանս ծնաւ և բղխեաց զանեղակից որդին՝ և զսուրբ հոգին: - 114. Զի հայր անսկիզբն՝ *յինքենէ՛* սկսեալ որդւով և հոգւով՝ արար սկիզբն սկզբնաւորացս...: - 114. Այլ զայս ստեղծեալ յաւիտեանս ասեմք ոչ սկիզբն ունիլ և ո՛չ կատարած. զի պարունակօղ է ա՛յլ յաւիտենից որք ունին սկիզբն կամ կատարած. այլ *ինքն* պարունակի յանստեղծ յաւիտենէն որ է՛ աստուած: - 116. Նախ՝ ի աստուած ինքնակեա՛նք է. զի *յինքենէ՛* ունի: - 117. Զի *ինքն* միա՛յն գիտէ *զինքն*: - 118. Եւ *ինքն* միայն գիտէ զո՛չէսն: - 118. Համանգամայն, այս է՝ զանցեալն և զհանդերձեալն իբր ներկայ տեսանէ և ներկայապէս. զի *յինքն* տեսանէ զամենայն. և *ինքն* ներկա՛յ է *ինքեան*: - 118. Դարձեալ՝ տեսանէ աստուած ըստ պատճառի. զի ամենեցուն է պատճառ. և ըստ պարունակութեան, որ զամենայն առ *ինքն* ունի. և ըստ կատարման, որ ամենեցուն է վաղճան և կատարումն: - 118. Զի աստուած ո՛չ արտաքոյ *ինքեան* ունի զտեսութիւնն. այլ ի ներքս միայն. զի *զինքն ի յինքն* տեսանէ՝ և զայլս ի *յինքն*. ապա զեղեալքս ի յարացոյցն որ է տեսութիւնն աստուծոյ որպէս ասացաք: -118-119. Դարձեալ՝ և այսպէս տեսանի աստուած. յորժամ միտք յամենայն եղելոց որոշեսցի. նաև *յինքենէ՛* զի եղակա՛ն է. թողեալ *զինքն* միաւորեսցի յաստուածային ճառագայթն որ անքննելի լոյսն է և իմաստութիւնն: - 119. Ա՛յս է՝ զի ի բանն աստուած տեսանեն զաստուած ի *յինքն*. և զեղեալքս ի *յինքն*: - 119. Այլ այսու զանազանին, զի աստուած ինքնիմա՛ստ ունի զտեսութիւնն. այսինքն *յինքենէ՛* է անսկիզբն և անվախճան: - 120. Իսկ հրեշտակք ո՛չ *յինքենէ՛*, այլ յաստուծոյ սկսեալ և անվախճան. զի առանց մոռացութեան ունին: - 120. Դարձեալ՝ բնականապէս ամենայն նախանձ ունի սիրել *զինքն*, և ատել զայլս: - 128. Դարձեալ՝ ինքնանախա՛նձ է. զի ո՛չ յայլմէ շարժի ի սէր որպէս մեք. այլ *յինքենէ՛* շարժի ի սիրել և ի սիրիլ: - 128. Երկրորդ՝ զի էութիւնն աստուծոյ սէ՛ր է. և շարժի՛ սիրել զմեզ. և շարժէ՛ զմեզ սիրել *զինքն*: - 128. Երրորդ՝ զի *ինքն ինքեա՛մբ* է յառաջածու, վասն որոյ կոչի սիրօղ: - 128. Եւ է՛ *ինքն* բարի և գեղեցիկ, կոչի սիրելի: - 128. Եւ է՛ *ինքն* անսկիզբն և անվախճան: - 128. Երրորդ՝ բացակացեալն ընդ աղօտ լսէ ո՛չ զձայն բերանոյն, այլ զձայն բախման օդոյն. որպէս արձագանչումն *յինքն* նկարէ զձայնն և ո՛չ զբանն: - 131. Այսպէս և ծիածանն *յինքն* փոխէ զկերպարանն և լինի այլ: - 131. Վեցերորդ՝ են առ աստուած՝ ի *յինքեանս*՝ և յեղեալս: - 134. Երկրորդ՝ զի առաջինքն առանց տարակուսութեան առնուն զգիտութիւն. և այլքն նախ տարակուսին և ապա առնուն. զի այն որ առաջին դասն նախ էառ՝ տարակո՛յս է նոցա՝ մինչև *ինքեանք* ևս առցեն: - 138. Եւ դարձեալ՝ զբազումքս միաւորէ՛ *ինքեամբ*՝ առ պատճառն իւր. որպէս լոյս արևու ի բազում տեսութիւնս: - 140. Այլ *ինքեանց* վերին էութեանցն գիտելի է թիւ նոցա՝ շնորհեալ յամէնիմաստ գիտութենէն: - 141. Երկրորդ՝ զի զամենեսեան միահամուռ ունի և պահէ՛. և այսպէս գիտէ զորս ունի առ *ինքն* և պահէ՛: - 141. Եւ ըստ որում մի է սկիզբն և կատարումն և թափանցումն. վասն որոյ միով և *ինքեամբ* գիտէ զբազումս. և ո՛չ որպէս մեք բազմօք զբազումս: - 142. Բոլո՛ր է՝ յորժամ զիմացումն մտաց յամենայն եղելոց առ *ինքն* ժողովէ՛, և այնպէս բոլորովիմբ յաստուած հայի և միանայ. և ա՛յս է ի բոլոր սրտէ և ի բոլոր մտաց սիրել զաստուած. և զայս ունին ընտրեալքն մարգարէք և առաքեալք: - 142. Է՛ որ իմացումն մտացն առ *ինքն* ժողովի ի յիշողականէ՞ ի տրամախոհութեանցն՝ ի կարծեաց՝ և յայլոցն, և այնպէս ըստ ինքեան տեսութեանն ի աստուած հայի. այս է գերագոյն իմացումն. և կոչի իմացական տեսութիւն: - 142. Եւ կարօտի սա բ իրաց. այսինքն զի զգայութիւնն առո՛ղջ իցէ, և զգալի առաջի եդեալ իրն յստա՛կ. ապա թափանցէ՛ *յինքն* ի սոցանէ՛ պա՛րզ տեսութիւն. ապա թե ո՛չ՝ ո՛չ կարէ միտքն յստակապէս տեսանել սոքօք: - 143. Եւ որոշի դէմք սիրելութեանն յերկուս. ի *յինքն* և ի յայլս: - 143. Ի *յինքն*՝ զի իւրաքանչիւր ոք սիրէ *զինքն* և կամի զգոլն իւր: - 143. Վեցերորդ՝ դակուէլ. *ինքն* աստուածային: - 144. Զամենայն հրեշտակս բարի արար աստուած, այլ ո՛չ ծայրագոյն բարիս. այլ միջակս. որ է ի մէջ անփոփոխ և փոփոխական բարւոյն. այնպէս՝ զի թէ դառնային և սիրէին զայն՝ որ ի վեր քան *զինքեանս*, ելանէին յորպիսութիւն շնորհաց և փառաց. որպէս այժմ են հրեշտակք բարիք: -

146. Իսկ թէ դառնային ի ներքոյ *ինքեանց* առ փոփոխական բարին, անկանէին ի չար մեղացն և ի չար պատժոցն. որպէս այժմ դևք և ի կատարածի: - 146. Եւ այնչափ կուրացեալ է՝ մինչ զի պատերազմի ընդ դէմ աստուծոյ. թէպէտ գիտէ զայն լինիլ *ինքեան* ի չար, զի զոր ինչ չար գործէ անձնիշխան կամօքն, մեղանչէ մահու չափ: - 146. Չորրորդ՝ զի ընդ *ինքեան* ի տանջանս քարշեսցէ: - 146. Զի ինքնագիւտ չարութեամբ նախ *ինքն* չարացաւ որ ասի գտակ. և ապա զայլս չարացոյց որ ասի մայր. որպէս սկիզբն և սերմանօղ չարեաց ի յայլս: - 148. Որև կործանմամբն իւրով չարչարեաց զվերին դասքն սրտմտութեամբ, և զներքին դասքն սասանմամբ, և զիամակամսն ընդ *ինքեան* քարշեաց: - 148. Եւ կոչի արուսեակ դարձեալ, զի քան զայլս՝ իւր լուսոյ գեղեցկութիւնն առաւել կուրացոյց *զինքն*: - 148. Եւ այլք ասեն այսպէս հակառակիլ ընդ աստուծոյ, յորժամ ետես *զինքն* փառօք և վայելչութեամբ քան զամենայն դասս գերազանցեալ, կամեցաւ մեծ լինիլ ի վերայ ամենայնի և հաւասար աստուծոյ: - 149. Հինգերորդ՝ զի հոգևոր բնութիւնն միանգամ միայն է շրջելի. վասն զի բոլորովին շրջէ *զինքն* զոր ո՛չ առնէ մարդն. զի մարմինն միշտ մարտնչի ընդ հոգին. որպէս յառաջիկայդ ասի **լբ** գլուխն: - 151. Նախ՝ զի ուրախ լինի ի վերայ սպանելոցն *յինքենէ*: - 151. Երկրորդ՝ զմերձեցեալս *յինքն* տանջէ՛ և այրէ յաւիտենական հրովն: - 151. Իսկ բանսարկուն սատիէլ՝ զմի յերից մասանցն զչորրորդն քարշեաց ընդ *ինքեան* և կործանեաց յերկիր...: - 152. Իսկ դևք զանհաստատսն մտօք՝ ի ստորևս քարշեն և յերկիր կործանեն զերկրաւորս խորհելով. և ընդ *ինքեան* ի յատակս դժոխոց մերժեն: - 152. Երկրորդ՝ զօրաւոր մասն է տուտն սողնոց. ցուցանէ զբռնութեամբ քարշելն ընդ *ինքեան*: - 152. Իսկ գալստեամբն *ինքն* տէրն ասէ՝ «կապեալ զհզօրն»: - 153. Զոր ի տեսիլն անտօնի խոստովանէին զբանս զայս մեկնելով ի վերայ *ինքեանց*. այս վասն առաջնոյն: - 153. Եւ վասն երկրորդին *ինքն* տէրն ասէ՝ կապեալ զհզօրն և զտուն նորա աւար հարեալ որ է՛ դժոխքն. ...: - 153. Վեցերորդ՝ մարդս կարօ՛տ է ուսմանց և իմաստից. իսկ աստուած անկարօ՛տ է ուսման և իմաստութեան. զի *ինքն* է աղբիւր գիտութեան և իմաստութեան: - 156. Երկոտասաներորդ՝ զի սուրբքն բանիւ մեզ ուսուցանեն՝ նեղութեան և փորձանաց համբերել. պատրին *ինքեանք* գործով կատարել զնոյն. զի հաւատարիմ լիցին բանք նոցա: - 159. Նախ է՛ բարի՝ որ *ինքն* վասն իւր խնդրի. որպէս առողջութիւն: - 160. Երկրորդ՝ որ *ինքն* ո՛չ է բարի, այլ պատճառէ՛ զա՛յլ բարի. որպէս դառն դեղն զառողջութիւնն: - 160. Երրորդ՝ որ է՛ *ինքն* բարի, և պատճառէ՛ զայլ բարի. զորօրինակ՝ որպէս քաղցր դեղն պատճառէ՛ զառողջութիւն: - 160. Չորրորդ՝ որ *ինքն* ո՛չ է բարի, և ո՛չ պատճառէ զբարի. բայց թէ պատահմամբ: - 160. Որպէս թոյնք իժից, զի են *ինքեանք* բնութեամբ չար- և պատճառե՛ն զչար. բայց պատահեցաւ ոմանց՝ դեղ լինիլ: - 160. Նախ որպէս ցուցաւ միշտ է աստուած էութեամբ և ներգործութեամբ. առ *ինքեան* միշտ է, և ներգործութիւն իւր առ ա՛յլս: - 162. Իսկ աստուած տեսանէ զներքոյսն ի ներքուստ, և զարտաքոյսն ի ներքուստ. զի զամենայն առ *ինքն* և *յինքն* տեսանէ. և ոչ ինչ է արտաքոյ *ինքեան*: - 164. Յասցանէ յայտնի է զի զղջացեալ այնպիսին կարէ՛ հաղորդիլ ի ձեռն այլոց. այլ ո՛չ *ինքն* պատարագել: - 167. Չորրորդ՝ զօրութիւն և ներգործութիւն են հակակա՛յ իրերաց. ապա թէ է զօրութեամբ և ներգործութեամբ՝ զո՛յ *ինքն ինքեան* հակակայ որ է բնաւ սուտ: - 168. Եօթներորդ՝ ներգործութեամբն պատուական է քան զօրութեամբն. և թէ գոյր զօրութեամբ, լինէր *ինքն ինքեան* պատուական և անպատիւ որ է՛ անյարմար: - 168-169. Նախ՝ զի զգոլն իւրեանց ունէին ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ. թէպէտ յետո՛յ ընկալան գոյացութիւնս *յինքեանս*. որպէս տաճար ի միտս շինողին: - 170. Գոյացութիւն է *ինքն ինքեամբ* էացեալ և ոչ կարօտեալ յայլս հաստողի: - 170. Նախ՝ զի աստուած միա՛յն է *ինքն ինքեամբ*. և ո՛չ յայլմէ հաստատեալ. ըստ որում ասէր առ մովսէս՝ «ե՛ս եմ որ էն»: - 170. Այլ ի յաստուած ոչ ինչ է յետոյ. այլ *ինքն* նախ քան զամենայն է. զի «ի սկզբանէ՛ էր բանն». և այլն: - 170. Իսկ ի յաստուած պատահումն ո՛չ է. զի ո՛չ է *ինքն ինքեան* այլ՝ և այլայլակ: - 170. Այլ կոչի է, ըստ այնմ որ միշտ է՛, ո՛չ ունելով սկիզբն և ո՛չ վախճան. այլ *ինքն* է ամենեցուն սկիզբն և վախճան. որպէս ասէր՝ «ես եմ ալֆա և օմեգա»: - 171. Դարձեալ առնելն է *յինքենէ* յայլս. իսկ կրելն յայլմէ առինքն...: - 172. Հինգերորդ՝ զի յետոյ լինելոցն էր բանն աստուծոյ մարմին. որպէս գիրն ունի *յինքեան* զբանն. և խօսի ընդ մեզ: - 177. Առաջին՝ զի ամենայն գիր գործիք է բանի. և ունի իմաստութիւն և բան ծածկեալ *յինքեան*: - 177. Ասէ զայս, զի բնութեամբ անբովանդակելի է. և ոչ տեղեաւ ըմբռնի. մինչ զի *ինքն* զամենայն տեղիս պարունակէ. յորում կեամք և շարժիմք և եմք: - 180. Չորրորդ՝ հաւասարակշիռ է երկիրս բոլորակի. և յամենայն կողմանէ ծանրութիւնն ի մէջն ժողովի. և այսպէս *ինքն* ի վերայ իւր հաստատեալ է: - 182. Եւ այլք ասեն թէ՝ կերպն է ցամաք երկրիս. որպէս հայելին զմարդոյ կերպն *յինքն* երևեցնէ: - 187. Նոյնպէս և հոգին նախ ի *յինքենէ* անտեսակ և անկատա՛ր է. և յետոյ կատարի յաստուծոյ շնորհօք և առաքինութեամբ և գիտութեամբ: - 192. Երկրորդն է՛ որդի. զորմէ ասի,

«ո՞չ երկոտասան ժամք են աւուր». օր կոչէ *զինքն*. և ժամք զառաքեալքն: - 195. Եւ զի զգայութիւնք մարմնոյ *զինքեանս* խնուն: - 196. Վասն զի առաջին շարժումնն զայլս չափէ՛, և *զինքն* ո՛չ չափէ: - 198. Դարձեալ՝ քան զժամանակն ոչ ինչ անցաւոր և հասական. զի ժամանակ կենցաղոյս հանապազ հոսի. զի չափէ՛ զբնութիւնս՝ և *զինքն* չափէ՛: - 199. Տրէ. զի առնու գիշերն յօրէն զժամ և զմասունքն. որպէս կրելով *յինքն*: - 200. Մնացեալ ա՛մպ է շուրջ զաստեղօքն. որ քարշէ *յինքն* զսպիտակ լոյս մոլորակացն և լուսաւորի: - 203. Իսկ մրրիկ հո՛ղմ է ի յամպոյն ելեալ և առ *ինքն* ի յամպն ներման առեալ և շրջեալ: - 206. Եօթներորդ՝ զի ամենայն գետս ելեալ ի ծովէ, դարձեալ ծովն ի *յինքն* ընդունի: - 207. Ջուրք ծո՛վուց ընդ մէջ երկրի անցանեն և պարզին ի ժանկոյն և ի դառնութեանցն. զի երկիր և աւազք զդառնութիւնն *յինքեանս* քարշեն, և մնայ քաղցր ջուրն: - 208. Եւ զի պարունակէ՛ *յինքն* զդժոխս: - 211. Եւ զի զամենայն աղտեղութիւնս *յինքն* կրէ: - 211. Մարդս զկարգ եղանակացդ բերէ *յինքն*. վասն այն ի վերջին փոխիլն սպիտակի: - 213. Երրորդ՝ զի *ինքն* երկիրն ունի զթանձրութիւն որ հողոյն է. և զմածումն որ է՛ ջրոյն. և զշարժումն որ է հողմոյն. և զերևիլն որ է հրոյն: - 214-215. Կամ խաբէութիւն. որպէս աղուեսուց. զայս և զսոյնպիսիս ունին կենդանիք բնութեամբ ի խնամս *ինքեանց*: - 216. Զոր մարդիկ բանականութեամբ և արւեստիւք ստացան զզէնս զանազանս ի յերկաթոյ ի պատսպարանս *ինքեանց*: - 216-217. Եւ ո՛չ այս միայն, այլ և բոյսք և տունկք ունին բնութեամբ զէնս պահապան *ինքեանց*: - 217. Երկրորդ՝ զի անհանգիստ և ի չարչարանս լինէր հանապազ. ընդ *ինքեան* ունելով զնոսա: - 217. Եւ զի զմարդն հողացոյց, *ինքն* հող եկեր: - 219. Եւ զի զկենդանին սպանանել ջանայ, *ինքն* յամէն կենդանւոյ սպանանի: - 219. Եւ զի օրհնութիւնն ի յանէծք փոխեաց, *ինքն* անիծաւ և զրկեցաւ յօրհնութենէ ամենայն կենդանեաց: - 219. Եւ զի բարեկամութեամբ եկն և շրջեցաւ ի թշնամութիւն, *ինքն* յետս շրջի ի խածանելն: - 219. Երկրորդ՝ զի ցոր քան իշխէր *ինքն* ի վերայ անասնական մասանց իւրոց որպէս ասացաք, իշխէր և ի վերայ արտաքին անասնոց և գազանաց. իսկ յորժամ ապստամբեցին ներքինքն բանականին տեառն իւրեանց՝ ապստամբեցին և արտաքինքն մարդոյն տեառն իւրեանց: - 220. Ուստի յա՛յտ է, որք վերստին յաղթեն ախտիցն որք *յինքեանս*, այսինքն ցասման և ցանկութեան. յաղթին և հնազանդին նոցա արտաքին գազանք և անասունք: - 220. Չէ՛ զարմանք հրաշիցն աստուծոյ. որպէս ամենայն ըռնգունք զհոտն զգան, և աչք զգոյնն կրէ *յինքն*, և անծորելի և անպակա՛ս են յենթակայէն: - 224. Եւ որպէս հուր ճրագին զիւղն կերակրի, և *ինքն* ո՛չ առաւելու: - 224-225. Եւ կամ ա՛յլ ինչ եղանակաւ որպէս *ինքն* գիտէ ամէնագէտ արարիչն: - 226. Նա՛խ՝ որպէս ասացաւ ի վերոյ, հողն ունի զայլ գ տարերքն ի *յինքն* խառնեալ. յորժամ ի հողոյ ասէ՝ իմանալի զդ տարերս: - 229. Վեցերորդ՝ զի տեսցէ ադամ թէ յապականացու հողոյս անապական մարմին կազմեցաւ վասն փառաց. և յորժամ կորոյս մեղօքն եղև ապականացու, *ինքն* իցէ պատճառ ապականութեան իւրոյ: - 229. Նոյնպէս ի հողեղէն և յապականացու մարմնոյս մարդկան՝ էառ բանն աստուած. և միաւորելով ընդ *ինքեան* ծնաւ անապական մարմնով. անմեղ հոգւով և մտօք. և եղև երկրորդ ադամ Տէր յերնից: - 229. Չորրորդ՝ զի մի իցէ նեղասիրտ և տառապեալ բարուք տեսանելով *զինքն* ի չքաւորութեան ստեղծեալ. այլ տեսցէ զամենայն կատարեալ. զի արձակ և առատ բարուք սնանիցի և վայելեսցէ: - 230. Վեցերորդ՝ որք վասն որոց եղեն. զի ի գոյիցն ոմանք են վասն *ինքեանց*. իսկ այլ վասն այլոց և ոմանք *ինքեանց* և այլոց: - 230. Ութերորդ՝ ո՛չ արար նախ զմարդն, զի մի՛ արարչակից գիտասցէ *զինքն* ոչ գոյիցն, և անկցի հպարտութեամբ. այլ գործօղ գոյիցն, զի կացցէ պահպանութեամբն...: - 231. Եւ զկրկնակի կենաց վայելումն ըստ խառնեալ էութեան իւրոյ. զի թէ զաստուածայինսն բերցէ *յինքեան* ըստ որում ի պատկերն եղև, վերափոխեսցի անմահ կենօք ի պատրաստեալն ժառանգութիւն: - 231. Այլ և ի միտ ածցուք զփառս երկնային կենաց ուստի անկաք, և անդ դիմելոց եմք. զի տեսութիւն մտացն զհոգին ընդ *ինքեան* ի վեր տանի. և նա զշունչն. և շունչն ընդ արեանն է կապեալ. և արիւնն ընդ մարմնոյն. զգայարանքն ընդ մարմնոյն. և լինի մարդն բոլորովին երկնային: - 233. Եւ հոտոտելիքն զառ ի վայր է, նա՛խ՝ զի հոտն վերընթա՛ց է՝ *յինքն* ընդունի: - 235. Յաղագս որոյ և արարեալք ի նմանէ մարմին և անմարմին՝ կենդանի և անկենդան, զնմանն արարչին *յինքեանս* կերպագրեալ, նմանք և աննմանք են իրերաց: - 237. Որպէս պատմի ի դատաւորքն. յորժամ գեղէոն զփողսն հնչեցոյց, այլազգիքն *ինքեանք զինքեանս* ի սուր մաշեցին ի գիշերի: - 238. Իններորդ՝ զի և ի հոգևորն՝ փոքունք զմեծամեծաց անուանս կոչէին *ինքեանց* ի մոլորումն մարդկան. որպէս սիմոն կախարդն ասէր *զինքենէ՛* թէ քրիստոսն իցէ. մինչև յանդիմանեցաւ ի պետրոսէ: - 238. Եւ միսն զի տաք է՝ հալէ՛ զկերակուրն որ ի *յինքն* ժողովեալ: - 242. Սիրտն իշխա՛ն է անձինն. յորժամ երկնչի՝ զարիւնն առ *ինքն* ժողովէ իբր զօրք առ թագաւորն. և մնայ մորթն բնական գունովն դեղին: - 245. Հինգերորդ՝ զի կարէ՛ մարդ ներհակ սովորութեամբ պահօք և

աղօթիւք և կրթութեամբ մարմնոյ սանձել *յինքեան* զայսպիսիս նշանաց գործ: - 246. Որ արագ ընթանայ և զսպէ *զինքն* և զերեսն կորակնէ՛ և զբոլոր մարմինն կծկէ՛, երկնչո՛տ է և ըռիշտ և աղուեսաբարոյ: - 247. Չորրորդ՝ զի լինի առ *ինքն* հակառակութիւն, թէ ո՞ է երէց և կրտսեր առ *ինքն*: - 254. Նախ՝ զի նիւթն այն ունի առ *ինքն* բնական զկենդանութիւն տնկականին. և տնկականն մա՛սն է զգայականին. և զգայականն բանականին. և սոքա ո՛չ որոշին ի բոլորէն. զի մի են էութեամբ ի մարդն թէպէտ ա՛յլ են ներգործութեամբ: - 254. Երկրորդ՝ զի զօրութեամբ ունի զհոգին *յինքեան* ծածկեալ. որ յետոյ ներգործութեամբ երևի: - 254. Եւ դարձեալ՝ որպէս հատն ցորենոյ ունի առ *ինքն* զօրութեամբ զխոտն և զծաղիկն և զհասկն. և սոքա համանգամա՛յն են ի հատն այն զօրութեամբ. որ յետ ժամանակաւ ըստ դասի երևին: - 255. Եւ յորժամ ծևանայ դէմքն, ի նոյն ժամն երևի *յինքեան* պատկերն մարդոյ: - 255. Եւ համանգամայն երևի ասեմ. զոր օրինակ նիւթն այն ունի առ *ինքն* ծածկեալ զմասունս մարմնոյ. զձեռս և զոտս, զմիս և զմազ, որ յետոյ երևին ի նմանէ: - 255. Եւ կամ որպէս ծնեալ մանուկն ունի առ *ինքն* ծածկեալ զհոգին. այլ նա կերակրի և ապա զգայ. և յետոյ խօսի: - 255. Ասեմք թէ՝ ամենայն սերմն ունի զջերմութիւն և զգիճութիւն ամոքեալ *յինքեան*: - 256. Երկրորդ՝ զի ամենայն մասունս համանգամայն առ *ինքն* ունի: - 256. Այլ հատանի նիւթն ունելով առ *ինքն* զբոլոր կենդանութիւն. և լինի նիւթ ա՛յլ մարմնոյ նովին կենդանութեամբն զոր ունի առ *ինքն*: - 257. Որպէս ճիւղ հատեալ ի ծառէ և տընկեալ յերկրի, ճիւղն է հատեալ ի ծառէն, այլ կենդանութիւնն ո՛չ. ուստի յա՛յտ է զի տընկեալ ճիւղն նոյն կենդանութեամբն բուսանի զոր ունի առ *ինքն*: - 257. Նախախնամութեամբ՝ ո՛չ որպէս փտելով կամ ծնանելով զմարմին ի մարմնոց. այլ յառաջ բերէ զպատկերն իւր որպէս *ինքն* գիտէ: - 258. Եւ յորժամ ասես **գ**, յայնժամ զառաջին թիւսն ունելով *յինքեան*՝ կատարումն եղև նոցա: - 259. Եւ յորժամ ծագէ՛ արեգակն, յայնժամ և նշոյլքն իւր ընդ իւր ծագեն և *ինքեամբ* լուսաւորեն զմեզ որպէս նախ նշուլիւքն: - 260. Ասեմք առ այս, թէ մի է հոգի հաւաստեաւ. և ո՛չ է *ինքն ինքեան* առաջին և վերջին. զի մի էութեան՝ առաջին և վերջին ո՛չ է. այլ ըստ ներգործութեան. զի ըստ առաջին և վերջին զօրութեանն՝ առաջին և վերջին ներգործէ: - 260. Այսպէս և հոգի ըստ կամաց խընամողին յետոյ պարգևեալ ըստ թուոյ ծննդեան իւրաքանչիւր մարդոյ որպէս *ինքն* գիտէ: - 260-261. Զի վեցն որ է՛ կատարեալ թիւ, և նիւթն այն է՛ ի չորից տարերց, և ունի առ *ինքն* զկազմողական և զտնկական զօրութիւնն որ է **զ**: - 262. Զի քարշեն յերկրէ զհիւթ, և ունակացեալ պահեն, և հալեալ փոխեն *յինքեանս*. և վտարեն զաւելորդսն ի կեղև՝ ի տերև՝ և յայլսն: - 262. Եւ կամ որպէս մարդ կատարեալ բերելով *ինքեան* զ**դ** և զ**ժ** ինն խորհուրդ: - 263. Եւ կրկնեալ ի հնգետասանէն մինչև ի **լ**, կատարի երիտասարդական հասակն. որ է **գ** տասամբ կատարեալ. ունելով զցանկականն և զցասմնականն և զբանականն լիով առ *ինքեան*: - 265. Իսկ մարդոյն ուղեղն գէճ է և հով. զի նկարեսցէ *յինքն* զիմացումն մտացն. և ջիլքն յառաջեալ ի նման վասն գիճութեան ո՛չ կարէ պնդել զանդամսն. վասն որոյ ո՛չ կանգնի և ոչ գնայ: - 266. Եւ մի՛ աստ ընդ դէմ բերցի բանիս թէ՝ ամենայն մեծամեծք գութ ունին փոքունց. զի և այս նախախնամութեանն է. որ եդ ի բնութեանս խնամ տանիլ նոցա, մինչ *ինքեանք* ևս ի չափ հասակի եկեսցեն և զերծանիցեն ի վնասուց: - 267. Երրորդ՝ ըստ հիւթին յաւելւածոյ՝ և պակասութեան մաղձիցն՝ ի ներքուստ կամ յարտաքուստ, ջերմ և ցուրտ և այլն, զնորին նմանն և զկերպարանն առնու առ *ինքն*: - 268. Իսկ տընկականն միայն գործ է ի կերակրիլն և աճիլն, նա նկարէ *յինքեան* ի զգայութեանցն և ի մտացն ըստ տկարութեան իւրոյ անկարգաբար երևեցուցեալ ի յիշատակարանս մտացն որպէս ասացաք: - 268. Քսանևէ, փառաւորէ՛ զաստուած. զի և *ինքն* փառաւորեսցի: - 272. Դարձեալ՝ մա՛րդն ամբառնայ *զինքն* իմացականաւն ի վեր քան զաշխարհս: - 274. Որպէս յարելով *զինքն* յերկրաւորս՝ լինի ստորև քան զաշխարհս: - 274. Նա՛խ՝ զի մի՛ համեմատ առն կարծիցէ *զինքն*. այլ որպէս ոչ համահասակ և ոչ համահող լիցի: - 276. Տասներորդ՝ որպէս կողն զզօրութիւնն քարշէ՛ և տայ ի թիկունքն և պնդէ՛ զնա. այսպէս կինն զփառս և զինչս առն *յինքն* քարշելով թանձրացուցանէ և պնդէ՛ *զինքն*: - 276. Երկրորդ՝ ցուցանէ *զինքն* տէր և ստեղծօղ մարդոյն: - 277. Ա՛րդ՝ անկման աստիճան առաջին էր հեշտութիւնն. որ ունի *յինքեան* զերեք կարգն: - 280. Իսկ այն որ *ինքն* զգեցուցանէ, նշանակէ՛ զինքնազգեստ փառս անմահութեան, զոր այժմ զգեցոյց քրիստոս շնորհօք, և յետ յարութեանն զգեցուցանէ փառօք: - 281. Ասեմք եթէ՝ էառ քրիստոս մարմին ի կուսէն մարիամայ զմերս թանձր և մեղանչական. և միաւորելով ընդ *ինքեան*՝ եղև առաջին կերպ անմեղութեանն ադամայ որ էր ի դրախտին:- 282. Զանէծքն ո՛չ *յինքենէ* ասաց զի մի՛ սատակեսցի. այլ յերկիր ետ որ է՛ զէն մահու և չարչարիչ՝ և գերեզման յետոյ: - 287. Դարձեալ՝ հոգի որ յաստուծոյ հեռանայ՝ *ինքն յինքենէ* շարժի. անհաստատ յերկրի, անպատսպարան յերկինս: - 287. Եւ նոյ՝ վասն կուսութեան սրբութեանն զ**շ** ամն, և վասն արդար գոլոյն, որում վկայէ՛ մովսէս, «Նո՛յ էր այր արդար կատարեալ յազգի անդ իւրում». վասն

որոյ ապրեցաւ *ինքն* և տունն իւր. և երկրորդ սկիզբն եղև մարդկութեանն և աշխարհի շինութեան: - 288. Նա՛խ՝ զի ամենայն ոք պատրաստ լիցի մահուան աւուրն և յանկարծակի գալստեանն քրիստոսի. որպէս *ինքն* ասէր՝ «յորում ժամու ակն ոչ ունիցիք՝ գա՛յ որդի մարդոյ»: - 292. Առաջին պատճառ, զի ընդ *ինքեան* մարդկայինս բնութիւն այլայլո՛տ է և ցաւոք. և յորժամ աստուած ևս բազմացուցանէ, ո՞վ կարէ զաղէտն պատմել: - 292. *Ինքն* նմա՛ն էր կոթողի, կամ սագաշէն եկեղեցւոյ: - 293. Երրորդ՝ նշանն սրբոյն յակոբայ մծբնայ հայրապետին. և գեօղն արկուռի՝ ուր տնկեաց այգի. և քաղաքն նախիջևան, ուր *ինքն* նոյ հանգուցեալ է ի տապանի: - 295. Համեղական հայն որ կարօ՛ղ է զամենայն լեզուս *յինքն* ամփոփել և բոլոր խօսիլ. և այլքն ո՛չ՝ որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 299. Այլ նոյն ինքն խոնարհեալ ի մերս՝ *ինքեամբ* արար զփրկութիւնս մեր: - 302. Զի վասն մեղաց տանջիւր *ինքն* և առաւելոյր ի բարին: - 302. Երկրորդ՝ զի *ինքն զինքն* պատարագեաց: - 307. Երրորդ՝ դարձեալ *ինքն* ընկալաւ: - 307. Զի ըստ որում մարդ եղև տնօրէնութեամբ՝ պատարագեաց *զինքն*: - 307. Եւ աստուածութեամբն ընդ հօր և հոգւոյ՝ ընկալաւ *ինքն*: - 307. Տասներորդ՝ ևս մեծագոյն խորհուրդ. զի բանն աստուած որ անդրանիկ էր հօր, եղև կրտսեր մարդ ի ժամանակի և փոքր. ըստ որում կոչեաց *զինքն* «փոքրիկ». զի բնութիւն մարդոյս ընդ *ինքեան* խառնելով արասցէ մեծ և անդրանիկ: - 311. Ասեմք թէ յակոբ ո՛չ զներգործութեան անունն հարցանէր աստուծոյ, զի գիտէր որ աստուած էր և *ինքն* իսրայէլ կոչեցաւ որ է աստուածատես. այլ անուամբ զբնութիւնն և զգոյացութիւնն աստուծոյ կամէր ուսանիլ: - 311. Ա՛րդ՝ ամենայն անուն ի յայլմէ՛ դնի. և *ինքն ինքեան* անուն ոչ դնէ: - 311. Իսկ *ինքն զինքն* ո՛չ անուամբ ճանաչէ, այլ իրօք: - 312. Յաղագս որոյ որպէս մարդ *ինքն ինքեան* անուն ո՛չ դնէ. նոյնպէս և աստուած *ինքն ինքեան* անուն ոչ դնէ: - 312. Դարձեալ՝ ամենայն անուն որ կոչի՝ կամ նախ քան *զինքն* լինի յորմէ անուանի. որպէս հայրն կոչէ՛ զորդին իւր մարդ: - 312. Ապա յա՛յտ է՝ զի աստուած *ինքն ինքեան* նախկին և վերջին՝ հաւասար կամ անհաւասար ո՛չ ասի. վասն այն իւր անուն ո՛չ դնէ: - 312. Երեքտասաներորդ՝ յորսոյ իւրոյ *ինքն* ուտէ և այլոց տայ: - 316. Եւ տէրն մեր որ զմարմինն և զարիւնն իւր ետ ամենայն աշխարհի. նախ *ինքն* եկեր, և ապա ետ առաքելոցն: - 316. Որպէս բժիշկք յորժամ հիւանդաց դեղ տան, նախ *ինքեա՛նք* զճաշակն առնուն զի հաւատարիմ լիցի: - 316. Եւ թէպէտ յովսէ՛փ իջոյց ի խաչէն, և յովսէփ և նիկոդիմոս պատեցին, այլ *ինքն* կամաւն էջ ի բազուկսն յովսեփայ և պատեցաւ զմռով: - 316. Ոմանք ասեն թէ՝ բարեկամքն իւր որ էին յազգէն եսաւայ ելիփազ. սովփար. և բաղդատ. որք եկին մխիթարել զնա ի վշտացն, նոքա գրեցին. որպէս *ինքն* ասէր, «ո՛ տայր ինձ գրել զբանս իմ յիշատակ յաւիտենից»: - 320. Եւ *յինքեան* բերէր զճշմարտութիւն աւետարանին: - 321. Եւ ունէր է որդիս և գ դստերս նման բարեպաշտութեան *ինքեան*: - 321. Այլ *ինքեանք* լինին հուր և հողմ...: - 321. Չորրորդ՝ կամէին *զինքեանս* արդա՛ր ցուցանել, և յանցաւոր զյոբ. և վասն այսմ կարգէին ընդ յոբայ: - 324. Այսինքն նոքա կամէին որ զնոսա արդարս ասէր յոբ՝ և *զինքն* յանցաւոր՝ և ո՛չ ասաց. զի թէ զնոսա որք անիրաւք էին արդար ասէր՝ մեղանչէր ճշմարտութեանն. և թէ *զինքն* մեղաւոր ասէր՝ մեղանչէր վկայութեանն աստուծոյ: - 324. Հինգերորդ՝ զի զկերպարանն հնոյն ադամայ *յինքն* բերիցէ ախտիւ անկմանն: - 325. Եւ քրիստոս առաքեալ *զինքն* ի հօրէ քարոզէր, և հաւատալ ‘ի հայր պատուիրէր: - 328. Եւ տէր *ինքն* բարձրացաւ ի խաչ և զհարեալսն ի թունիցն դիւաց բժշկէր: - 329. Դարձեալ՝ մորենին էր կոյսն մարիամ, որ զհմանալի հուր աստուածութեանն *յինքեան* կրելով ո՛չ կիզաւ...: - 331. Երրորդ, օրինակաւ կօշկին՝ զկինն հրամայէր մերկանալ *յինքենէ*: - 331. Հինգերորդ, մա՛հ անասնոց. քանզի **ե** զգայարանօք իբրև զանասունս եղեն և կորուսին *յինքեանց* զբանն: - 334. Չորրորդ յա՛յտ է, զի *ինքեանք* խոստովանեցան թէ մատն աստուծոյ է այս. և ո՛չ կարացին այնպէս առնել: - 335. Եւ էր *ինքն* բոլոր և սպիտակ նման գնծի. և քաղցր որպէս զմեղր: - 338. Նա՛խ՝ զի յերկնից է իջեալ. որպէս *ինքն* ասէր «ա՛յս է հացն որ յերկնից իջեալ»: - 339. Նա՛խ՝ զի ամենայն ոք *յինքն* ձգեսցէ զբանս օրինացն. և մի՛ ծուլասցի թէ հասարակա՛ց է կատարելի: - 340. Չորրորդ՝ *ինքն* անկարօտ գոլով ստեղծեաց զարարածս. և բարձեալ կրէ՛ զամենայն բանիւ. և նոյն ինքն հրամայէ՛ խորան կազմել: - 342. Ութերորդ՝ զի թէ թողցեն զվայելչութիւն խորանիս այս և այլոց հետևեսցին, անպատասխանի լիցին ի պատուհասն. որպէս եթող զապերախտ ժողովուրդն և էառ զվրանն մողոքայ և զաստղն հռեմփայ ի դատապարտութիւն *ինքեանց*: - 342. Եւ անապական վարուք ոսկէզարդեալ ունի *յինքեան* զերկուս կտակս: - 345. Նա՛խ՝ զկերպն ադամայ որ ի դրախտին՝ երևեցոյց *յինքեան*. զոր ետես մահ և ընկէց զթագն իւր: - 352. Տասներորդ՝ զի որ զայնպիսի լոյսն *յինքն* ընկալաւ, զամօթ առականացն ադամայ ո՛չ ստացաւ: - 352. Նա՛խ՝ զի սովոր էին յեգիպտոս կռո՛ց զոհել, զայն նուէրքն ի *յինքն* ընկալաւ: - 355. Երրորդ՝ նշանակէ՛ թէ իւրաքանչիւր ոք իշխա՛ն է մատուցանել *զինքն* բանաւոր պատարագ աստուծոյ: - 359-360. Եւ ո՛չ յօշէին զթռչունքն. զի անբաժանելի՛ է *յինքեան*

աստուածութիւնն և մարդկութիւնն. այլ և զբազումս հաղորդութեամբն իւրով մի՛ արար անբաժանելի: - 361. Այլ զանբան պատարագն ուսան հեթանոսք և կռոց մատուցին. և այն սովորութեամբն իէլ մատոյց աստուծոյ զանբան կենդանիս մինչ եկն քրիստոս և եղև *հնրն* բանաւոր պատարագ, և զնոյնս աւանդեաց մեզ: - 362. Բայց *յենրեանց* սատակեալն՝ և գազանաբեկն՝ և գիշատեալն ի հաւուց՝ մի՛ ուտիցի: - 366. Նախ *հնրն* գործն պիղծ է. և պղծէ՛ զգործօղն. և պղծէ՛ զմերձեցեալսն ի նա՛: - 369. Եւ արիւնն, զմեղս մեր բարձեալ *յհնրեան* և տարեալ ի դաշտն առ հայր յերկինս. զի որպէս մեռեալ մարմնովն քաւեաց զմեղս. նոյնպէս և անմահ աստուածութեամբն կենդանացոյց և յերկինս եհան: - 369. Երկրորդ՝ որ *զհնրն*: - 370. Այն որ *զհնրն* պատարագէ, կամ առանձին կրօնիւք, կամ հասարակ աղօթիւք: - 370. Երրորդ՝ որպէս *հնրն* զգալի աստեղս թըւէ՛ և յանուանէ՛ կոչէ, նոյնպէս և զիմանալի՛սն ետ թուել: - 377. Այլ ապաւառ է՛ մեղքն մեր զոր ընկալաւ *յհնրն* և մաքրեաց զմեզ: - 383. Եւ երկրորդ՝ զի ո՛չ *հնրեամբ*՝ այլ ի ձեռն քահանայիցն մահուն ազատիւր: - 392. Իններորդ՝ զի *հնրն* սատանայ ունի բնութիւն և մեղք և պատիժ. բնութեամբ աստ զինի. և մեղօք յետոյ. և յարութեանն պատժակից իւր առնելով: - 394. Նա՛խ՝ գիտելի է, զի աչք մարմնոյն *զհնրն* ո՛չ տեսանէ, այլ զայլքն: - 397. Այլ միտքն տեսանէ *զհնրն* և զայլս: - 397. Եւ որպէս ննջեցեալն քնով՝ ո՛չ տեսանէ *զհնրն*. և որպէս յաւելի կերակրոյ խնուն զգայարանքն. նոյնպէս ագահութիւն և փարթամութիւն և հպարտութիւն մոռանալ տայ *զհնրն*. վասն այն ասեն թէ՝ *հնրեանց* գիտակքն իմաստունք են: - 397-398. Ակնառութիւն ո՛չ է աստուծոյ. զնախնիքն սիրեաց աստուած, զի արժանիք էին. և եցոյց նոցա *զհնրն*. և զխոստումն աւետեաց ուխտեաց նոցա մարդ լինիլ ի զաւակէ նոցա յետոյ: - 398. Երրորդ՝ զի *հնրն* օրհնութիւն էր, և անէծքն մերձեալ ի նա յօրհնութիւն փոխեցաւ. որպէս խաւարն ի լոյս փոխի. և մեղքն յարդարութիւն. և մահ ի կեանս: - 400. Եւ թէ ասեն՝ *հ՛նրն* նկարէ զսաղմնս: - 404. Չորրորդ յա՛յտ է, զի թէպէտ սրտմտի՝ ո՛չ *յհնրենէ*. այլ մե՛ք հարկանե՛մք զնա ի գործն, անդարձ լինելով մեր: - 408. Երրորդ՝ զիանդերձեալ յարութեան խորհուրդն *յհնրեան* ցուցանէր: - 411. Եօթներորդ՝ որպէս *հնրն* պիղծ է, և իւրքն ամենայն պիղծ են. վասն որոյ ընդ նմին կորնչին: - 416. Նա՛խ՝ զի տէր *հնրն* էր բաժին նոցա. և զամենայն իրաւունս ի քահանայսն տային: - 417. Քսանէ, ծնօտն զարիւնն հոսէր այլազգեաց, և *յհնրենէ* հով ջուր բղխէր: - 423. Եւ *հնրն* որդիէ՛ զօրութիւն հօր. և ծարաւ փրկութեան մարդկան, նովաւ զովացեալ: - 423. Եւ զի հեղի ո՛չ խրատէր զնոսա սաստիւ և տանջանօք. վասն որոյ և *հնրն* պատժեցաւ և մեռաւ. և քահանայութիւնն յազգէ նորա փոխեցաւ յաւուրս սողոմոնի: - 425. Զի թէ *հնրն* ձևացոյց մարմին և շունչ և յարոյց զնա, զիա՛րդ ոչ ճանաչէր: - 428. Երրորդ՝ ընդէ՞ր *հնրն* ո՛չ ասաց թէ ե՛ս եմ սամուէլ. այլ նոքա նմանեցուցին: - 429. Չորրորդ՝ ընդէ՞ր հաւանեցաւ աստուածս կոչել *զհնրն* և երկրպագել նմա. զի նա մա՛րդ էր: - 429. Չորրորդ՝ զի թէ սամուէլ էր որ ասաց թէ՝ տէր հեռացաւ ի քէն, և այս ո՛չ է մարգարէութիւն. զի կրկնեաց զիւր բանն. և թէ ո՛չ էր սամուէլ, այլ զանունն ընկալաւ և *հնրն* դև էր, սուտ խօսեցաւ ապա: - 430. Նա՛խ՝ զի *հնրն* ո՛չ սպանցէ: - 439. Եւ տես, զի վրէժխնդիրն օրհնացն մովսէսի՝ նախ *հ՛նրն* լուծանէր զօրէնս. զի ագռաւն պիղծ էր օրհնացն: - 443. Երրորդ՝ զի մի՛ կարծեսցեն թէ *յհնրեանց* անկան սրով. այլ ի հրեշտակէն: - 446. Երրորդն երևի յորժամ աստուած արդարացուցանէ զմեղաւորն. յորժամ պատրաստէ՛ *զհնրն* առ շնորհն գործելով զբարին: - 459. ....եկն երևեցաւ. այսինքն մարդացաւ մարդասէր բժիշկն. և առողջացոյց զկարեվէր խոցեալքս. ըստ որում բժիշկ անուանէր *զհնրն* անկեալ ի ձեռս աւազակաց հիւանդին: - 467. Քանզի անդ տարաւ *յհնրեան* աստղն զարեգակն: - 469. Եւ էր ի վերջոյ քան զզաւակն. փոքրագոյն քան զպարունակեալն *յհնրեան*: - 469. Ութերորդ՝ նա՛ միա՛յն է ծնունդ ի հօրէ և ո՛չ երբէք հայրանայ. զի ո՛չ ունի *յհնրենէ* ծնունդ որպէս նա՛ ի հօրէ: - 472. Չորրորդ՝ փրկեաց ի մահուանէ. ըստ որում (որով հետև մանկունք հաղորդեսցին արեան և մարմնոյ. և *հնրն* իսկ կցորդ եղև նոցա...: - 473. Իսկ զօծումն հիւանդաց եցոյց *հնրեամբ* յայլս. յորժամ զանկեալն ի ձեռս աւազակաց ձիթով և գինւով բժշկեաց: - 474. Երրորդ՝ զի զկարգեալ օրէնսն *յհնրենէ*՛ պա՛րտ էր անձամբ կատարել. զի հաւատասցի թէ ի նմանէ՛ են կարգեալ: - 485. Չորրորդ՝ զի պատճառ ամենայն սրբութեան *հնրն* էր, պա՛րտ էր զգործս սրբարար յանձն իւր կրել: - 485. Վեցերորդ՝ զի ցուցցէ *զհնրն* որդի աբրահամու. առ որ հրաման թլփատութեանն եղև և խոստումն օրհնեալ զաւակին. և այսպէս խոստմանն աստուծոյ կատարումն քրիստոս *զհնրն* ցուցանէր: - 485. Եօթներորդ՝ զի *յհնրն* կրելով զթլփատութիւնն և զայլ օրինականս, ի ծանրութենէ թլփատութեան և օրինացն ազատեսցէ զմեզ: - 485. Ութերորդ՝ զի թլփատութեամբն *զհնրն* եղբայր հրէիցն ցուցանէր...: - 485. Զի իցէ *հնրն* սկիզբն և կատարումն ո՛չ միայն ըստ աստուածութեանն, այլ և ըստ մարդկութեանն: - 485. Երրորդ՝ թլփատեաց *հնրն զհնրն* յամենայն կեանս իւր՝ խոնարհութեան սրովն: - 486. Հինգերորդ՝ մկրութիւն տեառն այն որ *հնրն* մկրտեցաւ. այլ մկրտիմք և մեք զկատարեալ մկրտութիւն տն ջրով և

հոգւով: - 488. Եօթներորդ՝ արեամբ և վկայութեամբ. զոր և *ինքն* քրիստոս մկրտեցաւ վասն մեր իբրև յոյժ գովելի և երանելի այս մկրտութիւնս քան զառաջինսն: - 488. Այլ և առ *ինքն* ժողովեալ զհեռացեալսն դիւապաշտութեամբ: - 489-490. Երկրորդ՝ զի *ինքն զինքն* պատարագեաց: - 491. Երրորդ՝ դարձեալ *ինքն* ընկալաւ: - 491. Զի ըստ որում մարդ եղև տըՆօրէՆութեամբ պատարագեաց *զինքն*: - 491. Եւ աստուածութեամբն ընդ հօր և ընդ հոգւոյ ընկալաւ *զինքն*: - 491. Նախ Նշանակէ զպէս պէս զօրութիւնս քրիստոսի. որ երբեմն զբարձրագոյնս Ներգործէր և երբեմն զնուաստագոյնս երևեցուցանէր *յինքեան*: - 493. Դարձեալ՝ մահն ի յադամ պատիժ *ինքեան* էր. իսկ ի քրիստոս պատիժ այլոց. իսկ ի մեզ պատիժ *ինքեան* և այլոց. այսինքն զի վասն մեր և վասն ադամա՛յ կրեմք զմահն: - 496. Եւ զայսոսիկ կատարեաց քրիստոս. զի ստեղծուած էր *ինքեան*: - 496. Նոյն և *իր* մահուն խա՛ռն է ընդ բարւոյ: - 496. Երկրորդ՝ զմահ կրեաց. զի *ինքն* եդ զմահն պատիժ ի վերայ մեր. իսկ զմեղքն և զապականութիւն՝ բանսարկուն և ադամ արկին ի բնութիւնս. վասն որոյ զոր *ինքն* ոչ եդ՝ ո՛չ կրեաց մարմնով իւրով: - 496. Ա՛րդ՝ յորոց ազատէրն զմեզ՝ աւելո՛րդ էր *յինքեան* կրել: - 497. Զի թէ կրեալ էր զմեղս և զապականութիւն, ո՛չ կարէր ազատել զմեզ. *ինքն* ի Ներքոյ անկեալ կրից և ապականութեանց: - 497. Զոր օրինակ՝ բժիշկն յորժամ հիւանդին զդեղն տայ, Նախ *ինքն* ճաշակէ զի հաւատալի լիցի: - 497. Նոյնպէս և զկամաւոր մահն որ է՛ դեղ և առիթ յաւիտենական կենացն, Նախ *ինքն* ճաշակեաց և ուսոյց հետևողաց իւրոց: - 497. Եւ պատճառն ասացաւ ի վերոյ, զոր ինչ *ինքն* եդ զպատիժ՝ Նմանեաւն եբարձ. և զորս յանձնիշխան կամաց մարդոյն և ի բանսարկուէն արկածք, զայնոսիկ հակառակաւն ելոյծ տէր մեր յիսուս քրիստոս: - 498. Եւ զի ա՛յլ է մահ և ա՛յլ ապականութիւն՝ յա՛յտ է Նախ ի գործոյն. զի *ինքեամբ* մահ ի Ներքս մտեալ որոշէ՛ զհոգի և զմարմին. և ա՛յս է գործ Նորա: - 498. Այլ միաւորեալ ընդ *ինքեան* բաժանեաց զմեղս ի հոգւոյն և զապականութիւն ի մարմնոյն. որպէս հուր ընդ ոսկւոյ միաւորեալ բաժանէ զժանկն ի Նմանէ: - 500. Այլ միաւորելով ընդ *ինքեան*՝ էհան յառաջին անմեղ և անապական բնութիւնն ադամայ: - 500. Դարձեալ ասեն հակառակքն, եթէ անապական է մարմինն, ապա ո՛չ է տարրական. այլ ի յերկնից բերեալ. կամ *ինքն* ի բնութիւնն իւր թանձրացեալ. որպէս ասէ եւտիքէս: - 500-501. Եւ տէրն ի մարդեղութեանն զկամաւո՛րն կրեաց *յինքեան* և ո՛չ զակամայն. զի ո՛չ էր ի Ներքոյ հարկի և ծառայութեան բնութեան որպէս մեք. այլ տէր և ազատ յամենայն կրից: - 501. Եւ դարձեալ ասեմք. տէրն մեր՝ մարդեղութեամբն եկն զապականութիւն մեր յանապականութիւն փոխարկել. և զիա՞րդ *ինքն* կրէր զապականութիւն: - 502. Աւա՜ղ անբան մտահաճութեան Նոցա. որք զմիայն տէրն ուրացեալ, ածեն ի վերայ *ինքեանց* զարագահասն կորուստ: - 503. Եւ որպէս յինն ժամու ուրբաթուն լոյս ծագեաց հոգւոցն ի դժոխս, Նոյնպէս և յինն ժամու շաբաթուն լոյս ծագէ զճառագայթս իւր արեգակն արդարութեան քրիստոս. մինչ յառաւօտուն բոլորապէս տեսանի *ինքն* յարուցեալ ի մեռելոց: - 509. Վեցերորդ վկայ Նոյն *ինքեանք* ազգն Ֆռանկաց. որ յամենայն շաբաթ օր վիճիլ ասեն. և միս ո՛չ ուտեն ի խորհուրդ Նաւակատեաց մեծի շաբաթու: - 509. Զի ձու և կաթն ի կենդանւո՛յ են, այլ *ինքեանք* ո՛չ են կենդանիք: - 510. Նա՛խ՝ զի յետ յարութեանն ո՛չ էր պահք. այլ զատիկ մինչ փեսայն ընդ Նոսա էր որպէս *ինքն* հրամայեաց: - 511. և զաւարն ժողովեցին ի տիպ խորհրդոյն քրիստոսի. որ ի գիշերի եհար զզօրութիւնն սատանայի և յառաւօտուն ցուցեալ *զինքն* աշակերտաց իւրոց և զյարուցեալսն ընդ իւր: - 514. Իններորդ, ասէ «մի՛ մերձենար», զի մարմինն այն պտուղ էր կանուխ դժոխոցն. և *ինքն* տէր մեր իբրև քահանայ Նոր յամենայն ձեռաց պահէր զգուշութեամբ, զի պահեսցէ զՆա ի ձեռինն որ կարօ՛ղ է ընդունել զայնպիսի պատարագն: - 517-518. Երրորդ՝ ամբարձեալ ձեռօք վերանայր յերկինս վասն երկուց. Նախ՝ զի *զինքնն* ընծայեսցէ հօրն. երկրորդ՝ զի զթշնամիսն հարկանիցէ զօրաւոր ձեռամբ բարձրացեալ: - 520. Եւ այլք ասեն թէ՝ խ օր յերկրաւոր դրախտին եկաց *ինքն* և յարուցեալքն ընդ Նմա. և մխիթարեաց զեղիա և զենովք: - 521. Չորրորդ՝ զի փայլատակեալն անբաժանելի մնայ *յինքենէ*. այսպէս և շնորհք հոգոյն սրբոյ անբաժանելի գոլով բաժանեցաւ յառաքեալսն: - 522. Հինգերորդ զատիկ սա *ինքն* է հոգւոյն իջումն ի վերնատունն: - 524. Երկրորդ՝ զի որ անդ ի ծածուկ ծանոյց *զինքն* յանձինս մարգարէից Նոյն ինքն աստ զերրորդութիւնն յայտնեաց առաքելոցն: - 524. Եւ թէ ոք ասիցէ, ո՞րպէս է մի բանն աստուծոյ. զի ահա՛ բանն մարմնացեալ էր. և հայր բանիւ վկայեաց ի վերայ որդւոյն. և անյարմար է *ինքն ինքեան* վկայել: - 530. Նոյնպէս և ադամ զծնեալս *յինքենէ*՝ այլ և այլ զուգիցն կապէր: - 534. Այլ գիտելի է, զի քահանայն զինուո՛ր է. ոչ զոր *ինքն* կամի և ախորժէ զայնս կապէ և արձակէ. այլ զոր հաճո՛յ է զօրավարին քրիստոսի: - 539. Ասեմք առ այս, թէ ձեռնադրեալն իցէ անարժան՝ ո՛չ առնու շնորհս. այլ դատապարտի *ինքն* և ձեռնադրօղն. զի սրբութիւն՝ շանց ետ: - 540. Իսկ թէ ձեռնադրօղն իցէ անարժան, միայն *ինքն* ոչ օգտի. այլ դատապարտի. իսկ շնորհն կատարի՛ ի յընդունօղն: - 540. Որպէս մինչ

անարժան քահանայն պատարագէ, այլքն հաղորդին սրբութեան. այլ *ինքն* դատապարտի: - 540. Ասեմք, եթէ որք ի հաւատս ունին թիւրութիւն. որպէս հերձուածօղք և վնասիչք եկեղեցւոյ. և որք ի զազիր վարս պղծեալ են գործովք և վնասեն *զինքեանս*. և անզեղջք են առ երկոսին. յետ մի անգամ և երկիցս խրատելոյ, որոշեսցին յեկեղեցւոյ և պատժեսցին: - 540. Եւ պատճառ սոցա այն էր, զի քրիստոսի մի բնութիւն ասէին. և *ինքեանք* սահմանեցին **բ** բնութիւն. **բ** գործք. և **բ** կամք: - 544. Զի յղացեալ էր ի գերեզմանին թաղէոսի. և սնաւ անդ` ուր առաքեալն սկսաւ քահանայագործել. և փոխեաց *յինքն* զշնորհս նորա անդր եղեալ եպիսկոպոս: - 548. Դարձեալ, բնաւորեալ է մարդոյ` զի ամենայն ոք կարծէ *զինքն* ճշմարիտ և արդար. այլ որ ունի զճշմարտութիւնն նա՛ է ճշմարիտ և արդար: - 551. Զորօրինակ **բ** ոք ի դատախազից իւրաքանչիւրն *զինքն* կամի և կարծէ ճշմարիտ գոլ. այլ մերձ եկեալ դատաւորին` վկայիւք յայտնի ճշմարիտն: - 551. Նմանապէս և ամենայն ազգ քրիստոնէից ասէ *զինքն* ճշմարիտ: - 551. Չորրորդ` մնացուած պատարագին. որպէս *ինքեանք* քաջ գիտեն: - 553. Իսկ վասն ջրոյն զի՞նչ պարտ է ասել. զի յոյնք թերի ցուցանեն զլատինացւոց խառնումն, *ինքեանց* կրկին խառնմամբն. և զայն խորհուրդ առեալ: - 554. Իսկ գործ մեղացն բերէ *յինքն* զտրտմութիւն, զստրջանք, զապաշաւ, և զերկիւղ: - 557. Վասն որոյ յետոյ տրտմի և նեղի. ատէ՛ զպատճառ մեղացն և դառնայ *ինքեան*. որպէս ամոնի եղև: - 558. Դարձեալ ևս յայտնի. որ խորհրդովն է պղծեալ` ո՛չ կարծէ *զինքն* մեղանչական գոլ. այլ ի գործ մարմնոյն իմանայ զչարիս իւր զղջա՛յ և ապաշխարէ: - 558. Ապա յա՛յտ է թէ որպէս գործ մարմնոյն առ այլս է չար, և խորհուրդ մեղացն առաւել *ինքեան* է չար: - 558. Նոյնպէս և Կալն և Ունելն զամենայն մահու չափ մեղս. թէ գործեալ է և թողեալ. զի որ հաստատեալ է մեղքն *յինքն*, առաւել մեղանչէ: - 565. Զի որպէս ի մեղանչել հոգւոյն ապականեցաւ մարմինն ադամայ և եղև դիւրասահ առ վավաշոտ ցանկութիւնն. այսպէս և սերեալ մարմինն քարշելով ընդ *ինքեան* զապականութիւնն` աղտեղացուցանէ զհոգին: - 567. Զի որպէս ամբարտաւանութիւնն հանէ՛ զմարդն յաստուծոյ, նոյնպէս և նախանձն զմարդն *զինքն յինքենէ*՛ հանէ: - 569. Զի որպէս նախանձն կորուսանէ *զինքն*, այսպէս և բարկութիւնն փախուցանէ զընկերն: - 570. Յուսովն ակն ունիմք *ինքեան* ողորմութեանն որ խոստացեալ է. զի գթած և ճշմարիտ է: - 571. Սիրովն սիրեմք զնա զի *ինքն ինքեամբ* բարի է: - 571. Դարձեալ` հաւատան է ի բարեաց *ինքեան* և այլոց. իսկ յոյսն է ի բարեացն *ինքեան* միայն: - 574. Բնական սէրն է առ *ինքն*: - 575. Զի զաստուած սիրեմք ի *յինքն* և վասն *ինքեան*. այլ զընկերն ի յաստուած և վասն աստուծոյ: - 575. Երրորդ` յորժամ սիրեմ զաստուած վասն *ինքեան* զի բարի է. և սէրս այս բարի է: - 576. Չորրորդ` յորժամ սիրեմք շահիմք մեզ. այլ յորժամ սիրիմք` ա՛յլք շահին *ինքեանց*: - 577. Եւ որ կարգեն առ *ինքն*. որպէս ապաշխարութիւնն և անմեղութիւնն: - 578. Եւ գո՛րծ է սորա` որ *ինքն* նենգութիւն ո՛չ առնէ մարդոյ, և ո՛չ յայլ մարդոյ խաբի: - 579. Խորագիտութեամբ պահէ *զինքն* յայլ մարդոյ. և միամտութեամբն այլոց վնաս ո՛չ առնէ: - 579. Առաջինն ուսուցանէ կարգաւորել զբարս իւր առ *ինքն*: - 580. Ապաստանութիւն է որով հոգին ի մեծ և ի համեստ իրս ստոյգ յուսովն հաստատի *յինքեան*: - 580. Եւ զի դժուարին է հոգւոյ մարդոյ կարգաւորել *զինքն* և սրբել ի մեղաց. վասն այսորիկ օգնութիւն տայ աստուած հոգւոյ մարդոյ զեօթն պարգևս հոգւոյն սրբոյ: - 582. Է` համբերել արարեալ անիրաւութեանցն ընդ դէմ *ինքեան*: - 585. Երկրորդ *ինքեանց* ընդ այլս. որպէս հեզք ըստ առաքելոյն խրատու...: - 585. Նա՛խ արար խաղաղութիւն յանձն իւր. զի զաստուածային և զմարդկային բնութիւնն միաւորեաց *յինքեան* ի մի կամս և ի մի ներգործութիւն անբաժանաբար: - 585. Ա՛րդ` առաջինն ինքն առ ինքն խաղաղութիւն. և վերջինն *ինքեան* ընդ այլս խաղաղութիւն. և միջին երեքն, այլոյ ընդ ա՛յլ է խաղաղութիւն: - 586. Զի ասեն վարդապետք թէ որպիսի իւրաքանչիւր ոք ծածկեալ իցէ *յինքեան*. փո՛րձ է տուեալ նախատինքն: - 586. Իսկ պսակն է՛ ի խորհուրդ ողջախոհութեան. զի ողջախոհ ամուսնութեամբ զսպեսցէ առ *ինքն* զբղջախոհ ցանկութիւնն. և արգելցի ի շնութենէ և ի պոռնկութենէ. վասն որոյ է են խորհուրդք եկեղեցւոյ: - 587. Արդ փոքրիկ տղայն ո՛չ վասն այն տանջի թէ ադամ եթող զայն. այլ զի *ինքն* զարդարութիւնն զայն ո՛չ ունի վասն այն տանջի: - 591. Որպէս թէ ոք ի պատուհան ինչ ցուցանէ *զինքն* յաշխարհի, և վաղվաղակի ի մահ դառնայ: - 592. Եւ դարձեալ` *ինքն* քրիստոս նախ մեռաւ մարմնով, և ապա կենդանացաւ յետ մկրտութեանն: - 592. ...և այնուհետև ո՛չ վասն այլոց, այլ վասն *ինքեանց* մեղացն պատժին իւրաքանչիւրքն: - 593. ...վասն զի աղբիւր արեանն բաժանեալ ի մարմնոյն` դարձեալ միաւորեցաւ առ *ինքն* և ժողովեցաւ ի մարմինն իւր և ո՛չ ցրուեցաւ ա՛յլ արտաքոյ: - 598. Ա՛րդ` միաւորել զսուրբ խորհուրդն ո՛չ է նորագիւտ ինչ եկամուտ մեզ *ինքեանց*: - 598. Դարձեալ` ընդէ՞ր *ինքն* տէրն հրամայէ ...: - 600. ...և պատժէ *զինքն* վասն չարին զոր արարեալ լինի: - 601. Եւ գիտելի է, զի մարդ որ ի մեղք անկանի և իմանայ *զինքն* որ մեղք գործեաց, և ունի զխոստովանահայրն պատրաստ

ուղղափառ և գիտուն, ի յա՛յն պահն պարտի խոստովանիլ: - 601. Եւ զայս գործս արար քրիստոս յորժամ *զինքն* լոյս ի յայտնութիւն հեթանոսաց ետ. և ասաց թէ «ես եմ լոյս աշխարհի»: - 606. Եւ յորժամ *զինքն* ի խաչին՝ հօր պատարագ մատոյց: - 606. Եւ խաչիւ չարչարեալ և յարուցեալ ի մեռելոց. և առ աշակերտսն մտեալ եպիսկոպոս եցոյց *զինքն*: - 607. Դարձեալ՝ բանն աստուած փեսայ կոչի հարսին եկեղեցւոյ. և զօտար բնութիւնս_մարդկան միաւորեաց ընդ *ինքեան*: - 612. Նա՛խ՝ զի միայն զհեշտ ցանկութիւնն սիրեն հանապազ. *ինքն* և գործակիցն իւր: - 613. ...և զխաչն հանապազ կրեն ընդ *ինքեանս*. և լուսով խաչին ելանեն ընդ առաջ քրիստոսի: - 616. ...որ մարդն *զինքն* յառաջ պատրաստէ՛ և ապա՛ աղօթէ...: - 620. Եւ *ինքն* բազում ուրեք առանձին կայր յաղօթս: - 623. Եւ *ինքն* ասէր՝ «հա՞յր փառաւորեա՛ զորդի քո»: - 632. ...յորժամ առ *ինքն* ժողովէ և ծագէ՛, ամենայն կարծիք լուծանին: - 639. ...զի իւր սրովն խոցեսցէ *զինքն* և հալածեսցէ որպէս ի սաւուղայ: - 641. Երկրորդ, սա՛ զամենայն գրելոց զօրութիւնս *յինքն* ունի...: - 643. Իսկ սաղմոսն զամենայն *յինքն* ունի. զանցելոյն զներկայիս և զապագային...: - 643. Եւ *ինքն* դաւիթ հանդերձեալ և հոլանեալ երգէր զտաւիղն որպէս սարկաւագունք. - 645. և քաղաքացիքն նախ զարդարեն *զինքեանս* և զփողոցն և կան պատրաստ: - 646. Զի մերձ *յինքեանս* և *յինքեան* տեսանեն զփառս և զհանգիստ: - 648. Երրորդ՝ զի այն արտաքուստ անասնոյ է մարմին. և այս ի ներքուստ *յինքենէ՛* և *զինքն* մատուցանէ աստուծոյ: - 658. ...իսկ թէ յայլ երիցն է, նայիլ պարտ է առ *ինքն* թէ ո՞ր յանցանք առաւել զօրացեալ է *յինքն*, զայն պակասեցուցանել...: - 665. Եւ այնպէս յարաժամ տեսանէ զցաւս մերձ *ինքեան* և առ *ինքն* ի չար գործս իւր անբաժանելի ի նմանէ մինչ ի յարութեանն օր...: - 669. Եւ տեսանեն զպատիժս մերձ *ինքեանց*. - 669. զի վերափոխեաց զնա աստուած ի տեղի ուր *ինքն* գիտէ...: - 681. Եւ գիտելի է, զի հիմն և սկիզբն անդ եկեղեցւոյն եղև տէր մեր յիսուս քրիստոս յարուցեալ ի մեռելոց. և ընդ *ինքեան* հանեալ և վերացուցեալ զհոգիս սրբոց նահապետաց և մարգարէից: - 688. ...այսինքն զի վերստին գալն քրիստոսի լինի, և ապա սրբոցն տանիլ առ *ինքն*: - 692. Արդ ըստ կատարեալ գործոցն զոր ունին *յինքեանս*՝ եղեն անդրանիկ երանութեամբ և հանգստեամբ: - 695. Երրորդ, զի ընդունայն լինին աղօթք և տուրք և այլ օժանդակութիւնք եկեղեցւոյ՝ յորժամ *ինքեանք* քաւեսցեն: - 698. Իսկ որք հաստատե՛ն զքաւարան հրոյ՝ չորիւք մեղանչեն *ինքեանց*: - 698. Այսպէս և աստ մինչև՝ զոր մինչ առ *ինքն* նշանակէ, և զհանդերձեալն ո՛չ լքանէ: - 704. ...և յետ մահու մերձ ի *յինքն* և առ *ինքն* տեսանէ և ճանաչէ...: - 705. Ա՛րդ՝ ծնանի ի բաբելօն ի ցեղէն դանայ. և եկեսցէ յերուսաղէմ և թլփատեսցէ *զինքն*: - 707. Նաև խոստովանեսցի *զինքն* զոլ քրիստոս և ճշմարիտ որդի աստուծոյ: - 707. ...այլ յորժամ խըստանայ ի չարիս մինչ զի զպաշտօնն աստուծոյ *յինքն* ձգեսցէ...: - 707. Չորիւք եղանակօք քարշէ ընդ *ինքեան* զմարդիկ...: - 708. Եւ կախարդութեամբ երևեցուսցէ *զինքն* մեռեալ և երեքօրեայ յարուցեալ. և զայս ամենայն արասցէ դիւական երևմամբ և կախարդական արուեստիւք: - 708. ...զի *ինքն* ներռն գտանիցէ զգանձս ծածկեալս...: - 708. Եթէ *ինքեամբ*՝ եթէ ի ձեռն միքայէլի. ի մէջ վրանի և յաթոռն իւր սատակեսցի. և գլորեսցի մարմինն ակներև ժողովրդեան իւրոյ...: - 709. Եւ *ինքն* տէրն յայտնապէս ասէ զյարութիւն մարմնոյ եթէ՝ «ամենայնքն որ եդեալ են ի գերեզմանս լիցեն զձայն որդոյն աստուծոյ և եկեսցեն արտաքս»: - 715. ...վասն որոյ *ինքն* եղև պտուղ ննջեցելոց: - 716. Իսկ նշանս այս անմարմին է և մնացական և ծածուկ, *ինքեանց* միա՛յն գիտելի: - 719. Այսպէս և ի մարմին մարդոյ ոչինչ խառնի ի հասարակ տարերաց ի յորս լուծաւ. այլ *ինքն* միայն գոյացութիւն մարմնոյն խառնեսցի ընդ հոգւոյն: - 719. Նմանապէս և մարմին մարդոյ առ հասարակ մեռանին և ի հող լուծանին և յայլ տարերս. և յորժամ յառնեն՝ ո՛չ ունին ի հասարակ տարրէ ընդ *ինքեանս*. և այս մարմին ի յայն մարմնոյ ոչ ինչ ունի խառնումն: - 719-720. Տասներորդ, գործք մարդոյ անցաւոր է որպէս *ինքն*. իսկ հատուցմունքն աստուծոյ մշտնջենաւոր որպէս նոյն ինքն. վասն որոյ յարուցանէ անմահ, զի հատուսցէ ոմանց զփառս և ոմանց զտանջանս անմահ մարմնով: - 724. Դարձեալ յուշ առնէ մարդոյ զչարչարանքն քրիստոսի. և խնդրեսցի ի նոցանէ մահն քրիստոսի իբր զգին որ տըւեալ է նոցա, և նոքա յափշտակեցին *զինքեանս* ի նմանէ: - 732. ...այսինքն յորժամ զճառագայթ բազում նշանացս առ *ինքն* ժողովէ խաչն սուրբ՝ յայնժամ ամենայն կարծիք լուծանին: - 732. Երրորդ, զի որդի է՛ նման հօր. իսկ հրեշտակք և մարդիկ շփոթեցին *յինքեանս* զնմանութիւնն յոր ստեղծան...: - 735. Եւ յայնժամ յաղթեալ զթշնամին և զհարսն առ *ինքն* ընկալեալ յաթոռ մեծութեան նստցի...: - 736. Եւ տէր *ինքն* ասէր, «կամիմ զի ուր եսն իցեմ, անդ իցեն և սոքա ընդ իս. զի տեսանիցեն զփառս իմ»: - 737. Ուր *ինքն* տէրն խաչեցաւ և յարեաւ. և սոքա ամենեքեան ձոր յովսափաթու կոչին, որ յերկու ձորի մէջն է յերուսաղէմ: - 737. Եւ շուրջ *զինքեամբ* բարի հրեշտակքն որ մղեն ի դժոխս: - 738. Վճիռ որ վասն բարեացն է՝ պարունակէ՛ *յինքն* է մասունս

օրհնութեան: - 740. Որք որպէս գիրք յայնժամ բացեալք եղիցին. քանզի վարդապետութիւնք նոցա և օրինակք՝ ամենեցունց յայտնեսցին. ի յորս ամենեքեան իբրև ի գիրս տեսցեն թէ զի՞նչ պարտ էր առնել կամ խոտել *հնրեանց*: - 742. Նախ *հնրն* քրիստոս. որպէս ասէ երեմիա «ես եմ վկայ և դատաւոր ասէ աստուած»: - 743. Եւ *հնրն* տէրն ասէր՝ «հա՜յր արդար, և աշխարհ զքեզ ո՛չ ծանեաւ»: - 743. Նախ ի նոյն առ *հնրն* ի դէմս սրբոյ Երրորդութեանն. հասարակ գոլ ամենայնիւ. աստուածութեամբ բնութեամբ կամօք և այլն: - 746. Նախ՝ կոչի սիրտ և անձինք մեղաւորաց, ուր ժողովին ամենայն գործք չար որ է՛ խաղող դառնութեան. և ունակացեալ պահէ *յհնրեան.* և հեշտութեամբն ճմլէ հանապազ և արբենայ մեղացն գինով: - 748. Այս է հնձան մեծ որ զամենայն մեղաւորս ընդունի *յհնրեան*: - 748. Երրորդ հնձան է իւրաքանչիւր սիրտ և անձինք արդարոց. որ հաստատեալ է հաւատով յորթն ճշմարիտ և պտղաբերէ՛ զողկոյզ բարեաց. և չարչարանօք ճմլէ՛ *յհնրեան* զուրախարարն գինի հրեշտակաց և մարդկան. և այսոքիկ բարեա՛ցն են հնձան: - 749. Եօթներորդ՝ ամօթ մեղացն. որք անդ ամենայնքն յայտ լիցին և *զհնրեանս* թաքուցանել չկարեն: - 752. Ուղղակի ուրեմն փայտս այս ասի գոլ տընկեալ մերձ յընթացս ջուրց. զի ի նմանութիւն մարմնոյ մեղաց երևեցաւ. և զամենայն նուաստութիւնս մեր *յհնրն* ընկալաւ: - 755. Կանայք առաջի դրան խորանին նստեալք՝ են հաւատացեալքն. որք դրան երկնաւոր պալատին բանիլ *հնրեանց* ակն կալեալ մնան: - 756. Որ բանիւքս այսոքիւք հարսն ասէ *զհնրն* պահեալ սիրելոյն: - 756. Եւ *հնրն* տէր՝ «ուր եսն եմ, անդ և պաշտօնեայն իմ եղիցի» ասէ. իբր մատամբ ցուցանելով զտեղին: - 759. Երրորդ երկնից արժանաւորն տեսլեամբ, և անօթն ընտրութեան հոգւոյն, որ կրէր *յհնրեան* զկրօղն էից առաքեալն պօղոս ասէ, - 761. Զի թէ աստուածային բարութեանց շաւղացն շաւիղք այս քան ունին քաղցրութիւնս, զի՞նչ ունի *հնրն* աղբիւրն անուշութեան աստուած: - 762. Այն քան եղիցի միութիւն գլխոյն և անդամոցն, զի անդամքն զպատիւ գլխոյն իւրեանց՝ *հնրեանց* համարեսցեն: - 763. Որպէս գլուխ մարդոյ՝ զբարիս կամ զչարիս հատուցեալս անդամոց իւրոց՝ *հնրեան* համարի: - 763. Երրորդ յաղագս սիրելութեան ընկերացն այնոցիկ. զի այն քան եղիցի սէր ի մէջ նոցա, մինչ զի զուրախութիւնս նոցա *հնրեանց* համարեսցեն: - 764. Նախ եղիցի ուրախութիւն ի մարմնի, բաղդատելով առ այն որ եղիցի մերձ *հնրեան.* այսինքն զի ա՛յլ մարմինք փառաւորեալ առաջի նորա հրճուին: - 764. Երկրորդ բաղդատութեամբ այնորիկ՝ որ եղիցի ի ներքոյ *հնրեան*. այսինքն զի ներքին մարմինք մարմնոյ փառաւորելոյ տեղի՛ տան: - 764. Երրորդ բաղդատութեամբ այնորիկ՝ որ եղիցի ի վերոյ *հնրեան*. զի առ հոգի իւր կատարեալ կարիցէ ունել հնազանդութիւնս: - 764. Չորրորդ առ այն որ եղիցի ընդդէմ *հնրեան*. զի մի՛ յումեքէ կարիցէ վտանգիլ: - 764. Եւ կրկին է ունակութիւն կենաց. այսինքն նախ ունելով *յհնրեան* զկեանս, և ապա բաշխելով այլոց: - 765. Այսպէս վասն երկնային և իմանալի տնկոցն որ կոչին ծառ կենաց. ունելով *յհնրեան* զկեանս և բաշխելով այլոց ամենեցուն զխնամս: - 767. Իսկ ուղղակին. զի մոռացումն բնաւորեալ է առ խառնուած կազմութեան մարդոյ. իսկ խրատ՝ յանդիմանութեան է՛ ի ցոյց *հնրեան*: - 774. Վասն որոյ առհասարակ դժկամակ թուի. մինչ ընտրեսցեն ի միմեանց. զի *հնրեանց* գիտակքն իմաստունք են: - 774. Եւ այս ո՛չ միայն փութանցիկ գոլոյ վասն, կամ ներհակաբար հատուցման որպէս սովորութիւն է. այլ զի ո՛չ ինչ կարեն տանիլ ընդ *հնրեանս.* բայց միայն նշխարհս ինչ յիշատակութեան ուրուական տեսլեան: - 775. Զորօրինակ եթէ արմատ փայտի եդեալ ի հուր՝ նախ *հնրն* այրի և ապա ճիւղքն: - 777. Մեղքն ադամայ է՛ ներգործական *հնրեան*. այլ ապաշխարեաց ի մարմնի գոլով: - 778. Իսկ եթէ ոք զփոփոխումն ի մեզ ասիցէ ըստ օրինակի արեգական. որ զչորեսին եղանակս կազմէ՛ և *հնրն* անյեղ մնայ: - 778. Զի յորժամ *հնրեանք* փոխեցան, փոխեցաւ և ըստ նոցա պատիժն ասացեալ. այսպէս և ամենայն ուրէք տեսցես: - 779. Եւ ո՛չ է տարադէպ ցոյցք ականն արփիաւորի, զի ի միջօրեայ ժամու փոփոխումն մարմնոյ և ական արձակէ՛ ստուեր կամ լոյս. այլ *հնրն* միշտ լոյս գոլով ո՛չ փոփոխի: - 779. Վասն որոյ չարչարանքն քրիստոսի ասի պակասութիւն վասն հարցն. ասի և կատարեալ առ *հնրեան:* - 781. Թերևս հետևելով ո՛չ *հնրեան*, այլ ուղղակին խորհրդոց հաւանականք գոն: - 782. Որպէս ծառ մերկացեալ ի պտղոյ՝ այլ ո՛չ ըստ ունակութեանց. և նովին ունակութեամբ վերստին պտղաբերի *հնրն*: - 782-783. Այսպէս և ադամ զղջմամբ իւրով ընկալաւ. այսինքն երևեցոյց *յհնրեան* զկորուսեալ շնորհն: - 783. Եւ է՛ հասարակ շնորհ, հաւանութեամբ անձնիշխան կամաց՝ պատրաստել *զհնրն* առ ի փրկութիւն օգնականութեամբ շնորհին: - 783. Իսկ եթէ ոչ են վարձատրելի, ապա զիա՞րդ վասն նոցա անհնազանդութեանն անհնազանդ կոչի և *հնրն* որդի հօր: - 784. Իններորդ, հաւատով հնազանդի ոք օրինացն աստուծոյ. այլ դևն հակառակ կայ օրինացն և աստուծոյ. թէպէտ գիտէ զայն լինիլ *հնրեան* չար, այլ գիտութեամբ մեղանչէ: - 784. Այլ վարկանին ոմանք զթիւ կազմութեան աւուրց պակաս գոլոյ նախնւոյն մարդոյ. զորոյ զտիպ *յհնրն* նկարելով և այժմ անդրանիկն ծնունդ՝

յապաղելով գայ աշխարհ: - 785. Որ և զայս թիւ խորհրդոյ պահէ՛ *յինքեան* ամացն շրջագայութիւն: - 785. Եւ ևս. բացասութիւն *ինքն ինքեան* քակտիչ բացատրի կրկնելովն. իսկ ստորասութիւն ո՛չ: - 787

ԻՆՔՆ ԱՌ ԻՆՔՆ + Եւ այսքան է միաւորթիւնն, զի որքան մին *ինքն առ ինքն* ունի զբնութիւնն և զզօրութիւնն և զկամքն, նոյնքան և ունի առ երկուսն. թէ զհայր իմանաս՝ թէ զորդի՝ թէ զհոգին: - 54. Երրորդ՝ զի թէ հոգին յետո՛յ է քան զմարմին, լինի *ինքն առ ինքն* խեղ և անկատար: - 254. Եւ թէ ասիցէ ոք, երևի ապա թէ հոգին *ինքն առ ինքն* նախկին է և յետոյ եթէ մի է հոգի: - 260. Եւ *ինքն առ ինքն* կրկին խոնարհելով և բարձրանալով: - 426. Երրորդ *ինքն առ ինքն*. որպէս առաքինիքն ի մէջ հոգւոյն և մարմնոյն և մտացն առնեն զխաղաղութիւն. և զպատերազմն որով ցանկայ մարմինն հակառակ հոգւոյն, հանեն ի միջոյ: - 585. Ա՛րդ՝ առաջինն *ինքն առ ինքն* խաղաղութիւն. և վերջինն ինքեան ընդ այլս խաղաղութիւն. և միջին երեքն, այլոյ ընդ ա՛յլ է խաղաղութիւն: - 586

ԻՆՔՆ ԸՍՏ ԻՆՔԵԱՆ + Նախ՝ զի *ինքն ըստ ինքեան* իմանայ և տեսանէ: - 142. Այլ արդ՝ լինելութիւն աշխարհի առ *ինքն ըստ ինքեան* ասի զօրութեամբ և ներգործութեամբ. զի ի զօրութենէ եկն ի ներգործութիւն. զի թէ ոչ գոյր զօրութեամբ նախ՝ ո՛չ լինէր յետոյ ներգործութեամբ: - 169. Այլ հոգի դատարկ ի քաւարանին աչս ո՛չ ունի զի լացցէ որով յարատ հայեցաւ. և ո՛չ մարմին զի պահեսցէ և աղօթեսցէ. այլ և ո՛չ զղջումն. զի հոգին *ինքն ըստ ինքեան* ո՛չ կարէ զղջալ: - 699

ԸՍՏ ԻՆՔԵԱՆ, ԸՍՏ ԻՆՔԵԱՆՑ + Իննևժերորդ՝ զի թէ չարն է յաստուծոյ, այլ արդ է՝ *ըստ ինքեան* չար, և է ըստ պատահման: - 15. Եւ *ըստ ինքեան* չար է՝ որպէս ասեմք զչարն չար. և ըստ պատահման՝ որպէս ասեմք զմարդն չար: - 15. Իսկ թէ *ըստ ինքեան* է չարն յաստուծոյ, նա ո՛չ լինէր բարին յաստուծոյ. զի *ըստ ինքեան*՝ հարկաւոր է և գոյացական և անփոփոխ: - 15. Նմանապէս և աստուած միակ միջնորդութեամբ ճանաչէ զբարին *ըստ ինքեան* ի յատուկ տեսակն իւր. և ճանաչէ զչարն կրկին միջոցաւ. այսինքն զի է՛ հակակայ բարւոյն. և է՛ պակասութիւն նմին որպէս ասացաւ: - 17. Դարձեալ ասեմք թէ՝ *ըստ ինքեան* սոքա ոչ են չար. այլ բարի. որպէս տգէտն ի մեղաց. և բարկութիւնն ընդդէմ չարեաց. և ցանկացօղն բարեաց. զի ըստ բնութեան գործելով ոչ ոք մեղանչէ ասէ փիլիսոփայն: - 19. Տասներորդ՝ **բ** սկիզբն՝ գերագոյն բարին. և ծայրագոյն չարն՝ կամ *ըստ ինքեանց* կայանան, կամ ո՛չ: - 21. Եւ եթէ կայանան *ըստ ինքեանց*, ո՛չ ոքն է չար. զի կայանալն *ըստ ինքեան* բարի՛ է: - 21. Ասեմք առ այս եթէ՝ բարի և չար ըստ ենթակային ներհակք են միմեանց. իսկ *ըստ ինքեանց*՝ ունակութիւն և պակասութիւն որպէս ասացաք: - 21. Ապա ուրեմն յա՛յտ է զի բարին ըստ ենթակային և *ըստ ինքեան*՝ էութիւն է: - 23. Իսկ չարն ըստ ենթակային էանայ և երևի, և *ըստ ինքեան* ոչընչանայ և ապականի. զի ո՛չ է է. և ո՛չ գոյ: - 23. Երրորդ՝ ոչ էն *ըստ ինքեան* ո՛չ բարի է և ո՛չ չար. և չարն *ըստ ինքեան* չա՛ր է. թէպէտ և բարի: - 23. Հինգերորդ՝ ոչ ինչն ի յենթակայս եղեալ՝ ո՛չ ներհականայ էի. թէպէտ *ըստ ինքեան* ներհա՛կ է. և չարն ի յենթակայն երևեալ՝ ներհականայ և կորուսանէ՛ զբարին. թէպէտ *ըստ ինքեան* ոչ ինչ է և ոչ գոյ: - 23. Աստուած անսահման է և անպատճառ. և չարն *ըստ ինքեան* անպատճառ և անսահման. որո՞վ զանազանին: - 23-24. Իսկ չարն անսահման է *ըստ ինքեան*, և ո՛չ է սահմանիչ այլոց: - 24. Որք հերձեալ *ըստ ինքեան* սարտուցան ի կենաց. և զհերձուած կորստեան ուսուցին բազմաց: - 31. Զի մեզ հոգին *ըստ ինքեան* գոյացութիւն, և յայլում տեսանի. այսինքն կատարեալ անձնաւորութիւն յէութիւն հօր: - 51. Այլ այնպէս ասաց առ ի ցուցանել զանչափ յաւիտենական աստուածութիւնն՝ որ *ըստ ինքեան* պարունակէ զամենայն ժամանակս. ըստ որում աստուածային ելմունք ի յապառնի ժամանակս իցեն. և կերպիւ ինչ ներկայաբա՛ր գոն: - 65. Կոյսն մարիամ զմիածի՞նն որդի ծնաւ *ըստ ինքեան*, և թէ զանդրանիկն որդի առանձին, և թէ զերկուսն: - 68. Զի թէ զաստուծոյն *ըստ ինքեան*, ահա և անուտելի՛ է բանին բնութիւնն: - 69. Իսկ թէ *ըստ ինքեան* զմարդկայինն, զիա՞րդ ունէր զփառս յառաջ քան զլինիլն աշխարհի. զի ինքն ի ժամանակի եղև: - 69. Զի եթէ *ըստ ինքեան* բանին, ահա՛ կարգեցեր զանմահն ընդ մահուան: - 70. Ի յերից սոցա զո՞րն ասէք մի քրիստոս. զաստուածային անձն *ըստ ինքեա՞ն*, եթէ զաստուածային բնութիւնն: - 89. Դարձեալ՝ որպէս ձեռն և ոտն մարդոյ ո՛չ է մարդ, նոյնպէս և ձեռն քրիստոսի ո՛չ է քրիստոս. և ոտն և այլ մասունքն ո՛չ են քրիստոս. ապա և բոլոր մարմինն ո՛չ է քրիստոս. և հոգին ո՛չ է քրիստոս. ապա թէ սոքա չեն քրիստոս, և բանն *ըստ ինքեան* ո՛չ է քրիստոս: - 91. Եւ էութիւնն աստուծոյ *ըստ ինքեան* անբաժանելի է, և յարարածոց բաժանեալ: - 110. Զորօրինակ՝ միակ թիւն ի բազումս բազմանայ, և մի է *ըստ ինքեան*: - 112. Այսպէս մի է յարացոյցն *ըստ ինքեան*. և բազմանայ ըստ բազմացելոցն ի նմանէ: - 113. Իննևժերորդ՝ զոմանս *ըստ ինքեան*՝ և զայլս միջնորդով լուսաւորէ: - 127. Ասեմք առ այս եթէ՝ զինչէն՝ անուամբ կամ սահմանաւ ճանաչի. և անունն յայտնի՛ է *ըստ ինքեան:* - 140. Երրորդ՝ հրեշտակն *ըստ ինքեան* անձն է. և հոգին մարմնովն է կատարեալ անձն:

- 141. Եւ որ *ըստ ինքեանէ* յերկուս բաժանի: - 142. Է՛ որ իմացումն մտացն առ ինքն ժողովի ի յիշողականէ՝ ի տրամախոհութեանցն՝ ի կարծեաց՝ և յայլոցն, և այնպէս *ըստ ինքեան* տեսութեանն ի աստուած հայի. այս է գերագոյն իմացումն. և կոչի իմացական տեսութիւն: - 142. Ապա յա՛յտ է՝ զի գիրն ներգործակա՛ն է իմացութեանցն որ *ըստ ինքեանն* զոր ի վերոյ ասացաք: - 143. Միատեսակ է՝ յորժամ *ըստ ինքեան* ժողովէ յամենայն զգայարանաց, և բոլոր և միեղէն սիրով հայի յաստուած. և է՛ այս գերակատար սէր: - 143. Դարձեալ այսպէս մեկնեն եթէ՝ փորձութիւնն *ըստ ինքեան* ո՛չ է բարի. այլ պատահմամբ լինի բարի. յորժամ համբերութիւնն մեծ դնի և յաղթիցէ. իսկ յորժամ համբերութիւն ոչ լիցի, *ըստ ինքեան* չար և վատ է փորձութիւնն. վասն այն տէրն արգելուլ հրամայէ: - 160. Եւ այսպէս խնդրի արքայութիւնն. զի *ըստ ինքեա՛ն* բարի է: - 160. Ջորօրինակ հուր միշտ ներգործութեամբ է *ըստ ինքեան*, և միշտ ներգործէ առ յայլս: - 162. Երկրորդ՝ պատահմունքն բաժանեալ ի գոյացութեանց ո՛չ կարեն *ըստ ինքեան* կեալ: - 169. Այլ արարածք բաժանեալ յարարչէն՝ կարե՛ն *ըստ ինքեան* կեալ: - 169. Այլ ասիցէ ոք, թէ բազում ինչ գոն ի յայլս գոյացութիւն և ի յայլս պատահումն. որպէս ջերմութիւն ի հուրն գոյացութենէ, և ի անորակ մարմինն պատահումն. և տերևն *ըստ ինքեան* գոյացութիւն է, և ի ծառն պատահումն. այսպէս և մազն: - 169. Երրորդ՝ անպատճառ է *ըստ ինքեան* գոյն. և աստուած անսկիզբն է: - 171. Արդ սոքա *ըստ ինքեան* անմարմին են. այսինքն գոյացութիւնն. քանակն. որակն. և այլքն: - 175. Նախ՝ զի սոքա անմարմինք են *ըստ ինքեան*. այսինքն քանակ, որակ, և այլքն. և յանմարմին էութիւնս ո՛չ տեսանին. որպէս ի հրեշտակս կամ ի հոգիս. զի նոքա ո՛չ ունին ձև. որակ. քանակ. և զայլսն: - 175. Եօթներորդ՝ ներքին իմաստքն ամենևին խոր և բարձրագոյն տեսութիւն. զոր *ըստ ինքեան* միայն իմացումն տեսանէ և ի դուրս արտաբերէ՛: - 177. Արդ հնչէ զձայնն *ըստ ինքեան* միայն. և ծնանի զբանն շարադրեալ ընդ բաղաձայնս: - 177. Է՛ որ ինքնաչա՛փ է. որպէս գիծն ի կանգունն՝ *ըստ ինքեան* չափէ՛ զկանգունն ի յորում է. և ըստ պատահման չափէ՛ զկտաւն ի յորում ո՛չ է: - 198. Քանզի ժամանակ *ըստ ինքեան* ո՛չ ճանաչի. այլ միայն մարդկային ներգործութեամբ: - 199. Եւ այլք ասեն թէ՝ պատճա՛ռ էր բարւոյ և չարի՝ ո՛չ *ըստ ինքեան*, այլ օրինօքն: - 223. Երրորդ՝ զի ամենայն իր յէից և յոչ էից են գոյացեալ. յէից՝ ըստ նախածանօթ տեսչութեան գաղափարին. և յոչ էից՝ *ըստ ինքեան* ի ժամանակի հաստատեալք: - 236. Այսպէս մի է էութիւն հոգւոյն *ըստ ինքեան*, և յերիս բաժանի ըստ ներգործութեան: - 259. Դարձեալ զանազանութիւն, զի հանճարովն ճանաչի աստուած լուսաւորութեամբ լսելոցն ի գիրս սուրբս. իսկ իմաստութեամբ ճանաչի աստուած *ըստ ինքեան*: - 270. Եւ գիտելի է, զի թէպէտ մեծագո՛յն է *ըստ ինքեան* սրբութիւն արգանդին քան զսրբութիւն մկրտութեանն. այնու, զի բառնայ զդիւրասահութիւն մեղանչելոյն: - 462. Երկրորդ՝ զի փոխեալ է որպիսութիւն մարդոյն. զի ո՛չ կարէ մեռանիլ. նոյնպէս և ո՛չ կարէ արդարանալ *ըստ ինքեան*. նաև ո՛չ մեղանչել: - 508. Եւ որպէս դևք զկնի անկման իւրեանց ոչ կարեն արդարանալ *ըստ ինքեան*. զի անկումն նոցա մա՛հ է նոցա: - 508. Նոյնպէս և հոգի մարդոյ զկնի մահու ո՛չ կարէ արդարանալ *ըստ ինքեան*. բայց թէ ի ձեռս այլոց վճարի պարտ նոցա և հասանին ողորմութեան: - 508. Այսպէս ասեմք, զի որ *ըստ ինքեան* է ճշմարիտ և *ըստ ինքեան* բարի՝ առաւել է. և որ ըստ պատահման է ճշմարիտ կամ բարի՝ նուա՛զ է. վասն զի *ըստ ինքեանն* գոյացութեամբ և հարկաւո՛ր է. այսինքն անփոփոխ և միշտ: - 550. Ջորօրինակ՝ յորժամ ասիցէ ոք զբարին բարի գոլ, այս *ըստ ինքեան* ճշմարիտ է: - 550. Դարձեալ՝ քարոզն *ըստ ինքեան* յայտնի է զի յորդորո՛ւմն է մեզ: - 626. Յետ աստեացս փառք երանելեացն կրկին է. այսինքն է փառք գործոց *ըստ ինքեան*, և փառք հատուցմանց: - 689. Եւ այժմ հոգիք սրբոց առնուն զփառս գործոց *ըստ ինքեան*. զի հանգչին և ուրախանան ի գործս իւրեանց...: - 689. Բայց այժմ *ըստ ինքեան*, և անդ ըստ հատուցման: - 690. Նոյնպէս կրկին է և տանջանք չարաց. այսինքն տանջանք գործոց *ըստ ինքեան*, և տանջանք հատուցման, զի զտանջանք գործոցն կրեն յետ մահու. և զտանջանք հատուցման ի յարութեանն հոգւով և մարմնով: - 690. Եւ ո՛չ է ի դէպ թէ հոգին *ըստ ինքեան* վճարէ զպարտս մարմնոյն. ապա ո՛չ է անդ քաւարան: - 699. Ա՛րդ՝ եթէ մեռեալք ո՛չ խոստովանին և ո՛չ օրհնեն. ապա և ո՛չ ապաշխարեն և ո՛չ քաւեն *ըստ ինքեան* զմեղս: - 699. Եւ այս **բ** սահմանս յայտնի են *ըստ ինքեան*: - 716. Այսպէս և **դ** տարերք *ըստ ինքեանց* անապականք են. զի մասնաւորքն ի նոցանէ ապականին և դարձեալ ի նոսա խառնին. և այսոքիկ ըստ կամացն աստուծոյ են կամ մշտապէս: - 733. Այլ և ի նոյնս գոյ իմն կշիռ արդարութեան *ըստ ինքեան*...: - 746. Եւ կշիռ ողորմութեանն *ըստ ինքեան* մարմնաւորի և հոգևորի. զի աստ մարմնաւորն և անդ հոգևորն կշռի և միտէ՛: - 746. Այսպէս հաւասարի և միտէ՛ կշիռ ողորմութեանն *ըստ ինքեան* առ նոյնս և առ այլս: - 746. Եւ դարձեալ՝ թէ տեսանես ուղղակի՝ *ըստ ինքեան* առաւել է բարին և բազում. զի է՛ բնութեամբ բարի որպէս աստուած. և

ներգործութեամբ բարի որպէս արարածք ամենայն: - 758. Իսկ չար՝ թէպէտ լինի ներգործութեամբ անձնիշխան կամօք, այլ բնութեամբ չար ո՛չ է *ըստ ինքեան*. զի ո՛չ է էութիւն այլ պակասութիւն բարւոյ. որպէս ցուցաւ ի վերոյ ի **Ե** համարն: - 758. Իսկ յետ մահու՝ յիշելն է միայն *ըստ ինքեան* զներքոյսն. խափանեալ խառնուածոյ նիւթոյն: - 774

ԻՆՔՆԱԳԻՏ + Զի *ինքնագիտ* չարութեամբ նախ ինքն չարացաւ որ ասի գտակ. և ապա զայլս չարացոյց որ ասի մայր. որպէս սկիզբն և սերմանօղ չարեաց ի յայլս: - 148. Իսկ «տուտն», Նախ՝ նշանակէ զվերջին հետեւեալսն ընդ նմա. զի նա առաջին *ինքնագիտ* էր ի չարն. և այլքն հետևեցան նմա: - 152

ԻՆՔՆԱԳԼՈՒԽ + Եւ թէ ոք ասիցէ, այլավիճակք այլ և այլ աթոռոց ճշմարիտ երևի զի *ինքնագլուխք* են: - 541. Զի այսպէս սահմանեցին՝ թէ ինքնակալ թագաւոր մի և *ինքնագլուխ* հայրապետ մի նստցի ի հայս. և թագաւոր մի ինքնակալ՝ և *ինքնագլուխ* հայրապետ մի ի հռօմ. և ի վերայ միմեանց դիցեն զանձինս ի մահ. և սոսկալի գրով եղեն միմեանց եղբարք. թացեալ զգրիչն յաիաւոր խորհուրդն: - 548. Այլ և յառաջին ժողովն **գ** աթոռք *ինքնագլուխք* հաստատեցան: - 549

ԻՆՔՆԱԶԳԵՍՏ + Իսկ այն որ ինքն զգեցուցանէ, նշանակէ՛ *զինքնազգեստ* փառս անմահութեան, զոր այժմ զգեցոյց քրիստոս շնորհօք, և յետ յարութեանն զգեցուցանէ փառօք: - 281

ԻՆՔՆԱԾԻՆ + Եւ զիերսն պատարագել աստուծոյ, նախ *զինքնածին* բոյսքն ի յանձնէ իւրմէ, և ապա՛ զայլսն ի յանասնոց: - 390

ԻՆՔՆԱԿԱԼ + Եւ մարդն *ինքակա՛լ* է և ո՛չ է այլ ումեք: - 230. Նա՛խ զի աստուած է՛ անձնիշխան և *ինքնակալ*. նոյնպէս և մարդս: - 271. Երկրորդ՝ աստուած տէ՛ր է և իշխան և *ինքնակալ* արարածոց. և զամենայն երևելիս հնազանդ և ծառայ արար մարդոյն: - 271. Զի այսպէս սահմանեցին՝ թէ *ինքնակալ* թագաւոր մի և ինքնագլուխ հայրապետ մի նստցի ի հայս. և թագաւոր մի *ինքնակալ*՝ և ինքնագլուխ հայրապետ մի ի հռօմ. և ի վերայ միմեանց դիցեն զանձինս ի մահ. և սոսկալի գրով եղեն միմեանց եղբարք. թացեալ զգրիչն յաիաւոր խորհուրդն: - 548

ԻՆՔՆԱԿԱՏԱՐ + Իսկ անե՛ղ է աստուած արծակապէս և գերազանց. զի անեղէ է՝ և միշտ գոյ՝ և *ինքնակատար*: - 113. Զի անեղ է՛ գոլով՝ տարրորշի յանեղ ոչընչէն. և միշտ գոյ՝ ի հրեշտակաց. և *ինքնակատարն* յայնցանէ որ կարօ՛տ են սկզման և կատարման: - 113. Նախ՝ զի յաստուած *ինքնակատար* և նախակատա՛ր է քահանայապետութիւնն: - 138

ԻՆՔՆԱԿԵԱՆՔ + Նախ՝ ի աստուած *ինքնակեա՛նք* է. զի յինքենէ՛ ունի: - 117

ԻՆՔՆԱՀԱՃՈՒԹԻՒՆ + Ուստի հեշտութիւն և աւանդութիւն յիրաւի խառնեալ ընդ միմեանս, և հակառակասիրութիւն և *ինքնահաճութիւն* յառաջ եկեալ, որով զինեալ պնդին ընդդէմ ուղղութեան. զի կարծեն զինքեանս ճշմարիտ գոլ քան զայլսն: - 33

ԻՆՔՆԱՅՕԺԱՐ + Եւ այս վասն այնորիկ՝ զի չարախօսէ՛ր զմարդիկ եթէ *ինքնայօժար* կամօք և բնութեամբ մեղան և ո՛չ ի պատրանաց իմոց. որպէս չարախօսէր զյոբայ եթէ՝ «միթէ ձրի՞ պաշտէ յոբ զտէր»: - 153

ԻՆՔՆԱՆԱԽԱՆՁ + Դարձեալ՝ *ինքնանախա՛նձ* է. զի ո՛չ յայլմէ շարժի ի սէր որպէս մեք. այլ յինքենէ՛ շարժի ի սիրել և ի սիրիլ: - 128

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺ + Վերընթաց: Վերածօղ: Մշտաշարժ: *Ինքնաշարժ*: Շարժօղ: Անփոփոխ: Սո՛ւր: Զգո՛յշ: Անշե՛ղ: Անթոյլ: Անպարունակ: Թափանցիկ: Աներևոյթ: - 202. Եւ դարձեալ զի հոգին *ինքնաշա՛րժ* է. և *ինքնաշարժն* մշտաշա՛րժ է. և մշտաշարժն անմահ. – 715

ԻՆՔՆԱՉԱՐ + Երկրորդ, ասեմք եթէ՝ չարն կրկին իմանի. է՛ որ *ինքնաչա՛ր* է. որ պարզ և ամենևիմբ չարն է. և արտաքոյ բարւոյ և էութեան է. որ ո՛չ ուրեք է. և ո՛չ երբեք. և ո՛չ էր. և ո՛չ է. և ո՛չ լինիլ կարող է. որ է ո՛չ ինչ: - 22. Եւ այսպիսի չարս ո՛չ է է. և ո՛չ ի յէսս. և ո՛չ սկիզբն ունի կամ պատճառ. և ո՛չ ինքն սկիզբն այլոց կամ պատճառ. ա՛յս է *ինքնաչարն*: - 22

ԻՆՔՆԱՉԱՓ + Է՛ որ *ինքնաչա՛փ* է. որպէս գիծն ի կանգունն՝ ըստ ինքեան չափէ՛ զկանգունն ի յորում է. և ըստ պատահման չափէ՛ զկտաւն ի յորում ո՛չ է: - 198

ԻՆՔՆԱՏԵՍ + *Ինքնատեսք* քարոզեցին: - 456. Իսկ ակն տեսանօղ՝ մարգարէքն. և առաքեալքն *ինքնատեսք* բանին աստուծոյ: - 534

ԻՆՔՆԻՄԱՍՏ - Այլ այսու զանազանին, զի աստուած *ինքնիմա՛ստ* ունի զտեսութիւնն. այսինքն յինքենէ՛ է անսկիզբն և անվախճան: - 120

ԻՆՔՆԻՆ + Ապա թէ ո՛չ՝ ստեցար դու *ինքնին* ի բանից քոց. զի հոգին անեղ է: - 53. Եօթներորդ՝

մելքիսեդեկ *ինքնին* մատոյց զպատարագն քաղցելոց և ծարաւելոց. որպէս և քրիստոս ո՛չ միջնորդօք հրեշտակաց կամ մարդկան, այլ *ինքնին* բաշխեաց զմարմին և զարիւն իւր՝ քաղցեալ և ծարաւեալ ազգի: - 301. Իններորդ՝ զի զայս ո՛չ ի ձեռս ծառայից, այլ *ինքնին* ընդ առաջ ել աբրահամու և ետ: - 302. Դարձեալ՝ զարդարութիւն գործէր զի հաշտեսցի աստուած. վասն որոյ *ինքնին* սպան զամենայն. այս զուբճ յիսունսն, փոխանակ մարգարէիցն աստուծոյ զոր եսպան եզաբէլ: - 444

ԻՆՔՆԻՇԽԱՆ + Դարձեալ՝ հոգին սուրբ ելանէ ի հօրէ և առաքի յորդւոյ. և *ինքնիշխան* կամօք շնչէ զշնորհս իւր յորս կամի և որքան: - 66. Եւ փոխանակ թագին՝ *ինքնիշխան* կամօք զարդարեաց: - 271. Իսկ հող ցանեալ ի գլուխն, գլուխ զմիտքն նշանակէ. որ *ինքնիշխան* եղև յաստուծոյ. և հնազանդեալ խրատու հողակեր օձին՝ մահացաւ...: - 670. Ա՛րդ՝ առաջնոյն ասեմք թէ՝ ի պատկեր արարչին *ինքնիշխան* տէութեամբ և անմեղութեամբ կազմեցաւ առաջինն մարդ: - 776

ԻՆՔՆՈՒԹԻՒՆ + Սակայն շարադրի միակն պատկութեամբ, և անշարադրելի՛ է *ինքնութեամբ*: - 26. Այլ արդ՝ շնորհքն ըստ իւրում *ինքնութեան* է՛ անեղ՝ յանեղ է էն յառաջեալ, և նախախնամաբար եղելոցս հաղորդի, և յիւրմէ էութենէն ո՛չ փոփոխի: - 140. Վասն երրորդին անչա՞փ է թէ չափաւոր՝ գիտելի՛ է, զի անչա՛փ է շնորհն ըստ իւրում *ինքնութեան*. այլ չափաւորի՛ ըստ տըւողին կամաց և ըստ ընդունողին կարեաց. որպէս բան մարդոյ ի լսելիս: - 140. Այլ ի կողմանէ հոգւոյն՝ զօրութեամբ ո՛չ է ի սերմն այն ըստ *ինքնութեան* բոլորին. այլ ըստ *ինքնութեան* մասին. որ է տնկականն և զգայականն: - 255

ԻՇԽԱՆ + Այլ արդ՝ եդ աստուած զսոսա բնական որակութիւնս ի մասունս հոգւոյն. եդ և զանձնիշխան կամքն տէր և *իշխան* իներքս ի հոգին. զի կառավարէ և առաջնորդէ՛ հոգւոյն. զվատ որակն ի բարին ուղղել, և զբարին ի նոյնն պահել և առաւելուլ. զի այս է գործ անձնիշխանին: - 19. Երկոտասաներորդ՝ ասեն թէ աստուած առնէ զոմն աղքատ և զոմն մեծատուն տէր՝ և ծառայ. *իշխան*՝ և իշխեցեալ: - 19. Ասեմք զայս ըստ մարդկութեանն. զի ո՛չ ունէր բնութիւնս մեր. այլ յորժամ միացաւ ընդ բանին և եղև որպէս առօղն և առեալն *իշխան* և տէր ամենեցուն: - 46. Յո՞ր դասէ անկան. և *իշխանք* օդոյ կոչին: - 102. Հինգերորդ՝ զի ոմանք *իշխան* են և ոմանք իշխին: - 138. Ա՛րդ՝ ներքնագոյն սիրովն խնամէ աստուած զարարածս. և առաջին դասք հրեշտակաց զվերջինսն. և հարք զորդիս. և վարդապետք զաշակերտս. և *իշխանք* զիշխեցեալս. տեարք զծառայս. և այս սիրովս շարունակին ընդ նոսա: - 143. Եւ ցուցցէ թէ *իշխան* և գլուխ էր սադայէլ իւրոյ դասուցն: - 148. Վասն որոյ ընդ նմա և *իշխանք* նորա անկան և ի տանջանս մատնեցան: - 149. *Իշխանք* օդոյ վասն է՞ր կոչին: - 150. Հինգերորդ՝ զի մարդն տէր և *իշխա՛ն* է երկրաւորացս, գիտասցէ ըստ կարգի զիշխանութիւնն իւր ուղղել. և մի՛ անկարգ և անիրաւ: - 192. Նոյնպէս և թագաւորք երկրի և *իշխանք*՝ որք բարձրացեալ են փառօք և դատա՛րկ յառաքինութեանց, են որպէս հովանաւորք: - 212. Իսկ մարդն բոլորի՛ցն է *իշխան* և թագաւոր: - 216. Ո՞րպէս գիտեմք թէ մարդն *իշխան* է ի վերայ անասնոց. զի ահա՛ բազումք անհնազանդք են. որպէս վայրիք և գազանք և այլք: - 220. Եւ զի մարդն թագաւոր և *իշխան* է ամենայն կենդանեաց՝ յա՛յտ է ի բազմաց: - 220. Երկրորդ՝ զի պատկեր աստուծոյ է մարդն. այսինքն զի որպէս աստուած *իշխան* և թագաւոր է ամենայն արարածոց. նոյնպէս և մարդն *իշխան* է ամենայն կենդանեաց: - 220. Երկրորդ՝ զի *իշխան* և զօրաւո՛ր է մարդն. պիտո՛յ է զի լինիցի զօր և իշխեցեալ. և ապա՛ *իշխանն* և զօրաւորն. ապա թէ ո՛չ՝ ո՞ւմ լիցի իշխան և զօրավար: - 230. Հինգերորդ՝ զի մարդն *իշխան* և տէր է ամենայն կենդանեաց. վասն որոյ ամենայն կենդանիք գլխակո՛ր են իբրև զծառայ և հնազանդ. և մարդն ուղղաձև իբրև ազատ և թագաւոր: - 233. Սիրտն *իշխա՛ն* է անձինն. յորժամ երկնչի՝ զարիւնն առ ինքն ժողովէ իբր զօրք առ թագաւորն. և մնայ մորթն բնական գունովն դեղին: - 245. Երրորդ՝ ի գաւազանն և ի մատանին. զի ի վերայ *իշխանաց* և իշխեցելո՛ց է հաստատեալ և յեցեալ: - 271. Երկրորդ՝ աստուած տէ՛ր է և *իշխան* և ինքնակալ արարածոց. և զամենայն երևելիս հնազանդ և ծառայ արար մարդոյն: - 271. Դարձեալ՝ *իշխան* և տէր է ամենայն մարմնականաց որպէս ասացաւ: - 275. Եւ որպէս աստուած *իշխա՛ն* է ամենայն ստեղծւածոց. և մարդն *իշխա՛ն* է ամենայն մարմնաւորաց: - 275. Եւ *իշխանք* վերակացուք գործոյն՝ Լամսուր ի սեմա՛յ ազգէն: - 297. Նմանապէս և զայս սահման լեզուի ո՛չ ոք կարէ փոփոխել. ո՛չ բռնաւոր և ո՛չ *իշխան*. բայց միայն աստուած որ եդ զսա: - 298. Եօթներորդ՝ անդրանիկք են *իշխանք* հոգևորք, վերակացուք և խնամողք այլ հոգւոցն. որպէս քահանայք, ուսուցիչք, և այլք. վասն որոյ երիցունք կոչին: - 309. Ութերորդ՝ անդրանիկք են ըստ մարմնոյ վերակացուք և տեարք. որպէս թագաւորք, և *իշխանք*. նոյն և առաջին ծնունդք ելեալ յարգանդէ՛: - 309. Երեքտասաներորդ, նա՛ երկոտասան *իշխանօք* **բժ**ան ցեղիցն առաջնորդեաց: - 329. Եգիպտոսի *իշխանին* քսանթիս կոչէին որ չարչարիչն էր իսրայէլի...: - 330. Սիւնք՝ *իշխանքն*. և Խոյակք՝

քահանայքն: - 343. Երրորդ՝ վասն անգիտութեան և ակամայի *իշխանին* և իւրաքանչիւր անձին նոխազ յայծից և ալոջ ի քաւութիւն նոցա: - 358. Այլ և նւէրք **բժ**ան *իշխանացն* սայլս և եզինս: - 359. Երրորդ՝ նշանակէ՛ թէ իւրաքանչիւր ոք *իշխա՛ն* է մատուցանել զինքն բանաւոր պատարագ աստուծոյ: - 359-360. Այլ և թագաւորք և *իշխանք* երկրի: - 374. Երկրորդ՝ **գ** *իշխանք* նոցա ընդ իշխանութեամբ եղիազարու, **գ** դասքն են պաշտօնէից ընդ իշխանութեամբ քահանայիցն: - 379. Եւ երկրաւոր *իշխանաց*՝ զերկիր: - 381. Եւ այն զի երկոտասան էին գաւազանք ցեղիցն *իշխանաց*. և ահարոնին երեքտասան: - 382. Շնորհքն է զարդ հոգւոյն և կրօնքն մտաց. և կամքն *իշխան* և կառավար սոցա: - 389. Այլ և ոսկին ի յաւարացն թագաւորին է բաժին. և արծաթն թագուհւոյն և կամ *իշխանացն:* - 390. Զի՞նչ նշանակէ եղիազար քահանայ, և յեսու, և *իշխանքն* որք բաժանեցին զերկիրն: - 391. Եղիազար՝ աստուծոյ զօրութիւն լսի որ է՛ քրիստոս և քահանայ և փրկիչ մեր. և *իշխանք*՝ **բժ**ան առաքեալքն աթոռակիցք քրիստոսի: - 391. Իսկ ի միտս, մահու չափ մեղաց է *իշխանք* և գունդք դիւաց: - 404. Եւ տէր մեր փրկէ զյուսացեալս իւր, որք պաշարին հնգիւք զգայութեամբք *յիշխանացն* դիւաց: - 419. Քսանեդ՝ յեսու զպարանոցս թագաւորացն կոխան ետ *իշխանաց* իւրոց և զօրաց: - 419. Եւ տէր մեր յաղթեաց *իշխանին* դիւաց. և եհատ զնորայն բռնութիւն աջոյ. և զոմանս եթող ծախիւ թիւրելոյ և զընտիրս որոշելոյ: - 419. և Երեսուներորդ, յեսու բաժանեաց զերկիրն ամենայն ցեղիցն. և եղիազար քահանայ և *իշխանքն* ընդ նմա: - 419. Իսկ տէրն մեր զմարմին և զհաւատացեալս իւր ապրեցոյց *յիշխանէն* այլազգեացն դիւաց: - 423. Երեսունբ, զկառափս *իշխանացն* խորտակեաց. և արեամբ զմարմինսն լուանայր: - 424. Երրորդ՝ ի նախատինս զօրաց իւրոց. զի հովիւ մանուկն և որդի յեսսեայ սպան զգողիաթ. և նոքա *իշխանք* և մեծամեծք ո՛չ կարացին: - 427. Իննեժ, սրովն գողիաթու սպան զնա. և տէր մեր սրով մահուան սպան *զիշխանն* մահու: - 436. Յաղթեաց դաւիթ հնգից հսկայիցն. և տէրն մեր *իշխանացն* զգայութեանց: - 438. Քսանեբ, *իշխան* եղև ամենայն թագաւորացն: - 442. Կիւրոս յառաջին ամի թագաւորութեանն իւրոյ՝ արձակեաց ե բիւր զգերիսն յերուսաղէմ, սաղմանասար *իշխանաւն*. զի շինեսցեն զտաճարն: - 448. Եւ էր նայասօն *իշխան* բիւրաւորացն յուդայ յանապատին: - 452. Եւ էր սաղմոն *իշխան* ցեղին յուդայ յորժամ անցոյց զժողովուրդն ընդ յորդանան յեսու: - 452. Որպէս ահարօն ունէր զդուստրն ամինադաբայ՝ զքոյրն նայասոնի *իշխանին* յուդայ: - 461. Հինգերորդ՝ զաղամաստեղծ ձեռս իւր տարածեաց տէրն ի վերայ խաչին. և արտաքս ընկէց զչար *իշխանն*. և կործեաց զմարդիկ յիշխանութենէ նորա: - 503. Յաղագս որոյ կացոյց հոգևոր *իշխան* զքահանայս. զի հոգէպէս ուղղեսցեն զմարդիկ և արգելցեն ի մեղաց: - 537-538. Եւ մարմնաւոր *իշխան* զթագաւորս և զբռնակալս. զի մարմնապէս կառավարեսցեն զմարդիկ և խրատեսցեն վասն մեղաց: - 538. Զի թէպէտ մեռանին թէ *իշխանն* և թէ իշխեցեալն, իշխանութիւնն ո՛չ խափանի: - 538. Երրորդ ժողովն է դվնայ, ի չորրորդ ամի թագաւորութեանն կոստանդեայ հռոմոց. հրամանաւ մեծի կաթողիկոսին հայոց ներսէսի շինողի. և այլ **Է** և **Ժ** եպիսկոպոսաց՝ և վարդապետաց բազմաց և *իշխանաց*...: - 544. Եւ տէր սիոն հայոց կաթողիկոսն անդր հասեալ բազում եպիսկոպոսօք և մեծամեծ ազատօք հայոց և *իշխանօք* նոցին. ընդ դէմ աղանդոց ա՛յնր ժամանակի, և թուլութեան կարգաւորաց եկեղեցւոյ, և բռնութեան իշխանաց: - 545. Եւ տէր սիոն հայոց կաթողիկոսն անդր հասեալ բազում եպիսկոպոսօք և մեծամեծ ազատօք հայոց և իշխանօք նոցին. ընդ դէմ աղանդոց ա՛յնր ժամանակի, և թուլութեան կարգաւորաց եկեղեցւոյ, և բռնութեան *իշխանաց*: - 545. Ժողովեալ բազում եպիսկոպոսաց յամենայն կողմանց. և *իշխանաց* և մեծամեծաց հայոց. կարգեցին սահմանս կանոնականս իբ գլխով. և պայծառացուցին զեկեղեցի սուրբ: - 545. *Իշխանաց* զհնազանդութիւնն: - 579. Հինգերորդ՝ զի համապատիւ ծնանիմք ամենեքեան. ո՛չ ոմն պատուով կամ անպատիւ. *իշխան* կամ իշխեցեալ...: - 590. Երկրորդ ասեն, **դ** դասք էին իշխեցօղք ժողովրդեանն. այսինքն *իշխանք* ցեղիցն՝ և ծերքն՝ և դատաւորքն՝ և ատենադպիրքն: - 609. Զի իւրաքանչիւր *իշխանք* և ցեղք մի մի օր նաւակատիս առնէին: - 616. Եւ ա՛յն էր նշանակ չւելոյ բանակին կամ ժողովելոյ *իշխանացն*. կամ ամսամտից և այլ տօնից նոցա: - 618. Ա՛յն է որ սատանայ խաբէութեամբ և բռնութեամբ զօրացեալ էր և *իշխան* եղեալ ի վերայ մարդկան. ի կեանս զանազան չարեօք և կռոց պաշտմամբ...: - 705. Եւ այսպէս ասէ առաքեալն եթէ՝ մերկութեամբ մարմնոյն մերկեաց *զիշխանս* և զպետս խայտառակեաց: - 705. ...զի նա՛ է գազանն որ ել ի ծովէն և ունէր գլուխս է. այսինքն զամենայն *իշխանս*: - 707. ...և ասասցեն՝ թէպէտ մեռաւ *իշխանն* մեր, սակայն մեք ունիմք անհոգութիւն և խաղաղութիւն: - 709. Երկրորդ՝ մարմնովն տիրեաց ցանկութեանցն երկրաւոր՝ և *իշխանացն* դիւաց...: - 711. Եւ *իշխանք* են առաքեալք և մարգարէք որ փողք են տիեզերաց, նախ զնոսա կոչէ: - 713. Եթէ ումեք տւեալ իցէ շնորհ հասարակ կամ յատուկ, որպէս մկրտութիւնն և հաւատքն. քանքար և

տաղանդ. *իշխան* և առաջնորդ. մեծութիւն և ինչք. կեանք լոյս ամանակ և այլն ամենայն. այսու եղանակաւ կշռոյ հատուսցի: - 747. Վեցերորդ, այլ և բարեպաշտ թագաւորք` և *իշխանք*` և իշխեցեալք` ունին զայս կարգ. թէ օրինօք կենցաղավարին ըստ հրամանացն աստուծոյ: - 757

ԻՇԽԱՆԱԿԱՆ + *Յիշխանականն. որպէս Տէր սաբաւոթ. Թագաւոր ամենակալ: - 49. Իշխանականք են* ցասմամբ*: - 140.* Երրորդ` ի նոյն իսկ ի ձևոյ շինուածոյ մարդոյն. զի ուղիղ գոլով` *զիշխանականն* նշանակէ. իսկ կենդանիքն կո՛ր գլխով զծառայականն ցուցանեն: - 220. Իսկ երկուքն *իշխանականք*. որ է՛ տեսանելիքն և լսելիքն. ի հեռաստանէ՛ զգան: - 235. Եւ ի մեզ *իշխանականն*, և իմացումն, և խորհուրդ բարեաց: - 614

ԻՇԽԱՆԱԿԻՑ + Նախ` զի տէրութիւնն ակնարկէ՛ առ հայր. և զօրութիւնն առ որդին. և իշխանութիւնն առ *իշխանակից* սուրբ հոգին: - 135. Դարձեալ ասեմք թէ` քահանայքն մեր ունին իշխանութիւն դրոշմելոյ զոր նոցա եպիսկոպոսն դնէ. ապա ուրեմն *իշխանակիցք* են քահանայք մեր և եպիսկոպոսք նոցա: - 594

ԻՇԽԱՆԱՆԱՄ + Երկոտասաներորդ` յովսէփ լ ամեայ *իշխանացաւ* երկրին: - 313

ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ + Հինգերորդ` զի զօրութիւն` կարողութիւն` ուստի առնելն է` և աստուածութիւն` տէրութիւն` *իշխանութիւն* և այլք այսպիսիք` ո՛չ են առանձին անձնաւորութեանց. այլ հասարա՛կ են. և ո՛չ մին առաւել քան զմի. վասն այն ո՛չ կարէ որդի առնել ինչ յանձնէ իւրմէ թարց հօր որպէս ասացաք: - 45. Զի՞նչ է տալն որդւոյ զկեանս` կամ զդատաստան` կամ *զիշխանութիւն* հեթանոսաց և ամէն մարմնոյ: - 46. Զի որպէս ունի զէութիւնն ի գոյութենէ հօր, այսպէս և *զիշխանութիւնն յիշխանութենէ* հօր. ըստ այսմ և զայլն իմասցիս զառնուլն: - 46. Այսպէս և քրիստոս ի հօրէ՛ ունէր *զիշխանութիւնն*: - 50. Իսկ թէ առանձնապէս մարդոյն, զիա՞րդ սոսկ մարդ իւրովի մեռանի, և *իշխանութեամբ* իւրով դարձեալ յառնէ: - 70. Իններորդ` թէպէտ մարդիկ ոմանք կոչին տէր վասն ունելոյ *իշխանութիւն* ինչ, այլ տէր միայն աստուած է...: - 74. Եւ այժմ զինեցուք առ քեզ` քոյին բանիւ. որպէս դուդ ասես` շնորհօք տըւաւ մարդոյն այն անուն օծութեան և որդիութեան և տէրութեան և *իշխանութեան*: - 94. Չորեքտասաներորդ` ասէ պօղոս յեփեսացւոցն թէ` հայր կացոյց զքրիստոս յերկնաւորս ի վերայ ամենայն *իշխանութեանց*. և պետութեանց. և զօրութեանց. և ամենայն անուանելոց. ո՛չ միայն յաշխարհիս այլ և ի հանդերձելումն: - 97. Ապա ո՞րպէս է գլուխ նա ամենայն *իշխանութեանց* և պետութեանց և ուսուցիչ: - 99. Որով և ընդ Որում Հօր և Հոգւոյն սրբոյ փառք և պատիւ և *իշխանութիւն* յամենայն գոյից անբաւ յաւիտենիւ ամէն: - 101. Նմանապէս և հասարակն թէպէտ բազում է, այլ երկոտասան գլխով նշանակի. նախ Բնութիւն. որ նոյն է էութիւն. ապա Բարութիւն. Կամք. Անմահութիւն. Իմաստութիւն. Լուսաւորութիւն. Գեղեցկութիւն. Անփոփոխութիւն. Ցնծութիւն. Փառք. *Իշխանութիւն*. և Արարչութիւն: - 105. Երկրորդ` Տէրութիւնք. Զօրութիւնք. *Իշխանութիւնք*: - 134. Նմանապէս և ի միջին կարգ քահանայապետութեանն` առաջին է տէրութիւնքն. և ապա զօրութիւնք. և ընդ նմին *իշխանութիւնք*: - 135. Նախ` զի տէրութիւնն ակնարկէ՛ առ հայր. և զօրութիւնն առ որդին. և *իշխանութիւնն* առ իշխանակից սուրբ հոգին: - 135. Երրորդքն` յետս ընկրկեն *զիշխանութիւնս* դիւաց և չարաց: - 136. Չորրորդ` *իշխանութեանցն*: - 144. Եւ ասեն, տըւան քեզ հեթանոսք ի ժառանգութիւն և *յիշխանութիւն*: - 144. Իսկ յօհաննու տեսիլն և մեդոթ ասէ թէ` «կամեցաւ զերրորդ մասն աստեղաց ընդ իւր քարշել». այսինքն ի դասէն ի չորիցն երեք բաժինն ի վայր անկաւ. և մինն անդ մնաց և *յիշխանութեանց* դասն խառնեցաւ: - 148. Զի ոմանք ասեն թէ ի միջին դասուցն անկան գ մասն, և մինն մնացեալ *յիշխանութեանցն* խառնեցաւ: - 150. Ըստ այնմ` (տեսանէի զսատանայ անկեալ իբրև զփայլակն. և ետու ձեզ *իշխանութիւն* կոխել զնա: - 153. Վասն *իշխանութեանն* ադամայ. և այժմ ապստամբ են: - 155. Նախ` զի գործն *իշխանութեան* է որ ո՛չ է խափանեալ: - 167. Հինգերորդ` զի մարդն տէր և իշխա՛ն է երկրաւորացս, գիտասցէ ըստ կարգի *զիշխանութիւնն* իւր ուղղել. և մի՛ անկարգ և անիրաւ: - 192. Եւ արդ` ի **դ** իրս երևի *իշխանութիւն* թագաւորին: - 271. Երրորդ` զի որպէս խօսիլ գլխոյն է. նոյնպէս լռութիւն կողին է. զի լուռ լիցի կինն ընդ *իշխանութեամբ* առնն: - 276. Երրորդ, երկրորդ սեղան է սիրտ քահանային. որպէս սեղանն զողջակէզն մաքրէ՛, նոյնպէս *իշխանութիւն* քահանային: - 363. Երկրորդ` **գ** իշխանք նոցա ընդ *իշխանութեամբ* եղիազարու, **գ** դասքն են պաշտօնէից ընդ *իշխանութեամբ* քահանայիցն: - 379. Չորրորդ` գեթսոնի ազգն դռնապա՛նք էին. և մերարեայ երդմնեցուցիչք ընդ *իշխանութեամբն* իթամարայ քահանայի. և կահաթու գունդն աւագ պաշտօնեայք: - 379. Կապելոյ և արձակելոյ *իշխանութիւն*: - 379. Եւ դադան և աբիրոն որդիք ռուբենի` *զիշխանութիւնն* խնդրէին զի անդրանիկք էին: - 381. Իսկ *իշխանութիւնն* երկրաւոր, վասն որոյ բացաւ երկիր և եկուլ զդադան: - 381. Երկրորդ` երկուքն ևս ահարօնի. զի բուրվառն ոսկի զմաքուր քահանայութիւնն

ցուցանէ. և գաւազանն *զիշխանութիւնն*: - 382. Իսկ որ ի խորանէն բերին մովսէս և ահարոն զգաւազանն ծաղկեալ. զի ի սիօնէ՛ ելցէ օրէնք. որ է՛ յեկեղեցւոյ ամենայն *իշխանութիւն*: - 382. Հինգերորդ՝ գաւազանաւ բղխէր. զի *իշխանութեամբ* բաշխի առ ամենայն ոք: - 386. Վեցերորդ ըստ մտաց, զի մովսէս ջրածին լսի. զի որք ո՛չ ծնանին աւազանաւ, ընդ մահու *իշխանութեամբ* են: - 409. Տասներորդ՝ ի սկզբանէ հայհոյիչ աստուածամարտ էր սատանայ. և վասն այն զմարդիկ կորուսանէր մեղօք. որում զվճիռն և զսաստն տէրն ետ, և դատապարտեաց զմեղս ի մարմնի իւրում. և եբարձ մահուամբն զմահ, և որ *զիշխանութիւն* մահուն ունէր: - 410. Մետասաներորդ, կարճեաց *զիշխանութիւն* նոցա. զի նոքա կարճեսցին ի չարեացն և թեթևասցին տանջանքն: - 417. Զի **գ** կա՛րգ էին *իշխանութեանն* հրէից: - 421. Դարձեալ՝ նոյն ինքն քրիստոսի է *իշխանութիւնն* որ աստ լուծանէ ի ձեռն քահանային. և *իշխանութիւն* նորա ո՛չ տկարանայ երբէք. որպէս զհաց և զգինին կատարէ և զայլ խորհուրդս. նոյնպէս և աստ: - 433. Եւ տեառն մերոյ տուաւ ամենայն *իշխանութիւն* յերկինս և յերկրի: - 442. Դարձեալ՝ տարածումն ձեռացն զմերժումն և զհերքումն թշնամւոյն, այլ և *զիշխանութիւն* նորա արտաքս ընկենու...: - 489. ...և Բարձրութիւնն՝ աստուածային *իշխանութեանն*: - 493. Հինգերորդ՝ զաղամաստեղծ ձեռս իւր տարածեաց տէրն ի վերայ խաչին. և արտաքս ընկէց զչար իշխանն. և կորզեաց զմարդիկ *յիշխանութենէ* նորա: - 503. Ուր արկեալ էր սատանայ զաթոռ իւրոյ *իշխանութեանն*. և անդ արգելեալ բանտէ՛ր զհոգիսն որ յադամայ. մինչ ի գնալ անդ անմահ թագաւորին մերոյ և աստուծոյ յիսուսի քրիստոսի: - 504. Տասներորդ, զի ցուցցէ թէ թշնամեաց նորա ո՛չ է *իշխանութիւն* բուռն հարկանել զնմանէ. իսկ բարեկամաց նորա գոյ *իշխանութիւն* այլով իւիք մերձենալ ի նա. այսինքն սիրով և երկիւղիւ յայնմիկ զոր ուտեն զնա: - 518. Չորեքտասաներորդ, զի ցուցցէ թէ յայսմ հետէ արքն միա՛յն ունին *իշխանութիւն* մերձենալ առ ի պատարագել. և ո՛չ գոյ համարձակութիւն կանանց յայս գործ: - 518. Տասներորդ՝ թէ և հասարա՛կ է ամենայն ինչ երրորդութեանն, տէրութիւն *իշխանութիւն* աստուածութիւն և այլն: - 522. Հինգերորդ, Վասն կրկին *իշխանութեանց* և կանոնաց: - 525. Ի մեծէն. ի կամացն. *յիշխանութենէն* ի փոքրոյն. ի հնազանդութենէն. և ի գործոյն: - 535. Քանի՞ են *իշխանութիւնք* ամենայն: - 537. *Իշխանութիւնք* ամենայն ի վերուստ յաստուծոյ են իջեալ առ ի մարդիկ վասն կարգաւորելոյ զնոսա...: - 537. Այլ ա՛րդ՝ կրկին է *իշխանութիւն*. այսինքն հոգևոր և մարմնաւոր. վասն զի կրկին է մարդն. հոգի և մարմին: - 537. Եւ այս **բ** *իշխանութիւնս* այսպէս զանազանին: - 538. Զի տեղիք *զիշխանութիւն* նորա և զսուր ո՛չ արգելուն: - 538. Զի թէպէտ մեռանին թէ իշխանն և թէ իշխեցեալն, *իշխանութիւնն* ո՛չ խափանի: - 538. Կրկին *իշխանութիւն* է զոր ունի քահանայն. զի կապելն որոշելն է. սարկաւագին որ որոշէ՛ զանմաքուրն յեկեղեցւոյ: - 538. Յայս միտս տէրն յորժամ խոստացաւ տալ *զիշխանութիւնս* պետրոսի՝ ասէ «մարմին և արիւն ո՛չ յայտնեաց քեզ. այլ հայրն իմ որ յերկինս է»: - 539. Եւ յորժամ առաքելոցն ետ՝ նախ փչեաց ի նոսա զհոգին սուրբ, և ապա ետ *իշխանութիւն* կապելոյ և արձակելոյ: - 539. Որ նշանակէ՛ թէ ի յայտնութենէն աստուծոյ և ի շարժմանէ հոգւոյն սրբոյ պարտ է ներգործել զայդ *իշխանութիւն*: - 539. Եւ թէ ոք ասիցէ, անպատշա՛ճ է աստուծոյ *իշխանութեանն* անկատար մնալ: - 539. Իսկ առ ներքինս օրհնելն՝ *իշխանութիւն* և շնորհաց տալն թարգմանի. որ քահանայն կամ եպիսկոպոսն տայ. որպէս ցուցաւ ի վերոյ ի **իգ** գլուխն, **իե** համարն: - 540. Դարձեալ՝ յերկրի ի կատարմանէ, և յերկինս ի սկզբանէ *իշխանութեանն*. եթէ կապելն և եթէ արձակելն: - 541. Եւ համակա՛րգ է նոցա ըստ առաքելութեան և ըստ քահանայապետութեան. զի ամենայնքն համահաւասար *զիշխանաութիւն* առաքելութեան և քահանայապետութեան ունէին: - 546. Նախ՝ զի յետ յարութեանն հաւասար ետ *զիշխանութիւնն*. փչեաց ի նոսա...: - 546. Եւ թէ՝ «գնացէ՛ք աշակերտեցէ՛ք զամենայն հեթանոսս». որ է՛ *իշխանութիւն* քահանայութեան: - 546. Ապա յա՛յտ է թէ համահաւասա՛րք են երկոտասանքն *իշխանութեամբ*: - 546. Եւ թէ ոք ասիցէ, յորժամ համակարգ են *իշխանութեամբ* ամենայն երկոտասանքն, ապա ո՞րպէս է գլուխ առաքելոցն պետրոս: - 546. Եւ թէ ոք ասիցէ, երևի թէ առանձին *իշխանութիւն* ունի քան զայլսն: - 547. Նոյնպէս, ի մէջ առաքելոցն ո՛չ է մեծ և փոքր *իշխանութեամբ*: - 547. Սակայն կարգ գոյ ի մէջ նոցա և պատիւ և հնազանդութիւն և սէր. այլ *իշխանութեամբ* համահաւասարք են: - 547. Երկրորդ առ աստուած վասն յատուկ *իշխանութեանն*: - 574. և զայս պատճառէ՛ զօրեղ *իշխանութիւն* քահանային և ջրոյ առաւելութիւնն: - 590. Դարձեալ ասեմք թէ՝ քահանայքն մեր ունին *իշխանութիւն* դրոշմելոյ զոր նոցա եպիսկոպոսն դնէ. ապա ուրեմն իշխանակիցք են քահանայք մեր և եպիսկոպոսք նոցա: - 594. Այս ըստ հակառակասիրութեան նոցա ասի. այլ ըստ ուղղութեան՝ քահանայն ունի *իշխանութիւն* զօրքն խորհուրդ եկեղեցւոյ կատարել. և եպիսկոպոսն առաւել ունի. զի միայն տայ զկարգն, եկեղեցի օրհնէ և սեղան: - 594. Եւ ես կարգաւ քահանայութեան *իշխանութեամբ* և աստուածային հրամանաւ. թէ «զոր

արձակիցէք յերկրի՝ եղիցի արձակեալ յերկինս»: - 602. Վասն այն ի դիմաց եկեղեցւոյ աղօթքն է, և ի դիմաց աստուծոյ *իշխանութեամբ* արձակումն: - 602. ..այսպիսիս կատարեալ խոստովանութիւն է. և զայսպիսոյ մեղս թողու քահանայական *իշխանութիւնն*. և զպատիժն ընդ նմին: - 603. Նա՛խ՝ թէ խոստովանահայրն չունի *իշխանութիւն* արձակելոյ. կամ ընդ բանիւ արգելեալ է: - 603. Զի եպիսկոպոսունք տան հոգի քահանայից և զկապելոյ և զարձակելոյ *իշխանութիւն*: - 607. Եւ **գ** արքեպիսկոպոսք ունին *իշխանութիւն* ձեռնադրել զպատրիարգսն: - 607. Եւ **գ** մետրապօլիտք ունին *իշխանութիւն* ձեռնադրել զարքեպիսկոպոսունս իւրեանց: - 607. Իսկ ի կիրակէի խնկարկելն և **ժ** օրհնութիւնն՝ նշանակէ զտասն քաղաքացն *իշխանութիւն* ունել. և **ժ** քանքարացն: - 628. Ութերորդ, ցուցանէ թէ *իշխանութիւն* քահանայութեանն անբաժանելի է ի նմանէ...: - 672-673. Զնոսա ասել գոլ առ **ը** երորդ կամարն երկնից. ամբարձեալ *յիշխանութենէ* սատանայի որք ի յօդս և ի տարերս միայն իշխեն: - 688. Չորրորդ, զի ոչ ինչ համարին զաստուածային *իշխանութիւնն* որ յեկեղեցի եդեալ...: - 698. Եւ մեզ ետ *իշխանութիւն* կոխել զօձս և զկարիճս որ տկարացեալ էր և կապեալ: - 706. Եւ յետ այսորիկ ի լեառն ձիթենեաց ուստի համբարձաւ քրիստոս՝ տէր *իշխանութեամբ* իւրով սպանցէ զնեռն: - 709. ...և դանիէլ զհին աւուրցն ետես, և զի որդւոյ տուաւ *իշխանութիւն* դատաստան առնել: - 735. Իններորդ, փա՛ռք է զդատաստանն առնել. զի նմա տըւաւ *իշխանութիւն* ասէ դանիէլ. և հայր ո՛չ զոք դատէ. այլ զամենայն ետ որդւոյ որպէս ցուցաւ: - 737. Նժարն՝ ամենակալ *իշխանութիւն* դատողին: - 745. Իսկ հոգին՝ Զիմաստութիւն. Զսիրելութիւն. Զմիաբանութիւն. *Զիշխանութիւն*. Զպատիւ. Զանհոգութիւն. և Զուրախութիւն: - 761. Կամ ունէիր *իշխանութիւն* որպէս աղէքսանդրու. որ զասիա զեւրոպիա և զլիբիա ընդ իշխանութեամբ էարկ: - 761. Ո՛չ է *իշխանութիւն* ի վերայ երկրի որ համեմատեսցի նմա որ եղև. զի ո՛չ յումեքէ երկնչիցի: - 765. Որով և ընդ որում հօր միանգամայն և հոգւոյն սրբոյ վայելէ փառք և պատիւ և *իշխանութիւն* և զօրութիւն. այժմ և միշտ և յաւիտենից յաւիտեանս Ամէն: - 771

ԻՇԽԵՄ + Զորօրինակ **բ** թշնամիք ոմանք ի յարկս թագաւորին ո՛չ *իշխեն* վնասել իրերաց, մինչև թագաւորն հրամայեսցէ: - 12. Ութերորդ՝ թէ են **բ** սկիզբն, կամ *իշխեն* ի վերայ միմեանց, կամ ո՛չ *իշխեն*: - 21. Եթէ ո՛չ *իշխեն*, ո՛չ ոք ի նոցանէ է աստուած. և եթէ *իշխեն*, որ ոք և *իշխէ* միայն՝ նա՛ է աստուած: - 21. Արդ՝ մեք ո՛չ մտացածին բանիւ ինչ *իշխեմք* յաւելո՛ւլ կամ պակասեցուցանել: - 84. Հինգերորդ՝ զի ոմանք իշխան են և ոմանք *իշխին*: - 138. Հաճոյ թուեցաւ նոցա բարձրութիւն նորա. խորհելով՝ զի թէ նա աստուծոյ յաղթեալ էր, նոքա ևս այլոցն *իշխէին* կարողութեամբ: - 149. Եւ յօհաննէս զսա օդո՛յ դասէ. վասն այն նոյն անուամբն՝ պօղոս իշխան օդոյս կոչէ. կամ զի յօդս են բնակեալ և *իշխեն* մարդկան: - 150. Եւ որք՝ ի վէմս *իշխեն* քաջք կոչեցան: - 150. *Իշխէ* տարրական մարմնոց: - 186. Վեցերորդ՝ զի անձնիշխա՛ն է մարդն այսինքն *իշխէ* բանականաւն ցասման և ցանկութեան որք են անասնական մասունք: - 220. Ուստի յա՛յտ է թէ՝ և *իշխէ* արտաքին անասնոց: - 220. Երկրորդ՝ զի ցոր քան *իշխէր* ինքն ի վերայ անասնական մասանց իւրոց որպէս ասացաք, *իշխէր* և ի վերայ արտաքին անասնոց և գազանաց. իսկ յորժամ ապստամբեցին ներքինքն բանականին տեառն իւրեանց՝ ապստամբեցին և արտաքինքն մարդոյն տեառն իւրեանց: - 220. Եւ զոր գիրք սուրբ ո՛չ է յայտնեալ, զիա՞րդ *իշխէ* մարդ խօսիլ: - 224. Ի քահանայութենէն, զի ո՛չ *իշխեաց* պատարագ մատուցանել ի կեանս իւր: - 279. Նմանապէս և մեծն ի մարգարէս աստուածախօսն մովսէս որ աստուած կոչեցաւ փարաւոնի. *իշխելով* տարերցս փոփոխման, որ ջրածինն էր՝ եղև վիմածին և կայծակնածին. որում լուսաւորեցան երեսք: - 288. Վեշտասաներորդ՝ զառիւծ ննջեալ ոչ ոք *իշխէ* զարթուցանել. զի իւր կամաւ ննջէ և յառնէ: - 316. Քսանբ, մովսէս աստուած կոչեցաւ և *իշխէր* տարերաց: - 329. Երրորդ, զի թէ յեգիպտոս դարձցին՝ ո՛չ *իշխեսցեն*. զի ի գողօ՛նս էր այն նոցա: - 336. Մետասաներորդ, նոքա ո՛չ *իշխէին* ճաշակել զպատարագս իւրեանց. այլ արտաքոյ յարէին. իսկ տէրն մեր և մեք ճաշակեմք զպատարագ նորոյս...: - 355. Երկրորդ՝ զի ասէ «իբրև զիս». իբրև օրինա՛կ է. որպէս մովսէս աստուած կոչեցաւ, և տէր մեր էմմանուէլ. և զնա՛ հայր կնքեաց աստուած. և որպէս մովսէս *իշխէր* տարերաց, և տէր ի ծովուն գնայր, և ի վերայ օդոյն: - 399. Երկրորդ՝ զի միայն մովսէս կոչեցաւ աստուած. և ո՛չ անուամբ միայն, այլ և գործով *իշխէր* ի վերայ տարերաց ի վեր և ի խոնարհ. վասն այն աւագ օրհնութիւն կոչի: - 407. Եւ այսմ վկայէ՛ պօղոս ի գործքն եթէ՝ յետոյ յեսուայ *իշխեցին* դատաւորք մինչ ի սաւուղ ամս չորեք հարիւր և յիսուն՝ այսպէս: - 420. Եւ յետ գերութեանն քահանայք *իշխեցին* ժողովրդեանն: - 421. Երկրորդ՝ զի մարմնաւորն *իշխէ՛* որքան մերձ է և ձեռնհաս: - 538. Իսկ հոգևորն *իշխէ՛* ի մերձաւորս և ի հեռաւորս: - 538. Երրորդ՝ մարմնաւորն *իշխէն* միայն ի մարմին և ի կեանս. այլ յետ մահու ո՛չ: - 538. Իսկ հոգևորն *իշխէ՛* ի հոգի և ի մարմին: - 538. Զի եպիսկոպոսն փեսա՛յ է և վիճակն հարսն. նա՛ միա՛յն *իշխէ*: - 541. Իսկ յազգէս հայոց ո՛չ ոք *իշխեաց* խօսիլ

հերձուած և զայլոցն ո՛չ ընկալան: - 551. ...զի թէ յայտնի կերպարանօք լինէր միս և արիւն, ո՛չ ոք *իշխէր* մերձենալ: - 597. Այսպէս ասէ սուրբն դիոնէսիոս եթէ՝ մաքրելիք են ե դասք. յորոց վերայ *իշխէ* սարկաւագն և գործէ՛ զմաքրականն: - 608. և *իշխէ* ժողովրդեանն ներքին դասուց որպէս ասացաք: - 608. Իսկ ի պահս ո՛չ խունկ և ո՛չ օրհնութիւն. զի ընդ ապաշխարութեամբ եմք, ո՛չ *իշխեմք* գոհանալ և ո՛չ ունիմք անուշահոտ վարս: - 628. Եւ տասն մնասն, և **ժ** քաղաքաց *իշխել*: - 640. Զնոսա ասել գոլ առ **ը** երորդ կամարն երկնից. ամբարձեալ յիշխանութենէ սատանայի որք ի յօդս և ի տարերս միայն *իշխեն*: - 688

ԻՇԽԵՑԵԱԼ + Երկոտասաներորդ՝ ասեն թէ աստուած առնէ զոմն աղքատ և զոմն մեծատուն տէր՝ և ծառայ. իշխան՝ և *իշխեցեալ*: - 19. Ա՛րդ՝ ներքնագոյն սիրովն խնամէ աստուած զարարածս. և առաջին դասք հրեշտակաց զվերջինսն. և հարք զորդիս. և վարդապետք զաշակերտս. և իշխանք *զիշխեցեալս*. տեարք զծառայս. և այս սիրովս շարունակին ընդ նոսա: - 143. Երկրորդ՝ զի իշխան և զօրաւո՛ր է մարդն. պիտո՛յ է զի լինիցի զօր և *իշխեցեալ*. և ապա՛ իշխանն և զօրաւորն. ապա թէ ո՛չ՝ ո՞ւմ լիցի իշխան և զօրավար: - 230. Երրորդ՝ ի գաւազանն և ի մատանին. զի ի վերայ իշխանաց և *իշխեցելո՛ց* է հաստատեալ և յեցեալ: - 271. Զի թէպէտ մեռանին թէ իշխանն և թէ *իշխեցեալն*, իշխանութիւնն ո՛չ խափանի: - 538. Հինգերորդ՝ զի համապատիւ ծնանիմք ամենեքեան. ո՛չ ոմն պատուով կամ անպատիւ. իշխան կամ *իշխեցեալ*...: - 590. Վեցերորդ, այլ և բարեպաշտ թագաւորք՝ և իշխանք՝ և *իշխեցեալք*՝ ունին զայս կարգ. թէ օրինօք կենցաղավարին ըստ հրամանացն աստուծոյ: - 757

ԻՇԽԵՑՈՂ + Անունք Նախահարցն ...Քամ *իշխեցող*: - 299. Երկրորդ ասեն, **դ** դասք էին *իշխեցողք* ժողովրդեանն. այսինքն իշխանք ցեղիցն՝ և ծերքն՝ և դատաւորքն՝ և ատենադպիրքն: - 609

ԻՇԽՈՂ + Եւ փոխանակ հոգւոյն՝ հրեշտակական օգնութեանն կարօտացաւ ցուցանել զտիրապէս *իշխօղն* բնութեան. որ և կշտամբեաց զբռնութեամբ թագաւորելն նորա: - 410

ԻՋԱՆԵՄ + Նոյնպէս և հոգին յիւրում ժամանակին. յետ խաչելութեանն քրիստոսի և համբառնալոյն առ հայր. և ապա *իջանելոյ* հոգւոյն. և յայտնելոյ զաստուածութիւնն իւր: - 55. Եօթներորդ՝ *էջ* հոգին սուրբ ի վերայ քրիստոսի և հանգեաւ ի վերայ նորա: - 69. Զի թէ առանձին մարդկութեանն, ո՞րպէս է յերկնից *իջեալ*. զի ի կուսէն ծնաւ մարմինն: - 70. Եւ թէ միայն բանին որ ի յերկնից *իջեալ*, ահա՛ որ երկու կամք ընդ դէմ միմեանց խոստովանիս. ծնողին և բանին: - 70. Եօթներորդ՝ *իջանելն* յերկնից՝ բանին յարմարի. զի միաւորեցաւ ի մարմնի այն է *իջանելն*: - 73. Ապա ուրեմն աստուած է մարմինն և յերկնից *իջեալ*: - 73. Ութերորդ՝ ելանելն յերկինս պատշաճի մարմնոյն քրիստոսի. որպէս ի տեսս առաքելոցն վերացաւ յերկինս. և *իջանելն*՝ բանին որպէս ասացաւ: - 73. Իսկ աստ նման միմեանց՝ և բոլորին կոչի քրիստոս. ըստ որում ասի՝ քրիստոս *էջ* յերկնից. որ է բանն. և քրիստոս եդաւ ի գերեզմանի. որ միայն մարմինն է աստուածութեամբն. և քրիստոս *էջ* ի դժոխս. որ միայն հոգին էր աստուածութեամբն: - 88. Եօթներորդ՝ աստուածն մարդ եղև և յերկիր *էջ*. զի դու լիցիս աստուած և յերկինս ելցես: - 107. Նոյնպէս և ի միոյն աստուծոյ *իջեալ* յարարածս ընդարձակի տեսութիւն մեր. և ի սոցանէ ի նա դարձեալ նեղի: - 110. Զի որքան ի վերուստ ի վայր *իջանէ*՝ ի բազումս բաժանի. որպէս ի սեռէ ի տեսակս և յանհատս *իջեալ* բազմանայ: - 123. Եւ հոգւոյն շնորհք *իջանէ* ի մեղաւորս և լուսաւորէ: - 125. Եւ նա՛խ եկաւորի հոգին ամենայն ուրեք. որպէս ի մարգարէսն և ի կոյսն սուրբ, և ապա՛ բանն մարմնացաւ. և յետոյ հոգին սուրբ *էջ* յառաքեալսն և յեկեղեցի մնաց: - 125. Վասն որոյ *էջ* ի դժոխս՝ և կորզեաց զհոգիսն ի բերանոյ գազանին: - 128. Խորութիւն որ մինչև յերկիր և դժոխս *էջ*: - 129. Վասն առաջնոյն գիտելի՛ է, զի ամենայն շնորհ բղխո՛ւմն է և ճառագայթ, յանեղական լուսոյն *իջեալ* առ էակս ամենայն իմանալի և զգալի. և զարդարէ՛ զսոսա ըստ նմանութեան այնմ պարգևեալ շնորհի. եթէ ըստ բնութեան՝ և եթէ անձնական. ի հրեշտակս և ի մարդիկս: - 140. Իսկ ուղիղ՝ զի *իջանեն* առ երկրորդսն նախախնամապէս ո՛չ ի նոյնէ ի նոյն, այլ ի միոյ ի միւսն: - 142. Դարձեալ՝ որպէս ասեն իմաստունք՝ թէ քան զամենայն պարգևս գերագո՛յն է իմաստութիւնն յաստուծոյ առ մարդիկ *իջեալ*. այսինքն քան զկեանս և զառողջութիւն, և քան զմեծութիւն և զայլսն: - 178. Եւ զի ցօղ *իջանէ* ի գիշերի: - 197. Եւ թէ յառաւօտուն *իջանէ* մինչ ի կէս օրն, արևելեան կոչի. և անտի մինչև յերեկոյն, արևմտեան: - 203. Լոյսն ուստի՞ *իջանէ* յերկիր: - 203. Յարփոյն երկնային *իջանէ* առ մեզ. ի ցոյցս ակներև երկնային փառացն: - 203. Եւ ոմանք ասեն՝ ի տարրական հրոյն բաժանի կիզումն. և լոյսն միա՛յն *իջանէ*...: - 203. Այսպէս յեգիպտոս հուրն որ ընդ կարկտին *իջանէր*, վասն ազդու զօրութեանն՝ զկենդանիսն սպանանէր, և մարմինքն ամբո՛ղջ մնային: - 204. Իսկ Ցօ՛ղ է գիճութիւն ի պարզոյ *իջեալ*. զոր աստեղք ի գիշերի քարշեն ի վեր. և ընդ ծագել առաւօտուն՝ յետ ի յերկիր անկեալ մանրամասն շիթ: - 204. Իսկ Անձրևն է ջուր *իջեալ* ի թօթափման է ամպոց. թանձրացելոց ի խոնաւութեանց: - 205. Հինգերորդ՝ յամպոյն *իջանեն* սառնամանիք ձիւն և

կարկուտ: - 206. Վեցերորդ՝ յամպոյն *իջանէ* անձրև և առնէ հեղեղ. որպէս առ նոյիւ: - 206. Երկրորդ՝ զի ամենայն ուրեք հողն ընդ ջրոյն խա՛ռն է. և յա՛յտ է ի ջրհոս. և ջուրն այն որ բարձրացեալ է ընդ հողոյն՝ *իջանէ* ի խոնարհ և բղխէ աղբիւր: - 209. Նոյնպէս ընդ ներքին դուռն զաւելորդն արտաքս վտարէ ընդ աղիսն. և յայսմանէ ջրատեսակն ընդ ցնցուղ քաղրթին ի փալաբուշտն *իջանէ* և լինի մէզ: - 242. Իսկ որ հաւասար ի ճակատէն *իջանէ* ոչ բարձր և ո՛չ ցած, արիութեան և խոհեմութեան է նշան: - 247. Իսկ որ *իջանէ* ի բարձսն, չարակա՛մ է և չարախնդաց: - 247. Երկրորդ՝ ըստ պատւոյն. զի այս երկնային և վերուստ *իջեալ*. իսկ այնոքիկ երկրաւոր և շնչաւոր որպէս ասէ առաքեալն: - 269. Դարձեալ սիրեցաւ յաստուծոյ, զի առաջին մարտիրոս սա՛ եղև. թէպէտ թոյլ ետ *իջանել* ի դժոխս, զի ի պատճառս նորա խնդրեսցին այլքն. որպէս ի պատճառս ղովտայ զերծան սոդոմայեցիքն աբրահամաւ: - 287. Եւ բարձրացուցին զԺ ամսոյ ճանապարհ ընդ ելն և ընդ էջն. որչափ բարձրացաւ ջուրն ՃԾ օր, և ՃԾ օր դարձեալ *իջաւ*: - 296-297. Եւ մելքիսեդեկին յերկրէ ծնեալ և յերկինս սնեալ, որ առաւել յարմարի ճշմարտութեանն ի յերկնից *իջեալ* և ի կուսէ ծնեալ: - 301. Եւ ծնեալքս յաւազանէն հաստատիմք անմահ կերակրովք հացիւն որ յերկնից *իջեալ*: - 308. Երկրորդ՝ որպէս նմա ասաց աստուած, ես *իջից* ընդ քեզ և ես հանից անտի: - 314. Չորրորդ՝ սայլիւք *իջին*, և նշանօք և արուեստիւք ելին: - 314. Ութերորդ՝ որպէս *իջեալքն* յեգիպտոս ընդ հարաւ մտին ի գեսեմ ի պարարտ երկիր: - 315. Եւ թէպէտ յովսէ՛փ իջոյց ի խաչէն, և յովսէփ և նիկոդիմոս պատեցին, այլ ինքն կամաւն *էջ* ի բազուկսն յովսեփայ և պատեցաւ զմռով: - 316. Երկրորդ՝ ի նշան քաղցրութեանն յոբայ. ուստի *իջանեն* անձրևք: - 326. Երրորդ՝ խոնարհեցաւ յոբ ի պատւոյն. և տէր մեր *էջ* ի յերկիր և վասն մեր աղքատացաւ: - 327. Եւ փրկիչն միա՛յն *էջ* ի դժոխս, և ազատեաց զամենայն հոգիսն ի հրահալոց տանջանացն սատանայի: - 329. Չորրորդ՝ ի ձեռն յովսեփայ ժողովուրդն *էջ* ի յեգիպտոս և եղև չարութիւն: - 332. Երկրորդ՝ յօրինակ ժողովրդեանն իէլի. զի սրբութեամբ *էջ* յեգիպտոս և պղծեցաւ ի գործոց նոցա. մինչև սրբեցաւ յամպն և ի ծովն. և ճաշակեաց զմանանայն: - 333. Երրորդ՝ յօրինակ հեթանոսաց որք զազրացեալ էին մեղօք մինչև ջրով աւազանին սրբեցան և ճաշակեցին զմանանայն կենաց ի յերկնից *իջեալ*: - 333. Երկրորդ, զի յերկնից *իջանէ*: - 338. Վեցերորդ՝ զի յերկնից *իջեալ* հացին է օրինակ որ է կերակուր իմանալի հրեշտակաց: - 338. Նա՛խ՝ զի յերկնից է *իջեալ*. որպէս ինքն ասէր «ա՛յս է հացն որ յերկնից *իջեալ*»: - 339. Վեցերորդ՝ նախ ցօղն կարապետ *իջանէր*. և ի մեզ շնորհքն նախապատրաստութեան ճաշակմանն: - 339. Եւ հոգւոյն գալստեանն որ *էջ* յառաքեալսն: - 341. Երկրորդ՝ ի յօրինակ միւս անգամ գալստեանն փողով և հրով *իջանելն* ի դատաստան: - 341. Երրորդ՝ ի գուշակ սուրբ հոգւոյն որ այնպէս որոտմամբ և հրեղէն լեզուօք *էջ* յառաքեալսն: - 341. Երրորդ՝ զի յերկնից *էջ*՝ և ել յերկինս կատարեալ զտնօրէնութիւնն: - 347. Դարձեալ՝ իւղով զանգեալ բաղարջն և նոյն չափ իւղովն որ չափ մասն գինւոյն. այն է՝ զի ընդ օրհնութեան բանին աստուծոյ՝ և հոգին սուրբ *իջանէ* ի հացն և ի բաժակն և կատարէ՛ մարմին և արիւն քրիստոսի: - 361. Ի հինգ տեղւոջ ի հինն հուր *էջ* յերկնից ի վերայ սեղանոյն և հոտոտեցաւ ի հոտ անուշից: - 363. Յոգին *էջ* ի դժոխս և ազատեաց զորս անդ: - 368. Վասն է՞ր կորխեանքն սրբեցան հոգւով. և դադանեանքն կենդանի ի գերեզման *իջեալ* տանջեցան: - 381. Իսկ դադան կենդանի *էջ* ի դժոխս՝ ո՛չ սրբեցաւ. և ախտիւք իւր անսուրբ ընկղմեցաւ: - 382. Այլք ասեն վասն դադանեանցն թէ՝ հոգիք նոցա մարմնով ի տանջանս կային. ուր ընկեղմեցան մինչև ցաւարումն դժոխոց. ընդ որս և զնոսա ազատեաց քրիստոս *իջանելովն* ի դժոխս: - 382. Չորրորդ՝ հաց ի յերկնից *իջեալ* մանանայն կենարար. և բանն աստուծոյ նոյն ինքն տէրն մեր. որպէս ասաց առ փորձիչն թէ՝ ինև կերակրին ամենայն սուրբք և ո՛չ հացիւ: - 397. *Էջ* ի գերեզմանն և յանդունդս յաւիտենից ընկղմեաց զնոսա: - 418. Եւ ի ժամ խաչին վէմք պատառեալ. և «ետ զձայնն ի կարկուտ և ի կայծակունս հրոյ» *իջանելով* ի դժոխս: - 419. Յինգերորդ՝ գզաթ էր կոյսն մարիամ. և ցօղ բանն աստուծոյ. որ աւետեօք հրեշտակապետին *էջ* ի վերայ նորա առանց ոտնածայնութեան և ծածուկ: - 421. Եւ յետ այնորիկ *իջանէ* ի սուրբ սիրտ հաւատացելոց: - 421. Վեցերորդ՝ դարձեալ տէր մեր յիսուս քրիստոս որ եղև զգեստ հաւատացելոց իւրոց. մկրտեցաւ ի յորդանան. և ձայն հօր վկայեաց. և աղաւնակերպ հոգին *էջ* ի վերայ նորա: - 421. Իններ, *էջ* ի գազայ ի տուն պոռնկի: - 423. Եւ տէր մեր յաշխարհ *էջ* և ի դժոխս: - 423. երիս զօրութեամբ ի վերայ խաչին. որ է՛ ձայնիւն և մարմնովն և հոգւովն որ *էջ* ի դժոխս. կամ գ գոյացութեամբ. այսինքն աստուածութեանն և հոգւոյն և մարմնոյն: - 427. Երկրորդ՝ զի *իջցէ* ի գերեզման և մի՛ տեսցէ զչարիքն որ ի ձեռն նաբուգոդոնոսորայ գալո՛ց էր ի վերայ եէմի. որպէս յայտ է ի պատմութիւնն: - 446. Յորում աւուր օրէնքն տւաւ, և հոգին սուրբ *էջ*: - 455. Վասն է՞ր ի յորդանան աղաւնակերպ *էջ*, և ի վերնատունն հրով: - 455. Եւ երկոքին սոքա բարի են յաստուծոյ *իջեալ*: - 457. Մատթէոս ի սողոմոնէ՛ *իջանէ* առ յովսէփ, և Ղուկաս ի

նաթանայ: - 460. Իններորդ՝ հոգին *էջ* ի յորդանան և ձայնն հօր: - 471. Իսկ զօծումն հոգւոյն սրբոյ՝ յորժամ *էջ* աղաւնակերպ ի վերայ նորա: - 474. Այլ և ո՛չ յառաջ քան զյղանալն օծաւ. զի սրբիլ և առաքիլ և *իջանել* յերկնից ո՛չ այլ ինչ է, եթէ ոչ մարմին լինիլ և մարմնով երևիլ բանին: - 475. ըստ որում որ *էջ* հոգին սուրբ յորովայն անարատ կուսին և մաքրեաց զնա, և կազմեաց ի նմանէ զարիւնն. և սրբեաց և օծեաց զնա միաւորելով պատկերապէս: - 475. Եւ ի ձայնէն վէմք պատառեալ և երկիր շարժեալ, տեղի ետուն *իջանել* ի նոսա՛. և քարացեալ սիրտ նոցա ո՛չ շարժեցաւ: - 490. Եւ ոմանք ասեն թէ՝ յերկնաւոր դրախտն եմուտ հոգւովն մինչ ի կիրակէ մէջ գիշերին. և ի նոյն ժամն *էջ* ի դժոխս և ազատեալ զհոգիսն յարեաւ ի գերեզմանէն: - 495. Այլ զի բան ի յերկնից *իջեալ* միացաւ ի մարմնի. վասն այն և մարմնոյն ասէր «ա՛յս է հացն ի յերկնից *իջեալ*»: - 501. Վասն է՞ր հոգւովն *էջ* ի դժոխս տէրն մեր քրիստոս: - 503. և մեղօք ծանրացեալ *էջ* ի ներքին կէտս դժոխոցն, և այլ ո՛չ կարէր բարձրանալ. մինչ ի վերին կիտէն բանն աստուած *էջ* ի ներքին կէտն. և ապա ել ադամ ի վերին կէտն երկնից: - 503. Զի յայնմանէ ազատեաց քրիստոս *իջանելովն* անդ. և աւերեաց զնա յաւիտեան. և առ հասարակ ազատեաց զհոգիսն: - 504. Քրիստոս ի յո՞ր դժոխք *էջ*: - 505. Ոմանք ասեն թէ ի չորրորդ դժոխքն *էջ* ուր էին արդարոց հոգիքն արտաքոյ ասացեալ երիցս, և զնա միայն աւերեաց. և զարդարսն միայն եհան. և զայլսն եթող անդ: - 505. Առ առաջինն ասեմք, թէ քրիստոս ո՛չ ի վերին՝ այլ ի ներքին դժոխքն *էջ*: - 506. Ա՛րդ՝ եթէ քրիստոս ի ներքին դժոխքն ոչ *էջ*, ո՛չ է կապեալ հզօրն որպէս աւետարանն ասէ. և ոչ զդրունսն խորտակեալ. և ո՛չ զգերիսն աւար առեալ որպէս դաւիթ ասէ: - 506. Եւ ապա՛ յետ յարութեանն *իջեալ* հրեշտակն թաւալեցոյց զկափարիչ վէմն և նստաւ ի վերայ նորա և աւետեաց իւղաբերիցն: - 512. Ութերորդ՝ արին սամփսոն որ օրինա՛կ էր ամենազօր տն մերոյ, *էջ* ի գազա ի տիպ աշխարհի. և օթեցաւ ի պոռնկատունն յօրինակ դժոխոցն. յորում պաշարեցին զքաղաքն այլազգիքն: - 513. Որ և պահապանքն շրջապատեալ. որ և զհանդերձն պատատեալ յանկողնի, և լերդ այծեաց և մազ ի սնարսն. և ի գիշերի *իջեալ* ընդ պատուհանն և ելեալ առ սամուէլ զերծաւ ի ձեռաց նոցա: - 513. Այսպէս և տէր մեր *էջ* առ ննջեցեալսն ի գերեզմանս և ի դժոխս: - 514. ...և տէր մեր յետ յերից օրինաց՝ այսինքն բնական բանական և գրաւական՝ երևեալ ի գիշեր կենցաղոյս և *իջեալ* ի դժոխս աւերելով զնա դարձոյց զերկոսին ժողովուրդս իւր...: - 514. Զի յինն ժամու ուրբաթուն արձակեաց զհոգին և *էջ* ի դժոխս. և ապա՛ ընդ երեկոյս ի մուտն արևու մարմինն եմուտ ի գերեզման: - 516. Ա՛րդ՝ շաբաթի գիշերն և տիւն **իդ** ժամ. և **զ** ժամ ի կիրակէէն մինչ ի մէջ գիշերն. որ լինի **լ** ժամ. իսկ հոգին **դ** ժամ և կէս նախ *իջեալ* ի դժոխս որ լինի **լգ** ժամ և կէս: - 516. Վեցերորդ, ոմանք ասեն թէ պարգևս խնդրէր հոգևորական. վասն այն ասէ ելանեմ առ հայր իմ և *իջանէ* հոգին և լնու զձեզ ձրի պարգևօք. այժմ յաղագս այդորիկ մի՛ մերձենար: - 517. Արդ մի՛ մերձենար դու յիս անկատար գոլով. որպէս մայր քո եւա ի ծառն գիտութեան. յորժամ առ բնութեամբ իմ հայր՝ և ձեր ըստ շնորհի՝ և աստուած մարմնոյս իմոյ ես ելանիցեմ, որոտմամբ *իջեալ* հոգին զձեզ կատարէ՛. արժանաւորիք յայնժամ առ իս մերձենալ: - 518. Նա՛խ՝ զի յանկարծակի՛ փայլէ. նոյնպէս և հոգին սուրբ յանկարծակի *էջ*: - 522. Իսկ հոգին սուրբ երագ *էջ* յառաքեալսն. զոր արեգակն քրիստոս բազում ամօք յերկարեալ մարմնով ել յերկինս: - 522. Եւ հոգին սուրբ ի քրիստոսէ *էջ* յառաքեալսն. և նա՛ է իմաստութիւն հօր: - 523. Վասն է՞ր ի յորդանան աղաւնակերպ *էջ* հոգին սուրբ, և ի վերնատունն հրեղէն լեզուաւ: - 525. Երրորդ՝ ի գլխո՛յն *իջանեն* կենդանութիւնք և զօրութիւնք և առողջութիւնք և շարժութիւնք ի բոլոր անդամս ի ձեռն ջլոյն: - 532. Նոյնպէս ի քրիստոսէ ի մեզ *իջանէ* կենդանութիւն հոգևոր, և զօրութիւն, և առողջութիւն, և շարժութիւն յօդոց և խաղալեաց ի ձեռն հաւատոյն շաղկապութեան: - 532. Իշխանութիւնք ամենայն ի վերուստ յաստուծոյ են *իջեալ* առ ի մարդիկ վասն կարգաւորելոյ զնոսա...: - 537. Երրորդ՝ զի յետ համբարձմանն յորժամ *էջ* հոգին սուրբ, արար զնոսա կաթողիկոսունս առ հասարակ: - 546. Չորրորդն՝ որդին աստուծոյ *իջեալ* ի դժոխս ըստ հոգւոյն: - 573. Չորրորդ, զի թէ ի ձեռն փիլիպպոսի առաքելոյ որ էր մի յեօթանց անտի սարկաւագացն ո՛չ եղև *իջեալ* հոգին ի վերայ ներքինւոյն մինչև յափշտակեցաւ յազովտոս - 589. ...և ապա՛ *էջ* հոգին ի մկրտեալն նորա. զիա՞րդ ի ձեռն կնոջ լինի տուեալ շնորհք հոգւոյն լուացմամբ ջրոյն: - 589. Զայն ցուցանէ թէ յորժամ մկրտեցաւ քրիստոս՝ հոգին սուրբ *էջ* ի վերայ նորա...: - 593. ...վասն որոյ փառքն աստուծոյ լցին զտաճարն. և հուր *էջ* ի պատարագն: - 615. Յինգերորդ, օրհնեմք զեկեղեցիս, զի օրհնութիւն վերնատանն ուր տէրն պատարագեաց, և հոգին սուրբ *էջ* յառաքեալսն...: - 615. ...նոյն օրհնութիւնն *իջցէ* ի սուրբ եկեղեցիս: - 615. Երկրորդ ժամն է՛ օրհնութիւն երից մանկանցն ի դէմս որդւոյ. որ նա՛ *էջ* ի մէջ հնոցի աշխարհիս. և փրկեաց զմեզ: - 621. Իսկ չորրորդ ժամն՝ ցերեկին երրորդ ժամուն առաջին ողորմեայն է ի դէմ հոգւոյն սրբոյ. որ յերրորդ ժամու *էջ* յառաքեալսն: - 622. Ութերորդ՝ խաղաղականն է յետ երեկոյին ժամուն առ

հոգին սուրբ. յորում ժամու հոգին քրիստոսի *էջ* ի դժոխս և խաղաղացոյց զնոսա: - 622. Եւ զայս երիցս ասացեալ՝ *էջ* մարմինն սուրբ ի վերայ բազկացն յովսեփայ: - 631. Ի խորհուրդ օրհնացն. յորժամ *էջ* տէր ի սինա, փող և որոտ, հուր և ծուխ և այլն: - 644. Իններորդ՝ որպէս հոգին եղիայի *էջ* ի վերայ եղիսէի...: - 673. Եւ ի նոյն օրն ի գերեզման եմուտ և *էջ* ի դժոխս և քարոզեաց: - 684. Իսկ ազգն Ֆռանկաց ասեն զչարաց հոգիսն ի դժոխս *իջեալ*. և զբարեացն յերկինս ելեալ...: - 686. Նախ ընդ դէմ բերեն զբան մեծատանն և զղազարու. որ մինն ի գոգն աբրահամու և միւսն ի տանջանքն *էջ*: - 695. Նոյնպէս և լուսեղէն պսակքն որ *իջանէր* ի վերայ նոցա՝ յայտնապէս ցուցումն է իմանալի պսակացն: - 697. Սակայն ի յղութեանն *իջանէ* չար հոգին ի յորովայն մօրն. և նմա զօրութեամբն և ներգործութեամբն ծնանի մանուկն և սնանի և հասանէ յերիտասարդութիւն...: - 706. ...մինչ խօսիլ տայ բագնեաց, և լերանց գնալ, և ծառոց ծաղկիլ և չորանալ. և մեռելոց յառնել. և հրոյ *իջանել* յերկնից. և չար հոգւովն խօսիլ տայ այլ և այլ լեզուս: - 708. Երրորդ, բազմութիւնք երկնաւոր զօրացն ընդ նմա *իջցեն*...: - 737. Եւ ոչ ի դժոխս ուր արդարք ոչ *իջանեն*: - 737. Եւ արդ՝ ի յաւարտիլ դատաստանին յորժամ ասէ եկա՛յք, վասն է՞ր *իջանեն* յերկիր, կամ ի դրախտն բնակին: - 759. Երրորդ այնու՝ զի մեղքն որ յոյժ վտանգեաց զմարդիկ, եղիցի փակեալ ի դժոխս զկնի աւուրն դատաստանի. զի եղիցի ի դժոխս իբր ի տեղւոջ իւրում. զի ո՛չ կարասցէ մնալ. ո՛չ յերկինս և ո՛չ յերկրի. այլ *իջանէ* ի դժոխս ներքինս: - 764. Երկրորդ՝ ծառ կենաց են բնակիչք վերնոյն սիօնի. տնկեալք յաղբիւրն կենաց որ *իջանէ* յաթոռոյն աստուծոյ ի մէջ նոցա. ունելով զանմահ կեանս յաւիտենից: - 765. Զի անապական մարմնով եդաւ ի գերեզմանի. բառնալով զապականութիւն նախնւոյն. և *իջանելով* ի դժոխս՝ եբարձ զպատիժ նորին: - 776. Այլ զբանիս խրթնութիւն առնէ կոչմանցն անորոշութիւն. զի կոչի շնորհ *իջեալն* պարգև. որպէս մարգարէութիւնն: - 783. Եւ առ ընդունակ նոցին դադարիլ շնորհին գործելոյ, բացբարձումն է շնորհին *իջելոյ*: - 783. Արդ որպէս յամենայն ժամանակս սոքօք գան ի հաւատս ուղղութեան և է՛ վարձատրելի. այսպէս և ի վերջին ժամանակս որք յետ նեռինն՝ ո՛չ միայն ի հարկէ սքանչելեաց, այլ և ի լրոյ քարոզչաց երկուցն վկայից *իջելոց* սրբոց: - 785

ԻՋԵԻԱՆ + Եւ կամ որպէս զօրք թագաւորի՝ նախ հասանեն *յիջևանն*, և թագաւորին ասի *իջևանն*. թէպէտ յետոյ գայ: - 255. Եւ **խ** *իջևանս* փոխելոյ հոգւոցն: - 285. Իսկ զ**խ** *իջևանքն* ոմանք խորհուրդ առնուն յետ ելիցն ի մարմնոյ հոգւոյն՝ **խ** աւուրբ հասեալ յօթևանս: - 391

ԻՋՈՒՄՆ + Վեցերորդ՝ *իջումն* ի յորդանան. զոր քրիստոս գլուխն մեր էառ և ետ ի յանգամբս: - 50. Տասներորդ՝ ըստ մեզ ի ջուրս աւազանին *իջումն* հոգւոյն: - 50. Չորրորդ՝ պատուեցաւ յարութեամբն քրիստոսի. և *իջմամբ* հոգւոյն սրբոյ ի դասս առաքելոցն: - 193. Որպէս սոդոմայեցիքն վասն արտօրէն գործոցն՝ արտօրէն *իջմամբ* հրոյ պատժեցան: - 288. Իսկ լեառն հողեղէն բնութեանս մերում, կամաւ հօր վկայելով ի վերայ նորա՝ և հաճութեամբ սուրբ հոգւոյն աղաւնակերպ *իջմամբ*, և անքակտելի միացեալ բանիւն եղև լեառն մածեալ մշտնջենաւոր և անեզր յաւիտենիւ բարձրացեալ օրհնութեամբ և առաւելեալ: - 320. *Իջումն* հոգւոյն փայլատակումն է՝ **ժ** թւով: - 455. Զի՞նչ է պատիւ *իջման* աւուրն: - 455. Երկրորդ ծնունդ *իջումն* բանին յարգանդ կուսին մինչ չև ծնեալ ի մօրէ ...: - 471. Եւ ա՛յն է յայտնութիւնն որ հայր վկայեաց ի վերայ որդւոյն, և հոգին սուրբ աղաւնակերպ *իջմամբ*: - 482. Որ և զերկոսինս զայսոսիկ խորտակեաց տէր *իջմամբն* առ նոսա: - 504. Որք հաւատացին՝ յաւիտենից փրկեցան. և որք ոչ՝ ժամանակեայ. վասն *իջման* որդւոյն աստուծոյ ի դժոխս: - 508. Վասն որոյ նմանեցաւ *իջումն* հոգւոյն սրբոյ փայլական: - 523. Զի՞նչ է պատիւ այսմ աւուր *իջման* հոգւոյն: - 523. Յինգերորդ զատիկ սա ինքն է հոգւոյն *իջումն* ի վերնատունն: - 524. Նա՛խ՝ մաքրութիւն ի մահու չափ մեղաց. զի այլ ո՛չ ևս տիրեցին նոցա յետ հոգւոյն *իջման*: - 524. Յինգերորդ՝ զանբաժանելի միացումն ի սէրն քրիստոսի. զի որ ի խաչին թողին և փախեան, յետ *իջման* հոգւոյն՝ ամենեքեան վասն անուան նորա չարչարեցան և մեռան...: - 524-525. ...և պատարագաւ խաչին հաշտեցոյց զհայր. և *իջմամբ* ի դժոխս կապեաց զհզօրն սատանայ և արձակեաց զկապեալ հոգիսն...: - 705. Եւ *իջմամբ* ի դժոխս կապեաց զնա և արգելեաց յանդունդս: - 705. Կամ թէ ոստք փայտիս այսորիկ ասին եօթանքս այսոքիկ. այսինքն՝ քրիստոսի ծնունդն, մկրտութիւնն, չարչարանքն, ի դժոխս *իջումն*, յարութիւն, յերկինս համբարձումն, և հոգւոյն սրբոյ պարգևումն: - 755

ԻՋՈՒՑԱՆԵՄ + Երրորդ՝ զի ջուրք ծովուն բա՛րձր է քան զերկիր. վասն որոյ հա՛րկ առնէ և ի վե՛ր մղէ և ապա՛ հեղու յերկիր. զորօրինակ մարդիկք ի բարձրագոյն լերանց *իջուցանեն* զջուրն, և ըստ նոյն չափոյ ի միւս կողմն ի վեր հանեն սակաւ ինչ պակաս: - 209. Եւ թէպէտ յովսէ՛փ *իջոյց* ի խաչէն, և յովսէփ և նիկոդիմոս պատեցին, այլ ինքն կամաւն էջ ի բազուկսն յովսեփայ և պատեցաւ զմռով: - 316. Կարե՞ն դևք հուր *իջուցանել* և փոփոխել զտարերքս: - 321. Քսանգ, մովսէս հուր *իջոյց*: - 329. Եւ հայրազեղծն

որ հարկանէր զծնօղ, զանիծից փայտէ կախէին, և ի նոյն օր ի գերեզման *իջուցանէին* զի մի՛ պղծեսցին: - 400. Ա՛րդ՝ յորժամ կենդանի էր դառնութեամբ և սգով *իջոյց* ի գերեզման. այժմ մեռելո՛յն երկրպագէ: - 429. Եւ դարձեալ՝ գլուխ է քրիստոս. և հերք՝ որպէս դասք վերին զօրացն ի նմանէ՛ առ մեզ *իջուցեալ* զշնորհս: - 534. Զի այսպէս ասէ ներքտառիոս հայրապետն հռօմայ թէ՝ չէր հնար *իջուցանել* զմարմինն տեառն ի խաչէն վասն փայլատակմանցն ի խոցուածոյն: - 631. Եւ համակարգք իւր *իջուցեն* զնա ի հանգիստ. - 674. Եւ դարձեալ որպէս որք յեզր ծովուն հասեալ զառագաստ նաւին *իջուցանեն*...: - 676

ԻՍԱՅԱԿ - Եւ ի տնտեսականն. որպէս Աստուած փրկիչ. կամ արդարութեան. կամ խաղաղութեան. կամ աբրահամու. կամ *իսահակայ* և այլն. և այս հասարա՛կ է Երրորդութեանն: - 49. Առաջինն խոհեմք և իմաստունք բնականապէս. որպէս նահապետքն առաջինք. աբրահամ. *իսահակ*. յակոբ. յոբ. կուռնէլիոս. և այլքն: - 269. Եւ բաղդատութեան *իսահակայ* և տեառն ի թուով: - 283. Անունք Կանանց Նահապետացն... *Իսահակայն* ռեբեկա՛: - 299. Այլ և որ *իսահակայ* վատթարք և խոտելիք եղեն: - 303. Իսկ աստեղք՝ ծնունդքն *իսահակայ* պայծառ վարուք և երկնընթացք որպէս մարգարէքն՝ քահանայքն՝ և ընտրեալ թագաւորք՝ և այլքն: - 303. Եւ որպէս հայրն աբրահամ նմանեցաւ աստուծոյ հօր, մանաւանդ և որդին *իսահակ* համեստութեամբ ինչ իրօք նմանի որդւոյ նորա քրիստոսի: - 304. Նա՛խ՝ զի որպէս *իսահակ* է՛ ստուգապէս որդի աբրահամու: - 304. Երկրորդ՝ զի *իսահակ* աւետեաց է որդի և խնդութեան զաւակ որպէս անունն յայտնէ *իսահակ*, որ է՛ ծաղր: - 304. Երրորդ՝ ծնաւ *իսահակ* ո՛չ բնականապէս ըստ բնութեան կարգի. զի անցեալ էին զաւուրբք. այլ էր աստուծոյ պարգև: - 304. Չորրորդ՝ զի *իսահակ* էր անդրանիկ որդի և միածին սառայի: - 304. Հինգերորդ՝ զի *իսահակ* նախքան զծնանիլն կոչեցաւ անուն: - 305. Վեցերորդ՝ *իսահակ* նախկին էր կատարումն ուխտի ը օրեայ նշանին: - 305. Եօթներորդ՝ որպէս փեսաւէրն *իսահակայ* եղիազար խօսեցաւ զհարսն ի վերայ ջրհորոյն: - 305. Ութերորդ՝ զի էառ *իսահակ* զհարսն և ուրախացաւ ի տան մօրն իւրում սառայի. որ զվեց ամ փրկեալ գոյր և ո՛չ ոք մտեալ: - 305. Իններորդ՝ որպէս *իսահակ* նահապետ եղև երկուց իմն ազգաց: - 305. Տասներորդ՝ և որպէս *իսահակ* նախասիրէր զանդրանիկն որդի, բայց յետոյ ետ զօրհնութիւնն նորին՝ որդւոյն կրտսերոյ: - 305. Մետասաներորդ՝ որպէս *իսահակաւ* յայտնեցաւ կատարեալ սէրն աբրահամու առ աստուած...: - 305. Երկոտասաներորդ՝ զի որպէս *իսահակ* հնազանդ գտաւ հօրն մահո՛ւ չափ, լաւ համարելով զմեռանիլն՝ քան առանց հնազանդութեան զկալն: - 305. Երեքտասաներորդ՝ որպէս զհետ *իսահակայ* չոքան երկուք ի ծառայիցն և կացին ի բացուստ: - 306. Չորեքտասաներորդ՝ *իսահակ* սրով և հրով եղև կատարեալ ի զենումն: - 306. Հնգետասաներորդ՝ որպէս ի վերայ *իսահակայ* եդեալ եղև փայտ պատարագին մինչ ի տեղի զենմանն: - 306. Եւ տէրն եբարձ ի յուս իւր զփայտ խաչին մինչ ի նոյն տեղի գողգոթային ուր զենանէր *իսահակ*: - 306. Վեշտասաներորդ՝ որպէս կապեցաւ *իսահակ* ոտիւք և ձեռօք ի վերայ սեղանոյն: - 306. Եօթնևժ, որպէս *իսահակ* արձակեցաւ յետ երից աւուրց, զի ի կամս հօրն յօրէ յայնմանէ էր մեռեալ՝ ուստի սկիզբն եղև ճանապարհին: - 306. Ութևժ, որպէս վասն *իսահակայ* եղև ձայն յերկնից. այսինքն «օրհնելով օրհնեցից». որ է՛ յայտնեցից երկնի և երկրի: - 306. Երկրորդ՝ սառա ամլութեամբ ծնաւ *զիսահակ*. և մարիամ կուսութեամբ զէմմանուէլ. և եկեղեցի միշտ կուսութեամբ ծնանի զծնունդս աւազանին: - 307. Եօթներորդ՝ ցնծութիւն եղև *իսահակ* ազգին իւրում. ըստ որում կոչեցաւ *իսահակ* որ է՛ ծաղր. և ճշմարիտ ցնծութենէ քրիստոս ամենայն հաւատացելոց...: - 307. Ութերորդ՝ յուսով ժառանգ երկրին ծնաւ *իսահակ*. նոյնպէս և ժառանգ բոլորից տէր մեր. և ժառանգ արքայութեան ծնունդք աւազանին...: - 307. Հայրն աբրահամ կոչեաց զանուն որդւոյ իւր *իսահակ*: - 307. Անդրանիկ է *իսահակ* ի մէջ բազմացն: - 308. Որդի ծնաւ *իսահակ*: - 308. Հատուցումն ի ստենէ՛ *իսահակայ*՝ փրկութիւն եղև հաստատ կերակրովք: - 308. Այսպէս. աբրահամ. *իսահակ*. եսաւ. ռագուէլ. զարեհ. Յոբ: - 320. Աբրահամ: *Իսահակա:* Յակոբ: Ղևի: Կահաթ: Ամրամ: Մովսէս: - 330. Վասն է՞ր կոչի աւագ օրհնութիւն. զի յակոբ ևս օրհնեաց զորդիսն. նոյնպէս և *իսահակ*. և այլն: - 407. Քանի՞ցս անգամ խօսեցաւ աստուած ընդ հարսն ամենայն... Ընդ *իսահակայ* երեք: - 412. Էառ և զերկիրն պարգևաց. զոր խոստացաւ աստուած աբրահամու *իսահակայ* և յակոբայ: - 414. Բարձրամեծարն գործոյ ներմարդութեան բանին աստուծոյ՝ բազում եղեն նախատիպք խորհրդոյ. որպէս մովսէս, յովսէփ, *իսահակ*: - 417. Աբրահամ լեալ ճամեան՝ ծնանի *զիսահակ*: - 452. *Իսահակ* լեալ ամաց վաթսնից՝ ծնաւ զեսաւ և զյակոբ: - 452. Որպէս եսաւ անդրանիկն *իսահակայ*՝ կցողական դեղօք ողջացոյց զմարմին իւր և արար անթլփատ. զի ցրեսցէ զուխտն աստուծոյ: - 486. Այլ և փայտն բարձեալ ի վերայ իշոյն *իսահակայ*: - 494. Այլ և զերիս նահապետսն միջնորդ դնէ. այսինքն զաբրահամ *զիսահակ* և զյակոբ: -

637. Հինգերորդ, ընտիրն յաչս մեր սիրելի՛ է. որպէս *խաւհակ* աբրահամու: - 657. Ութերորդ՝ գ օրս այս օրինակեցաւ ի զենումն *խաւհակայ*...: - 681. Եւ զերծեալ *խաւհակ* և խոյն զենեալ. զի հոգին զերծանի ի տանջանացն և մարմինն մեռանի: - 682. Զի տակաւին է՛ իսմայէլ ընդ *խաւհակայ*, և յակոբ ընդ եսաւայ ի նմին արգանդի: - 756

ԻՍԱՄԱՐԻԱՅ - *Իսամարիայ* ժ ազգին տիրէ՛ րոբովամ որդին նաբատայ. որք կոչեցան թագաւորք իսրայէլի չարք և ո՛չ բարիք: - 452

ԻՍԱՔԱՐ - Եւ ա՛յս են թժան ակունք և անւանքն գրեալ... *Իսաքա՛ր* է և Շմաւոն: - 348. Յուդա. *Իսաքար*. և Զաբողոն. ժը բիւր և ցն զօրք նոցա: - 378

ԻՍԻԴՈՐՈՍ - Քսանևիններորդ՝ ասէ *իսիդորոս* վարդապետն նոցա թէ՝ «Երրորդութիւնն ինքեան միայն է ծանուցեալ՝ և առեցեալ մարդոյն»: - 100. *Իսիդորոս*, «յարակայ ծայնիւ գոչեմք սուրբ աստուած, սուրբ և հզօր, սուրբ և անմահ որ խաչեցար վասն մեր ողորմեա՛ մեզ»: - 631

ԻՍԿ + *Իսկ* երկրաւորք մերթ այսպէս և մերթ այնպէս. լինին և ո՛չ լինին. որպէս մարդ, ձի, ծառ, և այլն: - 8. *Իսկ* բանին արիստոտէլի՝ թէ ի հակասութեանց մի կողմն ճշմարիտ է, այսինքն կամ ստորասութիւնն կամ բացասութիւնն: - 9. *Իսկ* ի վերայ փոփոխականացս ո՛չ նմանապէս. զի յանցեալ ժամանակս և ի ներկայս բացորոշակի միոն ճշմարիտ է և միոն ստէ՛. որպէս ասեմք՝ երէկ անձրև էր, կամ ո՛չ էր. այսօր անձրևէ, կամ ո՛չ է: - 9. *Իսկ* ի վաղիւն ո՛չ գիտեմք թէ անձրև է թէ ոչ. զի գիտեմք որ միոն լինի. այս՝ կամ այն՝ որ և հանդիպի. անձրև՝ կամ ո՛չ. այլ ի հարկէ բացորոշակի ո՛չ գիտեմք զմինն: - 9. Ասեմք առ այս, եթէ ամենայն իր զինչ և իցէ ի ներկայս՝ գիտեմք զնա ի յէութեան իւրում. *իսկ* ի հանդերձեալն ո՛չ գիտեմք ի յէութեան իւրում. սակայն գիտեմք զնա ի պատճառ իւր: - 9. *Իսկ* որք զբախտ և զճակատագիր վերագրեն մարդկան, և զամենայն ինչ մեր ի հարկէ ասեն, այսինքն ի զօրութէ աստեղացն...: - 10. Դարձեալ ասեն հակառակօղքն, թէ բոյսք և ծաղիկք և պտուղք երկրի ունին զօրութիւն ազդողական. *իսկ* աստեղք երկնից ո՞չ ունիցին: - 12. Հասարակ շարժումն է ըստ ութերորդ կամարին յարևելից յարևմուտս. *իսկ* յատուկ՝ յարևմտից յարևելս: - 12. *Իսկ* ոմանք յաւելուն յևս ամբարշտութիւն. իբր փախչելով ի ծախոյն՝ խոտորին յաջ կողմն: - 13. *Իսկ* չարն ո՛չ է էութիւն: - 13. *Իսկ* սուտն չար է, և չարն սուտ: - 13. Այլ արդ հուպ պատճառն է՝ հարկաւոր, և ներգործութիւն իւր. *իսկ* հեռին ո՛չ է հարկաւոր որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 15. *Իսկ* ի տեսութիւն մարդոյ է՛ առաջին և վերջին. զի զանցեալն տեսանէ յիշմամբ, և զներկայն իմացմամբ. և զհանդերձեալն ի պատճառն իւր ըստ ժամանակին փոփոխման որպէս ասացաք: - 15. Նախ թէ աստուած ստեղծ զկամքն բարի. և զբարին եդ առաջի կամիլ. *իսկ* նա անձնիշխանութեամբ հեռացեալ ի բարւոյն՝ գտա՛կ եղև չարին. զի չարն ո՛չ այլ ինչ է, բայց հեռացումն. կամ պակասութիւն բարւոյ. ապա ուրեմն թէպէտ բանն և կամքն է աստուծոյ, այլ կամիլն և ընտրելն զչարն՝ ոչ է յաստուծոյ, այլ կամացն և բանին: - 16. *Իսկ* զչար ո՛չ կամի. և ո՛չ բռնադատէ ի չարն. այլ տանջանս և պատիժս եդ գործողացն զչար. ապա ուրեմն չարն ո՛չ է յաստուծոյ. և ո՛չ կամի զչար ուրուք: - 17. Ասեմք նախ եթէ՝ չարն ո՛չ է յաստուծոյ որպէս բարին. զի բարին ըստ կամա՛ց է. *իսկ* չարն թոյլ տալով է. և ա՛յլ է կամացն որ յօժարութեամբ է, և այլ է թոյլ տալովն որ իբր ի յո՛չ կամացէ: - 17. *Իսկ* սկիզբն և կատարումն ի մեզ, որպէս նախածանօթ ընտրեալքն յառաջ քան զլինիլն աշխարհի. որ այժմ բարի գործովք կատարեցին ըստ նախասահմանելոյն իւրեանց: - 18. *Իսկ* որ սկիզբն ի մէնջ՝ և կատարումն ի խնամոցն աստուծոյ, այսինքն յորժամ սկսանիմք զբարին՝ և նա՛ աւարտէ՛ ի բարին: - 18. *Իսկ* չար փոխանակ բարւոյ ո՛չ առնէ ըստ որում անիրաւութիւնէ. այլ առնէ երբեք ըստ որում նախախնամութիւնէ. զի ի չարէն լինիցի բարի. թէպէտ մեզ չար երևի, այլ այս ևս բարի է. որպէս հիւանդութիւն. փորձութիւն. և այլն: - 18. *Իսկ* մարդիկ անձնիշխան կամօք և գործովք հասանին այն փրկութեան և շնորհաց և փառաց: - 18. Այլ զի արեգակն անքանապէս տայ զլոյսն. *իսկ* աստուած բանիւ և իմացմամբ ընտրէ զարժանիսն և փրկէ. որպէս մարդիկ զընտրելիս ընտրեն, և ոչ զխոտելիս: - 20. Եւ զի՝ մարդոյ ճանաչումն փոփոխի ը իրին. *իսկ* աստուծոյն անփոփոխելի մնայ: - 20. *Իսկ* ընդդէմ մանիքեցւոցն՝ որք ասեն բ սկիզբն, չար՝ և բարի. այսպէս հանդիպեցուք և պատասխանեցուք ի կարճոյ: - 20. Երկրորդ՝ երկեակն բաղադրեալ է, *իսկ* միակն պարզ. այլ ամենայն բաղադրեալ ի պարզէ՛ է: - 20. Արդ՝ բարի և չար ո՛չ են հակակայք որպէս առինչք. զի առինչքն համանգամա՛յն են. և ի միմեանց բաղկանան. *իսկ* բարին և չարն ո՛չ են համանգամայն. և չարն ի բարւոյն ո՛չ գոյանայ. և ո՛չ բարին ի չարէն: - 21. Եւ ո՛չ որպէս ներհականք. որպէս ջերմ և ցուրտ. սպիտակ և սեաւ. զի սոքա որակութիւնք են. *իսկ* բարին էութիւն է, և չարն ո՛չ է էութիւն: - 21. *Իսկ* ի բարւոյն ի չար՝ և ի չարէն ի բարի կարէ ոք փոխիլ: - 21. Ասեմք առ այս եթէ՝ բարի և չար ըստ ենթակային ներհակք են միմեանց. *իսկ* ըստ ինքեանց՝ ունակութիւն և պակասութիւն որպէս ասացաք: - 21. *Իսկ* չարն կորուսիչ է և ապականիչ:

- 22. *Իսկ* չարն ոչ մնայ. զի չարն ոչ է էութիւն. այլ պակասութիւն: - 22. Դարձեալ՝ ամենայն ինչ որ յէից է՝ սկիզբն ունի և պատճառ. *իսկ* չարն ո՛չ ունի սկիզբն և ո՛չ պատճառ. վասն որոյ ո՛չ է յէից: - 22. Այս բարիս ի հրեշտակս անփոփոխ և սերտ է. *իսկ* ի մեզ փոփոխական է: - 23. *Իսկ* չարն է եկամուտ և պակասութիւն բարւոյն: - 23. *Իսկ* չարն բազում է և ի բազում պատճառաց: - 23. *Իսկ* չարն կորեաւ յորժամ բարձաւ ի հոգւոյն. զի չարն ո՛չ է է՝ և ո՛չ գոյ: - 23. *Իսկ* չարն ըստ ենթակային էանայ և երևի, և ըստ ինքեան ոչընչանայ և ապականի. զի ո՛չ է է. և ո՛չ գոյ: - 23. *Իսկ* չարն ո՛չ փափագի բարի լինիլ: - 23. *Իսկ* չարն բարւոյ ո՛չ հաղորդի և ո՛չ լինի բարի: - 23. *Իսկ* չարն ի յէութեան երևեալ՝ փոխի դարձեալ յոչինչ և յոչ գոյ: - 23. *Իսկ* չարն արտաքո՛յ է էութեան և բնութեան. վասն որոյ անբաւ է և անպատճառ: - 23. *Իսկ* չարն ոչընչութիւն է. և ո՛չ ունի առաջք և վերջք. վասն որոյ անչափ է չարն և անպատճառ, որպես ի վերոյ ցուցաւ: - 23. *Իսկ* չարն անսահման է ըստ ինքեան, և ո՛չ է սահմանիչ այլոց: - 24. *Իսկ* ճանաչի աստուած ըստ հինգ եղանակս: - 24. *Իսկ* հինգերորդն ի հանդերձեալն դէմ՝ յանդիման տեսութիւն ըստ առաքելոյ: - 24. *Իսկ* թէ և նա՛ սկսեալ՝ պիտո՛յ է և նման սկիզբն: - 25. *Իսկ* երկրորդ ի կարգէ իրաց իմանալի է ճշմարիտն աստուած: - 25. *Իսկ* երրորդ գլուխն որ է՛ տեսութեամբ զգալեաց յերկինս և յերկրի: - 26. Որև կատարեցաւ *իսկ*: - 28. *Իսկ* եզր աստ ցուցանէ զնոսա սուտս և ապաշնորհս...: - 28. *Իսկ* ի գալստեան մէսիային ծեր առաւել ցրուեցան և կորեան: - 28. *Իսկ* որ զկամսն է չարացուցեալ, զճանապա՛րհն ունի թիւր. և որքան ընթանայ՝ մոլորի: - 33. *Իսկ* ուրախանալն ի չարն մահ է և անզգայութիւն. և ընդդէմ բժշկողացն մրցումն. որպիսիք էին հեթանոսքն ի կուռս իւրեանց. և հրէայքն յօրէնսն. և փաղանք հերետիկոսացն յաղանդս իւրեանց: - 33. *Իսկ* պաշտօն կռոցն՝ մեղանչումն է ընդդէմ էութեանն աստուծոյ և փառաց: - 33. *Իսկ* պաշտօն կռոցն ո՛չ ունի զերկիւղն աստուծոյ: - 33. *Իսկ* մեծութիւն կռապաշտութեան այնքան էր՝ մինչ միածին որդին պատարագեցաւ մարմնով, և ապա բարձաւ մեղք կռամոլութեանն յաշխարհէ: - 33. *Իսկ* հերձուածօղ գիտութեամբ ամբարշտին. որոց ծա՛նր է պատիժն: - 33. *Իսկ* սոքա անզեղջ մնան որպէս սատանայ՝ զինքեանս ուղիղ կարծելով: - 33. *Իսկ* հերձուածօղքն զփառս ճշմարտին աստուծոյ նուազեն: - 33. *Իսկ* սոցա մարդեղութիւն բանին: - 33. *Իսկ* սոքա և զիրեշտակս ընդ մեզ դասեն. որպէս յայտ է ի գիրս պարապմանցն Կիւրեղի: - 34. Զի թէ ասեն էր յառաջ քան զծնունդն որդի. *իսկ* էութիւնն հօր հայրութիւն է. և թէ ոչ էր որդւոյ հայր՝ բառնի յէութենէն իւրմէ, - 36-37. *Իսկ* այսոքիկ պատահմունք են քեզ: - 37. *Իսկ* այսոքիկ առանձնաւորութիւնք են հօր և որդւոյ. և ո՛չ են բնութիւնք անծնելութիւնն և ծնելութիւնն. այլ ի մի և ի նոյն բնութեանն: - 38. *Իսկ* դուք զի ուրանայք զհոգին հաւասար գոլ հօր և որդւոյ, և կրտսե՛ր ասէք քան զորդի: - 39. *Իսկ* միաւորութեանն իմանալ՝ ոչ է ինչ մեծ. այլ է հաւասար որպէս առօղն՝ նոյնպէս և առեալն զոյգ աստուած և մարդ: - 39. *Իսկ* զի ասէ՝ «առաքեցայ» ո՛չ թէ տեղւոջէ ի տեղի. որպէս մեք բովանդակեալքս ի մի տեղի. զի առաքիմք շարժմամբ ի միւսն: - 40. *Իսկ* անտօն և ո՛չ գիր գիտէր՝ ո՛չ թէ այնքան իմաստութիւն, որպէս հաճոյ եղև աստուծոյ. մեք յի՞նչ հաւատամք և ընդունիմք զայն իմաստութիւն: - 40. Եւ թէ գոյր երիցագոյն, լինէր պատճառն և գերագոյն քան զաստուած. *իսկ* ստեղծանելն երևի պատճառաւ. այսինքն վասն փրկութեան մարդկան: - 41. Ապա ուրեմն ծնունդն նախքան զամենայն բլուրս՝ էր ի սկզբանն ի բնութենէ հօր. *իսկ* ստեղծումն վասն մարմնալոյն. զի իւր է մարմինն: - 41. *Իսկ* այլ վարդապետք ասեն թէ՝ բանիւս այսու՝ ցուցանի կերպ աստուածային ծննդեանն. քանզի ի ծնունդն՝ ծնեալն առնու զբնութիւն ծնողին որ է՛ կատարելութիւն: - 41. *Իսկ* ի ստեղծումն է ընդդէմ այսմ. քանզի ստեղծօղն ո՛չ այլայլի, այլ ստեղծուածն: - 41. *Իսկ* բանս մեզ այսպէս լուծցի: - 42. *Իսկ* յորժամ ամէն լեզու խոստովան լիցի տէր զյիսուս քրիստոս, անզրաւապէս թագաւորէ՛ ընդ հօր և տնտեսութեամբն: - 42. *Իսկ* հնազանդիլն որդւոյ հօր, ո՛չ թէ այժմ անհնազանդ է վասն հակառակութեան. զի այս աւազակա՛ցն է. և անհնա՛ր է ասել զմի և զնոյն էութիւնն ինքն ինքեան հնազանդ և անհնազանդ ըստ այնմ որ բան է. այսինքն զպարզ աստուածութիւնն: - 42. *Իսկ* յորժամ հնազանդին ամենայն անդամք գլխոյն քրիստոսի գիտութեամբ և փոփոխմամբ, յայնժամ և ինքն լնու զհնազանդութիւնն, ընծայելով զհնազանդեալքս հօր: - 42. *Իսկ* «աստուած աստուած իմ ընդէ՞ր թողեր զիս», ո՛չ թէ յինքենէ՛ թողաւ և կամ ի հօրէ. որպէս թէ երկեաւ ի չարչարանացն. վասն զի կամաւ եկն և ո՛չ հարկիւ: - 42. *Իսկ* վասն չարչարանաց հնազանդութեանն քրիստոսի բազում պատճառս դնէ յայսմ վայրի աստուածաբանն գրիգորիոս: - 42. *Իսկ* ուր ուրէք զի զգեստ անուանի մարմինն յաղագս **բ** իմն պատճառաց: - 43. Եւ թէ բան իմանաս՝ և ոչ պահքն պատշաճ էր սրբեցելոցն բանիւն... զի պահքն զոչ սուրբն սրբէ. *իսկ* նոքա զի սուրբք էին ոչ պատշաճ պահքն. վասն այն ո՛չ կարէին: - 44. *Իսկ* բանն աստուած է՛ ծնեալ ի հօրէ՝ այլ ո՛չ բաժանեալ. որպէս ո՛չ բաժանի բան՝ ի մտաց. թէպէտ ի բազում լսելիք մտանէ. և թէ ի վերայ քարտիսի մարմին զգենու: - 45. *Իսկ* մի և ճշմարիտ ասելովն՝ յատկացնէ՛ ի բազում և ի սուտ աստուածոց

հեթանոսաց որ անուամբ միա՛յն են: - 47. *Իսկ* և զինքն անուամբ յայտնէ թէ «զյիսուս քրիստոս»: - 47. *Իսկ* զի բարեխօսել լսեմք հոգւոյ և որդւոյ: - 48. *Իսկ* յորժամ դառնամք ի մեղաց՝ յորդորէ՛ զմեզ ի ծածուկ իմաստիւքն իւրովք, ժուժկալ լինել ի փորձութիւնս և համբերել տանջանաց որով ինքն զփորձ էառ: - 48. Զի մեք որ ի նեղութիւնս և ի փորձութիւնս ժուժկալեմք աղաչանօք. *իսկ* մեր մաղթանքն նմա՛ վերաբերի: - 48. *Իսկ* զանգիտութիւնն որդւոյ վասն ժամուն և աւուրն թէ բերցեն ընդդէմ մեր հակառակօղքն՝ և այնպէս նւազ ասիցեն զորդի: - 48. *Իսկ* էն՝ զմիշտ լինիլն ցուցանէ. ըստ այնմ՝ «ես եմ ալֆա և օմեգա». այսինքն առաջին և վերջին: - 49. *Իսկ* այլ ամենայն անուանքն՝ ներգործութեանցն են առ մեզ արարեալ՝ և հովանւոյն. բայց բաժանին ամենայն անւանք յերկուս: - 49. *Իսկ* զի Որդի ասեմք: - 49. *Իսկ* զի Բան անուանի: - 49. *Իսկ* զի Յովիւ անուանի: - 49. *Իսկ* որդի մարդոյ կոչի, զի էր ի յարենէն ի զանգւածոյն ադամայ իբր ի նախահօրէ՛. և ի կուսէն՝ իբր ի մօրէ՛: - 50. *Իսկ* մարդ, զի սրբեսցէ ինքեամբ զմեզ՝ եղև ամենայն յաղագս ամենայնի. այսինքն հոգի և միտք և մարմին. զի յորոց հասարակաց եղև մահ, լիցի և կեանք: - 50. *Իսկ* որք բառնան զաստուածութիւնն ի միոյն՝ և ո՛չ երկոցունց տան զաստուածութիւնն, իմա՛, ըստ առաքելոյն զօրութիւն և իմաստութիւն է հօր որդի. և բան՝ ըստ աւետարանին յօհաննու: - 51. *Իսկ* այլք արարած վասն ո՛չ յայտնելոյ ի գիրս աստուած զհոգին: - 51. *Իսկ* զմիւսն գործակից՝ զօրութեամբ անսահմանելի. զի իւր ասեն արար գործակից. *իսկ* բնութեամբ սահմանելի. զի արարած է: - 51. *Իսկ* զմիւսն զօրութեամբ և բնութեամբ սահմանելի. զի արարած և պաշտօնեայ և ծառա՛յ է ասեն: - 51. *Իսկ* յորժամ զյայլումն լսեն՝ արծակին ի վերայ մեր ասելով, եթէ յայլո՛ւմ է՝ պատահումն է ի հայր որպէս զօրութիւնս առ մեզ. - 52. *Իսկ* այլ բազում օրինակ երրորդութեանն ասացաւ ի վերոյ յերեք համարն: - 53. *Իսկ* արիոսի՝ զի նա միայն զհա՛յր ասէր աստուած. զայս ասեմք թէ, ո՛չ են մեզ երեք աստուածք՝ այլ մի աստուած և երեք անձինք. և երկուքն ի մի և ի նոյն էութենէն յառաջ եկեալ. կամօք մի և զօրութեամբ մի: - 54. *Իսկ* աստուած ո՛չ այսպէս. այլ որպէս մի է բնութեամբ՝ և կամօք և զօրութեամբ մի: - 54. *Իսկ* մովսէս՝ որ միոյ բնութեան էին հաղորդք և միոյն անւան քերովբէքն, մի յաջմէ և մի յահեկէ ասէ: - 54. *Իսկ* յորժամ քակես՝ լինի մի և մի. քակեցաւ այժմ ի յառաջին բնութենէն ըստ քեզ՝ և ունի դեռևս զնոյն համարն: - 55. *Իսկ* ի յաստուած, բարկանալն, ննջելն, և զարթնուլն, և գնալն և այլն: - 55. *Իսկ* ի յաստուած, զի է՛ անսկիզբն և անծին. անմահ և անապական: - 55. *Իսկ* ի յաստուած՝ զի ո՛չ է չար. և ո՛չ տգէտ. և ո՛չ անկար, և ո՛չ ասի: - 55. *Իսկ* զպատճառ ծածկութեան հոգւոյն: - 55. *Իսկ* այլք՝ հոգի զհրեշտակական հոգին ասեն. որ տըւեալ է առ ի պահպանութիւն մեզ. զի նա ուղղէ զմեզ ի բարիս, և զաղօթս մեր մատուցանէ աստուծոյ: - 59. *Իսկ* շարժմունքս այս ո՛չ ցուցանեն զաստուած ստեղծուած: - 60. *Իսկ* որ ասէ յովէլ՝ «հեղից յոգւոյ իմոյ», հեղումն ո՛չ այլ ինչ է, բայց թէ առաքումն: - 60. *Իսկ* առ երկրորդն ասեմք, եթէ «փչեաց յառաքեալսն» այս զբղխումն ցուցանէ, ապա ուրեմն որդին ծնունդ է ի հոգւոյն ըստ հրեշտակին՝ «որ ի նմայն ծնեալ է ի հոգւոյն սրբոյ է» ասէ: - 61. *Իսկ* թիւրութիւն է այսպէս: - 62. Նախ՝ զի բղխումն հոգոյն՝ է՛ ելումն. *իսկ* ելումն շարժումն միոյն ի միւսոյն: - 63. *Իսկ* հոգին առնու յիմաստութեանց և զօրութեանց որդւոյ և բաշխէ՛ արարածոց: - 65. *Իսկ* թէ և նա արտաքուստ ունի զորդիութիւն և զայլսն, գոյ կասկած երբեմն ի բաց մերժել զոր էառն: - 66. *Իսկ* թէ և նա շնորհիւ ունի զորդիութիւնն, զիա՛րդ կարէ տալ ումեք զոր հազիւն հարստացաւ: - 67. *Իսկ* թէ և զերկու բնութիւնն ասես տէր, ընդդէմ խօսիս առաքելոյն որ մի ասաց զտէր մեր յիսուս քրիստոս՝ որպէս և զհայր: - 69. *Իսկ* եղևս այս՝ նշանակէ զմիաւորութիւն բանին և մարմնոյն: - 72. *Իսկ* պօղոս զգաւակն զայն զքրիստոս ասէ 'ի հռօմայեցւոցն թէ՝ «քրիստոս է 'ի հարցն ըստ մարմնոյն աստուած օրհնեալ յաւիտեան:» - 73. Այլ յօհաննէս 'ի կաթողիկէն ասէ, «որ էրն 'ի սկզբանէ զորմէ լըւաքն և ականատես *իսկ* եղաք. և ձեռք մեր շօշափեցին զբանն կենաց:» - 73. Ա՛րդ՝ ընդդէմ քումդ խոհեմութեան ո՛րպէս իմանաս ի միում հասարակ բնութեան զբանն ծնեալ և զհոգին բղխեալ. *իսկ* հայր ոչ ծնեալ կամ բղխեալ. և անդրադարձեալ ևս: - 74. *Իսկ* վասն անբաժան էութեանն ծանի՛ր և զայդ օրինակաւ: - 74. *Իսկ* ըռընկունքն ըզհոտն. և զայլսն ո՛չ: - 75. *Իսկ* շօշափելիքն զգայ զջերմութիւնն՝ և տեսանելիքն զլոյսն միայն ի միում էութեան: - 75. *Իսկ* ընդ դէմ եւտիքեայ անշփոթ ասել՝ պահէ՛ զյատկութիւն բնութեանցն՝ ի միութիւն խառնեալ էութեանցն: - 75. *Իսկ* աստուած զաստուածութիւնն՝ և մարդ զմարդկութիւնն միայն: - 75. *Իսկ* մեք ի կարճոյ պատասխանեսցուք: - 76. Առ երրորդն ասեմք՝ թէ յիմարութիւն է ամենևիմբ և մոլորութիւն *իսկ* ի լսել զայս: - 76. *Իսկ* միւսն մա՛րդ էր բնութեամբ յարարեալ և ստեղծեալ բնութենէ. և խառնելով ընդ բանին՝ եղև առեալն որպէս առօղն զո՛յգ և հաւասար աստուած...: - 79. *Իսկ* սուրբն կիւրեղ ընդ դէմ նեստորի զինէր. որ ասէր բնակութեամբ զբանն ի մարմնի. և նախ զմարդն ծնեալ ի կուսէն և շրջեալ ի յերկրի, և յետոյ բնակեալ բանն աստուած յետ մկրտութեանն. և յետ յարութեանն փառաւորեաց զնա և զօրացոյց յարակցութեամբ ընդ ինքեան: - 79.

Իսկ աստուածաբանն ընդդէմ՝ ապօղինարի՝ որ միայն մարմին ասաց առանց հոգւոյ առեալ. ասէ, մարմին առանց հոգւոյ անկատա՛ր է մարդ: - 80. Զբանս զայս չարափառքն այսպէս մեկնեն, թէ միութիւն բանին ընդ դէմ է միութեան Երրորդութեանն. զի անդ բնութիւնն մի՝ և գ անձինք. *իսկ* աստ **բ** բնութիւն և մի անձն: - 80. *Իսկ* մեք դասք ուղղափառաց կրկին կերպիւ իմանամք զբանս զայս: - 80. *Իսկ* բաժանմունքն յորոց փրկիչն՝ ընդդէմ է այնմ. զի բնութեամբ է միաւորեալ. որ ո՛չ է հնար շփոթելոյ: - 80. *Իսկ* աստ թէպէտ միութիւն է, բայց ոչ է բաժանումն անձանց. այլ ըստ միութեան բնութեանն մի՛ է անձն: - 80. *Իսկ* եկեղեցի սուրբ՝ ընդ դէմ արիոսի մի բնութիւն խոստովանի. և ընդ դէմ սաբէլի **գ** անձինք: - 81. *Իսկ* ընդ դէմ նմին եւտիքէս զամենայն շփոթէ և խառնակէ. զանձն և բնութիւնն. և զկամս և զկիրս: - 81. *Իսկ* ուղղութեանցն աշակերտք՝ ընդ դէմ երկուցն յաջ և յահեակ պատերազմին: - 81. *Իսկ* որք յետ միաւորութեանն **բ** ասեն բնութիւնս ի քրիստոս, և բաժանեն զկամս, և զգործս, և զկիրս, թէպէտ և անձն մի համբաւեն: - 81. *Իսկ* որք յերկուցն մի եղեալ բնութիւն ասեն, որպէս յաստուծոյն և ի մարդոյն եղեալ մի բնութիւն ո՛չ աստուծոյ և ո՛չ մարդոյ: - 81. *Իսկ* որք յետ միաւորութեանն՝ **բ** բնութիւնս խոստովանին, և սոքա են **բ** դասք: - 82. *Իսկ* անձն առանց բնութեան՝ միայն անուն է սոսկ. որպէս որդի՝ կամ քրիստոս՝ կամ յիսուս: - 82. Իբր թէ բանն և մարդն բաժանեալ են էութեամբ և բնութեամբ, *իսկ* մի են որդիութեամբ: - 82. *Իսկ* երրորդ դասքն, որք յերկուց ասեն եղալ մի բնութիւն, ո՛չ աստուծոյ և ոչ մարդոյ: - 82. *Իսկ* մեք դասք ուղղափառաց՝ գիտեմք զբնութեանն բան: - 82. *Իսկ* յորժամ կամեցաւ արարիչն մարդ լինիլ, բանն աստուած իւրով կատարելութեամբն անձամբ և էութեամբ՝ ո՛չ մասամբ, այլ լրիւ միացաւ անճառապէս ի մարմնի: - 82-83. Զնոյն զօլ աստուած և որդի աստուծոյ ըստ հոգւոյ. *իսկ* որդի մարդոյ ըստ մարմնոյ: - 83. *Իսկ* բաժանական է՝ որպէս բանականն և անբանն բաժանեն զմարդ և զձի: - 85. *Իսկ* գործն՝ կամացն հետևի: - 85. *Իսկ* զկամքն իմասցիս մի՝ վասն կամելոյն և վասն միաւորելոյն որ է սկիզբն և կատարումն: - 85. *Իսկ* մի զօլ ներգործութիւնք և կիրք. որպէս քնարն՝ և որ շարժէ զքնարն՝ մի ներգործութիւն կատարեն և ո՛չ երկուս: - 86. *Իսկ* անհատ ասի՝ զի ո՛չ քակտի և ո՛չ հատանի որպէս բոլորն ի մասունս. զի թէ բաժանես զնա որպէս ի հոգի և ի մարմին, կամ յոտս և ի ձեռս և ի գլուխս, ո՛չ մնայ բոլորն: - 86-87. *Իսկ* աստ բնութիւնք բ միայն. կամ **գ** ըստ ոմանց: - 88. *Իսկ* աստ **բ** բնութիւն ի մի թիւ անձին որպէս համբաւեն ոմանք: - 88. *Իսկ* զմիաւորութիւն երկուց բնութեանցն ուրանան երկաբնակքն: - 88. *Իսկ* աստ նման միմեանց՝ և բոլորին կոչի քրիստոս. ըստ որում ասի՝ քրիստոս էջ յերկնից. որ է բանն. և քրիստոս եդաւ ի գերեզմանի. որ միայն մարմինն է աստուածութեամբն. և քրիստոս էջ ի դժոխս. որ միայն հոգին էր աստուածութեամբն: - 88. *Իսկ* տէր մեր անուամբ և բնութեամբ է աստուած որպէս խոստովանիմք դասք ուղղափառաց: - 88. Զի զոչ առեալն ասեն մի ի քրիստոս՝ և ո՛չ զառեալն. այսինքն զանձն՝ որ ո՛չ է առեալ՝ մի ասեն. *իսկ* զառեալ բնութիւնն որոշեալ պահեն և յերկուս քակտեն: - 88. *Իսկ* որպէս բոլոր ի մասունս, զի որպէս միոյ մասին պակասելոյ՝ բոլորն անկատար մնայ: - 89. *Իսկ* որպէս հոմանուն ձայն, զի հաւասարապէս հաղորդի որոց կոչինն. որպէս խոյ երկնային և երկրային և ջրային. զի ո՛չ առաւել և ո՛չ նուազ կոչին. այլ հաւասարապէս: - 89. *Իսկ* զոյգ և հաւասար՝ ընդ դէմ է նոցա: - 90. *Իսկ* աստ հաւասար և զոյգ ասէ աստուած և մարդ՝ ըստ Գրիգորի աստուածաբանին. «զոյգ աստուած. որպէս առօղն՝ նոյնպէս և առեալն աստուած»: - 90-91. *Իսկ* միանգամայնն՝ դարձեալ ընդ դէմ է նոցա Որք զաստուած և զմարդն որոշեն ի միմեանց. եթէ բնութեամբ և եթէ անձամբ: - 91. *Իսկ* սա ասէ միանգամայն. այսինքն է համանգամայն հակադարձին առ միմեանս և հետևին միմեանց: - 91. *Իսկ* սուրբն կիւրեղ մի ասէ վասն անձինն, և նոյն ասէ վասն բութեանն: - 91. *Իսկ* թէ և որոշակի ասես ուղղափառ մտօք, և ո՛չ այն է զարտուղի. յորժամ ասես աստուծոյ մարմին և աստուծոյ արիւն. զի որ ինչ է՛ ի յաստուած՝ աստուած է և ո՛չ օտար յաստուծոյ: - 92-93. *Իսկ* ասելն «զնա», կամ ըստ միութեան իմանի. և կամ ըստ այլոց բաժանմամբ: - 94. *Իսկ* առաւել բարձրութիւնն. զի որպէս անհամեմա՛տ է խոնարհութիւն՝ աստուծոյ մարդանալ և չարչարիլ. և անզուգական բարձրութիւն է մարդոյս բնութեան ընդ աջմէ աստուծոյ նստիլ և հաւասարիլ: - 94. *Իսկ* ըստ միութեան յոյժ վայելչապէս: - 94. *Իսկ* «շնորհեաց նմա անուն» որ է՛ յիսուս քրիստոս: - 94. *Իսկ* ի վերն քան զամենայն անուն. թէպէտ և անուանեին և յեսու՝ և օծեալք բազումք ի հինն և ի նորս: - 95. *Իսկ* սոքա յաստուծոյ և գթութեամբ սիրոյ: - 95. *Իսկ* հիմն հաւատոյս մերոյ քրիստոս է եղեալ ի հօրէ՛: - 96. *Իսկ* գանձն և աղբիւրն իմաստութեան երկնի և երկրի՝ ո՛րպէս լինի կարօտ գիտութեան կամ ստացեալ յայլմէ: - 98. *Իսկ* տրամախոհութեամբ քննէ զիմանալիս. որպէս հրեշտակ: - 103. *Իսկ* բնութիւնն աստուծոյ անե՛ղ է. և զի անե՛ղ է՝ անչա՛փ է: - 103. *Իսկ* չափաւորութիւնն զանչափութիւնն ո՛չ կարէ չափել: - 103. *Իսկ* բնութիւնն աստուծոյ անյայտ է և անգիտելի: - 103. *Իսկ* սուրբ գիտութիւնն ընդ դէմ այսմ լուսաւորէ՛ զմիտս և ուղղէ՛. և ընդարձակէ զտեսութիւնն և թեթեւացնէ առ

վերինն. և ժողովէ ի մինն. և կատարէ զպատկերն: - 104. *Իսկ* յատուկ այլ է երիցն. և երկուքն աւելի՛. և նըւազ քան զմինն: - 104. *Իսկ* յատկութիւն և որոշումն դիմաց՝ սակաւ ինչ է. վասն այն թըւով տեսանի: - 104. *Իսկ* հասարակն՝ զի բոլոր բանն աստուած իւրով կատարելութեամբն էառ զբոլոր և կատարեալ մարդկային բնութիւնս. և եղև աստուածն կատարեալ՝ մարդ կատարեալ: - 106. *Իսկ* Երրորդութիւն կոչեմք՝ բաժանելով յերեք թըւոյն: - 107. *Իսկ* Երրորդութիւն, որ է՛ գ միութիւն. և մի Երրորդութիւն. այսինքն մի գ. և գ մի: - 107. *Իսկ* երեք թիւն՝ մի զկնի միոյ: - 108. *Իսկ* ի յԵրրորդութիւնն ո՛չ է քանակ և չափ, և ո՛չ պատահումն, և ո՛չ գիտելի եղական մտաց: - 108. *Իսկ* ի սուրբ Երրորդութիւնն՝ մինն պակաս չունի քան զերկուքն. և ո՛չ երկուքն աւելի քան զմինն. զի հայր ունի զամենայն լիութիւն որդւոյ և հոգւոյ: - 108. *Իսկ* ի սուրբ Երրորդութիւնն հայր կատարեալ. որդի կատարեալ. հոգի կատարեալ. և կատարեալն ո՛չ յաւելու և ո՛չ նըւազի: - 108. *Իսկ* սուրբ Երրորդութիւնն անփոփոխելի է. զի հայր ծնաւ զորդի և բղխեաց զհոգին. և ո՛չ փոխեցաւ ի գոլոյն հայր: - 108. *Իսկ* ի սուրբ Երրորդութիւնն անբաժանելի՛ է հայր ի յորդւոյ և ի հոգւոյ. որդի ի հօրէ և ի հոգւոյ. և հոգի ի հօրէ և յորդւոյ: - 108. Ո՛չ ասեմք. զի աստուածութիւնն հասարակ է բնութեանն. *իսկ* Երրորդութիւնն հասարակ է անձանցն: - 108. Ա՛րդ՝ զի հայր պատճա՛ռ է որդւոյ ծննդեան՝ և հոգւոյ բղխման, վասն որոյ հայր նախադասի. *իսկ* ըստ նմա որդի. ո՛չ որպէս ոմանք կարծեն որդի պատճառ է հոգւոյ բղխման, այլ գ է ուղիղ տեսութիւնն: - 109. *Իսկ* աստուած մի կոչի: - 109. Երրորդ՝ թիւն ըստ գիտութեամբ մեր է. *իսկ* աստուած ըստ գիտութեամբ մեր ո՛չ պարունակի որպէս ասացաք. ապա ուրեմն ի վեր է քան զմի և զմիակ: - 110. *Իսկ* պատահումն է քանակ՝ որակ՝ և այլն: - 111. *Իսկ* տարերքն ո՛չեն պարզ. և ո՛չ երկրպագելի. և ո՛չ անապական. և ո՛չ անփոփոխ: - 112. *Իսկ* անե՛ղ է աստուած արձակապէս և գերազանց. զի անեղէ է՝ և միշտ գոյ՝ և ինքնակատար: - 113. *Իսկ* արձակապէս և գերազանցն՝ զնոյն անեղութիւն Երրորդութեանն բացորոշէ: - 113. Աստուած անեղական բնութիւն. *իսկ* արարածքս եղական բնութիւն: - 113. *Իսկ* զի ի պատճառէ՛ են՝ այսու յատկացեալ են ի հօրէ. զի հայր անպատճառ և անսկիզբն է: - 114. *Իսկ* հոգի ո՛չ է արարիչ ժամանակաց. և ո՛չ յառաջ քան զժամանակս. զի ի մէջ ժամանակի՛ է: - 114. *Իսկ* հոգի մեր՝ և հրեշտակք՝ ասին յաւիտենականք. զի ո՛չ են ըստ ժամանակաւ. այլ ըստ յաւիտենիւ: - 114. *Իսկ* հրեշտակք և հոգիք և աշխարհ՝ կոչին յաւիտենականք. զի հաղո՛րդ են յաւիտենին. այնմ որ սկսեալ է և անվախճան: - 116. *Իսկ* ժամանակն գ մասն ունի. այսինքն անցեալ՝ ներկայ՝ և ապագայ: - 116. *Իսկ* հրեշտակք յայլմէ ունին. այսինքն յաստուծոյ: - 116. *Իսկ* հրեշտակք ո՛չ են կենդանարար այլոց. այլ միայն կենդանի: - 117. *Իսկ* հրեշտակք սկսեալ և անվախճան որպէս ասացաք: - 117. *Իսկ* հոգին փոփոխի: - 117. *Իսկ* այս միայն կենացն է յատկութիւն: - 117. Երկրորդ՝ իմանալին անըմդմիջաբա՛ր է ի պատճառէն. *իսկ* զգալին միջնորդիւ տարերց: - 117. *Իսկ* զգայականն ի ջերմութենէ և ի շնչոյ օդոյ: - 117. *Իսկ* զգայականն ունելով զայսորիկ առաւելու զզգալն և զշարժիլն: - 117. Ո՞րպէս աստուած զանցեալն և զապագայն համանգամայն տեսանէ ներկայաբար. *իսկ* մեք ո՛չ: - 117. *Իսկ* պակասութիւնքս այս ո՛չ են ի յաստուած: - 117. *Իսկ* միտքն աստուծոյ ի վեր է քան զժամանակ. վասն որոյ ներկայաբար զանցեալն և զհանդերձեալն տեսանէ: - 117. Վասն է՞ր է զի աստուած զանգործս և զոչէսն տեսանէ. *իսկ* մեք զեղեալն և զգործեալն: - 118. *Իսկ* մերս եղական է. վասն որոյ զեղեալսն չափէ: - 118. *Իսկ* անեղն ի բ դէմս որոշի. որպէս անեղ էն աստուած. և անեղ՝ որ դեռևս ո՛չէ եղեալ և գոյացեալ: - 118. *Իսկ* մեք երկոցունցն անգիտանամք: - 118. *Իսկ* մեր տեսութիւնս էութեանն հետևի. զի նախ իրն լինի, և ապա՛ մեք տեսանեմք: - 118. *Իսկ* մեք զկնի գործոյն և կամելոյն և էութեան որպէս ասացաք: - 118. *Իսկ* մեք սոցա ամենայնի զընդդէմսն տեսանեմք. և ա՛յս է պատճառն: - 118. *Իսկ* մերս մասնաւոր: - 119. *Իսկ* մեք զմիսն: - 119. *Իսկ* մեք զմինն: - 119. *Իսկ* մեք զներկայն միայն: - 119. *Իսկ* երկրորդն՝ կատարելոցն. որպէս մարգարէից և առաքելոցն: - 119. *Իսկ* երկրորդն՝ հաւատոյն պայծառ և լուսաւոր տեսութիւն: - 119. *Իսկ* հրեշտակք ո՛չ յինքենէ՛, այլ յաստուծոյ սկսեալ և անվախճան. զի առանց մոռացութեան ունին: - 120. *Իսկ* շնորհականն է ընդդէմ այսոցիկ. զի պարզ և միեղէն իմացմամբ բարձրանայ յաստուածային գիտութիւնն. և այնպէս ի զարմացման լինի տեսութեամբ նորին: - 120. Նախ՝ զի հրեշտակացն իմանալի և միահաղոյն է տեսութիւն. *իսկ* մարդկան բանական և մասն մասն ժողովելով: - 120. Չորրորդ՝ միեղէն է նոցա տեսութիւնն և ի միոյ. *իսկ* մերս բազում և ի բազմաց. զի բաժանեալ զգայարանօք զբաժանեալ իրս տեսանեմք: - 120. Հինգերորդ՝ նոցա անմոռանալի՛ է տեսութիւնն. *իսկ* մերս հանդերձ մոռացմամբ. որքան զգայութեամբս տեսանէ միտքն: - 120. *Իսկ* ճշմարտութիւնն ո՛չ փոփոխի. որպէս լոյս հաւատոյն: - 121. *Իսկ* հաւատն առ մին և աստուածային ճշմարտութիւնն: - 122. *Իսկ* հաւատն անմոլար և անտարակո՛յս է ի ճշմարտութիւնն: - 122. Չորրորդ՝ բանական քննութիւն զճշմարիտն ըստ մտա՛ցն քարշէ. *իսկ* հաւատոյն՝ միտք ըստ ճշմարտութեանն հետևի: - 122. *Իսկ* հաւատոյն վարձս ընդունի և փառս: - 122.

Իսկ չորրորդն է խորհրդական աստուածաբանութիւն. յորժամ զամենայն զգալի և զիմանալի էութիւն արտաքոյ թողեալ, ի խորս ընթանամք մտօք և մտանեմք յամպն և ի մէդն ըստ մովսէսի. և ապա տեսանեմք զնա արտաքս որոշեալ յամենայն էից: - 122. *Իսկ* բացբարձականքն ի խորհրդական աստուածաբանութեանն է. նախ որ է՛ և ո՛չ ասի. որպէս անսկիզբն և անվախճան. ո՛չ բան և ո՛չ միտ. ո՛չէ և այլն: - 123. *Իսկ* ի ներքուստ ի վեր՝ ի բազմութենէ առ մինն ընթանայ. որպէս խորհրդական աստուածաբանութիւնն արտաքոյ թողեալ զբազումութիւն էից և ի մինն ընթացեալ, որ ամենեւին անբանութիւն է և անիմացութիւն. անճառելի. անիմանալի. և լռութեամբ պատւի յամենայն արարածոց: - 123. *Իսկ* բացբարձականն ըստ գերազանցութեան է. զի գերազա՛նց բան է՝ և գերագունա՛կ միտ. և գերագոյն և առաւել հայր՝ և որդի. և ո՛չ ըստ մեր կարգիս որպէս մեր բանս է և միտք: - 124. *Իսկ* բացբարձականքն՝ ո՛չ զէութիւն կամ զփառս աստուծոյ բառնայ, այլ զոր յետ էութեանն աստուծոյ է և ի նմանէ ստեղծեալ՝ և զխոնարհութիւնսն բառնայ: - 124. *Իսկ* աստ այլապէս բաղդատի արեգակն սրբոյ Երրորդութեանն ըստ այսմ օրինակի: - 124. *Իսկ* հասարակութիւն երկու լուսոյն: - 125. Նախ՝ զի դեղին լոյսն ծնանայ ընդ երթս կամ ընդ լուսանցս մտեալ, *իսկ* սպիտակն ոչ: - 125. *Իսկ* բաղդատի արեգակն միայն առ բանն մարմնացեալ ըստ մաղաքիայ, «ծագեցից երկիւղածաց իմոց արեգակն արդարութեան:» - 125. *Իսկ* արժանապէսն՝ զի կարող աչքն լուսաւորին, և տկարքն խաւարին: - 127. *Իսկ* արժանաւորաց զհոգևոր շնորհս և զհաւատս աստ, և ի հանդերձեալն զփառս անվախճանս: - 127. *Իսկ* զարմացումն լինի ի սիրոյ առ սիրելին. զի զմիտս զկեանս և զամենայն ինչ թողու սիրօղն՝ և սիրելւոյն համարի: - 127. *Իսկ* նախանձն աստուծոյ պարզապէս միայն ունի սիրել և զայլս և ո՛չ ատել. զի նախանձն աստուծոյ՝ սիրոյ առաւելութիւնն է. որպէս բոցն հրոյ: - 128. *Իսկ* այլն՝ սատանա՛յ է ապստամբ վիշապն որ գերեաց զմարդիկ:- 128. *Իսկ* խորութիւն՝ զի ամենայն էից անպարունակելի է թաքնութիւն և անգիտութիւն: - 129. *Իսկ* խորութիւն է արդարութիւնն. որով դատապարտէ՛ զչարսն. ...: - 129. Իմանալի է իմացօղն. *իսկ* իմացական իմացեալն. զի իմացականն սնունդ և յառաջ եղեալ է իմանալւոյն: - 130. *Իսկ* հոգի մարդոյ միայն իմանալի և ո՛չ իմացական. զի իմանան զվերինսն՝ իմանալի՛ են: - 130. Զի մի՛ է ձայնն յառաջ եկեալ յասողէն. *իսկ* լսօղք՝ առաւել և նուազ ընդունին: - 131. *Իսկ* առողջ լսելիք և տկար՝ պատճառի ի համակարգս. և ի հաւասարն բնութեամբ. որք իմացմամբ և սիրով և ներգործութեամբ առաւել կամ նուազ են. ուստի առաւել կամ նուազ պարգևս ընդունին: - 131. Ա՛յլ է բանն՝ և ա՛յլ է ձայնն. զի բանն անմարմին ծնունդն է մտաց. և ձայնն է՛ շարժումն օդոյ ի ձայնական գործեաց ի յօդս բախեալ. *իսկ* ի սրտի միաւորին նոքա՝ այսինքն բանն և ձայնն. և լեզուաւ յօ՛դս բախեալ՝ հասանէ մինչև ի լսելիս, և անդ ձայնն արտաքոյ մնացեալ, և բանն անմարմին ի միտս լսողացն նստեալ: - 131. *Իսկ* բանին ընդունարան է միտքն ի խո՛ր և ի հեռի կացեալ: - 131. *Իսկ* նոցա՛յն է արիութիւն և սէր առ աստուած: - 132. *Իսկ* աստ էութիւն հրեշտակին է կերպարանեալ մարմին տեսանելի: - 133. *Իսկ* ասա աչքն զօրանայ ի տեսանել զերևեալ պատկերն կազմեալ ի յօդոյ: - 133. *Իսկ* աստ իրին և տեսողականին: - 133. *Իսկ* այս հրաշք տեսութեանն և իմացմանն է: - 133. Եօթներորդ՝ այն երևեալ և ո՛չ կայացեալ. և աստ երևեալ և կայացեալ, որպէս ասեմք զեղջերւաքաղն անուանեալ և ո՛չ ենթակայացեալ. *իսկ* զեղջիւրն անւանեալ և էացեալ: - 133. *Իսկ* աստ երեւումն, և նշանակ հանդերձելոյ իրողութեանց: - 133. *Իսկ* դևք փոխեն զերևակայութիւնն. որպէս տապ ջերմութեանն: - 133. *Իսկ* հրեշտակք փոխեն զսոսա և զիմացականն վասն բարւոյ. զոր դևք ո՛չ կարեն փոխել: - 133. *Իսկ* աստուած կարէ՛ փոխել և զկամքն՝ որ է՛ ախորժակ ի չարէն առ բարին. զոր հրեշտակք ո՛չ կարեն փոխել. այլ միայն զարթուցանեն զախորժակն և օգնեն: - 133. *Իսկ* ախորժելի իրն բորբոքէ՛ զախորժակն որպէս փայտ զհուր: - 134. *Իսկ* հրեշտակն զարթուցանէ զախորժակն՝ որպէս այն որ դնէ զփայտ ի հուրն: - 134. *Իսկ* յերիս երրեակս թըւեալ՝ բազմազա՛ն է իմանալի: - 134. *Իսկ* է երկինք զհրեշտակաց դասուցն ասէ, մի քան զմի բարձրագոյն յիրաքանչիւր երկինս: - 134. *Իսկ* վերջինն այսպէս կարգի: - 136. *Իսկ* ընդդէմ այսմ՝ քահանայապետն որ վերին է՝ ունի զքահանային և կոչի: - 136. *Իսկ* քահանայն կամ սարկաւագն ո՛չ ունի զվերնոցն և ո՛չ կոչի: - 136. *Իսկ* յատկութիւն նոցա: - 137. *Իսկ* ի հրեշտակս և ի մարդն՝ այլակատար և երկրորդաբար: - 138. *Իսկ* հրեշտակն առնու՝ և տայ. զի առնու յառաջնոցն՝ և տայ ի վերջինսն: - 138. *Իսկ* մարդս միշտ առնու: - 138. *Իսկ* հրեշտակն բնութեամբ և սկսմամբ: - 138. *Իսկ* մարդս ո՛չ բնութեամբ, այլ յետոյ ստացմամբ և ունակութեամբ: - 138. Նախ՝ զի առաջին դասքն անընդմիջաբար առնուն յաստուծոյ. *իսկ* միջինքն և վերջինքն միջնորդութեամբ: - 138. Երկրորդ՝ մարդկան քահանայութիւն նիւթական խորհրդով ներգործի. որպէս հացիւ գինեաւ և այլով. *իսկ* նոցայն աննիւթութեամբ կատարի: - 139. Երրորդ՝ մարդկան սրբութիւն է ի յաղտոյ. *իսկ* հրեշտակք սուրբ են առանց աղտոյ: - 139. Եւ նոքա լոյս գոլով լուսաւորին.

իսկ մեք ի խաւարէ՛ ի լոյս գամք: - 139. Եւ նոքա գերազարդ իմացմամբ աստուածային հանճարովն կատարելագործին. *իսկ* մեք ի ձեռն հաւատոյ աստիճանաց կատարելագործիմք: - 139. *Իսկ* նոքա անախտ և անարա՛տ կոչին: - 139. Չորրորդ՝ հրեշտակն անփոփոխ է. *իսկ* հոգին փոփոխական. որպէս ասացաք ի **լզ** գլուխն: - 141. *Իսկ* ի յարութեանն և այսպէս հրեշտակաց հաւասարին իմացմամբ՝ կատարեալ անձամբ՝ անքանակ մարմնով՝ և անփոփոխ: - 141. Նախ՝ զի հրեշտակն միեղէն և բոլոր իմանայ. *իսկ* հոգին բան բան և մասնաւոր. վասն որոյ բանական կոչի: - 141. Չորրորդ՝ հոգին փոխանցապէս իմանայ և յարացուցիւ. *իսկ* հրեշտակն զնախատիպն առանց յարացուցի: - 141. *Իսկ* շարժումն է եռակի ըստ սրբոյն դիոնիսեայ. այսինքն բոլոր՝ ուղղակի՝ և կողմնաւոր: - 142. *Իսկ* առ հրեշտակս բոլոր շարժումն է ի նոյնէ ի նոյն. որպէս անիւն զոր ետես եզեկիէլ. այսինքն ի նոյն աստուծոյ են սկսեալք, և ի նոյն անվախճանապէս մնան: - 142. *Իսկ* ուղիղ՝ զի իջանեն առ երկրորդսն նախախնամապէս ո՛չ ի նոյնէ ի նոյն, այլ ի միոյ ի միւսն: - 142. *Իսկ* կողմնաւոր՝ ի խնամելոցն առ աստուած դարձողապէս միացումն յառաջին սկիզբն: - 142. *Իսկ* գնդակ որ է կողմնաւոր՝ շարժի հոգին, յորժամ բնականապէս լուսափայլի յաստուածային գիտութիւնս տեսութեամբ և մտածութեամբ. և այնպէս հոգէպէս ի յաստուած միաւորի. որպէս աշակերտաց առաքելոց և մարգարէից: - 142. *Իսկ* ուղիղ շարժի՝ յորժամ ի ձեռն զգայութեանց յարացուցիւ և օրինակաւ հպիմք ի նախատիպն աստուած: - 142. *Իսկ* կողմնաւոր՝ որպէս փոխանցեալքն ի միմեանց. որդի ի հօրէ՛. և լօղակք ի ջրոյ: - 142. *Իսկ* ուղիղ՝ որպէս ապականեալք փոխին յիւրաքանչիւր տարերքս: - 142. *Իսկ* որ զգայարանօքն տեսանէ, այսինքն աչօքն զգոյնն, ականջօքն զձայնն, և այլն. կոչի սա զգայական տեսութիւն: - 142. *Իսկ* հրեշտակք զի ո՛չ ունին զգայարանք՝ ո՛չ կարօտին գրոց և բանից: - 143. *Իսկ* որ գերակատար իմացումն է և ըստ բնականին տեսութիւն՝ անկարօ՛տ է գրոց և սիղոբայից: - 143. *Իսկ* բազմատեսա՛կ է՝ յորժամ ի զգայութիւնս եկեալ բազմանայ: - 143. *Իսկ* միջինն որ է՛ բնականն՝ ո՛չ գովելի և ո՛չ պարսաւելի: - 143. *Իսկ* որ ի յայլս՝ որոշի յերիս. այսինքն ի վերնագոյնն, որպէս յաստուած՝ ի հրեշտակս և ի սուրբս: - 143. *Իսկ* վերնագոյն սիրով սիրեն արարածք զարարիչն. և վերջին հրեշտակք զառաջինսն. և որդիք զհարս. և նւազք զմեծամեծս. և այս սիրովս միաւորին ընդ նոսա: - 143. *Իսկ* հաւասար սիրով սիրէ մարդ զմարդ. և ընկեր զընկեր. այլ և մարդ զհրեշտակս. և հրեշտակք զմարդիկ. և զհաւասար արարածք են: - 143. *Իսկ* սէր և գութ՝ ա՛յսպէս զանազանին: - 144. *Իսկ* մարդս զի յերկուց է գոյացեալ՝ ունի զգութ բնական՝ և զսէրն աստուածական: - 144. *Իսկ* բանիւ բերանոյ խօսի մարդ ընդ մարդոյ, հրեշտակք ընդ մարդոյ՝ ձևացեալ մարմնովն: - 145. *Իսկ* բանիւ գործոյ խօսի աստուած ընդ դիւին. նա՛և հրեշտակք ընդ սատանայի. որպէս որոտ և կայծակունք հրոյ ՚ի վերայ նոցա... - 145. *Իսկ* խօսի հրեշտակն ընդ մարդոյ կրկին կերպիւ: - 145. *Իսկ* այլք ասեն թէ՝ հրեշտակն ո՛չ երևի ձևացեալ մարմնովն և ո՛չ խօսի ընդ մարդոյն. այլ՝ դնէ զնմանութիւն դիտաւորութեան ի յաչքն կամ ի յականջն մարդոյն. և անդ ընդունի հասարակ զգայութիւնն զտեսակս այնմիկ, և տայ յերևակայութիւնն և յիմացականն. այսպէս երևին հրեշտակք և խօսին ընդ մարդոյ: - 145. *Իսկ* խօսի հրեշտակն ընդ դիւին՝ ցուցանելով նմա զտեսակս իմացման իւրոյ առանց լուսաւորութեան իմն: - 145. *Իսկ* խօսի դևն ընդ մարդոյ՝ կամ փոփոխելով զգոյութիւնն որպէս հրեշտակն կամ զպատկեր նմանութեանն ցուցանէ տեսանելեացն. և կամ տպաւորէ՛ յերևակայութիւնն: - 145. Նոյնպէս և յառնել մարդոյն և յանուն դնելն կենդանեաց՝ փառս ետուն աստուծոյ. *իսկ* նա լռեաց: - 147. *Իսկ* «առաւօտի», զի ի սկիզբն ստեղծման աշխարհի ընդ բաժանիլ ի մէջ լուսոյն և խաւարին՝ յայնժամ միայն ծագեցին յառաջին օրն յանկարծակի և անկան յերկնից. թէպէտ ոմանք յերկրորդ օրն ասեն: - 148. *Իսկ* առ չարն յո՛յժ ազդողակա՛նք են. այլ ո՛չ այնքան որչափ և կամին. այլ որքան իբր ի հրեշտակաց թոյլ տացի: - 149. *Իսկ* նիւսացին գրիգոր ի բնութեան գիրս՝ ի վերջին դասուց հրեշտակացն ասէ անկեալ: - 150. *Իսկ* **ժ** եղջիւրն է **ժ** պատուիրանին յանցումն, որով պատերազմի ընդ մարդկան: - 151. *Իսկ* յանցումն օրինացն՝ լինի զէն և գործի դիւացն որով պատերազմին ընդ մարդոյս: - 151. *Իսկ* ծուլութիւն՝ ագահութիւն՝ որկորստութիւն՝ և բղջախոհութիւն՝ միայն առ մոլիսն գտանին: - 152. *Իսկ* բանսարկուն սատիէլ՝ զմի յերից մասանցն զչորրորդն քարշեաց ընդ ինքեան...: -152. *Իսկ* դևք զանհաստատսն մտօք՝ ի ստորևս քարշեն և յերկիր կործանեն զերկրաւորս խորհելով. և ընդ ինքեան ի յատակս դժոխոց մերժեն: - 152. *Իսկ* «տուտն», Նախ՝ նշանակէ զվերջին հետեւեալսն ընդ նմա. զի նա առաջին ինքնագիւտ էր ի չարն. և այլքն հետևեցան նմա: - 152. *Իսկ* զոմանս կորուսանէ և պատրէ՛. որ է՛ երրորդ մասն կորուսելոցն: - 152. *Իսկ* յանդիմանութեան անկումն դիւաց եղև գալստեամբն քրիստոսի ի ձեռն խաչին. և այս չորեքկին: - 153. *Իսկ* գալստեամբն ինքն տէրն ասէ՝ «կապեալ զհզօրն»: - 153. *Իսկ* երրորդ անկումն տանջանաց յաւիտենական հրոյն...: - 153. Նախ՝ զի գործ բնութեան է՛ բնական. *իսկ* գործ կամացն է պատահական: -

156. Երկրորդ՝ գործ բնութեան է՛ հարկաւոր. *իսկ* գործ կամացն պատշաճաւոր: - 156. Երրորդ՝ գործ բնութեան է՛ հասարակ. *իսկ* կամացն առանձնակի: - 156. Չորրորդ՝ գործ բնութեանն է միշտ. *իսկ* կամացն երբեմն: - 156. Հինգերորդ՝ գործ բնութեանն է մի առ բազումս. *իսկ* կամացն բազում առ բազումս: - 156. Վեցերորդ՝ գործ բնութեանն է նոյնպէս և նման. *իսկ* կամացն զանազանապէս և աննման: - 156. Եօթներորդ՝ գործ բնութեան անբաժա՛ն է. *իսկ* կամացն բաժանական: - 156. Ութերորդ՝ գործ բնութեան ո՛չ առաւելու և ո՛չ նւազէ. *իսկ* կամացն առաւելու և նուազէ՛: - 156. Իններորդ՝ գործ բնութեան առանց ուսմա՛ն է. *իսկ* կամացն ուսմամբ է և կրթութեամբ: - 156. Տասներորդ՝ գործ բութեան ո՛չ ինչ ունի մեղք. զի ըստ բնութեան գործելով ոչ ոք մեղանչէ ասէ փիլիսոփայն. *իսկ* կամացն գործ՝ մեղանչական է. վասն որոյ կամաւորին գով և պարսաւ հետևի: - 156. Նախ՝ զի գործ մարդոյ չօշափմամբ է. *իսկ* աստուծոյն առանց չօշափման: - 156. Երկրորդ՝ զի մարդն կարօ՛տ է նիւթոյ. *իսկ* աստուած անկարօ՛տ է նիւթոյ: - 156. Երրորդ՝ զի կայ ի մարդս որ ի հարկէ՛ առնէ. *իսկ* աստուած առանց ամենայն հարկի է: - 156. Չորրորդ՝ մարդս պակասութիւն ունի. *իսկ* աստուած առանց ամենայն պակասութեան է: - 156. Հինգերորդ՝ մարդ թէ բնութեամբ և թէ կամօք գործէ՝ կարօ՛տ է օգնականի, *իսկ* աստուած անկարօ՛տ է օգնականի: - 156. Վեցերորդ՝ մարդս կարօ՛տ է ուսմանց և իմաստից. *իսկ* աստուած անկարօ՛տ է ուսման և իմաստութեան. զի ինքն է աղբիւր գիտութեան և իմաստութեան: - 156. Եօթներորդ՝ մարդ կարօ՛տ է ժամանակի. *իսկ* աստուած ո՛չ է կարօտ ժամանակի. և այլ և զյաւիտենանս արար: - 156. Ութերորդ՝ մարդկան գործ աշխատութեամբ է. *իսկ* աստուծոյն առանց աշխատութեան: - 156-157. Իններորդ՝ մարդս սխալակա՛ն է ի գործն. *իսկ* աստուած առանց սխալման: - 157. Տասներորդ՝ գործ մարդոյս նախ զօրութեամբ՝ և յետոյ ներգործութեամբ եղանի. *իսկ* աստուծոյն միշտ ներգործութեամբ է. որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 157. Մետասաներորդ՝ մարդոյս գործ մասնաւոր և մի զկնի միոյ. *իսկ* աստուծոյն համանգամայն և բոլորովիմբ: - 157. Երկոտասաներորդ՝ կատարած գործոյ մարդոյ ի սկիզբն անգիտելի է. *իսկ* աստուծոյն ի սկիզբն կատարածն գիտելի է նմա: - 157. Երեքտասաներորդ՝ մարդ զինչ որ կամի ո՛չ կարէ. *իսկ* աստուած զոր ինչ և կամի և կարէ՛: - 157. Չորեքտասաներորդ՝ մարդն ո՛չ կարէ արարչագործ լինիլ. *իսկ* աստուած արարչագործ է՛: - 157. Հնգետասաներորդ՝ զի մարդ յետ ստեղծանելոյն ո՛չ է ընդ ստեղծուածս իւր. *իսկ* աստուած յետ ստեղծանելոյն՝ միշտ է՛ ընդ ստեղծւածս իւր նախախնամութեամբ...: - 157. *Իսկ* ոչ էիցն ո՛չ արարչութիւն է և ո՛չ խնամակալութիւն: - 157. Առաջին՝ զի արարչութիւն է յոչէից ստեղծանել. *իսկ* նախախնամութիւն է զեղեալն ի նոյնութեան պահել: - 157. *Իսկ* ի նոյն ինքն՝ առաջին է նախախնամութիւնն առ աստուած, և ապա՛ ստեղծումն. զի վասն նախախնամական բարութեանն կամեցաւ ստեղծանել զեղեալքս...: - 157-158. Հինգերորդ՝ զի գործ արարչութեան է մի միայն առնելն. *իսկ* գործ խնամելոյն է՛ առնել և թոյլ տալ երբեմն երբեմն ըստ պիտոյից բարեգործութեան: - 158. *Իսկ* չար առնել բարեացն՝ է գործ անիրաւութեան, և ո՛չ գոյ յաստուած: - 158. *Իսկ* առաքեալն վասն արտաքին փորձութեանցն ասէ. որ ի հալածչաց հասանէ ի վերայ մեր. յորում ուրախանալ պարտիմք. զի որքան յաճախէ փորձութիւնն, ա՛յնքան առաւելու և պսակն: - 160. Դարձեալ այսպէս մեկնեն եթէ՝ փորձութիւնն ըստ ինքեան ո՛չ է բարի. այլ պատահմամբ լինի բարի. յորժամ համբերութիւնն մեծ դնի և յաղթիցէ. *իսկ* յորժամ համբերութիւն ոչ լիցի, ըստ ինքեան չար և վատ է փորձութիւնն. վասն այն տէրն արգելուլ հրամայէ: - 160. *Իսկ* սատանայ փորձէ՝ զի ի չար ընկեսցէ: - 160. *Իսկ* աստուած փորձէ զմարդ՝ զի գիտէ զնա՛ բարի և հաւատարիմ. այլ ծածկեա՛լ է յայլոց. փորձէ՞ զի յայտնի լիցի ամենայն աշխարհի առաքինութիւն նորա: - 161. *Իսկ* աստուած գիտէ զառաջիկայն և այնպէս տայ ի փորձանս: - 161. Զի ի հարկէ՛ էակ է, որ զգոյլն միայն ունի. *իսկ* զչգոյլն ո՛չ ունի. ապա ուրեմն անփոփո՛խ է էութեամբ: - 162. *Իսկ* առ աստուած կամքն և կարն հաւասա՛րք գոն. վասն որոյ հակադարձին ի միմեանս. զի զոր ինչ կամի՝ կարէ՛. և զոր կարէ՝ զնոյն և կամի՛: - 163. *Իսկ* այն որ ո՛չ կարէ զչար, առաւել կարողութեանն է ցոյցք, և ո՛չ եթէ անկարութեան: - 163. *Իսկ* որ ասէ, մինչ զի ո՛չ երևիլ սկիզբն լինելութեան սորա: - 163. Հինգերորդ զանազանութիւն՝ զի ծնն անմարմին է ի միտս. *իսկ* շինեալն մարմին: - 163. *Իսկ* հասարակութիւն է Նախ՝ զի երկուց սկզբանցն մի և նո՛յն է պատճառ ներգործական. որ է՛ արուեստաւորն: - 163. *Իսկ* այս օրինակ, և նա՛ ճշմարտութիւն: - 163. *Իսկ* աննմանութիւն բազում ևս: - 164. *Իսկ* նախատեսութիւնն աստուծոյ է՝ անսկիզբն յաւիտենիւ: - 164. *Իսկ* առ աստուած անջնջելի՛ է գիր նախատեսութեանն: - 164. *Իսկ* առ աստուած ներգործութեամբ. զօրութեամբ և սոսկ մտածմունք ո՛չ բնաւ: - 164. *Իսկ* նախախնամութիւնն առ աստուած գոյացական է և միշտ. զի պատահումն ո՛չ գոյ յաստուած: - 164. *Իսկ* առ աստուած նախատեսութիւնն անշա՛րժ է և անզղջական: - 164. *Իսկ* առ աստուած բնութեամբ է և առանց ուսման: - 164. *Իսկ* նախատեսութիւնն աստուծոյ միով զբազումս տեսանէ, և միով զմի: - 164. *Իսկ* աստուած

տեսանէ զներքոյսն ի ներքուստ, և զարտաքոյսն ի ներքուստ. զի զամենայն առ ինքն և յինքն տեսանէ. և ոչ ինչ է արտաքոյ ինքեան: - 164. *Իսկ* աստուած անկարօ՛տ է սոցա: - 164. *Իսկ* վասն երկրորդ հարցմանն թէ՝ անկա՛ր է կուսի ապականելոյ լինի կոյս: - 165. *Իսկ* ներհական հակակայքն և այլքն կարեն փոփոխիլ ի միմեանս. որպէս չարն և բարին. ջերմն և ցուրտն: - 165. Այլ արդ՝ կուսութիւնն է ի կարելոյն որ ունի զգոլն և զչգոլն. *իսկ* ապականութիւնն է յանկարելւոյն. որ ունի զմինն և ո՛չ կարէ հակադարձիլ առ միւսն: - 165. *Իսկ* գործ պոռնկութեանն զկնիք կուսութեանն շրջէ և զբնութիւնն ապականէ ...: - 165. *Իսկ* ապաշխարութիւնն կրկին. զի կնիք ո՛չ է. և վերջին է սրբութիւն: - 166. Եւ յայտնի եղեալ որպիսութիւն սոցա ի միտ առ. զի անհաւատն այժմ եկեալ ի հաւատս կարէ՛ լինիլ և քահանայ. *իսկ* չար հաւատացեալն ո՛չ կարէ լինիլ քահանայ: - 166. Դարձեալ ասեմք թէ՝ ամենայն մեղաց մտածումն՝ զղջո՛ւմն է նորին. *իսկ* պոռնկութեան մտածումն՝ վերստին նորոգո՛ւմն է ախտին: - 166. Դարձեալ ասեմք թէ՝ ամենայն մեղաց անչա՛փն մեղք է. *իսկ* չափաւորն ո՛չ է ի մեղանս. որպէս չափաւոր ագահութիւնն. և չափաւոր բարկութիւնն. և այլն: - 166. *Իսկ* պոռնկութեան չափաւորն և անչափն մեղք են. որպէս մի՛ անգամ կոյսն ապականեալ՝ և մի՛ անգամ պոռնկեալ՝ կոչի պոռնիկ և ապականեալ: - 166. *Իսկ* աբեղայն ուխտեալ է կուսութեամբ քահանայագործել: - 167. Զօրութիւն որ ներգործութեամբ է՝ հարկաւո՛ր է. *իսկ* առանց ներգործութեան զօրութիւն՝ կարելին է որ է ներընդունականն: - 167. ...*իսկ* միւս զօրութիւնն և կարելին և ներընդունականն որ է մարթելի՝ մի է և հետևին առ իրեարս. զի ամենայն որ զօրութեամբն է՝ կարելի է և մարթելի: - 168. *Իսկ* միւս զօրութիւնն որ է փոփոխական՝ ի գոլն և ի չգոլն կարէ՛. և անկար առ ո՛չ ոք է: - 168. Դարձեալ՝ այն զօրութիւնն միշտ է. զի բնաւորեալ է ընդ ներգործութեան. *իսկ* միւս զօրութիւնն երբեմն է. զի կամ նախ է ներգործութեան. որպէս մանկան հիւսնել: - 168. *Իսկ* միւս զօրութիւնն որ կարելի է՝ և ներընդունի զգոլն և զչգոլն՝ և երբեմն՝ ասի ի վերայ փոփոխական բնութեանց. որպէս հանդերձն կարէ՛ պատառիլ և ո՛չ պատառիլ. և ջուրն կարէ՛ ցրտացուցանել և ո՛չ ցրտացուցանել: - 168. *Իսկ* առ նախատեսութիւն արարչին՝ միշտ ներգործութեամբ: - 169. Պատասխանեմք առ այս եթէ՝ առանց ջերմութեան անձև և անկերպ է անորակ մարմինն. *իսկ* տերևն զա՛րդ է ծառոյն. և մազն մարմնոյն: - 170. *Իսկ* պատահումն ի յայլս ունի զէութիւնն, և կարօ՛տ է այլոյ ի գոլն. որպէս գոյն ի մարմնի: - 170. *Իսկ* աստուած է պարզ գոյացութիւն և անշարադիր. ըստ որում, ի լոյս բաղդատի: - 170. Չորրորդ՝ զի պատահումն է՛ փոփոխական իր. *իսկ* աստուած անփոփոխ է էութեամբ զօրութեամբ կամօք և գիտութեամբ. ըստ այնմ՝ «ես նո՛յն եմ և ո՛չ փոփոխիմ»: - 170. Զի թէ գոյր պատահումն ի յաստուած, լինէր բազում և ո՛չ մի. *իսկ* աստուած մի է և ո՛չ բազում...: - 170. *Իսկ* ի յաստուած աւելորդ ինչ ո՛չ է: - 170. *Իսկ* աստուած անմարմին էութիւն է: - 170. *Իսկ* ի յաստուած պատահումն ո՛չ է. զի ո՛չ է ինքն ինքեան այլ՝ և այլայլակ: - 170. Տասներորդ՝ պատահումն է առաւել և նըւազ. *իսկ* գոյացութիւն ո՛չ է առաւել և նուազ: - 171. *Իսկ* անեղ և պարզ էութեանն պատշաճի միայն նմանապէս համեմատութեամբ. զի Է կոչի աստուած, ըստ այնմ «ես եմ որ էն». և ո՛չ ըստ այնմ որ բաժանի ի գոյացութիւն և ի պատահումն. որպէս հոմանուն կամ փաղանուն. կամ ի միոջէ և առ մի. որպէս ընդհանուր էակն է՝ բաժանի առ մեզ: - 171. *Իսկ* Գոյացութիւն կոչի աստուած, ո՛չ ըստ որում ներհակ պատահմանց է ընդունական որպէս մեք. այլ ըստ որում բաժանի ընդդէմ պատահմանց. որ է՛ միայն պարզ գոյացութիւն որպէս ասացուք: - 171. *Իսկ* բան՝ ներտրամադրեալ և անբաժանական: - 171. *Իսկ* Որակ կոչի, որպէս բարի, լոյս, քաղցր, և գեղեցիկ: - 171. *Իսկ* Առինչ կոչի, ո՛չ որպէս առ մեզ առինչք են մակագոյեղքն. այլ գոյացական, կամ բաղդատական. որպէս ծնօղ. ծնեալ. բղխօղ. բղխեալ. կամ արարիչ և տէր արարածոց և ծառայից: - 172. *Իսկ* Ուր ոչ ասեմք տեղի աստուծոյ. զի տեղի որ է՛ բովանդակութիւն, եռաբա՛ր ասի: - 172. *Իսկ* Երբ ո՛չ ասի աստուծոյ. զի անժամանա՛կ է և ո՛չ ունի փոփոխումն. այլ ասի յաւիտենական...: - 172. *Իսկ* Ունիլ ասի, իմաստութիւն և բան ունի և զարարածս. և ունի յատկութիւն որով տարորոշի յարարածոց: - 172. *Իսկ* Կալ՝ ո՛չ զկալն կամ զնստիլն մարմնապէս. այլ զհաստատիլն անշարժ էութեամբ. զի ո՛չ շարժի. ո՛չ բնութեամբ, ո՛չ կամաւ, և ո՛չ տեղեաւ: - 172. *Իսկ* Առնելն՝ յարարածոց յայտ է. և Կրել զնոսա բանիւ զօրութեան իւրոյ ըստ առաքելոյ: - 172. Դարձեալ առնելն է գործ ստեղծման. *իսկ* կրելն գործ նախախնամութեան: - 172. Դարձեալ առնելն է յինքենէ յայլս. *իսկ* կրելն յայլմէ առինքն...: - 172. *Իսկ* մեք ասեմք յոչնչէ ստեղծեալ աստուծոյ զարարածս: - 173. *Իսկ* բանք փիլիսոփայիցն ո՛չ են ընդդէմ եկեղեցւոյ. այլ համաձայնին միմեանց: - 173. *Իսկ* մշտնջենաւոր էակն միայն մին ունի զօրութիւն որ է առինքն ներգործութեամբ. որպէս հրոյ ջեռուցանելն. և արեգական լոյսն. և հրեշտակին անապականութիւնն: - 173. *Իսկ* գործ բնութեամբ է՝ զի բնութիւնն առաջնորդէ՛ գործոյն. որպէս հուր բնութեամբ այրէ, և սարդն բնութեամբ գործէ: - 173. *Իսկ* աստուածայինն է ընդդէմ սոցա. զի է բանաւոր և է միշտ ներգործական

որպէս ասացաւ: - 173. Էութիւն և բնութիւն մի են որպէս մարդկութիւն. այլ էութիւնն երբեմն նշանակէ զանձն որ ա՛ստ է և այժմ. *իսկ* բնութիւնն ո՛չ: - 174. *Իսկ* ենթադրութիւն է զանազանելին և ո՛չ զանազանեալն բացորոշ յատկութեամբ. որպէս ոմն մարդ: - 174. *Իսկ* անձն է զանազանեալ հանդերձ բացորոշ յատկութեամբ. որպէս պետրոս: - 174. *Իսկ* պատահական տեղի է, յորում նեստեալ ոք՝ կարէ՛ թողուլ զայն և լինիլ յայլ տեղւոջ. որպէս ի վեր կամ ի վայր: - 174. *Իսկ* անմարմնոյն ո՛չ է տեղի մարմնական. որպէս աստուծոյ կամ հրեշտակաց. կամ հոգւոց. զի անպարագրելի են: - 174. Եւ գիտելի է՝ զզանազանութիւն սոցա. զի հոգին է ի մարմինն կալմամբ և սահմանեալ. այլ ո՛չ պարագրեալ. *իսկ* հրեշտակն ո՛չ կալմամբ ի մարմին և ոչ պարագրեալ. այլ սահմանեալ: - 174. *Իսկ* աստուած արտաքոյ է սոցա. զի ո՛չ է սահմանեալ և ո՛չ պարագրեալ և ո՛չ կալեալ յիմեքէ. ո՛չ իմացմամբ և ո՛չ տեղեաւ կամ մարմնով: - 174. Այլ մի է պետրոսն ըստ անձին անհատ գոլոյն. և մի է բնութիւն պետրոսին ըստ միաւորութեան բանին. *իսկ* սոքա օրինակ՝ և նա՛ ճշմարտութիւն: - 176. *Իսկ* առ յանցաւորսն գրով խօսի: - 177. *Իսկ* Երկրորդն զի է ձայնաւոր: - 177. *Իսկ* Երրորդն զի է առաջին: - 178. *Իսկ* Չորրորդն զի ունի ձև, **գ** ստեղն ի մի խառնեալ: - 178. *Իսկ* Հինգերորդ զի կոչի այբ. որ թարգմանի հայր: - 178. *Իսկ* իմաստութեան ոչ ինչ է ներհակ: - 178. *Իսկ* արիստոտէլ ի վերայ երկուց բևեռացն ասէ շարժիլ երկնի որպէս անիւ սայլին ի վերայ սռնոյ: - 182. *Իսկ* բոլորակ ձևն ի միոյ գծոյ բաղկանայ: - 182. *Իսկ* բոլորակ ձևն ի մէջ ամենայն ձևոց է կատարեալ: - 182. Վեցերորդ՝ զի թէ երկինքն ո՛չ էր բոլորակ, յայնժամ արեգակն և այլ աստեղք յորժամ գային ի մէջ երկնից, մեծագոյն երևէին. քանզի ի միջին կիտէն երկնից առ մեզ է ուղղական գիծ. *իսկ* յարևելից առ մեզ է՛ խոտորնակի գիծ. և ուղղական գիծն կա՛րճ է քան զխոտորնակ գիծն: - 183. *Իսկ* Յատկական երկինքն է **ե**: - 183. *Իսկ* Նմանական երկինք է **ե**: - 183. *Իսկ* եղական լոյսն դարձեալ բաժանի յիմանալին և ի զգալին: - 185. *Իսկ* զգալի լոյս դարձեալ բաժանի յերկնայինս և յերկրայինս: - 185. *Իսկ* երկրային լոյս՝ է ճրագն և պայծառ օդն և լոյս աչաց: - 185. *Իսկ* Ցուլն և Կոյսն և Այծեղջիւրն, ունին զբնութիւն հողոյ չոր և ցուրտ: - 189. *Իսկ* Եկաւորն և Կշիռն և Ջրհոսն, ունին զբնութիւն օդոյ ջերմ և գէջ: - 189. *Իսկ* Խեցգետինն և Կարիճն և Ձուկն, ունին զբնութիւն ջրոյ ցուրտ և գէճ: - 189. *Իսկ* այլք ուղղակի՛ ասեն՝ թէ անմոլար աստեղքն ամրացեալ են ի հաստատութեանն որպէս սպի ի վերայ մարմնոյ, և ընդ նմա շարժին: - 189. *Իսկ* մոլորակքն ի գօտիս իւրեանց շարժականք են. զի բարձրանան և խոնարհին: - 189. *Իսկ* յատուկ՝ յարևմտից յարևելս: - 189. *Իսկ* զօր՝ որ է տիւ և գիշեր. և զդ եղանակս. և զտարի, արեգա՛կն կատարէ: - 190. *Իսկ* շաբաթն որ է՛ **է** օր՝ կոչեցաւ յեօթն մոլորակաց: - 190. *Իսկ* կէս մասն ի մեկ ամիսն՝ լինի կէս ժամ. և ի մեկ տարին **զ** ժամ. և ի **դ** տարին ժողովեալ՝ լինի օր մի **իդ** ժամ. և ա՛յն առնէ զնահանճն. և շարժէ՛ զտօնս և զեղանակս: - 190. *Իսկ* վերադիրն լինի ի պակաս ընթացից լուսնոյն ըստ այսմ օրինակի: - 191. *Իսկ* սուրբն եփրեմ ասէ, մետասան թիւ գտանի ի մէջ երից աւուրցն՝ ստեղծման լուսնին: - 191. *Իսկ* **ե** օր աւելեացն՝ է՛ **ե** օր Արարաչութեանն նախքան զստեղծումն ադամայ: - 191. *Իսկ* Գարնանամուտ՝ որ է՛ հասարակածն՝ է՛ չորրորդ օրն. յորում լուսաւորքն կազմեցան: - 191. *Իսկ* եբրայեցիքն ո՛չ այսպէս, այլ՝ առաջին օր արարչութեան է՛ նոցա աւելեացն **ա**: - 191. *Իսկ* Ռոպէն այս է: - 191. *Իսկ* հիննժերեակն է, զի ընթանայ լուսինն ի տարին **յճդ** օր՝ և **ժթ** մասն. որ լինի ի **ժթ** ամին՝ **յկա** մասն: - 191. *Իսկ* երկրաւորքս ժամանակեայ. և ժամանակն կարգ ունի, առաջին՝ միջին՝ և վերջին: - 192. *Իսկ* որ զերկրաւորքս ըստ կարգի, ամենագութ մարդասիրութեանն է երևումն. ո՞րպէս խնամով զպէտս մարդկան յայնքան աւուրս կատարեաց: - 192. *Իսկ* օր արուեստակա՛ն է ծագումն լուսոյ մինչև յերեկոյ՝ առհասարակ յամենայն ազգս: - 194. *Իսկ* արուեստական օրն միայն տիւ ասացաւ: - 194. *Իսկ* արուեստական օրն առաւելու և նուազէ՛: - 194. *Իսկ* աստեղագէտք զհասարակ օրն. յորում արեգակն ի բարձրութիւնս իւր հասանէ: - 194. *Իսկ* ա՛յժմ քրիստոնէիցս կրկին է սկիզբն բնական աւուր. այսինքն մէջ գիշերն, և առաւօտն: - 194. *Իսկ* միւսն է ընդ ծագումն լուսոյն. յորում զպահք և զուտիք բաժանեն. այսինքն լոյսն և գիշերն: - 194. Եւ գիտելի է, զի ի սկզբանէ աշխարհիս մինչ ի քրիստոս լո՛յսն առաջանայր գիշերոյն. *իսկ* յետ քրիստոսի մինչ ի վախճան՝ գիշե՛րն առաջանայ լուսոյն: - 194. *Իսկ* գիշեր յարութեանն քրիստոսի՝ փոխեաց զայս կարգ. զի յարութեամբն իւրով եհան զմեզ ի լոյս շնորհաց և արդարութեան: - 194. *Իսկ* տեղիքն, զի յա՛յս կիսագունդս լինի լոյս, և ի միւսն խաւար: - 194. *Իսկ* գարուն և աշուն է՛ միջակ և ջերմ և գէջ՝ բուսուցանէ: - 197. *Իսկ* գարուն և աշուն հաւասար արդարութիւն է տուընջեան և գիշերոյ. վասն որոյ բուսանին սերմանիք: - 198. *Իսկ* աշուն զնմանութիւն գարնան ունի. վասն այն և նա՛ բուսուցանէ: - 198. *Իսկ* ձմեռն է կատարած և վերջք կենցաղոյս. վասն այն բոյսք և ծնունդք դադարին և չորանան: - 198. *Իսկ* ամառն նորին նման. զի հունձք է և կատարած գործոց բարեաց. և ո՛չ ժամանակ սերմանելոյ կամ բուսանելոյ: - 198. *Իսկ* հար, որ է՛ նոյ արդար. Սիւան, սեմ.

Թամուզ. թարա. Ապ, աբրահամ: - 200. *Իսկ* հայոցս է՛ ի վերայ հայկին ըստ տասն ծննդոցն: - 200. *Իսկ* աղուանից ամիս Նաւասարդուլ. որ է՛ նաւասարդացի. այսինքն ի թոռանց է. յուստերաց կամ ի դստերաց: - 201. *Իսկ* վրացն Ախալծիլ, որ ստուգաբանի Ախացայ. այսինքն թէ մեծ պարոնացի. Սեթալի. որ է՛ սոնթեցի: - 201. *Իսկ* յունացն՝ ի վերայ դիցն անուանցն է: - 201. *Իսկ* հռոմայեցւոցն ի վերայ նախնեա՛ցն է: - 201. *Իսկ* մարտն և ապրիլն՝ իմաստասիրա՛ց անուանքն են. և Օգոստոսն թագաւորի: - 201. *Իսկ* ծանրութիւն երկաթոյն բնական է. վասն որոյ ո՛չ կորնչի: - 202. *Իսկ* այլք ասեն, թէ ի պարզոյ լինի, նշա՛ն է խոնաւի. և թէ ի խոնաւ՝ նշա՛ն է պարզի: - 203. *Իսկ* գէջն լինի ամպ. և չորն ի մէջ ամպոյն նեղեալ պատառելով զծալմունս ամպոյն՝ լինի որոտ և փայլատակունք ևս: - 204. *Իսկ* հուրս առ մեզ որ կապեալ է ի նիւթ՝ տկա՛րն ունի զայրելն. վասն որոյ նախ զքանակն և զորակն ապականէ, և ապա զգոյացութիւն իրին: - 204. *Իսկ* ի չորրոյն՝ հողմունք և հնչմունք զանազանք. որոտք և փայլատակմունք. կայծ. և այլն որպէս ցուցաւ: - 204. *Իսկ* Մառախուղն է մթագոյն գոլորշի անծննդական ջուրց. քան զօդ թա՛նձր է, և քան զամպ նօսր: - 204. *Իսկ* Ցօ՛ղ է գիճութիւն ի պարզոյ իջեալ. զոր աստեղք ի գիշերի քարշեն ի վեր. և ընդ ծագել առաւօտուն՝ յետ ի յերկիր անկեալ մանրամասն շիթ: - 204. *Իսկ* Եղեա՛մն է նոյն ցօղն թերասառոյց ի վերայ երկրի: - 205. *Իսկ* Անձրևն է ջուր իջեալ ի թօթափման է ամպոց. թանձրացելոց ի խոնաւութեանց: - 205. *Իսկ* Ձիւնն ծնանի ի ջերմացեալ ամպս ի մէջ երկուց ներհակ հողմոց: - 205. *Իսկ* Կարկուտն ծնանի ի յամենևիմբ ջերմ ամպոյ, զօրութեամբ արեգականն ի վեր քարշեալ: - 205. *Իսկ* չորն ի ցրումն վանելով արտաքս հոսմանէն հո՛ղմ եղև: - 205. *Իսկ* որ ի Հարաւո՛յ հնչէ, հասարակ Նօտոսք կոչին: - 205. *Իսկ* Արևմտիցն հասարակ Զեփիւռք կոչին: - 205. *Իսկ* Հիւսիսայինքն, Վաւռէք կոչին. որք են ցուրտ: - 205. *Իսկ* միջինն Ապէլիօդ. բարեխառն. անձրև, և արև: - 205. *Իսկ* միջինն է Զեփիւռն. շարժէ՛ զծաղիկս: - 205. *Իսկ* միջինն՝ Ապարքտիաս. ցուրտ և կարկտաբե՛ր է: - 206. *Իսկ* միջինն է՛ Նօտոսն. առնէ որոտ. և փայլակն. և անձրև խիստ: - 206. *Իսկ* մրրիկ հո՛ղմ է ի յամպոյն ելեալ և առ ինքն ի յամպն ներման առեալ և շրջեալ: - 206. *Իսկ* շա՛րժն է թանձր գոլորշի արտաքս քարշեալ յերկրէ, և նեղեալ ի յելսն շարժէ՛ զերկիր: - 206. Եւ օրինակ տայ զկերակուրն որ ի ստամոքսն եփի. և գոլոշիկքն ի գլուխն ելանէ և պարզ ջուրն ի լեարդն. *իսկ* մնացեալ թանձրն լինի դառն և աղի: - 208. *Իսկ* ի դաշտս ո՛չ է հողմ. վասն որոյ առաւել շողէ: - 211. *Իսկ* մայրք անպտուղք՝ են պիտանացու ի վեց իրս: - 212. Եւ դադարք դիւաց. *իսկ* յետոյ լուցկի են գեհենին յաւիտենից: - 212. *Իսկ* պտուղք զկարգ տարերա՛ցն բերէ որպէս ցուցաւ. ի հողոյն սկսեալ և առ հուրն դադարեալ: - 213. *Իսկ* ծառք միջնորդութեամբ փայտին ի հեռուստ ընդունին: - 214. Նախ՝ զի ծառայք են միշտ վասն այլոց. որպէս մարդս միշտ տէր է. և անասունքն տէր և ծառայք. զի ծառայք են մարդկան, և տէր բուսոց. *իսկ* բոյսք և տունկք միշտ ծառայք են: - 214. Զի մարդն ունի զգլուխն ի վեր որպէս երկինքն. և զոտքն ի վայր որպէս երկիրս. վասն որոյ ամենայն ծորմունք բնականապէս զառիվա՛յր հոսին. *իսկ* ծառն ծռեալ ունի զգլուխն ի վայր, և զոտսն ի վեր. կամ թէ ծռեա՛լ ունի զոտս և զստեղունս յայս կոյս և յայն կոյս: - 214. *Իսկ* ձկունք զի ո՛չ ունին զօդ՝ ամենևին են անձայնք: - 216. *Իսկ* անասուն, զի անխօսուն են. կամ զի անսնունդ և անընտել: - 216. *Իսկ* գազան, կամ զի գզօ՛ղ են և պատառօղ. կամ զի զանազան և ահագին կերպարանք ունին: - 216. *Իսկ* մարդն բոլորի՛ցն է իշխան և թագաւոր: - 216. Տասներորդ՝ մաշկեղէն հանդերձն ադամայ. *իսկ* այլ զգեստք ի յարւեստից կազմեցան յետոյ: - 216. *Իսկ* գազանացն միս է՛ զօրեղ. վասն այն ի խելս նոցա առաւել յարմարի և ուժովացնէ՛ զնոսա: - 218. *Իսկ* մարդոյս հնարք և իմաստութիւնն բանականութեամբ է. վասն այն բազում է ի նոսա հնարք. և առաւել և նուազ, և ո՛չ հաւասարք: - 218. Զի մարդս բազում իրօք զբաղեալ է ի միտս. *իսկ* նոքա միայն ի բնութիւնս իւրեանց փութով ճանաչեն: - 218. *Իսկ* ադամայ կոչելն փա՛ռք է որդւոցս: - 220. *Իսկ* զընդհանուր տեսակացն՝ ադամ. որպէս եզն. ձի. և այլն: - 220. *Իսկ* զմասնաւոր անհատիցն՝ դնեն իւրաքանչիւր ոք ծնունդք ադամայ: - 220. Երրորդ՝ ի նոյն *իսկ* ի ձևոյ շինուածոյ մարդոյն. զի ուղիղ գոլով՝ զիշխանականն նշանակէ. *իսկ* կենդանիքն կո՛ր գլխով զծառայականն ցուցանեն: - 220. *Իսկ* որք այժմ ապստամբք եղեն՝ վասն **բ** պատճառի: - 220. Երկրորդ՝ զի ցոր քան իշխէր ինքն ի վերայ անասնական մասանց իւրոց որպէս ասացաք, իշխէր և ի վերայ արտաքին անասնոց և գազանաց. *իսկ* յորժամ ապստամբեցին ներքինքն բանականին տեառն իւրեանց՝ ապստամբեցին և արտաքինքն մարդոյն տեառն իւրեանց: - 220. *Իսկ* զբանն ներսէսի՝ ա՛յսպէս պարտ է իմանալ: - 222. *Իսկ* այլք ասեն թէ՝ վասն առաւել բարձրութեանն՝ լոյս արեգականն ո՛չ երբէք հեռանայ ի նմանէ. թէպէտ ի ներքոյ երկրի անցանէ. որպէս լուսինն թէպէտ ի վերին կամարն լինի, զլոյսն առնու յարևէն որ ի ներքին կամարն: - 222. Դարձեալ ասեն ոմանք, նախ քան զուտելն ի պտղոյն՝ գիտէր ադամ զբարին փորձիւ, և զչարն գիտութեամբ. *իսկ* յորժամ եկեր՝ գիտաց զչարն փորձիւ, և զբարին գիտութեամբ. այն է գիտութիւն բարւոյ և չարի: - 223. *Իսկ* սուրբն նիւսացին

ասէ թէ՝ կրկին է բարին: - 224. Եւ թէ ասեն, հրեշտակք յանէից գոյացան և ո՛չ ի միմեանց. *իսկ* մարդկան ազգ պա՛րտ էր ի միո՛յն ծնանիլ: - 226. *Իսկ* ամպք և հողմունք ի յօդոյն են. որպէս քարինք և երկաթք յերկրէ. սոյնպէս աղբիւրք և գետք ի ծովէ՛: - 227. *Իսկ* յերրորդումն, զգազանս և զմարդն. ի վերջին տարրէ՛ այսինքն ի հողոյ կազմեաց: - 227. Վեցերորդ՝ որք վասն որոց եղեն. զի ի գոյիցն ոմանք են վասն ինքեանց. *իսկ* այլ վասն այլոց և ոմանք ինքեանց և այլոց: - 230. Եւ այս *իսկ* է գործն, այսինքն վայելել հոգւով յիմանալիսն, և մարմնով ի զգալիսս. պարտ էր նախ գոյանալ նոցա, և ապա՛ գործողին և վայելողին: - 231. Իսկ թէ ըստ մարմնոյն շեղեսցի՝ ի մահ պարտաւորեսցի և տնկեցի ի մարմնաւոր տեղիս. որպէս և եղև *իսկ*: - 231. *Իսկ* այլ անդամքն ըստ կարգի զմիջին և զվերջին: - 232. *Իսկ* այլ կենդանեացն հողն բազում է. վասն որոյ ծանրացեալ ի վա՛յր հակէ: - 233. *Իսկ* մարդս ուղիղ ի վեր: - 233. Ութերորդ՝ վասն արտաքին զգայութեանցն որ են ի գլուխն. զի այլ կենդանիք միայն հեշտանան կերակրով և ցանկութեամբ. *իսկ* մարդն հեշտանայ առաւել գեղեցկութեամբ զգալեացս...: - 233. *Իսկ* բարոյականն, Նա՛խ՝ զի յերեսն փչեաց զշունչ կենդանի. վասն որոյ յերեսն ունի զգայարանս մարմնոյ: - 234. *Իսկ* մարմինն անզգայ և անշա՛րժ է. և յայտ է ի մեռանիլն: - 234. *Իսկ* երկուքն իշխանականք. որ է՛ տեսանելիքն և լսելիքն. ի հեռաստանէ՛ զգան: - 235. *Իսկ* ի սոցանէ պատուական է տեսանելիքն: - 235. Այսպէս ի հասարակաց ի նուազունս գոլով ի մարմնականն տիպ. *իսկ* անդրադարձեալ: - 235. *Իսկ* երկրորդն թէ յորմէ՞ սեռէ է օտարն և աննմանն՝ գիտելի է, զի դէմն և կերպն ի չորից սեռից գոյանայ. ի գոյէ՝ ի քանակէ՝ յորակէ և ի տեղւոյ: - 236. *Իսկ* միայնացեալ որակ ի ձևոյն, երևի աննման. զի նմանն ի վերայ որակութեան ասի. որպէս ծանրութիւն: - 236. *Իսկ* երրորդն թէ վասն է՞ր յամենայն իրս երևի նման և աննման. որպէս ի շնչաւորս և յանշունչս. ի կենդանիս և յանկենդանս և յայլսն ամենայն: - 236. *Իսկ* բանականն այսպէս: - 237. *Իսկ* զի անծին. և ծնեալ. և բղխեալ. ըստ այսմ աննման և յատուկ առանձնացեալ: - 237. *Իսկ* մազն արտաքոյ անզգայ՝ ծածկոյթ՝ զգեստ՝ և պահապա՛ն է ամենեցուն: - 240. *Իսկ* մազն է այրեցած արիւնն. որ օդովն ի դուրս փչի. որպէս տունկք յերկրէ: - 240. *Իսկ* յորժամ առողջանայ մարդն և արիւնն յստակի, արիւնն միս լինի, և մազն ո՛չ աճէ: - 240. *Իսկ* ի ծերութեանն՝ լինի հողմն հիւսիսոյ հով և գէջ: - 240. *Իսկ* **դ** ջուրն որ է ի մարդն՝ ըստ չորս տարերացդ է: - 240. *Իսկ* **է** գլխաւոր անդամքն են այսոքիկ ըստ է մոլորակացն ունելով զբնութիւնս նոցա: - 241. *Իսկ* սիրտն զի առաւել ջերմ է՝ հալէ՛ զճարպն: - 241. *Իսկ* լեարդն զի ներգործութեամբ է արիւնն ի նմա: - 241. *Իսկ* պարզն և մաքուրն մնայ ի յուղեղն ի փափկոց խելացն: - 242. *Իսկ* բարոյական պատճառ: - 243. *Իսկ* սիրտն սկիզբն է շնչերակացն: - 244. *Իսկ* լեարդն է սկիզբն արեան երակացն. որ ելանէ ի լերդէն **է** երակ լի արեամբ: - 244. *Իսկ* զի կէսք քարց և անմորուք լինին, զի ջլապինտ է մորթ երեսացն որպէս զթաթ ձեռաց. վասն որոյ մազ ո՛չ բուսանի: - 245. Զի թէ հուրն աւելի է, լինի շէկ գունով. և թէ օդն՝ լինի կարմիր. *իսկ* ջուրն առնէ սպիտակ. և հողն սեաւ գունով: - 245. Զի ասեն եթէ՝ ոգի արուին է՛ փոյթ և քաչասիրտ. *իսկ* կին՝ ողորմած և երկչոտ: - 246. *Իսկ* լայնն՝ փոքրախելք: - 246. *Իսկ* քառակուսի և չափաւոր մեծն՝ իմաստուն է և մեծահոգի: - 246. *Իսկ* թխակն և կարմրագոյն՝ քան զգազան չա՛ր է: - 246. *Իսկ* որ հաւասար ի ճակատէն իջանէ ոչ բարձր և ո՛չ ցած, արիութեան և խոհեմութեան է նշան: - 247. *Իսկ* որ իջանէ ի բարձսն, չարակա՛մ է և չարախնդաց: - 247. *Իսկ* հերն կիսասև և ոչ յոյժ բարակ՝ զբարեբարոյն և զբարի կազմուածն ցուցանէ: - 248. *Իսկ* ամենայն անդամք որ ներհա՛կ են այսմ, զթիւրամիտն ցուցանեն: - 248. *Իսկ* կենդանականին են, Կամք. Ընտրողութիւն. Յօժարութիւն. Բարկութիւն. Ցանկութիւն: - 248. *Իսկ* անբանք՝ Երևակայութիւն. Զգայութիւն. Յօժարութիւն. Բարութիւն. Ցանկութիւն: - 248. *Իսկ* մաքսիմոս իմաստասէրն ասէ, Յոգի մարդոյ **բ** զօրութիւն ունի. միտք և բան: - 248. *Իսկ* Բանին, Խոկումն. Գործ. Առաքինութիւն. Յաւատ: - 248. *Իսկ* բանն սկիզբն առեալ ի խոկմանէն, զտեղի առնու ի բարին: - 248. *Իսկ* ըստ այլոց, զօրութիւնք հոգւոյն բաժանին յերկուս. որ է իմացումն և կամքն: - 248. *Իսկ* զոմանս ունի ո՛չ հասարակ ընդ անասնոց. որպէս բանն. իմացումն. և կամքն. և սոյնպիսիք: - 249. *Իսկ* յանասունսն ամենևին ըստ երկոցունցն կորնչին ընդ մարմնոյն: - 249. *Իսկ* անհնազանդ բանին՝ որպէս բանականն և տնկականն: - 249. *Իսկ* ներքինն՝ որ է հասարակ զգայութիւնն. երևակայութիւնն. կարծիքն. տրամախոհութիւնն. յիշողութիւնն որ է միտք. զի ամենայն ինչ ի յիշողականն մտանէ: - 249. *Իսկ* զբանականն և զիմաստութիւնն՝ կատարեալքն հասակաւ. յորժամ բանին մասն կատարի ի մարդն: - 251. *Իսկ* տրամադրութիւնք հոգւոյն՝ խառնուածոյ մարմնոյն ո՛չ հետևին: - 251-252. *Իսկ* որ ի զ օրն ասեմք ստեղծեալ զարարածս, այս զկարգ և զդասն նշանակէ մի քան զմի յետոյ. այլ ստեղծումն համանգամայն եղև: - 253. *Իսկ* որ զմարմին յառաջ ասեն քան զհոգի,վկայ ածելով զմովսէս որ ասէ եթէ՝ էառ զհողն և շինեաց մարմին. և յետոյ փչեաց ի նա զշունչն կենդանի, որ է կենդանարար հոգին: - 253. *Իսկ* վարդապետք ուղղաձևութեան՝ յանդիմանեալ

զերկուսին կողմանց ստախօսութիւն, ո՛չ զհոգի յառաջ քան զմարմին ասեն ստեղծեալ, և ո՛չ զմարմին քան զհոգի: - 254. *Իսկ* բանականս մարդ ո՛չ ամենևին նախախնամութեամբ է. զի հոգին ո՛չ ի ծնողաց, այլ ի շնորհացն աստուծոյ պարգևի: - 257. Նմանապէս և արուեստաւորն աստուած նախանկար տեսութեամբն ունի ի միտս իւր նախքան զլինիլն մարդոյն՝ զորպիսիութիւնն. զորքանութիւնն. և զայլն. *իսկ* արուեստն որ է արարչադիր հրամանն, ազդէ՛ ի նիւթն. և զի անկատա՛ր է նիւթն, անկատար տայ և նմա հոգի զտնկականն: - 258. *Իսկ* յառաջ ածեալն նոր գոյացաւ: - 258. *Իսկ* բարոյականն այս ինչ է. զի զպատկերն արարչական և զառաջին կեանս դրախտին կորուսաք, և զնասնեղէն պատկերն և զերկրորդ և զախտաւոր կեանս ընտրեցաք. յիրաւի շրջեցաւ ի մեզ և լինելութիւն հոգւոյն: - 258. *Իսկ* հոգի մի է մարդոյ ի միոյ նախախնամութենէ յառաջ բերեալ. յանկատար նիւթն եդեալ զտնկականն և զզգայականն. և ի կատարեալն զհոգի բանական ծագեալ: - 259. *Իսկ* զտնկականն ի տունկն ո՛չ է պարտ ասել զօրութիւն. այլ հոգի է տնկական: - 259. *Իսկ* զերրորդ գործն որ է իմանալն և բանաւորիլն, ունի հոգին և յետ անջատելոյն ի մարմնոյն: - 260. *Իսկ* որ հասարակն է սոցա և պատշաճաւոր, ունին զնոյն հասարակութիւն բուսոց ի նոյն ժամանակս: - 261. Զի սերմնական զօրութիւնն որ է՛ ի նիւթն այն՝ *իսկ* ընդ խառնիլ սերմանցն յարգանդի, զուգապէս ցուցանէ զտնկականն: - 261. *Իսկ* տնկականն կերակրի յետ **զ** աւուր: - 262. *Իսկ* տնկականն ունի երիս զօրութիւնս. այսինքն զկերակրականն որ է՛ սննդականն. զաճողականն և զծննդականն: - 262. *Իսկ* որք ի **խ** աւուրս ծնանին և կամ ի **ի**, որպէս հաւ. ունին նոքա զխորհուրդ չորից տասանց և չորից հնգից, ըստ **ե** զգայութեանց ներքոյ և **ե** զգայութեանց արտաքոյ որպէս ասացաք: - 263. *Իսկ* հինգ օրեայ անդրանկանն յետոյ լինիլ՝ բերէ՛ զնմանութիւն նախնի մարդոյն. որ յետ **ե** աւուր ստեղծաւ: - 264. *Իսկ* տունկք որք են մեծաբոյսք՝ և չորքոտանիք մեծամեծք՝ յերրորդ ամին ծնանին զնմանն. որ է թիւ կրկին ամսոյ ընդ երրեակ վեցից: - 264. *Իսկ* այլ նուազունքն և կամ յաղթանդամքն մարմնով՝ առաւել և նուազ: - 264. *Իսկ* մարդոյն խորհուրդն ըստ չորից տարերց և երից զօրութեանց տնկականին եօթեամբ կատարի. թիւ շնորհալի և մշտակոյս ըստ աթենայ. զի ոչ ծնեալ լինի և ո՛չ զայլս ծնանի: - 264. *Իսկ* ամառն, և մինչ ի **զ** ժամս աւուրն, և խարտեաշ մաղձն, և երիտասարդն՝ ըստ նմանութեան տարրական հրոյ ջերմ և չոր գոլով. վասն որոյ առաւել բարկացօղ և ցանկասէր լինի: - 266. *Իսկ* աշունն, և մինչ ի **թ** ժամս աւուրն, և սեաւ մաղձն, և ալևորն, ըստ նմանութեան երկրի ցուրտ և չոր գոլով՝ ծոյլ և պղերգ գոլով ամենայն ուսմանց և գործոց: - 266. *Իսկ* ձմեռն, և յինն ժամէն մինչև յերեկոյ և բոլոր գիշերն, և սպիտակաթոյր հիւր պլղամին, և ծեր մարդ, ըստ նմանութեան ջրոյ ցուրտ և գէջ գոլով. վասն որոյ սպիտակի և ցրտանայ և պակասի զօրութեամբ: - 266. Խնդրեմ և զայս ուսանիլ թէ ընդէ՞ր է՝ զի մարդս կատարեալ կենդանի է քան զանասունս. և յորժամ ծնանին նոքաահա՛ ի նոյն ժամն կանգնին յոտից վերայ և գնան, և այլն. *իսկ* մարդն ոչ: - 266. *Իսկ* մարդոյն ուղեղն գէճ է և հով. զի նկարեսցէ յինքն զիմացումն մտացն. և ջիլքն յառաջեալ ի նման վասն գիճութեան ո՛չ կարէ պնդել զանդամսն. վասն որոյ ո՛չ կանգնի և ոչ գնայ: - 266. *Իսկ* անասնոցն ո՛չ է դաստիարակ արտաքուստ. վասն որոյ բնութիւնն խնամէ զնոսա ի ներքուստ: - 267. *Իսկ* ի ձիոյ և յիշոյ լինի ջորի. զի ընտակերք են և միաժամք ծնանին: - 267. *Իսկ* նշանակէ նախ զժամանակն. զի անցեալն և հանդերձեալն ո՛չ է ի միջի այլ ներկայն: - 267. *Իսկ* դիւականն ընդդէմ այսմ՝ վասն մոլորութեան զանազան երևմունս ցուցանէ աղտեղութեան...: - 268. *Իսկ* բնական երազն բաժանի ի չորս ըստ սրբոյն նիւսացւոյ ի գիրս կազմութեան: - 268. *Իսկ* զի բանական միտքն ո՛չ տեսանէ զերազն, այլ անբան մասն, որ է՛ տնկականն ի մեզ. նա՛ յածի յերազն. և ցուցանի այս ի կրկին իրաց: - 268. **Նա՛խ՝ զի խորհրդական միտքն կարգաւոր և առանց տարակուսանաց տեսանէ. *իսկ* երազն անկարգ և տարակուսանօք և զանհնարն տեսանէ որպէս ի վերայ օդոյ թռչիլ, և ի ծովու գնալն, և աղքատաց թագաւորել, և այլն:** - 268. ***Իսկ* տընկականն միայն գործ է ի կերակրիլն և աճիլն, նա նկարէ յինքեան ի զգայութեանցն և ի մտացն ըստ տկարութեան իւրոյ անկարգաբար երևեցուցեալ ի յիշատակարանս մտացն** որպէս ասացաք: - 268. Նա՛խ՝ ըստ առաջ եդելոյն. զի առաջ եդեալք սորա են աստուածայինքն և իմանալիք. *իսկ* նոցայն՝ մարմնականք և զգալիք: - 269. Երկրորդ՝ ըստ պատւոյն. զի այս երկնային և վերուստ իջեալ. *իսկ* այնոքիկ երկրաւոր և շնչաւոր որպէս ասէ առաքեալն: - 269. Երրորդ՝ ըստ կատարման. զի այս յետ փոխման զյոյսն ունի լծակցեալ անմահութեան և խնդութեան. *իսկ* այնոքիկ կորստական և անցաւոր: - 269. *Իսկ* իմաստունն ըստ երկուց եղանակաց իմանալի է: - 269. *Իսկ* իմաստութիւն միայն քրիստոս ասի ըստ պօղոսի. «քրիստոս՝ աստուծոյ զօրութիւն և աստուծոյ իմաստութիւն»: - 269. ***Իսկ* սահմանօրէն, հանճարն կարծիք է կապեալ ընդ ուղիղ խորհրդոյ**: - 270. *Իսկ* գիտութիւն է ստացականն: - 270. Զի իմաստութիւնն է ճանաչումն աստուծոյ բացարձակապէս. *իսկ* հանճարն է ճանաչումն համեմատաբար. այսինքն համեմատելով զստեղծուածս առ ստեղծօղն: - 270.

Դարձեալ զանազանութիւն, զի հանճարովն ճանաչի աստուած լուսաւորութեամբ լսելոցն ի գիրս սուրբս. *խսկ* իմաստութեամբ ճանաչի աստուած ըստ ինքեան: - 270. *Իսկ* մարդն ասի պատկեր աստուծոյ ըստ նմանութեանն. վասն զի ո՛չ ունի զնոյն էութիւն. այլ զնմանութիւնն աստուծոյ: - 273. *Իսկ* դրամն և տախտակն ուր գրեալ է պատկեր թագաւորին՝ միայն նման է թագաւորին ըստ ձևոյն. այլ ո՛չ ըստ բնութեանն: - 273. *Իսկ* այլք ասեն թէ՝ պատկեր եմք աստուծոյ, և նման յարացոյց նախագաղափարին: - 273. *Իսկ* նման, զի մի է երիցն էութիւն և բնութիւն. այնու նմա՛ն եմք աստուծոյ: - 273. *Իսկ* պատկեր շնորհաց և փառաց է, կատարելապէս ճանաչել և սիրել զաստուած. և այս է նմանութիւնն զոր կատարեալքն ունին աստ և ի վերին գաւառին: - 274. *Իսկ* սուրբն գրիգոր նիւսացին գեղեցիկ իմն կարգաւ մեկնէ՛: - 274. *Իսկ* հոգւոյն առանձին, Նա՛խ՝ զի ամենայն ոք խոստովանի եղեալ զնա: - 274. *Իսկ* անասունք սիրեն միայն զսննդակիցս իւրեանց: - 274. Դարձեալ՝ մարդոյս միա՛յն է կարգ կանոնաց, բնութեան, կամաց, և հարկի. *խսկ* անասնոց միայն բնութեան է: - 275. Իններորդ՝ զի որպէս կողից երեսն որ ի փորն նայի՝ կոկ գոլով և մզղնա տեսակ. *խսկ* մէջն փուչ և մրրախառն. այսպէս սէրն զոր ցուցանէ առ այրն, նօսր առ ի ցոյցս՝ և երեսս միայն ունի. *խսկ* ի սիրտն զմրուր դառնութեան: - 276. *Իսկ* պատուիրանքն՝ բարեկամի առ բարեկամս քաղցրութեամբ. որպէս հօր առ որդիս. և եղբօր առ եղբարս: - 277. Առաջին իսկապէս թշնամի մարդկան ազգի սատանայ է. *խսկ* ալ թշնամիք ի նմանէ՛ պատճառեցան: - 277. *Իսկ* յետ մեղացն յաշխարհիս այս՝ կարէ՛ մեղանչել, և ո՛չ կարէ ոչ մեղանչել: - 278. *Իսկ* յետ մահուն ի հանդերձեալն. ո՛չ կարէ մեղանչել, և անկա՛ր է մեղանչել: - 278. *Իսկ* մարգարէութիւնն լռեաց, զի ո՛չ ևս երևի բան մի յիշատակ շնորհաց նորա: - 279. *Իսկ* **ժ**երորդ՝ յորում անուսնութիւնն մխիթարութիւն տուաւ մեռելոյն. ...: - 280. *Իսկ* մաշկն որ է՛ մորթ մեռելոյ, նշանակէ՛ նախ զսուգ և զտրտմութիւն վասն մեղաց: - 281. *Իսկ* այն որ ինքն զգեցուցանէ, նշանակէ՛ զինքնազգեստ փառս անմահութեան, զոր այժմ զգեցոյց քրիստոս շնորհօք, և յետ յարութեանն զգեցուցանէ փառօք: - 281. *Իսկ* ըստ նշանակութեան ցուցանէր զբանական հոգին. որով կենդանացաւ մարդն: - 282. Որպէս ասէ աստուածաբանն թէ՝ ոչ ինչ էր ծածկոյթ ի մէջ նոցա և աստուծոյ. *խսկ* յետ մեղացն փոխեցան այսօրիկ. վասն որոյ մաշկեղէն հանդերձին ցուցմամբն նշանակէ՛ զմարմինս: - 282. Զի պահելով զպատուիրանն ի կատարեալ անմահութիւնն ժամանէր յերկինս. *խսկ* անցանելովն փոխեցաւ ի մահ և անկաւ յերկիր: - 282. *Իսկ* զփոխարէն պարգևսն զոր ընկալաւ, Վասն առաջնոյն՝ զի ասէ գիր, «հայեցաւ», այսինքն հաճեցաւ աստուած ի հաբէլ: - 286. *Իսկ* կայեն զի ո՛չ այսպիսի կամօք մատոյց՝ անարգեցաւ եօթնիցս ընդդիմակօքն: - 287. *Իսկ* մարդոյս է չարիքն կրկին է: - 287. *Իսկ* գործել ասաց զերկիր, զի դրախտին չեղև արժանի: - 287. *Իսկ* ի վերջին դարս որ է՛ լուսնին՝ սակաւակեացք են մարդիկք. զի նա՛ ի **լ** օրն վճարէ զբոլոր ընթացս իւր: - 291. *Իսկ* վարդապետք ասեն թէ՝ չեմք նման առաջնոցն ո՛չ ամօք և ո՛չ վաստակօք: - 291. *Իսկ* այժմ ամենայն ոք ի գրեալսն ուսանի զպատուիրանս աստուծոյ և ո՛չ ի հարց իւրեանց: - 291. *Իսկ* ի նախնիքն տղայ և առոյգ էր բնութիւնս՝ վասն որոյ յերկար ապրէին: - 291. Դարձեալ՝ բնականապէս ըմբռնէ գիտութիւնն զայն զոր ներգործէ բնութիւնն. *խսկ* գործն աստուածային՝ գիտութեամբ ո՛չ ըմբռնի. այլ հաւատո՛վք իմանի: - 292. *Իսկ* կցկցեալ. զի յօդեալ և կցեալ են ոսկերք մարդոյն առ իրեարս. և ի ներքոյ միս՝ և արտաքոյ մորթն է պատեալ: - 293. *Իսկ* չորեքկուսի, զի խաչաձև՛ է մարդն: - 293. *Իսկ* քաղելով գործելն, զի սկսեալ բնութիւնս մեր ի գլխոյն լայնանայ ի թիկունքն՝ և նրբի ի կրունկն, և բոլորեալ դարձեալ կատարի ի գլուխն: - 293. *Իսկ* երեսունն, մինչ ի մեծն թէոդոս. որ եբարձ զամենայն մեհեանս կռոցն և բարձրացաւ սուրբ խաչն ի գլուխս գմբեթարդ սուրբ եկեղեցեաց: - 294. *Իսկ* ի մերս տապանի՝ ա՛կն է լուսատու և միտքն: - 294. Եօթներորդ՝ արիւնն հուրն է՝ և շունչն օդն. պա՛րտ է հանել զբ տարրն. *խսկ* մնացեալն ջուր է և հող՝ ուտելի է: - 295. *Իսկ* զչորրորդ մասն որ արտաքո՛յ է սոցա՝ ուտեմք: - 296. *Իսկ* չորրորդ մասն միայն զկակուղ միսն ուտեմք: - 296. *Իսկ* խառնակել՝ ո՛չ զշփոթելն ասէ որ անլո՛ւր էին միմեանց լեզուին: - 297. *Իսկ* որ զդպրութիւն գիտէ և գրով վարի՝ **բժ**ան ազգ է. այսինքն Եբրայեցիք. Քաղդէացիք. Ասորիք. Պարսիկք. Մարք. Հնդիկք.: Փիւնիկեցիք: - 299. *Իսկ* ոմանք զարաբացիս և զմակեդոնացիս՝ յեբրայեցիս համարին՝ և կէսք ոչ: - 299. *Իսկ* վիրք և աղւանք ո՛չ կատարեալ գրով. այլ առեալ ի հայոց. որպէս ասորին և իսմայէլացին յեբրայեցւոցն: - 299. *Իսկ* **դ** կանայքն որք խառնեցան յօրինութեան ազգն իսրայէլի...: - 300. *Իսկ* քահանայ, զի հաց և գինի պատարագ մատոյց: - 300. *Իսկ* մարգարէ, զի օրհնեաց զաբրահամ: - 300. *Իսկ* աբրահամ ո՛չ: - 301. *Իսկ* աբրահամուն յետ նորա և երկրաւոր: - 301. *Իսկ* աստեղք՝ ծնունդքն իսահակայ պայծառ վարուք և երկնընթացք որպէս մարգարէքն՝ քահանայքն՝ և ընտրեալ թագաւորք՝ և այլքն: - 303. *Իսկ* մարդ փորձէ՝ զի գիտասցէ: - 304. *Իսկ* սատանայ փորձէ՛ զի խաբեսցէ որպէս զնախահայրն: - 304. *Իսկ* զի հրամայէ՛ երից աւուրց ճանապարհ տանել, զի մի՛ ապշեալ ինչ կարծեսցի:

- 304. *Իսկ* հօրն ամենևին ո՛չ պղտորեցան խորհուրդք. և ո՛չ տրտմեցան սիրտք. և ո՛չ տխրեցան դէմք: - 304. *Իսկ* մեզ հոգևորապէս ետ պարգև զբնակութիւնս երկնից...: - 306. *Իսկ* չորրորդն է՛ պատարագ տեառն մերոյ քրիստոսի որ ի մի դէմ անձնաւորութեան **գ** երես պատարագին բացայայտեցաւ: - 306. *Իսկ* այն որ երբեմն անդրանիկն խոտիւր և կրտսերն ընտրիւր, բազում ունի խորհուրդ և նշանակութիւն: - 310. *Իսկ* յայլմէ ո՛չ դնի աստուծոյ անուն. ո՛չ բնութեան. և ո՛չ անձնական. զի ո՛չ ոք է նախ քան զնա, և ո՛չ հաւասար նմա: - 312. *Իսկ* էն անսկիզբն և անվախճան է. յորմէ երրորդ աստուածաբանութիւն մեզ բացորոշի: - 312. *Իսկ* կապ մարմնական՝ և նա՛ բաժանի ի **դ** տեսակս: - 317. *Իսկ* յատկականն ասացեալ եղև: - 318. *Իսկ* գոյացական մարմինն քրիստոսի կոչի զգեստ վայելչական...: - 319. *Իսկ* լեառն հողեղէն բնութեանս մերում, կամաւ հօր վկայելով ի վերայ նորա՝ և հաճութեամբ սուրբ հոգւոյն աղաւնակերպ իջմամբ, և անքակտելի միացեալ բանիւն եղև լեառն մածեալ մշտնջենաւոր և անեզր յաւիտենիւ բարձրացեալ օրհնութեամբ և առաւելեալ: - 320. *Իսկ* թագաւորք յամենայն ամի զնոյն առնեն ուրախութիւն. ուտել և ըմպել և հեշտութիւն մարմնոյ. որպէս փարաւօն առնէր և հերովդէս: - 321. *Իսկ* այնմ որ ասեն թէ յարբեցութեան մեռան, պատասխանեմք եթէ՝ զմեղս յամենայն աւուր արիւն պատարագացն սրբէ՛ր. *իսկ* զայնմ աւուր՝ արիւնն իւրեանց: - 322. Չորրորդ՝ զի վայելէ՛ր *իսկ* նմա որպէս զիատ ցորենոյ թաղեալ յաղբիւսն՝ այսինքն յերկիր. և պարարտացեալ հասցէ ի հունձս պտղաբերութեան: - 323. Արդ՝ առաջինն և վերջինն վայելչակա՛ն է յոբայ և աստուծոյ. *իսկ* միջին երկուքն բարեկամացն յոբայ, և չար բանսարկուին յարմարի: - 323. *Իսկ* ի հոգւոյ մարդոյն **բ** իր հեռացուցանեն զդևսն. այսինքն խոնարհութեամբ և ճշմարտութեամբ. վասն զի զերկուքս զայս ո՛չ ունի սատանայ. և ամենևին փախչի և ատէ՛ զխոնարհութիւն և զճշմարտութիւն: - 324. *Իսկ* երանելին յոբ չորիցս այսոցիկ ընդդիմամարտէ՛ր և պատասխանի առնէր: - 324. *Իսկ* արդարք աստ ի նեղութեան կան վասն կրկին պատճառի: - 324. *Իսկ* զխորհուրդ նորն ադամայ բազումս տպաւորէր: - 327. *Իսկ* քրիստոս խնամարկեալ իւրոցն **ժ** սքանչելեօք ի մարմինս նոցա բժշկէր...: - 328. *Իսկ* քրիստոս անխայելով յեկեղեցի՝ փոխեաց ի մկրտութիւն: - 329. Զսոյն և մեզ պարգևեաց ծնանիլ ի ջրոյ, և ի հրոյ, և ի հոգւոյ, և յարութեամբն մարմնոյ. *իսկ* ի մօրէ՛ բնականապէս: - 329. *Իսկ* վերջին խորհուրդ է, յորժամ վասն հարկաւոր պիտոյից կերակրոյ և հանդերձի՝ յերկրաւորս հպիմք: - 331. *Իսկ* որ ասէր ազանել հողաթափս: - 331. *Իսկ* որպիսի ինչէն աստուծոյ՝ անգիտելի մնայ աստ և ի հանդերձեալն յամենայն եղական մտաց. թէ հրեշտակաց և թէ մարդկան: - 331. *Իսկ* ասելն «որ էն»: - 331. *Իսկ* տէրն մեր բոլոր անդամօք մեռաւ. զի զբոլոր բնութիւնս փրկեաց: - 332. Եւ որպէս սատանայ հրեշտակ լուսոյ կերպարանի որ չէ *իսկ*: - 335. *Իսկ* դևքն փոխեն զերևակայութիւնն և զզգայարանս, այլ ո՛չ զմիտս: - 336. *Իսկ* հրեշտակք կարե՛ն փոխել զմիտս և շրջել ի բարին. նաև զերևակայութիւնս և զզգայարանս, այլ ո՛չ զկամս: - 336. *Իսկ* աստուած փոխէ՛ և զկամս ազդելով ի նոսա զբարին. և դարձուցանէ՛ ի չարէ՛. և երբեմն թոյլ տալով անձնիշխան կամացն դառնալ ի չարիս: - 336. *Իսկ* դևք խօսին զմերձաւոր հանդերձեալն: - 336. Երկրորդ՝ զի նոցա հատուցմունքն մարմնական էր, *իսկ* մերս հոգեկա՛ն է: - 337. *Իսկ* ըստ ևսեբեայ, **վպք** ա՛մ է. զկայնան **ճի** ամ ի ներս առեալ, որ է՛ որդի արփաքսաթայ՝ և հայր սաղայի. զոր յիշէ աւետարանն, և ո՛չ յիշէ մովսէս: - 337. *Իսկ* յաւուր **ե** շաբաթոջ երեկունն զգառն զենին և ելին յայգ ուրբաթի. նիսանի **ժե**. որ էր առաջին ամիս նոցա. և ի կիրակէ անցին ընդ ծովն որ էր նիսանի **ժէ**: - 337. *Իսկ* յամենայն օր հալէր հրամանաւն աստուծոյ, զի դադարեսցեն ի հաւաքելոյ. և ապա զի դարձեալ խնդրեսցեն առաւօտել առ աստուած: - 339. Գոյացութիւն հացին փոխեալ է ի գոյացութիւն մարմնոյն քրիստոսի և է՛ անապական. *իսկ* քանակն և որակն մնացեալ է դեռևս փոփոխելի. և յայնմանէ փոխարկեպին այլայլմունք ինչ: - 339. *Իսկ* առ մեզ **ժ** մասունք և **գ** կիցն, զի **ժ**՝ սուրբ և նըւէ՛ր է աստուծոյ: - 340. *Իսկ* ոսկին, զի անապակա՛ն է բնութիւնն աստուծոյ: - 340. *Իսկ* օրէնքն և պատւիրանքն այնպէս զանազանին: - 340. *Իսկ* ի նորս զատիկ մեր զենաւ քրիստոս և ազատեաց զմեզ: - 341. *Իսկ* մեզ կատարելոցս՝ բանիւ աւանդեաց: - 341. *Իսկ* սոքա նախ հեղուն զարիւնն և յետո՛յ զջուրն: - 341. *Իսկ* ձև խորանին, որպէս սագաշէն եկեղեցոյ: - 343. *Իսկ* կէսն, զի կիսկատար և պակա՛ս են քան զաստուած այնու, զի եղակա՛նք են և յոչ գոյից գոյացեալք որպէս ասացաք: - 344. *Իսկ* չորրորդն որ է՛ մարմին, զգալիքս են թանձրացեալ: - 344. *Իսկ* պատելն ոսկի ներքոյ և արտաքոյ, զի աստուածատեսա՛նք են և մաքուր: - 344. *Իսկ* վկայութիւնն որ է՛ տախտակքն օրինաց. զի վկայե՛ն պահողացն բարիս. և ոչ պահողացն պատիժս: - 345. *Իսկ* **ե** կանգուն և կէսն. զի գալուստն քրիստոսի և փրկական խաչն և եկեղեցի՝ է՛ ի **ե**երորդ դարն և կէսն երևեալ ի մուտ զ**ռ** ամին: - 345. *Իսկ* հնոյն խորհուրդ, **դ** որակ նիւթոցն՝ **դ** տարերացն. և ոսկին անապական՝ երկնից: - 348. *Իսկ* մովսէս ո՛չ բնութեամբ՝ այլ անուամբ և գործով. զի բարի առնէր և պատուհասէր: - 350. *Իսկ* կուռքն միայն անուամբ.

ո՛չ բնութեամբ և ո՛չ գործով: - 350. Նա՛խ՝ զի հինն ստուեր և օրինա՛կ էր. *իսկ* նորս էութիւն և ճշմարտութիւն: - 353. *Իսկ* յատուկ, Նա՛խ՝ զի նոքա մարդիկ էին անկեալ ընդ տկարութեամբ: - 354. Երկրորդ, զի նոցա նոցայն ժամանակեայ և խափանելի, *իսկ* տեառն մերոյ մշտնջենաւոր և յաւիտենական...: - 354. Երրորդ, այն առանց գթութեան հատուցանէր պատիժս պարտուց. *իսկ* տեառն մերոյ շնորհիւ և ողորմութեամբ...: - 354. Չորրորդ, զի նոքա ոչ կարէին լինիլ ախտակից տկարացելոցն. *իսկ* տէրն որ զփորձ էառ՝ կարո՛ղ է և փորձանաւորացն օգնել...: - 354. Հինգերորդ, նոքա մատուցանէին պատարագ նախ վասն իւրեանց, և ապա՛ վասն ժողովրդեանն անգիտութեան. *իսկ* տէրն մեր ո՛չ արար մեղս ըստ մարգարէին. այն անմեղն վասն մեղաւորաց պատարագեցաւ...: - 354. Վեցերորդ, նոքա հանապազ մատուցանէին վասն հանապազ յանցմանն ի բազմօրինակ մեղս. *իսկ* տէրն մեր «մի՛ անգամ եմուտ ի սրբութիւնսն յաւիտենական, գտեալ զփրկութիւն»: - 354. Եօթներորդ, նոքա յօտարա՛ց մատուցանէին. այսինքն զուարակ և նոխազ, *իսկ* քահանայապետն մեր քրիստոս զմարմին իւր պատարագեաց հօր ի հոտ անուշից...: - 354. Ութերորդ, նոքա մատուցանէին ի ձեռագործ խորանսն որ ի մովսիսէ՛ կանգնեցաւ, *իսկ* տէրն մեր անցեալ ի ներքին կողմն վարագուրին. այսինքն յանձեռագործն մատոյց...: - 354. Իններորդ, նոքա ծառայաբար մատուցանէին. ուստի յա՛յտ է զի ո՛չ կարէին նստիլ ի սրբութիւնսն կամ ի քաւութիւնսն. *իսկ* քահանայապետն մեր տիրապէս և աստուածաբար նստեալ ի յերկինս ընդ աջմէ աստուծոյ...: - 354. *իսկ* քահանայապետն մեր եմուտ ո՛չ յօրինակս ճշմարտութեան, այլ ի բուն *իսկ* յերկինս յանդիման լինիլ յերեսացն աստուծոյ վասն մեր: - 355. Մետասաներորդ, նոքա ո՛չ իշխէին ճաշակել զպատարագս իւրեանց. այլ արտաքոյ յարէին. *իսկ* տէրն մեր և մեք ճաշակեմք զպատարագ նորոյս...: - 355. Երկոտասաներորդ, նոքա հին ուխտին էին միջնորդ. *իսկ* տէրն նորոյս...: - 355. Երեքտասաներորդ, նոքա փոփոխականք էին վասն մահու արգել լինելոյ. *իսկ* տէր մեր անփոփոխ և յաւիտեան է քահանայ. վասն յաւիտեան և անմահ գոլոյն: - 355. Չորեքտասաներորդ, նոքա յերկրէ և յերկրի մատուցանէին պատարագ. *իսկ* տէրն մեր յերկնից և յերկինս մատոյց: - 355. Հնգետասաներորդ, նոցայն քահանայապետ մովսէս և ահարօն ո՛չ կարացին մտանել յերկիրն պարգևաց. *իսկ* քահանայապետն մեր էանց ընդ երկինս երկնից...: - 355. *Իսկ* այն որ զմեղրովն պտուղն նուիրէին քահանայից, բայց ի սեղանն ոչ: - 356. *Իսկ* զի խմոր ո՛չ խառնէին: - 356. *Իսկ* ի նորս ունիմք զճշմարտութիւն՝ ունիմք և զօրինակն: - 356. *Իսկ* յօրինակն խառնեմք աղ. որպէս յագապս. յոգէհանգիստս և ի տօնական պատարագս: - 356. *Իսկ* իւղն զանգեալ՝ օրհնութիւնն է որ միանայ ի խորհուրդն և կատարէ՛ մարմին և արիւն քրիստոսի: - 357. *Իսկ* պան բաղարջն է՛ նաշհին զանգեալ իւղով. և որպէս բոկեղն եփեալ ի թոնրի: - 357. *Իսկ* կասկարա՛յ է պուտուկ պղնձի: - 357. *Իսկ* մուրկ փխրեալ՝ եղին է փշրեալ: - 357. *Իսկ* երախայրին՝ որ է՛ կալոյ և հնձանաց առաջին չափն: - 357. *Իսկ* որ վասն մեղաց նաշհի իւղ և խունկ ոչ դնէին. զի տրտմութիւն և խաւար է մեղքն, և գարշ հոտ գայ ի խղճմտանացն մինչև ապաշխարեսցէ: - 357. *Իսկ* փայտն. մարմնոյ ցամաքութիւն և պարկեշտութիւն. որ առաւել բորբոքէ զպատարագն: - 360. *Իսկ* հեթանոսք ըստ այնմ որ յանուն աստուծոյ նուիրէին՝ ընդունելի՛ էր: - 361. *Իսկ* Աղ կոչեցաւ. զի զանհամութիւնս մեր համեմեաց, և զվէրս ողջացոյց: - 361. *Իսկ* Մուրկ նորահաս, և Երախայրիք կալոյ: - 361. *Իսկ* ի նորս ճշմարտութենէ պատարագ քրիստոս. որ միշտ բաշխի յեկեղեցի: - 362. *Իսկ* միւս խոյն կատարմանն, քահանայիցն կերակուր և նուէրքն մովսէսի: - 362. *Իսկ* մեք **խ** զմովսէսին պահեմք որ ի լեառն սինա, և յեսու արտաքոյ միգին: - 363. *Իսկ* ի ներսն, **ա**՝ հացին երեսաց և գառին. **բ**՝ խնկոցն. **գ**՝ շօթին և զհացին. **դ**՝ մին ա՛յլ **զ** հացին. զի **ժբ** հաց էր. և **բ** սեղան: - 364. Նա՛խ՝ զի այրն կատարեալ է. *իսկ* կինն կէս: - 365. Երկրորդ՝ արուն առնօ՛ղ է. *իսկ* կինն կրօղ: - 365. *Իսկ* քահանայքն ի նորս ո՛չ հեղուն զարիւն: - 366. Նա՛խ՝ զի իցէ կենդանի յորմէ ելցէ արիւն. *իսկ* մեռեալն կամ անշունչ քար ո՛չ ունի արիւն: - 366. *Իսկ* կրկին հաւն մեռեալ և կենդանի. քրիստոս մեռեալ մարմնովն, և կենդանի աստուածութեամբն: - 368. *Իսկ* հոգևոր ծորումն է՛ եռակի: - 368. *Իսկ* որ զքրիստոս պատարագէ, խտրութիւն է արատոյ ի հոգի և ի մարմին: - 370. Նա՛խ՝ կոյրն. *իսկ* ի մեզ որ մտօ՛քն իցէ: - 371. *Իսկ* այս օրինակն է և տուրք աղքատացն: - 371. *Իսկ* զարիւնն ծածկել հրամայէր...: - 371. *Իսկ* ի նորս՝ զկէս ընչիցն հրամայեցաւ տալ աղքատաց յաւտրնին. որ է՛ հաւասար հոգւոյն և մարմնոյն: - 372. Երրորդ՝ տօն փողոցն. *իսկ* մեզ առաքելոցն տօն. զի նոքա են փողք տիեզերաց: - 372. Չորրորդ՝ ամսամուտն նոցա. զոր ի նորանալ լուսնին տօնէին. *իսկ* մեզ տօն կուսին մարիամու որ լուսաւորութիւն լսի ըստ ոմանց: - 372-373. *Իսկ* խոյն քրիստոս է: - 373. *Իսկ* **է** գառն անարատ, **է** զգայարանքն սուրբ: - 373. *Իսկ* զվարդավառին և զփոխմանն տօն՝ ի նորո՛յս է աւանդեալ. որպէս ողոգոմեանն, և քառասնօրեայ գալստեանն: - 373. *Իսկ* նաշհին՝ ճգնաւորք և կուսանք. որք ի յերկանս ճգնութեան ճնշեն զմարմինս

իւրեանց: - 374. *Իսկ* չորրորդ դորակ գինւոյն և իւղոյն ընդ նաշիոյ և գառինն, նշանակէ՛ զբանաւոր և զկենդանի պատարագս մեր: - 375. *Իսկ* զսառայածինսն հրամայէ՛ թուել որպէս զաստեղս: - 377. Հինգերորդ՝ թիւն զընտրութիւն՝ զդաս՝ և զկարգն ցուցանէ. զի գո՛յ ի նմա՛ առաջին միջին և վերջին. որպէս զինւորք. *իսկ* անթիւն խոտան և անկա՛րգ է. որպէս ծերք և տղայք: - 377. Իններորդ՝ զի թե՛փն է ամաց մերոց *իսկ* նաշիի ալիւրն երիտասարդութիւնն է: - 377. *Իսկ* գովութիւն ծերոյ, Նա՛խ՝ զի խափանեալ է ամենայն մեղաց շարժմունքն: - 378. Որ է՛ Տղայ. Մանուկ. Պատանեակ. Երիտասարդ. Ալևոր. Ծեր. *իսկ* երեխայն դեռածինն է: - 378. *Իսկ* այլք ի **դ** բաժանեն ըստ չորից տարերաց և **դ** պահու գիշերոյն. որպէս ասացաւ ի վերն **ժզ** գլուխն **իզ** համարն: - 378. *Իսկ* մովսէս և ահարօն և ա՛յլ քահանայք յարևելից կուսէ ուր սուրբն սրբոց էր պաշտէին: - 379. *Իսկ* ի նորս՝ ի կատարեալ հասակն երեսնամեայ լինին քահանայք. ի հասակ մկրտութեանն քրիստոսի: - 379. Նա՛խ՝ զի զա՛յլ հարուածոց փոխն կրեցին զչարչարանքն յեգիպտոս. *իսկ* անդրանկացն մնաց: - 380. *Իսկ* այլ տասունքն իմաստասիրաց բանքն. որպէս պղատոնին. արիստոտէլին. պիթագորին և այլք. որք միայն զաստեա՛ցս պատմեն մեզ: - 380. *Իսկ* Նուռն բժշկական է և դառն կեղևն: - 381. *Իսկ* Թուզն քաղցր և մանրակորիզ. բանքն աստուծոյ քա՛ղցր են ի մեզ և մանրաքնին: - 381. *Իսկ* իշխանութիւնն երկրաւոր, վասն որոյ բացաւ երկիր և եկուլ զդադան: - 381. *Իսկ* դադան քրէական մեղանչեաց որ է՛ յանցումն ի թագաւոր. զոր անհնարին պատուհասին. գոյիւք և ազգօք ջնջին: - 381. *Իսկ* կորխ ի քահանայս մեղանչեաց: - 381. *Իսկ* դադան կենդանի էջ ի դժոխս՝ ո՛չ սրբեցաւ. և ախտիւք իւր անսուրբ ընկղմեցաւ: - 382. *Իսկ* դադան ամենևին անզեղջ մնաց. թէպէտ գնաց մովսէս ի խորան նոցա՝ ո՛չ զղջացան: - 382. *Իսկ* ծաղկեալ գաւազանն չորս ինչ յաւելու. Դալարի. Շառաւիղ. Ծաղիկ. և Պտուղն ընկուզ: - 382. *Իսկ* որ ի խորանէն բերին մովսէս և ահարօն զգաւազանն ծաղկեալ. զի ի սիօնէ՛ ելցէ օրէնք. որ է՛ յեկեղեցւոյ ամենայն իշխանութիւն: - 382. *Իսկ* տէրն ի մարդեղութեան զակամայն ո՛չ կրեաց. զի հեռի է յաստուծոյ ակամայն: - 383. *Իսկ* աւելորդ ծորումն թէպէտ անանգոսնելի է, այլ ակամա՛յ է. և զակամայն ո՛չ կրեաց: - 383. Ակամայն անգիտութեամբ է. որ ներելի՛ է և թողելի՛. *իսկ* կամաւորն անթողելին և մահու չափն է: - 385. *Իսկ* կրկին պատարագն. մին վասն բոլոր ժողովրդեանն, և մին վասն անձին ակամայիցն. ցուցանէ զկրկին խոստովանութիւնն. մին յայտնի առհասարակ եկեղեցոյն. և միւսն ծածուկ առանձին մեղաց: - 385. *Իսկ* քարկոծումն այն է, որ անզեղջն ի մեղաց՝ արտաքսի՛ յեկեղեցւոյ և անիծանի: - 385. *Իսկ* ի ջուր, Նա՛խ՝ զի ջուր բղխեաց ի լուացումն և յարբուցումն. որպէս ի կողից փրկչին ջուր և արիւն: - 386. *Իսկ* մովսէս հրամանաւն աստուծոյ արար պղնձի օձ. և բարձրացոյց ի դուռն խորանին. և որ հայէր ի նա՝ ապրէր ի թունից օձիցն: - 386. *Իսկ* Կախարդն՝ որ անօթ ինչ թաղէ ի հող. կապս, կամ մոմ, կամ երկաթ, և պէս պէս ժժանօք յարմարե՛ն զարուեստն: - 388. Երկրորդ՝ զի գործունեայք և հաւանօղքն այնպիսեացն պատժեցին. որպէս ի յերկրորդ օրէնքն հրամայէ՛ սպանանել այնպիսիսն. *իսկ* հաստատունքն ի հաւատս՝ վարձս առցեն ի հաւատոց իւրեանց: - 388-389. *Իսկ* ուխտաւորին օրէնք զայն հրամայեաց աստուած: - 389. *Իսկ* **թ** ցեղն նշանակէ՛ զեկեղեցի նոր օրինացս **թ** աստիճանօք կարգաւորեալ: - 391. *Իսկ* ի վերջինն գաւառ՝ կիսովն իմանին կուսանքն ընտրեալք. որք լնուն զթերութիւն անկեալ դասուն: - 391. *Իսկ* զ**խ** իջևանքն ոմանք խորհուրդ առնուն յետ ելիցն ի մարմնոյ հոգւոյն՝ **խ** աւուրբ հասեալ յօթևանս: - 391. *Իսկ* **է** ի յայն խորհուրդն, զի որ ի պիղծ մերձենայր՝ **է** օր արտաքոյ բանակին կալով յերրորդ և յէերորդ օրն սրբէր, և ապա՛ մտանէր. վասն որոյ **գ** օրէք և **է** օրէք կատարեմք: - 391. *Իսկ* յետ մահու ա՛յնոցիկ հոգւոց որք զղջան կամ խոստովանին զմեղս, քաղաք ապաստանի է նոցա ի կայանս հոգւոցն տրտմութիւն և ցաւն վասն փոխարինաց մինչ մեռանի քահանայն մեծ. որ եկեղեցի սուրբ՝ պատարագաւ և աղօթիւք և ողորմութեամբ հատուցանէ՛ զպարտս նոցա և ազատին: - 392. Վեցերորդ՝ առաջին օրէնքն է կանոնաց. որ կարգաւորէ՛ զհոգի. *իսկ* երկրորդն դատաստանաց. որ կարգաւորէ՛ զմարմին: - 393. *Իսկ* ահագին, Նա՛խ՝ զի թշնամիք էին շուրջանակի. և գազանք և սողունք. և ծով. և ամայի. և անպարիսպ: - 393. *Իսկ* անապատ՝ գրաւոր օրէնքն ի ձեռն մովսէսի: - 395. *Իսկ* խոստման երկիրն նոր օրինօքս ի ձեռն փրկչին յիսուսի: - 395. *Իսկ* խորտակեալ տախտակն մովսէսին և մնացեալն՝ նո՛ր օրէնս: - 395. *Իսկ* սիրտ՝ զհոգին ասէ. որ ծածուկ է. և տեղիք խորհրդոց. և մի է. և կենդանութիւն մարմնոյն: - 396. *Իսկ* ճշմարիտն աստուած զայս ո՛չ խնդրէ. այլ երկիւղ խնդրէ ի տըղայոց որով խորշին ի չարէ. և սէր ի սրտէ փոխանակ անասնոց. և խաղաղութիւն առ ընկերս և օտարս...: - 396. *Իսկ* մեզ նորոյս հրամայէ՛ զբանեղէնն մատուցանել որ է՛ հոգի և մարմին և կամք...: - 396. *Իսկ* երկիրն նոր օրինացս ո՛չ բնական իմաստութեամբ հեթանոսաց ոռոգի, այլ շնորհօքն աստուծոյ և հաւատով դալարի: - 398. *Իսկ* տարի՛ է յաւիտենական փառքն. որոյ սկիզբն խնամոցէ՛ նախ քան զլինիլն աշխարհի. և կատարումն անվախճան փառքն: - 399. *Իսկ* որ զարձակեալն առնուին, և յառաջին

բաժանեալն ո՛չ տային, վասն երկիւղի առն և կնոջ էր, զի մի՛ լիցին պատճառ բաժանման: - 401. *Իսկ* խորհուրդն, ի յօրէնքն նոցա է զի փոփոխական էր օրէնքն նոցա. և որ փոխիւր, այլ ո՛չ դառնայր յօրէնս նոցա: - 401. Երկրորդ՝ բարոյական. զի մին կնոջ ի բազում արանց ո՛չ երևի հարազատ զաւակն. *իսկ* մի այր ի բազում կանանց կարէ՛ ծնանիլ հարազատ մանկունս և սիրել զնոսա: - 401. *Իսկ* մի այր և բազում հաւատք և բազում աստուածք՝ շնութիւն է հոգևոր: - 401. *Իսկ* ոմանք զքրիստոսէ՛ ասեն բնութեամբ և շնորհօք որդի. որպէս նեստորք և քաղկեդոնիկք անիծեալք. զի այսպէս լինին **բ** որդիք և **բ** անձինք: - 402. *Իսկ* օրհնեալն՝ յայտնեալ և յարեալ յաստուած որ է՛ կեանք և երանութիւն: - 403. *Իսկ* ի միասին կարգէ՛, զի կամ երկիցեն յանիծիցն, և կամ ցանկասցին օրհնութեանն և պահեսցեն զօրէնսն աստուծոյ: - 403. Չորրորդ՝ ադամայ նախ զօրհնութիւն և ապա անէծք ետ. *իսկ* այժմ դարձուցեալ ի յօրհնութիւնն աւարտէ՛: - 403. Ասա՛ նմա թէ՝ այն հասարակաց հեթանոսա՛ց է. զի աճին մարմնով և ընչիւք. *իսկ* մերս ո՛չ է հասարակաց. այլ արժանաւորաց և ընտրելոց: - 403. Ասա՛ թէ՝ չափաւորն ընդունելի է. այլ անչափն պոռնկութիւն և ագահութիւն. *իսկ* կուսութիւն և աղքատութիւն որ չափ առաւելու՝ այնչափ գեղեցկանայ: - 404. *Իսկ* ի միտս, մահու չափ մեղաց է իշխանք և գունդք դիւաց: - 404. *Իսկ* առ մեզ Նախ ծածուկ ներտրամադրեալն բան. զի աստուած քննէ զսիրտս: - 406. Դարձեալ՝ Նայիլն և Հայիլն յատուկ տեսողութեանն է. *իսկ* Տեսանելն հասարակ զգայութեան: - 407. *Իսկ* բարեաց չար առնել՝ անիրաւութիւն է. որ ո՛չ գոյ բնաւ առ աստուած. ո՛չ ի կեանս յայս և ո՛չ ի հանդերձելումն: - 408. *իսկ* աստուած անա՛խտ է՝ ձևանայ բարկացեալ և սրտմտեալ. զի զմեզ դարձուսցէ յառաջին բարին: - 408. *Իսկ* ի գործ ածել զստրմտութիւն՝ լինի վասն **դ** պատճառի: - 408. Եւ սպառնալիքն աստուծոյ և մարդկան ո՛չ են նման. զի մարդոյս դատարկ բան է. *իսկ* սպառնալիքն աստուծոյ՝ է՛ բան զարհուրական. յորմէ լսօղքն զերծանին, և անլուրքն ըմբռնին ի նոյն: - 408. *Իսկ* շմաւոն ո՛չ էր ապաշխարեալ, վասն որոյ ո՛չ օրհնեաց: - 409. Չորրորդ, մահ՝ այսինքն սատանայ որ յաղթեաց ադամայ. *իսկ* մարմնոյն մովսէսի ո՛չ կարաց յաղթել հրեշտակային օգնականութեամբն. որպէս ասի յառաջիկայդ: - 409. ...*իսկ* յորժամ սպասաւորեաց հրեշտակապետն՝ զտիրական անունն ի սաստ կոչելով. յայնժամ անպ ինչ լուսաւոր ծագեալ ի տեղւոջն, շիջոյց զերևումն չարին: - 410. Նա՛խ՝ փոփոխմամբ իւր նշանակէ՛ զփոփոխելի կենցաղս այս. *իսկ* արեգակն անփոփո՛խ է. որ է՛ հանդերձեալն: - 411. *Իսկ* ըստ Սեբեայ վլծ ամք. թիւ մի պակաս: - 411. *Իսկ* յետ մահուան ահարօնի նուազեաց մանանայն. յորում տրտնջէին և յօձից սատակեցան: - 415. *Իսկ* յետ մահուանն մովսէսի վերացաւ ամպն. և հրամայեցաւ ժողովրդեանն հեռու կալ կանգունս երկուց հազարաց վասն փառաց տապանակին և վասն զօրութեան նորա: - 415. *Իսկ* զփղշտացիսն եթող վասն ուխտին աբրահամու և աբիմելիքայ: - 417. Զոր եօթանասունքն ի ասեն. *իսկ* սամուէլ և սաւուղ ամս **խ**: - 420. Եւ այն զի քամեալ լցաւ կուրն և ո՛չ երկիր. զի մնացին և կատարեցան բանք մարգարէիցն ամենայն և ո՛չ եղծան. *իսկ* յետոյ հոգի տեառն ելից զտիեզերս մարգարէութեամբ և շնորհօքն քրիստոսի: - 421. ...*իսկ* ցօղ իմաստութիւնն որ տուաւ նմա յաստուծոյ. և թագաւորք արաբայ և սաբայ, ընծայաբերքն նմա: - 421. *Իսկ* տէրն մեր զմարմին և զհաւատացեալս իւր ապրեցոյց յիշխանէն այլազգեացն դիւաց: - 423. *Իսկ* թերափն է բոլորակ հանդերձ ծածկոյթ տապանակին: - 425. *Իսկ* դարձումն ի յետ, յեօթն դարուց կենցաղոյս դարձեալ ուստի ելին ժողովին ամենայն սրբութիւնք: - 426. *Իսկ* անդրանկածին երինջքն են մարգարէք և առաքեալք. որ զհաւատացեալս անդրանիկ ծնան. նոքա են ամոլք և պատարագք աստուծոյ: - 426. *Իսկ* սայլն՝ կրկին կտակքն. որ միշտ հոլովին առ մեզ: - 426. *Իսկ* որ բոլորովին հաւանին՝ վիհ՛ւկ են և արտաքսեալ յեկեղեցւոյ: - 429. *Իսկ* մեղքն դաւթի յիշատակեցաւ վասն երկու պատճառի: - 433. Սոյնպէս և շնորհք ապաշխարութեան նորոյս առաւե՛լ է քան զհնոյն. զի առանց գործոց հատուցման ո՛չ կարէին արդարանալ. *իսկ* աստ շնորհօք թողութեանն միայն, կարէ՛ արդարանալ: - 433. ...*իսկ* յետ մահու պաշտօնք և տուրք աղքատաց և այլն՝ է՛ հատուցումն պատժոց միայն...: - 434. ...*իսկ* յետ յարութեանն տանջանք անվճար և առանց հատուցման...: - 434. *Իսկ* այժմ ուխտէ՛ սպանանել. զի ըստ օրինացն զգործ արդարութեանն գործեսցէ: - 439. Ասեն թէ՝ **ռ** կին էր սողոմոնի. **է ճ** տիկնայք, և **գ ճ** հարճք. և նոցա **ռ** պահապան. *իսկ* ի փորձելն խաբեաց զիազար կանայսն. և ի յարանցն մին ո՛չ խաբեցաւ. այս առասպե՛լ է: - 440. *Իսկ* այն որ ասէ **կ** էին թաքուհիք և ութսուն հարճք. և անթիւ հարսնածուք: - 440. Եւ տէր մեր յերկրի մարդացաւ, և յերկինս թագաւորեաց. *իսկ* նստիլն ի վերայ ջորոջ, որ է խաչն. զի վիրք զխաչն ջուարի կոչեն: - 441. *Իսկ* որդին աջ և բազուկ է հօր, վասն որոյ աջմէ հօր նստի: - 441. Տասներորդ՝ յորժամ եկն հեզութեամբ լսէր ի նմանէ. *իսկ* զայս ամենայն համեմատելով ի վերայ հրէիցն՝ յիրաւի ուրեմն դատապարտեսցէ զնոսա ի դատաստանի: - 442. Նա՛խ՝ զի միայն մասին աշխարհի և սակաւո՛ւց էր տէր *իսկ* քրիստոս ամենայնի: - 442. Իններորդ՝ և մարմնական որդի էր դաւթի ըստ կարգի

հասարակ մարդկան. *իսկ* քրիստոս ակնկալութեան և աւետեաց և ի վեր քան զկարգ բնութեան աստուած մարդացեալ: - 442. Տասներորդ՝ զի սողոմոն ի քարանց ձեռագործաց կազմէր տաճար աստուծոյ. *իսկ* քրիստոս զբանական հոգիս մարդկան շինէր օթևան սուրբ երրորդութեանն: - 442. *Իսկ* ի մէջ ծնկաց գլուխն՝ այն է, որ զծունկն ի գետինն եդ, և զգլուխն հանդէպ նմին. և յայսկոյս և յայնկոյս զձեռսն խաչանման ի գետինն: - 444. *Իսկ* նստիլն ի յաթոռ՝ ասէր պատրել զաքայաբ, թոյլ տալն է աստուծոյ որ մարդ իւր կամօքն հաւանի չարին և պատժի: - 444. Եւ շուրջ զնովաւ հրեշտակք ամենայն ոչ հաւանեցան. զի նոքա զամենայնն ճշմարիտ խօսին. և բարի առնեն մարդկան. և յապաշխարութիւնն խնդան. *իսկ* սուտ խօսիլն և չար առնելն և ի վիշտս ուրախանալ՝ դիւա՛ցն է որ են չար հոգիքն: - 444. *Իսկ* աղն բանն աստուած խառնեալ ընդ մարդկութիւնս. որ բժշկեաց զվէրս մեր: - 445. *Իսկ* մկրտութիւնն բառնայ զերկոսին. այսինքն զմեղս և զմահ: - 445. Նոյնպէս և ամենայն խաչի զօրութիւնն քրիստոս է. ի ձեռս արժանաւոր և կատարեալ հաւատոց առնէ սքանչելիս. *իսկ* ոչ նոյնպիսեացն ծածկէ զզօրութիւնն: - 445. Դարձեալ՝ առաջին գալուստն ծածուկ փրկութիւն և կեանս շնորհեաց. *իսկ* յերկրորդին յայտնապէս յարուցանէ: - 446. *Իսկ* ի հիւանդանալն՝ եղիսէոս եդ զձեռն ի վերայ ձեռաց արքային յովասու և զօրացոյց զնա ի պատերազմին ընդ դէմ ասորոցն փոխանակ լալոյն ի վերայ նորա: - 446. *Իսկ* ի մահուն որ յարոյց զմեռեալն յորժամ մերձեցաւ ի յոսկերսն եղիսէի, ի տիպ մահուն քրիստոսի որ մահուամբն մեզ կեանք և յարութիւն շնորհեաց: - 446. *իսկ* երկրորդն զօրաբաբէլ ի **զ** ամին կիւրոսի շինեցան զտաճարն...: - 449. ...*իսկ* երրորդն նէեմի և եզր դպիր՝ կանգնեցին զպարիսպն և զդրունսն. նշանակեն զառաքեալսն զհայրապետսն և զվարդապետսն. որք օրինօք պարսպեն զեկեղեցի, և հանապազ ուսուցանեն զդպրութիւն: - 449. *Իսկ* այլ ոմանք թուեն զեօթներորդն դանիէլի ի դարեհի որդւոյ արշուրեայ առաջին ամէն. յորում զտեսիլն ետես մարգարէն. մինչև ի ծնունդն քրիստոսի ամք **նձզ**: - 449. *Իսկ* նոր կտակքն յայտնի՛ են: - 450. *Իսկ* Սիրաք և Իմաստութիւնն և Յուդիդն և Տուբիդն և Տուբիայն և Մակաբայեցիքն և Կտակքն և այլք, չեն յայսմ համարի: - 451. ...*իսկ* եբրայեցիք զամենայն շաբաթսն ո՛չ թուէին ի համարն. վասն որոյ նուազի՛ նոցայն: - 451. *Իսկ* յերուսաղէմ թագաւորէ՛ ռոբովամ որդի Սողոմոնի: - 452. *Իսկ* ըստ ազգաբանութեանն Մատթէի, ծնանի յեքոնիա զսաղաթիէլ ամաց **ծզ**: - 453. ...իմացեալ լինի ըստ չորրորդ եղանակին անփոփոխ ճշմարտութիւնն. *իսկ* այն ո՛չ պատշաճի: - 457. *Իսկ* ըստ տնօրէնութեանն քրիստոսի՝ պատշաճի և երրորդ եղանակն: - 457. *Իսկ* հաւասարապէս պատշաճի բոլոր բանական եղելոցս ըստ տեղւոյն դիպման: - 457. Եւ է՛ ողորմութիւն նորա ծրի շնորհօք և պարգևօք. *իսկ* արդարութիւնն տուրք փոխարէնք և հատուցումն: - 457. Երկրորդ՝ զի ողորմութիւն է բացարձակ և պարզապէս բարի. *իսկ* արդարութիւնն է խառնել բարի. ըստ որում հատուցանէ բարեացն բարիս, և չարեացն տանջանս: - 458. *Իսկ* այլ վարդապետք ասեն թէ՝ արդարութիւնն աստուծոյ երեք կերպիւ առեալ լինի: - 458. *Իսկ* ողորմութիւն բարեխառնէ զխստութիւնն: - 459. *Իսկ* երբեմն երկոքեանն յայտնի. որպէս ի հատուցումն արդարոց. և ի պատիժ անարգելոցն...: - 459. ...*իսկ* ի կատարել զգործ ողորմութեանն՝ ո՛չ ինչ պահանջի, եթէ ոչ կամքն նորա, որպէս երևեցաւ ի մարդեղութիւն բանին աստուծոյ ի սրբոյ կուսէն մարիամայ: - 459. *Իսկ* յակոբ որ էր յազգէն սողոմոնի՝ առեալ զկին եղբօրն ըստ օրինացն զի յարուսցէ զաւակ եղբօրն. և ծնաւ զյովսէփ: - 460. *Իսկ* ի մօր կողմանէ՝ մարիամ էր ի քահանայից ցեղէն, զի մատթան քահանայն բնակէր ի բեթլէհէմ, և ունէր երիս դստերս: - 460. ...*իսկ* Աննա ամուսնացաւ ի գալիլեայ ընդ յովակիմայ. և ծնաւ զաստուածածինն մարիամ ի պրոպատիկէ ի տունն յովակիմայ. և անտի տարեալ եղև ի տաճարն տեառն: - 460. *Իսկ* յովակիմ արդարն էր ի թագաւորական ցեղէն յուդայի **լը** երորդ ի թոռանց նաթանայ որդւոյն դաւթի փառաւոր և մեծատուն յոյժ: - 460-461. Յինգերորդ՝ զի մի՛ դատապարտեսցի իբր անժուժկալ. զի էր ի քահանայական ցեղէն. և այսպիսիքս այրեալ լինէին. *իսկ* այլ շնացօղք քարկոծեալ: - 461. *Իսկ* չորրորդ սրբութիւնն լիակատար շնորհաց ի վերին գաւառն որ է՛ հրեշտակային՝ գերազանցէ՛ զամենեքումբք: - 462. *Իսկ* զչորրորդ սրբութիւնն որ է՛ միաւորութիւն բանականին առ աստուած, և միշտ ներգործապէս դիմել առ աստուած որպէս հրեշտակք. ընկալաւ աստուածածին կոյսն ի յղանալն զորդին աստուծոյ: - 463. ...*իսկ* երանուհի կոյսն կարէր յառաջանալ յարդիւնս և ո՛չ նուազիլ: - 463. Երկրորդ՝ զի հրեշտակք ի հարկէ բնութեան ունին զկուսութիւնն. *իսկ* աստուածածինն զայն պահեաց մաքրութեամբ մարմնով զկուսութիւն ողջախոհութեան: - 463. *Իսկ* ողջոյնս այս ունի համազուգիլ ընդ ամենայնսն: - 464. *Իսկ* հաւանական պատասխանիք սրբուհւոյ կուսին մարիամու են **դ** բանք: - 465. ...*իսկ* էմմանուէլն թարգմանի մարդացեալ աստուած: - 466. Նոյնպէս և բանն աստուած թէ կարի *իսկ* յառաջին դարս էր մարմնացեալ, որպէս յաւուրս նոյի՝ աբրահամու և կամ մովսէսի՝ լինէր կրկին վնաս: - 467. *Իսկ* ա՛յլ վարդապետք ասեն, թէ ետ զբնական օրէնս որպէս նոյի և

յառաջ քան զնա: - 467. Եւ զբնականն աբրահամու. *իսկ* զգրաւորն մովսիսի: - 467. *Իսկ* մեր վարդապետք ասեն որպէս մեծն ներսէս, թէ ի զերորդ աւուր արարաւ առաջին ադամն ի պատկեր տիրական: - 467. *Իսկ* նորն ադամ նոյն ի **զ** դարուն յա՛յց եղ և խնդրեաց զկորուսեալ պատկերն ի թիւ խորհրդաւոր կատարեալ վեցերորդին: - 467. Յինգերորդն Մովսէսի. *իսկ* Վեցերորդ դարն՝ յորում ծնաւ Փրկիչն մեր Քրիստոս. և փրկեաց և բժշկեաց զմեզ: - 467. Այլ և ունէր հայր ի յերկինս, և մայր ի յերկրի. *իսկ* անդ հայր առանց մօր. և աստ մայր առանց հօր: - 470. *Իսկ* վարդապետք եկեղեցւոյ բովանդակեալ զամենայն՝ **զ** եղանակաւ ասեն զծնունդն քրիստոսի: - 471. *Իսկ* անդրանիկ ըստ որում երէց և առաջին՝ ասի ըստ չորից: - 472. Եւ նա՛ ծնունդ ի հօրէ. *իսկ* մեք արարածք: - 472. ...*իսկ* մեք ո՛չ ի գործոց, այլ ի հաւատոցն քրիստոսի ընկալաք զսկզբնական արդարութիւնն և զներգործութիւն մարմնոյ և զսրբութիւն մտաց: - 473. Ա՛րդ՝ ի դէմս փրկչին նայելով յիրէ՛ն է փրկիչն. *իսկ* ի դէմս փրկելոցն ի գործոյն: - 473. Զի տրտմութիւն արտասուաց ընդ մահուանն բարձաւ. *իսկ* ամօթ և ցաւք մարմնոյ՝ ընդ մեղացն բարձան. որպէս ի հատանիլ արմատոյ՝ չորանան ստեղունքն: - 474. *Իսկ* զօծումն մարտի՝ յորժամ վարեցաւ ի հոգւոյն յանապատ և յաղթեաց հակառակին: - 474. *Իսկ* զօծումն հիւանդաց եցոյց ինքեամբ յայլս. յորժամ զանկեալն ի ձեռս աւազակաց ձիթով և գինւով բժշկեաց: - 474. *Իսկ* զօծումն հոգւոյն սրբոյ՝ յորժամ էջ աղաւնակերպ ի վերայ նորա: - 474. *Իսկ* մկրտութիւն նորա ո՛չ որդեգրութեան էր որպէս մերս. այլ ճշմարիտ որդիութեանն յայտնութիւն ըստ ձայնին հօր «դա՛ է որդի իմ սիրելի»: - 474. *Իսկ* զօծումն բնութեանն միաւորութեան՝ ընկալաւ ի կուսական արգանդին. ուր խառնեալ միաւորեաց զմերս բնութիւն ընդ իւրում աստուածութեանն և ծնաւ քրիստոս որ թարգմանի օծեալ: - 475. *Իսկ* ոմանք յետ ծննդեանն ի կուսէն ասեն օծեալ զքրիստոս ի մկրտութեանն. վկայ բերելով «զյիսուս որ ի նազարեթէ, զոր էօծ աստուած հոգւով և զօրութեամբ»: - 475. *Իսկ* պատահումն ընդ պատահման միշտ շփոթմամբ միաւորին. որպէս գոյն ի սևէ և ի սպիտակէ՛: - 475. *Իսկ* միաւորութիւնն որ է շաղկապաւ, և սա՛ բաժանի յերիս: - 476. *Իսկ* շաղադրեալն միաւորութիւն՝ և սա՛ բաժանի յերիս. այսինքն ըստ դրութեան. ըստ ժողովման. ըստ կոչման: - 476. *Իսկ* ըստ ժողովման, որպէս եկեղեցի. և անձն. հօտ. կամ քաղաք: - 476. *Իսկ* ըստ կոչման, որպէս քրիստոնեայք. մկրտեալք. ծառայք. և ստեղծեալք: - 476. *Իսկ* փրկչին բոլորից՝ անեղ ընդ եղականի: - 478. *Իսկ* բանն աստուած է՛ անսկզբնաբար ի հօրէ. և յետոյ սկսեալ ի կուսէ: - 478. *Իսկ* բանին աստուծոյ քաջ սիրով եռացումն ընդ մարմնոյ անբաժ և անորիշ գործեաց միաւորութիւն: - 478. *Իսկ* ի քրիստոս եռակի գոյ միաւորութիւն. այսինքն աստուծոյ ընդ հոգւոյ. հոգւոյ ընդ մարմնոյ. աստուծոյ ընդ մարմնոյ: - 478. *Իսկ* բանն աստուած մարդացեալ՝ էութեամբ է առ հայր. պահպանութեամբ ի բոլոր էակքս. շնորհօք յամենայն սուրբս. և բնութեամբ ի մարմնի միաւորեալ: - 478. *Իսկ* բանն աստուած կատարեալ լրիւ մարդացեալ բովանդակապէս. հոգի մարմին և միտս ունելով անշփօթ կատարելութեամբ և անբաժ ենթակայութեամբ: - 479. *Իսկ* աստուածայինն անեղ էութիւն ամենևին պարզ և մաքուր առաւել քան զիմացականն բնութիւն եղական իմն գոյութեամբ. թէ և ո՛չ են միաւորական մարմնոյ: - 479. *Իսկ* բանն աստուած միաւորեալ մարմնովն կրեալ զմերս վասն մեր. անկրելի գոլով ըստ իւրում բնութեանն: - 479. *Իսկ* քրիստոս ամենևին ա՛կն՝ ամենևին ունկն՝ ընդ հօր և հոգւոյն աստուածաբար ներգործէ: - 479. *Իսկ* ի միաւորութիւն փրկչին բոլորից՝ բանն անդրանիկ կոչի և ի բազում եղբարս. և մարդն միածին հօր...: - 479. Նա՛խ՝ զի ծեր և հին աւուրց նշանակեցաւ հայր աստուած ի դանիէլէ՛. *իսկ* որդին նորածին և երիտասարդ հասակաւ: - 479. *Իսկ* ի քրիստոս ոչ ինչ է անկատարութիւն. ապա և ո՛չ ծերութիւն մարմնոյ: - 480. *Իսկ* զկատարեալ հասակն նկարելով՝ ի ձև չորեքկուսի հանեն զաւետարանն ի ձեռն և ի գիրկն: - 481. *Իսկ* որ ի գլուխն խաչ նկարեն: - 481. *Իսկ* զձեռագիր հրէիցն, և զայն ևս պատառեաց քրիստոս կատարելով զամենայն օրէնս աստուծոյ: - 482. *Իսկ* զգիր քրիստոնէից զոր յետ աւազանին մեղանչեմք և գրեմք զյանցանս, զայն պատառէ ապաշխարութիւնն. որ է՛ զղջումն սրտի և խոստովանութիւն լեզուի և հատուցումն գործոց մարմնոյ: - 482. *Իսկ* հայաստանեայ քրիստոս որպէս ուսան ի սրբոյն գրիգորէ՞ անփոփոխ կացին ի նմին: - 482. Իններորդ՝ զի և նոքա *իսկ* որ զայս ասեն՝ առնեն յունվարի զ ճրագալոյց ընդ մեզ. և ճրագալոյցն ո՛չ է մկրտութեան, այլ ծննդեան ի մէջ գիշերի: - 484. Եւ յառաջին ամին յօստոս էր հայրապետ յէմ. *իսկ* յերկրորդն սուրբն մակար: - 485. *Իսկ* տէրն մեր էր անդրանիկ ի հօրէ և անդրանիկ ի մօրէ. և անդրանիկ շնորհաց և արդարութեան. և անդրանիկ յարութեան մեռելոց. վասն որոյ անդրանկապէս ընկալաւ զօրէնս թլփատութեան: - 486. *իսկ* քրիստոս ո՛չ ունէր զմեղս. վայն այն վաղվաղակի ել ի ջրոյն. և նշանակէ ի մեզ զշնորհաց հեղումն. որ մկրտեալն ազատի ի մեղաց և խսկոյն ելանէ յառաքինութիւնս: - 487. Յոգին սուրբ աղաւնակերպ. *իսկ* Դիտաւորութիւնն հետևիլն ձայնին առ որ մկրտի: - 487. *Իսկ* ձայնն

հօր ի վերայ որդւոյն՝ ցուցանէ զգերազանցութիւնն քրիստոսի: - 487. Այլ զանազանին Նախ ի ձևն. զի մկրտութիւնն յոհաննու տուեալ լինէր յանուն այնմ որ գալոցն էր. *իսկ* քրիստոսին յանուն Երրորդութեանն: - 488. *Իսկ* այժմ վասն խաչին նախ գիտելի է, զի չարչարանքն քրիստոսի ընդ դէմ է և բարձօղ է մոլորութեանց մեղաց: - 489. *Իսկ* խաւարումն արեգականն նշանակէ՛ զամենայն կուրութիւնս հրէիցն: - 490. *Իսկ* ամօթն քառակի էր: - 490. Եւ չորիւքս այս առաւելու ամօթն. *իսկ* Հինգերորդ՝ զի ի մէջ չարագործ աւազակա՛ցն էր համարեալ: - 490. *Իսկ* չորրորդն է՛ պատարագ տեառն մերոյ քրիստոսի որ ի մի դէմ անձնաւորութեան **գ** երես պատարագին բացայայտեցաւ. այսինքն մեծ գոլ մատուցօղն և ընդունօղն և պատարագն: - 491. Հայր մատնեաց զնա՛ վասն սիրոյ. և Որդի մատնեաց զանձն իւր վասն փրկութեան մերոյ. *իսկ* յուդա մատնեաց վասն ագահութեան: - 491. Գրաւորն մովսէսի. *իսկ* Աւետարանն չորրորդ ի ձեռն խաչին: - 494. Դարձեալ՝ մահն ի յադամ պատիժ ինքեան էր. *իսկ* ի քրիստոս պատիժ այլոց. *իսկ* ի մեզ պատիժ ինքեան և այլոց. այսինքն զի վասն մեր և վասն ադամա՛յ կրեմք զմահն: - 496. *Իսկ* եկամուտ կիրքն բաժանի յերիս տեսակս: - 496. *Իսկ* ապականութիւնն վերջին. հետևեալ ի հնարից բանսարկուին: - 496. *Իսկ* զմիջին պատուհասն եդ աստուած ի վերայ զմահն: - 496. *Իսկ* մահն ո՛չ է պարզաբար չար. այլ շարամանեալ ընդ բարւոյ անուամբ և իրօք: - 496. *Իսկ* տէր մեր ի մարդեղութեան իւրում յայսցանէ եկամուտ կրից միայն զմահն կրեաց. *իսկ* զմեղս և զապականութիւնս ո՛չ կրեաց: - 496. Երկրորդ՝ զմահ կրեաց. զի ինքն եդ զմահն պատիժ ի վերայ մեր. *իսկ* զմեղքն և զապականութիւն՝ բանսարկուն և ադամ արկին ի բնութիւնս...: - 496. Դարձեալ ասեմք, մեղքն ապականութիւնն են առաջին և վերջին ծայրքն կրից. *իսկ* մահն միջին որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 497. Զի ապականութիւնն տանի յոչգոյութիւն. *իսկ* մահն առաջնորդէ՛ ի կեանս: - 497. *Իսկ* հակառակաւն՝ որպէս ջերմ զցուրտ, և գէճ զչորն արտաքսէ: - 497. Այսպէս և տէր մեր նմանեաւ, որպէս անիծիւք զանէծս՝ և մահուամբ զմահ եբարձ. *իսկ* հակառակաւն՝ անապական և անմեղ մարմնովն զմեղս և զապականութիւն ելոյծ: - 498. *Իսկ* ապականութիւն այլայլութեամբն ի ներքս մտանէ ...: - 498. Դարձեալ ևս յայտնի. մահն զանձն քակէ՛ և որոշէ՛. *իսկ* ապականութիւն զբնութիւնն ապականէ և այլայլէ՛: - 498. *Իսկ* զի անապական է մարմին կենարարին՝ է՛ ի դաւանութենէ հաւատոյ. զոր ունիմք և եմք անփոփոխ: - 498. Երրորդ՝ ապականութիւնն ներգործէ՛ հակառակ արարչին. զի արարիչն յանգոյից գոյացուցանէ, *իսկ* ապականութիւնն զգոյսս ի յանգոյութիւն տարալուծէ և այլայլէ՛. վասն որոյ անապակա՛ն է մարմին արարչին: - 499. Հինգերորդ՝ ապականութիւն մեր մարմնոցս է՛ ի սերմանէ հօր ի ձեռն կնոջ խառնեալ. *իսկ* մարմին բանին ո՛չ է ի սերմանէ հօր և մօր. այլ ի կուսական արգանդէ և յանապական արենէ բեղնաւորեալ որպէս ցուցաւ ի վերոյ ի սոյն գլուխ ի **ժ** համարն. ապա ուրեմն անապակա՛ն է մարմին բանին աստուծոյ: - 499. Զի աճումն զզգայութիւնն զարգացուցանէ. *իսկ* ապականութիւնն ընդ դէմ նմին զգոյն ի նուազութիւն և յոչգոյութիւն փոփոխէ: - 501. *Իսկ* հասարակ մարդիկ կրակա՛ն են կամաւորի և ակամայի. բնութեամբ և կամօք: - 502. *Իսկ* տէր մեր զի էր աստուած մարդացեալ՝ ո՛չ ունէր ակամայ կիրք. այլ զկամաւորն: - 502. *Իսկ* տէր մեր ի մարդեղութեան իւրում՝ զակամայն ո՛չ կրեաց. զի հա՛րկ է և ծառայական: - 502. *Իսկ* աւելորդ ծորումն թէպէտ անանգոսնելի՛ է, սակայն ակամայ է. և զակամայն ո՛չ կրեաց քրիստոս: - 502. Իմաստունք զտեղին յերկուս բաժանեն. ի վերին և ի ներքին. զի սոքա են հակակայք և առինչք միմեանց. *իսկ* միջին տեղի ո՛չ է...: - 505. *Իսկ* միջին դժոխք որ կոչի բանտ դժոխոց՝ է՛ միջակ մեղաւորաց. որք ունին հաւատ և ո՛չ գործք. որպէս չար հաւատացեալք. կամ գործք և ո՛չ հաւատ. որպէս թերահաւատք և անհաւատք: - 505. *Իսկ* վերջին դժոխք որ կոչի անջրդի գուբ, նոցա՛ է որք ո՛չ ունին չար և ո՛չ բարի. որպէս մանկունք անմկրտեալք. ո՛չ տանջին զի չեն մեղանչեալ. և ո՛չ հանգչին զի չեն արդարացեալ. այլ վասն սկզբնականին մնան յանջրդի գուբն խաւարին: - 505. *Իսկ* առ երկրորդն որ ասեն թէ միայն զլիմպոսն աւերեաց և զայլսն եթող: - 506. *Իսկ* առ երրորդն որ ասեն թէ միայն զարդարսն եհան և զայլսն եթող անդ: - 507. Ա՛րդ՝ ի կենդանեաց երկոքինն պահանջին. *իսկ* հոգւոցն բաւակա՛ն է միայն ներքին իմացումն զի չունին մարմին: - 508. *Իսկ* հոգիքն ի դժոխս յորժամ տեսին զքրիստոս, այն էր ժամանակ փրկութեան նոցա և ընդունելոյ զողորմութիւն. յաղագս որոյ հաւատովք արդարացան նոքա միայն ի նոյն ժամն: - 508. *Իսկ* զտէրունական տօնս երեկօրեայ յինն ժամ **է** աւուրն սկսանեմք. որ է՛ **թ** ժամաւ յառաջ քան զհասարակաց տօնս: - 508-509. *Իսկ* առաքեալքն փոխեցին զնաւակատիս մեր առանց արեան զի որոշեսցուք ի նոցանէ: - 509. Պահքն վասն հոգւոյն պատշաճի. և Ուտիքն մարմնոյն. *իսկ* Նաւակատիքն վասն խառնեալ շնչոյն: - 510. *Իսկ* նաւակատեաց կերակուր այն է՝ որ միջակ է սոցա երկոցունց. այսինքն ի կենդանւոյ և ի տնկոյ. որպէս ձուկն, ձու, և կաթն: - 510. *Իսկ* ձուկն կենդանի՛ է կատարեալ զգայարանօք և շարժմամբ. այլ զտուր և առ շնչոյ ո՛չ ունի. վասն այն պակա՛ս է: - 510. *Իսկ* կենդանիք զենեալ յառնէ

միայն կերակրելիք են. այլ ի կնոջէ ո՛չ: - 511. *Իսկ* ա՛յլ վարդապետք ընդ արշալոյսն առաւօտուն ասեն յարուցեալ ըստ մարկոսի և այլ աւետարանչացն: - 512. Քսաներորդ, յա՛յտ է յա՛յսմանէ՝ որ նախ քան զքրիստոս՝ էր սկիզբն աւուր ծագումն լուսոյն. *իսկ* յետ յարութեանն քրիստոսի եղև սկիզբն աւուրն ի մէջ գիշերի. զի այժմ ի խաւարէ՛ ի լոյս ճանապարհորդիմք: - 515. *Իսկ* զերրորդն մարկոս պատմէ՛ առաւօտուն և յարևագալն յետ ղուկասու. և տեսին երիտասարդ մի ի ներքս ի գերեզմանն ընդ աջմէ նստեալ: - 515. Ա՛րդ՝ շաբաթի գիշերն և տիւն **իդ** ժամ. և **զ** ժամ ի կիրակէէն մինչ ի մէջ գիշերն. որ լինի **լ** ժամ. *իսկ* հոգին **դ** ժամ և կէս նախ իջեալ ի դժոխս որ լինի **լգ** ժամ և կէս: - 516. *իսկ* մարմինն յերեսուն ժամուն ի գերեզմանէն յարեաւ. զի երեսնամեայ մկրտեցաւ մարմնով և ել ի ջրոյն: - 516. *Իսկ* պատանքն ո՛չ ծալեալ. զի խորհուրդ տրնօրէնութեանն ո՛չ ամենևիմբ յայտնի է և ո՛չ անյայտ. որպէս կտաւն բազո՛ւմ ունէր փոքուածս: - 517. Նա՛խ՝ ոմանք ասեն թէ մարդկօրէն կամէր իմանալ զնա և հարցանել վասն խաչին և դժոխոց և յարութեանն. *իսկ* այս կատարեալ մտաց պէտք էին և շա՛տ ժամու: - 517. Տասներորդ, զի ցուցցէ թէ թշնամեաց նորա ո՛չ է իշխանութիւն բուռն հարկանել զնմանէ. *իսկ* բարեկամաց նորա գոյ իշխանութիւն այլով իւիք մերձենալ ի նա. այսինքն սիրով և երկիւղիւ յայնմիկ զոր ուտեն զնա: - 518. Երեքտասաներորդ, զի մարիամ ո՛չ խոնարհութեամբ կամէր մերձենալ յոտս նորա որպէս այլ կանայքն. այլ յերե՛սն դիմեաց նա հպարտութեամբ առ ի համբուրել զնա. *իսկ* տէրն կամեցաւ ուսուցանել նմա զխոնարհութիւն՝ արգել զնա: - 518. Չնգետասաներորդ, զի բաւական համարեցաւ ի պատիւ կանանց զայն՝ զի յառաջագոյն մերձեցաւ ի նոսա ծննդեամբ. *իսկ* յետ յարութեանն կամի՛ զի ա՛րք նախ մերձեսցին ի նա մինչ դեռ ո՛չ է ելեալ նա առ հայր: - 518. *Իսկ* ասելն «չև՛ ևս ելեալ եմ առ հայր իմ», ցուցանէ թէ որպէս նախ զչարչարանսն և զյարութիւնն ասաց վասն չարչարանաց և յարութեանն: - 518. *Իսկ* փոխումն՝ աստուածամօրն կուսի. որ որդին յատկապէս սպասաւորէ մօրն: - 519. *Իսկ* թռչիլ ամենայն սրբոց ի ձեռն սպասաւորութեան հրեշտակաց: - 519. *Իսկ* զտեղի համբարձմանն քրիստոսի միտք ո՛չ կարէ ցուցանել. զի ի լոյս անմատոյց է բնակեալ և ի ներքին կողմն վարագուրին ըստ առաքելոյն: - 519. *Իսկ* ձիթենին զպարարտութիւն օծման ջերմեռանդ և ողորմած սրտին: - 519. Սակայն վարդապետք եկեղեցւոյ պատշաճե՛ն զստեղծանելն հօր. *իսկ* զտրոհելն որդոյ. և զզարդարելն հոգւոյն սրբոյ: - 522. *Իսկ* հոգին սուրբ երագ էջ յառաքեալսն. զոր արեգակն քրիստոս բազում ամօք յերկարեալ մարմնով ել յերկինս: - 522. *Իսկ* աստուածաբանն ասէ, ուր պիտոյ էր՝ յամենայն լեզուս խօսիլ կարէին. զի լիցի շնորհքն խօսողաց և ո՛չ թէ լսողաց: - 525. *Իսկ* հուրն կրկին ունի յատկութիւն. որ է լոյս և սրբիչ հաւատացելոց. պատիժ և այրիչ անհաւատից: - 525. *Իսկ* վասն շինուածոց ասացեալ է յառաջիկայդ ի **լե** գլուխն, ի **լէ** համարն: - 532. *Իսկ* հաւատացեալք բազումք: - 532. Կաթողիկէն ընդհանրական լսի. *իսկ* եկեղեցին ժողովումն: - 532. *Իսկ* յատուկ, զի նա՛ կոչի ժողովարան. և մեք ժողովեալք: - 533. *Իսկ* և որդի կոչի վասն երից: - 534. *Իսկ* մայրն է եկեղեցի վասն անդամոցն քրիստոսի: - 534. *Իսկ* ակն տեսանօղ՝ մարգարէքն. և առաքեալքն ինքնատեսք բանին աստուծոյ: - 534. *Իսկ* մորուս կոչին մարգարէք և առաքեալք և հայրապետք մերձ բերանոյն առ մեզ խօսելով զպատգամս օրինացն աստուծոյ: - 534. *Իսկ* գրապան՝ վարդապետք և քահանայք պահապանք ժողովրդեանն. որք բոլորակի զգեստ կոչեցան քրիստոսի: - 534. *Իսկ* առաքեալն փոխէ՛ զայս կարգ բնական ի կարգ արհեստական և զարժանաւորսն նախադասէ: - 535. ... և առաքեալքն ձեռն դնելովն միայն՝ տային զհոգին սուրբ. և ի լեզուս խօսէին. և մարգարէանային ընդունօղքն. *իսկ* վարդապետք սուրբք՝ քարոզութեան նոցին հետևօղք և որդիք ծնողացն՝ երրորդ կարգին յետ նոցա: - 535. *Իսկ* վերնագոյն սոցա. աստուած յաստուծոյ առաքեալ: - 535. *Իսկ* գործ առաքելութեանն է ըստ բազում օրինակի: - 535. *Իսկ* հինգերորդ մարգարէութիւն է հոգևոր և աստուածային գիտութեամբ. զոր յայտնութեամբ սուրբ հոգւոյն ունեալք խօսին առ ի զգուշութիւն մարդկան ի հոգևոր շինուածս: - 536. *Իսկ* հոգևորին հնազանդիմք կամաւ որպէս աստուծոյ: - 538. *Իսկ* հոգևորն իշխէ՛ ի մերձաւորս և ի հեռաւորս: - 538. *Իսկ* հոգևորն իշխէ՛ ի հոգի և ի մարմին: - 538. *Իսկ* մեկնութեամբ կոչի սահման: - 538. Նախ՝ զի սահմանն բնութեան է. *իսկ* կանոնն անձին: - 538. Երկրորդ սահմանն գոյացութիւն է. *իսկ* կանոնն պատահումն: - 538. Երրորդ՝ սահմանն իրին է. *իսկ* կանոնն գործոյն: - 538. *Իսկ* արձակելն որ է՛ մերձաւորել և հաղորդել՝ է՛ յատուկ քահանային: - 538. *Իսկ* առ ներքինս օրհնելն՝ իշխանութիւն և շնորհաց տալն թարգմանի. որ քահանայն կամ եպիսկոպոսն տայ. որպէս ցուցաւ ի վերոյ ի **իզ** գլուխն, **հե** համարն: - 540. Իսկ թէ ձեռնադրօղն իցէ անարժան, միայն ինքն ոչ օգտի. այլ դատապարտի. *իսկ* շնորհն կատարի՛ ի յընդունօղն: - 540. *Իսկ* որ անհնազանդ է, աստուծոյ է անհնազանդ: - 540. *Իսկ* կապելն ի դէմս մեղացն է և մեղսասիրաց. որպէս տէր մեր բևեռեաց զմեղս և զսատանայ ընդ խաչափայտին: - 540. *Իսկ* յերկրի և յերկինս, այսինքն ի կեանս և յետ մահու: - 541. *Իսկ*

ի համակարգսն վերջինն զառաջ նոյն ընդէ՞ր ոչ փոխէ զկանոնսն: - 541. *Իսկ* համակարգ քահանայք կամ եպիսկոպոսք զնոյն ոմն ընդէ՞ր ոչ կապեն կամ արձակեն: - 541. *Իսկ* քահանայք ժողովրդեանն՝ նա կանոնս դնէ՝ որ խոստովանա հա՛յր է և գիտէ զկարն և զորքանն մեղաց: - 541-542. *Իսկ* յովսէփ և եզնակ եկեալք ի հայս պատմեցին զամենայն ստուգութեամբ: - 543. *Իսկ* է երրորդ ժողովն եղև ի թագաւորութեանն միւս կոստանդեայ. որոյ մայրն եռիՆէ: - 544. *Իսկ* Հինգերորդ ժողովն եղև ի վիճակս գրիգորիսի. ի մայրաքաղաքն աղուանից պարտաւ: - 545. *Իսկ* անիատն է առաւել և իսկագոյն և առաջին գոյացութիւն. որ է առանձնական և մասնաւոր որպէս զազգս մեր: - 550. *Իսկ* ըստ պատահմանն՝ կարելի՛ է և ներընդունական. այսինքն փոփոխական և երբեմն: - 550. *Իսկ* յազգէս հայոց ո՛չ ոք իշխեաց խօսիլ հերձուած և զայլոցն ո՛չ ընկալան: - 551. *Իսկ* մերս դաւանութիւն ամենայնիւ նոյնն եկաց մնաց զոր ունէր նախ ի սրբոյն գրիգորէ՛ լուսաւորչէ և ի նմանեաց նորա: - 551. *Իսկ* անօրէնութիւն է մեզ լուծումն պահոց աւանդեալ յառաքելոց անտի զերեք յիսունս և զչորեքշաբաթի և զուրբաթ. և զայլ շաբաթապահս ի նիկիական ժողովոյն սրբութեամբ պահել: - 552. *Իսկ* մեզ անօրէնութիւն: - 552. Որպէս ահա՛ յերկոսեան ճրագալոյցսն այսինքն ի ծննդեանն և ի յարութեանն միաբանին հայք և յոյնք և ասորիք. *իսկ* լատինք ո՛չ: - 554. **Եւ ի հաց պատարագին զբոլորն մատուցանեն և ո՛չ մասն ինչ, լատինք և հայք և ասորիք. *իսկ* յոյնք ո՛չ:** - 554. *Իսկ* վասն ջրոյն զի՞նչ պարտ է ասել. զի յոյնք թերի ցուցանեն զլատինացւոց խառնումն, ինքեանց կրկին խառնմամբն. և զայն խորհուրդ առեալ: - 554. *Իսկ* ազգիս Հայոց ի յաստուծոյ առանձնական բարութիւն պարգևեալ այսորիկ: - 555. *Իսկ* անօրէնութիւն՝ հոգւոյն է՛. զի օրէնքն հոգևո՛ր են: - 555. *Իսկ* մեղք է յօրինաց կատարումն ո՛չ հասանիլ: - 555. *Իսկ* յետ օրինացն՝ անօրէնութիւն. որպէս որք յանապատի անդ անօրինեցաւ ժողովուրդն: - 555. Եւ այս յիրաւի *իսկ*. զի որ հայեցաւ ցանկական մտօք՝ ի կամս իւր գործեաց զմեղս: - 556. *Իսկ* գործ մարմնոյն միայն մասինն այն է որում պատահեցաւ: - 557. *Իսկ* գործ մեղացն բերէ յինքն զտրտմութիւն, զստրջանք, զապաշաւ, և զերկիւղ: - 557. *Իսկ* գործն զհակառակն նմին սուտ երևեցնէ զխորհուրդն և չար ցուցանէ զգործն և զազրալի: - 558. Նախ ասեմք թէ՝ համաձա՛յն են միմեանց. զի և սա նագրիոս է ասէ. զի տրտմութիւն և ծանձրութիւն մի երևին. զի տրտմութիւն ի պակասութենէ բարւոյն լինի, *իսկ* ձանձրութիւն յաւելուածոյ բարւոյն: - 559. *Իսկ* խորհուրդ ասէ վասն դիւաց. զի անմարմին է դևն: - 559. Բարկութիւնն ցասմանն. *իսկ* Ծուլութիւնն է հոգւոյն. Ագահութիւնն հրոյն. Որկրամոլութիւնն օդոյն. և Բղջախոհութիւնն ջրոյն: - 559. Զի սատանայ հպարտացաւ յերկինս և նախանձեցաւ ընդ մարդոյն. *իսկ* այլքն ամենայն մարմնականք են ասեն: - 559. *Իսկ* երկուքն պարզ մարմնական. այսինքն որկորստութիւնն և բղջախոհութիւնն: - 559. *Իսկ* սուրբն նագրիոս ը ասէ զխորհուրդս հզօրս. այս է: - 560. *Իսկ* յետ և յահեակ որկորստութիւն և պոռնկութիւն. զի յետս դարձումն է ի ճշմարիտ բարւոյն, և զհետ ընթերցումն է առ ահեակ և սուտ բարիս: - 560. *Իսկ* երկրորդ անկարգութիւն կամաց է՛ որ հրաժարի յոչ հրաժարելեաց: - 561. Վասն է՞ր ա՛յլ վարդապետք առաջին մեղք ասեն զհպարտութիւնն. *իսկ* նագրիոս զորկորստութիւնն: - 561. *Իսկ* եւագրիոս առաջին դնէ զորկորստութիւն վասն երից: - 561. *Իսկ* փառասիրութիւն և հպարտութիւն ո՛չ են այսց կարգաց. այլ յորժամ զվեցեքին սոքա յաղթէ, ապա՛ փառասիրի և հպարտանայ: - 561. Եւ ա՛յս է յաջ կողմն խոտորիլ. *իսկ* առաջինքն ձախակողմեան էին: - 561. Նա՛խ՝ զի ամենայն մեղք կամ ընդ դէմ իւր մարմնոյ է, կամ ընկերին. *իսկ* հպարտութիւնն է մեղանչումն ընդ դէմ աստուծոյ. որպէս սատանայի: - 561. Երկրորդ՝ զի այլ ամենայն մեղք մարմնական է և գիտեմք թէ մեղք է. *իսկ* հպարտութիւնն անմարմին է և անօսր. և ո՛չ կարեմք գիտել զմեղանչումն: - 562. Երրորդ՝ զի զայլ մեղս մեղսասէրքն գործեն. *իսկ* զհպարտութիւնն սուրբք և ընտիրք. որպէս հրեշտակք յերկինս: - 562. Ութերորդ՝ զի ամենայն տեսակք ախտիցն ի՛ր մի երևեցուցանեն մեզ. որպէս գողութիւն զինչս, և պոռնկութիւն զհեշտութիւն. *իսկ* հպարտութեանն ո՛չ գոյ ամենևին ակնկալութիւն: - 562. *Իսկ* ամբարտաւանն ո՛չ իմանայ զմեղսն զոր գործէ հպարտութեամբ. այլ գիտէ նս թէ առաքինութիւն է: - 562. **Տասներորդ՝ զի ամենայն մեղաւորաց ներէ՛ աստուած ժամանակս ինչ զի զղջասցին. *իսկ* հպարտին ոչ**...: - 562. *Իսկ* մեղանչելն սատանայի այնպէս է որ ընդ դէմ արեգականն հայի և զլոյսն կորուսանէ և խաւարի: - 563. Զի՞նչ է պատճառն որ սրտմտութիւն և ցանկութիւն և այլն ի յանբան կենդանիսդ գործ է. *իսկ* ի մեզ ախտ և մեղք: - 563. *Իսկ* գործքս այսորիկ որ նոցա պահպանօղք են՝ մեզ կորուստ և մեղք են: - 563. Նա՛խ՝ զի ի նոսա չափաւո՛ր են ախտքս այսորիկ. *իսկ* ի մարդն առաւել և անչափ: - 563-564. Երկրորդ պատճառ, զի այսոսիկ անասունքն գործեն ըստ բնական կարգին. *իսկ* մեք ի հակառակն փոխեմք: - 564. *Իսկ* մահն՝ որ տգիտութեամբ մեղանչէ. թէպէտ ո՛չ գիտէ՝ հոգին մահանայ: - 564. *Իսկ* դառն մահն է՛ մահու չափն. որ գիտութեամբ մեղանչէ. այս է դառն մահն յաւիտենից: - 564. *Իսկ* կամաւոր մեղքն գրա՛ծ է ի հին օրէնքն իբ գլուխն տես: - 564. Չորրորդ՝ որք միայն զորդւոյ ասեն բան՝

սակաւ պատիժն, զի մի է յերրորդութենէն. *իսկ* որ զփառակիցն ևս՝ կրկնապատիկ հատուցանի նմա: - 566. *Իսկ* հոգին սուրբ միշտ շնորհաբաշխ և պարգևատու: - 566. *Իսկ* անթողլի մեղաց **զ** են պարագայք. այսինքն յուսահատութիւն. յանդըգնութիւն. մարտնչիլ զճշմարտութիւնն ճանաչելոյ. նախանձ ընդ դէմ եղբայրական սիրոյն. խստասրտութիւն և անզղջութիւն մինչ իսպառ: - 567. Այլ ի մարմինն նիւթօրէն և սկզբնաբար. *իսկ* ի հոգին տեսակաբար և իբր նենթակայոջ: - 567. *Իսկ* ներելի մեղքն է յանցանք փոքրագոյն. քանզի ի մանկունս յետ մկրտութեան նախ յառնեն ներելիքն, և ապա՛ մահու չափքն: - 567. *Իսկ* մահացուն մեղք է գլխաւորօրէն **է**. կամ **ը** որպէս ասացաւ: - 567. Նա՛խ՝ զի սկզբնականն հարկիւ և ակամայ տիրէ. *իսկ* սոքա ըստ կամաց: - 568. Երկրորդ՝ զի սկզբնականն բնութեանն հետևի. *իսկ* սոքա անձին: - 568. *Իսկ* անձնականն ո՛չ. զի ներգործութեամբ է ստացեալ զայնոսիկ: - 568. *Իսկ* զանազանի մահացուն և ներելին ըստ առաւելութեան և նուազութեան. որպէս առաւել է հարկանումն օձի քան զլուոյ. և նետի քան զփշի. այսպէս և մահացուն է առաւել քան զներելին: - 568. *Իսկ* ներելին թէպէտ որոշի յերիս տեսակս ըստ մեծութեան և նուաղութեան. այլ մանրամասնաբար յանթիւս ելանէ. որպէս ծիծաղիլ. վայրաբանել. և այլն: - 568. *Իսկ* անիրաւելն է բանիւ առ վերինս և առ ներքինս և առ հաւասարս: - 568. *Իսկ* ունակութիւն մեղացն է ի մէնջ և առ մեզ. զի կամաւորապէս կրեցաք և կամաւոր պահեմք ի մեզ: - 569. *Իսկ* պատիժն է յայլմէ առ մեզ. այսինքն յարդար իրաւանցն աստուծոյ առ անիրաւս հասեալ: - 569. *Իսկ* յորժամ սուրբ հոգին ելանէ, պիղծ հոգին այսինքն սատանայ բանկէ՛ ի նա: - 570. *Իսկ* երկրորդ սեռն հնազանդ բանին՝ ցասումն և ցանկութիւնն. և սոքա ո՛չ կարեն լինիլ ենթակայ իմանալի առաքինութեանց: - 572. *Իսկ* երրորդ սեռն որ է նոյն ինքն բանն որ է՛ ենթակայ աստուածային առաքինութեանց: - 572. *Իսկ* փառք և պսակք հետևին յուսոյն և սիրոյն: - 572. *Իսկ* աստիճանք հաւատոյն որք են յէութենէ հաւատոյն, եթէ նկատեսցի առ այն որք արարին զհաւաքումն հաւատոյ, են երկոտասան աստիճանք ըստ թուոյ երկոտասան առաքելոցն: - 572. *Իսկ* եօթնեքին աստիճանք առ մարդեղութիւնն քրիստոսի են այս: - 573. *Իսկ* յոյսն վասն հանդերձելոյն միայն: - 574. Դարձեալ՝ հաւատան է ի բարեաց ինքեան և այլոց. *իսկ* յոյսն է ի բարեացն ինքեան միայն: - 574. *Իսկ* որք ելեալք են ի մարմնոյ, յոյս նոցա է՛ հանդերձ ստուգութեամբ գիտութեան. զի ստուգապէս գիտեն զլինելոց հատուցումն: - 574. Անձին թշնամւոյն պա՛րտ է բարի առնել. *իսկ* թշնամւոյն եկեղեցւոյ՝ ո՛չ առնել բարի և ո՛չ չար: - 577. Այլ գիտելի է, զի առաքինութեամբն ուղղի հոգին ի զօրութիւնս իւր. քանզի խոհեմութիւնն ուղղէ զբանականն. արիութիւնն զցասմնականն. ողջախոհութիւնն զցանկականն. *իսկ* արդարութիւնն ուղղէ՛ զամենայն զօրութիւնս: - 578. Եւ երկրորդ՝ զի մնասցէ ի վերին գաւառն ըստ էութեանն և ըստ գործոյն. *իսկ* այլ առաքինութիւնքն թէպէտ մնան ըստ էութեանն, այլ ո՛չ ըստ գործոյն: - 579. *Իսկ* տեսակ ողջախոհութեան են **գ**. այսինքն զգաստութիւն. ժուժկալութիւն. և համեստութիւն: - 581. *Իսկ* ժուժկալութիւնն առ շօշափելիսն ըստ ծննդական զօրութեանն. ի յորում դնէ զեղանակն. զի առաւել յօժարի մարդն ի գոլ անհատութիւնն սննդականաւն, և ի գոլ տեսակին ծննդականաւն. և յօժարութիւնքս այս՝ զսպին զգաստութեամբ և ժուժկալութեամբ: - 581. *Իսկ* համեստութիւնն կայանայ ի յասելիսն. այլ և ի տեսանելիսն. ի լսելիսն. ի հոտոտելիսն: - 581. *Իսկ* վեցերորդ կոչին մակստացականք. այսինքն ի վեր ստացեալ աշխատութեամբ. որք հետևին միմեանց իբրև զչարս շղթայից: - 582. *Իսկ* սըգալ վասն չարին, զի փախիցուք ի նմանէ: - 583. *Իսկ* դիւական տրտմութիւն և խնդութիւնն մարմնաւո՛ր է և չար: - 584. *Իսկ* ընդ դէմ այսմ, դիւական տրտմութիւնն ի մարմինն է և վասն մարմնոյն. և զարտասուս ցամաքեցնէ. և տրտմի և ամբոխի. և հետևի նմա ոխ և ատելութիւն. այլ և մահ ևս գործէ որպէս ասէ առաքեալն: - 584. *Իսկ* աստուածային խնդութիւնն ունի դարձեալ **դ** յատկութիւնս: - 584. *Իսկ* որ մարմնական խնդութիւնն է և դիւական՝ ընդ դէմ այսմ ամենայնի. և ի վախճանի տրտմութիւն հետևի որպէս ասէ սուրբն եւագրիոս: - 584. *Իսկ* հեզութիւնն նոյն է ընդ մաստութիւնն. զի ասեն թէ՝ մաստութիւն է որ ո՛չ զգայ զդառնութիւն ինչ ոգոյ: - 584. Եւ մաստութիւնն է նոյն ընդ համբերութեանն. զի համբերութիւնն է տևումն մարմնաւոր նեղութեանց. *իսկ* մաստնութիւնն է տևումն նախատանաց: - 584. Քաղց է ըստ մարմնոյ՝ թերութիւն ստամոքսի. *իսկ* ծարաւ՝ տապութիւն ջերմութեանն: - 584. *Իսկ* գործ ողորմութեան են չորեքտասան. այսինքն եօթն մարմնաւոր և եօթն հոգևոր: - 584. *Իսկ* գործ հոգևոր ողորմութեան են այսոքիկ: - 585. *Իսկ* **ը** երրորդ երանութիւնն դառնայ յառաջին գլուխն կրկին կերպիւ: - 586. Ի յասացելոցս յառաջագոյն այս ինչ հաւաքի, եթէ ունակութիւնք մարդկային առաքինութեանց նախկնաբար պատրաստե՛ն ի վարժումն գործնական կենացն. *իսկ* ունակութիւնք պարգևացն պատրաստե՛ն ի վարժումն տեսական կենացն: - 586. *Իսկ* պսակն է՛ ի խորհուրդ ողջախոհութեան. զի ողջախոհ ամուսնութեամբ զսպեսցէ առ ինքն զբղջախոհ ցանկութիւնն. և արգելցի ի շնութենէ և ի պոռնկութենէ. վասն որոյ է են խորհուրդք եկեղեցւոյ:

- 587. *Իսկ* զէութիւն բանին որ է՛ յանուն Յօր և Որդւոյ և Յոգւոյն սրբոյ՝ ասելն մի՛անգամ պարտ է ասել և ո՛չ կրկնել տգիտաբար: - 588. *Իսկ* լուանալն պարտ է լինիլ ի մարմինն բոլոր: - 588. Եօթներորդ, զի մկրտելն է գործ քահանայի. և քահանայութիւնն է սպասաւորութիւն աստուծոյ. *իսկ* զայս սպասաւորութիւն աստուծոյ և ո՛չ կռապաշտքն ունէին սովորութիւն սնոտի կռոցն ի ձեռն կանանցն մատուցանել զպատարագն...: - 589. Իններորդ, զի մկրտութիւնն է գործ քահանայութեան. և քահանայութիւնն է ազատ և ո՛չ ընդ ումեք հարկի ներքոյ. *իսկ* կինն ծառայ և ոտք է առն. վասն այսր հարկի ո՛չ է պարտ ծառային առնել զգործ տեռան...: - 589. ...*իսկ* կանանց ազգին պատուիրէ՛ առաքեալն ի ժամ աղօթիցն շուք դնել գլխոյն վասն հրեշտակաց. այսինքն վասն քահանայից որ հրեշտակք կոչին ի գրոց...: - 590. *Իսկ* ելանելն ի բեմն, զի յետ բոլոր անօրէնութեանցն քրիստոս ել յերկինս և նստաւ ընդ աջմէ հօր աստուծոյ: - 594. *Իսկ* ձև այսմ խորհրդոյ ի վերայ հացին, «Ա՛յս է մարմին իմ»: - 594. Նա՛խ՝ է՛ վկայութիւն անդուստ *իսկ* թշնամեացն. քանզի ասէ ալպերտն ի յառաջին գիրքն ժա համարին, թէ հոգի ասեմ սրբութեան. արիւն փրկութեան. և ջուր լուացման: - 594. *Իսկ* ջուրն մնաց սոսկ ջուր և անկատար: - 596. *Իսկ* մեք դասք ուղղափառաց խոստովանիմք զկուսածին մարմինն քրիստոսի առանց ապականութեան...: - 597. *Իսկ* զի անխմոր բաղարջով է խորհուրդն՝ ասացաւ ի վերոյ **իա** գլուխն **լը** համարն: - 597. Պատահմունք և որակն մնան ի հացն և ի գինին. *իսկ* գոյացութիւնն փոխարկի ի մարմին և արիւնն քրիստոսի վասն **դ** պատճառի: - 597. *Իսկ* որք ոչ միաւորեն, բաժան և որիշ նշանակեն զբանն ի մարմնոյ իւրմէ. որպէս երկաբնակքն քաղկեդոնիկք: - 598. *Իսկ* որք այլ իմն շաղակրատեն թէ թացեալ պատառնէ՛ յուդայի: - 598. *Իսկ* յորժամ դուք անօրէն քահանայքդ առնուք զարիւնն ընդ մարմնոյն՝ ամենայնքն յուդա էք: - 598. *Իսկ* վասն թացեալ պատառին զանազան են կարծիք: - 599. ...այսպէս պատմէ Մատթէոս և Մարկոս. *իսկ* Ղուկաս և Յոհաննէս յետ ընթրեա՛ցն նշանակեն զթացեալ պատառն: - 599. ...*իսկ* զկուսութիւն և զմարտիրոսութիւն նազելեացն հրամայէ ...: - 600. *Իսկ* յորժամ մեղաւորն խոստովանի, պա՛րտ է հայիլ քահանային թէ կրօնաւո՞ր է թէ աշխարհական: - 601. *Իսկ* յորժամ քահանայն լաւ քննէ զխղճմտանքն ժողովրդեանն. խորհի վասն ապաշխարութեանն թէ ո՞րպէս կարէ ապաշխարել. - 601. *Իսկ* ըստ եկեղեցւոյս մեր ա՛յս է այժմ: - 604. *Իսկ* խոստովանութիւնն զմահու չափն և զներելին սրբէ...: - 604. *Իսկ* այժմ որ բաժա՛ն է՝ բաժանմամբ հասանէ ի նա ամենայն սրբութիւն: - 605. *Իսկ* ոմանք այսպէս ասեն: - 606. *Իսկ* ի թաբօր լերինն ձայնիւ հայրական և հովանեաւ հոգւոյն եղև քահանայ. ցուցեալ մովսէս և եղիա սարկաւագունք յաջմէ և յահեկէ: - 607. *Իսկ* ըստ եկեղեցւոյն յունաց, Առաջին դասք են Պատրիարգունքն. որ թարգմանին հայրապետ...: - 607. *Իսկ* ըստ մեծին դիոնիսեայ այսպէս: - 608. *Իսկ* **զ**երորդ՝ սարկաւագն ի վերայ ամենեցուն առ հասարակ հրամայէ՛ ...: - 608. *Իսկ* կատարի պսակն օրհնութեամբ քահանային. և մարմնական զուգաւորութեամբն: - 609. *Իսկ* հաւանումն երկուց կամացն՝ հաստատութիւն է պսակին: - 610. *Իսկ* ի կատարումն պսակին՝ նախ է՛ օրհնութիւն քահանային, և ապա՛ մարմնական զուգաւորութիւնն: - 610. *Իսկ* զաւակն, զի ծնցի և սնուցանի ի պաշտօնն աստուծոյ. զի վասն ծննդեան զաւակին է հրաման պսակին: - 610. *Իսկ* խորհուրդն այն է, զի մի՛ բաժանեսցին: - 610. *Իսկ* և մահն կրկին է, հոգևոր և մարմնաւոր: - 610. *Իսկ* ի կողմանէ, որպէս եղբայր և քոյր մեր, և նոցին ծնունդքն: - 611. *Իսկ* օրհնացն է՛ խնամութեամբ: - 611. *Իսկ* հոգևոր ազգն է կրկին. նախ աւազանին ծննդեամբ. և երկրորդն որդեգրութեամբ. - 611. *Իսկ* որդէգիրն որ բանիւ և կամօք լինի, ո՛չ լինին խնամիք մինչ ի կրկին ծնունդն. - 612. *Իսկ* օրինաց ազգն որ են խնամիքն, և բնականն որ են մարմնականքն, ո՛չ լինին խնամիք մինչ ի **դ** ծնունդն: - 612. *Իսկ* ի նորս յօտար ազգս առնել խնամութիւն...: - 612. *Իսկ* այժմ ի մէջ քրիստոնէից՝ ի մեռանիլ միոյն՝ միւսն ևս ածեն...: - 613. *Իսկ* որ երրորդ կրկնի, ի պոռնկութեան սակի գրի ի կանոնս սրբոց հարց: - 613. *Իսկ* ի նորս փոխեցաւ ի հոգևոր օրհնութիւն և ծնունդ. և զմարմնաւորն ի սկզբան չափաւորն կապեաց. որպէս ադամ և եւա: - 613. *Իսկ* պոռնկութիւնն ի բնական օրէնս և ի գրաւորն և ի նորս խոտեալ է: - 613. *Իսկ* ի մեզ դուռն մարմնոյս որ յերկիր և ի խաւար հայի, արևմտեանն է: - 614. *Իսկ* մարդս եկեղեցի, մկրտի ջրով և դրոշմի սուրբ մեռոնաւ...: - 614. *Իսկ* մեր քաւութեան տօն խաչն է. և տաղաւարահարն եկեղեցին. վասն այն զխաչի և եկեղեցւոյ ի միասին տօնեմք: - 616. *Իսկ* արմտիք և արդիւնք մեր խաչիւն ժողովեցան յեկեղեցի սուրբ: - 616. *Իսկ* հինգերորդն ի նորոյս. զի խաչիւն քրիստոսի գնեցաւ և ազատեցաւ եկեղեցի սուրբ: - 616. *Իսկ* նորոյս պատարագն բանաւո՛ր է և անարիւն...: - 617. *Իսկ* յեկեղեցի ճշմարիտ գառն պատարագի. վասն որոյ զօրինակն արգելումք: - 617. *Իսկ* ի նորս երեք անգամ է. այսինքն յառաւօտուն, և ի ճաշոյն, և յերեկոյն. և իւրաքանչիւրքն **գ գ**: - 618. *Իսկ* և ի ճաշոյն պատարագն **գ** անգամ. մին քահանայն. և **բ** սարկաւագն: - 618. *Իսկ* արտասուքն հանապազո՛րդ է ըստ ամենայնին. և առաւել քան զամենայն ընծայ

հաշտութեան: - 619. Երկրորդ՝ մեղքն ի հոգւոյն և ի մարմնոյն ի վեր ելանէ. *իսկ* արտասուքն վերուստ ի վայր հոսի և կորուսանէ՛ զնա: - 619. *Իսկ* ի լուր տրտմութեան՝ խուճապի մարմինն. և ի դառն մաղձոյն որ է՛ լեղին՝ հոսի ի բերան քաղրդին...: - 619-620. *Իսկ* մեք ո՛չ ոտք և ո՛չ լեզու ունիմք. այլ տիաս և տգէտ...: - 620. *Իսկ* մտօքն, յորժամ աղօթէ և միտքն ո՛չ է ի ներս. ո՛չ մեղք է և ո՛չ արդարութիւն: - 620. *Իսկ* կամօքն, յորժամ կամօք առնէ զաղօթքն՝ վարձք առնու: - 620. *Իսկ* ի նորս եկեղեցի քրիստոնէիցս ազգի՝ յաւելեալ է կրկին ժամ. այսինքն յետ առաւօտին զարևագալն. և յետ երեկոյին՝ զխաղաղականն...: - 621. *Իսկ* չորրորդ ժամն՝ ցերեկին երրորդ ժամուն առաջին ողորմեայն է ի դէմ հոգւոյն սրբոյ. որ յերրորդ ժամու էջ յառաքեալսն: - 622. *Իսկ* եկեսցէն ունի սաղմոսս **թ** փոխ բոլոր. պահապան **թ** ժամուց հանապազորդ գիշերոյն: - 622. *Իսկ* ի ցերեկին աղօթեմք **ե** անգամ ի դէմս հոգւոյս մերոյ: - 622. Նա՛խ՝ հասարակ աղօթքն է հարկաւոր. *իսկ* առանձնականն կամաւոր: - 623. Երրորդ, հասարակն զգայարանօք կատարի. *իսկ* առանձնականն ի միտս լուսափայլի: - 623. *Իսկ* ոմանք ևս կատարեալք ամենայնիւ՝ յերեք ժամանակս աղօթեն առանձնակի. մի ի մէջ գիշերի յառաջ քան զհասարակաց ժամն. և մի յայգն. և մի ի ցերեկն: - 623. Զի ընդ ամենեսեանն՝ զանձն նշանակէ. *իսկ* ամենեցունն՝ զշնորհս հոգոյն սրբոյ ցուցանէ: - 625. *Իսկ* ամենեցունն՝ զմիշտն և զանբաժանելի հոգին սուրբ: - 625. *Իսկ* ի նորս առ մեզ, Սակաւ ինչ հոգացեալ զեօթնիցս, այլ ութերորդին փոյթ տարեալ դարուց աւանդապահք եկեղեցոյ, կարգեցին ութն կանոնս ըր գուբղայիւ: - 627. *Իսկ* զոր կանոն գլուխ կոչեմք, ասելով **զ** գուբղայ հանդարտ ի թիւ. և զեօթներորդն ձայնիւ: - 627. *Իսկ* **ը** երորդն օրհնութիւն կոչի: - 627. *Իսկ* սկսուածն ընդ երգոյն խառնեալ, Նախ նշանակէ՛ թէ զմարգարէից և զառաքելոցն բանս ի միասին խառնեալ ունի նորս եկեղեցի: - 627. *Իսկ* յառնելն մեր ի յօրհնութիւն, նշանակէ նախ ի մեռելութենէ մեղաց և ի ծառայութենէ յառնելն: - 627. *Իսկ* թագաւորքն առաջին և վերջին. զի կիրակին է թագաւորելն աստուծոյ. այժմ առաջին, և զկնի վերջին. կամ աստ կամողացն միայն, և անդ կամողաց և ո՛չ կամողաց: - 627-628. *Իսկ* ի կիրակէի խնկարկելն և **ժ** օրհնութիւնն՝ նշանակէ զտասն քաղաքացն իշխանութիւն ունել. և **ժ** քանքարացն: - 628. *Իսկ* ի պահս ո՛չ խունկ և ո՛չ օրհնութիւն. զի ընդ ապաշխարութեամբ եմք, ո՛չ իշխեմք գոհանալ և ո՛չ ունիմք անուշահոտ վարս: - 628. *Իսկ* մեծացուսցէն ի կիրակէի, զբնաւ տնօրէնութիւնն պատմէ. զի թէ ոչ էր ծնեալ՝ և ո՛չ էր խաչեալ. և ո՛չ յարուցեալ. և ո՛չ զմեզ փրկեալ: - 628. *Իսկ* փակումն դրանն զթաղումն ի գերեզմանի: - 628. *Իսկ* ողորմեայն է՛ որպէս հարցն վասն յանցանացն ադամայ: - 628. *Իսկ* տէր երկնիցն, ընդ հրեշտակս օրհնաբանել զսուրբ Երրորդութիւնն...: - 628. *Իսկ* սաղմոսն՝ մանկացելոցն մկրտութեամբ հրամայէ որդիացելոցն օրհնել զհայրն երկնաւոր. որում փառք յաւիտեանս ամէն: - 629. *Իսկ* երկրորդն, որ երկինք պատմեն զփառս աստուծոյ, զայնմ որ դատէ՛ զհակառակն մեր. զի յերկինս է ողորմութիւն նորա: - 629. *Իսկ* չորրորդն, ողորմելիքս չորեքնիւթեայ բնութեամբ յուսասցուք ի տէր և երկիր պագցուք նմա. և այնու հաստատեսցին սիրտք մեր ի տէր: - 629. *Իսկ* և եօթներորդն խոստովան լինիլ բարութեան և արդարութեան տն. և մերձիլ խնդրուածովք. և օրհնել զաստուած նոր օրհնութեամբ յետ աստեացս: - 630. *Իսկ* ութերորդն ի նեղութեան դարուն օրհնել հոգւով. և գովել ի վերինն երուսաղէմ...: - 630. *Իսկ* վերջին սաղմոս, բարձր առնեմ զքեզ աստուած իմ և թագաւոր իմ: - 630. ...*իսկ* զմիջին ժամանակն ապաշխարութեամբ քաւեալ միաւորեցաւ: - 630. *Իսկ* փառքն, և ալէլուն, և օրհնութիւն և փառքն, և ամէնն, և ընդ հոգւոյդ քումն, և խաղաղութիւնն, այս ամէն Առաքելադի՛ր է: - 631. *Իսկ* առաքեալն պօղոս ի դէմս հոգւոյն ասէ ի գործքն. «բարւոք խօսեցաւ հոգին սուրբ ի ձեռն եսայեայ մարգարէի»: - 632-633. *Իսկ* աւետարանիչն յօհաննէս ի դէմս որդոյն ասէ: - 633. *Իսկ* որք ի վերայ Երրորդութեանն ասեն՝ երեք վնաս կայ ի բանս նոցա: - 633. *Իսկ* յատուկ, Նա՛խ՝ զերեքսրբեանն ի դէմս որդւոյ. զի նա՛ է առաջնորդ որով զհայր տեսանեմք: - 633. *Իսկ* յառաւօտն և յերեկոյն պատարագ ո՛չ մատչի. վասն այն ամենայն աղօթից և պաշտմանց կատարումն և աւարտ զխաչէն ճառեմք. - 634. *Իսկ* որ ասեն՝ հայր և որդի և սուրբ հոգի. կամ թէ՝ քրիստոս որ խաչեցար: - 635. *Իսկ* քահանայն՝ յորժամ աղօթէ՛ կամ պատարագէ՛: - 635. *Իսկ* սարկաւագն՝ յորժամ քարոզէ՛ կամ խնկարկէ կամ ընթեռնու: - 635. *Իսկ* որ այժմ աբեղայք ո՛չ բանան զգլուխս յամենայն աղօթս, այս է պատճառն...: - 635. *Իսկ* ի սրբութիւն սրբոցն մերկանալ զայն և զգեստ սպասաւորի զգենուլ միայն սպիտակ կտաւի և խնկարկել անդ: - 636. *Իսկ* երբեմն համաձայնին երկու դասքն. որպէս ի փառք ի բարձունս և յայլ երգսն: - 636. *Իսկ* կրկին ասել զշարականս. զի եմք հոգի և մարմին: - 636. *Իսկ* երեքկինն ի դէմս Երրորդութեանն է: - 636. *Իսկ* այլք ասեն թէ անանիա շիրակունին է ասացեալ: - 637. *Իսկ* զայսօր յարեաւն, զնորոգեալ կղզիքն, և զթոռանցն, ներսէս լամբրօնացին: - 637. *Իսկ* զխորհուրդն անճառ, և զմեծահրաշն, գրիգոր վկայասէրն: - 638. *Իսկ* զարեգականն, գրիգոր սկիւռացին: - 638. *Իսկ* զներսէսին մեծի, և զխոտաճարակացն, յոհաննէս պլուզն: - 638. *Իսկ* հոլանի և

անգօտի. գլխիբաց և գօտէլոյծն է: - 639. *Իսկ* և **դ** կողմունք նոցա որ լինի **ը**: - 639. *Իսկ* թիմգիանոս արար մի գործի և **իզ** աղի: - 640. *Իսկ* յետ սորա՝ Սինիգրէս արար զառաջին ձայնն, ի հիւսնականէ՛ գտեալ արուեստից: - 640. Դարձեալ՝ նոցա կրկին աղի. *իսկ* մերն բան և ձայն. և հոգի և մարմին: - 641. *Իսկ* **բ** շաբաթին հրեշտակաց. զի յառաջնում աւուրն ընդ լուսոյն ստեղծան: - 642. *Իսկ* մեծացուսցէքն, և խաչի, և հանգստեան, հանապազո՛րդք են. զի միշտ բարեխօսք են: - 642. *Իսկ* առաքեալքն իբր ականատեսք վկայեցին: - 643. *Իսկ* կցորդ և սկիզբն, այն մին տունն է խորհրդաւոր ըստ պատշաճի աւուրն: - 643. *Իսկ* սաղմոսն զամենայն յինքն ունի. զանցելոյն զներկայիս և զապագային...: - 643. *Իսկ* քեզ վայելէն, զարարչութեանն ունի խորհուրդ. այլ և զտնօրէնութեանն և զկատարածին...: - 644. *Իսկ* սաղմոս տունն է երգ մարդկան. այսինքն է զի հրեշտակք և մարդիկ միաբանեալ օրհնեմք զաստուած փրկիչն մեր որ խօսի ընդ մեզ: - 644. ...*իսկ* խունկն մերձեալ ի հուրն և զհոտն բուրեալ՝ է՛ մարմինն միաւորեալ ընդ բանին. և զհոտ անոյշ բուրեալ աշխարհի: - 645. *Իսկ* մի տախտակն յերկուս բաժանեալ և հնգիւք փակեալ...: - 646. *Իսկ* վաղն որ է՛ կատարեալ տօն, - 646. *Իսկ* հասարակ սրբոցն նախատօնակ ո՛չ է այսօր: - 647. *Իսկ* գլխաւորագոյն սրբոցն, որպէս յաւագ տօներն և յայլս, որ առնեմք նախատօնակ որպէս ի տօնս տէրունականս: - 647. *Իսկ* հայրապետքն բաժանեցին զերկու քառասունսն ի շաբաթապահս: - 649-650. *Իսկ* պահքն սուգ է և ապաշխարութիւն վասն յանցանաց նախաստեղծիցն. - 650. *Իսկ* ի շաբաթն և ի կիրակէն պատարագ մատչի: - 651. *Իսկ* տեառն մերոյ քառասնիցն սկիզբն է երկրորդ շաբաթն, և կատարումն չարչարանք մեծի ուրբաթուն: - 651. *Իսկ* վասն քառասնից պահոց, Նախ մովսէս պահեաց կրկին խ ի լերինն. և յեսու ընդ նմա: - 652. *Իսկ* շաբաթապահքն բազում ունի նշանակ: - 653. *Իսկ* ճշմարտութիւնն ի մեզ, վասն **ե** զգայարանացս սրբութեան. որով մեղանչեմք՝ սրբիմք պահօք և ապա՛ սրբոցն ի բարեխօս մեզ: - 653. *Իսկ* չորեքշաբաթն և ուրբաթն առանձին պահել...: - 653. *Իսկ* վասն ողորմութեան ասացաւ ի վերոյ **լ** գլուխն յառաջին համարն: - 654. *Իսկ* քրիստոնէիցս օրհնութեամբ է և շնորհօք: - 654. *Իսկ* մատռւակն յոտն կացեալ, նշանակէ՛ զծառայն ի գործ սպասու: - 656. *Իսկ* տեարքն բազմեալ ի հանգիստ վայելման: - 656. *Իսկ* պահքն զկենաց կարօտութիւնս զայս: - 657. *Իսկ* պահքն զչարութիւնն. զի նուազի և կարօտի հոգին յամենայն բարեաց. որպէս ի պահոց մարմինն: - 657. ***Իսկ* օրհնութիւն աղին, զի որոշեսցի ի զոհից կռոց, և ի հասարակ զենմանց**...: - 657. *Իսկ* զկամքն տալ աստուծոյ հաճո՛յ է քան զպատարագ՝ վասն չորից: - 658. Նախ՝ զի լսելովն զկամս աստուծոյ կատարեմք. *իսկ* պատարագաւն զմերս: - 658. ...*իսկ* այս ընտրեցաւ վասն նորոյս և ճշմարտութեան: - 658. *Իսկ* զկանոն ջրօրհնէից՝ սրբոյն բարսղի է արարեալ յեօթն ամի հայրապետութեան իւրոյ յէմ. զի անդ հանդիպեցաւ: - 658. *Իսկ* խոսրով թարգմանիչ եբեր ի հայս. որ գնացեալ էր յերուսաղէմ հրամանաւ սրբոյն սահակայ: - 658. *Իսկ* ապաշխարօղսն կարգել. և դարձեալ ի մեծի **ե** շաբաթի աւուրն արձակել...: - 658. *Իսկ* զկարգ մայրօրհնէից՝ սուրբն կիպրիանոս կարգեդոնացի: - 658. *Իսկ* վասն ագապս առնելոյ որ է՛ ոգէհանգիստ. և վասն քահանայաթաղին որ է՛ **ծը** աւետարան...: - 658. *Իսկ* վասն տեառնականին և աղօրհնէիցն, սուրբն յոստո՛ս է արարեալ. որ չորրորդ եպիսկոպոս էր յէմ յառաքելոյն յակոբայ: - 659. *Իսկ* զսքեմայ կարգն՝ սուրբն դիոդորոս եպիսկոպոս պամփիւլացոց քաղաքի. յառաջին ամի իւրոյ. հրամանաւ մեծին անտօնի և **բ** թեբայեցոցն. և **բ** սկիւթացւոց լերինն: - 659. *Իսկ* վասն գրակարդացի և նկարեալ եկեղեցւոյ. և վասն զնշխարս ի հանգիստ փոխելոյ. այս ամենայն յիշատակ է մեզ ի սրբոյն գրիգորէ՛ լուսաւորչէն մերմէ: - 659. *Իսկ* վասն քահանայօրհնէիցն, սուրբն սահա՛կ է արարեալ. յառաջին ամի եպիսկոպոսութեան իւրոյ. ի նաւասարդի ամսեանն որ օր մի էր. և յիշատակ սուրբ կարապետին արար զքահանայօրհնէքն: - 659. *Իսկ* վասն հիմնարկութեան սուրբ տաճարի և ժամահար օրհնելոյ. սկիհ և մաղզմայ. և զգիրք. և զկնունք առնելոյ. և խաչօրհնելոյ. և զքառասնորդաց **գ** ժամուց զքարոզքն և զաղօթսն, յոհան մանդակունին է արարեալ...: - 659. *Իսկ* աղօթքն զոր յովհաննէս ուսոյց աշակերտաց իւրոց այս էր: - 659. *Իսկ* որ ասեն՝ նախապատիւ է պատուականն քան զանարգն: - 663. *Իսկ* վախճանեալն կատարեալ լսի. որպէս թէ ոք սկսանի երթալ ի ճանապարհ կամ ի գործ ինչ և ի յաւարտիլն կատարած ասի: - 666. *Իսկ* լի աւուրբ ասէ և ոչ ամօք կամ ամսօք...: - 666. ...*իսկ* մահն մուտն է անփոփոխ յաւիտենին...: - 667. Նախ աստ հոգի մարդոյն է ի մէջ չարեաց և բարեաց. *իսկ* յետ մահու ի մէջ բարեաց միայն. և ի յարութեանն ի մէջ բարեաց և փառաց: - 667. ...*իսկ* մահն սկիզբն է և ճանապարհ...: - 667. Եւ դարձեալ՝ աստ հաւատոյն է. *իսկ* յետ մահու յուսոյն. և ի յարութեանն սիրոյն: - 667. ...*իսկ* յետ մահու հաստատուն յուսով տեսանեմք և ուրախանամք...: - 667. ...*իսկ* յետ յարութեան սերտ և անքակտելի սիրով միաւորիմք. - 667. *Իսկ* յետ մահու կարէ՛ ոչ մեղանչել: - 667. *Իսկ* մարմնաւոր մահն բաժանի ի **դ**. այսինքն ի բնականն, ի պատահականն, յանձնիշխանականն, և ի խնամականն: - 668. *Իսկ* չարաց՝ առ

հաւատչեայ տանջանացն. և կամ թեթևութիւն: - 668. *Իսկ* յորժամ մեղաւոր հոգին հասանէ ի վախճան, տրտմութեամբ և ակամայ իբրև զանասուն ի սպանդ վարեալ...: - 669. *Իսկ* մահ մեղաւորին չա՛ր է ...: - 669. *Իսկ* հող ցանեալ ի գլուխն, գլուխ զմիտքն նշանակէ. որ ինքնիշխան եղև յաստուծոյ. և հնազանդեալ խրատու հողակեր օձին՝ մահացաւ...: - 670. *Իսկ* կնկուղ ի գլուխ կրօնաւորաց և օղ յոտս և գօտի ընդ մէջ. զսպառազինիլն և զարիութեամբ ընթանալն ի պատերազմ: - 671. *Իսկ* զի չորիցն բարձեալ տանին, նշանակէ որ բ հրեշտակք պահապանք ամբառնան զհոգին...: - 671. *Իսկ* ի քահանայաթաղն՝ քահանայապետն հեղու զիւղն ի վերայ մարմնոյն. այսինքն ի ճակատն և ի ձեռն...: - 672. *Իսկ* ի դիմաց նորա օրհնել զուղարկաւորսն...: - 673. *Իսկ* տանիլն ի դ անկիւնս եկեղեցւոյն, վկայե՛ն նմա թէ՝ չորեքին աւետարանչացն խրատու շուրջ եկն զեկեղեցեաւն...: - 673. *Իսկ*՝ նախ ի յարնելս, ցուցանէ զմիածինն որ իբր յարնելից ի ծոցոյ հօր ծագեցաւ մեզ արեգակն արդարութեան...: - 673. *Իսկ* որ պատեն զնա քահանայական զգեստիւք: - 674. *Իսկ* դնել զմարմինն ի տան պատուականի որ է՛ գերեզմանն...: - 674. *Իսկ* պաշտօնք և ողորմութիւնք և պատարագք լինին նոցա առիթ պսակաց: - 675. *Իսկ* չափաւոր արտասուել պարտ է ամենայն մարդոյ ի տեսանել զմեռեալսն...: - 676. *Իսկ* խաչն վառել և ժամահարն յառաջ. նշանակէ՛ զվերջին գոչումն փողոյ հրեշտակապետին: - 676. *Իսկ* ի վեր կոյս ունել զերեսս մեռելոյն...: - 676. *Իսկ* զղէմքն և զգերեզմանն ուղղեմք յարնելս...: - 677. *Իսկ* վեցերորդ պատճառ վասն հասարակաց ամենայն մարդկան, զի ի հողոյ սկսաւ, դարձեալ ի հող վախճանի մարմինն...: - 678. *Իսկ* շիրիմն՝ յիշատակ այնոցիկ ուր զազգին մեռեալքն դնէին: - 678. *Իսկ* դիրք կոչի. զի ի նմա՛ դնի մարմինն իբր ի յանօթ ինչ: - 678. *Իսկ* դամբարան, որ է պահարան. զի անտի դարձեալ առցի որպէս և եդաւ: - 678. *Իսկ* հանգիստ կոչի, Նա՛խ՝ զի հանգեաւ յաշխատանաց մարմնոյն. այլ և ի չար գործոց: - 679. *Իսկ* ներքին դժոխք զտանջանաց տեղիքն ասէ մարգարէն...: - 679. *Իսկ* տապանաքարն, Նա՛խ՝ զի մի՛ գործեսցի երկիրն այն յայլ ինչ գործ, կամ քակտեսցի վասն այլ մեռելոյ: - 679. Զի արեգական ծագելն զծնանիլն մեր նշանակէ. և մուտն զգերեզմանն. *իսկ* այս առաւօտ զյարութիւնն հասարակաց: - 680. ...*իսկ* հրեշտակք զմինն ունին. զի յոչ է է՛ եղեն. և զերկուքն չունին...: - 681. ...*իսկ* դևք զերկուքն ունին. զի յոչ էից եղէն. և փոխեցան ի բարւոյն ի չար. այլ զմինն չունին...: - 681. ...*իսկ* մարդ զերեքեանն ունի. վասն որոյ երեքօրեայ յիշատակ կատարեմք: - 681. *Իսկ* վերին և արտաքին սրահն ուր զենմունք և պատարագն մատչէին, է՛ մարմնական աշխարհս այս...: - 682. *Իսկ* անարժանքն որ ունէին զսիրտն յեգիպտոս, սատակեցան յանապատին և ո՛չ մտին յերկիրն պարգևաց: - 682. *Իսկ* ամսագլուխն և տարեգլուխն նոյնպէս յերեք դէմս է: - 683. *Իսկ* ամիսն որ է՛ **զժ**, տասն զգայութեամբ մեր մտօք և բանիւ և գործով մեղանչեմք: - 683. *Իսկ* երրորդն ի դէմս Երրորդութեանն և է շնորհաց հոգւոյն զոր ընկալաք յաւազանին: - 683. *Իսկ* մեղաւորացն որ ի մարմնոյ արձակեալ, առաւել տեսանեն քան զայժմ...: - 685. *Իսկ* չար հոգիքն ճանաչեն այն քան զչարս՝ վասն զի ըստ արժանեաց իւրոց տանջելոց են: - 685. *Իսկ* չարացն ոչ ինչ գիտեն. այլ զոր հրեշտակք կամ դևք նոցա պատմեն: - 685. *Իսկ* մեղաւորքն ոչ. զի չարակամք են և նախանձոտք: - 685. *Իսկ* մեծատունն վասն եղբարցն աղօթէր, զի մի՛ տանջանքն իւր առաւելասցի վասն նոցա: - 685. *Իսկ* մեղաւոր հոգին դարձեալ ի ձեռն հրաշտակաց. զի աղաչէր զնա երևիլ. կամ ի ձեռն դիւաց կերպարանին նոքա: - 686. *Իսկ* ազգն Ֆռանկաց ասեն զչարաց հոգիսն ի դժոխս իջեալ. և զբարեացն յերկինս ելեալ...: - 686. *Իսկ* արդարքն և մեղաւորքն միջակք՝ որք առին զօրէնսն և ըստ օրինացն գործեցին զբարիս. կամ սխալեցին...: - 687. *Իսկ* երկրորդն՝ որ ի բուրգաթուրն ասեն քաւեալ և ելեալ յերկինս...: - 687. *Իսկ* չորրորդն և հինգերորդն ընդունելի են. և սակաւ զանազանին...: - 687. *Իսկ* վեցերորդն նման է երկրորդին. այլ մե՛րձ է ի ճշմարտութիւնն այնու...: - 687. *Իսկ* հոգիք հաւատացելոց որք ոչ գնացին այսպէս զհետ նորա, այլ ընկալան ի ներգործութեանցն սատանայի և ի կրից աշխարհի...: - 688. *Իսկ* ի ներքոյ երկնից առ երկնիւ է կայանք հոգւոց կիսամասնեայ արդարոց այնոցիկ որոց պակա՛ս է արդարութիւն քան զմեղս և կամ առաւել: - 688. *Իսկ* ձախակողմեան խորան՝ է՛ ի յօդս յաներևոյթ տեղիս. ուր ժողովին հոգիք չարաց և մեղաւորաց. որք դատաստանաւն դատապարտին: - 688. *Իսկ* արմաւենիքն զյաղթութիւնն նշանակեն. որք յաղթեցին ցանկութեանց մարմնոյ և սատանայի: - 690. *Իսկ* որոմն չարք և անպիտանք: - 693. ...*իսկ* հոգին բաժանեալ ի մարմնոյն տակաւին ո՛չ է կատարեալ իւր յատուկ կատարելութեամբն: - 694. **Քանևե**, ամենայն ներգործութիւնք կամ ենթակայից են, և կամ անձանց. *իսկ* հոգին բաժանեալ ի մարմնոյն՝ ո՛չ է անձն և ո՛չ ենթակայ: - 694. Երեսուներորդ, յա՛յտ է յորպիսութեանցն չորից որ ասացաւ յառաջագոյն եթէ աստ հոգի մարդոյն է ի մէջ բարեաց և չարեաց. *իսկ* յետ մահու ի մէջ բարեաց միայն. *իսկ* ի յարութեանն ի մէջ բարեաց և փառաց: - 694. *Իսկ* զբնակութիւն փառացն այլ ուր պատրաստ ասէ և ոչ տուեալ: - 695. *Իսկ* արմաւենեօքն զոր

բարձեալ են ի ձեռս՝ զյաղթութիւնն նկարագրեն: - 696. *Իսկ* կոչելն զյառնելն ի մեռելոց ցուցանէ. հոգւոյն և մարմնոյն միաւորեալ: - 696. Զի ասէ մեծն իգնատիոս մեկնիչն յայսմ բանի, եթէ բարեկամ եկեալ՝ զպահանջօղ հրեշտակն ասէ յօր մահուն. *իսկ* առաջին բարեկամ է՛ աստուած: - 697. ...*իսկ* հոգի մարդոյն յանհնարինս մտեալ երթայ առ միտս որ է՛ երրորդ բարեկամ և խնդրէ բարիս...: - 697. ...*իսկ* միտքն տայ պատասխանի՝ դրունքս փակեալ են. այսինքն զգայարանքս խցեալ են և մեղաց մանկունքս ընդ ինև ո՛չ տան թոյլ...: - 697. ...*իսկ* հոգին թախանձէ՛ թերևս զի ելս իրացն իմասցէ ...: - 697. *Իսկ* գիշեր զօր մահուն ասէ: - 697. *Իսկ* այս կատարելոցն է որ են յերկինս...: - 697. ...*իսկ* միջակ արդարքն որ են ի կայանս հոգւոցն՝ և զտեսանելն պայծառապէս ընկալցին ի յարութեանն դէմ յանդիման որպէս և էն...: - 697-698. *Իսկ* որք հաստատե՛ն զքաւարան հրոյ՝ չորիւք մեղանչեն ինքեանց: - 698. *իսկ* որ յանմերձ ունիցին ակն, յումեքէ ոչ երկնչին: - 698. ...*իսկ* հոգին միայն ո՛չ կարէ քաւել զանչափ մեղս: - 699. Այլ և պա՛րտի ապաշխարութիւնն կամաւ գոլ. *իսկ* ի քաւարանն հարկիւ տանջի: - 699. ...*իսկ* յետ մահու ոչ է քաւարան հրոյ: - 700. ...*իսկ* անդ ո՛չ գոյ այս ամենայն...: - 700. ...*իսկ* մեռեալ և անդ գնացեալ արդարութիւնն է յայտնի և ոչ ողորմութիւնն...: - 700. Եւ արդ՝ անգիտութեամբն ներելի՛ է. *իսկ* գիտութեամբն ապաշխարելի. *իսկ* չարութեամբ մեղքն է պատժելի. կամ աստ ժամանակեայ, կամ անդ յաւիտենական: - 701. Ասեմք նախ՝ եթէ երկինք և երկիր մարմին գոլով նորոգին մարմնական հրով. *իսկ* հոգին զի է՛ անմարմին ՝ նորոգի շնորհօքն քրիստոսի և հոգւովն սրբով: - 701. *Իսկ* որք շինեն փայտ, այսինքն զբորբոքեալ սէր ժամանակաւորացս: - 702. *Իսկ* այլք զերեք տեսակ մեղացն. այսինքն սկզբնականն որ է խոտ. և ներելին եղէգն. և մահացուն փայտ: - 702. Նա՛խ՝ զի աստ յայժմու կեանս շնորհքն է, *իսկ* անդ փառքն. որպէս աստ մեղքն է և անդ պատիժն. այլ ո՛չ քաւարան: - 702. Նա՛խ՝ զի նոքա ժամանակեայ հուր ասեն և տանջանք հոգւոց. *իսկ* ոսկեբերանն մի հուր և տանջանք յաւիտենից: - 702. ...այլ ի սիրտս ամենեցուն խորհուրդ ամբարշտացն պատուհասից կերպարանի. *իսկ* պատիժն յետ արդար դատաստանին: - 703. *Իսկ* մինչևն՝ անդ ո՛չ է կոպար ժամանակի. այլ յաւիտենի: - 704. *Իսկ* տէրն մեր անմեղ մարմնովն դատապարտեաց զնա իբր զպատճառ մեղաց...: - 705. *Իսկ* զիազար ամն, ոմանք ասեն զերեք ամն և զկէս ի մկրտութենէն մինչ ի համբարձումն: - 706. *Իսկ* որոգինէս զիազարամեայ արքայութիւն սրբոցն: - 706. *Իսկ* որք հաւանին նմա՝ կորնչին ի տանջանսն յաւիտենից: - 706. *Իսկ* համար անուան. ի յելլադացւոցն ի մերս թարգմանեալ այս է, **ռ. կ. զ**: - 707. *Իսկ* վաթսունն զբաբելօնի պատկերն կ կանգուն երկայն, և զ լայն. յորում ընդարձակեցաւ կռամոլութիւն: - 708. *Իսկ* այլք ասեն, գօգ ասին հեթանոսք. և մագօգ սատանայ: - 708. *Իսկ* **ռ** թիւն ո՛չ եթէ սահման և կէտ է. այլ սովորութիւն է գրոց փոքր թուով զբազումսն ցուցանել: - 711. *Իսկ* քնարն Նախ նշանակէ՛ զքաղցրաձայն երգս փառաբանութեանն աստուծոյ: - 713. *Իսկ* մեր վարդապետք ասեն ի կիրակէի պենտակոստէին ի նոյն ժամն գիշերոյն: - 714. ...*իսկ* ներգործութեամբ չարին յապաղեաց ժամանակաւ. - 716. *Իսկ* աստուած անհուն է զօրութեամբ՝ յանկարծակի ի նոյն կէտ վայրկեան ժամանակի յարուցանէ: - 717. ...ի ննջեցելոցն միայն մին գործ է. այսինքն յարութիւնն. *իսկ* կենդանեացն մահն և յարութիւնն. զի նախ մեռանին ի նոյն կէտն և ապա՛ յառնեն: - 717. *Իսկ* վիժեալն ի յարգանդէ ըստ որում է սերմ կամ արիւն մօրն՝ ի մա՛յրն յարիցէ: - 719. *Իսկ* նշանս այս անմարմին է և մնացական և ծածուկ, ինքեանց միա՛յն գիտելի: - 719. *Իսկ* յոբ սուտ առնէ զնոսա զամենայն...: - 720. ...*իսկ* հոգիք սրբոցն նախ ծաղկին բնական պայծառութեամբն իւրեանց որպէս ցուցաւ ի վերոյ, և ապա՛ յետոյ արդեամբք պտղոյն կատարին ի հանդերձեալ կեանքն: - 721. *իսկ* անյոյս մեռեալքն անջրդիք են: - 721. Առաջին պակասութիւն է հոգւոյն իմացականին խաւարն և տգիտութիւնն. *իսկ* ի յարութեանն բառնի այս ի հոգւոյն և լինի լոյս պայծառ՝ և գիտութիւն աստուածային տեսութեանն...: - 722. *Իսկ* առաջին պակասութիւն է մարմնոյն աստ՝ զի է՛ մահկանացու՝ յապականացու՝ և չարչարելի. որպէս քաղցն՝ ծարաւն՝ հիւանդանալն և այլն. - 722. ...*իսկ* այս ամենայն բառնի ի մարմնոյն և դնի անմահութիւն անապականութիւն և անչարչարութիւն. զի բնաւ ո՛չ չարչարի...: - 722. ...*իսկ* ի յարութեանն անփոփոխ սերտութեամբ հաստատի ասէ սուրբն դիոնէսիոս. վասն որոյ անփոփոխ և անմահ միաւորի ընդ մարմնոյ: - 723. ...*իսկ* յայնժամ հող և տարերք յանապականութիւն փոխին...: - 723. *Իսկ* ի յարութեանն յանփոփոխ յաւիտեանն ծնանիմք. - 723. *Իսկ* յայնժամ յանապական ծնողէ՛ յաստուծոյ ծնանիմք. - 723. Տասներորդ, գործք մարդոյ անցաւոր է որպէս ինքն. *իսկ* հատուցմունքն աստուծոյ մշտնջենաւոր որպէս նոյն ինքն. վասն որոյ յարուցանէ անմահ, զի հատուսցէ ոմանց զփառս և ոմանց զտանջանս անմահ մարմնով: - 724. *Իսկ* դատապարտեալքն ծանրացեալ մասամբք և զազիր անդամօք այր և կին. զի իւրաքանչիւր ոք ի գործիական անդամս իւր կրեսցէ զպատիժն: - 726. *Իսկ* մանկութիւնն թերի է զի ո՛չ եհաս ի կատարումն. և ծերութիւնն պակասութիւն ունի

զի անցեալ է զկատարելութեամբն: - 726. Յանմարմնոցն հրեշտակք և դևք. և հոգիք մարդկան. *իսկ* ի մարմնոց երկնային մարմինք և **դ** տարերք և մարմինք մարդկան. և այլք ամենայնքն ապականին և յիւրաքանչիւր տարերս ժողովին: - 727. *Իսկ* զի նիւթ խաչին մնայ ըստ ոմանց՝ այս ո՛չ է ըստ բնութեան կարգի, այլ սքանչելեաց հարկի որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 727. Զի վերին մարմինք երկինք և լուսաւորք ամենևին անապակա՛ն են. *իսկ* **դ** տարերք թէպէտ ըստ մասին ապականին, այլ ըստ բոլորին ո՛չ. - 727. *Իսկ* մարմին մարդոյս թէպէտ ապականացո՛ւ է, այլ ի կողմանէ հոգւոյն անապակա՛ն է. վասն որոյ անապական մնան: - 727. *Իսկ* այլ ամենայն մարմինք շնչաւոր և անշունչ, տունկք և կենդանիք ամենայն ապականին վասն **գ** պատճառի: - 727. *իսկ* մարդիկ ի յարութեանն ո՛չ են կարօտ կերակրոյ զի անմա՛հ են. վասն այնորիկ նոքա ո՛չ յառնեն: - 727. Երրորդ պատճառ, ասեն իմաստունքն թէ ծնունդք կենդանեաց և բուսոց լինին ի շարժմանէ երկնային մարմնոց. *իսկ* ի կատարածի խափանի շարժումն նոցա. վասն այն անբան կենդանիք և տունկք խափանին: - 727. *Իսկ* պարզ տարերքն գնդաձև դադարին ի տեղիս իւրեանց յաւիտեան: - 728. *Իսկ* ըստ իրին, զի որպէս ամպ զարեգակն արգելու, այսպէս նսեմութիւն օդոյդ զարփին որ արգելէ՛ զտեսութիւն մեր: - 729. *Իսկ* գիր և դպրութիւնքն յառաջիկայդ ասացի: - 729. *Իսկ* հիւսիս բա՛րձր է. և լուսաւորքն հեռու. և է ձախ կողմն աշխարհի. վասն այն ցուրտ է և սառնամանիք: - 731. *Իսկ* ի կատարածի ցրտացեալ լինին մարդիկ ի սիրոյն աստուծոյ իբր ծերացեալ աշխարհի. վասն այն ջերմ հրով պատժեսցին: - 731. *Իսկ* երկրորդին այսպէս պատասխանեսցուք ընդդիմայարակայութեամբ. զի մարդոյ մարմին ապականի. վասն զի քակտի ի նմանէ կենդանացուցիչ նորին հոգին. - 733. *Իսկ* խաչին կենդանութիւնն քրիստոս է, և ո՛չ քակտի ի նմանէ...: - 733. *Իսկ* որք զբանն մարմնով անապական խոստովանի, պա՛րտին և զխաչն աստուածընկալ անապական խոստովանիլ: - 733. *Իսկ* վասն խաչին ասէ «փայտ կենաց է ամենեցուն»: - 734. *Իսկ* լոյսն ի փառս խաչին այնորիկ երևի: - 734. Երրորդ, զի որդի է՛ նման հօր. *իսկ* հրեշտակք և մարդիկ շփոթեցին յինքեանս զնմանութիւնն յոր ստեղծան...: - 735. *Իսկ* մեղաւորքն ի ձախմէ. այսինքն վայր ի յերկիր ծանրացեալ մեղօքն. որպէս կապար ի յերկիր հակեալ. ուր բոլորով սրտիւ սիրեցին զնա: - 738. *Իսկ* վճիռն որ ընդ դէմ չարեացն, ունի մասնունս **զ**: - 740. *Իսկ* զմարդկութիւնն քրիստոսի տեսանեն, նաև զխոցուածն, վասն **բ** պատճառի: - 740. *Իսկ* յայսպիսի տեսութենէս ո՛չ ուրախանան, այլ տրտմին. և այս վասն նախանձու նոցա ընդ բարեբաստութիւնս այլոց: - 741. *Իսկ* յետ դատաստանին և այս ևս՝ բարձցի ի նոցանէ առ ի տանջանս իւրեանց. յորժամ անարժան համարեսցին նաև ի տեսանելն զայն: - 741. *Իսկ* խոտելոցն գիր, դպիր է պիղծ հոգին դիւական. և չար կամքն իւրեանց և խորհուրդն և հեշտութիւն մարմնոյն մելան. և ըստ գործոց առաւել և նւազ գրեն ի գիրն դատապարտութեան: - 741. *Իսկ* գիրք կենաց է գիրքն քրիստոս. ի յորում ամենեքեան իբրև ի գիրս ընթերցցին թէ զինչ ի պատուիրանաց նորա արարին: - 742. *Իսկ* ընդ դէմ սոցա լինի անփոփոխ գիրն: - 742. *Իսկ* դատաւորն նստեալ յաթոռ արդարութեան արդարապէս հատուցանէ ըստ գործոց. ըստ որում յիմար կուսիցն փակեցաւ դուռն և ո՛չ առին զխնդիրն: - 742. *Իսկ* անկենդան՝ գործքն մեր. երկինք և երկիր. տիւ և գիշեր: - 743. *Իսկ* ի հանդերձեալն Առաջին ոսոխ է սոյն խիղճ մտացն...: - 743. *Իսկ* հատուցանէ բարի փոխանակ բարեաց և շնորհ փոխանակ շնորհաց, զի բարի և արդա՛ր է: - 744. *Իսկ* երկոքին թաքք կշռոցն՝ հոգի և մարմին: - 745. *Իսկ* կշռորդն է՛ օրէնքն աստուածային, և գործք մեր նմին հաւասարեալ և միտեալ հաւատով: - 745. *Իսկ* կշիռ արդարութեան՝ պարզաբար զհատուցումն արդարութեան նշանակէ: - 745. *Իսկ* միտելն՝ զչափ թաթաղուն զեղուն երկոցունց կողմանց. այսինքն բարեաց և չարեաց: - 745. *Իսկ* միտումն է՛ առանձնութիւն դիմացն. որ է՛ անծին և ծնեալ և բղխեալ: - 746. *Իսկ* անդ հաւասարի կշիռն ըստ յուսոյ, և միտէ՛ ողորմութիւնն ըստ սիրոյ: - 746. *Իսկ* ըստ տեսակի, որպիսութիւն հատուցմանց ըստ հաւատոց և գործոց վկայից և կուսից: - 746. *Իսկ* ըստ քանակի, չափու գործելեացն առաւել և նուազ իւրաքանչիւրոց ի խորհուրդս ի բանս և ի գործս: - 746. *Իսկ* ըստ որակացն, կամայի և ակամայի. գիտութեան և անգիտութեան և այլն: - 746. *Իսկ* կշռողականն է զոյգ արդարութեամբ կշռել...: - 747. *Իսկ* ուրախութիւնն աստուծոյ չորիւք իմանի: - 748. *Իսկ* ծուխն յերեսացն աստուծոյ, Նախ նշանակէ զահագին սպառնալիք բարկութեան տանջանացն. որպէս նա՛խ է ծուխն քան զհուր, և սպառնալիքն քան զտանջանս: - 749. Նախ՝ զի կամ ննջելով հանգչին ի տանջանացն. *իսկ* անդ հատեալ է քուն յաչաց նոցա: - 750. Երրորդ՝ կամ գործիք տանջանացն նուազին. *իսկ* անդ հուրն է յաւիտենական որ ոչ պակասի: - 750. Չորրորդ՝ կամ տանջօղն դադարի. *իսկ* անդ հրամանն աստուծոյ է տանջօղ որ ո՛չ երբէք դադարի: - 750. Այլ նախ ասի միշտ տիւ ի վերին երես երկրի. ուր արեգակն և լուսին զկա՛յէ առեալ. *իսկ* ներքինն միշտ գիշեր և խաւար անփոփոխելի: - 750. Երկրորդ՝ տիւ է իմանալ զկեանս սրբոցն ի յերկինս. *իսկ* գիշեր զտանջանս զարշելեացն ի դժոխս: - 750.

Նախ վասն մարդոյս. զի մին մեղացն կրկին հատուցանի աստ հոգւով և մարմնով. *իսկ* եօթնպատիկն է՛ ի հուրն յաւիտենից: - 750. և Երկրորդ՝ զի մարդկան ազգի կրկին է հատուցումն. այսինքն յայժմու կեանս և ի հանդերձեալն. *իսկ* դիւացն եօթնեկի է հատուցումն վասն եօթնեկի յանցանաց նոցա. և եօթն գլխաւորագոյն մեղացն: 750. Բարձումն յուսոյ և ամենայն փրկութեան Նաև գոլն *իսկ* որում տենչան ամենայն ստեղծուածք՝ է՛ նոցա պատիժ. վասն զի խնդրեսցեն զմահ և ո՛չ գտանիցեն: - 751. *Իսկ* այլք ոմանք յատկապէս **թ** ասեն զտանջանք դժոխոցն: - 752. *Իսկ* վասն տեղեաց դժոխոցն ասացեալ է ի վեր անդր **լ** գլուխն, **իը** համարն: - 754. *Իսկ* Երկրորդն արքայութիւն, նշանակի յազատն սառա. որ ո՛չ ուժգնութեամբ մարմնոյն, այլ միայն շնորհօքն աստուծոյ ծնաւ: - 756. *Իսկ* Երրորդն արքայութիւն, գուշակի յաւազանն պղնձի. զոր հրամայեաց մովսէս առնել ի հայելեացն կանանց որ նստէին առաջի դրան խորանին. յորում լւանային որդիքն ահարօնի նախ քան զմտանելն ի սուրբն սրբոց: - 756. *Իսկ* Չորրորդն արքայութիւն՝ է՛ յաւիտենականն գաւառ...: - 756. Նա՛խ՝ զի առ նոսա միաւորեալ է քրիստոս իբր տէր ընդ ծառայս. *իսկ* միաւորի ընդ եկեղեցի իբր փեսայ ընդ հարսին. և գլուխ ընդ անդամոց: - 757. Երկրորդ, ընդ նոսա այլ ընդ այլո՛յ է միացեալ. *իսկ* ընդ եկեղեցի՝ առ բնութենակից և գոյակից: - 757. *Իսկ* արգաւանդ և պարարտ երկիր՝ սիրտ հաւատացելոց: - 757. *Իսկ* չար՝ թէպէտ լինի ներգործութեամբ անձնիշխան կամօք, այլ բնութեամբ չար ո՛չ է ըստ ինքեան. զի ո՛չ է էութիւն այլ պակասութիւն բարւոյ. որպէս ցուցաւ ի վերոյ ի **ե** համարն: - 758. *Իսկ* հոգին՝ Չիմաստութիւն. Չսիրելութիւն. Չմիաբանութիւն. Չիշխանութիւն. Չպատիւ. Չանհոգութիւն. և Չուրախութիւն: - 761. *Իսկ* երկոտասան պտուղ ընտրելոցն ի հանդերձեալն այս ինչ է: - 766. Այժմ ճանաչեմք փոքրիշատէ. *իսկ* յայնժամ ծանեայց որպէս ծանուցայ ի նմանէ: - 767. *Իսկ* տիւ և գիշեր, այսինքն արևապէս հասումն նոցա՝ տիւ է համարեալ. և անհասութիւն խորոցն աստուծոյ՝ գիշեր: - 767. *Իսկ* առաւօտ և երեկոյ այս է. զի տեսեալ ի բանն աստուծոյ բարձրագոյն և աստուածային իմաստ՝ առաւօտեա՛ն է ճանաչումն. *իսկ* ի նոյն բանն տեսեալ զգիտութիւն արարածոց՝ երեկոյեան ճանաչումն է համարեալ: - 767. *Իսկ* երկոտասան պտուղն իցէ երկոտասան աստիճանք հաւատոյն. որ ի սրտի և ի լեզուս առանց խափանման հանապազ դաւանի և արտաբերի: - 768. *Իսկ* հաւատ ի մարդկութիւն որդւոյ ի կուսէն երևեալ անհայր ի մօրէ. որպէս անմայր ի հօրէ: - 769. *Իսկ* լուծումն հարցմանցս այսոցիկ, ո՛չ ամենևին օտարածայն աւելորդս խուզեալ. և ո՛չ գեղջուկ իմն աշխարհական խօսից յարմարեալ: - 772. Եւ պիտանեացն՝ փառս վերընծայել այնմ, որ փառաւորեալն է ի պարգևս իւր. *իսկ* զանպիտանսն ներել մերոյ փոքր ընկալ անօթոյ և դանդաղկոտ փութոյ: - 772-773. *Իսկ* է՛ իր ինչ ի բոլոր տեսակս մարդկային բնաւորեալ, և ո՛չ է բնութեամբ. որպէս այս: - 773. *Իսկ* ուղղակին. զի մոռացումն բնաւորեալ է առ խառնուած կազմութեան մարդոյ. *իսկ* խրատ՝ յանդիմանութեան է՛ ի ցոյց ինքեան: - 774. Դարձեալ՝ ծածկութիւն յանցանաց՝ է՛ բնականապէս մեզ ի տերևոյ անտի. *իսկ* յանդիմանութիւն է ծածկելոց յայտ արարողութիւն. վասն որոյ ամենքեան դժկամակ երևին: - 774. Տեսանելի՛ է թէ՝ զի՞նչ արդեօք իցէ ոչ ունելն ի մտի որ է՛ մոռանալ. այսինքն զանցեալն ո՛չ յիշել. և զհանդերձեալն ոչ տեսանել. *իսկ* զներկայն ո՛չ գիտել: - 774. *Իսկ* յետ մահու՝ յիշելն է միայն ըստ ինքեան զներքոյսն. խափանեալ խառնուածոյ նիւթոյն: - 774. *Իսկ* հրեշտակական կենաց է հրաշափառապէս գիտել և ո՛չ մոռանալ միշտ...: - 774. *Իսկ* որք տեսչութեամբն աստուծոյ ընկալան զթերակատարն յարութիւն, ի վե՛ր է քան զբնութիւն...: - 775. *Իսկ* յանցանել նորա՝ կորոյս զամենայն. ո՛չ միայն զխոստացեալն, այլ և զպարգևեալն. զի ըստ որում յանմեղութենէն մեղանչական գտաւ, այսպէս մահու և ապականութեան գրաւեցաւ: - 776. Եւ յիրաւի այս. զի այն ոք որ առնէ զոր ինչ ոչ է պարտ, յիրաւապէս կրեսցէ զոր ինչ պա՛րտն է. զի մեղքն է առնել, *իսկ* պատիժն է՛ կրել: - 776. *Իսկ* մարդասիրին աստուծոյ տեսեալ արտագունեալ զպատկեր իւր, կամեցաւ նորոգել զնա: - 776. Ասեմք թէ՝ յիրաւի, որովհետև երևեցաւ տէր մեր ի փրկութիւն ընտրելոց ըստ ամբակումայ, նախահայրն յաւիտեան. *իսկ* այլք ազատեցան ժամանակեայ: - 777. Քանակաւ, զի նա՛ գործով, *իսկ* նոքա և գործով և հասեալ մեղօք...: - 777. ...*իսկ* Օրինակաւ, զի նմա ո՛չ գոյր օրինակ յանցաւորաց. *իսկ* նոքա տեսին զնա պատժեալ: - 777. ...*իսկ* Որքանութեամբ, զի նա միով և միանգամ. *իսկ* նոքա բազմօք և բազում անգամ: - 777. ...*իսկ* Պարագայիւ, զի նա ակամայ և տգիտութեամբ. ուստի ո՛չ ունելով զգիտութիւն բարւոյ և չարի. *իսկ* նոքա կամաւ և գիտութեամբ: - 777. ...*իսկ* Բաղդատութեամբ. որպէս է սկզբնականն առ ներգործականն մեղք. այսպէս ադամայն առ որդւոցն նորա: - 777. *Իսկ* այլոցն հետևաբար նմա՛: - 778. Ապա ուրեմն ողորմութեամբ և արդարութեամբ ազատեցաւ նախահայրն յաւիտեան. *իսկ* այլքն առ ժամանակ մի ողորմութեամբ վասն նորա որպէս ասացաւ: - 778. *Իսկ* ի հանդերձելումն ապա զիա՞րդ թէ բազում անգամ զղջացին ո՛չ գտանեն թողութիւն ասէ գիրն: - 778. Եւ այն զի՞նչ իցէ, զի սա միշտ մի և

նոյնպէս մնայ. *իսկ* նա՛ աստանօր ողորմի զղջացելոցն, և ո՛չ ոչ նոյնպիսոյն. *իսկ* անդանօր ո՛չ զղջացելոց ողորմի մարդկան մեղաւորաց և ոչ անզղջից անմարմնոց շեղելոց: - 778. *Իսկ* աստուած ո՛չ փոխեաց զխորհուրդն իւր որ էր յաւիտենական. այլ վճիռն որ հայէր ի պատիժ արժանեաց նոցա: - 779. *Իսկ* իւրաքանչիւրոց հատուցումն՝ այսինքն բարեացն բարիս և չարացն չարիս, է՛ այս գործ արդարութեան. և այսոքիկ առ մե՛զ փոփոխմունք. և ո՛չ անեղ բնութեանն: - 779. Զի ի ժամանակի եղեալք՝ ընդ ժամանակի փոփոխակա՛ն են. *իսկ* անեղն՝ ի ժամանակի ո՛չ է փոփոխական...: - 779. Եւ յայսմանէ բացայայտի այս, զի աստուած միշտ անփոփոխ է. *իսկ* ժամանակն միշտ փոփոխական է. *իսկ* մեք երբեմն փոփոխական և երբեմն ո՛չ: - 779. *Իսկ* ի ժամանակի փոփոխիլն առ յաւիտեան, յայնժամ և մեք լիցուք անփոփոխք և յաւիտենականք: - 779. *Իսկ* ընդունելութեան ժամանակ գ են ասացեալ վարդապետք: - 779. *Իսկ* այլ բազում ժամք ի դատարկութեան՝ ո՛չ է հաճոյ նմա: - 779-780. Երկրորդ, ապաշխարութեան ժամանակն ընդունելի է. *իսկ* որ քան մարդ է ի մեղս՝ ո՛չ է հաճոյ աստուծոյ: - 780. Երրորդ՝ ժամանակ կենցաղոյս մինչև ի մահ, է՛ ընդունելութեան աստուծոյ. ըստ որում բազմեալ է յաթոռ շնորհաց ըստ առաքելոյ. *իսկ* յետ այնորիկ ո՛չ ևս. զի փոխի յաթոռ դատաստանաց ըստ աւետարանին: - 780. Այլ զանազանի. զի դևք ամենևին ո՛չ ունին զղջումն և ոչ կարեն. վասն որոյ ո՛չ հանդիպին թողութեան. *իսկ* մեղաւորն ունի զղջումն այլ ո՛չ կարէ վարձաւորիլ: - 780. ...*իսկ* ժամանակն, զի իցէ յառաջ քան զկիրս: - 780. Եւ այլևս յարմար տեղւոյս այսպէս իմանի. զի սուրբ հարքն առաջինք պակաս ունէին զչարչարանս. վասն որոյ ո՛չ կարէին փրկիլ. *իսկ* քրիստոս եղեալ ըստ մարմնոյ որդի նոցա, զպակասութիւն հարցն չարչարանաց յիւրումն մարմնի էլից: - 781. *Իսկ* մեծն ներսէս ասէ, պակասութիւնն այն է, որ կիրք չարչարանացն քրիստոսի թուով և տեսակաւ պակա՛ս էր յառաքեալն պօղոս. այսինքն խաչն, բևեռքն, և այլն. և զայն էլից քարոզութեամբն իւր ի մարմինս եկեղեցւոյ: - 781. *Իսկ* զոր ինչ շնորհօք լինի ոք ստացեալ, կարէ՛ և մերկանալ...: - 782. *Իսկ* առ լուծումն խնդրոյս թէ վասն է՞ր արդեօք առ նորս շնորհ՝ որպէս աւազանին և կարգին ո՛չ բառնի ընդ բառնիլ շաղկապին. *իսկ* առ հնովն բարձաւ. որպէս յա՛յտ է ի վերոյ ասիցդ ադամայ և յայլոցն: - 782. Այսպէս և ժանգ յանցանաց մկրտելոց և քահանայից՝ բառնայ զգործ՝ կամ զնշանակութիւն շնորհացն. *իսկ* յետ սրբութեան զղջմամբ՝ զիա՞րդ կրկնի ունակացեալն ի նմա՛: - 782. *Իսկ* շնորհք նորոյս ի ձեռն քրիստոսի տուեալ՝ ո՛չ է փոփոխական. զի վերստին նորոգման է շնորհք և անապականութեան: - 783. *Իսկ* շնորհք նորոյս հաստատ և անփոփոխ ի ճշմարիտ քահանայապետէն անփոխանցելի պարգևեալ: - 783. *Իսկ* որք զմի քանքար հաւատոյ կամ զմկրտութեանն շնորհի ի բաց կորուսանեն, ո՛չ զկնիքն խորհրդապէս, այլ զարժանն վարձու իրողապէս: - 783. Երրորդ, զի հաւատն է լուսաւորութիւն մտաց հեղեալ յաստուծոյ ի ճանաչել զիոգևոր բարիսն. *իսկ* դևք ո՛չ ունին զլոյս մտաց և ո՛չ զհեղումն շնորհաց. վասն որոյ ո՛չ ճանաչեն զհոգևոր բարիս: - 784. Չորրորդ, հաւատն է՛ աստուածային առաքինութիւն. *իսկ* դևք զի են խստացեալ ի չար՝ ո՛չ ունին զղջումն որ է բարոյական. ապա և ոչ հաւատ որ է վերնագոյն և բարի կամաց խոկումն առ աստուած: - 784. *Իսկ* դևք ո՛չ տեսանեն զաստուած և են թշուառելիք: - 784. *Իսկ* հաւատ ուղղակի և վարձատրելի՝ է՛ մարդկայինս ազգի ի ճանապարհի աստի կենաց. և չորիւք բացակատարի: - 784. *Իսկ* սիմոնի և այլոցն՝ փորձիւ և թերութեամբ է հաւանութիւն: - 785. *Իսկ* ամենայն զգայական կենդանւոյ թէպէտ իգին ըստինք գոն վասն զծնունդս կերակրելոյ. սակայն և արուացն գոյ նոյն մասն անդամոց կազմեալ յարարչէն. և այն յի՞նչ պէտս լինի. խնդրել արժան է: - 785. *Իսկ* ստինք յատկապէս գործի՛ է բնութեան ի պէտս սննդեան այնոցիկ ծննդոց զորէն սերմանեաց երկրի...: - 786. *Իսկ* զի և արուի թէպէտ ո՛չ նոյն պիտոյիւք. սակայն ո՛չ ընդ վայր կազմեցաւ. ի լրումն **բժ**ան դրանց անդամոց. ի ներքս մուծանելոյ և արտաքս հոսելոյ զպակաս և զաւելորդս ինչ. անվնաս կելով կենդանւոյն: - 786. *Իսկ* որքանութիւն ըստեանց կենդանեաց, բերէ՛ զօրինակ որքանութեան կարելոյ ծնանիլ յանոցիկ տեսակացեալ: - 786. *Իսկ* արտասուքն աղի և ջրատեսակ. զի բարեխառնեսցէ միննն զջերմութիւն հրոյ, և միւսն՝ զի մի՛ նեխիցին պարուտակք աչաց. շրջապատեալ երակացն լուսոյ: - 786. *Իսկ* հոսումն արտասուաց, պատճառի՛ ի ներքուստ, և արտաքուստ յիմեքէ՛ ինչ: - 786. *Իսկ* ի ներքուստ, ի լինիլ տրտմութեանց՝ խուճապեալ մարմնոյն հոսի մաղձ դառն ի ստամոքս որովայնի...: - 787. Ընդ այսմ և որ ի ձէնջ արկեալ եղև. թէ վասն է՞ր է զի երկու բացասութիւն լինի մի ստորասութիւն. *իսկ* **բ** ստորասութիւն ո՛չ կազմէ մի բացասութիւն: - 787. *Իսկ* ստորասութիւն ընդ դէմ այսմ հաստատօղ ամենայնի: - 787. Յա՛յտ է զի ի բառնիլ ոչէին՝ էութիւն հաստատի բացասութեամբ կրկին. *իսկ* ստորասութեամբ նոյն մնայ: - 787. Եւ ևս. բացասութիւն ինքն ինքեան քակտիչ բացատրի կրկնելովն. *իսկ* ստորասութիւն ո՛չ: - 787. Դարձեալ՝ զորօրինակ **բ** անկատարք լինին մի կատարեալ. *իսկ* կատարեալն թէ և կրկնեսցի՝ ո՛չ է անկատար. այսպէս և

ասացեալքդ: - 787. *Իսկ* երրորդն մասամբ լուսաւոր և մասամբ թափանցանց. որ աւէ զօրութեամբ և ներգործութեամբ: - 788

ԻՍԿԱԳՈՅՆ + Իսկ անհատն է առաւել և *իսկագոյն* և առաջին գոյացութիւն. որ է առանձնական և մասնաւոր որպէս զազգս մեր: - 550

ԻՍԿԱԿԱՆ + Ա՛րդ՝ յատուկ անուամբ զմիութիւն խոստովանին. և ո՛չ *իսկական* բնութեամբ: - 87. Զի նախախնամութեամբ հաղորդեալ են յարարածս. և *իսկական* բնութեամբն մեկնեալ և որոշեալ և յանհասս գերամբարձեալ: - 178

ԻՍԿԱՊԷՍ + Եւ զի զո՛ւտ և *իսկապէս* է բարի՝ անկար է խառնիլ չար: - 15. Մինն որ է աստուած՝ *իսկապէս* մեզ, և նմա ըստ մարմնոյն: - 43. Եւ միւսն որ է՛ հայր՝ նմա *իսկապէս*, և մեզ պիտակապէս: - 43. Եւ որպէս աւէ փիլիսոփայն՝ երեք են յասացելոցդ *իսկապէս* եղանակք բաժանման. այսինքն Որպէս սեռ ի տեսակս. Որպէս բոլոր ի մասունս. Որպէս համանուն ձայն: - 89. Այլ *իսկապէս* սոքա են ասացեալքս: - 116. Երեքտասաներորդ՝ զի տկար մարմնով անմարմին և զօրաւոր թշնամոյն յաղթեսցեն. որով աստուած *իսկապէս* փառաւորի...: - 159. Զի յատուկ է առաջին պատճառին որ է՛ աստուած՝ ի հարկէ էակ գոլ՝ և միշտ ներգործութեամբ, և *իսկապէս* ներգործութեամբ. որովք տարրորշի յայսցանէ՝ որ կարելի՛ են էակ գոլ. և երբեմն ներգործութեամբ և հանդերձ զօրութեամբ: - 162. Եւ *իսկապէս* ներգործութեամբ, զի զօրութեամբ որ է՛ անկատար իր ինչ ի յաստուած ո՛չ է. այլ ամենայն ներգործութեամբ. այսինքն ի տեսութիւնն և ի կամքն. ապա ուրեմն անշա՛րժ է տեսութեամբ և կամօք: - 162. Եւ եթէ ոք ասիցէ, եթէ պոռնիկն դարձեալ ի կարգ քահանայութեան ոչ մտանէ, ապա չեղև *իսկապէս* թողութիւն: - 165. Դարձեալ ասեմք, թէպէտ զթողութիւն ընկալաւ *իսկապէս*, և զպատիժս կրեաց հատուցմամբն, սակայն մնաց կնիք ապականութեանն ի յանձն որպէս ասացաք: - 166. Այլ ա՛յս է պատճառն *իսկապէս*: - 167. Չորրորդ՝ զի ո՛չ է այն մեռելութիւն միայն՝ որ բանականն կամ շունչն պակասի. այլ և որ տնկականն պակասի. որպէս քար. ա՛յն է *իսկապէս* մեռեալ: - 256. Այսպէս *իսկապէս* թագաւորն ամենայն աշխարհի՝ ստեղծեաց զմարդն ըստ պատկերի իւրոյ: - 271. Դարձեալ՝ մարդո՛յս է խօսիլ և բանաւորիլ. զի այլ կենդանեացն նմանութեամբ է և ո՛չ *իսկապէս*: - 275. Առաջին *իսկապէս* թշնամի մարդկան ազգի սատանայ է. իսկ ալ թշնամիք ի նմանէ՛ պատճառեցան: - 277. Որ *իսկապէս* մեզ վայել է քրիստոս եկեալ և դժոխք աւերեալ և արքայութիւնն բացեալ: - 358-359. Յետ այսորիկ երկրորդ միաւորութիւն սովորեցաք կոչել թէպէտ և ո՛չ *իսկապէս*՝ և զանհամանիւթից ոմանց. և կամ զհամանիւթից մարմնոց յարադրութիւն. որոց ընդ մէջ է մակերևութիւն միայն: - 476. Դարձեալ՝ զուտ է և անխառն *իսկապէս* ճշմարիտն քան զխառնեալն ի ստէ: - 550. Վասն այն մնաց ի մեզ ճշմարտութիւնն *իսկապէս* և անխառն ի սրտութենէ: - 551. Եւ դարձեալ՝ զի այն անհաստա՛տ էր որպէս ստուեր. և դու *իսկապէս*: - 639. Ապա թէ զի՞նչ է *իսկապէս* իմացումն, լուծանել խնդրեմ: - 781. Գիտելի՛ է, զի դևք ո՛չ ունին հաւատս *իսկապէս*. և յա՛յտ է ի բազմաց: - 784

ԻՍԿ ԱՐԴ + *Իսկ արդ* եթէ յանցանք մտացն խոստովանելի, ապա ուրեմն մեղք է: - 556. *Իսկ արդ* ի յարութեանն հա՛րկ է զի միանգամ տանջեալ հոգին՝ միւս ևս ընդ մարմնոյն տանջեսցի որ է՛ անհնար...: - 699

ԻՍԿ ԵԹԷ + Ա՛րդ՝ եթէ միակս այս շարադրի բազմաց, ո՛չ մնաց մին. *իսկ եթէ* ոչ շարադրի, ո՛չ գոն բազումք. այլ մի և մի. և այս որպէս այս: - 25-26. *իսկ եթէ* զօրացեալ է՝ և ընդ զօրանալն դադարեսցէ ամենայնիւ. շարժումն եղիցի և ոչ շարժօղ: - 52. *Իսկ եթէ* զանձն ասացիք բղխեալ, ահա **բ** անձն ասացիք հոգւոյն. մինն ի հօրէ բղխեալ, և մինն ի յորդւոյ. և այսպէս լինի երրորդութիւնն չորրորդութիւն: - 62. *Իսկ եթէ* **բ** են սկզբունք, յա՛յտ է թէ **բ** են ներգործութիւնք: - 62. *Իսկ եթէ* բոլոր, այս լինի կամ **բ** հոգի որպէս ասացաք, կամ աւելորդ գոյ բղխումն որդւոյ որ է յոյժ հայհոյութիւն: - 63. *Իսկ եթէ* անկարգ բղխեն, և բղխեալն ի նոցանէ անկարգ. և այսպէս ո՛չ ոքն աստուած: - 63. *Իսկ եթէ* զոչ բղխեալն բղխէ, ահա ի հօրէ ո՛չ աւէք զբղխումն, այլ միայն յորդւոյ. որ է սուտ: - 63. *Իսկ եթէ* զանդրանիկն առանձին, ահա՛ զկուսածինն որդի՝ ո՛չ աւէք աստուած՝ ըստ նեստորի: - 68. *Իսկ եթէ* զմարդկութիւնն բնութեամբ որդի ասացեր, ահա որ հաներ զբանն յորդիութենէ: - 69. *Իսկ եթէ* զաստուածային անձն աւէք քրիստոս, որ է օծեալ. ահա ընդ օծեալս փոխադրեցիք: - 89. *Իսկ եթէ* աստուածային բնութիւնն և զմարդկայինն առանց անձին աւէք քրիստոս, ահա՛ շփոթեցիք զերկու բնութիւնսն առանց անձին միանալոյ ըստ եւտիքեայ: - 90. *Իսկ եթէ* զաստուածային անձն և զաստուածային բնութիւնն և զմարդկայինն աւէք մի քրիստոս, այս լինի կամ միաւորութեամբ կամ բաժանմամբ: - 90. *Իսկ եթէ* ի դէմս մարդոյն, ո՞րպէս ունէր զփառս յաւիտենից այն որ այսօր ի կուսէն ծնաւ: - 94. *Իսկ եթէ* շնորհօք, զիա՞րդ յետոյ ի ներգործութեանց ասես հանդիպիլ այնոցիկ: - 94. *Իսկ եթէ* ոք հարցանէ, ապա վասն է՞ր

ստեղծան ծննդական անդամքն յորժամ ո՛չ ծնանէին ի դրախտին: - 226. Արդ եթէ ի խարտեաշ մաղձէն ի լեարդն է մնացեալ, լերդին համն ի լեղւոյն առնու և բերանն լեղի դառնայ. *__իսկ եթէ__* ի սեաւ մաղձէն է մնացեալ ի լեարդն. բերանն թթո՛ւ դառնայ. իսկ թէ պալղամն մնայ ի լեարդն, բերանն աղի փոխի. իսկ թէ յըստակ արիւնն մնայ ի լեարդն, լերդին համն անոյշ լինի, և բերանոյն համն անուշ տայ և քաղցր: - 242-243. *__Իսկ եթէ__* բաղդատելով ոք ասիցէ, թէ ի մարմնի գոլով ապաշխարեալ սրբեցաւ նա ի ներգործականէն իւրմէ մեղաց. և այս ո՛չ ուրէք երևի ցոյցք ի գիրս սուրբս: - 775-776. *__Իսկ եթէ__* ոք զփոփոխումն ի մեզ ասիցէ ըստ օրինակի արեգական. որ զչորեսին եղանակս կազմէ՛ և ինքն անյեղ մնայ: - 778. *__Իսկ եթէ__* ոչ են վարձատրելի, ապա զիա՞րդ վասն նոցա անհնազանդութեանն անհնազանդ կոչի և ինքն որդի հօր: - 784

ԻՍԿ ԹԷ (տ. ԻՍԿ ԵԹԷ) + *__Իսկ թէ__* է ի պատճառն ներընդունական, յայտնի՛ է որ հաւասար ունի զգոլն և զո՛չ գոլն որպէս ասացաւ: - 10. *__Իսկ թէ__* այլ և այլ է ամենեցուն հարկն, ապա նոյնպէս ո՛չ լինէր ամենեցուն չար: - 11. *__Իսկ թէ__* չար է և առնէ զչար, ո՛չ ոք է ի յէակս բարի: - 14. *__Իսկ թէ__* բաղդատութեամբ, աստուած բարի՛ է և ի բարւոյն բարի լինի և ո՛չ չար: - 14. *__Իսկ թէ__* ըստ ինքեան է չարն յաստուծոյ, նա ո՛չ լինէր բարին յաստուծոյ. զի ըստ ինքեան՝ հարկաւոր է և գոյացական և անփոփոխ: - 15. *__Իսկ թէ__* ոք ի բարձր աշտարակ կայցէ՝ տեսանէ զամենայն միահամուռ: - 15. *__Իսկ թէ__* հաղորդին, ո՛չ կարէ լինիլ չար. զի չարն բարւոյն պակասութիւնէ. և սոյնպէս մի է սկիզբն: - 21. *__Իսկ թէ__* ոչ կամաւ. ո՛ է որ զնա բռնադատեաց. զի բնութիւնն ողջախո՛հ է. և յայտնէ զայս կուսութեամբ կեալն բազմաց: - 36. Զի բռնադատեալն ոչ լինի աստուած. *__իսկ թէ__* կամաւ, կամացն եղեր արարած և ո՛չ աստուծոյ: - 36. *__Իսկ թէ__* յոչ կամայ, այլ ուրեմն բռնադատութեամբ քարշեցաւ յաստուածութիւն. և բարձեր զանսկզբնութիւն նորա: - 36. ...*__իսկ թէ__* ոչ էր և յետոյ ծնաւ՝ ո՞ւմ արդեօք իցէր հայր. զի ո՛չ էր որդի: - 37. *__Իսկ թէ__* յո՛չ ումեքէ, կարգեցեր զնա ընդ յոչ էից գոյացելոց: - 37. *__Իսկ թէ__* ոչ յայնժամն մերձ՝ և ո՛չ այժմ հուպ քեզ, ոչ ես իսկ և ո՛չ կաս: - 37. *__Իսկ թէ__* արարչութեանն, ասեն թէ և որդի արարա՛ծ է: - 39. *__Իսկ թէ__* էր երբեմն առանց հոգւոյ, անկենդա՛ն էր և անսուրբ. և զիա՞րդ կենդանացուցանօղ էր և սրբօղ: - 51. Որպէս տեսանեմք ի բոլորակս արեգականն և մի ասեմք զարեգակն. *__իսկ թէ__* հայիմք ի լոյսն և ի ջերութիւնն գ իմանամք: - 54. *__Իսկ թէ__* ո՛չ ունի զբնութիւնն հօր աստուծոյ՝ ո՛չ ուրեմն է աստուած: - 60. *__Իսկ թէ__*՝ «իմս» այս՝ զբղխումն յորդւոյ ասէ, ապա և այլուր ըստ քեզ զհայր մարմնացեալ կարծես: - 61. *__Իսկ թէ__* անկար, և յառաջ եկեալքն ի նմանէ անկար. և ո՛չ ոք ի նոցանէ աստուած: - 62. *__Իսկ թէ__* անզոյգ, որ կատարեալն բղխէ՝ նա՛ է բղխօղ. և ո՛չ անկատարն: - 63. *__Իսկ թէ__* ի սկսելոյն յառաջ գայ, է՛ եղեալ և արարեալ. որպէս արարածք ամենայն որդւով և հոգւով եղեն: - 63. *__Իսկ թէ__* յանսկզբնէն և ի սկզբնաւորէն յառաջ գայ հոգին, լինի անեղ և եղական որ է մակեդոնեան և ծանր հայհոյութիւն: - 63. *__Իսկ թէ__* այլ բղխէ հայր՝ և ա՛յլ որդի, կրկնապատիկ է հոգին և ո՛չ մի: - 63. *__Իսկ թէ__* ի վերայ անձինն, ահա զերրորդութիւնն չորրորդութիւն արարիք որպէս ասացաւ: - 68. *__Իսկ թէ__* մարդ աստուածացեալ, ստէ՛ ուրեմն առաքեալն՝ ի լրութենէն ունայնութիւն ասացեալ. զի այս ընդդէմ նորին ի նըւաստութենէ ի բարձրութիւնս ելանէ: - 68. *__Իսկ թէ__* մարդկութեանն միայն, անկա՛ր ընդ մարդապաշտ հայհոյութեամբ. և փոխանակ արարչի՝ արարածո՛յ երկրպագեցեր ընդդէմ աստուածային օրինացն: - 68. *__Իսկ թէ__* զմարդն միայն ասես, զրկեցեր զբանն ի տէրութենէ. և առանձին մարդո՛վ ասես եղեալ զամենայն. որ է անհնարին չար: - 69. *__Իսկ թէ__* զերկուսն, ահա՛ որ երկու բնութիւն ասացեր գոլ հօր: - 69. *__Իսկ թէ__* զոր ի զաւակէն դաւթի առանձին, զիա՞րդ եթէ ինքն շնորհօք է սրբեալ՝ սրբեսցէ տիրաբար զառ ի նա՛յն հաւատացեալս: - 69. *__Իսկ թէ__* միայն ի մարդոյն բնութիւնն, ահա տակաւին ևս անկատա՛ր ես. զի ի սոսկ մարդոյն մահ մկրտեցար: - 69. *__Իսկ թէ__* առանձնապէս զմարդոյն, զիա՞րդ իցէ կենդանարար մարմինն մարդոյ. կամ ո՞րպէս առաքեցաւ նա ի հօրէ. զիա՞րդ իցէ և կենդանի վասն հօր: - 69. *__Իսկ թէ__* ըստ ինքեան զմարդկայինն, զիա՞րդ ունէր զփառս յառաջ քան զլինիլն աշխարհի. զի ինքն ի ժամանակի եղև: - 69. *__Իսկ թէ__* առանձնապէս մարդոյն, ահա նո՛ր իմն և առժամայն մուծանես աստուած՝ հրեշտակաց և մարդկան երկրպագելի: - 70. *__Իսկ թէ__* զմարդն ասես նստեալ, ահա՛ զբանն զրկեցեր յաթոռակցութենէ հօր՝ ո՛վ սիրօղ առանձնութեան: - 70. *__Իսկ թէ__* զերկու բնութիւնն ասիցես, ահա՛ երկու գոլ ասես հօր աթոռակից. մի զաստուածն, և մի զմարդն: - 70. *__Իսկ թէ__* առանձնապէս մարդոյն, զիա՞րդ սոսկ մարդ իւրովի մեռանի, և իշխանութեամբ իւրով դարձեալ յառնէ: - 70. *__Իսկ թէ__* ոք ասիցէ՝ եղևն զփոփոխումն ցուցանէ. որպէս այն թէ՝ գաւազանն մովսէսի օձ եղև: - 72. *__Իսկ թէ__* ո՞րպէս՝ ասացից: - 77. *__Իսկ թէ__* ո՛չ, այլ պարզաբար աստուածածին խոստովանիս ընդ մեզ, ապա՛ և զծնեալն ի նմանէ խոստովանեա՛ աստուած մարմնացեալ և մարդացեալ: - 79. *__Իսկ թէ__* զի՞նչ իմանի մի բնութիւն ասելն. և զի՞նչ երկու. և կամ յերկուցն մի բնութիւն: - 81. *__Իսկ թէ__* ոք ընդդիմանալ

ասելով, որպէս հրացեալ սուրն կտրէ և այրէ՛, այսպէս և կրկին ներգործութիւնք են ի քրիստոս: - 85. *Իսկ թէ* անիր, ապա միայն անուա՛մբ է մի և ո՛չ իրօք. որպէս հոմանուն ձայն՝ անուամբ հաղորդեալ և բնութեամբ այլև այլ: - 86. *Իսկ թէ* բաժանական է անձն՝ որպէս յա՛յտ է ի սահմանէն՝ անհաղորդելի կայացութիւն: - 86. *Իսկ թէ* զաստուածայինն բնութիւն, ահա՛ զերրորդութիւնն ասէք մարմնացեալ. զի բնութիւնն հաւասար է երից անձանցն: - 89. *Իսկ թէ* յայնցանէ փախչիք իբր յայտնապէս որոշումն՝ և այլիմն պատճառաւ որպէս գառնենեաւ ծածկէք զգայլենիս ձեր: - 89. *Իսկ թէ* զաստուածային անձն և զմարդկային բնութիւնն ասէք մի քրիստոս, ահա յա՛յտ է զի բաժանեցիք յաստուածային բնութենէն զքրիստոս. զի անձն աստուծոյ և զբնութիւն մարդոյ ասէք մի քրիստոս. և զաստուածային բնութիւնն որոշէք: - 89. *Իսկ թէ* զմինն, հարցանեմ ձեզ՝ զո՞րն պատուէք. և կամ զո՞րն անարգէք: - 90. *Իսկ թէ* զմարդկային բնութիւնն պաշտէք, եղէք կռապարիշտք. և նո՛ր և եղական ոմն աստուած մուծանէք յերրորդութեանն կարգ: - 90. *Իսկ թէ* ասես միայնաբար աստուած է մարմինն՝ և աստուած է հոգին. այսու ո՛չ լինիս բազմաստուած. զի մի՛ է աստուածութիւնն ի սոսա միաւորեալ էութեամբ և գոյացութեամբ: - 93. *Իսկ թէ* ասի ուրեք՝ ի հոգւոյն և ի հօրէ օծանիլ նմա, վասն տնօրէնութեանն խորհրդոյ ասին: - 95. *Իսկ թէ* միայն անուն առանց էութեան. ապա անւամբ խոստովանիս աստուած զքրիստոս և ո՛չ գոյացութեամբ. և հաւասարե՛ս զնա մովսէսի. որ անուամբ աստուած կոչեցաւ և ո՛չ էութեամբ: - 95. *Իսկ թէ* զամենայն ճանաչէ՝ և զսէրն պետրոսի, ապա ո՛չ է պակաս գիտութիւն նորա: - 98. *Իսկ թէ* աստուծոյ բան է և անանց, ո՛չ ուրեմն է տգէտ կամ նըւազ գիտութեամբ: - 98. *Իսկ թէ* ա՛յլ է բանին և այլ է մարմնոյն, ապա բաժանե՛ս զմարդկութիւնն ի յանձնէն. և ասես **բ** անձն. և երկու բնութիւն. ըստ նեստորի առաջնորդին քոյ. և պօղոսի սամոստացւոյ. որ մինչև ցայժմ ծածուկ է իր նեստորեան, և այժմ յայտնեցեր զքեզ: - 98. *Իսկ թէ* ոմանք գո՛լ ասեն **ժ** դասք և զմինն անկեալ, ո՛չ պարզապէս, այլ կրկին է իմացումն: - 134. *Իսկ թէ* դառնային ի ներքոյ ինքեանց առ փոփոխական բարին, անկանէին ի չար մեղացն և ի չար պատժոցն. որպէս այժմ դևք և ի կատարածի: - 146. *Իսկ թէ* զի՞նչ է զանազանութիւն գործոյ արարչութեան և նախախնամութեան: - 157. *Իսկ թէ* կամիս ուսանիլ թէ զի՞նչ է նիւթ պսակին. որ ինչ առ աստուածութեան իւրում մեծութիւն գտանի, զա՛յն պատրաստեաց սիրելեաց իւրոց. զոր ո՛չ կարեմ զմտաւ ածել. կամ վայրապար լսելեօք լսել: - 161. *Իսկ թէ* վասն է՞ր մարդս ալփաբէտից կարօտացաւ, գրեա՛լ է ի հրեշտակաց **ժե** համարն: - 177. *Իսկ թէ* զանազանապէս իմանաս զժամանակն, նախ է՛ անցեալն որպէս երէկ. և ապա ներկայն որպէս այսօր. և յետոյ ապառնին որպէս վաղիւ: - 198. *Իսկ թէ* ըստ պատուոյ իմանաս, նա՛խ է ներկայն. զի է՛ ստոյգ և ճշմարիտ. և ապա՛ անցեալն. և յետոյ ապառնին. և այսպէս շարադասեն քերթօղքն: - 198. *իսկ թէ* թափի հինն. այս լինի կամ յատակս ծառոցն ծորեալ և ապականեալ. և կամ ամենայն ամբարեալ և ժողովեալ և բարձրացեալ քան զծառս դրախտին որ է անպատշաճ: - 224. *Իսկ թէ* ըստ մարմնոյն շեղեսցի՝ ի մահ պարտաւորեսցի և տնկեսցի ի մարմնաւոր տեղիս. որպէս և եղև իսկ: - 231. Եւ սուտ առաքեալք զճշմարտիցն կերպանային. և այն զի ո՛չ ունէին զնոյն տիպ. *իսկ թէ* ունիցին զնոյն տիպ՝ ո՞րչափ ևս: - 238. Արդ եթէ ի խարտեաշ մաղձէն ի լեարդն է մնացեալ, լերդին համն ի լեղւոյն առնու և բերանն լեղի դառնայ. իսկ եթէ ի սեաւ մաղձէն է մնացեալ ի լեարդն. բերանն թթո՛ւ դառնայ. *իսկ թէ* պալղամն մնայ ի լեարդն, բերանն աղի փոխի. *իսկ թէ* յստակ արիւնն մնայ ի լեարդն, լերդին համն անոյշ լինի, և բերանոյն համն անուշ տայ և քաղցր: - 242-243. *Իսկ թէ* զսոսա **գ** տեսակս ասես, կամ զօրութիւնս, կամ մասունս բանական հոգւոյն, մի՛ է տեսութիւնն: - 259. *Իսկ թէ* վասն է՞ր ասիցէ ոք՝ յղացեալ մնան յարգանդի՝ մարդն ինն ամիս, և այլ կենդանիք աւելի և կամ պակաս: - 262. *Իսկ թէ* մարդ լինի շանադէմք, և այն ո՛չ է ի խառնուածոյ շանց, այլ նշան է հայրենեաց, կամ սպի անձանց: - 267. *Իսկ թէ* վասն է՞ր օրէնս ետ մարդոյն: - 277. *Իսկ թէ* վասն է՞ր այսպիսի դառն պատժեցաւ: - 288. *Իսկ թէ* ոք հարցանէ թէ զի՞նչ էր սոցա առաքինութիւնն որ այսպէս պատուեցան: - 289. *Իսկ թէ* վասն է՞ր կաղացոյց: - 311. *Իսկ թէ* վասն է՞ր ոչ ասաց զանունն նմա: - 311. *Իսկ թէ* զի՞նչ նշանակէ: - 331. *Իսկ թէ* արիւնն ելցէ՝ և շունչն և կենդանութիւնն ընդ նմա, ա՛յն է հրամայական մահ: - 366. *Իսկ թէ* այլ ինչ անդամն հատցի և մեռցի կենդանին, ո՛չ է ուտելի. ո՛չ հատեալ անդամն և ո՛չ բոլորն: - 366. Վեցերորդ՝ դիտաւորութիւնն խնդրի թէ վասն որո՞յ է զենումն. զի թէ վասն աստուծոյ է կամ հոգւոյ, հասարակա՛ց է. *իսկ թէ* վասն մարդկան և կենդանեաց, կամեցողա՛ց է: - 366. *Իսկ թէ* ի հանդերձն յայտնի մեղանչեմք առանց ապաշխարութեան, լուցկի առնէ հրոյն որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 368. *Իսկ թէ* ի տունն ի ժողովուրդս նորա. կամ յեկեղեցիս մեղանչեմք. յետ է ժամանակի փոխելոյ՝ որ է՛ է հասակ մեր. և **է** դար կենցաղոյս...: - 368. *Իսկ թէ* ուստի՞ են օրհնութիւնք և անէծք: - 403. *Իսկ թէ* մարգարէութիւն էր և զլինելոցն ասէր, ապա ո՛չ էր

աստուած. սուտ կոչեցաւ անունն ի վերայ: - 430. *Իսկ թէ* այլ ինչ էր՝ և բարբառն և տեսիլն սամուէլի, սուտ է և ո՛չ ճշմարիտ: - 430. *Իսկ թէ* ամենևին հուսկ յետոյ անագան ի վերջին դարս, լինէր և այսպէս կրկին պակասութիւն: - 467. *Իսկ թէ* մինն համագոյ երրորդութեան բանն մարմին եղև՝ ցուցցի այժմ: - 468. Վեցերորդ՝ ի յանմարմին բնութիւնն ո՛չ կոչէր իգական. այլ արական որդի. *իսկ թէ* ի մարդեղութիւնն լինէր իգական, փոփոխումն էր դիմացն և սերիցն: - 480. *Իսկ թէ* մահկանացու և չարչարելի, ապա և ապականացու: - 500. Դարձեալ ասեն նոքա, մեր մարմինս ապականացո՛ւ է. *իսկ թէ* անապական մարմին էառ քրիստոս, ո՛չ արար փրկութիւն մեզ. այլ առաջին բնութեանն ադամայ որ էր անապական ի դրախտին: - 500. *Իսկ թէ* յորո՞ւմ ժամու յարեաւ, այսմ զանազա՛ն են կարծիք: - 512. *Իսկ թէ* ոք ասիցէ, աւետարանն ընդ արշալոյսն ասէ զգալ կանանցն և տեսանել զքրիստոս: - 515. *Իսկ թէ* քանի՞ ժամս եկաց մեռեալ: - 515. ...զի ուսցին բառնալ զտկարութեան այլոց. որպէս քրիստոս զնոցայն եբարձ. *իսկ թէ* նախ զհոգին առեալ էին՝ ո՛չ կարէին բառնալ զայլոց տկարութիւնն: - 521. *Իսկ թէ* **ը** օր տօնեմք, ասացեալ է ի վերոյ ի **իա** գլուխն, **ծա** համարն: - 525. ...*իսկ թէ* մի է, ո՞րպէս կարասցուք ասել մի և զնոյն բանն աստուծոյ որ նախ քան զյաւիտեանս. և այսօր գրեալ ի քարտիսի: - 529. *Իսկ թէ* ուրեք առաքեալք և մարգարէք հիմն կոչին, քանզի նա՛խ նոքա ժողովեցան ի հաւատս և եղեն հիմունք եկեղեցւոյ, և ապա՛ զայլս ժողովեցին: - 532. *Իսկ թէ* ձեռնադրողն իցէ անարժան, միայն ինքն ոչ օգտի. այլ դատապարտի. իսկ շնորհն կատարի՛ ի յընդունօղն: - 540. *Իսկ թէ* երկոքին ևս իցեն անարժանք, շնորհն ոչինչ է օգուտ. այլ դատապարտութիւն լինի երկոցունցն: - 540. *Իսկ թէ* կառավարն թիւրի, կառքն ո՛չ կարէ ուղղել. այլ երկոքինն գահավիժին: - 557. *Իսկ թէ* աստուծոյ՝ առ ո՞վ աղաչեն. ապա ուրեմն անհաշտ մնայ: - 566. *Իսկ թէ* նկատիցեմք առ այն որք են իբր արմատս հաւատալեաց, յայնժամ են չորեքտասան աստիճանք: - 572. *Իսկ թէ* հարկաւոր ժամանակ հանդիպի զպատւական մասունքն միայն. և կամ զերեսս միայն բաւական է լուանալ: - 588. Այլ թէ որ հասակաւ մեծ է, խնդրի յատուկ հաւատ. *իսկ թէ* տղայ է՝ բաւական է խորհուրդն եկեղեցւոյ: - 588. ...զնոյն և ամենայն հեթանոսք առնեն. *իսկ թէ* ի հեթանոսս այսպիսի պարկեշտութիւն պարտ էր առնել, քանի՞ ևս առաւել յեկեղեցիս պարտ է լինիլ. որ է ճշմարիտ կարգաւորութիւն և սրբութեան օրէնք: - 589. ...բայց թէ ազատեալ լիցի տն կամօք. որպէս նեսիմոնս այն. *իսկ թէ* զայր որ ընդ ծառայութեամբ է՝ ո՛չ հրամայեցին հայրապետքն սուրբք գալ ի յաստիճան եկեղեցւոյ...: - 589. *Իսկ թէ* մարմնական խնդրես զխառնումն ջրոյ և պնդիս ի հակառակն, ասեմք քեզ թէ ո՛չ միայն ջրոյ, այլ և կաթին և մեղեր և գինւոյ ասէ խառնումն ի խառնարանն...: - 596. *Իսկ թէ* աշխարհական լինի. հայի քահանայն թէ խոստովանօղն իմաստուն մարդ լինի առանց բարի գործոց: - 601. *Իսկ թէ* զերծանի ի մահուանէ, փութով առողջութեան պատճառ լինի. - 604. *Իսկ թէ* վասն է՞ր դնի նշան: - 609. *Իսկ թէ* նուազ է, որպէս մանկունքն ճաշուն, և համբարձին. որիշ ասեմք զփառքն և զայժմն: - 636. *Իսկ թէ* սրբոց, Նա՛խ մարգարէից. և ապա՛ առաքելոց. և հայրապետաց. և մարտիրոսաց: - 642. *Իսկ թէ* զի՞նչ է յորժամ վերընծայի խորհուրդն պաշտմամբ և հնչմամբ ժամահարաց: - 645. *Իսկ թէ* արհամարհելով զառաքելական կանոնս լուծցեն զչորեքշաբաթ և զուրբաթ...: - 652. *Իսկ թէ* քահանայ ոք հանդիպի ի նոյն չարիս, մի՛ պաշտեսցէ զքահանայութիւնն...: - 652. ...*իսկ թէ* յայլ երիցն է, նայիլ պարտ է առ ինքն թէ ո՞ր յանցանք առաւել զօրացեալ է յինքն, զայն պակասեցուցանել...: - 665. *Իսկ թէ* ի կրօնաւորաց իցէ, պատեսցեն իւր զգեստիւն, մազեղէն և կնկուղ և այլ որպէս գրեալ է...: - 671. *Իսկ թէ* վասն է՞ր օրհնեն զհողն՝ այս է: - 676. *Իսկ թէ* յեկեղեցիս ո՛չ թաղեմք՝ ասացաւ ի վերոյ **լե** գլուխն **լթ** համարն: - 678. *Իսկ թէ* անզեղջ կամօք և առանց խոստովանութեան ի մեղս մեռան, ո՛չ է օգուտ նոցա. թէպէտ մկրտեալ իցեն և հաւատացեալ...: - 683. *Իսկ թէ* զի՞նչ է պատճառ ոչ երևելոյն, - 686. *Իսկ թէ* այժմ ո՞ւր են կայանք հոգւոց: - 686. *Իսկ թէ* ո՞ւր իցեն սոքա երկոքեանս, տեսիլն յօհաննու յայտնապէս ցուցանէ. սրբոց խորանս ասէ զվերինն սիօն և զհրեշտակացն դասս: - 688. *Իսկ թէ* ժամանակեայ, ընդ դէմ ասէք աստուածային բանին. զի տէրն մի հուր ասաց. և զայն յաւիտենից...: - 700. *Իսկ թէ* բոլոր և բոլորից դատաստանն է ի կատարածի. ապա ուրեմն այժմ ո՛չ է քննութիւն մասնաւոր հոգւոյ: - 700. *Իսկ թէ* այժմ հոգւոյն եղեալ է դատաստան, և հատուցումն ըստ գործոց, և արդարոցն փառք և մեղաւորացն տանջանք. և յայնժամ մարմնոյն որպէս ասեն նոքա. - 700. *Իսկ թէ* ո՞րքան է միջոցն ի մէջ խեւ աւուրցն՝ ո՛չ ոք գիտէ: - 709. ...*իսկ թէ* մարդս ոչ յառնէ, աշխարհ անկատար մնայ. զի բոլորն մասամբն է կատարեալ: - 715. Այլ թէ ի սոցանէ մի մի ուրուք տուեալ լինէր, փոխանակ թագաւորութեան համարէր. *իսկ թէ* սոքօք ամենեքումբք վայելեսցէ, գերագոյն բոլոր աշխարհի լինէր: - 761. *Իսկ թէ* նա որ սկիզբն կորստեան ամենեցուն մեզ եղև և պատճառ ամենայն մեղաւորաց՝ ապրեցաւ շնորհօքն քրիստոսի. - 775. *Իսկ թէ* ընդ նախահօրն ազատութեան ընդ նմին ազատեցան և որդիք,

յա՛յտ է ի բազմաց: - 776. *Իսկ թէ* վասն է՞ր: - 777. *Իսկ թէ* որ ի կեանս յայս զղջասցին ատելով զմեղս և խոստովանին, առցեն զվարձս ապաշխարութեան որ է՛ թողութիւն մեղաց. առանց երկբայութեան է այս: - 780. *Իսկ թէ* իցէ հաւատ դիւաց, զո՛յ մտածել տղայական կարծեօք՝ թէ անկումն նոցա եղև հաւատոց պատճառ է որ է՛ սուտ: - 784

ԻՍԿՈՅՆ + Ապա թէ յեօթանց ասացելոցս միոնն վնասի, *իսկոյն* մեռանի մարդն: - 241. Եւ ի **իա** աւուրցն ի վեր՝ երևեալ շնչոյն ծնակերպէ՛ զկերպ մարդոյ մինչ ի **խ** օր արու մանկան. և *իսկոյն* հեղի ի նա՛ հոգին բանական ի շնորհացն աստուծոյ ծագեալ ի նա: - 261. Նշանակէր զյարութեան խորհուրդն յոր նոքա ո՛չ հաւատային. աստէն *իսկոյն* եցոյց յարութեան անուամբն...: - 402. Զի *իսկոյն* էր անդ բաժանումն արեանն. թանձրանալն. ծնանալն. հոգևորիլն. և աստուածանալն: - 469-470. ...իսկ քրիստոս ո՛չ ունէր զմեղս. վայն այն վաղվաղակի ել ի ջրոյն. և նշանակէ ի մեզ զշնորհաց հեղումն. որ մկրտեալն ազատի ի մեղաց և *իսկոյն* ելանէ յառաքինութիւնս: - 487. Վասն է՞ր յորժամ յարեաւ *իսկոյն* ո՛չ համբարձաւ այլ յետ **խ** աւուր: - 520. Երկրորդ՝ զի տացէ օրինակ համբերութեան մերոյ, զի սպասեսցուք վարձուն ի հանդերձեալն. և ո՛չ *իսկոյն* վաղափոյթ լինիլ առնուլ այժմու կենօք...: - 520. ...զի և մշակն յետ սերմանելոյն *իսկոյն* ո՛չ հնձէ. այլ համբերէ մինչ ի հասումն պտղոյն: - 520. Կամ ի խիստ պատժէ անզղջից չարաց՝ *իսկոյն* սատակին: - 668. ...և կոչելն զմահն ասէ. և վարձ՝ *իսկոյն* զփոխարէնն: - 696. ...այլ մեռանին և *իսկոյն* լինի յարութիւն նոցա. յորում ո՛չ մարմինքն ի յերկիր անկանին և ո՛չ լուծանին: - 717. ...և ընդ վճռի դատաւորին *իսկոյն* քարշին ի տանջանս ի հրեղէն ծովն որ հուրն է յաւիտենից: - 731

ԻՍԿՈՒԹԻՒՆ + Ո՞րպէս երևի անմարմինքն. մարմնո՞վ, առ աչօ՞ք, թէ *իսկութեամբ*: - 102. Ո՞րպէս երևին անմարմինքն. մարմնո՞վ, առ աչօ՞ք, թէ *իսկութեամբ*: - 133. Նախ՝ ի դէմս Երրորդութեանն և համաբուն *իսկութեանն*: - 134. Ստորոգութիւնս պատշաճի եղական գոյիցս *իսկութեամբ*. որ ի նիւթոյ և ի տեսակէ՝ ի գոյացութեանց և ի պատահմանց են ժողովեալ: - 171. Զայս և այլ սոյնպիսիս բազմօրինակ ստուերագրութեամբ առ ճշմարտութիւն իրին. *իսկութեամբ* ոչ գոլ անհնարին երկասիրացդ ի սոյն դեգերմամբ զոր ի պարապ ժամու քննութեան: - 306. Երես *զիսկութիւն* աստուածութեանն նշանակէ. զոր աստի կենօքս ո՛չ ոք կարէ տեսանել. որպէս զբոլորակ արեգականն. այլ ի հանդերձեալն տեսանեն ընտրեալք ըստ չափու: - 350. Այլ որպէս յարուցեալն նմանութիւն է և ո՛չ *իսկութիւն*, նոյնպէս և խօսքն սուտ է և ո՛չ ճշմարիտ: - 428

ԻՍՄԱՅԷԼ - Զալէկոծեալսն մեղօք և զծանրացեալսն՝ աւա՛զ կոչէ. որպէս զորդիսն *իսմայէլի*: - 303. Եւ էր յազգէն եսաւայ ի կնոջէն բասեմաթայ՝ դստեր *իսմայէլի*. և **ե**երորդ ծնունդ էր յաբրահամէ: - 320. Զի տակաւին է՛ *իսմայէլ* ընդ իսահակայ, և յակոբ ընդ եսաւայ ի նմին արգանդի: - 756

ԻՍՄԱՅԷԼԱՑԻ + Իսկ վիրք և աղւանք ո՛չ կատարեալ գրով. այլ առեալ ի հայոց. որպէս ասորին և *իսմայէլացին* յեբրայեցւոցն: - 299. Զի կենդուրածինքն լցին զարևելս. և *իսմայէլացիքն* զհարաւ. եսաւացիք զհիւսիս և զարևմուտս. և սոքա ո՛չ անկան ընդ թուով: - 377

ԻՍՊԱՌ (Ի ՍՊԱՌ) + Նախ՝ ուղղութիւն ընկերաց. **բ** գոհութիւն և համբերութիւն. **գ**՝ իմանալ զչար խորհուրդն սատանայի. **դ**՝ աղօթք և պահք. **ե**՝ խոնարհութիւն և ճշմարտութիւն. որ գերագոյն է ամենայն զինուց և *իսպառ* կորուսանէ զչար որ մայրն է ստութեան և հպարտութեան: - 324. Իսկ անթողլի մեղաց **զ** են պարագայք. այսինքն յուսահատութիւն. յանդըգնութիւն. մարտընչիլ զճշմարտութիւնն ճանաչելոյ. նախանձ ընդ դէմ եղբայրական սիրոյն. խստասրտութիւն և անզղջութիւն մինչ *իսպառ*: - 567. ...ընդ դէմ առաջնոյն է՛ խստասրտութիւնն. և ընդ դէմ երկրորդին անզղջութիւնն մինչ *իսպառ*: - 567. Նոյն սարասիւք այժմ ի ձեռն փրկչին մերոյ յիսուսի՝ տապանակաւ խաչին և աղօթիւք սուրբ եկեղեցւոյս՝ բարձրացեալ պարիսպն չարութեան եօթնից զգայութեանց մեղաց որոշօղ ի մէջ մեր և աստուծոյ, կործանեսցի *ի սպառ*: - 627

ԻՍՐԱՅԷԼ - Որպէս ասէ յերկրորդ թագաւորութեանցն, (եմուտ աբիսողոմ առ հարճս հօր իւրոյ՝ յանդիման ամենայն *իսրաէլի*: - 27. ...յետ մահուան նորա ելին ի վերայ *իսրայէլի*: - 27. Դարձեալ ի վերայ սաղմոսին որ ասէ, «զարթիր փառք իմ». ասէ մեկնիչն և աւանդութիւն հրէիցն թէ՝ խօսի աստ ի վերայ չորից թագաւորացն որք հալածեցին *զիսրայէլ*: - 28. Երրորդ՝ ելք ժողովրդեանն *իսրայէլի* յեգիպտոսէ: - 196. Եօթանասուն, Վասն սիրոյ աստուծոյ լո՛ւր *իսրայէլ*: - 285. Իսկ **դ** կանայքն որք խառնեցան յօրհնութեան ազգն *իսրայէլի*...: - 300. Ուստի եղեն յետինքն առաջինք. և *իսարյէլ* նոր և աստուածատեսք եղեն: - 305. Այլ և բազում բաղդատութիւն է մուտն *իսրայէլի* յեգիպտոս և ելն անտի: - 314. Սիրտ զանմահ աստուածութիւնն ասէ որ ո՛չ ննջէ և ոչ ի քուն երթայ պահապանն *իսրայէլի*: - 316. Եգիպտոսի իշխանին

քանիս կոչէին որ չարչարիչն էր *հրայէլի*...: - 330. Նա՛խ՝ մորենին է՛ նշանակ ժողովրդեանն *հրայէլի* յեգիպտոս, որ վառեալ տանջիւր և ո՛չ սպառիւր. այլ առաւելոյր օրհնութեամբն աստուծոյ: - 331. Յինգերորդ՝ բորոտիլն զմահն եգիպտացւոց նշանակէր. և ողջանալն զկենդանանալն որդւոցն *հրայէլի* որ ի մահ գրաւեալ էին: - 332. Երկրորդ՝ յօրինակ ժողովրդեանն *հրայէլի*. զի սրբութեամբ էջ յեգիպտոս և պղծեցաւ ի գործոց նոցա. մինչև սրբեցաւ յամպն և ի ծովն. և ճաշակեաց զմանանայն: - 333. Երկրորդ՝ կարկուտն զհպարտ և զհայհոյիչ բանս նոցա խայտառակէ, և հուրն զբարկութիւն սրտին զոր ունէին առ որդիսն *հրայէլի*: - 334. Նոյնպէս և նոքա կախարդութեամբն իւրեանց ի վաստակս որդւոցն *հրայէլի*: - 334. Վասն զի ե տանջանօք չարչարեաց *զիսրայէլ*, կրկին ընկալաւ զհատուցումն: - 335. Եւ յերեկունն լոյս ծագեաց հոգւոց որպէս սիւն լուսոյն *հրայէլի*: - 337. Նա՛խ՝ զի երևեսցի քաղցրութիւնն աստուծոյ ի վերայ *հրայէլի*: - 339. Զերկոտասան ազգն *հրայէլի*, որոց անուանքն էր գրեալ: - 348. Եւ թէ ոք ասիցէ, ո՞րն է խորհուրդն քրիստոսի որով սրբիւր *հրայէլ* ի մեղաց: - 361. Այլ զանբան պատարագն ուսան հեթանոսք և կռոց մատուցին. և այն սովորութեամբն *հրայէլ* մատոյց աստուծոյ զանբան կենդանիս մինչ եկն քրիստոս և եղև ինքն բանաւոր պատարագ, և զնոյնս աւանդեաց մեզ: - 362. Դարձեալ, օրհնութիւնն *հրայէլի* ի հինն: - 379. Զի՞նչ էր որ եհար զանդրանիկս եգիպտացւոց. և էառ զանդրանիկս *հրայէլի*. և զայն ևս փոխեաց և էառ զղևտացիս: - 380. Անդրանկաց սատակումն եգիպտոսի, նշանակէ՛ զանկումն սատանայի յերկնից. և փոխանակ նոցա ընտրեալ և կոչեալ որդի անդրանիկ *զիսրայէլ*. և զնոսա փոխարկեալ առնու զօծելոց դասս քրիստոնէից ի տեղի նոցա: - 380. Նոյնպէս ազգն *հրայէլի* ընտրեցաւ վասն աստուածածին կուսին մարիամու: - 398. Երրորդ՝ նոր օրէնքս անուամբ հնոյն նորոգեալ կոչեցաք *հրայէլ*: - 402. Ա՛րդ՝ զերկու օրհնութիւնս **բ** կտակօք բաշխեաց մարդկան. զմարմնոյ աճումն և ընչից՝ ետ *հրայէլի*. և զհոգւոյ աճումն կուսութեամբ և աղքատութեամբ՝ ետ քրիստոնէից: - 403. Գերութիւնք *հրայէլի* և հրէաստանի: - 413. Եւ թէ նախ դատաւորք և թագաւորք, և ապա՛ քահանայք տիրեցին *հրայէլի*: - 413. Երրորդ՝ զի փործեսցի նոքօք *հրայէլ*: - 416. Տասներորդ՝ թլփատեաց գայլախազով *զիսրայէլ*: - 417. Եւ տէրն կորոյս *զիէլ* ազգօք. և փոխանակեաց իւր ժողովուրդ զհեթանոսս օրհնօք: - 418. Եւ յետ յեսուայ դատաւորք դատեցին առաջնորդութեամբ *զիսրայէլ* **նժ** ըստ եօթանասնիցն թւով երեքտասան դատաւորք մինչև ի հեղի քահանայ: - 420. Սա՛ դատեաց *զիսրայէլ* ամս **ի**: - 420. Եւ յետ սորա հեղի քահանայ յազգէ ի թամարայ դատեաց *զիսարյէլ* ամս **խ**: - 420. Նա՛խ՝ նշանակէր զնոյն ինքն գեդէոն. որ երևմամբ հրեշտակին դատաւոր եղև *հրայէլի*: - 421. Երրորդ՝ նա՛ ի կրտսեր ազգէ բենիամենի թագաւորեաց ամենայն *հրայէլի*. և տէր մեր յազգէ մարդկան կրտսերաց առեալ մարմին և թագաւորեալ ամենայն զօրութեանց երկնից: - 426. Վեցերորդ՝ զնա վկայէ՛ բարի և լաւ և անձնեայ ի մէջ *հրայէլի*. և տէր մեր բարի և ընտրեալ ի մէջ բիւրաւոր արարածոց: - 426-427. Իններորդ՝ յետ է աւուր կորոյս *զնաաս* խռովարար, որ բրէր զաջոյ ակն *հսարէլի*. և տէր մեր զխռովարար բանսարկուն, որ բրէ՛ զակն իմացականին մարդոյ...: - 427. Տասներորդ՝ յետ որոյ հնազանդեցան նմա՛ ամենայն *հրայէլ*. և տեառն մերոյ զկնի խաչին հաստատեցան ի հաւատս. մանաւանդ յետ **է** դար կենցաղոյս ամենայն լեզու խոստովան լիցի զտէր յիսուս քրիստոս ի փառս աստուծոյ հօր ամէն: - 427. Երրորդ՝ յերկուս ճեղքելոց էր թագաւորութիւնն *հսարյէլի* և յուդայի: - 427. Եւ յետոյ բաշխումն նշխարաց. որպէս դաւիթ բաշխեաց ամենայն *հրայէլի* բլիթ մի հաց, և պատառ մի ի տապակէ՛ և ի կասկարայիցն: - 431. Նա՛խ՝ թուել հրամայեաց, որպէս այն որ թոյլ ետ *հրայէլի* մարտնչիլ ընդ բենիամենի, և անկան **լռ** ի դասուց նոցա: - 434. Ուստի յա՛յտ է, զի ցեղն *հրայէլի* **ըճռ** էին. և ցեղն յուդայ **եճռ**. և ցեղն քահանայից և բենիամենի ո՛չ անկաւ ի թիւ: - 434. Երեքտասաներորդ, եհար զգողիաթ զնախատիչն *հրայէլի*. և տէրն զսատանայ նախատիչ մարդկան ազգի: - 436. Քսաներորդ, կոխեցին զայլազգիսն *հրայէլ* և յուդայ. և խոստովանօղք քրիստոսի զդևս այլազգիս: - 436. Թագաւորեաց նախ **է** ամ ի վերայ յուդայ, և ապա ամենայն *հրայէլի*. և տէր մեր յեօթն դարոյս թագաւորէ՛ հաւատացելոց, և ի վախճանի ամենայնի...: - 437. Ջուրն նուազեաց և կերակուրն արգելաւ, զի ողորմեսցի *հրայէլի*: - 443. Կառքդ *հրայէլի* և հեծեալք դորա: - 445. Արդ ի բաժանիլ թագաւորացն հրէաստանի յերկուս, յուդայի և *հրայէլի*: - 446. Եւ թագաւորք *հրայէլի* ի սամարիա: - 446. Տևեցին զամս **մծ**. մինչ յովսէէ որդի ելայ. որ գերի վարեցաւ յասորեստան. և բարձաւ թագաւորութիւնն *հրայէլի*: - 446. Եւ ի գերութենէն *հրայէլի* մինչ ի գերութիւնն յուդայ **ճծ** ամ: - 446. Ա՛րդ՝ սկիզբն գերութեանն *հրայէլի* յաւուրս ոզիայ արքայի յուդայ: - 446. Նախ փուա արքայ ասորեստանեայց ել ի վերայ *հրայէլի*: - 446. Եւ մանայէն թագաւորն *հրայէլի* ետ նմա **ղ** տաղանդ արծաթոյ և դարձաւ ի նմանէ: - 446. Եւ յետ հնգետասան ամի յաւուրս աքազու՝ ել թագ ղաթփաղսար արքայ ասորեստանի ի վերայ *հրայէլի*, - 446-447. ...և փակէի արքայի որդւոյ ռոմելայ. և գերեաց

զնեփթաղիմ և զգալիլեա. և Զգաղայաք **գ** ցեղիւքն *իսրայէլի*. և տարաւ յերկիրն ասորեստանեայց: - 447. Եւ յետ գերութեանն *իսրայէլի* անցեալ ամք **ճլե**, ել արքայն բաբիլացւոց նաբուգոդոնոսոր ի վերայ երուսաղէմի. ի **ժ** ամի թագաւորութեանն յովակիմայ. և էառ հարկ ի նմանէ. և զմեծ մասն սրբութեանց տաճարին աւերեաց: - 447. Եւ եղև գերութիւնն բաբիլացւոց **հ** ամ ի վերայ յուդայ և ո՛չ ի վերայ *իսրայէլի* որպէս ասէր երեմիա: - 447. Չորրորդն զյուդայ և *զիսրայէլի* թագաւորութիւնն մինչև զգերութիւնն: - 450. Ամինադաբ ամաց **խե**՝ ծնանի զնայասօն. և էր ասէ ամինադաբ սպարապետ զօրուն յուդայի ի հանել մովսէսի զորդիսն *իսրայէլի* յեգիպտոսէ: - 452. Յետ սողոմոնի յերկուս բաժանեցաւ թագաւորութիւնն *իսրայէլի*: - 452. Իսամարիայ **ժ** ազգին տիրէ՛ րոբովամ որդին նաբատայ. որք կոչեցան թագաւորք *իսրայէլի* չարք և ո՛չ բարիք: - 452. Ի **ժա** ամին աքազու գերեցաւ *իսրայէլ* ի սաղմանասարայ: - 453. Վեցերորդ՝ ի մէջ գիշերի հրեշտակն եհար զեգիպտոս. և մովսէս եհան զորդիսն *իսրայէլի*. որ էր օրինակ աւերման դժոխոցն և ազատութեան հոգւոց: - 512. Եւ յերեկոյին լոյս ծագեաց հոգւոցն. որպէս սիւն լուսոյն *իսրայէլի*: - 513. Երրորդ՝ և յայսմ աւուր ուխտ եդ աստուած ընդ ամենայն ժողովրդեանն *իսրայէլի*: - 524. Գրաւորականն՝ մովսէսի *իսրայէլի*: - 528. Երկոտասան ազգ *իսրայէլի*: - 546. Այլ թէ գիր չունէր մեր ազգս, տե՛ս զի յաստուծոյ տուաւ մեզ գիր, որպէս մովսէսի *իսրայլի*. և այլ ո՞ր ազգ պարծի այսու: - 549. Նա՛խ՝ երեխայքն ուխտեցին հրաժարիլ ի սատանայէ՛. և ի մեծի զատկին մկրտելովն *իսրայէլ*. և ապա ուխտ ապաշխարութեան պահոցն. և յարութեանն տեսանել զքրիստոս. աստ և անդ: - 629. Նախ ի բեթլէհէմ. և ապա՛ ի քեբրօն. և յետ եօթն ամաց ի վերայ ամենայն *իսրայէլի* օծաւ: - 673. Տասներորդ՝ **գ** օրս այս նշանակեցաւ որ ասէր մովսէս ցփարաւոն՝ արձակեա՛ *զիսրայէլ*...: - 682. և հոգին անվնաս մնայ որպէս *զիսրաէլ*...: - 682. Ասեն ոմանք թէ **ժ** ցեղքն *իսրայէլի* որ փակեցան ի մէջ լերանցն կասբից...: - 708. ...վասն զի չորիցս գոչէր փողն ազդարար ի չունել բանակին *իսրայէլի*: - 713. Պատասխանեն վարդապետք թէ՝ որպէս մովսէս թանձրամիտ ժողովրդեանն *իսրայէլի* պատմէր զլինելութիւն արարածոց ի **զ** օրս...: - 717. Եւ լո՛յս էր *իսրայյէլի*, և խաւար եգիպտոսի: - 741. Իսկ կշռողականն է զոյգ արդարութեամբ կշռել. որպէս յորժամ ողորմելով միոյն՝ պատժէ՛ զընդդիմակն նորին. որպէս փրկեցաւ *իսրայէլ* և պատժեցաւ եգիպտոս. և յազատիլ բնութեան մարդոյս՝ պատժեցաւ սատանայ: - 747

ԻՍՐԱՅԷԼ (անձ) - Ասեմք թէ յակոբ ո՛չ զներգործութեան անունն հարցանէր աստուծոյ, զի գիտէր որ աստուած էր և ինքն *իսրայէլ* կոչեցաւ որ է աստուածատես. այլ անուամբ զբնութիւնն և զգոյացութիւնն աստուծոյ կամէր ուսանիլ: - 311. ...որ եզր եղև հաւատոյ ուղղութեան. և հրամանաւ հերակլի հաւանեցաւ ժողովոյն քաղկեդոնի. կացեալ **զ** կաթողիկոսք նոյն աղանդովն որ են այսորիկ. եզր. Մովսէս. Անաստաս. *Իսրայէլ*. Սահակ. Եղիա: - 545

ԻՍՐԱՅԷԼԱՑԻ - Տասներորդ՝ մկտութեամբն լինիմք որդիք աստուծոյ և եղբարք քրիստոսի. և գերազանցիմք **գ** ազգաց. այսինքն հասարակ մարդկան, և *իսրայէլացւոցն*, և հրեշտակաց երկնից: - 309. Իսկ քրիստոս խնամարկեալ իւրոցն **ժ** սքանչելեօք ի մարմինս նոցա բժշկէր *զիսրայէլացիսն*: - 328. Զի արժանաւորացն ջուր էր *իսրայէլացւոցն*. և անարժանիցն արիւն եգիպտացւոցն: - 333. Եւ *իսրաէլացւոցն* լոյս էր, զաստուածպաշտութիւն նոցա նշանակէր: - 334. Զօրս զայս պատուեն *իսրայէլացիքն* վասն երից պատճառաց: - 523

ԻՐ + Երրորդ՝ եթէ զոր ինչ ասէաք և ճշմարիտ էր, յայնժամ բանս մեր ո՛չ հետևէր *իրացն*. այլ *իրն* բանիցն հետևէր. որ է՛ յայտնապէս սուտ. զի մնացականն՝ ոչ մնացականին ո՛չ հետևի. այլ անդրադարձեալ. զի հետքն՝ ընթացից ոտիցն հետևին. և ո՛չ ոտքն հետոցն: - 8-9. Ապա ուրեմն յա՛յտ է՝ զի բանն *զիրն* ո՛չ կարէ ճշմարտել. այլ *իրն* զբանն ճշմարտէ. յորժամ գոյ կամ ո՛չ գոյ. որպէս ասէ ի հարկէ՛ գոլ զէակն յորժամ է՛. և ո՛չ գոլ յորժամ ո՛չ է: - 9. Ասեմք թէ՝ այո՛ ի հարկէ միոնն ճշմարիտ է. և միոնն սուտ. այլ զանազանապէս ըստ *իրին*: - 9. Զորօրինակ՝ *իրն* ի ներկայս որ է նիւթ ներընդունակ՝ ունի կրկին զօրութիւն. որպէս հանդերձն կարէ՛ պատառիլ, և կարէ՛ ո՛չ պատառիլ. և ջուրն կարէ ջերմն գոլ, և կարէ՛ ո՛չ գոլ. և միոնն ի նոցանէ՛ լինի ներգործութեամբ որոն և հանդիպի: - 9. Ասեմք առ այս, եթէ ամենայն *իր* զինչ և իցէ ի ներկայս՝ գիտեմք զնա ի յէութեան իւրում. իսկ ի հանդերձեալն ո՛չ գիտեմք ի յէութեան իւրում. սակայն գիտեմք զնա ի պատճառ իւր: - 9. Զորօրինակ՝ ի կենդանեաց բազումք նշանակեն զլինելոց *իրաց*, և ո՛չ են նոքա պատճառք լինելոյ չարեացն կամ բարեաց: - 12. Դարձեալ ասեն ըստ փիլիսոփային թէ՝ ո՛չ աստուած՝ և ո՛չ բնութիւնն՝ և ո՛չ արհեստ՝ վայրապար *իրս* երբեք ստեղծանեն. ապա թէ աստեղքն ո՛չ ունին զօրութիւն ազդելոյ՝ վայրապա՛ր են ստեղծեալք յարարչէն: -13. Այլ ի յաստուած զօրութեամբ *իր* ո՛չ ինչ գոյ, ո՛չ բարի և ո՛չ չար: - 14. Դարձեալ ասեմք թէ՝ որպէս մեք ունիմք կրկին ճանաչումն *իրաց*, այսինքն զի զոմն ճանաչեմք ի յատուկ տեսակն իւր. և զոմն այլով տեսակաւ: - 17. Այլ արդ որ սկիզբն և

կատարումն է յաստուծոյ, աստուածային է ներգործութիւն. և սքանչելեաց *իր*: - 17. Եւ զի մարդոյ ճանաչումն է՛ այժմ ընդ լինիլ *իրին*. այլ աստուած ճանաչէ՛ յաւիտենից և յառաջ քան զլինիլ *իրին*: - 20. Եւ զի՝ մարդոյ ճանաչումն փոփոխի **ը** *իրին*. իսկ աստուծոյն անփոփոխելի մնայ: - 20. Զի ամենայն *իր* որ դիւրաւ գտանի՝ դիւրաւ արհամարհի: - 24. Յեղելոց *իրաց* կարե՛մք ցուցանել թէ է՛ և գո՛յ աստուած՝ երեք եղանակաւ: - 25. Եւ թէ ո՛չ՝ ի կարգէ *իրացն* իմասցին մտօք: - 25. Այս է զի ի լուր պատմութեանց նախնեացն՝ կամ ի կարգէ՛ *իրաց*՝ կամ ի տեսս զգալեաց՝ ի ծանօթս գամք աստուծոյն ճշմարտի. յորմէ հաւատն լուսափայլեսցի: - 25. Իսկ երկրորդ ի կարգէ *իրաց* իմանալի է ճշմարիտն աստուած: - 25. Երկրորդ ի սկզբանէ, զի *իր* ինչ ինքն ինքեան սկիզբն և սկսեալ անկար է գոլ. ուստի հա՛րկ է ամենայն սկզբնաւորաց գոլ սկիզբն: - 25. Այլ այս չէ բաւական. զի զմի *իրն* ինքեան մերձ ասէ որ անհնա՛ր է: - 37. Երրորդ՝ զի է՛ հնար առնուլ ի վերայ մարմնական իմաստութեանց՝ և արհեստից հանճարաց՝ և բնականին ներգործութեանց ի բնութիւն *իրին* յառաջ ածելով զէութիւնն...: - 40. Եղև ապա նոյն *իրն* բնութիւն և ո՛չ բնութիւն որ անկա՛ր է: - 55. Ա՛րդ՝ ո՛չ ելանէ ի հայր. զի ո՛չ ունի հայր *իր* ինչ ի յորդոյ: - 63. Չորրորդ՝ զի ամենայն *իր* յայլմէ ընկալեալն՝ լինի և ի բաց ընկենլի: - 66. Այսպէս սոքա կոչմամբ և ձայնիւ միաւորեն, և *իրօք* և բնութեամբ բաժանեն և որոշեն: - 82. Զի ո՛չ երբեք՝ ոչ բանիւ՝ ո՛չ իմացմամբ՝ և ո՛չ *իրօք* բաժանումն ունելով: - 83. Եւ չորրորդ՝ զի ամենայն *իր* բնութեամբ իւրով միանայ և ո՛չ արտաքոյ բնութեան. որպէս հուր ընդ երկաթ՝ և հոգի ընդ մարմին միաւորի: - 85. Անձն այն զոր մի ասես՝ *ի՞ր* է թէ անիր: - 86. Իսկ թէ անիր, ապա միայն անուա՛մբ է մի և ո՛չ *իրօք*. որպէս հոմանուն ձայն՝ անուամբ հաղորդեալ և բնութեամբ այլև այլ: - 86. Զի թէ *իր*, ապա հա՛րկ է ասել քեզ զքրիստոս կամ մի *իր* և **բ**. կամ մասամբ ինչ մի և մասամբ ինչ երկու. կամ բոլոր մի և բոլոր **բ**: - 86. Նախ՝ զի հոմանուն ձայնն միայն անւանն և ո՛չ *իրի* հաղորդի: - 88. Այսպէս և նեստոր մի ասէր զքրիստոս ո՛չ ըստ *իրին* միութեան, այլ ըստ անւանն համաձայնութեան. որպէս հոմանուն ձայն մի ունելով զկոչմունս, և զանազան բնութիւնս ի ներքոյ մի անուանն: - 90. Ասեմք նախ եթէ՝ ո՛չ է աննման. զի մի *իրն* լինի բոլոր և լինի մասն՝ առ այլ և այլս: - 92. Յիրաւի՛ ապա և նմա ասի շնորհել և տալ. եթէ զանուն և եթէ *զիր*: - 94. Երրորդ՝ որդին ծնունդ նկատէ ի յէութիւնն, և հոգին ի կեանքն. և նախ է գոլ *իրին*՝ և ապա կենդանի: - 109. Եւ գիտելի է, զի յարացուցիս և նախասահմանութեանս՝ արարողական պատճառ է աստուած. և նիւթական պատճառ *իրն* այն որ է նախասահմանի. և տեսական պատճառ է՛ կարգն...: - 112. Եւ այս ամենայն ընդդէմ է տեսութեան մեր. զի մեք մասամբ տեսանեմք. և մի զկնի միոյ. և առաւել և պակաս գիտութեամբ. և ըստ *իրին* փոփոխմամբ: - 118. Դարձեալ է՛ յատկութիւն, զի նախ տեսութիւնն է աստուծոյ, և ապա էութիւն ամենայն *իրի*՝ տեսութեանն նորա հետևի: - 118. Իսկ մեր տեսութիւնս էութեանն հետևի. զի նախ *իրն* լինի, և ապա՛ մեք տեսանեմք: - 118. Չորրորդ՝ միեղէն է նոցա տեսութիւնն և ի միոյ. իսկ մերս բազում և ի բազմաց. զի բաժանեալ զգայարանօք զբաժանեալ *իրս* տեսանեմք: - 120. Երկրորդ՝ միտք զգոյացութիւն *իրին* տեսանէ որ է ի ներքոյ եղեալ. և զգայութիւն զպատահմունքն ի վերայ եկեալ. որպէս որա՛կ քանա՛կ և այլն: - 120. Զի առաջինքն խորհրդով և օրինակաւ՝ և վերջինքս *իրօք* և ճշմարտութեամբ լուսաւորեալք ի նմանէ: - 126. Նախ՝ զի նիւթեղէն միտք՝ միջնորդութեամբ նիւթո՛յ հասանէ յաննիւթն. որպէս տեսեալ զգիր՝ իմանամք զզօրութիւն նորա. և տեսեալ զորակ և զքանակ՝ իմանամք զգոյացութիւն *իրին*: - 131. Իսկ աստ *իրին* և տեսողականին: - 133. Իսկ ախորժելի *իրն* բորբոքէ՛ զախորժակն որպէս փայտ զհուր: - 134. Այլ ի վերայ այսմ հարցաքննելի՛ է երիս *իրս*: - 140. Երկրորդ՝ հրեշտակն պարզապէս իմանայ. և հոգին շարախառնի ընդ *իրին*: - 141. Ամենայն *իր* ունի կայումն և ունի շարժումն: - 142. Եւ կարօտի սա **բ** *իրաց*. այսինքն զի զգայութիւնն առո՛ղջ իցէ, և զգալի առաջի եղեալ *իրն* յստա՛կ. ապա թափանցէ՛ յինքն ի սոցանէ՛ պա՛րզ տեսութիւն. ապա թե ո՛չ՝ ո՛չ կարէ միտքն յստակապէս տեսանել սոքօք: - 143. Վասն զի ի դևն երիս *իրս* նկատելի է. այսինքն բնութիւնն՝ գործն՝ և մեղքն: - 146. Երկրորդ՝ զի առաջին է ստեղծանելն՝ և ապա՛ նախախնամելն. այս ի յեղեալ *իրն*: - 157. Երրորդ՝ զի առնելն ի սկիզբն նայի ստեղծեալ *իրին* զի լինիցի. և նախախնամելն ի կատարածն զի մի՛ կորիցէ: - 158. Եւ իսկապէս ներգործութեամբ, զի զօրութեամբ որ է՛ անկատար *իր* ինչ ի յաստուած ո՛չ է. այլ ամենայն ներգործութեամբ. այսինքն ի տեսութիւնն և ի կամքն. ապա ուրեմն անշա՛րժ է տեսութեամբ և կամօք: - 162. Ապա ուրեմն յա՛յտ է ի բաժանման է թէ ի յաստուած ո՛չ գոյ *իր* ինչ զօրութեամբ. այլ բովանդակն ներգործութեամբ որպէս ցուցաւ: - 169. Նախ՝ զի պատահմունքն են յէութենէ *իրին* երևեալ. այլ արարածք ոչ յէութենէ, այլ ի կամաց արարչին յոչնչէ ներգործեալ են: - 169. Չորրորդ՝ զի պատահումն է՛ փոփոխական *իր*...: - 170. Ութերորդ՝ ի բոլոր *իրն* է գոյն և ի մասունս. և աստուած ի բոլոր էակքս և ի մասնաւորս: - 171. Երկրորդ՝ տեղի լսի սահման. ըստ որում բովանդակէ՛ զբնութիւն *իրին*: - 172. Երրորդ՝ տեղի ասի և հասումն մտաց. ըստ որում պարունակէ՛ իմացմամբ զէութիւն

իմացեալ *իրին*: - 172. Եւ ա՛յլ է ստեղծանելն ի յոչնչէ. և այլ է խնամել զստեղծեալ *իրն* որպէս ասացաք: - 172. Երկրորդ՝ զի *իր* մարմնական են և ի մարմնի էանան սոքա՝ և ո՛չ են մարմին. այլ անմարմին էութիւն որպէս ասացաք: - 175. Եւ դարձեալ՝ յորժամ վերադիրն լինի **լ**. և **է** երեակն է ի միասին ի միում ամի. ասի այն կատարումն լուսնի. այսինքն մասանց թուոյն, և ո՛չ *իրին*: - 192. Եւ որպէս լրումն զատկի ունի աւուրս **ժզ**. և այլքն **ժե**. և այս ի տումարս մեր է. և *իրն* որ է՛ լուսինն մի և նոյն: - 192. Դարձեալ ասեն վարդապետք թէ՝ ժամանակն է չափումն *իրաց* մարմնականաց: - 198. Վասն այնորիկ յորժամ *գիրս* հոսականս և շարժունս չափէ՛...: - 199. Իսկ հուրս առ մեզ որ կապեալ է ի նիւթ՝ տկա՛րն ունի զայրելն. վասն որոյ նախ զքանակն և զորակն ապականէ, և ապա զգոյացութիւն *իրին*: - 204. Նա՛խ՝ զի երկու *իր* է. այսինքն հող և ջուր. որ ընտանի՛ է նմա: - 210. Իսկ մայրք անպտուղք՝ են պիտանացու ի վեց *իրս*: - 212. Զի մարդս բազում *իրօք* զբաղեալ է ի միտս. իսկ նոքա միայն ի բնութիւնս իւրեանց փութով ճանաչեն: - 218. Յարկաւո՛ր է անուն ամենայն *իրի*: - 219. Նախ՝ զի անուամբն գոյանայ *իրն* ի միտս մեր. և անանունն իբր յանգոյս է համարեալ մեզ: - 219. Երկրորդ՝ անունն սահմա՛ն է կարճառօտ յայտնիչ բնութեան ենթակայ *իրին* որպէս ասէ իմաստունն: - 219. Իններորդ՝ անանուն անպատեհ էր մնալ *իրաց*: - 219. Տասներորդ՝ անունն յարմար նշանակութիւն է կենդանեաց ըստ բարուցն և զանազան կերպիցն եղեալ. զի ամենայն անուն՝ *յիրէն* և ի գործոյն և ի ձայնէն դնի: - 220. *Յիրէն* որպէս սափոր. երկին. երկիր. գազան. անասուն: - 220. Եւ գիտելի է, զի **գ** են *իր* գոյացական. Սեռ. Տեսակ. և Անհատ: - 220. Նախ՝ որպէս ասացաւ ի վերոյ՝ երեք տեսութիւն սրբոցն է **գ** *իրին*. այսինքն զգայութեան. երևակայութեան. և իմացման: - 221. Երկրորդ՝ իմանալի՛ է, զի իմացումն և իմաստութիւն տայ մեզ յայլ *իրս*. որպէս ծառն կենաց զքրիստոս: - 222. Դարձեալ և ի կարգէ՛ *իրացն* յայտնի՛ է: - 222. Դարձեալ ասեմք թէ գոյացութիւն դրախտին **բ** *իր* է. այսինքն նիւթ և ապականութիւն: - 225. Երեքն ի սոցանէ գռեհիկք են. որ է շօշափելիք. ճաշակելիք. հոտոտելիք. զի խառնելովն ի զգալի *իրն* ճանաչեն: - 235. Յարցումն ա՛յսմ *իրի*՝ նախ գիտելի է՝ թէ ուստի՞ գոյանայ պատկերն և տիպ: - 235. Իսկ երրորդն թէ վասն է՞ր յամենայն *իրս* երևի նման և աննման. որպէս ի շնչաւորս և յանշունչս. ի կենդանիս և յանկենդանս և յայլսն ամենայն: - 236. Եւ բնական, Նա՛խ այսպէս. զի ամենայն *իր* մարմնական ի նոյն տարերաց են բաղկացեալ. վասն որոյ ունին նմանութիւն առ միմեանս: - 236. Ա՛րդ՝ վասն զի գոն յամենայն *իրս* նոյնութիւն և այլութիւն որպէս ցուցաւ, յաղագս որոյ են նմանք և աննմանք միմեանց: - 236. Երրորդ՝ զի ամենայն *իր* յէից և յոչ էից են գոյացեալ. յէից՝ ըստ նախածանօթ տեսչութեան գաղափարին. և յոչ էից՝ ըստ ինքեան ի ժամանակի հաստատեալք: - 236. Վասն որոյ գտանի յամենայն *իրս* նման և աննման ըստ որում յէից և յոչ էից են հաստատեալք: - 236. Նախ՝ բնական. զի յառաջ եղեալն աչացն անփոփո՛խ է *իրօք*. և ականջին ձայնն և բանն փոփոխական: - 239. Նա՛խ՝ զի այնպիսի նշանք ո՛չ դնեն հարկ ի մարդն. այլ ցուցանեն զձկտումն բնութեանն ի յայնպիսի *իրս*: - 246. Եւ թէ որպէս, ասելի է թէ, ի սերմնական զօրութիւնն տեսանի երկու *իր*: - 254. Ասեմք եթէ՝ ի **զ** *իրաց*: - 256. Պատասխանեմք եթէ **դ** *իրաց* պակասութիւն, խափանէ՛ զկենդանութիւն նորին: - 256. Ասեմք առ այս. զի թէպէտ ա՛յլ է գործ ստեղծման և ա՛յլ նախախնամութեան. զի սեղծանելն է առնել *իր* ինչ ի յոչընչէ. և նախախնամելն՝ զեղեալն փոխանորդութեամբ ի նոյն տեսակն պահել: - 257. Զի թէպէտ մի *իրէ* նախախնամութիւնն աստուծոյ առ արարածս, այլ զամենայնս ո՛չ միապէս պահէ և նախախնամէ: - 258. Որև յաւելեալ *իր* ինչ զգայական՝ լինի **զ**. վասն որոյ առ հասարակ ի **զ** ամիսս ծնանին. և ա՛յլք ի **զ** շաբաթս. և կէսք ի **զ** օրս: - 263. Դարձեալ՝ ամենայն *իր* առաւել ունի զօրութիւն ի տեսակս իւր՝ քան ի յայլս. որպէս ջուր առաւել զօրաւոր է ի գետս՝ քան ի յերկիր խառնեալ. և տընկականն առաւել է ի տունկս՝ քան յանասունս: - 266. Ըստ բնականին այս է. զի ամենայն *իր* որ լինի՝ յանկատարութենէ ի կատարումն ելանէ, և ի զօրութենէ ի ներգործութիւն որպէս ի վերոյ ասացաւ: - 267. Իսկ զի բանական միտքն ո՛չ տեսանէ զերազն, այլ անբան մասն, որ է՛ տնկականն ի մեզ. նա՛ յածի յերազն. և ցուցանի այս ի կրկին *իրաց*: - 268. Եւ արդ՝ ի **դ** *իրս* երևի իշխանութիւն թագաւորին: - 271. Զի *իր* ինչ յաւելու մարդն ի վերայ կենդանւոյն, որ է՛ բանականն: - 272. Զի ի վերայ նմանութեան *իր* ինչ յաւելու պատկերն՝ որ է՛ նոյնութիւնն, և ապա՛ է պատկեր. զի պատկերն հոմանուն է: - 272. Յանդերձն մաշկեղէն՝ էր *իր*, և էր նշանակութիւն: - 282. Ըստ այնմ որ *իր* է՝ մո՛րթ է մաշկեղէն զոր զգեցոյց: - 282. Ըստ *իրին* նշանակէր զշնորհաց հոգին, զոր ի մարմին եղելոցն վերացոյց. և ի վերնատունն դարձեալ փչեաց: - 282. Չորրորդ՝ զի **բ** արձան կանգնեաց պղնձի և խեցի և արար գիր. և զոր ինչ ադամ անունս եդ *իրաց*, զամենայն գրեաց ի նոսա. զի մի՛ այլայլեսցին ի գնչուտ և ի լեզուատ արանց: - 289. Եւ զի ո՛չ ասաց սառայի *գիրն*. զի մի՛ մայրական աղետիւ խափա՛ն լիցի գործոյն: - 304. Զայս և այլ սոյնպիսիս բազմօրինակ ստուերագրութեամբ առ ճշմարտութիւն *իրին*. իսկութեամբ ոչ գոլ անհնարին երկասիրացդ ի սոյն դեգերմամբ զոր ի պարապ

ժամու քննութեան: - 306. Զի մկրտութիւնն է **գ** *հր*: - 309. Նախ ասեն եթէ ի ծննդեանն կալեալ էր զգարշապարէն՝ եսաւայ, այժմ զփոխն անդրադարձէ՛ և յիշեցուցանէ նմա թէ՝ ամենայն *հրի* հատուցումն գոյ: - 311. Նոյնպէս և անունն սահմանէ կարճառօտ՝ յայտնիչ բնութեան *հրին*. որպէս մինչ ասեմք մարդ, քար, յայտնեցաւ բնութիւնն: - 311. Եւ որպէս հայրն աբրահամ նմանեցաւ աստուծոյ հօր, մանաւանդ և որդին իսահակ համեստութեամբ ինչ *հրօր* նմանի որդւոյ նորա քրիստոսի: - 304. Իսկ ինքն զինքն ո՛չ անւամբ ճանաչէ, այլ *հրօր*: - 312. Իսկ ի հոգւոյ մարդոյն **բ** *հր* հեռացուցանեն զդևսն. այսինքն խոնարհութեամբ և ճշմարտութեամբ. վասն զի զերկուքս զայս ո՛չ ունի սատանայ. և ամենևին փախչի և ատէ՛ զխոնարհութիւն և զճշմարտութիւն: - 324. Դարձեալ՝ **բ** *հրօր* յաղթեաց յոբ զսատանայ. գոհութեամբ բանի՝ և համբերութեամբ գործոյն: - 323. Եւ տէր մեր է՛ր աստուած և կոչեցաւ էմմանուէլ. և *հրօր* զգործս աստուծոյ ցուցանէր: - 329. Երկրորդ, բոլո՛ր *հր* է. ո՛չ սկիզբն է և ո՛չ կատարած: - 338. Նա՛խ՝ զի ամենայն *հր* որ ընտի՛ր է՝ չա՛փ ունի և սահման. և ո՛չ շփոթումն. վասն այն կանգնաւ չափէ զնոսա: - 344. Երեք *հրք*: - 346. Ակատ. զակատն չգտաք *հրք* ասացեալ նմա. զոսկե՛կն է դրել. և ասէ ոսկէգոյն զնա. և գտանի ի քաղդէացիս: - 348. Չորրորդ՝ ի բազում անսուրբ *հրաց* առնու մեղուն. ի սուրբ *հրացէ* նւէրքն աստուծոյ: - 356. Ի զենումն ընտրութիւն է **գ** *հրաց*. այսինքն Զենօղն, Զենլին, Զենումն, Զէնն, Մասն, Դիտաւորութիւն: - 365. Դարձեալ՝ **գ** *հրա՛ց* էր բորն. մարմնոյն՝ հանդերձին՝ և տանն: - 367. Եւ այլք ասեն թէ, հինն ամենայն է՛ խորհուրդ. և ի նորս *հր* և խորհուրդ: - 369. Զի *հրն* փոխեցաւ ի ճշմարտութիւն, և խորհուրդն մնաց նոյն. որպէս ջուրն և խունկն. իւղն և նաշհին: - 369. Այլ ուղիղն, զի օրէնքն թէպէտ ըստ խորհրդոյն փոխեցաւ, այլ ըստ *հրին* մնաց յաւիտեան. զի օրինակն էանց, այլ ճշմարտութիւնն մնաց: - 369. Նոյնպէս և փոխ հացի և այլ ինչ *հրաց*: - 375. Երկրորդ՝ զի միայն ժամու և աղօթից էր պիտանի խորանն այն, և ո՛չ այլ ինչ *հրաց*: - 379. Երկրորդ ըստ *հրին*. զի յեսու փրկեաց զժողովուրդն ի մարմնաւոր թշնամեաց: - 417. Նա՛խ՝ զի գարշելի *հրօր* տանջէր զգարշելիսն: - 426. Եւ բազում *հրօր* օրինակն համեմատի առ ճշմարտութիւնն: - 435. Սոքա ըստ *հրին* ո՛չ առաւելուն և ո՛չ նւազին. թէպէտ հաղորդեալքն առաւելուն և նւազին ըստ ունակութեան: - 444. Ի վեցից *հրաց* փրկեաց: - 454. Ո՞ր քան առաւել մերս անկրթութեան մտօք և *հրօր* պարտ էր հրաժարիլ և ի բաց փախչիլ որպէս խռիւ ի հրոյ և զաչացու ի լուսոյ: - 456. Վեց *հրս* յայտնէ մեզ աստանօր պատգամ հրեշտակապետին: - 464. Ա՛րդ՝ սրբուհի կոյսն ի ողջոյն հրեշտակապետին երիս *հրս* արար: - 465. Յիսուս կոչեցաւ *յիրէ՞ն* թէ ի գործոյն: - 473. Ի վեց *հրաց* գլխաւորօրէն փրկութիւն ներգործեաց. ըստ յոբայ վեցիցս փրկեցաք նովաւ: - 473. Արդ այսպէս ի **զ** *հրաց* փրկեաց զմեզ մարդեղութեամբն իւր քրիստոս: - 473. Նա՛խ՝ զի մի՛ անընտել թուիցի մարդկան. զի թէ առ ժամայն ի ծնունդն եղեալ էր երեսնամեայ հասակաւ, առ աչօք համարէին *զիրն*. և կամ այլ ինչ: - 479. Հինգերորդ՝ ի նմին *հրացն* յայտնի է՝ զի ռամիկ ժողովուրդն ի տօնի քաւութեանն երեքօրեայ սրբութեամբ մերձենային առ դուռն տաճարին: - 483. Ա՛րդ՝ **գ** *հր* երևի ի մահն քրիստոսի: - 492. Արդ՝ երկոքին ծայրքն՝ այսինքն մեղքն և ապականութիւնն են պարզաբար և ամենևիմբ չար անւամբ և *հրօր*...: - 496. Իսկ մահն ո՛չ է պարզաբար չար. այլ շարամանեալ ընդ բարւոյ անուամբ և *հրօր*: - 496. Երկոտասաներորդ՝ յա՛յտ է յերից *հրաց* թէ ապականացու ասելն՝ ակնարկէ՛ ի յապագայն իբր թէ ապականելի՛ է. որպէս ասեմք մահկանացու և չարչարելի. և ահա չարչարեցաւ և մեռաւ: - 499. Եւ չարչարանքն քրիստոսի երկու *հրս* ներգործեաց. նախ զպարտիս մեղաց վճարեաց. երկրորդ զդրունս երկնից եբաց: - 503. Այլ ասեն վարդապետք եթէ՝ ի համբարձմանն քրիստոսի ընդ *հրս* տեսանելի է որք են պարագայք համբարձմանն: - 520. Ասեմք առ այս, եթէ անմարմին *հր* անկատար ո՛չ լինի. զի սոյն բան աւետարանիս նոյն կատարեալ բանն է աստուծոյ որ ի մարմնի է միացեալ. և նախ քան զյաւիտեանս ծնեալ: - 529. Գլխոյն հարկաւո՛ր է կրկին *հր*: - 532. Երրորդն ի միոջէ և առ մի. որպէս բժշկական դեղ և գործիք. նոյնպէս մի է եկեղեցի յիւրաքանչիւր ազգս. զմի և զնոյն ունելով գործ և *հր* ի միոյ գլխոյն առ մի անդամքս. ի միոյն քրիստոսէ առ մի քրիստոնեայքս. ի միոյ հաւատոյն առ մի հաւատացեալքս...: - 533. Եւ այսպէս բացայայտի, զի երկու *հրս* խնդրին առ ի ճշմարիտ մարգարէ գոլ: - 536. Նա՛խ՝ զի յայտնեսցէ զծածուկն և զհեռաւոր *հրն* ժամանակաց. զի թէ զմերձաւոր և զյայտնին ասէ՝ ո՛չ է մարգարէ: - 536. Երրորդ՝ սահմանն *հրին* է. իսկ կանոնն գործոյն: - 538. Այսպէս և ամենայն ազգք քրիստոնէից զնոյն ունէին ճանապարհ դաւանութեան և աւանդութեան յառաքելոց անտի մինչ ի ժողովն քաղկեդոնի. և յետ անտի բաժանեցան ամենայն ազգք յամենայն *հրս*, որպէս յա՛յտ է յիւրաքանչիւր եկեղեցիս: - 551. Առաջինն է սակաւ ինչ միայն յանցուած տեսութեան ըստ բնաւորական մտածութեան նորա առ ամենայն *հրս*: - 558. Վասն այն այլ վարդապետք կոչեն զայս ախտ՝ ծուլութիւն. զի ծուլութիւնն յերկու *հրաց* երևի. մին որ յետս դառնայ ի հոգևոր բարւոյն և ծանրանայ ի գործելն. այսինքն պահել, աղօթել և այլն. և ըստ այսմ կոչի տրտմութիւն: - 559. Ութերորդ՝

զի ամենայն տեսակք ախտիցն *հ՛ր* մի երևեցուցանեն մեզ. որպէս գողութիւն զինչս, և պոռնկութիւն զհեշտութիւն. իսկ հպարտութեանն ո՛չ գոյ ամենևին ակնկալութիւն: - 562. Չորրորդ ըստ առընչին. այսինքն թէ առ ի՞նչ *հրք* գործէ զմեղքն. զի մարդն **դ** դիմօք գործէ զմեղս. այսինքն դիմաց աստուծոյ, դիմաց եկեղեցւոյ, դիմաց ընկերին, դիմաց իւր անձինն: - 565. Զի յուսալ *յիր* ինչ առանց արդեանց ո՛չ է յոյս. այլ յանդգնութիւն: - 573. Նոյնպէս և այժմ սրբոց և երանելեաց յոյսն է հանդերձ ստուգութեամբ տեսութեանն. զի դեռևս հանդերձեալ է նոցա մարմնոցն յարութիւն. և փառք և պսակքն ըստ *հրին*: - 574. Սէրն զբազում *հրս* նշանակէ: - 575. Արիութիւն է զօրութիւն իմն որով հեշտութեամբ տանի ամենայնի վասն սիրելի *հրաց*: - 580. Ապաստանութիւն է որով հոգին ի մեծ և ի համեստ *հրս* ստոյգ յուսովն հաստատի յինքեան: - 580. Համբերութիւն է կամաւոր և միշտ տեսողութիւն մեծամեծ և դժուարին *հրաց* վասն օգտութեան և համեստութեան: - 580. Գիտութիւն է ճանաչումն այն *հրացն* որում հաւատայն: - 582. Եօթներորդ վկայութիւն ըստ *հրացն*: - 595. Թէ կրօնաւոր է՝ հարցանէ թէ ծոյլ եղեա՞լ է յաղօթքն. կամ անհնազանդ. թէ բղջախոհ. թէ յատուկ *հրք* ունօղ. թէ պճնօղ. թէ որոնօղ լաւ կերակրոց և ըմպելեաց. թէ քնափ և թէ կռւօղ: - 601. Չորրորդ, ի բնութենէ *հրացն* յայտ է ...: - 612. Եկեղեցին մի անուն է և **բ** *հրս* նշանակէ. զշինեալն և զշինօղսն: - 613. Որով յա՛յտ է՝ զի ի կէս աւուրն որ է **ժբ** ժամն՝ աղօթելի՛ է մեզ յամենայն օր. և զկէսն այլ՝ մարմնական հոգոց պարապիլ. գործոյ աշխատութեան՝ ննջելոյ՝ կամ այլ ինչ *հրաց*: - 623. ...որպէս յամենայն ինչ *հրաց*՝ մա՛սն նուիրելի է աստուծոյ. նոյնպէս և ի բարեաց գործոց զգոհութիւնն: - 626. Վեցերորդ՝ ամենայն պատուական *հր*՝ ի բարձր տեղւո՛ջէ. որպէս գլուխն զի պատուական մասն է. և լուսաւորքն և երկին քան զերկիրս: - 662. ...լինի թէ այն *հրօքն* ի յաստուած դառնայ...: - 664. Եւ թէպէտ մարդ ո՛չ գիտէ զօր մահուն իւրոյ, այլ երիս *հրս* տուեալ է աստուած ի զգուշութիւն մեզ և կարապետ մահուն: - 665. Զի չորք *հրք* դժուարին է. որ առանց կամաց մեր լինին: - 668. ...իսկ հոգին թախանձէ՛ թերևս զի ելս *հրացն* իմասցէ ...: - 697. Երկրորդ, զի չո՛րք են սկզբունք աշխարհի. երկինք որ է՛ երկուք. հուր և օդ. և երկիր որ է՛ **բ** *հր*. հող և ջուր: - 714. Վասն այսորիկ ասեն վարդապետք թէ՝ սրբոցն և անսրբոց **բ** *հրք* հասարա՛կ է. այսինքն յարութիւնն զի առհասարակ յառնեն. և անմահութիւնն զի առհասարակ անմահ և անապական մարմնով յառնեն: - 723. Եւ այս գիտելի է, զի յարութիւնն երիս *հրս* ուղղեսցէ ի բնութիւնն: - 725. Իսկ ըստ *հրին*, զի որպէս ամպ զարեգակն արգելու, այսպէս նսեմութիւն օդոյդ զարփին որ արգելէ՛ զտեսութիւն մեր: - 729. Հինգերորդ՝ զի ո՛չ ոք ապականացու զայլ ոք ամբողջ կարէ պահել որպէս յայտ է ի նիւթական *հրս* ամենայն: - 733. Վեցերորդ՝ զի գործ աստուծոյ է ի նւաստ և ի փոքր ինչ *հր* զմեծամեծսն ներգործել. որպէս կաւովն զկուրին աչքն եբաց, և ի վիմէն ջուր բղխեցոյց **բժ**ան. և այլ բազումս: - 733-734. Վասն աթոռոց երիս *հր* գիտեմք: - 736. Դիոնէսիոս զհաւատն տիպ ասէ. և Աղէքսանդրոս կնիք. և Պօղոս աներևոյթ *հրաց* երես. և Յօհան ոսկէբերանն՝ լոյս անյայտ *հրաց*: - 769. Կանո՛ն է իմաստասիրաց, զի *հր* որ բնութեամբ լինի, բոլոր տեսակին պարտի գոլ: - 773. Իսկ է՛ *հր* ինչ ի բոլոր տեսակս մարդկային բնաւորեալ, և ո՛չ է բնութեամբ. որպէս այս: - 773. Առ այս ասեմք, թէպէտ է՛ ամենայն *հր* բնութեամբ նա՛ և հասարակ. որպէս և սևութիւն ագռաւու. այլ ո՛չ անդրադարձեալ. զի է՛ ինչ բնութեամբ, այլ ո՛չ հասարակ. որպէս կնտութիւն մարդոյ: - 774. Այսպէս յընդդիմակէն տե՛ս և զայս. զի թէպէտ հասարակա՛ց է մարդոյ դժկամակ գոլ խրատու, այլ ո՛չ է բնութեամբ *հր*: - 774. Հասարա՛կ է և բնութեան *հր*, զի ամենայն ինչ նախնի մարդոյն բնութեամբ է ի մեզ և հասարակ *հր*. և առ յանդիմանութիւն դժկամակ երևեցան նախնիքն մեր. ուստի պատճառեցին զմիմեանս: - 774. Եւ զանազան տեսութիւնք վարդապետաց չեն ընդ դէմ միմեանց. այլ զորօրինակ ոմն զական պատւականութիւն, և այլ ոմն զբնութեան, և կէսք զասդողութեան, և ոմանք զորակացն գեղեցկութեանց, պատմեն զմի և զնոյն ական *հր*: - 781-782. Զի այսպէս ուսաք ի սրբազան վեհէն մերմէ ըստ սրբոցն աւանդութեանց. թէ ամենայն *հր* որ բնութեան է պարզև, ան՚ի բաց դնելի՛ է ի նմանէ: - 782. Ամենայն *հր* բնութեան՝ գոյացակա՛ն է նորին. և ամենայն պարգևք այսինքն շնորհք պատահական է ի զարդ նմին. յաղագս որոյ ո՛չ բառնին գոյացականքն. որպէս անմահութիւն դիւի և բան մարդոյ: - 782

ԱՄԵՆԱՅՆ ԻՐՕՔ + Զի թէ պատասխանեմք թէ ո՛չ է հարկ թէ սկսեալն *ամենայն իրօք* և դադարեսցի. որպէս հրեշտակք և հոգիք մարդկան. զի են սկսեալք և ո՛չ դադարին. է՛ այս պատասխանի, այլ ո՛չ բաւական: - 37. Ասեմք եթէ՝ ապացոյցն ո՛չ *ամենայն իրօք* է նման. ապա թէ ոչ՝ լինէր նոյնն. վասն որոյ նոյնքանաբար տեսանի աննմանութիւն օրինակին առ ճշմարտութիւնն: - 478. Եւ դարձեալ այնպէս միաւորեալք են ընդ աստուծոյ, որ դատաստանն աստուծոյ *ամենայն իրօք* հաճոյ թուի նոցա. վասն այսորիկ այնոքիւք ուրախ լինին: - 754

ԻՐԱՆ + Իններորդ՝ ցուցանէ թէ ո՛չ է այն անդրանիկն որ նախածին լինի և մարմնովն քաջ. զի ո՛չ հաճի տէր ընդ *իրանս* առն հսկայի. այլ անդրանիկ է այն՝ որ զիաճոյսն աստուծոյ կատարէ: - 310

ԻՐԱՒԱԽՈՅ + Երկրորդ, միտք հոգոյն և մարմնոյն. զորմէ ասէ ի մատթէոսն՝ «լե՛ր *իրաւախոհ* ընդ ոսոխի քում վաղագոյն մինչ դեռ իցես ընդ նմա ի ճանապարհին» որպէս ցուցաւ վերագոյն: - 743

ԻՐԱՒԱՊԷՍ + Աստանօր *յիրաւապէս* առցէ զկայ՝ բան Յարցմանցս այսոցիկ: - 771. Եւ յիրաւի այս. զի այն ոք որ առնէ զոր ինչ ոչ է պարտ, *յիրաւապէս* կրեսցէ զոր ինչ պա՛րտն է. զի մեղքն է առնել, իսկ պատիժն է՛ կրել: - 776

ԻՐԱՒԱՑԻ + Զի որ մարդացաւ՝ *իրաւացի*՛ էր մեռանիլ: - 458

ԻՐԱՒԻ + Ասեմք առ այս Նա՛խ՝ եթէ թողութիւնն է ի զղջումն. և կարգն է ի յանձն ապականեալ. ապա ուրեմն *իրաւի* թէպէտ զթողութիւն ընկալաւ զղջմամբն, սակայն ի կարգն ո՛չ մտանէ ապականեալ և շրջեալ անձամբ և բնութեամբ, զորօրինակ բեկեալ և կցեալ անօթ՝ ո՛չ թւի ի կարգ անարատիցն: - 166

ԻՐԱՒՈՒՆՔ + Դարձեալ, թէ է՛ հարկ՝ ո՛չ են *իրաւունք* դատաստանի և քննութիւն. և ո՛չ օրէնք քաղաքական. և ո՛չ արժանապէս հատուցմունք բարեաց և չարեաց. զի հարկն բռնադատեաց գործել զայս. հարկին եղիցին պատիւք և պատիժք. և ո՛չ մարդոյն: - 12. Երկրորդ՝ զի սէրօբէն բորբոքէ ի սէրն որ է անմիջոց կապ. և քերօբէն ի ճանաչումն ճշմարտութեան. և աթոռքն ի յուղղութիւնն. և նոքա են վերակացուք դատաստանի *իրաւանց*: - 135. *Իրաւունք* և օրէնք: - 283. Քառասունգ, *Իրաւունք* քահանայից: - 284. Նա՛խ՝ զի *իրաւո՛ւնք* արար վասն վարձու կաւագործութեանն որ էր առ նոսա: - 336. Զի՞նչ է օրէնք և *իրաւունք*: - 340. *Իրաւունքն* է ընտրութիւն և հատուցումն դատաստանին այսպէս. զի դատաստանն է տեղիք քննութեան. և արդարութիւնն է գործ դատաստանին: - 340. Եւ *իրաւունքն* է կատարումն քննութեան և արդարապէս հատուցումն: - 340. Եւ **ժ** բան է՛ օրինացն. և խգ *իրաւանցն*. բովանդակն **ծգ**. խորհուրդ ազատութեան մերոյ հաւատով Երրորդութեանն: - 340. Եւ ի սմանէ առցեն ասէ զիաս *իրաւանցն*. և զմնացեալն եփեսցեն ի սուրբ տեղւոջ և կերիցեն քահանայքն զեօթն օր: - 359. Յասք և *իրաւունք* քահանայից մե՞ղք է թէ ոչ: - 363. Ցուցանէ թէ՝ անկեալքն ի քահանայութենէ՝ հաղորդին ի ձեռս այլոց. այլ և հասի *իրաւանցն*: - 370. Երրորդ՝ արծաթ զբանն նշանակէ. որոյ չէ՛ պարտ վասն *իրաւանց* և քարոզութեան արծաթ առնուլ: - 375. Երինջն ըստ *իրաւանցն* ունէր զմեղս ժողովրդեանն. և խորհրդովն քրիստոսի՝ սրբութիւն գործէր: - 384. Վեցերորդ՝ զի թէ լինի անկարօտ գող և զրկօղ, ընդ տեառն իւրոյ կորուսանէ և զինչսն. որպէս աքարն որ ունէր բազում ստացուածս, և գողացաւ ի նզովիցն երիքովի. տեսին ամենայն ժողովուրդն և ցասեան ի վերայ նորա և *իրաւունս* ետուն սատակմանն: - 416. Նա՛խ՝ զի տէր ինքն էր բաժին նոցա. և զամենայն *իրաւունս* ի քահանայսն տային: - 417. Այսինքն որպէս սիրտ իմ առնէ՛ *զիրաւունս* և զարդարութիւն: - 435. Որ օրինակաւ ակնարկէ՛ ի տէր մեր ի մարդացեալ բանն. որոյ գործք ձեռացն արդարութիւն և *իրաւունք* են: - 435. Եւ յետ այնորիկ սպանցի օծեալն. և *իրաւունք* ո՛չ իցեն ի նմա. և քաղաք և սրբութիւն ապականեսցի: - 449. Եւ յայնմ ժամանակի ասէ՝ սպանցի օծեալն, յորում քահանայքն և *իրաւունք* ո՛չ իցեն. այսինքն թագաւոր և դատաւոր: - 449. *Իրաւունք* սրբոց: - 474. Այս ըստ բնական *իրաւանց*: - 511. Այլ որ այսպէս *իրաւամբք* կապեսցի՝ հնազանդիլ պարտի կապողին որպէս յաստուծոյ շարժեալ: - 540. Իսկ պատիժն է յայլմէ առ մեզ. այսինքն յարդար *իրաւանցն* աստուծոյ առ անիրաւս հասեալ: - 569. ...ոչ թողու արդար *իրաւունքն* աստուծոյ ելանել յերկինս. այլ կան և մնան իներքոյ. ակնունելով հանդերձեալ դատաստանին...: - 688. Եւ որպէս այս առ մեզ, նոյնպէս և զկշիռ *իրաւանցն* աստուծոյ է տեսանել. - 745. Զի *իրաւունք* է բարոյն բարի առնել. և արդարութիւն չարին չար: - 746

ԻՐԵԱՐ + Դարձեալ ասեն թէ՝ աստեղք ունին բնութիւնս ներհակս միմեանց. չար և բարի. և միմեանց դիպեալ ներհականան *իրերաց*. և առնեն չար կամ բարի խռովութիւն կամ խաղաղութիւն. աւեր կամ շինութիւն. և այլն: - 12. Երկրորդ և թէպէտ իցեն տարրականք և ներհակ որակք՝ յիմիասին դիպիլն՝ ո՛չ միշտ հակակային *իրերաց*. այլ եթէ կամք խնամողին հրաման տացէ: - 12. Զորօրինակ **բ** թշնամիք ոմանք ի յարկս թագաւորին ո՛չ իշխեն վնասել *իրերաց*, մինչև թագաւորն հրամայեսցէ: - 12. Նաև մարդիկ ո՛չ միայն զի ի բազմաց են գոյացեալ, այլ և ժամանակաւ առաւելք մի քան զմի. և կամօք բաժանեալք և ի միմեանց և *իրերաց* հակառակք: - 54. Այլ և մարդ զկենդանիս և զանկենդանս. զի համասեռ գոյեղէնք են. և այս սիրովս շաղկապին առ *իրեարս:* - 143. Դարձեալ այն զօրութիւնն և ներգործութիւնն և հարկաւորն մի է. և հետևին առ միմեանս. զի ամենայն որ հարկաւոր է՝ ներգործութեամբ է. և ամենայն ներգործութիւն զօրութեամբ ներգործէ. իսկ միւս զօրութիւնն և կարելին և ներընդունականն որ է մարթելի՝ մի է և հետևին առ *իրեարս*. զի ամենայն որ զօրութեամբն

է՝ կարելի է և մարթելի: - 168. Չորրորդ՝ զօրութիւն և ներգործութիւն են հակակա՛յ *իրերաց*. ապա թէ է զօրութեամբ և ներգործութեամբ՝ գո՛յ ինքն ինքեան հակակայ որ է բնաւ սուտ: - 168. Վասն է՞ր է զի ամենայն անհատք ի մարդկանէ համատիպք են միմեանց. և օտարք *իրերաց*. զի նմանք են, և աննմանք որակութեամբ և ձևով: - 235. Յաղագս որոյ և արարեալք ի նմանէ մարմին և անմարմին՝ կենդանի և անկենդան, զնմանն արարչին յինքեանս կերպագրեալ, նմանք և աննմանք են *իրերաց*: - 237. Եւ որպէս մարմնոյն պատկերք նման և աննման են *իրերաց*. նոյնպէս և հոգին ըստ միոյ բնութեան ստեղծեալք նման և աննմանք են *իրերաց*: - 237. Է և այլ իմն աննմանութիւն հոգւոյ ըստ իմացմանն. առաւել և նուազ. ուշիմ և ապուշ. չկամ և կամեցող. հեզ և յանդուգն. ցանկացող և ողջախոհ. ըստ բնական բարոյիցն որակացեալ. նման և աննման գոլով *իրերաց:* - 237. Երրորդ՝ թշնամի են հոգի և մարմին *իրերաց* և մասունք նոցա: - 277. Իսկ կցկցեալ. զի յօդեալ և կցեալ են ոսկերք մարդոյն առ *իրեարս*. և ի ներքոյ միս՝ և արտաքոյ մորթն է պատեալ: - 293. Եւ այս ո՛չ զիետ *իրերաց*. այլ համանգամայն յանկարծօրէն ի վայրկեան ժամու զօրութեամբ հոգւոյն սրբոյ. որոյ յանկարծօրէն է ներգործելն աստուծոյ: - 470. Վերջին և առաջին գուբղայն յանմեղութենէ ասացեալ. և միջինն յետ մեղանացն. այս ընդ *իրեար* միաւորեցաւ: - 630

ԻՐԻՆՈՍ - Վեցերորդ՝ ըստ այլ եղանակի որպէս ասէ՝ *իրինոս*: - 133. Վասն է՛ր դիոնէսիոս ինն դասս հրեշտակաց ասէ. և *իրինոս* և սուրբն եպիփան **է** երկինք և **է** դասք ասեն: - 134. Վասն այն *իրինոս* զնոսա ի մին դասակարգութիւն ասէ: - 134. Եւ աստ ասէ *իրինոս*՝ զի թէ յաւիտենական է հուրն, զիա՞րդ վախճան ածեն տանջանաց յաւիտենից ունայնախոհքն. թերևս կարծելով թէ ի հուրն մաքրեսցի. զի մի՛ լիցի աշակերտացն ճշմարտութեան խորհիլ և ասել: - 153. Ո՛չ երկանուն է և ո՛չ այլ ինչ. այլ *իրինոս* ասէ՛ զպատճառն և դժուա՛ր է հասկանալոյ: - 300. Այլ որք ուղիղ դատեցան վարդապետք եկեղեցւոյ ըստ տեսլեանն յօհաննու. որպէս մեծն անդրէաս և համախոհք նմին սուրբն *իրինոս*, եպիփան, և բասիլիոս: - 687

ԻՐՈՂԱՊԷՍ - Իսկ որք զմի քանքար հաւատոյ կամ զմկրտութեանն շնորհի ի բաց կորուսանեն, ո՛չ զկնիքն խորհրդապէս, այլ զարժանն վարձու *իրողապէս*: - 783

ԻՐՈՂՈՒԹԻՒՆ + Իսկ աստ երեւումն, և նշանակ հանդերձելոյ *իրողութեանց*: - 133. Իններորդ՝ ոմանք մեծամեծ *իրողութեանց* են միջնորդք ուղղութեան, և այլք նըւաստից սպասաւորական: - 138. Այլ զի մի՛ *իրողութիւն* դատաստանին և յարութեան ուրուական և առ աչօք թուեսցի ընդհանուր ամենայն մարդկան, վասն որոյ ասեն վարդապետք ի յարութենէն մինչ ի գալուստն և քննութիւնն և հրով նորոգիլն և այլն՝ յերկարի միջոցաւ որքան ժամս **զ**: - 747

Ի՞Է + Վասն այնորիկ ո՛չ երևի ճշմարիտ նոցա, զոր ո՛չ ըմբռնէ միտք. և ո՛չ այլ *իրիք* հաւատան, բայց միայն զայն՝ զոր իմանան: - 31. Եւ թէ էր երբեմն հայր առանց բանի և իմաստութեան, *ի՞ւ* խորհէր յետոյ ծնանիլ զորդի: - 51. Այլ և ո՛չ տեղի պատահական. որպէս աստ և անդ. զի ոչէ ի տեղոջ *իմիք* պարունակեալ. և ո՛չ բացեայ ի տեղւոջէ *իմիք* զատեալ. զի նա՛ է ամենցուն տեղի: - 172. Զի ըստ իմաստ նոյն է՛ աստուած ամենայն ուրէք և ո՛չ ուրէք. ոչ ի տեղւոջ *իմիք*՝ և ո՛չ բացեայ ի տեղւոջէ *իմիք*. այլ վերոյ սորա, և ներքոյ սորա. ի մէջ սորա, և արտաքոյ սորա: - 180. Զայն ցուցանէ որ պատճառաւ *իրիք* կամ պռնկութեամբ կամ այլ ինչ յորժամ բաժանին, առանց ամուսնութեան մնասցեն թէ երկուքն են բաժանմանն պատճառ, մինչև հաշտեսցին: - 401

ԻՒՂ + Եւ որպէս ալիւրն ի սափորն և *իւղն* ի սրուակն կերակրելի՛ էր, և ոչ նուազէր առ եղիայիւ: - 224. Եւ որպէս հուր ճրագին *զիւղն* կերակրի, և ինքն ո՛չ առաւելու: - 224-225. Երրորդ՝ զի մելքիսեդեկ քահանայ ո՛չ ըստ մարմնական ինչ օծմամբ *իւղոյ* որպէս այլոցն, այլ շնորհօք հոգւոյն անընդմիջաբար: - 301. Եւ քրիստոսն օծեալ ո՛չ ըստ *իւղոյ* ինչ երևութապէս օծման, այլ միանալով ընդ բանին աստուծոյ՝ ասի օծեալ: - 301. Երրորդ՝ վեցեբեանն ունին լոյս, և առնուն *զիւղն* ի միջոյն. և ամէն մոլորակք ունին լոյս. և այլ առնուն յարևու: - 346. Նիւթ անուշահոտ *իւղոյն* **դ** էր: - 349. Երկրորդ՝ նաշհին *իւղով* զանգեալ, ուր խառնէին աղ: - 356. Եւ զանգեալ նաշհին զյիշատակ մարտիրոսացն՝ ուր խառնեմք աղ ի հաստ պատարագին և *իւղ* անոյշ ի խորհուրդ նոցա: - 356-357. Իսկ *իւղն* զանգեալ՝ օրհնութիւնն է որ միանայ ի խորհուրդն և կատարէ՛ մարմին և արիւն քրիստոսի: - 357. Եւ յանկենդանս, որպէս նաշհի՝ *իւղ* և այլն յաղագս զգայարանաց սրբութեան: - 357. Եւ նախ ասեմք զանկենդանն որ կոչի զոհ. որ է՛ մասնաւոր նւէրք. որպէս նաշհի և *իւղ* և խունկ: - 357. Եւ *իւղն* զուարթութեամբ կատարելն առանց տրտմութեան: - 357. Եւ դարձեալ՝ նաշհին է՛ նշանակ խոնարհ մարմնոյ մաքրութեան. և խունկն առաքինութեան հոգւոյ. և *իւղն* զուարթութեան մտաց: - 357. Իսկ պան բաղարջն է՛ նաշհին զանգեալ *իւղով*. և որպէս բոկեղն եփեալ ի թոնրի: - 357. Եւ շօթն՝ թանձր լօշ եփեալ և ապա՛ օծեալ *իւղով*: - 357. Եւ քաքար՝ պատա՛ռ

պատառ կոտորեալ և ի տապակի եփեալ *հւղով*: - 357. Աղալ յերկանս՝ մաղիլ և զանգիլ՝ և ի հուր և *յիւղս* եփիլ...: - 357. Նաշիհ և *իւղ* զանգեալ և ո՛չ եփեալ, նշանա՛կ է նոցա՝ որ ի փորձութիւնս մտեալ և փութով ելեալ ի ձեռն աղօթից...: - 357. Իսկ որ վասն մեղաց նաշիհ *իւղ* և խունկ ոչ դնէին. զի տրտմութիւն և խաւար է մեղքն, և գարշ հոտ գայ ի խղճմտանացն մինչև ապաշխարեսցէ: - 357. Հինգերորդ, վասն մեղաց պատարագ, ի մեռելոտի կամ ի պիղծ ինչ մերձեցեալ. ոչխարով և թռչնով և նաշհով առանց *իւղոյ* և խնկոյ քաւէին: - 358. Եօթներորդ՝ զոհ՝ պատարագն որ ի նաշհոյ և *յիւղոյ* որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 358. Նոյն և *Իւղ* զուարթարար. և նիւթ լուսոյ և շնորհաց: - 361. Եւ *իւղով* զանգեալ և օծեալն, զի *իւղով* աստուածութեամբն օծաւ. այլ և զհոգին սուրբ ընկալաւ ի յորդանան: - 361. Դարձեալ՝ *իւղով* զանգեալ բաղարջն և նոյն չափ *իւղովն* որ չափ մասն գինւոյն. այն է՝ զի ընդ օրհնութեան բանին աստուծոյ՝ և հոգին սուրբ իջանէ ի հացն և ի բաժակն և կատարէ՛ մարմին և արիւն քրիստոսի: - 361. Զի իրն փոխեցաւ ի ճշմարտութիւն, և խորհուրդն մնաց նոյն. որպէս ջուրն և խունկն. *իւղն* և նաշիհն: - 369. Նաշիհն, և *Իւղն*, և Գինին, զի՞նչ նշանակեն: - 374. Այլ և նաշիհ մարմին սուրբ. և գինի արիւնն. և *իւղ* օծումն աստուածութեանն. որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 374. *Իւղն* լոյս և զուարթութիւնն մտաց: - 374. Գինին՝ մարտիրոսքն սուրբք. և *Իւղն* լուսատու վարդապետքն ուղղափառք: - 374. Զի՞նչ է որ ըստ տօնից մեծութեանն առաւելոյր նաշիհն և *իւղն* և գինին: - 375. Իսկ չորրորդ դորակ գինւոյն և *իւղոյն* ընդ նաշհոյ և գառինն, նշանակէ՛ զբանաւոր և զկենդանի պատարագս մեր: - 375. Ո՛չ պակասեաց ալիւրն և *իւղն*: - 413. Ութերորդ, ի ձեռն սամուէլի և *իւղով* օծաւ. և տէր մեր ի հօրէ օծաւ և հոգւով սրբով: - 435. Զի՞նչ է որ ո՛չ պակասեաց ալիւրն և *իւղն*: - 444. Զօծումն մարմնական ընկալաւ ի պոռնիկ կնոջէն յորժամ եբեկ զշիշ *իւղոյն* ի գլուխ նորա ի տան սիմոնի: - 474. Օծօղն է հայր. և Օծումն որպէս *իւղ* հոգին սուրբ. և Օծեալն բանն մարմնացեալ: - 475. Վեցերորդ՝ մարիամ քոյրն ղազարու. որ էօծ զտէրն *իւղով*: - 517. Եւ ի գալն յերկիրս հայոց, ետուն նմա օգնական *զիւղն* օծման զոր քրիստոս օրհնեալ էր. և զգեղարդն. և այլոց ազգաց չկա՛յ այս պարծանքս. զի մեր մեռոնս հանապազ և միշտ զնոյն շնորհ ունի: - 549. Նա՛խ՝ ի լուծանել զճրագալոյցսն ի պանիր՝ ի *յիւղ*՝ և յա՛յլ այսպիսի կերակուր բաց ի մսոյ: - 554. *Իւղ* անոյշ յանուն յիսուսի հեղեալ ի վերայ քոյ կնիք երկնաւոր պարգևաց: - 593. Այսպէս ջրովն մկրտիմք ի քրիստոս և որդիք աստուծոյ կոչիմք. և *իւղովն* ի շնորհք հոգւոյն սրբոյ միաւորիմք: - 593. Եւ վասն այն զանազան *իւղ* ո՛չ ունիմք, բայց միայն զմեռոնն սուրբ. - 605. Այլ ի մեծի ե շաբաթին օրհնեմք *իւղ*, զի մի՛ մեռոնն սուրբ ի հասարակաց ոտս մերձեսցի: - 605. Դպիրք եղեն առաքեալքն սպասաւորելով ժողովրդեանն հրամանաւ. և Սարկաւագունք՝ օծանելով զհիւանդս. հրաման տալով նոցա *իւղ* օրհնել յիւրմէ: - 607. Երրորդ՝ զի մովսէս ի կանգնել զխորանն օրինակի՝ արեամբ նոխազաց և ջրով և *իւղովն* էօծ և սրբեաց: - 615. ...և *իւղով* շնորհացն զուարթանամք և լուսաւորիմք: - 615. Մեղաց պատարագին խունկ և *իւղ* չէր հրամայեալ օրէնքն. զի տրտում և ժահահո՛տ է: - 630. Եւ ալէլուն եկեղեցւոյ խունկ և *իւղ* է: - 630. Երրորդ, *զիւղ* անոյշ մատուցանեմք: - 657. Օծցեն սուրբ *իւղովն* և ողջունեն և տանին ի հանգիստն: - 671. Իսկ ի քահանայաթաղն՝ քահանայապետն հեղու *զիւղն* ի վերայ մարմնոյն. այսինքն ի ճակատն և ի ձեռն...: - 672. ...նոյնպէս և աստ ի մարտ մտանէ ընդ օդային այսոց՝ նախ օծանի հոգևոր *իւղովն*: - 672. Հինգերորդ, ցուցանէ թէ որպէս մարմինն օծանի ի քահանայապետէն անուշահոտ *իւղով*...: - 672. ...զի քահանայապետն զհայր նշանակէ. և *իւղն* զքրիստոս. և անուշահոտն զհոգին սուրբ որ քրիստոսիւ պարգևեցաւ մեզ: - 672. ...և զմարմինն՝ սուրբ *իւղով* օծանեմք: - 672. Որ և ա՛յն քան զերազանց է միաւորութիւնն քրիստոսի ընդ եկեղեցի քան զմարմնական հարսանեաց, որպէս լոյս քան զխաւար. և *իւղ* անոյշ քան զգարշութիւնս: - 757. Եւ ի հոտոտելեացս իգութիւն՝ ի հոտոյ անուշութեան *իւղոյդ*: - 771

ԻՒՂԱԲԵՐ + Եւ ապա՛ յետ յարութեանն իջեալ հրեշտակն թաւալեցոյց զկափարիչ վէմն և նստաւ ի վերայ նորա և աւետեաց *իւղաբերիցն*: - 512. Այսպէս իմանալի արեգակն քրիստոս ի նոյն ժամն յարեաւ ի գերեզմանէն. և ընդ արշալոյսն երևեցաւ *իւղաբերիցն* և առաքելոց: - 515. Դարձեալ ասեմք՝ թէ կանայքն *իւղաբերք* **դ** անգամ եկին ի գերեզմանն և այլ և այլ տեսլեան դիպեցան. և զիւրաքանչիւր դասուց **դ** աւետարանիչքն գրեն: - 515. Նոյնպէս և խունկն *զիւղաբերից* կանանցն և զբուրումն հանդերձելոյն առ մեզ: - 628. Եւ թագաւորեսցէն, զհանդիպիլ *իւղաբեր* կանանցն: - 628. Եւ որպէս *իւղաբեր* կանայքն նախ եկին ի գերեզմանն և տեսին յարուցեալ զքրիստոս, և ապա առաքեալքն. - 680

ԻՒՂԱԼԻՑ + Եւ **բ** ծիթենիքն՝ **բ** կտակարանք *իւղալիցք* և պարարտք: - 347

ԻՒՐ (ԻՒՐԵԱՆ) + Առաջին պատճառն աստուած՝ եդ զզօրութիւն *իւր* յաստեղս. և նոքա ազդե՛ն ի մեզ, և դարձուցանեն զմեզ ըստ *իւրեանց* շարժութեանն ի չար կամ ի բարի: - 7. Ասեմք առ այս, եթէ ամենայն իր զինչ և իցէ ի ներկայս՝ գիտեմք զնա ի յէութեան *իւրում*. իսկ ի հանդերձեալն ո՛չ գիտեմք ի յէութեան

հւրում. սակայն գիտեմք զնա ի պատճառ *հւր*: - 9. Կամ է՛ ի ներընդունակ պատճառն *հւր*. որ հաւասար է ի լինիլն և յոչ լինիլն. որպէս ելանել ի զբօսանս, կամ ո՛չ. լինիլ անձրև, կամ ո՛չ: - 10. Այլ արդ հուպ պատճառն է՝ հարկաւոր, և ներգործութիւն *հւր*. իսկ հեռին ո՛չ է հարկաւոր որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 15. Իսկ ի տեսութիւն մարդոյ է՛ առաջին և վերջին. զի զանցեալն տեսանէ յիշմամբ, և զներկայն իմացմամբ. և զհանդերձեալն ի պատճառն *հւր* ըստ ժամանակին փոփոխման որպէս ասացաք: Դարձեալ ասեմք՝ թէպէտ տեսանէ աստուած զամենայն նախքան զլինիլն *հւրեանց*, սակայն տեսութիւնն աստուծոյ ո՛չ հարկ է ի վերայ նոցա լինիլ չար կամ բարի: - 15-16. Դարձեալ ասեմք թէ՝ որպէս մեք ունիմք կրկին ճանաչումն իրաց, այսինքն զի զոմն ճանաչեմք ի յատուկ տեսակն *հւր*. և զոմն այլով տեսակաւ: - 17. Այսպէս զունակութիւնն ճանաչեմք *հւր* յատուկ տեսակաւն. և զպակասութիւնն այլով տեսակաւ. զի հակակայի ունակութեանն: - 17. Նմանապէս և աստուած միակ միջնորդութեամբ ճանաչէ զբարին ըստ ինքեան ի յատուկ տեսակն *հւր*. և ճանաչէ զչարն կրկին միջոցաւ. այսինքն զի է՛ հակակայ բարւոյն. և է՛ պակասութիւն նմին որպէս ասացաւ: - 17. Իսկ սկիզբն և կատարումն ի մեզ, որպէս նախածանօթ ընտրեալքն յառաջ քան զլինիլն աշխարհի. որ այժմ բարի գործովք կատարեսցին ըստ նախասահմանելոյն *հւրեանց*: - 18. Եւ թէ սկսանիմք զչար, և նա փոխէ ի բարին ըստ բարի խնամոցն *հւրոց*: - 18. Չորրորդ՝ դարձեալ թէ լինէին երկու սկիզբն և հակառակ, մարտնչէին ընդ միմեանս՝ և ընդ սկսեալս *հւրեանց*. և ոչ ինչ մնայր ի խաղաղութեան: - 21. Վասն ճանաչման *հւրոյ* աստուած կազմեաց կրկին կերպիւ օրինակս. այսինքն իմանալի և զգալի. որպէս հոգին, միտքն, և նմանք սոցա. կամ արեգակն, լոյս, և նմանք նոցա: - 24. Ընդէ՞ր ոչ յայտնեաց աստուած զէութիւն *հւր* ի կեանս յայս՝ մարդկան ազգի: - 24. Եւ վասն առաւել բարութեանն արար ի պատկեր *հւր* և նման զմարդն: - 24. Արդ՝ առաջին ի լրոյ՝ *Յիւրմէ* վասն *հւր*. և յայլմէ վասն *հւր*: - 25. Եւ արդ զինչ զարմանք էր թէ յայնպիսի խաղաղութեան ձուլէին զսուսերս *հւրեանց* ի խոփս: - 27. Ասեմք եթէ՝ խոստումն աստուծոյ կատարեցաւ ի ժամանակս զօրաբաբէլի և եզրայ. որպէս ասէ Նէեմի յաղօթս *հւր*...: - 28. Երկրորդ՝ է՛ դարձուցանել զիմացումն ի հաւատալեացն, և յայնցանէ որ ածեն զմարդն առ հաւատալն. այնպիսին խաբեալ է. զի բնութեամբ է մարդոյ ո՛չ տեսանել զյետոյս *հւր*. և ո՛չ առանց աչաց հայելոյ: - 31. Քանզի որպէս արեգակն ո՛չ տեսանի՝ եթէ ո՛չ լուսովն *հւրով*. այսպէս իմանալին աստուած ո՛չ տեսանի, եթէ ո՛չ լուսով շնորհաց հաւատոյն *հւրոյ*: - 32. Եւ որպէս աչք ո՛չ տեսանէ զպակասութիւնն *հւր*, նոյնպէս բանականն ո՛չ տեսանէ զմոլորութիւնն *հւր*: - 32. Վասն այն հերձուածօղքն ո՛չ դառնան, զի ո՛չ կարեն ճանաչել զստութիւնն *հւրեանց*: - 32. Իսկ ուրախանալն ի չարն մահ է և անզգայութիւն. և ընդդէմ բժշկողացն մրցումն. որպիսիք էին հեթանոսքն ի կուռս *հւրեանց*. և հրէայքն յօրէնսն. և փաղանք հերետիկոսացն յաղանդս *հւրեանց*: - 33. Արդ՝ կռապաշտն և հերձուածօղն հաւասա՛ր են յամբարիշտ գոլն. զի որպէս շուն դառնայ ի փսխած *հւր*. այսինքն զի նա ո՛չ ունէր, և սա՛ ուրացաւ և դարձաւ անդրէն: - 33. Չորրորդ՝ զի նոքա իւրաքանչիւր անձանց էին կորուստ, և ի ժամանակս *հւրեանց*: - 33. Եւ սոքա գիտութեամբ յանձինս *հւրեանց* անարգեցին...: - 34. Նա՛խ՝ զի գո՛րծ է նեռինն ուրանալ զաստուած, որպէս *հւր* անունն յայտնէ ...: - 34. Եօթներորդ՝ զնա փոքր եղջիւր կոչէ դանիէլ. խեթկի և մեծամեծս բարբառելով. և սոքա խեթկեն զեկեղեցի. և բանան զհայհոյիչ բերանս *հւրեանց* յերկինս, և զլեզուս ածէին զերկրաւ: - 35. Տասներորդ՝ նեռն քարոզութեամբ պատրէ՝ և ուրւական սքանչելեց. և այլն. և սոքա քաղցրաբանութեամբ և օրհնութեամբ պատրեն զմիտս անմեղաց. և հրեշտակ լուսոյ կերպարանին որպէս հայրն *հւրեանց* սատանայ...: - 35. Եւ զի եդեր զկամքն միջոց, ի բա՛ց պարսպեցար յողորմութեանց նորին առ *հւր* արարածքս. զի եդեր ա՛յլ իմն զկամիլն և զկամքն: - 36. Զի թէ ասեն էր յառաջ քան զծնունդն որդի. իսկ էութիւնն հօր հայրութիւն է. և թէ ոչ էր որդւոյ հայր՝ բառնի յէութենէն *հւրմէ*, իսկ թէ ոչ էր և յետոյ ծնաւ՝ ո՞ւմ արդեօք իցէր հայր. զի ո՛չ էր որդի: - 36-37. Եթէ որպէս հօր, է՛ հայրութիւն միայն. *հւր* լինի և բնութիւնն: - 39. Այս է մեկնութիւնն թէ՝ հաւասարն աստուծոյ՝ յափշտակութիւն և զրկումն չհամարէր *հւր* զծառայի կերպարանս առնուլ. զի ո՛չ ունէր յայլմէ կասկած խլելոյ զփառսն. զի *հ՛ւրն* է սեպհական: - 39. Թէպէտ մեկնեն և այլ ազգ, թէ որ զմարդկայինս բնութիւն հաւասարեցոյց փառաց *հւրոց* և հաղորդ արար աստուածութեանն, ոչ ինչ զրկումն համարեցաւ. զի բնութիւնն մի է: - 39-40. Դարձեալ քննեսցուք ըստ մեզ. զի ո՛չ են հակառակ առաքելոյն բանն և աւետարանին, թէ հայր մեծ է քան զորդի. զի երկոքին նոյն ինքն աստուածութեանն իմանին. ըստ այնմ որ զմեր նուաստ և տկար բնութիւնս միացոյց ընդ *հւրում* աստուածութեանն, և անտեսանելին տեսանիւր՝ և ծառայի կերպիւ շրջէր վասն տնօրէնութեան՝ ասի փոքր յայս միաւորութեանս քան զհայր. իսկ ըստ այնմ որ է՛ անճառ և նախքան զյաւիտեանս ծնունդ ի հօրէ՛, հաւասա՛ր է հօր և ոչ փոքր: - 40. Եւ գիտեմք հաւաստի թէ որդի էր. զի հրեշտա՛կ անուանէ զնա գիրն. և զի հայր երբէք հրեշտակ ո՛չ կոչեցաւ՝ այլ որդի

ըստ եսայեայ մարգարէի, որ (հրեշտակ մեծի խորհրդոյ) կոչէ զորդի. որ եղև մեծ խորհրդոյս սպասաւոր. այսինքն փրկութեան մերոյ՝ մարդանալովն *իւր*: - 40. Ապա ուրեմն ծնունդն նախքան զամենայն բլուրս՝ էր ի սկզբանն ի բնութենէ հօր. իսկ ստեղծումն վասն մարմնալոյն. զի *իւր* է մարմինն: - 41. Դարձեալ անդրանիկ է ըստ շնորհաց հոգւոյն զոր ընկալաւ ո՛չ վասն կարօտութեան՝ զի լիապէս ունէր այլ զի գլուխ էր մեր՝ ընկալաւ՝ զի յանդամս *իւր* սփռեսցէ: - 41. Այսպէս և զանհնազանդութիւնս մեր. զոր ոմանք ուրացութեամբ և կէսք ախտիւ՝ *իւրն* վերագրէ գլուխ գոլով անհնազանդ անդամոցն: - 42. Չորրորդ՝ զի չարչարանօքն *իւրովք* փորձեսցէ՛ զհնազանդութիւնս մեր. այսինքն զկսկիծ և զծանրութիւն չարչարանաց մերոց. որպէս թէ ունիցի գիտել *իւրովք* զմերս և ողորմիլ մեզ: - 43. Վեցերորդ՝ զի պահանջէ՛ ի սիրողաց *իւրոց* միշտ զայն խորհիլ. զի որպէս ինքն վասն սիրոյ զանձն *իւր* եդ ի վերայ մեր, և մեք վասն սիրոյ նորա փոխարէն դիցուք ի վերայ նորա: - 43. Եօթներորդ՝ զի չարչարանօքն *իւրովք* յուսադրեաց զմեզ, զի մի՛ յետ տկարութեանս և սակաւ չարչարանաց ի փորձողէն՝ կասեսցուք ի նախատակութեանց. այլ օրինակ դիցուք զչարչարիլն նորա մեզ և համբերեսցուք որպէս սաէ: - 43. Երկրորդ՝ զի որպէս ամէն ոք *իւր* զգեստիւն ճանաչի, այսպէս և քրիստոս մարմնով երևեալ յայտնեցաւ աշխարհի: - 43. Չորրորդ՝ այսու առաւել զմիականութիւն ցուցանէ. զի մի՛ է կամք *իւր* և հօրն. վասն այն ո՛չ կարէ առանց հօր. զի ո՛չ է որդւոյ այլ կամք զի զոր ինչ կամեսցի բաց ի հօրէ արասցէ: - 45. Հինգերորդ՝ զի զօրութիւն՝ կարողութիւն՝ ուստի առնելն է՝ և աստուածութիւն՝ տէրութիւն՝ իշխանութիւն և այլք այսպիսիք՝ ո՛չ են առանձին անձնաւորութեանց. այլ հասարա՛կ են. և ո՛չ մին առաւել քան զմի. վասն այն ո՛չ կարէ որդի առնել ինչ յանձնէ *իւրմէ* թարց հօր որպէս ասացաք: - 45. Այլ որպէս բանին սեպհական է և բնութեամբ և ո՛չ ստացմամբ, այսպէս իմացիր և մարմնոյն վասն անճառ միաւորութեան բանին զի *իւր* է մարմինն. վասն այն ոչ ինչ բանին է՝ ասի մարմնոյն: - 46. Եւ դարձեալ՝ զի այժմ ասէ զհայր ճշմարիտ աստուած, և զոր առաքեցեր, են շաղկա՛պ է. ցուցանէ՛ շաղկապ գրովն և *զիւր* աստուածութիւնն ընդ հօր: - 47. Դարձեալ՝ փորձիչս այս փառասիրութեամբ յառաջեաց առ քրիստոս. ուստի և ի բանից *իւրոց* երևի թէ ամենայն պատուիրանացն պահպանօղ եմ. զոր տէրն պակաս լինել յանդիմանեաց: - 47. Իսկ յորժամ դառնամք ի մեղաց՝ յորդորէ՛ զմեզ ի ծածուկ իմաստիւքն *իւրովք*, ժուժկալ լինել ի փորձութիւնս և համբերել տանջանաց որով ինքն զփորձ էառ: - 48. Իններորդ՝ զի գալստեամբն *իւրով* եբարձ զանբանութիւնս մեր և զանգիտութիւն. էած զմեզ ի ճշմարիտ գիտութիւն աստուածութեան *իւրոյ*: - 49. Եւ քրիստոս խաղաղութիւն արար յերկինս և յերկրի. և զխաղաղութիւն *իւր* ետ մեզ: - 50. Իսկ զմիւսն գործակից՝ զօրութեամբ անսահմանելի. զի *իւր* ասեն արար գործակից. իսկ բնութեամբ սահմանելի. զի արարած է: - 51. Վեցերորդ՝ որ փոխին այլք յայլոց բնութենէ վասն առատութեան բնութեանն. որպէս կարպասածին ճըճին ունի սա ծնունդ սերմամբ *իւր* զնմանն. և ունի ելումն զկերպասն: - 53. Զի ունին ծնունդ ըզնմանն *իւրեանց*, և ունին զելումն բաց ի ծննդենէն. որպէս ի ձիոյն ձիակապիկն. և յարջառոյն մեղու. և յայլոցն որդն: - 53. Զի որպէս էր հօր ծանօթութիւնն ի նախահարսն, և որդոյն ընդ աղօտ, այլ ի մարմնանալն *իւր* յայտնեցաւ: - 55. Նոյնպէս և հոգին *յիւրում* ժամանակին. յետ խաչելութեանն քրիստոսի և համբառնալոյն առ հայր. և ապա իջանելոյ հոգւոյն. և յայտնելոյ զաստուածութիւնն *իւր*: - 55. Իններորդ՝ թէ արարիչ է աստուած՝ և բան *իւր* և հոգին արարած, ապա և ինքն ո՛չ է պարզ և մէկին՝ այլ բաղադրեալ և ի բազմաց գոյացեալ: - 56. Պատասխանեմք եթէ՝ հոգի աստուծոյ ոմանք զօդս ասեն. որոյ բնական տեղի *իւր* է՛ ի վերայ ջուրց: - 60. Ապա ուրեմն նզովեալք են նոքա ի կանոնաց *իւրեանց*: - 64. Զի որպէս այժմ կարեմք ասել ճշմարտապէս թէ հոգին սուրբ ելանէ ի հօրէ. և վասն ապառնւոյն կարեմք ասել թէ հոգին սուրբ ո՛չ ելանէ յորդւոյ. մինչ այլ ո՛չ ևս ելանէ. և ո՛չ այնպէս էառ զգոյացութիւն և զճշմարտութիւն *իւր*՝ զի ո՛չ ևս երբեք առցէ: - 65. Դարձեալ՝ հոգին սուրբ ելանէ ի հօրէ և առաքի յորդւոյ. և ինքնիշխան կամօք շնչէ զշնորհս *իւր* յորս կամի և որքան: - 66. Մետասաներորդ՝ զի թէ է՛ ինքն բնակարան և տաճար, կազմէ և զմեզ բնակարան և տաճար *իւր*: - 67. Ապա ոչ եղիցի նա որպէս զաստուած ի տաճարս *իւր*. այլ որպէս տաճար ի տաճար: - 67. Եւ կամ յորժամ որպէս *զիւր* բարի շնորհէր իւրայնոցն՝ մարմնապէս փչեալ ի նոսա ասելով՝ «առէք հոգի սուրբ»: - 69. Ստեաց ուրեմն և հայր՝ կոչելով *իւր* որդի զոր ի զաւակէն Դաւթի: - 69. Իսկ թէ առանձնապէս մարդոյն, զիա՞րդ սոսկ մարդ իւրովի մեռանի, և իշխանութեամբ *իւրով* դարձեալ յառնէ: - 70. Երրորդ՝ «աստուած դատաւոր արդար» ասէ սաղմոսն. և վասն քրիստոսի ասէ յօհաննու աւետարանն, ո՛չ եթէ հայր դատէ զոք, այլ զամենայն դատաստան ետ որդւոյ *իւրում*: - 70-71. Երկոտասաներորդ՝ այն որ սկիզբն յաշխարհի ունի՝ և ո՛չ է յառաջ քան զլինիլն *իւր* յաշխարհի՝ ո՛չ ասի գալ յաշխարհս: - 73. Այլ զորօրինակ՝ ոմն անհատ ունի զհասարակ զբնութիւնն լիով *յիւրում* առանձնութեանն: - 74. Նոյնպէս իմա՛ և զաստուածն բան. ունելով զնոյն բնութիւն յառանձնութեան

հւրում...: - 74. Եւ որպէս հուրն ունի յէութեան *հւրում*՝ լոյս և ջերմութիւն: - 75. Զի աստուած է *հւրում* բնութեանն. և նոյն մարդ ըստ նորին բնութեամբ միաւորութեանն: - 75. Որև մարդկութիւնն աստուած էր ըստ նորին բնութեամբ միաւորութեանն. և նոյնն մարդ ըստ *հւրում* յատկութեանն: - 75. Այսպէս և անմահ է բանն ըստ *հւրում* բնութեանն. և նոյնն մահացեալ ըստ միաւորութեանն: - 75. Որև մարդկութիւնն անմահ ըստ միաւորութեանն. և մահացեալ ըստ *հւրոյն* յատկութեանն: - 75. Ուրեմն նա ինքն հաւատարիմ մնայ, ուրանալ զանձն *հւր* ո՛չ կարէ: - 76. Ո՛չ յեղմամբ կամ շփոթմամբ. այլ անշփոթ միաւորութեամբ զբանն մարմին եղեալ և միաւորեալ զբնութիւնս մեր կատարելապէս ընդ *հւրում* աստուածութեանն: - 76. Դարձեալ՝ որպէս բացբարձութեամբն ասի հայր աստուած՝ անսկիզբն և անվախճան. ունելով զայս և զայն ի պարզ միութեան *հւրում*. և ո՛չ է **բ** անձն կամ **բ** բնութիւն: - 77. Դարձեալ՝ որպէս էր որդի հօր յատկութեամբ *հւրով*, և եղև որդի կուսի յատկութեամբ *հւրով*: - 77. Եւ ո՛չ է և ո՛չ ասի **բ** որդի կամ **բ** դէմ և այլն. այլ մի որդի և մի անհատ յատկութեամբ *հւրով*. և մի դէմ. և մի անձն. և մի կերպ. և այլն: - 77-78. Այլ ամենևին անեղ և արարիչ մարմնով *հւրով*: - 78. Այլ ամենևին կատարեալ և միշտ մեծ մարմնով *հւրով*: - 78. Ո՛չ ասի հողեղէն և երկրեղէն վասն հողեղէն մարմնոյն. այլ միշտ յերկնից մարմնով *հւրով*. և ստեղծիչ հողեղինաց և երկրաւորաց: - 78. Եւ ո՛չ ասի մեղաւոր վասն առնլոյ զմեղաւոր մարմինս. այլ միշտ անմեղ մարմնով *հւրով*: - 78. Իսկ յորժամ կամեցաւ արարիչն մարդ լինիլ, բանն աստուած *հւրով* կատարելութեամբն անձամբ և էութեամբ՝ ո՛չ մասամբ, այլ լրիւ միացաւ անճառապէս ի մարմնի: - 82-83. Ո՛չ զմասն ինչ առեալ զմարդոյ. այլ զբոլոր բնութիւնն ժողովեալ անհատ մարդկութեամբն. զհոգի բանական՝ և զմիտս՝ և զմարմինս մեր՝ միաւորեաց ընդ *հւրում* աստուածութեանն անշփոթ և անորոշ միութեամբ: - 83. Բանն աստուած *հւրով* կատարելութեամբն էառ զմարդկայինս բնութիւն. զհոգի և զմարմին և զմիտս. և միաւորեալ ընդ *հւրում* աստուածութեանն՝ եղև մի անձն կատարեալ և մի դէմ: - 84. Եւ չորրորդ՝ զի ամենայն իր բնութեամբ *հւրով* միանայ և ո՛չ արտաքոյ բնութեան. որպէս հուր ընդ երկաթ՝ և հոգի ընդ մարմին միաւորի: - 85. Այսպէս և բանն աստուած կատարէր մի ներգործութիւն մարմնով *հւրով*. զի միաւորութիւն բնութեանցն առանց փոփոխման և բաժանման է: - 86. Այլ անձնաւոր գոյացութիւն ի ներքոյ եղեալ ենթակայաբար մարդկութեան *հւրոյ*: - 88. Նոյնպէս բանն աստուած որպէս է՛ բոլոր յաստուածութիւնն *հւր*, նոյնպէս բոլորն է ի մարդկութիւնն *հւր* միաւորեալ: - 89. Երկրորդ՝ որպէս անբաժանելի մնայ սե՛ռ ի տեսակս. և բանն աստուած անբաժանելի՛ է միաւորեալ ի մարդկութիւնն *հւր*: - 89. Նոյնպէս և քրիստոսն անուն՝ և տէր՝ և աստուած՝ և այլն՝ զո՛յգ և հաւասա՛ր է մարդկութեան *հւրոյ* և աստուածութեանն. և ո՛չ առաւել և նուազ. կամ տկար և հզօր. կամ անգէտ և ամենագէտ. և որ ինչ այսմ նման: - 89. Ահա և այսու ի վեր է նա. զի յէակցէ հոգւոյ *հւրմէ*՝ և ի բնութեամբ հօրէ: - 95. Զի թէ գոյացութիւն՝ և միաւորեալ է ընդ գոյացութիւն բանին, զիա՞րդ ո՛չ գիտէ զաստուածութիւն *հւր*: - 95. Վասն զի իմաստունք մաքառին ընդ դէմ հաւատոց. և քննութեամբ մտաց ո՛չ կարեն հասանիլ. և զրկին ի փրկութենէ *հւրեանց*: - 96. Եւ կամ բանն զմարդկութիւնն *հւր* զրկեաց ի գիտութենէն և ո՛չ ետ: - 96. Բայց կամեցաւ և յայտնեաց զինքն որդի և զհայր՝ ի ձեռն նշանաց աշակերտաց *հւրոց*. որպէս ի պտղոյն ծառն երևի: - 96. Ա՛րդ՝ եթէ յայտնեաց զինքն աշակերտաց *հւրոց*. և մարդկութեան *հւրոյ* ո՛չ յայտնեաց, եղիցի ինքն տգէտ քան զաշակերտսն *հւր*. և կամ ոչ ինչ յայտնեաց զոր ինքն ո՛չ գիտաց: - 96-97. Այլ որ զայլոց սիրտս գիտէ՝ ապա առաւել *զիւրն* գիտէ: - 97. Ա՛րդ՝ եթէ մի անձն խոստովանիս քրիստոսի, և բնութիւն մարդոյն միացեալ ի յանձն բանին, զոր ինչ բանին է բնութեամբ, ամենայնն եղիցի և մարմնոյն *հւրոյ* միաւորութեամբ: - 98. Ա՛րդ՝ դատէ որդի ո՛չ միայն ըստ աստուածութեան *հւրում*. այլ և ըստ մարդկութեանն: - 100. Այսպէս զի հոգին քրիստոսի ճանաչէ զամենայն բովանդակ կարողութիւնն *հւր*. և զամենայն յորս կարէ: - 100. Իսկ հասարակն՝ զի բոլոր բանն աստուած *հւրով* կատարելութեամբն էառ զբոլոր և կատարեալ մարդկային բնութիւնս. և եղև աստուածն կատարեալ՝ մարդ կատարեալ: - 106. Նախ՝ զի բանն աստուած էառ զմարդկայինս բնութիւն և միաւորեաց ընդ աստուածութեան *հւրում*...: - 106-107. Որպէս մի է արեգակն և սպիտակ և դեղին լոյս *հւր*: - 107. Եւ մի է հուր և լոյս և ջերմութիւն *հւր*: - 107. Եւ որպէս մի է հոգի և բան և կենդանութիւն *հւր*. որ է՛ խօսքն և շունչն: - 107. Եւ մի է միտք և իմացումն և կամք *հւր*: - 107. Նմանապէս և արարիչն աստուած. ներքոյ և հիմն է ամենեցուն որ կրէ զամենայն բանիւ զօրութեան *հւրոյ*: - 110. Երկոտասաներորդ՝ զի ընդ բազումս բազմանայ, և ի միութեան *հւրում* կայ և մնայ ըստ միոյն օրինակի: - 110. Երբեմն նախասահմանութիւն ըստ պօղոսի՝ «սահմանելոյ որդոյն աստուծոյ». և թէ՝ նախ սահմանեաց զմեզ աստուած ի կամս *հւր* իբր անփոփոխելի սահմանադրութիւն: - 112. Եւ որպէս մի է արեգակն, և բազմանայ ի ներգործութիւնս *հւր*: - 113. Ա՛րդ՝ կարգաւո՛ր է զի անեղն աստուած՝ զանեղն ըստ տեսութեան՝ յեղելութիւն ածցէ ըստ գոյացութեան

իւրեանց: - 114. Զի ի մի և ի նոյն բանն աստուած տեսանեն զաստուած, և տեսանեն զեղեալքս ի յարացոյցն *իւրեանց*: - 120. Դարձեալ՝ հրեշտակք միշտ առաւելուն ի տեսութիւնս *իւրեանց*: - 120. Նախ՝ զի իմացումն խոնարհի ի յիմացեալն որ առաջի *իւր*: - 120. Երկրորդ՝ զի զամենայն է քրիստոս ի նախագաղափար բանն *իւր* ժողովեալ ունի...: - 121. Նոյն պարզ և աստուածային բանն է ճշմարտութիւնն. որ ո՛չ ունի ինչ ստութիւն և հակառակ *իւր*: - 121. Եւ տէր մեր չորիւք կատարեաց զտարի տնօրէնութեան *իւրոյ*: - 126. Դարձեալ՝ նախանձո՛տ է և նախանձելի. այսինքն նախանձո՛տ է իբր զսիրեցօղ. և նախանձելի իբր զսիրելի. զի շարժէ՛ զմեզ ի սէր *իւր*: - 128. Եօթներորդ՝ սկիզբն և վախճան գիտութեամբն ասի. զի զսկիզբն էից և զկատարածն ի ներքոյ *իւր* ամենահաս գիտութեանն բովանդակեալ ունի: - 129-130. Երրորդ՝ է՛ գործ նախախնամութեան. զի ըստ ընտանի կարողութեան *իւրեանց*՝ համեմատապէս զպարգևս ընկալցին. զի մի վնասեսցին փոքունքն մեծամեծօք. և թերի մնացին մեծամեծքն սակաւուք: - 130. Երրորդ՝ զի վերինքն զներքնոցն ունին բոլորապէս զամենայն. և ներքինքն զվերնոցն մասնաբար ըստ չափու *իւրեանց*. և քահանայապետն ունի զաստիճան ներքնոցն բոլորապէս. և ներքինք զվերին քահանայապետիցն մասնապէս: - 136. Այլ արդ՝ շնորհքն ըստ *իւրում* ինքնութեան է՛ անեղ՝ յանեղ է էն յառաջեալ, և նախախնամաբար եղելոցս հաղորդի, և *յիւրմէ* էութենէն ո՛չ փոփոխի: - 140. Եւ դարձեալ՝ զբազումքս միաւորէ՛ ինքեամբ՝ առ պատճառն *իւր*. որպէս լոյս արևու ի բազում տեսութիւնս: - 140. Վասն երրորդին անչա՞փ է թէ չափաւոր՝ գիտելի՛ է, զի անչա՛փ է շնորհն ըստ *իւրում* ինքնութեան. այլ չափաւորի՛ ըստ տըւողին կամաց և ըստ ընդունողին կարեաց. որպէս բան մարդոյ ի լսելիս: - 140. Ի յինքն՝ զի իւրաքանչիւր ոք սիրէ զինքն և կամի զգոյն *իւր*: - 143. Եւ ասեն՝ օրհնեալ փառք տեառն ի տեղւոջ *իւրում*: - 144. Այլ և հրեշտակն խօսի ընդ աստուծոյ. զի զբաղձանս *իւր* ընծայէ՛ նմա: - 145. Իսկ խօսի հրեշտակն ընդ դիւին՝ ցուցանելով նմա զտեսակս իմացման *իւրոյ* առանց լուսաւորութեան իմն: - 145. Զի ընդ *իւր* անկումն ի պատուոյ այնչափ չէ՛ տրտում, որքան ընդ մարդոյն փառաւորիլն: - 146. Կանխագէտ եղև՞ անկման *իւրոյ*՝ թէ ոչ: - 147. Այլ առ ժամայն հպարտութեամբն ուռուցաւ և ի ճշմարտութենէ լուսոյն դարձոյց զանձն *իւր* և խաւարեցաւ: - 147. Եւ թէպէտ լոյս կերպարանի այժմ, բայց չտեսնու զլոյս *իւր*. որպէս և ո՛չ մեք զմեր հոգւոյս: - 147. Նախ՝ յորժամ սերօբէն ասէր սուրբ, և միւսն երկրորդէր զնոյն. և սա՛ լռեաց զփառաբանութիւն ընկերին երկրորդել աստուծոյ, թէ փառքն ի վերայ *իւր* անկանի և աստուածանայ որպէս ասաց պօղոս: - 147. Որև կործանմամբն *իւրով* չարչարեաց զվերին դասքն սրտմտութեամբ, և զներքին դասքն սասանմամբ, և զհամակամսն ընդ ինքեան քարշեաց: - 148. Եւ կոչի արուսեակ դարձեալ, զի քան զայլս՝ *իւր* լուսոյ գեղեցկութիւնն առաւել կուրացոյց զինքն: - 148. Եւ ցուցցէ թէ իշխան և գլուխ էր սադայէլ *իւրոյ* դասուցն: - 148. Զլաւագոյն կայս զոր աստուած տուեալ էր նմա՝ կամեցաւ ակամայ յաստուծոյ *ի՛ւր* շորթել. և այլոցն բռնաբար տիրապետել և հրամայել: - 149. Վասն զարդու գործոց *իւրոց*. որպէս նըկարիչ զթուխ գոյնն ի ներքոյ դնէ՝ զի սպիտակն և այլ պատւականքն երևեսցին: - 149. Զայսմ վիշապէ՛ ասէ՝ զգլուխ վիշապին փրկիչն ջախջախեաց ի յորդանան. այն է որ զամենայն ջուրս ծովուն յակնակապիճս *իւր* ընդունէր: - 151. Երրորդ՝ վասն գոյացութեան *իւրոյ* որ անկաւ ի հրեղէն դասուցն: - 151. Զի զորս քրտամբք և աշխատութեամբ յաղթէ՝ զնոյն պսակն ի գլուխն *իւր* դնէ: - 152. Նոյնպէս և առ մեզ՝ որք մրցին և ջանան ընդ դէմ բանսարկուին և մեռուցանեն զէ գլուխ նորա՝ նոքա զնոյն պսակն ժուժկալութեամբ և առաքինութեամբ ընդունին ի գլուխս *իւրեանց* յիւրաքանչիւրոցն զորս կոխեն և յաղթահարեն...: - 152. Դարձեալ զպայծառացեալսն մկրտութեամբ որպէս զաստեղս և յերկինս եդեալ զխորհուրդս *իւրեանց*: - 152. Տեղական անկումն եղև դիւաց ի սկիզբն ստեղծման *իւրեանց* վասն ամբարտաւանութեան և մախանաց ընդդէմ արարչին փառաց. ուստի անկաւ յերկնից ի դասուց հրեշտակաց և ի փառաց *իւրեանց* որպէս ասացաւ յառաջագոյն: - 153. Երրորդ՝ անկումն նոցա է՛ր ակնկալութիւն տանջանցն. և զայս մինչ ի քրիստոս ո՛չ գիտացին զպատրաստեալ տանջանս *իւրեանց*...: - 153. Չորրորդ՝ անկումն է ի զօրութենէ *իւրեանց* մինչ անգործ եղեալ մատնին. և այս կրկին: - 153. Յնգետասաներորդ՝ զի մարդ յետ ստեղծանելոյն ո՛չ է ընդ ստեղծուածս *իւր*...: - 157. ...այսպէս իմաստութեամբ և նախախնամէ՛ զբոլորն՝ և զի իւրաքանչիւրսն ըստ *իւրում* պիտոյից զանազանապէս: - 157. Որպէս արդարոց անկանիլ ի փորձութիւնս և զանազան վնասս վասն օգտութեան *իւր*՝ և կամ այլոց: - 158. Մետասաներորդ՝ որպէս հայրն զորդին գան հարու զի զգաստացեալ մի՛ զրկեսցի ի ժառանգութենէ հայրենեացն. այսպէս և աստուած զսուրբս և զսիրելիս *իւր* խրատէ՛: - 159. Երեքտասաներորդ՝ զի տկար մարմնով անմարմին և զօրաւոր թշնամոյն յաղթեսցեն. որով աստուած իսկապէս փառաւորի. տեսանելով զտկարն յաղթել զօրաւորին ըստ այնմ որ զախորժակս *իւր* յայտնէ՛ր սիրելոյն՝ «շա՛տ է քեզ շնորհ իմ. զի զօրութիւն իմ ի տկարութեան քում կատարի». այսինքն թէ՝

որպէս ես աստուածային մարմնոյս զօրութեամբն յաղթեցի փործողին, նոյնպէս և դու շնորհօք իմովք՝ տկար մարմնով քո՝ յաղթես և նկուն առնես զնա: - 159. Չորեքտասաներորդ՝ զի գիտասցէ սատանայ զտկարութիւն *հւր*՝ թէ ո՛չ միայն յաստուծոյ, այլ և ի մարդկանէ յաղթի...: - 159. Նախ է՛ բարի՝ որ ինքն վասն *հւր* խնդրի. որպէս առողջութիւն: - 160. Չորրորդ՝ զի յետ փործութեան աստուած զպսակն պարգևէ. և յետ փործութեանն սատանայ, ընդ *հւր* ի կորուստն յաւիտենական սպանանէ: - 161. Իսկ թէ կամիս ուսանիլ թէ զի՞նչ է նիւթ պսակին. որ ինչ առ աստուածութեան *հւրում* մեծութիւն գտանի, զա՛յն պատրաստեաց սիրելեաց *հւրոց*. զոր ո՛չ կարեմ զմտաւ ածել. կամ վայրապար լսելեօք լսել: - 161. Նախ որպէս ցուցաւ միշտ է աստուած էութեամբ և ներգործութեամբ. առ ինքեան միշտ է, և ներգործութիւն *հւր* առ ա՛յլս: - 162. Առաջին է նախագաղափար տեսութիւն արարչին. որպէս նախ քան զժամանակ անսկիզբն յաւիտենիւ. և Երկրորդ սկիզբն է ի ժամանակի լինելութեան *հւրոյ*: - 163. Այլ տեսցուք զայս և յօրինակս ճշմարտութեան. զի ադամ յետ միոյ յանցանացն ո՛չ մատոյց պատարագ զամենայն աւուրս կենաց *հւրոց*. այլ որդւո՛ցն հրամայէր մատուցանել: - 167. Նախ՝ զի զգոլն *հւրեանց* ունէին ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ. թէպէտ յետո՛յ ընկալան գոյացութիւնս յինքեանս. որպէս տաճար ի միտս շինողին: - 170. Իսկ Առնելն՝ յարարածոց յայտ է. և Կրել զնոսա բանիւ զօրութեան *հւրոյ* ըստ առաքելոյ: - 172. Եւ թէպէտ ի յէութիւնս *հւրեանց* յետոյ, սակայն ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ, գոյին յառաջ քան զլինիլն *հւրեանց* էութեամբ, և յետոյ եղեն ըստ նոյն նմանութեան: - 172. Նախ՝ զի ասեմք եթէ աշխարհ յառաջ քան զլինիլն *հւր* գոյր ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ. ապա ուրեմն ո՛չ է յոչ ուրեքէ յոչ երբեքէ: - 173. Այսինքն կամօք է՝ զի գիտութիւնն և կամքն առաջնորդէ՛ գործոյն և հնարաւոր է՛ առնել զայս՝ և առնել զայն, զոր և կամեսցի. որպէս մարդ զի տէր է գործոյ *հւրոյ*՝ առնելոյ և ոչ առնելոյ: - 173. Եւ յա՛յտ է զի եզական և անհատն մարդ՝ է զանազանեալ *հւր* յատուկ որակութեամբն: - 174. Զի աննիւթ և պա՛րզ էութիւն է աստուած. և յառաջ էած յոչընչէ զաննիւթ էութիւնքս. այսինքն զգոյացութիւն, զքանակ, զորակ, և զայլսն. և *հւրով* զօրութեամբն ի միասին ժողովեալ կազմեաց մարմնական նիւթ: - 175. Հինգերորդ՝ զի առանձին բնութեամբ սոքա ի մի էութիւն ժողովեալ խառնին. և մի բնութիւն նիւթոյ կատարեն. և ի բնութիւնս *հւրեանց* ո՛չ շփոթին և այլայլին: - 176. Երկրորդ՝ զի առաջին և սկիզբն է թուոց. որպէս միակն թիւ բազմանայ և խառնի յայլս, այսինքն՝ ի **Ժ**. ի **Ճ**. ի **Ռ**. և ի բիւրն. և ի միութենէն *հւրմէ* ո՛չ որոշի: - 178. Նոյնպէս և այբն խառնի ի թաւ և ի լերկ, ի սուղ և յերկար, և միաբանի ընդ նոսա, և ի մի բնութենէ *հւրմէ* ո՛չ որոշի կամ այլայլի: - 178. Բարութիւնն աստուծոյ. զի իցեն՝ որոց զբարութիւն *հւր* հաղորդէ՛: - 179. Չորրորդ՝ հաւասարակշիռ է երկիրս բոլորակի. և յամենայն կողմանէ ծանրութիւնն ի մէջն ժողովի. և այսպէս ինքն ի վերայ *հւր* հաստատեալ է: - 182. Վեցերորդ՝ բանն աստուծոյ կրէ՛ զամենայն զօրութեամբ *հւրով*...: - 182. Երկրորդ՝ զի բոլորակ ձևն պարունակօ՛ղ է. և երկինքն զամենայն պարունակեալ ունի ի ծոց *հւր*: - 182. Երրորդ՝ զի բոլորակն սո՛ւր է ի շարժումն. և երկինքն սրագո՛յն է ի շարժումն, որ ի շրջիլն *հւրում* շօշափէ՛ զերկիր ի մի կէտ: - 182. Երրորդ՝ զի վեցեակ թիւն ի մէջ ամենայն թուոց առաջին կատարեալ է. և **Զ** թիւն է ի բոլորակ ձևն. զի որ քան է ի միջին կիտէն ի բոլոր ծիրն, վեց այնչափ է *հւր* բոլորակ ծիրն: - 182-183. Նախ՝ զի մարմին է բարձր. որ և ի սահմանս *հւր* նախադրի: - 184. Իններորդ՝ զի մշտակա՛յ է ի պարունակութիւնս *հւր*. այսինքն զի ո՛չ ունի այլայլումն և փոփոխումն ըստ անարգ շարժութեան երկրի: - 184. Եօթներորդ՝ ի ծոց *հւր* ունի զամենայն: - 184. Հինգերորդ՝ զի դիրքն *հւր* մեծ է. թէպէտ և առ մեզ փոքր: - 186. Վեցերորդ՝ զի հաստա՛տ է ի դիրս *հւր*: - 186. Որ և զծովս և զաղբերս և զհեր և զղեղս առաւելու ընդ *հւր* և նւազէ՛: - 187. Իսկ մոլորակքն ի գօտիս *հւրեանց* շարժականք են. զի բարձրանան և խոնարհին: - 189. Վեցերորդ Փայլածուն. զոր օտարիտ կոչեն. միշտ շրջի ընդ արեգականն. և սակաւ հեռանայ ի նմանէ. զընթացս *հւր* կատարէ՛ **ՅԼԸ** աւուրս. **Ժ** օր պակաս քան զլուսաբերն. և այլք թէ **Գ** ամիս: - 189. Զի արեգակն յամենայն աւուր զընթացս *հւր* կատարէ՛ **ԻԴ** ժամ, և **Ժ** մասն և կէս: - 190. Հինգերորդ՝ զի մարդն տէր և իշխա՛ն է երկրաւորացս, գիտասցէ ըստ կարգի զիշխանութիւնն *հւր* ուղղել. և մի՛ անկարգ և անիրաւ: - 192. Իսկ աստեղագէտք զհասարակ օրն. յորում արեգակն ի բարձրութիւնս *հւր* հասանէ: - 194. Իսկ գիշեր յարութեանն քրիստոսի՝ փոխեաց զայս կարգ. զի յարութեամբն *հւրով* եհան զմեզ ի լոյս շնորհաց և արդարութեան: - 194. Եւ զի արեգակն ի բարձրութիւն *հւր* է: - 196. Եւ զի դառնան ամենայնքն ի բնակութիւնս *հւրեանց*: - 196. Եւ զի արևն է ի բարձրութիւն *հւր*: - 197. Եւ դարձեալ ի գարունն բուսանին բոյսք. և յամառն կատարին. և յաշունն ժողովին. և ի ձմեռն վայելեն. և յիւրաքանչիւր ժամանակս՝ *հւր* գործն առաւելու: - 198. Ուսաք յիմաստնոց թէ՝ ի բաժանիլ լեզուաց **ՀԲ** տանուտերանց, և ի գնալն յիւրաքանչիւր տեղիս ի հեռու կամ ի մօտաւոր աշխարհս. զօրն զայն տարեմուտս կարգեցին. և ուսուցին որդւոց *հւրեանց* պատուեալ զօրն զայն տրօք

ընչից: - 200. Եւ դարձեալ՝ արք իմաստունք սահմանեն զտունս *իւրեանց* ի գալ ձմերան: - 200. Բայց սոքա և յոյնք *իւրեանց* ամսամտօք ո՛չ վարին. այլ ծառայաբար զհետ երթան այլոց: - 201. Յունվարի. այս յովանն է նախնին *իւրեանց*: - 201. Եւ կամ հո՛ղմ է արտաքս թիւրեալ ի ճանապարհէ՛ *իւրմէ*. և ի խոռոչս երկրի մտեալ. և վասն թանձրութեան երկրին շարժէ զնա մինչև գտանէ ելս և ապա՛ դադարի: - 206. Տասներորդ՝ յորժամ ջնջի ամպն, վերըստին պայծառանայ օդն յառաջին մաքրութիւնն *իւր*: - 206. Երրորդ՝ զի կրէ՛ զջուր ի մէջ *իւր*, և յեզերս, և ի վերայ երեսացն: - 210. Եւ զի ի միջին կիտէն *իւր* ըմբռնի անշարժ: - 211. Դարձեալ՝ յետ մահու հոգի մարդոյն ծաղկի և գեղեցկանայ առաքինութեամբն *իւրով* և բնական պայծառութեամբն: - 213. Չորրորդ՝ ցուցանեն զստեղծօղն *իւրեանց* յերկինս գոլ. վասն այն ի վե՛ր ճեպին: - 214. Նա՛խ՝ զի եղեն ի գովեստ փառաց *իւրոց:* - 217. Երկրորդ՝ վասն հպարտութեան մարդոյն. զի յորժամ խայթեսցեն զնա՝ ծանիցէ զտկարութիւն *իւր*. որ և զփարաւոն ո՛չ թէ առիւծք կամ առջք հարին, այլ ճանճք և մժղուկք տանջեցին: - 217. Զի մարդս բազում իրօք զբաղեալ է ի միտս. իսկ նոքա միայն ի բնութիւնս *իւրեանց* փութով ճանաչեն: - 218. Չորրորդ՝ զի զտգիտութիւն *իւր* լուասցէ, և ապա՛ զգիտութիւն ուսցի: - 218. Եւ զի թև և ոտք եղև չարին, թևք և ոտք *իւր* կտրեցան: - 219. Եւ զի մերկացոյց զնախաստեղծքն ի փառաց, զխորխ *իւր* մերկանայ: - 219. Վեցերորդ՝ բարերարն աստուած *իւր* արարչութեանն կցորդեաց զադամ՝ անուանս դնելովն: - 219. Նա՛խ՝ զի յորժամ մարդն անհնազանդ եղև տեառն *իւրոյ* արարչին, յիրաւի անհնազանդք եղեն և մարդոյն անասունք տուեալ նմա ի ծառայութիւն: - 220. Երկրորդ՝ զի ցոր քան իշխէր ինքն ի վերայ անասնական մասանց *իւրոց* որպէս ասացաք, իշխէր և ի վերայ արտաքին անասնոց և գազանաց. իսկ յորժամ ապստամբեցին ներքինքն բանականին տեառն իւրեանց՝ ապստամբեցին և արտաքինքն մարդոյն տեառն *իւրեանց:* - 220. Երկրորդ՝ զի ցոր քան իշխէր ինքն ի վերայ անասնական մասանց իւրոց որպէս ասացաք, իշխէր և ի վերայ արտաքին անասնոց և գազանաց. իսկ յորժամ ապստամբեցին ներքինքն բանականին տեառն *իւրեանց*՝ ապստամբեցին և արտաքինքն մարդոյն տեառն *իւրեանց*: - 220. Յայն՝ զի փայտ դրախտին անփուտ է. և տերևն անփտելի. և պտուղն անճորելի. և ծաղիկն անթառամելի. և աստուծոյ տնկեալ ձեռօք *իւր*. տեղի անապական ձեռագործին ադամայ: - 223. Վեցերորդ՝ զի տեսցէ ադամ թէ յապականացու հողոյս անապական մարմին կազմեցաւ վասն փառաց. և յորժամ կորոյս մեղօքն եղև ապականացու, ինքն իցէ պատճառ ապականութեան *իւրոյ*: - 229. Եւ զկրկնակի կենաց վայելումն ըստ խառնեալ էութեան *իւրոյ*. զի թէ զաստուածայինսն բերցէ յինքեան ըստ որում ի պատկերն եղև, վերափոխեսցի անմահ կենօք ի պատրաստեալն ժառանգութիւն: - 231. Ասեմք թէ՝ սոքա ի մասնաւոր հոգւոյն բարի են բնաւորեալ նախանձ ցանկութիւն և այլն. և վասն բարւո՛յ են եդեալ. այլ մարդն կամօք *իւրովք* փոխէ՛ զբնական բարին ի չարն: - 237. Նախ՝ զի ոչ ոք ճանաչէր զհայր կամ զեղբայր *իւր*. այլ ես զքեզ հայր գիտէի, և դու զայլ ոմն եղբայր. և լինէր մեծ շփոթումն: - 238. Երկրորդ՝ զի ոչ հարազատ որդին սեպհականէր զժառանգութիւնս հօր. այլ օտարն ի մեծութիւն հասանէր, և *իւրն* չքաւորութեամբ տառապէր: - 238. Չորրորդ՝ զի ո՛չ ճանաչէր այր զկին *իւր*, և ոչ կին զայր *իւր*. և լինէր անօրէն խառնակումն. որպէս յուդայ զնու *իւր* զթամար ո՛չ ճանաչեաց. և ո՛չ ղովտ զդստերսն *իւր*: - 238. Տասներորդ՝ զի և բանականս մարդ՝ քան զանբան կենդանիս տգէտ լինէր. վասն զի ամենայն կենդանի ունի բնական ճանաչումն *իւրոց* և օտարաց. ըստ այնմ որ արագիլ արդար՝ կերակրէ *զհիւր* ծնօղսն միայն. և տատրակ մենացեալ ի զուգակցէն, ո՛չ զուգի ընդ ա՛յլ տատրակի: - 238-239. Եւ չորքոտանիք զծնունդս *իւրեանց* դիեցուցանեն և խնամեն: - 239. Նմանապէս և այն. յորժամ զամենայն ինչ թողումք և ի լոյս ճրագին նայիմք. զի ազգական է *իւր*՝ զայն սիրէ և տեսանէ: - 239. Առաջինն սիրտն է՛ թագաւոր անձինն. տա՛ք է և չոր. և *իւր* տանուտէր արեգակն է: - 241. Երկրորդն ուղեղ գլխոյն է. հով է և գէճ ընդ դէմ սրտին ջերմութեանն և չորութեանն. զի բարեխառնեսցէ՛ զնոսա. և *իւր* տանուտէր լուսինն է: - 241. Զի սիրտն ունի բ տուն. ի յաջ կողմն *իւր* զարիւնն ժողովեալ որ առնու ի լերդէն: - 244. Վասն այնորիկ զօրութեամբ սիրոյն շարժի առ աստուած ի միջին կէտ *իւր*. զի գերազանցապէս հեշտասցի ի նա՛: - 249. Ի խորհուրդն և ի բանն *իւր*: - 250. Այլ ա՛րդ ի յանբանսն ո՛չ է առաքինութիւն որով սրբի ի մեղաց. ապա պարտ է զի փոխեսցի ի ներքինն *իւր* որ է՛ տունկն. և նման կենդանւոյն զի աճէ՛: - 252. Եւ թէ այդպէս է, ուրեմն ի հրամանն աստուծոյ ո՛չ է նոր. այլ ի գոյացութիւն *իւր* նո՛ր է: - 258. Նախախնամութեամբ՝ ո՛չ որպէս փտելով կամ ծնանելով զմարմին ի մարմնոց. այլ յառաջ բերէ զպատկերն *իւր* որպէս ինքն գիտէ: - 258. Եւ ստեղծմամբ զի ըստ գոյութեան *իւրոյ* շնորհօքն աստուծոյ նո՛ր պարգևեցաւ ընդ լինելութեան մարմնոյ: - 258. Զորօրինակ՝ արուեստաւոր ոք կամիցի դրօշել ի քարեայ պատկեր, նախ նկարէ՛ ի միտս *իւր* զձև պատկերին. և ապա հատանէ զքարն և տաշէ՛ և դրօշմէ՛ զկերպն ըստ այնմ նմանութեանն որ էր ի միտս ձևացեալ: - 258. Նմանապէս և

արուեստաւորն աստուած նախանկար տեսութեամբն ունի ի միտս *իւր* նախքան զլինիլն մարդոյն՝ զորպիսիութիւնն. զորքանութիւնն. և զայլն. իսկ արուեստն որ է արարչադիր հրամանն, ազդէ՛ ի նիւթն. և զի անկատա՛ր է նիւթն, անկատար տայ և նմա հոգի զտնկականն: - 258. Եւ զորօրինակ՝ մի է բոլորն մասամբ *իւրով*. այսպէս մի է բոլոր հոգի, և սոքա մասունք նորա: - 259. Եւ որպէս ասէ արիստոտէլ զերեք թիւն՝ որ մի ունի զէութիւն *իւր*. այլ երկուքն և մինն մասունք են նորա: - 259. Եւ յայնժամ զգայականն և տնկականն ո՛չ ունին զներգործութիւն *իւրեանց* ի կազմողական զօրութենէն. այլ ի նոյն ինքն ի հոգոյն: - 260. Եւ յորժամ ծագէ՛ արեգակն, յայնժամ և նշոյլքն *իւր* ընդ *իւր* ծագեն և ինքեամբ լուսաւորեն զմեզ որպէս նախ նշուլիւքն: - 260. Եւ յորժամ բաժանի արեգակն ի մէնջ, նշոյլքն *իւր* անբաժանելի են ի նմանէ: - 260. Ոմանք ըստ ազգի և տեսակի *իւրեանց* հով և ջերմ՝ չոր և գէջ գոլով, փութով կամ յապաղելով բուսանին: - 261. Արդ՝ տնկական զօրութիւնն բնականապէս՝ է նիւթն. որով կազմի և պատրաստի նիւթն առ տեսակս ազգի *իւրեանց*: - 262. Վասն որոյ ըստ թուոյ զօրութեան *իւրոյ* որ է՛ սնանիլն աճիլն և ծնանելն, յերեք ամիսս ծնանի զպտուղս. որպէս ցորեան և այլքն: - 262. Ասեմք թէպէտ նիւթն ի չորից տարերց է, այլ տնկականն զօրացեալ քան զնիւթն՝ ըստ *իւրոյ* մասանցն ծնանի. զի ծնանիլն տնկականին է. այլ և ունի զտարերացն թիւ. զի յամիսս չորս կատարի այն՝ որ յառաջ ծնաւ: - 262-263. Կամ ըստ ազգի *իւրեանց*, և կամ ըստ տեղւոյն և ժամանակին ցրտութեան և ջերմութեան և այլն: - 263. Եւ կամ ըստ ազգի *իւրեանց* և ըստ տեղւոյն և ժամանակին փութան և յապաղեն զծնունդն: - 263. Զի **Ժ** ի չորից ծնանի. և չորսն տարրական է. վասն որոյ ի նմա կարէ մարդ ծնանիլ զնմանն *իւր*: - 265. Դարձեալ՝ ամենայն իր առաւել ունի զօրութիւն ի տեսակս *իւր*՝ քան ի յայլս. որպէս ջուր առաւել զօրաւոր է ի գետս՝ քան ի յերկիր խառնեալ. և տընկականն առաւել է ի տունկս՝ քան յանասունս: - 266. Իսկ տնկականն միայն գործ է ի կերակրիլն և աճիլն, նա նկարէ յինքեան ի զգայութեանցն և ի մտացն ըստ տկարութեան *իւրոյ* անկարգաբար երևեցուցեալ ի յիշատակարանս մտացն որպէս ասացաք: - 268. Ա՛րդ՝ աստուածային գեղեցկութիւնն ո՛չ այսու երանգօք զարդարի զի զմեզ ի նմանն *իւր* կազմեսցէ: - 271. Այսպէս իսկապէս թագաւորն ամենայն աշխարհի՝ ստեղծեաց զմարդն ըստ պատկերի *իւրոյ*: - 271. Իններորդ՝ անշարժ նոյնութեամբ *իւրով* զամենայն քննէ և իմանայ. այսպէս և միտք առ մարդն գոլով զգիտութիւն էիցս քննէ: - 271. Եւ յայնժամ մերկանայ զպատիւն *իւր*, և առնէ զյատկութիւնս անասնոց: - 274. Իսկ անասունք սիրեն միայն զսննդակիցս *իւրեանց*: - 274. Դարձեալ մարդո՛յն է ունել օրինաւոր ամուսնութիւն առ զուգակիցս *իւր*: - 274. Նա՛խ՝ զի յառնէ՛ *իւրմէ* առաւ: - 276. Վասն այսր պատճառի կոչեաց զանուն կնոջ *իւրոյ* կեանս. զի աճումն է և ծնունդն և մայր ամենայն կենդանեաց: - 276. Ի քահանայութենէն, զի ո՛չ իշխեաց պատարագ մատուցանել ի կեանս *իւր*: - 279. Վեցերորդ՝ զի յառաջ քան *զիւր* վախճանն ետես զմահ կնոջն և զորդւոյն: - 279. Եւ կամ որպէս ճանապարհորդք հեռացեալք ի տանէ՞ յորժամ դարձցին վերստին ի տունս *իւրեանց*, նախ թողուն զվերջին բնակետղն ուստի դիմեցինն երթալ: - 280. Ասեմք եթէ՝ զոր ինչ ի յարութեանն աւուր լինելոց է սրբոցն, զսկիզբն անդանօր սերմանեաց ի նախնի մարդն ադամ. զի թէ *յիւրում* ժամանակին կերեալ էին ի կենաց պտղոյն, լինէին կատարեալ անմահք. և փոխեին յարքայութիւնն: - 282. Եւ ունէր առաջադրեալ *իւր* զերանութիւնն և զքշուառութիւնն. որ է՛ անմահութիւն և մահ: - 282. Եւ զչորեքկին որպիսութիւնս զայսոսիկ երևեցոյց ի մարմինն *ի՛ւր* նախ քան զխաչն: - 282. Եւ զանչարչարութիւնն ի վերնատունն. յորժամ զմարմինն *իւր* ուտել ետ աշակերտացն՝ անչարչարելի էր ներգործութեամբ և ոչ թէ զօրութեամբ: - 282. Տասնե**Է**՝ Գօտէմարտիլն յակոբայ. և անուանն սքանչելի. և հռաքէլ լայր զորդիս *իւր*: - 283. Երկրորդ՝ զի խոնարհ և հնազանդ էր յամենայնի. ուստի մնաց եղբօրն պատարագի. որ *իւրն* **գ** ամսով յառա՛ջ էր հասեալ քան զեղբօրն. այսինքն ծնունդ ոչխարացն քան զպտուղ երկրին...: - 286. Վեցերորդ՝ ի սոցանէ երևի և գործ արդարութեան. որ ընտիրսն աստուծոյ նուիրէր գիտելով զմեծութիւն նորա և զբոլորիցն տուրսն. և զխոտանն *ի՛ւր* թողլով: - 286. Եւ նոյ՝ վասն կուսութեան սրբութեանն **զշ** ամն, և վասն արդար գոլոյն, որում վկայէ՛ մովսէս, «Նո՛յ էր այր արդար կատարեալ յազգի անդ *իւրում*». վասն որոյ ապրեցաւ ինքն և տունն *իւր*. և երկրորդ սկիզբն եղև մարդկութեանն և աշխարհի շինութեան: - 288. Այսպէս և ի նորս սուրբն ստեփաննոս որ եղև առաջին մարտիրոս և վկայ քրիստոսի՝ հեղլով զարիւն *իւր*. տեսանէր բացեալ զերկինս և զյիսուս ընդ աջմէ աստուծոյ: - 288. Երրորդ՝ յուսացաւ կոչել զանուն տեառն աստուծոյ ի յօգնութիւն. զոր մարդիկ յուսահատեալ էին եթէ վասն մեղաց մերոց եթող զմեզ աստուած ի ձեռաց. և նա ի յօգնութիւն կոչեաց զանուն տեառն աստուծոյ. այսինքն զի տէր է՝ ո՛չ գարշի ի ծառայից *իւրոց*. և զի աստուած է՝ էա՛ծ զմեզ աստ ոչ ի կորուսանել, այլ ի կեցուցանել: - 289. Ա՛րդ՝ առաջին դարն որ էր երևակին՝ ընդ երկա՛ր ապրէին մարդիկքն. զի ունի երևակն յերկար ընթանալ զճանապարհն *իւր*. որ ի **Լ** ամն վճարէ զկենդանակերպսն:

- 291. Իսկ ի վերջին դարս որ է՛ լուսնին՝ սակաւակեացք են մարդիկք. զի նա՛ ի լ օրն վճարէ զբոլոր ընթացս *իւր*: - 291. Եւ այլ ևս. նոքա չունէին օրէնք գրաւոր, պա՛րտ էր նոցա յերկար կեալ և ի բնական օրէնս կրթել զծնունդս և զազգս *իւրեանց*: - 291. Իսկ այժմ ամենայն ոք ի գրեալսն ուսանի զպատուիրանս աստուծոյ և ո՛չ ի հարց *իւրեանց*: - 291. Ընդէ՞ր ոչ գիտէ մարդ զկատարած. կենաց *իւրոց* և զկատարած աշխարհի: - 292. Դարձեալ՝ տապանն չորեքկուսի՝ է՛ սուրբ խաչն քառակուսի. որ ժողովէ՛ յերկրպագութիւն *իւր* յամենայն ազգաց և լեզուաց: - 294. **Կամ որպէս ասեն թէ՝ ներսէս անուն արուեստաւոր տապանին՝ շինեաց *իւր* տուն ի վերոյ կողմանէ. և զի ո՛չ էր հրամանաւն աստուծոյ՝ սատակեցաւ նա՛ անդ, և զնորա գէշն ուտէր ագռաւն:** - 294. Հինգերորդ՝ արեամբն ազգակիցեն մարդ և անասուն. վասն որոյ ո՛չ է պարտ մարդոյ զհարազատն *իւր* ուտել: - 295. Եւ դարձեալ՝ այլազգին զհոգին *իւր* սպանեալ է մեղօք. և մեռելոյ զենեալն ո՛չ ուտի. որպէս ի քարէ անկեալն կամ ի կարկատէ՛ հարեալն ո՛չ ուտի: - 296. **Եւ խնդրեցին զտապանն և զնա ոչ գտին. զի ո՛չ է հրաման տալ որ մարդն զարգանդ մօր *իւրոյ* տեսցէ**: - 296. *Իւր* ձեռօքն ցանէր և որթ վաստակէր *իւր* բաւական: - 300. **Նոյ օրհնեաց զսեմ, և սեմայ որդի ո՛չ գոյր նման *իւր* որ օրհնէր զնա**: - 300. Եօթներորդ՝ մելքիսեդեկ ինքնին մատոյց զպատարագն քաղցելոց և ծարաւելոց. որպէս և քրիստոս ո՛չ միջնորդօք հրեշտակաց կամ մարդկան, այլ ինքնին բաշխեաց զմարմին և զարիւն *իւր*՝ քաղցեալ և ծարաւեալ ազգի: - 301. Եւ տէրն մեր նովիմբ աւանդեաց զփրկական մարմին և արիւն *իւր*: - 302. Նոյնպէս և տէրն մեր ետ հաւատացելոցն զկենարար մարմինն և արիւնն *իւր*. յորոց խնդրէ ըզգործս տասնաւոր. այսինքն զկատարեալս. և զկատարումն Ժ բանեան օրհնացն. ի յորս է՛ մաքրութիւն Ժ զգայարանացս որպէս ի վերոյ ասացաւ: - 302. Այլ ազա՛տ գոլով յայսցանէ՝ վասն առաւել սիրոյն աստուծոյ տա՛յ զորդին *իւր* ի զենումն: - 304. Որոյ փոխանակ հայր աստուած ետ զորդին *իւր* վասն գերազանց սիրոյն ի փրկութիւն աշխարհի: - 304. Ութերորդ՝ զի էառ իսահակ զհարսն և ուրախացաւ ի տան մօրն *իւրում* սառայի. որ զվեց ամ փրկեալ գոյր և ո՛չ ոք մտեալ: - 305. Եւ տէրն եբարձ ի յուս *իւր* զփայտ խաչին մինչ ի նոյն տեղի գողգոթային ուր զենանէր իսահակ: - 306. Չորրորդ՝ սառա օրինակ և ծնունդ *իւր*. մարիամ ճշմարտութիւն և ծնեալն *իւր*. և եկեղեցի համանմանութիւն և զաւակք *իւր*: - 307. Եօթներորդ՝ ցնծութիւն եղև իսահակ ազգին *իւրում*. ըստ որում կոչեցաւ իսահակ որ է՛ ծաղր. և ճշմարիտ ցնծութենէ քրիստոս ամենայն հաւատացելոց...: - 307. Հայրն աբրահամ կոչեաց զանուն որդւոյ *իւր* իսահակ: - 307. Հայրն երկնաւոր կոչեաց *զիւր* որդին անդրանիկ: - 307. Նա՛խ՝ զի յանդրանիկ տեսութիւնս *իւր* ընտրեաց զնոսա յառաջ քան զլինիլն աշխարհի, և յետոյ զնոյն անդրանիկսն պատուեաց: - 309. Երրորդ՝ զանդրանիկ կեանս ի դրախտին անարգեաց ադամ և զերկրորդն ընտրեաց. և *իւր* անդրանիկն խոտեցաւ և կրտսերն ընտրեցաւ: - 310. Զի որք կամին՝ լինին անդրանիկ գործովք *իւրեանց*. և որք ոչ կամին՝ փոխին և լինին անարգ և վերջին: - 310. Դարձեալ՝ ամենայն անուն որ կոչի՝ կամ նախ քան զինքն լինի յորմէ անուանի. որպէս հայրն կոչէ՛ զորդին *իւր* մարդ: - 312. Ապա յա՛յտ է՝ զի աստուած ինքն ինքեան նախկին և վերջին՝ հաւասար կամ անհաւասար ո՛չ ասի. վասն այն *իւր* անուն ո՛չ դնէ: - 312. Երկրորդ՝ զի **Խ** քաղաք առին ի բենիամենէ՛ յուդայի ցեղքն վասն շնութեան կնոջն պատահելոյ. և կոտորեցին զնոսա առ հասարակ իեռ արս. և մնաց վեց հարիւր այր զոր յետոյ ստացան ժառանգութիւն *իւրեանց*. որպէս յա՛յտ է ի դատաւորաց վերջքն: - 312. Նոյնպէս և տէր մեր փոխանակ շնացօղ ազգին հրէից ընկալաւ զեկեղեցի կոյս՝ և սուրբ ժողովուրդ *իւր*: - 313. Նոյնպէս և քրիստոս եկն առ եղբարս *իւր* որ էին որդիք դաւթի և աբրահամու և առաջնորդք ժողովրդեանն. և յուդա վաճառեց զնա. և տէր եղև կենդանեաց և մեռելոց և կերակրիչ. զի ազատեաց զհոգիսն ի սովոյ դժոխոցն: - 313. Քսաներորդ, և որպէս յովսէփ եթող զքուրմն և զերկիր նոցա, զոր քրիստոս էր բառնալոց զմեծամեծ մեղսն և զկռապաշտութիւնն. զի ըստ առն և զօրութիւն *իւր*. և ըստ աստուծոյ և գործք *իւր*: - 314. Նոյնպէս և քրիստոս աստ ի գնալն հոգւոց և ի գալստեանն աւուր՝ ընդ առաջ ելանէ սրբոցն և համբուրէ զսիրելիս *իւր*, որպէս հայրն երկնաւոր ի դարձ անառակին: - 315. Նոյնպէս և քրիստոս իմաստութեամբն *իւրով* կերակրէ՛ զնոսա և զգեցուցանէ որպէս իդ երիցանցն, որ տուաւ նոցա արկանելիս սպիտակս. այս է շնորհն մաքրութեան զոր ընկալան ի քրիստոսէ: - 315. Երեքտասաներորդ՝ յորսոյ *իւրոյ* ինքն ուտէ և այլոց տայ: - 316. Եւ տէրն մեր որ զմարմինն և զարիւնն *իւր* ետ ամենայն աշխարհի. նախ ինքն եկեր, և ապա ետ առաքելոցն: - 316. Վեշտասաներորդ՝ զառիւծ ննջեալ ոչ ոք իշխէ զարթուցանել. զի *իւր* կամաւ ննջէ և յառնէ: - 316. Զի թէպէտ հրէա՛յքն խաչեցին, այլ *իւր* կամաւն մեռաւ: - 316. Նոյնպէս և կամաւ իւր յարեաւ: - 316. Իննևժ, ո՛չ յառնէ առիւծն ի տեղւոջէն մինչև հնազանդէ՛ զթշնամիս *իւր*: - 316. Այլ ոտք զհաւատացեալ անդամս *իւր* ասէ. զի սոքա՛ վեցեքին թշնամիքս կոխան լինին հաւատացելոց ի կատարածի: - 317. Քսաներորդ՝ յարուցեալ առիւծն ցրուէ զհակառակս *իւր*: - 317. Յորոց փրկեսցէ զմեզ

և զամենայն հաւատացեալս անուան *իւրոյ* ի յաւիտենական և յանել տանջանաց իրոյն. և մասնաւոր աջակողմեան դասուն և ժառանգ արքայութեանն երկնից կացուսցէ յիսուս քրիստոս տէր մեր. որ է օրհնեալ յաւիտեանս Ամէն: - 317. Եօթներորդ՝ ի մարդեղութեան *իւրում* նստաւ ի լերինն ձիթենեաց և զերանութիւնն աւետարանեաց: - 320. Ութերորդ՝ ի լեառն թաբօր յայտնեաց զփառս աստուածութեան *իւրոյ* և օրհնեաց: - 320. Եւ այսպէս օրհնութիւն սոցա ընդ տեղւոյն *իւրեանց* կայ և մնայ մշտնջենաւոր յիշատակութեամբ: - 320. Ոմանք ասեն թէ՝ բարեկամքն *իւր* որ էին յազգէն եսաւայ ելիփազ. սովփար. և բաղդատ. որք եկին մխիթարել զնա ի վշտացն...: - 320. Զի ասեն թէ՝ յոբայ հէճուպն ի պարսիկս փախեաւ, և անդ զրոյց ետ որ գրեցին *իւրեանց* գրովն. և սողոմոն բերել ետ և սրբագրեաց: - 320. Այլ որ ըստոյգն է ասեն թէ՝ մովսէս գրեաց որպէս պատմութիւն, և սողոմոն ստիքսեաց որպէս *գիւր* բանսն. յետոյ գրեաց և եզրաս հոգւովն աստուծոյ երբ ծախեցան գրեանքն ի հրէից: - 321. Զի՞նչ է որ որդիքն յոբայ պատւէին զօր ծննդեան *իւրեանց* ի միասին ժողովիլով: - 321. Վասն որոյ այսօր ժողովեալ փառս և պատիւ տամք աստուծոյն մերոյ որ յաւիտեան զփառաւորիչս *իւր* փառաւորէ՛: - 321-322. Իսկ այնմ որ ասեն թէ յարբեցութեան մեռան, պատասխանեմք եթէ՝ զմեղս յամենայն աւուր արիւն պատարագացն սրբէ՛ր. իսկ զայնմ աւուր՝ արիւնն *իւրեանց*: - 322. Երկրորդ՝ զի այնչափ խոնարհեցաւ, որ աթոռոյն *իւրմէ* անկաւ ի հեզութիւն և ի յաղբիւսն: - 323. Հինգերորդ՝ ընդ դէմ հպարտացելոյն որ խորհէր զաթոռ *իւր* դնել յամպս և անկաւ յերկիր. նա՛ խոնարհեցաւ յերկիր և ել յերկինս: - 323. Վեցերորդ՝ զի լիցի և պատկեր քրիստոսի որ անմեղութեամբ դատապարտեցաւ, և յառաջին փառսն դարձոյց զնախաստեղծն ծննդօք *իւրովք*: - 325. Երրորդ՝ զի մի հպարտասցի յետ յաղթութեանն սատանայի, խօսեցաւ աստուած և յաղթեաց բանիւ. զի տեսցէ զտկարութիւն *իւր* և խոնարհեսցի: - 325. Եօթներորդ՝ յոբ ի բարեկամացն նախատեալ. և տէր մեր յազգէ *իւրմէ* չարչարեալ և չարախօսեալ: - 327. Իններորդ՝ յոբայ մարմինն նորոգեցաւ յետոյ. և տէր մեր խաչիւն նորոգեաց զպատկերն ադամայ և զծննդոց նորա յարութեամբն *իւրով*: - 327. Առաջին, որպէս ի ծնունդն *իւր* ապրեցաւ մովսէս յարուախեղդ մահուանէն փարաւոնի: - 328. Իսկ քրիստոս խնամարկեալ *իւրոցն* **ժ** սքանչելեօք ի մարմինս նոցա բժշկէր զիէլացիսն: - 328. Եւ տէրն զջուրն ի գինի փոխեաց և զգինին յարիւնն *իւր* սուրբ: - 328. Եւ տէրն **h** աշակերտաց *իւրոց*: - 328. Եւ տէր մեր՝ չարչարողացն *իւրոց* թողութիւն խնդրէր ի հօրէ՛: - 329. Քսանն**է**, մովսէս ի վախճանիլն *իւր*՝ կտակ գրեաց զլինելոցն, և զեկեղեցին յանձնեաց ի կոյսն յեսու: - 329. Եւ տէր մեր զգալուստ հոգւոյն և զկատարած աշխարհի պատմեաց, և յանձնեաց զկոյս տաճար *իւր* ի կոյսն յօհաննէս: - 329. Փարաւոնի դստերն մառի կոչէին. որ արար զմովսէս *իւրն* որդէգիր: - 330. Երկրորդ՝ բնութիւնս ադամայ ել ի դրախտէն և բորոտացաւ զանազան մեղօք. մինչև բանն էարկ ի ծոց աստուածութեան *իւրոյ* և հաստատեցաւ յառաջինն: - 332. Վեցերորդ՝ գետն նշանակէ՛ զբանն աստուած, որ հաղորդիլով ի մեզ՝ եղև մարմին և արիւն. և ետ մեզ ըմպելի զարիւն *իւր* սուրբ. և կերակուր զմարմինն: - 333. Եւ ի խրատ նոցա՝ պատժէ՛ զանասունս նոցա. զի զգաստացեալ երկիցեն յանձինս *իւրեանց*: - 334. Նոյնպէս և նոքա կախարդութեամբն *իւրեանց* ի վաստակս որդւոցն իսրայէլի: - 334. Երկրորդ՝ զի զանդրանիկ խորհուրդն աստուածպաշտութեան կորուսին յանձինս *իւրեանց*. վասն որոյ անդրանիկք նոցա մահացան և ապականեցան: - 334. Նաև վասն անարգանաց մօրն *իւրեանց* սառայի: - 336. Երրորդ՝ կամեցաւ զմարդն ի պատկեր *իւր*՝ երկրորդ ստեղծմանն աշխարհի գործակից և մասնակից լինիլ. վասն որոյ հրամայեաց ի նոցանէ առնուլ զնիւթ կազմելոյն: - 342. Այսպէս և լայնքն, որ աճին իմաստիւք ի յէութիւնս *իւրեանց*: - 344. Եւ ներքոյ, զի բնութեամբ առին ընդ լինիլն *իւրեանց* զմաքրութիւնն: - 344. Եւ գունդն ջահ՝ տէր մեր, որ լուսաւորէ՛ զհաւատացեալս *իւր*: - 347. Եւ ի նմանէ լուսաւորեալք՝ պայծառացուցանեն վարդապետութեամբքն *իւրեանց* զերկու ժողովուրդս որք ի հրէից և որք ի հեթանոսաց օծեցան մկրտութեամբն: - 347. Զորօրինակ թագաւոր ոք յորժամ լսէ՛ զգոյժ որդւոյ *իւրոյ* մեռելոյ, խորտակէ՛ զթագն, և զամենայն ինչ որ վասն նորա՛ է: - 349-350. Նա՛խ՝ զկերպն ադամայ որ ի դրախտին՝ երևեցոյց յինքեան. զոր ետես մահ և ընկէց զթագն *իւր*: - 352. Հինգերորդ՝ խնայեաց ի նա՛ տէր ո՛չ ցուցանել զերեսս *իւր*. այն կոչեաց զնա՛ տէր և արար զաչս նորա տէր և պատժօղ: - 352. Որում արժանաւորս արասցէ զմեզ և զամենայն հաւատացեալս անուան *իւրոյ* ամէն: - 353. Իններորդ՝ անդ խոստացաւ. և աստ յայտնեաց աստուած զսէրն *իւր* ի մեզ: - 353. Հինգերորդ, նոքա մատուցանէին պատարագ նախ վասն *իւրեանց*, և ապա՛ վասն ժողովրդեանն անգիտութեան...: - 354. Եօթներորդ, նոքա յօտարա՛ց մատուցանէին. այսինքն զուարակ և նոխազ, իսկ քահանայապետն մեր քրիստոս զմարմին *իւր* պատարագեաց հօր ի հոտ անուշից...: - 354. Մետասաներորդ, նոքա ո՛չ իշխէին ճաշակել զպատարագս *իւրեանց*...: - 355. Ութերորդ, ապականութիւն է խմորն. վասն այն տէրն զանապական մարմինն *իւր* բաղարջով աւանդեաց: - 356. Իններորդ,

պատարագ ուխտի. որ ո՜չ վասն երախտեաց ինչ, այլ *իւր* կամաւ ուխտեալ. որ յերկրորդ օրն ևս ուտէին զմիսն: - 359. Եւ այն՝ զի զամենայն ճարպ և զամենայն արիւն ո՜չ ուտէին յամենայն տեղիս բնակութեան *իւրեանց*: - 360. Եւ ո՜չ յօշէին զթռչունքն. զի անբաժանելի՜ է յինքեան աստուածութիւնն և մարդկութիւնն. այլ և զբազումս հաղորդութեամբն *իւրով* մի՜ արար անբաժանելի: - 361. Եւ մին վասն մեղաց. զի կերակուր ետ զմարմինն և զարիւնն *իւր*: - 361. Ա՛յն է որ ի վերնատունն զմարմինն և զարիւնն *իւր* բաշխեաց յառաքեալսն: - 362. Եւ որք անարժա՛ն են գործոյն, դնեն զմեղս ի վերայ մեղաց *իւրեանց*: - 363. Եւ երին աջոյ՝ *իւր* քահանային, ի նշան աջեա՛յ գործոցն նորա: - 367. Որ յետ խոստովանութեան դառնայ ի նոյն մեղս, իբր շուն դառնայ ի փսխած *իւր*. և սա՜ ևս այրի հրով. զի զառաջինն ևս խնդրեսցեն ասէ առաքեալն: - 367. Հինգերորդ՝ հանգիստն կատարեալ հոգւով և մարմնով. որ է՜ փողոց հնչմունք. ազատութիւն յապականութեանց. ամ թողութեան և իւրաքանչիւր ուրուք ի ստացուածս *իւր* դարձումն. որ է՜ գործոց հատուցումն: - 372. Իսկ նաշիին՝ ճգնաւորք և կուսանք. որք ի յերկանս ճգնութեան ճնշեն զմարմինս *իւրեանց*: - 374. Չորրորդ՝ զի յայտնեսցի թէ՝ ի մէջ ծառայութեանն յեգիպտոս այնքան բազմացոյց զնոսա խնամքն աստուծոյ. այսքան բազմութիւնս ի տեղիս *իւրեանց* խաղաղութեամբ բնակեալ՝ ո՞րքան անթիւ բազմասցին: - 377. Որ մինչ ի ծ ամն կատարէր զգործն *իւր*, և անդանօր դադարէ՛ր: - 379. Իսկ դադան կենդանի էջ ի դժոխս՝ ո՜չ սրբեցաւ. և ախտիւք *իւր* անսուրբ ընկղմեցաւ: - 382. Նա՛խ՝ ի սեռս *իւր* ներելի և փոքր. որպէս դատարկաբանելն և մորոսն: - 385. Երկրորդ, ըստ փիլոնի, օձն ցանկութեան է օրինակ, որ զցանկացօղ ժողովուրդն սատակէր. ի յախտս *իւրեանց* նմանեցոյց զպատիժն: - 386. Երրորդ՝ հակառակատիպ տեսանի. զի անդ օձն պղնձի զմարդ թշնամիս *իւր* կեցուցանէր և զօձսն սատակէր. և տէր մեր զմարդիկ ազգակից *իւր* կեցուցանէր, և զթշնամին սատանայ հալածէր: - 386. Տասներորդ, որպէս ասէ փիլոն՝ նշանակ հեշտ ցանկութեան է օձն. որ և զցանկացօղ ժողովուրդն սատակէր. ըստ ախտին *իւրեանց* նմանեցոյց զպատուհասն: - 387. Երկրորդ՝ զի գործունեայք և հաւանօղքն այնպիսեացն պատժեսցին. որպէս ի յերկրորդ օրէնքն հրամայէ՜ սպանանել այնպիսիսն. իսկ հաստատունքն ի հաւատս՝ վարձս առցեն ի հաւատոց *իւրեանց*: - 388-389. Եւ որպէս կնոջ ընդ հրամանս առնն *իւրոյ* յանցանել պոռնկութենէ, նոյնպէս և զաւակաց, և ծառայից, և աշակերտաց, և հնազանդելոց, և ժողովրդոց. նոյնպէս և հոգիս մեր ելեալ ի հրամանացն աստուծոյ՝ պոռնկութիւն է նմա. եթէ ըստ գործոց. եթէ ըստ հաւատոց: - 389. Եւ զհերսն պատարագել աստուծոյ, նախ զինքնածին բոյսքն ի յանձնէ *իւրմէ*, և ապա՜ զայլսն ի յանասնոց: - 390. Զի ակամայ սպանօղք զերծանիցին անդ մինչ քահանայն կենդանի իցէ. և յորժամ մեռանիցի քահանայն, ապա գնասցեն ի տեղիս *իւրեանց*: - 392. Յորում և զմեզ թուեսցէ ի թիւ սրբոց *իւրոց* անջինջ դպրութեամբ. և Նմա փառք յաւիտեանս ամէն: - 392. Երրորդ՝ զառաջինն հարցն ետ որ սատակեցան. զերկրորդն որդւոցն տայ, զի մի՜ լիցին չար և դառնացօղ որպէս հարքն *իւրեանց*: - 393. Իններորդ՝ զի ինքն սատանայ ունի բնութիւն և մեղք և պատիժ. բնութեամբ աստ զինի. և մեղօք յետոյ. և յարութեանն պատժակից *իւր* առնելով: - 394. ...և ապա ըստեամբք կերակրէ զնա մայր *իւր* բանիւն աստուծոյ. զոր ասեն յաշխարհի, եթէ զմին դուռն փակէ աստուած, նա զերկուքն բանայ. զի յորժամ զմին դուռն պորտին փակեցաւ, բ ստինքն բացան: - 397. Երկրորդ՝ վասն մեծ բարութեանցն ի հեռաստանէ էարկ հիմն մարդեղութեան *իւրոյ* ի զաւակէ՜ նոցա լինիլ: - 398. Եւ հայր աստուած որ ո՜չ կատարի կամք նորա ի մեզ. յայնժամ ըստ բազում գթութեան *իւրոյ* առաքեաց զմիածին որդին որ փոխանակ մեր կախեցաւ զփայտէն և ազատեաց զմեզ յանծիցն օրինաց...: - 400. Եւ որ զկին *իւր* արձակէ՝ նա՜ տայ նմա շնալ: - 401. Չորրորդ՝ խորհրդական. զի մի է քրիստոս փեսայ. և զեկեղեցիս հրէից և հեթանոսաց ընկալաւ *իւր* հարսն սուրբ: - 401. Եւ բանն՝ որ կրէ՜ զամենայն զօրութեամբ *իւրով*: - 405. Զայս նշանակէ թէ՝ յետ ելանելոյ հոգւոյ ի մարմնոյ և գնալոյ ի վերին շաւիղն, հակառակ կայ սատանայ և չար զօրութիւնքն ընդ նմա, տանիլ զհետ *իւրեանց* որ զչա՜րսն են գործեալ. և յարդարոցն յաղթին հրեշտակին օգնութեամբն. որպէս և անտօն ետես. զի իմացեալ և մեք զգուշասցուք այնմ: - 410. Տասներորդ՝ ի սկզբանէ հայհոյիչ աստուածամարտ էր սատանայ. և վասն այն զմարդիկ կորուսանէր մեղօք. որում զվճիռն և զսաստն տէրն ետ, և դատապարտեաց զմեղս ի մարմնի *իւրում*. և եբարձ մահուամբն զմահ, և որ զիշխանութիւն մահուն ունէր: - 410. Նա՛խ՝ փոփոխմամբ *իւր* նշանակէ՜ զփոփոխելի կենցաղս այս. իսկ արեգակն անփոփո՛խ է. որ է՜ հանդերձեալն: - 411. Վեցերորդ՝ զի թէ լինի անկարօտ գող և զրկօղ, ընդ տեառն *իւրոյ* կորուսանէ և զինչսն. որպէս աքարն որ ունէր բազում ստացուածս, և գողացաւ ի նզովիցն երիքովի. տեսին ամենայն ժողովուրդն և ցասեան ի վերայ նորա և իրաւունս ետուն սատակմանն: - 416. Եօթներորդ՝ որպէս ինքն պիղծ է, և *իւրքն* ամենայն պիղծ են. վասն որոյ ընդ նմին կորնչին: - 416. Եւ եկեղեցի եթող զպաշտօնս *իւր* և զչարիս՝ և սիրեաց զքրիստոս:

- 417. Եւ տէր մեր խաչիւն զբնութիւնս ի տեղի *իւր*: - 418. Եւ տէր մեր զհաւատացեալս *իւր* հանեալ ի մեղաց շինեաց սեղան և եկեղեցի սուրբ. և զմեղս երկոտասան անդամոցն ընկղմեալ կորոյս: - 418. Չորեքտասաներորդ՝ նա քարկոծեաց զաքար ազգականօք. և զռահաբ փոխանակեաց *իւր* ազգօքն: - 418. Եւ տէրն կորոյս զհսրայէլ ազգօք. և փոխանակեաց *իւր* ժողովուրդ զհեթանոսս օրհնօք: - 418. Եւ տէր մեր փրկէ զյուսացեալս *իւր*, որք պաշարին հնգիւք զգայութեամբք յիշխանացն դիւաց: - 419. Քսանն` յեսու զպարանցս թագաւորացն կոխան ետ իշխանաց *իւրոց* և զօրաց: - 419. Եւ բաշխեաց երկոտասան առաքելօքն աստ զնոր օրէնս, և անդ զվերին ժառանգութիւնն հաւատացելոց *իւրոց*: - 419. Սա՛ է որ զդուստր *իւր* աստուծոյ զոհեաց: - 420. Վեցերորդ՝ դարձեալ տէր մեր յիսուս քրիստոս որ եղև զգեստ հաւատացելոց *իւրոց*. մկրտեցաւ ի յորդանան. և ձայն հօր վկայեաց. և աղաւնակերպ հոգին էջ ի վերայ նորա: - 421. Եւ տէրն մեր արեգակն արդարութեան ծագեաց երկիւղածաց *իւրոց* և փրկութիւն ժողովրդեանն *իւրոյ*: - 421. Նշանակ եօթնարփեան հոգւոյն ընկալեալ անկարօտաբար իբր ի գլուխ տէր մեր, և պարգևեալ անդամոց *իւրոց*: - 422. Իններորդ՝ ետ զխորիսխ քաղցր հօր և մօր *իւրոյ* ի ճաշակ: - 422. Քսանևմի, զարմանալեօքն զոր արար՝ զանձն *իւր* ապրեցոյց սամփսոն: - 423. Իսկ տէրն մեր զմարմին և զհաւատացեալս *իւր* ապրեցոյց յիշխանէն այլազգեացն դիւաց: - 423. Եւ տէր մեր հրդեհեաց զգործս հեթանոսաց արուեստաւոր հնարիւք *իւրոցն* հետևողաց: - 423. Այլ և մերժէր զայլս, և մերձաւորէ՛ր *զիւրս*: - 423. Նոյնպէս և տկարութեամբ նորին՝ կորստական խոնարհութիւն ցուցանի մարմնոյ *իւրոյ* աշխարհի: - 424. Երրորդ՝ զխիստ բարկութիւնն նշանակէ որ *յիւր* սրբութիւնն ո՛չ խնայէ վասն մեղաց մարդկան: - 425. Չորրորդ՝ ցուցանէ թէ որ ի սրբութիւնն *իւր* ո՛չ խնայէ, և ո՛չ ի ձեզ յանցաւորքդ թէ ոչ դառնայք: - 425. Նա՛խ՝ զի մի՛ համարեսցեն այլազգիք թէ դիքն *իւրեանց* առաջի ընթացան և գլուխ եղեն զօրացն և հարին զպատերազմն: - 425. Չորրորդ՝ նշանակ իմանալւոյն դագոնայ, որ զգլուխ *իւր* ամբարձ ընդ դէմ աստուծոյ. և ընդ բռամբ էարկ և կոխեաց զմարդկային ազգ. զորս խորտակեաց տէր մեր: - 426. Ութերորդ՝ նա՛ ուսովք էր բարձր քան զամենայն մարդ. և տէր մեր ո՛չ միայն աստուածութեամբն որ գլուխ է, այլ և չարչարանօք *իւր*՝ գերագոյն և բարձրագոյն ցուցաւ. զի փրկեաց զամենայն: - 427. Երրորդ՝ ի նախատինս զօրաց *իւրոց*. զի հովիւ մանուկն և որդի յեսսեայ սպան զգոլիաթ. և նոքա իշխանք և մեծամեծք ո՛չ կարացին: - 427. Երրորդ՝ զի զօրհասն *իւր* ո՛չ գիտէր...: - 428. Երկոտասաներորդ՝ ընդէ՞ր յետոյ ստեաց և կինն զտեսիլն զի եղեն զորթն *իւր* զդիեցիկ: - 428. Չորրորդ՝ զի թէ սամուէլ էր որ ասաց թէ՝ տէր հեռացաւ ի քէն, և այս ո՛չ է մարգարէութիւն. զի կրկնեաց *զիւր* բանն. և թէ ո՛չ էր սամուէլ, այլ զանունն ընկալաւ և ինքն դև էր, սուտ խօսեցաւ ապա: - 430. Նոյնպէս և դևք ի նրբութենէ տեսութեան *իւրեանց*՝ կամ ի լսելոյ՝ խաբեն, զառաջիկայն պատմելով: - 430. Հինգերորդ՝ զի ցուցանէ թէ՝ որ ի սիրելին *իւր* դաւիթ ոչ խնայեաց, նոյնպէս և զամենայն մեղաւորս յանդիմանէ՛: - 432. Եւ է՛ որ խոստովանի. և ոչ մեղքն միայն թողուի. որք թերի են սրտիւ. և զմեղս թերի խոստովանին. և ի միտս եդեալ են դարձեալ գործել. այսպիսեաց ոչ մեղքն թողուի և ոչ պատիժն. զի որպէս զշուն դառնայ ի փսխած *իւր*: - 432. Մետասաներորդ, ի բերանոց գազանաց կորզէր զհօտս. և տէր մեր փշրելով զժանիս մեղաւորին, կորզեաց զհաւատացեալս *իւր*: - 436. Երեսունևե, հաստատեաց զուխտն առ յովնաթան և մելքօղ. և տէրն եղբարց *իւրոց* և եկեղեցւոյ...: - 437. Դաւիթ էառ զէմ և շինեաց *իւր* տուն. և տէրն զվերինն երուսաղէմ, և ետ իւրայնոցն զխաղաղութիւն: - 438. Վաթսուներորդ, մարտեաւ ընդ ադրիազարու և սպան զնա և քակեաց զկառս նորա, և զթագն եդ ի գլուխ *իւր*...: - 438. Դարձեալ հալածեցաւ յաբիսողոմայ. և տէրն յորդոց ժողովրդեանն *իւրոյ*: - 438. Այլ և դաւիթ անյիշաչար եղև սիմէի նախատչի. և տէրն խաչողաց *իւրոց* աղօթէր: - 438. Ոմանք ասեն թէ՝ զի դիովքն *իւր* անէծ գողիաթ, ա՛յն կատարեցաւ: - 439. Դարձեալ, կամեցաւ աստուած այլով իւիք յարգել զդաւիթ, և այլով զորդին *իւր* յետ նորա: - 440. Եւ այս ի տիպ փրկչին. զի որդին միածին շինեսցէ զտաճար բնութեան մերոյ մարդանալովն *իւր*: - 440. Նաև յանձեռագործ խորանն հրաւիրէր զսիրելիս *իւր*: - 442. Դարձեալ խրատէ՛ զառաքեալս ի գործ ինչ՝ բոլոր և ամբողջ բերել առ տեարս *իւրեանց*. և նոքա մասնաւորեսցեն նոցա: - 443. Այրին նշանակէ զտարերս աշխարհի. զի այրի եղեն յանիծից պտղոյն. և կամ թէ բնութիւնն *իւրեանց* շարժէ ի լինիլ: - 444. Իսկ նստիլն ի յաթոռ՝ ասէր պատրել զաքայաբ, թոյլ տալն է աստուծոյ որ մարդ *իւր* կամօքն հաւանի չարին և պատժի: - 444. Յետոյ վասն գազանաց երկրին՝ հնազանդեցաւ գրոյն մովսէսի. և ծածկեցին զաստուածս *իւրեանց* ի լերին սոմորոն. և անդ երկիր պագին սամարացիք: - 447. Մատնեաց զչարս ի գերութիւն. զի ա՛նդ վախճանեսցին, և արդար ծնունդք նոցա դարձցին ի տեղիս *իւրեանց*: - 448. Երրորդ՝ որպէս զստնդիայի մանուկն է ամ խրատէ՛ դայեակն. այսպէս ժողովուրդն որ ել յերկրէն *իւրեանց*, երկիրն բաբիլացւոց **հ** ամ ի գիրկս իւր դայեկեաց զնոսա և սնոյց. զի յետ դարձին յերկիրն իւրեանց՝ զբարիս

գործեսցեն: - 448. Երրորդ՝ որպէս զստնդիայի մանուկն է ամ խրատէ՛ դայեակն. այսպէս ժողովուրդն որ ել յերկրէն իւրեանց, երկիրն բաբիլացւոց **h** ամ ի գիրկս *հւր* դայեկեաց զնոսա և սնոյց. զի յետ դարձին յերկիրն *հւրեանց*՝ զբարիս գործեսցեն: - 448. Կիւրոս յառաջին ամի թագաւորութեանն *հւրոյ*՝ արձակեաց **ե** բիւր զգերիսն յերուսաղէմ, սաղմանասար իշխանաւն. զի շինեսցեն զտաճարն: - 448. Եւ սաղմոն էառ զռահաբ *հւր* կին զոր յերիքովէ՛: - 452. Բոյոս ամաց **ծը**՝ ծնանի զովբէթ. առեալ բոյոսս *հւր* կին զհռութ մովաբացի: - 452. Սա՛ ի **դ** ամի թագաւորութեան *հւրում* կազմէ՛ զհանդերձանս տաճարին. և զեօթն ամ կատարեաց: - 452. Թլփատի և այժմ եկեղեցի *հւր* չորեքկին սրով: - 454. Զի թէ աստուածայինքն ամենայն որք շուրջ զավ՝ են անհպելիք. քանի՞ ևս անզննելի *հւրն* էութեան և եղելութեան աստուածն բանի: - 456. Այլ և օրէն էր նոցա, որ իւրաքանչիւր ոք յազգէ *հւրմէ* առնոյր *հւր* կին և ո՛չ յօտարէ: - 460. Զանազանին սոքա ներգործութեամբ *հւրեանց*: - 462. Այլ և ի վերայ ա՛յնր՝ ունէր և զերրորդն սրբութիւն. որ կուսութեան *հւրոյ* էր յատկական. ջնջումն ի սկզբնական և յարմատոյ մեղաց: - 463. Երրորդ՝ զի ո՛չ ինչ յորոց ստեղծ աստուած գարշի բնակիլ. մանաւանդ յարգանդի զարդարեալ կուսութեամբ. զի զոր ստեղծ ձեռօք, բնակէ՛ ի տան ձեռագործի *հւրոյ*: - 469. Բազում ինչ անդ բնութիւն կորոյս զօրէնս *հւր*. այսինքն ի կողմանէ մօրն, ի կողմանէ զաւակին, և ի կողմանէ կերպին: - 469. Այլ և անդրանիկ ծնաւ ի մօրէ առաջին ծնունդ. թէպէտ ո՛չ ունի եղբար ի կուսէն, անդրանկութիւն *հւր* ո՛չ խափանի: - 472. Երրորդ՝ կոչի անդրանիկ ըստ հոգւոյն շնորհաց. զոր նախ ընկալաւ իբր գլուխ՝ և եհեղ յանդամքս *հւր*: - 473. Ա՛րդ՝ ի դէմս փրկչին նայելով *յիրէ՛ն* է փրկիչն. իսկ ի դէմս փրկելոցն ի գործոյն: - 473. Արդ այսպէս ի զ իրաց փրկեաց զմեզ մարդեղութեամբն *հւր* քրիստոս: - 473. Եւ այս գիտելի է, զի բանն աստուած ի տնօրէնութեան *հւրում* ընկալաւ զամենայն եղանակս օծութեան: - 474. Իսկ զօծումն բնութեանն միաւորութեան՝ ընկալաւ ի կուսական արգանդին. ուր խառնեալ միաւորեաց զմերս բնութիւն ընդ *հւրում* աստուածութեանն և ծնաւ քրիստոս որ թարգմանի օծեալ: - 475. Երրորդ առ այսոքիւք՝ միաւորութիւն անուանեմք և զխառնուածս երկուց նայից ըստ զանազան որակութեանց. յորում ո՛չ ոք ի խառնեցելոցն *զհւր* ծայրագոյն որակութիւնն սեռաբար կարող է պահել. այլ շփոթեալ անկանի ի ծայրագոյն որակութենէն. որպէս զջուրց և զգինեացն խառնուած, և զմեղերաց: - 476. Իսկ բանն աստուած միաւորեալ մարմնովն կրեալ զմերս վասն մեր. անկրելի գոլով ըստ *հւրում* բնութեանն: - 479. Երրորդ՝ զի արուն զօրաւո՛ր է քան զէգն. և նախաստեղծքն գլորեալ էին վասն հեշտութեան *հւրեանց*. պա՛րտ էր արու լինիլ և կանգնել զնոսա: - 480. Ասեն վարդապետք եթէ՝ որպէս մարգարէքն և առաքեալքն զխօսեցեալ բանս *հւրեանց* ի ձեռս ունին իբր պատգամաբեր յաստուծոյ առ մարդիկ: - 481. Ութերորդ՝ զի թէ հաւատան աւետարանին և ոչ ստեն լ ամաց գալ քրիստոսի ի մկրտութիւն, ի հարկէ՛ պա՛րտին կատարել և զմկրտութիւնն ի նոյն ի տօնի ծննդեանն *հւրեանց* ի դեկտեմբերի **իե** որ իցեն ամենևիմբ սուտ: - 484. Նա՛խ՝ զի որ բանն մարդ եղև՝ ո՛չ գարշի յեդեալ օրինացն *հւրոց* զի վասն մարդկան եդ: - 485. Երկրորդ՝ զի ցուցցէ զճշմարիտ մարդեղութիւն *հւր* և ո՛չ կարծեցցի առ աչօք. որպէս զրկեալքն ի շնորհաց նորա ասացին: - 485. Չորրորդ՝ զի պատճառ ամենայն սրբութեան ինքն էր, պա՛րտ էր զգործս սրբարար յանձն *հւր* կրել: - 485. Որպէս եսաւ անդրանիկն իսահակայ՝ կցողական դեղօք ողջացոյց զմարմին *հւր* և արար անթլփատ. զի ցրեսցէ զուխտն աստուծոյ: - 486. Երկրորդ՝ թլփատեցին զնա *հւրքն* յաւուրն **ը** երրորդի՝ օրինաց սրովն: - 486. Երրորդ՝ թլփատեաց ինքն զինքն յամենայն կեանս *հւր*՝ խոնարհութեան սրովն: - 486. Դարձեալ՝ թլփատի քրիստոս և այժմ յեկեղեցի *հւր* չորեքկին: - 486. Տասներորդ՝ զի ցուցցէ զխոնարհութիւն *հւր*: - 486. Առաջինն որ ասէ «ել վաղվաղակի ի ջրոյն». զի ամենայն ոք որ մկրտէր ի յովհաննէ ի ջուրն՝ խոստովանէր զմեղս *հւր* և ապա՛ ելանէր...: - 487. Այն է տուտն որ զերրորդ մասն աստեղաց ընդ *հւր* քարշեաց: - 489. Զոր մկրտութեամբն *հւր* քրիստոս սրբեաց զջուրն, և արար սրբութեան նիւթ և կենաց: - 489. Զագահութիւնն՝ բազմաբաշխութիւնն. որ ետ զմարմին *հւր* ի կերակուր և զարիւնն *հւր* ըմպելի. զհոգին ի գին. զջուր կողին ի լուացումն. զհանդերձն՝ խաչողացն. զմարմինն՝ աշակերտացն. և զմայրն՝ յոհաննու: - 489. Չորրորդ՝ զի յինն ժամէն մինչև յերեկոյ ի տեղի *հւր* դարձաւ: - 490. Դարձեալ նշանակէ զմահն քրիստոսի. զոր արեգակն արդարութեան կամեցաւ ի մարմին *հւր* թաքչիլ. զի զմեզ լուսաւորեսցէ: - 490. Երկրորդ՝ ի յանդիմանութիւն խաչողացն. զի լուսաւորքն տեսեալ զտէրն *հւրեանց* մերկացեալ, պատկառեցին և քօղ արկին զխաւարն: - 490. Եւ գերեզմանք բացան. զի կարօ՛տ էին ննջեցեալքն նմա. և նոքա փակեցին ըզգերեզմանս սրտից *հւրեանց*: - 490. Առաջինն ի դէմս *հւր*: - 490. Յօշարակաւ մաճնաւն, յորժամ զմարմին և զարիւն *հւր* ետ աշակերտացն յետ ընթրեացն: - 491. Հայր մատնեաց զնա՛ վասն սիրոյ. և Որդի մատնեաց զանձն *հւր* վասն փրկութեան մերոյ. իսկ յուդա մատնեաց վասն ագահութեան: - 491. Զի զանմեղ մարմինն *հւր* կամաւ պատարագեաց վասն մեր: - 492. Նա խթեաց

զտէգն և հասոյց յաչքն *իւր* և լուսաւորեցաւ. որպէս և գրեալ է թէ «ետես և հաւատաց»: - 495. Իսկ տէր մեր ի մարդեղութեան *իւրում* յայտնեաց եկամուտ կրից միայն զմահն կրեաց. իսկ զմեղս և զապականութիւնս ո՛չ կրեաց: - 496. Երկրորդ՝ զմահ կրեաց. զի ինքն եդ զմահն պատիժ ի վերայ մեր. իսկ զմեղքն և զապականութիւն՝ բանսարկուն և ադամ արկին ի բնութիւնս. վասն որոյ զոր ինքն ոչ եդ՝ ո՛չ կրեաց մարմնով *իւրով*: - 496. Ապա ուրեմն օտա՛ր արկածք էր ապականութիւնն, վասն այն ո՛չ կրեաց ի սուրբ մարմին *իւր* անապական: - 497. Նոյնպէս և զկամաւոր մահն որ է՛ դեղ և առիթ յաւիտենական կենացն, նախ ինքն ճաշակեաց և ուսոյց հետևողաց *իւրոց*: - 497. Երկրորդ՝ ապականութիւն և մեղք ո՛չ է գործ արարչի. այլ մեղանչականին ադամայ և արկածք բանսարկուին. վասն որոյ տէրն զարկուածս բանսարկուին ո՛չ հպեցոյց ի մարմինն *իւր*. ապա ուրեմն անապակա՛ն է մարմինն տն: - 498-499. Դու զիա՛րդ երկբայիս թէ ի յապականացու բութենէս ադամայ անապական բանն աստուած միաւորեաց ընդ *իւր* և ծնաւ անապական մարմնով: - 499. Դարձեալ ասեն հակառակքն, եթէ անապական է մարմինն, ապա ո՛չ է տարրական. այլ ի յերկնից բերեալ. կամ ինքն **ի** բնութիւնն *իւր* թանձրացեալ. որպէս ասէ եւտիքէս: - 500-501. Այլ ո՛չ ասեմք զբանն ի բնութիւնն *իւր* սառուցեալ, կամ զմարմինն ի յերկնից բերեալ: - 501. Եւ տէրն ի մարդեղութեան *իւրում* ընկալաւ զոր ինչ բնականն էր մարդոյս բնութեան. և ոչ զեկամուտ անասնականն: - 502. Իսկ տէր մեր ի մարդեղութեան *իւրում*՝ զակամայն ո՛չ կրեաց. զի հա՛րկ է և ծառայական: - 502. Հինգերորդ՝ զադամաստեղծ ձեռս *իւր* տարածեաց տէրն ի վերայ խաչին. և արտաքս ընկէց զչար իշխանն. և կորզեաց զմարդիկ յիշխանութենէ նորա: - 503. Ուր արկեալ էր սատանայ զաթոռ *իւրոյ* իշխանութեանն. և անդ արգելեալ բանտէ՛ր զհոգիսն որ յադամայ. մինչ ի գնալ անդ անմահ թագաւորին մերոյ և աստուծոյ յիսուսի քրիստոսի: - 504. Եւ որպէս դևք զկնի անկման *իւրեանց* ոչ կարեն արդարանալ ըստ ինքեան. զի անկումն նոցա մա՛հ է նոցա: - 508. Եւ որպէս յինն ժամու ուրբաթուն լոյս ծագեաց հոգւոցն ի դժոխս, նոյնպէս և յինն ժամու շաբաթուն լոյս ծագէ զճառագայթս *իւր* արեգակն արդարութեան քրիստոս. մինչ յառաւօտուն բոլորապէս տեսանի ինքն յարուցեալ ի մեռելոց: - 509. Զի հեթանոսք զոհէին արեամբ մանկանց. և հրէայք արեամբ անբան անասնոց կատարէին զնաւակատիսս *իւրեանց*: - 509. Եւ վա՛յ ասեմ որովայնամոլ ազգացն որք զամենայն պահքս լուծանեն ի ձուկն անխտիր. որոց աստուած որովայնք *իւրեանց* է և փառք ամօթն ըստ առաքելոյ: - 510. Եւ դարձեալ՝ ի քառասունս *իւր* ո՛չ եկեր ձուկն. և մեք զքրիստոսի քառասունսն պահեմք և ո՛չ զիրէիցն: - 510. Իններորդ, զեթէօն՝ այն որ զցօղն ետես ի վերայ գեղման, զիօր *իւրոյ* զեզն պարարակ հրամանաւ հրեշտակին ի մէջ գիշերին պատարագեալ. և զանտառն և զսեղանն բահաղու կործանեալ և զերծեալ ի ձեռաց նոցա. որ էր օրինակ փրկչին. զի նա՛ է եզն պարարակ պատարագեալ. և ի մէջ գիշերի զբագինսն դժոխոց կործանեալ և յարուցեալ և ապրեալ ի մահու: - 513. Եւ տէրն ի գիշերի ելեալ ի գերեզմանէն բաժանեաց և էառ զհոգիս մարդկան ի նմանէ. և արար *իւր* հանդերձ զսուրբ ժողովուրդ *իւր*: - 513-514. Երկոտասաներորդ՝ դարձեալ սաւուղ կամէր պաշարել զդաւիթ. և եկն զօրօքն *իւր* և ննջեաց ի դաշտի...: - 514. Երեքտասաներորդ՝ ամաղեկացիք գերեցին զկողմն հրէաստանի և զայլազգիս. և դաւիթ զհետ մտեալ յետ **գ** աւուր և հարեալ ի գիշերի և ի վաղիւն մինչ յերեկոյ. և դարձուցեալ զերկոսին կանայս *իւր*. և ո՛չ մնաց գերի և ո՛չ մի. և յաւարէ աստի բաշխեաց ամենայն սիրելեաց *իւրոց*: - 514. ...և տէր մեր յետ յերից օրինաց՝ այսինքն բնական բանական և գրաւական՝ երևեալ ի գիշեր կենցաղոյս և իջեալ ի դժոխս աւերելով զնա դարձոյց զերկոսին ժողովուրդս *իւր*. - 514. ...և զաւարն ժողովեցին ի տիպ խորհրդոյն քրիստոսի. որ ի գիշերի եհար զզօրութիւնն սատանայի և յառաւօտուն ցուցեալ զինքն աշակերտաց *իւրոց* և զյարուցեալսն ընդ *իւր*: - 514. Եւ **գ** ժամն անցեալ և *իւր* գիշերն լինի **բ** օր ուրբաթուն: - 516. Եւ շաբաթի գիշերն և տիւն *իւր*՝ լինի **գ** տիւ և **գ** գիշեր: - 516. Չորրորդ սոյնպէս ասեն. ուրբաթն և *իւր* գիշերն որ չարչարեցաւ. և շաբաթն և *իւր* գիշերն որ թաղեցաւ. կիրակէ և *իւր* գիշերն որ յարեաւ. յորում ժամու և իցէ: - 516. Չորրորդ ասեն ոմանք թէ՝ դեռ չէր մկրտեալ մարիամ. և ոչ մկրտելոցն անհպելի՛ է. թէպէտ և *իւրք* իցեն: - 517. Յայսմիկ յայտ արար թէ ի յարութեան անդ ո՛չ դառնայ ոք յոք. ո՛չ հայր յորդիս՝ և ո՛չ որդիք առ հարս *իւրեանց*. այլ դառնան ամենեքեան յայս. զի արժանի լիցին ողորմութեամբ ելանել առ հայր: - 517. Վասն այն ո՛չ ետ մարիամու մերձենալ. այլ պահեաց զնա բազկին այնմիկ որ նստոյց զնա ընդ աջմէ *իւրմէ*: - 518. Սոյնպէս և աստ յառաջագոյն ասէ վասն վերանալոյն *իւրոյ*: - 518. Եւ դարձեալ՝ որպէս զայլ կանայսն արար աւետաւորս յարութեան *իւրոյ*. սոյնպէս և զմագդաղենացին վերանալոյն առ հայր: - 518. Համբարձումն վերաբերի առ քրիստոս յատուկ զօրութեամբն *իւր*: - 519. Այլ համբարձումն նշանակէ՛ ի միտս համայն բարձր քան զամենայն դասս իմանալեացն. զի նմա՛ երկրպագեն ամենայն երկնայինքն. և անդր քան զտեղի տիրամօրն. զի ի միածին որդւոյ *իւրմէ* խնդրէ զփրկութիւն մարդկան: - 519. Զի զանպարտ արիւնն

իւր ցուցանէ հօր. և զխոցուած բևեռացն զոր վասն մեր ընկալաւ: - 519. Նա՛խ՝ զի հաստատեսցի յարութիւն *իւր* բազում կերպիւ: - 520. Չորրորդ՝ զի աշակերտքն զտկարութիւնս *իւրեանց* փորձիւ ճանաչեսցեն և գիտասցեն թէ ոչ վասն *իւրեանց* արժանաւորութեանն ընտրեցան...: - 521. Նա՛խ՝ ի կողմանէ պարգևողին. զի յորժամ քրիստոս նստեալ լինէր ըստ մարմնոյ ընդ աջմէ հօր իբր զքագաւոր փառաց յաթոռ թագաւորութեան *իւրոյ*, յայնժամ մեծագոյն լինէր պարգևք հոգւոյն տուեալ ի փառաւոր քրիստոսէ աստուծոյ: - 521. Այնց է իմանալ, ուր ժողով լինէր մի լեզուաւ խօսէր ոք առաքեալ, և ամենայն ոք լսէր *իւր* ձայնիւն: - 525. Եւ վասն է՞ր ի հին օրէնս *յիւրեանց* ազգէն առնուին և ի նորս ոչ: - 526. Զի մի է ըստ *իւրում* անձնաւոր գոյութեանն. և բազմանայ ի բազումս երևեալ: - 529. Եւ դարձեալ զոր օրինակ, բան թագաւորին մի է, այլ ի բազում լեզուս և ի բազում լսելիս և ի բազում թուղթս որակացեալ և բազմացեալ, *յիւրում* միութենէն ո՛չ է քակտեալ: - 529. Նմանապէս և բանն աստուծոյ մի և նոյն է անձամբ և բնութեամբ ի գոյացութեան *իւրում*, և ի գիրս աւետարանաց գրեալ: - 530. Զորօրինակ, յորժամ վկայեսցէ թագաւորն ներտրամադրեալ բանիւն ի վերայ գրեալ բանին *իւրոյ* եթէ՝ ստուգապէս սա՛ է իմ գիր և բան: - 531. Սա յիմա՛ր է ո՛չ գիտէ զտկարութիւն *իւր* որպէս չար հիւանդ. զարթո՛ զսա: - 537. Որպէս դիմոփիլոս կիսաարկաւագ զքահանայ ոմն արտաքսեաց յեկեղեցւոյ. զոր յանդիմանէ՛ սուրբն դիոնէսիոս յութերորդ թուղթն *իւր*: - 539. Եւ գիտելի է, թէ քահանայ ոմն զժողովուրդ *իւր* կապիցէ, ա՛յլ քահանայ ո՛չ կարէ արձակել: - 541. Եւ թէ եպիսկոպոս *զիւր* քահանայն կապէ, ա՛յլ եպիսկոպոս ո՛չ կարէ արձակել: - 541. ...և նոքա զամենայն ինչ ծածկապէս տեղեկացան. զի ժողովեալքն ի քաղկեդոն ակն առին թագաւորին և կնոջ *իւրոյ*. և զարհուրեցան ի սպառնալեացն. և զնեստորի կարծիսն հաստատեցին. զերկու բնութիւնսն. և **զբ** կամսն. և **զբ** ներգործութիւնսն: - 543. Զմակարիոս յանտիոքու. և զաշակերտն *իւր* զստեփաննոս: - 544. Ժողովեալ **խ** եպիսկոպոսաց և բազում վարդապետաց և ժողովրդոց. կողմնակալք և մարզպանք, մեծամեծօքն հայոց, և սպարապետն վարդան ազգայնօքն *իւր*: - 544. Չորրորդ՝ յա՛յտ է, զի իւրաքանչիւր առաքեալ *յիւր* վիճակն ընթացեալ ձեռնադրեցին եպիսկոպոսունս: - 546. Եւ փոխանորդ *իւր* նստոյց յաթոռ զսուրբն արիստակէս համանըման նորին առաքինութեամբ, և որդի ըստ մարմնոյ. և ապա՛ գնաց ի հռօմ: - 548. Տասներորդ՝ և այսմ կողմանէ՛ շարժին լուսաւորքդ ի յընթացս *իւրեանց*. որ են կարապետ մեծին լուսոյ ծագմանն: - 555. Որում փառք և զօրութիւն ընդ Յօր *իւրում* և սուրբ Յոգւոյն ամէն: - 555. Եւ այս յիրաւի իսկ. զի որ հայեցաւ ցանկական մտօք՝ ի կամս *իւր* գործեաց զմեղս: - 556. Ա՛րդ՝ մեղք մտացն թէպէտ ըստ բանականին և մարմնականին չէ կատարեալ, այլ ի տեսակս *իւր* կատարեալ է: - 556. Զորօրինակ՝ կանաչ բոյս՝ թէպէտ ի ցօղուն և ի հասկ՝ չէ՛ կատարեալ. այլ ի տեսակս *իւր* կատարեալ է: - 556. Դարձեալ ևս յայտնի. որ խորհրդովն է պղծեալ՝ ո՛չ կարծէ զինքն մեղանչական գոլ. այլ ի գործ մարմնոյն իմանայ զչարիս *իւր* զղջա՛յ և ապաշխարէ: - 558. Զի փառասէրն *զիւր* փառքն և *զիւր* բարին սիրէ. և զայլոց փառք և զբարիս յաչաղէ և ատէ: - 559. Նա՛խ՝ զի ամենայն մեղք կամ ընդ դէմ *իւր* մարմնոյ է, կամ ընկերին. իսկ հպարտութիւնն է մեղանչումն ընդ դէմ աստուծոյ. որպէս սատանայի: - 561. Նոյնպէս զցանկութիւնն ի շնութիւն և ի պոռնկութիւն յաւելու հանապազ. զոր անասունք *յիւրեանց* ժամանակին ունին զխառնումն: - 564. Մինն կամէր լնուլ զպէտս *իւր* և անգիտութեամբ անկաւ յորովայնամոլութիւն. և մինն յօժարութեամբ և փափագանօք անկաւ: - 565. Չորրորդ ըստ առընչին. այսինքն թէ առ ի՞նչ իրք գործէ զմեղքն. զի մարդն **դ** դիմօք գործէ զմեղս. այսինքն դիմաց աստուծոյ, դիմաց եկեղեցւոյ, դիմաց ընկերին, դիմաց *իւր* անձինն: - 565. Յինգերորդ՝ նման սատանային լինին որք ուրանան զպատճառն գոյութեան հոգոց *իւրեանց*. յիրաւի ապա որպէս սատանայ ո՛չ ունի թողութիւն ի կեանս յայս և ո՛չ ի հանդերձեալն և գործ ունէի նմին: - 566. Ամբարտաւանութիւն է որ բաղձայ զյատուկ բարձրանալն *իւր*, և անկարգ և անսահման լինի: - 569. Յորմէ փրկեսցէ քրիստոս աստուած զմեզ և զամենայն հաւատացեալս անուան *իւրոյ* ամէն: - 570. Դարձեալ՝ հաւատովն հաւատամք՝ որ միայն *իւր* բարութեամբն զմեզ ստեղծեաց և վերստին փրկեաց և ո՛չ ի հարկէ: - 571. Ի՛նևժ՝ զամենայն ինչ սիրելւոյն՝ *իւրն* համարի. և *զիւրն* սիրելւոյն: - 576. Քսաներորդ, յամենայն տեղւոջ *իւր* սիրելեաւն պարծի: - 576. Չորրորդ՝ յորժամ սիրեմ զիս վասն աստուծոյ. և այս ևս է լաւագոյն. զի ո՛չ խնդրէ մարդ *զիւրն,* այլ զաստուծոյն միայն: - 576. Երրորդ՝ ի ստեղծուածոց. զի ամենայն նման սիրէ զնմանն *իւր*. և խնդայ ընդ նմանին: - 577. Տասներորդ՝ ի յատուկ գործոց *իւրեանց*: - 578. Այլ գիտելի է, զի առաքինութեամբն ուղղի հոգին ի զօրութիւնս *իւր*. քանզի խոհեմութիւնն ուղղէ զբանականն. արիութիւնն զցասմնականն. ողջախոհութիւնն զցանկականն. իսկ արդարութիւնն ուղղէ՛ զամենայն զօրութիւնս: - 578. Որոյ գործն այս է, զիւրաքանչիւր ուրուք յետ տալ զոր *իւրեանն* է: - 579. Առաջինն ուսուցանէ կարգաւորել զբարս *իւր* առ ինքն: - 580. Նա՛խ արար խաղաղութիւն յանձն *իւր*. զի

զաստուածային և զմարդկային բնութիւնն միաւորեաց յինքեան ի մի կամս և ի մի ներգործութիւն անբաժանաբար: - 585. Եւ երկրորդ անպատշաճութիւն, զի յասելն թէ՝ ես կու մկրտեմ. երևի թէ նուիրեալն ո՛չ *հւր* կամաւն է եկեալ ի մկրտութիւն, այլ բռնութեամբ և ի հարկէ՛ կու մկրտեմ: - 588. Երրորդ, զի թէ կայր հնար որ ի ձեռն կնոջն տուեալ լինէր շնորհք, աստուածածին կոյսն մարիամ ընդէ՛ր ոչ եղև մերձ մկրտութեան որդւոյն *հւրոյ* ի յորդանան: - 589. Տղայն *հւր* կամաւն ո՛չ գործէ. վասն է՞ր է պարտական մեղացն ադամայ: - 591. Ո՛չ ունեք մեղք յայլմէ խնդրի. այլ ամենայն մարդ վասն *հւր* մեղացն պատժի: - 591. Եւ զինչ և իցէ՝ միաւորեմք ընդ միմեանս և խոստովանիմք զբանն աստուած մարմնացեալ անբաժանելի ի մարմնոյ *հւրմէ*: - 598. Իսկ որք ոչ միաւորեն, բաժան և որիշ նշանակեն զբանն ի մարմնոյ *հւրմէ*. որպէս երկաբնակքն քաղկեդոնիկք: - 598. ...վասն զի աղբիւր արեանն բաժանեալ ի մարմնոյն՝ դարձեալ միաւորեցաւ առ ինքն և ժողովեցաւ ի մարմինն *հւր* և ո՛չ ցրուեցաւ ա՛յլ արտաքոյ: - 598. ...և յետոյ քան զամենայն բաշխեաց զմարմինն *հւր*. - 599. Այս սուրբ օծմամբս և *հւր* գթութեամբն աստուած թողու քեզ զոր մեղանչեցեր տեսլեամբդ. նոյնպէս ասէ և այլ զգայութեանցն: - 604. Զայս կարգս կացոյց քրիստոս յորժամ ի ժամ ընթրեացն զհացն ի մարմին *հւր* և զգինին ի յարիւն *հւր* փոխեաց: - 606. Դպիրք եղեն առաքեալքն սպասաւորելով ժողովրդեանն հրամանաւ. և Սարկաւագունք՝ օծանելով զհիւանդս. հրաման տալով նոցա իւղ օրհնել *յհւրմէ* : - 607. Եւ գո՛րծ է նոցա ձեռնադրել զարք եպիսկոպոսունս. որք են ընդ *հւր* վիճակաւն ի չորս բաժինս տիեզերաց: - 607. Երկրորդ՝ Արքեպիսկոպոսք. որ թարգմանին եպիսկոպոսապետք. և սըքեմ նոցա քականօթ և պճղնաւոր. և փիլոն. և ի վերայ նորա եմիփորոն **դ** կրկին խաչիւ շուրջ *զհւրև*: - 607. Եւ **գ** մետրապօլիտք ունին իշխանութիւն ձեռնադրել զարքեպիսկոպոսունս *հւրեանց*: - 607. Եւ գո՛րծ է նոցա՝ ձեռնադրել զամենայն վիճակաւորս եկեղեցւոյն *հւրեանց*: - 607. Եւ **գ** ի նոցանէ ձեռնադրեն *զհւրեանց* մետրապօլիտն: - 607. Վասն է՞ր ի հին օրէնս եղաւ *յհւր* ազգէն առնուլ հարսն, և ի նորս յօտար ազգէ: - 612. Ի հին օրէնս եղաւ յազգէն *հւրմէ* առնուլ կին...: - 612. Երկրորդ յայտնել ասի. իբր չէ ծածուկ այլ յայտնի է աստուածութիւն նորա յարարածս *հւր*: - 624. Երկրորդ, զի յարութեամբն *հւրով* յարոյց զմեզ քրիստոս: - 627. Յայր ի յորդանան բնութեամբ որդի *հւր* դաւանեաց. և մանկունքն ի քառասնօրէին և յողոգոմին: - 638. Եւ դարձեալ՝ *զհւր* հոգին աւանդելով կնքեաց զամենայն հոգիսն ի ձեռն հօր: - 639. ...զի *հւր* սրովն խոցեսցէ զինքն և հալածեսցէ որպէս ի սաւուղայ: - 641. ...վասն որոյ խառնէ՛ զձայնս նոցա ի բանս *հւր* և մատուցանէ աստուծոյ: - 641. Այլ և կարդացողին պա՛րտ է նմանեցուցանել *զհւր* խօսքն աստղին գրոց: - 643. ...վասն որոյ նախ հրաւիրէ՛ զայլս ի մեծարանս և վկայս որդւոյ *հւրոյ*: - 643. Երկրորդ, զի ի սմա հանգեաւ աստուած ի գործոց *հւրոց* ի բարութիւնն: - 647. Զի որպէս աստուած ի գործոց *հւրոց* հանգուցեալ է ...: - 647. ...նոյնպէս և սուրբքն ի գործոց *հւրեանց* հանգչին: - 647. Նոյնպէս և սուրբքն՝ քրիստոսի չարչարակիցք եղեն. և զպակասութիւն չարչարանացն քրիստոսի ի մարմինս *հւրեանց* կրեցին. - 648. Զի որպէս աստուած ի գործոց *հւրոց* հանգչի...: - 648. ...նոյնպէս և սուրբքն ամենայն ի գործոց *հւրեանց* հանգչին և փառաւորին և սպասեն գալստեանն քրիստոսի և հատուցման վարձուցն: - 648. Զի այժմ յուսով լցեալ ունին ի հոգիս *հւրեանց* զփառս և զպայծառութիւն գործոցն: - 648. Եւ օրն յորում պղծեցաւ, սրբութեամբ պահեսցէ զնա մինչ ցմահ *հւր*. և ապա՛ հաղորդեսցի: - 652. Դարձեալ՝ ենովքայ չուտելն ի պտղոյ զամենայն ժամանակս *հւր* զերկու հարիւր ամ: - 652. ...որք խըճողե՛ն զորովայնս *հւրեանց* առանց օրհնութեան: - 654. և դարձեալ հատանեն ի ձեռս *հւրեանց* որ լինի խաչ: - 655. Չորրորդ՝ անմահ կերակուր ետ զմարմին *հւր*: - 657. ...զոր արարեալ էր սուրբն գրիգոր աստուածաբանն յեօթն ամի հայրապետութեան *հւրոյ*: - 658. Իսկ զկանոն ջրօրհնէից՝ սրբոյն բարսղի է արարեալ յեօթն ամի հայրապետութեան *հւրոյ* յետ. զի անդ հանդիպեցաւ: - 658. ...սրբոյն կիւրղի է արարեալ ի դուռն սրբոյն սիօնի. ի իա ամի հայրապետութեան *հւրոյ*: - 658. Իսկ զսքեմայ կարգն՝ սուրբն դիոդորոս եպիսկոպոս պամփիւլացոց քաղաքի. յառաջին ամի *հւրոյ*. հրամանաւ մեծին անտօնի և **բ** թեբայեցոցն. և **բ** սկիւթացւոց լերինն: - 659. Իսկ վասն քահանայօրհնէիցն, սուրբն սահա՛կ է արարեալ. յառաջին ամի եպիսկոպոսութեան *հւրոյ*. ի նաւասարդի ամսեանն որ օր մի էր. և յիշատակ սուրբ կարապետին արար զքահանայօրհնէքն: - 659. Իսկ աղօթքն զոր յովհաննէս ուսոյց աշակերտաց *հւրոց* այս էր: - 659. և նովաւ արժանաւորիլ մեզ վերնոյն գաւառի ըստ անհաս իմաստութեանն *հւրոյ*: - 663. և ասէ ի միտս *հւր*՝ թէ ես անարժա՛ն եմ և զայս ետ ինձ աստուած. - 664. Եւ թէպէտ մարդ ո՛չ գիտէ զօր մահուն *հւրոյ*, այլ երիս իրս տուեալ է աստուած ի զգուշութիւն մեզ և կարապետ մահուն: - 665. Եւ ապա՛ զանտի հատուցումն *հւր* և զտանջանս գեհենին: - 669. Եւ այնպէս յարաժամ տեսանէ զցաւս մերձ ինքեան և առ ինքն ի չար գործս *հւր* անբաժանելի ի նմանէ մինչ ի յարութեանն օր...: - 669. ...և զբաժին *հւր* գիտասցէ որ լինելոց է ի կատարածի...: - 669. ...զի ի մեծի ծագման առաւօտուն

կրեսցեն զպատիժն ըստ գործոց *իւրեանց*: - 669. Եւ որպէս արդարքն դեռեւս ոչ են ընկալեալ զկատարեալ փառս *իւրեանց*. - 669. Նոյնպէս և մեղաւորք ո՛չ են առեալ զկատարեալ տանջանս *իւրեանց:* - 669-670. Այլ երկոքինն ունին ի հոգիս *իւրեանց* մերձ տեսեալ՝ զոր ի յարութեանն առնելո՛ց են կատարեալ անձամբ՝ հոգւով և մարմնով…: - 670. Երկրորդ կոչի կարգ, զի զիւրաքանչիւր ոք *յիւրում* կարգին յօրինեմք և կատարեմք…: - 671. Իսկ թէ ի կրօնաւորաց իցէ, պատեսցեն *իւր* զգեստիւն, մազեղէն և կնկուղ և այլ որպէս գրեալ է…: - 671. ցուցանէ թէ անուշահոտ վարուք և խրատու աւետարանին ընթացաւ զկեանս *իւր*: - 674. Եւ համակարգք *իւր* իջուսցեն զնա ի հանգիստ…: - 674. Այսպէս և հանգստարանք եպիսկոպոսաց ի կարգս *իւրեանց*, և քահանայից, և կրօնաւորաց, և թագաւորաց, և աշխարհականաց: - 674. Զի ցուցցէ թէ նմանապէս լինելոց է ի յարութեանն հանգիստ նոցա ի կարգս *իւրեանց*: - 674. Նոյնպէս և ամենայն աշխարհականաց պա՛րտ է կատարել զկարգս *իւրեանց*…: - 674. Իններորդ, զի մի՛ պաշտեսցեն զդիս մեռեալ սիրելեաց *իւրեանց*…: - 677. …զի յերեքօրեայ ճանապարհ երթիցեն և երկիր պագցեն աստուծոյն *իւրեանց*: - 682. Զգեստ անմաշելի գործք *իւրեանց*: - 682. Զի որք ընկալան զշնորհսն, պա՛րտին նոքա ընչիւք *իւրեանց* զեկեղեցւոյն լոյսն վառել զաւուրս ութն: - 684. Զի այնպիսիքն դատաստան ընդունելոց են անձանց *իւրեանց* ի մեծի ատենին քրիստոսի: - 684. Իսկ չար հոգիքն ճանաչեն այն քան զչարս՝ վասն զի ըստ արժանեաց *իւրոց* տանջելոց են: - 685. Յոգիքն աղօթե՞ն վասն սիրելեաց *իւրեանց*, թէ ոչ: - 685. Արդարքն վասն *իւրեանց* սիրելեացն միշտ աղօթեն զի ազատեսցին ի փորձանաց և ուղղեսցին ի մոլորութեանց և ընկեր փառաց նոցա լինիցին: - 685. Իսկ մեծատունն վասն եղբարցն աղօթէր, զի մի՛ տանջանքն *իւր* առաւելասցի վասն նոցա: - 685. Աղօթք նոցա ցանկութիւնն է նոցա. զի կամս երկիւղածաց *իւրոց* կատարէ՛ տէր: - 685. Ո՛չ. զի ըստ այնմ որ զերծան ի չարեաց, միայն ի հոգիս *իւրեանց* ունին զուրախութիւնն: - 686. Տեսութիւնն է աստուծոյ. որք ըստ բազմազան գործոց *իւրեանց* տեսանեն. և որպէս ի տան փառաւորին: - 686. Այլք այլ իմն ասեն. իբր թէ իւրաքանչիւր մեղաւոր հոգի ի գերեզմանս *իւրեանց* կամ ի յերկրի տանջին. - 686. …վասն որոյ իւրաքանչիւր ոք ի բանից վկայութեանց ինչ զկարծիս *իւր* հաստատէ՛: - 687. Եւ սուրբն կալիստրատոս վկայն ի ճառս *իւր*: - 687. Եւ այժմ հոգիք սրբոց առնուն զփառս գործոց ըստ ինքեան. զի հանգչին և ուրախանան ի գործս *իւրեանց*…: - 689. Զի հոգիք սրբոցն ո՛չ են առանց մխիթարութեան. այլ հանգչին և ուրախանան ի գործս *իւրեանց* և յուսով փառացն հատուցման. - 690. Երկրորդ, աներևոյթ են ի տեսութեանց *իւրեանց*. զի զրկեալ են ի լուսոյ շնորհաց որով երանութիւնքն տեսանին: - 690-691. Եւ երթայ առ *իւր* տէրն հեշտութեամբ. և անդէն վաղվաղակի իբրև երևմամբ և տեսութեամբ իմն շահի զպտուղն առաջիկայ երանութեանց: - 691. Զի ո՛չ վայելէ անկատարից զվախճանական կատարումն առնուլ. եթէ ոչ նախ *իւր* յատուկ կատարելութեամբն կատարեսցի. - 693-694. …իսկ հոգին բաժանեալ ի մարմնոյն տակաւին ո՛չ է կատարեալ *իւր* յատուկ կատարելութեամբն: - 694. Արդ եթէ սիրելիքն աստուծոյ որք զարիւնս *իւրեանց* հեղին վասն քրիստոսի՝ ոչ առնուն զվարձս *իւրեանց*, նմանապէս և ամենայն ազգ մարդկան: - 694. Նա՛խ՝ վասն հեշտ ցանկութեան *իւրեանց* զոր ոչ կամին ելանել անտի…: - 701. պատճառեն գործոց *իւրեանց* հնարս. իբր թէ ակամայ զերծանիցին ի տանջանաց: - 701. Երկրորդ, զի ի սուրբ գրոց ածեն վկայութիւնս և մեկնեն ըստ կամաց *իւրեանց*…: - 701. Նմանապէս այն որ ասէ եղբօր *իւրում* մօրոս, պարտաւոր լիցի աստի դատաստանի և գեհենի խղճի մտացն: - 704. Եւ յարութեամբն *իւր* ազատեաց զկապեալ հոգիսն: - 705. Չորրորդ, արձակէ՛ զսատանայ, զի տեսցէ *զիւր* ժամանակ տանջանացն մերձեալ. և մոլի որպէս գազան մերձ ի սատակումն. և շուն կատաղեալ: - 706. Եւ տացէ երկիր պագանել պատկերի *իւրոյն*: - 707. Եւ յետ այսորիկ ի լեառն ձիթենեաց ուստի համբարձաւ քրիստոս՝ տէր իշխանութեամբ *իւրով* սպանցէ զնեռն: - 709. Եթէ ինքեամբ՝ եթէ ի ձեռն միքայէլի. ի մէջ վրանի և յաթոռն *իւր* սատակեսցի. և գլորեսցի մարմինն ակներև ժողովրդեան *իւրոյ*. - 709. Այլ արբանեակք նեռին յետ մահուան նորա ուրախասցին և առցեն *իւրեանց* կանայս…: - 709. Յորմէ փրկեսցէ քրիստոս աստուած առ հասարակ զամենայն հաւատացեալս անւան *իւրոյ* ամէն: - 710. Երկրորդ՝ մարմնովն տիրեաց ցանկութեանցն երկրաւոր՝ և իշխանացն դիւաց. և մարմնովն *իւր* կոխեաց և հալածեաց զայն որ ասէր «ինձ տուեալ է այս ամենայն»: - 711. Երիցունք նախ նշանակէ՛ զքահանայս որք զանձինս *իւրեանց* մատուցանեն պատարագ աստուծոյ: - 711. Զի հրեշտակապետն հրեշտակօք *իւրովք* վերակացո՛ւ է ազգի…: - 713. Եւ զորպիսութիւն յարութեան մեր ի յաստուածացեալ մարմինն *իւր* երևեցոյց…: - 716. …ըստ որում երեքօրեայ յարեաւ ի գերեզմանէն անապական մարմնով. և զբազումս յարոյց ընդ *իւր* և մտին ի քաղաքն սուրբ…: - 716. Ուստի և փրկչին ակնունիմք նորոգել զմարմին խոնարհութեան մերոյ ըստ մարմնոյ փառաց *իւրոց*: - 716. Որոյ պատճառ է, զի մարմին կերեալ մարդոյն է *իւրն* նիւթ գոյացական և սոցա եղև նիւթ պատահական: - 719. Որով անսխալ ճանաչէ իւրաքանչիւր

հոգի *գիւր* մարմինն և միաւորի: - 719. Եւ դարձեալ՝ որպէս զանազան սերմանիք ցորեան կորեակ և այլք՝ հասարակ ի մի վայր սերմանին. և հասարակ ջրով և ջերմութեամբ սնանին. և ի յազգս *իւրեանց* կատարին. ցորեանն ի ցորեանն և այլն: - 719. Երկրորդ՝ զի և վարդապետն *իւր* ետ օրինակ զհատն ցորենոյ: - 720. Երրորդ, որպէս նոյն հատն սերմանեալ նոյն հատն բուսանի ըստ ազգի *իւրում*. - 720. ...իսկ հոգիք սրբոցն նախ ծաղկին բնական պայծառութեամբն *իւրեանց* որպէս ցուցաւ ի վերոյ, և ապա՛ յետոյ արդեամբք պտղոյն կատարին ի հանդերձեալ կեանքն: - 721. ...նմանապէս և մարմինք մեռեալք յերկրի և հոգիք ի կայանս *իւրեանց* ի միասին կան առհասարակ արդարոց և մեղաւորաց մինչ դատաստանաւն բաժանեսցին օդիքն և այծիք: - 721. Իններորդ, ամենայն սերմանիք բուսեալք՝ ի մի հասակ այսինքն ի կատարելութեանն *իւրեանց* ժամանեն ի հունձս...: - 721. Եւ այս գիտելի է, զի տէր մեր քրիստոս նախ քան զյարութիւնն զչորեսինս զայս եցոյց ի մարմին *իւր*: - 722. Զպայծառութիւնն՝ ի թաբօր լեառն. և Զանչարչարութիւնն ի յօրհնելն զմարմինն *իւր* և տալ աշակերտացն ի վերնատունն՝ անչարչարելի էր մարմինն քրիստոսի ներգործութեամբ և ո՛չ զօրութեամբ: - 723. Եւ երևի որպէս բլուր մեծամարմինք նոցա յաչս *իւրեանց*. սև և աղտեղի և չարչարելի. զի կրեն անչափ չարչարանս և ցանկան մահու և ո՛չ մեռանին...: - 723. Եւ ա՛յս է պատճառ յարութեանն. զի ամենայն մարդիկ առնուցուն զվարձ կամ զպատիժ. կամ վասն *իւրեանց* գործոց, կամ վասն սկզբնականին: - 724. Եւ որպէս հոգին ունի զզօրութիւն *իւր* անպակաս. նոյնպէս և անդամք մարմնոյն պարտ է լինիլ անպակաս զի իցէ կատարեալ մարդ: - 725. Սակայն իւրաքանչիւր ոք անսխալ անդամօք *իւրովք* յառնէ. այլ ո՛չ երևի թէ սա այր է և նա կին. այն ծեր և այն տղայ. զի որպէս հրեշտակք են յերկինս: - 726. Իսկ դատապարտեալքն ծանրացեալ մասամբք և զազիր անդամօք այր և կին. զի իւրաքանչիւր ոք ի գործիական անդամս *իւր* կրեսցէ զպատիժն: - 726. Այլ որ առաւել մեծն է և հսկայանդամ, և կարի փոքր և փանաքի, յերեսնամեայ հասակն *իւրեանց* չափաւորին: - 726. Երրորդ՝ քանակաւ հասակին. զի իւրաքանչիւր ոք *յիւրն* երեսնամեայ յարիցէ. որպէս հարիւրամեան անցեալ և քառասնօրեայ մեռեալ. որ լինելոց էր երեսնամեայ, ի նոյն հասակն յառնեն: - 726. Եւ **դ** տարերքդ իւրաքանչիւր դադարին ի տեղի *իւրեանց* և բնաւ ո՛չ փոփոխին: - 727. Իսկ պարզ տարերքն գնդաձև դադարին ի տեղիս *իւրեանց* յաւիտեան: - 728. «Իբրև զտերև յորթոյ» ասէ մարգարէն. այսինքն զի որպէս տերևն *յիւրում* ժամանակին թափի և դարձեալ զարդարի տերևով և մրգով: - 728. Հինգերորդ՝ հոգիք մարդկան ի յերկնից խոնարհին և միաւորին ի մարմինս *իւրեանց*: - 729. Վեցերորդ՝ գալարին երկինք՝ պատմելով զփառս աստուծոյ. և հաստատութիւնդ զարդար դատաստան նորա յարարածս *իւր*: - 729. Երրորդ՝ զի ժամանակ մարդոյ մինչ ի վախճան *իւր* փոքր է և սակաւ: - 730. Նշան բազում ետ քրիստոս *իւրոյ* գալստեանն: - 730. Եօթներորդ, զի առաքեսցէ զհրեշտակս *իւր* փողով մեծաւ...: - 730. Երկրորդ՝ զի աստուած զամենայն արարածս կրէ բանիւ զօրութեան *իւրոյ* ասէ առաքեալն և ի նոյնութեան պահէ. և սոքա պահին առանց միաւորութեան էութեան նորա: - 733. Եւ այս ո՛չ թէ լոյս միայն է. զի զլոյսն ո՛չ ետ մեզ նշան. այլ զխաչն փայտեղէն յորոյ վերայ զձեռն *իւր* տարածեաց միածին բանն: - 734. Այսպէս և խաչն *իւր* աստ տգեղ երևի, և ի կարապետութեանն *իւրոյ* արեգակնափայլ ճառագայթիւք: - 734. Ի մէջ գիշերի. յորում ժամու հրեշտակն զեգիպտոս եհար, և տէրն զդժոխս աւերեաց. յայն ժամու զընտրեալս *իւր* յաշխարհէ ազատեսցէ: - 734. Նախ՝ այսու զաստուածութիւնն *իւր* յայտնէ ...: - 735. Այլ ի գալուստն քրիստոսի Առաջին փառք է՝ զի փառաւոր երևեսցի սիրելեաց *իւրոց*, յայտնեալ զաստուածութեան փառս միաւորեալ ի մարմնի. որպէս երևեցաւ ի թաբօր: - 736. Հինգերորդ, զի դիցէ զբշնամիս *իւր* ի ներքոյ ոտից *իւրոց*. այսինքն կորուսցէ զնեռն և զսատանայ և զամենայն գայթակղութիւն մարդկան՝ զմեղս և զմահ...: - 737. Տասներորդ, զի պսակէ՛ զսուրբս *իւր* և փառաւորի ի մէջ նոցա...: - 737. Որպէս առաքեալքն ի մի լեզու քարոզէին և ամենեքեան ի լեզուս *իւրեանց* լսէին: - 739. Զի վարդապետութեանն *իւրեանց* և օրինակացն հետևօղս լեալ ցուցանեն. և արքայութեանն արժանաւորս վկայեն: - 740. Իսկ յետ դատաստանին և այս ևս՝ բարձցի ի նոցանէ առ ի տանջանս *իւրեանց*. յորժամ անարժան համարեսցին նաև ի տեսանելն զայն: - 741. Եւ իւրաքանչիւր ոք զգործս *իւր* ընթեռնու յայտնապէս և ո՛չ կարէ ուրանալ և մոռանալ: - 741. Իսկ խոստելոցն գիր, դպիր է պիղծ հոգին դիւական. և չար կամքն *իւրեանց* և խորհուրդն և հեշտութիւն մարմնոյն մելան. և ըստ գործոց առաւել և նուազ գրեն ի գիրն դատապարտութեան: - 741. Գիր ևս կենաց է տեսութիւնն աստուածային. ի յորում ամենեքեան զխիղճս մտաց *իւրեանց* իբրև զգրեալս տեսցեն: - 742. Այլ և արդարութիւնն աստուծոյ, պահապան հրեշտակքն, և խիղճ մտացն *իւր*, են երեք վկայք: - 743. Նա՛խ՝ քանզի մեղանչեաց *յիւր* յաւիտեանին, արժանապէս պատժի ի յաւիտենին աստուծոյ: - 744. Եւ տե՛ս յօրինակաց. զի չնչին գողութիւնն, զաքար *իւր* զարմիւքն քարկոծեաց. և կրկուտ քաղելն զայրին: - 745. Երկրորդ՝ ի ստեղծումն

յարարչութեան բոլորից՝ ուրախ եղև տէր յարարածս *իւր* և յորդիս մարդկան ըստ սողոմոնի: - 748. Չորրորդ՝ ի վախճանի յորժամ հնազանդին նմա ամենայն և պսակէ զսուրբս *իւր*, ուրախ եղիցի տէր յարարածս *իւր*: - 748. Նախ կոչի հնձան նախածանօթ տեսութիւնն աստուծոյ. ուր ընտրէ՛ և ժողովէ՛ զսուրբս *իւր* յառաջ քան զլինիլն *իւրեանց*...: - 748. Երկրորդ կոչի հնձան արքայութիւնն երկնից. ուր ժողովին պսակք և փառք զանազան հանգստեան սրբոց զոր պատրաստեալ է աստուած սիրելեաց *իւրոց* ըստ առաքելոյ: - 748-749. Իններորդ՝ կոչի հնձան և խաչն փրկական. յորում ողկոյզն անապական ճմլեցաւ և ետ մեզ ուրախարար գինի զանապական արիւնն *իւր*...: - 749. Վասն երկրորդին, որք ցտիւ չարութեան աստ կարծրացան, արդարապէս անդ տանջողական ցտիւ կրճտեն զատամունս *իւրեանց*: - 752. Որպէս գառն զմայրն, և նոքա զծնօղս *իւրեանց*: - 753. Զի այսպէս ասեն վարդապետք՝ թէ յորժամ յղանայ ոք ի միտս *իւր* զխորհուրդ մեղացն, ի սատանայէ՛ սերմն առեալ որպէս կին յառնէ. և ի ծնանիլ մեղացն՝ ծնանին և որդունքն ի հրեղէն ծովն որ է՛ ի հարաւ: - 753. Եւ յորժամ առաքին մեղաւորքն ի հուրն յաւիտենից, գտանեն զծնօղս *իւրեանց* որպէս գառինք զմարս, և յաւիտեան խածատեն զնոսա: - 753. Եւ զի զպտուղ *իւր* տացէ ի ժամանակի *իւրում*: - 755. Այլ և մանաւանդ վասն աստուծոյ ընդ ծառայս *իւր* սիրով միաւորութեանն: - 757. Ա՛րդ՝ նորոգեսցի երկիր որ ընկալաւ ի ծոց *իւր* զտէրունական մարմինն: - 759. Այսպէս և օդն յորս եկաց փրկիչն յետ յարութեանն, փոփոխեսցէ զբնական նսեմութիւնն *իւր* և պայծառասցի որպէս զեթերն: - 759. Յորոց փրկեսցէ զմեզ փրկիչն ամենայնի և առհասարակ զամենայն հաւատացեալս անուան *իւրոյ*. և կացուսցէ ի տեղւոջ լուսոյ և հանգստեան. Ամէն: - 760. Զոր ակն ո՛չ ետես, և ունկն ո՛չ լուաւ, և ի սիրտ մարդոյ ո՛չ անկաւ, զա՛յն է պատրաստեալ աստուած սիրելեաց *իւրոց*: - 761. Կամ սիրելութիւն որպէս դաւթի և յովնաթանու. զոր սիրեաց որպէս զհոգի *իւր*: - 761. Այն քան եղիցի միութիւն գլխոյն և անդամոցն, զի անդամքն զպատիւ գլխոյն *իւրեանց*՝ ինքեանց համարեսցեն: - 763. Որպէս գլուխ մարդոյ՝ զբարիս կամ զչարիս հատուցեալս անդամոց *իւրոց*՝ ինքեան համարի: - 763. Երրորդ բաղդատութեամբ այնորիկ՝ որ եղիցի ի վերոյ ինքեան. զի առ հոգի *իւր* կատարեալ կարիցէ ունել հնազանդութիւնս: - 764. Երրորդ այնու՝ զի մեղքն որ յոյժ վտանգեաց զմարդիկ, եղիցի փակեալ ի դժոխս զկնի աւուրն դատաստանի. զի եղիցի ի դժոխս իբր ի տեղւոջ *իւրում*. զի ո՛չ կարասցէ մնալ. ո՛չ յերկինս և ո՛չ յերկրի. այլ իջցանէ ի դժոխս ներքինս: - 764. Քանզի մարմինս ո՛չ ըմբռնեսցի կամ *իւրն* ծանրութեամբ կամ այլ մարմնոյ ընդդիմահարութեամբ: - 766. Չորրորդ՝ ծառ կենաց կոչի տէր մեր յիսուս քրիստոս. ըստ որում փայտ դալար էր աստուածութեամբն. և մեզ կեանք և կենդանարար եղև յարութեամբն *իւրով*: - 768. Եւ որպէս զկենդանարար ջուր զընդունակս *իւր* դալարացուցեալ. ծաղկեալ յաստիս և պտղաբերեալ ի հանդերձեալն...: - 768. Այլ հզօրագունին յաղթելով. որպէս լոյս արեգականն ընդ *իւր* միաւորէ՛ զամենայն լոյս անշփոթ և անծախ: - 770. Այսօր վերստին հրամայեաց հաւատացելոց *իւրոց* ճաշակել ի պտղոյն կենաց. և մնալ յաւիտեան և անմահ կենդանութեամբ ի քրիստոս յիսուս ի տէր մեր: - 771. Եւ է՛ ինչ ի ներգործութեանց հոգւոյն աստուծոյ շնորհաց. որ ծածկէ՛ յիմաստնոց և յայտնէ տղայոց յիւրաքանչիւր ժամանակս ըստ կամաց *իւրոց*: - 772. Եւ պիտանեացն՝ փառս վերընծայել այնմ, որ փառաւորեալն է ի պարգևս *իւր*. իսկ զանպիտանսն ներել մերոյ փոքր ընկալ անօթոյ և դանդաղկոտ փութոյ: - 772-773. Իսկ եթէ բաղդատելով ոք ասիցէ, թէ ի մարմնի գոլով ապաշխարեալ սրբեցաւ նա ի ներգործականէն *իւրմէ* մեղաց. և այս ո՛չ ուրէք երևի ցոյցք ի գիրս սուրբս: - 775-776. Իսկ մարդասիրին աստուծոյ տեսեալ արտագունեալ զպատկեր *իւր*, կամեցաւ նորոգել զնա: - 776. Եւ թէ այս ո՛չ է գրեալ, նա՛ և ո՛չ այն եթէ մեղանչեաց ուրէք զամենայն կեանս *իւր* բաց ի միոյն. և ո՛չ մեղանչելն կրկին՝ ապաշխարութիւն է առաջնոյն: - 778. Իսկ աստուած ո՛չ փոխեաց զխորհուրդն *իւր* որ էր յաւիտենական. այլ վճիռն որ հայէր ի պատիժ արժանեաց նոցա: - 779. Եւ ոմանք յորոց սրբազան առաջնորդն մեր, պակասութիւն ասաց գոլ զորս յետոյ կրեցին անդամք նորա. այսինքն ըզհատումն մասանց. այրումն հրոյ. և այլ իմն բազմազան տանջանս. յորմէ թուով պակասեաց ի քրիստոս և յաւելաւ անդամս *իւր*: - 781. Եւ այլևս յարմար տեղւոյս այսպէս իմանի. զի սուրբ հարքն առաջինք պակաս ունէին զչարչարանս. վասն որոյ ո՛չ կարէին փրկել. իսկ քրիստոս եղեալ ըստ մարմնոյ որդի նոցա, զպակասութիւն հարցն չարչարանաց *յիւրումն* մարմնի էլից: - 781. Իսկ մեծն ներսէս ասէ, պակասութիւնն այն է, որ կիրք չարչարանացն քրիստոսի թուով և տեսակաւ պակա՛ս էր յառաքելոյն պօղոս. այսինքն խաչն, բևեռքն, և այլն. և զայն էլից քարոզութեամբն *իւր* ի մարմինս եկեղեցւոյ: - 781. Եւ թէ որ ուտէ անարժանութեամբ, դատաստան անձին *իւր* ուտէ: - 782. Այսպէս և աղամ զղջմամբ *իւրով* ընկալաւ. այսինքն երևեցոյց յինքեան զկորուսեալ շնորհն: - 783. Զի առ հասարակ ամենայն տարերք ըստ *իւրեանց* կերպի կրեցին զայլայլութիւն սրգոյ, չարչարակիցք գոլով արարչին *իւրեանց:* - 788

ԻԻՐԱԿԱՆ + Այլ կոչի տաճար և զգեստ բանական հոգւոյն մարմինն *իւրական* որպէս ամենայն մարդկան: - 319. Եւ բարսեղ ի քրիստոսի ծնունդն *յիւրական* ճառին ասէ, անուն դիցուք տօնիս աստուածայայտնութիւն: - 482. Եւ յէմ եկեալ պատարագ մատոյց *զիւրական՛նն* մարմին: - 607

ԻԻՐԱՅԻՆ + Եւ կամ յորժամ որպէս զիւր բարի շնորհէր *իւրայնոցն* մարմնապէս փչեալ ի նոսա ասելով՝ «առէք հոգի սուրբ»: - 69. Դաւիթ էառ զերուսաղէմ և շինեաց իւր տուն. և տէրն զվերինն երուսաղէմ, և ետ *իւրայնոցն* զխաղաղութիւն: - 438

ԻԻՐԱՔԱՆՉԻԻՐ + Եւ այժմ դարձցուք առ *իւրաքնաչիւրսն*: - 8. Չորրորդ՝ զի նոքա *իւրաքանչիւր* անձանց էին կորուստ, և ի ժամանակս իւրեանց: - 33. Եւ միտն արտաքոյ ամենեցուն՝ մեզ շնորհէ զտեսութիւն և զկարողութիւն *յիւրաքնաչիւր* արհեստ: - 51. Կամ որպէս բոլորն է ի հոգին, այսպէս բոլորն է ի մարմինն միաւորեալ. և բոլորն *յիրաքանչիւր* մասն մարմնոյն: - 89. Որպէս ի նշխարս մարմնոյն է տեսանել. զի ի բոլորն է բոլոր քրիստոսն. և *յիւրաքանչիւր* մասունս է բոլոր քրիստոսն: - 92. Մրդ՝ տեսութիւն զոոց սրբոց մի և նոյն ելով՝ առ բազումս բազմանայ. որպէս մի և նոյն պարզագոյն ջուր՝ *իւրաքանչիւր* բնութիւնս տնկոց: - 93. Եւ որպէս մի է զօրութիւն հոգւոյն, և *յիւրաքանչիւր* մասունս մասնաւորի: - 112-113. Կոչին և հոմանուն սոցա յաւիտեան. որպէս *իւրաքանչիւր* դարք: - 115. Եւ *իւրաքանչիւր* սոցա երկատի, որ լինին չորս ըստ աստուածաբանին գրիգորի այսպէս: - 123. Տասներորդ՝ *յիւրաքանչիւր* դասս դասապետն՝ և միջինն՝ և վերջինն: - 134. Իսկ է երկինք զիրեշտակաց դասուցն ասէ, մի քան զմի բարձրագոյն *յիրաքանչիւր* երկինս: - 134. Երրորդքն պահպանեն *զիւրաքանչիւր* անձինս, որպէս ռաֆայէլ: - 136. Նախ՝ զի ընդհանուր դասք և *իւրաքանչիւր* անհատք ունին էութիւն՝ զօրութիւն՝ և ներգործութիւն. այսինքն ըստ որում էացեալքեն, և կարողութիւն ունին, և ներգործեն: - 137. Այլ թիւ *իւրաքանչիւր* առանձնութեանցն անգիտելի է մեզ որպէս զաստեղս երկնից: - 141. Իսկ ուղիղ՝ որպէս ապականեալք փոխին *յիւրաքանչիւր* տարերքս: - 142. Նոյնպէս և առ մեզ՝ որք մրցին և ջանան ընդ դէմ բանսարկուին և մեռուցանեն զէ գլուխ նորա՝ նոքա զնոյն պսակն ժուժկալութեամբ և առաքինութեամբ ընդունին ի գլուխս իւրեանց *յիւրաքանչիւրոցն* զորս կոխեն և յաղթահարեն...: - 152. Իսկ «երրորդ մասն», ասէ սուրբն մեթոդէոս եթէ՝ զապստամբ հրեշտակս ասէ որք զթիւ երկնաւոր դասուցն սխալեցին. զի մինչ ո՛չ էին կործանեալ՝ դ կարգ էին *իւրաքանչիւր* դասուցն. որպէս յա՛յտ է ի չորեքկերպեան կենդանեացն: - 152. Երրորդ՝ զի որպէս իմաստութեամբ արար ...այսպէս իմաստութեամբ և նախախնամէ՛ զբոլորն՝ և զի *իւրաքանչիւրսն* ըստ իւրում պիտոյից զանազանապէս: - 157. Նախ է տեղի մարմնական. որ ըստ *իւրաքանչիւր* մասնկանց մարմնոյն պատահի: - 172. Բաղկացական է, որ ընդ մարմնոյ մասնկանցն գոյանայ ի ներս և ի դուրս. վերոյ և ներքոյ շուրջանակի. զի *իւրաքանչիւր* մասունք ի տեղին ունին զդրութիւնն. և կայացեալ ի բոլորն: - 174. Չորրորդ՝ զի *իւրաքանչիւր* սոքա առանձին սահման ունին և բնութիւն. և ո՛չ միաբանին ընդ միմեանս և ո՛չ ընդ մարմնի. այսինքն քանակն որակն. և ծանրութիւնն. և այլքն: - 175. Մանաւանդ թէ *իւրաքանչիւր* տարերք բ ծայրք որակութեանց ունին. զմինն գոյացական և զմիւսն պատահական. ըստ այսմ պա՛րտ է ասել քեզ մետասան բնութիւն քրիստոսի: - 176. Դարձեալ՝ ա՛յլ է բնութիւն մարմնոյն. ա՛յլ ոսկերացն. և ա՛յլ է ջիլն և երակն և մորթն և մազն և *իւրաքանչիւր* մաղձքն. ըստ այսմ ապա ասա՛ և բազում բնութիւնս քրիստոսի: - 176. Չորրորդ՝ զի ծնանիմք ի բարի կամացն աստուծոյ յառաջ գիտութեամբ նորին. և ապա գոյանամք արդեամբ և գոյացութեամբ ըստ *իւրաքանչիւր* տեսակաց: - 179. Եւ *իւրաքանչիւր* տարերք ունին կրկին որակութիւնս. այսինքն գոյացական և պատահական: - 181. Չորրորդ՝ զի մասն ապականի, այլ բոլորն կեայ. որպէս *իւրաքանչիւր* անհատ մարդոյ և ձիոյ մեռանի, այլ բոլորն մնայ. այսպէս և տարերք: - 181. Եւ լուսաւոր անօթքն ի չորրորդում աւուր կազմեցան ի յօդոյ. և *իւրաքանչիւրքն* ընկալան զլոյսս և եղեն լուսաւորք: - 188. Հինգերորդ՝ օ՛ր է հասարակ յարութեան մարդկան. և գալստեանն քրիստոսի. և հատուցման ըստ *իւրաքանչիւր* գործոց: - 193. Եւ դարձեալ ի գարունն բուսանին բոյսք. և յամառն կատարին. և յաշունն ժողովին. և ի ձմեռն վայելեն. և *յիւրաքանչիւր* ժամանակս՝ իւր գործն առաւելու: - 198. Ուսաք յիմաստնոց թէ՝ ի բաժանիլ լեզուաց հբ տանուտերանց, և ի գնալն *յիւրաքանչիւր* տեղիս ի հեռու կամ ի մօտաւոր աշխարհս. զօրն զայն տարեմուտս կարգեցին. և ուսուցին որդւոց իւրեանց պատուեալ զօրն զայն տրօք ընչից: - 200. Յորմէ ուսեալք՝ յամենայն ամի կատարեմք *իւրաքանչիւր* ազգ քրիստոնէից: - 200. Եւ նախ ի չորս դէմս բաժանին ամենայն հողմունք. և *իւրաքանչիւրքն* դարձեալ յերիս բաժանին. որ լինի բովանդակն բժան: - 205. Եւ բաց յայյսցանէ՝ ի յուղեղն բ բ երակ գայ *յիւրաքանչիւր* զգայարանս. բ յաչքն. բ յականջն. բ ի քիթն. ա ի բերանն. մին ի լեզուն. բ ի ձեռքն. բ ի յոտքն. որ լինի ժբ: - 244. Եւ *իւրաքանչիւրն* ե ե զօրութիւն ունին: - 248. Որպէս օրինակաւ մասունք հոգւոյ ասացան, նոյնպէս է և մասունք մարմնոյն *իւրաքանչիւրոցն* գործի: - 250. Եւ դարձեալ՝

յիւրաքանչիւր կազմուած մարդոյ՝ յառա՛ջ է մարմինն քան զհոգին **խ** աւուրբ կամ **ծ**: - 253. Այսպէս և ի կազմուած *իւրաքանչիւր* մարդոյ ո՛չ է մարմին յառաջ քան զհոգի որպէս ցուցանելոց եմք: - 254. Այսպէս և այժմ *իւրաքանչիւրքն* յառաջ եկեալ համանգամայն գոյութեամբ, լնուն զայն թիւն՝ որ նախ էր ի տեսութիւնն աստուծոյ: - 254. Ո՛չ է հին, զի ըստ *իւրաքանչիւր* մարմնոյ համանգամայն ստեղծանի հոգին: - 257. Եւ ոչ նոր, զի մի և նոյն ի սկզբանէ հրամանն արարչադիր առանց տկարութեան ներգործէ մինչ ի կատարած. և ըստ *իւրաքանչիւր* հոգւոյ՝ նոր հրաման ստեղծանելոյ ո՛չ արձակի: - 257. Ապա ուրեմն գործ նախախնամութեան է *զիւրաքանչիւր* ոգի յառաջ ածել. և նախատպին պատկերակից առնել: - 258. Եւ թէ զտեսութիւնս զայս կարծես էութիւն հոգւոյ ըստ որում է հոգի, ապա ո՛չ միայն ետես զհոգի, այլ և զմարմին՝ և *զիւրաքանչիւրոց* ընտրութիւն, և զհամար հերաց և զթիւն աստեղաց. և սոքա յետո՛յ են գոյացեալ ըստ կամաց տեսողին: - 260. Այսպէս և հոգի ըստ կամաց խնամողին յետոյ պարգևեալ ըստ թուոյ ծննդեան *իւրաքանչիւր* մարդոյ որպէս ինքն գիտէ: - 260-261. Դարձեալ **ժ**երորդ՝ աստեղագէտք ասեն թէ յղացումն ամենայն մարդոյ Զօհալին է. և *յիւրաքանչիւր* մոլորակս ամիս մի թուեալ՝ լինի ծնունդն ի մուշթարին **թ** ամիս: - 264. Մետասաներորդ՝ անտեղի և անո՛ւր է աստուած. և հոգի մարդոյ բոլորն է ի բոլոր մարմինն. և բոլորն *յիւրաքանչիւր* մասն: - 272. Եւ որպէս աստուած է՛ ամենայն ուրեք էապէս. և հոգի մարդոյն է՛ *յիւրաքանչիւր* մասունս մարմնոյն էապէս: - 275. Որպէս ենովս որ յուսացաւ կոչել զանուն տեառն աստուծոյ. այսինքն յուսացաւ զհանդերձեալ կեանսն որ աներևոյթն էր. և վասն *իւրաքանչիւր* գործոց գոլ հատուցումն. և կոչեաց զանունն աստուծոյ ի յօգնականութիւն: - 288. Եւ դարձեալ՝ որպէս սահմանն զտեսակս ազգացն նշանակէ. նոյնպէս և լեզուն *զիւրաքանչիւր* ազգս ցուցանէ: - 298. Այլ ա՛յս է ճշմարիտն, զի ամենայն բարեկամքն որ ժողովեցան յետոյ և մխիթարեցին զնա՛, *իւրաքանչիւրքն* բերին մէն մի որոջ ոչխարի և **դ** դրամ ոսկի անգիր ընծայեցին նմա ի սատար խրախութեանն...: - 326. Հարիւր խարիսխք արծաթիք. և *իւրաքանչիւրքն* ի մի մի տաղանդէ՛ կշռոյ: - 343. Երրորդ՝ վասն անգիտութեան և ակամայի իշխանին և *իւրաքանչիւր* անձին նոխազ յայծից և ալոջ ի քաւութիւն նոցա: - 358. Եւ ոմանք ի նոյն ժամն ասեն հասանիլ *յիւրաքանչիւր* օթևանս: - 391. Իններորդ՝ ողորմութիւն է առ բնութիւն մարդոյս. և արդարութիւն է առ *իւրաքանչիւր* անձինս: - 458. Եւ երբեմն երկոքեանն ծածուկ. որպէս ի նեղութիւնս *իւրաքանչիւր* արդարոց և անմեղաց. և ի հիւանդութիւնս տղայոց: - 459. Այլ *իւրաքանչիւրոցն* հատուցանէ ըստ արժանեաց. այսինքն բարեացն բարիս, և չարացն չարիս: - 459. Երրորդ՝ համակ հանապազորդ ներգործական դարձումն բոլոր մարդոյն առ աստուած. որով մարդն աստուածային քաղցրութեամբն զմայլի. որպէս հրեշտակք ի բոլոր սրտէ՝ յամենայն անձնէ և յամենայն զօրութենէ միշտ ներգործաբար դիմեն առ աստուած. և *յիւրաքանչիւրսն* ճառագայթի՛ ի նմա՛ աստուած: - 462. Եւ կամ աննիւթ ինչ և անկերպ՝ ընդ նիւթական կերպարանաց ձևացեալ. յորում *իւրաքանչիւրոցն* էութիւնք անշփոթաբար երևին. որպէս պղինձ գնդացեալ. կամ քուէացեալ: - 476. Երկրորդ՝ որպէս բոլոր հոգին է՛ ի բոլոր մարմինն միաւորեալ. և բոլորն է՛ *յիւրաքանչիւր* մասն մարմնոյն: - 477. Այսպէս և բանն աստուած բոլորն է ի բոլորն միաւորեալ. և բոլորն *յիրաքանչիւր* մասն մարմնոյն: - 477. Երրորդ՝ զի *իւրաքանչիւր* հասակի զմեղս բարձցէ. որպէս ծննդեամբն զերկունս ելոյծ. և մահուամբն զմահ. նոյնպէս և տղայ և մանուկ և երիտասարդ հասակաւ զնոսա արդարացոյց: - 479. Դարձեալ ասեմք՝ թէ կանայքն իւղաբերք **դ** անգամ եկին ի գերեզմանն և այլ և այլ տեսլեան դիպեցան. և *զիւրաքանչիւր* դասուց **դ** աւետարանիչքն գրեն: - 515. Բանն աստուծոյ մի է թէ բազում. զի բազում երևի ի հին և ի նոր կտակս և *յիւրաքանչիւր* թուղթս գրեալ...: - 529. Եւ մի և նոյնն է միաւորեալ ի մարմնի և երևեալ մեզ և գրեալ ի քարտիսի *յիւրաքանչիւր* աւետարանս: - 529. Զոր օրինակ, բան մարդոյ *յիւրաքանչիւր* մասնաւոր լսելիս բաժանի, և բոլոր և կատարեալ է և ո՛չ մասն: - 530. Այսպէս և բանն աստուծոյ բոլոր և կատարեալ է *յիւրաքանչիւր* աւետարանս և ո՛չ մասնաւոր: - 530. Այսպէս մի և նոյն բանն է *յիւրաքանչիւր* աւետարանս ձևացեալ, և ընդ աջմէ հօր նստեալ. և ոչ աւելի և ո՛չ նուազ: - 530. Նա՛խ՝ որպէս բոլորն է մարմին և *իւրաքանչիւր* մասունքն. նոյնպէս և բոլորն մի եկեղեցի՝ և *իւրաքանչիւրքն*. և բոլորն քրիստոնեայ՝ և մին մարդն. եթէ նման են միմեանց և եթէ աննման: - 533. Երրորդն ի միոջէ և առ մի. որպէս բժշկական դեղ և գործիք. նոյնպէս մի է եկեղեցի *յիւրաքանչիւր* ազգս. զմի և զնոյն ունելով գործ և իր ի միոյ գլխոյն առ մի անդամքս. ի միոյն քրիստոսէ առ մի քրիստոնեայքս. ի միոյ հաւատոյն առ մի հաւատացեալքս...: - 533. Եւ փոխանորդ նորա ի յերկրի ի հինն քահանայապետն որպէս ահարօն. և ի նորս կաթողիկոսն *իւրաքանչիւր* ազգի: - 534. Չորրորդ՝ յա՛յտ է, զի *իւրաքանչիւր* առաքեալ յիւր վիճակն ընթացեալ ձեռնադրեցին եպիսկոպոսունս: - 546. Ասեմք թէ՝ տէրն երկոտասան գունդս ասաց հրեշտակաց *իւրաքանչիւր* դասուց: - 546. Այսպէս և ամենայն ազգք քրիստոնէից զնոյն ունէին ճանապարհ դաւանութեան և աւանդութեան յառաքելոց անտի մինչ ի ժողովն քաղկեդոնի. և յետ

անտի բաժանեցան ամենայն ազգք յամենայն իրս, որպէս յա՛յտ է *յիւրաքանչիւր* եկեղեցիս: - 551. Զորօրինակ **բ** ոք ի դատախազից *իւրաքանչիւրն* զինքն կամի և կարծէ ճշմարիտ գոլ. այլ մեծ եկեալ դատաւորին՝ վկայիւք յայտնի ճշմարիտն: - 551. Երկրորդ դարձեալ՝ զի **դ** են տարերք. և **դ** ազդումն միաւորութեանց հոգւոյն *յիւրաքանչիւր* տարերս ըստ այսմ օրինակի: - 560. Այլ սգալ վասն յատուկ ինչ չարի, է՛ *իւրաքանչիւր* առաքինութեան. զի *իւրաքանչիւր* առաքինութիւն սըգայ վասն ներհակին: - 583. ...և այնուհետև ո՛չ վասն այլոց, այլ վասն ինքեանց մեղացն պատժին *իւրաքանչիւրքն*: - 593. Եւ դարձեալ՝ որպէս բոլոր Նշխարն մի մարմին է, և ի մասունս բաժանեալ *իւրաքանչիւրն* բոլոր և կատարեալ մարմին է քրիստոսի: - 598. ...զի մի՛ ննջեսցես ի մահ. նոյնպէս և այլ զգայութեանցն ըստ *իւրաքանչիւր* աստիճանին ասէ: - 604. Զի *իւրաքանչիւր* իշխանք և ցեղք մի մի օր նաւակատիս առնէին: - 616. Իսկ ի նորս երեք անգամ է. այսինքն յառաւօտուն, և ի ճաշոյն, և յերեկոյն. և *իւրաքանչիւրքն* **գ գ**: - 618. Դարձեալ՝ ունիմք **բժ**ան անդամք. ըստ *իւրաքանչիւրոցն* մի մի ժամս աղօթեմք: - 624. Ո՛չ զամենայն, այլ *զիւրաքանչիւր* ժամու առաջին աղօթիցն եպիսկոպոսն ասէ զխաղաղութիւնն, և զայլն քահանայն որ աղօթէ՛: - 625. ...վասն որոյ մեզ լեզու լինի և ի դէմս մեր գոհանայ զաստուծոյ ըստ *իւրաքանչիւր* ժամու. այսինքն յառաւօտն, ի հասարակ օրն, և յերեկոյն. զի գոհացումն է և ո՛չ աղօթք: - 626. Եւ փոխանակ դաղմատին է՛ *իւրաքանչիւր* լեզու որ պատարագէ՛: - 645. Եւ ոմանք ըստ *իւրաքանչիւր* պատառոյ զմահն ի միտ ածեն և զդատաստանն...: - 655. Եւ դարձեալ՝ ի յարքայութիւնն երկնից այսպէս ըստ *իւրաքանչիւր* չափու և արժանեաց կարգաւորապէս պարգևէ աստուած զիմաստութիւնն. և ո՛չ անկարգ. կամ զրկելով. կամ աչաղելով: - 656. Երրորդն վասն *իւրաքանչիւր* գործոցն առանձնակի: - 686. Այլք այլ իմն ասեն. իբր թէ *իւրաքանչիւր* մեղաւոր հոգի ի գերեզմանս իւրեանց կամ ի յերկրի տանջին...: - 686. ...այլ զանազանութիւն է նոցա *յիւրաքանչիւր* գործս և ի տեսութիւնս: - 686-687. Տասնեմի, պատժոյն մեղաց չափ և ժամանակ գոյ ըստ *իւրաքանչիւրիցն*. որպէս յա՛յտ է ի կանոնս: - 700. Չորրորդ, սոքա *իւրաքանչիւր* հոգւոցն ասեն ընդ բաժանիլն. և ոսկեբերանն ի վերջին օրն համընթաց այրեցումն: - 703. ...և ըստ *իւրաքանչիւրոցն* տեսանէ զփառս և յուսով վայելէ ...: - 705. Դարձեալ՝ որ հրոյ է վերակացու, ի վերայ նորին հարկանէ. և որ օդոյ և ջրոյ և երկրի, ի վերայ *իւրաքանչիւր* տարերաց գոչէ՛: -714. Այնպէս եղիցի լի մարդկամբ որպէս այժմ է. և այնպէս *յիւրաքանչիւր* գործս որպէս այժմ: - 714. Եւ որպէս կարելի է քեզ ի քում ափիդ զսերմանս զանազանել, և զեդեալն ի շտեմարանս քո *յիւրաքանչիւր* անկեան յառաջ բերել, - 718. Որ արարն յոչ էից, գիտէ անխառնապէս որոշել *զիւրաքանչիւր* փոշիս արդարոց և մեղաւորաց. զի հատուսցէ *իւրաքանչիւր* ըստ գործոց: - 719. Որով անսխալ ճանաչէ *իւրաքանչիւր* հոգի զիւր մարմինն և միաւորի: - 719. Յանմարմնոցն հրեշտակք և դևք. և հոգիք մարդկան. իսկ ի մարմնոց երկնային մարմինք և **դ** տարերք և մարմինք մարդկան. և այլք ամենայնքն ապականին և *յիւրաքանչիւր* տարերս ժողովին: - 727. Եւ **դ** տարերքդ *իւրաքանչիւր* դադարին ի տեղի իւրեանց և բնաւ ո՛չ փոփոխին: - 727. ...այլ ա՛յս է՝ զի *իւրաքանչիւր* մարմինք սրբոց պայծառասցին էպատիկ քան զարեգակն. որպէս տն մերոյ ի թաբօր լերինն. և **թ** դասուց հրեշտակաց լոյսն յերկիր ծաւալին. զի զօրութիւնք երկնից շարժեսցին: - 728. Իսկ ըստ քանակի, չափու գործելեացն առաւել և նուազ *իւրաքանչիւրոց* ի խորհուրդս ի բանս և ի գործս: - 746. Երրորդ հնձան է *իւրաքանչիւր* սիրտ և անձինք արդարոց. որ հաստատեալ է հաւատով յորթն ճշմարիտ և պտղաբերէ՛ զողկոյզ բարեաց. և չարչարանօք ճմլէ՛ յինքեան զուրախարարն գինի հրեշտակաց և մարդկան. և այսոքիկ բարեա՛ցն են հնձան: - 749. Իններորդ՝ հրեղէն կապանքն. որովք *իւրաքանչիւր* անդամք կաշկանդին: - 752. Վասն ութերորդին, որք աստ ի տեսանելոյ զբարիս և ի լսելոյ խոյս տային. արդարապէս ահագին տեսլեամբ և լսելեօք թշւառապէս զարհուրին ընդ *իւրաքանչիւրոցն*: - 753. Վասն իններորդին, որք աստ *իւրաքանչիւր* մեղօք գոյին շաղախեալք. արդարապէս ունին *զիւրաքանչիւր* անդամս կապանօք կաշկանդեալս. և ցանկան մեռանիլ և փախիցէ մահ ի նոցանէ: - 753. Եւ է՛ ինչ ի ներգործութեանց հոգւոյն աստուծոյ շնորհաց. որ ծածկէ՛ յիմաստնոց և յայտնէ տղայոց *յիւրաքանչիւր* ժամանակս ըստ կամաց իւրոց: - 772. Երրորդ *իւրաքանչիւրոցն* նմանութեամբ դարձեալ: - 778. Եւ երբեմն երկոքեանն ի ծածուկ. որպէս ի նեղութիւն *իւրաքանչիւր* արդարոց և անմեղաց: - 779. Երբեմն երկոքեանն յայտնի. որպէս ի հատուցումն *իւրաքանչիւր* արդարոց և մեղուցելոց: - 779. Իսկ *իւրաքանչիւրոց* հատուցումն՝ այսինքն բարեացն բարիս և չարացն չարիս, է՛ այս գործ արդարութեան. և այսոքիկ առ մե՛զ փոփոխմունք. և ո՛չ անեղ բնութեանն: - 779. Յայտ է յաշխարհակազմութեանն. ըստ որում *իւրաքանչիւրքն* պատշաճապէս ներգործեցան: - 780. Եւ այլք թէ՝ պատրուակ գոն ի խինծս արգանդի բնաւորեալ. *յիւրաքանչիւր* աւուրս հնգից՝ մին մին քակտին երկամբք. և ապա՛ արձակի ծնունդն: - 785

ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ՈՔ **+** Եօթներորդ՝ *իւրաքանչիւր ոք* շարժի ի գործս: - 126. Ի յինքն՝ զի

հւրաքանչիւր որ սիրէ զինքն և կամի զգոյն իւր: - 143. Իսկ զմասնաւոր անհատիցն՝ դնեն *հւրաքանչիւր որ* ծնունդք ադամայ: - 220. Եւ *հւրաքանչիւր որ* ծննդեամբ յառաջ եկեալ առնու զնոյն պատկերին շնորհ ի ծագմանէն աստուծոյ. և լնուն զնոյն թիւ որքանութեան զոր ետես աստուած նախքան զլինինլն աշխարհի որպէս ասէ առաքեալն: - 258. Երրորդ՝ նշանակէ՛ թէ *հւրաքանչիւր որ* իշխա՛ն է մատուցանել զինքն բանաւոր պատարագ աստուծոյ: - 359-360. Հինգերորդ՝ հանգիստն կատարեալ հոգւով և մարմնով. որ է՛ փողոց հնչմունք. ազատութիւն յապականութեանց. ամ թողութեան և *հւրաքանչիւր ուրուք* ի ստացուածս իւր դարձումն. որ է՛ գործոց հատուցումն: - 372. Այլ և օրէն էր նոցա, որ *հւրաքանչիւր որ* յազգէ իւրմէ առնոյր իւր կին և ո՛չ յօտարէ: - 460. Տասներորդ՝ զի օդ *յհւրաքանչիւր որ* զանազան արտաբերէ զձայն և զբան: - 523. Եւ այսպէս բազում ունելով *հւրաքանչիւր որ* սահմանս առանձին, միայն հայք նախատեալ լինին որպէս ո՛չ ունել միաբանութիւն ընդ այլս ի քրիստոնէից. այլ առանձին միայնաբար ընթանալ. և այսու որպէս հակառակ եպերեալ: - 553. Որպէս և ո՛չ բարկանայ վասն պայծառակերպութեանն *հւրաքանչիւր որ* յայլում ժամու տօնել: - 554. Որոյ գործն այս է, *զհւրաքանչիւր ուրուք* յետ տալ զոր իւրեանն է: - 579. Զի ասեն վարդապետք թէ որպիսի *հւրաքանչիւր որ* ծածկեալ իցէ յինքեան. փո՛րձ է տուեալ նախատինքն: - 586. Պարտ է զի *հւրաքանչիւր որ* ծնցի մկրտութեամբն քրիստոսի. զի սրբեսցի և ազատեսցի ի մահու: - 592. ...և *հւրաքանչիւր որ* լոյս և հուր վառեալ՝ նմա՛ նըւիրէին զպաշտօնն իբր արարչի. - 638. Երկրորդ կոչի կարգ, զի *զհւրաքանչիւր որ* յիւրում կարգին յօրինեմք և կատարեմք...: - 671. Եւ ի հեռուստ տեսեալ զտեղին, զի յետ կատարածի մարմնով առնելո՛ց են *հւրաքանչիւր որ* զփառս կամ զտանջանս: - 682. վասն որոյ *հւրաքանչիւր որ* ի բանից վկայութեանց ինչ զկարծիս իւր հաստատէ՛: - 687. Այլ արդ՝ թէ օրըստօրէ յառնէր *հւրաքանչիւր որ,* հաւատ յարութեանն խափանէր. զի հաւատն ոչ երևելեացն է: - 717. Սակայն *հւրաքանչիւր որ* անսխալ անդամօք իւրովք յառնէ. այլ ո՛չ երևի թէ սա այր է և նա կին. այն ծեր և այն տղայ. զի որպէս հրեշտակք են յերկինս: - 726. Իսկ դատապարտեալքն ծանրացեալ մասամբք և զազիր անդամօք այր և կին. զի *հւրաքանչիւր որ* ի գործիական անդամս իւր կրեսցէ զպատիժն: - 726. Երրորդ՝ քանակաւ հասակին. զի *հւրաքանչիւր որ* յիւրն երեսնամեայ յարիցէ. որպէս հարիւրամեան անցեալ և քառասնօրեայ մեռեալ. որ լինելոց էր երեսնամեայ, ի նոյն հասակն յառնեն: - 726. Վեցերորդ, քրիստոս է՛ իմաստութիւն և գիտութիւն հօր. և գիտէ զարժանաւորութիւն *հւրաքանչիւր ումեք*. - 735. Եւ *հւրաքանչիւր որ* զգործս իւր ընթեռնու յայտնապէս և ո՛չ կարէ ուրանալ և մոռանալ: - 741. Վասն մեծի սիրոյն՝ ժառանգութիւնն այն ամենեցուն մի է *հւրաքանչիւր ումեք* բոլորն և ո՛չ մասնաւորն: - 764

ԻՒՐՈՎԻ + Իսկ թէ առանձնապէս մարդոյն, զիա՞րդ սոսկ մարդ *հւրովի* մեռանի, և իշխանութեամբ իւրով դարձեալ յառնէ: - 70. Տասներորդ՝ զի չարն *հւրովի* ատեաց զնոսա և հեռացաւ, և իբրև զմրուր յերկիրս զետեղեցաւ: - 139. Չորրորդ՝ զի գիտասցեն թէ գոյնք և համք զանազան կերակրոց և պտղոց ո՛չ *հւրովի* պատրաստին, այլ ի շնորհացն աստուծոյ: - 339

ԻՕՄԱՅ - Դարձեալ՝ ի գիրս *հօմայ* ասէ, «ո՛չ եկեսցէ մեսիայն մինչև տիրեսցէ չար թագաւորն հռօմայեցւոց ամենայն աշխարհի **թ** ամիս»: - 28

Լ

ԼԱԲԱՆՈՒ - Ընդ *լաբանու* ի տեսլեանն **ա**: - 412

ԼԱԼԱԿԱՆ + ...և շրջեսցին զնովաւ կոծօղք և *լալականք* հրապարակին...: - 669

ԼԱՄ + ...հռաքէլ *լայր* զորդիս իւր: - 283. Եւ թէպէտ *ելաց*՝ ո՛չ եգիտ դարձեալ. զի ո՛չ էր բոլոր սրտիւ և ջերմ սիրով: - 309. Նոյնպէս և ծնունդք սուրբ աւազանին որք են անդրանիկք և անդամք քրիստոսի եղեալք, ագահութեամբ և պոռնկութեամբ կորուսանեն զշնորհն երկնաւոր. և ո՛չ *լան* և ո՛չ զղջան որպէս եսաւ: - 309. Եւ թէ *լան* և զղջան բոլոր սրտիւ ի ձեռն ապաշխարութեան, գտանեն վերըստին զշնորհն անդրանկութեան, և հասանին թողութեան մեղաց: - 309. Զի՞նչ է որ ասէ՝ «հռաքէլ *լայր* զորդիս իւր և ո՛չ կամէր մխիթարիլ զի ո՛չ էին»: - 312. Յաղագս երից որդւոց է *լալ* մօրն հռաքէլի: - 312. Վասն նոցա *լայր* անմխիթար սգով, զի ո՛չ եղև մայր նահատակացն: - 312. Զի **խ** վասն այն կատարեմք, որ առաջինքն զննջեցեալքն **խ** օր *լային* անմխիթար. որպէս զնահապետն յակոբ *լացին* **խ** օր: - 391. Զի զահարօն և զմովսէս **լ** օր *լացին*: - 391. Ա՛րդ նա՛խ՝ զայն հասակն **լ** ամեայ յորմէ զրկեցաւ մեղօք՝ *լան*: - 411. Իսկ ի հիւանդանալն՝ եղիսէոս եդ զձեռն ի վերայ ձեռաց արքային յովասու և զօրացոյց զնա ի պատերազմին ընդ դէմ ասորոցն փոխանակ *լալոյն* ի վերայ նորա: - 446. Դժոխ՝ զդժուար զնեղ և զանձուկն նշանակէ. և կոչի բազմաւոր, Նախ վասն բազում կրիցն. ուր *լալ* աչացն է և կրճել ատամանց և խաւար ներքին և արտաքին և այլն: - 505. Դարձեալ ապաշխարութիւն է վասն անցեալ չարեացն *լալ*. և *լալովն* վերստին այլ ո՛չ առնել: - 601. ...զի տեսանելով զպակասութիւն մեր՝ արտասւեմք և *լամք*. վասն որոյ առնումք զթողութիւն. - 619. ...երախայ և ո՛չ ունի լեզու, միայն *լայ*. և մայրն գթայ ի յարտասուքն և տայ կերակուր: - 620. ...*լալ* և կրճել ատամանցն. փոշիմանիլ, տխրիլ, և ոչ ինչ օգտիլ...: - 671. Այլ հոգի դատարկ ի քաւարանին աչս ո՛չ ունի զի *լացցէ* որով յարատ հայեցաւ. և ո՛չ մարմին զի պահեսցէ և աղօթեսցէ. այլ և ո՛չ զղջումն. զի հոգին ինքն ըստ ինքեան ո՛չ կարէ զղջալ: - 699. Երկրորդ՝ անտանելի ցուրտ. յոր եթէ հրեղէն լեառն անկանէր՝ սառն դառնայր. վասն այս երկուցս ասի՝ *լալ* աչաց և կրճել ատամանց. - 752. ...զի ծուխն ի հրոյն պատճառէ *զլալ* աչաց. և ցուրտն զկրճել ատամանց: - 752. Ութերորդ՝ ահագին տեսիլն դիւաց և վիշապաց. զոր ի կայծի կայծել հրոյն տեսանեն. և ողորմելի աղաղակ *լալ* ականացն և ոտնհար լինողացն: - 752. Այլոց հուր և խաւար և տարտարոս. *լալ* աչաց և կրճել ատամանց. և այլոց այլ իմն: - 760

Լ ԱՄԵԱՅ (ԵՐԵՍՆԱՄԵԱՅ +) - Երկոտասաներորդ՝ յովսէփ *լ ամեայ* իշխանացաւ երկրին: - 313. Եւ տէրն մեր *լ ամեայ* մկրտեցաւ. զորմէ հրամայեաց հայր՝ դմա՛ լուարուք ամենայքն: - 313. Երկրորդ՝ նշանակէ զմահ և զյարութիւն մեր. որ *լ ամեայ* յառնեմք. որպէս ադամ *լ ամեայ* ստեղծաւ: - 411. Ա՛րդ նա՛խ՝ զայն հասակն *լ ամեայ* յորմէ զրկեցաւ մեղօք՝ լան: - 411. Դաւիթ երեսնամեայ թագաւորեաց. և տէր մեր *լամեայ* մկրտեցաւ և ի գերեզմանէն յարեաւ: - 437. Իբրև ի հակառակս *լ ամեայ* միշտ մնացեն...: - 766

ԼԱՄԻՄԱՆԱՑԻ - Եւ այս են **իբ** լեզուքն: *Լամիմանացիք*: - 298

ԼԱՄՍՈՒՐ - Եւ իշխանք վերակացուք գործոյն՝ *Լամսուր* ի սեմա՛յ ազգէն: - 297

ԼԱՅՆ + *Լայն*. երկայն. խոր. և բարձր ասի աստուած: - 102. Երկայնութիւն՝ որ ո՛չէ *լայն* և ընդարձակ. այլ միայն երկայն. զի երկարագծի զօրութեամբ ի բոլորս: - 129. Երկրորդ՝ զի ունի երկիցս **բ** ծայրք. երկայնք և *լայնքն*. որ է յարևելից յարևմուտս. և ի հիւսիսոյ ի հարաւ: - 210. Եւ որպէս զհուր՝ ներքին կողմն *լայն* է և վերին ծայրքն նուրբք: - 215. Եւ հուրն է ի սիրտն. զի սիրտն ջե՛րմ է և նման է հրոյ. *լայն* է տակն և բարակ ծայրքն: - 232. Իսկ *լայնն*՝ փոքրախելք: - 246. Դարձեալ՝ մարդո՛յս է *լայն* եղունգն և ճաղատ գոլ: - 275. Երկայն՝ **գճ** կանգուն. և *լայն*՝ **ծ**. և բարձր՝ **լ**: - 293. Երկայն **իը** կանգուն. և բարձր **ժ**. և *լայն* **ի**. բոլորն հասարակ: - 343. Եւ **ծ** կանգուն *լայն* յարևելից և յարևմտից կողմն: - 343. Կանգուն և կէս *լայն*: - 344. Այսպէս և *լայնքն*, որ աճին իմաստիւք ի յէութիւնս իւրեանց: - 344. Հինգերորդ, որ ասաց զերեք ձևն, երկայն և *լայն* և բարձր. և ո՛չ զխորն որ է՛ թանձրութիւն: - 344. *Լայն* և ընդարձակ միջոցաւ: - 456. Զի՞նչ նշանակէ քառաթև խաչն. երկայն, և *լայն*, խոր, և բարձր: - 493. Նշանակէ՛ զպատկերն ոսկի **կ** կանգուն երկայն և **զ** *լայն*: - 637. Իսկ վաթսուննն զբաբելօնի պատկերն **կ** կանգուն երկայն, և **զ** *լայն*. յորում ընդարձակեցաւ կռամոլութիւն: - 708

ԼԱՅՆԱՄԻՋՈՑ + Եւ սկսան շինել հաստահիմն *լայնամիջոց*. աստիճանաձև ելիւք և իջիւք: - 296

ԼԱՅՆԱՆԱՄ + Երկրորդ՝ *լայնացեալ* յամենայն կողմանց: - 184. Ունականն է՝ յորժամ ժողովէ զկերակուրն՝ ձկտի և *լայնանայ* և փակէ՛ զամենայն դրունսն որ ի ներքոյ և ի վերոյ և ի կողմանէ, զի մի՛

թափեցցի կերակուրն: - 242. Իսկ քաղելով գործելն, զի սկսեալ բնութիւնս մեր ի գլխոյն *լայնանայ* ի թիկունքն՝ և նրբի ի կրունկն, և բոլորեալ դարձեալ կատարի ի գլուխն: - 293. Ասեն վարդապետք թէ՝ ի լուր ուրախութեան հեշտանայ լեարդն և տարածեալ *լայնանայ*. և այնպէս շունչն ելեալ յորդ ընդ շնչերականն և առնէ զծաղրն: - 619

ԼԱՅՆԱՏԱՐԱԾ + Նախ՝ *զլայնատարած* մեծութիւնն՝ և զհաստատ կամարաձգութիւնն երկնից: - 26

ԼԱՅՆՈՒԹԻՒՆ + *Լայնութիւն* իմաստութիւնն է. երկայնութիւն՝ զօրութիւնն. խորութիւն՝ անյայտութիւնն. բարձրութիւն՝ անհասութիւնն: - 129. Սուրբն դիոնէսիոս ասէ, «եռակի է ձև ամենայն մարմնոց». այսինքն *լայնութիւն*. երկայնութիւն. խորութիւն: - 129. *Լայնութիւնն* է ընդարձակ ճանապարհ աստուծոյ. որ է նախախնամութիւն նորա յամենայն էքս: - 129. Այլք ասեն թէ՝ է՛ ի յաստուած *լայնութիւն* սիրոյ, որով յետս դարձուցանէ զմեզ ի մոլորութեանց վասն առաւել սիրոյն: - 129. Եւ *լայնութիւնն* յամենայն յազգս մարդկան: - 129. Այսպէս մարմին մարդոյ որ քան է երկայնութեամբ ի գագաթէ՛ գլխոյն մինչև ի ներբանս ոտիցն, նոյն քան է *լայնութիւն* ի մէջ երկուց երկայն մատիցն ձեռաց: - 232. Զոր ոմանք լ ստադիոն ասեն զբարձրութիւնն և *զլայնութիւնն* շուրջանակի խդո քայլք. այսինքն **խդ** մղոն ձգեալ ասի: - 297. Եւ **բ** երեսին մէջն **ծ** կանգնոյ *լայնութիւն*: - 297. *Լայնութիւնն* աստուածային բարութեանն: - 493. *Լայնութիւն* հոգևոր սիրոյ: - 493

ԼԱՆՋՔ + Եւ զի նախանձեցաւ ընդ մարդոյն, ի *լանջս* և յորովայնս սողայ: - 219. *Լանջքն* մսակոյտ՝ տխմա՛ր է: - 247. *Լանջքն* որ երկայն է քան զփորն՝ խոհեմ է: - 247. *Լանջքն* որ փորիւն մազածածո՛ւկ է՝ անկրօն է և անկայուն և անգութ: - 247. Եւ թէ *լանջքն* միայն է մազեղ, սրտո՛տ է: - 247. ...և **բ** Ակունք ուսոյն՝ կրկին կիսագունդք երկնից. ունելով **զզ** կենդանակերպս. և Վակաս *լանջացն* **բժան** ակամբք նոյն կենդանակերպք ի *լանջս* երկնից Միթրն՝ պսակ քահանայապետութեան. և Թիթեղն՝ մտաց թեթևութեան: - 348. Որպէս **բժան** կենդանակերպք երկնից, և ամիսք տարւոյն. այլ և **բժան** առաքեալքն ի *լանջսն* յիսուսի: - 348. Որ և միով հպմամբ ի *լանջսն* մաքրեցաւ աշակերտն յայսպիսի կրից. քանի՞ առաւել որ եբարձ զապականութիւնս ազատ լիցի յայսպիսի կրից: - 383. Դարձեալ ասեմք, եթէ միով հպմամբ *լանջացն* յիսուսի մաքրեցաւ աշակերտն յայսպիսի կրից. քանի՞ առաւել բարձօղն ապականութեանց ազատ լիցի յայսպիսի կրից: - 502

ԼԱՊՏԵՐ + Զորօրինակ երեք լոյս *լապտերաց* միաւորեալ՝ և որոշմամբ յատկացեալ: - 106. Որ ի ջուր ընպելն ընտրեաց զզօրսն. և թաքուցեալ սափորօք զլառեալ *լապտերսն*, և էհար **յ** արամբք **ըզճի** հազարսն: - 420. Այլ և **ժ** աշտանակն. **ժ** կուսանք *լապտերօք*: - 441. Զքուն մահուն ասէ մինչ ի կատարած. և ի մէջ գիշերի յարութեանն աւուր յարեան ամենայն կուսանքն և կազմեցին *զլապտերս*: - 693

ԼԱՏԻՆ + Որպէս ահա՛ յերկոսեան ճրագալոյցսն այսինքն ի ծննդեանն և ի յարութեանն միաբանին հայք և յոյնք և ասորիք. իսկ *լատինք* ո՛չ: - 554. Վասն զի սոքա պատարագ մատուցանեն ի նախատօնակ ծննդեանն և յարութեանն. և *լատինք* ո՛չ: - 554. Եւ ի հաց պատարագին զքոլորն մատուցանեն և ո՛չ մասն ինչ, *լատինք* և հայք և ասորիք. իսկ յոյնք ո՛չ: - 554. Եւ յառնուլ զաստիճան սարկաւագութեան ո՛չ տան հրաման կին առնուլ հայք և *լատինք* և յոյնք. բայց ասորիք ո՛չ: - 554

ԼԱՏԻՆԱՑԻ - Զի ահա՛ *լատինացիք* առանձնականս ունին աւանդութիւնս, - 553. Իսկ վասն ջրոյն զի՞նչ պարտ է ասել. զի յոյնք թերի ցուցանեն *զլատինացւոց* խառնումն, ինքեանց կրկին խառնմամբն. և զայն խորհուրդ առեալ: - 554

ԼԱՐ + Ով արհանոսք՝ զի թէ որպէս զմեզ զորդի շնորհօք ասէք և արարած, մեք զի եմք շնորհօք որդիք՝ ունիմք ընդ մեզ և ընդ հայր շաղկապ. իբր թէ *զլար* զհոգին սուրբ: - 39. Եւ **յ** կանգուն երկայն, զի ի կրնկէն ի գագաթն *լար* չափեալ՝ **դ** պատ առնու զգլխովն: - 293. Վասն որոյ բարկացաւ աստուած և *լարս* առանց բժշկութեան արձակեաց ի նոսա: - 386. Եւ սոքա են հարճք որ կարեն ի բաց հանիլ ի ժառանգութենէ. զի սէրն է կապ և *լար* շարողին որ ո՛չ թողու ցրիլ: - 440. Երեքթելեան *լարքն*, հոգին եռամասնեայ և մարմինն ի չորս տարերաց: - 744-745. Շող յաստուծոյ ծագեալ հաւատ. զերկնից կախեալ *լար* իմն լուսեղէն. զորմէ բուռն հարեալ ձեռն զձեռամբ փոփոխեալ. ի ծովու սքանչելեաց յերկինս և յօդս վերանալ: - 769. Թէ ի բերան պատերազմի յել անմահին և ի մուտ մահկանացուին. դիցես պահապան բերանոյդ. *լար* կարմիր շրթանցդ. այսինքն հաւատով սիրով զօրացեալ. և ո՛չ բաժանիլ ի քնասիրութիւն և յարծաթսիրութիւն. յառաքինասիրութիւն. և յախտասիրութիւն. յընկերսիրութիւն և յարատսիրութիւն: - 770-771

ԼԱՐԵՄ + Այլ և խաչաձև ընթանայ նաւ ի վերայ ջուրց յորժամ *լարէ* հողմ զարմիռնն. կամ տարածեալ թևօք հասանին ի նաւահանգիստն: - 494

ԼԱՒ + Ապա ըստ այսմ հետևի՝ զի մարիամ մայր քրիստոսի լինի և ո՛չ աստուծոյ. զի *լաւ* է քրիստոսածին և մարդածին կոչիլ՝ քան թէ աստուածածին: - 91. Նոյնպէս թէ զարուեստն *լաւ* առնէ՝ գովի. և թէ վատթար՝ պարսաւի: - 250. Երկոտասաններորդ՝ զի որպէս իսահակ հնազանդ գտաւ հօրն մահո՛ւ չափ, *լաւ* համարելով զմեռանիլն՝ քան առանց հնազանդութեան զկալն: - 305. Երկրորդ՝ *լա՛ւ* համարեցաւ զերկնաւոր գանձն՝ քան զոսկի և քան զարծաթ կորստական: - 338. Վեցերորդ՝ զնա վկայէ՛ բարի և *լաւ* և անձնեայ ի մէջ իէլի. և տէր մեր բարի և ընտրեալ ի մէջ բիւրաւոր արարածոց: - 426-427. **Եւ *լաւ* է մի ակն պաւական՝ քան զբազում քարինս անպիտան:** - 551. Եւ թէ ոք ասիցէ, ապա ուրեմն *լա՛ւ* է տարածայնութիւն քան զհամաձայնութիւն. և բաժանումն քան զմիութիւն: - 551. Ասեմք առ այս թէ՝ ո՛չ է հարկաւոր այս ամենայն ուրէք. զի գո՛յ և տարածայնութիւն բարի՝ քան զհամաձայնութիւն ընդ հերձուածօղս. և *լաւ* է բաժանումն ի չար ժողովոց՝ քան զմիաբանութիւն: - 551. Թէ կրօնաւոր է՝ հարցանէ թէ ծոյլ եղեա՞լ է յաղօթքն. կամ անհնազանդ. թէ բղջախոհ. թէ յատուկ իրք ունօղ. թէ պճնօղ. թէ որոնօղ *լաւ* կերակրոց և ըմպելեաց. թէ քնափ և թէ կռւօղ: - 601. Իսկ յորժամ քահանայն *լաւ* քննէ զխղճմտանքն ժողովրդեանն. խորհի վասն ապաշխարութեանն թէ ո՞րպէս կարէ ապաշխարել...: - 601. Վասն որոյ հայրապետք եկեղեցւոյ *լա՛ւ* համարեցան զվայելչականն բառնալ որ ո՛չ ի լինիլն յաւելուած առնէ...: - 604. ...հրովն փորձի ոսկին թէ *լաւ* է թէ վատ...: - 664. Երրորդ, *զլաւ* մարդն աղքատացնէ և փորձէ, թէ վասն ընչի՞ցն սիրէր զաստուած՝ թէ յաղքատութեանն այլ նոյնպէս է. որպէս յոբայն: - 664. Նա՛խ՝ զի ամենատեսն աստուած գիտէր *զլաւս* և զխոտանսն: - 674. Զի հասարակա՛ց է ամենայն մարդոյ կատարելոց և անկատարից, զի ի յանդիմանութիւն յանդիմանելեացն առհասարակ դժկամա՛կ երևի ի սկիզբն. թէպէտ ընտրողութեամբ *լաւին* ընդունին զխրատն: - 774. Տարորոշումն խառնեալ տարերց. և *լաւին* և վատթարին. զոմանս պահել և զոմանս վտարել: - 786

ԼԱՒԱԳՈՅՆ + *Զլաւագոյն* կայս զոր աստուած տուեալ էր նմա՝ կամեցաւ ակամայ յաստուծոյ ի՛ւր շորթել. և այլոցն բռնաբար տիրապետել և հրամայել: - 149. Երրորդ՝ զի ադամայ ետ աստուած զբնական իմաստութիւնն առ ի ցուցանել *զլաւագոյն* ծնունդս բանին՝ հրամայէ՛ անունս դնել: - 219. Ասեմք թէ՝ ոչ ինչ է այս նախատինք մեզ. զի հեթանոսք յետոյ հաւատացին և *լաւագոյնք* են քան զհրէայս. և վերջին մշակքն ընդ առաջինսն առին զվարձս. և որք նախանձեցան կորեան: - 549. Իններորդ՝ զի թէ **հաւատն և յոյսն և սէրն՝ աստուածային առաքինութիւնք են և *լաւագոյն* քան զամենայն առաքինութիւնս**. ըստ որում ասէ պօղոս «սոքա երեքեան և մեծ քան զոսա սէրն է»: - 557. Չորրորդ՝ յորժամ սիրեմ զիս վասն աստուծոյ. և այս ևս է *լաւագոյն*. զի ո՛չ խնդրէ մարդ զիւրն, այլ զաստուծոյն միայն: - 576. Եւ վասն չորից պատճառաց *լաւագոյն* է սիրել քան զսիրիլ: - 576. ...զի *լաւագոյն* համարեցաւ աստուած մի՛ առանց մեր պսակիլ: - 696

ԼԱՒՈՒԹԻՒՆ + Ա՛յսպէս առնէ զչարս և զմեղաւորս, զի ի ձեռն բարեաց օգտեսցին և ի *լաւութիւն* գայցեն: - 19-20. Երրորդ, վասն վերջնոցն *լաւութեան* ընտրեցան և խոտանքն. որպէս զհող զքար և զխեցցէ մորթն պատւեմք վասն ոսկւոյ և արծաթոյ և մարգարտին: - 398

ԼԵԱՌՆ + Են և ո՛չ ասին ի յէքս. որք յանկոխ *լերինս* և ի խորս ծովուց անտեսք ի մարդկանէ: - 55. Քառասունևք) Վասն ջերմ ջուրց. և աղբերաց ի ձմերայնի. և զի ի *լերինս* բղխեն: - 155. Քառասունևե) Յատկութիւնք երկրի. և վասն *լերանց*. և ի ստորոտս *լերին* շո՛ղ լինի: - 155. Երկրորդն՝ ներքին մասն հրոյն. որ կոչի օլօմպային երկին. վասն մերձ գոլոյ յօլօմպիոս *լեառն*: - 183. Արաց. ի յունել ձեան *զլերինս* և զբլուրս, արա՛ց է ասեն այս ճանապարհ և ո՛չ կանանց: - 200-201. Երրորդ՝ զի ամենայն տեղիս գտցի ջուր. ի *լերինս* և ի դաշտս, և արբցեն կենդանիք: - 207. Նոյնպէս և հրոյ. որպէս յետն է *լեառն* յարևմուտս: - 208. Վասն է՞ր ի *լերինս* բղխեն աղբերք առաւել քան ի դաշտս: - 209. Երրորդ՝ զի ջուրք ծովուն բա՛րձր է քան զերկիր. վասն որոյ հա՛րկ առնէ և ի վե՛ր մղէ և ապա՛ հեղու յերկիր. զորօրինակ մարդիկք ի բարձրագոյն *լերանց* իջուցանեն զջուրն, և ըստ նոյն չափոյ ի միւս կողմն ի վեր հանեն սակաւ ինչ պակաս: - 209. Չորրորդ՝ ցոյցք է ամենաիրաշ խնամոց արարչին. որ զհոսանուտ ջուրս ներքին՝ ի մէջ *լերանց* ի վե՛ր հանէ ի պէտս կենդանեաց որ ա՛նդ են. այլ և յոռոգումն ուր գետք ոչ ելանեն: - 209. Զի՞նչ պէտս են բարձրագոյն *լերինքն*: - 211. Վասն է՞ր ի ստորոտս *լերանց* առաւել շող լինի քան ի գլուխն որ մե՛րձ է արեգական: - 211. Ո՛չ թէ քան զտարրական հուրն ի վե՛ր է անցեալ. այլ զի լուսինն և արեգակն միշտ ի հարաւոյ կողմանէ ի ստորոտէ *լերինն* ելանեն. և ի հիւսիսոյ կողմն *լերինն* միշտ գիշեր լինի. որպէս աղէքսանդրու պատմութիւնն ասէ. և ի գլուխն միշտ լոյս. և ի հարաւոյ կողմն տիւ և գիշեր: - 222. Որպէս *լերինք* ցուրտ գոլով՝ զպտուղս ո՛չ հասուցանեն որպէս ի դաշտի: - 261. Քանանի, Մշտնջենաւոր *լերինքն*:

- 283. Եւ քանի՞ անգամ ել ի *լեառն*. և **գ** քառասուն պահեաց. և **դ** ծնունդն մովսէսի: - 284. Եւ **ծ** ամն՝ որ առ որդւով նորին կոստանդեաւ յերկնից լուսափայլեալ ի *լեռնէն* ծիթենեաց մինչև ի սուրբ գողգոթա: - 294. Ապա՛ ի թաբօր *լերինն* ամպ խոնարհեալ և ձեռն կարկառեալ ձեռնադրեաց զնա ասելով, այս մելքիսեդեկ անհայր անմայր չհամարեալ յազգս՝ նմանեալ որդւոյն աստուծոյ: - 300. Նա՛խ՝ *լերինք* և բլուրք մշտնջենաւորք կոչին հրեշտակացն դասք բարձրացեալք յերկինս և անշարժութեամբ սերտեալք...: - 319. Երկրորդ՝ նահապետք և մարգարէք կոչին *լերինք* և բլուրք մշտնջենաւոր վարուք և անշարժ աստուածապաշտութեամբ: - 319. Երրորդ՝ ի յառնելն զարարածս *լերամբք* և բլրօք. զի *լերինք* և բլուրք, հիմունք և բրգունք են աշխարհի. վասն որոյ օրհնեցան անշարժապէս...: - 319. Հինգերորդ՝ ի *լերինն* մասեայ յորժամ ել նոյ ի տապանէն՝ օրհնեաց աստուած զնա՛ և զորդիսն նորա աստ գիրն. և հայր և սերմ արար մարդկան ազգի: - 319-320. Վեցերորդ՝ օրհնեաց զաբրահամ ի *լերինն* ամուր հացւոց ի պատարագիլն իսահակայ...: - 320. Եօթներորդ՝ ի մարդեղութեան իւրում նստաւ ի *լերինն* ձիթենեաց և զերանութիւնն աւետարանեաց: - 320. Ութերորդ՝ ի *լեառն* թաբօր յայտնեաց զփառս աստուածութեան իւրոյ և օրհնեաց: - 320. Իններորդ՝ ի ձիթենեաց *լեառն* զգիշերս ագանելով և աղօթելով օրհնեաց: - 320. Տասներորդ՝ ի փործութեան *լեառն* զպատճառն ամենայն անիծից կործանեաց. և զառաջին անէծս յօրհնութիւն փոխեաց: - 320. Եւ բաց յայսցանէ և արտաքոյ սոցա, *Լեառն* պարարտ կոչի սուրբ Երրորդութիւնն ի մարգարէէն: - 320. Իսկ *լեառն* հողեղէն բնութեանս մերում, կամաւ հօր վկայելով ի վերայ նորա՝ և հաճութեամբ սուրբ հոգւոյն աղաւնակերպ իջմամբ, և անքակտելի միացեալ բանիւն եղև *լեառն* մածեալ մշտնջենաւոր և անեզր յաւիտենիւ բարձրացեալ օրհնութեամբ և առաւելեալ: - 320. Եօթներորդ՝ մովսէս **խ** օր անսըւաղ պահեաց ի *լերինն*: - 328. Եւ տէր մեր պահեաց **խ** օր ի փործութեան *լեառն*: - 328. Զի որ ի *լեառն* սուրբ առ աստուած մերձենայ, ո՛չ է պարտ յանկողինս կնոջ հեշտանալ...: - 331. Դարձեալ՝ ամենայն որ ի *լեառն* աստիճանէ բարձրանայ որպէս զմովսէս և կամ այլ ինչ, պա՛րտ է սրբութեամբ պաշտել: - 331. Քանի՞ անգամ ել ի *լեառն* մովսէս: - 352. Եւ մին վասն ահարօնի հաշտութեանն ելանել կրկին ի *լեառնն*: - 352-353. Դարձեալ՝ որպէս քրիստոս յետ մկրտութեանն՝ ի *լեառն* պահեաց **խ** օր: - 363. Զի վարդավառին ա՛յն է, յորժամ կրկին **խ** պահեաց մովսէս ի *լեառն* և լուսաւորեցան երեսքն. վասն այն զկնի երկու յիսնակացն տօնեմք: - 373-374. ...վասն որոյ յայսմանէ ասեն ոմանք թէ՝ **գ** ամ կամ **խ** օր յամեաց ադամ ի դրախտին. որպէս ժողովուրդն ի յանապատին. կամ որպէս մովսէս ի *լեառն*: - 397. Ութերորդ՝ մովսէս ի *լեառն* եկաց **խ** տիւ և **խ** գիշեր անսուաղ. և կերակրիւր բանիւն աստուծոյ. նոյնպէս և եղիա. նաև տէր մեր ի փործութեան *լերինն*: - 397. Այլ երուսաղէմ *լեառն* է և դաշտ, յանձրևոյ ոռոգի. իբր թէ խնամօքն աստուծոյ լինի անձրև աւելի և նուազ, ի ժամու և տարաժամու ըստ արժանեացն ձերոց: - 398. Հինգերորդ՝ զի նոքա խնդրէին երևիլ մարմնով. զի ո՛չ կարէին տանել աստուածային հրոյն ի *լերինն*: - 399. Տասներորդ՝ ի գարեգին. որ է՛ *լեառն* թլփատութեան. զի ելեալ ի *լեառն* հաւատոց՝ զաւելորդ մեղացն ի բաց ընկեսցեն, և զօրհնութիւնն աստուծոյ առցեն: - 402. Երրորդ՝ վախճանեալ մովսէս ի *լերինն*, և միքայէլ փոխադրէր զմարմինն. սկսաւ սատանայ հայհոյել զսուրբն և սպանօղ անւանել վասն հարկանելոյն զեգիպտացին. վասն որոյ սաստեաց նմա հրեշտակապետն: - 410. Եւ զաղխեալ դուռն քաղաքին եդեալ ի յուսն եհան ի գլուխ *լերինն*: - 420. Քսաներորդ, սամփսոն ի մէջ գիշերի զփակեալ դուռսն կորզեաց և էհան ի *լեառն*: - 423. Երկրորդ՝ անցեալ ընդ *լերամբ* և ո՛չ գտեալ. մինչև առ տեսանօղն եկեալ. և տէր մեր էանց *զլերինս* հրեշտակաց և եկն ի մարգարէս. և նոքա աւետեցին զգիւտն **գ** օրեայ կորստեան իշոյն...: - 426. Յետոյ վասն գազանաց երկրին՝ հնազանդեցաւ գրոյն մովսէսի. և ծածկեցին զաստուածս իւրեանց ի *լերին* սոմորոն. և անդ երկիր պագին սամարացիք: - 447. Երկրորդ՝ զի վէմն առանց ձեռին հատաւ ի կուսական *լեռնէն* ըստ դանիէլի: - 470. Եւ զօծումն քահանայութեան ի թաբօր *լերինն*. ուր և հոգին սուրբ ամպ հովանի եղեալ. և հայր հաճութեամբ վկայեալ: - 474. Եւ կրկին սուտ. զի ուր զձուկն կերին՝ ի գալիլեայ յեզր տիբերիայ ծովուն էր **դ** աւուր ճանապարհ հեռի յէէմէ՛ և ի *լեռնէն* ձիթենեաց ուստի համբարձաւ քրիստոս: - 511. Եւ ի մէջ գիշերի զարթեաւ և զդրունս փակեալ նգօքն և սեմօք եհան յուսն և ել ի *լեառն*: - 513. Որ նշանակէ՛ զյարութիւնն քրիստոսի ի մէջ գիշերի զդրունս դժոխոցն խորտակեալ. և զհոգիսն հանեալ ի *լեառն* երկնային: - 513. ...և դաւիթ մտեալ և առեալ զսուրն ի սնարից նորա. և ելեալ ի գիշերի ի *լեառն* աղաղակեաց առ նա «ո՞ւր է սուր քո»: - 514. Եւ յարուցեալ ի գիշերի ել ի *լեառն* երկնային. աղաղակեաց ասելով «ո՞ւր է մա՛հ յաղթութիւն քո. ուր է դժոխք խայթոց քո»: - 514. Եւ եհան ի *լեառն* ձիթենեաց. զի *լերամբն* ցուցանի համբարձումն մտաց ի խոկումն աստուածային: - 519. Եւ կալեալ յամպոյն այնու որով ի *լերինն*

այլակերպեցաւ: - 520. Նախ՝ զի ցուցանէ թէ որ եւտ զօրէնսն՝ նոյն առաքեաց և զհոգին և ի նոյն տիպն որոտ և փայլատակումն հողմ և հուր երևեալ որպէս անդ ի *լերինն*: - 524. Երկրորդ՝ ի վերնատանն դասք առաքելոցն ի վերայ նոր հաղորդութեանն մարմնոյ և արեանն՝ նոր օրինեցին զքրիստոս և ելին ի *լեառն* ձիթենեաց որպէս ասէ աւետարանն: - 528. Երրորդ՝ ի *լեառն* ձիթենեաց տեսին զտէրն ելեալ յերկինս՝ երկրպագեցին նմա: - 528. Վեցերորդ՝ տապանն նոյի յարարատ ի *լեառն* մասիս: - 555. Ա՛րդ՝ **թ** երանութիւնք փրկչին զոր քարոզեաց ի *լերինն*, **ը** են ըստ էութեանն. այլ է են ըստ աստիճանաց...: - 583. ...և գոհացեալ ելին ի *լեառն* ձիթենեաց...: - 599. Նաև տէրն կացոյց զայս կարգս. յորժամ ի *լերինն* զարքայութիւնն երկնից աւետարանեաց նոցա: - 606. Իսկ ի թաբօր *լերինն* ձայնիւ հայրական և հովանեաւ հոգւոյն եղև քահանայ. ցուցեալ մովսէս և եղիա սարկաւագունք յաջմէ և յահեկէ: - 607. Եւ ի *լեառն* ձիթենեաց հանեալ զնոսա և օրինեալ՝ արար զնոսա Կաթողիկոսունս և Պատրիարգունս, զամենայն շնորհելով նոցա լիով: - 607. Եւ եկեղեցի է *լեառն* անմատոյց. վասն որոյ անասունք և անարժանք ո՛չ մտանեն: - 617. Որպէս ժողովուրդն գնաց մերձ ի *լեառնն*, և մեզ պա՛րտ է յոտաց կալ և յառաջ գնալ և լսել: - 644. Իսկ վասն քառասնից պահոց, Նախ մովսէս պահեաց կրկին **խ** ի *լերինն*. և յեսու ընդ նմա: - 652. Եւ զայս ուսաք ի քրիստոսէ. որ ի վերնատունն յետ ընթրեացն օրինեցին և ելին ի *լեառն* ձիթենեաց: - 655. Եւ զորօրինակ՝ ի ստորոտ *լերին* հասեալ զգրաստի բեռինս առեալ՝ թողումք յարօտս սակաւիկ մի: - 657. Նոյնպէս և բարեկենդանս. զի ի *լեառն* պահո՛ց ելանեմք: - 657. Իսկ զքեմայ կարգն՝ սուրբն դիոդորոս եպիսկոպոս պամփիւլացոց քաղաքի. յառաջին ամի իւրոյ. հրամանաւ մեծին անտօնի և **բ** թեբայեցոցն. և **բ** սկիւթացւոց *լերինն*: - 659. **Դեկ նաւին ի ջուրս բեկեալ թուի. և ցաւոտ գլխոյ *լերինք* շարժեալ**: - 662. ...մինչ խօսիլ տայ բազնեաց, և *լերանց* գնալ, և ծառոց ծաղկիլ և չորանալ. և մեռելոց յառնել. և հրոյ իջանել յերկնից. և չար հոգւովն խօսիլ տայ այլ և այլ լեզուս: - 708. Ասեն ոմանք թէ **ժ** ցեղքն իսրայէլի որ փակեցան ի մէջ *լերանցն* կասբից...: - 708. Եւ յետ այսորիկ ի *լեառն* ձիթենեաց ուստի համբարձաւ քրիստոս՝ տէր իշխանութեամբ իւրով սպանցէ զնեռն: - 709. Զթեթևութիւնն՝ ի վերայ ծովուն և յարտևան *լերինն:* - 722. Զպայծառութիւնն՝ ի թաբօր *լեառն*. և Զանչարչարութիւնն ի յօրինելն զմարմինն իւր և տալ աշակերտացն ի վերնատունն՝ անչարչարելի էր մարմինն քրիստոսի ներգործութեամբ և ո՛չ զօրութեամբ: - 723. Նախ զի դիւրաւ հալի մոմ ի հրոյ. այսպէս և *լերինք* յերեսաց բարկութեան հրոյն: - 728. Երկրորդ զի հաւասարի հալեալ մոմ. այնպէս *լերինք* և բլուրք հարթեալ հալին և հասաւարին: - 728. ...այլ ա՛յս է՝ զի իւրաքանչիւր մարմինք սրբոց պայծառացին էպատիկ քան զարեգակն. որպէս տեառն մերոյ ի թաբօր *լերինն*...: - 728. ...և վառեսցեն զերկինս որ է՛ օդն. և զերկիր և *զլերինս* և զդաշտս և զբոյսս և զկենդանիս. և զժանկս մեղաց որպէս ասէ աստուածաբանն գրիգոր: - 731. Եօթներորդ, զի ահագնակերպ երևի ի վերայ մեղաւորաց. մինչ ասիցեն *լերանց* թէ անկերուք ի վերայ մեր. և բլրոց թէ ծածկեցէք զմեզ յերեսաց բարկութեանն աստուծոյ որ նստի յաթոռ. որպէս ասէ տեսիլն: - 737. Զի ձո՛ր է յաշխարհս այս՝ և *լեառն* երկինքն. ի ձորն ապա լիցի դատաստանն. այսինքն յայսմ աշխարհի ի վերայ օդոյդ: - 737. Քանզի *լեառն* ձիթենեաց նշանակէ՛ զողորմութիւնն որ մե՛րձ է ի ձորն այն: - 738. Երկրորդ՝ անտանելի ցուրտ. յոր եթէ հրեղէն *լեառն* անկանէր՝ սառն դառնայր. վասն այս երկուցս ասի՝ լալ աչաց և կրճել ատամանց. - 752. Ոչ այլ ինչ գոլով սիւն աշխարհի զգալապէս, բայց միայն բազմութիւն *լերանց* և քարանց: - 788

ԼԵԱՌՆԱՆԱԼ (տ. ԼԵՌՆԱՆԱԼ) + Որք առաքինութեամբքն են *լեառնացեալ* և դաշտացեալ աւելի և նուազ: - 398

ԼԵԱՐԴ + Եւ օրինակ տայ զկերակուրն որ ի ստամոքսն եփի. և գոլոշիկքն ի գլուխն ելանէ և պարզ ջուրն ի *լեարդն*. իսկ մնացեալ թանձրն լինի դառն և աղի: - 208. Կարմիրն որ է արիւնն ի *լեարդն* է՛ օդոյն: - 215. Երրորդն *լեա՛րդն* է, աղբիւր արեանն. տա՛ք է և գէճ՝ ունելով զբնութիւն մուշթարոյն, որ տանուտէր է նմա: - 241. Վասն է՞ր երիկամունքն ճարպով պատեալ է, և սիրտն և *լեարդն* ոչ: - 241. Իսկ *լեարդն* զի ներգործութեամբ է արիւնն ի նմա: - 241. Նոյնպէս *լեարդն* և լեղին հալեն զկերակուրն արտաքուստ ի յաջմէ կողմանէ: - 242. Նմանապէս և զմիջին դուռն բանայ, և զպարզ կերակուրն ի *լեարդն* յուղարկէ. և նա ներկէ յարիւն և բաժանէ: - 242. Ջուրն որ ի բերանն գայ՝ ի *լերդէն* ծնանի: - 242. Արդ եթէ ի խարտեաշ մաղձէն ի *լեարդն* է մնացեալ, *լերդին* համն ի լեղւոյն առնու և բերանն լեղի դառնայ. իսկ եթէ ի սեաւ մաղձէն է մնացեալ ի *լեարդն*. բերանն թթո՛ւ դառնայ. իսկ թէ պաղդամն մնայ ի *լեարդն*, բերանն աղի փոխի. իսկ թէ յստակ արիւնն մնայ ի *լեարդն*, *լերդին* համն անոյշ լինի, և բերանոյն համն անուշ տայ և քաղցր: - 242-243. Ի *լերդէն* ջուր բերանոյն քաղցր. զի զամենայն համս

առցէ: - 243. Զի սրտին արիւնն և *լեարդն* և լեղին որք ջերմայինք են՝ ի յաջոյ կողմն են մարդոյն: - 243. Զի սիրտն ունի **բ** տուն. ի յաջ կողմն իւր զարիւնն ժողովեալ որ առնու ի *լերդէն*: - 244. Իսկ *լեարդն* է սկիզբն արեան երակացն. որ ելանէ ի *լերդէն* է երակ լի արեամբ: - 244. Եւ բաժանին ամենայն երակք ի *լերդէն* **մէջ** երակք: - 244. Որպէս յարարածս աստուած ճանաչի, այսպէս և ի մարմնոյս զհոգին օրինակաւ իմանալ մարթի... Խնդութիւնն *լեարդ*: - 250. Որպէս օրինակաւ մասունք հոգւոյ ասացան, նոյնպէս է և մասունք մարմնոյն իւրաքանչիւրոցն գործի... Ղեշտութիւնն ի *լեարդն*: - 250. Այսպէս և արու մանկանն յաջ կողմն բեղնաւորեալ՝ վասն ջերմութեան *լերդին* և լեղւոյն՝ փութով կատարի անդամօք: - 261. Կամ *լեարդն* ի ներքոյ. սիրտն ի մէջն. և թոքն թեթև ի վերոյ: - 293. Ասեն վարդապետք թէ՝ ի լուր ուրախութեան հեշտանայ *լեարդն* և տարածեալ լայնանայ. և այնպէս շունչն ելեալ յորդ ընդ շնչերակսն և առնէ զծաղրն: - 619. Եւ ի հիւթոյն յայնմանէ ելեալ ի գլուխն լինի արտօսր քաղցր վասն քաղցրութեան *լերդին*: - 619. յորժամ ի գլխաւորագոյն անդամքն դիպին. այսինքն ի սիրտն, կամ ի *լեարդն*, կամ ի խելապատակն: - 668. Եւ թէ ոք ասիցէ, բազում անդամք են կենդանականք, որպէս սիրտն *լեարդն* թոքն և այլքն որք ի յարութեանն ո՛չ են պէտք. զի ո՛չ է հարկ կենդանութիւն մարդկան: - 725. Ի ստամոքս որովայնի. և ի *լեարդս*, և ի յուղեղս գլխոյն: - 786. Նոյնպէս և երբեմն յուզել ուրախութեանց. ի փեռեկեալ թոքոյ ի կոտորումն շնչոյն, ի թաղանէթ՝ որ առ *լերդաւն* հիւթ ինչ ծաւալի առ նոյն ասացեալ տեղի. ելեալ գոլորշեացն նմանապէս առաջնոյն. և լինի քաղցրագոյն արտօսր. վասն ասացեալ հիւթոյն ի քաղցրորակն անօթոյ: - 787

ԼԵԶՈՒ + Որք զաչս իմաստից յիմանալի ճառագայթիցն խուսափեցին թիւր կամօք, և խոտոր մտօք. զանուղղայս խորհելով, և զանպատշաճս բարբառելով. յարձակեալ անկապ *լեզւաւ* և անդուռն շրթամբք բացեալ յերկինս. ցոպ բերանով ի բարձունս բարբանջելով. և յածեալ ընդ երկրաւ լեզուագարելով. որոց դատաստանն ի բնէ ո՛չ դատարկանայ. և կորուստն ո՛չ նիրհեսցէ: - 31. **Եւ սոքա զմիայն տէրն ուրացեալ՝ քրիստոսամարտ *լեզուաւ* զանձինս կորուսանեն**: - 34. Ի շրթունս խօսին, և ի *լեզուս* դաւաճանեն: - 34. Եօթներորդ՝ զնա փոքր եղջիւր կոչէ դանիէլ. խեթկի և մեծամեծս բարբառելով. և սոքա խեթկեն զեկեղեցի. և բանան զհայհոյիչ բերանս իւրեանց յերկինս, և *զլեզուս* ածէին զերկրաւ: - 35. **Ութերորդ՝ զնա օ՛ձ դարանակալ ասէ ի ճանապարհի. և սոքա առաջին օձին նմանեալ՝ հրապուրեն զբազումս. և արտաքսեն ի դրախտէ եկեղեցւոյ. և թոյնք իժից ի ներքոյ շրթանց ունելով և խայթոց՝ զի առորս մերձենան, ի յսկիզբն բանից կամ ի վերջն՝ մահացուցանեն զհոգիս. երկճղի ունելով *լեզու* նենգաւոր՝ չար և բարի, ծածուկ և յայտնի**: - 35. **Իսկ յորժամ ամէն *լեզու* խոստովան լիցի տէր զյիսուս քրիստոս, անզրաւապէս թագաւորէ՛ ընդ հօր և տնտեսութեամբն**: - 42. Գլուխ գոլով մեր և *լեզու*. զտկարութիւն բնութեան անդամոցս ցուցանելով հօր: - 42. Իսկ հոգին սուրբ էր որ խօսէր ի *լեզուս*. որպէս ասէ փրկիչն՝ «ոչ թէ դուք էք որ խօսիցիք, այլ՝ հոգին հօր ձերոյ որ խօսեսցի ի ձեզ»: - 58. Եւ ո՞րպէս երկիր պագանեն նմա երկնաւորք և երկրաւորք և սանդարամետականք. և ամենայն *լեզու* խոստովան լիցի թէ տէր է յիսուս քրիստոս ի փառս աստուծոյ հօր: - 99. Ա՛յլ է բանն՝ և ա՛յլ է ձայնն. զի բանն անմարմին ծնունդն է մտաց. և ձայնն է՛ շարժումն օդոյ ի ձայնական գործեաց ի յօդս բախեալ. իսկ ի սրտի միաւորին նոքա՝ այսինքն բանն և ձայնն. և *լեզուաւ* յօ՛դս բախեալ՝ հասանէ մինչև ի լսելիս, և անդ ձայնն արտաքոյ մնացեալ, և բանն անմարմին ի միտս լսողացն նստեալ: - 131. Երբեմն զզանազան պարգևս հոգւոյն՝ զոր յաւազանէն տայ մարգարէութիւն քահանայութիւն՝ *լեզւաց* զիտութիւն...: - 140. Երրորդ՝ առանց ոտից ընթանայ. առանց թևոց թռչի. առանց *լեզուի* խօսի. առանց ձեռաց գործէ: - 177. Ուսաք յիմաստնոց թէ՝ ի բաժանիլ *լեզուաց* **հր** տանուտերանց, և ի գնալն յիւրաքանչիւր տեղիս ի հեռու կամ ի մօտաւոր աշխարհս. զօրն զայն տարեմուտս կարգեցին. և ուսուցին որդւոց իւրեանց պատուեալ զօրն զայն տրօք ընչից: - 200. Երկրորդ՝ ձայնական գործիքն. որ են **է**. որպէս Շրթունք. Ատամունք. *Լեզու*. Մակալեզու. Բերան. Խռչափող. Թոք: - 216. Եւ զի երկատեսա՛կ էր բանն՝ այսինքն սուտ և ճշմարիտ, *լեզուն* երկճղի եղև: - 219. Իններորդ՝ ի վեր է գլուխն, զի *լեզուն* և ձեռն սպասաւորեսցեն բանի և գործոց: - 233. Եւ պիտոյանայր *լեզու* երկայն և շրթունք ստուար, զի ժողովեսցէ զկերակուր. և յայնժամ ո՛չ կարէր սպասաւորել բանի որպէս ա՛յժմ: - 233. Իններորդ՝ ա՛նդ են բերան և *լեզուն*. ուստի ներքին կիրք հոգւոյն և ամենայն բարութիւնք յառաջեն ի մեզ: - 234. Եւ բաց յայսցանէ՝ ի յուղեղէն **բ բ** երակ գայ յիւրաքանչիւր զգայարանս. **բ** յաչքն. **բ** յականջն. **բ** ի քիթն. **ա** ի բերանն. մին ի *լեզուն*. **բ** ի ձեռքն. **բ** ի յոտքն. որ լինի **ժբ**: - 244. Օրէնք *լեզուն*: - 250. Որպէս օրինակաւ մասունք հոգւոյ ասացան, նոյնպէս է և մասունք մարմնոյն իւրաքանչիւրոցն գործի... Ձայնն ի *լեզուն*: - 250. Եօթներորդ՝ Վասն աշտարակին. և բաժանման *լեզւացն* **հր**: - 283. Դարձեալ՝ տապանն չորեքկուսի՝ է՛ սուրբ խաչն

քառակուսի. որ ժողովէ՛ յերկրպագութիւն իւր յամենայն ազգաց և *լեզուաց*: - 294. Եւ որպէս **է է** գործիք ձայնին, որ է՛ թոքն. խռչափողն. մակալեզուն. բերանն. *լեզուն*. ատամունքն. և շրթունքն. և սոքա միաբանին ի խօսքն: - 296. Յայր առ որդի և հոգի սուրբ ասաց, որովք արար զմարդն մի ազգ և մի *լեզու*: - 297. Իսկ խառնակել՝ ո՛չ զշփոթելն ասէ որ անլո՛ւր էին միմեանց *լեզուին*: - 297. Զայն է իմանալ, որ ի բաժանել *զլեզուս*, բան և բառ և անուն խա՛ռն գտանին բազում ազգաց: - 297. Դարձեալ՝ ա՛յն է խառնակիլն, որ ի միոյ խոշոր *լեզուէ* քաղղէացոցն խառնակեցան և եղեն զանազանք: - 297. Պերճական պարսիկն. և **համեղ հայոյն. որ բոլորապէս կարո՛ղ է զամենայն *լեզու* ուղղակի ուսանիլ**: - 297. Եւ այլք զհայոյն՝ ծեքական և թիւր ուսանին. զի մասնաւո՛ր է *լեզու* նոցա: - 297. Դարձեալ՝ խառնակիլ *լեզուին* ա՛յն է որ ընդ պատուհասն զբարութիւնն խառնեաց. զի թէպէտ բաժանումն *լեզուաց* պատուհաս երևի, այլ պիտանի՛ է: - 297. **Նախ ի գեղեցկութիւն *լեզուին*. զի որպէս գոյն առ գունով պայծառանայ, և արուեստ առ արուեստ**: - 297. Նոյնպէս *լեզու* առ *լեզու* գեղեցկանայ ի խօսքն: - 297. **Դարձեալ՝ պիտանի է ի ստուգաբանութիւնս բանի. զի թէ ոք զամենայն *լեզուս* գիտիցէ, ոչ ինչ բառի կարօտանայ**: - 297. Եւ այս ևս գիտելի է, զի *լեզու* կոչի գործիք խօսիցն. և *լեզու* կոչի որակ խօսիցն: - 297. Զորս հրեշտակս կոչէ ո՛չ վասն առաքինութեան, այլ զի պատգամաբերք և թարգմանք եղեն աստուծոյ իմաստութեանն առ մեզ ի ձեռն *լեզուաց* գիտութեանն: - 297. Եւ սահման կոչէ *զլեզուս* որ բաժանէ՛ ի միմեանց զազգս և զազինս. որպէս որք պարսպով և նշանիւ սահման դնեն և զանդս բաժանեն: - 298. Եւ դարձեալ՝ որպէս սահմանն զտեսակս ազգացն նշանակէ. նոյնպէս և *լեզուն* զիւրաքանչիւր ազգս ցուցանէ: - 298. Նմանապէս և զայս սահման *լեզուի* ո՛չ ոք կարէ փոփոխել. ո՛չ բռնաւոր և ո՛չ իշխան. բայց միայն աստուած որ եդ զսա: - 298. Եւ յորժամ փոփոխի այս, այսինքն ի հանդերձեալն, յայնժամ ի *լեզուս* հրեշտակաց խօսիցիմք: - 298. Եւ ո՛չ որպէս ասեն ոմանք թէ ի *լեզուս* ադամայ: - 298. Եւ թէ ո՞ր է ադամայ *լեզուն*: - 298. Եւ ի հողմոյն յայնմանէ հոտ անուշութեան դրախտին բուրեաց ի նոսա. և տեսիլ իմանալի տեսին, և լուր իմանալի լուան. և յայնմանէ մոռացան զառաջինն. և որպէս ի քնոյ զարթուցեալք ո՛չ լսէին *զլեզուս* միմեանց: - 298. Իսկ գեղեցկախօսութիւն *լեզուաց*, Փափուկ հելլենն: Սաստիկ Յռօմայեցին: Սպառնական հոնին: Աղաչական ասորին: Պերճական պարսիկն: Գեղազանդ աղուանն: Ծաղրական մունդն: Խափարաձայն եգիպտացին: Ճըճուողական հնդիկն: Յամեղական հայն որ կարո՛ղ է զամենայն *լեզուս* յինքն ամփոփել և բոլոր խօսիլ. և այլքն ո՛չ՝ որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 299. Երբ *լեզուքն* բաժանեցան, զառաջին գիրն ո՞րպէս կարէին կարդալ: - 299. Եբրայական *լեզուաւն* կարդային որ ունէր դեռ զառաջինն. որպէս ասէ մեր լուսաւորիչն: - 299. Զի ասեն թէ՝ ամենայն մարդ կարծէր թէ ե՛ս եմ ըղորդ և ե՛ս ունիմ զառաջին *լեզուն*: - 299. Եւ մինչ զգիրն յառաջ կալան թէ այսո՛ւ փորձիմք, այլ ո՛չ ոք գիտաց կարդալ՝ բաց յեբրայեցւոցն. վասն այն ասի եբեր, թէ զառաջին *լեզուն* նա՛ եբեր: - 299. Դարձեալ որպէս իշովն բաղամու զօգուտն խօսեցաւ, և *զլեզու* սուտ մարգարէին շարժեաց յանիծիցն յօրհնութիւնս: - 325. Երրորդ՝ ի գուշակ սուրբ հոգւոյն որ այնպէս որոտմամբ և հրեղէն *լեզուօք* էջ յառաքեալսն: - 341. Ութերորդ՝ զի տեսիլ աչացն առաւել պարզեսցէ *զլեզու* նորա փոխանակ ճարտարութեան *լեզուին*: - 352. **Դարձեալ՝ զղջմամբ սատակի չար խորհուրդն. և ապա՛ խոստովանիմք *լեզուաւ*. և զնոսա փոխեալ գործե՛մք զբարիս:** - 380. Զի քրիստոնէութիւն որպէս մկրտութիւն և այլն՝ անբաժանելի՛ է ի հոգւոյն. թէպէտ ուրանայ *լեզուաւ* և գործով: - 401. Տասներորդ՝ յետ որոյ հնազանդեցան նմա՛ ամենայն իսրայէլ. և տեառն մերոյ զկնի խաչին հաստատեցան ի հաւատս. մանաւանդ յետ է դար կենցաղոյս ամենայն *լեզու* խոստովան լիցի զտէր յիսուս քրիստոս ի փառս աստուծոյ հօր ամէն: - 427. Ասեմք թէ՝ մեզ պա՛րտ է ի մտի պահել և ի *լեզուի* զմեղս. և ցաւիլ և հոգալ հանապազ վասն անցեալ մեղացն և չգործելոյ բարեացն: - 433. ԵօթնԺ, անդ միով քարամբ էհար. և աստ մի բանիւ բերանոյ ի պարսէ՛ *լեզուին*: - 436. Ուստի տէր տէր տայ ինձ *լեզու* խրատու և սիրտ ի ժամու: - 456. Ըստ *լեզուիս* մեր՝ օծեալ. ի հոռոմն քրիստոս. և յեբրայեցին մեսիա թարգմանի: - 474. Իսկ զգիր քրիստոնէից զոր յետ աւազանին մեղանչեմք և գրեմք զյանցանս, զայն պատառէ ապաշխարութիւնն. որ է՛ զղջումն սրտի և խոստովանութիւն *լեզուի* և հատուցումն գործոց մարմնոյ: - 482. Այն է որ հրեղէն *լեզուաւ* սփռեաց յառաքեալսն զշնորհս հոգւոյն սրբոյ: - 488. Զի ափիբերան կարկեսցին դնօղքն զբերանս յերկինս և *զլեզուս* ածելով զերկրաւ: - 502. Երկրորդ՝ զի ի կերպ հրոյ փայլէ. այսպէս և հոգին սուրբ հրեղէն *լեզուօք*: - 522. Ո՞րպէս խօսէին յամենայն *լեզուս*: - 525. Այնց է իմանալ, ուր ժողով լինէր մի *լեզուաւ* խօսէր ոք առաքեալ, և ամենայն ոք լսէր իւր ձայնիւն: - 525. Իսկ աստուածաբանն ասէ, ուր պիտոյ էր՝ յամենայն *լեզուս* խօսիլ կարէին. զի լիցի շնորհքն խօսողաց և ո՛չ թէ լսողաց: - 525. Վասն է՞ր ի յորդանան աղաւնակերպ էջ հոգին սուրբ, և ի վերնատունն հրեղէն *լեզուաւ*: - 525. Յինգերորդ՝ զի խոստովանի

ամենայն *լեզու* թէ տէր է յիսուս քրիստոս ի փառս հօր աստուծոյ բազմեալ: - 529. ...ամենայն ազգ և ամենայն *լեզուք*, գայցեն ի կատարածի յերկրպագութիւն քրիստոսի. և անեզր յաւիտենիւ փառաւորեալ օրհնեն զնա: - 529. Եւ դարձեալ զոր օրինակ, բան թագաւորին մի է, այլ ի բազում *լեզուս* և ի բազում լսելիս և ի բազում թուղթս որակացեալ և բազմացեալ, յիւրում միութենէն ո՛չ է քակտեալ: - 529. Բերան՝ աւետարանիչքն. և *լեզուք*՝ քարոզք բանին կենաց: - 534. և առաքեալքն ձեռն դնելովն միայն՝ տային զհոգին սուրբ. և ի *լեզուս* խօսէին. և մարգարէանային ընդունօղքն. իսկ վարդապետք սուրբք՝ քարոզութեան նոցին հետևօղք և որդիք ծնողացն՝ երրորդ կարգին յետ նոցա: - 535. Եւ եբեր միայն պահեաց անխառնակ զնախնական *լեզուն*: - 551. Ազգ առ ազգ բաժանեալ լինի գաւառաւ և *լեզւաւ* և կանոնական սահմանաւ որ են աւանդութիւնք և հաւատք եկեղեցւոյ: - 552. Եւ բաժանումն յաւէտ զքան գաւառաւ և *լեզուաւ*՝ կանոնական սահմանաւն ասացեալ լինի. այսպէս և առ միաբանութիւնս է իմանալ. առաւել միաբանութիւն ասել զորս կանոնական սահմանադրութեամբ է, քան որ գաւառաւ և *լեզուաւ*: - 552. Մեղք բերանոյն է մեղք *լեզւին*: - 568. Եւ մեղք *լեզուին*՝ ի սուտն, ի զուրն, և յանիրաւելն: - 568. Այլ կնքահայր ո՛չ է պարտ առնել զայլազգին. զի ո՛չ ունի զհաւատն սուրբ, և ո՛չ է հրաժարեալ ի սատանայէ. վասն որոյ ո՛չ կարէ *լեզու* լինիլ տղային կամ երաշխաւոր...: - 591. ...և ոմն *լեզուն* պարզեալ խնդրէ ի մօրէն...: - 620. ...և միւսն երախայ և ո՛չ ունի *լեզու*, միայն լայ. և մայրն գթայ ի յարտասուքն և տայ կերակուր: - 620. Իսկ մեք ո՛չ ոտք և ո՛չ *լեզու* ունիմք. այլ տհաս և տգէտ...: - 620. ...վասն որոյ մեզ *լեզու* լինի և ի դէմս մեր գոհանայ զաստուծոյ ըստ իւրաքանչիւր ժամու. այսինքն յառաւօտն, ի հասարակ օրն, և յերեկոյն. զի գոհացումն է և ո՛չ աղօթք: - 626. Հինգերորդ՝ որ հաւասա՛ր է բանն և ձայնն ի *լեզուն.* որպէս բարբառ խօսից: - 639. Չորրորդն հրեղէն *լեզուօք*: - 640. Հինգերորդ, յաղագս ջերմ սիրոյն առ աստուած՝ ո՛չ բաւական համարեցաւ միայն *լեզուաւ* երգել աստուծոյ. - 641. Դարձեալ՝ ի յեբրայեցի *լեզուն* «ալ», ասէ թէ՝ գայ յայտնեսցի. «էլ», աստուած. «ուիայ», օրհնեցէք և գովեցէք զկենդանին աստուած: - 644. Զի՞նչ է յայլ *լեզուաց* Ովսաննայ. Պռօսխումէ. և այլն: - 644. Եւ փոխանակ դաղմատին է՛ իւրաքանչիւր *լեզու* որ պատարագէ՛: - 645. Երկրորդ, որպէս կենդանւոյն աղ, նոյնպէս ի կեանս մեր հանապազ պա՛րտ է ի *լեզուս* ունել զօրհնութիւն և զփառս աստուծոյ: - 658. Որպէս *լեզուն* մտաց՝ և ձեռքն սրտին է գործի. նոյնպէս ունկն կամա՛ց է. հնազանդութեան և կամ ոչ: - 658. ...մինչ խօսիլ տայ բազնեաց, և լերանց գնալ, և ծառոց ծաղկիլ և չորանալ. և մեռելոց յառնել. և հրոյ իջանել յերկնից. և չար հոգւովն խօսիլ տայ այլ և այլ *լեզուս*: - 708. Չորրորդ, զի հնազանդին նմա բոլոր արարածք. ըստ այնմ «նմա կրկնեսցի ամենայն ծունր, և ամենայն *լեզու* խոստովան եղիցի եթէ տէր յիսուս քրիստոս է՛ ի փառս աստուծոյ հօր»: - 737. Դարձեալ որպէս ի վեր անդր ի հրեշտակացն՝ բանն յերիս որոշեցաւ. այսինքն է՛ բան մտաց և բան *լեզուի* և բան գործոյ: - 739. Որպէս առաքեալքն ի մի *լեզու* քարոզէին և ամենեքեան ի *լեզուս* իւրեանց լսէին: - 739. Եօթներորդ, այլ և **գ** է գործիք բանին. խելքն որ ծնանի. սիրտն որ խորհի. *լեզուն* որ խօսի: - 742. Նմանապէս և հուրն որով հրեղէն *լեզուօք* երևեցաւ սրբութեան հոգին, բաժանեսցի այրեցումն և մշտափայլ լուսով փայլեսցի որպէս զարփին և որպէս զարեգակն: - 759-760. Իսկ երկոտասան պտուղն իցէ երկոտասան աստիճանք հաւատոյն. որ ի սրտի և ի *լեզուս* առանց խափանման հանապազ դաւանի և արտաբերի: - 768. Ասի ի գիրս սուրբս թէ՝ ի կատարածի յանուն յիսուս քրիստոսի ամենայն ծունր կրկնեսցի. և ամենայն *լեզու* խոստովանեսցի զնա աստուած: - 783

ԼԵԶՈՒԱԳԱՐԻՄ + Որք զաչս իմաստից յիմանալի ճառագայթիցն խուսափեցին թիւր կամօք, և խոտոր մտօք. զանուղղայս խորհելով, և զանպատշաճս բարբառելով. յարձակեալ անկապ լեզւաւ և անդուռն շրթամբք բացեալ յերկինս. ցոպ բերանով ի բարձունս բարբանջելով. և յածեալ ընդ երկրաւ *լեզուագարելով*. որոց դատաստանն ի բնէ ո՛չ դատարկանայ. և կորուստն ո՛չ նիրհեսցէ: - 31

ԼԵԶՈՒԱՏ + Չորրորդ՝ զի **բ** արձան կանգնեաց պղնձի և խեցի և արար գիր. և զոր ինչ ադամ անունս եդ իրաց, զամենայն գրեաց ի նոսա. զի մի՛ այլայլեսցին ի գնչուտ և ի *լեզուատ* արանց: - 289. Երրորդ՝ *լեզւատն* որ է՛ անձայնն. որք ո՛չ ունին զխոստովանութիւն: - 371

ԼԵՂԻ + Խարտեաշն որ է *լեղին*՝ է՛ հրոյն: - 215. Եօթներորդն է՛ *լեղին*. որ է խարտեաշ մաղձն. տա՛ք է և չոր. և տանուտէր ունի զմառեխն որ է հրատն: - 241. Նոյնպէս և *լեղին*: - 241. Նոյնպէս լեարդն և *լեղին* հալեն զկերակուրն արտաքուստ ի յաջմէ կողմանէ: - 242. Զդառնութիւնն ի *լեղին*. և զհոտածն յերիկամունքն. և զմրուրն և զթթուն ի փայծեղն. և զքաղցր արիւնն ի սիրտն. և սիրտն երակովն և շնչովն բաժանէ ի բոլոր մարմինն: - 242. Արդ եթէ ի խարտեաշ մաղձէն ի լեարդն է մնացեալ, լերդին համն ի *լեղւոյն* առնու և բերանն *լեղի* դառնայ...: - 242-243. Եւ ի *լեղւոյն* ականջին դառն. պահապան

սողնոց: - 243. Զի սրտին արիւնն և լեարդն և *լեղին* որք ջերմայինք են՝ ի յաջոյ կողմն են մարդոյն: - 243. Ցասումն ի *լեղին*: - 250. Այսպէս և արու մանկանն յաջ կողմն բեղնաւորեալ՝ վասն ջերմութեան լերդին և *լեղւոյն* փութով կատարի անդամօք: - 261. Զորկրամոլութիւնն՝ ըմպելովն զքացախն և *զլեղին*: - 489. Քացախ և *լեղի* արբնու քաղցրութիւնն: - 491. Ըմպելեաւ, յորժամ ճաշակեաց քացախ ընդ *լեղի*: - 491. Որ *զլեղին* եբեր՝ ռաքոս: - 495. Իսկ ի լուր տրտմութեան՝ խունճապի մարմինն. և ի դառն մաղձոյն որ է՛ *լեղին* hոսի ի բերան քաղրդին...: - 619-620. ...և հիւքն ելեալ ի գլուխն լինի արտասուքն դառն վասն *լեղւոյն*: - 620

ԼԵՐԴ (տ. ԼԵԱՐԴ) + Որ և պահապանքն շրջապատեալ. որ և զհանդերձն պատառեալ յանկողնի, և *լերդ* այծեաց և մազ ի սնարսն. և ի գիշերի իջեալ ընդ պատուհանն և ելեալ առ սամուէլ զերծաւ ի ձեռաց նոցա: - 513

ԼԵՐԴԱԲԱՑԻԿ - Եւ այս են **հը** լեզուքն... *Լերդաբացիկք:* - 298

ԼԵՐԴԱԲՈՅԹ + Եւ յայսմանէ՝ հանեն մասն զերիկամունս և *զլերդափոյթն* և զբովանդակ ճարպն ի հոտ անուշից տեառն: - 358. և *Լերդափոյթն*, զուրախութիւնս և զհեշտութիւնս մեր նուիրել աստուծոյ: - 360. 'Ի ներքուստ՝ սիրտն և երիկամունքն և *լերդաբոյթն* ընդ ճարպին ճենճերեալ ի հոտ անուշից. որպէս հրամայեաց մովսէս: - 367

ԼԵՐԿ + Նոյնպէս և այքն խառնի ի թաւ և ի *լերկ*, ի սուղ և յերկար, և միաբանի ընդ նոսա, և ի մի բնութենէ իւրմէ ո՛չ որոշի կամ այլայլի: - 178. Եւ լիրբն առանց ամօթոյ որ է՛ *լերկն* և չարն պիղծ է: - 364

ԼԵԻԻԱԹԱՆ + Ասեն թէ **ռ** ազգ է. **ռ** ի ցամաքի թռչնովք. և **ն** ի ջուրս: Եւ թագաւոր ջրայնոցն *Լևիաթանն*: - 216

ԼԵԻՈՆ - Ըստ այսմ օրինակի և նոր հերձւածօղք քաղկեդոնիկք նեռին կարապետք. հետևօղք նեստորի անիծելոյ՝ և *լևոնի* պղծոյ: - 34. Եւ ոմանք որպէս քաղկեդոնիկքն՝ մի անձն համբաւեն, և յերկու բնութիւնս բաժանեն զմի քրիստոսն. և **բ** կամք. և **բ** գործք. որպէս անիծեալն *լևոն*. և փլաքիանոս, և ընկերք նոցա: - 82. Եւ թղթով նզովեցին զեւտիքէս և զփլաքիանոս և զդոմնաս և զտումարն *լևոնի*: - 542. Եւ էր սիրելի փլաքիանոսի. և *լևոնի*. և թէոդորիտոսի զորս նզովեցին յեփեսոս. և վասն նոցա վրէժխնդրութեանն արարին ժողով **ուզ** եպիսկոպոսաց. և ընկալան զթուղթն լևոնի. և զնզովեալն յեփեսոս զփլաքիանոս ընկալան...: - 542-543. **Եւ նզովեցին զաղանդն մարկիանու և զարտեմոնի, և զտումարն *լևոնի*. և միաբանեցան ի մի հաւատս սուրբ առաքելոցն. և ի կանոնս սուրբ ժողովոյն ինչ պետք էին յաւելին գլուխս թ ի զգուշութիւն եկեղեցւոյ**: - 544

ԼԷԳԷՈՆ + Երեքտասաներորդ՝ երբեմն խորասուզեաց *զլէգէոնն* ի խորս անդնդոց: - 207

ԼԻ + Ահա աւետարանն *լի՛* ասէ իմաստութեամբ. և դու պակաս: - 97. Նա՛խ՝ զի բղխումն ցուցանէ զկատարեալն. որ ամենայն ինչ կատարեալ և *լի* ստեղծան յարարչէն: - 212. Եւ յայս կողմս ունի **դ** երակ առանց արեան *լի* ջերմութեամբ. և բաժանի ամենայն երակ՝ յերեսունք երակս. որ լինի ամէնն ճիք երակ: - 244. Իսկ լեարդն է սկիզբն արեան երակացն. որ ելանէ ի լերդէն է երակ *լի* արեամբ: - 244. Եւ **բ** երակ երիկամանցն *լի* սերմամբ: - 244. Վասն որոյ և յաւուրս զաքարիայի հօրն յովհաննու յորժամ յամեաց ի տաճարին և ել, ակնունէր ժողովուրդն տեսանել զա՛կնն և տե՛սին լուսափայլ սպիտակացեալ իբրև զձիւն. և *լի՛* եղեն խնդութեամբ. զի երկնաւոր արքայութեան նշոյլքն պայծառացուցին զակն: - 349. Քսանեք, ունա՛յն էր ծնօտն ի պատերազմին, և *լի՛* էր ծարաւոյն: - 423. Եւ թէպէտ կատարեալ և *լի* և անթերի էին մասունք մարմնոյն քրիստոսի. այլ ա՛յն քան փոքրիկ, մինչ զի հազիւ անկարէր ընդ տեսութեամբ մարդոյ: - 470. Որ և յարազուարճ բարերջանկութեամբ *լի* և ամենազան քաղցրորակ պտղաւէտութեամբ տնկեցիս ծառ բարձրաբերձ յընթացս հոգւոյն ի մէջ եկեղեցւոյ տանս թորգոմեան ազգիս հայկազնեան: - 558. Իսկ *լի* աւուրք ասէ և ոչ ամօք կամ ամսօք. - 666. այս է, զի սրբոցն ամենայն աւուրքն *լի՛* են բարի գործովք: - 666. Եւ են յիմացումն և յուշի. որպէս ասէ առաքեալն թաղէոս. և յոյս նոցա *լի* է անմահութեամբ. և սիրով առ աստուած միացեալ: - 685. Ոմն *լի՛* է անմահութեամբ և խնդրութեամբ. և ոմն *լի* դառնութեամբ և յուսահատութեամբ. որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 687. Այնպէս եղիցի *լի* մարդկամբ որպէս այժմ է. և այնպէս յիւրաքանչիւր գործս որպէս այժմ: - 714

ԼԻԱ - Անունք Կանանց Նահապետացն... Յակոբայն ռաքէլ և *լիա՛*: - 299

ԼԻԱԿԱՏԱՐ + Իսկ չորրորդ սրբութիւնն *լիակատար* շնորհաց ի վերին գաւառն որ է՛ հրեշտակային՝ գերազանցէ՛ զամենեքումբք: - 462. Արդարքն ունի՞ն *լիակատար* ուրախութիւն, թէ ոչ: - 686

ԼԻԱՆԱՄ + Եւ որք ծարաւին նմա՝ *լիանան*. և hակառակքն ունա՛յն մերժեցին: - 423

ԼԻԱՊԷՍ + Դարձեալ անդրանիկ է ըստ շնորհաց հոգւոյն զոր ընկալաւ ո՛չ վասն կարօտութեան՝ զի *լիապէս* ունէր այլ զի գլուխ էր մեր՝ ընկալաւ՝ զի յանդամս իւր սփռեսցէ: - 41. Կարծե՛մ որպէս ասացեալ եղև այս. բայց ո՛չ *լիապէս*: - 264. Ի չորրորդումն լիցուք *լիապէս* կատարեալք: - 755

ԼԻԲԻԱ + Կամ ունէիր իշխանութիւն որպէս աղէքսանդրու. որ զասիա զեւրոպիա և *զլիբիա* ընդ իշխանութեամբ էարկ: - 761

ԼԻԳՐՈՆ (տ. ԼԻՆԳԻՐՈՆ) + Սուտակ՝ որ է՛ *լիգրոնն*. զոր ո՛չ գիտէ ոք զուստն. նման է կապուտակ աւազոյ. ոմանք ասեն յամազունից բերաւ ի կանանց աշխարհէն: - 348

ԼԻԶԵՄ + Եւ վա՛յ է թշնամեացն աստուծոյ. որք զշիթսն զայնս յերկրի *լիզեն* և զաղբիւրն քաղցրութեան արհամարհեն: - 762

ԼԻԹԱՆԻԱՅ - Այլ և ի *լիթանիայս* ձեր ասի՝ քրիստոս անօթդ աստուածութեան՝ ողորմեա՛: - 89

ԼԻՃ + Եւ դարձեալ՝ վերջին յարութիւնն և *լիճն* հրոյ: - 640

ԼԻՄՊՈՍ + Եւ որք **դ** ասեն՝ զներքին դժոխքն մահու չափ մեղաւորացն ասեն. և զքաւարանն ներելի մեղաւորաց. և *զլիմպոսն* արդարոց. և զդժոխս ոչ մկրտելոցն: - 504. Երկրորդ՝ զի ասէ աստուած մովսէսի «հուր բորբոքեցաւ ի բարկութենէ իմմէ. և իջցէ մինչ ի դժոխս ներքինս». ապա սո՛ւտ է *լիմպոսն* նոցա: - 506. Իսկ առ երկրորդն որ ասեն թէ միայն *զլիմպոսն* աւերեաց և զայլսն եթող: - 506

ԼԻՆԵԼՈՑ + Ա՛յսպէս և որ ի հանդերձեալն *լինելոցն* է՝ - 9. Ջորօրինակ՝ ի կենդանեաց բազումք նշանակեն *զլինելոց* իրաց, - 12. Երկրորդ՝ ասեն թէ աստուած նախքան զլինիլն մեր՝ ի նախատեսութիւնն իւր ետես զամենայն *լինելոցն* այնպէս. զչարն չար, և զբարին բարի: - 15. Ոչ թէ անգիտանայ՝ քաւ լիցի. զի զամենայն որ *լինելոցն* էր ի կատարածին՝ ասաց. զիա՞րդ զժամն անգիտանայ: - 48. Այլ դատաւորին պարտէ ունիլ անհուն գիտութիւն. զի քննել կարասցէ զամենայն բնութիւն հրեշտակաց և մարդկան. և զամենայն գործս եղեալս և *զլինելոցն*. զխորհուրդս և զբանս բոլորից. զառաջինն՝ զմիջինն՝ և վերջինն: - 100. Հինգերորդ՝ ոչէ ասին նիւթականքն որ ի լինելութեան և յապականութեան են. զի երբեմն ո՛չ էին, և յետոյ ո՛չ *լինելոց* են: - 111. Վեցերորդ՝ ոչէ ասին և բացարձակքն որ ի հանդերձեալն. զի դեռևս ո՛չ են. այլ՝ *լինելոց* են միշտ: - 111. Նոյնպէս և հրեշտակք ո՛չ տեսանեն զնախագաղափար տեսութիւնն որ *լինելո՛ց* էր յետոյ: - 164. Հինգերորդ՝ զի յետոյ *լինելոցն* էր բանն աստուծոյ մարմին. որպէս գիրն ունի յինքեան զբանն. և խօսի ընդ մեզ: - 177. Ա՛րդ՝ եթէ առաջին կեանքն էր ամուսնութեամբ և որդէծնութեամբ որպէս նոքա շաղակրատեն. ապա և ի վերջին յարութեանն նոյնպէս է՛ *լինելոց*: - 226. Այժմ տեսցուք թէ զի՞նչ է շահն աննման պատկերաց. զի բազում վնաս էր *լինելոց* թէ անհատք ո՛չ էին որոշեալ դիմօք: - 238. Որ ի խորհրդական միտսն վասն օգտի *զլինելոցն* ցուցանէր: - 268. Երրորդ՝ կարծիք է, զի ի ներկայս ո՛չ է. և ուղիղ խորհուրդ, զի յապագայն *լինելո՛ց* է: - 270. Եւ այլք ասեն եթէ՝ պատկեր եղաք այժմ, այլ նման *լինելոց* եմք ի հանդերձեալն...: - 273. Եւ թէ ոք ասիցէ, այսորքիկ ի յարութեանն են *լինելոց* անկարօտ մարմնոցն: - 282. Ասեմք եթէ՝ զոր ինչ ի յարութեանն աւուր *լինելոց* է սրբոցն, զսկիզբն անդանօր սերմանեաց ի նախնի մարդն ադամ. զի թէ յիւրում ժամանակին կերեալ էին ի կենաց պտղոյն, լինէին կատարեալ անմահք. և փոխեին յարքայութիւնն: - 282. Հինգերորդ՝ նշանակ ահագին դատաստանացն աստուծոյ. զի այնպէս *լինելոց* է ամենայն մեղաւորաց այնպիսեաց: - 303. Քսանևէ, մովսէս ի վախճանիլն իւր՝ կտակ գրեաց *զլինելոցն*, և զեկեղեցին յանձնեաց ի կոյսն յեսու: - 329. Եւ զոր ինչ *լինելոց* էր ի տարին, ի նոյն կերպարանս փոխեին և ակունքն: - 349. Դարձեալ՝ հարաւն նշանակէր զիրէայս, և հիւսիս զհեթանոսս. որ *լինելոց* էին պատարագ և ժողովուրդ աստուծոյ..: - 360. Տասներորդ՝ և նորս թլփատութիւն սրտի՝ վէմն քրիստոս *լինելոց* էր. որ կարծրացաւ աստուածութեամբն. և էարկ սուր յերկիր և բաժին: - 415. Իսկ թէ մարգարէութիւն էր և *զլինելոցն* ասէր, ապա ո՛չ էր աստուած. սուտ կոչեցաւ անունն ի վերայ: - 430. Երկրորդ՝ եցոյց թէ նոյնպէս ընդ քե՛զ է *լինելոց* զօրք հրեղինացն նովին հոգւովն: - 445. Երրորդ՝ զի նորոգումն որ *լինելոց* էր ծննդեամբ կուսին՝ ո՛չ միայն մարդկան էր, այլ և հրեշտակաց. պարտ էր հրեշտակին սպասաւորել կուսին: - 463. Տասներորդ՝ այն քան գերազանցեաց պատիւ կուսին, զի այնմ որ մարգարէք գուշակէին *զլինելոցն*. ի սմա ընդ խօսից հրեշտակին եղև կատարումն: - 464. Հինգերորդ՝ քրիստոս *լինելոց* էր քահանայ և թագաւոր յաւիտենական. և էգն ո՛չ կարէր օծանիլ քահանայ և թագաւոր. ո՛չ յօրինակն և ո՛չ ի ճշմարտութիւնս: - 480. Իսկ որք ելեալք են ի մարմնոյ, յոյս նոցա է՛ հանդերձ ստուգութեամբ գիտութեան. զի ստուգապէս գիտեն *զլինելոց* հատուցումն: - 574. Ճշմարտութիւն է որ առանց փոփոխման ասին այնք որ են, կամ լինին, կամ *լինելո՛ց* են: - 579. Հանճարեղութիւն է նկատել զայնս որ են. և Նախատեսութիւն է տեսանել *զլինելոցն*. այլ Յիշողութիւնն է վերստին յիշել զեղեալսն: - 580.

Այլ և այսպէս **բ** որմունք *լինելոց* են ի հանդերձեալն. այսինքն է մին հրեշտակաց և միւսն մարդկան սրբոց յաւիտենից փառաբանիչք: - 636. Եւ վասն մահու և ոգէվարի թէ զի՞նչ *լինելոց* է: - 660. ...և զբաժին իւր գիտասցէ որ *լինելոց* է ի կատարածի..: - 669. Ձի ցուցցէ թէ նմանապէս *լինելոց* է ի յարութեանն հանգիստ նոցա ի կարգս իւրեանց: - 674. Այլ ըստ պսակացն որ մարմնով կատարին` և վասն ընկերացն որ ժողովին` պակաս է նոցա. զոր ի կատարածի *լինելո՛ց* է ի գալուստն քրիստոսի..: - 686. Նախ ասեմ, եթէ հանդերձ սպիտակ և պսակք և աթոռք և այլն ամենայն զոր ետես ի տեսիլն` ո՛չ ներկային. այլ հանդերձելոյն էր տեսութիւն որ ինչ *լինելոց* է ի կատարածի..: - 690. Երկրորդ, յանկնկալութենէ հատուցմանն կրեն զտանջանս. որ *լինելոց* է ի կատարածի: - 690. Պատասխանեմք առ այս որպէս ասէ սուրբն կիւրեղ ի գիրս պարապմանց եթէ առակ օրինակ են սոքա արդարոց և մեղաւորաց որ այսպէս *լինելոց* է ի կատարածի: - 695. Դարձեալ նշանակէ զամենայն ապստամբութիւնս որ յառաջին, և միջին, և վերջին ժամանակս *լինելոց* է: - 707. Եւ աստուած ո՛չ է մեռելոց այլ կենդանեաց. որոց հոգիքն ի ձեռս նորա կենդանի են. և մարմինքն ի ձեռս նորա կենդանի *լինելո՛ց* են: - 715. Երրորդ` քանակաւ հասակին. զի իւրաքանչիւր ոք յիւրն երեսնամեայ յարիցէ. որպէս հարիւրամեան անցեալ և քառասնօրեայ մեռեալ. որ *լինելոց* էր երեսնամեայ, ի նոյն հասակն յառնեն: - 726. Երրորդ, յարմարի տեղիքն այն` դատաստանին աստուծոյ որ անդ *լինելոց* է. այսինքն գործ ողորմութեան և գործ արդարութեան..: - 738. Դարձեալ, դատաստանն վերջին *լինելոց* է ի վերայ երկրի ի յօդս: - 759. Ձի **բ** որմունք *լինելոց* են յարքայութեանն երկնից: - 760. Ի յայս միտս ի ստորինս եկեղեցի այժմ կրկին են դասք պաշտամանց. որ և նոյնպէս է *լինելոց* ի վերնումն սիօնի յեկեղեցիս անդրանկաց: - 760

ԼԻՆԵԼՈՒԹԻՒՆ + Եւ թէ յոչ ժամանակի, և զի՞նչ էր նոյն ինքն ժամանակն որ գոյացաւ ի սկիզբն *լինելութեանն*: - 37. ...զառաջին *լինելութիւնն* ասէ ստեղծուած քան զամենայն եղելոց ասեն: - 40. Եւ դարձեալ` զի մի՛ կարծի միայն յանմարմնութեանն պատկեր հօր, ի վերայ էած և ի լինելութեանն հաւասար աստուծոյ գոլ նովին մարմնովն առանց յափշտակութեան: - 93. Հինգերորդ` ոչէ ասին նիւթականքն որ ի լինելութեան և յապականութեան են. զի երբեմն ո՛չ էին, և յետոյ ո՛չ լինելոց են: - 111. Առ այնոսիկ որք ասեն` անկա՛ր է աստուծոյ առնել զաշխարհս ոչ ինչ. մինչ զի ո՛չ երևիլ սկիզբն *լինելութեան* սորա: - 162. Իսկ որ ասէ, մինչ զի ո՛չ երևիլ սկիզբն *լինելութեան* սորա: - 163. Գիտելի է, զի կրկին է սկիզբն *լինելութեան* աշխարհի: - 163. Առաջին է նախագաղափար տեսութիւն արարչին. որպէս նախ քան զժամանակ անսկիզբն յաւիտենիւ. և Երկրորդ սկիզբն է ի ժամանակի *լինելութեան* իւրոյ: - 163. Եւ որովհետև գիտացեալ եղև այս, ապա յա՛յտ է թէ անկա՛ր է ոչ երևիլ սկիզբն *լինելութեան* աշխարհի. ըստ այնմ որ էր ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ: - 164-165. Եւ ուսեալք զայս, ընկա՛լ և այժմ զլուծումն խնդրոյն. եթէ *լինելութիւն* աշխարհի ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ ո՛չ է զօրութեամբ` այլ ներգործութեամբ վասն բազում պատճառի: - 168. Է՛ որ միշտ ներգործութեամբ. որպէս աստուած. և է՛ որ միշտ զօրութեամբ. որպէս նիւթն և ժամանակ. և է՛ որ երբեմն զօրութեամբ և երբեմն ներգործութեամբ. որպէս այսոքիկ որ ի *լինելութեան* և յապականութեան են: - 169. Այլ արդ` *լինելութիւն* աշխարհի առ ինքն ըստ ինքեան ասի զօրութեամբ և ներգործութեամբ. զի ի զօրութենէ եկն ի ներգործութիւն. զի թէ ոչ գոյր զօրութեամբ նախ` ո՛չ լինէր յետոյ ներգործութեամբ: - 169. Այսպէս և *զլինելութիւն* արարածոցս իմասցիս: - 169. Նոյնպէս և զօրութեամբ *լինելութիւն* աշխարհիս` առ աստուած ներգործութեամբ է: - 169. Եւ է՛ էակ որ երբեմն զօրութեամբ է. որպէս այնոքիկ որ ի *լինելութեան* և յապականութեան են որք միշտ փոփոխին. որպէս մարդ և ոչխար և ծառ: - 173. Ուստի պատճառի *լինելութիւն* էիցս միշտ և անխափան. որպէս ասի ի գիրս աշխարհաց: - 181. Երրորդ` ի *լինելութեանց* և յապականութեանց. զի անպակասք են. ըստ որում հատեալ ի տարերաց` *լինելութիւն* է ա՛յլ էակաց. և ապականութիւն նոցա լնու զհատումն տարերաց: - 181. Ապա ուրեմն համանգամայն ի միասին է հոգւոյ և մարմնոյ *լինելութիւնն*: - 255. Եւ թէ ասիցէ ոք. արդ յայտնեա՛, նախախնամութեա՞մբ է *լինելութիւն* հոգւոյ, թէ ստեղծմամբ: - 257. Եւ ստեղծմամբ զի ըստ գոյութեան իւրոյ շնորհօքն աստուծոյ նո՛ր պարգևեցաւ ընդ *լինելութեան* մարմնոյ: - 258. Իսկ բարոյականն այս ինչ է. զի զպատկերն արարչական և զառաջին կեանս դրախտին կորուսաք, և զանասնեղէն պատկերն և զերկրորդ և զախտաւոր կեանս ընտրեցաք. յիրաւի շրջեցաւ ի մեզ և *լինելութիւն* հոգւոյն: - 258. Վեցերորդ` խօսեցաւ աստուած` և զամենայն անճառելի գիտութիւնս վասն արարածոց ուսոյց նմա. զոր ոչ գիտէին մարդիկ *զլինելութիւն* երկնի և երկրի և ծովու և կենդանեաց: - 326. Նա՛խ` հրամայեաց աստուած գրել *զլինելութիւն* աշխարհի. և ձևացոյց ի միտսն մովսէսի. զի մի՛ մոռասցին հանգամանքն.

վասն որոյ զգալի խորան հրամայէ կազմել: - 342. Մի է բանն աստուծոյ անձնաւոր էութիւն և գոյացութիւն. որ էր ի ծոց հօր անմարմին. որով ամենայնքն ի *լինելութիւն* եկին: - 529. Յինգերորդ՝ որպէս ասեն այլ վարդապետք, թէ *լինելութիւն* մեղաց է յանկարգութենէ կամաց. և անկարգութիւն կամացն է կրկին..: - 560. Բոլորապէս **դ** է. այսինքն Նախ ըստ տարերց ի *լինելութիւն* և յապականութիւն: - 663. Պատասխանեն վարդապետք թէ՝ որպէս մովսէս թանձրամիտ ժողովրդեանն իէլի պատմէր *զլինելութիւն* արարածոց ի **զ** օրս..: - 717

ԼԻՆԻՄ + Որպէս արեգակն զի ո՛չ այրէ որ է հեռաւոր պատճառ. այլ հուրն ի նմանէ առեալ զջերմութիւն ի մերձ գոլով այրէ՛. որպէս յա՛յտ է ի հայելւոջն, որ առեալ զնշոյլս յարեգականէն՝ այրէ՛. ա՛յսպէս և բանս մեր ի հարկէ նոցա *լինի*՝ զոր ստորասեմք կամ բացասեմք: - 8. Զոր օրինակ՝ յորժամ ասեմք՝ *լինի* անձրև կամ ո՛չ, ի հարկէ մինն ի նոցանէ *լինի*: - 8. Իսկ երկրաւորք մերթ այսպէս և մերթ այնպէս. *լինին* և ո՛չ *լինին*. որպէս մարդ, ձի, ծառ, և այլն: - 8. Երրորդ, զի թէ է՛ ամենայն ի հարկէ, ո՛չ *լինի* անձնիշխան կամաց գործք. որ հաւասար է յերկոսինն. այսինքն յառնել և յո՛չ առնել: - 8. Չորրորդ, զի ո՛չ *լինի* ի դիպուածոց ինչ. որպէս սղից ոմանց պատահին բարեբախտութիւն, կամ վատաբախտութիւն. ա՛րդ՝ թէ է՛ ամենայն ի հարկէ, ո՛չ *լինին* վերոյ ասացեալքս: - 8. Եւ զի *լինին* և են սոքա՝ յա՛յտ է յայսցանէ, զի ո՛չ կարեն ոչ գոլ: - 8. Աստ ուրեմն ի հարկէ՛ երևեցաւ թէ գոն և են սոքա ասացեալքս, այսինքն գործ բնութեան և գործ կամաց և գործ պատահմանց. և ո՛չ ոք ուրաստ *լինի* վասն սոցա: - 8. Որպէս յորժամ ասեմք, վաղիւն *լինի* արև, կամ ո՛չ *լինի*. *լինի* անձրև, կամ ո՛չ *լինի*. ի հարկէ մինն ճշմարիտ է ի սոցանէ: - 8. Նախ՝ եթէ *լինէր* բանս մեր ի հարկէ ճըշմարիտ, նա ո՛չ մինն միայն, այլև ամենայն բան զինչ ասէաք՝ ճշմարիտ *լինէր*. որպէս շինել քաղաք, կամ ո՛չ շինել. տընկել այգի, կամ ո՛չ տնկել: - 8. Ա՛րդ՝ թէ ամենայն ո՛չ *լինի* ճըշմարիտ, նաև մի բանն ո՛չ *լինի* ճշմարիտ: - 8. Երկրորդ՝ զի թէ ի ներկայս ասեմք ի վերայ քարի թէ *լինիցի* փայտ. ո՛չ *լինի* այնպէս. արդ՝ թէ ասելն մեր զներկայն ո՛չ փոփոխէ, նա և ո՛չ զհանդերձեալ. կարէ փոխել. ո՛չ ըզմերձաւոր հանդերձեալն՝ և ո՛չ զհեռաւորն: - 8. Չորրորդ՝ զի թէ զոր ինչ ասեմք՝ ի հարկէ ճշմարիտ էր, յայնժամ աւելորդ էր խորհիլն մեր. զի խորհուրդն ո՛չ է ի հարկաւորացն. այլ ի ներընդդունակացն. զի կարէ՛ *լինիլ*, և ո՛չ *լինիլ*. զի թէ առնեմք զայս՝ եղիցի՛ այն. և թէ ո՛չ առնեմք զայս՝ ո՛չ եղիցի այն: - 9. Իսկ ի վաղիւն ո՛չ գիտեմք թէ անձրև է թէ ոչ. զի գիտեմք որ մինն *լինի*. այս՝ կամ այն՝ որ և հանդիպի. անձրև՝ կամ ո՛չ. այլ ի հարկէ բացորոշակի ո՛չ գիտեմք զմինն: - 9. Զորօրինակ՝ իրն ի ներկայս որ է նիւթ ներընդդունակ՝ ունի կրկին զօրութիւն. որպէս հանդերձն կարէ՛ պատառիլ, և կարէ՛ ո՛չ պատառիլ. և ջուրն կարէ ջերմն գոլ, և կարէ՛ ո՛չ գոլ. և մինն ի նոցանէ՛ *լինի* ներգործութեամբ որն և հանդիպի: - 9. ունի կրկին զօրութիւն *լինելոյ* և ո՛չ *լինելոյ*. և հանդիպմամբ մինն յառաջէ՛ ի նոցանէ և *լինի* ներգործութեամբ: - 9. Եւ թէ ոք ասիցէ, բազում բանք մեր բացորոշակի *լինին* ի հանդերձեալն. որպէս թագաւորն յորժամ ասէ շինեսցի քաղաք, և շինի. և ասեմք թէ այսանուն մարդ մեռանելոց է, և մեռանի. և աղօթեմք և *լինի*. և այլն նմանապէս անէծք կամ օրհնութիւնք: - 9. Կամ է ի հարկաւոր պատճառ է. զի անխափան *լինիցի*. որպէս մարդ մեռանելո՛ց է: - 9. Կամ է՛ ի ներգործական պատճառն. որ ունիցի խափան ինչ և արգելումն. որպէս մանուկս այս երկար ապրեսցի. կամ թէ մանուկս այս *լինի* երաժիշտ, թէ ո՛չ *լինի* խափանումն իմն: - 9-10. Կամ է՛ ի ներընդունակ պատճառն իւր. որ հաւասար է ի *լինիլն* և յոչ *լինիլն*. որպէս ելանել ի զբօսանս, կամ ո՛չ. *լինիլ* անձրև, կամ ո՛չ: - 10. Եւ որովհետև ծանեաք զայս, արդ պատասխանեմք առարկութեանցն, եթէ որքան Է՛ ի հարկաւոր պատճառ է՛, *լինի* բացորոշապէս բանն ճշմարիտ. որպէս բան թագաւորի. և մարդոյն մեռանիլն. և արև ծագելն. և *լինիլն* գարուն յետ ձմռան: - 10. Եւ թէ է ի պատճառն ներգործական՝ որ ունի արգելումն, է՛ որպէս անէծք, կամ օրհնութիւնք, կամ աղօթք. և մանկանն յերկար ապրիլ. կամ *լինիլ* երաժիշտ: - 10. Ասեմք առ այս, եթէ՝ ամենայն ինչ որ *լինի*՝ ունի պատճառ. և նախ է պատճառն քան զպատճառելին. այլ ամենայն պատճառ ո՛չ է հարկաւոր. այլ գո՛յ և ներընդունակ պատճառ. ապա ուրեմն ո՛չ է հարկաւոր պատճառ շարժումն աստեղաց: - 10. Դարձեալ ասեն, թէ ամենայն ստորնային մարմինք՝ կառավարին վերնային մարմնովք. որպէս յա՛յտ է ի չորս եղանակս տարւոյն. այլև ծնունդ և աճումն՝ և բոյսք և պտուղք՝ ի շարժմանէ նոցա պատճառին. և շարժումն նոցա է՛ հարկաւոր. ապա ուրեմն ամենայն ինչ *լինի* ի հարկէ: - 10. Ասեմք առ այս, թէ սնունդ և աճումն մարմնոց, տնկանին է և ոչ աստեղաց. թէպէտ օգնեալ *լինի* ի նոցանէ: - 10. Ասեմք առ այս, թէպէտ խառնուածք մարմնոյն *լինին* ի շարժմանէ՛ աստեղացն, այլ բազումք անձնիշխան կամօք նըւաճեն զվատախառնութիւն մարմնոյն, և գործեն զբարիս: - 10. Իսկ թէ այլ և այլ է ամենեցուն հարկն, ապա նոյնպէս ո՛չ *լինէր* ամենեցուն չար: - 11. Դարձեալ, թէ էր հարկ շարժումն աստեղացն, ինքեանք ո՛չ *լինէին*

ընդ հարկաւ այլոց. ապա թէ ինքեանք են ընդ հարկաւ, ո՛չ են այլոց հարկ. զի են ինքեանք ընդ հարկաւ: - 11. Դարձեալ՝ թէ ի հարկէ է՝ ապա բարձեա՛լ են ամենայն սկզբունք բարոյական առաքինութեանց. այսինքն խոհեմութեան. արիութեան. ողջախոհութեան. և արդարութեան. զի սոքա ընտացեալ *լինին* առ ոմանս՝ և ո՛չ ի հարկէ: - 11. Դարձեալ թե ի հարկէ՛ է ոչ *լինին* օգուտ խրատք և սպառնալիք և ուսմունք. որովք բազումք յորդորին ի բարիս, և հեռանան ի չարեաց կենցաղոյս: - 11. Ասեմք առ այս թէպէտ ունին զօրութիւնս, բայց այլ և այլ կերպիւ. զի բոյսք որք յերկրի են դարմանիչք և բժշկութիւնք մարմնոց. այլ երկնային աստեղքն են արարիչք լուսոյ և ժամանակաց. և ի նշանս ապագայից. զի յամենայն ուստեք տեսեալ պատրաստեցին մարդիկք. որպէս ասէ գիր, եղիցին լուսատու *լինիլ* երկրի. ի ժամանակս և ի նշանս: - 12. Դարձեալ ասեն, ի հակառակ շարժմանց՝ *լինի* և հակառակ ներգործութիւն. ահա մոլորակք շարժին հակառակ. ապա ուրեմն և գործեն հակառակս: - 12. Եւ շարժումն նոցա ո՛չ պատճառէ զչար և զբարիս մարդկան. այլ են պատճառք աւուրց և ժամանակաց և եղանակաց. ծնանելոյ և աճելոյ. և նշան ապագայից որպէս ասացաք. այլ նշանն ո՛չ է պատճառ չար *լինելոյ* ումեք կամ բարի: - 12. և ո՛չ են նոքա պատճառք *լինելոյ* չարեացն կամ բարեաց: - 12. Չորրորդ՝ զի թէ չարն է յաստուծոյ, այլ արդ չարն եկամուտ է և պատահեալ. *լինէր* ապա ի յաստուած օտա՛ր ինչ և պատահական. որ է անտեղի: - 13. Այլ արդ՝ եթէ չարն յաստուծոյ է՝ *լինի* անկարգութիւն աստուծոյ որ է՛ անյարմար: - 13. Իններորդ՝ եթէ չարն է յաստուծոյ, ապա և կամի՛ զչարն. յայնժամ *լինի* կրկին կամք աստուծոյ. չար և բարի. զի կրկին գործ՝ ի կրկին կամաց առաջագայի: - 14. Վեշտասաներորդ՝ զի թէ չարն է յաստուծոյ որպէս բարին, և երկուցն սկիզբն է աստուած, և արդ՝ եթէ միևնոյն է սկիզբն երկուցն, անկարելի է ներհակացն ի միասին ունիլ մի սկիզբն. զի *լինէր* սկիզբն այն ո՛չ պարզ. այլ երկատեսակ. և ո՛չ միեղէն՝ այլ բաժանեալ և այլայլեալ. նաև *լինէր* ինքն ինքեան հակառակ, և յառաջ եկելոցն ի նմանէ: - 14. Եւ *լինէր* բարին և չարն ի սեռէ աստուծոյ, որ է անհնարին: - 14. Ութևժերորդ՝ զի թէ չարնէ յաստուծոյ, այս *լինի* կամ հակակայութեամբ յառաջ եկեալ. որպէս սպիտակն յո՛չ սպիտակէն. կամ բաղդատութեամբ. որպէս կենդանին ի կենդանւոյ: - 14. Այլ արդ՝ որ հակակայութեամբ *լինի*՝ նա՛խ է զօրութեամբ՝ և ապա՛ ներգործութեամբ *լինի*: - 14. Իսկ թէ բաղդատութեամբ, աստուած բարի՛ է և ի բարւոյն բարի *լինի* և ո՛չ չար: - 14. Իսկ թէ ըստ ինքեան է չարն յաստուծոյ, նա ո՛չ *լինէր* բարին յաստուծոյ. զի ըստ ինքեան՝ հարկաւոր է և գոյացական և անփոփոխ: - 15. Եւ զի միշտ է բարի՝ անկա՛ր է *լինիլ* ո՛չ բարի: - 15. Եւ զի գոյացական է բարի, անկա՛ր է *լինիլ* պատահական չար: - 15. Երկրորդ՝ ասեն թէ աստուած նախքան *զլինիլն* մեր՝ ի նախատեսութիւնն իւր ետես զամենայն լինելոցն այնպէս. զչարն չար, և զբարին բարի: - 15. Ա՛րդ՝ հարկ է ամենեցունց գոլ այնպէս որպէս աստուած ետես և գիտաց. և գիտութիւնն աստուծոյ անպատիր է. ապա ուրեմն ամենայնն *լինի* ի հարկէ տեսութեանն աստուծոյ: - 15. Նախ՝ թէպէտ աստուած տեսանէ զամենայն նախատեսութեամբ և ո՛չ ինչէ արտաքոյ տեսութեանն աստուծոյ, սակայն տեսանէ զոմանս ի հարկէ՝ և զոմանս ի ներընդունակութիւնէ *լինիլ*: - 15. Դարձեալ ասեմք՝ թէպէտ տեսանէ աստուած զամենայն նախքան *զլինիլն* իւրեանց, սակայն տեսութիւնն աստուծոյ ո՛չ հարկ է ի վերայ նոցա *լինիլ* չար կամ բարի: - 15-16. Դարձեալ ասեմք՝ թէպէտ տեսանէ աստուած զամենայն նախքան զլինիլն իւրեանց, սակայն տեսութիւնն աստուծոյ ո՛չ հարկ է ի վերայ նոցա *լինիլ* չար կամ բարի: - 15-16. Ձորօրինակ՝ արուեստաւոր ոք մինչ գործէ զսայլ, և ի հեռուստ տեսանէ ոք զոր նա՛ գործէ, այլ ո՛չ տեսութիւնն հարկեաց զսայլն *լինիլ* այնպէս. այլ կամք արւեստաւորին: - 16. Չորրորդ ասեն՝ թէ չարն ո՛չ է յաստուծոյ, ապա երևի թէ այլ ոմն է չարի սկիզբն, և այլ ոմն բարւոյ. և *լինի* **բ** սկիզբն բարի և չար ըստ մանիքոսի: - 16. Ա՛րդ՝ թէպէտ չարն ո՛չ է յաստուծոյ, այսու ո՛չ *լինին* երկու աստուածք. կամ **բ** սկիզբն. զի չարն ո՛չընչութիւն է. և ո՛չնչին սկիզբն ո՛չ է աստուած. զի աստուած սկիզբն էութեցէ: - 16. Նախ թէ աստուած ստեղծ զկամքն բարի. և զբարին եդ առաջի կամիլ. իսկ նա անձնիշխանութեամբ հեռացեալ ի բարւոյն՝ գտա՛կ *եղև* չարին. զի չարն ո՛չ այլ ինչ է, բայց հեռացումն. կամ պակասութիւն բարւոյ. ապա ուրեմն թէպէտ բանն և կամքն է աստուծոյ, այլ կամիլն և ընտրելն զչարն՝ ոչ է յաստուծոյ, այլ կամացն և բանին: - 16. Ձորօրինակ՝ արուեստաւոր ոք կազմէ սուր ի պատճառս բարւոյ. այլ որ նորգործեաց չար՝ նա *եղև* չարին պատճառ: - 16. Դարձեալ, անձնիշխան կամքն է՛ յաստուծոյ. և է՛ յոչնչէ եղեալ. այլ ա՛րդ՝ անձնիշխան կամքն ըստ այնմ՝ որ յաստուծոյ է *եղեալ*՝ ո՛չ է պատճառ չարի. այլ ըստ այնմ որ յոչընչէ՝ և ցանկայ ոչընչի. այսինքն չարի. վասն այսորիկ մեղքն և չարն ո՛չ են յաստուծոյ. այլ յոչնչէ՝ որ է՛ սկիզբն նոցա: - 16. Նախ՝ թէ ըստ այդմ բանի հա՛րկ է ապա և քեզ ջուր *լինիլ* և զջուրն գիտել. և քար *լինիլ* և զքարն ճանաչել, և զայլսն նոյնպէս: - 17. Իսկ սկիզբն և կատարումն ի մեզ, որպէս նախածանօթ ընտրեալքն յառաջ քան *զլինիլն* աշխարհի.

որ այժմ բարի գործովք կատարեսցին ըստ նախասահմանելոյն իւրեանց: - 18. Իսկ չար փոխանակ բարւոյ ո՛չ առնէ ըստ որում անիրաւութիւնէ. այլ առնէ երբեք ըստ որում նախախնամութիւնէ. զի ի չարէն *լինիցի* բարի. թէպէտ մեզ չար երևի, այլ այս ևս բարի է. որպէս հիւանդութիւն. փորձութիւն. և այլն: - 18. Այսպէս ի բնական ստեղծումն հոգւոյն՝ ումն խոհեմ և ումն անզգամ. ցանկասէր՝ և ողջախոհ. բարեբարոյ՝ և չարաբարոյ *լինին*: - 19. Նոյնպէս և աստուած զամենայն մարդոյ փրկութիւն կամի. որք անձնիշխան կամօք համակամ *լիցին* աստուծոյ՝ փրկին. և որք հակառակին կամօք՝ ո՛չ փրկին: - 20. Եւ զի մարդոյ ճանաչումն է՛ այժմ ընդ *լինիլ* իրին. այլ աստուած ճանաչէ՛ յաւիտենից և յառաջ քան *զլինիլ* իրին: - 20. Եւ գիտելի է այս, եթէ նախասահմանութիւնն աստուծոյ առնէր հարկ գործոց մարդկան, չարի և բարւոյ, *լինէր* բազում անպատշաճութիւն - 20. Նախ՝ զի ընդունայն *լինէին* խոստմունքն. բարեացն վարձս և չարեացն պատիժս: - 20. Երկրորդ՝ անիրաւ *լինէին* հատուցմունքն. բարեացն բարիս և չարեացն չարիս: - 20. Երրորդ՝ զի աստուած *լինէր* պատճառ չարեաց մերոց: - 20. Չորրորդ՝ անպիտան *լինէր* յոյսն և աղօթքն: - 20. Հինգերորդ՝ զի խափանեալ *լինէր* անձնիշխանութիւնն մեր. որ ունի զինքն առ երկոսեան կողմն: - 20. Վեցերորդ՝ զի ո՛չ բրգործքն *լինէին* գովելի, և ո՛չ չարքն պարսաւելի: - 20. Եօթներորդ՝ և ո՛չ *լինէին* մարդկային կամ աստուածային առաքինութիւնք: - 20. Տասներորդ՝ զի սուտ *լինէին* ամենայն օրէնք բնական՝ գրական և աւետարանական. զի սոքա ամենքն խրատեն զմեզ խոտորիլ ի չարէ՝ և առնել զբարի. և այլն ամենայն: - 20. Նախ՝ երկեակն ո՛չ կարէ սկիզբն *լինիլ*. զի ի թիւ՝ երկեակն ի միակէն բաղկանայ: - 20. Երրորդ՝ թէ *լինէին* երկու սկիզբն հակառակ միմեանց, մի զմիոյ ստեղծուածս ապականէին. և ո՛չ *լինէին* արարածք ինչ: - 20-21. Չորրորդ՝ դարձեալ թէ *լինէին* երկու սկիզբն և հակառակ, մարտնչէին ընդ միմեանս՝ և ընդ սկսեալս իւրեանց. և ոչ ինչ մնայր ի խաղաղութեան: - 21. Հինգերորդ՝ թէ է **բ** սկիզբն և հակառակ, սկսեալքն ի նոցանէ անկարգ *լինէին* և հակառակ: - 21. Եօթներորդ դարձեալ՝ թէ էին **բ** սկիզբն՝ *լինէր* այս կամ համանգամայն. կամ մի յետոյ միոյ: - 21. Այլ համանգամայն ո՛չ կարեն *լինիլ*. զի **բ** հակառակք ի միասին ոչ կարեն *լինիլ*: - 21. Իսկ թէ հաղորդին, ո՛չ կարէ *լինիլ* չար. զի չարն բարւոյն պակասութիւնէ. և սոյնպէս մի է սկիզբն: - 21. Այլ և այսու որոշեսցին. զի յունակութենէ պակասութիւն *լինի*. այլ ի պակասութենէ ունակութիւն ո՛չ երբեք: - 21. Այլ և ո՛չ սկիզբն է էից. զի ի չարէն բարի ո՛չ *լիցի*: - 22. Երկրորդ, ասեմք եթէ՝ չարն կրկին իմանի. է՛ որ ինքնաչա՛ր է. որ պարզ և ամենևիմբ չարն է. և արտաքոյ բարւոյ և էութեան է. որ ո՛չ ուրեք է. և ո՛չ երբեք. և ո՛չ էր. և ո՛չ է. և ո՛չ *լինիլ* կարող է. որ է ո՛չ ինչ: - 22. Նախ՝ զի ո՛չ էն փափագի և ցանկայի է *լինիլ* և գոյ: - 23. Իսկ չարն ո՛չ փափագի բարի *լինիլ*: - 23. Երկրորդ՝ ոչ էն հաղորդի էի և *լինի* է: - 23. Իսկ չարն բարւոյ ո՛չ հաղորդի և ո՛չ *լինի* բարի: - 23. Առ որս ասեմք եթէ՝ բանս այս «ամենայն» ո՛չ այնպէս նեղագոյն առեալ *լինի* ի սուրբ գիրս՝ որպէս առ փիլիսոփայսն: - 27. Այլ ոմանք ասեն թէ՝ նախ ասացեալ բանքս՝ ո՛չ *լինին* զառաջին գալստենէն քրիստոսի ասացեալ, այլ զերկրորդէն: - 27. Քանզի հրէայքն ի ժամանակս քրիստոսի ո՛չ *լինէին* նեղեալք յումեքէ: - 28. Ասեմք եթէ՝ գոգ և մագօգն՝ հոգևորապէս իմացեալ *լինին* ամենայն հալածօղք եկեղեցւոյ..: - 28. Չորրորդ՝ ոչինչ արգելէ ըզհոգին *լինիլ* որդի, թէ է՛ ի նոյն բնութենէ: - 30. Հինգերորդ՝ է՛ ո՛չ խնդրել զօգնութիւնն աստուծոյ ի հաւատալն. զի հաւատն ո՛չ է բնական. զի ըստ այսմ միապէս *լինէր* ամենեցուն. այլ ի բարրութէն աստուծոյ ձրի պարգևքէ: - 32. Եւ ո՛չ *լինի* ի մէջ մի և նոյն էութեանն կամք և ոչ կամութիւն: - 36. Զի բռնադատեալն ոչ *լինի* աստուած. - 36. Եւ դարձեալ ի բաց պատառես զէութիւնն. որպէս թէ կէսն կայր՝ և զկիսոյն *լինիլն* կամեցաւ: - 36. Ի յայս տարակուսանքս՝ որ է ստութիւն յերկուց կողմանց, բառնի էութիւն հօր. և *լինի* արարած որդի: - 36. Ասելովն ծնունդ ի հօրէ, ցուցանէ ոչ *լինիլ* յառաջ քան զհայր: - 37. Վեցերորդ՝ զի *լինի* զօրանալ պակասութեանն՝ և յաղթահարել զունակութիւնն: - 38. Պատասխանեմք թէ՝ կարի՛ յիմարութիւն է հարցումնդ. և զի գոյ հայր ըստ քում բանիդ ծնօղ որդւոյ. ապա ուրեմն ո՛չ կարէ ոչ *լինիլ* և ծնանիլ: - 38. Դարձեալ՝ ո՛չ կարէ ծնանիլ որդի զհայր՝ թէպէտ ունի զհօր բնութիւնն. որպէս դու ծնեալ ի հօրէն քո՝ ո՛չ կարես ծնանիլ զհայր քո և *լինիլ* հայր հօրն քում. թէպէտ ունիս յամենայնի զբնութիւն հօր քոյ: - 38. Եթէ որպէս հօր, է՛ հայրութիւն միայն. իւր *լինի* և բնութիւնն: - 39. Եւ թէ գոյր երիցագոյն, *լինէր* պատճառն և գերագոյն քան զաստուած. իսկ ստեղծանելն երևի պատճառաւ. այսինքն վասն փրկութեան մարդկան: - 41. Նախ՝ զի որպէս զգեստիւն ծածկի մարմինն, այսպէս տէրն զաստուածութիւնն իւր ամփոփեաց մարմնովն անհաս *լինիլ* ի փորձողէն..: - 43. Իմա՛, որպէս բրուտն կարէ՛ գործել անօթ ինչ, այլ ո՛չ երկինք, և երբեմն ի բարւոջ և երբեմն ի չար և ապականեալ. այլ ըստ այսմ ո՛չ *լինի* աստուած: - 44. Է՛ և անկարութիւն առ մեզ՝ ոչ էին գոյ *լինիլ*. և չորսին չորեքտասան: - 44. Եւ թէ *լինէր*՝ գոյր և ի բնութենէ օտար. հետևէր ապա ոչ գոլ որդի հօր. թէ ոչ էր ի նոյն բնութենէն. ապա և ոչ հայր.

զի հայր որդւո՛վն է հայր: - 44. Տարակուսելի է առ այս, զի թէ հա՛րկ է որոց բնութիւնքն մի գոլ՝ նոցա և կամքն և ներգործութիւնն մի *լինիլ*. ընդէ՞ր ապա զի մարդկային բնութիւնս մի է և նոյն հօրն և որդւոյն՝ և ո՛չ է կամքն և գործքն մի: - 45. Եւ զնոյն բանն աստուած մարմնացեալ. և շրջեալ ի վերայ երկրի. զի յայնմ օրինակին արար և որդի պիտոյ էր *լինիլ* և չորս աշխարհք: - 45-46. Ո՛չ թէ բացասութիւնքս այսոքիկ *զլինիլն* ցուցանէ, այլ թէ ո՛չ էր ամէնիւ: - 46. Ըստ քում բանիդ աստ հօ՛ր տաս զաստուածութիւնն և բառնաս յորդւոյ. և ի մարգարէն՝ որդւոյ ասես զաստուածութիւնն և բառնաս ի հօրէ, ապա հա՛րկ է քեզ *լինիլ* անաստուած. զի միովն միւսոյն յաղթութիւն տաս: - 47. Եւ դու ընդ է՛ր ասես *լինել* ինձ ըստ մարդկան երկրորդաբար բարի. զի աստուածութեամբս եմ ընդ հօր ծայրագոյն բարի: - 47. Դարձեալ՝ փորձիչս այս փառասիրութեամբ յառաջեաց առ քրիստոս. ուստի և ի բանից իւրոց երևի թէ ամէն պատուիրանացն պահպանօղ եմ. զոր տէրն պակաս *լինել* յանդիմանեաց: - 47. Իսկ էն՝ զմիշտ *լինիլն* ցուցանէ. ըստ այնմ՝ «ես եմ ալֆա և օմեգա». այսինքն առաջին և վերջին: - 49. Իսկ մարդ, զի սրբեսցէ ինքեամբ զմեզ՝ եղև ամենայն յաղագս ամենայնի. այսինքն հոգի և միտք և մարմին. զի յորոց հասարակաց եղև մահ, *լիցի* և կեանք: - 50. Տե՛ս՝ զի առանց որդւոյ անբան և տկա՛ր է հայր. ո՛չ կարէ *լինիլ* աստուած. ապա և ո՛չ հոգի: - 51. Երրորդ՝ թէ արարած՝ զիա՛րդ կատարէ զմեզ *լինիլ* աստուածս յորդեգրութիւն հօր՝ աւազանաւն: - 51. Առորս ասելի է թէ՝ ո՛չ է այլ էութիւն ի մէջ արարչին և արարածոյն. այլ հա՛րկ է զի *լիցի* աստուած՝ կամ արարած: - 52. Եւ ո՛չ այս կարէ *լինիլ* ի յերկուցն հատումն. այսինքն զի *լիցի* յաստուծոյ և արարածէն՝ և *լինիլ* մի էութիւն. որպէս ո՛չ է էութիւն եղջերուաքաղն որ յեղջերէ՛ և ի քաղէ ստեղծանի. ապա ուրեմն ո՛չ *լինի* էութիւն յարարչէն և յարարածէն: - 52. Եւ զի ստուգեցաք թէ ի հարկէ պիտոյ է էութեան՝ զի *լիցի* կամ արարիչ կամ արարած: - 52. Եւ թէ ծնեալ՝ ասեն հա՛րկ է զի *լիցի* ի հօրէ կամ յորդւոյ. թէ ի հօրէ է՝ *լինին* **բ** որդիք և եղբարք: - 52. Եւ թէ յերկուցն՝ ո՛չ է կարօղ հայր ծնանիլ և կարօտանայ որդւոյ օգնութեանն. և *լիցի* անկատար որդի: - 52. Եւ ծնեալն յանկատարից՝ նոյն ինքն *լիցի* և անկատար: - 52. Եթէ ըստ մեզ կարծէք զծնունդն, պիտոյանայ երկուորիս և գործիս հօր. *լիցի* և այրութիւն և իգութիւն յաստուած. և *լիցին* որդիք երկորեակք էրէց և կրտսեր: - 52. Եւ աղճատանք *լիցի* քեզ ծնունդն ըստ մարկիոնի ութ աստուծոյն և ութ յաւիտենին: - 52. Դարձեալ հարցանեն, թէ հաւասար է հոգի որդւոյ, զի՞նչ արգելու ո՛չ *լինիլ* որդի. ապա թէ ո՛չ՝ նւա՛զ է քան զորդի: - 53. Պատասխանեմք թէ ո՛չ է նըւազ հոգին. զի ո՛չ է անկատար աստուածութիւնն. և ո՛չ նըւազութիւնն առնէ հոգւոյն ո՛չ *լինիլ* որդի, այլ դէմքն և առանձնաւորութիւնքն: - 53. Ապա՛ թէ ո՛չ՝ անկարօտ է ամենայնիւ որդի՝ զիա՞րդ ո՛չ *լինիցի* հայր: - 53. Կամ ևս՝ զի և հայր է ամենակատար՝ ընդէ՞ր ո՛չ *լինիցի* որդի, զի է՛ ի նոյն բնութենէն: - 53. Ասեն դարձեալ, օրինակ տուք զի *լիցի* ի նոյն բնութենէն մինն ծնունդ՝ և միւսն ո՛չ ծնունդ. և ապա՛ հաւատամք աստուած զհոգին: - 53. Չորրորդ՝ ի նոցունց այլք. որպէս մեղուք ի մեղուշ արջառոյ. թէպէտ այժմ ի ծաղկանց *լինին*: - 53. Ապա թէ ո՛չ՝ ըստ բանիդ և հայր *լինի* եղեալ ի ձեռն որդւոյ: - 53. Զի *լիցի* քո պատճառն ի կողմանէս մեր՝ պատասխանի քեզ: - 54. Դարձեալ հարցանեն թէ՝ զիա՞րդ ասէք երեք և մի բնութիւն. զի **գ** միոյ բնութեանն ո՛չ հաղորդի. այլ մինն հաղորդի միոյ բնութեանն, և երկուքն երկուքին. և երեքն երեքին. զի որքան է թիւն, այնքան բնութեան թըւակից *լինի*: - 54. Իսկ յորժամ քակես՝ *լինի* մի և մի. քակեցաւ այժմ ի յառաջին բնութենէն ըստ քեզ՝ և ունի դեռևս զնոյն համարն: - 55. Հինգերորդ՝ թէ արտաքոյ արարածք են բանն և հոգին աստուծոյ, ապա անկարելի՛ է արարածոց՝ արարչի բան և հոգի *լինիլ*: - 56. Տասներորդ՝ թէ բանն աստուծոյ և հոգին արարա՛ծ են և այլ բնութիւն, յայնժամ ո՛չ *լինի* մի աստուած. այլ բազում և զանազան աստուած. զի յոլովութիւնն յոլովութիւն է աստուծոյ. որպէս թէ երեք բնութիւնն երեք աստուած, և երկու բնութիւնն երկու աստուած: - 56. Չորրորդ ասեն, տրտմութիւնն կիրք է և ո՛չ *լինի* յաստուած: - 60. Հինգերորդ ասեն, եթէ հոգին սուրբ առնու զբնութիւնն ի հօրէ՝ *լինի* որդի նորին. զի այն կոչի որդի որ ունի զբնութիւնն ի հօրէ ի նոյն տեսակէ: - 60. Այլ այսոքիկ զմիմեանց գործակից *լինիլն* յայտնեն: - 61. Իսկ եթէ զանձն ասացիք բղխեալ, ահա **բ** անձն ասացիք հոգւոյն. մինն ի հօրէ բղխեալ, և մինն ի յորդւոյ. և այսպէս *լինի* երրորդութիւնն չորրորդութիւն: - 62. Եւ ըստ այսմ *լինին* մանեայ բ աստուածքն. մինն բարւոյ և մինն չարի արարիչ. որ է անաստուածութիւն: - 62. Իսկ եթէ բոլոր, այս *լինի* կամ **բ** հոգի որպէս ասացաք, կամ աւելորդ գոյ բղխումն որդւոյ որ է յոյժ հայհոյութիւն: - 63. Իսկ թէ յանսկզբնէն և ի սկզբնաւորէն յառաջ գայ հոգին, *լինի* անեղ և եղական որ է մակեդոնեան և ծանր հայհոյութիւն: - 63. Դարձեալ՝ հարցանեմ, զի թէ մինն բոլոր բղխումն է հոգւոյն և ո՛չ մասն. զի թէ զմինն զայն հայր բղխէ, ապա ուրեմն ո՛չ բղխէ որդի. իսկ թէ զմինն զայն որդի բղխէ, բըղխեալն հոգի թո՛ռն *լինի* հօր, և ո՛չ բղխումն նմին: - 63. Ա՛րդ՝ եթէ ելանէ ի հօրէ և յորդւոյ, *լինի* իբրև եզր և **գ**. և ո՛չ իբրև զմիջին: -

64. Վեցերորդ վկայ ի ժողովոյն քաղկեդոնի զոր նոքա ընդունին և ո՛չ մեք. այսպէս է գրեալ թէ՝ որ ոք զհոգին ի հօրէ և յորդւոյ բղխումն ասիցէ՝ նզովեալ *լիցի*: - 64. Չորրորդ՝ զի ամենայն իր յայլմէ ընկալեալն՝ *լինի* և ի բաց ընկենլի: - 66. Ա՛րդ եթէ է՛ այլ որդի և եղև աթոռակից հօր, ուրեմն ի բաց էհան զբանն ի նստելոյն ընդ աջմէ հօր որ է սեփհական նմա և վայելուչ հօր՝ *լինիլ* աթոռակից և գահակից: - 67. Իննևժերորդ՝ զի թէ առանձնապէս մարդ է, ապա հետևի բաժանեալ բնութիւն և **բ** կամք և կրկին ներգործութիւն. յայնժամ ո՛չ *լինի* բանն մարդ եղեալ. այլ մարդն բնակութեամբ ի փառս բանին բարձրացեալ: - 68. Քսաներորդ՝ այսպէս Երրորդութիւնն *լինի* չորրորդութիւն. և թիւ և աւելած եղեալ ի բնութիւնն և ի դէմքն. եթէ ա՛յլ է առանձնապէս մարդ և ա՛յլ աստուած: - 68. Իսկ թէ ըստ ինքեան զմարդկայինն, զիա՞րդ ունէր զփառս յառաջ քան *զլինիլն* աշխարհի. զի ինքն ի ժամանակի եղև: - 69. Երկոտասաներորդ՝ այն որ սկիզբն յաշխարհի ունի՝ և ո՛չ է յառաջ քան *զլինիլն* իւր յաշխարհի՝ ո՛չ ասի գալ յաշխարհս: - 73. Ապա ուրեմն և մարմինն այն յատուկ է մարմին բանին աստուծոյ. և այս ո՛չ կարէ *լինիլ*՝ եթէ ո՛չ *լիցի* միաւորեալ ընդ նմին: - 73. Եւ դու այսպէս ընկալ և հաստատեա՛ ի քեզ. և *լեր* միացեալ ամենայն դիմօք և խաղալեօք ի համայնից գլուխն միշտ պաշտաճութեամբ ի քրիստոս: - 76. Երկրորդ՝ զի մի՛ չարչարեալ *լիցի* աստուածային բնութիւնն ընդ մարդկութեանն: - 76. Զի բնութիւնն հասարա՛կ է. և մայր նորին՝ Երրորդութեանն *լիցի* մայր: - 76. Ասեմք եթէ՝ յորժամ մի ասեմք բնութիւն բանին և մարմնոյն, այս *լինի* կամ արիոսին. որ զբանն արարած ասէ և զմարմինն արարած. և այսպէս մի բնութիւն է արարածոյն ասէ. և զբանն ընդ մարմնոյն չարչարելի և մահկանացու: - 81. Իսկ յորժամ կամեցաւ արարիչն մարդ *լինիլ*, բանն աստուած իւրով կատարելութեամբն անձամբ և էութեամբ՝ ո՛չ մասամբ, այլ լրիւ միացաւ անճառապէս ի մարմնի: - 82-83. Իսկ եթէ զաստուածային անձն և զաստուածային բնութիւնն և զմարդկայինն ասէք մի քրիստոս, այս *լինի* կամ միաւորութեամբ կամ բաժանմամբ: - 90. Եւ եթէ բաժանմամբ, այս *լինի* **բ** քրիստոս, կամ **գ**՝ ըստ անձին և բնութեանցն բաժանման: - 90. Եւ կամ *լինի* մի քրիստոս ըստ կոչմանն, և **գ** ըստ էութեանն: - 90. Ահա՛ այս ի կարճոյ բացայայտութիւն ծածկեալ ամբարշտութեանց, որք բ բնութիւնս սահմանեն ի վերայ միոյն քրիստոսի. թէպէտ անձն մի համբաւեն համաձայն մեզ, սակայն որոշմամբ բնութեանց *լինին* տարաձայն մեզ և եկեղեցեացն աստուծոյ: - 90. Ապա ուրեմն յայտնապէս նոքա ուրանան զայս, և ասեն թէ՝ ձեռքն քրիստոսի ոչ է աստուած. և գլուխն քրիստոսի ո՛չ է աստուած. և այլն. զի մի բազմաստուածք *լիցին*: - 91. Եւ թէ մարմինն քրիստոսի չէ աստուած, և հոգին քրիստոսի չէ աստուած, որպէս նոքա բարբանջեն. ապա և բոլորն քրիստոս չէ աստուած. զի բոլորն քրիստոս յաստուածութենէն միաւորեալ *լինի* մի քրիստոս. և բաժանեալ ո՛չ է քրիստոս: - 91. Ապա ըստ այսմ հետևի՝ զի մարիամ մայր քրիստոսի *լինի* և ո՛չ աստուծոյ. զի լաւ է քրիստոսածին և մարդածին կոչիլ՝ քան թէ աստուածածին: - 91. Զի թէ ասեմք եթէ ոչ է աստուած, յայնժամ բաժանեալ յաստուածութենէն՝ ո՛չ *լինի* աստուծոյ ձեռն. և ո՛չ աստուծոյ մարմին. կամ արիւն. զի մասն բաժանեալ ի բոլորէն ո՛չ է բոլորին մասն. և ո՛չ կոչի. որպէս ձեռն հատեալ յանդամոցն՝ ո՛չ կոչի մասն բոլորին: - 92. Եւ թէ ասես միայնաբար՝ աստուած է մարմինն. և աստուած է արիւնն, *լինի* բազմաստուածութեան ցոյցք: - 92. Ապա ուրեմն համանգամայն ի միասին *լինին* երկու հակակայք. այսինքն ուղղական և հոլովական. զի ասելն աստուած ուղղական է. և աստուծոյ՝ սեռական հոլով: - 92. Այլ և այսպէս ասելն՝ բոլորին կոչմունքն *լինի* մասնաւորին: - 92. Ասեմք նախ եթէ՝ ո՛չ է աննման. զի մի իրն *լինի* բոլոր և *լինի* մասն՝ առ այլ և այլս: - 92. Իսկ թէ ասես միայնաբար աստուած է մարմինն՝ և աստուած է հոգին. այսու ո՛չ *լինիս* բազմաստուած. զի մի՛ է աստուածութիւնն ի սոսա միաւորեալ էութեամբ և գոյացութեամբ: - 93. Ասաց թէ՝ որ ի կերպարանս աստուծոյ էր բանն, այսինքն էակից հօր, ո՛չ ինչ զրկումն համարեցաւ ի ներգոյական փառաց *զլինիլն* հաւասար մեզ: - 93. Ա՛րդ՝ եթէ բաժանեցեր զքրիստոս՝ բաժանեցար ի հաւատոցդ. և ո՛չ *լինիս* քրիստոնեայ: - 95. Ա՛րդ՝ եթէ քրիստոս տգէտ է և նոքա զմիտս տգիտի ունէին. ո՞րպէս *լինէին* հազարապետք աստուծոյ խորհրդոցն. կամ հազարապետքն առաւել են քան զխորհուրդն աստուծոյ: - 96. Ա՛րդ՝ եթէ հայր առաւել գիտէ և որդի նըւազ, այս *լինի* կամ հօրն նոյնպէս նըւազ գիտել որպէս որդի. և կամ որդի՝ ո՛չ ճշմարիտ ասել: - 97. Արդ կամ ստեաց զաւետարանն, կամ սուտ *լեր* ի բանս քո ըստ նմանութեան հօր քոյ սատանայի: - 97. Ապա զիա՞րդ պակաս *լինի* գիտութեամբ. ուսուցանօղն հրեշտակաց: - 98. Արդ՝ եթէ բոլոր աստուածութիւնն ի քրիստոս էացեալ է մարմնապէս, և ծածկէ զգիտութիւնն ի նմանէ, այս *լինի* կամ ոչ աստուած մարմնացեալ և մարդացեալ կամ զէութիւնն տըւեալ և ի գիտութենէն զրկեալ որ է սուտ: - 98. Իսկ գանձն և աղբիւրն իմաստութեան երկնի և երկրի՝ ո՛րպէս *լինի* կարօտ գիտութեան կամ ստացեալ յայլմէ: - 98. Ա՛րդ՝ եթէ՝ ի յարութեանն

հասարակ արդարք տեսանեն զաստուած դէմ յանդիման որպէս և է, և քրիստոս ո՛չ կարէ տեսանել, փո՛քր *լինի* գիտութեամբ քան զմարդ որ է սուտ: - 99. Եւ դարձեալ՝ քննութեամբ մտաց ո՛չ *լինի* հասեալ անհասանելին. այլ հաւատով *լինի* իմացեալ. և յուսով ըմբռնեալ. և սիրով միաւորեալ: - 101. Եւ զի որդին աստուծոյ բնութեամբ որդի մարդոյ եղև, մի՛ յերկուանալ թէ *լինիցիս* և դու շնորհօք որդի աստուծոյ: - 107. Եօթներորդ՝ աստուածն մարդ եղև և յերկիր էջ. զի դու *լիցիս* աստուած և յերկինս ելցես: - 107. Դարձեալ՝ գիտելի է՝ զի կրկին կերպիւ առեալ *լինի* մինն: - 110. Նախ՝ պարզ ոչ էն. որ է ոչ ուրեք և ոչ երբեք. որ ո՛չէր և ո՛չէ և ո՛չ *լինի*. որպէս ոչ ինչն: - 111. Զի առ աստուած՝ ո՛չէ սոսկ տեսութիւն արտաքոյ. այլ յինքն տեսանելով զյարացոյցն. և զմեզ ի յարացոյցն մեր իբր *լինիլ* մեզ նախ ի յաստուած, և ապա ի յէութեան մերում. և ո՛չ որպէս փոփոխումն ինչ ի բարի կամացն: - 112. Որպէս նախ քան *զլինիլն* մեր՝ էր սկիզբն մեր. և այժմ է՛ նոյն սկիզբն. և յետոյ ի կատարածի անփոփոխելի մնայ ի սկիզբն գոլոյ: - 112. Եւ գիտելի է, զի յարացուցիս և նախասահմանութեանս՝ արարողական պատճառ է աստուած. և նիւթական պատճառ իրն այն որ է նախասահմանի. և տեսական պատճառ է՛ կարգն. զի նախ տըւեալ *լինի* շնորհքն աստ. եւ ապա փառքն ի հանդերձեալն. և կատարողական պատճառ՝ զի *լինիցիմք* սուրբք և անբիծք: - 112. Նախ ասի անեղ՝ որ դեռ չէ՛ եղեալ. որպէս այն որ ի հանդերձեալն *լինի*. որ կարօտ է սկզբան: - 113. Իսկ մեր տեսութիւնս էութեանն հետևի. զի նախ իրն *լինի*, և ապա՛ մեք տեսանեմք: - 118. Եւ ա՛յս է նոցա առաւօտու և երեկոյի ճանաչումն, զի զաստուած տեսանելով՝ նոր *լինի* նոցա ճանաչումն միշտ՝ որ է՛ առաւօտու: - 119. Եւ զեղեալքս ի յաստուած տեսանելով նոր *լինի* գիտութիւն արարածոց՝ որ է՛ երեկոյի: - 119. Իսկ շնորհականն է ընդդէմ այսոցիկ. զի պարզ և միեղէն իմացմամբ բարձրանայ յաստուածային գիտութիւնն. և այնպէս ի զարմացման *լինի* տեսութեամբ նորին: - 120. Եւ իւրաքանչիւր սոցա երկատի, որ *լինին* չորս ըստ աստուածաբանին գրիգորի այսպէս: - 123. Իսկ զարմացումն *լինի* ի սիրոյ առ սիրելին. զի զմիտս զկեանս և զամենայն ինչ թողու սիրօղն՝ և սիրելւոյն համարի: - 127. Այսպէս և ծիածանն յինքն փոխէ զկերպարանն և *լինի* այլ: - 131. Ասեմք եթէ՝ տպաւորութիւնն *լինի* կրկնակի. մինն նման նմանութեամբ. որպէս լոյս. հուր. և այլն: - 131. Չորրորդ՝ այն փոփոխումն միայն տեսութեանն *լինի*: - 133. Ապա թէ ո՛չ՝ *լինէր* մետասաներորդ: - 134. Ա՛րդ՝ որ քան սրբութեամբ և իմացմամբ աստուածատեսակ *լինին* աստուածք կոչին. եթէ հրեշտակք և եթէ արք սուրբք որպէս մովսէս: - 137. Ութերորդ՝ խնամարկութեամբ. զի ոմանք ազգի և թագաւորութեան, և ոմանք անհատի և առանձնականի *լինին* պահապան: - 138. Եւ այս *լինի* կրկնակի: - 143. Եթէ զգայութեամբ և մարմնով սիրեսցես զաստուած՝ *լինի* կատարեալ սէր: - 143. Եւ եթէ զգայութեամբ սիրեսցես զմարմնականս՝ *լինի* անկատար սէր: - 143. Եւ այնչափ կուրացեալ է՝ մինչ զի պատերազմի ընդ դէմ աստուծոյ. թէպէտ գիտէ զայն *լինիլ* ինքեան ի չար, զի զոր ինչ չար գործէ անձնիշխան կամօքն, մեղանչէ մահու չափ: - 146. Երկրորդ՝ ասեն թէ՝ ի *լինիլ* աստեղաց՝ հրեշտակք օրհնեցին զաստուած ըստ յոբայ: - 147. Եւ ոմանք ասեն թէ՝ ընդ պատիւ մարդոյն նախանձեցաւ և ի խորհուրդ եմուտ թէ սորա կատարումն ի՞նչ *լինի*, և ո՛չ կարաց հասու *լինիլ*: - 147. Եւ յոհան ասէ թէ՝«ի մոլորիլն ի ճանապարհին» այլ ընդ այլոյ նայելո՛յն *լինի*: - 147. Ամպ՝ զբարձրութիւնն նշանակէ ի վերայ այլոց. և Դարձեալ՝ ամպ զմարգարէսն. իբր հրամանատո՛ւ *լինիլ* մարգարէիցն: - 148. Եւ դարձեալ, զի ամպով և հողմով ասի շարժիլ աստուծոյ. և այսու *լինիլ* նման այսինքն ի վերայ ամպոց և հողմոց և հրեշտակաց շրջելով: - 148-149. Եւ այլք ասեն այսպէս հակառակիլ ընդ աստուծոյ, յորժամ ետես զինքն փառօք և վայելչութեամբ քան զամենայն դասս գերազանցեալ, կամեցաւ մեծ *լինիլ* ի վերայ ամենայնի և հաւասար աստուծոյ: - 149. Զի թէ այնպիսիք էին որ ո՛չ կարէին մեղանչել՝ իբր կապեալք *լինէին* և բռնադատեալք, և վարձս ո՛չ առնուին: - 149. Իսկ յանցումն օրինացն՝ *լինի* զէն և գործի դիւացն որով պատերազմին ընդ մարդոյս: - 151. Եւ աստ ասէ իրինոս՝ զի թէ յաւիտենական է հուրն, զիա՞րդ վախճան ածեն տանջանաց յաւիտենից ունայնախոհքն. թերևս կարծելով թէ ի հուրն մաքրեսցի. զի մի՛ *լիցի* աշակերտացն ճշմարտութեան խորհիլ և ասել: - 153. Աշխարհ ո՛չ *լինի* ոչէ. և ո՛չ ապականեալն կոյս. և վասն թողութեան. յորս նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ: - 154. Յատկութիւնք երկրի. և վասն լերանց. և ի ստորոտս լերին շո՛ղ *լինի*: - 155. Թէ ծնունդ ո՛չ *լինի* ի դրախտին: - 155. Չորեքտասաներորդ՝ մարդն ո՛չ կարէ արարչագործ *լինիլ*. իսկ աստուած արարչագործ է՛: - 157. Երրորդ՝ զի առնելն ի սկիզբն նայի ստեղծեալ իրին զի *լինիցի*. և նախախնամելն ի կատարածն զի մի՛ կորիցէ: - 158. Երկրորդ՝ զի ի ձեռն անտեղի գործոց՝ փրկութիւն *լիցի* այլոց. որպէս ի ձեռն խաչին քրիստոսի՝ փրկութիւն եղև աշխարհի: - 158. Վեցերորդ՝ թողեալ *լինին* ոմանք չարչարեալ առ ի նախանձ այլոց. զի պատիւ չարչարելոցն յայտնի *լիցի* վասն հանդերձեալ յուսոյն..: - 158. Եօթներորդ՝ թոյլ տուեալ *լինի* և ոմանց

անկանիլ ի մեղս ինչ. զի ի հպարտութենէն զոր ունէր վասն առաքինութեան՝ խոնարհեսցի և անկցի առաջի տեառն խոստովանութեամբ. և ընկալցի զթողութիւն. որ նախ համասե՛ռ էր սատանայի: - 159. Երկոտասաներորդ՝ զի սուրբքն բանիւ մեզ ուսուցանեն՝ նեղութեան և փորձանաց համբերել. պատրին ինքեանք գործով կատարել զնոյն. զի հաւատարիմ *լիցին* բանք նոցա: - 159. Դարձեալ այսպէս մեկնեն եթէ՝ փորձութիւնն ըստ ինքեան ո՛չ է բարի. այլ պատահմամբ *լինի* բարի. յորժամ համբերութիւնն մեծ դնի և յաղթիցէ. իսկ յորժամ համբերութիւն ոչ *լիցի*, ըստ ինքեան չար և վատ է փորձութիւնն. վասն այն տէրն արգելուլ հրամայէ: - 160. Որպէս թոյնք իժից, զի են ինքեանք բնութեամբ չար և պատճառե՛ն զչար. բայց պատահեցաւ ոմանց՝ դեղ *լինիլ*: - 160. Իսկ աստուած փորձէ զմարդ՝ զի գիտէ զնա՛ բարի և հաւատարիմ. այլ ծածկեա՛լ է յայլոց. փորձէ՝ զի յայտնի *լիցի* ամենայն աշխարհի առաքինութիւն նորա: - 161. ...ի մէջ նեղութեանց *լինելով* յանցեալ մեղացն զղջանամբ և սրբիմք. և յապագայն զգուշութեամբ պարսպիմք. և ի ներկայն՝ արի՛ և կա՛զմ պատրաստիմք: - 162. Դարձեալ ասեն՝ անկա՛ր է կուսի ապականելոյ *լինիլ* կոյս: - 162. Զի կամ ի զօրութենէ *լինի* ներգործութեամբ. որպէս մանկան հիւսնել: - 162. Եւ կամ ի ներգործութենէ *լինի* զօրութեամբ. որպէս ի շարժմանէ դադարեալ: - 162. Զորօրինակ՝ արեգակն ո՛չ կարէ *լինիլ* խաւար, զի առաւե՛լ է լոյս: - 163. Իսկ վասն երկրորդ հարցմանն թէ՝ անկա՛ր է կուսի ապականելոյ *լինի* կոյս: - 165. Ասելի է թէ՝ կոյսն և ապականեալն են հակակայք ըստ ունակութեան և պակասութեան. որպէս երեսք և կուրութիւն. որոց ի *լինիլն* համահետևին երեքին սոքա. այսինքն ժամանակն, և մասն, և նոյն: - 165. Զի կարէ՛ ունակութեանն *լինիլ* պակասութիւն. և անկա՛ր է պակասութեանն *լինիլ* ունակութիւն: - 165. Վասն որոյ կարէ կոյսն ապականիլ. և անկա՛ր է ապականեալն *լինիլ* կոյս: - 165. Դարձեալ՝ կարելին և անկարելին են այլագիծք և այլասեռք. և ոչ կարեն *լինիլ* մի և նոյն. զի այլասե՛ռ հակակայք են: - 165. Եւ զի այս այսպէս է, յորում պոռնիկն է՝ անկա՛ր է *լինիլ* ոչ պոռնկեալ. և ապականեալն կոյս: - 165. Եւ թէ ոք ասիցէ, ապա զիա՞րդ նոր եկեալքն ի հաւատս՝ թողեալք զկուռս և զամենայն չար՝ *լինէին* քահանայք և եպիսկոպոսունք. որպէս սուրբն կիպրիանոս: - 166. Եւ յայտնի եղեալ որպիսութիւն սոցա ի միտ առ. զի անհաւատն այժմ եկեալ ի հաւատս կարէ՛ *լինիլ* և քահանայ. իսկ չար հաւատացեալն ո՛չ կարէ *լինիլ* քահանայ: - 166. Նոյնպէս և քահանայն պոռնկեալ՝ ո՛չ *լինի* քահանայ: - 166. Եւ թէ ոք ասիցէ, երևի ապա թէ քահանայագործութիւն պոռնկին ո՛չ *լինի* կատարեալ. վասն այն արգիլեալ է ի գործոյն: - 167. Երկրորդ՝ զի բազումք գայթակղութեամբ կորնչին. արդ ի հարկէ որպէս ասացաւ՝ կամ միոյ կամ բազմաց *լինի* կորուստ: - 167. Ապա թէ ոչ՝ մշտնջենաւորն *լինի* փոփոխական որ սուտ է: - 168. Երկրորդ՝ զի միշտ ներգործութիւն է աստուած. ապա թէ գոյ ինչ զօրութեամբ, ո՛չ *լինի* միշտ ներգործութիւն. այլ երբեմն: - 168. Այլ արդ եթէ է զօրութիւն ի յաստուած *լինի* փոփոխական և նա որ է՛ անտեղի: - 168. Եւ թէ է զօրութիւն ի նա՛, *լինի* յանկատարութենէ ի կատարելութիւն եկեալ, կամ հակադարձեալ. որ է՛ անհնարին հերձուած: - 168. Եօթներորդ՝ ներգործութեամբն պատուական է քան զօրութեամբն. և թէ գոյր զօրութեամբ, *լինէր* ինքն ինքեան պատուական և անպատիւ որ է՛ անյարմար: - 168-169. Եւ թէ գոյր ինչ զօրութեամբ ի նա՛, և նա՛ *լինէր* ընդ եղելոցս ի ժամանակի որ է սուտ: - 169. Եւ թէ գոյր ինչ այսպիսի զօրութիւն ի նա, *լինէր* վախճանաւոր և նա. և թէ էր վախճանաւոր, և էր սկզբնաւոր՝ որ է՛ անպատշաճ: - 169. Այլ արդ՝ լինելութիւն աշխարհի առ ինքն ըստ ինքեան ասի զօրութեամբ և ներգործութեամբ. զի ի զօրութենէ եկն ի ներգործութիւն. զի թէ ոչ գոյր զօրութեամբ նախ՝ ո՛չ *լինէր* յետոյ ներգործութեամբ: - 169. Ուստի յա՛յտ է զի ի *լինիլն* աշխարհի՝ նախագաղափար տեսութիւնն նոյնպէս եկաց մնաց առանց յաւելուածոյ և պակասութեան: - 169. Զորօրինակ՝ ներտրամադրեալ բանն է՛ նախ ի խորհուրդն կատարեալ. և յետոյ ժամանակաւ *լինի* յառաջ բերեալ և գրեալ բան. և նո՛յն բանն էր յառաջ բերեալս և գրեալս որ էր նախ ի խորհուրդն: - 169. Երրորդ՝ զի արարածք՝ են ի գոյացական սեռէ, և ո՛չ ի պատահական. զիարդ *լինին* պատահումն ի յարարիչն: - 169. Երրորդ՝ զի պատահումն ընդ գոյացութիւն խառնեալ՝ *լինի* բաղադրեալ. որպէս նիւթ և տեսակ: - 170. Զի թէ գոյր պատահումն ի յաստուած, *լինէր* բազում և ո՛չ մի. իսկ աստուած մի է և ո՛չ բազում..: - 170. Ութերորդ՝ զի պատահումն ժողովելով առ գոյացութիւնն *լինի* մարմին: - 170. Եւ թէպէտ ի յէութիւնս իւրեանց յետոյ, սակայն ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ, գոյին յառաջ քան *ըզլինիլն* իւրեանց էութեամբ, և յետոյ եղեն ըստ նոյն նմանութեան: - 172. Զի՞նչ է որ ասեն փիլիսոփայք թէ յոչ ուրեքէն յոչ երբեքէն ոչինչ *լինի*: - 173. Նախ՝ զի ասեմք եթէ աշխարհ յառաջ քան *զլինիլն* իւր գոյր ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ. ապա ուրեմն ո՛չ է յոչ ուրեքէ յոչ երբեքէ: - 173. Մին է՝ զի միշտ ոչ ինչ է. զի ոչ զօրութեամբ և ո՛չ ներգործութեամբ ունի զգոյն. և յայս ոչ էակէս ոչ ինչ *լինի*: - 173. Եւ այսպիսի էակքս կրկին ունին զօրութիւն. *լինելոյ* և ո՛չ

լինելոյ. գոլոյ և ո՛չ գոլոյ. և այլն: - 173. Իսկ պատահական տեղի է, յորում նեստեալ ոք՝ կարէ՛ թողուլ զայն և *լինիլ* յայլ տեղւոջ. որպէս ի վեր կամ ի վայր: - 174. Եւ մարմնով ո՛չ բաժանին սոքա. թէպէտ և մանր փոշի *լինին* ունին զքանակն զորակն և զայլն. զի աննեկնելի որոշմունք են գոյացութիւն և պատահմունք: - 175. Երրորդ՝ ի ժողովիլն սոցա *լինի* մարմնական էութիւն. և յորոշելն կորնչի մարմինն: - 175. Եւ որպէս ի ժողովիլ հոգւոյ և մարմնոյ *լինի* մարդ. և ի բաժանիլն կորնչի. այսպէս և զայս իմա: - 175. Պատճառելով՝ եթէ միաւորեալ ասեմք զբնութիննսն, շփոթումն *լինի*: - 176. Եւ ժողովեալ սոքա *լինին* մի բնութիւն պետրոսին: - 176. Արբանեակ *լինի* և մեկնէ զխորհուրդս թագաւորաց: - 177. Եւ արդ՝ այլ աշխարհն կամ *լինէր* որպէս այս, կամ այլապէս: - 179. Արդ եթէ *լինէր* որպէս այս, աւելո՛րդ *լինէր*. և աւելորդ ոչինչ է ի գործս աստուծոյ: - 179. Եւ այլապէս ո՛չ կարէր *լինիլ*. զի ամենայն ինչ ի սմա՛ կատարեալ գոյ. և ոչինչ է պակաս ի սմանէ: - 179. Յառաջ քան *զլինիլն* աշխարհի աստուած ո՞ւր էր: - 179. Զի թէ ոչ գոյ, ապա անուր և անե՛րբ է աշխարհս. և *լինի* յաւէտակից աստուծոյ: - 180. Զի առանց հողոյ շօշափումն ո՛չ *լինի*. և ո՛չ առանց ջրոյ կալումն և մածումն. և ո՛չ առանց օդոյ շարժումն. և ո՛չ առանց հրոյ երևումն: - 180. Եւ այսպէս ջերմ և ցուրտ, չոր և գէճ, թշնամիք են անհաշտելիք. և *լինին* միաւորեալք դարձեալ ծայրիւքն և մնան սիրելիք անքակտելիք այսպէս: - 181. Եւ այսպէս ի նոցա խառնուածոց *լինի* գոյացեալ մարմին և յառաջ եկեալ: - 181. Սոքա հնգեքին կոչին երկինք. զի զյատկութիւնս երկնից ունին. և սոքօք *լինին* հնգետասան երկինք: - 183. Տասն բնական երկինքն. և **ե** յատկական. և **ե** ըստ նմանութեան. որ *լինին* **ի** երկինք: - 184. Զի յարևելից կիտէ՛ ի նոյն կէտ շրջեալ՝ *լինի* օր մի. որ է **իդ** ժամ. երկու ժամ միոյ կենդանակերպի: - 190. Եւ յայծեղջիւրն ի ջրհոսն և ի ձուկն՝ առնէ զձմեռն. որ առաւելու գիշերն քան զտիւ **զ** ժամ. զի *լինի* գիշերն **ժե** ժամ. և տիւն ինն ժամ. որպէս յամառն տիւն է **ժե** ժամ. և գիշերն **թ** ժամ: - 190. Եւ **ժ** մասունքն ժողովեալ ի յամիսն՝ *լինի* **ժ** ժամ: - 190. Իսկ կէս մասն ի մեկ ամիսն՝ *լինի* կէս ժամ. և ի մեկ տարին **զ** ժամ. և ի **դ** տարին ժողովեալ՝ *լինի* օր մի **իդ** ժամ. և ա՛յն առնէ զնահանճն. և շարժէ՛ զտօնս և զեղանակս: - 190. Իսկ վերադիրն *լինի* ի պակաս ընթացից լուսնոյն ըստ այսմ օրինակի: - 191. Արդ յամենայն ամիս կէս օրն՝ ի բոլոր տարին *լինի* վեց օր պակաս լուսնոյն: - 191. Եւ ե օր ևս աւել աւուրքն, որ *լինի* **ժա** օր: - 191. Եւ վասն այն ստեղծաւ մետասանօրեայ, զի յաւուր ուրբաթի յորում ադամ ստեղծանիւր, *լինէր* լուսինն բոլոր և **ժդ**օրեայ: - 191. Որ *լինի* **ժ** ժամն **ժըռ** րոպէ: - 191. Եւ ժողովեալ մէկ օրն **իդ** ժամ՝ *լինի* **դ** բիւր և **սբճ** րոպէ: - 191. Իսկ իննև**ժ**երեակն է, զի ընթանայ լուսինն ի տարին **յծդ** օր՝ և **ժթ** մասն. որ *լինի* ի **ժթ** ամին՝ **յկա** մասն: - 191. Եւ մի մասն ժողովեալ՝ ի **ցպխ** ամն՝ *լինի* **յկ** մասն: - 191. Եւ դարձեալ՝ յորժամ վերադիրն *լինի* **լ**. և **է** երեակն է ի միասին ի միում ամի. ասի այն կատարումն լուսնի. այսինքն մասանց թուոյն, և ո՛չ իրին: - 192. Նա՛խ՝ զորքանութիւն աւուրցն ցուցանէ, թէ տիւ և գիշեր **իդ** ժամն *լինի* օր մի բնական: - 193. Օր բնական այն է՝ որ *լինի* ի կիտէ ի կէտ **իդ** ժամ: - 194. Իսկ տեղիքն, զի յա՛յս կիսագունդս *լինի* լոյս, և ի միւսն խաւար: - 194. Եւ ժամանակն, որ ի յայս ժամս *լինի* աստ լոյս, և ի միւս ժամն խաւար: - 194. Եւ ձմեռն, զի ձիւնամեռ *լինին*: - 197. Եւ ի յերկրի *լինի* ամառն և ձմեռն և ո՛չ ի յերկինս: - 198. Զի ժամանակն նա՛խ է հանդերձեալ. և ապա ներկայ, և յետոյ *լինի* անցեալ: - 198. Դարձեալ՝ քան զժամանակ ոչ ինչ հասարակ. զի ժամանակ յամենեցունց հասարակ ստացեալ *լինի*. և հասարակապէս անցանէ: - 199. Մեհեկի. զի տունկք և բոյսք որպէս զմեռեալ *զլինին* եղեմնապատ և ձիւնաթաղ. մէհէկի. այսինքն ածի: - 201. Մարերի. որպէս թուլանան մայրիք տերևօք և ոստովք. և *լինին* մայր թռչնոց և գազանաց: - 201. Յորժամ փայտն այրի, ծանրութիւն զի՞նչ *լինի*: - 202. Եւ այն որ կրկին *լինի*, ներքին պայծառն է տիպ յարեգակնէն. և վերին նուազն զտիպ ներքնոյն է ընկալեալ: - 203. Իսկ այլք ասեն, թէ ի պարզոյ *լինի*, նշա՛ն է խոնաւի. և թէ ի խոնաւ՝ նշա՛ն է պարզի: - 203. Փայլակն *լինի* ի շիջեալ հրոյն ջրով ամպոյն և հողմով որ ի մէջն է, վերստին արծարծի և արտաքս բացափայլէ: - 203. Իսկ գէջն *լինի* ամպ. և չորն ի մէջ ամպոյն նեղեալ պատառելով զծալմունս ամպոյն՝ *լինի* որոտ և փայլատակունք ևս: - 204. Շանթքն *լինի* ի մէջ գոլորշեացն որ ի մէջ ամպոյն. և ջերմութեամբն չորացեալ. քանզի հո՛ւր է քարացեալ: - 204. Եւ թա՛նձր ծանրութեամբն ի վայր բերեալ՝ կոչի կայծակ. և *լինի* յամառնային եղանակս: - 204. Ուստի՞ *լինին* ամպք և անձրևք: - 204. Եւ ի սմանէ *լինին* մառախուլ՝ և սառնամանեաց տեսակ, այլ և ամպք և ձիւնաբեր և կարկուտք: - 204. Այլ Ամպն *լինի*, յորժամ զօրութեամբ արեգականն ի վեր քարշին գոլորշիքն ի ջուրց և ի գէջ տեղեաց: - 204. Եւ վասն բարձր գիճութեանն՝ ի տե՛ս գայ. և սեղմացեալ ի վերայ միմեանց *լինի* ամպ: - 204. Եւ գործեալ *լինի* փրփրատեսակ և սպիտակագոյն: - 205. Եւ ի հիւսիսոյ հողմոյն որ կոչի ապարքտիաս՝ *լինի* պաղուցեալ: - 205. Եւ ըստ չափու թանձրութեանն պատառեալ բեկանի, և ի վայր բերմամբ գնդի ի ջերմութենէ օդոյն, և *լինի* կարկուտ: - 205. Այսոքիկ ի գէջ գոլորշոյն *լինին*: - 205. Եւ նախ

ի չորս դէմս բաժանին ամենայն հողմունք. և իւրաքանչիւրքն դարձեալ յերիս բաժանին. որ *լինի* բովանդակն **բժ**ան: - 205. Կամ ի յերկրի պատառմանէն ուժգին վերաբերեալք *լինին*: - 206. Եօթներորդ՝ զի *լինի* ամպ որ ո՛չ որոտայ և ո՛չ կայծ է վասն սաստիկ խստութեանն: - 206. Իններորդ՝ յորժամ լուծանի՝ ամենևին յարահետ *լինի*: - 206. Չինգերորդ՝ զի հովանի *լինի* տօթոյ: - 206. Երկրորդ՝ զի երկիր չո՛ր է և ցամաք, պարտ էր *լինիլ* բազմութեան ջուրց. զի խառնեսցի ընդ երկիր և ծննդականս արասցէ: - 207. Իններորդ՝ պարիսպ *լինին* շուրջանակի ջուրք. ի թշնամեաց ի գազանաց՝ և ի գողոց պահելով: - 207-208. Տասներորդ՝ զի գեղեցիկ *լինի* ի տեսս աչաց երփն երփն գունով և վէտս վէտս. այսինքն ծալ ծալ ծիծաղի երեսօք: - 208. Երկրորդ՝ ասէ արիստոտէլ՝ թէ ջերմութիւն լուսաւորացդ և տարրական հրոյն և օդոյն մտանեն ի ծովն և քարշեն ի նմանէ զքաղցր և զպարզ հիւթն. և մնացեալն *լինի* դառն և աղի: - 208. Եւ օրինակ տայ զկերակուրն որ ի ստամոքսն եփի. և գոլոշիկքն ի գլուխն ելանէ և պարզ ջուրն ի լեարդն. իսկ մնացեալ թանձրն *լինի* դառն և աղի: - 208. Եւ զի քարշեն լուսաւորք զգոլորշին յերկրէ՝ յայտ է ի ցօղ առաւօտուն և յեղեամն. որ ի գիշերն ի վեր քարշին. և ընդ ծագել լուսոյն հատանին և յետս յերկիր անկանին. և յաւուրս ձմերան *լինի* եղեամն. և յամարան ցօղ: - 208. Չորրորդ՝ որ յաւիտեան ստացեալ *լինի*: - 210. Վեցերորդ՝ յորում մարդ սատանայ *լինի*: - 210. Երկիր որ յաւիտեան ստացեալ *լինի*, է՛ գաւառն երկնաւոր: - 210. Վասն է՞ր ի ստորոտս լերանց առաւել շող *լինի* քան ի գլուխն որ մե՛րձ է արեգական: - 211. Երկրորդ՝ զի վերին մասն օդոյն պա՛րզ է. և ներքին մասն մերձեալ ի յերկիր՝ թանձրանայ ի չորութեանց նորին. և ջերմութիւնն խառնեալ ընդ այն՝ առաւել շող *լինի*: - 211. Երրորդ՝ անդ մէկին է ջերմութիւն՝ և աստ կրկին. զի հասեալ ի գոգ երկրի, մակադարձութեամբ ժողովին առ նա և *լինի* շող: - 211. Երրորդ՝ պատսպարանք *լինին*: - 212. Վասն է՞ր ամենայն բոյսք կանաչ *լինին* գունով: - 212. Ոմանք ասեն թէ յօդոյն է. զի օդն կապոյտ է՝ խառնի ընդ ջրոյն և *լինի* կանանչ: - 212. Եւ ի սոցա խառնուածոցն *լինի* ա՛յլ զանազան գոյնք: - 212. Դարձեալ՝ զի տնկականն վերափչո՛ւմն է օդոյն հանդերձ խոնաւութեամբն երկրի. վասն որոյ բոլորաձև արտաքս գայ և *լինի* ծառ: - 213. Նոյնպէս և ի ջուրն կան այլ **գ**ն. հողմն երևի ի գոլորշիքն. և հուրն և հողն՝ կայծն ի վայր անկեալ քար *լինի*: - 214. Զի թէ մարդն ունէր զբնութեամբ զէնս, որպէս թէ եղջիւր ի գլուխն. և սուր զատամունսն. ճիրանունք ի ձեռս. և սմբակ կամ կճղակ ոտիւք. և զայլսն, Նախ՝ զի գազանադէմ և դժւարատես *լինէր* ամենեցուն: - 217. Երկրորդ՝ զի անհանգիստ և ի չարչարանս *լինէր* հանապազ. ընդ ինքեան ունելով զնոսա: - 217. Որպէս թիւրակէքն որք *լինին* յօձից և ի գազանաց: - 217. Այլ իմաստունք ասեն եթէ՝ կերակուր անասնոցն խո՛տ է անզօր. վասն այն նոքա ապուշք և անզօրք *լինին*: - 218. Յաղագս այսորիկ անբան կենդանիք փութապէս զգան զառաջին շարժումն և զփոփոխումն օդոյդ քան զմարդ. և յառաջագէտ *լինին*: - 218. Որպէս մրջիւն նախ քան *զլինիլն* անձրևի՝ զկերակուրն պատրաստէ: - 218. Եւ աքաղաղ վաղախօս *լինի*: - 218. Իսկ այլք ասեն թէ՝ վասն առաւել բարձրութեանն՝ լոյս արեգականն ո՛չ երբէք հեռանայ ի նմանէ. թէպէտ ի ներքոյ երկրի անցանէ. որպէս լուսինն թէպէտ ի վերին կամարն *լինի*, զլոյսն առնու յարևէն որ ի ներքին կամարն: - 222. Ո՛չ թէ քան զտարրական հուրն ի վե՛ր է անցեալ. այլ զի լուսինն և արեգակն միշտ ի հարաւոյ կողմանէ ի ստորոտէ լերինն ելանեն. և ի հիւսիսոյ կողմն լերինն միշտ գիշեր *լինի*. որպէս աղէքսանդրու պատմութիւնն ասէ. և ի գլուխն միշտ լոյս. և ի հարաւոյ կողմն տիւ և գիշեր: - 222. Ոմանք ի դրախտն ևս ասեն թէ տիւ և գիշեր *լինի*. կամ գարուն և աշուն. զոր մեզ չէ ընդունելի: - 222. ...յա՛յտ է զի գիշեր ո՛չ *լինի* անդ. և ո՛չ եղանակք փոփոխին: - 222. Զի թէ հնազանդեալ էր օրինացն, *լինէր* բարւոյ պատճառ. և ո՛չ հնազանդեալ՝ եղև չարի պատճառ: - 223. Զի այնպիսի բարին մահու *լինի* առիթ: - 224. Եթէ յամենայն ամի նորն զհինն փոխէ, այս *լինի* կամ թափիլ պտղոյն ի ծառոյն. և կամ մնալ հինն ընդ նորոյն: - 224. Ա՛րդ՝ եթէ մնայ հինն ընդ նորոյն հանապազ. նա՛ ծանրանայ. և ո՛չ կարէ զայն քան ամաց բազմութիւն պտղոցն կրել, և այսպէս *լինին* ամենայն ծառքն կոտորեալ և ապականեալ...: - 224. ...իսկ թէ թափի հինն. այս *լինի* կամ յատակս ծառոցն ծորեալ և ապականեալ. և կամ ամենայն ամբարեալ և ժողովեալ և բարձրացեալ քան զծառս դրախտին որ է անպատշաճ: - 224. Ի դրախտին *լինէ՞ր* մարմնական ծնունդ որպէս այժմ ի յերկրի, թէ ոչ: - 225. Երկրորդ՝ զի դրախտն է տեղիք անապական. և ո՛չ *լինէր* ի մարդոյն ծորումն ինչ աղտեղութեան. և ոչ որպէս տնկոցն: - 225. Արդ եթէ ծորումն ոչ *լինէր*՝ և ո՛չ ապականութիւն մարմնական, և ո՛չ ծնունդ ախտական: - 225. Չորրորդ՝ զի թէ *լինէր* անդ ախտական ծնունդ որպէս ի յերկրի, կարօտանայր մարդն ամենայն պիտոյից զաւակին: - 225. Եւ *լինի* աղանդն այնոցիկ՝ որք ասեն մարմնաւոր արքայութիւն, և կերակուր և ամուսնութիւն, և այլ աղճատանք: - 226. Որովք *լինին* **իդ** արարածք: - 227. Դեղնի երեսն և կարմրի. և մին մարդն սև, և մին սպիտակ *լինի*. և շէկ և ծիծաղկոտ և

այլն: - 227. Եւ ի յարութեանն մեր՝ այսպէս *լինին* ամենայն մարմինք սրբոց: - 228. Եօթներորդ՝ զի հողն ի հողմոյ փոշի *լինի*. այսպէս յորժամ հողմահուն շնչէ ի մարմինս մեր՝ ցրւի և *լինի* փոշի: - 229. Դարձեալ ի հողոյ ստեղծ ի նախատինս սատանայի. զի յամօթ *լիցի* յորժամ տկարս այս և կաւեղէնս ի փառսն մտանէր յորմէ նա՛ որ փառաւորն էր անկաւ: - 229. Վասն որոյ պա՛րտ էր *լինիլ* նոցա նախ որ փոքունք և անպատիւք են, զի երևեսցի մեծն և պատւաւորն այսինքն մարդն: - 230. Երկրորդ՝ զի իշխան և զորաւո՛ր է մարդն. պիտո՛յ է զի *լինիցի* զօր և իշխեցեալ. և ապա՛ իշխանն և զօրաւորն. ապա թէ ո՛չ՝ ո՞ւմ *լիցի* իշխան և զօրավար: - 230. Զի թէ կորագլուխ էր որպէս այլ կենդանիքն, խափա՛ն *լինէր* զգայութեանցն և պակասումն գիտութեան: - 233. Այլ և ի միտ ածցուք զփառս երկնային կենաց ուստի անկաք, և անդ դիմելոց եմք. զի տեսութիւն մտացն զհոգին ընդ ինքեան ի վեր տանի. և նա զշունչն. և շունչն ընդ արեանն է կապեալ. և արիւնն ընդ մարմնոյն. զգայարանքն ընդ մարմնոյն. և *լինի* մարդն բոլորովին երկնային: - 233. Եւ պակասեալ ի սմանէ տեղին, *լինի* տիպ ի քանակէ և ի ծնոյ բաղկացեալ. որպէս յա՛յտ է ի մոմն տպացեալ: - 236. Եւ նուազեալ ի սմանէ քանակին, *լինի* նման և աննմանն ցուցեալ. որպէս յա՛յտ է ի տառն գրեալ. զի նման և աննմանն ուրոյն են որակի: - 236. Եւ թէ ասեն՝ ի պատահմանէ *լինին*. կամ յարուեստից, կամ ի բնութեանց գործոց: - 237. Այլ և ի թունից բանսարկուին ներկին և *լինին* չար: - 237. Նախ՝ զի ոչ ոք ճանաչէր զհայր կամ զեղբայր իւր. այլ ես զքեզ հայր գիտէի, և դու զայլ ոմն եղբայր. և *լինէր* մեծ շփոթումն: - 238. Երրորդ՝ զի ո՛չ գիտէին զանդրանիկն ժամանակաւ, և ո՛չ զկրտսերն. և *լինէր* փոփոխումն վիճակաց նոցին. որպէս յակոբ էառ զանդրանկութիւնն եսաւայ. և եփրեմ զմանասէին. թէ և սոքա տեսչութեամբն աստուծոյ. այլ նոքա ի պատրանաց *լինէին*: - 238. Չորրորդ՝ զի ո՛չ ճանաչէր այր զկին իւր, և ոչ կին զայր իւր. և *լինէր* անօրէն խառնակումն. որպէս յուդայ զնու իւր զթամար ո՛չ ճանաչեաց. և ո՛չ ղովտ զդստերսն իւր: - 238. Հինգերորդ՝ զի թէ ոք գողանայր և սպանանէր, զանմեղն դատապարտէին. և *լինէր* ամենևին անօրէնութիւն: - 238. Ութերորդ՝ զի ո՛չ երևէր բարեկամն և թշնամին. սիրելին և ատելին. և *լինէին* բազում սպանութիւնք և աւերք. զի ոչ զգուշանային միմեանց: - 238. Տասներորդ՝ զի և բանականս մարդ՝ քան զանբան կենդանիս տգէտ *լինէր*. վասն զի ամենայն կենդանի ունի բնական ճանաչումն իւրոց և օտարաց. ըստ այնմ որ արագիլ արդար՝ կերակրէ զհւր ծնօղսն միայն. և տատրակ մենացեալ ի զուգակցէն, ո՛չ զուգի ընդ ա՛յլ տատրակի: - 238-239. Իսկ յորժամ առողջանայ մարդն և արիւնն յստակի, արիւնն միս *լինի*, և մազն ո՛չ աճէ: - 240. Յորժամ պալղամն շատանայ ի մարդն, մազն նօսրանայ. վասն այն մարդն ի ծերութեանն *լինի* ճաղատ: - 240. Եւ յո՛ր մասն մարմնոյն գիճութիւն և ջերմութիւն առաւել *լինի*, անդ մազ բուսանի: - 240. Եւ յերիտասարդութեանն՝ *լինի* հողմն հարաւային տաք և չոր: - 240. Եւ յալևորութեանն՝ *լինի* հողմն արևմտիցն հով և չոր: - 240. Իսկ ի ծերութեանն՝ *լինի* հողմն հիւսիսոյ հով և գէջ: - 240. Եւ նոյն քան միւս ծեռքն՝ որ *լինի* **գ**: - 241. Եւ **գ** և **բ** ոտիցն՝ *լինին* **բժ**ան անդամք: - 241. Նոյնպէս ընդ ներքին դուռն զաւելորդն արտաքս վտարէ ընդ աղիսն. և յայսմանէ ջրատեսակն ընդ ցնցուղ քաղրթին ի փալաքուշտն իջանէ և *լինի* մէզ: - 242. Վասն է՞ր բերանն մարդոյն երբեմն քաղցր *լինի*. երբեմն դառն. և թթու. և այլ ինչ: - 242. Որպէս ջուրն ի մէջ ամպոյն փրփրի և *լինի* սպիտակ ծիւն: - 242. Եւ որպէս արիւն հոսմանն ի մէջ երակացն փոխի և *լինի* սպիտակ կաթն, և ժողովի ի ստինսն: - 242. Արդ եթէ ի խարտեաշ մաղձէն ի լեարդն է մնացեալ, լերդին համն ի լեղւոյն առնու և բերանն լեղի դառնայ. իսկ եթէ ի սեաւ մաղձէն է մնացեալ ի լեարդն. բերանն թթո՛ւ դառնայ. իսկ թէ պալղամն մնայ ի լեարդն, բերանն աղի փոխի. իսկ թէ յըստակ արիւնն մնայ ի լեարդն, լերդին համն անոյշ *լինի*, և բերանոյն համն անուշ տայ և քաղցր: - 242-243. Վասն է՞ր մի ջուրն ի բերանն քաղցր *լինի*, և յաչքն աղի. յունչն հոտեալ. և յականջն դառն: - 243. Այսպէս ի սեաւ մաղձէն *լինի* արտասուքն աղի, զի մի՛ հոտեսցի ակն որպէս ցուցաւ նախ: - 243. Եւ ատամունքն **լբ** ոսկր. որ *լինի* բովանդակն **լզ** ոսկր: - 243. Եւ ձախ կողքն **ը**. որ *լինին* սոքա **խ**: - 243. Եւ թաթք ձեռացն **լբ** ոսկր. որ *լինի* բովանդակ ձեռքն ի թիկանցն **խ** ոսկր: - 243. Որ *լինի* բովանդակ ոսկր ոտիցն **խբ**: - 243. Նոյնչափ միւս ոտքն. որ *լինի* **գ** քառասուն: - 243. Եւ ութն ոսկր կուրծքն. որ *լինի* **բճխը** ոսկր: - 243. Ոմանք ասեն, **ճէ** գլխաւոր ջլօքն որ կապին սոքա՝ *լինին* **յկե** զօղուածք: - 243-244. Կամ զօղուածք ներքին գլխաւոր անդամոցն և արտաքին մարմնոյն, որ մորթ և միս և արիւն և այլքն առ միմեանս յօդին՝ *լինին* նոյնքան: - 244. Եւ դարձեալ թիւ ոսկերացն **մխը**. և **բժ**ան անդամքն, և **ե** զգայարանքն յօդեալ առ միմեանս, *լինին* **յկե** զօղուածք: - 244. Եւ է՛ բնութիւն ոսկերաց ցուրտ և չոր. զի խոնաւն և լոյծն ի ցամաք և ի ցուրտ մաձնու և *լինի* ոսկր. որպէս ջերմն և խոնաւն *լինի* միս: - 244. Եւ ցուրտ և լոյծն խառնեալ՝ *լինի* ջիլ. որպէս ցուրտ և խոնաւն փողք: - 244. Եւ յայս կողմս ունի **դ** երակ առանց արեան լի ջերմութեամբ. և բաժանի ամենայն երակ՝ յերեսունք երակս.

որ *լինի* ամէնն **ճիը** երակ: - 244. Որ *լինի* այր մարդոյն՝ **յկզ** երակ բովանդակն: - 244. Եւ բաց յայսցանէ՝ ի յուղեղէն **բ բ** երակ գայ յիւրաքանչիւր զգայարանս. **բ** յաչքն. **բ** յականջն. **բ** ի քիթն. **ա** ի բերանն. մին ի լեզուն. **բ** ի ձեռքն. **բ** ի յոտքն. որ *լինի* **ժբ**: - 244. Եւ **ժէ** գլխաւոր ջիլքն, և մին բուն ջիլն. որ *լինի* բովանդակն **յկզ** ջիլք: - 244. Ասեմք եթէ երանքն. զի թէ հատանեն զերանսն, մարդն *լինի* որպէս կին. և մորուս ո՛չ բուսանի: - 245. Իսկ զի կէսք քարց և անմորուք *լինին*, զի ջլապինտ է մորթ երեսացն որպէս զթաթ ձեռաց. վասն որոյ մազ ո՛չ բուսանի: - 245. Վասն է՞ր մին մարդն սեաւ *լինի* և մինն սպիտակ, կամ շէկ, և այլն: - 245. Զի թէ հուրն աւելի է, *լինի* շէկ գունով. և թէ օդն՝ *լինի* կարմիր. իսկ ջուրն առնէ սպիտակ. և հողն սեաւ գունով: - 245. Այլ և *լինի* յաւելի ի հրոյն ներգործութեանց սեաւ գոյն. որպէս հնդկայինն ի ջերմոյ արևուն *լինի* սեաւ գունով: - 245. Եւ գիտելի՛ է, զի յա՛յսց խառնուածոց *լինի* բարք իմն և ախտ ի մարդն: - 245. Չորրորդ՝ զի բազմաց *լինի* նշան պատահական և ո՛չ բնական: - 246. Թէ *լինի* սակաւ մի մեղուշագոյն, արդարամիտ է և քաջ ուշիմ: - 246. Մանրաքայլն և արագն՝ չարաբարոյ և վատուժ ասեն *լինիլ*: - 247. Վասն է՞ր մին տղայն ուշիմ և մտացի *լինի*. և մինն ապուշ և բռնամիտ: - 251. Երկրորդ՝ զի մի գոյութիւն է մարդն բաղադրեալ ի հոգւոյ և ի մարմնոյ. ոչ է պարտ **բ** *լինիլ* սկիզբն. այլ մի էութեանն մի է սկիզբն: - 253-254. Երրորդ՝ զի թէ հոգին յետո՛յ է քան զմարմին, *լինի* ինքն առ ինքն խեղ և անկատար: - 254. Չորրորդ՝ զի *լինի* առ ինքն հակառակութիւն, թէ ո՞ է երէց և կրտսեր առ ինքն: - 254. Ա՛րդ՝ ի նիւթոյն *լինի* կազմեալ մարմնոյն. և յազդու հրամանէն գոյացութիւն հոգւոյն: - 254. Թէ ժամանակն ցուրտ է կամ ջերմ. և երկիրն գէջ կամ չոր. և սերմն հոտեալ կամ աղանձեալ. և սերմանօղ ո՛չ *լինի* կամ ոչ սերմանէ. վասն որոյ ո՛չ բուսանի: - 256. Այլ արդ՝ գիճութիւն ջրոյ զջերմ և զչորն վնասէ՛, և ջերմութիւն հրոյ զգէջն, և *լինի* անպտուղ: - 256. Այլ հատանի նիւթն ունելով առ ինքն զբոլոր կենդանութիւն. և *լինի* նիւթ ա՛յլ մարմնոյ նովին կենդանութեամբն զոր ունի առ ինքն: - 257. Եւ իւրաքանչիւր ոք ծննդեամբ յառաջ եկեալ առնու զնոյն պատկերին շնորհ ի ծագմանէն աստուծոյ. և լնուն զնոյն թիւ որքանութեան զոր ետես աստուած նախքան *զլինինլն* աշխարհի որպէս ասէ առաքեալն: - 258. Նմանապէս և արուեստաւորն աստուած նախանկար տեսութեամբն ունի ի միտս իւր նախքան *զլինիլն* մարդոյն՝ զորպիսիութիւնն. զորքանութիւնն. և զայլն. իսկ արուեստն որ է արարչադիր հրամանն, ազդէ՛ ի նիւթն. և զի անկատա՛ր է նիւթն, անկատար տայ և նմա հոգի զտնկականն: - 258. Եւ ի կատարիլ մարմնոյն՝ հեղու ի նա զհոգի բանական ըստ նախատես գաղափարի այնորիկ որ էր ի միտս արարչին յառաջ քան *զլինիլն* աշխարհի: - 258. Ի մածնուլն արական և իգական սերմանցն՝ *լինի* որպէս պանիր մինչև ի **զ** օրն...: - 261. Եւ ա՛յս է ըստ մարգարէութեանն որ ասէ, «եղիցին երկոքեան ի մարմին մի». այսինքն յերկու սերմանց ծնողացն *լինի* մին մարմին զաւակի: - 261. Եւ յետ այնորիկ յեօթներորդէ՛ աւուրն սկսանի արիւնածուծ *լինիլ* յարգանդէ մօրն ընդ պորտն. որպէս դըդում և ձմերուկ ընդ կոթն: - 261. Արդ՝ **ժ** թիւն կատարեալ է. և չորսն տարրական է. այսինքն զի կատարեալ հոգին բանական ի նո՛յն ժամն խառնեալ միաւորի ընդ մարմնոյն տարրական, և կերպացեալ *լինի* մի մարդ մի դէմ և մի բնութիւն մարդոյ ի հոգւոյ և ի մարմնոյ. որպէս քառասունն ի տասանց և ի չորից է գոյացեալ: - 262. Զի ամենայն նիւթ սերմնականի է՛ ի չորից տարերց. և ունի զկազմողականն զօրութիւն. որով *լինի* տնկականն: - 262. Սակայն և նա՛ է ի թիւս յայս. այսինքն զի երիցս պատկելով երեքտասանն՝ *լինի* **լթ**. և ի քառասներորդումն պտղաբերի: - 263. Որև յաւելեալ իր ինչ զգայական՝ *լինի* **զ**. վասն որոյ առ հասարակ ի **զ** ամիսս ծնանին. և ա՛յլք ի **զ** շաբաթս. և կէսք ի **զ** օրս: - 263. Այլ և զգայականին յաւելեալ շնչականն և շարժականն և ցասմնականն ընդ ցանկականին՝ *լինի* **թ**. վասն որոյ ոմանք յինն ամիսս ծնանին կամ ի **ժ**: - 263. Այլ և պարզապէս ըստ չորից տարերց տնկականին՝ **գ** զօրութիւնք և **ե** զգայութիւնք՝ *լինի* **բժ**ան: - 263. Այլ և յաւելեալ ի վերայ զշարժականն և զշնչականն և զցասմնականն և զցանկականն, ընդ նմին և զկազմողական նիւթն և զտնկականն, որ *լինի* **ժը**. վասն որոյ ոմանք ի տարին և կէսն ծնանին որպէս ուղտ: - 263. Դարձեալ տնկականն ունի **գ** զօրութիւն, և **ա** զնիւթն, և **ե** զգայութիւնս, որ *լինի* **թ**. վասն որոյ **թ** ամսեայ ծնանի: - 263. Դարձեալ ունի **զե** զգայութիւնս, և զշարժականն՝ և զշնչականն՝ և զսրտմտականն՝ և զցանկականն, որ *լինի* ինն: - 263. Տնկական. զգայական. և բանական. վասն որոյ է ամսեայ ծնեալն ապրի և շնորհալի *լինի* վասն շնորհալի թուոյ եօթներորդին: - 263. Դարձել **դ** տարր, և տնկականն և զգայականն, և երեք մասունք հոգւոյն բան ցասումն և ցանկութիւն, որ *լինի* **թ**: - 264. Իսկ հինգ օրեայ անդրանկանն յետոյ *լինիլ*՝ բերէ՛ զնմանութիւն նախնի մարդոյն. որ յետ **ե** աւուր ստեղծաւ: - 264. Դարձեալ **ժ**երորդ՝ աստեղագէտք ասեն թէ յղացումն ամենայն մարդոյ Զօհալին է. և յիւրաքանչիւր մոլորակս ամիս մի թուեալ՝ *լինի* ծնունդն ի մուշթարին **թ** ամիս: - 264. Իսկ մարդոյն խորհուրդն ըստ չորից տարերց և երից զօրութեանց տնկականին եօթեամբ

կատարի. թիւ շնորհալի և մշտակոյս ըստ աթենայ. զի ոչ ծնեալ *լինի* և ո՛չ զայլս ծնանի: - 264. Եւ երիցս կրկնեալ **է**-ից մինչև ի **իա**, *լինի* կատարեալ արիական մասն ցասմնականին. և կոչի պատանեակ մինչև ի **իը** ամն: - 265. Եւ չորիցս կրկնեալ **է**-ից մինչև ի **իը** ամն, *լինի* երիտասարդ. և կատարի բանական մասն: - 265. Եւ վասն տնկական և զգայական մասին՝ կազմողական զօրութիւնն այլ ևս աճեցուցեալ զմարմինն **բ** ամ և դադարեալ յերեսներորդին, *լինի* ժամանեալ ի չափ հասակի կատարմանն քրիստոսի, յորում մկրտեցաւ տէրն մեր: - 265. Եւ ի յիսներորդէն մինչև ի **հէ** որ է՛ մետասան **է**, *լինի* հասակ ծերութեան: - 265. Եւ ի **հը**-էն մինչև ի մահ, և կամ ի **ճժբ** ամն, *լինի* զառամացեալ. որ է եօթնիցս վեշտասան: - 265. Եւ ա՛յս է բարձր հասակն և կատարեալ. զի ի սմա պապ կարէ *լինիլ* մարդն երեսն ամենի: - 265. Եւ այսպէս միջին հասակս կատարեալ, ձգի մինչև ի **խզ** ամն. որ է **դ ժզ**. և վեցն կատարեալ թիւ է. և աստ տիրէ ալիք և սկիզբն *լինի* ծերութեան մինչև ի **հբ** ամն. յորում է ծայրք կենաց ըստ դաւթի, և թիւ երկոտասան վեցից խորհրդաւոր: - 265. Իսկ ամառն, և մինչ ի **զ** ժամս աւուրն, և խարտեաշ մաղձն, և երիտասարդն՝ ըստ նմանութեան տարրական հրոյ ջերմ և չոր գոլով. վասն որոյ առաւել բարկացօղ և ցանկասէր *լինի*: - 266. Ի մարդոյ և յայլ ինչ կենդանեաց կարէ՛ *լինիլ* ծնունդ. որպէս ասեն՝ ի կնոջէ՛ և յարջոյ ծնունդ եղեալ: - 267. Ասեմք թէ ո՛չ *լինի* վասն **բ** պատճառի: - 267. Նոյնպէս և յառիւծոյ և յիշոյ ո՛չ *լինի* ծնունդ. զի մինն մսակեր է և միւսն ընտակեր: - 267. Իսկ ի ձիոյ և յիշոյ *լինի* ջորի. զի ընտակերք են և միաժամք ծնանին: - 267. Այլ թէ *լինին* մարդակերպ կենդանիք, վայրիք են և գազանք. և ո՛չ ի խառնուածոյ մարդոյ: - 267. Իսկ թէ մարդ *լինի* շանադէմք, և այն ո՛չ է ի խառնուածոյ շանց, այլ նշան է հայրենեաց, կամ սպի անձանց: - 267. Ըստ բնականին այս է. զի ամենայն իր որ *լինի*՝ յանկատարութենէ ի կատարումն ելանէ, և ի զօրութենէ ի ներգործութիւն որպէս ի վերոյ ասացաւ: - 267. Երկրորդ՝ ցուցանէ զաշխարհ. որ էր նախ քան *զլինիլն* ի նախանկար տեսութիւն արարչին՝ և ապա եղև, յետոյ վախճանի: - 268. Իսկ դիւականն ընդդէմ այսմ՝ վասն մոլորութեան զանազան երևմունս ցուցանէ աղտեղութեան. և կամ զբարին խափանել ջանայ. որպէս ի չարչարանս տեառն վասն կնոջն պիղատոսի ընթերցեալ *լինի*. և որպէս գրէ սուրբն նագրիոս: - 268. Ճար՝ զկատարումն ասէ. և ստուգաբանի՝ անճար և անխափան *լինի* կատարումն նորին: - 270. Դարձեալ՝ պատկերն ի կերպարանն *լինի* առեալ. և նմանն ի յորակն կամ ի քանակն: - 273. Զի թէ ո՛չ էր ասացեալ ընդ պատկերին զնմանն *լինիլ*, ամենայն ոք պատճառէր, և զմարդն պաշտելով անկանէր ի կռապաշտութիւն. վասն որոյ ասաց զնմանն, թէ յորժամ տեսցեն պատկերակից աստուծոյ զմարդն բանականութեամբ անմահութեամբ և այլովքն որ ինչ է ի հոգիս, իմանայցեն և զզանազանութիւնն աստուծոյ: - 274. Որպէս յարելով զինքն յերկրաւորս՝ *լինի* ստորև քան զաշխարհս: - 274. Դարձեալ՝ մարդն է քաղաքական կենդանի. զի *լինիցի* համաբնակք և կարեկիցք և օգտակարք ի բարին: - 274-275. Դարձեալ՝ մարդո՛յն է ընդունակ *լինիլ* ուսմանց և *լինիլ* հեզ և խոնարհ սրտիւ: - 275. Դարձեալ՝ մարդո՛յս է ուղղաձև *լինիլ* որպէս ցուցաւ: - 275. Դարձեալ՝ մարդոյս միա՛յն է *լինիլ* յերկրէ՝ և յերկինս. և առաքինութեամբ վարձս ըստանալ: - 275. Նա՛խ՝ զի մի՛ համեմատ առն կարծիցէ զինքն. այլ որպէս ոչ համահասակ և ոչ համահող *լիցի*: - 276. Թշնամութիւն ը եղանակաւ առեալ *լինի*: - 277. Տե՛ս, զի յայտնապէս ցուցանէ սուրբն, զի թէ պահպանութեամբ կացեալ էին ի դրախտին, ո՛չ ևս ամուսնութեամբ *լինէր* աճումն: - 280. Ա՛րդ՝ որ ոք կամեսցի ի նոյնն ելանել և առ քրիստոս *լինիլ*, պատշա՛ճ է ի վերջնագունէն սկիզբն առնել որպէս սանդղօք: - 280. Վեցերորդ՝ զի անկասկած *լիցուք* ի վատթար երկիւղէ. յորում երկիւղազգածք չարչարին ըմբռնեալք ի մեղս: - 281. Եւ զգեստ *լինի* վասն **ժ** պատճառի: - 281. Ասեմք եթէ՝ զոր ինչ ի յարութեանն աւուր լինելոց է սրբոցն, զսկիզբն անդանօր սերմանեաց ի նախնի մարդն ադամ. զի թէ յիւրում ժամանակին կերեալ էին ի կենաց պտղոյն, *լինէին* կատարեալ անմահք. և փոխեին յարքայութիւնն: - 282. Երկրորդ այսպէս. **գ** մասանց աւելին և պակասն *լինին* **զ** չարիք. և մի գործ մարմնոյն որ *լինի* է նենգութեան խորհուրդ: - 287. Նմանապէս և որք նոր իմն բարեաց սկիզբն *լինիցին*՝ առաւելապէս պարգևաց արժանասցին: - 288. Երրորդ՝ **թ** դաս հրեշտակաց է յերկինս. և **ժ**երորդն մարդն կատարումն թուոյ նոցա. վասն այն ի կեանս այս ո՛չ հասանեն ի **ռ** թիւն կատարեալ. զի աստ ո՛չ *լինի* կատարումն դասուցն այլ ի հանդերձեալն: - 291. Նա՛խ՝ եթէ գիտէ՞ր մարդ զօր մահուն, ո՛չ շինէր և ո՛չ տնկէր և ոչ ծնանէր զաւակ. և *լինէր* պատճառ աւերման: - 292. Եւ ներքին և վերին կողմամբն *լինի* **գ** կողմ. առաջին **զ**օրեայ ստեղծմանն նշանակ: - 293. Եւ **լ** կանգուն բարձրութիւնն, զի բարձր հասա՛կ է մարդոյն. և պապ *լինի* երեսնամենի: - 293. Բոլոր տարի մի. զի այսպէս ասէ գիրն թէ՝ **ճծ** օր բարձրացաւ ջուրն. և յետոյ **ճծ** օր ցածուցաւ. որ *լինի* **ժ** ամիս: - 294. Եւ **գ** եօթն է որ արձակեաց զաղաւնին որ *լինի* **իա**. և **ե** օր աւելեացն որ *լինի* տարի մի: - 294. Իններորդ՝ արիւնն և շունչն է սկիզբն գոյացութեան

մերոյ. զի արիւնն փոխի ի սաղմն, և ջերմ օդով խառնի ի հով և ի գէճն, և *լինի* աճումն և սնունդ մարմնոյ: - 295. Տասներորդ՝ արիւն ուտել գազանա՛ց է հմակերաց. զի մի՛ *լիցուք* անողորմ և գազանասիրտ՝ հրամայէ՛ զարիւնն հանել և զանզգայ մարմինն եփել և ուտել: - 295. Չորրորդ՝ զի յորժամ փրկեսցի ղովտ ի սոդոմայ, զօրութիւն աստուծոյ յայտնի *լիցի*: - 302. Չորրորդ՝ նոր չարիս գործեցին, խիստ և առաւել պատուհասեցան. որպէս և կայեն. զի նշան *լիցին* աշխարհի ահի՛ և երկիւղի: - 303. Հինգերորդ՝ որ ասացաւ *լինիլ* զաւակաց նորա իբրև զաստեղս՝ և ոչ երկմտեաց: - 304. Եւ զի ո՛չ ասաց սառայի զիրն. զի մի՛ մայրական աղետիւ խափա՛ն *լիցի* գործոյն: - 304. Եւ անդանօր *լինի* անմահ և անապական ծնունդ և որդիք յարութեան. զի մեռանիլ ո՛չ ևս կարեն աստ. վասն զի յանմահ զօրութենէն աստուծոյ ծնանիմք, և յանապական տարրեղէն նիւթոց. վասն որոյ անմահ և անապական կայանան: - 308. Վեցերորդ՝ անդրանիկք են և ընտրեալքն աստուծոյ. որք նախքան *զլինիլն* աշխարհի ընտրեցան. թէպէտ յետոյ ի ժամանակի ըստ հասարակաց գոյացան և կատարեցան: - 309. Տասներորդ՝ մկրտութեամբն *լինիմք* որդիք աստուծոյ և եղբարք քրիստոսի. և գերազանցիմք գ ազգաց. այսինքն հասարակ մարդկան, և իսրայէլացւոցն, և հրեշտակաց երկնից: - 309. Ա՛րդ՝ դաւանութեամբն գերազա՛նց եմք մարդկան հեթանոսաց. և մկրտութեամբն՝ հրէից. և ծննդեամբն ի հոգւոյն՝ հրեշտակաց. զի նոքա ո՛չ ունին ծնանիլ ի հոգւոյն. և ո՛չ եղբայր *լինի* քրիստոսի: - 309. Նա՛խ՝ զի յանդրանիկ տեսութիւնս իւր ընտրեաց զնոսա յառաջ քան *զլինիլն* աշխարհի, և յետոյ զնոյն անդրանիկսն պատուեաց: - 309. Հինգերորդ՝ զի ունի զվերոյ ասացեալն խորհուրդ տասնեակ թւով. վասն որոյ յիրաւի անդրանիկն պատուեալ *լինէր* թէ ի հոգևորն և թէ ի մարմնաւորն: - 310. Եւ սոքա որ երկինս մեզ կրտսեր և վերջին, փոխեին և *լինէին* նախկին և առաջին ըստ նախընտրութեանն աստուծոյ: - 310. Զի որք կամին՝ *լինին* անդրանիկ գործովք իւրեանց. և որք ոչ կամին՝ փոխին և *լինին* անարգ և վերջին: - 310. Եւ որք աստ պատւով են, փոխին և *լինին* անդ անարգ. և անպատիւքն պատուաւորք: - 310. Իններորդ՝ ցուցանէ թէ ո՛չ է այն անդրանիկն որ նախածին *լինի* և մարմնովն քաջ. զի ո՛չ հաճի տէր ընդ իրանս առն հսկայի. այլ անդրանիկ է այն՝ որ զհաճոյսն աստուծոյ կատարէ: - 310. Դարձեալ՝ ամենայն անուն որ կոչի՝ կամ նախ քան զինքն *լինի* յորմէ անուանի. որպէս հայրն կոչէ՛ զորդին իւր մարդ: - 312. Եւ մեք առանց արծաթոյ միայն ծրի շնորհօքն քրիստոսի *լինիմք* փրկեալք և ապրեալք: - 314. Որպէս բժիշկք յորժամ հիւանդաց դեղ տան, նախ ինքեա՛նք զճաշակն առնուն զի հաւատարիմ *լիցի*: - 316. Այլ ինքեանք *լինին* հուր և հողմ...: - 321. Երրորդ՝ զի զազգաւն զազգակիցն մխիթարէր և ո՛չ խնդրէր բժիշկ. զի մի՛ ի մարդկանէ *լիցի* օգնութիւն նմա: - 323. Դարձեալ՝ յաղթեաց զսատանայ այնու, զի իմացաւ զչար հնարսն նորա և պատասխանէր զընդ դէմ. որպէս կնոջն և բարեկամացն և որք զգուժն բերէին. զի գիտէր ի բանսարկուէն *լինիլ*: - 323. Երրորդ՝ զբարի և զչար գործոց հատուցմունքն աստէն կարծէին *լինիլ* ի մարմնի: - 324. Վասն երկրորդին հակառակէր ընդ նոսա, զի մի՛ սուտ *լիցի* վկայութիւն աստուծոյ ի վերայ նորա. զի և մեք ուսցուք՝ վասն վկայութեանն աստուծոյ այնչափ նախատինս յանձն առնուլ և ո՛չ ուրանալ. որպէս վկայից դասքն նահատակեցան: - 324. **Վասն երրորդին ասէր յոր զբարի և չար գործոց հատուցմունքն *լինիլ* առհասարակ յետո՛յ ի հանդերձեալն.** զի աստ են մեղաւորք և հնացեալք ի մեծութեան. և ներէ՛ նոցա աստուած վասն կրկին պատճառի: - 324. Երկրորդ՝ զի թէ ո՛չ օգտին՝ ափիբերան *լիցին* ի հանդերձեալն: - 324. Երկրորդ՝ զի ծածուկ համբերութիւն նորա յայտնի *լիցի*. և ամենեցուն վարժարան եղիցի: - 325. Չորրորդ՝ զի ախոյեան *լիցի* և յաղթեսցէ զհպարտացեալն սատանայ: - 325. Վեցերորդ՝ զի *լիցի* և պատկեր քրիստոսի որ անմեղութեամբ դատապարտեցաւ, և յառաջին փառսն դարձոյց զնախաստեղծն ծննդօք իւրովք: - 325. Որ և այն *լինի* կրկին: - 326. Եւ այսպէս զաւակքն *լինին* կրկին: - 326. Որ *լինի* բովանդակ կեանքն յոբայ **ըճխը** ամ: - 327. Ոմանք զսիօն ասեն, և այլք զեդոմ, և այլք զարաբիա. որ և անդ ասեն և այլք զգերեզման նորա *լինիլ*: - 327. Երկրորդ՝ զի մի ինչ ի մէջ քո և աստուծոյ անասնական *լիցի*. բարկութիւն կամ ցանկութիւն կամ ա՛յլ ինչ: - 331. Զոր թէ ընկենու ոք, *լինի* երկրաքարշ մարդ և մեղաւոր. և մինչ զղջացեալ դարձեալ ըմբռնէ յետոյ, *լինի* պատճառ կանգնելոյ և փրկութեան: - 332. Չորրորդ՝ յօրինակ նոցա որք ի սրբութեանց ի մեղս դառնան և *լինին* մարմին և արիւն...: - 333. Վեցերորդ հարուածն է՛ կեղն և խաղաւարտն. զի քերքեշէ՛ր զմորթն, և ի վեր եռացեալ *լինէր* խաղաւարտն. և մորմոքէր զմարմինս նոցա: - 334. Երրորդ՝ ի լսելոյ. որպէս զաւետիսն աբրահամու լուաւ յետ **ղճ** ամի *լինիլ*: - 336. Երկրորդ ա՛յն է՝ որ յորժամ *լինի* կամքն մարդոյն չար և խիստ ի ծածուկ, և զայն յայտնէ՛ աստուած. որպէս նաբուգոդոնոսորայ. որ ունէր սիրտ գազանի՝ ի կերպարանս գազանաց փոխեցաւ: - 336. Երրորդ, զի մեր ախորժակացս հետազայ և աստուծոյն. զի յորժամ ի բարին *լինիմք*՝ օգնէ՛. և ի չարն

թո՛յլ տայ. ա՛յն է խստացուցանելն զսիրտ մարդոյ: - 336. Եւ կաւագործութիւնն խստացաւ ի մովսիսի **իբ** ամէն ի վեր. որ *լինի* **ծբ** ամ խիստ ծառայութիւն նոցա: - 337. Որ *լինի* բովանդակն մինչև յելսն եգիպտոսի, **գռոծբ** ամ ըստ եօթանասնիցն: - 337. Երրորդ՝ կամեցաւ զմարդն ի պատկեր իւր՝ երկրորդ ստեղծմանն աշխարհի գործակից և մասնակից *լինել*. վասն որոյ հրամայեաց ի նոցանէ առնուլ զնիւթ կազմելոյն: - 342. Ութերորդ՝ զի թէ թողցեն զվայելչութիւն խորանիս այս և այլոց հետևեսցին, անպատասխանի *լիցին* ի պատուհասն. որպէս եթող զապերախտ ժողովուրդն և էառ զվրանն մողոքայ և զաստղն հռեմփայ ի դատապարտութիւն ինքեանց: - 342. Իններորդ՝ ի ի նմանէ՛ *լինէր* երևումն և աստուածախօսութիւն որպէս նախ ի յերկնէ. պա՛րտ էր երկնազարդ *լինել*: - 342. Կապոյտն օդոյն է գոյն. զի թէ ա՛յլ գոյն էր, վնասիչ և խափանիչ *լինէր* տեսութեանց. որպէս սպիտակ կամ սեաւ. այլ կապոյտն է ի հեշտութիւն տեսութեանց: - 342. Ծիրանին ջրոյ. զի կոնքիլոսն որ ներկէ՛ զծիրանին՝ ի ջրո՛յ է. և Բեհեզն սպիտակ՝ երկրի. զի վուշն յերկրէ *լինի*: - 342. Հինգերորդ, **թ** դասք հրեշտակաց. և մի դաս մարդկան ընտրելոց *լինի* **ժ**: - 343. Այլ թէ հարցանեն զորքանութիւն սիւնիցն. **ծ** սիւն ի մէջ խորանին. և **թ** սիւն վարագուրացն. և մի թափանց ի մէջն յարևելից յարևմուտս. որ *լինի* **կ**. և **ձ** սփռիչ. և **խ** նիգք. և ամենայնն ոսկեպատ. որ բովանդակն *լինի* **ճձ** ի ներքս: - 343. *Լինի* բովանդակն տարի մի: - 344. Եւ ներքոյ, զի բնութեամբ առին ըստ *լինիլն* իւրեանց զմաքրութիւնն: - 344. Երկրորդ՝ յորժամ յերկրի երևին, և պակնուն տեսօղքն երևմամբ նոցա, վկայք *լինին* փառաց ամենազօրին: - 345. Ի տուէ ամպով ծածկեալ *լինէր* և ի գիշերի լուսով: - 345. Դարձեալ՝ է ճրագն և է բերան ճրագացն որ *լինի* չորեքտասան, նշանակէ՛ զչորեքտասան աստիճան հաւատոյն. է ի յանմարմին բնութիւն աստուծոյ, և է ի տնօրէնութիւն բանին: - 347. Ծաղիկ զմռնեաց. նմանէ պոյտն ծաղկի. և Կինամոն. արմա՛տ է խոտոյ ի տմորիս հայոց. և Խնկեղէգն. որ յարմատս ո՛չ ամենայն եղեգան *լինի*. և Հիրիկ. խէ՛ժ է ծառոց: - 349. Ո՛չ թէ զմեղս հարց յորդւոցն խնդրէ. այլ մեղաց հարցն ներէ երկայնամիտ *լինելով* մինչև յորդոց յորդիս զի դարձցին ի մեղաց: - 351. Այլ զներգործական մեղս անձին հօր՝ ո՛չ հատուցանէ անձն որդւոյ. ապա թէ ոչ՝ չար ծնողաց ո՛չ *լինէր* բարի զաւակ: - 351. Չորրորդ, զի նոքա ոչ կարէին *լինել* ախտակից տկարացելոցն. իսկ տէրն որ զփորձ էառ՝ կարո՛ղ է և փորձանաւորացն օգնել...: - 354. Զի մերձեալ ի քրիստոս աղօթք մեր *լինի* քաւութիւն մեզ: - 360. Ա՛րդ Առաջինն՝ պա՛րտ է զի *լիցի* զենօղն արու՝ աշխարհական՝ և հաւատացեալ: - 365. Երկրորդ՝ զենլին. զի *լիցի* կենդանի. զի մեռեալն՝ և անկենդանն որպէս քար՝ ո՛չ զենի: - 365. Եւ *լիցի* սուրբ ըստ նշանակութեան օրինացն. զի անսուրբն և պիղծն ո՛չ է զենլի: - 365. Երրորդ՝ զենումն. զի *լիցի* բաժանումն արեան և շնչոյ և բնական կենդանութեանն: - 365. Չորրորդ՝ զէնն. զի *լիցի* սուր երկաթոյ և ո՛չ այլ ինչ գործի. զի թէ *լիցի* երկաթ և ոչ սուր, և թէ սուր և ոչ երկաթ, ո՛չ է պիտոյ: - 365. Առաջին՝ զենօղն *լիցի* արու և ո՛չ էգ: - 365. Զի թէ նախ բնական ջերմութիւնն պակասի, այս *լինի* բնական մահ. ո՛չ է ուտելի: - 366. Չորրորդ՝ ընտրելի է զէնն որ է՛ գործիք. զի *լիցի* սուր երկաթոյ. զի երկա՛թն է գործի բաժանման: - 366. Զի թէ *լինիցի* քարեայ սուր, որպէս գայլախազ, որով սպանաւ աբէլ. ո՛չ է պիտանի: - 366. Եւ թէ *լիցի* երկաթ և ո՛չ սուր, և ո՛չ է պիտանի. որպէս բոլոր երկաթն թէ հարցէ զկենդանին և սպանցէ, ո՛չ է ուտելի, զի թէպէտ զարիւնն հանէ, այլ ո՛չ համանգամայն զշունչն և զջերմութիւնն: - 366. Ապա յա՛յտ է թէ որ վասն աստուծոյ *լիցի* զենումն, - 366. Նա՛խ՝ պարտ է զի *լիցի* օրհնեալ աղիւ. որ է՛ նշանակ իմաստութեան և սրբութեան: - 366. Ուստի՞ *լինի* ծորումն: - 368. Եւ *լինի* տեռատես, յորժամ մանուկ ո՛չ *լինի* յարգանդին և ի ստինսն զի սնո՛ւնդ է մանկանն: - 369. Երկրորդ՝ զի պատարագն զոր մատուցանէին անարատք էին. նոյնպէս և սպասաւորքն *լիցին*: - 370. Չորրորդ՝ մարմառոտն. որ կաշին պատառեալ և խոց *լինի* նշանակէ՛ զխոց մեղաց: - 371. Հինգերորդ՝ զի և վայրի անասնոց և գազանաց բաժին *լիցի* ի վաստակն մեր. զի նոցա է երկիրս այս և տեղիք ուր մեք բնակեցաք: - 372. Ի խոստման աւետիսն ծե՛ր էր աբրահամ, և կինն ամուլ. զի մի՛ անյուսասցին ի բնութիւնն նայելով. այլ ի բանն աստուծոյ որ ամենազօ՛ր է. վասն այն ասացաւ անթիւ *լինել* զաւակացն. և եղև այնպէս: - 377. Երրորդ՝ զի կարէ՛ այլոց խրատ *լինել* բազում ինչ զփորձ առեալ: - 378. Երրորդ՝ զի յորում ժամու մտանէր մովսէս աղօթս առնել և խնդրածս, աստուածախօսութիւնք *լինէին* ի միջոյ քերովբէիցն որ կային անդ: - 379. Վասն է՞ր **իե** ամեայն *լինէր* քահանայ: - 379. Իսկ ի նորս՝ ի կատարեալ հասակն երեսնամեայ *լինին* քահանայք. ի հասակ մկրտութեանն քրիստոսի: - 379. Զի բժշկութիւն հոգւոյս՝ դառնութիւն մարմնոյս *լինի*: - 381. Նա՛խ՝ առ տեղեաւն ցուցանէր յահարօնէ՛ *լինել* քահանայ. յորդիս և ի թոռունս յազգէ յազգ: - 382. Որ և միով հպմամբ ի լանջսն՝ մաքրեցաւ աշակերտն յայսպիսի կրից. քանի՞ առաւել որ եբարձ զապականութիւնս ազատ *լիցի* յայսպիսի կրից: - 383. Երրորդ՝ յորժամ ի խոստովանութիւն և յապաշխարութիւն գայ, *լինի* ներելի և ականայ. զի թէ նախ քան

զմեղանչելն ակամայն, և եթէ յետ մեղացն ակամայն, *լինի* զղջմամբն ներելի և թողելի: - 385. Նա՛խ՝ որ ստոյգ չարութեամբ *լինի* մեղքն. այսինքն կամաւ և գիտութեամբ և կարողութեամբ, անթողելի՛ է: - 385. Երրորդ՝ ներելի մեղքն և փոքր՝ թէ ո՛չ ապաշխարի, *լինի* մահու չափ և անթողլի: - 385. Վասն է՞ր թոյլ տայ աստուած *լինիլ* այսցիկ նշանաց: - 388. Եւ թէ մեռանի ոք ի տուն ուխտաւորին, պղծեցաւ ուխտն. և անհամար *լիցին* առաջին աւուրքն, և նո՛ր սկսցի: - 390. Եւ **խբ** այլ ի շրջակայ երկիրն որ *լինի* **խը**: - 392. Երրորդ՝ զառաջինն հարցն ետ որ սատակեցան. զերկրորդն որդւոցն տայ, զի մի՛ *լիցին* չար և դառնացօղ որպէս հարքն իւրեանց: - 393. Երրորդ՝ ըստ օգտութեան աստ. զի փորձին ընտրեալքն. և յետ մահու շնորհաց. և յարութեանն փառաց *լինին* առիթք: - 394. Ութերորդ՝ աստ յեկեղեցւոյ ամօթ. և անդ ի սրբոց հոգւոց. և յարութեանն առաջի աստուծոյ և հրեշտակաց ոսոխ *լինելով*: - 394. **Ակնառութիւն ո՛չ է աստուծոյ. զնախնիքն սիրեաց աստուած, զի արժանիք էին. և եցոյց նոցա զինքն. և զխոստումն աւետեաց ուխտեաց նոցա մարդ *լինիլ* ի զաւակէ նոցա յետոյ**: - 398. Երկրորդ՝ վասն մեծ բարութեանցն ի հեռաստանէ էարկ հիմն մարդեղութեան իւրոյ ի զաւակէ՛ նոցա *լինիլ*: - 398. Այլ երուսաղէմ լեառն է և դաշտ, յանձրևոյ ոռոգի. իբր թէ խնամօքն աստուծոյ *լինի* անձրև աւելի և նուազ, ի ժամու և տարաժամու ըստ արժանեացն ծերոց: - 398. Իսկ տարի՛ է յաւիտենական փառքն. որոյ սկիզբն խնամոցէ՛ նախ քան *զլինիլն* աշխարհի. և կատարումն անվախճան փառքն: - 399. Նա՛խ՝ զի մի՛ սնուցիչն *լիցի* եփիչ նորա: - 399. Ի խրատ՝ զի սնուցօղն մի *լիցի* չարչարօղ. և բանն օրհնութեան մի՛ անիծեսցէ զոք: - 399. Երկրորդ՝ ի յղութեան մինչ յորովայնի *լինի*՝ մի՛ զենցես աւէ: - 399. Երրորդ՝ մինչ գառն *լինի* ի կաթն մօր՝ մի՛ զենցես աւէ. զի գութն առաւե՛լ է: - 399. Չորրորդ՝ նշան թէ՝ զոր աւէ և *լինի*. և տէր մեր զգործս աստուծոյ գործէր առ կաղս և կոյրս և հիւանդս և մեռեալս. զոր աւէր բանիւ՝ կատարէր գործով: - 399. Անառակ որդի որ անհնազանդ *լինէր* ծնողացն, օրէնքն քարկոծել տայր: - 400. Եւ այս վասն խստասրտութեան նոցա զի մի՛ սպանումն *լիցի*: - 400. Մովսէսին պատճառն վասն խստասրտութեան նոցա է որպէս տէրն ասաց. զի մի՛ սպանումն *լիցի*: - 401. Իսկ որ զարձակեալն առնուին, և յառաջին բաժանեալն ո՛չ տային, վասն երկիւղի առն և կնոջ էր, զի մի՛ *լիցին* պատճառ բաժանման: - 401. Երրորդ՝ օրինական. զի որպէս մին գլխոյ բազում անդամ կարէ՛ *լինիլ*. այլ ո՛չ անդրադարձեալ: - 401. Երրորդ՝ թէ *չլինի* յիշատակ եղբօրն: - 402. Իսկ ոմանք զքրիստոսէ՛ ասեն բնութեամբ և շնորհօք որդի. որպէս նեստորք և քաղկեդոնիկք անիծեալք. զի այսպէս *լինին* **բ** որդիք և **բ** անձինք: - 402. Մեք ո՛չ կատարեմք զօրէնս մովսէսի, զի՞նչ *լինիմք*: - 403. **Եւ պա՛րտ է մեզ հանապազ զքրիստոս առաջի աչաց տեսանել ի խաչ վասն մեր և հաւատալ. և չարչարակից *լինիլ* նմա յամենայն ժամ:** - 405. Այսու ամենայնիւ ապաշնորհ և ապերախտ *լինի* ոք եթէ աստուծոյ և եթէ մարդոյ: - 406. Չորրորդ յա՛յտ է, զի թէպէտ սրտմտի՝ ո՛չ յինքենէ. այլ մե՛ք հարկանե՛մք զնա ի գործն, անդարձ *լինելով* մեր: - 408. Իսկ ի գործ ածել զստրմտութիւն՝ *լինի* վասն **դ** պատճառի: - 408. Յորոց յայսցանէ յա՛յտ է, զի եթէ ապաշխարեալ *լինի* արգելեալն. կամ վախճանեալ է կապօղն. այլ ոք որ զերագոյն է կամ հաւասար կապողին, կարէ՛ արձակել զնա՛: - 409. Որոց *լիցի* մեզ ամենեցուն մասնաւորիլ ի փառս արքայութեան երկնից ի քրիստոս յիսուս ի տէր մեր ամէն: - 411. Զոր յիշէ աւետարանն ղուկասու, և մնացորդացն գիրք. և ո՛չ յիշէ մովսէս. զի զսկիզբն կռապաշտութեան ի նմանէ՛ ասեն *լինիլ*: - 411. Նա՛խ՝ դարձաւ գետն, զի ա՛հ և երկիւղ *լիցի* քանանացւոցն. և մի՛ հակառակեսցին յեսուայ և անկցին ի սուր նորա: - 414. Երկրորդ՝ զի ժողովուրդն առանց երկիւղի անցանիցէ. զի թէ դիզեալ և կուտեալ *լինէր*, երկիւղ գոյր: - 414. Էառ զքարինսն յօրինակ աշակերտաց կրթութեանն որ *լինի* ապա՛ պիտանի: - 415. Չորրորդ՝ զի և անաստւնքն գործակից *լինին* մեղացն. վասն որոյ ընդ մարդոյն կորնչին. որպէս ի սոդոմ: - 416. Վեցերորդ՝ զի թէ *լինի* անկարօտ գող և զրկօղ, ընդ տեառն իւրոյ կորուսանէ և զինչսն. որպէս աքարն որ ունէր բազում ստացւածս, և գողացաւ ի նզովիցն երիքովի. տեսին ամենայն ժողովուրդն և ցասեան ի վերայ նորա և իրաւունս ետուն սատակմանն: - 416. Նա՛խ՝ զի *լինէր* առաւել զօրութիւն: - 416. Եւ հաւատարիմ է այս. զի առ յեսու սքանչելիքն *լինէր* ի կամարն երկնից. և մի տիւն՝ ժամս **լզ**: - 416. Չորրորդ՝ զի *լիցին* նոքա պատճառ գայթակղութեան նոցա, և խոչ ընդ ակն: - 416. Զի **նժ** ամք դատաւորացն, և **խ** ամ հեղեայն մինչ ի սաւուղ. որ *լինի* **նծ** ամ: - 420. Եւ տէր մեր հաճեցաւ *լինիլ* մարմին ի մարդկան ազգէ: - 422. Երրորդ՝ ծառայ *լինի* մեղացն: - 424. Նա՛խ՝ զի անարժան *լինին* սպասաւորքն. որպէս ոփնի և փենէհէզ որդիքն հեղեայ: - 425. Երրորդ՝ զի ո՛չ էր քահանայ. վասն որոյ յետոյ աւէր դաւիթ ցքահանայսն, դո՛ւք ղևտացիքդ սրբեցէք և բարձէք զտապանակն. զի մի՛ *լիցուք* որպէս զոզիա: - 431. Չորրորդ՝ զի մի՛ նախատ *լիցի* ծնողացն: - 433. Հինգերորդ՝ զի բամբասեալ *լինէր*: - 433. Չորրորդ՝ թուեաց զնոսա, զի յորժամ մարդամահն *լինի*, գիտասցեն զորքանութիւն մեռելոցն, և

զծանրութիւն մեղացն: - 434. Ցուցանէ թէ տարաժամ մահն ընտրութեամբ և կամօքն աստուծոյ *լինի*, և ո՛չ պատահմամբ որպէս ասեն ոմանք: - 435. Զայս ցուցանէ թէ՝ որ քան ի խռովութեան եմք ընդ թշնամւոյն և յանձինս մեր՝ ո՛չ *լինիմք* տաճար աստուծոյ: - 440. Յայս միտս ի կենդանագիր կուսին՝ ի ձախոյ գիրկս *լինի* փրկչական պատկերն. նոյնպէս և առ ի խաչին ի յաջակողմն կացեալ: - 441. Յօրինակ ամենայն մարդոյ. զի պա՛րտ է ստուգել զամենայն բան. և ո՛չ դիւրապատիր *լինիլ* և թողուլ զհրամանն աստուծոյ: - 443. Վասն է՞ր թիւ մի պակաս *լինի* թագաւորացն: - 443. Զի ի նո՛յն ամն *լինի* վախճանն և թագաւորելն: - 443. Կամ սուտ *լիցի* բան մարգարէին: - 443. Այրին նշանակէ զտարերս աշխարհի. զի այրի եղեն յանիծից պտղոյն. և կամ թէ բնութիւնն իւրեանց շարժէ ի *լինիլ*: - 444. Եւ որ ո՛չ եթող զոք մերձ. զի ո՛չ ոք *լինի* գործակից յարութեան մերոյ. որպէս և ո՛չ ստեղծմանն: - 444. Զի **յզ** ամ և կէսն՝ է անգամ սով *լինի*: - 444. Կամ առաջինն եղիա, երկրորդն եղիսէոս *լինի* քան զնա՛: - 445. Եւ այս է նշանն, եթէ տեսցես զվերանալն իմ, ապա *լինի*՛ պատիժ նոցա. ապա թէ ոչ տեսցես՝ չեն արժանի պատժոց. այլ շնորհքն խնայէ՛ ի նոսա: - 445. Արդ յերեքտասան ամէ՛ ովսիա մինչև ցմետասան ամն սեդեկիայ որ վերջին գերեցաւ՝ *լինի* **խ** ամ. և նաբուգոդոնոսորայն **ի** ամ. և որդւոց և թոռանց նորին **ժ** ամ. որ կատարի **հ** ամ մինչև յառաջին ամն կիւրոսի որ արձակեաց զգերիսն: - 447. Եւ եօթնից ժամանակաց փոփոխմամբ՝ է հասակաւ յեօթն դար կենցաղոյս՝ *լինիմք* տաճար և քաղաք քրիստոսի աստուծոյ մերոյ: - 448. Եւ տարաձայնութիւն թուոցդ յայնմանէ *լինի*, որ **ծզ** ամաւ յառաջեաց բանն աստուած ի մարդանալն քան զնշանակութիւնս մարգարէիցն: - 449. Եւ **դ** գիրք թագաւորութեանց որ *լինի* **ժբ**: - 450. Երկու մնացորդացն: Երկու եզրաս: Նէեմի: Եսթեր: Յուդիդ: Տուբիդ և տուբիա. որ *լինի* **ի** երորդ: - 450. Սիրաք. և Յոբն. որ *լինի* **լ**: - 450. Սոփոնիա. որ *լինի* **խ**: - 450. Որ *լինի* **ծ**, պակաս մի. սոյնպէս թւեալ: - 450. Այլ զերկոտասանքն մին գիրք, և զերեմիայն մին գիրք համարեալ, *լինի* **լզ** գիրք հին կտակքն բովանդակ: - 450. Եւ յուդայի վերջին. որ *լինի* **ժդ**: - 450. Եւ չորեքտասան թուղթք պօղոսի. որ *լինի* **իը**: - 450. Եւ թադէոսի. որ *լինի* **լ**: - 450. Իբր *լինի* **լզ** հին կտակարանք և **լզ** նորս. բովանդակն **հբ**: - 451. Որ *լինի* բովանդակն **իբ**: - 451. Աբրահամ *լեալ* ճամեան՝ ծնանի զիսահակ: - 452. Իսահակ *լեալ* ամաց վաթսնից՝ ծնաւ զեսաւ և զյակոբ: - 452. Զչորքս զայս՝ Զոքոզիա և Զգոդողիա մայրն, և Զյովաս և Զամեսիա ո՛չ գրէ յազգահամարսն աւետարանիչն վասն *լինելոյ* դուստր և թոռունք եզաբելի: - 452. Ինն**ժ**, Թէ ո՛չ *լինէր* ծեր՝ **ե** կերպիւ: - 454. ...իմացեալ *լինի* ըստ չորրորդ եղանակին անփոփոխ ճշմարտութիւնն. իսկ այն ո՛չ պատշաճի: - 457. Այսինքն երդումն աբրահամու և դաւթի՝ մարդ *լինիլ* բանին ի վերայ երկրի ի պտղոյ յորովայնէ նորա. և նստել յաթոռ հօր նորա. և ի նմանէ օրհնիլ ամենայն ազգաց: - 457. Իսկ այլ վարդապետք ասեն թէ՝ արդարութիւնն աստուծոյ երեք կերպիւ առեալ *լինի*: - 458. Նոյնպէս և ողորմութիւնն աստուծոյ **գ** կերպիւ առեալ *լինի*: - 459. Որպէս զի *լիցի* կոյսն մարիամ յազգէ հարց ի թագաւորական ցեղէն. և յազգէ մօր ի քահանայից: - 461. Եւ վասն այն խառնեցան **բ** ցեղքն. զի ծնեալն ի նոցանէ քրիստոս ըստ մարմնոյ, թագաւոր և քահանայ *լինէր*: - 461. Երրորդ՝ զի յովսէփ վկայ *լիցի* ողջախոհութեան կուսին: - 461. Չորրորդ՝ զի մի՛ վատահամբաւ *լիցի* ընդ ծնանիլն իբր ոչ ունելով այր: - 461. Հինգերորդ՝ զի մի՛ դատապարտեսցի իբր անժուժկալ. զի էր ի քահանայական ցեղէն. և այսպիսիքս այրեալ *լինէին*. իսկ այլ շնացօղք քարկոծեալ: - 461. Վեցերորդ՝ զի կոյսն *լինէր* սփոփեալ և կազդուրեալ սպասաւորութեամբ առնն: - 461. Եօթներորդ՝ զի ծնունդն քրիստոսի թաքուցեալ *լինի* ի սատանայէ՛: - 461. Երրորդ՝ որպէս գերազա՛նց է քան զամենայն պատիւ մայր աստուծոյ *լինիլ*: - 463. Նա՛խ՝ զի աստուած էր որ ծնանէր. պարտ էր զի աւետաւորն հրեշտակ աստուծոյ *լինէր*: - 463. Չորրորդ՝ զի անկասկած *լիցի* ամենևին և անկարծ ի չարեաց զատուցեալ սուրբ կոյսն. ի ձեռն հրեշտակին աւետարանել զյղութիւնն. և ո՛չ ի ձեռն մարդոյ: - 463. Նա՛խ՝ զի աստուած էր ողջոյնառաքն. որ խօսէր զկոյսն ի հարսնութիւն կուսութեան, կուսաբեր *լինիլ* պտղովն: - 464. Եւ թէ ամենևին անհաւան և յամր *լինին*՝ պատժին որպէս զաքարիա: - 465. Հինգերորդ, որդի կնոջ ասի ոք՝ որ *լինի* մարմին ի նմանէ. թէպէտ հոգին յաստուծոյ է: - 466. Նոյնպէս և բանն աստուած թէ կարի իսկ յառաջին դարս էր մարմնացեալ, որպէս յաւուրս նոյի՝ աբրահամու և կամ մովսէսի՝ *լինէր* կրկին վնաս: - 467. Իսկ թէ ամենևին հուսկ յետոյ անագան ի վերջին դարս, *լինէր* և այսպէս կրկին պակասութիւն: - 467. Եւ թէ յայնմ ժամանակի փրկեալ *լինէաք*, կարծէաք թէ յօրինաց անտի եղև փրկութիւն: - 467. Նա՛խ՝ անպատշա՛ճ էր թէ հայր էր մարմնացեալ. զի հայր անսկիզբն է. և յայնժամ ո՛չ ոք *լինէր* առանց սկզբան: - 468. Երկրորդ՝ զի թէ հոգին սուրբ էր մարմնացեալ, յայնժամ *լինէին* **բ** որդիք: - 468. Երրորդ՝ զի թէ հայր էր մարմնացեալ, մի և նոյն *լինէր* հայր և որդի: - 468. Նոյնպէս և հոգին սուրբ *լինէր* որդի և հոգի: - 468. Եօթներորդ՝ բանին էր պատշաճ պատմել զհօրէ. և երևիլ մեզ. որպէս ներտրամադրեալ բանն յառաջ գայ

և *լինի* բարբառ և գրեալ ի քարտիսի, երևի և շօշափի: - 468. Ութերորդ՝ զի *լիցի* պատճառ փրկութեան որ եղև պատճառ գլորման: - 468. Նա՛խ՝ զի ո՛չ *լինէր* այն որդի ըստ բնութեան ծնողին. որպէս և ո՛չ եւա ադամայ. վասն որոյ յարգանդէ ծննդեամբ եղև որդի կուսին: - 469. Զի բարձօղն աշխարհի՝ ձեռամբ կնոջ բարձեալ *լինի*: - 470. Երկրորդ՝ զի ներգործութեամբ մասն՝ ո՛չ *լինի* զօրութեամբ բոլոր. վասն որոյ ոչ է նիւթ ծննդեան: - 470. Յաղագս որոյ պատրաստեաց նիւթ արեան, կազմեալ զօրութեամբ հոգւոյն. որով *լինիցի* ճշմարիտ մայր քրիստոսի: - 470-471. Տասներորդ՝ ասի ոմանց թէ ի ժամ ծննդեանն քրիստոսի արգելման ամենայն ծնունդք մինչև ծնաւ բարձօղն երկանց ամենայն ծննդոց. զի նա՛ *լինէր* անդրանիկ ամենայն ծննդոց: - 472. Եւ զառաջինն կոչի անդրանիկ՝ յորժամ եղև ի բազում եղբարս. *լինելով* մարդ և որդի մարդոյ: - 472. **Եւ յիսուս անունն՝ են վեց գիր. որ կարեն *լինիլ* սկիզբն այսպիսի ասութեանց. այսինքն Յարազուարճութիւն տրտմեցելոց**: - 474. Այլ և ո՛չ յառաջ քան զյղանալն օծաւ. զի սրբիլ և առաքիլ և իջանել յերկնից ո՛չ այլ ինչ է, եթէ ոչ մարմին *լինիլ* և մարմնով երևիլ բանին: - 475. Չորրորդ՝ միաւորութիւն ասեմք գոլ և զգանգումն որ ի նա է՛ և ի չորո՛յ բնաւորեցաւ *լինիլ*. յորում ո՛չ ամբողջ պահի բան որակութեանն: - 476. Ասեմք եթէ՝ ապացոյցն ո՛չ ամենայն իրօք է նման. ապա թէ ոչ՝ *լինէր* նոյնն. վասն որոյ նոյնքանաբար տեսանի աննմանութիւն օրինակին առ ճշմարտութիւնն: - 478. Ութերորդ՝ զի աստ ի միաւորութիւն հոգւոյ ընդ մարմնոյ՝ զգայակից և ախտակից *լինին* միմեանց կրական գոլով: - 479. Երկրորդ՝ զի արարիչն ընդ բնութեան կարգս եմուտ. որպէս մարդ *լինիլն* և ի կուսէ ծնանիլն: - 479. Եթէ ոչ էր խաչեալ քրիստոս՝ *լինէ՞ր* ծեր մարմնով: - 479. Եւ տեառն մերոյ ո՛չ էր *լինելոյ*. ոչ հիւանդութիւն և ո՛չ ծերութեան փոփոխումն: - 480. Երրորդ՝ զի արուն զօրաւո՛ր է քան զէգն. և նախաստեղծքն գլորեալ էին վասն հեշտութեան իւրեանց. պա՛րտ էր արու *լինիլ* և կանգնել զնոսա: - 480. Վեցերորդ՝ ի յանմարմին բնութիւնն ո՛չ կոչէր իգական. այլ արական որդի. իսկ թէ ի մարդեղութիւնն *լինէր* իգական, փոփոխումն էր դիմացն և սերիցն: - 480. Ութերորդ՝ սկիզբն մարդկութեանս ա՛յրն է. և կինն ի նմանէ. վասն որոյ այր եղև, զի զբոլորս *լինէր* առեալ և փրկեալ: - 480. Իններորդ՝ յայնժամ ո՛չ ոք *լինէր* արանց միջնորդ և բարեխօս: - 480. Այլ և եղև այր, զի որպէս ծնօղն աստուածածին ազգի կանանց, և ի նմանէ ծնեալն աստուած՝ արանց միանգամայն և հանուրց *լիցի* փրկութեան պատճառ: - 480. Եւ գիտելի է, զի **գ** ազգ *լինի* գիր: - 481. Եւ թէ պահեալ էր զպատուիրանն աստուծոյ՝ *լինէր* գիր կենաց դպրութեան: - 481. Եւ *լինի* սեպտեմբերի **իէ**, և քշրինի **ժ**: - 483. Եւ աստ ծնեալ *լինի* բանն աստուած յաւուր ե շաբաթու: - 483. Ապա թէ ոչ՝ սուտ *լինի* վկայութիւն աւետարանին թէ «էին երկոքին արդարք առաջի աստուծոյ»: - 484. Զոր օրինակ՝ անցեալ *լինի* մին ժամն յաւուր՝ կիրակէ կոչի. թէպէտ **իգ** ժամն պակա՛ս է: - 484. Եօթներորդ՝ զի օրինակ *լիցի* մեզ գալ ի մկրտութիւն: - 486. Եւ զայս հրոյ իմանի որ առ գալստեամբն քրիստոսի ոմանց մաքրութիւն ներելեացն *լինիլ* և առաւել պայծառանալ. որք ոսկի և արծաթ և ականս պատուականս շինեցին: - 488. Այլ զանազանին Նախ ի ծնն. զի մկրտութիւնն յոհաննու տուեալ *լինէր* յանուն այնմ որ գալոցն էր. իսկ քրիստոսին յանուն Երրորդութեանն: - 488. Զի օձն ի բազում ժամանակս վիշապ *լինի*: - 488. Վեցերորդն է մերկացումն մարմնոյն. ի նշան խոստովանութեան մերոյ որ պարտ է *լինիլ* մերկապարանոց: - 489. Արդ զապարանքն պիղատոսի իբր զմի տեղի առեալ. թէպէտ կրկնեալ եղև. և խաչելութեանն տեղի *լինի* **զ**. և գերեզմանն յորում հանգեաւ է: - 493. Դարձեալ վայելո՛ւչ էր փրկութեան մեր *լինիլ* ի ձեռն փայտի. որ ցուցանէ զփայտն կենաց ի մէջ դրախտին: - 494. Ասեն թէ մին աչքն կո՛յր էր. և խոցեաց թէ սըտամեռուկ *չլինի*: - 495. Զոր օրինակ՝ բժիշկն յորժամ հիւանդին զդեղն տայ, նախ ինքն ճաշակէ զի հաւատալի *լիցի*: - 497. Ա՛րդ՝ եթէ ծնօղն անապական է որպէս և է՛, զիա՞րդ ծնեալն ի նմանէ ապականացու *լիցի*. ապա ուրեմն անապակա՛ն է բանն աստուած ծնեալ մարմնովն: - 499. Ապա թէ ոչ՝ նա՛ որ զադամ երեսնամեայ ստեղծ, կարէ՛ր և նոյն հասակաւն ծնանիլ. այլ այն ո՛չ *լինէր* ըստ սովորութեան մեր որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 501. Դարձեալ ասեմք, եթէ միով հպմամբ լանջացն յիսուսի մաքրեցաւ աշակերտն յայսպիսի կրից. քանի՞ առաւել բարձօղն ապականութեանց ազատ *լիցի* յայսպիսի կրից: - 502. Եւ **ե** անգամ ի նոյն օրն յորում յարեաւ ի գերեզմանէն. որ *լինի* **ժ** անգամ: - 511. Ա՛րդ՝ շաբաթի գիշերն և տիւն **իդ** ժամ. և **զ** ժամ ի կիրակէէն մինչ ի մէջ գիշերն. որ *լինի* **լ** ժամ. իսկ հոգին **դ** ժամ և կէս նախ իջեալ ի դժոխս որ *լինի* **լզ** ժամ և կէս: - 516. Եւ **զ** ժամն անցեալ և իւր գիշերն *լինի* **բ** օր ուրբաթուն: - 516. Եւ շաբաթի գիշերն և տիւն իւր՝ *լինի* **գ** տիւ և **գ** գիշեր: - 516. Եւ յերեկոյի շաբաթուն յորում լուսանայր միաշաբաթին *լինի* յարութիւնն քրիստոսի ըստ մատթէոսի: - 516. Չորրորդ՝ օրինեաց զնոսա *զինիլ* ընդ դէմ թշնամեացն և աճիլ երկնային բարեաւն: - 520. Երկրորդ՝ զի տացէ օրինակ համբերութեան մերոյ, զի սպասեսցուք վարձուն ի հանդերձեալն. և ո՛չ իսկոյն վաղափոյթ *լինիլ* առնուլ

այժմու կենօք. - 520. Վեցերորդ, զի եկեղեցի որ է մարմինն քրիստոսի՝ յետ չարչարանաց նեռինն որ հանդերձեալ է կրել, զկնի խ աւուր յերկինս համբառնալոց հաւատացեալ *լինի*: - 521. Եօթներորդ՝ պարտ էր մեծութեան այսմ պարգևի յայտնի *լինի* **գ** կերպիւ: - 521. Նա՛խ՝ ի կողմանէ պարգևողին. զի յորժամ քրիստոս նստեալ *լինէր* ըստ մարմնոյ ընդ աջմէ հօր իբր զթագաւոր փառաց յաթոռ թագաւորութեան իւրոյ, յայնժամ մեծագոյն *լինէր* պարգևք հոգւոյն տուեալ ի փառաւոր քրիստոսէ աստուծոյ: - 521. Այսպէս պարտ էր յառաջագոյն հօր յայտնի *լինիլ* և ապա՛ որդոյ և հոգւոյն սրբոյ: - 522. Իններորդ՝ այլ և ենթակայ բանից *լինի* օդ: - 523. Այնց է իմանալ, ուր ժողով *լինէր* մի լեզուաւ խօսէր ոք առաքեալ, և ամենայն ոք լսէր իւր ձայնիւն: - 525. Իսկ աստուածաբանն ասէ, ուր պիտոյ էր՝ յամենայն լեզուս խօսիլ կարէին. զի *լիցի* շնորհքն խօսողաց և ո՛չ թէ լսողաց: - 525. Եւ մի նշխար օրհնեմք և *լինի* մարմին քրիստոսի: - 526. Եւ թէ ոք ասիցէ, երևի այպէս ասելդ թէ՝ մի է և բազում. և այս ո՞րպէս *լինի*: - 529. Ասեմք առ այս, եթէ անմարմին իր անկատար ո՛չ *լինի*. զի սոյն բան աւետարանիս նոյն կատարեալ բանն է աստուծոյ որ ի մարմնի է միացեալ. և նախ քան զյաւիտեանս ծնեալ: - 529. Այլ և այսու, զի մեք մկրտութեամբ և հաղորդութեամբն *լինիմք* տաճար աստուծոյ: - 533. և այլ նմանապէս առ այսոքիւք երրորդ եկեղեցի որով կարօ՛ղ են հաւաքել ամենայն տիեզերք երկրի և *լինիլ* միով հաւատովն մի հաւատացեալք որպէս ասացաւ: - 533. Եւ որպէս կողն ադամայ եղև կին. և շինեալ եկեղեցի *լինի* հարսն քրիստոսի: - 534. Եւ ի կարմրանալ երկնից ընդ երեկս և ընդ առաւօտս, զերաշտոց և զանձրևոց ի փորձոյ ուսեալք յառաջագուշակ *լինին*: - 536. Եւ այս *լինի* ըստ չորից եղանակաց: - 536. Իսկ թէ երկոքին ևս իցեն անարժանք, շնորհն ոչինչ է օգուտ. այլ դատապարտութիւն *լինի* երկոցունցն: - 540. Այսպէս *լիցի* ամենայն անհնազանդ կապեալ. վասն որոյ այնպիսին կրկին ունի պատիժ: - 540. Ջորօրինակ՝ նախ *լինի* սարկաւագ, և ապա քահանայ: - 541. Եւ ի նոյն ժամանակս ասի *լեալ* անիծեալ ժողովն քաղկեդոնի: - 544. Այլ որպէս ի մէջ համակարգից քահանայից մինն *լինի* հայր: - 546. Այլ դաւանութիւն նոցա այս է. որպէս զի մի՛ *լիցի* ըստ նոցա աստուած մարդացեալ. կամ մերս բնութիւն ընդ աստուածութեանն միաւորեալ. որպէս ընդարձակապէս ցուցանէ աստուածաբանն կիւրեղ ի գիրս պարապմանց: - 552. Ապա ուրեմն յա՛յտ է յայսցանէ՝ թէ առ մինն իցէ ճշմարիտ հաւատ և օրէնք՝ նա՛ է ճշմարիտ և ո՛չ այլքն. թէպէտ բաժանեալ *լիցի* ի նոցանէ: - 552. Ազգ առ ազգ բաժանեալ *լինի* գաւառաւ և լեզւաւ և կանոնական սահմանաւ որ են աւանդութիւնք և հաւատք եկեղեցւոյ: - 552. **Եւ բաժանումն յաւէտ զքան գաւառաւ և լեզուաւ՝ կանոնական սահմանաւն ասացեալ *լինի*. այսպէս և առ միաբանութիւնս է իմանալ. առաւել միաբանութիւն ասել զորս կանոնական սահմանադրութեամբ է, քան որ գաւառաւ և լեզուաւ**: - 552. **Եւ յայտսիկ միաբանութիւնս որ ըստ կանոնի՝ յաւէտ միաբանութիւն զայս է իմանալ՝ որ ըստ բոլորին օրինադրութեանց սահմանաց կամ ըստ գլխաւորագունիցն *լինիցի*. և ո՛չ մասամբ միով միաբանեալք և բազմօք զանազանեալք. մանաւանդ թէ հակառակեալք և ընդդիմացեալք**: - 552. Չորրորդ՝ հրաման տալ աւագ սարկաւագաց կին առնուլ և քահանայ *լինիլ*: - 553. Եւ այսպէս բազում ունելով իւրաքանչիւր ոք սահմանս առանձին, միայն հայք նախատեալ *լինին* որպէս ո՛չ ունել միաբանութիւն ընդ այլս ի քրիստոնէից. այլ առանձին միայնաբար ընթանալ. և այսու որպէս հակառակ եպերեալ: - 553. Բայց պարտ է այնոցիկ որք ո՛չ գիտեն՝ և կամ թէ կամաւ տգիտանան՝ ցուցանել զմիաբանութիւն ազգիս հայոց առ այլ քրիստոնեայսն. զի գիտացեալ յամօթ *լիցին* յաղթեալք ի ճշմարտութենէն: - 553. Եւ այսպէս *լինի* կատարեալ. մեղք խառնեալ օտարին գաղտնապէս, ընդ մտածութեանն բնաւորապէս: - 558. Նախ ասեմք թէ՝ համաձա՛յն են միմեանց. զի և սա նազրիոս է ասէ. զի տրտմութիւն և ձանձրութիւն մի երևին. զի տրտմութիւն ի պակասութենէ բարւոյն *լինի*, իսկ ձանձրութիւն յաւելուածոյ բարւոյն: - 559. Նա՛խ՝ ըստ չորից տարերց այլ և այլ որակութեանց *լինին* **ը** խորհուրդ մեղաց: - 560. Այսպէս *լինի* **ը**: - 560. Փառասիրութիւն և հպարտութիւն են հոգւոյ և մտաց. որ *լինի* **ը**: - 560. Եւ թէ ցանկայ ստորև հեշտալեաց, և այս *լինի* կրկին. թէ հեշտալին այն է ի պահպանութիւն անհատին, *լինի* որկորստութիւն...: - 561. ...զի անկարգ յօժարի ի կերակուրն. և թէ է ի պահպանութիւն տեսակին, *լինի* բղջախոհութիւն. զի անկարգ յօժարի ի պոռնկութիւն: - 561. Եւ այս *լինի* երրակի ըստ երից մասանց հոգւոյն: - 561. Մեղքն այն է՝ յորժամ ի կրօնս *լինի* ոք և զթէ՛ մեղօք և դարձեալ ապաշխարէ: - 564. Հինգերորդ՝ նման սատանային *լինին* որք ուրանան զպատճառն գոյութեան հոգոց իւրեանց. յիրաւի ապա որպէս սատանայ ո՛չ ունի թողութիւն ի կեանս յայս և ո՛չ ի հանդերձեալն և գործ ունէի նմին: - 566. Եւ զի ո՛չ թողու զմեղս՝ անհաշտ *լինի*. վասն այն մեղքն անջինջ և անթողլի մնայ: - 566. Իններորդ՝ որ ո՛չ խոստովանի կամ թերի և անկատար *լինի*: - 566. Թիւ սոցա առեալ *լինի* այսպէս: - 567. Նաև ի յայն որում թողեալ *լինի*՝ **բ** ինչ

պահանջի. այսինքն ցաւ վասն գործելոցն, և մտադիւրութիւն վասն ոչ գործելոցն...: - 567. Դարձեալ՝ պատրաստութեանն ի թողութիւն պարտի *լինիլ* կրկին. այսինքն ճանաչումն ճշմարտին՝ և սէր բարւոյն: - 567. Ա՛րդ՝ թէպէտ հոգին ո՛չ *լինի* սերեալ ի հօրէն որպէս մարմինն, սակայն սկզբնական մեղքն անցանէ ի հոգւոյն յաղամայ ի հոգիս զհետ եկելոցն միջնորդութեամբ մարմնոյն ցանկութեամբ ծնելոյն: - 567. Դարձեալ՝ մեղքն է խօսք և գործք և ցանկութիւն որ *լինի* ընդ դէմ օրինացն աստուծոյ: - 569. Զի թէպէտ անպատեհ է ասել զբարկութիւնն առ աստուած զի անփոփոխելի քաղցրութիւն է. այլ կամքն որով մեղաւորքն վասն չար գործոցն տանջեալ *լինին* բարկութիւն ասի աստուծոյ: - 569. Ամբարտաւանութիւն է որ բաղձայ զյատուկ բարձրանալն իւր, և անկարգ և անսահման *լինի*: - 569. զի զկերակուրն ի հարկաւոր ժամանակին պարտ է ուտել. այսինքն որ քաղցեալ *լինի*. այլ ո՛չ յամենայն ժամ որ յագեալ *լինի*: - 570. Դարձեալ հաւատովն հաւատալի *լինի*: - 571. Որ անհնազանդ է բանին, որպէս տնկականն. հալելն և աճիլն և այլն. և սոքա ոչ կարեն *լինիլ* ենթակայ առաքինութեանց: - 572. Իսկ երկրորդ սեռն հնազանդ բանին՝ ցասումն և ցանկութիւնն. և սոքա ո՛չ կարեն *լինիլ* ենթակայ իմանալի առաքինութեանց: - 572. Զի թողութիւն մեղաց որ է՛ կենդանութիւն հոգւոյ՝ աստուածային զօրութեամբն *լինի*: - 573. Եւ յայյցանէ յայտ, զի յետ յարութեանն ի վերինն գաւառ ոչ գոյ յոյս. զի է՛ անդ երանութիւն, որ է ստացումն ամենայն բարեաց. բոլորն համանգամայն և կատարեալ. և ոչ ինչ է ապառնի յոր յուսացեալ *լինի*: - 574. Երբեմն նշանակէ՛ զբոլորութիւնն. որպէս ասէ՝ «աստուած սէր է». և այս առաւել *լինի* անձնականապէս և էականապէս: - 575. Երբեմն առեալ *լինի* վասն եռանդեան սիրոյն...: - 575. Ութերորդ՝ *լինի* ցաւակից նմա ի ժամանակի նեղութեան: - 575. Չորեքտասաներորդ՝ երկնչի անհաճոյ *լինիլ*: - 575. Երրորդ՝ յորժամ սիրեմք պարտական առնեմք զայլս. և յորժամ սիրիմք պարտական *լինիմք* այլոց: - 576. Ա՛րդ՝ մէջս այս իմացեալ *լինի* ի մէջ աւելորդութեան և նուազութեան: - 578. Վրէժխնդրութիւն է ջատագով *լինիլ*. որով բռնութիւն և անիրաւութիւն և ամենայն վնասակար ի բաց մերժի: - 579. Ճշմարտութիւն է որ առանց փոփոխման ասին այնք որ են, կամ *լինին*, կամ լինելո՛ց են: - 579. Նախ խոհեմութիւն սրտին. և այս ի կարգաւորել զներկայն, ի միտ ածել զանցեալսն, և նախատես *լինիլ* ապագային...: - 580. Եւ այսպիսիքս կոչին ծառայականք. զի ի հարկէ խառնուածոյ մարմնոյն *լինին* ողջախոհ կամ արի և այլն: - 581. Եւ գիտեն զպատճառն թէ վասն է՞ր է ողջախոհ. այսինքն զի յանառակ կենաց ժլատութիւնք *լինին*. և նա ի հարկէ արի գոյ զախտն ստորադասելով. այնպիսին և խոհեմ գոյ գիտելով թէ վասն մարմնական հեշտախտութեանց *լինի* անիրաւութիւն: - 582. **Իմաստութիւն է որով ճանաչեմք զբարութիւնն աստուծոյ. որ տուեալ *լինի* ընդ դէմ յիմարութեան:** - 582. Եւ այս տուեալ *լինի* յաստուծոյ ընդ դէմ երկիւղին որով նմանին քրիստոսի. զի ո՛չ երկնչէր ի բնական մահուանէն. որ ասէր «հոգիս յօժար է բայց մարմինս տկար»: - 582. Որ տուեալ *լինի* մարդոյ ընդ դէմ ամբարտաւանութեան: - 582. Զի արդարութեամբն անընդմիջաբար միաւորիմք ընդ աստուծոյ. որ ո՛չ *լինի* այլ առաքինութեամբք: - 584. Ա՛րդ՝ առեալ *լինի* աստ սրբութիւն սրտին ո՛չ վասն առաքինութեան, այլ վասն որպիսութեան իմն մաքրեալ հոգւոյն: - 585. Նա՛խ՝ զի նո՛յն վարձն խոստացեալ *լինի* և նմա. այսինքն արքայութիւնն երկնից: - 586. Երրորդ թէ դասակից հրեշտակաց *լինին*: - 586. Որ և ըստ այսմ կերպիս ո՛չ *լինի* տուեալ շնորհք հոգւոյն ի մկրտողէն առ մկրտեալն...: - 588. զի պարգևք հոգւոյն ո՛չ արհամարհողաց և չկամողացն *լինի* տուեալ. այլ հաւատով խնդրողացն...: - 588. Այլ զայն ասացեալ յառաջն զձև բանիցն. որ և արժանաւորապէս տուեալ *լինի* շնորհք հոգւոյն: - 588. Իսկ լուանալն պարտ է *լինիլ* ի մարմինն բոլոր: - 588. Դարձեալ գիտելի է, զի աստ ասեն հերձուածօղ ազգն Ֆռանկաց թէ՝ թէպէտ մկրտութիւնն գործ քահանայի է, բայց ի հարկաւոր ժամանակն թէ քահանայ ո՛չ *լինի* ամենայն ոք որ գիտէ զձև մկրտութեան՝ կարէ մկրտել: - 588. Եւ թէ այր մարդ ոչ լինի և տղայն մերձ ի մեռանիլ *լինի*, կինն կարէ՛ մկրտել թէ գիտէ զձև բանին զոր քրիստոս ուսոյց «յանուն Յօր և Որդւոյ և Յոգւոյն սրբոյ». ցանէ՛ զջուրն և ասէ՝ մկրտեալ *լինի*: - 588-589. Երրորդ, զի թէ կայր հնար որ ի ձեռն կնոջն տուեալ *լինէր* շնորհք, աստուածածին կոյսն մարիամ ընդէ՛ր ոչ եղև մերձ մկրտութեան որդւոյն իւրոյ ի յորդանան: - 589. ...և ապա՛ էջ հոգին ի մկրտեալն նորա. զիա՞րդ ի ձեռն կնոջ *լինի* տուեալ շնորհք հոգւոյն լուացմամբ ջրոյն: - 589. զնոյն և ամենայն հեթանոսք առնեն. իսկ թէ ի հեթանոսս այսպիսի պարկեշտութիւն պարտ էր առնել, քանի՞ ևս առաւել յեկեղեցիս պարտ է *լինիլ*. որ է ճշմարիտ կարգաւորութիւն և սրբութեան օրէնք: - 589. ...բայց թէ ազատեալ *լիցի* տն կամօք. որպէս նեսիմոնս այն. իսկ թէ զայր որ ընդ ծառայութեամբ է՝ ո՛չ հրամայեցին հայրապետքն սուրբք գալ ի յաստիճան եկեղեցւոյ...: - 589. Այլ թէ արիոսեան *լիցի* կամ մակեդոնեան կամ նեստորական՝ մկրտեսցի: - 590. Այլ կնքահայր ո՛չ է պարտ առնել զայլազգին. զի ո՛չ ունի զհաւատն սուրբ, և ո՛չ է հրաժարեալ ի

սատանայէ. վասն որոյ ո՛չ կարէ լեզու *լինիլ* տղային կամ երաշխաւոր...: - 591. Կին մարդ կարէ՞ կնքահայր *լինիլ* թէ ոչ: - 591. Որոյ պատճառէ, զի կին երաշխաւոր և վկայ ո՛չ կարէ *լինիլ*, վասն որոյ և ո՛չ կնքահայր կարէ *լինիլ*: - 591. Եւ դարձեալ՝ կանանց ազգ ո՛չ կարէ քահանայագործել. և ո՛չ կնքահայր *լինիլ*: - 591. Որդի քրիստոնէին զիա՞րդ *լինի* մեղաւոր յորժամ սրբեալ է հայրն մկրտութեամբ: - 592. Վասն զի յանմաքուր սերմանէ յղացեալ *լինի* զաւակն. զի «ո՞վ կարէ առնել սուրբ զյղացեալն յանսուրբ սերմանէ» ասէ: - 592. Թէ մեղք հօրն ի մկրտութեանն թողեալ *լինի*, վասն էր մկրտին որք ի նոցանէ ծնանին: - 592. Զոր օրինակ զանգուած ինչ թունիւք ապականեալ *լինի*. ամենայն հաց ի նմանէ նիւթեալք մահաբերք են: - 592. Թէ մեղքն ի մահն քրիստոսի թողեալ *լինի*, ընդէ՞ր մկրտիմք մեք: - 592. **Մահուամբն քրիստոսի լուծան մեղք. բայց մեք ի հաւատ մահուն քրիստոսի մկրտիմք. զի տնկակից *լիցուք* մահու նորա**: - 592. Այլ թէ ծնօղք որդւոց՝ կամ որդիք ծնողաց մեղացն կամակիցք և համախոհք *լինին* ի մեղս չա՛րք են ընդ նոսին...: - 593. Դրոշմն է հաստատութեան խորհուրդ. որ տուեալ *լինի* առ ի զօրացնել և քաջացնել զմարդն: - 593. Որ տուեալ *լինի* ի մկրտութիւնն հոգի սուրբ որով մեղքն քաւեալ *լինի*: - 593. Եւ սպասաւոր այսմ խորհրդոյ միայն քահանայն *լինի*: - 594. Ասեմք թէ **դ**. զի թէ մինն պակաս *լինի*, խորհուրդն ո՛չ կատարի: - 597. Չորրորդ՝ ի յօրինակն մի հաց և մի գառն խորովեալ *լինէր*. որ ընդ մասին գինւոյ դնէին յերեսաց սեղանն: - 597. Ո՞րպէս *լինի* մարմին և արիւն քրիստոսի: - 597. ...զի թէ յայտնի կերպարանօք *լինէր* միս և արիւն, ո՛չ ոք իշխէր մերձենալ: - 597. **Վասն որոյ ճաշակեմք զմարմինն և զարիւնն աստուծոյ և ո՛չ մարդոյ. և ճաշակելով *լինիմք* աստուած ըստ կարողութեան և ո՛չ թէ *լինիմք* մարդ:** - 598. Ապա դուք բարւոք առնէք չտալ հաղորդ ժողովրդեանն զի մի՛ յուդա *լիցին*: - 598. Զի թէ յօրինեալ հացէն այլոցն ամենեցուն ցամա՛ք էր տուեալ և նորա թաց, պատճառ *լինէր* մատնութեանն յուդայի. և յիրաւի: - 599. Դարձեալ՝ թէ դու հաւատաս զարիւնն ի մարմինն կապեալ, մի՛ հաներ զտեսակ արեանն ի բեմն. այլ նշխար միայն օրհնեա և *լիցի* մարմին և արիւն քրիստոսի: - 600. ...ահա՛ ես յայտնի զմանկունս ո՛չ հաղորդեն մինչև *լիցի* **ԲԺ**ան ամեայ...: - 600. ...և պատժէ զինքն վասն չարին զոր արարեալ *լինի*: - 601. Եւ պա՛րտ է որ ապաշխարանքն *լինի* առ ոտս քահանային: - 601. Իսկ թէ աշխարհական *լինի*. հայի քահանայն թէ խոստովանօղն իմաստուն մարդ *լինի* առանց բարի գործոց: - 601. Զամենայն ճշմարտութեամբ հարցանէ քահանայն. և այնպէս որ մի՛ *լիցի* ի հարցանելն մեղք ուսուցանել ժողովրդեանն: - 601. Այժմ պատասխանեսցուք նախ՝ եթէ խոստովանութեամբն թողութիւն *լինի* ամենայն մեղաց...: - 602. Երկրորդ՝ թէ տգէտ *լիցի* քահանայն և ո՛չ կարէր ընտրել զծանրութիւն մեղացն և զանազանել: - 603. Վերջին օծումն է խորհուրդ եկեղեցւոյ. որ տուեալ *լինի* հիւանդաց ի հոգէվարի օրն. յաչքն, յականջն, ի բերանն, ի ձեռքն, ի կուշտն, յոտից ներբանքն: - 604. Իսկ թէ զերծանի ի մահուանէ, փութով առողջութեան պատճառ *լինի*. - 604. Վասն որոյ հայրապետք եկեղեցւոյ լա՛ւ համարեցան զվայելչականն բառնալ որ ո՛չ ի *լինիլն* յաւելուած առնէ, - 604. Ի ժամ մկրտութեանն քրիստոս եցոյց զքրիստոնէութեան խորհուրդն. զի մեք մկրտութեամբն *լինիմք* քրիստոնեայք: - 606. Հինգերորդ դասք՝ Քահանայք. որք ի քաղաքի *լինին*, և որք ի վանորայս, և ի գեօղս երիցունք: - 608. Ապա թէ և զապաշխարօղքն ի թիւ կալցես, Կաթողիկոսն *լինի* **Ժ**երորդ. որպէս աստուած **Ժ**երորդ է ի վերայ **Թ** դասուց հրեշտակաց: - 608. Պսակն է խորհուրդ մեծ. որով օրհնութիւնն աստուծոյ կատարեալ *լինի*...: - 609. Եւ այս աճման սկիզբն պսակն է. որ միանայ հարսն ընդ փեսային. և *լինի* ըստ սահմանադրութեանն աստուծոյ ծննդագործութիւն: - 609. Որով *լինի* պսակս այս դաշն և կապ ի մէջ առն և կնոջն. որով *լինի* անքակ միութիւն: - 609. Եւ այս միութիւնս *լինի* ի ձեռն պսակին: - 609. Եւ այս *լինի* ի ձեռն պսակին որ տուեալ *լինի* ի ձեռն խորհրդոյ: - 609. Զի յայնմ հետէ հարսն փեսային *լինի* նշանեալ, և փեսայն հարսինն է՛ յատկացեալ: - 609-610. Այլ ո՛չ է պարտ բաժանել զպսակն զայն որ օրհնօք *լինի* պսակեալ...: - 610. Զի հայրն և որդին և թոռն որ է՛ **գ**. և թոռին թոռն որ է՛ **դ**. որ *լինի* է, և եզր արենակցութեան: - 611. Եւ սոքա *լինին* է ազգ ըստ մեծին ներսէսի: - 611. Եւ առաջին ծնօղն ուստի յառաջ եկին **դ** ծնունդքն. և **ե** երորդն որ *լինի* խնամութիւն. *լինի* այս **զ** ազգ: - 611. Զի օտար ազգք՝ միջնորդութեամբ փեսային և հարսին որ են մի մարմին, *լինին* և նոքա մի ազգ: - 611. Եւ որպէս ի մէջ արենազգացն ո՛չ *լինի* խնամութիւն մինչև ի չորրորդ ծնունդն: - 611. Նոյնպէս և ի մէջ խնամոցն ո՛չ *լինի* այլ խնամութիւն մինչ ի դ ազգն: - 611. եթէ ի հոգեւոր ազգն ո՛չ *լինի* խնամութիւն մինչ ի **գ** ծնունդն այսպէս: - 611. Զի կնքահայրն և սանամայրն ծնունդ մի. և նոցա զաւակն **բ**. և նոցա թոռն **գ**. և չորսն որ է՛ թոռին թոռն՝ *լինին* խնամիք: - 611. Իսկ որդէգիրն որ բանիւ և կամօք *լինի*, ո՛չ *լինին* խնամիք մինչ ի կրկին ծնունդն. - 612. Իսկ օրինաց ազգն որ են խնամիքն, և բնականն որ են մարմնականքն, ո՛չ *լինին* խնամիք մինչ ի **դ** ծնունդն: - 612. Եւ աստ վճարեցաւ արիւնն

և ազգն. յետ նոցա ի **ե**երորդ ծնունդն խնամութիւն *լինի*: - 612. Զի և նա՛ ևս մարմնոյ և արեան ազգակից *լինի*: - 612. Վասն որոյ յօտար ազգէ *լինին* խնամիք. և յօտարէն հոգևոր որդիք: - 612. Վեցերորդ, զի և առաջին ծնօղքն և հարք թէպէտ աւելի կին առնուին վասն զաւակաց, այլ հարսանիսն կրկնեալ ո՛չ ընթերցեալ *լինի*: - 612. Ութերորդ, սմա անուն կոչի եկեղեցի. այսինքն զոր կամիս *լիցի*. և դուստր սիօնի: - 614. և ապա *լինի* եկեղեցի և ժողովուրդ քրիստոսի. որպէս ասացաւ ի վերոյ **լա** գլուխն, **գ** համարն: - 614. Ութերորդ՝ սրբեմք զեկեղեցիս, զի *լիցի* սրբութիւն սրբոց. զի որք մերձեցին ի սա՛ սրբեցին: - 615. Իններորդ սրբեմք, զի բնակելոցս ի սմա և պաշտօնէիցս պա՛րտ է սուրբ *լինի* զի մի՛ պղծեսցեն զսրբութիւնսն: - 615. Եւ *լինիլ* ի յառաջին սրբութեանն տաճար և բնակարան հոգւոյն աստուծոյ: - 615. Երկրորդ, զի **է** է խորհուրդ եկեղեցոյ. և **է** արփեան է շնորհք հոգւոյն. և մի կատարմունքն ի մեզ, որ *լինի* **ը**: - 616. Երկրորդ՝ ի լեառն սինա թէ անասուն մերձենայր քարկոծ *լինէր*: - 617. Հինգերորդ զգուշանամք, զի մի՛ ոչխարանոց *լիցի* եկեղեցի և գոմ: - 617. ...և ծխատեսակ հիւթն կսկծօղ վերանայ ի գլուխն և թափի՛ ընդ աչսն և *լինի* արտօսր: - 619. Եւ ի հիւթոյն յայնմանէ ելեալ ի գլուխն *լինի* արտօսր քաղցր վասն քաղցրութեան լերդին: - 619. ...և հիւթն ելեալ ի գլուխն *լինի* արտասուքն դառն վասն լեղւոյն: - 620. ...այսինքն մին ի մարմինն. **բ** ի միտքն. **գ** ի կամքն. յորժամ սոքա պատրաստին, ապա՛ աղօթքն ընդունելի *լինի* աստուծոյ: - 620. որ *լինի* **թ** անգամ աղօթք ըստ **թ** դասուց հրեշտակաց: - 621. Եւ ա՛յլ խորհուրդ. **գ** առանձնական աղօթքն, և **թ** հասարակն, որ *լինի* ամենայնն երկոտասան անգամ աղօթք: - 623. Զի տիւ և գիշերն է՛ **իդ** ժամ. *լինի* ապա ընդ **բ** ժամն մի անգամ աղօթք: - 623. ...վասն որոյ մեզ լեզու *լինի* և ի դէմս մեր գոհանայ զաստուծոյ ըստ իւրաքանչիւր ժամու. այսինքն յառաւօտն, ի հասարակ օրն, և յերեկոյն. զի գոհացումն է և ո՛չ աղօթք: - 626. Այլ զի և մեք նոցին բաղձասցուք և նոցա մասնակից *լիցուք* և զնոսա բարեխօս կալցուք և զնոսա՛ օրինակ դիցուք...: - 628. Եւ **գ** կրկնելով *լինի* **թ**. ըստ **թ** դասուց հրեշտակաց: - 632. Երկրորդ՝ զի պատարագն է դէմ յանդիման *լինի* քրիստոսի. և ո՛չ եմք կարօտ բարեխօսի: - 634. Իսկ և **դ** կողմունք նոցա որ *լինի* **ը**: - 639. Որ *լինի* **ժ** ըստ **ժ** մասանց արարածոց: - 639. Յորժամ թիւն առաջին *լինի* որ է Ֆարտ...: - 641. Եւ յորժամ թիւն երկրորդ *լինի* որ է՛ ջուխտ...: - 641. Զի մեծ զատկի կիրակէն առաջի ձայն *լիցի*. որ զյարութեանն ունի խորհուրդ: - 641. Դարձեալ, նշանակէ զժողովուրդն աստուծոյ. յորոց ունկն ընթերցեալ *լինին* միշտ բանք աստուածայինք. հնգիւք զգայութեամբք հոգւոյ և մարմնոյ առ միմեանս յեռեալք: - 646. Հինգերորդ, որպէս յետ զ աւուր *լինի* շաբաթ և հանգիստ...: - 648. Երկոքին ճրագալոյցքն. որ *լինի* **ը**: - 649. ...որ *լինի* **իզ** շաբաթ պահք ի տարին: - 650. ...որ *լինի* յիսնեակ ըստ առաքելական կանոնին: - 651. Եւ այլ ևս, յորժամ զշաբաթ և զկիրակէ արտաքոյ թուեմք որ պատարագ մատչի, **ե** օր առաջաւորն ըստ աղուհացիցն համարեալ՝ *լինի* **խ** օր: - 651. Եւ ո՛չ միայն լուծանեն զսկիզբն մեծի պահոցն, այլ և զամենայն չորեքշաբաթս որ յառաքելո՛ցն է կանոնեալ, լուծանեն ի բոլոր տարին, և *լինին* ընդ անիծիւք նոցին: - 652. ...որովք *լինիմք* տաղաւար և բնակարան աստուծոյ: - 653. Հինգերորդ, ըստ անուանն. զչորեքշաբաթն պահեմք, զի ի չորիցս չարաց պահպանեալ *լիցուք*. - 653. ...և վասն ներգործականին զուրբաթն. որով սրբասէր *լեալ* հասցուք առ ճշմարիտն և առ բարին ի ձեռն աստուծոյ: - 654. ...զի թէ աղտեղութիւն ինչ *լինի* խառնեալ արտաքուստ ի կալ կամ ի հնձան, սրբեսցին խղճմտանք մեր: - 654. ...զի պարկեշտութեամբ *լիցի* կերակուրն...: - 655. ...և միշտ անպարապ *լիցին* աղօթից: - 655. ...և դարձեալ հատանեն ի ձեռս իւրեանց որ *լինի* խաչ: - 655. Երրորդ, զի այսպէս հաղորդ *լինիմք* վերին սեղանոյն որ է արքայութիւնն երկնից: - 655. զի մի՛ *լիցի* այն ի մեղս կամ ի մահ: - 656. Նա՛խ՝ զի բաժինն աստուծոյ ընտիրն *լիցի* և մի՛ անարգն: - 657. Երկրորդ, զի հաճո՛յ *լիցի* որպէս աբելին և մի՛ որպէս կայենին: - 657. Իններորդ հարցմանս բաւական *լիցի* ի Փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ Ամէն: - 659. Երեսունգ, Ո՞ւր *լիցի* դատաստանն: - 661. Եւ թէ անտի փոխէր յերկիր, *լինէր* երկին փոփոխական, և երկիր անփոփոխ: - 662. Եւ թէ յայսմանէ ևս փոխէր, *լինէր* ո՛չ ոքն անփոփոխ: - 662. Զի մի՛ դիւրաւ գտեալ՝ դիւրաւ արհամարհելի *լիցի*: - 663. Այս փոքրիշատէ պատճառ իմաստից ձեր *լիցի*...: - 663. Որ ամենեքեան *լինին* է փոփոխմունք կենցաղական. - 663. Երկրորդ, թէ չար մարդ *լինի*, տայ աստուած զմեծութիւնն՝ - 664. *լինի* թէ այն իրօքն ի յաստուած դառնայ - 664. Երրորդ, ի հանդիպելոյ *լինի*: - 664. Եւ *լինի* այս ևս վասն չորից պատճառաց: - 664. Չորրորդ, որոյ ամէն գործքն բարի *լինի* և մին մեղք է գործեալ, - 664. և այն մին մեղքն վճարի և այն կենացն սուրբ և արժանաւոր ժառանգորդ *լինի*: - 664. Եւ *լինի* հիւանդութիւն ի չորից իմն պատճառաց: - 665. Եւ զի մի՛ մարդիկ թիւրեսցին արտաքոյ բնութեանս *լեալ*: - 665. յայնժամ *լինի* բժշկութիւն հոգւոյ և մարմնոյ յաստուծոյ և ո՛չ ի դեղոց: - 665. և ժամանեալ ի կէտն՝ լցեալ *լինի* բոլորն: - 666. Եւ յորժամ չարութեամբ հոգին նուազի, մարմինն զօրանայ և *լինի* մարդն շնչաւոր և

անբան...: - 668. Յերկար ոգէվարք *լինի* յերից պատճառաց: - 668. Եւ այս *լինի* բարեաց և չարաց: - 668. Զի չորք իրք դժուարին է. որ առանց կամաց մեր *լինին*: - 668. Եւ զի ո՛չ գիտեմք զոսա՞ պա՛րտ է զգուշութեամբ *լինիլ*: - 668. Նմանապէս և յանկարծակամահ *լինի*, կամ ի խստութենէ ցաւոյն...: - 668. Ապա ուրեմն յա՛յնմ աւուր *լինի* հատուցումն արդարոց և մեղաւորաց...: - 670. Հինգերորդ՝ փափագիմք մասնակից նորա *լինիլ* սրբութեան և փառաց: - 673. Վեցերորդ՝ ի միմեանս յանձին *լինիմք*. մեք ի նա՛ և նա՛ ի մեզ...: - 673. Իսկ պաշտօնք և ողորմութիւնք և պատարագք *լինին* նոցա առիթ պսակաց: - 675. Երկրորդ, զի ննջեցեալն եղբա՛յր է մեր և ունի բազում պատերազմ, օգնական *լինիմք* նմա: - 676. Չորրորդ, զի մի՛ *լիցին* փողոցք և տունք մեր գերեզմանատուն մեռելոց...: - 677. Ասեմք թէ ո՛չ. այլ առաւել վտա՛նգ է նոցա. զի ի բազում անգամ ի ձեռս դիւաց արտաքս ընկեցեալ *լինին* մարմինք նոցա: - 678. ...այսպէս և քար տապանիս մեր *լիցի*. նշանակէ՛ զանապական յարութիւնն. որ վիմածին *լինիմք* և առանց ապականութեան որպէս քրիստոս. և ո՛չ հողածին ապականացու որպէս զառաջին ադամն: - 679. Նաև երիւք *լինի* թողութիւն մեղաց. այսինքն զղջմամբ խոստովանութեամբ և ապաշխարութեամբ. որ *լինի* մտօք բանիւ և գործով: - 681. Չորրորդ՝ ի մարմնաւորս **գ** օր *լինի* հարսանիք. - 681. Եօթներորդ՝ **գ** օրս այս նշանակեցաւ յերիս աւուրսն որ նախ քան *զլինիլն* լուսաւորաց...: - 681. Եւ մկրտութեանն շնորհք և դաւանութիւնն սուրբ՝ հովանի և լուսատու *լինի* հոգւոյն: - 682. Նա՛խ՝ ի ժամանակս. զի **գ**, և **է**, և ամիսն, և տարին՝ *լինի* **դ**. և **գ** օրն նախկին, որ է՛ եօթն: - 683. Արդարքն վասն իւրեանց սիրելեացն միշտ աղօթեն զի ազատեսցին ի փործանաց և ուղղեսցին ի մոլորութեանց և ընկեր փառաց նոցա *լինիցին*: - 685. Եւ այլք ասեն ի դրախտին *լինիլ* զկայանս հոգւոց արդարոց և մեղաւորաց մինչ ի կատարած աշխարհի: - 686. Հինգերորդ, ասէ աստուածաբանն գրիգոր՝ եթէ հաւանիմ իմաստնոյն բանի՝ թէ հոգի բարի և աստուածասէր յորժամ ի մարմնոյն արձակի, կայ և մնայ նմա բարին որ *լինի*: - 691. ...այսինքն զի վերստին գալն քրիստոսի *լինի*, և ապա սրբոցն տանիլ առ ինքն: - 692. Ապա ուրեմն ի գալ փեսային *լինի* պսակ և հարսանիսս այս հոգևորապէս: - 693. Այլ յորժամ հոգին միաւորեսցի ընդ մարմնի և յերկուցն *լինիցի* անձն, յայնժամ կարէ՛ ունել ներգործութեամբ զփառս կամ զտանջանս: - 694. Նաև ո՛չ դատաստան. զի ո՞ւմ *լիցի* դատաստան. զի ամենեցուն վճարեալ է: - 694. Ասեմք եթէ՝ մտանելն առ աստուած այն է՝ որ հեռանայ ի չարութեանց և *լինի* ի բարութեան և ո՛չ փոփոխի ի չար, աստուծոյ պահելովն. - 695. Զի ո՛չ կարեմք հոգւով երանի *լինիլ* եթէ ոչ մարմնով երանելի *լիցուք*: - 695. Երրորդ, զի ընդունայն *լինին* աղօթք և տուրք և այլ օժանդակութիւնք եկեղեցւոյ՝ յորժամ ինքեանք քաւեսցեն: - 698. Եւ այն զի պատճառ մեղաց առաւել մարմինն՝ քան թէ հոգին *լինի*: - 699. Ա՛րդ՝ ի քաւարանն ոչ է ժամանակ. զի ժամանակն յարեգակնէ՛ և ի լուսնէ՛ *լինի*...: - 700. Ասեմք նախ՝ եթէ մարգարէն դաւիթ վասն բոլոր աշխարհի ասէ որ ջրով և հրով անցանի. և ապա հանգիստ յաւիտենական *լինի*...: - 701. Եւ սոքա պարտ է զի *լիցին* հաւատով: - 702. ...և ոսկեբերանն զմահացուն *լինիլ* ասէ փայտ խոտ և եղէգն. և նիւթ յաւիտենից այրելոյն: - 702. Զիա՞րդ վախճան ածեն տանջանաց ունայնախոհքն. թէրևս կարծելով թէ ի հուրն մաքրեսցին. զոր մի՛ *լիցի* աշակերտաց ճշմարտութեանն խորհիլ: - 703. Եւ յետ սակաւուց ի նոյն գլուխն ասէ, թէ ո՛չ զգայապէս *լինի* տեսիլ հրեշտակի...: - 703. Եւ զոր ինչ *լինի* ի կատարածի անդ ցուցանեն: - 703. Նմանապէս այն որ ասէ եղբօր իւրում մօրոս, պարտաւոր *լիցի* աստի դատաստանի և գեհենի խղճի մտացն: - 704. Նեռն ուստի՞ *լինի*: - 706. Թովմաս ասէ, կին յեգիպտոսէ ի գալ *լինի*. և անդ ուր կինն դովտայ էր ննջէ: - 706. Եւ *լինիցի* նեռն բղջախոհ ի ցանկութիւնս կանանց...: - 707. Եւ *լինիցի* յանդուգն. զի ո՛չ համարի պատժիլ ի յաստուծոյ...: - 707. Այլ և *լինի* հայհոյիչ. զի խօսեսցի բան ընդ դէմ բարձրելոյն: - 707. Եւ որպէս նեռն *լինիցի* անողորմ քան զամենայն հալածիչս յառաջագոյն. - 708. ...նոյնպէս և սուրբք ժամանակին այնորիկ *լինիցին* զօրեղագոյն քան զամենայն յառաջագոյն մարտիրոսսն: - 708. Այլք ասեն թէ՝ գօզաւ և մագօզաւ իմացեալ *լինին* զօրք նեռինն...: - 708. Բայց ի կատարածի փոքրիկ *լինին* հասակք մարդկան քան զմերս. որպէս մերս քան զառաջնոցն: - 708. Որ և յետ այնորիկ սպանցին ի նեռնէն յէմ. և անկեալ *լիցին* մարմինք նոցա ի հրապարակս զերիս տիւս և զերիս գիշերս: - 709. Եւ յայս քան միջոցս *լինի* հալածումն եկեղեցոյ: - 709. ...յորժամ գայ աստուած ի մէջ աստուածացելոցն և *լինի* ամենայն և յամենայնի աստուած: - 711. Եւ թէ որո՞ց ոմանց *լիցի* ոսկեղէն պսակն...: - 712. ապա պիտոյ է և ա՛յլ կեանս զի հատուսցի բարեացն բարի և չարացն չար. և այս ո՛չ *լինի* եթէ ոչ իցէ յարութիւն: - 715. Այլ արդ՝ յանմահութենէ հոգւոյն պա՛րտ է զի *լինիցի* և մարմինն անմահապէս շարժեալ ի նմանէ ...: - 715. ...և այս ո՛չ *լինի* եթէ ոչ է յարութիւն մարմնոյ: - 715. Եւ ի նոյն կէտ լրմանն որ է՛ վախճան ժամանակի և սկիզբն յաւիտենի՝ *լինի* վերառութիւն համայնից մարդկան որպէս գրէ

առաքեալն կորնթացւոց. - 716. Հինգերորդ, զի մեծ ուրախութիւն է և տօն յորժամ համանգամայն ամենայն մարդկան յական թօթափելն *լիցի* յարութիւն, քան յայլ և այլ ժամանակս...: - 717. Առաքեալն պօղոս ո՛չ զայն ասէ թէ յապաղելով *լինի* յարութիւնն, այլ զկարգն ցուցանէ ոչ ժամանել ննջեցելոցն: - 717. ...այլ մեռանին և իսկոյն *լինի* յարութիւն նոցա. յորում ո՛չ մարմինքն ի յերկիր անկանին և ո՛չ լուծանին: - 717. Ապա թէ կերակուրքս այսոքիկ յառնեն ի մարդն, *լինի* մարդոյ մարմինն կարի անհեթեթ: - 718. Զի թէ սկզբնական նիւթն միայն յառնէ, մարմին մարդոյ ամենևին փոքրիկ և անկատար *լինի*: - 718. Գիտելի՛ է, զի ոմանք հերձուածօղք մոլորեցան վասն յարութեան մեռելոց և ասացին թէ մարմինն ո՛չ բաղկանայ ի չորից տարերց. այլ *լինի* պարզ: - 720. Այլ բանն պօղոսի ո՛չ է այսպէս թէ մարմինն էութեամբ հոգի *լինի*. այլ նման հոգւոյ. զի անմահ *լինի* որպէս հոգի և անկարօտ կերակրոյ: - 720. Եւ դարձեալ ոմանք ասացին թէ՝ ի յարութեանն մարմինք մարդկան օդային *լինին* կամ հողմային. զի երբեմն ի գրոց հողմ և օդ հոգի կոչի: - 720. Եւ այլք ոմանք ասացին թէ՝ մարմինք մարդկան ո՛չ *լինին* երկրային, այլ երկնային...: - 720. Եւ զարդարեալ *լինի* է զարդուք. այսինքն գ հոգւոյն և դ մարմնոյն որպէս ասեն վարդապետք: - 721. Առաջին պակասութիւն է հոգւոյն իմացականին խաւարն և տգիտութիւնն. իսկ ի յարութեանն բառնի այս ի հոգւոյն և *լինի* լոյս պայծառ՝ և գիտութիւն աստուածային տեսութեանն...: - 722. ...և այս բառնի ի հոգւոյն և *լինի* ամրութիւն և հաստատութիւն. զի զաստուած հաստատապէս ըմբռնեմք և բնաւ ո՛չ բաժանիմք ի նմանէ և ոչ մոռանամք: - 722. Երրորդ պակասութիւն տրտմութիւնն է ի հոգին. զի բազում ինչ խնդրէ և ո՛չ կարէ առնուլ. և բազում ինչ ոչ խնդրէ և *լինի* նմա. - 722. Բառնի այս և *լինի* թեթև երագ և արի յամենայն բարեգործութիւնս: - 722. Չորրորդ պակասութիւն է՝ զի այժմ է՛ մարմին մեր թանձր և կոպիտ. այլ յայնժամ բառնի այս ի մարմնոյ և *լինի* անօսր և թափանցիկ. զոր ոչ պարիսպ կամ բանտ ըմբռնել կարիցէ: - 722. Վասն այն հոգիք մեղաւորաց *լինին* ի խաւարն անգիտութեան. և ի տրտմութիւն յաւիտենական. և որոշեալք յաստուծոյ: - 723. Եւ մարմինք նոցա *լինին* առաւել թանձր և ծանր և գարշելիք որպէս աստ: - 723. Եւ յայնժամ ո՛չ *լինի* մեղք. վասն որոյ և ո՛չ մահ. - 724. Եւ որպէս հոգին ունի զզօրութիւն իւր անպակաս. նոյնպէս և անդամք մարմնոյն պարտ է *լինիլ* անպակաս զի իցէ կատարեալ մարդ: - 725. Եւ այսպէս համահասակ թուով ժամանակի և կատարելութեամբն *լինին*: - 726. Այլ համահասակ քանակաւ ո՛չ. զի աստ ոմն մեծ *լինի* և ոմն փոքր ի ջերմութենէն որ անհաւասա՛ր է ի նոսա. նոյնպէս և անդ: - 726. Երրորդ պատճառ, ասեն իմաստունքն թէ ծնունդք կենդանեաց և բուսոց *լինին* ի շարժմանէ երկնային մարմնոց. իսկ ի կատարածի խափանի շարժումն նոցա. վասն այն անբան կենդանիք և տունկք խափանին: - 727. Եւ ըստ ոմանց կարծեաց զի տեղիք *լիցին* երեսնաւոր արդարոցն. որպէս ցուցանելոց եմք յառաջիկայդ: - 727. Եւ ջուրքն այնպէս պարզ *լինին* որպէս զպլօր: - 728. ...պակասին սոքա և ժողովին ի ներքոյ երկրի և *լինին* տանջանարանք մեղաւորաց որպէս ասէ սուրբն բասիլիոս: - 728. Չորրորդ ի պնդութենէն թափանցիկ *լինի*. այսպէս և երկիր իբրև զապակի: - 728. Չորրորդ՝ զի յանկարծակի *լինի* և ի համառօտ ժամն մահ մարդոյ և կատարած աշխարհի: - 730. և Դարձեալ, զի յարևելս բազմեալ դատաւորն. և աջակողմեանքն *լինին* ի վերայ օդոյ ի կողմն հիւսիսոյ. և ձախակողմեանքն վայր ի յերկրի ի կողմն հարաւոյ. - 731. Իսկ ի կատարածի ցրտացեալ *լինին* մարդիկ ի սիրոյն աստուծոյ իբր ծերացեալ աշխարհի. վասն այն ջերմ հրով պատժեսցին: - 731. Երկրորդ՝ զի հուրն կրկին ունի զօրութիւն. այսինքն զլոյսն և զայրելն. և կրկին *լինին* մարդիկ. այսինքն արդարք և մեղաւորք...: - 731. Զի՞նչ *լինին* բազմութիւնք նշանաց խաչին: - 732. Արդ նա՛ որ զամենայն գերեզման կնքեալ պահէ, զեկեղեցիս օրհնէ՛ և հաստատէ՛ և ամենեցուն զօրաւիգն է ի փորձութիւնս, կարօ՛ղ է անապական *լինիլ*. զի աստուածային է նշան: - 733. Եօթներորդ՝ զի սողոմոն ասէ «օրհնեալ է փայտն որով *լինի* արդարութիւն» որ է՛ խաչն փրկչական: - 734. Յորո՞ւմ ժամու *լինիցի* դատաստանն: - 734. ...յիրաւի է ուրեմն որում անիրաւութիւնն եղև առնել դատաստան վասն վրիժու. թէպէտ նմա հայր և հոգին սուրբ գործակից *լինին*: - 735. ...ընդ որում անպատշա՛ճ էր *լինիլ* խօսակից և զուստն ո՛չ գիտել. այլ պատշա՛ճ էր որդւոյ վասն մարմնով երևելոյն: - 735. ...վասն որոյ նմա՛ պարտ էր դատաւոր *լինիլ* և հատուցանել ըստ գործոց հաւատացելոց և անհաւատից: - 735. և երկոքեան սոքա կարի յոյժ վայելեն դատաւորի. այսինքն իմաստութիւն և անմեղութիւն. վասն որոյ քրիստոս *լինի* դատաւոր: - 735. ...ապա պա՛րտ է ի նա՛ ընկենուլ զդատաստան չարչարողացն մերոց և հալածողաց. և ուրախութեամբ տանիլ զլըլկանս. և մի՛ մեզէն վրէժխնդիր *լինիլ* մեզ. - 735. Սակայն երևելի աթոռ ի յօդոյդ կազմեալ հաւատացեալ *լինի*. զի ամենայն ոք տեսցէ նստեալ: - 736. Ո՞ւր *լիցի* դատաստանն: - 737. Զի ծո՛ր է յաշխարհիս այս՝ և լեառն երկինքն. ի ձորն ապա *լիցի* դատաստանն. այսինքն յայսմ աշխարհի ի վերայ

օդոյդ: - 737. Նա՛խ՝ զի տեղիք դատաստանին պա՛րտ է զի ի հասարակ վայրի *լիցի* և երուսաղէմ է՛ մէջ աշխարհի: - 738. Երկրորդ, զի դատաստանն պա՛րտի յայտնի *լինի*. այլ՝ արդ՝ երուսաղէմ է՛ առաւել յայտնի վասն փրկութեանն որ անդ կատարեցաւ: - 738. Նա՛խ՝ որ ի յայնմ ժամու կենդանի *լիցին*. - 740. Զի վարդապետութեանն իւրեանց և օրինակացն հետևօղս *լեալ* ցուցանեն. և արքայութեանն արժանաւորս վկայեն: - 740. Գիրն անփոփոխ ո՞րպէս *լինի* փոփոխեալ: - 742. Իսկ ընդ դէմ սոցա *լինի* անփոփոխ գիրն: - 742. Երկրորդ, զի երկու և երեքն *լինին* հինգ. զորմէ ասաց քրիստոս, «ուր **բ** և **գ** ժողովին յանուն իմ, անդ եմ ես ի մէջ նոցա»: - 742. Տասներորդ, զի և յօրն դատաստանին *լինին* վկայք **բ**՝ երկինք և երկիր, և զօրք երկնից: - 743. Դարձեալ՝ չար կամք մեղաւորին է յաւիտենական. զի կամին յաւիտենական հեշտանալ ի մեղս թէ կարէին. ապա ուրեմն պատիժն *լինի* յաւիտենական: - 744. Զի գնելն *լինի* սակաւ մի ժամանակ. այլ ստացուածն է՛ յաւիտենական: - 744. Յարութիւն մարդկան ի վայրկեան ժամանակի և յանկարծակի *լինի* որպէս ցուցաւ ի վերոյ. այլ զյերկարութիւն ժամու քննութեան դատաստանին, ոմանք ժամ մի ասեն. որքան եկաց ընդ ադամայ ի քննութիւն հարցմանց յետ յանցանաց նորին: - 747. Նախ՝ յառաջ քան *զլինիլն* աշխարհի՝ որդի ի հօրէ՛ և հայր յորդւո՛յ: - 748. Նախ կոչի հնձան նախածանօթ տեսութիւնն աստուծոյ. ուր ընտրէ՛ և ժողովէ՛ զսուրբս իւր յառաջ քան *զլինիլն* իւրեանց. - 748. Մետասաներորդ, հնձան կոչի և հաւատն սուրբ. զի ի նա՛ հաւաքի ամենայն բան և գործք մեր. և ճմլեալ այսինքն քննեալ՝ *լինի* գինի ուրախարար աստուծոյ և հրեշտակաց: - 749. Զի այնպէս ծանակեալ *լիցի* մարմին մեղաւորին, մինչ զի հոգին գարշեսցի առնուլ զնա. և որպէս ուրուկ և որդնալից այնպէս ո՛չ կամեսցի ունել զնա: - 751. Զի որպէս աստ եղև ծառայ մեղաց, *լիցի* և անդ հարկատու պատժոց: - 751. Ա՛րդ՝ ի նախասացելոցս հաւաքեա՛. զի *լինիցի* անդ Ջերմութիւն հրոյ: - 751. Եօթներորդ՝ ամօթ մեղացն. որք անդ ամենայնքն յայտ *լիցին* և զինքեանս թաքուցանել չկարեն: - 752. Վասն եօթներորդին, որք զմեղս խոստովան լինիլ ո՛չ կամեցան զորս առնել ո՛չ էր պարտ. վասն այնորիկ անդանօր ամենեցուն մերկացեալ և բացեալ յաւիտեան յամօթ *լինին*: - 752-753. Երրորդ՝ զի խաւարն *լինի* յօդոյ. և ա՛յն ի հրոյ: - 753. Ի յարութեանն ապա զգայական կենդանի *լինի*՞: - 753. Ո՛չ *լինի*. զի որդունքն այնք ո՛չ են զգայական կենդանիք. այլ հրեղէն տանջանք են զգայական մասինն: - 753. Ո՛չ բնաւ, թէպէտ հայր տեսանէ զորդի կամ մայր զդուստր. և կամ զեղբայր և զայլս. ո՛չ միայն ո՛չ ցաւին, այլ ա՛յնպէս *լինի* հեշտալի, որպէս տեսանեմք զձկունս որ խաղան ի վտակս: - 754. Եւ վասն այն ասի արքայութիւնն աստուծոյ, զի պատուիրանօքն որ յաւետարանն կամ յայլ գիրս սուրբս գտանին, պահողացն արքայութեանն մուտ բացեալ *լինի*. և ներքին մարդս ամրացեալ հաստատի: - 754. Ի չորրորդումն *լիցուք* լիապէս կատարեալք: - 755. Է՛ ուրեմն ասել, եթէ ոչ տն սաբաւովթ, այսինքն զօրութեանց, թողեալ էր մեզ սերմն առաքելօք և մարգարէիւք և այլովք սրբովք և վարդապետութեամբ աւետարանին, համերք և ի մեղս *լինէաք* խստացեալք: - 755. Դանիէլիւ՝ կուսիցն դասք ծնուցեալ *լինին*: - 755. Երրորդ՝ զի միջնորդութեամբն քրիստոսի միաւորի եկեղեցի ընդ հօր աստուծոյ. և *լինի* աստուած ընդ աստուածս միացեալ...: - 757. Զի թէ և սակաւ ժամ *լինի* մնացեալ ի կենացն որ քան աւազակին ի յելս շնչոյն. և նա՛ յառաջ քան զամենայն արդարս եմուտ ի դրախտն աստուծոյ ընդ տեառն: - 758. Արդ՝ եթէ արքայութիւնն երկնից մի է, այլ փառքն **գ**. պա՛րտ է ապա զի *լիցի* և դժոխքն **գ**, որ է՛ սուտ: - 758. Իսկ չար՝ թէպէտ *լինի* ներգործութեամբ անձնիշխան կամօք, այլ բնութեամբ չար ո՛չ է ըստ ինքեան. զի ո՛չ է էութիւն այլ պակասութիւն բարւոյ. որպէս ցուցաւ ի վերոյ ի **ե** համարն: - 758. Ապա թէ ո՛չ, *լիցի* աղանդն կերինթոսի և սադուկեցւոցն. որք մարմնաւոր ասէին զարքայութիւնն: - 758-759. Դարձեալ, հոգիք սրբոց ա՛յժմ են ի յերկինս և առ երկինս որպէս ցուցաւ. և յայնմ աւուր փառաց ի փառս բարձրանալ հաւատացեալ *լինի*: - 759. Յետ այնորիկ զի՞նչ *լինիցի* բնակութիւն աշխարհի: - 759. Այլ և արդեամբք սրբոց ոռոգեցաւ, *լիցի* որպէս զդրախտ աստուծոյ անուշահոտ ծաղկօք և մանուշակօք և մարդօք զարդարեալ և գեղեցկացեալ: - 759. Դաճոյ *լինէր* քեզ թէ *լինէիր* գեղեցիկ որպէս զաբիսողոմ. որում ո՛չ գոյր արատ ի մարմնի: - 761. Կամ *լինէիր* ուժեղ որպէս սամփսոն. որ զհազար այր ծնօտիւ իշոյն եսպան: - 761. Կամ *լինէիր* ազատ որպէս զօգոստոս. որում բոլոր աշխարհ ծառայեաց: - 761. Եւ թէ *լինէիր* կամօք փարթամ որպէս սողոմոն. որում ո՛չ անխայեաց զոր ինչ ցանկացաւ ի սրտի: - 761. Այլ թէ ի սոցանէ մի մի ուրուք տուեալ *լինէր*, փոխանակ թագաւորութեան համարէր. իսկ թէ սոքօք ամենեքումբք վայելեսցէ, գերագոյն բոլոր աշխարհի *լինէր*: - 761. Դարձեալ և այսոքիւք, թէ *լինէիր* իմաստուն որպէս զսողոմոն. որում ո՛չ գտաւ հանգոյն նման ի վերայ երկրի: - 761. Կամ *լինէիր* պատուեալ որպէս զյովսէփ. որում երկրպագէին եգիպտացիքն որպէս աստուծոյ: - 761. Կամ *լինէիր* անհոգ որպէս ենովք և եղիա որ այնպէս անհո՛գ են, որք ոչ ի մահու և ո՛չ յայլ ինչ

պատահմանէ երկնչին: - 762. Կամ լինէիր այնպէս ուրախ որպէս զայն որ ի կախաղան ածեալ *լինի*՝ և յանկարծակի ի ճանապարհին թագաւորութիւն ընկալեալ *լինի*: - 762. Ի տեսութենէ արքային եռակի *լիցի* ուրախութիւն նոցա: - 762. Նախ ի տեսանելն զերեսս աստուածային որ է անճառելի ցնծութիւն. որպէս ասեն վարդապետք, այն է ճշմարիտ և միայն ուրախութիւն, և ո՛չ յաղագս ստեղծուածոյ, այլ ի ստեղծողին *լինի*. զոր իբրև ստանայցես, ո՛չ ոք բարձցէ ի քէն: - 762. Զի նւազունք են ամենայն փափկութիւնք որ *լինին* յաշխարհի մինչև ցօրն դատաստանի, բաղդատեալ առ այն քաղցրութիւն. որպէս կաթիլ մի ջրոյ առ համեմատութիւն ընդ հանուր ծովու: - 762. Եւ այնպիսի քաղցր է տեսութիւնն աստուծոյ, մինչ զի չարքն թէ կարէին՝ յօժարէին ի դժոխս կալ և զաստուած տեսանել. քան արտաքոյ տանջանաց *լինիլ* և զաստուած ո՛չ տեսանել: - 763. Երկրորդ ուրախութիւնն *լինիցի* տեսանելովն զմարդկութիւնն քրիստոսի: - 763. Երրորդ ուրախութիւնն եղիցի ի տեսութենէ միաւորութեան մարդկային բնութեանն առ աստուածայինն. քանզի սքանչելի ուրախութիւն *լինիցի* ընտրելոցն, յորժամ ճանաչիցեն թէ եղբայր նոցա ըստ մարմնոյ՝ ճշմարիտ աստուած է: - 763. Մեծութիւն այսմ ուրախութեան կարէ՛ զմտաւ ածիլ յայնմանէ, զոր սովո՛ր են ծնօղք յորժամ որդիք նոցա *լինին* եպիսկոպոսունք կամ թագաւորք: - 763. Դարձեալ վասն ընկերութեանն *լիցի* եռակի ուրախութիւն: - 763. Ո՞րպիսի *լիցի* օրն այն, մինչ քեզ մարիամ մայր տեառն ընդ առաջ ելանէ հանդերձ պարուք կուսանաց: - 764. Չորրորդ վասն մարմնոյ փառաւորութեան քառակի *լիցի* ուրախութիւնն: - 764. Նախ այնու՝ զի ի տանջանաց թշուառութեան այսմ տարագրութեան ազատեալք *լիցին*. զի անցեալն ի մահուանէ ի կեանս՝ զկենացն ուրախութիւն կրկնապատկէ՛: - 764. Մի դէմն յԵրրորդութենէն որդի *լինի*. մի դէմ ի մարդկութենէս ի կուսէ առեալ բնութիւն մարդկութեան, աստուածութիւնն բոլորովին յաղագս անհաս միաւորութեանն ըստ ոսկէբերանին յոհաննու: - 770. Որ թէ ի բարձանց *լինի* պատերազմ անձրև օրէն փորձանաց, ի ներքոյ կացցես հաւատոցն և ապրիս: - 770. Յաչաց աստի՝ հայեցարատս հերքեալ *լիցի* տեսութեամբ լուսոյդ: - 771. Որ եսդ տէր տէր հաւատարիմ յիսուս, անբաժանելի *լեր* ի զգայութեանցս. և յամենայն գոյացութեանց աստի իմոցս. ներկեալ խոստովանութեամբ և շնորհօք հոգի մարմին նիարդք իմ և աճառք: - 771. Որպէս զի և դուք *լիջիք* գրեալ ի գիրն կենդանեաց ա՛մէն: - 773. Վասն բազում վկայութեանցն որ առեալ է ի գիրս յայս, զի անտարակոյս *լիցի*: - 773. Կանո՛ն է իմաստասիրաց, զի իր որ բնութեամբ *լինի*, բոլոր տեսակին պարտի գոլ: - 773. Նոյնպէս ողորմութեան և արդարութեան է միշտ բարերարելն և պատժելն ըստ նախասահման գիտութեան նորին նախքան *զլինիլն* էիցս ըստ առաքելոյ: - 779. Իսկ ի ժամանակի փոփոխիլն առ յաւիտեան, յայնժամ և մեք *լիցուք* անփոփոխք և յաւիտենականք: - 779. Եւ զի ժամանա՛կ է *լինելոյ* և ժամանակ քակելոյ, յայլում ժամու և ո՛չ ի նոյնն սերմանի և հնձի: - 780. Իսկ զոր ինչ շնորհօք *լինի* ոք ստացեալ, կարէ՛ և մերկանալ. որպէս ադամ զեռակի շնորհն. և առ ջրհեղեղաւն...: - 782. Իններորդ, հաւատով հնազանդի ոք օրինացն աստուծոյ. այլ դևն հակառակ կայ օրինացն և աստուծոյ. թէպէտ գիտէ զայն *լինիլ* ինքեան չար, այլ գիտութեամբ մեղանչէ: - 784. Իսկ ամենայն զգայական կենդանւոյ թէպէտ իգին ըստինք գոն վասն զծնունդս կերակրելոյ. սակայն և արուացն գոյ նոյն մասն անդամոց կազմեալ յարարչէն. և այն յի՞նչ պէտս *լինի*. խնդրել արժան է: - 785. *Զլինիլ* արտասուաց՝ ուսուցանեն գիրք կազմութեան և որ ի բժշկաց, յերիս բաժանմանէ բնաւորեալ կերակրոց: - 786. Զոր և բիբն անւանեալ պահապան, զառաջինն ո՛չ զգուշացեալ, *լինի* դարձեալ ծեռնտու, զաւելորդսն արտաքս մերժելով. որ անուանի արտասուք. այսինքն արտաքսեալ: - 787. Իսկ ի ներքուստ, ի *լինիլ* տրտմութեանց՝ խուճապեալ մարմնոյն հոսի մաղձ դառն ի ստամոքս որովայնի...: - 787. Նոյնպէս և երբեմն յուզել ուրախութեանց. ի փեռեկեալ թոքոյ ի կոտորումն շնչոյն, ի թաղանթէ՛ որ առ լերդաւն՝ հիւթ ինչ ծաւալի առ նոյն ասացեալ տեղի. ելեալ գոլորշեացն նմանապէս առաջնոյն. և *լինի* քաղցրագոյն արտօսր...: - 787. Ընդ այսմ և որ ի ծէնջ արկեալ եղև. թէ վասն է՞ր է զի երկու բացասութիւն *լինի* մի ստորասութիւն. իսկ **բ** ստորասութիւն ո՛չ կազմէ մի բացասութիւն: - 787. Դարձեալ՝ զորօրինակ **բ** անկատարք *լինին* մի կատարեալ. իսկ կատարեալն թէ և կրկնեսցի՝ ո՛չ է անկատար. այսպէս և ասացեալքդ: - 787. Եւ ըստ այլ կերպի փոփոխին սոքա ի միմեանս և *լինի* ստորասութիւնն բացասութիւն, և բացասութիւնն ստորասութիւն: - 787

ԼԻՈՎ + Այլ զորօրինակ՝ ոմն անհատ ունի զհասարակ զբնութիւնն *լիով* յիւրում առանձնութեանն: - 74. Եւ կրկնեալ ի հնգետասանէն մինչև ի **լ**, կատարի երիտասարդական հասակն. որ է **գ** տասամբ կատարեալ. ունելով զցանկականն և զցասմնականն և զբանականն *լիով* առ ինքեան: - 265. Եւ ի լեառն ծիթենեաց հանեալ զնոսա և օրհնեալ՝ արար զնոսա Կաթողիկոսունս և Պատրիարգունս, զամենայն շնորհելով նոցա *լիով*: - 607

ԼԻՍԵՌՆԱԶԵԻ - Քանի՞ են զօդուածք և ոսկերք մարդոյն... Շլնիքն **է** ոսկր *լիսեռնաձև*: - 243. Եւ ողնաշարն *լիսեռնաձև* **մը** ոսկր: - 243

ԼԻՌՒԹԻՒՆ + Զի *լիութեամբ* շնորհաց նորա մեք արդարացաք. և իմաստութեամբ նորա իմացաք զաստուած...: - 97. Ա՛րդ՝ եթէ պակա՛ս է շնորհք և իմաստութիւն նորա, մեք զիա՞րդ *լիութեամբ* առաք: - 97. Իսկ ի սուրբ Երրորդութիւնն՝ մինն պակաս չունի քան զերկուքն. և ո՛չ երկուքն աւելի քան զմինն. զի հայր ունի զամենայն *լիութիւն* որդւոյ և հոգւոյ: - 108. Պտո՛ւղ էր զգալի և կերակրելի. որպէս կենաց պտուղն անմահութեան էր պատճառ. և այլ ամենայն պտուղքն *լիութեան*: - 223. Չորրորդ «մկրտիլ ի նմանէ». այսինքն աղբիւրն ի յառուն. *լիութիւնն* ի կաթիլ մի ջրոյն. մաքուրն ի կաւոյն սրբիլ. և արեգականս արեգակն՝ ի ճրագէն լուսաւորիլ: - 487. Սոքա՛ են հոսանք ջուրցն *լիութեան*. զորոց յերգս գտանի սիրելոյ. որ ի խորութիւնն հայեցեալ աղաւնոյն, ի գալստենէ բազմաջին զգուշանայ: - 756

ԼԻՏՐ + Զի մինն հասարակ է. և միակն մասնաւոր և առանձնակի. զի ամենայն միակ՝ մի է. այլ ամենայն մի միակ ո՛չ է. որպէս յորժամ ասեմք՝ մի հօտ. մի շեղջ. մի *լիտր*. այսպիսիքս մի են. այլ միակ ո՛չ են: - 109. Զորօրինակ՝ *լիտր* մին շաքար ի *լիտր* մին ջուր անկեալ, նոյն մին *լիտր* մնայ կշռեալ: - 202. Եւ զորօրինակ՝ *լիտր* մի ցորեան, կամ այլ ինչ. յորժամ ձեռօքդ բաժանես և ցրուես զհատսն, ո՛չ մնայ կշիռն: - 202. Եւ տաղանդն **ճիճ** *լիտր* է: - 343

ԼԻՐ + Իսկ յորժամ կամեցաւ արարիչն մարդ լինիլ, բանն աստուած իւրով կատարելութեամբն անձամբ և էութեամբ՝ ո՛չ մասամբ, այլ *լրիւ* միացաւ անճառապէս ի մարմնի: - 82-83. Եւ որպէս ընդ հանուր մարդկութիւնս *լրիւ* էացաւ ի տեսութիւնն աստուծոյ յորչափութիւնն և ի թիւն: - 254. Եւ երկրորդ՝ զի *լրիւ* աստուածութիւն բանին է՛ բովանդակեալ ի մարմնի և ո՛չ մասամբ...: - 319. Իսկ բանն աստուած կատարեալ *լրիւ* մարդացեալ բովանդակապէս. հոգի մարմին և միտս ունելով անչփօթ կատարելութեամբ և անբաժ ենթակայութեամբ: - 479

ԼԻՐԲ + Եւ *լիրբն* առանց ամօթոյ որ է՛ լերկն և չարն պիղծ է: - 364. Այնպիսին տգէտ և *լիրբ* է. փախի՛ր ի նմանէ: - 537. Այլ թացեալ պատառն այսպէս էր. զի ի սկաւառակն ընդ վարդապետին փութացաւ մատնիչն տանիլ զձեռն *լիրբ* դիմօք և արհամարհեալ մտօք: - 599. Եօթներորդ՝ զի *լի՛րբ* է ոչխարն. և *լիրբն* արտաքսելի՛ է յեկեղեցւոյ. որպէս յուդա լրբութեամբ ել արտաքս: - 617

ԼԻՒԱ - Եւ որ մերձ յարևմուտս է՝ *Լիւա՛* նոտոս. առնէ մառախուղ. մէգ. և վրդովումն յամպս: - 206

ԼԻՓՍ + Եւ որ մերձ ի հարաւ է, *լիփս* կոչի. անձրևաբե՛ր է: - 205

ԼԼԿԱՆՔ + ապա պա՛րտ է ի նա՛ ընկենուլ զդատաստան չարչարողացն մերոց և հալածողաց. և ուրախութեամբ տանիլ *զլըլկանս*. և մի՛ մեզէն վրէժխնդիր լինիլ մեզ...: - 735

ԼԼԿԵՄ + Ասեմ՝ թէ պահօք և աղօթիւք հեռանայ ի մարմնոյ մարդոյն և ո՛չ *լըլկէ*: - 324. Չորրորդ՝ որ ո՛չ գիտէ. և գիտէ որ ոչ գիտէ, բայց սնափառ հպարտութեամբն *լըլկի* և յանդըգնի խօսիլ զոր ո՛չ գիտէ: - 537

ԼՃԱԿ + Եւ **ղ** օղք և **բ** *լծակքն*, զի չորեքնիւթեայ աշխարհի են խնամածուք երկակի զօրութեամբ խնամոցն աստուծոյ. այսինքն արարչական և արքունական: - 344-345. Դարձեալ՝ ուռն և *լծակն* խաչն. և Ողկոյզն անապական ճմլեալ ի վերայ խաչին հնձանի. և եղև ուրախարար գինի տրտմեցելոցս մեզօք: - 381. Եւ *լըծակն* որով ողկոյզն բերաւ: - 494

ԼՃԱԿԻՑ + Եւ ո՛չ կարողանայ մինն առանց միւսոյն զի *լծակիցք* են: - 44

ԼՃԱԿՑԵՄ, ԼՃԱԿՑԻՄ + Այս օտարութիւն անուանցս *լծակցեալ* ընդ միմեանս՝ առնէ զմոլորութիւն հերձուածողացն: - 43. Երրորդ՝ ըստ կատարման. զի այս յետ փոխման զյոյսն ունի *լծակցեալ* անմահութեան և խնդութեան. իսկ այնորիկ կորստական և անցաւոր: - 269. Նա՛խ՝ զի մարդն հոգի է և մարմին, ձայնիւ և ձեռօք երգէր. զերկու մատունս ի մի *լծակցեալ* յօրհնութիւնն աստուծոյ: - 641

ԼՆՈՒՄ + Տասներորդ՝ նեռն քարոզութեամբ պատրէ՝ և ուրական սքանչելեց. և այլն. և սոքա քաղցրաբանութեամբ և օրհնութեամբ պատրեն զմիտս անմեղաց. և հրեշտակ լուսոյ կերպարանին որպէս հայրն իւրեանց սատանայ. և ամենայնն ուրական միայն և ո՛չ ճշմարտութեամբ. և բոլոր դիտումն նոցա է՛ պատրել զմարդիկ և հանել ի հաւատոց. և *լնուլ* զորովայնս. և զկանայս շեղջակուտեալս մեղօք յինքեանս գրաւել: - 35. Եւ զիա՞րդ կարիցէ ձկտիլ նըւազն առ մեծն՝ *լնուլ* զհայր: - 39. Եւ զի ո՛չ է հնար որպէս ասացի, ապա ուրեմն ո՛չ է մեծ հայր քան զորդի. զի ի միմեանց տանին, և ի միմեանց *լնուն*: - 39. Իսկ յորժամ հնազանդին ամենայն անդամք գլխոյն քրիստոսի գիտութեամբ և փոփոխմամբ, յայնժամ և ինքն *լնու* զհնազանդութիւնն, ընծայելով զհնազանդեալսն հօր: - 42. Եւ աստուածաբանքն հեթանոսաց՝ որպէս միտս ամենեցուն՝ և միտս արտաքոյ գոլ ասացին *լցեալ* ըզփռուածս երկնից: - 51. Զաշխարհս

ամենայն *ելից* հայր. այլ ո՛չ առանց որդւոյ...: - 56. *Ելից* և որդի. «զի ամենայն ինչ նովաւ եղև»: - 56. Զի որ խոնարհեցաւ բանն ի մարմին՝ նո՛յն բարձրացաւ մարմնով. և որ էջն ի ստորինս երկիր, նո՛յն է որ ելն ի վերոյ քան զամենայն երկինս. և որ ունայնացաւ՝ նո՛յն *ելից* զամենայն: - 94. Ապա ուրեմն հոգին քրիստոսի ունի զամենայն ճանաչումն *լցեալ* հոգւովն սրբով: - 97. Եւ տէրն՝ զառաքինութիւն մարդկան հոգիացուցանելով և զթերին *լնլով*: - 126. Յասարակ կարծիք է թէ՝ **ժ**երորդ դաս հրեշտակացն անկաւ, և մարդս զանկելոց տեղին *լնու*: - 150. Երրորդ՝ ի լինելութեանց և յապականութեանց. զի անպակասք են. ըստ որում հատեալ ի տարերաց՝ լինելութիւն է ա՛յլ էակաց. և ապականութիւն նոցա *լնու* զհատումն տարերաց: - 181. Իններորդ՝ զփորուածս երկնից բովանդակ *լնու*: - 185. Երրորդ՝ զամենայն փորուածս *լնու*: - 206. Քսանևե՝ զունայն տեղիս *լնու*: - 207. Երեսուներորդ՝ զծարաւսն *լնու*: - 207. Ութերորդ՝ զի նաւք ի վերայ ջուրց ընթանան փութով. և զպէտս միմեանց *լնուն*: - 207. Այսպէս և այժմ իւրաքանչիւրքն յառաջ եկեալ համանգամայն գոյութեամբ, *լնուն* զայն թիւն՝ որ նախ էր ի տեսութիւնն աստուծոյ: - 254. Եւ իւրաքանչիւր ոք ծննդեամբ յառաջ եկեալ առնու զնոյն պատկերին շնորհ ի ծագմանէն աստուծոյ. և *լնուն* զնոյն թիւ որքանութեան զոր ետես աստուած նախքան զլինինլն աշխարհի որպէս ասէ առաքեալն: - 258. Եւ թէ ասիցէ ոք, **դ** տարերքն են հիմն ամենայն նիւթոյ, պարտ էր *լնուլ* **զդ** թիւն: - 262. Վասն որոյ օրհնութեամբ ցրուեաց զնոսա ի վերայ երկրի, զի աճեսցին և բազմասցին և *լցցեն* զերկիր ծննդօք և շինութեամբ և բարեգործութեամբ ի փառս ամենասուրբ Երրորդութեանն ամէն: - 298. Մելքիսեդեկ զնորա դէմն առեալ՝ զնորա գործն *էլից*. օրհնեաց զաբրահամ՝ և սեմ կոչեցաւ: - 300. Եւ տէրն վերջին ի լրումն օրհնին ի նոյն քանիսն եղեալ հրամանին. զի ո՛չ ելոյծ զօրէնսն, այլ *էլից*: - 305. Որ յերուսաղէմէ՛ մինչ ի լիւրիկէ որ է՛ եզր աշխարհի՝ *էլից* զաւետարանն. և ստացաւ ժառանգութիւն նմին: - 312-313. Վեշտասաներորդ՝ եղբարքն յովսեփու ո՛չ *լցան* հացիւ մինչև եկին առ յովսէփ: - 314. Ուստի բազմացեալ *լցին* զարևելս ի պալի. յորմէ թագաւորք պարսից և հայոց արշակունիք կոչեցեալ: - 330. Որպէս յորժամ *լցան* մեղք ամուր հացւոցն ի չորրորդ դարուն՝ սատակեցան ի ձեռն յեսուայ: - 351. Նա՛խ՝ զայս նշանակէ թէ ի **ժ** դասուց հրեշտակաց մինն անկաւ, և մարդիկ զտեղի և զթիւ անկելոցն *լնուն*: - 376. Այլ ա՛յս է ուղիղն. զի բովանդակն ամենայն **թ** դասք են հրեշտակաց. այլ անկեալքն ի նոցանէ՝ են ի չափ միոյ դասու. և մարդիկ զնոցա տեղին *լնուն*: - 376. Զի կենդուրածինքն *լցին* զարևելս. և իսմայէլացիքն զհարաւ. եսաւացիք զհիւսիս և զարևմուտս. և սոքա ո՛չ անկան ընդ թուով: - 377. Իսկ ի վերջինն գաւառ՝ կիսովն իմանին կուսանքն ընտրեալք. որք *լնուն* զթերութիւն անկեալ դասուն: - 391. Եւ այն զի քամեալ *լցաւ* կուրն և ո՛չ երկիր. զի մնացին և կատարեցան բանք մարգարէիցն ամենայն և ո՛չ եղծան. իսկ յետոյ հոգի տեառն ելից զտիեզերս մարգարէութեամբ և շնորհօքն քրիստոսի: - 421. Եւ այն զի քամեալ լցաւ կուրն և ո՛չ երկիր. զի մնացին և կատարեցան բանք մարգարէիցն ամենայն և ո՛չ եղծան. իսկ յետոյ հոգի տեառն *ելից* զտիեզերս մարգարէութեամբ և շնորհօքն քրիստոսի: - 421. Վեցերորդ՝ զի կատարեսցէ և *լցցէ* զօրէնսն: - 486. Վեցերորդ, ոմանք ասեն թէ պարգևս խնդրէր հոգևորական. վասն այն ասէ ելանեմ առ հայր իմ և իջանէ հոգին և *լնու* զձեզ ձրի պարգևօք. այժմ յաղագս այդորիկ մի՛ մերձենար: - 517. Յինգերորդ՝ յետ **խ** աւուր համբարձաւ, զի ցուցցէ թէ որք զ**ժ** բանեան օրէնսն չորիւք աւետարանաւն *լնուն*, կարեն յերկինս ելանել: - 521. Երրորդ՝ զի զամենայն փորուածս լնու. այսպէս և հոգին *էլից* զամենայն տունն յորում նստէին: - 522. Երրորդ՝ զի զամենայն փորուածս *լնու*. այսպէս և հոգին *էլից* զամենայն տունն յորում նստէին: - 522. Այլ դու ո՛վ այրդ աստուծոյ մաքրամիտ և ճգնազգեաց միայնաւոր սուրբ հայրդ սահակ, թէ և զիջանես եղբայրական սիրով խնդրել բանս ի մէնջ. սակայն կարող ես և զթերին *լնուլ* և զյաւելորդն կշռել. և զմեզ օգտեցուցանել ի ներգոյէ՛ քոյին պայծառամիտ սրբութեան սրտի: - 558. Երրորդ՝ զի շղթայք մեղաց այսպէս ունին զկարգն. զի նախ որկորստութեամբ *լնու* զորովայնն. և յետ այնորիկ պոռնկութեամբ թափէ՛ զնա. և ապա՛ արծաթ ժողովէ զի *լնու* զորովայնն և պոռնկի...: - 561. Մինն կամէր *լնուլ* զպէտս իւր և անգիտութեամբ անկաւ յորովայնամոլութիւն. և միւսն յօժարութեամբ և փափագանօք անկաւ: - 565. Բղջախոհութիւն է ցանկութիւն յամենայն ժամ *լնուլ* զվավաշոտութիւնն: - 570. ...վասն որոյ փառքն աստուծոյ *լցին* զտաճարն. և հուր էջ ի պատարագն: - 615. Դարձեալ՝ ի հանդերձեալն յորժամ խառնին հրեշտակք և մարդիկք ի *լնուլ* զտեղի անկելոց՝ կուսանաց սրբոց: - 636. ...վասն որոյ թէ ոք սրբութեամբ երգէ՝ *լցցի* շնորհօք հոգւոյն սրբոյ: - 643. Զի այժմ յուսով *լցեալ* ունին ի հոգիս իւրեանց զփառս և զպայծառութիւն գործոցն: - 648. Եւ ասացաւ նոցա հանգչիլ. մինչև *լցցին* ծառայակիցք և ընկերք նոցա: - 648. ...և յետոյ զբաժին նոցա ի վերայ *լնուին.* նոյնպէս ի տունս և ի դուրս յորժամ յիշէին: - 656. Զի՞նչ է չորեքկին բառս որ ասեմք, պակասեալ. յաւելեալ. *լցեալ*. և անցեալ

զաւուրբք: - 666. Անցանենք զերկիրս և *լնումք* զերկինս: - 666. ...և ժամանեալ ի կէտն՝ *լցեալ* լինի բոլորն: - 666. Երրորդ ի ժամն. զի անցեալ մասն յաւելու. և ներկայն անցանէ. և հանդերձեալն պակասի. և բոլորն կատարի և *լցուի*: - 666. ...ընդդիմակն սոցա յաւելու. և ի մահն *լնանի* և դադարի ամենայն: - 666. Եւ խաչն բարձրացեալ զի նշան խաչին քրիստոսի յայնժամ ընդ երկնիւք ծագեսցէ և զչորս կողմ աշխարհի *լցուսցէ*: - 676. ...որով դրոշմեալքն յետ արտաքս ելանելոյ ի մարմնոյս, թռչին յանապատն ի մեղաց յերկինս կերակրիլ անդ յուսով մինչև *լնու* թիւ կատարման աշխարհի: - 703. ...ի *լցցին* նոքա ի բոլոր մարմնոյն որպէս զարեղէն նկանակ հացիցն: - 725. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ բազում անդամք են ի մեզ *լցեալ* աղտեղի ապաւառով՝ և նոքա ո՞չ յառնեն: - 725. Ասենք եթէ՝ անդամքն այնք որ աստ *լցեալ* են ապաւառով, անդ *լցցին* դ հիւթովքն լուսաւորեալ լուսով: - 725. Զի որպէս փայլակն ելանէ յարևելից ի վերայ լուսեղէն ամպոյ, և քառաձև լուսովն *լնու* զչորս կողմ աշխարհի և հաստատի ի գոգոփայ յորում խաչեցաւ տէրն: - 732. Նախ ցուցանէ զմեղս անհաւատիցն *լցեալ* զտաճար ներրողութեանն աստուծոյ. զի *լցեալ* և յաղթահարի ողորմութիւնն յարդարութենէն: - 749. Որպէս ասեն վարդապետք, *լցեալ* առ ժամայն ամենայն անոյշ և քաղցր ուրախութեամբ, տեսանեն զմարդն մարդկան արարիչ: - 763. Այլ յայնժամ *լցցի* ի բարութենէ ցանկութիւն: - 766. Որ և աղաչեմ զբարեմիտ հանդիպօղսդ՝ եղբայրական սիրով հաւանիլ. զպակասն *լնուլ* և զաւելիսն կշռել: - 772. Եւ այլևս յարմար տեղւոյս այսպէս իմանի. զի սուրբ հարքն առաջինք պակաս ունէին զչարչարանս. վասն որոյ ո՛չ կարէին փրկիլ. իսկ քրիստոս եղեալ ըստ մարմնոյ որդի նոցա, զպակասութիւն հարցն չարչարանաց յիւրումն մարմնի *էլից*: - 781. Իսկ մեծն ներսէս ասէ, պակասութիւնն այն է, որ կիրք չարչարանացն քրիստոսի թուով և տեսակաւ պակա՛ս էր յառաքեալն պօղոս. այսինքն խաչն, բևեռքն, և այլն. և զայն *էլից* քարոզութեամբն իւր ի մարմինս եկեղեցւոյ: - 781. Եւ մաղթե՛մ եղբայրական սիրով, ըստ բնածին բարեբոյս բարուցդ աժխոյժ մտօք ուղղապէս որոնել. զթերին *լնլով* և զաւելորդն կշռել: - 789

ԼՈԿ + Անձն այն գոյացութիւն է՝ թէ *լոկ* անուն: - 95

ԼՈՂԱԿ, ԼՈՂԱԿԱՆ + Իսկ կողմնաւոր՝ որպէս փոխանցեալքն ի միմեանց. որդի ի հօրէ՛. և *լօղակք* ի ջրոյ: - 142. Յորժամ արար աստուած զմարդն ի հողոյ, նաև զանասունքն և զգազանքն ի հողոյ. նոյնպէս *զլողակս* և զթռչունս ի ջրոյ: - 214. Հինգերորդն, *լողականք* և թռչունք: - 226. Երրորդ այսպէս. ի լուսնոյդ ի վայր տարրական հուրն և որ ի նմա երեւոյթք լուսոյ. օդն և թռչունք. ջուր և *լօղականք*. երկիր և բոյսք. մարդ և անասունք: - 343

ԼՈՄԱՅ (տ. ԼՈՒՄԱՅ) + Զոր և ես զօրէն մշակաց բազմահաւաք պտղոց. կամ փունջ մի անուշահոտ բազմերանգ ծաղկանց. կամ չնչին թռչնոյ զխորիսխ մեղու. կամ որպէս *զլոմայս* այրւոյն տառապեալ գոյիւ: - 772. Եւ այսպէս տրտմեալ սրգով և թախծեալ մտօք ընծայեցի տրխեղծ մատամբ զխունանխոյ նուէրս բանի, իբր *զլոմայս* այրւոյն՝ քումդ գանձարանի: - 789

ԼՈՅԾ + Եւ է՛ բնութիւն ոսկերաց ցուրտ և չոր. զի խոնաւն և *լոյծն* ի ցամաք և ի ցուրտ մածնու և լինի ոսկր. որպէս ջերմն և խոնաւն լինի միս: - 244. Եւ ցուրտ և *լոյծն* խառնեալ՝ լինի ջիլ. որպէս ցուրտ և խոնաւն փողք: - 244

ԼՈՅՍ + Զի ի վերայ մշտնջենաւորացն բացորոշակի յերեք ժամանակս՝ այսինքն յանցեալն ի ներկայն և յապագայն՝ միևնն ճշմարիտ է և միևնն սուտ. որպէս հրոյ ջերմութիւնն և արեգական *լոյսն*: - 9. Ասենք առ այս թէպէտ ունին զօրութիւնս, բայց այլ և այլ կերպիւ. զի բոյսք որք յերկրի են դարմանիչք և բժշկութիւնք մարմնոց. այլ երկնային աստեղքն են արարիչք *լուսոյ* և ժամանակաց. և ի նշանս ապագայից. զի յամենայն ուստեք տեսեալ պատրաստեսցին մարդիկք. որպէս ասէ գիր, եղիցին լուսատու լինիլ երկրի. ի ժամանակս և ի նշանս: - 12. Երկրորդ՝ բարին ունակութիւն է, և չարն պակասութիւն նմին. որպէս խաւարն *լուսոյ*: - 13. Ասեմ զառաջինն եթէ՝ չար ո՛չ է յաստուծոյ. զի աստուած բարի՛ է բնութեամբ. և ի բարւոյն չար ո՛չ գայ յառաջ. որպէս ո՛չ ի *լուսոյն* խաւար: - 16. Այլ և ո՛չ է բնութիւն. ո՛չ մասն և ո՛չ բոլոր. այլ պակասութիւն ունակութեան. զի բարին ունակութիւն է, և չարն պակասութիւն նորին. որպէս խաւարն *լուսոյ*, և հիւանդութիւնն առողջութեան, և մահ կենաց: - 16. Ա՛րդ՝ առաջնովն ճանաչեմք *զլոյս*. և երկրորդիւն զխաւարն. և առաջնովն ճանաչեմք զճշմարիտն. և երկրորդիւ զսուտն: - 17. Այլ զի արեգակն անբանապէս տայ *զլոյսն*. իսկ աստուած բանիւ և իմացմամբ ընտրէ զարժանիսն և փրկէ. որպէս մարդիկ զընտրելիս ընտրեն, և ոչ զխոտելիս: - 20. Այլ քւի որպէս ունակութիւն և պակասութիւն. զի բարին ունակութիւն է, և չարն պակասութիւն նմին. որպէս կուրութիւն երեսաց՝ և խաւար *լուսո՛յ* է պակասութիւն: - 21. Այժմ պատասխանեսցուք հարցմանն եթէ առաքինութեանն չարութիւն, և արդարութեանն անիրաւութիւն

ներհական. որպէս խաւարն *լուսոյ*. և էութիւն է *լոյսն*. և ո՛չ էութիւն խաւարն. և օդն ընդունակ *լուսոյ* և խաւարի: - 23. Եւ որպէս *լոյսն* միշտ *լոյս* է, թէպէտ պակասեցաւ ի յօդոյն. ուստի յայտ է՝ զի դարձեալ լուսաւորէ: - 23. Վասն ճանաչման իւրոյ աստուած կազմեաց կրկին կերպիւ օրինակս. այսինքն իմանալի և զգալի. որպէս հոգին, միտքն, և նմանք սոցա. կամ արեգակն, *լոյս*, և նմանք նոցա: - 24. Եւ զի ո՛չ ընկալան զարեգակն արդարութեան զքրիստոս, անկան ի *լուսոյ* ի խաւարն: - 27. Եւ այնպիսիքն տրամաբանել ո՛չ կարեն վասն հոգևորին. որպէս ի ծնէ կոյրն վասն գունոց, քանզի ասեն վարդապետք՝ աստուած *լոյս* է ո՛չ մարմնոց, այլ մտաց. զոր թէ ոք ո՛չ տեսանէ՝ կո՛յր է: - 32. Քանզի որպէս արեգակն ո՛չ տեսանի՝ եթէ ո՛չ *լուսովն* իւրով. այսպէս իմանալին աստուած ո՛չ տեսանի, եթէ ո՛չ *լուսով* շնորհաց հաւատոյն իւրոյ: - 32. Վեցերորդ՝ է՛ պատրուակ մեղացն. զի ոմանք չար գործով ի բաց մերժեն յինքեանց *զլոյս* արեգականն արդարութեան...: - 32. Զի որպէս սատանայ ամբարտաւանութեամբն ընդդէմ աստուծոյ՝ զրկեցաւ ի *լուսոյն*, նոյնպէս և հպարտն զրկեցաւ ի շնորհացն ըստ երեմիայ: - 32. Տասներորդ՝ նեռն քարոզութեամբ պատրէ՝ և ուրւական սքանչելեօք. և այլն. և սոքա քաղցրաբանութեամբ և օրհնութեամբ պատրեն զմիտս անմեղաց. և հրեշտակ *լուսոյ* կերպարանին որպէս հայրն իւրեանց սատանայ. և ամենայնն ուրւական միայն և ո՛չ ճշմարտութեամբ. և բոլոր դիտումն նոցա է՛ պատրել զմարդիկ և հանել ի հաւատոց. և լնուլ զորովայնս. և զկանայս շեղջակուտեալս մեղօք յինքեանս գրաւել: - 35. Այլ մեր պատասխանին առ այս՝ է՛ այս ինչ, թէ միշտ ծնունդ է ի հօրէ ըստ բնութեանն որդի. այլ անձամբ կատարեալ. որպէս *լոյս* ի հրոյն միշտ ծնանի և ոչ է անկատար՝ յօրինակ որդւոյ: - 37. Եւ նոյն ինքն հուրն է՛ օրինակ հօր. զի անհնա՛ր է լինել առանց *լուսոյ* և ջերմութեան. զի էութիւն են հրոյն: - 38. Դարձեալ առարկեն, եթէ աստուած է հայր՝ և անծին է բնութեամբ, և որդի ծնեալ է, ապա ուրեմն ո՛չ է որդի աստուած. զի ծնելութիւն և անծնելութիւն հակառա՛կ են միմեանց. որպէս սեաւ սպիտակի կամ *լոյս* խաւարի: - 38. Զի միշտ է է, ո՛չ ոչ էանայ. և միշտ բարի և *լոյս* է, ո՛չ չարանայ և խաւարի: - 44. Եւ որպէս *լոյս* ո՛չ բաժանի ի հրոյ, այսպէս և ոչ զատի բանն ի հօրէ: - 45. Ա՛րդ կատարեալ է աստուածութիւնն երիս անձինս և մի աստուածութիւն. *լո՛յս* և *լո՛յս* և *լո՛յս*. և մի՛ *լոյս*. որպէս մի աստուած ըստ մարգարէին թէ՝ «ի *լոյս* երեսաց քոց տեսանեմք *զլոյս*»: - 51. Ապա՛ տամք զհուրն օրինակ. զի ունի *զլոյսն* ծնունդ՝ և զջերմութիւնն բղխումն: - 53. Որպէս տեսանեմք ի բոլորակս արեգականն և մի ասեմք զարեգակն. իսկ թէ հայիմք ի *լոյսն* և ի ջերութիւնն **գ** իմանամք: - 54. *Լո՛յս* է հայր. վասն զի աստուած *լուսոյ* ասի: - 57. *Լոյս* է և որդի. որ ասէ՝ «ե՜ս եմ *լոյս* աշխարհի»: - 57. *Լոյս* է և հոգին սուրբ. ասէ պօղոս՝ «զհոգին մի՛ շիջուցանէք»: - 57. Ա՛րդ՝ տեսանեմք զջերմութիւնն զի ո՛չ բղխէ ի *լուսոյ*, այլ միայն ի հրոյ: - 64. Ա՛րդ՝ **բ** *լոյսն* ի միոյ ելանեն և ո՛չ մի ի միւսոյն: - 64. Եւ որպէս հուրն ունի յէութեան իւրում՝ *լոյս* և ջերմութիւն: - 75. Իսկ շօշափելիքն զգայ զջերմութիւնն՝ և տեսանելիքն *զլոյսն* միայն ի միում էութեան: - 75. Երեսներորդ՝ զի վարդապետք սուրբք օրինակ տան մարդեղութեանն քրիստոսի, որպէս *լոյս* ընդ օդ՝ և հուր ընդ երկաթ միաւորեալ: - 100. Վասն անկման դիւացն. և հակառակութեան նոցա. և *լոյս* կերպարանին: - 102. Այլ վերին մասամբ ծայրիւ իմացութեան ձկտի յաստուածայինսն՝ հաւատոյն *լուսով* և վկայութեամբ սուրբ գրոց հաստատել: - 103. Երկրորդ՝ որպէս աչք հայելով ի վեր՝ հեշտանայ զի վերընթա՛ց է *լոյսն*: - 104. Երրորդ՝ որպէս աչք ի զգալի *լոյսն* հեշտանայ ազգակից գոլով: - 104. Զորօրինակ երեք *լոյս* լապտերաց միաւորեալ՝ և որոշմամբ յատկացեալ: - 106. Որպէս մի է արեգակն և սպիտակ և դեղին *լոյս* իւր: - 107. Եւ մի է հուր և *լոյս* և ջերմութիւն իւր: - 107. Երրորդ՝ պատճառ է յաւիտենից. և ժամանակաց. և աւուրց. որպէս *լոյս*. իմաստութիւն և կեանք կոչի. զի պատճա՛ռ է սոցա: - 115. Դարձեալ՝ և այսպէս տեսանի աստուած. յորժամ միտք յամենայն եղելոց որոշեսցի. նաև յինքենէ՛ զի եղակա՛ն է. թողեալ զինքն միաւորեսցի յաստուածային ճառագայթն որ անքննելի *լոյսն* է և իմաստութիւնն: - 119. Վասն որոյ միեղէն տեսանեն և պարզ. որպէս զծագումն *լուսոյ* առանց ճանապարհորդութեան լուսաւորեալ. և միշտ բարձրանան տեսութեամբ: - 119. Իսկ ճշմարտութիւնն ո՛չ փոփոխի. որպէս *լոյս* հաւատոյն: - 121. Զի յայս ճշմարտութենէս *լոյս* հաւատոյն ծագեալ ի միտս հաւատացելոց, անփոփոխ սերտութեամբ հաստատէ՛ զհաւատացեալս ի ճշմարտութիւնն. և զճշմարտութիւնն ի նոսա: - 121. Որպէս է՛ բարի. գեղեցիկ. *լոյս*. կեանք. իմաստութիւն. և այլն: - 122. Երրորդն է նշանական աստուածաբանութիւն. որ ի զգալի կերպարանաց փոխակցիմք յիմանալի տեսութիւնն. թէ զի՞նչ նշանակէ մարդ երևելին. կամ առիւծ. գառն. հուր. *լոյս*. և այլն: - 122. Զի որպէս խաւարն անյայտ է, նոյնպէս և առաւել *լոյսն* անտեսութիւն առնէ. և նա անտես է ի հրեշտակաց. և անյայտ ի մարդկային մտաց. թէ ո՞րպէս կամ զի՞նչ է էութիւն և բնութիւն աստուածութեանն: - 122. Նախադրութեամբն՝ որ է՛ և ասի. որպէս Հա՜յր. Որդի՜. Հոգի՜. *լո՜յս*. կեա՜նք. և

այլն: - 123. Զի՝ մի արեգակն սկիզբն է **ք** *լուսոյն*. այսինքն դեղնին և սպիտակին: - 124. Եւ որդւոյ պատկեր՝ *լոյսն* դեղին: - 124. Եւ հոգւոյն պատկեր՝ *լոյսն* սպիտակ: - 124. Եւ յատկութիւն արեգականն յայտնի է, զի սկիզբն է **ք** *լուսոյն*: - 124. Իսկ հասարակութիւն երկու *լուսոյն*: - 125. Երկրորդ դարձեալ՝ **ք** *լոյսքն* զփիւռ և տարա՛ծք են. զի անմարմին են ծնունդ և բղխումն: - 125. Եւ արդ՝ զի հասարակ են էութեամբ՝ և յատուկ առանձնաւորութեամբ, յաղագս որոյ զանազանելի է զյատկութիւնս ըստ երկուց *լուսոյն*: - 125. Նախ՝ զի դեղին *լոյսն* ծնանայ ընդ երթս կամ ընդ լուսանցս մտեալ, իսկ սպիտակն ոչ: - 125. Երրորդ՝ դեղին *լոյսն* ստուեր ունի՝ և սպիտակն ո՛չ: - 125. Եօթներորդ՝ ջերմութիւնն ընդ դեղին *լուսո՛յն* է: - 125. Ութերորդ՝ սպիտակ *լոյսն* առաւել թափանցիկ է. որպէս ընդ ամպս և յայլ նիւթս: - 125. Իններորդ՝ ի դեղին *լուսոյն* տեսանեմք զսպիտակ *լոյսն*: - 125. Տասներորդ՝ նախընթաց և յետամնա՛ց է սպիտակ *լոյսն*. որպէս յառաւօտս և յերեկոյս տեսանի: - 125. Նախ՝ զի որպէս արեգակն ունի մշտնջենաւոր *զլոյսն* և առնէ ի վերոյ երկրի տիւ և գիշեր: - 125. Երկրորդ՝ զի որպէս մի արեգակն կոչի տարրեղէն ամանն *լուսովն* և հրովն: - 125. Վեշտասաներորդ՝ մէջ գոլով աստեղացն և լուսաւորէ. որպէս միջին ստեղն եօթնաջահեանն *լուսոյ*: - 126. Եօթնւժերորդ՝ հաւասա՛ր է *լուսով* և ջերմութեամբ. զի ուր հասանի *լոյսն* անդ և ջերմութիւնն: - 127. Եւ կշռապէսն իցէ հաւասար ծագումն *լուսոյն*: - 127. Նոյնպէս *զլուսոյ* և զհրոյ յատկութիւնս բաղդատել դիւրին է իմանալի *լուսոյն* ճշմարտի. որպէս գրեալ ի **ի** գլուխն՝ **լե** համարն տե՛ս անդ: - 127. Ասեմք եթէ՝ տպաւորութիւնն լինի կրկնակի. մինն նման նմանութեամբ. որպէս *լոյս*. հուր. և այլն: - 131. Որպէս յորժամ ասեմք՝ *լո՛յս* կեանք՝ և այլն, արտաքո՛յ մնամք գիտութեանն. և յորժամ անժամանակ՝ անիմանալի, առաւել մերձենամք: - 132. Ի յերկրորդսն յայտնի իբրև *զլոյս*: - 136. Եւ նոքա *լոյս* գոլով լուսաւորին. իսկ մեք ի խաւարէ՛ ի *լոյս* գամք: - 139. Ութերորդ՝ զի ի *լո՛յս* են բնակեալ: - 139. Վասն առաջնոյն գիտելի՛ է, զի ամենայն շնորհ բղխո՛ւմն է և ճառագայթ, յանեղական *լուսոյն* իջեալ առ էակս ամենայն իմանալի և զգալի. և զարդարէ՛ զսոսա ըստ նմանութեան այնմ պարգևեալ շնորհի. եթէ ըստ բնութեան՝ և եթէ անձնական. ի հրեշտակս և ի մարդիկս: - 140. Եւ դարձեալ՝ զբազումս միաւորէ՛ ինքեամբ՝ առ պատճառն իւր. որպէս *լոյս* արևու ի բազում տեսութիւնս: - 140. Դարձեալ խօսին հրեշտակք հաղորդութեամբ աստուածային *լուսոյն*: - 145. Յօգնորն այն է՝ զի անկաւ անձնիշխան կամօք ի բարւոյն ի չարն, ի *լուսոյն* ի խաւարն, ի գիտութենէն յանգիտութիւն, յանմեղութենէն ի մեղս, յերանութենէն ի թշուառութիւն, ի սիրոյն յատելութիւն: - 146. Քանզի դևք ո՛չ են ի վերին մասն օդոյն, զի մի խնդասցեն *լուսովն*. և ո՛չ ի ստորին մասն, զի մի՛ առաւել վնասեսցեն զմարդիկ: - 146. Եւ գործոյն որ ունին կրթել զմարդիկ՝ յարմարի օդն որ է՛ մերձ առ մեզ փորձելոյ զմեզ. այլ ո՛չ ի *լոյս*. զի մի ուրախասցին: - 146. Այլ առ ժամայն հպարտութեամբն ուռուցաւ և ի ճշմարտութենէ *լուսոյն* դարձոյց զանձն իւր և խաւարեցաւ: - 147. Վասն է՞ր այժմ *լուսով* կերպարանին: - 147. Ուստի բնութիւն նոցա էր անմարմին և *լոյս* և անմահ՝ և մնաց ի նոյն: - 147. Անմարմին՝ զի յատկացցի. և *լոյս*՝ զի պատրեսցէ. և անմահ՝ զի տանջեսցի միշտ: - 147. Եւ թէպէտ *լոյս* կերպարանի այժմ, բայց չտեսնու *զլոյս* իւր. որպէս և ո՛չ մեք զմեր հոգւոյս: - 147. Ա՛րդ «արուսեակ անկեալ», իբր թէ ի *լուսոյն* զրկեալ և եղեալ խաւար: - 148. Եւ զի ի *լուսոյ* կազմեցան: - 148. Եւ կոչի արուսեակ դարձեալ, զի քան զայլս՝ իւր *լուսոյ* գեղեցկութիւնն առաւել կուրացոյց զինքն: - 148. Իսկ «առաւօտի», զի ի սկիզբն ստեղծման աշխարհի ընդ բաժանիլ ի մէջ *լուսոյն* և խաւարին՝ յայնժամ միայն ծագեցին յառաջին օրն յանկարծակի և անկան յերկնից. թէպէտ ոմանք յերկրորդ օրն ասեն: - 148. Եւ թէպէտ անկան և եղեն դևք՝ գոյացականքն մնացին առ նոսա. և հրեշտակ *լուսոյ* կերպարանին ըստ առաքելոյն: - 151. «Աստեղս» զհրեշտակս կոչէ վասն բարձրութեան և պայծառ *լուսոյն* որպէս հրեշտակք ի յերկինս: - 152. Քսաներորդ) Վասն *լուսոյ* և բարրութեան նորին: - 154. Ո՞ր է սկիզբն աւուր. և բաժանումն *լուսոյ* և խաւարի: - 154. Ծիածանն, բակն, և թռիչ աստեղաց. և *լոյսն*. և փայլակն. և այլն: - 155. Վասն *լուսոյ* դրախտին. և զի անպական է դրախտն և պտուղ նորին: - 155. Զորօրինակ՝ արեգակն ո՛չ կարէ լինիլ խաւար, զի առաւե՛լ է *լոյս*: - 163. Զորօրինակ *լոյսն* որ միևնոյն է, այլ պայծառ՝ և բժոտեալ ակն ոչ միապէս տեսանէ: - 166. Իսկ աստուած է պարզ գոյացութիւն և անշարադիր. ըստ որում, ի *լոյս* բաղդատի: - 170. Իսկ Որակ կոչի, որպէս բարի, *լոյս*, քաղցր, և գեղեցիկ: - 171. Իսկ մշտնջենաւոր էակն միայն մին ունի զօրութիւն որ է առիթքն ներգործութեամբ. որպէս հրոյ ջեռուցանելն. և արեգական *լոյսն*. և հրեշտակին անապականութիւնն: - 173. Իններորդ՝ տա՛յ երկրի զօր ունակացեալ է. որպէս զանձրև. *զլոյս*. զջերմութիւն. և զաստղողութիւն: - 184. Գիտելի՛ է, զի հոմանուն է *լոյսն*: - 185. Եւ բաժանի նախ յանեղ և յեղական *լոյս*: - 185. Եւ է՛ անեղական *լոյս*՝ Երրորդութիւնն սուրբ: - 185. *Լոյս* անմատոյց ըստ մարգարէին, «*Լուսով* երեսաց քոց տեսանեմք *զլոյս*»: - 185. Իսկ եղական *լոյսն* դարձեալ բաժանի յիմանալին և ի

զգալիՆ: - 185. Եւ է՛ իմանալի *լոյս*` որպէս հրեշտակք` և հոգի մարդոյ...: - 185. Իսկ զգալի *լոյս* դարձեալ բաժանի յերկնայինս և յերկրայինս: - 185. Եւ է՛ երկնային *լոյս*` որպէս արեգակն և լուսին և աստեղք: - 185. Իսկ երկրային *լոյս*` է ճրագն և պայծառ օդն և *լոյս* աչաց: - 185. Զի՞նչ է բարութիւն *լուսոյն* որ ասէ` «ետես աստուած *զլոյսն* զի բարի է»: - 185. Նմանապէս և իմանալի *լոյսն* ներգործէ՛ զայս: - 185. Եօթներորդ` միջնորդով զայլս լուսաւորէ՛. որպէս տէրն մեր ասէր` «ե՛ս եմ *լոյս* աշխարհի»: - 185. Իններորդ` հաւասար ունի զջերմութիւն և *զլոյս*: - 186. Վեշտասաներորդ` զի ամենայն լուսաւորք ի նմանէ՛ առնուն *զլոյսն*: - 186. Ութևժերորդ` *լուսով* և ջերմութեամբ մե՛րձ է յամենայնսն. և բոլորակութեամբ հեռի: - 186. Զի՞նչ է որ ասէ մեծն իգնատիոս վասն արեգական` թէ յամենայն օր ի բաց դնէ *զլոյսն* և զջերմութիւն, և միւս անգամ յարփոյն առնու: - 186. Արդ` ըստ տեսակի` անիբաց դնելի՛ է *լոյս* արեգականն: - 186. Նոյնպէս յորժամ ասեմք թէ արեգակն խաւարեցաւ, ո՛չ ի բնական *լուսոյն* այլ ի զմեզ լուսաւորելոյն: - 186. Ունի բնական *լոյս*. և յարեգակնէն փոխ առնու *լոյս*: - 186. Եւ հեռացեալ նուազի՛ *լոյսն*: - 186. Ի *լուսոյ* նորա ծածկի: - 186. Եւ դարձեալ արեգակն միջակ գոլով հաղորդի ամենայն մոլորակաց. և զայն անցուցանէ ի լուսինն *լուսո՛յն* հանդերձ: - 187. *Զլոյսն* ո՞րպէս ունի: - 187. Վարդապետք ասեն. որպէս սուրբն բարսեղ` թէ որպէս երկբերանի քսա՛կ է լուսինն. ընդ մինն ելանէ և ի վերի թիկունքն ժողովի և պակասի ի մէնջ *լոյսն*. և ի միւսն ի ներքս մտանէ և լուսաւորէ՛ զմեզ: - 187. Եւ այլք ասեն թէ յարեգակնէ՛ առնու *զլոյսն* այսպէս: - 187. Մերձ եկեալ ի նոյն կենդանակերպն` սակաւ *լոյսն* առնու ի նմանէ յարևելից կողմանէ. թէպէտ մեզ ի յարևմտիցն երևի. այլ նմա՛ արևելից մասն է որ *զլոյսն* առնու: - 187. Եւ յոր քան հետևի արեգական` առաւելու *լոյսն*: - 187. Եւ յորժամ ի միւս կիսագունդն հասանէ, ընդ **գ** կենդանակերպս հետևեալ` բոլորի *լոյսն* ի նմա. զի ուղղապէս *զլոյսն* ընդունի: - 187. Եւ այլք ասացին թէ` ունի բնական *լոյս*` և առնու *զլոյս* յարևէ. և այսպէս խառնի **բ** *լոյսն* ի նմա՛. և սնուցանէ զորս յերկրի: - 187. Եւ յորժամ առնու *զլոյսն* յարևոյն, ի յեզրն երկրիս ձևն բոլորակ է` խաւար մնա մէջն: - 187. Նոյնպէս յորժամ հնանայ և պակսի *լոյսն*: - 187. Նա՛խ` զի երկինքն բարձր է, և յայնմանէ առաւել *զլոյսն* ծագէ յերկիր: - 188. Երրորդ` աչք մեր որ է՛ *լոյս*` ի վերին մասն գլխոյս. և լուսաւորքն յերկինս. զի մերձաւոր նմանն զնմանն տեսցէ: - 188. Այլ վարդապետք եկեղեցւոյ ասեն ըստ պղատոնի եթէ` *լոյսն* խզումն է ի տարրական հրոյ, որ յառաջին օրն գոյացաւ: - 188. Եւ լուսաւոր անօթքն ի չորրորդում աւուր կազմեցան ի յօդոյ. և իւրաքանչիւրքն ընկալան *զլոյսս* և եղեն լուսաւորք: - 188. Նա՛խ` զի յոմանս առաւել է *լոյսն*. որպէս յարեգակն. և յոմանս նուազ. որպէս ի լուսին և յայլ աստեղս: - 188. Եւ թէ ասեն` յանօթո՛յն է որ միոնն առաւել *լոյս* տայ և միոնն նուազ, և ո՛չ ի *լուսոյն*. որպէս յստա՛կ ապիկի առաւել լուսաւորէ: - 188. Որպէս ասացաւ ի վերոյ, զխաւարումն *լուսոյ*` և զամիսս` լուսինն առնէ: - 190. Զի ըստ հոռոմ համարին այսպէս է. մա՛րտի **ժէ**` Առաջին օր արարչութեան է, յորում եղև *լոյսն*: - 191. Երկրորդ` զի ի նմա եղեն երկինք և երկիր. հրեշտակք և *լոյսն* և ա՛յլ տարերք. որ են **է** գործք արարչութեան: - 193. Իսկ օր արուեստակա՛ն է ծագումն *լուսոյ* մինչև յերեկոյ` առհասարակ յամենայն ազգս: - 194. Իսկ միւսն է ընդ ծագումն *լուսոյն*. յորում զպահք և զուտիք բաժանեն. այսինքն *լոյսն* և գիշերն: - 194. Եւ գիտելի է, զի ի սկզբանէ աշխարհիս մինչ ի քրիստոս *լո՛յսն* առաջանայր գիշերոյն. իսկ յետ քրիստոսի մինչ ի վախճան` գիշե՛րն առաջանայ *լուսոյն*: - 194. Այս է պատճառն. զի ի սկզբանէ տիւն առաջանայր գիշերոյն. զի ադամ ի *լուսոյ* շնորհացն անկաւ ի խաւար մեղաց: - 194. Իսկ գիշեր յարութեանն քրիստոսի` փոխեաց զայս կարգ. զի յարութեամբն իւրով եհան զմեզ ի *լոյս* շնորհաց և արդարութեան: - 194. Զի՞նչ է բաժանումն *լուսոյ* և խաւարի: - 194. Զի է՛ պատճառ *լուսոյ* արեգակն. և պատճառ խաւարի ստուեր երկրի: - 194. Իսկ տեղիքն, զի յա՛յս կիսագունդս լինի *լոյս*, և ի միւսն խաւար: - 194. Եւ ժամանակն, որ ի յայս ժամս լինի աստ *լոյս*, և ի միւս ժամն խաւար: - 194. Երկրորդ` խա՛ռն է ի *լուսոյ* և ի խաւարէ՛: - 196. Վեցերորդ` որքան յամէ` *լոյսն* պայծառանայ, և խաւարն նուազի՛: - 196. Ութերորդ` զնոյն բնութիւն *լուսոյ* ունի: - 196. Իններորդ` է՛ առաջին *լոյս*: - 196. Տասներորդ` նուազին գիշերային *լոյսք*: - 196. Նա՛խ` զի պայծա՛ռ է *լոյսն*: - 196. Եւ զի մերժի *լոյսն*, և տարածի խաւարն: - 196. Եւ զի նըւազ *լոյսքն* երևին: - 196. Ընդունակ *լուսոյ* է: - 202. Գէջ օդն գոգացեալ և դէմ եղեալ արեգականն` առնու *զլոյսն* ի նմանէ ըստ բոլորակ ձևոյ նորա: - 203. Մնացեալ ա՛մպ է շուրջ զաստեղօքն. որ քարշէ յինքն զսպիտակ *լոյս* մոլորակացն և լուսաւորի: - 203. *Լոյսն* ուստի՞ իջանէ յերկիր: - 203. Եւ ոմանք ասեն` ի տարրական հրոյն բաժանի կիզումն. և *լոյսն* միա՛յն իջանէ ...: - 203. Նա՛խ` զի ամպն յերկրէ ելեալ խափանէ՛ *զլոյս* և զջերմութիւն արեգական: - 206. Եւ զի քարշեն լուսաւորք զգոլորշին յերկրէ` յայտ է ի ցօղ առաւօտուն և յեղեամն. որ ի գիշերն ի վեր քարշին. և ընդ ծագել *լուսոյն* հատանին և յետս յերկիր անկանին. և յաւուրս ձմերան լինի եղեամն. և յամարան ցօղ: - 208. Զանուանս գլխաւորացն որպէս սեռ` աստուած կոչեաց. որպէս երկին. երկիր. *լոյս*. և այլն: - 220.

Ո՞րպէս ասեն թէ դրախտն *լուսոյ* արեգական չէ կարօտ: - 222. Եւ այլք թէ՝ իմանալի՛ է *լոյս* նոցա. և կամ յեթերէն: - 222. Իսկ այլք ասեն թէ՝ վասն առաւել բարձրութեանն՝ *լոյս* արեգականն ո՛չ երբէք հեռանայ ի նմանէ. թէպէտ ի ներքոյ երկրի անցանէ. որպէս լուսինն թէպէտ ի վերին կամարն լինի, *զլոյսն* առնու յարևէն որ ի ներքին կամարն: - 222. Ո՛չ թէ քան զտարրական հուրն ի վե՛ր է անցեալ. այլ զի լուսինն և արեգակն միշտ ի հարաւոյ կողմանէ ի ստորոտէ լերինն ելանեն. և ի հիւսիսոյ կողմն լերինն միշտ գիշեր լինի. որպէս աղէքսանդրու պատմութիւնն ասէ. և ի գլուխն միշտ *լոյս*. և ի հարաւոյ կողմն տիւ և գիշեր: - 222. Ասեն սուրբք, որպէս ի միոյ *լուսոյ* բազում *լոյսք* վառին: - 226. յԱռաջին աւուրն՝ է արարածք եղեն. հրեղէն երկինքն. և չորս տարերք. և *լոյս*. և հրեշտակք ընդ *լուսոյն*: - 226. Այլ և տիւ և գիշեր որք ընդ *լուսոյն* եղեն: - 226. Զի յառաջնումն աւուր արարաւ մշտնջենաւոր *լոյսն*: - 227. Նմանապէս և յայլ երիս յառաջնումն աւուր արար *զլոյսն* ժամանակեայ. զարեգակն և զլուսին և զաստեղս ի վերնագոյն տարրէ՛ հրոյն: - 227. Իններորդ՝ զի ի սկիզբն ստեղծման արարածոց՝ եղեն իմանալի բանականքն ընդ *լուսոյն* գոյացեալ: - 231. Նա՛խ՝ զի յառաջ եղեալ նմա՝ *լո՛յսն* է որ է վերին տարր. և լսելեացն օդն: - 235. Զի աչաց *լոյսն* հուր է. և հուրն վերընթա՛ց է. վասն այն ի բնականսն նայելով հեշտանայ, և ի բռնութեամբն դժուարի և զարհուրի: - 239. Նմանապէս և այն. յորժամ զամենայն ինչ թողումք և ի *լոյս* ճրագին նայիմք. զի ազգական է իւր՝ զայն սիրէ և տեսանէ: - 239. Քանի՞ են պահապանք աչաց *լուսոյն*: - 239. Եօթներորդ՝ լուսերակն. և ապա՛ *լոյսն* ի միջի: - 239. Զի *լոյս* Բանին և պայծառախօսութիւն՝ ի խելքն ծագէ. և Իմացականն՝ ի միջին փորուած գլխոյն: - 250. Առաւօտ՝ որ է՛ տղայութիւնն. այն ինչ ի *լոյս* մերձեալ: - 265-266. Եւ է՛ գործի իմացմանս այս՝ *լոյս* հաւատոյն. և առաջադրեալ՝ աստուածայինքն և իմացականքն: - 269. Եւ զայս իմաստութիւնս տէրն հաւատ կոչէ. և յոհաննէս *լոյս*. և սողոմոն իմաստութիւն: - 269. Եւ ա՛յս է պատճառն. զի *լոյս* հաւատոյն հեղումն է յաստուծոյ առ իմացումն մարդոյ. և ըստ որում իմացումն է մեր՝ իմաստութիւն կոչի: - 269. Եւ ըստ որում *լոյս* շնորհաց՝ հաւատ և *լոյս* անուանի: - 269. Վեցերորդ՝ զի թէպէտ ի ձեռագործ հանդերձից մե՛րկ էին, սակայն ի *լուսոյ* շնորհաց զարդարեա՛լ էին: - 278. Այլ կամ իբր զհրեշտակս, կամ որպէս ի միոյ *լուսոյ* բազումք, կամ կուսութեամբ ծնունդ. որպէս սուրբ կոյսն մարիամ աստուածածին սրբութեամբ և կուսութեամբ ծնեալ փոխեաց զկարգ բնութեան ծննդեանս որ ի սերմանէ առն և կնոջ. զի սա՛ ծնունդ միայն ի մօրէ՛: - 280. Եւ թէ զի՞նչ կերին. և զի՞նչ տայր *լոյս* և վասն ագռաւուն: - 283. Եւ սիւն *լուսոյն*: - 283. Քանի՞ են պարարտութեան աստիճանք և նիւթ *լուսոյ*: - 285. Չորրորդ՝ զի զանարատսն և զպարարտսն մատուցանէր յօրինակ անարատ գառինն քրիստոսի. և ճարպաւորն՝ *լուսոյ* աստուածութեանն: - 286. Զի՞նչ տայր *լոյս* ի տապանին: - 294. Եւ այլք զնշխարս նախահօրն ադամայ ասեն. զի յաստուծոյ ձեռացն էր յօրինեալ՝ *լո՛յս* տայր նոցա: - 294. Երրորդ՝ սառա կոչի առաքինութիւն. և մարիամ լուսաւորութիւն. և եկեղեցի ժողովք հաւատացելոց՝ գործով ունի զառաքինութիւն և *զլոյս* հաւատոյ: - 307. Եւ տէր մեր *լոյս* ծագեաց ի բանտ դժոխոցն: - 313. Նոյնպէս և սուրբքն ջերմ սիրովն աստուծոյ ժողովին ի կայանս հոգւոցն ի տեղւոջ *լուսոյ* և հանգստեան: - 315. Եւ բաց յայսցանէ. կոչի զգեստ բնակութեան *լոյսն* անմատոյց և խաւարն անգիտութեան...: - 318. Երրորդ՝ ժողովին և գոհանան զաստուծոյ՝ որ յոչնչէ՛ գոյացոյց զմարդն, և յարգանդէ՛ խաւարին ի *լոյս* եբեր. և ետ մեզ ինչս մարմնական: - 321. Չորրորդ՝ ի խորհուրդ յարութեան մերոյ, որ վերըստին գոյացուցանէ ի խաւարէ՛ գերեզմանին և ի *լոյս* հանէ և ուրախութեամբ զարդարէ՛ և փառաւորէ՛: - 321. Եւ փոխանակ սիւն ամպոյ՝ հոգին հովանաւոր և աւետարանին *լոյս* ծագեաց հոգւոցն: - 329. Յուրն ունի *լոյս* և կիզումն: - 330. Արդ՝ *լոյսն* ցուցանէ զխնամս արժանաւորացն. և կիզումն զպատիժ անարժանիցն: - 330. Այլ և նստեալն ո՛չ կարէր կանգնիլ. և հուր և *լոյս* ճրագի ո՛չ կարէր ներգործել ի թանձրութենէն: - 334. Եւ իսրայէլացւոցն *լոյս* էր, զաստուածպաշտութիւն նոցա նշանակէր: - 334. Եւ որպէս սատանայ հրեշտակ *լուսոյ* կերպարանի որ չէ իսկ: - 335. Եւ յերեկունն *լոյս* ծագեաց հոգւոց որպէս սիւն *լուսոյն* իսրայէլի: - 337. Զի՞նչ էր սիւն *լուսոյն*: - 338. Եւ ի գիշերն *լոյս* տայր նորա, և պահէր ի վնասէ՛ լուսնոյն և առաջնորդէ՛ր: - 338. Նմանապէս և հոգին սուրբ ի գիշեր կենցաղոյս *լուսով* աւետարանին առաջնորդէ՛ մինչև հասուցանէ յայգն հանդերձեալ աւուր ի ցօղաւոր ամպն որ է՛ բանն մարմնացեալ. որ է հովանի և հանգիստ ամենայն սրբոց: - 338. Որպէս *լոյս*, գեղեցիկ, քաղցր, և այլն: - 338. Երրորդ այսպէս. ի լուսնոյդ ի վայր տարրական հուրն և որ ի նմա երեւոյթք *լուսոյ*. օդն և թռչունք. ջուր և լօղականք. երկիր և բոյսք. մարդ և անասունք: - 343. Ի տուէ ամպով ծածկեալ լինէր և ի գիշերի *լուսով*: - 345. Երրորդ՝ աշտանակն *լուսոյ* ի հարաւ: - 346. Երրորդ՝ վեցեքեանն ունին *լոյս*, և առնուն զիւղն ի միջոյն. և ամէն մոլորակք ունին *լոյս*. և այլ առնուն յարևու: - 346. Յինգերորդ՝ աշտանակն ի մէջ սրբութեանն տայր *լոյս*. և լուսաւորքն ի յերկրի: - 346. Դարձեալ՝ արդար մարդ

աշտանա՛կ է *լուսոյ*: - 347. Եւ ճրագ վառեալ ի նմանէ՝ ծնեալն **է** արփեան *լուսով*: - 347. Բեհեզն՝ *լուսոյ* տարածումն ի ներքոյ...: - 348. Երկրորդ՝ զի դէմ յանդիման ետես զտէր և նշան *լուսոյն* մնաց ի տեսութիւնն: - 352. Երրորդ՝ զի փառք տախտակացն մեծացի ի *լոյս* երեսացն: - 352. Վեցերորդ՝ զի իմանալի ունի *լոյս*՝ ցուցանէ՛ զգալի *լոյսն*. զի ի գիշերի ելեալ ի խորանէն հալածէր զխաւարն և լուսաւորէր զանապան: - 352. Եօթներորդ՝ զի որ աշակերտի մովսէսի՝ *զլոյս* ընդունի. և որ ո՛չ աշակերտի՝ ի խաւար մնասցէ որպէս քանանացիքն: - 352. Իններորդ՝ ի յօրինակ արդարոցն *լուսոյն*. որ ո՛չ կարօտին արտաքին *լուսոյ*, սոյնպէս և մովսէս ո՛չ կարօտէր. զի ո՛չ բնական էր *լոյսն*. զի աչք բնական տեսութիւն ունի, այլ ո՛չ թէ *լոյս*: - 352. Տասներորդ՝ զի որ զայնպիսի *լոյսն* յինքն ընկալաւ, զամօթ առականացն ադամայ ո՛չ ստացաւ: - 352. Դարձեալ՝ տէրն բնութեամբ ունէր *զլոյսն*. և նա՛ արտաքուստ ստացաւ...: - 352. Դարձեալ՝ տէրն այլոց տայ *զլոյսն*. և մովսէս ո՛չ կարէ: - 352. Երկոտասաներորդ, լուսաւորեցաւ՝ զի քող արկցէ երեսացն. որ օրինակէ՛ զհին կտակարանս. որ քօ՛ղ է արկեալ և առագաստ մտաց նոցա. մինչև դարձցին առ տէր հոգիքն որպէս զմովսէս. և ապա վերասցի քօղն և յայտնեսցի *լոյս* գիտութեան նոցա: - 352. Նոյն և Իւղ զուարթարար. և նիւթ *լուսոյ* և շնորհաց: - 361. Ա՛յսպէս փոխեցաւ ստւերն ի *լոյս*, և օրինակն ի ճշմարտութիւն: - 369. Իւղն *լոյս* և զուարթութիւնն մտաց: - 374. Դարձեալ, տասն են մասունք զգալի արարածոց. այսինքն՝ **է** մոլորական գունդք. և **ը**՝ անմոլարքն. և իններորդ ի *լուսոյդ* ի վայր. և մարդս **ժ** երրորդ ի վերայ նոցա. որ է՛ բանական և բաժին աստուծոյ: - 376. Երրորդ, Երրորդական *լուսովն* հաւատոյ հետևիմք ի կեանս: - 380. Վէմք պատառեցան. և խաւարեցաւ *լոյսն*: - 399. Երրորդ՝ զի ինքն օրհնութիւն էր, և անէծքն մերձեալ ի նա յօրհնութիւն փոխեցաւ. որպէս խաւարն ի *լոյս* փոխի. և մեղքն յարդարութիւն. և մահ ի կեանս: - 400. Զորօրինակ՝ ճրագ ըզտեսօղս լուսաւորէ՛, և զտկարս խաւարէ՛. կամ որք ի ճրագ նային տեսանեն *լոյս*. և որք յետս դառնան խաւարին: - 403. Եւ վասն աւուրն ասաց՝ տիւ. և գիշեր զխաւարումն. և ընդ երեկս *լոյս* դարձեալ: - 405. Երկրորդ՝ և մի՛ փոքր կասցի օրէնքն, տեսանելով *զլոյս* երեսացն նւաղեալ: - 411. Երեսուն օրն աւուրք է լուսնին որ փոխէ զտխրութիւն և ի *լոյս* գայ: - 411. Յնգետասաներորդ՝ յեսու ներեաց աքարայ զտիւն և զգիշերն մինչ *լուսով* առաւօտին վիճակաւ յանդիմանեցաւ: - 418. Եւ տէրն մեր նեղէ՛ մեղաւորաց աստ ի կեանս և յետ մահու գիշերի. և ի ծագել *լուսոյ* յարութեանն՝ ստուգութեամբ դատապարտէ՛: - 418. Ո՞ր քան առաւել մերս անկրթութեան մտօք և իրօք պարտ էր հրաժարիլ և ի բաց փախչիլ որպէս խռիւ ի հրոյ և զաչացու ի *լուսոյ*: - 456. Եօթներորդ՝ նա՛ միա՛յն է միշտ և անդադար ծնունդ. զի ո՛չ սակաւ ի ժամանակի, և ո՛չ ի ժամանակի դադարի. այլ որպէս *լոյս* ի հրոյ միշտ և անհատապէս ծնանի: - 472. Առաջին միաւորութիւն ստոյգ և ճշմարիտ՝ հոմանիւթ մասնաւորաբար որոշեցելոց. որոց ոչ ինչ տարանիւթ ընդ մէջ երևի. որպէս երկուց ջահից լուցելոց միաւորութիւն *լուսոյն*: - 476. Դարձեալ նշանակէ **դ** թև խաչին՝ փրկութիւն գոլ և *լոյս* հոգւոյ որք ի **դ** ծագս տիեզերաց հաւատացեալք են: - 493. Երրորդ՝ որպէս մարմնով *լոյս* ծագեաց մարմնաւորացն և քարոզեաց զփրկութիւն: - 503. Նոյնպէս և հոգւոցն որ ի դժոխս *լոյս* ծագեաց հոգւով և քարոզեաց զփրկութիւն: - 503. Եւ բնական աւուր սկիզբն է ծագումն *լուսոյն*. և շնորհականին ի մէջ գիշերն: - 508. Ասեմք եթէ՝ ոչ ինչ գոյր նոցա արգելք հաւատոյ յորժամ *լոյս* ծագեաց քրիստոս ի դժոխս: - 508. Չորրորդ վկայ *լոյսն* զգալի. որ յինն ժամուն ծագէ՛ ի գերեզմանէն ակներև ամենայն մարդկան: - 509. Եւ որպէս յինն ժամու ուրբաթուն *լոյս* ծագեաց հոգւոցն ի դժոխս, նոյնպէս և յինն ժամու շաբաթուն *լոյս* ծագէ զճառագայթս իւր արեգակն արդարութեան քրիստոս. մինչ յառաւօտուն բոլորապէս տեսանի ինքն յարուցեալ ի մեռելոց: - 509. Հինգերորդ վկայ, զի ի բոլոր տարին յերեկոյի շաբաթուն կիրակմուտ անուանեն ամենայն ազգք. նոյնպէս և մեք յամենայն շաբաթս յերեկոյին *լոյս* զուարթ ասեմք, և սուրբ աստուած որ յարեար. ի յայս շաբաթի աւուրս սկիզբն առեալ: - 509. Եւ յերեկոյին *լոյս* ծագեաց հոգւոցն. որպէս սիւն *լուսոյն* իսրայէլի: - 513. եթէ քրիստոս յարեաւ ի մէջ գիշերի. զի այց արասցէ մարդկան ազգի. և զանկեալքս ի խաւարի և ի ստուերս մահու՝ ի *լոյս* գիտութեան և շնորհաց յարուսցէ: - 514. Վեշտասաներորդ՝ ի մէջ գիշերի յարեաւ, զի զհոգիսն ի խաւարային բանտէն ի *լոյս* կենաց շրջեսցէ: - 514. Եօթնև**ժ**՝ ի մէջ գիշերի յարեաւ, զի զօրէնս ստուերական ի *լոյս* ճշմարտութեան փոխեսցէ: - 514. Ապա թէ ի *լոյս* կիրակէին էր յարութիւնն, պա՛րտ էր յառաւօտին առնել պատարագ և ո՛չ յերեկոյին: - 514. Քսաներորդ, յա՛յտ է յա՛յսմանէ՝ որ նախ քան զքրիստոս՝ էր սկիզբն աւուր ծագումն *լուսոյն*. իսկ յետ յարութեանն քրիստոսի եղև սկիզբն աւուրն ի մէջ գիշերի. զի այժմ ի խաւարէ՛ ի *լոյս* ճանապարհորդիմք: - 515. Քսաներորդ, յա՛յտ է յա՛յսմանէ՝ որ նախ քան զքրիստոս՝ էր սկիզբն աւուր ծագումն լուսոյն. իսկ յետ յարութեանն քրիստոսի եղև սկիզբն աւուրն ի մէջ գիշերի. զի այժմ ի խաւարէ՛ ի *լոյս* ճանապարհորդիմք:

- 515. Եւ ի յայս միտս զտօն ամենայն սրբոց մարտիրոսաց ի մէջ գիշերի սկսանեմք **գ** ժամով յառաջ քան զծագումն *լուսոյն* հասարակ աւուր: - 515. Եւ դարձեալ *լոյս* եղև յերեք ժամն մինչև յերկոյն...: - 516. Եւ այսպէս սովորաբար խօսիմք, թէ յուրբաթի կէս օրն ելեալ ոք ի տեղւոջէ՛ մինչև գայ առ մեզ ի *լոյս* կիրակէին կամ ընդ առաւօտն, ասեմք թէ **գ** օր է ճանապարհին. նոյնպէս և յարութիւնն քրիստոսի: - 516. Իսկ զտեղի համբարձմանն քրիստոսի միտք ո՛չ կարէ ցուցանել. զի ի *լոյս* անմատոյց է բնակեալ և ի ներքին կողմն վարագուրին ըստ առաքելոյն: - 519. Եօթներորդ՝ զի սաստիկ է. զի ամենայն ոք ի հարկէ զաչս խփէ որ հանապազ տեսանեմք *զլոյս*: - 522. Իսկ հուրն կրկին ունի յատկութիւն. որ է *լոյս* և սրբիչ հաւատացելոց. պատիժ և այրիչ անհաւատից: - 525. Երկրորդ՝ որպէս հանուրն նախադասի մասնականաց, այսպէս առաքեալքն հանուրց աշխարհի *լոյս* կոչեցան. և մարգարէքն միոյ ազգի. - 535. Զորօրինակ, արեգական *լոյսն* տկար աչաց վնասիչ է և ո՛չ օգուտ. և ջուր չորացեալ տնկոյ: - 540. Եւ նա՛ խնդրեաց յաստուծոյ զիջումն *լուսոյն* ի նշան յարութեանն քրիստոսի: - 549. Դարձեալ՝ որ ոք մերձ է ի ճշմարտութիւնն՝ նա՛ առաւե՛լ է ճշմարիտ. որպէս որք մերձ են *լուսոյն* և ջերմութեան՝ առաւել *լոյս* են և ջերմ: - 550. Տասներորդ՝ և այսմ կողմանէ՛ շարժին լուսաւորքդ ի յընթացս իւրեանց. որ են կարապետ մեծին *լուսոյ* ծագմանն: - 555. Վեցերորդ՝ զի զամենայն բարիսն որ ի մեզ են՝ արտաքս հանեն. զորօրինակ եկեալ խաւարն հանէ *զլոյսն*: - 562. Այսպէս մեղանչէ սատանայ և մարդ. զի *զլոյսն* աստուծոյ անձնիշխան կամօք և իմացմամբ մերժէ՝ և սիրէ զխաւար: - 562. Որպէս ոք զգալի ակն խփէ և զրկի ի *լուսոյն* և առնէ խաւար. նոյնպէս և նոքա: - 562. Բայց կրկին է զրկումն *լուսոյ*. մի՝ որ ի ճառագայթէ՛ *լուսոյն* զակն խփէ և խաւարի. և **բ**՝ որ ընդ դէմ բոլորակի արեգականն հայիցի՝ կորուսանէ *զլոյսն* և խաւարի: - 562. **Մ՛րդ՝ մեղանչելն մարդոյ այնպէս է որ զակն խփեաց ի *լուսոյն* և խաւարեցաւ. սակայն *լոյսն* ծագէ՛ դեռևս ի վերայ աչացն և սակաւ փայլէ ի ներքս. և յորժամ բանայ վաղվաղակի *լոյս* տեսանէ**: - 562. **Այնպէս մարդ մեղօք զրկի ի շնորհաց *լուսոյն*. այլ *լոյս* խնամոցն աստուծոյ չէ հեռացեալ և սակաւ փայլէ ի ներքս ի տրտնջականն**...: - 562-563. ...և յորժամ դառնայ ի մեղաց, վաղվաղակի շնորհաց *լուսոյն* արժանի լինի: - 563. Իսկ մեղանչելն սատանայի այնպէս է որ ընդ դէմ արեգականն հայի և *զլոյսն* կորուսանէ և խաւարի: - 563. Յայնժամ *լոյս* իմացականին կորեաւ և շիջաւ ի սատանայէ՛. և *լոյս* շնորհացն ո՛չ ներգործեաց ի նա. և ի նոյն սերտեալ հաստատեցաւ անզղջապէս. վասն որոյ մեծ են մեղք սատանայի և թողութեան ո՛չ հանդիպի: - 563. Այս խօսի զհեղեալ առաքինութենէն *լուսով* շնորհացն աստուծոյ: - 578. Խրա՛տ է *լոյս* հոգւոյ առ ի յունել զհոգին. որ յերկրայինս և ի մարդկայինս ո՛չ շաղախի: - 582. Յայս միտս ժողովիմք քահանայքս և պաշտօն առնեմք յերեկօրեայ մինչ ի *լոյս*...: - 604-605. Եւ զայս գործս արար քրիստոս յորժամ զինքն *լոյս* ի յայտնութիւն հեթանոսաց ետ. և ասաց թէ «ես եմ *լոյս* աշխարհի»: - 606. որք հիմունք են եկեղեցւոյ և *լոյս* ծագօղք: - 614. Եւ դուռն մտացն որ յերկինս և ի *լոյս* հայի, հարաւայինն է: - 614. Աստ *լոյսն* վառեալ. և ի մեզ *լոյս* խղճի մտաց. և հոգին սուրբ անշէջ. «մի՛ շիջուցանէք ասէ զհոգին սուրբ»: - 614. ...և զխաչն հանապազ կրեն ընդ ինքեանս. և *լուսով* խաչին ելանեն ընդ առաջ քրիստոսի: - 616. ...վասն որոյ յանարիւն կենդանւոյ *զլոյսն* վառեմք. զի կենդանին այն անարիւն է յորմէ մոմն գոյանայ: - 617. Երրորդ՝ զի մարմինք սրբոց ի գաւիթս պահին և ո՛չ յեկեղեցի. յօրինակ հոգւոց նոցա որք են ի պահեստ հոգւոյն ի տեղւոջ *լուսոյ* և հանգստեան: - 617. ...յորժամ դնէին զառաւօտու պատարագն ի սեղանն. նոյնպէս յերեկոյն ի դնել պատարագին և ի վառել աշտանակին *լուսոյ*: - 618. Եւ նոյնպէս **դ** անգամ յերեկոյն. ի *լոյս* զւարթն, և յուղղեցին, և յերեքսրբեանն. կամ յարձակմանն խնկարկեն ոմանք: - 618. Չորրորդ՝ *լոյս* առաւօտն: - 622. Երկու ղամպարքն, **բ** լուսաւոր հրեշտակքն. այլ և *զլոյս* աւետարանին: - 628. ...և իւրաքանչիւր ոք *լոյս* և հուր վառեալ՝ նմա՛ նւիրէին զպաշտօնն իբր արարչի...: - 638. Իսկ **բ** շաբաթին հրեշտակաց. զի յառաջնում աւուրն ընդ *լուսոյն* ստեղծան: - 642. Այլ երկրորդ են *լոյսք* յետ արարչին. և առաջին քան զմարդիկ...: - 642. Զի՞նչ է նախատօնակն որ յերեկոյն սուրբ զգեստիւ խաչիւ և աւետարանաւ և *լոյս* վառեալ համաձայն պաշտեմք: - 646. Եւ զմեզ ի *լոյս* էած, նշանակեն վառեալ մոմեղէնքն: - 646. ...որոց ցանկացան և ելին յաշխարհէս և ի *լոյս* են բնակեալ: - 647. Եւ թիւ ընտրելոցն. և *լոյս* նոցա: - 661. Որպէս որք ի խաւար բանտից զերծանին և ազատեալք *զլոյս* տեսանեն. նոյնպէս և հոգին բաժանեալ ի մարմնոյ. և են ի *լոյս* և յերանութեան հանգիստն: - 669. Զի զգալի *լոյս* ո՛չ լուսաւորէ զնոսա...: - 669. ...և զիմանալի *լոյս* շնորհաց ոչ ունին: - 669. ...վասն որոյ երիցս խնդրեմք զի այժմ բաժանեալ հոգին խաղաղութեամբ ժամանեսցէ յօթևանս *լուսոյ*...: - 675. Երրորդ, զի ի *լոյս* հաւատ եկն...: - 677. ...և *լուսով* հաւատոյն գնաց փառօք առ աստուած...: - 677. ...զի յարևելից կողմն *լո՛յս* է: - 677. ...զի *լոյսն* անմարմին սփռիւր ի յերկինս և լուսաւորէր մինչև ցերեկոյ. - 681. Այսպէս և բաժանեալ հոգին ի մարմնոյ՝ ընթանայ յերկինս և ամփոփի ի

տեղւոջ *լուսոյ* յօքևանս հոգւոց. - 681. Եւ միջին սրբութին է կայանք հոգւոցն. ուր աշտանակն *լուսոյ* և խունկն և հաց երեսացն: - 682. Որք են անուշահոտ հոգիք սրբոցն հանդէպ երեսացն քրիստոսի ի տեղւոջ մշտնջենաւոր *լուսոյն*: - 682. և գնացին յերեքօրեայ ճանապարհ. ի տիւն ամպ հովանի, և գիշերն *լոյս* գայր. - 682. Զի որք ընկալան զշնորհսն, պա՛րտին նոքա ընչիւք իւրեանց զեկեղեցւոյն *լոյսն* վառել զաւուրս ուքն: - 684. Այլ զտեսութիւն սրբոցն առաւելու *լոյսն* շնորհաց և մաքրութեան. և ազատումն ի թանձրութեանց մարմնոյն: - 685. Այլ մեր վարդապետք յերկինս և ի ներքոյ երկնից ասեն. որպէս և կալիստրատոս վկայն առ **ը** երորդ կամարաւն ուր են լուսաւորք և եթերային *լոյսն*: - 686. Սոցա համաձայնին ընդհանուր ամենայն վարդապետք գոլ ի յերկնային խորանս անմարմնոց ի զանազան օթևանս *լուսոյ*: - 688. Երկրորդ, աներևոյթ են ի տեսութեանց իւրեանց. զի զրկեալ են ի *լուսոյ* շնորհաց որով երանութիւնքն տեսանին: - 690-691. ...ըստ սողոմոնի «փայտն յոր անկցի ի նոյն կացցէ. թէ ի հարաւ» որ է՛ ջերմ սէրն աստուծոյ և *լոյս*. «և թէ ի հիւսիս». որ է՛ ցուրտ՝ ատելութիւն աստուծոյ՝ և խաւար: - 704. Եւ **բ** աշտանակք որ տան *լոյս* ամենեցուն: - 709. Առաջին պակասութիւն է հոգւոյն իմացականին խաւարն և տգիտութիւնն. իսկ ի յարութեանն բառնի այս ի հոգւոյն և լինի *լոյս* պայծառ՝ և գիտութիւն աստուածային տեսութեանն. - 722. Երկրորդ պակասութիւն է մարմնոյն՝ սևութիւն և աղտեղութիւն. և բաժանի այս ի մարմնոյն և զարդարի *լուսով* որպէս զարեգակն: - 722. Որպէս *լոյս* արեգակն անցանէ ընդ երկինս առանց ապականութեան. և որպէս քրիստոս յարեաւ մարմնով ի գերեզմանէն վիմովն կնքելով. և եմուտ առ աշակերտսն դրօքն փակելովք: - 722. Ասեմք եթէ՝ անդամքն այնք որ աստ լցեալ են ապաւառով, անդ լցցին **դ** հիւթովքն լուսաւորեալ *լուսով*: - 725. Այլ որպէս կայծ հրոյ և անօթ արեգական բոլորովիմք է *լոյս*, նոյնպէս և անդ բոլոր անդամօքն փայլեսցին իբրև զարեգակն: - 726. ...այլ ա՛յս է՝ զի իւրաքանչիւր մարմինք սրբոց պայծառասցին էպատիկ քան զարեգակն. որպէս տն մերոյ ի թաբօր լերինն. և **թ** դասուց հրեշտակաց *լոյսն* յերկիր ծաւալին. զի զօրութիւնք երկնից շարժեսցին: - 728. Նաև համապայծառ *լոյս* Երրորդութեանն ծածկէ՛ զամենայն *լոյս* լուսաւորացդ. զա՛յն ասէ խաւարումն արեգական և լուսնի և աստեղաց. զոր օրինակ՝ *լոյս* ճրագի ծածկի մերձ եկեալ *լուսոյ* արևու: - 728. Արդ ի պարզիլ օդոյդ որպէս ցուցաւ երևի *լոյս* արփւոյն անարգել: - 729. Երկրորդ՝ զի հուրն կրկին ունի զօրութիւն. այսինքն *զլոյսն* և զայրելն. և կրկին լինին մարդիկ. այսինքն արդարք և մեղաւորք. - 731. Զի որպէս փայլակն ելանէ յարևելից ի վերայ լուսեղէն ամպոյ, և քառաձև *լուսովն* լնու զչորս կողմ աշխարհի և հաստատի ի գողգոթայ յորում խաչեցաւ տէրն: - 732. Յօրինակ լուսեղէն ամպոյն վառն, և փոքր վարշամակն ցոլմունք *լուսոյն*: - 732. Դարձեալ՝ զոր օրինակ բազում ճառագայթք շողից ի *լոյսն* արևու միաւորին. - 732. Ոմանք ասեն թէ *լոյս* երևի ի ձև խաչին: - 732. Եւ այս ո՛չ թէ *լոյս* միայն է. զի *զլոյսն* ո՛չ ետ մեզ նշան. այլ զխաչն փայտեղէն յորոյ վերայ զձեռն իւր տարածեաց միածին բանն: - 734. Իսկ *լոյսն* ի փառս խաչին այնորիկ երևի: - 734. Երկրորդ՝ զի ո՛չ ունին *զլոյս* շնորհացն որովք տեսանի աստուած. զի որք աստ ո՛չ տեսին հաւատով, և անդ ո՛չ տեսանեն իմացմամբ: - 740. Եւ *լո՛յս* էր իսրայէլի, և խաւար եգիպտոսի: - 741. Եթէ ումեք տուեալ իցէ շնորհ հասարակ կամ յատուկ, որպէս մկրտութիւնն և հաւատքն. քանքար և տաղանդ. իշխան և առաջնորդ. մեծութիւն և ինչք. կեանք *լոյս* ամանակ և այլն ամենայն. այսու եղանակաւ կշռոյ հատուցի: - 747. Նա՛խ՝ զի այրեցումն բաժանի ի *լուսոյն* և մնայ անփոփոխ ի հուրն: - 750. Երրորդ՝ տիւ ասի պայծառ *լուսոյն* գիտութեան հասումն. և գիշեր ծածուկ խորոցն աստուծոյ անգիտութիւն անհասիցն: - 750. Այլ և այրի և ո՛չ տայ *լոյս*: - 752. Վասն վեցերորդին, որք զխաւար մեղաց աստէն սիրեցին և առ *լոյսն* քրիստոս գալ ո՛չ կամեցան. վասն այնորիկ ահագին խաւարաւ անդ ըրսեմանան: - 752. Նա՛խ՝ զի արտաքո՛յ է այսմ խաւարի որ է պակասութիւն *լուսոյ*. այլ այն խաւարն պակասութիւն է բարեաց: - 753. Որ և ա՛յն քան գերազանց է միաւորութիւնն քրիստոսի ընդ եկեղեցի քան զմարմնական հարսանեաց, որպէս *լոյս* քան զխաւար. և հիղ անոյշ քան զգարշութիւնս: - 757. Նմանապէս և հուրն որով հրեղէն լեզուօք երևեցաւ սրբութեան հոգին, բաժանեսցի այրեցումն և մշտափայլ *լուսով* փայլեսցի որպէս զարփին և որպէս զարեգակն: - 759-760. Յորոց փրկեսցէ զմեզ փրկիչն ամենայնի և առհասարակ զամենայն հաւատացեալս անուան իւրոյ. և կացուսցէ ի տեղւոջ *լուսոյ* և հանգստեան. Ամէն: - 760. Վասն է՞ր *լոյս* արեգականն ո՛չ լուսաւորէ զուրբս: - 760. Նախ վասն անկարօտութեան. զի սուրբքն իմանալի *լոյս* ունին զքրիստոս. և ո՛չ են կարօտ զգալի *լուսոյ*: - 760. Որպէս ի թաբօր ծածկեաց *զլոյս* նորա. նոյնպէս և ի յարութեանն: - 760. Եւ զա՛յն է իմանալ թօթափիլ լուսաւորացն. զի յառաւել *լուսոյ* նոցա՝ ծածկին և ստուերանան նոքա: - 760. Եւ ըստ իմաստասիրին, յառաջ քան զմարմինն յորում է զանազանութիւն *լուսոյ* է՛ միւսն ի վերոյ յորում է միակերպութիւն *լուսոյ*: - 763. Զի անդ բոլոր մարմինն

ընդ այն է՛ երկինն hրեղէն յորում է *լոյս* յաւէտ: - 763. Դիոնէսիոս զհաւատն տիպ ասէ. և Աղէքսանդրոս կնիք. և Պօղոս աներևոյթ իրաց երես. և Յօհան ոսկէբերանն՝ *լոյս* անյայտ իրաց: - 769. Որպէս միտք հոգւոյ, և բան մտաց, և ակն մարմնոյ, և *լոյս* ական: - 769. Նոյնպէս հաւատն *լոյս* է որով տեսանէ: - 769. Եւս ի սրտի դնելով ի սուրբն սրբոց մտանել այսու *լուսով* առաջնորդեալք: - 769. Որպէս բան ի ձայն՝ և բան ի գիր՝ և *լոյս* յօդ՝ և տեսութիւն յակն՝ և հուր յերկաթ՝ և մուխ ի պողուատ: - 769-770. Այլ հզօրագունին յաղթելով. որպէս *լոյս* արեգականն ընդ իւր միաւորէ՛ զամենայն լոյս անշփոթ և անծախ: - 770. Այլ հզօրագունին յաղթելով. որպէս լոյս արեգականն ընդ իւր միաւորէ՛ զամենայն *լոյս* անշփոթ և անծախ: - 770. Ոչ բաժանեալ կամ հատեալ ի հօրէ և ի հոգւոյն. որպէս ո՛չ ջերմութիւն ի հրոյ կամ ի *լուսոյ*. կամ նկարագիր յէութենէ: - 770. Ղամպարք ի միում տան. և ուրուք շարժեցելոյ՝ ի նոցանէ *լոյսն* ո՛չ շարժի և ոչ բաժանի և ո՛չ հատանի թէ անջրպետ ոչ կայցէ ի միջի. և անդ ո՛չ է միջոց: - 770. Եւ արդ, Ո՜ հաւատ մեծ պաշտելի *լոյս* իմ և տիպ. և գանձ անկողոպուտ. կացցես առ իս. յարգանդէ մօր իմոյ խուսափեալս ի ծոց քո: - 771. Յաչաց աստի՝ հայեցարատս հերքեալ լիցի տեսութեամբ *լուսոյդ*: - 771. Այլ և վարժապետին իմոյ և մեծ հռետորի հայոց, Յոհաննու Որոտնեցւոյ, եղիցի ի սմա յիշատակ մաղթանաց մասին օրհնութեան. և վիճակ ժառանգութեան սրբոցն ի *լոյս*: - 773. Եւ ո՛չ է տարադէպ ցոյցք ականն արփիաւորի, զի ի միջօրեայ ժամու փոփոխումն մարմնոյ և ական արծակէ՛ ստուեր կամ *լոյս*. այլ ինքն միշտ *լոյս* գոլով ո՛չ փոփոխի: - 779. Եւ թէ նայիս մտօք, թէպէտ առ մեզ փոփոխին տիւ և գիշեր. այլ նա միշտ *լոյս* և միշտ գիշեր կազմէ...: - 779. Եւ դարձեալ՝ զորօրինակ, *լոյսն* և ջերմութիւն են էութիւն նորին զուգասփիւռ. այլ երբեմն մինն ծածուկ, և երբեմն երկորին յայտնիք, և ընդ դէմ սորա: - 779. Եւ բառնին շնորհականքն. որպէս եռակին ասացեալ ադամայ. և *լոյս* մտաց. և երանութիւն դիւաց: - 782. Երրորդ, զի հաւատն է լուսաւորութիւն մտաց հեղեալ յաստուծոյ ի ճանաչել զհոգևոր բարիսն. իսկ դևք ո՛չ ունին *զլոյս* մտաց և ո՛չ զհեղումն շնորհաց. վասն որոյ ո՛չ ճանաչեն զհոգևոր բարիս: - 784. Իսկ արտասուքն աղի և ջրատեսակ. զի բարեխառնեսցէ մինն զջերմութիւն հրոյ, և միւսն՝ զի մի՛ նեխիցին պարուտակք աչաց. շրջապատեալ երակացն *լուսոյ*: - 786. Որպէս յա՛յտ է ի ծխոյ և ի փոշւոյ և յայլոց. ընդ դէմ գոլոյ պարզութեանցն *լուսոյ*՝ ի ներքս մտեալ զկծեցուցանէ զնա: - 786-787

ԼՈՐԱՄԱՐԳ + Որպէս զխոյն ի ծառոյն սաբեկայ. և *զլորամարգն* ի ծովէն. և զսատերն ի բերանոյ ձկանն հրաշագործեաց: - 326. Չորեքտասաներորդ, մովսէս hաց զմանանայն ետ և *լորամարգ* ի ծովէ՛: - 329. Այլ բանն աստուծոյ ի ծովէ *լորամարգ* ի վիմէն ջուր և յօդոյ մանանայիւ կերակրեաց զնոսա. զի ամենակա՛ր է զօրութիւնն աստուծոյ: - 397

ԼՈՒ + Իսկ զանազանի մահացուն և ներելին ըստ առաւելութեան և նուազութեան. որպէս առաւել է հարկանումն օձի քան *զլուոյ*. և նետի քան զփշի. այսպէս և մահացուն է առաւել քան զներելին: - 568

ԼՈՒԱՆԱՄ + Եւ կէսք ասեն թէ՝ երկրի բնութիւնն աղտաղտուկ է և շօր՝ որ ծովն ի վերայէ. և որ առ եզերսն են՝ զնոսա *լուանան* անձրևք և խառնեն ի ծովն: - 208. Չորրորդ՝ զբոյնսն *լուանայ* և ապա՛ ջուր ըմպէ: - 218. Չորրորդ՝ զի զոգիտութիւն իւր *լուասցէ*, և ապա՛ զգիտութիւն ուսցի: - 218. Այլ և *լլաց* ևս զոտս նոցա յամենայն փոշետեսակ աղտեղութեանց: - 331. Եւ յօշելն զանդամս **բժան** մասն ընդ ցեղիցն. և զոտս և զփորն *լուանալն*. և ողջակիզել ի վերայ պղնձի սեղանոյն: - 358. Փորոտին զծածուկ խորհուրդն. զոր *լուանալ* հրամայէ՛ ջրով. այսինքն խոհականաւն զգարշելի մտածմունսն սրբել: - 360. Ջրով *լուանալ*, խոստովանութեամբն է: - 367. Երրորդ, թէ *լուացեալ* և կրկին բորոտիւր՝ այրիւր: - 367. Չորրորդ, թէ *լուացեալ* փոխէ զգոյնն, պատառէ՛ և սրբի: - 367. Եւ ի դարձեալ երևիլն դարձեալ *լուանալ*, այն է՝ որ դարձեալ խոստովանիմք և կրկնեմք զերկն ապաշխարութեան մինչև նկարեսցի ի մեզ քրիստոս: - 367. Առաջին՝ ջուր աւազանին որ *լուանայր* զմարմինն, է՛ ջուր սրբոյ աւազանին մերոյ: - 384. Երեսունք, զկառափս իշխանացն խորտակեաց. և արեամբ զմարմինսն *լուանայր*: - 424. Երրորդ՝ զի *լուասցէ* զմեղս. և զհինն ադամ թաղեսցէ ի ջուրն: - 486. Երրորդ՝ օրինակն. զի ամենայն անսուրբ ջրով *լուացեալ* սրբիւր. և ողողեալ զհանդերձս այնպէս մտանէր ի բանակն. և յաւազանն խոստովանութեան ջրովն: - 488. Նոյնպէս և շինեալն օրհնութեամբ. զի *լուանամբ* նախ ջրով և ապա՛ գինւով: - 533. Իսկ *լուանալն* պարտ է լինիլ ի մարմինն բոլոր: - 588. Իսկ թէ հարկաւոր ժամանակ հանդիպի զպատւական մասունքն միայն. և կամ զերեսս միայն բաւական է *լուանալ*: - 588. Դարձեալ՝ ջուր զաղտս *լուանայ*. զծարաւս շիջուցանէ. զպատկերս ցուցանէ: - 591. Այսպէս շնորհք հոգւոյն սրբոյ ի մկրտութեանն զաղտս մեղաց *լուանայ*. զծարաւ հոգւոյն բանիւն աստուծոյ շիջուցանէ. և զկորուսեալ պատկերն աստուծոյ դարձուցանէ: - 591. Եւ թէ ասեն՝ ջուրն կրկին յատկութիւն ունի. այսինքն զովացնէ

և *լուանայ*: - 596. և ապա յետ այնորիկ *լուաց* զոտս աշակերտացն...: - 599. Ոմանք ասեն թէ ի ջուր եթաց և *լուաց* յօրհնութենէն. և այս ո՛չ է ընդունելի կարծիս: - 599. ...զաման զհնւոյն և զնշխարն տանիլ առ աւազ սարկաւագն. և զհանդերձ սեղանոյն *լուանալ*: - 606. Զայս գործս արար քրիստոս յորժամ սփածաւ զղենջեակ և *լուաց* զոտս աշակերտացն: - 606. **Վասն է՞ր արտասուքն *լուանան* և ջնջէ զմեղս առաւել...**: - 619. Նախ այն է՝ որ հրամայէր մովսէս պղծոցն *լուանալ* զմարմինն և ողողել զհանդերձն և արտաքոյ կալ մինչև յերեկոյ: - 653. Չորրորդն զմարտիկ ոք յետ հանդիսին դարձեալ *լուանան* ի փոշոյն և օծանեն: - 672. Երկրորդ, արտասուօք *լուանամք* զմեղս նորա...: - 676. Իսկ Երրորդն արքայութիւն, գուշակի յաւազանն պղնձի. զոր հրամայեաց մովսէս առնել ի հայելեացն կանանց որ նստէին առաջի դրան խորանին. յորում *լւանայինն* որդիքն ահարոնի նախ քան զմտանելն ի սուրբն սրբոց: - 756. Եւ *լուացէ* զբազմաշարաւ զազրացեալ ոսկերս՝ մեղօք մեռելոյս: - 773

ԼՈՒԱՑՈՒՄՆ + Եօթներորդ՝ *լուացման*: - 209. Եւ ի կողից տեառն բղխեցին աղբերք ի զմայլումն պասքեցելոց և ի *լուացումն* ախտաժէտ հոգւոց: - 329. Վեշտասաներորդ, մովսէս ետ զբլփատութիւնն և *զլուացումն* ջրոյ: - 329. Իսկ ի ջուր, Նա՛խ՝ զի ջուր բղխեաց ի *լուացումն* և յարբուցումն. որպէս ի կողից փրկչին ջուր և արիւն: - 386. Զագահութիւնն՝ բազմաբաշխութիւնն. որ ետ զմարմին իւր ի կերակուր և զարիւնն իւր ըմպելի. զհոգին ի գին. զջուր կողին ի *լուացումն*. զհանդերձն՝ խաչողացն. զմարմինն՝ աշակերտացն. և զմայրն՝ յոհաննու: - 489. Չորրորդն է՛ ելումն արեան և ջրոյն ի *լուացումն* և յարբումն մեր: - 489. ...և ապա՛ էջ հոգին ի մկրտեալն նորա. զիա՞րդ ի ձեռն կնոջ լինի տուեալ շնորհք հոգւոյն *լուացմամբ* ջրոյն: - 589. Նա՛խ՝ է՛ վկայութիւն անդուստ իսկ թշնամեացն. քանզի ասէ ալպերտն ի յառաջին գիրքն **ժա** համարին, թէ հոգի ասեմ սրբութեան. արիւն փրկութեան. և ջուր *լուացման*: - 594. Եւ ի չորրորդ գիրքն ի **ի** համարն ասէ, ետ զմարմինն ի կերակուր. զարիւնն ըմպել. զհոգին ի գին. զջուրն կողին ի *լլացումն*: - 594. Եւ ի նոյն ճառն ուր թուէ **ը** քաղցրութիւնս չարչարանացն քրիստոսի, զչորրորդն ասէ՝ ելումն արեան և ջրոյն ի *լուացումն* մեր: - 594-595

ԼՈՒԾ + *Լուծ*. Յորժամ հիւանդանաս՝ մեծ ես դու հիւանդութեան քոյ. և յորժամ մանուկ լինիս՝ մեծ ես մանկութեանն. ի յալևորութեանն՝ ծերութեանն ես մեծ: - 37. Եօթներորդ՝ զի թէ մեք որպէս և եմք ընդ *լծով* ծառայութեան՝ այսպէս և նա՛, զիա՞րդ յառակսն որ յաւետարանն՝ յետ ծառայիցն՝ որդի առաքի. զոր տեսեալ բաժանօղք այգւոյն ասեն՝ «սա՛ է ժառանգն և սպանին զնա»: - 67. Չորրորդ՝ զղեղձան հերն և անարատ մարմնով և անբիծ հոգով, որ ո՛չ ունէր *զլուծ* մեղաց: - 383. Ապա ուրեմն պա՛րտ է ամենայն մարդոյ ըստ կարգի և որպիսութեան *լուծ* կարգել: - 432. Երկրորդ՝ զի ադամ ի միջակ *լուծն* կշռոց այսինքն յանձնիշխանութիւնն ստեղծաւ...: - 503. Եւ խաչն զոր եբարձ ի *լուծ* պարանոցին: - 594. Նժարն է՛ ի մեզ անձնիշխան կամքն... Եւ *լուծ*՝ խոհական իմացումն: - 744. Նժարն՝ ամենակալ իշխանութիւն դատողին... *Լուծն*՝ ուղիղ և անաչառ քննութիւնն: - 745

ԼՈՒԾՔ ԵԶԱՆՑ + Եւ էր մեծութիւն նորա մարմնական... *Լուծք* եզանց **եճ**: - 321. Նա՛խ՝ գուծ *լծոց* եզանցն՝ և սպասաւորացն մահ. և գուժկան ձևանայր դև մի ի կերպարանս ծառայիցն յոբայ: - 322. Եւ աստ գիտելի՛ է, զի յետ փործանացն կրկին եղեն ըստացւածքն նորա... *Լուծք* եզանցն **ռ**: - 326.

ԼՈՒԾԱՆԵՄ + Զպահս *լուծեալ* ի միս ձկան, և նաւակատեաց զմիս առանց ոսկր ուտեն: - 34. Իսկ բանս մեզ այսպէս *լուծցի*: - 42. Այլ որ եղև փոխանակ հնոյն նոր անդամ. և նզովք կոչեցաւ վասն իմ և մեղք այն որ ո՛չ արար զմեղս, և *եւլոյծ* զանէծս և եբարձ զմեղս: - 42. Դարձեալ ասէ թէ՝ ետ ինձ հայր, զի մի՛ հակառակ հօր կարծիցեն զորդի. որպէս կարծէին հրէայքն *լուծանելով* զշաբաթսն: - 46. Եւ նախ զվկայութիւնս նոցա *լուծցուք*, և ապա զճշմարիտն արտադրեսցուք բան: - 61. Ութերորդ՝ աչքն յորժամ ընդարձակի՝ հեշտանայ. և միտքն *լուծեալ* ի կարծեաց: - 104. Դարձեալ՝ որ զամենայն ստեղծ՝ հայր կոչի. և որ զամենայն պարունակէ՝ զի մի՛ *լուծցին* որդի. և որ շնչելով կենագործէ և զարդարէ զամենայն՝ հոգի սուրբ յորջորջի: - 108. Վասն որոյ ջերմութեամբ զցրտութիւն *լուծանէ* որ յերկաթն և ի սառն. և չորութեամբ զհիւթն մերժէ որ ի ձու հաւի և յայլսն: - 202. Նմանապէս պնդի և *լուծանի*. վասն զի ցո՛ւրտ է և գէջ: - 202. Իններորդ՝ յորժամ *լուծանի*՝ ամենևին յարահետ լինի: - 206. Տասներորդ՝ զի յայսմանէ հաստատեսցի ի մեզ հաւատ յարութեանն. որպէս զառաջինն ի հողոյ ստեղծ զմեզ, դարձեալ ի յարութեանն ի նոյն հողոյն *լուծեալ* և փոշիացեալ՝ յարուցանէ աստուած: - 229. Եօթներորդ՝ զի *լուծաւ* և եմուտ յարգանդ երկրի. այսինքն ի գերեզման: - 279. Եւ տէրն վերջին ի լրումն օրինին ի նոյն քանիսն եդեալ հրամանին. զի ո՛չ *եւլոյծ* զօրէնսն, այլ էլից: - 305. Այն է, որ բովանդակ մարմինն այնպէս խոցոտեալ էր կեղով՝ և *լուծեալ* ի շարաւ և ի թարախ. որ ո՛չ կարէր յոտին կալ կամ սողալ ուրեք. և ո՛չ

ըմբռնիւր յայլմէ: - 322-323. Նա՛խ` զի ի դնելն զնա ամբարիշտ` *լուծցի* ժուժկալութիւն նորա: - 325. Երկրորդ` զի *լուծցէ* զտարակոյսն որ վասն դատաստանին աստուծոյ թէ` անգիտելի՛ է մարդկան: - 325. Չինգերորդ` որպէս արիւն անասնոց ի հողոյ է և ի հող *լուծանի*. և բանական հոգիս մեր յաստուծոյ է և առ աստուած երթայ: - 371. Երրորդ` զի ծերոյն *լուծեա՛լ* են տարերքն ի միմեանց. և ապականեալ առողջութիւնն: - 377. Չինգերորդ` թէ յերեք հասակս մեր ոչ արդարանամք. և ո՛չ յէ հասակին արդարանամք յորում *լուծեալ* ծանրանայ մարմինն: - 384. Եւ զխոստովանութիւնն եկեղեցոյն բաժին, զի զկանոնս նորա *ելոյծ* : - 384. Դարձեալ` նոյն ինքն քրիստոսի է իշխանութիւնն որ աստ *լուծանէ* ի ձեռն քահանային. և իշխանութիւն նորա ո՛չ տկարանայ երբէք. որպէս զհաց և զգինին կատարէ և զայլ խորհուրդս. նոյնպէս և աստ: - 433. Եւ տես, զի վրէժխնդիրն օրինացն մովսէսի` նախ ի՛նքն *լուծանէր* զօրէնս. զի ագռաւն պիղծ էր օրինացն: - 443. Եւ մեծն ի ծնունդս որովայնի` խրաց մի կօշկաց նորին *լուծելոյ* ոչ բաւէր: - 456. Երրորդ` զի իւրաքանչիւր հասակի զմեղս բարձցէ. որպէս ծննդեամբն զերկունս *ելոյծ*. և մահուամբն զմահ. նոյնպէս և տղայ և մանուկ և երիտասարդ հասակաւ զնոսա արդարացոյց: - 479. Դարձեալ` մահն ադամայ զմահ եմոյծ ի բնութիւնս. և մահն քրիստոսի *ելոյծ* զմահ և եբարձ. և մահ մեր ո՛չ մուծանէ և ո՛չ *լուծանէ*: - 496. Այսպէս և տէր մեր նմանեաւ, որպէս անիծիւք զանէծս` և մահուամբ զմահ եբարձ. իսկ հակառակաւն` անապական և անմեղ մարմնովն զմեղս և զապականութիւն *ելոյծ* : - 498. Եւ պատճառն ասացաւ ի վերոյ, զոր ինչ ինքն եդ զպատիժ` նմանեաւն եբարձ. և զորս յանձնիշխան կամաց մարդոյն և ի բանսարկուէն արկածք, զայնոսիկ հակառակաւն *ելոյծ* տէր մեր յիսուս քրիստոս: - 498. Իսկ ապականութիւն այլայլութեամբն ի ներքս մտանէ, և զորոշեալն ի միմեանց` դարձեալ օգտէ՛ և այլայլէ՛. մինչ զմարմինն ի բուն տարերս *լուծանէ*, և զհոգին յաներևոյթ տեղիս: - 498. Նախ` վասն վճարման պարտուցն *լուծան* կապանք դժոխոցն...: - 503-504. Վասն է՞ր յերեկոյի շաբաթուն *լուծանեմք*: - 508. Յերեկոյի շաբաթոյն ո՛չ վասն այն *լուծանեմք* թէ յարութիւնն քրիստոսի ի շաբաթի աւուրն է. ո՜չ. քա՛ւ և մի՛ լիցի: - 508. Եւ վա՛յ ասեմ որովայնամոլ ազգացն որք զամենայն պահքս *լուծանեն* ի ձուկն անխտիր. որոց աստուած որովայնք իւրեանց է և փառք ամօթն ըստ առաքելոյ: - 510. Նա՛խ` զի յայսմ աւուր էջ հոգին սուրբ յառաքեալսն. և *լուծաւ* ասացեալն թէ «մի բնակեսցէ հոգի իմ ի մարդիկդ այդ յաւիտեան». և ետ առաքելոցն պարգևս և շնորհս զօրութեան: - 524. Եւ Ֆռանկն երկու օր *լուծանէ*: - 527. Զի քահանայն արդարութեանն աստուծոյ հրեշտա՛կ է. այսինքն յայտնօղ և թարգման. ըստ այնմ «հրեշտակ տն աստուծոյ ամենակալի՛ է». ըստ յայտնութեան կամաց տեառն պարտ է որոշել կամ *լուծանել*: - 539. Դարձեալ` կապի մեղքն, և *լուծեալ* ազատի անձն որ կապեալն էր: - 540. Եւ *լուծին* զպահքն ի ձուկն և ի միս: - 547. Ջսկիզբսն պահոցն *լուծանել*: - 553. Նա՛խ` ի *լուծանել* զճրագալոյցսն ի պանիր` ի յիւղ` և յա՛յլ այսպիսի կերակուր բաց ի մսոյ: - 554. Ա՛րդ` ի սոցանէ ո՞րք իցէ ճշմարիտ. և կամ հակառակք են միմեանց թէ ոչ, *լուծանել* աղաչեմ: - 555. Մահուամբն քրիստոսի *լուծան* մեղք. բայց մեք ի հաւատ մահուն քրիստոսի մկրտիմք. զի տնկակից լիցուք մահու նորա: - 592. ...յորժամ առ ինքն ժողովէ և ծագէ՛, ամենայն կարծիք *լուծանին*: - 639. ...վասն որոյ զուրբաթ և զչորեքշաբաթ *լուծանէ* այնմ փոխանակ: - 649. ...նա փոխան այնմ զուրբաթ և զչորեքշաբաթ *լուծանէ*: - 649. Զի յառաջն զսոսա *լուծանէին* որք յառաջաւորացն ի վեր պահէին **h** օր: - 651. Որ և այժմ ոմանք յազգէ ասորւոց և յունաց` զշաբաթ և զկիրակէ միա՛յն *լուծանեն* ձկամբ: - 651. Վասն է՞ր ազգն Ֆռանկաց զերկու օր պահոցն *լուծանէ* : - 651. Եւ զայս ունին սկիզբն և հիմն պահոց ամենայն ազգ քրիստոնէից զոր նոքա *լուծանեն*: - 651. Եւ այսպէս բազում են խորհուրդ քառասնորդացն. և ըստ խորհրդոցն պահքն ո՛չ *լուծանի*: - 651-652. Եւ թէ կիրակէն ո՛չ է պահք որպէս զերկու աւուրքն *լուծանեն*, նոյնպէս և զկիրակէն *լոյծ* : - 652. Եւ ո՛չ միայն *լուծանեն* զսկիզբն մեծի պահոցն, այլ և զամենայն չորեքշաբաթս որ յառաքելո՛ցն է կանոնեալ, *լուծանեն* ի բոլոր տարին, և լինին ընդ անիծիւք նոցին: - 652. Իսկ թէ արհամարհելով զառաքելական կանոնս *լուծցեն* զչորեքշաբաթ և զուրբաթ...: - 652. Նախ արարչութեանն շաբաթ` էր սրբութիւն և պահք մինչև ստեղծաւ ադամ և *ելոյծ* զպահքն: - 653. Զի մարմինն բաժանեալ ի հող *լուծանի* ուստի առաւ...: - 667. Այլ և մարմին և ոսկր և ջիլք և այլն քակտին և ի հող *լուծանին*: - 667. Նա՛խ` ի պնդակազմ մարմնոյն դժուարաւ *լուծանին* տարերքն: - 668. Առաջին նման է այնմ որ ասեն զհոգին ընդ մարմնոյն ի հող *լուծեալ* կամ անդ տանջեալ...: - 687. Եւ ի խոստովանիլ մեղաց` *լուծանի* և պտուղն չար: - 701. ...և խաչիւն *ելոյծ* զզօրութիւն մահու...: - 705. ...և *ելոյծ* առաւելուլ չարեօք զի արդարապէս կրեսցէ զանվախճան տանջանս: - 706. ...այլ մեռանին և իսկոյն լինի յարութիւն նոցա. յորում ո՛չ մարմինքն ի յերկիր

անկանին և ո՛չ *լուծանին*: - 717. Ո՞րպէս ի հող *լուծեալ* և յա՛յլ տարեր, և ի գազանաց կերեալ, ժողովի մարմինն մեր: - 718. Ասեմք առ այս, եթէ մարմին մարդոյ բաժանեալ ի հոգւոյ, և հոգին գնացեալ ի կայանս հոգւոց առ աստուած որ ետ զնա՛. և մարմինն ի հող *լուծեալ* կամ յայլ տարերս...: - 718. ...և թէ ի գազանաց և ի թռչնոց և ի ձկանց կամ ի մարդոյ ուտի, և նոքա ևս ի տարերս *լուծանին*: - 718. Եւ նշանս այս անքակտելի՛ է ի հոգւոյն և ի մարմնոյն խառնեալ. և յորժամ բաժանի հոգին՝ սա ո՛չ բաժանի ի հոգւոյն և ո՛չ *լուծանի* ընդ մարմնոյն: - 719. Նոյնպէս հոգին բաժանեալ և մարմին *լուծեալ* ի հասարակ տարրն, այսու խառնեալ դրոշմիւս ճանաչեն զմիմեանս անսխալապէս: - 719. Ասեմք եթէ՝ զորօրինակ սընդիկ *լուծեալ* և ի հող խառնեալ գնդապէս և փոշիացեալ. յորժամ ի մի վայր ժողովես՝ թողու զփոշիսն ի յորս խառնեալ է և պարզ միայն սնդիկն ժողովի: - 719. Այսպէս և ի մարմին մարդոյ ոչինչ խառնի ի հասարակ տարերաց ի յորս *լուծաւ*. այլ ինքն միայն գոյացութիւն մարմնոյն խառնեսցի ընդ հոգւոյն: - 719. Նմանապէս և մարմին մարդոյ առ հասարակ մեռանին և ի հող *լուծանին* և յայլ տարերս. և յորժամ յառնեն՝ ո՛չ ունին ի հասարակ տարրէ ընդ ինքեանս. և այս մարմին ի յայն մարմնոյ ոչ ինչ ունի խառնումն: - 719-720. ...այսինքն յորժամ զճառագայթ բազում նշանացս առ ինքն ժողովէ խաչն սուրբ՝ յայնժամ ամենայն կարծիք *լուծանին*: - 732. Ո՛չ բանն որպէս հալածու կաղապարեալ. և կամ մարմինն որպէս բոց ի հրոյ և ծուխ անօսր *լուծեալ* յօդդ: - 770. Ապա թէ զի՞նչ է իսկապէս իմացումն, *լուծանել* խնդրեմ: - 781

ԼՈՒԾԻՉ + Դարձեալ՝ ասեմք եթէ մահն ո՛չ է մեղք և ո՛չ ապականութիւն. այլ *լուծիչ* մեղաց և ապականութեան: - 497

ԼՈՒԾՈՒՄՆ + Զի *լուծումն* է բանիդ յերկրուց դիմաց և հաստատող էութեանն հօր: - 37. Առորս ասեմք թէ՝ առարկութեանս այսմիկ զանազան կերպիւ կարեմք *լուծումն* առնել: - 40. Այլ ա՛յս է *լուծումն*, զի յորժամ լսես թէ մի է աստուած, զընդ աստուած ասելոյն՝ զերրորդութիւնն իմացիր. զի ո՛չ է առանձին, այլ հասարա՛կ է աստուածութիւնն: - 47. Եւ այսպէս բազում է ի գիրս հարցմանցս վասն միաւորութեան բանին և մարմնոյն ընդ դէմ նեստորի և երկաբնականց. որ բաւական *լուծումն* է բանիս: - 95. Ապա ուրեմն հանգիստ է ճշմարտութիւնն՝ և *լուծումն* և նմանութիւնն: - 104. Եւ ունեալք զայս, ընկա՛լ և այժմ *զլուծումն* խնդրոյն. եթէ լինելութիւն աշխարհի ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ ո՛չ է զօրութեամբ՝ այլ ներգործութեամբ վասն բազում պատճառի: - 168. Քսաներորդ՝ Վասն էութեան հոգոյն *լուծումն* հակառակ բանից. և ճշմարտութեանն հաստատութիւն զանազան հարցմամբ: - 228. Նա՛խ՝ զի կոչի «զի՞նչ սա՛». զի ամենայն հարցանելոյ *լուծումն* գոյ և պատասխանի. - 338. զՇարականսն ո՞վ է ասացեալ. Եւ սակաւ *լուծումն* նոցին: - 527. Իսկ անօրէնութիւն է մեզ *լուծումն* պահոց աւանդեալ յառաքելոց անտի զերեք յիսունս և զչորեքշաբաթի և զուրբաթ. և զայլ շաբաթապահս ի նիկիական ժողովոյն սրբութեամբ պահել: - 552. Այլ արդ *լուծումն* պահոցս այսոցիկ օրէնք է նոցա. նաև ի ծունկն և ի ծէթ և յայլ սոյնպիսիս: - 552. Ապա ուրեմն յա՛յտ է *լուծումն* տարակուսանացդ ըստ կարգի. և ոչ ոքն ի նոցանէ հակառակ գոն միմեանց որպէս ասացաւ: - 558. Յնգետասաներորդ, Վկայութիւնք քաւարանին, և *լուծումն* նոցա **Ժ** թուով: - 660. Իսկ *լուծումն* հարցմանցս այսոցիկ, ո՛չ ամենևին օտարածայն աւելորդս խուզեալ. և ո՛չ գեղջուկ իմն աշխարհական խօսից յարմարեալ: - 772. Յոգաբարձութեամբ նայիլ ի *լուծումն* խնդրոյս աղաչեմ զիարազատդ մեր: - 776. Եւ ապա՛ *լուծումն* խնդրոյս: - 776. Իսկ առ *լուծումն* խնդրոյս թէ վասն է՞ր արդեօք առ նորս շնորհ՝ որպէս աւազանին և կարգին ո՛չ բառնի ընդ բառնիլ շաղկապին. իսկ առ հնովն բարձաւ. որպէս յա՛յտ է ի վերոյ ասիցդ ադամայ և յայլոցն: - 782. Եւ այսպէս յա՛յտ է *լուծումն* երկրորդին: - 787. Եւ կատարեալ տեսութիւն բացերևականն բանի յայտնի՛ է աշխատասէր մտաց. որ յաղագս մեկնութեան *լուծումն* գրոց. և գո՛ն առ քեզ: - 787. Ո՛չ ըստ բաւական բանի առեալ *զլուծումն*. այլ ըստ կարի տկարութեան արտայայտումն. մանաւանդ հարկեալ ի սիրոյ քումդ եղբայրական խնդրոյ: - 788

ԼՈՒՌ (ԼԻՆԵԼ) + Երրորդ՝ զի որպէս խօսիլ գլխոյն է. նոյնպէս լռութիւն կողին է. զի *լուռ լիցի* կինն ընդ իշխանութեամբ առնն: - 276

ԼՈՒՍԱԲԵՐ + Յինգերորդ *Լուսաբերն*. որ է՛ արուսեակն. զոր կոչեն զօհրա. ջե՛րմ է և խոնաւ. յխը օրն կատարէ՛, զընթացսն. և այլք ասեն թէ ի **զ** ամիսն: - 189. Վեցերորդ Փայլածուն. զոր օտարիտ կոչեն. միշտ շրջի ընդ արեգականն. և սակաւ հեռանայ ի նմանէ. զընթացս իւր կատարէ՛ **յլը** աւուրս. **Ժ** օր պակաս քան *զլուսաբերն*. և այլք թէ **գ** ամիս: - 189. Վեցերորդն երիկամունքն որ է տուն սերման. ջերմ և գէջ. և տանուտէր ունի զզօհրայն. որ է *լուսաբերն*: - 241

ԼՈՒՍԱԶԳԵԱՑ + Եւ զերկրորդն ղուկաս պատմէ՛ վաղ քաջ ընդ առաւօտն. և տեսին արք երկու *լուսազգեացք*. և զվէմն թաւալեալ: - 515

ԼՈՒՍԱՃԱՃԱՆՉ + Զի հա՛յր ասէ զնա մարգարէն՝ հանդերձեալ աշխարհին աստեղափայլ պայծառացելոցն *լուսաճաճանչ* սլացմամբ: - 306

ԼՈՒՍԱՃԵՄ + Նմանապէս և հիմունք երկրի ջուրք տատանեցան. այսպէս և սիւնք ասացեալն օդոյ դողային. և *լուսաճեմքն* խաւարեին: - 788

ԼՈՒՍԱՆԱՅ + Եւ յղութիւնն եղիսաբեթի յաւուր շաբաթու ի *լուսանալ* **ժ**երորդ ամսոյն որ է թշրինի **իգ**: - 483. Նա՛խ՝ զի մատթէոս զերեկոյի շաբաթուն և *զլուսանալ* միաշաբաթին յիշէ. այսինքն զսկիզբն և զվախճան գիշերին. զի յերկուց մէջն որ է՛ հասարակն և մէջ գիշերին՝ նշանակեսցէ զժամ յարութեանն: - 512. Եւ յերեկոյի շաբաթուն յորում *լուսանայր* միաշաբաթին լինի յարութիւնն քրիստոսի ըստ մատթէոսի: - 516

ԼՈՒՍԱՆՑՈՅՑ + Հինգերորդ, ի սմա՛ երկոտասան քարինք հիմնարկեալք. և **բժ**ան *լուսանցոյց* ի խորհուրդ մարգարէիցն և առաքելոցն...: - 614

ԼՈՒՍԱՆՑՔ + Նախ՝ զի դեղին լոյսն ծնանայ ընդ երթս կամ ընդ *լուսանցս* մտեալ, իսկ սպիտակն ոչ: - 125. Զոր օրինակ, մի՛ է արեգակն անձամբ և գոյութեամբ, և ի բազում *լուսանցս* և ի հայելւոջ երևեալ նոյն մի անձամբ և գոյութեամբ և ո՛չ բազում: - 530. և յարևելս երկրպագեմք ուստի ակն ունիմք գալստեան փրկչին. որպէս *լուսանցն* յարևելից: - 613-614

ԼՈՒՍԱՏՈՒ + Ասեմք առ այս թէպէտ ունին զօրութիւնս, բայց այլ և այլ կերպիւ. զի բոյսք որք յերկրի են դարմանիչք և բժշկութիւնք մարմնոց. այլ երկնային աստեղքն են արարիչք լուսոյ և ժամանակաց. և ի նշանս ապագայից. զի յամենայն ուստեք տեսեալ պատրաստեցին մարդիկք. որպէս ասէ գիր, եղիցին *լուսատու* լինիլ երկրի. ի ժամանակս և ի նշանս: - 12. Իսկ ի մերս տապանի՝ ա՛կն է *լուսատու* և միտքն: - 294. Գինին՝ մարտիրոսքն սուրբք. և Իւղն՝ *լուսատու* վարդապետքն ուղղափառք: - 374. Եւ մկրտութեանն շնորհք և դաւանութիւնն սուրբ՝ հովանի և *լուսատու* լինի հոգւոյն: - 682

ԼՈՒՍԱՑՈՒ - Նոյնպէս և յայլ խորհրդոց կատարմունքն. կնքոյ, պսակի, և այլոցն, *լուսացուէ* և խնկոց գին: - 684

ԼՈՒՍԱՒՈՐ + Նա՛խ, զի ըստ սոցա ոչինչ է զանազանութիւն մշտնջենաւորացն և փոփոխականացն. որք են երկնայինք և երկրաւորք. զի նոքա միա՛յն են ի հարկէ, որք միշտ նոյնպէս ունին. որպէս հրեշտակք անմահք. և *լուսաւորք* երկնից. և ջերմութիւն հրոյ: - 8. Չորրորդ՝ զայլայլումն *լուսաւորացդ*. այսինքն զի երբեմն խաւարին, որպէս առ խաչելութեամբն. և երբեմն յետս դառնան և կանգնին, որպէս յեսու և առ եզեկիա: - 26. Արդ՝ զորօրինակ զգալի աչք մեր ո՛չ կարէ ըմբռնել զքանակութիւն արեգականն և այլ *լուսաւորացն*. այլ մտօք իմանամք զմեծութիւն նոցա: - 31. Իսկ երկրորդն՝ հաւատոյն պայծառ և *լուսաւոր* տեսութիւն: - 119. Յերկինս են *լուսաւորքն*. և վասն գոյութեանց նոցա. և զնան հրեղէնք ընդ ջուրս: - 154. Հինգերորդ՝ երկինք կոչի և դրախտն. զի բա՛րձր է և *լուսաւոր* և անմահութեան է վայր...: - 183. Երկրորդ՝ զի է՛ փայլուն *լուսաւոր*: - 184. Ութերորդ՝ զի *լուսաւո՛ր* է: - 186. Վեշտասաներորդ՝ զի ամենայն *լուսաւորք* ի նմանէ՛ առնուն զլոյսն: - 186. Երկրորդ՝ զի *լուսաւո՛ր* է: - 186. Վասն է՞ր *զլուսաւորս* ի յերկինս եդ աստուած: - 188. Երկրորդ՝ *լուսաւորքն* ի հրոյ են. և տեղիք հրոյն է բարձրագոյն. որպէս տարր հրոյն: - 188. Երրորդ՝ աչք մեր որ է՛ լոյս՝ ի վերին մասն գլխոյս. և *լուսաւորքն* յերկինս. զի մերձաւոր նմանն զնմանն տեսցէ: - 188. Հրեղէն *զլուսաւորսն* ասէ. և ջուր զվերին կամարն ջրեղէն: - 188. *Լուսաւորքն* ուստի՞ գոյացան: - 188. Եւ *լուսաւոր* անօթքն ի չորրորդում աւուր կազմեցան ի յօդոյ. և իւրաքանչիւրքն ընկալան զլոյսս և եղեն *լուսաւորք*: - 188. Ասեմք եթէ յա՛յտ է ապա որ անօթ *լուսաւորացն* տարրական է. թէ ոմն պարզ է և ոմն թանձր: - 188. Չորրորդ Արեգակն. զոր շամս կոչեն ջե՛րմ է և *լուսաւոր*. **լ** օր և **ծ** ժամ և կէս յամէ՛ ի կենդանակերպն. և ի բոլոր տարին վճարէ՛: - 189. Իսկ Գարնանամուտ՝ որ է՛ հասարակածն՝ է՛ չորրորդ օրն. յորում *լուսաւորքն* կազմեցան: - 191. Ի գոյից է, զի շարժումն երկնի և ընթացք *լուսաւորացդ* ծնանին զժամանակն: - 198. Երրորդ՝ զի պայծառ և *լուսաւո՛ր* է: - 206. Նախ՝ վասն զի մի՛ ջերմութիւն *լուսաւորացդ* կիզցէ զերկիր և վնասեսցէ: - 207. Երկրորդ՝ ասէ արիստոտէլ՝ թէ ջերմութիւն *լուսաւորացդ* և տարրական հրոյն և օդոյն մտանեն ի ծովն և քարշեն ի նմանէ զքաղցր և զպարզ հիւթն. և մնացեալն լինի դառն և աղի: - 208. Եւ զի քարշեն *լուսաւորք* զգոլորշին յերկրէ՝ յայտ է ի ցօղ առաւօտուն և յեղեամն. որ ի գիշերն ի վեր քարշին. և ընդ ծագել լուսոյն հատանին և յետս յերկիր անկանին. և յաւուրս ծմերան լինի եղեամն. և յամարան ցօղ: - 208. Երկրորդ՝

զի ջերմութիւն *լուսաւորացն* սնուցանէ և զառ ի վեր քարշէ՛: - 214. Եւ դրախտն է բարձր տեղեաւ. և *լուսաւոր*. և անապական վայր: - 221. Վասն զի բնական *լուսաւո՛ր* է օդս որ ի մէջ դրախտին: - 222. Որպէս *լուսաւորք* երկնից քարշեն յերկրէ և ի ծովէ զհիւթ՝ և կերակրին և անապականք են: - 224. Եւ որպէս ակն կենդանւոյն մա՛սն է բոլոր մարմնոյն՝ և *լուսաւոր*: - 225. Ի պատիւ մեծարեաց զմարդն. և նա՛խ՝ պատրաստեաց պէտս զանազան կերակրոց և ըմպելեաց որպէս ասացաք. և վառեաց զճրագ *լուսաւորացն*. և զգեղեցիկ ձայն երգեցողաց թռչնոց. և զզուարճութիւն զանազան ծաղկանց. և ապա՛ զմարդն ի պատիւ էած...: - 230. Նոյնպէս մարմինն է ի ներքոյ. և հիւթ արեանցն ի վերոյ. և ապա շունչն օդոյ և հուր *լուսաւորացն* ի վերոյ: - 232. Վեցերորդ՝ այլ և ոսկերքն նման են քարանց... Աչքն՝ *լուսաւորացն*: - 232. Այսպէս գլուխ մարդոյս ունի զնմանութիւն երկնից. զի է՛ բոլոր. և աչքն որպէս *լուսաւորքն*. և իմացումն ի նմա՛ որպէս իմանալիքն յերկինս: - 232. Աչք որպէս զպայծառ շիտ *լուսաւոր*՝ նշանակէ՛ զհամեստն: - 246. Եւ նախ ասի իմաստութիւն նոցա, որ զբնութիւն էիցս քննեցին. և զշարժումն *լուսաւորացն*. որպէս իմաստունքն յունաց: - 269. Ի *լուսաւոր* պատմուճանէն, յորժամ կերին ի պտղոյն և ծանեան զի մերկ էին և արարին սփածանելիս: - 279. Երրորդ՝ սառնատեսակ. զի թափա՛նց է խաչ նշխարին. և ի մեզ *լուսաւոր* միտք: - 339. Երկին և *լուսաւորքն*: - 342. Եւ սրբութիւն է՛ երկինքն յոր ընթանան *լուսաւորք*: - 343. Նախ նշանա՛կ էր *լուսաւորա՛ցդ* երկնից որ ի հարաւ ընթանան: - 346. Հինգերորդ՝ աշտանակն ի մէջ սրբութեանն տայր լոյս. և *լուսաւորքն* ի յերկրի: - 346. Պճղնաւորն կապոյտ բոլորապատ՝ երկինքն է. և Բեհեզն՝ լուսոյ տարածումն ի ներքոյ. **բ** Վահանակն՝ *լուսաւորքն* մեծ...: - 348. Ճարպն, *զլուսաւոր* և զպարարտ առաքինութիւնն: - 360. Ա՛յս քան են և նիւթք *լուսաւորաց*: - 407. Չորրորդ՝ ի կենդանեաց. որպէս ճարպն առաւել քան զայլսն պարզ և *լուսաւոր*: - 407. ...իսկ յորժամ սպասաւորեաց հրեշտակապետն՝ զտիրական անունն ի սաստ կոչելով. յայնժամ ամպ ինչ *լուսաւոր* ծագեալ ի տեղւոջն, շիջոյց զերևումն չարին: - 410. Եօթներորդ Հատոր Հարցմանցս Ժողովի ի Յեսու. և ի Դատաւորն. և ի չորս Թագաւորութիւնքն... Երրորդ՝ Արգել *զլուսաւորսն*: - 412. Երկրորդ՝ զի տեսցեն զտկարութիւն դիցն որք *զլուսաւորսն* պաշտէին: - 416. Ոմանք ասեն միայն *զլուսաւորս* արգելեալ և զկամարն շրջեալ մինչ հասեալ ի նոյն կէտն: - 416. Այլ սուրբն եփրեմ՝ զշրջանս երկնից կացեալ ասէ ընդ *լուսաւորացն*: - 416. Եւ դարձեալ՝ զի մի՛ հեռասցի մասն երկնից ընդ որում էին *լուսաւորքն*: - 416. Քսաներորդ՝ յեսու *զլուսաւորսն* կապեաց և արար զմի օրն **բ**: - 418. Քսանև**ա**՝ յեսու յաղթեաց ըզդիս և զդիակունս հեթանոսաց. զի *զլուսաւորսն* պաշտէին: - 418. Թողում զգերծումն մերկութեան և զթօշումն անարգութեան և տկարութեան խաչին. զայպանելն խաչողաց. և զխաւար *լուսաւորացն*. և յայլ դէմս դարձուցից զբանս: - 424. Ասեմք եթէ ժամանակն ի շարժմանէ՛ *լուսաւորա՛ցն* է. ըստ գնացից նոցա զառաջիկայն ասեն սովորապէս: - 430. Նշանք խաչելութեանն. և խաւարումն *լուսաւորացն*: - 454. Հինգերորդ՝ *լուսաւորքն* խաւարեցան: - 490. Երկրորդ՝ ի յանդիմանութիւն խաչողացն. զի *լուսաւորքն* տեսեալ զտէրն իւրեանց մերկացեալ, պատկառեցին և քօղ արկին զխաւարն: - 490. Տասներորդ՝ և այսմ կողմանէ՛ շարժին *լուսաւորքդ* ի յընթացս իւրեանց. որ են կարապետ մեծին լուսոյ ծագմանն: - 555. Եւ գիտելի է, զի յետ օծանելոյն զգեցուցանեն զհանդերձս պայծառ. որ *զլուսաւոր* վարս և զպայծառ հաւատս և զանմեղութիւնն նշանակէ: - 594. Որ էր յերկինս երկնից բանն աստուած, ի պայծառ և *լուսաւոր* դասուց հրեշտակաց օրհնաբանեալ...: - 621. Երկու դամպարքն, **բ** *լուսաւոր* հրեշտակքն. այլ և զլոյս աւետարանին: - 628. Վեցերորդ՝ ամենայն պատուական իր՝ ի բարձր տեղւո՛ջէ. որպէս գլուխն զի պատուական մասն է. և *լուսաւորքն* և երկին քան զերկիրս: - 662. ...ապտակեալ. և նախատեալ. և բևեռեալ. և *լուսաւորացն* խաւարեալ. և այլն. զոր մեք ի վերայ մեռելոյն նշանակեմք: - 670-671. Եօթներորդ՝ **գ** օրս այս նշանակեցաւ յերիս աւուրսն որ նախ քան զլինիլն *լուսաւորաց*. - 681. Այլ մեր վարդապետք յերկինս և ի ներքոյ երկնից ասեն. որպէս և կալիստրատոս վկայն առ **ը**երորդ կամարաւն ուր են *լուսաւորք* և եթերային լոյսն: - 686. Զի վերին մարմինք երկինք և *լուսաւորք* ամենևին անապակա՛ն են. իսկ **դ** տարերք թէպէտ ըստ մասին ապականին, այլ ըստ բոլորին ո՛չ. - 727. Թօթափիլ կամ խաւարիլ *լուսաւորաց* ո՛չ է իմանալ թէ ի կամարէ՛ երկնից անկանին կամ զգոյացական տեսակն փոխեն: - 728. Զի թէ նսեմ երկիրս լուսաւորի, *լուսաւորքն* վասն է՛ր խաւարին: - 728. Նաև համապայծառ լոյս Երրորդութեանն ծածկէ՛ զամենայն լոյս *լուսաւորացդ*. զա՛յն ասէ խաւարումն արեգական և լուսնի և աստեղաց. զոր օրինակ՝ լոյս ճրագի ծածկի մերձ եկեալ լուսոյ արևու: - 728. Նոյնպէս և *լուսաւորքն* ի վերջին ժամանակս ի կատարածի ծածկեսցին, և դարձեալ յա՛յլ իմն յազնուականութիւն փոխեսցին: - 728. Նա՛խ՝ այն է գալարիլն երկնի, զի եթերն

որպէս մագաղաթ ծալեալ նուազի և նսեմանայ վասն առաւել ճառագայթից *լուսաւորացն* հրեշտակաց և սրբոցն յերկնէ երևեալ: - 729. Որպէս թօթափիլն է *լուսաւորաց*, նոյնպէս գալարիլն երկնի: - 729. Նա՛խ՝ զի խոնարհ և ցա՛ծ է կողմն հարաւոյ. և *լուսաւորքն* ա՛նդ շրջին. և աջ կողմ է աշխարհի. վասն այն ջերմ է: - 731. Իսկ հիւսիս բա՛րձր է. և *լուսաւորքն* հեռու. և է ձախ կողմն աշխարհի. վասն այն ցուրտ է և սառնամանիք: - 731. Երրորդ վասն պայծառութեանն. զի մարմինք արդարոցն առաւել *լուսաւոր* են քան զարեգակն. - 760. Եւ զա՛յն է իմանալ թօթափիլ *լուսաւորացն*. զի յառաւել լուսոյ նոցա՝ ծածկին և ստուերանան նոքա: - 760. ...որպէս ծաղկեալ գաւազանն ահարօնի նշանակէր զխրատ իմաստութեանն. որով զարդարեալ տայ զպտուղ *լուսաւոր* նիւթոյ կերակուր ոգւոյ: - 768. Արդ՝ ես վերջին ծնունդս եկեղեցւոյ և տրուպս բանասիրաց, Գրիգոր պիտակ անուն խնդրօղ բանին. բացայայտեցի զբանս Հարցմանց ի *լուսաւոր* բանից վարդապետաց եկեղեցւոյ: - 772. Ա՛րդ՝ է՛ ինչ ի սմա հաւաքեալ ի *լուսաւոր* բանից վարդապետաց սրբոց ըստ գրոյն կամ իմացուածոյն: - 772. Զի առաջնոյն ասէ՝ մարմին բարձր լուսաւորեալ ներգործութեամբ որ է՛ հրեղէն. այսինքն *լուսաւորն* երկին: - 787. Եւ երկրորդն է *լուսաւոր* զօրութեամբ թափանցանց. գոլով ջրեղէն կամ պլօրեայ ըստ ոմանց: - 787. Իսկ երրորդն մասամբ *լուսաւոր* և մասամբ թափանցանց. որ ասէ զօրութեամբ և ներգործութեամբ: - 788

ԼՈՒՍԱՒՈՐԵԼԻ - Յատկութիւնք Օդոց լ թուով... Թեթև: Անօսր: և *Լուսաւորելի*: - 203

ԼՈՒՍԱՒՈՐԵՄ + Որպէս արեգակն զամենայն *լուսաւորէ*, այլ պարզ նիւթն *լուսաւորի* և թանձրն ո՛չ: - 20. Եւ որպէս լոյսն միշտ լոյս է, թէպէտ պակասեցաւ ի յօդոյն. ուստի յայտ է՝ զի դարձեալ *լուսաւորէ* : - 23. Քսանևմիերորդ՝ արդ՝ եթէ քրիստոս տգէտ ունէր միտս, և տկար հոգի, և ապականացու մարմին և եկն քրիստոս զի բարձցէ զտկարութիւնս մեր. և *լուսաւորեսցէ* որ նստէաք ի խաւարի. և նա՛ է գառն աստուծոյ որ բառնայ զմեղս աշխարհի և զապականութիւն: - 99. Արդ՝ որպէս օդ *լուսաւորեալ*՝ ո՛չ ունի մասն խաւարի, Նո՛յնպէս հոգին քրիստոսի միաւորեալ ի բանն աստուած՝ ո՛չ ունի մասն տգիտութեան: - 100. Եւ վերին խոկմամբ՝ որ ի վե՛ր է քան զմեզ՝ ըստ կարողութեան *լուսաւորիմք* ճառել զանճառէն: - 103. Իսկ սուրբ գիտութիւնն ընդ դէմ այսմ *լուսաւորէ*՛ զմիտս և ուղղէ՛. և ընդարձակէ զտեսութիւնն և թեթեւացնէ առ վերինն. և ժողովէ ի մինն. և կատարէ զպատկերն: - 104. Վասն որոյ միեղէն տեսանեն և պարզ. որպէս զծագումն լուսոյ առանց ճանապարհորդութեան *լուսաւորեալ*. և միշտ բարձրանան տեսութեամբ: - 119. Եւ հոգւոյն շնորհք իջանէ ի մեղաւորս և *լուսաւորէ* : - 125. Երրորդ՝ արեգակն յարևելից առ մեզ ծագեալ *լուսաւորէ* : - 125. Եւ տէր մեր յարևելից ի հօրէ, և առ մեզ երևեալ ի մօրէ՛ *լուսաւորեաց* զմեզ: 125-126. Վեցերորդ՝ *լուսաւորէ* զաչս որոշել զգոյնսն: - 126. Եւ քրիստոսիւ *լուսաւորեալք* որոշեցաք զբարի և զչար: - 126. Նոյնպէս կարգ և սահման ընդհանուր եղեալ *լուսաւորեցին* զամենեսեան: - 126. Վեշտասաներորդ՝ մէջ գոլով աստեղացն և *լուսաւորէ.* որպէս միջին ստեղն եօթնաջահեանն լուսոյ: - 126. Զի առաջինքն խորհրդով և օրինակաւ՝ և վերջինքս իրօք և ճշմարտութեամբ *լուսաւորեալք* ի նմանէ: - 126. Իննևժերորդ՝ զոմանս ըստ ինքեան՝ և զայլս միջնորդով *լուսաւորէ*: - 127. Իսկ արժանապէսն՝ զի կարօղ աչքն *լուսաւորին*, և տկարքն խաւարին: - 127. Հինգերորդ՝ մաքրեն՝ *լուսաւորեն* և կատարեն: - 134. Այսպէս, Նախ՝ զի մաքրել և *լուսաւորել* և կատարելագործել հասարակ է ի սոսա: - 138. Երկրորդ՝ զի նախ մաքրելն է, և ապա՛ *լուսաւորելն*, և ապա՛ կատարելագործելն. և այս կարգ հասարա՛կ է ի նոսա: - 138. Երրորդ՝ զի առաջինքն առաւել *լուսաւորին* գիտութեամբ, և այլքն ըստ չափու: - 138. Եւ նոքա լոյս գոլով *լուսաւորին*. իսկ մեք ի խաւարէ՛ ի լոյս գամք: - 139. Դարձեալ՝ առ հրեշտակս մի և նոյն իմացումն աստուածային՝ է՛ սրբութիւն՝ լուսաւորութիւն՝ և կատարումն նոցա. զի աստուածային գիտութիւնն սրբէ յառաջին տգիտութենէն և *լուսաւորէ*՛ զնոսա, և կատարին նոյն հանճարովն: - 139. Զորօրինակ գիտութիւն մարդկան ի սկիզբն և ի մէջն և յեզերն՝ նախ զտգիտութիւն փարատէ՛, և ապա՛ զմիտս *լուսաւորէ*՛ և կատարէ: - 139. Ապա յա՛յտ է զանազանութիւն սոցա, զի ոմն զօրութիւն հարկաւոր է և ներգործութեամբ և անփոփոխ և միշտ. որպէս հրոյ ջեռուցանել, և արեգական *լուսաւորել*: - 168. Եօթներորդ՝ միջնորդով զայլս *լուսաւորէ.* որպէս ընդ օդ և ընդ ապիկի: - 185. Տասներորդ՝ ըստ չափու կարողութեան զաչս *լուսաւորէ*՛: - 185. Եօթներորդ՝ միջնորդով զայլս *լուսաւորէ*՛. որպէս տէրն մեր ասէր՝ «ե՛ս եմ լոյս աշխարհի»: - 185. Եւ նոքօք *լուսաւորեաց* զհաւատացեալս: - 185. Իններորդ՝ զերկնային և զերկրաւոր միտս մարդկան առ հասարակ *լուսաւորէ*՛: - 185. Իննևժերորդ՝ զոմանս խաւարէ՛ և զայլս *լուսաւորէ*՛: - 186. Այլ ըստ ներգործութեան որ ի մէնջ պակասի և *լուսաւորի*՝ զայն ասէ: - 186. Նոյնպէս յորժամ ասեմք թէ արեգակն խաւարեցաւ, ո՛չ ի բնական լուսոյն՝ այլ ի զմեզ *լուսաւորելոյն*: - 186. Զի՞նչ է յատկութիւն լուսնի... Զգիշերս *լուսաւորէ* : - 186. Մերձեալ յարեգակն *լուսաւորի*. այլ և եղջիւրաւորի՛: -

186. Վարդապետք ասեն. որպէս սուրբն բարսեղ՝ թէ որպէս երկբերանի քսա՛կ է լուսինն. ընդ մինն ելանէ և ի վերի թիկունքն ժողովի և պակասի ի մէնջ լոյսն. և ի միւսն ի ներքս մտանէ և *լուսաւորէ՛* զմեզ: - 187. Եւ թէ ասեն՝ յանօթո՛յն է որ մինն առաւել լոյս տայ և մինն նուազ, և ո՛չ ի լուսոյն. որպէս յստա՛կ ապիկի առաւել *լուսաւորէ*: - 188. Նորոգէ՛: Պարունակէ՛. և *Լուսաւորէ՛*: - 202. Մնացեալ ա՛մպ է շուրջ զաստեղօքն. որ քարշէ յինքն զսպիտակ լոյս մոլորակացն և *լուսաւորի*: - 203. Երկրորդ՝ զի զխորխն ծգէ և զաչսն *լուսաւորէ՛*: - 218. Երկրորդ՝ զի աշխատութեամբ զմիտսն *լուսաւորեսցէ*. կամ ճգնութեամբ չարչարեսցէ: - 218. Եւ յորժամ ծագէ՛ արեգակն, յայնժամ և նշոյլքն իւր ընդ իւր ծագեն և ինքեամբ *լուսաւորեն* զմեզ որպէս նախ նշուլիւքն: - 260. Նմանապէս և մեծն ի մարգարէս աստուածախօսն մովսէս որ աստուած կոչեցաւ փարաւոնի. իշխելով տարերցս փոփոխման, որ ջրածինն էր՝ եղև վիմածին և կայծակնածին. որում *լուսաւորեցան* երեսք: - 288. Նոյնպէս և սրբոցն միտք *լուսաւորին* յաջոյն քրիստոսի. զոր աստ շանմանդաղ տեսանէին զփառս, անդ յայտնապէս տեսցեն: - 314. Զի նա խաւարաւ տանջէր, և քրիստոս զկոյր աչսն լուսաւորէր: - 328. Իններորդ, նորա *լուսաւորեցան* երեսքն ի սինա: - 328. Եւ գունդն ջահ՝ տէր մեր, որ *լուսաւորէ՛* զհաւատացեալս իւր: - 347. Եւ ի նմանէ *լուսաւորեալք*՝ պայծառացուցանեն վարդապետութեամբքն իւրեանց զերկու ժողովուրդս որք ի հրէից և որք ի հեթանոսաց օծեցան մկրտութեամբն: - 347. Վասն է՞ր *լուսաւորեցան* երեսքն մովսէսի: - 352. Վեցերորդ՝ զի իմանալի ունի լոյս՝ ցուցանէ՛ զգալի լոյսն. զի ի գիշերի ելեալ ի խորանէն հալածէր զխաւարն և *լուսաւորէր* զանապան: - 352. Նա՛խ՝ զի տէրն բոլոր մարմնով *լուսաւորեցաւ*. և նա՛ մասամբ...: - 352. Երկոտասաներորդ, *լուսաւորեցաւ*՝ զի քող արկցէ երեսացն. որ օրինակէ՛ զհին կտակարանս. որ քօ՛ղ է արկեալ և առագաստ մտաց նոցա. մինչև դարձցին առ տէր հոգիքն որպէս զմովսէս. և ապա վերասցի քողն և յայտնեսցի լոյս գիտութեան նոցա: - 352. Զի վարդավառին ա՛յն է, յորժամ կրկին **խ** պահեաց մովսէս ի լեառն և *լուսաւորեցան* երեսքն. վասն այն զկնի երկու յիսնակացն տօնեմք: - 373-374. Զի երեսնամեայ յառնեմք. զոր և լուսինն նուազի և դարձեալ *լուսաւորի*: - 399. Զորօրինակ՝ ճրագ զտեսօղս *լուսաւորէ՛*, և զտկարս խաւարէ՛. կամ որք ի ճրագ նային տեսանեն լոյս. և որք յետս դառնան խաւարին: - 403. Երկրորդ՝ յորժամ երեսքն *լուսաւորեցան* որպէս ադամայն ի դրախտին՝ և ի յարութեանն: - 409. Որ և յերկրորդ գալուստն նախ դատեսցէ. և ապա թագաւորեսցէ անվախճան. ընդ որով քահանայագործութեամբ մաքրէ՛ և *լուսաւորէ՛* և կատարեալս առնէ միշտ անզրաւ յաւիտենիւ: - 450. Չորրորդ «մկրտիլ ի նմանէ». այսինքն աղբիւրն ի յառուն. լիութիւնն ի կաթիլ մի ջրոյն. մաքուրն ի կաւոյն սրբիլ. և արեգականս արեգակն՝ ի ճրագէն *լուսաւորիլ*: - 487. Դարձեալ նշանակէ զմահն քրիստոսի. զոր արեգակն արդարութեան կամեցաւ ի մարմին իւր թաքչիլ. զի զմեզ *լուսաւորեսցէ*: - 490. Նա խթեաց զտէգն և հասոյց յաչքն իւր և *լուսաւորեցաւ*...: - 495. Չորրորդ՝ զմիտս *լուսաւորելով* յայտնապէս առանց երևակայութեան՝ միայն միտքն *լուսաւորեալ* ի շնորհաց հոգւոյն...: - 536. Եւ նախ մաքրելն է ի մեղաց, և ապա *լուսաւորելն* ի շնորհաց: - 540. Մինչ եկաց երկրորդ լուսաւորիչն հայոց և կրկին կիւրղոս սուրբ իմաստասէրն յոհան. և *լուսաւորեաց* զեկեղեցի: - 545. Ուստի յա՛յտ է, զի առեալ էր զքահանայութիւն. և մկրտեալ զթագաւորն և *լուսաւորեալ* զազգս, և շինեալ եկեղեցիս: - 548. Կնիքս այս որ յանուն յիսուսի *լուսաւորեսցէ* զաչս քո...: - 604. Չորրորդն՝ որք կիսակատար դարձեալք են ի մեղաց. և զսոսա *լուսաւորէ* ջահընկալն: - 608. ...և իւղով շնորհացն զուարթանամք և *լուսաւորիմք*: - 615. ...վասն որոյ ի գիշերի կենցաղոյս *լուսաւորէ* զհոգիս յետս ընկրկելով զքշնամիս: - 629. Զի զգալի լոյս ո՛չ *լուսաւորէ* զնոսա...: - 669. ...զի լոյսն անմարմին սփռիւր ի յերկինս և *լուսաւորէր* մինչև ցերեկոյ...: - 681. Ասեմք եթէ՝ անդամքն այնք որ աստ լցեալ են ապաւառով, անդ լցցին **դ** հիւթովքն *լուսաւորեալ* լուսով: - 725. Զի թէ նսեմ երկիրս *լուսաւորի*, լուսաւորքն վասն է՛ր խաւարին: - 728. Եւ ոմանք թէ՝ խաչն *լուսաւորեալ* ճառագայթէ որպէս բևեռք և գեղարդն: - 732. Յառաջնումն *լուսաւորեալք*: - 755. Վասն է՞ր լոյս արեգականն ո՛չ *լուսաւորէ* զսուրբս: - 760. Երկրորդ վասն տեղւոյն. զի վերինն էմ է՛ ի բարձունս քան զարեգակն. վասն որոյ ո՛չ *լուսաւորէ* զնոսա: - 760. Ունելով տերև և ծաղիկ և պտուղ. այսինքն մաքրել, *լուսաւորել*, և կատարեալս առնել ըստ մեծին դիոնիսի: - 767. Զի առաջնոյն ասէ՝ մարմին բարձր *լուսաւորեալ* ներգործութեամբ որ է՛ հրեղէն. այսինքն լուսաւորն երկին: - 787

ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ + Վեցերորդ՝ զի *լուսաւորիչք* են: - 125. Երրորդ՝ զի սերօբէն մաքրական լսի և հրաբերձ. ըստ որում մաքրեաց զմարգարէն. և քերօբէն իմաստութեամբ *լուսաւորիչ*. և աթոռքն ուղղութեամբն կատարիչ: - 135. Եւ *լուսաւորիչն* մեր զնոյնս երկրորդէ: - 147. Քսաննե, ասէ *լուսաւորիչն* մեր, թէ ձև մարդոյ երևեցաւ ի ստեղծանելն, զոր առնելոց էր զնոյն մարմին յետոյ ժամանակի. և ի նոյն

պատկերն արար զմարդն: - 272. Եբրայական լեզուաւն կարդային որ ունէր դեռ զառաջինն. որպէս ասէ մեր *լուսաւորիչն*: - 299. Եւ տե՛ս, զի *լուսաւորիչն* կարգեաց զնաւակատիսս յայսմ աւուր որ էր յաւուրս նիկիական ժողովոյն. զոր յառաջն ունէին ամենայն ազգ, զնոյն կարգեաց մեզ: - 509. Եւ *լուսաւորչին* ի կեսարիայ գնալն և ի հռօմ. և թադէոսի առաքելոյն: - 525. Մինչ եկաց երկրորդ *լուսաւորիչն* հայոց և կրկին կիւրղոս սուրբ իմաստասէրն յոհան. և լուսաւորեաց զեկեղեցի: - 545. Եւ թէ ոք ասիցէ, կարի՛ բարկացար. ո՛չ զայս ասեմ հնազանդիլ. այլ որպէս *լուսաւորիչն* գնաց ի հռօմ և հնազանդեցաւ: - 548. Ասեմք առ այս՝ թէ *լուսաւորիչն* գնաց ի հռօմ ո՛չ վասն ձեռնադրութեան, այլ վասն սիրոյ և միաբանութեան երկուց ազգաց և ուղղափառ թագաւորացն տրդատայ և կոստանդիանոսի: - 548. Եւ այսպէս ղևոնդիոս ձեռնադրեալ ի նմանէ պատրիարգ. յորմէ ձեռնադրեցաւ *լուսաւորիչն* մեր: - 548. Եւ վասն այն այլազգ ո՛չ հաւատան. զի յառաջն չկայր մինչ ի նա՛. և առաւել վասն այն անուանեցաւ *լուսաւորիչ*: - 549. Մեծն աթանաս և յոհան ոսկեբարանն և սուրբն բարսեղ և մերն *լուսաւորիչ*: - 595. *Լուսաւորիչն* գրիգոր ի հռօմայ գաhիցն պատւեցաւ: - 639. Եւ յորժամ մերն *լուսաւորիչ* ել ի վիրապէն, **ե** օր պաhք կարգեաց և ապա՛ բժշկեաց ի հարուածոյն. - 650. Եւ *լուսաւորիչն* կարգեաց զօրհնութիւն աղին: - 657

ԼՈՒՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ + Նմանապէս և հասարակն թէպէտ բազում է, այլ երկոտասան գլխով նշանակի. նախ Բնութիւն. որ նոյն է էութիւն. ապա Բարութիւն. Կամք. Անմահութիւն. Իմաստութիւն. *Լուսաւորութիւն*. Գեղեցկութիւն. Անփոփոխութիւն. Ցնծութիւն. Փառք. Իշխանութիւն. և Արարչութիւն: - 105. Դարձեալ՝ առ հրեշտակս մի և նոյն իմացումն աստուածային՝ է՛ սրբութիւն՝ *լուսաւորութիւն* և կատարումն նոցա. զի աստուածային գիտութիւնն սրբէ յառաջին տգիտութենէն և լուսաւորէ՛ զնոսա, և կատարին նոյն հանճարովն: - 139. Իսկ խօսի հրեշտակն ընդ դիւին՝ ցուցանելով նմա զտեսակս իմացման իւրոյ առանց *լուսաւորութեան* իմն: - 145. Յինգերորդ՝ երկին կոչի ամենասուրբ Երրորդութիւնն վասն *լուսաւորութեան* և անհաս բարձրութեանն յամենայն եղելոց որպէս ասացաւ: - 184. Երկրորդ՝ զի ունի զերեք յատկութիւնս երկնից. որ է՛ բարձրութիւն. *լուսաւորութիւն*. և անմահութիւն: - 221. Դարձեալ զանազանութիւն, զի հանճարովն ճանաչի աստուած *լուսաւորութեամբ* լսելոցն ի գիրս սուրբս. իսկ իմաստութեամբ ճանաչի աստուած ըստ ինքեան: - 270. Երրորդ՝ սառն կոչի առաքինութիւն. և մարիամ *լուսաւորութիւն*. և եկեղեցի ժողովք հաւատացելոց՝ գործով ունի զառաքինութիւն և զլոյս հաւատոյ: - 307. Չորրորդ՝ ամսամուտն նոցա. զոր ի նորանալ լուսնին տօնէին. իսկ մեզ տօն կուսին մարիամու որ *լուսաւորութիւն* լսի ըստ ոմանց: - 372-373. Սոյնպէս և դաւթին մարգարէութիւն՝ մտաց *լուսաւորութեամբն* երգէր զամենայն սաղմոսն ի հոգւոյն սրբոյ: - 537. Այլ և որպէս նախաստեղծքն ի դրախտին ո՛չ ամաչէին. նոյնպէս և սուրբք ի յարութեանն. զի ծածկեալ են ի ներքուստ հոգւոյն *լուսաւորութեամբն*, և արտաքուստ պսակաւն և փառօք: - 726. Դարձեալ ասեմք առաջին կեանք մասնաւոր, զոր նախ քան զյանցանելն ունէր. անկարօտութիւն. *լուսաւորութիւն*. անծերանելի հասակ. անմահ կեանք. և այլն որ ասացաւ ի վերոյ **ժէ** գլուխն **լզ** համարն: - 758. Երրորդ, զի հաւատն է *լուսաւորութիւն* մտաց հեղեալ յաստուծոյ ի ճանաչել զհոգևոր բարիսն. իսկ դևք ո՛չ ունին զլոյս մտաց և ո՛չ զհեղումն շնորհաց. վասն որոյ ո՛չ ճանաչեն զհոգևոր բարիս: - 784

ԼՈՒՍԱՓԱՅԼ + Եւ արտաքոյ, զի օրըստօրէ յաւելուն *լուսափայլ* իմաստիւք ըստ մեծին դիոնիսեայ: - 344. Վասն որոյ և յաւուրս զաքարիայի հօրն յովհաննու յորժամ յամեաց ի տաճարին և ել, ակնունէր ժողովուրդն տեսանել զա՛կնն և տե՛սին *լուսափայլ* սպիտակացեալ իբրև զձիւն. և լի՛ եղեն խնդութեամբ. զի երկնաւոր արքայութեան նշոյլքն պայծառացուցին զակն: - 349. ...և աճին միշտ *լուսափայլ* իմաստութեամբն աստուծոյ: - 663. Չորրորդ զի *լուսափա՛յլ* է. նշանակէ՛ զբարձրագոյն տեսութիւնն որով լուսափայլին իմացմամբ: - 712

ԼՈՒՍԱՓԱՅԼԵՄ + Այս է զի ի լուր պատմութեանց նախնեացն՝ կամ ի կարգէ՛ իրաց՝ կամ ի տեսս զգալեաց՝ ի ծանօթս գամք աստուծոյն ճշմարտի. յորմէ հաւատն *լուսափայլեսցի*: - 25. Իսկ գնդակ որ է կողմնաւոր՝ շարժի հոգին, յորժամ բնականապէս *լուսափայլի* յաստուածային գիտութիւնս տեսութեամբ և մտածութեամբ. և այնպէս հոգէպէս ի յաստուած միաւորի. որպէս աշակերտաց առաքելոց և մարգարէից: - 142. Գոյնն հրային *լուսափայլեալ* աչօք՝ առ մոլորութիւն ձկտի: - 247. Եւ **ծ** ամն՝ որ առ որդւով նորին կոստանդեաւ յերկնից *լուսափայլեալ* ի լեռնէն ձիթենեաց մինչև ի սուրբ գողգոթա: - 294. Երրորդ, հասարակն զգայարանօք կատարի. իսկ առանձնականն ի միտս

լուսափայլի: - 623. Չորրորդ զի լուսափա՛յլ է. նշանակէ՛ զբարձրագոյն տեսութիւնն որով *լուսափայլին* իմացմամբ: - 712

ԼՈՒՍԱՓԱՅԼՈՒԹԻՒՆ + Ասեմք եթէ՝ նոքա երեքեան դասքն՝ այսինքն աթոռք՝ քերոբէք՝ և սերոբէք՝ միակարգ միապատիւ և գերազանց էութիւնք են. զի աներնդմիջաբար յաստուծոյ ամենայն *լուսափայլութիւնք* իմաստք և շնորհք ի նոսա հեղանին համակարգապէս. և ապա նոքօք յայլ ամենայն գոյս երկնաւոր և երկրաւոր: - 135

ԼՈՒՍԵՂԷՆ + Եւ այս ևս գիտելի է, զի որպէս հրեղէն երկինն հոմանուն է, այսինքն *լուսեղէնն* որ ի սկզբանէ ստեղծաւ. և բոլորակ հրոյն: - 184. Նոյնպէս հոմանուն է և արփին. այսինքն *լուսեղէնն* և հաստատութիւնդ: - 184. Եւ տեէ՛ որքան է նիւթ գոլորշոյն. և *լուսեղէն* բա՛շս արծակէ առ ի ցուցանել թէ ո՛չ է ի բնական աստեղաց: - 203. Հինգերորդ՝ Առաջին երկինքն է հրեղէն և *լուսեղէն*: - 221. Երկոտասան պարգև՛ք էին ի դրախտին զոր կորոյս ադամ... Չորրորդ՝ *լուսեղէն* պատմուճան: - 278. Այլ մորթ մաշկեղէն ստեղծեաց և զգեցոյց նմա փոխանակ *լուսեղէն* զարդուն. զմեռելութիւն նորա նշանակելով: - 280. Չորրորդ՝ է մոլորակաց գօտիք. և ը հաստատութիւնն. և ջրեղէն և *լուսեղէն* երկինքն: - 343. Սրբութիւն սրբոցն՝ *լուսեղէն* երկինքն և անջրպետ հաստատութիւնդ: - 343. Սոքա՛ են ի սրբութիւն սրբոցն որ է՛ *լուսեղէն* երկինքն բնակարան անմարմին զօրացն: - 345. Նա՛խ՝ զի ծանիցի թէ սոցա արարիչ է անարգեալն. վասն այն *լուսեղէնք* և օդեղէնք և օդն խաւարեցան. ջուր ի կողիցն բղխեաց. և երկիր շարժեցաւ: - 490. Նա՛խ՝ զի հոգին սուրբ պարգևք է խաչին քրիստոսի. այլ և ի վերնատունն *լուսեղէն* խաչիւ հանգեաւ յառաքեալսն: - 625. Է և ա՛յլ իմն տեսութիւն վերագոյն. զի արարողութիւն սգոյս ցուցանէ զառաջին անկումն մեր ի *լուսեղէն* կենացն ի խաւար աշխարհ տրտմութեամբ և ցաւօք մահու մեռեալք և ի հող դարձեալք. և այս ի ճաշակմանէ պտղոյն: - 670. Ա՛րդ՝ զգեստին հանելն նախ նշանակէ թէ՝ զկենցաղ աշխարհի մերկացաւ և զգեցաւ զգեստ *լուսեղէն* որ ի դրախտին: - 671. Եւ այն որ ի վերայ վառին նիւթեղէն զգեստէ, զի գայցէ խաչն ի վերայ *լուսեղէն* ամպոյ. յօդս բարձրացեալ և ցոլացեալ...: - 676. Նոյնպէս և *լուսեղէն* պսակքն որ իջանէր ի վերայ նոցա՝ յայտնապէս ցուցումն է իմանալի պսակացն: - 697. Զի որպէս փայլակն ելանէ յարևելից ի վերայ *լուսեղէն* ամպոյ, և քառաձև լուսովն լնու զչորս կողմ աշխարհի և հաստատի ի գողգոթայ յորում խաչեցաւ տէրն: - 732. Յօրինակ *լուսեղէն* ամպոյն վառն, և փորք վարշամակն ցոլմունք լուսոյն: - 732. Նմանապէս և **բժ**ան աթոռք առաքելոցն սրբոց ի յօդոյդ *լուսեղէն*: - 736. Շող յաստուծոյ ծագեալ հաւատ. զերկնից կախեալ լար իմն *լուսեղէն*. զորմէ բուռն հարեալ ձեռն զձեռամբ փոփոխեալ. ի ծովու սքանչելեաց յերկինս և յօդս վերանալ: - 769

ԼՈՒՍԵՐԱԿՔ + Եօթներորդ՝ *լուսերակն*. և ապա՛ լոյսն ի միջի: - 239. Երկու *լուսերակն* որ ասացաք՝ ի յղեղէն գայ ի յաչքն դատարակ և անարիւն: - 239

ԼՈՒՍԸՆԿԱԼ + Ուբեմ՝ *լուսնկալ* նիւթ է: - 207. Եւ այլք ասեն թէ ծաղիկք և տերևքն *լուսընկա՛լք* են: - 222

ԼՈՒՍԻՆ + Վասն *լուսնի*՝ և յատկութեան նորին: - 154. Եւ է երկինք՝ է գօտիքն են է մոլորակացն. որ է Զոհա՛լն. Երևա՛կն. Հրա՛տն. Արեգա՛կն. Լուսնթա՛գն. Փայլածո՛ւն և *Լուսինն*: - 183. Եւ է՛ երկնային լոյս՝ որպէս արեգակն և *լուսին* և աստեղք: - 185. Բազում ինչ բարութիւն և յատկութիւն է *լուսին*: - 185. Զի՞նչ է յատկութիւն *լուսնի*: - 186. Եւ դարձեալ արեգակն միջակ գոլով հաղորդի ամենայն մոլորակաց. և գայն անցուցանէ ի *լուսինն* լուսո՛վն հանդերձ: - 187. Վարդապետք ասեն. որպէս սուրբն բարսեղ՝ թէ որպէս երկբերանի քաւ՛կ է *լուսինն*. ընդ մինն ելանէ և ի վերի թիկունքն ժողովի և պակասի ի մէնջ լոյսն. և ի միւսն ի ներքս մտանէ և լուսաւորէ՛ զմեզ: - 187. Եւ գիտելի՛ է, զի ընդ ամենևին հեռանալն *լուսինն* խաւարի. և ամենևիմբ մերձ եկեալ ի նոյն կենդանակերպն և ուղղապէս ընդ դէմ անցեալ արեգականն՝ խաւարէ՛ զնա. զի ընդ դիմատից է անօթ *լուսնոյն*: - 187. Աղտն զի՞նչ է յերեսս *լուսնին*: - 187. Նոյնպէս և *լուսինն*. զի այն որ պայծառն է՝ կերպարանք երկրի է. և աղտն՝ ծովուց: - 187. Ստուեր երկրի ընդ մէջ անցեալ արեգական՝ խաւարէ՛ *զլուսինն*: - 187. Նա՛խ՝ զի յոմանս առաւել է լոյսն. որպէս յարեգակն. և յոմանս նուազ. որպէս ի *լուսին* և յայլ աստեղս: - 188. Որպէս յա՛յտ է ի *լուսինն* յորժամ ծնանի յարևմուտս. և գայ յարևելս ըստ կարգի կենդանակերպիցն: - 189. Եօթներորդ *Լուսինն*. զոր կամր կոչեն. ho՛վ է և գէճ. **բ** օր և կէս յամէ՛ ի կենդանակերպն. և ի **իթ** օր և կէս պատէ՛ զամենայն: - 189. Որպէս ասացաւ ի վերոյ, զխաւարումն լուսոյ՝ և զամիսս՝ *լուսինն* առնէ: - 190. Զզօհալն Կռոնոսի. Զմուշթարին Դիոսի. Զմառեխն Արէսի. Զարեգակն Իլիոսի. կամ Զևսիլոսի. Զօհրայն. Ափրոդիտեայ. Զօտարիտն Երմեսի. *Զլուսինն* Սելինի: - 190. Եւ *զլուսնին* երկուշաբթի: - 190. Իսկ վերադիրն լինի ի պակաս ընթացից *լուսնոյն* ըստ այսմ օրինակի: - 191.

Զի արեգական տարին է՛ **յկե** օր. և *լուսնին* տարին **յծդ** օր. **ժա** օր պակաս քան զարեգակն: - 191. Զոր յամենայն ամի **ժա** թիւ ի վերայ *լուսնոյն* դնեմք, զի հաւասարեսցի արեգականն, և կոչեմք վերադիր: - 191. Ասեմք եթէ՝ *լուսինն* ընթանայ ի կենդանակերպսն **իթ** օր և կէս՝ և ծնանի: - 191. Արդ յամենայն ամիս կէս օրն՝ ի բոլոր տարին լինի վեց օր պակաս *լուսնոյն*: - 191. Իսկ սուրբն եփրեմ ասէ, մետասան թիւ գտանի ի մէջ երից աւուրցն՝ ստեղծման *լուսնին*: - 191. Զի *լուսինն* ընդ երեկս երևացաւ և մետասանօրեայ ստեղծաւ: - 191. Եւ վասն այն ստեղծաւ մետասանօրեայ, զի յաւուր ուրբաթի յորում ադամ ստեղծանիւր, լինէր *լուսինն* բոլոր և ժդօրեայ: - 191. Իսկ իննևժերեակն է, զի ընթանայ *լուսինն* ի տարին **յծդ** օր՝ և **ժթ** մասն. որ լինի ի **ժթ** ամին՝ **յկա** մասն: - 191. Եւ արա՛ զերեսուն մասն մի ժամ, և զերկոտասան ժամն մի օր. և կոչի այս՝ իննևժերեկի ամ. որ աւելու ի *լուսինն* մի օր: - 191. Եւ ա՛յս է կատարումն մասանց *լուսնին*. զոր ոմանք կատարումն *լուսնի* ասեն: - 192. Եւ դարձեալ՝ յորժամ վերադիրն լինի **լ**. և **է** երեակն է ի միասին ի միում ամի. ասի այն կատարումն *լուսնի*. այսինքն մասանց թուոյն, և ո՛չ իրին: - 192. Եւ որպէս իննևժերեակն *լուսնի*, և **իը** երեակն արեգական ի միասին ժողովեալ՝ առնէ զհինգ հարիւրեակ շրջանն ի **շլբ** ամին. զի **ժթ իը** երեակ է. և **իը ժթ** երեակ: - 192. Եւ որպէս լրումն զատկի ունի աւուրս **ժզ**. և այլքն **ժե**. և այս ի տումարս մեր է. և իրն որ է՛ *լուսինն* մի և նոյն: - 192. Այսպէս և կատարումն մասանց *լուսնին* ի տումարս մեր է և ո՛չ ի յենթակայն նորին: - 192. Այլ կատարումն *լուսնի* է ի վախճանի աշխարհի. յորժամ արեգակն և *լուսին* խաւարեսցին որպէս ասէ աւետարանն: - 192. Զի՞նչ է բակն որ *զլուսնիւ* և զարեգակամբն: - 203. Յարեգակնէ՛ և ի *լուսնէ՛*: - 213. Զի արեգակն արու է զի ջերմ է. և *լուսինն* էգ՝ զի հով և գէջ է: - 213. Արևն պնդէ՛ և *լուսինն* թուլացնէ. և յայնմանէ գոյանայ համն և հոտն և այլն: - 213. Եւ ջերմութիւն արևուն և գիճութիւն *լուսնին* առնեն զգոյնն կարմիր: - 213. Իսկ այլք ասեն թէ՝ վասն առաւել բարձրութեանն՝ լոյս արեգականն ո՛չ երբէք հեռանայ ի նմանէ. թէպէտ ի ներքոյ երկրի անցանէ. որպէս *լուսինն* թէպէտ ի վերին կամարն լինի, զլոյսն առնու յարևէն որ ի ներքին կամարն: - 222. Ո՞րպէս ասեն թէ *լուսնոյ* կամարին հաւասա՛ր է: - 222. Ո՛չ թէ քան զտարրական հուրն ի վե՛ր է անցեալ. այլ զի *լուսինն* և արեգակն միշտ ի հարաւոյ կողմանէ ի ստորոտէ լերինն ելանեն. և ի հիւսիսոյ կողմն լերինն միշտ գիշեր լինի. որպէս աղէքսանդրու պատմութիւնն ասէ. և ի գլուխն միշտ լոյս. և ի հարաւոյ կողմն տիւ և գիշեր: - 222. Չորրորդն, արեգակն և *լուսին* և աստեղք: - 226. Նմանապէս և յայլ երիս յառաջնումն աւուր արար զլոյսն ժամանակեայ. զարեգակն և *զլուսին* և զաստեղս ի վերնագոյն տարրէ՛ հրոյն: - 227. Երկրորդն ուղեղ գլխոյն է. հով է և գէճ ընդ դէմ սրտին ջերմութեանն և չորութեանն. զի բարեխառնեսցէ՛ զնոսա. և իւր տանուտէր *լուսինն* է: - 241. Չորրորդն թո՛քն է. հո՛վ և գէճ. և է՛ տուն պլղամի. և ունի տանուտէր *զլուսինն*: - 241. Եւ թէ ի *լուսինն* ծնանի եօթն ամսեան ապրի: - 264. Իսկ ի վերջին դարս որ է՛ *լուսնին* սակաւակեացք են մարդիկք. զի նա՛ ի **լ** օրն վճարէ զբոլոր ընթացս իւր: - 291. Եւ ի գիշերն լոյս տայր նորա, և պահէր ի վնասէ՛ *լուսնոյն* և առաջնորդէ՛ր: - 338. Երկրորդ եղանակ՝ **է** գօտիք. և **ը**՝ անմոլարքն. **թ**՝ *լուսնոյդ* ի վայր. և **ժ** բանն աստուծոյ որ վարէ՛ զարարածս: - 343. Երրորդ այսպէս. ի *լուսնոյդ* ի վայր տարրական հուրն և որ ի նմա երեւոյթք լուսոյ. օդն և թռչունք. ջուր և լօղականք. երկիր և բոյսք. մարդ և անասունք: - 343. Չորրորդ՝ ամսամուտն նոցա. զոր ի նորանալ *լուսնին* տօնէին. իսկ մեզ տօն կուսին մարիամու որ լուսաւորութիւն լսի ըստ ոմանց: - 372-373. Զի երեսնամեայ յառնեմք. զոր և *լուսինն* նուազի և դարձեալ լուսաւորի: - 399. Երեսուն օրն աւուրք է *լուսնին* որ փոխէ զտխրութիւն և ի լոյս գայ: - 411. Զարեկագն և *զլուսինն* ոտնակապեաց: - 414. Ո՞րպէս արգել զարեգակն և *զլուսին*: - 416. Եւ ի մեծի ուրբաթի խաչին, *լուսինն* ընթացաւ և ձգեցաւ յարևն, և յետս դարձաւ. որպէս ցուցանի յառաջիկայդ առ խաչելութեամբն ի լ գլուխն ի **իզ** համարն: - 416. Այլ ո՛չ այսպէս. զի ե՞րբ եկաց և մնաց ընդ արև, կամ յառաջ քան *զլուսին* սողոմոն. այլ տէրն նորա: - 421. Նա՛խ՝ զի չորեքտասա՛ն էր *լուսինն* եկն ի ներքին կիսագնդէն ի վերին գունդն և ձգեցաւ առ արեգակն: - 490. Որ այսպիսի էր պատկեր աւուրն. յաւուր **ե** շաբաթօջ երեկոյին ի չորեքտասան *լուսնին* զգառն զենին և ելին յայգ ուրբաթի **ժե** ամսեանն. և ի կիրակէ անցին ընդ ծովն որ էր նիսանի **ժէ**: - 513. Ա՛րդ՝ ի քաւարանն ոչ է ժամանակ. զի ժամանակն յարեգակնէ՛ և ի *լուսնէ՛* լինի...: - 700. Վասն զի երկին որ շարժի՝ յօր դատաստանին դադարի և հաստատի յայն կարգն յոր նա՛խ ստեղծան. արեգակն յարևելս և *լուսինն* յարևմուտս: - 727. Եւ հուրն այնպէս փայլատակէ որպէս *զլուսին*. և *լուսինն* որպէս զարեգակն. և արեգակն եօթնապատիկ պայծառանայ որպէս ասէ եսայի: - 728. Նաև համապայծառ լոյս Երրորդութեանն ծածկէ՛ զամենայն լոյս լուսաւորացդ. զա՛յն ասէ խաւարումն արեգական և *լուսնի* և աստեղաց. զոր օրինակ՝ լոյս ճրագի ծածկի մերձ եկեալ լուսոյ արևու: - 728. Եւ դարձեալ՝ ուր գիշեր ոչ է՝ ոչ են պիտոյ անդ *լուսին* և աստեղք: - 728.

Այլ նախ ասի միշտ տիւ ի վերին երես երկրի. ուր արեգակն և *լուսին* զկա՛յէ առեալ. իսկ ներքինն միշտ գիշեր և խաւար անփոփոխելի: - 750

ԼՈՒՍԻՆԱ - Այլ և սամարուիի կնոջն *լուսինա՛* էր անունն: - 495

ԼՈՒՍՆԱԶԵՒ + *Լուսնաձև* Վահանն ի վերայ թիկանցն և սրտին՝ և կրկին տախտակ դատաստանին յուսն, եմիփորո՛նն է: - 348

ԼՈՒՍՆԹԱԳ + Եւ է երկինք՝ է գօտիքն են է մոլորակացն. որ է Զոհա՛լն. Երևա՛կն. Յրա՛տն. Արեգա՛կն. *Լուսնթա՛գն*. Փայլածո՛ւն և Լուսինն: - 183. Երկրորդ՝ *Լուսնթագն*. զոր մուշթարի կոչեն. ջե՛րմ է և գէճ. մին ամ յամէ՛ ի կենդանակերպն. և ի ժը ամն պատէ՛ զամենայն: - 189

ԼՈՒՐ + Այս է զի ի *լուր* պատմութեանց նախնեացն՝ կամ ի կարգէ՛ իրաց՝ կամ ի տեսս զգալեաց՝ ի ծանօթս գամք աստուծոյն ճշմարտի. յորմէ հաւատն լուսափայլեսցի: - 25. Արդ՝ առաջին ի *լրոյ*՝ Յիւրմէ վասն իւր. և յայլմէ վասն իւր: - 25. Նախ՝ զի առ աստուած բոլորն տեսութիւն է՝ և *լուր*՝ և այլն: - 119. Եօթներորդ՝ Տես աչացն հաստատէ՛ *զլուրն*. և ի վեր նայիլն հեշտանայ: - 227. Երկրորդ՝ զի տեսանելն հաստա՛տ է քան *զլուր* ունկան: - 235. Եւ ի հողմոյն յայնմանէ հոտ անուշութեան դրախտին բուրեաց ի նոսա. և տեսիլ իմանալի տեսին, և *լուր* իմանալի լուան. և յայնմանէ մոռացան զառաջինն. և որպէս ի քնոյ զարթուցեալք ո՛չ լսէին զլեզուս միմեանց: - 298. Նա՛խ՝ զոր լւան զօրէնս ականջօք, տեսցեն և աչօք զի հաստա՛տ է տեսն քան *զլուրն*: - 349. Յինգերորդ՝ զրկելով աստ ի խոստմանէն *լրոյ*. և յետ մահու ի տեսութեանցն. և ի յարութեանն ի կատարմանցն: - 394. Իններորդ՝ *լուր* բանին և տեսութիւն աչաց: - 444. Զի տես աչացն հաստա՛տ է քան *զլուր* լսելեացն: - 509. Չորրորդ՝ ի գլխո՛յն է տեսողութիւն և *լուր* և վայելչութիւնք համոց և հոտոց: - 532. Ասի ի *լրոյ* եթէ՝ նոյ արար փայտէ՛ կոչնակ. և կոչեաց զկենդանիսն ի տապանն: - 618. Ասեն վարդապետք թէ՝ ի *լուր* ուրախութեան հեշտանայ լեարդն և տարածեալ լայնանայ. և այնպէս շունչն ելեալ յորդ ընդ շնչերակսն և առնէ զծաղրն: - 619. Իսկ ի *լուր* տրտմութեան՝ խուճապի մարմինն. և ի դառն մաղձոյն որ է՛ լեղին՝ հոսի ի բերան քաղրդին. - 619-620. Արդ՝ ա՛յս գիր գործոց մերոց գրեալ ի հոգի և ի մարմին մեր որպէս ի մագաղաթի՝ դատաւորն ընթեռնու ի տես և ի *լուր* հրեշտակաց և սրբոց: - 741. Արդ որպէս յամենայն ժամանակս սոքօք գան ի հաւատս ուղղութեան և է՛ վարձատրելի. այսպէս և ի վերջին ժամանակս որք յետ նեռինն՝ ո՛չ միայն ի հարկէ սքանչելեաց, այլ և ի *լրոյ* քարոզչաց երկուցն վկայից իջելոց սրբոց: - 785. Եւ բազում ուրէք որք ընդ արեգակամբս խորհրդածուք էին, ի *լուր* բանից և ի տես սքանչելեաց ածին յուղղութիւն: - 785. Եւ նոյն ինքն տէրն բոլորից վկայ քարոզութեան զգործս կատարէր. զի սովորութիւն է մարդկան քան *զլուր* լսելեաց տեսութեան աչաց հաւանիլ: - 785

ԼՈՒՑԱՆԵՄ + Առաջին միաւորութիւն ստոյգ և ճշմարիտ՝ հոմանիւք մասնաւորաբար որոշեցելոց. որոց ոչ ինչ տարանիւք ընդ մէջ երևի. որպէս երկուց ջահից *լուցելոց* միաւորութիւն լուսոյն: - 476. Պատարագն ի հնումն անբան կենդանիքն էին. վասն որոյ և զճարպս նոցա *լուցանէին* ի տաճարին: - 617

ԼՈՒՑԿԻ + Եւ դաղարք դիւաց. իսկ յետոյ *լուցկի* են գեհենին յաւիտենից: - 212

ԼՊՐԾԵՄ + Նախ՝ զի *լպրծի՛* միտք մեր և մոռանայ զբանն. զի հով և գէջ է պարուտակն և ուղեղ գլխոյն: - 120

ԼՌԵՄ + Եւ զորս ես աստ պարկեշտութեամբ *լռեմ*, յընթանըական թղթին յօհաննէս ի նեռն առակէ ասելով. «արդէն իսկ նեռինք եկեալք են. զի ամենայն որ ուրանայ թէ յիսուս չէ՛ Քրիստոսն՝ նա իսկ է նեռն»: - 34. Եօթներորդ՝ զի թէ և *լռեալ* է բանն և ոչ արտաբերեալ, բա՛ն է մտացն: - 49. Ա՛րդ՝ ի մարդկանէ ո՛չ ոք ետես զաստուած, և որդի կուսին ո՛չ ետես որպէս դուդ ասես. սո՛ւտ է ապա և պատմութիւնն զոր ինչ ուսոյց մեզ. զի ո՛չ է տեսեալ և պատմէ. ահա անդունդք հայհոյութեան. զոր ի կարգիս *լռե՛մ*: - 96. Եւ այլք թէ՝ *լռեաց* և ո՛չ ետ փառս աստուծոյ: - 147. Նախ՝ յորժամ սերոբէն ասէր սուրբ, և միւսն երկրորդէր զնոյն. և սա՛ *լռեաց* զփառաբանութիւն ընկերին երկրորդել աստուծոյ, թէ փառքն ի վերայ իւր անկանի և աստուածանայ որպէս ասաց պօղոս: - 147. Նոյնպէս և յառնել մարդոյն և յանուն դնելն կենդանեաց՝ փառս ետուն աստուծոյ. իսկ նա *լռեաց*: - 147. Այլ մեզ զոր գիրք սուրբք *լռեալ* են՝ լռութեամբ պատուեսցի. և մի՛ մտացածին բանիւք վտարանդեալ ի գուբ կորըստեան անկցուք: - 226. Իսկ մարգարէութիւնն *լռեաց*, զի ո՛չ ևս երևի բան մի յիշատակ շնորհաց նորա: - 279. Վեցերորդ, *լռեաց*՝ զի տէր հաստուցէ բարիս ընդ այնր որպէս եղև: - 434. Եւ ա՛յսպէս ածեն զազգաբանութիւնն առ կոյսն և *լռեն*: - 460. Թէ զերկու քորս բ եղբարցն տալ. կամ զսանին քոյրն միւս եղբօրն. որպէս քո սուտ պետրոսին կանոն է, և ո՛չ ճշմարիտ պետրոսին. և զայլն *լռեմ* իբրև զամօթալի: - 548. Զի՞նչ է որ ի մէճլիսն յանկարծ ժամ մի *լռեն*: - 656. ամենեքեան սարսեցին և *լռեցին*: - 656

ԼՌԵՑՈՒՑԱՆԵՄ + Ոչ ինչ պղերգութիւն *լռեցուցէ*: - 765

ԼՌՈՒԹԻՒՆ + Իսկ ի ներքուստ ի վեր՝ ի բազմութենէ առ միՆն ընթանայ. որպէս խորհրդական աստուածաբանութիւնն արտաքոյ թողեալ զբազումութիւն էից և ի միՆն ընթացեալ, որ ամենեւին անբանութիւն է և անիմացութիւն. անճառելի. անիմանալի. և *լռութեամբ* պատուի յամենայն արարածոց: - 123. Այլ մեզ զոր գիրք սուրբք լռեալ են՝ *լռութեամբ* պատուեսցի. և մի՛ մտացածին բանիւք վտարանդեալ ի գուբ կորըստեան անկցուք: - 226. Երրորդ՝ զի որպէս խօսիլ գլխոյն է. նոյնպէս *լռութիւն* կողին է. զի լուռ լիցի կինն ընդ իշխանութեամբ առնն: - 276. Յօրինակ յեսուայ, որ տապանակաւն և քահանայիւք և ժողովրդովք զվեց օր շրջեցաւ *լռութեամբ*. - 627

ԼՍԵԼԻ + Իսկ բանն աստուած է՛ ծնեալ ի հօրէ՝ այլ ո՛չ բաժանեալ. որպէս ո՛չ բաժանի բան՝ ի մտաց. թէպէտ ի բազում *լսելիք* մտանէ. և թէ ի վերայ քարտիսի մարմին զգենու: - 45. Եւ որպէս մի է ձայնն, բազմանայ ի բազում *լսելիս*: - 113. Երրորդ՝ զի բանս մեր ձայնիւ յամենայն *լսելիս* անցանէ և թղթով յամենայն տեղիս ընթանայ. և բանն աստուծոյ սո՛ւր է և հատու և ընդ ամենայն է քրիստոս անցանէ թափանցաբար: - 121. Երկրորդ՝ առողջ *լսելեաց* և տկար գոլ: - 131. Իսկ առողջ *լսելիք* և տկար՝ պատճառի ի համակարգս. և ի հաւասարն բնութեամբ. որք իմացմամբ և սիրով և ներգործութեամբ առաւել կամ նըւազ են. ուստի առաւել կամ նըւազ պարգեւս ընդունին: - 131. Ա՛յլ է բանն՝ և ա՛յլ է ձայնն. զի բանն անմարմին ծնունդն է մտաց. և ձայնն է՛ շարժումն օդոյ ի ձայնական գործեաց ի յօդս բախեալ. իսկ ի սրտի միաւորին նոքա՝ այսինքն բանն և ձայնն. և լեզուաւ յօ՛դս բախեալ՝ հասանէ մինչև ի *լսելիս*, և անդ ձայնն արտաքոյ մնացեալ, և բանն անմարմին ի միտս լսողացն նստեալ: - 131. Երկրորդ՝ զի ձայնին ընդունարան է *լսելիքն* մերձ գոլով օդոյն: - 131. Վասն երրորդին անչա՞փ է թէ չափաւոր՝ գիտելի՛ է, զի անչա՛փ է շնորհին ըստ իւրում ինքնութեան. այլ չափաւորի՛ ըստ ըընդողին կամաց և ըստ ընդունողին կարեաց. որպէս բան մարդոյ ի *լսելիս*: - 140. Զի ունի զգայարանք. այսինքն տեսանելի՛ք՝ *լսելիք*՝ և այլն: - 143. Իսկ թէ կամիս ուսանիլ թէ զի՞նչ է նիւթ պսակին. որ ինչ առ աստուածութեան իւրում մեծութիւն գտանի, զա՛յն պատրաստեաց սիրելեաց իւրոց. զոր ո՛չ կարեմ զմտաւ ածել. կամ վայրապար *լսելեօք* լսել: - 161. Աշխարհս ընդէ՞ր ոչ ունի զգայարանք. այսինքն տեսանելիք. *լսելիք*. և այլն: - 179. Այլ ձայնն յա՛մր հասանէ ի *լսելիս* քան զփայլակն. վասն որոյ յետո՛յ լսի: - 204. Յոտոտելիքն և *լսելիքն* օդոյն՝ ի վերոյ նորա: - 215. Զի շօշափելիքն ի ներքո՛յ է որպէս երկիր. և ճաշակելիքն ի վերոյ որպէս ջուր. *լսելիքն* յօդն է. և տեսանելիքն հուրն ի վերոյ: - 235. Իսկ երկուքն իշխանականք. որ է՛ տեսանելիքն և *լսելիքն*. ի հեռաստանէ՛ զգան: - 235. Նա՛խ՝ զի յառաջ եղեալ նմա՝ լո՛յսն է որ է վերին տարր. և *լսելեացն* օդն: - 235. Եւ է՛ արտաքին զգայութիւնքն **Ե**. որ է մասնական զգայութիւն. այսինքն է տեսանելիքն. *լսելիքն*. հոտոտելիքն. ճաշակելիքն. և շօշափելիքն: - 249. Այն է որ թէ ի մասանց հոգւոյն և մարմնոյն այսինքն բանիւ՝ ցասմամբ՝ և ցանկութեամբ, կամ աչօք կամ *լսելեօք* կամ այլ ինչ գործով մեղանչէ դարձեալ, ուխտն ո՛չ եղև ամբողջ. դարձեալ նո՛ր պարտ է ապաշխարել: - 390. Զի տես աչացն հաստա՛տ է քան զլուր *լսելեացն*: - 509. Զոր օրինակ, ներտրամադրեալ բանն մի է՝ և յառաջ բերեալ բազմանայ ի *լսելիս* և ի գիրս: - 529. Եւ դարձեալ զոր օրինակ, բան թագաւորին մի է, այլ ի բազում լեզուս և ի բազում *լսելիս* և ի բազում թուղթս որակացեալ և բազմացեալ, յիւրում միութենէն ո՛չ է քակտեալ: - 529. Զոր օրինակ, բան մարդոյ յիւրաքանչիւր մասնաւոր *լսելիս* բաժանի, և բոլոր և կատարեալ է և ո՛չ մասն: - 530. Արծաթսիրութիւն տեսանելեաց. և Բարկութիւն *լսելեաց*: - 560. Իսկ համեստութիւնն կայանայ ի յասելիսն. այլ և ի տեսանելիսն. ի *լսելիսն*. ի հոտոտելիսն: - 581. Եւ **Ե** արտաքին զգայութիւն. այսինքն տեսանելիք. *լսելիք*. հոտոտելիք. ճաշակելիք. և շօշափելիք: - 622. Վեցերորդ, զի **գ** է բանին տեղիք. մին՝ միտք դատաւորին. և **բ**՝ *լսելիք* դաւողացն: - 742. Վասն ութերորդին, որք աստ ի տեսանելոյ զբարիս և ի լսելոյ խոյս տային. արդարապէս տեսանելի բարեացն պատուեսցին և *լսելեօք* բշւառապէս զարհուրին ընդ իւրաքանչիւրոցն: - 753. Սա՛ է ձորն այն յորում *լսելի* եղև հնչումն տապարին և ա՛յլ գործեաց: - 756. Եւ ի *լսելեացս* հեշտութիւն՝ լուռ՛ զձայն քո: - 771. Եւ նոյն ինքն տէրն բոլորից վկայ քարոզութեան զգործս կատարէր. զի սովորութիւն է մարդկան քան զլուր *լսելեաց* տեսութեան աչաց հաւանիլ: - 785. Այս է՝ զիրատեսակն յերակս աչաց. և զօդատեսակն *լսելեաց*. և զայլսն նմանապէս. և զմաքրագոյնն սոցա ի խելս ի զգուշութիւն զգայութեանց: - 786

ԼՍԵԼԻ ԼԻՆԵԼ + Ապա վասն է՞ր յեմ ասեն զդժոխքն՝ թէ է՛ այր դիւահոտ և ձայն աղաղակի և չարչարանք և այրեցումն չարաչար դիւաց *լսելի լինի*: - 504

ԼՍԵՄ + Զի կամ *լսիցեն* ի նախնեացն թէ ի սկզբանէ՛ արար աստուած զերկինս և զերկիր: - 25.

Պատասխանեմք, ո՛վ յանդուգն մեկնիչ դու. յետ *այն..* զինչ վաղճան իցէ թագաւորութեանն նորա. ո՛վ ընկեսցէ և յի՛նչ պատճառս. և ո՞չ *լուար* ի հրեշատակէն, «թագաւորութեան նորա վախճան մի՛ լիցի»: - 41-42. Զի **բ** թագաւորութիւն *լուար* ի գրոց. **ա** ըստ արարչութեան, և **բ** ըստ տնտեսութեան: - 42. Այլ ա՛յս է լուծումն, զի յորժամ *լսես* թէ մի է աստուած, զընդ աստուած ասելոյն՝ զերրորդութիւնն իմացիր. զի ո՛չ է առանձին, այլ հասարա՛կ է աստուածութիւնն: - 47. Եկն առ յիսուս ասելով՝ «վարդապետ բարի». զի *լսիցէ*՝ աշակերտ բարի: - 47. Իսկ զի բարեխօսել *լսեմք* հոգւոյ և որդւոյ: - 48. Եւ յայսցանէ էն առաւել է. զի Աստուածն յաստ էած զմեզ, և կամ ստեղծօղ, և կամ ճանաչօղ *լսի*: - 49. Նախ՝ զի մելքի թագաւոր *լսի*: - 50. Իսկ յորժամ զյայլումն *լսեն*՝ արձակին ի վերայ մեր ասելով, եթէ յայլո՛ւմ է՝ պատահումն է ի հայր որպէս զօրութիւնս առ մեզ. իսկ եթէ զօրացեալ է՝ և ընդ զօրանալն դադարեսցէ ամենայնիւ. շարժումն եղիցի և ոչ շարժօղ: - 52. Դարձեալ՝ յորժամ ասի, թէ *լսիցէ* «ի հօրէ», և կամ «առնուցու», մի՛ իմասցի այնու թէ բղխումն հոգւոյն սրբոյ տակաւին ապառնի էր. զի յաւիտենակա՛ն էր: - 64. Դարձեալ ասէ, «*լսես* ծնունդ՝ զորպէսն մի՛ քններ. *լսես* թէ հոգին սուրբ յառաջ եկեալ է ի հօրէ, զորպէսն մի՛ հարցափորձեր. զի քննելն յանդգնութիւն է. հաւատալն բարեգործութիւն է. և ճանաչելն կեանք յաւիտենական»: - 65. Առ երրորդն ասեմք՝ թէ յիմարութիւն է ամենևիմբ և մոլորութիւն իսկ ի *լսել* զայս: - 76. Զի՞նչ է պատճառ՝ որ արտաբերեալ բանս մեր միաւորեալ է ընդ ձայնի. և բացակայքն զձայնն *լսեն*՝ և զբանն ո՛չ: - 131. Երրորդ՝ բացակացեալն ընդ աղօտ *լսէ* ո՛չ զձայն բերանոյն, այլ զձայն բախման օդոյն. որպէս արձագանչումն յինքն նկարէ զձայնն և ո՛չ զբանն: - 131. Նմանապէս և նըւագ ձայնն այն՝ փոխո՛ւմն է առաջին ձայնին. վասն այն *լսէ* զձայնն՝ և ո՛չ զբանն: - 131. Երրորդ՝ զի սէրօբէն մաքրական *լսի* և հրաբերձ. ըստ որում մաքրեաց զմարգարէն. և քերօբէն իմաստութեամբ լուսաւորիչ. և աթոռքն ուղղութեամբն կատարիչ: - 135. Երկրորդ՝ հրեշտակն պատգամաբեր և յայտնօ՛ղ *լսի*. և առհասարակ զծածուկս առնուն յառաջնոցն և յայտնեն երկրորդիցն: - 136. Վասն որոյ գրով և բանիւ՝ այսինքն ընթերցմամբ և *լսելով* ժողովեմք զգիտութիւն: - 143. Եւ ասեն, սուրբ սուրբ սուրբ տէր զօրութեանց. որպէս *լըւաւ* եսայի: - 144. Երրորդ՝ անկումն նոցա է՛ր ակնկալութիւն տանջանցն. և զայս մինչ ի քրիստոս ո՛չ գիտացին զպատրաստեալ տանջանս իւրեանց. այլ յորժամ զբացախօսութիւն գեհենին *լուան* ի քրիստոսէ՝ ասէին՝ «մի՛ յառաջ քան զժամանակն տանջէր զմեզ սուրբդ աստուծոյ. գիտե՛մք զքեզ զի տանջօ՛ղ ես մեր»: - 153. Չորրորդ՝ թոյլ տայ փորձութեան արդարոց ի յուղղութիւն այլոց. որպէս ղազարոյն և մեծատանն. զի տեսանելով զղազարոս՝ և *լսելով* վասն մեծատանն՝ զարհուրիմք և գամք յուղղութիւն: - 158. Իսկ թէ կամիս ուսանիլ թէ զի՞նչ է նիւթ պսակին. որ ինչ առ աստուածութեան իւրում մեծութիւն գտանի, զա՛յն պատրաստեաց սիրելեաց իւրոց. զոր ո՛չ կարեմ զմտաւ ածել. կամ վայրապար լսելեօք *լսել*: - 161. Երկրորդ՝ տեղի *լսի* սահման. ըստ որում բովանդակէ՛ զբնութիւն իրին: - 172. Երկրորդ՝ զի ձեռամբ գրչի մտանէ ի բառ. և առանց բերանոյ բարբառի. և տեսանի աչաց. և *լսի* ականջաց. և ուսուցանէ զմիտս: - 177. Երրորդ՝ զի արարած *լսելով*՝ մի՛ կարծեսցես օտար ի նմանէ զեղեալքս, կոչէ՛ ծնունդ. և յորժամ ծնունդ *լըւիցես*, մի՛ կարծեսցես յէութենէն աստուծոյ զեղեալքս՝ ի վերայ բերէ արարած: - 179. Կարծեմ թէ և քեզ ծանր թուի հարցումնս այս. սակայն մտաւորաբար *լո՛ւր*: - 180. Եւ ի նիսանի մեկն կազմութիւն մարդոյն է. զի նիսանն կազմութիւն *լսի*: - 191. Այս է յորժամ ընթեռնումք յերկար զպատմութիւնն և *լսեմք*. իբրու թէ տեսանեմք աչօք. և մտօք վայելեմք: - 192. Ասի և բօթ. այսինքն սուգ և տրտմութիւն վասն ելիցն ի դրախտէն, և *լսելոյն*՝ «հող էիր և ի հող դարձիցս»: - 200. Այլ ձայնն յա՛մր հասանէ ի լսելիս քան զփայլակն. վասն որոյ յետո՛յ *լսի*: - 204. Եւ այն զի աչքն ի դէմքն է, և ականջն ի կողմանէ. զի աչքն ուղղակշիռ ի դէմն տեսանէ. և ականջն շուրջանակի յամենայն կողմանէ *լսէ*. ի վերոյ ի ներքոյ և այլն: - 235. Նա՛խ՝ զի ի տիւ և ի գիշեր *լսէ*: - 235. Երկրորդ՝ զի յամենայն կողմանէ *լսէ*: - 235. Երրորդ՝ զի զաստուածային բանս և զհոգևորս ականջն միա՛յն *լսէ*: - 235. Վասն է՞ր տեսանելն հաստա՛տ է քան *զլսելն*: - 239. Երկրորդ՝ ցուցմամբ. զի տեսանելն զհաւատն նշանակէ որ է հաստատ. և *լսելն* զուսումն ճարտարութեան: - 239. Եւ դարձեալ՝ *լսելն* խափանի ի յարութեանն: - 239. Յականջն դառն. որ զչար բանս մի՛ *լուիցէ*: - 243. Վասն որոյ զխրատ և զուսումն ո՛չ *լսեն* մեծամեծք: - 251. Դարձեալ զանազանութիւն, զի հանճարովն ճանաչի աստուած լուսաւորութեամբ *լսելոցն* ի գիրս սուրբս. իսկ իմաստութեամբ ճանաչի աստուած ըստ ինքեան: - 270. Տասներորդ՝ մի և նոյն միտք է յաստուած որով զամենայն տեսանէ և զամենայն բարբառ *լսէ*. նոյնպէս և ի մարդս մի իմացումն է որ զանազան զգայարանօք իմանայ: - 271-272. Երկրորդ՝ հեշտութիւն խօսակցիլ ընդ օձին. և վասն այն կամեցաւ *լսել*, զի հեշտացաւ վասն փառաց աստուածանալոյն: - 280. Հինգերորդ՝ երկիւղն յայնմ. զի *լլան* զձայն գնալոյ տեառն և երկեան: - 280. Եօթանասուն, Վասն սիրոյ աստուծոյ *լո՛ւր*

իսրայէլ: - 285. Նախ՝ զի սա՛ այրարատ *լսի*: - 294. Եւ ի հողմոյն յայնմանէ հոտ անուշութեան դրախտին բուրեաց ի նոսա. և տեսիլ իմանալի տեսին, և լուր իմանալի *լուան*. և յայնմանէ մոռացան զառաջինն. և որպէս ի քնոյ զարթուցեալք ո՛չ *լսէին* զլեզուս միմեանց: - 298. Եւ տէրն մեր **լ** ամեայ մկրտեցաւ. զորմէ հրամայեաց հայր՝ դմա՛ *լուարուք* ամենայքն: - 313. Հինգերորդ՝ ըստ առաջին կարգին դարձեալ ասացին բարեկամքն յոբայ՝ թէ հաճո՛յ ես աստուծոյ՝ *լուիցէ* և խօսեսցի աստուած. վասն այն առաջի նոցա խօսեցաւ և վկայեաց: - 326. Նախ՝ զի զառաջին վկայութիւնն յոբայ անմարմինքն իմացան. դարձեալ վկայեաց՝ զի *լուիցեն* մարդիկք: - 326. ...**բդ**՝ խլից *լսել* տայր. **գդ**՝ համերց խօսիլ. **դդ**՝ ձեռաց շարժումն. **եդ**՝ կաղաց գնալ...: - 328. Որպէս մովսէս *լուաւ* զպատգամն և ետ ժողովրդեանն: - 330. Երրորդ՝ ի *լսելոյ*. որպէս զաւետիսն աբրահամու *լուաւ* յետ **ղճ** ամի լինիլ: - 336. Եօթներորդ՝ զի նոր իմն չնաշխարհիկ կազմեաց. նոր ժողովրդեանն և նոր օրինացն, իցէ և նո՛ր տաճար հռչակեալ ընդ ծով և ընդ ցամաք. որպէս պսակ և փառք արդարոցն է՛ զոր ակն ո՛չ ետես և ունկն ո՛չ *լուսաւ*. նոյնպէս և սա՛ ի զգալիսս անհաս ի մտաց մարդկան: - 342. Նա՛խ՝ զոր *լւան* զօրէնս ականջօք, տեսցեն և աչօք զի հաստա՛տ է տեսն քան զլուրն: - 349. Զորօրինակ թագաւոր ոք յորժամ *լսէ*՛ զգոյժ որդւոյ իւրոյ մեռելոյ, խորտակէ՛ զթագն, և զամենայն ինչ որ վասն նորա՛ է: - 349-350. Երկրորդ՝ նոքա զձայնն ի հեռուստ *լսէին*. և մեք զբանն ի մօտոյ: - 353. Երրորդ՝ զձայնն միայն *լսեցին* և զտեսիլն ո՛չ տեսին. և մեք *լուար* և տեսաք և շօշափեցաք զբանն կենաց: - 353. Իններորդ, զձայն և անասունք *լսեն*. և զբանն մարդ միայն: - 354. Չորրորդ՝ ամսամուտն նոցա. զոր ի նորանալ լուսնին տօնէին. իսկ մեզ տօն կուսին մարիամու որ լուսաւորութիւն *լսի* ըստ ոմանց: - 372-373. Կամ ո՛չ *լսել* աղաղակի մերոյ. իբր երկաթի երկինք ընդ մէջ գոլով: - 376. Չորրորդ՝ պակասեալ է զօրութեամբ տեսանել և *լսել* և այլն: - 377. Փորձանքն է՝ որպէս թէ զայս առնես՝ *լսեմք*. և թէ ոչ առնես՝ ո՛չ *լսեմք*. և Չարաչարն՝ հայհոյութեամբ տրտունջն է: - 381. Այլ որ զուղիղն ասեն ա՛յս է, կորխ՝ եցոյց զօրինակ զղջման. զի *լուաւ* խրատուն մովսէսի և մնաց ընտրութեանն աստուծոյ ի դուռն խորանին: - 382. Եւ թէպէտ զարհուրելի բանս յերկարեաց ի խրատս, ո՛չ *լուան*. վասն որոյ ո՛չ սրբեցան: - 382. Եղիազար՝ աստուծոյ զօրութիւն *լսի* որ է՛ քրիստոս և քահանայ և փրկիչ մեր. և իշխանք՝ **բժ**ան առաքեալքն աթոռակիցք քրիստոսի: - 391. Եւ զի զայս ամենայն վկայութիւնս նշանի տեսին աչօք և *լսեցին* ականջօք և ո՛չ հաւատացին. վասն այն վրէժ խնդրեաց աստուած ի նոցանէ. սատակեցան և ցրուեցան. «յաստուծոյ աչացն ելին, և ամենայն մարդկան ատելիք եղեն»: - 400. Իններորդ՝ և զեծցին յընդունայն վաստակոց կռոցն որ ոչ օգտէին. զի ունայնութիւն *լսի* գեբաղն: - 402. Ասա՛ թէ՝ քահանայիցն հրամայեաց ի բաց կալ յամուսնութենէ յորժամ մտանէին ի տաճարն և ի խորանն. և յորժամ *լսէին* զօրէնս աստուծոյ գօրեայ սրբեցան: - 404. Երրորդ՝ վասն հասարակ յարութեանն. զորմէ *լուաւ* սատանայ և բեկաւ ողն նորա: - 409. Վեցերորդ ըստ մտաց, զի մովսէս ջրածին *լսի*. զի որք ո՛չ ծնանին աւազանաւ, ընդ մահու իշխանութեամբ են: - 409. Նա՛խ՝ զի ընդ աստուծոյ խօսեցաւ և ետես և *լուաւ* զբանն: - 411. Նա՛խ՝ ըստ անուանն. զի սամփսոն՝ արեգակն կամ փրկութիւն *լսի*: - 421. Նոյնպէս և դևք ի նրբութենէ տեսութեան իւրեանց՝ կամ ի *լսելոյ*՝ խաբեն, զառաջիկայն պատմելով: - 430. Երրորդ՝ զի որք *լսեցին* զմեղսն դաւթի, տեսցեն և զզղջումն: - 432. Տասներորդ՝ յորժամ եկն հեզութեամբ *լսէր* ի նմանէ. իսկ զայս ամենայն համեմատելով ի վերայ հրէիցն՝ յիրաւի ուրեմն դատապարտեսցէ զնոսա ի դատաստանի: - 442. Նա՛խ՝ զի ուսուսցէ, եթէ մի անգամն ո՛չ *լսի*՝ պա՛րտ է անձանձիր աղօթել. որպէս այրին որ ժտելովն էառ: - 444. Յաղագս այսորիկ նւազ և փոքր *լսի* գործ արդարութեան քան զգործ ողորմութեան: - 458. Նոյնպէս պա՛րտ է ամենայն մարդոյ յորժամ *լսիցէ* զբանն, նախ խորհիլ և հարցանել, և ապա՛ հաւանիլ: - 465. Որպէս և ասաց եսայեաւ (’ի ժամանակի ընդունելութեան *լուայց* քեզ. և յաւուր փրկութեան օգնեցից քեզ: - 467. Իններորդ՝ զի ի հոգի՝ ի նմանամասունս և յաննմանամասունս այլ և ա՛յլ գործէ. ըստ որում ակն տեսանէ և ո՛չ *լսէ*. բերանն ճաշակէ՛ և ո՛չ հոտոտէ: - 479. Երրորդ որ ասէ «որդի» նշանակէ զհաւասարութիւնն ընդ հօր. զի որդին *լսի* հաւասար հօր: - 487. Երկրորդիւն *լսել* աղաչանաց: - 492. ...բայց մագդաղենացին ջե՛րմ էր ի սէրն քրիստոսի՝ եկաց զի ա՛յլ ինչ *լուիցէ* կամ տեսցէ: - 515. Այնց է իմանալ, ուր ժողով լինէր մի լեզուաւ խօսէր ոք առաքեալ, և ամենայն ոք *լսէր* իւր ձայնիւն: - 525. Իսկ աստուածաբանն ասէ, ուր պիտոյ էր՝ յամենայն լեզուս խօսիլ կարէին. զի լիցի շնորհքն խօսողաց և ո՛չ թէ *լսողաց*: - 525. Կաթողիկէն ընդհանրական *լսի*. իսկ եկեղեցին ժողովումն: - 532. Չորրորդ, գռեհիկ. զոր սովորութեամբ *լուեալ* ասեն՝ ձմեռն գայ, և զկնի այնորիկ գարուն ամառն և աշուն: - 536. Նոյնպէս՝ որք *լսեն* և ո՛չ առնեն, չա՛ր է: - 537. Եւ որք ո՛չ *լսեն* և առնեն, բարի՛ է: - 537. Եւ որք *լսեն* և առնեն, առաւել բարեգոյն է: - 537. Եւ որք ո՛չ *լսեն* և ո՛չ առնեն, չարագոյն է: - 537. Վերինն որ առ աստուած և առ սուրբս, երբեմն

յայտնութիւն *լսի*. երբեմն գոհութիւն և բարեբանութիւն. երբեմն մաղթանք և աղաչանք: - 539. Եւ յովսէփ փալանացի, և եզնակ կողբացի թարգմանիչք, դարձեալ էին յաթենայ և եկեալ ի կոստանդնուպօլիս. *լուան* զժողովոյն և գնացին ի քաղկեդոն. զի չէր յոյժ հեռի ի ճանապարհէն որով գային ի հայս...: - 543. Նա՛խ՝ զի սիրելին յօժարութեամբ *լսէ* սիրելոյն: - 575. Մեք այսպէս *լուաք* ի սուրբ գրոց թէ՝ անարժան ուտելն առնէ յուդա. և ո՛չ թէ միաւորութեամբ զմարմին և զարիւնն ճաշակել: - 598. Եւ սոկրատ պատմագիրն ասէ թէ՝ մեծն իգնատիոս աստուածազգեացն ետես երկնային_զօրս. և *լուաւ* ի նոցանէ...: - 631. ...և յոմանց *լուաք* թէ զսուրբ յակոբին այլ: - 637. զի շաբաթն հանգիստ *լսի*: - 642. Նա՛խ՝ զի սաղմոսն երգ *լսի*. և ի հինգն յամենայն ժամ զսա՛ երգէին ի տաճարին...: - 643. Որպէս ժողովուրդն գնաց մերձ ի լեառնն, և մեզ պա՛րտ է յոտաց կալ և յառաջ գնալ և *լսել*: - 644. Ովսաննայ՝ ի յեբրայեցւոցն ի մերս՝ փրկութիւն *լսի*. - 644....զոր նշանակէ **դ** թիւն. և ուրբաթն սուգ և բօթ *լսի*՝ պահելի՛ է: - 653. Նախ՝ զի *լսելովն* զկամս աստուծոյ կատարեմք. իսկ պատարագաւն զմերս: - 658. Իսկ վախճանեալն կատարեալ *լսի*. որպէս թէ ոք սկսանի երթալ ի ճանապարհ կամ ի գործ ինչ և ի յաւարտիլն կատարած ասի: - 666. Այլ մեծն ներսէս ասէ թէ՝ սուրբքն ի ձեռն պահապան՝ հրեշտակացն երկին. թէ յերազս թէ յարթնութեան. և օգնեն մեզ. և խօսին. և *լսեն* զաղօթս մեր: - 685. ...և են առ աստուած ի հանգիստ որպէս *լուաք*. և ճշմարիտ է հանգչիլն ի թանձրութենէն՝ յախտաւոր կրից զերծելոցն և առ աստուած եղելոցն: - 696. Անդ ի քունն ձայն *լսէ* թէ՝ կին դու յղացիս մեծ ոմն: - 706. Զի թէ զչգոյն կոչէ ի գոյ և *լսեն* նմա, քանի՞ առաւել զգոյն ի գոյից ժողովէ՛ և նորոգէ: - 714. Որպէս առաքեալքն ի մի լեզու քարոզէին և ամենեքեան ի լեզուս իւրեանց *լսէին*: - 739. Նոյնպէս և ի միոյ ձայնէն ոմանք զօրհնութիւնս և այլք զանէծսն *լսեն*: - 739. Նոյնպէս ի միոյ վճռէն՝ եկա՛յք և գնացէ՛ք *լսի*: - 739. Եւ պետրոս և որդիքն զեբեթեայ յորժամ *լուան* ի հօրէ «դա՛ է որդի իմ սիրելի դմա *լւարուք*», ապա և նոքա վկայեցին, և խաչեցաւ քրիստոս: - 742. Վասն ութերորդին, որք աստ ի տեսանելոյ զբարիս և ի *լսելոյ* խոյս տային. արդարապէս ահագին տեսլեամբ և լսելեօք թշւառապէս զարհուրին ընդ իւրաքանչիւրոցն: - 753. Զոր ակն ո՛չ ետես, և ունկն ո՛չ *լուաւ*, և ի սիրտ մարդոյ ո՛չ անկաւ, զա՛յն է պատրաստեալ աստուած սիրելեաց իւրոց: - 761. Եւ այլն ամենայն որ *լսի* ի սուրբ գիրս՝ անդ կատարեսցի: - 762. Եւ ի լսելեացս հեշտութիւն՝ *լուր*՛ զձայն քո: - 771. Դարձեալ ասեմ, թէ անունս այս՝ պակասութիւն, նոյն է որ *լսի* չարչարանք. զի յորժամ կրէ ոք զչարչարանս զայս ինչ կամ զայն, պակասի ի նմանէ այն ինչ կամ այն. այսինքն առողջութիւն, կեանք, և այլն: - 781

ԼՍԵՑՈՒՑԱՆԵՄ + Ասեմք եթէ՝ ձայնիւն և պսակաւն եցոյց մարդկան և *լսեցոյց* ի յաչս և ի յականջս թէ զայնպիսի կեանս վիճակեցին նոքա որք սուրբք են ի մարդկանէ. - 697

ԼՍՆԱՆԱՄ + ...և երեսն *լըսնանայ* վասն դեղնութեանն. և կապուտի ընդ կարմիրն խառնելով: - 620

ԼՍՈՂ կմ ԼՍՕՂ (տ. ԼՍԵՄ) + Զի մի՛ է ձայնն յառաջ եկեալ յասողէն. իսկ *լսօղք*՝ առաւել և նըւազ ընդունին: - 131. Եւ այսմ է՛ կրկին պատճառ *լսողին*: - 131. Ա՛յլ է բանն՝ և ա՛յլ է ձայնն. զի բանն անմարմին ծնունդն է մտաց. և ձայնն է՛ շարժումն օդոյ ի ձայնական գործեաց ի յօդս բախեալ. իսկ ի սրտի միաւորին նոքա՝ այսինքն բանն և ձայնն. և լեզուաւ յօ՛դս բախեալ՝ հասանէ մինչև ի լսելիս, և անդ ձայնն արտաքոյ մնացեալ, և բանն անմարմին ի միտս *լսողացն* նստեալ: - 131. Եւ սպառնալիքն աստուծոյ և մարդկան ո՛չ են նման. զի մարդոյս դատարկ բան է. իսկ սպառնալիքն աստուծոյ՝ է՛ բան զարհուրական. յորմէ *լսօղքն* զերծանին, և անլուրքն ըմբռնին ի նոյն: - 408. Այլ և աստ ապաշաւելն ոչ ինչ օգտեալ. որպէս և անդ ո՛չ *լսողաց* բերանով հաշեալք. որ և ո՛չ գոյր անդրէն դառնալ. և ո՛չ կարի յօժարացն շահավաճառ եղեալ. ո՛չ գիտ և ո՛չ ողորմ. հանգոյն յիմարացն օրիորդաց: - 789

ԼՍՈՂՈՒԹԻՒՆ + Որպէս յարարածս աստուած ճանաչի, այսպէս և ՚ի մարմնոյս զհոգին օրինակաւ իմանալ մարթի... *Լսողութիւնն* ունկն: - 250

ԼՐԲՈՒԹԻՒՆ + Եօթներորդ՝ զի լի՛րբ է ոչխարն. և լիրբն արտաքսելի՛ է յեկեղեցւոյ. որպէս յուդա *լրբութեամբ* ել արտաքս: - 617

ԼՐՈՒԹԻՒՆ + Իսկ թէ մարդ աստուածացեալ, ստէ՛ ուրեմն առաքեալն՝ ի *լրութենէն* ունայնութիւն ասացեալ. զի այս ընդդէմ նորին ի նըւաստութենէ ի բարձրութիւնս ելանէ: - 68

ԼՐՈՒՄՆ + Դարձեալ կերպիւ ինչ ասի հնազանդ որդի հօր գործով՝ *լրմամբ* կամացն: - 42. Երկրորդ՝ զի թէ նա՛ շնորհիւ ունի զորդիութիւնն և ո՛չ էապէս, ապա ուրեմն մասամբ և ըստ կարգի ունի՝ և ո՛չ *զլրումն* աստուածութեանն. զի շնորհն է մասնաւո՛ր պարգև: - 66. Եւ զիա՞րդ բաժակաւ *լրումն* հանդիպեսցի կենդանաբուղխ ջրհորոյ: - 93. Չորրորդ՝ անայէլ. որ է՛ *լրումն* աստուծոյ: - 144. Եւ որպէս *լրումն* զատկի ունի աւուրս **ժզ**. և այլքն **ժե**. և այս ի տումարս մեր է. և իրն որ է՛ լուսինն մի և նոյն: - 192. Երկրորդ՝ զի *լրումն* և մա՛սն են աշխարհի: - 217. Եւ դարձեալ պարզ և յայտնի, այսպէս ասէ սուրբն

գրիգոր նիւսացին եթէ, բանականին շնորհ ընդ *լրումն* մարդկութեանս թա՛փ էանց ի տեսութիւնն աստուծոյ՝ որքանութիւնն և որպիսութիւնն. բանիւն որ ասէ՝ «արար աստուած զմարդն ի պատկեր իւր». այսինքն զբոլոր մարդկային բնութիւնս: - 258. Եւ տէրն վերջին ի *լրումն* օրհնին ի նոյն քանիսն եղեալ հրամանին. զի ո՛չ ելոյծ զօրէնսն, այլ էլից: - 305. Դարձեալ ցուցանէ՝ ի *լրման* ժամանակի տասանց միոյ կորուսեալ դրամին ի խնդիր ելեալ: - 376. Երիտասարդն **գ ծ** է հասակն. իբր թէ հասա՛ք ի չափ *լրման* և աճման: - 378. Եւ տէր մեր *լրումն* աւետեաց ուխտին նախահարցն. և նախ քան զսկիզբն աշխարհի ուխտի աւետեաց մարդկան փրկանաց: - 422. Եւ պենտակոստէ գալուստ հոգւոյն և կատարումն խոստմանց և *լրումն* աւետեաց: - 524. Օծումն է՛ խորհուրդ ի *լրումն* արդարութեան. զի ելեաք ի պատերազմէ՛ զփոշին և զքիրտն սրբեմք. որպէս ելեալքն ի մարմնական պատերազմէ՛: - 587. Եւ դարձեալ գործս այս *լրումն* է աստուածային հրամանին որ ասէ «աճեցէք և բազմացարուք»: - 613. Ա՛րդ՝ նահապետքն առնուին բազում կանայս վասն որդէծնութեան և *լրման* մարմնաւոր օրհնութեանն: - 613. Թովմաս առաքեալն ի թաղումն տիրամօրն է ասացեալ. որպէս գրեալ է ի գիրս որ կանոնական *լրմունք* կոչի: - 633. Չորրորդ՝ *լրումն* օրհնաց քրիստոս եղև մարմնովն. - 647. Ապա և ո՛չ *լրումն* թուոյն. զի միակն յառաջ է քան զբազումն: - 662. Եւ որպէս ի քրիստոս բնակեալ է ամենայն *լրումն* աստուածութեան որպէս ասէ թեսաղոնիկեցոց. նոյնպէս և ի նեռն ամենայն *լրումն* անօրէնութեան...: - 707. Եւ զորպիսութիւն բարեաց և չարեաց. և զերկայնութիւն ժամանակին որով թիւ մարդկան *զլրումն* առցէ: - 716. Եւ ի նոյն կէտ *լրմանն* որ է՛ վախճան ժամանակի և սկիզբն յաւիտենին՝ լինի վերառութիւն համայնից մարդկան որպէս գրէ առաքեալն կորնթացւոց...: - 716. Նա՛խ խոստացաւ հրեշտակօք. աւետեաց մարգարէիւք. դաստիարակեաց օրինօք. և յետոյ երևեցաւ ի *լրումն* նոցին: - 776. Իսկ զի և արուի թէպէտ ո՛չ նոյն պիտոյիւք. սակայն ո՛չ ընդ վայր կազմեցաւ. ի *լրումն* **բժ**ան դրանց անդամոց. ի ներքս մուծանելոյ և արտաքս հոսելոյ զպակաս և զաւելորդս ինչ. անվնաս կելով կենդանւոյն: - 786

ԼՐՏԵՍ + Յիսուննը, **բժ**ան *լրտեսքն*. որ բերին ողկոյզ՝ նուռն՝ և թուզ: - 284. Եւ մին յորժամ *զլրտեսքն* առաքեցին ի կազիսա. և **խ** օր յամեցին և մովսէս զ**խ** պահեաց: - 353. Զի՞նչ ցուցանէ երկոտասան *լրտեսքն*: - 380. Երկոտասան *լրտեսաց* տասունքն չա՛ր համբաւէին. և երկուքն զբարութիւն երկրին: - 380. Որ առաքեաց *լրտեսս* ի տիպ առաքելոցն: - 414. Վեցերորդ՝ *լրտես* առաքեաց յեսու: - 417. որք *լրտեսք* եղեն երկրին աւետեաց: - 628

ԼՑՈՂԱԿԱՆ + Եւ դարձեալ ասէ՝ «ամենեցուն պատճառ և *լցողական* յիսուսի աստուածութիւնն, ո՛չ մասն և ո՛չ բոլոր գոլով. և բոլոր և մասն. որպէս զամենայն մասն և բոլոր յինքեան առեալ»: - 83

ԼՑՈՒՑԱՆԵՄ + Ութերորդ՝ ամպն առեալ ի ծովէն ծածկաբար, և ապա ցօղէ՛ յերկիր յայտնապէս. և *լցուցանէ* զնա ամենայն բարութեամբ: - 206. Երրորդ՝ ի կողմանէ հոգւոյն սրբոյ. զի առաւել հռչակելի և փառաւոր եղև այսպէս. զի ընկալեալ զհոգին՝ վաղվաղակի սքանչելիս առնէին վկայելով քրիստոսի. և զառաքեալսն առատապէս *լցուցանելով*, և նոքա զայլսն: - 522. Գլխաւորագոյն վեցեկի պարգևօք *լցոյց* զնոսա: - 524

ԼՔԱՆԻՄ + Երրորդ՝ որպէս պօղոսի տուաւ խայթ մարմնոյն զի մի՛ զ'ի վերուստ առեալ շնորհին և զօրութիւն՝ հպարտութեամբ *լքանիցէ*...: - 158. Այսպէս և աստ մինչև՝ զօր մինչ առ ինքն նշանակէ, և զհանդերձեալն ո՛չ *լքանէ*: - 704

ԼՕԴԻԿ + Երկրորդ՝ զի դաւիթ որ հատանէր *զլօղկին* սաւուղի, նա՛ թագաւորէ՛: - 427

ԼՕՇ + Եւ շօթն՝ քանձր *լօշ* եփեալ և ապա՛ օծեալ իւղով: - 357

Խ

ԽԱԲԵՄ + Երկրորդ՝ է՛ դարձուցանել զիմացումն ի հաւատալեացն, և յայնցանէ որ ածեն զմարդն առ հաւատալն. այնպիսին *խաբեալ* է. զի բնութեամբ է մարդոյ ո՛չ տեսանել զյետոյս իւր. և ո՛չ առանց աչաց հայելոյ: - 31. Վասն **դ** պատճառի այնպէս որսայ և *խաբէ* զմարդիկ: - 146. Չորրորդ՝ զի չէ՛ր բանաւոր, և բանից տեսակով *խաբեաց* զմարդն: - 218. Եւ զի զ**ե** զգայարանս մարդոյն *խաբեաց*, **ե** մանն առնու ի գնալն: - 219. Երրորդ՝ *խաբելն* ի զբօսանս երթալ: - 287. Իսկ սատանայ փորձէ՛ զի *խաբեսցէ* որպէս զնախահայրն: - 304. Վասն է՞ր հրամայեաց *խաբել* և կողոպտել զեգիպտացիսն: - 336. Եթէ ոք զմեզ զրկէ արդարութի՞ւն է ապա թէ *խաբեմք* և գողանամք զինչս նորա: - 337. Նախ ասեն թէ զնիւթն աստուած կարծեցին, սատանայ *խաբէր* թէ ի՛մ է այս մարմինս իբրև տեառն նիւթոյ...: - 409-410. Նա՛խ՝ զի *խաբի* ի մեղաց և յայտնէ՛ զծածուկս սրտին: - 424. Ութերորդ՝ զի ճչեաց թէ ընդէ՞ր *խաբեցեր* զիս, դու սաւո՛ւղ ես: - 428. Ապա յա՛յտ է թէ՝ որպէս սաւուղ *խաբէր* զկինն, նոյնպէս և կինն *խաբէր* զսաւուղ նմանութեամբն սամուէլի: - 428. Նոյնպէս և դևք ի նրբութենէ տեսութեան իւրեանց՝ կամ ի լսելոյ՝ *խաբեն*, զառաջիկայն պատմելով: - 430. Ասեն թէ՝ **ռ** կին էր սողոմոնի. **է ճ** տիկնայք, և **գ ճ** հարճք. և նոցա **ռ** պահապան. իսկ ի փորձելն *խաբեաց* զհազար կանայսն. և ի յարանցն մին ո՛չ *խաբեցաւ*. այս առասպե՛լ է: - 440. Վասն է՞ր զմարգարէն սպան առիւծն. զի նա *խաբեցաւ* ի ծեր մարգարէէն: - 443. Ո՛չ էր պարտ պարզամտութեամբ *խաբիլ*. պարտ էր հարցանել զնա թէ մարգարէ՞ է թէ ոչ: - 443. Որ զաղամ *խաբեաց* օ՛ձ էր. այժմ ի յորդանան վիշապ: - 488. Երկրորդն է ժողովն թէոդուպօլսի, որ այժմ կոչի կարնոյ քաղաք. ո՛չ այն զօր յետոյ հերակլ քաղկեդոնիկ ժողովեաց և *խաբեաց* զեզր կաթուղիկոսն հայոց: - 544. Զպիղծ կենդանիս ո՛չ *խաբել*. և զհեղձուցեալսն ուտել. և այլ բազում ինչ: - 553. **Զգուշանալ պա՛րտ է յամբարտաւանութենէ, զի զհրեշտակս կարաց *խաբել*. և զհրեշտակն սատանայ դարձոյց**: - 569. Եւ գո՛րծ է սորա՝ որ ինքն նենգութիւն ո՛չ առնէ մարդոյ, և ո՛չ յայլ մարդոյ *խաբի*: - 579. Խոհեմ մարդն ո՛չ պարտի վաղվաղել ի գործ զինչ և է՛. այլ պա՛րտ է նա՛խ խորհիլ որ ո՛չ *խաբի*: - 579-580. ...բայց ըստ վերերևութեանն ցուցանէ զսրբութիւն. զի դիւրաւ *խաբեսցէ*: - 707. ...զի սուտ բարեբաստութեամբ նոցա զայլս *խաբեսցէ*: - 708. Երրորդ, յատեան դատաստանի **դ** խնդրին վկայք. զի միննն կարէ՛ ոք *խաբել* և սուտ վկայել. այլ զերկու և զերեքն ո՛չ: - 742. Եւ թէ յաջոյ յաջուածոց խենեշութիւն մեղկէ, վերնոյն հեշտալեաց հաւատա՛ և ո՛չ *խաբիս*: - 770

ԽԱԲԷՈՒԹԻՒՆ + Հինգերորդ՝ այն հրաշք միայն *խաբէութիւն* տեսութեան է: - 133. Եւ ապա ընկեսցի յերկիր և կործեսցէ *խաբէութիւնն* նորա...: - 148. Նախ՝ *խաբէութեամբ* զմարդիկ ի մեղս և ի կռապաշտութիւն ձգելոյ: - 153. Կամ *խաբէութիւն*. որպէս աղուեսուց. զայս և զսոյնպիսիս ունին կենդանիք բնութեամբ ի խնամս ինքեանց: - 216. Ութերորդ՝ *զխաբէութիւնս* որ ճաշակելեօք և տեսանելեօք է՝ ի բաց մերժել, և զամենայն զգայութեանցս ընտրողութիւն: - 281. Չորրորդ՝ կեղծաւորութիւն է և *խաբէութիւն* գովելն զչարն և զանիրաւն. վասն այն ո՛չ ասաց բարեկամացն բարիս՝ զի չարք էին: - 325. Ութերորդ՝ յօրինակ փրկչին յիսուսի, որ զբնութիւն թշնամւոյն խորտակեաց և *զխաբէութիւնն* եբող. զի փորձեսցին ընտրեալքն և խոտեսցին վատթարքն: - 417. Ա՛րդ՝ թէ *զխաբէութիւնն* ո՛չ ճանաչէր, զիա՞րդ զճշմարիտ խորհուրդն գիտէր: - 428. Բայց միայն զի *խաբէութեամբ* աստուածածին ասացին զկոյսն սուրբ: - 543. Երրորդ, չորեքշաբաթն ի խորհուրդ *խաբէութեան* նայի. յորում ասաց օձն ուտել ի պտղոյն. - 653. Ա՛յն է որ սատանայ *խաբէութեամբ* և բռնութեամբ զօրացեալ էր և իշխան եղեալ ի վերայ մարդկան. ի կեանս զանազան չարեօք և կռոց պաշտմամբ...: - 705

ԽԱԺ + Հօր անունն ռոմելոս ասեն. զմին ձեռն և զոտն երկայն և միննն կարճ. զմի ակն *խաժ*, և զմիւսն սև: - 706

ԽԱԺԱԿՆ + *խաժակն* և փայլուն, համարձա՛կ է ի չարութիւնն: - 246

ԽԱԽՏԵՄ + Նոյնպէս և զամբողջութիւն կուսին՝ մուտ և ել աստուածն բան ո՛չ *խախտեաց*: - 469

ԽԱԾԱՆԵՄ + Եւ զի բարեկամութեամբ եկն և շրջեցաւ ի թշնամութիւն, ինքն յետս շրջի ի *խածանելն*: - 219. Յայս միտս՝ յորժամ փոշիմանիմք ի վերայ բանի կամ տրտմիմք, ատամամբք զմատն *խածանեմք*...: - 670. Ի ներքուստ խիղճ մտացն *խածեալ*, և արտաքուստ աշխարհ բորբոքեալ: - 738. Վասն երրորդին, զի նախանձ և ատելութիւն ասաէն որպէս որդունք *խածատեցին* զընկերս. արժանապէս որդունքն անդ *խածատեն* զնոսա: - 752. Եւ յորժամ առաքին մեղաւորքն ի հուրն յաւիտենից, գտանեն զծնօղս իւրեանց որպէս գառինք զմարս, և յաւիտեան *խածատեն* զնոսա: - 753

ԽԱԿ + Եւ անկատար մանուկն՝ անհաս է և *խակ*: - 365

ԽԱՂԱԼԻԿ + Դարձեալ ոմանք ասեն զմին ձեռքն երեք անդամ. այս է՝ մինչ ի *խաղալիկն* մին. և մինչ յարմունկն **բ**. և մինչ ի կուռն երեք: - 241. *Խաղալիկն* **ա** ոսկր. եղև **ը**: - 243

ԽԱՂԱԼԻՔ + Եւ դու այսպէս ընկալ և հաստատեա՛ ի քեզ. և լեր միացեալ ամենայն դիմօք և *խաղալեօք* ի համայնից գլուխն միշտ պաշտաճութեամբ ի քրիստոս: - 76. Դարձեալ, **ը** ոսկր է ի թիկանցն մինչ ի *խաղալիքն* այսպէս: - 243. Նոյնպէս ի քրիստոսէ ի մեզ իջանէ կենդանութիւն հոգևոր, և զօրութիւն, և առողջութիւն, և շարժութիւն յօդոց և *խաղալեաց* ի ձեռն հաւատոյն շաղկապութեան: - 532

ԽԱՂԱՂԱԿԱՆ + Իսկ ի նորս եկեղեցի քրիստոնէիցս ազգի՝ յաւելեալ է կրկին ժամ. այսինքն յետ առաւօտին զարևագալն. և յետ երեկոյին՝ *զխաղաղականն*...: - 621. Ութերորդ՝ *խաղաղականն* է յետ երեկոյին ժամուն առ հոգին սուրբ. յորում ժամու հոգին քրիստոսի էջ ի դժոխս և խաղաղացոյց զնոսա: - 622. Այլ և *խաղաղականն* որ է ի կարդալն՝ է՛ է փոխ. ի պահպանութիւն **է** զգայարանցս. և ի մաքրութիւն անցեալ գործելեացն: - 622

ԽԱՂԱՂԱՐԱՐ + Ա՛րդ *խաղաղարարքն* առաւել ասին որդիք աստուծոյ քան այլքն. - 585. քանզի *խաղաղարարն* է առանց հակառակութեան մարմնոյ՝ աշխարհի՝ և սատանայի. յա՛յտ է զի լինիցի պատրաստ ի յաղթել զփորձութիւն մահու: - 586

ԽԱՂԱՂԱՑՈՒՑԱՆԵՄ + Ութերորդ՝ խաղաղականն է յետ երեկոյին ժամուն առ հոգին սուրբ. յորում ժամու հոգին քրիստոսի էջ ի դժոխս և *խաղաղացոյց* զնոսա: - 622

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ + Դարձեալ ասեն թէ՝ աստեղք ունին բնութիւնս ներհակս միմեանց. չար և բարի. և միմեանց դիպեալ ներհականան իրերաց. և առնեն չար կամ բարի խռովութիւն կամ *խաղաղութիւն*. աւեր կամ շինութիւն. և այլն: - 12. Չորրորդ՝ դարձեալ թէ լինէին երկու սկիզբն և հակառակ, մարտնչէին ընդ միմեանս՝ և ընդ սկսեալս իւրեանց. և ոչ ինչ մնայր ի *խաղաղութեան*: - 21. Ասեմք թէ՝ զբանս զայս ասէ մարգարէն վասն *խաղաղութեան* որ եղև սակաւ մի յառաջ քան զգալուստն քրիստոսի՝ և ի բոլոր ժամանակս քրիստոսի, և յետ նորա **խ** ամ մինչև ապստամբեցին հրէայքն հռոմայեցւոց տէրութեանն: - 27. Ա՛րդ՝ յորժամ ծնաւ քրիստոս՝ այնպէս *խաղաղութիւն* էր՝ որ մին մարդ տիրէր ամենայն աշխարհի: - 27. Եւ արդ զինչ զարմանք էր թէ յայնպիսի *խաղաղութեան* ծուլէին զուսերս իւրեանց ի խոփս: - 27. Նոյնպէս ի ժամանակս քարոզութեանն քրիստոսի և առաքելոցն էր *խաղաղութիւն*: - 27. Եւ ի տնտեսականն. որպէս Աստուած փրկիչ. կամ արդարութեան. կամ *խաղաղութեան*. կամ աբրահամու. կամ իսահակայ և այլն. և այս հասարա՛կ է Երրորդութեանն: - 49. Երրորդ՝ զի թագաւոր էր սաղիմայ. որ է՛ *խաղաղութեան*: - 50. Եւ քրիստոս *խաղաղութիւն* արար յերկինս և յերկրի. և *զխաղաղութիւն* իւր ետ մեզ: - 50. *Խաղաղութիւն* է հայր. որ դէմ ասէ. «իբրև զգետ *զխաղաղութիւն* իմ»: - 56. *Խաղաղութիւն* է և որդի ըստ պօղոսի, «նա՛ է *խաղաղութիւն* մեր որ արար զերկոսեանն մի. և արար *խաղաղութիւն* արեամբ խաչին իւր»: - 56. *Խաղաղութիւն* է և հոգին սուրբ: - 56. Զի մելքի՝ որ է թագաւոր. և սեդեկ՝ արդար. և սաղիմն *խաղաղութիւն* թարգմանի: - 301. Վեցերորդ՝ զի սաղիմայ ասէ՝ որ է՛ եէմ. և թարգմանի *խաղաղութիւն*: - 302. Եւ քրիստոս թագաւորն վերնոյն երուսաղէմէ մի՝ զնոյն *խաղաղութիւն* ետ առաքելոցն զոր ի ծննդեանն հրեշտակք երգէին: - 302. Զի բարերարե՛ն և պատուիասե՛ն. զոմանս պահելով ի *խաղաղութեան*: - 345. Եւ թէ սպիտակէ՛ր, *խաղաղութեան* էր նշան: - 349. Չորրորդ՝ զի յայտնեսցի թէ՝ ի մէջ ծառայութեանն յեգիպտոս այնքան բազմացոյց զնոսա խնամքն աստուծոյ. այսքան բազմութիւնս ի տեղիս իւրեանց *խաղաղութեամբ* բնակեալ՝ ո՞րքան անթիւ բազմասցին: - 377. *Խաղաղութիւնն* ի միւս անգամ գալուստն: - 379. Իսկ ճշմարիտն աստուած զայս ո՛չ խնդրէ. այլ երկիւղ խնդրէ ի տըղայոց որով խորշին ի չարէ. և սէր ի սրտէ փոխանակ անասնոց. և *խաղաղութիւն* առ ընկերս և օտարս...: - 396. Դաւիթ էառ զերուսաղէմ և շինեաց իւր տուն. և տէրն զվերինն երուսաղէմ, և ետ իւրայնոցն *զխաղաղութիւն*: - 438. Այլ ա՛յս է ճշմարիտն. զի պատերազմ և խռովութիւն էր յաւուրս դաւթի մինչ սատակեաց զնոսա. և որդի նորա ի *խաղաղութեան* ժամու շինեաց զտաճարն: - 439-440. Այլ ի *խաղաղութեան* հոգւոյ և մարմնոյ և այլոցն: - 440. Երրորդ՝ սողոմոն *խաղաղութիւն* թարգմանի: - 440. Եւ տէր մեր արար *խաղաղութիւն* յերկինս և երկրի: - 440. Վասն է՞ր հարաւ ովսիայ յորժամ խոստացաւ *խաղաղութեամբ* ննջել: - 446. Հինգերորդ՝ տըւչական *խաղաղութեան*. ըստ այնմ «*խաղաղութիւն* ընդ ձեզ. ե՛ս եմ մի՛ երկնչիք»: - 464. Եւ *զխաղաղութիւն* «տէր ընդ քեզ»: - 464. Զի յաշխարհի աստ նեղութիւն ունիք. ընդ իս *զխաղաղութիւն* ունեցիք: - 519. Քառասունն**դ**, Մասնաւոր Աղօթք. և Օրհնութիւնք. և *Խաղաղութիւն*. Քարոզ. և Մաղթանք և Գոհութիւն: - 527. Դարձեալ, բարկութեամբ զպատկերն աստուծոյ կորուսանեմք ի մեզ. և հոգին սուրբ փախչի ի բարկացեալ հոգւոյ. զի *խաղաղութիւն* է տեղի նորա: - 570. Յաւասարին

զսէր և *զխաղաղութիւն*: - 579. ...այսինքն Աղքատութիւն հոգւոյ. Սուգ. Հեզութիւն. Քաղց արդարութեան. Ողորմածութիւն. Սրբութիւն սրտի. և *Խաղաղութիւն*: - 583. *Խաղաղութիւնն* արտաքսէ՛ զրղջախոհութիւնն. քանզի ընդ ճաշակելն զհոգևորն՝ անհամանայ նմա ամենայն մարմնաւոր: - 583. Չորրորդ՝ ի *խաղաղութեան* բնակի. զի ուր խնդութիւն է՝ *խաղաղութիւն* է. և ուր *խաղաղութիւն* է՝ խնդութիւն է: - 584. *Խաղաղութիւն* է ի կայումն առաքինութեան. յորում է հեշտութիւն ի յաստուած առանց հասարակութեան մարմնոյ՝ աշխարհի՝ և սատանայի: - 585. Եւ թէ իցէ ինչ՝ անզօ՛ր է. ապա յա՛յտ է զի *խաղաղութիւնն* է յո՛յժ մաքրեալ հոգւոյն: - 585. ...սակայն ըստ ներքնոյն առաւել նմանեցուցանէ *խաղաղութիւնն*: - 585. Դարձեալ *խաղաղութիւն*, սիրով առ հոմացեղսն կալ մնալ: - 585. Եւ *խաղաղութեան* տեսակք գ են: - 585. Նախ որ *խաղաղութիւն* առնէ այլոց ընդ այլ. որպէս միջնորդք: - 585. Երրորդ ինքն առ ինքն. որպէս առաքինիքն ի մէջ հոգւոյն և մարմնոյն և մտացն առնեն *զխաղաղութիւն*. և զպատերազմն որով ցանկայ մարմինն հակառակ հոգւոյն, հանեն ի միջոյ: - 585. Զի՞նչ է *խաղաղութիւն* որդւոյն աստուծոյ: - 585. Այս է՝ զմեղքն՝ զկամքն չար՝ և զսատանայ՝ որ խռովարարք էին եբարձ ի միջոյ. և արար *խաղաղութիւն* յերկինս և յերկրի: - 585. Նա՛խ արար *խաղաղութիւն* յանձն իւր. զի զաստուածային և զմարդկային բնութիւնն միաւորեաց յինքեան ի մի կամս և ի մի ներգործութիւն անբաժանաբար: - 585. Ա՛րդ՝ առաջինն ինքն առ ինքն *խաղաղութիւն*. և վերջինն ինքեան ընդ այլս *խաղաղութիւն*. և միջին երեքն, այլոյ ընդ ա՛յլ է *խաղաղութիւն*: - 586. Առաքինութիւնս այս ցուցանէ թէ համբերել հալածանաց վասն արդարութեան՝ կապակցեալ է ընդ *խաղաղութիւնն*. - 586. Զի տանելն մահու վասն քրիստոսի՝ է՛ նոյն աստիճան ըստ *խաղաղութեանն*: - 586. Զի ի վերոյ *խաղաղութեան* ո՛չ է այլ առաքինութիւն. զի *խաղաղութիւնն* է վախճան և կատարումն ամենայն առաքինութեանց: - 586. Սա՛ առնու *զխաղաղութեան* ողջոյնն և տայ ժողովրդեանն: - 606. ...և նա վերընծայէ առ աստուած զօրհնութիւնն, և *զխաղաղութիւնն* բերէ մեզ պարգև: - 625. Զի՞նչ է որ քահանայն աղօթէ՛ և եպիսկոպոս *զխաղաղութիւնն* տայ: - 625. Ո՛չ զամենայն, այլ զիւրաքանչիւր ժամու առաջին աղօթիցն եպիսկոպոսն ասէ *զխաղաղութիւնն*, և զայլն քահանայն որ աղօթէ՛: - 625. Եւ ա՛յս է պատճառն, զի քահանայն է՛ ի դէմս քրիստոսի, և եպիսկոպոսն հօր աստուծոյ. և *խաղաղութիւնն* է՛ հոգին սուրբ որ ի հօրէ առաքեցաւ. - 625. Վասն որոյ քահանայն աղերսէ՛ զեպիսկոպոսն, և նա՛ տայ *զխաղաղութիւնն*: - 625. Եւ յորժամ քահանայն ասէ *զխաղաղութիւնն* ա՛յս է պատճառն, զի քահանայն է՛ միջնորդ առ աստուած և առ մարդիկ. - 625. *Խաղաղութիւն* ամենեցո՞ւն պարտ է ասել, թէ ընդ ամենեսեան: - 625. **Ապա ուրեմն պա՛րտ է ասել՝ «*խաղաղութիւն* ամենեցուն». քան՝ «ընդ ամենեսեան»:** - 625. Վասն է՞ր ընդ *խաղաղութեանն* խաչակնքեմք: - 625. **Իսկ փառքն, և ալէլուն, և օրհնութիւն և փառքն, և ամէնն, և ընդ հոգւոյդ քումն, և *խաղաղութիւնն*, այս ամէն Առաքելադի՛ր է**: - 631. Դարձեալ՝ սկիզբն աղօթիցն է՛ առ հայր. և մէջն որ է՛ *խաղաղութիւնն* առ հոգին սուրբ. որպէս ասացաւ ի վերոյ. - 633. Եւ *խաղաղութեամբ* հոգին՝ կատարումն առ հոգին: - 633. ...վասն որոյ երիցս խնդրեմք զի այժմ բաժանեալ հոգին *խաղաղութեամբ* ժամանեսցէ յօթնեակս լուսոյ. - 675. «Զի հոգիք արդարոց ի ձեռին աստուծոյ են. և ո՛չ մերձեսցի ի նոսա չար». որպէս ասէ սողոմոն. և են ի *խաղաղութեան*: - 689. Եւ յետ այնորիկ ոչ առ ժամայն գայցէ տէր ի դատաստան. այլ տացի *խաղաղութիւն* աւուրս **խե**. առ ի հանգիստ սրբոցն և ի յապաշխարութիւն թիւրելոցն: - 709. ...և ասասցեն՝ թէպէտ մեռաւ իշխանն մեր, սակայն մեք ունիմք անհոգութիւն և *խաղաղութիւն*: - 709. Այլ հրէայքն յայնժամ դարձցին ի հաւատս քրիստոսի. և եկեղեցի սուրբ *խաղաղութեամբ* հանգիցէ մինչ ի կատարած աշխարհի...: - 709. Պոռնիկն սակաւ մի արտասուօք դարձաւ *խաղաղութեամբ*: - 745. Ութերորդ՝ վասն վարսին գեղեցկութեանն. և վասն արդարոցն ասէ. «թուեցան յաչս անզգամաց թէ չարչարեցան. բայց նոքա են ի *խաղաղութեան*»: - 766. Ութերորդն է *խաղաղութիւն* առանց խռովութեան. սաղմոսն՝ «ո՛ եդ զսահմանս քո ի *խաղաղութիւն*»: - 767. Նախ՝ որպէս անդանօր ողջունեն *զխաղաղութեան* և շինութեան գոլ. յեղակարծ ժամու հասանիլ բարկութեան: - 788-789

ԽԱՂԱՄ + Եւ նա՛ տայ *խաղալ* և շարժիլ ոտից և ձեռաց և այլ մասանց անդամոցն: - 244. Իններորդ, *խաղաց* հոգին ի վերայ դաւթի. և աղաւնակերպ հոգին ի վերայ քրիստոսի: - 436. Երեսունք, յետոյ առ սամուէլ ի նաւաթ գնացեալ և հոգի աստուծոյ *խաղացեալ*. և տէր մեր առ հայր ի յերկինս ելեալ, և յառաքեալսն զհոգին առաքեալ: - 437. Ո՛չ բնաւ, թէպէտ հայր տեսանէ զորդի կամ մայր զդուստր. և կամ զեղբայր և զայլս. ո՛չ միայն ո՛չ ցաւին, այլ ա՛յնպէս լինի հեշտալի, որպէս տեսանեմք զձկունս որ *խաղան* ի վտակս: - 754

ԽԱՂԱՒԱՐՏ + Վեցերորդ՝ կեղ՝ և *խաղաւարտ*: - 333. Վեցերորդ հարուածն է՛ կեղն և *խաղաւարտն*.

զի քերքեշէ՛ր զմորթն, և ի վեր եռացեալ լինէր *խաղաւարտն*. և մորմոքէր զմարմինս նոցա: - 334. Երրորդ՝ կեղն և *խաղաւարտն* եղև և ի կախարդսն և զայլ հարւածսն կրեցին. և ո՛չ կարէին ի մովսէս և յահարոն դարձուցանել զնոյնս: - 335

ԽԱՂՈՂ + Եւ են որ զերկունքն ևս ուտեն. որպէս *խաղողն*: - 213. Վասն որոյ ի հրոյն ոմն սևանայ. որպէս *խաղող*. և կէսք կարմրին և դեղնին. որպէս բոյսք՝ և տերևք չորացեալ ի հրոյ: - 213. Այլք ասեն թէ՝ *խաղո՛ղ* էր. կամ ցորեան. զի զգինին եւ գրաւական կենաց՝ և զհաց մարմնոյն: - 224. Եւ ո՛չ *զխաղող*, զի զբօսա՛նք է: - 389. Այգի և հնձան երբեմն զչարս օրինակէ՛ և երբեմն զբարիս. որպէս այն «յայգւոյն սոդոմա՛յ էր տունկ նոցա. և *խաղող* դառնութեան». այս չարացն է: - 748. Նախ՝ կոչի սիրտ և անձինք մեղաւորաց, ուր ժողովին ամենայն գործք չար որ է՛ *խաղող* դառնութեան. և ունակացեալ պահէ յինքեան. և հեշտութեամբն ճմլէ հանապազ և արբենայ մեղացն գինով: - 748. Ութերորդ՝ հնձան կոչի և աւազանն սուրբ. զի ի նմա ճմլին և կորնչին ամենայն մեղք մեր. «լուացեալ արեամբ *խաղողոյ* զհանդերձս մեր» և զարդարեալ պէս պէս պարգևօք շնորհաց հոգւոյն: - 749

Խ ԱՄԵԱՅ (40-ամյա) - Մովսէս *խ ամեա* էր յորժամ փախեաւ: - 330

ԽԱՄՐԻՄ + Եւ թէպէտ զնանիր խոտոյ ասեն ի նոյն ժամն բուսանիլ և կատարիլ և *խամրիլ*, ի նոյն թուլոյս ոչ ելանէ ժամուք կամ մասամբք: - 263

ԽԱՅԹ + Երրորդ՝ որպէս պօղոսի տուաւ *խայթ* մարմնոյն զի մի՛ զ՚ի վերուստ առեալ շնորհն և զօրութիւն՝ հպարտութեամբ լքանիցէ ...: - 158

ԽԱՅԹԵՄ + Երկրորդ՝ վասն հպարտութեան մարդոյն. զի յորժամ *խայթեսցեն* զնա՝ ծանիցէ զտկարութիւն իւր. որ և զփարաւօն ո՛չ թէ առիւծք կամ առջք հարին, այլ ճանճք և մժղուկք տանջեցին: - 217. Չորրորդ՝ շանաճանճն. զի շնաբարոյք էին և մոլէին յառնականայս շնութեամբ. զի շանց է ոչ զուգակցիլ որպէս զայլ կենդանիս. վասն որոյ ի շանց ելեալ թունալից ճանճք *խայթէին* զնոսա: - 334

ԽԱՅԹՈՑ + Ութերորդ՝ զնա օ՛ձ դարանակալ ասէ ի ճանապարհի. և սոքա առաջին օձին նմանեալ՝ հրապուրեն զբազումս. և արտաքսեն ի դրախտէ եկեղեցւոյ. և թոյնք իժից ի ներքոյ շրթանց ունելով և *խայթոց*՝ զի առորս մերձենան, ի յսկիզբն բանից կամ ի վերջն՝ մահացուցանեն զհոգիս. երկճղի ունելով լեզու նենգաւոր՝ չար և բարի, ծածուկ և յայտնի: - 35. Կամ *խայթոց*. որպէս մեղուի: - 216. Որպէս փուշք վարդից. և քիսք հասկից. և *խայթոցն* աղնճին: - 217. Երրորդ՝ զի թոյնք և *խայթոցք* նոցա՝ զէն և պահապան է նոցա. զի առիւծքն պատառելովն ապրին. նոյնպէս և այլքն: - 217. Գլուխ օձին մեղքն է. և *խայթոց*՝ կարծին մահին: - 489. Եւ ա՛յլ առաքինութեամբք կոխեալ հատանեմք *զխայթոցն* որ է՛ ներգործական մեղքն և մահ հոգւոց և դժոխք: - 489. ...և յարութեամբն եբարձ զապականութիւն որ է՛ *խայթոց* նմին: - 706

ԽԱՅՏԱԽԱՐԻՒ + Այլ և նշանեալ փայտն *խայտախարիւ* յաւազանս եղեալ: - 494

ԽԱՅՏԱՄ + Դարձեալ վասն նշանացն քրիստոսի ասեն վարդապետք այսպէս... Երրորդ՝ յովհաննու *խայտալն*: - 471

ԽԱՅՏԱՌԱԿԵՄ + Երկրորդ՝ կարկուտն զհպարտ և զհայհոյիչ բանս նոցա *խայտառակէ*, և հուրն զբարկութիւն սրտին զոր ունէին առ որդիսն իսրայէլի: - 334. Յորժամ մեղայ ասաց՝ վասն է՞ր ոչ եբարձ զպատիժն. զի ահա՛ *խայտառակեցան* կանայք նորա: - 432. Երրորդ՝ զի որ մկրտի՝ ի մահն քրիստոսի մկրտի. և քրիստոս միանգամ մեռաւ. և թէ ոք դարձեալ մկրտէ՝ անձանց ի խաչ հանէ զորդին աստուծոյ և դարձեալ *խայտառակէ* որպէս առաքեալն: - 590. Եւ այսպէս ասէ առաքեալն եթէ՝ մերկութեամբ մարմնոյն մերկեաց զիշխանս և զպետս *խայտառակեաց*: - 705. Այլ *խայտառակեսցին* ամօթով: - 726

ԽԱՅՏԱՌԱԿՈՒԹԻՒՆ + Երկրորդ՝ զի կրկին էր պատիժն. սուր ի տանն, և *խայտառակութիւն* կանանցն: - 432

ԽԱՆԳԱՐԵՄ + Նա՛խ՝ թէ *խանգարեալ* իցէ սերմն: - 256

ԽԱՆԳԱՐՈՒՄՆ + Երրորդ՝ ուղղի մոլորութիւնն որ է՛ *խանգարումն* անդամոցն ի միմեանս սխալեալ ըստ բնութեան տկարութեանն: - 725

ԽԱՆՁԱՐՈՒՐ + Եւ արծակօղն կապից՝ *խանծարրոք* պատի: - 470

ԽԱՇՆ + Եւ էր մեծութիւն նորա մարմնական, *խաշինք* **եռ** ոչխարաց: - 321. Եւ աստ գիտելի՛ է, զի յետ փորձանացն կրկին եղեն ըստացւածքն նորա... *խաշինքն* բիւր մի և **դռ**: - 326

ԽԱՉ + Չորրորդ՝ հրէայքն դաւանին զմովսէս՝ և ուրանան զքրիստոս, *զխաչն* և զօրէնս նորա: - 34. Եւ սոքա մարդադաւան ուրացօղք *խաչին* և կրօնից նորոց: - 34. Եօթներորդ՝ նախ քան *զխաչն*, որ եւ զօրութիւն առաքելոցն: - 50. Նմանապէս և որդին միածին էր ի ծոց հօր և յարգանդ կուսին. ի *խաչին*

անարգեալ՝ և յաթոռ փառաց բազմեալ...: - 71. Կիրք՝ բևեռիլն ի *խաչին*: - 86. Եւ մեռեալ ի *խաչին* զանձն միայն ասէք. որպէս երգէք յերեք սրբեանն ձեր, քրիստոս որ խաչեցար ողորմե՛ա մեզ: - 89. Զնձան *զխաչն* ասէ՝ որ արեամբ ներկեցաւ: - 98. Եւ զտկարանալն ի *խաչին*, զառաւել զօրութիւն նորա. և այլն ամենայն: - 118. Իսկ յանդիմանութեան անկումն դիւաց եղև գալստեամբն քրիստոսի ի ձեռն *խաչին*. և այս չորեքկին: - 153. Երկրորդ՝ զի ի ձեռն անտեղի գործոց՝ փրկութիւն լիցի այլոց. որպէս ի ձեռն *խաչին* քրիստոսի՝ փրկութիւն եղև աշխարհի: - 158. Եւ զայսոսիկ եցոյց քրիստոս նախքան *զխաչն*: - 228. Եւ զչորեքկին որպիսութիւնս զայսոսիկ երևեցոյց ի մարմինն ի՛ւր նախ քան *զխաչն*: - 282. Եւ փոխանակ **յ** կանգնոյն՝ **յ** ամքն ի քրիստոսէ մինչև ի մեծն կոստանդիանոս. ուր յայտնեցաւ *խաչն* փրկչական: - 294. Եւ տէրն եբարձ ի յուս իւր զփայտ *խաչին* մինչ ի նոյն տեղի գողգոթային ուր զենանէր իսահակ: - 306. Եւ տէրն բևեռեցաւ ի վերայ սեղանոյ *խաչին*: - 306. Եւ ի գոչել տեառն մերոյ ի վերայ *խաչին* սարսեցին դժոխայինքն ահաբեկեալ ի կենաց: - 316. Եւ թէպէտ յովսէ՛փ իջոյց ի *խաչէն*, և յովսէփ և նիկոդիմոս պատեցին, այլ ինքն կամաւն էջ ի բազուկսն յովսեփայ և պատեցաւ զմռով: - 316. Իններորդ՝ յոբայ մարմինն նորոգեցաւ յետոյ. և տէր մեր *խաչիւն* նորոգեաց զպատկերն ադամայ և զծննդոց նորա յարութեամբն իւրով: - 327. Եւ տէր ինքն բարձրացաւ ի *խաչ* և զհարեալսն ի թունիցն դիւաց բժշկէր: - 329. Եւ տէրն բազկատարած ի *խաչին* զսատանայ կործանէր: - 329. Եւ տէր մեր *խաչիւն* զծով մեղաց աշխարհի: - 329. Ութերորդ՝ *խաչն* փրկական նախ էր մահու գործիք. զոր առեալ ի ձեռն քրիստոս, և եղև կենաց պատճառ: - 332. Եւ ի ձեռն *խաչին* ներգործին ամենայն սքանչելիք որպէս ի ձեռն գաւազանին մովսէսի: - 332. Երրորդ՝ սառնատեսակ. զի թափա՛նց է *խաչ* նշխարին. և ի մեզ լուսաւոր միտք: - 339. Դարձեալ տապանակն քառակուսի անփուտ՝ է՛ *խաչն* քառաթև անապական աստուածընկալ: - 345. Եւ *խաչիւն* քաւեաց զմեզ. վասն որոյ սուրբ խաչ կոչի: - 345. Եւ *զխաչն* հրաշագործ՝ զկենսատու մանանայն. և բուրվառ զխունկս աղօթից. վէմն սեղանն սուրբ. և քերովբէք քշոցքն **բ**: - 345. Իսկ **ե** կանգուն և կէսն. զի գալուստն քրիստոսի և փրկական *խաչն* և եկեղեցի՝ է՛ ի **ե**երորդ դարն և կէսն երևեալ ի մուտ **զռ** ամին: - 345. Ի յա՛յս միտս յորժամ *խաչ* նկարեմք, զծագ մատին աջոյ մերձ ի բոյթն առնեմք որ է՛ ի համարն **զ**երորդ. զկէս զին նշանակելով: - 345. Դարձեալ՝ աշտանակ *խաչն*: - 347. Եւ **է** բերանքն՝ **է** բանքն խօսեցեալք ի վերայ *խաչին*: - 347. Եւ ձիթենիքն՝ կրկին բարութիւնք *խաչին*. որ զարքայութիւնն եբաց և զդժոխս աւերեաց: - 347. ...և Ալոջ, և Որոջ. ունելով զկէս ամն աւելի քան զերեք ամն ի ծննդենէն մինչև ի *խաչն*: - 361. Եւ միայն յողջակէզ. ի *խաչ* սեղանոյն ի հոտ անուշից հօր և հոգւոյն սրբոյ: - 361. Եւ վասն ուխտի, *խաչի*, և եկեղեցւոյ: Պտուղս: Շօթ: Նաշիհ: Ձէթ: Մոմ: Խունկ. և այլն: - 362. Նշանակէ՛ զպատարագիլն քրիստոսի ի սեղան *խաչին* ի հոտ անուշից հօր և հոգւոյն: - 362. Հինգերորդ՝ կրկին ողջակէզն. մին պատարագն է ամենայն աւուր. և միւսն տօն չարչարաց *խաչի* և մահու յամենայն ամի՛ զոր նոյն խորհրդով կատարէ՛ եկեղեցի: - 363. Դարձեալ՝ կրկին հաւն նշանակէ՛ զքրիստոս. Փայտն, *զխաչն*. և Կարմիր արիւնն. զի աստուծոյ է արիւն. և Զոպայն, զհոգին սուրբ: - 368. Չորրորդ՝ քաւութեանն. որ է տօն *խաչին*: - 372. Հինգերորդ՝ տաղաւարահարքն. որ է՛ եկեղեցւոյ տօն. վասն այն *զխաչին* և զեկեղեցւոյն ի միասին տօնեմք: - 372. Վասն որոյ ի միասին տօնեմք *խաչի* և եկեղեցւոյ. որպէս ասացաւ ի **լե** գլուխն, **լը** համարն: - 373. Երկրորդ, *խաչն* և մահն՝ և յարութիւնն **գ** օրեայ: - 380. Դարձեալ՝ ուռն և լծակն՝ *խաչն*. և Ողկոյզն անապական ճմլեալ ի վերայ *խաչին* հնձանի. և եղև ուրախարար գինի տրտմեցելոցս մեզօք: - 381. Որպէս սափորն կոյսն էր, և գաւազանն *խաչն*, նոյնպէս վէմն քրիստոս: - 386. Նա՛խ՝ որպէս բարձրացաւ օձն ի ձողին. նոյնպէս տէրն մեր ի *խաչին*: - 386. Եւ պա՛րտ է մեզ հանապազ զքրիստոս առաջի աչաց տեսանել ի *խաչ* վասն մեր և հաւատալ. և չարչարակից լինիլ նմա յամենայն ժամ: - 405. Եւ այսու եղանակաւ օրհնեմք զիրեշտակս, զսուրբս, *զխաչ*, և զայլն: - 406. Որ և մովսէս եկեալ ի թաբօր վկայէր նմա, և աղերսէր ելանել ի *խաչ* և բանալ զդուռն արքայութեան. որում մարգարէքն սպասէին: - 411. Քսանևէ, Յուպն եղիսէի *խաչն* էր. ծկիլն **է** անգամ: - 413. Երրորդ՝ յօրինակ փրկչին յիսուսի որ եղև առ *խաչին*: - 416. Եւ ի մեծի ուրբաթի *խաչին*, լուսինն ընթացաւ և ձգեցաւ յարևն, և յետս դարձաւ. որպէս ցուցանի յառաջիկայդ առ խաչելութեամբն ի **լ** գլուխն ի **իզ** համարն: - 416. Եւ տէր մեր *խաչիւն* զբնութիւնս ի տեղի իւր: - 418. Եւ տէրն զեկեղեցիս *խաչիւ* և արեամբ: - 418. Եւ տէրն մեր կանգնեաց *զխաչն* ի գողգոթայ մինչև յերեկոյ և վանեաց զթշնամին մեր: - 418. Եւ տէր մեր ի ժամ *խաչին* խաւարեցոյց զնոսա և մի օրն եղև **բ**: - 418. Եւ տէր մեր *խաչիւն* կործանեաց զկուռս և զպաշտամունս նոցա: - 418. Եւ ի ժամ *խաչին* վէմք պատառեալ. և «ետ զձայնն ի կարկուտ և ի կայծակունս հրոյ» իջանելով ի դժոխս: - 419. Եւ տէր մեր նախ կապեաց զհզօրն ի *խաչին* և զտուն նորա աւերեաց որ էր

ամրոց դժոխոցն: - 419. Եւ տէրն զոսոխն մեր սատանայ իբր զառիծ պատառօղ՝ տարածմամբ ձեռաց ի *խաչին* սատակեաց: - 422. Որ է՛ նախ քան *զխաչն*, և ի *խաչին*, և ի գերեզմանին հանգուցեալ: - 423. Եւ տէր մեր *խաչիւ* և մարմնով զբովանդակ թշնամիսն կործանեաց: - 423. Կամ զնոյն մեռեալ մարմինն ի *խաչին*. և զնոյն կենդանի գոլ աստուածութեամբն: - 423. Եւ տարածումն ի *խաչին* զօմանս կանգնէր, և զայլսն գլորէր: - 423. Թողում զգերծումն մերկութեան և զբօշումն անարգութեան և տկարութեան *խաչին*. զայպանելն խաչողաց. և զխաւար լուսաւորացն. և յայլ դէմս դարձուցից զբանս: - 424. Վասն այն և ի նորս *զխաչ* և զսրբութիւն և զեկեղեցի և զայլն տայ ի ձեռս այլազգեաց: - 425. ...երիս զօրութեամբ ի վերայ *խաչին*. որ է՛ ծայնիւն և մարմնովն և հոգւովն որ էջ ի դժոխս. կամ գ գոյացութեամբ. այսինքն աստուածութեանն և հոգւոյն և մարմնոյն: - 427. Տասներորդ՝ յետ որոյ հնազանդեցան նմա՛ ամենայն իսրայէլ. և տեառն մերոյ զկնի *խաչին* հաստատեցան ի հաւատս. մանաւանդ յետ է դար կենցաղոյս ամենայն լեզու խոստովան լիցի զտէր յիսուս քրիստոս ի փառս աստուծոյ հօր ամէն: - 427. Նա՛խ՝ նշանակէ՛ զսեղան *խաչին* քրիստոսի. որ յերեք ժամուն մինչև ի զ ժամն խաչեցաւ- և հաշտեցաւ աստուած: - 435. Չորեքտասաներորդ, ցպով և պարսաքարով ել ընդ դէմ գողիաթու. և տէր մեր *խաչիւ* որ վէմ կոչեցաւ, և ի ձայն բարձր աղաղակեաց և արձակեաց զհոգին: - 436. Երեսուն**զ**, պահեցաւ սուրն գողիաթու ի խորանն. և *խաչն* փրկական ի յեկեղեցի: - 437. Երեսուն**ը**, դաւիթ այլակերպեցաւ ի մէջ այլազգեաց. և տէրն անարգեցաւ ի *խաչին*: - 437. Երիցս օծաւ դաւիթ. և որդի նորա ի յարգանդի, և ի յորդանան, և ի վերայ *խաչին* արեամբ: - 437. Յետիոտս փախեաւ և ծածկեալ գլխով. և նոյնպէս տէրն ի *խաչին*: - 438. Դաւիթ երիցս սուգ էառ մեռելոյ. և տէրն ի վերայ եէմի և ի գերեզմանն ղազարու և մեծ ի *խաչն*: - 438. Դաւիթ ծարաւեալ ջրոյն բեթլեհէմի ծնիցելոյն ի կուսէ. և ծարաւեալ տէրն ի *խաչին* փրկութեան մարդկան ազգի: - 438. Դաւիթ կանգնեաց սեղան և դարձոյց զսուր հրեշտակին. և տէր մեր զսեղան *խաչին* զենմամբ պատարագին ի փրկանս և ի կեանս աշխարհի: - 438. **Եւ տէր մեր յերկրի մարդացաւ, և յերկինս թագաւորեաց. իսկ նստիլն ի վերայ ջրոց, որ է *խաչն*. զի վիրք *զխաչն* ջուարի կոչեն**: - 441. Յայս միտս ի կենդանագիր կուսին՝ ի ձախոյ գիրկս լինի փրկչական պատկերն. նոյնպէս և առ ի *խաչին* ի յաջակողմն կացեալ: - 441. Որ է՛ *խաչն* և խաչ ելեալն: - 441. Դարձեալ *խաչն* երկրպագելի, և *խաչ* չարչարանաց մարդկան: - 441. Եւ տէրն զբազուկս ի վերայ *խաչին*: - 441. Զի խորհրդով *խաչին* աղօթեաց և էած անձրև: - 444. Ցուպն եղիսէի օրինակ էր *խաչին*. վասն է՞ր ոչ յարոյց զմեռեալն: - 445. Նոյնպէս և ամենայն *խաչի* զօրութիւնն քրիստոս է. ի ձեռս արժանաւոր և կատարեալ հաւատոց առնէ սքանչելիս. իսկ ոչ նոյնպիսեացն ծածկէ զզօրութիւնն: - 445. Արդ եղիսէէ նշանակէ՛ զբանն աստուած. որ փոքրկացաւ և բովանդակեցաւ ի ծոց կուսին ի մարմնի միաւորեալ. և ապա ի *խաչն* բարձրացեալ կեանս շնորհեաց մարդկան: - 446. Արդ աղեղն և նետն ի վերայ եդեալ՝ նշանակէ՛ *զխաչն* փրկական ընդ դէմ իմանալի ասորւոյն սատանայի: - 446. Եւ ապա՛ քահանայ ի վերնատունն և ի *խաչին*: - 450. Քանի՞ է մասն *խաչին*. և քանի՞ է բևեռն: - 454-455. Երեսուն**բ**, Վասն գալստեան սուրբ Յոգւոյն յետ *խաչին*, **ծ** պատճառաւ: - 455. Եւ զօծումն զօրութեան՝ յորժամ օծաւ արեամբ ի վերայ *խաչին* և քակեաց զամուրս հզօրին և էառ աւար: - 474. Զի՞նչ է որ ի փրկչական պատկերն գիր ի ձեռն և *խաչ* ի գլուխն նկարեն: - 481. Բայց անյա՛յտ էր գրեալն. մինչ *խաչիւ* և չարչարանօք զգիրն պատռանաց նախաստեղծիցն պատառեաց, և ապա՛ զայս գիր ետ յայտնապէս: - 481. Իսկ որ ի գլուխն *խաչ* նկարեն: - 481. Նա՛խ՝ ցուցանէ թէ կատարումն ամենայն տնօրէնութեանց *խա՛չն* եղև: - 481. Երկրորդ՝ թէ *խա՛չն* է փառք փրկչին մերոյ. ըստ որում «չև էր հոգի. քանզի յիսուս չև էր փառաւորեալ». այսինքն խաչեալ: - 481. Երրորդ՝ եթէ քահանայ է և թագաւոր. վասն այն ընդ թագին և *խա՛չն* նկարի: - 481. Չորրորդ՝ զի կամաւ հնազանդեցաւ *խաչի* և չարչարանաց. վասն այն ի գլուխն է նկարեալ: - 481. Յինգերորդ՝ զփշեղէն պսակն որ ի *խաչին* ի գլուխն էր՝ նշանակէ՛: - 481. Արդ զգիրն ադամայ պարտուց՝ տէրն որդի եղև նմա և անմեղ մահուամբն տարածեալ զձեռս ի *խաչին* պատառեաց ասելով, նա մեղաւ և մեռաւ. ես զինչ մեղայ. դո՛ւ ես պատճառն: - 482. Վասն այն ի փրկչական պատկերն նկարեալ է ի մին ձեռն գիր և ի միւսն *խաչ*: - 482. Յերկրորդ ամին աստուածածինն տպացաւ ի սեանն, և քառասնօրեայ մանուկն յիսուս ի գիրկն. և *խաչ* ծիրանի յերկոսին ձեռինն: - 485. Չորրորդ՝ թլփատեցին զնա հրէայքն՝ ի չարչարանս՝ սրով *խաչին*. և զայս զինուորքն պիղատոսի: - 486. Իսկ այժմ վասն *խաչին* նախ գիտելի է, զի չարչարանքն քրիստոսի ընդ դէմ է և բարձօղ է մոլորութեանց մեղաց: - 489. Եօթներորդն է բարձումն *խաչին*. ի նշան հետևելոյ մեզ նմին: - 489. Վեցերորդ՝ զի անարգանա՛ց մահ էր *խաչն*. զայս ամենայն կրեալ վասն մեր: - 491. Այլ ա՛րդ՝ բանն աստուած եղև մարդ և անմեղ պահեաց զբնական կիրս. և ներգործական կրիւքն հնազանդ եղև հօր՝

մահու չափ և մահու *խաչի*: - 492. Զի՞նչ է **է** բանն որ խօսեցաւ ի *խաչին*: - 492. Վեցերորդ՝ ածաւ վերստին առ պիղատոս. և անդ խնդրեցին ի խաչ հանել. և զկնի ծաղեալ. և թուք ընկալեալ. և ի *խաչ* դատապարտեցաւ: - 492. Զի՞նչ նշանակէ քառաթև *խաչն*. երկայն, և լայն, խոր, և բարձր: - 493. Չորրորդ դարձեալ՝ **դ** թև *խաչին* նշանակէ զչորս բարերարութիւնս քրիստոսի. զի վերին մասն ցուցանէ զբացումն արքայութեանն երկնից. ներքինն զաւերումն դժոխոց. աջն զբաշխումն շնորհաց. ահեակն զթողութիւն մեղաց: - 493. Դարձեալ նշանակէ **դ** թև *խաչին* փրկութիւն գոլ և լոյս հոգւոյ որք ի **դ** ծագս տիեզերաց հաւատացեալք են: - 493. Գրաւորն մովսէսի. իսկ Աւետարանն չորրորդ ի ձեռն *խաչին*: - 494. Դարձեալ՝ նշանակութիւն քառաթև *խաչին*...: - 494. Սեղան ողջակիզացն, և սեղան սրբութեանցն և սեղան խնկոցն. ամենայն քառակուսի նշանա՛կ են քառաթև *խաչին* յիսուսի: - 494. Այլ և *խա՛չն* է որ գրեալ է «արկցուք հաց ի փայտ նորա»: - 494. Զի՞նչ նշանակէ չորս մասն փայտից *խաչին*: - 494. Քանի՞ բևեռ է *խաչին*: - 495. Այլ և բովանդակ ամենայն բևեռք **թ** էր ի վերայ *խաչին*: - 495. Այսպէս. **բ** ոտիցն. **բ** ձեռացն. **ա** ուսոյն վերայ. **ա** *խաչին* թևին. **ա** պիղատոսի տախտակին. **բ** այն տախտակին որ պատուանդան էր և ոտքն ի վերայ բևեռեալ: - 495. ...ապա ուրեմն և նախ քան *զխաչն* անապական էր մարմինն քրիստոսի փրկչին մերոյ: - 499. Այլ ա՛րդ՝ յառաջ քան *զխաչն* ո՛չ ապականացու, և ո՛չ ի *խաչին*, և ո՛չ ի գերեզմանի որպէս մեք խոստովանիմք: - 500. Դարձեալ ասեմք ըստ ձեզ, թէ յետ *խաչին* յապականութիւն փոխեցաւ մարմինն տեառն, ապա յառաջ քան *զխաչն* կատարեալ էր զի ապականացո՛ւ էր. և յետ *խաչին* անկատար զի անապական եղև որպէս դուքդ ասէք: - 500. Զի ցուցանիցէ թէ նոյնպէս եկեր և յառաջ քան *զխաչն* անապական մարմնով: - 501. Հինգերորդ՝ զադամաստեղծ ձեռս իւր տարածեաց տէրն ի վերայ *խաչին*. և արտաքս ընկէց զչար իշխանն. և կորզեաց զմարդիկ յիշխանութենէ նորա: - 503. Նա՛խ՝ զի աւետարանն յայտնապէս ո՛չ ասէ զժամ յարութեանն. որպէս *զխաչին* և զթաղմանն: - 512. Հինգերորդ՝ մարիամ կղէոպեանց որ կայր առ *խաչին*: - 517. Նա՛խ՝ ոմանք ասեն թէ մարդկօրէն կամէր իմանալ զնա և հարցանել վասն *խաչին* և դժոխոց և յարութեանն. իսկ այս կատարեալ մտաց պէտք էին և շա՛տ ժամու: - 517. Ի վերայ երկրի՝ ի *խաչ* բարձրացեալ: - 520. Վասն է՞ր նախ քան *զխաչն* և զհամբարձումն ոչ պարգևեցաւ հոգին սուրբ երևելի նշանօք: - 521. Երկրորդ՝ զի թէ քրիստոս այնպէս փառաւորեալ էր որպէս յետ *խաչին*, արգել և խափան լինէր ամենայն չարչարանացն և փրկութեան մարդկան: - 521. Այսպէս նախ եկն քրիստոս և *խաչիւ* և մահուամբ հաշտեցոյց զհայր, և ապա՛ հայր աստուած առաքեաց զհոգին սուրբ պարգև մարդկան: - 522. Եւ զի պարգև *խաչին* է հոգին սուրբ, նմին իրի յիշատակեալ զհոգին սուրբ՝ *խաչիւ* դրոշմեմք զդէմս մեր: - 522. Հինգերորդ՝ զանբաժանելի միացումն ի սէրն քրիստոսի. զի որ ի *խաչին* թողին և փախեան, յետ իջման հոգւոյն՝ ամենեքեան վասն անուան նորա չարչարեցան և մեռան...: - 524-525. Եւ թէ *խաչի* և եկեղեցւոյ ի միասին տօնեմք: - 526. Չորրորդ՝ այժմ մանկունք հաւատոյ ի յեկեղեցիս նոր օրհնութիւն տալով **գ** սրբեան ձայնիւ աստուածաբանե՛ն զխաչեալն քրիստոս. և օրհնեն ի վերայ արքայութեան աթոռոյ *խաչին*: - 529. Դարձեալ զօրօրինակ, մարմինն քրիստոսի մի և նոյն էր ի *խաչին* բևեռեալ, և մի և նոյն մարմինն է ի բազում նշխարս միաւորեալ և ո՛չ բազմացեալ. զի նոյն է գոյացութիւն հացին և գոյացութիւն մարմնոյն քրիստոսի: - 530. Դարձեալ ասեմք թէ զիա՞րդ յետին. զի աբգար թագաւորն հայոց նախ քան *զխաչն* հաւատաց ի քրիստոս և երանեցաւ ի նմանէ: - 549. Եւ դնէ զայս քահանայն սուրբ մեռոնաւն ի ճակատ նուիրելոյն ասելով այսպէս. ըստ այլազգաց եկեղեցեաց. թէ ի ներքոյ ձևիս այս ես կու նշանեմ զքեզ նշանաւ *խաչի*...: - 593. Եւ *խաչն* զոր եբարձ ի լուծ պարանոցին: - 594. ...և պատարագ և *խաչ* օրհնեմք. եթէ կենդանենաց և եթէ մեռելոց: - 605. Եւ յորժամ զինքն ի *խաչին* հօր պատարագ մատոյց: - 606. Եւ *խաչիւ* չարչարեալ և յարուցեալ ի մեռելոց. և առ աշակերտսն մտեալ եպիսկոպոս եցոյց զինքն: - 607. Եւ ունին զգեստ՝ նափորտ բազմախաչ. և ի վերայ եմիփորոն ե կրկին *խաչիւ* զարդարեալ: - 607. Երկրորդ՝ Արքեպիսկոպոսք. որ թարգմանին եպիսկոպոսապետք. և սքեմ նոցա քականօթ և պճղնաւոր. և փիլոն. և ի վերայ նորա եմիփորոն **դ** կրկին *խաչիւ* շուրջ զիւրև: - 607. Եւ ուր չիցէ եպիսկոպոս՝ եկեղեցի օրհնեն և *խաչի* կնիք տան: - 608. Իններորդ, ըստ մասին ի սմա *խաչն* փրկական... Եւ ի մեզ *խաչ* չարչարանացն քրիստոսի և մահ: - 614. Երկրորդ ասեմք, և մեք **բժ**ան օր տօնեմք եկեղեցւոյ ի բոլոր ամն. որ են այս... Աշխարհամատրանն. և յետ գալստեան Հոգւոյն կիրակէն. Տապանակին. Շողակաթին. և **դ** օր ի *խաչին* տօնն. **բ** Գալստեանն. Վերնատանն. Եւ նոր կիրակէին: - 616. Վասն է՞ր *խաչի* և եկեղեցւոյ ի միասին տօնեմք: - 616. Իսկ մեր քաւութեան տօն *խաչն* է. և տաղաւարահարն եկեղեցին. վասն այն *զխաչի* և եկեղեցւոյ ի միասին տօնեմք: - 616. Իսկ արմըտիք և արդիւնք մեր *խաչիւն* ժողովեցան յեկեղեցի սուրբ: - 616. Երրորդ՝ ի բանակիլն խաչաձև բանակեցան

երկոտասան ցեղքն, և խորանն ի միջի. որ նշանակէ՛ զխորանն եկեղեցւոյ՝ խորհրդով *խաչին* քարոզեալ ընդ **դ** կողմ աշխարհի: - 616. Իսկ հինգերորդն ի նորոյս. զի *խաչիւն* քրիստոսի գնեցաւ և ազատեցաւ եկեղեցի սուրբ: - 616. Վեցերորդ՝ զի նոյն է խորհուրդն որ անդ ի վերայ *խաչին* պատարագեցաւ, և այժմ յեկեղեցի սուրբ ի *խաչ* սեղանին: - 616. Ութերորդ՝ զի ամենայն խորհուրդ եկեղեցւոյ՝ *խաչիւն* կատարի. Մկրտութիւն. Դրոշմն. Պատարագն. և այլն: - 616. Իններորդ, զի եկեղեցի հաւատացելոց՝ ունի զձև *խաչին* ըստ մարմնոյ...: - 616. ...և *զխաչն* համապազ կրեն ընդ ինքեանս. և լուսով խաչին ելանեն ընդ առաջ քրիստոսի: - 616. ...և զխաչն համապազ կրեն ընդ ինքեանս. և լուսով *խաչին* ելանեն ընդ առաջ քրիստոսի: - 616. և կանգնեաց *զխաչն* փրկական ի սուրբ գողգոթայ ի սեպտեմբերի **ժդ**ն...: - 617. կարգեաց **ը** օր նաւակատիս *խաչի* և եկեղեցոյ ի միասին տօնել: - 617. Որդորմեայն ի դէմս հօր որ առաքեաց զորդին ի *խաչ*. և պատարագն ի դէմս որդւոյ որ խաչեցաւ վասն մեր: - 622. Նա՛խ՝ զի հոգին սուրբ պարգևք է *խաչին* քրիստոսի. այլ և ի վերնատունն լուսեղէն *խաչիւ* հանգեաւ յառաքեալսն: - 625. Նոյնպէս և **ը** ձայն եղանակաց. և **ը** օրեայ զտօնս գլխաւորս. որպէս ծննդեանն ութն օր. և յարութեանն՝ և հոգւոյն գալստեանն՝ և *խաչի*՝ և եկեղեցւոյ՝ և այլն: - 627. Նոյն սարասիւք այժմ ի ձեռն փրկչին մերոյ յիսուսի՝ տապանակաւ *խաչին* և աղօթիւք սուրբ եկեղեցւոյս՝ բարձրացեալ պարիսպն չարութեան եօթնից զգայութեանց մեղաց որոշօղ ի մէջ մեր և աստուծոյ, կործանեսցի ի սպառ: - 627. Իսկ առաւօտու երգն, ի դէմս *խաչին*: - 629. Զի այսպէս ասէ ներքառիոս հայրապետն հռոմայ թէ՝ չէր հնար իջուցանել զմարմինն տեառն ի *խաչէն* վասն փայլատակմանցն ի խոցուածոյն: - 631. Եւ զսուրբ աստուածն խաչեցար. և այսպէս գրէ՝ եսայի ետես զքրիստոս նստեալ յաթոռ որ է *խաչն*. և երգէին զերեքսրբեանն: - 631. Զի *խաչն* պսակ և փառք է քրիստոսի և պարծանք քրիստոնէից և ո՛չ նախատինք...: - 632. ...և գայր բարբառ յերկնից, «փառաւորեցից». *զխաչէն* ասէր: - 632. Այսպէս ասէ մեծ իմաստասէրն և երկրորդ աւետարանիչն մեր և կաթողիկոսն սուրբ յոհան յօձնեցայ թէ՝ պատարագին ժամն խորհուրդ է *խաչին* քրիստոսի...: - 634. Իսկ յառաւօտն և յերեկոյն պատարագ ո՛չ մատչի. վասն այն ամենայն աղօթից և պաշտմանց կատարումն և աւարտ *զխաչէն* ճառեմք...: - 634. ...զի ճառ *խաչին* պատուակա՛ն է առ աստուած և առ մարդիկ. և փառք քրիստոսի է *խաչն* և կատարումն ամենայն տնօրէնութեանցն: - 634. Եւ դարձեալ՝ այսպէս էր քրիստոս ի վերայ *խաչին*...: - 635. *Զխաչին* և զեկեղեցոյ, սահակն որ գնաց ընդ դէմ տաճկաց: - 637. Եւ զսրբութիւն սրբոցն *խաչի*, ստեփաննոս սիւնեցին: - 638. Չորեքկերպեան կենդանիքն է՛ *խաչն*. և տեսեալն ի վերայ նորա՝ գառն որ բառնայ զմեղս աշխարհի: - 638. Նոյն զօրութիւն է ամենայն *խաչի*. որպէս բազում ճառագայթք արևուն...: - 639. Եւ այսպէս ի պահոց թագաւորքն նշանակի... Ուրբաթ *խաչի*: - 642. Եւ *խաչի* շարական ասեմք: - 642. Զի յարութեանն փառք՝ *խաչն* ցուցաւ: - 642. Նախ ասել աւետեաց, և ապա՛ ծննդեան. և գալստեան. և *խաչի*. և յարութեան. և համբարձման. և հոգւոյ գալստեան. և վարդավառի. և փոխման: - 642. Իսկ մեծացուսցէքն, և *խաչի*, և հանգստեան, հանապազո՛րդք են. զի միշտ բարեխօսք են: - 642. Նախ աստուածածնի՞ պարտ է ասել շարական. թէ *խաչի*: - 642. Այլ սուրբն ստեփաննոս սիւնեաց, և մեծն ներսէս, վասն պատուոյ՝ նախ *զխաչի* տունն են ասացեալ, և ապա՛ զաստուածածնին: - 642. Նա՛խ՝ զի յաղօթս զկոյսն սուրբ բարեխօս մաղթեմք. և *զխաչն* սուրբ՝ պահապան: - 642. Երկրորդ, ի կոյսն բնակեցաւ բանն **թ** ամիս. և ի *խաչն* յաւիտեանս յաւիտենից: - 642. Երրորդ, և նոյն ինքն տիրամայրն՝ *խաչին* երկիր պագանէր միշտ: - 642. ...զի առաւել քան զայլս զբոլոր տնօրէնութիւնն քրիստոսի խօսեցաւ. զծնունդն. *զխաչն*. և զայլն ամենայն: - 644. Նշնակութիւն է **գ** ազգ գրոյն ի վերայ *խաչին*. Եբրայեցի. Յունաց. և Դաղմատ: - 645. Դարձեալ՝ նշանակ *խաչին*. և քրիստոս ի վերայ նորա *խաչիւն* քարոզեալ: - 646. Զի՞նչ է նախատօնակն որ յերեկոյն սուրբ զգեստիւ *խաչիւ* և աւետարանաւ և լոյս վառեալ համաձայն պաշտեմք: - 646. Վասն որոյ զսրբութիւնն *զխաչն* և զաւետարանս ի դուրս բերեմք...: - 646. Եւ նոյն ինքն քրիստոս երևի մեզ ի *խաչն* և յաւետարանն: - 646. Տասներորդ *խաչի* **դ** տօնն. զոր ի սուրբ խաչին է. և երևմանն. և վարագայ *խաչին*. և խաչգիւտն: - 649. Եւ *խաչի* և եկեղեցւոյ կարգ: - 649. ...վասն որոյ պահեմք զչորեքշաբաթն. և ուրբաթն խաչելութեանն քրիստոսի. զի կցորդեսցուք *խաչին*: - 653. ...որպէս նոքա որ զդեղ մահու խառնեն. վասն որոյ նշանաւ *խաչին* կնքեմք զնոսա, զի փախիցեն դևքն: - 654. ...և դարձեալ հատանենն ի ձեռս իւրեանց որ լինի *խաչ*: - 655. Նա՛խ՝ զի այսու՝ *խաչին* քրիստոսի հաղորդեսցուք. և սուրբ հացին զոր ի վերնատունն բաժանեաց: - 655. Երկրորդ՝ ողջակէզ եղև ի վերայ *խաչին*: - 657. Երեսուներորդ, *խաչն* երևի. և անապական է: - 661. Այլ և նշանակէ սուգն զտեառն մերկութիւնն ի *խաչին*...: - 670. Եւ որպէս ի հիմնարկութեան եկեղեցւոյ *խաչիւ* և աւետարանաւ բրել է աստիճանաւ...: - 674. Իսկ *խաչն* վառել և ժամահարն յառաջ. նշանակէ՛

զվերջին գոչումն փողոյ հրեշտակապետին: - 676. Եւ *խաչն* բարձրացեալ զի նշան *խաչին* քրիստոսի յայնժամ ընդ երկնիւք ծագեսցէ և զչորս կողմ աշխարհի լցուսցէ: - 676. Եւ այն որ ի վերայ վառին նիւթեղէն զգեստէ, զի գայցէ *խաչն* ի վերայ լուսեղէն ամպոյ. յօդս բարձրացեալ և ցոլացեալ...: - 676. Զի՞նչ է *խաչիւ* և աւետարանաւ կնքելն զգերեզմանն անշարժապէս: - 679. Վասն որոյ *խաչիւ* և աւետարանաւ աւետեմք ննջեցելոցն զմեծ օր աւետեաց նոցա և կնքեմք զգերեզմանն: - 684. Այսպէս և ի տընօրինէքն ընծայք *խաչին* և աւետարանին որ ի նոցա տունն մտանէ: - 684. ...վասն որոյ զնոյն *խաչն* և զաւետարանն տարեալ ի տուն՝ օրհնեմք զբնակութիւնս մեր: - 684. ...և պատարագաւ *խաչին* հաշտեցոյց զհայր. և իջմամբ ի դժոխս կապեաց զհզօրն սատանայ և արձակեաց զկապեալ հոգիսն...: - 705. ...և *խաչիւն* ելոյծ զզօրութիւն մահու...: - 705. Իսկ զի նիւթ *խաչին* մնայ ըստ ոմանց՝ այս ո՛չ է ըստ բնութեան կարգի, այլ սքանչելեաց հարկի որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 727. Երրորդ, զի երևեսցի նշան որդւոյ մարդոյ՝ այսինքն *խաչն*: - 730. Երևեսցի՞ *Խաչն* ի կատարածի: - 732. Եւ ո՛չ միայն *խաչն*, այլ և ամենայն գործիք չարչարանացն. այսինքն բևեռքն գեղարդն և այլք. որք բերին առաջի դատաւորին...: - 732. Նախ ի պարծանս հաւատացելոց զի բերկրեսցին երկրպագուք *խաչին*: - 732. Յորո՞ւմ աւուր երևի *խաչն*: - 732. Այսու խորհրդով բարձրացուցանեմք *զխաչն* ի վերայ վառի. և ժամահար զկնի: - 732. Զի՞նչ լինին բազմութիւնք նշանաց *խաչին*: - 732. Նիւթ նշանացս է՛ բազում և զանազան. այլ զօրութիւն և ձևն մի և նոյն է *խաչին:* - 732. այսինքն յորժամ զճառագայթ բազում նշանացս առ ինքն ժողովէ *խաչն* սուրբ՝ յայնժամ ամենայն կարծիք լուծանին: - 732. Երևի՞ անդ փայտ *խաչին* յորում խաչեցաւ տէրն: - 732. Ոմանք ասեն թէ լոյս երևի ի ձև *խաչին*: - 732. Եւ ոմանք թէ՝ *խաչն* լուսաւորեալ ճառագայթէ որպէս բևեռք և գեղարդն: - 732. Եւ ա՛յս է տարաձայնութիւն սոցա. զի ոմանք ապականացու ասեն *զխաչն* տէրունական առարկելով կրկին կերպիւ: - 732. Նա՛խ՝ զի ամենայն որ ի չորից տարերց է՝ կրէ՛ զապականութիւն. արդ *խաչն* փա՛յտ է և ի չորից տարերց. ապա ուրեմն ապականի և նա՛: - 732. Երկրորդ՝ զի թէ մարդոյ մարմին որ է՛ բանական և կենդանի՝ ապականի մահուամբ. ապա ուրեմն և *խաչն* ևս ապականի զի ո՛չ կենդանի է և ո՛չ բանական: - 732. Իսկ *խաչին* կենդանութիւնն քրիստոս է, և ո՛չ քակտի ի նմանէ...: - 733. Նմանապէս և *խաչն* աստուծոյ՝ է՛ ի կամացն աստուծոյ և ի նորին ներգործութենէն որ անապական կամի զնա. զի նովաւ արար փրկութիւն ազգի մարդկան: - 733. Ապա ուրեմն ևս առաւել *խաչն* մնայ անապական զի էութիւն աստուծոյ է ի նմա. այսինքն բանն աստուած մարմնովն որ է՛ սևեռեալ ի նմա: - 733. Երրորդ՝ զի *խաչն* այն մածեալ է արեամբն աստուածային. ըստ որում բևեռեցաւ ի նմա: - 733. Արդ եթէ *խաչն* ապականի, ապա և արիւնն որ ի նմա: - 733. Ուստի յայտ է թէ՝ զմարմին բանին ապականացու խոստովանին նոքա՝ որ *զխաչն* ապականացու ասեն. և են նեստորականք: - 733. Իսկ որք զբանն մարմնով անապական խոստովանի, պա՛րտին և *զխաչն* աստուածընկալ անապական խոստովանիլ: - 733. Չորրորդ յա՛յտ է յօրինակաց. զի գաւազանն ահարօնի որ ծաղկեցաւ՝ օրինա՛կ էր *խաչին.* և տախտակքն բանին. և ծառն կենաց որ ի մէջ դրախտին: - 733. Ա՛րդ՝ սոքա անապականք են յայնմ հետէ և առ յապայ որ օրինակք են. ապա ուրեմն և ճշմարտութիւնն անապական է որ է *խաչն* աստուածընկալ: - 733. Եօթներորդ՝ զի սողոմոն ասէ «օրհնեալ է փայտն որով լինի արդարութիւն» որ է՛ *խաչն* փրկչական: - 734. Իսկ վասն *խաչին* ասէ «փայտ կենաց է ամենեցուն»: - 734. ...որպէս յա՛յտ է ի սերովբէսն որ ի ներքոյ փառաց աթոռոյն, այսինքն է *խաչին.* թևասքօղեալ զերեքսրբեանն վերաձայնէին: - 734. Արդ՝ եթէ ապականացո՛ւ էր սա, ո՛չ երկնչէին ի սմանէ դևք. որպէս և ո՛չ յանասնոց և յանշնչից. ապա ուրեմն անապական է *խաչն*: - 734. Եւ այս ո՛չ թէ լոյս միայն է. զի զլոյսն ո՛չ ետ մեզ նշան. այլ *զխաչն* փայտեղէն յորոյ վերայ զձեռն իւր տարածեաց միածին բանն: - 734. Իսկ լոյսն ի փառս *խաչին* այնորիկ երևի: - 734. Այսպէս և *խաչն* իւր աստ տգեղ երևի, և ի կարապետութեանն իւրոյ արեգակնափայլ ճառագայթիւք: - 734. Եւ հրեշտակք *զխաչն* բարձեալ առաջի երթիցեն. և զմեռեալս՝ փողով և ձայնիւ ընդ առաջ նորա զարթուսցեն: - 734. Որք արտաքոյ օրինաց մեղանչեցին որպէս կռապաշտք՝ և հրէայքն որք յետ խաչելութեանն քրիստոսի. զի յետ *խաչին* պահպանութիւն օրինացն ի կռապաշտութիւն է համարեալ նոցա: - 739. Իններորդ՝ կոչի հնձան և *խաչն* փրկական. յորում ողկոյզն անապական ճմլեցաւ և ետ մեզ ուրախարար գինի զանապական արիւնն իւր...: - 749. Իսկ մեծն ներսէս ասէ, պակասութիւնն այն է, որ կիրք չարչարանացն քրիստոսի թուով և տեսակաւ պակա՛ս էր յառաքեալն պօղոս. այսինքն *խաչն*, բևեռքն, և այլն. և զայն էլից քարոզութեամբն իւր ի մարմինս եկեղեցւոյ: - 781. Որպէս և բազում ուրէք յերգս գտանի. վէմք պատառեալ. երկիր շարժեալ առ *խաչին* քրիստոսի: - 788

Ի ԽԱՉ ՀԱՆԵԼ + Վեցերորդ՝ ածաւ վերստին առ պիղատոս. և անդ խնդրեցին *ի խաչ հանել*. և

զկնի ծաղեալ. և թուք ընկալեալ. և ի խաչ դատապարտեցաւ: - 492. Երրորդ՝ զի որ մկրտի՝ ի մահն քրիստոսի մկրտի. և քրիստոս միանգամ մեռաւ. և թէ ոք դարձեալ մկրտէ՝ անձանց *ի խաչ հանէ* զորդին աստուծոյ և դարձեալ խայտառակէ որպէս առաքեալն: - 590

Ի ԽԱՉ ԵԼԱՆԵԼ + Առ առաջինն ասեմք թէ՝ որպէս ո՛չ ոք ընդ քրիստոսի *ի խաչ ելեալ* է՝ բայց միայն աւազակն...: - 697

ԽԱՉԱԳԼՈՒԽ + Եւ գո՛րծ է նոցա առաքեալ կարդալ, և մոմեղէնս կրել, և գրակալ. և *զխաչագլուխ* գաւազանն կրել: - 608

ԽԱՉԱԿՆՔԵՄ + Վասն է՞ր ընդ խաղաղութեանն *խաչակնքեմք:* - 625. Ապա ուրեմն պա՛րտ է յորժամ յիշատակեմք զիոգին սուրբ ամենայն ուրեք՝ *խաչակնքել* զդէմս և երկրպագել: - 625. ...վասն որոյ *խաչակնքեալ* ասեմք «անշարժ եղիցի»: - 679

ԽԱՉԱՁԵՒ + Իսկ չորեքկուսի, զի *խաչաձև*՛ է մարդն: - 293. *Խաչաձև* ապարօշն ի վերայ սրտին, եմիփորոնն պատեալ: - 348. Դարձեալ՝ *խաչաձև* է **դ** կողմն աշխարհի. որ է՛ Արևելք, Արևմուտք, Հիւսիս, և Հարաւ: - 494. Այլ և *խաչաձև*՛ է մարդ, գլուխ տարրական կենդանեաց: - 494. Այլ և *խաչաձև* թռչին օդապարիկ թռչունք. որ է տեսական միտք. զթև տարածեալ յերկոսին կողմանս: - 494. Այլ և *խաչաձև* ընթանայ նաւ ի վերայ ջուրց յորժամ լարէ հողմ զարմիոնն. կամ տարածեալ թևօք հասանին ի նաւահանգիստն: - 494. Եւ մարդս *խաչաձև* է...: - 613. Երրորդ՝ ի բանակիլն *խաչաձև* բանակեցան երկոտասան ցեղքն, և խորանն ի միջի. որ նշանակէ՛ զխորանն եկեղեցւոյ՝ խորհրդով խաչին քարոզեալ ընդ **դ** կողմ աշխարհի: - 616. Չորրորդ՝ զի խորանն մովսէսի *խաչաձև* էր կանգնեալ որպէս մերս եկեղեցի: - 616. Տեսանէր ժողովուրդն ուր կայր աստուած, և ընդ ոտիւքն իբր զգործած աղիւս շափիղայ. որ է՛ ակն պատւական. և աղիւսն *խաչաձև* է: - 639. Երրորդ, զի *խաչաձև* դնի մարմինն ի հանգիստն. որ և ձեռքն խաչանմա՛ն է ի վերայ սրտին: - 677. ...զի հրեշտակք *խաչաձև* երևեցան առ գերեզմանաւն տեառն: - 679

ԽԱՉԱՆԻՇ + Քասանը, մովսէս *խաչանիշ* գաւազանաւն զծովն պատառեաց: - 329. Եւ *խաչանիշ* գաւազանաւն ընկղմեաց զիմանալին փարաւոն յանդունդս դժոխոց: - 337. *Խաչանիշ* ծգեաց զգաւազանն ի վերայ ծովուն ընդ առաջ ասելով, Այիա՞. որ է՝ աստուած առաջի մեր: - 338. Յորում աւուր կիրակէի ի մէջ գիշերի ընդ առաւօտն յարեաւ տէրն ի գերեզմանէն. հանելով զիոգիսն յանապատն երկնից. և *խաչանիշ* գաւազանաւն ընկղմեցաւ փարաւօն յանդունդս դժոխոց: - 513

ԽԱՉԱՆՄԱՆ + Իսկ ի մէջ ծնկաց գլուխն՝ այն է, որ զծունկն ի գետինն եդ, և զգլուխն հանդէպ նմին. և յայսկոյս և յայնկոյս զձեռսն *խաչանման* ի գետինն: - 444. *Խաչանման* տարածեցաւ ի վերայ մանկանն և կծկեցաւ. այսինքն փոքրկացաւ ի չափ մանկանն. և ապա յայտնապէս է անգամ յօրանջելով և կծկելով կենդանացոյց զնա: - 446. Ասեմք թէ՝ և զայս ունիմք ծածկապէս. որպէս այն որ ի ջուր աւազանին *խաչանման* մեռոնն խառնի, - 605. Երրորդ՝ ձևն *խաչանման*. յարևելս գմբէթայարդ: - 613. Եւ զայս ի քրիստոսէ ուսաք. զի այսպէս *խաչանման* բեկանէր զիացն երկոքին ձեռօքն: - 655. Երրորդ, զի խաչաձև դնի մարմինն ի հանգիստն. որ և ձեռքն *խաչանմա՛ն* է ի վերայ սրտին: - 677

ԽԱՉԱՏԱՐԱԾ + Իննևժ, կրկին քերովբէքն *խաչատարած*...: - 441

ԽԱՉԱՓԱՅՏ + Եւ տէր մեր զգլխաւորն սատանայի բևեռեաց ընդ *խաչափայտին*: - 418. Իսկ կապելն ի դէմս մեղացն է և մեղասիրաց. որպէս տէր մեր բևեռեաց զմեղս և զսատանայ ընդ *խաչափայտին*: - 540. Եւ բևեռմամբ ձեռացն բևեռեաց ընդ *խաչափայտին* զսատանայ և զմեղս մեր: - 705. Իններորդ, զի բռնութիւն սատանայի էր կապեալ զնոսա. և տէր մեր կապեաց զնա ընդ *խաչափայտին*. որ նա ինքն էր դրունք դժոխոց. ապա ուրեմն արձակեցան անտի: - 777

ԽԱՉԳԻՒՏ + Տասներորդ խաչի **դ** տօնն. զոր ի սուրբ խաչին է. և երևմանն. և վարագայ խաչին. և *խաչգիւտն*: - 649

ԽԱՉԵԼՈՒԹԻՒՆ + Չորրորդ՝ զայլայլումն լուսաւորացդ. այսինքն զի երբեմն խաւարին, որպէս առ *խաչելութեամբն*. և երբեմն յետս դառնան և կանգնին, որպէս յեսու և առ եզեկիա: - 26. Նոյնպէս և հոգին յիւրում ժամանակին. յետ *խաչելութեանն* քրիստոսի և համբառնալոյն առ հայր. և ապա իջանելոյ հոգւոյն. և յայտնելոյ զաստուածութիւնն իւր: - 55. Ոմանք ասացին ի խաւարմանէ *խաչելութեանն* է մնացեալ նշան: - 187. Եւ ի մեծի ուրբաթի խաչին, լուսինն ընթացաւ և ծգեցաւ յարևն, և յետս դարձաւ. որպէս ցուցանի յառաջիկայդ առ *խաչելութեամբն* ի **լ** գլուխն ի **իզ** համարն: - 416. Նշանք *խաչելութեանն*. և խաւարումն լուսաւորացն: - 454. Քանի՞ եղեն նշանք ի *խաչելութեանն*: - 490. Արդ

զապարանքն պիղատոսի իբր զմի տեղի առեալ. թէպէտ կրկնեալ եղև. և *խաչելութեանն* տեղի լինի **զ**. և գերեզմանն յորում հանգեաւ է: - 493. Նա՛խ՝ զի պատարագն է՛ *խաչելութեան* ժամն. և յայնժամ ո՛չ ասաց յովսէփ: - 634. Չորրորդ յայտնի և հաստատուն, որ ամենայն ազգ քրիստոնէից պահեն զչորեքշաբաթն և զուրբաթն վասն *խաչելութեանն* որ սո՛ւգ է և պահք: - 652. ...վասն որոյ պահեմք զչորեքշաբաթն. և ուրբաթն *խաչելութեանն* քրիստոսի. զի կցորդեսցուք խաչին: - 653. Գտցես և վասն մահու առ *խաչելութեանն* քրիստոսի ի **լ** գլուխն ի **իզ** համարն: - 668. Զի որպէս խաչեալն ի ժամ *խաչելութեանն* տգեղ երևէր, և ի միւսանգամ գալստեանն փառօք հօր և ընդ ամպս: - 734. Որք արտաքոյ օրինաց մեղանչեցին որպէս կռապաշտք՝ և հրէայքն որք յետ *խաչելութեանն* քրիստոսի. զի յետ խաչին պահպանութիւն օրինացն ի կռապաշտութիւն է համարեալ նոցա: - 739

ԽԱՉԵՄ + Վեցերորդ՝ նոքա անգիտութեամբ *խաչեցին*...: -34. Այլ *զխաչեալն* քրիստոս՝ տէր փառաց կոչէ պօղոս յառաջին կորնթացւոցն...: - 74. Այսպէս և խոնարհագոյնքն են աստուծոյ բանին վասն միաւորութեանն. որպէս մարդ ծնանիլ ի կուսէ՛ ժամանակեայ. *խաչիլ* և մեռանիլ...: - 74. Եւ մեռեալ ի խաչին զանձն միայն ասէք. որպէս երգէք յերեք սրբեանն ձեր, քրիստոս որ *խաչեցար* ողորմե՛ա մեզ: - 89. Եթէ զաստուածային անձն և զնորին բնութիւնն ասէք մի քրիստոս, դեռևս կայք յառաջ ասացեալ տարակուսանսդ. զի զաստուածային անձն և զբնութիւնն ասէք չարչարեալ և մեռեալ. զի քրիստոս *խաչեցաւ* և մեռաւ ըստ գրոց: - 89. Եւ ի մահ *խաչի*. որ անիծիցն էր: - 93-94. Չորրորդ՝ զի նիւթք եղեն երկնաւոր խորհրդոյն. որպէս ի տնկոց փայտ *խաչին*. և յայլ բուսոց հաց պատարագին և գինի. և ձէթ մեռոնի կազմեցաւ: - 212. Զի թէպէտ հրէա՛յքն *խաչեցին*, այլ իւր կամաւն մեռաւ: - 316. Ութերորդ՝ յոր ո՛չ անիծանէր, այլ աղօթիւքն զբարեկամսն փրկէր. և տէր մեր ի վերայ *խաչողացն* աղօթէր: - 327. Երկրորդ՝ ցուցանէ զանմեղ մահն քրիստոսի վասն մեր մեռեալ. զոր մատամբ ցուցանէին *խաչօղքն* թէ *խաչեսցի* դա՛: - 359. Զի տէր մեր ի հիւսիսո՛յ կողմ երուսաղէմ *խաչեցաւ*: - 360. Այլ և քահանայապետն դատապարտեաց զերևելին մարդ *խաչիլ*: - 369. Որ և զՍաւուղ ազատեաց ի մեղաց. և զայլ *խաչօղսն* որք հաւատացին ի նա՛: - 369. Եւ *խաչօղքն* անսուրբք էին մինչ յերեկոյանալ օրինացն հնոյն և ծագել նորոյն. մինչև սրբեցան աւազանաւն և խոստովան եղեն զքրիստոս: - 383. Երկրորդ՝ որ հայէր ի յօձն՝ բժշկէր. և որ հաւատայ ի *խաչեալն* բժշկի ի թունից մահաբեր օձին: - 386. Այլ այնո՛ւ էր առաւել, զի քրիստոս զհոգիս ազատեաց ի դժոխոց. և աստուած էր և մարդ եղև և *խաչեցաւ*. որ մեծ է քան զամենայնին: - 411. Եւ զօրութեամբ *խաչելոյն* գլուխ չարին ջախջախի. և սրբին անդամք մեր: - 424. Թողում զգերծումն մերկութեան և զքօշումն անարգութեան և տկարութեան խաչին. զայպանելն *խաչողաց.* և զխաւար լուսաւորացն. և յայլ դէմս դարձուցից զբանս: - 424. Նա՛խ՝ նշանակէ՛ զսեղան խաչին քրիստոսի. որ յերեք ժամուն մինչև ի **զ** ժամն *խաչեցաւ*, և հաշտեցաւ աստուած: - 435. Այլ և դաւիթ անյիշաչար եղև սիմէի նախատչի. և տէրն *խաչողաց* իւրոց աղօթէր: - 438. Եւ անուանք աւազակացն և *խաչողացն* և այլ կանանց: - 455. Եթէ ոչ էր *խաչեալ* քրիստոս՝ լինէ՞ր ձեր մարմնով: - 479. Երկրորդ՝ թէ խա՛չն է փառք փրկչին մերոյ. ըստ որում «չև էր հոգի. քանզի յիսուս չև էր փառաւորեալ». այսինքն *խաչեալ*: - 481. Հինգերորդ՝ զի մի՛ կարծիցի հակառակ ընդ դէմ օրինացն աստուծոյ. որպէս հրէայքն և *խաչօղքն* ասէին՝ «չէ այրն այն յաստուծոյ, զի զշաբաթս ո՛չ պահէ»: - 485. Զազահութիւնն՝ բազմաբաշխութիւնն. որ ետ զմարմին իւր ի կերակուր և զարիւնն իւր ըմպելի. զհոգին ի գին. զջուր կողին ի լուացումն. զհանդերձն՝ *խաչողացն*. զմարմինն՝ աշակերտացն. և զմայրն՝ յոհաննու: - 489. Երկրորդ՝ ի յանդիմանութիւն *խաչողացն*. զի լուսաւորքն տեսեալ զտէրն իւրեանց մերկացեալ, պատկառեցին և քօղ արկին զխաւարն: - 490. Եօթներորդ՝ ածաւ ի տեղի կառափելոյ և անդ *խաչեցաւ*: - 493. Եօթներորդ՝ գլուխն և պատուանդանն նշանակէ՛ միաւորեալ զաստուածութիւնն և զմարդկութիւնն քրիստոսի. որ *խաչեալն* է ի նմա: - 493. Աւազակն որ յաջմէն *խաչեցաւ*՝ դէմաս էր անունն. և որ յահեկէն՝ կոստաս: - 495. Չորրորդ՝ այժմ մանկունք հաւատոյ ի յեկեղեցիս նոր օրհնութիւն տալով **զ** սրբեան ձայնիւ աստուածաբանե՛ն *զխաչեալն* քրիստոս. և օրհնեն ի վերայ արքայութեան աթոռոյ խաչին: - 529. Հինգերորդ՝ զի աղօթս *խաչողացն* և չարչարողացն արար: - 585. Ողորմեալն ի դէմս հօր որ առաքեաց զորդին ի խաչ. և պատարագն ի դէմս որդւոյ որ *խաչեցաւ* վասն մեր: - 622. Իսկ մեծացուսցէն ի կիրակէի, զբնաւ տնօրէնութիւնն պատմէ. զի թէ ոչ էր ծնեալ՝ և ո՛չ էր *խաչեալ*. և ո՛չ յարուցեալ. և ո՛չ զմեզ փրկեալ: - 628. Ապա ի բացեայ կացեալ և զձեռս համբարձեալ ասէ, Սուրբ աստուած Սուրբ և հզօր Սուրբ և անմահ որ *խաչեցար* վասն մեր ողորմեա՛ մեզ: - 631. Նաև ի հայք ի ժողովն դվնայ հաստատեցին ի սուրբն աստուածն *խաչեցար* ասել ստուգապէս: - 631. Այլ և ասորիք

ասեն ըստ մեզ զսուրբ աստուածն որ *խաչեցար*՝ մինչև ցայսօր: - 632. Թէպէտ կամաւ տկարացար և ետուր զքեզ ի ձեռս *խաչողացն*՝ հզօ՛ր ես յամենայնի: - 632. Որ կամաւ *խաչեցար* վասն մեր, նոյն սիրովն ողորմեա՛ մեզ: - 632. Այսպէս հանապազ յիշատակեմք զերախտիս նորա որ վասն մեր *խաչեցաւ*: - 632. Եւ ըստ **ϸ** դասուց եկեղեցւոյ որ աստուածաբանեն միշտ, *զխաչեալն* պաշտելով: - 632. Եւ ի հասարակ օրն յորում *խաչեցաւ*: - 632. Երկրորդ, զի յայսպէս ասել սուրբ աստուած սուրբ և հզօր սուրբ և անմահ քրիստոս որ *խաչեցար* վասն մեր ողորմեա՛ մեզ: - 633. Յայտնապէս բաժանեն *զխաչեալն* քրիստոս և սոսկ մարդ խոստովանին: - 633. ...և մի դէմ զքրիստոսն որ *խաչեցաւ*. որ լինի չորրորդ դէմ և անձն ըստ նոցա: - 633. Իսկ որ ասեն՝ հայր և որդի և սուրբ հոգի. կամ թէ՝ քրիստոս որ *խաչեցար*: - 635. Սոքա քաղկեդոնին են. որք բաժանեն զբանն ի մարմնոյն. և *զխաչեալն*՝ մարդ սոսկ և տկար և մահկանացու խոստովանին: - 635. Զի նախ ծնաւ, և ապա՛ *խաչեցաւ*: - 642. Եւ այս է խորհուրդն. զի յայնմ աւուր *խաչեցաւ* քրիստոս, և գերեզմանք բացան և այլն: - 684. և Երկրորդ՝ զի կործանեցին ուրացօղքն և *խաչօղքն*: - 732. Ոմանք յաւուր ուրբաթու ասեն յորում *խաչեցաւ* քրիստոս. և այլք ի կիրակէն: - 732. Զի որպէս փայլակն ելանէ յարևելից ի վերայ լուսեղէն ամպոյ, և քառաձև լուսովն լնու զչորս կողմ աշխարհի և հաստատի ի գողգոթայ յորում *խաչեցաւ* տէրն: - 732. Երևի՞ անդ փայտ խաչին յորում *խաչեցաւ* տէրն: - 732. Զի որպէս *խաչեալն* ի ժամ խաչելութեանն տգեղ երևէր, և ի միւսանգամ գալստեանն փառօք հօր և ընդ ամպս: - 734. Ութերորդ, զի որ զնա՛ *խաչեցին* և սպանին, տեսցեն յայնժամ և իմասցեն թէ աստուածասպանք եղեն...: - 735. Ուր ինքն տէրն *խաչեցաւ* և յարեաւ. և սոքա ամենեքեան ձոր յովսափաթու կոչին, որ յերկու ձորի մէջն է յէմ: - 737. Երկրորդ՝ տեսանեն և կսկծին. զի ո՛չ հաւատացին ի *խաչեալն* վասն մեր: - 741. Եւ պետրոս և որդիքն զեբեթեայ յորժամ լուան ի հօրէ «դա՛ է որդի իմ սիրելի դմա լւարուք», ապա և նոքա վկայեցին, և *խաչեցաւ* քրիստոս: - 742

ԽԱՉԵՑԱՐ (Շարականի տեսակ) - Այլ և ուղղիցին **դ** տուն է կիսամասնեայ. ընդ սրբոյ *խաչեցարին* հզօր և անմահ գառինն եդեալ: - 375. Երրորդ՝ յերեքսրբեանն *զխաչեցարն* յաւելուլ: - 554. ...և կարգեաց յեկեղեցիս անտիոքայ յառաւօտն և յերեկոյն զսուրբ աստուածն *խաչեցար* ասել: - 631. Եւ զսուրբ աստուածն *խաչեցար*. և այսպէս գրէ՝ եսայի ետես զքրիստոս նստեալ յաթոռ որ է խաչն. և երգէին զերեքսրբեանն: - 631. Այլ և պետրոս անտիոքայ և տիմօթէոս աղէքսանդրու հրամանաւ յուստիանոսի կայսեր՝ հաստատեցին ի սուրբ աստուածն *խաչեցար* ասել: - 631. Չորրորդ «որ *խաչեցար*». յուրբաթի ճաշոյն ասա: - 634

ԽԱՉՀԱՄԲՈՅՐ - Նոյնպէս և յոտնալուայն և ի *խաչհամբոյրն*՝ գանձանա՛կն է քրիստոսի զօր յիշատակեմք: - 684

ԽԱՉՕՐՀՆԵԼ - Իսկ վասն հիմնարկութեան սուրբ տաճարի և ժամահար օրհնելոյ. սկիհ և մաղզմայ. և զգիրք. և զկնունք առնելոյ. և *խաչօրհնելոյ*. և զքառասնորդաց **գ** ժամուց զքարոզքն և զաղօթսն, յոհան մանդակունին է արարեալ...: - 659

ԽԱՌՆ + Եւ է չար՝ որ *խա՛ռն* է ընդ բարւոյ. և ի յէութեան գոյանայ. որպէս հիւանդութիւնն ի յողջութեան. ապականությիւնն ի մարմնի: - 22. Եւ է՛ որ *խառն* բարի է. որպէս առ մեզ պատահեալ բարիս որ ունակութիւն է. զի ա՛յլ է էութիւն մեր, և ա՛յլ է բարի յէութեան մերում: - 22-23. Երկրորդ՝ *խա՛ռն* է ի լուսոյ և ի խաւարէ՛: - 196. Երկրորդ՝ զի ամենայն ուրեք հողն ընդ ջրոյն *խա՛ռն* է. և յա՛յտ է ի ջրհոս. և ջուրն այն որ բարձրացեալ է ընդ հողոյն՝ իջանէ ի խոնարհ և բղխէ աղբիւր: - 209. Զայն է իմանալ, որ ի բաժանել զլեզուս, բան և բառ և անուն *խա՛ռն* գտանին բազում ազգաց: - 297. Նոյն և իր մահուն *խա՛ռն* է ընդ բարւոյ: - 496. Եւ երեքն *խառն* ի հոգւոյն և ի մարմնոյն. որ է բարկութիւն, ծուլութիւն, և ագահութիւն: - 559. Երկրորդ՝ զի թէ *խառն* բղխեաց ըստ քեզ վասն այն ի պատարագն ջուր խառնես, ապա և ի ջուրն գինի խառնեա և այնպէս մկրտեա՛: - 595

ԽԱՌՆԱԿ + Եւ է՛ միւս բարի *խառնակն* և պատրուակեալն. որպէս է աշխարհական բարին. զի գունով և երևելեաւ բարի է, այլ ի ներքոյ ծածկեալ չա՛ր է. յայսմանէ հրաժարէ՛ զմեզ ոչ մերձենալ: - 224. Ութերորդ՝ թաղամսաւորն. որ թաղիացեալ է միսն ի կաշին և չքերթուի. որ անորի՛շ է ի *խառնակ* կենաց: - 371

ԽԱՌՆԱԿԵՄ + Զի՞նչ է ասելն աստուածաբանին, այլ և այլ ընդ նմին Երրորդութեանն ունի. քանզի՝ անդ այլ ոմն է և այլ. զի մի՛ զդէմսն *խառնակիցեմք*: - 80. Իսկ ընդ դէմ նմին եւտիքէս զամենայն շփոթէ և *խառնակէ*. զանձն և բնութիւնն. և զկամս և զկիրս: - 81. Այլ և մի բնութիւն ասաց եւտիքէս. շփոթեալ և *խառնակեալ* զտարբերութեան յատկութիւնս բնութեանցն: - 81. Իսկ *խառնակել*՝ ո՛չ զշփոթելն ասէ որ

անլո՛ւր էին միմեանց լեզուին: - 297. Դարձեալ՝ ա՛յն է *խառնակիլն*, որ ի միոյ խոշոր լեզուէ քաղդէացոցն *խառնակեցան* և եղեն զանազանք: - 297. Դարձեալ՝ *խառնակիլ* լեզուին ա՛յն է որ ընդ պատուհասն զբարութիւնն խառնեաց. զի թէպէտ բաժանումն լեզուաց պատուհաս երևի, այլ պիտանի՛ է: - 297. Ասեմք եթէ՝ քաղդէացին որ է՛ արապն. զի մնաց առ եբեր և ո՛չ *խառնակեցաւ*: - 298

ԽԱՌՆԱԿԵՐ + Եւ գազա՛ն է ծուկն և վիթխարի և *խառնակեր* քան զամենայն գազանս: - 511

ԽԱՌՆԱԿՈՒՄՆ + Առաջնոյն ասեմք. թէպէտ բանն աստուած բնութեամբ միաւորեցի ընդ մարդկութեանն, ո՛չ կրէ շփոթումն և կամ *խառնակումն* ինչ: - 76. Չորրորդ՝ զի ո՛չ ճանաչէր այր զկին իւր, և ոչ կին զայր իւր. և լինէր անօրէն *խառնակումն*. որպէս յուդայ զնու իւր զթամար ո՛չ ճանաչեաց. և ո՛չ ղովտ զդստերսն իւր: - 238

ԽԱՌՆԱՐԱՆ + Երկրորդ՝ զի նախ ջուրն էր ի *խառնարանն* և եհե՛ղ զարիւնն ի վերայ որ է՛ ցոյց մկրտութեանն: - 341. Ասեմք թէ՝ խառնումն ո՛չ զջրոյ և գինւոյ ասէ, այլ խառնել զայն ասէ որ արկանի գինին ի *խառնարանն*: - 596. Այս է խառնումն գինոյն ի *խառնարանն* իմաստութեան: - 596. Իսկ թէ մարմնական խնդրես զխառնումն ջրոյ և պնդիս ի հակառակն, ասեմք քեզ թէ ո՛չ միայն ջրոյ, այլ և կաթին և մեղեր և գինւոյ ասէ խառնումն ի *խառնարանն*. - 596. Այլ և առաքեալքն և հետևօղք նոցա հարքն սուրբք՝ ո՛չ գիտէին *զխառնարանն*. և դու ուսար և խառնես ջուր և ընդ անիծիւք նոցա մնաս որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 596. Տասներորդ, ասի հնձան և կտակարանքն սուրբ. ուր հին և նոր իմաստութիւն ժողովեցաւ ի *խառնարանին* գինւոյ. յորմէ բաժակէ՛ արբին առաքեալքն ի սուրբ վերնատունն. և արբուցին ամենայն տիեզերաց...: - 749

ԽԱՌՆԱՓՆԴՈՐ + Նախ է՛ գործ իմաստութեան աստուծոյ. որով զանազանեցին արարածք՝ առաւել և նըւազ ընդունելով. և մի՛ *խառնափնդոր* և անզանազանապէս: - 130

ԽԱՌՆԵԼԻ(Ք) + Եւ թէ ոք ասիցէ՝ «խառնեաց ի *խառնելիս* զգինի իւր»: - 596

ԽԱՌՆԵՄ + Եւ զի զո՛ւտ և իսկապէս է բարի՝ անկար է *խառնիլ* չար: - 15. Ուստի հեշտութիւն և աւանդութիւն յիրաւի *խառնեալ* ընդ միմեանս, և հակառակասիրութիւն և ինքնահաճութիւն յառաջ եկեալ, որով զինեալ պնդին ընդդէմ ուղղութեան. զի կարծեն զինքեանս ճշմարիտ գոլ քան զայլսն: - 33. Իսկ ընդ դէմ եւտիքեայ անշփոթ ասել՝ պահէ՛ զյատկութիւն բնութեանցն՝ ի միութիւն *խառնեալ* էութեանցն: - 75. Իսկ միւսն մա՛րդ էր բնութեամբ յարարեալ և ստեղծեալ բնութենէ. և *խառնելով* ընդ բանին՝ եղև առեալն որպէս առօղն զո՛յգ և հաւասար աստուած...: - 79. Եթէ՝ բանն աստուած մարմնացաւ և մարդացաւ. և մարդկութիւնն աստուածացաւ *խառնելով* և միանալով բանին: - 79. Երկրորդ՝ *խառնի* ի նոսա: - 120. Եւ երրորդն որ է նշանակաւ, ա՛յլ առաւել և ընդարձակ և բազմաբա՛ն է. վասն զի *խառնի* ի զգալիսս. որ բազո՛ւմ է և բաժանեալ: - 123. Եւ տէրն զհին կտակն որ խստութիւն էր և սպանօղ՝ ընդ նորոյս *խառնելով*. որ հոգւով է և կեցուցանօղ: - 126. ...այսինքն ի դասէն ի չորիցն երեք բաժինն ի վայր անկաւ. և մինն անդ մնաց և յիշխանութեանց դասն *խառնեցաւ*: - 148. Զի ոմանք ասեն թէ ի միջին դասուցն անկան **գ** մասն, և մինն մնացեալ յիշխանութեանցն *խառնեցաւ*: - 150. Երրորդ՝ զի պատահումն ընդ գոյացութիւն *խառնեալ*՝ լինի բաղադրեալ. որպէս նիւթ և տեսակ: - 170. Ուստի տարերք և տարրեղէն մարմինք *խառնեցան* և յառաջ եկին ի մի և ի նոյն նիւթոյն: - 175. Յինգերորդ՝ զի առանձին բնութեամբ սոքա ի մի էութիւն ժողովեալ *խառնին*. և մի բնութիւն նիւթոյ կատարեն. և ի բնութիւնս իւրեանց ո՛չ շփոթին և այլայլին: - 176. Ապա ընդէ՞ր սոքա՝ գոյացութիւն, որակ, քանակ, և այլքն, եղական գոլով ո՛չ շփոթին ի մի բնութիւն *խառնեալ*: - 176. Երկրորդ՝ զի առաջին և սկիզբն է թուոց. որպէս միակն թիւ բազմանայ և *խառնի* յայլս, այսինքն՝ ի **ժ**. ի **ճ**. ի **ռ**. և ի բիւրն. և ի միութենէն իւրմէ ո՛չ որոշի: - 178. Նոյնպէս և այրն *խառնի* ի թաւ և ի լերկ, ի սուղ և յերկար, և միաբանի ընդ նոսա, և ի մի բնութենէ իւրմէ ո՛չ որոշի կամ այլայլի: - 178. Իսկ Չորրորդն զի ունի ծև, **գ** ստեղն ի մի *խառնեալ*: - 178. ...և Արարած եղև. այսինքն ի մարդկային բնութիւնս *խառնեալ* և միաւորեալ: - 179. Եւ այլք ասացին թէ՝ ունի բնական լոյս՝ և առնու զլոյս յարևէ. և այսպէս *խառնի* **բ** լոյսն ի նմա՛. և սնուցանէ զորս յերկրի: - 187. Գոլորշիք վերացեալ յերկրէ գէջ և չոր *խառնեալ*: - 203. Երկրորդ՝ զի ամպ և մէգն *խառնէ*՛ զպարզ օդն և խաւարէ՛: - 206. Երկրորդ՝ զի երկիր չո՛ր է և ցամաք, պարտ էր լինիլ բազմութեան ջուրց. զի *խառնեսցի* ընդ երկիր և ծննդականս արասցէ: - 207. Եւ կէսք ասեն թէ՝ երկրի բնութիւնն աղտաղտուկ է և շօր՝ որ ծովն ի վերայէ. և որ առ եզերսն են՝ զնոսա լուանան անձրևք և *խառնեն* ի ծովն: - 208. Երկրորդ՝ զի վերին մասն օդոյն պա՛րզ է. և ներքին մասն մերձեալ ի յերկիր՝ թանձրանայ ի չորութեանց նորին. և ջերմութիւնն *խառնեալ* ընդ այն՝ առաւել շող լինի: - 211.

Ոմանք ասեն թէ յօդոյն է. զի օդն կապոյտ է՝ *խառնի* ընդ ջրոյն և լինի կանանչ: - 212. Այսպէս և սևութիւն երկրին և դեղնութիւն հրոյն *խառնի* և առնէ զկանանչն: - 212. Եւ մի և նոյն է. զի շունչ կենդանեաց է թանձր մասն օդոյս՝ *խառնեալ* ընդ ջրոյ. և շունչ նոցա է անօսր մասն ջրոյ՝ *խառնեալ* ընդ օդոյ: - 215. Քանն**է**՝ Թէ *խառնին* սերմն կենդանեաց. և պատճառ յղացմանն: - 228. Նա՛խ՝ որպէս ասացաւ ի վերոյ, հողն ունի զայլ **գ** տարերքն ի յինքն *խաննեալ*. յորժամ ի հողոյ ասէ՝ իմանալի զ**դ** տարերս: - 229. Վասն որոյ յետոյ մարդն ստեղծաւ յերկուցն *խառնեալ* յիմանալւոյն և ի զգալոյն ի մի էութիւն: - 231. Եւ զկրկնակի կենաց վայելումն ըստ *խառնեալ* էութեան իւրոյ. զի թէ զաստուածայինսն բերցէ յինքեան ըստ որում ի պատկերն եղև, վերափոխեսցի անմահ կենօք ի պատրաստեալն ժառանգութիւն: - 231. Երեքն ի սոցանէ գռեհիկք են. որ է շօշափելիք. ճաշակելիք. հոտոտելիք. զի *խառնելովն* ի զգալի իրն ճանաչեն: - 235. Եւ նա՛ է զգայական. և յոր մասն և *խառնի*՝ առնէ զգացումն: - 244. Եւ ցուրտ և լոյծն *խառնեալ*՝ լինի ջիլ. որպէս ցուրտ և խոնաւն փողք: - 244. Զի խարտեաշ մաղձն ընդ արիւնն և ընդ մորթն *խառնի*: - 245. Եւ այսպէս *խառնին* ընդ միմեանս: - 248. Եւ զոմանս ունի *խառնեալս* ընդ մարմնոյ. որպէս է բնական զօրութիւն կենդանականն և շնչականն որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 249. Զի սերմնական զօրութիւնն որ է՛ ի նիւթն այն՝ իսկ ընդ *խառնիլ* սերմանցն յարգանդի, զուգապէս ցուցանէ զտնկականն: - 261. Արդ՝ **ժ** թիւն կատարեալ է. և չորսն տարրական է. այսինքն զի կատարեալ հոգին բանական ի նո՛յն ժամն *խառնեալ* միաւորի ընդ մարմնոյն տարրական, և կերպացեալ լինի մի մարդ մի դէմ և մի բնութիւն մարդոյ ի հոգւոյ և ի մարմնոյ. որպէս քառասունն ի տասանց և ի չորից է գոյացեալ: - 262. Դարձեալ՝ ամենայն իր առաւել ունի զօրութիւն ի տեսակս իւր՝ քան ի յայլս. որպէս ջուր առաւել զօրաւոր է ի գետս՝ քան ի յերկիր *խառնեալ*. և տնկականն առաւել է ի տունկս՝ քան յանասունս: - 266. Նա՛խ՝ զի բանականի և անբանի սերմ ո՛չ *խառնին* ի միմեանս: - 267. Այսպէս և զամենայն հակառակ տեսակս իմասցիս ոչ *խառնիլ* սերմանք նոցա: - 267. Եւ զարիւնն *խառնեաց* ի ջուրն: - 283. Իններորդ՝ արիւնն և շունչն է սկիզբն գոյացութեան մերոյ. զի արիւնն փոխի ի սաղմն, և ջերմ օդով *խառնի* ի հով և ի գէճն, և լինի աճումն և սնունդ մարմնոյ: - 295. Դարձեալ՝ խառնակիլ լեզուին ա՛յն է որ ընդ պատուհասն զբարութիւնն *խառնեաց*. զի թէպէտ բաժանումն լեզուաց պատուհաս երևի, այլ պիտանի՛ է: - 297. Իսկ **դ** կանայքն որք *խառնեցան* յօրհնութեան ազգն իսրայէլի...: - 300. Տասներորդ՝ ևս մեծագոյն խորհուրդ. զի բանն աստուած որ անդրանիկ էր հօր, եղև կրտսեր մարդ ի ժամանակի և փոքր. ըստ որում կոչեաց զինքն «փոքրիկ». զի բնութիւն մարդոյս ընդ ինքեան *խառնելով* արասցէ մեծ և անդրանիկ: - 311. Զի՞նչ է որ զկէս արեան պատարագին *խառնեաց* ի ջուր և ցանեաց ի ժողովուրդն. և զկէսն էարկ շուրջ զսեղանովն: - 341. Նշանակէ զժողովուրդն որք սրբին աւազանաւն և *խառնին* ի հաղորդութիւն արեանն քրիստոսի: - 341. Եւ թէ ոք ասիցէ, պա՛րտ է ջուր *խառնել* ի խորհուրդն որպէս և մովսէս: - 341. Նա՛խ՝ զի մովսէս յայտնապէս զկէս արեանն անապական եհեղ զսեղանովն որ նշանակէր զանապական խորհուրդ արեանն. և զկէսն *խառնեաց* ի ջուր որպէս ցուցաւ ի խորհուրդ մկրտութեան և հաղորդութեանն *խառնեալ*: - 341. Երրորդ՝ նախ *զխառնեալ* ջուրն ցանեաց ի վերայ ժողովրդեանն որ էր մկրտութիւնն. և սոքա ճաշակեն զջուրն և զարիւնն: - 341. *Խառնեալ* և աղացեալ ի խորհուրդ չորից առաքինութեանց մերոց: - 349. Իսկ զի խմոր ո՛չ *խառնէին*: - 356. Երկրորդ, զիպարտացեալ փառքն նշանակէ. զոր ո՛չ է պարտ *խառնել* ի բարիս: - 356. Իններորդ, խմորունն *խառնեալ*, և անխմորն անխա՛ռն է և պարզ որ է սրբութիւն սրտին: - 356. Ա՛րդ՝ հինն նորոյս օրինակ էր՝ ի բովանդակն ա՛ղ *խառնիւր*: - 356. Ա՛րդ՝ ի ճշմարտութիւնն ո՛չ է օրինակ. վասն որոյ ո՛չ *խառնի* աղ: - 356. Իսկ յօրինակն *խառնեմք* աղ. որպէս յագապս. յոգէհանգիստս և ի տօնական պատարագս: - 356. Նախ՝ մանանայն, ուր ո՛չ *խառնիւր* աղ...: - 356. և Երկրորդ նաշիհն իւղով զանգեալ, ուր *խառնէին* աղ: - 356. Եւ զանգեալ նաշիհն զյիշատակ մարտիրոսացն՝ ուր *խառնեմք* աղ ի հատ պատարագին և իւղ անոյշ ի խորհուրդ նոցա: - 356-357. Այլ որք յամառելով յօրինակն՝ ա՛ղ *խառնեն* ի խորհուրդն, պա՛րտ է նոցա *խառնել* և ձէթ և մուրկ և խունկ և միս գառին. կամ զանգեալ ի կասկարայս, կամ օծեալ ի տապակի, զի զօրինակն կատարեսցեն. և հեռասցին ի ճշմարտութենէն: - 357. Եօթներորդ՝ քածաւարին. այլամազն *խառնեալ*. զանազան բարուց նշանակ: - 371. Ուստի յա՛յտ է, զի որակ ծնողացն *խառնի* ի բեղնաւորիլն. ի դաշտանւոյն գօդի. ի հիւանդութենէ, ի շիկութենէ. որպէս ադամ տրտմութեամբ ծնաւ զորդին կայէն. ցաւած ծնողացն ցաւածին որդի: - 439. Իսկ աղն բանն աստուած *խառնեալ* ընդ մարդկութիւնս. որ բժշկեաց զվէրս մեր: - 445. Դարձեալ՝ մեղք սկզբնական *խառնեցաւ* ի յաճումն հիւթին. և յետոյ մահ և ապականութիւն: - 445. Եւ այսպէս *խառնեցաւ* ազգն

յուդայ ընդ ազգն ղեւայ խնամութեամբ: - 452. Զնա էառ կին յովիդա քահանայ. և *խառնեցան* երկու ցեղք թագաւորաց և քահանայից: - 452. Երկրորդ՝ զի ողորմութիւն է բացարձակ և պարզապես բարի. իսկ արդարութիւնն է *խառնել* բարի. ըստ որում հատուցանէ բարեացն բարիս, և չարեացն տանջանս: - 458. Զի թէպէտ փակեալ էր օրէնքն *խառնիլ* երկուց ցեղիցն ընդ միմեանս, սակայն ղևտացւոցն ո՛չ գոյր ժառանգութիւն և բաժին, *խառնէին* երբեմն ընդ թագաւորական ազգն յուդայ: - 461. Եւ վասն այն *խառնեցան* **բ** ցեղքն. զի ծնեալն ի նոցանէ քրիստոս ըստ մարմնոյ, թագաւոր և քահանայ լինէր: - 461. Երկրորդ՝ զի ո՛չ ինչ անդամ զազրելի է ի մարդն. այլ ամենայնն հաւասար են յարդարութիւն. եթէ ոչ եկամուտ ինչ *խառնեսցի* ի նմա: - 469. Իսկ զօծումն բնութեանն միաւորութեան՝ ընկալաւ ի կուսական արգանդին. ուր *խառնեալ* միաւորեաց զմերս բնութիւն ընդ իւրում աստուածութեանն և ծնաւ քրիստոս որ թարգմանի օծեալ: - 475. Երրորդ առ այսոքիւք՝ միաւորութիւն անուանեմք և զխառնուածս երկուց նայից ըստ զանազան որակութեանց. յորում ո՛չ ոք ի *խառնեցելոցն* զիւր ծայրագոյն որակութիւնն սեռաբար կարող է պահել...: - 476. Եւ ակն խառնուած չորից թևոցն, *խառնեալ* զգայութեանց և մտաց: - 493. Դարձեալ՝ մահն *խառնեա*՛լ է ընդ բարւոյ. և ապականութիւնն ամենևին չար...: - 498. Հինգերորդ՝ ապականութիւն մեր մարմնոցս է՛ ի սերմանէ հօր ի ձեռն կնոջ *խառնեալ.* իսկ մարմին բանին ո՛չ է ի սերմանէ հօր և մօր...: - 499. Վասն զի բոլոր մարդն երիւք է կայացեալ. որ է հոգի և մարմին, և ի մէջ երկուցն շունչն է *խառնեալ*: - 510. Պահքն վասն հոգւոյն պատշաճի. և Ուտիքն մարմնոյն. իսկ Նաւակատիքն վասն *խառնեալ* շնչոյն: - 510. Դարձեալ՝ զուտ է և անխառն իսկապէս ճշմարիտն քան *զխառնեալն* ի ստէ: - 550. Այլ ա՛րդ՝ յամենայն ազգաց ելին հերձուածօղք որ է սուտ. և *խառնեցան* ընդ ճշմարտութեանն: - 550-551. Եւ այսպէս լինի կատարեալ. մեղք *խառնեալ* օտարին գաղտնապէս, ընդ մտածութեանն բնաւորապէս: - 558. Եւ յայնմ ձևական բանիցն ո՛չ է պարտ ի բաց թողուլ. և ո՛չ այլ բան ի ներս *խառնել*: - 588. ...և *խառնեմ* զքեզ այսօր ի հաւատն քրիստոսի: - 593. Այլ գիտելի է, զի ոմանք հետևօղք չար աղանդոյն քաղկեդոնի մոլորեալք ի ճշմարտութենէն՝ ջուր *խառնեն* յանապական բաժակ արեանն քրիստոսի: - 594. Դարձեալ՝ մելքիսեդեկ հաց և գինի մատոյց պատարագ աբրահամու և ո՛չ ջուր. որ նշանակէր զճշմարիտ պատարագն քրիստոսի. ապա ուրեմն ո՛չ է պարտ *խառնել* ջուր: - 595. Եւ որ ջուր *խառնէ*՝ նզովեալ եղիցի ասեն: - 595. Նա՛խ՝ զի ջուրն և արիւնն որիշ բղխեաց և ո՛չ *խառնեալ*. ապա յա՛յտ է թէ որիշ է խորհուրդ ջրոյն և որիշ արեանն: - 595. Երկրորդ՝ զի թէ խառն բղխեաց ըստ քեզ վասն այն ի պատարագն ջուր *խառնես*, ապա և ի ջուրն գինի *խառնեա* և այնպէս մկրտեա՛: - 595. Զի առաւել յարմա՛ր է անապակ բաժակն անապական արեանն քրիստոսի, քան թէ *խառնեալն* ի ջրոյ և ապականեալն: - 595. Ապա ուրեմն թէպէտ և սակաւ *խառնի* ջուրն, բնութիւնք գինւոյն և ջրոյն ապականեցան. զի ո՛չ անապակ գինի է և ո՛չ պարզ ջուր: - 595-596. Ասեմք առ այս, թէ յառաջ խառնումն ջրոյն ո՛չ է ըստ խորհրդոյն. որպէս և ո՛չ առ մեզ, թէ վաճառօղն *խառնեսցէ* ջուր. այլ քրիստոս ո՛չ *խառնեաց:* - 596. Ասեմք թէ՝ խառնումն ո՛չ զջրոյ և գինւոյ ասէ, այլ *խառնել* զայն ասէ որ արկանի գինին ի խառնարանն: - 596. Որպէս այլ ուր ասէ «գինի լի անապակ արկեալ». որ է՛ *խառնեալ*. զի արկանելն *զխառնելն* նշանակէ. և *խառնելն* է արկանել գինւոյն ի յանօթն: - 596. Դարձեալ՝ *խառնելն* զմիաւորելն նշանակէ զարեան ընդ մարմնոյն որպէս մեր է սովորութիւն: - 596. Դարձեալ՝ խառնումն է աստուծոյ իմաստութեանն ընդ մարդկան. որ բանիւն *խառնեալ* միաւորեցան. որպէս ասէ սուրբն դիոնէսիոս: - 596. Այլ և զիինն իմաստութիւն ընդ նորոյս *խառնեալ* միաւորեաց քրիստոս. այսինքն զօրինակն ընդ ճշմարտութիւնս: - 596. Եւ դու *խառնեա* զսոսա ի խորհուրդ պատարագին. զի իցես ուղղակի մեկնիչ և գրոյն հետևօղ: - 596. Այլ և առաքեալքն և հետևօղք նոցա հարքն սուրբք՝ ո՛չ գիտէին զխառնարանն. և դու ուսար և *խառնես* ջուր և ընդ անիծիւք նոցա մնաս որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 596. Ապա վասն է՞ր ոմանք ջուր *խառնեն* և խմոր: - 596. զի որք կամին զմարմինն քրիստոսի ապականացու ասել՝ խմոր և ջուր *խառնեն*. թէպէտ այլ և այլ պատճառեն: - 596-597. Ասեմք թէ՝ և զայս ունիմք ծածկապէս. որպէս այն որ ի ջուր աւազանին խաչանման մեռոնն *խառնի*...: - 605. ...և երեսն լըսնանայ վասն դեղնութեանն. և կապուտի ընդ կարմիրն *խառնելով*: - 620. Իսկ սկսուածն ընդ երգոյն *խառնեալ*, Նախ նշանակէ՛ թէ զմարգարէից և զառաքելոցն բանս ի միասին *խառնեալ* ունի նորս եկեղեցի: - 627. Չորրորդ՝ զմարդկան և զիրեշտակաց երգն ի միասին *խառնեալ*: - 627. Այլ և նշանակէ՛ զմարդիկ ընդ հրեշտակաց և զիրէայս և զհեթանոսս *խառնեալ* ի մի եկեղեցի: - 629. Նոյնպէս և որ անիծից փոխէ՝ զալէլուն որ օրհնութիւն է ո՛չ *խառնեմք*: - 630. Դարձեալ՝ ի հանդերձեալն յորժամ *խառնին* հրեշտակք և մարդիկք ի լնուլ զտեղի անկելոց՝ կուսանաց սրբոց: - 636. Եւ որ ամէն շարականի սկիզբն ի

մարգարէից դնեմք, այս է պատճառն, զի զհինն և զնորս ի միասին *խառնեմք*: - 636. Վասն է՞ր ձայն և քնար *խառնէր* դաւիթ ի յերգս հոգւոյն: - 641. ...*խառնեաց* զնոսա ի բանս հոգւոյն...: - 641. ...վասն որոյ *խառնէ՛* զձայնս նոցա ի բանս իւր և մատուցանէ աստուծոյ: - 641. Երեք չուանն յեռեալ ի միմեանս մակդարձապէս, է՛ չորեքնիւթեայ բնութիւնս մեր ի տարերց *խառնեալ*. կամ շնչոյ մարմնոյ և հոգոյ խառնումն: - 645. զի թէ աղտեղութիւն ինչ լինի *խառնեալ* արտաքուստ ի կալ կամ ի հնձան, սրբեսցին խղճմտանք մեր: - 654. Վեցերորդ, ընդ կերակուր և ըմպելիս մեր՝ դնն որ թշնամի է մեր բազում վնասս *խառնէ* ...: - 654. ...որպէս նոքա որ զդեղ մահու *խառնեն*. վասն որոյ նշանաւ խաչին կնքեմք զնոսա, զի փախիցեն դեքն: - 654. Զյղանալն ապականութեամբ և կուսութեամբ ասեն. թէ ի ներքինեաց առանց *խառնելոյ* ի ներքս անցեալ յղութիւն առնէ: - 706. Եւ նշանս այս անքակտելի՛ է ի հոգւոյն և ի մարմնոյն *խառնեա*...: - 719. Զոր օրինակ նշան դրոշմի կայ ի մէջ քո՝ և անասնոյն՝ և տանն. զի ելեալ ի տանէ երթայ *խառնի* ի հասարակ նախիրն. - 719. Նոյնպէս հոգին բաժանեալ և մարմին լուծեալ ի հասարակ տարրն, այսու *խառնեալ* դրոշմիւս ճանաչեն զմիմեանս անսխալապէս: - 719. Ասեմք եթէ՝ զորօրինակ սընդիկ լուծեալ և ի հող *խառնեալ* գնդապէս և փոշիացեալ. յորժամ ի մի վայր ժողովես՝ թողու զփոշիսն ի յորս *խառնեալ* է և պարզ միայն սնդիկն ժողովի: - 719. Այսպէս և ի մարմին մարդոյ ոչինչ *խառնի* ի հասարակ տարերաց ի յորս լուծաւ. այլ ինքն միայն գոյացութիւն մարմնոյն *խառնեսցի* ընդ հոգւոյն: - 719. Այսպէս և **դ** տարերք ըստ ինքեանց անապականք են. զի մասնաւորքն ի նոցանէ ապականին և դարձեալ ի նոսա *խառնին*. և այսոքիկ ըստ կամացն աստուծոյ են կամ մշտապէս: - 733. Ա՛րդ՝ ի տեղի անկելոց հրեշտակացն՝ ըստ թուոյ նոցա *խառնելո՛ց* են դասք կուսանաց սրբոց: - 760. Զորօրինակ՝ յակն աղբեր *խառնեալ* ինչ՝ ապականեսցին բաժանեալ առուքն: - 776. Տարորոշումն *խառնեալ* տարերց. և լաւին և վատթարին. զոմանս պահել և զոմանս վտարել: - 786

ԽԱՌՆԻՃԱՂԱՆՃ + Եւ սոքա պատերազմօղք. թո՛ղ զայլ *խառնիճաղանճն*: - 434

ԽԱՌՆՈՒԱԾ + Դարձեալ ասեն թէ՝ բազումք ի մարդկանէ գործեն ի *խառնւածոյ* մարմնոյն, որք հարկաւորին ի շարժմանէ աստեղացն: - 10. Ասեմք առ այս, թէպէտ *խառնւածք* մարմնոյն լինին ի շարժմանէ՛ աստեղացն, այլ բազումք անձնիշխան կամօք նըւաճեն զվատախառնութիւն մարմնոյն, և գործեն զբարիս: - 10. Նա՛խ՝ եթէ ուշիմ և ապուշ և այլն ըստ կարգի, սոքա եթէ ի մարմնոյն *խառնուածոյ* պատճառին՝ և եթէ բնական որակութեամբ հոգւոյն՝ նման և աննման գոլ, առանց ներգործելոյ ո՛չ չար են և ո՛չ բարի...: - 19. Եւ այսպէս ի նոցա *խառնուածոց* լինի գոյացեալ մարմին և յառաջ եկեալ: - 181. Եւ *խառնուա՛ծ* է ի նոցանէ ծիրանի և կարմիր գոյնն: - 203. Եւ ի սոցա *խառնուածոցն* լինի ա՛յլ զանազան գոյնք: - 212. Եւ թէ ոք ասիցէ, *խառնուածոցն* է այս, կամ յատուկ տեսակաց. որպէս ձայնք և տերևք և կենդանիք չեն նման միմեանց: - 237. Ասեմք թէ՝ և տեսակք և *խառնւածք* մարմնոց են ի տեսչութենէ խնամոցն արարչին: - 237. Ի ժամ յղացմանն՝ եթէ ի ծնողացն՝ եթէ ի ժամանակէն՝ և եթէ յախտից՝ որ տարր և յաւելու ի *խառնուածն*, նոյն որակ գունով ծնանի զաւակն: - 245. Եւ գիտելի՛ է, զի յա՛յսց *խառնւածոց* լինի բարք իմն և ախտ ի մարդն: - 245. Կամ ի *խառնւածոյ* տարերացն՝ չարախառն և բարեխառն գոլ: - 251. Իսկ տրամադրութիւնք հոգւոյն՝ *խառնւածոյ* մարմնոյն ո՛չ հետևին: - 251-252. Երկրորդ՝ զի թէ այլ և այլ էր հոգի, ի յայլ հոգւոյ տեղիս ո՛չ բնակէր այլ հոգի որպէս յայլո՛յ կաղապար. և ա՛յլ դրօշած ի յա՛յլ կնիք. այլ մի է. վասն այն որ յետոյ երևի, յառաջնոյն *խառնուածն* կարէ՛ բնակիլ: - 259. Դարձեալ **թ** *խառնուա՛ծ* է չորից տարերց ըստ կրկին քառից որակաց առաւել և նուազ, և իններորդն հաւասար է որ է ի մարդն. վասն որոյ ինն ամսեայ ծնանի: - 264. Այլ թէ լինին մարդակերպ կենդանիք, վայրիք են և գազանք. և ո՛չ ի *խառնուածոյ* մարդոյ: - 267. Իսկ թէ մարդ լինի շանադէմք, և այն ո՛չ է ի *խառնուածոյ* շանց, այլ նշան է հայրենեաց, կամ սպի անձանց: - 267. Նա՛խ՝ **գ** մասունք հոգւոյն, բան՝ ցասումն՝ և ցանկութիւն. և **դ** տարերաց *խառնուածն* որովք մեղանչէ մարդ: - 287. Երրորդ առ այսոքիւք՝ միաւորութիւն անուանեմք և *զխառնուածս* երկուց նայից ըստ զանազան որակութեանց. յորում ո՛չ ոք ի խառնեցելոցն զիւր ծայրագոյն որակութիւնն սեռաբար կարօղ է պահել. այլ շփոթեալ անկանի ի ծայրագոյն որակութենէն. որպէս զջուրց և զգինեացն *խառնուած*, և զմեղերաց: - 476. Եւ ակն *խառնուած* չորից թևոցն, խառնեալ զգայութեանց և մտաց: - 493. Դարձեալ կոչին ծառայականք, զի և ի *խառնուածոյ* մարմնոյն գոյանան. որք ո՛չ հետևին միմեանց. զի որ ի *խառնուածոյն* ողջախո՛հ է, նա ո՛չ խոհեմ կամ արդար կամ արի կարէ գոլ: - 581. Եւ այսպիսիքս կոչին ծառայականք. զի ի հարկէ *խառնուածոյ* մարմնոյն լինին ողջախոհ կամ արի և այլն: - 581. Երկրորդ՝ նշան իմն գոյ առանձնակի ի *խառնուածոյ* դիմացն: - 719. Իսկ ուղղակին. զի մոռացումն բնաւորեալ է առ *խառնուած* կազմութեան

մարդոյ. իսկ խրատ՝ յանդիմանութեան է՛ ի ցոյց ինքեան: - 774. Իսկ յետ մահու՝ յիշելն է միայն ըստ ինքեան զներքոյսն. խափանեալ *խառնուածոյ* նիւթոյն: - 774

ԽԱՌՆՈՒՄՆ + Այսպէս իմացիս ըստ միաւորութեան բանին և անշփոթելի *խառնմանն*: - 75. Երկրորդ՝ զի հողն բնակա՛ն ունի զթանձրութիւն, և այլքն *խառնմամբ* ի նմանէ. և մարմինս մեր թա՛նձր է ի հողոյ: - 229. Կամ ընդ **դ** տարերց ունի *զխառնումն* երկուց նիւթոց, այսինքն արուական և իգական: - 262. Ութերորդ՝ հուրն և օդն առաւել է յարիւնն զի առնօղք են. և յայտ է ի *խառնումն* միութեանց. զի հուրն մածուցանէ՛, և ջուրն և հողն մածնուն, և օդն սնուցանէ. վասն այն զարարօղն և զսնուցանօղն ո՛չ ուտեմք: - 295. Այլ *խառնումն* ի բաժանմանէ է: - 297. Յասիցելոցս ո՛չ ոքն յարմարի միաւորութեան փրկչին. բայց միայն երրորդն առաջնոյն. այսինքն էութիւն առ էութիւն անշփոթ *խառնումն*. որպէս հոգւոյ և մարմնոյ. զոր և յառաջիկայդ ցուցցի: - 476. Իսկ վասն ջրոյն զի՞նչ պարտ է ասել. զի յոյնք թերի ցուցանեն զլատինացւոց *խառնումն*, ինքեանց կրկին *խառնմամբն*. և զայն խորհուրդ առեալ: - 554. Նոյնպէս զզանկութիւնն ի շնութիւն և ի պոռնկութիւն յաւելու հանապազ. զոր անասունք յիւրեանց ժամանակին ունին *զխառնումն*: - 564. Ասեմք առ այս, թէ յառաջ *խառնումն* ջրոյն ո՛չ է ըստ խորհրդոյն. որպէս և ո՛չ առ մեզ, թէ վաճառօղն խառնեսցէ ջուր. այլ քրիստոս ո՛չ խառնեաց: - 596. Ասեմք թէ՝ *խառնումն* ո՛չ զջրոյ և գինւոյ ասէ, այլ խառնել զայն ասէ որ արկանի գինին ի խառնարանն: - 596. Դարձեալ՝ *խառնումն* է աստուծոյ իմաստութեանն ընդ մարդկան. որ բանիւն խառնեալ միաւորեցան. որպէս ասէ սուրբն դիոնէսիոս: - 596. Այս է *խառնումն* գինոյն ի խառնարանն իմաստութեան: - 596. Իսկ թէ մարմնական խնդրես *զխառնումն* ջրոյ և պնդիս ի հակառակն, ասեմք քեզ թէ ո՛չ միայն ջրոյ, այլ և կաթին և մեղեր և գինւոյ ասէ խառնումն ի խառնարանն. - 596. Զի է՛ շաղկապ հոգևոր. այսինքն սրտիցն. և է՛ շաղկապ մարմնաւոր՝ *խառնմամբ* սերիցն: - 610. Երեք չուանն յեռեալ ի միմեանս մակդարձապէս, է՛ չորեքնիւթեայ բնութիւնս մեր ի տարերց խառնեալ. կամ շնչոյ մարմնոյ և հոգոյ *խառնումն*: - 645. Նմանապէս և մարմին մարդոյ առ հասարակ մեռանին և ի հող լուծանին և յայլ տարերս. և յորժամ յառնեն՝ ո՛չ ունին ի հասարակ տարրէ ընդ ինքեանս. և այս մարմին ի յայն մարմնոյ ոչ ինչ ունի *խառնումն*: - 719-720

ԽԱՐԱԶԱՆ + Եւ ի տօն զատկին որ արար *խարազան* չուանեայ և եհան զվաճառականսն, ցուցաւ սարկաւագի գործ նորա: - 606-607. Չորրորդ՝ յօրինակ քրիստոսի որ *խարազանաւ* եհան ի տաճարէն զոչխարս և զարջառս. նոյնպէս և մեք արտաքսեմք: - 617

ԽԱՐԵՄ + Վասն է՞ր զմարմնոյ արատս *խարէին*: - 370

ԽԱՐԻՍԽ + Եւ յարտաքին սրահն հ սիւնք արծաթապատք. և յամէն սիւն **բ** *խարիսխք* և խոյակք յերկոքին ծայրքն: - 343. Հարիւր *խարիսխք* արծաթիք. և իւրաքանչիւրքն ի մի մի տաղանդէ՛ կշռոյ: - 343. Հարիւր *խարիսխք* արծաթիք. և իւրաքանչիւրքն ի մի մի տաղանդէ՛ կշռոյ: Եւ այլքն պղինձ արծաթապատ. որպէս սիմքուֆտ, և կամ ոսկի: *Խարիսխ*՝ ժողովուրդն: - 343. Սոքա **է** սիւնք և **է** *խարիսխք* են եկեղեցւոյ գլուխ կարգեալք ընդ բոլոր տիեզերս որպէս ասացաւ: - 549

ԽԱՐՍԽԵՄ + Զանսկիզբն սկզբան ի սկզբանէ՛ գոյին, և զանճառելի թաքնութեան և անհաս խորութեան յառաջ ճանապարհ ի մեզ միածին բանին... Անշարժ *խարսխեալ*: - 456. Այլ մեք եղբարք ուղեկիցք իմ և դաւանակիցք եղիցուք. շինեալք և հաստատեալք ի վերայ հաւատոյ հիման. անշարժ *խարսխեալք* ի վերայ յուսոյն քրիստոսի, սեռն և յստակ կատարեալ սիրով սուրբ հոգւոյն: - 503

ԽԱՐՏԵԱՇ + Եւ զի *խարտեաշ* մաղք առաւելուն ի մեզ: - 197. *Խարտեաշն* որ է լեղին՝ է՛ հրոյն: - 215. Եւ ջուրն **դ** հիւթք. այսինքն արիւնն. պաղղամն. սեաւ և *խարտեաշ* մաղձն: - 232. Եօթներորդն է՛ լեղին. որ է *խարտեաշ* մաղձն. տա՛ք է և չոր. և տանուտէր ունի զմառեխն որ է հրատն: - 241. Արդ եթէ ի *խարտեաշ* մաղձէն ի լեարդն է մնացեալ, լերդին համն ի լեղւոյն առնու և բերանն լեղի դառնայ. իսկ եթէ ի սեաւ մաղձէն է մնացեալ ի լեարդն. բերանն թթո՛ւ դառնայ. իսկ թէ պաղղամն մնայ ի լեարդն, բերանն աղի փոխի. իսկ թէ յստակ արիւնն մնայ ի լեարդն, լերդին համն անոյշ լինի, և բերանոյն համն անուշ տայ և քաղցր: - 242-243. Զի *խարտեաշ* մաղձն ընդ արիւնն և ընդ մորթն խառնի: - 245. Եւ ոմանք ասեն՝ թէ սեաւ մաղձն առնէ տրտմութիւն և սրտմտութիւն. և *խարտէշն* զբարկութիւն և զմախանք. արիւնն արի և վայրաբեր. և պաղղամն ծոյլ և քնափ: - 245. Իսկ ամառն, և մինչ ի **զ** ժամս աւուրն, և *խարտեաշ* մաղձն, և երիտասարդն՝ ըստ նմանութեան տարրական հրոյ ջերմ և չոր գոլով. վասն որոյ առաւել բարկացօղ և ցանկասէր լինի: - 266. Եղունգն, *խարտեա՛շ* է. և գտանի ի հնդիկս: - 349. Տասներորդ, մանուկ *խարտեաշ* և տեսլեամբ գեղեցիկ...: - 436

ԽԱՐՏԵՄ + Զոր եզեկիա *խարտեաց*. որպէս մովսէս զգլուխ որթոյն և կորոյս: - 387

ԽԱՐՏՈՑ + Զի որպէս հուր զժանկ արծաթոյ՝ և *խարտոց* զժանկ երկաթոյ, նոյնպէս և նեղութիւն սրբէ զմեղս մարդոյ: - 162

ԽԱՒԱՐ + Երկրորդ՝ բարին ունակութիւն է, և չարն պակասութիւն նմին. որպէս *խաւարն* լուսոյ: - 13. Ասեմ զառաջինն եթէ՝ չար ո՛չ է յաստուծոյ. զի աստուած բարի՛ է բնութեամբ. և ի բարւոյն չար ո՛չ գայ յառաջ. որպէս ո՛չ ի լուսոյն *խաւար*: - 16. Այլ և ո՛չ է բնութիւն. ո՛չ մասն և ո՛չ բոլոր. այլ պակասութիւն ունակութեան. զի բարին ունակութիւն է, և չարն պակասութիւն նորին. որպէս *խաւարն* լուսոյ, և հիվանդութիւնն առողջութեան, և մահ կենաց: - 16. Ա՛րդ՝ առաջնովն ճանաչեմք զլոյս. և երկրորդիւն *զխաւարն*. և առաջնովն ճանաչեմք զճշմարիտն. և երկրորդիւ զսուտն: - 17. Այլ թըւի որպէս ունակութիւն և պակասութիւն. զի բարին ունակութիւն է, և չարն պակասութիւն նմին. որպէս կուրութիւն երեսաց՝ և *խաւար* լուսո՛յ է պակասութիւն: - 21. Այժմ պատասխանեսցուք հարցմանն եթէ առաքինութեանն չարութիւն, և արդարութեանն անիրաւութիւն ներհական. որպէս *խաւարն* լուսոյ. և էութիւն է լոյսն. և ո՛չ էութիւն *խաւարն*. և օդն ընդունակ լուսոյ և *խաւարի*: - 23. Եւ զի ո՛չ ընկալան զարեգակն արդարութեան զքրիստոս, անկան ի լուսոյ ի *խաւարն*: - 27. Դարձեալ առարկեն, եթէ աստուած է հայր՝ և անծին է բնութեամբ, և որդի ծնեալ է, ապա ուրեմն ո՛չ է որդի աստուած. զի ծնելութիւն և անծնելութիւն հակառա՛կ են միմեանց. որպէս սեաւ սպիտակի կամ լոյս *խաւարի*: - 38. Եւ թէ զմիայն ճշմարիտն՝ հօր միայն տաս, կորուսեր ապա զորդի ստութեամբ և մահուամբ և *խաւարաւ* և այլովն: - 47. Քսանեմիերորդ՝ արդ՝ եթէ քրիստոս տգէտ ունէր միտս, և տկար հոգի, և ապականացու մարմին և եկն քրիստոս զի բարձցէ զտկարութիւնս մեր. և լուսաւորեսցէ որ նստէաք ի *խաւարի*. և նա՛ է գառն աստուծոյ որ բառնայ զմեղս աշխարհի և զապականութիւն: - 99. Արդ՝ որպէս օդ լուսաւորեալ՝ ո՛չ ունի մասն *խաւարի*, Նո՛յնպէս հոգին քրիստոսի միաւորեալ ի բանն աստուած՝ ո՛չ ունի մասն տգիտութեան: - 100. Եւ տգիտութիւնն է *խաւար* մտաց: - 101. Եւ այսպիսի տգիտութիւնս *խաւա՛ր* է մտացն և կուրութիւն: - 103. Տգիտութիւն ո՞րպէս *խաւար* է մտացն: - 103. Զոր օրինակ, զգալի *խաւարս* մարմնոյ աչացն է: - 103. Նոյնպէս և տգիտութիւնն մտա՛ցն է *խաւար* և մոլորութիւն. և կապ. և ծանրութիւն. և անջատօղ. և տգեղութիւն: 103-104. Զի որպէս *խաւարն* անյայտ է, նոյնպէս և առաւել լոյսն անտեսութիւն առնէ. և նա անտես է ի հրեշտակաց. և անյայտ ի մարդկային մտաց. թէ ո՞րպէս կամ զի՞նչ է էութիւն և բնութիւն աստուածութեանն: - 122. Երկրորդին պատասխանեմք եթէ՝ ո՛չէ նոյն դրութիւն և խոստովանութիւն. որպէս յորժամ ասեմք դնելով թէ՝ չա՛ր է. *խաւա՛ր* է. և մե՛ղք է. ահա այս ուրացութիւն է և պակասութիւն: - 124. Եւ յորժամ ասեմք ո՛չէ չար. ո՛չէ *խաւար*. ո՛չէ մեղք. ահա այս խոստովանութիւն է և ո՛չ դրություն: - 124. Իսկ արժանապէսն՝ զի կարօղ աչքն լուսաւորին, և տկարքն *խաւարին*: - 127. Եւ նոքա լոյս գոլով լուսաւորին. իսկ մեք ի *խաւարէ՛* ի լոյս գամք: - 139. Յոգնորն այն է՝ զի անկաւ անձնիշխան կամօք ի բարւոյն ի չարն, ի լուսոյն ի *խաւարն*, ի գիտութենէն յանգիտութիւն, յանմեղութենէն ի մեղս, յերանութենէն ի թշուառութիւն, ի սիրոյն յատելութիւն: - 146. Ա՛րդ «արուսեակ անկեալ», իբր թէ ի լուսոյն զրկեալ և եղեալ *խաւար*: - 148. Իսկ «առաւօտի», զի ի սկիզբն ստեղծման աշխարհի ընդ բաժանիլ ի մէջ լուսոյն և *խաւարին*՝ յայնժամ միայն ծագեցին յառաջին օրն յանկարծակի և անկան յերկնից. թէպէտ ոմանք յերկրորդ օրն ասեն: - 148. Ո՞ր է սկիզբն աւուր. և բաժանումն լուսոյ և *խաւարի*: - 154. Զորօրինակ՝ արեգակն ո՛չ կարէ լինիլ *խաւար*, զի առաւե՛լ է լոյս: - 163. Նա՛խ՝ զի հալածէ՛ *զխաւարն*: - 185. Նա՛խ՝ *զխաւար* անգիտութեանն հալածէ՛: - 185. *Խաւարի*՝ մահու՝ և յարութեան է նշան: - 186. Ոմանք ասացին ի *խաւարմանէ* խաչելութեանն է մնացեալ նշան: - 187. Եւ յորժամ առնու զլոյսն յարևոյն, ի յեզրն երկրիս ձևն բոլորակ է՝ *խաւար* մնա մէջն: - 187. Այս է պատճառն. զի ի սկզբանէ տիւն առաջանայր գիշերոյն. զի ադամ ի լուսոյ շնորհացն անկաւ ի *խաւար* մեղաց: - 194. Զի՞նչ է բաժանումն լուսոյ և *խաւարի*: - 194. Զի է՛ պատճառ լուսոյ արեգակն. և պատճառ *խաւարի* ստուեր երկրի: - 194. Իսկ տեղիքն, զի յա՛յս կիսագունդս լինի լոյս, և ի միւսն *խաւար*: - 194. Եւ ժամանակն, որ ի յայս ժամս լինի աստ լոյս, և ի միւս ժամն *խաւար*: - 194. Երկրորդ՝ խա՛ռն է ի լուսոյ և ի *խաւարէ՛*: - 196. Երրորդ՝ մերժէ՛ *զխաւար*: - 196. Վեցերորդ՝ որքան յամէ՝ լոյսն պայծառանայ, և *խաւարն* նուազի՛: - 196. Եւ զի մերժի լոյսն, և տարածի *խաւարն*: - 196. Վեցերորդն *խաւար* մթութեան: - 210. Եւ դարձեալ՝ որ քան մերձիմք կատարածի, այնքան մերձենամք ի ցաւս դժոխոցն. որպէս յերիկունն սակաւ սակաւ առաւելու *խաւարն* և ցուրտ: - 293. Չորրորդ՝ ի խորհուրդ յարութեան մերոյ, որ վերըստին գոյացուցանէ ի *խաւարէ՛* գերեզմանին և ի լոյս հանէ և ուրախութեամբ զարդարէ՛ և

փառաւորէ՛: - 321. Զի նա *խաւարաւ* տանջէր, և քրիստոս զկոյր աչսն լուսաւորէր: - 328. Եւ տէրն զերկիր շարժեաց և զգերեզմանս եբաց. և գ ժամ *խաւար* էած փոխանակ գ աւուր խաւարին եգիպտոսի: - 329. Իններորդ՝ *խաւարն*: - 333. Իններորդ՝ *խաւարն* շօշափելի. կամ զի թանրացեալ ըմբռնիւր շօշափելով. կամ զի շօշափելով ծեռաց և գաւազանաւ կարէին շարժիլ: - 334. Նշանակէր *զխաւար* անմտութեան նոցա որ առաւել էր քան զամենայն երկրի. զի զամենայն զարշ կենդանիս ի պաշտօն առին: - 334. Եօթներորդ՝ առաւօտին. զի առաւօտ գործէ կերողացն հալածելով *զխաւար* մեղաց: - 339. Վեցերորդ՝ զի իմանալի ունի լոյս՝ ցուցանէ՛ զգալի լոյսն. զի ի գիշերի ելեալ ի խորանէն հալածէր *զխաւարն* և լուսաւորէր զանապան: - 352. Եօթներորդ՝ զի որ աշակերտի մովսէսի՝ զլոյս ընդունի. և որ ո՛չ աշակերտի՝ ի *խաւար* մնացէ որպէս քանանացիքն: - 352. Իսկ որ վասն մեղաց նաշիհ իւղ և խունկ ոչ դնէին. զի տրտմութիւն և *խաւար* է մեղքն, և զարշ հոտ գայ ի խղճմտանացն մինչև ապաշխարեսցէ: - 357. Երկրորդ՝ կոյր. որ մտօքն են *խաւար*: - 370. Երրորդ՝ զի ինքն օրհնութիւն էր, և անէծքն մերձեալ ի նա յօրհնութիւն փոխեցաւ. որպէս *խաւարն* ի լոյս փոխի. և մեղքն յարդարութիւն. և մահ ի կեանս: - 400. Թողում զգերծումն մերկութեան և զթօշումն անարգութեան և տկարութեան խաչին. զայպանելն խաչողաց. և *զխաւար* լուսաւորացն. և յայլ դէմս դարձուցից զբանս: - 424. Երկրորդ՝ ի յանդիմանութիւն խաչողացն. զի լուսաւորքն տեսեալ զտէրն իւրեանց մերկացեալ, պատկառեցին և քօղ արկին *զխաւարն*: - 490. Դժոխ՝ զդժուար զնեղ և զանձուկն նշանակէ. և կոչի բազմաւոր, Նախ վասն բազում կրիցն. ուր լալ աչացն է և կրճել ատամանց և *խաւար* ներքին և արտաքին և այլն: - 505. Իսկ վերջին դժոխք որ կոչի անջրդի գուբ, նոցա՛ է որք ո՛չ ունին չար և ո՛չ բարի. որպէս մանկունք անմկրտեալք. ո՛չ տանջին զի չեն մեղանչեալ. և ո՛չ հանգչին զի չեն արդարացեալ. այլ վասն սկզբնականին մնան յանջրդի գուբն *խաւարին*: - 505. եթէ քրիստոս յարեաւ ի մէջ գիշերի. զի այց արասցէ մարդկան ազգի. և զանկեալքս ի *խաւարի* և ի ստուերս մահու՝ ի լոյս գիտութեան և շնորհաց յարուսցէ: - 514. Քսաներորդ, յա՛յտ է յա՛յսմանէ՝ որ նախ քան զքրիստոս՝ էր սկիզբն աւուր ծագումն լուսոյն. իսկ յետ յարութեանն քրիստոսի եղև սկիզբն աւուրն ի մէջ գիշերի. զի այժմ ի *խաւարէ՛* ի լոյս ճանապարհորդիմք: - 515. Երկրորդ այսպէս, զի յուրբաթի գիշերն ըմբռնեցին մինչև ցվեց ժամն որ *խաւար* եղև մինչև ցինն ժամն: - 516. Վեցերորդ՝ զի զամենայն բարիսն որ ի մեզ են՝ արտաքս հանեն. զորօրինակ եկեալ *խաւարն* հանէ զլոյսն: - 562. Այսպէս մեղանչէ սատանայ և մարդ. զի զլոյսն աստուծոյ անձնիշխան կամօք և իմացմամբ մերժէ՝ և սիրէ *զխաւար*: - 562. Որպէս ոք զգալի ակն խփէ և զրկի ի լուսոյն և առնէ *խաւար*. նոյնպէս և նոքա: - 562. *Խաւարն* միայն. թէ այժմ և թէ ի հանդերձեալն: - 593. Իսկ ի մեզ դուռն մարմնոյս որ յերկիր և ի *խաւար* հայի, արևմտեանն է: - 614. ...եկն ի յերկիր որ է՛ արևմուտք և *խաւար*. եղև որդի մարդոյ: - 621. Երեկոյ է տղայութիւնն. յորում նո՛ր զամք ի *խաւար* կենցաղոյս: - 622. Եւ *խաւարն* արտաքին. և որդն անքուն: - 661. Որպէս որք ի *խաւար* բանտից զերծանին և ազատեալք զլոյս տեսանեն. նոյնպէս և հոգին բաժանեալ ի մարմնոյ. և են ի լոյս և յերանութեան հանգիստն: - 669. ...և նա ցաւօք և տրտմութեամբ և հեծութեամբ կայ անդ ի *խաւարին* բանտն ընդ այլ խաւարասէր հոգւոցն: - 669. Դարձեալ՝ նշանակէ՛ յետ մեռելոյն զփոխումն ուրախութեան մեր ի սուգ և ի մերկութիւն. և ի սև հանդերձս. ի *խաւար* տունս և այլն: - 670. Է և ա՛յլ իմն տեսութիւն վերազոյն. զի արարողութիւն սըգոյս ցուցանէ զառաջին անկումն մեր ի լուսեղէն կենացն ի *խաւար* աշխարհ տրտմութեամբ և ցաւօք մահու մեռեալք և ի հող դարձեալք. և այս ի ճաշակմանէ պտղոյն: - 670. ...և հող զգլխով արկեալ, ի *խաւար* բնակիմք և այլն: - 670. Ութերորդ, զի որակ եկրի *խաւար* է և սեաւ. և ո՛չ է պայծառ որպէս այլքն...: - 678. Ի մարմնոյ բաժանեալ հոգին պայծառանայ տեսութեամբ. որպէս որք ի *խաւար* բանտից ազատին: - 685. այլ *խաւար* մեղացն արգելու զտեսութիւնն. և չա՛ր է կարծիք նոցա, և երկիւղ տանջանաց: - 685. Առաջին պակասութիւն է հոգւոյն իմացականին *խաւարն* և տգիտութիւնն. իսկ ի յարութեանն բառնի այս ի հոգւոյն և լինի լոյս պայծառ՝ և գիտութիւն աստուածային տեսութեանն. - 722. Վասն այն հոգիք մեղաւորաց լինին ի *խաւարն* անգիտութեան. և ի տրտմութիւն յաւիտենական. և որոշեալք յաստուծոյ: - 723. Եւ լո՛յս էր իսրայէլի, և *խաւար* եգիպտոսի: - 741. Այլ նախ ասի միշտ տիւ ի վերին երես երկրի. ուր արեգակն և լուսին զկա՛յէ առեալ. իսկ ներքինն միշտ գիշեր և *խաւար* անփոփոխելի: - 750. Ո՛չ նոյնն մարմնապէս, այլ նմանն հոգէպէս. ծարաւումն, *խաւարն*, հրախառն կարկուտն, ժահահոտն, և այլն ըստ կարգի: -751. Կրճել ատամանց ի ցրտոյ: *Խաւար*: Ծուխ: Արտաասուք ներքին: - 751. Վեցերորդ՝ *խաւար* շօշափելի. ուստի ասի «երկիր *խաւար* և մթին ուր ոչ ինչ կարգ և մշտնջենաւոր արհաւիրք բնակեալ»: - 752. Վասն

վեցերորդին, որք *գխաւար* մեղաց աստէն սիրեցին և առ լոյսն քրիստոս գալ ո՛չ կամեցան. վասն այնորիկ ահագին *խաւարաւ* անդ նսեմանան: - 752. Զի՞նչ է *խաւարն* արտաքին: - 753. Նա՛խ՝ զի արտաքո՛յ է այսմ *խաւարի* որ է պակասութիւն լուսոյ. այլ այն *խաւարն* պակասութիւն է բարեաց: - 753. Երրորդ՝ զի *խաւարն* լինի յօդոյ. և ա՛յն ի հրոյ: - 753. Չորրորդ՝ զի այս *խաւար* երբեք է և ուրեք. և այն միշտ և ամենեցուն: - 753. Որ և ա՛յն քան գերազանց է միաւորութիւնն քրիստոսի ընդ եկեղեցի քան զմարմնական հարսանեաց, որպէս լոյս քան *գխաւար*. և իւղ անոյշ քան զգարշութիւնս: - 757. Այլոց հուր և *խաւար* և տարտարոս. լալ աչաց և կրճել ատամանց. և այլոց այլ ինն: - 760

ԽԱՒԱՐԱՅԱԼԱԾ + Եօթներորդ՝ զի և *խաւարահալա՛ծք* են: - 125

ԽԱՒԱՐԱՅԻՆ + Վեշտասաներորդ՝ ի մէջ գիշերի յարեաւ, զի զհոգին ի *խաւարային* բանտէն ի լոյս կենաց շրջեսցէ: - 514. Այսպէս է վախճան մաքուր և սուրբ հոգւոցն. ուրախութեամբ ընթացեալ ի պսակն և զերծեալ ի բանտէ *խաւարային* մարմնոյ: - 669. Եւ ծովն պատառեալ ի ձեռն մովսիսի այսինքն *խաւարային* անդունդք օդոյդ ի ձեռն առաջնորդ հրեշտակին: - 682

ԽԱՒԱՐԱՍԷՐ + և նա ցաւօք և տրտմութեամբ և հեծութեամբ կայ անդ ի խաւարին բանտն ընդ այլ *խաւարասէր* հոգւոցն: - 669

ԽԱՒԱՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ + Ներգործութիւն *խաւարեցուցանելն* զարեգակն: - 86. Եւ տէր մեր ի ժամ խաչին *խաւարեցոյց* զնոսա և մի օրն եղև **բ**: - 418. Երրորդ՝ զի **գ** ժամ ընդ արեգականն ընթացաւ և *խաւարեցոյց* զնա մինչ ի **թ** ժամն: - 490. *Խաւարեցոյց* կնքեալ, այսինքն վկայեաց եցոյց թէ ոչ են աստուածք: - 639

ԽԱՒԱՐԻՄ + Չորրորդ՝ զայլայլումն լուսաւորացդ. այսինքն զի երբեմն *խաւարին*, որպէս առ խաչելութեամբն. և երբեմն յետս դառնան և կանգնին, որպէս յեսու և առ եզեկիա: - 26. Զի միշտ է է, ո՛չ ոչ էանայ. և միշտ բարի և լոյս է, ո՛չ չարանայ և *խաւարի*: - 44. Զի *խաւարի* միտքն. և մոլորի՛ իմացումն. և կապի ընդարձակ տեսութիւնն. և ծանրանայ_թեթեւութիւնն. և անջատի ի բազումս. և տգեղանայ պատկերն: - 104. Վասն այն աշխարհ ամենայն այժմ ի չարի կայ, և *խաւարեալ* զանազան մեղօք: - 139. Այլ առ ժամայն հպարտութեամբն ուռուցաւ և ի ճշմարտութենէ լուսոյն դարձոյց զանձն իւր և *խաւարեցաւ*: - 147. Իններորդ՝ զոմանս *խաւարէ՛* և զայլս լուսաւորէ՛: - 186. Նոյնպէս յորժամ ասեմք թէ արեգակն *խաւարեցաւ*, ո՛չ ի բնական լուսոյն՝ այլ ի զմեզ լուսաւորելոյն: - 186. Զարեգակն *խաւարէ՛*: - 186. Եւ գիտելի՛ է, զի ընդ ամենևին հեռանալն լուսինն *խաւարի*. և ամենևիմբ մերձ եկեալ ի նոյն կենդանակերպն և ուղղապէս ընդ դէմ անցեալ արեգականն՝ *խաւարէ՛* զնա. զի ընդ դիմատիպ է անօթ լուսնոյն: - 187. Եւ զի ո՛չ հանապազ *խաւարին*. զի ո՛չ միշտ ընդ նոյն շաւիղս ընթանան. թէպէտ հանդիպին ընդ նոյն կենդանակերպն: - 187. Ստուեր երկրի ընդ մէջ անցեալ արեգական՝ *խաւարէ՛* զլուսինն: - 187. Այլ կատարումն լուսնի է ի վախճանի աշխարհի. յորժամ արեգակն և լուսին *խաւարեսցին* որպէս ասէ աւետարանն: - 192. Երկրորդ՝ զի ամպ և մէգն խառնէ՛ զպարզ օդն և *խաւարէ՛*: - 206. Եւ յաւուր ուրբաթու *խաւարեցաւ* երկիր որպէս ամպն ի վերայ ժողովրդեանն: - 337. Վէմք պատառեցան. և *խաւարեցաւ* լոյսն: - 399. Զորօրինակ՝ ճրագ ըզտեսօղս լուսաւորէ՛, և զտկարս *խաւարէ՛*. կամ որք ի ճրագ նային տեսանեն լոյս. և որք յետս դառնան խաւարին: - 403. Յինգերորդ՝ լուսաւորքն *խաւարեցան*: - 490. Քանի՞ են նշանք ի *խաւարիլն*: - 490. Նա՛խ՝ զի ծանիցի թէ սոցա արարիչ է անարգեալն. վասն այն լուսեղէնք և օդեղէնք և օդն *խաւարեցան*. ջուր ի կողիցն բղխեաց. և երկիր շարժեցաւ: - 490. Եւ յաւուր ուրբաթու *խաւարեցաւ* երկիր. որպէս ամպն ի վերայ ժողովրդեանն: - 513. Բայց կրկին է զրկումն լուսոյ. մի՝ որ ի ճառագայթէ՛ լուսոյն զակն խփէ և *խաւարի*. և **բ**՝ որ ընդ դէմ բոլորակի արեգականն հայիցի՝ կորուսանէ զլոյսն և *խաւարի*: - 562. Ա՛րդ՝ մեղանչելն մարդոյ այնպէս է որ զակն խփեաց ի լուսոյն և *խաւարեցաւ*. սակայն լոյսն ծագէ՛ դեռևս ի վերայ աչացն և սակաւ փայլէ ի ներքս. և յորժամ բանայ վաղվաղակի լոյս տեսանէ: - 562. Իսկ մեղանչելն սատանայի այնպէս է որ ընդ դէմ արեգականն հայի և զլոյսն կորուսանէ և *խաւարի*: - 563. Զի այս ո՛չ է ի կարգէ դատաստանին. այլ ի սքանչելեաց միածնին. որպէս արեգական *խաւարիլն*, և գերեզմանաց բանիլն, և այլն: - 697. Թօքափիլ կամ *խաւարիլ* լուսաւորաց ո՛չ է իմանալ թէ ի կամարէ՛ երկնից անկանին կամ զգոյացական տեսակն փոխեն: - 728. Զի թէ նսեմ երկիրս լուսաւորի, լուսաւորքն վասն է՛ր *խաւարին*: - 728. Նաև վկայէ՛ մարգարէն «եղիցի երկիր նոր և երկին նոր» ապա յա՛յտ է զի ո՛չ ապականին և *խաւարին*. - 728. Նմանապէս և հիմունք երկրի ջուրք տատանեցան. այսպէս և սիւնք ասացեալն օդոյ դողային. և լուսաճեմքն *խաւարեին*: - 788

ԽԱՒԱՐԻՆ + Երրորդ՝ ժողովին և գոհանան զաստուծոյ՝ որ յոչնչէ՛ գոյացոյց զմարդն, և յարգանդէ՛ *խաւարին* ի լոյս եբեր. և ետ մեզ ինչս մարմնական: - 321. Եւ տէրն զերկիր շարժեաց և զգերեզմանս եբաց. և գ ժամ խաւար էած փոխանակ գ աւուր *խաւարին* եգիպտոսի: - 329. Զորօրինակ՝ ճրագ զտեսօղս լուսաւորէ՛, և զտկարս խաւարէ՛. կամ որք ի ճրագ նային տեսանեն լոյս. և որք յետս դառնան *խաւարին*: - 403

ԽԱՒԱՐՈՒՄՆ + Որպէս ասացաւ ի վերոյ, *զխաւարումն* լուսոյ՝ և զամիսս՝ լուսինն առնէ: - 190. Եւ վասն աւուրն ասաց՝ տիւ. և գիշեր *զխաւարումն*. և ընդ երեկս լոյս դարձեալ: - 405. Նշանք խաչելութեանն. և *խաւարումն* լուսաւորացն: - 454. Իսկ *խաւարումն* արեգականն նշանակէ՛ զամենայն կուրութիւնս հրէիցն: - 490. Դարձեալ նշանակէ՛ *զխաւարումն* այնմ ժամանակի, յորում եթէ գուցէ հնար՝ ընտրեալքն մոլորեսցին: - 490. Նաև համապայծառ լոյս Երրորդութեանն ծածկէ՛ զամենայն լոյս լուսաւորացդ. զա՛յն ասէ *խաւարումն* արեգական և լուսնի և աստեղաց. զոր օրինակ՝ լոյս ճրագի ծածկի մերձ եկեալ լուսոյ արևու: - 728

ԽԱՒԱՐՉՈՒՏ + ՚Ի գիրս բենետիքտոսի հարցեալ եղև թէ ո՞ւր են դժոխքն. և տուաւ պատասխանի թէ՝ յանկեան և յեզր ծովուն ի ներքոյ երկրի ի *խաւարչուտ* վայրս: - 504

ԽԱՓԱՆ + Կամ է՛ ի ներգործական պատճառն. որ ունիցի *խափան* ինչ և արգելումն. որպէս մանուկս այս երկար ապրեսցի. կամ թէ մանուկս այս լինի երաժիշտ, թէ ո՛չ լինի խափանումն իմն: - 9-10. Զի թէ կորագլուխ էր որպէս այլ կենդանիքն, *խափա՛ն* լինէր զգայութեանցն և պակասումն գիտութեան: - 233. Եւ զի ո՛չ ասաց սառայի զիրն. զի մի՛ մայրական աղետիւ *խափա՛ն* լիցի գործոյն: - 304. Եւ *խափա՛ն* եղև ի շրջակայ ազգացն խք ամ: - 448. Երկրորդ՝ զի թէ քրիստոս այնպէս փառաւորեալ էր որպէս յետ խաչին, արգել և *խափան* լինէր ամենայն չարչարանացն և փրկութեան մարդկան: - 521. Նոյնպէս և հոգւոցն ելեալ ի մարմնոց՝ այլ միջոց և արգելումն կամ *խափան* պսակացն չկայ: - 648

ԽԱՓԱՆԵԼԻ - Երկրորդ, զի նոցա նոցայն ժամանակեայ և *խափանելի*, իսկ տեառն մերոյ մշտնջենաւոր և յաւիտենական...: - 354

ԽԱՓԱՆԵՄ + Հինգերորդ՝ զի *խափանեալ* լինէր անձնիշխանութիւնն մեր. որ ունի զինքն առ երկոսեան կողմն: - 20. Նախ՝ զի գործն իշխանութեան է որ ո՛չ է *խափանեալ*: - 167. Նա՛խ՝ զի ամպն յերկրէ ելեալ *խափանէ՛* զլոյս և զջերմութիւն արեգական: - 206. Եւ դարձեալ՝ լսելն *խափանի* ի յարութեանն: - 239. Պատասխանեմք եթէ դ իրաց պակասութիւն, *խափանէ՛* զկենդանութիւն նորին: - 256. Իսկ դիւականն ընդդէմ այսմ՝ վասն մոլորութեան զանազան երևմունս ցուցանէ աղտեղութեան. և կամ զբարին *խափանել* ջանայ...: - 268. Երկրորդ՝ զի բանական միտքն և զգայականն *խափանեալ* է ի գործոյ յորժամ ննջէ ոք: - 268. Դարձեալ՝ գիտութիւն կատարածի *խափանէ՛* զվարձս հաւատոյ. զի վարձքն ի հաւա՛տն է և ո՛չ ի գիտութիւնն. վասն այն հաւատով ակն ունիմք կատարածի և ո՛չ գիտութեամբ: - 292. Եւ ի ձեռն կախարդաց *խափանէր* զժամանակն փրկութեան: - 336. Իսկ զովութիւն ծերոյ, Նա՛խ՝ զի *խափանեալ* է ամենայն մեղաց շարժմունքն: - 378. Հինգերորդ՝ մովսէս օրինա՛կ էր, և ճշմարտութիւնն քրիստոս. առ որ *խափանեցաւ* մահ, և թագաւորեաց կեանք: - 409. Այլ և անդրանիկ ծնաւ ի մօրէ առաջին ծնունդ. քեպէտ ո՛չ ունի եղբար ի կուսէն, անդրանկութիւն իւր ո՛չ *խափանի*: - 472. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ հաւատն ա՛ստ է, և ի հանդերձեալն *խափանի:* - 507. Ասեմք եթէ՝ *խափանի* հաւատն ի հանդերձեալն վասն դէմ յանդիման տեսութեանն: - 507. Զի քեպէտ մեռանին թէ իշխանն և թէ իշխեցեալն, իշխանութիւնն ո՛չ *խափանի*: - 538. Եւ այն զի *խափանեցաւ* գործ մարմնոյն, ի ժամանակէն կամ ի տեղւոյն կամ ի դիմացն պատճառեցաւ: - 556. Այլ արդ՝ թէ օրըստօրէ յառնէր իւրաքանչիւր ոք, հաւատ յարութեանն *խափանէր*. զի հաւատն ոչ երևելեացն է: - 717. Երրորդ պատճառ, ասեն իմաստունքն թէ ծնունդք կենդանեաց և բուսոց լինին ի շարժմանէ երկնային մարմնոց. իսկ ի կատարածի *խափանի* շարժումն նոցա. վասն այն անբան կենդանիք և տունկք *խափանին*: - 727. և երկոտասան պտուղ, զի ո՛չ *խափանէ* զնոսա ձմեռն մեղաց: - 765. Իսկ յետ մահու՝ յիշելն է միայն ըստ իւրեան զներքոյսն. *խափանեալ* խառնւածոյ նիւթոյն: - 774

ԽԱՓԱՆԻՉ + Կապոյտն օդոյն է գոյն. զի թէ ա՛յլ գոյն էր, վնասիչ և *խափանիչ* լինէր տեսութեանց. որպէս սպիտակ կամ սեաւ. այլ կապոյտն է ի հեշտութիւն տեսութեանց: - 342. Երրորդ՝ օրէնքն որ ի ձեռն մովսէսի՝ էր *խափանիչ* մեղաց և մահու: - 409

ԽԱՓԱՆՈՒՄՆ + Կամ է՛ ի ներգործական պատճառն. որ ունիցի խափան ինչ և արգելումն. որպէս մանուկս այս երկար ապրեսցի. կամ թէ մանուկս այս լինի երաժիշտ, թէ ո՛չ լինի *խափանումն* իմն: - 9-

10. Եւ կամ թէ զո՜չ ոքն ասիցէք, ահա նո՛ր աղանդ չարափառութեան և *խառնմնման* տընօրէնութեան մեծի խորհրդոյն: - 68. Թէպէտ բնութեամբ միաւորին՝ տարբերութիւնն ո՛չ բառնի. զի տարբերութեանցն մնալ՝ *խառնմնման* ո՛չ առնէ միաւորութեանն. որպէս հոգւոյ և մարմնոյ. ոսկւոյ և հրոյ. և ծանի՛ր՝ զի կրկին է տարբերութիւն. բաղկացական և բաժանական: - 85. Իսկ երկոտասան պտուղն իցէ երկոտասան աստիճանք հաւատոյն. որ ի սրտի և ի լեզուս առանց *խառնմնման* հանապազ դաւանի և արտաբերի: - 768

ԽԱՓԱՐԱԶԱՅՆ + Իսկ գեղեցկախօսութիւն լեզուաց... *խափարածայն* եգիպտացին: - 299

ԽԵԹԿԵՄ + Եօթներորդ՝ զնա փոքր եղջիւր կոչէ դանիէլ. *խեթկի* և մեծամեծս բարբառելով. և սոքա *խեթկեն* զեկեղեցի. և բանան զհայհոյիչ բերանս իւրեանց յերկինս, և զլեզուս ածէին զերկրաւ: - 35

ԽԵԼԱՄՈՒՏ + Չերն չէկ և ստուար, ո՛չ է *խելամուտ*: - 248

ԽԵԼԱՊԱՏԱԿ + Նախ՝ մազն ի վերոյ. և մորթն. և միսն. վերին ոսկրն. և ներքին պինտ ոսկրն. *խելապատակ* մաշկն. և ուղեղն: - 239. Ընդ վերին դուռն զգուշին ի *խելապատա՛կն* առաքէ: - 242. Նա՛խ՝ *խելապատակն* սկիզբն է ջլացն. որ միայնաբար ընդ ուլունս պարանոցին անցանէ. և բաժանի ի թիկունս, ի ձեռս, և յա՛յլ մարմինս: - 244. Նախ ասեն ոմանք, եթէ ուղեղ գլխոյ անբանիցն ընդ *խելապատակին* ունի չորութիւն և հովութիւն. և ջիլքն ի նմանէ յառաջեալ յանդամս մարմնոյն՝ փութապէս պնդէ՛ և տայ շարժիլ: - 266. ...յորժամ ի գլխաւորագոյն անդամքն դիպին. այսինքն ի սիրտն, կամ ի լեարդն, կամ ի *խելապատակն:* - 668. Իսկ ի ներքուստ, ի լինիլ տրտմութեանց՝ խուճապեալ մարմնոյն հոսի մաղձ դառն ի ստամոքս որովայնի. և վերացեալ գոլորշեաց նորա զօրէն շոգլեաց պուտկի առ *խելապատակս* գլխոյ. և ծանրացեալ անտի թորի՛ առ բիբն ասացեալ ական. չոր գոլով և աղէգոյն ի սևատեսա՛կն մաղձոյ: - 787

ԽԵԼՔ + Իսկ զազանացն միս է՛ զօրեղ. վասն այն ի *խելս* նոցա առաւել յարմարի և ուժովացնէ՛ զնոսա: - 218. Իսկ պարզն և մաքուրն մնայ ի յուղեղն ի փափկոց *խելացն*: - 242. Զի լոյս Բանին և պայծառախօսութիւն՝ ի *խելքն* ծագէ. և Իմացականն՝ ի միջին փորուած գլխոյն: - 250. Նախ բնական *խելքն*. որ ի բարեխառն կազմուածոյ հանդիպի. որպէս էր՝ ակիտոփէլին և քուսեայ բարեկամին դաւթի: - 537. Եօթներորդ, այլ և **գ** է գործիք բանին. *խելքն* որ ծնանի. սիրտն որ խորհի. լեզուն որ խօսի: - 742. Եթէ ի *խելս* և ի խորհուրդ ցնորութիւնք և զայրութ ուռուցանիցեն խխայրեալք. բժշկեսցիս հաւատով. ըստ մարգարէին հիացեալ՝ ստուերս և ունայնս դնելով զամենայն անցաւորս: - 770. Այս է՝ ըզհրատեսակն յերակս աչաց. և զօդատեսակն լսելեաց. և զայլսն նմանապէս. և զմաքրագոյնն սոցա ի *խելս* ի զգուշութիւն զգայութեանց: - 786

ԽԵՂ + Երրորդ՝ զի թէ հոգին յետո՛յ է քան զմարմին, լինի ինքն առ ինքն *խեղ* և անկատար: - 254

ԽԵՂԴ + Եօթներորդ՝ զի ո՛չ կարէին ընտրել և խոտել զչարն և զբարին, և զսուրբն և զանսուրբն ի մարդկանէ, թէ գործ սորին է այս կամ այն. այլ անմեղութեամբ յարակցեին պղծոյն, և *զխեղդ* ոգւոց նորա ընդունէին: - 238

ԽԵՂԴԵՄ + Ոմանք ասեն թէ *խեղդեցաւ* ի ջուրն. և ընդ բերանն յղացեալ էր զուգակիցն: - 294. Քանանե, այսն չար *խեղդէ՛ր* զսաւուղ. և նոյն այսն զորդիսն սաւուղայ յաւուրս տեառն: - 436. Խորհի ակիտոփէլ չար վասն դաւթի և *խեղդի*. և յուդա վասն տեառն խորհեցաւ և *խեղդեցաւ*: - 438

ԽԵՃԵՊ + Որպէս զձու հաւի. դեղնուցն ի մէջ ջրոյն. և մզղնա տեսակն ի *խեճեպոյն* է ամրացեալ: - 181

ԽԵՆԷՇՈՒԹԻՒՆ (տ. ԽԵՆԵՇՈՒԹԻՒՆ) + Տասներորդ՝ վասն *խենէշութեան*: - 281. Եւ թէ յաջոյ յաջուածոց *խենեշութիւն* մեղկէ, վերնոյն հեշտալեաց հաւատա՛ և ո՛չ խաբիս: - 770

ԽԵՌ + Ութերորդ՝ զի կողն կեռ գոլով՝ ցուցանէ զկինն նենգ գոլ և երկմիտ. կեռ, այսինքն *խեռ* ընդ առն: - 276

ԽԵՌԱԲԱՐՈՅ + Այսինքն իգամոլք իբրև զձիս. *խեռաբարոյք* որպէս զէշ. և խորամանկք որպէս զուղտ: - 334

ԽԵՑԳԵՏԻՆ + Որպէս *զխեցգետինն* կենդանի ներշնչական զգայական: - 54. Իսկ *խեցգետինն* և Կարիճն և Ձուկն, ունին զբնութիւն ջրոյ ցուրտ և զէճ: - 189. Վերին եզրն կենդանակերպիցն է *խեցգետինն*. և ներքին՝ այծեղջիւրն: - 189. Ի *խեցգետինն* յառիւծն և ի կոյսն՝ առնէ զամառն. որ տիւն առաւել է քան զգիշերն **գ** ժամ: - 190

ԽԵՑԵՂԷՆ + Զորօրինակ *խեցեղէն* անօթ խորտակեալ՝ եթէ կա՛ւ է շինի դարձեալ անօթ. և թրծեալն ո՛չ շինի: - 166. Երկրորդ՝ խեցեաւն սրբէր զամանն *խեցեղէն*, զի թրծեալ էր զօրութամբն աստուծոյ: - 323

ԽԵՑԵՄՈՐԹ + Երրորդ, վասն վերջնոցն լաւութեան ընտրեցան և խոտանքն. որպէս զհող զքար և *զխեցգէ մորթն* պատւեմք վասն ոսկւոյ և արծաթոյ և մարգարտին: - 398

ԽԵՑԻ + Զանազա՛ն են զգեստ կենդանեացն... Ութերորդ՝ *խեցի*. որպէս կրիայից: - 216. **Չորրորդ՝ զի բ արծան կանգնեաց պղնձի և *խեցի* և արար գիր. և զոր ինչ աղամ անունս եդ իրաց, զամենայն գրեաց ի նոսա. զի մի՛ այլայլեսցին ի գնչուտ և ի լեզուատ արանց:** - 289. Նոյնպէս և *խեցեաւ* սրբէր զքարախն: - 323. Երկրորդ՝ *խեցեաւն* սրբէր զամանն խեցեղէն, զի քրծեալ էր զօրութամբն աստուծոյ: - 323. Չորրորդ՝ զի *խեցեաւ* սրբէր զմարմինն, և աղօթիւք զմիտս և զհոգին: - 323

ԽԵԻԱՑԻ - Եւ այս են **hբ** լեզուքն... Խեացիք: - 298

ԽԶԵՄ + Չորրորդ՝ որպէս արու բռնացա՛ւ տէր ի քակել զօրէնս բնութեան. և *խզեաց* զկապ կուսանաց և զմայրական. այսինքն զի որ մա՛յր է՝ կոյս ո՛չ է. և որ կոյս է՝ մայր ո՛չ է: - 480. Եւ որպէս թէ բազումք զմիմեանց զմիոջէ կախեալք զվախէ՛. և եթէ ոք *խզեսցէ* զառաջնոյն զկապ, միապէս անկանին. թէպէտ մինն առաջին: - 777

ԽԶՈՒՄՆ + Այլ վարդապետք եկեղեցւոյ ասեն ըստ պղատոնի եթէ՝ լոյսն *խզումն* է ի տարրական հրոյ, որ յառաջին օրն գոյացաւ: - 188

ԽԷԹ + Չորրորդ նախախնամութեամբ. զի մի՛ հպարտասցին. որպէս *խէթն* առաքելոյն պօղոսի: - 665

ԽԷԺ + Ծաղիկ զըմռնեաց. նմանէ պոյտն ծաղկի. և Կինամոն. արմա՛տ է խոտոյ ի տմորիս հայոց. և Խնկեղէգն. որ յարմատս ո՛չ ամենայն եղեգան լինի. և Չիրիկ. *խէ՛ժ* է ծառոց: - 349

ԽԹԵՄ + Նա *խթեաց* զտէգն և հասոյց յաչքն իւր և լուսաւորեցաւ...: - 495

ԽԹՈՒՄՆ + *Խթումն* ի՞նչ խորհուրդ է - 799

ԽԻՂՃ + Իններորդ՝ զի նոցա բանականն է մոլորեալ. և ո՛չ ցասումն և ցանկութիւնն. յորոց վերայ բանն բռնադատէ *խղճիւն*, և ստիպէ զնոսա յուղղութիւն. այլ ինքն կառավարն խոհեմութիւնն մոլորեալ ո՛չ ուղղի: - 32. Նոյնպէս յովսէփ և մարիամ մերկ էին ի մեղաց և առանց *խղճի* ամօթոյ: - 461. Որ և *խիղճ* որդանց անհանգիստ մտաց: - 789

ԽԻՂՃ ՄՏԱՑ + Երկրորդ՝ հանգչիմք ի *խղճէ մտաց*: - 372. Նա՛խ՝ շուրջ թշնամիք դէք. և գազանք *խիղճ մտաց*. և ծով մեղաց. և ամայութիւն բարեաց: - 393. Տասներորդ՝ բրե՛ն զաչս *խղճի մտացն* և զյուսոյն: - 424. Զի գործք չարութեան այժմ դատէ՛ *խղճիւ զմիտս*. և յետ մահու զհոգիս. և յետ յարութեանն զհոգի և զմարմին որպէս ասացաւ: - 690. Ճանապարհ կեանս այս. և ոսոխ մարմինն. և դատաւոր միտքն. դահիճ *խիղճ մտացն* որ չարչարէ՛ զհոգին և ոչ ազատէ մինչև զամենայն պարտսն վճարեսցէ ապաշխարութեամբ: - 704. Նմանապէս այն որ ասէ եղբօր իւրում մօրոս, պարտաւոր լիցի ատտի դատաստանի և գեհենի *խղճի մտացն*: - 704. Ի ներքուստ *խիղճ մտացն* խածեալ, և արտաքուստ աշխարհ բորբոքեալ: - 738. Գիր ևս կենաց է տեսութիւնն աստուածային. ի յորում ամենեքեան *զխիղճս մտաց* իւրեանց իբրև զգրեալս տեսցեն: - 742. Այլ և արդարութիւնն աստուծոյ, պահապան հրեշտակքն, և *խիղճ մտացն* իւր, են երեք վկայք: - 743. Նմանապէս և չարեացն վկայ՝ ոսոխն մեր սատանայ և գործակիցքն. և *խիղճ մտացս* որով տանջիմք միշտ: - 743. Իսկ ի հանդերձեալն Առաջին ոսոխ է սոյն *խիղճ մտացն*. զորմէ ասէ դանիէլ, «դպրութիւնք բացան»: - 743. Ոմանք որդն *զխիղճ մտացն* ասեն որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 753. Այլք՝ ի ներքուստ *խիղճ մտացն*, և արտաքուստ անքուն որդունքն հրեղէնք: - 753. Մեր գործքն և յաստուծոյ տուեալ բարին հաւատով կնքի. և պակասն յանդիմանի այժմ ի *խղճէ մտաց* որպէս ի գրոյ. և անդ ի դատաւորէն, որ չար ծառայ կոչէ: - 769

ԽԻՆԾ (տ. ԽԻՆՁ) + Եւ այլք թէ՝ պատրուակ գոն ի *խինծս* արգանդի բնաւորեալ. յիւրաքանչիւր աւուրս հնգից՝ մին մին քակտին երկամբք. և ապա՛ արծակի ծնունդն: - 785

ԽԻՍՏ + Նա՛խ՝ զի ամառն կարի՛ ջերմ է և չոր՝ չորացուցանէ՛. և ձմեռն *խիստ* ցուրտ՝ սառուցանէ՛ զսերմն: - 197. Իսկ միջինն է՛ Նոտոսն. առնէ որոտ. և փայլակն. և անձրև *խիստ:* - 206. Արդ՝ յորժամ աղբիւրք ջրոյ՝ մերձին յերակն հրոյ որ է՛ ծծումբն, ջերմանան *խիստ* կամ թոյլ. մերձ կամ հեռի անցանելովն: - 208. Եւ հիւսիսայնոցն ո՛չ բուսանի վասն *խիստ* ցրտոյն. և միջերկրայքս վասն բարեխառնութեանն մորուս ունին: - 245. Չորրորդ՝ նոր չարիս գործեցին, *խիստ* և առաւել պատուհասեցան. որպէս և կայեն. զի նշան լիցին աշխարհի ահի՛ և երկիւղի: - 303. Երկրորդ ա՛յն է՝ որ յորժամ լինի կամքն մարդոյն չար և *խիստ* ի ծածուկ, և զայն յայտնէ՛ աստուած. որպէս նաբուգոդոնոսորայ. որ ունէր սիրտ գազանի՝ ի կերպարանս գազանաց փոխեցաւ: - 336. Եւ կաւագործութիւնն խստացաւ ի մովսիսի **իբ** ամէն ի վեր. որ լինի **ծթ** ամ *խիստ* ծառայութիւն նոցա: -

337. Երրորդ՝ *գխիստ* բարկութիւնն նշանակէ որ յիւր սրբութիւնն ո՛չ խնայէ վասն մեղաց մարդկան: - 425. Եւ զի *խիստ* էր հայհոյութիւնք նոցա, խստագոյնս քարկոծեցան տանջանօքն յաւիտենից: - 566. Կամ ի *խիստ* պատժէ անզղջից չարաց՝ իսկոյն սատակին: - 668. Սոդոմն համր՝ և գոմորն *խիստ* թարգմանի: - 755. Հինգերորդ՝ *խիստ* է կեղևն. նոյնպէս և արդարքն խստակրօնք են...: - 766

ԽԼԵՄ + Այս է մեկնութիւնն թէ՝ հաւասարն աստուծոյ՝ յափշտակութիւն և զրկումն չհամարէր իւր զծառայի կերպարանս առնուլ. զի ո՛չ ունէր յայլմէ կասկած *խլելոյ* զփառսն. զի ի՛ւրն է սեպհական: - 39. Եւ զի դժուարաւ *խլին* չարքն առանց վնասելոյ բարեաց, վասն որոյ թոյլ ետ մինչ ի ժամանակի հնձոցն: - 693. Եւ զորօրինակ յաշնայնոյ զդժնիկն *խլեմք* և զվարդենին տնկեմք...: - 714. ի գարունն ո՛չ թէ դժնիկն *խլեալ* բուսանի, այլ տնկեալ վարդենին. եթէ արմատն ոչ մնայ դժնկին: - 714

ԽԼԻՉ + Եւ ժողովեին հարքն սուրբք *խլիչք* ապականութեան, և սրբէին զեկեղեցի սուրբ: - 544

ԽԼՈՒՐԴՆ + *Խլուրդն* կո՛յրն է մտօք: - 365

ԽԽԱՅԹԵԱԼ + Եթէ ի խելս և ի խորհուրդ ցնորութիւնք և զայրոյք ուռուցանիցեն *խխայթեալք*. բժշկեսցիս հաւատով. ըստ մարգարէին հիացեալ՝ ստուերս և ունայնս դնելով զամենայն անցաւորս: - 770

ԽԽՆՋԵՄ + Ասեն եթէ՝ սեփաննոս ոմն երաժիշտ զամենայն ձայնս գոյից բաժանեաց **իզ.** որք են, բառաչել, կառաչել, *խխնչել*, և այլն նմանապէս: - 640

ԽՂՃԱՄ + Չորրորդ՝ զի *խղճացաւ* եսաւ և մի սպանցէ: - 311

ԽՂՃՄՏԱՆՔ + Իսկ որ վասն մեղաց նաշհի իւղ և խունկ ոչ դնէին. զի տրտմութիւն և խաւար է մեղքն, և գարշ հոտ գայ ի *խղճմտանացն* մինչև ապաշխարեսցէ: - 357. Նա՛խ՝ զի ի *խղճմտանք* մարդոյն կախեալ է կեանքն արժանի մահու. և տեսանէ՛ միշտ և ո՛չ հաւատայ և դադարէ ի մեղաց: - 404. Իսկ յորժամ քահանայն լաւ քննէ *զխղճմտանքն* ժողովրդեանն. խորհի վասն ապաշխարութեանն թէ ո՞րպէս կարէ ապաշխարել...: - 601. զի թէ աղտեղութիւն ինչ լինի խառնեալ արտաքուստ ի կալ կամ ի հնձան, սրբեսցին *խղճմտանք* մեր: - 654

ԽՂՃՄՏՈՒԹԻՒՆ + Վասն զի *խղճմտութեամբ* յանցաւորին ճանապարհն ո՛չ է թիւր. այլ ինքն թիւրի յուղիղ ճանապարհէն: - 33

ԽՃՈՂԵՄ + որք *խրճողե՛ն* զորովայնս իւրեանց առանց օրհնութեան: - 654

ԽՄԵՄ + Ջի նման է ջրգողեալ հիւանդի. որ որքան աւելի *խմէ*, առաւել ծարաւի: - 570

ԽՄՈՐ + Իսկ զի *խմոր* ո՛չ խառնէին: - 356. Նա՛խ՝ զի *խմորն* զհին չարութիւնն ցուցանէ. որ նախ հրաժարիլ պարտ, և ապա՛ զբարիս գործել: - 356. Եօթներորդ, *խմորն* զաղանդ սադուկեցւոցն և փարիսեցւոցն առակեաց տէրն: - 356. Ութերորդ, ապականութիւն է *խմորն*. վասն այն տէրն զանապական մարմինն իւր բաղարջով աւանդեաց: - 356. Տասներորդ, անզգամութիւն և ստութիւն է *խմորն* ըստ առաքելոյ որ ասէ, «տօնեսցուք մի՛ ի *խմորն* հին անզգամութեան, այլ անխմորն ստուգութեան»: - 356. Ապա ուրեմն սո՛ւտ են ազգն յունաց և ասորւոց որ *խմոր* դնեն ի խորհուրդն: - 356. Ապա վասն է՞ր ոմանք ջուր խառնեն և *խմոր*: - 596. ...զի որք կամին զմարմինն քրիստոսի ապականացու ասել՝ *խմոր* և ջուր խառնեն. թէպէտ այլ և այլ պատճառեն: - 596-597

ԽՄՈՐՈՒՆ + Վեցերորդ, *խմորունն* ո՛չ է կենդանի հաց. այլ թոյլ: - 356. Իններորդ, *խմորունն* խառնեալ, և անխմորն անխա՛ռն է և պարզ որ է սրբութիւն սրտին: - 356. Նոյնպէս և հաց պիղծ կոչի *խմորունն* և հասարակացն: - 427

ԽՆԱՄ + Իսկ որ սկիզբն ի մէնջ՝ և կատարումն ի *խնամոցն* աստուծոյ, այսինքն յորժամ սկսանիմք զբարին՝ և նա՛ աւարտէ՛ ի բարին: - 18. Եւ թէ սկսանիմք զչար, և նա փոխէ ի բարին ըստ բարի *խնամոցն* իւրոց: - 18. Արդ ներքին է՝ որ ի փափկութեանց և ի հեշտութեանց փործի բնութիւնս մեր և այլայլի ի զանազան տեսակս մեղաց. զոր պա՛րտ է հանապազ աստուածային *խնամոյն* զի մի՛ թողցէ յայսպիսի փործութիւնս զմեզ ընկղմիլ: - 160. Իսկ որ զերկրաւորքս ըստ կարգի, ամենագութ մարդասիրութեանն է երևումն. ո՞րպէս *խնամով* զպէտս մարդկան յայնքան աւուրս կատարեաց: - 192. Չորրորդ՝ ցոյցք է ամենահրաշ *խնամոց* արարչին. որ զհոսանուտ ջուրս ներքին՝ ի մէջ լերանց ի վե՛ր հանէ ի պէտս կենդանեաց որ ա՛նդ են. այլ և յոռոգումն ուր գետք ոչ ելանեն: - 209. Կամ խաբէութիւն. որպէս աղուեսուց. զայս և զսոյնպիսիս ունին կենդանիք բնութեամբ ի *խնամս* ինքեանց: - 216. Ջի վարդապետք ասեն եթէ՝ կերակուր գազանաց այլ կենդանիք են. վասն որոյ *խնամքն* աստուծոյ ետ նոցա առաւել հնարս և զօրութիւնս, զի կարասցեն ըմբռնել. զայլ կենդանիս և մի՛ ի սովոյ մեռցին: - 218. Եւ այս անճառ *խնամոցն* աստուծոյ է տեսչութիւն որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 237. Ասեմք թէ՝ և

տեսակք և խառնուածք մարմնոց են ի տեսչութենէ *խնամոցն* արարչին: - 237. Եւ յորժամ ձևանայ ի կերպ մարդոյ, յայնժամ բանական հոգին երևի ի նմա ի *խնամոցն* աստուծոյ: - 255. Այսպէս և հոգին ընդ անկատար նիւթոյն ունի զկերակրիլն. և յորժամ հաստատի զգայութեամբն ծաղկի. և յևս հաստատիլն՝ բանականութեամբ պտղաբերի ի վերին *խնամոցն* որպէս պտուղն այն յարեգակնէ՛: - 255. Եւ մի՛ աստ ընդ դէմ բերցի բանիս թէ՝ ամենայն մեծամեծք գուք ունին փոքունց. զի և այս նախախնամութեանն է. որ եդ ի բնութեանս *խնամ* տանիլ նոցա, մինչ ինքեանք ևս ի չափ հասակի եկեսցեն և զերծանիցեն ի վնասուց: - 267. Եւ թէպէտ կարելի՛ է ըստ բազմազան եղանակաց այս կարգ համեմատութեան ի սոյն *խնամով* աշխատասիրաց: - 304. Արդ՝ լոյսն ցուցանէ *զխնամս* արժանաւորացն. և կիզումն զպատիժ անարժանիցն: - 330. Երրորդ՝ ժողովուրդն չարախայտ եղև յեգիպտոս. մինչև արկաւ ի ծոց *խնամոցն* աստուծոյ և ողջացաւ: - 332. Եւ **դ** օդք և **բ** լծակքն, զի չորեքնիւթեայ աշխարհի են խնամածուք երկակի զօրութեամբ *խնամոցն* աստուծոյ. այսինքն արարչական և արքունական: - 344-345. Զաստուած մասնակից առնել ընչիցն զի այլքն *խնամով* պահեսցին: - 376. Չորրորդ՝ զի յայտնեսցի թէ՝ ի մէջ ծառայութեանն յեգիպտոս այնքան բազմացոյց զնոսա *խնամքն* աստուծոյ. այսքան բազմութիւնս ի տեղիս իւրեանց խաղաղութեամբ բնակեալ՝ ո՞րքան անթիւ բազմասցին: - 377. Այլ երուսաղէմ լեառն է և դաշտ, յանձրևոյ ոռոգի. իբր թէ *խնամօքն* աստուծոյ լինի անձրև աւելի և նուազ, ի ժամու և տարաժամու ըստ արժանեացն ծերոց: - 398. Եւ այսպէս ամենայն տղայոց հանդիպի մահ ըստ *խնամոցն* աստուծոյ: - 433. Իսկ ամենայն մարդկան միտք հաստատեալ են ի *խնամս* չարի՝ վկայէ՛ աստուած...: - 473. Երկրորդ՝ նշանակէ աստուածային *խնամոցն* առ մեզ ներգործեալ: - 493. Նոյնպէս և ծածուկ է աստուածային էութիւնն և անհաս յամենայն եղանակաց. միայն *խնամօք* երևի որոց կամի: - 517. Այնպէս մարդ մեղօք զրկի ի շնորհաց լուսոյն. այլ լոյս *խնամոցն* աստուծոյ չէ հեռացեալ և սակաւ փայլէ ի ներքս ի տրտմնջականն...: - 562-563. Նոյնպէս և ի մէջ *խնամոցն* ո՛չ լինի այլ խնամութիւն մինչ ի **դ** ազգն: - 611. Կամ ի վերինն *խնամոցն*. զի արդարքն դիւրաւ փոխեսցին ի կեանս: - 668. Այլ և որք ի մի *խնամս* վայելեցին յաստուծոյ. յարև և յանձրև. և ի մի տեղիք բնակեցան և մի պիտոյիւք շատացան. և նոքա զտուօղն ո՛չ ճանաչեցին: - 738. Այսպէս վասն երկնային և իմանալի տնկոցն որ կոչին ծառ կենաց. ունելով յինքեան զկեանս և բաշխելով այլոց ամենեցուն *զխնամս*: - 767. Որոց *խնամօք* ամրացեալ փրկեսցուք յամենայն փորձութեանց ամէն: - 772. *Խնամք* մարդասիրութեանն աստուծոյ որ զամենայն յամենայնի տնօրինէ՛, արգել զայս. զի մի՛ ունիցին ինչ ի մտի յարուցեալքն ի մեռելոց. ապա թէ ոչ, որ ի սկզբանէ բարէատեացն էր և մարդասպան, բազում և զանազան երևոյթս...: - 775

ԽՆԱՄԱԾՈՒ + Հրեշտակք ի վերոյ ջրո՛յ են. բայց ի ներքոյ հաստատութեան *խնամածուք* կարգեալ են աշխարհի և մարդկան: - 150. Եւ երէց է աստուած քան զաշխարհս. և անդրանիկն զաստուծոյ պատկերն ունի. զի հայր և *խնամածո՛ւ* է այլ հարազատ եղբարցն: - 308. Եւ **դ** օդք և **բ** լծակքն, զի չորեքնիւթեայ աշխարհի են *խնամածուք* երկակի զօրութեամբ խնամոցն աստուծոյ. այսինքն արարչական և արքունական: - 344-345

ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ + Իսկ ոչ էիցն ո՛չ արարչութիւն է և ո՛չ *խնամակալութիւն*: - 157. Երկրորդն նոյն *խնամակալութիւն* և կշտամբութիւն: - 630

ԽՆԱՄԱԿԱՆ + Իսկ մարմնաւոր մահին բաժանի ի **դ**. այսինքն ի բնականն, ի պատահականն, յանձնիշխանականն, և ի *խնամականն*: - 668

ԽՆԱՄԱՐԿԵՄ + Իսկ քրիստոս *խնամարկեալ* իւրոցն **ժ** սքանչելեօք ի մարմինս նոցա բժշկէր զհսրայէլացիսն: - 328

ԽՆԱՄԱՐԿՈՒ + Չորրորդ՝ զի ամենեքեան *խնամարկուք* են մարմնեղինաց: - 137

ԽՆԱՄԱՐԿՈՒԹԻՒՆ + Ութերորդ՝ *խնամարկութեամբ*. զի ոմանք ազգի և թագաւորութեան, և ոմանք անհատի և առանձնականի լինին պահապան: - 138. Դարձեալ՝ նախախնամութեանն է այսպէս կարգեալ. զի մարդս ունի դայեակ և սնուցօղ, պէտս ունի *խնամարկութեան* զի հասցէ ի չափ հասակի: - 267

ԽՆԱՄԵՄ + Երկրորդ և թէպէտ իցեն տարրականք և ներհակ որակք՝ յիմիասին դիպիլն՝ ո՛չ միշտ հակակային իրերաց. այլ եթէ կամք *խնամողին* հրաման տացէ: - 12. Եւ ի ձեռն տէրանց *խնամէ՛* զծառայս և զհնազանդեալս: - 19. Բարին էացուցիչ է և *խնամօղ*: - 22. Ըստ այսմ ապա և բազմութիւն արարածոցս միո՛յ են հաղորդեալ. մի սկզբան. մի աստուծոյ. և մի *խնամողի*: - 106. Այսպէս բանն աստուած զվերին աշխարհին մշտնջենաւոր պահէ, և զներքինս ժամանակաւ չափելով պահէ՛ և *խնամէ*: - 125. Այլ ի ստեղծումն էիցս՝ սէրն առաջին է քան զբարին. զի ի սիրո՛յ շարժեցաւ յառաջ բարերարել և

խնամել: - 129. Իսկ կողմնաւոր՝ ի *խնամելոցն* առ աստուած դարձողապէս միացումն յառաջին սկիզբն: - 142. Ա՛րդ՝ ներքնագոյն սիրովն *խնամէ* աստուած զարարածս. և առաջին դասք հրեշտակաց զվերջինսն. և հարք զորդիս. և վարդապետք զաշակերտս. և իշխանք զիշխեցեալս. տեարք զծառայս. և այս սիրովս շարունակին ընդ նոսա: - 143. Իսկ գործ *խնամելոյն* միշտ և հանապազ. ըստ այնմ «հայրիմ մինչև ցայժմ գործ է՛ և ես գործեմ». որ է՛ նախախնամելն: - 158. Հինգերորդ՝ զի գործ արարչութեան է մի միայն առնելն. իսկ գործ *խնամելոյն* է՛ առնել և թոյլ տալ երբեմն երբեմն ըստ պիտոյից բարեգործութեան: - 158. Եւ ա՛յլ է ստեղծանելն ի յոչնչէ. և այլ է *խնամել* զստեղծեալ իրն որպէս ասացաք: - 172. Չորրորդ՝ զի երկինքն է կատարեալ մարմին. զի ազդէ՛ յամենայն ստորնային մարմինս *խնամելով* զնոսա: - 182. Երրորդ՝ զի թէ ունէր ի բնութենէ զէնս կամ զգեստս. ո՛չ կարօտէր այլոց կենդանեաց. այլ և ո՛չ *խնամէր* զնոսա: - 217. Սննդեան. աճելոյ. *խնամելոյ*. և այլոցն. և այսոքիկ ո՛չ են ի դրախտին. և ոչ զգեստ մարմնական: - 225. Եւ չորքոտանիք զծնունդս իւրեանց դիեցուցանեն և *խնամեն*: - 239. Այսպէս և հոգի ըստ կամաց *խնամողին* յետոյ պարգևեալ ըստ թուոյ ծննդեան իւրաքանչիւր մարդոյ որպէս ինքն գիտէ: - 260-261. Իսկ անասնոցն ո՛չ է դաստիարակ արտաքուստ. վասն որոյ բնութիւնն *խնամէ* զնոսա ի ներքուստ: - 267. Եօթներորդ՝ անդրանիկք են իշխանք հոգևորք, վերակացուք և *խնամողք* այլ հոգւոցն. որպէս քահանայք, ուսուցիչք, և այլք վասն որոյ երիցունք կոչին: - 309. Աշտանակ ոսկի, անապական զօրութիւնն աստուծոյ որ *խնամէր* զնոսա և բարձեալ կրէր: - 346. Չորրորդ՝ նա՛խ օրէնքն և ապա ջուրն. զի նախ հոգւով *խնամէ* և յետոյ մարմնով: - 385. Այլ և զհասարակքս *խնամեաց* առաւել քան զնոսա. զի ի մէջ նոցա օրինակօք էր, և ի մէջ մեր ճշմարտութեամբ: - 398. Իսկ տարի՛ է յաւիտենական փառքն. որոյ սկիզբն *խնամոցէ*՛ նախ քան զլինիլն աշխարհի. և կատարումն անվախճան փառքն: - 399. Երրորդ, ի *խնամելոյ* զմարդ և զանասունն՝ ցուցանի թէ նա՛ է արարիչ որ *խնամէ* և դարմանէ՛ զսոսա՛: - 406

ԽՆԱՄԻ + Զի կնքահայրն և սանամայրն ծնունդ մի. և նոցա զաւակն **բ**. և նոցա թոռն **գ**. և չորսն որ է՛ թոռին թոռն՝ լինին *խնամիք*: - 611. Իսկ որդէգիրն որ բանիւ և կամօք լինի, ո՛չ լինին *խնամիք* մինչ ի կրկին ծնունդն. - 612. Իսկ օրինաց ազգն որ են *խնամիքն*, և բնականն որ են մարմնականքն, ո՛չ լինին *խնամիք* մինչ ի **դ** ծնունդն: - 612. Վասն որոյ յօտար ազգէ լինին *խնամիք*. և յօտարէն հոգևոր որդիք: - 612

ԽՆԱՄՈՒԹԻՒՆ + Եւ այսպէս խառնեցաւ ազգն յուդայ ընդ ազգն ղևեայ *խնամութեամբ*: - 452. Ա՛րդ՝ բնականն է մարմնոյն. և օրինացն *խնամութեամբ*. և հոգևորն որդեգրութեամբ. - 611. Եւ առաջին ծնօղն ուստի յառաջ եկին **դ** ծնունդքն. և **ե** երրորդն որ լինի *խնամութիւն*. լինի այս **զ** ազգ: - 611. Իսկ օրինացն է՛ *խնամութեամբ*: - 611. Եւ որպէս ի մէջ արենազգացն ո՛չ լինի *խնամութիւն* մինչև ի չորրորդ ծնունդն: - 611. Նոյնպէս և ի մէջ խնամոցն ո՛չ լինի այլ *խնամութիւն* մինչ ի **դ** ազգն: - 611. եթէ ի հոգեւոր ազգն ո՛չ լինի *խնամութիւն* մինչ ի **գ** ծնունդն այսպէս: - 611. Եւ աստ վճարեցաւ արիւնն և ազգն. յետ նոցա ի **ե** երրորդ ծնունդն *խնամութիւն* լինի: - 612. Նոյնպէս և օրինաւոր ազգն *խնամութեան*, պահի մինչ ի **դ** ծնունդն: - 612. Իսկ ի նորս յօտար ազգս առնել *խնամութիւն*, - 612. Այլ որպէս ի հինն ո՛չ առնէին ընդ հեթանոսացն *խնամութիւն* որք չէին թլփատեալք: - 612. Նոյնպէս և մեք ո՛չ առնեմք *խնամութիւն* ընդ այլազգիս որք ո՛չ են մկրտեալք: - 612

ԽՆԱՅԵՄ + Զօրօրինակ ո՛չ է անզգուշագոյն յառել ի բոլորակս արեգական՝ զի շտնու և ի սակաւուն զօր ունի. ըստ այսմ *խնայեաց* աստուած ի յազինս մարդկային, զի մի՛ կրիցեմք ըզկիրս զանկելոյ արուսեկին. որ ո՛չ կարացեալ տանիլ մեծութեան փառացն՝ զրկեցաւ և ի չափաւորէն: - 24. Եւ այս՝ ի *խնայելո՛յ* ի նոսա. զի մարդասէ՛ր է և ողսեէր աստուած: - 303. Չորրորդ՝ *խնայեաց* զնոսա իբր ի մարդիկ զի զղջացեն փոքր խրատովն և ի մեծ պատուհասէն զերծանիցին. այլ նոքա խստացան մինչև զամենայնն կրեցին: - 333. Հինգերորդ՝ *խնայեաց* ի նա՛ տէր ո՛չ ցուցանել զերեսս իւր. այն կոչեաց զնա՛ տէր և արար զաչս նորա տէր և պատժօղ: - 352. Նա՛խ՝ զի *խնայեաց* աստուած ի ծերութիւն նորա որպէս ի մովսին: - 416. Երրորդ՝ զխիստ բարկութիւնն նշանակէ որ յիւր սրբութիւնն ո՛չ *խնայէ* վասն մեղաց մարդկան: - 425. Չորրորդ՝ ցուցանէ թէ որ ի սրբութիւնն իւր ո՛չ *խնայէ*, և ո՛չ ի ծեզ յանցաւորդ թէ ոչ դառնայք: - 425. Վասն որոյ ասաց դաւիթ, ամենայն որ մարտնչի սրով ընդ կաղս և ընդ կոյրս որպէս ասացին յեբուսացիքն, նա՛ ատելի՛ է անձին դաւթի. և *խնայեաց* ի նոսա և փրկեաց: - 431. Հինգերորդ՝ զի ցուցանէ թէ՝ որ ի սիրելին իւր դաւիթ ոչ *խնայեաց*, նոյնպէս և զամենայն մեղաւորս յանդիմանէ՛: - 432. Եւ այս է նշանն, եթէ տեսցես զվերանալն իմ, ապա լինի՛ պատիժ նոցա. ապա թէ ոչ տեսցես՝ չեն արժանի պատժոց. այլ շնորհքն *խնայէ*՛ ի նոսա: - 445. Այլ և ցուցանի թէ զայլ ամենայն բարութիւնս ո՛չ *խնայէ* մեզ զօր ինչ և խնդրեմք ի նմանէ: - 468

ԽՆԴԱՄ + Քանզի դևք ո՛չ են ի վերին մասն օդոյն, զի մի *խնդասցեն* լուսովն. և ո՛չ ի ստորին մասն, զի մի՛ առաւել վնասեսցեն զմարդիկ: - 146. Եւ շուրջ զնովաւ հրեշտակք ամենայն ոչ հաւանեցան. զի նոքա զամենայնն ճշմարիտ խօսին. և բարի առնեն մարդկան. և յապաշխարութիւնն *խնդան.* իսկ սուտ խօսիլն և չար առնելն և ի վիշտս ուրախանալ՝ դիւա՛ցն է որ են չար հոգիքն: - 444. Իններորդ՝ *խնդայ* ընդ մերձ գոլն նորա: - 575. Երրորդ՝ ի ստեղծուածոց. զի ամենայն նման սիրէ զնմանն իւր. և *խնդայ* ընդ նմանին: - 577. Նա՛խ՝ տեսանեն զմարդկութիւնն զի երկիցեն. և մի՛ զաստուածութիւնն զի մի՛ *խնդասցեն*. զի սրտմտութեամբ հայի ի մեղաւորս. - 741

ԽՆԴԻՐ + Նախ ի պատճառէ, զի ամենայն պատճառելեաց *խնդրի* պատճառս. և այնպէս պատճառի միւս պատճառ. և այսպէս բացաքայլութեամբ յանհունս ո՛չ է գիտութիւն: - 25. Պատասխանեմք թէ՝ ո՛չ են հեթանոսաց աստուածքն մի, այլ բազումք և միմեանց հակառակք կամօք պաշտմանն և զոհիւք *խնդրոյն*: - 54. Այլ զի զանձնաւոր բնութիւն և զանհատն ասեմք մարմնացեալ. զի սկիզբն միաւորութեանն է ի բնութիւնն, և կատարումն կայացեալ ի յանձն, յիմարա՛ց ուրեմն և ափշելոց է *խնդիր* նոցա: - 76. Զոր զայսպիսի չարութեան *խնդիրս* տարագրէ՛ եկեղեցի ուղղափառաց: - 76. Եւ ուսեալք զայս, ընկա՛լ և այժմ զլուծումն *խնդրոյն*. եթէ լինելութիւն աշխարհի ի նախագաղափար տեսութիւնն աստուծոյ ո՛չ է զօրութեամբ՝ այլ ներգործութեամբ վասն բազում պատճառի: - 168. Ուստի և նեղեալք՝ ի *խնդիրս* առ ի բարձունս զձեռս տարածել ըղձան: - 184. Զի զինչէն ի գոյացութեան *խնդիրն* է. որպէս յասելն՝ զի՞նչ է, ասեմք՝ մարդ է, կամ կենդանի: - 311. Վեցերորդ՝ դիտաւորութիւնն *խնդրի*. յաղագս ո՞յր իցէ զենումն. կենդանեա՞ց թէ մեռելոց. վասն աստուծո՞յ թէ վասն մարդկան: - 365. Վեցերորդ՝ դիտաւորութիւնն *խնդրի* թէ վասն որո՞յ է զենումն. զի թէ վասն աստուծոյ է կամ հոգւոյ, հասարակա՛ց է. իսկ թէ վասն մարդկան և կենդանեաց, կամեցողա՛ց է: - 366. Դարձեալ ցուցանէ՝ ի լրման ժամանակի տասանց միոյ կորուսեալ դրամին ի *խնդիր* ելեալ: - 376. Նա՛խ՝ որպէս սաւուղ ի *խնդիր* իշոյ ել և թագաւորութիւն եգիտ. և տէր մեր մարդկան ազգի որ հաւասարեաց անբանից, և թագաւորեաց մեզ: - 426. Եւ այս ի *խնդրոյ* սրբոյ լուսաւորչին մերոյ ի պատիւ ազգիս հայոց: - 509. Եւ այսպէս բացայայտի, զի երկու իրս *խնդրին* առ ի ճշմարիտ մարգարէ գոլ: - 536. Յոգիք արդարոցն զամենայն գիտեն զոր ինչ վասն նոցա գործեմք. և վասն մեր բարեխօսե՛ն և կատարե՛ն *զխնդիրս*: - 685. Նոյնպէս և յառակս որ զքանքարն ետ և զմնասն. յետոյ եկն և արար *խնդիր*: - 693. Իսկ դատաւորն նստեալ յաթոռ արդարութեան արդարապէս հատուցանէ ըստ գործոց. ըստ որում յիմար կուսիցն փակեցաւ դուռն և ո՛չ առին *զխնդիրն*: - 742. Երրորդ, յատեան դատաստանի **դ** *խնդրին* վկայք. զի մինն կարէ՛ ոք խաբել և սուտ վկայել. այլ զերկու և զերեքն ո՛չ: - 742. Մինչ ի յօրն դատաստանի աղօթեն արդարք վասն մեղաւորաց. այլ յետ այնորիկ վասն դատապարտելոցն ո՛չ խնդրեն ինչ. զի ընդ դէմ աստուծոյ գոլ իմանան վասն նոցա *զխնդիրն*: - 754. Ի *խնդրոյ* ումեմն բանասիրի Ատոմի ուղղափառի: - 772. Եւ վասն իմոյ տկարութեան և ժամանակիս վրդովման *զխնդիրն* յապաղէի: - 772. Այլ զպիտանիս եկեղեցւոյ և վարդապետաց ոգէշահ *խնդիր* հաւատոյ միա՛յն հոգ տարեալ: - 772. Եւ թէ այս և թէ այն, դու ընկա՛լ *զխնդիր* մտաց քոց առանց ամենայն երկբայութեանց. իբր ի միոյ կենեղուտ աղբերէ կենաց ուռճալրացեալ և պտղաւէտեալ: - 772. Որ և առանց յապաղելոյ ապաստանեալ մեր՝ յօժանդակութիւն *խնդրոյդ:* - 773. Յոգաբարձութեամբ նայիլ ի լուծումն *խնդրոյս* աղաչեմ զիարազատդ մեր: - 776. Եւ ապա՛ լուծումն *խնդրոյս*: - 776. Իսկ առ լուծումն *խնդրոյս* թէ վասն է՞ր արդեօք առ նորս շնորհ՝ որպէս աւազանին և կարգին ո՛չ բառնի ընդ բառնիլ շաղկապին. իսկ առ հնովն բարձաւ. որպէս յա՛յտ է ի վերոյ ասիցդ ադամայ և յայլոցն: - 782. Ո՛չ ըստ բաւական բանի առեալ զլուծումն. այլ ըստ կարի տկարութեան արտայայտումն. մանաւանդ հարկեալ ի սիրոյ քումդ եղբայրական *խնդրոյ*: - 788

ԽՆԴՈՒԹԻՒՆ + *խնդութիւնն* և թաղծութիւնն ի յաչքն Աւետիքն ի յականջն: - 250. Երրորդ՝ ըստ կատարման. զի այս յետ փոխման զյոյսն ունի լծակցեալ անմահութեան և *խնդութեան*. իսկ այնոքիկ կորստական և անցաւոր: - 269. Երկրորդ՝ զի իսահակ աւետեաց է որդի և *խնդութեան* զաւակ որպէս անունն յայտնէ իսահակ, որ է՛ ծաղր: - 304. ...և մեք *խնդութեամբ* ծնանիմք յաւազանէն յուրախութիւն երկնաւորացն...: - 307. Վասն որոյ և յաւուրս զաքարիայի հօրն յովհաննու յորժամ յամեաց ի տաճարին և ել, ակնունէր ժողովուրդն տեսանել զա՛կնն և տե՛սին լուսափայլ սպիտակացեալ իբրև զձիւն. և լի՛ եղեն *խնդութեամբ*. զի երկնաւոր արքայութեան նշոյլքն պայծառացուցին զակն: - 349. Զի ունի մայրական *խնդութիւն* հանդերձ կուսութեան պատուով: - 463. Եւ *զխնդութիւնն* «Ուրա՛խ լեր բերկրեալդ»: - 464. Եւ որպէս ասացաւ ունի մայրական *խնդութիւն* հանդերձ կուսական պատուով: -

469. Յինգերորդ՝ ի գլխո՛յն են փառք և *խնդութիւն*. բան և իմաստութիւն: - 532. Քանի՞ է տրտմութիւն և *խնդութիւն*: - 584. Կրկին տրտմութիւն է և կրկին *խնդութիւն*. զի է՛ աստուածային և է դիւական: - 584. Աստուածային տրտմութիւն և *խնդութիւնն* հոգևո՛ր է և բարի: - 584. Իսկ դիւական տրտմութիւն և *խնդութիւնն* մարմնաւո՛ր է և չար: - 584. ...և հետևի նմա կեանք և *խնդութիւն* հոգևոր...: - 584. Իսկ աստուածային *խնդութիւնն* ունի դարձեալ դ յատկութիւնս: - 584. Չորրորդ՝ ի խաղաղութեան բնակի. զի ուր *խնդութիւն* է՝ խաղաղութիւն է. և ուր խաղաղութիւն է՝ *խնդութիւն* է: - 584. Իսկ որ մարմնական *խնդութիւնն* է և դիւական՝ ընդ դէմ այսմ ամենայնի. և ի վախճանի տրտմութիւն հետևի որպէս ասէ սուրբն եւագրիոս: - 584. Ոմն լի՛ է անմահութեամբ և *խնդրութեամբ*. և ոմն լի դառնութեամբ և յուսահատութեամբ. որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 687. Տասներորդ, այլ և ի ժամանակս յայս առցեն սուրբք զերեսնաւորն. այսինքն *զխնդութիւնն* ի միտս: - 758

ԽՆԴՐԵԼԻ - Բովանդակեալ ոչ զամենայն որ ամենեցունց է գիտելի. այլ զբանս բազումս որ բազմա՛ց է պիտանի և *խնդրելի*: - 772. Նախ *խնդրելի* է թէ վասն ի՞նչ պատճառի նախահօրն յանցանաց պատժապարտ եղեն և որդիքն: - 776

ԽՆԴՐԵԼԻՆ + Ա՛րդ՝ եթէ սկիզբն այն անսկիզբն է, գտաք *զխնդրելին*: - 25

ԽՆԴՐԵՄ + Յինգերորդ՝ է՛ ո՛չ *խնդրել* զօգնութիւնն աստուծոյ ի հաւատալն. զի հաւատն ո՛չ է բնական. զի ըստ այսմ միապէս լինէր ամենեցուն. այլ ի բարութէն աստուծոյ ծրի պարգևքէ: - 32. Վասն որոյ պա՛րտ է *խնդրել* ստէպ. ըստ այնմ, «հաւատա՛մ օգնեա՛ անհաւատութեանս իմում»: - 32. Վասն որոյ որ հե՛ռգ է ի *խնդրել* զպարգևս զայս, ո՛չ կարէ հաւատալ: - 32. Այլ ա՛յս է հոգւոյն բարեխօսելն, զի յորժամ կամք յաղօթս՝ ո՛չ գիտեմք զպատշաճն *խնդրել*. ապա հոգին անմռունչ տայ մեզ իմաստ զպատշաճն աղօթել: - 48. Եւ թէ արարած է՝ զիա՞րդ հաւատամք և կատարիմք. այսինքն յորժամ *խնդրեմք* և առնումք. զի ո՛չ տան մեզ զիայցւածքն որք են արարածք. որպէս անւամբ միայն աստուածք հեթանոսացն: - 52. Ապա թէ ո՛չ՝ ընդէ՞ր զանմարմինն ընդ մարմնականացն իմանաս, և ընդ մեռեալս զկենդանին *խնդրես* ըստ եսայեայ: - 53. Այսպէս և հոգւոյն բարեխօսելն է. զի ինքն ծագէ ի սիրտս մեր զբարեխօսն լինիլ յաղօթս. այսինքն զայն *խնդրել* որ ինչ ի փառս աստուծոյ է: - 59. Ո՛չ ինչ ունիմ ասել առ այս. այլ՝ զուղիղ պատասխանին *խնդրեմ*: - 92. Յինգերորդ՝ զի տեսեալ զանարգ կերպարանն՝ *խնդրեմք* զճշմարիտ իմացումն: - 132. Նախ է՛ բարի՝ որ ինքն վասն իւր *խնդրի*. որպէս առողջութիւն: - 160. Եւ այսպէս *խնդրի* արքայութիւնն. զի ըստ ինքեա՛ն բարի է: - 160. Եւ այսպէս *խնդրի* ապաշխարանքն. որ պատճառէ՛ զյաւիտենական կեանքն: - 160. Վասն այսորիկ ո՛չ է պարտ *խնդրել* զփորձութիւնն և ո՛չ զարգելումն. այլ զյաղթութիւնն: - 160. *Խնդրեմ* և զայս որ ասացաւ ի վերոյ թէ պատահումն ո՛չ է յաստուած: - 169. Եւ ապա զվասն էրն *խնդրել*: - 235. Կամ զպարտս յոչ պարտականէն *խնդրէին*. որպէս ա՛յժմ անիրաւք զայլ ոք այլոյ գրաւ առնուն: - 238. Քարշողականն է՝ յորժամ կծկի և քաղցի, ներքուստ և արտաքուստ *խնդրէ* կերակուր: - 242. *Խնդրեմ* ուսանիլ վասն բոլոր էութեան հոգւոյն թէ ո՞րպէս կամ զի՞նչ եղանակաւ գոյանայ: - 252. *Խնդրեմ* և զայս ուսանիլ թէ ընդէ՞ր է՝ զի մարդս կատարեալ կենդանի է քան զանասունս. և յորժամ ծնանին նոքա ահա՛ ի նոյն ժամն կանգնին յոտից վերայ և գնան, և այլն. իսկ մարդն ոչ: - 266. Ի ծնանիլն նախ *խնդրէ* միայն կերակուր և աճէ՛. յետ որոյ տեսանէ՛ կանգնի՛ և գնայ. յետ որոյ խօսի և իմանայ: - 267. *Խնդրեմ* ուսանիլ թէ զի՞նչ է երազն որ տեսանէ մարդ: - 268. Երեսունևը, Վասն է՞ր *խնդրեաց* յանբանից պատարագ: - 284. Դարձեալ սիրեցաւ յաստուծոյ, զի առաջին մարտիրոս սա՛ եղև. թէպէտ թոյլ ետ հջանել ի դժոխս, զի ի պատճառս նորա *խնդրեսցին* այլքն. որպէս ի պատճառս դովտայ զերծան սոդոմայեցիքն աբրահամաւ: - 287. Ըստ կարգիս *խնդրեմ* և զայս: - 291. Չորրորդ՝ ի յարութեանն *խնդրի* ամենայն արիւն մարդոյ և ժողովի. վասն այն այժմ ո՛չ է ուտելի: - 295. Եւ *խնդրեցին* զդրախտն թէ ա՛նդ զերծանիմք և ո՛չ գտին. զի ծովք և շամանդաղ պատեալ էին: - 296. Եւ *խնդրեցին* զտապանն և զնա ոչ գտին. զի ո՛չ է հրաման տայ որ մարդն զարգանդ մօր իւրոյ տեսցէ: - 296. Նոյնպէս և տէրն մեր ետ հաւատացելոցն զկենարար մարմինն և արիւնն իւր. յորոց *խնդրէ* ըզգործս տասնաւոր. այսինքն զկատարեալս. և զկատարումն ծ բանեան օրինացն. ի յորս է՛ մաքրութիւն ծ զգայարանացս որպէս ի վերոյ ասացաւ: - 302. Նոյնպէս և յակոբ, եփրեմ, դաւիթ, կրտսեր ի մէջ եղբարցն և թագաւորացն. *խնդրե՛մ* ուսանիլ: - 309. Երրորդ՝ զի զազգաւն զազգակիցն մխիթարէր և ո՛չ *խնդրէր* բժիշկ. զի մի՛ ի մարդկանէ լիցի օգնութիւն նմա: - 323. Եւ տէր մեր՝ չարչարողացն իւրոց թողութիւն *խնդրէր* ի հօրէ՛: - 329. Իսկ յամենայն օր հալէր հրամանաւն աստուծոյ, զի դադարեսցեն ի հաւաքելոյ. և ապա զի դարձեալ *խնդրեսցեն* առաւօտել առ աստուած:

- 339. Ո՛չ թէ զմեղս հարց յորդւոցն *խնդրէ*. այլ մեղաց հարցն ներէ երկայնամիտ լինելով մինչև յորդոց յորդիս զի դարձցին ի մեղաց: - 351. Վասն է՞ր *խնդրեաց* աստուած յանբանից պատարագ արեամբ: - 355. Որ յետ խոստովանութեան դառնայ ի նոյն մեղս, իբր շուն դառնայ ի փըսխած իւր. և սա՛ ևս այրի հրով. զի զառաջինն ևս *խնդրեսցեն* ասէ առաքեալն: - 367. Որ և այս երևի ի հինն ստուերագրեալ թէ ոք *խնդրեսցէ*: - 373. Նախ է՝ որ ո՛չ գլուխն *խնդրի* և ո՛չ շահ. որպէս ողորմութիւն: - 375. Երկրորդ՝ որ գլուխն *խնդրի* և ո՛չ շահ. որպէս փոխն: - 375. Ա՛րդ՝ վասն այն ո՛չ *խնդրի* շահ արծաթոյ, զի փո՛խ է տուեալ: - 375. Եւ նոյն այս որ շահ և գլուխ *խնդրի*, բաժանի յերեք: - 375. Վասն է՞ր *խնդրեաց* տասանորդս ի պտղոց և յանասնոց: - 376. Եւ **ժ** թիւ կատարեալ նուէր և սուրբ է աստուծոյ. յաղագս որոյ թագաւորք երկրի զընծայս ի մարդկանէ՛ հնազանդելոց **թ թ** *խնդրեն*...: - 376. Եւ զհարիւրորդ մոլորեալ ոչխարն *խնդրեալ* տեառն մերոյ յիսուս քրիստոսի: - 376. Տասն հարւածք էր եգիպտոսի, վասն է՞ր միայն զանդրանկաց փոխարէնն *խնդրէ*: - 380. Դարձեալ, զի ցուցանէ թէ արիւնքն *խնդրին* ի մարդկանէ. որպէս օրէնք եդ...: - 380. Կորխ՝ յազգէ ղեւայ էր զքահանայութիւնն *խնդրէր*: - 381. Եւ դադան և աբիրոն որդիք ռուբենի՝ զիշխանութիւնն *խնդրէին* զի անդրանիկք էին: - 381. Է՛ և ա՛յլ իմն տեսութիւն բանիս. զի կամի՛ զպաշտօնս մեր որոշել ի կռոց զոհիցն. զի սուտանուն դիքն *խնդրէին* ուստերս և դստերս և արջառս և ոչխարս զոհել և սպանումն օտարաց: - 396. Իսկ ճշմարիտն աստուած զայս ո՛չ *խնդրէ*. այլ երկիւղ *խնդրէ* ի տղայոց որով խորշին ի չարէ. և սէր ի սրտէ փոխանակ անասնոց. և խաղաղութիւն առ ընկերս և օտարս...: - 396. Հինգերորդ՝ զի նոքա *խնդրէին* երևիլ մարմնով. զի ո՛չ կարէին տանել աստուածային հրոյն ի լերինն: - 399. Եօթնժ, Սատակումն մահուն. որ յերից զմինն *խնդրեաց* պատուհաս: - 413. Երեսունևմի, ջուրն կակուղ եւ ի կարծր ծնօտէն յորժամ *խնդրեցաւ*: - 424. Եւ ողորմութիւնն ի մէջ արդարութեանն առաւելու ժտիւ *խնդրողաց*: - 424. Եւ թէ նա՛ յարուցանէր, ընդէ՞ր երկու եհան. զի նա՛ միայն զսամուէլ *խնդրէր*: - 428. Վասն է՞ր յերից պատուհասից զմինն *խնդրեաց*: - 434. Քառասուներորդ, սաւուղ բազում անգամ *խնդրէր* զդաւիթ և ո՛չ կարէր ըմբռնել. և որդիքն սաւուղայ զտէրն. զի ո՛չ էր հասեալ ժամ նորա: - 437. Եւ կամ նշան *խնդրել*. և կամ զաստուած հարցանել և ապա՛ գնալ: - 443. Այսինքն թէ՝ ունի զմարգարէութեանն, և զսքանչելեացն *խնդրէ*: - 445. Կամ զգործոց և զարդեանցն *խնդրէ*. որ է՛ սքանչելեաց և պատժոցն. որպէս եղիա: - 445. Նա՛խ՝ զի ո՛չ *խնդրէին*, ըստ որում ո՛չ ցանկանային: - 467. Իսկ նորն ադամ նոյն ի **զ** դարուն յա՛յց եւ և *խնդրեաց* զկորուսեալ պատկերն ի թիւ խորհրդաւոր կատարեալ վեցերորդին: - 467. Այլ և իմաստութեանն հօր պարտ էր նորոգել *զխնդրօղ* իմաստութեանն որ է մարդն: - 468. Այլ և ցուցանի թէ զայլ ամենայն բարութիւնս ո՛չ խնայէ մեզ զոր ինչ և *խնդրեմք* ի նմանէ: - 468. Իւր անոյշ՝ *խնդրողաց* զփրկութիւն: - 474. Վեցերորդ՝ ածաւ վերստին առ պիղատոս. և անդ *խնդրեցին* ի խաչ հանել. և զկնի ծաղեալ. և թուք ընկալեալ. և ի խաչ դատապարտեցաւ: - 492. Երկրորդ՝ ասելն «չև ևս ելեալ եմ առ հայր իմ», ցուցանէ թէ՝ զոր այժմ *խնդրես*, հոգին գայ և զայդ ամենայն ծանուցանէ ծեզ: - 517. Վեցերորդ, ոմանք ասեն թէ պարզևս *խնդրէր* հոգևորական. վասն այն ասէ ելանեմ առ հայր իմ և իջանէ հոգին և լնու զծեզ ծրի պարգևօք. այժմ յաղագս այդորիկ մի՛ մերձենար: - 517. Այլ համբարձումն նշանակէ՛ ի միտս համայն բարձր քան զամենայն դասս իմանալեացն. զի նմա՛ երկրպագեն ամենայն երկնայինքն. և անդր քան զտեղի տիրամօրն. զի ի միածին որդւոյ իւրմէ *խնդրէ* զփրկութիւն մարդկան: - 519. Չորրորդ՝ զի որ քան և ծծեն՝ ևս *խնդրեն* զօղ: - 523. Եւ նա՛ *խնդրեաց* յաստուծոյ զիջումն լուսոյն ի նշան յարութեանն քրիստոսի: - 549. Այլ դու ո՛վ այրդ աստուծոյ մաքրամիտ և ճգնազգեաց միայնաւոր սուրբ հայրդ սահակ, թէ և զիջանես եղբայրական սիրով *խնդրել* բանս ի մէնջ. սակայն կարօղ ես և զբերին լնուլ և զյաւելորդն կշռել. և զմեզ օգտեցուցանել ի ներգոյէ՛ քոյին պայծառամիտ սրբութեան սրտի: - 558. Ութերորդ, ո՛չ ասաց՝ թէ *խնդրեսցէ* ապաշխարութեամբ՝ արգելից զգուշ և զողորմութիւն...: - 566. Ութևժ, *խնդրէ* ի նմանէ համարձակ յուսով: - 576. Չորրորդ՝ յորժամ սիրեմ զիս վասն աստուծոյ. և այս ևս է լաւագոյն. զի ո՛չ *խնդրէ* մարդ զիւրն, այլ զաստուծոյն միայն: - 576. Եւ աղքատք են հոգւով՝ որք ո՛չ *խնդրեն* զհեշտախտութիւնս: - 583. զի պարգևք հոգւոյն ո՛չ արհամարհողաց և չկամողացն լինի տուեալ. այլ հաւատով *խնդրողացն*...: - 588. Դարձեալ *խնդրի* որ մկրտօղն ունիցի դիտաւորութիւն որ այն մտօքն մկրտէ զոր բոլոր եկեղեցին: - 588. Այլ թէ որ հասակաւ մեծ է, *խնդրի* յատուկ հաւատ. իսկ թէ տղայ է՝ բաւական է խորհուրդն եկեղեցւոյ: - 588. այլ առաքեաց առ սուրբն գրիգոր և *խնդրեաց* քահանայս մկրտել զնոսա: - 589. Ո՛չ ումեք մեղք յայլմէ *խնդրի*. այլ ամենայն մարդ վասն իւր մեղացն պատժի: - 591. Աստուած զարդարութիւն յամենայն մարդոյ *խնդրէ* զոր յառաջն ետ. և ադամ եթող զայն:

- 591. Իսկ թէ մարմնական *խնդրես* զխառնումն ջրոյ և պնդիս ի հակառակն, ասեմք քեզ թէ ո՛չ միայն ջրոյ, այլ և կաթին և մեղեր և գինւոյ ասէ խառնումն ի խառնարանն. - 596. և ոմն լեզուն պարզեալ *խնդրէ* ի մօրէն...: - 620. Եւ սուրբքն աղօթիւք *խնդրեն* յաստուծոյ և առնուն: - 620. ...միայն արտասուօք *խնդրեմք* յաստուծոյ զողորմութիւն. ի հարկէ գթայ և տայ: - 620. Զարձակումն *խնդրեմք* բերանոյ հոգւոյ և մարմոյ: - 621. ...յորում բազումս նեղեաց զմեզ թշնամին մեր. գանկատիմք նմա և *խնդրեմք* զփրկութիւն: - 621. ...վասն որոյ **բժ**ան ժամու աղօթիւք զթողութիւն *խնդրեմք* սոցա: - 624. ...այսինքն ի քէն *խնդրեն*. նոյնպէս և մեք *խնդրեմք* աղօթիւք: - 654. Որպէս և մանկունք նախ *խնդրեն* և ապա՛ ծնօղքն կերակրեն: - 654. Երրորդ, զի կրկին օրհնեմք, առաջին օրհնութիւնն *խնդրելն* է, և վերջինն գոհանալն: - 655. Որպէս աղքատք նախ *խնդրեն*. և յորժամ առնուն՝ գոհանան. նոյնպէս և մեք առնեմք: - 655. ...թէ ասեն եպիսկոպոսին թէ ոք եկեալ է կնունք *խնդրել*, - 659. վասն այն հոգւոյ նորա աղօթիւք սրբութիւն և փրկութիւն *խնդրեմք*, - 672. ...վասն սոցա թողութիւն *խնդրեմք*: - 675. ...վասն որոյ երեք անգամ թողութիւն *խնդրեմք*: - 675. ...վասն որոյ երիցս *խնդրեմք* զի այժմ բաժանեալ հոգին խաղաղութեամբ ժամանեսցէ յօթևանս լուսոյ...: - 675. Չորրորդ, արտասուօք թողութիւն *խնդրեմք* զոր մեղաք նմա ի մարմնաւոր կեանս...: - 676. ...վասն որոյ կրկին գամք և թողութիւն *խնդրեմք*: - 680. ...զի մեղքն առնելն է, և պատիժն կրելն. յերեկեան օրն վասն մեղաց *խնդրեցաք*. այսօր վասն պատժոց: - 680. ...վասն որոյ կրկին անգամ ի կրկին մեղաց և ի կրկին կապանաց արձակումն *խնդրեմք*: - 680. ...զայն աղերսեն նմա. սակայն ըստ հաճոյութեան կամացն աստուծոյ *խնդրեն* և ո՛չ զհակառակն: - 685. Ասեմք ըստ սրբոյն անդրէի մեկնչի՝ եթէ սուրբքն զաշխարհի վախճան *խնդրեցին*. որոց ցուցանէ զպատճառս երկայն մտելոյն...: - 696. Ա՛րդ՝ եկեալ հրեշտակն *խնդրէ* ի նմանէ զբարի գործս որով նա կերակրի. - 697. ...իսկ հոգի մարդոյն յանհնարինս մտեալ երթայ առ միտս որ է՛ երրորդ բարեկամ և *խնդրէ* բարիս. - 697. Ութերորդ, ապաշխարութիւնն *խնդրէ* մարմնական տանջանք ի մարմնական գործիս: - 699. Երկրորդ, ասեն *խնդրէ* արդարութիւնն աստուծոյ՝ զի վասն մեղաց պատիժ տացի. որպէս յօրէնս մարդկային պատժին յանցաւորք...: - 701. Եւ որպէս զմարմինս մեր ընդունին յաւանդ, նոյնպէս և զգործս մեր *խնդրէ* ի սոցանէ և յառաջ բերեն: - 714. Այս զյարութիւնն ասէ ի ձեռաց գազանաց *խնդրելն*. զի յառնեն մարմինք որ մեռեալ են ի ձեռն գազանաց: - 715. Երրորդ պակասութիւն տրտմութիւնն է ի հոգին. զի բազում ինչ *խնդրէ* և ո՛չ կարէ առնուլ. և բազում ինչ ոչ *խնդրէ* և լինի նմա. - 722. Զի ուր կամք հոգւոյն *խնդրէ*՝ անդ ընթանայ և մարմինն անարգել ի յական թօթափելն. - 722. Դարձեալ յուշ առնէ մարդոյ զչարչարանքն քրիստոսի. և *խնդրեսցի* ի նոցանէ մահն քրիստոսի իբր զգին որ տըւեալ է նոցա, և նոքա յափշտակեցին զինքեանս ի նմանէ: - 732. Բարձումն յուսոյ և ամենայն փրկութեան Նաև զոլն իսկ որում տենչան ամենայն ստեղծուածք՝ է՛ նոցա պատիժ. վասն զի *խնդրեսցեն* զմահ և ո՛չ գտանիցեն: - 751. Ո՞չ *խնդրեն* յաստուծոյ վասն նոցա: - 754. Մինչ ի յօրն դատաստանի աղօթեն արդարք վասն մեղաւորաց. այլ յետ այնորիկ վասն դատապարտելոցն ո՛չ *խնդրեն* ինչ. զի ընդ դէմ աստուծոյ զոլ իմանան վասն նոցա զխնդիրն: - 754. Տէրն զգանձն մատանեաւ դրոշմեալ տայ ի ծառայս. և մատանին ի ձեռին է. երբ *խնդրէ*՝ թերին յանդիմանի: - 769. Արդ՝ ես վերջին ծնունդս եկեղեցւոյ և տրուպս բանասիրաց, Գրիգոր պիտակ անուն *խնդրող* բանին. բացայայտեցի զբանս Յարցմանց ի լուսաւոր բանից վարդապետաց եկեղեցւոյ: - 772. Որ և ոչ ժամանեաց ի կատար բանիս վերոյ ասացեալ *խնդրողն*: - 772. Որք տեսչութեամբն աստուծոյ՝ ի մեռելոցն զառհաւատաչեայն ընկալան յարութեան, թէ զիա՞րդ ոչ ունէին ի մտի զանտի կենացն ծանօթութիւն. պատմել մեզ *խնդրի*: - 774. Ապա թէ զի՞նչ է իսկապէս իմացումն, լուծանել *խնդրեմ*: - 781. *Խնդրեմք* լուծանել: - 782. *Խնդրել* փափաքիմ: - 784. Եւ կատարեալն տեսութիւն *խնդրեցաւ* ի վերոյ ի **ժզ** գլուխն **իբ** համարն: - 785. Իսկ ամենայն զգայական կենդանւոյ թէպէտ իգին ըստինք գոն վասն զծնունդս կերակրելոյ. սակայն և արուացն գոյ նոյն մասն անդամոց կազմեալ յարարչէն. և այն յի՞նչ պէտս լինի. *խնդրել* արժան է: - 785. Բարւոք ասացաւ յարարչէն. զի թէ և բնութիւն թարց երևակայութեան, և արհեստ հանդերձ երևակայութեամբ, սակայն կամք արարչական ետ նոցա բնական և բանական կարողութիւն. և ոչ ինչ վայրապար կազմեն զտեսակ գոյացական և զտեսակ պատահական. *խնդրելով* ոմն պարզ նիւթ. և ոմն տեսակացեալ: - 786. Առ այսոքիւք, թէ արտասուքն որ յաչացն հեղու, ընդէ՞ր աղի գոլով, Ո՛չ միայն զվասն էրն *խնդրեմ*. այլ և զորպէսն դառնալ նմա աղի ընդ երակս աչաց: - 786. Փոխանակ խրախութեանց ճիչ աղաղակի ընդդէմ հեշտալեաց. անհանգիստ ի խշտի՝ յերեկօրեայ զառաւօտ *խնդրէաք*. և ի նմա զեռանդ երանեալք: - 789

ԽՆԴՐՈՒԱԾ(Ք) + Երրորդ՝ զի յորում ժամու մտանէր մովսէս աղօթս առնել և *խնդրուածս*,

աստուածախօսութիւնք լինէին ի միջոյ քերովբէիցն որ կային անդ: - 379. Իսկ և եօթներորդն խոստովան լինիլ բարութեան և արդարութեան տեառն. և մերձիլ *խնդրուածովք*. և օրհնել զաստուած նոր օրհնութեամբ յետ աստեացս: - 630

ԽՆԴՐՈՒԹԻՒՆ + Եւ ապա զի ցուցցէ թէ՝ չար խորհրդոցն վրէժ *խնդրութիւն* կայ և պատիժ: - 148

ԽՆՁՈՐ կամ ԽՆԾՈՐ + Դարձեալ՝ հոգին սուրբ բղխէ ի հօրէ՛ որպէս հոտ ծաղկի կամ *խնձորի*: - 64. Որպէս մի էութիւն է *խնձորն*. և ունի երեք յատկութիւնս որակաց. զհամն, և զհոտն, և զգոյնն ըստ ծնոյն: - 74. Ոմանց որակ գունոց տայ. որպէս *խնձորոյ*. և զոմանց բառնա՛յ. որպէս զմարդոյ: - 186-187. Եւ առաջի կացցէ *խնձորն* մեզ օրինակ: - 213. Այլք ասեն թէ՝ *խնձո՛ր*. վասն զի բազում անգամ ի յերգսն *խնձոր* յիշի: - 224. Այսորիկ են *խնձորք* նոր և հին. որք հոտով զուարճացուցանեն, և համով զմայլե՛ն: - 756. *Խնձոր* նոր և հին, գիրքն են աստուածայինք. որք հինք են յօրէնս և ի մարգարէս. և նորք յաւետարանն և յառաքելական մատեանս: - 756

ԽՆԿԱՂԱՑ + *Խնկաղացն* բազմազան առաքինութեամբ խնկեալք: - 346. Եւ **ե** երրորդն՝ յորոյ վերայ *խնկաղացն* և նուիրանոցն և ճաշակն: - 364

ԽՆԿԱՐԿԵՄ + Կամ զի անժամ *խնկարկեցին*: - 364. Եւ քահանայքն հպարտացան և օտար հրով *խնկարկեցին* ի ներքս վարագուրին, վասն այն պատժեցան ի խրատ այլոց: - 364. Սա՛ բորոտեցաւ համարձակեալ ի տաճարն *խնկարկել*: - 452. Ի հինքն **բ** անգամ քահանայապետն և քահանայն յառաւօտն և յերեկոյն *խնկարկէին*...: - 618. Զի յառաւօտն մին *խնկարկի* ի տէր եթէ շրթունքն. և այն ևս **գ** անգամ պար առեալ. և մի յօրհնութիւնն ևս **գ** անգամ. և մի ի փառք ի բարձունսն ևս **գ** անգամ: - 618. Եւ նոյնպէս **դ** անգամ յերեկոյն. ի լոյս զուարթն, և յուղղեցին, և յերեքսրբեանն. կամ յարձակմանն *խնկարկեն* ոմանք: - 618. Իսկ ի կիրակէի *խնկարկելն* և **ժ** օրհնութիւնն՝ նշանակէ զտասն քաղաքացն իշխանութիւն ունել. և **ժ** քանքարացն: - 628. Իսկ սարկաւագն՝ յորժամ քարոզէ՛ կամ *խնկարկէ* կամ ընթեռնու: - 635. Իսկ ի սրբութիւն սրբոցն մերկանալ զայն և զգեստ սպասաւորի զգենուլ միայն սպիտակ կտաւի և *խնկարկել* անդ: - 636

ԽՆԿԱՐԿՈՒՄՆ - Կամ թէ յաւուրն կրկին էր *խնկարկումն*. յառաւօտն և յերեկոյն. և յառաւօտն խնկեալ էր ահարօն: - 364

ԽՆԿԵՂԷԳ - Ծաղիկ զըմռնեաց. նմանէ պոյտն ծաղկի. և Կինամոն. արմա՛տ է խոտոյ ի տմորիս հայոց. և *խնկեղէգն*. որ յարմատս ո՛չ ամենայն եղեգան լինի. և Յիրիկ. խէ՛ժ է ծառոց: - 349

ԽՆԿԵՄ + Խնկաղացն՝ բազմազան առաքինութեամբ *խնկեալք*: - 346. Կենդանեաց զենմունքն զի յանունն աստուծոյ էր՝ սրբէր զմարդ. վասն է՞ր ապա ոչ սրբեին կռապաշտքն. զի և նոքա յաստուծոյ անունն զոհէին և *խնկէին*: - 361. Կամ թէ յաւուրն կրկին էր խնկարկումն. յառաւօտն և յերեկոյն. և յառաւօտն *խնկեալ* էր ահարօն: - 364

ԽՆՈՒՄ + Եւ զի զգայութիւնք մարմնոյ զինքեանս *խնում*: - 196. Եւ որպէս ննջեցեալն քնով՝ ո՛չ տեսանէ զինքն. և որպէս յաւելի կերակրոյ *խնու* զգայարանքն. նոյնպէս ագահութիւն և փարթամութիւն և հպարտութիւն մոռանալ տայ զինքն. վասն այն ասեն թէ՝ ինքեանց գիտակքն իմաստունք են: - 397-398. ...իսկ միտքն տայ պատասխանի՝ դրունքս փակեալ են. այսինքն զգայարանքս *խցեալ* են և մեղաց մանկունքս ընդ ինև ո՛չ տան թոյլ...: - 697

ԽՇՏԻ + Փոխանակ խրախութեանց ճիչ աղաղակի ընդդէմ հեշտալեաց. անհանգիստ ի *խշտի*՝ յերեկօրեայ զառաւօտ խնդրէաք. և ի նմա զեռանդ երանեալք: - 789

ԽՈԴԷՍՏՈՒԲԻԱ - Եւ **է** ճրագարան և **է** բերան ճրագացն, **է** արքն մեծապատիւք զօրավիգք թագաւորին. այսինքն յեսու, զաքարիա, *խոդէստուբիա*, յեդոյիա, յեշոյիա, և եզր դպիր: - 346

ԽՈԶ + Եւ կայ ի տուն՝ կատու. և խուզօղն *խոզ*: - 220. Որպէս թէ ցանկութեամբն ասի *խոզ*. և բարկութեամբն շուն. յափշտակութեամբն գայլ. և այլն: - 274. Է՛ և երրորդ պատճառ. *զխոզն* ուտէին յեգիպտոս, և զարջառ և զոչխար պաշտէին. վասն որոյ հրամայեաց զաստուածս նոցա զենուլ զի չեն աստուածք. և ի խոզենւոյն հրաժարիլ ամենևին: - 355. Եւ զոր ուտէին և դիւաց զոհէին՝ պիղծ ասաց. որպէս *զխո՛զ*, զճագա՛ր, և զնապաստակ: - 364. Այս ազգ գործ՝ *խոզնիցն* է յատուկ և ո՛չ մարդկան: - 570

ԽՈԶԵՆԻ + Է՛ և երրորդ պատճառ. զխոզն ուտէին յեգիպտոս, և զարջառ և զոչխար պաշտէին. վասն որոյ հրամայեաց զաստուածս նոցա զենուլ զի չեն աստուածք. և ի *խոզենւոյն* հրաժարիլ ամենևին: - 355

ԽՈԿԱՄ + Նախ՝ զի սեռօրէն *խոկայ* զբարութիւնն աստուծոյ. և քերօրէն զճշմարտութիւնն. և աքոռք զուղղութիւնն: - 135. Ի նոյն *խոկալով* սիրել զնա՛ և ատել զհեշտութիւն զգայութեանցս: - 269. Եւ

երկրորդ յանցումնէ՝ որք մտօքն հեշտացեալ մեղկանան ընդ տեսութեանն. և հաւանին *խոկացեալք* ի նոյն: - 558. Զի որ *խոկայ* առանց հաւատոյ՝ այնպէս է իբր թէ ջանայ ոք տեսանել զարեգակն առանց աչաց: - 702

ԽՈԿՈՒՄՆ + Պատասխանեմք թէ՝ ամենայն հաւանութիւն որ է կամք յետ *խոկմանցէ* և իմաստութեանց. և քրիստոս է աստուծոյ իմաստութիւն ըստ առաքելոյ: - 36. Եւ վերին *խոկմամբ*՝ որ ի վե՛ր է քան զմեզ՝ ըստ կարողութեան լուսաւորիմք ճառել զանճառէն: - 103. Զի յետ անկմանն եղև խստացեալ և անզեղջ ի չարն. կորացեալ ի ճշմարտութենէն. անկեալ ի բարւոյն. տկարացեալ ի զօրութենէն. արտաքսեալ յաստուածային *խոկմանէն*: - 146. Իսկ Բանին, *խոկումն*. Գործ. Առաքինութիւն. Հաւատ: - 248. Իմաստութիւն ընդ *խոկումն*: - 248. Իսկ բանն սկիզբն առեալ ի *խոկմանէն*, զտեղի առնու ի բարին: - 248. Հաւատոյ և *խոկման* որով տեսանէ զաստուած: - 275. Հինգերորդ՝ զի մտօք յաստուածային *խոկումն* էին վերացեալ, և զգայարանօք ընդ գործս հրաշիցն. և ոչ էին պարապեալ քննութեան անձին...: - 278. Տասներորդ՝ իմացական *խոկումն*: - 444. Նոճն զբարձրութիւն *խոկմանն*. և Զիթենին զկակղութիւն ողորմութեանն: - 495. Եւ եհան ի լեառն ձիթենեաց. զի լերամբն ցուցանի համբարձումն մտաց ի *խոկումն* աստուածային: - 519. Ոսկի է *խոկումն* հաւատոյն: - 702. Չորրորդ, հաւատն է՛ աստուածային առաքինութիւն. իսկ դևք զի են խստացեալ ի չար՝ ո՛չ ունին զղջումն որ է բարոյական. ապա և ոչ հաւատ որ է վերնագոյն և բարի կամաց *խոկումն* առ աստուած: - 784

ԽՈՀԱԳՈՐԾ + Մատռուակն ուրա՛խ էր. և *խոհագործն* տրտում վասն ցուցման երազոյն: - 689

ԽՈՀԱԿԱՆ + Փորոտին զծածուկ խորհուրդն. զոր լուանալ հրամայէ՛ ջրով. այսինքն *խոհականաւն* զգարշելի մտածմունս սրբել: - 360. Եւ լուծ՝ *խոհական* իմացումն: - 744

ԽՈՀԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ + Որպէս յարարածս աստուած ճանաչի, այսպէս և ի մարմնոյս զհոգին օրինակաւ իմանալ մարթի... *խոհականութիւնն* խորհուրդ: - 250

ԽՈՀԵՄ + Մետասաներորդ՝ ասեն թէ որպէս ի կենդանիս ուղտն *խոհեմ* և տատրակն ողջախոհ է, և ա՛յլ կենդանիք են ապուշք և բղջախոհք: - 19. Այսպէս ի բնական ստեղծումն հոգւոյն՝ ոմն *խոհեմ* և ոմն անզգամ. ցանկասէր՝ և ողջախոհ. բարեբարոյ՝ և չարաբարոյ լինին: - 19. Դարձեալ, ասեմք եթէ՝ առնէ՛ աստուած զոմն *խոհեմ* և զոմն տգէտ, զի նա՛ ի նմանէ՛ ուսցի: - 19. Լանջքն որ երկայն է քան զփորն՝ *խոհեմ* է: - 247. Նոյնպէս և ի բանական որակութիւնս հոգւոյն՝ նման և աննման, հաւասար և անհաւասար բացատրեաց. այսինքն *խոհեմ* և տգէտ. հեզ և բարկացօղ. ողջախոհ և ցանկասէր. և այլ զանազան բարս բնական՝ մարդոյն: - 252. Նմանապէս *խոհեմին* և անզգամին. տրասիրին, և անյագ անիրաւին: - 268. Առաջինն *խոհեմք* և իմաստունք բնականապէս. որպէս նահապետքն առաջինք. աբրահամ. իսահակ. յակոբ. յոբ. կուռնէլիոս. և այլքն: - 269. Վերին մասն *զխոհեմ* և զհամեստ բանս իբրև աղիւ համեմեալ: - 493. Դարձեալ՝ կատարեալ սէր է, յորժամ է ունակութեամբ մեծ. ներքին շարժմամբն ուղիղ. արտաքին գործքն ժիր. արմատովն հաստատեալ. ջերմ եռանդութեամբն *խոհեմ*. և քաղցրութեամբն մխիթարական: - 576. *Խոհեմ* մարդն ո՛չ պարտի վաղվաղել ի գործ զինչ և է՛. այլ պա՛րտ է նա՛խ խորհիլ որ ո՛չ խաբի: - 579-580. Դարձեալ կոչին ծառայականք, զի և ի խառնուածոյ մարմնոյն գոյանան. որք ո՛չ հետևին միմեանց. զի որ ի խառնուածոյն ողջախո՛հ է, նա ո՛չ *խոհեմ* կամ արդար կամ արի կարէ գոլ: - 581. Այլ և ի յանբան կենդանիս բնաւորեցաւ գոլ. որպէս ուղտ *խոհեմ*. և առիւծ արի. տատրակ ողջախոհ. և արագիլ արդար: - 581. Եւ գիտեն զպատճառն թէ վասն է՞ր է ողջախոհ. այսինքն զի յանառակ կենաց ժլատութիւնք լինին. և նա ի հարկէ արի գոյ զախտն ստորադասելով. այնպիսին և *խոհեմ* գոյ գիտելով թէ վասն մարմնական հեշտախտութեանց լինի անիրաւութիւն: - 582

ԽՈՀԵՄՈՒԹԻՒՆ + Դարձեալ՝ թէ ի հարկէ է՝ ապա բարձեա՛լ են ամենայն սկզբունք բարոյական առաքինութեանց. այսինքն *խոհեմութեան*. արիութեան. ողջախոհութեան. և արդարութեան. զի սոքա ըստացեալ լինին առ ոմանս՝ և ո՛չ ի հարկէ: - 11. Իններորդ՝ զի նոցա բանականն է մոլորեալ. և ո՛չ ցասումն և ցանկութիւնն. յորոց վերայ բանն բռնադատ խղճիւն, և ստիպէ զնոսա յուղղութիւն. այլ ինքն կառավարն *խոհեմութիւնն* մոլորեալ ո՛չ ուղղի: - 32. Ա՛րդ՝ ընդդէմ քումդ *խոհեմութեան* ո՛րպէս իմանաս ի միում հասարակ բնութեան զբանն ծնեալ և զհոգին բղխեալ. իսկ հայր ոչ ծնեալ կամ բղխեալ. և անդրադարձեալ ևս: - 74. Եւ *խոհեմութեամբ*՝ որ ի ներքս ի մեզ: - 103. Ութերորդ՝ *զխոհեմութեան* և խօսից և ձայնից և տէրութեան շնորհին այժմ երևեցո՛յց ի յադամ: - 219. Իսկ որ հաւասար ի ճակատէն իջանէ ոչ բարձր և ո՛չ ցած, արիութեան և *խոհեմութեան* է նշան: - 247. Հինգերորդ՝ ըստ բանի՝ յդացեալք

խոհեմութեամբ և ծնանիմք զիմաստութիւն: - 308. Նախ ցուցանէ *զխոհեմութիւն* բարուց որ ընդունելի է աստուծոյ և մարդոյ. այլ պարզութիւնն է՛ պատարագ: - 356. Առաջինն նշանակէ զմեծ *խոհեմութիւնն*: - 465. Եւ կարգաւ վասն Արդարութեան. և *Խոհեմութեան*. Արիութեան. և Ողջախոհութեան: - 526. Այսպէս և *զխոհեմութիւնն* ի չար խորհուրդս և ի խորամանկութիւնս փոխեմք: - 564. Խորագիտութիւն. որ է՛ *խոհեմութիւն*: - 571. Այլ գիտելի է, զի առաքինութեամբքն ուղղի հոգին ի զօրութիւնս իւր. քանզի *խոհեմութիւնն* ուղղէ զբանականն. արիութիւնն զցասմնականն. ողջախոհութիւնն զցանկականն. իսկ արդարութիւնն ուղղէ՛ զամենայն զօրութիւնս: - 578. Զի *խոհեմութիւնն* ո՛չ զգուշանայ ի դարանակալութեանց: - 579. Զի՞նչ է *խոհեմութիւնն* և զի՞նչ գործ նորա և մասունք: - 579. *Խոհեմութիւնն* է զօրութիւն հոգւոյ, որով ընտրութիւն առնէ ի մէջ չարին և բարւոյն: - 579. Եւ մասունք են *խոհեմութեան* **գ**. այսինքն հանճարեղութիւն, նախատեսութիւն, և յիշողութիւն: - 580. Դարձեալ՝ *խոհեմութիւն* է ուղղել զառաքինութիւնս ըստ բարոյական իմաստասիրութեանն: - 580. Դարձեալ՝ եռակի՛ է *խոհեմութիւնն*: - 580. Նախ *խոհեմութիւն* սրտին. և այս ի կարգաւորել զներկայն, ի միտ ածել զանցեալն, և նախատես լինիլ ապագային...: - 580. Երկրորդ *խոհեմութիւն*. և այս է չափաւորութեամբ բանից. ...: - 580. Երրորդ *խոհեմութիւն* է գործոյն. որ կայանայ ի փախուստ չարին և յընտրութիւն բարւոյն...: - 580. Եւ ծանիր, զի ա՛յլ է *խոհեմութիւն* աշխարհային. ա՛յլ մարդկային. և ա՛յլ աստուածային: - 580. Այս քան վասն *Խոհեմութեան*: - 580. Դարձեալ կոչին և բարոյական և տնտեսական և քաղաքական առաքինութիւնք. որպէս ասացաւ ի վերոյ ի ճառս *խոհեմութեան*: - 582. Որ է հաւատն՝ յոյս՝ սէր. *խոհեմութիւն* և այլն: - 587. Կարգն է՛ ի խորհուրդ *խոհեմութեան* և գիտութեան. զի իմաստութեամբ և գիտութեամբ սպասաւորեսցէ խորհրդոցն և խրատեալ ուսուսցէ զժողովուրդն: - 587. Գիր քոյոյ վսեմամիտ *խոհեմութեանդ* ո՛վ արփիածին հարազատ, և վերնոյն սիօնի նազելի զաւակ Գէորգէոս Րաբունեայ պետ: - 773

ԽՈՂՈՎԱԿ + Դարձեալ՝ մի բնութիւն ասաց միւս եւտիքէս. ոչինչ առեալ մարմին ի կուսէն. այլ իբր ընդ *խողովակ* անցեալ իբր ի դարիճակի. միայն զձևն ի նմանէ ձևագրեալ: - 81-82

ԽՈՅ + Իսկ որպէս հոմանուն ծայն, զի հաւասարապէս հաղորդի որոց կոչինն. որպէս *խոյ* երկնային և երկրային և ջրային. զի ո՛չ առաւել և ո՛չ նըւազ կոչին. այլ հաւասարապէս: - 89. Զի *Խոյն* և Առիւծն և Աղեղնաւորն, ունին զբնութիւն հրոյ ջերմ և չոր: - 189. Ի *խոյն* և ի ցուլն և յեկաւորն առնէ զգարուն. որ է հասարակ տիւն և գիշերն **ժբ** ժամ: - 190. Նա՛խ՝ զի սկիզբն է տարւոյ. յորժամ արեգակն ի *խոյն* մտանէ: - 197. Քաղոց. զի արծակի *խոյն* ի հօտն ըստ հանճարեղ արանցն: - 200. Որպէս ասեն տօմարագէտք, *Խոյն* գլուխն որ է՛ պարսիկք. և այլն: - 241. Զգողացեալն խոստովանիլ. և *խոյ* մի նուիրել: - 285. Որպէս *զխոյն* ի ծառոյն սաբեկայ. և զլորամարգն ի ծովէն. և զաստերն ի բերանոյ ծկանն հրաշագործեաց: - 326. Տասներորդ, *խոյն* կատարման քահանայից և պանն: - 359. *Խոյ* կոչեցաւ. զի ծնաւ և զգեցոյց զմեզ. և փեսա՛յ է եկեղեցոյ: - 361. Զի՞նչ նշանակէ կրկին ողջակէզն ի նորս. որպէս զուարակն և երկու *խոյն* կատարման: - 362. Իսկ միւս *խոյն* կատարմանն, քահանայիցն կերակուր և նուէրքն մովսէսի: - 362. Իսկ *խոյն* քրիստոսէ: - 373. Նա՛խ՝ զի ը էին նւէրք պատարագացն. է գառն. և մի *խոյ*: - 373. Զուարակն, և *Խոյն*, և Գառն, և Նոխազն, և այլ Նուէրն: - 374. Զուարակն է պատարագեալ. և *խոյ* մեզ ծնեալ. և գառն կերակրելի. և նոխազ զմեղս մեր առեալ: - 374. ...և Ամոլք հաւատոյ առաքեալքն սուրբք. և *խոյք* հայրապետացն դասք: - 374. Վասն է՞ր յորժամ զգողացեալն խոստովանի ասէ՝ և *խոյ* մի աստուծոյ նուիրէ՛: - 384. Եւ *զխոյն* աստուծոյ, զի զօրէնս նորա յանցեաւ: - 384. Եւ հինգ մասն տուգանքն՝ և *խոյն* ա՛յն է, որ ե զգայարանօքս ապաշխարեմք: - 384. Զի պահքն և աղօթքն *խո՛յ* է աստուծոյ. և ողորմութիւնն տուգանք. և ամենայն ապաշխարութիւն սոքօք կատարի: - 384. Նա՛խ՝ զի է էր պատարագն. վասն զի մատոյց է զուարակ. և է *խոյ*. վասն որոյ ընկալաւ պարգևս է բանից մարգարէութեան: - 387. Եւ զի կրկին ետես, Նա՛խ՝ զի կրկին էր պատարագն. *խոյ* և զուարակ: - 387. Եւ այլք այսպէս մեկնեն թէ՝ ամենայն անիծեալ կախեալ կայցէ զփայտէ. այլ ո՛չ ամենայն կախեալ զփայտէ՝ անիծեալ է. որպէս *խոյն* ի սաբեկայ կախեալ ո՛չ է անիծեալ: - 400. Երկրորդ՝ զվեց կենդանակերպսն կոխեաց, որ էր **եժ**ան աւուր ճանապարհի ի կուսէն ի *խոյն* ընթացեալ: - 490. Այլ և ծառն սաբեկայ ուր *խոյն* կախեցաւ: - 494. և Երկրորդ, մի անուն՝ և նշանակեալքն բազումք. որպէս *խոյ* է յերկինս և յերկրի և ի ծովս. նոյնպէս մի կոչի եկեղեցի կենդանի մարդն և շինեալն ի քարանց և եկեղեցին անդրանկացն յերկինս. սակայն զանազա՛ն են որպիսութեամբ: - 533. Եւ որպէս ի կենդանակերպս *խոյն* գլուխ է և առաջին: - 546. Եւ զերծեալ իսահակ և *խոյն* զենեալ. զի հոգին զերծանի ի տանջանացն և մարմինն մեռանի: - 682

ԽՈՅԱԿ + Եւ յարտաքին սրահն **հ** սիւնք արծաթապատք. և յամէն սիւն **բ** խարիսխք և *խոյակք* յերկոքին ծայրքն: - 343. Սիւնք՝ իշխանքն. և *խոյակք*՝ քահանայքն: - 343

ԽՈՅՍ ՏԱԼ + Վեցերորդ՝ զի թէ հաւատացեալ էր սաւուղ ո՛չ երթայր ի պատերազմ. այլ *խոյս տայր* և փախչէր: - 429. Քանանք, որք հայհոյեն զսիրելին՝ *խոյս տայ* ի նոցանէ: - 576. Վասն ութերորդին, որք աստ ի տեսանելոյ զբարիս և ի լսելոյ *խոյս տային*. արդարապէս ահագին տեսլեամբ և լսելեօք թշւառապէս զարհուրին ընդ իւրաքանչիւրոցն: - 753

ԽՈՅՐ + Զի՞նչ է է *խոյրն* ի գլուխ վիշապին: - 152. Եօթն *խոյրն* զդիւական ներգործութիւնսն նշանակէ. որովք յաղթէ՛ զմարդ և պսակի: - 152. *Խոյրն*, վարշամակն. և Միթրն և թիթեղն ոսկի, պատկերք սրբոցն նկարեալ. և երկոքին Բազպանն, փոխանակ անդրավարտեաց: - 348. այն է, որ հրամայեաց աստուած ահարոնի զգենուլ զպճղնաւորն և զվակասն և *զխոյրն* և զայլն, և ելանել առ ժողովուրդն: - 636

ԽՈՆԱՐՀ + Արդ ստեղծուած ասի իմաստութիւնն ըստ *խոնարհ* ծննդեանն. և ծնունդ ըստ առաջնումն անհասանելոյն: - 41. Վասն այն հեզն յամէնի արհամարհեաց զփառամոլ միտս նորա *խոնարհ* պատասխանեօք: - 47. Եւ գերամբարձ, զի ի բա՛րձր կոյս տեսանեն և ամբառնան և ոչ ի *խոնարհ*: - 119. Ի խոնա՛րհ է: - 186. Երկրորդ՝ զի ամենայն ուրեք հողն ընդ ջրոյն խա՛ռն է. և յա՛յտ է ի ջրհոս. և ջուրն այն որ բարձրացեալ է ընդ հողոյն՝ իջանէ ի *խոնարհ* և բղխէ աղբիւր: - 209. Դարձեալ՝ մարդո՛յն է ընդունակ լինիլ ուսմանց և լինիլ հեզ և *խոնարհ* սրտիւ: - 275. Երկրորդ՝ զի *խոնարհ* և հնազանդ էր յամենայնի...: - 286. Եւ դարձեալ՝ նաշիհն է՛ նշանակ *խոնարհ* մարմնոյ մաքրութեան. և խունկն առաքինութեան հոգւոյ. և իւղն զուարթութեան մտաց: - 357. Եւ միւսն, որ զմարմին մեր պատարագեմք միշտ. սիրտ սուրբ և հոգի *խոնարհ* ունելով. զոր աստուած ո՛չ արհամարհէ: - 363. Այսպէս և մեք *խոնարհ* մտօք և ուրախ սրտիւք տօնեմք զտօն պահոցն: - 373. Երկրորդ՝ զի միայն մովսէս կոչեցաւ աստուած. և ո՛չ անուամբ միայն, այլ և գործով իշխէր ի վերայ տարերաց ի վեր և ի *խոնարհ*. վասն այն աւագ օրհնութիւն կոչի: - 407. Երկրորդ «ի յորդանան». որ ստեղծօղն է տարերաց՝ եդ զինքն ի ներքոյ *խոնարհ* տարեր ջրոյն: - 487. Խորութիւն հաւատոյ. որ յոյժ իմաստուն և *խոնարհ* է: - 493. Երկիւղիւն *խոնարհք*: - 583. Եւ աղքատք հոգւով են *խոնարհքն* որք երկնչին: - 583. Զի՞նչ է հեզն և զի՞նչ *խոնարհն*: - 584. Եւ վերջինս այս վասն այն ասի գործ ողորմութեան, զի կակուղ և *խոնարհ* պատասխանին խորտակէ՛ զբարկութիւն ընկերին և շահի՛ զնա: - 585. Իսկ ի վայր ի *խոնարհ*...: - 611. Այլ և դարձեալ նշանակէ՛ զաստիճանաւորս ի *խոնարհ* քան զքահանայս. - 646. ...զի պատարագ աստուծոյ սիրտ սուրբ և հոգի *խոնարհ* զոր աստուած ո՛չ արհամարհէ: - 658. Նա՛խ՝ զի *խոնարհ* և ցա՛ծ է կողմն հարաւոյ. և լուսաւորքն ա՛նդ շրջին. և աջ կողմ է աշխարհի. վասն այն ջերմ է: - 731. Զի որպէս ի կշիռն արդար՝ մէտ մի յաւելուածն հարստահարէ՛ զդիմակն և ի *խոնարհ* ձգէ, այսպէս և դատաստանն աստուծոյ. - 745. Որով զամենայն ի *խոնարհ* թողեալ ի վերոյ անցանեմք անցաւորացս: - 769

ԽՈՆԱՐՀԱԳՈՅՆ + Այսպէս և *խոնարհագոյնքն* են աստուծոյ բանին վասն միաւորութեանն...: - 74

ԽՈՆԱՐՀԱԿԱՆ + Եւ ընդ անօրէնս համարեցաւ. որ առաւել նախատանաց էր... Այսոքիկ *խոնարհականք*: - 94

ԽՈՆԱՐՀԵՑՈՒՑԱՆԵՄ + Այլ և նոյն կերպարանն հօր՝ *խոնարհեցոյց* զինքն ի մահ. որ կարի վերջինն էր: - 93. Որպէս նորա ի սկիզբն քաւութեան պահօք *խոնարհեցուցանէին* զանձինս: - 373. Եօթներորդ ժամն է *խոնարհեցո՛* և ապրեցոն ի խորհուրդ թաղմանն քրիստոսի: - 622. Նոյնպէս յորժամ ի գերեզման դնեն զմարմինն, իբր յաշխարհի ծովէ ելեալ զվառն *խոնարհեցուցանեն*: - 676

ԽՈՆԱՐՀԻՄ + Այլ զի *խոնարհեցաւ* ի բարձրութենէ փառացն և ընդ նուաստ բնութեան մերում միաւորեցաւ. ա՛յս է որ առաքեալ ասի: - 40. Զի որ *խոնարհեցաւ* բանն ի մարմին՝ նո՛յն բարձրացաւ մարմնով. և որ էջն ի ստորինս երկիր, նո՛յն է որ ելն ի վերոյ քան զամենայն երկինս. և որ ունայնացաւ՝ նո՛յն ելից զամենայն: - 94. Նախ՝ զի իմացումն *խոնարհի* ի յիմացածն որ առաջի իւր: - 120. Երկրորդ՝ հրեշտակք բարձրանան ի տեսութիւնն աստուծոյ. և մարդիկ *խոնարհին* և շեղին ի յիմացածն: - 120. Հինգերորդ՝ զի յարևելից ընդ հարաւ *խոնարհի* յարևմուտս՝ և պատէ՛ հիւսիս, և դարձեալ ելանէ յարևելս: - 126. Նոյնպէս իմանալի արեգակն քրիստոս ի հայրական ծոցոյ անհա՛ս է բնութեամբ՝ և ի սրբոյ կուսէն իբր ի յարևելից ծագեալ. և ջերմ սիրով ի մարդկային ազգս որպէս յարևմուտս *խոնարհեալ*...: - 126. Եօթներորդ՝ թոյլ տուեալ լինի և ոմանց անկանիլ ի մեղս ինչ. զի ի հպարտութենէն զոր ունէր վասն առաքինութեան՝ *խոնարհեսցի* և անկցի առաջի տեառն խոստովանութեամբ. և

ընկալցի զթողութիւն. որ նախ համասե՛ռ էր սատանայի: - 159. Երեքտասաներորդ՝ *խոնարհի* և բարձրանայ: - 186. Եւ է մոլորականքն ընդ սոսա գնալով *խոնարհին* և բարձրանան: - 189. Իսկ մոլորակքն ի գօտիս իւրեանց շարժականք են. զի բարձրանան և *խոնարհին*: - 189. Զի թէ զպատկերն աստուծոյ տեսեալ ի մեզ հպարտասցուք, զհողն տեսեալ *խոնարհեսցուք*...: - 229. Հինգերորդ՝ ի յուսումն խոնարհութեան մերոյ. զի տեսանելով զմեզ տկար քան զանասունս, մերկ և աղքատ ի մօրէ ծնեալ, *խոնարհեալ* զիջանիմք ի հնազանդութիւն արարչին. և զի մի՛ եկամուտ հպարտութեամբ կրեսցուք զանկումն արուսեկին: - 267. Ապա՛ ի թաբօր լերինն ամպ *խոնարհեալ* և ձեռն կարկառեալ ձեռնադրեաց զնա ասելով, այս մելքիսեդեկ անհայր անմայր չհամարեալ յազգս՝ նմանեալ որդւոյն աստուծոյ: - 300. Այլ նոյն ինքն *խոնարհեալ* ի մերս՝ ինքեամբ արար զփրկութիւնս մեր: - 302. Նոյնպէս ի մահ *խոնարհեալ* դաւանիմք զհաւատն, և հաղորդիմք: - 314. Երկրորդ՝ զի այնչափ *խոնարհեցաւ*, որ աթոռոյն իւրմէ անկաւ ի հեզութիւն և ի յաղբիւսն: - 323. Հինգերորդ՝ ընդ դէմ հպարտացելոյն որ խորհէր զաթոռ իւր դնել յամպս և անկաւ յերկիր. նա՛ *խոնարհեցաւ* յերկիր և ել յերկինս: - 323. Երրորդ՝ զի մի հպարտասցի յետ յաղթութեանն սատանայի, խօսեցաւ աստուած և յաղթեաց բանիւ. զի տեսցէ զտկարութիւն իւր և *խոնարհեսցի*: - 325. Երրորդ՝ *խոնարհեցաւ* յոր ի պատւոյն. և տէր մեր էջ ի յերկիր և վասն մեր աղքատացաւ: - 327. Զի սամփսոն ի ժամ գերծելոյ գլխոյն թմրեալ ի ծունկս թալիլայ *խոնարհէր*. նոյնպէս և ամենայն մեղք զոր գործէ մարդ, և առաւել գէճ ցանկութիւն, անարգէ զմարդ: - 424. Երկրորդ՝ զի ժողովուրդն ոտիւք գայր, և զձեռս տարածէր, և զգլուխսն *խոնարհեալ* երկիր պագանէին. վասն որոյ հատան այնպիսի մասունքն: - 426. Եւ ինքն առ ինքն կրկին *խոնարհելով* և բարձրանալով: - 426. Եօթներորդ՝ զի որ հպարտքն են ոչ ունին հանգիստ մտաց և մարմնոյ. քանզի որ քան մարդ *խոնարհէ*՝ այն քան հանգիստ է: - 562. Նա՛խ՝ զի արք վասն նորա ի զազիր տեղիսն *խոնարհեսցին*...: - 613. Եւ որ նա՛խ է վերջին տունն ի մեսեդի կամ կցորդ. այն է զի քրիստոսիւ դարձաք յառաջինն և ի բարձրագոյնսն. ուստի ադամաւ *խոնարհեցաք*...: - 629. ...և *խոնարհեսցուք* ընդ ձեռամբ նորա. զի դարձուսցէ ի մահու ի կեանս: - 629. ...և գլուխն *խոնարհեցաւ*...: - 670. Երկրորդ՝ երկինք զհրեշտակս ասէ որ ի վայր գլորեալ *խոնարհին* ամենայն դասք. աթոռք կազմեալ, և սպասաւորք շրջապատեալ: - 729. Հինգերորդ՝ հոգիք մարդկան ի յերկնից *խոնարհին* և միաւորին ի մարմինս իւրեանց: - 729. Նա՛խ՝ զի մագաղաթն ի հուր մերձեալ գալարի. նոյնպէս և երկնայինքն յայնժամ *խոնարհին* յորժամ երկին և երկիր վառեսցին հրով: - 729. Առասանքն երեքկղի՝ յերրորդութեանն դիմաց արդարութեան և ողորմութեան զօրութիւնք առ մեզ *խոնարհեալ*. ունելով զյիշատակ բարեացն և չարեացն մերոց: - 745

ԽՈՆԱՐՀՈՒԹԻՒՆ + Վասն որոյ ասէ՝ ընդ դէմ ասացելոցս *խոնարհութեանց*՝ Աստուած զնա առաւել բարձրացոյց: - 94. Իսկ առաւել բարձրութիւնն. զի որպէս անհամեմա՛տ է *խոնարհութիւն*՝ աստուծոյ մարդանալ և չարչարիլ. և անզուգական բարձրութիւն է մարդոյս բնութեան ընդ աջմէ աստուծոյ նստիլ և հաւասարիլ: - 94. Եւ ասես՝ վասն չարչարանացն *խոնարհութեան*՝ առաւել զնա բարձրացոյց աստուած: - 94. Իսկ բացբարձականքն՝ ո՛չ զէութիւն կամ զփառս աստուծոյ բառնայ, այլ զոր յետ էութեանն աստուծոյ է և ի նմանէ ստեղծեալ՝ և *զխոնարհութիւնսն* բառնայ: - 124. Չորրորդ՝ հողն *զխոնարհութիւն* նշանակէ ...: - 229. **Հինգերորդ՝ ի յուսումն *խոնարհութեան* մերոյ. զի տեսանելով զմեզ տկար քան զանասունս, մերկ և աղքատ ի մօրէ ծնեալ, խոնարհեալ զիջանիմք ի հնազանդութիւն արարչին. և զի մի՛ եկամուտ հպարտութեամբ կրեսցուք զանկումն արուսեկին:** - 267. Իսկ ի հոգւոյ մարդոյն **բ** իր հեռացուցանեն զդևսն. այսինքն *խոնարհութեամբ* և ճշմարտութեամբ. վասն զի զերկուքս զայս ո՛չ ունի սատանայ. և ամենևին փախչի և ատէ՛ *զխոնարհութիւն* և զճշմարտութիւն: - 324. Նախ՝ ուղղութիւն ընկերաց. **բ** գոհութիւն և համբերութիւն. **գ**՝ իմանալ զչար խորհուրդն սատանայի. **դ**՝ աղօթք և պահք. **ե**՝ *խոնարհութիւն* և ճշմարտութիւն. որ գերագոյն է ամենայն զինուց և իսպառ կորուսանէ զչար որ մայրն է ստութեան և հպարտութեան: - 324. Երրորդ՝ զի ուսցի *զխոնարհութիւն*: - 325. Դարձեալ՝ մորենին անարգ թուփ՝ նշանակէր *զխոնարհութիւնն* մովսէսի յոր հանգեաւ աստուած...: - 331. Երրորդ, զի կործնչելոց էին անդրանիկ ծնունդքն սատանայի. որ էր հպարտութիւնն և կռապաշտութիւն. զի *խոնարհութեամբ* էր գալուստն քրիստոսի և ի մի աստուածպաշտութիւն հրաւիրեաց և կորոյս զպաշտօնն դիւական: - 334. Դարձեալ՝ մոխիր և ջուրն՝ նշանակէր զարտասուս և *զխոնարհութիւն* ապաշխարութեան որով սրբիմք: - 383. Նոյնպէս և տկարութեամբ նորին՝ կորստական *խոնարհութիւն* ցուցանի մարմնոյ իւրոյ աշխարհի: - 424. «Աղախին

տեառն» բացատրէ՛ զկատարեալ *խոնարհութիւնն*: - 465. Երկրորդն զխորագոյն *խոնարհութիւնն*: - 465. Երրորդ՝ թլփատեաց ինքն զինքն յամենայն կեանս իւր՝ *խոնարհութեան* սրովն: - 486. Տասներորդ՝ զի ցուցցէ *զխոնարհութիւն* իւր: - 486. Ա՛րդ՝ *խոնարհութիւնն* քրիստոսի ցուցանի չորիւք...: - 486. Հինգերորդ՝ նշանակէ՛ զչորս առաքինութիւնս ի յորս պարտի տարածիլ ներքին մարդս մեր. այսինքն վերին մասն նշանակէ զսէրն. ներքինն *զխոնարհութիւնն*. աջն զհնազանդութիւնն. ահեակն զհամբերութիւնն: - 493. Երեքտասաներորդ, զի մարիամ ո՛չ *խոնարհութեամբ* կամէր մերձենալ յոտս նորա որպէս այլ կանայքն. այլ յերե՛սն դիմեաց նա հպարտութեամբ առ ի համբուրել զնա. իսկ տէրն կամեցաւ ուսուցանել նմա *զխոնարհութիւն* արգել զնա: - 518. Ապա նշան ընտրելոցն է *խոնարհութիւնն*. և անարգանացն է ամբարտաւանութիւնն: - 569. Հեզութիւնն է ընդ դէմ ցասման. և *խոնարհութիւնն* ընդ դէմ հպարտութեան: - 584. Ուստի և փրկչին ակնունիմք նորոգել զմարմին *խոնարհութեան* մերոյ ըստ մարմնոյ փառաց իւրոց: - 716

ԽՈՆԱՐՀՈՒՄՆ + Զամբարտաւանութիւնն՝ *խոնարհումն* գլխոյն: - 489. Առաջինն է *խոնարհումն* գլխոյն. ի համբոյր և ի նշան հաշտութեան մերոյ: - 489. ...և մեզ աւետիս տայ *խոնարհմամբ* գլխոյն: - 644

ԽՈՆԱՒ + Հինգերորդ Լուսաբերն. որ է՛ արուսեակն. զոր կոչեն զօհրա. ջե՛րմ է և *խոնաւ*. **յխը** օրն կատարէ՛, զընթացսն. և այլք ասեն թէ ի **զ** ամիսն: - 189. Իսկ այլք ասեն, թէ ի պարզոյ լինի, նշա՛ն է *խոնաւի*. և թէ ի *խոնաւ*՝ նշա՛ն է պարզի: - 203. Երկու գոլորշիք վերանան յերկրէ. մինն չոր և ծխատեսակ. և միւսն *խոնաւ* ի գէճ բնութեանց վերացեալ: - 204. Եւ է՛ բնութիւն ոսկերաց ցուրտ և չոր. զի *խոնաւն* և լոյծն ի ցամաք և ի ցուրտ մածնու և լինի ոսկր. որպէս ջերմն և *խոնաւն* լինի միս: - 244. Եւ ցուրտ և լոյծն խառնեալ՝ լինի ջիլ. որպէս ցուրտ և *խոնաւն* փողք: - 244. Հիւանդութիւն է անչափակցութիւն տարերց մարմնոյ. որ առաւելու և նուազէ՛. ջերմ և ցուրտ, *խոնաւ* և ցամաք: - 665

ԽՈՆԱՒՈՒԹԻՒՆ + Իսկ Անձրևն է ջուր իջեալ ի թօթափման է ամպոց. թանձրացելոց ի *խոնաւութեանց:* - 205. Երկրորդ՝ զի ամպն այն ո՛չ ունի *խոնաւութիւն* ինչ: - 206. Դարձեալ՝ զի տնկականն վերափչո՛ւմն է օդոյն հանդերձ *խոնաւութեամբն* երկրի. վասն որոյ բոլորաձև արտաքս գայ և լինի ծառ: - 213. Զի զգայ զջերմութիւն հրոյն. և զցրտութիւն՝ որ է ջրոյն. և *զխոնաւութիւն* որ է օդոյն. և չորութիւն հողոյն: - 215. Նա՛խ՝ զի որդի է յեսսեայ. որ է՛ պտուղ կղզւոյ. և տէրն մեր եղև պտուղ մարիամու ցամաքեալ ի *խոնաւութեանց* կենցաղոյս: - 435

ԽՈՇՈՐ + Դարձեալ՝ ա՛յն է խառնակիլն, որ ի միոյ *խոշոր* լեզուէ քաղդէացոցն խառնակեցան և եղեն զանազանք: - 297

ԽՈՇՈՐՈՒԹԻՒՆ + Չորրորդ՝ վասն արմատոյն *խոշորութեան*. և *խոշորութիւնն* է **բ** կերպիւ...: - 765-766

ԽՈՉԸՆԴԱԿՆ + Չորրորդ՝ զի լիցին նոքա պատճառ գայթակղութեան նոցա, և *խոչ ընդ ակն:* - 416

ԽՈՌՈՉ + Եւ կամ հո՛դմ է արտաքս թիւրեալ ի ճանապարհէ՛ իւրմէ. և ի *խոռոչս* երկրի մտեալ. և վասն թանձրութեան երկրին շարժէ զնա մինչև գտանէ ելս և ապա՛ դադարի: - 206

ԽՈՍՏԱՆԱՄ + ...բազում անգամ անարժանիցն բարիս *խոստանան*, և արժանեացն չարիս: - 12. Եւ դարձեալ վկայէ՛ առաքեալն թէ՝ «որ աբրահամիւ *խոստացաւ* յետ պատարագելոյ որդւոյն իսահակայ, յանձն իմ երդնում ասէ՛» զոր ինչ *խոստացաւ* նմա: - 40. Հինգերորդ՝ աստուած *խոստացաւ* աբրահամու թէ՝ «ի զաւակէ՛ քումմէ օրհնեսցին ամենայն ազգ երկրի»: - 72. Եւ մեք զնոյն դաւանութիւնն պինդ կալցուք անշարժ յուսով ի կեանս և ի մահ և յետ մահու. և նորին *խոստացեալ* բարեացն արժանի լիցուք ի քրիստոս յիսուս ի տէր մեր: - 101. Նաև յեզիպտոս **դճ** ամ *խոստացաւ* ծառայութեան. և զերեսուն ամն յաւել վասն մեղաց ժողովրդեանն: - 292. Եւ երբեմն կարճէ՛ ի կենաց որպէս առ նոյիւ. զի **ճի** ամ *խոստացաւ* նոցա, և զի ամն կարճեաց վասն չարեաց նոցա: - 292. Եւ **իե**րորդ՝ որպէս *խոստացաւ* թէ՝ «զաւակք քո զքաղաքս հակառակորդաց քոց ժառանգեսցեն». որպէս և եղև նոցա մարմնաւորապէս ժառանգել զերկիր ամոնացւոց, մովաբացւոց, և քանանացւոց: - 306. Երկրորդ՝ զի զտասաներորդն աստուծոյ *խոստացեալ*՝ եսաւայ ետ: - 311. Եւ ճշմարիտ ի *խոստացեալ* պարգևն սիրելեաց իւրոց: - 351. Զի յորմէ հետէ *խոստացաւ* աստուած զերկիրն՝ աբրահամու, յետ **դճ** ամի ժառանգեցին զնա՛: - 351. Իններորդ՝ անդ *խոստացաւ*. և աստ յայտնեաց աստուած զսէրն իւր ի մեզ: - 353. Եւ հոգւովն վարձկականն վասն *խոստացեալ* բարեացն: - 396. Էառ և զերկիրն պարգևաց. զոր *խոստացաւ* աստուած աբրահամու իսահակայ և յակոբայ: - 414. Եւ տէր մեր զզարդ և զպսակ անկելոցն *խոստացաւ* մեզ և ետ: - 422. Երկրորդ՝ զի այն քան երկեա՛ւ ի մահու վիուկն այն, որ այլոց կեանս *խոստանայր*: - 428. Որ և ո՛չ յաղթութիւն, այլ մահ *խոստացաւ* նմա: - 429. Եօթներորդ՝ *խոստացաւ*

յաւիտենից թագաւորել: - 441. Վեցերորդ՝ զի նա՛ զպարգևս երկրային *խոստանայր* առնողացն զպատուէրս. և քրիստոս զերկնայինն: - 442. Վասն է՞ր հարաւ ովսիայ յորժամ *խոստացաւ* խաղաղութեամբ ննջել: - 446. Երկրորդ՝ յորժամ *խոստացեալն* հատուցանի: - 458. Երկրորդիւն մարդեղութիւնն քրիստոսի. զի *խոստացեալ* եղև այն մարգարէիւք և նահապետօք: - 458-459. Իններորդ՝ վասն հաստատ ժառանգութեան *խոստացելոյն*. զի մի՛ ասիցէ ոք ցհայր, տէր դու ունիս որդի և ժառանգ: - 468. Ո՞ր է դրախտն զոր *խոստացաւ* աւազակին: - 495. Յայս միտս տէրն յորժամ *խոստացաւ* տալ զիշխանութիւնս պետրոսի՝ ասէ «մարմին և արիւն ո՛չ յայտնեաց քեզ. այլ հայրն իմ որ յերկինս է»: - 539. Ո՛չ թէ յայնժամ ետ, այլ յայնժամ *խոստացաւ* և յետո՛յ ետ. որպէս *խոստացաւ* նստուցանել յերկոտասան աթոռ և յետոյ ետ. նոյնպէս և զայն: - 547. Յուսովն ակն ունիմք ինքեան ողորմութեանն որ *խոստացեալ* է. զի գթած և ճշմարիտ է: - 571. Նա՛խ՝ զի նո՛յն վարձն *խոստացեալ* լինի և նմա. այսինքն արքայութիւնն երկնից: - 586. ...վասն անցեալ մեղացն ցաւի. և *խոստանայ* այլ ո՛չ մեղանչել զանցեալ մեղքն: - 602. Ա՛րդ՝ զայս կեանս շնորհեաց և զայն *խոստացաւ*: - 663. Նոքա որ թողին զամենայն և գնացին զհետ քրիստոսի, որոց *խոստացաւ* զհարիւրապատիկն աստ՝ և զկեանսն յաւիտենից: - 688. զի հաւատարիմ է *խոստացօղն* և ճշմարիտ: - 695. Այլ արկանելիք սպիտակ՝ զճաղկեալ նոցա առաքինութեանն երևեցուցանէ զպայծառութիւն յետ ի թանձրութենէ մարմնոյ փոխելոյն. զոր զգեցեալ են նախ քան *զխոստացեալ* զփառսն. - 696. Եւ ասէ հրէիցն թէ ե՛ս եմ քրիստոս *խոստացեալն* ձեզ...: - 707. Դարձեալ, ձորն յովսափաթու կոչի ձոր դատաստանի. այսինքն է կալն ուռնայի, ուր դաւթի *խոստացաւ* անդ առնել դատաստան. յորժամ սեղան շինեաց և պատարագեաց զեզինսն և բարձաւ մահն: - 737. Ասեմք առ այս, եթէ առաջին կեանքն դրախտին ո՛չ զայն իմանան վարդապետք զոր ունէրն ադամ. այլ զոր *խոստացաւն* ադամայ եթէ պահեալ էր զպատուիրանն. որ նոյն ինքն է արքայութիւնն երկնից ի տեղի անկելոց հրեշտակացն: - 758. Եւ պատուեալ երկակի զարդու. և պարգևեալ և *խոստացեալ* պատուիրանօք: - 776. Իսկ յանցանել նորա՝ կորոյս զամենայն. ո՛չ միայն *զխոստացեալն*, այլ և զպարգևեալն. զի ըստ որում յանմեղութենէն մեղանչական գտաւ, այսպէս մահու և ապականութեան գրաւեցաւ: - 776. Նա՛խ *խոստացաւ* հրեշտակօք. աւետեաց մարգարէիւք. դաստիարակեաց օրինօք. և յետոյ երևեցաւ ի լրումն նոցին: - 776. Զի առաջին ձեռամբն աստուծոյ նա՛ արարաւ, և նա՛ միայն յանցեաւ. և նմա՛ *խոստացաւ* փրկութիւն: - 778

ԽՈՍՏՈՎԱՆ ԼԻՆԻՄ + Իսկ յորժամ ամէն լեզու *խոստովան լիցի* տէր զյիսուս քրիստոս, անզրաւապէս թագաւորէ՛ ընդ հօր և տնտեսութեամբն: - 42. Եւ ո՞րպէս երկիր պագանեն նմա երկնաւորք և երկրաւորք և սանդարամետականք. և ամենայն լեզու *խոստովան լիցի* թէ տէր է յիսուս քրիստոս ի փառս աստուծոյ հօր: - 99. Եւ խաչօղքն անսուրբք էին մինչ յերեկոյանալ օրինացն հնոյն և ծագել նորոյն. մինչև սրբեցան աւազանաւն և *խոստովան եղեն* զքրիստոս: - 383. Տասներորդ՝ յետ որոյ հնազանդեցան նմա՛ ամենայն իէլ. և տեառն մերոյ զկնի խաչին հաստատեցան ի հաւատս. մանաւանդ յետ է դար կենցաղոյս ամենայն լեզու *խոստովան լիցի* զտէր յիսուս քրիստոս ի փառս աստուծոյ հօր ամէն: - 427. Այսպէս վեցերորդն ապաւինելով ի տէր *խոստովան եղիցուք* նմա..: - 629. Իսկ և եօթներորդն *խոստովան լինիլ* բարութեան և արդարութեան տեառն. և մերձիլ խնդրուածովք. և օրհնել զաստուած նոր օրհնութեամբ յետ աստեացս: - 630. Վասն եօթներորդին, որք զմեղս *խոստովան լինիլ* ո՛չ կամեցան զորս առնել ո՛չ էր պարտ. վասն այնորիկ անդանօր ամենեցուն մերկացեալ և բացեալ յաւիտեան յամօթ լինին: - 752-753

ԽՈՍՏՈՎԱՆԱԴՐԱՄ + Այլ թէ ասեն՝ հաղորդադրամ, կամ *խոստովանադրամ*, խո՛րթ է. յագահութեանց երիցանց սահմանեալ և ո՛չ ըստ կանոնաց որպէս այլքն: - 684

ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՀԱՅՐ + Երկրորդ՝ զկանոնս ապաշխարութեան նշանակէ զոր *խոստովանահայրն* կարգէ. զի թէ յանցանէ ոք՝ մեղանչէ՛: - 439. Իսկ քահանայք ժողովրդեանն՝ նա կանոնս դնէ՝ որ *խոստովանահա՛յր* է և գիտէ զկարն և զորքանն մեղաց: - 541-542. Եւ գիտելի է, զի մարդ որ ի մեղք անկանի և իմանայ զինքն որ մեղք գործեաց, և ունի *զխոստովանահայրն* պատրաստ ուղղափառ և գիտուն, ի յա՛յն պահն պարտի խոստովանիլ: - 601. Երկուքն ի կողմանէ *խոստովանահօրն*, և երկուքն ի խոստովանողին: - 603. Նա՛խ՝ թէ *խոստովանահայրն* չունի իշխանութիւն արձակելոյ. կամ ընդ բանիւ արգելեալ է: - 603

ԽՈՍՏՈՎԱՆԵԼԻ - Չորրորդ՝ ի զղջմանէ. զի ամենայն որ մեղք է՝ զղջալի է և *խոստովանելի*...: - 556. Իսկ արդ եթէ յանցանք մտացն *խոստովանելի*, ապա ուրեմն մեղք է: - 556

ԽՈՍՏՈՎԱՆԵՄ, ԽՈՍՏՈՎԱՆԻՄ + Նախ՝ եթէ դու քեզէ՛ն *խոստովանեցար* եթէ ոչ գոյ հարկ. այլ՝ աստուած և բնութիւնն և արհեստն ևս ներգործեն. ապա թէ է գործ արհեստի և բնութեան, ո՛չ է հարկ բախտի և ճակատագրի: - 13. Երրորդ՝ հրէայքն ո՛չ *խոստովանին* երեք անձինք և մի բնութիւն: - 34. Առաջին՝ զի թէ աստուած էր անծնելութիւնն, պա՛րտ էր ունել և անծնելութեանն ստեղծուած ինչ. և զի ոչ ունի, և ո՛չ ոք ասէ ի հեթանոսացն այսպիսի բան. այլ ամենքն *խոստովանին* թէ աստուած է աստուած. և ո՛չ անծնելութիւն աստուած: - 38. Եւ այլք աստուած *խոստովանին*. որպէս և մերս դաւանութիւն՝ ընդ հօր և ընդ որդւոյ: - 51. Պատասխանեմք՝ Նախ՝ առ մակեդոնացիս որք զորդի *խոստովանին* աստուած՝ թէ ասացէ՛ք զպատճառ **բ** աստուածոց ձեր: - 54. Եւ մեք համաձայնեալ սուրբ և ուղղափառ վարդապետութեանցս, այսպէս դաւանիմք և *խոստովանիմք* զՅոգին սուրբ աստուած բղխումն ի հօրէ աստուծոյ...: - 65. Երրորդ՝ զի ո՛չ մի որդի և տէր յիսուս քրիստոս *խոստովանին* որպէս ասեն առաքեալքն և հարքն սուրբք: - 66. Այլ ի հարկէ **բ** գոլ *խոստովանին*. զոմն բնութեամբ՝ և զոմն շնորհիւ: - 66. Ո՛վ երկաբնակք, զքրիստոս աստուած մարդացեա՞լ *խոստովանիք*, թէ մարդ աստուածացեալ: - 68. Եւ թէ միայն բանին որ ի յերկնից իջեալ, ահա՛ որ երկու կամք ընդ դէմ միմեանց *խոստովանիս*. ծնողին և բանին: - 70. Այլ *խոստովանիմք* զբանն աստուած՝ ոչ մասամբ, այլ լրութեամբ իւր մարմնացեալ և մարդացեալ...: - 76. Իսկ թէ ո՛չ, այլ պարզաբար աստուածածին *խոստովանիս* ընդ մեզ, ապա՛ և զծնեալն ի նմանէ *խոստովանեա՛* աստուած մարմնացեալ և մարդացեալ: - 79. Իսկ եկեղեցի սուրբ՝ ընդ դէմ արիոսի մի բնութիւն *խոստովանի*. և ընդ դէմ սաբէլի **գ** անձինք: - 81. Ընդ դէմ նեստորի անբաժանելի *խոստովանին*. և ընդ դէմ եւտիքի անշփոթ միաւորութիւն: - 81. Եւ այսպէս փախչելով ի թիւր ծայրիցն, զմիջինն պահելով ընթացք բարեպաշտութեան, անշքոփ և անբաժան միութիւն, *խոստովանիմք* զքրիստոս՝ աստուած մարդացեալ. մի անձն և մի բնութիւն. և մի կամք և գործք ըստ ուղղութեանն բանի: - 81. Այլ նոքա ո՛չ *խոստովանին* զաստուած մարդացեալ. այլ՝ կամ ի նախագոյացեալ անձն բնակեալ ասեն զաստուածայինն բնութիւն, և կամ շնորհօք որդիացեալ որպէս նեստորի թըւի: - 81. Այլ և մի բնութիւն ասեն՝ որք ի յերկնից բերեալ զմարմինն *խոստովանին*: - 82. Այլ և մի բնութիւն ասեն՝ որք միայն սոսկ մարդ *խոստովանին* զքրիստոս, և ո՛չ աստուած մարդացեալ: - 82. Իսկ որք յետ միաւորութեանն՝ **բ** բնութիւնս *խոստովանին*, և սոքա են **բ** դասք: - 82. Եւ սոքա էութեամբ և բնութեամբ ո՛չ *խոստովանին* զմիութիւնն. այլ՝ անձամբ միայն: - 82. Ապա ուրեմն յորդիութիւնն և յանունն *խոստովանին* միութիւն ի պատրանս պարզամտաց. և զճշմարիտ միութիւնն ուրանան և փախչին: - 82. Եւ սոքա կամ շփոթեալ *խոստովանին*. որպէս եւտիքէս և այլքն: - 82. Եւ զայս միաւորութիւնս *խոստովանիմք* մեք մի անձն. և մի դէմ. և մի կերպ. և մի բնութիւն. և մի կամք, և մի ներգործութիւն: - 83. *Խոստովանիմք* զորդին աստուծոյ նախ քան զյաւիտեանս ծնեալ ի հօրէ՛. և յետոյ ի ժամանակի ծնեալ ի մօրէ՛: - 83. Այլ և մեծն դիոնէսիոս ի բազում տեղիս միաւորեալ և մի բնութիւն *խոստովանի* բանին աստուծոյ մարդացելոյ: - 83. Ա՛րդ՝ դուք որ **բ** բնութիւնս ասէք քրիստոսի, զբաժանական տարբերութիւնս ասէք. և մեք մի *խոստովանիմք* զբաղկացականս միաւորութիւն: - 85. Ա՛րդ՝ յատուկ անուամբ զմիութիւն *խոստովանին*. և ո՛չ իսկական բնութեամբ: - 87. Իսկ տէր մեր անուամբ և բնութեամբ է աստուած որպէս *խոստովանիմք* դասք ուղղափառաց: - 88. Ապա ուրեմն երևեցաւ՝ զի թէ մասունքն քրիստոսի ասին և աստուծոյ ո՛չ ասին, յա՛յտ է թէ զքրիստոս ո՛չ *խոստովանին* աստուած: - 91. Իսկ թէ միայն անուն առանց էութեան. ապա անուամբ *խոստովանիս* աստուած զքրիստոս և ո՛չ գոյացութեամբ. և հաւասարե՛ս զնա մովսէսի. որ անուամբ աստուած կոչեցաւ և ո՛չ էութեամբ: - 95. Ապա ուրեմն մարդկութիւնն սուտ *խոստովանի* «ամենայն ինչ տըւաւ ինձ». զի ո՛չ ետ զգիտութիւնն: - 96. Ա՛րդ՝ եթէ մի անձն *խոստովանիս* քրիստոսի, և բնութիւն մարդոյն միացեալ ի յանձն բանին, զոր ինչ բանին է բնութեամբ, ամենայնն եղիցի և մարմնոյն իւրոյ միաւորութեամբ: - 98. *Խոստովանեալ* յերկնաւորաց և յերկրաւորաց. և հաստատեալ սուրբ գրոց վկայութեամբ որպէս ցուցաւ: - 101. Այսպէս պարտէ սրտիւ հաւատալ. և բերանով *խոստովանիլ*...: - 101. Զի ամենայն ճշմարիտ դաւանօղքն զքրիստոս աստուած *խոստովանեցան*. և ի նոյնն նահատակեցան. և առ ճշմարտութիւնն քրիստոս յերկրէ յերկինս վերափոխեցան: - 101. Զոր ի տեսիլն անտօնի *խոստովանէին* զբանս զայս մեկնելով ի վերայ ինքեանց. այս վասն առաջնոյն: - 153. Վասն որոյ *խոստովանիմք* ընդ սրբոց հարցն վասն միաւորութեանն մի բնութիւն աստուծոյ բանին մարդացելոյ: - 176. Զի ուղղաձնութեան ուսուցիչք ի բաժանմանէ ի միութիւն եկեալ *խոստովանին* զքրիստոս. և սոքա ի միութենէ ի բաժանումն որոշեն: - 176. Նա՛խ՝ զի *խոստովանեալ* է յամենեցունց որ ո՛չ է հաստելի. այսինքն ո՛չ ստեղծեալ: - 274. Իսկ հոգւոյն առանձին, Նա՛խ՝ զի ամենայն ոք *խոստովանի* եղեալ զնա: -

274. Զգողացեալն *խոստովանիլ*. և խոյ մի նուիրել: - 285. և մեք անդամք ի նա՛ յարեցաք և եղաք անդրանիկք հրեշտակաց որ էաք կրսեր նոցա. զի ամենայն երկնաւորքն ծունր կրկնեն քրիստոսի և *խոստովանին* զնա՛ տէր: - 309. Չորրորդ յա՛յտ է, զի ինքեանք *խոստովանեցան* թէ մատն աստուծոյ է այս. և ո՛չ կարացին այնպէս առնել: - 335. Նոքա ո՛չ հաւասար մովսէսի ներեն զքրիստոս աստուած. զի մովսէս աստուած կոչեցաւ. և զնա մարդ *խոստովանին* սոսկ: - 350. Այսինքն յորժամ *խոստովանին* և փոխին յապաշխարութեան վարս, պատառեն զմեղս և սրբին ի գործեցեալ մեղացն: - 367. Եւ ի դարձեալ երևիլն դարձեալ լուանալ, այն է՝ որ դարձեալ *խոստովանիմք* և կրկնեմք զերկն ապաշխարութեան մինչև նկարեսցի ի մեզ քրիստոս: - 367. Ապա թէ բորոտիմք ծածուկ մեղօք ի մարմնի՝ կապեալ բերանով առանց *խոստովանելոյ*, արտաքսիմք յեկեղեցւոյ՝ ի հանգստենէ՝ և ի փառաց արդարոց: - 368. Եւ ո՛չ սրբին մինչև զղջասցին և *խոստովանեսցին* զմեղսն: - 370. Դարձեալ՝ զղջմամբ սատակի չար խորհուրդն. և ապա՛ *խոստովանիմք* լեզուաւ. և զնոսա փոխեալ գործե՛մք զբարիս: - 380. Վասն որոյ և պա՛րտ է և նմա՛ *խոստովանիլ* որպէս է՛ ի կանոնս հարցն: - 384. Վասն է՞ր յորժամ զգողացեալն *խոստովանի* ասէ՝ և խոյ մի աստուծոյ նուիրէ՛: - 384. Զի գողացեալ մեղքն միայն *խոստովանելով* ոչ քաւի. այլ հատուցանել պարտ է զգողօնքն. կամ ի տէրն, կամ յազգականս նորա. կամ ի քահանայն. զի միջնո՛րդ է մեռելոց և կենդանեաց: - 384. Նոյնպէս այժմ ի նորս պարտ է *խոստովանիլ* վասն կանոնաց եկեղեցւոյ. և զգողօնսն վճարել կամ ի տէրն, կամ ի քահանայս, կամ յաղքատս: - 384. Երկրորդ՝ որ անզեղջ մնայ և ո՛չ *խոստովանի*, անթողելի՛ է: - 385. Վեցերորդ՝ շնորհընկալք. որպէս *խոստովան* որդիք. և ժողովուրդք. և քահանայք հայրապետաց: - 389. Եւ այն որ քննէին ծերքն՝ *խոստովանիլն* է. և ապա՛ դնէին ի քաղաքն, ապաշխարութիւնն է: - 392. Իսկ յետ մահու ա՛յնոցիկ հոգւոց որք զղջան կամ *խոստովանին* զմեղս...: - 392. Այլ մեք այսպէս *խոստովանիմք* զքրիստոս. որդի աստուծոյ բնութեամբ. և զնոյն որդի մարդոյ բնութեամբ: - 402. Եւ զի *խոստովանեալ* մեղքն կորնչի: - 412. Նաև զընտանիսի աքարայ պատժեաց. զի և նոքա ո՛չ *խոստովանեցան* զգողօնքն: - 415. Զի գա՛յ զղջումն և խոստովանութիւն՝ որ զմեղքն բառնայ և զպատիժն ընդ նմին. որպէս հատեալ տունկ՝ չորանան ճիւղքն. որ բոլորով սրտիւ զղջայ և *խոստովանի* և այլ ո՛չ գործէ: - 432. Եւ է՛ որ զմեղքն թողու՝ և զպատիժն կրէ. որք յայլմէ բռնաբա՛ր *խոստովանին* և պատահմամբ, և դարձեալ սխալին. այսպիսեաց մեղքն միայն թողլի: - 432. Եւ է՛ որ *խոստովանի*. և ոչ մեղքն միայն թողուի. որք թերի են սրտիւ. և զմեղս թերի *խոստովանին*. և ի միտս եդեալ են դարձեալ գործել. այսպիսեաց ոչ մեղքն թողուի և ոչ պատիժն. զի որպէս զշուն դառնայ ի փսխած իւր: - 432. Սակայն բարի՛ է քան զայն որ ամենևին ո՛չ *խոստովանի*: - 432. Եւ այս գիտելի է, զի ամենայն *խոստովանելոց* թէ կատարեալ թէ անկատար, պա՛րտ է կարգել զապաշխարութիւն. այսինքն զհատուցումն փոխարինաց: - 432. Որպէս դաւթին յետ զղջմանն յիշատակութիւն մեղացն մնաց, ապա նո՛յնպէս և ամենայն մարդոյ մնասցէ՞ թէպէտ և *խոստովանի*: - 432. Եւ յայս ասեն հերձուածօղ ազգն Ֆռանգաց, թէպէտ *խոստովանի՛ն* աստ, յիշատակի՛ մեղքն ի դատաստանին: - 433. Եւ թէ ասիցեն՝ *զխոստովանեալ* մեղս այլ ո՞չ յիշեմք: - 433. Բազում պատճառաւ եկեղեցի սուրբ *խոստովանի* աստուածածին զկոյսն: - 466. Այլ արդ՝ սուրբ գիրք վկայեն, և ճշմարիտ հաւատն բռնադատէ՛ աստուած *խոստովանիլ* զծնեալն ի կուսէն. ապա ուրեմն և ծնօղն է՛ աստուածածին: - 466. Այլ մեք այսպէս *խոստովանիմք*. եթէ օծաւ բանն աստուած ի հոգւոյն սրբոյ յորժամ յղացաւ մերովս կերպիւ յորովայնի...: - 475. Զի այսպէս միատեսակ բնութեամբ *խոստովանի* ընդ մեզ...: - 477. Այսպէս թէ ուրեք մարդ միայն անուանի քրիստոս «զճշմարութիւն խօսեալ». և կամ՝ «աստուած կնքեալ». ո՛չ ինչ ուրէք վնասէ զմիաւորութիւնն իբր մարդ սոսկ կամ աստուած միայն. այլ աստուած համանգամայն և մարդ *խոստովանի* միացեալ: - 477. Որ և զչարչարանքն և զմահն՝ աստուծոյ մարդացելոյ *խոստովանիմք* որով փրկեցաքն: - 478. Առաջինն որ ասէ «ել վաղվաղակի ի ջրոյն». զի ամենայն ոք որ մկրտէր ի յովհաննէ ի ջուրն՝ *խոստովանէր* զմեղս իւր և ապա՛ ելանէր...: - 487. Վեցերորդ՝ զմարիամ մայր փրկչին կոյս և անապական *խոստովանին* հարք ուղղափառութեան...: - 499. Տասներորդ՝ ամենայն սուրբ վարդապետք ուղղափառաց որպէս եփրեմ՝ ոսկէբերանն՝ կիւրեղ՝ աթանաս՝ և այլք, անապական գրեն և *խոստովանին* զմարմինն սուրբ: - 499. Այլ ա՛րդ՝ յառաջ քան զխաչն ո՛չ ապականացու, և ո՛չ ի խաչին, և ո՛չ ի գերեզմանի որպէս մեք *խոստովանիմք*: - 500. Եւ զի սուտ է ապականացու ասելն, ճշմարի՛տ եղիցի անապական *խոստովանիլն*: - 500. Դեռևս ապա զմարմին կենարարին ապականացու *խոստովանիս*: - 503. Ասեմք եթէ՝ *խոստովանիլն* կրկին է. մին ներքին իմացմամբ. և միւսն մարմնով արտածայնութեամբ: - 508. Եւ թէ ոք ասիցէ, ապա ուրեմն ամենայն հոգիք

յետ մահու կարեն *խոստովանիլ*: - 508. Նա՛խ՝ զի *խոստովանիմք* զքրիստոս աստուած և զտօն նորա ըստ տէրունականացն կատարեմք: - 509. Եւ որ ոք ո՛չ *խոստովանի* զքրիստոս աստուած, զտօն նորա ըստ հասարակ մարտիրոսացն առնէ ի մէջ գիշերոյն ի վեր: - 509. Յինգերորդ՝ զի *խոստովանի* ամենայն լեզու թէ տէր է յիսուս քրիստոս ի փառս հօր աստուծոյ բազմեալ: - 529. Երկրորդ՝ գիտէ որ ո՛չ գիտէ. և *խոստովանի* թէ ո՛չ գիտեմ: - 537. Եւ վէմ դաւանութիւնն էր որ *խոստովանեցաւ* զքրիստոս որդի աստուծոյ կենդանւոյ. և ի վերայ այնմ դաւանութեան շինեցաւ եկեղեցի քրիստոնէից: - 547. Ես *խոստովանիմ* զքրիստոս ճշմարիտ աստուած և բնութեամբ որդի աստուծոյ. և դու բաժանմամբ մա՛րդ դաւանիս և շնորհօ՛ք որդի աստուծոյ: - 548. Տասներորդ՝ կանանց մկրտութիւն առնել. և աշխարհականաց *խոստովանիլ*. այլ և կրկին մկրտել: - 553. Այլ արդ՝ զղջանալ և *խոստովանիլ* պարտ է զիպարտութիւն՝ զնախանձ՝ զատելութիւն՝ և զայլն, և ապա՛ թողութիւն գտանել: - 556. Իններորդ՝ որ ո՛չ *խոստովանի* կամ թերի և անկատար լինի: - 566. Եւ այնք որ ո՛չ *խոստովանին* զմիասնական սուրբ Երրորդութիւնն, մկրտելի է զմկրտեալն ի նոցանէ ի փառս ամենասուրբ Երրորդութեանն: - 590. Իսկ մեք դասք ուղղափառաց *խոստովանիմք* զկուսածին մարմինն քրիստոսի առանց ապականութեան. - 597. Եւ զինչ և իցէ՝ միաւորեմք ընդ միմեանս և *խոստովանիմք* զբանն աստուած մարմնացեալ անբաժանելի ի մարմնոյ իւրմէ: - 598. Եւ զամենայն մեղք ըստ կարգի վերոյ գրելոց *խոստովանեսցի*: - 601. Դարձեալ թէ՝ ի՞նչ մարդոյ *խոստովանեցաւ*. թէ քահանա՞յ էր. հերձուածօ՞ղ էր թէ ուղղափառ: - 601. Եւ գիտելի է, զի մարդ որ ի մեղք անկանի և իմանայ զինքն որ մեղք գործեաց, և ունի զխոստովանահայրն պատրաստ ուղղափառ և գիտուն, ի յա՛յն պահն պարտի *խոստովանիլ*: - 601. Իսկ յորժամ մեղաւորն *խոստովանի*, պա՛րտ է հայիլ քահանային թէ կրօնաւո՞ր է թէ աշխարհական: - 601. ...և թողութիւն շնորհեսցէ յամենայն յանցանաց քոց. *խոստովանելոցն* և մոռացելոցն: - 602. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ ընդէ՞ր ապա յորժամ *խոստովանին* հաղորդին: - 602. Մին է որ նախ *խոստովանին* և յետոյ ապաշխարեն...: - 602. ...որպէս այնք որք *խոստովանին* ի մուտս քառասնորդաց պահոց. որպէս ասէ եսայի: - 602. ...և յետոյ *խոստովանին* և հաղորդին. - 603. ...և այսպիսիքս, որպէս նոքա որք մերձ ի զատիկն *խոստովանին* և սրբութեանց արժանաւորին: - 603. Զի է՛ որ *խոստովանին* զմեղս և արմատն հաստա՛տ է. - 603. ...այս է որ ի միտ ունի *խոստովանիլ* և դարձեալ մեղանչել...: - 603. ...զի *խոստովանեալ* մեղքն բարձուի, այլ պատիժն ո՛չ: - 603. Զի ատելութիւն մեղաց զղջումն է սրտին. և *խոստովանի* բերանով. և զամօթն կրէ փոխանակ պատժոյն: - 603. *Զխոստովանեալ* մեղքն պա՞րտ է կրկնել թէ ոչ: - 603. Ասեն վարդապետք թէ՝ զմի անգամ *խոստովանեալն* բարի հաւատով և կատարեալ զղջմամբ՝ ո՛չ է պարտ կրկնել. եթէ ոչ վասն չորից պատճառաց: - 603. ...զի պարտ է զոր ի մտի ունի՝ զբոլորն միոյ քահանայի *խոստովանիլ*: - 603. Չորրորդ՝ եթէ անփոյթ արար և մոռացաւ զկարգեալ ապաշխարութիւն փոխարինացն, պա՛րտ է կրկին *խոստովանիլ*. - 603. Որպէս ազգն յունաց և վրաց և ասորւոց բարձեալ են զխոստովանութիւնն. որ անհնա՛ր է առանց *խոստովանելոյ* արդարանալ մարդոյ: - 604. Պիտանի է ապա *խոստովանիլ*՝ քան օծանիլ: - 604. Թէպէտ բազում ուրէք զսոյն բանս ի դաւանութիւն երից անձանց և միոյ բնութեանն *խոստովանիմք*: - 633. Յայտնապէս բաժանեն զխաչեալն քրիստոս և սոսկ մարդ *խոստովանին*: - 633. Սոքա քաղկեդոնին են. որք բաժանեն զբանն ի մարմնոյն. և զխաչեալն՝ մարդ սոսկ և տկար և մահկանացու *խոստովանին*: - 635. ...և զղջացան և *խոստովանեցան* զմեղս...: - 683. Եւ մեկնիչն ասէ, աստուածապա՛շտ են որք *խոստովանին* զմեղս. զոր գիտէ տէր յայսմ աշխարհի փրկել առանց քաւարանի հրոյ: - 699. Եւ անիրաւք որ ո՛չ *խոստովանին* զմեղս, նոքա ո՛չ զերծանին ի ձեռաց. այսինքն պատժոցն աստուծոյ...: - 699. Ա՛րդ՝ եթէ մեռեալք ո՛չ *խոստովանին* և ո՛չ օրհնեն. ապա և ո՛չ ապաշխարեն և ո՛չ քաւեն ըստ ինքեան զմեղս: - 699. Եւ ի *խոստովանիլ* մեղաց՝ լուծանի և պտուղն չար: - 701. Նաև *խոստովանեսցի* զինքն գոլ քրիստոս և ճշմարիտ որդի աստուծոյ: - 707. Ուստի յայտ է թէ՝ զմարմին բանին ապականացու *խոստովանին* նոքա՝ որ զխաչն ապականացու ասեն. և են նեստորականք: - 733. Իսկ որք զբանն մարմնով անապական *խոստովանի*, պա՛րտին և զխաչն աստուածընկալ անապական *խոստովանիլ*: - 733. Ութերորդ, այլ և զղջացեալքն զերեսնաւորն. և *խոստովանեալքն* ըզկաւորն. և ապաշխարեալքն հատուցմամբ՝ զհարիւրաւորն: - 758. Իսկ թէ որ ի կեանս յայս զղջասցին ատելով զմեղս և *խոստովանին*, առցեն զվարձս ապաշխարութեան որ է՛ թողութիւն մեղաց. առանց երկբայութեան է այս: - 780. Իսկ դժոխայինքն թէ և զղջան կամ *խոստովանին*, արտաքոյ սոցա՛ է ...: - 780. Ասի ի գիրս սուրբս թէ՝ ի կատարածի յանուն յիսուս քրիստոսի ամենայն ծունր կրկնեսցի. և ամենայն լեզու *խոստովանեսցի* զնա աստուած: - 783. Եւ դարձեալ, ի կատարածի՝ կենդանեաց և

մեռելոց է *խոստովանիլ* զոր սանդարամետք կոչէ: - 785. Որպէս և այժմ մեռելոց զղջումն և *խոստովանիլն* անվա՛րձ է ամենևին և ակամայ: - 785

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՂ (ԽՈՍՏՈՎԱՆՕՂ) + Քանզի ասէ թէ՝ ջհուտն թարքմանի խոստովանօղ. քանզի *խոստովանօղքն* մեսիային փրկեսցին: - 28. Այսպէս ի նորս *խոստովանօղն* սրբի. և ընդունօղն աղտեղի: - 384. Զի ամօթն և արտասուքն ի տեղի հատուցմա՛նց են *խոստովանողին*: - 432. Երրորդ՝ զի փառք և պսակ է արդարոց և կատարեալ *խոստովանողաց*: - 432. Քսաներորդ, կոխեցին զայլազգիսն իէլ և յուդայ. և *խոստովանօղք* քրիստոսի զդևս այլազգիս: - 436. Իսկ թէ աշխարհական լինի. հայի քահանայն թէ *խոստովանօղն* իմաստուն մարդ լինի առանց բարի գործոց: - 601. Երկուքն ի կողմանէ խոստովանահօրն, և երկուքն ի *խոստովանողին*: - 603. Երրորդ՝ թէ *խոստովանօղն* կիսատեաց զխոստովանութիւնն և ծածկեաց. - 603. Դարձեալ ասեմք եթէ՝ *խոստովանողին* պատիժ ամօթն է զոր կրէ առաջի քահանային. և ո՛չ կրէ զամօթն յաւիտենից: - 701

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ + Երկրորդ՝ զի ընդդիմակ բառնալոյն՝ դրութիւնն է. և ընդդիմակ ուրացութեան՝ *խոստովանութիւնն*: - 124. Ա՛րդ՝ մի և նոյն է դրութիւն և *խոստովանութիւն*. ապա մի և նոյն է բառնալն և ուրանալն: - 124. Երկրորդին պատասխանեմք եթէ՝ ո՛չէ նոյն դրութիւն և *խոստովանութիւն*. որպէս յորժամ ասեմք դնելով թէ՝ չա՛ր է. խաւա՛ր է. և մե՛ղք է. ահա այս ուրացութիւն է և պակասութիւն: - 124. Եւ յորժամ ասեմք ո՛չէ չար. ո՛չէ խաւար. ո՛չէ մեղք. ահա այս *խոստովանութիւն* է և ո՛չ դրություն: - 124. Եօթներորդ՝ թոյլ տուեալ լինի և ոմանց անկանիլ ի մեղս ինչ. զի ի հպարտութենէն զոր ունէր վասն առաքինութեան՝ խոնարհեսցի և անկցի առաջի տեառն *խոստովանութեամբ*. և ընկալցի զթողութիւն. որ նախ համասե՛ռ էր սատանայի: - 159. Եւ չորրորդ՝ յայտնել *խոստովանութեամբ* զգաղտնիս ամօթոյն: - 281. Վասն մեղա՛ց է՝ որ *խոստովանութեամբ* արտաքոյ ելեալ ի մեղաց և ապաշխարութեամբ քաւեմք զմեզ ներքին խորհրդով և արտաքին գործով: - 362. Ջրով լուանալ, *խոստովանութեամբն* է: - 367. Որ յետ *խոստովանութեան* դառնայ ի նոյն մեղս, իբր շուն դառնայ ի փսխած իւր. և սա՛ ևս այրի հրով. զի զառաջինն ևս խնդրեսցեն ասէ առաքեալն: - 367. Եւ ի սոցանէ ո՛ր և իցէ, արտա՛քս է յեկեղեցւոյ և ի սրբութեանց, օր մի կամ **բ** կամ աւելի. և սրբի *խոստովանութեան* ջրովն: - 368. Եւ նոյնպէս *խոստովանութեամբ* սրբի: - 369. Երրորդ՝ լեզւատն որ է՛ անձայնն. որք ո՛չ ունին *զխոստովանութիւն*: - 371. Չորրորդ, **գ** օրն ի մեզ զղջմամբ և *խոստովանութեամբ* և փոխարինաւն հանգչիմք: - 380. Երկրորդ՝ ողողելոյ զիանդերձն, է՛ ջուր *խոստովանութեանն* և թողութեան մեղաց: - 384. Երրորդ, զղջումն՝ *խոստովանութիւն*՝ և թողութիւնն նա՛խ է. և ապա՛ ա՛յլ գործք ապաշխարութեան: - 384. Եւ *զխոստովանութիւնն* եկեղեցոյն բաժին, զի զկանոնս նորա ելոյծ: - 384. Եւ տե՛ս զշնորհս *խոստովանութեան*. վասն այն որ զղջացաւ և յայտնեաց, ի հնգէն զմին տայ տուգանք: - 384. Երրորդ՝ յորժամ ի *խոստովանութիւն* և յապաշխարութիւն գայ, լինի ներելի և ակամայ. զի թէ նախ քան զմեղանչելն ակամայն, և եթէ յետ մեղացն ակամայն, լինի զղջմամբն ներելի և թողելի: - 385. Իսկ կրկին պատարագն. մին վասն բոլոր ժողովրդեանն, և մին վասն անձին ակամայիցն. ցուցանէ զկրկին *խոստովանութիւնն*. մին յայտնի առհասարակ եկեղեցոյն. և միւսն ծածուկ առանձին մեղաց: - 385. Եւ ա՛յս է գերծուլն, զառաջին գործեալ մեղքն սրբել *խոստովանութեամբ*. և զապաշխարութեան գործն մատուցանել աստուծոյ: - 389. Կամ զղջումն՝ *խոստովանութիւնն*՝ և փոխարէնքն: - 392. Երկրորդ՝ *խոստովանութիւն* է և վկայութիւն. իբր թէ բարի ես բնութեամբ. երջանիկ. և այլն: - 406. Նոյնպէս և ամենայն *խոստովանութիւնն* առնէ: - 432. Զի գա՛յ զղջումն և *խոստովանութիւն*՝ որ զմեղքն բառնայ և զպատիժն ընդ նմին. որպէս հատեալ տունկ՝ չորանան ճիւղքն. որ բոլորով սրտիւ զղջայ և խոստովանի և այլ ո՛չ գործէ: - 432. Զի սա՛ ի կանոնաց թեթևացեալ է որպէս յառաջիկայդ ցուցանի ի *խոստովանութեան* ճառն: - 432. Ասեմ թէ ոչ, զի կատարեալ *խոստովանութիւնն* թողու զմեղս, բառնայ զպատիժն, և ջնջէ՛ զյիշատակ մեղացն. մինչ զի ո՛չ երևի ի դատաստանին աստուծոյ: - 432. Եւ յորժամ զղջանամք ի մեղաց՝ նախ *խոստովանութեամբ* շինեմք զտաճար սրբութեան մերոյ. և ապաշխարութեամբն որ է՛ փոխարէնքն՝ կանգնեմք զպարիսպն եօթնիւք զգայութեամբք: - 448. Նա՛խ՝ սրբութիւն հասարակ. որպէս շնորհք մկրտութեան և *խոստովանութեան*. զի որք անցանեն ընդ նա՞ սրբին: - 462. Իսկ զգիր քրիստոնէից զոր յետ աւազանին մեղանչեմք և գրեմք զյանցանս, զայն պատառէ ապաշխարութիւնն. որ է՛ զղջումն սրտի և *խոստովանութիւն* լեզուի և հատուցումն գործոց մարմնոյ: - 482. Երրորդ՝ օրինակն. զի ամենայն անսուրբ ջրով լուացեալ սրբիւր. և ողողեալ զիանդերձս այնպէս մտանէր ի բանակն. և յաւազանն *խոստովանութեան* ջրովն: - 488. Վեցերորդն է մերկացումն մարմնոյն. ի նշան *խոստովանութեան* մերոյ

որ պարտ է լինիլ մերկապարանոց: - 489. Եւ գրեցին ապաշխարութեամբ *խոստովանութիւն*. և եդին ի տապանին դադայ՝ յեկեղեցւոջ սուրբ վկային դեմետրեայ: - 543. Երկրորդ՝ ոմանց *խոստովանութիւն* ո՛չ առնել: - 553. Յիրաւի որք ո՛չ հաւատան թողութեան *խոստովանութեան*, ո՛չ թողցի նոցա աստ կամ անդ: - 566. Ապաշխարութիւնն է՛ խորհուրդ արդարութեան. զի ի ձեռն զղջման և *խոստովանութեան* և այլոցն արդարանամք ի մեղաց: - 587. Եւ հաղորդելն, որպէս անդամ ի գլուխն յօդէ. զի ամենայն կատարմանց կատարումն հաղորդութիւնն է. այսինքն կարգին՝ պսակին՝ *խոստովանութեան* մկրտութեան՝ և այլն: - 594. Եւ ապաշխարութիւնն գ բաժին ունի. այսինքն զղջումն սրտի. *խոստովանութիւն* բերանոյ. և ապաշխարութիւն գործով: - 601. Եթէ *խոստովանութեամբ* թողլի մեղքն, վասն է՞ր դնի ապաշխարանքն: - 602. Ասեմք թէ՝ այնպէս է շնորհք *խոստովանութեանն* որ զյաւիտենից պատիժն ժամանակեայ առնէ. - 602. Այժմ պատասխանեսցուք նախ՝ եթէ *խոստովանութեամբն* թողութիւն լինի ամենայն մեղաց. - 602. Դարձեալ՝ *խոստովանութիւնն* սրբէ՛ զմեղս որ ո՛չ տանջի...: - 602. Դարձեալ՝ *խոստովանութիւնն* սրբէ զանցեալ մեղս...: - 602. Ասեմք եթէ՝ կրկին է *խոստովանութիւնն*: - 602. Եւ երկրորդ *խոստովանութիւնն* է՝ որք նախ ապաշխարեն պահօք և ճգնութեամբ...: - 602-603. Դարձեալ ասեմք թէ կրկին է *խոստովանութիւնն*. նոյնպէս և թողութիւնն: - 603. ...որպէս ազգն Ֆռանկաց ունին զայսպիսի *խոստովանութիւնս* միշտ քահանայքն և ժողովուրդքն. և այսպիսիս անկատար առնու զթողութիւն...: - 603. Եւ է՛ *խոստովանութիւն* որ զարմատ մեղացն քակէ՛ ի սրտէն և զղջացեալ ի մեղաց, հաստա՛տ է ի կամս և ի միտս այլ ո՛չ մեղանչել...: - 603. ...այսպիսիս կատարեալ *խոստովանութիւն* է. և զայսպիսոյ մեղս թողու քահանայական իշխանութիւնն. և զպատիժն ընդ նմին: - 603. Նաև կատարեալ *խոստովանութիւնն* ունի զերիս մասունս ապաշխարութեան: - 603. Յիրաւի ապա այսպիսի *խոստովանութիւնս* կատարելապէս թողու զմեղս և զպատիժս...: - 603. Որք իցեն ի մեծամեծ մեղս մահու չափ, օգնո՞ւտ է *խոստովանութիւնն* նոցա թէ ոչ: - 603. Ասեն վարդապետք եթէ՝ *խոստովանութիւնն* է հնարք, և է՛ հրաման: - 603. Երրորդ՝ թէ խոստովանօղն կիսատեաց *զխոստովանութիւնն* և ծածկեաց...: - 603. ...զի առանց *խոստովանութեան* մեղքն ո՛չ թողուի: - 603. Ասեմք թէ, ի հնարից չարին բարձին մարդիկք *զխոստովանութիւնն* որ հարկաւոր էր, յայն ապաւինեալ թէ՝ ի վերջին օրն օծանիմք ձիթով բալասամինաւ և արդարանամք: - 604. Որպէս ազգն յունաց և վրաց և ասորւոց բարձեալ են *զխոստովանութիւնն*. որ անհնա՛ր է առանց խոստովանելոյ արդարանալ մարդոյ: - 604. ...քան թէ բառնալ *զխոստովանութիւնն* որ հարկաւոր է. առանց որոյ ո՛չ գոյ ներգործական մեղացն թողութիւն գտանել: - 604. Իսկ *խոստովանութիւնն* զմահու չափն և զներելին սրբէ...: - 604. Դարձեալ՝ *խոստովանութեան* ջրովն սրբիմք...: - 615. Զի յորժամ մեղօք ինչ սրբութիւնս մեր ապականի, կամ շարժի ոք ի հաւատոյ, վերստին կարէ՛ հաստատիլ ի հաւատս, և դարձեալ կրկնել *զխոստովանութիւն* և զապաշխարութիւն: - 615. Երրորդ *խոստովանութիւն* և վկայութիւն է. իբր բարի՛ է. երջանի՛կ է. անմա՛հ է բնութեամբ և այլն. որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 624. Նաև երիւք լինի թողութիւն մեղաց. այսինքն զղջմամբ *խոստովանութեամբ* և ապաշխարութեամբ. որ լինի մտօք բանիւ և գործով: - 681. Իսկ թէ անզեղջ կամօք և առանց *խոստովանութեան* ի մեղս մեռան, ո՛չ է օգուտ նոցա. թէպէտ մկրտեալ իցեն և հաւատացեալ...: - 683. ...զոր վասն յոյժ ժտելոյն՝ յարուցեալ միտքն տացէ *զխոստովանութիւն* հաւատոյ սուրբ Երրորդութեանն. զոր յերիս նկանակս յառակեաց: - 697. Նախ՝ զի քակե՛ն *զխոստովանութիւնն* յեկեղեցւոյ և ի քաւարանն ապաւինեալ կորնչին մեղօք: - 698. Ապա ուրեմն *խոստովանութեամբ* քաւին մեղքն և ո՛չ հրով: - 699. Ապա ուրեմն որք աստ *խոստովանութեամբ* արձակին ի մեղաց, անդ ազատեալ են ի տանջանաց: - 699. Նա՛խ եթէ ի *խոստովանութիւն* մեղացն մնայ պատիժն զոր ապաշխարութիւնն քաւէ. որպէս յայտ է ի կանոնս. - 701. ...որպէս ասացաւ ի վերոյ ի ճառս *խոստովանութեան*: - 701. Դարձեալ ասեմք եթէ ջուր զմկրտութիւնն աւէ, և հուր *զխոստովանութիւնն* մեղաց: - 701. Նոյնպէս կատարեալ *խոստովանութեամբն* կորնչի մեղքն և բուսանի արդարութիւնն: - 714. Յաւատացեալ արդարք. որք ըստ օրինաց հնոյն կամ նորոյս գործեցին զարդարութիւն. կամ որք սխալեցին և ապաշխարեցին զմեղս զղջմամբ *խոստովանութեամբ* պահօք աղօթիւք ողորմութեամբ և այլովք: - 739. Եւ աւազակն միով *խոստովանութեամբ* եմուտ ի դրախտն: - 745. Եւ *խոստովանութեամբ* մեղաց սատակին և նոքա: - 753. Որ եսդ տէր տէր հաւատարիմ յիսուս, անբաժանելի լեր ի զգայութեանցս. և յամենայն գոյացութեանց աստի իմոցս. ներկեալ *խոստովանութեամբ* և շնորհօք հոգի մարմին նիարդք իմ և աճառք: - 771. Եթէ յարդեան ժամանակիս հաւատարիմ է, զի որ ոք և իցէ յանցաւոր, եթէ զղջասցի և ատեսցէ զմեղս ըստ մարգարէին՝ *խոստովանութեամբն* առնու զմաքրութիւն և զվարձս ապաշխարութեան: - 778

ԽՈՍՏՈՒՄՆ + Նախ՝ զի ընդունայն լինէին *խոստմունքն*. բարեացն վարձս և չարեացն պատիժս: - 20. Ասեմք եթէ՝ *խոստումն* աստուծոյ կատարեցաւ ի ժամանակս զօրաբաբէլի և եզրայ...: - 28. Եւ թէ ասիցեն հրէայքն, ո՛չ ամենայն հրէայքն ժողովեալ են ըստ *խոստմանն*: - 28. Ութերորդ՝ սկիզբն է *խոստմանցն*, և կատարումն արդեանցն: - 130. Եւ յետ յարութեանն ընդունի զպտուղ. որ է՛ պարգևք *խոստմանց* անվախճան կենացն: - 213. Վեցերորդ՝ անդ երկրաւոր *խոստմունք*. և աստ երկնային: - 353. Զի յաւետիս *խոստմանն* ասացաւ թէ՝ «զաւակք քո լիցին իբր զաստեղս և զաւազ առանց թուոյ»: - 377. Ի *խոստման* աւետիսն ծե՛ր էր աբրահամ, և կինն ամուլ. զի մի՛ անյուսասցին ի բնութիւնն նայելով. այլ ի բանն աստուծոյ որ ամենազօ՛ր է. վասն այն ասացաւ անթիւ լինիլ զաւակացն. և եղև այնպէս: - 377. Հինգերորդ՝ զրկելով աստ ի *խոստմանէն* լրոյ. և յետ մահու ի տեսութեանցն. և ի յարութեանն ի կատարմանցն: - 394. Իսկ *խոստման* երկիրն նոր օրհնօքս ի ձեռն փրկչին յիսուսի: - 395. Ակնառութիւն ո՛չ է աստուծոյ. զնախնիքն սիրեաց աստուած, զի արժանիք էին. և եցոյց նոցա զինքն. և *զխոստումն* աւետեաց ուխտեաց նոցա մարդ լինիլ ի զաւակէ նոցա յետոյ: - 398. Երկրորդ՝ առաւել ի սպառնալեա՛ց երկնչի ոք, քան ի *խոստմանց*: - 403. Երրորդ՝ ի *խոստմունքն* շնորհակալութիւն, և ի պարգևն գոհութիւն: - 406. Քաննթ՝ *խոստումն* աւետեաց երկրին կատարեցաւ առ յեսու: - 419. Եւ *խոստումն* օրհնութեանց զաւակին՝ և օրհնաց կատարումն՝ փրկիչն եղև: - 419. *Խոստմամբ* յուսացուցին: - 456. Ապա ուրեմն հաւատարիմ և ճշմարիտ անսուտ *խոստումն* է աստուծոյ, զորմէ ասէ առաքեալն յեբրայցւոցն. «բ անփոփոխելի իրօք որով անհնա՛ր է ստել աստուծոյ»: - 457. Վեցերորդ՝ զի ցուցցէ զինքն որդի աբրահամու. առ որ հրաման թլփատութեանն եղև և *խոստումն* օրհնեալ զաւակին. և այսպէս *խոստմանն* աստուծոյ կատարումն քրիստոս զինքն ցուցանէր: - 485. Իններորդ՝ զի աւետիս հարցն հաստատեսցէ. զի անսո՛ւտ է *խոստմունք* աւետեացն աստուծոյ. և որպէս զայս աւետիս ուխտի կատարեաց, նոյնպէս և զայլսն կատարեսցէ. այսինքն ի ծառայութենէ ազատութիւն, և արքայութեան *խոստմունքն*: - 485. Եւ պենտակոստէ գալուստ հոգւոյն և կատարումն *խոստմանց* և լրումն աւետեաց: - 524. Դարձեալ՝ աստ *խոստմունքն* է պսակաց...: - 667. ...և ի դադարիլ ժամանակին՝ ի նոյն կէտն համանգամայն վերառեցեալ մտանեն ի կեանս առաջին ըստ *խոստման* բանին: - 716-717. Եւ է՛ շնորհ յատուկ ընրութեամբն աստուծոյ, որ պատճառ է՛ զփառս զանազան ներգործութեամբ. և է՛ սա՛ ան՛ի բաց դնելի անզեղջ *խոստմամբ* ի կողմանէ տուողին. որպէս է՛ առ մեզ շնորհք աւազանին: - 783

ԽՈՍՐՈՎ - Իսկ *խոսրով* թարգմանիչ եբեր ի հայս. որ գնացեալ էր յերուսաղէմ հրամանաւ սրբոյն սահակայ: - 658

ԽՈՏ + Եւ դարձեալ ի վեր քարշեալ ժողովին ի ծայրս *խոտոց*. և ծանրացեալ կախին իբրև զմարգարիտս: - 204-205. Չորրորդ՝ ի պէտս բուսոց և բժշկական *խոտոց*. ըստ այնմ՝ «բուսուցեր *զխոտ* ի լերինս»: - 211. Նա՛խ՝ զի բոյսք և *խոտք* մե՛րձ են երկրի, զշարժումն նորա դիւրա՛ւ ընդունին: - 214. Եւ սակաւակեացքն փութով. որպէս նարին *խոտն*, մանուշակն, և այլն: - 214. Այլ իմաստունք ասեն եթէ՝ կերակուր անասնոցն *խո՛տ* է անզօր. վասն այն նոքա ապուշք և անզօրք լինին: - 218. Եւ դարձեալ՝ որպէս հատն ցորենոյ ունի առ ինքն զօրութեամբ *զխոտն* և զճաղիկն և զհասկն. և սոքա համանգամա՛յն են ի հատն այն զօրութեամբ. որ յետ ժամանակաւ ըստ դասի երևին: - 255. Եւ թէպէտ զնանիր *խոտոյ* ասեն ի նոյն ժամն բուսանիլ և կատարիլ և խամրիլ, ի նոյն թուոյս ոչ ելանէ ժամուք կամ մասամբք: - 263. Ծաղիկ զմռնեաց. նմանէ պոյտն ծաղկի. և Կինամոն. արմա՛տ է *խոտոյ* ի տմորիս հայոց. և Խնկեղէգն. որ յարմատս ո՛չ ամենայն եղեգան լինի. և Հիրիկ. խէ՛ժ է ծառոց: - 349. Եւ որք խռիւ փայտ՝ *խոտ*՝ և եղէգն, այրեսցի անշէջ հրով: - 488. Եւ որպէս մի հուրն զանազանապէս այրէ զդալար փայտ՝ և զչոր *խոտ*՝ և զեղէգն: - 505. Եւ որպէս անչափ են սպեղանիք և դեղք բժշկականք մարմնոյ ի բազում և զանազան ծաղիկս *խոտոյ* և յարմատս, ի տերևս ի պտուղս. և յայլսն. զի սոքա յայտնեն զբազմութիւն հիւանդութեանց մարմնոյ: - 531. Զոր օրինակ ցորեան մերկ սերմանի և *խոտօք* և պատենօք բուսանի: - 592. Հինգերորդ, ասէ առաքեալն (որ շինէ ի վերայ հիմանն փա՛յտ, *խո՛տ*, եղէգն, տուժեսցի: - 701. Ոմանք *խոտ*. որ է ծուխ մարմնական հեշտութեանց: - 702. Եւ այլ վարդապետք փայտ *խոտ* և եղէգն զներելի մեղս ասեն. և առաւել և նուազ և միջակ: - 702. Իսկ այլք զերեք տեսակ մեղացն. այսինքն սկզբնականն որ է *խոտ*. և ներելին եղէգն. և մահացուն փայտ: - 702. Դարձեալ՝ *խոտն* մտաւոր մեղք խորհրդոց. և եղէգն յանցանք բանից. և փայտն մարմնական մեծամեծ մեղք: - 702. Եւ որք ունին զխռիւն և *զխոտ*, այրելիք են հրոյ: - 702. Երրորդ, նոքա փայտ *խոտ* և եղէգն զներելիսն ասեն. որք անդ ծախին և ազատին...: - 702. ...և ոսկեբերանն զմահացուն լինիլ ասէ փայտ *խոտ* և եղէգն. և նիւթ

յաւիտենից այրելոյն: - 702. Ահա՛ յայտնապէս զփայտ *զխոտ* և զեղէգն զոր նոքա վասն քաւարանին ասեն...: - 703. Եթէ փայտ *խոտ* եղէգն որ են մեղաւորքն, զի անդէն մնան: - 721. Դարձեալ որպէս հատն մերկ սերմանի և մերկ ո՛չ բուսանի. այլ զարդարեալ *խոտով* և տերևով եօթն թուով: - 721. Այսինքն նախ արմատն. և յետոյ *խոտն*. յետոյ ծղօտն. և ծնունդն. և ապա՛ տերև. պատանք. և քիստք. և ապա՛ ցորեանն ատոք ի հասկին: - 721. Եօթներորդ, որ ի տղայութեանն հասակէ՛ կան յաստուածպաշտութիւն, իբր *զխոտս* դալարի պտղաբերեն զհարիւրաւորն: - 757

ԽՈՏԱՃԱՐԱԿ + Իսկ զներսէսին մեծի, և *զխոտաճարակացն*, յոհաննէս պլուզն: - 638

ԽՈՏԱՆ + Իսկ «զեսաւն ատել և զյակոբ սիրելն» է՛ որպէս ցուցաւ ի վերոյ. զի զընտիրսն սիրէ և *զխոտանսն* անարգէ՛ նախատես ճանաչմամբն: - 20. Զի **գ** գլխոյն կրկին է եղջիւր. որ է հպարտութիւն՝ նախանձ՝ և բարկութիւն. զի սոքօք յաջ և յահեակ պատերազմի. և առ ընտիրս և առ *խոտանս* գտանին բազում ուրեք երեքին ախտքս այսոքիկ: 151-152. Հինգերորդ՝ զընտիրս և *զխոտանս* որոշէ՛: - 185. Վեցերորդ՝ ի սոցանէ երևի և գործ արդարութեան. որ ընտիրսն աստուծոյ նուիրէր գիտելով զմեծութիւն նորա և զբոլորիցն տուրսն. և *զխոտանն* ի՛ւր թողլով: - 286. Ապա թէ պակա՛ս է ի սոցանէ՝ պիղծ է և *խոտան* և ո՛չ է ուտելի զենեալն: - 365. Հինգերորդ՝ թիւն զընտրութիւն՝ զդաս՝ և զկարգն ցուցանէ. զի գո՛յ ի նմա՛ առաջին միջին և վերջին. որպէս զինւորք. իսկ անթիւն *խոտան* և անկա՛րգ է. որպէս ծերք և տղայք: - 377. Երրորդ, վասն վերջնոցն լաւութեան ընտրեցան և *խոտանքն*. որպէս զհող զքար և զխեցգէ մորթն պատւեմք վասն ոսկւոյ և արծաթոյ և մարգարտին: - 398. Եօթներորդ՝ ոմանք մարմին մովսէսի զօրէնսն ասեն. զոր ի բերելն հակառակէր սատանայ, *խոտան* և անարժան գոլ ժողովրդեանն. վասն որոյ միքայէլ վերակացու ժողովրդեանն հալածէր զնա: - 410. Նա՛խ՝ զի ամենատեսն աստուած գիտէր զլաւս և *զխոտանսն*: - 674. *Խոտան* ձկունքն ընդ բարեաց յուռկանին: - 756

ԽՈՏԵԼԻ - Այլ զի արեգակն անբանապէս տայ զլոյսն. իսկ աստուած բանիւ և իմացմամբ ընտրէ զարժանիսն և փրկէ. որպէս մարդիկ զընտրելիս ընտրեն, և ոչ *զխոտելիս*: - 20. Տե՛ս՝ ի չորից բաժանմանցդ մինն է ընտրելի, և **գ**ն *խոտելիք* են: - 215. Եւ սոքա երկոքեանս *խոտելի* են եկեղեցւոյ: - 252. Այլ և որ իսահակայ վատթարք և *խոտելիք* եղեն: - 303. Հինգերորդ՝ նշանակէ զկրկին ծնունդս մարդոյ. առաջինն մարմնաւոր և *խոտելի*. և վերջինն հոգևոր և ընտրելի: - 310. Նորոց քահանայից ո՞րն է *խոտելի* արատ: - 370. Այս քան շարականս ընդունելի՛ է յեկեղեցի. և աւելին քան զայս՝ *խոտելի*՛ է և անպիտան: - 638. Տասներորդ, և աստի ընտրեալքն յաջմէ, և *խոտելիքն* ի ձախմէ միշտ նշանակին: - 646. որպէս որք մահկանացու ասեն զհոգին. և այս *խոտելի* է ի բաց: - 687

ԽՈՏԵՄ + Դարձեալ՝ ունիմք խորհուրդ, և ընտրեմք զառնելիսն, և *խոտեմք* զոչ առնելիսն. և բազում անգամ խորհելովն հանդիպիմք բարւոյ, և փախչիմք ի չարէ. և խորհուրդն ի հնարաւորա՛ցն է որպէս ասացաւ և ո՛չ ի հարկաւորացն: - 11. Որ անձնիշխան կամօք և չար գործովք *խոտեսցին* չարքն: - 18. Ութերորդ՝ զի ազատ և անձնիշխան կամօք ընտրեն զբարին և *խոտեն* զչարն. և դիւրասերտեալք ի բարին, և դժուարաշարժք ի չարն: - 137. Եօթներորդ՝ զի ո՛չ կարէին ընտրել և *խոտել* զչարն և զբարին, և զսուրբն և զանսուրբն ի մարդկանէ, թէ գործ սորին է այս կամ այն. այլ անմեղութեամբ յարակցեին պղծոյն, և զխեղդ ոգւոց նորա ընդունէին: - 238. Երրորդ՝ թէ վնասակա՛ր է՝ *խոտեմք*: - 296. Վասն է՞ր զանդրանիկն *խոտէր* և զկրտսերն ընտրէր. որպէս կայեն *խոտեցաւ* և սէթ ընտրեցաւ: - 309. Իսկ այն որ երբեմն անդրանիկն *խոտիւր* և կրտսերն ընտրիւր, բազում ունի խորհուրդ և նշանակութիւն: - 310. Երկրորդ՝ հրեշտակք անդրանիկք են քան զմարդ ստեղծմամբ. և յորժամ մեղան դևքն՝ *խոտեցան* և եղեն կրտսերք. և մարդն ել ի տեղի նոցա և եղև անդրանիկ: - 310. Երրորդ՝ զանդրանիկ կեանս ի դրախտին անարգեաց ադամ և զերկրորդն ընտրեաց. և իւր անդրանիկն *խոտեցաւ* և կրտսերն ընտրեցաւ: - 310. Չորրորդ՝ նշանակէ՛ զիրէայս որ էին անդրանիկ ժողովուրդ *խոտեցան*. և հեթանոսք կրտսերք ընտրեցան և եղեն անդրանիկ ժորովուրդ աստուծոյ: - 310. Զա՛յս նշանակէ զանդրանիկն *խոտել* և զկրտսերն պատուել: - 310. Ութերորդ՝ նախկին է ժամանակս, և երկրորդ հանդերձեալն. և կեանք ժամանակիս *խոտեալ* է և անարգ. և հանդերձեալն պատուական է և ընտիր: - 310. Այս քան ըստ խորհրդոյ որ անդրանիկքն *խոտեին*, և կրտսերքն պատւեին: - 311. Ութերորդ՝ յօրինակ փրկչին յիսուսի, որ զբռնութիւն թշնամւոյն խորտակեաց և զխաբէութիւնն եթող. զի փորձեսցին ընտրեալքն և *խոտեսցին* վատթարքն: - 417. Վեցերորդ, *խոտեցաւ* սաւուղ և ընտրեցաւ դաւիթ. *խոտեցաւ* հին օրէնքն, և ընտրեցաւ նորս: - 435. Եւ որ *խոտէ* և ունդ և պտուղ՝ է՛ կերակուր պահոց. զի անզգայ է և անշարժ տեղւոջէ ի տեղի և անշունչ: - 510. և զթէոդորիտոս եդին գլուխ ժողովոյն վասն

մարդահաճութեան թագուհւոյն և թագաւորին. և զղէոսկորոս հայրապետն աղէքսանդրու, և զպետրոս անտիոքու, և զտիմոթէոս և զանատօլ, և զայլս բազումս *խոտեցին*. և վկայեցին նոքա ճշմարտութեան: - 543. Յորում զորոգինէի գրեալսն *խոտեցին*. և զսուրբն եւագրիոս միայնակեաց՝ և զիրաշալի այրն աստուծոյ զդիդիմոս՝ նզովեցին: - 543. այն է հպարտութիւն որ *խոտե՛մք* և անարգեմք զճշմարիտ բարին. և ապա խոտորիմք և հետևիմք զհետ փոփոխելոյ բարւոյս. և այսպէս երևի հպարտութիւնն յամենայն մեղս: - 562. Իսկ պոռնկութիւնն ի բնական օրէնս և ի գրաւորն և ի նորս *խոտեալ* է: - 613. Վասն այն *խոտեալ* է և պիղծ յամենայն օրէնս: - 612. Իսկ *խոտելոցն* գիր, դպիր է պիղծ հոգին դիւական. և չար կամքն իւրեանց և խորհուրդն և հեշտութիւն մարմնոյն մեղան. և ըստ գործոց առաւել և նւազ գրեն ի գիրն դատապարտութեան: - 741. Որք որպէս գիրք յայնժամ բացեալք եղիցին. քանզի վարդապետութիւնք նոցա և օրինակք՝ ամենեցունց յայտնեսցին. ի յորս ամենեքեան իբրև ի գիրս տեսցեն թէ զի՞նչ պարտ էր առնել կամ *խոտել* ինքեանց: - 742. Կամ զինչ անհնարին սաստ, եթէ որք *խոտեսցէ* զսուրբ հոգւոյն խօսեցեալս ի գիրս սուրբս...: - 775

ԽՈՏՈՐ + Որք զաչս իմաստից յիմանալի ճառագայթիցն խուսափեցին թիւր կամօք, և *խոտոր* մտօք. զանուղղայս խորհելով, և զանպատշաճս բարբառելով. յարձակեալ անկապ լեզաւ և անդունն շրթամբք բացեալ յերկինս. ցոպ բերանով ի բարձունս բարբանջելով. և յածեալ ընդ երկրաւ լեզուագարելով. որոց դատաստանն ի բնէ ո՛չ դատարկանայ. և կորուստն ո՛չ նիրհեսցէ: - 31

ԽՈՏՈՐԵՄ + Իսկ ոմանք յաւելուն յևս ամբարշտութիւն. իբր փախչելով ի ձախոյն՝ *խոտորին* յաջ կողմն: - 13. Տասներորդ՝ զի սուտ լինէին ամենայն օրէնք բնական՝ գրական և աւտրնական. զի սոքա ամենքն խրատեն զմեզ *խոտորիլ* ի չարէ՝ և առնել զբարի. և այլն ամենայն: - 20. Նոյնպէս և վասն սոցա յառաջագոյն ասացաւ յառաքելոց և ի վարդապետաց. զի մի՛ յանգէտս *խոտորեսցին* ընդ նոսա: - 35. Արդ՝ յաջ և յահեակ *խոտորին* հերձւածօղք. որպէս սաբէլ յաջ *խոտորեալ*՝ ի մի բնութիւն և ի մի անձն ժողովեաց զերրորդութիւնն սուրբ: - 80. Եւ ընդ դէմ նմին արիոս ի ձախ *խոտորեալ*՝ **գ** անձինք և **գ** բնութիւնս որոշեաց: - 80-81. Զայն ցուցանէ թէ յուղղութիւնս մեր երևի աստուած. այլ ի *խոտորիլն* ո՛չ: - 387. Եւ ա՛յս է յաջ կողմն *խոտորիլ*. իսկ առաջինքն ձախակողմեան էին: - 561. ...այն է հպարտութիւն որ խոտե՛մք և անարգեմք զճշմարիտ բարին. և ապա *խոտորիմք* և հետևիմք զհետ փոփոխելոյ բարւոյս. և այսպէս երևի հպարտութիւնն յամենայն մեղս: - 562

ԽՈՏՈՐՆԱԿ + Վեցերորդ՝ զի թէ երկինքն ո՛չ էր բոլորակ, յայնժամ արեգակն և այլ աստեղք յորժամ գային ի մէջ երկնից, մեծագոյն երևէին. քանզի ի միջին կիտէն երկնից առ մեզ է ուղղական գիծ. իսկ յարևելից առ մեզ է՛ *խոտորնակի* գիծ. և ուղղական գիծն կա՛րճ է քան *զխոտորնակ* գիծն: - 183. Եւ կենդանիք *խոտորնակ* և կողմաւոր: - 233. Ասեն վարդապետք թէ Բունն կիպարի էր վերուստ ի վայր. և *Խոտորնակն* արմաւենի: - 494

ԽՈՏՈՐՈՒՄՆ + Երկոտասաներորդ՝ այլ և ուրա՛խ լինին ընդ *խոտորումն* չարութեան. որպէս ասէ առակն: - 33. Այլ հետևիմք հարցն սրբոց, որք առանց կարծեաց և *խոտորմանց*՝ զմիաւորութիւնն քրիստոսի անշա՛րժ պահեն: - 83. Զի յամենայն մեղս երևի հպարտութիւն այսպէս. զի ամենայն մեղք խոտումն է պատուիրանացն աստուծոյ, և *խոտորումն* զհետ հեշտութեան մարմնոյ...: - 562. Երրորդ՝ զուղղութիւն իմացման նոցա առանց *խոտորման:* - 713

ԽՈՏՈՒՄՆ + Զի յամենայն մեղս երևի հպարտութիւն այսպէս. զի ամենայն մեղք *խոտումն* է պատուիրանացն աստուծոյ, և խոտորումն զհետ հեշտութեան մարմնոյ...: - 562

ԽՈՐ + Են և ո՛չ ասին ի յէքս. որք յանկոխ լերինս և ի *խորս* ծովուց անտեսք ի մարդկանէ: - 55. Լայն. երկայն. *խոր*. և բարձր ասի աստուած: - 102. Իսկ չորրորդն է խորհրդական աստուածաբանութիւն. յորժամ զամենայն զգալի և զիմանալի էութիւն արտաքոյ թողեալ, ի *խորս* ընթանամք մտօք և մտանեմք յամպն և ի մէղն ըստ մովսէսի. և ապա տեսանեմք զնա արտաքս որոշեալ յամենայն էից: - 122. Իսկ բանին ընդունարան է միտքն ի *խո՛ր* և ի հեռի կացեալ: - 131. Եօթներորդ՝ ներքին իմաստքն ամենևին *խոր* և բարձրագոյն տեսութիւն. զոր ըստ ինքեան միայն իմացումն տեսանէ և ի դուրս արտաբերէ՛: - 177. Նախ՝ զի *խո՛ր* է: - 184. Երեքտասաներորդ՝ երբեմն խորասուզեաց զլէգէօնն ի *խորս* անդնդոց: - 207. Մէջ գիշեր՝ երիտասարդութիւնն ի *խորս* մեղաց ննջեալ: - 266. Հինգերորդ, որ ասաց զերեք ծնն, երկայն և լայն և բարձր. և ո՛չ *զխորն* որ է՛ թանձրութիւն: - 344. Դարձեալ՝ օրէնքս յայտնի էր զոր ուսոյց. և աւետարանն ծածկեալ, զոր հոգին սուրբ յայտնէ որ քննէ *զխորս* աստուծոյ: - 405. Եւ **բժ**ան քարինքն դարձեալ ի գետն եղեալ, նշանակէ՛ զմեղս ի *խորս* անդնդոց ընկղմեալ: - 415. Դարձեալ՝ օձն ի յերեսս

երկրի, և վիշապն ի *խորս* և յանդունդս: - 488. Զի՞նչ նշանակէ քառաթև խաչն. երկայն, և լայն, *խոր*, և բարձր: - 493. Ասեմք թէ՝ վաղ առաւօտն և *խոր* երեկոյն զմէջ գիշերն նշանակեն...: - 515. Երրորդ՝ տիւ ասի պայծառ լուսոյն գիտութեան հասումն. և գիշեր ծածուկ *խորոցն* աստուծոյ անգիտութիւն անհասիցն: - 750. Եւ նմա աւանդել՝ յորում ծածկեա՛լ են ամենայն գանձք իմաստութեան. և որ քննէ *զխորս* աստուծոյ: - 759. Իսկ տիւ և գիշեր, այսինքն արևապէս հասումն նոցա՝ տիւ է համարեալ. և անհասութիւն *խորոցն* աստուծոյ՝ գիշեր: - 767. Դարձեալ, յերես անկեալ արտասուալի դիմօք հողս և փոշի՝ սուրբ գարշապարաց ձերոց, աղերսեմ ի *խորոց* սրտէ զիարազատ գութ հարց և եղբարց մեր հոգևորաց: - 773. Եւ անցեալ ընդ *խորս* չարեաց՝ օրհնեն զտէր և փառաւորեն: - 629

ԽՈՐԱԳԷՏ + Կշտերն բարակ՝ *խորագէ՛տ* է: - 247

ԽՈՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ + *խորագիտութիւն*. որ է՛ խոհեմութիւն: - 571. *Խորագիտութեամբ* պահէ զինքն յայլ մարդոյ. և միամտութեամբն այլոց վնաս ո՛չ առնէ: - 579

ԽՈՐԱԳՈՅՆ + Երկրորդն *զխորագոյն* խոնարհութիւնն: - 465

ԽՈՐԱԶՄ - Յորում պաշարեալք ի հինից նետողաց կրկին յարուցեալ *խորա՛զմ* անուանեալ ազգաց: - 788

ԽՈՐԱՄԱՆԿ + Զի ամենայն գայլ *խորամանկ* է. և ամենայն աղուես նենգաւոր. և այլն նոյնպէս: - 218. Հինգերորդ՝ զի *խորամա՛նկ* է և հնարօղ: - 218. Եւ փոքրիկն (է) *խորամանկ*: - 246. Եւ նօսրն՝ *զխորամանկն* ցուցանէ: - 246. Սևամորթն՝ *զխորամանկն* յայտնէ: - 247. Եւ մեզ պա՛րտ է իմանալ զչար խորհուրդ *խորամանկին* ի զանազան հնարս, և պատասխանել ի սուրբ գրոց. որպէս յայտ է ի գիրս Նագրեայ: - 323. Այսինքն իգամոլք իբրև զձիս. խեռաբարոյք որպէս զէշ. և *խորամանկք* որպէս զուղտ: - 334. Նա՛խ՝ պատրեսցէ զեկեղեցականս *խորամանկ* քարոզութեամբ...: - 708

ԽՈՐԱՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ + Այսպէս և զխոհեմութիւնն ի չար խորհուրդս և ի *խորամանկութիւնս* փոխեմք: - 564

ԽՈՐԱՆ + Ութերորդ՝ զի *խորանն* առաջին և երկրորդ և երրորդ՝ վարագո՛յր էր. և ծածկէին զմիմեանս և յայտնէին. այսպէս առաջին *խորանն* է աստուածայինքն. և երկրորդն հրեշտակացն. և երրորդն մերս՝ վարագուրիւք ծածկեալ՝ որ յայտնեն զմիմեանս: - 132. Երեսունևմի, Վասն *խորանին* առ հասարակ: - 283. Տասներորդ, մովսէս զեռայարկ *խորանն* կանգնէր ի չորից նիւթոց: - 328. Վասն է՞ր հրամայեաց ի զանազան նիւթոց հրաշալի *խորան* շինել և այլն: - 342. Նա՛խ՝ հրամայեաց աստուած գրել զլինելութիւն աշխարհի. և ձևացոյց ի միտսն մովսէսի. զի մի՛ մոռասցին հանգամանքն. վասն որոյ զգալի *խորան* հրամայէ կազմել: - 342. Երկրորդ՝ զորպիսութիւն և զձև աշխարհիս ցուցանէր ի *խորանն* եռայարկեան ի չորից նիւթոց փոխանակ դ տարերաց յանապական և յապականացու բնակչաց: - 342. Չորրորդ՝ ինքն անկարօտ գոլով ստեղծեաց զարարածս. և բարձեալ կրէ՛ զամենայն բանիւ. և նոյն ինքն հրամայէ՛ *խորան* կազմել: - 342. Վեցերորդ՝ սովո՛ր էին զտաճարս կռոցն զարդարել. վասն որոյ առաւել քան զնոսա զարդարէ՛ *զխորանն*: - 342. Ութերորդ՝ զի թէ թողցեն զվայելչութիւն *խորանիս* այս և այլոց հետևեսցին, անպատասխանի լիցին ի պատուհասն. որպէս եթող զապերախտ ժողովուրդն և էառ զվրանն մողոքայ և զաստղն հռեմփայ ի դատապարտութիւն ինքեանց: - 342. Տասներորդ՝ օրինա՛կ էր *խորանի* եկեղեցւոյ. զի նա՛ ստուե՛ր էր և սա՛ ճշմարտութիւն. վասն որոյ գեղեցկազարդ կազմեցաւ: - 342. Զի՞նչ նշանակէր **Ժ** փեղկ և ձև *խորանին*: - 342. Իսկ ձև *խորանին*, որպէս սագաշէն եկեղեցոյ: - 343. Եւ արտաքին սրահին պատուարն ի մէջ ունելով *զխորանն* յամենայն կողմանց **Ճ** կանգուն երկայն ի հիւսիսոյ և ի հարաւոյ կողմն: - 343. Եւ **ԺԵ** կանգուն բարձր. զի մի՛ երևեսցի *խորանն*: - 343. Ա՛րդ՝ եռայա՛րկ էր *խորանն*: - 343. Այլ թէ հարցանեն զորքանութիւն սիւնիցն. **Ծ** սիւն ի մէջ *խորանին*. և **Թ** սիւն վարագուրացն. և մի թափանց ի մէջն յարևելից յարևմուտս. որ լինի **Կ**. և **Ձ** սփռիչ. և **Խ** նիգք. և ամենայնն ոսկեպատ. որ բովանդակն լինի **ՃՁ** ի ներքս: - 343. Եւ ճարտարապետք *խորանին* բեսելիէլ ոսկւոյ և արծաթոյ: - 344. Եւ կատարեցաւ *խորանն* յեօթն ամիսս. և յերկրորդ ամին յառաջին ամսեանն կանգնեցաւ: - 344. Եւ ի **ԺԵ**ն նիսանի անցին ընդ ծովն որ է՛ **Ե** ամիս. և **Է** ամիս ի գործ *խորանին*: - 344. Այս քան վասն *խորանին*: - 344. Նա՛խ՝ զի տղա՛յք էին և ի տե՛սն զուարճանային. որպէս *խորանն* և ա՛յլ սրբութիւնք. նոյնպէս և զգեստք քահանայութեան: - 347. Վեցերորդ՝ զի իմանալի ունի լոյս՝ ցուցանէ՛ զգալի լոյսն. զի ի գիշերի ելեալ ի *խորանէն* հալածէր զխաւարն և լուսաւորէր զանապան: - 352. Ութերորդ, նոքա մատուցանէին ի ձեռագործ *խորանսն* որ ի մովսիսէ՛ կանգնեցաւ, իսկ տէրն մեր անցեալ ի ներքին կողմն վարագուրին...: - 354. Նա՛խ՝ բերել ի դուռն *խորանին* և տաճարին. և ո՛չ ի բազում մեհեանս. զի ցուցցէ զմինն աստուած՝ և յանուն նորա ընծայել: - 359. Ահարօն և որդիքն է օր

մնացին ի *խորանն*. վասն է՞ր մեք **խ**: - 363. Քանի՞ սեղան էր ի *խորանին*: - 364. Ի **դ** կողմն *խորանին* բանակեցան **բժ**ան ցեղքն. և ի մէջ նոցա *խորանն* էր Ղևտական ցեղօքն: - 378. Եւ ի յայս մէջս չուէր *խորանն*: - 378. Նոյնպէս և Ղևտացիքն շուրջ *զխորանաւն* բանակէին ի մէջ **բժ**ան ցեղիցն. և *խորանն* ի միջի նոցա այսպէս: - 378. Երկրորդ՝ զի միայն ժամու և աղօթից էր պիտանի *խորանն* այն, և ո՛չ այլ ինչ իրաց: - 379. Այլ որ զուղիղն ասեն ա՛յս է, կորխ՝ եցոյց զօրինակ զղջման. զի լուաւ խրատուն մովսէսի և մնաց ընտրութեանն աստուծոյ ի դուռն *խորանին*: - 382. Իսկ դադան ամենևին անզեղջ մնաց. թէպէտ գնաց մովսէս ի *խորան* նոցա՝ ո՛չ զղջացան: - 382. Իսկ որ ի *խորանէն* բերին մովսէս և ահարօն զգաւազանն ծաղկեալ. զի ի սիօնէ՛ ելցէ օրէնք. որ է՛ յեկեղեցւոյ ամենայն իշխանութիւն: - 382. Իսկ մովսէս հրամանաւն աստուծոյ արար պղնձի օձ. և բարձրացոյց ի դուռն *խորանին*. և որ հայէր ի նա՝ ապրէր ի թունից օձիցն: - 386. Որպէս զաւար մադիանացոց մովսէս մասնաւորեաց ի *խորանն* աստուծոյ: - 390. Ասա՛ թէ՝ քահանայիցն հրամայեաց ի բաց կալ յամուսնութենէ յորժամ մտանէին ի տաճարն և ի *խորանն*. և յորժամ լսէին զօրէնս աստուծոյ զօրեայ սրբեցան: - 404. Երկրորդ՝ զի ի սուրբ տեղոջ *խորանին* է: - 427. Երեսունևզ, պահեցաւ սուրն գողիաթու ի *խորանն*. և խաչն փրկական ի յեկեղեցի: - 437. Նաև յանձեռագործ *խորանն* հրաւիրէր զսիրելիս իւր: - 442. Եւ աւուրք պաշտամանն էր երկոտասան. **ե** օր քաւութեանն վասն որբոյն յանապատին. և **է** օր տաղաւարահարացն ի յիշատակ *խորանաւ* բնակելոյն յանապատին ամս **խ**. և այլ սքանչելեացն զոր գործեցաւ անդ: - 483. Եւ **խ** օր յօդս զի **լգ** օր զօդս սրբեսցէ ի ճենճերից կռոց. և **է** օրն ի խորհուրդ է աստեղեան *խորանացն* ի կայանս հօգւոցն: - 520-521. Երրորդն ասեն եթէ՝ **բ** ազգն գեթսոնի և **բ** գունդն մերարեայ՝ զչորս փոքրիկ աստիճանս ունէին ի *խորանն*. զպահպանութիւնն մինչ ի ջահընկալն որ զաշտանակն բառնային. և որդիքն կահաթու էին բարձրագոյնք: - 609. Երկրորդ, որպէս նա եռայարկեան *խորան*, որ է՛ գաւիթն, և մէջն և բեմն: - 613. Երրորդ՝ զի մովսէս ի կանգնել *զխորանն* օրինակի՝ արեամբ նոխազաց և ջրով և իւղովն էօծ և սրբեաց: - 615. Վասն է՞ր հինգքն **բժ**ան օր նաւակատիս կատարէին որ է՛ նորոգումն *խորանի* տաճարին: - 616. Երրորդ՝ ի բանակիլն խաչաձև բանակեցան երկոտասան ցեղքն, և *խորանն* ի միջի. որ նշանակէ՛ *զխորանն* եկեղեցւոյ՝ խորհրդով խաչին քարոզեալ ընդ **դ** կողմ աշխարհի: - 616. Չորրորդ՝ զի *խորանն* մովսէսի խաչաձև էր կանգնեալ որպէս մերս եկեղեցի: - 616. Որ ընդ տիւ և ընդ գիշեր ի *խորանին* երգէին: - 626. ...և բերէր ի *խորանն* հանգուցանէր. որպէս ցուցաւ յառաջագոյն յերկրորդ թագաւորութեանց **ժդ** համարն: - 645. Իններորդ, **գ** տեղիք մարդկան նշանակեցաւ յեռայարկ *խորանն* մովսէսի. առաջին միջին և վերջինն: - 682. ...և վասն եօթնից աստիճանաց, և եօթն աստեղան *խորանացն*, եօթօրէք կատարեմք: - 683. *Խորան* ասեն աջակողմ և ձախակողմ. այսինքն ի քաղցր հայեցողութիւնն քրիստոսի որ է աջ. և ի դառն և ահաւոր որ է՛ ձախ: - 686. ...են հոգիք նոցա ի միում *խորանի* մինչ դատաստանն ընտրեսցէ զնոսա և որոշեսցէ. որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 687. Սոցա համաձայնին ընդհանուր ամենայն վարդապետք գոլ ի յերկնային *խորանս* անմարմնոց ի զանազան օթևանս լուսոյ: - 688. Իսկ թէ ո՞ւր իցեն սոքա երկոքեանս, տեսիլն յօհաննու յայտնապէս ցուցանէ. սրբոց *խորանս* ասէ զվերինն սիօն և զհրեշտակացն դասս: - 688. Այս է *խորանն* առ երկնիւ ուր ժողովին արդարք և մեղաւորք հոգիք հաւատացելոց. որք դատաստանաւն կատարին, ակնունելով ողորմութեանն աստուծոյ: - 688. Այսոքիկ ասին աջակողմեան *խորանք*: - 688. Իսկ ձախակողմեան *խորան* է՛ ի յօդս յաներևոյթ տեղիս. ուր ժողովին հոգիք չարաց և մեղաւորաց. որք դատաստանաւն դատապարտին: - 688. Եւ այսոքիկ են աջակողմեան և ձախակողմեան *խորանք*: - 689. Ի մի ասացին գոլ *խորանս* ի ներքոյ երկնից զարդարս և զմեղաւորս. որք դատաստանաւն որոշին: - 689. Դժոխքն նշանակէ զդժուարին և զնեղ տեղիս որ է՛ *խորանն* ձախակողմեան. ուր մեղաւորքն կրկին ունին զտանջանս: - 690. Երկրորդն *խորանն* զինուորական: - 755. Իսկ Երրորդն արքայութիւն, գուշակի յաւազանն պղնձի. զոր հրամայեաց մովսէս առնել ի հայելեացն կանանց որ նստէին առաջի դրան *խորանին*. յորում լւանային որդիքն ահարօնի նախ քան զմտանելն ի սուրբն սրբոց: - 756. Կանայք առաջի դրան *խորանին* նստեալք՝ են հաւատացեալքն. որք դրան երկնաւոր պալատին բանիլ ինքեանց ակն կալեալ մնան: - 756

ԽՈՐԱՍՈՒԶԵՄ + Երեքտասաներորդ՝ երբեմն *խորասուզեաց* զլէգէօնն ի խորս անդնդոց: - 207. Իններորդ՝ հանեալ ի գետոյն **բժ**ան վէմս շինեաց սեղան. և նոյն թուով *խորասուզեալ* ընկղմեաց: - 418

ԽՈՐԵՆԱՑԻ - Զայս ամենայն ոմանք անանիայի տան. և ոմանք *խորենացւոյն*: - 637

ԽՈՐԹ + Սոքա աւելորդք և *խո՛րթք* են ի տգիտաց ասացեալ: - 634. Այլ թէ ասեն՝ հաղորդադրամ,

կամ խոստովանադրամ, *խո՛րք* է. յազահութեանց երիցանց սահմանեալ և ո՛չ ըստ կանոնաց որպէս այլքն: - 684

ԽՈՐԻ կամ ԽՈՒՐԻ կամ ԽՈՐ + ...զոր արարեալ է սրբոյն եփրեմի *խորին* ասորւոյ ի նիկոմիդացոց քաղաքին: - 658-659

ԽՈՐԻՆ + Բայց է և այլ իմն տեսութիւն *խորին* և գեղեցիկ. զի նա՛ վասն սրբութեան չարչարեցաւ. և որ ոք ևս չարչարեսցի վասն սրբութեան՝ մի և նոյն է դիտաւորութիւն երկուցն. յայնժամ օգնեսցէ նմա. այսինքն միաւորեսցի ընդ նա՛ սրբութեամբն, և եղիցի աստուած ամենայն յամենայնի. այսինքն կատարեսցէ զնա աստուածս առնելովն. և եղիցին աստուածք ամենայնքն: - 43. Մետասաներորդ՝ աստուծոյ միա՛յն է յայտնել զգաղտնիս. որպէս ասէ դանիէլ, (աստուած յերկնից ինքն յայտնէ *զխորինս* և զգաղտնիս:) - 58

ԽՈՐԻՍԽ + Իններորդ՝ ետ *զխորիսխ* քաղցր հօր և մօր իւրոյ ի ճաշակ: - 422. Զոր և ես զօրէն մշակաց բազմահաւաք պտղոց. կամ փունջ մի անուշահոտ բազմերանգ ծաղկանց. կամ չնչին թռչնոյ *զխորիսխ* մեղու. կամ որպէս զլոմայս այրւոյն տառապեալ գոյիւ: - 772

ԽՈՐԽ + Չորրորդ՝ *խորխ*. որպէս օձից: - 216. Երկրորդ՝ զի *զխորխն* ձգէ և զաչսն լուսաւորէ՛: - 218. Եւ զի մերկացոյց զնախաստեղծքն ի փառաց, *զխորխ* իւր մերկանայ: - 219

ԽՈՐԽՈՐԱՏ + Վասն այն ո՛չ կարեն իմանալ՝ զի ասէ տէրն, «կոյր կուրի առաջնորդէ՛, երկոքին ի *խորխորատ* անկանին». այսպէս որ առնէ զգայարանս առաջնորդ իմացման՝ անկանի ի մոլորութիւն: - 31. Ութերորդ՝ ի *խորխորատէ՛* չարեաց ելցեն օրինօք. զի գեբաղն՝ «հին ծոր» թարգմանի: - 402. Դարձեալ անկանիլ ի *խորխորատ*՝ է՛ ժամանակաւոր. այլ մնալն անդ՝ է՛ յաւիտենական: - 744

ԽՈՐՀԻՄ + Չորրորդ՝ զի թէ զոր ինչ ասեմք՝ ի հարկէ ճշմարիտ էր, յայնժամ աւելորդ էր *խորհիլն* մեր...: - 9. Ապա յա՛յտ է՝ թէ զոր ինչ *խորհիմք*՝ ի հանդերձեալն զնոյն առնեմք. և ո՛չ ի հարկէ բանն մեր որպէս ցուցաւ: - 9. Դարձեալ՝ ունիմք խորհուրդ, և ընտրեմք զառնելիսն, և խոտեմք զոչ առնելիսն. և բազում անգամ *խորհելովն* հանդիպիմք բարւոյ, և փախչիմք ի չարէ. և խորհուրդն ի հնարաւորա՛ցն է որպէս ասացաւ և ո՛չ ի հարկաւորացն: - 11. Երրորդ՝ զփոփոխումն ի խորհրդոց և կամաց մարդկան. զի բազում ինչ *խորհիմք* և կամիմք և ո՛չ կատարի: - 26. Որք զաչս իմաստից յիմանալի ճառագայթիցն խուսափեցին թիւր կամօք, և խոտոր մտօք. զանուղղայս *խորհելով*, և զանպատշաճս բարբառելով...: - 31. Եւ որպէս նեռնն ազդումն է սատանայի՝ որպէս առաքեալն ասէ. և նոքա յազդմանէ սատանայի՝ *խորհին* և խօսին զանազան հերձուածս ըստ չար խորհրդոց նորա: - 35. Վեցերորդ՝ զի պահանջէ՛ ի սիրողաց իւրոց միշտ զայն *խորհիլ*. զի որպէս ինքն վասն սիրոյ զանձն իւր եդ ի վերայ մեր, և մեք վասն սիրոյ նորա փոխարէն դիցուք ի վերայ նորա: - 43. Եւ թէ էր երբեմն հայր առանց բանի և իմաստութեան, ի՞ւ *խորհէր* յետոյ ծնանիլ զորդի: - 51. Զի թէ բանին, անմնման ինչ *խորհիս*. զի նա՛ բնութեամբ ունի. մանաւանդ եղեր արիոսեան: - 70. Եւ միտք զվերինս *խորհելով* հեշտանայ: - 104. Եօթներորդ ի մեզ, մարդն բանն. առիւծն ցասումն. եզն ցանկութիւնն. արծուին գիտութիւն բարձրաթռիչ զվերինն *խորհիլ* միշտ: - 133. Յաճոյ թուեցաւ նոցա բարձրութիւն նորա. *խորհելով* զի թէ նա աստուծոյ յաղթեալ էր, նոքա ևս այլոցն իշխէին կարողութեամբ: - 149. Իսկ դևք զանհաստատսն մտօք՝ ի ստորևս քարշեն և յերկիր կործանեն զերկրաւորս *խորհելով*. և ընդ ինքեան ի յատակս դժոխոց մերժեն: - 152. Եւ աստ ասէ իրինոս՝ զի թէ յաւիտենական է հուրն, զիա՞րդ վախճան ածեն տանջանաց յաւիտենից ունայնախոհքն. թերևս կարծելով թէ ի հուրն մաքրեսցի. զի մի՛ լիցի աշակերտացն ճշմարտութեան *խորհիլ* և ասել: - 153. Չորրորդ՝ զի ի վեր տեսցուք աչօք. և մտօք զվերինն *խորհիմք*...: - 188. Այլ զանազան զօրութիւն ի զանազան ներգործութեանցն երևի. որ է՛ աճիլն. զգալն. և *խորհիլն*: - 259. Եւ ըստ որում իմանայ և *խորհի*, կոչի բանական հոգի. որպէս այլուր բաժանի ի տեսողական զօրութիւնն. և յիմացականն. և ի յիշողականն. մնալով անբաժանելի ներգործէ՛ ի նոսա: - 259. Նա՛խ՝ զի մնացորդք գործոց և խորհրդոց կերպարանին ի յիշատակարանս հոգոյն զոր ինչ գործեաց ի անցելումն, կամ *խորհեցաւ* վասն հանդերձելոյն: - 268. Յինգերորդ՝ ընդ դէմ հպարտացելոյն որ *խորհէր* զաթոռ իւր դնել յամպս և անկաւ յերկիր. նա՛ խոնարհեցաւ յերկիր և ել յերկինս: - 323. Զի առաջին խորհուրդ է մեր, յորժամ միտքն առ աստուած ամբառնայ զվերինն *խորհելով*: - 331. Քսանևէ, սաւուղ փոխանակ պատուելոյ *խորհէր* դաւթի չարիս...: - 436. *Խորհի* ակիտոփէլ չար վասն դաւթի և խեղդի. և յուդա վասն տեառն խորհեցաւ և խեղդեցաւ: - 438. Նոյնպէս պա՛րտ է ամենայն մարդոյ յորժամ լսիցէ զբանն, նախ *խորհիլ* և հարցանել, և ապա՛ հաւանիլ: - 465. *Խորհիլ*՝ զի ընտրեսցէ զճշմարիտն: - 465. Զոր զայսպիսի *խորհօղն* և

ասացօղսն ճզովէ՛ եկեղեցի ամենայն ուղղափառաց ամէն: - 475. Վերին մասն միշտ զվերինն *խորհիլ* ուր քրիստոս նստի...: - 493. Երրորդ՝ մարգարէք որպէս *խորհեցեալն* բան. առաքեալք որպէս խօսեցեալն. և վարդապետք որպէս գրեալն: - 535. Եւ զայս առնէ միտքն իբրև մշակ. որ առեալ զսերմն և բազմաբեղունս աճեցուցանէ. այսպէս և միտքն *խորհելով* զչարն՝ զայսոսիկ ախտս առաւելու ի մեզ: - 564. Յորժամ զայս *խորհեցաւ*, արտաքսեցաւ յերկնից: - 569. Խոհեմ մարդն ո՛չ պարտի վաղվաղել ի գործ զինչ և է՛. այլ պա՛րտ է նա՛խ *խորհիլ* որ ո՛չ խաբի: - 579-580. Իսկ յորժամ քահանայն լաւ քննէ զխղճմտանքն ժողովրդեանն. *խորհի* վասն ապաշխարութեանն թէ ո՞րպէս կարէ ապաշխարել...: - 601. Եւ որպէս հրեշտակապետն գաբրիէլ, նախ ետ զաւետիս սրբոյ կուսին, և նա՛ *խորհէր* ի միտս...: - 610. Եւ զմբէթն զվերինն *խորհիլ* ուր քրիստոս նստի ընդ աջմէ աստուծոյ: - 614. Եւ քահանայքն հոլոնեալ. որ է ժողովեալ և *խորհեալ*: - 639. Զիա՞րդ վախճան ածեն տանջանաց ունայնախոհքն. թէրևս կարծելով թէ ի հուրն մաքրեսցին. զոր մի՛ լիցի աշակերտաց ճշմարտութեանն *խորհիլ*: - 703. Եօթներորդ, այլ և **գ** է գործիք բանին. խելքն որ ծնանի. սիրտն որ *խորհի*. լեզուն որ խօսի: - 742

ԽՈՐՀՈՒՐԴ + Չորրորդ՝ զի թէ զոր ինչ ասեմք՝ ի հարկէ ճշմարիտ էր, յայնժամ աւելորդ էր խորհիլն մեր. զի *խորհուրդն* ո՛չ է ի հարկաւորացն. այլ ի ներընդունակացն. զի կարէ՛ լինիլ, և ո՛չ լինիլ. զի թէ առնեմք զայս՝ եղիցի՛ այն. և թէ ո՛չ առնեմք զայս՝ ո՛չ եղիցի այն: - 9. Դարձեալ՝ ունիմք *խորհուրդ*, և ընտրեմք զառնելիսն, և խոտեմք զոչ առնելիսն. և բազում անգամ խորհելովն հանդիպիմք բարւոյ, և փախչիմք ի չարէ. և *խորհուրդն* ի հնարաւորա՛ցն է որպէս ասացաւ և ո՛չ ի հարկաւորացն: - 11. Երրորդ՝ զփոփոխումն ի *խորհրդոց* և կամաց մարդկան. զի բազում ինչ խորհիմք և կամիմք և ո՛չ կատարի: - 26. Նոյնպէս զիմանալի *խորհուրդս* և զգիտութիւնս զոր տկարանայ միտք, կարողանայ հաւատքն տեսանել. այլ ո՛չ ունի հաւատ՝ քան զտեսութիւն մտացն: - 31. Եւ որպէս նեռնն ազդումն է սատանայի՝ որպէս առաքեալն ասէ. և նոքա յագդմանէ սատանայի՝ խորհին և խօսին զանազան հերձուածս ըստ չար *խորհրդոց* նորա: - 35. Եւ գիտեմք հաւաստի թէ որդի էր. զի հրեշտա՛կ անուանէ զնա գիրն. և զի հայր երբէք հրեշտակ ո՛չ կոչեցաւ՝ այլ որդի ըստ եսայեայ մարգարէի, որ «հրեշտակ մեծի *խորհրդոյ»* կոչէ զորդի. որ եղև մեծ *խորհրդոյս* սպասաւոր. այսինքն փրկութեան մերոյ՝ մարդանալովն իւր: - 40. Եւ կամ թէ զո՛չ ոքն ասիցէք, ահա նո՛ր աղանդ չարափառութեան և խափանումն տընօրէնութեան մեծի *խորհրդոյն*: - 68. Եւ տէրն զի գիտէր *զխորհուրդս* նոցա, ասէ «զի՛ խորհիք ի սիրտս ձեր»: - 71. Ծածուկ և զանխո՛ւլ է աստուածաբանութեան տեսութիւն հասարակ մտաց. և հազիւ ճանաչի կիրթ *խորհրդոց*՝ և նուրբ քննութեանց սրբոց: - 81. Որք ուսուցին մեզ *զխորհուրդ* աստուածպաշտութեան որպէս ցուցաւ: - 84. Եւ ուրանալ զբոլոր տնօրէնութեանն *խորհուրդ*: - 90. Երանելին պօղոս՝ *զխորհուրդն* աստուածպաշտութեան յայտնի և մեծ ասէ. ըստ որում երևեցաւ բանն մարմնով. բնաւին ապա բաժանելն ի մարմնոյն ամբարշտութիւն է և իմացմամբ և բանիւ: - 93. Իսկ թէ ասի ուրեք՝ ի հոգւոյն և ի հօրէ օծանիլ նմա, վասն տնօրէնութեանն *խորհրդոյ* ասին: - 95. Ա՛րդ՝ եթէ քրիստոս տգէտ է և նոքա զմիտս տգիտի ունէին. ո՞րպէս լինէին հազարապետք աստուծոյ *խորհրդոցն*. կամ հազարապետքն առաւել են քան *զխորհուրդն* աստուծոյ: - 96. Եւ առ *խորհուրդն* ճանաչումն ամենայն առնելեաց: - 97. Այլ դատաւորին պարտէ ունիլ անհուն գիտութիւն. զի քննել կարասցէ զամենայն բնութիւն հրեշտակաց և մարդկան. և զամենայն գործս եղեալս և զլինելոցն. *զխորհուրդս* և զբանս բոլորից. զառաջինն՝ զմիջինն՝ և վերջինն: - 100. Նախ՝ զի *խորհրդով* և հաւատով տեսանի և ո՛չ քննութեամբ մտաց: - 123. Երկրորդ՝ զի *խորհրդով* և ծածո՛ւկ է. և ո՛չ առակաւ և նշանակաւ. որպէս այլ աստուածաբանութիւնքն որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 123. Երրորդ՝ զի *խորհրդով* և ծածուկ է պահելի ի հերձուածողաց և ի հեթանոսաց և յանվարժ մտաց ախմարաց...: - 123. Եւ զմասնաւոր *խորհուրդս* բա՛նն յայտնեաց: - 125. Զի առաջինքն *խորհրդով* և օրինակաւ՝ և վերջինքս իրօք և ճշմարտութեամբ լուսաւորեալք ի նմանէ: - 126. Որև այժմ ի յեկեղեցի ի նոյն *խորհուրդ*՝ սերօբէին պատկեր որ է քշոցն՝ ի ձեռն սարկաւագին աւանդի՝ որ է՛ մաքրօղն. և երրորդ կարգ յետ քահանային և քահանայապետին: - 135. Երկրորդ՝ մարդկան քահանայութիւն նիւթական *խորհրդով* ներգործի. որպէս հացիւ գինեաւ և այլով. իսկ նոցայն աննիւթութեամբ կատարի: - 139. Եւ սոյնպէս ածէ ի ներքս զչար *խորհուրդսն* թէ ի յարթնութեան թէ ի ննջման: - 145. Սակայն զչար *խորհուրդն* ո՛չ կարէ ածել ի ներքս որ միայն հաւանութեամբն է չար: - 145. Եւ ոմանք ասեն թէ՝ ընդ պատիւ մարդոյն նախանձեցաւ և ի *խորհուրդ* եմուտ թէ սորա կատարումն ի՞նչ լինի, և ո՛չ կարաց հասու լինիլ: - 147. Եւ զնայելոյն պատճառն իրինոս մեկնէ թէ՝ զմարդոյն լինիլն ետես այնպէս փառաւոր և ի *խորհուրդ* եմուտ որպէս ասէ յոբ...: - 147-148. Նախ՝ զչար *խորհուրդն* սատանայի

առարկէ՛: - 148. Եւ ապա զի ցուցցէ թէ՝ չար *խորհրդոցն* վրէժ խնդրութիւն կայ և պատիժ: - 148. Դարձեալ զպայծառացեալսն մկրտութեամբ որպէս զաստեղս և յերկինս եդեալ *զխորհուրդս* իւրեանց: - 152. Նախ զի փրկական է *խորհուրդն* ամենեցուն. այլ անարժան մերձեցեալն կորնչի. յիրաւի արգելցի ի սպասաւորութենէն: - 167. Ապա ուրեմն ստուգապէս և յիրաւի՛ է կանոնեալ սուրբ հարցն, զի զայնպիսին արգելցեն ի սպասաւորութենէ *խորհրդոյն*: - 167. Զորօրինակ՝ ներտրամադրեալ բանն է՛ նախ ի *խորհուրդն* կատարեալ. և յետոյ ժամանակաւ լինի յառաջ բերեալ և գրեալ բան. և նո՛յն բանն էր յառաջ բերեալս և գրեալս որ էր նախ ի *խորհուրդն*: - 169. Արբանեակ լինի և մեկնէ *զխորհուրդս* թագաւորաց: - 177. Չորրորդ՝ զի նիւթք եղեն երկնաւոր *խորհրդոյն*. որպէս ի տնկոց փայտ խաչին. և յայլ բուսոց հաց պատարագին և գինի. և ձէթ մեռոնի կազմեցաւ: - 212. Ութերորդ՝ օրինակ՝ զի գլուխ օձին է չար *խորհուրդն* որ մտանէ ի մեզ. պա՛րտ է սպանանել զնա: - 219. Երրորդ՝ զի երեսն հայելի է սրտին. և նորա փոփոխմամբն *զխորհուրդն* ճանաչեմք...: - 234. Դարձեալ *խորհուրդ* մարդոյն ճանաչի յերից. այսինքն կամ ի կերպէ՛ և յօրինակէ խօսիցն և ձայնին: - 250. Այսպէս և շնչականն գոյացեալ ի իերորդ աւուր՝ կիսակատար գոլով բանականին զնոյն ունի *խորհուրդ*: - 262. Եւ կամ որպէս մարդ կատարեալ բերելով ինքեան զ**դ** և զ**ժ** ինն *խորհուրդ*: - 263. Իսկ որք ի **խ** աւուրս ծնանին և կամ ի **ի**, որպէս հաւ. ունին նոքա *զխորհուրդ* չորից տասանց և չորից հնգից, ըստ **ե** զգայութեանց ներքոյ և **ե** զգայութեանց արտաքոյ որպէս ասացաք: - 263. Իսկ մարդոյն *խորհուրդն* ըստ չորից տարերց և երից զօրութեանց տնկականին եօթեամբ կատարի. թիւ շնորհալի և մշտակոյս ըստ աթենայ. զի ոչ ծնեալ լինի և ո՛չ զայլս ծնանի: - 264. Նա՛խ՝ զի մնացորդք գործոց և *խորհրդոց* կերպարանին ի յիշատակարանս հոգոյն զոր ինչ գործեաց ի անցելումն, կամ խորհեցաւ վասն հանդերձելոյն: - 268. Իսկ սահմանօրէն, հանճարն կարծիք է կապեալ ընդ ուղիղ *խորհրդոյ*: - 270. Երրորդ՝ կարծիք է, զի ի ներկայս ո՛չ է. և ուղիղ *խորհուրդ*, զի յապագայն լինելո՛ց է: - 270. Դարձեալ՝ հանճարն է տրամախոհութեանն. զի կարծիք է կապեալ ընդ ուղիղ *խորհրդոյ*. իմաստութիւնն իմացմանն. գիտութիւնն յիշողութեանն: - 270. Երրորդ՝ զմաշկեղէն պատմուճանն մերկանալ. այսինքն *զխորհուրդս* մարմնեղէնս և զմեռելոտիս: - 281. Տասներորդ՝ առ յատուկ բարին մերձենալ. այսինքն առ ամենևին զուտ բարին որ է՛ աստուած. *խորհրդով* բանիւ և գնացիւք: - 281. Տասնն**դ**՝ Վասն անդրանկութեանն *խորհրդոյ*: - 283. Երեսուն**բ**, Վասն տապանակին և *խորհրդոց* նորին. և այժմ ո՞ւր է տապանակն: - 284. Քառասուն**ա**, Կենդանեաց զենումն ի նորս *խորհուրդ*: - 284. Վաթսունէ, Քաղաքացն ապաստանի. և *խորհուրդ* նոցա: - 285. Եւ սատանային յայտնի են **է** չար *խորհուրդքն* որ կոչին գլխաւոր մեղք: - 287. Երկրորդ այսպէս. **գ** մասանց աւելին և պակասն լինին **զ** չարիք. և մի գործ մարմնոյն որ լինի է նենգութեան *խորհուրդ*: - 287. Եւ տատանեալ իբրև զծով ալեկոծեալ միշտ *խորհրդովն*: - 287. Ուր եկեալ աբրահամ, և նա՛ել ընդ առաջ նորա ջերմ բաղարջ հացով և գինեաւ օրինակ տէրունեան *խորհրդոյն*: - 300. Իսկ հօրն ամենևին ո՛չ պղտորեցան *խորհուրդք*. և ո՛չ տրտմեցան սիրտք. և ո՛չ տխրեցան դէմք: - 304. Զի՞նչ է անդրանկութեան *խորհուրդն* զոր եսաւ վաճառեաց: - 308. Իններորդ՝ ևս մեծագոյն *խորհուրդ*. զի անդրանիկ բանն աստուած ի հօրէ՛ ծնեալ՝ եկն ի բնութիւնս մեր և եղև գլուխ մեր...: - 309. Ա՛րդ՝ զայս քան մեծագոյն պատիւ և *խորհուրդ* անդրանկութեանն անարգեաց եսաւ ընդ պոռնկութեան. և վաճառեաց ընդ կերակրոյ: - 309. Հինգերորդ՝ զի ունի զվերոյ ասացեալն *խորհուրդ* տասնեակ թւով. վասն որոյ յիրաւի անդրանիկն պատւեալ լինէր թէ ի հոգևորն և թէ ի մարմնաւորն: - 310. Իսկ այն որ երբեմն անդրանիկն խոտիւր և կրտսերն ընտրիւր, բազում ունի *խորհուրդ* և նշանակութիւն: - 310. Նա՛խ զայս ունի *խորհուրդ*, զի յառաջագոյն ընտրեալքն՝ յետոյ եղեն ի ժամանակի: - 310. Տասներորդ՝ ևս մեծագոյն *խորհուրդ*. զի բանն աստուած որ անդրանիկ էր հօր, եղև կրտսեր մարդ ի ժամանակի և փոքր. ըստ որում կոչեաց զինքն «փոքրիկ». զի բնութիւն մարդոյս ընդ ինքեան խառնելով արասցէ մեծ և անդրանիկ: - 311. Այս քան ըստ *խորհրդոյ* որ անդրանիկքն խոտեին, և կրտսերքն պատուեին: - 311. Բազում ունի *խորհուրդ*: - 321. Չորրորդ՝ ի *խորհուրդ* յարութեան մերոյ, որ վերըստին գոյացուցանէ ի խաւարէ՛ գերեզմանին և ի լոյս հանէ և ուրախութեամբ զարդարէ՛ և փառաւորէ՛: - 321. Երրորդ՝ ի *խորհուրդ* **ժ** բանեան օրինացն **ժ** պատարագ մատուցանէր: - 322. Ե՝ փոխէ *զխորհուրդն*...: - 322. Վասն այն յոբ **ժ** պատարագաւ սրբէ՛ր զ**ժ** մասնաւոր մեղսն որ գտանին յարբեցութեան. և մին զուարակն ի սրբութիւն վասն ակամայ և *խորհրդոյ* մեղացն: - 322. Այլ ըստ մտաց՝ ունի **զ** *խորհուրդս*: - 323. Վեցերորդ՝ ի *խորհուրդն* ադամայ որ անկաւ յերկիր փշաբեր, անկաւ յոբ յերկիր և յաղբիւս: - 323. Եւ մեզ պա՛րտ է իմանալ զչար *խորհուրդ* խորամանկին ի զանազան հնարս, և պատասխանել ի սուրբ գրոց. որպէս յայտ է ի գիրս նագրեայ: - 323. Նախ՝

ուղղութիւն ընկերաց. **բ** գոհութիւն և համբերութիւն. **գ**՝ իմանալ զչար *խորհուրդն* սատանայի. **դ**՝ աղօթք և պահք. **ե**՝ խոնարհութիւն և ճշմարտութիւն. որ գերագոյն է ամենայն զինուց և իսպառ կորուսանէ զչար որ մայրն է ստութեան և հպարտութեան: - 324. Ի *խորհուրդ* է դարու վշտաց կենցաղոյս. և յութներորդին ազատութիւն բնութեանս: - 326. Իսկ *զխորհուրդ* նորն ադամայ բազումս տպաւորէր: - 327. և նա՛ կոչի հրեշտակ մեծի *խորհրդոյ* ըստ մեծին եսայեայ...: - 330-331. Նա՛խ թէ՝ զմեռելոտի *խորհուրդն* հա՛ն ի մտաց քոց: - 331. Եւ հանել զկօշիկս յոտից, այսինքն ի վերջին *խորհրդոց* յերկրաւորս մերձեցեալ: - 331. Զի առաջին *խորհուրդ* է մեր, յորժամ միտքն առ աստուած ամբառնայ զվերինն խորհելով: - 331. Եւ միջին *խորհուրդ* է, յորժամ ի քննութիւն էիցս պարապի: - 331. Իսկ վերջին *խորհուրդ* է, յորժամ վասն հարկաւոր պիտոյից կերակրոյ և հանդերձի՝ յերկրաւորս հպիմք: - 331. Երկրորդ՝ զի զանդրանիկ *խորհուրդն* աստուածպաշտութեան կորուսին յանձինս իւրեանց. վասն որոյ անդրանիկք նոցա մահացան և ապականեցան: - 334. Զի՞նչ էր *խորհուրդ* մանանային ի մէջ սափորին: - 339. Եւ **ժ** բան է՛ օրինացն. և **խզ** իրաւանցն. բովանդակն **ծզ**. *խորհուրդ* ազատութեան մերոյ հաւատով Երրորդութեանն: - 340. Եւ թէ ոք ասիցէ, պա՛րտ է ջուր խառնել ի *խորհուրդն* որպէս և մովսէս: - 341. Նա՛խ՝ զի մովսէս յայտնապէս զկէս արեանն անապական եհեղ զսեղանովն որ նշանակէր զանապական *խորհուրդ* արեանն. և զկէսն խառնեաց ի ջուր որպէս ցուցաւ ի *խորհուրդ* մկրտութեան և հաղորդութեանն խառնեալ: - 341. Բազում է *խորհուրդն*. բայց նախ հրեշտակաց յարմարի ցոյցք տապանին. զի նոքա են անապական և անմահ: - 344. Դարձեալ՝ տապանակն է՛ ի *խորհուրդ* սուրբ աստուածածնին: - 345. Ա՛յս *խորհուրդ* է տապանակին որ ի սրբութիւն սրբոցն: - 345. Ի *խորհուրդ* կենսատու հացին որ յեկեղեցին: - 346. Այլ և է *խորհուրդ* եկեղեցւոյ, և է զօրութիւնք հոգւոյս. չորսն ստացական, և գն աստուածային առաքինութիւնք: - 347. Չորրորդ՝ ի *խորհուրդ* վայելչական մարմնոյ ճշմարիտ քահանայապետին մերոյ քրիստոսի: - 347. Իսկ հնոյն *խորհուրդ*, **դ** որակ նիւթոցն՝ **դ** տարերացն. և ոսկին անապական՝ երկնից: - 348. Խառնեալ և աղացեալ ի *խորրուրդ* չորից առաքինութեանց մերոց: - 349. Չորրորդ՝ ի *խորհուրդ* հին օրինացն որ բարձաւ և նոր օրէնք տուաւ: - 350. Երրորդ՝ ի *խորհուրդ* նոր օրինացս որ հաստատ մնաց: - 350. Հինգերորդ՝ ի *խորհուրդ* սրբութեան. զառաջինն պարգևէ՛ աւազանաւն. և յետ մեղանչելոյն ապաշխարութեամբ և վաստակօք պարգևէ՛ զնոյնն: - 350. Եւ դարձեալ՝ **դ** են սեռք մեղանչելոյ. այսինքն *խորհուրդ*, խօսք, գործ, և յամառութիւն ի մեղս: - 351. Այլ և ի *խորհուրդ* ծննդեանն մերոյ: - 353. Երրորդ՝ անդ նկարեալ էր մեր հոգևորն. և աստ բացայայտեալ *խորհուրդ* տնօրէնութեան քրիստոսի աստուծոյ մերոյ: - 353. Եւ ո՛չ միայն այս, այլ զեօթն օր անխմոր բաղարջ ուտէին ամենայն ժողովուրդն. և Աբրահամ և ղովտ բաղա՛րջ յօրինեցին *զխորհուրդ* փրկական մարմնոյ տեառն որ ի վերնատունն բաղարջով աւանդեաց: - 356. Ապա ուրեմն սո՛ւտ են ազգն յունաց և ասորւոց որ խմոր դնեն ի *խորհուրդն*: - 356. Ա՛րդ՝ մանանայն նշանակէ՛ զփրկական *խորհուրդն* ուր ո՛չ է աղ: - 356. Եւ զանգեալ նաշհին զյիշատակ մարտիրոսացն՝ ուր խառնեմք աղ ի հատ պատարագին և իւղ անոյշ ի *խորհուրդ* նոցա: - 356-357. Այլ որք յամառելով յօրինակն՝ ա՛ղ խառնեն ի *խորհուրդն*, պա՛րտ է նոցա խառնել և ձէթ և մուրկ և խունկ և միս գառին. կամ զանգեալ ի կասկարայս, կամ օծեալ ի տապակի, զի զօրինակն կատարեսցեն. և հեռասցին ի ճշմարտութենէն: - 357. Իսկ իւղն զանգեալ՝ օրհնութիւնն է որ միանայ ի *խորհուրդն* և կատարէ՛ մարմին և արիւն քրիստոսի: - 357. Եւ ցանեալ է անգամ ի վարագոյրն. որ է՛ քաւութիւն է զգայարանցս ի է զօրութեանց հոգւոյն. է *խորհրդով* եկեղեցւոյ. առ է դար կենցաղոյս: - 360. Փորոտին զծածուկ *խորհուրդն*. զոր լուանալ հրամայէ՛ ջրով. այսինքն խոհականաւն զգարշելի մտածմունս սրբել: - 360. Այս է ողջակիզաց և այլ պատարագաց *խորհուրդն*: - 360. Ո՛չ միայն զի յանունն աստուծոյ, այլ զի օրինա՛կ էին նորոյս պատարագի. և *խորհրդովն* քրիստոսի սրբեցան: - 361. Եւ թէ ոք ասիցէ, ո՞րն է *խորհուրդն* քրիստոսի որով սրբիւր իէլ ի մեղաց: - 361. Ասեմք եթէ՝ ամենայն զենմունք և պատարագ ի *խորհուրդ* և յօրինա՛կ էր քրիստոսի: - 361. Ա՛յս է *խորհուրդ* հին պատարագացն և քրիստոսիւ մաքրեին: - 361. Վասն մեղա՛ց է՝ որ խոստովանութեամբ արտաքոյ ելեալ ի մեղաց և ապաշխարութեամբ քաւեմք զմեզ ներքին *խորհրդով* և արտաքին գործով: - 362. Հինգերորդ՝ կրկին ողջակէզն. մին պատարագն է ամենայն աւուր. և միւսն տօն չարչարաց խաչի և մահու յամենայն ամի՛ զոր նոյն *խորհրդով* կատարէ՛ եկեղեցի: - 363. Եւ որպէս երեխայն նախ քան զմկրտիլն **խ** օր ուսանի *զխորհուրդն*: - 363. Ի նոյն *խորհուրդ* նոր մանկունք յարգանդի մօր եկեղեցոյ սնանին: - 363. Զայն *խորհուրդն* պահեմք ի վերայ նոր սեղանոյս: - 363. Չորրորդ՝ ի յանպատշաճ *խորհրդոց* և ի տեսութեանց: - 368. Նա՛խ՝ բնականն. որ է բարի իմացուածն և *խորհուրդ* որ ո՛չ արդիւնանայ: - 368. Եւ այլք ասեն թէ, հինն ամենայն է՛ *խորհուրդ*.

և ի նորս իր և *խորհուրդ*: - 369. Զի իրն փոխեցաւ ի ճշմարտութիւն, և *խորհուրդն* մնաց նոյն. որպէս ջուրն և խունկն. իւղն և նաշիհն: - 369. Այլ ուղիղն, զի օրէնքն թէպէտ ըստ *խորհրդոյն* փոխեցաւ, այլ ըստ իրին մնաց յաւիտեան. զի օրինակն էանց, այլ ճշմարտութիւնն մնաց: - 369. Այլ զքրիստոս ո՛չ պատարագեն. և ո՛չ այլ ինչ ի *խորհրդոց* եօթանց կատարեն: - 370. Ցուցանէ թէ՝ մինչ ի մեղս իցեն քահանայքն՝ ո՛չ զիասն կերիցեն և ո՛չ ի սուրբ *խորհուրդն* մերձեսցին: - 370. Երրորդ՝ ի *խորհուրդ* պատարագողին. զի նուէրքն զնուիրո՛ղն նշանակէր: - 370. Այլ *խորհուրդն* է, Նա՛խ՝ զի օրինակ բազում է, և ճշմարտութիւնն մի: - 374. Ա՛յս է *խորհուրդ* առաւօտու և երեկոյի գառինն և նուէրք նորա: - 375. Եօթներորդ՝ զի միտքն զախտն շարժէ ի չարն. և ո՛չ ախտն զմիտքն. որպէս ասի, *խորհուրդք* ծերոց զքարինս պատառեն: - 377. Կապուտն նշանակէ՛ *զխորհուրդ* յայտնութեանն քրիստոսի: - 379. Դարձեալ՝ զղջմամբ սատակի չար *խորհուրդն*. և ապա՛ խոստովանիմք լեզուաւ. և զնոսա փոխեալ գործե՛մք զբարիս: - 380. Երինջն ըստ իրաւանցն ունէր զմեղս ժողովրդեանն. և *խորհրդովն* քրիստոսի՝ սրբութիւն գործէր: - 384. Երկրորդ, մկրտութիւնն է **գ** օրն. զի ունի հրաժարիլն և զդաւանելն և զմաքրիլն. և ապա՛ եօթն *խորհուրդ* եկեղեցւոյ: - 384. Զայս *խորհուրդ* յինքն ձգեաց տէրն ասելով. «որպէս մովսէս բարձրացոյց զօձն յանապատին, նոյնպէս բարձրանալ պա՛րտ է որդւոյ մարդոյ»: - 386. Երկրորդ, հին օրէնքն և մարգարէքն. որ նախ քան զմկրտութիւնս *խորհրդով* և օրինակօք յառաջապա՛հք եղեն նորոյս: - 390. Իսկ զխ իջևանքն ոմանք *խորհուրդ* առնուն յետ ելիցն ի մարմնոյ հոգւոյն՝ **խ** աւուրբ հասեալ յօթևանս: - 391. Իսկ է ի յայն *խորհուրդն*, զի որ ի պիղծ մերձենայր՝ է օր արտաքոյ բանակին կալով յերրորդ և յէերորդ օրն սրբէր, և ապա՛ մտանէր. վասն որոյ **գ** օրէք և **է** օրէք կատարեմք: - 391. Նշանակէ՛ զկրկին դևսն որ ի *խորհուրդս* և ի զգայութիւնս պատերազմին: - 393. Բազում է *խորհուրդն*: - 394. Իսկ սիրտ՝ զհոգին ասէ. որ ծածուկ է. և տեղիք *խորհրդոց*. և մի է. և կենդանութիւն մարմնոյն: - 396. Այլ և զգայութիւնք և միտք և *խորհուրդք*. ասէ՝ ամենայն մասամբքն սիրեա՛ զաստուած: - 396. Զի՞նչ է *խորհուրդն*: - 401. Իսկ *խորհուրդն*, ի յօրէնքն նոցա է զի փոփոխական էր օրէնքն նոցա. և որ փոխիւր, այլ ո՛չ դառնայր յօրէնս նոցա: - 401. Նոյնպէս և նորոյս *խորհուրդն* զի անքակտելի՛ է կինն: - 401. Զի՞նչ էր *խորհուրդն* որ յանուն եղբօրն զաւակ յարուցանէին: - 402. Նշանակէր զյարութեան *խորհուրդն* յոր նոքա ո՛չ հաւատային. աստէն իսկոյն եցոյց յարութեան անուամբն. այսինքն «յարուցէ՛» ասելովն: - 402. Դարձեալ՝ ի մի *խորհուրդ* թշնամութեամբ: - 404. Վեցերորդ՝ ի *խորհուրդ* քրիստոսի, որ օրինեաց զաշակերտսն և վերացաւ: - 409. Երրորդ՝ զհանդերձեալ յարութեան *խորհուրդն* յինքեան ցուցանէր: - 411. Եւ բաժանեաց **բժ**ան ցեղիցն ի *խորհուրդ* փրկչին յիսուսի: - 414. Բարձրամեծարն գործոյ ներմարդութեան բանին աստուծոյ՝ բազում եղեն նախատիպք *խորհրդոյ*. որպէս մովսէս, յովսէփ, իսահակ: - 417. Եւ որ շինէ զդժոխս հոգւով և մարմնով. նա՛ և անդրանիկ *խորհրդով* և մարմնոյ գործով: - 418. Եւ թէ զի՞նչ է *խորհուրդն*, գտցես ի չորրորդ թագաւորութեանց վերջքն **իթ** գլուխն **լ** համարն: - 421. Արին Սամփսոն բազում բաղդատութեամբ *խորհուրդ* և օրինա՛կ է Տեառն մերոյ ամենազօր փրկողին: - 421. Եւ տէր մեր *զխորհրդոց* և զգործոց՝ և յետոյ զպատիժն մեղաց ջնջէր: - 424. Եւ դևք ո՛չ միայն զապագայն ոչ գիտեն, այլ և զներկայ *խորհուրդն* ո՛չ ճանաչեն. նաև զանցեալ ճշմարիտն և զբարին ի միտ ո՛չ ունին: - 428. Եւ թէ զղէմքն ո՛չ ծանեաւ, զիա՞րդ *զխորհուրդն* ճանաչէր: - 428. Ա՛րդ՝ թէ զխաբէութիւնն ո՛չ ճանաչէր, զիա՞րդ զճշմարիտ *խորհուրդն* գիտէր: - 428. Նախ այսպէս. զի եհարց թէ ընդէ՞ր հաներ զիս. այլ ո՛չ էր հարցեալ թէ գիտէր *զխորհուրդն*: - 430. Ապա յայսմ ամենայն է յա՛յտ է՝ զի ոչ ինչ գիտեն զառաջիկայն դևք. և ո՛չ իմանան զներկայական *խորհուրդս*. և ո՛չ յառնեն մեռեալք. այլ սուտ կերպարանին: - 430. ...և Դարձեալ՝ նոյն ինքն քրիստոսի է իշխանութիւնն որ աստ լուծանէ ի ձեռն քահանային. և իշխանութիւն նորա ո՛չ տկարանայ երբէք. որպէս զհաց և զգինին կատարէ և զայլ *խորհուրդս*. նոյնպէս և աստ: - 433. Այլ պիղծ ագռաւքն ի *խորհուրդ* հեթանոսաց անցեալ զյորդանան և սրբեալ աւազանաւն: - 443. Երիցս փչելն՝ ի *խորհուրդ* Երրորդութեանն: - 444. Զի *խորհրդով* խաչին աղօթեաց և էած անձրև: - 444. և Երկրորդ՝ զծածուկ *խորհուրդն* որ ի յորդանան: - 445. Նոր կուժն ի *խորհուրդ* աստուածածին կուսին. որ նո՛ր էր յղացումն և անապական ծնունդ: - 445. Ի տիպ *խորհրդոյ* օրինակի մերոյս տաճարի գերեալ ի մեղաց և աւերեալ տաճար սրբութեանս եօթնիւք զգայութեամբք: - 448. Ա՛յս է *խորհուրդն*. զի տէր մեր նախ երևեցոյց զդատողութիւնն...: - 449. Եւ վկայքն հաստատեցին մեծ գոլ և ծածուկ՝ հրաշալի *խորհուրդ* միածնին փրկագործութեան երևումն առ մարդիկք: - 456. Ուստի և վեհագոյն իմացութեանց էից սերովբէն զքօղեալ զերեսս և զոտս մարդեղութեան *խորհրդոյն* պարուրեալ: - 456. Սակայն ըստ ներգործութեան մեծագոյն է սրբութիւն մկրտութեանն. զի տպաւորէ

զկնիքն. այլ և բանայ զդուռն արքայութեան. այլ և պատրաստէ՛ զմարդն առ ի *խորհուրդս* ամենայն. զոր ո՛չ ներգործեն ա՛յլ երկոքին եզական շնորհքն: - 462. Զի ի *խորհուրդ* մկրտութեանն ի յառնուլ ջուր, հոգին սուրբ և զօրութիւն բարձրելոյն և ողջոյն հօրն ի ձեռն հրեշտակին որ հերքէր զմեղս ըստ մկրտութեան: - 462. Եւ այն զի փաթութած է՝ ըստ հրէական օրինին է. զի կոնդակ և գալարելո՛վ էր նոցա գիրն. իբր թէ ծածո՛ւկ է ի նոցանէ *խորհուրդ* մարգարէիցն և թաքուն: - 481. Ութերորդ՝ զի յայտնեսցէ անդ *զխորհուրդ* Երրորդութեանն: - 486. Իններորդ՝ նշանակէ՛ զչորեսին *խորհուրդս* մեր: - 493. Վեցերորդ վկայ նոյն ինքեանք ազգն Ֆռանկաց. որ յամենայն շաբաթ օր վիճիլ ասեն. և միս ո՛չ ուտեն ի *խորհուրդ* նաւակատեաց մեծի շաբաթուս: - 509. Եւ ա՛յս է *խորհուրդն* որ առանց արեան կատարեմք: - 509. Եւ *խորհուրդ* նաւատակեաց ի դրախտին աւանդեցաւ յամենայն պտղոյ ուտել և ի միոյն ոչ: - 510. և զաւարն ժողովեցին ի տիպ *խորհրդոյն* քրիստոսի. որ ի գիշերի եհար զզօրութիւնն սատանայի և յառաւօտուն ցուցեալ զինքն աշակերտաց իւրոց և զյարուցեալսն ընդ իւր: - 514. Եւ ա՛յն է *խորհուրդն*, զի որ քան ամ մարմնով մարմնաւորացն քարոզեաց. նոյնքան ժամս հոգւով հոգւոցն քարոզեաց. այսինքն **լգ** ամ և կէս ի յերկրի. **լգ** ժամ և կէս ի դժոխս...: - 516. Իսկ պատանքն ո՛չ ծալեալ. զի *խորհուրդ* տընօրէնութեանն ո՛չ ամենևիմբ յայտնի է և ո՛չ անյայտ. որպէս կտաւն բազո՛ւմ ունէր փոթուածս: - 517. Եւ **խ** օր յօդս զի **լգ** օր զօդս սրբեսցէ ի ճենճերից կռոց. և **է** օրն ի *խորհուրդ* **է** աստեղեան խորանացն ի կայանս հոգւոցն: - 520-521. Երեքտասաներորդ, Եւագր **ը** ասէ *զխորհուրդս* մեղաց, և այլք **է**: - 525. Քսաննը, Թէ եօթն են *խորհուրդք* եկեղեցւոյ: - 526. Եւ մի է ըստ *խորհրդոյն*՝ այսինքն մկրտութեամբ՝ պատարագելով՝ կարգիւ՝ և այլովն՝ որպէս տեսակաւ: - 533. Ձեռք՝ քահանայք գործիք սուրբ *խորհրդոցն*: - 534. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ զի՞նչ է *խորհուրդ* երկոտասանիցն: - 546. Զի այսպէս սահմանեցին՝ թէ ինքնակալ թագաւոր մի և ինքնագլուխ հայրապետ մի նստցի ի հայս. և թագաւոր մի ինքնակալ՝ և ինքնագլուխ հայրապետ մի ի հռօմ. և ի վերայ միմեանց դիցեն զանձինս ի մահ. և սոսկալի գրով եղեն միմեանց եղբարք. թացեալ զգրիչն յահաւոր *խորհուրդն*: - 548. Իսկ վասն ջրոյն զի՞նչ պարտ է ասել. զի յոյնք թերի ցուցանեն զլատինացւոց խառնումն, ինքեանց կրկին խառնմամբն. և զայն *խորհուրդ* առեալ: - 554. Ապա ուրեմն կատարեալ մեղք է ի *խորհրդոց* մտացն: - 557. Նաև զամենայն գլխաւոր մեղս ընդ հզօր *խորհուրդ* ասէ սուրբն եւագրիոս. վասն զի նախ ի *խորհուրդն* տնկի ամենայն սերմն մեղաց. և ապա ի մարմինն բուսանի և աճէ: - 557. Դարձեալ ասեն վարդապետք եթէ՝ *խորհրդոցն* մեղք՝ որ ընտրէ և կամաւ հեշտանայ, առաւել չար է քան զգործոցն ըստ պատահմանն: - 557. Նա՛խ՝ զի *խորհրդոյն* չարն ի բոլոր հոգի և ի մարմինն սփռի որպէս թոյնք օձից: - 557. Երրորդ, արբեալն ի *խորհրդոց*՝ արհամարհէ՛ զօրէնս և զամօթ և զխրատ մարդկան: - 557. Չորրորդ՝ *խորհուրդ* մեղացն ճշմարիտ և բարի ցուցանէ զգործն և սիրելի և հեշտ. վասն որոյ յօժարի և եռայ ի կատարումն: - 558. Իսկ գործն զհակառակն նմին սուտ երևեցնէ *զխորհուրդն* և չար ցուցանէ զգործն և զազրալի: - 558. Ապա ուրեմն յա՛յտ է թէ՝ առաւել չա՛ր է *խորհուրդն* արբեալ որ շարժէ՛ ի գործն. քան զգործն որ շարժէ՛ ի զղջումն: - 558. Դարձեալ ևս յայտնի. որ *խորհրդովն* է պղծեալ՝ ո՛չ կարծէ զինքն մեղանչական գոլ. այլ ի գործ մարմնոյն իմանայ զչարիս իւր զղջա՛յ և ապաշխարէ: - 558. Ապա յա՛յտ է թէ որպէս գործ մարմնոյն առ այլս է չար, և *խորհուրդ* մեղացն առաւել ինքեան է չար: - 558. Վասն է՞ր Նագրիոս ընդ *խորհուրդ* ասէ մեղաց, և այլ վարդապետք է ասեն զմահու չափ մեղսն: - 559. Իսկ *խորհուրդ* ասէ վասն դիւաց.զի անմարմին է դնն: - 559. Դարձեալ, զի ամենայն մեղք նախ ի *խորհուրդն* սերմանի և ապա բուսանի և աճէ գործելովն: - 559. Իսկ սուրբն Նագրիոս **ը** ասէ *զխորհուրդս* հզօրս. այս է: - 560. Նա՛խ՝ ըստ չորից տարերց այլ և այլ որակութեանց լինին **ը** *խորհուրդ* մեղաց: - 560. Երրորդ՝ զի **ե** են զգայութիւնք և մի բոլոր մարմինն. ուստի ծնանին **զ** *խորհուրդք* այսպէս: - 560. Ուստի յառաջեն ամենայն *խորհուրդք* այսպէս: - 560. Այսպէս յառաջ գան ի վեց շարժմանց **ը** *խորհուրդք*: - 560. Եւ յա՛յտ է թէ վասն է՞ր են **ը** *խորհուրդք*: - 561. Որպէս յա՛յտ է ի տրտմիլն. զի *խորհուրդն* մշակ եղեալ յետոյ ի յոխս և ի քէնս և ի նախանձս յաւելու: - 564. Այսպէս և զխոհեմութիւնն ի չար *խորհուրդս* և ի խորամանկութիւնս փոխեմք: - 564. Մեղք սրտին է մեղք *խորհրդոցն*: - 568. Դարձեալ զանազանին սոքա. զի մեղք *խորհրդոյն* կայանայ յերիս. ի տեսանելն, ի հաւանիլն, և ի կամիլն: - 568. Եւ ունակութիւնն է՛ ի *խորհուրդն* և ի կամքն: - 568. Առ աստիճանս այս պարունակի է *խորհուրդ* եկեղեցւոյ. որ է՛ Մկրտութիւնն. Դրոշմն. Պատարագն. Ապաշխարութիւնն. Կարգ քահանայութեանն. Պսակն. և Օծումն: - 573. Երրորդ խրատ որ է *խորհուրդն*: - 582. Ո՞րք են է *խորհուրդք* եկեղեցւոյ: - 587. Վասն է՞ր **է** են *խորհուրդք* եկեղեցւոյ: - 587. Առաջին *խորհուրդն* է՛ մկրտութիւնն որ է նոր մտելոցն յեկեղեցի: - 587. Վեցերորդ կարգն. որ է՛ սպասաւորելոցն այսմ *խորհրդոց* որք են յեկեղեցի

քահանայք և այլք: - 587. Եօթներորդ պսակն. որ է՛ *խորհուրդ* նոր զինուորս ի ներս մուծանելոյ ի ձեռն մարմնաւոր ծննդեան: - 587. Դարձեալ՝ **է** են *խորհուրդք* որ պատրաստեն զմեզ ընդունիլ զեօթն առաքինութիւնս: - 587. Զի մկրտութիւնն է՛ *խորհուրդ* հաւատոյ. ուստի յա՛յտ է զի նախ հաւատամք և ապա՛ մկրտիմք: - 587. Դրոշմն է՛ *խորհուրդ* յուսոյ. զի յուսալով ի զօրութիւն սուրբ հոգւոյն կարողանամք ընդ դէմ թշնամւոյն: - 587. Հաղորդութիւնն է՛ *խորհուրդ* սիրոյ. զի սիրով միաւորիմք և յօդիմք ի գլուխն քրիստոս. մարմին ի մարմնոյ նորա և անդամ յանդամոց նորա: - 587. Օծումն է՛ *խորհուրդ* ի լրումն արդարութեան. զի ելեաք ի պատերազմէ՛ զփոշին և զքիրտն սրբեմք. որպէս ելեալքն ի մարմնական պատերազմէ՛: - 587. Կարգն է՛ ի *խորհուրդ* խոհեմութեան և գիտութեան. զի իմաստութեամբ և գիտութեամբ սպասաւորեսցէ *խորհրդոցն* և խրատեալ ուսուսցէ զժողովուրդն: - 587. Իսկ պսակն է՛ ի *խորհուրդ* ողջախոհութեան. զի ողջախոհ ամուսնութեամբ զսպեսցէ առ ինքն զբղջախոհ ցանկութիւնն. և արգելցի ի շնութենէ և ի պոռնկութենէ. վասն որոյ է են *խորհուրդք* եկեղեցւոյ: - 587. Այլ թէ որ հասակաւ մեծ է, խնդրի յատուկ հաւատ. իսկ թէ տղայ է՝ բաւական է *խորհուրդն* եկեղեցւոյ: - 588. Երկրորդ, զի այս *խորհրդոյ* նշանակ ի սկզբան արարածոց աստուած ադամայ ետ և ո՛չ կնոջն. յորժամ էած զկենդանիսն առ ադամ զի անունս դիցէ նոցա: - 589. Դրոշմն է հաստատութեան *խորհուրդ*. որ տուեալ լինի առ ի զօրացնել և քաջացնել զմարդն: - 593. Եւ գիտելի է, զի որ ի ճակատն և ի սիրտն և ի թիկնամէջն օծանէ, այն դրո՛շմ է. և որ զհինգ զգայութիւնսն օծանէ՝ այն ի *խորհուրդ* օծմանն է ծածկապէս: - 593. Եւ որ զայլ մասունս օծանէ՝ յա՛յնմ *խորհրդոյ* է՝ որ յառաջ քան զմկրտութիւնն օծանեն այլ ազգք քրիստոնէից: - 593. Եւ քահանայապետ ասէ զնա՝ որ պատարագէ և մկրտէ և դրոշմէ. զի նա՛ է պետ և աւագ ի կատարմունս *խորհրդոյն*: - 594. Եւ այլ քահանայքն ընկերակիցք և սպասաւորք են *խորհրդոյն*: - 594. Այս ըստ հակառակասիրութեան նոցա ասի. այլ ըստ ուղղութեան՝ քահանայն ունի իշխանութիւն զեօթն *խորհուրդ* եկեղեցւոյ կատարել. և եպիսկոպոսն առաւել ունի. զի միայն տայ զկարգն, եկեղեցի օրհնէ և սեղան: - 594. Զի՞նչ է *խորհուրդ* հաղորդութեան: - 594. Հաղորդութիւնն է *խորհուրդ*՝ յորում պարունակի քրիստոս ի ներքոյ ձևի հացի և գինւոյ. և յերկոքին մասունքն է բոլոր քրիստոս: - 594. Նիւթ այսմ *խորհրդոյս* է՛ հաց ցորենոյ, և գինի որթոյ: - 594. Իսկ ձև այսմ *խորհրդոյ* ի վերայ հացին, «Ա՛յս է մարմին իմ»: - 594. Եւ սպասաւոր այսմ *խորհրդոյ* միայն քահանայն լինի: - 594. Եւ գո՛րծ է այսմ *խորհրդոյ*՝ յաւելցնել զշնորհն, և դեղ հանապազորդ մեղացն: - 594. Որ էր *խորհուրդ* անմահ գառինն. և հացն և գինին մարմին և արիւնն սուրբ: - 595. Հինգերորդ վկայութիւն հայրապետացն որք *զխորհուրդ* պատարագին գրեցին: - 595. Սոքա *զխորհուրդ* պատարագին ասացին և ջուր ո՛չ յիշեն: - 595. Նա՛խ՝ զի ջուրն և արիւնն որիշ բղխեաց և ո՛չ խառնեալ. ապա յա՛յտ է թէ որիշ է *խորհուրդ* ջրոյն և որիշ արեանն: - 595. Ասեմք առ այս, թէ յառաջ խառնումն ջրոյն ո՛չ է ըստ *խորհրդոյն*. որպէս և ո՛չ առ մեզ, թէ վաճառօղն խառնեսցէ ջուր. այլ քրիստոս ո՛չ խառնեաց: - 596. Ասեմք թէ՝ արիւնն է՛ ի *խորհուրդ* հաղորդութեանն. ջուրն ի մկրտութեանն...: - 596. Ասեմք թէ՝ յատկութիւն պատահմունք են. այլ *խորհուրդն* ի յէութիւնն է կացուցեալ որ մի է, և ո՛չ ի պատահմունքն որ բազումք են: - 596. Եւ *զխորհուրդն* ընդ իրին: - 596. Եւ դու խառնեա զսոսա ի *խորհուրդ* պատարագին. զի իցես ուղղակի մեկնիչ և գրոյն հետևօղ: - 596. Այլ և զայս հարցանեմք ձեզ. ո՞ր բան է որ զջուրն ի *խորհուրդ* կատարէ: - 596. ...վասն որոյ անխմոր հացիւ և անապական բաժակաւ կատարեմք *զխորհուրդ* մարմնոյ և արեան նորա: - 597. Իսկ զի անխմոր բաղարջով է *խորհուրդն*՝ ասացաւ ի վերոյ **իա** գլուխն **լը** համարն: - 597. Ասեմք թէ **դ**. զի թէ մինն պակաս լինի, *խորհուրդն* ո՛չ կատարի: - 597. Վասն է՞ր միաւորեմք *զխորհուրդ* մարմնոյ և արեանն: - 598. Յաղագս այսորիկ միաւորեմք *զխորհուրդն*: - 598. Ա՛րդ՝ միաւորել զսուրբ *խորհուրդն* ո՛չ է նորագիւտ ինչ եկամուտ մեզ ինքեանց: - 598. Այլ սուրբն աթանաս որ *զխորհուրդ* պատարագին աւանդեաց՝ այսպէս ուսոյց: - 599. այսպէս և օգոստինոս վարդապետն Ֆռանկաց ի *խորհրդոց* գիրս **ծա** համարն ասէ, թէ յառաջագոյն բաշխեաց զխորհուրդ մարմնոյ և արեանն և տուեալ յուդայի: - 599. ...այսպէս և օգոստինոս վարդապետն Ֆռանկաց ի խորհրդոց գիրս **ծա** համարն ասէ, թէ յառաջագոյն բաշխեաց *զխորհուրդ* մարմնոյ և արեանն և տուեալ յուդայի: - 599. Զի որպէս **գ** կերպիւ մեղանչեմք. այսինքն ի *խորհուրդս*, ի բանս, և ի գործս: - 601. Նովին բանիւն արձակեմ զքեզ յամենայն մասնակցութենէ մեղաց. ի *խորհրդոց* ի բանից և ի գործոց. յանուն հօր և որդոյ և հոգւոյն սրբոյ: - 602. Եւ դարձեալ տամ զքեզ ի *խորհուրդ* սուրբ եկեղեցոյ. զոր ինչ գործեսցես, եղիցի քեզ ի բարեգործութիւն և ի փառս հանդերձեալ կենացն ամէն: - 602. Վերջին օծումն է *խորհուրդ* եկեղեցւոյ. որ տուեալ լինի հիւանդաց ի հոգէվարի օրն. յաչքն, յականջն, ի բերանն, ի ձեռքն, ի կուշտն, յոտից ներբանքն: - 604. Եւ գործ ա՛յս *խորհրդոյս* է՛, որ

զմնացեալ ներելի մեղքն թողու: - 604. Եւ թէ ոք ասիցէ՝ օծումն *խորհո՛ւրդ* է. ընդէ՞ր մեք ո՛չ ունիմք: - 604. Ասեմք թէ, ունիմք *զխորհուրդ* օծմանն, այլ ծածկապէս. որպէս ի մկրտութիւնն...: - 604. ...նախ վասն ա՛յս *խորհրդոյս* է. և երկրորդ՝ զի մկրտութիւնս մեր ո՛չ ի ջուրն յովաննու, այլ ի մահն քրիստոսի է: - 605. Դարձեալ և զօծման *խորհուրդս* ունիմք ի քահանայս ննջեցեալս...: - 605. Կարգն է կարողութիւն զոր ետ եպիսկոպոսն այնմ զոր ի կարգն ընկալաւ և ի սպասաւորութիւն *խորհրդոյ* եկեղեցւոյ: - 606. Որոյ գործն է սպասաւորել քահանային ի *խորհուրդ* եկեղեցոյն. զսկիհն պատրաստել, զաւետարանն կարդալ ի բեմն: - 606. Որոյ գործ է *զխորհուրդ* մարմնոյ և արեանն ի վերայ սեղանոյն օրհնել: - 606. Ի ժամ մկրտութեանն քրիստոս եցոյց զքրիստոնէութեան *խորհուրդն*. զի մեք մկրտութեամբն լինիմք քրիստոնեայք: - 606. Պսակն է *խորհուրդ* մեծ. որով օրհնութիւնն աստուծոյ կատարեալ լինի...: - 609. Եւ այս լինի ի ձեռն պսակին որ տուեալ լինի ի ձեռն *խորհրդոյ*: - 609. Զայս ունի *խորհուրդ*, որ հարսն և փեսայն յառաջ քան զպսակն տեսանեն զմիմեանս. և հաւանին սրտիւք և կամօք և ապա՛ պսակին: - 610. Ա՛րդ՝ բարի պսակն եռակի է. այսինքն հաւատն. զաւակն. և *խորհուրդն*: - 610. Իսկ *խորհուրդն* այն է, զի մի՛ բաժանեսցին: - 610. Չինգերորդ, ի սմա՛ երկոտասան քարինք հիմնարկեալք. և **բժ**ան լուսանցոյց ի *խորհուրդ* մարգարէիցն և առաքելոցն...: - 614. Եօթներորդ, ի սմա՛ է *խորհուրդ* եկեղեցւոյ ներգործի. և ի մեզ կատարի և կրի: - 614. Զի մե՛ք կատարեմք *զխորհուրդս*. և ի մեզ կրեմք դարձեալ. որպէս մկրտութիւնն. դրոշմն. պատարագն. և այլն: - 614. Եւ ի մեզ իշխանականն, և իմացումն, և *խորհուրդ* բարեաց: - 614. Զայս ունի *խորհուրդ* օրհնութիւն եկեղեցւոյն: - 615. Երկրորդ, զի **է** է *խորհուրդ* եկեղեցոյ. և **է** արփեան է շնորհք հոգւոյն. և մի կատարմունքն ի մեզ, որ լինի **ը**: - 616. Երրորդ՝ ի բանակիլն խաչածն բանակեցան երկոտասան ցեղքն, և խորանն ի միջի. որ նշանակէ՛ զխորանն եկեղեցւոյ՝ *խորհրդով* խաչին քարոզեալ ընդ **դ** կողմ աշխարհի: - 616. Վեցերորդ՝ զի նոյն է *խորհուրդն* որ անդ ի վերայ խաչին պատարագեցաւ, և այժմ յեկեղեցի սուրբ ի խաչ սեղանին: - 616. Ութերորդ՝ զի ամենայն *խորհուրդ* եկեղեցւոյ՝ խաչիւն կատարի. Մկրտութիւն. Դրոշմն. Պատարագն. և այլն: - 616. Նա՛խ՝ զի եկեղեցին է ի *խորհուրդ* դրախտին. ուր անասուն ո՛չ մտանէր. նոյնպէս և յեկեղեցի ո՛չ մտանէ: - 617. Դարձեալ՝ ի *խորհուրդ* գոչման փողոյն այն որ ի բարձունս. զի նախ յերկնից գոչէ փողն գաբրիէլի և ժողովէ զհոգիսն...: - 618. Եօթներորդ ժամն է խոնարհեցո՛ և ապրեցոն ի *խորհուրդ* թաղմանն քրիստոսի: - 622. Եւ ա՛յլ *խորհուրդ*. **գ** առանձնական աղօթքն, և **թ** հասարակն, որ լինի ամենայնն երկոտասան անգամ աղօթք: - 623. Զի՞նչ է *խորհուրդ* կանոն գլխին որ ձայնիւ ասեմք: - 626. Չինքն ի *խորհուրդ* եօթնից կենցաղոյ դարոյս՝ զեօթն առաւել պատուէին: - 626. Այլ և **ը** *խորհրդով* պատերազմն սատանայի. որպէս գրէ սուրբն եւագրիոս: - 627. Երրորդ՝ ի *խորհուրդ* **ը** երրորդին՝ ի կատարածի, յազատեալք յաստեացս՝ գոհանամք զաստուծոյ...: - 627. Այլ և առընթեր յարութեան աւետարանն. զի նո՛յն է *խորհուրդ* ծննդեանն ի կոյս մօրէ և ի կոյս գերեզմանէ: - 628. Եւ ճաշոյն մեսեդի **զ** թուով, ի *խորհուրդ* վեց դարուս: - 629. Եւ առ դաւիթ *խորհուրդ* հեթանոսաց եմուտ: - 629. Անբիծքն զի՞նչ *խորհուրդ* ունին: - 630. Այսպէս ասէ մեծ իմաստասէրն և երկրորդ աւետարանիչն մեր և կաթողիկոսն սուրբ յոհան յօձնեայ թէ՝ պատարագին ժամն *խորհուրդ* է խաչին քրիստոսի...: - 634. Եւ ա՛յս է *խորհուրդն*. եթէ մեր ամենայն ինչ յայտնի և բա՛ց է ծածկագիտին: - 635. Եւ ա՛յս է *խորհուրդն*, զի որ վաստակի յերգս՝ նա՛ տացէ զփառս արժանապէս: - 636. Իսկ *զխորհուրդն* անճառ, և զմեծահրաշն, գրիգոր վկայասէրն: - 638. Ի հինգերորդ օր արարչութեանն ի *խորհուրդ* մկրտութեան ջրային կենդանիք և թռչունք յօդս ելին: - 638. Զի՞նչ է, չորեքկերպեան կենդանեացն *զխորհուրդ* քարոզեաց ամլորդին: - 638. Նա՛խ՝ ամենևին անձայն. որպէս ներտրամադրեալն ի *խորհուրդս*: - 639. Եւ դարձեալ՝ ութ ձայն՝ ի *խորհուրդ* ութն դարուց: - 640. Այս է *խորհուրդ* չորս ձայնից: - 640. Զի մեծ զատկի կիրակէն առաջի ձայն լիցի. որ զյարութեանն ունի *խորհուրդ*: - 641. Դարձեալ՝ ունի *զխորհուրդ* անկմանն ադամայ որ վերջին խօսեցաւ աստուած և եհան ի դրախտէն: - 641. Այլ և ունի *զխորհուրդ* վերջին աւուրն որ կատարա՛ծ է աշխարհի: - 641. Երկոքեանն են ընտրելի. և ա՛յս է *խորհուրդն*: - 642. Այլ և յամենայն *խորհուրդս*. այսինքն ի կնքելն, և ի պատարագելն, ի կարգն, ի պսակն, և յայլն: - 643. Իսկ քեզ վայելէն, զարարչութեանն ունի *խորհուրդ*. այլ և զտնօրէնութեանն և զկատարածին...: - 644. Ի *խորհուրդ* օրինացն. յորժամ էջ տէր ի սինա, փող և որոտ, հուր և ծուխ և այլն: - 644. Այլ և **թ** տէր ողորմեայն ի պատարագն. և **թ** երեքսրբեանն, ի *խորհուրդ* **թ** դասուց վերնական յերիս երրեակս որոշեալ: - 645. Իսկ թէ զի՞նչ է յորժամ վերընծայի *խորհուրդն* պաշտմամբ և հնչմամբ ժամահարաց: - 645. Զի՞նչ է բուրվառին *խորհուրդ*: - 645. Այս է *խորհուրդն*. զի երեկոյս նշանակէ՛ զկեանս զայս որ տնօրէնութեամբ փրկչին սակաւ ինչ տեսօղ եղաք հաւատով: - 646.

Եւ ա՛յս է *խորհուրդն*. զի որ քան են սուրբք ի յերկրի կենդանի, ո՛չ տօնեմք նոցա մինչ ի հանդէս նահատակութեան են...: - 647. Եւ այսպէս բազում են *խորհուրդ* քառասնորդացն. և ըստ *խորհրդոցն* պահքն ո՛չ լուծանի: - 651-652. *Խորհուրդ* պահոց նախ ի դրախտին եդաւ մարդոյն. յամենայնէ ուտել և ի միոյն չուտել: - 652. Երրորդ, չորեքշաբաթն ի *խորհուրդ* խաբէութեան նայի. յորում ասաց օձն ուտել ի պտղոյն...: - 653. Չորրորդ, ի *խորհուրդ* կուսին որում աւետեաց հրեշտակն զփրկութիւն մեր...: - 653. Երրորդ, աղուհացքն այսմ կենաց *խորհուրդ*, որ եմք ի սուգ վասն մեղաց...: - 654. ...և յինունքն յարութեան *խորհուրդ*. զի ո՛չ է սուրգ և ո՛չ տրտմութիւն և ո՛չ ցաւք: - 654. Բազո՛ւմ է *խորհուրդն*: - 654. Եւ ա՛յս է *խորհուրդն*: - 655. Եւ ա՛յս է *խորհուրդն*: - 656. Զի՞նչ է *խորհուրդ* բարեկենդանին որ յամենայն տեղիս ի վանորայս և յանապատս ներե՛ն սակաւ ինչ ի չափաւոր վայելս: - 657. Եւ ա՛յս է *խորհուրդն*: - 657. ...թէպէտ մեք անգիտանամք ի *խորհրդոյն* որպէս տկար տեսութեամբ: - 662. Կոչի կարգ, Նախ զի քրիստոնէից մին կարգ՝ ննջեցելոց կատարումն է ի վերայ է *խորհրդոցս*. ութերորդ *խորհուրդ* և կարգ. վասն ութերորդին կենաց: - 671. գլխոյն օծումն *խորհրդով* յանդամն իջանէ...: - 672. ...այնմ *խորհրդով* որ ընդ չորս կողմն տիեզերաց աւետարանեցաւ: - 673. ...և զեօթն *խորհուրդ* եկեղեցւոյ կատարեաց: - 674. Եւ ի *խորհուրդ* եօթանց դարուց կենցաղոյս՝ զեօթն օր նաւակատիս կատարեմք թաղման քահանայից: - 674. Ա՛յս է *խորհուրդ* կատարման կարգին: - 675. Ո՞րն է **գ** հանգիստն. և զի՞նչ *խորհուրդն*: - 675. Երիցս կնքելն զգերեզմանն, Նախ ի *խորհուրդ* սուրբ Երրորդութեանն: - 679. Դարձեալ, յերեկեան օրն էր ի *խորհուրդ* թաղման. - 680. ...և այս առաւօտս է ի *խորհուրդ* յարութեան յառաւօտն վերջին: - 680. Եւ երեք աւուր յիշատակ ննջեցելոց ունի բազում *խորհուրդ*: - 681. Ա՛յս է *խորհուրդ* **գ**օրեայ ննջեցելոց յիշատակին: - 683. Նա՛խ՝ որպէս ասացաւ ի քահանայաթաղն վասն է շնորհաց հոգւոյն, և **է** *խորհրդոց* եկեղեցւոյ, և է առաքինութեանց, և **է** գլխաւորագոյն մեղաց, և **է** զգայարանօք մեղանչեմք, և **է** փոփոխմամբ հասակի...: - 683. Վասն որոյ ի սոյն աւուրքս կատարին արդիւնք ննջեցելոցն և յիշատակութիւնք նոցա այսու *խորհրդով*: - 683. Եւ այս է *խորհուրդն*. զի յայնմ աւուր խաչեցաւ քրիստոս, և գերեզմանք բացան և այլն: - 684. Նոյնպէս և յայլ *խորհրդոց* կատարմունքն. կնքոյ, պսակի, և այլոցն, լուսացուէ և խնկոց գին: - 684. Այս քան ի *խորհուրդ* ննջեցելոց ի թաղումն և ի կատարումն նոցա: - 684. Դարձեալ, Արծաթ մաքրութիւն սրտի և *խորհրդոյն*: - 702. Դարձեալ՝ խոտն մտաւոր մեղք *խորհրդոց*. և եղէգն յանցանք բանից. և փայտն մարմնական մեծամեծ մեղք: - 702. այլ ի սիրտս ամենեցուն *խորհուրդ* ամբարշտացն պատուհասից կերպարանի. իսկ պատիժն յետ արդար դատաստանին: - 703. Զի այժմ հոգիս փոփոխական է. որպէս *խորհրդով* կամօք և այլն. վասն որոյ զմիաւորութիւնն ընդ մարմնոյ փոփոխական ունի...: - 723. Եւ որք մկրտեալ մեռանին, առնուն վարձ ի *խորհրդոյ* եկեղեցւոյ և ի չարչարանացն քրիստոսի յոր մկրտեցան: - 724. Այսու *խորհրդով* բարձրացուցանեմք զխաչն ի վերայ վառի. և ժամահար զկնի: - 732. Իսկ խոտելոցն գիր, դպիր է պիղծ հոգին դիւական. և չար կամքն իւրեանց և *խորհուրդն* և հեշտութիւն մարմնոյն մելան. և ըստ գործոց առաւել և նւազ գրեն ի գիրն դատապարտութեան: - 741. Իսկ ըստ քանակի, չափու գործելեացն առաւել և նուազ իւրաքանչիւրոց ի *խորհուրդս* ի բանս և ի գործս: - 746. Զի այսպէս ասեն վարդապետք՝ թէ յորժամ յղանայ ոք ի միտս իւր *զխորհուրդ* մեղացն, ի սատանայէ՛ սերմն առեալ որպէս կին յառնէ. և ի ծնանիլ մեղացն՝ ծնանին և որդունքն ի հրեղէն ծովն որ է՛ ի հարաւ: - 753. Ի գնացս հոգւոյն զօրացեալ, զի ըստ տընօրէնութեանն *խորհրդոյ* միշտ հոգւով սրբով ներգործէր. ունելով տերև զաշխարհակեցոյց վարդապետութիւնն: - 768. Եթէ ի խելս և ի *խորհուրդ* ցնորութիւնք և զայրոյք ուռուցանիցեն խխայթեալք. բժշկեսցիս հաւատով. ըստ մարգարէին հիացեալ՝ ստուերս և ունայնս դնելով զամենայն անցաւորս: - 770. Իսկ աստուած ո՛չ փոխեաց *զխորհուրդն* իւր որ էր յաւիտենական. այլ վճիռն որ հայէր ի պատիժ արժանեաց նոցա: - 779. Թերևս հետևելով ո՛չ ինքեան, այլ ուղղակին *խորհրդոց* հաւանականք գոն: - 782. Նորս *խորհրդոյ* շնորհք ոմանք են անիբաց դնելիք. զի են կնիք ի հոգին անփոփոխ գոլով ընդ նմա. որպէս է՛ շնորհք կնքոյն դրոշմին և կարգին: - 783. Որ և զայս թիւ *խորհրդոյ* պահէ՛ յինքեան ամացն շրջագայութիւն: - 785

ԽՈՐՀՐԴԱԲԱՐ + Նախ՝ *խորհրդաբար*. ի **ե** շաբաթոջ աւուրն յերեկոյն թաղեցաւ ի սիրտ առաքելոցն ճաշակմամբ մարմնոյն. և յերեկոյի կիրակէին տեսին զտէրն յորժամ դրօքն փակելովք եմուտ առ նոսա: - 516

ԽՈՐՀՐԴԱԾԵՄ + Զի քանանացիքն *խորհրդածի* այսմ երկրի և կենաց: - 314

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒ + Եւ բազում ուրէք որք ընդ արեգակամբս *խորհրդածուք* էին, ի լուր բանից և ի տես սքանչելեաց ածին յուղղութիւն: - 785

ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ + Ո՞րքան է եղանակ աստուածաբանութեան... Չորրորդ՝ *խորհրդական* աստուածաբանութիւն: - 122. Իսկ չորրորդն է *խորհրդական* աստուածաբանութիւն. յորժամ զամենայն զգալի և զիմանալի էութիւն արտաքոյ թողեալ, ի խորս ընթանամք մտօք և մտանեմք յանպն և ի մէդն ըստ մովսէսի. և ապա տեսանեմք զնա արտաքս որոշեալ յամենայն էից: - 122. Սա՛ կոչի *խորհրդական* աստուածաբանութիւն: - 123. Իսկ բացբարձականքն ի *խորհրդական* աստուածաբանութեանն է. նախ որ է՛ և ո՛չ ասի. որպէս անսկիզբն և անվախճան. ո՛չ բան և ո՛չ միտ. ո՛չէ և այլն: - 123. Իսկ ի ներքուստ ի վեր՝ ի բազմութենէ առ մինն ընթանայ. որպէս *խորհրդական* աստուածաբանութիւնն արտաքոյ թողեալ զբազումութիւն էից և ի մինն ընթացեալ, որ ամենեւին անբանութիւն է և անիմացութիւն. անճառելի. անիմանալի. և լռութեամբ պատւի յամենայն արարածոց: - 123. Տասներորդ՝ յատուկ առանձնապէս տըպաւորութիւնք *խորհրդական*. որպէս քերօբէքն բազմաչեայք և ընդ թևեանք. և սերօբէքն սրբաբան՝ ընդ աթոռոցն քառակերպեան: - 138. Որ ի *խորհրդական* միտսն վասն օգտի զլինելոցն ցուցանէր: - 268. Նա՛խ՝ զի *խորհրդական* միտքն կարգաւոր և առանց տարակուսանաց տեսանէ. իսկ երազն անկարգ և տարակուսանօք և զանհնարն տեսանէ որպէս ի վերայ օդոյ թռչիլ, և ի ծովու գնալն, և աղքատաց թագաւորել, և այլն: - 268. Եթէ *խորհրդական* մարմինն քրիստոսի անապակա՛ն է, ուստի գոյանան կենդանիք և բորբոսք: - 339. Չորրորդ՝ *խորհրդական*. զի մի է քրիստոս փեսայ. և զեկեղեցիս հրէից և հեթանոսաց ընկալաւ իւր հարսն սուրբ: - 401. Իններորդ՝ *խորհրդական* մարմինն սուրբ զոր բաշխեաց ի վերնատունն՝ էր անապական և կենարար. ըստ որում «որ ուտէ զմարմին իմ՝ կեցցէ յաւիտեան». ապա ուրեմն և նախ քան զխաչն անապական էր մարմինն քրիստոսի փրկչին մերոյ: - 499. Զի և սա՛ մի է ի *խորհրդականաց* տօնից կենարարին մերոյ: - 554. Նոյնպէս յետ ամենայն *խորհրդական* աղօթից՝ առ հայր ամբառնամք և աղերսեմք զհոգին սուրբ բաշխել մեզ...: - 634

ԽՈՐՀՐԴԱԿԻՑ + Իններորդ՝ *խորհրդակից* ունել ո՛չ զթունարկու օձն. այսինքն զարկածք չարին. այլ զպատուիրանս աստուծոյ որ ի գիրս սուրբս: - 281

ԽՈՐՀՐԴԱՆՈՑ + Ասեմք թէ՝ ամենայն նշխարքն որ ի բեմն և ի *խորհրդանոցն* օրհնեցաւ այսօր, զնոյնն ի վաղիւն առնոյք և օրհնէք: - 599. Եւ է՛ աջ դասն աւազանին կողմն և *խորհրդանոցին*: - 641

ԽՈՐՀՐԴԱՊԷՍ + Դարձեալ՝ մարմին քրիստոսի *խորհրդապէս* է՛ եկեղեցի. և պա՛րտին չարչարակցիլ նորին՝ հետևելով նմին: - 781. Իսկ որք զմի քանքար հաւատոյ կամ զմկրտութեանն շնորհի ի բաց կորուսանեն, ո՛չ զկնիքն *խորհրդապէս*, այլ զարժանն վարձու իրողապէս: - 783

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ + Եւ այսպէս միջին հասակս կատարեալ, ծգի մինչև ի **խզ** ամն. որ է **դ ժզ**. և վեցն կատարեալ թիւ է. և աստ տիրէ ալիք և սկիզբն լինի ծերութեան մինչև ի **հբ** ամն. յորում է ծայրք կենաց ըստ դաւթի, և թիւ երկոտասան վեցից *խորհրդաւոր*: - 265. Ի խնկոց սեղանն քաւէ՛ր արիւնն. զի զաղօթս սրբոցն բարեխօս ունիմք ընդ *խորհրդաւոր* արեանն: - 360. Իսկ նորն ադամ նոյն ի **զ** դարուն յա՛յց ել և խնդրեաց զկորուսեալ պատկերն ի թիւ *խորհրդաւոր* կատարեալ վեցերորդին: - 467. Մի նշխարն է *խորհրդաւոր* և ո՛չ բազումն: - 597. Եւ է այս *խորհրդաւոր*: - 623. Իսկ կցորդ և սկիզբն, այն մին տունն է *խորհրդաւոր* ըստ պատշաճի աւուրն: - 643. Նա՛խ՝ զի **գ** թիւն *խորհրդաւոր* է. որ ունի սկիզբն և մէջ և կատարումն: - 681

ԽՈՐՇԱԿ + Ութերորդ՝ զի է՛ առանց պղտորման. այսինքն ձեան, կամ անձրևաց, *խորշակի*, և ցրտոյ: - 184

ԽՈՐՇԻՄ + Իսկ ճշմարիտն աստուած զայս ո՛չ խնդրէ. այլ երկիւղ խնդրէ ի տըղայոց որով *խորշին* ի չարէ. և սէր ի սրտէ փոխանակ անասնոց. և խաղաղութիւն առ ընկերս և օտարս...: - 396. Ո՞չ ապաքէն առաքեալքն եդին զչորսս զայս. *խորշիլ* յարենէ և ի զոհից ի հեղձուցելոյ և ի պոռնկութենէ: - 552. Չորրորդ՝ ի ժողովոյն քաղկեդոնի *խորշիլ*. և այսոքիկ առ ասորիս: - 554

ԽՈՐՈՎԵՄ + Ա՛րդ՝ **գ** հաց՝ և գառն *խորովեալ* դնէին յառաւօտուն. և չորրորդ մասն դորակի գինւոյ. նոյնպէս և յերեկոյն հանապազորդ: - 346. Եւ ի են ո՛չ ժամանեալ, պակաս գոլով մարմնոցն... Գինին՝ արեամբ կատարեալքն... Եւ *խորովեալքն*՝՝ կուսութեամբ: - 346. Մետասաներորդ, բոլորապտուղ. որ է հանապազորդ գառն *խորովեալ* յառաւօտն և յերիկոյն մին հացով և դ մասն դորակի գինով: - 359. Երկոտասաներորդ, ոչխար տարևոր մեծի զատկին յելսն եգիպտոսի, *խորովեալ* հրով. և բաղարջ ընդ եղեգի կերեալ: - 359. Եւ ապա՛ սիրտ սուրբ և գեղեցիկ ստանալ ի հաւատս և *խորովիլ* ի սէրն աստուծոյ: - 360. Երկրորդ՝ զի *խորովելոյ* միս առնուին և յաղէին: - 425. Դարձեալ պատճառե՛ն թէ՝ յետ յարութեանն եկեր ձուկն ընդ աշակերտսն. յորում կրակեաղ կայծականց տեսին և ձուկն *խորովեալ* և հաց. և օրն էր չորեքշաբաթի. և ի **ե** շաբաթի համբարձաւ: - 511. Այլ և մարգարէն մովսէս դնէր յերեսաց սեղանն գառ

մի *խորովեալ*. և հաց և գինի և չորրորդ մասն դորակի հանապազորդ. և ջուր ո՛չ դնէր: - 595. Չորրորդ՝ ի յօրինակն մի հաց և մի գառն *խորովեալ* լինէր. որ ընդ մասին գինւոյ դնէին յերեսաց սեղանն: - 597. Երկրորդ, ի հուր *խորովեալ* ողջակիզեմք: - 657

ԽՈՐՈՒԹԻՒՆ + Լայնութիւն՝ իմաստութիւնն է. երկայնութիւն՝ զօրութիւնն. *խորութիւն* անյայտութիւնն. բարձրութիւն՝ անհասութիւնն: - 129. Սուրբն դիոնէսիոս ասէ, «եռակի է ձև ամենայն մարմնոց». այսինքն լայնութիւն. երկայնութիւն. *խորութիւն*: - 129. Իսկ *խորութիւն* զի ամենայն էից անպարունակելի է թաքնութիւն և անգիտութիւն: - 129. Այս է՝ ըստ *խորութեան* թաքո՛ւն. և ըստ անգիտութեամբ բա՛րձր: - 129. Իսկ *խորութիւն* է արդարութիւնն. որով դատապարտէ՛ զչարսն...: - 129. *Խորութիւն* որ մինչև յերկիր և դժոխս էջ: - 129. Զանսկիզբն սկզբան ի սկզբանէ՛ գոյին, և զանճառելի թաքնութեան և անհաս *խորութեան* յառաջ ճանապարհի ի մեզ միածին բանին: - 456. *Խորութիւնն* աստուածային իմաստութեանն: - 493. *Խորութիւն* հաւատոյ. որ յոյժ իմաստուն և խոնարհ է: - 493. Սոքա՛ են հոսանք ջուրցն լիութեան. զորոց յերգս գտանի սիրելոյ. որ ի *խորութիւնն* հայեցեալ աղաւնւոյն, ի գալստենէ բազային զգուշանայ: - 756

ԽՈՐՏԱԿԵՄ + Զորօրինակ խեցեղէն անօթ *խորտակեալ*՝ եթէ կա՛ւ է շինի դարձեալ անօթ. և թրծեալն ո՛չ շինի: - 166. Եօթներորդ՝ օրինակ՝ զի քրիստոս զգլուխ վիշապին *խորտակեաց*: - 218-219. Երեսունև, Քարեղէն տախտակն. և *խորտակելն*: - 284. Մետասաներորդ, մովսէս զառաջին տախտակն *խորտակեաց* և ի նորն գրեաց զօրէնսն: - 328. Վասն է՞ր *խորտակեաց*: - 349. Զորօրինակ թագաւոր ոք յորժամ լսէ՛ զգոյժ որդւոյ իւրոյ մեռելոյ, *խորտակէ՛* զթագն, և զամենայն ինչ որ վասն նորա՛ է: - 349-350. Ա՛յս է պատճառ *խորտակելոյ* տախտակին. և ո՛չ որպէս ասեն ոմանք թէ գիրն ջնջեալ էր: - 350. Երկրորդ, քառասնօրեայ պահելով էառ զբ տախտակս և *խորտակեաց*: - 352. Իսկ *խորտակեալ* տախտակն մովսէսին և մնացեալն՝ նո՛ր օրէնս: - 395. Ութերորդ՝ յօրինակ փրկչին յիսուսի, որ զբռնութիւն թշնամւոյն *խորտակեաց* և զխաբէութիւնն եթող. զի փործեցին ընտրեալքն և խոտեցին վատթարքն: - 417. Եւ տէրն ի մէջ գիշերի զդրունս և զնիգս դժոխոց *խորտակեալ* յարեաւ ի գերեզմանէն. և զհոգիս մարդկան էհան յերկինս: - 423. Քանզի, նա՛ ծնօտիւք իշոյ զհազարսն *խորտակեալ*: - 423. Երեսունք, զկառափս իշխանացն *խորտակեաց*. և արեամբ զմարմինսն լուանայր: - 424. Որպէս և մովսէս զտախտակն աստուածագիծ *խորտակեաց* վասն յանցանաց ժողովրդեանն: - 425. Չորրորդ՝ նշանակ իմանալւոյն դագոնայ, որ զգլուխ իւր ամբարձ ընդ դէմ աստուծոյ. և ընդ բռամբ էարկ և կոխեաց զմարդկային ազգ. զորս *խորտակեաց* տէր մեր: - 426. Հինգերորդ՝ զընթացս մեղաց և զգործն որ է սկզբնական և ներգործական մեղք, և զգլուխն որ է՛ մահ և ապականութիւն, *խորտակեաց* քրիստոս...: - 426. Եօթներորդ՝ եգիպտոսի կռոց *խորտակիլն*: - 471. Երկրորդ՝ զի *խորտակեսցէ* զգլուխ վիշապին ի ջուրն: - 486. Որ և զերկոսինս զայսոսիկ *խորտակեաց* տէր իջմամբն առ նոսա: - 504. Ա՛րդ՝ եթէ քրիստոս ի ներքին դժոխքն ոչ էջ, ո՛չ է կապեալ հզօրն որպէս աւետարանն ասէ. և ոչ զդրունսն *խորտակեալ*. և ո՛չ զգերիսն աւար առեալ որպէս դաւիթ ասէ: - 506. Որ նշանակէ՛ զյաղթութիւնն քրիստոսի ի մէջ գիշերի զդրունս դժոխոցն *խորտակեալ*. և զհոգիսն հանեալ ի լեառն երկնային: - 513. Որոյ գործն այս է. ոչ ի նեղութիւնն *խորտակիլ* և ո՛չ ի հեշտութիւնն կակղանալ: - 580. Եւ վերջինս այս վասն այն ասի գործ ողորմութեան, զի կակուղ և խոնարհ պատասխանին *խորտակէ՛* զբարկութիւն ընկերին և շահի՛ զնա: - 585

ԽՈՑ + Չորրորդ՝ մարմառոտն. որ կաշին պատառեալ և *խոց* լինի նշանակէ՛ *զխոց* մեղաց: - 371

ԽՈՑԵՄ + Որպէս թէ մարմինն պետրոսի *խոցի* կամ տանջի, ասեմք թէ պետրոս *խոցեցաւ* և պետրոս տանջեցաւ: - 74. ...եկն երևեցաւ. այսինքն մարդացաւ մարդասէր բժիշկն. և առողջացոյց զկարեվէր *խոցեալքս*. ըստ որում բժիշկ անուանէր զինքն անկեալ ի ձեռս աւազակաց հիւանդին: - 467. Երակ հատեալ, յորժամ բևեռօք և գեղարդեամբ *խոցեցաւ*: - 491. Որ *խոցեաց*՝ ղունկիանոս: - 495. Ասեն թէ մին աչքն կո՛յր էր. և *խոցեաց* թէ սրտամեռուկ չլինի: - 495. Այսպէս և որդիքն սաւուղայ հարեալ նախանձու բևեռեցին զտէրն և *խոցեցին* նիզակաւ. և պահէին զգերեզմանն: - 513. զի իւր սրովն *խոցեսցէ* զինքն և հալածեսցէ որպէս ի սաւուղայ: - 641

ԽՈՑՈՏԵՄ + Այն է, որ բովանդակ մարմինն այնպէս *խոցոտեալ* էր կեղով՝ և լուծեալ ի շարաւ և ի թարախ. որ ո՛չ կարէր յոտին կալ կամ սողալ ուրեք. և ո՛չ ընբռնիր յայլմէ: - 322-323

ԽՈՑՈՏԻՉ + Երրորդ՝ հարուածն է մունն որ է՛ մանր տիզ. կամ մոծակ. կամ մժեխ. ի ցուցանել զի մանրակրծո՛ւ էին բարուք և *խոցոտիչք* բանիւք: - 334

ԽՈՑՈՒԱԾ + Դարձեալ ասեն նոքա թէ՝ *խոցուածն* և արիւնն և այլն ցուցակ ապականութեան են: -

502. Ասեմք, եթէ *խոցուածն* և արիւնն ցուցակ ապականութեան են, ապա և զայս *խոցուածս* եցոյց յետ յարութեանն. նաև ի կատարածի ցուցանելոյց է զամենայն *խոցուածս* վիրացն...: - 502-503. Դարձեալ՝ եթէ առհասարակ սոքա՝ կերակուր՝ արիւն և *խոցուածք* և մահ՝ ապականութիւնք են որպէս դու ասես, և փրկութիւն աշխարհի սոքօք ներգործեցաւ. այսինքն չարչարանօք՝ մահուամբ և *խոցւածովքն*: - 503. Զի զանպարտ արիւնն իւր ցուցանէ հօր. և *զխոցուած* բևեռացն զոր վասն մեր ընկալաւ: - 519. Զի այսպէս ասէ նեքտառիոս հայրապետն հռոմայ թէ՝ չէր հնար իջուցանել զմարմինն տն ի խաչէն վասն փայլատակմանցն ի *խոցուածոյն*: - 631. Եւ ո՛չ միայն խաչն, այլ և ամենայն գործիք չարչարանացն. այսինքն բևեռքն գեղարդն և այլք. որք բերին առաջի դատաւորին. և ի մարմին նորա երևին սպիք *խոցուածոց* նորա...: - 732. Իսկ զմարդկութիւնն քրիստոսի տեսանեն, նաև *զխոցուածն*, վասն **բ** պատճառի: - 740

ԽՈՑՈՒՄՆ + Իսկ այժմ վասն խաչին նախ գիտելի է, զի չարչարանքն քրիստոսի ընդ դէմ է և բարձօղ է մոլորութեանց մեղաց... Զբղջախոհութիւնն՝ *խոցմամբ* կողին: - 489. Դարձեալ *խոցումն* ի վայրկեան ժամանակս, ածէ՛ զմահ յաւիտենական: - 744

ԽՈՒԶԵՄ + Եւ կայ ի տուն՝ կատու. և *խուզօղն* խոզ: - 220. Իսկ լուծումն հարցմանցս այսոցիկ, ո՛չ ամենևին օտարածայն աւելորդս *խուզեալ*. և ո՛չ գեղջուկ իմն աշխարհական խօսից յարմարեալ: - 772

ԽՈՒԼ + ...**բդ**՝ *խլից* լսել տայր. **գդ**՝ համերց խօսիլ. **դդ**՝ ձեռաց շարժումն. եդ՝ կաղաց գնալ...: - 328. Իններորդ՝ ականջատն. որ *խուլ* է մտօք: - 371

ԽՈՒՃԱՊԻՄ + Իսկ ի լուր տրտմութեան՝ *խուճապի* մարմինն. և ի դառն մաղձոյն որ է՛ լեղին՝ հոսի ի բերան քաղրդին. - 619-620. Իսկ ի ներքուստ, ի լինիլ տրտմութեանց՝ *խուճապեալ* մարմնոյն հոսի մաղձ դառն ի ստամոքս որովայնի. և վերացեալ գոլորշեաց նորա զօրէն շոգլեաց պուտկի առ խելապատակս գլխոյ. և ծանրացեալ անտի թորի՛ առ բիբն ասացեալ ական. չոր գոլով և աղէգոյն ի սևատեսա՛կն մաղձոյ: - 787

ԽՈՒՆԱԽՈՅ - Եւ այսպէս տրտմեալ սգով և թախծեալ մտօք ընծայեցի տխեղծ մատամբ *զխունախոյ* նուէրս բանի, իբր զլոմայս այրւոյն՝ քումդ գանձարանի: - 789

ԽՈՒՆԿ + Երեսունևդ, **բժ**ան ակունքն. և *խունկքն*: - 283. Եւ զխաչն հրաշագործ՝ զկենսատու մանանայն. և բուրվառ *զխունկս* աղօթից. վէմն սեղանն սուրբ. և քերովբէք քշոցքն **բ**: - 345. Երկրորդ՝ սեղան *խնկոցն* ի մէջն: - 346. Նոյնպէս և սեղան *խնկոց* և երեսացն ցուցանէ զհոգիս սրբոց ելեալ ի մարմնոց և մտեալ դէմ յանդիման երեսացն աստուծոյ: - 346. Զի՞նչ էր նիւթ *խնկոցն*: - 349. Նմանապէս և *խունկ* ծխելոյ **դ** էր: - 349. Այլ որք յամառելով յօրինակն՝ ա՛ղ խառնեն ի խորհուրդն, պա՛րտ է նոցա խառնել և ձէթ և մուրկ և *խունկ* և միս գառին. կամ զանգեալ ի կասկարայս, կամ օծեալ ի տապակի, զի զօրինակն կատարեսցեն. և հեռասցին ի ճշմարտութենէն: - 357. Եւ նախ ասեմք զանկենդանն որ կոչի զոհ. որ է՛ մասնաւոր նուէրք. որպէս նաշիհ և իւղ և *խունկ*: - 357. Եւ դարձեալ՝ նաշիհն է՛ նշանակ խոնարհ մարմնոյ մաքրութեան. և *խունկն* առաքինութեան հոգւոյ. և իւղն զուարթութեան մտաց: - 357. Իսկ որ վասն մեղաց նաշիհ իւղ և *խունկ* ոչ դնէին. զի տրտմութիւն և խաւար է մեղքն, և գարշ հոտ գայ ի խղճմտանացն մինչև ապաշխարեսցէ: - 357. Հինգերորդ, վասն մեղաց պատարագ, ի մեռելոտի կամ ի պիղծ ինչ մերձեցեալ. ոչխարով և թռչնով և նաշիհով առանց իւղոյ և *խնկոյ* քաւէին: - 358. Բաց յայսցանէ բճճբ գլուխ ոսկի տուփ *խնկով*: - 359. Ի *խնկոց* սեղանն քաւէ՛ր արիւնն. զի զաղօթս սրբոցն բարեխօս ունիմք ընդ խորհրդաւոր արեանն: - 360. Եւ վասն ուխտի, խաչի, և եկեղեցւոյ: Պտուղս: Շօթ: Նաշիհ: Ձէթ: Մոմ: *Խունկ*. և այլն: - 362. Զի՞նչ է որ յանկիւնս եկեղեցւոյն *խունկ* վառեմք: - 363. Իսկ ի ներսն, **ա**՝ հացին երեսաց և գառին. **բ**՝ *խնկոցն*. **գ**՝ շօթին և զիացին. **դ**՝ մին ա՛յլ **զ** հացին. զի **ժբ** հաց էր. և **բ** սեղան: - 364. Զի իրն փոխեցաւ ի ճշմարտութիւն, և խորհուրդն մնաց նոյն. որպէս ջուրն և *խունկն*. իւղն և նաշիհն: - 369. *Խունկն*՝ աղօթք սրբոց և այլքն: - 374. Նոյնպէս և մեք ի հանդէս տօնից նուիրեմք նաշիհ և գինի պատարագի. ձէթ՝ մոմ՝ *խունկ*՝ և զենումն մատաղի: - 375. Մեսեդին **բ** տուն. և **բ** տուն ուղղիցին *խնկօքն*: - 375. Եւ որք *զխնկոցն*՝ դպիրք են և ընթերցօղք: - 379. Եւ այն որ վիճա՛կն է՝ ծիրանեգոյն հանդե՛րձ է. որ զսեղան հացին և *զխնկոցն* ծածկէին. և տեսութիւն կամ փրկութիւն թարգմանի: - 425. Եւ նիւթն ոսկի և արծաթ և պղինձ և երկաթ. այլ և *խունկն* և պատւական ակունքն ի հեթանոսա՛ց էր: - 440. Քսանևդ, եբեր բազում պատարագս. ոսկի և ակն և *խունկ*: - 441. Ոսկի անբիծ հաւատն. և ակն վարք պատւական. և *խունկ* աղօթից: - 441. Ո՞ր քան ևս քահանայապետին որ զերկոտասան օր պարտ էր *խնկօր* պաշտել ի մէջ տաճարին ի ժամ աղօթիցն. թէպէտ ի սուրբն սրբոց միանգամ ի տարւոջն: -

483-484. Սեղան ողջակիզացն, և սեղան սրբութեանցն և սեղան *խնկոցն*. ամենայն քառակուսի նշանա՛կ են քառաթև խաչին յիսուսի: - 494. Քառասուներորդ, Վասն ժամահարին. և *խնկոցն*: - 527. Աստ բուրվառ *խնկոց*. և ի մեզ բուրումն աղօթից: - 614. Յայս միտս ի վերայ սեղանոյն *խունկ* վառեմք. որպէս ասացաւ ի վերոյ իա գլուխն, խգ համարն: - 615. Քանի՞ անգամ *խունկ* արկանեն յեկեղեցին: - 618. Եւ յերեքին յաւետարանսն մերձ կացեալ *խնկօք* բուրելեօք: - 618. Չորրորդ և ուղիղ, որպէս ասէ տեսիլն հրեշտակք առնուին *զխունկս* որ է՛ աղօթք սրբոցն, և նուիրէին ի սեղանն ոսկի որ է՛ քրիստոս. և ի նմանէ բուրէր ծուխն առ հայր: - 625. Նոյնպէս և *խունկն* զիւղաբերից կանանցն և զբուրումն հանդերձելոյն առ մեզ: - 628. Նոյնպէս *խունկն* ի տօնս սրբոց: - 628. Իսկ ի պահս ո՛չ *խունկ* և ո՛չ օրհնութիւն. զի ընդ ապաշխարութեամբ եմք, ո՛չ իշխեմք գոհանալ և ո՛չ ունիմք անուշահոտ վարս: - 628. Մեղաց պատարագին *խունկ* և իւղ չէր հրամայեալ օրէնքն. զի տրտում և ժահահո՛տ է: - 630. Եւ ալէլուն եկեղեցւոյ *խունկ* և իւղ է: - 630. Եւ *խունկն* ծուխն: - 644. ...իսկ *խունկն* մերձեալ ի հուրն և զհոտն բուրեալ՝ է՛ մարմինն միաւորեալ ընդ բանին. և զհոտ անոյշ բուրեալ աշխարհի: - 645. Դարձեալ՝ սիրտք մեր բուրվա՛ռ է. և աղօթքն *խունկ.* և հուրն ջերմ սէրն նիւթ բուրվառին: - 645. *Խունկ* յոնգունքն, զանուշահոտ վարս նշանակէ: - 671. Եւ միջին սրբութին է կայանք հոգւոցն. ուր աշտանակն լուսոյ և *խունկն* և հաց երեսացն: - 682. Նոյնպէս և յայլ խորհրդոց կատարմունքն. կնքոյ, պսակի, և այլոցն, լուացուէ և *խնկոց* զին: - 684. Բուրվառն ոսկի և *խունկն* այսինքն զի զաղօթս երկրաւորաց սուրբքն և հրեշտակք մատուցանեն քրիստոսի: - 713. Զի ծուխ *խնկոցն* ի վերայ սեղանոյն, Նախ նշանակէ՛ սեղանն զքրիստոս. և ծուխն զաղօթս սրբոցն. զոր արծարծէ՛ հօր ի հոտ անուշից: - 749

ԽՈՒՍԱՓԵՄ + Որք զաչս իմաստից յիմանալի ճառագայթիցն *խուսափեցին* թիւր կամօք, և խոտոր մտօք. զանուղղայս խորհելով, և զանպատշաճս բարբառելով. յարձակեալ անկապ լեզւաւ և անդուռն շրթամբք բացեալ յերկինս. ցոպ բերանով ի բարձունս բարբանջելով. և յածեալ ընդ երկրաւ լեզուագարելով. որոց դատաստանն ի բնէ ո՛չ դատարկանայ. և կորուստն ո՛չ նիրհեսցէ: - 31. Եւ վէմն եկեղեցւոյ և պետ պետական գնդին՝ *խուսափէր*: - 456. Եւ արդ, Ո՜ հաւատ մեծ պաշտելի լոյս իմ և տիպ. և գանձ անկողոպուտ. կացցես առ իս. յարգանդէ մօր իմոյ *խուսափեալս* ի ծոց քո: - 771

ԽՈՓ +Եւ արդ զինչ զարմանք էր թէ յայնպիսի խաղաղութեան ծունէին զսուսերս իւրեանց ի *խոփս*: - 27

ԽՌԻՒ + Ո՞ր քան առաւել մերս անկրթութեան մտօք և իրօք պարտ էր հրաժարիլ և ի բաց փախչիլ որպէս *խռիւ* ի հրոյ և զաչացու ի լուսոյ: - 456. Եւ որք *խռիւ* փայտ՝ խոտ՝ և եղէգն, այրեսցի անշէջ հրով: - 488. Եւ որք ունին *զխռիւն* և զխոտ, այրելիք են հրոյ: - 702

ԽՌՈՎԱՐԱՐ + Իններորդ՝ յետ է աւուր կորոյս *զնաաս խռովարար*, որ բրէր զաջոյ ակն հէլի. և տէր մեր *զխռովարար* բանսարկուն, որ բրէ՛ զակն իմացականին մարդոյ...: - 427. Այս է՝ զմեղքն՝ զկամքն չար՝ և զսատանայ՝ որ *խռովարարք* էին եբարձ ի միջոյ. և արար խաղաղութիւն յերկինս և յերկրի: - 585

ԽՌՈՎԵՄ + բ՝ զհանդարտն *խռովէ*.: - 322. Այլ և ամենայն տարերք *խռովեսցին*. մրրիկ ծմերան և ցրտոյ՝ հրախառն յամենայն ուրէք սաստկացեալ...: - 735

ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆ + Դարձեալ ասեն թէ՝ աստեղք ունին բնութիւնս ներհակս միմեանց. չար և բարի. և միմեանց դիպեալ ներհականան իրերաց. և առնեն չար կամ բարի *խռովութիւն* կամ խաղաղութիւն. աւեր կամ շինութիւն. և այլն: - 12. Վկայ անիրաւ զտնէ՛ հայհոյեն. և դա՛տ *խռովութեան* ի ժողովս մուծանեն: - 34. Այլ է՛ նշան փոխելոյ թագաւորաց. պատերազմի. և սովոյ. կամ այլ ինչ *խռովութեան* երկրի: - 203. Երրորդ՝ տեղիք են բարեխառն ի շող ժամու, և ամրո՛ցք ի *խռովութեան* աւուրս: - 211. Այլ ա՛յս է ճշմարիտն. զի պատերազմ և *խռովութիւն* էր յաւուրս դաւթի մինչ սատակեաց զնոսա. և որդի նորա ի խաղաղութեան ժամու շինեաց զտաճարն: - 439-440. Զայս ցուցանէ թէ՝ որ քան ի *խռովութեան* եմք ընդ թշնամեայն և յանձինս մեր՝ ո՛չ լինիմք տաճար աստուծոյ: - 440. Բժիշկք զհիւանդաց առողջութիւն և զցաւս. և նաւավարք *զխռովութիւն* ալեաց և զանդորրութիւն: - 536. Ութերորդն է խաղաղութիւն առանց *խռովութեան*...: - 767. Եւ այս ի *խռովութեան* ժամու և յանձուկ տեղւոջ: - 788. Նմանապէս և աստ յաւուր նոր կիրակէի ասացեալն կրկնո՛յ զատկի, յանկարծահաս ժամու շարժեալ հեղեղաց ուղխից *խռովութեանց*: - 789

ԽՌՉԱՓՈՂ + Չորրորդ՝ զի պարզի բանս մեր երիւրմամբ *խռչափողիցն*...: - 121. Երկրորդ՝ ձայնական գործիքն. որ են է. որպէս Շրթունք. Ատամունք. Լեզու. Մակալեզու. Բերան. *Խռչափող*. Թոք: - 216. Վասն որոյ գլուխն է՛ ի վերոյ. և *խռչափողն* որ ունի զտուր և զառն՝ օդո՛յդ է նման. և ի ներքոյ այլ մարմինք և հիւթ արեն և ջրոյ՝ երկրիս է օրինակ: - 232-233. Եւ մինչ ի *խռչափողն* արիւն գայ, և անդ ի

սպիտակ ջուր փոխի: - 242. Եւ որպէս է է գործիք ձայնին, որ է՛ թոքն. *խռչափողն*. մակալեզուն. բերանն. լեզուն. ատամունքն. և շրթունքն. և սոքա միաբանին ի խօսքն: - 296

ԽՍՏԱԳՈՅՆ + Տասներորդ՝ մահ անդրանկացն. իբր ի փոքունցն կարգաւ ի *խստագոյնն* ելեալ: - 333. Եւ զի խիստ էր հայհոյութիւնք նոցա, *խստագոյնս* քարկոծեցան տանջանօքն յաւիտենից: - 566. քանզի մեծամեծ և *խստագոյն* չարչարանս տացէ պաշտօնէիցն աստուծոյ: - 708. Եւ յարամնայութիւն կնքոյն պատճառէ՛ ոմանց գերագոյն պատիւս. և ոմանց *խստագոյն* պատիժս. ըստ բազում գանից առակի ասիցն: - 783

ԽՍՏԱԿՐՕՆ - Յինգերորդ՝ խիստ է կեղնն. նոյնպէս և արդարքն *խստակրօնք* են...: - 766

ԽՍՏԱՄԲԵՐ + Կէսք *խստամբէր* կրիւք չարչարեալք. և այլ երկիւղիւ պակուցեալք: - 788

ԽՍՏԱՆԱՄ + Զի յետ անկմանն եղև *խստացեալ* և անզեղջ ի չարն. կորացեալ ի ճշմարտութենէն. անկեալ ի բարւոյն. տկարացեալ ի զօրութենէն. արտաքսեալ յաստուածային խոկմանէն: - 146. Ութերորդ՝ որք *խստացեալ* են անհաւատութեամբ և թանձրացեալ մեղօք՝ անգործ մնան ի նմանէ: - 185. Վասն այն մասնկունքն նորա ո՛չ *խստանան*. այլ անգայտացեալ ի վա՛յր բերի և կոչի ծիւն: - 205. Չորրորդ՝ խնայեաց զնոսա իբր ի մարդիկ զի զղջասցեն փոքր խրատովն և ի մեծ պատուհասէն զերծանիցին. այլ նոքա *խստացան* մինչև զամենայնն կրեցին: - 333. Եւ կաւագործութիւնն *խստացաւ* ի մովսիսի **իբ** ամէն ի վեր. որ լինի **ծք** ամ խիստ ծառայութիւն նոցա: - 337. այլ յորժամ *խըստանայ* ի չարիս մինչ զի զպաշտօնն աստուծոյ յինքն ձգեսցէ ...: - 707. Է՛ ուրենն ասել, եթէ ոչ տն սաբաւովք, այսինքն զօրութեանց, թողեալ էր մեզ սերմն առաքելօք և մարգարէիւք և այլովք սրբովք և վարդապետութեամբ աւետարանին, համերք և ի մեղս լինէաք *խստացեալք:* - 755. Չորրորդ, հաւատն է՛ աստուածային առաքինութիւն. իսկ դւք զի են *խստացեալ* ի չար՝ ո՛չ ունին զղջումն որ է բարոյական. ապա և ոչ հաւատ որ է վերնագոյն և բարի կամաց խոկումն առ աստուած: - 784

ԽՍՏԱՍԻՐՏ + Նա՛խ՝ զի *խստասի՛րտք* էին և անողորմք. և ո՛չ տային հանգչիլ ծառայիցն և անասնոցն: - 371

ԽՍՏԱՍՐՏՈՒԹԻՒՆ + Եւ այս վասն *խստասրտութեան* նոցա զի մի՛ սպանումն լիցի: - 400. Մովսէսին պատճառն վասն *խստասրտութեան* նոցա է որպէս տէրն ասաց. զի մի՛ սպանումն լիցի: - 401. Իսկ անթողլի մեղաց զ են պարագայք. այսինքն յուսահատութիւն. յանդըգնութիւն. մարտընչիլ զճշմարտութիւնն ճանաչելոյ. նախանձ ընդ դէմ եղբայրական սիրոյն. *խստասրտութիւն* և անզղջութիւն մինչ իսպառ: - 567. ընդ դէմ առաջնոյն է՛ *խստասրտութիւնն*. և ընդ դէմ երկրորդին անզղջութիւնն մինչ իսպառ: - 567

ԽՍՏԱՑՈՒՑԱՆԵՄ + Այսպէս է հաստատել զչարն. և *խստացուցանել* զսիրտն. և այլն: - 18. Զի՞նչ է որ ասէ՝ «Ե՛ս *խստացուցի* զսիրտն փարաւոնի»: - 336. Երրորդ, զի մեր ախորժակացս հետազայ և աստուծոյն. զի յորժամ ի բարին լինիմք՝ օգնէ՛. և ի չարն թո՛յլ տայ. ա՛յն է *խստացուցանելն* զսիրտ մարդոյ: - 336

ԽՍՏՈՒԹԻՒՆ + Եւ տէրն զհին կտակն որ *խստութիւն* էր և սպանօղ՝ ընդ նորոյս խառնելով. որ հոգւով է և կեցուցանօղ: - 126. Եօթներորդ՝ զի լինի ամպ որ ո՛չ որոտայ և ո՛չ կայծ է վասն սաստիկ *խստութեանն*: - 206. Քսանէ, Վասն կախարդացն. և խօսից դիւացն. և *խստութեան* սրտին. և կողոպտելն զեգիպտացիսն: - 283. Երկրորդ՝ թուլացուցանէ *զխստութիւն* սրտին: - 459. Քանզի ճշմարտութիւնն յառաջանայ ընդ *խստութեանն*: - 459. Իսկ ողորմութիւն բարեխառնէ *զխստութիւնն*: - 459. Տուեալ յաստուծոյ ընդ դէմ *խստութեան* սրտին: - 582. Նմանապէս և յանկարծակամահ լինի, կամ ի *խստութենէ* ցաւոյն...: - 668

ԽՏԱՆԱՄ, ԽՏԻՄ + Այլ զաստղալից երկինս ի յօդոյ ասէ *խտացեալ* և թանձրացեալ. և ի նմա՛ են կառուցեալ աստեղք և ընթանան: - 184. Եւ զի ստորին է այլ տարերաց և *խտեալ*: - 211

ԽՏՐԵՄ + Զհեղձուցեալսն ո՛չ *խտրեն*. և զազիր կերակրօք զեխին: - 34. Նա՛խ՝ զի մի պակաս երևեցի քան զհեթանոսս, *խտրէին* զմարմնոյ արատն: - 370. Ա՛րդ՝ որ առանձինն է՝ մարմնոյն արատն ոչ *խտրի*. այլ հոգւոյն: - 370. Եւ որ հասարակն, և սմա՛ մարմնոյն և հոգւոյն ո՛չ *խտրի*. զի եղբայր յեղբօրէ օգնեալ՝ զմիմեանց բառնան զտկարութիւն: - 370

ԽՏՐՈՑ + Եւ բարձեալ *զխտրոցս* բաժանման ասէ՝ երկոքեանն մի՛ են. առնլովն աստուծոյ և մարդանալովն. և մարդոյն աստուածանալովն. ահա զբնութեանցն միաւորութիւնն եցոյց: - 80. Իսկ որ *խտրոց* դնէ թէ «առանց բանի պոռնկութեան»: - 401

ԽՏՐՈՒԹԻՒՆ + Զի եթէ զաստուածային բնութիւնն պատւէք, հա՛րկ է ձեզ զմարդկայինն անարգել՝ և հրէական *խտրութեամբ* մոլիլ, որք ասէին՝ «դու մարդ ես՝ և զանձն քո աստուած առնես»: - 90. և Դարձեալ ասեն, բնական մեղքն *խտրութեան* մնաց ի գրաւորն, նոյնպէս ի նորս. որպէս սերմնակաթն և դաշտանին. այլ պատիժն փոխեցաւ հինն ի նորս: - 369. Իսկ որ զքրիստոս պատարագէ, *խտրութիւն* է արատոյ ի հոգի և ի մարմին: - 370. Երե՛ք է *խտրութիւն*: - 402. Եւ ըստ եկեղեցոյ ցուցաւ *խտրութիւնն* ի վերոյ ի իա գլուխն խե համարն: - 511. Երրորդ՝ և զայն ի միում եկեղեցւոջ առանց *խտրութեան*: - 553. Ութերորդ, զի թէ զզենումն կենդանեաց ո՛չ ունին հրաման զենուլ ազգ կանանց որ է՛ *խտրութիւն* մարմնաւոր սրբութեանց. զիա՞րդ պատշաճի տալ հրաման կանանց ազգի մերձենալ ի կարգ հոգևոր սրբութեան: - 589

ԽՏՐՈՒՄՆ + Դարձեալ այս է *խտրումն*: - 511

ԽՐԱԽՈՒԹԻՒՆ + Վասն է՞ր յոբ յետ *խրախութեանն* **ժ** պատարագաւ սրբէր զորդիսն. և մի զուարակ վասն մտաց մեղացն մատուցանէր: - 322. Չորրորդ՝ ի *խրախութիւն* գինւոյ՝ **ժ** մեղք գործին. այսինքն Նա՛խ՝ բազմակերութիւն...: - 322. Այլ ա՛յս է ճշմարիտն, զի ամենայն բարեկամքն որ ժողովեցան յետոյ և մխիթարեցին զնա՛, իւրաքանչիւրքն բերին մէն մի որոջ ոչխարի և **դ** դրամ ոսկի անգիր ընծայեցին նմա ի սատար *խրախութեանն*...: - 326. Երեքտասաներորդ՝ եօթնօրեայ եղև *խրախութիւն* հարսանեաց: - 422. Փոխանակ *խրախութեանց* ճիչ աղաղակի ընդդէմ հեշտալեաց. անհանգիստ ի խշտի՝ յերեկօրեայ զառաւօտ խնդրէաք. և ի նմա զեռանդ երանեալք: - 789

ԽՐԱՏ + Դարձեալ թե ի հարկէ՛ է ոչ լինին օգուտ *խրատք* և սպառնալիք և ուսմունք. որովք բազումք յորդորին ի բարիս, և հեռանան ի չարեաց կենցաղոյս: - 11. Ուստի յա՛յտ է թէ սերմանեաց ի բնութիւնս զբարին, և օրէնս եդ բարւոյ. այլ և *խրատ* և յորդորումն և պարգևս բարեաց: - 17. Երրորդ՝ ի *խրատ* մեզ. զի որպէս չարչարանօքն ազատութիւն արար մարդկային բնութեանս, այսպէս ամէն ոք չարչարանօք իւրովք ազատեսցի ի պատժոց ներգործական մեղացն: - 43. Եւ աստ երևումն և *խրատ* ուղղութեան. պատիժ կամ պարգևք բարութեան: - 133. Նախ՝ զի ասեն վարդապետք թէ ո՛չ ումեք *խրատու* մեղանչեաց, և ո՛չ ումեք օգնութեամբ նորոգեսցի: - 150. Զի առնելն է հաճոյական գործ առանց կասկածանաց. որպէս բարի առնել բարեաց, որ է՛ արդարութեանն աստուծոյ. և չար առնել չարեաց, որև այս է՛ *խրատ* ուղղութեան. այլ բարի առնել չարեաց, այս ողորմութեան է և գթութեան. այսոքիկ առնելոյն են տեսակք: - 158. Վասն որոյ *զխրատ* և զուսումն ո՛չ լսեն մեծամեծք: - 251. Վեցերորդ՝ կնոջն չար *խրատն* և կագն: - 322. Եօթներորդ՝ գաւազանն նշանա՛կ է *խրատու* և արդարութեան: - 332. Չորրորդ՝ խնայեաց զնոսա իբր ի մարդիկ զի զղջասցեն փոքր *խրատովն* և ի մեծ պատուհասէն զերծանիցին. այլ նոքա խստացան մինչև զամենայնն կրեցին: - 333. Եւ ի *խրատ* նոցա՝ պատժէ՛ զանասունս նոցա. զի զգաստացեալ երկիցեն յանձինս իւրեանց: - 334. Եւ պատուէրն է *խրատ* սիրելեաց և որդւոց: - 340. Աղն կըսկծո՛տ է, նշանակէ՛ *զխրատն*: - 356. Նշանակէ՛ զմանկունս ընդ ձեռամբ *խրատու* վարժեալ և կրթեալ: - 357. Եւ քահանայքն հպարտացան և օտար հրով խնկարկեցին ի ներքս վարագուրին, վասն այն պատժեցան ի *խրատ* այլոց: - 364. Երրորդ՝ զի կարէ՛ այլոց *խրատ* լինիլ բազում ինչ զփործ առեալ: - 378. Այլ որ զուղիղն ասեն ա՛յս է, կորխ՝ եցոյց զօրինակ զղջման. զի լուաւ *խրատուն* մովսէսի և մնաց ընտրութեանն աստուծոյ ի դուռն խորանին: - 382. Եւ թէպէտ զարհուրելի բանս յերկարեաց ի *խրատս*, ո՛չ լուան. վասն որոյ ո՛չ սրբեցան: - 382. Չորրորդ՝ բուրվառն աղօթք մեռելոց. և գաւազանն *խրատ* կենդանեաց: - 382. Երկրորդ՝ զի մի՛ չար *խրատ* տացէ: - 388. Ի *խրատ*՝ զի սնուցօղն մի լիցի չարչարօղ. և բանն օրհնութեան մի՛ անիծեսցէ զոք: - 399. Երկրորդ՝ ի *խրատ* մեղաւորաց. զի յորժամ գիտենան թէ ո՛չ յաջողի ճանապարհ մեղաւորի, արգելուն ի մեղաց: - 408. Եւ սրտմտութիւնն բարի՛ է և *խրատ*: - 408. Երկրորդ՝ զի վերջին *խրատն* և օրհնութիւնն մնացակա՛ն է: - 408. Նա՛խ՝ զի մեղայն դաւթի՝ զպատիժն յաւիտենից՝ արար ժամանակեայ *խրատ*: - 432. Այլ աստ ասէ սուրբն եփրեմ եթէ՝ *խրատն* դաւթի եղև հատուցումն մեղացն. այլ և պարտք բարեաց առ աստուած ի ցոյց օրինի ամենայն ապաշխարողաց: - 434. Ուստի տէր տէր տայ ինձ լեզու *խրատու* և սիրտ ի ժամու: - 456. Վասն է՞ր այսչափ ամենայն գիրք և բանք և *խրատք* գրեալ եղեն: - 531. Նոյնպէս և անչափութիւն բանից և *խրատուց* հարց և իմաստնոց գիրք սուրբք՝ հին և նոր կտակարանք ցուցանեն զանչափ հիւանդութիւն հոգւոյ. զի սոքօք առողջասցին: - 531. Երրորդ, արբեալն ի խորհրդոց՝ արհամարհէ՛ զօրէնս և զամօթ և *զխրատ* մարդկան: - 557. Եօթնժ, հաւանի *խրատուց* նորա: - 576. Ա՛րդ՝ ժուժկալութիւն է որով ամենայն ցանկութիւն ուղղի կառավարութեամբ *խրատուն*: - 581. Երրորդ

խրատ որ է խորհուրդն: - 582. Խրա՛տ է լոյս հոգւոյ առ ի յունել զհոգին. որ յերկրայինս և ի մարդկայինս ո՛չ շաղախի: - 582. Երկրորդ ինքեանց ընդ այլս. որպէս հեզք ըստ առաքելոյն *խրատու*. թէ «ընդ ամենայնսն զխաղաղութիւն ստացէք»: - 585. տայ *խրատ* և զգուշացուցանէ ի մեղացն որ այլ չգործէ ...: - 602. Պա՛րտ է ամենայն որ աղօթէ, զայսոսիկ ի միտ պահել և ապա՛ աղօթել. վասն որոյ ի սկիզբն գրեցի *զխրատս*: - 620. Երկրորդ, որ անզեղջ են ի մեղս՝ տայ աստուած զհիւանդութիւն ի *խրատ* ուղղութեան: - 665. Իսկ հող ցանել ի գլուխն, գլուխ զմիտքն նշանակէ. որ ինքնիշխան եղև յաստուծոյ. և հնազանդեալ *խրատու* հողակեր օձին՝ մահացաւ...: - 670. Իսկ տանիլն ի դ անկիւնս եկեղեցւոյն, վկայե՛ն նմա թէ՝ չորեքին աւետարանչացն *խրատու* շուրջ եկն զեկեղեցեաւն. - 673. ցուցանէ թէ անուշահոտ վարուք և *խրատու* աւետարանին ընթացաւ զկեանս իւր: - 674. Վասն հինգերորդին, որք աստէն *զխրատս* ընդունել ո՛չ կամեցան և ընդ մարդկան տանջիլ ո՛չ արժանացան. վասն յանորիկ արդարապէս անդ՝ անդադար հարկանին ուռամբ: - 752. ...որպէս ծաղկեալ գաւազանն ահարոնի նշանակէր *զխրատ* իմաստութեանն. որով զարդարեալ տայ զպտուղ լուսաւոր նիւթոյ կերակուր ոգւոյ: - 768. Զի հասարակա՛ց է ամենայն մարդոյ կատարելոց և անկատարից, զի ի յանդիմանութիւն յանդիմանելեացն առհասարակ դժկամա՛կ երևի ի սկիզբն. թէպէտ ընտրողութեամբ լաւին ընդունին *զխրատն*: - 774. Այսպէս յընդդիմակէն տե՛ս և զայս. զի թէպէտ հասարակա՛ց է մարդոյ դժկամակ գոլ *խրատու*, այլ ո՛չ է բնութեամբ իր: - 774. Իսկ ուղղակին. զի մոռացումն բնաւորեալ է առ խառնուած կազմութեան մարդոյ. իսկ *խրատ*՝ յանդիմանութեան է՛ ի ցոյց ինքեան: - 774

ԽՐԱՏԱԿԱՆ + Նաև պատճառին. թէ *խրատական* է. թէ աւաղական. թէ սպառնական. թէ ողոքական. թէ ըղձական. և այլ այսպիսիք: - 643

ԽՐԱՏԵԼ + Տասներորդ՝ զի սուտ լինէին ամենայն օրէնք բնական՝ գրական և աւտրնական. զի սոքա ամենքն *խրատեն* զմեզ խոտորիլ ի չարէ՝ և առնել զբարի. և այլն ամենայն: - 20. Մետասաներորդ՝ որպէս հայրն զորդին զան հարու զի զգաստացեալ մի՛ զրկեսցի ի ժառանգութենէ հայրենեացն. այսպէս և աստուած զսուրբս և զսիրելիս իւր *խրատէ*: - 159. Կամ ի հրահանգից *խրատողաց*: - 251. Վեցերորդ՝ ո՛չ առնու ի գլխոյն և ո՛չ յոտիցն. այլ ի միջացն. զի *խրատէ* զմարդիկ ո՛չ հաւասար գլխոյն պատուել զկինն, և ո՛չ անարգել իբրև զոտք. այլ միջակ պատուով չափաւորել զնա: - 276. Նախ՝ թոյլ տա՛լն է աստուծոյ. որ անձնիշխան կամօք ամրանայ մարդ ի չարն, և աստուած ներէ՛ և ո՛չ երկիւղիւ *խրատէ* զնա: - 336. Որպէս սովորութիւն է մարդոյ որ վատացն ասէ, ե՛ս արարի զայդ բանդ որ զքեզ ի քո կամդ թողի և ո՛չ *խրատեցի*: - 336. Հինգերորդ՝ զի *խրատեսցին* նոքօք և չարչարեսցին: - 417. Եւ զի հեղի ո՛չ *խրատէր* զնոսա սաստիւ և տանջանօք. վասն որոյ և ինքն պատժեցաւ և մեռաւ. և քահանայութիւնն յազգէ նորա փոխեցաւ յաւուրս սողոմնի: - 425. Երրորդ՝ զի *խրատեսցին* շնացօղք: - 433. Դարձեալ *խրատէ* զառաքեալս ի գործ ինչ՝ բոլոր և ամբողջ բերել առ տեարս իւրեանց. և նոքա մասնաւորեսցեն նոցա: - 443. Երրորդ՝ որպէս զստնդիայի մանուկն է ամ *խրատէ* դայեակն. այսպէս ժողովուրդն որ ել յերկրէն իւրեանց, երկիրն բաբիլացւոց հ ամ ի գիրկս իւր դայեկեաց զնոսա և սնոյց. զի յետ դարձին յերկիրն իւրեանց՝ զբարիս գործեսցեն: - 448. Եւ մարմնաւոր իշխան զթագաւորս և զբռնակալս. զի մարմնապէս կառավարեսցեն զմարդիկ և *խրատեսցեն* վասն մեղաց: - 538. Ասեմք, եթէ որք ի հաւատս ունին թիւրութիւն. որպէս հերձուածօղք և վնասիչք եկեղեցւոյ. և որք ի զազիր վարս պղծեալ են գործովք և վնասեն զինքեանս. և անզեղջք են առ երկոսին. յետ մի անգամ և երկիցս *խրատելոյ*, որոշեսցին յեկեղեցւոյ և պատժեսցին: - 540. ...դ՝ *խրատել* զերկմիտսն...: - 585. Կարգն է՛ ի խորհուրդ խոհեմութեան և գիտութեան. զի իմաստութեամբ և գիտութեամբ սպասաւորեսցէ խորհրդոցն և *խրատեալ* ուսուսցէ զժողովուրդն: - 587. ...որ սակաւ մի *խրատեցաւ* ի ձեռն աքիսողոմայ: - 602. Եւ մեք *խրատեալ* զնոյն երգեմք: - 621. ...որպէս *խրատէ* սողոմոն. «տո՛ւր բաժինս յեօթանց՝ այլև յութիցս»: - 658. Եւ զինչ և իցէ՝ *խրատէ* աստուած զմեզ...: - 668. Եւ մարգարէն երանէ զմարդ զոր *խրատէ* տէր: - 774

ԽՐԱՑ + Եւ մեծն ի ծնունդս որովայնի՝ *խրաց* մի կօշկաց նորին լուծելոյ ոչ բաւէր: - 456

ԽՐԹՆՈՒԹԻՒՆ + Այլ զբանիս *խրթնութիւն* առնէ կոչմանցն անորոշութիւն. զի կոչի շնորհ իջեալն պարգև. որպէս մարգարէութիւնն: - 783

ԽՐՈԽՏ + Չորրորդ՝ զի *խրո՛խտ* է և սրտամտող: - 315

ԽՐՈԽՏԱԼ + *Խրոխտալ* պարտ էր առ չարսն և ո՛չ հնազանդիլ. այժմ անհնազանդիմք օրինացն աստուծոյ և ամբարհաւաճիմք առ ընկերս: - 564

ԽՐՈԽՏՈՒՄՆ + ...և որկրամոլութեամբ մնան բազմամարմինք. և ատելութեամբ զերծանի ոչխարն ի գայլէ. և *խրոխտումն* մեծարգոյ առնէ զծին. և այլն նմանապէս: - 563

ԽՓԵՄ + Որ բազում անգամ բանայ և *խփէ* երկչոտ է և թոյլ: - 246. Եօթներորդ՝ զի սաստիկ է. զի ամենայն ոք ի հարկէ զաչս *խփէ* որ հանապազ տեսանեմք զլոյս: - 522. Որպէս ոք զգգալի ակն *խփէ* և զրկի ի լուսոյն և առնէ խաւար. նոյնպէս և նոքա: - 562. Բայց կրկին է զրկումն լուսոյ. մի՝ որ ի ճառագայթէ՛ լուսոյն զակն *խփէ* և խաւարի. և **բ**՝ որ ընդ դէմ բոլորակի արեգականն հայիցի՝ կորուսանէ զլոյսն և խաւարի: - 562. Ա՛րդ՝ մեղանչելն մարդոյ այնպէս է որ զակն *խփեաց* ի լուսոյն և խաւարեցաւ. սակայն լոյսն ծագէ՛ դեռևս ի վերայ աչացն և սակաւ փայլէ ի ներքս. և յորժամ բանայ վաղվաղակի լոյս տեսանէ: - 562

ԽՕՍԱԿԻՑ + Այլ ընդ տն մերոյ բազումք *խօսակիցք* եղեն և տեսին: - 522. ընդ որում անպատշա՛ճ էր լինիլ *խօսակից* և զուստն ո՛չ գիտել. այլ պատշա՛ճ էր որդւոյ վասն մարմնով երևելոյն: - 735

ԽՕՍԱԿՑԻՄ + Երկրորդ՝ հեշտութիւն *խօսակցիլ* ընդ օձին. և վասն այն կամեցաւ լսել, զի հեշտացաւ վասն փառաց աստուածանալոյն: - 280. Այլ որ քան և կարասցէ ոք զմիտս ուղղել. *խօսակցելով* առ նա, հաճո՛յ է աստուծոյ: - 779

ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ + Երկոտասան պարգև՛ք էին ի դրախտին զոր կորոյս ադամ... Երկրորդ՝ *խօսակցութիւնն*: - 278. Ի *խօսակցութենէն*, զի մինչ ի յորդանան այլ ո՛չ ասի հօր աստուծոյ խօսիլ ընդ մարդկան: - 279

ԽՕՍԻՄ + Նախ՝ ի բանէն եսայեայ որ ասէ, «եղիցի յաւուրս յետինս յայտնի լեառն տեառն». *խօսի* վասն գալստեան մէսիային: - 27. Ասեմք եթէ՝ սուրբ գիր *խօսի* բազում անգամ առակաւ...: - 27. Դարձեալ ի վերայ սաղմոսին որ ասէ, «զարթիր փառք իմ». ասէ մեկնիչն և աւանդութիւն հրէիցն թէ՝ *խօսի* աստ ի վերայ չորից թագաւորացն որք հալածեցին զիսրայէլ: - 28. Ի շրթունս *խօսին*, և ի լեզուս դաւաճանեն: - 34. Եւ որպէս նեռնն ազդումն է սատանայի՝ որպէս առաքեալն ասէ. և նոքա յազդմանէ սատանայի՝ խորհին և *խօսին* զանազան հերձուածս ըստ չար խորհրդոց նորա: - 35. Տասներորդ՝ յայտնի՛ է ի սուրբ գրոց թէ աստուած է որ *խօսեցաւ* մարգարէիւքն...: - 58. Այլ հոգին սուրբ էր որ *խօսէր* ընդ մարգարէսն...: - 58. Իսկ հոգին սուրբ էր որ *խօսէր* ի լեզուս. որպէս ասէ փրկիչն՝ «ոչ թէ դուք էք որ *խօսիցիք*, այլ՝ հոգին հօր ձերոյ որ *խօսեսցի* ի ձեզ»: - 58. Զոր և այժմ օրինա՛կ է առ մեզ սարկաւագն. զոր հոգի կոչէին վասն հոգևորապէս *խօսելոյն*: - 59. Ուղիղ է, զի որպէս խօսքն թարգման է մտաց և բանի, այսպէս և հոգին սուրբ՝ հօր և որդւոյ...: - 62. Իսկ թէ և զերկու բնութիւնն ասես տէր, ընդդէմ *խօսիս* առաքելոյն որ մի ասաց զտէր մեր յիսուս քրիստոս՝ որպէս և զհայր: - 69. Ապա ուրեմն երևեալն մարմնով և *խօսեցեալն* է որդի աստուծոյ և մի ընդ հօր: - 73. Ելե՛ր ի բանէդ և դժուարինս *խօսիս*. և զոր հարցի՝ ո՛չ ընկալայ զպատասխանին: - 92. Սակայն աշակերտացն է ուղղութեան՝ ո՛չ յանձնէ *խօսիլ*. այլ նախնեացն սրբոց հետևիլ և նոքօք ուղղել: - 93. Ա՛րդ՝ եթէ տգէ՛տ է որդին աստուծոյ հօր, և տգէտ որդւով *խօսեցաւ* ընդ մեզ. տգիտութեան եղիցի և օրէնքս նոր քան զհինն: - 96. Եւ այժմ առ քեզ *խօսեսցուք* ըստ վկայութեան կարգիս ո՛վ նեստորական երկաքնակ և մարդադաւան որոշօղ քրիստոսի, և որոշեալ ի շնորհաց նորին: - 98. Ա՛րդ՝ բանիւ մտացն *խօսի* աստուած ընդ հրեշտակաց. նո՛յնպէս և հրեշտակք ընդ աստուծոյ: - 144. Իսկ բանիւ բերանոյ *խօսի* մարդ ընդ մարդոյ, հրեշտակք ընդ մարդոյ՝ ձևացեալ մարմնովն: - 145. Իսկ բանիւ գործոյ *խօսի* աստուած ընդ դիւին. նա՛և հրեշտակք ընդ սատանայի. որպէս որոտ և կայծակունք հրոյ ի վերայ նոցա...: - 145. Այլ և հրեշտակն *խօսի* ընդ աստուծոյ. զի զբաղձանս իւր ընծայէ՛ նմա: - 145. Եւ *խօսի* հրեշտակն ընդ հրեշտակի. ցուցանելով նմա զտեսութիւն մտացն միջնորդութեամբ հոգևոր իմն ճառագայթիւք. և այսպէս *խօսին* հրեշտակք ընդ միմեանս: - 145. Եւ այսպէս *խօսին* մեծք առ փոքունսն. և փոքունքն առ մեծսն: - 145. Դարձեալ *խօսին* հրեշտակք հաղորդութեամբ աստուածային լուսոյն: - 145. Եւ ա՛յսպէս *խօսին* միայն վերինքն առ ստորինս. զի հաղորդեսցեն զնոսա աստուածային յայտնութեանցն: - 145. Իսկ *խօսի* հրեշտակն ընդ մարդոյ կրկին կերպիւ: - 145. Իսկ այլք ասեն թէ՝ հրեշտակն ո՛չ երևի ձևացեալ մարմնովն և ո՛չ *խօսի* ընդ մարդոյն. այլ՝ դնէ զնմանութիւն դիտաւորութեան ի յաչքն կամ ի յականջն մարդոյն. և անդ ընդունի հասարակ զգայութիւնն զտեսակս այնմիկ, և տայ յերևակայութիւնն և յիմացականն. այսպէս երևին հրեշտակք և *խօսին* ընդ մարդոյ: - 145. Երկրորդ՝ կերպիւ *խօսի* հրեշտակն ընդ մարդոյ տպաւորութեամբ երևակայութեան: - 145. Եւ սոյնպէս *խօսի* ընդ արթունս և ընդ ննջեալս: - 145. Իսկ *խօսի* հրեշտակն ընդ դիւին՝ ցուցանելով նմա զտեսակս իմացման իւրոյ առանց լուսաւորութեան իմն: - 145. Իսկ *խօսի*

դևն ընդ մարդոյ՝ կամ փոփոխելով զգոյութիւնն որպէս հրեշտակն կամ զպատկեր նմանութեանն ցուցանէ տեսանելեացն. և կամ տպաւորէ՛ յերևակայութիւնն: - 145. Զի հոգին *խօսի* ընդ աստուծոյ բաղձանօքն որ մերկապարանո՛ցն է առաջի նորա: - 145. Նոյնպէս և *խօսի* հոգին ընդ հրեշտակն մարմնական կերպիւ զոր իմանայ հրեշտակն որպէս զայլ զգալիս որքան է ի մարմնի: - 145. Այլ ի մերկանալն ի մարմնոյն՝ կարօտանայ յատուկ իմն զօրութեան որով *խօսեցի* ընդ հրեշտակին: - 145. Դարձեալ՝ հոգին *խօսի* ընդ դիւին, զի զբաղձանք սրտին տպաւորէ ի զգայութիւնսն: - 145. Վասն էր՞ աստուած գրով *խօսի* ընդ մեզ որպէս մովսէսի և այլոցն: - 177. Զայս և սովո՛ր են առնել մարդիկք առ մերձաւորս և սիրելիս անընդմիջաբար *խօսին*. և առ հեռաւորս կամ ատելիս գրով կամ միջնորդով: - 177. Նոյնպէս և աստուած ընդ արժանիսն դէմ յանդիման *խօսեցաւ*. որպէս առ ադամ. և առ նոյ. և առ աբրահամ. և առ մովսէս: - 177. Իսկ առ յանցաւորսն գրով *խօսի*: - 177. Չինգերորդ՝ զի յետոյ լինելոցն էր բանն աստուծոյ մարմին. որպէս գիրն ունի յինքեան զբանն. և *խօսի* ընդ մեզ: - 177. Վեցերորդ՝ բանն *խօսեցեալ* յայտնի մեկնութեամբ: - 177. Երրորդ՝ առանց ոտից ընթանայ. առանց թևոց թռչի. առանց լեզուի *խօսի*. առանց ձեռաց գործէ: - 177. Նա՛խ՝ զի զղէմքն ընտրեաց՝ և ընդ եւայի՛ *խօսեցաւ*: - 218. Նա՛խ՝ զի զղէմսն ընտրեսցէ, այլ և զտեղի և զժամանակն, և ապա *խօսեսցի*: - 218. Չինգերորդ՝ ընդ հերձուածողաց և սատանայի մի՛ պարզմտութեամբ՝ այլ հնարիւք *խօսեսցի*: - 218. Եւ ի ձայնէն, որպէս ճնճղուկ. ծիծառն. *խօսօղ*. ագռաւ. և այլն: - 220. Եւ զոր գիրք սուրբ ո՛չ է յայտնեալ, զիա՞րդ իշխէ մարդ *խօսիլ*: - 224. Ի բերանն քաղցր. զի զամենայն բան քաղցր *խօսեսցի*: - 243. Եւ կամ որպէս ծնեալ մանուկն ունի առ ինքն ծածկեալ զհոգին. այլ նա կերակրի և ապա զգայ. և յետոյ *խօսի*: - 255. Ի ծնանիլն նախ խնդրէ միայն կերակուր և աճէ՛. յետ որոյ տեսանէ՛ կանգնի՛ և գնայ. յետ որոյ *խօսի* և իմանայ: - 267. Դարձեալ՝ մարդո՛յս է *խօսիլ* և բանաւորիլ. զի այլ կենդանեացն նմանութեամբ է և ո՛չ իսկապէս: - 275. Զթռչունսն ըմբռնել. ի վերայ ծովու գնալ. դիւաց սաստել. ձեռօք առ այլս *խօսիլ*: - 275. Երրորդ՝ զի որպէս *խօսիլ* գլխոյն է. նոյնպէս լռութիւն կողին է. զի լուռ լիցի կինն ընդ իշխանութեամբ առնն: - 276. Ի խօսակցութենէն, զի մինչ ի յորդանան այլ ո՛չ ասի հօր աստուծոյ *խօսիլ* ընդ մարդկան: - 279. Ութսունևմի, Ո՞րքան *խօսեցաւ* աստուած ընդ նախահարսն: - 285. Երրորդ՝ արիւնն կենդանի է և *խօսի* տեսութեամբն որպէս հաբէլին. վասն որոյ անուտելի է: - 295. Եւ յորժամ փոփոխի այս, այսինքն ի հանդերձեալն, յայնժամ ի լեզուս հրեշտակաց *խօսիցիմք*: - 298. Չամեղական հայն որ կարօ՛ղ է զամենայն լեզուս յինքն ամփոփել և բոլոր *խօսիլ*. և այլքն ո՛չ՝ որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 299. Եւ յորժամ *խօսեցաւ* աստուած ընդ նմա, եցոյց զմարգարէութիւնն: - 300. Եօթներորդ՝ որպէս փեսաւէրն իսահակայ եղիազար *խօսեցաւ* զհարսն ի վերայ ջրհորոյն: - 305. Եւ մերոյն փեսային քրիստոսի՝ յովհաննէս ի վերայ յորդանանու *խօսեցաւ* զհարսնացեալ եկեղեցի: - 305. և Դարձեալ որպէս իշովն բաղամու զօգուտն *խօսեցաւ*, և ըղլեզու սուտ մարգարէին շարժեաց յանիծիցն յօրհնութիւնս: - 325. Վասն է՞ր աստուած *խօսեցաւ* ընդ յոբայ: - 325. Նախ՝ զի ունէր զամենայն առաքինութիւնս և համբերեաց նախատողացն. վասն որոյ *խօսեցաւ* աստուած և մխիթարեաց զնա: - 325. Երրորդ՝ զի մի հպարտասցի յետ յաղթութեանն սատանայի, *խօսեցաւ* աստուած և յաղթեաց բանիւ. զի տեսցէ զտկարութիւն իւր և խոնարհեսցի: - 325. Արդ զոր ադամայ ո՛չ վկայեաց, *խօսեցաւ* ընդ յակոբ և վկայեաց արդար և անարատ գոլ: - 325-326. Չինգերորդ՝ ըստ առաջին կարգին դարձեալ ասացին բարեկամքն յոբայ՝ թէ հաճո՛յ ես աստուծոյ՝ լուիցէ և *խօսեսցի* աստուած. վասն այն առաջի նոցա *խօսեցաւ* և վկայեաց: - 326. Վեցերորդ՝ *խօսեցաւ* աստուած՝ և զամենայն անճառելի գիտութիւնս վասն արարածոց ուսոյց նմա. զոր ոչ գիտէին մարդիկ զլինելութիւն երկնի և երկրի և ծովու և կենդանեաց: - 326. Վասն է՞ր յամպոյ և ի մրրկէ՛ *խօսեցաւ*: - 326. ...**բդ**՝ խլից լսել տայր. **գդ**՝ համերց *խօսիլ*. **դդ**՝ ձեռաց շարժումն. **եդ**՝ կաղաց գնալ...: - 328. Եւ այլք ասեն թէ՝ բանն աստուած էր. որպէս *խօսեցաւ* առ աբրահամ և առ մովսէս...: - 330. Դեք ո՞րպէս *խօսին* զառաջիկայն: - 336. Իսկ դեք *խօսին* զմերձաւոր հանդերձեալն: - 336. Երկրորդ՝ զի մի ոք որ կատարէ զօրէնս, պատուակա՛ն է աստուծոյ քան զամենայն աշխարհս. վասն այն ընդ մինն *խօսի*: - 340. Զի տղայո՛ց է երկիւղիւ *խօսիլ*: - 341. Եւ է բերանքն՝ է բանքն *խօսեցեալք* ի վերայ խաչին: - 347. Եօթն բերանն՝ է բանք *խօսեցեալ* կուսին յաւետարանին: - 347. Երկրորդ՝ զի ի տախտակէն *խօսեսցի* ընդ մովսէս: - 349. Տասներորդ՝ ընդ նոսա ձայնն աստուծոյ *խօսեցաւ*. և ընդ մեզ բանն: - 353. Չորրորդ՝ նոցա ձայնն միջնորդով օդիւ և մարգարէիւքն. և ընդ մեզ բանն աստուած անընդմիջաբար *խօսեցեալ*: - 353. Բաղամ մո՛գ էր և կախարդ. և սովո՛ր էր ընդ դևս *խօսիլ*. վասն որոյ յառաջեաց աստուած և *խօսեցաւ*: - 387. Նա՛խ՝ զի մի՛ *խօսեսցի* դևն և չարիս

ուսուսցէ: - 387. Վասն է՞ր *խօսեցաւ* էշն: - 388. Եւ օրհնութիւն, զի յօրհնել բերանոյ նորա՝ յառաջ եկն առ որ բերան ի բերան *խօսեցաւ* աստուած դէմ յանդիման և ո՛չ առակօք: - 407. Նա՛խ՝ զի ընդ աստուծոյ *խօսեցաւ* և ետես և լուաւ զբանն: - 411. Քանի՞ցս անգամ *խօսեցաւ* աստուած ընդ հարսն ամենայն: - 412. Երկոտասաներորդ՝ *խօսեցան* զառաջինն ի հաւանութիւն փեսային: - 422. *Խօսեցաւ* օրինօք նախ և նշանեաց զեկեղեցի սուրբ հարսն երկնաւորին: - 422. Ութերորդ՝ ընդէ՞ր սուտ *խօսեցաւ*: - 429. Երկրորդ՝ զի սուտ *խօսեցաւ* աստ. զի թէ սամուէլ էր՝ ո՛չ ուսանէր ի սաւուղայ. և դևն յերկրէ ո՛չ ելանէ: - 430. Չորրորդ՝ զի թէ սամուէլ էր որ ասաց թէ՝ տէր հեռացաւ ի քէն, և այս ո՛չ է մարգարէութիւն. զի կրկնեաց զիւր բանն. և թէ ո՛չ էր սամուէլ, այլ զանունն ընկալաւ և ինքն դև էր, սուտ *խօսեցաւ* ապա: - 430. Արդ եթէ սամուէլ յարեաւ և մեռաւ և կամ կինն, նա՛ ճշմարիտ եղիցի բանն. ապա թէ կինն ոչ մեռաւ և սաւուղ մեռաւ, սուտ *խօսեցաւ*: - 430. Քսանբ, երկոքին դուստրն խօսեցաւ դաւթի, և կրտսերն տւաւ. և փեսային քրիստոսի կրկին *խօսեցաւ* եկեղեցի և նո՛րս տուաւ: - 436. Եւ տէր մեր զամենայն առակս *խօսէր* ընդ ժողովրդեանն. և առանց առակի և ո՛չ ինչ: - 441. Եւ շուրջ զնովաւ հրեշտակք ամենայն ոչ հաւանեցան. զի նոքա զամենայնն ճշմարիտ *խօսին*. և բարի առնեն մարդկան. և յապաշխարութիւնն խնդան. իսկ սուտ *խօսիլն* և չար առնելն և ի վիշտս ուրախանալ՝ դիւա՛ցն է որ են չար հոգիքն: - 444. Եւ թէ ընդէ՞ր առն եղև *խօսեցեալ*: - 454. Եօթն բան *խօսեցեալ* ի վերայ խաչին: - 454. Ո՞րպէս *խօսէին* առաքեալքն: - 455. Որ և նովաւ զնորայս վասն նորա *խօսեսցուք*. և ի գովեստ մեծութեան փառաց նորին յանկեսցուք: - 456. Վասն է՞ր *խօսեցեալ* եղև առն կոյսն սուրբ: - 461. Նա՛խ՝ զի կոյսն սուրբ՝ նշանակեսցէ զսուրբ եկեղեցի *խօսեցեալ* քրիստոսի որ նմանապէս է կոյս: - 461. Զի որպէս սատանայ օձիւն *խօսեցաւ* առ կոյսն եւա, այսպէս տէր մեր հրեշտակիւն առ կոյսն մարիամ: - 463. Նա՛խ՝ զի աստուած էր ողջոյնառաքն. որ *խօսէր* զկոյսն ի հարսնութիւն կուսութեան, կուսաբեր լինիլ պտղովն: - 464. Այլ և ծանիր. զի է բան յիշէ սուրբ գիրք զոր *խօսեցաւ* աստուածածին կոյսն: - 465. Այսպէս թէ ուրեք մարդ միայն անուանի քրիստոս «զճշմարութիւն *խօսեալ*». և կամ՝ «աստուած կնքեալ». ո՛չ ինչ ուրէք վնասէ զմիաւորութիւնն իբր մարդ սոսկ կամ աստուած միայն. այլ աստուած համանգամայն և մարդ խոստովանի միացեալ: - 477. Ասեն վարդապետք եթէ՝ որպէս մարգարէքն և առաքեալքն *զխօսեցեալ* բանս իւրեանց ի ձեռս ունին իբր պատգամաբեր յաստուծոյ առ մարդիկ: - 481. Զի՞նչ է է բանն որ *խօսեցաւ* ի խաչին: - 492. Մետասաներորդ՝ և սուրբ գիրք ի հոգւոյն սրբոյ *խօսեցեալք* վկայեն: - 499. Եւ այսպէս սովորաբար *խօսիմք*, թէ յուրբաթի կէս օրն ելեալ ոք ի տեղւոջէ՛ մինչև գայ առ մեզ ի լոյս կիրակէին կամ ընդ առաւօտն, ասեմք թէ գ օր է ճանապարհին. նոյնպէս և յարութիւնն քրիստոսի: - 516. Երրորդ՝ համարձակութիւն քարոզութեան առանց երկիւղի *խօսիլ* զբանն առաջի ազգաց և ազանց և թագաւորաց. որպէս պետրոս ի միում ժամու զերեք հազարսն հաւատացոյց: - 524. Ո՞րպէս *խօսէին* յամենայն լեզուս: - 525. Այնց է իմանալ, ուր ժողով լինէր մի լեզուաւ *խօսէր* ոք առաքեալ, և ամենայն ոք լսէր իւր ձայնիւն: - 525. Իսկ աստուածաբանն ասէ, ուր պիտոյ էր՝ յամենայն լեզուս *խօսիլ* կարէին. զի լիցի շնորհքն խօսողաց և ո՛չ թէ լսողաց: - 525. Եւ մի և նոյն բանն *խօսեցաւ* ի նախահարս և ի մարգարէս առանց մարմնոյ: - 529. Եւ թէ ոք ասիցէ, երևի ապա թէ նոյն անձնաւոր բանն աստուծոյ է յաւետարանս *խօսեցեալ* յայնժամ բազմացեալ է անձամբ և գոյութեամբ: - 530. Ասեմք առ այս թէ՝ մի և նոյն անձնաւոր բանն աստուծոյ է յաւետարանս *խօսեցեալ*. այլ ո՛չ է բազում անձն և գոյութիւն բանին: - 530. Որպէս *խօսեցաւ* հոգին սուրբ ի մարգարէսն. և հոգին սուրբ աստուած է ճշմարիտ. ապա և *խօսեցեալքն* ի հոգւոյն սրբոյ ճշմարիտ խօսք է աստուծոյ: - 530. Ա՛րդ՝ յորժամ ամենայն ինչ նոյն է սուրբ Երրորդութեանն, որով յա՛յտ է՝ թէ հայր *խօսի*, և թէ որդի, և թէ հոգին սուրբ, մի և նոյն բանիւն *խօսին*. ապա ուրեմն ո՛չ է անյարմար եթէ հայր նոյն բանիւն վկայեսցէ ի վերայ որդւոյ. զի որդի և հայր նշանակէ զյատկութիւն անձանցն: - 530-531. Իսկ մորուս կոչին մարգարէք և առաքեալք և հայրապետք մերձ բերանոյն առ մեզ *խօսելով* զպատգամս օրինացն աստուծոյ: - 534. Երրորդ՝ մարգարէք որպէս խորհեցեալն բան. առաքեալք որպէս *խօսեցեալն*. և վարդապետք որպէս գրեալն: - 535. ...և առաքեալքն ձեռն դնելովն միայն՝ տային զհոգին սուրբ. և ի լեզուս *խօսէին*. և մարգարէանային ընդունօղքն. իսկ վարդապետք սուրբք՝ քարոզութեան նոցին հետևօղք և որդիք ծնողացն՝ երրորդ կարգին յետ նոցա: - 535. Իսկ հինգերորդ մարգարէութիւն է հոգևոր և աստուածային գիտութեամբ. զոր յայտնութեամբ սուրբ հոգւոյն ուսեալք *խօսին* առ ի զգուշութիւն մարդկան ի հոգևոր շինուածս: - 536. Նախ՝ որ գիտէ. և թէպէտ գիտէ, ասէ թէ չեմ բաւական *խօսելոյ*: - 537. Երրորդ՝ ո՛չ գիտէ. և անգիտանայ թէ ոչ գիտէ և *խօսի* անգիտաբար: - 537. Չորրորդ՝ որ ո՛չ գիտէ. և գիտէ որ ոչ գիտէ, բայց սնափառ

հպարտութեամբն լըլկի և յանդըգնի *խօսիլ* զոր ո՛չ գիտէ: - 537. Ասեմք առ այս եթէ՝ դժուարինս *խօսիս*: - 547. Իսկ յազգէս հայոց ո՛չ ոք իշխեաց *խօսիլ* հերձուած և զայլոցն ո՛չ ընկալան: - 551. Եւ այլ բազում և զանազան ազգապղծութիւն ընդ հոգևորս և ընդ մարմնաւորս. երկու եղբարց և **բ** քերց. և ընդ քերց հոգևոր մօր. և անխտիր ի բազմանկողինս և այլս բազումս որ զազիր է *խօսելոյ* օրէնքէ նոցա: - 552. Երկրորդ՝ յօժարութեամբ *խօսի* զնմանէ: - 575. Այս *խօսի* զհեղեալ առաքինութենէն լուսով շնորհացն աստուծոյ: - 578. Եւ վկայէ՛ մեզ աւետարանիչն յօհաննէս. զի ասէ՝ եսայի ետես զփառս նորա և *խօսեցաւ* վասն նորա. - 632. Առաքելոցն հրով *խօսեցաւ*: - 640. Դարձեալ՝ ունի զխորհուրդ անկմանն ադամայ որ վերջին *խօսեցաւ* աստուած և եհան ի դրախտէն: - 641. ...զի առաւել քան զայլս զբոլոր տնօրէնութիւնն քրիստոսի *խօսեցաւ*. զծնունդն. զխաչն. և զայլն ամենայն: - 644. Եւ մովսէսիւ *խօսեցաւ* զօրէնս: - 644. Իսկ սաղմոս տունն է երգ մարդկան. այսինքն է զի հրեշտակք և մարդիկ միաբանեալ օրհնեմք զաստուած փրկիչն մեր որ *խօսի* ընդ մեզ: - 644. Նա՛խ՝ գրակալն նշանակէ՛ զմովսէս. որ ընկալեալ զպատգամն աստուծոյ՝ *խօսէր* առ ժողովուրդն: - 646. Դարձեալ՝ ցուցանէ զմարգարէս և զառաքեալս. և ի գլուխ նոցա երևեալ բանն աստուած և *խօսեալ*: - 646. Դարձեալ՝ ի վախճանի ի միջոյ առաքելոց և մարգարէից *խօսեալ* և դատեալ: - 646. ...և ապա՛ ի ներքս մտեալ՝ **խ** օր աւարտեաց ընդ աստուած *խօսելով*: - 651. Չորրորդ՝ զի այս՝ է՛ խօսուն և բանաւոր պատարագ և այն անբան զենումն զոր *խօսեցաւ* վասն հնոյն...: - 658. Այլ մեծն ներսէս ասէ թէ՝ սուրբքն ի ծեռն պահապան՝ հրեշտակացն երևին. թէ յերազս թէ յարթնութեան. և օգնեն մեզ. և *խօսին*. և լսեն զաղօթս մեր: - 685. Եւ որ քարոզէ՛ առանց հաւատոյ՝ ոչ *խօսի* զբանն հաւատարիմ որ ըստ աստուծոյ: - 702. Այլ և լինի հայհոյիչ. զի *խօսեսցի* բան ընդ դէմ բարձրելոյն: - 707. ...և ընդ դէմ *խօսեսցի* աւետարանին և արգելուցու զուղղափառ վարդապետս զի մի՛ քարոզեսցեն: - 708. ...մինչ *խօսիլ* տայ բազնեաց, և լերանց գնալ, և ծառոց ծաղկիլ և չորանալ. և մեռելոց յառնել. և հրոյ իջանել յերկնից. և չար հոգւովն *խօսիլ* տայ այլ և այլ լեզուս: - 708. Եւ զբանս օդն ունի. եթէ հոգևոր եթէ մարմնաւոր. զի օդով *խօսեցաք*: - 714. Զի բոլոր Երրորդութիւնն դատէ՛ զմեղաւորս, և մարդկութեամբն *խօսի* ընդ նոսա քրիստոս: - 738. Արդ բանիւ մտաց *խօսի* ընդ բուն արդարս և ընդ հրեշտակս որք դատեն զայլս: - 739. Եւ բանիւ գործոյ *խօսի* ընդ բուն չարս և ընդ դևս որք առաքին ի տանջանս: - 739. Եւ բանիւ բերանոյ *խօսի* ընդ միջակ արդարս և ընդ մեղաւորս...: - 739. Միո՞վ բանիւ *խօսի* ընդ **բ** դասքն՝ թէ կրկին: - 739. Եօթներորդ, այլ և **գ** է գործիք բանին. խելքն որ ծնանի. սիրտն որ խորհի. լեզուն որ *խօսի*: - 742. Կամ զինչ անհնարին սաստ, եթէ ոք խոտեսցէ զսուրբ հոգւոյն *խօսեցեալս* ի գիրս սուրբս. ընտրելով զոմն յարուցեալ ի մեռելոց...: - 775

ԽՕՍՈՂ + Իսկ աստուածաբանն ասէ, ուր պիտոյ էր՝ յամենայն լեզուս խօսիլ կարէին. զի լիցի շնորհքն *խօսողաց* և ո՛չ թէ լսողաց: - 525

ԽՕՍՈՒՄՆ + Եւ առ յովսեփայ *խօսմանն* **գ** ամիս եկաց և հրեշտակն աւետեաց: - 461

ԽՕՍՈՒՆ + Չորրորդ՝ զի այս՝ է՛ *խօսուն* և բանաւոր պատարագ և այն անբան զենումն զոր խօսեցաւ վասն հնոյն...: - 658

ԽՕՍՔ + Այլ և յայտնեաց զծածուկ պատրւակեալ *խօսս* նորա: - 47. Ութներորդ՝ որպէս *խօսքն* ի մտացն է և ի բանէն. այսպէս և հոգին ի հօրէ՛ է և յորդւոյ: - 61. Ութերորդին ասեմք՝ եթէ օրինակաւ *խօսից* իմանալ զհոգին սուրբ՝ ունի ինչ ուղղութիւն և ունի ինչ թիւրութիւն: - 62. Ուղիղ է, զի որպէս *խօսքն* թարքման է մտաց և բանի, այսպէս և հոգին սուրբ՝ հօր և որդւոյ...: - 62. Նախ՝ զի *խօսքն* որ է արտաբերեալ բանն, նոյն սա՛ է ներտրամադրեալն բան: - 62. Երկրորդ՝ զի *խօսքն* միայն ի բանէն ծնանայ և ո՛չ ի մտացն: - 62. Եւ գիտելի է, զի որպէս բան կոչի որդին աստուծոյ, նոյնպէս *խօսք* կոչի հոգին սուրբ...: - 66. Նախ՝ զի *խօսքն* է ի մտացն յառաջ եկեալ, որպէս ներտրամադրեալ բանն ծնեալ. և հոգին սուրբ ի հօրէ բղխեալ. որպէս բանն ծնեալ: - 66. Երկրորդ՝ *խօսքն* ունի զիմաստ բանին և զմտացն. և հոգին սուրբ զիմաստութիւն հօր և որդւոյ: - 66. Երրորդ՝ *խօսքն* պատմէ՛ զգիտութիւն բանին և զմտացն: - 66. Չորրորդ՝ *խօսքն* նոյն է բնութեամբ ընդ բանին և մտացն. և հոգին սուրբ նոյն է բնութեամբ ընդ հօր և որդւոյ: - 66. Հինգերորդ՝ որպէս այլ է անձն՝ այլ է *խօսքն* և այլ միտքն. նոյնպէս ա՛յլ է անձն հօր, և ա՛յլ բանին, և ա՛յլ հոգւոյն սրբոյ: - 66. Յաղագս հրեշտակաց... **ԺԹ**) Վասն *խօսից* հրեշտակաց: - 102. Եւ որպէս մի է հոգի և բան և կենդանութիւն իւր. որ է՛ *խօսքն* և շունչն: - 107. Է՛ և *խօսք* հոգւոց: - 145. Ութերորդ՝ զխոհեմութեան և *խօսից* և ձայնից և տէրութեան շնորհն այժմ երևեցո՛յց ի յադամ: - 219. Զի ի կոչումն անուան՝ չորքս այսոքիկ երևին միանգամայն. բանն և *խօսքն* և ձայնն և տեսութիւնն. այսոքիւք զմարդն կատարեալ երևեցոյց աստուած: - 219. Իմաստութիւնն ո՞րպէս է...

խօսքն արդարութիւն: - 250. Որպէս օրինակաւ մասունք հոգւոյ ասացան, նոյնպէս է և մասունք մարմնոյն իւրաքանչիւրոցն գործի... Աղւորութիւն *խօսիցն* ի քիմսն: - 250. Դարձեալ խորհուրդ մարդոյն ճանաչի յերից. այսինքն կամ ի կերպէ՛ և յօրինակէ *խօսիցն* և ձայնին: - 250. Քսանևէ, Վասն կախարդացն. և *խօսից* դիւացն. և խստութեան սրտին. և կողոպտելն զեգիպտացիսն: - 283. Եւ որպէս է է գործիք ձայնին, որ է՛ թոքն. խռչափողն. մակալեզուն. բերանն. լեզուն. ատամունքն. և շրթունքն. և սոքա միաբանին ի *խօսքն*: - 296. Նոյնպէս լեզու առ լեզու գեղեցկանայ ի *խօսքն*: - 297. Եւ այս ևս գիտելի է, զի լեզու կոչի գործիք *խօսիցն*. և լեզու կոչի որակ *խօսիցն:* - 297. Նա՛խ՝ զի թէպէտ ի դէմս յոքայ սուտ էր *խօսք* նոցա, այլ ի դէմս ամենայն մեղաւորաց ճշմարի՛տ է: - 325. Եւ դարձեալ՝ **դ** են սեռք մեղանչելոյ. այսինքն խորհուրդ, *խօսք*, գործ, և յամառութիւն ի մեղս: - 351. Այլ որպէս յարուցեալն նմանութիւն է և ո՛չ իսկութիւն, նոյնպէս և *խօսքն* սուտ է և ո՛չ ճշմարիտ: - 428. Բե՛ր տեսցուք և զորպիսութիւն *խօսիցն*, որ թուի թէ ճշմարիտ զապագայն պատմեն դևք: - 430. Ութերորդ՝ որպէս սուտ էր յարութիւնն, նոյնպէս սուտ է և *խօսքն* և կերպարանօք: - 430. Տասներորդ՝ այն քան գերազանցեաց պատիւ կուսին, զի այնմ որ մարգարէք գուշակէին զլինելոցն. ի սմա ըստ *խօսից* հրեշտակին եղև կատարումն: - 464. Որպէս խօսեցաւ հոգին սուրբ ի մարգարէսն. և հոգին սուրբ աստուած է ճշմարիտ. ապա և խօսեցեալքն ի հոգւոյն սրբոյ ճշմարիտ *խօսք* է աստուծոյ: - 530. Դարձեալ՝ մեղքն է *խօսք* և գործք և ցանկութիւն որ լինի ըստ դէմ օրինացն աստուծոյ: - 569. Հինգերորդ՝ որ հաւասա՛ր է բանն և ձայնն ի լեզուն. որպէս բարբառ *խօսից*: - 639. ...այլ արար գործի տասն աղի. զի տասն մատամբն որպէս *խօսս* նուագեսցէ աստուծոյ: - 641. Այլ և կարդացողին պա՛րտ է նմանեցուցանել զիւր *խօսքն* ասողին գրոց: - 643. Թէպէտ ո՛չ ունին բանք և ոչ *խօսք*, այլ ընդ ամենայն երկիր ել բարբառ վկայութեան նոցա. զի ամենայն տեղիք և ամենայն ժամանակք մարդկան առ նոսա է՛ յայտնի: - 729. Իցէ՞ անդ ձայնական *խօսք*: - 739. Որով հետև ի վերայ երկրի և օդոյ է դատաստանն, հաւատալի՛ է և ձայնական *խօսից*: - 739. Իսկ լուծումն հարցմանցս այսոցիկ, ո՛չ ամենևին օտարաձայն աւելորդս խուզեալ. և ո՛չ գեղջուկ իմն աշխարհական *խօսից* յարմարեալ: - 772

ԽՕՐԵԱՅ (40-օրյա) - Եւ **ծ** կանգունն, զի մանուկն յարգանդի **խ***օրեայ* հոգևորի և **ծ**օրեայ շարժի: - 293. Եւ դարձեալ՝ մանուկն յարգանդի **խ***օրեայ* շնչաբերի հոգւով: - 363

Ծ

ԾԱԳ + Ի յա՛յս միտս յորժամ խաչ նկարեմք, *գծագ* մատին աջոյ մեծ ի բոյթն առնեմք որ է՛ ի համարն **գ**երորդ. զկէս զին նշանակելով: - 345. Եւ տէր մեր զառաքեալս ընդ *ծագս*. որք համբաւեցին մեզ զյաղթութիւնն սատանայի և դժոխոց: - 417. Դարձեալ նշանակէ **դ** թւ խաչին՝ փրկութիւն գոլ և լոյս հոգւոյ որք ի **դ** *ծագս* տիեզերաց հաւատացեալք են: - 493

ԾԱԳԵՄ, ԾԱԳԻՄ + Եւ որովհետև ծանեաք զայս, արդ պատասխանեմք առարկութեանցն, եթէ որքան է՛ ի հարկաւոր պատճառ է՛, լինի բացորոշապէս բանն ճշմարիտ. որպէս բան թագաւորի. և մարդոյն մեռանիլն. և արև *ծագելն*. և լինիլն գարուն յետ ձմռան: - 10. Այսպէս և հոգւոյն բարեխօսելն է. զի ինքն *ծագէ* ի սիրտս մեր զբարեխօսոն լինիլ յաղօթս. այսինքն զայն խնդրել որ ինչ ի փառս աստուծոյ է: - 59. Զի յայս ճշմարտութենէս լոյս հաւատոյն *ծագեալ* ի միտս հաւատացելոց, անփոփոխ սերտութեամբ հաստատէ՛ զհաւատացեալս ի ճշմարտութիւնն. և զճշմարտութիւնն ի նոսա: - 121. Երրորդ՝ արեգակն յարևելից առ մեզ *ծագեալ* լուսաւորէ: - 125. Նոյնպէս իմանալի արեգակն քրիստոս ի հայրական ծոցոյ անհա՛ս է բնութեամբ՝ և ի սրբոյ կուսէն իբր ի յարևելից *ծագեալ*. և ջերմ սիրով ի մարդկային ազգս որպէս յարևմուտս խոնարհեալ. և զսառուցեալ բնութիւնս պատեալ. և ի գերեզմանէն ի բարձունս դարձեալ յարևելս առ հայր ամբարձեալ: - 126. Իսկ «առաւօտի», զի ի սկիզբն ստեղծման աշխարհի ընդ բաժանիլ ի մէջ լուսոյն և խաւարին՝ յայնժամ միայն *ծագեցին* յառաջին օրն յանկարծակի և անկան յերկնից. թէպէտ ոմանք յերկրորդ օրն ասեն: - 148. Նա՛խ՝ զի երկինքն բարձր է, և յայնմանէ առաւել զլոյսն *ծագէ* յերկիր: - 188. Իսկ Յօ՛ղ է գիճութիւն ի պարզոյ իջեալ. զոր աստեղք ի գիշերի քարշեն ի վեր. և ընդ *ծագել* առաւօտուն՝ յետ ի յերկիր անկեալ մանրամասն շիթ: - 204. Եւ զի քարշեն լուսաւորք զգոլորշին յերկրէ՝ յայտ է ի ցօղ առաւօտուն և յեղեամն. որ ի գիշերն ի վեր քարշին. և ընդ *ծագել* լուսոյն հատանին և յետս յերկիր անկանին. և յաւուրս ձմերան լինի եղեամն. և յամարան ցօղ: - 208. Զի լոյս Բանին և պայծառախօսութիւն՝ ի խելքն *ծագէ*. և Իմացականն՝ ի միջին փորուած գլխոյն: - 250. Եւ օրինակ այսմ, որպէս ի *ծագել* արևուն՝ նախ նշոյլքն երևին և ապա յետոյ արեգակն: - 255. Իսկ հոգի մի է մարդոյ ի միոյ նախախնամութենէ յառաջ բերեալ. յանկատար նիւթն եղեալ զտնկականն և զզգայականն. և ի կատարեալն զհոգի բանական *ծագեալ*: - 259. Եւ յորժամ *ծագէ՛* արեգակն, յայնժամ և նշոյլքն իւր ընդ իւր *ծագեն* և ինքեամբ լուսաւորեն զմեզ որպէս նախ նշուլիքն: - 260. Եւ ի **խա** աւուրցն ի վեր՝ երևեալ շնչոյն ձևակերպէ՛ զկերպ մարդոյ մինչ ի **խ** օր արու մանկան. և իսկոյն հեղի ի նա՛ հոգին բանական ի շնորհացն աստուծոյ *ծագեալ* ի նա: - 261. Չորրորդ՝ ըստ գերազանցութեանն. զի յանկարծակի *ծագէ՛* ի մեզ շնորհին աստուծոյ եթէ ի հաւատս՝ և եթէ յայլ ինչ գործս ի հաճոյսն աստուծոյ: - 308. Եւ տէր մեր լոյս *ծագեաց* ի բանտ դժոխոցն: - 313. Եւ փոխանակ սիւն ամպոյ՝ հոգին հովանաւոր և աւետարանին լոյս *ծագեաց* հոգւոցն: - 329. Եւ յերեկունն լոյս *ծագեաց* հոգւոց որպէս սիւն լուսոյն իսրայէլի: - 337. Նա՛խ՝ զի ցուցանէ թէ յորմէ՞ ազգէ *ծագելոց* էր արեգակն արդարութեան քրիստոս: - 377. Եւ խաչօղքն անսուրբք էին մինչ յերեկոյանալ օրինացն հնոյն և *ծագել* նորոյն. մինչև սրբեցան աւազանաւն և խոստովան եղեն զքրիստոս: - 383. ...իսկ յորժամ սպասաւորեաց հրեշտակապետն՝ զտիրական անունն ի սաստ կոչելով. յայնժամ ամպ ինչ լուսաւոր *ծագեալ* ի տեղւոջն, շիջոյց զերևումն չարին: - 410. Եւ տէրն մեր նեղէ՛ մեղաւորաց աստ ի կեանս և յետ մահու գիշերի. և ի *ծագել* լուսոյ յարութեանն՝ ստուգութեամբ դատապարտէ՛: - 418. Եւ տէրն մեր արեգակն արդարութեան *ծագեաց* երկիւղածաց իւրոց և փրկութիւն ժողովրդեանն իւրոյ: - 421. Երրորդ՝ որպէս մարմնով լոյս *ծագեաց* մարմնաւորացն և քարոզեաց զփրկութիւն: - 503. Նոյնպէս և հոգւոցն որ ի դժոխս լոյս *ծագեաց* հոգւով և քարոզեաց զփրկութիւն: - 503. Երկրորդ՝ զի վասն բացման դրանց երկնից՝ լոյս *ծագեաց* ի բանտին ըստ եսայեայ. «որք ի կապանս էք ելէք. և որք ի խաւարի յայտնեցարուք»: - 504. Ասեմք եթէ՝ ոչ ինչ գոյր նոցա արգելք հաւատոյ յորժամ լոյս *ծագեաց* քրիստոս ի դժոխս: - 508. Չորրորդ վկայ լոյսն զգալի. որ յինն ժամուն *ծագէ՛* ի գերեզմանէն ակներև ամենայն մարդկան: - 509. Եւ որպէս յինն ժամու ուրբաթուն լոյս *ծագեաց* հոգւոցն ի դժոխս, նոյնպէս և յինն ժամու շաբաթուն լոյս *ծագէ* զճառագայթս իւր արեգակն արդարութեան քրիստոս. մինչ յառաւօտուն բոլորապէս տեսանի ինքն յարուցեալ ի մեռելոց: - 509. Եւ յերեկոյին լոյս *ծագեաց* հոգւոցն. որպէս սիւն լուսոյն իէլի: - 513. Իննևժ՝ պատշա՛ճ էր ի մէջ գիշերի յառնել. զի ի նոյն ժամն սկսանի արեգակն բարձրանալ, և յառաւօտն *ծագէ՛* առ մեզ: - 515. Ա՛րդ՝ մեղանչելն մարդոյ այնպէս է որ զակն խփեաց ի լուսոյն և խաւարեցաւ. սակայն լոյսն *ծագէ՛* դեռևս ի վերայ աչացն և սակաւ փայլէ ի ներքս. և յորժամ

բանայ վաղվաղակի լոյս տեսանէ: - 562. որք հիմունք են եկեղեցւոյ և լոյս *ծագօղք*: - 614. *Ծագեաց* մեզ տէր եղջիւր ի դաւիթ: - 638. ...յորժամ առ ինքն ժողովէ և *ծագէ*, ամենայն կարծիք լուծանին: - 639. Իսկ՝ նախ ի յարնելս, ցուցանէ զմիածինն որ իբր յարնելից ի ծոցոյ հօր *ծագեցաւ* մեզ արեգակն արդարութեան - 673. Եւ խաչն բարձրացեալ զի նշան խաչին քրիստոսի յայնժամ ընդ երկնիւք *ծագեսցէ* և զչորս կողմ աշխարհի լցուսցէ: - 676. Զի արեգական *ծագելն* զծնանիլն մեր նշանակէ. և մուտն զգերեզմանն. իսկ այս առաւօտ զյարութիւնն հասարակաց: - 680. ...մինչ դարձեալ միաւորի ընդ մարմնոյն. և իբրև զարեգակն պայծառացեալ *ծագէ* ընդ քրիստոսի: - 681. Այլ և աստ երբեմն հաւասարին արժանեաց և ոչ արժանեաց. որպէս *ծագել* զարև: - 746. Շող յաստուծոյ *ծագեալ* հաւատ. զերկնից կախեալ լար իմն լուսեղէն. զորմէ բուռն հարեալ ձեռն զձեռամբ փոփոխեալ. ի ծովու սքանչելեաց յերկինս և յօդս վերանալ: - 769

ԾԱԳՈՒՄՆ + Ապա այս աղաչանքս զոր ինչ առնեմք ի *ծագմանէ* հոգւոյն սրբոյ, բարեխօսել ասի հոգոյն սրբոյ: - 48. Վասն որոյ միեղէն տեսանեն և պարզ. որպէս *զծագումն* լուսոյ առանց ճանապարհորդութեան լուսաւորեալ. և միշտ բարձրանան տեսութեամբ: - 119. Եւ կշռապէսն իցէ հաւասար *ծագումն* լուսոյն: - 127. Իսկ օր արուեստակա՛ն է *ծագումն* լուսոյ մինչև յերեկոյ՝ առհասարակ յամենայն ազգս: - 194. Իսկ միւսն է ընդ *ծագումն* լուսոյն. յորում զպահք և զուտիք բաժանեն. այսինքն լոյսն և գիշերն: - 194. Զի կազմողական զօրութիւնն որ է՛ ի նիւթն՝ ազդումն առեալ յարարչադիր հրամանէն, նախ կազմէ՛ և պատրաստէ՛ զնիւթն առ ի յընդունելոյ զտնկականն. և ապա զզգայականն. յետ որոյ զբանականն ի *ծագմանէն* աստուծոյ: - 254. Եւ իւրաքանչիւր ոք ծննդեամբ յառաջ եկեալ առնու զնոյն պատկերին շնորհ ի *ծագմանէն* աստուծոյ. և լնուն զնոյն թիւ որքանութեան զոր ետես աստուած նախքան զլինինլն աշխարհի որպէս ասէ առաքեալն: - 258. Եւ բնական աւուր սկիզբն է *ծագումն* լուսոյն. և շնորհականին ի մէջ գիշերն: - 508. Քսաներորդ, յա՛յտ է յա՛յսմանէ՝ որ նախ քան զքրիստոս՝ էր սկիզբն աւուր *ծագումն* լուսոյն. իսկ յետ յարութեանն քրիստոսի եղև սկիզբն աւուրն ի մէջ գիշերի. զի այժմ ի խաւարէ՛ ի լոյս ճանապարհորդիմք: - 515. Եւ ի յայս միտս զտօն ամենայն սրբոց մարտիրոսաց ի մէջ գիշերի սկսանեմք **զ** ժամով յառաջ քան *զծագումն* լուսոյն հասարակ աւուր: - 515. Տասներորդ՝ և այսմ կողմանէ՛ շարժին լուսաւորքդ ի յընթացս իւրեանց. որ են կարապետ մեծին լուսոյ *ծագմանն*: - 555. Յաւախօսն է ալևորութիւնն. և Առաւօտն ծերն է. որ մերձ է *ծագման* հանդերձելոյ աշխարհին: - 622. ...զի ի մեծի *ծագման* առաւօտուն կրեսցեն զպատիժն ըստ գործոց իւրեանց: - 669. Եւ տերև գիտութիւն հոգւոյն. և ծաղիկ *ծագումն* բանին. և պտուղ արդեանցն հօր: - 765

ԾԱԼ + Տասներորդ՝ զի զեղեցիկ լինի ի տեսս աչաց երփն երփն գունով և վէտս վէտս. այսինքն *ծալ ծալ* ծիծաղի երեսօք: - 208

ԾԱԼԵՄ + *Ծալեալ* մաշկեակն և նոր կուժն: - 413. Եւ այս՝ և պատերազմն վասն մովսիսեան մարմնոյն՝ ցուցանեն զպատերազմ հոգւոց յետ ելից մարմնոյն... *Ծալեալ* մաշկեակն: Նա՛խ՝ զի այնպէս *ծալեսցի* ջուրն: - 445. Զի՞նչ է վարշամակն *ծալեալ* և կտաւն ո՛չ: - 517. *Ծալեալ* վարշամակն նշանակէ զաստուածութիւնն որ զլուխ է. և կտաւն զմարդկութիւնն: - 517. Դարձեալ՝ որպէս *ծալեալն* ծածո՛ւկ է և մի կողմն երևի: - 517. Իսկ պատանքն ո՛չ *ծալեալ*. զի խորհուրդ տնօրէնութեանն ո՛չ ամենևիմբ յայտնի է և ո՛չ անյայտ. որպէս կտաւն բազո՛ւմ ունէր փոքրուածս: - 517. Եւ սոքա ամենայն ստուգե՛ն զյարութիւն նորա թէ ո՛չ է գողացեալ. զի գողն ո՛չ *ծալէր* զվարշամակն և զկտաւն զըմռեալ: - 517. Նա՛խ՝ այն է գալարիլն երկնի, զի եթերն որպէս մագաղաթ *ծալեալ* նուազի և նսեմանայ վասն առաւել ճառագայթից լուսաւորացն հրեշտակաց և սրբոցն յերկնէ երևեալ: - 729. Այն է *ծալիլ* և գալարիլ օդոյդ երկնի. և ո՛չ թէ հաստատութիւնն վերին էութեամբ ի բաց բառնի ըստ ոմանց: - 729

ԾԱԼՈՒՄՆ + Իսկ զէջն լինի ամպ. և չորն ի մէջ ամպոյն նեղեալ պատառելով *զծալմունս* ամպոյն՝ լինի որոտ և փայլատակունք ևս: - 204

ԾԱԽ + Իններորդ՝ և բազում *ծախիւք* և փարթամութեամբ եկն: - 442. Գրիգոր մագիստրոսն ի տարօն եկեղեցի է շինեալ. և *ծախիւք* պատկեր բերեալ և անդ եդեալ: - 639

ԾԱԽԵՄ + Առաջին պատճառն, զի յինչիրս և մերձենայր չարչարանօքն՝ *ծախէ՛ր* զչարչարանքն իմ: - 42. Յինգերորդ՝ արմաւ հաւուն՝ զոր այլք փիւնիկ ասեն որ է յարաքիայ. որ *ծախէ՛* ինքն զինքն հրով, և դարձեալ կենդանանայ: - 53. Վասն այն պա՛րտ է զժամանակ կենցաղոյս ի բարին *ծախել*. զի զառաջին ժամանակն ո՛չ ոք կարէ վերստին ստանալ: - 199. Ապականէ՛ և *ծախէ՛*: - 202. Պատասխանեմք յայտնի տեսութեամբ, թէ զոր ինչ այրէ հուր, *ծախէ՛* և կորուսանէ զամենայն որակսն. այսինքն զգոյն. զհամ.

զիոտ. նոյնպէս և զծանրութիւն: - 202. Այլ որ ստոյգն է ասեն թէ՝ մովսէս գրեաց որպէս պատմութիւն, և սողոմոն ստիքսեաց որպէս զիւր բանսն. յետոյ գրեաց և եզրաս հոգւովն աստուծոյ երբ *ծախեցան* գրեանքն ի հրէից: - 321. Երրորդ, աստուածահայր կոչեցաւ, պա՛րտ է առաւել զինչս հօրն *ծախել* ի տունս եկեղեցւոյ: - 643. Երրորդ, նոքա փայտ խոտ և եղէգն զներելիսն ասեն. որք անդ *ծախին* և ազատին...: - 702. Ո՛չ շփոթեալ բանն և ո՛չ *ծախեալ* մարմինն: - 770

ԾԱԾԿԱԲԱՐ + Ութերորդ՝ ամպն առեալ ի ծովէն *ծածկաբար*, և ապա ցօղէ՛ յերկիր յայտնապէս. և լցուցանէ զնա ամենայն բարութեամբ: - 206

ԾԱԾԿԱԳԷՏ + Չորրորդ՝ աստուած *ծածկագետ* է...: - 71. Եւ ա՛յս է խորհուրդն. եթէ մեր ամենայն ինչ յայտնի և բա՛ց է *ծածկագիտին:* - 635

ԾԱԾԿԱՊԷՍ + ...և նոքա զամենայն ինչ *ծածկապէս* տեղեկացան. զի ժողովեալքն ի քաղկեդոն ակն առին թագաւորին և կնոջ իւրոյ. և զարհուրեցան ի սպառնալեացն. և զնեստորի կարծիսն հաստատեցին. զերկու բնութիւնսն. և զ**բ** կամսն. և զ**բ** ներգործութիւնսն: - 543. Եւ գիտելի է, զի որ ի ճակատն և ի սիրտն և ի թիկնամէջն օծանէ, այն դրո՛շմ է. և որ զհինգ զգայութիւնսն օծանէ՝ այն ի խորհուրդ օծմանն է *ծածկապէս*: - 593. զի յայտնապէս զարիւնն ո՛չ տայք, և *ծածկապէս* զմարմինն. զի յօրհնեալ մարմնոյն ո՛չ տայք. այլ սոսկ հաց որ ի բեմն: - 599. Ասեմք թէ, ունիմք զխորհուրդ օծմանն, այլ *ծածկապէս*. որպէս ի մկրտութիւնն. - 604. Ասեմք թէ՝ և զայս ունիմք *ծածկապէս*. որպէս այն որ ի ջուր աւազանին խաչանման մեռոնն խառնի...: - 605

ԾԱԾԿԵՄ + Իններորդ՝ նա՛ ի տաճարին նստի և ուսուցանէ. և սոքա ի ներքս ի յեկեղեցի. զկերպարանս բարեպաշտի ունելով արտաքոյ՝ *ծածկեալ* են գառնենեաւ զգայլենիս: - 35. Նախ՝ զի որպէս զգեստիւն *ծածկի* մարմինն, այսպէս տէրն զաստուածութիւնն իւր ամփոփեաց մարմնովն անհաս լինիլ ի փորձողէն...: - 43. Այսպէս զհոգւոյն թէ յայտնապէս աստուած ասիլ *ծածկեցաւ*, և այլ իմն բառիւ յայտնեցաւ. որ ցուցանէ զնոյն ճշմարտապէս աստուած կատարեալ...: - 55. Իսկ թէ յայնցանէ փախչիք իբր յայտնապէս որոշումն՝ և այլիմն պատճառաւ որպէս գառնենեաւ *ծածկէք* զգայլենիս ձեր: - 89. Ահա՛ այս ի կարճոյ բացայայտութիւն *ծածկեալ* ամբարշտութեանց, որք **բ** բնութիւնս սահմանեն ի վերայ միոյն քրիստոսի. թէպէտ անձն մի համբաւեն համաձայն մեզ, սակայն որոշմամբ բնութեանց լինին տարաձայն մեզ և եկեղեցեացն աստուծոյ: - 90. Արդ՝ եթէ բոլոր աստուածութիւնն ի քրիստոս էացեալ է մարմնապէս, և *ծածկէ* զգիտութիւնն ի նմանէ, այս լինի կամ ոչ աստուած մարմնացեալ և մարդացեալ կամ զէութիւնն տըւեալ և ի գիտութենէն զրկեալ որ է սուտ: - 98. Իններորդ՝ և զաստեղս *ծածկեն*: - 125. Ա՛րդ՝ ասեմք նախ եթէ՝ ձայնն ծածկո՛յթ է բանին. յաղագս որոյ հեռաւորքն զծածկո՛յթն տեսանեն, և *զծածկեալն* ո՛չ: - 131. Երկրորդ՝ զի *ծածկեցաւ* ի յանարժանիցն մտօք և գործովք...: - 132. Ութերորդ՝ զի խորանն առաջին և երկրորդ և երրորդ՝ վարագո՛յր էր. և *ծածկէին* զմիմեանս և յայտնէին. այսպէս առաջին խորանն է աստուածայինքն. և երկրորդն հրեշտակացն. և երրորդն մերս՝ վարագուրիւք *ծածկեալ*՝ որ յայտնեն զմիմեանս: - 132. Իսկ աստուած փորձէ զմարդ՝ զի գիտէ զնա՛ բարի և հաւատարիմ. այլ *ծածկեա՛լ* է յայլոց. փորձէ՞ զի յայտնի լիցի ամենայն աշխարհի առաքինութիւն նորա: - 161. Առաջին՝ զի ամենայն գիր գործիք է բանի. և ունի իմաստութիւն և բան *ծածկեալ* յինքեան: - 177. Ի լուսոյ նորա *ծածկի*: - 186. Նմանապէս և զայլ մոլորականսն *ծածկէ* յորժամ ուղղապէս ընդ դէմ անկանի: - 187. Եօթներորդ՝ երբեմն *ծածկէ՛* զարեգակն. որպէս ի գիշերի: - 206. Ութերորդ՝ ի միջոյ ամպոյն փայլէ որ *ծածկեալ* էր ի նմա՛: - 207. Եւ է՛ միւս բարի խառնակն և պատրուակեալն. որպէս է աշխարհական բարին. զի գունով և երևելեաւ բարի է, այլ ի ներքոյ *ծածկեալ* չա՛ր է. յայսմանէ հրաժարէ՛ զմեզ ոչ մերձենալ: - 224. Երկրորդ՝ զի զօրութեամբ ունի զհոգին յինքեան *ծածկեալ*. որ յետոյ ներգործութեամբ երևի: - 254. Եւ համանգամայն երևի ասեմ. զոր օրինակ նիւթն այն ունի առ ինքն *ծածկեալ* զմասունս մարմնոյ. զձեռս և զոտս, զմիս և զմազ, որ յետոյ երևին ի նմանէ: - 255. Եւ կամ որպէս ծնեալ մանուկն ունի առ ինքն *ծածկեալ* զհոգին. այլ նա կերակրի և ապա զգայ. և յետոյ խօսի: - 255. Եւ *ծածկէին* զարիւնն: - 284. Երեքտասաներորդ՝ յովսէփ *ծածկելոց* գիտօղ կոչեցաւ: - 313. Ութերորդ՝ ցետովն զհետն *ծածկէ* : - 315. Զի զգեստ կոչի արտաքին հանդերձն որ *ծածկէ* զմարմինն: - 318. Եւ զգեստ կոչի մարմինն որ *ծածկէ* զհոգին. ըստ որում մաշկեղէն հանդերձն ադամայ որ էր արտաքին զգեստ և նշանակէր զմարմինն: - 318. Եւ ամպն *ծածկեաց* զմովսէս: - 330. ՚Ի տուէ ամպով *ծածկեալ* լինէր և ի գիշերի լուսով: - 345. Զի՞նչ է որ զարիւն անասնոյ հրամայէ՛ *ծածկել* և ո՛չ ուտել: - 371. Իսկ զարիւնն *ծածկել* հրամայէր...: - 371. Այսինքն՝ զոր *ծածկեալ* է մեզ՝ բարի կամ չար ո՛չ կարեմք ասել: - 405. Դարձեալ՝ օրէնքս յայտնի էր զոր ուսոյց. և աւետարանն *ծածկեալ*, զոր

հոգին սուրբ յայտնէ որ քննէ զխորս աստուծոյ: - 405. Զի հաւատամք զեթէ էն. այլ՝ ինչ և որպիսի ինչն *ծածկեալ* մնայ: - 406. Վասն որոյ ամպ *ծածկեաց* զնա: - 411. Յայս միտս զքահանայից թաղումն վարագուրաւ *ծածկեմք*: - 411. Եւ այն որ վիճա՛կն է՝ ծիրանեգոյն հանդե՛րձ է. որ զսեղան հացին և զխնկոցն *ծածկէին*. և տեսութիւն կամ փրկութիւն թարգմանի: - 425. Ա՛րդ՝ թէ աստուած *ծածկեաց* և սամուէլ յայտնէր հակառակ աստուծոյ, ահա՛ զի բարկացուցանէր զնա. ապա յա՛յտ է զի սո՛ւտ է և ո՛չ սամուէլ: - 429. Այլ շնորհք նորոյս կարողութեամբ արդարացուցանէ զմարդ այնպէս, մինչ զի սպիք մեղացն ջնջին և յիշատակութիւնն *ծածկի*: - 433. Չորրորդ՝ զոր *ծածկեաց* նաթան՝ յայտնեաց սիմէի և ելից: - 433. Հետիոտս փախեաւ և *ծածկեալ* գլխով. և նոյնպէս տէրն ի խաչին: - 438. Նոյնպէս և ամենայն խաչի զօրութիւնն քրիստոս է. ի ձեռս արժանաւոր և կատարեալ հաւատոց առնէ սքանչելիս. իսկ ոչ նոյնպիսեացն *ծածկէ* զզօրութիւնն: - 445. Յետոյ վասն գազանաց երկրին՝ հնազանդեցաւ գրոյն մովսէսի. և *ծածկեցին* զաստուածս իւրեանց ի լերին սոմորոն. և անդ երկիր պագին սամարացիք: - 447. Այլ արդարութիւնն երբեմն *ծածկեալ*՝ և ողորմութիւնն յայտնի, որպէս յարդարացուցանել զամբարիշտն, և յառաջին գալուստն քրիստոսի: - 459. Երբեմն արդարութիւնն յայտնի՝ և ողորմութիւնն *ծածկեալ*. որպէս պատիժն մանկանց առանց մկրտութեան մեռելոց, և յերկրորդ գալուստն քրիստոսի: - 459. Իններորդ՝ ի միջոյ ամպոյն փայլէ որ *ծածկեալ* էր ի նմա: - 523. Զի ասեն վարդապետք թէ որպիսի իւրաքանչիւր ոք *ծածկեալ* իցէ յինքեան. փո՛րձ է տուեալ նախատինքն: - 586. Դարձեալ զգուշացի զի մի՛ յամօթէ՛ կամ երկիւղէ՛ քահանային յուսահատութեամբ *ծածկէ* զմեղքն...: - 601. Երրորդ՝ թէ խոստովանօղն կիսատեաց զխոստովանութիւնն և *ծածկեաց*. - 603. Բայց կին մարդոյ ո՛չ է պարտ բանալ զգլուխն, այլ առաւել *ծածկել* յեկեղեցւոջ: - 635. Եւ վարագոյր ծածկոյթն, որպէս ի թաղումն մովսէսի ամպն *ծածկեաց*...: - 674. Եւ այսպէս *ծածկեսցեն* հողով զեօթն օր զաստիճանքն...: - 674. ...և ապա՛ ժողովուրդն *ծածկէ՛* հողով զմարմինն: - 676. ...և որպէս ի կեանքն հանդերձիւ *ծածկեմք,* նոյնպէս ի մահն հողով: - 677. ...*ծածկէ՛* զգարշութիւն մեր. որպէս մայր մանկան քան զայլ կարևորս: - 677. ...զի ինքն նեռն գտանիցէ զգանձս *ծածկեալս*...: - 708. Եւ զորօրինակ զկնի մկրտութեանն սկզբնական մեղքն ոչ երևի. նոյնպէս զկնի ապաշխարութեան ներգործական մեղքն *ծածկի* և կորնչի...: - 714. Եւ սեղանն սուրբ է զգեստուք զարդարեալ *ծածկի*: - 721. Այլ և որպէս նախաստեղծքն ի դրախտին ո՛չ ամաչէին. նոյնպէս և սուրբք ի յարութեանն. զի *ծածկեալ* են ի ներքուստ հոգւոյն լուսաւորութեամբն, և արտաքուստ պսակաւն և փառօք: - 726. Նաև համապայծառ լոյս Երրորդութեանն *ծածկէ՛* զամենայն լոյս լուսաւորացդ. զա՛յն ասէ խաւարումն արեգական և լուսնի և աստեղաց. զոր օրինակ՝ լոյս ճրագի *ծածկի* մեծ եկեալ լուսոյ արևու: - 728. Նոյնպէս և լուսաւորքն ի վերջին ժամանակս ի կատարածի *ծածկեսցին*, և դարձեալ յա՛յլ իմն յազնուականութիւն փոխեսցին: - 728. ...զի ի նմա՛ է *ծածկեալ* ամենայն գանձք իմաստութեան և գիտութեանն աստուծոյ. վասն որոյ իմաստութիւնն քննէ և դատէ: - 735. Եօթներորդ, զի ահագնակերպ երևի ի վերայ մեղաւորաց. մինչ ասիցեն լերանց թէ անկերուք ի վերայ մեր. և բլրոց թէ *ծածկեցէք* զմեզ յերեսաց բարկութեանն աստուծոյ որ նստի յաթոռ. որպէս ասէ տեսիլն: - 737. ...զի անդ արդարութիւնն *ծածկէ՛* զողորմութիւն. որպէս աստ ողորմութիւնն *ծածկէ* զարդարութիւնն: - 738. ...զի երբեմն *ծածկէ՛* ողորմութիւնն զարդարութիւն. և երբեմն արդարութիւնն զողորմութիւն. և երբեմն հաւասար երկուքն յայտնի և կամ ծածուկ. - 746. Եւ նմա աւանդել՝ յորում *ծածկեա՛լ* են ամենայն գանձք իմաստութեան. և որ քննէ զխորս աստուծոյ: - 759. Որպէս ի թաբօր *ծածկեաց* զլոյս նորա. նոյնպէս և ի յարութեանն: - 760. Եւ զա՛յն է իմանալ թօթափիլ լուսաւորացն. զի յառաւել լուսոյ նոցա՝ *ծածկին* և ստուերանան նոքա: - 760. Որպէս ասեն վարդապետք, այնքան եղիցի երջանկութիւն, ուր ոչ ինչ եղիցի չար, և ոչ ինչ *ծածկեսցի* բարի: - 765. Եւ է՛ ինչ ի ներգործութեանց հոգւոյն աստուծոյ շնորհաց. որ *ծածկէ՛* յիմաստնոց և յայտնէ տղայոց յիւրաքանչիւր ժամանակս ըստ կամաց իւրոց: - 772. Դարձեալ՝ ծածկութիւն յանցանաց՝ է՛ բնականապէս մեզ ի տերևոյ անտի. իսկ յանդիմանութիւն է *ծածկելոց* յայտ արարողութիւն. վասն որոյ ամենքեան դժկամակ երևին: - 774. Այսպէս և յամենայն գործս աստուծոյ գտանի արդարութիւն և ողորմութիւն որպէս ասեն ոմանք. այլ երբեմն արդարութիւնն *ծածկեալ* և ողորմութիւնն յայտնի. որպէս յարդարացուցանելն ամբարշտին՝ և յառաջին գալուստն քրիստոսի: - 779. Երբեմն ողորմութիւնն *ծածկեալ* և արդարութիւնն յայտնի. որպէս ի պատիժ մանկանց առանց մկրտութեան մեռելոց. և յերկրորդ գալուստն: - 779. Ասեմք նա՛խ՝ եթէ ամենայն շնորհ զինչ և իցէ տուեալ բնութեան, ո՛չ քակտի ի նմանէ. թէպէտ *ծածկի* երբեմն վասն մեղաց: - 782. Զորօրինակ, ժանգ հայելւոյ ո՛չ զընդունակութիւնն բառնայ, այլ զտեսութիւնն. և յետ սրբելոյն, նոյն *ծածկեալն* երևի ի նմա: - 782

ԾԱԾԿՈՅԹ + Ա՛րդ՝ ասեմք նախ եթէ՝ ծայնն *ծածկո՛յթ* է բանին. յաղագս որոյ հեռաւորքն *զծածկո՛յթն* տեսանեն, և զծածկեալն ո՛չ: - 131. Վասն է՞ր է զի մարդս ո՛չ ունի զբնութեամբ զէնս. կամ *զծածկոյթ*: - 217. Ոսկերքն ի ներքոյ սիւն է մարմնոյն, և մորթն *ծածկո՛յթ* է մսոյն և այլոցն: - 240. Իսկ մազն արտաքոյ անզգայ՝ *ծածկոյթ*՝ զգեստ՝ և պահապա՛ն է ամենեցուն: - 240. Չորրորդ՝ ամօթն. «բացան ասէ աչք երկոցունցն, և տեսին զի մերկ էին». և վասն այն արարին ի թզենւոյն *ծածկոյթ*: - 280. Որպէս ասէ աստուածաբանն թէ՝ ոչ ինչ էր *ծածկոյթ* ի մէջ նոցա և աստուծոյ. իսկ յետ մեղացն փոխեցան այսորիկ. վասն որոյ մաշկեղէն հանդերձին ցուցմամբն նշանակէ՛ զմարմինս: - 282. Եւ զի *ծածկո՛յթ* է աստուածութեանն: - 319. Երրորդ՝ զի *ծածկոյթ* ամպն նշանակէ՛ զանճառելի բնութիւնն աստուծոյ և զփառսն: - 326. Եւ զպղինձն ի բուրվառացն կորխեանց մծ իցն. յորմէ արար զնուարտանն *ծածկոյթ* պղնձի սեղանոյն. նշան յանդգնութեան նոցա: - 344. Եւ զմորթն ի բաց հանել. *զծածկոյթ* մեղացն: - 360. Թնն առաքինութիւն է որով զերծանի մարդ յորոգայթից սատանայի. և թեփն *ծածկոյթ* ամօթոյն. սուրբ են: - 364. Եւ զմորթն որ է *ծածկոյթ* մեղաց՝ ի քահանայսն տայ...: - 367. Իսկ թերափն է բոլորակ հանդերձ *ծածկոյթ* տապանակին: - 425. Եւ *ծածկոյթն*՝ զքօղ օրինացն: - 646. Եւ վարագոյր *ծածկոյթն*, որպէս ի թաղումն մովսէսի ամպն ծածկեաց...: - 674

ԾԱԾԿՈՑ + Երեք ազգ *ծածկոց* սրբութեանց... Կապուտն նշանակէ՛ զխորհուրդ յայտնութեանն քրիստոսի: Ծիրանին զթագաւորութիւնն: Եւ կարմիրն զարեամբ փրկութիւնն: - 379

ԾԱԾԿՈՒԹԻՒՆ + Իսկ զպատճառ *ծածկութեան* հոգւոյն... Զի որպէս էր հօր ծանօթութիւնն ի նախահարսն, և որդոյն ընդ աղօտ, այլ ի մարմնանալն իւր յայտնեցաւ: - 55. Եւ զի *ծածկութիւն* է զանազան գունոց: - 196. Եւ ենովք վասն անպտուղ կալոյն և զգայարանացն *ծածկութեան*, վերափոխեալ եղև: - 288. Դարձեալ՝ *ծածկութիւն* յանցանաց՝ է՛ բնականապէս մեզ ի տերևոյ անտի. իսկ յանդիմանութիւն է ծածկելոց յայտ արարողութիւն. վասն որոյ ամենքեան դժկամակ երևին: - 774

ԾԱԾՈՒԿ + Ութերորդ՝ զնա օ՛ձ դարանակալ ասէ ի ճանապարհի. և սոքա առաջին օձին նմանեալ՝ հրապուրեն զբազումս. և արտաքսեն ի դրախտէ եկեղեցւոյ. և թոյնք իժից ի ներքոյ շրթանց ունելով և խայթոց՝ զի առորս մերձենան, ի յսկիզբն բանից կամ ի վերջն՝ մահացուցանեն զհոգիս. երկճղի ունելով լեզու նենգաւոր՝ չար և բարի, *ծածուկ* և յայտնի: - 35. Այլ և յայտնեաց *զծածուկ* պատրւակեալ խօսս նորա: - 47. Իսկ յորժամ դառնամք ի մեղաց՝ յորդորէ՛ զմեզ ի *ծածուկ* իմաստիւքն իւրովք, ժուժկալ լինել ի փորձութիւնս և համբերել տանջանաց որով ինքն զփորձ էառ: - 48. *Ծածուկ* և զանխո՛ւլ է աստուածաբանութեան տեսութիւն հասարակ մտաց. և հազիւ ճանաչի կիրթ խորհրդոց՝ և նուրբ քննութեանց սրբոց: - 81. Եւ *զծածուկ* սրտին գիտել միայն աստուծոյ է..: - 97. Իսկ թէ ա՛յլ է բանին և այլ է մարմնոյն, ապա բաժանե՛ս զմարդկութիւնն ի յանձնէն. և ասես **բ** անձն. և երկու բնութիւն. ըստ նեստորի առաջնորդին քոյ. և պօղոսի սամոստացւոյ. որ մինչև ցայժմ *ծածուկ* է իր նեստորեան, և այժմ յայտնեցեր զքեզ: - 98. Իններորդ՝ մինն յայտնի է ի տասն և ի հարիւրն և ի հազարն և ի բիւրն ընդ աղօտ և *ծածուկ*: - 109. Երկրորդ՝ զի խորհրդով և *ծածո՛ւկ* է. և ո՛չ առակաւ և նշանակաւ. որպէս այլ աստուածաբանութիւնքն որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 123. Երրորդ՝ զի խորհրդով և *ծածուկ* է պահելի ի հերձւածողաց և ի հեթանոսաց և յանվարժ մտաց ախմարաց..: - 123. Երրորդ՝ զի մեզ յայտնեսցի *ծածուկ* խորհրդով..: - 131. Երկրորդ՝ հրեշտակն պատգամաբեր և յայտնօ՛ղ լսի. և առհասարակ *զծածուկս* առնուն յառաջնոցն և յայտնեն երկրորդիցն: - 136. Բայց թէ թոյլ տըւութեամբ՝ որ մեզ երևի չար. և է՛ *ծածուկ* բարութիւն ի նմա: - 158. Նախ՝ զի *զծածուկ* առաքինութիւն արդարոյն յայտնի արասցէ այլոց ամենեցունց..: - 158. Չորրորդ՝ *ծածուկ* է ի զգայութեանց գոյն. և աստուած ի զգալեաց: - 171. Գիտելի է, զի է դրամբ փակեալ է *ծածուկ* իմացումն գրոց: - 177. Վեցերորդ՝ ամպն *զծածուկ* և զանգիտութիւն նշանակէ՛: - 206. Երրորդ՝ զի զօրութեամբ է նիւթն պա՛րտ է *ծածուկ* գոլ, զի ներգործութեամբ երևեսցի: - 256. Յայտնիքն մեզ, և *ծածուկքն* աստուծոյ: - 285. Եւ տէր մեր գիտէր զինչ կրէր ի մարդն. այլ և *զծածուկսն* հօր յայտնեաց մեզ: - 313. Եւ տնօրէնութիւն փրկչին *ծածո՛ւկ* էր..: - 315. Երկրորդ՝ զի *ծածուկ* համբերութիւն նորա յայտնի լիցի. և ամենեցուն վարժարան եղիցի: - 325. Երկրորդ ա՛յն է՝ որ յորժամ լինի կամքն մարդոյն չար և խիստ ի *ծածուկ*, և զայն յայտնէ՛ աստուած. որպէս նաբուգոդոնոսորայ. որ ունէր սիրտ գազանի՝ ի կերպարանս գազանաց փոխեցաւ: - 336. Եւ առաջին տեառն սպանանել. որ *զծածուկս* տեսանէ և ո՛չ կեղծիւք ինչ: - 360. Փորոտին *զծածուկ* խորհուրդն. զոր լուանալ հրամայէ՛ ջրով. այսինքն խոհականաւն զգարշելի մտածմունս սրբել: - 360. Այլ և մարմնոյն՝ *ծածուկ* մեղքն. և հանդերձին՝ յայտնի մեղքն: - 367. Ապա թէ բորոտիմք *ծածուկ* մեղօք ի մարմնի՝ կապեալ բերանով

առանց խոստովանելոյ, արտաքսիմք յեկեղեցւոյ՝ ի հանգստենէ՝ և ի փառաց արդարոց: - 368. Իսկ կրկին պատարագն. մին վասն բոլոր ժողովրդեանն, և մին վասն անձին ակամայիցն. ցուցանէ զկրկին խոստովանութիւնն. մին յայտնի առհասարակ եկեղեցոյն. և միւսն *ծածուկ* առանձին մեղաց: - 385. Եօթներորդ՝ աստ չարախօսէ՛ ի *ծածուկ*. և յետ մահու յայտնի. և յարութեանն ևս յայտնի առաջի դատաւորին և դատախազաց: - 394. Իսկ սիրտ՝ զհոգին ասէ. որ *ծածուկ* է. և տեղիք խորհրդոց. և մի է. և կենդանութիւն մարմնոյն: - 396. Դարձեալ՝ և դուք *զծածուկն* աստուծոյ մի՛ համարձակիք քննել. այլ զոր ինչ յայտնէ ձեզ՝ ուսուցէք որդւոց ձերոց: - 405. Դարձեալ՝ ի սուրբ գիրս զդժուարն և *զծածուկն* մի՛ քննէք: - 405. Իսկ առ մեզ Նախ *ծածուկ* ներտրամադրեալն բան. զի աստուած քննէ զսիրտս: - 406. Երկրորդ՝ *ծածո՛ւկ* է հանդերձեալն գործ. և յայտնի անցեալն և ներկայն: - 406. Անհասն անգիտելի և *ծածո՛ւկ* է մեզ: - 406. Չորրորդ՝ *ծածո՛ւկ* են աստուածայինքն ամենայն. այլ յայտնի արարածոցս գիտութիւն: - 406. Հինգերորդ՝ *ծածո՛ւկ* է աստուածային բնութեանն բան. և յայտնի դիմացն և անձանց: - 406. Երրորդ՝ յայտնել թարգմանի. իբր թէ յայտնի՛ է աստուած և ո՛չ *ծածուկ* կամ թաքուն: - 406. Եւ տէր *ծածուկ* տնօրէնութեամբն գործոց յաղթեաց բանսարկուին: - 419. Հինգերորդ՝ գզաթ էր կոյսն մարիամ. և ցօղ բանն աստուծոյ. որ աւետեօք հրեշտակապետին էջ ի վերայ նորա առանց ոտնաձայնութեան և *ծածուկ*: - 421. Նա՛խ՝ զի խաբի ի մեղաց և յայտնէ՛ *զծածուկս* սրտին: - 424. Չորրորդ՝ նախ օծաւ *ծածուկ*, և ապա՛ յայտնի ի գաղգաղայ. և տէր մեր նախ օծաւ յարգանդի, և ապա՛ ի յորդանան ի յովհաննէ: - 426. Հինգերորդ՝ ընդէ՞ր հակառակ աստուծոյ և այլ մարգարէից *զծածուկն* սաւուղի յայտնէր: - 429. ...և Երկրորդ՝ *զծածուկ* խորհուրդն որ ի յորդանան: - 445. Դարձեալ՝ առաջին գալուստն *ծածուկ* փրկութիւն և կեանս շնորհեաց. իսկ յերկրորդին յայտնապէս յարուցանէ: - 446. Եւ վկայքն հաստատեցին մեծ գոլ և *ծածուկ*՝ հրաշալի խորհուրդ միածնին փրկագործութեան երևումն առ մարդիկք: - 456. Եւ երբեմն երկոքեանն *ծածուկ*. որպէս ի նեղութիւնս իւրաքանչիւր արդարոց և անմեղաց. և ի հիւանդութիւնս տղայոց: - 459. Եւ այն զի փաթութած է՝ ըստ հրէական օրինին է. զի կոնդակ և գալարելո՛վ էր նոցա գիրն. իբր թէ *ծածո՛ւկ* է ի նոցանէ խորհուրդ մարգարէիցն և թաքուն: - 481. Դարձեալ՝ որպէս ծալեալն *ծածո՛ւկ* է և մի կողմն երևի: - 517. Նոյնպէս և *ծածուկ* է աստուածային էութիւնն և անհաս յամենայն եղանակաց. միայն խնամօք երևի որոց կամի: - 517. Երկրորդ՝ զի որ անդ ի *ծածուկ* ծանոյց զինքն յանձինս մարգարէից նոյն ինքն աստ զերրորդութիւնն յայտնեաց առաքելոցն: - 524. Նա՛խ՝ զի յայտնեսցէ *զծածուկն* և զհեռաւոր իրն ժամանակաց. զի թէ զմերձաւոր և զյայտնին ասէ՝ ո՛չ է մարգարէ: - 536. Ապա ուրեմն *ծածուկ* և յայտնի զրկես զժողովուրդն ի հաղորդութենէն քրիստոսի...: - 600. ...զի յայտնի զարիւնն չտաս. և *ծածուկ* զմարմինն..: - 600. Երկրորդ յայտնել ասի. իբր չէ *ծածուկ* այլ յայտնի է աստուածութիւն նորա յարարածս իւր: - 624. ...զի աբեղութիւնն կրօնաւորութիւն է. և կրօնաւորին պարտ է զամենայն զգայարանս *ծածուկ* պահել: - 635. Իսկ նշանս այս անմարմին է և մնացական և *ծածուկ*, ինքեանց միա՛յն գիտելի: - 719. ...զի երբեմն ծածկէ՛ ողորմութիւնն զարդարութիւն. և երբեմն արդարութիւնն զողորմութիւն. և երբեմն հաւասար երկուքն յայտնի և կամ *ծածուկ*. - 746. Երկրորդ, նշանակէ՛ *զծածուկ* սէր սրտին. որպէս ծուխն զհուր: - 749. Երրորդ՝ տիւ ասի պայծառ լուսոյն գիտութեան հասումն. և գիշեր *ծածուկ* խորոցն աստուծոյ անգիտութիւն անհասիցն: - 750. Եւ դարձեալ՝ զորօրինակ, լոյսն և ջերմութիւն են էութիւն նորին զուգասփիւռ. այլ երբեմն մինն *ծածուկ,* և երբեմն երկոքին յայտնիք, և ընդ դէմ սորա: - 779. Եւ երբեմն երկոքեանն ի *ծածուկ*. որպէս ի նեղութիւն իւրաքանչիւր արդարոց և անմեղաց: - 779. Յաղագս որոյ որ ինչ գոյ միոյն յայտնի և ներգործական մասունք, գոն նոքա և միւսոյն բնաւորապէս *ծածուկ* և զօրութեամբ: - 786

ԾԱԿ + Վեցերորդ՝ այլ և ոսկերքն նման են քարանց: Մարմինն հողոյ... Եօթն *ծակ* գլխոյն՝ եօթն մոլորակացն: - 232

ԾԱՂԻԿ + Դարձեալ ասեն հակառակօղքն, թէ բոյսք և *ծաղիկք* և պտուղք երկրի ունին զօրութիւն ազդողական. իսկ աստեղք երկնից ո՞չ ունիցին: - 12. Չորրորդ՝ ի նոցունց այլք. որպէս մեղուք ի մեղուշ արջառոյ. թէպէտ այժմ ի *ծաղկանց* լինին: - 53. Դարձեալ՝ հոգին սուրբ բղխէ ի հօրէ՛ որպէս հոտ *ծաղկի* կամ խնծորի: - 64. Վասն բուսուց և տնկոց՝ և կանաչութեան նոցա. և *ծաղկի*, և պտղոյ, և համոյ, և հոտոյ նոցա: - 155. Եւ զի արտաքս գան *ծաղիկք* և պտուղք և տերևք: - 197. Սոքա վերընձիւղեն *զծաղիկս*. և ծնանին զամպս. և առնեն անձրևս և ամբոխմունս: - 205. Իսկ միջինն է Զեփիւռն. շարժէ՛ *զծաղիկս*: - 205. Եւ զի բուսօք և *ծաղկօք* և ծառօք զարդարի: - 211. Դարձեալ պտղաբեր ծառ՝ ունի պտուղ և *ծաղիկ* և հոտ անոյշ: - 212. Նշանակեն զնոսա՝ որք ունին զպտուղս բարի գործոց. և *զծաղիկն* հաւատոյ. և

զիոտ գիտութեան՝ ամենայն մարդկան անոյշ: - 212. Վասն է՞ր նա՛խ *ծաղիկն* և ապա պտուղն երևի: - 212. Նախաշաւի՛ղ է *ծաղիկն* պտղոյն: - 212. Դարձեալ՝ *ծաղիկն* է հրոյն՝ որ նախ շարժի և երևի: - 212. Այլ հոգեպէս որպէս *ծաղիկք* երկրի, նոյնպէս աստեղք երկնից են զարդ: - 213. Եւ այլք ասեն թէ *ծաղիկք* և տերևքն լուսընկա՛լք են: - 222. Յայն՝ զի փայտ դրախտին անփուտ է. և տերևն անփտելի. և պտուղն անծորելի. և *ծաղիկն* անթառամելի. և աստուծոյ տնկեալ ձեռօք իւր. տեղի անապական ձեռագործին ադամայ: - 223. Եւ թէ տկարանաս ի զօրութիւնն աստուծոյ՝ առ մե՛զ ևս գոն քեզ հաստատութեան նշան՝ անփուտ փայտ. և անթառամ *ծաղիկ*. և մշտականաչ սաղարթ. և անթափ պտուղ: - 223. **Ի պատիւ մեծարեաց զմարդն. և նա՛խ՝ պատրաստեաց պէտս զանազան կերակրոց և ընպելեաց որպէս ասացաք. և վառեաց զճրագ լուսաւորացն. և զգեղեցիկ ձայն երգեցողաց թռչնոց. և զզուարճութիւն զանազան *ծաղկանց*. և ապա՛ զմարդն ի պատիւ էած. ըստ այնմ «մարդ ի պատւի էր և ո՛չ իմացաւ»:** - 230. Եւ դարձեալ՝ որպէս հատն ցորենոյ ունի առ ինքն զօրութեամբ զխոտն և *զծաղիկն* և զհասկն. և սոքա համանգամա՛յն են ի հատն այն զօրութեամբ. որ յետ ժամանակաւ ըստ դասի երևին: - 255. Չորրորդ՝ զի ընդ ծառս դրախտին և յանթառամ *ծաղիկս* և ի բազմապատիկ պտուղսն պշուցեալ էին, ո՛չ զերկնչիլն գիտէին և ո՛չ զամաչելն: - 278. *Ծաղիկ* զմռնեաց. նմանէ պոյտն *ծաղկի*. և Կինամոն. արմա՛տ է խոտոյ ի տմորիս հայոց. և Խնկեղէգն. որ յարմատս ո՛չ ամենայն եղեգան լինի. և Յիրիկ. խէ՛ժ է ծառոց: - 349. Իսկ ծաղկեալ գաւազանն չորս ինչ յաւելու. Դալարի. Շառաւիղ. *Ծաղիկ*. և Պտուղն ընկուզ: - 382. Ո՞ր քան են պարարտութեան աստիճանք... Երրորդ՝ ի *ծաղկանց*. որպէս մոմ: - 407. Եւ որպէս անչափ են սպեղանիք և դեղք բժշկականք մարմնոյ ի բազում և զանազան *ծաղիկս* խոտոյ և յարմատս, ի տերևս ի պտուղս. և յայլսն. զի սոքա յայտնեն զբազմութիւն հիւանդութեանց մարմնոյ: - 531. Եւ որպէս օծ յայգւոյ *ծաղկէն* մեռանի, նոյնպէս նախանձոտն սատակի ի տեսանել զբարի ընկերին: - 569. Երրորդ՝ հաւատն է որպէս արմատ ծառոյն որ է հայր. յոյսն ստեղունքն որ է որդի. սէրն հոգին սուրբ որ է՛ *ծաղիկ* և պտուղ ըստ դիոնիսեայ: - 577. Նոյնպէս և նշանն պսակին *ծաղիկն* է: - 609. Այլ և զկարգն յարութեան՝ սորա՛ է ասացեալ մեծն վարդան ի տեսութիւն անթառամ *ծաղկին*: - 637. Զի *ծաղիկն* դիւրաւ թափի յամէն փոքր պատճառէ. յանձրևոյ և ի հողմոյ և ի սաստիկ որոտոյ. վասն այն պտուղն կորնչի: - 638. Աստ զանազան ցաւոց՝ և զանազան դեղս կազմեաց արարիչն աստուած. որպէս յարմատս ի *ծաղիկս* ի պտուղս և յայլսն: - 665. ...զի *ծաղիկն* կարապե՛տ է պտղոյն...: - 721. Այլ և արդեամբք սրբոց ոռոգեցաւ, լիցի որպէս զդրախտ աստուծոյ անուշահոտ *ծաղկօք* և մանուշակօք և մարդօք զարդարեալ և գեղեցկացեալ: - 759. Ունելով տերև զգիտութիւն սուրբ գրոց. և *զծաղիկ* հաւատոյ՝ և զպտուղ բարեաց գործոց: - 765. Եւ տերև գիտութիւն հոգւոյն. և *ծաղիկ* ծագումն բանին. և պտուղ արդեանցն հօր: - 765. Ունելով տերև և *ծաղիկ* և պտուղ. այսինքն մաքրել, լուսաւորել, և կատարեալս առնել ըստ մեծին դիոնիսի: - 767. Այլ և *ծաղիկ*՝ զպայծառ և զանուշահոտ վարս առաքինութեան. և պտուղ՝ արդիւնքն ըստ գործոց. յորմէ փրկութիւն եղև ամենայն աշխարհի և վայելչութիւն արքայութեանն երկնից: - 768. Ունելով մշտասաղարթ *ծաղիկ* որ է՛ կարմիր երանգն գունոյ, և երկնագոյն հիւթով զարդարեալ: - 768. Դարձեալ՝ ծառ կենաց և տունկ երկնային՝ է՛ հաւատն կենդանարար. որոյ արմատն է հայր, և ստեղունք որդի. *ծաղիկ* և պտուղ հոգին սուրբ: - 768-769. Զոր և ես զօրէն մշակաց բազմահաւաք պտղոց. կամ փունջ մի անուշահոտ բազմերանգ *ծաղկանց*. կամ չնչին թռչնոյ զխորիսխ մեղու. կամ որպէս զլոմայս այրւոյն տառապեալ գոյիւ: - 772

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ + Երկրորդ «որ եկիր և գալոց ես». քառասնօրեայ գալստեանն, և *ծաղկազարդին*, և բուն յինանց կիրակմտին զա՛յս ասա: - 634. Այլ և զաղցից կիրակէիցն, և զնինուէացւոցն, և *զծաղկազարդի* հարցն...: - 637

ԾԱՂԿԵՄ + Դարձեալ՝ յետ մահու հոգի մարդոյն *ծաղկի* և գեղեցկանայ առաքինութեամբն իւրով և բնական պայծառութեամբն: - 213. Եւ զոր օրինակ՝ տունկ ի յերկրի տնկեալ՝ նախ դալարի. և յորժամ հաստատի *ծաղկի*. և յորժամ ևս հաստատի՝ ապա պտղաբերի: - 255. Այսպէս և հոգին ընդ անկատար նիւթոյն ունի զկերակրիլն. և յորժամ հաստատի զգայութեամբն *ծաղկի*. և յևս հաստատիլն՝ բանականութեամբ պտղաբերի ի վերին խնամոցն որպէս պտուղն այն յարեգակնէ՛: - 255. Այսպէս և հոգին է ի նմա *ծաղկեալ*, և յետոյ յայտնի ըստ կարգի: - 255. Յիսուսնք, Վասն կորխեանցն. և *ծաղկեալ* գաւազանին: - 284. Իսկ *ծաղկեալ* գաւազանն չորս ինչ յաւելու. Դալարի. Շառաւիղ. Ծաղիկ. և Պտուղն ընկուզ: - 382. Երրորդ, սուրբ խաչն աստուածընկալ դալար զօրութեամբ. շառաւիղ թևն. պտուղ քրիստոս *ծաղկեալ* արեամբ և ջրով: - 382. Չորրորդ, քրիստոնէական ժողովուրդն դալարացեալ ի

մեղաց. շառաւիղեալ ծննդօք. *ծաղկեալ* հաւատով և պտղաբերեալ: - 382. Չինգերորդ, ըստ փիլոնի գաւազանն է իմաստութիւնն. դալարեալ մտօք և *ծաղկեալ* ուսմամբն. և պտուղ՝ ուսուցմամբ աշակերտաց: - 382. Իսկ որ ի խորանէն բերին մովսէս և ահարօն զգաւազանն *ծաղկեալ*. զի ի սիօնէ՛ ելցէ օրէնք. որ է՛ յեկեղեցւոյ ամենայն իշխանութիւն: - 382. Այլ և գաւազանն ահարոնի որ *ծաղկեցաւ*: - 494. Ասեմք թէ՝ որպէս ծառն որ նախ *ծաղկի* և ապա՛ պտղաբերի: - 609. Այլ արկանելիք սպիտակ՝ *զծաղկեալ* նոցա առաքինութեանն երևեցուցանէ զպայծառութիւն յետ ի թանձրութենէ մարմնոյս փոխելոյն. զոր զգեցեալ են նախ քան զխոստացեալ զփառսն...: - 696. ...մինչ խօսիլ տայ բազնեաց, և լերանց գնալ, և ծառոց *ծաղկիլ* և չորանալ. և մեռելոց յառնել. և հրոյ իջանել յերկնից. և չար հոգւոյն խօսիլ տայ այլ և այլ լեզուս: - 708. Երկրորդ, որպէս հատ մերկ անկանի և բուսանի *ծաղկեալ* և զարդարեալ տերևով...: - 720. Չինգերորդ, նախ *ծաղկի* և ապա՛ առնու զպտուղն յետոյ...: - 721. ...իսկ հոգիք սրբոցն նախ *ծաղկին* բնական պայծառութեամբն իւրեանց որպէս ցուցաւ ի վերոյ, և ապա՛ յետոյ արդեամբք պտղոյն կատարին ի հանդերձեալ կեանքն: - 721. Չորրորդ յա՛յտ է յօրինակաց. զի գաւազանն ահարօնի որ *ծաղկեցաւ*՝ օրինա՛կ էր խաչին. և տախտակքն բանին. և ծառն կենաց որ ի մէջ դրախտին: - 733. Դարձեալ՝ տերև զկանաչագեղ կեանս. և *ծաղկեալ* առաքինութեամբ. և պտուղ արդեանցն հանապազորդ: - 765. Դարձեալ, ծառ կենա՛ց է աստուածածին կոյսն մարիամ բղխեալ յարմատոյն յեսսեայ. երկնուղէշ զարգացմամբ մշտասաղարթ կուսութեամբ *ծաղկեալ* և պայծառացեալ հոգւոյն սրբոյ եկաւորութեամբն. և պտղաբերեալ մեզ անմահ պտուղ զբանն մարմնացեալ. յորմէ վայելեալք երկնաւորք և երկրաւորք ի շնորհաց նորին զյաւիտենից կեանսն ժառանգեցաք: - 768. Եւ որպէս զկենդանարար ջուր զընդունակս իւր դալարացուցեալ. *ծաղկեալ* յաստիս և պտղաբերեալ ի հանդերձեալն...: - 768. ...որպէս *ծաղկեալ* գաւազանն ահարօնի նշանակէր զխրատ իմաստութեանն. որով զարդարեալ տայ զպտուղ լուսաւոր նիւթոյ կերակուր ոգւոյ: - 768. Այլ և տերև է մշտասաղարթ գիտութիւն հաւատոյն. *ծաղկեալ* դաւանութեամբ և պտղաբերեալ գործով առաքինութեան: - 769

ԾԱՂՐ + Զի լոյս Բանին և պայծառախօսութիւն՝ ի խելքն ծագէ. և Իմացականն՝ ի միջին փորուած գլխոյն... Խորհուրդն ի սիրտն... *Ծաղրն* ի թաղանթն: - 250. Երկրորդ՝ զի իսահակ աւետեաց է որդի և խնդութեան զաւակ որպէս անունն յայտնէ իսահակ, որ է՛ *ծաղր*: - 304. Եօթներորդ՝ ցնծութիւն եղև իսահակ ազգին իւրում. ըստ որում կոչեցաւ իսահակ որ է՛ *ծաղր*. և ճշմարիտ ցնծութենէ քրիստոս ամենայն հաւատացելոց...: - 307. որ ամենայնիւ ընդ դէմն փոխի ուտելն և ըմպելն ի ծոմ և ի ծարաւ. *ծաղրն* ի սուգ. հեշտութիւնն ի տքնութիւն. և ի չարչարանս և այլն: - 657

ԾԱՂՐ ԱՌՆԵԼ + Ասեն վարդապետք թէ՝ ի լուր ուրախութեան հեշտանայ լեարդն և տարածեալ լայնանայ. և այնպէս շունչն ելեալ յորդ ընդ շնչերակսն և *առնէ զծաղրն*: - 619.

ԾԱՂՐ ԼԻՆԵԼ + Վասն յիմարին՝ *ծաղր լինի* իմաստութիւնն: - 491

ԾԱՂՐԱԿԱՆ + Իսկ գեղեցկախօսութիւն լեզուաց... *Ծաղրական* մունդն: - 299

ԾԱՄԵԼԻ(Ք) + Այլ և ցիցն ի ծեռին յայտելի զոր վարսեաց ընդ *ծամելիսն* սիսարայ: - 494

ԾԱՅՐ + Յորոյ փախչելով մեր և յերկուց *ծայրիցն*, զառ ի մէջն ունելով ուղղապէս ընթացք, ասեմք եթէ քրիստոս ըստ անշփոթ միաւորութեանն՝ աստուածային բնութեամբն մարդ է, և մարդկային բնութեամբն աստուած է: - 75. Եւ այսպէս փախչելով ի թիւր *ծայրիցն*, զմիջինն պահելով ընթացք բարեպաշտութեան, անշրոփ և անբաժան միութիւն, խոստովանիմք զքրիստոս՝ աստուած մարդացեալ. մի անձն և մի բնութիւն. և մի կամք և գործք ըստ ուղղութեանն բանի: - 81. Այլ վերին մասամբ *ծայրիւ* իմացութեան ծկտի յաստուածայինսն՝ հաւատոյն լուսով և վկայութեամբ սուրբ գրոց հաստատել: - 103. Մանաւանդ թէ իւրաքանչիւր տարերք **բ** *ծայրք* որակութեանց ունին. զմինն գոյացական և զմիւսն պատահական. ըստ այսմ պա՛րտ է ասել քեզ մետասան բնութիւն քրիստոսի: - 176. Եւ այսպէս ջերմ և ցուրտ, չոր և զէճ, թշնամիք են անհաշտելիք. և լինին միաւորեալք դարձեալ *ծայրիւքն* և մնան սիրելիք անքակտելիք այսպէս: - 181. Եւ դարձեալ ի վեր քարշեալ ժողովին ի *ծայրս* խոտոց. և ծանրացեալ կախին իբրև զմարգարիտս: - 204-205. Երկրորդ՝ զի ունի երկիցս **բ** *ծայրք*. երկայնք և լայնքն. որ է յարևելից յարևմուտս. և ի հիւսիսոյ ի հարաւ: - 210. Եւ որպէս զհուր՝ ներքին կողմն լայն է և վերին *ծայրքն* նուրբք: - 215. Եւ հուրն է ի սիրտն. զի սիրտն ջե՛րմ է և նման է հրոյ. լայն է տակն և բարակ *ծայրքն*: - 232. Պատասխանեմք եթէ՝ ոմանք յարմատս ունին զսերմն. ոմանք ի *ծայրսն*. կէսք ի տերևն. այլք ի կեղևն. թէպէտ և սոցա սերմնական զօրութիւնն է՛ ի մէջն, այլ առաւել կենդանւոյն: - 256. Եւ այսպէս միջին հասակս կատարեալ, ծգի մինչև ի **խզ** ամն. որ է **դ ժզ**. և վեցն

կատարեալ թիւ է. և աստ տիրէ ալիք և սկիզբն լինի ծերութեան մինչև ի **հբ** ամն. յորում է *ծայրք* կենաց ըստ դաւթի, և թիւ երկոտասան վեցից խորհրդաւոր: - 265. Եւ յարտաքին սրահն **հ** սիւնք արծաթապատք. և յամէն սիւն **բ** խարիսխք և խոյակք յերկոքին *ծայրսն*: - 343. Վեցերորդ՝ զի ի *ծայր* կենացն է ժամանեալ: - 378. Ես սոքա այսպէս զանազանին դարձեալ՝ մեղքն է առաջին *ծայր*. սկսեալ յանձնիշխան կամացն ադամայ: - 496. Արդ՝ երկոքին *ծայրքն*՝ այսինքն մեղքն և ապականութիւնն են պարզաբար և ամենևիմբ չար անւամբ և իրօք...: - 496. ...և Դարձեալ ասեմք, մեղքն ապականութիւնն են առաջին և վերջին *ծայրքն* կրից. իսկ մահն միջին որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 497. Եւ ունի մահն կրկին յատկութիւն որ ընդ դէմ է երկուց *ծայրիցն*. այսինքն զի է՛ վախճան կենաց՝ և է՛ սկիզբն կենաց: - 497. Ըմբռնելիքն ի վերին *ծայրքն*՝ է՛ յիշողականն ի մեզ: - 645. Եօթներորդ, զի հողն ամենևին ներքին *ծայրքն* է ամենայն տարերաց. անդ դնի մարմինն: - 678. Եւ որպէս այլքն այլ ինչ, և սա՛ զծխատեսակ ջերմութիւն սրտի ընդ ցնցուղս *ծայրից* արտաքարշելով ի կրկին կողմանէ որպէս ասեն բժիշկք: - 786

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ + Տասներորդ՝ **բ** սկիզբն՝ գերագոյն բարին. և *ծայրագոյն* չարն՝ կամ ըստ ինքեանց կայանան, կամ ո՛չ: - 21. Վասն այն տէրն ընկրկեաց զօրինականն թէ միայն *ծայրագոյն* բարի է՛ աստուած. և ի մարդկանէ ո՛չ ոք ունի զայս: - 47. Եւ դու ընդ է՛ր ասես լինել ինձ ըստ մարդկան երկրորդաբար բարի. զի աստուածութեամբս եմ ընդ հօր *ծայրագոյն* բարի: - 47. Զի՞նչ է *ծայրագոյն* միաւորութիւն բանին մարմնացելոյ: - 77. Ա՛յս է *ծայրագոյն* գագաթն աստուածաբանութեան: - 123. Զամենայն հրեշտակս բարի արար աստուած, այլ ո՛չ *ծայրագոյն* բարիս. այլ միջակս...: - 146. Երրորդ առ այսոքիւք՝ միաւորութիւն անուանեմք և զխառնուածս երկուց նայից ըստ զանազան որակութեանց. յորում ո՛չ ոք ի խառնեցելոցն զիւր *ծայրագոյն* որակութիւնն սեռաբար կարօղ է պահել. այլ շփոթեալ անկանի ի *ծայրագոյն* որակութենէն. որպէս զջուրց և զգինեացն խառնուած, և զմեղերաց: - 476. Երկրորդ՝ վասն գերազանց և *ծայրագոյն* միաւորութեանն քրիստոսի ընդ եկեղեցի: - 534. Զի հաւատովն տեսանի *ծայրագոյն* բարին: - 571. Եւ քաղց արդարութեան է սաստիկ տենչումն արդարութեան. կամ *ծայրագոյն* բարւոյն: - 584. Եւ վասն այն ասի արքայութիւն, զի ամենայն երանութեանց և փառաց է՛ կատարումն և *ծայրագոյն* մեծութիւն: - 754. Չորրորդն երկոցունցն *ծայրագոյն* միաւորութիւն: - 755

ԾԱՅՐԱՆԱԼ + Երկրորդ երիցունք են ծերքն. որք *ծայրացեալք* են կատարելութեամբ: - 711

ԾԱՅՐՈՒԹԻՒՆ + Եօթներորդ՝ զի և յաստուածպետականն *ծայրութիւն* բառնալով առաւել քան դնելով գամք ի ծանօթութիւն: - 132

ԾԱՆԱԿԵՄ + Զի այնպէս *ծանակեալ* լիցի մարմին մեղաւորին, մինչ զի հոգին գարշեսցի առնուլ զնա. և որպէս ուրուկ և որդնալից այնպէս ո՛չ կամեսցի ունել զնա: - 751

ԾԱՆԱԿՈՒՄՆ - Ո՞ր քան են տանջանք դժոխոցն...Հինգերորդ՝ *ծանակումն* առականաց: - 751

ԾԱՆՈՒՑԱՆԵՄ + Որպէս ասէր առ աբրահամ, «այժմ ծանեայ թէ երկիւղա՛ծ ես դու յաստուծոյ». այսինքն այժմ *ծանուցի* մարդկան զերկիւղ քո: - 59. Նախ՝ զի զծածուկ առաքինութիւն արդարոյն յայտնի արասցէ այլոց ամենեցունց. որպէս զյոբայն և զաբրահամոյն. ըստ այնմ որ ասէր՝ «ա՛յժմ ծանեայ թէ երկիւղած ես դու յաստուծոյ». այսինքն այժմ *ծանուցի*: - 158. Եւ զի յայտ եղև այս, *ծանուսցի* և այն, թէ վասն է՞ր աստուած միայն գոյացութիւն է և ո՛չ պատահումն: - 170. Այսինքն այժմ *ծանուցի* զքեզ ամենայն աշխարհի: - 305. Եւ զոր յայտնեաց մեզ, *ծանուցար* որդւոցդ մեր: - 405. Երկրորդ՝ ասելն «չև ևս ելեալ եմ առ հայր իմ», ցուցանէ թէ՝ զոր այժմ խնդրես, հոգին գայ և զայդ ամենայն *ծանուցանէ* ձեզ: - 517. Երկրորդ՝ զի որ անդ ի ծածուկ *ծանոյց* զինքն յանձինս մարգարէից նոյն ինքն աստ զԵրրորդութիւնն յայտնեաց առաքելոցն: - 524. Բանականն՝ աբրահամու. բանականաբար ի շարժմանց արարածոց *ծանուցեալ* զաստուած: - 528. Նա՛խ՝ մարգարէքն զհայր *ծանուցին*. ապա՛ առաքեալքն զորդի. և ապա՛ վարդապետք զհոգին սուրբ: - 535. Այժմ ճանաչեմք փոքրիշատէ. իսկ յայնժամ ծանեայց որպէս *ծանուցայ* ի նմանէ: - 767

ԾԱՆՐ + Իսկ հերձւածօղ գիտութեամբ ամբարշտին. որոց *ծա՛նր* է պատիժն: - 33. Իսկ թէ յանսկզբնէն և ի սկզբնաւորէն յառաջ գայ հոգին, լինի անեղ և եղական որ է մակեդոնեան և *ծանր* հայհոյութիւն: - 63. Արդ ամենայն ինչ որ զգալի է՝ ի ներքս ի սմա՛ է. ձա՛յն. գո՛յն. հո՛տ. հա՛մ. *ծա՛նր* և թեթև. և ո՛չ ինչ է արտաքոյ սորա. յաղագս որոյ և ո՛չ զգայարանաց կարօտի: - 179. Կարծեմ թէ և քեզ *ծանր* թուի հարցումնս այս. սակայն մտաւորաբար լո՛ւր: - 180. Եւ դիրք տարերացդ է այսպէս Որ երկիրն *ծանր* է քան զջուր՝ ի ներքո՛յ է: - 180. Եւ ջուրն քան զօդ. և օդն *ծա՛նր* է քան զհուր. զի սակաւ

ինչ գիճութիւն ունի: - 180. Հինգերորդ՝ երկինքն թեթև է ի վեր քարշէ. և երկիրս *ծանր* ի վայր հակէ. և այսպէս մի զմի հաստատուն պահեն: - 182. Եւ զի *ծա՛նր* է: - 211. Որ յետ յանցանացն փոխեցաւ և եղև թանձր և *ծանր* և մահկանացու և ընդդիմահար և աղտեղի: - 282. Եւ թէ ոք ասիցէ, և երկրորդն ադամ քրիստոս՝ զմարմինն ադամայ ունէր, և էր թա՛նձր և *ծա՛նր*: - 282. Իբր թէ հաւասա՛ր *ծանր* է մեղք քահանայապետին և բոլոր ժողովրդեանն: - 358. Զի ասեմք՝ տե՛ս զհամն և զհոտն. տե՛ս զքանդ. տե՛ս թէ ջե՞րմ է կամ *ծանր*: - 407. Նա՛խ՝ ի գործն և ի պատիժն. յորժամ գիտէ ոք թէ այն գործն մեղք է և գործէ՛. և գիտէ՛ զպատիժ այն մեղացն որ *ծա՛նր* է: - 564. Նոյնպէս Առնելն կամ Կրել. ընդ դէմ բնութեանն առաւել *ծանր* է քան որ առնէ և կրէ ըստ կարգի բնութեան: - 565. Երրորդ պակասութիւն է մարմնոյն՝ զի *ծա՛նր* է և ծոյլ յամենայն գործս հոգևորս: - 722. Եւ մարմինք նոցա լինին առաւել թանձր և *ծանր* և գարշելիք որպէս աստ: - 723

ԾԱՆՐԱԲԵՌՆՈՒԹԻՒՆ + Ի վեցերորդումն անվախճան տանջելիք... Առաջինն է աշխատութեանց... Երկրորդն *ծանրաբեռնութեան:* - 210

ԾԱՆՐԱԳՈՅՆ + Եւ որպէս ասեն վարդապետք՝ քան զամենայն մեղս *ծանրագոյն* գոլ զպաշտօն կռոցն վասն երկուց: - 33

ԾԱՆՐԱՆԱՄ + Զի խաւարի միտքն. և մոլորի՛ իմացումն. և կապի ընդարձակ տեսութիւնն. և *ծանրանայ* թեթեւութիւնն. և անջատի ի բազումս. և տգեղանայ պատկերն: - 104. Եւ դարձեալ ի վեր քարշեալ ժողովին ի ծայրս խոտոց. և *ծանրացեալ* կախին իբրև զմարգարիտս: - 204-205. Ա՛րդ՝ եթէ մնայ հինն ընդ նորոյն հանապազ. նա՛ *ծանրանայ*. և ո՛չ կարէ զայն քան ամաց բազմութիւն պտղոցն կրել, և այսպէս լինին ամենայն ծառքն կոտորեալ և ապականեալ...: - 224. Իսկ այլ կենդանեացն հողն բազում է. վասն որոյ *ծանրացեալ* ի վա՛յր հակէ: - 233. Զալէկոծեալսն մեղօք և *զծանրացեալսն* աւա՛զ կոչէ. որպէս զորդիսն իսմայէլի: - 303. Տասներորդ՝ զի ծուլացեալ է և *ծանրացեալ* յառաքինութիւնսն. ի պահս՝ յաղօթս՝ և յայլս: - 377. Հինգերորդ՝ թէ յերեք հասակս մեր ոչ արդարանամք. և ո՛չ յէ հասակին արդարանամք յորում լուծեալ *ծանրանայ* մարմինն: - 384. ...և մեղօք *ծանրացեալ* էջ ի ներքին կէտս դժոխոցն, և այլ ո՛չ կարէր բարձրանալ. մինչ ի վերին կիտէն բանն աստուած էջ ի ներքին կէտն. և ապա ել ադամ ի վերին կէտն երկնից: - 503. Վասն այն այլ վարդապետք կոչեն զայս ախտ՝ ծուլութիւն. զի ծուլութիւնն յերկու իրաց երևի. մին որ յետս դառնայ ի հոգևոր բարւոյն և *ծանրանայ* ի գործելն. այսինքն պահել՝ աղօթել և այլն. և ըստ այսմ կոչի տրտմութիւն: - 559. Ի վայր շարժումն է տրտմութիւն և ծանծրութիւն. որ է՛ ծուլութիւն. զի մինն *ծանրանայ* և ո՛չ գործէ զբարիս. և միւսն տրտմի և պակասի: - 560. Իսկ դատապարտեալքն *ծանրացեալ* մասամբք և զազիր անդամօք այր և կին. զի իւրաքանչիւր ոք ի գործիական անդամս իւր կրեսցէ զպատիժն: - 726. Իսկ մեղաւորքն ի ծախմէ. այսինքն վայր ի յերկիր *ծանրացեալ* մեղօքն. որպէս կապար ի յերկիր հակեալ. ուր բոլորով սրտիւ սիրեցին զնա: - 738. Յերկրորդումն թանձրութեամբ մարմնոյ *ծանրացեալք:* - 755. Իսկ ի ներքուստ, ի լինիլ տրտմութեանց՝ խուճապեալ մարմնոյն հոսի մաղձ դառն ի ստամոքս որովայնի. և վերացեալ գոլորշեաց նորա զօրէն շոգալեաց պուտկի առ խելապատակս գլխոյ. և *ծանրացեալ* անտի թորի՛ առ բիբն ասացեալ ական. չոր գոլով և աղէգոյն ի սևատեսա՛կն մաղձոյ: - 787

ԾԱՆՐԱՇԱՐԺ + Եւ որ զհողն ունի, տրտմակեաց է և *ծանրաշարժ* և ծոյլ մարմնով: - 245

ԾԱՆՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ + Ա՛յս է՝ մեղք հպարտութեանն որ է երկրային ախտ, *ծանրացոյց* և ընկէց յերկիր: - 148. Եւ դարձեալ՝ մե՛ղքն *ծանրացուցանէր* և փակէր ի դժոխս: - 504

ԾԱՆՐՈՒԹԻՒՆ + Չորրորդ՝ զի չարչարանօքն իւրովք փորձեսցէ՛ զհնազանդութիւնս մեր. այսինքն զկսկիծ և *զծանրութիւն* չարչարանաց մերոց. որպէս թէ ունիցի գիտել իւրովք զմերս և ողորմիլ մեզ: - 43. Եւ որպէս հուր յերկաթ միաւորեալ բառնայ ի նմանէ զցրտութիւնն և զսևութիւնն և մնայ *ծանրութիւնն*...: - 100. Նոյնպէս և տգիտութիւնն մտա՛ցն է խաւար և մոլորութիւն. և կապ. և *ծանրութիւն*. և անջատօղ. և տգեղութիւն: 103-104. Չորրորդ՝ զի իւրաքանչիւր սոքա առանձին սահման ունին և բնութիւն. և ո՛չ միաբանին ընդ միմեանս և ո՛չ ընդ մարմնի. այսինքն քանակն որակն. և *ծանրութիւնն*. և այլքն: - 175. Զի քանակն որակ ո՛չ է և ոչ ասի. և ո՛չ *ծանրութիւն*. և ո՛չ կարծրութիւնն մարմին: - 175-176. Երրորդ՝ *ծանրութիւն* երկրիս ի վայր հակէ. և բռնութիւն հողմոյ ի վեր: - 182. Չորրորդ՝ հաւասարակշիռ է երկիրս բոլորակի. և յամենայն կողմանէ *ծանրութիւնն* ի մէջն ժողովի. և այսպէս ինքն ի վերայ իւր հաստատեալ է: - 182. Յորժամ փայտն այրի, *ծանրութիւն* զի՞նչ լինի: - 202. Պատասխանեմք յայտնի տեսութեամբ, թէ զոր ինչ այրէ հուր, ծախէ՛ և կորուսանէ զամենայն որակսն.

այսինքն զգոյն. զհամ. զհոտ. նոյնպէս և *գծանրութիւն*: - 202. Դարձեալ ասեմք թէ՝ *ծանրութիւն* փայտին գիճութիւնն է և ցրտութիւնն. և հուրն ջերմութեամբ և չորութեամբ զսոսա կորոյս: - 202. Դարձեալ ասեմք թէ՝ զինչ *ծանրութիւն* որ պատահական է՝ ի ցրուիլն նիւթոյն կորնչի ծանրութիւնն: - 202. Դարձեալ ասեմք թէ՝ զինչ ծանրութիւն որ պատահական է՝ ի ցրուիլն նիւթոյն կորնչի *ծանրութիւնն*: - 202. Նոյնպէս *ծանրութիւն* փայտին պատահակա՛ն է և եկամուտ. զորս կորուսանէ հուրն: - 202. Իսկ *ծանրութիւն* երկաթոյն բնական է. վասն որոյ ո՛չ կորնչի: - 202. Եւ թա՛նձր *ծանրութեամբն* ի վայր բերեալ՝ կոչի կայծակ. և լինի յամառնային եղանակս: - 204. Գլուխն որպէս երկինք ի վերոյ. և ոտքն որպէս երկիր ի ներքոյ. զի *ծանրութիւնք* և ծորմունք ամենայն ի վայր հոսեսցին: - 233. Իսկ միայնացեալ որակ ի ձևոյն, երևի աննման. զի նմանն ի վերայ որակութեան ասի. որպէս *ծանրութիւն*: - 236. Չորրորդ՝ թուեաց զնոսա, զի յորժամ մարդամահն լինի, գիտասցեն զորքանութիւն մեռելոցն, և *գծանրութիւն* մեղացն: - 434. Յղացեալ առանց *ծանրութեան*: - 469. Եօթներորդ՝ զի յինքն կրելով զթլփատութիւնն և զայլ օրինականս, ի *ծանրութենէ* թլփատութեան և օրինացն ազատեսցէ զմեզ: - 485. և Ոտք՝ կրօնաւորք և ապաշխարօղք. որք կրեն *գծանրութիւնս* օրինացն: - 534. Երկրորդ՝ թէ տգէտ լիցի քահանայն և ո՛չ կարէր ընտրել *գծանրութիւն* մեղացն և զանազանել: - 603. ...և ապա կանայք *գծանրութիւն* երկանցն կրեսցեն: - 613. Եւ տէրն վասն կերակրոյն ո՛չ ասաց թէ ի մարմին մարդոյն ո՛չ հաւասարի. այլ զայն թէ՝ դառնութիւն և *ծանրութիւնն* արտաքս ելանէ, - 718. Քանզի մարմինս ո՛չ ըմբռնեսցի կամ իւրն *ծանրութեամբ* կամ այլ մարմնոյ ընդդիմահարութեամբ: - 766

ԾԱՆՕԹ + Այս է զի ի լուր պատմութեանց նախնեացն՝ կամ ի կարգէ՛ իրաց՝ կամ ի տեսս զգալեաց՝ ի *ծանօթս* գամք աստուծոյն ճշմարտի. յորմէ հաւատն լուսափայլեսցի: - 25. Հինգերորդ՝ և որպէս ընդ աղօտ ինչ նմանութեամբ ծանօթանամք ի գործն արարչութեան. այսպէս և ստւերակերպ նմանութեամբ ի *ծանօթս* գամք գործոյ նախախնամութեանն. այսինքն առնելոյն և թոյլ տալոյն: - 157. Ուխտ, յերկրորդումն ետ յովսէփ *ծանօթս* եղբարցն: - 314. Եւ տէրն մեր յերկրորդ գալստեանն տայ *ծանօթս* հարուածովք տիգին և բևեռացն: - 314. Երկրորդ՝ զի *ծանօթք* էին **ղճ** ամաւ և ատեցին: - 335. Վասն է՞ր եհարց թէ՝ ո՞յր որդի է դաւիթ. զի կապարճակիր և *ծանօ՛թ* էր սաւուղի: - 427. Այլ և օրհնութիւն բաշխեաց յաւարէն ամենայն *ծանօթից*. և տէրն առեալ աւար բաշխեաց պարգևս որդւոց մարդկան: - 437. Երրորդ՝ զի ի մէջ *ծանօթից* էր և սիրելեաց: - 490

ԾԱՆՕԹԱՆԱՄ + Դարձեալ՝ զգայութեամբ *ծանօթանամք* որ արտաքոյ քան զմեզ: - 103. Հինգերորդ՝ և որպէս ընդ աղօտ ինչ նմանութեամբ *ծանօթանամք* ի գործն արարչութեան. այսպէս և ստւերակերպ նմանութեամբ ի ծանօթս գամք գործոյ նախախնամութեանն. այսինքն առնելոյն և թոյլ տալոյն: - 157

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ + Զի որպէս էր հօր *ծանօթութիւնն* ի նախահարսն, և որդոյն ընդ աղօտ, այլ ի մարմնանալն իւր յայտնեցաւ: - 55. Նոյնպէս փչօղ. փչեալ. փչումն. և այլ *ծանօթութիւնք* աստ յարմարին: - 105. Եօթներորդ՝ զի և յաստուածպետականն ծայրութիւն բառնալով առաւել քան դնելով գամք ի *ծանօթութիւն*: - 132. Երկրորդ՝ զի թէ ճանաչիցէ զհեռաւորն միջնորդութեամբ բարի հոգւոյն. զի թէ յայտնէ միջնորդութեամբ չար հոգւոյն՝ ո՛չ է մարգարէ. այլ ստոցն *ծանօթութիւն*...: - 536. Տասներորդն է *ծանօթութիւն* առանց տգիտութեան. յօհան ի կաթողիկեաց՝ «տեսանելոց եմք զնա որպէս և էն»: - 767. Որք տեսչութեամբն աստուծոյ՝ ի մեռելոցն զառհաւատաչեայն ընկալան յարութեան, թէ զիա՞րդ ոչ ունէին ի մտի զանտի կենացն *ծանօթութիւն.* պատմել մեզ խնդրի: - 774

ԾԱՌ + Իսկ երկրաւորք մերթ այսպէս և մերթ այնպէս. լինին և ո՛չ լինին. որպէս մարդ, ձի, *ծառ*, և այլն: - 8. Բայց կամեցաւ և յայտնեաց զինքն որդի և զհայր՝ ի ձեռն նշանաց աշակերտաց իւրոց. որպէս ի պտղոյն *ծառն* երևի: - 96. Կամ որպէս բունն մի է *ծառոյն*, և ճուղքն և տերևքն բազում. նմանապէս և աստուածաբանութիւնն: - 123. Վասն *ծառոյ*՝ և ձևոյ և անուան նոցին. և զի բոյսք փութով աճեն քան *գծառս*: - 155. Այլ ասիցէ ոք, թէ բազում ինչ գոն ի յայլս գոյացութիւն և ի յայլս պատահումն. որպէս ջերմութիւն ի հուրն գոյացութենէ, և ի անորակ մարմինն պատահումն. և տերևն ըստ ինքեան գոյացութիւն է, և ի *ծառն* պատահումն. այսպէս և մազն: - 169. Պատասխանեմք առ այս եթէ՝ առանց ջերմութեան անձև և անկերպ է անորակ մարմինն. իսկ տերևն զա՛րդ է *ծառոյն*. և մազն մարմնոյն: - 170. Եւ է՛ էակ որ երբեմն զօրութեամբ է. որպէս այնոքիկ որ ի լինելութեան և յապականութեան են որք միշտ փոփոխին. որպէս մարդ և ոչխար և *ծառ*: - 173. Եւ զի *ծառք* չորացեալք՝ դալարին և կանաչին: - 197. Եւ զի երկիր և *ծառք* ի պտղոց կողոպտին: - 197. Եւ զի երկիրս և *ծառք* մեռանին: - 197. Եւ *ծառք* ի ձմեռն յարմատն ժողովին: - 209. Եւ զի բուսօք և ծաղկօք և *ծառօք* զարդարի: - 211. Յի՞նչ պէտս են այնչափ

բազմութիւնք բուսոց և *ծառոց*: - 212. Դարձեալ պտղաբեր *ծառ*՝ ունի պտուղ և ծաղիկ և հոտ անոյշ: - 212. Դարձեալ՝ զի տնկականն վերափչո՛ւմն է օդոյն հանդերձ խոնաւութեամբն երկրի. վասն որոյ բոլորաձև արտաքս գայ և լինի *ծառ*: - 213. Վասն է՛ր բոյսք փութով աճին և դալարին քան զտունկ և *զծառ*: - 214. Իսկ *ծառք* միջնորդութեամբ փայտին ի հեռուստ ընդունին: - 214. Վասն է՞ր կոչին *ծառ*: - 214. Երկրորդ՝ կոչին *ծառք*, այսինքն ծուռք. զի ընդ դէմ են ձևոյ աշխարհիս և մարդոյն: - 214. Զի մարդն ունի զգլուխն ի վեր որպէս երկինքն. և զոտքն ի վայր որպէս երկիրս. վասն որոյ ամենայն ծորմունք բնականապէս զառիվա՛յր հոսին. իսկ *ծառն* ծռեալ ունի զգլուխն ի վայր, և զոտսն ի վեր. կամ թէ ծռեա՛լ ունի զոտս և զստեղունս յայս կոյս և յայն կոյս: - 214. Ո՞րպէս ասէ մեծն Ներսէս շնորհալին. ընդ *ծառոց* երկրի զգալեաց. տնկեաց և զտունկս իմանալեաց: - 221. Երկրորդ՝ իմանալի՛ է, զի իմացումն և իմաստութիւն տայ մեզ յայլ իրս. որպէս *ծառն* կենաց զքրիստոս: - 222. Եւ ամենայն *ծառք* զզուտ բարիս հոգէկանս: - 222. Եւ *ծառ* գիտութեանն զպատրւակեալ բարիս մարմնական: - 222. Այլ ա՛յս է ճշմարիտն. որ մինն *ծառ* էր կենաց՝ և մինն գիտութեան. և ի դրախտին այլ ո՛չ գոյր նման նմա. թո՛ղ թէ յերկիրս. ո՞րպէս ասեմք թէ այս է՝ կամ այն: - 224. Եթէ յամենայն ամի նորն զհինն փոխէ, այս լինի կամ թափիլ պտղոյն ի *ծառոյն*. և կամ մնալ հինն ընդ նորոյն: - 224. Ա՛րդ՝ եթէ մնայ հինն ընդ նորոյն հանապազ. նա՛ ծանրանայ. և ո՛չ կարէ զայն քան ամաց բազմութիւն պտղոցն կրել, և այսպէս լինին ամենայն *ծառքն* կոտորեալ և ապականեալ...: - 224. ...իսկ թէ թափի հինն. այս լինի կամ յատակս *ծառոցն* ծորեալ և ապականեալ. և կամ ամենայն ամբարեալ և ժողովեալ և բարձրացեալ քան *զծառս* դրախտին որ է անպատշաճ: - 224. *Ծառք* դրախտին ո՞րպէս ըմպեն ջուր, թէ անապականք են: - 224. Ասեմք թէ՝ նոյն է պատասխանին. զի պատահումն առ մե՛զ հանդիպի. այլ առ աստուած ոչ ինչ է պատահմամբ. այլ ամենայն ինչ գիտութեամբ. զի ո՛չ տերև մի ի *ծառոյ* անկանի առանց գիտութեանն աստուծոյ: - 237. Որպէս բունն մի է *ծառոյն*. և ի բազում ճիւղս բաժանի: - 244. Որպէս ճիւղ հատեալ ի *ծառէ* և տընկեալ յերկրի, ճիւղն է հատեալ ի *ծառէն*, այլ կենդանութիւնն ո՛չ. ուստի յա՛յտ է զի տընկեալ ճիւղն նոյն կենդանութեամբն բուսանի զոր ունի առ ինքն: - 257. Նմանապէս *ծառք* և տունկք՝ որ յետ երից ամաց կամ չորից ցուցանեն զպտուղս՝ յայսմ թըւոյ ո՛չ ելանեն արտաքս: - 263. Չորրորդ՝ թշնամիք եղեն հրեշտակք մարդկան. որք պահէին սրով զճանապարհ *ծառոյն*: - 277. Չորրորդ՝ զի ընդ *ծառս* դրախտին և յանթառամ ծաղիկս և ի բազմապատիկ պտուղսն պշուցեալ էին, ո՛չ զերկնչիլն գիտէին և ո՛չ զամաչելն: - 278. Իսկ զի ասէ «երերեալ» յա՛յտ է իբրև *զծառ* մարմնովն: - 287. Որպէս զխոյն ի *ծառոյն* սաբեկայ. և զլորամարգն ի ծովէն. և զաստերն ի բերանոյ ձկանն հրաշագործեաց: - 326. Ծաղիկ զմռնեաց. նմանէ պոյտն ծաղկի. և Կինամոն. արմա՛տ է խոտոյ ի տմորիս հայոց. և Խնկեղէգն. որ յարմատս ո՛չ ամենայն եղեգան լինի. և Յիրիկ. խէ՛ժ է *ծառոց*: - 349. Երրորդ՝ չտալ երկրի զբոյս. և ո՛չ *ծառոց* պտուղ: - 376. Նա՛խ եթէ՝ բնութեամբ բարի է աստուած և ո՛չ ունի բարկութիւն. զի *ծառ* բարի պտուղ չար ո՛չ առնէ. այլ մեք գործովք մեր զայրացուցանեմք զնա և արկանեմք ի բարի կամս նորա բարկութիւն: - 408. Այլ և *ծառն* սաբեկայ ուր խոյն կախեցաւ: - 494. Զորօրինակ՝ մի ոմն *ծառ* հատանէ, և այլ ոմն զհատեալն դարձեալ հերձու և բաժանէ՛ և տայ յայրումն: - 498. Արդ մի՛ մերժեսցես զիս անկատար գոլով. որպէս մայր քո եւա ի *ծառն* գիտութեան. յորժամ առ բնութեամբ իմ հայր՝ և ձեր ըստ շնորհի՝ և աստուած մարմնոյս իմոյ ես ելանիցեմ, որոտմամբ իջեալ հոգին զձեզ կատարէ՛. արժանաւորիք յայնժամ առ իս մերձենալ: - 518. Եւ ոմանք ոչ ինչ համարին զյանցանս մտաց. և ո՛չ դնեն ի կարգս մեղաց. օրինակ տալով իբր զդատարկ սեղան ոչ ինչ կերակրել. և իբր զպտուղ *ծառոց* տեսութեամբ միայն վայելել: - 555. Ուստի *ծառ* չար պտուղ չար առնէ: - 556. Որ և յարազուարճ բարերջանկութեամբ լի և ամենազան քաղցրորակ պտղաւէտութեամբ տընկեցիս *ծառ* բարձրաբերձ յընթացս հոգւոյն ի մէջ եկեղեցւոյ տանս թորգոմեան ազգիս հայկազնեան: - 558. Այս է *ծառն* չար որ պտուղ չար բերէ. և յետոյ հատանի. և ի հուրն յաւիտենից արկանի: - 570. Երրորդ՝ հաւատն է որպէս արմատ *ծառոյն* որ է հայր. յոյսն ստեղունքն որ է որդի. սէրն հոգին սուրբ որ է՛ ծաղիկ և պտուղ ըստ դիոնիսեայ: - 577. Ասեմք թէ՝ որպէս *ծառն* որ նախ ծաղկի և ապա՛ պտղաբերի: - 609. Քառասունն, Կենաց *ծառն* և երկոտասան պտուղ նորա: - 661. ...և ոտքն ընթացաւ ի *ծառն*...: - 670. ...մինչ խօսիլ տայ բազնեաց, և լերանց զնալ, և *ծառոց* ծաղկիլ և չորանալ. և մեռելոց յառնել. և հրոյ իջանել յերկնից. և չար հոգւովն խօսիլ տայ այլ և այլ լեզուս: - 708. Չորրորդ յա՛յտ է յօրինակաց. զի գաւազանն ահարօնի որ ծաղկեցաւ՝ օրինա՛կ էր խաչին. և տախտակքն բանին. և *ծառն* կենաց որ ի մէջ դրախտին: - 733. Զի՞նչ է *ծառն* կենաց և պտուղն երկոտասան զոր ասէ տեսիլն: - 765. Նա՛խ՝ *ծառն* կենաց են հաւատացելոց անձինքն տնկեալք ի վտակս հոգւոյն՝ ջրով աւազանին. հետևեալ ի մշտնջենաւոր կեանս: - 765. Երկրորդ՝

ծառ կենաց են բնակիչք վերնոյն սիօնի. տնկեալք յաղբիւրն կենաց որ իջանէ յաթոռոյն աստուծոյ ի մէջ նոցա. ունելով զանմահ կեանս յաւիտենից: - 765. Այսպէս կոչեսցին արդարքն *ծառ* կենաց: - 766. Դարձեալ ի վեր յառաջին բանն մեր երթիցուք որ էր *ծառ* կենաց ի մէջ դրախտին: - 767. Երրորդ՝ *ծառ* կենաց իմանին տունկք իմանալի դրախտին. այսինքն բանակք երկնաւոր զօրացն. միշտ յարազուարճ բերկրանօք բարձրացեալ ի փառս: - 767. Այսպէս վասն երկնային և իմանալի տնկոցն որ կոչին *ծառ* կենաց. ունելով յինքեան զկեանս և բաշխելով այլոց ամենեցուն զխնամս: - 767. Չորրորդ՝ *ծառ* կենաց կոչի տէր մեր յիսուս քրիստոս. ըստ որում փայտ դալար էր աստուածութեամբն. և մեզ կեանք և կենդանարար եղև յարութեամբն իւրով: - 768. Հինգերորդ՝ *ծառ* կենաց է փրկական փայտն կենդանարար սուրբ խաչին: - 768. Դարձեալ, *ծառ* կենաց և անմահական պտուղ՝ մարմին և արիւնն սուրբ. յորմէ ճաշակեալ հանապազ՝ անմահ կենացն վիճակէ զմեզ...: - 768. Դարձեալ, *ծառ* կենաց է աւետարանն սուրբ տնկեալ ի մէջ եկեղեցւոյ դրախտին. բերելով պտուղ կենաց զիմաստութիւնն երկնաւոր. որ կեանս տայ ճաշակողացն զնա. և միշտ շնորհս բժշկութեան և թողութեան մեղաց: - 768. Դարձեալ, *ծառ* կենա՛ց է աստուածածին կոյսն մարիամ բղխեալ յարմատոյն յեսսեայ...: - 768. Դարձեալ՝ *ծառ* կենաց է տունկն իմաստութեան որ ի յերկնից առ մարդիկ տնկեալ: - 768. Դարձեալ՝ *ծառ* կենաց և տունկ երկնային՝ է՛ հաւատն կենդանարար. որոյ արմատն է հայր, և ստեղունք որդի. ծաղիկ և պտուղ հոգին սուրբ: - 768-769. Արդ ահա ա՛յսոքիկ են *ծառ* կենաց ի յերկինս և յերկրի տնկեալ. փոխանակ *ծառոյն* կենաց ի դրախտին եդեմայ. յորմէ հրաժարեցոյց և պարսպեաց բոցեղէն սրովն զճանապարհ նորին: - 771. Եւ արմատ *ծառոյն* գոսացեալ՝ չորանան և յառաջ եկեալ ստեղունքն: - 776. Որպէս *ծառ* մերկացեալ ի պտղոյ՝ այլ ո՛չ ըստ ունակութեանց. և նովին ունակութեամբ վերստին պտղաբերի ինքն: - 782-783

ԾԱՌԱՅ + Երկոտասաներորդ՝ ասեն թէ աստուած առնէ զոմն աղքատ և զոմն մեծատուն տէր՝ և *ծառայ*. իշխան՝ և իշխեցեալ: - 19. Դարձեալ ասեմք, եթէ առնէ աստուած մեծատուն և աղքատ, տէր և *ծառայ* և այլն, զի ի միմեանց օգտեսցին: - 19. Եւ ի ձեռն տէրանց խնամէ՛ *զծառայս* և զհնազանդեալս: - 19. Այս է մեկնութիւնն թէ՝ հաւասարն աստուծոյ՝ յափշտակութիւն և զրկումն չհամարէր իւր *զծառայի* կերպարանս առնուլ. զի ո՛չ ունէր յայլմէ կասկած խլելոյ զփառսն. զի ի՛ւրն է սեպհական: - 39. Դարձեալ քննեսցուք ըստ մեզ. զի ո՛չ են հակառակ առաքելոյն բանն և աւետարանին, թէ հայր մեծ է քան զորդի. զի երկոքին նոյն ինքն աստուածութեանն իմանին. ըստ այնմ որ զմեր նուաստ և տկար բնութիւնս միացոյց ընդ իւրում աստուածութեանն, և անտեսանելին տեսանիւր՝ և *ծառայի* կերպիւ շրջէր վասն տնօրէնութեան՝ ասի փոքր յայս միաւորութեանս քան զհայր. իսկ ըստ այնմ որ է՛ անճառ և նախքան զյաւիտեանս ծնունդ ի հօրէ՛, հաւասա՛ր է հօր և ոչ փոքր: - 40. Իսկ զմիւսն զօրութեամբ և բնութեամբ սահմանելի. զի արարած և պաշտօնեայ և *ծառա՛յ* է ասեն: - 51. Եւ զի աստուած է՝ ո՛չ կարէ ասիլ ստեղծւած կամ արարած կամ պաշտօնեայ կամ *ծառայ*: - 52. Եօթներորդ՝ զի թէ մեք որպէս և եմք ընդ լծով ծառայութեան՝ այսպէս և նա՛, զիա՞րդ յառակսն որ յաւետարանն՝ յետ *ծառայիցն* որդի առաքի...: - 67. Վեշտասաներորդ՝ մանաւանդ զի յոյժ անվայելուչ է կարգել *զծառայն* ընդ տեառն՝ և զստեղծւածն ընդ ստեղծողին՝ յորժամ ա՛յլ է բնութեամբ: - 67. Եւ ո՛չ ասի *ծառայ* վասն ծառայական մարմնոյն. այլ միշտ տէր և ազատ: - 78. Որք **բ** անձն և **բ** բնութիւնս՝ և **բ** կամս՝ և **բ** գործս բաժանեն քրիստոսի. **բ** որդի՝ և **բ** քրիստոս յայտնապէս ասեն. զմինն տէր, և զմինն *ծառայ*, զմինն բնութեամբ որդի աստուծոյ, և զմիւսն շնորհօք. և այլն: - 82. Այն որ նըւաստացոյց զինքն ի յունայնութիւն մարդկան, եղև ի կերպ *ծառայի*՝ և գործով և կրիւք և նմանութեամբ մարդկան. և կերպարանօք գտաւ մարդ. զի ի վեր էր քան զմարդ՝ և քան զկերպարան մարդոյ: - 93. Եւ դարձեալ՝ եթէ շնորհօք որդի և օծեալ, և ո՛չ աւելի նա քան զմեզ. զի և մեք չեմք *ծառայ*, այլ՝ որդի: - 94. Ա՛րդ՝ ներքնագոյն սիրովն խնամէ աստուած զարարածս. և առաջին դասք հրեշտակաց զվերջինսն. և հարք զորդիս. և վարդապետք զաշակերտս. և իշխանք զիշխեցեալս. տեարք *զծառայս*. և այս սիրովս շարունակին ընդ նոսա: - 143. Երկրորդ՝ զի որպէս *ծառայ* առ տէրն՝ ընդդէմ աստուածակերպ իմացմանն մեղանչեաց: - 150. Իսկ Առինչ կոչի, ո՛չ որպէս առ մեզ առինչք են մակագոյեղքն. այլ գոյացական, կամ բաղդատական. որպէս ծնօղ. ծնեալ. բղխօղ. բղխեալ. կամ արարիչ և տէր արարածոց և *ծառայից*: - 172. Այլ և ըստ համարոյն՝ կնքէ՛ զինչս թագաւորաց. և չտայ գողանալ *ծառայից*. և զգողացեալն յայտնէ և յանդիմանէ: - 178. Եւ երկիրս անշարժ է տեղեաւ, ետ սմա ապականիլ երեսօք. զի տեսեալ մարդիկ եղական և *ծառայ* իմասցեն զնոսա. և մի աստուածս կարծեսցեն և մոլորեսցին. որպէս ասէ նիւսացին ի գիրս կազմութեան: - 182. Նախ՝ զի *ծառայք* են միշտ վասն այլոց. որպէս մարդս միշտ տէր է. և անասունքն տէր և ծառայք. զի *ծառայք* են մարդկան, և տէր բուսոց. իսկ բոյսք և տունկք միշտ

ծառայք են: - 214. Հինգերորդ՝ օգնական ետ զկենդանիքդ մարդոյն. որպէս *ծառայք* տեառնն. անուամբ պարտ էր ճանաչել զնոսա: - 219. Հինգերորդ՝ յա՛յտ է ի փախուցելոցն որ երկնչին ի մարդկանէ որպէս զապստամբեալ *ծառայս*: - 220. Հինգերորդ՝ զի մարդն իշխան և տէր է ամենայն կենդանեաց. վասն որոյ ամենայն կենդանիք գլխակո՛ր են իբրև *զծառայ* և հնազանդ. և մարդն ուղղաձև իբրև ազատ և թագաւոր: - 233. Վեցերորդ՝ զի ո՛չ պատուաւորքն մեծարեին, և ո՛չ անարգք անպատուեին. այլ ընդդիմակն սոցա. զի ո՛չ կարէին ճանաչել զտէրն և *զծառայն*. զազատն և զանազատն: - 238. Երկրորդ՝ աստուած տէ՛ր է և իշխան և ինքնակալ արարածոց. և զամենայն երևելիս հնազանդ և *ծառայ* արար մարդոյն: - 271. Եւ օրէնք՝ տեառն առ *ծառայս*: - 277. Երրորդ՝ յուսացաւ կոչել զանուն տեառն աստուծոյ ի յօգնութիւն. զոր մարդիկ յուսահատեալ էին եթէ վասն մեղաց մերոց եթող զմեզ աստուած ի ձեռաց. և նա ի յօգնութիւն կոչեաց զանուն տեառն աստուծոյ. այսինքն զի տէր է՝ ո՛չ գարշի ի *ծառայից* իւրոց. և զի աստուած է՝ էա՛ծ զմեզ աստ ոչ ի կորուսանել, այլ ի կեցուցանել: - 289. Իններորդ՝ զի զայս ո՛չ ի ձեռս *ծառայից*, այլ ինքնին ընդ առաջ ել աբրահամու և ետ: - 302. Երեքտասաներորդ՝ որպէս զհետ իսահակայ չոքան երկուք ի *ծառայիցն* և կացին ի բացուստ: - 306. Հինգերորդ՝ յովսէփ ի տան հօրն ազա՛տ էր, և յեգիպտոս եղև *ծառայ*: - 313. Եւ տէր մեր ազատ յերկինս առ հայր, և յերկրի եղև *ծառայ* զկերպարանս *ծառայի* առեալ: - 313. Եւ այսպէս ամենայն սպասաւորք նորա և *ծառայքն* որք սրով և հրով վախճանեցան: - 322. Նա՛խ՝ գուժ լծոց եզանցն՝ և սպասաւորացն մահ. և գուժկան ձևանայր դև մի ի կերպարանս *ծառայիցն* յոբայ: - 322. Վասն է՞ր այնչափ դիմամարտս յարուցանէր բանսարկուն ի վերայ յոբայ. որպէս զկինն և զբարեկամսն և *զծառայսն* և զայլսն: - 325. Նա՛խ՝ զի *ծառայ* և գերի պահէին: - 335. Չորրորդ՝ և զայնպիսի հիւրսն գերի՛ և *ծառայ* չարչարեցին: - 335. Դարձեալ՝ որպէս *ծառա՛յ* են կենդանիք և սպասաւոր մարդկան. նոյնպէս և յօրինակ ընտրութեան մարդկան ընտրեցան զուարբս և զանսուրբս նշանակելով այսպէս: - 364. Նա՛խ՝ զի խստասի՛րտք էին և անողորմք. և ո՛չ տային հանգչիլ *ծառայիցն* և անասնոցն: - 371. Երրորդ՝ *ծառայք* և վարձկանք հրամանաւ տէրանց: - 389. Եւ որպէս կնոջ ընդ հրամանս առնն իւրոյ յանցանել պոռնկութենէ, նոյնպէս և զաւակաց, և *ծառայից*, և աշակերտաց, և հնազանդելոց, և ժողովրդոց. նոյնպէս և հոգիս մեր ելեալ ի հրամանացն աստուծոյ՝ պոռնկութիւն է նմա. եթէ ըստ գործոց. եթէ ըստ հաւատոց: - 389. Նա՛խ՝ զի երկիւղ *ծառայիցն* է, և վարձ մշակաց: - 403. Նա՛խ՝ զի մարդն տէ՛ր է և թագաւոր. և անասունքն *ծառայ* ընդ անցաւոր տէրանց. և *ծառայքն* պատուհասին. որպէս առ ջրհեղեղաւն: - 416. Երրորդ՝ *ծառայ* լինի մեղացն: - 424. Քսանևե, երանեաց զկանայս և *զծառայս* սողոմոնի: - 441. Էութիւն առ էութիւն. *ծառայ* առ *ծառայ*. բանն առ բան: - 463. Դարձեալ՝ մարդեղութեամբն տէրն եղև *ծառայ*: - 470. Իսկ ըստ կոչման, որպէս քրիստոնեայք. մկրտեալք. *ծառայք*. և ստեղծեալք: - 476. Երկրորդ՝ կապեալ ածաւ ի տունն աննայի. և ի *ծառայէն* ապտակեցաւ. և պետրոս գ անգամ ուրացաւ: - 492. Յայնժամ փախուցեալ սատանայ իբր զապստամբ *ծառայ*. և մտեալ յորջն դժոխոց կարծէր ամրանալ անդ և ունել զհոգիսն: - 503. Իններորդ, զի մկրտութիւնն է գործ քահանայութեան. և քահանայութիւնն է ազատ և ո՛չ ընդ ումեք հարկի ներքոյ. իսկ կինն *ծառայ* և ոտք է առն. վասն այսր հարկի ո՛չ է պարտ *ծառային* առնել զգործ տեառն...: - 589. ...որպէս և գրեալ է ի գիրս նիկիական կանոնացն եթէ *զծառայս* ի ժառանգութիւն եկեղեցւոյ կարգել ո՛չ հրամայեմք. - 589. ...քանի՞ ևս առաւել հերձուած մեծ է կանանց. որոյ ասաց աստուած թէ «առ այր քո դարձ քո և նա տիրեսցէ քեզ» հրաման տալ զգործ քահանայի առնել որ ազատա՛ց է և ո՛չ *ծառայից*: - 589. ...ի թէ մանկութիւնն է և թէ մեռանիլն, երկիւղի ժամանակ է. որպէս *ծառայ* ի տեառնէ: - 631. Իսկ մատռւակն յոտն կացեալ, նշանակէ՛ *զծառայն* ի գործ սպասու: - 656. Եւ բ *ծառայքն* սպասաւոր հրեշտակքն: - 682. Որպէս *ծառայքն* փարաւոնի ի տան բանտին ընդ յովսեփայ: - 689. Քսանևմի, և յառակս տնտեսին զոր կացոյց տէր ի վերայ *ծառայիցն* տալ կերակուր. զոր յետոյ տէրն եկեալ գտցէ այնպէս՝ երանի է *ծառային* այնմիկ. ապա թէ ոչ՝ ընդ մէջ կտրեսցէ: - 693. Զի որպէս աստ եղև *ծառայ* մեղաց, լիցի և անդ հարկատու պատժոց: - 751. Այլ և մանաւանդ վասն աստուծոյ ընդ *ծառայս* իւր սիրով միաւորութեանն: - 757. Նա՛խ՝ զի առ նոսա միաւորեալ է քրիստոս իբր տէր ընդ *ծառայս*. իսկ միաւորի ընդ եկեղեցի իբր փեսայ ընդ հարսին. և գլուխ ընդ անդամոց: - 757. Տէրն զգանձն մատանեաւ դրոշմեալ տայ ի *ծառայս*. և մատանին ի ձեռին է. երբ խնդրէ՝ թերին յանդիմանի: - 769. Մեր գործքն և յաստուծոյ տուեալ բարին հաւատով կնքի. և պակասն յանդիմանի այժմ ի խղճէ մտաց որպէս ի գրոյ. և անդ ի դատաւորէն, որ չար *ծառայ* կոչէ: - 769

ԾԱՌԱՅԱԲԱՐ + Ո՛չ թէ նոր իմն տեսակ և կամ նոր աշխարհ. այլ զեղելոցս նախախնամութիւնն. և ի նոյնութիւն կալն հայր կամի և որդի կատարէ՛. ոչ *ծառայաբար* և անուսումնապէս. այլ տիրաբար և

հանճարով: - 46. Ոչ թէ նըւաստ է քան զհայր, կամ *ծառայաբար* ծունր կրկնելով բարեխօսէ՛: - 48. Բայց սոքա և յոյնք իւրեանց ամսամտօք ո՛չ վարին. այլ *ծառայաբար* զհետ երթան այլոց: - 201. Իններորդ, նոքա *ծառայաբար* մատուցանէին. ուստի յա՛յտ է զի ո՛չ կարէին նստիլ ի սրբութիւնսն կամ ի քաւութիւնսն...: - 354

ԾԱՌԱՅԱԿԱՆ + Եւ ո՛չ ասի ծառայ վասն *ծառայական* մարմնոյն. այլ միշտ տէր և ազատ: - 78. Երրորդ՝ ի նոյն իսկ ի ձևոյ շինուածոյ մարդոյն. զի ուղիղ գոլով՝ զիշխանականն նշանակէ. իսկ կենդանիքն կո՛ր գլխով *զծառայականն* ցուցանեն: - 220. Եւ ակամայքն հարկաւորք են և *ծառայականք*. և առ աստուած ակամայ կիրք ո՛չ տեսանի: - 501. Իսկ տէր մեր ի մարդեղութեան իւրում՝ զակամայն ո՛չ կրեաց. զի հա՛րկ է և *ծառայական*: - 502. Զի այս որդիական երկիւղէ, և այն *ծառայական*: - 538. Դարձեալ՝ անկատար սէր է *ծառայական* երկիւղն վասն պատժոյն: - 576. Դարձեալ կոչին *ծառայականք*, զի և ի խառնուածոյ մարմնոյն գոյանան. որք ո՛չ հետևին միմեանց. զի որ ի խառնուածոյն ողջախո՛հ է, նա ո՛չ խոհեմ կամ արդար կամ արի կարէ գոլ: - 581. Եւ այսպիսիքս կոչին *ծառայականք*. զի ի հարկէ խառնուածոյ մարմնոյն լինին ողջախոհ կամ արի և այլն: - 581

ԾԱՌԱՅԱԿԻՑ + Եւ ասացաւ նոցա հանգչիլ. մինչև լցցին *ծառայակիցք* և ընկերք նոցա: - 648

ԾԱՌԱՅԵԼ + Նախ՝ եթէ աղքատութիւն և մեծութիւն տիրելն և *ծառայելն*, է՛ յաստուծոյ. սակայն ոմանց կամելով՝ և ոմանց ներելով և թոյլ տալով. այսինքն զբարի մեծատունս և զաղքատս կամելով առնէ. և ըզչարսն ներելով և թոյլ տալով առնէ: - 19. Որպէս բոյսք վասն անասնոց. այսինքն է՛ այլոցն. ուստի անասունք կերակրիլով *ծառայեն* մարդոյն: - 230. Քսանևը՝ քանի՞ ամ *ծառայեցին*. և յորո՞ւմ աւուր ելին: - 283. Չորրորդ՝ առանց ձանձրութեան *ծառայէ* նմա: - 575. Սրբութիւն սրտին զորկրամոլութիւնն. զի սրբութիւն սրտին ո՛չ *ծառայէ* որովայնին ըստ օրինակի անբան անասնոց: - 583. Կամ լինէիր ազատ որպէս զօգոստոս. որում բոլոր աշխարհ *ծառայեաց:* - 761

ԾԱՌԱՅՈՒԹԻՒՆ + Եօթներորդ՝ զի թէ մեք որպէս և եմք ընդ լծով *ծառայութեան* այսպէս և նա՛, զիա՞րդ յառակսն որ յաւետարանն՝ յետ ծառայիցն՝ որդի առաքի. զոր տեսեալ բաժանօղք այգւոյն ասեն՝ «սա՛ է ժառանգն և սպանին զնա»: - 67. Նա՛խ՝ զի յորժամ մարդն անհնազանդ եղև տեառն իւրոյ արարչին, յիրաւի անհնազանդք եղեն և մարդոյն անասունք տուեալ նմա ի *ծառայութիւն*: - 220. Նաև յեգիպտոս **դծ** ամ խոստացաւ *ծառայութեան*. և զերեսուն ամն յաւել վասն մեղաց ժողովրդեանն: - 292. Քանի՞ ամ կացին ի *ծառայութիւն*: - 337. ի յայսցանէ զ**ճխդ** ամն ի *ծառայութեան* էին. և զայլն ի յազատութեան: - 337. Եւ կաւագործութիւնն խստացաւ ի մովսիսի **իբ** ամէն ի վեր. որ լինի **ծթ** ամ խիստ *ծառայութիւն* նոցա: - 337. Չորրորդ՝ զի յայտնեսցի թէ՝ ի մէջ *ծառայութեանն* յեգիպտոս այնքան բազմացոյց զնոսա խնամքն աստուծոյ. այսքան բազմութիւնս ի տեղիս իւրեանց խաղաղութեամբ բնակեալ՝ ո՞րքան անթիւ բազմացին: - 377. Երրորդ՝ փրկեաց ի բռնռ *ծառայութենէ* սատանայի...: - 473. Չորրորդ՝ փրկեաց ի մահուանէ...: - 473. Իններորդ՝ զի աւետիս հարցն հաստատեսցէ. զի անսո՛ւտ է խոստմունք աւետեացն աստուծոյ. և որպէս զայս աւետիս ուխտի կատարեաց, նոյնպէս և զայլսն կատարեսցէ. այսինքն ի *ծառայութենէ* ազատութիւն, և արքայութեան խոստմունքն: - 485. Եւ տէրն ի մարդեղութեանն զկամաւո՛րն կրեաց յինքեան և ո՛չ զակամայն. զի ո՛չ էր ի ներքոյ հարկի և *ծառայութեան* բնութեան որպէս մեք. այլ տէր և ազատ յամենայն կրից: - 501. ...բայց թէ ազատեալ լիցի տն կամօք. որպէս նեսիմոնս այն. իսկ թէ զայր որ ընդ *ծառայութեամբ* է՝ ո՛չ հրամայեցին հայրապետքն սուրբք գալ ի յաստիճան եկեղեցւոյ...: - 589. ...զի բազում արգելմունք գոն պսակին. որպէս ազգակցութիւնն հոգևոր կամ մարմնաւոր. կամ տկարութիւն բնութեանն. կամ պոռնկութիւնն. կամ այսահարութիւնն. կամ *ծառայութիւնն*. կամ բռնութեամբն. կամ այլ ինչ այսպիսի պատճառ. որով բաժանին այրն և կինն: - 610. Իսկ յառնելն մեր ի յօրհնութիւն, նշանակէ նախ ի մեռելութենէ մեղաց և ի *ծառայութենէ* յառնելն: - 627. Արդ եգիպտոս նշանակէ՛ զաշխարհս որ է՛ հալոց չարութեան և տեղի *ծառայութեան* մեղաց և սատանայի որ է՛ փարաւոն: - 682. ...այլ յորժամ բոլոր արարածք ազատեսցին յապականութենէ *ծառայութեան* որպէս զոր հռօմ յայնժամ և մարմինք մարդկան յանապականութիւն վերափոխեսցին: - 717

ԾԱՍԿԵԼ + Պտուղն որ հատանի և *ծասկի* և ի մարմին փոխարկի. ո՞րպէս է անապական: - 223. Պտուղքն դրախտին շօշափելիք են և կերակրելիք. հատանի և *ծասկի* և փոփոխի ըստ պատահական որակացն. և անապական մնայ ըստ գոյացութեանն և ներգործութեանն ի կերօղն: - 223. Իններորդ՝ աղալն յերկանս. յաղորիս հոգւոյ և մարմնոյ *ծասկել*: - 339

ԾԱՍԿԻՉ - Ատամունք՝ վարդապետք և մեկնիչք և *ծասկիչք* հոգևոր կերակրոյն: - 534

ԾԱՐԱՒ + Ջրաղցն՝ *զծարաւն* մարդո՛յն ասեն: - 85. Կիրք՝ *ծարաւն*. և Ներգործութիւն՝ արբուցումն. որ ասէր՝ «եթէ որ *ծարաւի* իցէ՝ և եկեսցէ առիս և արբցէ»: - 85. Երեսուներորդ՝ *զծարաւսն* լնու: - 207. Երկրորդ՝ զոր ախորժակն ունի զկարօտութիւն՝ զա՛յն տեսանէ. որպէս քաղցեալն զկերակուր. և *ծարաւն* զջուր: - 268. Ութերորդ՝ թշնամիք եղեն կիրք պատժոցն. այսինքն մահ՝ ապականութիւն՝ տանջանք՝ հիւանդութիւնք՝ սով՝ և *ծարաւ*՝ և այլն ամենայն սոքա ի կրիցն են: - 277. Ուրեմն յա՛յտ է զի կրեաց զկամաւորն. և զանանգոսնելին, որպէս և *ծարաւն*: - 383. Երկրորդ, քաղց և *ծարաւ* և առանց վաստակոց: - 393. Երկրորդ՝ քաղց և *ծարաւ* մեղաւորաց. և առանց վաստակելոյ և գործելոյ: - 393. Քանանէ, սուսեր եղև ծնօտն և աղբիւր *ծարաւոյն*: - 423. Քանանէ, ունա՛յն էր ծնօտն ի պատերազմին, և լի՛ էր *ծարաւոյն*: - 423. Երեսուներորդ, ի տեառնէ յաջողեալ զօրութեամբ ծնօտին, և նովաւ զօրացեալ մեծ *ծարաւն* սամփսոնի: - 423. Եւ ինքն որդիէ՛ զօրութիւն հօր. և *ծարաւ* փրկութեան մարդկան, նովաւ զովացեալ: - 423. Երրորդ՝ ջուր բեթլեհէմի է՛ տէր մեր. որ *զծարաւս* մեր զովացոյց: - 434. Եւ է՛ բնականն կիրք, որպէս քաղց. *ծարաւ*. ննջել. աշխատիլ. և այլն: - 496. Որպէս քաղցն և *ծարաւն*: - 502. Քաղց է ըստ մարմնոյ՝ թերութիւն ստամոքսի. իսկ *ծարաւ*՝ տապութիւն ջերմութեանն: - 584. Դարձեալ՝ ջուր զաղտս լուանայ. *զծարաւս* շիջուցանէ. զպատկերս ցուցանէ: - 591. Այսպէս շնորհք հոգւոյն սրբոյ ի մկրտութեանն զաղտս մեղաց լուանայ. *զծարաւ* հոգւոյն բանիւն աստուծոյ շիջուցանէ. և զկորուսեալ պատկերն աստուծոյ դարձուցանէ: - 591. ...որ ամենայնիւ ընդ դէմն փոխի ուտելն և ըմպելն ի ծոմ և ի *ծարաւ*. ծաղրն ի սուգ. հեշտութիւնն ի տքնութիւն. և ի չարչարանս և այլն: - 657. Դարձեալ՝ ցուցանէ՝ իբր թէ սիրելոյն որ մեռաւ՝ կցորդիմք և չարչարեմք զմարմինս. մերկանալով, ի սով և ի *ծարաւ*, ի մութն և ի հող որպէս նա ի գերեզմանի եղև: - 670. Իսկ առաջին պակասութիւն է մարմնոյն ստ՝ զի է՛ մահկանացու՝ յապականացու՝ և չարչարելի. որպէս քաղցն՝ *ծարաւն* հիւանդանալն և այլն. - 722. Տեսիլ դիւաց: Աղաղակ: Նախատինք: Պապակումն *ծարաւոյ*: - 751. Ոմանք ասեն պակասութիւն զքաղց և *զծարաւ*՝ զերկիւղ և զայլն. որք են պակասականք բնութեան զորս կրեաց քրիստոս...: - 781

ԾԱՐԱՒԻ + Չորրորդ՝ ի տիպն քրիստոսի որ ասէր *ծարաւի* եմ և ո՛չ էառք: - 434

ԾԱՐԱՒԻՄ, ԾԱՐԱՒԵՄ + Եւ թէ *ծարաւին* գետք որ ի ծով մտանեն. և անձրևք հանգուցանեն զնոսա: - 208. Եօթներորդ՝ մելքիսեդեկ ինքնին մատոյց զպատարագն քաղցելոց և *ծարաւելոց*. որպէս և քրիստոս ո՛չ միջնորդօք հրեշտակաց կամ մարդկան, այլ ինքնին բաշխեաց զմարմին և զարիւն իւր՝ քաղցեալ և *ծարաւեալ* ազգի: - 301. Դարձեալ՝ կարօտ էր մարդասէրն աստուած, գայ ի համբոյր *ծարաւելոյն* նմա արդարոյն: - 311. Եւ որք *ծարաւին* նմա՝ լիանան. և հակառակքն ունա՛յն մերժեցին: - 423. Դաւիթ *ծարաւեալ* ջրոյն բեթլեհէմի ծնիցելոյն ի կուռէ. և *ծարաւեալ* տէրն ի խաչին փրկութեան մարդկան ազգի: - 438. Ուստի յա՛յտ է զի յորժամ կամէր՝ քաղցնոյր և *ծարաւէր*: - 501. Զի նման է ջրգողեալ հիւանդի. որ որքան աւելի խմէ, առաւել *ծարաւի*: - 570

ԾԱՐԱՒՈՒՄՆ + Ո՛չ նոյնն մարմնապէս, այլ նմանն հոգէպէս. *ծարաւումն*, խաւարն, հրախառն կարկուտն, ժահահոտն, և այլն ըստ կարգի: -751

ԾԱՒԱԼԵՄ + Երրորդ, հոգին սուրբ որ քրիստոսիւ *ծաւալեցաւ*: - 386. Եւ շնորհք իմաստութեան ի մեզ *ծաւալեալ*...: - 532. այլ ա՛յս է՝ զի իւրաքանչիւր մարմինք սրբոց պայծառասցին էպատիկ քան զարեգակն. որպէս տեառն մերոյ ի թաբօր լերինն. և թ դասուց հրեշտակաց լոյսն յերկիր *ծաւալին*. զի զօրութիւնք երկնից շարժեսցին: - 728. Նոյնպէս և երբեմն յուզել ուրախութեանց. ի փեռեկեալ թոքոյ ի կոտորումն շնչոյն, ի թաղանթէ՛ որ առ լերդաւն՝ հիւք ինչ *ծաւալի* առ նոյն ասացեալ տեղի. ելեալ գոլորշեացն նմանապէս առաջնոյն. և լինի քաղցրագոյն արտօսր. վասն ասացեալ հիւթոյն ի քաղցրորակն անօթոյ: - 787

ԾԱՒԱԼՈՒՄՆ + Եւ ցուցանէ զմիոյն ի բազումս *ծաւալումն* շնորհաց հոգոյն: - 60. Պատասխանեմք, այն որ ասի հոգի քրիստոսի, և թէ՝ փչեաց, և թէ՝ առաքեաց, յայն սակս ասացան, զի *ծաւալումն* հոգւոյն սրբոյ յաղագս մարդկան՝ գալստեամբն քրիստոսի եղև: - 61

ԾԵԾ + Հինգերորդ՝ *ծեծ* հարկանողացն. որպէս ուռունք զերկաթս ծեծողաց: - 752

ԾԵԾԵՄ + Սա՛ ետես զգեղմն իմանալի յորժամ *ծեծէր* զցորեանն ի կալն: - 420. ...և ձեռամբ զծեռն *ծեծեալ*, - 670. Հինգերորդ՝ ծեծ հարկանողացն. որպէս ուռունք զերկաթս *ծեծողաց*: - 752

ԾԵՂ + Նա՛խ՝ զի զնման և զաննմանն ծնանի. որպէս հատն զցորեանն և *զծեղ*: - 256

ԾԵՐ + Ասեմք առ այս, եթէ այսու վկայե՛ս և դու մեզ՝ թէ ո՛չ է հարկ. զի ի բոլոր քաղաքն այնքան բիւր մարդիկ՝ *ծեր* և տղայ՝ ե՛րբ և ո՛ւր ի մի շարժումն աստեղաց ծնան, որք ի միասին կործանեցան. կամ

բազմութիւն զօրացն. կամ որք ի նաւին կային. զի սոքա ամենեքեան յայլեայլ ժամանակս և այլեայլ շարժումն աստեղաց էին ծնեալք. ապա ուրեմն ո՛չ է հարկ բախտի և ճակատագրի: - 13. Հին աւուրց որ է *ծերն* չորս յատկութիւն ունի: - 114. Դարձեալ՝ գիտելի է, զի հին աւուրց և *ծեր* ետես դանիէլ...: - 115. Որ նշանակէ հին աւուրց *զծերն*. և մանուկ զանծերանալին: - 115. Նախ՝ նշանակէ *ծերն* զի սկիզբն է ամենայնի: - 115. Երկրորդ՝ *ծերն* նշանակէ զանսկիզբն գոլն. և մանուկն զանվախճանն. զնոյն միմեամբք՝ և ո՛չ այլ և այլ: - 115. Եւ նշանակէ *ծերն* զժամանակաւ նախն: - 115. Երրորդ՝ կոչին *ծերք*. զի *ծե՛րք* են և ի սկզբանէ՛ եղեալք յարարչադիր հրամանէն, թէ՝ «բղխեսցէ երկիր ծառ պտղաբեր» և այլն: - 214. Տղայն զմերձն տեսնու, և *ծերն* զհեռուն: - 227. Զի՞նչ է որ տղայն զմերձն աղէկ տեսնու. և *ծերն* զհեռուն: - 239. Եւ թէ այս երակս հո՛վ է և գէջ, ի հեռուն աղէկ տեսնու և ի մօտն վատ. որպէս *ծեր* մարդն: - 239. Մանուկ. Պատանեակ. Երիտասարդ. *Ծեր.* և Զառամացեալ: - 265. Իսկ ծմեռն, և յինն ժամէն մինչև յերեկոյ և բոլոր գիշերն, և սպիտակաթոյր հիւր պլղամին, և *ծեր* մարդ, ըստ նմանութեան ջրոյ ցուրտ և գէջ գոլով. վասն որոյ սպիտակի և ցրտանայ և պակասի զօրութեամբ: - 266. Յիսուն**Ե**, Թուղթ. և *ծերոցն*. և հասակի մարդոյս: - 284. Դարձեալ՝ որ քան յերկարի ժամանակս, մաշի՛ երկիր և ի ծերութիւն երթայ և տկարանայ. որպէս *ծեր* մարդոյն զօրութիւնն պակասի և ցաւքն առաւելու: - 292-293. Երկոտասաներորդ, մովսէս ի *ծերս* ընտրեաց և ետ ի հոգւոյն: - 328. Դարձեալ՝ **ղ** հասակ փոխի մարդոյս. մանուկ. երիտասարդ. կատարեալ հասակ. և *ծեր*: - 351. Չորրորդ՝ այն տղայ հասակի. և աստ երիտասարդ. և անդ *ծեր*: - 355. Ի խոստման աւետիսն *ծե՛ր* էր աբրահամ, և կինն ամուլ. զի մի՛ անյուսացին ի բնութիւնն նայելով. այլ ի բանն աստուծոյ որ ամենազօ՛ր է. վասն այն ասացաւ անթիւ լինիլ զաւակացն. և եղև այնպէս: - 377. Հինգերորդ՝ թիւն զընտրութիւն՝ զդաս՝ և զկարգն ցուցանէ. զի գո՛յ ի նմա՛ առաջին միջին և վերջին. որպէս զհնւորք. իսկ անթիւն խոտան և աննկա՛րգ է. որպէս *ծերք* և տղայք: - 377. *Զծերս* վասն է՞ր ո՛չ թուէ: - 377. Նա՛խ՝ զի *ծերն* և տղայն պակա՛ս է ի զօրութենէ: - 377. Դարձեալ՝ *ծեր* և կին և տղայք ո՛չ թուին. զի պակասեա՛լ են յարիութեանց: - 377. Երկրորդ՝ զի զգին *ծերոյն* պակաս հրամայեաց. զի **ե** ամեայ տղայոյ երկդրամեան էր. և ի ամենին ի երկդրամեան. և անտի մինչև ի **կ** ամն **ծ** երկդրամեան. և ի **կ** էն յառաջ **ժե** երկդրամեան: - 377. Երրորդ՝ զի *ծերոյն* լուծեա՛լ են տարերքն ի միմեանց. և ապականեալ առողջութիւնն: - 377. Եօթներորդ՝ զի միտքն զախտն շարժէ ի չարն. և ո՛չ ախտն զմիտքն. որպէս ասի, խորհուրդք *ծերոց* զքարինս պատառեն: - 377. Իսկ գովութիւն *ծերոյ*, Նա՛խ՝ զի խափանեալ է ամենայն մեղաց շարժմունքն: - 378. Եւ այս ամենայն պատուականութիւն է *ծերոյն*: - 378. Որ է՛ Տղայ. Մանուկ. Պատանեակ. Երիտասարդ. Ալևոր. *Ծեր*. իսկ երեխայն դեռածինն է: - 378. Որ է՛ տղայն. կատարեալն. և *ծերն*: - 378. Եւ անտի մինչ ի ամն վերջին և *ծեր*: - 378. Եւ այն որ քննէին *ծերքն* խոստովանիլն է. և ապա՛ դնէին ի քաղաքն, ապաշխարութիւնն է: - 392. *Ծեր* մարգարէն որ դարձոյց: - 413. Եւ *ծեր* և հին աւուրցն հայր ետ զթագաւորութիւն որդւոյ: - 441. Վասն է՞ր զմարգարէն սպան առիւծն. զի նա խաբեցաւ ի *ծեր* մարգարէէն: - 443. *Ծեր* մարգարէն որ դարձոյց զնա, արեան տէ՞ր է թէ ոչ: - 443. Ինն**Ժ**, Թէ ո՛չ լինէր *ծեր*՝ **Ե** կերպիւ: - 454. Եթէ ոչ էր խաչեալ քրիստոս՝ լինէ՞ր *ծեր* մարմնով: - 479. Նա՛խ՝ զի *ծեր* և հին աւուրց նշանակեցաւ հայր աստուած ի դանիէլէ՛. իսկ որդին նորածին և երիտասարդ հասակաւ: - 479. Երկրորդ՝ զի *ծերն* ո՛չ է կատարեալ հասակ, այլ դարձումն ի նուազութիւն: - 479. Եւ զպղոքոնոս աշակերտաց բազմաց վարդապետ. և *ծեր*, որ զմեռեալս յարուցանէր սքանչելեօք: - 544. Երկրորդ ասեն, **ղ** դասք էին իշխեցօղք ժողովրդեանն. այսինքն իշխանք ցեղիցն՝ և *ծերքն* և դատաւորքն՝ և ատենադպիրքն: - 609. Կամ ի զանազան դիմաց և ազգաց. որպէս այր, կին, *ծեր*, տղայ, ժողովեալ կոչի մի եկեղեցի: - 613. Հաւախօսն է ալևորութիւնն. և Առաւօտն *ծերն* է. որ մերձ է ծագման հանդերձելոյ աշխարհին: - 622. Զի՞նչ է որ առ հասարակ ամենեքեան. այր և կին՝ *ծեր* և տղայ ընդ մեռելոյն ընթանան ի գերեզմանն: - 675. Երկրորդ երիցունք են *ծերքն*. որք ծայրացեալք են կատարելութեամբ: - 711. այսպէս և ննջեցեալք ամենայն *ծեր* և տղայ՝ յառնեն ի մի չափ հասակի երեսնամեայ որ է կատարեալ հասակ որպէս ցուցանի յառաջիկայդ: - 721. Սակայն իւրաքանչիւր ոք անսխալ անդամօք իւրովք յառնէ. այլ ո՛չ երևի թէ սա այր է և նա կին. այն *ծեր* և այն տղայ. զի որպէս հրեշտակք են յերկինս: - 726

ԾԵՐԱՆԱՄ + Ա՛րդ՝ երեքն ո՛չ յարմարին աստուծոյ. զի ո՛չ հնանայ և ո՛չ *ծերանայ*. և ամք նորա ո՛չ պակասին...: - 114. Այսպէս ամենայն տարերք ո՛չ *ծերանան* և ոչ թուլանան: - 181. Յորժամ *ծերանայ* մարդն, և սպիտակ ջուրն որ է պալղամն առաւելու, յայնժամ մազն ընդ սպիտակ ջուրն ի դուրս անցանէ և սպիտակի՛: - 240. Եւ այլ ևս. ի վերայ սաղմոսին «մերձեցաւ անձն իմ ի հող» ասէ մեկնիչն, այժմ *ծերացեալ* է բնութիւնս՝ վասն որոյ փութայ ի հող: - 291. Երկոտասաներորդ՝ *ծերացեալ* դաւիթ նստոյց

զնա յաքոռ: - 441. Իսկ ի կատարածի ցրտացեալ լինին մարդիկ ի սիրոյն աստուծոյ իբր *ծերացեալ* աշխարհի. վասն այն ջերմ հրով պատժեսցին: - 731

ԾԵՐՈՒԹԻՒՆ + Լուծ. Յորժամ հիւանդանաս՝ մերձ ես դու հիւանդութեան քոյ. և յորժամ մանուկ լինիս՝ մերձ ես մանկութեանն. ի յալևորութեանն՝ *ծերութեանն* ես մերձ: - 37. Որով յա՛յտ է թէ յետ *ծերութեան* մարդկան՝ նոյն ինքն է աստուած. և զայլն նմանապէս իմացիս: - 42. Նախ՝ զի մի՛ կարծեսցի հայր տկար վասն *ծերութեան*: - 105. Նոյնպէս և կեանք մեր. այլայլի ի մանկութենէ ի *ծերութիւն*. յառողջութենէ ի հիւանդութիւն. և այլն...: - 199. Յորժամ պալղամն շատանայ ի մարդն, մազն նօսրանայ. վասն այն մարդն ի *ծերութեանն* լինի ճաղատ: - 240. Իսկ ի *ծերութեանն* լինի հողմն հիւսիսոյ հով և գէջ: - 240. Եւ ի յիսներորդէն մինչև ի **հէ** որ է՛ մետասան է, լինի հասակ *ծերութեան*: - 265. Եւ դարձեալ՝ հասակ մարդոյ չորիցս ունի զփոփոխումն. այսինքն՝ Ի մանկութիւն. Յերիտասարդութիւն. Յալևորութիւն. և *Ծերութիւն*: - 265. Եւ այսպէս միջին հասակս կատարեալ, ծգի մինչև ի **խզ** ամն. որ է **դ ժզ**. և վեցն կատարեալ թիւ է. և աստ տիրէ ալիք և սկիզբն լինի *ծերութեան* մինչև ի **հբ** ամն. յորում է ծայրք կենաց ըստ դաւթի, և թիւ երկոտասան վեցից խորհրդաւոր: - 265. Առաւօտ՝ *ծերութիւնն*: - 265. Եւ յերեկոյ՝ *ծերութիւնն*. որ երեկոյացեալ կենաց և ի մահիճ գերեզմանի ժամանեալ: - 266. Դարձեալ՝ որ քան յերկարի ժամանակս, մաշի՛ երկիր և ի *ծերութիւն* երթայ և տկարանայ. որպէս ծեր մարդոյն զօրութիւնն պակասի և ցաւքն առաւելու: - 292-293. Ութերորդ՝ զի ասացաւ աբրահամու թլփատիլ ի *ծերութեան* ժամուն իննսունինն ամաց գոլով: - 304. Մանկութեան, երիտասարդութեան, և *ծերութեան*: - 360. Եւ յայսմանէ տես զժամանակ *ծերութեանն* անպատիւ գոլ: - 377. Չորրորդ՝ նշան պատկառելի է *ծերութիւն*. որ զհին աւուրցն տպաւորէ՛: - 378. Տասներորդ՝ զմին ոտն ի գերեզմանէ դրեալ *ծերութեամբն* և պակասութեամբ: - 378. Նա՛խ՝ զի խնայեաց աստուած ի *ծերութիւն* նորա որպէս ի մովսին: - 416. Վասն է՞ր ցրտացաւ ի *ծերութեանն* դաւիթ: - 439. Այլ զի *ծերութեան* որդի էր յեսսեայ, վասն որոյ ի *ծերութեանն* ցրտացաւ: - 439. Իսկ ի քրիստոս ոչ ինչ է անկատարութիւն. ապա և ո՛չ *ծերութիւն* մարմնոյ: - 480. Երրորդ՝ զի քրիստոս զչափ հասակի զաղամայն ունէր, որ նախ քան զյանցանս և ադա՛մ ոչ ունէր հիւանդութիւն և ո՛չ *ծերութեան* փոփոխումն: - 480. Եւ տեառն մերոյ ո՛չ էր լինելոյ. ոչ հիւանդութիւն և ո՛չ *ծերութեան* փոփոխումն: - 480. Չորրորդ՝ *ծերութիւն* և այլայլութիւն մարմնոյ՝ էր դատապարտութիւն յանցանացն...: - 480. Հինգերորդ՝ դարձեալ այլք ասեն եթէ՝ մինչ յաբրահամ ո՛չ էր ալիք *ծերութեան*. զի զնմանէ՛ վկայէ՛ գիր թէ «եղև ալևորեալ և լի աւուրբք»: - 480. Այլ և երկիւղի զգայութեան չորս հասակի մարդոյն. ի մանկութեան, յերիտասարդութեան, յալիս և ի *ծերութեան*: - 493. Վեցերորդ ըստ երբին. այսինքն թէ ե՞րբ գործեն զմեղքն. ի տղայութեա՞ն, թէ ի *ծերութեան* որ մեծ մեղք է. ի սո՞սկ աւուրս, թէ ի տէրունական տօնս. զի որ ի տօնս մեղք գործէ, առաւել պատժի քան զմիւսն: - 565. Երկրորդ ըստ տնկոց ի մանկութիւն և ի *ծերութիւն*: - 663. Հինգերորդ, զի **գ** է հասակ մարդոյս. մանկութեան երիտասարդութեան և *ծերութեան* յորում փոփոխիմք վարուք. վասն սոցա **գ** հանգիստ դնեմք: - 675. Իսկ մանկութիւնն թերի է զի ո՛չ եհաս ի կատարումն. և *ծերութիւնն* պակասութիւն ունի զի անցեալ է զկատարելութեամբն: - 726. Եւ ի մէջ մանկութեան և *ծերութեան* երիտասարդութիւնն է թիւ կատարեալ...: - 726. Եւ որք ի *ծերութեանն* գան յուղղութիւն, որպէս զսէզ դալարին, և տան պտուղ զերեսնաւորն: - 757-758

ԾԵՓԵՄ + Եւ նաւքն կո՛ւպրն է ներքոյ և արտաքոյ *ծեփեալ* զի մի՛ վնասեսցի: - 293

ԾԵՔԱԿԱՆ + Եւ այլք զհայոյն՝ *ծեքական* և թիւր ուսանին. զի մասնաւո՛ր է լեզու նոցա: - 297

ԾԻԱԾԱՆ + Այսպէս և *ծիածանն* յինքն փոխէ զկերպարանն և լինի այլ: - 131. Երեսունենէ) *Ծիածանն*, բակն, և բռիչ աստեղաց. և լոյսն. և փայլակն. և այլն: - 155. Ձ՞ինչ է *ծիածանն* որ կոչի աղեղն: - 203. Քաանք՝ *զծիածանն* պատճառէ յամպս: - 207

ԾԻԾԱՂԱԿԱՆ + Դարձեալ՝ մարդն միա՛յն է *ծիծաղական*. և փառաւորիլ վասն ուրախութեան սրտին: - 275

ԾԻԾԱՂԵԼԻ + Ասեմք մարմնասիրեացն եթէ՝ մարմնակա՛ն կարծէք զծնունդն ըստ մեզ ո՛վ *ծիծաղելիք*: - 52

ԾԻԾԱՂԻՄ + Տասներորդ՝ զի գեղեցիկ լինի ի տեսս աչաց երփն երփն գունով և վէտս վէտս. այսինքն ծաղ ծաղ *ծիծաղի* երեսօք: - 208. Իսկ ներելին թէպէտ որոշի յերիս տեսակս ըստ մեծութեան և նուաղութեան. այլ մանրամասնաբար յանթիւս ելանէ. որպէս *ծիծաղիլ*. վայրաբանել. և այլն: - 568. Թէ զիա՞րդ և որ ի *ծիծաղելոյն* արտասուքն քաղցր. և ի սրտմտութենէն աղի: - 786

ԾԻԾԱՂԿՈՏ + Դեղնի երեսն և կարմրի. և մին մարդն սև, և մին սպիտակ լինի. և շէկ և *ծիծաղկոտ* և այլն: - 227. Եւ որ զօղն աւելի ունի, է՛ թեթևամիտ և սրընթաց և *ծիծաղկոտ*: - 245

ԾԻԾԱՌՆ + Եւ ի ձայնէն, որպէս ճնճղուկ. *ծիծառն*. խօսօղ. ագռաւ. և այլն: - 220

ԾԻՆ + Եւ այնպիսիքն տրամաբանել ո՛չ կարեն վասն հոգևորին. որպէս ի *ծնէ* կոյրն վասն գունոց, քանզի ասեն վարդապետք՝ աստուած լոյս է ո՛չ մարմնոց, այլ մտաց. զոր թէ ոք ո՛չ տեսանէ՝ կո՛յր է: - 32. Եւ ի *ծնէ* զաչս կուրին ստեղծեաց: - 70. Հինգերորդ՝ թոյլ տալով լինին ոմանք ի փառս այլոց. որպէս ի *ծնէ* կուրին. ըստ այնմ՝ «ո՛չ դորա վնաս է և ո՛չ հօր և մօր իւրոյ. այլ վասն փառացն աստուծոյ»: - 158

ԾԻՐ + Որպէս կարակնին կէտ անշա՛րժ է, և պատճառէ զբոլորակ *ծիրն*: - 182. Երրորդ՝ զի վեցեակ թիւն ի մէջ ամենայն թուոց առաջին կատարեալ է. և **զ** թիւն է ի բոլորակ ձևն. զի որ քան է ի միջին կիտէն ի բոլոր *ծիրն*, վեց այնչափ է իւր բոլորակ *ծիրն*: - 182-183. Եւ զի սուղ *ծիրս* ընթանայ: - 197

ԾԻՐԱՆ + Զի են որ զկեղևն ուտեն և ո՛չ զմէջն. որպէս *ծիրան*: - 213

ԾԻՐԱՆԱԳՈՅՆ + Շափիղայ՝ *ծիրանագո՛յն* է. և գտանի ի հնդիկս: - 348. Եւ այն որ վիճա՛կն է՝ *ծիրանեգոյն* հանդե՛րձ է. որ զսեղան հացին և զխնկոցն ծածկէին. և տեսութիւն կամ փրկութիւն թարգմանի: - 425

ԾԻՐԱՆԻ + Եւ խառնուա՛ծ է ի նոցանէ *ծիրանի* և կարմիր գոյնն: - 203. Երկրորդ՝ ի *ծիրանին*. զի արքայա՛զն է և թագաւորածին: - 271. Եւ որպէս զպատկեր թագաւորին նկարեն թագիւ և *ծիրանեաւ* և այլովն՝ և անուանեն զպատկերն թագաւոր: - 271. Եւ փոխանակ *ծիրանւոյն* զառաքինութիւն զգեցոյց. որ քան զամենայն զգեստ արքունակա՛ն է: - 271. Այսպէս կոչի և զգեստ մարմնոյն. զի արտաքին զգեստն որպէս *ծիրանին* թագաւորի ա՛յլ է ի զգեցողէն և պատահական նմա և փոփոխական. այսպէս զգեստ ո՛չ ասի մարմին նորա. այլ եկեղեցի սուրբ որպէս ասացաւ: - 319. *Ծիրանին* ջրոյ. զի կոնքիլոսն որ ներկէ՛ *զծիրանին* ի ջրո՛յ է. և Բեհեզն սպիտակ՝ երկրի. զի վուշն յերկրէ լինի: - 342. Յերկրորդ ամին աստուածածինն տրպացաւ ի սեանն, և քառասնօրեայ մանուկն յիսուս ի գիրկն. և խաչ *ծիրանի* յերկուսին ձեռինն: - 485

ԾԽԱՏԵՍԱԿ + Երկու գոլորշիք վերանան յերկրէ. մինն չոր և *ծխատեսակ*. և միւսն խոնաւ ի գէճ բնութեանց վերացեալ: - 204. Որ և անդ բաժանի հրատեսակն ի տեսանելիքն. և *ծխատեսակն* ի մազ գլխոյն: - 242. ...և *ծխատեսակ* հիւթն կսկծօղ վերանայ ի գլուխն և թափի՛ ընդ աչսն և լինի արտօսր: - 619. Եւ որպէս այլքն այլ ինչ, և սա՛ *զծխատեսակ* ջերմութիւն սրտի ընդ ցնցուղս ծայրից արտաքարշելով ի կրկին կողմանէ որպէս ասեն բժիշկք: - 786

ԾԽԵՄ + Նմանապէս և խունկ *ծխելոյ* ** դ** էր: - 349

ԾԽՈՒՄՆ - Նա՛խ՝ որպէս ասեն ոմանք՝ Բուրվառն նշանակէ զմարդկութիւնն քրիստոսի. և Հուրն զաստուածութիւնն. *Ծխումն* զբուրումն հոգւոյն սրբոյ: - 645

ԾԾԵՄ + Չորրորդ՝ զի որ քան և *ծծեն* նս խնդրեն զօղ: - 523. Հինգերորդ՝ որ քան *ծծեն* ո՛չ պակասի օղն: - 523

ԾԾՈՒՄԲ + Եւ ի բաքու յեզրն կազբիական ծովուն. ուստի *ծծումբն* զօրութեամբ ունի զհուրն: - 208. Արդ՝ յորժամ աղբիւրք ջրոյ՝ մերձին յերակն հրոյ որ է՛ *ծծումբն*, ջերմանան խիստ կամ թոյլ. մերձ կամ հեռի անցանելովն: - 208

ԾԾՈՒՄՆ + Նա՛խ՝ որպէս *ծծումն* օդոյ կենդանութիւն է մարմնոյ: - 523

ԾԿԻԼՆ - Քսանևէ, Յուդն եղիսէի խաչն էր. *ծկիլն* **է** անգամ: - 413

ԾՂԻ, ԾՂԻՔ + Քանի՞ են զօդուածք և ոսկերք մարդոյն... *Ծղինն* **բ** ոսկր: - 243

ԾՂՕՏ + Այսինքն նախ արմատն. և յետոյ խոտն. յետոյ *ծղօտն*. և ծնունդն. և ապա՛ տերև. պատանք. և քիստք. և ապա՛ ցորեանն ատոք ի հասկին: - 721

ԾՆԱՆԻՄ + Եւ շարժումն նոցա ո՛չ պատճառէ զչար և զբարիս մարդկան. այլ են պատճառք աւուրց և ժամանակաց և եղանակաց. *ծնանելոյ* և աճելոյ. և նշան ապագայից որպէս ասացաք. այլ նշանն ո՛չ է պատճառ չար լինելոյ ումեք կամ բարի: - 12. Ասեմք առ այս, եթէ այսու վկայե՛ս և դու մեզ՝ թէ ո՛չ է հարկ. զի ի բոլոր քաղաքն այնքան բիւր մարդիկ՝ ծեր և տղայ՝ ե՛րբ և ո՛ւր ի մի շարժումն աստեղաց *ծնան*, որք ի միասին կործանեցան. կամ բազմութիւն զօրացն. կամ որք ի նաւին կային. զի սոքա ամենեքեան յայլևայլ ժամանակս և այլևայլ շարժումն աստեղաց էին *ծնեալք*. ապա ուրեմն ո՛չ է հարկ բախտի և ճակատագրի: - 13. Ա՛րդ՝ յորժամ *ծնաւ* քրիստոս՝ այնպէս խաղաղութիւն էր՝ որ մին մարդ տիրէր ամենայն աշխարհի: - 27. Արդ՝ թէ ինն ամսով յառաջ թագաւորեալ էր թագաւորն չար, ապա ուրեմն ի ժամանակս

Օգոստոս կայսեր *ծնաւ* քրիստոս. զոր և վկայէ՛ աւետարանն սուրբ: - 29. Առաջին Որ ասեն, կամաւ *ծնաւ*, թէ յոչ կամայ: - 29. Երկրորդ՝ Զէ՞ն *ծնաւ*, թէ զոչ էն: - 29. Երրորդ՝ *Ծնաւ* և դադարեցաւ, թէ ոչ: - 29. Հինգերորդ՝ Կարէ՞ և հայր *ծնեալ* ասիլ ի նոյն բնութենէ գոլ: - 29. Երրորդ՝ հոգին *ծնեա՞լ* է թէ անծին: - 29. Հայր կամա՞ւ *ծնաւ* զորդի թէ յոչ կամայ: - 36. Եւ կամ որպէս յղութիւն հարկ է *զծնանիլն*: - 36. Հա՛րց դու զնոսա՝ թէ դու ի քո հօրէն յառաջ եկեալ կամա՞ւ *ծնար* թէ ակամայ: - 36. Երկրորդ հարցումն չարափառաց, զէ՛ն *ծնաւ*, թէ զոչ էն: - 36. Զի թէ ասեն էր յառաջ քան զծնունդն որդի. իսկ էութիւնն հօր հայրութիւն է. և թէ ոչ էր որդւոյ հայր՝ բառնի յէութենէն իւրմէ, իսկ թէ ոչ էր և յետոյ *ծնաւ*՝ ո՞ւմ արդեօք իցէր հայր. զի ո՛չ էր որդի: - 36-37. Յէից՝ որպէս դու ի քո հօր մէջքն էիր զօրութեամբ, և յետոյ *ծնար* նոր գործութեամբ: - 37. Երրորդ հարցումն հակառակացն թէ՝ որդի ի հօրէ *ծնաւ* և դադարեցա՞ւ, թէ դեռևս *կու ծնանի*: - 37. Եւ թէ դեռևս *ծնանի*՝ անկատա՛ր է ծնելութիւնն: - 37. Այլ մեր պատասխանին առ այս՝ է՛ այս ինչ, թէ միշտ ծնունդ է ի հօրէ ըստ բնութեանն որդի. այլ անձամբ կատարեալ. որպէս լոյս ի հրոյն միշտ *ծնանի* և ոչ է անկատար՝ յօրինակ որդւոյ: - 37. Դարձեալ առարկեն, եթէ աստուած է հայր՝ և անծին է բնութեամբ, և որդի *ծնեալ* է, ապա ուրեմն ո՛չ է որդի աստուած. զի ծնելութիւն և անծնելութիւն հակառա՛կ են միմեանց. որպէս սեաւ սպիտակի կամ լոյս խաւարի: - 38. Դարձեալ զի և ադամ անծին՝ ո՛չ է միայն մարդկութիւն, այլ և *ծնեալն* ի նմանէ ասի մարդ: - 38. Այսպէս և ո՛չ միայն հայր աստուած, այլ և *ծնեալն* ի նմանէ աստուած: - 38. Հինգերորդ առարկեն, թէ իցէ մի և նոյն բնութիւն հօր և որդւոյ, և որդի *ծնեալ* ի նոյն բնութենէ, կարէ՛ ասիլ և հօր *ծնանիլ* ի յորդւոյ ի նոյն բնութենէն. զի բնութիւնն մի է: - 38. Պատասխանեմք թէ՝ կարի՛ յիմարութիւն է հարցումնդ. և զի գոյ հայր ըստ քում բանիդ ծնօղ որդւոյ. ապա ուրեմն ո՛չ կարէ ոչ լինիլ և *ծնանիլ*: - 38. Իսկ այլ վարդապետք ասեն թէ՝ բանիւս այսու՝ ցուցանի կերպ աստուածային ծննդեանն. քանզի ի ծնունդն՝ *ծնեալն* առնու զբնութիւն ծնողին որ է՛ կատարելութիւն: - 41. Արդ ասի որդին *ծնեալ* և ստեղծեալ. զի ի ստեղծմանէն իմանի անփոփոխութիւն հօրն. և ի ծննդենէն միութիւն բնութեանն հօր և որդւոյ: - 41. Զի որպէս առաջին նա՛ *ծնաւ* անսերմն ի կուսէ և ի հոգւոյն սրբոյ, այսպէս և մեք յետ նորա ի ծեռն հոգւոյն սրբոյ *ծնանիմք* ի կոյս աւազանէն: - 41. Որպէս ասէ առաքեալն՝ «աստուած տէրն մերոյ յիսուսի քրիստոսի և հայրն փառաց», այսինքն՝ աստուած վասն մարդկութեանն, և հայր փառացն որ է բանն աստուած ի բնութենէ հօրն *ծնեալ* անմարմին. որ յետոյ միաւորեցաւ ի մարմին: - 44. Հինգերորդ՝ որ բնութեամբ անկարելի է. որպէս *ծնեալն* կրկին *ծնանիլ*. և յուղտու ընդ ասեղ անցանել: - 44. Եւ պատաճառն է այս. զի թէպէտ մի է բնութիւն ծնողաց և *ծնիցելոց*, բայց ոչ ունին զմի կամս. զի հատեալ բաժանեցաւ որդին ի հօրէն: - 45. Իսկ բանն աստուած է՛ *ծնեալ* ի հօրէ՝ այլ ո՛չ բաժանեալ. որպէս ո՛չ բաժանի բան՝ ի մտաց. թէպէտ ի բազում լսելիք մտանէ. և թէ ի վերայ քարտիսի մարմին զգենու: - 45. Երրորդ՝ զի միածին է. զի զայլ ոք ո՛չ *ծնանի*: - 49. Երկրորդ՝ զի անախտ *ծնանի*: - 49. Եւ թէ էր երբեմն հայր առանց բանի և իմաստութեան, ի՞ւ խորհէր յետոյ *ծնանիլ* զորդի: - 51. Դարձեալ հարցանեն թէ՝ հոգին անծի՞ն է՝ թէ *ծնեալ*: - 52. Եւ թէ *ծնեալ*՝ ասեն հա՛րկ է զի լիցի ի հօրէ կամ յորդւոյ. թէ ի հօրէ է՝ լինին բ որդիք և եղբարք: - 52. Եւ թէ յերկուցն՝ ո՛չ է կարօղ հայր *ծնանիլ* և կարօտանայ որդւոյ օգնութեանն. և լիցի անկատար որդի: - 52. Եւ *ծնեալն* յանկատարից՝ նոյն ինքն լիցի և անկատար: - 52. Բայց ո՛չ *ծնեալ* ասեմք՝ և ո՛չ անծին. այլ արտաքս առաքեալ ի հօրէ. որպէս վկայէ քրիստոս թէ՝ «հոգին որ ի հօրէ՛ ելանէ». թերևս ճշմարիտ աստուածաբա՛ն իցէ քան զքեզ: - 52. Եւ ապա՛ զաղամ, զի ունի զսէթ ծնունդ՝ և զևա ո՛չ ծնունդ. այլ հատումն ի նոյն բնութենէ. և ընդ միով սահմանաւ գոլ ծնողին և հատմանն և *ծնիցելոյն*: - 53. Վեցերորդին պատասխանեմք, թէ ասիցես որդին անկենդան է յորմէ հոգին ո՛չ բղխէ. ապա՛ և ըստ քեզ հոգին անբան է զի ըզբանն ո՛չ *ծնանի*: - 61-62. Զի եթէ զբնութիւնն, ահա բաժանեցիք զբնութիւնն ի բղխօղ և ի բղխեալ. որպէս ի ծնօղ և ի *ծնեալ*. որ է մակեդոնի և արիոսի: - 62. Նախ՝ զի խօսքն է ի մտացն յառաջ եկեալ, որպէս ներտրամադրեալ բանն *ծնեալ*. և հոգին սուրբ ի հօրէ բղխեալ. որպէս բանն *ծնեալ*: - 66. Եօթնևժերորդ՝ զի թէ *ծնեալն* ըստ մարմնոյ՝ է առանձնապէս մարդ ապա ուրեմն ծնօղ նորին ո՛չ է աստուածածին, այլ՝ մարդածին: - 68. Կոյսն մարիամ զմիածի՞նն որդի *ծնաւ* ըստ ինքեան, և թէ զանդրանիկն որդի առանձին, և թէ զերկուսն: - 68. Զի թէ առանձին մարդկութեանն, ո՞րպէս է յերկնից իջեալ. զի ի կուսէն *ծնաւ* մարմինն: - 70. Այսպէս և խոնարհագոյնքն են աստուծոյ բանին վասն միաւորութեանն. որպէս մարդ *ծնանիլ* ի կուսէ՛ ժամանակեայ. խաչիլ և մեռանի...: - 74. Ա՛րդ՝ ընդդէմ քումդ խոհեմութեան ո՛րպէս իմանաս ի միում հասարակ բնութեան զբանն *ծնեալ* և զհոգին բղխեալ. իսկ հայր ոչ *ծնեալ* կամ բղխեալ. և անդրադարձեալ ևս: - 74. Ա՛րդ՝ դու առանձնութեամբ քո որ ունիս զհասարակ բնութիւնդ՝ *ծնար* այսօր ի մօրէ՛ կամ մեռար յաշխարհէ՛ և ո՛չ հասարակ մարդկութիւնս: - 74. Ուրեմն և

ծնեալ ի մօրէ միայն զմարդկութիւնն՝ և ո՛չ զաստուածային էութիւնն: - 75-76. Յայս օրինակ և *ծնեցեալն* ի նմանէ ճշմարիտ աստուած և մարդ: - 77. Այսպէս և *ծնեցեալն* որդի միաւորեալ մարմնովն է և ասի աստուած և մարդ. ի բաղադրեալ միաւորութեանն. և ո՛չ ասի բ անձն կամ բ բնութիւն: - 77. Իսկ թէ ո՛չ, այլ պարզաբար աստուածածին խոստովանիս ընդ մեզ, ապա՛ և *զծնեալն* ի նմանէ խոստովանեա՛ աստուած մարմնացեալ և մարդացեալ: - 79. Ասի դարձեալ՝ մարմնով *ծնեալ*. և մարմնով երևեալ. և մարմնով շրջեալ. և այլն: - 79. Եւ ո՛չ ասի մարդով *ծնեալ*. և մարդով երևեալ. կամ մարդով շրջեալ. և այլն: - 79. Իսկ սուրբն կիւրեղ ընդ դէմ նեստորի զինէր. որ ասէր բնակութեամբ զբանն ի մարմնի. և նախ զմարդն *ծնեալ* ի կուսէն և շրջեալ ի յերկրի, և յետոյ բնակեալ բանն աստուած յետ մկրտութեանն. և յետ յարութեանն փառաւորեաց զնա և զօրացոյց յարակցութեամբ ընդ ինքեան: - 79. Որք ասեն զսկիզբն բանին ի կուսէն առեալ. և ո՛չ նախ քան զյաւիտեանս ի հօրէ *ծնեալ*: - 82. Խոստովանիմք զորդին աստուծոյ նախ քան զյաւիտեանս *ծնեալ* ի հօրէ՛. և յետոյ ի ժամանակի *ծնեալ* ի մօրէ՛: - 83. Իսկ եթէ ի դէմս մարդոյն, ո՞րպէս ունէր զփառս յաւիտենից այն որ այսօր ի կուսէն *ծնաւ*: - 94. Եւ միածին որդի գիտացաք զբանն *ծնեալ* ի հօրէ. և եղեալ որդի կուսին: - 96. Երկրորդ՝ ասեմք ծնօղ և բղխօղ հայր, *ծնեալ* և առեալ որդի. բղխումն և առումն հոգի: - 105. Եւ յատուկ՝ զի մինն ծնօղ է և բղխօղ. և մինն *ծնեալ* և ո՛չ բղխեալ. և մինն բղխեալ և ո՛չ *ծնեալ*: - 106. Ութերորդ՝ նա *ծնաւ* ըստ մարմնոյ, զի դու *ծնցիս* ըստ հոգւոյ: - 107. Եւ ի կուսէ, զի դու *ծնցիս* ի կոյս աւազանէ: - 107. Եւ զի նա հոգւոր *ծնեալ*՝ *ծնաւ* ըստ մարմնոյ. զի դու մարմնաւոր *ծնեալ*՝ *ծնցիս* վերստին ըստ հոգւոյ: - 107. Իսկ սուրբ Երրորդութիւնն անփոփոխելի է. զի հայր *ծնաւ* զորդի և բղխեաց զհոգին. և ո՛չ փոխեցաւ ի գոլոյն հայր: - 108. Զի որպէս ճառագայթ յարեգակն է՛, և որդի *ծնեալ* ի հօրէ: - 108. Դարձեալ՝ անեղն և անսկիզբն աստուած հայր՝ յինքենէ յառաջ քան զյաւիտեանս *ծնաւ* և բղխեաց զանեղակից որդին՝ և զսուրբ հոգին: - 114. Եւ յառաջ քան զյաւիտեանս *ծնաւ* զբանն: - 116. Երկրորդ՝ զի տնկականն ունի զկերակրիլն՝ զաճիլն՝ և *զծնանիլն*: - 117. Եւ ըստ չափոյ ընդունողաց *ծնանի* քրիստոս ի սիրտս մեր: - 125. Ամենայն հրեշտակք զուգապէս ստեղծան յաստուծոյ. և ո՛չ մի ի միոյ. որպէս մարդ ի մարդոյ *ծնանի*: - 149. Երկրորդ՝ թէպէտ յետոյ եղեն արարածք, ո՛չ են պատահումն. որպէս և բանն էր յառաջ, և յետոյ եղև մարմին. այլ մարմինն բանին ո՛չ է պատահումն. և որդի հօրն ո՛չ է պատահումն թէպէտ յետոյ *ծնանի* զի առ ինչ է հօրն: - 170. Իսկ Առինչ կոչի, ո՛չ որպէս առ մեզ առինչք են մակագոյեղքն. այլ գոյացական, կամ բաղդատական. որպէս ծնօղ. *ծնեալ*. բղխօղ. բղխեալ. կամ արարիչ և տէր արարածոց և ծառայից: - 172. Եւ որովհետև ծանեաք զի անմարմին են սոքա, յա՛յտ է զի բաժանումն սոցա քակէ՛ զնիւթն ի մարմնոյ. ապա ուրեմն ի մի վայր ժողովումն՝ *ծնանի* զնիւթական մարմինն: - 175. Երկրորդ՝ զի *ծնանի* զբանն: - 177. Արդ ինչէ զձայնն ըստ ինքեան միայն. և *ծնանի* զբանն շարադրեալ ընդ բաղաձայնս: - 177. Որպէս ի նիւթոյ և ի տեսակէ մարմին. և ի հոգւոյ և ի մարմնոյ կենդանին. և յարուէ՛ և իգէ *ծնեալն*. նոյնպէս ի ձայնաւորէ՛ և յանձայնէ՛ բանն *ծնանի*: - 177. Վեցերորդ՝ զի ի բազում բանս մտանէ և գրի քան զայլ ձայնաւորս. և յա՛յտ է, զի բազում իմաստութիւնս *ծնանի*: - 178. Դարձեալ՝ իմաստութեամբն տիրեմք ծովու և ցամաքի. և բազում բարութիւն հոգւոյ և մարմնոյ ի նմանէ *ծնանի*: - 178. Չորրորդ՝ զի *ծնանիմք* ի բարի կամացն աստուծոյ յառաջ գիտութեամբ նորին. և ապա գոյանամք արդեամբ և գոյացութեամբ ըստ իւրաքանչիւր տեսակաց: - 179. Ծնունդ, զի ի բնութենէ հօր նախքան զյաւիտեանս *ծնեալ* է: - 179. Որպէս յա՛յտ է ի լուսինն յորժամ *ծնանի* յարևմուտս. և գայ յարևելս ըստ կարգի կենդանակերպիցն: - 189. Ասեմք եթէ՝ լուսինն ընթանայ ի կենդանակերպսն իթ օր և կէս՝ և *ծնանի*: - 191. Վասն զի ի մէջ գիշերի *ծնաւ* քրիստոս. և ի մէջ գիշերի յարեաւ ի գերեզմանէն: - 194. Ութերորդ՝ փրկչին մերոյ և աստուծոյ աւետեաց. որ *ծնաւ* մարմնով վասն մեր: - 196. Ի գոյից է, զի շարժումն երկնի և ընթացք լուսաւորացդ *ծնանին* զժամանակն: - 198. Իսկ Զիւնն *ծնանի* ի ջերմացեալ ամպս ի մէջ երկուց ներհակ հողմոց: - 205. Իսկ Կարկուտն *ծնանի* ի յամենևիմբ ջերմ ամպոյ, զօրութեամբ արեգականն ի վեր քարշեալ: - 205. Եւ *ծնանին* զփայլատակմունս և զյորդահոս անձրևս: - 205. Սոքա վերընձիւղեն զծաղիկս. և *ծնանին* զամպս. և առնեն անձրևս և ամբրխմունս: - 205. Նա՛խ՝ զի մայր է մեր, ուստի *ծնանիմք* ամենեքեան: - 211. Երկրորդ՝ որք երկարակեացք են՝ որպէս տունկք, յապաղելով աճին և յա՛մր *ծնանին*: - 214. Զի ի վերին մասն օդոյն է մերձեցեալ՝ որ է առաւել բարեսուն. և ամպոց և հողմոց շարժմունք ի միջին մասն օդոյս *ծնանին*. և ի դրախտն ո՛չ հասանեն: - 222. Իսկ եթէ ոք հարցանէ, ապա վասն է՞ր ստեղծան ծննդական անդամքն յորժամ ո՛չ *ծնանէին* ի դրախտին: - 226. Եւ թէ ասեն, հրեշտակք յանէից գոյացան և ո՛չ ի միմեանց. իսկ մարդկան ազգ պա՛րտ էր ի միո՛յն *ծնանիլ*: - 226. Ասեն սուրբք, եթէ զորօրինակ աստուածածին կոյսն մարիամ կուսութեամբ *ծնաւ* առանց սերման կատարեալ և ճշմարիտ:

- 226. Նոյնպէս և ի դրախտին կարէին *ծնանիլ* կուսութեամբ և առանց սերման. կատարեալ մարդ ի բնութենէն ադամայ: - 226. Քսանեգ՝ Սերմանելոյ և *ծնանելոյ*: - 228. Քսանեդ՝ Այլ կենդանիք յորժամ *ծնանին* ի մօրէ կանգնին, և մարդս ո՛չ: - 228. Իններորդ՝ զի մայր մեր հողն է. և սեղան և տեղիք և գերեզման. թէպէտ և այլ տարերքն են մեզ ազգականք. այլ մեք ի մօրէ՛ *ծնանիմք*: - 229. Նոյնպէս ի հողեղէն և յապականացու մարմնոյս մարդկան՝ էառ բանն աստուած. և միաւորելով ընդ ինքեան *ծնաւ* անապական մարմնով. անմեղ հոգւով և մտօք. և եղև երկրորդ ադամ Տէր յերնից: - 229. Իսկ զի անծին. և *ծնեալ*. և բղխեալ. ըստ այսմ աննման և յատուկ առանձնացեալ: - 237. Նախ՝ ի տղայութեան հասակն. յորժամ *ծնանի* տղայն՝ ունի զհողմն արևելից տաք և գէջ: - 240. Ջուրն որ ի բերանն գայ՝ ի լերդէն *ծնանի*: - 242. Ի ժամ յղացմանն՝ եթէ ի ծնողացն՝ եթէ ի ժամանակէն՝ և եթէ յախտից՝ որ տարր և յաւելու ի խառնուածն, նոյն որակ գունով *ծնանի* զաւակն: - 245. Եւ կամ որպէս *ծնեալ* մանուկն ունի առ ինքն ծածկեալ զհոգին. այլ նա կերակրի և ապա զգայ. և յետոյ խօսի: - 255. Նա՛խ՝ զի զնման և զաննմանն *ծնանի*. որպէս հատն զցորեանն և զծեղ: - 256. Երրորդ՝ զի հատեալն մասնաւորի. այլ ընդ *ծնանիլ* զաւակին՝ ոչ ինչ պակասի ի ծնօղն. բան, կամ շունչ, կամ կենդանութիւն. այլ բոլորն է ի ծնօղն և բոլորն ի *ծնեալն*: - 257. Այլ արդ՝ նախախնամութեամբ է տնկականն և զգայականն. որք փտելով և զնմանս *ծնանելով* պահեն զնոյն տեսակն: - 257. Նախախնամութեամբ՝ ո՛չ որպէս փտելով կամ *ծնանելով* զմարմին ի մարմնոց. այլ յառաջ բերէ զպատկերն իւր որպէս ինքն գիտէ: - 258. Եւ *ծնանելովն* պահի տեսակն: - 262. Վասն որոյ ըստ թուոյ զօրութեան իւրոյ որ է՛ սնանիլն աճիլն և *ծնանելն*, յերեք ամիսս *ծնանի* զպտուղս. որպէս ցորեան և այլքն: - 262. Այսպէս և կենդանիք ոմանք երից ամաց յղանան և *ծնանին*: - 262. Վասն որոյ բոյսք առ հասարակ յերեք ամիսս *ծնանին*, և ի չորրորդումն կատարին յաւելեալ ի վերայ զկազմողական զօրութիւնն: - 262. Ասեմք թէպէտ նիւթն ի չորից տարերց է, այլ տնկականն զօրացեալ քան զնիւթն՝ ըստ իւրոյ մասանցն *ծնանի*. զի *ծնանիլն* տնկականին է. այլ և ունի զտարերացն թիւ. զի յամիսս չորս կատարի այն՝ որ յառաջ *ծնաւ*: - 262-263. Որև յաւելեալ իր ինչ զգայական՝ լինի **զ**. վասն որոյ առ հասարակ ի **զ** ամիսս *ծնանին*. և ա՛յլք ի **զ** շաբաթս. և կէսք ի **զ** օրս: - 263. Իսկ որք ի **խ** աւուրս *ծնանին* և կամ ի ի, որպէս հաւ. ունին նոքա զխորհուրդ չորից տասանց և չորից հնգից, ըստ **ե** զգայութեանց ներքոյ և **ե** զգայութեանց արտաքոյ որպէս ասացաք: - 263. Այլ և զգայականին յաւելեալ շնչականն և շարժականն և ցասմնականն ընդ ցանկականին՝ լինի **թ**. վասն որոյ ոմանք յինն ամիսս *ծնանին* կամ ի **ժ**: - 263. Այլ և յաւելեալ ի վերայ զշարժականն և զշնչականն և զցասմնականն և զցանկականն, ընդ նմին և զկազմողական նիւթն և զտնկականն, որ լինի **ժը**. վասն որոյ ոմանք ի տարին և կէսն *ծնանին* որպէս ուղտ: - 263. Ուսեալք և զայս, բե՛ր տեսցուք և զմարդոյն թէ վասն է՞ր յինն ամիսս *ծնանի*: - 263. Արդ՝ որպէս ասացաք՝ մարմինն է ի **դ** տարերաց. և ունի **ե** զգայութիւն. վասն որոյ յինն ամիսս հաստատի անդամօք և ապա *ծնանի*: - 263. Դարձեալ տնկականն ունի **գ** զօրութիւն, և **ա** զնիւթն, և ե զգայութիւնս, որ լինի **թ**. վասն որոյ **թ** ամսեայ *ծնանի*: - 263. Տնկական. զգայական. և բանական. վասն որոյ է ամսեայ *ծնեալն* ապրի և շնորհալի լինի վասն շնորհալի թուոյ եօթներորդին: - 263. Եւ յաւելեալ զկազմողականն՝ յութն ամիսս *ծնանի* և ո՛չ ապրի զի անկատա՛ր է: - 263. Դարձեալ **թ** խառնուա՛ծ է չորից տարերց ըստ կրկին քառից որակաց առաւել և նուազ, և իններորդն հաւասար է որ է ի մարդն. վասն որոյ ինն ամսեայ *ծնանի*: - 264. Եւ թէ ի լուսինն *ծնանի* եօթն ամսեան ապրի: - 264. Կարգաւո՛ր է և աստ հարցանել թէ վասն է՞ր անասունք յերրորդ ամին կարեն զնմանն *ծնանիլ*, և մարդն ի չորեքտասանն: - 264. Զի բոյսք մանունք և չորքոտանիք մանունք կարեն ի նոյն ամի զնմանն *ծնանիլ* ըստ վերոյ ասացեալ երրեակ թուոյ ամսոյ, կամ կրկին վեցեկի: - 264. Իսկ տունկք որք են մեծաբոյսք՝ և չորքոտանիք մեծամեծք՝ յերրորդ ամին *ծնանին* զնմանն. որ է թիւ կրկին ամսոյ ընդ երրեակ վեցից: - 264. Զի մանունքն յամսօրէից և ի վայր, ի շաբաթս և յաւուրս և ի ժամս ըստ նոյն թուոյ կարեն զնմանն *ծնանիլ*. և առաւելքն առաւելեալ ամօք կրկին կամ երեքկին որպէս ասացաք: - 264. Իսկ մարդոյն խորհուրդն ըստ չորից տարերց և երից զօրութեանց տնկականին եօթեամբ կատարի. թիւ շնորհալի և մշտակոյս ըստ աթենայ. զի ոչ *ծնեալ* լինի և ո՛չ զայլս *ծնանի*: - 264. Եւ այսպէս ի ներքուստ ի վեր կրկնեալ եօթնից որ է չորեքտասան, կատարի ցանկական մասամբն և կարէ՛ զնմանն *ծնանիլ* և կոչի մանուկ: - 264-265. Զի **ժ** ի չորից *ծնանի*. և չորսն տարրական է. վասն որոյ ի նմա կարէ մարդ *ծնանիլ* զնմանն իւր: - 265. Ապա ուրեմն յա՛յտ է՝ զի տղայութիւնն ո՛չ կարէ զնմանն *ծնանիլ*. այլ մանկութիւնն որպէս ասացաւ: - 266. Վասն որոյ ի մանկութեանն անկա՛ր է զնմանն *ծնանիլ*: - 266. Ապա ուրեմն յա՛յտ է թէ վասն է՞ր մարդն ի չորեքտասան ամն կարէ *ծնանիլ*: - 266. Խնդրեմ և զայս ուսանիլ թէ ընդէ՞ր է՝ զի մարդս կատարեալ

կենդանի է քան զանասունս. և յորժամ *ծնանին* նոքա ահա՛ ի նոյն ժամն կանգնին յոտից վերայ և գնան, և այլն. իսկ մարդն ոչ: - 266. Ուստի յա՛յտ է՝ զի յառաւել կերակրի և աւելի աճէ և բազումս *ծնանի* տունկն քան զանասունս: - 266. Ի *ծնանիլն* նախ խնդրէ միայն կերակուր և աճէ՛. յետ որոյ տեսանէ՛ կանգնի՛ և գնայ. յետ որոյ խօսի և իմանայ: - 267. Հինգերորդ՝ ի յուսումն խոնարհութեան մերոյ. զի տեսանելով զմեզ տկար քան զանասունս, մերկ և աղքատ ի մօրէ *ծնեալ*, խոնարհեալ զիջանիմք ի հնազանդութիւն արարչին. և զի մի՛ եկամուտ հպարտութեամբ կրեսցուք զանկումն արուսեկին: - 267. Իսկ ի ծիոյ և յիշոյ լինի ջորի. զի ընտակերք են և միաժամք *ծնանին*: - 267. Զի՞նչ է որ ամենայն ծնունդ թէ տունկք թէ կենդանիք՝ նախ յղանան և ապա *ծնանին*: - 267. Նոյնպէս և յղանալն հանդերձեալ է, և վախճանեալ անցեալն, որ ո՛չ երևին. այլ միայն *ծնեալն* երևի որ է՛ ներկայ: - 267-268. Քսանևզ, աստուած յաստուծոյ *ծնանի*. և մարդ ի մարդոյ: - 272. Դարձեալ՝ անարգապէս *ծնանի*. և անստո՛յգ է մահուանն աւուր: - 275. Երրորդ՝ զի չէին առեալ զպատւէրս որ *ծնանէր* զերկիւղ և զգուշութիւն. որ ի պակասումն զգուշութեան ամօ՛թն է: - 278. Այլ կամ իբր զիրեշտակս, կամ որպէս ի միոյ լուսոյ բազումք, կամ կուսութեամբ ծնունդ. որպէս սուրբ կոյսն մարիամ աստուածածին սրբութեամբ և կուսութեամբ *ծնեալ* փոխեաց զկարգ բնութեան ծննդեանս որ ի սերմանէ առն և կնոջ. զի սա՛ ծնունդ միայն ի մօրէ՛: - 280. Զի յանապական կուսէ *ծնաւ* եցոյց զանընդդիմահարութիւնն և զանօսրութիւնն. և գնալով ի վերայ ծովուն, զթեթևութիւնն և զերագութիւնն. իսկ զպայծառութիւնն յայլակերպիլն: - 282. Երկրորդ՝ որպէս մանուկն տևէ՛ յարգանդի **թ** ամիս՝ և **ե** օր անդրանկանն՝ և ապա՛ *ծնանի*: - 290. Նոյնպէս և անդրանիկ ծնունդքն աշխարհի էին նահապետքն որ նախ քան զջուրն, տևէին ի կեանս այս թճ կամ աւելի ամ, և ապա *ծնանէին* ի հանդերձեալ կեանսն մահւամբ ելիւք: - 290. Նա՛խ՝ եթէ գիտէ՞ր մարդ զօր մահուն, ո՛չ շինէր և ո՛չ տնկէր և ոչ *ծնանէր* զաւակ. և լինէր պատճառ աւերման: - 292. Թամար՝ որ *ծնաւ* զփարէս ի յուդայէ՛: - 300. Ռահաբ՝ որ *ծնաւ* զբոյոս ի սաղմանա՛յ: - 300. Հռութ՝ որ *ծնաւ* զովբէթ ի բոյոսայ: - 300. Բերսաբէ՝ որ *ծնաւ* զսողոմոն ի դաւթայ: - 300. Չորրորդ՝ աբրահամուն սաղմիւ և ախտիւ *ծնեալ*: - 301. Եւ մելքիսեդեկին յերկրէ *ծնեալ* և յերկինս սնեալ, որ առաւել յարմարի ճշմարտութեանն ի յերկնից իջեալ և ի կուսէ *ծնեալ*: - 301. Դարձեալ՝ արեգակն արդարութեան քրիստոս ի նմանէ՛ *ծնեալ*: - 303. Իսկ հրեշտակն աւետէր կուսին, «ուրա՛խ լեր բե՛րկրեալ՝ տէր ընդ քեզ. և ի քէն *ծնանելո՛ց* է որդի»: - 304. Երրորդ՝ *ծնաւ* իսահակ ո՛չ բնականապէս ըստ բնութեան կարգի. զի անցեալ էին զաւուրբք. այլ էր աստուծոյ պարգև: - 304. *Ծնաւ* և տէր մեր մարդ բնութեամբ, քակելով զբնութեան օրէնս: - 305. Հինգերորդ՝ զի իսահակ նախքան *զծնանիլն* կոչեցաւ անուն: - 305. Երկրորդ՝ սառա ամլութեամբ *ծնաւ* զիսահակ. և մարիամ կուսութեամբ զէմմանուէլ. և եկեղեցի միշտ կուսութեամբ *ծնանի* զծնունդս աւազանին: - 307. Չորրորդ՝ սառա օրինակ և ծնունդ իւր. մարիամ ճշմարտութիւն և *ծնեալն* իւր. և եկեղեցի համանմանութիւն և զաւակք իւր: - 307. Հինգերորդ՝ աւետեօք երից արանցն *ծնաւ* սառա. և աւետեօք հրեշտակին մարիամ. և աւետեօք մարգարէին եկեղեցի: - 307. Իններորդ՝ միամա՛յր է որդի սառայի. միածին է և որդի կուսին. մի *ծնանիմք* և մեք յաւազանէն: - 307. Նոր *ծնաւ* և կոյսն զաստուած մարդացեալ յերկրի: - 307. Նոր *ծնանի* և աւազանն զորդիս մարդկան որդիս աստուծոյ: - 307. Որդի *ծնաւ* իսահակ: - 308. Որդի *ծնանիմք* և մեք յաջակողմն յաւազանէ: - 308. Եւ *ծնեալքս* յաւազանէն հաստատիմք անմահ կերակրովք հացիւն որ յերկնից իջեալ: - 308. Նա՛խ՝ մարմնական. որպէս յղացեալ մանուկն *ծնանի* ի մօրէ՛: - 308. Երկրորդ՝ հոգեկան. որ յաւազանէն *ծնանիմք* ի հոգւոյն սրբոյ. այսինքն յղացեալք ի բանէն հաւատոյ՝ *ծնանիմք* յորդիս աստուծոյ: - 308. Երրորդ՝ ըստ առաքինութեան ի պատուիրանէն տեառն յղացեալք, և *ծնանիմք* առաքինութեամբ զփրկութիւն հոգւոյ...: - 308. Հինգերորդ՝ ըստ բանի՝ յղացեալք խոհեմութեամբ և *ծնանիմք* զիմաստութիւն: - 308. Վեցերորդ՝ ըստ արուեստից՝ յղացեալք հանճարով, *ծնանիմք* զգործս: - 308. Ութերորդ՝ ըստ մեղաց. զի սերմ առեալք ի սատանայէ՛ յղանամք զցաւս և *ծնանիմք* զանօրէնութիւն: - 308. Իններորդ՝ ըստ փոփոխման ասի. զի յղացեալ ունիմք զմահ անդստին. և ի վախճան մերձեալ հասանէ երկն ցաւոց. և բաժանեալ հոգին *ծնանի* ի մահ: - 308. Եւ անդանօր լինի անմահ և անապական ծնունդ և որդիք յարութեան. զի մեռանիլ ո՛չ ևս կարեն ասէ. վասն զի յանմահ զօրութենէն աստուծոյ *ծնանիմք*, և յանապական տարրեղէն նիւթոց. վասն որոյ անմահ և անապական կայանան: - 308. Երկրորդ՝ անդրանիկ է բանն աստուած ի հօրէ *ծնեալ*. և կրտսեր ա՛յլ եղեալքս՝ ի հօրէ՛ գոյացեալ. զի որդի ծնո՛ւնդ է հօր և մեք արարածք. և նա՛ ի բնութենէն և մեք ի կամացն: - 309. Իններորդ՝ ևս մեծագոյն խորհուրդ. զի անդրանիկ բանն աստուած ի հօրէ՛ *ծնեալ*՝ եկն ի բնութիւնս մեր և եղև գլուխ մեր...: - 309. Երրորդ՝ *ծնանիլ* ի հոգւոյն: - 309. Ա՛րդ՝ դաւանութեամբն գերազա՛նց եմք մարդկան հեթանոսաց. և մկրտութեամբն՝ հրէից. և

ծննդեամբն ի հոգւոյն՝ հրեշտակաց. զի նոքա ո՛չ ունին *ծնանիլ* ի հոգւոյն. և ո՛չ եղբայր լինի քրիստոսի: - 309. Նա՛խ՝ զի ի *ծնանիլն* բենիամենի՝ մեռաւ մայրն և որդի վշտաց եղև նմա: - 312. Զառաջինն մխիթարեցաւ աստուածածին կուսիւն մարիամաւ. որ առանց երկանց և ցաւոց *ծնաւ* զմիածինն որդի, որ եբարձ զարտասուս վշտաց մօրն հռաքէլի: - 312. Զսոյն և մեզ պարգևեաց *ծնանիլ* ի ջրոյ, և ի հրոյ, և ի հոգւոյ, և յարութեամբն մարմնոյ. իսկ ի մօրէ՛ բնականապէս: - 329. ...և էառ զսեփովրա կին. և *ծնաւ* **բ** որդիս. զգերսամ և զեղիազար...: - 330. Եւ ճրագ վառեալ ի նմանէ՝ *ծնեալն* է արփեան լուսով: - 347. Զի՞նչ է ի վիմէն *ծնանիլն*: - 353. Դարձեալ՝ *ծնանիմք* վերջին հրով. և յառնեմք ի հողոյ յարութեամբ: - 353. *Ծնեալ* կանանց տատրակ և աղաւնի: - 359. Խոյ կոչեցաւ. զի *ծնաւ* և զգեցոյց զմեզ. և փեսա՛յ է եկեղեցոյ: - 361. Զուարակն է պատարագեալ. և խոյ մեզ *ծնեալ*. և գառն կերակրելի. և նոխազ զմեղս մեր առեալ: - 374. Ուռն՝ կոյսն յարմատոյն և յեսսեայ. և Ողկոյզն տէր մեր *ծնեալ* ի նմանէ զուարճալի կերակուր մեզ: - 381. Երկրորդ, կոյսն մարիամ յարմատոյն յեսսեայ՝ յղացաւ և *ծնաւ* զբանն աստուած մարմնով: - 382. Եւ նա՛ *ծնաւ* զեզն պարարակ. որ ողջակէզ եղև արտաքոյ քաղաքին ի դէմս տաճարին: - 383. Զի ասեն եթէ՝ **խ** օր էր պայմանն ադամայ. յետ **խ** աւուր ուտէր ասեն՝ ի փայտէն գիտութեան և սրբութեամբ որդիս *ծնանէր*. և ապա՛ ուտէր ի կենաց փայտէն և վերափոխեր. և այլ բազում բանս տողե՛ն: - 391. Եւ մին այր կարէ՛ ի բազում կանանց *ծնանիլ* զաւակ. այլ մին կնոջ ի բազում արանց ո՛չ բազմանայ ծնունդ: - 401. Երկրորդ՝ բարոյական. զի մին կնոջ ի բազում արանց ո՛չ երևի հարազատ զաւակն. իսկ մի այր ի բազում կանանց կարէ՛ *ծնանիլ* հարազատ մանկունս և սիրել զնոսա: - 401. Եւ թէ ասեն՝ ամենայն մարգարէք ամուսնութեամբ *ծնան*: - 404. Եւ ի վերայ այսր՝ կուսութեամբ *ծնաւ* մարդն ադամ ի հողոյ. և կուսութեամբ *ծնանիմք* յաւազանէն որդիս աստուծոյ. և կուսութեամբ *ծնանիմք* ի յարութեանն ի կեանս անմահ: - 404. Վեցերորդ ըստ մտաց, զի մովսէս ջրածին լսի. զի որք ո՛չ *ծնանին* աւազանաւ, ընդ մահու իշխանութեամբ են: - 409. Երկրորդ՝ աւետեօք հրեշտակին *ծնաւ* սամփսոն ի յամուլ մօրէն: - 422. Եւ աւետեօք հրեշտակապետին *ծնաւ* փրկիչն ի կուսական արգանդէ: - 422. Իսկ անդրանկածին երինջքն են մարգարէք և առաքեալք. որ զիաւատացեալս անդրանիկ *ծնան*. նոքա են ամոլք և պատարագք աստուծոյ: - 426. Դաւիթ ծարաւեալ ջրոյն բեթլէհէմի *ծնիցելոյն* ի կուսէ. և ծարաւեալ տէրն ի խաչին փրկութեան մարդկան ազգի: - 438. Ուստի յա՛յտ է, զի որակ ծնողացն խառնի ի բեղնաւորիլն. ի դաշտանւոյն գօղի. ի հիւանդութենէ, ի շիկութենէ. որպէս ադամ տրտմութեամբ *ծնաւ* զորդին կայէն. ցաւած ծնողացն ցաւածին որդի: - 439. Եւ առաջնորդեն օծեալ քահանայքն յետ դարձին **նծգ** ամ. մինչև բարձան օծեալքն հրէից և *ծնաւ* ճշմարիտ օծեալն քրիստոս: - 449. Եւ հերովդէս այլազգի տիրէր. յորոյ **լբ** ամին *ծնաւ* տէր մեր յիսուս քրիստոս: - 449. Աբրահամ լեալ **ճ**ամեան՝ *ծնանի* զիսահակ: - 452. Իսահակ լեալ ամաց վաթսնից՝ *ծնաւ* զեսաւ և զյակոբ: - 452. Յակոբ ամաց ձթ՝ *ծնանի* զյուդա: - 452. Յուդա ամաց **խը**՝ *ծնանի* զփարէս ի թամարայ: - 452. Փարէս ամաց **ծթ**՝ *ծնանի* զեզրօն: - 452. Եզրօն ամաց **ծը**՝ *ծնանի* զարամ: - 452. Արամ ամաց **խե**՝ *ծնանի* զամինադաբ: - 452. Ամինադաբ ամաց **խե**՝ *ծնանի* զնայասօն. և էր աւէ ամինադաբ սպարապետ զօրուն յուդայի ի հանել մովսէսի զորդիսն իսրայէլի յեգիպտոսէ: - 452. Նայասօն ամաց **խդ**՝ *ծնաւ* զսաղմոն: - 452. Եւ եղև քոյր սորա եղիսաբեթ կին ահարօնի քահանայի. յորմէ *ծնաւ* նաբաթ և աբիուդ. եղիազար և իթամար քահանայք: - 452. Սաղմոն ամաց **լե**՝ *ծնաւ* զբոյոս: - 452. Բոյոս ամաց **ճը**՝ *ծնանի* զովբէթ. առեալ բոյոսս իւր կին զհռութ մովաբացի: - 452. Ովբէթ ամաց **ճա**՝ *ծնաւ* զյեսսէ: - 452. Յեսսէ ամաց **ճլ**՝ *ծնաւ* զդաւիթ: - 452. Դաւիթ ամաց **ծը**՝ *ծնաւ* զսողոմոն: - 452. Սողոմոն ամաց երկոտասան *ծնաւ* զռոբովամ: - 452. Իսկ ըստ ազգաբանութեանն Մատթէի, *ծնանի* յեքոնիա զսաղաթիէլ ամաց **ծզ**: - 453. Յիսուս *ծնանի* ի բեթլէհէմ հրէաստանի: - 453. Տասներորդ, Յարգանդէ *ծնաւ*: - 454. Քսաներորդ, Թէ արու *ծնաւ* քրիստոս **ժ** կերպիւ: - 454. Զի ի ցեղէն նաթանայ որդւոյ դաւթի այրն ոմն անուն ղևի՝ *ծնաւ* երկուս որդիս. զմելքի և զպանթեր: - 460. Եւ *ծնաւ* մելքի զհեղի: - 460. Պանթեր *ծնաւ* զվերապանթեր: - 460. Եւ վերապանթեր *ծնաւ* զյովակիմ: - 460. Եւ յովակիմ *ծնաւ* զմարիամ կոյս: - 460. Դարձեալ վասն յովսեփայ գիտելի է. զի ի ցեղէն սողոմոնի որդւոյն դաւթի՝ մատթան առեալ կին, *ծնաւ* զյակոբ: - 460. Եւ յետ մահուանն մատթանայ՝ մելքի ի ցեղէն նաթանայ որ որդի էր ղևեայ և եղբայր պանթերայ, առեալ զնոյն կին մատթանայ և *ծնաւ* զեւլի: - 460. Իսկ յակոբ որ էր յազգէն սողոմոնի՝ առեալ զկին եղբօրն ըստ օրինացն զի յարուցէ զաւակ եղբօրն. և *ծնաւ* զյովսէփ: - 460. Մարիամ ամուսնացաւ ի բեթլէհէմ և *ծնաւ* զսողոմի զմանկաբարձն յիսուսի. ո՛չ որ մայր եղև որդւոցն զեբեթեայ. զի այն. սողովմէ դուստր է յովսեփայ աստուածահօրն...: - 460. Սովիէ ի նոյն բեթլէհէմ *ծնաւ* զեղիսաբեթ մայր մկրտչին...: - 460. ...իսկ Աննա ամուսնացաւ ի գալիլեայ ընդ յովակիմայ. և *ծնաւ* զաստուածածինն մարիամ ի

պրոպատիկէ ի տունն յովակիմայ. և անտի տարեալ եղև ի տաճարն տեառն: - 460. Եւ վասն այն խառնեցան **բ** ցեղքն. զի *ծնեալն* ի նոցանէ քրիստոս ըստ մարմնոյ, թագաւոր և քահանայ լինէր: - 461. Չորրորդ՝ զի մի՛ վատահամբաւ լիցի ընդ *ծնանիլն* իբր ոչ ունելով այր: - 461. Զի գալ հոգւոյն սրբոյ պատճա՛ռ էր կրկին ներգործութեան. այսինքն սրբութեան արմատոյ մեղաց. և պտղաբերութեան կուսածին զաւակին. *ծնանիլ* և կոյս մնալ յետ ծննդեանն: - 463. Նա՛խ՝ զի աստուած էր որ *ծնանէր*. պարտ էր զի աւետաւորն հրեշտակ աստուծոյ լինէր: - 463. Նա՛խ՝ աստուածածին վասն այն ասեմք, զի *ծնեալն* ի նմանէ աստուած է: - 466. Ա՛րդ՝ եթէ *ծնեալն* աստուած է, նա՛և ծնօղն աստուածածին է. և անդրադարձեալ: - 466. Այլ արդ՝ սուրբ գիրք վկայեն, և ճշմարիտ հաւատն բռնադատէ՛ աստուած խոստովանիլ *զծնեալն* ի կուսէն. ապա ուրեմն և ծնօղն է՛ աստուածածին: - 466. Ապա ուրեմն կոյսն որ *ծնաւ* զէմմանուէլն՝ մա՛յր է աստուծոյ մարդացելոյ: - 466. Եւ թէ *ծնեալն* ի նմանէ որդի է աստուծոյ, ապա և ծնօղն աստուածածին է ճշմարտապէս: - 466. Վեցերորդ, մայր մարդոյ ասի կինն որ *ծնաւ* զմանուկ. թէպէտ հոգին ո՛չ է ի մօրէն. այլ վասն միաւորեալ մարմնոյն մարդածին կոչի: - 466. Ա՛րդ՝ *ծնեալն* տէր *ծնեալ* է ի կուսէն. ապա ուրեմն կոյսն տիրամայր է և աստուածածին: - 466. Ապա ուրեմն աստուած է *ծնեալն* այսպիսի հրաշիւք: - 466. Հինգերորդն Մովսէսի. իսկ Վեցերորդ դարն՝ յորում *ծնաւ* Փրկիչն մեր Քրիստոս. և փրկեաց և բժշկեաց զմեզ: - 467. Վասն է՞ր *ծնաւ* յարգանդէ: - 469. Յետ որոյ *ծնեալ* ի նոյն կուսական արգանդէ և ո՛չ յայլ ինչ մասնէ: - 469. Վասն որոյ սրբեսցէ զսկզբնականն մեղք՝ յարգանդէ կուսական հոգւով սրբութեան *ծնաւ*: - 469. *Ծնեալ* առանց երկանց: - 469. Կուսանք՝ զի ո՛չ *ծնան*: - 469. Ամուսնացեալք՝ զի ցաւօք *ծնան*: - 469. Զի կուսութեամբ *ծնաւ* և զցաւս ո՛չ զգաց: - 469. Զի ի հօրէ միշտ *ծնանի* աստուած. ի մօրէ միանգամ *ծնաւ* մարմինն. և ի միտս *ծնանի* բազում անգամ: - 471. Նա՛խ՝ *ծնաւ* ի հօրէ բանն աստուած յառաջ քան զյաւիտեանս անճառ և անպատում...: - 471. Երկրորդ ծնունդ իջումն բանին յարգանդ կուսին մինչ չև *ծնեալ* ի մօրէ ...: - 471. Զի որպէս ի կուսական արգանդէ, նոյնպէս *ծնաւ* ի կոյս գերեզմանէ վիմովն կնքելով: - 471. ...իսկ այլ ամենայն ծնօղ՝ յառա՛ջ է քան *զծնեալն*: - 472. Երրորդ՝ զի նա՛ միա՛յն է ի հօրէ *ծնեալ*. և չունի եղբայր: - 472. Եօթներորդ՝ նա՛ միա՛յն է միշտ և անդադար ծնունդ. զի ո՛չ սակաւ ի ժամանակի, և ո՛չ ի ժամանակի դադարի. այլ որպէս լոյս ի հրոյ միշտ և անհատապէս *ծնանի*: - 472. Իններորդ՝ ասի միածին ըստ մարմնաւոր ծննդեանն ի մօրէ *ծնեալ* առանց հօր...: - 472. Տասներորդ՝ ասի ոմանց թէ ի ժամ ծննդեանն քրիստոսի արգելման ամենայն ծնունդք մինչև *ծնաւ* բարձօղն երկանց ամենայն ծննդոց. զի նա՛ լինէր անդրանիկ ամենայն ծննդոց: - 472. Այլ և անդրանիկ *ծնաւ* ի մօրէ առաջին ծնունդ. թէպէտ ո՛չ ունի եղբար ի կուսէն, անդրանկութիւն իւր ո՛չ խափանի: - 472. Նա՛խ՝ զի սկզբնական արդարութեամբ *ծնաւ*. և պատճառի անսերմն յղացումն: - 473. Իսկ զօծումն բնութեանն միաւորութեան՝ ընկալաւ ի կուսական արգանդին. ուր խառնեալ միաւորեաց զմերս բնութիւն ընդ իւրում աստուածութեանն և *ծնաւ* քրիստոս որ թարգմանի օծեալ: - 475. Տասներորդ՝ զի ի ծնունդն միաւորութեան մերոյ ո՛չ ասի մարմին *ծնեալ*. այլ թէ մարդ *ծնաւ* յաշխարհ: - 478. Այսպէս և *ծնեալ* փրկիչն աստուած մարդացեալ՝ և զծնօղն աստուածածին դաւանիմք: - 478. Վասն է՞ր ոչ կատարեալ հասակաւ *ծնաւ* քրիստոս որպէս զադամ: - 479. Երկրորդ՝ զի արարիչն ընդ բութեան կարգս եմուտ. որպէս մարդ լինիլն և ի կուսէ *ծնանիլն*: - 479. Վասն է՞ր քրիստոս արու *ծնաւ*: - 480. Յաղագս որոյ *ծնաւ* արու և ո՛չ էգ: - 480. Այլ և եղև այր, զի որպէս ծնօղն աստուածածին ազգի կանանց, և ի նմանէ *ծնեալն* աստուած՝ արանց միանգամայն և հանուրց լիցի փրկութեան պատճառ: - 480. Ա՛րդ՝ փեսայ և գլուխ և ժառանգ արուն է և ո՛չ էգն. վասն այն արու *ծնաւ* քրիստոս: - 480. Նոյնպէս և քրիստոսի մինչ զտղայական հասակն նկարեն, փաթութեալ հանեն զթուղթն ի ձեռն. իբր ի հրէից *ծնեալ* զամենայն ինչ ըստ օրինացն առնել: - 481. Այլ և աստուածաբանն ի քրիստոս *ծնեալ* ճառին ասէ, այսօ՛ր աստուծոյ յայտնութեանս տօնէ: - 482. Եւ աստ *ծնեալ* լինի բանն աստուած յաւուր **ե** շաբաթու: - 483. Երրորդ՝ զի ո՛չ ասաց հրեշտակապետն զաքարիայի թէ ահա՛ եղիսաբեթ յղասցի և *ծնեցի* քեզ որդի զներկայն ցուցանելով...: - 483. Մկրտեալն քրիստոս. որ սրբեաց ջզուրն և զօրացոյց վերստին *ծնանիլ* զմեզ: - 487. Գիտել պա՛րտ է, զի առ հասարակ մահն, հարկաւոր կիրք է մարդկայինս բնութեան. զի ամենայն որ *ծնանի*՝ մեռանի: - 495. Վեցերորդ՝ զմարիամ մայր փրկչին կոյս և անապական խոստովանին հարք ուղղափառութեան. և զայս ո՛չ ըստ գոյացութեան բնութեան, այլ զի *ծնաւ* զբանն աստուած անապական մարմնով: - 499. Ա՛րդ՝ եթէ ծնօղն անապական է որպէս և է՛, զիա՞րդ *ծնեալն* ի նմանէ ապականացու լիցի. ապա ուրեմն անապակա՛ն է բանն աստուած *ծնեալ* մարմնովն: - 499. Դու զիա՛րդ երկբայիս թէ ի յապականացու բութենէս ադամայ անապական բանն աստուած միաւորեաց ընդ իւր և *ծնաւ* անապական մարմնով: - 499. Եւ *ծնաւ* ի կուսէ

անմեղ հոգւով և անապական մարմնով մարդացեալ աստուած: - 500. Ապա թէ ոչ՝ նա՛ որ զադամ երեսնամեայ ստեղծ, կարէ՛ր և նոյն հասակաւն *ծնանիլ*. այլ այն ո՛չ լինէր ըստ սովորութեան մեր որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 501. Երրորդ՝ ի մէջ գիշերի *ծնաւ* ի կուսական արգանդէն որպէս յա՛յտ է ի հովւացն և հրեշտակացն: - 512. Եւ ի նոյն ժամն ի մէջ գիշերի *ծնաւ* ի կոյս գերեզմանէն: - 512. Եւ նա ի կոյս մօրէ, և մեք յաւազանէ *ծնեալք*: - 528. Եւ այս բազումս որ առ մեզ է, ի բազում թուղթս գրեալ մի և նոյն բանն է որ նախ քան զյաւիտեանս ի հօրէ *ծնեալ*: - 529. Ասեմք առ այս, եթէ անմարմին իր անկատար ո՛չ լինի. զի սոյն բան աւետարանիս նոյն կատարեալ բանն է աստուծոյ որ ի մարմնի է միացեալ. և նախ քան զյաւիտեանս *ծնեալ*: - 529. Ասեմք առ այս, թէ յԵրրորդութիւնն սուրբ մի է բանն և իմաստութիւնն և բնութիւն և կեանք և ներգործութիւն և այլն ամենայն. բաց յառանձնութենէն որ է ծնօղ *ծնեալ* և բղխեալ: - 530. Նոյնպէս և ադամ *զծնեալս* յինքենէ՝ այլ և այլ զուգիցն կապէր: - 534. Եւ սուրբն գրիգոր անդ *ծնաւ* և սնաւ: - 548. Երրորդ՝ զի **ե** են զգայութիւնք և մի բոլոր մարմինն. ուստի *ծնանին* **զ** խորհուրդք այսպէս: - 560. Ա՛րդ՝ թէպէտ հոգին ո՛չ լինի սերեալ ի հօրէն որպէս մարմինն, սակայն սկզբնական մեղքն անցանէ ի հոգւոյն յադամայ ի հոգիս զհետ եկելոցն միջնորդութեամբ մարմնոյն ցանկութեամբ *ծնելոյն*: - 567. Եւ զերկրորդն՝ *ծնեալ* ի կուսէն մարիամայ: - 573. Նախ՝ զի կարէ՛ միանգամայն *ծնանիլ* բոլոր ազգ մի. եթէ **ռ**, եթէ բիւր...: - 590. Երկրորդ՝ զի կուսութեամբ *ծնանի* առանց ապականութեան. և զայս պատճառէ՛ հոգին սուրբ և նիւթ ջրոյն զի հեղո՛ւկ է: - 590. Երրորդ՝ զի միշտ անդրանիկ *ծնանի* և ո՛չ կրտսեր. զի պատկեր քրիստոսի ստանամք որ է՛ անդրանիկ հօր: - 590. Չորրորդ՝ զի միշտ որդի *ծնանիմք* աստուծոյ և ո՛չ դուստր և էգ. զի ի քրիստոս յիսուս արու և էգ ո՛չ է ասէ առաքեալն. և զայս ցուցանէ աւազանն ի յաջ կողմն եկեղեցւոյն: - 590. Հինգերորդ՝ զի համապատիւ *ծնանիմք* ամենեքեան. ո՛չ ոմն պատուով կամ անպատիւ. իշխան կամ իշխեցեալ. - 590. Մեղքն ադամայ այն է որ զարդարութիւն կորոյս. և մեռօք և ցանկութեամբ *ծնաւ* զորդին. և այն մեղքն սկզբնական կոչի. և ո՛չ թողցի եթէ ոչ ի մահն քրիստոսի մկրտեսցի: - 591. ...և առանց ցանկութեան մեղաց ո՛չ ոք կարէ *ծնանիլ*. բայց միայն տէր մեր որ առանց ցանկութեան ի կուսական արգանդէ *ծնաւ*՝ ո՛չ ունէր զմեղս սկզբնական: - 592. Թէ մեղք հօրն ի մկրտութեանն թողեալ լինի, վասն էր մկրտին որք ի նոցանէ *ծնանին*: - 592. Նոյնպէս յապականեալ հօրէն ադամայ ամենայն *ծնեալքն* ապականեալք են: - 592. Պարտ է զի իւրաքանչիւր ոք *ծնցի* մկրտութեամբն քրիստոսի. զի սրբեսցի և ազատեսցի ի մահու: - 592. Թէ ամենեքեան յադամայ մեռան, զիա՞րդ *ծնանին* կենդանիք: - 592. Ո՛չ է օգուտ. զի չև ևս *ծնաւ* երկրորդ ադամ. զի նախ պա՛րտ էր ըստ մարմնոյ *ծնանիլ*. և ապա ըստ հոգւոյ վերստին ծնունդ: - 592-593. Վտանգ զո՞յ ինչ զաւակաց թէ ոչ արդար ամուսնութեամբ այլ ի պոռնկութենէ *ծնանին*: - 593. ...յղացաւ և *ծնաւ* զբանն աստուած մարմնացեալ: - 610. Իսկ զաւակն, զի *ծնցի* և սնուցանի ի պաշտօնն աստուծոյ. զի վասն ծննդեան զաւակին է հրաման պսակին: - 610. Իսկ մեծացուսցէն ի կիրակէի, զբնաւ տնօրէնութիւնն պատմէ. զի թէ ոչ էր *ծնեալ*՝ և ո՛չ էր խաչեալ. և ո՛չ յարուցեալ. և ո՛չ զմեզ փրկեալ: - 628. Եւ *ծնանիլն* յիւր մօրէն: - 638. Եւ զփրկիչն ի նոյն օրն *ծնաւ*: - 638. Զի նախ *ծնաւ*, և ապա՛ խաչեցաւ: - 642. Եւ անմեղութեան, որ ո՛չ ոք է առանց մեղաց. բայց նա՛ միայն որ *ծնաւ* առանց մեղաց...: - 666. Եւ դարձեալ՝ հոգի և մարմին զոյգ և ի միասին ստեղծան և *ծնան* ի մարմնաւոր կեանքս...: - 669. Զի արեգական ծագելն *զծնանիլն* մեր նշանակէ. և մուտն զգերեզմանն. իսկ այս առաւօտ զյարութիւնն հասարակաց: - 680. Նաև **գ** զօրութիւնք են տնկականին. այսինքն կերակրիլն, աճիլն, և *ծնանիլն*. և մեք ունիմք զայս: - 681. ...որպէս փախեաւ կինն որ *ծնաւ* զմանուկն արու ի տեսիլն. և ո՛չ կարաց հրեղէն վիշապն հասանիլ: - 689. Երրորդ, զի զոյգ և ի միասին ստեղծան և *ծնան* ի մարմնաւոր կեանքն հոգին և մարմինն...: - 691. Եւ այլ վարդապետք ասեն եթէ, նեռն յղանայ ի սերմանէ և *ծնցի* ի բոզէ՛: - 706. Սակայն ի յղութեանն իջանէ չար հոգին ի յորովայն մօրն. և նմա զօրութեամբն և ներգործութեամբն *ծնանի* մանուկն և սնանի և հասանէ յերիտասարդութիւն. - 706. Ա՛րդ՝ *ծնանի* ի բաբելօն ի ցեղէն դանայ. և եկեսցէ յերուսաղէմ և թլփատեսցէ զինքն: - 707. Եւ որպէս **բժ**ան բիւր հրեշտակացն, և եօթանասնից եօթն թողուլն, և ամլոյն եօթն *ծնանիլն* ո՛չ է վճիռ, նոյնպէս և **իդ** երիցանցն: - 711. Թէ զձուկն զայն որ եկեր զմարմին մարդոյ՝ ուտէ մարդ, և յայնմ սերմանէ *ծնանի* զա՛յլ մարդ. ի յորո՞յ մարմին յարիցէ: - 718. Մարմին մարդոյն զոր եկեր ձուկն՝ ո՛չ յառնէ ի *ծնեալ* մարդն այլ ի կերեալն: - 718. Այսպէս և թէ ոք զմարդոյ մարմին ուտէ և *ծնանի* ա՛յլ մարդ, մարմին մարդոյն ո՛չ յառնէ ի *ծնեալ* մարդն և ո՛չ ի ծնօղն որ եկեր, այլ ի կերեա՛լն մարդ: - 718-719. Նոյնպէս և նիւթն սկզբնական ո՛չ յառնէ ի ծնօղս որ աւելորդ արտահոսումն է նոցա. այլ յառնէ ի *ծնեալ* մարմինն որոյ հիմն է շինուածոյն: - 719. Զթափանցութիւնն՝ զի կուսութեամբ *ծնաւ*: - 722. Իսկ ի յարութեանն յանփոփոխ յաւիտեանն *ծնանիմք*. -

723. Չորրորդ, այժմ ի ծնողաց ապականացու *ծնանիմք*. վասն որոյ և ապականիմք: - 723. Իսկ յայնժամ յանապական ծնողէ՛ յաստուծոյ *ծնանիմք*. - 723. Զոր օրինակ ո՛չ էր բնութեանս անսերմ յղանալ և կուսութեամբ *ծնանիլ*, զոր բանն աստուած սքանչելապէս ներգործեաց: - 733. Յինգերորդ, զի որդին *ծնաւ* ի կուսէն և յերկրի շրջեցաւ և քարոզեաց և չարչարանօք փրկեաց և պատճառ եղև ընդհանուր յարութեան բնութեանս մերոյ. - 735. Եօթներորդ, այլ և գ է գործիք բանին. խելքն որ *ծնանի*. սիրտն որ խորհի. լեզուն որ խօսի: - 742. Իսկ միտումն է՛ առանձնութիւն դիմացն. որ է՛ անծին և *ծնեալ* և բղխեալ: - 746. Նոյնպէս և հրեղէն որդունքն ի մէնջ *ծնանին*: - 753. Զի այսպէս ասեն վարդապետք՝ թէ յորժամ յղանայ ոք ի միտս իւր զխորհուրդ մեղացն, ի սատանայէ՛ սերմն առեալ որպէս կին յառնէ. և ի *ծնանիլ* մեղացն՝ *ծնանին* և որդունքն ի հրեղէն ծովն որ է՛ ի հարաւ: - 753. Դանիէլիւ՝ կուսիցն դասք *ծնուցեալ* լինին: - 755. Իսկ Երկրորդն արքայութիւն, նշանակի յազատն սառա. որ ո՛չ ուժգնութեամբ մարմնոյն, այլ միայն շնորհօքն աստուծոյ *ծնաւ:* - 756. Սա՛ է մայր մեր եկեղեցի որ հոգևոր որդիս աստուծոյ օրըստօրէ *ծնանի*. որ հասեալ ժառանգութեանն. ի բաց տանելով զաղախինն և զորդի նորա: - 756. Նոյնպէս և ջուրն որ հպեցաւ ի մարմին փրկչին, և *ծնաւ* զմարդիկ որդիս աստուծոյ, նորոգեսցի և պայծառասցի քան զամենայն տեսիլս գեղեցկագոյն ականց: - 759. Որպէս ասեն վարդապետք, յագեալ ցանկասցուք, զի մի՛ յագեցումն *ծնցի* զտաղտկութիւն. ցանկացեալ յագեսցուք, զի մի՛ ձանձրութեամբ իցէ ցանկութիւնն: - 766. Զի նա՛ *ծնաւ* զմեզ ըստ բանի՝ բազմաջան երկօք. կրթեալ ի մամուլս վարժարանի և ի յոյսն կենդանի: - 773. Եւ յայս անկեալ որդիս *ծնաւ* ապականացու և մահկանացու ի նմանոյն յառաջ եկեալ: - 776. Յորում թէ վասն է՞ր իննամսեայ *ծնանին*, կամ յաւուր խ շնչաբերին, և որպիսութիւնք նոցա: - 785. Իսկ որքանութիւն ըստեանց կենդանեաց, բերէ՛ զօրինակ որքանութեան կարելոյ *ծնանիլ* յանոցիկ տեսակացեալ: - 786

ԾՆԵԼՈՒԹԻՒՆ + Եւ թէ դեռևս ծնանի՝ անկատա՛ր է *ծնելութիւնն*: - 37. Դարձեալ առարկեն, եթէ աստուած է հայր՝ և անծին է բնութեամբ, և որդի ծնեալ է, ապա ուրեմն ո՛չ է որդի աստուած. զի *ծնելութիւն* և անծնելութիւն հակառա՛կ են միմեանց. որպէս սեաւ սպիտակի կամ լոյս խաւարի: - 38. Պատասխանեմք թէ՝ անծնելութիւնն և կամ *ծնելութիւնն* ո՛չ ասի միայն աստուածութիւն. զի աստուածութիւնն հաւասա՛ր է Երրորդութեանն: - 38. Իսկ այսոքիկ առանձնաւորութիւնք են հօր և որդւոյ. և ո՛չ են բնութիւնք անծնելութիւնն և *ծնելութիւնն*. այլ ի մի և ի նոյն բնութեանն: - 38. Երկրորդ՝ զի անծնելութիւն և *ծնելութիւն* ըստ քո ասելոյդ եթէ բնութիւն իցէ՝ հակառակութիւն եդեր յաստուածութիւնն: - 38. Ապա ուրեմն ո՛չ է անծնելութիւնն և *ծնելութիւնն* որիշ որիշ բնութիւն. այլ ի նոյն ի մի բնութեանն աստուծոյ: - 38. Այսպէս անծնելութիւն և *ծնելութիւն* ո՛չ են հակառակ միմեանց բնութիւնք այլ ի մի և ի նոյն բնութիւնն: - 38

ԾՆԾՂԱՅ + Եւ չորսն ձեռօք. որ է տաւիղն, քնարն, թմբուկն, և *ծնծղայք*: - 431

ԾՆՆԴԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ + Եւ այս աճման սկիզբն պսակն է. որ միանայ հարսն ընդ փեսային. և լինի ըստ սահմանադրութեանն աստուծոյ *ծննդագործութիւն*: - 609

ԾՆՆԴԱԿԱՆ + Երկրորդ՝ զի երկիր չո՛ր է և ցամաք, պարտ էր լինիլ բազմութեան ջուրց. զի խառնեսցի ընդ երկիր և *ծննդականս* արասցէ: - 207. Իսկ եթէ ոք հարցանէ, ապա վասն է՞ր ստեղծան *ծննդական* անդամքն յորժամ ո՛չ ծնանէին ի դրախտին: - 226. Բայց կին մարդոյն դ ոսկր աւելի՛ է քան զառն. այսինքն է *ծննդական* անդամոցն: - 243. Եւ կին մարդոյն ը երակ աւելի՛ է. դ երակ *ծննդական* մասին. և դ երակ երկու ստեանցն: - 244. Զի մի և նոյն հոգին ըստ այնմ որ ազդէ՛ ի տընկական ներգործութիւնն որ է՛ կերակրական. աճողական. և *ծննդական*. կոչի տնկական: - 259. Իսկ տնկականն ունի երիս զօրութիւնս. այսինքն զկերակրականն որ է՛ սննդականն. զաճողականն և *զծննդականն*: - 262. Եւ անտի ի չորեքտասանն՝ *զծննդականն* ցուցանէ. որ է՛ կերակրականին դարձեալ: - 267. Որք պտղաբե՛րք են և *ծննդականք* բարեաց՝ հեզութեամբ նուիրին աստուծոյ: - 358. Երրորդ՝ վասն *ծննդական* գոլոյն բարեաց: - 534. Իսկ ժուժկալութիւնն առ շօշափելիսն ըստ *ծննդական* զօրութեանն. ի յորում դնէ զեղանակն. զի առաւել յօժարի մարդն ի գոլ անհատութիւնն սննդականաւն, և ի գոլ տեսակին *ծննդականաւն*. և յօժարութիւնքս այս՝ զսպին զգաստութեամբ և ժուժկալութեամբ: - 581

ԾՆՈՒՆԴ + Դարձեալ ասեն, թէ ամենայն ստորնային մարմինք՝ կառավարին վերնային մարմնովք. որպէս յա՛յտ է ի չորս եղանակս տարւոյն. այլև *ծնունդ* և աճումն՝ և բոյսք և պտուղք՝ ի շարժմանէ նոցա պատճառին. և շարժումն նոցա է՛ հարկաւոր. ապա ուրեմն ամենայն ինչ լինի ի հարկէ: - 10. Դարձեալ գիտելի է, զի դ է *ծնունդ*: - 29. Եւ վասն նորա ասաց աստուած աբրահամու՝ թէ ի չորրորդ *ծնունդն*

ազատեսցին ամենայն զաւակք քո: - 29. Այլ և զամս *ծննդեանն* քրիստոսի՝ և վասն եօթներորդացն դանիէլի՝ գտցես ի չորրորդ թագաւորութեանց վերջքն ի լ համարն. զոր ընդդէմ հրէից գտցես բան: - 29. Հինգերորդ՝ օրինակ *ծննդեան* և բղխման. և զի **զ** եղանակաւ է *ծնունդ* երկրի: - 30. Զի թէ ասեն էր յառաջ քան *զծնունդն* որդի. իսկ էութիւնն հօր հայրութիւն է. և թէ ոչ էր որդւոյ հայր՝ բառնի յէութենէն իւրմէ, իսկ թէ ոչ էր և յետոյ ծնաւ՝ ո՞ւմ արդեօք իցէր հայր. զի ո՛չ էր որդի: - 36-37. Զի ասեմք թէ՝ որդի է *ծնունդ* հօր ի սկզբանն: - 37. Ասելովն *ծնունդ* ի հօրէ, ցուցանէ ոչ լինիլ յառաջ քան զհայր: - 37. Այլ մեր պատասխանին առ այս՝ է՛ այս ինչ, թէ միշտ *ծնունդ* է ի հօրէ ըստ բնութեանն որդի. այլ անձամբ կատարեալ. որպէս լոյս ի հրոյն միշտ ծնանի և ոչ է անկատար՝ յօրինակ որդւոյ: - 37. Դարձեալ քննեսցուք ըստ մեզ. զի ո՛չ են հակառակ առաքելոյն բանն և աւետարանին, թէ հայր մեծ է քան զորդի. զի երկոքին նոյն ինքն աստուածութեանն իմանին. ըստ այնմ որ զմեր նուաստ և տկար բնութիւնս միացոյց ընդ իւրում աստուածութեանն, և անտեսանելին տեսանիւր՝ և ծառայի կերպիւ շրջէր վասն տնօրէնութեան՝ ասի փոքր յայս միաւորութեանս քան զհայր. իսկ ըստ այնմ որ է՛ անճառ և նախքան զյաւիտեանս *ծնունդ* ի հօրէ՛, հաւասա՛ր է հօր և ոչ փոքր: - 40. Ութերորդ հարցումն արիանոսացն, զի ասէ սօղոմոն՝ «տէր ըստացաւ զիս ի սկիզբն ճանապարհաց իւրոց յամենայն գործս իւր». և զի յառաջ էր քան զմարմնական *ծնունդն* քրիստոսի բազում ամօք. ապա ուրեմն զառաջին լինելութիւնն ասէ ստեղծուած քան զամենայն եղելոց ասեն: - 40. Ապա ուրեմն *ծնունդն* նախքան զամենայն բլուրս՝ էր ի սկզբանն ի բնութենէ հօր. իսկ ստեղծումն վասն մարմնալոյն. զի իւր է մարմինն: - 41. Արդ ստեղծուած ասի իմաստութիւնն ըստ խոնարհ *ծննդեանն*. և *ծնունդ* ըստ առաջնումն անհասանելոյն: - 41. Իսկ այլ վարդապետք ասեն թէ՝ բանիւս այսու՝ ցուցանի կերպ աստուածային *ծննդեանն*. քանզի ի *ծնունդն*՝ ծնեալն առնու զբնութիւն ծնողին որ է՛ կատարելութիւն: - 41. Այլ ի *ծնունդս* որ առ մեզ՝ այլայլի՛ ծնօղն: - 41. Արդ ասի որդին ծնեալ և ստեղծեալ. զի ի ստեղծմանէն իմանի անփոփոխութիւն հօրն. և ի *ծննդենէն* միութիւն բնութեանն հօր և որդւոյ: - 41. Դարձեալ ասի անդրանիկ և ըստ մարմնոյն *ծննդեան*: - 41. Նախ՝ զի բանն մտա՛ցն է *ծնունդ*: - 49. Եւ թէ էր երբեմն հայր առանց զօրութեան, զիա՞րդ զօրանայր ի *ծնունդն* որդւոյ: - 51. Ասեմք մարմնասիրեացն եթէ՝ մարմնակա՛ն կարծէք *զծնունդն* ըստ մեզ ո՛վ ծիծաղելիք: - 52. Եթէ ըստ մեզ կարծէք *զծնունդն*, պիտոյանայ երկուորիս և գործիս հօր. լիցի և այրութիւն և իգութիւն յաստուած. և լիցին որդիք երկորեակք էրէց և կրտսեր: - 52. Եւ աղճատանք լիցի քեզ *ծնունդն* ըստ մարկիոնի ութ աստուծոյն և ութ յաւիտենին: - 52. Ասեն դարձեալ, օրինակ տուք զի լիցի ի նոյն բնութենէն մինն *ծնունդ*՝ և միւսն ո՛չ *ծնունդ*. և ապա՛ հաւատամք աստուած զհոգին: - 53. Պատասխանեմք թէ ցո՛յց մեզ սոյնպէս աստուած երեք անձինք ի մի բնութիւն. և ես ցուցանեմ զմինն *ծնունդ* և զմիւսն ո՛չ *ծնունդ*: - 53. Ապա՛ տամք զհուրն օրինակ. զի ունի զլոյսն *ծնունդ*՝ և զջերմութիւնն բղխումն: - 53. Եւ ապա՛ զադամ, զի ունի զսէթ *ծնունդ*՝ և զեւա ո՛չ *ծնունդ*. այլ հատումն ի նոյն բնութենէ. և ընդ միով սահմանաւ գոլ ծնողին և հատմանն և ծնիցելոյն: - 53. Դարձեալ՝ *ծնունդք* որ յերկրի՝ վեց եղանակաւ ասին: - 53. Զի ունին *ծնունդ* զնմանն իւրեանց, և ունին զելումն բաց ի *ծննդենէն*. որպէս ի ձիոյն ձիակապիկն. և յարջառոյն մեղու. և յայլոցն որդն: - 53. Պատասխանեմք եթէ՝ թէպէտ հոգին ունի զբնութիւնն ի հօրէ՝ սակայն ո՛չ *ծննդեամբ* որպէս որդի, այլ բղխմամբ. որպէս շունչն և բանն ունին զէութիւնն հոգւոյն այլ և այլ կերպիւ. և որպէս ադամ յառաջ էած յինքենէ զսէթ և զեւա. զմինն *ծնունդ* և զմիւսն ո՛չ *ծնունդ*. և ունին երեքեանն զմի և զնոյն բնութիւն մարդոյ: - 60. Այսպէս և հոգին սուրբ էառ յաւիտենականապէս զէութիւնն ի հօրէ բղխմամբ, և որդի *ծննդեամբ*: - 60. Իսկ առ երկրորդն ասեմք, եթէ «փչեաց յառաքեալսն» այս զբղխումն ցուցանէ, ապա ուրեմն որդին *ծնունդ* է ի հոգւոյն ըստ հրեշտակին՝ «որ ի նմայն ծնեալ է ի հոգւոյն սրբոյ է» ասէ: - 61. Զի ա՛յլ է բղխումն, և ա՛յլ է առումն. այսպէս՝ զի հոգին բղխումն է ի հօրէ, որպէս որդին *ծնունդ* է ի հօրէ: - 65. Դարձեալ՝ ըստ նոյն սարասի՝ բանն աստուած ունի *ծնունդ* ի հօրէ նախ քան զյաւիտեանս. և ունի *ծնունդ* ի մօրէ ի յետին ժամանակիս. և ո՛չ ասի երկածին. այլ՝ միշտ միածին. այսպէս նոյն բանն ունի զբնութիւն աստուծոյ ի հօրէ. ունի և զբնութիւն մարդոյ ի մօրէ՛. և ո՛չ ասի բ բնութիւն. այլ մի բնութիւն վասն միաւորութեանն: - 77. Եւ զի զմեզ անապական գործեաց վերստին *ծննդեամբն*: - 78. Քանզի *ծնունդ* սկզբնաբար ի հօրէ՛ ելանէ: - 109. Քանզի ո՛չ է *ծնունդ*, այլ բղխումն. որպէս շունչ և կեանք ի հոգւոյս մեր: - 109. Ա՛րդ՝ զի հայր պատճա՛ռ է որդւոյ *ծննդեան* և հոգւոյ բղխման, վասն որոյ հայր նախադասի. իսկ ընդ նմա որդի. ո՛չ որպէս ոմանք կարծեն որդի պատճառ է հոգւոյ բղխման, այլ **գ** է ուղիղ տեսութիւնն: - 109. Երրորդ՝ որդին *ծնունդ* նկատէ ի յէութիւնն, և հոգին ի կեանքն. և նախ է գոլ իրին՝ և ապա կենդանի: - 109. Առաջինն որ է

տրպաւորական աստուածաբանութիւն՝ է՛ ի դէմս սուրբ Երրորդութեանն և մի աստուածութեանն. թէ ո՞րպէս է մի. ո՞րպէս երրեակ. և ծնօղ. և *ծնունդ*. և բղխումն. և վասն մարդեղութեանն քրիստոսի: - 122. Նոյնպէս հայր է սկիզբն որդւոյ *ծննդեան*. և հոգւոյն բղխման: - 124. Երկրորդ դարձեալ՝ **բ** լոյսքն զփիւռ և տարա՛ծք են. զի անմարմին են *ծնունդ* և բղխումն: - 125. Այս է յղացմամբ յարգանդի և *ծննդեամբ*. և քարոզութեամբ. և մահւամբ. և յարութեամբն և համբարձմամբն առ հայր՝ իբր զպսակ տարւոյ կատարեալ բնութեամբ մեր՝ ի ներքին կողմն վարագուրին մտեալ: - 126. Երեքտասաներորդ՝ ի *ծնունդ* և ի կեանս շարժէ զտարերքս: - 126. Ա՛յլ է բանն՝ և ա՛յլ է ձայնն. զի բանն անմարմին *ծնունդն* է մտաց...: - 131. Մարդն մատթէոս՝ զօրինաւոր *ծնունդն* բացայայտեալ: - 133. Ո՛չ են յաւերժահասունք որպէս ոմանք կարծեն թէ յերկուց տարերց այսինքն ի հրոյ և յօդոյ են բանական կենդանիք և ունին *ծնունդ* և մահ. սուտ է այսպիսի կարծիքս և ընդունայն և հակառակ սուրբ գրոց. զի բանական կենդանի և մահկանացու՝ մարդս միա՛յն է որոյ յարութիւն և դատաստան գոյ: - 150. Եւ որք ի ջուրս և ի *ծնունդս* կանանց՝ ա՛լք կոչեցան. զի գէշ ախտիւն զհոգիս կորուսանեն. և ի *ծնունդս*՝ զմարմինս և զհոգին: - 150. *Ծնունդ* և արարած կոչի: - 154. Թէ *ծնունդ* ո՛չ լինի ի դրախտին: - 155. Երկրորդ՝ առաջին ստեղն է հայր. ոչ յումեքէ. միջինն որդի *ծնունդ* ի հօրէ. վերջինն հոգի բղխումն ի հօրէ և ելումն յորդւոյ. զի որդւովն երևի. և հարթ հաւասար աստուածութեամբ և արարչութեամբ: - 178. Նախ՝ զի առ ինչք են սոքա. *ծնունդն* զծնօղն ցուցանէ. և արարածն զարարիչն: - 179. Երկրորդ՝ զի *ծնունդ* եմք կամացն աստուծոյ, և արարածք բանին: - 179. Երրորդ՝ զի արարած լսելով՝ մի՛ կարծեսցես օտար ի նմանէ զեղեալքս, կոչէ՛ *ծնունդ*. և յորժամ *ծնունդ* լըւիցես, մի՛ կարծեսցես յէութենէն աստուծոյ զեղեալքս՝ ի վերայ բերէ արարած: - 179. Յինգերորդ՝ զի և քրիստոս որ եղև երկրորդ կտակ և օրէնք մեր, կոչի *ծնունդ* և արարած: - 179. *Ծնունդ*, զի ի բնութենէ հօր նախքան զյաւիտեանս ծնեալ է: - 179. Երկոտասաներորդ՝ պատճառ է *ծննդոց*: - 186. Ի *ծնունդս* ազդէ՛: - 186. Զի տեսեալ մարդիկ զնոր և հին նորա՝ ասացին՝ մե՛զ ես օրինակ *ծննդեան* և մահւան. և կոչեցաւ ամիս: - 190. Եօթներորդ՝ բուսուց և տնկոց և ամենայն կենդանեաց *ծննդեան* և աճման: - 196. Եւ զի շարժին կենդանիք ի *ծնունդս*: - 197. Զի չորութիւն և ցրտութիւն հակառա՛կ է *ծննդեան*. և ջերմ և գէջն օգնական: - 197. Եւ դարձեալ՝ զարնան եղանակն սկիզբն է ստեղծման աշխարհի և բուսուց և ամենայն *ծննդոց*. վասն որոյ ի սոյն ժամանակս առաւել բուսանին և նորոգին ամենեքեան: - 198. Իսկ ձմեռն է կատարած և վերջք կենցաղոյս. վասն այն բոյսք և *ծնունդք* դադարին և չորանան: - 198. Իսկ հայոցս է՛ ի վերայ հայկին ըստ տասն *ծննդոցն*: - 200. Երրորդ՝ զի ադամայ ետ աստուած զբնական իմաստութիւնն առ ի ցուցանել զլաւագոյն *ծնունդս* բանին՝ հրամայէ՛ անունս դնել: - 219. Զի քահանային է անունս դնել յետ աւազանին *ծննդեանն*: - 219. Իսկ զմասնաւոր անհատիցն՝ դնեն իւրաքանչիւր ոք *ծնունդք* ադամայ: - 220. Ի դրախտին լինէ՞ր մարմնական *ծնունդ* որպէս այժմ ի յերկրի, թէ ոչ: - 225. Ոմանք կամին ցուցանել ապականացու գոլ զդրախտն և շաղաշարումն արուի և իգի. և առաւել ցանկութիւն և *ծնունդ* զաւակաց: - 225. Արդ եթէ ծորումն ոչ լինէր՝ և ո՛չ ապականութիւն մարմնական, և ո՛չ *ծնունդ* ախտական: - 225. Չորրորդ՝ զի թէ լինէր անդ ախտական *ծնունդ* որպէս ի յերկրի, կարօտանայր մարդն ամենայն պիտոյից զաւակին: - 225. Եւ թէ ոք պնդեսցէ զօրինակ և զորպիսութիւն անմեղութեան *ծննդեանն*: - 226. Եւ թէ ասեն՝ անկատա՛ր է այս *ծնունդս*: - 226. Եւ չորքոտանիք *զծնունդս* իւրեանց դիեցուցանեն և խնամեն: - 239. Եւ հոտած ջուրն ի մէջքն է վասն գոյութեան *ծննդեանն*: - 240. Զի է՛ սկիզբն նիւթական մարմնոյ կազմուածոյն. և է՛ սկիզբն՝ *ծննդեան* հոգւոյ: - 254. Եւ իւրաքանչիւր ոք *ծննդեամբ* յառաջ եկեալ առնու զնոյն պատկերին շնորհ ի ծագմանէն աստուծոյ...: - 258. Այսպէս և հոգի ըստ կամաց խընամողին յետոյ պարգևեալ ըստ թուոյ *ծննդեան* իւրաքանչիւր մարդոյ որպէս ինքն գիտէ: - 260-261. Եւ կամ ըստ ազգի իւրեանց և ըստ տեղւոյն և ժամանակին փութան և յապաղեն *զծնունդն*: - 263. **Դարձեալ թ թիւն պակա՛ս է ի ժերորդէն. և մեք պակասեցաք յինն դասուց հրեշտակաց, որ նախ հաւասար էաք ի դրախտին. և կարօտացաք մարմնաւոր *ծննդեան*, նմանելով անասնոց. ըստ այնմ՝ «մարդ ի պատուի էր և ո՛չ իմացաւ. հաւասարեցաւ անասնոց»:** - 264. Դարձեալ ժերորդ՝ աստեղագէտք ասեն թէ յղացումն ամենայն մարդոյ Զոհալին է. և յիւրաքանչիւր մոլորակս ամիս մի թուեալ՝ լինի *ծնունդն* ի մուշթարին **թ** ամիս: - 264. Ա՛րդ՝ մանկութիւնն կատարի ի չորեքտասան ամն. և է՛ կատարեալ ծնօղն և *ծնունդն*: - 265. Յեղանակս զարնան, և յառաւօտուն մինչև յերեք ժամս, և հիւթոյ արեան, և մանկութեան հասակն ի տղայութենէ *ծննդեան* և աճման՝ ունին զնմանութիւն օդոյ ջերմ և գէջ գոլով: - 266. Դարձեալ՝ զկարգ յղացման յարգանդին պահէ՛ աստ և ի *ծննդեանն*. այսինքն զսննդեան և զզգայութեան և զբանի ներգործութիւնս այսպէս: - 266-267. Ի

մարդոյ և յայլ ինչ կենդանեաց կարէ՛ լինիլ *ծնունդ*. որպէս ասեն՝ ի կնոջէ՛ և յարջոյ *ծնունդ* եղեալ: - 267. Նոյնպէս և յառիւծոյ և յիշոյ ո՛չ լինի *ծնունդ*. զի մինն մսակեր է և միւսն ընտակեր: - 267. Զի՞նչ է որ ամենայն *ծնունդ* թէ տունկք թէ կենդանիք՝ նախ յղանան և ապա ծնանին: - 267. Տասներորդ՝ կին, իբր թէ կեանք. զի որպէս կենօք է տնել. նոյնպէս տեսակ մարդոյս ի ձեռն կնոջ *ծննդեանն* տնէ՛, և կայ մնայ մինչ ի կատարած: - 276. Վասն այսր պատճառի կոչեաց զանուն կնոջ իւրոյ կեանս. զի աճումն է և *ծննդն* և մայր ամենայն կենդանեաց: - 276. Այլ կամ իբր զիրեշտակս, կամ որպէս ի միոյ լուսոյ բազումք, կամ կուսութեամբ *ծնունդ*. որպէս սուրբ կոյսն մարիամ աստուածածին սրբութեամբ և կուսութեամբ ծնեալ փոխեաց զկարգ բնութեան *ծննդեանս* որ ի սերմանէ առն և կնոջ. զի սա՛ *ծնունդ* միայն ի մօրէ՛: - 280. Տասներկու՝ Բաղդատութիւն երից ծնողաց և *ծննդոց*. այսինքն սառայի, և մարիամու սրբոյն, և եկեղեցւոյ: - 283. Տասներեք՝ Ո՞րքան է յղացումն և *ծնունդ*: - 283. Եւ քանի՞ անգամ ել ի լեառն. և **գ** քառասուն պահեաց. և **դ** *ծնունդն* մովսէսի: - 284. Երկրորդ՝ զի խոնարհ և հնազանդ էր յամենայնի. ուստի մնաց եղբօրն պատարագի. որ իւրն **գ** ամսով յառա՛ջ էր հասեալ քան զեղբօրն. այսինքն *ծնունդ* ոչխարացն քան զպտուղ երկրին...: - 286. Նոյնպէս և անդրանիկ *ծնունդքն* աշխարհի էին նահապետքն որ նախ քան զջուրն, տնէին ի կեանս այս **թճ** կամ աւելի ամ, և ապա ծնանէին ի հանդերձեալ կեանսն մահուամբ ելիւք: - 290. Նոքա յերկար ապրէին՝ զի յաճախեսցին բարիք և *ծնունդք* նոցա. և մեք պակաս, զի կարճեսցին չարիք և բազմութիւնք մարդկան: - 291. Եւ այլ ևս. նոքա չունէին օրէնք գրաւոր, պա՛րտ էր նոցա յերկար կեալ և ի բնական օրէնս կրթել *զծնունդս* և զազգս իւրեանց: - 291. Վասն որոյ օրհնութեամբ ցրուեաց զնոսա ի վերայ երկրի, զի աճեսցին և բազմասցին և լցցեն զերկիր *ծննդօք* և շինութեամբ և բարեգործութեամբ ի փառս ամենասուրբ Երրորդութեանն ամէն: - 298. Եւ քրիստոս թագաւորն վերնոյն երուսաղեմէ մի՝ զնոյն խաղաղութիւն ետ առաքելոցն զոր ի *ծննդեանն* հրեշտակք երգէին: - 302. Իսկ աստեղք՝ *ծնունդքն* խահակայ պայծառ վարուք և երկնըթացք որպէս մարգարէքն՝ քահանայքն՝ և ընտրեալ թագաւորք՝ և այլքն: - 303. Զի ո՛չ յառնէ կամ ի սերմանէ այլ կուսական *ծնունդ*: - 305. Եւ ի քրիստոս բազմութիւն ամենայն հաւատացելոց սերեալք անդամք յանդամոց նորա և մարմինք ի մարմնոյ նորա *ծննդեամբ* ի նմանէ աւազանաւն: - 306. Երկրորդ՝ սառա ամլութեամբ ծնաւ զիսահակ. և մարիամ կուսութեամբ զէմմանուէլ. և եկեղեցի միշտ կուսութեամբ ծնանի *զծնունդս* աւազանին: - 307. Չորրորդ՝ սառա օրինակ և *ծնունդ* իւր. մարիամ ճշմարտութիւն և ծնեալն իւր. և եկեղեցի համանմանութիւն և զաւակք իւր: - 307. Ութերորդ՝ յուսով ժառանգ երկրին ծնաւ իսահակ. նոյնպէս և ժառանգ բոլորիցս տէր մեր. և ժառանգ արքայութեան *ծնունդք* աւազանին...: - 307. Դարձեալ՝ նո՛ր էր *ծնունդ* սառայի և ո՛չ ըստ օրինաց կարգի: - 307. Ո՞րքանաբար է յղացումն և *ծնունդ*: - 308. Եօթներորդ՝ ըստ ուսման. որպէս աշակերտք *ծնունդք* կոչին վարժողաց. եթէ ի մարմնականս. և եթէ ի հոգեկանս...: - 308. Տասներորդ՝ վերջին և կատարեալ *ծնունդ* յարութեանն. զի մահ մարմնոյս է՛ սկիզբն և յղացումն յարութեան: - 308. Եւ անդանօր լինի անմահ և անապական *ծնունդ* և որդիք յարութեան. զի մեռանիլ ո՛չ ևս կարեն ասէ. վասն զի յանմահ զօրութենէն աստուծոյ ծնանիմք, և յանապական տարրեղէն նիւթոց. վասն որոյ անմահ և անապական կայանան: - 308. Երկրորդ՝ անդրանիկ է բանն աստուած ի հօրէ ծնեալ. և կրտսեր ա՛յլ եղեալքս՝ ի հօրէ՛ գոյացեալ. զի որդի *ծնո՛ւնդ* է հօր և մեք արարածք. և նա՛ ի բնութենէն և մեք ի կամացն: - 309. Ութերորդ՝ անդրանիկք են ըստ մարմնոյ վերակացուք և տեարք. որպէս թագաւորք, և իշխանք. նոյն և առաջին *ծնունդք* ելեալ յարգանդէ՛: - 309. Ա՛րդ՝ դաւանութեամբն գերազա՛նց եմք մարդկան հեթանոսաց. և մկրտութեամբն՝ հրէից. և *ծննդեամբն* ի հոգւոյն՝ հրեշտակաց. զի նոքա ո՛չ ունին ծնանիլ ի հոգւոյն. և ո՛չ եղբայր լինի քրիստոսի: - 309. Նոյնպէս և *ծնունդք* սուրբ աւազանին որք են անդրանիկք և անդամք քրիստոսի եղեալք, ագահութեամբ և պոռնկութեամբ կորուսանեն զշնորհն երկնաւոր. և ո՛չ լան և ո՛չ զղջան որպէս եսաւ: - 309. Հինգերորդ՝ նշանակէ զկրկին *ծնունդս* մարդոյ. առաջինն մարմնաւոր և խոտելի. և վերջինն հոգևոր և ընտրելի: - 310. Նախ ասեն եթէ ի *ծննդեանն* կալեալ էր զգարշապարէն՝ եսաւայ, այժմ զփոխն անդրադարձէ՛ և յիշեցուցանէ նմա թէ՝ ամենայն իրի հատուցումն գոյ: - 311. Եօթներորդ՝ ո՛չ ի մուտն և ոչ ի յելն՝ զկանայս նոցա ո՛չ թուէ. այլ *զծնունդքն* և զարսն: - 315. Եւ էր յազգէն եսաւայ ի կնոջէն բասեմաթայ՝ դստեր իսմայէլի. և **ե**երորդ *ծնունդ* էր յաբրահամէ: - 320. Զի՞նչ է որ որդիքն յոբայ պատուէին զօր *ծննդեան* իւրեանց ի միասին ժողովիլով: - 321. Նա՛խ՝ որպէս հասարակ շինականք ի *ծննդեան* զաւակաց զմին օրն պատուեն աղարուք կոչելով: - 321. Երկրորդ՝ և արդարք առնեն ընդ դէմ սմին ի յամօթ չարին. որ հնարեցաւ ի ձեռն մեղացն՝ մահուամբ բառնալ զմարդկութիւնս. այլ հրամանաւն արարչին *ծննդեամբք*

տնէ՛ և յերկարէ՛ բնութիւնս: - 321. **Վասն որոյ ի *ծննդեան* աւուրն ժողովին և օրհնեն զաստուած և մարմնով ուրախանան. որպէս յոբայ ուստերքն և դստերքն միաբանեալ գային և ուրախ լինէին գիրն**: - 321. Վեցերորդ՝ զի լիցի և պատկեր քրիստոսի որ անմեղութեամբ դատապարտեցաւ, և յառաջին փառսն դարձոյց զնախաստեղծն *ծննդօք* իւրովք: - 325. Իններորդ՝ յոբայ մարմինն նորոգեցաւ յետոյ. և տէր մեր խաչիւն նորոգեաց զպատկերն ադամայ և *զծննդոց* նորա յարութեամբն իւրով: - 327. Առաջին, որպէս ի *ծնունդն* իւր ապրեցաւ մովսէս յարուախեղդ մահուանէն փարաւոնի: - 328. Քսանեմի, մովսէս **դ** *ծնունդ* ընկալաւ. ի մօրէ և ի ջրոյ՝ ի հրոյ և ի վիմէ: - 329. **Երրորդ, զի կորնչելոց էին անդրանիկ *ծնունդքն* սատանայի. որ էր հպարտութիւնն և կռապաշտութիւն. զի խոնարհութեամբ էր գալուստն քրիստոսի և ի մի աստուածպաշտութիւն հրաւիրեաց և կորոյս զպաշտօնն դիւական:** - 334. Երկրորդ՝ զի բանն աստուած *ծնունդ* հօր՝ էառ զբնութիւն մարդոյս որ վերջին է յարարածս: - 347. Դարձեալ՝ աստուած յառաջնումն *ծննդեան* յորժամ զյանցաւորս ըստ բնական մեղացն՝ ջրհեղեղաւն ջնջեաց. յերկրորդումն *ծննդեան* յորժամ զյանցաւորս ի կռապաշտութիւն՝ կարմիր ծովովն ընկղմեաց. յերրորդումն *ծննդեան* տուժեաց, յորժամ զյանցաւորս գրաւորական օրինացն պատերազմօք սատակեաց: - 351. Ի չորրորդում *ծննդեանն* զմեղս դատապարտեսցէ յորժամ զարհամարհօղս աւետարանին՝ վերջին հրովն այրեսցէ: - 351-352. Մովսէսի ասի գոլ **դ** *ծնունդ*: - 353. Այլ և ի խորհուրդ *ծննդեանն* մերոյ: - 353. Եւ սմին համաձայնի վանական վարդապետն մեր ասելով, չորս տարր է մարդոյ և դ *ծնունդ*: - 353. Ոչխար՝ զգօն և հեզ. ունելով պտուղ ասր և կաթն և *ծնունդ*: - 358. Ոչխար տարեկան. և պատարագելի. և զգօն և հեզ. և պտղատու զկաթն և ասր և *ծնունդ*: - 361. Ալոջ, և Որոջ. ունելով զկէս ամն աւելի քան զերեք ամն ի *ծննդենէն* մինչև ի խաչն: - 361. Այլ ամսամուտն է *ծննդեան* տօն. զի քրիստոս եղև մեզ ամիս *ծննդեամբ* և մահուամբ և յարութեամբն: - 373. Երրորդ՝ զի հաւասարք են **գ** տօնքս. որպէս *ծննդեան* և յարութեան՝ նոյնպէս և հոգւոյն գալստեան **ը** օր տօնեմք: - 373. Եւ թէ ոք ասիցէ, ընդէ՞ր *ծննդեան* և յարութեան **ը** օրէք առնեմք և հոգւոյ գալստեան ո՛չ: - 373. Ասեմք նախ եթէ՝ *ծնունդն* և յարութիւնն մարմնաւոր էր. վասն որոյ մարմնապէս տօնեմք: - 373. Չորրորդ, քրիստոնէական ժողովուրդն դալարացեալ ի մեղաց. շառաւիղեալ *ծննդօք*. ծաղկեալ հաւատով և պտղաբերեալ: - 382. Նա՛խ՝ բնական. զի կամէր աստուած բազմացուցանել *զծնունդն*: - 401. Եւ մին այր կարէ՛ ի բազում կանանց ծնանիլ զաւակ. այլ մին կնոջ ի բազում արանց ո՛չ բազմանայ *ծնունդ*: - 401. Երեսունևե, ի *Ծնունդն* Քրիստոսի միահամուռ: - 413. Եօթներորդ, զառաջինն օծաւ ի բեթլէհէմ. և տէր մեր ի *ծնունդն* կոչեցաւ օծեալ ի հրեշտակին: - 435. Բերին **գ** արք ի ջրոյն բեթլէհէմի. և **գ** աւետարանիչքն *զծնունդն* քրիստոսի: - 438. Նոր կուժն ի խորհուրդ աստուածածին կուսին. որ նո՛ր էր յղացումն և անապական *ծնունդ*: - 445. Մատնեաց զչարս ի գերութիւն. զի ա՛նդ վախճանեսցին, և արդար *ծնունդք* նոցա դարձցին ի տեղիս իւրեանց: - 448. Իսկ այլ ոմանք թուեն զեօթներորդն դանիէլի ի դարեհի որդւոյ արշուրեայ առաջին ամէն. յորում զտեսիլն ետես մարգարէն. մինչև ի *ծնունդն* քրիստոսի ամք **նձգ**: - 449. Ի յադամայ մինչ ի *ծնունդն* քրիստոսի՝ է՛ ըստ եպիփանու **բչ** ամ: - 451. Եւ ի *ծննդենէն* քրիստոսի ի թուականն մեծ՝ **շծգ** ամ: - 451. Եւ առնին ի նորոգմանէ տաճարին մինչև ի *ծնունդն* քրիստոսի ամք **շժը**: - 453. Եւ միանգամայն յադամայ ի *ծնունդն* քրիստոսի ամք **րճղը**. ըստ եօթանասնիցն որպէս ասացաւ ի վերոյ: - 453. Մետասաներորդ, Թէ ո՞րքան է *ծնունդն* քրիստոսի: - 454. Քսանգ, Վասն տօնի *ծննդեանն* ի վեցն յունվարի **ժե** պատճառաւ: - 454. Եւ մեծն ի *ծնունդս* որովայնի՝ խրաց մի կօշկաց նորին լուծելոյ ոչ բաւէր: - 456. Եօթներորդ՝ զի *ծնունդն* քրիստոսի թաքուցեալ լինի ի սատանայէ՛: - 461. Ութերորդ՝ զի մի՛ հրէայքն համարելով զքրիստոս ո՛չ ունելով օրինաւոր *ծնունդ*՝ երևեսցին յիրաւի ի հալածելն զնա: - 461. Զի գալ հոգւոյն սրբոյ պատճա՛ռ էր կրկին ներգործութեան. այսինքն սրբութեան արմատոյ մեղաց. և պտղաբերութեան կուսածին զաւակին. ծնանիլ և կոյս մնալ յետ *ծննդեանն*: - 463. Երրորդ՝ զի նորոգումն որ լինելոց էր *ծննդեամբ* կուսին՝ ո՛չ միայն մարդկան էր, այլ և հրեշտակաց. պարտ էր հրեշտակին սպասաւորել կուսին: - 463. Զբառս զայս ընդունելութեան դնէ՝ ընդ քեզ. այսինքն տէրն յետ *ծննդեանն* ընդ քեզ յաւիտեանս յաւիտենից...: - 464. Ութերորդ, ասաց հրեշտակն ի *ծննդեանն*՝ «ծնաւ ձեզ այսօր փրկիչ. որ է օծեալ տէր»: - 466. Տասներորդ, յա՛յտ է ի սքանչելեաց *ծննդեանն*. զի անսերմն յղացումն. և անապական *ծնունդ*. և անխախտ կուսութիւն: - 466. Նա՛խ՝ զի ո՛չ լինէր այն որդի ըստ բնութեան ծնողին. որպէս և ո՛չ եւա ադամայ. վասն որոյ յարգանդէ *ծննդեամբ* եղև որդի կուսին: - 469. Նա՛խ՝ զի այն ո՛չ ունէր *ծնունդ*: - 470. Երկրորդ՝ զի ներգործութեամբ մասն՝ ո՛չ լինի զօրութեամբ բոլոր. վասն որոյ ոչ է նիւթ *ծննդեան:* - 470. Քանի՞ եղանակաւ *ծնունդ* ասի քրիստոսի: - 471. Եւ երեքեան *ծնունդ* քրիստոս՝ ըստ երից

գոյացութեանցն որ ի քրիստոս. այսինքն աստուածութիւնն՝ մարմինն՝ և հոգին: - 471. Եւ ոմանք ըստ չորրորդ եղանակի ասեն. երեքն յառաջագոյն եղեալ, և չորրորդ *ծնունդն* փրկչին: - 471. Առաջին *ծնունդն* ո՛չ յառնէ և ո՛չ ի կնոջէ. որպէս ադամայն: - 471. Երրորդն յառնէ և ի կնոջէ. որպէս հասարակաց *ծնունդս*: - 471. Չորրորդ եղանակն որ կատարումն է այլոցն՝ ի կնոջէ առանց առն. որպէս *ծնունդն* քրիստոսի զօրութեամբ հոգւոյն սրբոյ: - 471. Իսկ վարդապետք եկեղեցւոյ բովանդակեալ զամենայն՝ **զ** եղանակաւ ասեն *զծնունդն* քրիստոսի: - 471. Երկրորդ *ծնունդ* իջումն բանին յարգանդ կուսին մինչ չև ծնեալ ի մօրէ...: - 471. Երրորդ *ծնունդն* ի մօրէ. ըստ որում ծնաւ մարմնով և երևեցաւ մեզ. ըստ հրեշտակին «ծնաւ ձեզ այսօր փրկիչ օծեալ տէր»: - 471. Չորրորդ եղանակաւ *ծնունդ* ասի և մկրտութիւնն. զի օրինադրեաց մեզ վերստին *ծնունդ*. ասելով՝ «եթէ ոք ո՛չ ծնցի վերստին ի ջրոյ և ի հոգւոյ, ո՛չ մտցէ յարքայութիւնն աստուծոյ»: - 471. Հինգերորդ *ծնունդ*՝ յարութիւնն ի գերեզմանէն: - 471. Նմանապէս և յարութիւնն մեր կոչի *ծնունդ* ի հանդերձեալ կեանսն...: - 471. Վեցերորդ *ծնունդ*՝ շնորհօք ի սիրտս հաւատացելոց ըստ պօղոսի, «եթէ փորձ ինչ ունիք զքրիստոսի, որ ինև ընդ ձեզ խօսի»: - 471. Է՛ և այլ եղանակ *ծննդեան* տեառն բաղդատութեամբ առ մովսէս ասացեալ ի վերոյ ի **ի** գլուխն, ի **իզ** համարն: - 472. Ո՞րպէս է միածին որ այս քան *ծնունդ* ունի: - 472. Նախ ասի միածին՝ զի նա միա՛յն է համագոյ ծնողին *ծնունդ*...: - 472. Եւ զի հոգին է ևս ի հօրէ, սակայն բղխումն է և ո՛չ *ծնունդ* որպէս ցուցաւ ի վերոյ: - 472. Չորրորդ՝ զի նա՛ միա՛յն է *ծնունդ* անբաժան ի ծնողէն...: - 472. Հինգերորդ՝ նա՛ միա՛յն է *ծնունդ* համահաւասար կատարելութեամբ զօրութեամբ և իմաստութեամբ ընդ հօր...: - 472. Վեցերորդ՝ նա՛ միայն է *ծնունդ* անուր և աներբ...: - 472. Եօթներորդ՝ նա՛ միա՛յն է միշտ և անդադար *ծնունդ*. զի ո՛չ սակաւ ի ժամանակի, և ո՛չ ի ժամանակի դադարի. այլ որպէս լոյս ի հրոյ միշտ և անհատապէս ծնանի: - 472. Ութերորդ՝ նա՛ միա՛յն է *ծնունդ* ի հօրէ և ո՛չ երբէք հայրանայ. զի ո՛չ ունի յինքենէ *ծնունդ* որպէս նա՛ ի հօրէ: - 472. Իններորդ՝ ասի միածին ըստ մարմնաւոր *ծննդեանն* ի մօրէ ծնեալ առանց հօր...: - 472. Տասներորդ՝ ասի ոմանց թէ ի ժամ *ծննդեանն* քրիստոսի արգելման ամենայն *ծնունդք* մինչև ծնաւ բարձօղն երկանց ամենայն *ծննդոց*. զի նա՛ լինէր անդրանիկ ամենայն *ծննդոց*: - 472. Նոյնպէս և անդրանիկ *ծնունդ* ի հօրէ: - 472. Այլ և անդրանիկ ծնաւ ի մօրէ առաջին *ծնունդ*. թէպէտ ո՛չ ունի եղբար ի կուսէն, անդրանկութիւն իւր ո՛չ խափանի: - 472. Եւ նա՛ *ծնունդ* ի հօրէ. իսկ մեք արարածք: - 472. Եւ նա՛ բնութեանն *ծնունդ*. և մեք կամացն: - 472. Իսկ ոմանք յետ *ծննդեանն* ի կուսէն ասեն օծեալ զքրիստոս ի մկրտութեանն...: - 475. Տասներորդ՝ զի ի *ծնունդն* միաւորութեան մերոյ ո՛չ ասի մարմին ծնեալ. այլ թէ մարդ ծնաւ յաշխարհ: - 478. Նա՛խ՝ զի մի՛ անընտել թուիցի մարդկան. զի թէ առ ժամայն ի *ծնունդն* եղեալ էր երեսնամեայ հասակաւ, առ աչօք համարէին զիրն. և կամ այլ ինչ: - 479. Երրորդ՝ զի իւրաքանչիւր հասակի զմեղս բարձցէ. որպէս *ծննդեամբն* զերկունս ելոյծ. և մահուամբն զմահ. նոյնպէս և տղայ և մանուկ և երիտասարդ հասակաւ զնոսա արդարացոյց: - 479. Զի ծնօղն կանանց. նոյնպէս և *ծնունդն* կանանց: - 480. Վասն է՞ր ազգս հայոց զտօն *ծննդեանն* քրիստոսի և մկրութեան ի միում աւուր կատարեմք: - 482. Յառաջագոյն ամենայն ազգք քրիստոնէից սկսեալ յառաքելոցն այսպէս տօնէին. ի վեցն յունվարի *զծնունդն*, և ի նմին աւուր զմկրտութիւնն ըստ աւետարանին վկայութեան: - 482. Եւ բարսեղ ի քրիստոսի *ծնունդն* յիւրական ճառին ասէ, անուն դիցուք տօնիս աստուածայայտնութիւն: - 482. Եւ յա՛յսմանէ յա՛յտ է, զի սուրբքն *զծնունդն* և զյայտնութիւնն ի միասին տօնէին. և յետոյ բաժանեցին ոմանք վասն բեթլէհէմի և յորդանանու: - 482. Եւ այլք վասն արտեմոնի. զի նա՛ փոխեաց *զծնունդն* ի դեկտեմբերի **իե**: - 482. Եւ ասաց թէ առաքեալքն թաքուցին ի մէնջ *զծնունդ* փրկչին: - 482. Եւ զինչ և իցէ պատճառաւ զկարգեալն առաքելոցն փոխեցին *զծնունդն* և զտեառնընդառաջին տօնն: - 482. Եւ ի մարտի **իե** էն մինչ ի դեկտեմբերի **իե**ն համարեն **թ** ամիս և **ե** օր, և ա՛նդ ասեն *զծնունդն*: - 483. Ա՛րդ՝ կարգեցին բազմազան վկայութինս զոր հաստատապէս տօնեմք *զծնունդն* քրիստոսի ի վեցն յունվարի: - 483. Յաղագս որոյ յետ երկոտասան աւուրց կատարեմք *զծնունդն*: - 483. Որ ստոյգ նոյն *ծննդեան* օրն իմանի. ապա թէ ոչ՝ պարտ էր ասել թէ «յիսուս էր ամաց իբրև **լ** և միոյ. սկսեալ ի *ծննդենէն* եկն ի մկրտութիւն»: - 484. Եւ այս ամենայն ազգաց յա՛յտ է, որ ի յունվարի վեցն տօնեն մկրտութեան. ապա ուրեմն նոյն օրն է և *ծննդեանն*: - 484. Ութերորդ՝ զի թէ հաւատան աւետարանին և ոչ ստեն **լ** ամաց գալ քրիստոսի ի մկրտութիւն, ի հարկէ՛ պա՛րտին կատարել և զմկրտութիւնն ի նոյն ի տօնի *ծննդեանն* իւրեանց ի դեկտեմբերի **իե** որ իցեն ամենևիմբ սուտ: - 484. Իններորդ՝ զի և նոքա իսկ որ զայս ասեն՝ առնեն յունվարի **զ** ճրագալոյց ընդ մեզ. և ճրագալոյցն ո՛չ է մկրտութեան, այլ *ծննդեան* ի մէջ գիշերի: - 484. Մետասաներորդ՝ յա՛յտ է յամիսս նոցա. զի առաջին ամիս սեպտեմբե՛ր է նոցա. և վասն *ծննդեանն*

քրիստոսի՝ փոխեցին և եդին զյունվար առաջին ամիս: - 484. Երկոտասաներորդ՝ յա՛յտ է յանւանէ ամսոյն որ կոչի յունվարի. և յունվար ի հոռոմն թարգմանի *ծննդեան* ամիս: - 484. Երեքտասաներորդ՝ ականատես տնօրէնութեանն եղբայր տեառն յակոբոս որ կարգեաց զընթերցուածն, յունվարի վեցն աւանդեաց զտօնն *ծննդեանն*. և ի նոյն օրն դարձեալ զմկրտութեանն: - 484. ...զի զքառասնօրեայ գալուստն ի տաճարն՝ ըստ *ծննդեանն* տօնեսցեն և ո՛չ ըստ յայտնութեանն. որ է՛ յունվարի վեցն. զոր մեք տօնեմք **խ** օր թուեալ մինչև ի **ժդ**ն փետրվարի: - 485. Նա՛խ՝ թլփատեաց զնա հայրն ի *ծնունդն* աղքատութեան սրովն: - 486. Նախ որպէս ասացաւ՝ ապականութիւնն *ծունդ* է մեղաց՝ և մեղքն չա՛ր է. և մեղք ո՛չ կրեաց սուրբ մարմինն քրիստոսի. ապա ուրեմն անապակա՛ն է: - 498. Ութևժ՝ ի մէջ գիշերի է յարութիւն փրկչին, վասն որոյ յերեկոյն մերձ ի մուտս գիշերոյն ճրագալոյց առնեմք և պատարագ որպէս ի *ծննդեանն*: - 514. Ութերորդ, զի *ծնունդ* էր նա նոր և գլխաւոր. և այն՝ զի նովաւ կորընչէին ազգք և տոհմք և դարք: - 517. Յնգետասաներորդ, զի բաւական համարեցաւ ի պատիւ կանանց զայն՝ զի յառաջագոյն մերձեցաւ ի նոսա *ծննդեամբ*. իսկ յետ յարութեանն կամի՛ զի ա՛րք նախ մերձեսցին ի նա մինչ դեռ ո՛չ է ելեալ նա առ հայր: - 518. Դարձեալ՝ *ծննդեամբ* աւազանին կոչեցաք նոր որդիք աստուծոյ և եղբարք քրիստոսի համահայր և համամայր: - 528. Մի կոչի եկեղեցի՝ ո՛չ տեղեաւ մի. այլ միով հաւատով և յուսով կոչմանն. և միոյ մօր և մի որովայնի *ծնունդ* աւազանին. և մի կերակուր որ է տեսութիւն աստուածային գրոց. և մի մարմին և արիւն փրկական. և մի գլուխ և պսակ և զգեստ ունիմք զքրիստոս: - 533. Առաջին ժողովն եղև ի նիկիայ սրբոց հարց. զկնի **յժը**՝ կամ **յլ** ամի *ծննդեանն* քրիստոսի. և ի ի ամի թագաւորութեանն կոստանդիանոսի: - 542. Բայց ոմանք բերանաբաց եղեալ հակառակին՝ *զծնունդն* և որ ըստ նորին ամենեցուն առ հասարակ միաբանեալ բաց ի հայոց: - 554. Որպէս ահա՛ յերկուսեան ճրագալոյցսն այսինքն ի *ծննդեանն* և ի յարութեանն միաբանին հայք և յոյնք և ասորիք. իսկ լատինք ո՛չ: - 554. Վասն զի սոքա պատարագ մատուցանեն ի նախատօնակ *ծննդեանն* և յարութեանն. և լատինք ո՛չ: - 554. Որպէս և տօն *ծննդեանն* զոր միաբան ասեն տօնել այլոց քրիստոնէից բաց ի հայոց. և զի և այն աւանդութիւն է և տօնախմբութիւն և ո՛չ հաւատ: - 554. Ա՛րդ՝ եթէ *ծնունդն* մեղք է՛ ապա և ծնօղն այսպիսի *ծննդոցս* առաւել մեղք: - 556. Երկրորդ վասն առաջին *ծննդեանն* քրիստոսի որ ի հօրէ: - 572. Երրորդ վասն մարմնով *ծննդեանն* ի կուսէն: - 572. Եօթներորդ պսակն. որ է՛ խորհուրդ նոր զինուորս ի ներս մուծանելոյ ի ձեռն մարմնաւոր *ծննդեան*: - 587. Նա՛խ՝ զի մարմնաւոր *ծնունդն* նշանա՛կ է հոգևոր *ծննդեանն*. և որպէս մի է մարմնաւոր *ծնունդն*, այսպէս մի է և հոգևորն: - 590. Եւ գիտելի է, զի ի *ծնունդ* սուրբ աւազանին երևի **ե** զարմանալի գործ որ ո՛չ է ի մարմնաւոր *ծննդս*: - 590. Եւ վասն աւազանին *ծննդեանն* ասացեալ է առ սառայ ի **ժթ** գլուխն, ի **ժբ** համարն: - 591. Ո՛չ է օգուտ. զի չև ևս ծնաւ երկրորդ ադամ. զի նախ պա՛րտ էր ըստ մարմնոյ ծնանիլ. և ապա ըստ հոգւոյ վերստին *ծնունդ*: - 592-593. Իսկ զաւակն, զի ծնցի և սնուցանի ի պաշտօնն աստուծոյ. զի վասն *ծննդեան* զաւակին է հրաման պսակին: - 610. Իսկ ի կողմանէ, որպէս եղբայր և քոյր մեր, և նոցին *ծնունդքն*: - 611. Եւ հօր եղբայր, և քոյր. և մօրաքոյր, և եղբայր. և *ծնունդք* նոցա մինչև յեօթն ազգն: - 611. Զի **բ** են հայր և մայր մեր. և **բ** *ծնունդ* որդին և դուստրն. և **բ** եղբայրն և քոյրն. և մեք ի մէջն **է** երրորդ: - 611. Զի **դ** *ծնունդ* ի մէջն է ըստ չորից տարերց կատարման: - 611. Եւ առաջին ծնօղն ուստի յառաջ եկին **դ** *ծնունդքն*. և **ե** երրորդն որ լինի խնամութիւն. լինի այս **զ** ազգ: - 611. Եւ որպէս ի մէջ արենազգացն ո՛չ լինի խնամութիւն մինչև ի չորրորդ *ծնունդն*: - 611. Իսկ հոգևոր ազգն է կրկին. նախ աւազանին *ծննդեամբ*. և երկրորդն որդեգրութեամբ. - 611. եթէ ի հոգեւոր ազգն ո՛չ լինի խնամութիւն մինչ ի **գ** *ծնունդն* այսպէս: - 611. Զի կնքահայրն և սանամայրն *ծնունդ* մի. և նոցա զաւակն **բ**. և նոցա թոռն **գ**. և չորսն որ **է**՛ թոռին թոռն՝ լինին խնամիք: - 611. Իսկ որդէգիրն որ բանիւ և կամօք լինի, ո՛չ լինին խնամիք մինչ ի կրկին *ծնունդն*. - 612. Իսկ օրինաց ազգն որ են խնամիքն, և բնականն որ են մարմնականքն, ո՛չ լինին խնամիք մինչ ի **դ** *ծնունդն*: - 612. Վասն զի մարմինն ի չորից տարերց է. և ի **դ** *ծնունդս* փոխին **դ** արիւնք տարրականք ըստ այսմ օրինակի: - 612. Եւ աստ վճարեցաւ արիւնն և ազգն. յետ նոցա ի **ե** երրորդ *ծնունդն* խնամութիւն լինի: - 612. Նոյնպէս և օրինաւոր ազգն խնամութեան, պահի մինչ ի **դ** *ծնունդն*: - 612. Իսկ ի նորս փոխեցաւ ի հոգևոր օրինութիւն և *ծնունդ*. և զմարմնաւորն ի սկզբան չափաւորն կապեաց. որպէս ադամ և եւա: - 613. Այլ և սա՛ մայր կոչի հոգևոր *ծննդոցս*. և մեք մայր և ծնօղ հոգևոր զաւակացս բարեաց: - 614. Նոյնպէս և **ը** ձայն եղանակաց. և **ը** օրեայ զտօնս գլխաւորս. որպէս *ծննդեանն* ութն օր. և յարութեանն՝ և հոգւոյն գալստեանն՝ և խաչի՝ և եկեղեցւոյ՝ և այլն: - 627. Այլ և առընթեր յարութեան աւետարանն. զի նո՛յն է խորհուրդ *ծննդեանն* ի կոյս մօրէ և ի կոյս գերեզմանէ: - 628. Առաջին «որ

յայտնեցար». աւետեաց, *ծննդեան*, մկրտութեան, և թլփատութեան, զա՛յս ասա: - 634. Զի սուրբ աստուածն անդ հաստատեցաւ. որպէս և փառք ի բարձունքն. սկսեալ ի հրեշտակացն ի *ծնունդ* քրիստոսի. և յերեք սուրբ ժողովնս եղև կատարեալ: - 635. Մովսէս քերթողն *զծննդեանն*, և զմեծացուսցէքն, և զտեառնընդառաջին, և զփոխման առաջին պատկերն: - 637. Զի՞նչ է ի ե օր *ծննդեանն* Ովսաննայ ի բարձունս: - 638. Դարձեալ՝ առաջին ձայնն ի յերկրէ ի *ծնունդն* մարմնով: - 640. Եւ ի չորեքշաբաթի աւետեաց և *ծննդեան*: - 642. Նախ ասել աւետեաց, և ապա՛ *ծննդեան*. և գալստեան. և խաչի. և յարութեան. և համբարձման. և հոգւոյ գալստեան. և վարդավառի. և փոխման: - 642. Եւ *ծննդեամբն* ազատեցաւ նախամայրն որ նախ մեղաւ: - 642. ...զի առաւել քան զայլս զբոլոր տնօրէնութիւնն քրիստոսի խօսեցաւ. *զծնունդն*. զխաչն. և զայլն ամենայն: - 644. Վասն է՞ր ութօրէք միայն *ծննդեանն* է և յարութեանն առանց պահոց չորեքշաբաթի և ուրբաթի: - 649. Ասեմք թէ՝ *ծննդեան* պահքն **ը** օր է. զշաբաթն և զկիրակէ պահեաց...: - 649. Առաջին և երկրորդն՝ *ծննդեան* և մկրտութեանն. զոր ի միասին տօնեմք ըստ կանոնաց սուրբ հարցն և տն եղբօրն յակոբայ: - 649. Եւ մին զեղիային. որ է՛ *ծննդեանն* քառասունքն: - 653. Եւ զի ո՛չ գոյ ժամանակ, վասն որոյ և ո՛չ *ծնունդ*: - 662. Նախ ճանապարհ կոչի *ծնունդն*. որով ի կեանս գամք ըստ հասարակութեան ընթացից մարդկան: - 665. Դարձեալ՝ կրկին է օր մարդոյ թէպէտ յերկար ապրեսցի. այսինքն մին օր *ծննդեանն*, և մին օր մահուան: - 680. Երկրորդ՝ զի **գ** օր են ամենայն աւուրք մարդոյ. այսինքն օր *ծննդեանն*. օր սննդեանն. և օր մահուանն: - 681. Եւ ի *ծննդեանն* յայրին երևեցաւ բանն աստուած...: - 684. Յոգիք արդարոցն ճանաչեն զմիմեանս անուամբ և *ծննդեամբ* և գործով վաստակոցն. որք զարդիւնսն միշտ մեծ տեսանեն: - 685. Եւ *ծնունդն* ի քորազին. և սնունդն ի բեթսայիդայ. և թագաւորեալ ի բիւզանդիայ: - 706. Այսինքն նախ արմատն. և յետոյ խոտն. յետոյ ծղօտն. և *ծնունդն*. և ապա՛ տերև. պատանք. և քիստք. և ապա՛ ցորեանն ատոք ի հասկին: - 721. Եօթներորդ, մահն և ապականութիւն *ծնունդ* է մեղաց...: - 724. Երրորդ պատճառ, ասեն իմաստունքն թէ *ծնունդք* կենդանեաց և բուսոց լինին ի շարժմանէ երկնային մարմնոց. իսկ ի կատարածի խափանի շարժումն նոցա. վասն այն անբան կենդանիք և տունկք խափանին: - 727. Եւ որ քան գործեմք զմեղս, այնքան բազմանայ *ծնունդն* նոցա. և ծուլութիւն և հեշտութիւն մեր սնունդ է նոցա: - 753. Կամ թէ ոստք փայտիս այսորիկ ասին եօթանքս այսոքիկ. այսինքն՝ քրիստոսի *ծնունդն*, մկրտութիւնն, չարչարանքն, ի դժոխս իջումն, յարութիւն, յերկինս համբարձումն, և հոգւոյն սրբոյ պարգևումն: - 755. *Ծնունդն*, զօրութիւնն, մահն, ընդ աջմէ հօր նստիլն, և այլն ամենայն, զաստուած ի մարդում, մանաւանդ զմարդ յաստուածում ըստ սքանչելագործին գրիգորի ցուցանեն: - 770. Արդ՝ ես վերջին *ծնունդս* եկեղեցւոյ և տրուպս բանասիրաց, Գրիգոր պիտակ անուն խնդրօղ բանին. բացայայտեցի զբանս Յարցմանց ի լուսաւոր բանից վարդապետաց եկեղեցւոյ: - 772. ...ասիցէ ոք, ապա զիա՞րդ ա՛յլք ի *ծննդոց* նորա որք ընդ նմա ի բանտէն ազատեցան, պատժապարտք գոլով...: - 775. Նմանապէս և բոլորս մարդկութիւն կրեցին զապականութիւն ի նոյն ադամայ. *ծնունդ* գոլով նորին ցանկութեանն: - 776. Եւ այսպէս քարշեալ եղև ի մեզ սկզբնականն մեղք՝ յանհնազանդութենէ հոգոյն և ի ցանկութենէ մարմնոյն. անցեալ ի *ծնունդս* նորա նիւթապէս ի մարմինս, և տեսակաբար ի հոգիս: - 776. Եւ ո՛չ այս միայն, այլ և մեղքն ադամայ նուազ ևս քան *զծննդոց* նորա ըստ այսմ օրինակի: - 777. Եւ այլք թէ՝ պատրուակ գոն ի խինձս արգանդի բնաւորեալ. յիւրաքանչիւր աւուրս հնգից՝ մին մին քակտին երկամբք. և ապա՛ արձակի *ծնունդն*: - 785. Այլ վարկանին ոմանք զթիւ կազմութեան աւուրց պակաս գոլոյ նախնւոյն մարդոյ. զորոյ զտիպ յինքն նկարելով և այժմ անդրանիկն *ծնունդ*՝ յապաղելով գայ աշխարհ: - 785. Իսկ ամենայն զգայական կենդանւոյ թէպէտ իգին ստինք գոն վասն *զծնունդս* կերակրելոյ. սակայն և արուացն գոյ նոյն մասն անդամոց կազմեալ յարարչէն. և այն յի՞նչ պէտս լինի. խնդրել արժան է: - 785. Իսկ ստինք յատկապէս գործի՛ է բնութեան ի պէտս սննդեան այնոցիկ *ծննդոց* զօրէն սերմանեաց երկրի. յորմէ հիւթոյ արեանն գոյացելոյ, ընդ ագուգայս երակաց արտագունեալ որակօք կաթն փոխակերպեալ: - 786

***ԾՆՈՒՆԴՔ կամ ԳԻՐՔ ԾՆՆԴՈՑ* +** Եւ ի մեկնութիւն *ծննդոց* **ա** ասէ բերեսիաթաս թէ՝ «**ժ** թագաւորք տիրեսցեն ի սկզբանէ մինչև ի կատարած աշխարհի»: - 28. Դարձեալ՝ ի *ծննդոցն* ասէ, «հոգի աստուծոյ շրջէր ի վերայ ջուրց»...: - 59. Այլ ի *ծնունդն* ասէ՝ «հոգի աստուծոյ շրջէր ի վերայ ջուրց»...: - 60. Վասն է՞ր առաջին գիրքն մովսէսի՝ *Ծնունդ* կոչի և Արարած: - 179. Որպէս ասէ *ծննդոց*, «զամենայն աւուրս ամառն և ձմեռն տիւ և գիշեր ո՛չ դադարեսցէ»...: - 199. Յաղագս Յինգերորդին ասի ի *ծննդոցն*, «Յող կերիցես զամենայն աւուրս կենաց քոց»...: - 211

ԾՆՕՂ կամ ԾՆՈՂ + Պատասխանեմք թէ՝ կարի՛ յիմարութիւն է հարցումնդ. և զի գոյ հայր ըստ քում բանիդ *ծնօղ* որդւոյ. ապա ուրեմն ո՛չ կարէ ոչ լինիլ և ծնանիլ: - 38. Իսկ այլ վարդապետք ասեն թէ՝ բանիւս այսու՝ ցուցանի կերպ աստուածային ծննդեանն. քանզի ի ծնունդն՝ ծնեալն առնու զբնութիւն *ծնողին* որ է՛ կատարելութիւն: - 41. Այլ ի ծնունդս որ առ մեզ՝ այլայլի՛ *ծնօղն*: - 41. Եւ պատաճառն է այս. զի թէպէտ մի է բնութիւն *ծնողաց* և ծնիցելոց, բայց ոչ ունին զմի կամս. զի հատեալ բաժանեցաւ որդին ի հօրէն: - 45. Սոյնպէս և զգիտութիւն մեծագունիս ի պատճառն ի հայր վերաբերէ ի պատիւ *ծնողին*: - 48. Եւ ապա՛ զաղամ, զի ունի զսէք ծնունդ՝ և զևա ո՛չ ծնունդ. այլ հատումն ի նոյն բնութենէ. և ընդ միով սահմանաւ գոլ *ծնողին* և հատմանն և ծնիցելոյն: - 53. Զի եթէ զբնութիւնն, ահա բաժանեցիք զբնութիւնն ի բղխօղ և ի բղխեալ. որպէս ի *ծնօղ* և ի ծնեալ. որ է մակեդոնի և արիոսի: - 62. Զմինն *ծնօղ* և յառաջ առաքօ՛ղ ասեմք անախտաբար և անժամանակ: - 65. Եօթնևժերորդ՝ զի թէ ծնեալն ըստ մարմնոյ՝ է առանձնապէս մարդ ապա ուրեմն *ծնօղ* նորին ո՛չ է աստուածածին, այլ՝ մարդածին: - 68. Եւ թէ միայն բանին որ ի յերկնից իջեալ, ահա՛ որ երկու կամք ընդ դէմ միմեանց խոստովանիս. *ծնողին* և բանին: - 70. Ապա՛ թէ որոշմամբ ասես աստուած և մարդ, ասա՛ և *զծնօղն* կոյս՝ աստուածածին և մարդածին: - 79. Երկրորդ՝ ասեմք *ծնօղ* և բղխօղ հայր, ծնեալ և առեալ որդի. բղխումն և առումն հոգի: - 105. Եւ յատուկ՝ զի մինն *ծնօղ* է և բղխօղ. և մինն ծնեալ և ո՛չ բղխեալ. և մինն բղխեալ և ո՛չ ծնեալ: - 106. Չորրորդ՝ սկիզբն է առաջնոցն. և պատճառ վերջնոցս. որք միջնորդութեամբ գոյանան. որպէս ի տարերաց կամ ի *ծնողաց*: - 110. Առաջինն որ է տըպաւորական աստուածաբանութիւն՝ է՛ ի դէմս սուրբ Երրորդութեանն և մի աստուածութեանն. թէ ո՞րպէս է մի. ո՞րպէս երրեակ. և *ծնօղ*. և ծնունդ. և բղխումն. և վասն մարդեղութեանն քրիստոսի: - 122. Նախ՝ որպէս պատճառ՝ յառաջածու՝ և *ծնօղ*: - 128. Իսկ Առինչ կոչի, ո՛չ որպէս առ մեզ առինչք են մակագոյեղքն. այլ գոյացական, կամ բաղդատական. որպէս *ծնօղ*. ծնեալ. բղխօղ. բղխեալ. կամ արարիչ և տէր արարածոց և ծառայից: - 172. Նախ՝ զի առաջին է և հայր և *ծնօղ* ամենայն գրոց ձայնաւորաց և բաղաձայնից: - 178. Նախ զի է *ծնօղ* և սկիզբն ամենայն գրոյ և իմաստութեան. որպէս հայր աստուած բոլորից: - 178. Նախ՝ զի առ ինչք են սոքա. ծնունդն *զծնօղն* ցուցանէ. և արարածն զարարիչն: - 179. Վեցերորդ՝ *ծնօղք* են աղբերականց...: - 211. Տասներորդ՝ զի և բանականս մարդ՝ քան զանբան կենդանիս տգէտ լինէր. վասն զի ամենայն կենդանի ունի բնական ճանաչումն իւրոց և օտարաց. ըստ այնմ որ արագիլ արդար՝ կերակրէ զիւր *ծնօղսն* միայն. և տատրակ մենացեալ ի զուգակցէն, ո՛չ զուգի ընդ ա՛յլ տատրակի: - 238-239. Ի ժամ յղացմանն՝ եթէ ի *ծնողացն*՝ եթէ ի ժամանակէն՝ և եթէ յախտից՝ որ տարր և յաւելու ի խառնուածն, նոյն որակ գունով ծնանի զաւակն: - 245. Եւ թէ ասիցէ ոք, ապա երևի թէ և բանական հոգին ի *ծնողա՛ցն* հատանի կամ գոյանայ: - 257. Նիւթ մարմնոյն է ի *ծնողացն*. այլ հոգին ո՛չ է ի *ծնօցաղն*. այլ ի հրամանէն աստուծոյ գոյանայ և երևի: - 257. Երրորդ՝ զի հատեալն մասնաւորի. այլ ընդ ծնանիլ զաւակին՝ ոչ ինչ պակասի ի *ծնօղն*. բան, կամ շունչ, կամ կենդանութիւն. այլ բոլորն է ի *ծնօղն* և բոլորն ի ծնեալն: - 257. Իսկ բանականս մարդ ո՛չ ամենևին նախախնամութեամբ է. զի հոգին ո՛չ ի *ծնողաց*, այլ ի շնորհացն աստուծոյ պարգևի: - 257. Եւ ա՛յս է ըստ մարգարէութեանն որ ասէ, «եղիցին երկոքեան ի մարմին մի». այսինքն յերկու սերմանց *ծնողացն* լինի մին մարմին զաւակի: - 261. Ա՛րդ՝ մանկութիւնն կատարի ի չորեքտասան ամն. և է՛ կատարեալ *ծնօղն* և ծնունդն: - 265. Տասներկու՝ Բաղդատութիւն երից *ծնողաց* և ծննդոց. այսինքն սառայի, և մարիամու սրբոյն, և եկեղեցւոյ: - 283. Որպէս կայեն յորժամ սպան զաբէլ, պատճառեաց *ծնողացն* եթէ զնորա պատարագն ընկալաւ աստուած և վերացոյց ի դրախտն: - 290. Սիրելի ասելով՝ առաւե՛լ շարժէ զգութ *ծնողին*: - 304. Երկրորդ՝ զի նախկին զօրութիւն է *ծնողաց*: - 309. Երրորդ՝ զի նա՛խ բանայ զարգանդ *ծնողին* և գայ ի կեանս. որ և **Ե** օր աւելի ստանայ զկեանս յարգանդի: - 310. Այլ զներգործական մեղս անձին հօր՝ ո՛չ հատուցանէ անձն որդւոյ. ապա թէ ոչ՝ չար *ծնողաց* ո՛չ լինէր բարի զաւակ: - 351. Մինն ըստ բնութեան *ծնողաց*: - 353. Նա՛խ՝ զաւակաց որք ընդ հրամանաւ են *ծնողաց*: - 389. Եւ է՛ հոգին յաստուծոյ. և մարմինն ի *ծնողաց*. և միտք յուսուցչաց: - 389. Չորրորդ, նշանակէ՛ թէ՝ մի՛ ընդ յանցանաց *ծնողին* չարչարեսցես զզաւակն: - 399. Անառակ որդի որ անհնազանդ լինէր *ծնողացն*, օրէնքն քարկոծել տայր: - 400. Եւ հայրազեղծն որ հարկանէր *զծնօղ*, զանիծից փայտէ կախէին, և ի նոյն օր ի գերեզման իջուցանէին զի մի՛ պղծեսցին: - 400. Չորրորդ՝ զի մի՛ նախատ լիցի *ծնողացն*: - 433. Ուստի յա՛յտ է, զի որակ *ծնողացն* խառնի ի բեղնաւորիլն. ի դաշտանւոյն գօղի. ի հիւանդութենէ, ի շիկութենէ. որպէս աղամ տրտմութեամբ ծնաւ զորդին կայէն. ցաւած *ծնողացն* ցաւածին որդի: - 439. Ա՛րդ՝ եթէ ծնեալն աստուած է, նա՛և *ծնօղն* աստուածածին է. և անդրադարձեալ: - 466. Այլ արդ՝ սուրբ գիրք վկայեն, և ճշմարիտ հաւատն բռնադատէ՛ աստուած խոստովանիլ զծնեալն ի կուսէն. ապա ուրեմն և *ծնօղն* է՛

աստուածածին: - 466. Եւ թէ ծնեալն ի նմանէ որդի է աստուծոյ, ապա և *ծնօղն* աստուածածին է ճշմարտապէս: - 466. Եւ թէ ծնեալն ի նմանէ որդի է աստուծոյ, ապա և *ծնօղն* աստուածածին է ճշմարտապէս: - 466. Այլ արդ՝ քրիստոս ո՛չ է որդի աբրահամու և ո՛չ ի հարցն՝ թէ ոչ է որդի կուսին. ապա ուրեմն ըստ մարմնոյ աստուած է քրիստոս, և աստուածածին է *ծնօղն*. և մայր ըստ մարմնոյն քրիստոսի: - 466. Աստուածածին է և *ծնօղն* սուրբ: - 466. Նա՛խ՝ զի ո՛չ լինէր այն որդի ըստ բնութեան *ծնողին*. որպէս և ո՛չ եւա ադամայ. վասն որոյ յարգանդէ ծննդեամբ եղև որդի կուսին: - 469. Նախ ասի միածին՝ զի նա միա՛յն է համագոյ *ծնողին* ծնունդ. ըստ որում, «բանն էր ի սկզբանէ առ աստուած». իսկ այլ ամենայն *ծնօղ*՝ յառա՛ջ է քան զծնեալն: - 472. Չորրորդ՝ զի նա՛ միա՛յն է ծնունդ անբաժան ի *ծնողէն*...: - 472. Այսպէս և ծնեալ փրկիչն աստուած մարդացեալ՝ և *զծնօղն* աստուածածին դաւանիմք: - 478. Զի *ծնօղն* կանանց. նոյնպէս և ծնունդն կանանց: - 480. Այլ և եղև այր, զի որպէս *ծնօղն* աստուածածին ազգի կանանց, և ի նմանէ ծնեալն աստուած՝ արանց միանգամայն և հանուրց լիցի փրկութեան պատճառ: - 480. Ա՛րդ՝ եթէ *ծնօղն* անապական է որպէս և է՛, զիա՞րդ ծնեալն ի նմանէ ապականացու լիցի. ապա ուրեմն անապակա՛ն է բանն աստուած ծնեալ մարմնովն: - 499. Ասեմք առ այս, թէ յէրրորդութիւնն սուրբ մի է բանն և իմաստութիւնն և բնութիւն և կեանք և ներգործութիւն և այլն ամենայն. բաց յառանձնութենէն որ է *ծնօղ* ծնեալ և բղխեալ: - 530. ...և առաքեալքն ձեռն դնելովն միայն՝ տային զհոգին սուրբ. և ի լեզուս խօսէին. և մարգարէանային ընդունօղքն. իսկ վարդապետք սուրբք՝ քարոզութեան նոցին հետևօղք և որդիք *ծնողացն* երրորդ կարգին յետ նոցա: - 535. Ա՛րդ՝ եթէ ծնունդն մեղք է՛ ապա և *ծնօղն* այսպիսի ծննդոցս առաւել մեղք: - 556. Եւ այլք ասեն՝ նախ սիրելոյ է աստուած. երկրորդ *ծնօղքն*. յետոյ որդիքն. ապա՛ ընտանիքն. վերջոյ թշնամիքն: - 576. Գրեալ է «որդի ո՛չ տարցի զանօրէնութիւն հօր». վասն է՞ր ի մեղս *ծնողաց* որդին տանջի: - 591. Արդ ունիմք կրկին *ծնօղ*. ըստ մարմնոյ զադամ. և ըստ հոգւոյ զքրիստոս: - 592. Վտա՞նգ են մեղք *ծնողացն* որդոց. կամ որդոց մեղքն *ծնողաց*: - 593. Այլ թէ *ծնօղք* որդւոց՝ կամ որդիք *ծնողաց* մեղացն կամակիցք և համախոհք լինին ի մեղս չա՛րք են ընդ նոսին...: - 593. Եւ առաջին *ծնօղն* ուստի յառաջ եկին **դ** ծնունդքն. և ե երրորդն որ լինի խնամութիւն. լինի այս **զ** ազգ: - 611. Զի եղբայրն և քոյրն ունին զբոլոր արիւն *ծնողին*...: - 612. Վեցերորդ, զի և առաջին *ծնօղքն* և հարք թէպէտ աւելի կին առնուին վասն զաւակաց, այլ հարսանիսն կրկնեալ ո՛չ ընթերցեալ լինի: - 612. Այլ և սա՛ մայր կոչի հոգևոր ծննդոցս. և մեք մայր և *ծնօղ* հոգևոր զաւակացս բարեաց: - 614. Որ է՛ կոյս՝ և մայր՝ և *ծնօղ* աստուծոյ: - 645. Որպէս և մանկունք նախ խնդրեն և ապա՛ *ծնօղքն* կերակրեն: - 654. ...այլ սակաւ հիւթն այն որ ի սկզբանէ՛ գոյացութեան մերոյ ի *ծնողացն* է՛ ընկալեալ: - 718. Այն նիւթն զոր ի *ծնողացն* ունիմք՝ բոլոր առնէ. զի սկիզբն է գոյացութեան մեր...: - 718. Այսպէս և թէ ոք զմարդոյ մարմին ուտէ և ծնանի ա՛յլ մարդ, մարմին մարդոյն ո՛չ յառնէ ի ծնեալ մարդն և ո՛չ ի *ծնօղն* որ եկեր, այլ ի կերեա՛լն մարդ: - 718-719. Նոյնպէս և նիւթն սկզբնական ո՛չ յառնէ ի *ծնօղս* որ աւելորդ արտահոսումն է նոցա. այլ յառնէ ի ծնեալ մարմինն որոյ հիմն է շինուածոյն: - 719. Չորրորդ, այժմ ի *ծնողաց* ապականացու ծնանիմք. վասն որոյ և ապականիմք: - 723. Իսկ յայնժամ յանապական *ծնողէ՛* յաստուծոյ ծնանիմք...: - 723. Որպէս գառն զմայրն, և նոքա *զծնօղս* իւրեանց: - 753. Եւ յորժամ առաքին մեղաւորքն ի հուրն յաւիտենից, գտանեն *զծնօղս* իւրեանց որպէս գառինք զմարս, և յաւիտեան խածատեն զնոսա: - 753. Մեծութիւն այսմ ուրախութեան կարէ՛ զմտաւ ածիլ յայնմանէ, զոր սովո՛ր են *ծնօղք* յորժամ որդիք նոցա լինին եպիսկոպոսունք կամ թագաւորք: - 763. Թէ վասն զի՞նչ հարկի ամենայն անդրանիկ ե օր աւելի կայ առ *ծնողին*: - 785. Էր և տեսանել աստ աղիողորմ տեսիլ. միայն արտասուալի դիմօք և կականաբարձ հառաչմամբ. ազգք և սիրելիք. *ծնօղք* և եղբարք: - 789

ԾՆՕՏ + Եւ *ծնօտ*՝ որ է՛ զիկն բոլորեալ. զիմանալի կերակուրն նշանակէ նոցա. զի *ծնօտն* գործի է կերակրոյ: - 344. Վասն է՞ր ո՛չ թարշամեցան *ծնօտքն* մովսէսի: - 411. Եւ *ծնօտիւ* իշոյն եհար զհազարն: - 420. Եւ ի նո՛յն *ծնօտէ՛* եհան ջուր և էարբ: - 420. Քսաննե**ե**, նա՛ *ծնօտիւք* իշոյ զհազարսն խորտակեալ: - 423. Եւ զի *ծնօտ* է՛ գործի կերակրոյ. և անսուրբ և անբան կենդանւոյ մասն: - 423. Քսանն**զ**, սուսեր եղև *ծնօտն* և աղբիւր ծարաւոյն: - 423. Քսանն**է**, *ծնօտն* զարիւնն հոսէր այլազգեաց, և յինքենէ հով ջուր բղխէր: - 423. Քսանն**ը**, մի և նոյն *ծնօտն* զոգիս մերկանայր այլազգեացն, և զսամփսոնին արկանէր ի մարմինն: - 423. Քսանն**թ**, ունա՛յն էր *ծնօտն* ի պատերազմին, և լի՛ էր ծարաւոյն: - 423. Երեսուներորդ, ի տեառնէ յաջողեալ զօրութեամբ *ծնօտին*, և նովաւ զօրացեալ մեծ ծարաւն սամփսոնի: - 423. Երեսունմի, ջուրն կակուղ ել ի կարծր *ծնօտէն* յորժամ խնդրեցաւ: - 424. Նաև ի տխրիլն զձեռն ի *ծնօտն* եդեալ, - 670. Կամ լինէիր ուժեղ որպէս սամփսոն. որ զհազար այր *ծնօտիւ* իշոյն եսպան: - 761

ԾՈՄ + ...որ ամենայնիւ ընդ դէմն փոխի ուտելն և ըմպելն ի *ծոմ* և ի ծարաւ. ծաղրն ի սուգ. հեշտութիւնն ի տքնութիւն. և ի չարչարանս և այլն: - 657

ԾՈՅԼ + Յաղօթս *ծոյլ*, և զողջոյնն թւով համարեն: - 34. Եւ որ զիողն ունի, տրտմակեաց է և ծանրաշարժ և *ծոյլ* մարմնով: - 245. Եւ ոմանք ասեն՝ թէ սեաւ մաղձն առնէ տրտմութիւն և սրտմտութիւն. և խարտէշն զբարկութիւն և զմախանք. արիւնն արի և վայրաբեր. և պալղամն *ծոյլ* և քնափ: - 245. Ունկն կողմանեալ ի վերայ գլխոյն՝ *ծո՛յլ* է: - 246. Իսկ աշունն, և մինչ ի **թ** ժամս աւուրն, և սեաւ մաղձն, և ալևորն, ըստ նմանութեան երկրի ցուրտ և չոր գոլով՝ *ծոյլ* և պղերգ գոլով ամենայն ուսմանց և գործոց: - 266. Ի գինւոյ և ի ցքոյ պահել, զի մոռացկոտ և քնու և *ծոյլ* և ապուշ առնէ զինին: - 389. Եւ վասն այսմ ի սուր անկան *ծոյլ* քահանայքն ոփնի և փենէհէզ. և լա ի դասուց անկան և տապանակն գերի առաւ: - 425. Թէ կրօնաւոր է՝ հարցանէ թէ *ծոյլ* եղեա՞լ է յաղօթքն. կամ անհնազանդ. թէ բղջախոհ. թէ յատուկ իրք ունօղ. թէ պճնօղ. թէ որոնօղ լաւ կերակրոց և ըմպելեաց. թէ քնափ և թէ կռւօղ: - 601. Երրորդ պակասութիւն է մարմնոյն՝ զի ծա՛նր է և *ծոյլ* յամենայն գործս հոգևորս: - 722

ԾՈՎ + Եւ թէ էր այսպէս՝ հետևէր ապա հօր զի արարեալ իցէ ա՛յլ աշխարհ. և հանդերձեալ. և շրջեալ յաշխարհի. սրբեալ զախտաժէտս. մեռեալս յարուցեալ. և ի վերայ *ծովու* գնացեալ: - 45. Են և ո՛չ ասին ի յէքս. որք յանկոխ լերինս և ի խորս *ծովուց* անտեսք ի մարդկանէ: - 55. Զոր օրինակ՝ Աղբիւր բղխեալ առ մեզ հոգին սուրբ ա՛րդ սկիզբն աղբերն շարժի ի *ծովէ՛*. և հասանէ յակն. և յակնէն առ մեզ բղխէ: - 65. Երկրորդ՝ ցուցանէ զնստեալն ի վերայ՝ տէր գոլ երկնի և երկրի և *ծովու*: - 132. Զի երկնային է արծըւին. և մարդն յերկրէ. և կենդանիքն ի *ծովու*: - 132. Զայսմ վիշապէ՛ ասէ՝ զգլուխ վիշապին փրկիչն ջախջախեաց ի յորդանան. այն է որ զամենայն ջուրս *ծովուն* յակնակապիճս իւր ընդունէր: - 151. Յատկութիւնք ջուրց ութն թւով. և զի բազում են ջուրք. և դառն է *ծով* և աղի: - 155. Դարձեալ՝ իմաստութեամբն տիրեմք *ծովու* և ցամաքի. և բազում բարութիւն հոգւոյ և մարմնոյ ի նմանէ ծնանի: - 178. Որ և *զծովս* և զաղբերս և զհեր և զղեղս առաւելու ընդ իւր և նւազէ՛: - 187. Նոյնպէս և լուսինն. զի այն որ պայծառն է՝ կերպարանք երկրի է. և աղտն՝ *ծովուց*: - 187. Ութերորդ՝ ամպն առեալ ի *ծովէն* ծածկաբար, և ապա ցօղէ՛ յերկիր յայտնապէս. և լցուցանէ զնա ամենայն բարութեամբ: - 206. Եօթներորդ՝ ամենայն աղբերք և գետք ժողովին ի *ծով* ուստի ելին: - 207. Վեցերորդ՝ զի պատուական ակն և մարգարիտ և ազնիւ ոսկի ի *ծովս* գտանի: - 207. Եօթներորդ՝ զի ամենայն գետս ելեալ ի *ծովէ*, դարձեալ *ծովն* ի յինքն ընդունի: - 207. Վասն է՞ր *ծովք* աղի և դա՛ռն են: - 208. Ոմանք ասեն թէ՝ զանազան և գարշ կենդանիք են ի *ծովն*, և ի նոցանէ դառնանայ: - 208. Եւ այլք ասեն թէ՝ բազում աղբիւրք բղխեն ի *ծովն*. որպէս մեռայի ջուրն, և փոխեն *զծովն* ի դառն: - 208. Եւ կէսք ասեն թէ՝ երկրի բնութիւնն աղտաղտուկ է և շօր՝ որ *ծովն* ի վերայէ. և որ առ եզերսն են՝ զնոսա լուանան անձրևք և խառնեն ի *ծովն*: - 208. Նա՛խ՝ զի արարիչն աստուած բնական *զծովս* աղի և դա՛ռն արար. զի մի՛ հոտեսցին կենդանիքն ի նմա: - 208. Եւ թէ ծարաւին գետք որ ի *ծով* մտանեն. և անձրևք հանգուցանեն զնոսա: - 208. Երկրորդ՝ ասէ արիստոտէլ՝ թէ ջերմութիւն լուսաւորացդ և տարրական հրոյն և օդոյն մտանեն ի *ծովն* և քարշեն ի նմանէ զքաղցր և զպարզ հիւթն. և մնացեալն լինի դառն և աղի: - 208. Ջուրք *ծովուն* աղի են. վասն է՞ր աղբերք և գետք որ առ մեզ բղխեն՝ քաղցր են: - 208. Ջուրք *ծո՛վուց* ընդ մէջ երկրի անցանեն և պարզին ի ժանկոյն և ի դառնութեանցն. զի երկիր և աւազք զդառնութիւնն յինքեանս քարշեն, և մնայ քաղցր ջուրն: - 208. Նախ՝ ասեն ոմանք թէ՝ որքան բարձր է ի վերայ երկրի հողն, նոյնքան ծոծո՛ր է ի ներքին կողմն. վասն որոյ ջուրք *ծովուն* դիւրաւ ելանեն: - 209. Երրորդ՝ զի ջուրք *ծովուն* բա՛րձր է քան զերկիր. վասն որոյ հա՛րկ առնէ և ի վե՛ր մղէ և ապա՛ հեղու յերկիր. զորօրինակ մարդիկք ի բարձրագոյն լերանց իջուցանեն զջուրն, և ըստ նոյն չափոյ ի միւս կողմն ի վեր հանեն սակաւ ինչ պակաս: - 209. Որպէս լուսաւորք երկնից քարշեն յերկրէ և ի *ծովէ* զհիւթ՝ և կերակրին և անապականք են: - 224. յԵրկրորդ օրն, հաստատութիւնն և ջրեղէն կամարն. և *ծովք*. և ցամաք երկիր: - 226. Իսկ ամպք և հողմունք ի յօդոյն են. որպէս քարինք և երկաթք յերկրէ. սոյնպէս աղբիւրք և գետք ի *ծովէ՛*: - 227. Յերրորդն՝ *զծով* և զերկիր: - 227. Նա՛խ՝ զի խորհրդական միտքն կարգաւոր և առանց տարակուսանաց տեսանէ. իսկ երազն անկարգ և տարակուսանօք և զանհնարն տեսանէ որպէս ի վերայ օդոյ թռչիլ, և ի *ծովու* գնալն, և աղքատաց թագաւորել, և այլն: - 268. Զթռչունս ըմբռնել. ի վերայ *ծովու* գնալ. դիւաց սաստել. ձեռօք առ այլս խօսիլ: - 275. Զի յանապական կուսէ ծնաւ եցոյց զանընդդիմահարութիւնն և զանօսրութիւնն. և գնալով ի վերայ *ծովուն*, զթեթևութիւնն և զերագութիւնն. իսկ զպայծառութիւնն յայլակերպիլն: - 282. Եւ մովսէս զի՞նչ էր բարձեալ. և զի՞նչ ասաց ի *ծովուն*: - 283. Եւ տատանեալ իբրև *զծով* ալեկոծեալ միշտ խորհրդովն: - 287. Այլ և եկեղեցի սուրբ շինեալ ի քրիստոսէ հոգևոր տապան մեզ ի մէջ *ծովու* աշխարհիս՝ որ զհոգիս մեր փրկէ ի ջուրց մեղաց: - 293. Եւ խնդրեցին զդրախտն թէ ա՛նդ զերծանիմք և ո՛չ գտին. զի *ծովք* և շամանդաղ պատեալ էին: - 296. Վեցերորդ՝ խօսեցաւ աստուած՝ և զամենայն անճառելի

գիտութիւնս վասն արարածոց ուսոյց նմա. զոր ոչ գիտէին մարդիկ զլինելութիւն երկնի և երկրի և *ծովու* և կենդանեաց: - 326. Որպէս զխոյն ի ծառոյն սաբեկայ. և զլորամարգն ի *ծովէն*. և զսատերն ի բերանոյ ձկանն հրաշագործեաց: - 326. Հինգերորդ՝ մովսէս *զծովն* պատառեաց: - 328. Եւ քրիստոս ի վերայ *ծովուն* ընթացաւ: - 328. Չորեքտասաներորդ, մովսէս հաց զմանանայն ետ և լորամարգ ի *ծովէ*: - 329. Եւ տէր մեր զհացն աճեցոյց ապերախտ ազգին, և զձուկն ի *ծովէն*: - 329. Քսանևը, մովսէս խաչանիշ գաւազանաւն *զծովն* պատառեաց: - 329. Եւ տէր մեր խաչիւն *զծով* մեղաց աշխարհի: - 329. Երկրորդ՝ յօրինակ ժողովրդեանն իէլի. զի սրբութեամբ էջ յեգիպտոս և պղծեցաւ ի գործոց նոցա. մինչև սրբեցաւ յամպն և ի *ծովն*. և ճաշակեաց զմանանայն: - 333. Իսկ յաւուր ե շաբաթօջ երեկունն զգառն զենին և ելին յայգ ուրբաթի. նիսանի **ժե**. որ էր առաջին ամիս նոցա. և ի կիրակէ անցին ընդ *ծովն* որ էր նիսանի **ժէ**: - 337. Եւ յերեկոյ շաբաթուն պատառեցաւ *ծովն*. և ի գիշերի կիրակէին անցին ընդ ծովն. և ընկղմեցաւ փարաւոն: - 337. Եւ յերեկոյ շաբաթուն պատառեցաւ ծովն. և ի գիշերի կիրակէին անցին ընդ *ծովն*. և ընկղմեցաւ փարաւոն: - 337. Մովսէս զի՞նչ ասաց ի պատառել *ծովուն*: - 338. Խաչանիշ ձգեաց զգաւազանն ի վերայ *ծովուն* ընդ առաջ ասելով, «Այիա՜». որ է՝ աստուած առաջի մեր: - 338. Եւ յերկուս մասունս բաժանեալ *ծովուն*, - 338. Եօթներորդ՝ զի նոր իմն չնաշխարհիկ կազմեաց. նոր ժողովրդեանն և նոր օրինացն, իցէ և նո՛ր տաճար հռչակեալ ընդ *ծով* և ընդ ցամաք. որպէս պսակ և փառք արդարոցն է՛ զոր ակն ո՛չ ետես և ունկն ո՛չ լուսաւ. նոյնպէս և սա՛ ի զգալիսս անհաս ի մտաց մարդկան: - 342. Եւ ի **ժե**ն նիսանի անցին ընդ *ծովն* որ է՛ **ե** ամիս. և **է** ամիս ի գործ խորանին: - 344. Իսկ աիագին, Նա՛խ՝ զի թշնամիք էին շուրջանակի. և գազանք և սողունք. և *ծով*. և ամայի. և անպարիսպ: - 393. Ա՛րդ՝ եգիպտոս է՛ նշանակ երկրիս այս. և *ծովն* կենցաղոյս. և անապատն կայանք հոգւոցն: - 393. Նա՛խ՝ շուրջ թշնամիք դևք. և գազանք խիղճ մտաց. և *ծով* մեղաց. և ամայութիւն բարեաց: - 393. Զի՞նչ է որ մովսէս ետես նախ *զծովն* որ յարևմուտս, և զհիւսիս և զհարաւ, և ապա՛ զարևելս: - 394. Այլ բանն աստուծոյ ի *ծովէ* լորամարգ ի վիմէն ջուր և յօդոյ մանանայիւ կերակրեաց զնոսա. զի ամենակա՛ր է զօրութիւնն աստուծոյ: - 397. Նոյն և երկիրն վերինն եէմի յանեզրական *ծովէ*՝ յամպոյ հոգւոյն և շնորհացն իմաստութեան ոռոգի. վերին և ներքին դասք հրեշտակաց՝ և մարդկան: - 398-399. Երկրորդ՝ զի ասէ «իբրև զիս». իբրևն օրինա՛կ է. որպէս մովսէս աստուած կոչեցաւ, և տէր մեր էմմանուէլ. և զնա՛ հայր կնքեաց աստուած. և որպէս մովսէս իշխէր տարերաց, և տէր ի *ծովուն* գնայր, և ի վերայ օդոյն: - 399. Եւ կէս գետոյն բաժանեալ և մտեալ ի *ծովն* աղի. նշանակ կորստեան մեղաւորաց և անհաւատից ի յաւտակս դժոխոց: - 414-415. Քսաներորդ, **բժ**ան եգիպք բարձեալ *զծովն*: - 441. Երկրորդ մկրտութիւն ջրովն և ամպովն առ մովսէսիւ ըստ պօղոսի «հարքն մեր յամպն և ի *ծովն* մկրտեցան». զի օրինա՛կ էր ամպն հոգւոյ, և *ծովն* ջրոյ: - 488. Ի գիրս բենետիքտոսի հարցեալ եղև թէ ո՞ւր են դժոխքն. և տուաւ պատասխանի թէ՝ յանկեան և յեզր *ծովուն* ի ներքոյ երկրի ի խաւարչուտ վայրս: - 504. Ոմանք **դ** ասեն. և այլք՝ բազումք. զի ի գերեզմանի ասեն տանջիլ. և յօդս. և ի *ծովս*. և ի վէմս: - 504. Եօթներորդ՝ դարձեալ յաւուր կիրակէի էանց մովսէս ընդ *ծովն* կարմիր. և ընկղմեցաւ փարաւօն ի տիպ յարութեանն քրիստոսի և կորստեան սատանայի: - 512-513. Որ այսպիսի էր պատկեր աւուրն. յաւուր **ե** շաբաթօջ երեկոյին ի չորեքտասան լուսնին զգառն զենին և ելին յայգ ուրբաթի **ժե** ամսեանն. և ի կիրակէ անցին ընդ *ծովն* որ էր նիսանի **ժէ**: - 513. Եւ յերեկոյի շաբաթուն պատառեցաւ *ծովն*, և ի գիշերի կիրակէի անցին ընդ *ծովն* և ընկղմեցաւ փարաւօն: - 513. Երկրորդ, մի անուն՝ և նշանակեալքն բազումք. որպէս խոյ է յերկինս և յերկրի և ի *ծովս*. նոյնպէս մի կոչի եկեղեցի կենդանի մարդն և շինեալն ի քարանց և եկեղեցին անդրանկացն յերկինս. սակայն զանազա՛ն են որպիսութեամբ: - 533. Եւ զոր նախ իմացն, ըզ՚ի յանսահման *ծովէն*, և զթարգմանչաց օրհնութիւնն, և զսուրբ սարգսի օրհնութիւնն, վարդան վարդապետն: - 638. Եւ տեղեակքն ասէին, սա՛ է որ ի մորենւոջն և ի *ծովուն* զսքանչելիսն արար: - 638. ...ապա Պապիանոս քեռորդի սոցա՝ արար զչորրորդ ձայնն ի ծփանաց *ծովու*: - 640. Եւ դարձեալ որպէս որք յեզր *ծովուն* հասեալ զառագաստ նաւին իջուցանեն. - 676. ...նոյնպէս յորժամ ի գերեզման դնեն զմարմինն, իբր յաշխարհի *ծովէ* ելեալ զվառն խոնարհեցուցանեն: - 676. ...և *ծովն* պատառեցաւ. և փարաւօն ընկղմեցաւ...: - 682. Եւ *ծովն* պատառեալ ի ձեռն մովսիսի այսինքն խաւարային անդունդք օդոյդ ի ձեռն առաջնորդ հրեշտակին: - 682. ...զի նա՛ է գազանն որ ել ի *ծովէն* և ունէր գլուխս է. այսինքն զամենայն իշխանս: - 707. Զթեթևութիւնն՝ ի վերայ *ծովուն* և յարտևան լերինն: - 722. Հինգերորդ, զի եղիցին նշանք մեծամեծք և արհաւիրք յերկինս և յերկիր և ի *ծովս:* - 730. Հրեղէն *ծով* ասացեալ են ի հարաւ. վասն այն ջերմ է ասեն մասն այն: - 731. Եւ ի կատարածի՝ տարրական հուրն և հրեղէն *ծովն* և ամենայն հուրք որ են յերկրի՝ ժողովեսցին ի միասին - 731. Եւ վերջընթացն է հրեղէն *ծովն* ի հարաւ. ուր

առաքէ՛ զմեղաւորս ի հուրն յաւիտենից: - 731. Վասն է՞ր ասի հրեղէն *ծովն* ի հարաւ: - 731. ...և ընդ վճռի դատաւորին խսկոյն քարշին ի տանջանս ի հրեղէն *ծովն* որ հուրն է յաւիտենից: - 731. Որպիսութեան կրիցն չափ ո՛չ է անտի տանջանացն. զի բոլոր աստի նեղութիւնս համեմատեալ այնմ՝ է՛ որպէս կաթիլ մի ի *ծովէ* և կայծ մի ի հնոցէ: - 751. Առաջին՝ հուր վառեալ. այնպէս, որ թէ բոլորովին *ծովք* ի վերայ հեղցին՝ ո՛չ շիջանիցի: - 752. Զի այսպէս ասեն վարդապետք՝ թէ յորժամ յղանայ ոք ի միտս իւր զխորհուրդ մեղացն, ի սատանայէ՛ սերմն առեալ որպէս կին յառնէ. և ի ծնանիլ մեղացն՝ ծնանին և որդունքն ի հրեղէն *ծովն* որ է՛ ի հարաւ: - 753. Զի նւազունք են ամենայն փափկութիւնք որ լինին յաշխարհի մինչև ցօրն դատաստանի, բաղդատեալ առ այն քաղցրութիւն. որպէս կաթիլ մի ջրոյ առ համեմատութիւն ընդ համուր *ծովու*: - 762. Որպէս ասեն վարդապետք, ի վերջին *ծովէն* սպանիու մինչև ի հնդիկս սակաւ աւուրց բացատ գոյ թէ վարեսցէ հողմ զնաւն: - 763. Երկրորդ այնու՝ զի ի նաւաբեկութենէ փրկեալք եղիցին. թէ նաւաբեկեալքն որ ի *ծովէն* ելանեն այնքան ուրախանան, ո՞րչափ ևս առաւել ուրախասցին որք զայս քան նաւաբեկութիւնս կրեալք ի վշտագին *ծովէ* այսմ աշխարհի զերծան: - 764. Ի *ծովուց* ջուրց ի չորից նաւաց հազիւ մինն կորնչի. և ի *ծովու* այսմ աշխարհի ի չորից նաւաց հազիւ մինն ի նաւահանգիստ փրկութեան հասանէ: - 764. Շող յաստուծոյ ծագեալ հաւատ. զերկնից կախեալ լար իմն լուսեղէն. զորմէ բուռն հարեալ ձեռն զձեռամբ փոփոխեալ. ի *ծովու* սքանչելեաց յերկինս և յօդս վերանալ: - 769

ԾՈՎԱԳՈՅՆ + Բիւրեղն, *ծովագոյն* յօդանման. գտանի ի տորոս յանցս եփրատ գետոյն: - 349

ԾՈՎԱԿՈՂՄՆ + Եւ յարևմտից որ է՛ *ծովակողմն* գ ազգ: - 378

ԾՈՎԱՅԻՆ (տ. ԾՈՎԱԿԱՆ) + Բայց արքեղայոս դարձեալ մաքրեաց զամենայն որ ուսաւ ի *ծովային* կենդանեաց: - 640

ԾՈՎԵՄ + Չորրորդ՝ զի մի՛ *ծովասցի* վերին կողմ երկրին և վնասեսցին: - 414

ԾՈՐԱՆ + Որք *զծորանս* հոգւոյն արբին և ի ժամանակս ժամանակս երգեցին եղանակաւ զերգս շարականաց՝ այսոքիկ են: - 637

ԾՈՐԵԼԻ - Եւ ոմանք միայն զգալի և ապականացու և *ծորելի* որպէս երկիրս այս. և զայսոսիկ ո՛չ ընդունիմք մեք ճշմարտութեան հետևօղքս: - 221

ԾՈՐԻՄ + իսկ թէ թափի հինն. այս լինի կամ յատակս ծառոցն *ծորեալ* և ապականեալ. և կամ ամենայն ամբարեալ և ժողովեալ և բարձրացեալ քան զծառս դրախտին որ է անպատշաճ: - 224. Վասն այն յորժամ մարդն տկարանայ՝ և այրեցած արիւնն աւելնայ, մազն *ծորի*՛ և երկայնանայ: - 240

ԾՈՐԾՈՐ + Նախ՝ ասեն ոմանք թէ՝ որքան բարձր է ի վերայ երկրի հողն, նոյնքան *ծոծո՛ր* է ի ներքին կողմն. վասն որոյ ջուրք ծովուն դիւրաւ ելանեն: - 209

ԾՈՐՈՒՄՆ + Զի մարդն ունի զգլուխն ի վեր որպէս երկինքն. և զոտքն ի վայր որպէս երկիրս. վասն որոյ ամենայն *ծորմունք* բնականապէս զառիվա՛յր հոսին. իսկ ծառն ծռեալ ունի զգլուխն ի վայր, և զոտսն ի վեր. կամ թէ ծռեա՛լ ունի զոտս և զստեղունս յայս կոյս և յայն կոյս: - 214. Երկրորդ՝ զի դրախտն է տեղիք անապական. և ո՛չ լինէր ի մարդոյն *ծորումն* ինչ աղտեղութեան. և ոչ որպէս տնկոցն: - 225. Արդ եթէ *ծորումն* ոչ լինէր՝ և ո՛չ ապականութիւն մարմնական, և ո՛չ ծնունդ ախտական: - 225. Գլուխն որպէս երկինք ի վերոյ. և ոտքն որպէս երկիր ի ներքոյ. զի ծանրութիւնք և *ծորմունք* ամենայն ի վայր հոսեսցին: - 233. Եւ ապա՝ զաւելորդ *ծորումն* ի գլխոյն ի վայր հոսեսցէ: - 235. Եւ զի աւելորդ *ծորումն* ո՛չ էր ի քրիստոս: - 285. Ուստի՞ լինի *ծորումն*: - 368. Իսկ հոգևոր *ծորումն* է՛ եռակի: - 368. Իսկ աւելորդ *ծորումն* թէպէտ անանգոսնելի է, այլ ակամա՛յ է. և զակամայն ո՛չ կրեաց: - 383. Դարձեալ ասեն նոքա, եթէ կրեաց զակամայս ընդ անգոսնելի *ծորմանն*: - 502. Իսկ աւելորդ *ծորումն* թէպէտ անանգոսնելի՛ է, սակայն ակամայ է. և զակամայն ո՛չ կրեաց քրիստոս: - 502

ԾՈՑ + Նմանապէս և որդին միածին էր ի *ծոց* հօր և յարգանդ կուսին. ի խաչին անարգեալ՝ և յաթոռ փառաց բազմեալ...: - 71. Նոյնպէս իմանալի արեգակն քրիստոս ի հայրական *ծոցոյ* անհա՛ս է բնութեամբ՝ և ի սրբոյ կուսէն իբր ի յարևելից ծագեալ. և ջերմ սիրով ի մարդկային ազգս որպէս յարևմուտս խոնարհեալ. և զսառուցեալ բնութիւնս պատեալ. և ի գերեզմանէն ի բարձունս դարձեալ յարևելս առ հայր ամբարձեալ: - 126. Երկրորդ՝ զի բոլորակ ձևն պարունակօ՛ղ է. և երկինքն զամենայն պարունակեալ ունի ի *ծոց* իւր: - 182. Եօթներորդ՝ ի *ծոց* իւր ունի զամենայն: - 184. Երկրորդ՝ բնութիւնս ադամայ ել ի դրախտէն և բորոտացաւ զանազան մեղօք. մինչև բանն էարկ ի *ծոց* աստուածութեան իւրոյ և հաստատեցաւ յառաջինն: - 332. Երրորդ՝ ժողովուրդն չարախայտ եղև յեգիպտոս. մինչև արկաւ ի *ծոց* խնամոցն աստուծոյ և ողջացաւ: - 332. Վեցերորդ՝ ձեռն հօր է՛ միածին որդին որել ի *ծոցոյ* հօր և

էառ զօծածն բնութիւնս մեր. և դարձեալ ել առ հայր, ի նոյն բնութենէն ո՛չ կացեալ ի բաց: - 333. Արդ եղիսիէէ նշանակէ՛ զբանն աստուած. որ փոքրկացաւ և բովանդակեցաւ ի *ծոց* կուսին ի մարմնի միաւորեալ. և ապա ի խաչն բարձրացեալ կեանս շնորհեաց մարդկան: - 446. Մի է բանն աստուծոյ անձնաւոր էութիւն և գոյացութիւն. որ էր ի *ծոց* հօր անմարմին. որով ամենայնքն ի լինելութիւն եկին: - 529. Իսկ՝ նախ ի յարնելս, ցուցանէ զմիածինն որ իբր յարնելից ի *ծոցոյ* հօր ծագեցաւ մեզ արեգակն արդարութեան - 673. Մարգարէն եսայի կրկին ասէ զհատուցումն մեղաց. նոյնպէս և ի տեսիլն. և վասն էր դաւիթ եօթնպատիկ ասէ հատուցանել ի *ծոց* նոցա: - 750. Ա՛րդ՝ նորոգեսցի երկիր որ ընկալաւ ի *ծոց* իւր զտէրունական մարմինն: - 759. Եւ արդ, Ո՜ հաւատ մեծ պաշտելի լոյս իմ և տիպ. և գանձ անկողոպուտ. կացցես առ իս. յարգանդէ մօր իմոյ խուսափեալս ի *ծոց* քո: - 771

ԾՈՒԼԱՆԱՄ + Եւ որք *ծուլանան*, սողոսկեալ անկանին յերկիր ընդ մարմին մարդոյ շաղապատեալ: - 252. Նա՛խ՝ զի ամենայն ոք յինքն ձգեսցէ զբանս օրինացն. և մի՛ *ծուլասցի* թէ հասարակա՛ց է կատարելի: - 340. Տասներորդ՝ զի *ծուլացեալ* է և ծանրացեալ յառաքինութիւնսն. ի պահս՝ յաղօթս՝ և յայլս: - 377

ԾՈՒԼՈՒԹԻՒՆ + Իսկ *ծուլութիւն* ագահութիւն՝ որկորստութիւն՝ և բղջախոհութիւն՝ միայն առ մոլիսն գտանին: - 152. Նա՛խ՝ զի վատթա՛ր է դառնալ և *ծուլութիւն*: - 303. *Զծուլութիւնն*՝ փութալովն ի չարչարանս: - 489. Վասն այն այլ վարդապետք կոչեն զայս ախտ՝ *ծուլութիւն*. զի *ծուլութիւնն* յերկու իրաց երևի. մին որ յետս դառնայ ի հոգևոր բարւոյն և ծանրանայ ի գործելն. այսինքն պահել՝ աղօթել և այլն. և ըստ այսմ կոչի տրտմութիւն: - 559. Եւ միւս՝ որ դառնայ ի հեշտալին որ է՛ հանգիստ մարմնոյ. ըստ որում կոչի *ծուլութիւն*: - 559. Բարկութիւնն ցասմանն. իսկ *Ծուլութիւնն* է հոգւոյն. Ագահութիւնն հրոյն. Որկրամոլութիւնն օդոյն. և Բղջախոհութիւնն ջրոյն: - 559. Եւ ցասմանն է բարկութիւն և *ծուլութիւն* առաւելն և նուազն: - 559. Եւ երեքն խառն ի հոգւոյն և ի մարմնոյն. որ է բարկութիւն, *ծուլութիւն*, և ագահութիւն: - 559. Այլ սոցա երեցունց հաւասար է հոգւոյն և մարմնոյն բարկութիւն. և առաւել մարմնոյն *ծուլութիւն*. և առաւել հոգւոյն ագահութիւն: - 559. Ի վայր շարժումն է տրտմութիւն և ձանձրութիւն. որ է՛ *ծուլութիւն*. զի մինն ծանրանայ և ո՛չ գործէ զբարիս. և միւսն տրտմի և պակասի: - 560. Կամ և թիւրի ցանկութեամբ. և ըստ այսմ է՛ *ծուլութիւն*. որ է՛ տրտմութիւն և ձանձրութիւն: - 561. Եւ ի կատարեալ հասակն ագահութիւնն. և յետ այնորիկ տրտմութիւն, *ծուլութիւն*, և այլն: - 561. Զի՞նչ է *ծուլութիւն*: - 570. *Ծուլութիւն* է հեղգութիւն հոգւոյ ոչ սկսիլ ի բարին. կամ տաղտկանալ ի սկսեալ բարւոյ և ո՛չ կատարել: - 570. Քաղց արդարութեանն *զծուլութիւն*: - 583. Չորրորդ, զի յայտնապէս զրկէ զժողովուրդն ի փրկութենէ, և *ծուլութեամբ* ընկղմէ ի մեղս...: - 698. Եւ որ քան գործեմք զմեղս, այնքան բազմանայ ծնունդն նոցա. և *ծուլութիւն* և հեշտութիւն մեր սնունդ է նոցա: - 753

ԾՈՒԽ + Չորրորդ և ուղիղ, որպէս ասէ տեսիլն հրեշտակք առնուին զխունկս որ է՛ աղօթք սրբոցն, և նուիրէին ի սեղանն ոսկի որ է՛ քրիստոս. և ի նմանէ բուրէր *ծուխն* առ հայր: - 625. Ի խորհուրդ օրինացն. յորժամ էջ տէր ի սինա, փող և որոտ, հուր և *ծուխ* և այլն: - 644. Երեսունսը, Վասն հնձանաց. և դժոխոց. և *ծխոյ*. և անվախճան է հուրն. և անհանգիստ տանջանքն: - 661. Ոմանք խոտ. որ է *ծուխ* մարմնական հեշտութեանց: - 702. *Ծուխն* առ զանազանս զանազան իմանի: - 749. Զի *ծուխ* խնկոցն ի վերայ սեղանոյն, Նախ նշանակէ՛ սեղանն զքրիստոս. և *ծուխն* զաղօթս սրբոցն. զոր արծարծէ՛ հօր ի հոտ անուշից: - 749. Երկրորդ, նշանակէ՛ զծածուկ սէր սրտին. որպէս *ծուխն* զհուր: - 749. Իսկ *ծուխն* յերեսացն աստուծոյ, Նախ նշանակէ զահագին սպառնալիք բարկութեան տանջանացն. որպէս նա՛խ է *ծուխն* քան զհուր, և սպառնալիքն քան զտանջանս: - 749. Կամ ցուցանէ զչափով տանջանս մեղաւորացն. որք չափով աստ տանջին, չափով կրեն զհանդերձեալ պատիժն. զի ընդ պակասիլ *ծխոյն*՝ և հուրն նուազի: - 749. Կրճել ատամանց ի ցրտոյ: Խաւար: *Ծուխ*: Արտասուք ներքին: - 751. ...զի *ծուխն* ի հրոյն պատճառէ զլալ աչաց. և ցուրտն զկրճել ատամանց: - 752. Ո՛չ բանն որպէս հալածու կաղապարեալ. և կամ մարմինն որպէս բոց ի հրոյ և *ծուխ* անօսր լուծեալ յօդս: - 770. Որպէս յա՛յտ է ի *ծխոյ* և ի փոշւոյ և յայլոց. ընդ դէմ գօլոյ պարզութեանցն լուսոյ՝ ի ներքս մտեալ զկծեցուցանէ զնա: - 786-787

ԾՈՒՆԿՆ + Բազուկն երկայն որ միջին մատն հասանէ ի *ծունկն*՝ ուժե՛ղ է: - 247. Զի սամփսոն ի ժամ գերծելոյ գլխոյն թմրեալ ի *ծունկս* թալիլայ խոնարհէր. նոյնպէս և ամենայն մեղք զոր գործէ մարդ, և առաւել գէճ ցանկութիւն, անարգէ զմարդ: - 424. Իսկ ի մէջ *ծնկաց* գլուխն՝ այն է, որ *զծունկն* ի գետինն եդ, և զգլուխն հանդէպ նմին. և յայսկոյս և յայնկոյս զձեռսն խաչանման ի գետինն: - 444

ԾՈՒՆՐ + Ոչ թէ նըւաստ է քան զհայր, կամ ծառայաբար *ծունր* կրկնելով բարեխօսէ՛: - 48. ...և մեք անդամք ի նա՛ յարեցաք և եղաք անդրանիկք հրեշտակաց որ էաք կրսեր նոցա. զի ամենայն

երկնաւորքն *ծունր* կրկնեն քրիստոսի և խոստովանին զնա՛ տէր: - 309. Եւ տեառն մերոյ կրկնի ամենայն *ծունր* յերկինս և յերկրի: - 442. Նա՛խ` թէ ո՛չ գիտէ զկերպ աղօթիցն, կամ *ծունր* կրկնել, կամ զձեռն տարածել. և սոյնպիսիք ո՛չ մեղք են և ո՛չ արդարութիւն: - 620. Ասի ի գիրս սուրբս թէ` ի կատարածի յանուն յիսուս քրիստոսի ամենայն *ծունր* կրկնեսցի. և ամենայն լեզու խոստովանեսցի զնա աստուած: - 783. Արդ *ծունր* կենդանենաց վարձաւո՛ր է. և մեռելոցն ո՛չ: - 785

ԾՈՒՌ + Երկրորդ` կոչին ծառք, այսինքն *ծուռք*. զի ընդ դէմ են ձևոյ աշխարհիս և մարդոյն: - 214

ԾՌԱՏՈՆ - Յորում ամի եղև *ծռատոն* զատկաց ազգի կոչեցեալ յունաց. ի վերոյ ասացեալն աւուր նորոյս տէրունեաց: - 789

ԾՌԵՄ + Զի մարդն ունի զգլուխն ի վեր որպէս երկինքն. և զոտքն ի վայր որպէս երկիրս. վասն որոյ ամենայն ծորմունք բնականապէս զառիվա՛յր հոսին. իսկ ծառն *ծռեալ* ունի զգլուխն ի վայր, և զոտսն ի վեր. կամ թէ *ծռեա՛լ* ունի զոտս և զստեղունս յայս կոյս և յայն կոյս: - 214

ԾՓԱՆՔ + ...ապա Պապիանոս քեռորդի սոցա` արար զչորրորդ ձայնն ի *ծփանաց* ծովու: - 640

ԾՕՐԵԱՅ (50-օրյա) - Եւ ծ կանգունն, զի մանունկն յարգանդի խօրեայ հոգևորի և *ծօրեայ* շարժի: - 293